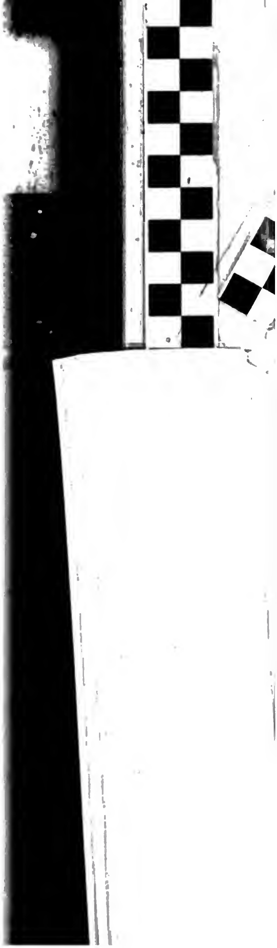
Forcellinus

Totius latinitatis

lexicon

<36619344360016

LEXICON
TOTIUS
LATINITATIS.

TOTIUS LATINITATIS
LEXICON

CONSILIO ET CURA

JACOBI FACCIOLATI,

OPERA ET STUDIO

ÆGIDII FORCELLINI,

ALUMNI SEMINARII PATAVINI, LUCUBRATUM.

TOMUS PRIMUS.

PATAVII, Typis Seminarii, MDCCLXXI.

Apud Joannem Manfrè.

SUPERIORUM PERMISSU, ET PRIVILEGIO.

EMINENTISS. AC REVERENDISS.

ANTONIO MARINO CARDINALI PRIOLO

EPISCOPO PATAVINO

SEMINARIUM.

OPUS hoc, PRINCEPS EMINENTISSIME, jussu olim Avunculi Tui GEORGII CARDINALIS CORNELII Civitatis hujus Episcopi designatum atque susceptum, Te vero ad eandem Sedem rerumque nostrarum regimen evecto typis postea commissum, Te demum auspice ac patrono feliciter evulgamus. Ac si quis rei hujus amplitudinem animo complecti potest, & hæc Volumina non tam oculis quam ingenio

genio metiri, is certe eximiam quandam mentis animique magnitudinem in Eo mirabitur, qui de hoc Opere primum cogitans præsidia maxima ad illud contexendum liberaliter comparavit; Eum vero, quo potissimum auctore e tenebris est erutum & cum Eruditis Viris opinione citius communicatum, de Latinis Litteris optime meritum profecto existimabit. Nos vero qui eam Tibi rem nuncupamus quæ Tuorum voluntate incœpta est, Tuis in ædibus lucubrata, Tuo demum jussu atque opera per Typographum absoluta, nemini certe officiose facere videri possumus, nec veterem consuetudinem sequi, ut magnis Voluminibus magna nomina præponantur. Sed quamvis non aliis auspiciis quam Tuis ornari ac muniri hujusmodi Opus a nobis poterat, muneris tamen loco ÆGIDII FORCELLINI recordationem accipies; cum & Hominem probe noveris & multas magnasque ejus animi dotes plurimi semper feceris, & apertum simplexque optimi Senis ingenium præ cæteris adamaveris. Quamquam, ea ipsa quæ libris hisce continentur, quæque Latinæ Linguæ usibus, dignitati, ac splendori maxime inserviunt ad Te afferri, Tibique nuncupari ita debuerant, ut quamvis aliter facere ne liberum quidem nobis fuerit, ratione tamen atque consilio id omnino fecisse existimemus. Latina Lingua Religionis ipsius veluti administra, Ejus sacra ac ceremonias complexa, latius ab Ea quam ab ipsa olim Principe Terrarum Gente propagata, Romanæ Ecclesiæ gravissima nuncia, Ejusque nota quædam qua mores ritusque a cæteris discerni possint, hæc, inquam, Lingua in Eorum tutela esse profecto debet, quibus amplissima munera, ac splendidissimæ Dignitates Religionis & Ecclesiæ præsidia qualibet ac decora sanctissime commendata esse testantur. Superi faxint, ut quemadmodum hæc Urbs Latinarum Litterarum domicilium semper olim est habita, ac nostris etiam temporibus apud Italas exterasque gentes haberi solet, ita nos ad verissimam existimationem alendam atque corroborandam, tum labore ac sollertia nostra, tum hoc ipso Opere a nobis edito contulisse aliquid videamur.

CAJETANI COGNOLATO

IN SEMINARIO PATAVINO STUDIORUM PRÆFECTI

PRÆFATIO.

I. QUI olim, florentibus Romanorum opibus, bene loquendi laude celebrabantur, ii non jam populi consuetudine, sed multis litteris, & iis quidem reconditis & exquisitis, sunt hoc assequuti; fuitque scientiæ cujusdam ac rationis ea Oratio, quæ non modo a pervagato sermone longe dissonaret, sed elegans quoque esset, ac splendida, majestatem quandam haberet, & imperium Consulare. Nos vero, qui eam linguam, quæ Romanorum fuit, neque a nutrice hausimus, neque a populi consuetudine arripuimus, illam tamen vel in Veterum libris omnino agnoscere, vel puram ac sinceram in nostra ipsi scripta transferre contendimus, summo studio ac labore niti necesse est; cumque plurimi ad hæc studia se se conferant, paucos tamen esse scimus rerum harum intelligentes ac doctos, paucissimos vero, qui germanam Latinitatem optima imitatione assequantur, & ornatæ factæque orationis laude commendentur. Cum vero plurima parare sibi adjumenta debeant Latinæ consuetudinis adsequendæ cupidi, tum illud in primis, ut uberem ac dissipatam Verborum copiam complectantur, ut nitidissima quæque internoscant, ut propriam nativamque singulorum significationem maxime intelligant: hoc enim totius rei veluti solum & fundamentum; his veluti ex radicibus optimus sermo coalescit; & ipse Cajus Cæsar, cum de ratione Latine loquendi ad Ciceronem accuratissime scriberet, Verborum delectum originem dixit esse Eloquentiæ. Quemadmodum enim Jurisperiti, quos interpretandi studium atque necessitas in illa veterum Vocum investigatione detinuit, priscam Verborum proprietatem dignitatemque retinuerunt, optimumque loquendi morem cultu hoc atque delectu corroborarunt; ita illud inclinatæ jam Latinitatis argumentum semper fuit, cum ipsa Verba a nativa significatione prava loquentium consuetudine detorquerentur. *Animadvertere est*, inquit A. Gellius (1), qui imperante Adriano florere cœpit, *pleraque Verborum Latinorum ex ea significatione, in qua nata sunt, decessisse, vel in aliam longe, vel in proximam; eamque decessionem factam esse consuetudine & inscitia temere dicentium, quæ cuimodi sint non didicerint*. Quare vix quisquam est Romanæ Linguæ & Eloquentiæ studiosus, qui carere Lexicis sine sua fraude possit; est enim percommodum optimas quasque totius Latii veluti exuvias aliorum labore ac studio collectas explicatasque intueri. Atque hactenus quidem hisce præsidiis non omnino caruimus; erat tamen adhuc locus aliquis iis omnibus, de quibus olim in suo *De Lexicorum Latinorum jejunitate* libello Olaus Borrichius querebatur. Hac vero ætate, qua optimi quique Latinæ Linguæ Auctores pristinæ integritati Criticorum opera sunt restituti, eosque docti homines Commentariis ornarunt, laboriosi vero Verborum Indicibus locupletarunt; qua plurima Romanarum antiquitatum Monumenta in lucem edita, explicata, illustrata, collecti Inscripti Lapides, Numismata demum, ac litterata quæque rudera ab Eruditissimis Viris ad omnem usum congesta; hujusmodi certe Opus conscribi poterat, in quo, non dicam jam Studiosorum vota ac posteritatis ju-

dicia

(1) Noct. Attic. lib. XIII. cap. XXIX.

dicia conquiescerent, sed eorum saltem, qui in hoc ipso rerum genere antea laborarunt, diligentia ac laus vinceretur. Quare cum vetus illud Ambrosii Calepini Lexicon Scholas teneret, essetque illud, ut de eo loquitur Morhofius (2), *sacra Studiorum anchora, ad quam confugiebant qui in Latina Lingua se exercere volebant*, idem tamen quamvis expurgatum, auctum, perpolitum, ad explicandam comparandamque Latinitatem minime satis esse iis ipsis videretur, qui in eo interpolando sæpius laboraverant, de novo condendo cogitari cœptum est; quod jam olim inchoatum, paucis demum abhinc annis absolutum atque descriptum, nunc jam, quod bene vertat, per Typographum evulgamus. Ac profecto si quis rei hujus amplitudinem animo complecti potest, & quam difficile Latini Sermonis regulæ atque præsidia constituantur, intelligit; si quis cætera hujusmodi Syntagmata per doctissimos Viros toties edita cum nostris hisce conferre voluerit, is de ÆGIDIO FORCELLINO optime judicabit, qui per annos ferme quadraginta idem saxum volvens, Opus hoc, in quo Latinæ Voces omnes, ac multiplices earum significationes, atque usus continentur, lucubravit. Fuit in illo ingenium, litteræ, cura, cogitatio, diligentia; erat ille Romanarum rerum scientissimus, & earum Artium, quæ Latinis olim placuerant, rudimenta attigerat; Græce doctus; in Veterum Latinorum libris versatus, volutatus. Illum ego cum vivum colerem, tum etiam nuper extinctum maxime dolui; neque unquam ejus hominis memoriam dimittam, qui cum litterarum studiis eos mores conjunxit, ad quos formandos litteræ ipsæ sunt inventæ. Atque ipse quidem in eo Sermone, qui nostrum hunc proxime sequetur, Operi suo præfabitur; ego interim ea persequar, quæ de se ipse poterat verissime dicere, sed ab omni specie ac pompa remotissimus omnino reliquit.

II. Id igitur ipse præstitit, quod sane in hoc Opere potissimum est, ut in afferendis Scriptorum locis, quæ exemplo & auctoritati esse debent, ea non jam e suis sedibus avulsa ac solitaria spectaret, ut fere solent alienarum rerum descriptores, sed in ipso contextu & continuatione sermonis apud Auctores legeret, & ipsa loci comprehensione verissimum sensum interpretando extunderet; quod quidem, præsertim si quid rarius atque insolens in Verborum significatione occurreret, esse maxime necessarium existimavit. Eum itaque, qui ætatum omnium Scriptores tractare debeat, & in Opus transferre, in eas etiam Artes, quæ minus liberales habentur, invadere necesse est; resque variis conjecturis implicatas, & abditum plurimorum Verborum sensum explicare; antiquis rebus, ac jam deperditis afferre lucem; historiam omnem, eruditionemque complecti. *Quot sunt*, inquit Carolus Du Fresne (3), *in mechanicis artibus, quæ Latine reddi non possunt, cum & forte non noverit Latium ipsum, vel, si novit, ad nos vocabula ista non pervenerint; aut certe si alicubi extant, horum vim non omnino percipiamus; quod in unica Vitruviana Architectura licet observare; in cujus vocabulorum notionibus investigandis insudarunt tot viri eruditi, adeo ut de unica Scamellus* * *voce integri extent Commentarii?* Hæc omnia feliciter evolvit FORCELLINUS; iisque, uti debuerant, explicatis, copiam commendationemque Lexico suo comparavit: qui etiam cum in ea incideret, quæ, ut recte exponantur, penitioris cujusdam Scientiæ aut Artis præsidia postulant, ea, ne sibi a Viris, in sua quique re, doctissimis unquam deessent diligentissime cavit. Nam & ex JULIO PONTEDERA totius Antiquitatis & Eruditionis peritissimo multa quæsivit; & de Frontino, Vegetio, Vitruvio sæpe est cum Celeberrimo POLENO collocutus; & JOANNIS BAPTISTÆ MORGAGNI uti voluntatem ac studium, ita ingenium quoque ac doctrinam suis usibus paratam habuit. Hunc enim Virum non ipsa tantum Anatomica studia commendant, in quibus plane regnat, & Artis ipsius prope nomen est; sed ipsa quoque Critice principem habet, ac jactat: qui & multa in A. Cornelio Celso emendavit; scripsitque plurima sane doctissima (4) in eos Auctores qui Rustica præcepta,

* Al. Scamillus.

(2) Polyhist. Litterar. Tomo I. lib. IV. cap. IX. §. 9.
(3) In Præfatione ad Glossarium Mediæ, & Infimæ Latinitatis. §. XIV.
(4) Vide Epistolam JULII PONTEDERÆ ad hunc ipsum MORGAGNUM in Scriptoribus Rei Rusticæ editis a Jo. Matthia Gesnero. Lipsiæ an. 1735. pag. 1195.

cepta, & Rem Veterinariam Latina consuetudine tradiderunt; pulcherrimis demum Epistolis Æmiliam suam illustravit. Atque Ille quidem postremis hisce mensibus multa mihi de hoc Opere, multa de FORCELLINO commemoravit; illud magnis laudibus, hunc vero lacrymis prosequutus. Virum egregium, sibique multorum consiliorum societate conjunctissimum extinctum doluit; triste sibi magnarum virtutum desiderium relictum dixit; alterum ab altero adjutum sæpe communicando, & monendo. Quem ille sermonem cum mecum habuisset, ejus voce post semper carui; carebo etiam quamdiu ero: hujus quippe anni exitus fuit huic Gymnasio, huic Urbi, Italiæ toti ex ejus morte luctuosissimus. Sed nostra jam persequamur.

III. Hæc igitur in hoc FORCELLINI Lexico, quæ certe nusquam alibi; uti etiam illa Exemplorum copia, quam in unius Vocis, aut ejusdem sententiæ explicatione ubique affectavit; quam quidem cum multis ipse rationibus excuset, ego multis commendandam existimo. Pluribus enim Scriptorum locis in unam Vocem Sententiamque congestis, varios ejusdem Vocis veluti nexus, ac multiplices, quas veluti explet, commissuras facile animadvertimus; ex quo Verbi ipsius potestas, sensus, usus, explicatio magis elucescit. Habet præterea unaquæque Verborum significatio suos veluti gradus, quasique vanescentia discrimina ex varia cum aliis Vocibus compositione nata; quæ profecto impercepta lateant necesse est, si illa desit Exemplorum copia: hæc autem qui non animadvertat, aut sibi negligenda esse ducat, is certe de Latina Lingua existimare aut leviter, aut nihil potest. Hanc demum Exemplorum varietatem si quis attendat, is etiam duarum Vocum, quarum tanta videtur esse similitudo, ut eundem præstare usum ubique possint, varios veluti significationis gradus ac differentiam facile intelliget. Duæ enim Voces, in quibus est significationis communio, tunc solummodo indistincte atque promiscue adhiberi possunt, cum generalem quandam rei ipsius notionem explicamus; at, si quos habet res ipsa gradus, exponendi sint, tunc illa significationis communio evanescit, & ad alias Voces confugiendum est, quibus isti veluti gradus exprimantur. Magna profecto esset ejus Sermonis egestas, ac magna in eo elegantiæ inopia, in quo Verbum Verbo supponi ubique posset; tunc enim generalem tantummodo sensum, nunquam vero illos, de quibus ajebam, unius ejusdemque rei multiplices gradus loquendo scribendoque significaremus (5). Hæc itaque ex ipsa Exemplorum copia unusquisque intelliget, ac verissimam Latini sermonis indolem, copiam, Elegantiam assequetur; nisi forte pollutas lue quadam aures habet, ac nondum ex Grammaticorum fæce enatavit.

IV. Variæ porro, & quadam sæpe similitudine inter se conjunctæ, aliquando etiam sibi diffidentes unius ejusdemque Vocis significationes sedibus & explicatione in hoc Lexico distinguuntur; aliquibus passim adjectis, atque idoneis testibus comprobatis, quæ in aliis id genus Operibus non apparent. Atque illud quidem rerum harum Scriptoribus commune est, ut proprium ac nativum Verbi sensum primo exponant, deinde figuratas significationes subjiciant; at non eam ubique rationem tenent, quæ in hac Significationum serie maxime esset, ut quidam ajunt, adhibenda. Qui enim sensus a primo illo ac naturali minus deflectit, is, ex illorum sententia, proximum tenere locum debet, qui vero magis, is minus proximum; cæteri vero qui ab illo descendunt, & figurati dicuntur, per deductos originis veluti gradus exponendi. Quod quidem præstare optime posset & probe expensa Linguæ ipsius progressio, & idearum se se ordine in humana mente evolventium certissima scientia, & rerum, quæ alieno verbo ponuntur, probe intellecta ac per gradus notata similitudo; atque ii primum transferendi modi explicandi essent, quos necessitas genuit inopia coacta & angustiis; illi deinde, qui, confirmata jam ac celebrata Lingua, ideo sunt adhibiti, ut Orationi splendoris aliquid arcesserent. Hunc itaque exponendarum significationum ordinem nonnulli docent; qui tamen a Philosophis potius, quam a Grammaticis est expetendus; quique etiam in hujusmodi operibus constanter adhibi-

(5) D' Alembert. Melanges &c. Tom. IV. pag. 149.

tus, & res aliquando perturbaret, & arbitrio plus æquo tribueret. Ego ſatis illuſtri ordine ea proſequutum FORCELLINUM exiſtimo, ex quibus omnis exiſtit ſingulorum Verborum virtus atque laus.

V. Jam illud ſequitur, ex quo maxima fieri debet huic Operi commendationis acceſſio; plura enim in eo, quam in cæteris, Vocabula; nonnullis enim Vocibus Romanæ Civitatis poſſeſſionem FORCELLINUS vindicavit. Idonei rei hujus teſtes fuerunt Grammatici Veteres, Scriptoreſque Latini non pauci, quos, cum Verborum Indicibus carerent, diligenter ille percurrit; ac præterea Numiſmata vetera, ac tandem litterati Lapides. Horum ille Collectiones omnes in oculis habuit; eos etiam vidit, quos in Antiquitatibus Beneventanis (6) vel emendavit, vel protulit omnium primus Joannes De Vita; fecitque magna, quæ in eo erat, Antiquitatis notitia, diuturna in Latinis rebus exercitatio, collecta & expleta undique Eruditio, ut iis, qui probæ notæ eſſent, utendum ſibi exiſtimaret. Gaviſus ille vehementer eſſet, ſi ex Clariſſimi Viri SCIPIONIS MAFFEII *Arte Critica Lapidaria* proficere potuiſset; at editum eſt poſtumum illud Opus anno tantum MDCCLXV. (7) quo tempore a nobis FORCELLINUS diſceſſerat, domique vivens & immortalitati jam proximus, æterna ſolummodo cogitabat. Eo in Opere MAFFEJUS Inſcriptiones ab Eruditorum ferme conſenſu ad hanc diem receptas, & commentitias tamen, ſedulo perquirit, inque redintegratum judicium, novis tabulis, noviſque teſtibus adhibitis pertrahit (8); & cum infinito pene hoſtilium Lapidum numero bellum ſibi gerendum ſuſcipit; ut disjecta attritaque ubique gentium fictitia marmora jaceant, informibuſque & vulgaribus ſaxis, ut antequam inſcriberentur, rurſus tandem accenſeantur (9). Multa quippe ex ſimulatis iſtis Antiquitatis exuviis rebus omnibus illata damna; perturbata temporum ratio, imminuta Litterarum dignitas, inuſta Hiſtoriæ labes, populorum ac gentium jura temerata; Verba demum, quæ toto Latio exulare debuerant, minime idoneis teſtibus in Latium invecta. *In Grammaticis, itidem*, inquit MAFFEJUS (10), *& in Rhetoricis, ut minora quoque attingamus, qui titulis acquieſcet omnibus, fallacias hauriet quamplurimas: hinc verba videas tanquam Latina & priſca a Lexicis etiam quandoque recenſita, quæ Romana frui civitate minime poſſunt, quippe quæ iniquis tabulis, hoc eſt captione Inſcriptionis fide adſcita.* Hinc Lexicon Patavinum ſæpe nominat, vetus illud noſtrum Ambroſii Calepini; ac nimiam eorum fidem reprehendit, qui quædam illi Vocabula ex falſa Lapidum auctoritate adjecerunt. Quare cum FORCELLINUS ipſas illas Voces a MAFFEJO in veteri Calepini Lexico notatas in ſuum tranſtulerit, iiſdemque Lapideis teſtibus firmaverit, fuit certe nobis in hoc Sermone de *Arte Critica Lapidaria* dicendum, ne Viri Antiquitatum omnium peritiſſimi ſententiam atque judicium aut ignoraſſe, aut neglexiſſe videremur. Ac de toto quidem MAFFEII Opere videant Eruditi; ex quibus ille qui nuper Venetiis obiit, quique alias cum MAFFEJO certaverat (11), Michael Lazari, plura in ſcriptis reliquit, quæ *Artem* illam *Criticam Lapidariam* impugnant; multarum vero rerum Scriptor Franciſcus Antonius Zacharias jam illud exiſtimavit, futurum profecto ut multa MAFFEJUS in eo Opere aut immutaret, aut lenius ageret, ſi poſt Editum Muſeum Veronenſe manum illi rurſus admoviſſet (12). Eas ego tantum collegi Vo-

(6) Theſaurus Antiquitatum Beneventanarum. Romæ. 1754. fol.

(7) Cl. Viri SCIPIONIS MAFFEII Marchionis Artis Criticæ Lapidariæ Quæ extant ...... edita a Sebaſtiano Donato. Opus Poſtumum. Lucæ. 1765. Ex Typographia Leonardi Venturini. fol. Præmittitur hoc Opus Tomo Primo ſupplementi ad Novum Theſaurum Veterum Inſcriptionum Cl. Viri Lud. Ant. Muratorii.

(8) Artis Criticæ Lapidariæ lib. III. cap. III. col. 188.

(9) col. 189.

(10) Artis Criticæ Lap. lib. III. cap. II. col. 158.

(11) De Equeſtri Ordine Conſtantiniano.

(12) Pag. 490. *Iſtituzione Antiquario-Lapidaria, o ſia Introduzione allo Studio delle antiche Latine Iſcrizioni in tre Libri propoſta.* in Roma. 1770. 8.

Queſto troppo rigido Scrittore (Maffei) *ha ſparſo il Pirroniſmo ſopra troppe Iſcrizioni, onde ha meritato, che il poco fa defunto Chiariſſimo Letterato Veneziano* Michele Lazari *diſtendeſſe contro il medeſimo varie Diſſertazioni, le quali ſono tuttavia inedite; e che a pag. 490. il predetto noſtro Autore* (P. Zaccaria) *ſi dichiari di credere, che s' egli alla ſua Opera aveſſe rimeſſe le mani dopo la pubblicazione del* Muſeo Veroneſe *avrebbe molti ſuoi giudizj ritrattati, o mitigati.* Novelle Letterarie pubblicate in Firenze l' anno MDCCLXX. col. 616.

Voces; quas Cl. MAFFEJUS vel dubias habet, vel omnino rejicit, prout illi Lapides ipsi, ex quibus desumptæ sunt, aut dubiæ aut damnatæ fidei videntur esse; FORCELLINUS vero & Latii jure carere minime putat, & ea litterata marmora idoneos rei hujus testes existimat. Has ego nunc ob oculos ponam, remque omnem fideliter peragam; ipsas plerumque Tabulas in conspectum adducam, ut ipsæ quodammodo pro se loquantur; dicam ego aliquid aliquando, verecunde tamen ac dubitanter. Quamquam id maxime animos addit, quod est a Doctissimis Viris Joanne Francisco Seguierio, & Sebastiano Donato (quorum alter MAFFEII Opus exscripsit, alter edidit & illustravit) de eodem Opere judicatum. *Equidem nos*, inquit Donatus (13), *non omnia epigrammata quæ in* Arte Critica Lapidaria *censoria virgula notantur, rejicienda esse putamus. Nam neque ipse Cl. Auctor ea omnia rejecit, & ad spuria & supposititia amandavit. De nonnullis enim titulis subdubitat, alios ad examen revocandos vult, alios interpolatos, non paucos quadratariorum vel exscriptorum oscitantia vitiatos credit, (vel ita monstrosi & exesi sunt, ut sensus percipi non possit) nonnullos obiter attigit, alios in* Museo Veronensi *pro genuinis evulgare minime dubitavit (ut aliquando in nostris adnotationibus ad hoc Opus observabis) plerosque Eruditorum judicio reliquit, de aliis vero cur dubitet, rationem non adfert. Nam istiusmodi Disputatio ob mortem ejusdem Auctoris infecta remansit.* Et revera multa quidem (*ut ad me scripsit Cl. Seguierius Immortalis nostri Maffeii laborum, studiorum, & itinerum tot annos comes, amicus in paucis, & contubernalis*) erat retractaturus, si Operi ultimam manum adhibuisset. *Nam cum anno* 1749. Museum Veronense *edidisset, videtur quasi animum retraxisse ab* Artis Criticæ Lapidariæ *evulgatione* (14) . . . . *Quis credat* (15) *in absolutissimum* Gruterianum *Corpus in* Reinesianum *Syntagma, in* Sponii *Miscellanea, in* Fabretti *Collectionem tot lapides spurios irrepsisse? Quot obelo notavit noster Auctor, quum eos pro sinceris admiserint hi celeberrimi Collectores? Esto aliquando peccaverint; an fieri potest, ut in plerisque marmoribus emendentur?*

VI. Ac mihi quidem earum Vocum, quas modo proferam, ac FORCELLINI ipsius, qui Latii jura iisdem tribuit, facilis & in medio posita defensio esset, si quos Lapides MAFFEJUS minime probat, nihilque habere ait antiquæ majestatis, & elegantiæ, eos tunc temporis inscriptos putaret, atque etiam ad fallendum propositos, cum veteris libertatis obliti demisere animum Romani, ac fortunæ suæ similia facere atque scribere cœperunt; iis, inquam, temporibus, quibus nobilissima eorum Lingua una cum Imperio ad senium properabat. In hoc enim Opere iis quoque Auctoribus locum aliquando esse voluit FORCELLINUS, qui ferream ac luteam etiam Latinæ Linguæ ætatem attigerunt; quod eos in optimis Lexicis admissos receptosque viderit; quodque Verborum quorundam, quibus utuntur, explicatio, sin minus Latine scribere, Latina saltem intelligere cupientibus maxime sit opportuna. Quare Inscriptiones etiam, in quibus aut insolens Verbum est, aut inurbana dictio, aut sermo non omnino purus ac nitidus, in Lexicis stare possunt, & ad illa cadentis Latinitatis tempora referri; nisi cætera rei falsitatem prodant, vulgares indoctasque manus, ac posteriorum ætatum sive stylum, sive scalprum. At rei Lapidariæ detrimenti aliquid MAFFEJUS timuit, si ita sensisset; ideoque Inscriptiones plurimas novitiis marmoribus vetusta specie affictas esse arbitratur; cumque *his vetustatis spoliis* (16) *jam a decimosexto ineunte sæculo atria, horti, villæ in Italia exornari cœpissent, videreturque non omnibus elegantiæ & magnificentiæ numeris satisfecisse, qui istiusmodi cimeliis careret*, fuisse tunc, *qui, cum sincera non essent ad manus, eorum imitatione spuria confingi paterentur, vel saltem ad loculos omnes venuste complendos fictitia cum legitimis admisceri.* Hinc ad res patrias illustrandas, ad civitatum, & municipiorum tuenda jura, ad rerum antiquarum, Latinitatis, doctrinæque laudem ostentandam, ad

(13) Monitum Editoris *Artis Criticæ Lapidariæ* pag. IV.
(14) Vide Museum Veronense pag. CLXXV.
(15) pag. V. citati Moniti.
(16) Artis Crit. Lap. lib. III. cap. II. col. 158.

ad augenda splendideque ornanda Volumina, ad explendum denique fallendi, mentiendi, novandique studium Vetera Monumenta plurima recentiorum hominum sive scalpro, sive calamo simulata fuisse arbitratur; idque per ea tempora, quibus Latinæ Litteræ ab Italis excitatæ ad auream illam Augusti ætatem proxime tandem accesserunt. Ego vero, & quosdam esse Lapides, quorum fides ex toto non constat, alios etiam, quos corrigi & emendari oporteat, nonnullos demum, quos docti viri probare minime debeant omnino existimo; at vix crediderim per ea Sæcula, quæ proxime sunt elapsa, ita rem Lapidariam dolo malo vitiatam fuisse, ut pene singula suspicionem movere debeant, plurima vero negligi omnino atque damnari. Ex illis potius Litteratorum Marmorum fodinis, quæ Romæ sunt, rerum harum supellex aucta est. *Innumera Monumenta*, inquit Cl. Muratorius (17) *ex Pomœrio Urbis, præcipueque ex suburbanis cryptis & locis, per tria proxime præterita sæcula in lucem prodiere. Neque facile enumeres tot alia, quæ ante paucos annos, & nuper etiam ibi eruderata fuerunt.* Quis Cyriaci Anconitani egregium Opus ineunte Sæculo Quinto Decimo susceptum ignorat? Quis Fratris Joannis Jucundi Veronensis Vetustas Inscriptiones eodem labente Sæculo collectas non audivit? Utinam eruditissimis Viris, qui in hoc rerum genere postea laborarunt, ipsa Marmora licuisset inspicere! Emendassent illi plurima, ac rei Lapidariæ melius consuluissent. *At indocti homines* (18) *nihili facientes veneranda antiquitatis frusta, aut a Majoribus suis collecta, aut in effossionibus sibi oblata, nullo negotio ipsa distrahunt, dilacerant, atque in omnem usum, præcipue ædificiorum, sine ullo discrimine disperdunt. Alia deferuntur ad Marmorarios, atque Statuarios, inhumanos videlicet Antiquitatis lanios, qui, expunctis omnibus vetustatis notis, eadem ad nova quæque opera, prout utilitas poscit, reformant, seu potius deformant. Denique non levis eorum pars ad calcarias translata, atque igne soluta, calcem Marmorariis & Cæmentariis artificibus utilem præbet.* Quoniam igitur primo illo indiciorum genere, quod ex ipsis inspectis Lapidibus peti debet, uti plerumque Criticæ Artis periti minime possunt, ad alterum confugiunt, quod ex ipsa Verborum consideratione haberi solet: atque hoc nimirum in iis, quæ modo exponam fere semper Maffejus adhibuit.

ÆDITUO. VII. Per usitatam litterarum seriem eas, de quibus ajebam, Voces enumerantibus occurrit primum Verbum *Ædituo*, de quo ita in *Arte Critica Lapidaria* (19). *Inauditum Verbum* Æædituare *recens Glossarii Calepiniani editio recensuit & recepit, Lucretium memorans, qui* ædituentes *dixit, non* ædituantes; *sed vere a duobus hisce Epigrammatis decepta* (20), *quibus inanius nihil. Ligorii munere utrumque habemus, quem & alia duo a Grutero descripta effudisse non dubito, eadem prorsus forma*, Vixit Annos *totidem*, Æædituavit Annos *totidem*. Ac Lucretii quidem locus lib. VI. de R. N. v. 1273. ita allatus est in nostro illo Calepini Lexico,

Hospitibus loca, quæ complerant ædituentes,

ita nimirum ut Maffejus legendum putat; at cum ibi Verbum *Æædituo* duplici efferatur modo, legaturque *Æædituo, as*, & *is*, idcirco post citata Reinesii Epigrammata, in quibus est *Æædituavit*, Lucretii versus citatus est, ut alterius quoque modi, quo Verbum hoc inflecti potest, exemplum esset. Forcellinus vero & *Æædituens* posuit, & *Æædituo, as*; ac primæ quidem Voci Lucretii auctoritatem apposuit; alteram vero duabus illis, quæ sunt apud Reinesium Inscriptionibus, ea etiam quæ est apud Gruterum pag. MLXXXVIII. num. 5. confirmavit. Hanc ego proponam.

C. CI-

(17) In Præfatione ad Thesaurum Novum Veterum Inscriptionum. Mediolani. 1739.
(18) Cl. Muratorius in eadem Præfatione.
(19) lib. III. cap. IV. col. 410.
(20) Syntagma Inscriptionum antiquarum Reinesii: Lipsiæ & Francofurti. 1682. pag. 388. n. 53. & 54. e MSS. Antiq. Ligorii Langermannus.

C. CICVRINO. ASIA
TICO. AEDITVO. SVL*
VANI. LITTORALIS
PARENTI. SANCTISS
T. CICVRINVS DIMA
RVS. POSVIT
AEDITVAVIT. ANN
XVI. VIX. LXX
MENS. IX D. VII

* apud Montfauconium SYL

Duos Reinesii Lapides Maffejus rejicit; erratumque esse ait in *Ædituo Sepulcri* in *Sacerdote Sergiæ Familiæ* & in clausula *Fecit Sibi* ** *Et Suis Amicis*, quæ ridicule, inquit, excogitata sunt & inepte. Duo vero, quos affert Gruterus, quorum primus habetur pag. CCCXII. n. 5. alter vero a Forcellino citatus est, a nobis descriptus, ideo tantum suspicionem Maffejo movent, quod eos ex Ligorii fodinis erutos putet; huic enim Sponsori non ita facile credendum esse Doctissimi Viri jamdudum monuerunt (21). Verum apud Gruterum nihil omnino de Ligorio. Primum quippe Lapidem (quod a Sebastiano Donato notatum est, & in postrema Gruteri Editione, qua nos utimur, quæque Amstelædami prodiit an. MDCCVII. legi potest) primum, inquam, Lapidem ponit *In villa Julia extra Portam Flumentanam, ad viam Flam. ara marm. grandis: litera bona, sed incorrecta*, eidemque Lapidi subscriptum est, *Exscripsit Smetius. Vidit Pighius, & habet Boiss. VI. antiq.* 59. Alterum vero, qui certe Latine loquitur, & est a Forcellino adhibitus, *Romæ* esse ait *ad borrea Diocletiani;* legiturque post ipsum, *Grutero Boissardus T. VI.* 126. Neque vero Reinesii, & Gruteri Lapides eundem habent annorum numerum, uti scribit Maffejus, *eadem*, inquiens, *prorsus forma*, Vixit Annos *totidem*, Æditnavit Annos *totidem*. Nam apud Reinesium Classe Quinta n. 53. L. Politicienus, Æditaasse dicitur Ann. XII. vixisse Ann. XXVII. & n. 54. Nonius Avillius vixisse legitur Ann. XXXVII. æditaasse Ann. XIII. In primo vero Gruteri Lapide Alcimus vixisse dicitur Ann. XXXVII. Æditaasse Ann. X. in altero vero, quod jam vidimus, C. Cicurinus Asiaticus Æditaasse legitur Ann. XVI. vixisse LXX. Mens. IX. D. VII. Ne igitur de duobus illis Reinesii Epigrammatis longo sermone differamus, hoc unum dicimus, Voci *Æditaare* satis jam consultum esse in hoc Lexico eo Gruteri Lapide, qui citatus est. Vidi ego hujus C. Cicurini Asiatici magnæ formæ Monumentum ære expressum apud Cel. Montfauconium, a quo ita describitur, quique de eo ita loquitur (22): *De Silvano littorali egimus Tomo primo: quid autem esset æditaus, secundo Tomo diximus. In supremo Lapide repræsentantur Cicurini pater atque filius: in laterali autem facie arbor atque delphinus: arbor meo judicio Silvanum subindicat, qui semper cum arbore conspicitur; delphinus vero Silvanum littoralem, qui, ut ipsum nomen sonat, in littore maris colebatur*. Huic scilicet Monumento vox *Æditaavit* inscripta est. Meminerit Maffejus id se docuisse (23): *inter veritatis argumenta, id præcipue computo, cum ingentibus lapidibus insculptæ occurrunt epigraphæ; animadverti scilicet, noluisse ut plurimum epigrammatum adulteratores multo impendio nænias suas proferre: difficilius etiam, ubi multæ molis saxa fuissent incidenda, clam, & in abdito peragi opus potuisset: eapropter sumptuosas arcas, & magnas istas quadratasque bases, priscas, & genuinas deprehendi fere semper*. Vox illa tandem & nitida est, & nihil omnino a Latina consuetudine abhorret. *Æditaor* enim Nonii testimo-

(21) Vide Muratorium in Præfatione al. citata; sed præcipue Pag. I. & II. Novi Thesauri.
(22) Antiquitas explanatione & Schematibus illustrata. Gallice & Lat. Parisiis. 1722. T.V.P.I. Lib. II. cap. VIII. pag. 66.
(23) Artis Criticæ Lapid. lib. III. c. II. col. 161. 162.

ſtimonium habet, qui c. 2. n. 52. Pomponii verba referens apud Gellium lib. 12. c. 10. *Qui poſtquam tibi appareo, atque æditumor in templo tuo*, legit *æedituor*; utramque vero terminationem huic Verbo factam eſſe, omnino dicendum eſt.

ARITHMETICUS. FISTULARIUS. IMAGINARIUS.

VIII. Eum quoque Lapidem MAFFEJUS ſubruit, qui eſt apud Reineſium Cl. I. pag. 3. n. II. cujus auctoritate tres illæ Voces *Arithmeticus*, *Fiſtularius*, *Imaginarius* a Lexicorum Scriptoribus allatæ ſunt, & explicatæ. Ecce lapidem ex eodem Reineſio.

DIIS OMNIBUS COELESTIBUS
P. GAISIDIO * Q. F. SABINIANO
FISTULARIO. CANTORI. IMAGI
NARIO. ARITHMETR. VIXIT A. XLIII *
M. X. D. III. IN. FR. P. XXX. RETRO
XL. CVIVS INGENIUM ELOQVI NEMO

* apud Fabrettum Q. GRISIDIO.

* apud eundem XLIIII.

C. TIPHERNIUS C. F. SACERDOS.

Latinarum prima, inquit MAFFEJUS (24), *quam Fabrettus quoque ex aliis ſibi ſchedis adoptavit*, Diis omnibus Cœleſtibus *inſueta formula inſcribitur*, *&* *nunquam auditis gentibus* Gaiſidia *ac* Tiphernia *inſignitur: in ea orationis elegantiam & connexionem obſerves velim*. In Fronte Pedes XXX. Retro XL.* Cujus Ingenium Eloqui Nemo*: ſed magis quæ per ſe fallaciam ſatis indicat, votivæ & ſepulcralis formæ commixtionem, depravationemque. Ex hac tamen tabula tria ab Eruditis Viris & a quibuſdam quoque Lexicographis arrepta vocabula, & Latinitatis jure ſine alia auctoritate ulla donata videas*; Imaginarius *pro Pictore*, Fiſtularius *pro Fiſtulatore*, Arithmeticus *pro Calculatore*. Monuerat jam Reineſius ipſe (25) ab hoc ſepulcrali cippo ſeparanda eſſe quæ præſcripta ſunt, *Diis Omnibus Cœleſtibus*, & eſſe illa loco non ſuo; atque ita MAFFEJO *inſuetam formulam*, *& ſepulcralis formæ commixtionem depravationemque* objicienti jamdudum ſatisfactum eſt. Sed illud ego etiam animadvertam, Cœleſtes quoque Deos Sepulcrorum patronos a Veteribus fuiſſe habitos, Inferoſque cum Superis in Sepulcrorum titulis aliquando commixtos. Multa de re hac apud Celeberrimum Montfauconium (26). Urnam ille commemorat, quam Pariſienſi Litteratorum Academiæ miſerat P. de la Chaize; ejus Inſcriptio inſolens viſa eſt:

* apud Maffejum LX.

D. M.
SVLPICIO
NOTO ADESTE
SVPERI

Invocari videntur Dii illi cœleſtes pro Sulpicio Noto, *qui cum ſit defunctus, ideoque ſub ditione Inferorum Deorum, ex cœleſti providentia nihil ſperare poterat*. Id ſcilicet Academicis explicandum erat; explicarunt autem alii aliter. Eorum opiniones Mont-

(24) Artis Crit. Lapid. lib. III. cap. IV. col. 391. 392.
(25) In Nota, ſeu Comment. ad hunc Lapidem.
(26) Supplement au Livre de l' Antiquité expliquée. Tom. V. Livr. III. Chap. III. pag. 72. Pariſiis. 1724. Gallice & Latine.

Montfauconius recenset; hæc demum ipse (27). *Deos cœli precatur, ut urnam suam tutam præstent ab injuriis, quæ inferri poterant; verbi caussa, ossa cineresque ejiciendo, id quod tunc magnum scelus existimabatur, ingensque defunctis infortunium .... Etsi vero Defunctorum anima sub potestate esset Deorum Inferorum, urna & ossa quæ in terra erant, sub potestate & jurisdictione Cœlestium, atque etiam sub ditione Inferorum Deorum esse arbitrabantur, ob affinitatem animæ, & corporis.* Vide cætera apud eundem. Vidit hujus Urnæ titulum etiam MAFFEJUS, a quo illum Muratorius accepit (28). Venio nunc ad gentem Gaisidiam, atque Tipherniani, quas nunquam MAFFEJUS audiit. De P. Gaisidio, quem Fabrettus (29) Q. Grisidium esse voluit, multa docuit idem Reinesius, eumque Cæsidium fuisse probat, & a gente Cæsia profectum; idemque Tiferniam gentem eam esse dicit, quæ a Cicerone (30) Titurnia dicitur, primo illo nomine ex quodam Umbriæ oppido appellatam. Ego certe C. Tifernium apud Gruterum invenio pag. CMXXIV. n. 12. Lapis esse dicitur Tiferni in Umbria; *in Città di Castello*. C. Tifernius est etiam apud Muratorium pag. CMLXXXIV. n. 7. in eo epigrammate, quod perperam Donius alterius cujusdam marmoris partem fecerat. Ea porro, de qua loquimur, Inscriptio Pedes primum habet *in Fronte* & *Retro* assignatos; tum ad P. Gaisidium redit verbis illis, *Cujus Ingenium Eloqui Nemo*. Nullus hic verborum nexus. Sed in hoc Quadratarios vel Descriptores accuso. De hoc enim Lapide illud etiam habet Reinesius (31); *In uno hoc marmore duas vel etiam tres epigraphas a Descriptoribus, qui Chartæ parcerent, & disjunctas junctim exhiberent, deformatas una esse, non vana suspicio est*. MAFFEJUS ipse plures Lapides ita a Descriptoribus aliquando consutos fuisse in *Arte Critica Lapidaria* animadvertit. Quæ igitur in eo Lapide, de quo hactenus diximus, habentur Verba, ab iis notari possunt, qui Lexicon scribunt, & non aurum modo argentumque, sed ferrum etiam lutumque tractant; neque Lapides tantum, sed Litterata etiam Rudera in opus congerunt. Nihil de Voce *Arithmeticus* in Calepino; admisit illam Operis hujusce Scriptor, explicuitque *qui arithmetica callet*, testimonio usus ejus Lapidis, de quo dictum est. Recte hoc: quis enim & Grammaticum & Mathematicum a Latinis non audivit? Vocem vero *Imaginarius*, *ii*, quæ in veteri Lexico legebatur, in suum quoque transtulit; pictoremque esse dixit, vel statuarium, qui imagines facit; ex eodem Reinesii Lapide, & ejusdem Reinesii explicatione. Voci tandem *Fistularius* in utroque Lexico locus est; is esse dicitur, qui fistula canit; citata est Fabretti Inscriptio; illa scilicet, quam dederat Reinesius.

IX. *Celtis*, teste Plinio lib. XIII. H. N. cap. XVII. arbor est de genere lotorum, CELTIS. in Africa. Hac voce genus quoque scalpri, quo lapides inciduntur, significari nonnulli existimarunt. Citatus a Vossio (32) Gruteri Lapis (33), & Vossium ipsum & cæteros fefellit, FORCELLINUM quoque. Est in eo Lapide, lin. 23. *Malleolo & celte litteratus silex*. At Inscriptio tota *fabulosa est*, *& ridicula*, ut inquit Antonius Augustinius (34). Ridiculam esse, qui eam legerit, fateri debet; fabulosam esse ex MAFFEJO scimus; neque eam certe pro antiqua haberi quisquam voluit. *Prolixam*, inquit (35), *Gruteri paginam Sergii, e Pola Istriæ Civitate Histrionis, epitaphium implet. Pro antiquo acceperunt multi, & ob ea verba* malleolo & celte litteratus silex *in gravissima de versiculo Job (36) legendo atque explicando quæstione attulerunt: utitur eo testimonio Vossius quoque in Grammaticis nec de auctoritate quidquam ambigit*:

(27) pag. 74.
(28) Novus Thesaurus Veterum Inscriptionum. pag. MDCCL. n. 4.
(29) Inscriptionum Antiquarum cap. IX. pag. 625. n. 218. Romæ. 1699.
(30) Epist. Famil. l. XIII. epist. XXIX.
(31) In Nota citata.
(32) Lib. I. de Arte Grammatica cap. XXXV.
(33) apud Gruterum pag. CCCXXIX.
(34) Dialogo XI.
(35) Artis Crit. Lapid. lib. III. cap. II. col. 185. & seq.
(36) Job c. XIX. v. 23. 24. *Quis mihi det, ut exarentur in libro stylo ferreo & plumbi lamina, vel celte sculpantur in silice?* Neque ignoro in multis etiam MSStis legi *certe*: item in Complutensibus, Stephanicis, Regiis, & Hentenianis seu Lovaniensibus. Verum non dubium, quin *celte* scripserit interpres. Vossius in A. G. lib. I. c. XXXV.

git: contra explodunt alii tanquam commentitium, quibus Antonius Augustinius olim se ducem præbuit. At lepida illa inscriptio nec inter antiquas, nec inter spurias recenseri debet: composita enim & incisa fuit XV. sæculo, Veneti Præfecti, festivo ingenio viri, jussu, neque Deorum Manium præmisso nomine, neque clausula ulla adjecta, quæ vetusta tempora mentiretur. Rem didici a Feliciano Veronensi, qui in MS. Collectione, de qua suo loco verba feci, eam Inscriptionem in lapide vidisse narrat, quam Jacobus Baduarius Sergio Polensi parasito, & histrioni posuit. Hæc Maffejus. Lepidum sane errorem! Parasitus hic veluti a gente Sergia profectus Forcellinum quoque decepit, & in ejus Lexico, tanquam in cœna lautissima locum sibi esse voluit. Queror de Grutero, qui hanc umbram adduxit. Nullum est igitur probati Lapidis, aut idonei Scriptoris testimonium, ex quo *Celtis* scalpri genus significet.

CONTIRO. X. Vocem *Contiro* & veteri Calepini Lexico Forcellinus addidit, & in suo quoque esse voluit. Sic illam explicuit, *Simul Tiro, ut Commilito, simul miles*. Habet hanc Vocem Inscriptus Lapis apud Reinesium Cl. VIII. pag. 517. n. 19. Est idem Lapis apud Fabrettum pag. 138. n. 131. extare dicitur, *Via Nomentana prope Templ. D. Agnetis in pariete*. Est etiam apud Muratorium pag. DCCCV. n. 4 Romæ ponitur in Museo Albano. Lapidem hunc esse notæ satis bonæ existimat Forcellinus (37). Maffejum audiamus. *Inauditam* (38) *vocem* Contiro *in Latinitatis Sacrarium invexit recens Lexicon Patavinum ex titulo hic recensito* (39), *qui mihi nequaquam probatur; nam isthuc nominis* Cladi, *sive* Claud. Caro *quid est? & quomodo inter tirones adhuc censebatur, qui annos XXXVII. exegerat, & stipendia jam confecerat VII. imo ex Fabretto XVII? nec placet monumentum ab* Heredibus *positum* & Contironibus: *comperendinare attamen oportet, usque dum Lapidem visam, quem extare affirmat Fabrettus; eoque magis, quo vocem* Contiro *nequaquam improbo, qui* Concivem *in Museo videam*. Addam ego Vocem quoque *Commanipulo*, & *Commanipulus*, h. e. simul miles in eodem manipulo, a Veteribus usurpatam; qua certe longe nitidior *Contiro*; cui illa opponitur, quæ est apud Gruterum pag. DCXXIIII. 7. *Conveteranus*. Gratum igitur fecisset Maffejus, si Lapidem quoque ipsum non improbasset. Ego illum ex Muratorio describam.

D. M.
CLAVDIO CARO
MIL.COH. VIII
PR. STIP. XVII *
VIXIT ANNIS
XXXVII
HEREDES ET
CONTIRONES
BENEMERENTI
FECERVNT

* sic etiam apud Fabrettum; sed apud Reinesium VII.

Quærit Maffejus, quid isthuc nominis sit *Cladi*, sive *Claud. Caro?* nomen militis, inquam ego, qui magnis rebus non claruerat, cujus quoque Patriam ignoramus. Mirum fortasse hoc, & insuetum? at docuit ipse *Artis Criticæ Lapidariæ* Auctor Celeberrimus, *ubi de nominibus agitur* (40) *mira quæque & insueta occurrere ali-*

(37) Vid. Voc. *Contiro*.
(38) Artis Crit. Lap. lib. III. cap. IV. col. 415.
(39) apud Reinesium citata pag. 517. n. 19.
(40) lib. III. cap. IV. col. 441.

aliquando posse. Plura certe semel, aut bis deprehendas prænominum vice fungentia vocabula, quæ vix alias videris: Nero & Paullus modo cognomenti loco, modo prænominis cui non occurrerunt? &c. At quomodo inter Tirones censebatur adhuc miles annorum triginta septem, qui stipendia septem promeruerat, h. e. totidem annos in armis exegerat? quia nondum Veteranus, non Evocatus, non Centurio, non Tribunus, non Alarum non Cohortium Præfectus, non alio in castris honestiore loco. Verum si annos decem supra septem inter milites fuit, ut ex Fabretto & Muratorio, adhuc ne inter Tirones? adhuc certe. Eorum enim qui communi militum nomine censebantur duo fuerunt veluti genera; Tirones, & Veterani; horum alterum semper alteri opponitur; qui non Veteranus, is, etsi miles non novus, Tiro. Erat autem Veteranus, qui legitima stipendia vel omnia, vel certe plurima confecerat (41): stipendia hæc, stante Republica, fuere viginti quinque. Servius ad illud Virgilii Æneidos, lib. II. v. 157. *Fas mihi Grajorum sacrata resolvere jura*, hæc habet. *Plerumque dicuntur sacramento rogati qui post electionem in Rempublicam jurant: & hi sunt, qui habent plenam militiam; nam & viginti quinque annis tenentur.* Fuere postea viginti; eaque contraxit Augustus. Hoc docet Suidas: Βετρᾶνος, παρὰ Ῥωμαίοις, ὁ ἀπολυθεὶς τῆς στρατείας· ἐπὶ εἰκοσαετίαν δὲ οὗτοι ἐδούλευον. h. e. *Veteranus apud Romanos vocatur, qui militia liberatus est: hi autem ad annos viginti militabant.* Hæc demum de Veteranis in Romanis Legibus (42): *qui in legione, vel vexillatione militantes, post vicesima stipendia honestam vel causariam missionem consecuti erant.* Novi equidem *Veteranos milites in exercitu*, *Veteranorum legiones* sæpe a Scriptoribus nominari; at qui honestam vel causariam missionem consecuti erant, militiæ aliquando rursus nomen dabant, rursus Legionibus adscribebantur. Vide cætera apud Eq. Sertorium Ursatum (43) Romanæ Antiquitatis peritissimum. Jam ad id redeo, cujus causa tam multa disserui. Nondum ergo e Tironibus excesserat Claudius Carus, qui vicesimum militiæ annum nondum expleverat, qui nondum erat Veteranus. Quare, conspirantibus animis, ære conlato, Heredes & Contirones Monumentum illi posuerunt; in quo sane quid tandem est, quod jure displiceat? Sed illud fortasse de re hac tota dici tandem potest; Claudium Carum, qui tot Stipendia promeruerat e Tironibus tunc jam excessisse, Monumentum tamen illi positum ab iis, qui erant in Octava illa Cohorte Contirones. Atque hæc quidem de Voce *Contiro*. Ea, uti vidimus non omnino MAFFEJO displicet, quod Vocem *Concivis* in Museo Veronensi observaverit. Inscriptio est ejusdem Musei pag. LXXXVII. n. 5. ac de ea ita ibi MAFFEJUS. *Dolendum quidem non inscriptionem, sed miserabile fragmen heic ostendi; magnifaciendum tamen, quod Augusteis literis* concivis *vocem nobis servarit, qua ante hoc marmor visum aureæ Latinitatis cultores uti horruissent.* Hanc tamen Vocem *minus Latinam* ait esse FORCELLINUS (44), qui & Lapidem vidit, & cætera, quæ ad hanc Vocem spectant diligenter collegit. Est ea Vox in hoc ipso Lexici hujus Volumine primo. Qui eam legerit, is certe animadvertet, Inscriptorum Lapidum fidem a FORCELLINO exploratam fuisse; nihilque ab eo omissum, quo illorum auctoritas aut minui posset, aut confirmari. Delectum quoque prudensque judicium ea indicant, quæ sunt in Voce *Patraster*. Vocem hanc Latinis Lexicis addendam esse monuerat MAFFEJUS ex quodam Lapide (45) quem ipse exscripserat prope Perusiam, ex quo etiam male compositum eum fuisse dicit, quem dederat Muratorius in Novo Thesauro pag. MDCXXXII. n. 9. At ea Vox ex duabus aliis apud eundem Muratorium Inscriptionibus se se antea Latinis oculis ostenderat, neque MAFFEII lapidem expectabat. Vidit hæc omnia FORCELLINUS (46); Vocem tamen ipsam *minus La-*

(41) Sigonius de Antiq. Jure Civil. Rom. lib. I. c. XV. Vide Sertorium Ursatum in Comment. de Notis Romanorum pag. 439. Patavii. 1672. fol.
(42) Cod. lib. VII. Tit. 64. leg. 9.
(43) *Discorso sopra una Stanza Sepolcrale* &c. in opere postumo cui titulus, *Marmi Eruditi* &c. Patavii apud J. Cominum. 1719. pag. 305. & seqq. 4.
(44) V. *Concivis*.
(45) Musei Veronensis pag. CCCLX. n. 7.
(46) Vid. in V. *Patraster*, i. e. vitricus, *patrigno*.

tinam esse putat; & eas Inscriptiones omnes ad cadentis Latinitatis tempora referendas.

COXA. XI. Jam ad illud Antiquitatis Monumentum accedimus, quod omnium primus Eques Sertorius Ursatus, postea Fabrettus illustravit. Res ipsa, in qua modo versamur, & Criticæ MAFFEII Animadversiones nos etiam huc vocant; idque eo libentius agendum nobis esse ducimus, quod est Monumentum ipsum Patavinum. Fuit illud in hac Urbe, in domo Bernardini Scardeonii rerum nostrarum Historici, a quo primum est editum (47); illudque Gruterus ex eodem Scardeonio descripsit, cæterisque inseruit (48). Dedit illud Ursatus postea, sed paullo aliter, in *Monumentis Patavinis* (49), & Vicetiam asportatum esse dixit ab Hieronymo Gualdo, & in ea Urbe apud eam gentem, una cum aliis Antiquitatis exuviis, in domestico Museo æternitati dicatum. Hæc Ursatus anno MDCLII. Eo scilicet, quo Monumenta Patavina evulgavit. Anno vero MDCLXIX. eandem Inscriptionem ex litterato saxo fideliter exscriptam, atque eam omnino, quæ est apud Scardeonium Vicetia accepit idem Ursatus, rursusque dedit, & eruditissima Epistola illustravit (50). Per ea tempora Saxum hoc cuidam Dianæ Signo basis erat. Dixit etiam de hoc Lapide Raphael Fabrettus, neque ea probans quæ Ursatus attulerat, nova addidit, ut in Eo quædam explicaret (51). Hæc vero a P. Montfauconio commemorata postea sunt (52). Muratorius demum Monumentum attulit (53) ex Ursato in *Monumentis Patavinis*; nihil adnotavit. Vides Testium nubem; judicium tamen hic Lapis non evasit, & MAFFEII sententia damnatus est. Liceat judicium ipsum redintegrare. Lapidem igitur sistimus, uti est a Scardeonio, & in ea Epistola ab Ursato descriptus:

D . M
T. CAPELLI . T. F
VINDICIS
IN . F. P. XXXVII
A . T. COX. S. P. XXVII
INTRA COX. P. XXXVII

Ita vero legendum esse Ursatus docuit: *Dis Manibus Titi Capelli Titi Filii Vindicis In Fronte Pedes Triginta septem A Tergo Coxæ Sepulcrum Pedes Viginti Septem Intra Coxam Pedes triginta Septem*. Nihil ex hac lectione a Fabretto mutatum: Montfauconius, notam S. quæ est in penultimo Lapidis Versu, non *Sepulchrum*, sed *Supra* significare existimavit (54). Monumentum hoc ob inusitatam Vocem *Coxa*, quæ in eo est, novumque Sepulcrorum spatia designandi modum ab ea inductum, Ursati ac Fabretti labores postulavit. *Sed operam perdidere Viri docti*, inquit MAFFEJUS (55); *commentationes enim suas in fallaci ædificarunt solo. Ea tabula pusilla est, cujusmodi funebres hic loci non occurrunt, nisi e subterraneis Romæ monumentis arcessitæ sint, quas e tam longinquo in has regiones ante me nemo merces advexit: petræ color & facies vetustum ævum non redolent: puncta ad imum literarum, non ad me-*

(47) Bernardini Scardeonii Canonici Patavini De Antiquitate Urbis Patavii. pag. 76. Basileæ. 1560. fol.
(48) pag. DCCCCV. n. 11.
(49) Monument. Patav. pag. 276. 277. Patavii. 1652. in fol.
(50) Undecima & ultima est ejus Operis, cui titulus *Li Marmi Eruditi, ovvero Lettere sopra alcune antiche Iscrizioni*. &c. Padova. 1669. 4.
(51) pag. 180. n. 377.
(52) L'Antiquité expliquée, &c. a Paris. 1722. Tome V.me P.e P.e Liv.e III. Capit.e VI. p. 112.
(53) In Nov. Thes. Veterum Inscript. pag. MDCLI. n. 14.
(54) cit. loco & pag. 112.
(55) Artis Crit. Lap. lib. III. cap. III. col. 200.

medium. Singularia S *in quinto versu importune posita quid sibi velint, nemo dixit.* T *pro* tergo *in Lapide quis viderat?* Hæc MAFFEJUS, qui Lapidem ipsum antea proposuerat, designatis pedibus in quarto versu XXXVI. tantummodo, in quinto solum XXII. Ego vero ea omnia mihi animadvertenda existimo, quæ ad hunc Lapidem illustrandum Ursatus attulit, & ex iis de hoc Monumento judicandum. Eum ergo Lapidem Patavii inscriptum, Patavii positum Ursatus existimat: duos ex gente Capellia, Grutero teste, commemorat, eosque ex Tribu Succussana, sive Suburrana, proindeque Cives Romanos; eam Gentem Patavium migrasse putat, ex quo Romani Rempublicam cum Patavinis communicarunt (56); Titum Capellium, de quo in eo Monumento, sub C. Julio Vindice fuisse eo tempore, quo Prætor hic sub ipsum finem imperii Neronis, has etiam regiones, quæ communi tunc Transpadanæ Galliæ nomine censebantur, armato milite excurrit, motus excitavit, interfectus tandem est vel ipse sibi necem intulit; hinc T. Capellio, ut aliis etiam Prætoris hujus militibus, cognomen Vindicis; vixisse illum Patavii cum gente sua, neque ideo civium Romanorum jura amisisse. Fuit sane Monumentum illud longissimo tempore in domo Scardeonii; cui etiam rerum harum non ignaro petræ color ac facies vetusta visa est duobus abhinc Sæculis. Quis porro neget in his quoque regionibus, in quibus multa erant ex Romana consuetudine, eas etiam Tabulas fuisse, quæ Veterum monumenta e subterraneis Romæ locis postea sæpe eruta imitentur? Quis verissimæ Antiquitatis Lapides aliquando non vidit, in quibus puncta ad imum pene essent litterarum? Ex iis, qui Veteres inscriptos Lapides collegerunt, quique sunt a nobis in hoc Sermone commemorati, unus fuit Raphael Fabrettus, qui, dum suos ederet, puncta, quæ versuum verba, sive litteras, quibus verba contrahuntur, distinguunt, altiora esse & in medio spatio posita voluerit, & hoc ad omnium temporum Antiquitatem omnino pertinere visus sit existimare. Notam S in quinto Monumenti hujusce nostri versu positam ab Ursato explicatam esse MAFFEJUS non animadvertit. Singulare Monumentum est; potest ergo solitaria littera T verbo *tergo* explicari; res ipsa postulat, postulare videtur certe, ut ita explicetur. Licuit MAFFEJO antiquariis oculis Saxum istud inspicere, nobis videre nostris non licuit; sed cum Vicetiæ adhuc sit, omnia per litteras de eo cognovimus; de quo quidem dicemus postea. Licuit interim nobis ita agere, uti agendum esse MAFFEJUS ipse docuit; qui multa præcipiens in eo Lapidum examine, quod oculorum opera peragitur, nihil eorum certum omnino, & ubique esse voluit, sed omnia prudenti inquisitioni temperanda aut excipienda commisit. Sunt hæc in ejus Arte Critica (57): *Nec monere prætermittamus, quadratarios Veteres puncta intermedia non inferius ad literarum pedem, ut nunc mos est, sed paulo superius, & ad mediam altitudinis literarum imprimere consuevisse, quod multi ex veteratoribus nostris non animadverterunt, neque imitati sunt .... At illa nunquam nobis excidat consideratio, has observationes omnes, tanquam certos & indubitatos canones, minime usurpandas, sed cum moderamine inculpatæ prudentiæ adhibendas, & cum quibusque discussionibus cæteris conjungendas.* Id certe optime est a MAFFEJO in Arte Critica constitutum. Quid enim est in Re Lapidaria tam certum, cui certissimum aliquod exemplum exceptionem non faciat? *Interpungebatur*, inquit idem MAFFEJUS (58), *ut plurimum verbis singulis in latinis marmoribus: at cum ea puncta dictionibus tantummodo distinguendis inservirent, non solebant ad finem versuum incidi, ubi finis ipse distinguebat.* Quis hoc neget? At marmor Musei Taurinensis puncta habet in fine versuum. Hoc ipse MAFFEJUS voluit animadverti.

(56) Cicero Philippica XII. cap. IV. ex Recens. Oliveti. *Et ut omittam reliquas partes Galliæ, (nam sunt omnes pares) Patavini alios excluserunt, alios ejecerunt, missos ab Antonio: pecunia, militibus, &, quod maxime deerat, armis nostros duces adjuverunt. Fecerunt idem reliqui, qui quondam in eadem causa erant, & propter multorum annorum injurias alienati a Senatu putabantur. Quos minime mirum est, communicata cum his Republica fideles esse, qui etiam expertes ejus, fidem suam semper præstiterunt.*

(57) lib. III. c. II. col. 176.

(58) Artis Crit. Lapid. col. 176.

In hoc, inquit, (59) *pyramidato marmore puncta, ut vides, extremis versibus adjiciuntur*. Sed jam ea, quorum caussa de hoc T. Capellii Monumento dicere instituimus, persequamur. Aliqua tamen præmittenda, quæ ad Veterum Sepulcrorum ritus spectant; in iis non evagabor intemperanter.

XII. Ea fuit Lex in XII. Tabulis: *Hominem mortuum in Urbe ne sepelito, neve urito*. Qui post hanc Legem in Urbe sepulti sunt, fuerunt aut ii, quibus hoc ante hanc Legem virtutis caussa tributum est, ut Publicolæ, ut Tuderto, quod eorum posteri jure tenuerunt; aut ii, si qui hoc, ut C. Fabricius, virtutis caussa, soluti Legibus, consecuti sunt. Hæc Cicero lib. II. de Legibus c. XXIII. Imperatorum quoque Leges in Urbe sepeliri sæpe vetarunt (60). Extra Urbem igitur, prope illam tamen, Sepulcris locus erat. Horti, agri, ossa ac cineres excipiebant:

Ante Urbem exsequiæ, tumulique, ignesque, rogique (61).

Suo quisque in agro partem aliquam sepulturæ destinabat. Qui fundum viæ publicæ proximum haberet, in ea parte, quæ viam spectabat, sepulcrum condere jubebatur, ut viatores mortalitatis admonerentur. Est hoc in Lege Sempronia: *Sepulcra extremis finibus circa Decumanos & Cardines, qui vicem itineris publici teneant, collocantor*: hoc vero in Lege Julia, quæ est de Agrorum divisione: *Monumenta, sepulcrave, quæ post hæc in agris hac lege divisis assignatis constituentur, juxta Decumanos & Cardines, qui centurias terminabunt, vicemque viæ publicæ obtinent, collocantor*. Hinc Appia, Aurelia, Flaminia sepulcris celebres; hinc sæpe Viatores in hisce inscriptis Lapidibus appellati. Hæc quidem de honestis ac locupletibus viris: pauperes enim, quibus nulla agri pars, proindeque nullum proprium privatumque monumentum, neque satis pecuniæ ad illud comparandum, communi & publico loco sepeliebantur:

Hoc miseræ Plebi stabat commune sepulcrum (62).

Quæ terræ pars sepultum, aut humatum acceperat, ea multa religiosa jura complectebatur; ea erat omnino sacra; non eo Falx, non Arater ibat; non verti, non subigi, non coli poterat. Ne igitur Sepulcrorum magnificentia, ne Religio totum solum, in quo monumentum erat, occuparet; ne terram, quæ viventibus fruges suppeditare potest, mortui minuerent (63); ne quis demum alterius sepulturæ partem usurparet, definiri plerumque solebat spatium, quod Sepulcro destinatum erat, spatium scilicet loci religiosi; ut sua Manibus, Gentibus, Familiis, extinctis hominibus jura intemerata essent; ut etiam sciretur, quid puri loci, h. e. neque sacri, neque religiosi, relinqueretur. Excitatus & impositus Lapis, cippus, columella, cui mortui nomen ac laus incisa erat, solemnes idcirco formulas habebat Verbis sive Notis expressas, *In Fronte Pedes* .... *In Agro Pedes* .... quibus latitudinem longitudinemque soli ad sepulcrum spectantis Veteres significabant. Latitudo enim, quæ pars anterior erat, & Viam plerumque respiciebat, verbis illis, *In Fronte*, designabatur; longitudo vero, quæ posterior erat, & in campos excurrebat, illis, *In Agro*, sive *Retro*. Plena exemplorum Vetustas. Neque tamen *Frontis* nomine latitudinem semper Veteres significabant, spatiumque viæ conterminum; neque longitudo ea semper apud eos pars erat, quæ in agro spectabatur. *Aliquando enim*, inquit Cl. Montfauconius (64), *occurrunt sepulturæ loca, ubi longitudo illa facies esse intelligitur, quæ viam respicit; sic quippe legitur*, in agro pedes sex, in longo pedes octo; *alibi vero sic*, in fronte pedes sexdecim, introsus pedes decem, *ubi* introsus *pro* introrsus *legitur, significatque intra agrum;* optimeque animadversum est a P. Joanne Antonio Ursato (65), majorem spatii partem, sive anterior esset, sive posterior, pro longitu-

(59) In Museo Veronensi pag. CCXXI. n. 4.
(60) Vid. Samuelem Pitiscum in Lex. Rom. Antiq. V. *Sepulchrum*.
(61) Ovidius Metam. lib. XIII. v. 688.
(62) Horatius lib. I. Serm. VIII. v. 10.
(63) Cicero ex Platone lib. II. de Legibus cap. ultimo.
(64) Citati Operis pag. 114. T. V. P. I.
(65) Adnotatione *c* in Epist. XIII. Eq. Sertorii Ursati. *Marmi eruditi. Opera Postuma*. Padova. 1719. 4.

gitudine assignatam fuisse, minorem vero pro latitudine. *Aliqua autem*, pergit idem Montfauconius, *inscriptio frontis spatium limitesque denotat, per monumenta hinc & inde a lateribus secus viam posita*: In Fronte Inter Monumentum Titi Rustici, & Lucii Gellii, In Agro Pedes Duodecim. *Hic, qua viam respicit, locus qua sit mensura non notatur, quia sufficiebat hinc & inde terminos adscribere*. Hic igitur Veterum mos in designandis Sepulcrorum limitibus. Quod igitur in nostro hoc Titi Capellii Monumento, post designatos in Fronte Pedes, nomen *Coxæ*, *Pedes a Tergo Coxæ*, *Pedes intra Coxam*? Dum Romæ esset Montfauconius anno MDCXCIX. Familiæ Cæsenniæ amplissimum Monumentum in Portu Romano detectum est. Miræ Antiquitatis exuviæ jussu atque opera Cardinalis de Bouillon luci redditæ. Ad Cæsenniam Gentem Inscriptiones omnes spectabant. Harum maxima totum loci sepulturæ spatium ostendebat: en postremi versus, qui nobis describendi sunt, ut quæ ex Montfauconio subjiciemus optime intelligantur.

SEPVLCRVM. MACEREIS. CIRCVMCLVSVM.
IN F. P. CCC. IN. AGRO. P. XCVI.
Q. F. IVG

In Fronte pedes trecentos, in agro pedes nonaginta sex, qui faciunt jugerum (66). Est hoc maximum totius Antiquitatis Sepulcrum. Eas inter Inscriptiones una fuit, cujus occasione nostram hanc T. Capellii Montfauconius citavit; & alteram altera illustravit. Ea fuit in urna marmorea; ecce illam.

D. M.
L. FABRICI. L. F. PAL
CAESENNI. GALLI. EQ. ROM.
PONTIF. L.L. SCRIB. AEDILIC
OMNIBVS. HONOR. IN. COST. F.
ITALICVS. P. DIGNISSIMO

Hæc ita legitur, inquit Montfauconius: *Dis Manibus. Lucii Fabricii Lucii Filii Palatina* (Tribu) *Cæsennii Galli Equitis Romani, Pontificis, Lucii Liberti, Scribæ Ædilicii, Omnibus Honorati: In Costa Fecit Italicus Patri dignissimo. Videmus hic*, pergit ille (67), *Libertum equitem Romanum, eundemque Pontificem, & Scribam Ædilicium; nescio an uspiam alibi Libertus reperiatur tot tantisque Honoribus insignitus*. Hæc tandem addit. *Vox* In Costa Fecit *significat, ut quidem verisimile est, Italicum hunc sarcophagum posuisse ad latus illius magni loci mactereis circumclusi, qui ad Gentem Cæsenniam pertinebat*: ejus scilicet loci, cujus Inscriptionis postrema verba paullo antea descripsimus. Titi Capellii Monumentum hic affert Montfauconius, & Fabretti in Vocem *Coxa* interpretationem, de qua nobis postea dicendum erit; ac rursus ad *Costam* redit, & hæc scribit (68). *Vox* in Costa *significat, ut quidem videtur, alterum ex duobus angustioribus lateribus, quæ pedum nonaginta sex erant*. Sed quæ spes ex hoc Montfauconii monumento exorta erat, ut illi etiam, de quo nos agimus, auctoritas aliqua accederet, & opportuna explicatio per quandam similitudinem adhiberi posset, ea omnis evanuit. Eam enim Inscriptionem aliter omnino legendam esse verissime docuit Cl. Mura-

(66) V. Montfauconium in toto Capite VI. lib. III. Primæ partis ejus Voluminis atq. Operis, quod alias citavimus.
(67) pag. 112.
(68) pag. 114.

Muratorius (69); ita scilicet: *Lucii Fabricii Lucii filii Palatina* (Tribu) *Cæsenni Galli*, *Equitis Romani*, *Pontificis Laurentis Lavinatis*, *Scribæ Ædilicii*, *Omnibus Honoribus in Colonia Ostia Functi*: *Italicus* (Libertus) *Patrono Dignissimo*. Cui lectioni hæc addit: *Jam alibi monui*, *quum* Laurens Lavinas *occurrit*, *respicere hoc nomen Pontificem*, *aut Sacerdotem*, *Templo celeberrimo addictum*, *quod in oppido ejus nominis situm describit Vergilius Lib. 7. Æneidos*. *Denique pro* IN COST. *lego* IN C. OST. *idest* in Colonia Ostia, *quæ est in aliis saxis*, *atque a Plinio* Colonia *nuncupatur*, *eratque oppido Laurento contermina*. Eundem Lapidem antea dederat idem Muratorius (70), & hæc adnotaverat: *Idest* Pontifici Laurentum Lavinatium. *Pro* IN COST. *legendum suspicor* In Colonia Functi. Sed posteriores cogitationes sapientiores habuit. Jam igitur de Patavino Titi Capellii Monumento, quod prorsus singulare est, Ursati sententia afferenda. Is in ea Epistola, quam alias citavimus, Voce *Coxæ* aliquid significari, quod ad agrorum limites pertineret, optime existimavit; cumque limites isti apud Veteres *rivis*, *fossis*, *arboribus antemissis*, *tumore terræ*, *collectione petrarum*, *naturalibus*, *&* *signatis Lapidibus*, *viis*, *sepulcris*, *arboribus peregrinis*, *&* *aliis signis* (71) constituerentur, elatam terram, Aggerem, *Coxæ* nomine indicari ex quadam Hadriani Turnebi interpretatione opinari se dixit. Verbum enim *Cossigerare*, quod apud Accium est, explicuit Turnebus, *in Coxam aggerare & attollere*. *Cossigerare*, inquit (72), *dicit Accius pro in coxam aggerare & attollere*; *nam cossam etiam pro coxa dicebant*; *testimonio est cossim pro coxim*: *Verba Accii*; *Bene proscissas cossigerare ordine porcas*, *bidenti ferro rectas* * *deruere*. Hæc ex Turnebo Ursatus, qui cætera deinde persequitur, quibus notatæ in eo Monumento dimensiones explicentur. Aggerem hunc *planæ*, *atque uniusmodi superficiei mensuræ veluti per machinam dureque admodum accommodari*, dixit Fabrettus (73); cujus interpretationem antequam damus, in eam, quam Ursatus attulit, aliquid animadvertimus. Verba Accii, *bene proscissas cossigerare ordine porcas*, sunt apud Nonium Marcellum c. 1. n. 305. in Voce *Porcæ*. At lectio est valde dubia; nam manu exarati Codices habent *Possigerare*; alii ita legunt, *prosit aggerare*; alii etiam *Cossimgirare* (74). Vocem *cossigerare* recensuit FORCELLINUS, ac Turnebi interpretationem adjecit; de lectionis tamen varietate monuit. At, sit certa lectio *cossigerare*; certa ne Turnebi interpretatio? Vereor equidem: in agro enim *porca* est quod in arando extat, seu terra elata inter duos sulcos, ut ex Varrone & Columella didicimus (75), cujus postremi Auctoris hæc verba damus ex lib. II. c. IV. *Liras rustici vocant easdem porcas*, *cum sic aratum est*, *ut inter duos latius distantes sulcos medius cumulus siccam sedem frumentis præbeat*. Cum igitur terræ elatio, terræ cumulus *porcæ* nomine denotetur, vix crediderim vocem aliam fuisse in eo Accii loco, quæ idem omnino significaret; iisque libenter accederem, qui ibi legunt *prosit aggerare*; hoc enim verbo satis monemur, ut porcæ bene attollantur; vocem demum illam *Cossigerare* ex hoc ipso Lexico expungerem. Sed illud etiam est, quod apud Varios Auctores de Limitibus, quos Wilelmus Goesius edidit & illustravit, in hanc rem legimus. Faustus & Valerius UU. PP. per Gallias & per Africam limites assignarunt; hoc inter cætera se fecisse dicunt: *Trifinium* (76) *quam maxime aliquando constituimus cum signis*, *idest cineribus aut carbonibus*, *&* *calce ibidem construximus*, *&* *superduximus*, *&* *super* Coxam *monticellum constituimus*. Hinc scilicet suspicio oritur, elatam terram, Aggerem, *Coxæ* nomine minime significari; non enim agger aggeri ab iis, qui limites constituerunt, fuit imponendus. His moveor, ut de Ursati aggere vehementer dubitem;

* alii rectas.

(69) In Novo Thesauro. pag. DCXCIX. n. 8.
(70) pag. CLIV. n. 4.
(71) Var. Auct. de Limitibus Agrorum.
(72) Adversariorum Turnebi lib. XXIX. c. XIX.
(73) pag. 180.
(74) Vide Notas in Nonium pag. 1840. Auctorum Latinæ Linguæ cum notis Gothofredi. Coloniæ Allobrogum. 1622.
(75) Vid. in hoc Lexico V. *Porca*, & V. *Lira*.
(76) Rei Agrariæ Auctores Legesque Variæ cura Wilelmi Goesii. Amstelredami. 1674. 4. pag. 306.

tem; quem ille ejusmodi fuisse in ea Epistola conjecit, ut non modo T. Capellii Sepulcrum clauderet ac tueretur, sed a conterminis etiam agris immoderatam aquarum violentiam prohiberet. Sed jam ad alteram Fabretti interpretationem accedimus. *Ipse*, inquit (77), *Siculus Flaccus* . . . . *haud obscure quid* Coxa *sit in agrorum mensura docet*, *& ad Inscriptionem* (Titi Capellii) *simplici facilique via enucleandam conducit*. *Coxa igitur quemadmodum in humano corpore est os femoris ossi sacro per vertebram adstrictum*, *angulum internum in sui flexura constituens*, *ita in agris angulum internum signat; unde per Siculum angulo opponitur pag. 6.* possessorum termini, qui omnibus angulis coxisque positi esse debent. *Qua etiam naturali similitudine retenta*, *externus angulus Coxam claudens* cubitus *vocatur ab incerto inter* Var. Auctor. de Limit. pag. 266. Pentagonum, quod interpretatur cubitos quinque. Hæc Fabrettus, qui etiam adjecto Schemate tres illas dimensiones *In Fronte*, *A Tergo Coxæ*, *Intra Coxam*, nullo aggere inducto, explicat atque designat. Fabrettum secuti sunt, qui Vetus Calepini Lexicon interpolarunt: hæc enim in eo legimus (78): *Quemadmodum in corpore humano coxa ossi sacro adjuncta angulum internum facit*, *ita in agris angulum internum notat*: citatur locus, quem ex Siculo Flacco Fabrettus attulit; exemplum additur ex hac Titi Capellii Inscriptione; in qua tamen bis Typographus peccavit. Pedes enim a Tergo Coxæ ponuntur LXVII; additur postea Infra Coxam. Eandem interpretationem secutus est Forcellinus, eadem auctoritate usus, eodemque exemplo. Sed quæ sunt ex Anatome, ea melius intellexit; dixit enim: *Quemadmodum in corpore humano Femur Coxæ adjunctum*, *angulum internum facit; ita in agris* coxa *angulum internum limitaneum notat*: in rotundos enim sinus, sive acetabula ejus ossis, quod Coxa dicitur, capita ossis femorum hinc & inde conjiciuntur. Titi Capellii Inscriptionem fideliter Forcellinus descripsit; Fabrettum & Ursatum de ea locutos indicavit. *Eradatur*, inquit Maffejus (79), *fictitius hic titulus ab eximia*, *quæ paucis abhinc annis Patavii adornata est*, *Latini Lexici editione*, *simul cum doctrina de Voce* Coxæ *angulum agrorum* internum *significante*. Lapidem igitur, quem ipsis oculis falsum deprehenderat, ex iis etiam quæ continet omnino damnat. *Sed falsitas*, inquit (80) *præcipue patet ex inauditis ipsis dimensionibus* Intra Coxam, *&* A Tergo Coxæ. *Id cogitavit qui confinxit; ubi formulam nunquam visam minime intelligere faterentur omnes*, *proditurum ipsum*, *& Siculi* (*Siculii*, *vel Seculii enuntiandum opinor*) *Auctoris parum triti loco*, *ut arbitror*, *unico in medium producto*, *non sine populi acclamatione explicaturum*. *At* Coxam *Siculius dixit*, intra Coxam, *&* A Tergo Coxæ *non dixit*. *Is de agrorum terminis Sermonem habens*, omnibus angulis coxisque *positos esse debere monet*: *Fabrettus*, *coxam* in agris angulum internum signare *tradit*, & ea similitudine *externum angulum vocari* cubitum *notat*. *Ego quid interni & externi anguli sint*, *ubi de agris agitur*, *vix intelligo; multo minus*, *quid anguli tergum*. *Externum angulum Mathematici vocant*, *quem trianguli latus efficit*, *si producatur: constat ex Euclidis Propos.* XXXII. *Lib. primi*, *qua docet omnis trianguli* μιᾶς τῶν πλευρῶν προσεκβληθείσης uno laterum producto, τὴν ἐκτὸς γωνίαν externum angulum; *hoc est*, *qui extra triangulum fit*, *duobus internis æqualem esse; at in re limitanea*, *qui extra agrum anguli concipi possint*, *nemo considerat*, *& internos ab externis distinguit nemo*. Coxa *flexus seu flexura est*, *cum scilicet campus rectis lineis non circumscribitur*, *sed flexuosis: tunc enim necesse est*, *non extremos angulos tantum*, *sed locos etiam*, *ubi inflectitur fundus*, *& procurrit*, *terminis designare*: versuras *itidem Flaccus appellat*, *& ubi habet* in flexis versuris, *putavit Rigaltius* (*nulla tamen necessitate*) in coxis *legendum esse;* nam, *inquit*, in arte ista mensoria, Coxæ dicuntur flexus & versuræ terminorum. *Poterat eapropter*, *& in sepulchri area*, *ac religioso loco Coxa fortasse memorari; at vocabuli vim non intellexit*, *qui Pedes* intra coxam, *&* a tergo coxæ *commentus est*. Hæc ex Maffejo continenter descripsimus; ea modo afferemus, quæ

(77) alias cit. pag. 180.
(78) V. *Coxa*.
(79) Artis Crit. Lapid. lib. III. cap. III. col. 202.
(80) col. 200.

quæ nobis videntur probabilia. Ac primo quidem illud monemus, ne de Siculi Flacci auctoritate quis dubitet. *Auctor*, inquit MAFFEJUS, *parum tritus*; scilicet, ut ii omnes qui penitiorem agrariarum antiquitatum notitiam continent. Sed vetus Auctor; sed is, qui consulendus omnino est, cum de Agrorum conditione, ac Limitibus agitur. *Auctorem esse*, inquit Nicolaus Rigaltius (81), *inter Veteres censendum, ex Boethiano agrimensorum catalogo satis constat. Sed nec ante Domitiani ævum, neque item post Nervæ tempora vixisse, ex eo fit verisimile, quod Domitiani de Subsecivis edictum laudaverit, non item Nervæ: quem tamen etiam de Subsecivis aliquid edixisse notavimus*. Ad postrema igitur Latinitatis tempora referendum est opus Siculi Flacci *De Conditione Agrorum*: ejusque testimoniis in Latino Lexico locus esse debet. Illud deinde animadvertimus, Vocem *Coxa* bis apud Siculum Flaccum occurrere; semel apud alios Rei Agrariæ Auctores. Primus locus in Siculo Flacco is est, quem Fabrettus citavit: *Ergo* (82) *convenientia, ut supra diximus, possessorum terminos consecrat, qui, ut ante dixeramus, omnibus angulis* coxisque *positi esse debent*. Alter vero apud eundem Flaccum sic est: *Nam* (83) *& in ipsis generibus sicubi* coxæ *sunt, terminos invenimus frequenter. Sed & petras naturales, quæ in finibus incedunt, sæpe notatas invenimus*. Tertium locum ex Fausto & Valerio ipsi nos jam adduximus; hoc etiam ibi legitur: *Super* Coxam *monticellum constituimus*. Illud igitur certum jam est, esse in hac Voce sensum quendam alium omnino ab eo, quem omnes vident; Vocem hanc ad agrariam antiquitatem pertinere; habere demum significationem, quæ ad agrorum limites spectat. Verum, angulum ne internum limitaneum notat? Hoc vero ne ipse quidem probo; in hoc ego quoque a Fabretto cæterisque dissentio. Et ne Geometras huc vocem, quod sibi MAFFEJUS faciendum esse duxit, unum hoc animadverto, ideo hanc explicationem Fabretto placuisse, quod apud Siculum Flaccum ea legerit, *possessorum termini, qui omnibus angulis coxisque positi esse debent*; ideoque *coxas* angulis opponi, & hos quidem externos esse, illas vero internos angulos existimaverit. Hoc vero ex illis Flacci verbis quomodo deduci possit, certe non video: diversi enim limites, & ad diversam agrorum figuram pertinentes ibi certe a Siculo Flacco, qui generatim loquitur, significantur. *Coxam* ergo, ut MAFFEJUS quoque ait, flexuram esse, versuram omnino existimo; cum scilicet ager recturam, ut Frontinus loquitur, non servat, sed flexis lineis circumscribitur. In versuris enim termini ponebantur. Figura Græcæ litteræ Γ versuram exhibet. *Hinc illa*, inquit Rigaltius (84), *apud hosce Scriptores* (Rei Agrariæ) *Terminus in Gamma jacet. Et Termini transversi Gammam faciunt; & similia*. Coxam vero flexam versuram esse idem Rigaltius existimat, & in iis ejusdem Flacci verbis, *Alii* (85) *tantummodo inflexis versuris* &c. legi vult ac retineri, *Coxis* (86). Id quidem *nulla necessitate* ab eo factum esse dicit MAFFEJUS; at fecit id Rigaltius auctoritate pervetusti Codicis Joannis Arcerii; ex quo Codice Josephus Scaliger libellum Siculi Flacci *De Conditionibus Agrorum* describi antea curaverat. Nicolai Rigaltii adnotationem integram subjicio. IN FLEXIS VERSURIS) *Liber Arc. In coxis vel in rivis. Omnino retinenda vox, coxis. Quod autem sequitur, vel in rivis, irrepsit in aurem describentis, pro, versuris, quod est glossema præcedentis vocabuli, coxis. Nam in arte ista mensoria Coxæ dicuntur flexus & versuræ terminorum: quando scilicet rigores sive recturas & rectos linearum cursus non servant*. Hujus vero significationis prompta & aperta ratio est. Rotundi enim coxæ sinus, quibus capita ossis femorum inserta sunt, totius humani corporis flexionibus & conversionibus inserviunt (87). Ita ergo in hoc Lexico ad hujus Vocis significationem scribendum esset: Quemadmodum circa Coxas præcipuæ humani corporis flexiones conversionesque fiunt,

(81) in Observationibus & Notis in Rei Agrariæ Auctores editos a Goesio. an. 1674. pag. 210. secundæ numerationis.
(82) pag. 6. apud Goesium.
(83) pag. 13.
(84) pag. 216. secundæ numerationis apud Goesium.
(85) pag. 4. Goesii.
(86) cit. pag. 216. secundæ num.
(87) Heisterus in Compendio Anatomico. n. 164.

fiunt, ita in re Agraria flexus & versuræ camporum dicuntur *Coxæ*. Redeo jam ad Patavinum Titi Capellii Monumentum. Si quid ego possem conjicere, si quid ex Ursati lectione mutare, quintum ejus Tituli versum ita legerem, *A Termino Coxæ Sepulcrum Pedes XXVII.* In versuris enim, quod jam vidimus, Termini ponebantur, ideoque & in Coxis; *necesse* enim *est*, ut ajebat MAFFEJUS, *non extremos angulos tantum, sed locos etiam ubi inflectitur fundus & procurrit, Terminis designare*. Voluit ergo Titus Capellius Sepulcri sui latitudinem esse Pedum triginta septem, qui in anteriore parte per solemnia verba *In Fronte* designantur. Antequam vero religiosi loci longitudinem præscriberet, notari voluit distantiam a Termino Coxæ, Pedes nimirum viginti septem, quos puros reliquit, post quos religiosi loci sive sepulcri longitudinem voluit incipere; quam demum longitudinem esse jussit Pedum triginta septem intra Coxam, hoc est citra Coxam. Distantiam vero a Termino Coxæ ideo definitam fuisse existimo, ut extra fundi flexionem atque versuram commodius designari posset Sepulcri longitudo, quæ & æquabiliter excurreret, & ad Pedes septem supra triginta se se extenderet. Hæc certe probabiliter admodum videntur dici; in quibus tamen afferendis, & explicandis adjutum me fateor ab iis, quæ Ursatus scripsit in postrema ejus Epistolæ parte, qua Monumentum hoc illustravit. Aliam quoque explicationem subjiciam, neque illi deerit auctoritas. Dicam igitur Titi Capellii fundum in trifinio fuisse, hoc est, in loco quem tres possessores attingebant (88); solitariam litteram T fuisse litteram limitaneam; per eam litteram trifinium significari consuevisse. Quintus igitur Tituli hujusce versus ita fortasse legendus; *A Trifinio Coxæ Sepulcrum Pedes viginti septem*. Apud Varios Auctores de Limitibus a Goesio collectos pag. 269. est grandissima littera T, in cujus capite notatum est T *sola*: pagina vero 272. ita explicatur; T. *si in termino inveneris, trifinium ostendit*. Hanc quoque lectionem subjeci, quam si quis probat, explicationem quinti ejus versus eandem esse sciat, quam antea dedi. Quæ spectant ad agros, eorumque limites varia fuerunt apud Veteres ac diversis in locis omnino diversa; ac si quid insolens hac in re occurrit, quod tamen idoneo Antiquitatis testimonio comprobetur, suspicionem movere Criticis minime debet. Quare, si *Coxa* legitima Rei Agrariæ vox est; si in *Coxis* fuere limites, cur non dici potuit, *A Tergo, a Termino, a Trifinio Coxæ, & intra Coxam?* Dixi igitur de iis, ex quibus præcipue Monumenti hujus falsitatem probare Cl. MAFFEJUS conatus est. Hoc unum de hujus Sepulcri titulo jure dici potest; singularem illum esse, & quandam habere veluti Patavinitatem. Ego ejus exemplar postremis hisce diebus Vicetia accepi; ac de eo, ut dixi, omnia per litteras cognovi. Saxum hoc Dominum non locum mutavit. In Horto conspicitur ad Ædem D. Francisci; isque locus ad Gualdios primum, tum ad Zoppios pertinuit; nunc honesti cujusdam Viri possessio est. Cæmentis ac lateribus adjunctis, Signum sustinet ex Hetrusco Marmore; Signum est nudi Juvenis, cujus dextera Leonis, ut videtur, caput habet; læva, uvæ racemo innititur. Exurgit Lapis ad duos Pedes, & plusquam tertiam Pedis partem, ejus latitudo vix ab unius Pedis mensura deficit; crassitudo, semissis est. Veteris Monumenti formam possis agnoscere. Lapidis genus certe non durissimum; at molliores quoque Lapides, in hisce nostris præsertim regionibus, adhibitos a Veteribus omnino scimus; duos certe, quos nos vulgo dicimus *di Nanto* paucis ab hinc annis in Agro Patavino repertos testari possum: habent ambo Sepulcrorum Titulos: spectant ambo ad Gentem Liviam. De hoc saxo, ita, ut vidimus, MAFFEJUS; *Petræ color & facies vetustum ævum non redolent*. Petræ color plumbum refert; qui certe color in Lapide non durissimo, utrum vetustatis larva, an vetustatis indicium sit, non ita facile dici potest. De Punctis ad litterarum pedes notatis jam diximus. Puncta quæ verba litterasque distinguunt, non ita quidem in Romanis Inscriptionibus notabantur; erant tamen aliquando modo in imo pene spatii loco, modo etiam in eo, in quo a nobis poni solent. Dicam demum, in secundo Inscriptionis hujusce versu duas illas Notas T. F. amplius non extare, & *Capelli* inscriptum esse, non

(88) Siculus Flaccus pag. 6. apud Goesium.

Capeli, ut edidit MAFFEJUS; in quarto versu pedes esse XXXVII. a quibus unum idem MAFFEJUS detraxit; in quinto demum, Pedes modo legi XXII. ut descripsit MAFFEJUS, sed alteram denarii numeri notam vix conspici; primosque tantum duarum Unitatum ductus apparere, qui profecto vestigia sunt notæ numeri quinarii, cum Scardeonii & Ursati temporibus Pedes essent in hoc versu XXVII. Hæc ego dubitanter respondi Viro Celeberrimo; cujus tamen non modo ingenio, sed oculis etiam *insculptis antiquo scalpro literis diutissime assuetis* permitto omnia atque concedo. Scripseram hæc, & jam seposueram, cum *Specimen* quoddam allatum est *Observationum in Insulam Crexæ & Auxeri*. Recens Opus cum evolverem, quasdam etiam Inscriptiones animadverti, quarum undecima atque postrema hæc est:

SEX. IVLIVS. C. F. NIGER.
AED. IIVIR. V. F. SIBI.
ET. IVL........ ET. FR.
IN. FR............. A.
TERGO...........M.

Sepulcri titulum habet, & in parva quadam Adriatici Maris Insula, cui nomen *Sansego*, detecta est (89). In quarto versu religiosi loci dimensiones notari incipiunt; legitur enim *In Fronte*; quæ igitur sequuntur, ad easdem dimensiones spectant. Omnia fere evanuerunt; relicta est integra Vox *Tergo*, quæ certe videtur a postrema quarti versus littera pendere. Verba igitur *A Tergo* ad Sepulcri spatium designandum adhibentur. Quænam vox in quinto hujusce Tituli versu Vocem *Tergo* sequeretur, ne divinando quidem dicere possumus; sed jam est aliquid in hoc Lapide, quod ejus, de quo antea diximus, novitatem & insolentiam minuit; aliquid etiam, quod Ursato, qui notam T. in Capellii Monumento pro *Tergo* explicuit, fortasse favet. Hic demum consistimus.

IDUARIA. XIII. Rem aliam aggredimur ab Eruditis Viris varie jactatam. Spectat illa ad Vocem *Iduaria*. Est apud Gruterum (90) Inscriptus Lapis, quem FORCELLINUS in V. *Calendaris* descripsit. Hunc ego primum legentium oculis subjiciam; ea deinceps addam, quæ de illo sunt apud MAFFEJUM; dicam demum ipse aliquid, remque edisseram ut potero. Ecce Lapidem Exonæ in Catalonia.

(89) *Saggio d' Osservazioni sopra l' Isola di Cherso ed Osero d' Alberto Fortis*. &c. *Venezia*. 1771. Pag. 242.
Pag. 121. Sansego *è un' Isoletta lontana da Lossin picciolo sette in otto miglia all' Ovest, quindeci da Osero, trentacinque da Cherso, e poco più dalle foci dell' Arsia, alle quali giace dirimpetto*.
Pag. 122. *Quest' Isola, a cui non trovo, che alcuno Scrittore abbia determinato un particolar nome antico, fu però anticamente abitata da gente riguardevole, e forse fu luogo di delizia di qualche ricco Romano stabilitosi nelle Colonie del Continente, e dell' Isole vicine. Alcune Tavole di Marmo Greco, e qualche lavoro di scalpello non affatto rude vi si vedono ancora. L' Iscrizione accennata più sopra* (Pag. 121.) *e che sarà riferita più sotto* (Pag. 242.) *appartiene a non del tutto ignobile Famiglia; e sarebbe una stravaganza il credere, che d' altronde vi fosse stata portata. Quel povero Contadino che à fabbricata la capanna, in cui ella si ritrova, l' à scoperta nello scavare il terreno per prepararlo a uso di meschina abitazione; e non si è nemmeno dato il pensiere di dissotterarla del tutto*.
(90) pag. CCCCLXXVIII. n. 9.

L. VAL. L. FIL.
GAL. FAVENTINO
II. VIRALI
QVI. ANNONA
FRVMENTARIA
EMPTA. PLEBEM
ADIVVIT. ET. OB
ALIA. MERITA. EIVS
COLLEGIA. KA
LENDARIVM. ET. IDVARIA. DVO
CIVI. GRATISSIMO
POSVERVNT

Prima Lapidis hujusce verba ita legenda : *Lucio Valerio Lucii Filio Galeria* (Tribu) *Faventino Duovirali* &c. *Faventiam* hanc ad citeriorem Hispaniam pertinere, ac *Barcinonem* Coloniam fuisse *juris Italici*, dictamque esse *Coloniam Barcinonem Faventiam* egregie probat Ursatus (91). Nobis alia sunt modo agenda. Quoniam igitur Calendis cujusque mensis pecunia fenebris apud Romanos collocari solebat, & Calendis itidem ejus usura solvi, idcirco eum Librum, in quo Feneratores eorum nomina perscribebant, quibus pecuniam fenori dabant, ac solvendæ etiam pensionis quantitatem, Calendarium dicebant : *Libro de' Crediti*, *Registro de' Censi*. Id jam antiquæ Leges, Latini Auctores non pauci, Lapides etiam testantur (92). Qui has tabulas servabat, is dicebatur *Calendaris Curator*, vel *Curator Calendarii*. Horum Curatorum Collegia etiam fuisse ex descripti Lapidis auctoritate existimat FORCELLINUS. At quod Calendis cujusque Mensis fieri solebat, id quoque Idibus factum esse nonnulli existimant ; ut nempe is quoque dies pro usurarum solutione definiretur : hinc eas tabulas, in quibus fenori locatas pecunias, & Idibus receptas vel recipiendas Romani perscribebant, vel in quibus apochæ receptæ pecuniæ condebantur, *Iduarias* dictas fuisse ; qui eas scribebant, *Iduarios*. Rem probant eodem Gruteri Lapide, ejusque testimonio eam Vocem Latinitate donant (93). Hanc itaque sententiam, hanc Vocem, hunc Lapidem damnat MAFFEJUS. Ecce illum (94). *In hac charta est, quæ sic loquitur.* Collegia Kalendarium Et Iduaria Duo Civi Gratissimo Posuerunt : *in* Iduariis *explicandis viri docti disputant*, *&* *ex hoc titulo Lexicographi vocem recensent : at Civitatum* Kalendaria *cum marmora tum antiquæ leges nobis ostendunt*, Iduaria *monumento comprobantur nullo*. Kalendarium *quid esset facile intelligimus*, *tabulæ scilicet rationum publicarum*, *&* *proventuum ex pecunia fœnori data*, *cujus usuræ cum antiquitus singulis mensibus penderentur*, *&* *quidem ineuntibus*,

quum tristes misero venere Kalendæ (95),

Kalendarii *nomen ejusmodi codicibus inditum*: *at* Iduarium *quid esset non intelligimus* ; *neque enim* Idibus usuræ colligebantur, *ut Pithœus cogitavit* (96) *neque ex Horatii joco* (97)

(91) Epistola VII. pag. 135. *Marmi Eruditi*. Padova. 1669.
(92) Vid. VV. *Calendæ*. *Calendaris*. *Calendarium* in hoc Lexico.
(93) Vid. V. *Iduarius*.
(94) Artis Crit. Lapid. lib. III. cap. IV. col. 342. & seq.
(95) Horatius Serm. lib. I. Sat. III. v. 87.
(96) Adversf. II. 4.
(97) Epod. II. in fin.

Omnem relegit Idibus pecuniam:
Quærit Calendis ponere

Iduaria *confestim eruuntur. Anxium fœneratorem eo loco a Poeta vellicari puto, quod ante diem exigere conaretur, & rursus statim collocare; cæteroquin ipsis tantum Kalendis* Mercedem, aut nummos unde unde *extricasse æris debitores ipsemet Horatius docet loco citato* (98), *itemque Ovidius* (99),

Qui puteal, Janumque timet, celeresque Kalendas.

Scaliger Curatorem Iduarii *excudit ex* G. ID. *in* Laziana (1) *nullius frugis, quæ ubi primum affertur* (2), *habet* IV. *Verum fuerint* Iduaria: *posuerunt* Collegia: *quænam? Apianus, & ex eo in Hispanicarum collectione Occo, ut aliquid dicere viderentur*, Collegia Kalendariorum *scripsere. Quid autem* Posuerunt Civi Gratissimo? Kalendarium Et Iduaria Duo: *mirum plane est, ex novo hujusmodi honorificentiæ genere commentum quibuscumque non patefactum, Kalendarias siquidem & Iduarias tabulas honesto, probatoque civi tradi par erat quidem, ut eas diligenter curaret, atque integre; at in ejus honorem tamquam marmorea signa, vel monumentum perpetuum quoddam publice statui certe illæ non poterant.* Ego vero exigendarum usurarum duo maxime fuisse tempora, Calendas, & Idus, prout in contractu convenisset, omnino existimo; & quæ de Alphio feneratore a MAFFEJO dicuntur, certe non probo. Hæc enim apud Ciceronem lego Orat. I. in Catilinam c. VI. *Prætermitto ruinas fortunarum tuarum, quas omnes impendere tibi proximis Idibus senties*: neque unquam existimaverim, hæc ideo a Cicerone dicta, quod Catilina, qui multa tam multis debebat, ita cum singulis simili prorsus ratione privatim convenisset, ut dies pecuniæ & usuræ essent Idus. Hæc etiam apud eundem Ciceronem lib. XIV. Epist. ad Atticum ep. XX. *Jam vel sibi habeat nummos, modo numeret Idibus.* Hisce testibus rem agit FORCELLINUS (3): huc certe spectat Horatii jocus, ita eum locum probatissimi Interpretes acceperunt: neque profecto is esset in jocando lepos, qui in Horatio esse solet, si Calendæ, atque Idus communem feneratorum consuetudinem statim non objicerent. Hisce vero testimoniis Ciceronis locum Epist. ad Attic. l. X. ep. V. addiderunt nonnulli: *rogari ut, si quid posset, ex ea summa detraheret: promisit: ad me nuper, H-S XXX. emisse: ut scriberem, cui vellem addici: diem pecuniæ Id. Novemb. esse.* Sed alienum hoc ab eo quod agitur. Cicero de emptione loquitur diversorii cujusdam; nihil de usuris. Iis porro qui ære alieno premebantur tristes fuisse Calendas alibi ait Horatius, celeres vero Ovidius; at quod Calendas nominent, de Idibus vero taceant, has quoque tristes celeresque non fuisse pecuniam soluturis dicendum est? Quare, si Calendis cujusque Mensis accipi pecunia fenebris, Calendis vero atque Idibus usuræ solvi solebant, quemadmodum libri erant, qui ad Calendas spectabant, ita etiam fuisse tabulas, quæ ad Idus pertinerent, *Calendaria* scilicet & *Iduaria*, Eruditi Viri opinati sunt; & quemadmodum Curatores Calendares, seu Calendariorum Curatores fuisse certum est, ita Iduarios quoque, seu Curatores Iduarii aut Iduariorum fuisse existimarunt. In iis que Lazius habet lib. 12. c. 9. quæque sunt apud Gruterum p. DXVII. n. 1. v. 6.

DEC. G. ID. COLONIAE

AQVILEIENSIS. Scaliger legit *Curator Iduarii;* id quidem ex conjecturis, sed quæ probari possint: nam ubi apud eundem Gruterum pag. scilicet CCCXLV. n. 10. v. 6. ejusdem Lapidis verba ita sunt, DECC. IV, leguntúrque, *Decurionibus Junioribus*, magis certe arbitrium valuit, quam ratio. Scaligeri explicationem attulit etiam rerum harum doctissimus Eques Ursatus in suo *de Notis Romanorum* Commentario; illudque addit; *erant namque* Iduarii, *ut ex Bulengero, in sua Amalthea Onomastica observat Laurentius, qui pecuniam fœnebrem* Idibus *relegebant.* In

(98) Serm. lib. I. Sat. III. v. 87.
(99) De Remed. Amor. v. 561.
(1) Gruterus pag. DXVII. n. 1.
(2) apud eundem pag. CCCXLV. n. 10. v. 6.
(3) Vid. V. *Idus*.

In *Breviario* vero & *Mantissa* ejusdem Commentarii Notam ID. Idibus. Iduariis. Idus. explicuit. Porro cum harum tabularum Curatores publico munere fungerentur, idque agerent in Coloniis etiam & Municipiis, & Proquæstoribus Colonarium fortasse successerint; cum de his Titulus extet in Codice Theodosiano; cum demum inter Officia Domus Augustæ censerentur, quis unquam horum Curatorum Collegia fuisse negaverit? *Jus nomenque Collegii*, inquit Joannes de Vita (4), *in omni personarum statu, omnique de re, qua Resp. privatim publiceque componebatur, olim obtinuit*. Lege cætera apud eundem in ea de Veteribus Collegiis Beneventanorum Dissertatione; aut saltem Quæstorum Collegia a Suetonio (5) commemorata animadverte. Hinc quemadmodum Calendarium Curatorum Collegia apud Veteres, ita etiam Collegia Iduariorum sive Iduaria; & hoc demum responderi MAFFEJO potest a nobis sciscitanti, Quodnam hoc tandem honoris genus? Kalendarium & Iduaria Duo Civi Gratissimo posita? hæc ne marmorea signa? hæc ne Monumenta? Iratus equidem huic Lapidi vehementer essem, si ejus verba hoc modo composita vellem interpretari. Ita potius; Collegia Calendarium, Curatorum scilicet, & Collegia Iduaria Duo L. Valerio Faventino Posuerunt. Ita Lapidis hujusce fides ex toto constat; optimeque factum video, ut Collegia eorum, qui publicas rationes, Coloniarum & Municipiorum expensas reditusque in tabulis descriptos custodiebant, Titulum Faventino posuerint, qui annona Frumentaria empta Plebem adjuverat. Vide enim quæ de Curatoribus Calendarii sunt apud Norisium in Cenotaph. Pisanis Differt. I. c. III. apud Gruterum pag. CCCCXLIV. n. 5. & alibi; & hujusmodi Curatorum officium valde simile, idem etiam fortasse, ut ait FORCELLINUS (6), fuisse invenies cum officio Proquæstorum Coloniarum. Ubi vero Calendarium Curatorum Collegia fuerunt, ibi Iduariorum quoque fuisse, *Collegia* scilicet *Iduaria*, sive unum, sive uno plura, ex iis quæ hactenus disseruimus, unusquisque conjiciet. Samuel Pitiscus in suo Antiquitatum Romanarum Lexico in V. *Collegium* citat hunc Lapidem, & in eo mutat aliquid: *Collegia Calendariorum, & Iduaria suo Civi Gratissimo Posuerunt:* hoc ne recte alii dixerint; explicationem ibi allatam ego certe rejicio. Idem tamen eruditissimus Auctor in V. *Idus* eundem Lapidem rursus describit, neque a Grutero quidquam discedit; hæc tandem addit: *Quæ sint duo Collegia Iduaria nec ipse intelligo. Quod si suspicioni locus sit in re obscura, quia laudatur Faventinus præsertim, quod annona frumentaria plebem adjuvit, forsan videri possint ea collegia esse eorum, qui in Municipio habebant curam pecuniæ alimentorum infirmæ ætatis ex plebe, aut annonæ populo præbitæ: quorum munerum meminit inscriptio apud Gruterum* pag. 386. n. 4.......... *Illa tamen Collegia* Iduaria *dici non liquet:* neque vero possunt, inquam ego. Nos igitur probabilia sequuti sumus; FORCELLINUM certe defendimus, qui diem quoque Iduum exigendis usuris communi Romanorum more statutam fuisse dixit; qui primum hoc Lapide est usus, ut Curatorum Calendarium, seu Calendarii, Collegia fuisse ostenderet; tum ejus testimonium voci *Iduarius, a, um*, apposuit; in eaque explicuit quid *Iduaria* fuisse putentur, quid *Iduarii, orum*. Verbum igitur *Iduaria* ad *Collegia* referri ipse etiam existimavit. Nova itaque Collegia in Romanam Antiquitatem induximus; idque unius Lapidis testimonio, cui tamen si satis fidei per ea quæ diximus conciliavimus, severe nimium is aget, qui de re ipsa dubitet, & Lapidem e chartaceis fodinis erutum putet. Plura quidem Antiquitatis exempla rem hanc testari nobis deberent; at, quod unum superest, quod unum proferri potest, ideo ne legitimum illud esse quisquam negabit? Templorum omnium, Deorum, Dearumque omnium Sacerdotes in Antiquis Monumentis sæpissime memorantur; fuisse vero *Sacerdotes Justitiæ* ex uno quidem, sed tamen verissimæ Antiquitatis Lapide cognoscimus. Dedit illum Muratorius (7), & hæc adnotavit, quæ libenter transcribimus. *Rara In-*

(4) Differt. V. in Thesauro Antiquit. Benevent. pag. 159.
(5) in Claudio. c. XXIII.
(6) in V. *Calendarium*.
(7) Pag. CLIV. n. 1.

Inscriptio, *utpote quæ nobis exhibet nusquam antea visum* Sacerdotem Justitiæ, *sive Astreæ*. *Si hanc protulisset Ligorius*, *eam protinus rigidus quisquam Censor ad imposturas amandasset*. *Atqui Marmor Antiquum*, *vividum*, *Romæ apud Clarissimum Ficoronium adhuc spectandum se præbet*. Sed jam ad alia properamus.

INASSERO. XIV. Marmoream Tabulam in agro Puteolano repertam, quæque Neapoli esse dicitur a Grutero (8) *in domo Hadriani Guilielmi*; quæ Legem continet *Parieti faciundo* a IIViris Puteolanæ Coloniæ latam; quam Morillonius & Pighius, aliique non pauci oculata manu exscripserunt, Capaccius vero, Fabricius, Smetius, Brissonius, Scaliger (9), Salmasius, Gudius probarunt; hanc, inquam, Tabulam Antiquitatis consultissimus MAFFEJUS, Antiquitati abjudicat, valde certe suspectam habet (10). Æneis quippe Tabulis Leges & Acta consignari solebant; hanc vero marmoream videt; hinc illi primum suspicio. Ego vero Cupreas laminas egregie perscriptas, aptissima litterarum figuratione, lato profundoque vestigio, certum fere Antiquitatis argumentum esse, in iisque Acta, & minantia Legum verba exarari & ligari consuevisse jamdudum didici, & ab ipso MAFFEJO (11) intellexi; at vero nunquam in Provinciis marmoreas Tabulas fuisse adhibitas ad eas præsertim Leges, quæ neque Agrariæ essent, neque finium regundorum, sed minorum veluti Operum, hoc, inquam, nemo certe me docuit. Quamquam in ea Tabula Legis nomine, conditionem, pactum, normam, regulam significari libentius dixerim. Continet enim descriptionem faciendi operis; est, ut ipse MAFFEJUS ait, Instrumentum, pacta, quibus standum erat, constituens. Ita *Lex dedicationis aræ* est in quodam Lapide, quem refert Ursatus in Monumentis Patavinis pag. 222. Ea enim marmorea Tabula Salonæ in Dalmatia inventa fuit, Patavium postea asportata, ibique sita *in Pariete Fornicis prope pontem Divi Benedicti*. Ejus pars plus quam dimidia recens lucubratio est; MAFFEJUS tamen optime editam ab Ursato fatetur (12), qui nova a Veteribus sejunxit. Hoc in ea & certum & vetus: *Cn. Domicius Valens II.vir Coloniæ Martiæ Juliæ Salonæ Legem dixit in ea verba*. Sed cætera jam de Puteolana dicamus. Auget enim MAFFEJO suspicionem *Epocha quæ præfigitur omnino insueta* Ab Colonia Deducta Anno XC (13). *Nihil frequentius carerent monumenta municipalia*, *ubi deductis coloniis epochas condendi mos in Italia viguisset*. *Alia etiam quæ superadditur temporis nota mire prolata*, *nempe a Romanis Consulibus*, *simulque a Duoviris Municipalibus*, *& his quidem primo loco positis*. At vero cum Natales Coloniarum dies celebrari antiquitus consueverint, quod certe de Brundusina Colonia apud Ciceronem legimus (14); cumque Natalis sui diem publicis etiam monumentis Coloniæ inscriberent, quod certe antiquus Lapis Beneventanus testari potest (15), nemo unquam mirari debet, si quando in ipsis publicis Tabulis annos ab Colonia Deducta numerarent. Duumviri porro Romanorum Consulum imaginem præ se ferebant; eligebantur ex Decurionum ordine; bini ad Consulum exemplum creabantur; summus utrisque Magistratus erat; ipsi quoque ad annum plerumque illum obtinebant, iisdemque fere insignibus, quibus Romani Consules, utebantur, Toga prætexta (16), bacillis primum, tum fascibus, licet non eodem numero, lictoribus, Virgarum jure (17). Magna horum Magistratuum in Coloniis Municipiisque arrogantia fuit atque superbia, non semel ab Urbe Principe casti-

(8) pag. CCVII. *in tres paginas divisa*, *litera satis bona*, *sed alicubi incorrecta*.
(9) Vide Notas apud Gruterum.
(10) Artis Crit. Lapid. lib. III. c. IV. col. 304.
(11) Artis Crit. Lapid. col. 159. & Tomo V. *Osservazioni Letterarie* pag. 333. *Mi persuadeva bensì da una parte che fosser vere* (Tabulæ Eugubinæ) *il non aver mai trovato Inscrizioni false di metallo se non in pezzi piccioli* &c. & in Museo Veronensi pag. CLXXV. *ementitas æneas non reperisse me aliquando dixi*, *sed addidi*, nisi exiguis tabulis: vide Oss. Litt. t. 5. p. 333. *quod si alicubi non addidi*, *incaute egi*.
(12) col. 208. Artis Criticæ Lapidariæ.
(13) In Tab. Cit. v. 1.
(14) Epist. ad Attic. l. IV. ep. I.
(15) apud Joannem De Vita Dissert. I. pag. 31.
(16) Livius. lib. XXXIV. c. VII.
(17) Vide notam *a* apud Joannem de Vita Dissert. IV. pag. 129. Norisium in Cenotaph. Pisanis Dissert. I. c. III. pag. 67.

castigata, quam tamen fere nunquam abjecerunt: efferebantur enim Coloni ubi paullum assumpserant vetustatis ac roboris. Vide quæ sunt apud Ciceronem Orat. II. de Lege Agraria c. XXXIV. ac passim alibi. Hinc factum arbitror, ut Consulum etiam nominibus in publicis Monumentis aliquando signatis, Duumvirum nomina illis præscriberentur. Duumviri enim Consulum quoque nomen affectarunt (18); quod jam Cicero, in ea quam citavimus Oratione, de Capuæ Duumviris loquens, fore aliquando prædixerat: *Nonne arbitramini paucis annis fuisse nomen Consulis appetituros?* At quæ nobis supersunt Antiquarum Legum Actorumque veluti ex naufragio Tabulæ non omnia nos docere possunt; ac si quid insolens in earum aliqua occurrit, cum in tanta Monumentorum paucitate conferri cum aliis non possit, non idcirco Antiquitati abjudicanda; sed ea potius, quæ peculiaria habet, diligentius animadvertenda. Neque hoc exemplis indiget atque testibus. Suspiciones cæteras demum congerit MAFFEJUS. Tabulam hanc Rutilio & Mallio Coss. inscriptam, anno scilicet ab U. C. DCXLVIII. diversam esse ait ab iis, quas paullo ante ex Sigonio Gruterus (19) attulit; alium in ea esse loquendi scribendique modum, qui certe florentissimis illis Romanorum temporibus nequaquam respondet. At nemo unquam in tanta Romanarum Provinciarum diversitate parem ubique loquendi scribendique modum quæsivit; nemo in antiquis ejusdem temporis Monumentis diversum aliquid non animadvertit. Sunt in ea Tabula rata verba, solemnes Formulæ; est Romanæ consuetudinis, Legumque Vox: qui eam legerit, hunc aliæ, quas prætereo, MAFFEII suspiciones nequaquam movebunt. SerapI, inquit ille (20), *in Lapidibus pro* Serapidi *est*, *nunquam pro* Serapidis: Duovirates *quis unquam audiit? non magis certe quam verbum* inasserare, *quod ab hoc titulo recens Calepini Editio sibi sumpsit*. Verba Legis hæc sunt. *Lex. Parieti. Faciundo. In. Area. Quæ. Est. Ante. Aedem. SerapI. Trans. Viam.* &c. Lege *Serapidi*, si placet; intellige Dicatam; eam intellige, cui titulus inscriptus, *Serapidi*. Quamquam, quid vetat per contractam Vocem *SerapI* significari *Serapidis*? Tria sunt quatuorve marmora, in quibus est pro *Serapidi*; in hoc vero pro *Serapidis*. *Duovirates* quis unquam audiit? In ea vero Tabula pag. 3. v. 8. alii Duoviralium legunt, alii Duoviratium a recto *Duovirates*. FORCELLINUS (21) Duoviralium retinuit; de lectionis tamen varietate monuit. Est in Antiquis Monumentis & Duovir, & Duoviri pro Duumvir, & Duumviri; vide exempla neque pauca neque dubia in hoc ipso Lexico (22): quis non igitur & Duoviralis probet pro Duumviralis? Id scilicet Tabulæ hujusce testimonio probavit FORCELLINUS; eodemque Vocem etiam *inassero* (23) Latinitate donavit, quod & in Veteri Calepino factum erat; explicuit demum quod in ea Tabula significet *antas projicere* (24); & alia etiam quæ in ea sunt, quæque certe Latii jure carere minime debent. Quod vero in aversa Marmoreæ hujusce Tabulæ parte legebatur (25), *M. Conjuncto*, qui *Iter Texit Et Tectum*, *id*, inquit MAFFEJUS, *meras nugas agi confirmat* (26); mihi vero indicio est, aut eam Tabulam primo adhibitam ut aliquid aliud inscriberetur, quod minime perfectum est; aut postquam illa inscripta jam fuit, scalpro aliquando lusisse rerum harum Artifices, litteris verbisque ex arbitrio compositis. Quæ in altera Marmoris hujusce parte leguntur, ea non omnia MAFFEJUS retulit: sunt enim hæc:

M. AVIA-

(18) Rei hujus exempla plurima ex antiquis Lapidibus ac Scriptoribus desumpta vide in Opere per hos dies edito, cui titulus: *Discorso Accademico sopra un' antica iscrizione trovata nell' antico Teatro della Città di Catania recitato dal Principe di Bischari*. &c. *in Catania*. 1771. *fol.*

(19) pag. CCII. CCIII.

(20) col. 305. A. C. L.

(21) in V. *Duumviralis*.

(22) in V. *Duumvir*.

(23) est in pag. 2. v. 1. hujus Tabulæ.

(24) Vid. V. *Antæ*.

(25) in notis ad hanc Tabulam apud Gruterum loc. cit.

(26) col. 305.

M. AVIANVS. M. F.
CONIVNCTVS. II.
VIR. ITER. TE-
XIT. ET. TECTUM
S. P.

OFFICIALIS. XV. Vocem *Officialis* absolute positam, ut Grammatici ajunt, pro ministro Magistratus vetus Calepini Lexicon explicuit. Exemplum dedit Gruteri Lapis (27), qui ita allatus est; *Officiales Ejus* (Consulis) *Provinciæ Aquitaniæ*. Male hunc Lapidem explicatum esse animadvertit MAFFEJUS (28): *Index* Gruterianus (29), *& ex eo recens Calepini editio* Officiales Consulis *memorant*, *sed Inscriptione male accepta*, *quam non Consulis*, *sed* Provinciæ Præsidis Officiales *ponunt*. Vidi ego optimæ notæ Lapidem apud Gruterum; erratumque esse fateor in Indice ejusdem Gruteri, in quo *Officiales Consulis Provinciæ Aquitaniæ* memorantur; erratum etiam in nostro Calepini Lexico, erratum demum in hoc a FORCELLINO: Officiales enim Præsidis Provinciæ non Consulis, titulum posuerunt. Quæ huc spectant ex eo epigrammate attulit Sebastianus Donatus in Adnotationibus: sunt autem hæc:

L. IVLIO. &c.

v. 10.

PRO. PR. PROVINCI
AE. AQVITANIAE. CON
SVLI. OFFICIALES
EIVS. PROVINCIAE. AQVITA
NIAE. OPTIMO. PRAESIDI
HOMINI. BONO

Cæterum in ipsa Vocis significatione nihil erratum est; Magistratus enim Ministri Officiales dicebantur. Ulpianus Dig. lib. 36. tit. 4. leg. 5. *Aut per viatorem*, *aut per officialem Præfecti introducendus est in possessionem* (30). Neque hoc sane MAFFEJUS improbat: *Officiales enim*, inquit, *pro apparitoribus habeo* (31): quo certe nomine ii omnes significabantur, qui alicui Magistratui apparere, ejusque imperio præsto esse apud Romanos solebant. *Apparitores* dicebantur etiam *Viatores*. Lapis est apud Muratorium pag. DCC. n. 2. *Prosdecio Viatori Qui Cos. Et Prætoribus Apparuit* &c. quem ita illustrat idem Muratorius. *Quamquam* Viatores *&* Apparitores *diversa fuisse officia credantur*, *ex ista Inscriptione tamen deduci posse videtur*, *unum idemque sub duobus nominibus fuisse*. *Tam isti*, *quam illi Magistratibus præsto erant ad eorum officia exsequenda*. *Adhibebantur etiam ad reos capiendos*, *& in custodiam mittendos*. Prosdecius *iste eo nomine* Officialis, *& Minister fuit Consulum & Prætorum Urbis*. Hæc iis addenda esse ducimus, quæ docte admodum scripsit FORCELLINUS in V. *Viator*. Qui ea legerit, hæc quoque non importune a nobis addita existimabit.

QUIETORIUM. XVI. Duo sunt apud Gruterum litterata marmora, in quibus insolens quædam occur-

(27) pag. CCCCXXII. n. 7.
(28) Artis Crit. Lapid. lib. III. c. IV. col. 412. 413.
(29) pag. XX.
(30) Vid. V. *Officialis* in hoc Lexico.
(31) col. cit.

occurrit Vox, qua Sepulcrum, in quo vita functi quiescunt, significatur. Ea est *Quietorium*. Recensuit hanc Vocem vetus Calepini Lexicon: citati ab eo testes duo scilicet inscripti Lapides; at cujus notæ essent, minime animadversum. FORCELLINUS Vocem non omisit; easdem Inscriptiones adhibuit; esse illas *notæ non quidem optimæ*, *sed probabilis* admonuit. Ecce primam (32)

M. AVRELIVS. MVTIVS. NOLANVS
ANN. NAT. LXVI. FATVM
COMMVNE
PRAEVENIENS. QVIETORI
VM. HOC. SIBI. VIVENS. PA
RAVIT. &c.

Alteram, quæ lato Lapide quadratæ formæ continetur, integram dabo (33).

D. M.
QVIETORIVM
CLYMENES
ET
LIBERTORVM
ET. RAPHIS

De his vero ita Cl. MAFFEJUS (34): *Vocabulo* Quietorium *Christianissimum sonanti civitatem dedit recens Calepini editio ex duum Gruterianorum Lapidum auctoritate, quæ apud me nulla est; nam utrumque Boissardus protulit, & priorem* Mutii *cognomentum*, Nolani *additio*, *annorum profitendorum modus*, *locutio nequaquam lapidaria* Fatum Commune Præveniens, *accusant*; *posteriorem incongrua forma*, *& servili capiti liberti adtributi dehonestant*. Neutrum Boissardus protulit, neutrum scilicet dedit omnium primus: alterum enim ex Inscriptionibus sumpsit Julii Roscii (35); alterum Romæ fuisse scimus *in vinea Cæsarini* (36). Sepulcri hujus, seu potius Urnæ optimam formam ære expressam vide apud Montfauconium, qui eam ita describit (37). *Quæ hunc excipit urna* quietorium Clymenes & libertorum & Raphis *appellatur*. *Clymene in latere urnæ stat*, *manumque capiti imponit*, *quod est securitatis signum*, *ut diximus Tomo primo*, *& hic cum illa voce* quietorium *consentit*. *In latere opposito est Genius facem contra terram extinguens symbolum frequentissimum in urnis sepulcralibus*. Satis hæc contra MAFFEJUM, cujus verba, *posteriorem incongrua forma*, *& servili capiti liberti adtributi dehonestant*, etiamsi vellem reprehendere, certe non possem; vix enim intelligo. Sed Raphin Servi fortasse nomen existimat; ac turpe esse ait, Servum cum Domino, ejusque Libertis fuisse compositum. At Liberti fere semper eo inferebantur, quo eorum Patronus; servi etiam aliquando quo Dominus, ejusque Liberti. Docuit hoc ipse etiam MAFFEJUS (38). Quæ vero

(32) apud Gruterum pag. DCCCX. n. 2.
(33) pag. MCXXXI. n. 11.
(34) Artis Crit. Lapid. lib. III. c. IV. col. 367.
(35) in Nota apud Gruterum.
(36) V. Gruterum pag. ad hunc Lap. citata.
(37) Antiquitas Explanatione & Schematibus illustrata. Tom. V. P. I. lib. II. c. IX. pag. 67.
(38) Art. Crit. Lap. col. 218. Vide infra quæ a nobis dicuntur ad V. *Tabernaclarius*.

de primo illo Lapide ab eo dicuntur, ea probant, optimis R. Reipublicæ temporibus inſcriptum illum non fuiſſe; pertinere illum ad poſteriora tempora, ad ea ſcilicet, quibus divina CHRISTI Religio ſe ſe extulerat, quibus tamen Latina Lingua non interierat. Veteres quidem dixere aliquando eos, qui jam obiiſſent, *quieſcere:* ſunt illa apud Ciceronem (39) ex Veteri quodam Poeta

Neque ſepulcrum, quo recipiat, habeat, portum corporis:
Ubi, remiſſa humana vita, corpus requieſcat malis:

Vides, inquit ille, qui apud Ciceronem loquitur, *quanto hæc in errore verſentur. Portum eſſe corporis, & requieſcere in ſepulcro putat mortuum. Magna culpa Pelopis, qui non erudierit filium, nec docuerit, quatenus eſſet quidque curandum*: Veteres, inquam, dixere hoc aliquando; Chriſtiani vero ſublimioribus eruditi principiis *quietis* vocem, ubi de mortuis ageretur, frequentiſſime uſurparunt. Dicuntur illi a Chriſtianis Scriptoribus modo *Quieti*, modo *Quieſcentes; Sacra Defunctorum Quies* ſæpe commemoratur. Vide Carolum Du Freſne in Gloſſario Mediæ & Infimæ Latinitatis V. *Quietorium*; Samuelem Pitiſcum in Lexico Romanarum Antiquitatum V. *Requietorium*. Per ea igitur tempora Vocem *Quietorium* in Latium adſcitam exiſtimo; & ex iis, quæ antea dixi fluxiſſe poſtea ſolemnia verba Sepulcrorum titulis inſcripta, *Heic adquieſcit*. Recte demum de duabus hiſce Inſcriptionibus judicatum eſt a FORCELLINO, qui eas eſſe dixit notæ non optimæ quidem, ſed probabilis. Eſt apud Gruterum pag. CMLIV. n. 1. & pag. MXXX. n. 8. vox *Requietorium*; his tamen Lapidibus, & huic Voci MAFFEJUS pepercit.

SALVATOR. XVII. Græcam Vocem Σωτῆρα uno latino verbo exprimi non poſſe ipſe Cicero docuit (40); vertit itaque, *qui ſalutem dedit*. Probati Latini Scriptores Voce *Salvator* nunquam uſi ſunt. Id in poſtremis Calepiniani Lexici editionibus notatum eſt. Quæ ſeptima fuit anno MDCCLII. id certe habet: ea utimur, dum hæc ſcribimus. Antiquiorem profecto adhibuit MAFFEJUS, cum illa ſcripſit (41): *cujus novitatem vincit Lazius* Quirino Salvatori *aliam dedicans* (42)*: hanc vocem hujus tabulæ fide recenſet inter Romanas Patavina Calepini editio, & adſciſcit; ſed quæ Lazius mittit, non id habent auctoritatis epigrammata*. In Adnotationibus Sebaſtiani Donati editionem anni 1736. citatam video: ſola fortaſſe ejus Epigrammatis auctoritas Voci *Salvator* tunc apponebatur. Ea igitur Vox a probatis Latinæ Linguæ Auctoribus non uſurpata, adhiberi poſtea cœpit a Chriſtianis Scriptoribus; a quibus eam ſibi fortaſſe ſumpſit, qui Lapidi inſcripſit, *Quirino Salvatori*: is quippe Titulus pro ſalute Cæſaris Nervæ Trajani Aug. eſt poſitus. Plura dabit de hac Voce FORCELLINUS; remque omnem ſatis illuſtrant, quæ ipſe affert ex D. Auguſtino lib. XIII. de Trinit. c. X. ſub fin. *Qui Hebraice Jeſus, Græce* Σωτήρ, *noſtra autem locutione* Salvator. *Quod Verbum Latina Lingua antea non habebat, ſed habere poterat; ſicut potuit, quando voluit.*

SODALITIARIUS. XVIII. Vox etiam *Sodalitiarius*, vel *Sodaliciarius* viſa eſt FORCELLINO ex illo barbararum vocum ſodalitio poſſe emergere, nixa Lapide, quem Sponius (43), ac Fabrettus (44) attulerunt. Id illi viſum cum vetus Calepini Lexicon interpolaret, viſum etiam cum ſuum contexeret. Inſcriptionem primum dabo:

IV-

(39) Tuſcul. QQ. lib. I. c. XLIV.
(40) Verr. IV. c. LXIII.
(41) Artis Crit. Lap. lib. III. c. IV. col. 273.
(42) Eſt apud Gruterum pag. XIX. n. 5.
(43) Miſcellan. Erud. Antiquit. pag. 296.
(44) pag. 329. n. 481.

IVLIVS. BALERIANVS
QVI. VIXIT. ANNIS. N. XX
NATALI. SVO. D
SODALICIARIVS
BONVS. AMORATVS
FILETIVS. VSQVE. AT FOTSA

Ea nunc subjiciam quæ de illa sunt apud Cl. MAFFEJUM (45). *Vocabulum* Sodalitiarius *nulli aut Scriptori*, *aut veteri Monumento adhibitum recens*, *& accurata Calepini editio consecravit Fabrettianæ Inscriptionis testimonio*, *quæ itidem apud Sponium est* . . . . ipsum Lapidem postea describit; hæc tandem addit. *Summam mihi admirationem incuteret*, *viros doctissimos id genus nugas amplecti potuisse*, *nisi jam omnino comperissem*, *& in dies ulterius comperirem*, *in re lapidaria fascino*, *ut ita dicam*, *& incantatione quadam Rempublicam literariam universam alligatam hactenus & detentam*. *Ut fidem liberem*, *en tibi* Balerianus *ab eodem scalpro*, *quod* Bolumnius, Seberus, Flabio, Bela, Inbicto *in his lapidibus protulit*: *en* Annis Numero XX. *ab eadem manu*, *quæ nuper* Vela Numero IIII. *&* Cippos Numero IIII. *edidit*: *en* FOTSA *ab eodem stylo*, *quo antea* COIITBERTO, *&* CARISSTMO. *Eundem ænigmaticum Genium adhuc certius ea demonstrant*, Amoratus Filetius Usque At Fotsa, *ex quibus tantundem significationis eruas quantum ex illis*, QVINQVE PEROVATVOR ETSICINT, *& ex* Aria Farascinta. Amoratus *cum* Filetio (*inscite pro* Philætio) *jocose junctus*, *ut e contraria significatione mirum quid eliceretur*, *& cum Latina pervertерentur verba*, *tum Græca ex eadem cognatione judico*, *qua* Latterninus, Minna, Italicenes, Buccio, Suffenatia Sancta *a Fabretto* (46) *perhumaniter excepta*, *aliaque plura ejusdem novitatis nomina in hæc saxa prodiere*. *Quovis pignore contenderem*, Amoratus usque ad fossam *ex vernaculo* fino alle ceneri *prodiisse*. *Illa*, Die natali suo decessit *e genuina alia decerpta sunt*, *sed perperam expressa*; *neque enim* D *pro* decessit *Romana est Nota*. *Ipsissimum denique Auctorem singularis vox* Sodaliciarius *prodit*, *de qua sermo erat*, *& quam alibi nequaquam reperias*. Vidi ego inscriptos Lapides, quos antea MAFFEJUS rejecerat, & quibuscum eum contulit, quem ego antea descripsi; me quoque ejus suspiciones nonnihil movent; nihil modo habeo, quo huic Lapidi succurram; Œdipum conjectorem expecto, qui postremum ejus versum mihi cæterisque explicet: erratum in eo fortasse a Quadratariis ac Lapidariis; verum de integro esset, conjecturis adhibitis, reficiendus: divinandi artem aliis relinquo. Quare donec litterato huic Saxo melius beneficio temporis doctorumque hominum labore consulatur, Vocem *Sodaliciarius* inter dubias rejicio. Videant Eruditi Viri, quid Lapidis hujus interpolatoribus tribuere possint. Eam certe, inter cæteras, Artis Criticæ legem MAFFEJUS dedit (47): *Quid de interpolationibus dicam? quanto nobis studio ab ea fraude prospiciendum est*, *qua*, *legitimæ quidem*, *sed*, *versu*, *verbo*, *numero*, *intruso*, *dempto*, *vitiato*, *productæ sunt Inscriptiones haud infrequenter*! Sed ex ea etiam marmorea Tabula, quæ olim Romæ erat apud Colotios, postea vero Florentiam deportata est, spes aliqua Voci *Sodaliciarius* potest esse, fore ut inter Latinas aliquando recenseatur. Legitur ea Tabula apud Gruterum pag. DCII. n. 5. Ejus auctoritate minime est usus FORCELLINUS, quod aut non viderit, aut Fabretti Lapidem maluerit. Vidit illam Smetius, edidit Mazocchius, emendavit Gudius. Sed quædam adhuc in eo marmore corrigenda, illustranda omnia, ea demum refellenda, quæ MAFFEJUS objecit. Neque hic fortasse labor inanis esset; quem ideo nos non suscipimus, quod in FORCELLINI Lexico Tabulæ hujus testimo-

(45) Art. Crit. Lap. lib. III. c. III. col. 242. & seqq.
(46) pag. 649. n. 422.
(47) Artis Crit. Lapid. lib. III. c. II. col. 182.

nium minime legimus. Tabulam tamen ipsam, & MAFFEII animadversiones describemus; sunt enim ex Arte Critica.

C . F

D ❧ M

C. VERGILIVS. MARTA
NVS. COLONVS. AGRI. CAE.
LI. AENEI. ANVLENAE. CER
TAE. COLONAE. AGRI. SS. ANO
RVM. XXII. COIVGI. COIVGALI.
CASTAE. CARAE. BONE. PIAE.
FIDELI. DVLCI. CARE. AMAN
TISSIMAE. DESIDERATISSIME

SODALICIARIA. CONSILI. BONI. B. M.

C . F

Ad eam ita MAFFEJUS (48). C. Vergilium Martanum *ducentis abhinc annis Mazocchius edidit, comprobavit exinde Smetius. Ab inspectione non arguitur, sed a conceptis verbis.* C. F. *præfiguntur, hoc est* Cajus Fecit; *nove & inconsiderate; nam recepta Formula,* Vivens Fecit. *Miri nominis* Ager Caeli Aenei *fuerit quem Martanus coleret; idcircone conjux ejusdem agri* Colona *diceretur? nostratis Linguæ mos apud Latinos non obtinebat, ut Fabri conjux Fabra, & Coloni Colona vocaretur. Ecquid sibi vult* Cojugi Cojugali? *haccine vetus locutio? Nænia sequitur inficeta,* Castæ Caræ Bone Piæ Fideli Dulci Care Amantissimæ Desideratissime; *at non ita ineptiunt prisci Lapides, neque ita desipiunt. Post undecies dandi casu enunciatam,* Colona *nostra casu recto* Sodaliciaria *prædicatur, & additur eodem lepore* Consili Boni. Addam ego, illud etiam ab Eduardo Holtheno (49) observatum esse, postremam Epigrammatis hujusce lineam ita esse in Codice Palatino; CONSILI. BONUM, cætera desiderari. Vox igitur *Sodaliciaria* non legitur in eo Codice. Multa igitur apud Romanos Sodalitatum & Sodalitii genera animadverti, multa Sodalium nomina, Collegia multa; at, qui ejusdem Collegii erant, ii Sodales dicebantur, qui in aliquo Sodalitio, ii etiam Sodales: ii demum Sodales, qui Imperatoribus in Divos relatis sacra faciebant. Ne ego quidem Vocem *Sodaliciarius* unquam offendi: Romana Nota est SOD. ea Sodalis explicatur; uti illa SOD. HADRIA. Sodalis Hadrianalis. Vide Ursatum in Notis Romanorum.

TABERNACLARIUS. XIX. *Bononiæ,* inquit MAFFEJUS (50), *quæ multis veteribus laudibus Marsilianum Institutum in summum Scientiarum bonum nuper adjecit, apocryphas Inscriptiones nequaquam offendi: sed in eximia Marchionum Bivilaquarum, tertio ab ea Urbe Lapide, Tusculana Villa plures inspexi nitidissimas, quarum etiamsi in Felsineis (51), valde ostententur & probentur communiter, paucis admodum fidendum arbitror.* Ex his ea mihi seligenda est, quam Gruterus (52) exhibuit, & ipse etiam Felsineorum Marmorum descriptor dedit (53). Ea parva Tabella est.

EX.

(48) col. 242.
(49) Variorum Corrigenda & Animadvertenda. pag. CCCXLI. P. II. T. II. ejusdem Gruteri.
(50) Artis Crit. Lap. lib. III. c. III. col. 216.
(51) Vid. Malvasiam. *Marmora Felsinea* &c. Bononiæ. 1690. 4.
(52) pag. DCXLII. n. 8.
(53) Malvasia. pag. 616.

EX . DOMO . CAESARVM
LIBERTOR. ET . SERVOR
QVOD . EST . COLLEG
TABERNACLARIORVM

Vocem *Tabernacularius* hinc sibi sumpsit Calepini Lexicon ; significari dixit eum qui Tabernas conficit . MAFFEJUS hæc contra (54) . *Collegium nugatorium & imaginarium; quis enim* Tabernaclarios *audivit? pro iis*, *qui tabernas conficiebant*, *doctus* , *ac recens Calepiniani Lexici editor accipit*, *qui hujus Lapidis testimonio eam vocem Romana civitate donat* : *ego potius pro artificibus tabernaculorum acciperem* , *quam artem D. Paulus σκηνοποιὸς nobilitat*, &c. At si Fabros a Tabernaculis ea voce intelligi MAFFEJUS velit , dicat oportet contractam eam esse a Voce *Tabernacularius* , aut legat in eo Lapide *Tabernaculariorum* . Neque enim lectio auctoritate caret . Nam apud Gruterum eadem Tabella eodem in loco est aliter a Pighio citata atque descripta : ita scilicet.

EX . DOMO . CAESARVM.
LIBERTORVM . ET.
SERVORVM . COT (sic) . EST.
COLLEGI.
TABERNACVLARIORVM.

Hujus lectionis varietas omissa est in Veteri Calepini Lexico; de ea monuit FORCELLINUS, qui tamen Vocem *Tabernaclarius*, ejusque explicationem ex Calepino retinuit. Ego igitur *Tabernaculariorum* legi malim ; Vocem *Tabernaclarius* ab hoc Lapide minime accipio . Tabernarios (cujus quidem Vocis alia est significatio) legi aliquando apud principes Latinæ Linguæ Auctores ; vidi etiam in quodam Lapide apud Muratorium pag. CMLXV. n. 7. *Tabernaclarios* vero ne ipse quidem unquam audivi . Collegia quidem *Tabernaculariorum* a Viris Romanarum Antiquitatum eruditis memorantur. Samuel Pitiscus in V. *Collegium*, *passim*, inquit , *in antiquis Lapidibus leguntur* Collegia *Fabrorum Ferrariorum*, *Tignariorum*, *Dendrophororum* , *Centonariorum* , *Sagariorum*, *Tabernaculariorum*, *Tabulariorum*, *Fœnariorum*. In ea vero, de qua agimus , Tabella, ita omnino videtur legendum. Nam inter Officia Augustæ Domus Fabros a Tabernaculis invenio, a Tabernis nunquam . Montfauconius (55) enim Columbaria duo Romæ ad Portam Capenam reperta exhibet , atque describit . Plerique eorum , quorum nomina cinerariis illis ollis inscripta sunt, Augustales artifices , atque ministri videntur esse ; *unus venator Cæsaris esse dicitur* ; *alius tonsor* , *qui comæ ejus curam haberet* ; *alius unctor* , *qui corpus ejus ungeret* . *Hic duo oculares medici occurrunt* , *quorum alter* medicus ocularis, *alter* medicus ab oculis *esse dicitur* . *C. Julius Phronimus custos Bibliothecæ græcæ vocatur* a bibliotheca græca . *Est quidam Scriba* ab epistulis latinis ; *alter* ab epistulis græcis .... *Alius dicitur esse Augusti* Faber a Tabernaculis , *qui scilicet tabernacula* , *sive tentoria ejus fabricaret* . Ecce Titulum ex ære ejusdem Montfauconii (56) . *Ti. Clavdivs . Amianthvs . Avg. Faber . A. Tabernac.* Hunc ipsum , cæterosque titulos vide etiam apud Cl. Muratorium pag. CMXXVI. n. 15. Utrum vero *Tabernacularii* eam omnino artem exercuerint , quam D. Paulus nobilitavit , id ex ipsius Vocis σκηνοποιὸς (57), quæ habetur in Actis Apostolorum

cap.

(54) col. 217.
(55) in Opere al. citato . Tom. V. P. I. lib. II. c. V. pag. 54. 55.
(56) Tome V. P. I. Planch XVII. à la pag. 54.
(57) in Vulgata. *Scenofactoriæ artis*.

cap. XVIII. v. 3. explicatione peti debet. Ego interpretem optimum D. Joannem Chryſoſtomum exiſtimo. *At*, inquit, (58) *tabernaculorum texendorum artifex hic* (D. Paulus) *non Siciliam modo atque Italiam, verum univerſum Terrarum orbem verbum Dei prædicans peragravit, cum interim artem non intermitteret, ſed vel tum quoque* pelles conſueret, *officinæque ſuæ præeſſet*. Ego vero quæcumque ſubitaria tecta ſive ex pellibus, ſive ex ſtragulis, ſive etiam ex frondibus, ſive ex velis modo in caſtris, modo in via, modo in domeſticis hortis, modo alibi excitabantur, ea ad artem *Tabernaculariorum* apud Veteres Romanos pertinuiſſe dixerim; quicumque vero ea parabant, ex quibus fieri Tabernacula conſueverant, eos fuiſſe Fabros a Tabernaculis. Horum Collegia certe Romæ fuerunt; fuerunt enim Artium pene omnium quæ manu exercentur; *Tabernacularii* vero eam profitebantur, quæ & antiquiſſima erat, & inſignes habebat uſus. Veteres enim & voluptatis cauſa in tabernaculis ſæpe habitabant, & iis in itinere utebantur, ut ubi diverſorium non eſſet, aut Urbs attingi non poſſet, in illis noctu manerent. *Multis locis ne tectum quidem accipio, & in tabernaculo maneo plerumque* (59). Dabantur publice Tabernacula Legatis ac Magiſtratibus in provincias ituris, Imperatoribus etiam ad caſtra proficiſcentibus: ipſo demum Comitiorum die, is qui Comitiis præerat Tabernaculum extra Urbem rite capiebat. Ego igitur a *Tabernaculariis* non diſcedo; Lapidem illum, de quo agimus, ita lego uti eſt a Pighio citatus; lectionemque hanc ipſius etiam Maffeii explicatio probat. Lapides præterea quos in ea Villa, quæ prope Bononiam eſt, Maffejus vidit (quos inter is etiam eſt, quem nos primo loco deſcripſimus) *negotium illi faceſſere cœperunt ſtatim ac tam bene ſibi invicem reſpondere vidit, & idem ferme petræ genus, coronas, ſeu parerga propemodum eadem, literas eadem menſura, verbaque in variis uniformiter exarata, ut ab eodem marmorario videri poſſint; eandem denique ubique fere incorruptionem, atque elegantiam, qua renident candidi iſti lapides uſquequaque* (60). Quare, ſi qua illi ex ea re ſuſpicio fuit, ac de tam pulchris Vetuſtatis exuviis dubitavit, Tabellam hanc ita legere Maffejus debuerat, non ut eſt apud Gruterum primo loco deſcripta, non ut in Bononienſi Villa inſcripta eſt; ſed ut eſt a Pighio citata, allata vero apud Gruterum ſecundo loco. Utramque ejus formam nos attulimus; dedimus illam utroque modo: tam varie a Pighio citata eſt, ut certe ab ea, quæ prope Bononiam nunc legitur, deſcripta minime videatur. Sed jam Tabellam hanc totam, quocumque demum legatur modo, Maffejus damnat. Quare nec *Tabernaclariis*, neque *Tabernaculariis*, quos ego malo, ullus per Maffejum in Latina Civitate locus. Fabretto iraſcitur quodammodo Maffejus, quod hanc inter cæteras e Grutero Inſcriptionem protulerit, ut probaret ſervilia capita Dominorum ſepulcris aliquando illata (61). Hanc ego cauſam minime attingo, quam jamdudum Viri Antiquitatum peritiſſimi ex Fabretti ſententia judicarunt (62): ipſe demum Maffejus, quod jam diximus, comprobavit. Lapidem ipſum defendo. *Idne ſibi perſuaderi* (inquit Maffejus) (63) *vir doctus* (Fabrettus) *potuit, antiquum titulum fuiſſe, cujus ſententia nulla?......... quod ſi etiam verba coaleſcerent, qui fieri poterat, ut monumentum Libertorum & Servorum Caſareæ domus externo item Collegio pateret?* Mihi vero ejus Tituli verba ita videntur explicanda: *Ex Domo Cæſarum Libertorum Et Servorum Quod Eſt Collegii Tabernaculariorum*, h. e. ex numero Libertorum, ac Servorum Cæſareæ Domus, ii, qui ſunt ex Collegio *Tabernaculariorum*, qui ſpectant ad illud Collegium, qui Collegium illud conſtituunt: quæ quidem explicatio & Latinæ conſuetudini, & Veterum Lapidum ſtylo optime nobis videtur convenire. Non unus aut alter ex Libertis ac Servis fuit in Cæſarea Domo Faber a Tabernaculis; plures certe huic muneri atque artificio addictos fuiſſe omnino dicendum eſt: ii Corpus, Collegium quoddam, ex eorum quæ in Urbe fuiſſe diximus ſimili-

(58) in Epiſt. ad Rom. Hom. II.
(59) Epiſt. ad Attic. lib. V. epiſt. XVI.
(60) loc. cit. in Art. Crit. Lapid. col. 216.
(61) Vid. Fabretti Inſcriptiones. pag. 42. n. 231.
(62) Vid. Montfauconium. T. V. P. I. Antiq. explan. & Schem. illuſtratæ. pag. 55.
(63) Artis Crit. Lapid. col. 217.

militudine, constituebant. Servus aliquis a lectica, quoniam plures erant, qui hoc servitii genus præstabant, dicebatur ex Corpore Lecticariorum, quorum *Decurio* legitur apud Gruterum pag. DC. n. 1. Pulcherrimæ Antiquitatis Lapis apud eundem Gruterum (*64*):

DIS . M
TI. CLAVDIO
AVG . LIB
TIGRANO
EX . CORPORE
LECTICARIORVM
CAESARIS
VIXIT. ANNIS
LXXXV
&c.

Cum vero Lecticarii vilissimum essent hominum genus, in Cæsarea tamen Domo Libertos etiam a Lectica fuisse ex hoc Monumento intelligimus; quod tamen illi Domui peculiare minime fuit: verum hoc ideo animadvertimus, ne quis unquam miretur ejus Domus Libertos fuisse etiam Tabernaculorum artifices. Cum vero plures ex Libertis ac Servis Augustanæ Domus idem munus atque artificium exercerent, unus erat qui cæteris præesset; is dicebatur *Præfectus*, sive, ut alii malunt, *Præpositus*: ex quo sane Corporis seu privati Collegii formam agnoscis. Est etiam apud Suetonium in Domit. cap. XVII. *Decurio Cubiculariorum;* sed ecce tibi aliam ex Grutero Tabulam (*65*):

D . M
TI. CL . THALLVS
PRAEPOSITVS . VELARIORVM
DOMVS . AVGVSTANAE (*66*)
&c.

Cubiculariorum etiam Collegium videtur fuisse in Domo Cæsarea. Apud Gruterum enim Titulum legimus (*67*):

D . M

(*64*) pag. DXCIX. n. 11.
(*65*) pag. eadem.
(*66*) Varior. Lectiones vide in Notis apud eundem Gruterum.
(*67*) pag. DLXXVI. n. 5. Variorum Corrigenda, & Animadvertenda, quæ collegit Eduardus Holthenus pag. CCCXL. Part. II. Tom. II. ejusdem Gruteri. *Videtur ead. Inscript. quæ sic mutila aut decurtata apud Pier. Valer. in notis ad Virg. Æneid. l. VII. p.* 137. DIS. MANIBVS. OSSVIS. ZMARAGDI.

D . M
ZMARAGDI
L. DOMITIA . POLLIN
CVBICVLAR
EX . COLLEG
CVRANTE . NICOSTRATO
AMICO
B ϑ M

Sed rem hanc turbat Index Gruterianus, qui ad vocem *Cubicular. ex colleg.* Fabrettum citat pag. 184. in Columna Trajana; addam ego Antiquas ejusdem Fabretti Inscriptiones pag. 440. ex quibus locis intelligimus, Collegium Concordiæ, cui servilis turba Augustanæ Domus adscripta erat, in eo Lapide, quem modo descripsimus, posse significari. *Collegium Quod Est In Domu Sergiæ Paullinæ* legitur in Museo Veronensi pag. CCLVI. 4. Verum hoc prætermitto; ad MAFFEJUM redeo, cujus mihi suspiciones omnes evellendæ sunt. Illud igitur *Tabernaculariorum* Collegium eorum erat solummodo, qui in Domo Cæsarum Fabri erant a Tabernaculis: non ergo Monumentum *Externo Collegio* patebat; neque tam multi in illud inferebantur, ut non jam *parva tabella*, sed *magnus Lapis*, quod MAFFEJUS ait, ejus Titulum præseferre debuerit. Alia est Inscriptio apud Gruterum (68), quæ ad nostram hanc proxime accedit: *Ex Domo Cæsarum Et Liviæ Libertorum Et Servorum;* sed nec hæc quidem MAFFEJO placet. Ego id primum animadverto; ex ipsa linearum positione atque figura suspicionem facile oriri posse verba quædam in hoc Lapide desiderari. Vacua linearum spatia nullis quidem apud Gruterum punctis notantur; lineæ tamen ita exhibentur uti certe in integro Lapide, quamvis parva tabella fuerit & oblonga, minime esse debuerunt. Ecce illas, uti sunt apud Gruterum; nam Fabrettus (69), qui Lapidem certe non vidit, sed ex eodem Grutero descripsit, eas quidem retinuit, sed ex arbitrio melius concinnavit.

EX . DOMO
CAESARVM ET
LIVIAE
LIBERTORVM ET SERVORVM

Cæteris deinde respondeo quæ MAFFEJUS objecit, quæque sunt utrique harum Inscriptionum communia. *Quænam*, inquit (70), *hæc obscura & detruncata funerarii tituli formula? .... Dis Manibus non prælaudatis, nec ullo nomine, quo sententia constet, & verba regantur, proposito?* Ego Deos Manes, ac solemnes Notas, quibus illi significabantur, in Sepulcrorum titulis neque vidi neque legi aliquando; idque etiam testari poterit quicumque veterum monumenta sive inquirit, sive tractat. Ludet operam quisquis exemplis uti voluerit. Neque vero præponi quidpiam duobus hisce Titulis necesse erat quo sententia constaret, ac verba regerentur: cum enim Tituli eo modo inscribuntur, duo illa verba *Locus Monumenti*, seu *Locus Sepulturæ*, adesse semper intelligimus. Ita denique MAFFEJUS: Servos ex domo *audivimus*, *non ita* Libertos ex domo: *formula qua servis & libertis monumentum parabatur, hæc est*: Libertorum Et Familiæ, *domini & patroni nomine statim adjecto*. Ego hæc contra: Qui *Libertos*

(68) pag. CMXXXIV. n. 12.
(69) pag. 42. n. 232.
(70) col. 217. 218.

bertos ex domo nunquam audivit, audiat primum ex hiſce, de quibus agimus, inſcriptis Titulis; nihil enim audiet, quod Latinæ aures faſtidiant. Illud etiam rei inſolentiam minuet, quod Liberti Servis adjungantur, qui certe *ex domo* dici ſolent. Libertis quidem ac Servis ita Monumentum inſcribebatur, *Libertorum Et Familiæ* (71); at rata verba, Solemneſque Formulæ in omni ferme Monumentorum genere varietatem aliquam, exceptionemque habuerunt; ac ſi Lapidem proferre licet, qui ad Sepulcrales minime ſpectat, ipſos tum Libertos tum Servos communi Familiæ nomine comprehenſos intelligemus. Dedit illum ex Donio Muratorius (72).

A. OSTIENSIS
ASCLEPIADES
AEDITVS . CAPITOLI
SIGNVM MARTIS
CORPORI FAMILIAE
PVBLICE
LIBERTORVM
ET SERVORVM
D. D

Quicumque in veteris eruditionis, Linguarumque ſtudio verſamur, non id ſemper aut emendandum aut rejiciendum eſſe credimus, quod in aliquo Monumento, ſive Scriptoris loco occurrit, & inſolens eſt. Quantas id clades ederet! Diligentius illud animadvertimus, nova extundimus, multa illuſtramus; ſeponimus illud aliquando, lucem ac teſtes expectamus. *Tam rara eſt*, inquit Cl. Muratorius (73), *apud Latinos prærogativa* Sacerdotum Coronatorum, *ut hoc unum exemplum hactenus emerſerit*; Lapidis ſcilicet, quem illi integrum emendatumque miſit Vir Cl. Apoſtolus Zeno; quem poſtea dedit etiam MAFFEJUS in Muſeo Veronenſi pag. CCXLVIII. 5. Eadem tamen Vox eſt etiam in Hiſpellate marmore (74), quod ſane legitimum eſt; at cum illud protuliſſet Fabrettus (75), miratus fortaſſe Vocis inſolentiam, vitiatumque nomen ſuſpicatus, pro *Coronato* poſuit *Correctori*. *Attamen certum certiſſimumque deinceps futurum eſt*, inquit rurſus Muratorius (76), *in Hiſpellate marmore, quod ſine dubitatione legitimum eſt, ſcriptum fuiſſe* Coronatus; *uti præter exemplum accuratiſſimi Abbatis Ferdinandi Paſſerini Hiſpellatis ad me miſſum, monuit me Cl. Vir Hyacinthus Vinciolus, qui Inſcriptionem hanc ex autographo deſcribendam, me rogante, curavit. Itaque* Coronatus, *tum* Daciæ *ut ſupra vidimus* (77), *tum hic* Tuſciæ, & Umbriæ, *nihil aliud mihi creditur fuiſſe, niſi* Stephanephorus *Græcorum, in eorum monumentis ſæpe recurrens. Non ii Vulgares Sacerdotes, neque in uno Templo concluſa eorum auctoritas, ſed per univerſam Provinciam extendebatur. Non in Sacrificiis tantum, ſacriſque Ædibus Coronam deferebant (quod cuncti, aut plerique Sacerdotes facere conſueverunt) ſed etiam extra Templa, & in reliquis publicis actibus. Eorum quoque, ut opinor, fuit, ſolemnibus Provinciæ Ludis præeſſe. Eorundem Ludorum mentionem habes in hac ipſa Inſcriptione*. Hæc itaque attulimus, non ideo tantum, ut ejus veluti Criticæ legis, quam antea propoſuimus, exemplum eſſet, verum ut id etiam animadverteremus, quod

(71) Vid. Fabrettum pag. 42. 43.
(72) pag. CLXXVII. n. 7.
(73) In Novo Theſ. Veterum Inſcript. pag. CLV. n. 2.
(74) apud eundem Muratorium pag. eadem. n. 3.
(75) pag. 105. n. 250.
(76) in Nota ad hoc marmor. pag. cit. CLV. n. 3.
(77) in Lapide de quo diximus, miſſum Muratorio ab Apoſtolo Zeno.

quod de *Sacerdotibus Coronatis* MAFFEJUS dixit (78), & ex MAFFEJO in hoc ipso Lexico FORCELLINUS (79); intelligi scilicet Sacerdotes quosdam *sacrorum privatorum*, quibus mos esset coronatos incedere; Græce dictos στεφανοφόρες. Ego Muratorii explicationem potiorem habeo, neque *Coronatos* privatorum Sacrorum Sacerdotes fuisse unquam existimaverim: qui enim coronati ubique incedebant, ac totius Provinciæ, uti vidimus, Sacerdotes dicebantur, ii privata tantummodo sacra facere & curare minime debuerunt. Sed in Museo Veronensi, ea Lapidis verba, *Ter Coronatus Daciæ* explicuit MAFFEJUS, *hoc est*, *præcipuo Sacerdotio ter in Dacia functus*. Non hæc sane iis respondent, quæ in Epistola ad Cardinalem de Polignac (80) Parisiensem anaglypticam Tabulam illustrans ex Dionysio Halicarnasseo docuerat, quæque nos antea exposuimus. In aliam ergo opinionem postea venit, ac Muratorio accessit. Rem tandem rursus turbavit Musei Veronensis pag. CCCCXXI. eandem enim Parisiensem Tabulam exhibens, Coronas communia Sacerdotum insignia visus est existimare: *Tres*, inquit, *togatos vides* coronam sacerdotalem *gestantes*; *Deorum enim* ministri & sacerdotes coronantur, *inquit Tertullianus*. De Cor. Milit. c. 10. Nimis multa jam diximus, neque ea sane omnia, ut uni Voculæ *Tabernacularius* consuleremus. *Tabernaclarius* id ipsum fortasse est quod *Tabernacularius*; quemadmodum servus a Cubiculo *Cubicularius* absolute dicebatur, apud Donium vero Class. VII. n. 119. legitur per syncopen in quodam Lapide *Cubiclarius*; & *Vascularius* apud Reinesium, & Gruterum, *Vasclarius* est apud Muratorium pag. DCCCXIV. Nunquam tamen ea Vox illum significat, qui tabernas conficit; explicationem ipsi dedimus. Neque id probo, quod a Carolo Du Fresne dictum est (81), *Tabernacularios* eos fuisse *qui Tabernacula curabant in castris*, *Gall. Fourriers*. Exemplum attulit ex Epist. XIV. Petri Blesensis; scripsit ille sæculo a CHRISTO nato Undecimo. *Curritur ad meretrices & Tabernacularios curiales*, *ut inquiratur ab eis quo Princeps profecturus sit*. Ego eos ipsos intelligi puto, qui Principi tabernacula conficiebant, & excitabant, sive in castris, sive in littore, sive in agro, sive alio demum quocumque in loco; neque eos esse existimo, quos Galli dicunt *Fourriers*, sed quos ego Italice, si liceret, libenter dicerem *Padiglionieri*.

XX. Licet jam e Sepulcris, in quibus hactenus commorati sumus, efferre pedem, ac lucem aspicere. Quin imo, cum eorum quæ in hoc Opere FORCELLINUS præstitit, multa a nobis Sermonis hujus initio dicta sint, cætera vero sit Ipse dicturus in Suo, licet etiam præfandi finem aliquando facere. Huic igitur Operi in lucem prodeunti felicia omnia tanta nunc voluntate precamur, quanto olim studio ejus Auctorem coluimus, quanta Ille benevolentia nos ipsos est prosequutus. Eos omnes appello, in quibus est Latinarum Litterarum amor, qui Romanæ Linguæ & Eloquentiæ ingenium intelligunt, qui ejus difficultates legendo scribendoque experti sunt, qui non modo optimorum temporum sed mediæ quoque & infimæ Latinitatis Auctores tractant: nemo certe Lexici hujus Volumina tanquam frigida adjumenta contemnet; nemo sibi aliquando saltem consulenda esse non existimabit. *Ita* enim *sumus omnes*, ajebat olim Muretus (82), *etiam qui paulo melius Latine loqui putamur quam vulgus solet*. *Dum confidimus*, *nos jam eam facultatem consecutos*, *ut vel aliud agentes emendate loquamur*, *multa inepta*, *& ne in pueris quidem ferenda*, *effundimus*. *Isti præcipue delicati*, *qui omnia sibi præter Ciceronem putere ajunt*; *qui*, *si sine Nizolio possint unam aut alteram epistolam scribere*, *germanos se esse Cicerones putant*; *qui Senecam contemnunt*, *Plinium irrident*, *Tacitum damnant*, *ad inferiorum vero temporum Scriptores etiam nauseant*; *qui me aut mirantur*, *aut miserantur*, *aut irrident*, *quod ex Apulejo ipso aut Sidonio quædam petenda esse dicam ad usum Latini sermonis*: *illi igitur ipsi sæpe ita & loquuntur*, *& scribunt*, *ut non eos modo*, *quos ipsi tantopere abjiciunt*, *quos præ se contemnunt*,

(78) *Osservazioni Letterarie*. To. I. Artic. IX. pag. 233.
(79) in V. *Coronatus*.
(80) citato Artic. *Osservazioni Letterarie*.
(81) in Gloss. Mediæ, & Infimæ Latinitatis. V. *Tabernacularii*.
(82) lib. II. Epistol. XXXVI.

minunt, sed eorum pistores ac coquos multo Latinius locutos fuisse constet. Quandoquidem vero nullum Opus est, cui melius beneficio temporis consuli ab hominibus non possit, & hæc ipsa Verborum cura nunquam fortasse ita erit consummata, ut nihil sit reliquum, ideo nos, de hoc Lexico in posterum etiam cogitantes, ea seponemus, quibus aut ipsum ditescere, aut ejus pars aliqua emendari possit; neque Eorum ad quos Volumina ista pervenient monitiones effugiemus, modo ne sapientia careant atque benevolentia. Atque hanc quidem ab Honestis Viris facile nobis pollicemur, minimeque ab iis fuisse præstitam qui leve aliquid, neque ad Latina pertinens, in veteri Calepini Lexico notarunt, jure conquerimur: nisi forte liberaliter nobiscum egisse sibi videntur, cum Opus illud octies tantum ad hæc usque tempora a nobis editum, tricies vulgatum fuisse crediderunt. Æquiores illi nobiscum erunt, dum ea ipsa quæ tam severe sunt in veteri Lexico animadversa, expulsa modo & emendata a Forcellino intelligent; nos vero nemini unquam molesti erimus, quod Lucani versum, qui est libro tertio Pharsaliæ (v. 190.), in quintum transtulerit. Si quis vero Latinæ Linguæ fatum nostris hisce temporibus animo volvens, Opus hoc, quod nunc ratione & consilio vulgamus, serius quam oporteat in lucem prodire existimaverit, hujus ego vocibus tantum profecto tribuam, quantum illis tribuendum est, qui ea tantummodo Latina studia attigerunt, quæ prima illa puerili institutione continentur. Eos porro ex nostris Italis qui vernaculam Linguam unice amant & colunt, Latinam vero in hoc solo natam, & commune olim nationum vinculum, nostrorum hominum ingeniis excitatam postea & excultam vel intermittendam vel ablegandam esse putant, eos, inquam, admoneo, ne ita popularis sermonis amore ac studio detineri velint, ut eum negligant sine quo Italica Lingua retineri, augeri, ornari, restitui nunquam potuisset. Iis tandem qui fasces jamdiu Transalpinis hominibus submittendas esse ajunt, & quemdam ex eorum Linguis Eruditionis universæ campum aperire existimant, multa quidem responderem, si quam facile error ipse ostendi posset, possent etiam judicia hominum ad nova Sæculi exempla in omnibus viventium Latinis verbis emendari. Verum, non præfabor rursus; præfandi potius, ut antea ajebam, finem faciam, Auctoremque hujus Operis prodire sinam. Ipsam igitur optimi Senis modestiæ plenissimam vocem excipite.

CLERICIS

SEMINARII PATAVINI

LATINÆ CONSUETUDINIS ADSEQUENDÆ CUPIDIS

ÆGIDIUS FORCELLINUS.

JAcobus Facciolatus magiſter meus, in litteraria republica illuſtre nomen, cum ſtudiis veſtris in hoc Seminario præeſſet, &, ut quam rectiſſime procederent, ſedula cogitatione atque ope niteretur, inter alia; quæ utiliter ſuſcepit, Latinum & Græcum Λεξικὸν in manus ſumpſit, & de utroque purgando & amplificando deliberavit. Et Græcum quidem, aliqua mea opera uſus, plurima vero aliorum, quos longe major doctrina commendabat, ita auxit & adornavit, ut quanto vobis adjumento ſit, qui in ejus linguæ ſtudio verſamini, teſtes locupletiſſimi eſſe poſſitis. Latinum vero, quod majore cura indigere videbatur, uni mihi reficiendum impoſuit, non quidem id ſequutus, quod ſatis in me ingenii eſſe putaret (novit enim ipſe, & ego plane ſentio eſſe perexiguum) ſed quod videret ſatis firmam meam valetudinem, & longiſſimi laboris patientem arbitraretur. Itaque me præbente manum, illo conſilium atque opem, tandem poſt annos prope quadraginta, finis operi pæne immenſo impoſitus eſt. Nunc reſtat, ut doceamini, quid illo duce & auctore præſtiterim, & quam rationem novi Latini *Dictionarii* conficiendi, poſt tot hujuſmodi ſyntagmata toties edita, ſecutus ſim.

Prima cura fuit omnes Latinas voces diligenter deſcribere, & exacte diſponere per uſitatam litterarum ſeriem, ut quærentibus facile occurrerent. Nec ſatis habui deſcriptas ab aliis ſumere, quin auctores Latinos non paucos, qui indicibus verborum carebant, attente percurri, & præterea veteres Grammaticos, & ſex aut ſeptem inſcriptorum lapidum collectiones, & numiſmata vetera, ex quibus plura decerpſi vocabula, quæ in aliis Λεξικοῖς non habentur. Orthographiæ accuratam rationem habui, ſequutus Auctores probatiſſimos, qui de ea profeſſi ſcripſerunt, & probæ notæ lapides, & numiſmata: & quotieſcumque ea duplex eſſet, priore loco propoſita eſt, quæ probatior videbatur: & cauſas, cur ita videretur, in fine cujuſque vocis ſemper adjunxi. Subjeci fere omnibus tum Græcam, tum Italicam interpretationem. alias enim linguas, quæ hucuſque addi conſueverunt, ut ſpecioſus titulus *ſeptem linguarum* inſcriberetur, omnino neglexi. Notationem vocis, ſeu etymologiam non omiſi, modo eſſet probabilis, & nimis longe petita non videretur: qua in re ſæpe Varronem ipſum peccaſſe, jampridem Eruditi animadverterunt. Quod ad Italicas voces attinet, nulla mihi religio fuit iis etiam uti, quæ ab Etruſcis non probantur, id unice ſpectans, ut Latinam ſententiam noſtris luculenter exprimerent.

Sequebatur potiſſima cura, & maxime neceſſarius labor illa duo perſequendi, quorum cauſa hujus generis libri ſumuntur in manus, Latinarum vocum vim, & uſum. Cum enim duo ſint ſtudioſorum genera, qui hoc opere indigent, & qui Latina intelligere, & qui Latine ſcribere volunt; illis ſatisfit, cum apte & plane ſenſus verbi exponitur, tum proprius, &, ut ita dicam, nativus, tum figuratus, qui ab illo deſcendit. Ego id fere ſemper ſervavi, ut primo loco indicarem, quæ ſententia cuique vocabulo proprie accepto ſubeſſet: cui rei maxime ſervit notatio, cum aperta & conveniens eſt: deinde figuratas ſignificationes ſubjeci tum ſolutæ, tum ligatæ orationis. quod ſufficere exiſtimavi intelligere cupientibus: neque tamen omiſi ſingularia multa ediſſerere, quæ peculiarem animadverſionem requirere viſa ſunt. Habenda fuit etiam ratio quantitatis ſyllabarum, quam proſo-

diam

diam dicitis ; ne qui legunt , aut recitant , voces perperam enuntient , & dum in eo peccant , ne intelligere quidem videantur . Hac de caufa , ubicumque licuit , & opus fuit , verfum aliquem Latini Poetæ inferere optimum duxi , & initio vocum accentus notam appingere. Multo plura poftulant ii , qui fcribendo verba componere , & fenfa fua Latine explicare aggrediuntur . Docendi funt enim , cuique voci quis fit locus in prorfa , aut vorfa oratione, ut Apuleji verbis utar; qua ratione unumquodque verbum aut nomen inflectatur; quæ antiqua vel obfoleta fint, quæ ufitata ; quæ nomina aut verba plena fint , quæ deficientia ; qui cafus verbis tribuendi fint , quæ nominibus genera . Ut prifca ab ufitatis difcernere per fe quivis veftrum poffit , confulat feriem Scriptorum, quam a Magiftro meo mox dabo.

Confirmanda erant hæc omnia afferendis Scriptorum locis, quæ exemplo & auctoritati effent lucubrantibus : qua in re præftanda nimius fortaffe alicui videbor , & multa in eandem fententiam congefta omittere potuiffe . Sed non una me ratio movit , ut copiam affectarem. Quidam enim dicendi modi rariores non unius auctoritate contenti funt , ut libere adhibeantur : quædam obfcura , pluribus firmata exemplis planiora fiunt : quædam vulgo male accepta , pluribus indigent , ut de vera ipforum fententia , qui prave acceperant , perfuadeantur . Illud vero me maxime impulit , ut copiofus effem, quod vobis adolefcentibus laborabam , qui cum in fcribendo fæpe inopiam queramini, nihil impenfius quæritis , quam abundantiam. Itaque in animo habui tale vobis opus conficere , quo in uno haberetis quæ in Calepino, Doleto, Nizolio, Scoto , Manutio , aliifque multis phrafium , atque elegantiarum collectoribus continentur. Utinam vero faxit Deus, ut fi in hac re peccavi , nihil aliud præterea mihi objicere poffint docti homines : unum hoc libenter agnovero, fi in aliis longe gravioribus mihi parfum iri confidam.

In laudandis defignandifque Auctorum locis hanc legem mihi impofui , ut nullum admodum afferrem teftimonium, quod non prius ipfe meis oculis in ipfo Auctore vidiffem : ac fi fragmenta Veterum afferenda effent , quorum libri perierunt , indicarem follicite , unde haufiffem ; appellaremque fideliter veteres Grammaticos, qui ea nobis fervata tradiderunt . Eaque lege adeo me obftrinxiffe profiteor, ut maluerim omittere exemplum aliquod , etfi maxime ad rem faceret , quam incerta pro certis venditare . Indicavi autem per libros , capita , fectiones, & in Poetis per poematum, & verfuum numerum : in quibufdam etiam per paginas , ut in Arnobio , Apulejo, Grammaticis Eliæ Putfchii , Capella , & Infcriptionum collectoribus . Sed quia non omnes Editiones iifdem divifionibus Scriptorum Opera fecuerunt, poft feriem Scriptorum , de qua fupra dixi , habebitis catalogum Editionum , quibus ufus fum : ut non ftatim mihi culpæ vertatis, fi quis locus in libro diffimili , quem vos verfatis, indicationi meæ non refponderit. Non idcirco tamen in defignando non erravi, cum longa experientia didicerim , fæpe in opere longo menti fomnum obrepere , & manum aliud fcribere, aliud in cogitatione fuiffe.

Id etiam fere femper cuftodivi, ut primo loco Auctores afferrem aureæ, aut argenteæ ætatis : antiquiores quoque adderem, qui oftenderent , vocem illam , de qua agitur, jamdiu effe in poffeffione civitatis Romanæ: poft hos ad ferreos defcenderem, quando meliores non occurrebant . Fateor equidem quofdam citaffe , qui ad luteam ætatem pertinent, & cadente Latinitate vixerunt : fed hoc ideo feci , quod factitatum videram a doctiffimis illis viris, qui in Germania in Thefauro Bafilii Fabri fumma cum laude laborarunt. Movit me horum auctoritas: movit etiam illa ratio, ne in meo Opere deeffet aliquid, quod in editis aliorum hoc genus Operibus legeretur. Neque tamen hoc vobis, puram atque emendatam orationem fectantibus, officere quidquam poterit, qui & Auctoris ætatem ac ftilum indidem (hoc eft ex hoc ipfo Opere) cognofcere poteftis; & verbum, quod ufurpare vultis, ipfum per fe fe prodet, qua nota fit, & fæpe etiam me monente innotefcer. Hoc idem eo facilius affequemini , quo libentius habitabitis in lectione optimorum Scriptorum, Cæfaris, Ciceronis, Nepotis, Livii, Virgilii, Horatii, Phædri, Ovidii, qui in Scholis noftris proponuntur: quorum nitor lo-

quendi, ac puritas aures vestras ita imbuet, ut insolens verbum, & inurbanam dictionem, nullo monstrante, deprehendatis. Quæretis ex me fortasse, cur Geographica vocabula urbium, fluminum, montium, aliorumque locorum magnam partem omiserim. Ego vero admisi ea omnia, ex quibus adjectiva formantur, ut *Tiburtinus*, *Brixianus*, *Fertinus*, *Ætnæus*, *Erymanthæus*, *Pactolis*, *Padanus*, & sexcenta hujusmodi, quæ non intelligerentur non explicatis iis vocibus, unde ducuntur. Cetera si requiratis, vos remitto ad Geographos, quorum res si meo Operi inseruissem, crevisset profecto in duplum, & sua mole ab utendo deterruisset. Vidi ego, & quis non? Græca Λεξικά, Etrusca, Gallica, Hispanica, &c. in quibus aut prorsus nulla, aut permodica Geographiæ ratio habita est. Latina sum persequutus quanta maxima diligentia potui: in hoc unum industriam, vires, tempus collocavi: adolescens manum admovi, senex, dum perficerem, factus sum, ut videtis. Utrum nihil aliud, quam ab aliis descripserim, conferendo cum aliis intelligetis. Macti igitur animis, studiosi Clerici: Romanam eloquentiam amate, quæ vobis olim Sanctæ Ecclesiæ inservientibus magnopere est profutura: & præter assiduam curam, qua bene merentur de studiis vestris Magistri seduli, hæc etiam a me subsidia habete.

EPISTOLA

EDITA VENETIIS ANNO MDCCLVI.

INTER MENSTRUAS HISTORIÆ LITTERARIÆ MEMORIAS APUD PETRUM VALVASENSEM T. VII. P. III. ARTIC. X.

JACOBUS FACCIOLATUS

JOSEPHO LASTÆ

VENETÆ PISANORUM BIBLIOTHECÆ PRÆFECTO

S. D.

QUid ais, o bone? Me ne Calepini Lexicum fecisse? Ego vero nec feci, nec fecisse velim. Hujus libri auctor Fr. Ambrosius est, patria Calepinus, instituto Cœnobita Eremitanus; qui tantum operæ in eum contulit, quantum industrii Cœnobitæ vires, & tempora patiebantur. Laudandus hominis conatus, qui omnium ante se famam obscuravit, solusque Grammaticas scholas diutissime tenuit. Auctus subinde a multis est, iterumque ac sæpius editus; jamque ita creverat, præsertim Passeratii sive opera, sive nomine, ut vix quippiam ad hoc studii genus addi posse videretur. Itaque cum ego Patavini Seminarii scholis præfectus excutere illum cœpi, & palam profiteri, velle me millia multa expellere, quæ barbara essent, atque alia sufficere, crabrones excitavi, a quorum aculeis vix me servavit Apollo. Georgium dico Card. Cornelium Episcopum Patavinum, qui mihi uni credere maluit, totiusque rei arbitrium concessit. Illud quoque permisit, ut unum aliquem ex meis discipulis (nam eodem tempore Academiæ scholam regebam) deligerem ingenio moribusque spectatum, isque ÆGIDIUS FORCELLINUS fuit, qui Zothecula mea inclusus mihi uni auscultaret, operamque fideliter præberet. Sed cui hæc? Tu ipse circa tempora illa alumnus Seminarii eras, & omnia recte nosti. Quatuor admodum annis expurgatus, auctus, & perpolitus liber est, non quidem ut debuit, sed ut potuit, urgente quotidie typographo. Placuit Latinitatis studiosis, & invidiam extinxit. Hinc crevit audacia, & majus aliquid cogitare cœpi. Scilicet ne ipse quidem mihi Caroli Stephani Thesaurus probabatur. Quid quæris? Novum condere Latinæ linguæ Lexicum aggressus sum, quod voces omnes, variosque earum usus complecteretur, ejusdem adhibita FORCELLINI opera, huic studiorum generi jam assueti, planeque dicati. Vix sex volumina apud me scripserat, cum Card. Cornelius fato cessit, percussoque Pastore dispersæ sunt oves usque ad annum sæculi tricesimum. Tunc ego Seminarii curam denuo suscipere jussus, quantum publicæ Universitatis ratio pateretur, pristini operis cogitationem revocavi, eundemque adjutorem accivi, qui jam satis superque instructus, ipse per se, acceptis præsidiis, lucubraret. Tandem per varios casus, quos nihil attinet commemorare, ad calcem ventum est, vixque ego in plerasque litteras quippiam contuli præter consilium. Princeps hujus operis conditor atque adeo unus FORCELLINUS est. (**)

Jam habes de toto Calepini negotio, quo pertinet pars litterarum tuarum prima. &c.

Patavio idib. Januar. MDCCLVI.

IX.

(**) Edidit iterum hanc Epistolam Facciolatus an. MDCCLIX. in calce libri, cui Titulus; *Animadversiones Criticæ In Magnum Petri Danetii Dictionarium*. Locum hunc ita mutavit: *Tandem per varios casus, quos nihil attinet commemorare, ad calcem ventum est; vixque ego in plerasque voces quippiam contuli præter consilium, in multas autem ne consilium quidem. Jam habes de toto Calepini negotio* &c. Eandem Epistolam tertio edidit, anno scilicet MDCCLXV. & est CLXX. inter ejus Epistolas Latinas (pag. 296.) Locum hunc ita mutavit: *Tandem per varios casus, quos nihil attinet commemorare, ad calcem ventum est; nondum tamen ad typographum, qui latet in fatis. Jam habes de toto Calepini negotio* &c. Erat Ille adhuc in vivis cum Typographus in hoc Opere laborare jam cœperat. Hæc itaque in scriptis reliquit, quæ huic Epistolæ post ea verba, *latet in fatis*, adderentur. *Tandem fata cessere Marino Card. Priolo Episcopo Patavino, qui pro animi sui magnitudine & litterarum amore diutius ferre non potuit Scholarum latinarum voces jure querentium deesse sibi adhuc satis copiosum Latinitatis Lexicum. Superi faxint, ut omnia illi bene vertant, quæ ad Typographiæ hujus, totiusque Seminarii felicitatem summo consilio, & providentia jam instituit.*

IX. CAL. MART. MDCCLIII.

ÆGIDIUS FORCELLINUS

BERNARDINI FILIUS,

SEMINARII ALUMNUS, ET SACERDOS,

A. N. LXIV. M. V. D. XXVI.

Phœbus utrumque polum tricies deciesque revisit,
Hoc nostra immensum dum manus urget opus.

VEteri Calepino interpolando manus admovi A. MDCCXV. prid. Id. April. Quæ interpolatio & quatuor fere annos absumpsit ; & illud simul docuit, tot ac tanta esse in toto illo opere corrigenda, mutanda, & addenda, ut nihil probabile emitti posset, nisi de integro recuderetur. Itaque sub finem A. MDCCXVIII. jussu Card. Cornelii Epis. Pat. & ductu Jacobi Facciolati Studiorum Præfecti animose aggressus tam vastum opus, tres annos cum dimidio in prima A littera insumpsi. Dumque pergerem alacriter accidit, ut A. MDCCXXIV. Seminarium relinquere cogerer, & opus omnino intermittere. Sed revocatus post annos fere septem illud resumpsi Idib. April. MDCCXXXI. strenue progrediens usque ad MDCCXLII. Qùo anno cum esset novum mihi onus impositum Confessarii Clericorum, lente admodum necesse fuit progredi, cum fere quotidie ab opere ad alia agenda avocarer. Novem ferme annos, quasi claudus, & subinde insistens, processi: tandemque A. MDCCLI. gravissimo illo munere liberatus, jubente Card. Rezzonico Epis. Pat. ad qualemcumque finem, DEO favente, perveni IX. Cal. Mart. MDCCLIII. Reliquum est, ut relegam, si vita suppetet, & alia manu describendum tradam.

Relegere incœpi prid. Non. Junii MDCCLIII. finem imposui V. Id. April. MDCCLV.

Descriptio inchoata est Tert. Non. Decembr. ejusdem anni MDCCLIII. a Ludovico Violato: confecta Idib. Novembr. MDCCLXI.

Hæc ex autographo ipsius Forcellini ; *qui tandem obiit Prid. Non. Aprilis. MDCCLXVIII. Eritque Bonis Doctisque Viris illustre nomen.*

MONITUM.

Habes opus hoc absolutum serius quam promiseram, & exspectabas. Ne hoc Typographo vitio vertas. Nosti conditionem rerum humanarum. Multa sæpe accidunt, quæ non sinunt nos ad amussim cogitata perficere.

INDEX

INDEX

SCRIPTORUM LATINORUM

PER ÆTATES

Ex commentario Jacobi Facciolati.

Hic tamen illos tantum recenseo, quorum auctoritate in toto Opere usus sum: in quo etiam de eorum ratione loquendi suis locis verba feci.

ÆTAS AUREA LINGUÆ LATINÆ

Incipit ab anno Urbis conditæ DXIV. definit in annum DCCLXVII. qui est æræ Christianæ XIV.

Livius Andronicus.
Levius.
C. *Nævius.*
Statius Cæcilius.
Q. *Ennius.*
M. *Pacuvius.*
L. *Accius.*
C. *Lucilius.*
Sex. *Turpilius.*
L. *Afranius.*
L. *Cornelius Sisenna.*
P. *Nigidius Figulus.*
C. *Decius Laberius.*
M. *Verrius Flaccus.*
Varro Atacinus.
Titinnius.
L. *Pomponius.*
A. *Serenus.*
C. *Sempronius Asellio.*
C. *Sempronius Gracchus.*
Santra.
Cn. *Matius.*
Q. *Novius.*
Atta
Cassius Hemina.
Fenestella.
Claud. Quadrigarius.
Cœlius, vel *Cælius.*
Fabius Pictor.
Cn. *Gellius.*
L. *Piso.*
Valerius Antias.
Tiro Tullius, & alii.

— Horum fragmenta solum supersunt.

M. *Portius Cato.*
M. *Accius Plautus.*
M. *Terentius Afer.*
T. *Lucretius Carus.*
C. *Valerius Catullus.*
P. *Syrus.*
C. *Julius Cæsar.*
Cornelius Nepos.
M. *Tullius Cicero.*
Sex. *Aurelius Propertius.*
C. *Sallustius Crispus.*
M. *Terentius Varo.*
Albius Tibullus.
P. *Virgilius Maro.*
T. *Livius.*
M. *Manilius.*
M. *Vitruvius.*
P. *Ovidius Naso.*
Q. *Horatius Flaccus.*
C. *Pedo Albinovanus.*
Gratius Faliscus.
Phedrus.
C. *Cornificius.*
A. *Hirtius*, vel *Oppius.*
P. *Cornelius Severus.*

Q. *Mutius Scævola.*
Alfenus Varus.
M. *Antistius Labeo.*
Masurius Sabinus.

— JCti, quorum responsa in Digestis.

Supra ceteros eminent TERENTIUS, CATULLUS, CÆSAR, NEPOS, CICERO, VIRGILIUS, HORATIUS, OVIDIUS, T. LIVIUS, SALLUSTIUS: sed hic quidem verborum novator est, ut ait *Gellius l.* 1. *c.* 15. ideoque non omnibus ingeniis aptus.

ÆTAS ARGENTEA

Incipit ab Æræ Christianæ anno XIV. definit in annum CXVII.

A. *Cornelius Celsus.*
P. *Vellejus Paterculus.*
L. *Junius Moderatus Columella.*
Pomponius Mela.
A. *Persius Flaccus.*
Q. *Asconius Pedianus.*
M. *Annæus Seneca.*
L. *Annæus Seneca.*
M. *Annæus Lucanus.*
T. *Petronius Arbiter.*
C. *Plinius Secundus.*
C. *Silius Italicus.*
C. *Valerius Flaccus.*
C. *Julius Solinus.*
D. *Junius Juvenalis.*
P. *Papinius Statius.*
M. *Valerius Martialis.*
M. *Fabius Quintilianus*
Sex. *Julius Frontinus.*
C. *Cornelius Tacitus.*
C. *Plinius Cæcilius Secundus.*
L. *Annæus Florus.*
C. *Suetonius Tranquillus.*

Q. *Curtius Rufus.*
Valer. Probus Grammatic.
Scribonius Largus.
Sulpicia.
L. *Fenestella in fragm. Annal.*
Atejus Capito in fragm.

— Ætatis non prorsus certæ.

Supra ceteros eminent CELSUS, VELLEJUS, COLUMELLA, SENECÆ, PLINII, SUETONIUS, JUVENALIS, QUINTILIANUS, FLORUS, CURTIUS.

ÆTAS ÆNEA

Incipit ab anno Christi CXVII. definit in annum CCCC.

Licinius Proculus.
Neratius Priscus.
P. *Juventius Celsus.*
Priscus Jabolenus.
Domitius Ulpianus.
Herennius Modestinus.
Salvius Julianus.
Cajus.
Callistratus.
Æmilius Papinianus.
Julius Paulus.
Sex. *Pomponius.*
Venulejus Saturninus.
Ælius Marcianus.
Ælius Gallus, & alii.

— JCti, quorum responsa in Digestis.

Valerius Maximus.
Justinus.
Terentianus Maurus.
Minutius Felix.
Sosipater Charisius
Fl. *Avienus*, al. *Avianus.*

— Ætatis non omnino certæ.

A. *Gellius.*
L. *Apulejus.*
Q. *Septimius Tertullianus.*
Q. *Serenus Sammonicus.*
Censorinus.
Thascius Cæcilius Cyprianus.

T. Julius

L

T. Julius Calpurnius.
M. Aurelius Nemesianus.
Ælius Spartianus.
Julius Capitolinus.
Ælius Lampridius.
Vulcatius Gallicanus.
Trebellius Pollio.
Flavius Vopiscus.
Cælius Aurelianus.
Flavius Eutropius.
Rhemnius Fannius.
Arnobius Afer.
L. Cælius Lactantius.
Ælius Donatus.
C. Vettius Juvencus.
Julius Firmicus.
Fab. Marius Victorinus.
Sex. Rufus, seu Rufus Festus.
Ammianus Marcellinus.
Vegetius Renatus.
Aurel. Theodosius Macrobius.
Q. Aurelius Symmachus.
D. Magnus Ausonius.
Paulinus Nolanus.
Sex. Aurelius Victor.
Aurel. Prudentius Clemens.
Cl. Claudianus.
Marcellus Empiricus.
Faltonia Proba.

Supea ceteros eminent JUSTINUS, TERENTIANUS, VICTOR, LACTANTIUS, CLAUDIANUS.

AUCTORES ÆTATIS INCERTÆ

Hic collocandi videntur: tametsi aliquis eorum, si ratio stili habeatur, quocumque tandem tempore vixerit, in superioribus ætatibus cum dignitate stare possit; aliquis vero etiam infra luteos detrudendus videatur.

Palladius Rutilius Taurus Æmilianus.
Æmilius Macer.
Messala Corvinus.
Vibius Sequester.
Julius Obsequens.
L. Ampelius.
Apicius Cælius.
Sex. Pompejus Festus.
Probus auctor Notarum.
Fulgentius Planciades.
Hygini Fabulæ, & Astronomicon.
C. Cæsaris Germanici Aratea.
P. Victor de regionib. Urbis Romæ.
P. Vegetius de re veterinaria.
Auctores Priapeorum.
Catalecta Virgilii, & *Ovidii*.

Auctor Orationis Sallustii in Cicer. & Ciceronis in Sallust. item illius Antequam iret in exsilium.
Auctor Epistolæ ad Octavium.
Auctor Panegyrici ad Pisonem.
Declamationes, quæ tribuuntur *Quintiliano*, *Porcio Latroni*, *Calpurnio Flacco*.
Interpres Daretis Phrygii, & Dictyos Cretensis.
Scholiastæ Veteres.
Grammatici antiqui.
Rhetores antiqui.
Medici antiqui.
Catalecta Petroniana.
Pervigilium Veneris.
Poemata, & Epigrammata vetera a Pithæo collecta.
Monumentum Ancyranum.
Fasti Consulares.
Inscriptiones Veteres.

ÆTAS FERREA, ET LUTEA

Incipit ab Æra Christianæ anno CCCC. desinit in Sæculum IX. Sed non eo usque citandis Auctoribus perveni: quin eorum aliquot, quos, hujus ætatis adhibui, libenter omisissem, nisi eos in optimis Lexicis admissos receptosque vidissem.

Cl. Rutilius Numatianus.
Servius Honoratus.
D. Hieronymus.
D. Augustinus.
Sulpitius Severus.
Paulus Orosius.
Cælius Sedulius.
Codex Theodosianus.
Martianus Capella.
Claudianus Mamertus.
Sidonius Apollinaris.
Latinus Pacatus.
Claudius Mamertinus, & alii, quorum sunt *Panegyrici Veteres*.
Alcimus Avitus.
Manl. Severinus Boethius.
Priscianus.
Nonius Marcellus.
Justiniani Institutiones, & Codex.
Arator.
M. Aurelius Cassiodorus.
Fl. Cresconius Corippus.
Venantius Fortunatus.
Isidorus Hispalensis.
Anonymus Ravennas.
Aldhelmus, seu *Althelmus*.
Paulus Diaconus.

Sequuntur Scriptores, qui usque ad sæculum Christi XIV. Latinitate jacente floruerunt: & qui ea restituta sæculo illo, & deinceps: sed neutra classis in hoc Opere locum habet. Qui eos nosse cupit, ad FACCIOLATUM recurrat.

IN-

INDEX

AUCTORUM, ET EDITIONUM

Quibus in hoc Opere usi sumus.

OMnium fere Scriptorum optimas quasque Editiones habuimus: atque in his plus quinquaginta verborum indicibus instructas. Hic earum tantummodo seriem damus, quæ versatu faciliores erant, quamvis aliqua ex iis non esset optima: contulimusque cum optimis, cum opus fuit. Hoc eo facimus, ut si quis sectiones, capita, versus a nobis indicatos conferre voluerit, sciat, qua sibi Editione utendum sit. Reliquas qui nosse velit, ad Bibliothecarum Auctores remittimus.

Si quæ erunt adeo recentes, ut initio Operis nondum emissæ fuerint, sunt tamen ejusmodi, ut nihil, aut parum ab iis discrepent, quas initio adhibuimus, in divisionibus librorum, capitum, versuum.

LI-

Horum omnium ætas, & stilus in ipso Opere suis locis commemorata sunt.

A.

A Littera prima est Alphabeti in omnibus linguis. *Insuavissimam litteram* ob sonum vocat *Cic. in Oratore c. 49.* ¶ Interdum est littera numeralis, quæ quingenta designat, ut ceteræ alphabeti litteræ alios numeros, de quibus suis locis. Vide antiquum codicem de notis numerorum adjectum *Probo pag. 1683. Putsch.* Porro eidem litteræ *A* si recta linea superaddatur, quinque millia significat. ¶ *A.* puncto postposito prænomen significat, ut *A. Cæcina*, *Aulus Cæcina*. ¶ *A* item, sicut reliquæ litteræ, ponitur interdum sola pro tota dictione, cujus est initium, ut *A. A. A.* Auro, Argento, Ære. ¶ Sed multa præterea significare potest sive sola sit, sive aliis litteris adjecta, ut est apud *Ursatum de Notis Roman.* Illud tamen hoc loco omittendum non est, *A* in judiciis usurpatam fuisse pro *Absolvo*. Itaque *Pedianus in Divinat. cap. 7.* In causis majoribus, inquit, universi judices in cistam tabulas conjiciebant suas, easque insculptas litteras habentes A *Absolutionis*, C *Condemnationis*, N. L. *Ampliationis*. Qua de re latius *Brissonius de formul. l. 5.* Hinc dicitur *littera salutaris* a *Cicerone pro Mil. c. 6.* C vero *tristis*. In Comitiis autem legum, in quibus suæ cuique de populo tabellæ tradebantur, insculptas litteras habentes A, & U. R. A Antiquo, h. e. *respuo*, *abrogo*; & U. R. *Uti rogas*, h. e. *consentio*, *approbo*, significabant.

A, AB, ABS, præpositiones, quæ cum sexto casu adhibentur, & significant Italice *Da*, Græce ἀπό. Significatione nihil differunt, differunt autem solummodo in modo adjiciendi. *A* enim adjicitur iis vocibus tantum, quæ incipiunt a consonante, ut A Pompejo, A milite; *Abs* iis fere, quæ incipiunt a litteris T, & Q, ut Abs te, Abs quolibet. *Ter. Andr. 1. 5. 56.* & *Adelph. 2. 3. 1.* *Ab* plerumque iis, quæ incipiunt a Vocali, aliquando tamen etiam a consonante incipientibus, ut apud Livium *Ab re l. 1. c. 17.* ¶ *A*, & *Ab* cum verbis passivis significant *personam agentem*; ut Eratosthenes a Serapione, & ab Hipparcho reprehenditur. *Cic. ad Attic. l. 2. epist. 6.* ¶ Significant *remotionem* quoque, seu *vacuitatem* ab aliqua re; ut *vacatio a causis*, *Cic. 1. leg. c. 4.* ¶ Significant aliquando *præter*, ut *Ab re*, *fuor di proposito*. *Sueton. in August. cap. 94.* ¶ Item *per*, ut *Ab se* cantat cuja sit. i. e. *per se*, *sua sponte*. *Plaut. in Rud. 2. 5. 21.* ¶ Cum adjunguntur verbis *sto*, *sum*, *dico*, *facio*, *ago*, & similibus, idem significant, ac *favere*: Italice *tener le parti di qualcuno*, ut stare a mendacio. *Cic. l. 1. de invent. c. 3.* Critolaus erat ab Aristotele. *Id. 2. de Orat. c. 38.* ¶ Ponuntur etiam ad significandam *proximitatem*, & *distantiam locorum*. *Cæsar B. G. l. 1. c. 49.* Passus sexcentos ab his castris idoneum locum delegit. ¶ *A*, vel *Ab* pro eo, quod dicimus: *Quod pertinet ad*. *Cic. Attic. l. 7. ep. 15.* Sumus imparati cum a militibus, tum a pecunia. ¶ Pro *circa*, vel *versus*. *Liv. 45. c. 28.* Duo maria ab occasu, & ortu Solis finitima Isthmus arctis faucibus dirimit. ¶ Iterdum *locum*, vel *personam*, *apud quam aliquid fit*, significant. *Cæs. l. 2. B. Gall. c. 23.* Tota fere *a* fronte, & *a* sinistra parte nudata sunt castra. ¶ Verbis juncta interdum significant *causam per quam res efficitur*. *Cic. 1. Acad. c. 7.* Ratio sempiterna est, nihil enim est valentius, a quo intereat. h. e. *per quod*. ¶ Nonnunquam causam designant *propter quam res est*. *Id. ib. l. 4. c. 33.* Mare quia nunc a Sole collucet, albescit, & vibrat. i. e. *propter Solem*. ¶ Conjunctæ cum nomine loci *incolam ejus loci* significant, & pro adjectivo ponuntur. *Liv. l. 1. c. 50.* Turnus ab Aricia. i. e. *Aricinus Civis*. ¶ Diversis præpositæ ablativis locutiones bonas, atque elegantes efficere solent; ut *a puero*, *a pueritia*, *ab ineunte ætate*, *ab adolescentia*, *a pueris*, *a prima ætate*, *a teneris unguiculis*, & similia apud *Cic.* passim, & apud alios. ¶ *A principio*, *sul principio*. *Cic. 1. ep. Q. F. 2. c. 3.* Hæc a principio tibi præcipiens. ¶ *A primo* pro *primum*, vel *A principio*. *Cic. 11. ep. Att. 7.* Utinam *a primo* ita tibi esset visum. ¶ *Ab unguiculo ad capillum summum* pro *re tota*. *Plaut. in Epid. 5. 1. 17.* *da capo a piedi*. ¶ *A vertice ad talos* idem significat. *Hor. l. 2. ep. 2. v. 4.* Talos a vertice pulcher ad imos. Sic dicimus: Ab imis unguibus usque ad verticem summum. *Cic. pro Rosc. Comœd. c. 7.* ¶ Sæpe ad tempus referuntur, & significant *post*, vel incipiendo ab illo tempore. *Cic. Phil. 2. c. 41.* Ab hora tertia bibebatur, vomebatur, *fin dall' ora terza*. *Vellej. l. 2. c. 104.* Protinus ab adoptione. *Cic. Ver. 6. c. 13.* Ab illo tempore. *Liv. l. 44. c. 34.* Ab his præceptis concionem dimisit Consul, *dopo questi precetti*. *Propert. l. 3. Eleg. ult. v. 26.* Semper ab insidiis, Cynthia, flere soles. ¶ Item ad ordinem, & significant *post* vel *apud*. *Hirt. de B. Alex. c. 66.* Secundus a rege. *h. e.* primus post regem. *Cic. in Orat. c. 64.* Proximus a postremo. *h. e.* postremo vicinus. *Plin. l. 17. c. 9.* Proximum est caprarum stercus ab hoc ovium. *h. e.* post hoc. ¶ *A cura*. Italice, *Alla pensata*, *a bella posta*. *Suet. in Tiber. c. 70.* Morositate nimia obscurabat stilum, ut aliquanto ex tempore, quam a cura præstantior haberetur. ¶ Videntur etiam Veteres sæpe his præpositionibus fuisse usi, cum vellent circumloqui adjectiva. *Virgil. 2. Georg. v. 243.* Dulcesque a fontibus undæ. *i. e.* Fontanæ undæ. *Mart. de spectac. ep. 18.* Tigris ab Hircano gloria clara jugo. *h. e.* Tigris Hircana. ¶ Aliquando videntur abundare; ut in illo *Ovid. 2. Amor. eleg. 4. v. 30.* Et tenerum molli torquet ab arte latus. *Propert. l. 3. el. 9. v. 24.* Ne possent (*currus*) tacto stringere ab axe latus. Adde *Tibull. l. 1. eleg. 5. v. 3.* Sic *A peregre*, pro peregre. *Vitruv. l. 5. c. 7.* ¶ Significant etiam *initium*. *Plin. in proœm. l. 7.* A suppliciis vitam auspicatur animal ceteris imperaturum. ¶ Sunt elegantes & hæ locutiones: *Ab aliquo solvere*, *dare*, *numerare*. *h. e.* de alicujus pecunia. *Cic. Att. l. 5. ep. ult.* Non modo non recusare, sed etiam hoc dicere, se a me solvere. Quod enim Prætori dare consuessent, quoniam ego non acceperam, se a me quodammodo dare. *h. e. quasi de meo*, vel *de mea pecunia*. Sic *repræsentare pecuniam ab aliquo*. *Cic. Att. 12. ep. 25.* Suppeditare ab aliquo. *Cic. contra Rull. 2. c. 13.* ¶ Elephanti nuper a silva. *Flor. l. 4. c. 2. h. e.* recentes a silva. ¶ *A matre pulli*. *Colum. l. 8. c. 5. i. e.* recenter a nido accepti. ¶ *A se aliquid facere*, *h. e.* de suo. *Suet. in Aug. c. 40.* Singula millia nummum a se dividebat. ¶ *A se aliquid facere*. *i. e.* per se, & ex sua voluntate. *Cic. 1. de Orat. c. 24.* Non ipse aliquid a me prompsisse, sed fortuito in vestrum sermonem incidisse videar. *Id. 2. de Fin. c. 24.* Ipsum a se oritur, & sua sponte nascitur. ¶ A me salutem dic Ciceroni. *i. e.* verbis meis, seu nomine meo. *Cic. ad Att. l. 6. ep. 2.* Salvebis a meo Cicerone. ¶ Domicilium aliquando significant. *Terent. And. 4. 4. 15.* Unde est? dic clare. *My.* a vobis. *i. e.* a domo vestra. *Plaut. Cistell. 4. 1. 6.* Hæc Cistella numnam hinc ab nobis domo est? ¶ Aliquando conjunctionem. *Lucret. l. 4. v. 1161.* Ceres est ipsa ab Jaccho. *h. e.* Jacchi amica. ¶ Cum certis nominibus adjunguntur, quæ munera denotant, significant eum, qui præest alicui muneri; ut *a Commentariis*. *i. e.* qui in Commentarium refert, & veluti diarium conficit. *Ab Epistolis*. *h. e.* qui præest Epistolis, *il Segretario*; Græce ὁ ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν. *A rationibus*. *h. e.* qui præest rationibus, *Il Computista*. *A studiis*. *h. e.* qui præest studiis alicujus, puta Principis, *l' ajutante di studio*. *Suet. in Claud. 28. Cic. 8. ep. ad Att. 5. Tacit. 15. Ann. 35. Suet. Ner. 49.* & *Vespas. 3.* ¶ *A pedibus*, aut *servus a pedibus*, Italice *Lacchè*, o *Staffiere*. *Cic. 8. ad Att. ep. 5.* Servum a pedibus Romam misi. ¶ Sic *a manu*, *a pugione*, *a libellis*, & similia, quæ passim apud Scriptores leguntur. Usurpantur autem fere cum genitivo. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 584. n. 2.* Alexio Cæsaris Augusti a bibliotheca. Adde *pag. 578. n. 1.* & *pag. 61. n. 4.* Reperitur tamen etiam dativus. *Vopisc. in Carino cap. 18.* Claudius Eusthenius, qui Diocletiano ab epistolis fuit. *Senec. in Apocoloc. in fin.* Menandro liberto tradidit, ut a cognitionibus ei esset. Hoc *Senecæ* loco alii aliter legunt. ¶ Est elegans usus præpositionum *A* & *Ab* cum particulis *usque*, & *prope*. *Cic. in Vatin. c. 8.* Quod Augures omnes usque a Romulo decreverunt. Et *Plin. l. 15. c. 18.* Tam prope a muris habemus hostem. ¶ Legitur etiam *ab ante* sequente ablativo, *in Inscript.* apud *Gruter. pag. 717. n. 11.* ¶ *Hæc de significatione*. Cum vero alicui voci conjunguntur, separationem significant, & privationem. Neque tamen cum quibusvis litteris componuntur. Nam *A* cum *M* & *V* consonante solum connectitur, ut *Amoveo*, *Amens*, *Avello*. *Ab* cum *A*, *D*, *E*, *F*, *I*, *L*, *N*, *O*, *R*, *U*. Ut *Abactor*, *Abduco*, *Aberro*, *Absore*, *Abjuro*, *Ablacto*, *Abnuo*, *Aborior*, *Abrogo*, *Abundo*. ¶ Duo sunt ex *Ab* præpositione composita, quæ euphoniæ gratia *B* mutant in *U*. *Aufero* videlicet, & *Aufugio*. Efficiunt autem, ut diximus, hæ

præpositiones in compositione fere privationem: ut *Absimilis*, non similis: nonnunquam separationem, ut *Ablaclo*, *Aufugio*. ¶ Abs vero componitur cum C, T, Q. Ut *Abscondo*, *Abstineo*, *Absque*. Significat autem retractionem in partem posteriorem, sicut in *Abstraho*, & aliquando privationem, ut in *Abstemius* quasi sine temeto. ¶ De *Abs* V. etiam infra suo loco. ¶ De *a* interiectione V. in *Ah*.

AARON, m. 3. Hebr. אַהֲרֹן ἀαρών, frater Moysis, primus Summus Sacerdos Hebræorum. Penultima brevis est natura, atque ideo corripitur a *Tertull. in carm. lib. 4. advers. Marcion. cap.* 5. Hic Aaron est virga, crucis quæ germina profert. *Prudent.* tamen *in Psychom.* produxit, *vers.* 884. Hujus forma fuit sceptri gestamen Aaron. ¶ Dicitur & *Aron* extrita secunda syllaba: unde *Aroneus*, quod V. suo loco.

AB, V. *A*, & *Ab*.

ABA, m. 1. ἄβα. Mons Armeniæ, ex quo Domitius Corbulo Euphratem nasci putavit, referente *Plin. l.* 5. *c.* 24. ¶ *Aba*. *h. e.* frater V. infra in *Abo*, *as*.

ABABUS pro Abavus legitur in quadam inscript. apud *Reines. class.* 6. *n.* 71. Munatio Planco Paulino V. C. *&c.* Creperejus Amantius Ababo suo. Non est autem singulare hoc monumentum, in quo *B* pro *V* positum sit, nam multa alia tum idem *Reines. class.* 1. *n.* 10. tum *Gruter.* hujus generis afferunt. V. initium litteræ B.

ABACTOR, oris, *m.* 3. ἐλατὴρ βοῶν, *ladro di bestiame*, a verbo *Abigo*. *Isid. l.* 10. *Orig. in A.* Est fur jumentorum, & pecorum, quem vulgo abigeum vocant, scilicet ab Abigendo. *Paulus l.* 5. *senten. c.* 18. Abactores sunt, qui unum equum, duas equas, totidemque boves, capras decem, aut porcos quinque abegerint. *Apul. sub fin.* 7. *Metamorph.* Abactorem indubitatum, cruentumque percussorem criminantes. *Minuc. Fel. in Octav. c.* 5. Abactor boum.

ABACTUS, us, m. *il condur via di furto, o per forza*, actus abigendi. *Plin.* in *Paneg. cap.* 20. Cum abactus hospitum exerceret.

ABACTUS, a, um, *condotto via*, (præterit. passiv. verbi *Abigo*.) furto, aut per vim abductus. Ut abacti greges. *Cic.* 4. *Verr. c.* 7. Greges nobilissimarum equarum abactos. ¶ Additur aliquando Ablativus *furto*. *Plin. l.* 8. *c.* 51. *de suibus*. Compertum, agnitam vocem suarii furto abactis. ¶ Exactus, expulsus, *scacciato*. *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 44. Nec dum omnis abacta pauperies epulis regum. *Propert. l.* 3. *el.* 13. *v.* 30. stabulis mater abacta suis. *h. e.* prohibita, non admissa. *Horat. Epod.* 5. *v.* 29. Abacta nulla Veia conscientia. *h. e.* non deterrita. ¶ *Abacta nox* est exacta. *Virg.* 8. *Æneid. v.* 407. Medio jam noctis abactæ Curriculo. Adde *Stat.* 1. *Theb. vers.* 231. ¶ *Abacti Magistratus Festo* dicuntur, qui coacti deponunt Magistratus imperium. ¶ *Abacti oculi*, enecti, & intus recedentes, *occhi incavati*. *Stat.* 1. *Thebaid. v.* 104. *de Tisiphone*. Sedet intus abactis Ferrea lux oculis. ¶ *Abactus venter* apud *Paul. l.* 4. *sentent. tit.* 9. est fetus medicamentis ejectus. *aborto*.

ABACULUS, i, m. 2. Abaculos *Plin. l.* 36. *c.* 26. calculos vitreos dici a quibusdam indicat vario colore tinctos, qui vel lusorii erant, ut *Harduinus* existimat, vel ut alii censent, in supputationibus usurpati. Ital. *segni da far conti*.

ABACUS, i, m. ἄβαξ, ἄβακος, mensa est, vel tabula, in qua aliquid deponitur ad usum, vel ad pompam; quales sunt mensæ coquorum, in quibus receptacula eduliorum exponi solent, *banco*, *credenza*, *mensa*, *tavola*. *Cic.* 6. *Verr. c.* 16. Ab hoc abaci vasa omnia, ut exposita fuerant, abstulit. *Juven. Sat.* 3. *v.* 203. Lectus erat Codro Procula minor urceoli sex, ornamentum abaci. ¶ Item tabula, in qua Arithmetici numeros ducunt subinde delendos, & Geometræ figuras designant. *Pers. Sat.* 1. *v.* 132. Nec qui abaco numeros, & secto in pulvere metas Scit risisse vafer. *Apul. in Apolog.* Si non modo campo, & glebis, verum etiam abaco & pulvisculo te dedisses. *h. e.* Geometriæ studio: addit autem *pulvisculo*, quia Geometræ hujusmodi abacum pulvere conspergebant, quo facilius figuras notarent, delerentque, si opus esset. ¶ Veteres hujusmodi abacum mensam Pythagoricam appellabant, *tavoletta da scrivere*, *cartella*, *abbaco*, *librettine*. Hinc pro supputandi peritia, quæ Platoni λογιστική dicitur, vulgus abuti solet. ¶ Est etiam alveolus aleatorius, *scacchiere*. *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 5. Diem sequentem omnes pierique abaco, & latrunculis conterunt. *Sueton. in Ner. c.* 22. Cum inter initia imperii eburneis quadrigis in abaco luderet. *h. e.* parvis quadrigis ex ebore factis in alveolo lusorio Circensia certamina ludendo repræsentaret. ¶ Item tabula, in qua Geometræ, & Geographi terræ mensuras, & regiones describunt. *Martian. Capell. initio lib.* 7. ¶ Præterea abaci dicuntur crustæ, tabulæve quadratæ e marmore, vitro, aut simili materia, quæ parietum ornamenta erant, iis tectorii vice infertæ; a similitudine dictæ lignorum abacorum: vulgo quidam vocant *compartimenti*, aut *ripartimenti*. *Vitruv. l.* 7. *c.* 3. Itaque veteribus parietibus nonnulli crustas excidentes, pro abacis utuntur. *Plin. l.* 33. *c.* 12. *de sile*. Attico ad lumina utuntur, ad abacos non nisi marmoroso, quoniam marmor in eo resistit amaritudini calcis. Adde *lib.* 35. *c.* 1. & 6. ¶ Denique abacus in architectura est quadrata planities in summis columnarum capitulis, *abbaco*, *tagliere*, *dado*. *Vitruv. l.* 4. *c.* 1. Abaci latitudo ita habeat rationem, ut &c.

ABADIR, seu Abaddir, seu Abdir, nomen mascul. de quo *Priscian. l.* 5. *pag.* 647. *Putsch.* Abadir, inquit, Deus est: dicitur & hoc nomine lapis ille, quem Saturnus dicitur devorasse pro Jove quem Græci βαίτυλον vocant.

ABÆSTUO, as, n. æstuare, fervere. Translate *Tertull.* (*seu quicumque alius auctor est*) *carm. de Judicio Dom. cap.* 1. Quid faciat, lætis ut vitis abæstuet uvis.

ABAGIO, onis, f. *proverbio*. Vox obsoleta, idem ac adagium. *Varro l.* 6. *de L. L. c.* 3. Adagio, & littera commutata abagio, dicta ab eo, quod ambit orationem.

ABAGMENTUM, i, n. remedium abigens, vox a verbo *ago* deducta, & a *Theod. Prisciano* usurpata *l.* 2. *c. ult.* ubi tamen quidam pro *abagmentis* legunt *ab augmentis*.

ABALIENATIO, onis, f. *alienazione*, *vendita*, *cessione*, ἀπαλλοτρίωσις. *Cic. in Top. c.* 5. *ad fin.* Abalienatio est ejus rei, quæ mancipi est, aut traditio alteri nexu, aut in jure cessio. *h. e.* abalienatio est ejus rei, quæ in nostra est potestate, traditio alteri, addita obligatione ipsam rem præstandi, aut in jure cessio.

ABALIENATUS, a, um, adject. *venduto*, *alienato*, ἀπηλλοτριωμένος, alteri traditus, venditus. *Cic. Agrar.* 2. *c.* 27. Vectigalibus abalienatis, sociis vexatis, regibus, atque omnibus gentibus exinanitis. ¶ Item disjunctus, *separato*. *Liv. l.* 22. *c.* 60. Sero nunc desideratis (*patriam*) diminuti capite, abalienati jure civium, servi Carthaginensium facti. *Quintil. l.* 8. *c.* 3. Medici abalienata morbis membra præcidunt. *h. e.* emortua, & quæ amplius non habent cum reliquo corpore vigoris communicationem. Eadem hac ratione accipitur *abalienatus* a *Scribon. Larg. compos.* 227. ¶ Sæpius translate dicitur de eo, qui suam in nos voluntatem mutavit, & alio avertit propter offensam, aut suspicionem. *Cic. Fam.* 3. *ep.* 7. Virum excellentem, nonnihil suspicantem te ab se abalienatum, illa epistola retinuisti. *Id.* 1. *Att. ep.* 3. Esse animo abalienato. ¶ *Abalienatus* dicitur, inquit *Festus*, quem quis a se removerit, *alienatus* qui alienus est factus. *Sallust.* tamen *alienatum* pro *abalienato* posuit in *Catil. cap.* 36. V. Alienatus.

ABALIENO, as, avi, atum, a. 1. *alienare*, *vendere* ἀπαλλοτριόω, quod meum erat, alienum facio, vendo. Est autem vetus verbum Civilis Juris. *h. e.* Civium R. proprium, peregrinis hominibus *non* commune, quo perfecta rei alicujus alienatio significabatur, hoc est rei, quæ mancipi esset, alteri traditio, aut in jure cessio, ut in *Abalienatio* dictum est. *Paulus Dig. l.* 10. *tit.* 3. *leg.* 14. Igitur etsi abalienavero prædium, danda mihi erit negotiorum gestorum actio. Adde *Fragment. legis Thoriæ*, quod habetur in edit. *Goesiana Scriptor. rei Agrar.* a *pag.* 329. ¶ Ponitur etiam pro quacumque ratione vendere, & alteri tradere. *Cic. Agrar.* 2. *c.* 24. Hujuscemodi res commissa est nemini, ut idem agros populi Rom. abalienaret. Adde *Plaut. Trinum.* 2. 4. 112. ¶ Translate est alicujus voluntatem, seu benevolentiam avertere, & amicitiam disjungere, *alienare*, *far nemico*. *Cic. Fam.* 1. *ep.* 7. Quos favendo in communi causa retinere potuerunt, invidendo abalienarunt. *Id.* 2. *Phil. c.* 15. Alicujus voluntatem a se abalienare. *Liv. l.* 26. *c.* 38. Abalienantur animi. *Nepos in Hamilc. c.* 2. Totam Africam abalienarunt. ¶ Cum ablativo sine præpositione. *Nepos in Agesil. c.* 2. Quod Tissaphernes perjurio suo & homines suis rebus abalienaret, & Deos sibi iratos redderet. *Cic. in fragment. orat. pro C. Cornel.* Ut omnino ne illius potestate abalienemur. ¶ Pro separare, disjungere absolute, *separare*. *Plaut. Curcul.* 1. 3. 18. Nisi mors meum animum abs te abalienaverit. ¶ *Abalienare sensus* apud *Scribon. Larg. compos.* 180. est soporare, *trar di senso*, *togliere i sentimenti*.

ABAMBULANTES, abscedentes, ἀπερχόμενοι. *Paul.* ex *Festo*.

ABAMITA, æ, f. *sorella di mio arcavolo*, *cioè del mio terzo nonno*, ἡ θεία πρὸς πατρὸς μεγάλη, soror abavi mei ex parte paterna; quæ & *amita maxima* dicitur. *Cajus Dig. l.* 38. *tit.* 10. *leg.* 3. & *Paul. ibid. leg.* 10.

ABANTE, *avanti*, idem quod ante. Legitur in quadam Inscript. apud *Scip. Gentil. l.* 1. *Parerg. c.* 14. *abante oculis*. Adde aliam Aquilæ apud Alexandros, & in *To.* 2. *dissertat. Cortonens.*

ABANTEUS, a, um, adject. ad Abantem Argivorum regem pertinens. *Ovid. Metam.* 15. *v.* 184. Nuper Abanteis templo Junonis in Argis.

ABANTIADES, æ, patronymicum mascul. *Ovid.* 6. *Met. v.* 137. Torquet in hunc hastam calido de vulnere raptam Ultor Abantiades. *h. e.* Perseus pronepos Abantis. Fuit enim filius Danaes filiæ Acrisii filii Abantis.

ABANTIAS, adis, f. Patronymicum est a nomine *Abas*, quo significatur vel filia, vel neptis Abantis. Apud Poetas fere pro Danae ponitur, Abantis ex Acrisio nepte, vel pro Atalanta nepte ejusdem ex Jasio Argivorum Rege. ¶ Hoc nomine appellata est etiam Eubœa, quæ nunc *Negroponte*, teste *Plin. l.* 4. *c.* 12. de qua *Priscian.* (*seu quicumque alius auctor est*) in *Perieges. v.* 544. Europes Macris agnoscit Abantias oram.

ABANTIUS, a, um, Euboicus. V. vocem præced. *Stat. l.* 4. *silv.* 8. *v.* 45. quos augurii super æquora magnis Litus ad Ausonium devexit Abantia classis. *h. e.* ab Eubœa veniens.

ABARCERE est prohibere: ex *ab*, & *arceo*. *Paul.* ex *Festo*. *Abarcet*, *prohibet*. Ubi alii legunt *abercet*, ut *coercet*. Nam & *coerceo* ab *arceo* est.

ABARITANUS, a, um, adject. *Plin. l.* 16. *c.* 36. inter alia arundinum genera *Abaritanam* recenset, quæ scilicet in Africa nascebatur circa oppidum *Abarit*, & piscatui aptissima erat.

ABAS, antis, m. Metaniræ fil. a Cerere in lacertam conversus, quod a matre susceptam hospitio moleste tulisset, & irrisisset. *Ovid. Met. l.* 5. a *vers.* 448. ¶ Item Rex duodecimus Argivorum, Lyncei ex Hypermnestra conjuge filius (sunt tamen qui Beli filium faciunt) vir bellicosus, & acerrimi ingenii. Pater fuit Prœti, & Acrisii, & avus Persei, a quo postea Argivorum reges *Abantiadæ* dicti sunt. Regnavit ann. 23. Vide *Pausan.* in *Phoc.* ¶ Est & comes Æneæ. *Virg. Æn.* 1. *v.* 124. Jam validam Ilionei navem, jam fortis Achatæ, Et qua vectus Abas, vicit hyems. ¶ Est & dux Thuscus, qui Æneæ suppetias tulit a Lauso interfectus. *Virg. Æn.* 10. *v.* 170. Una torvus Abas &c. ¶ Est & quidam Græcus cum Androgeo ea nocte, qua incendebatur Troja, occisus a Trojanis. Ejus clypeum

Æneas

Æneas in agro hostili Ambraciæ Epigrammate addito consecravit: *Virg. Æn. 3. v. 286.* Ære cavo clypeum magni gestamen Abantis Postibus adversis figo. ¶ Est & Centaurus Ixionis & Nubis filius, venator insignis. *Ovid. Met. 12. v. 306.*

ABATON, n. Ædificium erectum a Rhodiis ad protegendum Artemisiæ tropæum, quod religione impediti diruere non poterant. *Vitruv. l. 2. c. 8.*

ABATOS, i, locus ultra Ægyptum, & Æthiopas juxta paludem Stygem, ab a privativa particula, & βαίνω, vado, sive ascendo: quæ loca Græci *Abata*, Latini *Invia*, sive *Avia* vocant, *luoghi inaccessibili*. *Sen. nat. quæst. l. 4. c. 6.* Exiguo ab hac spatio terra dividitur, ἄβατον Græci vocant, nec illam nisi Antistites calcant. ¶ Abatos f. Petra Ægypti in palude Memphitica, sic dicta, quia inaccessa. Ibi Osiris Rex sepultus fuerat. *Lucan. l. 10. v. 323.* Hinc Abaton quam nostra vocat veneranda vetustas.

ABAVIA, æ, f. *arcavola, cioè terza nonna*, ἀπόμαμμα, mater proavi, vel proaviæ tam ex parte paterna, quam materna. *Cajus Dig. lib. 38. tit. 10. leg. 1.* & *Paul. ibid. leg. 10.*

ABAVUNCULUS, li, m. *fratello di mia arcavola, cioè della mia terza nonna*, frater abaviæ ex parte materna; qui & *avunculus maximus* appellatur. *Cajus Dig. lib. 38. tit. 10. leg. 3.* & *Paulus ibid. leg. 10.*

ABAVUS, i, m. *padre del bisavolo, o della bisavola, trisavolo, terzavolo, arcavolo, terzo nonno*, ἀπόπαππος, proavi paterni aut materni, & proaviæ paternæ, aut maternæ pater, ut *Paul. Dig. lib. 38. tit. 10. leg. 10.* docet. *Cic. de clar. Orat. cap. 58.* Duorum abavorum illustre nomen. ¶ Interdum latiore significatione sumitur pro tritavo, aut uno aliquo ex majoribus. *Cic.* enim *de harusp. resp. c. 18.* Appium Claudium Cæcum abavum P. Clodii appellat, cum tritavus fuerit, aut fortasse etiam superior.

ABAX, ăcis, f. ἄβαξ, idem quod abacus, seu potius fulcrum ad vasa collocanda: quales sunt orbiculi illi, in quibus vasa in mensa collocantur, ne mantelia inquinentur. *Jabolenus Dig. lib. 32. leg. 98.* Cui Corinthia vasa legata essent, huic abaces quoque eorum vasorum collocandorum causa paratas deberi, Trebatius respondit: Labeo autem id non probat, si eas abaces vasorum numero testator habuit: Proculus vero recte ait, si æneæ quidem sint abaces non autem Corinthiæ, non deberi. In celebri edit. *Torrentini* pro *abaces* ubique legitur βάσεις, in quibusdam aliis etiam latine *bases*. *Haloander* in sua *abacos* edidit. Vox hæc certior esset, si ex *Columella* confirmari posset, quemadmodum quidam Lexicographi putarunt. Quamvis enim afferatur etiam a *Prisciano lib. 7. pag. 752. Putsch.* & quidem masculino genere, nullo tamen exemplo Latini Scriptoris ab eo confirmatur.

ABAZEA, orum, n. sacra instituta in honorem Dionysii Caprii filii, Asiæ regis, quorum meminit *Cic. l. 3. de nat. Deor. c. 23.* ¶ Dicta sunt Abazea a taciturnitate, qua celebrabantur: ab α privativa, & βάζω, loquor. Sed multo rectius alii leg. Sabazia. V.

ABBAS, ătis, *abbate, o abate*, Κοινοβιάρχης, moderator, & rector collegii, & societatis, monachorum primus, & Antistes. Sunt qui per unicum *b* scribant. Est autem Syra vox ab ܐܒܐ Pater. *Sidon. carm. 16. v. 114.* Urbem tu cujus, monachosque Antistes, & Abbas Bis successor agis.

ABBREVIO, as, a. *accorciare*, βραχύνω. *Veg. in prol. lib. 3. de re milit.* Quæ me per diversos Auctores dispersa, Imperator invicte, abbreviare jussisti.

ABCIDI, præteritum ex *ab*, & *cædo*, in multis MSS. legisse se testatur *Gronov.* apud *Senec. in Phæniss. v. 194.* Projecit, atque abcidit. *Ovid. 12. Metam. v. 362.* Abcidit jugulo, pectusque &c. *Martial. lib. 3. epigr. 66.* Abcidit vultus. Et *Lucan. lib. 4. v. 503.* Abcidit nostræ multum, &c. quibus locis alii *abscidit* legunt tanquam non ex *ab*, sed ex *abs*, & *cædo*.

ABDERA, æ, Ἄβδηρα, Urbs est Thraciæ maritima non procul a Nessi fluminis ostio, a Teiis condita. Hinc natum Græcum proverbium Ἄβδηρα καλὴ Τηΐων ἀποικία. *Abdera pulcra Teiorum colonia*; quo significamus non deesse, quo confugiamus, siquis præter modum pergat esse molestus. De quo vide *Vossium ad Melam. l. 2. c. 2. n. 120.* ¶ Dicta est ab *Abdero* Herculis delicio, a Diomedis equis dilacerato, & ibi humato, in cujus honorem Hercules, posteaquam pugnasset cum Diomede *Abderam* condidit, quæ postea *Clazomene* a Clazomeniis ex Asia venientibus, qui eam in meliorem formam redegerunt, vocata est. *Solinus cap. 10.* (*al.* 15.) ab *Abdera* Diomedis sorore conditam scribit, ejusque nomine donatam. Idem asserit *Pomp. Mela loc. cit.* cujus hæc verba sunt: *Turris, quam Diomedis vocant, signum fabulæ remanet, & urbs, quam soror ejus suo nomine nominavit, Abdera.* Dicitur etiam *Abdera, orum*, neut. plur. quod & Græcorum quidam τὰ Ἄβδηρα usurparunt. *Liv. lib. 45. c. 29.* Præter Ænum, & Maroneam, & Abdera. ¶ Patria fuit Protagoræ, & Democriti Philosophorum. *Cic. de clar. Orat. c. 8.* & *Pomp. Mela loc. cit.* ¶ *Vervecum patriam* eam appellat *Juvenal. sat. 10. v. 50.* propter Thraces incolas rudes, stultos, & stupidos. Hinc *Cic. Att. l. 4. ep. 16.* Consules rem ad Senatum detulerunt: hic Abdera, non tacente me. *h. e.* summa stupiditas. ¶ *Plin. lib. 25. c. 8.* scribit, circa eam urbem pascua esse, quibus pasti equi inflammentur in rabiem. ¶ Mos fuit in ea urbe, ut si calamitates ingruerent, certum hominem deligerent, diris imprecationibus devoverent, & mox lapidibus obruerent. Hinc *Ovid. in Ibin, v. 567.* Aut te devoveat certis Abdera diebus, Saxaque devotum grandine plura petant. ¶ Abdera altera urbs est Hispaniæ Bæticæ a Carthaginensibus condita. *Plin. l. 3. c. 10.*

ABDERITA, & Abderites, æ, m. Abderæ incola. *Cic. 3. de Orat. c. 32.* Quid de Protagora Abderita loquar? *Id. 1. de nat. Deor. c. 23.* Abderites Protagoras. ¶ Abderitæ propter ranarum, & murium multitudinem coacti quondam sunt, relicto patrio solo, novas sedes quærere. *Justin. l. 15. c. 2.*

ABDERITANUS, a, um, adject. ad Abderitas pertinens. *Martial. l. 10. Epigr. 25.* Abderitanæ pectora plebis habes. *h. e.* stultus es. Abderitæ enim stolidæ, stupidæque mentis fuere. V. Abdera.

ABDERITICUS, a, um, Abderitanus. *Cic. Att. 7. ep. 7.* Audio constitutum esse Pompejo in Siciliam me mittere, quod imperium habeam: id est Ἀβδηριτικόν. (*quædam Editiones latinis litteris exhibent*) nec enim Senatus decrevit, nec populus jussit, me imperium in Sicilia habere. *h. e.* stultum. Abderitæ enim fuere ob stultitiam celebres.

ABDICATIO, onis, f. *eseredazione*, ἀποκήρυξις, ejectio filii ex paterna domo, & familia cum hereditatis privatione. Fieri autem consuevit a patre injuria aliqua, aut inobedientia filii læso, quem in judicium, ut quidam putant, vocatum probata causa abdicabat, cumque abdicatum alere non tenebatur, imo egenum, vestibusque ipsis spoliatum dimittebat, nec defuncto patri succedebat in hereditatem. *Quintil. l. 7. c. 4.* Abdicationum formæ sunt duæ; altera criminis perfecti, ut si abdicetur raptor, adulter; altera imperfecti, velut pendentis, & adhuc in conditione positi, quales sunt in quibus abdicatur filius, qui non pareat patri: illa semper asperam abdicantis actionem habet (immutabile est enim, quod factum est) hæc ex parte blandam, & suadenti similem. *Plin. l. 7. c. 45.* Abdicatio Posthumi Agrippæ post adoptionem. ¶ Est etiam idem ac recusatio, aut dimissio, *rinunzia, deposizione*. *Liv. l. 6. c. 16.* Amotus abdicatione dictaturæ terror, & linguam, & animos liberaverat hominum. *Imp. Justinian. lib 6. Cod. tit. 31. leg. ult.* Hereditatis abdicationem revocare.

ABDICATIVE, adverb. *negativamente*, ut Abdicative concludere apud *Martian. Capell. l. 4. pag. 128.*

ABDICATIVUS, a, um, verbal. *negativo*, ut *Abdicativa propositio*, quæ eadem est antiquis Philosophis, ac ea, quæ a recentibus negativa appellatur: cui opponitur *dedicativa*. *Apul. 3. dogm. Platon.* & *Martian. Capell. lib. 4. pag. 121.*

ABDICATUS, a, um, adject. *diseredato, scacciato di casa*, ἀποκήρυκτος. *Quintil. l. 3. c. 6. prope fin.* Abdicatus ne quid de bonis patris capiat. *Et mox*: Quæretur an possit esse heres abdicatus. ¶ Item dimissus, depositus, *rinunziato, o deposto*. *Sallust. in Catil. c. 47.* Senatus decernit, ut abdicato magistratu Lentulus, itemque ceteri in liberis custodiis habeantur. ¶ Item rejectus, abjectus, *rigettato, lasciato, abbandonato*. *Plin. l. 5. c. 17.* Gens sola sine ulla femina, omni Venere abdicata. *Id. l. 25. c. 13.* Aliqui & mandragora utebantur: postea abdicatus (*succus*) in hac curatione est. ¶ Translate *Prudent. peristeph. 5. v. 52.* Antra conscia Tartareæ caliginis, abdicata Soli. *h. e.* veluti a Sole abdicata, ut quæ ab eo nunquam illustrentur.

ABDICO, as, are, a. *cacciar di casa, diseredare, e non riconoscer più per figliuolo*, ἀποκηρύττω, est familia abjicere, quasi *non dicere*, *i. e.* negare filium, a se rejicere, & tanquam non suum declarare: quod extremum est patriæ potestatis fulmen. V. Abdicatio. *Plin. l. 6. c. 22.* Eligi Regem liberos non habentem; & si postea gignat, abdicari, ne fiat hereditarium regnum. ¶ Idem non est *abdicare*, & *exheredare*. Abdicamus enim filios vivi, *h. e.* privamus omni jure filii: exheredamus, *h. e.* submovemus tantum ab hereditate post mortem. Itaque quisquis abdicatus est, idem est & exheredatus, non contra. ¶ Est etiam *abdicare* idem quod rejicere, deponere, *deporre, lasciare*. Hinc *Abdicare se Magistratu*, est ante tempus magistratum deponere. Differunt autem inter se *Abdicare se magistratu*, & *deponere magistratum*. Moris enim erat, ut quibus imperium certa de causa abrogandum erat, hi dignitati, & existimationi suæ consulentes per se, & quasi sua sponte magistratum deponerent, seseque privatos redderent. Quod in P. Lentulo Prætore factum videmus. *Cic. Catilinar. 3. c. 6.* de quo Senatus censuit, ut cum se prætura abdicasset, tum in custodiam traderetur. Sed *deponere Magistratum* dicebantur, qui eum confecto tempore populo Romano tradebant. ¶ Dicimus etiam *abdicare Magistratum* eodem sensu. *Sallust. in Catil. c. 47.* Uti abdicato Magistratu, Lentulus, itemque ceteri in liberis custodiis haberentur. *Liv. l. 6. c. 18.* Abdicare dictaturam. ¶ *Abdicare* absolute, eodem sensu. *Cic. de Nat. Deor. 2. c. 4.* Augures rem ad Senatum, Senatus ut abdicarent, Consules abdicaverunt. ¶ *Abdicare se tutela*, est tutelam deponere. *Cic. ad Att. ep. 1. l. 6.* Itaque tutela me abdicare cogito. ¶ Abdicat se statu suo homo liber, qui seipsum vendit. *Modestin. Dig. lib. 1. tit. 5. leg. 21.* ¶ Universim est rejicere, *rigettare*. *Plin. l. 7. c. 30. de Cicerone*. Te dicente, legem Agrariam, hoc est alimenta sua abdicaverunt Tribus. *Id. l. 20. c. 3. de rapir.* Democritus in totum ea abdicavit in cibis. *Id. l. 33. c. 1.* Utinam posset e vita in totum abdicari aurum. *h. e.* tolli ex usu humanæ vitæ. *Id. l. 4. c. 8. de Peneo fluvio*. Accipit amnem Euroton, nec recipit, sed olei modo supernatantem, brevi spatio portatum abdicat. *h. e.* a se rejicit, & alio impellit. ¶ *Abdicare patrem* dicitur filius, qui patrem suum rejicit. *Curt. l. 4. c. 10.* & *Liv. l. 40. c. 11.* ¶ Cum infinito pro negare. *Pacuv. apud Non. c. 6. n. 14.* Mortem ostentant, regno expellunt, consanguineam esse abdicant.

ABDICO, is, ixi, ctum, ἀποτίθεμαι, ἀπαγορεύω, aversari, rejicere. Invenitur usurpatum in judiciis, & in scientia Augurali. In judiciis *abdicere vindicias*, abjudicare significat, ut notat *Briss. in l. 2.* ¶ *Et eum placuisset 24. ff. lib. 1. tit. 2.* vel decreto recusare, ac denegare, ut notat *Hotom.* Cui ibidem opponitur *Dicere vindicias*, seu ut *Liv. l. 3. c. 56.* loquitur, *Dare vindicias*. Cum enim olim tribus verbis in Decretis suis Magistratus uterentur, *Do, Dico, Abdico*, seu *Addico*, sicubi secundum aliquem vindiciæ dicerentur, ab altero *Abdici* dicebantur. Sicut dicere, dare, decernere vindicias secundum aliquem a *Pomponio l. citato*, & *Livio* dicitur Magistratus, qui cui-

piam litis vindiciarum victoriam decernit : sic Abdicere vindicias ab aliquo *Pomponius* dixit pro *Abnegare*, & *Recusare*. Ejus verba sunt: Virginius cum animadvertisset, Appium Claudium contra jus vindicias filiæ suæ a se abdixisse, & secundum eum, qui ab eo suppositus in servitutem petierat, dixisse, &c. ¶ Ceterum *Abdixisse aves* in Auguriis dicebantur, quæ tristis, & sinistri eventus significationem aliquam dederant ; ut ex contario *Addixisse*, vel *Admisisse* cum lætum, & prosperum aliquid portenderant. *Cic.* 1. *de Divinat. c.* 17. Cumque in quatuor partes vineam divisisset, tresque partes aves abdixissent, &c. Igitur aves in Auguriis *Abdicere regionem* dicuntur, quam improbant, ac sequi, tenerique vetant, ut notat *Hotom.* ¶ Translate *Abdicere* pro Abdicare, Alienare, & recusare usurpatur. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 617. de Jo. *quam sibi ab Jove dari petit Juno*. Quid faciat ? crudele, suos abdicere amores: Non dare suspectum. Ubi alii legunt *Addicere*, quasi in servitutem dare.

ABDITAMENTUM, i, *diminuzione*. *Apul. l.* 9. *Metam.* Strenuum negotiatorem nacta sum, qui rem, quam ego jamdudum septem denariis vendidi, minoris distraxit abditamento pretii. Lætus maritus &c. Ita referunt quidam Lexicographi. Ast alii rectius reponunt ex opt. Cod. *minoris distraxit. Additamento pretii lætus maritus*, &c.

ABDITE, adverb. *secretamente*, *nascostamente*, occulte, latenter, secreto, κρύβδην, λάθρα. *Cic. Verr.* 4. *c.* 73. Ita omnia condita fuisse, atque ita abdite latuisse, ut &c.

ABDITIVUS, a, um, qui latuit, qui abductus, amotusque fuit. *Plaut. Pœn. prol. v.* 65. Illi seni filius, unicus qui fuerat, olim abditivus a patre, puer septuennis surripitur Carthagine. ¶ *Paulus* ex *Festo abditivos* exponit *abortivos*, sed nullo id exemplo confirmat.

ABDITUS, a, um, *nascosto*, *occulto*, occultatus. *Horat.* 1. *ep.* 1. *v.* 5. Latet abditus agro. *Liv. l.* 1. *c.* 58. Cultrum, quem sub veste abditum habebat, &c. *Id. l.* 2. *c.* 12. Abdito intra vestem ferro. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 2. Homines in tectis silvestribus abditos. *Id. Tusc.* 2. *c.* 25. ex *Poeta.* Amphiarae, Sub terram abdite. *Liv. l.* 10. *c.* 14. Ascensus abditus a conspectu. ¶ Item occultus, *occulto*. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 18. Res occultæ, & penitus abditæ. *Q. Cicer. de petit. Consul. cap.* 11. Voluntas abdita, ac retrusa. ¶ Gradus *abditior*, & *abditissimus* leguntur apud *Augustin. l.* 5. *Confess. c.* 5. & *in Enchir. c.* 16. ¶ Substantive *Plin. l.* 8. *c.* 5. Nunquam nisi in abdito coeunt. *in luogo nascoste*. *Horat. de art. poet. v.* 49. abdita rerum. *cose nascoste*. Et *Lucret. l.* 6. *v.* 809. Terrai abdita. *le viscere della terra*.

ABDO, is, didi, itum, ere, a. *nascondere*, *occultare*, κρύπτω, celare, occultare, tegere. *Cic. in Pis. cap.* 17. An amici tui tabulas abdiderint. *Id.* 1. *Offic. c.* 35. Partes corporis ad naturæ necessitatem datas contexit, atque abdidit. *Plaut. Merc.* 2. 3. 25. Abdere, abscondere, abstrusum habere. *Plin. l.* 9. *c.* 8. *de delphinis*. Abduntur tricenis diebus circa Canis ortum, occultanturque incognito modo. *Cic. Fam.* 13. *ep.* 29. Itaque abdidit se in intimam Macedoniam. *Ovid.* 10. *Metam. v.* 715. totosque sub inguine dentes Abdidit. V. Abditus. *Tacit. Ann.* 5. *c.* 7. Gladio, quem sinu abdiderat, incubuit. *Flor. l.* 4. *c.* 12. Consulis corpus, quod militum pietas humi abdiderat. *Virg. Æn.* 2. *v.* 553. lateri capulo tenus abdidit ensem. *Terent. Hec.* 1. 2. 100. Senex rus abdidit se. ¶ Significat etiam removere, amovere, rejicere. *Virg.* 3. *Georg. v.* 95. *de equo sene*. Hunc quoque, ubi aut morbo gravis, aut jam segnior annis Deficit, abde domo, nec turpi ignosce senectæ. (*Servius* aliter exponit, sed minus recte). *Nemesian. in Cyneg. v.* 140. Sin vero hæc cura est, melior ne forte necetur, Abdaturque domo, catulosque probare voluntas, &c. *Tibull. l.* 2. *eleg.* 1. *v.* 82. Et procul ardentes hinc precor abde faces. *Lucret. l.* 4. *v.* 469. res dubias animus ab se protinus abdit. *Plaut. Pseud.* 4. 7. 5. E conspectu heri sui se abdiderunt. ¶ Translate *abdere se litteris*, vel *in litteras* est incumbere, *ingolfarsi negli studj*, *darsi con tutta l' applicazione alle lettere*. *Cic. pro Arch. c.* 6. Qui ita se litteris abdiderunt. *Id. Fam.* 7. *ep. ult.* Me totum in litteras abdere. ¶ *Abdere aliquem in insulam*, apud *Tacit. Annal.* 2. *c.* 85. est deportare, relegare.

ABDŌMEN, inis, n. *addomine*, *grasso del ventre*, περιτόναιον, extima pars ventris circa umbilicum, ita dicta, quod abdi, & tegi soleat, aut quod alimenta in ea abdantur, aut intestina ibi sint abdita. *Cels. l.* 4. *c.* 1. Ipsa autem ilia inter coxas, & pubem imo ventre posita sunt, a quibus ac pube abdomen sursum versus ad præcordia pervenit, ab exteriori parte evidenti cute, ab interiori levi membrana inclusum, quæ omento jungitur. περιτόναιον a Græcis appellatur. *Juvenal. Sat.* 4. *v.* 107. Montani quoque venter adest abdomine tardus. ¶ Accipitur præterea pro ima ventris suilli parte, quæ alio nomine *sumen* appellatur, summisque in deliciis habebatur apud Romanos, *ventre porcino*. *Plin. l.* 11. *c.* 37. Porcæ sumen optimum, si modo fœtus non hauserit : Antiqui abdomen vocabant. *Id.* 8. *c.* 51. Interdicta cœnis abdomina. ¶ Nec solum de suillo ventre dicitur, sed etiam thynni. *Id. l.* 9. *c.* 15. *de thynnis*. Hi membratim cæsi cervice, & abdomine commendantur. Adde *Lucil.* apud *Gell. l.* 10. *c.* 20. ¶ Pro pudendis, quæ in imo ventre sunt. *Plaut. Mil.* 5. 5. *v.* 5. Quin jamdudum gestit (*culter*) mœcho hoc abdomen adimere, ut faciam quasi puero in collo pendeant crepundia. V. *integr. loc.* ¶ Per translationem positum invenitur pro gula, & ventris ingluvie, quod γαστριμαργίαν, & πολυφαγίαν Græci, Itali vero *gola*, *golosità*, *intemperanza* dicunt. *Cic. pro Sextio c.* 51. Libelli etiam pro vino oppignerabantur; manebat insaturabile abdomen, copiæ deficiebant. *Id. in Pis. c.* 17. Ille gurges, atque helluo natus abdomini suo, non laudi, atque gloriæ. *Id. ibid. c.* 27. Abdominis voluptates.

ABDŪCO, is, xi, ctum, ere, a. *condur via*, *ritirare da qualche luogo*, *togliere*, *togliere per forza*. Removeo, Abstraho, Averto, ἀπάγω. *Virg.* 5. *Æn. v.* 428. Abduxere retro longe capita ardua ab ictu. *Donatus ad Terent. Adelph. act.* 3. *sc.* 3. 4. habet : *Ducimus volentes*, *sed abducimus invitos*. Nihilominus dicimus *abducere* sine vi, aut per vim. Sine vi *Terent. in Eunuch.* 3. 1. 17. Tum me convivam solum abducebat sibi. ¶ Per vim abduci proprie mulier dicitur a marito cum divortium fit. *Donatus* in illud *Terent. Hecyr.* 5. 1. 21. Et filiam abduxit suam. Abduxit, *inquit*, proprie : Arcessi *enim dicitur ad maritum*, abduci *a marito* ad divortium. *Virg. Æn.* 10. *v.* 79. gremiis abducere pactas. *Cic. Verr.* 7. *c.* 56. Eos in latomias abduci imperabat. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 11. Abducere in servitutem. ¶ Dicimus etiam *abducere vi*, & *abducere per vim*. *Cic.* 5. *in Verr. c.* 34. Ad quem iste deduxerat Tertiam Isidori Mimi filiam, vi abductam ab Rhodio milite. *Liv. l.* 2. *c.* 56. Consularibus negotio dato, ut collegam per vim, si aliter non possent, a foro abducerent. ¶ Dicimus etiam *Abducere* cum præpositione *ad*; ut Abducere aliquem ad nequitiam, *Ter. Adelph.* 3. 3. 4. ¶ Item cum præpositione *de*, *e*, vel *ex*, aut *extra*. *Liv. l.* 23. *c.* 23. Homines de foro abducere. *Cic. de clar. Orat. c.* 62. Q. Catulum abducamus ex acie. *Senec. l.* 4. *controvers.* 25. Abducere aliquem extra convivium. ¶ De iis qui libidinis causa aliquem alio ducunt, ut patet ex allatis exemplis *Cicer.* 5. *Verr. Terent. in Adelph.* & *Virg.* 10. *Æn.* Hinc satyrice *Cic. Verr.* 7. *cap.* 13. Cum iste e foro abduci, non, ut ipse prædicat, perduci solebat. ¶ Translate est avertere, abstrahere, avocare, *distorre*, *allontanare*. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 17. A consuetudine oculorum aciem mentis abducere. *Id. Fam.* 4. *ep.* 4. Abduci a studio negotiis. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 5. abducere se ab omni reipubl. cura. *Id. Fam.* 4. *ep.* 3. animum a solicitudine. *Id.* 2. *de Orat. c.* 72. animos a contraria defensione, & ad nostram traducere. *Id.* 1. *Divin. c.* 41. artem aliquam a religionis auctoritate ad mercedem, & quæstum. *Id. pro Flacc. c.* 33. aliquem a fide. *h. e.* a fide servanda avocare. ¶ Ponitur & pro auferre. *Plaut. Cas.* 5. 2. 8. Ubi intus novam nuptam deduxi, clavem abduxi. *Cic. pro Quint. c.* 27. Auferre, & abducere. ¶ Abducere gradum in terga, *darsi alla fuga*, *Silius l.* 10. *v.* 18. ¶ Abducere somnos, *levar il sonno*, *Ovid. Fast.* 5. *v.* 477. ¶ *Abduxit* pro funere extulit, sepelivit, legitur in vet. Inscript. apud *Gruter. pag.* 765. *n.* 1. ¶ *Abducere potionem* apud *Scribon. Larg. compos.* 122. est sumere, bibere. Potio datur abducenda. ¶ *Abduce* in imperativo habet *Terent. Adelph.* 3. 4. 36. & *Phorm.* 2. 3. 63. ¶ *Abduxti* syncope pro *abduxisti*. *Plaut. Curc.* 5. 2. 16.

ABDUCTE. V. Adducte.

ABDUCTĬO, onis, f. *il condur via*. Legitur apud Interpretem *Daretis Phrygii cap.* 4. *in fi.* qui dubiæ est in Lingua Latina auctoritatis scriptor.

ABDUCTUS, a, um, *tolto via*, *condotto via*, *allontanato*, ἀπαχθείς. *Ovid. Heroid. ep.* 16. *v.* 357. Abducta armenta recipere. *Plaut. Captiv.* 3. 5. 93. Abductus recta in phylacam. *Suet. in Aug. c.* 69. Feminam consularem in cubiculum abductam. *Id. in Oth. c.* 3. Poppæam Sabinam abductam marito nuptiarum specie recepit. *tolta al marito*. Sic *Claudian. de B. Get. v.* 161. bos abductus aratro. *Liv. l.* 30. *c.* 14. Abductum in secretum sic alloquitur. *trattolo in disparte*. *Id. l.* 1. *c.* 26. Exercitus inde domos abducti. *Valer. Flacc. l.* 4. *v.* 677. Cœperat incedens abductis montibus unda Ferre ratem. *h. e.* montibus recedentibus. *Plin. l.* 11. *c.* 37. Magna cogitatio obcæcat, abducto intus visu. *ritirandosi addentro*.

ABE pro Ave legitur in vet. Inscript. apud *Gruter. pag.* 786. *n.* 3. Furi abe. ¶ Multa alia hujus generis, in quibus B pro V positum est, affert *Reines*. *V. ejus Indicem cap.* 19. Eorum, quæ ad rem grammaticam pertinent V. etiam initium litteræ B in hoc opere.

ABECEDARĬUS, a, um, adject. Vox hæc composita ex nominibus quatuor priorum litterarum *a be ce de*, est *Augustini*, *Hieronymi*, & *Fulgentii* Scriptorum cadentis Latinitatis. Et *Augustinus* quidem *lib.* 1. *Retract. c.* 20. scribit, *Abecedarios Psalmos* dici, in quibus versus signati sunt, vel incipiunt secundum Alphabeti litteras. ¶ *Abecedarii*, *orum*, dicuntur a *Hieronymo* teste *Cœl. Rhodig. l.* 26 (*al. l.* 14.) *c.* 28. pueri, qui prima litterarum elementa discunt. ¶ *Abecedaria*, *æ* (subaudi ars) est, quæ primas litteras docet, *l' abbiccì*. *Fulgent. l.* 3. *Mythol. c.* 10. In omnibus artibus sunt primæ, sunt secundæ ; ut in puerilibus litteris prima Abecedaria, secunda Notaria. ¶ *Abecedarium*, ii, *l' abbiccì*, ordo litterarum, quem pueri primo condiscunt : ita *Augustinus*, si *Cœlio Rhod.* credimus *loc. cit.*

ABĔDO, edis, a. *mangiare*, *consumare* : ex *ab*, & *edo*, est consumere, edere. Tribuitur *Ciceroni* a *Danetio*, sed certe nusquam apud illum invenire adhuc potuimus : ab aliis quibusdam dicitur esse *Taciti*, cujus verba in *Ambedo* referemus. V. ¶ Particip. *abesus* V. infra suo loco.

ABEL, ēlis, & Abēlus, li, Ἄβελ, & Ἄβελος, filius Adæ primi omnium parentis, a Caino fratre per dolum occisus. *Tertull.* (*seu quicumque alius auctor est*) *carm. in Genes. prope fin.* Disquirit quonam terrarum degat Abelus. *Id. in carmin. advers. Marcion. l.* 3. *c.* 2. Hujus Abel justus pastor, pecudumque magister.

ABELLA, æ, oppidum Campaniæ, in ejus provinciæ angulo situm excelso loco, quod & *Avella* dicitur. *Sil. l.* 8. *v.* 545. Surrentum, & pauper sulci Cerealis Avella. *Virg. Æn.* 7. *v.* 740. Et quos maliferæ despectant mœnia Abellæ. maliferam appellat, quia in ejus agro magna est earum nucum copia, quæ *Abellinæ*, & *Avellanæ* dicuntur.

ABELLĀNA nux V. Avellana.

ABELLINÆ nuces, *nocciuole*, nuces eædem, quæ Avellanæ, ita appellatæ ab Abella, vel ab Abellino Campaniæ oppidis. *Plin. l.* 15. *c.* 23. Ceteris quidquid est, solidum est, ut in Avellanis, & ipso nucum genere, quas antea Abellinas patrio nomine appellabant. ¶ V. *Avellana*.

ABELLINUM, i, oppidum Campaniæ, *Plin. l.* 3. *c.* 5. ¶ Item aliud

liud in Hirpinis prope Aquiloniam. ¶ Incolæ *Abellinates* dicuntur. *Id. ibid. c.* 11.

ABELLIO, onis, m. nomen Dei cujusdam a Gallis culti, quem alii Martem fuisse putant, alii Solem: alii generatim *Dominum*, aut *Regem* hac voce significari arbitrantur. Hujus mentio fit apud *Gruter. in Inscript. vet. pag.* 37. *n.* 4. 5. & 6.

ABEMERE, *togliere*, pro adimere, verbum obsoletum olim usurpatum, ut testatur *Festus*: nam, *inquit*, emere antiqui dicebant pro accipere.

ABEO, is, ii, & ivi, itum, n. 4. *andar via*, *partire*, *andare*, ἀπέρχομαι, discedo: ex *ab*, & *eo*, *is*. *Liv. l.* 1. *c.* 16. Hæc locutus sublimis abiit. *Ter. Andr.* 1. 1. 1. Vos isthæc intro auferte, abite. *Id. Eun.* 4. 4. 35. Abire foras. *Id. ibid.* 4. 7. 29. Non tu hinc abis? *Id. Phorm.* 5. 8. 30. E medio abiit, qui fuit in hac re scrupulus. *Id. Andr.* 1. 5. 20. Abire domum. *Id. ibid.* 64. Abire ab aliquo. *h. e.* ab alicujus ædibus discedere. *Id. Adelph.* 5. 2. 10. In angulum aliquo abire. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 19. Abire sedibus. *h. e.* a patria discedere. *Plaut. Merc.* 3. 4. 69. urbe. *Id. Men.* 3. 3. 29. ab his locis. *Cic.* 1. *Tusc. c.* 14. ad Deos. *Liv. l.* 25. *c.* 16. ex oculis. *Id. l.* 3. *c.* 28. sub jugum. *Ulp. Digest. lib.* 3. *tit.* 3. *leg.* 31. In provinciam de Roma abire. *Virg.* 4. *Æn. v.* 281. Ardet abire fuga. *h. e.* fugere. ¶ Cum accusativo *Virg. Æn.* 6. *v.* 375. ripamve injussus abibis. *Al. leg.* adibis. ¶ Cum supinis. *Ter. Heaut.* 3. 3. 26. Abire deambulatum. *Liv. l.* 2. *c.* 15. exulatum. ¶ Cum infinito. *Plaut. Cistell.* 2. 1. 26. Abi quærere, ubi jurando tuo satis sit subsidii. ¶ Abire viam *Plaut. Rud.* 4. 3. 88. Sine me hinc abire; tu abi tacitus tuam viam. *va per la tua strada*. ¶ In illo *Ciceronis Fam.* 14. *ep.* 1. De loco nunc quidem jam abiit pestilentia: illud *de loco* ita commode explicari potest, ut significet, *quod ad locum attinet*. ¶ Accipitur & pro effluere, præterire, *passare*. *Cic. pro Mur. c.* 3. *ad fin.* Abiit illud tempus. *Teren. Eun.* 2. 3. 49. Dum hæc dicit, abiit hora. *Id. Adelph.* 4. 5. 57. Menses abierunt decem. ¶ Item pro evanescere, desinere, *svanire*, *cessare*. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 20. Illa mea, quæ solebas antea laudare, abierunt. *Id. Att.* 14. *ep.* 10. Nausea jam plane abiit. *Lucan. l.* 3. *v.* 509. Spes abit. *Senec. ep.* 94. *ante med.* Alioquin abibunt in vanum monentium verba. ¶ Item pro mutari, converti, *mutarsi*, *diventare*. *Ovid. Heroid. ep.* 15. *v.* 83. Sive abeunt studia in mores. *Plin. l.* 31. *c.* 7. Totum stagnum abit in salem. *Id. l.* 3. *c.* 5. Oppidum delevit, quod nunc in villam abiit. *Cic. Attic. l.* 11. *ep.* 2. Fructus prædiorum abeunt in sumptus. *vanno in ispese*. ¶ Item pro elabi, effugere. *Cic.* 3. *Verr.* 3. *c.* 54. Cogitare cœpit, si res abiret ab eo mancipe, quem ipse apposuisset, sibi nullam prædam esse. ¶ Item pro discedere, deserere. *Cic. Verr.* 3. *c.* 44. Ab jure abire. *Pompon. Dig. lib.* 18. *tit.* 1. *leg.* 6. *extr.* Potest abiri ab emptione, si &c. *Tacit. Ann.* 6. *c.* 22. Incepto longius abire. ¶ Item pro dicendo transire ab una in aliam rem. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 16. Quid ad istas ineptias abis? *Id.* 4. *Acad. c.* 28. Sed abeo a sensibus. quid est, quod ratione percipi possit? ¶ *Abire magistratu* est magistratum deponere. *Tacit. Ann.* 5. *in fine*. Ponerent odia, donec magistratu abirent. *Gell. l.* 6. *c.* 7. Abire Sacerdotio. *Liv. l.* 26. *c.* 23. *extr.* Flaminio. *Sueton. in Aug. c.* 26. honore. Eodem sensu legitur *Abire tutela*, *Abire cura* apud *Ulpian. Dig. lib.* 26. *tit.* 10. *leg.* 3. & 4. ¶ *Abire in creditum* apud ICtos quid sit, V. *Creditum*. ¶ *Abire in diem* est in aliud tempus differri. *Ter. Phorm.* 5. 2. 16. Præsens quod fuerat malum, in diem abiit. ¶ Eleganter successum, vel impunitatem significat. *Cic. Attic. l.* 14. *ep.* 1. Ad summam non posse istæc sic abire. *non poter correre così*. *Catull. carm.* 14. *ad Licin. Calv. v.* 16. Non non hoc tibi, salse, sic abibit. *non ti passerà così no*. *Ter. Andr.* 1. 2. 4. Mirabar hoc si sic abiret. *Senec. ep.* 3. Hoc abierit. *questo passi*. ¶ *Abire e vita* est mori. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 30. Cato autem sic abiit e vita, ut &c. Et absolute *Lucil.* apud *Non. c.* 1. *n.* 150. Insperato abiit, quem una angina abstulit hora. ¶ Libenter autem hoc eodem sensu *obire* Veteres usurpabant vitandæ δυσφημίας causa ominoso *moriendi* verbo abstinendo. *Paul.* ex *Festo*: Abiisse pro obiisse dicebant. *Al. leg.* pro adiisse. *Plaut. Cas. prol. v.* 18. Ea tempestate flos Poetarum fuit, qui nunc abierunt hinc in communem locum. *Phædr. fab.* 19. *l.* 4. Abiturus illuc, quo priores abierunt. *Tertull. l.* 1. *ad Uxor. c.* 6. Cujus maritus de rebus abiit. *Id. de testim. anim. c.* 4. *extr.* Si de aliquo jampridem defuncto quis requirat, præ manu occurrit dicere, Abiit jam, & reverti debet. Adde *Lucret. l.* 2. *v.* 960. V. *Abitio*. Huc pertinet *vixit*, de quo in *Vivo*. ¶ *Abi* imperativum varios, elegantesque habet usus. Interdum enim est blandientis, aut laudantis. *Plaut. Mostell.* 5. 1. 32. Abi, ludis me, credo. *eh via va, che tu mi beffi*. *Terent. Adelph.* 4. 2. 25. Laudo, Ctesipho; patrissas: abi: virum te judico. *va, che io ti stimo un uomo*. Interdum est contemnentis, indignantis, a se abjicientis. *Ter. Adelph.* 2. 2. 12. Abi, nescis inescare homines. *Plaut. Pœn.* 1. 3. 20. Abi modo. *Huc pertinent illæ execrationes*. Abi in malam rem, *apud Plaut. Pers.* 2. 4. 17. Abi in malam pestem, *apud Cic.* 13. *Philip. c.* 21. & similia multa. ¶ *Abin* pro *abis ne*? est *Plauti Amph.* 2. 2. 227. ¶ Impersonaliter. *Liv. l.* 24. *c.* 19. Tenuit, ne incepto abiretur. *Plaut. Mercat.* 4. 4. 36. Abire me vis: abibitur. ¶ Præteritum *abiisti*, *obiistis*, *abiisse* interdum metri causa alterum *i* abjicit. *Claudian. l.* 2. *in Eutrop. proœm. v.* 4. In dominos vanas luget abisse minas. *Ovid. Heroid. ep.* 2. *v.* 99. Exspectent, qui me nunquam visurus abisti? ¶ Particip. *Abiens* V. suo loco.

ABEONA, æ, Dea ab antiquis culta, quod abeundi facultatem præstaret, ut refert *Augustinus lib.* 4. *de Civitat. Dei c.* 21.

ABEQUITO, as, n. 1. ἀφιππάζω, equo abeo, vel aufugio. *fuggire a cavallo*. *Liv. lib.* 24. *c.* 31. Ut prætores inter tumultum pavidi abequitaverint Syracusas. Al. leg. *adequitaverint*.

ABERRATIO, onis, f. *deviamento*, *fuga*, *schifamento*, ἀποτροπή, actus aberrandi, & translate avocamentum, declinatio. *Cic.* 12. *Attic. ep.* 38. Sive hanc aberrationem a dolore delegerim. *Id. Fam.* 15. *ep.* 18. Verumtamen aliam aberrationem a molestiis nullam habemus.

ABERRO, as, n. *andare errando*, *disviarsi*, *allontanarsi*, ἀφαμαρτάνω, erro, digredior, recedo, via deflecto. *Plaut. Men. prol. v.* 31. Puer aberravit inter homines a patre. *Petron. in Satyr. c.* 57. Puer in balneo paulo ante aberravit: si quis eum reddere, aut commonstrare voluerit, accipiet nummos mille. ¶ Translate *Ovid. de remed. Amor. v.* 662. Admonitu liber aberrat amor. *h. e.* recedit. *Gell. l.* 12. *c.* 14. Videntur verba illa a significatione voculæ hujus non aberrare. *Cic. pro Cæcin. c.* 19. Ne ab eo, quod propositum est, longius aberret oratio. *Id.* 1. *Offic. c.* 37. Si aberrare ad alia cœperit, ad hæc revocetur oratio. *Id.* 4. *Acad. c.* 46. Aberrare a regula, & præscriptione naturæ. *Id.* 1. *Tuscul. c.* 33. Dicentem aberrare proposito facile patiebar. *Al. leg.* a proposito. *uscir di proposito*. *Id. de harusp. resp. c.* 11. Si Ædilis verbo, aut simpulo aberravit. *h. e.* erraverit in verbo aliquo proferendo, aut in simpulo tractando. *Id. Attic. l.* 14. *ep. penult.* Vereor ne nihil conjectura aberrem. *di non errare in congetturando*. Et *l.* 1. *de nat. Deor. c.* 36. Etiam si aberrant a conjectura, video, quid sequantur. ¶ Significat etiam avocari, devitare aliud cogitando. *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 38. At ego hic scribendo dies totos, nihil equidem levor, sed tamen aberro. *pure mi distraggo*, *mi diverto*. Et *ep.* 45. Ego hic duo magna συντάγματα absolvi. nullo enim alio modo a miseria quasi aberrare possum. ¶ *Aberrare in rem aliquam* etiam dicitur. *Claud. de nupt. Honor. & Mar. v.* 6. mens omnis aberrat In vulnus, quod fixit amor. *h. e.* tota est extra se, & nihil cogitat nisi amores suos. ¶ *Aberrare in melius*, *Plin. l.* 4. *ep.* 28. Rogo, ut artificem, (*pictorem*) quem elegeris, ne in melius quidem sinas aberrare. *h. e.* ne permittas eum a prototypo discedere, etiamsi melius pingere velit.

ABESUS, a, um, *mangiato*, *consumato*, nom. particip. ab *abedo*, *is*. *Prudent. Cathemer.* 10. *v.* 111. Macies neque sicca lacertos Succo tenuabit abeso. *Alii rectius* adeso.

ABFORE, *dover mancare*, ἀπέσεσθαι, absuturum esse, ex *ab*, & *fore*: retinetur autem, quemadmodum & in *Absuturus* littera *b*, nec mutatur in *f*, quia *affore*, & *affuturus* contrariam habent significationem. *Virg. Æn.* 8. *v.* 147. nihil absore credunt, Quin omnem Hesperiam penitus sua sub juga mittant. ¶ In quibusdam antiquis, optimisque Codicibus non uno in loco legitur *afore*, & *afuturus*, unico *f*, ut apud *Cicer. Attic. l.* 13. *ep.* 2. & *Nepot.* in *Chabr. c.* 3. qui sane scribendi modus a Latinarum litterarum naturali cohærentia, & complexione non abhorret. V. *Absum* in fi.

ABFUTURUS, a, um, *che è per mancare*, particip. futuri verbi *Absum*, de cujus scribendi ratione diximus in voce præced. *Cic. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 11. Nullam a se calamitatem absuturam fuisse, si hoc imperio non teneretur.

ABGREGARE, inquit *Festus*, est ab grege ducere, *tor dal gregge*: adgregare, ad gregem ducere: segregare, ex pluribus gregibus partes seducere: unde egregius dicitur e grege lectus, &c.

ABHIEMAT, abat, n. *è tempo invernale*, idem quod *hiemat*. *Plin. l.* 18. *c.* 35. Cum sereno cœlo fulgetræ erunt, & tonitrua, abhiemabit. *Ita legit* Harduinus *ex MSS. Alii* & hiemabit.

ABHINC, & Ab hinc, *già*, *già sono*, &c. ἤδη ἀπὸ τῆδε, adverbium temporis præteriti, quod significat ante hoc tempus. *Cicer.* 3. *Verr. c.* 12. Quæstor fuisti abhinc annos quatuordecim. *Id.* 4. *Verr. c.* 52. Comitiis jam abhinc triginta diebus habitis. ¶ Respicit quodammodo tempus futurum. *Pallad. l.* 4. *tit.* 13. Septimo anno omnes dentes equi explentur: latent abhinc ætatis notæ. *da questo tempo in poi*. *Pacuv. apud Charis. l.* 2. *pag.* 175. *Putsch.* Seque ad ludos jam inde abhinc exerceant. ¶ Quidam putant etiam *Ciceronem* usurpasse *abhinc* cum accusativo de futuro tempore *pro Rosc. Com. cap.* 13. ubi ait: *Repromittis tu abhinc triennium Roscio*. Verum eo loco narrat *Cicero* rem jam præteritam; atque ideo illud *repromittis* idem est ac *repromisisti*. ¶ Usurpatur etiam de loco, & significat ex hoc loco, *di qui*. *Lucret. lib.* 3. *v.* 968. Aufer ab hinc lacrumas, barde, & compesce querelas.

ABHORRENS, tis, *alieno*, *dissimile*, *lontano*, alienus, dissimilis. *Liv. l.* 22. *c.* 13. Punicum abhorrens os ab Latinorum nominum prolatione. *Id. l.* 30. *c.* 44. Absurdæ, & abhorrentes lacrimæ. *Id. l.* 4. *c.* 44. Abhorrens famam. Al. aliter leg. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 18. Genus orationis abhorrens ab auribus vulgi. *Curt. l.* 3. *c.* 6. Cultus, habitusque paululum a privato abhorrens. ¶ Cum dativo *Liv. l.* 2. *c.* 14. Huic tam pacatæ profectioni ab urbe regis Etrusci abhorrens mos traditus ab antiquis, &c.

ABHORREO, es, rui, a. 2. *aborrire*, μυσάττομαι, alienus sum, fugio, aspernor. *Cic. pro Cluent. c.* 14. Omnes aspernabantur, omnes abhorrebant. *Titin.* apud *Non. c.* 2. *n.* 681. Postquam factus maritus hanc domum abhorres. *Suet. in Aug. c.* 83. Pumilos, atque distortos, ut ludibria naturæ, malique ominis abhorruit. *Cic. de Fato, c.* 4. Alii talibus vitiis abhorreant. *Id. pro Sext. c.* 52. Cum ipse nihil ab horum turpitudine, audacia, sordibus abhorreret. *Id. Phil.* 7. *c.* 2. Animo abhorrere ab optimo statu civitatis. ¶ Cum dativo V. in *Abhorrens*. ¶ Cum accusativo jungitur, idem est fere, quod *horreo*, & significat rem præsentem, vel absentem, quam audire, aut aspicere pertimescimus, aversari: cum ablativo, procul nos esse ab eo, quod non placet, vel quod refugimus. ¶ Translate est discrepare, dissidere, remotum esse, *dissomigliare*, *discordare*. *Liv. l.* 38. *c.* 56. Abhorrent inter se orationes. *Cic. pro Rosc. Amerin. c.* 24. Temeritas tanta, ut non procul abhorreat ab insania. *Id.* 1. *de Orat. c.* 52. Usque eo illa, quæ dicenda de justitia putabat,

bat, a vitæ consuetudine, & a civitatum moribus abhorrebant. *Id. ib. c.* 18. Spinosa, & exilis oratio longe a nostris sensibus abhorrebat. *Id. de opt. gen. Orat. c. ult.* Causa ipsa abhoreet a formula consuetudinis nostræ. *Liv. l. 9. c.* 36. Abhorrebat a fide. *era cosa incredibile. Curt. l. 7. c.* 8. Quæ locutos esse apud Regem, memoriæ proditum est, abhorrent moribus nostris. ¶ De eo, qui minime idoneus est ad aliquid faciendum. *Cic. 2. de Orat.* c. 20. Sin plane abhorrebit, & erit absurdus, ut se contineat, aut ad aliud studium transferat admonebo.

ABHORRESCO, is, *temere*, horresco, ἀποφρίττω. Legitur in quibusdam editionibus *Lactantii de ira Dei*, *c.* 23. neque tamen est *Lactantii*, sed Interpretis cujusdam vertentis quoddam Apollinis oraculum, quod ibi Græco carmine a Lactantio affertur: δαίμονες ἀποφρίττουσι, *abhorrescunt*.

ABJECTE, adverb. *vilmente*, *con bassezza*. *Cic. Tuscul.* 2. *c.* 23. Hoc in dolore maxime est providendum, ne quid abjecte, ne quid timide faciamus. *Auctor dialogi de orat. c.* 8. Quo sordidius, & abjectius nati sunt.

ABJECTIO, onis, f. *il gettar via*, verbale ab *abjicio*. *Auctor ad Herenn. l. 1. c.* 6. Abjectio, adjectio, litterarum mutatio. *Quintil. l. 9. c. 3. ante med.* Figurarum additio, & abjectio. ¶ Translate *viltà*, *bassezza*, *avvilimento*. *Cic. in Pison. c.* 36. Debilitatio, atque abjectio animi tui.

ABJECTUS, a, um, *gettato*, particip. ab *abjicio*, rejectus, projectus. *Varr.* l. 4. *c. 4. de* L. L. In sepulcrum ejus abjecta gleba non est. *Flor. l.* 1. c. 1. Abjectus in profluentem. *Ovid. Heroid. 7. v.* 1. Abjectus in herbis olor. *Tac. Ann. 1. c.* 29. Abjecta extra vallum corpora ostentui. ¶ Item dejectus, prostratus. *Cic. Verr. 7. c.* 54. Ad tribunal ante pedes tuos, ad terram virgis, & verberibus abjectum. *Senec. 5. de benef. c.* 3. Luctator ter abjectus perdidit palmam. *Valer. Max. l. 3. c. 2. n. 5. extern.* Fortis, & animosa civitas Spartana jacet armis nostris abjecta. *Cic. pro Mur.* c. 28. Noluerunt ita quemquam cadere in judicio, ut nimiis adversarii viribus abjectus videretur. Adde *pro Mil. c.* 21. ¶ Ponitur & pro vili, neglecto, *abietto*, *vile*. *Cic. de Fin. c.* 20. Cum ipsi inter nos abjecti, neglectique simus. *Id. 5. de Fin. c.* 22. Nihil abjectum, nihil humile cogitare. *Valer. Max. l. 3. c. 7. extern.* 5. Abjectissimum negotium. ¶ Item pro humili, demisso. *Cic. in Orat, c.* 57. Neque humilem, nec abjectam orationem, nec nimis altam, & exaggeratam probat. *Id. ibid. cap.* 55. Comicorum senarii propter similitudinem sermonis, sic sæpe sunt abjecti, ut nonnunquam vix in his numerus, & versus intelligi possit. ¶ Item pro debilitato, fracto, *abbattuto*. *Cic. de Amic. c.* 16. In quibusdam animus abjectior est. *Id. Famil. 1. ep.* 9. Abjectiore animo esse. *Id. 4. in Catil. c.* 2. Exanimata uxor, abjecta metu filia.

ABIEGINEUS, a, um, *di abete*, idem ac *abiegnus*, quod ex hac voce contractum videtur. In veteri marmore apud *Gruter. pag.* 207. legitur *abiegineas trabiculas*, & *abiegineis fictilibus*, & *opercula abiegnea*.

ABIEGNUS, a, um, *di abete*, qui est ex abiete, ἐλάτινος. *Enn.* apud *Cic. in Top. c.* 16. Abiegna trabes. *Colum. l. 12. c.* 43. Populnea, vel abiegna scobe virides uvas custodiunt. Adde *Liv. l. 21. c.* 8. *ad fin.* ubi al. leg. *oblongo*. ¶ Dictio est quadrisyllaba, sed interdum apud Poetas trisyllaba. *Prop. l. 3. eleg. 17. v.* 12. Induit abiegnæ cornua falsa bovis.

ABIENS, euntis, particip. ab abeo, is, *che va*, *o parte*, ἀπερχόμενος, discedens. *Terent. Andr.* 1. 1. 57. Observabam servulos venientes, aut abeuntes. *Cic.* 1. *Att. ep.* 16. Abiens magistratu. *Ovid. ep.* 5. *Heroid. v.* 55. Abeuntia vela. *Stat. 4. Theb. v.* 39. Abeuntibus annis.

ABIES, etis, f. *Abete*, ἐλάτη, arbor altissima, rectissimaque, cujus pars inferior enodis *Sapinus* vocatur, superior vero nodosa, duriorque *Fusterna*, ut *Plin. l. 16. c.* 39. docet. Id tamen intelligendum de materie jam cæsa, non de ipsa viva arbore. Duo autem sunt ejus genera: alterum femina, quæ proceritate dignoscitur, qua alterum, quod mas vocant, longe superat: quod idem *Plin. l. 16. c.* 10. tradit. Est præterea aliud discrimen, quod in femina nucumenta, seu nuces deorsum pendent, in mare vero sursum tendunt. Atque hoc genus est, quod magis proprie *abies* dicitur. Crispa abies appellatur a veteri Poeta apud *Cic.* 3. *Tuscul. c.* 19. propter crispantes venarum flexus in eo ligno: nigra vocatur a *Virg.* 8. *Æn. v.* 599. ob densitatem foliorum, quibus umbrosissima est. ¶ Quia vero aptissima navigiis est, hinc a Poetis per Metonymiam sæpe pro navi ponitur. *Virg. Æn. 8. v.* 91. Labitur uncta vadis abies. ¶ Item pro alia quapiam re ex abiete facta. *Id. 11. Æn. v.* 667. longa transverberat abiete pectus. *h. e.* hasta abiegna. *Plaut. Pers.* 2. 2. 66. Obsignata abies. *h. e.* tabellæ abiegnæ perscriptæ, *una lettera*. Libet hic referre *Quintiliani* verba *lib.* 8. *c.* 6. ubi de tropis, quæ in prosa admitti possunt, aut in versu, *Prosa*, inquit, *ut* mucronem *pro gladio*, & tectum *pro domo recipiet; ita non* puppim *pro navi*, *nec* abietem *pro tabellis*. ¶ Poetæ in obliquis casibus *abietis*, *abiete*, *abietibus* duas vocales *i*, & *e* in unam contrahunt, primamque syllabam producunt, metri causa. *Virg. 9. Æn. v.* 674. Abietibus juvenes patriis, & montibus æquos. *Adde alterum loc.* modo allatum ex *Æn.* 11.

ABIETARIA negotia, *inquit Paul.* ex *Festo*, dicebantur, quam materiam nunc dicimus, videlicet ab abietibus coemendis.

ABIENTINUS, a, um, adject. *di abete*, abiegnus. *Apul. de herb. c.* 29. Abietinum vas. *Humelbergius* tamen legendum contendit *argenteum*.

ABIGA, æ, f. *iva muscata*, alio nomine chamæpitys, vulgo iva moscata, herba est, quæ vim partus abigendi habet, unde nomen accepit. *Plin. l. 24. c.* 6. Chamæpitys Latine abiga vocatur propter abortus. ¶ Legitur & *ajuga*: quo pacto usurpavit *Scribon. Larg. compos.* 167.

ABIGEATOR, oris, m. idem quod abigeus. *Paulus ICtus sentent. lib.* 5. *tit.* 18. Qui bovem vel equum errantem abduxerit, furem magis eum, quam abigeatorem constitui placuit. Et abigeatores sunt, qui unum equum abegerint, &c. Ita referuntur hæc verba in titulis quibusdam, qui inscribuntur *Lex Dei*, *sive Mosaicarum*, & *Romanarum legum vetus collatio* adjecta in fine *Cod. Theodos.* additurque ibi, eum *Pauli* titulum esse *de Abigeatoribus*: verum ea in omnibus fere Codicib. sententiarum *Pauli* desunt; isque titulus non *de abigeatoribus*, sed *de abactoribus* inscribitur.

ABIGEATUS, us, m. *rubamento di bestiame*, ipsum abigei crimen, ἀπελασία. *Macer Dig. lib. 47. tit. 14. qui est* de Abigeis *leg.* 1. Abigeatus crimen publici judicii non est. Adde *Arr. Menand. lib.* 49. *tit.* 16. *leg.* 5.

ABIGEIUS, in veteri Inscript. apud *Gruter. pag.* 337. & 341. nomen est equi Circensis.

ABIGEUS, i, m. *rubatore di bestiami*, ἐλατὴρ βοῶν, ab *abigo*, qui pecora de pascuis, vel ex armentis subtrahit, & deprædatur. *Ulpian. lib. 47. Dig. tit. 14. leg.* 1. Abigei proprie hi habentur, qui pecora ex pascuis, vel ex armentis subtrahunt, & quodammodo deprædantur, & abigendi studium quasi artem exercent. *Claud. Saturn. lib. 48. tit. 19. leg.* 16. Quantitas discernit furem ab abigeo. nam qui unum suem subripuerit, ut fur coercebitur, qui gregem, ut abigeus.

ABIGO, gis, egi, actum, a. *cacciar via*, *cacciare*, ἀπελαύνω, pellere, expellere: ex *ab*, & *ago*. *Plin. l. 2. c.* 47. Venti nubes abigunt. *Cic. 2. de Orat. c.* 60. Puer abige muscas. *Plaut. Amph. prol. v.* 150. Abigam advenientem ab ædibus. *Id. Truncul.* 2. 1. 41. Abigere anseres de frumento. *Ovid. 3. Fast. v.* 344. O vix colloquio non abigende meo. ¶ Cum dativo *Sil. lib. 8. v.* 124. Quæ dum abigo menti. ¶ Cum casibus motus. *Teren. Adelph.* 3. 3. 47. Abigam hunc rus. ¶ Sæpe ponitur pro pecudes furari: ex quo *abigeus*, *abactor*, &c. *rubar bestiami*. *Cic. in Pis. c.* 34. Familias abripuerunt, pecus abegerunt. *Callistrat. lib. 47. Dig. tit. 14. leg.* 3. A stabulo abigere domitum pecus. *Id. ibid.* Qui sæpius abegerunt, licet semper unum, vel alterum pecus subripuerint, tamen abigei sunt. ¶ Significat etiam sine vi, aut dolo abducere, agere, *condurre*, *menar via*. *Varr. l. 2.* R. R. *c.* 1. Greges ovium longe abiguntur ab Apulia in Samnium æstivatum. ¶ *Abigere fœtum apud Colum. l. 6. c.* 27. est immaturum fœtum ejicere, *abortire*, *disperdere*, *sconciarsi*. Sic *abigere partum medicamentis*. *Cic. pro Cluent. c.* 11. ¶ *Abigere aliquem a cibo* est prohibere. *Plaut. Curcul.* 1. 3. 30. ¶ Translate *Plin. l. 12. c.* 17. abigere fastidium. *Id. lib. 30. c. 11. sub fin.* febres. *Plaut. Mercat.* 1. 2. 3. lassitudinem. *Enn.* apud *Cic. 4. Acad. c.* 28. pestem.

ABJICIO, is, jeci, jectum, a. 3. *gettare*, *gittar via*, ἀποβάλλω, rejicio, jacio, projicio: ex *ab*, & *jacio*. *Cic. 2. Tuscul. c.* 23. Abjicere scutum. *Id. pro Sext. c.* 27. Insigne regium de suo capite abjecerat. *Id. 5. Fin. c.* 30. annulum in mare abjicere. *Id. 1. Tuscul. c.* 34. se e muro in mare. *Cæs. l. 5. B. Gall. c.* 46. tragulam intra munitiones castrorum. *gettar dentro*. *Nepos in Ann. c.* 9. statuas in propatulo. ¶ Est etiam dejicere, sternere, *gettare a terra*, *prostrare*, *abbassare*. *Cic. vertens carmina Sophoclis in Trachiniis*, 2. *Tuscul. c.* 9. Erymanthiam hæc (*dextera*) vastificam abjecit beluam. *Id. 1. de leg. c.* 9. Natura cum ceteras animantes abjecisset ad pastum, solum hominem erexit. *Id. 1. de Orat. c.* 7. Abjicere se in herbam. *Plin. l. 21. c.* 13. se humi. *Cic. 4. Att. ep.* 2. se ad pedes alicujus. *Id. pro Mil. c.* 36. se supplicem alicui pro aliquo. ¶ Translate est deponere, rejicere, *deporre*, *cacciare*, *allontanare*. *Cic. Fam. 9. ep.* 24. Abjicere curam reipublicæ. *Id. Catil. 2. c.* 7. consilium belli faciundi. *Id. Phil.* 8. *c. ult.* memoriam beneficiorum. *Id. pro Lig. c.* 6. humanitatem. *Id. 3. Tuscul. c.* 27. dolorem. *Id. 1. Offic. c.* 29. obedientiam. *Id. Fam. 11. ep.* 21. timorem. ¶ Item dejicere, demittere, *deprimere*, *abbassare*. *Cic. Att. l. 1. ep.* 18. (al. 15.) Senatus auctoritatem abjecit, & ordinum concordiam disjunxit. *Id. de Amic. c.* 9. Cogitationes suas in rem humilem, & contemptam abjicere. *Id. Parad. 1. c.* 4. Abjicere se, *avvilirsi*. *Id. Fam. 10. ep.* 12. Magna contentione intercessorem abjicere. *h. e.* oratione percellere, prostrare. *Id. l. 3. de Orat. c. 26. in fi.* & *in Orat. c.* 36. Non solum augere aliquid, & tollere altius dicendo, sed etiam extenuare, atque abjicere. *Catull. carm. 24. ad Juvent. v.* 9. Abjicere, atque elevare aliquid. ¶ *Abjicere versum*, *h. e.* submisse, & minime actuose pronuntiare. *Cic. l. 3. de Orat. c.* 26. ¶ Abjicere animum, *perdersi d'animo*. hæc phrasis inde nata est, quod a *Cicerone*, & aliis dictum est *abjectus animus*; licetque eam sine ullo scrupulo usurpare. Ceterum nondum ejus exempla vidimus. ¶ Prima syllaba longa est propter duplex *ii*. *Horat. l. 1. ep. 13. v.* 7. Abjicito potius, quam quo proferre juberis. ¶ Interdum tamen corripitur altero *i* Poetica licentia extrito. *Ovid. 2. de Pont. eleg. 3. v.* 37. Turpe putas abici, quia sit miserandus amicum. *Heinsius* legit *abigi*. *Juvenal. sat. 15. v.* 17. in mare nemo Hunc abicit sæva dignum, veraque Charybdi.

ABILA, f. 1. Ἀβίλη, opp. nomen est ad Jordanem fluvium. ¶ Est & Abila, *Bellinas*, Ἄβιλα, opp. in regione Decapolitana, Diogenis Sophistæ patria, cujus meminit *Plin l. 5. c.* 18. ¶ Item mons Mauritaniæ in faucibus freti Gaditani e regione Calpes Hispaniæ montis, Ἀβιλύξ Suidæ. *Plin. in proœm. l.* 3. Proxima autem faucibus utrinque impositi montes coercent claustra Abila Africæ, Europæ Calpe, laborum Herculis metæ. Quam ob causam indigenæ columnas ejus Dei vocant, creduntque perfossas exclusa antea admisisse maria, & rerum naturæ mutasse faciem. Hæc *Plinius*.

ABIN-

ABINVICEM pro invicem quidam legunt apud *Apulei. de herb. c.* 112. ubi alii aliter. Habet tamen *Cyprian. ep.* 63. *n.* 9. & *Hieronymus ep.* 18. ¶ Scribitur etiam *ab invicem* divisim.

ABITIO, onis, f. *l' andar via, partenza*, ἀπέλευσις, discessio. *Teren. Heaut.* 1. 2. 16. Eam misere amat: propter eam hæc turba, atque abitio evenit. ¶ Antiqui *abitionem* usurpabant pro morte teste *Festo*, nempe ad evitandum mali ominis vocabulum. V. *Abeo*.

ABITO, is, n. *andar via, partirsi*, frequentat. ab *abeo*. *Plaut. Rud.* 3. 4. 72. Hunc quoque asserva ipsum, ne quo abitat.

ABITUS, us, m. *l' andar via, partenza*, ἀπέλευσις, abitio, discessus. *Cic.* 5. *Verr. c.* 54. Ne post abitum quidem hujus importunissimæ pestis. *Silius l.* 7. *v.* 136. Assimulare abitum retro. ¶ Interdum significat locum, per quem abire possumus. *Tacit. Ann.* 14. *c.* 37. Cæteri terga præbuere difficili effugio, quia circumjecta vehicula sepserant abitus.

ABJUDICATUS, a, um, *tolto per via di giudicio*. *Liv. l.* 4. *c.* 1. Ardeatium populum ob injuriam agri abjudicati descisse.

ABJUDICO, as, are, a. *togliere per via di giudicio*, ἀποδικάζω. Proprie significat judicio auferre, & per sententiam alteri addicere; cui opponitur *Adjudicare*. *Cic.* 2. *Agr. c.* 16. Judicabit, Alexandriam regis esse; a populo Romano abjudicabit. ¶ Translate est auferre, adimere, *torre, levare*. *Id.* pro *Cæcin. c.* 34. Eum, qui cum liber esset, censeri noluerit, ipsum sibi libertatem abjudicasse. *Id. Verr.* 3. *c.* 2. Rationem veritatis, integritatis, fidei ab hoc ordine abjudicari. *Plaut. Asin.* 3. 3. 17. Equidem me a vita abjudicabo. *h. e.* vita me privabo. ¶ Interdum est respuere, rejicere, *rifiutare*. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 24. *a med.* Ubi plus mali quam boni reperio, id totum abjudico, atque ejicio.

ABJUGO, as, are, a. ἀποζεύγνυμι, proprie est a jugo removere, *sciorre dal giogo*: per translationem est *separare, disgiungere*, ἀποχωρίζω. *Pacuv.* apud *Non. c.* 2. *n.* 37. Quæ res te ab stabulis abjugat.

ABJUNCTUS, a, um, *sciolto, disgiunto*. *Propert. l.* 2. *eleg.* 14. *v.* 12. Quam prius abjunctos sedula lavit equos. *Quidam minus recte leg.* adjunctos. *Arnob. lib.* 3. *pag.* 105. Ab omni turpitudinis labe disparata atque abjuncta divinitas.

ABJUNGO, is, nxi, nctum, a. 3. *sciorre dal giogo, o dal carro*, ἀποζεύγνυμι, jumentum curru solvo, jugum aufero. *Virg.* 3. *Georg. v.* 518. it tristis arator Mœrentem abjungens fraterna cæde juvencum. V. Abjunctus. ¶ Translate est separare, removere, *staccare*, ἀποχωρίζω. *Cic. Att. l.* 2. *ep.* 1. Quod se ab hoc refractariolo judiciali dicendi genere abjunxerit.

ABJURATIO, onis, f. *il negare con giuramento una cosa consegnata*, rei creditæ abnegatio cum perjurio. Legitur apud *Isid. lib.* 5. *Orig. c.* 26. Quidam Lexicographi *Plauto* tribuunt, sed nihil tale apud illum invenitur.

ABJURATUS, a, um, *negato con ispergiuro*, perjurio negatus. *Virg.* 8. *Æn. v.* 263. Abstractæque boves, abjuratæque rapinæ Cœlo ostenduntur. Ubi *Servius*: Abjurare est rem creditam negare perjurio: sed hoc isti loco non congruit. unde modo abjuratas rapinas, contra jus retentas intelligamus. Alii abductas, atque alieni juris factas: alii fraude & furto abductas tradunt. *Claudian. de* VI. *consul. Honorii v.* 110. Abjurata palam Libyæ possederat arva.

ABJURGO, as, a. Est jurgio, seu litigio abjudicare. *Hygin. fab.* 107. Ajax postulavit a Danais, ut arma sibi Achillis darent: quæ ei ira Minervæ abjurgata sunt ab Agamemnone, & Menelao, & Ulyssi data.

ABJŪRO, as, are, *negare con giuramento*, ἀπόμνυμι, rem mihi creditam, vel quocumque modo a me debitam perjurio nego. *Plaut. Curcul.* 4. 2. 10. Abjurant, si quid creditum est. *Id. Rud. prol. v.* 14. Quique in jure abjurant pecuniam. *Sall. in Catil. c.* 25. Abjurare creditum. *Cic. ad Attic. l.* 1. *ep.* 8. Mihi autem abjurare certius est, quam dependere. *Plaut. Pers.* 4. 3. 9. Nec metuo, quibus credidi hodie, ne quis abjurassit mihi. ἀρχαϊκῶς pro abjuraverit.

ABLACTATUS, a, um, *slattato*, a lacte depulsus. *Hieronym. ep.* 27. *ad Eustoch. epitaph. Paulæ a med.*

ABLAQUEATIO, onis, f. *discalzamento delle viti, o degli alberi*, fossio circa radices arborum, ut amoveantur, quæ illas illigant, aut impediunt. *Colum. l.* 4. *c.* 17. Autumnalis ablaqueatio sedulo facienda. *Plin. l.* 12. *c.* 15. Myrrha gaudet rastris, & ablaqueationibus, melior radice refrigerata. V. Ablaqueo.

ABLAQUEATUS, a, um, *discalzato, scavato*, circa radices effossus. *Plin. l.* 19. *c.* 8. Seri etiam radices illitas fimo interest, & repleri ablaqueata humo. V. vocem sequent.

ABLAQUEO, as, avi, atum, a. 1. *scavare la terra a piè degli alberi tagliando le radici, ed erbe inutili, scalzare*, est circum arborum imum truncum terram effodere, inutiles radices amputare; item lacusculos circa radices excavare, ut solis teporibus, imbribus, & immisso stercore lætius proveniant: cui contrarium est accumulare. Itaque potius a *lacu*, quam a *laqueo* deducendum est. *Cato R. R. c.* 5. Circum oleas autumnitate ablaqueato, & stercus addito. *Colum. l.* 4. *c.* 29. *a med.* Sed antiquissimum est & ante hæc ablaqueari vitem, radicesque summas, vel soboles amputari, & post hæc adobrui truncum. ¶ Sunt alia loca, in quibus *Cato*, & *Colum.* hoc verbum usurpant, nempe ille R. R. *c.* 29. hic *lib.* 2. *c.* 15. & de Arboribus *c.* 5. 6. & 10. quibus locis veteres edit. & MSS. habent *oblaqueo, oblaqueatus*: quod legitur etiam apud *Isid. l.* 17. *Orig. c.* 5. *sub fin.* Oblaqueare, inquit, est circa codicem terram aperire, & velut lacus efficere.

ABLATIO, onis, f. *il togliere*, auferendi actus. *Tertull. l.* 4. *adverf. Marcion. c.* 19. Quoquo tamen nomine comminatur ablationem. Adde *Hieronym. l.* 2. *in Jovinian. sect.* 11.

ABLATIVUS casus ἀφαιρετικὴ πτῶσις, Grammaticis dicitur, qui sextus est apud Latinos, & alio nomine, teste *Prisciano*, comparativus appellatur, eo quod per eum non minus comparatio, quam ablatio significetur. Servit enim comparationi, ut *fortior Hectore*: Ablationi vero, ut enim dicimus *aufero ab Hectore*. *Diomed. l.* 1. *Priscian. l.* 5. *c. de casibus*, & *Quintil. l.* 1. *cap.* 4.

ABLĀTOR, oris, m. qui aufert. *Sedul. l.* 5. *de Resurrect. hist. v.* 344. Beati corporis ablator. *Aug. Civ. l.* 19. *c.* 13. Bonorum ablator.

ABLĀTUS, a, um, *tolto, levato*, nom. particip. ab *aufero*. *Terent. Eun. prol. v.* 26. Parasiti persona inde ablata. *Tacit.* 4. *hist. c.* 39. Juliano prætura ablata. *Id.* 2. *hist. c.* 50. Avis ablata ex oculis. *Plin. l.* 8. *c.* 55. Fœtus uberibus ablati. *Id. l.* 28. *c.* 9. Lac ablatum igni. *tolto via dal fuoco*. Et *Ovid. Heroid. ep.* 6. *v.* 131. o demens, Colchisque ablate venenis. *h. e.* veneficiis alienate. ¶ Cum infinito *Stat.* 9. *Theb. v.* 254. flumine primo Ablatus tellure mori. *h. e.* cui fata negarunt mori in terra. ¶ De iis, qui externa vi transferuntur alio. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 873. *de Europa*. pavet hæc, litusque ablata relictum Respicit. Et *lib.* 7. *v.* 52. Et natale solum ventis ablata relinquam. Et *lib.* 4. *v.* 625. *de Perseo*. Sæpe sub occasus, sæpe est ablatus in ortus. Et *lib.* 1. *v.* 306. Crura nec ablato prosunt velocia cervo. *h. e.* aquis diluvii abrepto. *Liv. l.* 3. *c.* 13. Inter manus domum ablatus. (*Al. leg.* adlatus.) *portato a casa sulle braccia*.

ABLECTUS, a, um, adject. *Plaut. Mostell.* 3. 3. 3. Num nimio emptæ tibi videntur? *Theur.* Nunquam me scio vidisse usquam ablectas ædes, nisi modo hasce. Ablectæ ædes sunt quasi neglectæ, & projectæ, atque adeo vili pretio emptæ: *ablegere* enim in sacris est separare a reliqua visceratione, & Diis porricere: unde *ablegmina*. Itali dicunt, *cosa comperata per un pezzo di pane*. Legit *Turneb. lib.* 16. *c.* 10. *Adversar.* eadem sententia *abjectas*: quod præter illum, & *Lambinum* placet nemini.

ABLEGATIO, onis, f. *il mandar via*, ἀπόπεμψις, ἀποπομπή, missio in alium locum, relegatio. *Liv. l.* 6. *c.* 39. Ablegatio juventutis ad Veliternum bellum. *Plin. l.* 7. *c.* 45. Pudenda Agrippæ ablegatio. ¶ Quidam afferunt etiam locum *Cicer.* 1. *de leg. c.* 3. *a med.* sed ibi legatio legitur.

ABLEGATUS, a, um, *mandato via, licenziato*, dimissus, alio missus. *Cic. Verr.* 4. *c.* 30. Dimisso, atque ablegato consilio. *Florus l.* 4. *c.* 2. *prope fin.* Itaque ablegato equo, similis fureuti primam in aciem procurrit. *lasciato il cavallo*. Et *Justin. l.* 1. *c.* 5. Ablegatus in Persas ab avo. *rilegato*, amandatus.

ABLEGMINA, um, n. plur. ἀπολέγματα, vocantur a *Festo* partes extorum, quæ Diis immulabant: dicebantur etiam *prosegmina*, item *prosiciæ*, & *prosecta*, tanquam separata, & resecta a reliqua visceratione: id enim inquit *Scalig.* est *ablegere*, imitatione Græcorum, qui dicunt ἀπολέγειν. De his intelligendus *Tertull. in Apolog. c.* 13. Cum de opimis & integris supervacua quæque truncatis, capitula, & ungulas, quæ domi pueris, vel canibus quoque destinassetis. ¶ In quibusdam codicibus corrupte legitur *albegmina*.

ABLĒGO, as, a. *mandar via*, ἀποπέμπω, ἀποστέλλω, amandare, alio mittere, removere. *Liv. l.* 1. *c.* 35. Pueros venatum ablegavit. *Cic. Verr.* 4. *c.* 32. Honestos homines, qui causam norint ableget, a consilioque dimittat. *Terent. Hecyr.* 3. 3. 54. Aliquo mihi est hinc ablegandus. *Plaut. Mil.* 3. 2. 54. Hunc subcustodem suum foris ablegavit. *Quidam legunt* foras. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 47. Pecus a prato ablegandum. ¶ *Cic. l.* 2. *Attic. ep.* 18. Legatio a fratris adventu me ablegat. *h. e.* impedit, quominus advenienti fratri adsim.

ABLIGURĪO, is, ire, a. 4. *consumare mangiando, divorare*, καταλιχνεύω. Liguriendo absumo. *Terent. Eunuch.* 2. 2. 4. Patria abligurierat bona. *Apul. in Apolog.* Patrimonium omne jampridem abligurivit. ¶ Obscœnum sensum habet apud *Sueton. de illust. Grammat. c.* 23. *extr.* ¶ Scribitur & *abligurrio* duplici *rr.* V. Ligurio.

ABLIGURITĪO, onis, f. actus abligurriendi, *ghiottornia*. *Capitolinus in Macrino in fine*. Heliogabalus imperium dedecoravit vitiis ingentibus, luxuria, turpitudine, abliguritione, &c.

ABLŌCO, as, a. *dare ad affitto, affittare, allogare*, alteri loco, v. gr. domum, quam ipse habitabam, agrum, quem ipse colebam, delero, & alteri locando concedo. *Sueton. in Vitell. c.* 7. Tanta egestate rei familiaris, ut uxore, & liberis, quos Romæ relinquebat, meritorio cœnaculo abditis, domum in reliquam partem anni ablocaret.

ABLŪDO, is, n. *essere dissimile*, ἀπᾴδω, dissimilis, aut absonus sum. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 320. hæc a te non multum abludit imago.

ABLUO, is, ui, utum, a. 3. *lavare, nettare*, ἀπονίπτω, lavando sordes aufero, eluo, purgo. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 16. Ulyssi pedes abluens. *Virg.* 2. *Æn. v.* 719. donec me flumine vivo Abluero. *Plin. lib.* 28. *c.* 7. *ad fin.* Maculas e veste abluere. *Valer. Max. l.* 1. *c.* 8. *n.* 1. Abluere sudorem. ¶ Abluere etiam dicitur aqua decurrens, terramque secum trahens. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 35. Irrigationes, & pluviæ, & tempestates pulvinos abluunt, & agrum faciunt macriorem. *Senec. l.* 3. *quæst. nat. c.* 27. Torrens abluit villas, & intermixtos ovium greges devehit. ¶ Putabant Veteres externi corporis ablutione etiam admissa scelera expiari: hinc sæpe *abluere* ponitur pro purgare, expiare. *Ovid.* 5. *Fast. v.* 681. Ablue præteriti perjuria temporis, inquit: Ablue præterita perfida verba fide. ¶ *Abluere sitim* pro extinguere, siccas fauces abluendo, seu madefaciendo, dictum est a *Lucret. l.* 4. *v.* 874. Et *abluere sibi umbras*, pro auferre, se ab umbris expedire, *ibid. v.* 378. ¶ Translate *Plin. l.* 3. *ep.* 7. Maculam veteris industriæ laudabili otio abluerat.

Cic.

Cic. 4. Tusc. c. 28. Sed omnis ejusmodi perturbatio animi placatione abluatur. ¶ Particip. *abluturus* est apud *August. l. 6. Confess. c. 16.* & *Prudent. in Apotheosi*, v. 752. ubi al. leg. *abluiturus*, quia *luiturus* dictum a *Claudiano* est. V. *Luo*.

ABLUTIO, f. *lavamento, lavazione*, ἔκπλυσις. *Macrob. Saturn. l. 3. c. 1.* Constat, Diis superis sacra facturum corporis ablutione purgari. *Plin. l. 13. c. 12. de charta*. Hieratica appellabatur antiquitus, quæ ablutione Augusti nomen accepit. *h. e.* diligenter abluta, & candidior facta. Ita legunt, & explicant *Harduin.* ex MSS. & *Turneb. l. 7. c. 2.* Alii ab adulatione.

ABLUTOR, oris, m. qui abluit. *Tertull. seu quicumque alius auctor est advers. Marcion. l. 3. c. 7. v. 3.* Ablutor carnis, Domini præcursor apertus, Ablutor Christi, &c.

ABLUTUS, a, um, *lavato*, lotus, ἀπονιφθείς. *Varr. l. 3. R. R. c. 9.* Ova perfricant sale minuto, eaque abluta condunt in furfures. *Curt. l. 4. c. 1.* Squalor ablutus. *Virgil. Æn. 9. in fine*. Abluta cæde.

ABLUVIUM, ii, n. *diluvio*, diluvium, universalis inundatio, κατακλυσμὸς. Vox est obsoleta a *Laberio* usurpata apud *Gellium l. 16. c. 7.* ¶ *Aggenus Urbic.* pro alluvione usurpavit. dicit enim *de controvers. agror. pag. 69. Goes.* Apud agrum arenæ, lapides, limus abluvio invectus, &c.

ABMATERTERA, æ, f. *sorella dell' arcavola, cioè della terza nonna*, abaviæ soror ex parte paterna, quæ & matertera maxima appellatur. *Cajus Dig. l. 38. tit. 10. leg. 3.* & *Paulus ibid. leg. 10.*

ABMITTO, is, a. *mandare*. *Plaut. Trucul. 2. 7. 33.* Dic, ob hæc dona, quæ ad me abmiserit, me illum amare. *Ita leg. in quibusdam Codicib. at rectius in plerisque aliis*, quæ ad me miserit.

ABNATO, as, n. *nuotar in dietro*, ἀπονήχεσθαι, alicunde natando recedo. *Stat. 1. Achill. v. 383.* Tunc excepta freto, longe cervice reflexa Abnatat.

ABNECO, as, are, a. 1. *far morire*, idem quod *neco*, ἀναιρεῖν, ἀποκτείνω. *Plaut. Trucul. 1. 2. 98.* Ut abortioni operam daret, puerumque ut abnecaret. *Alii leg.* enecaret.

ABNEGATIO, onis, f. *negazione*, negatio. *Arnob. l. 1. pag. 18.* Cum in eadem culpa sit & assertio talis rei, & abnegatio refutatoris increduli.

ABNEGATIVUS, a, um, adject. *negativo*. *Priscian. l. 15. pag. 1020. Putsch.* Abnegativum (*adverbium*) est, ut *non*, *haud*, *nequaquam*. *Id. l. 16. pag. 1031.* Abnegativæ (*conjunctiones*) sunt apud Græcos, &c.

ABNEGATOR, oris, *chi nega*. *Tertull. de fuga in persecut. c. 12.* Quis talem abnegatorem spernat? Est qui leg. *obnegatorem*.

ABNEGO, gas, a. 1. *negare, ricusare, non volere*, ἀπαρνέομαι, nego, abnuo. *Col. l. 10. v. 51.* Si Jupiter abnegat imbrem. *Virg. Æn. 7. v. 423.* Rex tibi conjugium abnegat. *Horat. l. 1. od. 35. v. 22.* Comitem abnegat. *Plin. l. 10. ep. 97.* Abnegare depositum. *Virgil. 2. Æn. v. 637.* Abnegat excisa vitam producere Troja.

ABNEPOS, otis, m. *terzo nipote, cioè figliuolo del pronipote*, filius pronepotis, vel proneptis; & refertur ad abavum, δισέγγονος. *Sueton. in Tiber. c. 3.* Ejus abnepos patronus Senatus dictus. Adde *Cajum Dig. l. 38. tit. 10. leg. 1.* & *Paul. ibid. leg. 10.* & V. *Adnepos*.

ABNEPTIS, is, f. *terza nipote, figliuola del pronipote*, filia pronepotis, vel proneptis. *Sueton. in Ner. c. 35.* Messalinam Tauri bis consulis abneptem.

ABNITOR, V. Abnuto.

ABNOBA, æ, m. mons Germaniæ, e cujus jugis. *Plin. l. 4. c. 12.* Danubium oriri docet. *Avien. in Perieg. v. 437.* Abnoba mons Istro pater est; cadit Abnobæ hiatu. Hinc Abnobanum, Danubium olim dixere. Sic enim corrigit *Dacerius* illud *Pauli* ex *Festo:* Addubanum, Danubium.

ABNOCTO, as, are, n. *dormire, o star fuori di casa la notte*, ἀπονυκτερεύω, foris pernocto, noctu domo absum. *Senec. de vita beata c. 26. de Jove*. Alius adulterum illum induxit, & abnoctantem: *Gell. l. 13. c. 12. extr.* Tribunis pleb. jus abnoctandi ademptum. *Martian. Dig. l. 1. tit. 18. leg. 15.* Dum tamen abnoctare ei non liceat.

ABNODATUS, a, um, a nodis purgatus. *Colum. l. 4. c. 22.* Pampinus non abnodatus, neque abrasus.

ABNODO, as, are, a. *tagliare, e levare i nodi*, ἀποδενδρόω, ὃ οἱ ... ἐκλύω, κλάδους τὰ ὄζους. Enodo arbores, & vites nodis repurgo. *Colum. l. 4. c. 24.* Diligenter amputant, & abnodant, priusquam corroboretur.

ABNORMIS, e, adject. *irregolare, senza regola*, sine norma, aut lege. *Horat. l. 2. sat. 2. v. 3.* Rusticus, abnormis sapiens, crassaque Minerva. *h. e.* sapiens ille quidem, sed non alicui Sapientum, seu Philosophorum sectæ addictus, *non ad aliorum normam sapiens*, ut loquitur *Cic. de Amic. c. 5.* ¶ Legitur & *anormis*, sed minus recte. Sapit enim Græcam compositionem.

ABNUENS, tis, *che ricusa*, renuens. *Apulej. l. 6. Metam.* At Venus terrenis remediis inquisitionis abnuens, cælum petit. *Tacit. 1. hist. c. 67.* Vitellii imperium abnuentes.

ABNUEO, es, a. *ricusare*, pro *abnuo* veteres dixisse annotavit *Diomedes l. 1. pag. 378. Putsch.* & affert *Ennii* versum 8. *Annal.* Certare abnueo, metuo legionibu' labem. *Item ejusdem in Telamone:* Ex eo futurum abnueant. *Sed hæc jam obsoleverunt*.

ABNUITIO, onis, f. *negazione*, *Festus in voce* In. *In* non semper abnuitionem significat, sed interdum etiam pro adnuendo ponitur.

ABNUITURUS, a, um, particip. futuri ab *abnuo*. *Sallust. in fragment. histor. l. 1. apud Arusianum Messum veterem interpr.* Nihil ob tantam mercedem sibi abnuituros.

ABNUMERO, as, a. Affertur a *Gellio l. 13. c. 3.* videturque significare *totum numero*, omnino numero, *annoverare tutto*, ut ex ipsis *Gellii* verbis, ex Nigidii commentario depromptis colligere videmur.

ABNUO, is, ui, a. *far cenno di no*, ἀνανεύω, capitis nutu, vel manus significo, me nolle, aut non assentiri: cui contrarium est *adnuo*. *Nigid.* apud *Gell. l. 10. c. 4.* Cum adnuimus, & abnuimus, motus ille vel capitis, vel oculorum a natura rei, quam significat, non abhorret. *Liv. l. 36. c. 34.* Manu tamen abnuit, quicquam opis in se esse. ¶ Sæpius ponitur pro nolle, recusare, negare, *non volere, ricusare, negare:* a præposit. *ab*, & obsoleto *nuo*, unde *nutus*. *Plaut. Trucul. prol. v. 6.* Quid si de vestro quidpiam orem! abnuunt. *Cic. pro Mil. c. 36.* Non recuso, non abnuo. *Id. 2. de Fin. c. 1.* Intelligas, quid quisque concedat, quid abnuat. *Id. 1. de Leg. c. 14.* Abnuere a se commissum facinus. *Tacit. Ann. 6. c. 8.* Abnuere crimen. *Cic. de Fato c. 2.* Nihil enim unquam abnuit studio meo voluntas tua. *Tacit. Ann. 4. c. 26.* Dolabellæ petenti abnuit triumphalia Tiberius. *Tacit. 2. Ann. c. 78.* Quamquam suscipiendum bellum abnuisset. ¶ Cum infinito. *Liv. l. 22. c. 13. extr.* Nec abnuebant melioribus parere. *Virgil. 10. Æn. v. 8.* Abnueram bello Italiam concurrere Teucris. *Sil. l. 14. v. 599.* descendere fauces Abnuerant siccæ jussorum alimenta ciborum. ¶ Passive impersonaliter. *Liv. l. 3. in fine*. Nec abnuitur ita fuisse. ¶ Ponitur etiam pro detrectare, abjicere, repudiare. *Colum. in proœm. l. 6.* Abnuere curam pecoris. *Tacit. 14. Ann. c. 37.* jussa ducis. *Liv. l. 28. cap. 27.* imperium. *Virgil. Æn. 5. v. 531.* omen. ¶ Tribuitur & rebus inanimis. *Tibull. l. 4. eleg. 1. v. 25.* Seu tibi par poterunt, seu, quod spes abnuit ultra. *h. e.* quod sperare non licet. *Tacit. 5. hist. c. 13.* Hinc adversus urbem Titus quando impetus & subita belli locus abnueret, aggeribus, vineisque certare statuit. *giacchè il sito non permetteva*, &c. *Plin. l. 37. c. 10.* Arabica (*gemma*) ebori simillima est; & hoc videretur, nisi abnueret duritia. *h. e.* nisi obstaret. ¶ Supinum *abnutum*, quod plerique huic verbo tribuunt, & particip. *abnutus* nullo adhuc, quod sciam, exemplo Latino confirmantur. ¶ Particip. *abnuiturus* V. supra.

ABNUTIVUS, a, um, adject. *negativo*, ἀποφατικὸς, qui negandi vim habet. *Paulus Dig. l. 45. tit. 1. leg. 83.* Qui spondet dolum malum abesse, absuturumve esse, non simplex abnutivum spondet, sed curaturum se, ut dolus malus absit. *Gloss.* Abnutivum ἀπαγορευτικός.

ABNUTO, as, are, a. *far cenno di no*, *negare*, sæpe abnuere, ut ait *Festus:* frequentativum ab *abnuo*. *Plaut. Capt. 3. 4. 79.* Quid mi abnutas? *Ty.* Tibi ego abnuto? *Arnob. l. 2. in fi.* Dum ipsi nobis argumenta conquirimus, quibus esse videatur falsum id, quod esse nolumus, atque abnuteinus verum. *Ubi quidam minus recte leg.* abnitimur, *tanquam sit ab* abnitor, eris. ¶ Tanquam angustum, & humile damnat *Cicer. 3. de Orat. c. 41.* in illo Veteris cujusdam Poetæ: *Quidnam est, obsecro? Quid te adiri abnutas?* Melius esset, inquit, *vetas*, *prohibes*, *absterres*.

ABO, as, are, verbum est fratris blande fratrem compellantis ab *Aba*, (quod ab Ἄππα) frater, ἀδελφίζω. *Auson. ep. 1. ad patrem*, v. 13. nam supparis ævi Sum tibi ego, & possum fratris abare vicem. *h. e.* possum tecum nomen fratris usurpare. *Scalig. lib. 1. lection. in Auson. c. 29.* Satis ingeniose hanc lectionem, interpretationemque tuetur: editi tamen libri hab. *fratris habere vice*, vel *habere vicem*. ¶ Quidquid sit de lectionis veritate, ipsum verbum neque ab origine (*Aba* enim non est vox Latina) neque ab auctoritate Scriptoris satis habet, ut usurpandum sit.

ABOLEFACIO, is, ere, a. *distruggere*, *disfare*, idem quod aboleo. *Tertull. in Apolog. c. 35.* Civitatem tabernæ habitu abolefacere. *h. e.* deformare, dehonestare. ¶ Hinc particip. *abolefactus*. *Id. de habit. mul. c. 2.* Scriptura abolefacta violentia cataclysmi.

ABOLEO, es, levi, olitum, a. 2. *cancellare*, *annullare*, *distruggere*, *cassare*, *togliere*, ἐξαλείφω, ἀφανίζω, ἀκυρόω, deleo, tollo, destruo: *Quintil. l. 1. c. 5.* Si consuetudo vicerit, vetus lex sermonis abolebitur. *Virgil. Æn. 4. v. 497.* abolere nefandi Cuncta viri monumenta jubet. *Vellej. l. 2. c. 58.* Cum Cassius censuisset abolendum Cæsaris testamentum. *Tacit. 4. Ann. c. 35.* Abolere imagines. *Id. 16. Ann. c. 6.* Abolitum est corpus igni. *Id. 4. hist. c. 39.* Abolere vires. *Id. 1. hist. c. 84.* memoriam. *Id. ibid. c. 47.* convicia, & probra. *Id. 3. hist. c. 24.* labem ignominiæ. *Id. 2. hist. c. 5.* Prava certamina communi utilitate abolere. *Liv. l. 3. c. 38.* Abolere alicui magistratum. *Plin. l. 28. c. 18.* scabiem. *Id. l. 21. c. 21.* tristitiam. ¶ Apud *Virg. 3. Georgic. v. 559.* *abolere viscera undis* est tabida animalium viscera ita aqua purgare, ut omnis inde tabes eluatur. ¶ In Jure *abolere accusationem* est eam penitus omittere: *abolere crimen* est delere, exstinguere. *Martian. Digest. lib. 48. tit. 16. circa med.* & *Modestin. ibid. leg. 17.* V. Abolitio. ¶ Aboleri absolute pro exstingui, mori, *morire*. *Plin. l. 7. in proœm.* Multi extitere, qui non nasci optimum censerent, aut quam ocissime aboleri. ¶ Neutrorum more. *Liv. l. 9. c. 36.* Aliis omnibus cladis Caudinæ nondum memoria aboleverat. *non era ancor cancellata*. (Adde *l. 3. c. 55.*) *Gell. l. 20. c. 1. prope fin.* Si non illa etiam ex duodecim Fabulis de testimoniis falsis pœna abolevisset. *se non fosse andata in disuso*. ¶ *Abolesset* pro *abolevisset* habet *Florus l. 4. c. 9.* ¶ Præteritum *abolui* pro *abolevi* affert quidem *Priscian. lib. 9. prope fin.* sed nullo auctore confirmat.

ABOLESCO, is, ere, n. *venir in niente*, *distruggersi*, *annientarsi*, ἀφανίζομαι, ad nihilum redigor. *Colum. l. 3. c. 2.* Vinea siccitatibus non abolescit. *Virg. Æn. 7. v. 232.* tantique abolescet gratia facti. ¶ Pro *decrescere* affert *Lamb.* ex *Lucret. lib. 5. v. 732.* ubi alii aliter legunt. V. *Aborisco*.

ABOLITIO, onis, f. *cancellamento*, *annullamento*, *abolizione*, ἀκυρωμός, actus abolendi. *Sueton. in Aug. c. 32.* Postulare pertinaciter aboli-

abolitionem legis. *Tacit.* 13. *Ann. c.* 5. Abolitio tributorum. *Id.* 6. *Ann. c.* 2. Abolitio sententiæ. ¶ In jure *abolitio* est criminis, aut accusationis institutæ exstinctio, qua reorum numero reus eximitur, res præteritæ oblivioni mandantur, accusatio omittitur, accusandi necessitas accusatori remittitur, &c. Qua de re multa *lib.* 48. *Digest. toto titulo* 16. qui est *ad S. C. Turpil. & de abolitionibus crimin.* & alibi. *Quintil. lib.* 9. *c.* 2. *ad fin.* Tyrannus, qui sub pacto abolitionis dominationem deposuerat.

ABOLITOR, oris, m. *distruggitore*, qui abolet. *Tertull. de habit. mul. c.* 3. Omnium rerum abolitorem. *Auson. in grat. act. c.* 2. Somnus omnium abolitor.

ABOLITUS, a, um, *distrutto*, *cancellato*, *abolito*, particip. ab *aboleo*. *Tacit. Ann.* 2. *cap.* 49. Deum ædes vetustate, aut igni abolitæ. *Pallad. in Januar. tit.* 13. Abolitæ radices prioris vineæ. *Plin. l.* 14. *c.* 4. Abolita nomina. *Plin. alter l.* 7. *ep.* 6. Abolita accusatio (V. Aboleo, & Abolitio) *Quintil. l.* 1. *c.* 6. Abolita, atque abrogata retinere. *Gell. l.* 12. *c.* 1. Oblitterata atque abolita elementa. *In num. Adriani* apud *Musel.* Reliqua vetera abolita.

ABOLLA, æ, f. *sorta di veste militare*, ἱμάτιον, genus pallii duplici panno consuti, quo militiæ utebantur: itaque togæ opponitur, quæ pacis erat: videtur autem esse ab ἀμβολή, pro ἀναβολή, amictus, ab ἀναβάλλω, circumdo, vestio. *Varr. apud Non. c.* 14. *n.* 9. Toga detracta est, & abolla data ad turbam nuhi, fera militiai munera belli ut præstarem. *Serv.* ad illud *Æn.* 5. *v.* 421. *duplicem ex humeris dejecit amictum*, duplicem, *inquit*, amictum, idest abollam, quæ duplex est, sicut chlamys. ¶ Hoc pallii genere etiam Philosophi aliquando usi sunt, longiore tamen, fusiore, & ex viliore materia confecto. *Martial. l.* 4. *epigr.* 53. *de falso Cynico.* Cerea quem nudi tegit uxor abolla grabati. *ceream* vocat, quia valde trita erat, & præterea sudore, & collectis sordibus quasi cera infecta: *uxorem*, quia simul cum ea etiam in lecto cubabat, & pro lodice adhibebat. *Juvenal. sat.* 3. *v.* 115. audi facinus majoris abollæ: Stoicus occidit Baream. *h. e.* sanctioris, severiorisque Philosophiæ, qualis fuit Stoicorum. *Id. sat.* 4. *v.* 76. abollam Pegaso Præfecto urbis tribuit Urbe proficiscenti Albam: ex quo quidam putarunt, abollam fuisse etiam vestem senatoriam (sane *Prudent. l.* 2. *advers. Symmachum v.* 557. dixit, *palmata insignis abolla*, togam intelligens); eam tamen opinionem probe refellit *Ferrar. de re vestiar. par.* 1. *l.* 2. *c.* 12.

AB OLOES pro *ab illis* ursurparunt antiqui. *Fest.*

ABOMINABILIS, e, σχετλιός, βδελυρός, *abbominevole*. Vox est *Hieronymi in Jerem. c.* 22. *v.* 30. Legitur etiam in Declam. quæ inscribitur *Tribunus Marianus*, quam quidam falso tribuunt *Quintiliano*.

ABOMINAMENTUM, n. *cosa abbominevole*, σχετλία, βδέλυγμα, res abominanda. *Tertull. advers. Jud. c.* 13. Projecit homo abominamenta sua aurea, & argentea.

ABOMINANDUS, a, um, *abbominevole*, βδελυκτός, particip. passivæ significationis. *Liv. l.* 9. *c.* 38. Licinius tertia clade abominandam eam curiam facit. *Plin. l.* 22. *c.* 4. Abominandum exitium. *Quintil. in proœm. l.* 8. Abominanda infelicitas.

ABOMINANTER, adverb. *abbominevolmente*, abominandum in modum. *Impp. Constantin. & Constans. lib.* 3. *Cod. Theodos. tit.* 12. *leg.* 1. Si quis filiam fratris faciendam crediderit abominanter uxorem. *Cassiod. lib.* 3. *ep.* 23. Consuetudines abominanter inditæ.

ABOMINATIO, onis, f. *abbominazione*, ἀποτροπιασμός, actus abominandi. *Lactant. l.* 1. *c.* 17. *in fin.* Quid sibi vult equorum tam pertinax abominatio? ¶ Item res abominanda, *cosa abbominevole*, βδέλυγμα. *Tertull. advers. Jud. c.* 5. *ex Isaiæ cap.* 1. 13. Incensum abominatio est mihi.

ABOMINATUS, a, um, particip. *chi ha abbominato*. *Liv. l.* 40. *c.* 4. Abominatus mentionem facinoris. ¶ Passive, *abbominato*, *detestato*. *Horat. Epod.* 16. *v.* 8. Parentibusque abominatus Annibal. *Liv. l.* 31. *c.* 12. Abominati semimares, jussique in mare deportari.

ABOMINO, as, a. *abbominare*. Hac voce activa usus est *Plaut. Trinum. a.* 3. *sc.* 2. *v.* 82. Mulctam abomina.

ABOMINOR, aris, dep. *scacciare*, *o divertire il cattivo augurio*, ἀποτρέπομαι, malum omen abjicio, averto, deprecor. *Plin. l.* 28. *c.* 2. Incendia inter epulas nominata, aquis sub mensas profusis, abominamur. *Liv. l.* 30. *c.* 25. Cum dixisset, sepulcrum dirutum proram spectare, abominatus, prætervehi jusso gubernatore, ad Leptim appulit classem. *Sueton. in Claud. c.* 46. Pro tribunali, accessisse se ad finem mortalitatis, quamquam abominantibus qui audiebant, semel atque iterum pronuntiavit. ¶ Hinc formula illa, *quod abominor*, quæ eleganter sermoni interseritur, *lo che tolga il Cielo*. *Ovid.* 3. *de Pont. ep.* 1. *v.* 104. Si mea mors redimenda tua (quod abominor) esset. *Plin. l.* 6. *ep.* 22. Scias, si quis forte, quod abominor, fallat, paratam ultionem. ¶ Generatim accipitur pro detestari, exsecrari, *abbominare*, *detestare*, *abborrire*, σιχαίνομαι, βδελύττομαι *Liv. lib.* 6. *cap.* 30. Quod igitur nos maxime abominaremur, vos ante omnia optaretis, in meliore vestra fortuna de pace agitur. *Prudent.* περὶ στεφ. 2. *de S. Vincent. v.* 179. Pulvinar ut nostrum manu Abomineris tangere. ¶ Passive *Verrius* apud *Priscian. lib.* 8. *pag.* 791. *Putsch.* Sævitiaque eorum abominaretur ab omnibus.

ABOMINOSUS, a, um, *abbominevole*. *Solin. c.* 1. (*al. c.* 3.) Propter pares dies Februarius, quasi abominosus, Diis inferis deputatur. *Salmasius* legit *ominosus* ex quibusdam probatis Editionib. quod certe Latinius est, & idem significat.

ABORIGINES, um, m. sunt conditores, auctoresque originis, γενάρχαι, & πρωτόγονοι a Græcis appellati. Ita adhibetur hæc vox a *Plin. l.* 4. *c.* 32. *sub fin.* Erythia dicta est, quoniam Tyrii aborigines eorum, orti ab Erythræo mari ferebantur. *Est qui legit* ab origine. ¶ Peculiariter Aborigines dicti antiquissimi Italiæ populi in Latio, quorum reges Saturnus, & Janus. *Justin. l.* 43. *c.* 1. Italiæ cultores primi Aborigines fuere, quorum rex Saturnus. *Tacit. Ann.* 11. *c.* 14. Etrusci litteras ab Corinthio Demarato, Aborigines Arcade ab Evandro didicerunt. *Sallust. in Catil. c.* 6. Cum Trojanis Aborigines, genus hominum agreste, sine legibus, sine imperio, liberum atque solutum, in una mœnia convenere. *Liv. l.* 1. *c.* 2. Æneas, ut animos Aboriginum sibi conciliaret, ne sub eodem jure solum, sed etiam nomine omnes essent, Latinos utramque gentem appellavit. *Est qui leg.* Aboriginensium. *Aurel. Vict. de Orig. gentis Rom. c.* 4. Quidam tradunt, terris diluvio coopertis, passim multos diversarum regionum in montibus, ad quos confugerant, constitisse: ex quibus quosdam sedem quærentes, pervectos in Italiam, Aborigines appellatos, Græca scilicet appellatione, a cacuminibus montium, quæ illi ὄρη vocant. Alii volunt eos, quod errantes illo venerint, primo Aberrigines, post mutata una littera, altera dempta, Aborigines cognominatos. Hactenus *Aurel. Vict.* Huius postremæ notationis auctor est etiam *Festus*. ¶ Græci Scriptores *Dionys. Halicarn. l.* 1. *Strabo l.* 5. *Stephan.* & alii scribunt Ἀβορίγινες, aut Ἀβοριγῖνες, & Ἀβοριγῖνοι. unde colligitur, producendam esse pœnultimam: tametsi & Ἀβορίγινες scriptum legitur.

ABORIOR, eris, ortus sum, dep. 3. *morire*, *perire*, idem ac morior, pereo. est enim contrarium τῷ *orior*: præpositio *ab* hic privationem vel vitium significat, ut in *absimilis*, *abrogo*, &c. *Varr. lib.* 4. *de L. L. c.* 10. Idem hic Diespiter dicitur, infimus aer, qui est conjunctus terræ, ubi omnia oriuntur, ubi aboriuntur. *Id. in frag. apud Non. c.* 2. *n.* 24. Vinum, quod ibi natum sit, si prægnans biberit, fieri ut aboriatur. Subintellige *fœtus*, *h. e.* ut fœtus aboriatur. *Gell. l.* 12. *c.* 1. Ut fœtus quoque ipsi in corpore suo concepti aboriantur. ¶ Translate *Lucret. l.* 3. *v.* 155. pallorem exsistere toto Corpore, & infringi linguam, vocemque aboriri. *h. e.* intercludi, deficere: quod in magnis timoribus evenire solet. *mancar la voce*. ¶ Aboriri fœtum pro immaturum, & mortuum edere, legitur apud *Arnob. l.* 3. *pag.* 105. Fastidiosos ducere, atque habere conceptus, aboriri, perferre, & præpropero partu septimanas edere aliquando fœturas.

ABORISCOR, eris, dep. *mancare*, *perire*, idem quod aborior, pereo. *Lucret. lib.* 5. *v.* 732. Inque dies privos aborisci quæque creata. Ita leg. quidam cum Pareo: alii *aboriri*: alii *abolescere*.

ABORSIVUS pro abortivus legitur a quibusdam apud *Tertull. l.* 3. *advers. Marcion. c.* 8.

ABORSUS, a, um. Aborsus venter dicitur a *Paulo l. sentent.* 4. *c.* 9. (si salva est lectio) cum fœtus venenis, & medicamentis ejectus est. Aborsus, *inquit*, vel abactus venter partum efficere non videtur.

ABORSUS, us, m. *aborto*, idem fere, quod abortus. Differt tamen, quia aborsus est in primis mensibus, cum conceptui exordium factum est, abortus prope tempus pariendi. Hæc *Nonius* homo Grammaticus *c.* 5. *n. ult.*

ABORTIO, onis, f. l' *abortire*, *lo sconciarsi*, ἐκτρωσμὸς, actus abortiendi, seu emittendi fœtum mortuum ante tempus. *Cic. pro Cluent. c.* 12. Si hæc solutio legatorum, & non merces abortionis appellanda est. *Plaut. Trucul.* 1. 2. 98. Abortioni operam dare, puerumque enecare. *Paul. leg.* 38. *Dig. lib.* 48. *tit.* 19. Abortionis, aut amatorium poculum dare.

ABORTIO, is, ire, a. *disperdere*, *abortire*, *sconciarsi*, ἐξαμβλῶ. Tribuitur *Plinio l.* 8. *c.* 51. Propter facilitatem abortiendi. *Harduin.* legit *aboriendi*, tueturque consensu MSS.

ABORTIUM, ii, n. pro abortu, vel abortione, vox est *Hieronymi ep.* 26. *ad Pammach. de obitu Paulinæ cap.* 1. *ad fin.* & *ep.* 22. *ad Eustoch. cap.* 5.

ABORTIVUS, a, um, *che fa abortir* ἐκτρωτικὸς, abortum faciendi vim habens. *Plin. l.* 20. *c.* 21. *de malvis*. Abortivas esse cum capite anseris. *Id. l.* 24. *c.* 5. *de cedri succo*. Tradunt abortivum fieri in Venere. *Id. l.* 7. *c.* 6. Sternuisse a coitu abortivum. ¶ Abortivus est fœtus, qui imperfectus ante legitimum tempus natus est. Horat. *l.* 1. *sat.* 3. *v.* 46. ut abortivus fuit olim Sisyphus. *Juvenal. sat.* 2. *v.* 32. Cum tot abortivis fœcundam Julia vulvam Solveret. ¶ *Martial. l.* 6. *epigr.* 93. Pullus abortivo nec cum putrescit in ovo. ovum abortivum dixit, in quo pullus ante tempus formatus, atque adeo ibi corruptus est. ¶ Substantive *Juvenal. sat.* 6. *v.* 367. Et quod abortivo non est opus. *h. e.* medicamento abortum faciente. ¶ Pro abortu, translate *Plin. l.* 18. *c.* 17. Est aliud avenæ vitium, cum granum afflatu noxio cassum, & inane in spica evanescit quodam abortivo.

ABORTO, as, are, *abortire*, abortum facere. *Varro l.* 2. *de R.R. c.* 4. Haram facere oportet ea altitudine abs terra, ne dum exilire velit (*sus*) prægnans abortet. Usus est & *Firmicus lib.* 3. *c.* 7. *n.* 6.

ABORTUS, a, um, *nata*, ἀναφανεῖς, exortus. *Stat. l.* 8. *Thebaid. v.* 32. Nec solitus sentire metus expavit aborta Sidera, jucundaque offensus luce profatur. *Alii legunt oborta, & sane rectius*. Sic *abortæ lacrimæ* legitur a nonnullis in *Livii l.* 1. *c.* 58. & *l.* 40. *c.* 8. *extr.* item in *Ovidii l.* 1. *Met. v.* 350. sed *obortæ* ubique retinendum.

ABORTUS, us, m. *sconciatura*, *aborto*, ἔκτρωμα, fœtus immature editus, & mortuus. *Cic. Attic. l.* 14. *ep.* 20. Tertullæ nollem abortum. *Plin. l.* 21. *c.* 18. Feminis quidem abortus facere non dubitat. *h. e.* inferre. *Plin. alter l.* 8. *ep.* 10. Audies neptem tuam abortum fecisse, *h. e.* passam esse. ¶ In arboribus dicitur cum a prima origine degenerant, & infeliciter, nec justa mensura proveniunt. *Plin. l.* 12. *c.* 2. Namque & chamæplatani vocantur coactæ brevitatis: quoniam arborum etiam abortus invenimus. ¶ Translate *Plin. in proœm. hist. nat. prope fin.* Quoniam audio & Stoicos, & Dia-

Dialecticos, Epicureos quoque parturire adversus libellos, quos de Grammatica edidi, & subinde abortus facere, &c. *h. e.* libros edere imperfectos. ¶ *Abortus*, & *Aborsus* quomodo differant V. *Aborsus*. ¶ Abortum, ti, n. *Ulpian. Digest. l.* 29. *tit.* 2. *leg.* 30. Mox abortum factum est. *Paul.* ex *Festo*. Abortum gravidæ mulieris dicitur, quod non fit tempestive ortum. *Glossæ*: Abortum, ἔκτρωμα.

ABPATRUUS, i, m. *fratello di mio arcavolo, cioè del mio terzo nonno*, frater abavi mei ex parte paterna, qui & *patruus maximus* dicitur. *Cajus Digest. l.* 38. *tit.* 10. *leg.* 3. & *Paul. ibid. leg.* 10.

ABRADO, dis, si, sum, a. 3. *toglier via radendo, radere*, ἀποξύω. *Varr. l.* 4. *de L.L. cap.* 31. Itaque homo in pratis per fœnisecia eo (*rastello*) festucas abradit. *Plin. l.* 6. *c.* 28. Abradere barbam. *Id. l.* 17. *c.* 11. Est innoxium abradi partes (*radicum*), quæ se nudaverint. ¶ Translate est auferre, demere, *tor via, torre*. *Plin. in Paneg. cap.* 37. Destringi aliquid, & abradi bonis, quæ sanguine meruissent. *Cic. pro Cæcin. c.* 7. Posteaquam videt, nihil se ab Cæcina posse litium terrore abradere.

ABRAM, Abræ, m, אַבְרָם, nomen primi Patriarchæ, Latine *pater excelsus*: qui postquam a Deo promissionem accepit, nasciturum ex gente sua Jesum Christum, *Abraham*, ebr. אַבְרָהָם appellatus est, quod est *pater multarum gentium*. Genitivus *Abræ* legitur apud *Prudent. in Apotheos. v.* 441. & *Abrahæ* apud *Tertull. l.* 4. *advers. Marcion. c.* 13. ¶ Potest etiam *Abraham* tanquam indeclinabile usurpari, ut docet *Charis. lib.* 1. *pag.* 94. *Putsch.* ¶ Pœnultima in *Abraham* a Christianis poetis modo corripitur, modo producitur. *Tertull.* (*seu quicumque alius auctor est*) *in carm. advers. Marcion. l.* 3. *c.* 2. Est Abraham, cujus gnatos vos esse negatis, *Prudent. in Apotheos. v.* 431. Eripit Abraham eum stirpe, & gente fideli. ¶ Si Hebraicæ vocalis quantitatem spectes, rectius producitur: quod præter *Prudent.* fecere etiam *Arator lib.* 2. *in Act. Apostol. v.* 283. & *Sidon. l.* 7. *epist.* 17. *in carm.*

ABRAMEUS, & Abramius, a, um, Ἀβραμαῖος, ad Abram pertinens, *Paulin. Nolan. carm.* 32. (*al.* 15.) *v.* 581. Aut illum gremio exceptum fovet Abramio.

ABRASOR V. Arrosor.

ABRASUS, a, um, *raso*, ἀπεξυσμένος, radendo ablatus. *Cic. pro Roscio Com. c.* 7. Supercilia penitus abrasa. *Lucan. l.* 6. *v.* 115. Abrasæ fauces. *h. e.* esculentorum asperitate exulceratæ.

ABRAXAS, æ, Ἀβράξας, nomen summi, omnipotentis, & conditoris Dei, fictum a *Basilide Hæretico*, & *ejus asseclis*, sub quo Mithran, *h. e.* Solem, Gentilium numen colebant. Hujus nominis literæ secundum Græcam supputationem conficiunt numerum CCCLXV. quo numero dies totius anni includuntur; totidemque cœli significantur, quot Basilides esse dicebat: qua de re V. *Augustin. in lib. de Hæresib. ad Quodvultdeum*. Meminere hujus Dei etiam *Tertull. de Præscriptionib. cap.* 46. & *Hieronym. in Abd. cap.* 1. & *in Amos cap.* 3.

ABRELICTUS, a, um, derelictus, *abbandonato*. *Tertull. advers. Jud. cap.* 1. Populus Judæorum divinitate abrelicta simulacris fuit deditus.

ABREPTUS, a, um, *tolto, rapito, tolto via per forza*, nom. particip. ab *abripio*. *Cic.* 3. *Verr. c.* 3. E complexu parentum abreptos filios ad necem ducere. *Liv. l.* 3. *c.* 57. Virgo a complexu patris abrepta. *Terent. Eun.* 1. 2. 30. Puella ex Attica hinc abrepta. *Tacit.* 3. *hist. c.* 22. Occisi centuriones, abrepta signa. *Id.* 15. *Ann. c.* 35. Intimus quisque vincti, abreptique. *Liv. l.* 26. *c.* 39. Naves in terram remis abreptæ. *Plin. l.* 8. *c.* 7. Abrepta scuta jaciens in sublime. ¶ Cum ablat. sine præposit. *Sueton. in Aug. c.* 17. *sub fin.* Antonium juvenem simulacro D. Julii abreptum interemit.

ABRIPIO, is, ipui, eptum, a. 3. *rapire, tirare, condur via per forza*, ἀφαρπάζω, vi rapio, vi traho, abstraho: ex *ab*, & *rapio*. *Cic. pro Ligar. c.* 12. Voluntate omnes tecum fuerunt, tempestate abreptus est unus. *Id. Verr.* 6. *c.* 50. Non Proserpinam asportasse, sed ipsam abripuisse Cererem videretur. *Id. ibid. c.* 10. Abripere aliquem de convivio in vincula. *Stat. l.* 1. *Theba. v.* 602. animasque a stirpe recentes Abripere altricum gremiis. *Cic. pro Cluent. c.* 33. Abripere aliquem ad quæstionem. *Terent. Andr.* 4. 4. 47. in cruciatum. *Hirt. de B. Afric. c.* 26. Abripi in servitutem. *Propert. l.* 4. *el.* 8. *v.* 5. Qua sacer abripitur cæco descensus hiatu. *h. e.* in abruptum desinit, patet in præceps. ¶ Significat etiam corripere, vi prehendere, *prendere*. *Plaut. Mostell.* 2. 1. 38. Abripite hunc intro actutum inter manus. *Valer. Max. l.* 2. *c.* 7. *n.* 6. Abripi a lictore, & mactari jussisti. ¶ Abripere se, est se subducere, *levarsi, e fuggire all' improvviso*. *Plaut. Mil.* 2. 2. 21. Ita abripuit repente se se subito. *Id. Curcul.* 5. 1. 8. Vix foras me abripui, atque effugi. ¶ Translate *Cic. Verr.* 7. *c.* 12. Ut eum etiamsi natura a parentis similitudine abriperet, consuetudo tamen patri similem esse cogeret. *lo staccasse*. *Id.* 3. *de Orat. c.* 36. Repente te quidam quasi æstus ingenii tui procul a terra abripuit.

ABRODIÆTUS, ἁβροδίαιτος, cognomen fuit Parrhasii pictoris nobilissimi, quod latine significat delicatum, atque elegantem, ab ἁβρός, mollis, delicatus, & δίαιτα, vivendi ratio. *Plin. l.* 35. *c.* 10. Namque & cognomina usurpavit Abrodiætum se appellando; aliisque verbis principem artis, & eam ab se consummatam.

ABRODO, is, si, sum, a. *rodere*, ἀποτρώγειν, est rodendo abscindo. *Plin. l.* 10. *c.* 62. Viperæ mas caput inserit in os, quod illa abrodit voluptatis dulcedine.

ABROGATIO, onis, *cassazione, annullazione*, actus abrogandi ἀπυχειροτονία, ἀποχειροτονία, *Cic. ad Attic. l.* 3. *ep.* 23. Neque enim ulla est lex, quæ non se sepiat difficultate abrogationis.

ABROGATOR, oris, *annullatore*, qui abrogat. *Arnob. l.* 1. *p.* 30. Divini operis abrogatores.

ABROGATUS, a, um, *annullato, cassato, tolto*, nom. particip. ab *Abrogo*. *Cic. pro Dom. c.* 31. Imperium abrogatum. *Id. in fragment. pro C. Cornel.* Lex abrogata. *Tacit.* 4. *hist. c.* 46. Abrogati consulatus, quos Vitellius dederat.

ABROGO, as, are, a. *annullare, togliere il vigore*, ἀκυρόω, ἀναιρέω, rescindo, dissolvo, antiquo, infirmo, irritum facio. Proprie est *rogatum tollo*, cum de legibus sermo est. Rogare enim *legem* est legem ferre, rogata, *i. e.* interrogata plebe, an velit aliquid ratum habere. Unde *abrogatur Legi*, cum lex prorsus tollitur: *Derogatur* autem *Legi*, vel *exrogatur*, cum pars detrahitur: *Subrogatur Legi*, cum aliquid adjicitur: *Obrogatur*, cum alia lex fertur prioris infirmandæ causa. *Cic. in fragment. l.* 3. *de republ. apud Lactant. lib.* 6. *c.* 8. Huic legi neque obrogari fas est, neque derogari ex hac aliquid licet, neque tota abrogari potest. *Id.* 3. *ad Attic. ep.* 23. *cujusdam legis caput referens*. Quod per legem Clodiam promulgare, abrogare, derogare, obrogare sine fraude sua non liceat; quodve ei qui promulgavit, abrogavit, derogavit, obrogavit, &c. Hinc *abrogare* idem fere est ac *antiquare*. Hæc tamen differentia intercedit, quod proprie *antiquabatur* lex, quæ promulgata non recipiebatur, *abrogabatur* vero ea, quæ postquam perlata erat, retractabatur. Utrumque conjungit *Liv. l.* 22. *c.* 30. Plebiscitum, quo oneratus magis, quam honoratus sum, primus antiquo, abrogoque. Sed late, & oratorio more loquitur. ¶ Dicimus autem *abrogare legem*, & *abrogare legi*. *Cic. in Bruto c.* 62. Tantum dicendo valuit, ut legem frumentariam abrogaverit. *Modestinus leg.* 102. *Digest. de verb. signif.* Derogatur legi cum pars detrahitur; abrogatur legi cum prorsus tollitur. Alia quæ afferuntur ex *Auct. ad Herenn. lib.* 2. *cap.* 10. ex *Liv. lib.* 9. *c.* 34. ex *Aurel. Vict. de Vir. illustr. c.* 73. & ex *Cic.* 1. *Phil. c.* 9. omnia dubiæ sunt lectionis. ¶ *Abrogare alicui magistratum*, est eum publica auctoritate magistratu privare, *privare, togliere*. *Cic.* 4. *Verr. c.* 57. Si tibi magistratum abrogasset. *Id.* 3. *Offic. c.* 10. Abrogare collegæ imperium. *Id.* 3. *de Leg. c.* 10. Potestatem intercedendi collegæ abrogare. *Valer. Max. l.* 7. *cap.* 7. *n.* 6. Abrogare jurisdictionem. ¶ Generatim *abrogare* ponitur pro auferre, detrahere. *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 10. Quæ res fidem abrogat oratori. *Cic. pro Rosc. Com. c.* 15. Abrogare fidem jurisjurandi. *Plin. l.* 2. *c.* 53. Abrogare vires beneficiis. *Ovid.* 2. *Trist. v.* 278. Et nimium scriptis abrogat ille meis. *h. e.* nimium detrahit. *fa troppo pregiudizio*. ¶ *Parcat sibi* abrogare affertur a quibusdam ex *Senec. in Herc. Oet. v.* 898. sed alii leg. *irrogare*. ¶ *Abrogare aliquem Italia* itidem a quibusdam adducitur ex *Aurel. Vict. de Vir. illustr. c.* 77. sed ibi legendum *fugare* ex MSS.

ABROICUS. *Non. c.* 3. *n.* 43. citat locum *Plauti in Abroico*, qui est titulus comœdiæ Plautinæ deperditæ: sed legendum videtur *Agroico*, *hoc est* Ἀγροίκῳ, agresti, rusticano.

ABRONUS Silo, Poeta Lat. tempore Augusti, discipulus Portii Latronis, qui obiit olymp. 194. Scripsit fabulas aliquot versibus. *Seneca Suasor.* 2.

ABROSUS, a, um, *roso, corroso*, nom. particip. ab *abrodo*. *Plin. lib.* 37. *c.* 6. Abrosæ corporis partes. *Id. ibid. cap.* 2. Abrosus calicis margo.

ABROTONITES, æ, est gen. m. & 1. decl. sed figurate neutro generi jungitur, ut *vinum abrotonites*: eaque figura a quibusdam recentioribus Grammaticis *appositio* dicitur; Græce est ἐπεξήγησις, & παράθεσις, ut docet *Voss. lib.* 7. *de arte Gramm. c.* 2. Est autem a Græco ἀβροτονίτης, ου, ὁ, quod primæ est declinationis: estque substantivum adjectivi vim habens, & jungitur cum altero substantivo *vinum* ea ratione, qua dicimus *urbs Athenæ*, *urbs Philippi*, *urbs Lugdunum*, &c. Sic *myrtites vinum*, *absinthites*, *scyllites*, & alia quamplurima, quæ genitivum habent in *æ*, accusativum in *en*. Quod si malis, hujusmodi voces *abrotonites*, *scyllites*, &c. esse adjectiva, dicendum erit, Latinos Scriptores Latine hæc vertendo Græcam loquendi rationem omnino retinuisse. Græce autem ἀβροτονίτης οἶνος dicitur, cum οἶνος sit masculinum. Est autem *abrotonites vinum* abrotono herba conditum. Ejus meminit *Columell. l.* 12. *c.* 35. Eadem ratione *Mareotis lacus* dicitur a *Plin. l.* 5. *c.* 10. qui Græce Μαρεῶτις λίμνη.

ABROTONUM, i, n. & Abrotonus, i, m. *abruotino, abruotina*, ἀβρότονον, herba est odoris jucunde gravis, flore aurei coloris, semine calidæ virtutis. Duo ejus genera commemorantur, campestre, quod mas, & Galaticum dicitur; & montanum, quod femina esse creditur, & Siculum etiam vocatur. Mas quoque aliud est campestre, quod sponte sua provenit, & cacumine suo se propagat; & hortense. Quod femineo adscribitur generi, vulgo cupressus dicitur, & a quibusdam Italice *santolina*. *Lucan. l.* 9. *v.* 920. fumoque gravem serpentibus urunt Abrotonum. *Plin. l.* 21. *c.* 10. Abrotonum odore jucunde gravi floret æstate. ¶ Varios habet in medicina usus, quos recenset *Plin. ibid. c.* 21. ¶ Legitur & Abrotanum.

ABRUMPO, is, upi, uptum, a. *rompere*, ἀπορρήγνυμι, rumpo, frango, perrumpo. *Liv. l.* 6. *c.* 6. Fuga abrumpentium vincula jumentorum. *Tacit.* 5. *Ann. c.* 63. Crurum, & poplitum venas abrumpit. ¶ Sæpius ponitur pro rumpendo dividere, & a reliquo separare. *Tacit.* 3. *hist. c.* 25. Abrumpuntur laxati ordines; nec restitui quivere, &c. *Plin. l.* 2. *c.* 92. Ex insula Cea amplius triginta millia passuum abrupta. *Id. l.* 5. *c.* 32. Mare Asiam abrumpit Europæ. ¶ Translate *Senec. in Herc. Oet. v.* 803. Fata sua abrumpere. *h. e.* vitam sibi adimere. *Virg. Æneid.* 8. *v.* 579. & *l.* 9. *v.* 497. Abrumpere vitam. *Senec. in Troad. v.* 939. cuise lucis invisæ moras. *Lucan. l.* 6. *v.* 610. herbis medios abrumpimus annos. *Virg.* 3. *Æn. v.* 55. abrumpere fas. *h. e.* violare. *Tacit.* 4. *hist. c.* 60. fidem per scelus. *Id.* 4. *Ann. c.* 50. spes, & metus. *Id.* 11. *Ann. c.* 26. simula-

mulationem. *deporre*. ¶ Est etiam ita rumpere, ut ad finem non perducatur. *Virg.* 4. *Æn. v.* 388. Medium sermonem abrumpere. *interrompere*. *Lucan. l.* 5. *v.* 659. ingentes actus abrumpere. *Plin. lib.* 5. *ep.* 5. Inchoatum aliquid abrumpere. *Id. lib.* 7. *ep.* 3. Ocium non abrumpere, sed intermittere. ¶ *Abrumpere se* est se veluti abruptis vinculis liberare. *Cic.* 14. *Phil. c.* 12. Legio Martia se prima latrocinio Antonii abrupit.

ABRUPTA, æ, f. *luogo scosceso, rupe*, locus abruptus, ἀπόῤῥωγάς. Affertur tum *Justini lib.* 7. *c.* 1. tum *Orosii lib.* 7. *c.* 9. *in fin.* exemplum, sed utrumque dubiæ est lectionis.

ABRUPTE, adverb. *exabrupto, esabrutto*. *Quintil. lib.* 3. *cap.* 8. *circa init.* Nec abrupte, nec unde libuit incipiendum. *h. e.* sine exordio, aut insinuatione. *Id. l.* 4. *c.* 1. *in fi.* Abrupte cadere in narrationem. *Justin. l.* 2. *c.* 15. Abrupte agere. *h. e.* temere, præcipitanter, sine prævia consultatione. ¶ *Ammian. l.* 20. *c.* 5. Velut incitatos torrentes, hostes abruptius inundantes. *h. e.* liberius, & effusius. *più furiosamente, e liberamente*. *Id. l.* 17. *c.* 7. Palantes abrupte flammarum ardores. ¶ Item absolute. *Macrob. lib.* 1. *in somn. Scip. c.* 19. *circa med.* Non abrupte *medium solem*, sed *fere medium* dixit.

ABRUPTIO, onis, f. *rompimento*, actus abrumpendi, ἀπόῤῥηξις. *Cic.* 2. *Divin. c.* 40. Pedis offensio nobis, & abruptio corrigiæ, & sternutamenta erunt observanda. ¶ Translate *Id. l.* 11. *epist.* 3. abruptionem pro divortio posuit, ut exponit *Manut.* Alii tamen ibi aliter leg. ¶ Pro interruptione usurpat *Fest.* in *Rumentum*.

ABRUPTUS, a, um, adject. *rotto, spezzato*, perruptus, fractus. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 66. Equus abruptis vinculis vagus. *Virg. Æn.* 3. *v.* 199. ingeminant abruptis nubibus ignes. *Id.* 12. *Æn. v.* 451. ubi ad terras abrupto sidere nimbus It mare per medium. *h. e.* effusa tempestate. V. Sidus. *Apul. de Mundo prope fin.* Abrupti imbres. *pioggie dirotte*. *Flor. l.* 4. *c.* 12. Torrentes abrupti. *torrenti precipitosi*. ¶ Item divisus, separatus. *Liv. lib.* 3. *c.* 19. *a med.* Plebs veluti abrupta a cetero populo. *Id. l.* 40. *c.* 2. Fastigia aliquot templorum a culminibus abrupta. ¶ Item interruptus, *interrotto*. *Silius Ital. lib.* 7. *v.* 156. abrupta liber iret ad arma quiete. *Stat.* 1. *Thebaid. v.* 325. Et caligantes abrupto Sole Mycenas. *h. e.* cum Sol ad cœnam Thyestis radios, lumenque condidit, & diem velut interrupit. ¶ Item præruptus, divulsus, atque adeo præceps, & invius, *scosceso, precipitoso, dirupato, erto*. *Liv. l.* 21. *c.* 36. Locus in miram altitudinem abruptus. *Curt. l.* 7. *c.* 11. Petra undique abscissa, & abrupta. *Id. l.* 8. *c.* 11. Rupes undique præceps, & abrupta. *Plin. l.* 11. *c.* 37. Nihil altius, abruptiusque. *Plin. Jun. l.* 9. *ep.* 39. Abruptissimæ ripæ. ¶ Absolute more substantivi. *Stat.* 3. *Theb. v.* 262. Jamque iter extremum cœlique abrupta tenebat. *h. e.* altissimas cœli partes. *Flor. l.* 2. *c.* 12. Positis per abrupta castris. *per luoghi scoscesi*. *Virg.* 3. *Æn. v.* 422. Sorbet in abruptum fluctus. *h. e.* in sinum profundum. *Stat.* 10. *Theb. v.* 523. *equi* immane paventes Abruptum mirantur agi. ¶ Translate *Albinovan. eleg.* 3. *v.* 4. Abrupta fides. *fede violata*. Et *Tacit.* 3. *hist. c.* 63. Abrupta spes. *rotto il filo della speranza*. *Id.* 1. *hist. c.* 48. Galbæ amicitia in abruptum tractus. *h. e.* in præceps. *Id. Ann.* 4. *c.* 20. Abrupta contumacia. *h. e.* præceps, & extrema. *Plin. lib.* 11. *c.* 51. Sibilus serpentibus longus testudini abruptus. *interrotto*. Sic *Stat. l.* 6. *Theb. v.* 185. abruptis obmutuit ore querelis. *Quintil. in proœm. l.* 6. Studia abrupta. *rotti, e tralasciati*. *Id. l.* 4. *cap.* 2. Sallustiana brevitas, & abruptum sermonis genus. *h. e.* concisum, truncatum, vel non cohærens, & veluti interruptum. *Id. l.* 3. *c.* 8. Abrupta initia. *h. e.* orationes abrupte inceptæ. *Macrob. l.* 4. *c.* 2. Oratio pathetica necesse est initium abruptum habeat. *h. e.* sine exordio. ¶ *Abruptus homo* dicitur a *Tertull. de cor. mil. c.* 1. qui præceps est, intractabilis, præfractus.

ABS, *da*, ἀπὸ, præposit. ablativo serviens, idem quod *a*, & *ab*, neque tamen adeo frequentis usus apud Latinos Scriptores, si Comicos excipies: nam sæpissime legitur apud *Plautum*. Præponitur dictionibus incipientibus a *q*, & *t*. *Terent. Adelph.* 2. 3. 1. Abs quivis homine. *Cic. Famil.* 7. *ep.* 31. Vincam te, vel vincar abs te. ¶ Sunt qui putant præponi etiam verbis incipientibus ab *r*, & *s*, confirmantque exemplis a *Plauto*, *Terent. Sallust. Cæsare*, & *Livio* petitis, sed non antiquas optimas eorum editiones consuluisse videntur, in quibus *ab*, vel *a* legitur non *abs*. Idem dicendum de loco *Gellii lib.* 18. *cap.* 14. ubi veter. opt. editiones habent *ab re*, non *abs re*: quod etiam *Cellar.* adverterat *in Antibarb.* ¶ Docet *Cic.* in *Orat. c.* 47. hanc præpositionem *abs* (ita enim ibi legendum videtur, non *ab*) suo tempore parum admodum in usu fuisse; solumque in accepti tabulis mansisse, & ne his quidem omnium: in reliquo sermone mutatam esse in *ab*, vel in *a*.

ABSCEDENS, tis, nom. particip. *che s' allontana, o si parte*, ἀφιστάμενος. *Plin. l.* 2. *c.* 99. Quod Luna accedens corpora impleat, abscedens inaniat. *Abscedentia* dicuntur a Medicis collectiones humorum in aliqua parte corporis, & inde pure facto erumpentium, *posteme, apostemе*, ἀποστήματα. *Cels. l.* 5. *c.* 18. *n.* 18. Satisque omnia abscedentia digerit murex combustus. ¶ In picturis abscedentia dicuntur, quæ colorum temperamento remotiora repræsentantur, sicut *prominentia*, quæ spectanti propius extare videntur. *Vitruv. in præfat. l.* 7. Et quæ in planis frontibus sunt figuratæ, alia abscedentia, alia prominentia esse videantur.

ABSCEDO, is, essi, essum, n. *partire, ritirarsi*, ἀφίσταμαι, ἄπειμι, cedo, discedo, recedo. *Cic.* 2. *Divin. c.* 16. Cor est in extis: jam abscedet, simul ac molam insperseris. *Liv. l.* 27. *c.* 50. Nunquam Senator a curia abscessit, aut populus e foro. *Plin. l.* 2. *c.* 17. Longius a Sole abscedere. *Plaut. Capt.* 2. 3. 74. Abscedere extemplo e conspectu. *Ovid.* 6. *Metam. v.* 362. Procul abscedere. *Nepos in Iphicr. c.* 2. Thebani Sparta abscessissent. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 58. Rhodum abscedere. *Plaut. Rud. prol. v.* 66. Navis in altum abscessit. ¶ A Medicis abscedere dicuntur humores, qui in aliqua corporis parte collecti corrumpuntur, & in ulcus eunt. *Cels. l.* 7. *c.* 12. *n.* 4. Sub lingua quoque interdum aliquid abscedit. Adde *lib.* 5. *c.* 18. *sect.* 18. V. Abscedens. ¶ Translate *Liv. l.* 26. *c.* 7. Abscedere incepto. *desistere*. *Id. l.* 9. *c.* 3. Civilibus muneribus abscedere. *ritirarsi dalle cariche*. *Terent. Hecyr.* 5. 2. 15. Cito ab eo hæc ira abscedet. *Plaut. Merc.* 1. 2. 29. Ægritudo abscedit. *Sil. l.* 12. *v.* 560. credens abscedere vitæ, Quod sopor eripiat, tempus. ¶ Passive impersonaliter. *Liv. l.* 29. *c.* 2. Nec ante abscessum est, quam &c. *Id. l.* 27. *c.* 4. Negat e republica esse, vestigium abscedi ab Annibale. ¶ *Abscessem* pro *abscessissem* syncope. *Silius l.* 8. *v.* 109. nec abscessem thalamo, ni magna minatus. ¶ *Abscessit*, *h. e.* mortuus est. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 578. *n.* 1.

ABSCESSIO, onis, ἀπόστασις, *allontanamento, partenza*. *Cic. de Univers. c.* 12. Cum ad corpora necessitate accessio fieret, tum abscessio. *Dictys Cretens. de B. Trajan. lib.* 1. *cap.* 5. Alexander abreptis quæ cupierat abscessionem properabat.

ABSCESSUS, us, m. *allontanamento, partenza*, abscessio, recessus. *Cic. l.* 1. *c.* 10. Quod pars terræ appulsu solis exarserit, pars obriguerit longinquo solis abscessu. *Virg.* 10. *Æn. v.* 445. Rutulum abscessu. ¶ A Medicis dicitur concursus mali humoris in aliquam corporis partem, ex quo suppuratio, & ulcus fit, *postema*, ἀπόστημα. *Cels. l.* 5. *c.* 18. *sect.* 2. Si materia extrahenda est, ut in incipiente abscessu, in suppuratione, &c. Et *n.* 5. Prodest impositum minutis, majoribusque abscessibus. ¶ Solinus *c.* 32. de Nilo loquens abscessum posuit pro aquarum incremento, & exuberantia, si vera est ea lectio, quam tuetur Salmasius.

ABSCIDO, is, idi, isum, a. 3. *tagliare, tagliar via*, ἀποτέμνω, idem quod abscindo: ex *abs*, & *cædo*. Differunt in quantitate præteriti, quæ brevis est in pænultima ab *abscindo*, longa ab *abscido*. *Pallad. in Jun. tit.* 2. Mense postremo tritici messis absciditur. *Ammian. l.* 30. *c.* 5. (*al.* 21.) *sub fin.* Dexteram militis jussit abscidi. *Arnob. sub fin. l.* 6. Neque illis remediis audacia possit abscidi. *Ovid. Metam.* 12. *v.* 362. Abscidit jugulo pectusque, humerumque sinistrum. ¶ In aliis temporibus extra præteritum alia exempla congessere *Jo. Rhod. in Scribon. Larg. compos.* 100. & *Pareus in Lex. Plaut.* ex *Virgil. Plauto, Celso, Quintil. Claudian.* & al. quæ omnia fere dubiæ sunt lectionis, & facile ad *abscindo* trahi possunt. V. *Abscissus*.

ABSCINDO, is, idi, issum, ere, a. *lacerare, tagliare, dividere*, ἀποσχίζω, scindo, lacero, divido: ex *ab*, & *scindo*. *Cic. Verr.* 7. *c.* 1. Tunicam ejus a pectore abscidit. *Virg.* 2. *Georg. v.* 23. Plantas abscindere de corpore matrum. *Tacit.* 16. *Ann. c.* 11. Abscindere venas. *Plaut. Amph.* 2. 1. 7. Abscindere linguam alicui. *Lucan. l.* 6. *v.* 563. Illa comam læva morienti abscidit ephebo. *In vet. epigr.* (quod alii C. *Julio Cæsari*, alii *Germanico* tribuunt.) Abscidit tenerum lubrica testa caput. *Cic. Phil.* 11. *c.* 2. Cervicibus caput abscidit. Alii aliter leg. *Virg.* 5. *Æn. v.* 685. humeris abscindere vestem. *Id.* 3. *Æn. v.* 418. Pontus Hesperium Siculo latus abscidit. *Plin. l.* 4. *c.* 10. Athon Xerses continenti abscidit. ¶ Translate *Liv. l.* 9. *c.* 23. Nos omnium rerum respectum, præterquam victoriæ, nobis, abscindamus. *togliamo ogni altro riguardo*. Et *lib.* 35. *cap.* 45. Abscindere spem. *Petron. in satyr. cap.* 108. causam miseriarum. *Horat. epod.* 16. *v.* 35. Abscindere reditus dulces. *h. e.* intercludere, impedire. *Id. l.* 1. *sat.* 2. *v.* 111. inane abscindere soldo. *h. e.* separare. *Lucan. l.* 4. *v.* 503. Abscidit nostræ multum sors invida laudi. ¶ Cum præteriti pænultima producitur, volunt esse ab *abscido*, quod V.

ABSCISE)
ABSCISIO) V. Abscissus.

ABSCISSE, adverb. *brevemente, in ristretto*, ἀποτόμως, breviter, concise, velut abscindendo superflua. *Valer. Max. l.* 3. *c.* 7. *extern. n.* 6. Si verba numeres, breviter, & abscisse; si sensum æstimes, copiose, & valenter. *Calistrat. lib.* 50. *Dig. tit.* 6. *leg.* 5. Demonstratur varie, nec abscisse. V. Abscissus.

ABSCISSIO, onis, f. *il tagliar via, troncamento*, ἀποκοπὴ, actus abscindendi. Translate *Scribon. Larg. compos.* 100. Facit bene hæc compositio ad suspirium, & ad vocis abscissionem. ¶ Est etiam schema rhetoricum. *Auct. ad Heren. l.* 4. *c.* 53. Significatio est, quæ plus in suspicione relinquit, quam positum est in oratione. ea fit per exuberationem, ambiguum, consequentiam, abscissionem, similitudinem. Et *c.* 54. Per abscissionem, si, cum incipimus aliquid dicere, præcidimus; & ex eo, quod jam diximus, satis relinquitur suspicionis, sic: Qui ista forma, & ætate nuper alienæ domui: nolo plura dicere. V. Abscissus.

ABSCISSUS, a, um, *tagliato, troncato, diviso*, nom. particip. ab *abscindo*. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 303. Caput abscissum. *Plin. l.* 4. *c.* 1. Insula abscissa a continenti. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 72. Abscissus in duas partes exercitus. *Id. l.* 3. *B. Gal. c.* 14. Funes abscissi. Apud *August. l. de Civ. Dei, c.* 7. *ad fin.* est exsectus, eviratus. ¶ Item abruptus, præruptus, *scosceso, precipitoso*. *Liv. l.* 25. *c.* 36. Nec quicquam satis arduum, aut abscissum erat, quod hosti ascensum difficilem præberet. *Id. l.* 32. *c.* 4. Saxum undique abscissum. ¶ Translate *Liv. l.* 35. *c.* 45. Abscissa spes. *troncata, tolta*. *Cic. de provinc. consul. c.* 14. Res abscissæ. *h. e.* afflictæ, imminutæ. *Alii leg.* accisæ. *Quintil. l.* 9. *c.* 4. Cur alia paucioribus verbis satis plena, vel nimium, alia pluribus brevia, & abscissa sunt? *h. e.* trunca, manca, non cohærentia. *Scribon. Larg. compos.* 74. Abscissus sonus vocis. *h. e.* interruptus, impeditus. ¶ Interdum ponitur pro rigido, severo, duro, *severo, rigido, risoluto*. *Valer. Max. l.* 2. *c.* 7. *n.* 14. Abscissum castigationis genus. *Id. l.* 6. *c.* 5. *n.* 4. *extern.* Abscissior justitia. Et *c.* 3. *n.* 10. Abscissa sententia. ¶ *Abscisus* unico *s*, pro abscissus, item

abscise, & *abscisio* leguntur in multis opt. codicib. probatorum Scriptorum, quos in his vocibus allegavimus: & sunt *Drakemborch. ad Liv. l.* 31. *c.* 34. & *Joann. Rhod. ad Scribon. Larg. compos.* 100. qui exempla quamplurima ad hanc lectionem confirmandam large suppeditabunt.

ABSCONDITE, adverb. *nascostamente*, *oscuramente*, latenter, obscure, κρυφίως. *Cic. l.* 2. *Invent. c.* 23. Non implicite, & abscondite, sed patentius, & expeditius. *Id.* 3. *de Fin. c.* 1. Abscondite disserere.

ABSCONDITOR, oris, *nasconditore*, qui abscondit. *Jul. Firmic. l.* 5. *c.* 15. Rerum humanarum absconditores. *Tertull. l.* 4. *advers. Marcion. c.* 25. Qui absconditor non fuit.

ABSCONDITUS, a, um, *nascosto*, *occulto*, ἀπόκρυφος. *Cic.* 3. *Catil. c.* 1. Insidiæ absconditæ. *Id.* 2. *Phil. c.* 42. Absconditi gladii. *Lucret. l.* 1. *v.* 902. Silvis abscondita flamma. *Cic. pro dom. c.* 54. Absconditum jus pontificum.

ABSCONDO, is, ondi, & ondidi, onditum, (rarius onsum) a. 3. *nascondere*, *occultare*, κρύπτω, celo, abdo, occulto, ex *abs*, & *condo*. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 41. Quo studiosius absconditur, eo magis apparet. *Curt. l.* 6. *c.* 6. Fumus absconderat cælum. *Pompon.* apud *Non. c.* 2. *n.* 59. Nunquid abscondidisti inter nates? *Plaut. in fragment. apud Priscian. lib.* 10. *pag.* 890. *Pursch.* secundum aram aurum abscondidi. *Silius lib.* 8. *v.* 191. vitreisque abscondidit antris. *Cæcil.* apud *Non. loc. cit.* Hic in tenebris intus sese abscondidit. *Virg.* 4. *Æn. v.* 337. Abscondere fugam furto. *h. e.* furtim fugere. *Columel. de arborib. c.* 7. Abscondi in terram. *Plaut. Cistell.* 1. 1. 65. Abscondere in latebras. *Flor. l.* 4. *c.* 2. *ad fin.* Sextum fortuna in Celtiberiam abscondit. *Senec. Thyest. v.* 721. In vulnere ensem abscondere. ¶ *Abscondi* dicuntur sidera, quæ occidunt, & a nobis non conspiciuntur. *Virg. Georg.* 1. *v.* 221. Ante tibi Eoæ Atlantides abscondantur. ¶ Abscondere locum aliquem dicuntur, qui recedendo ejus conspectum amittunt, *perder di vista*. *Virg. Æn.* 3. *v.* 291. aerias Pheacum abscondimus arces. *Claudian. l.* 3. *de raptu Pros. v.* 140. Sicaniam quærit, cum necdum absconderit Iden. ¶ Translate *Senec. ep.* 70. Cursu rapidissimi temporis primum pueritiam abscondimus, deinde adolescentiam, &c. ¶ Participia *absconditus*, & *absconsus*. V. suis locis.

ABSCONSE, adverb. *nascostamente*, clam. *Hygin. fab.* 184. Filium infantem mater absconse ad hospitem mandavit. *Firmic. l.* 2. *Astronom. c.* 2. Vides quam apte, quam absconse.

ABSCONSIO, onis, verbale, ἀπόκρυψις. Affertur a Lexicographis quibusdam ex *Plin. l.* 8. *c.* 16. *sed ibi legitur Abscondente* pro *Absconsione*.

ABSCONSOR, oris, *nasconditore*, ἀποκρύπτης. *Jul. Firmic. l.* 3. *Matheseos cap.* 8. & 11. Absconsores auri, & divitiarum faciet.

ABSCONSUS, a, um, *nascosto*, particip. ab *abscondo*, sed minus usitatum, quam absconditus. *Fulgent. l.* 1. *Mythol. c.* 21. Negotium absconsum. *Jul. Firmic. l.* 3. *c.* 8. Absconsæ artes.

ABSEGMEN, inis, n. *pezzo*, frustum ab aliqua re desectum. *Festus in Penitam.* Penitam offam Nævius appellat absegmen carnis cum coda.

ABSENS, tis, *assente*, *lontano*, ἀπών, particip. ab *absum*. Dicitur tum de personis, tum de rebus. *Cic.* 3. *Offic. in fine*. Et præsens tecum propediem, & dum aberis, absens loquar. *Id. Verr.* 4. *c.* 17. De absente secundum præsentem judicare. *Id. ad Brut. ep.* 16. Habere rationem absentium. *Plaut. Stich.* 1. 1. 5. Quorum nos negotiis absentum sollicitæ sumus. *Martial. l.* 9. *epigr.* 78. Absens rogus. *Horat. l.* 1. *ep.* 11. *v.* 21. Rhodos absens. *Gell. l.* 20. *cap.* 10. hos versus ex octavo Annali absentes dixi. *h. e.* memoriter recitavi, cum liber abesset. ¶ *Absente nobis* pro *absente me*, vel *absentibus nobis*, ἀρχαϊσμός est, seu antiqua loquendi ratio, qua Comici interdum usi sunt. *Terent. Eun.* 4. 3. 7. Nescio quid profecto absente nobis turbatum est domi. Adde *Afran.* apud *Non. c.* 2. *n.* 66. Et V. Præsens. ¶ Absentes interdum dicebant mortuos, leniori vocabulo ominosam rem significantes. *Plaut. Cas. prol. v.* 20. ¶ Superlativum *absentissimus* legitur apud *Augustin. l.* 4. *Confession. c.* 4.

ABSENTANS V. Absento.

ABSENTATUS V. Absinthiatus.

ABSENTIA, æ, f. *assenza*, *lontananza*, ἀπουσία. *Cic. in Pis. c.* 16. Confer nunc absentiam tuam cum mea. *Sueton. in Cæsar.* 23. Propugnare absentiam alicujus. Adde *Anton. ad Cicer. post epist.* 13. *lib.* 14. *ad Attic.*

ABSENTIVUS, *assente*, diutius absens. *Petron. Satyric. c.* 33. Ne absentivus essem omnem voluptatem mihi negavi. ¶ Alii tamen aliter legunt.

ABSENTO, as, are, *assentare*, *allontanare*, ablego, absentem facio. *Claudian. de raptu Proserp. l.* 3. *v.* 213. vetitamque Dearum Colloquio patriis procul absentaverit astris. *Alii leg.* patriisque procul mandaverit: *alii* patriis procul amandaverit. ¶ Hinc participium *absentans* pro *absens*. *Sidon. l.* 9. *ep.* 13. *in fin.* Pari tempore absentans Ulysses. ¶ Afferri solet etiam locus *Petronii in Satyr.* sed dubia est ibi lectio: item locus *Messalæ Corvini*, qui dicitur auctor cujusdam libelli *de progenie Augusti*, sed auctoritatis omnino incertæ.

ABSIDA, æ, f. idem ac absis. *Paulin. Nolan. epist.* 32. *ad Sever. n.* 17. Sed de hac absida, an abside dicere magis debuerim, tu videris. Ego nescire me fateor, quia hoc verbi genus nec legisse reminiscor. *Tutius igitur* absis *usurpabitur*.

ABSIDATUS, a, um, adject. *fatto a volta*, curvatus in absidem, fornicatus, ut Absidata porticus apud *P. Victor. de regionib. Urb. Rom.* gio: ex *ab*, & *salio*. *Lucret. l.* 6. *v.* 1215. Aut procul absiliebat, ut acrem exiret odorem. *Stat.* 6. *Thebaid. v.* 97. fugere feræ, nidosque tepentes Absiliunt (metus urget) aves.

ABSIMILIS, le, *dissimile*, dissimilis, ἀνόμοιος. Fere usurpatur præcedente negativa particula. *Sueton. in Othon. c.* 1. Non absimilis facie Tiberio principi fuit. *Plin. l.* 8. *c.* 33. Rostrum haud absimile suillo. *Colum. l.* 6. *c.* 17. Odoris gravis, neque absimilis bitumini.

ABSINTHIATUS, a, um, *condito d' assenzio*, *assenziato*. *Senec. Suasor.* 6. (*al.* 7.) *in elog. de morte Cicer.* Decipere vos conar, veluti salutarem pueris daturus potionem absinthiati poculi. ¶ *Absinthiatum* absolute vinum absinthii succo conditum. *Lamprid. in Heliogab. c.* 21. Rosato, & absinthiato vulgus ad bibendum invitavit. *Salmasius* in optimo quodam Codice legisse se ait *absentato*: additque circa Heliogabali tempora Latinos & *absentum* pro *absinthium*, & *absentatum* pro *absinthiatum* usurpasse, idque ex recentiorum Græcorum consuetudine, qui ἀψίνθατον scribant.

ABSINTHITES, æ, m. *vino condito d' assenzio*, vinum absinthio conditum. *Columell. l.* 12. *c.* 35. & *Plin. l.* 14. *c.* 16. ubi & ejus conficiendi rationem docent. V. Abrotonites.

ABSINTHIUM, ii, n. *assenzo*, vulgo *buonmaestro*. Quidam dici volunt ἀψίνθιον, quasi ἀπίνθιον, quod ob insignem amaritiem non facile bibatur. Alii ab ἅπτεσθαι, *i. e.* contrectare per antiphrasim, quod nullum animal ob eximiam amaritudinem hanc herbam attingat. *Stephanus* docet etiam per *y* ἀψύνθιον, scribi, tamquam gentile ab Ἄψυνθος, quæ est urbs Thraciæ, circa quam copiose proveniat. Verum sine *y* scribitur passim a Græcis. Scribi potest etiam *apsinthium*. V. *Absis*. Est autem herba notissima, foliis incanis, multipliciter fissis, insigni amaritie prædita, ut dictum est, odore gravi. Ejus plura genera recenset *Plin. l.* 27. *c.* 7. Santonicum appellatum a Galliæ civitate; Ponticum a Ponto, omnium præstantissimum; Italicum omnium amarissimum. Multi est usus in medicina: quod pluribus persequitur *Id. ibid.* Dari autem præcipue solet pueris, qui vermibus infestantur: & ne propter amaritiem respuant, folia ejus dantur ficu latentia, aut succus poculo melle illito: quam rem præter *Plin. loc. cit.* docet etiam *Lucret. l.* 1. *v.* 934. ¶ Apud Romanos Latinarum feriis quadrigæ certare solebant in Capitolio, & qui vicisset, absinthium bibebat: *credo*, inquit Plin. loc. cit. *sanitatem præmio dari honorifice arbitratis majoribus*. ¶ Est etiam absinthium marinum, quod & Seriphium dicitur, angustius priore, minusque amarum: cujus ramum Isiaci sacerdotes præferunt in sacris. *Plin. loc. cit.* ¶ Translate ponitur pro re molesta quidem, sed tamen salutari. *Quintil. l.* 3. *c.* 1. Sed nos veremur, ne parum hic liber mellis, & absinthii multum habere videatur; sitque salubrior studiis, quam dulcior.

ABSINTHIUS, ii, m. *assenzio* idem quod Absinthium. *Varr. apud Non. c.* 3. *n.* 4. & *cap.* 4. *n.* 279. Quid medico mihi est opus, absinthium ut bibam gravem?

ABSIS, vel Apsis, idis, f. ἀψίς, & ἁψίς, ῖδος, ἡ, ab ἅπτω, necto, connecto (ἅψις, enim est tactus, tactio, ab ἅπτομαι, tango) Latine scribitur sine *h*, quia nec Græce semper aspiratio adhibetur: recte etiam scribitur cum *b*. nam Græcum ψ in *bs* non in *ps* verti consuevit, ut ἀψίνθιον, *absinthium*; & præterea apud nos eadem ferme vi pronuntiari solent. Græce primo significat connexionem: deinde curvaturam rotæ, *h. e.* ligneum illum circulum, quo infiguntur radii: sed harum notionum apud Græcos tantum adhuc exempla vidimus. Latine interdum accipitur pro curvatura fornicis, seu arcu, aut camera, *volta*: quia hujusmodi substructio unam cum altera partem connectit, & ligat. *Plin. l.* 2. *ep.* 17. Adnectitur angulo cubiculum in absida curvatum, quod ambitum solis fenestris omnibus sequitur. *absida* accusativus est Græce positionis pro *absidem*. Sunt qui leg. *aspida curvatum*, *h. e.* in formam aspidis circumactum. quod minus placet. *Plinius senior* describens unam ex Pyramidibus Ægypti, quæ Sphingem repræsentabat, *absidem* vocat summum capitis verticem, qui curvatus in modum fornicis est. *Altitudo*, inquit, *a ventre ad summam absidem in capite*, *pedum* LXII. Ita legit *Harduin.* Alii *ad summum apicem*. ¶ Præterea *absis* interdum ponitur pro interiori sacrarum ædium parte, quæ plerumque arcuato opere superius construi solet, *capella fatta a volta*, *il coro*. *Isidorus l.* 15. *c.* 8. *Orig.* interpretatur *lucidam*, eo quod lumine accepto per arcum resplendeat; nempe fortasse ab ἅπτω, accendo. In hujusmodi cellis SS. Martyrum reliquiæ condebantur. Earum figuram conatur verbis describere *Salmasius* in *Solini cap.* 55. Absidum sacrarum mentio fit apud *Augustin. epist.* 203. & *Paulin. Nolan. ep.* 12. ¶ Præterea *absides* sunt lances escariæ rotundæ, & concavæ instar arcuati operis, *piatti tondi*, *e concavi*. *Ulpian. Dig. lib.* 34. *tit.* 2. *leg.* 20. Sed nec aurea emblemata, quæ in absidibus argenteis essent. ¶ Denique *absis stellarum* dicitur ab Astrologis curvatura circuli, quem stella motu suo proprio describit: quæ Arabico vocabulo in Scholis usitato *aux* dicitur. Est autem duplex. nam quæ altior est, & a terra remotior dicitur *summa absis*, quæ inferius posita, & terræ propior, *ima absis*. Hoc sensu sæpe usurpatur a *Plin. l.* 2. *c.* 15. 16. & 17. Harum absidum figuram exhibent Astrologi cujus auxilio multo sane facilius hæc intelligi poterunt. Idem *Plin. ibid. c.* 18. *commissuras absidum* vocat, quas Astrologi *nodos*, ubi scilicet unius sideris orbita alterius orbitam intersecat. ¶ Græce in pænultimis aliquorum circumflectitur, atque adeo producitur, quod fecit *Homer. Iliad.* ο. & alii. Quare etiam Latine producenda est.

ABSISTO, is, stiti, ere, n. *star lontano*, *partirsi*, ἀφίσταμαι, discedere, recedere: ex *ab* & *sisto*. *Plaut. Trucul.* 2. 6. 32. Ubi illa est,

Virg. Æn. 12. *v.* 101. totoque ardentis ab ore Scintillæ absistunt. *h. e.* erumpunt. ¶ Sæpe ponitur pro desistere, relinquere, διαλίπω, *lasciare*. *Liv. l.* 32. *c.* 4. Absistere incepto. *Id. l.* 9. *c.* 34. Nec ante continuando abstitit magistratu, quam &c. *Horat. l.* 1. *sat.* 3. *v.* 104. Absistere bello. *Liv.* 9. *c.* 15. obsidione. *Id. l.* 24. *c.* 20. *ad fin.* spe quippiam faciendi. ¶ Cum infinito. *Liv. l.* 36. *c.* 35. Ne ingratis quidem benefacere absistam. *Virg.* 6. *Æn. v.* 399. Absiste moveri. *Id.* 8. *Æn. v.* 403. absiste precando Viribus indubitare tuis. ¶ Cum dativo. *Silius l.* 15. *v.* 190. absiste labori Ancipiti. Al. leg. *labore*. ¶ Cum gerundio. *Liv. l.* 29. *c.* 33. Verminam prope vestigiis instantem, absistere sequendo coegit. Nisi malis esse ablativum a *sequendus*: quod rectius videtur. ¶ Impersonaliter *Liv. l.* 21. *c.* 6. Si non absisteretur bello. ¶ Sine casu est cessare, desinere, *cessare, por fine, fermarsi*. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 31. Cæde visa miles abstitit. *Virg.* 1. *Æn. v.* 196. Nec prius absistit, quam &c. ¶ *Abstis* pro *obstitit* putat *Priscian. l.* 9. *pag.* 862. *Putsch.* usurpatum fuisse ab *Ovid. Metam.* 11. *v.* 479. *& quæ pars admonet, abstit*. Ubi tamen alii passim leg. *absit*.

ABSITUS, a, um, longe situs, dissitus. *Paulin. Nolan. in Nat.* XIII. *S. Fel. edit. Murator. v.* 352. alio procul absitus orbe.

ABSŎCER, eri, m. *bisavolo di mia moglie, o di mio marito*, uxoris meæ, vel viri mei proavus, *h. e.* pater avi uxoris meæ, vel viri mei. Socer enim est pater viri, vel uxoris, prosocer avus, absocer proavus. *Capitolin. in Gordian. c.* 2. Socero, prosocero, & duobus absoceris Consulibus ipse Consul.

ABSOCRUS, us, f. *bisavola di mia moglie*, uxor absoceri. V. vocem præced. Quemadmodum a *socer* fit *socrus*, a *prosocer prosocrus*, ita ab *absocer absocrus*. Quam quidem vocem tametsi nullo adhuc Latino exemplo confirmare potuimus, amandare nihilominus inter barbaras nequimus, cum adeo firmo genuinæ analogiæ fundamento nitatur.

ABSOLESCO, is, n. 3. *andar in disuso*, ἀπαρχαΐζομαι, obsolescere, insolitum fieri. *Tertull. in exhortat. ad castit. cap.* 6. Utinam continentiam indicens, & compescens concubitum absolescit illud, Crescite, & multiplicamini. *Quidam putant usurpari hic active pro* obsolefacere.

ABSOLVO, is, olvi, lutum, a. *slegare, sciorre*, ἀπολύω, solvo, vinculis libero: ex *ab*, & *solvo*. *Apulej. l.* 1. *Metam.* Heus tu, ubi es? inquam: valvas stabuli absolve. *h. e.* pessulorum sublatis retinaculis resera. *Plaut. Milit.* 4. 7. 17. Navim cupimus absolvere. *Alii rectius leg.* solvere. Adde *Sever. in Ætna v.* 346. ubi pro *dissolvere* positum est. ¶ Translate est liberare quocumque modo, *liberare*. *Cic. pro Rosc. Com. c.* 12. Cur de fundo decidit, & judicio non absolvitur? Cur tam imperite facit, ut nec Roscium stipulatione alliget, neque a Fannio judicio se absolvat? *h. e.* ex parte Fannii se liberet a litibus. *Tacit.* 4. *Ann. c.* 23. Is annus populum R. longo bello absolvit. *Sallust. in fragment. in oratione Macri Licinii trib. pleb.* Sic nec absolvit cura familiari tam parva res. *Apulej. l.* 1. *de dogm. Plat.* Animam non perituram, cum corpore fuerit absoluta. *Prudent. Cathemer.* 12. *v.* 146. Quo non liceret matribus Cum pondus alvi absolverent &c. *h. e.* cum fœtum veluti constrictum alvi vinculis ederent in lucem. *Ulpian. l.* 4. *Dig. tit.* 8. *leg.* 3. Absolvi tutelæ. *h. e.* tutelę onere liberari. Et subintelligitur ablativus *cura*, *onere*, aut quid simile. ¶ In re judiciali est innocentem declarare, crimine liberare, *assolvere*. *Liv. l.* 2. *c.* 8. Latæ deinde leges, quæ regni suspicione consulem absolverent. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep. ult.* Drusus erat de prævaricatione a Tribunis Ærariis absolutus. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 13. Cœlius judex absolvit injuriarum eum, qui Lucilium poetam læserat. subaudi *crimine*. *Cic.* 4. *Verr. c.* 8. Hunc hominem Veneri absolvit, sibi condemnat. *Id.* 6. *Verr. c.* 45. Servus ille innocens omnibus sententiis absolvitur. *a pieni voti*. ¶ Est etiam dimittere, expedire, *sbrigare, lasciar andare*. *Plaut. Epid.* 3. 4. 30. Te absolvam brevi. *Id. Mostell.* 3. 2. 153. Omnino ut te absolvam, nullam conspicio avem. *per isbrigarti*. *Id. Amph.* 5. 1. 45. Quæso absolvito hinc me. ¶ *Absolvere creditorem* est soluto, quod debetur, pretio creditorem dimittere, *pagare*. *Ulpian. Dig. l.* 22. *tit.* 1. *leg.* 37. Si mutuatus sim pecuniam, ut creditorem tuum absolvam. *Terent. Adelph.* 2. 4. 13. Ad forum ibo, ut hunc absolvam. ¶ Absolvere, & liberare ex pignoribus domum, & possessionem *Modestin. lib.* 34. *Dig. tit.* 3. *leg.* 20. *h. e.* solutis pignoribus liberam reddere. ¶ Sæpe est perficere, ad exitum perducere, complere, *finire*, *compire*. *Cic.* 3. *Offic. c.* 2. Ut nemo pictor esset inventus, qui Coæ Veneris eam partem, quam Apelles inchoatam reliquisset, absolveret. *Id.* 1. *de leg. c.* 3. Neque tam facile interrupta contexo, quam absolvo instituta. ¶ Est autem discrimen inter hæc. nam *absolvere* est rem ad finem quoquo modo perducere: *perficere* est ita rei finem imponere, nihil ut desit. *Cic.* 4. *de Fin. c.* 13. Quid est quod a natura absolvi, & perfici debeat? *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 36. In omni natura necesse est absolvi aliquid, ac perfici. ¶ *Absolvere rem paucis*, breviter narrare, expedire, *sbrigarsi in poche parole*. *Sallust. in Catil. cap.* 4. *sub fin.* De Catilinæ conjuratione paucis absolvam. *Id. in Jugurth. cap.* 19. *extr.* Cetera quam paucissimis absolvam. ¶ Absolvere promissum, *adempiere la promessa*, *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 11. ¶ Absolvere fidem, *h. e.* liberare, cui contrarium est *fidem obligare*. *Tacit.* 2. *hist. c.* 60. ¶ Absolvere diem, est vitam finire. *Avien. in Perieg. v.* 544. ¶ Absolvere litem, est dirimere. *Terentian. Maur. de Metr. de pentametro versu in fi. pag.* 2422. *Putsch.* ¶ Solinus usurpavit pro evincere, demonstrare. Sic enim habet *cap.* 2. (*al.* 8.) Bacchus absolvit, Gallorum veterum propaginem Umbros esse.

ABSOLŪTE, adverb. *perfettamente, compitamente*, τελέως, perfecte. *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 10. Cum adjumenta nostra exposuerimus, contrariaque dissolverimus, absolute nimirum munus oratorium confecerimus. *Id. l.* 2. *cap.* 19. Hisce igitur quinque partibus ut absolutissime utamur, hoc modo tractabimus, &c. *Senec. epist.* 52. Fluctuamus inter varia consilia: nihil libere volumus, nihil absolute, nihil semper. *Sueton. de Gramm. c.* 4. Ut illum quidem absolute, hunc mediocriter doctum existiment. *Macrob. l.* 2. *in Somn. Scip. c.* 15. Ut absolutius liqueat. *Cic. in Top. c.* 8. In oratoriis artibus, quæstionis genere proposito, quod sint ejus formæ, subjungitur absolute. *determinatamente, compitamente*. Et *Tuscul.* 5. *c.* 18. *ad fin.* Omnia profluenter, absolute, prospere. *Scævola Digest. lib.* 33. *tit.* 1. *leg.* 13. *ad fin.* Respondi, non posse absolute responderi, cum multa oriri possint, &c. *non potersi dare una assoluta, e compita risposta*. Et *Plin. in præfat. histor. nat. de pictorib.* Absoluta opera pendenti titulo inscripsisse: Apelles faciebat, aut Polycletus, &c. Tria, non amplius, ut opinor, absolute traduntur inscripta: Ille fecit. ¶ Item breviter. *Auson. ep.* 16. *ad Prob. v.* 7. Possum absolute dicere, sed dulcius circumloquar. ¶ Absolute proferre, seu construere verbum aliquod, est eum usurpare sine casu. *Priscian. lib.* 18. *pag.* 1160. *Putsch.* & *lib.* 8. *pag.* 795.

ABSOLUTIO, onis, f. *assoluzione*, ἀπόλυσις, liberatio a crimine. *Cic. pro Cluent. c.* 27. Sententiis decem, & sex absolutio confici poterat. *Id. Catil.* 3. *c.* 4. Absolutio Virginum. *Id Famil.* 3. *ep.* 11. Absolutio majestatis. *Sueton. in Vespas. c.* 16. Reis absolutiones venditare. *Justin. l.* 9. *c.* 4. Absolutionem dare. ¶ Item perfectio, *perfezione*, πλήρωσις. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 28. Hanc absolutionem, perfectionemque in oratore desiderans. *Id.* 2. *de Invent. c.* 9. Habitus in perfecta & constanti animi aut corporis absolutione consistit. ¶ Pertinet etiam ad rem oratoriam. *Id.* 1. *de Invent. c.* 22. Partitio debet habere brevitatem, absolutionem, paucitatem &c. Absolutio est, per quam omnia, quę incidunt in causam, genera, de quibus dicendum est, amplectimur. ¶ Pro debiti liberatione. *Modestin. lib.* 46. *Dig. tit.* 4. *leg.* 1. Acceptilatio est liberatio per mutuam interrogationem, qua utriusque contingit ab eodem nexu absolutio. *Pallad. l.* 1. *tit.* 6. *ante med.* gravem creditorem patitur, cui sine spe absolutionis adstrictus est.

ABSOLUTORIUS, a, um, *attenente ad assoluzione*, ad absolvendum a crimine & liberandum pertinens. *Sueton. in August. c.* 33. Duas tabellas, damnatoriam, & absolutoriam cognoscentibus dedit. *Ascon. in fine commentar. pro Mil.* Absolutoriæ sententiæ. Adde *Senec. in Excerpt. lib.* 6. *controver.* 5. ¶ Item pertinens ad liberandum quocumque modo. *Plin. l.* 28. *c.* 6. Clavum ferreum defigere, in quo loco primum caput defixerit corruens morbo comitiali, absolutorium ejus mali dicitur. *subintellige* remedium.

ABSOLUTUS, a, um, *sciolto, slegato*, solutus, ἀπολελυμένος. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 65. *Harduin.* Ranis prima (*lingua*) cohæret, intima absoluta a gutture. *Id. l.* 36. *c.* 22. *de lapide speculari*. Sed majori parte fossili natura, absolutus segmenti modo. *h. e.* divisus, separatus. *Prudent. in Romano v.* 1110. Absolutus vinculis. ¶ Item judicio liberatus, *assolto*, ἀπόλυτος, ἄφετος. *Cic.* 3. *Verr. c.* 28. Absolutus improbitatis. *Id. pro Cluent. c.* 24. Unius sententia absolutus. *Nepos in Miltiad. c.* 7. Capitis absolutus. ¶ Item completus, ad finem perductus, *compito*, *finito*. *Cic. l.* 3. *Q. Fr. ep.* 1. *c.* 4. Absolutum offendi in ædibus tuis tectum. *Martial. l.* 1. *epigr.* 83. *de porticu*. En quanto jacet absoluta casu! *h. e.* dejecta, diruta, atque adeo finita. ¶ Item perfectus, *perfetto* ἀπαρτής. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 27. Neque appellatur vita beata, nisi confecta, & absoluta. *Plin. l.* 9. *ep.* 38. Legi librum numeris omnibus absolutum. *Quintil. l.* 1. *c.* 1. *in fin.* Quo sit absolutius os, & expressior sermo. *Plin. l.* 35. *c.* 10. Pinxit & Heroa absolutissimi operis. *Id. l.* 9. *c.* 5. Absoluta similitudo. *Id. l.* 10. *c.* 22. Absoluta nigritia. ¶ Item simplex, sine adjunctione, *assoluto*, *totale*. *Cic. l.* 2. *de Invent. c.* 57. Hoc mihi videor videre, esse quasdam cum adjunctione necessitudines, quasdam simplices, & absolutas. ¶ Absoluta causa Ulpiano *Dig. lib.* 37. *tit.* 10. *leg.* 3. *ante med.* est certa, & aperta, & opponitur ambiguæ. ¶ Vera, & absoluta donatio Paulo *lib.* 39. *tit.* 6. *leg.* 34. est simplex, & sine ulla conditione, quæque ita proficiscitur, ut nullo casu revocetur. ¶ Absolutus creditor est, qui soluta pecunia dimittitur, *pagato*, *e sbrigato*. *Plaut. Aulul.* 3. 5. 43. Jam hosce absolutos censeas; cedunt, petunt. ¶ Absolutum verbum dicitur a Grammaticis, quod, ut ait *Priscian. l.* 8. *pag.* 795. *Putsch.* per se profertur, & sine casu. Adde *lib.* 18. *pag.* 1165. Præterea *Diomed. lib.* 1. *pag.* 333. vocat *absoluta* ea verba, quæ perfectæ actionis significationem habent, ut *caleo*, *horreo*, quemadmodum *inchoativa* vocantur, quæ imperfectum aliquid significant, ut *horresco*, *calesco*. ¶ *Absoluta nomina*, aut *pronomina* apud eosdem Grammaticos sunt ea, quæ per se aliquid significant, nec egent alterius nominis conjunctione, ut *Deus*, *ratio*. *Priscian. lib.* 2. *pag.* 581. *Putsch.* & *lib.* 17. *pag.* 1062. ¶ Præterea *absoluta* adjectiva sunt, quæ positiva dicuntur ab iisdem Grammaticis. *Quintil. lib.* 9. *c.* 3. Utimur vulgo & comparativis pro absolutis, ut cum se quis infirmiorem esse dixerit.

ABSŎNANS, tis, nom. particip. idem quod absonus, vel abhorrens. *Justinian. Institut. lib.* 2. *tit.* 25. Nec absonans a juris ratione codicillorum usus esset.

ABSŎNE, adverb. *con voce stonante*, *malamente*, absona voce, insuaviter, prave. *Apulej. in Apolog.* Versus absone, & indocte pronuntiare. ¶ Translate *Gell. lib.* 15. *c.* 25. Cn. Martius in mimiambis suis non absurde, neque absone finxit *recentatur*, pro eo quod Græci dicunt ἀνανεοῦται. *Arnob. lib.* 2. *pag.* 52. Non est absone suspicatus.

ABSŎNUS, a, um, adject. *dissonante*, *sgarbato*, *stonante*, *discordante*, a recto sono alienus, discrepans, ἀπῳδός. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 11. Vox extra modum absona atque absurda. Et *lib* 1. *c.* 25. Sunt quidam aut ita lingua hæsitantes, aut ita voce absoni, ut &c. *Nonius cap.* 2. *n.* 27. hoc loco *absonum* interpretatur *sine sono*, quod non placet.

fici non possit, quin eos oderim. *tanto è lontano, che io li lodi, che anzi* &c. *Id. 1. Offic. c. 14.* Id tantum abest ab officio, ut nihil magis officio possit esse contrarium. *Id. de clar. Orat. cap.* 80. Tantum absuit, ut inflammares nostros animos; somnum vix tenebamus. *Id. Attic. l. 13. ep.* 21. Tantum porro aberat, ut binos scriberent; vix singulos confecerunt. *Id. 2. Fin. c.* 17. Qui occultus, & tectus dicitur, tantum abest, ut se indicet, perficiet etiam, ut &c. ¶ Effertur etiam per epiphonema, sine membro consequente. *Cic. Attic. l. 6. ep.* 2. Dixerim, me vel plurima vincula tecum summæ conjunctionis optare: tantum abest, ut ego ex eo, quo adstricti sumus, laxari aliquid velim. ¶ Dicimus etiam *tantum abest ab eo, ut*, eodem sensu. *Cic. Tuscul. 1. c.* 31. Tantum abest ab eo, ut malum mors sit, ut verear, ne &c. ¶ *Ne* pro *ut* addidit *Cic. in Orat. cap. 68. in fin.* Tantumque abest, ne enervetur oratio compositione verborum, ut aliter in ea nec impetus ullus, nec vis esse possit. *Nisi forte Cic. lapsus est in ἀνακόλουθον: quod alibi fecisse scimus.* V. in *Ut*. ¶ *Tantum absum* pro *tantum abest*. *Hirt. de B. Alexan. cap.* 22. Milites nostri tantum absuerunt, ut perturbarentur, ut incensi potius, &c. ¶ Eleganter post se habet particulam *quin*. *Liv. l. 42. c.* 44. Haud multum absuit, quin ab exulibus interficeretur. *poco mancò, che* &c. *Cic. Attic. l. 9. ep.* 9. Aberit non longe, quin hoc a me decerni velit. *facilmente può essere, che egli voglia* &c. *Gracchus apud eundem in Orat. cap.* 70. Abesse non potest, quin ejusdem hominis sit probos improbare, qui improbos probet. *non può a meno, che non sia* &c. Similem *Gracchi* locum refert *Gell. lib. 11. cap.* 13. ¶ *Absit*, ne dii siverint. *Stat. l. 3. silv. 4. v.* 33. tu sordida tecta, jugumque Servitii vulgare feres? procul absit. *tolga Iddio: non sia mai vero*. Et *Apulej. l. 2. Metam.* Absit, ut Milonem hospitem deseram. Et *lib.* 8. Absit, ut velim. *Sulpic. Sever. dial. 1. c.* 2. Absit te ista quærere. *Apulej. l. 5. Metam.* Si divini puelli, quod absit, hæc mater audierit. ¶ *Præsens abest*, παρὼν ἀπεστι, proverbium de iis, qui cum præsentes corpore sint, non tamen advertunt ad ea, quæ dicuntur, aut fiunt, cogitatione alio distracta. *Plaut. Amph.* 3. 3. 22. Audis quæ dico, tametsi præsens non ades. *Terent. Eun.* 1. 2. 112. Cum milite isto præsens, absens ut sies. ¶ Præteritum *absui*, etiam *asui* scribi potest unico *s*, extrita *b* littera, & ita scriptum legitur in celeberrima Torrentini Editione *Digest. lib. 22. tit. 1. leg. 17. lib. 26. tit. 8. leg. 14. & lib. 50. tit. 1. leg.* 13. tametsi in aliis fere omnibus est *absui*. Alia exempla multa ex probatis MSS. *Cicer. Cæsar. Ovid. Gell.* &c. affert *Pareus in Lex. Crit. pag.* 61. item ex *Livii l. 26. c.* 41. aliisque locis ibi citatis *Gronovius*. ¶ Futurum infiniti *absore*, & participium *absuturus V. suis locis.*

ABSUMEDO, edinis, f. *consumamento*, δαπάνη. *Plaut. Capt.* 4. 3. 3. Quanta pernis pestis veniet! quanta labes larido! quanta sumini absumedo!

ABSŪMO, is, mpsi, mptum, a. 3. *consumare, ridur a fine*, δαπανάω, ἀναλίσκω, consumo. *Terent. Heaut.* 3. 1. 48. Pitissando modo mihi quid vini absumpsit! *Cic. pro Quint. c.* 10. Dicendo tempus absumere. *Plin. lib. 2. c.* 9. Solis radii absumunt humorem. *Plin. Jun. l. 10. ep.* 42. Incendium domos absumpsit. *Liv. l. 30. c.* 7. Absumere flammis urbem. *P. Africanus apud Gell. lib. 7. cap.* 11. Absumere pecuniam in scortis. *Sueton. in Aug. c.* 98. pecuniam in emptionem mercium. *Florus lib. 4. c.* 9. spatium jactus. *h. e.* ita progredi aciem, ut jaciendorum missilium facultatem adimat hostibus. ¶ *Absumi umbræ solis* dicuntur a *Plin. lib. 2. c. 73. & lib. 5. c.* 9. cum sol ita alicui regioni ad perpendiculum imminet, ut nullas umbras faciat. ¶ Significat etiam conficere ad mortem usque, *ridurre a morte*. *Virg. Æn. 9. v.* 494. Me primam absumite ferro. *Justin. l. 2. c.* 6. Illuvies aquarum populos absumpsit. *Liv. l. 22. c. 39. a med.* Plures fames, quam ferrum, absumpsit. *Tacit. Ann. 2. c.* 24. Absumi fame, *morire di fame*. *Id. Ann. 6. cap.* 32. morbo. *Liv. lib. 8. cap.* 18. veneno. *Terent. Phorm.* 2. 1. 26. cura. Absolute *Plaut. Mostell.* 2. 1. 18. Absumpti sumus. *siam morti, siamo spediti*. ¶ Pro finem imponere, *finire*. *Colum. l. 5. c. 10. a med.* Deinde absumpta ablaqueatione, cinerem supra terram injicito.

ABSUMPTIO, onis, f. *consumamento*, absumedo, δαπάνη. *Ulpian. Digest. lib. 7. tit. 5. leg.* 5. Res, quæ in absumptione sunt. *cose, che si consumano*.

ABSUMPTUS, a, um, nom. particip. *consumato*, consumptus. *Horat. l. 1. ep. 15. v.* 26. Res absumptæ. *averi consumati*. *Virg. Æn. 7. v.* 301. Absumptæ vires. *Id. Æn. 1. v.* 559. Absumpta salus. *perduta*. *Valer. Maxim. l. c. 6. extern. n.* 1. Absumptus fato.

ABSURDE, adverb. *scianciamente, goffamente, fuor di proposito*, ἀτόπως, inepte, ab re. *Cic. Attic. l. 5. ep.* 1. Absurde respondere. *Id. 2. Tuscul. c.* 4. canere. *Id. 2. Divin. c.* 58. aliquid dicere. *Id. 2. Agrar. c.* 11. imperare. *Plaut. Epid.* 3. 1. 6. Absurde facere. *Julian. Dig. lib. 9. tit. 2. leg.* 51. Longe absurdius constituere. *Augustin. lib. 4. de Trinit. in fi.* Absurdissime dicere.

ABSURDITAS, atis, f. *inconvenienza, sciocchezza, sproposito*, ἀτοπία. *Claud. Mamert. de statu anim. l. 3. c.* 11. Hanc absurditatem sententia sana respuit.

ABSURDUS, a, um, adject. *inconveniente, scouria, stravagante, fuor di proposito*, ἄτοπος, ἄλογος, ἀπρεπής, inconveniens, ineptus, absonus, ab re alienus. Proprie videtur dici de sono, aut voce incondita, & absona, quæ surdis auribus audiri digna est. *Cic. 3. de Orat. c.* 11. Vox absona, & absurda. *Id. Divin. cap. 9. ex Poeta.* Absurdoque sono fontes, & stagna cietis. ¶ Sed frequentior ejus usus est translatus, scilicet de quacumque re inconvenienti, inepta, ab re aliena. *Cic. pro Sylla c.* 20. Jam vero illud quam incredibile, quam absurdum! *Id. de Provin. Consul. c.* 15. Non fortiri absurdum est. *Id. pro Rosc. Com. c.* 7. Est hoc auribus, animisque hominum absurdum. *Id. 1. de nat. Deor. c.* 16. Multo absurdiora sunt ea, quæ &c. *Id. Attic. l. 7. ep.* 13. Absurdissima mandata. ¶ *Absurdus homo* dicitur, qui ad aliquam artem ineptus est. *Cic. 2. de Orat. c.* 20. Si videbitur ad mediocres oratores esse venturus, permittam ipsi quid velit: Sin plane abhorrebit, & erit absurdus, ut se contineat, aut ad aliud studium transferat, admonebo. ¶ *Haud absurdum ingenium*, non omnino ineptum, mediocre. *Sallust. in Catil. cap.* 26. Verum ingenium ejus haud absurdum: posse versus facere, jocum movere, sermone uti vel modesto, vel molli, &c. *Tacit. Ann. 13. c.* 45. Sermo comis, nec absurdum ingenium. Sic *lib. 3. hist. c.* 62. Procax moribus Valens, nec absurdus ingenio. ¶ *Absurdus*, & *ineptus* in eo differunt, quod *ineptus* est tantum non aptus, non idoneus ad aliquid: *absurdus*, repugnans, abhorrens. Itaque *absurdus* majus quiddam significat. *Terent. Adelph.* 3. 3. 21. Ratio inepta, atque absurda, *Id. ibid.* 5. 8. 21. Etsi hoc pravum, ineptum, absurdum, atque alienum a vita mea videtur.

ABSYNTHIUM V. Absinthium.

ABSYRTIS, idis, f. & in plur. num. Absyrtides, idum, Ἀψυρτίδες, insulæ sunt maris Adriatici, ita dictæ ab Absyrto fratre Medeæ ibi interfecto, ut olim creditum est. *Plin. l. 3. c. ult.* Juxta Istrorum agrum Cissa, Pullariæ, & Absyrtides. *Lucan. l. 3. v.* 190. Colchis, & Adriacas spumans Absyrtis in undas. Alii leg. *Absyrtos* pro *Absyrtus* Græca positione. Putant etiam, loqui ibi *Lucanum* de quodam fluvio, non de Insula. V. vocem sequent.

ABSYRTUS, i, m. Ἄψυρτος, Æetæ Regis Colchorum, & Hypseæ filius, alio nomine Ægialeus dictus, quem soror ejus Medea cum Jasone discedens membratim discerptum circumquaque disjecit, ut sequentem se patrem in colligendis membris occupatum tardaret, ne eam fugientem assequeretur; unde locus ille dictus est *Tomos*, *i. e.* dissectio; & fluvius, juxta quem id perpetravit, *Absyrtus* vocatus. V. *Ovid. lib. 3. Trist. eleg. 9.* & *Hygin. fab.* 23. ubi aliter rem narrat.

ABTORQUEO, es, orsi, ortum, a. 2. *voltare in altra parte*, detorqueo, deflecto, ἀποστρέφω. *Accius apud Non. c. 3. n.* 66. Abtorque proram.

ABVECTUS, a, um, *portato via*, avectus. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v.* 132. Siccine me patriis abvectam perfide ab oris. *Alii leg.* avectam. *Alii* abductam.

ABVĔHO. V. Aveho.

ABVERTO, is, a. 3. *voltare in altra parte*, averto, ἀποστρέφω. *Plaut. Rud.* 1. 2. 76. Ab saxo abvertit fluctus ad litus scapham. *Hirt. de bello Hispan. c.* 41. Ut ipse locus ad oppugnandum hostes abverteret. Ita quidam Codices Plauti, & Hirtii (si modo Hirtius est ejus libri auctor): verum plures, & meliores habent *avertit*, & *averteret*.

ABUNDANS, antis, *dovizioso, copioso, abbondante*, affluens, copiosus, ἄφθονος. Proprie de aquis exundantibus dicitur: ab *undo, as*. Hinc *Virg. 1. Georg. v.* 115. incertis si mensibus amnis abundans Exit. Sic *Plin. l. 22. c. ult. abundantes menses* vocat mulierum menstrua largius profluentia. Et *Vitruv. l. 5. c. 9. loca abundantia*, *h. e.* aquis plena dixit. ¶ Sæpissime tamen dicitur de re quacumque affluenti. *Cic. de clar. Orator. c.* 67. Non erat abundans, non inops tamen; non valde nitens, non plane horrida oratio. *Id. pro Quint. c.* 12. Non adesa jam, sed abundanti etiam pecunia. *Id. 1. de Orat. c.* 6. Græci homines non solum ingenio, & doctrina, sed etiam otio, studioque abundantes. *Id. in Pison. cap.* 26. Tu abundantior consilio, ingenio, prudentia quam Crassus. *Id. 2. de Orat. cap.* 14. Timæus & rerum copia, & litterarum varietate abundantissimus. ¶ Speciatim ponitur pro divite, *ricco*. *Cic. Parad. 6. c.* 1. Hæc utrum abundantis, an egentis signa sunt? *Id. Phil. 2. c.* 27. Multa, & lauta supellex, non illa quidem luxuriosi hominis, sed tamen abundantis. ¶ Cum genitivo *Nepos in Eumen. c.* 8. Via omnium rerum abundans. *Virgil. Ecl. 2. v.* 20. Quam dives pecoris nivei, quam lactis abundans. *Claudian. in Eutrop. l. 2. v.* 380. abundans corporis. *di gran corpo*. ¶ Ex abundanti, *per soprappiù*, supra id quod necesse est. *Quintil. l. 4. c. ult.* Egregie vero Cicero pro Milone, insidiatorem primo Clodium ostendit; tum addit ex abundanti, etiamsi id non fuisset, talem tamen civem cum summa virtute interfectoris necari potuisse. Adde *Paul. Dig. l. 33. tit. 10. leg.* 9.

ABUNDANTER, adverb. *abbondantemente, copiosamente*, copiose, large, περισσῶς. *Plin. l. 24. c. 9. prope fin.* Fructum abundanter ferre. *Sueton. in August. c.* 74. Cœnam abundantissime præbere. *Cic. 2. de Orat. c.* 35. Copiose, & abundanter loqui. *Id. in Top. c.* 10. Aliis disputationibus abundantius occurrunt (*loci Topici*,) aliis angustius. *Sil. l. 5. v.* 453. abundanter desusus sanguis.

ABUNDANTIA, æ, f. *abbondanza, copia*, εὐπορία, περιουσία. Proprie dici videtur de humoris, aut aquæ copia, aut fluxu: ab *undo, as*. *Plin. l. 24. c.* 18. abundantia lactis. Et *l. 20. c.* 23. genituræ. Et *l. 27. c.* 12. feminarum. *h. e.* menstruorum nimius effluxus. Et *l. eodem c.* 5. abundantia sanguinis ex vulneribus. *Vitruv. l. 5. c.* 9. abundantia palustris. *h. e.* copia aquæ palustris. ¶ Sæpissime usurpatur de qualibet affluentia, ubertate, copia. *Plin. l. 33. cap.* 10. Abundantia pecuniæ. *Tacit. in Agric. c.* 33. commeatuum. *Cic. de Amic. c.* 23. Omnium rerum, quas natura desiderat, abundantia, & copia. *Id. 7. Fam. ep.* 1. Abundantia otii. *Id. Fam. 1. ep.* 9. Abundantia amoris erga me tui. *Id. 3. de Fin. c.* 20. voluptatum. ¶ Absolute de divitiarum copia, *ricchezza*. *Tacit. 2. hist. c.* 94. Tanquam in summa abundantia, pecuniæ illudere. *Id. in Agric. cap.* 6. Ludos, & inania honoris modo rationis, atque abundantiæ duxit.

ABUNDATIO, onis, f. *inondazione*, aquæ abundantia. *Plin. lib. 3. cap. 16.* Omnia ex Philistinæ fossæ abundatione nascentia. *scilicet* flumina.

ABUNDE, adverb. *abbondantemente*, *assai*, ἀφθόνως, abundanter, copiose, affatim, large: ab adject. *abundus*, ex quo intelligitur ultimam vocalem in versu producendam esse. *Cic. l. 2. de Divin. c. 1.* Erit abunde satisfactum toti huic quæstioni. *Sallust. in Jugurth. c.* 102. Parentes abunde habemus; amicorum neque nobis, neque cuiquam omnium satis fuit. ¶ Regit & genitivum. *Sueton. in Cæs. cap.* 86. Se jampridem potentiæ, gloriæque abunde adeptum. *Virg. Æn. 7. v.* 552. Terrorum, & fraudis abunde est. ¶ Jungitur etiam adjectivis. *Quintil. l. 10. c. 1.* Se abunde similes putent. *Sallust. in Jugurth. cap.* 14. Abunde magna præsidia. ¶ *Abunde esse alicui*, est satis superque esse. *Cels. l. 1. cap. 3.* Huic abunde est, demittere se in aquam calidam. *basta*, *quanto si vuole*, &c. *Plin. l. 4. ep. ult.* Mihi abunde est, si satis expressi, quod efficitur. *io son contento*, *se*, &c. *Id. l. 5. ep.* 8. Utrumque tam magnum est, ut abunde sit alterum efficere. *cosicchè è assai* &c. ¶ Gradus comparativi, & superlativi adhuc desunt exempla.

ABUNDO, as, avi, atum, n. 1. *ridondare*, *soprabbondare*, *abbondare*, εὐπορέω, περισσεύω. Proprie dicitur de aquis, aut humoribus large, aut nimis exundantibus, & superfluentibus: ab *undo*, *as*. *Tibullus l. 1. eleg. 8. v. 21.* Qualis &, arentes cum findit Sirius agros, Fertilis æstiva Nilus abundet aqua. *Liv. l. 5. c. 15. ad fin.* Quando aqua Albana abundasset. *Plin. l. 18. c. 22.* Ternis fere millibus passuum in omnem partem fons abundat. *Lucret. l. 6. v. 266.* Flumina abundare ut faceret, camposque natare. *Virg. 3. Georg. v.* 484. Rursus abundabat fluidus liquor. *Frontin. de aquæd. artic.* 94. Quæ ex lacu abundavit, eam nos caducam vocamus. ¶ Sæpius de quibuscumque rebus copiosis. *Cic. l. 1. de Divin. c. 29.* Sive naturæ deest quidpiam, sive abundat, atque affluit. *Id. de Senect. c. 16.* Villa abundat porco, hædo, agno, gallina, lacte, caseo, melle. *Id. Fam. 10. ep.* 10. Abundare honoribus. *Id. ibid. ep. 16.* consilio. *Id. 2. de Orat. c.* 35. copia orationis. *Id. 1. Offic. c. 1.* præceptis Philosophiæ. *Id. 4. Fam. c.* 8. ingenio. *Terent. Phorm.* 1. 3. 11. amore. *Cic. 3. de Legib. c. 6.* Theophrastus abundavit in eo genere rerum. *Alii ex auctoritate* Turnebi, *&* MSS. *leg.* habitavit. ¶ Olim habuit etiam genitivum. *Lucill.* apud *Non. c. 9. n. 6.* Quarum & abundemus rerum, & quarum indigeamus. ¶ Habet præterea alios casus vi præpositionis. *Cic. Attic. l. 15. ep.* 15. Cum ex reliquis, quæ nonis April. fecit, vel abundare debeam. *Lucret. l. 5. v. 918.* quæ de terris nunc quoque abundant Herbarum genera, ac fruges, arbustaque læta. *h. e.* erumpunt, enascuntur, & velut exundantes aquæ e terra exsiliunt. ¶ Absolute est divitem esse, *esser ricco*. *Cic. de Amic. c. 7.* Et absentes adsunt, & egentes abundant, & imbecilles valent. ¶ Inter *abundare*, & *redundare* hoc interest, quod *abundare* dicuntur quæ multa sunt, *redundare* quæ supervacanea. Quamquam hæc differentia non semper servatur. *Ascon. in illud Cicer. Verr. 3. c. 44. Hoc populus R. non manu vindicasset*. Confusa locutio: abundare enim videtur *non*. hoc est *redundare*. ¶ Pro superare, excedere *Nerat. Digest. lib. 17. tit. 1. leg.* 35. Sic & tua pars artabitur, ut non abundet mandati quantitatem. ¶ In antiquis quibusdam codicib. teste *Vossio in Etymol. in voce Unda*, legitur scriptum *habundo* cum aspiratione ad augendum vocis sonum, ut idem *Voss*. advertit: quæ tamen scribendi ratio non obtinuit.

ABUNDUS, a, um, *abbondante*, abundans, copiosus, εὔπορος. Hinc adverb. *abunde* formatum est. *Accius apud Non. c. 4. n. 192.* Neque tam abundis fortunis ferox. *Al. leg.* abundans. *Gellius lib. 1. c. 2.* Lavacris nitidis, & abundis, & collucentibus. *Paulin. Nolan. in* Nat. XIII. *S. Fel. edit. Murator. v. 734.* Fluxit abunda tuis aqua potibus, atque lavacris.

ABVOLO, as, avi, atum, n. 1. *volar via*, volando abeo. *Cornel. Gall.* (*incertæ auctoritatis scriptor*) *eleg. 1. v. 249.* Ipsa etiam cunctis requies gratissima, somnus Abvolat, & sera vix mihi nocte redit. *Cic. 2. de Fin. cap.* 32. Fluit corporis voluptas, & prima quæque abvolat. *Ita* hoc loco *quidam codices: at meliores, & plures* avolat.

ABURO, is, a. 3. *abbruciare*, uro, comburo. *Prudent. in Hamartig. v. 787.* Ruth dum per stipulas agrestis aburitur æstu. *Al. rectius leg.* agresti amburitur æstu.

ABUSIO, onis, f. *abusione*, κατάχρησις. Hoc nomine designatur figura Rhetorica, quam ita describit *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 33.* Abusio est, quæ verbo simili, & propinquo pro certo & proprio abutitur, hoc modo: Vires hominis breves sunt, *aut* Parva statura, *aut* Longum in homine consilium, &c. Et *Cic. in Orat. c. 27.* Abusio, quam κατάχρησιν vocant, ut cum minutum dicimus animum pro parvo, & abutimur verbis propinquis, si opus est, vel quod delectat, vel quod decet. ¶ Hinc *dicere per abusionem*, figura Abusionis uti. *Quintil. l. 10. c. 1.* Per abusionem sicarios etiam omnes vocamus, qui cædem telo quocumque commiserint. ¶ Abusio pro malo usu raro admodum invenitur. *Salvian. l. 8. paulo post princip.* Deum inertiæ, & abusionis, & iniquitatis accusant. ¶ Quod autem quidam afferunt ex *Cicer. l. 11. Attic. ep. 22. vini abusio*, neque ibi, neque alibi adhuc inveni.

ABUSIVE, adverb. *abusivamente*, per figuram abusionem, καταχρηστικῶς. *Quintil. l. 8. c. 6.* Poetæ solent abusive etiam in his rebus, quibus nomina sua sunt, vicinis potius uti: quod rarum in prosa est. *Ulpian. Digest. lib. 29. tit. 3. leg.* 2. Testamentum proprie illud dicitur, quod jure perfectum est: sed abusive ea quoque testamenta appellamus, quæ falsa sunt, vel injusta. *Id. lib. 47. tit. 10. leg. 15. a med.* Verberasse dicitur abusive & qui pugnis ceciderit. ¶ Ab *Ammiano* sumitur pro perfunctorie, dicis causa, extra ordinem, *fuor d'ordine*, *lib. 24. c. 4.* (*al. c. 14.*) *a med.* Cum enim discessuræ partes levius concertarent, abusive incusso ariete, sternitur omnibus altior turris.

ABUSIVUS, a, um, adject. *posto abusivamente*, per abusionem dictus, καταχρηστικός. *Auct. paneg. ad Constantin. c. 4.* Nomen ipsum abusiva appellatione mutilatum.

ABUSQUE, *fino da*, usque ab, præpositio ablativum casum regens poetica magis quam oratorum propria. Scribi potest etiam divisim *ab usque*. *Virg. 7. Æn. v.* 288. classemque ex æthere longo Dardaniam Siculo prospexit abusque Pachyno. *Apulej. in Apolog.* Abusque Occasium finibus. *Tacit. Ann. 15. c. 37.* Animalia maris Oceano abusque petiverat.

ABUSUS, us, m. *consumamento*, *il consumare*, δαπάνη, absumedo, absumptio, quæ utendo fit. *Cic. in Top. cap.* 3. Non debet ea mulier, cui vir bonorum suorum usumfructum legavit, cellis vinariis, & oleariis plenis relictis, putare id ad se pertinere. usus enim, non abusus legatus est. *ad quem locum V. interpretes.* Hinc a JCtis *res esse in abusu* dicuntur, quæ usu omnino consumuntur, & pereunt. *Ulpian. lib. 7. Digest. tit. 5. leg.* 5. Quæ in usufructu pecuniæ diximus, vel ceterarum rerum, quæ sunt in abusu, eadem & in usu dicenda sunt. *Id. ibid. leg. 7.* Idem de ceteris rebus, quæ abusu continentur, intelligimus. Adde *ibid. tit. 8. leg. 12. & lib. 12. tit. 2. leg. 11. V.* Abutor.

ABUSUS, a, um, particip. passivæ significationis. V. in voce sequenti.

ABUTOR, eris, abusus sum, dep. 3. *abusare*, *abusarsi*, καταχρῶμαι, παραχρῶμαι, male utor, perperam adhibeo. *Cic. 1. Catil. c. 1.* Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra? *Id. pro Sext. Rosc. Amer. c. 19.* Judicio, ac legibus, ac majestate abuti ad quæstum, & libidinem. *Id. pro Quint. c. ult.* Ornamentis alicujus abuti pro spoliis. *Terent. Phorm.* 2. 3. 66. Abuti muliere. *h. e.* eam vitiare. ¶ Cum accusativo præsertim apud Comicos. *Plaut. Pœn.* 5. 4. 29. Jamdiu ædepol sapientiam tuam abusa est hæc. ¶ Interdum accipitur in bonam partem pro uti, *servirsi*, *usare*; ita tamen ut dicatur de iis rebus, quibus aliter utimur, quam a natura comparatæ sunt. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 60.* Nos sagacitate canum ad utilitatem nostram abutimur. *Liv. l. 27. c. 46.* Abuti errore hostium absentium, præsentiumque. *h. e.* alienum errorem per se malum ad proprium usum traducere. Adde *Cic. 9. Fam. ep. 6. & Ulpian. Digest. lib. 7. tit. 1. leg. 7.* ¶ Est etiam large, & plene uti, *servirsi intieramente*. *Cic. Verr. 7. c. 43. extr.* Libertate quam vos sociis dedistis, hac ille in acerbissimo supplicio miserrimæ servitutis abusus est. *Id. Attic. l. 16. ep. 6. sub fin.* Qui non meminissem, me abusum illo proœmio. (Adde *lib. 12. ep. 6.*). *Lucret. l. 5. v.* 1032. Sentit enim vim quisque suam, quam possit abuti. *Colum. l. 7. c. 9.* Rimari paludes, ut porci aquis abuti possint. *Quintil. l. 5. c.* 10. Potest videri hoc nomine recte abusus. *Nazar. in paneg. Constant. c.* 30. Adhiberem omnes flosculos, & abuterer exquisito quodam lepore ac venustate dicendi. ¶ Item consumere, utendo absumere, *consumare*. *Cato R. R. c. 76.* Linito usque adeo, donec omne caseum cum melle abusus eris. *Al. leg.* adusus. *Cic. Verr. 3. c. 9.* Nisi omni tempore, quod mihi lege concessum est, abusus ero. *h. e.* nisi omne tempus dicendo absumpsero. *Plaut. Trinum.* 3. 2. 56. Qui abusus sum tantam rem patriam. *Terent. Andr. prol. v.* 5. Nam in prologis scribundis operam abutitur, Non qui argumentum narret, sed &c. *h. e.* consumit operam, & laborem omnem insumit. ¶ Hinc passive, eadem consumendi significatione. *Varr. apud Priscian. lib. 8. pag. 702. Putsch.* Utile utamur potius, quam ab rege abutamur. *Q. Hortens. ibid.* Abusis jam ab omnibus locis. καταχρησθέντων. *Plaut. Asin.* 1. 3. 44. Ubi illa, quæ dedi ante? *Le*. abusa sunt. ¶ Ad hanc consumendi significationem pertinent notata a *Donato in Terent. Andr. prol. v. 5.* Utimur, *inquit*, fructibus rei, quæ salvo usu nobis subministratur: abutimur, quando deperdimus & rem, & fructum. nam usui est ager, domus: abusui vinum, oleum, & cetera hujusmodi: *&* *Boeth. in Cicer. Top. c.* 3. Utimur his, quæ nobis utentibus permanent: his vero abutimur, quæ nobis utentibus pereunt. ¶ Participia *abutens*, & *abutendus*. *Vellej. lib. 2. c.* 105. Virum navum, agilem, providum, sed eundem, ubi negotia fecissent locum, otio liberaliter abutentem. *Cic. ep. 3. ex recentiorib. ad Brutum*. Tibi persuadeas, non fore illi abutendum gloria tua. ¶ *Abutendus* passiva significatione. *Sueton. in Galb. c.* 14. His adeo se abutendum permisit, ut vix sibi ipse constaret.

ABYDENUS, a, um, adject. *di Abido*, Ἀβυδηνός, ad Abydum oppidum pertinens. *Ovid. in Ibin, v. 690.* Omnis Abydena sit tibi pejor aqua. *Id. 1. Trist. eleg. 9. v.* 28. Seston Abydena separat urbe fretum. ¶ *Abydenus*, *i*, & *Abydeni*, *orum*, incola, vel incolæ Abydi. *Ovid. Heroid. ep. 19. v.* 1. Mittit Abydenus, quam mallet ferre, salutem. *Liv. l. 31. c. 16.* Abydeni regi portas clauserunt.

ABYDUS, & Abydos, i, f. & m. Ἄβυδος, oppidum Asiæ non longe positum ab ostiis Simoentis amnis, in ora Hellesponti, cui Sestos in Europa opponitur, angusto maris freto intercedente: quæ duo oppida nunc *i Dardanelli* vocantur. *Plin. l. 5. c. ult.* Oppidum appellavimus Abydum, ubi angustiæ septem stadiorum. *Ovid. Heroid. ep. 18. v. 127.* Vel tua me Sestos, vel te mea sumat Abydos. *Id. ibid. ep. 19. v.* 30. aut quæro, si quis Abydon eat. *Virg. 1. Georg. v.* 207. ostriferi fauces tentantur Abydi.

ABYLA, æ, f. Ἀβύλη, mons excelsus Africæ in ora Mauritaniæ, Calpæ monti, qui in Hispania est, oppositus, quos ambos Herculis columnas, & ejus laborum metas vocant, Gaditano freto interjecto. *Avien. in Perieg. v.* 111. Maura Abyla, & dorso consurgit Iberica Calpe.

ABYSSUS, i, f. *acqua senza fondo*, *abisso*, ἄβυσσος. Abyssus, inquit *Isi-*

Isidor. l. 13. *Orig. c.* 20. est profunditas aquarum impenetrabilis, sive speluncæ aquarum latentium, de quibus fontes, & flumina procedunt, vel quæ occultæ subter eunt: a Greco a intensivo, & βυσσὸς Jonice pro βυθὸς, profunditas. *Alcim. Avit. l.* 4. *v.* 534. Quæque prius vomuit letnali ex ore fluenta, Obicibus propriis constricta cesorbet abyssus. ¶ Ab Ecclesiasticis Scriptoribus sumitur etiam pro loco inferorum, *l' Inferno*. *Prudent. in Hamartigen. v.* 835 Mersandam penitus pateo ferventis abyssi.

A C.

AC, *e*, *ed*, καὶ, &, atque. Conjunctio copulativa, quæ in media periodo raro vocali, sæpius consonanti præponitur, excepta *c*, & *q*. tunc enim pro *ac* ponitur *&*, *atque* ad evitandum duriorem concursum. *Terent. Andr.* 1. 1. 47. Vitam parce, ac duriter agebat, lana, ac tela victum quæritans. *Sueton. in Aug. c.* 19. Tumultus, ac etiam rerum novarum initia. (Adde *in Cæs. cap.* 26. & 55.). *Cic. pro Dom. c.* 50. Si illa lex est, ac non vox sceleris, & crudelitatis tuæ. ¶ Eleganter ponitur in principiis periodorum, & fere ante consonantes, servitque transitionibus. *Cic. Divin. in Verr. c.* 19. Ac vide quid differat inter meam opinionem, & tuam. *Id. pro Leg. Manil. c.* 13. Ac primum quanta innocentia debent esse imperatores! *Id. pro Mur. c.* 3. Ac de officio defensionis meæ fortasse alia in parte orationis dicendum nobis erit. *Id. Fam.* 5. *ep.* 12. Ac ne forte mirere, cur, &c. ¶ Sequente vocali *Sueton. in Tiber. c.* 12. Ac in semet augendo parcus, &c. *Sed plerique omnes rectius multo at*. *Pers. sat.* 6. *v.* 45. ac jam postibus arma, Jam chlamydas regum, &c. Sed prima in *jam* littera consonantis vice fungitur. ¶ Post adverbia *æque*, *aliter*, *contra*, *juxta*, *pariter*, *perinde*, *secus*, *similiter*, & alia id genus, *ac* ponitur, & significat *quam*, vel *ut*. *Cic. de Amic. c.* 6. Qui illis æque, ac tu ipse, gauderet. *tanto*, *quanto tu*. *Liv. l.* 44. *c.* 22. Æque enixe parabit, ac si ipse id bellum gesturus esset. *con tanta cura*, *come se*, &c. *Cic. Attic. l.* 16. *ep.* 13. Si aliter scribo, ac sentio. *Id. pro Balb. c.* 3. Quod non contra, ac liceret, factum diceretur. *Liv. l.* 37. *c.* 54. Vestrum nomen juxta, ac Deos immortales intuetur. *Ter. Phorm.* 5. 3. 3. Pariter me adjuves, ac dudum opitulata es. *Liv. l.* 28. *c.* 38. Perinde ac debellatum in Italia foret. *come se*. *Cic. pro Planc. c.* 1. Cujus ego salutem non secus, ac meam, tueri debeo. *non altrimenti*, *che la mia*. *Id.* 3. *de nat. Deor. c.* 3. Similiter facis, ac si me coges. ¶ Eadem significatione ponitur post adjectiva *contrarius*, *similis*, *dissimilis*, *par*, *alius*, & his affinia. *Cic.* 3. *Verr. c.* 49. Contrarium decernebat, ac paulo ante decreverat. *Liv. l.* 5. *c.* 5. Consilia vestra non dissimilia, ac si quis ægro, &c. *Cic. pro Rabir. perduell. c.* 5. Par desiderium sui reliquit, ac T. Gracchus reliquerat. *Id. in Orat. c. ult.* Aliud mihi, ac tibi videri potest. ¶ Item post comparativa. *Cic. Attic. l.* 13. *ep.* 2. Diutius absuturus, ac nollem. ¶ Reperitur etiam sequente altero *c*. *Cic.* 2. *Tuscul. c.* 21. Hos quidem, ut famulos, vinclis, ac custodia arceamus. *Cæs. l.* 1. *B. Gal. c.* 44. Ac contra se castra habuisse. *Id. l.* 3. *B. Civ. c.* 75. Ac conquiescere vetuit. ¶ Interdum significat *contra quam*, aut *secus ac*, monente *Donato* ad illud *Terent. Andr.* 5. 1. *v. ult.* Nescio quid tibi sum oblitus hodie, ac volui, dicere. *Alii exponunt* ut, sicut. ¶ Ponitur item pro *& quidem*. *Terent. Heaut.* 4. 5. 15. Faciam boni tibi aliquid pro ista re, ac lubens. *e in vero di buona voglia*. Potest etiam verti, idque, *e ciò di buona voglia*. ¶ *Ac si* pro *non secus ac si*, legitur in antiqua Inscript. apud *Gruter. pag.* 475. *n.* 3. Commodisque publicis, ac si Decurio, frueretur.

ACACIA, æ, f. *acacia*, ἀκακία, frutex spinosus, semine lenticulæ simili, minore tantum & grano, & folliculo. Exprimitur ex eo succus eodem nomine, varios usus habens in medicina. *Plin. l.* 24. *c.* 12. & *Cels. l.* 6. *c.* 6. *n.* 1. 5. 6. 7. &c. ¶ Hujusmodi succo olim utebantur pro fuco. *Petron.* in *Satyr. c.* 23. Perfluebant per frontem sudantis acaciæ rivi, & inter rugas malarum tantum erat cretæ, ut putares detectum parietem nimbo laborare.

ACADEMIA, f. *Accademia*, ἀκαδημία, *Suidæ*, ἀκαδήμεια, & ἀκαδήμεια *Stephano*. Locus nemorosus, ab Atheniis mille passus distans, ab Academo Heroe. Vide *Laert. in Platon.* Duci potest ab ἄκος, medela, & δῆμος, populus, quod ibi sit officina sanandi animos: Vel ab ἑκὰς, & δῆμος, seorsim a populo. Ibi commoratus est Plato, & Philosophiam magna discipulorum frequentia professus est. Unde & ejus sectatores Academici vocati sunt, sicut a Stoa Stoici. Antea per E scribebatur, *Ecademia*. V. Academus. ¶ Erat autem Academia gymnasium inferius, cum superiori gymnasio nomen esset Lyceum, quæ & inferior ambulatio, & superior dicebantur. Lyceum vero nomen fuit Scholæ Aristotelicæ. ¶ Per metonym. ponitur pro philosophia Academica, & secta philosophorum. *Cic. de Orat. l.* 1. *c.* 10. Instaret Academia, quæ quidquid dixisses, id teipsum scire negaret. *Id. ibid. c.* 18. Hic erat mos patrius Academiæ, adversari semper omnibus in disputando. ¶ Varia porro est Academiarum, hoc est sectarum divisio. Nam *Laertius* tres nominat, veterem, mediam, novam: veteris Platonem, mediæ Arcesilam, novæ Lacidam auctorem, & principem appellat. *Sextus Empiricus* quinque enumerat. Primæ auctorem facit Platonem, secundæ Arcesilam, tertiæ Carneadem, quartæ Philonem, & Charmidam, quintæ Antiochum. *Cicero* duas tantum agnoscit, *veterem* primam, *novam* alteram appellans: (& *adolescentiorem Fam.* 9. *ep.* 8.) in vetere floruisse scribit Democritum, Anaxagoram, Empedoclem, Parmenidem, Xenophanem, Socratem, Platonem, Speusippum, Xenocratem, Polemonem, Cratetem, Crantorem: in nova Arcesilam, qui negabat esse quidquam, quod sciri posset; post eum Lacydem, Evandrum, Hegesinum, Carneadem, Clitomachum, & Philonem: qui Arcesilam secuti, contra omnium sententias disputabant: in quo modestiores fuerant veteris Academiæ philosophi. V. *Enod. l.* 1. & 2. *Academ.* ubi de utriusque Academiæ placitis, & Philosophis disserit. V. etiam *Manut. in commentar. ad lib.* 9. *Famil. ep.* 8. ¶ Fuit etiam Academia villa Ciceronis, memoratu digna, ab Averno lacu Puteolos tendentibus imposita litori, celebrata porticu, & nemore, quam ille *Academiam* vocabat exemplo Athenarum, ibique composuit libros, qui Academici inscribuntur. *Plin. l.* 31. *c.* 2. ¶ Penultima modo longa est, modo brevis. Producitur illo carmine apud *Cic. l.* 1. *Divinat. c.* 13. Inque Academia umbrifera, nitidoque Lyceo. Adde *Lauream Tullium* apud *Plin. loc. cit.* Extrita priore diphthongi vocali, *Claudianus* corripuit *de Consul. Mall. Theod. v.* 94. In Latium spretis Academia migrat Athenis. Adde *Sidon. carm.* 15. *v.* 120. Putant aliqui penultima longa locum significare, brevi sectam.

ACADEMICE, es, adject. femin. Græcæ positionis pro *Academica*, Ἀκαδημική. *Cic. Attic. l.* 13. *ep.* 16. Illam Academicen σύνταξιν totam ad Varronem traduximus. *h. e.* libros Academicorum.

ACADEMICUS, a, um, *Accademico*, ἀκαδημικός, ad Academiam pertinens. Hinc Cicero libros suos in ea villa compositos, quam Academiam vocabat, Academicas quæstiones inscripsit. ¶ *Academici*, *orum*, fuere certa philosophantium familia, & duplicis quidem generis, veteres, & novi. Veterum princeps fuit Plato; recentiorum Arcesilas, ut *Cic.* docet in *Academ. quæst. l.* 1. *c. ult.* V. *Academia*. Novasse autem videbatur Arcesilas institutum, quod nihil comprehendi, & doceri de quaquam re posse, incertaque esse omnia pronunciaret. Id faciendum putavit, quod Socratem quoque, & Platonem in utramque partem disputasse, & nihil affirmasse animadverterat. Quam ob causam *Cicero* nihil putat inter veterem, & novam sectam interesse. Alii tamen plura afferunt Academiæ genera. *Diogenes* enim *Laert.* veterem, mediam, & novam facit, hujusque Auctorem Carneadem, mediæ Arcesilam, veteris Platonem, ut dictum est. Vide *Plutarch. in Lucull.*

ACADEMUS, i, m. heros quidam, quem nonnulli eundem ac Cadmum fuisse putant, a quo Academia nomen habuit. Hic primus Castori, & Polluci Helenam a Theseo raptam, & Aphidnis occultatam indicasse dicitur: magno ob id in honore a Lacedæmoniis habitus. Ejus fuit villa mille passus ab Athenis distans, in qua postea Plato docuit, Academiamque appellavit. *Horat. l.* 2. *epist.* 2. *v.* 45. Atque inter silvas Academi quærere verum. Alii scripsere *Ecademus*, & hinc *Ecademia*: Alii *Echedemus*, & *Echedemia*. Hæc ex *Voss. de sectis Philosophor. cap.* 12. §. 3.

ACALANTHIS, idis, f. ἀκαλανθίς, avis minima, colore viridi obscuro. V. *Acanthis*. *Virg.* 3. *Georg. v.* 338. Litoraque halcyonem resonant, acalanthida dumi. *acalanthida* accusativus est Græcæ positionis pro *acalanthidem*. Ita autem legi in antiquis exemplaribus testatur *Pierius*: alii plerique legunt *& acanthida dumi*.

ACANON, i, ἄκανον, herba spinosa, & brevis. *Plin. l.* 22. *c.* 9.

ACANTHICE, es, f. lacryma helxines herbæ. *Plin. l.* 21. *c.* 16. Helxines hujus vertex summus lacrymam continet jucundi saporis, acanthicen mastichen appellatam.

ACANTHILLIS, idis, f. *sparagio selvatico*, ἀκανθυλλίς herba, Latine asparagus agrestis appellata. *Apules. de herb. c.* 85.

ACANTHINUS, a, um, adject. *di acanto*, ἀκάνθινος, qui est acanthi, vel acantho similis. *Plin. l.* 25. *c.* 7. Euphorbia specie thyrsi, foliis acanthinis. *Isid. l.* 17. *c.* 9. Acanthina vestis. *h. e.* acanthi foliis intexta, ut *Idem* exponit. *Salmasius ad Vopisc. in Aureliano*, *c.* 46. acanthinas vestes fuisse ait, quæ texebantur ex lanugine, qua acanthi folia sunt obducta. Harum meminit etiam *Varro*. V. vocem sequent.

ACANTHION, ii, n. ἀκάνθιον, frutex est spinæ albæ similis, minoribus tamen multo foliis, aculeatis per extremitates, & araneosa lanugine obductis: qua collecta etiam vestes quædam bombycinis similes fiunt in Oriente. *Plin. l.* 24. *c.* 12. Paulo aliter *Varro apud Serv.* ad 1. *Æn. v.* 649. Ctesias ait in India esse arbores, quæ lanam ferant. Item Epicadus in Sicilia, quarum floribus cum dempti sunt aculei, ex his implicitis mulieres multiplicem conficere vestem. Hinc vestimenta acanthina appellata. Hæc *Varro*. Neque vero hinc colligas, apud *Virgil. loc. cit.* ubi ait *circumtextum croceo velamen acantho*, intelligi debere vestem hujusmodi lanugine confectam. Nam *acantho* dixit *Virgil.* non *acanthio*. *Servius* autem, qui ad hunc locum ea *Varronis* verba attulit, rem nihil eo pertinentem attulit.

ACANTHIS, idis, f. ἀκανθίς, avis minima stridulo cantu, colore viridi obscuro, quæ inter spinas, & carduos degit, & pascitur: unde & nomen traxit. nam ἄκανθα Græce spinam significat. Perpetuas cum asinis inimicitias gerere dicitur spinarum flores devorantibus. Uno partu duodenos parit. Ita eam *Plin. lib.* 10. *c.* 63. describit. Quidam putant, eandem esse, quæ alio nomine carduelis dicitur. Alii eam, quæ a *Gaza* ligurinus vocatur, fortasse διὰ τὸ λιγυρὸν τῆς φωνῆς, ab argutia vocis, Ital. *lucherino*. Atque hujus posterioris sententiæ auctor præcipuus est *Gesnerus*. Sed difficile est in re tam obscura rem ipsam attingere. *Plin. l.* 10. *c.* 74. Et acanthis in spinis vivit. *Virg. Georg.* 3. *v.* 338. Litoraque halcyonem resonant, & acanthida dumi. *Calpurn. ecl.* 6. *v.* 6. credibile est, ut vincat acanthida cornix. *acanthida* accusativus est Græcæ positionis pro *acanthidem*. In loco *Virgilii* quidam reponunt *acalanthida dumi*, (V. *Acalanthis*.) sed eodem sensu. ¶ Est etiam nomen herbæ, quæ alio Græco nomine Erigeron, Latino autem *Senecio appellatur*. *Plin. l.* 25. *c. ult.*

ACANTHIUS, a, um, adject. *Acanthius sal*, (sic appellatus ab Acantho Macedoniæ oppido, circa quod nascitur) dicitur a *Plin. l.* 31. *c.* 7. in ignem conjectus nec crepitare, nec exsilire.

ACAN-

ACANTHUS, i, m. *branca orsina*, ἄκανθος, herba folio, quam lactucæ, latiore multo, & longiore Erucæ modo incisuris divisa, & laciniosa, radice pedes ursi anteriores referente; unde Itala vox deducta est, in hortis nascens, & locis humentibus. Ejus duo sunt genera: alterum silvestre, aculeatum, & crispum, quod brevius, & carduo simile; cui proprie hoc nomen convenit, scil. ab ἄκανθα, spina, quia spinosum est: alterum genus sativum, leve, & glabrum, de quo intelligendus *Virgil.* cum acanthum modo *flexum* appellat, ut 4. *Georg. v.* 123. modo *mollem*, ut *ibid. v.* 137. modo *ridentem*, ut *Eclog.* 4. *v.* 20. Hujus varios in medicina usus refert *Plin. l.* 22. *c.* 22. qui secundum hoc genus urbanum appellat, & topiarium, quia scilicet satu, & cultu lætatur, & præterea topiariis operibus aptissimum est. habet enim caulem binum fere cubitorum altitudine, crassitudine digiti, maxime sequacem. Hinc ejus formam tum in columnarum capitulis ordinis Corinthii, ut est apud *Vitruv. l.* 4. *c.* 1. tum in cælatis vasis insculpebant, & in elaboratis vestibus intexebant. *Virg.* 3. *Eclog. v.* 44. duo pocula fecit, Et molli circum est ansas amplexus acantho. *Propert. l.* 3. *eleg.* 7. *v.* 14. At Myos exiguum flectit acanthus iter. *h. e.* Myos cælatura flexuoso opere in acanthi formam elaborata. *Virgil. Æn.* 1. *v.* 649. & 715. Et circumtextum croceo velamen acantho. ¶ Est præterea *acanthus*, *i*, f. arbor quædam spinosa, nobis incognita, in Ægypto maxime proveniens, semper frondens, florem candidum, baccasque ferens, seu siliquas, & in iis semina, ex quibus succus exprimitur variis usibus in medicina aptus, odore suavi. Quidam eam esse putant, quam *Plin. l.* 24. *c.* 12. Spinam Ægyptiam, & acaciam ejus succum appellat. *Virgil. Georg. l.* 2. *v.* 118. Quid tibi odorato referam sudantia ligno Balsamaque, & baccas semper frondentis acanthi? *Vellej. l.* 2. *c.* 56. ubi quinque Julii Cæsaris triumphos refert, eorum apparatus, *h. e.* statuas & imagines cæsorum imperatorum, urbium captarum, fluminum, montium, regionum, in quibus pugnatum erat, ex variis materiis fuisse narrat, ut in Gallico triumpho omnia ex citro, in Pontico omnia ex acantho, in Alexandrino ex testudine, in Africo ex ebore, in Hispaniensi ex argento. Ex quo satis liquet, acanthum etiam inter arbores esse numerandam. ¶ Item acanthus nomen est oppidi in Macedonia. *Plin. l.* 10. *c.* 4. ¶ Item insulæ in Propontide. *Id. l.* 5. *c. ult.* ¶ Ponunt hoc loco quidam Lexicographi fabulam de quodam Acantho, regio puero in florem sui nominis converso: cujus nullum adhuc Latinum auctorem invenimus.

ACAPNUS, a, um, adject. *che non fa fumo*, ἄκαπνος. Vox Græca ab α privativa, & καπνός, fumus. *Ligna acapna* dicuntur, quæ vel cocta sunt, vel adeo sicca, ut ardendo fumum non emittant. Legitur in titulo *Epigramm.* 15. *lib.* 13. *Martialis*. ¶ *Acapnon mel* dicitur a *Plin. l.* 11. *c.* 16. & *Colum. l.* 6. *c.* 33. quod a favis citra fumum eximitur. nam in castrandis favis fumum, seu suffitum ad apes abigendas adhiberi solet, quo non nihil mel vitiatur.

ACARNAN, anis, adject. qui est ex Acarnania. *Virg.* 5. *Æn. v.* 298. quorum alter Acarnan, Alter ab Arcadia. *Liv. l.* 37. *c.* 45. Mnasimachum Acarnana, & Chalcidenses Philonem, & Eubulidam. *Acarnana* accusativus Græcæ positionis pro *Acarnanem*. *Sil. l.* 3. *v.* 42. amnis Acarnan. *h. e.* Achelous.

ACARNANES, um, populi sunt Acarnaniæ. *Liv. l.* 36. *c.* 25. Acarnanum gens. *Id. ibid. c.* 24. Et Acarnanas restituturum se in antiquam formulam. Et *cap.* 25. Hic siti sunt Acarnanes, qui &c.

ACARNANIA, æ, f. *Carnia*, Ἀκαρνανία, pars Epiri, quam Acheolus fluvius ab Ætolia dividit. *Plin. l.* 4. *c.* 1.

ACARNANICUS, a, um, adject. *di Carnia*, ad Acarnaniam pertinens. *Liv. l.* 26. *c.* 25. *sub fin.* Fama conjurationis Acarnanicæ.

ACARNE. V. *Acharne*.

ACASTUS, Ἄκαστος, Magnesiæ rex, uxorem duxit Creteidem, sive Atalantam, quæ cum Peleum deperiret, ab eoque sperneretur, ultro illum apud maritum de stupro accusavit. Acastus igitur Peleum venationis prætextu in saltum abductum feris lacerandum objecit: sed ille Chironis, sive Mercurii ope liberatus Acastum cum uxore interfecit. ¶ Item Acastus fuit Peliæ Thessalorum regis fil. venator sagittis clarus. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 306. ¶ Item Laodamiæ pater. *Ovid. Heroid. ep.* 13. *v.* 25.

ACATALECTICUS, & Acatalectus, a, um, adject. *a cui niente manca*, cui nihil deest, ἀκατάληκτος. Itaque Acatalecticus versus dicitur a Grammaticis cui nulla deest syllaba, quemadmodum *catalecticus*, qui est una syllaba brevior. Prior vox legitur apud *Diomed. l.* 3. *pag.* 501. *Putsch.* Posterior apud *Priscian. in princip. partit. versuum Virgil. pag.* 1216. Utraque Græca est ab α privativa, & καταλήγω, desino.

ACATALEPTOS, ἀκατάληπτος, *h. e.* qui comprehendi, seu percipi non potest, ab α privativa, & καταλαμβάνω, comprehendo: unus est ex æonibus Valentini apud *Tertullian. advers. Valentinian. cap.* 35.

ACATIUM, ii, n. *sorta di naviglio*, ἀκάτιον, diminutivum ab acatus, ut videtur, est genus navis apud Græcos, cujus tamen forma ignoratur. *Plin. l.* 9. *c.* 30. Prodidit Mucianus concham esse acatii modo carinatam, inflexa puppe, prora rostrata. *Gellius* quoque *l.* 10. *c.* 25. inter navigiorum genera enumerat: ponit autem *Acatia*, f. si modo vera est ea lectio, quæ varie in variis codicibus legitur. ¶ *Isidorus lib.* 19. *Orig. cap.* 3. (& fortasse etiam *Festus* post *Sic.*) acatium ait esse maximum in navi velum, in media navi constitutum. Quod descripsisse videtur a *Polluce*, qui *lib.* 1. *cap.* 9. idem docet, & ἀκάτιος masculino genere usurpat. Alii putant, acatium dictam fuisse ipsam navim, quod eo majore velo uteretur.

ACATUS, i, f. ἄκατος, idem quod acatium. *Tertull. l.* 5. *advers. Marcion. c.* 1. Quamobrem Pontice nauclere, si nunquam furtivas merces in acatos tuas recepisti, &c. Quidam intelligunt hic navim, quæ solis velis, non remis agitur. V. *Acatium*.

ACAUNUMARGA, æ, f. genus terræ arenosæ, coloris rufi, intermixto lapide terræ minutæ. *Plin. l.* 17. *c.* 7. ut quidem legit *Harduin.* ex MSS. Nam alii leg. *capnumargor*. Est autem *acaunumarga* ab α privat. & κακός, malus, vel amarus, *h. e.* marga sine amaritie.

ACAUSTUS, adject. *che non s' abbrucia*, ignem non sentiens; vox Græca ab α privativa, & καίω, uro. *Plin. l.* 37. *c.* 7. Principatum habent carbunculi, a similitudine ignium appellati, cum ipsi non sentiant ignes: ob id a quibusdam acausti vocati. *apyroti* legitur in quibusdam Codicibus. quæ vox idem significat: ab α privativa, & πυρόω, uro, inflammo.

ACCA LAURENTIA, Faustuli uxor, quæ Romulum, & Remum lactavit, & aluit, Lupa dicta, quod nobile scortum fuerit. Tales enim nuncupantur *lupæ*, ob avaritiam, cujus causa pudicitiam prostituerunt, & cellæ earum *lupanaria*. In hujus Accæ honorem Romani testamento ejus locupletati Laurentalia quotannis mense Decembri celebrarunt. Neque tamen inter Deas collocanda est, ut scribit *Minuc. Fel. in Octav. c.* 25. Qua de re V. *Norisium Cenotaph. Pis. Dissertat.* 3. *c.* 5. ¶ De hac Acca verba faciunt *Gell. l.* 6. *c.* 7. *Aurel. Vict. de vir. illustr. c.* 1. *Liv. l.* 1. *c.* 4. *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 3. *a med.* & omnium copiosissime *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 10. Illud modo advertendum, ab aliquibus *Laurentiam* appellari, a plerisque *Larentiam*. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 55. Non ego te, tantæ nutrix Larentia gentis, &c. ¶ Fuit præterea alia Acca Tarratia, vel Taruntia, vel Tarrutia, cui quoque sacrificare quotannis solebant mense Aprili, quæ eadem ac Flora a nonnullis existimata est. *Varr. loc. cit.* & *Scaliger in Conjectan.* & *Gell. loc. cit.*

ACCALIA, ium, f. festi dies a, Romanis instituti in honorem Accæ Laurentiæ. *Varr. l.* 5. *de L. L. c.* 3. *a med.*

ACCANTO, vel Adcanto, as, a. 1. *cantare appresso*, juxta, vel simul cano, προσᾴδω. *Stat. l.* 4. *silv.* 4. *v.* 55. Maroneique sedens in margine templi Sumo animum, & magni tumulis accanto magistri.

ACCANTUS, vel Adcantus, us, m. verbale ab Accanto. *Martian. Capell. lib.* 3. *pag.* 60. Accentus quasi accantus dictus est.

ACCEDO, is, essi, essum, n. 3. *accostarsi*, *andar vicino*, παραγίνομαι, ὑπέρχομαι, advenio, appropinquo, proximus fio: ex *ad*, & *cedo*, qua ire significat. *Cic.* 7. *Verr. c.* 49. Cum ego ad Heracleam noctu accederem. *Id. Fam.* 4. *ep.* 4. Cum Senatus ad Cæsarem supplex accederet. *Id. pro Cæcin. c.* 16. Neque illum si eo accessisset, abiturum. *Cn. Magnus ad Domit. post epist.* 12. *l.* 8. *ad Attic.* Te ei, si propius accessisset, resistere velle. *Cic. Phil.* 10. *c.* 6. Homo verecundus in Macedoniam non accedit. *Id. Attic. l.* 2. *epist.* 1. Digito se cælum putant attingere, si mulli barbati in piscinis sint, qui ad manum accedant. Et *lib.* 7. *ep.* 4. Accedere in Senatum. *Id.* 2. *de legib. c.* 26. Accedere in funus aliorum. *Cic. Phil.* 12. *c.* 9. Poterone Ariminum tuto accedere? *Virg.* 1. *Æn. v.* 205. penitusque sonantes Accestis scopulos. *accestis* syncope pro *accessistis*. *Enn. apud Gell. l.* 10. *c. ult.* accedit muros Romana juventus. *Sil. l.* 14. *v.* 3. Sicanios accedere portus. *Tacit.* 12. *Ann. c.* 31. Iceni societatem nostram volentes accesserant. ¶ *Accedere in aliquem*, invadere, irruere. *Valer. Flacc. l.* 3. *v.* 186. Accessere (nefas!) tenebris fallacibus acti Tyndaridæ in se se. ¶ Cum infinito *Apulej. l.* 4. *metam. p. m.* 103. Dum cunctanter accedo decerpere *rosas*. ¶ De iis, qui in auctionibus licentur. *Cic. Phil.* 2. *c.* 26. *a med.* Qui ad illud scelus sectionis auderet accedere, inventus est nemo. *Nep. in Attic. c.* 6. Ad hastam publicam nunquam accessit. *Liv. l.* 43. *c.* 16. Ne quis eorum ad hastam suam accederet. ¶ Significat etiam adjungi, addi, adjici. *Quintil. l.* 2. *c.* 3. Illa quæ in ornamentum operis accedunt. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 165. in lustrum accedere debet, Quæ consummatur partibus, una dies. *Cic.* 4. *de fin. c.* 24. Ad virtutis summam accedere nihil potest. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *in princip.* Annus tertius accessit desiderio nostro, & labori tuo. *Id. Attic. l.* 7. *ep.* 3. Quibus nihil ad dignitatem possit accedere. *Id. pro Cluent. c.* 60. Ut de causa ejus periculi nihil decederet, ad causam novum crimen accederet. *Id. Fam.* 11. *ep.* 10. Huc accessit manus Ventidii, quæ, &c. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 31. societatem nostram volentes accesserant. *Liv. l.* 26. *c.* 50. Hæc tibi a me dotalia dona accedent. ¶ Hoc sensu sæpe usurpatur a Jurisconsultis. *Julian. l.* 6. *Digest. tit.* 1. *leg.* 34. Si per alluvionem pars fundo accesserit. *Paul. Digest. l.* 23. *tit.* 3. *leg.* 4. Si proprietati nudæ ususfructus accesserit. *Ulpian. Digest. l.* 42. *tit.* 1. *leg.* 4. Cum accesserit aliquid rei judicatæ. *Cajus Digest. l.* 21. *tit.* 1. *leg.* 32. Si omnia mancipia accedant venditioni. ¶ Speciatim vero *accedere* dicuntur ea, quæ tanquam honorarium solvuntur Reipublicæ ultra consueta vectigalia, aut dominis præter solitas pensiones. *Cic. Verr.* 5. *c.* 49. V. Accessio. ¶ Eleganter ponitur in principiis periodorum, & connectendæ orationi inservit. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 48. Accedebat, ut tu adolescens existimarere, ego &c. *aggiungevasi*, *che* &c. *Id. Fam.* 10. *ep.* 21. Accessit eo, ut milites, &c. *Id. Attic. l.* 13. *ep.* 21. Accedit enim, quod patrem amo, &c. ¶ Interdum est assentiri, *acconsentire*. *Quintil. l.* 9. *c.* 4. *in princip.* Accedam in plerisque Ciceroni. *Nepos in Miltiad. c.* 3. Ad hoc consilium cum plerique accederent. *Vellej. l.* 1. *c.* 8. Libenter his, qui ita prodiderunt, accesserim. Adde *Stat. lib.* 1. *Achill. v.* 363. ¶ Nonnunquam similitudinem significat. *Cic. pro Ligar. c. ult.* Homines ad Deos nulla re propius accedunt, quam salutem hominibus dando. *Id. Attic. l.* 7. *ep.* 2. Accedere prope ad similitudinem alicujus. *Plin. l.* 16. *c.* 40. Cytisiscis proxime accedere ebenum videtur. ¶ Ponitur etiam pro favere, ab alicujus partibus stare. *Sueton. in Galb. c.* 12. Civitates, quæ cunctantius sibi accesserant, puniit. *Id. in Oth. c.* 4. Conatibus Galbæ primus accessit. ¶ *Accedere ad Rempublicam* est ad magistratus capessendos, & rempublicam gerendam se conferre. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 1. ¶ *Accedere alicui animum* dicimus, cum is

animos sumit, *farsi alcuno più animoso*. *Cic. Attic. l. 5. ep. 20.* Rumore adventus nostri Cassio animus accessit. *Nepos in Miltiad. c. 4.* Id si factum esset, & civibus animum accessurum, & hostes fore tardiores. ¶ *Accedit pretium*, vel *Accedit pretio*, *h. e.* pretium augetur. *Plin. l. 6. ep. 19. Scis tu*, accessisse pretium agris. *Colum. l. 3. c. ult.* Plurimum pretio accedit, si venditio in annum differri possit. ¶ Apud inferioris ævi Scriptores *accedere ad manum* est adorandi gratia ad manum osculandam accedere. *Capitolin. in Maximin. c. 5.* Nunquam ad manum ejus accessit, nunquam illum salutavit. *Vopisc. in Aurelian. c. 14.* Post hæc Aurelianus surrexit, atque ad manus accessit, agens gratias. ¶ Passive impersonaliter. *Cic. pro Cæcin. c. 8.* Ad eas cum accederetur. ¶ Præterit. *accedrat* pro *accesserat* legitur in *Pandect. Florentin. Digest. l. 29. tit. 2. leg. ult.* & ita edidit *Torrentinus*: Haloander tamen *accesserat*.

ACCELĔBRO, as, a. 1. idem quod accelero. Nam antiqui hoc verbum in velocitate ponebant, ut ait *Servius ad Æn. 4. v. 641.* ubi affert illud *Accii*: Celeri gradu gressum accelebrasse decet. Alii leg. *accelerasse*: quod aptius videtur. *Martian.* quoque *Capell. l. 9. pag. 304.* Neque defugiam vestrum crebrius accelebrare consilium. Hic quoque alii leg. *accelerare*.

ACCELERATIO, onis, f. *acceleramento*, σπουδή, festinatio, properatio. *Auct. ad Heren. l. 3. c. 13.* Continuatio est orationis enuntiandæ acceleratio clamosa.

ACCELĔRO, & Adcelero, as, avi, atum, a. 1. *affrettare*, *affrettarsi*, *accelerare*, σπεύδω, κατασπεύδω, festino, propero. *Cic. Catil. 2. c. 4.* Si accelerare volent, ad vesperam consequentur. *Virg. 5. Æn. v. 675.* Accelerat simul Æneas, simul agmina Teucrum. *Cæsar lib. 2. B. Civ. cap. 39.* Accelerare iter. *Lucret. l. 6. v. 772.* mortem. *Stat. 6. Thebaid. v. 242.* opus. *Tacit. Ann. 12. c. 46.* oppugnationem. *Id. Ann. 3. c. 75.* consulatum alicui. ¶ Passive *Id. Ann. 1. c. 50.* Delecta longiore via cetera accelerantur.

ACCENDIUM, ii, n. *incendio*, *fuoco*, ἔγκαυσις. *Solin. c. 5. ad fin.* (*al. cap. 11.*) Sarmenta licet viridia, sponte concipiunt, & ab ipso Numine fit accendium. *Salmasius* monet, male a quibusdam editum esse *incendium*.

ACCENDO, dis, ndi, nsum, a. 3. *accendere*, ἅπτω, ex *ad*, & *candeo*, significat ignem excitare. *Cic. de Univers. c. 9.* Deus ipse solem, quasi lumen accendit. *Phædr. lib. 3. Fab. 20.* Accendere lucernam. *Virgil. Æn. 5. v. 4.* quæ tantum accenderit ignem Causa latet. ¶ Item urere. *Horat. Epod. 14. v. 14.* ignis accendit obsessam Ilion. *Ovid. 4. Trist. eleg. ult. v. 67.* accendi igni. *Id. 4. Fast. v. 411.* accendere tædas. *Id. 3. Metam. v. 692.* aras. *h. e.* in aris ignem excitare. ¶ *Accendi*, candefieri. *Plin. l. 33. c. 3. post med. de auro.* Primum bonitatis argumentum est, quam difficillime accendi. ¶ *Accendere*, illustrare. *Sil. l. 15. v. 681.* Et gemmis galeam, clypeumque accenderat auro. *Claudian. de consul. Mall. Theodos. v. 78.* Sol diem accendit. ¶ Incitare, infiammare, metaphorice. *Virg. 10. Æn. v. 368.* Nunc prece, nunc dictis virtutem accendit amaris. Et *l. 8. v. 500.* quos justus in hostem Fert dolor, & merita accendit Mezentius ira. *Vellej. l. 1. c. 17.* Ad consequendos quos priores ducimus, accendimur. *Virgil. 7. Æn. v. 550.* Accendamque animos insani Martis amore. *Sallust. in Jug. c. 68.* Quæ res Marium contra Metellum vehementer accenderat. *Curt. l. 7. c. 6.* Accendere iram. *Liv. l. 2. c. 29. a med.* magis discordiam, quam sedare. Et *cap. 23.* invidiam. *Virg. 12. Æn. v. 804.* infandum bellum. *Tacit. Ann. 1. c. 53.* uxorem in maritum. Et *l. 2. c. 57.* offensiones. *Sil. l. 4. v. 169.* mentes in prœlia. *Liv. l. 35. c. 10.* certamen. *l. 29. c. 9.* Accendi in rabiem. *Cels. l. 3. c. 9.* Accendere febrem. *Lucr. l. 2. v. 957.* pæne amissos accendere sensus. *h. e.* excitare. V. etiam Accensus, a, um. ¶ Item pro augere, *accrescere*. *Curt. l. 4. c. 2.* Accendere fiduciam. *Id. ibid.* alacritatem. *Id. l. 7. c. 5.* sitim. *Tacit. Ann. 12. c. 34.* spem. *Liv. sub. fin. lib. 28.* curam ingentem alicui. *Plin. l. 19. c. 4.* desiderium. *Ovid. de remed. amor. v. 133.* Quin etiam accendas vitia, irritesque vetando. ¶ *Accendere pretium* est augere, *accrescere*, *alzare il prezzo*. *Senec. l. 7. de benef. c. 9.* Crystallina, quorum accendit fragilitas pretium. *Plin. l. 18. c. 25.* Nubilo occasu pluviosam hiemem denunciant, statimque augent lacernarum pretia; sereno asperam, & reliquarum vestium accendunt. *Incendo* quoque hoc sensu usurpatur. ¶ Neutrorum more. *Grat. in Cyneg. v. 57.* linorum tangere messes Ante vetant, quam maturis accenderit annus Ignibus. *h. e.* accensus fuerit: quod media æstate fit. Al. leg. *annum*, & jungunt cum sequentibus, *& claro Plejas se prompserit ortu*. ¶ *Accendier* Paragoge pro *accendi*. *Lucret. l. 6. v. 901.* Nuper ubi extinctum admoveas, accendier ante, &c.

ACCENDONES, id est instigatores. *Salmas. in Tertull. de Pall. cap. ult.* ex veter. lib. restituit, pro quo vulgo est *cerdones*. is autem lanistas ibi intelligit, qui gladiatores ad pugnam excitant.

ACCENSĔO, & Adcenseo, es, sui, nsitum, & nsum, a. 2. *annumerare*, *ascrivere*, συγκαταλέγω, adscribere, adnumerare. *Non. cap. 12. n. 8.* Accensi, qui his (*decurionibus*) accensebantur, idest attribuebantur. *Lactant. l. 5. c. 2.* Religionis, cui fuerat accensus, proditor factus est. *Alii leg.* assensus. *Senec. ep. 90.* Lycurgum si eadem ætas tulisset, sacro illi numero accensuisset octavum. *Alii leg.* accessisset octavus. ¶ Particip. *accensitus*. *Varr. apud Non. c. 1. n. 289.* Consules, & Prætores qui sequuntur in castra, accensi dicti, quod ad necessarias res sæpius acciantur, veluti accensiti.

ACCENSITUS. V. Accenseo.

ACCENSOR, oris, m. idem quod accensus, hoc est Magistratus alienjus minister. *Valer. Max. l. 5. c. 7. n. 1.* Nec accensor gloriosæ illius pompæ, sed auctor spectatus est. Ita quidam leg. ex conjectura, sed plerique omnes rectius *accessor*.

ACCENSUS, & Adcensus, (quidquid dicat *Manut. in Orthogr.*) i, m. *donzello*, *messo*, *sergente*, ὑπηρέτης. Accensi fuere ministri publici eorum Magistratuum, qui vocationis jus habebant. Eos *Varro l. 5. de L. L. c. 3. ad fin.* & *c. 9.* ab *acciendo*, hoc est vocando dictos fuisse scribit: alibi vero a *censendo*, vel *accensendo*. Posterior hæc etymologia ad rationem nominis propius accedit: prior ad rationem officii. Nam Accensi erat munus vocare populum ad concionem, ad delectum, in jus, &c. eamque vocandi formulam tradit idem *Varro lib. 5. cit.* ex antiquis commentariis consularibus, cujus particulam hic ponimus: *Qui exercitum imperaturus erat, accenso dicit: Calpurni, voca inlicium omnes Quirites huc ad me. Accensus dicit sic: Omnes Quirites inlicium visite huc ad judices* (h. e. ad Consules) *C. Calpurnius dicit: voca ad conventionem omnes Quirites huc ad me. Accensus dicit: omnes Quirites ite ad conventionem huc ad judices*, &c. Præterea ad accensum pertinebat, jussu Prætoris, vel Consulis inclamare horam esse tertiam, nonam, meridiem esse &c. quæ inclamatio ante publica horologia inventa, eorum locum tenuisse videtur. *Varr. loc. cit. Plin. l. 7. c. ult.* ¶ Accensu usi sunt non Consules modo, & Prætores in Urbe, sed etiam extra Urbem Proconsules, & Prætores. *Cic. ad Q. Fr.* Asiæ proconsulem *l. 1. ep. 1. c. 4.* Accensus sit eo numero, quo eum majores nostri esse voluerunt, qui hoc non in beneficii loco, sed in laboris, & muneris, non temere nisi libertis suis deferebant, quibus illi quidem non multo secus ac servis, imperabant. Et *cap. 7.* His rebus nuper Cn. Octavius jucundissimus fuit, apud quem primus lictor quievit, tacuit accensus, quoties quisque voluit, dixit, & quam voluit diu. Ex posteriore hoc *Ciceronis* loco intelligimus, accensi officium fuisse non solum vocare jussu Magistratus, sed etiam obstrepentibus, & importune clamantibus, aut diutius, quam oporteret, coram Magistratu agentibus, silentium indicere. ¶ Cum exprimitur nomen magistratus, cujus aliquis est accensus, eleganter in dativo ponitur; interdum etiam in genitivo. *Cic. Verr. 3. cap. 28.* P. Tettius, qui tum accensus C. Neroni fuit. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 94. n. 11.* quam affert etiam *Manut. in Orthogr.* ad vocem *Felix n. 51.* T. Tettienus Felix Augustalis, Scriba Librar. Ædil. Curul. Viator Ædil. Plebis Accensus Consuli. Alia Inscript. apud *eund. Manut. ibid.* ad vocem *Accensus*, *n. 1.* M. Livius Aug. L. Secundio Accensus Drusi Cæsaris, &c. ¶ Accensus, & Præco in aliquibus conveniebant. V. Præco. ¶ *Adcensus* scriptum est in multis vet. lapidib. apud *Gruter. pag. 68. n. 3. pag. 403. n. 5. pag. 446. n. 4. pag. 485. n. 5.* & alibi. ¶ In militia quoque Accensi fuere, & quidem in aliquo militaris dignitatis gradu constituti, ut scribit *Ascon.* in *Verr. 3. c. 28.* *Accensus*, *inquit*, *est nomen ordinis, & promotionis in militia: ut nunc dicitur princeps, vel commentariensis, aut cornicularius*. Accensum itaque, præter superiores magistratus, habebant etiam Decuriones, & Centuriones, non ut servum, sed adjutorem, seu ministratorem, ut vocat *Varro lib. 6. de L. L. cap. 3. a med.* Hic alio nomine *Optio* appellatus est. ¶ Præterea *Accensi* dicti sunt genus quoddam militum, qui exercitum sequebantur, in morientium locum subrogandi, *soldati soprannumerarj*. *Festus*: Adcensi dicebantur, qui in locum mortuorum militum subrogabantur: ita appellati, quia ad censum adjiciebantur. Hos *Adscriptivos* appellat *Varro l. 6. de L. L. c. 3. a med.* & Idem *Accensos* apud *Non. c. 12. n. 8.* quo ex loco apparet, eos armis usos non propriis, sed missilibus tantum: unde & *Ferentarii* dicti. *Liv. l. 1. c. 43.* Quinta classis aucta, centuriæ triginta factæ: fundas lapidesque missiles hi secum gerebant. his accensi cornicines tibicinesque. *h. e.* adjecti, adscripti. *Al. leg.* in his accensi. Ceterum militare munus non valde honorificum exercebant; quod constat non tantum ex armorum genere, sed etiam ex iis, quæ habent *Vegetius de re milit. l. 1. c. 19.* & *Liv. l. 8. c. 8.* Verba *Vegetii* sunt: Ad obsequia judicum, vel tribunorum, nec non etiam principalium deputabantur milites, qui vocantur Accensi, hoc est postea additi, quam fuisset Legio completa; quos nunc supernumerarios vocant. Hæc *Vegetius*, qui per *obsequia* privatum ministerium, & quoddam veluti servitium intelligit. *Liv. l. 8. c. 8.* Primum vexillum triarios ducebat, veteranum militem spectatæ virtutis: secundum rorarios, minus roboris ætate, factisque: tertium accensos, minimæ fiduciæ manum: eo & in postremam aciem rejiciebantur. ¶ Denique alius fuit *Accensorum* ordo, qui dicebantur *velati*, quos *Festus* in voce *Adscriptitii* eosdem fuisse putat, quos modo diximus, milites adscriptos ad supplendas legiones, & dictos esse *velatos*, quia *vestiti inermes exercitum sequebantur*. Sed *Festi* sententia, & eorum, qui *Festum* secuti sunt, non probatur *Fabretto Inscript. antiq. cap. 6. pag. 433.* ubi contendit, *Accensi Velati* nomen ad sacra ministeria pertinuisse, & quidem in titulis honestissimis habitum: quod apparet etiam in antiquis monumentis. *Vet. Inscript. apud eund. Fabrett. loc. cit.* T. Velatius Accensorum Velatorum L. Ganymedes sibi &c. *Alia apud Gruter. pag. 479. n. 1.* L. Valerio L. F. Pom. juniori Eq. R. Jurat. ad sacra Etr. Pont. Q. Ædil. II. Vir. Accenso Velato Plebs Urbana L. D. D. D. Adde *pag. 483. n. 3. 485. n. 6.* & *624. n. 2.* & *Reines. class. 16. n. 68.* & *Murator. pag. 1067. num. 4.*

ACCENSUS, & Adcensus, a, um, adject. *acceso*, *infiammato*, διακεκαυμένος, inflammatus. *Cic. in Pison. c. 2.* Accensæ faces. *Id. in somn. Scip. c. 4.* Luna radiis solis accensa. *Virg. 11. Æn. v. 188.* Accensi rogi. ¶ Item vehementer calefactus, *riscaldato*. *Senec. in Med. v. 666.* Ustus accenso Pelias aheno. *Sil. lib. 5. v. 605.* Ut multo accensis fervore exuberat undis, Clausus ubi exusto liquor indignatur aheno. *Plin. l. 34. cap. 15.* Ferrum accensum igni. ¶ Translate *Virg. 4. Æn. v. 364.* totumque pererrat Luminibus tacitis, & sic accensa profatur. *Liv. l. 4. c. 9.* accensus injuria. Et *cap. 32. sub fin.* odio. *Tacit. Ann. 12. c. 4.* Accensi hostes stimulante

lante ignominia, ne feminæ imperio subderentur. Id. 3. Ann. c. 4. Studia hominum accensa in Agrippinam. Id. 2. Hist. c. 68. Accensus ad certamen. Velles. l. 2. c. 98. in arma. Lucan. l. 3. v. 133. in iram. Virg. 5. Æn. v. 183. Spes accensa. h. e. aucta. ¶ Accensi sinsus apud Lucret. l. 2. v. 941. & l. 3. v. 337. sunt excitati, vivi, ac sentientes. ¶ Accensus præterea, vel Adcensus, a, um, particip. ab Accenseo, ascritto, arrolato, ut Accensi milites, de quibus in Voce præced. Adde locum Lactantii, quod in Accenseo retulimus.

ACCENSUS, us, m. accendimento, accendendi actus. Symmach. l. 3. ep. 48. Accensu luminum claritudinem diei adjuvare. Alii leg. accessu. Plin. l. 37. c. 7. Lychnis appellata a lucernarum accensu. Ita legit Harduin. Alii lucernarum accensarum.

ACCENTIUNCULA, æ, f. accento, accentus. Gell. lib. 13. cap. 6. Quas Græci προσῳδίας dicunt, eas veteres docti tum notas vocum, tum moderamenta, tum accentiunculas, tum voculationes appellabant.

ACCENTOR, oris, m. προσῳδὸς, ab ad, & cantor, hoc est, qui ad alium, seu cum alio canit: qui & concentor dicitur ab Isidor. l. 7. c. 11. quia cum alio canendo consonat. Est autem quoddam Clericorum in choro divinas laudes canentium officium. Id. l. 6. c. 19. Tres gradus sunt in cantando: primus succentoris, secundus incentoris, tertius accentoris.

ACCENTUS, us, m. canto, idem quod cantus, ab ad, & cantus, προσῳδία, Solin. cap. 5. (al. 11.) ad fin. Tibiæ milvinæ, quæ in accentus exeunt acutissimos. Amman. l. 16. c. 12. ante med. (al. c. 29.) Dato ahenatorum accentu solemniter signo ad pugnandum. Adde lib. 24. c. 4. a med. (al. c. 15.) Sed utroque Ammiani loco Alii legunt occentu. ¶ A Grammaticis accentus dicitur intentio, vel inclinatio vocis, quæ in quolibet verbo pronuntiando fit, accento. Nam quemadmodum nulla vox est sine vocali, ita nulla est sine accentu. Cicero appellat sonum, in Orat. c. 17. extr. & vocem, cap. sequent. Alii dixere tenorem, & tonum, & fastigium teste Diomed. lib. 2. pag. 425. Putsch. Antiqui etiam tonorem a τόνος, ut ait Quintilian. mox citandus. V. alias appellationes in Accentiuncula. Dictus est ab accinendo, quod sit quasi quidam cujusque syllabæ cantus, ut ait Diomed. ibid. Est autem triplex, acutus, qui acuit, seu erigit syllabam, gravis, qui deprimit, & circumflexus, qui ex acuto, & gravi constat. Quintil. l. 1. c. 5. Adhuc difficilior est observatio per tenores, vel accentus, quos Græci προσῳδίας vocant, cum acuta, & gravis alia pro alia ponitur &c. ¶ Accentum hiemis pro augmento, il rigor sommo dell' inverno, dixit Sidon. l. 4. ep. 6. Atque hoc, inquit, in maximo hiemis accentu, summisque cumulis nivium, crustisque glacierum. Sic accentum doloris, augmentum, & intensionem, cui declinatio opponitur, Marcell. Empir. cap. 36.

ACCEPSO V. Accipio in fine.

ACCEPTA, æ, f. porzione di campagna, portio agri, quæ alicui assignatione, aut sortito data est. Siculus Flacc. de condit. agror. pag. 22. Goes. Sæpe unius, ejusdemque hominis duo domini acceptam filii defendunt. Var. Auct. de Limitibus ibid. pag. 300. Modus jugerationum secundum acceptam uniuscujusque separetur.

ACCEPTABILIS, e, adject. degno d' esser accettato, accettabile, accipi dignus, εὐπρόσδεκτος. Lactant. in Epitom. cap. 2. Hæc acceptabilis victima est, quam de se ipso animus immolat. Tertull. de Orat. c. 7. Pœnitentia acceptabilis Deo.

ACCEPTABULUM V. Acetabulum.

ACCEPTATIO V. Acceptio.

ACCEPTATOR, oris, m. accettatore, qui acceptat, qui aliquid ut sibi gratum accipit. Tertull. de Pœnit. c. 2. Quorum cum auctor, & defensor sit, necesse est proinde & acceptator: si acceptator, etiam remunerator. Adde adversus Psych. c. 11.

ACCEPTILATIO, onis, f. quitanza, cessione, fine, pagamento, che si fa con sole parole, ἀποχή, nomen ex accipio, & supino latum compositum, est ipsa relatio in acceptum. Apud JCtos est ficta quædam, & imaginaria solutio, & liberatio, ut docet Modestinus Digest. lib. 46. tit. 4. leg. 1. quæ fit per interrogationem, & responsionem, qua utrisque contingit ab eodem nexu absolutio. Dicenti enim, Quicquid tibi per stipulationem promisi, vel ex stipulatu debeo, habesne acceptum? tu respondes, Habeo, acceptumque fero; quasi dicas, Perinde habeo, ac si accepissem abs te per veram solutionem. ¶ Dividitur interdum interjecto verbo. Cajus Digest. lib. 39. tit. 6. leg. 30. Per accepti quoque lationem debitor liberatus, &c. Paul. lib. 23. tit. 3. leg. 41. Accepti quoque latione dos constituitur. Utroque loco al. aliter leg.

ACCEPTIO, onis, f. accettazione, ricevimento, accipiendi actio, παράληψις. Cic. in Top. c. 8. extr. Neque deditionem, neque donationem sine acceptione intelligi posse. ¶ A Philosophis vocatur propositio, quæ conceditur a respondente, ut si quis ita proponat: Estne omne honestum bonum? propositio est, &, si assentire se dicet, fit acceptio. Ita definit, & explicat Apulej. de syllog. categor. ubi sæpissime hanc vocem eo sensu usurpat. Quidam substituunt acceptatio, sed invitis plerisque optimis Codicibus. ¶ Acceptio vocis est ejus interpretatio ex mente ejus, qui eam audit, & excipit, senso. Siculus Flacc. de condit. agror. pag. 18. Goes.

ACCEPTITO, as, a. 1. accettare, ricevere, idem quod accepto, προσδέχομαι. Plaut. apud Non. c. 2. n. 508. Qui apud regem in latrocinio fuisti, stipendium acceptitasti.

ACCEPTO, as, a. 1. ricevere, accettare, ὑποδέχομαι, frequentat. ab accipio, sed ejusdem fere significationis. Plaut. Pseud. 2. 2. 31. Qui res, rationesque heri curo, argentum accepto, expenso, & cui debet, dato. Quintil. l. 12. c. 7. ad fin. Zeno, Cleanthes, Chrysippus mercedes a discipulis acceptaverunt. Papinian. lib. 34. Digest. tit. 1. leg. 9. Annuos aureos, & menstruum frumentum acceptare. Silius lib. 7. v. 41. Acceptare jugum. ¶ Apud Ecclesiast. Scriptores significat tanquam gratum recipere: unde acceptabilis, & acceptator. Tertull. advers. Psych. c. 11. Votum cum a Deo acceptatum est. Id. de Anim. c. 17. Unguentum, quod in sepulturam suam acceptavit.

ACCEPTOR, oris, m. 3. qui accipit, λήπτης, accettatore. Plaut. in Trin. 1. 2. 167. Qui illorum verbis falsis acceptor fui. id est, approbator. Augustin. epist. 7. Videbunt homines, quam non sim acceptor personæ meæ. ¶ Acceptor pro accipiter est Lucilii apud Charis. l. 1. pag. 76. Putsch.

ACCEPTORIUS, a, um, adject. che riceve, ut acceptorius modulus, qui opponitur erogatorio, apud Front. de Aquæduct. artic. 34. Acceptorium enim vocat, qui aquam, haurit, erogatorium vero, qui refundit.

ACCEPTRICA V. vocem sequentem.

ACCEPTRIX, icis, f. ricevitrice, quæ accipit, δέκτρια. Plaut. Truc. 2. 7. 18. Nusquam apparet neque daturi neque acceptrici. Quædam antiquæ Edition. & MSS. habent acceptricæ, ut nominativus sit Acceptrica.

ACCEPTUS, a, um, adject. ricevuto, δεκτός, nom. ex particip. ab Accipio. Cic. in Pison. c. 37. Accepta, & devorata pecunia. Id. pro Planc. c. 21. Offensiuncula accepta. ¶ Sæpe idem est ac charus, gratus, jucundus, grato, accetto, χαρίεις. Cic. Tuscul. 5. c. 15. Quod vero approbaris, id gratum, acceptumque habendum. In veteri formula apud Macrob. l. 3. Saturnal. c. 9. Urbs acceptior probatiorque sit. Tacit. Ann. 6. c. 45. Millies sestertium ea munificentia collocatum, tanto acceptius in vulgus, quanto, &c. Cic. in Somn. Scipion. c. 3. Nihil est Deo acceptius, quam cœtus hominum, &c. Liv. l. 1. c. 15. Longe ante alios acceptissimus militum animis. Plaut. Capt. 3. 5. 56. Acceptissimus apud te servus. ¶ Cum adverbiis bene, vel male, aut similibus significat exceptum, tractatum, trattato. Cic. in Somn. Scipion. c. 1. Post autem regio apparatu accepti sermonem in multam noctem produximus. Id. Attic. 13. ep. ult. Tribus tricliniis accepti valde copiose. Id. Verr. 4. c. 23. Homines multis verbis a se male acceptos dimisit. Id. Fam. 11. ep. 13. Copiolæ meæ inopia omnium rerum pessime acceptæ. ¶ Præterea locum habet maxime in rationibus, in quibus acceptum dicitur quidquid ab aliis accipimus seu dono, seu mutuo, seu alio quovis modo, cui opponitur expensum. Itaque in rationum libris alterum caput est accepti, alterum expensi. Cic. pro Rosc. Com. c. 2. Non habere se hoc nomen in codice accepti, & expensi relatum confitetur, sed in adversariis patere contendit. Id. de Amic. c. 16. Ut par sit ratio acceptorum, & datorum. ¶ Hinc acceptum referre (& interdum acceptum ferre) est scribere in tabulis, te accepisse, dar credito, metter a credito: quemadmodum expensum ferre est scribere, te dedisse, vel expendisse, dar debito. Cic. Verr. 3. c. 39. Satis te elapsurum arbitrabare, si, quibus pecuniam credebas, iis expensum non ferres, cum tot tibi nominibus acceptum Curtii referrent? Venulej. Digest. lib. 42. tit. 9. leg. ult. Si fraudator fidejussori suo scienti acceptum tulerit. ¶ Accepto ferre, & in acceptum ferre, aut referre idem significant. Ulpian. Digest. lib. 39. tit. 6. leg. 30. Licet solvendo non sit debitum, cui accepto latum est. Cic. Verr. 3. c. 57. Negabat, opus in acceptum referre posse. Et mox. Si in acceptum non retulisset, putabat se aliquid defensionum habiturum. Marcell. Digest. lib. 48. tit. 11. leg. 7. Illud quoque cavetur, ne in acceptum feratur opus publicum faciendum. Est autem referre in acceptum opus, scribere opus perfectum fuisse ea ratione, & lege, qua locatum est. ¶ Hæ locutiones translate etiam accipiuntur. Itaque acceptum referre, aut ferre alicui aliquid est fateri, se ei debere, riconoscere da qualcheduno. & tum in bonam, tum in malam partem sumitur. Cic. Phil. 2. c. 5. Ut esset nemo, qui non mihi vitam suam, liberos, rempublicam referret acceptam. Id. ibid. c. 22. Omnia mala, quæ postea vidimus uni accepta referemus Antonio. Senec. ep. 78. Philosophiæ acceptum fero, quod surrexi, quod convalui. Horat. l. 2. ep. 1. v. 233. Chœrilus, incultis qui versibus, & male natis Rettulit acceptos, regale numisma, Philippos. Ovid 2. Trist. v. 10. Acceptum refero versibus esse nocens. ¶ A JCtis acceptum, vel accepto facere, & acceptum habere dicitur is, qui scribit, vel fatetur, se accepisse, & debitorem liberat. Ulpian. lib. 46. tit. 4. leg. 6. Quod ego tibi promisi, habes ne acceptum? Id. ibid. leg. 7. Accepta facis decem? ille respondit, facio. Id. ibid. leg. 13. Qui enim accepto facit, vel totum, vel partem ejus, quod stipulatus est, debet accepto facere. ¶ Translate Cic. Verr. 5. c. 60. Sponsionem acceptam facere. h. e. remittere, a sponsione facta discedere. Hoc loco vide, ne te fallat Manutii interpretatio. Plin. l. 34. c. 14. Quamobrem culpa ejus non naturæ fiat accepta. non s' ascriva alla natura. Catull. carm. 36. in Annal. Volusi, v. 16. Acceptum face, redditumque votum. chiamati soddisfatta. ¶ Acceptum rogare, vel accepto rogare dicitur is, qui a creditore petit, ut acceptum ferat, quod vel a se, vel ab alio debetur. Ulpian. Digest. l. 46. tit. 4. leg. 8. Servus communis sicut uni ex dominis stipulari potest, ita etiam acceptum rogare uni ex dominis potest, eumque in solidum liberat. Id. ibid. leg. 6. Si promissor ita accepto rogasset: Quod ego tibi promisi, habes ne acceptum? Et mox. Illud sciamus, si ego aliud accepto tuli, aliud tu rogasti, nihil valere acceptilationem. ¶ Accepto liberare est acceptum rogando liberare debitorem a creditore, quando nimirum creditor interrogatus, an id, quod sibi debebatur, acceperit, respondet, se accepisse: accepto liberari dicitur debitor, cum ita liberatur, ut creditor confiteatur, se ab eo accepisse. Ulpian. loc. cit. leg. 8. Accepto liberare servus communis alterum ex domi-

dominis etiam ab altero domino potest. *Id. ibid. leg.* 13. *in f.* Heres quoque & liberare & liberari accepto potest. ¶ Est vero advertendum has omnes locutiones usurpari a JCtis fere in imaginariis solutionibus, in quibus scilicet, nulla interveniente pecunia, *acceptilationes* peraguntur. ¶ Translate *accepto facere delicta* apud *Tertullian. de Pudic. c.* 16. est remittere. ¶ *Satis acceptum est*. V. *Satis acceptus*.

ACCERSO cum derivatis V. Arcesso, &c.

ACCESSIBILIS, le, *accessibile*, ad quem accedi potest. εὐπρόσιτος. *Tertull. advers. Praxean. c.* 15. Per accessibilem lucem.

ACCESSIBILITAS, atis, f. facilitas accedendi. *Tertull. advers. Prax. c.* 15. Ascriberemus mortalitatem, accessibilitatem.

ACCESSIO, onis, f. *accessione*, *accostamento*, actus accedendi, πρόσοδος. *Cic. de Univers. c.* 12. Cum ad corpora necessitate tum accessio fieret, tum abscessio. *Plaut. Trinum.* 3. 2. 83. Quid tibi in consilium huc accessio est? *Id. Truccul.* 2. 2. 3. Quid tibi ad hasce accessio est ædes? ¶ Speciatim dicitur de accessu febris, aut alterius morbi, *accesso*: cui opponitur *decessio*, & *remissio*. *Cels. lib.* 2. *cap.* 12. *in f.* Cibus plenior, an exiguus sit dandus, ex ratione ejus accessionis, quæ expectabitur, aut in metu non erit, æstimari oportebit. Adde *cap.* 3. 4. & 8. ¶ Ponitur sæpe pro additamento, seu incremento, *giunta*, *aggiunta*, *accrescimento*, ἐπίδοσις, πρόσθεσις. *Cic.* 1. *Offic. c.* 39. Accessionem adjungere ædibus. *h. e.* ædes ampliare addita parte aliqua, *allargar la casa*. *Id. de Amic. c.* 3. Paucorum annorum accessio. *Sueton. in Vespas. c.* 23. Morbi accessio. *parosismo*, *accesso*. *Cels. l.* 3. c. 5. Accessio febris. *Senec. ep.* 87. *circa med.* Venire in accessionem. *esser accessorio*. Et *ibid.* Accessiones, & appendices. ¶ Peculiari ratione *accessio* dicitur de iis, quæ tanquam honoraria adjiciuntur ad vectigalia, decumas, pensiones, & similia, quæ vel reipublicæ, vel dominis pensitantur, *onoranza*, *giunta*, cui opponitur *decessio*. *Cic. pro Rab. Post. c.* 11. Non intelligo, hoc quale sit; utrum accessionem decumæ, ut nostri facere coactores solent centesima, an decessionem de summa fecerit. Si accessionem, undecim millia talentum ad Sabinium pervenerunt, &c. *Id. Verr.* 5. c. 32. Populus publice coactus est ei conferre lucri tritici medimnum XXVI. & accessionem H-S CIↃ CIↃ. *Id. ibid. c.* 49. Ad singula medimnum multi H-S duo, multi H-S quinque accessionis cogebantur dare. *Colum. l.* 1. *c.* 7. Ligna, & ceteras parvas accessiones exigere. *le onoranze*. ¶ Translate. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 6. In omnibus meis epistolis, quas ad Cæsarem mitto, legitima quædam est accessio commendationis tuæ. *v'è sempre una giunta in tua raccomandazione*. *Id.* 2. *Fam. ep.* 1. Accessio fortunæ, & dignitatis. *Liv. l.* 45. *c.* 7. Syphax accessio Punici belli fuerat, sicut Gentius Macedonici: Perseus caput belli erat. ¶ Pro re ipsa, quæ additur. *Plin. l.* 33. *in proœm.* Turba gemmarum potamus, & smaragdis teximus calices, & aurum jam accessio est. *l'oro è la giunta, è il merno*. *Ulpian. Digest. lib.* 34. *tit.* 2. *leg.* 20. Accessio cedit principali. Adde *Digest. l.* 22. *tit.* 1. *de usuris*, *& fructibus*, *& causis*, *& omnibus accessionibus*. ubi accessionum nomine intelliguntur ea omnia, quæ tum ex re, de qua agitur, orta sunt, ut fructus, partus, usura; tum extrinsecus ei accedunt, veluti id quod per alluvionem accrevit, &c. ut docet *Hotoman. in Lex. Jur.* ¶ Præterea apud JCtos *accessio* in obligatione est, quoties aut res, aut persona adjungitur. Hinc fidejussores, sponsores, adpromissores, & omnes, qui obligationi accedunt, *accessiones* dicuntur. *Paul. Digest. lib.* 44. *tit.* 7. *leg.* 43. Accessio in obligatione aut personæ, aut rei fit: personæ, cum mihi, aut Titio stipulor; rei, cum mihi decem, aut Titio hominem stipulor. *Id. lib.* 45. *tit.* 1. *leg.* 91. Utique principalis debitor perpetuat obligationem; accessiones autem an perpetuent, dubium est. Hinc *accessionis loco promittere* idem est ac fidejubere, *Paul. lib.* 46. *tit.* 1. *leg.* 34.

ACCESITO, as, n. 1. *accostarsi*, *o venire spesso*, frequentativum ab Accedo. *Cato in Originib. apud. Gell. l.* 18. *c.* 12. Eodem convenæ complures ex agro accessitavere.

ACCESSOR, oris, m. προσβάτης, qui accedit, vel additur. V. *Accensor*.

ACCESSUS, us, m. *accostamento*, *appressamento*, πρόσοδος, accessio. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 7. Solis accessus, discessusque. *Id.* 2. *Divin. c.* 14. Quid de marinis æstibus dicam? quorum accessus & recessus lunæ motu gubernantur. *flusso*, *e riflusso*. Et *pro Mil. c.* 19. Accessus nocturnus ad urbem. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 12. Accessus ad res salutares, recessus a pestiferis. *Ovid.* 2. *de Pont. epist.* 2. *v.* 41. Dare accessum alicui. *Id. Heroid. epist.* 10. *v.* 64. Accessum negare. *Gell. l.* 4. *c.* 2. Accessus morbi, & discessus. ¶ Translate *Cic.* ad *Dolabell. post epist.* 17. *l.* 14. *ad Attic.* Tum accessus ad causam, tum recessus. ¶ Interdum sumitur pro loco, per quem aliquo acceditur, *passo*. *Sueton. in Cæsare, c.* 58. Explorare accessum ad insulam. *Virg. Æn.* 8. *v.* 229. Omnem accessum lustrare. Adde *Flor. l.* 2. *c.* 12. ¶ Apud *Vitruv. l.* 10. *c.* 19. *accessus*, *qui ἐπιβάθρα Græce dicitur*, videtur significare machinam, quæ occulto artificio in sublime cresceret, ut ait *Philander*, vel eam machinam, quæ alio nomine *tolleno* dicitur: aliis videtur notare scalarem machinam ad scandendos muros: alii denique lectionem ipsam sollicitant.

ACCIANUS, a, um, adject. *di Accio*, ad Accium poetam pertinens. *Cic.* 9. *Fam. ep.* 16. Posuisti versus Accianos. *Gell. l.* 14. *cap.* 1. Item Accianum illud: nihil credo auguribus, qui &c.

ACCIDENS, tis, particip. *che cade*, προσπίπτων. *Cic. Attic. lib.* 1. *ep.* 14. Ad pedes omnium accidente Clodio. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 53. Deprecabundus, & genibus principis accidens. ¶ Substantivi more ponitur pro re adversa, quæ necopinantibus accidit, *accidente*, *calamità*. *Auct. Declam.* 5. *cui titulus est* Æger redemptus, *quæ a quibusdam Quintiliano tribuitur*. Quamvis, judices, in tanta malo-

rum continuatione jam poteram nihil ex accidentium meorum novitate mirari. *Et paulo post*. Non molliri prosperis facile, non accidentibus frangi. ¶ Item pro circumstantia, quæ rei accidit, hoc est extrinsecus advenit (*Cicero* adjunctum vocat) *accidente*, *circostanza*, συμβεβηκός. *Quintil. l.* 5. *c.* 10. Causa, tempus, locus, occasio, instrumentum, modus, & cetera, rerum sunt accidentia. *Id. l.* 3. c. 6. Hermagoras quatuor putat (*status*) conjecturam, proprietatem, translationem, qualitatem, quam per accidentia, idest κατὰ συμβεβηκότα vocat. *Id. l.* 4. *c.* 2. *prope fin.* Personæ cum suis accidentibus ponendæ. *Apulej. de syllog. categor.* Quidquid de homine dixeris, aut genus significaveris, ut animal; aut differentiam, ut rationale; aut accidens, ut orator. *Tertull. advers. Prax. c.* 26. Hæc enim substantiæ non sunt, sed accidentia uniuscujusque substantiæ. ¶ Apud *Macrob. lib.* 1. *Saturn. cap.* 4. ponitur pro nomine adjectivo, sicut *positivum* pro substantivo. ¶ *Ex accidente*, ex eo quod accidit, *dal successo*. *Pompon. Digest. lib.* 1. *tit.* 2. *leg.* 2. Sequenti anno alias duas ad easdem tabulas adjecerunt, & ita ex accidente appellatæ sunt leges duodecim tabularum. *Julian. Digest. lib.* 35. *tit.* 2. *leg.* 51. Nec interest, utrum ab initio quasi inutile fuerit, an ex accidente postea in eum casum pervenerit. ¶ Per accidens, *per accidente*. *Firmic. lib.* 5. *c.* 4. Erunt etiam duorum patrum, aut duarum matrum filii, unius scilicet per naturam, alterius vero per accidens.

ACCIDENTIA, æ, f. σύμπτωσις, id quod accidit. *Plin. l.* 32. *c.* 2. Esse vero illam naturæ accidentiam, etiam in locis quibusdam, apposito occurrit exemplo. *che ciò poi accada nella natura*, &c. *Tertull.* quoque *de anim. c.* 11. & 21. *accidentiam* usurpavit de re, quæ alteri accidit, & advenit extrinsecus.

ACCIDO, is, idi, isum, a. 3. *tagliare*, ex *ad*, & *cædo*, περικόπτω. *Cæs. B. Gall. l.* 6. *c.* 27. Accidunt arbores tantum, ut summa species earum stantium relinquatur. *Quidam Codex habet* abscidunt. *Arnob. l.* 1. *pag.* 4. Ab locustis genus omne acciditur atque adroditur frugum. ¶ Translate est omnino concidere, evertere, prorsus extenuare, *rovinar affatto*. *Liv. l.* 8. *c.* 29. Hostes in aciem invitos extraxit; & ita prælio uno accidit Vestinorum res. V. alia in *Accisus*.

ACCIDO, & Adcido, is, idi, n. 3. *cadere*, *a cadere appresso*, προσπίπτειν, cado, vel juxta cado: ex *ad*, & *cado*. *Cæs. l.* 3. *B. Gall.* c. 14. Tantum tamen has altitudo puppium ex barbaris navibus superabat, ut neque ex inferiore loco satis commode tela adjici possent, & missa a Gallis gravius acciderent. *cadevano con più impressione*. *Plaut. Pœn. a.* 2. *v.* 38. Tam crebri ad terram accidebant, quam pyra. *Terent. Hecyr.* 3. 3. 18. Accidere ad genua. *prostrarsi*. Et *Liv. l.* 44. *c.* 31. Genibus alicujus accidere. *Varr.* apud *Non. c.* 8. *n.* 94. Trahes pronis in humum accidens. *Cic. Attic. l.* 1. *epist.* 14. Ad pedes alicujus accidere. ¶ Ponitur etiam pro pervenire, *arrivare*, *pervenire*. *Liv. l.* 27. *c.* 29. Repente fama accidit, classem Punicam adventare. *Id. l.* 8. *c.* 24. Quod ubi ad aures accidit regis. *Plin. in Paneg. c.* 92. Clamor accidit auribus nostris. *Cic. Attic. l.* 3. *epist.* 20. Quod me vetas quidquam suspicari accidisse ad animum tuum. *che ti sia venuto in animo*. *Id. Verr.* 6. *c.* 1. Quod ad oculos, animumque acciderit. *che sia caduto sotto l'occhio*, *o venuto in pensiero*. ¶ Cum accusativo sine præpositione, quæ inest in ipso verbo. *Plaut. Stich.* 1. 2. 31. Mihi paternæ vocis sonitus aures accidit. *Sallust. in Jug. c.* 16. Quos accidam, aut quos appellem? *h. e.* ad quorum pedes accidam orandi causa? Ita legunt quidam cum *Donato*: plerique alii *accedam*. ¶ Cum accusativo, & præpositione *in*, pro quadrare, convenire, posuit *Terent. Andr.* 5. 3. 14. Istuc verbum vere in te accidit. *ti cadea bene*. ¶ Sæpissime ponitur pro evenire, contingere, *accadere*, συμβαίνειν, cum dativo, & fere in tertiis personis. *Cic. pro Planc. c.* 6. Accidit præter opinionem. *Id. Fam.* 3. *ep.* 10. Nollem, accidisset tempus, in quo &c. *Id. Verr.* 5. *c.* 55. Si qua calamitas accidisset. *Id. Fam.* 6. *ep.* 21. Timebam enim, ne evenirent ea, quæ acciderunt. Et *ep.* 20. Ut omnia, quæ non nostra culpa nobis accidant, fortiter ferre debeamus. *Id. pro Rosc. Amerin. c.* 34. Casu accidit, ut id quod Romæ audierat, primus nuntiaret. *Id. Fam. lib.* 15. *ep.* 10. Cum ita accidit, ut omnium vestrum studio tuus consulatus satisfacere posset. *Nepos in Conon. c. ult.* Accidit huic, quod ceteris mortalibus, ut inconsideratior in secunda, quam in adversa fortuna esset. ¶ Et cum particula *quod*. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 17. Sed accidit perincommode, quod eum nusquam vidisti. ¶ Cum aliis casibus vi alicujus præpositionis. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 4. Nam mihi omnia, quæ jucunda ex humanitate alterius homini accidere possunt, ex illo accidebant. *Id. ibid. ep.* 16. Quæris ex me, quid acciderit de judicio, quod &c. *Quintil. l.* 2. c. 17. Adeo ut vix ex admirabili quodam casu possit accidere, ut, &c. ¶ Cum infinito, sed rarius. *Cic.* 6. *Fam. ep.* 11. Nec enim acciderat, mihi opus esse. ¶ *Si quid alicui accidat*, & *si quid humanitus accidat*, formulæ sunt loquendi, quibus significatur futura mors alicujus: illis autem libenter utebantur Veteres præcipue in testamentis, ut *mortis* vocabulo, aut alio ominoso verbo abstinerent. *Pompon. Digest. l.* 50. *tit.* 16. *leg.* 163. Si quis ita in testamento scripserit, *si quid filio meo acciderit*, *Dama servus meus liber esto*, mortuo filio Dama liber erit. licet enim aliqua accidant & vivis, sed tamen vulgi sermone etiam mors significatur. *Cic. de Invent. l.* 2. *c.* 21. Cujus heres non in testamento quisquam scriptus erat, si quid pupillo accidisset. *se fosse mancato di vita il pupillo*. *Id.* 1. *Philip. c.* 4. Si quid mihi humanitus accidisset. *Sueton. in Aug. cap. ult.* Filiam, neptemque, si quid his accidisset, vetuit sepulcro suo inferri. *Contingo*, & *evenio* eadem ratione usurpantur. ¶ Inter *accidere*, & *contingere* hoc esse discrimen videtur, quod illud sæpius de adversis dicatur, hoc de

pro-

prosperis eventibus. Sæpius inquam. non semper. Nam & *accido* de bonis dicitur, & *contingo* de malis, ut ex allatis patet exemplis, & confirmat *Donat.* ad illud *Terent. Andr.* 2. 3. 24. Interea aliquid acciderit boni. ¶ Aliam etiam assignant differentiam, quod *accidant*, ea, quæ fortuito, atque improviso eveniunt: *contingant*, quæ ex præcedentibus causis, quamvis improvisis fiunt. *Senec. epist.* 110. Intuere, quid sint res nostræ, non quid vocentur: & scies, plura mala contingere nobis, quam accidere. V. ibi reliqua. Verum ne hoc quidem perpetuum est.

ACCIĒO, es, a. 2. *chiamare, o mandar a chiamare, far venire*, idem quod *Accio*, sed minus usitatum. *Plaut. Mil.* 3. 3. 60. Ego illum probe oneratum huc acciebo. *Ita quidam leg. ex vet. quibusdam Cod. & quod ratio carminis ita legi postulet: sed ea maxime incerta est, & præterea plerique alii leg.* accibo, *quod eric futurum anomalum ab* Accio, is, *quemadmodum ab* Audio *olim dictum est* audibo.

ACCINCTUS, & Adcinctus, a, um, adject. *cinto, succinto*, præcinctus, succinctus. *Tacit.* 11. *Ann. c.* 31. Feminæ pellibus accinctæ assultabant. *Id.* 6. *Ann.* c. 2. Accinctus ferro. *Liv. l.* 40. *c.* 13. gladiis adcincti. *Stat.* 1. *Thebaid. v.* 428. Forsan & accincto lateri (sic ira ferebat) Nudassent enses. ¶ *Accinctus miles* idem est ac armatus. *Tacit. Ann.* 11. *c.* 18. Ferunt, militem, quia vallum non accinctus, atque alium, quia pugione tantum accinctus foderet, morte punitos. ¶ Hinc translate munitus, tectus, *difeso, munito. Tacit. Ann.* 12. *c.* 44. Juvenis potentiæ promptæ, & studio popularium accinctus. ¶ Item expeditus, paratus, promptus, quia qui cinctus est, habilior est ad agendum, *accinto, pronto, spedito*, ἕτοιμος. *Stat. l.* 4. *Silv.* 4. *v.* 48. magnos accinctus in usus Fert animus quascumque vices. *Plin. in Paneg. c.* 30. In omnia intenta bonitas, & accincta. ¶ Item parcus, moderatus, *moderato, ristretto*, quo sensu ei opponitur *discinctus. Plin. in Paneg. c.* 20. Ad hoc comitatus accinctus, & parens. *Alii leg.* accintus, & parcus. *Auson. in gratiar. act. c.* 27. Cujus aut familiaris habitus condecentior, aut militaris accinctior? ¶ Item instructus, ornatus. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 514. accinctus gemmis fulgentibus ensis. *Eumen. in paneg. ad Constant. c.* 11. Britannia tot vectigalibus quæstuosa, tot accincta portubus. *Id. in paneg. ad Constantin. c.* 19. Massilia munitissimo accincta portu.

ACCINGO, & Adcingo, is, nxi, nctum, a. 3. *cingere*, περιζώννυμι, cingo, præcingo: ex *ad* & *cingo. Virg. Æn.* 11. *v.* 489. laterique accinxerat ensem. *Id. Æn.* 7. *v.* 640. Loricam induitur, fidoque accingitur ense. ¶ Latius etiam sumitur pro instruere, ornare. *Id. Æn.* 6. *v.* 184. paribusque accingitur armis. *si provede, prende in mano. Id. Æn.* 9. *v.* 74. Atque omnis facibus pubes accingitur atris. ¶ Translate est parare, instruere, *apparecchiare, accingere, metter all' ordine*, ἐπιχειρεῖν, ἑτοιμάζειν, παρασκευάζειν. Ducta est translatio ex eo, quod qui aliquid facere aggreditur, alte cingi solet, quo habilior, expeditiorque sit. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 68. Simul Domitianus, Mucianusque accingebantur, dispari animo, &c. *Virg.* 1. *Æn. v.* 214. Illi se prædæ accingunt. *Liv. l.* 4. *c.* 2. Accingi ad consulatum. *Id. l.* 2. *c.* 12. in discrimen. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 31. Turmas peditum ad munia accingere. *Id.* 4. *Hist. c.* 79. Accingi ad ultionem. *Id. Ann.* 11. *c.* 28. ad spem majorem. *Liv. l.* 6. *c.* 35. Adcingi ad cogitationem. *Valer. Flacc.* 4. *Argon. v.* 593. Accingere animos futuris. *Tacit.* 12. *Ann. c.* 25. Se quoque accingeret juvene, partem curarum capessituro. *h. e.* muniret. ¶ Cum infinito *Virg. Georg.* 3. *v.* 46. ardentes accingar dicere pugnas Cæsaris. ¶ Cum accusativo sine præpositione, quæ inest in ipso verbo. *Virg.* 4. *Æn. v.* 493. magicas invitam accingier artes. *accingier* paragoge pro *accingi.* ¶ More neutrorum. *Virg.* 2. *Æn. v.* 235. Accingunt omnes operi. *Pompon.* apud *Non. c.* 7. *n.* 10. Dum ego revortor, age, accinge ad molas. *In hoc, & similibus exemplis semper subintelligitur accusativus*, te, *aut* se.

ACCĬNO, & Adcino, is, n. 3. idem quod accanto, προσᾴδω. Verbum est perrari usus. *Diomed. Grammat. lib.* 2. *pag.* 425. *Putsch.* Accentus dictus est ab accinendo, quod sit quasi quidam cujusque syllabæ cantus. ¶ Quidam afferunt ex *Sedulio* versum, quem nos in toto ejus Opere non invenimus.

ACCĬO, is, ivi, & ii, itum, a. 4. *mandar a chiamare, far venire, chiamare*, προσκαλεῖν, evoco, advoco, arcesso. *Cic. Attic. l.* 5. *ep.* 1. Tu invita mulieres, ego accivero pueros. *Quidam ex vet. quibusdam lib. leg.* arcivero. *Id. ibid. l.* 13. *ep.* 48. Si acciverit, accurram. *Id. de Harusp. resp. c.* 12. Haruspices accire ex Hetturia. *Sil. lib.* 8. *v.* 337. e Tyrio consortem accite Senatu: Non tam sæva vole:. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 5. Accire aliquem properis litteris. *Liv. l.* 2. *c.* 6. aliquem peregre in regnum. *Velles. l.* 2. *c.* 38. & *Flor. l.* 4. *c.* 2. *a med.* mortem. *h. e. sibi consciscere. Tacit.* 4. *Hist. cap.* 83. Ut fidissimis amicorum in Pontum missis effigiem suam acciret. *farsi condurre.* ¶ Translate *Cic.* 5. *Fin. c.* 31. Qui se fatentur virtutis causa, nisi ea voluptatem acciret, ne manum quidem versuros fuisse. ¶ Futurum *accibo*. V. supra in *Accieo*.

ACCIPENSER. V. Acipenser.

ACCIPIO, is, epi, eptum, a. 3. *ricevere, pigliare*, λαμβάνειν, recipio, capio, sumo: ex *ad*, & *capio*. *Cic.* 1. *Fam. ep.* 1. Quod dat, accipimus. *Id.* 2. *de natur. Deor. c.* 54. Alvus omne, quod accipit, cogit & confundit. *Virg.* 8. *Æn. v.* 449. ventosis follibus auras Accipiunt, redduntque. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 45. Luna lumen solis accipit. *Id.* 1. *Offic. c.* 11. Accipere injuriam ab aliquo. *Id.* 9. *Attic. ep.* 2. honorem ab aliquo. *Id. ibid. l.* 5. *ep.* 20. vulnus. *Id. Verr.* 4. *c.* 9. pecuniam. *Id. ibid. l.* 7. *ep.* 23. litteras ab aliquo. *Id. pro Sext. c.* 49. plausum. *Id. de Harusp. resp. c.* 11. manibus. *Justin. l.* 1. *c.* 4. in manum. *Virg. Æn.* 1. *v.* 689. gremio. *Plaut. Amph.* 2. 2. 132. Ex tua accepi manu pateram. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 1. De his rebus, quas eum dolo malo mancipio accepisse de Vario diceret. ¶ Sæpe significat tractare, excipere, *trattare*, ἀποδέχεσθαι. *Cic.* 6. *Verr. c.* 40. Leniter hominem, clementerque accipit. *Id. Attic. l.* 10. *ep.* 7. Quintum puerum accepi vehementer. *Id.* 2. *Tuscul. c.* 14. Accipere aliquem verberibus ad necem. *Id.* 3. *Verr. c.* 54. verbis male accipere. *Id. Attic. l.* 2. *ep.* 16. *in fin.* aliquem hospitio agresti. *Terent. Eun. sc. ult. v.* 52. Accipit homo nemo melius, neque prolixius. *h. e.* cœnam dat, convivio excipit. *Arnob. lib.* 7. *pag.* 235. Frequentissimo irrigant accipiuntque se vino. ¶ Item pati, ferre, *tolerare. Cic. de Amic. c.* 25. Patienter accipere admonitionem. *Id. Attic. l.* 15. *ep.* 20. Fortiter aliquid accipere. *Terent. Eun.* 4. 7. 1. Accipere contumeliam. ¶ Item audire, intelligere, *sentire, intendere. Cic. de Senect. c.* 21. Eas non tum primum accipere, sed reminisci, & recordari. *Id.* 5. *Verr. c.* 30. Accipite nunc, quid imperarit. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 37. Accepissent fama, & auditione, esse quoddam numen, & vim Deorum. *Id.* 3. *de Fin. c.* 20. Ut de Hercule, & de Libero accepimus. *Id.* 1. *de Orat. cap.* 50. Accipere aliquid auribus. *Id.* 1. *Fam. ep.* 6. Quæ gerantur, accipies ex Pollione. *Liv. l.* 3. *c.* 70. *ad fin.* Triumphum nec ipsos postulasse, nec delatum iis ab senatu, accipio. *Plin. lib.* 8. c. 48. Trabeis usos accipio reges. ¶ Item interpretari, vel intelligere, *interpretare, intendere, prendere. Cic. Fam.* 10. *epist.* 1. Teque hoc existimare volo, quidquid in eum contuleris, ita me accipere, ut in me ipsum te putem contulisse. *Id. Attic. l.* 11. *ep.* 7. *in fin.* Quod rogas, ut in bonam partem accipiam, ego vero in optimam. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 26. Quod in aliam partem, ac dictum sit, potest accipi. *Id. l.* 4. *c.* 53. Cum verbum potest in duas, pluresve sententias accipi. ¶ Item percipere, sentire, *sentire, provare. Cic. ad Q. Fr. l.* 3. *ep.* 8. Magnam ex epistola tua accepi voluptatem. *Id. pro Dom. c.* 36. Accipere dolorem. ¶ Item cognoscere, percipere, *intendere. Cels. initio l.* 8. Superest ea pars, quæ ad ossa pertinet. Quæ quo facilius accipi possit, prius positus, figurasque eorum indicabo. ¶ Item recipere, *accettare, ricevere. Cic.* 2. *Attic. ep.* 20. Accipere aliquem in amicitiam. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 1. cuncta sub imperium. *Liv. l.* 7. *c.* 19. in societatem. *Id. ibid. c.* 16. urbem in deditionem. *Justin. lib.* 28. *c.* 3. aliquam in matrimonium. ¶ Item suscipere, *intraprendere. Terent. Hecyr. prol. v.* 55. Mea causa hanc causam accipite. *Plaut. Mostell.* 5. 2. 23. Accipito hanc ad te litem. *Terent. Heaut.* 2. 3. 96. Nihil satis firmi video, quamobrem accipere hunc mihi expediat metum. *tormi addosso questa paura.* ¶ Item consequi, *conseguire, ottenere. Cic. de clar. Orat. c.* 47. Cum palmam jam primus acceperit. *Just. l.* 5. *c.* 4. Pacem petierunt, quam ne acciperent, opera eorum effectum est. *Id. lib.* 12. *c.* 8. Accipere veniam ab aliquo. ¶ Item admittere, probare, *approvare, ammettere. Cic. Fam.* 12. *ep.* 21. Accipere excusationem. *Id. ibid. l.* 16. *ep.* 19. causam. *Liv. l.* 38. *c.* 18. omen. ¶ Hinc in disputationibus *accipere* dicuntur, qui aliquid tanquam verum admittunt, & concedunt. *Gell. l.* 18. *c.* 1. Hoc ubi accepit Stoicus, &c. ¶ Apud JCtos hoc est discriminis inter *accipere*, & *capere*, quod *capere* cum effectu intelligitur; *accipere*, etiam si quis non sic accepit, ut habeat: ideoque non videtur quis capere, quod est restituturus. Hæc *Ulpian. Digest. l.* 50. *tit.* 16. *leg.* 71. ¶ *Accepso* pro *acceperim*, aut *accepero*, vel ut exponit *Nonius c.* 2. *n.* 51. pro *accipio*, antiquum est. *Pacuv. ibid.* Haud sinam quidquam profari, priusquam accepso quod peto. ¶ Etiam *adcipio* scriptum reperitur in quibusdam *Virgil.* antiquis codicibus, teste *Pier. ad Ecl.* 8. *v.* 39.

ACCIPĬTER, cipitris, m. *uccello da rapina*, nomen est generale omnium avium rapacium, & aliarum avium præda viventium, & aduncum ad hoc rostrum, unguesque habentium. *Plin. l.* 10. c. 8. Accipitrum genera sedecim invenimus, &c. *Ovid. Metam.* 11. *v.* 350. Et nunc accipiter nulli satis æquus, in omnes Sævit aves. ¶ Speciatim hoc nomine vocatur avis quædam rapax, quæ ab Italis *sparviere*, a quibusdam etiam corrupto vocabulo *accipiter fringillarius* dicitur, cujus perutilis est in aucupiis opera, cum facile aucupis pugno sedere, in monstratam prædam ejus nutu involare, &, cum eidem libuerit, ad vincula redire assuescat: de qua *Martial. l.* 14. *epigram.* 216. Prædo fuit volucrum, famulus nunc aucupis, idem Decipit, & captas non sibi mœret aves. ¶ Difficile tamen est definire, quodnam potissimum ex tot accipitrum generibus hisce nominibus designetur. V. *Gesner.* & *Aldrovandum*, qui ingentibus voluminibus de hujusmodi rebus ex professo scripsere. Budæus quoque *Annotat. prior. in Pandect.* multa scripsit de Accipitribus professus se adolescentem eo aucupii genere maxime delectatum. ¶ Accipitrem sacrum vocat *Virg.* 11. *Æn. v.* 722. vel quia, ut ait *Servius*, ea avis Marti sacra est, vel quia est ceteris avibus exsecrabilis, ut *Auri sacra fames*; vel quia Græcum nomen expressit, quo accipiter ἱέραξ dicitur, a ἱερός, *sacer*. ¶ Translate ponitur pro rapaci, aut fure. *Plaut. Pers.* 3. 3. 5. Impure, labes popli, pecuniæ accipiter. ¶ In genere fem. *Lucret. l.* 4. *v.* 1003. Accipitres somno in leni si prælia, pugnasque Edere sunt persectantes, visæque volantes. ¶ Accipitrem ab accipiendis, hoc est capiendis avibus dictam scribit *Isidor. lib.* 12. *Orig.* c. 7. ¶ Olim a vetustissimis dictum esse *accipiteris* in genitivo pro *accipitris*, testatur *Priscian. lib.* 6. *pag.* 695. *Putsch.* sed nullum affert exemplum.

ACCIPĬTRO, as, a. 1. obsoletum verbum usurpatum a *Levio*, vel ut alii leg. *Nævio* veteri poeta, qui teste *Gell. lib.* 19. *c.* 7. *Accipitret* posuit pro laceret. Alii leg. *jaceret*, a *jacio*.

ACCĪSUS, a, um, nom. partic. *tagliato*, κεκομμένος, cæsus: ab *accido. Tacit. de Germ. cap.* 19. Accisis crinibus nudatam expellit domo maritus. *Virg. Æn.* 2. *v.* 626. accisa ornus ferro. ¶ Translate imminutus, afflictus, extenuatus, consumptus, *consummato*,

eſtenuato. *Virg. Æn. 7. v.* 125. fames Accisis coget dapibus consumere mensas. *Liv. l.* 3. *c.* 10. Hernici nuntiant Volscos, etsi accisæ res sint, reficere exercitus. *Id. l.* 8. *c.* 11. Accisæ Latinorum copiæ. *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 113. Integris opibus novi non latius usum, Quam nunc accisis.

ACCITIO, onis, f. *chiamata*, actus acciendi, accitus, παράκλησις. *Arnob. lib.* 4. *pag.* 234. Magi in suis accitionibus memorant, antitheos sæpius obrepere pro accitis. *h. e.* in suis Deorum evocationibus.

ACCITO, as, a. 1. *chiamare*. Probant quidam hoc verbum auctoritate *Lucretii l.* 5. *v.* 945. Clarior accitat, &c. sed mira ibi lectionum varietas est.

ACCITUS, a, um, nom. ex particip. *chiamato, o fatto venire*, evocatus, arcessitus: ab *accio, is*, προσκεκλημένος. *Sallust. in Jugurt. c.* 108. Acciti ibant. *Tacit. Hist.* 4. *c.* 72. Convertit animos accitarum legionum miserabilis aspectus. *Id. ibid. c.* 13. Accita a Vitellio auxilia. *Curt. l.* 4. *c.* 1. Classis Macedonum ex Græcia accita.

ACCITUS, us, m. *chiamata*, evocatio, accitio, παράκλησις. In sexto casu singulari. *Cic.* 5. *Verr. c.* 28. Magistratus accitu istius evocantur. *Virg.* 1. *Æn. v.* 677. accitu cari genitoris.

ACCIUS, ii, m. Ἄκκιος, Poeta tragœdiarum scriptor insignis. Natus traditur parentibus libertinis, Marcio, & Serano Consulibus. Ejus tragœdiæ fuerunt clarissimæ, gravitate sententiarum, verborum pondere, & auctoritate personarum. Testis *Quintil. l.* 10. *c.* 1. Eum tamen ut duriusculum notant alii, inter quos *Pacuvius* ejus æqualis, ut narrat *Gell. l.* 13. *c.* 2. Sed & *Licinius* ferreum scriptorem appellabat, quod dum tragœdias ex Sophocle verteret in Latinum duriorem se præstiterit: id quod *Quintil. loc. cit.* pro suo candore in tempora illa rejicit. Ejus fragmenta permulta (nam integra opera perierunt.) leguntur apud *Ciceronem*, *Gell. Charis. Diomed. Priscian. Nonium*, ceterosque veteres Grammaticos. ¶ Accius alter fuit historicus, cujus meminit *Cic.* 1. *de legib. c.* 2. ubi tamen alii leg. *Acrum*, alii *Macrum*. V. *Voss. de histor. Latin. lib.* 1. *c.* 10. ¶ *Accii*, vel *Acci patina*, quam memorat *Tertullian. advers. Valentinian. c.* 12. videtur fuisse cujusdam heluonis, & ventris causa ingeniosissimi, qui ex variis cibis, & magna impensa exquisitis patinam confecerit similem illius, quæ describitur a *Senec. epist.* 95. *ante med.* & *Plin. l.* 10. *c.* 51. ¶ T. Accius Pisauriensis orator fuit celebris: laudaturque a *Cicer. de clar. Orat. c.* 78. Hic Cluentii accusator fuit, cui respondit *Cicero oratione pro Cluent.* compellatque præsertim *cap.* 23. ubi quædam Edition. habent *Attius*; *aliæ Actius*, quod *Manut. in Orthogr.* auctoritate *Mar. Victorini lib.* 1. *art. Grammat.* veter. libror. & multor. lapidum probat. Sunt etiam, qui *Atius* unico *t* scribendum putant, ut *Dausq. in Orthogr.* afferens illud *Virg. Æn.* 5. *v.* 568. *Alter Atys, genus unde Atii duxere Latini*: ubi tamen *Pier.* monet scribendum esse *Attij* cum antiquis codicib. vel etiam *Attii* ex *Vel. Longi* sententia duobus *ii* per synæresim in unum coeuntibus. Quare rectius *Accius*, vel *Attius* scribendum videtur. ¶ Ab hoc nomine fit adject. *Accianus*, quod V. suo loco.

ACCLAMATIO, & Adclamatio, onis, f. *grido*, *gridata*, ἐπιφώνησις, clamor. *Columell. l.* 7. *c.* 3. *sub fin.* In cogendis, recipiendisque ovibus acclamatione, ac baculo minetur. Adde *l.* 6. *c.* 2. *ad fin.* ¶ Item vox & clamor multitudinis assentientis, laudantis, probantis, *acclamazione*, *applauso*, *viva*. *Liv. l.* 31. *c.* 15. *ad fin.* Acclamationes multitudinis assentatione immodica pudorem onerantis. *Sueton. in Oth. c.* 6. Inter faustas acclamationes. *Plin. in Paneg. c.* 73. Comprobasti acclamationum nostrarum fidem lacrymarum nostrarum veritate. ¶ Hoc sensu differt a plausu in eo maxime, quod acclamatio voce, plausus manibus fit. *Quintil. l.* 8. *c.* 3. Ut populus Romanus admirationem suam non acclamatione tantum, sed etiam plausu confiteretur. ¶ Acclamationum usus frequens fuit apud Romanos in foro, in theatro, principibus viris advenientibus, in scholis, & auditoriis recitantibus opera sua, in nuptiis etiam boni ominis causa, &c. Sed præcipue obtinuit earum mos Imperatorum temporibus, quibus in Principum laudes, & adulationem effusi non vocibus modo singulis, sed longis etiam ominandi formulis, & ad cantum interdum conformatis acclamabant. Cujus rei exempla leguntur apud *Capitolin. in Maximinis cap.* 16. & 25. & *in Gordianis c.* 11. *Vopisc. in Tacito*, *c.* 4. 5. & 7. *Vulcat. Gallican. in Avid. Cass. c.* 13. & *Lamprid. in Alex. Severo cap.* 6. &c. Quæ quidem acclamationes in Acta publica aliquando relatæ sunt, ut colligitur ex *Lamprid. loc. cit.* & ex *Plin. in Paneg. c.* 75. Plura hac de re *Lips. Elect. lib.* 2. *c.* 10. & *Casaubon. ad Vulcat. Gallic. loc. cit.* ¶ Accipitur etiam in malam partem pro clamore, & strepitu adversantium, exsibilantium, maledicentium, *fischiata*, *grido*, ἀντιφώνησις, διαφώνησις. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 3. Non modo ut acclamatione, sed convicio, & maledictis impediretur. *Id.* 2. *de Orat. c.* 83. Vitanda est acclamatio adversa populi, quæ aut orationis peccato aliquo excitatur, vel invidia. *Sueton. in Domit. c.* 23. Contumeliosissimum acclamationum genus. *Exemplum adversæ acclamationis habetur apud Lamprid. in Commodo cap. penult.* ¶ Denique acclamatio figura est Rhetorica, eadem nimirum, quæ epiphonema, ἐπιφώνημα. *Quintil. l.* 8. *c.* 5. Est enim epiphonema rei narratæ, vel probatæ summa acclamatio.

ACCLAMITO, as, n. 1. frequentat. ab acclamo. *Plaut. Amph.* 3. 2. 3. Ea quæ sunt facta, infecta esse acclamitat. *Sed Editiones mire hic variant.*

ACCLAMO, & Adclamo, as, avi, atum, n. 1. *gridare*, idem quod clamo: & dicitur fere de multitudine, ἐπιφωνέω, ἐπικράζω. *Cic. pro Cæcin. c.* 10. Populus cum risu acclamavit ipsa esse. *Liv. lib.* 34. *c.* 50. *ad fin.* Prosequentibus cunctis, servatorem, liberatoremque acclamantibus. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 44. Si nocentem adclamaverant, præceps datus trucidabatur. Et *cap.* 19. Acclamavere, ut tribunus legatione ea fungeretur. ¶ Sæpe est voce assentiri, clamando laudare, plaudere, *applaudire*, *acclamare*, προσφωνέω, εὐφημέω. *Capitolin. in Maximinis cap.* 16. Lectis litteris, statim senatus acclamavit, Gordiane Auguste, Dii te servent. *Tacit.* 1. *hist. c.* 78. Populus, & miles tanquam nobilitatem astruerent, Neroni Othoni acclamavit. ¶ Passive impersonaliter. *Sueton. in Domit. c.* 13. Acclamari etiam in Amphitheatro libenter audiit, Domino, & Dominæ feliciter. *Lamprid. in Alex. Sev. cap.* 7. Cum egisset gratias, acclamatum est. Et *cap.* 9. Et cum diceret, acclamatum est. *Sic ibi sæpe.* ¶ De acclamandi ritu diximus in *Acclamatio*. ¶ In malam partem pro clamore obstrepere, contra dicere, *gridar contro*, διαφωνέω. *Cic. de clar. Orat. c.* 73. Non metuo, ne mihi acclametis. *Senec. epist.* 47. Hoc loco acclamabit mihi tota manus delicatorum. Adde *Vellej. l.* 2. *c.* 4.

ACCLINATUS, & Adclinatus, a, um, adject. *inclinato*, *inchinato*, inclinatus, προσκεκλιμένος. *Petron. in Satyr. cap.* 103. Adclinatus lateri navis exonerabat stomachum nausea gravem. *Ovid.* 10. *Metam. v.* 268. acclinataque colla Mollibus in plumis tanquam sensura reponit. *Liv. l.* 44. *c.* 3. Castra acclinata tumulo. *il campo appoggiato all' erto del colle*. *Stat. l.* 5. *silv.* 4. *v.* 5. occidit horror Æquoris, & terris maria acclinata quiescunt. *h. e.* quasi reclinata, & jacentia litoribus, atque adeo tranquilla.

ACCLINIS, & Adclinis, e, adject. *inchinato*, *e appoggiato a qualche cosa*, acclinatus, προσκλινής. *Virg.* 10. *Æn. v.* 834. corpusque levabat Arboris acclinis trunco. *Claudian. in Consul. Probi*, & *Olybr. v.* 114. arbore fultus Acclines humeros. *Justin. l.* 28. *c.* 4. Non humi consedit, non armorum pondus deposuit, sed acclinis parieti, &c. *Stat. l.* 10. *Thebaid. v.* 288. Acclines clypeis alios. Adde *lib.* 5. *silv.* 3. *v.* 36. & *silv.* 5. *v.* 25. ¶ Translate *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 6. Acclinis falsis animus meliora recusat. *h. e.* addictus, innixus, vel etiam propensus. Porro omnibus hisce exemplis alii Codices habent *acclivis*, vel *adclivis*. Verum præterquamquod *acclivis* non ita apte his locis accommodari potest, in quibus omnibus status quidam significatur hominis rei alicui innitentis; textus qui *acclinis* habent, acriter, constanterque tuentur primæ notæ interpretes, & Critici (partim ex MSS. & antiquis libris impressis, partim ex analogia, cum & *reclinis* dicatur eadem forma, & *inclinis*) *Turneb. l.* 3. *c.* 19. *Pierius*, *Servius* in *Virg. Berneccer.* in *Justin.* in *Stat. Morell.* in *Horat. Lambin.* in omnibus *Pareus* in *Lex. Crit.* Est enim inter alia illud quoque discrimen, quod *acclivis* proprie de rebus inanimis usurpetur, *acclinis* de animatis, ut adnotavit *Gifanius in observat. Latin. ling.* Quod tamen discrimen non servarunt (si constans est lectio) *Ammian. l.* 29. *c.* 5. (*al.* 26.) ubi scripsit *Municipium Sugabarritanum monti accline*. Et *Claudian. carm. de Phœn. v.* 90. centumque accline columnis Templum.

ACCLINO, & Adclino, as, avi, atum, a. 1. *inchinare*, *piegare*, ad aliquid flecto, inclino, προσκλίνω. *Ovid.* 5. *Metam. v.* 72. Circumspexit Atyn, seque acclinavit in illum. *Alii leg.* inclinavit ad illum. *Stat. l.* 4. *silv.* 2. *v.* 50. gravis Alcides, post horrida jussa reversus, Gaudebat strato latus acclinare leoni. *posare il fianco*. ¶ Translate *Liv. l.* 4. *c.* 48. Haud gravate acclinaturos se ad causam Senatus. *h. e.* fauturos causæ Senatus.

ACCLIVIS, & Adclivis, e, adject. *erto*, *ripido*, erectus, arduus, ascensum habens erectum, cui contrarium est *declivis*, ἀνάντης, προσάντης. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. Ea viæ pars valde acclivis est. *Virg.* 2. *Georg. v.* 276. tumulis acclive solum, collesque supinos. *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 29. Una ex parte leniter acclivis aditus. *entrata*, *o passo di salita dolce*. ¶ Vide dicta in *Acclinis*.

ACCLIVITAS, & Adclivitas, atis, f. *ripidezza*, *erto*, *ertezza*. ἀνωφέρεια, ascensus terræ erectus. *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 18. Ab eo flumine pari acclivitate collis nascebatur. *Columell. l.* 2. *c.* 4. In arando observandum, ut transversus mons sulcetur. nam hac ratione difficultas acclivitatis infringitur, & labor minuitur.

ACCLIVUS, & Adclivus, a, um, adject. *erto*, *ripido*, idem quod acclivis. *Ovid. Metam.* 2. *v.* 19. acclivo Clymeneia limite proles Venit. *Id. Metam.* 10. *v.* 53. Carpitur acclivus per muta silentia trames. Adde *Liv. l.* 38. *c.* 20. & *Manil. l.* 1. *v.* 232. sed ubique inconstans est lectio.

ACCOGNOSCO, & Adcognosco, is, a. 3. *conoscere*, probe cognosco præposit. enim *ad* vim verbo addit. *Petron. in fragm. Tragur. cap.* 69. *Burm.* Adcognosco, inquit, Cappadocem.

ACCOLA, æ, m. *vicino*, *abitante*, πάροικος. *Liv. l.* 1. *c.* 7. Pastor accola ejus loci nomine Cacus. *Id. l.* 37. *c.* 53. Nullos accolas, nec finitimos habere, quam vos, malo. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 68. Ad amnem Pyramum contendit, cujus pontes accolæ ruperant. *Virg.* 7. *Æn. v.* 729. Accola Vulturni. ¶ Differunt *accola*, & *incola* in eo, quod *accola* est qui juxta, vel circa locum aliquem habitat: hinc dicitur accola montis, fluminis, litoris, &c. *incola* est qui in ipso loco habitat, ut incola pagi, urbis, oppidi, &c. *Plaut. Aulul.* 3. 1. 1. Cives, populares, incolæ, accolæ, advenæ. ¶ Per catachresim *Tacit. Ann.* 1. *c.* 79. Quin ipsum Tiberim nolle prorsus accolis fluviis orbatum minore gloria fluere. *h. e.* fluviis in ipsum influentibus. ¶ In singulari numero de pluribus aliquando dicitur more nominis collectivi. *Sil. l.* 11. *v.* 25. Jam vero Eridani tumidissimus accola Celtæ Incubuere malis Italum. ¶ Quidam putant *Ciceronem* usurpasse hanc vocem pro cive, seu populari, cum *accolas Cereris* dixit *Verr.* 6. *c.* 50. Sed non est eo loco a propria hujus vocis significatione recedendum. Verba *Ciceronis* sunt: *Habitare apud se Cererem Ennenses arbitrantur: ut mihi non cives illius civitatis,*

sed

sed omnes sacerdotes, omnes accolæ, atque antistites Cereris esse videamur. Sensus est, Ennenses adeo Cereris cultui addictos esse, ut non tam Ennam incolere, sed Cereris templum accolere videantur.

ACCOLO, is, a. 3. *abitar vicino*, περιοικέω, προσοικέω, juxta, vel circa colo: ex *ad*, & *colo*. *Plin. l. 36. c. 12.* Quasi silvestre numen accolentium. *Plaut. Bacch.* 2. 1. 4. Qui ædibus propinquus nostris accolis. *Liv. l. 28. c. 13.* Ab sociis, qui accolunt viam, contrahendo auxilia. *Cic. in Somn. Scip. c. 5.* Gens, quæ illum locum accolit, sensu audiendi caret. *Tacit. 1. Hist. c. 51.* Accolere Rhenum. *Id. ibid. l. 3. c. 47.* Accolere Pontum. ¶ Passive *Plin. l. 3. c. 1.* Bætis fluvius crebris dextra lævaque accolitur oppidis. ¶ Cum dativo quoque usurpari scribit *Priscian. lib. 18. Pag.* 1203. *Putsch.* sed nullum affert exemplum.

ACCOMMODATE, adverb. *attamente*, *a proposito*, *accomodatamente*, ἐπιτηδείως, apte, apposite. *Cic. 1. de Orat. c. 33.* Dicere quam maxime ad veritatem accommodate. *Id. in Orat. c. 33.* Definire rem uberius, & ad popularem intelligentiam accommodatius. *Id. 5. Fin. c. 9.* Vivere ad naturam accommodatissime.

ACCOMMODATIO, onis, f. *adattamento*, *assettamento*, apta dispositio, ἐπιτηδειότης. *Cic. l. 1. de Invent. c. 7.* Elocutio est idoneorum verborum & sententiarum ad inventionem accommodatio. ¶ Translate *Id. Verr. 5. c. 81.* Ex liberalitate, atque accommodatione magistratuum consuetudo æstimationis introducta est. *h. e.* ex indulgentia magistratuum, se se ad aratorum indigentiam accommodantium.

ACCOMMODATOR, oris, m. qui accommodat. *Inscript. apud Gruter. pag. 789. n. 4.* Herma accommodator vixit an. XLVIII. *Hoc loco significari videtur speciale aliquod munus, vel artificium, quod adhuc, quale sit, definire non possumus.*

ACCOMMODATUS, a, um, adject. *aggiustato*, *accomodato*, *propria*, ἁρμοστὸς, aptatus. *Cic. in fragment.* apud *Augustin. lib. 4. cont. Julian. Pelag. cap. 15.* Corpora viva cum mortuis, adversa adversis accommodata quam aptissime colligabantur. *Plin. l. 10. c. 33.* In his avibus, quarum digiti non sunt accommodati complectendis, transferendisque ovis. ¶ Sæpius est aptus, appositus, *atto*, *acconcio*, *proprio*, ἐπιτήδειος. *Cic. 1. de Orat. c. 49.* Sententiæ ad probandum accommodatæ. *Id. Fam. 5. ep. 16.* Ad consolandum accommodatus. *Id. 2. Agrar. c. 6.* Lex vobis accommodata, atque utilis. *Id. pro Cluent. c. 1.* Concionibus seditiose concitatis accommodatior. *Id. in fragment. pro Cornel.* apud *Ascon.* Exemplum temporibus suis accommodatissimum. *Quintil. l. 4. c. 2.* Ipsa etiam pronuntiatione in hoc accommodata, ut judex, quæ dicuntur, facillime accipiat. *Cels. l. 5. c. 19. n. 20.* Accommodata adversus morsus emplastra.

ACCOMMODE, adverb. afertur in Lexicis quibusd. ejus superlativum ex *Quintil. l. 4. c. 1. ad fin. Cui accommodissime jungi initium sequentium poterit*. sed libri meliores hab. *commodissime*.

ACCOMMODO, as, avi, atum, a. 1. *adattare*, *aggiustare*, ἐφαρμόζω, apto. *Cic. 2. de Orat. c. 61.* Africano coronam sibi in convivio ad caput accommodanti. *Virg. Æn. 2. v. 393.* laterique accommodat ensem. *Vitruv. l. 10. c. 2.* Quorum dentes in saxa forata accommodantur. *Plin. l. 36. c. 21.* Acabus lapis ebori similis, dentifriciis accommodatur crematus. *Curt. l. 4. c. 7.* Non eandem effigiem habet, quam vulgo Diis artifices accommodaverunt. *h. e.* tribuerunt, aptarunt. ¶ Translate. *Cic. Fam. 9. ep. 7.* Meum consilium accommodabo ad tuum. *Id. 1. Offic. c. 21.* Accommodare se ad rempublicam, & ad res magnas gerendas. *Id. in Orat. c. 8.* Ad alicujus arbitrium, & nutum totum se fingere, & accommodare. *Id. 2. de Orat. cap. 38.* orationem auribus multitudinis, ad oblectandos animos, ad impellendos, &c. *Id. 1. de nat. Deor. c. 15.* fabellas poetarum ad ea, quæ dicimus. *Id. Verr. 2. c. ult.* testes ad crimen. *h. e.* adhibere, adjungere. *Sueton. in Aug. c. 99.* animum negotiis. *applicare*. *Quintil. l. 1. c. ult.* curam pratis, pecoribus, & hortis. Rursus *Cic. Attic. lib. 12. epist. 32.* Ut sumptus peregrinationis accommodet ad mercedes Argileti, & Aventini. *h. e.* tantum insumat in peregrinatione, quantum ex Argileto, & Aventino percipitur. *Id. 2. de Divin. c. 54.* Ut iidem versus in aliam rem posse accommodari viderentur. *Id. 1. de Invent. c. 18.* Vulgare exordium est, quod in plures causas potest accommodari. ¶ Præterea ponitur pro commodare, præbere, utendum dare, *imprestare*, *dare*. *Cic. 6. Verr. cap. 57.* Si quid iste suorum Ædilibus accommodavit. *Id. 13. Fam. ep. 2.* Peto a te, quod sine tua molestia fiat, ut ei de habitatione accommodes. ¶ Huc & illa pertinent *ejusd. pro Cæl. cap. 7.* Dum illi placere vultis, ad tempus ei mendacium vestrum accommodavistis. Et *Sueton. in Tiber. c. 48.* Singula millia denariorum prætorianis largitus est, quod Sejano se non accommodassent. *h. e.* non se fautores præbuissent. *Ulpian. Digest. l. 47. tit. 2. leg. 53.* Accommodare opem, & consilium alicui. *Plin. l. 2. epist. 5.* His tu, rogo, intentionem scribentis accommodes. *h. e.* curam, & studium idem legendis his adhibeas, quod is, qui scripsit, adhibuit. *Sueton. in Galb. c. 9.* Supervenerunt Vindicis litteræ hortantis, ut humano generi assertorem, ducemque se accommodaret. *h. e.* præberet. ¶ Apud JCtos sæpe usurpatur pro interponere, ut accommodare auctoritatem, *Ulpian. Digest. lib. 26. tit. 8. leg. 1. & lib. 27. tit. 6. leg. 7.* &, accommodare fidem, *Cajus Digest. lib. 34. tit. 9. leg. 10.* ¶ Præterea apud eosdem interdum ponitur pro benigne interpretari, benigne supplere quod deest in verbis, & aptare ex quadam æquitate legem aut decretum aliquod ei, cui ceteroquin non conveniret. *Ulpian. lib. 40. Digest. tit. 5. leg. 30.* Accommodabimus mentem senatusconsulti, quæ etiam ad heredem infantem trahenda est. ¶ Denique sæpius apud eosdem JCtos pertinet ad eas actiones, quas Prætor supplendarum legitimarum actionum causa dat, qui tunc *accommodare* dicitur *Pompon. Digest. lib. 39. tit. 3. leg. 22.* & alibi sæpius.

ACCOMMODUS, & Adcommodus, a, um, adject. *atto*, *acconcio*, idoneus, aptus, ἐπιτήδειος. *Virg. Æn. 11. v. 522.* Est curvo anfractu valles, accommoda fraudi. *Stat. lib. 4. silv. 4. v. 65.* sunt membra accommoda bellis.

ACCONGERO, & Adcongero, is, essi, estum, a. 3. idem quod congero, συμφέρω. *Plaut. Truc. 1. 2. 17.* Nam ego huic dona accongessi. *gli ho conferiti replicati doni*.

ACCORPORO, & Adcorporo, as, a. 1. *incorporare*, adjungo, admisceo, ἐνσωματόω. *Ammian. lib. 16. c. 8. (al. 13.)* Ut damnatorum petita bona suis adcorporarent. *Solin. cap. 37. (al. 50.)* Carinis ita tenaciter adcorporatur, ut nisi abrasa parte ligni, ægre separetur. προσφύεται.

ACCREDO, & Adcredo, is, didi, ditum, a. 3. *credere*, idem quod credo, credendo assentior, πίστιν ἔχω. *Nepos in Datam. cap. 3.* Fuit nemo non, qui regi nuntiaret. Primo non accredidit. *Plaut. Asin. 3. 3. 37.* Quisnam istuc accredat tibi? *Horat. l. 1. ep. 15. v. 25.* tibi nos accredere par est. Adde *Lucret. lib. 3. v. 870.*

ACCREDUO, & Adcreduo, is, idem quod Accredo. Veteres enim *creduo*, pro *credo* dixerunt. *Plaut. Asin. 5. 2. 4.* Neque mi posthac quicquam accreduas, si hujus rei me esse mendacem inveneris.

ACCREMENTUM, i, n. *accrescimento*, incrementum, ἐπαύξησις. *Plin. l. 9. c. 2.* Mollique, ac fertili accremento. *Ita habetur in vulgatis plerisque, sed rectius* Harduinus *ex* MSS. *legit* nutrimento.

ACCRESCO, & Adcresco, scis, crevi, etum, n. 3. *crescere*, *aumentarsi*, ἐπιγίνομαι, ἐπαυξάνομαι, cresco, augeor: ex *ad*, & *cresco*. videtur præpositio *ad* vim quamdam addere significationi. *Terent. Andr. 3. 3. 7.* Amicitia, quæ cum ætate adcrevit simul. *Cic. de Invent. lib. 2. c. 31.* Flumen subito accrevit, & ea re hostiæ traduci non potuerunt. *Nepos. in Attic. cap. 21.* Postquam dolores accrescere sensit. *Tacit. Ann. 1. c. 19.* Aggerebatur nihilominus cæspes, jamque pectori usque accreverat. ¶ Est etiam adjungi, addi. *Stat. lib. 4. Theb. v. 355.* gremio miseros accrescere natos. *h. e.* augeri numerum. *Plin. l. 2. ep. 8.* Veteribus negotiis nova accrescunt. *Liv. l. 1. c. 54.* Cum dictis factisque omnibus vana accresceret fides. ¶ *Accrescere aliquid alicui* dicitur, quod ei adjungitur, addicitur, seu quod ab eo aliqua ratione acquiritur. *Paul. Digest. lib. 5. tit. 2. leg. 23.* Si cum duo filii exheredati, ambo de inofficioso testamento egerunt, & unus postea constituit non agere, pars ejus alteri adcrescit. *Id. Digest. lib. 43. tit. 3. leg. 2.* Si pars legato adcreverit. *Ulpian. lib. 9. Digest. tit. 2. leg. 35.* Adcrevisse dominium ei videtur. ¶ *Jus accrescendi* est, quo hereditatis, vel rei legatæ pars, quæ in quopiam de heredibus, legatariisve deficit, alteri attribuitur. *Ulpian. Digest. l. 37. tit. 1. leg. 3. & Paul. ibid. leg. 6.*

ACCRETIO, onis, f. *accrescimento*, verbal. ab accresco, incrementum, ipse actus accrescendi. *Cic. 1. Tusc. cap. 27.* Accretio Lunæ, ac diminutio.

ACCRETUS, & Adcretus, a, um, *accresciuto*, qui per additionem crevit. *Sever. in Ætna v. 435.* Et lapis adcretus regerendis ignibus aptus. *Jos. Scalig.* putat *adcretum* hic poni pro concreto, seu spisso, πυκνός; cui opponitur spongiosus, & punici similis. *Plin. l. 11. c. 32.* Eruca araneo accreta, quam chrysallidem appellant, *h. e.* crescens araneoso textu involuta.

ACCUBATIO, onis, f. *il giacere appoggiandosi a i gomiti*, ἀνάκλισις, actus accumbendi, & usurpatur fere in re tricliniari. *Cic. 1. Offic. c. 36.* Status, incessus, sessio, accubatio teneant decorum. *Id de Senect. c. 13.* Accubatio epularis amicorum. ¶ Sumitur interdum pro stibadio, vel lecto, in quo accumbitur. *Spartian. in Ælio Vero. cap. 5.* Jam illa frequentantur a nonnullis, quod accubationes, & mensas de rosis, ac liliis fecerit, & quidem purgatis, *Alii leg.* accubitationes *eod. sensu*: *Nonius* etiam *c. 3. n. 22.* & alii teste *Grutero*, ex multis MSS. legunt *accubitio* in allatis *Cicer.* locis præsertim *de Senect.* cui lectioni etiam analogia suffragatur. nam verbale est ab *accubo*, vel *accumbo*, quorum utrumque *accubitum* facit in supino, non *accubatum*.

ACCUBITALIA, um, n. ἀνακλιτήρια, stragula, quibus accubita, seu stibadia insternebantur. *Trebell. Poll. in Claud. c. 14.* Accubitalium Cypriorum paria duo.

ACCUBITATIO) V. Accubatio.
ACCUBITIO)

ACCUBITO, as, n. 1. frequentat. ab accubo. *Sedull. in princip. operis*. Paschales quicumque dapes conviva requiris, Dignatus nostris accubitare toris.

ACCUBITORIUS, a, um, adject. ad accumbendum pertinens, cœnatorius, ἀνακλιντήριος. *Petron. in Satyr. cap. 30.* Vestimenta mea accubitoria perdidit. Alii leg. *cubitoria* eod. sensu, sed improbat præter ceteros *Lips. l. 1. Saturn. c. 2.*

ACCUBITUM, i, n. *sedile*, *seggia da stare a tavola*, ἀνακλιντήριον, stibadium, sedes cœnatoria triclinio similis, quæ postquam tricliniares lecti in desuetudinem abierunt, ad accumbendum mensæ adhibita est stragulis, & pulvillis instrata, quæ inde *accubitalia* dicta sunt. In eo autem a triclinio differebat, quod erat continuus, & perpetuus quasi lectus plures capiens, triclinium vero tribus fere constabat lectis inter se divisis. Ita *Casaubon.* & *Salmas. ad Lamprid. in Heliogab. cap. 19.* docent. *Veter. Interpr. Juvenal. ad Sat. 5. v. 17.* Apud Veteres accubitorum usus non erat, sed in lectulis discumbentes manducabant. *Lamprid. loc. cit.* Nec accubuit in accubitis facile, nisi iis, quæ pilum leporinum haberent, aut plumas perdicum. *Id. in Alex. Sever. c. 34.* Numerus accubitorum crescebat, & multitudo convivarum.

ACCUBITUS, us, m. actus accumbendi, accubatio, ἀνάκλισις, *Stat. 1. Achill. v. 109.* Signa tamen, divumque tori, & quem quisque sacra-

sacrarat Accubitu, genioque locus, monstrantur. *h. e.* quem locum Deus aliquis mensæ accumbendo sacraverat. *Id. 1. Thebaid. v. 713.* Jejunum Phlegyan subter cava saxa jacentem Æterno premit accubitu. *h. e.* super incumbendo, opprimendoque. ¶ *Isidor. l. 20. c. 11.* Apud veteres Romanos non erat usus accumbendi: postea ut Varro ait de vita populi R. viri discumbere cœperunt, mulieres sedere, quia turpis est in muliere accubitus. Ex his verbis colligitur etiam *Varronem* fortasse hac voce usum fuisse. *Plin. l. 8. c. 2.* de elephantis. Plenis hominum tricliniis accubitu, iere per lectos. *Harduin.* ex MSS. leg. *plenis homine tricliniis, accubitum iere per lectos.*

ACCUBO, & Adcubo, as, ubui, cubitum, n. 1. *giacere, o stare appresso*, jaceo, juxta cubo, adjaceo, παράκειμαι: ex *ad*, & *cubo*. *Plin. l. 35. c. 6.* Accubantes effodiunt. *Horat. lib. 4. od. 12. v. 18.* cadus, qui nunc Sulpiciis accubat horreis. *h. e.* jacet repositus. *Virg. 3. Georg. v. 334.* sicubi nigrum Ilicibus crebris sacra nemus accubat umbra. *h. e.* sicubi umbra jaceat sub nigro nemore: & est hypallage. *Id. 6. Æn. v. 606.* Ferarum maxima juxta Accubat. *Sueton. in Cæsar. c. 44.* Theatrum Tarpejo monti accubans. *Plaut. Mil. 2. 2. 57.* Cui bini custodes semper totis horis accubant. ¶ Est etiam tricliniare verbum, & sæpissime ponitur pro ad mensam discumbere, *sedere, o porsi a tavola*, ἀνάκειμαι, κατάκειμαι. *Cic. 4. Tuscul. c. 2.* Morem apud majores hunc epularum fuisse, ut deinceps qui accubarent, canerent ad tibiam. *Id. Catil. 2. c. 5.* Accubantes in conviviis, complexi mulieres impudicas, vino languidi. *Id. Attic. l. 14. ep. 12.* Hæc conscripsi accubans apud Vestorium. *Plaut. Mostell. 1. 4. 32.* Dii te ament; accuba Callidamates., *ponti a tavola.* *Id. Men. 2. 3. 16.* Prandium, ut jussisti, hic curatum est: ubi lubet, ire licet accubitum. *Liv. l. 28. c. 18.* Cœnatum simul apud regem est: eodem etiam lecto Scipio atque Hasdrubal accubuerunt. ¶ Cum accusativo sine præposit. quæ inest in ipso verbo *Plaut. Men. 3. 2. 11.* Prandi, potavi, scortum accubui. ¶ De eo, qui in lecto se componit somni causa. *Propert. l. 1. eleg. 3. v. 3.* Qualis & accubuit primo Cepheia somno. ¶ Et de concubitu, *Id. l. 3. eleg. 13. v. 12.* Nycteos Antiopen accubuisse Lyco.

ACCUBUO, adverb. a *Plauto* effictum ad similitudinem adverbii *assiduo*. Verba ejus sunt *Trucul. 1. 4. 67.* Postidea ego tota tecum, mea voluptas, usque ero assiduo. *Di.* imo hercle vero accubuo mavelim. *h. e.* malim te mecum accubare. Simul alludit ad vim vocis *assiduo*, cujus origo est a *sedendo.*

ACCUDO, & Adcudo, is, proprie idem est, quod cudere, hoc est nummos: cujus notionis nullum adhuc exemplum vidimus. Translate *Plaut. Merc. 2. 3. 96.* Tres minas accudere etiam possum, ut triginta fient. *h. e.* adjicere, addere.

ACCUMBO, bis, cubui, cubitum, n. 3. *sedere, a giacere a tavola*, ἀνάκειμαι, mensæ accubo, discumbo. Præter significationem commune habet cum *accubo* præteritum, & supinum: significat autem eam corporis conformationem, qua Veteres mensæ assidebant cibum capturi: nimirum in lectis tricliniaribus neque sedebant, neque omnino jacebant, sed ita se componebant, ut inferiore corporis parte porrecta, ac jacente, superiorem sinistro cubito aliquantum sublevarent, pulvillis suffulcientibus, erecto paululum capite, & dextera manu libera ad cibum capiendum, sinistra etiam aliquando, cum opus esset, reclinato corpore, exserta. Hoc est *accumbere*, & *accubare*: qua de re fusius ii, qui de Triclinio, & Conviviis Veterum integris commentariis disseruere *Ciaccon. Fulv. Ursin. Mercurial. Stuck. Manut. de quæs. per epist.* & alii. Antiquissimi tamen non accumbebant, sed sedebant, ut docet *Serv. ad Virg. Æn. 1. v. 79.* & 214. & *ad 7. Æn. v. 176.* quem morem, etiam post inductum accubitus usum, feminæ pudoris causa retinuere, ut est apud *Isidor.* cujus verba vide in *Accubitus*. Verum ipsæ quoque procedente luxu aliquando accubuisse leguntur. V. *Valer. Max. l. 2. c. 1. n. 2. Cic. Verr. 7. c. 31.* Sic vixit, ut muliebria quotidie convivia essent, vir accumberet nemo. *Id. pro Mur. c. 35.* Lacedæmonii quotidianis epulis in robore accumbunt. *Virg. 1. Æn. v. 79.* epulis accumbere Divum. *Plaut. Mostell. 1. 3. 150.* Age, accumbe igitur. *su via, mettiti a tavola.* *Id. Stich. 3. 2. 32.* in lecto accumbere. *Liv. l. 28. c. 18.* Eodem lecto Scipio atque Hasdrubal adcubuerunt. *Martial. l. 8. epigram. 50.* Accubuit genitor cum plebe deorum. ¶ *Accumbere in summo, superiorem accumbere, infra, supra accumbere,* &c. notant locum, quem in tricliniari lecto quis occupat. *Summus accumbere*, & *supra*, vel *superior accumbere* dicebatur, qui primus, & ad caput lecti accumbebat, qui post ipsum *medius*, qui tertio loco *infra*. si quartus conviva adesset, dicebatur *imus*: & quia accumbentes in cubitum sinistrum se reponebant, accumbendi ordo a sinistra parte incipiebatur, ita ut *summus* idem esset, ac sinister, *infra* dexter. Inter tres lectos medius erat honoratior. In eodem lecto si tres essent convivæ, medius locus dignior habebatur, deinde summus: si quatuor, honoratior erat summo proximus, hoc est secundus: si quando accumberent feminæ, *infra* accumbebant, ut in sinu *medii* capite recumberent. atque hoc intelligendum de privatorum conviviis. Quod si consul, aut alius publicus magistratus in convivio esset, ejus locus erat infra, seu ultimus medii lecti ea præcipue de causa, ne, si aut subscribendum aliquid, aut nuntius admittendus, aut tale quidpiam agendum esset, ipse aut ab alio impediretur, aut alium impediret: quod etiam de domino convivii dicendum videtur, ut ea, quæ ad convivium pertinent, facilius expediret, & cum convivis miscere sermonem posset. Medius enim lectus ita cum tertio cohærebat, ut angularem intercapedinem flexu suo faceret, quo in spatio ultimus medii lecti dextram, & vocem liberam & expeditam habebat, ut ait *Plutarchus l. 1. Sympos.* His rebus facile intelligentur Scriptorum loca, quæ subjicimus, & alia his similia. *Cic. Fam. 9. epist. 26.* Accubueram apud Volumnium, & quidem supra me Atticus, infra Verrius. *Et paulo post:* infra Eutrapelum Cytheris accubuit. Quo in loco cave tibi *a P. Manutio*, qui Atticum putat accubuisse a dextra, Verrium a sinistra. *Plaut. Pers. 5. 1. 15.* Tu Sagaristio, accumbe in summo. *Id. Mostell. 1. 1. 42.* Superior accumbere. *Huc pertinet & illud Horat. l. 2. sat. 8. v. 20.* Summus ego, & prope me Viscus Turinus, & infra, Si memini, Varius. & *v. 23.* Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra. *Sallust. in fragm.* apud *Servium ad l. 1. Æn. v. 702.* Igitur discubuere, Sertorius inferior in medio (*lecto*) super eum (*in eodem lecto*) L. Fabius Hispaniensis, senator ex proscriptis: in summo (*lecto*) Antonius, & infra (*in eodem lecto*) scriba Sertorii Versius: & alter scriba Mæcenas in imo (*lecto*) medius inter Tarquitium, & dominum Perpernam. Ubi vides *medium, summum, imum* ad lectum referri, *super, infra*, &c. ad locum lecti. Differit fuse de hoc *Sallustii* loco *Salmas.* ¶ Cum accusativo sine præpositione, quæ satis inest in ipso verbo, *Plaut. Bacch. 5. 2. 71.* Potes, & scortum accumbas. Et *Accius* apud *Non. cap. 4. num. 478.* Ne cum tyranno quisquam epulandi gratia mensam accumbat. ¶ Pro jacere simpliciter. *Manil. lib. 5. v. 426. de natante.* Non onerabit aquas, summisque accumbet in undis. *h. e.* super undas stratus jacebit.

ACCUMULATE, adverb. *cumulatamente, a pieno*, σωρηδόν. *Apulej. l. 10. Metam.* Omnia prolixe, accumulateque pollicetur. *Auct. ad Herenn. l. 1. in f.* Ut munus hoc accumulatissime tuæ largiamur voluntati. ¶ Addunt quidam etiam ex *Cicer.* exemplum *lib. 13. Fam. ep. 42.* sed ibi pro *accumulatissime* legitur *cumulatissime* in optimis quibusque libris.

ACCUMULATIO, onis, f. *rincalzamento*, ἐπισώρευσις, aggeratio terræ circa arborum radices ad eas tutandas contra aeris injurias. *Plin. l. 17. c. 26.* Communia arborum morbis remedia ablaqueatio, accumulatio, afflari radices, aut cooperiri. V. *Accumulo.*

ACCUMULATOR, & Adcumulator, oris, m. *accumulatore*, qui accumulat, ἐπισωρευτής. *Tacit. Ann. 3. cap. 30.* Opum, queis domus illa viguit, primus accumulator.

ACCUMULO, & Adcumulo, as, avi, atum, a. 1. *accumulare, ammassare*, ἐπισωρεύω, ἀθροίζω, ad cumulum addo, augeo, coacervo. *Plin. l. 4. c. 1.* Venti accumulantes arenæ congeriem. *Cic. Agr. 2. c. 22.* Vix jam videtur locus esse, qui tantos acervos pecuniæ capiat: auget, addit, accumulat. *Prudent. in Psychomach. v. 183.* accumulare caput crinibus. *h. e.* crines accumulando, & in tutulum componendo ornare. ¶ Speciatim est circa arborum radices terram aggerere, & veluti circummunire, ne nimio calore exarescant, *rincalzare*, περιχόω: cui contrarium est *ablaqueare*. *Plin. l. 17. c. 19.* Ferventibus locis accumulant æstate radices, operiuntque, ne solis ardor exurat: alibi ablaqueant, perflatusque admittunt. *Id. l. 18. c. 29. ad fin.* Arbores circumfodere; ubi æstuosa regio poscat, accumulare. *Id. l. 19. c. 6.* Accumulare raphanos. *Id. l. 18. c. 26.* vineas. *Id. l. 17. c. 17.* germinationem terra. ¶ Translate est addere, congerere, *aggiungere*. *Gell. l. 17. c. 10.* Item quod ait, *sidera lambit*, vacanter hoc etiam, inquit, accumulavit, & inaniter. *Lucret. l. 3. v. 71.* Accumulare cædem cædi. *Ovid. 2. Fast. v. 122.* alicui honorem. *Id. Heroid. epist. 15. v. 70.* curas. *Virgil. Æn. 6. v. 885.* Purpureos spargam flores, animamque nepotis His saltem accumulem donis. *h. e.* hæc dona accumulem animæ nepotis. *hypallage.*

ACCURATE, adverb. *diligentemente, accuratamente*, ἀκριβῶς, ἐπιμελῶς, summa cura, studiose. *Cic. de clar. Orat. c. 22.* Studiose, accurateque aliquid facere. *Id. ibid. c. 80.* Accurate, & exquisite disputare. *Id. Parad. 1. c. 4.* Arcte tenere, atque accurate defendere aliquid. *Id. Attic. l. 16. ep. 5.* Accurate agere. *Id. ibid. l. 8. ep. 12.* Accuratius mihi perscribas velim. *Id. Fam. 5. ep. 17.* Accuratissime tutari aliquem. *Nepos in Lysand. in fin.* Accuratissime accusare. *Sallust. in Jug. c. 111.* Accurate, & liberaliter habere aliquem. *Terent. Andr. 3. 2. 14.* Fallere aliquem saltem accurate. *almeno con cautela, e riguardo.*

ACCURATIO, onis, f. *accuratezza, diligenza*, cura, diligentia, actus ipse accurandi, ἐπιμέλεια. *Cic. de clar. Orat. c. 67.* In inveniendis, componendisque rebus mira accuratio.

ACCURATOR, oris, m. qui rem aliquam curat. *In Declam. 377. ex iis, quas quidam Quintil. olim tribuerunt.* Accuratorem ipsum accusatorem dabo: nunquam abdicavit. *Alii rectius leg.* Accusatorem ipsum laudatorem dabo.

ACCURATUS, a, um, adject. *fatta con cura, diligente, accurato, studiata*, ἐπιμελής, cum cura factus, elaboratus. *Cic. 1. de Orat. c. 9.* Accurata orationis copia. Et *l. 2. c. 57.* Accuratus sermo. *Id. de clar. Orat. c. 82.* Accuratius quoddam, & exquisitius dicendi genus. *Id. ibid. c. 8.* Accurata, & facta quodammodo oratio. *Id. Attic. l. 7. ep. 3.* Accuratissima diligentia. *Id. Fam. 13. ep. 17.* Accurata commendatio. *Gell. l. 1. c. 5.* Cultus corporis nimis accuratus. *Plaut. Trucul. 2. 5. 20.* Accurata malitia. *frode, inganno malizioso, e studiato.* ¶ Absolute *Plaut. Bacch. 3. 6. 21.* Ille, quod in se fuit, accuratum habuit, quod posset mali facere. *h. e.* accuravit. *fece di tutto per*, &c. *Id. Mil. 3. 1. 210.* Accurato, & properato opus est. *vi ci vuole diligenza, e prestezza.*

ACCURO, & Adcuro, as, avi, atum, a. 1. *far con accuratezza, por cura a qualche cosa*, idem quod *curo, as*, addita vi aliqua significationi a præpositione *ad*, a qua componitur. *Cic. de Invent. l. 1. c. 34.* Melius accurantur, quæ consilio geruntur. *Plaut. Bacch. 5. 2. 33.* Pensum meum lepide accurabo. *Id. Men. 5. 2. 107.* Illud præcavendum, atque accurandum est mihi. *Id. Cas. 3. 3. 30.* Quod facto opus est, volo accurare. *Id. Pers. 4. 1. 1.* Accurare aliquam rem sobrie, ac frugaliter. *Id. Men. 1. 3. 25.* Accurare prandium alicui. *Id. Trinum. 1. 2. 41.* Accurare omnes addecet, suspicionem, & culpam ut ab se segregent.

gent. Terent. Hecyr. 5. 1. 12. Omnes res cautius, ne temere faciam, accuro. ¶ Accurare hospites est eorum curam habere, ut bene tractentur. Plaut. Epid. 5. 1. 55. Remeabo intus, ut accurentur advenientes hospites. ¶ Accurare victum & cultum humanum apud Cicer. in fragment. Oeconom. apud Columell. in præfat. lib. 12. est comparare, procacciare. ¶ Accurasso, is, it, pro accuravero, is, it, antiquum est, & Poeticum. Plaut. Pseud. 4. 1. 29. Si hanc rem sobrie accurassis. Adde Pers. 3. 1. 65. ¶ Accurarier per paragogen pro accurari legitur apud eund. Men. 1. 3. 25.

ACCURRO, & Adcurro, is, accurri, & accucurri, ursum, n. 3. correre, accorrere, προστρέχω, ad aliquem locum curro. Cic. Attic. l. 13. ep. 48. Is igitur si accierit, accurram. Id. 3. Offic. c. 31. Accurrisse Romam dicitur. Id. Attic. l. 12. ep. 18. Propter prædes suos accucurrisse. Id. ibid. l. 15. ep. 3. Accurres in Tusculanum, ut scribis. Suet. in Calig. c. 58. Accurrere in auxilium. Id. in Neron. c. 34. ad visendum. Sil. l. 14. v. 404. ad opem. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 22. Considius equo admisso ad eum accurrit. Cic. Verr. 7. c. 3. Cupide ad prætorem accurrit. Tacit. 3. hist. c. 12. Qui propere accucurrit. Petron. in Satyr. c. 139. Unus ex servulis accucurrit. ¶ Cum accusativo sine præpositione, quæ inest in ipso verbo, Apulei. l. 3. Metam. Percita, ac satis trepida me accurrit. Paulin. Nolan. in Natal. S. Fel. 10. v. 112. Contiguam paribus votis accurrimus aulam. ¶ Passive impersonaliter Tacit. 1. Ann. c. 21. Accurritur ab universis. ¶ Cum conjunct. & particula ut, aut ne. Plaut. Cistell. 4. 2. 44. Accurrimus ad Alcesimarchum, ne suam vitam interimeret. Id. Amph. 5. 1. 17. Accurro, ut sciscam. ¶ Translate Cic. lib. 2. Divin. c. 67. Istæ imagines ita nobis dicto audientes sunt, ut simul atque velimus accurrant. h. e. occurrant animo.

ACCURSORIUS. V. Antecursorius.

ACCURSUS, & Adcursus, us, m. concorso, actus accurrendi, προσδρομή. Tacit. 4. Ann. c. 41. Accursus populi. Valer. Max. l. 6. c. 8. n. 6. Ante oculos ponere subitum militum accursum. Senec. Hippolyt. v. 894. Civium accursum timens. Stat. 6. Theb. v. 511. Erigit accursu comitum caput. Adde Sil. l. 15. v. 607.

ACCUSABILIS, le, riprensibile, biasimevole, accusatione dignus. Cic. 4. Tusc. c. 35. Quorum accusabilis est turpitudo.

ACCUSATIO, onis, f. κατηγορία, accusazione, accusa. Inter accusationem, & maledictionem hoc interest, quod, ut ait Cic. pro Cæl. c. 3. accusatio crimen desiderat, rem ut definiat, hominem ut notet, argumento probet, teste confirmet; maledictio autem nihil habet propositi præter contumeliam. Id. 2. Offic. c. 14. Ratio judiciorum ex accusatione & defensione constat. Et mox. Sulpicii eloquentiam accusatio illustravit. Id. de clar. Orat. c. 34. Factitare accusationem. Id. in fragment. pro Cornel. apud Ascon. Desistere accusatione. Id. pro Cluent. c. 3. Accusationi respondere. Id. ibid. c. 6. Accusationem instruere. Tacit. Ann. 6. c. 4. intentare. Id. Ann. 4. c. 52. capessere. Id. 2. hist. c. 10. exercere. ¶ Ipsa oratio, qua aliquis accusatur. Cic. in Orat. c. 103. In septem accusationum libris. Plin. l. 7. c. 30. Cum accusationem legisset, qua fuerat usus, &c. ¶ Passive Liv. l. 33. c. 46. Subscribere odiis & accusationibus Annibalis. h. e. quibus Annibal accusatur.

ACCUSATIVUS, a, um, accusativo, ad accusandum pertinens, ut Accusativus casus apud Grammaticos, qui & Accusativus absolute dicitur, αἰτιατικὴ πτῶσις, quia per eum aliquem accusamus, ut ait Isid. l. 1. Orig. c. 6. Sane etiam Varro lib. 7. de L. L. c. 37. appellat casum accusandi. Quintil. l. 7. c. 9. Accusativi geminatione facta amphibolia, solvitur ablativo. Isidor. loc. cit. c. 12. & Servius ad 1. Æneid. v. 28. præpositiones accusativas vocant, quæ accusativum casum regunt, ut ad, erga, per.

ACCUSATOR, oris, m. accusatore, κατήγορος, qui accusat, & reum alicujus criminis in judicio agit. Cic. de clar. Orat. c. 34. Accusator vehemens, & molestus. Id. ibid. c. 36. Accusatores acres, atque acerbi. Id. Divin. in Verr. c. 9. Accusator firmus, & verus. Id. Fam. 8. ep. 12. Ponere accusatorem alicui. Id. Verr. 3. c. 29. alicui apponere. Tacit. 4. Ann. c. 59. Sustinere nomen accusatoris. ¶ Item delator. Juvenal. Sat. 1. v. 161. Cum veniet contra digito compesce labellum: Accusator erit, &c.

ACCUSATORIE, adverb. da accusatore, κατηγορικῶς, accusatorio modo. Cic. Verr. 4. c. 72. Accusatorie dicere. Id. Verr. 5. c. 70. Agere accusatorie cum aliquo. Liv. l. 40. c. 12. Jam illud quam accusatorie! quod, &c.

ACCUSATORIUS, a, um, adject. accusatorio, κατηγορικὸς, ad accusatorem, vel ad acusationem pertinens. Cic. pro Muren. c. 5. Accusatoria lex. Id. pro Flacc. c. 6. Accusatorio jure, & more aliquid facere. Id. pro Rosc. Amerin. c. 17. Accusatorium artificium. Id. pro Cluent. c. 4. Accusatorius animus. Liv. l. 45. c. 10. Vultu truci, & accusatoria voce. Quintil. l. 12. c. 7. Accusatoriam vitam vivere. h. e. accusationes factitare.

ACCUSATRIX, icis, f. accusatrice, ἡ κατήγορος, αἰτιάτρια. Plin. l. 10. ep. 67. Ut notum accusatrici ejus facerem. Et in epist. sequ. Trajanus: Libellos Furiæ accusatricis legi. ¶ Item, quæ objurgat, & reprehendit. Plaut. Asin. 3. 1. 10. Ego te volui castigare, tu mi accusatrix ades.

ACCUSATUS, a um, accusato, in judicio reus actus, in judicium ob crimen vocatus, κατηγορηθείς. Cic. 4. Verr. c. 28. Accusatus apud prætorem rei capitalis. Nepos in Lysan. c. 3. Accusatus crimine. Id. in Miltiad. c. 7. proditionis. ¶ Item reprehensus. Cic. in fragment. pro Cornel. apud Ascon. Africanus a se ipso sæpe accusatus, quod p... esset a populari consessu senatoria subsellia separari.

ACCUSITO, as, a. incolpare spesso, frequentativum ab Accu... Mostell. 3. 2. 22. Si abitus tuus tibi fecerit male, nihil... deorum ullum accusites.

ACCŪSO, as, avi, atum, a. 1. accusare, incolpare, κατηγορέω, judiciale verbum, hoc est aliquem criminis cujuspiam reum in judicio facere, crimen ipsum exponere, argumentis, & testibus probare, &c. ex ad, & causa. Cic. pro Rosc. Amerin. c. 5. Accusant ii, qui in fortunas hujus invaserunt; causam dicit is, cui nihil reliquerunt. Id. ibid. c. 32. Ut omnes intelligant, me non studio accusare, sed officio descendere. Id. pro Cæl. c. 7. Nunquam si se ambitu commaculasset, ambitus alterum accusaret. subaudi crimine. Nepos in Thrasyb. c. 3. Ne quis anteactarum rerum accusaretur, neve mulctaretur. Id. in Alcibiad. c. 4. Absens invidiæ crimine accusaretur. Cic. Verr. 3. c. 16. Suis eum, propriisque criminibus accusabo. Id. pro Rosc. Amerin. c. 32. Sexcenti sunt, qui inter sicarios, & de veneficiis accusabant. ¶ Extra judicia significat incusare, arguere, culpam transferre. Cic. Q. Fr. l. 2. ep. 2. Me tibi excuso in eo ipso, in quo te accuso. Id. l. 1. Attic. ep. 6. Ut me accusare de epistolarum negligentia possis. Id. Fam. 6. ep. 1. Me esse eum, cujus tu desperationem accusare solitus esses. Sallust. in Jug. c. 73. Mollitiem, socordiamque alicujus accusare. Id. ibid. c. 1. Ubi per socordiam vires defluxere, naturæ infirmitas accusatur. Id. in Catil. c. 41. Accusare Senatum, quod in eo auxilii nihil esset. Cic. Fam. 1. ep. 1. Hortari, & orare, & liberius accusare aliquem. Quintil. l. 5. c. 5. Accusare tabulas, h. e. falsas esse ostendere. Plaut. Mercat. 2. 3. 85. fidem alicujus Plin. l. 2. c. 7. fortunam. Plaut. Trinum. 1. 2. 59. Si id me non accusas, tu ipse objurgandus es. ¶ Casus accusandi apud Varron. l. 7. de L. L. c. 37. & 38. est casus accusativus. ¶ Inter postulo, defero, & accuso, si proprie accipiantur, hoc interest, quod postulare est petere, ut accusare aliquem liceat; deferre est ejus nomen denuntiare: accusare est crimen exponere, & probare, ut dictum est. ¶ Inter accusare, & incusare hoc tantum interest, quod incuso non solet in judiciis adhiberi, sicut accuso: ceterum idem omnino significant. ¶ Olim accusso scriptum fuisse, ex quibusdam antiquis MSS. testantur Pareus in Lex. Crit. & Beda de Orthograph. Ex quo colligitur aptius hoc verbum deduci a causo, as, quod a causa, (hæ enim voces duplici ss scriptæ sæpissime reperiuntur) ut docet Voss. in Etymol. quam a cuso, quod Priscian. l. 10. pag. 890. Putsch. & Velius Long. de Orthograph. scripsere.

ACDESTIS, is, m. Jovis filius ex petra genitus, quam Jupiter, casu effuso semine, pollucrat. Arnob. l. 5. pag. 158.

ACDESTIUS, a, um, adject. ad Acdestim pertinens, ut Acdestia ferocitas. Arnob. l. 5. pag. 163. & Acdestius furor, ibid. pag. 165.

ACEDARIA. V. Acetaria.

ACEDON. V. Acetum mel.

ACENTETA, orum, n. plural. ἀκέντητα, hoc est sine punctis, aut puncturis. Vox Græca ab α privativa, & κεντητὸς, punctus, seu punctis distinctus. Acenteta dici, ait Plin. l. 37. c. 2. crystalla, quæ adeo pura sunt, & nitida, ut nullis macularum punctis distinguantur; vel quæ nullam scalpri puncturam poliendi causa senserunt.

ACĒO, es, acui, n. esser acetoso, ὀξίζω, acidum esse: & fere de vino dicitur. Cato de R. R. c. 148. Vinum, quod neque aceat, neque muceat. Ulpian. Dig. lib. 18. tit. 1. leg. 9. Eadem prope ὀξίς est, si modo vinum acuit. Ceterum si vinum non acuit, sed ab initio acetum fuit, &c.

ACEPHALUS, i, senza capo, ἀκέφαλος, sine capite. Vox Græca, ab α privativa, & κεφαλὴ, caput. Acephali dicti sunt quidam Hæretici, qui unam in Christo naturam agnoscebant. Ita autem appellati sunt, quia, ut scribit Isidor. l. 8. Orig. c. 6. quis eorum fuerit auctor, & caput, prorsus ignoratur.

ĂCER, eris, n. acero, σφένδαμνος, arbor ejusdem fere amplitudinis cum tilia, operum elegantia, ac subtilitate cedro secunda. Ejus plura genera recenset Plin. l. 16. c. 15. album, quod præcipuo candore est, crispum a vario macularum discursu, crassivenium a venarum crassitie, campestre, montanum, &c. Ex eo olim scriptoriæ tabellæ conficiebantur, eo quod ob materiei duritiem, & tenacitatem in laminas facile findatur. Ovid. 1. Amor. eleg. 11. in f. Veneri fidas sibi Naso ministras Dedicat: at nuper vile fuistis acer. ¶ Priscian. l. 5. pag. 146. Putsch. docet esse feminini generis: nullo id tamen Latino exemplo probat.

ĀCER, acris, acre, adject. acre, garbo, piccante, δριμὺς, ὀξὺς, acrimoniam habens, saporemque mordacem, qualis est in aceto, cæpa, allio, acerbis pomis, & hujusmodi. Cic. 2. de nat. Deor. c. 23. Humores nimis acres. Horat. l. 2. sat. 8. v. 7. acria circum Rapula, lactucæ, radices; qualia lassum Pervellunt stomachum. Cels. l. 4. c. 4. n. 3. Acetum acerrimum. Plin. l. 7. ep. 3. Dulcibus cibis acres, acutosque miscero. Plin. alter l. 11. c. 15. Mel ex dulci acre, dolce spiritoso, γλυκύπικρον, γλυκύπικρον, καὶ δριμύ. (V. Mel.) Id. l. 15. c. 27. Sapor austerus, acer, acutus, acidus, salsus. (V. Acutus.) Id. l. 27. c. 4. Acer gustatu cauliculus. Id. l. 19. c. 5. Raphanos crudos medici suadent ad colligenda acria viscerum. h. e. acres humores. Horat. l. 2. sat. 4. v. 59. lactuca innatat acri Post vinum stomacho. h. e. acoris pleno. ¶ Translate latissimum habet usum. Ponitur enim pro vehementi, aspero, & veluti mordaci, acuto, veemente, penetrante. Horat. l. 1. od. 4. solvitur acris hiems. Lucret. l. 5. v. 904. Acrem flammam efflare. Plin. l. 14. c. 8. Acri sole siccare. Id. l. 12. c. 17. ad fin. Acer odor. Cic. 2. de Orat. c. 87. Acerrimus sensus videndi. Horat. l. 1. od. 12. Acris tibia. h. e. quæ acutum habet sonum. ¶ De coloribus. Senec. l. 1. quæst. nat. c. 14. Quidam colores ruboris accerrimi, quidam evanidæ ac levis flammæ. ¶ Item pro sævo, aspero, crudeli, crudele, fiero, aspro. Tacit. 12. Ann. c. 40. Acre prælium facere. Lucret. l. 5. v. 400. Acri ira percitus. Cic. pro Balb. c. 6. Acerrimum bellum. Id. 1. Catil. c. 1. Acrius supplicium. Lucret. l. 3. v. 65. acris egestas. h. e.

h. e. dura. Varr. apud Non. c. 4. n. 17. & 87. Acres curæ, luctus. ¶ Item pro severo, rigido, severo. Terent. Phorm. 2. 1. 32. Nunc sua culpa sciat, lenem patrem illum factum me esse acerrimum. Cic. 3. de Orat. c. 27. Acris vitiorum incusatio. Id. 1. Offic. c. 38. Utendum verborum gravitate acriure. ¶ Item pro strenuo, forti, valoroso, forte. Horat. l. 2. sat. 8. v. 36. Acres potores. Cic. 2. Catil. c. 10. Acres milites. Virg. Æn. 8. v. 614. acrem in prælia poscere Turnum. Id. 4. Æn. v. 156. Acer equus. bravo cavallo. ¶ Cum genitivo, Vellej. l. 1. c. 3. Acer belli juvenis. Tacit. 2. hist. c. 5. Vespasianus acer militiæ. ¶ Cum ablat. & præposit. in, Cæl. ad Cicer. Fam. 8. ep. 15. Acer in rebus gerendis. Et omissa præpositione. Virg. Æn. 10. v. 411. Bellis acer Halesus. Vellej. l. 2. c. 18. Mithridates bello acerrimus. ¶ Cum infinito, Sil. l. 3. v. 338. juga Pyrenes venatibus acer Metiri. ¶ Item diligens, intentus, sedulus, diligente, attento. Cic. 1. Fam. ep. 1. Acerrimus defensor. Id. 3. de Orat. c. 48. Acris cura, & diligentia. Id. ibid. c. 5. Acerrima, & attentissima cogitatio. Id. 2. de Orat. c. 87. Acri memoria esse. tenace. Virg. 2. Georg. v. 405. acer curas venientem extendit in annum Rusticus. h. e. providus. ¶ Item acutus, perspicax, acuto, perspicace. Cic. 3. de Orat. c. 31. Acris acies in naturis hominum, & ingeniis. Id. 2. de nat. Deor. c. 6. Acerrimo ingenio vir. Id. 3. de Orat. c. 47. Acre judicium. Id. de clar. Orat. cap. 72. Acerrimus æstimator. Id. in Orat. c. 51. In rebus inveniendis acer. Id. l. 3. de Orat. c. 24. Acerrimus ad perdiscendum. ¶ Acerrima consilia, violenti, impetuosi, quibus opponuntur inertissima. Hirt. ad Cicer. lib. 15. Att. post epist. 6. ¶ Acre adverbii more pro acriter. Pers. sat. 4. v. 34. acre Despuat in mores. Sallust. in fragment. apud Non. c. 2. n. 492. Omnes, ut in secunda re, pariter acre invadunt. Apul. l. 10. Metam. Acre comminari. ¶ Gradus. V. in Acriter. ¶ Olim acris femininum singulare, usurpatum est etiam in masculino genere. Ennius apud Priscian. l. 5. pag. 647. Putsch. Somnus acris. Sic contra acer in feminino. Id. ibid. & apud Serv. ad 6. Æn. v. 685. Acer hiems. Nævius ibid. Acer fames augescit hostibus. Sic volucer, & silvester in feminino usurpata leguntur. ¶ Reperitur etiam acrus in recto casu, & acra pro acri in sexto. Pallad. lib. 9. tit. 5. Si ex nimis acra dulcem fieri velis. Plin. Valer. l. 2. c. 45. Teres diligenter cum pipere, ita ut acrum sit. Sic acrum pro acrem dictum est a Cn. Matio, teste Charis. lib. 1. pag. 93. Putsch. Hinc superlativum acrissimus legitur a quibusdam apud Impp. Valent. Theodos. & Arcad. lib. 5. Cod. tit. 5. leg. 4. ubi tamen alii acerrimus. ¶ Acra etiam in plurali numero neutro genere putant quidam dixisse Plaut. Bacch. 4. 3. 15. multa mala, acra, atque acerba eveniunt. Sed ibi acria omnino legendum est cum plerisque optimis Codicibus.

ACERATUS, a, um, adject. frammischiato di paglie, paleis mixtus, ab Acus, eris, ut Aceratum lutum, quo utuntur lateraii. Fest. & Lucil. apud Non. c. 5. n. 97. ubi al. leg. acerosum. ¶ Aceratæ cochleæ, quarum Plinius meminit l. 30. c. 6. sic dictæ videntur nonnullis, quod lineolis distinctam testam, tamquam paleis habeant: sed aptius ad Plinii verba Harduinus duxit a Græco ἀκέρατος, quod est integer, perfectus.

ACERBATUS, a, um, adject. inacerbito, acerbus factus. Tertull. in apologet. cap. ult. Laconum flagella sub oculis etiam hortantium propinquorum acerbata.

ACERBE, adverb. acerbamente, aspramente, dure, severe, aspere, πικρῶς, χαλεπῶς. Tacit. 2. Ann. c. 87. Acerbe increpare aliquem. Cic. Fam. 1. ep. 5. Acerbe accusare. Id. de Amic. c. 16. Acerbius invehi in aliquem. Sueton. in Calig. c. 43. Delectus acerbissime agere. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 2. Acerbissime dicere. ¶ Item crudeliter, crudelmente. Cic. 3. de nat. Deor. c. 33. Acerbe necare. Sueton. in Aug. c. 27. Proscriptionem acerbius exercere. ¶ Acerbe ferre aliquid est impatienter, graviter ferre. Cic. pro Planc. c. 1. & Divin. in Verr. c. 2.

ACERBITAS, atis, f. acerbezza, πικρία, austeritas, asperitasque saporis in fructibus immaturis. Cic. pro Planc. c. 38. Fructus non lætos, & uberes, sed magna acerbitate permixtos tulissem. ¶ Translate sumitur pro molestia, asperitate, acerbità. Cic. 1. Offic. c. 38. Atque etiam illud ipsum, quod acerbitatis habet objurgatio, &c. Id. de Amic. c. 24. Ut monitio acerbitate careat. ¶ Item pro calamitate, ægritudine, disgrazia, afflizione. Cic. pro Planc. c. ult. Lacrymas, quas tu in meis acerbitatibus plurimas effudisti. Id. Catil. 4. c. 1. Omnes acerbitates, omnes dolores, cruciatusque perferre. ¶ Item pro asperitate, duritie, durezza. Id. 4. de Fin. c. ult. Nec acerbitatem sententiarum, nec disserendi spinas probavit. ¶ Item pro nimia severitate, pertinacia, morum duritia, troppa severità, durezza d' animo, ostinazione: cui opponitur lenitas, comitas, morum suavitas. Sueton. in Cæs. c. 12. Ut ad populum provocanti nihil æque, ac judicis acerbitas profuerit. Cic. Phil. 12. c. 11. Acerbitas morum, immanitasque naturæ. Id. l. 1. Q. Fr. ep. 1. c. 13. Acerbitas naturæ. Et mox. Si implacabiles sunt iracundiæ, summa est acerbitas; sin autem exorabiles, summa lenitas; quæ tamen, ut in malis, acerbitati anteponenda est. ¶ V. Ariditas.

ACERBITUDO, inis, f. idem ac acerbitas. Gell. l. 13. c. 3. Sicut autem nihil quicquam interest, suavitudo dicas, an suavitas, sanctitudo, an sanctitas, acerbitudo, an acerbitas, &c.

ACERBO, as, avi, atum, a. 1. inacerbare, inacerbire, inasprire, πικραίνω, acerbum facio, exaspero, significatione translata. Stat. in Theb. v. 75. venientia qui nunc Gaudia, & ingratum regni mihi munus acerbas. Valer. Flacc. l. 6. v. 655. mortemque cadentis acerbat. Claudian. l. 1. in Rufin. v. 182. stimulando vulnus acerbat. ¶ Acerbare crimen, vel scelus est exaggerando, amplificandoque majus, graviusque facere. Stat. 3. Theb. v. 214. multumque nefas Etheoclis acerbat, Crudelem, infandumque vocans. Virg. Æn. 11. v. 407. formidine crimen acerbat. Claudian l. 2. de rap. Proserp. v. 208. crimenque feri captoris acerbat. ¶ Præter secundam, & tertiam personam acerbas, acerbat, nullam aliam adhuc invenimus: quod etiam Servius adnotavit ad Virg. loc. cit. ubi Pierius testatur, se in quibusdam codicibus acervat legisse, trita mutatione b in v: de qua V. in Abc.

ACERBUS, a, um, acerbo, immaturo, πικρός, στρυφνός, quod gustu asperum est, quod sapore vehementer astringente præditum est, linguamque gustatum contrahit, & exsiccat; & propríe de fructibus immaturis dicitur. Differt ab austero, ut majus a minore. Nam quæ vehementer astringunt, acerba dicuntur; quæ mediocriter, austera: quæ acerba sunt, ita gustatu misere fauces afficiunt, ut iterum gustare nolimus. Plin. l. 15. c. 27. Interim quæ sunt communia & pomis, omnibusque succis, saporum genera tredecim reperiuntur, dulcis, suavis, pinguis, amarus, austerus, acer, acutus, acerbus, acidus, salsus, &c. Id. ibid. c. 6. Oleum quam acerbissima oliva optimum fieri. Id. l. 27. c. 9. Elatine acerba gustu. Lucret. l. 2. v. 471. Neptuni corpus acerbum. h. e. amarum, salsum. Idem a sensu gustus ad auditum transtulit ibid. v. 410. serræ stridentis acerbum Horrorem. ¶ Transfertur ad alia multa. Sumitur enim sæpe pro omni eo, quod ante tempus contingit, seu quod nondum ad suam perfectionem pervenit. Nepos in Cimone in f. Vita ejus fuit secura, & mors acerba. Cic. pro Dom. c. 16. Funus acerbum. Ov. 4. Fast. v. 647. ante diem edere partus acerbos. Auson. in Parental. 14. Indole maturus, funere acerbus obis. Varr. apud Non. c. 4. n. 41. Virgo acerba. h. e. nondum matura viro. Cic. de Prov. Consul. c. 14. Impolitæ res, & acerbæ. h. e. imperfectæ. ¶ Item pro crudeli, sævo, crudele. Id. 2. Agrar. c. 34. Acerbissimæ impiorum pœnæ. Id. Catil. 4. c. 6. Acerbissimum supplicium. ¶ Item infensus, inimicus, infestus. Cic. Fam. 1. ep. 4. Eo die acerbum habuimus Curionem. Id. Catil. 4. c. 6. in f. Acerbissimus hostis. Virg. Æn. 10. v. 904. Acerba odia. ¶ Item pro molesto, gravi, duro, aspero. Cic. Fam. 15. ep. 4. Civitates acerbissimis tributis liberare. Id. 1. de Orat. c. 51. Mala majora, & acerbiora verbis facere. Id. in Brut. c. 17. Acerbus in vituperando. Id pro Quint. c. 31. Acerbum est ab aliquo circumveniri: acerbius a propinquo. Lucret. l. 3. v. 53. In rebus acerbis. h. e. in adversis. Nepos in Eumen. c. 6. Acerbiore imperio uti. Liv. l. 4. c. 12. in fin. Acerba inquisitio frumenti. Plaut. Pæn. 5. 2. 136. Acerba amatio. Horat. l. 1. ep. 17. v. 53. Acerbum frigus. Id. de art. Poet. v. 474. Recitator acerbus. ¶ De voce, Senec. epist. 56. circa med. Audire pausarium voce acerbissima remigibus modos dantem. Et ibid. post init. Sibili, & acerbissimæ respirationes. ¶ Cum de homine dicitur, sæpe significat nimis severum, rigidum, tristem, moribus durum, voluptatibus inimicum, severo, acerbo, rigido. V. Acerbitas. Sueton. de Grammat. cap. 9. Naturæ acerbæ vir. Id. in Galb. c. 14. Modo acerbior, & parcior, modo remissior, ac negligentior. Cic. 3. de nat. Deor. cap. 31. Posse asotos ex Aristippi, acerbos ex Zenonis schola exire. V. Asotus. Ovid. 2. Fast. v. 624. Mater acerba in suos partus. ¶ Absolute Auct. ad Herenn. l. 4. c. 36. Aliquid quotidie acerbi nuntiatur. Ovid. 5. Trist. eleg. 2. v. 21. Multum restabit acerbi. ¶ Acerbum incendium, pro damnoso, exitiali. Cic. 2. de Legib. c. 24. ¶ Acerbæ facetiæ, motti pungenti, apud Tacit. Ann. 5. c. 2. ¶ Acerbos, dubiosque tumulos dixit Flor. l. 2. c. 12. qui superari non nisi magna molestia, & labore possunt. ¶ Sunt alii hujus vocis usus, qui tamen possunt satis commode ad ea, quæ dicta sunt, reduci ¶ Acerba neut. plur. Poetice adverbii more pro acerbe. Virg. 12. Æn. v. 398. Acerba fremens. Ovid. Herod. epist. 8. v. 107. Acerba gemens. Lucret. l. 5. v. 34. Acerba tuens. h. e. torve, infensis oculis.

ACERNEUS, a, um, adject. acernus. Venant. Fortun. l. 1. epist. ad Gregor. Pap. Acernea pocula.

ACERNUS, a, um, adject. di acero, ex acere confectus, σφενδάμνινος. Virg. Æn. 2. v. 112. trabibus contextus acernis. Horat. l. 2. sat. 8. v. 10. Mensa acerna.

ACEROSUS, a, um, adject. aceribus, hoc est paleis plenus. Acerosum far dixit Lucil. apud Non. c. 5. n. 97. minus purgatum, sed paleis, aliisque sordibus immixtum. Paul. ex Festo in Obacerare. Frumentum, & panis non sine paleis acerosus dicitur. V. Aceratus. ¶ Acerosum cœnum, lutum aceratum. Lucil. apud Non. loc. cit.

ACERRA, æ, f. turibile, profumiera, arcula, seu vasculum, in quo thus ponitur incendendum in sacrificiis, θυμιατήριον, λιβανωτρίς. Horat. l. 3. od. 8. v. 2. Quid velint flores, & acerra thuris Plena, miraris. Virg. 5. Æn. v. 744. canæ penetralia Vestæ Farre pio, & plena supplex veneratur acerra. ¶ Festus aliam hujus vocis notionem affert, qua significatur ara, quæ ante mortuum poni solebat, in qua odores incendebantur. Cicero quoque 2. de Legib. c. 24. acerræ meminit in funeribus adhibitæ: in quibus cum sacrificia maxime locum haberent, ad quæ acerra adhibebatur, videtur funebris hæc acerra, aut omnino eadem cum illa altera fuisse, aut sola forma dissimilis. ¶ Quidam putant incensum ipsum non in acerra accensum, sed ex acerra depromptum super altaris focum sparsum fuisse. Quibus favet locus Ovidii lib. 4. de Pont. epist. 8. v. 39. De acerra libare. Et Persii sat. 2. v. 5. Acerra libare. Nam libare in hisce est de acerra extrahere, & effundere.

ACERRÆ, arum, f. Acerra, oppidum Campaniæ, Neapoli proximum, ad Clanium amnem. Virg. 2. Georg. v. 225. vacuis Clanius non æquus Acerris. vacuas vocat, h. e. infrequentes propter Clanii inundationes, inquit Servius.

ACERRANUS, a, um, adject. di Acerra, ad Acerras oppidum pertinens. Liv. l. 23. c. 17. Acerranis plus animi quam virium erat.

ACER-

ACERSECOMES, is, m. *comato*, *non tosato*, capillatus, intonsus, ἀκερσεκόμης: ab α privativa, κείρω, tondeo, & κόμη, coma. Apud Græcos epithetum est Apollinis, & Bacchi. *Juvenalis* pro puero catamito (nam hi intonsi erant) posuit, *Sat.* 8. *v.* 128. si nemo tribunal Vendit acersecomes.

ACERVALIS, & le, quod ad acervum spectat, quod congregat, vel congregatur in acervum, ut Argumentatio acervalis, qua multa simul argumenta acervantur, quæ Græce σωρείτης dicitur, qua Chrisippus utebatur. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 4. Aut quemadmodum soriti resistas? quem si necesse sit, Latino verbo liceat acervalem appellare.

ACERVATIM, adverb. *a mucchi*, σωρηδὸν, ἀθρόως, per acervos, acervando. *Lucret. l.* 6. *v.* 1261. Confertos ita acervatim mors accumulabat. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 38. Stercus aspergi oportere in agro, non acervatim poni. *Colum. l.* 9. *c.* 13. Apes sub favis acervatim enectæ reperiuntur. *Hirt. de B. Alex. c.* 31. Plerique acervatim se de vallo præcipitaverunt. ¶ Translate *Cic. pro Cluent. c.* 10. Acervatim jam reliqua, judices, dicam, ut ad ea, quæ propiora causæ sunt, perveniam. *h. e.* summatim, promiscue, *alla rinfusa*. *Id. in Orat. c.* 25. *a med.* Nec acervatim multa frequentans, una complexione devinciet.

ACERVATIO, onis, f. *ammassamento*, *ammucchiamento*, actus acervandi, accumulatio, σώρευσις. *Plin. l.* 11. *c. penult.* Homini cibus utilissimus simplex: acervatio saporum pestifera.

ACERVATUS, a, um, *ammassato*, *ammucchiato*, accumulatus, aggeratus, σωρευθείς. *Plin. l.* 21. *c.* 17. Acervati bulbi. *Id. l.* 36. *c.* 15. Acervata universitas, & in quendam unum cumulum conjecta. ¶ Translate *Liv. l.* 3. *c.* 34. In immenso aliarum super alias acervatarum legum cumulo.

ACERVO, as, avi, atum, a. 1. *ammassare*, *accumulare*, *ammucchiare*, σωρεύω, in acervum congero, accumulo. *Plin. l.* 32. *c.* 9. Acervantur muricum modo, vivuntque in algosis. *Id. l.* 18. *c.* 7. Panicum a paniculis dictum, prædensis acervatur granis. ¶ Translate *Quintil. l.* 9. *c.* 3. Nec verba modo, sed sensus quoque idem facientes acervantur. *Plin. l.* 26. *c.* 4. Plura undique acervabimus.

ACERVUS, i, m. *cumulo*, *mucchio*, σωρὸς, ὄγκος, θημών, cumulus rerum acervatarum. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 15. Videamus, ne, ut acervus ex sui generis granis, sic beata vita ex sui similibus partibus effici debeat. *Id. Catil.* 3. *c.* 10. Acervi corporum. *Id.* 2. *Agrar. c.* 22. pecuniæ. *Id.* 4. *Acad. c.* 29. tritici. *Virg.* 8. *Æn. v.* 562. scutorum. *Id.* 1. *Georg. v.* 185. farris. ¶ Translate *Cic. pro Syll. c.* 27. Acervi facinorum. *Plin. l.* 36. *c.* 5. officiorum, negotiorumque. ¶ *Acervus* præterea est sorites, hoc est genus argumenti constans plurium rationum coacervatarum complexione, & propositionum in infinitum prope abeuntium congerie, quibus facile capiuntur disputantes, quod nesciant in quanam potissimum sistendum sit. *Pers. in fi. sat. ult.* Inventus, Chrisippe, tui finitor acervi. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 47. Dum cadat elusus ratione ruentis acervi.

ACESCO, is, n. 3. *inacetire*, *infortire*, *diventar acetoso*, ὀξίζω, acidum fieri. *Horat. l.* 1. *ep.* 2. *v.* 54. Sincerum est nisi vas, quodcumque infundis acescit. *Plin. l.* 7. *c.* 15. Acescunt musta. *Id. l.* 11. *c.* 35. Acescens natura culices gignit. *Id. l.* 20. *c.* 14. Lac acescit.

ACESIS, is, f. *sorta di borrace*, *che s' adopera ne' medicamenti*, ἄκεσις, genus chrysocollæ aridæ, exsiccandi & contrahendi vim habens. *Plin. l.* 33. *c.* 5.

ACESTA, urbs Siciliæ, ab Aceste Rege dicta. *Virg. Æn.* 5. *v.* 718. Urbem appellabunt permisso nomine Acestam. ¶ Monet *Pierius*, in quibusdam antiquis codicib. *Acesten* legi. Græce enim tum Ἄκεστα dicitur, tum Ἀκέση. ¶ Hæc urbs antea *Egesta* dicta fuerat, postea *Segesta* appellata est, teste *Servio* ad *Æn.* 1. *v.* 550. Quamquam *Salmas. in Exercitat. Plinian. pag.* 112. aliam *Egestam*, aliam *Acestam* fuisse putat. Viderint Geographi.

ACESTÆUS, vel Acesteus, a, um, adject. Ἀκεσταῖος, ad *Acestam* urbem pertinens. Hinc *Acestæi*, orum, ejus urbis incolæ. *Plin. l.* 3. *c.* 8.

ACESTES, acestæ, m. filius Crinisi fluminis Siciliæ, & Egestæ mulieris Trojanæ. *Virg. Æn.* 1. *v.* 550. Trojanoque a sanguine clarus Acestes. ¶ *Servius* ad hunc locum narrat in fabulis esse, cum Laomedon pactam pro ædificandis Trojæ muris mercedem Neptuno, & Apollini denegasset, iratum Neptunum cetos ad Trojanum agrum vastandum immisisse, Apollinem vero de ratione ejus monstri expiandi consultum, respondisse, objiciendas puellas nobiles belluis devorandas: ob eam rem plurimas virgines procul a patria profugisse, in his Segestam Hippotis filiam, quæ navi in Siciliam delata a Criniso fluvio in ursum, vel ut alii volunt in canem verso compressa Egestum ediderit, qui Acestes a *Virgilio* appellatus est.

ACETABULUM, i, n. *vaso da aceto*, ὀξύβαφον. Proprie est vas, in quo acetum ponitur, ut docet *Isidor. l.* 20. *Orig. c.* 4. & usurpat *Apicius l.* 8. *c.* 7. Est enim ab *aceto* deducta vox teste *Voss. in Etym.* in voce *Acidus*: quamquam alii ab *accipiendo* derivant, & ob id *acceptabulum* scripsere in *Plinii l.* 9. *c.* 29. cujus verba mox referemus: quæ scriptio reperitur etiam apud *Caton. cap.* 101. *R. R.* in editione *Nicol. Jenson*, 1472. sed nihilominus contra communiorem usum est. Neque minus est refutandum etymon *Isidori loc. cit.* scribentis *acetabulum* dici, quasi *acetaferum*, *quod acetum ferat*. Eam porro acetabuli significationem probant etiam, quæ scripsit *Quintil. l.* 8. *c.* 6. ubi docet, per catachresim *acetabulum* dici *quidquid habet*, hoc est continet, & *pyxides* vasa *cujuscumque materiæ*. Quibus verbis illud aperte innuit, quemadmodum pyxis proprie significat vas e buxo confectum, quæ Græce est πύξος, per catachresim autem de quocumque vase dicitur; ita *acetabulum* proprie notare aceti vas, & per catachresim de quocumque continente vase usurpari. *Ulpian.* quoque *Dig. l.* 34. *tit.* 2. *leg.* 20. acetabula recenset inter vasa domesticæ supellectilis. ¶ Hujus vasis figura est rotunda, nulla marginis latitudine paulatim se undique contrahens, calicis instar, usque ad imum. Itaque ab ejus similitudine *acetabula* dictæ sunt cavitates quædam in polyporum brachiis dispersæ, cavam decrescentis paulatim rotunditatis speciem repræsentantes, quibus veluti hauriunt, sugguntque ea, quibus adhæserint. *Plin. l.* 9. *c.* 29. Cetero per brachia velut acetabulis dispersis, haustu quodam adhærescunt. Et *cap.* 30. Negat ullum esse atrocius animal ad conficiendum hominem. Luctatur enim complexu, & sorbet acetabulis, ac numeroso suctu, dum trahit. *Et mox*. Acetabulis, sive caliculis umbilibus, pelvium modo. Omnib. hisce loc. *Plin.* de polyporum brachiis loquitur. ¶ Ab eadem similitudine *acetabulum* dicitur ab Anatomicis cavitas ossis, quæ alterius caput insertum excipit, qualis est in osse coxendicis, κοτύλη, κοτυληδών. *Plin. l.* 28. *c.* 11. Ossa ex acetabulis pernarum, circa quæ coxendices vertuntur. ¶ Eadem ratione *acetabula* dicuntur caliculi, seu cavitates in floribus, aut herbis, *boccia*, *bocciolina*. *Plin. l.* 26. *c.* 8. Polipodii radix pilosa, crassitudine digiti minimi, acetabulis cavernosa. *Id. l.* 18. *c.* 27. Cum folia pauca in cacumine acetabuli modo germinent, tunc serendas ficus. *Id. l.* 21. *c.* 15. Acetabulis in flore purpuream lanuginem fundentibus. ¶ Præterea *acetabula* sunt vascula, quibus circulatores, & præstigiatores, ψηφοπαῖκται utuntur in ludis, cum pluribus acetabulis inversis in mensa positis calculum, aut globulum subjiciunt, & manuum dexteritate ita tractant, ut cum credis sub uno acetabulo esse, sub alio reperiatur, *vasetti da giocolatore*. *Senec. epist.* 45. Ista sine noxa decipiunt, quomodo præstigiatorum acetabula, & calculi, in quibus fallacia ipsa delectat. ¶ Denique *Acetabulum* est mensura aridorum, & liquidorum, *foglietta*, quæ heminæ, seu cotylæ quartam partem continet, pondere vero drachmas Atticas quindecim habet. Ita *Plin l.* 21. *c. ult.* describit. *Cels. l.* 5. *c.* 24. Mellis acetabulum. *Plin. l.* 18. *c.* 7. Acetabulum salis. *Cato R. R. cap.* 102. Melanthii acetabulum conterito in vini veteris hemina. Quædam Edition. hoc loco hab. *catabulum*, sed mendum est. ¶ *Acetabula*, æ, in femin. gen. invenitur apud *Varr. l.* 3. *R. R. cap.* 5. *ad fin.* si *Scaligeri* emendationem sequimur, qui ita legit: *Ut ad extremum ubi orbile solet esse acetabula cavata sit*, &c. Hoc autem loco significare videtur foramen, in quod convenit modius rotæ, de qua ibi sermo est, instar acetabuli ossis coxendicis. Impressi autem libri habent: *Ut ad extremum, ubi orbile solet esse acutum, tabula cavata sit*, &c. Quæ verba *Turneb. l.* 21. *c.* 23. explicare conatur.

ACETARIA, orum, n. *erbe da insalata*, ὀξύβαφα, τρώξιμα, olera, quæ cruda ex aceto, oleo, & sale eduntur, cujusmodi sunt lactucæ, nasturtium, menta, intubus, &c. *Plin. l.* 19. *c.* 4. Horti maxime placebant, quia non egerent igni, parcerentque ligno, expedita res, & parata semper: unde & acetaria appellantur, facilia concoqui, &c. *Id. l.* 20. *c.* 20. Portulaca stomachum in acetariis sumpta corroborat. ¶ Sunt qui priore *Plinii* loco pro *acetaria* substituunt *acedaria* a Græco ἀκηδὲς, *sine cura*, aut *opera*, quia olera nulla, aut certe parva impensa, & cura in cibos parantur. Eadem ratione *acedon mel* legunt pro *acetum lib.* 11. *cap.* 15. de quo V. infra in *Acetum mel*. Subtilis quidem conjectura, sed non temere admittenda contra MSS. & editorum librorum fidem, & consensum.

ACETO, as, a. 1. *agitare*. A Veteribus acetare dictum est pro agitare, inquit *Paulus ex Festo*. ¶ Alii legunt *acitare*. ¶ Neutra significatione est acescere, *inacetire*. *Apul. de herb. cap.* 3. Herbæ verbenacæ ramulos ex vino decoctos, & contritos, deinde quod acetaverit, plagæ impones, & adaperiet.

ACETUM, i, n. *aceto*, ὄξος, vinum acidum. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 117. Acre acetum. *Plin. l.* 14. *c.* 6. generosum. *Id. l.* 34. *c. ult.* asperrimum. *Martial. l.* 7. *ep.* 24. Nec cibus ipse juvat morsu fraudatus aceti. *Liv. l.* 21. *c.* 37. Saxa aceto putrefacere. *Plin. l.* 10. *c.* 60. Ova aceto macerata. *Id. l.* 9. *c.* 35. Aceti asperitas, visque in tabem margaritas resolvit. ¶ Optimum, & laudatissimum acetum a Romanis habebatur Ægyptium, quod acrimoniam quidem habebat multam, sed mixtam tamen dulcedine aliqua, quæ asperitatem tolleret, nec horrorem gustandi injiceret. Hinc acetum Pharium apud *Juvenal. sat.* 13. *v.* 85. & Niliacum apud *Martial. l.* 13. *ep.* 122. laudantur. *Cic. in Hortens. apud Non. c.* 4. *n.* 17. Alterius ingenium sic dulce, ut acetum Ægyptium, alterius sic acre, ut mel Hymettium dicimus. V. Mel. ¶ Translate *Horat. l.* 1. *sat.* 7. *v.* 32. At Græcus postquam est Italo perfusus aceto. *h. e.* salibus Romanis mordacibus, & conviciis aspersus, & lacessitus. *Pers. sat.* 5. *v.* 86. Mendose colligis, inquit Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto. *h. e.* acri judicio, & ingenii perspicacia in Dialecticis præstans. *Plaut. Pseud.* 2. 4. 49. Ecquid habet is homo aceti in pectore? *h. e.* acumen, prudentiam. Adde *Bacch.* 3. 3. 1. ¶ Negat *Varr. l.* 8. *de L. L. c.* 40. aceta dici in plur. num.

ACETUM mel, ἄκητον μέλι, hoc est optimum: sic dicitur portio mellis purior, quæ sine expressione ulla sua sponte defluit. ἄκητον enim *Hesychius* interpretatur κράτιστον, hoc est optimum. *Plin. l.* 11. *c.* 15. In omni melle, quod per se fluxit, ut mustum, oleumque, appellatur acetum. Ita legunt nonnulli cum *Harduino* ex MSS. Alii acoeton habent eadem fere sententia, ab ἄκοιτος, purus, sine sedimento, aut fæce. Alii *acedon*, ἀκηδὲς, hoc est citra hominum operam sponte purgatum: ab α privativa, & κῆδος, cura, opera. V. *Acetaria*.

ACHÆI. V. Achæus.

ACHÆIAS, iados, f. quæ ex Achaia est. *Ovid. Heroid. epist.* 3. *v.* 71. Inter Achæiadas longe pulcherrima matres. *Sunt qui legunt* Achaiadas.

ACHÆMENES, is, m. primus Persarum rex Cyri avus, a quo nomen

men in sequentes postea reges ad Darium usque derivatum est, quemadmodum Pharao in Ægyptiis regibus. Ammian. lib. 19. cap. 2. (alii 4.) ut quidem legunt nonnulli: Persis Saporem, & Achæmenem appellantibus, & Artaxersem. De Constantio Cæsare sermo est. Verum alii aliter. Horat. lib. 2. od. 12. v. 21. Num tu, quæ tenuit dives Achæmenes, &c. ¶ Crudelissimum fuisse ferunt, & non nisi humano sanguine satiabilem. Hinc Achæmenia ira. Sedul. l. 1. v. 184.

ACHÆMENIA, æ, f. Ἀχαιμενία, pars Persidis prope Carmaniam, quam Achæmenidæ incoluerunt, vel quæ ab Achæmenidis nomen traxit. Steph.

ACHÆMENIDÆ, arum, m. Ἀχαιμενίδαι, a quibusdam dicuntur populi Persidis, qui ibi eam regionem incoluerunt, quæ inde Achæmenia dicta est: Salmasius vero in Exercit. Plin. pag. m. 1183. non populos, sed familiam, tribumve fuisse dicit ex regio Persarum genere; sic denominatam ab Achæmene primo Persarum rege. Eorum meminit Plin. l. 6. c. 23. ¶ Solinus cap. 54. (al. 67.) Achæmenides dixit in recto pluralis numeri, tamquam a singulari Achæmenis, idis.

ACHÆMENIDES, is, m. unus ex Ulyssis sociis, de quo Ovid. Metam. 14. fab. 5. & Virg. 3. Æn. v. 613.

ACHÆMENIS, idis, f. ἀχαιμενίς, herba colore electri, sine folio, in India nascens, cui magicas, mirasque virtutes inesse tradidit Democritus apud Plin. l. 24. c. 17. & l. 26. c. 4. ¶ Alio sensu V. in Achæmenidæ.

ACHÆMENIUS, a, um, Persiano, adject. ab Achæmene, vel ab Achæmenia Persidis regione: & ponitur pro Persico, Ἀχαιμένιος. Lucan. l. 2. v. 49. Achæmeniæ Susæ. Propert. l. 2. eleg. 10. v. 1. sagittæ. Ovid. Metam. 14. v. 212. urbes. Sedul. l. 1. v. 184. Achæmenia ira. ¶ Achæmenia unguenta laudabantur, quia apud Persas maximus erat eorum usus, ipsique Persæ primi auctores, institutoresque habiti sunt, ut Plin. l. 13. c. 1. docet. Horat. l. 3. od. 1. v. 44. Costum Achæmenium. Id. Epod. 13. v. 8. Achæmenia nardus.

ACHÆUS, Rex Lydiæ, qui cum nova tributa a populo vellet extorquere, in factione populari suspensus est, pedibus sursum erectis, & capite in aquas Pactoli demisso. Ovid. in Ibin v. 301. More vel intereas capti suspensus Achæi, Qui miser aurifera teste pependit aqua. Polybius eam historiam aliter narrat, sed simili exitu. ¶ Item Achæus Zuthi fil. homicidio per imprudentiam perpetrato in Laconiam profugit, & effecit, ut ejus loci incolæ Achæi dicerentur. Strabo lib. 8. ¶ Item alius Jovis, & Pithiæ filius: & ab hoc denominatos Achæos vult Serv. ad 1. Æn. v. 442.

ACHÆUS, a, um, adject. Greco, Ἀχαιός, ad Achaiam pertinens. Lucret. l. 6. v. 1114. Achæis in finibus. ¶ Generatim significat ad Græciam pertinens. Juvenal. sat. 3. v. 61. Achæa fæx. h. e. Græculi homines. Stat. 2. Theb. v. 164. Achæa oppida. Id. l. 5. silv. 3. v. 141. Achæa præmia. h. e. corona ex olea, quæ dabatur victori in ludis Olympicis. ¶ Achæi, orum, sunt Achaiæ incolæ. Plin. l. 4. c. 7. Liv. l. 35. c. 13. ¶ Achæi præterea dicti sunt populi Scythiæ circa Pontum, qui Græcorum olim colonia fuerant, unde & nomen traxere. Ovid. l. 4. de Pont. ep. 10. v. 27. Nec potes infestis conferre Charybdin Achæis. Adde Plin. l. 6. c. 5. & V. alios in Geographis.

ACHAIA, æ, f. Ἀχαΐα, regio Peloponnesi ad sinum Corinthiacum, ab Isthmo incipiens, cujus urbes enumerat Plin. l. 4. c. 5. Nunc dicitur Ducato di Clarenza. ¶ Ita dicta est etiam ipsa Hellas, seu Græcia, nunc Livadia, inter Thessaliam, & Peloponnesum, continens Bœotiam, Atticam, Phocidem, &c. Unde Achæi universim dicti sunt Græci. ¶ Apud Poetas hoc nomen interdum est quadrisyllabum. Propert. l. 2. eleg. 21. v. 53. Et quot Troja tulit, vetus & quot Achaia formas.

ACAÏAS, aiadis, adject. femin. Greca, Achea, Ἀχαιϊάς. Ovid. Heroid. epist. 3. v. 71. Inter Achaiadas longe pulcherrima matres.

ACHAICUS, a, um, Ἀχαϊκός, ad Achaiam pertinens. Cic. ad Brut. ep. 15. In medio Achaico cursu. Id. Attic. l. 1. ep. 13. Achaici homines, & Epirotici. Horat. l. 1. od. 15. extr. Achaicus ignis. h. e. Græcus. Sic Virg. Æn. 2. v. 462. Achaica castra. ¶ Achaicus dictus est L. Mummius ob eversam Corinthum, & Achaiam devictam. Plin. l. 35. c. 4. & Vellej. l. 1. c. 13.

ACHAIS, idis, adject. f. Greca, Ἀχαΐς, Achæa. Ovid. 5. Metam. v. 306. Per tot & Hæmonias, & per tot Achaidas urbes. ¶ Substantive est ipsa Achaia, vel Græcia. Ovid. Metam. 5. v. 577. Pars ego Nympharum, quæ sunt in Achaide dixit. Id. Metam. 7. v. 504. Imperiumque peti totius Achaidos addit. Achaidos Græca terminatione dictum est pro Achaidis, Poetis usitatissima.

ACHAIUS, a, um, adject. quadrisyllab. Greco, idem quod Achæus, & Achaicus. Virg. 5. Æn. v. 623. Achaia manus. Pierius ad Æn. 2. v. 462. testatur in antiq. Cod. ita legi: Plerique tamen Achaica. Silius lib. 14. v. 5. Achaia rura. Id. lib. 15. v. 306. Achaia mœnia. Alii utroque loco Achaica.

ACHAMOTHIANUS, a, um, adject. deductum ab Achamoth, quod erat unus ex Diis, vel Æonibus a Valentiniano hæretico inventis, Ἀχαμώθ. Hæc autem Hebræa est vox, supernam sapientiam significans. Hinc Achamothiana substantia apud Tertull. advers. Valentin. cap. 27.

ACHARNÆ, arum, f. aliis vicus, aliis urbs Atticæ, aliis vicus in ipsis Athenis, ubi primum Dionysia inventa, & celebrata dicuntur. Stat. 12. Theb. v. 623. Quæque rudes thyrsos ederis vestistis Acharnæ.

ACHARNANUS, a, um, adject. ad Acharnas pertinens. Nepos in Themist. c. 1. Isuxorem Acharnanam civem duxit. Ita legitur in quibusdam MSS. Alii leg. Acarnanam sine aspiratione, nempe ex Acarnania: alii Halicarnassiam.

ACHARNE, es, f. genus piscis marini, qui præstantissimus capitur apud Ænum Thraciæ. Athenæo lib. 7. ἀχάρναι est, & lib. 8. ἀχαρνάς. Ejus meminit Plin. l. 32. c. ult. Item Lucil. apud Gell. lib. 10. cap. 20. & Enn. apud Apulej. in Apolog. ut quidem legitur a quibusdam. Nam alii aliter. ¶ Eum describit Rondeletius ex conjectura, colore albo, squamis argenteis, ore mediocri, rostro aquilino, oculis magnis, aureisque; uno verbo pagri, vel erythrini adeo similem, ut pro eis interdum vendatur. V. Gesner. & Aldrovand. Quidam putant, eundem esse, qui Venetiis Alboro dicitur, nimirum a colore albo carnis ejus. ¶ Legitur & Acarne.

ACHARNIDES. V. Acarnites.

ACHATES, æ, m. & f. agata, ἀχάτης, ὁ, gemmæ nomen deductum ab Achate Siciliæ fluvio, juxta quem primum reperta est. Ea variis appellationibus nominatur pro varia coloris, aut figuræ differentia, ut Jaspachates, quæ jaspidi similis, Cerachates, quæ cereum habet colorem, Hæmachates, quæ sanguineis rubescit maculis, Leucachates, quæ albicat, &c. Vide Plin. l. 37. c. 10. ubi plura de ea. Id. ibid. cap. 1. Pyrrhus (Epirotarum rex) habuisse traditur achatem, in qua novem Musæ, & Apollo citharam tenens spectarentur. Solin. cap. 5. (al. 11.) ad fin. Cujus gemma achates erat, in quo novem musæ, &c. ¶ De fluvio Silius l. 14. v. 228. Et perlucentem splendenti gurgite Achaten. ¶ Fuit præterea Achates fidissimus Æneæ comes, quem scribit Servius ad 1. Æn. v. 178. & v. 316. sic appellatum ab ἄχος, cura, solicitudo, quæ Principum perpetuæ comites sunt.

ACHELOÏAS, oiadis, adject. femin. ab Acheloo, Ἀχελωϊάς, est epithetum Sirenum Acheloi filiarum. Ovid. 14. Metam. v. 87. Acheloiadumque relinquit Sirenum scopulos. Sil. l. 12. v. 33. Parthenope Acheloias.

ACHELOIS, idis, f. adject. Ἀχελωΐς, ad Acheloum pertinens. Acheloides sunt Sirenes, quæ Acheloi filiæ dicuntur. Ovid. Metam. 5. v. 552. vobis, Acheloides, unde Pluma, pedesque avium cum virginis ora geratis?

ACHELOÏUS, a, um, adject. quinquesyllab. Ἀχελώϊος, ad Acheloum pertinens. Ovid. Heroid. epist. 16. v. 265. Ut ferus Alcides Acheloia cornua fregit. ¶ Acheloius heros, apud Stat. 2. Theb. v. 142. & l. 8. v. 523. est Tydeus Oenei filius regis Ætoliæ, in qua Achelous fluvius est. ¶ Acheloia pocula pro quavis aqua posuit Virg. 1. Georg. v. 9. V. Achelous.

ACHELOUS, m. Aspropotamo, Ἀχελῶος, fluvius Acarnanum, a Pindo oriens Ætoliam ab Acarnania dividens, & in Ionium mare se se exonerans contra Echinadas insulas, inter Halyziam opp. & Evenum fluvium. Plin. l. 2. c. 85. ¶ In fabulis est, Acheloum fuisse Terræ filium (quod de omnibus dici solet, quorum per antiquitatem latent parentes) qui cum ex Melpomene, vel ut alii dicunt, ex Calliope tres filias Sirenas suscepisset, easque aliquando amisisset, atque ob id mœrore conficeretur, matris auxilium oravit, quæ miserans filium dolore animi tabescentem, patefactis antris intra se obruit, eoque loci fluvium cognominem oriri fecit; vel potius ipsum Acheloum in fluvium transformavit. Hic cum aliquando Dejaniram deperiret, quam Alcides quoque diligebat, cum illo lucta congressus est, sed ter victus, cum in draconem quoque, & in Taurum se vertisset (qua forma cornu amisit ab illo vi avulsum) ad vires Alcidis eludendas, amores suos illi cedere coactus est. Hæc ex Servio in 1. Georg. v. 9. & Æn. 8. v. 300. & Ovid. Metam. 9. fab. 1. Hinc Id. ibid. v. 96. vultus Achelous agrestes, Et lacerum cornu mediis caput abdidit undis. Subest autem huic fabulæ vera historia. Narrant enim Acheloum amnem incerto cursu, modo pluribus derivatum alveis, modo uno impetu oblique circumactum, diu de agro adjacente belli causam Ætolis, & Acarnanibus præbuisse, donec eum Hercules aggeribus coercuit; quo facto Dejaniram Oenei Ætolorum regis filiam in matrimonium impetravit. Ut ad fabulas redeamus, alii dicunt Acheloum non a Terra matre in fluvium fuisse mutatum, sed cum victum se, & Dejaniræ nuptiis frustratum vidisset, adeo præ amore in lacrymas effudisse se se, ut in amnem liquatus sit. Hinc Propert. lib. 2. eleg. 25. v. 33. Nam rursus licet Ætuli referas, Acheloi Fluxerit ut magno factus amore liquor. Ovid. 3. Amor. eleg. 6. v. 103. Nescio quid spectans, Acheloon, & Inachon amnes. Acheloon accusativus est Græcæ positionis, qua sæpe utuntur Latini Poetæ. ¶ Veteres Acheloum pro omni aqua posuerunt propter antiquitatem fluminis, tota Græcia celeberrimi, ut ait Serv. loc. cit. & variis allatis Græcorum Scriptorum exemplis fusius ostendit Macrob. lib. 5. Saturnal. cap. 18. Hinc Virg. 1. Georg. v. 9. ait, Acheloiam aquam uvis inventis mixtam fuisse. Cujus rei altera quoque ratio reddi ex fabulis potest. Scribit enim Serv. ibid. juxta Acheloi ripas inventam primum fuisse uvam a quodam pastore cui nomen Staphylus, qui eam Oeneo Ætolorum regi obtulit, atque inde vinum fieri cœptum, & aquis temperari. Hinc & uvam σταφυλὴν dictam, & vinum οἶνον a Græcis. Ovid. 5. Fast. v. 343. Donec eras mixtus nullis, Acheloe, racemis.

ACHERON, ontis, m. Campaniano, o Savuto, fluvius Brutiorum in Calabria citeriori apud Pandosiam urbem excisam fluens, & in sinum Terinæum desinens. Plin. l. 3. c. 5. ¶ Item fluvius Epiri, Velichi, seu Verlichi, ex Acherusia palude in sinum Ambracium influens. Plin. l. 4. c. 1. & Martian. Capella l. 6. pag. 209. Alius est, ex eadem palude profluens, & in Thesprotium sinum incurrens, eodem nomine appellatus a Liv. l. 8. c. 24. ¶ A Poetis dicitur fluvius inferorum, Ἀχέρων, hoc est sine gaudio, ut docet Serv. ad Æn. 6. v. 107. ab α privativa, & χαρὰ gaudium: qui nascitur ex Tartaro (qui est profundissimus Inferorum locus) indeque per Infernos campos magno impetu ruens, & exæstuans, Stygem paludem creat, a qua demum exit Cocytus. Ex quo patet, tria hæc

Ache-

Acherontem, Stygem, Cocytum juncta esse, quoniam alterum ex altero nascitur: atque ideo a Poetis interdum promiscue ponuntur. *Virg. Æn. 6. v. 295.* Hinc via, Tartarei quæ fert Acherontis ad undas: Turbidus hic cœno, vastaque voragine gurges Æstuat, atque omnem Cocyto eructat arenam. *Sensus est*, Acherontem turbidum, & æstuantem fluere (ex quo Styx palus) & in Cocytum arenas eructare. Latet autem hoc loco allegoria. Nam Acheron *sine gaudio* significat, ut dictum est: qui gaudio caret, sine dubio tristis est, quod significat *Styx* a στυγνὸς, tristis: ex tristitia luctus nascitur, qui significatur per Cocytum, a κωκυτὸς, luctus, *Serv. ad hunc locum.* ¶ Illud addendum est, *Servium* ipsum, a quo hæc sumpsimus, ad *6. Æn. v. 107.* Avernum cum Acheronte confundere, & cum Styge. Scribit enim Avernum ex Acherontis æstuariis nasci, quod alio loco de Styge ipsa posuit, ut modo diximus. Præterea addit Acherontem esse lacum non longe a Baiis, undique montibus septum, & perpetua umbra opacum: quod de Averno docuit *2. Georg. v. 161. & 3. Æn. v. 386. & 442.* ¶ Sæpe Acheron ponitur pro ipsis Inferis. *Virg. Æn. 7. v. 312.* Flectere si nequeo Superos, Acheronta movebo. *Acheronta* accusativus est Græcæ terminationis, Poetis familiaris, pro *Acherontem*. *Cic. post redit. in Sen. c. 10.* Ut haberet & fratrem ab inferis, & omnes Metellos præstantissimos cives pæne ex Acheronte excitatos. *Nepos in Dione c. ult.* Ut eum suo sanguine si possent ab Acheronte cuperent redimere. ¶ In recto casu singulari *Cic. 3. de nat. Deor. c. 17.* Et illi, qui fluere apud Inferos dicuntur, Acheron, Cocytus, &c. ¶ Dicitur & *Acheruns, untis*. V. suo loco.

ACHERONTEUS, a, um, adject. Ἀχερόντειος, ad Acheronta pertinens. *Claudian. l. 2. de rapt. Proserp. v. 351.* Tunc Acheronteos mutato gurgite fontes Lacte novo manasse ferunt.

ACHERONTĬA, æ, f. *Acerenza*, *Cerenza*, urbs parva Lucaniæ in Apuliæ confinio, edito loco sita. *Horat. l. 3. od. 4. v. 14.* Quicumque celsæ nidum Acherontiæ, &c.

ACHERONTĬCUS, a, um, adject. Acheronteus. *Prudent. Cathem. hymn. 5. v. 127.* Illa nocte, sacer qua rediit Deus Stagnis ad superos ex Acheronticis. ¶ Acheronticі libri apud *Arnob. lib. 2. pag. 87.* sunt magici, & de rebus Inferorum tractantes. ¶ Dicitur & *Acheruntіcus*. V. suo loco.

ACHERONTĪNI, orum, pop. sunt in agro Brutio juxta Acherontem fl. *Plin. l. 3. c. 5. ad fin.*

ACHERONTĬUS. V. Acheruntius.

ACHĔROS, ἄχερος, idem ac Acheron Brutiorum fluvius. Ita enim quoque appellatum fuisse, legitur apud *Liv. lib. 8. cap. 24.* Ipsa autem vox, quæ Græca est idem significat, atque *Acheron*. V.

ACHĔRUNS, untis, m. idem quod Acheron. Hac ratione usurpatur semper a *Plauto*, & aliis Veteribus Scriptoribus, prisco more, ut *Priscian. l. 1. pag. 554. Putsch.* docet. *Ennius apud Cicer. 1. Tuscul. c. 16.* Adsum, atque advenio Acherunte. *Lucret. l. 3. v. 992.* quæcumque Acherunte profundo, &c. *Plaut. Amph. 5. 1. 26.* Non secus est, quam si ab Acherunte veniam. ¶ *Acherunti* adverbialiter ponitur pro in Acherunte, hoc est apud Inferos. *Plaut. Merc. 3. 4. 21.* Si neque hic, neque Acherunti sum, ubi sum? *Id. Capt. 5. 4. 1.* Vidi ego multa picta, quæ Acherunti fierent, cruciamenta. ¶ *Acheruns ulmorum* joculariter dicitur ab eodem *Plauto Amph. 4. 2. 10.* de servo vapulante virgis ulmeis, scilicet in cujus tergo moriuntur virgæ, ut idem loquitur *Capt. 3. 4. 117.* ¶ *Mittere aliquem Acheruntem* est interficere apud eund. *Plaut. Cas. 2. 8. 11.* ¶ In feminino genere *Id. Capt. 5. 4. 1.* Nulla adæque est Acheruns, &c. Ita legit cum nonnullis aliis *Non. cap. 3. num. 10.* Alii *nullus*. ¶ In aliquibus *Plauti* codicib. editum est *Acheron*, *Acherontis*, &c. pro *Acheruns* &c.

ACHERUNTĬCUS, a, um, adject. ad Acheruntem pertinens. *Plaut. Bacch. 2. 2. 21.* Acherunticæ regiones. *Id. Mil. 3. 1. 33.* Itane tibi ego videor oppido Acherunticus, tam capularis, &c? *h. e.* morti proximus. *Id. Merc. 2. 2. 19.* Quid tibi ego ætatis videor? *Ly.* Acherunticus senex, vetus, decrepitus.

ACHERUNTĬUS, a, um, adject. Ἀχερόντιος, Acherunticus. *Vetus poeta apud Cicer. 1. Tuscul. c. 21.* Acheruntia templa, alta Orci, pallida. *h. e.* Inferorum loca. In quibusdam Editionib. legitur *Acherontia*.

ACHERUSĬA, f. ἀχερουσία λίμνη, *Lago della Collucia*, palus est Campaniæ inter Misenum, & Cumas. *Dionysius in 2. Biblioth. hist.* tradit paludem esse Acherusiam, in quam immittantur cadavera in ulteriorem ripam deferenda, inde natam fabellam de Charonte, ab eo animas nave vehi trans Stygem. *Plin. l. 3. c. 5.* ¶ Item Acherusia palus Epiri est, in Thesprotia, quæ ad Chimerium port. & opp. exit in mare, ex qua Acheron fl. emittitur. *Plin. l. 4. c. 1.* ¶ Item Acherusia specus est Bithyniæ, apud Heracleam Ponti, unde Cerberum extractum fabulantur, ut scribit *Mela lib. 1. cap. ult.*

ACHERŪSIS, idis, f. Ἀχερουσίς, eadem ac Acherusia, qua specus Bithyniæ significat. *Valer. Flacc. lib. 5. v. 73.* Inde premente Noto, tristes Acherusidos oras Præterit. *Acherusidos* est genitivus Græcæ terminationis pro *Acherusidis*.

ACHERUSIUS, a, um, adject. ad Acherusiam pertinens, Ἀχερούσιος. *Liv. l. 8. c. 24.* Caveret Acherusiam aquam Pandosiamque urbem. ¶ *Acherusia templa* sunt Inferi. *Lucret. lib. 1. v. 120.* Etsi præterea tamen esse Acherusia templa, Ennius æternis exponit versibus edens, Quo neque permanent animæ, neque corpora nostra, Sed quædam simulacra modis pallentia miris. ¶ *Acherusia vita* est tristis, ærumnosa, cruciatibus obnoxia, qui nempe apud Inferos ab impiis perferuntur. *Lucret. lib. 3. v. 1037.* Hinc Acherusia fit stultorum denique vita. ¶ *Acherusius humor* est ipsa Acherontis unda *Sil. Ital. l. 13. v. 398.*

ACHĔTÆ, arum, m. *cicale, che cantano assai*, ἀχέται, cicadæ argutæ, & canoræ a verbo ἠχέω, quod est sono, & crepito. *Plin. l. 11. c. 26.* Quæ canunt vocantur achetæ, & quæ minores ex eis sunt, tettigoniæ; sed illæ magis canoræ.

ACHILLEA insula. V. Achilleus.

ACHILLEĪDES, eidæ, *figliuolo d' Achille*, patronymicum mascul. quadrisyllabum, retento etiam in Latinis litteris Græco ει, Ἀχιλλείδης, Achillis filius. *Ovid. Heroid. epist. 8. v. 3.* Pyrrhus Achilleides animosus imagine patris. *Id. in Ibin v. 303.* Aut ut Achilleidæ cognato nomine clarum. *h. e.* Pyrrhum regem Epirotarum, qui eodem erat nomine, ac Achillis filius: vel Achilleiden vocat, quia nepos erat Achillis materno genere. *Alii leg. Achilleiden* eadem manente sententia. ¶ Scribitur & *Achillides*.

ACHILLEIS, eidis, & *Græca terminatione*, eidos, f. titulus est poematis *Papinii Statii*, cujus duo tantum libri exstant, in quibus de vita Achillis agit ante bellum Trojanum.

ACHILLEOS, ἀχίλλειος, herba sic appellata, quod eam Achilles invenisse traditur, & adhibuisse in curando vulnere Telephi. *Plin. lib. 25. cap. 5.*

ACHILLES, is, ἀχιλλεύς, heros Græcus, filius Pelei, & Thetidis, patria Phthius Chironi Centauro nutriendus datus est. Inter filias Lycomedis regis Scyri, a matre, ne ad bellum Trojanum ire cogeretur, ex quo sciebat non reversurum, sub habitu muliebri absconditus (V. Pyrrha.) ex Deidamia generavit Pyrrhum. Ab Ulysse habitu mercatoris detectus ad bellum Trojanum ductus est. Fuit fortissimus totius Græci exercitus. Occidit Hectorem fortissimum Trojanorum, ejusque cadaver ter circum mœnia Ilii traxit bigis alligatum. Patroclum enim ulcisci voluit, sibi amicissimum, qui indutus armis Achillis ab Hectore interfectus fuerat. Vulneravit regem Mysiæ Telephum, ejusdemque hastæ rubigine sanavit. Dissensit ab Agamemnone odio implacabili, quod sibi Briseidem puellam eripuisset. Captus est amore Polyxenæ, tempore induciarum. Invitatus per fraudem specie nuptiarum a Deiphobo in templum Apollinis Thymbræi, a Paride post simulachrum latitante, sagittis Herculis, quæ a Philocteta acceptæ fuerant, in calcaneo transfixus, ubi tantummodo vulnerabilis erat, interfectus est. Mater enim, ut invulnerabilem redderet, infantem Stygis aqua totum tinxerat, excepto calcaneo, qua manu prehenderat. Sepultus est ad Sigæum promontorium. De armis Achillis ingens dissensio nata est inter Ulyssem, qui solus ausus est ea petere, & Ajacem fil. Telamonis. Arma Ulyssi data fuerunt. Ajax ex indignatione incidit in furorem, & ensi incumbens, sibi ipse mortem conscivit. *Ovid. in fi. 12. Metam. & initio lib. 13. Servius in variis locis Æneidos*, *Statius tota Achilleide*, & alii. *Cic. 5. Fam. ep. 12.* Præconium, quod cum in Sigæum venisset Alexander ab Homero Achilli tributum esse dixit. *Id. 3. de natur. Deor. c. 18.* Achillem Astypalenses colunt. ¶ Poetæ metri causa sæpe hoc nomen Græca declinatione usurpant. Itaque legitur in accusativo *Achillea* pro *Achillem*, τὸν Ἀχιλλέα. *Lucan. l. 10. v. 523.* Terribilem justo transegit Achillea ferro. In vocativo *Achille* pro *Achilles* a Græco Ἀχιλλεῦ, abjecta posteriore diphthongi syllaba. *Propert. l. 4. eleg. ult. v. 40.* Quique tuas proavus fregit, Achille, domos. Et *Achillei* in genitivo pro *Achillis*, a Græco Ἀχιλλέος, mutato *o* in *i*. *Horat. l. 1. od. 15. v. 34.* Matronisque Phrygum classis Achillei. *Achillei* hic est quadrisyllabum: potest autem etiam trisyllabum esse. *Virg. Æn. 3. v. 87.* Pergama relliquias Danaum, atque immitis Achillei. *Achilli* etiam scribitur in hoc casu, quod etiam *Quintil. l. 1. c. 5.* docet. Porro genitivus *Achillei* duci potest a recto *Achilleus*, quo pro *Achilles* usi sunt aliquando Veteres. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 669. n. 6.* Achilleus, & Cleopatra parent. fil. dulcissi. ¶ In ablativo reperitur etiam *Achilli* pro *Achille*. *Ovid. 3. de Ponto ep. 3. v. 43.* Præmia nec Chiron ab Achilli talia cepit. Ita *Heinsius* cum aliis. Tres tamen editiones principes, quas habemus, *Aldus*, & alii multi habent *Achille*. Hic autem ablativus ductus est a dativo τῷ Ἀχίλλῃ, primæ declinationis. Dores enim, ut *Priscian.* docet *sub fin. lib. 6.* pro Ὀρφεὺς dixere Ὄρφης, pro Τυδεὺς Τύδης, pro Ἀχιλλεὺς Ἀχίλλης, sic in accusativo Ὄρφην, Τύδην, Ἀχίλλην, & in vocativo Ὄρφη, Τύδη, Ἀχίλλη, a quo est *Achille* ultima producta. Latini enim Poetæ modo hanc, modo illam declinationem in hujusmodi Græcis nominibus sequi solent, prout metri ratio fert. ¶ Interdum Achilles dicitur de quocumque homine pulcro, aut forti. *Plaut. Milit. 4. 2. 63.* Age, mi Achilles, fiat quod te oro. *Gell. l. 2. c. 11.* Nomen ei factum ob ingentem fortitudinem, appellatumque Achillem Romanum. ¶ Denique *Achilles* titulus est Tragœdiæ *Aristarchi* Græci Poetæ, quam *Ennius* in Latinum transtulit, imitatusque est *Plautus in Pænulo*. *Fest. in voce* Prolato ære, *Gell. l. 4. c. 17.* & *Plaut. Pœn. prol. v. 1.*

ACHILLEUM, ἀχίλλειον, genus spongiarum tenue, densumque, ex quo penicilli fiunt. *Plin. l. 9. c. 45.*

ACHILLEUS, a, um, adject. *di Achille*, Ἀχίλλειος, ad Achillem pertinens. *Virg. 3. Æn. v. 326.* Stirpis Achilleæ fastus. *Martial. l. 12. epig. 84.* Achilleæ comæ. *Ovid. Metam. 13. v. 448.* Achillei manes. ¶ *Achilleas statuas* dixere nudas hastam tenentes. Celebris enim fuit hasta Achillis, vel quia eo habitu Achilles a Græcis effingebatur. *Plin. l. 34. c. 5.* ¶ *Achilleus cothurnus* de stilo Tragico, epico, sublimi. *Propert. l. 2. eleg. 25. v. 41.* Desine Achilleo componere verba cothurno, Desine, & ad molles verba resolve choros. ¶ Achillea insula ad ostia Borysthenis sita, alio nomine Leuce, ita appellata est, quod ibi situs est Achilles. *Pompon. Mela l. 1. c. 7.* ineunte, & *Plin. l. 4. c. 12.* ¶ Alia eodem nomine juxta Samon est. *Plin. l. 5. c. 31.* ¶ Achilleus cursus, Ἀχίλλειος δρόμος, est pæninsula, ab ea quæ ad Borysthe-

tem est, XXV. M. passuum distans, ad formam gladii in transversum porrecta, in qua Achilles cum infesta classe mare Ponticum ingressus esset, ludicro certamine celebrasse victoriam, & se, ac suos cursu exercitavisse dicitur. *Pomp. Mela l.* 2. *c.* 1. & *Plin. l.* 4. *c.* 12.

ACHILLEUS, ei, m. idem ac Achilles. V. *Achilles*.

ACHILLIACUS, a, um, Achilleus, ut Achilliaca lyra, *Venant. Fortun. l.* 7. *carm.* 8. *sub fin.*

ACHIVUS, a, um, *Greco*, idem quod Achæus. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 645. Achiva turba. *Id. l.* 1. *de Ponto epist.* 4. *v.* 33. Achiva tellus. *Id. Heroid. epist.* 1. *v.* 21. Achiva castra. ¶ *Achivi*, *orum*, proprie sunt Achaiæ populi, sed pro omnibus Græcis ponuntur, *Greci*, Ἀχαιοί. *Cic.* 1. *Divin. c.* 16. Cum Achivi cœpissent, &c. *Horat. l.* 1. *epist.* 2. *v.* 14. Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi. Hic *Horatii* versus in proverbium abiit, cujus ea est sententia, si quid a Principibus peccetur, ejus peccati noxam in plebem miseram cadere, eamque pœnas dare. ¶ *Achivum* pro *Achivorum Virg.* 11. *Æn. v.* 266. magnorum ductor Achivum.

ACHLIS, is, f. feræ cujusdam genus in Septentrionalibus regionibus, de qua sic *Plin. l.* 8. *c.* 15. Item natam in Scandinavia insula, nec unquam visam in hoc orbe, multis tamen narratam, achlin, haud dissimilem illi (*alci*) sed nullo suffraginum flexu: ideoque non cubantem, sed acclinem arbori in somno, eaque incisa ad insidias capi: alias velocitatis memoratæ. Labrum ei superius prægrande: ob id retrograditur in pascendo, ne in priora tendens involvatur. Alii leg. *machlin*, sed *achlin* ab *Harduino* defenditur. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 27. achlin cum alce confundit. narrat enim de alce eadem fere, quæ de achli *Plinius*.

ACHORES, um, m. *tigna*, *lattime*, ἀχῶρες, ulcera capitis, tenui humore manantia, ita dicta ab α privativa, & χῶρος, spatium, quia non amplum occupant locum: pueros autem maxime infestant. Male secundam corripuit *Æmil. Macer de herb. cap. de Origano*. Pruritus, achoras, maculasque cutis fugat omnes. Et *cap. de malva*. Sic turpes achoras pelles, surfurque nocivum. *Acores* sine aspiratione in quibusdam Codicibus legitur.

ACHRADINA, pars est urbis Syracusanæ, cum reliquis urbis partibus ponte conjuncta. Fortasse ita dicta est, quia eo loco olim sylvestris pyrus enata fuerit, quæ Græce ἀχράς dicitur, & inde adject. ἀχραδινός. *Liv. l.* 25. *c.* 24. ¶ Scribitur & *Acradina* sine aspiratione.

ACHRAS, ădis, & *Græca terminatione*, ădos, f. *pero selvaggio*, arbor pyri sylvestris, ἀχράς. *Colum. l.* 7. *c.* 9. Cornus, arbutus, prunus, atque achrades pyri. *Id. l.* 10. *v.* 14. Palmitibusque feris lætatur, & aspera silvis Achrados, aut pruni, &c.

ACIA, æ, f. *agùta*, *accia*, *filo*, *refe*, μίτος, ῥάμμα, filum in acu ad suendum. *Titinn. apud Non. c.* 1. *n.* 10. Phrygio fui primo, beneque id opus scivi: reliqui acus, aciasque hero, atque heræ nostræ. *Cels. l.* 5. *c.* 26. *n.* 23. Utraque (*sutura*, *& fibula*) optima est ex acia molli, non nimis torta, quo mitius corpori insideat, utraque nimis rara, neque nimis crebra injicienda est. (Hinc discimus, fuisse genus fibulæ vulnerariæ acia atque acu factæ. V. *Fibula*) *Marcell. Empir. cap.* 2. *sub fin.* Hedera si in panno rufo, acia rufa, vel lino rufo ligata, capiti alligetur, &c. De Aciæ materia, & forma agit integro volumine *Joann. Rhod.* ¶ *Ab acia, & acu omnia exponere* proverb. quod significat vel minutissimas res narrando exponere, totamque alicujus facti seriem alte ductis initiis diligenter nihilque prorsus omittendo explicare. Legitur *in fragmentis Tragur. Petronii cap.* 76. *Burmann.*

ACICULA, æ, f. *spillo*, *spilletto*, βελονίς, acus parva, qua utuntur mulieres ad ornatum capitis. *Imperat. Constant. in Cod. Theodos. lib.* 3. *tit.* 16. *leg.* 1. Oportet eam usque ad aciculam capitis in domo mariti deponere. Al. leg. *acucula*. ut diminutivum ab *acus*: sed & *anus* facit *anicula*.

ACIDALIA, Ἀκιδαλία, Veneris epithetum, vel quia injicit curas, quas Græci ἀκίδας dicunt, vel a fonte Acidalio, qui est Orchomeni urbe Bœotiæ, in quo Gratiæ se lavant, quæ Veneri sunt sacratæ. Ipsius enim, & Liberi filiæ sunt. Hæc *Servius* ad illud *Æn.* 1. *v.* 728. memor ille matris Acidaliæ.

ACIDALIUS, a, um, adject. ad Venerem pertinens, quæ Acidalia dicta est. V. vocem præced. *Martial. l.* 6. *epigr.* 13. Ludit Acidalio, sed non manus aspera, nodo. *h. e.* baltheo, vel cingulo Veneris. *Id. l.* 9. *epigr.* 14. Nomen, Acidalia meruit quod arundine pingi. *h. e.* calamo ex arundine, quæ nascitur circa fontem Acidalium, qui sacer est Gratiis, & Veneri. Vel intelligit arundinem Cnidiam, quæ aptissima erat calamis scriptoriis. Cnidus autem est Veneri sacra.

ACIDITAS, atis, f. *acidità*, *acidezza*, humor, vel sapor acidus, ὀξύτης. *Marcell. Empir. cap.* 20. Aqualiculi corruptelas, vel aciditates consumit, & stomachum marcentem recreat.

ACIDULUS, a, um, adject. *acidetto*, *fortuzzo*, aliquantum acidus, subacidus, ὀξύλος. *Plin. l.* 2. *c.* 103. Lyncestis aqua, quæ vocatur acidula, vini modo temulentos facit. *Id. l.* 15. *c.* 15. Pyra acidulo sapore jucunda. *pere garbette*.

ACIDUS, a, um, adject. *acido*, *inagrito*, *forte*, ὀξώδης, aceti saporem, vel odorem habens. *Plin. l.* 15. *c.* 27. Sapor acer, acutus, acerbus, acidus, salsus. *Id. l.* 20. *c.* 17. Acida ructans stomachus. *Id. l.* 28. *c.* 9. Oxigala fit acido lacte addito in recens, quod velis inacescere. *Id. ibid.* Acidus caseus. *Id. l.* 30. *c.* 4. Acidus halitus. *Plaut. Pseud.* 2. 4. 49. Acidissimum acetum. *h. e.* acerrimum. Nam *acidus* significat etiam acrem, acrimoniam habentem, mordacem, *garbo*, qui sapor quamquam est acido valde affinis, non est tamen semper gustui injucundus. *Virg. Georg.* 3. *v.* 380. Acida sorbis. *Horat. lib.* 2. *sat.* 2. *v.* 43. cum rapula plenus, Atque acidas mavult inulas. *Plin. l.* 26. *c.* 8. Acidum olus. ¶ *Acida creta* hoc est aceto macerata, *Martial. l.* 6. *epigr.* 93. ¶ Translate sumitur pro molesto, insuavi, injucundo. *Horat. l.* 2. *epist.* 2. *v.* 64. Quod petis, id sane est invisum, acidumque duobus. *Petron. c.* 31. Acidum canticum. *Et in fragment. Tragur. cap.* 68. *Burmann.* Nullus sonus unquam acidior percussit aures meas. *Apul. l.* 5. *Metam.* Acidæ, & amaræ nuptiæ. *Senec. lib.* 5. *controver.* 34. *ad fin.* Homo acidæ linguæ. *h. e.* dictis asper, maledicus.

ACIERIS, securis ærea, qua in sacrificiis utebantur sacerdotes. *Paul. ex Festo*. ¶ In Gloss. Philox. habetur: Ἀξίνη ἱερατικὴ, ἢ Πελέκυς, acieris. *h. e.* securis sacerdotis, ut Plautus. Sed in *Plauto* non reperi.

ACIES, ei, f. *punta*, *filo*, *taglia*, ἀκίς, ἀκμή, pars acuta ferri, aut alterius rei, qua secatur, aut pungitur. *Cic.* 7. *Verr. c.* 43. Quod jam ante aciem securium tuarum vidisset. *Virg.* 2. *Georg. v.* 365. Acies falcis. *Ovid. Metam.* 3. *v.* 107. Acies hastæ. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 68. *Harduini*. Acies costri. *Id. l.* 8. *c.* 16. Acies unguium. *Id. l.* 17. *c.* 10. Acies lateris in amygdalis. *Id. l.* 36. *c.* 26. Acies vitri. *Id. ibid. c.* 22. Aciem trahere. *affilare*, *aguzzare*. Et *l.* 18. *c.* 28. Aciem excitare. *eodem sensu*. *Id. l.* 37. *c.* 11. Aciem securium hebetari. *Id. l.* 7. *c.* 15. Aciem ferri præstringere. *h. e.* hebetare. ¶ *Acies ferri* significat etiam ferrum purgatius, duriusque, quo utimur ad indurandam aciem, & ad densandas incudes, malleorum rostra, scalpellos lapicidarum, &c. *acciajo*, χάλυψ. *Plin. l.* 34. *c.* 14. Neque alia genera ferri ex mera acie temperantur. *Id. ibid.* paulo supra *nucleum ferri* appellat. ¶ Sæpe acies dicitur de oculorum pupula, qua visus perficitur; itemque de ipso oculo, *vista*, *pupilla*, *luce dell' occhio*. Absolute *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 57. Acies ipsa, qua cernimus, quæ pupula vocatur, ita parva est, &c. *Id.* 5. *de Fin. c.* 28. Bonum incolumis acies, misera cæcitas. *Id.* 1. *Tuscul. c.* 22. Tanta tenuitas, ut fugiat aciem. *Virg.* 6. *Æn. v.* 789. Huc geminas nunc flecte acies. *Lactant. de opif. Dei*, *c.* 10. Visus in duas acies, & odoratio in duas nares divisa est. *Catull. carm.* 62. *de Atys*, *v.* 56. Dirigere aciem ad aliquem. *Id. carm.* 63. *de nupt. Pel.* & *Thet. v.* 127. Aciem protendere in pelagus. Cum addito *Cic.* 4. *de Fin. c.* 24. Hebes acies oculorum. *Senec. Herc. Fur. v.* 1042. Acies luminum. *Plin. l.* 35. *c.* 10. Offendere oculorum aciem. *offender la vista*. *Id. l.* 20. *c.* 23. Reficere. *rinforzar la vista*. *Cic.* 1. *de Leg. c.* 23. Exacuere. *aguzzar la vista*. *Plaut. Mil.* 1. 1. 4. præstringere. *abbagliare*. ¶ In re militari modo ponitur pro parte exercitus instructa, *fila*, *squadra*, *schiera*. *Liv. l.* 8. *c.* 8. Prima acies hastati erant. *le prime file*. *Velles. l.* 2. *c.* 112. Fugata equestris acies, fugatæ alæ. *la cavalleria*. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 52. Tertiam aciem laborantibus subsidio mittere. *Id. ibid. c.* 51. Triplici instructa acie. *diviso l' esercito in tre squadroni*. *Sallust. in Catil. c.* 63. In prima acie versari. *Liv. l.* 8. *c.* 10. Ab novissima acie ante signa procedere. *dall' ultime file*, *dalla retroguardia*. Et mox. Ad extremam aciem pervenire. ¶ Modo pro integro exercitu instructo, & ad prœlium parato, *esercito in battaglia*, τάγμα. *Sallust. in Jug. c.* 58. Statuit non prœliis, neque acie, sed alio more bellum gerendum. *non con giusto*, *ed ordinato esercito*. *Id. ibid. c.* 102. Non acie, neque more prœlii, sed catervatim. *Liv. l.* 25. *c.* 34. Agmina magis, quam acies pugnabant. *piuttosto squadre in marchia*, *che esercito in ordinanza di battaglia*. Et *Cic. Catil.* 2. *c.* 3. Quibus ego si aciem exercitus nostri ostendero, &c. *Id. Fam.* 10. *ep.* 30. Aciem instruere. *Tacit. de Germ. c.* 6. aciem componere. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 93. instituere. *Liv. l.* 29. *c.* 2. turbare. *Id. ibid.* restituere. *Id. l.* 31. *c.* 35. Tota acie dimicare. *Tacit.* 3. *hist. c.* 7. Aciem disjicere. *sbaragliare*. ¶ De navium classe instructa *Nepos in Annib. c.* 11. Classis ab utrisque in prœlium deducitur: quarum acie constituta, &c. *Frontin. l.* 2. *Strategem. c.* 5. Navali acie decertaturus. ¶ Modo pro ipso prœlio, & conflictu. *battaglia*, *azione*. *Cic. pro Ligar. c.* 3. Quid districtus ille tuus in acie Pharsalica gladius agebat? *Id. de opt. gen. Orat. c.* 6. In acie, & ferro versari. *Id.* 6. *Fam. ep.* 3. Etsi quem exitum acies habitura sit, divinare nemo potest, tamen belli exitum video. *Nepos in Miltiad. c.* 4. Acie decernere. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 27. Acie certare. *Id.* 4. *Hist. c.* 17. Batavos arma contra dominos cepisse; prima acie fusum, fugatumque Romanum. *Id. ibid. c.* 67. Sequanorum prospera acie belli impetus stetit. *Liv. l.* 29. *c.* 2. Cadere in acie. *Ovid. Metam.* 7. *v.* 142. Cadere acie. ¶ Modo pro loco prœlii, *campo di battaglia*. *Nepos in Miltiad. c.* 5. Producere militem in aciem. *Liv. l.* 31. *c.* 17. Excedere acie. *Id. ibid. c.* 34. Copias in aciem educere. Et *cap.* 36. Omnibus copiis in aciem descendere. ¶ Metaphorice ponitur primo pro vi, ac viribus, *forza*; ducta translatione ab acie ferri. *Cic. Catil.* 1. *c.* 2. At nos vicesimum jam diem patimur hebescere aciem horum auctoritatis. ¶ Deinde pro acumine ingenii, *acume*, *perspicacia*; ducta translatione ab acie oculorum. *Cic.* 4. *Acad. c.* 39. Nulla acies ingenii tanta, quæ penetrare in cœlum, terram intrare possit. *Id. de Senect. c.* 23. Animi acies obtusior. *Id.* 1. *Divin. c.* 29. Præstringere aciem mentis. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 13. Aciem animi curare, ut non cæcetur erroribus. ¶ Præterea pro contentione, vel contentionis loco, *disputa*, *contesa*, ducta translatione ab acie militari. *Cic. Tuscul.* 2. *c.* 25. Ad philosophos me revocas, qui in aciem non sæpe prodeunt. *Id. in Orat. c.* 14. Nos autem jam in aciem, dimicationemque veniamus. *Plaut. Epid.* 4. 1. 20. Orationis aciem contra conferam. *h. e.* verba tanquam aciem militum contra disponam. ¶ *Flor. in procem. lib.* 1. Rerum diversitas aciem intentionis abrumpit. *rompe il filo*, *confonde la mente intenta a tante*, *e si varie cose*. ¶ *Acies Vulcania* est ignis vis. *Virg.* 10. *Æn. v.* 408. extenditur una

Horrida

Horrida per latos acies Vulcania campos: Ille sedens victor flammas despectat ovantes. ¶ In genitivo singulari legitur usurpatum a *Cn. Matio* apud *Gell. l. 9. c. 14.* *acii* pro *aciei*: *Altera pars acii vitassent fluminis undae*: ea ratione, qua & *dii* pro *diei*, & *specii* pro *speciri* olim dictum est. Alii reponunt *acie*. nam & *hujus die*, & *hujus specie* dicendum putabat C. *Cæsar lib. 2. de analog.* eodem *Gellii* loco. Et *Sallust. lib. 1. histor. apud Priscian. lib. 7. prope fin.* Dubitavit acie pars. V. *Dies* in fi.

ACILIA gens plebeja fuit a Trojanis oriunda: ex qua fuit M'. Acilius Glabrio, cui, devicto Antiocho, statua in foro posita est aureis bracteis incrustata. *Liv. l. 40. c. 34.* ¶ Fuit & alter M'. Acilius apud quem Verrem accusavit *Cicero*. Ejus pater Aciliæ legis auctor fuit.

ACILIA lex repetundarum, lata est a M'. Acilio Glabrione, ut repetundarum causæ una actione absolverentur, idest, ut neque reum comperendinari, neque causam ampliari liceret. *Cic. Verr. 2. c. 17.* Fac tibi paternæ legis Aciliæ veniat in mentem, qua lege populus R. de pecuniis repetundis optimis judiciis, severissimisque judicibus usus est. Et *Verr. 3. c. 9.* Acilia lex, qua multi semel accusati, semel dicta causa, semel auditis testibus, condemnati sunt.

ACILIUM compitum fuit Romæ, sed qua regione, locove, adhuc incertum. *Plin. l. 29. c. 1.* Tabernam in compito Acilio emptam ob id publice.

ACILIUS, ii, nomen fontis, seu fluvii in Sicilia. V. *Acis*.

ACINA, æ, f. V. *Acinus*.

ACINACES, is, m. *forta di spada brevi, o pugnale*, ἀκινάκης, gladius Persarum, sive Medorum, & Scytharum proprius, brevior (ξιφίδιον vocat *Pollux lib. 1. cap. 10.*) & Romanorum pugioni similis, retro tamen aliquantum curvatus, qui aptabatur femori, & fortasse etiam dextro, non sinistro, ut *Lips. lib. 3. Dial. 1. Analect. ad Milit. Rom.* innuere videtur. Hinc *Valer. Flacc. lib. 6. v. 701.* Insignis manicis, insignis acinace dextro. *Curt. lib. 3. c. 3.* Vaginam acinacis Persicam mutari jussisse in eam formam, qua Græci uterentur. *Horat. l. 1. od. 27. v. 5.* Vino, & lucernis Medus acinaces Immane quantum discrepat!

ACINACEUS. V. *Acinaticius*.

ACINARIUS, a, um, adject. ab acino deductum. *Acinaria vasa*, quæ inter instrumenta ad vindemiam, seu vinum pertinentia recenset *Varro lib. 1. R. R. c. 22.* sunt vasa servandis uvis apta, antequam prælo exprimantur. Verba *Varronis* sunt: Habere oportere vasa torcularia trina, dolia cum operculis culleorum octingentorum, acinaria XX. &c.

ACINATICIUS, a, um, adject. Acinaticium, *vino d' uva passa, e purgata*, vinum ex passis uvæ acinis confectum, pretiosum valde, & in deliciis habitum. Describitur fuse a *Cassiod. Variar. lib. 12. epist. 4.* Meminit etiam *Pallad. lib. 1. tit. 6.* his verbis. Nigras vites omnino repudies, nisi in provinciis, in quibus ejus generis, quo acinaticium fieri consuevit. *Cassiod. loc. cit.* Veronensem agrum huic vino aptissimum esse scribit. *Ulpian. Digest. lib. 33. tit. 6. leg. 9.* docet acinaticium plane vini nomine contineri. ¶ Apud *Cassiodor.* quidam legunt *acinaceum*, alii *acinaticum*.

ACINETOS, ἀκίνητος, immobilis. Vox Græca ab α privativa, & κινέω, moveo. Fuit hoc nomine unus ex æonibus Valentiniani apud *Tertull. advers. Valentinian. c. 8.*

ACINOSUS, a, um, adject. *acinoso, granelloso*, acinis abundans. *Plin. l. 14. c. 3.* Columbinæ uvæ acinosissimæ. *Harduin.* ex MSS. legit *racemosissimæ*. ¶ Item acino similis. *Plin. l. 12. c. 13.* Semen asari acinosum. *Id. l. 21. c. 12.* Acinosus caulis. *h. e.* semen ferens acino simile.

ACINUS, *i*, m. Acinum, i, n. *& raro* Acina, æ, f. *acino, granello*, ῥάξ, fructus arboris, qui sub tenui pellicula humorem continet, cujus partes sunt folliculus, succus, caro, & granum, sive vinaceus: & dicitur non de granis uvæ solum, sed de aliis quoque arborum fructibus. *Cic. de Senect. c. 15.* Ex acino vinaceo, aut ex ceterarum frugum seminibus, &c. *Plin. l. 17. c. 22.* Si justo sæpius sodiantur vineæ, in tantum tenerescere acinos, ut rumpantur. *Columell. l. 12. c. 39.* Uvam bene maturam legere, acina arida, aut vitiosa rejicere. *Cato R. R. cap. 117.* Si qua acina corrupta erunt. *Catull. carm. 27. ad puerum suum.* Ut lex Postumiæ jubet magistræ, Ebriosa acina ebriosioris. (Cum dicere, inquit *Gell. l. 7. c. 20.* *ebrioso* posset, & quod erat usitatius, *acinum* in neutro genere appellare; amans tamen hiatus illius Homerici suavitatem ebriosa dixit propter insequentis *a* litteræ concentum.) Alii aliter leg. *Catulli* versum. *Plin. l. 23. c. 1.* Acinorum nucleus. *vinacciuolo, che è nel grano d' uva*. *Id. l. 24. c. 10.* Acini ligustri. *Et paulo post.* ederæ. *Id. ibid. c. 8.* sambuci. *Id. l. 15. c. 11.* mali Punici. ¶ Differunt *acini*, & *baccæ* in eo, quod *acini* densius nascuntur, & magis conglomerati, ideo vitibus tribuuntur, sambuco, ederæ, malis Punicis, & similibus, granorum veluti uvam ferentibus: *baccæ* vero dispersæ, & rariores, ut sunt lauro, olivæ, cornis, myrtis, lentisco. Ita satis intelligitur ex *Plin. l. 15. c. 24.* ubi tum acinorum inter se, tum baccarum differentias exponit. Aliquando tamen hæ confunduntur. Nam idem *Plin.* qui ederæ tribuit acinos, tum *loc. cit.* tum *lib. 15. c. 24.* eidem tribuit baccas *lib. 24. c. 10.* ¶ *Acinus*, vel Græca terminatione *Acinos*, ἄκινος, herba est ocimo silvestri similis, hirsutior tamen ramis, ac foliis, & admodum odorata, quam & coronarum causa, & ciborum Ægyptii serunt, inquit *Plin. lib. 21. c. 27.*

ACIPENSER, ĕris, & Acipensis, is, m. piscis nobilissimus apud antiquos, magnoque in pretio, & honore habitus, adeo ut a coronatis ministris, tibicine etiam concinente, eum in mensam inferre, mos fuerit, ut scribit *Macrob. lib. 2. Saturn. c. 12.* afferens in testimonium ejus rei verba *Sereni Sammonici*. *Plinii* tamen temporibus nullo in pretio habebatur, quod miratur ipse *lib. 9. c. 17.* Postea rediit ejus gratia ad epulas quasi postliminio eodem *Sammonico loc. cit.* teste. *Cic. in fragment. de Fato apud Macrob. ibid.* Acipenser iste paucorum hominum est. *Id. Tusc. 3. c. 18.* Huic acipenserem potius, quam libellum dabis. *Ovid. in Halieutic. in f.* Tuque peregrinis acipenser nobilis undis. *Martial. l. 13. epigr. 91.* Ad Palatinas acipensem mittite mensas. (*Acipensis* legitur etiam in titulo ejus epigrammatis.) Est qui legat *acipensera*, quæ Græca est positio, nec locum habere videtur in voce omnino Latina. Qui *accipenser*, vel *accipensis* scripserunt duplici cc, male scripserunt. Apud *Festum* scriptum legitur *aquipenser*. ¶ Hæc ad usum vocis dicta sint. Quodnam vero piscis genus hoc nomine significetur, nihil certi affirmare possumus. Qui eundem ac helopem, seu elopem esse putarunt, refellumur auctoritate *Ovidii in Halieutic.* ubi alterum ab altero secernit, & *Columellæ*, qui *lib. 8. c. 16.* scribit, solo Pamphylio mari helopem pasci. *Plin. l. 9. c. 17.* ita describit: Apud antiquos piscium nobilissimus habitus acipenser unus omnium squamis ad os versis: contra aquam nando meat. *Harduinus* ex MSS. legit *contra quam in nando meant*. hoc est contra quam in natando ceteri pisces omnes meant. nam illi quia squamas habent ad caudam versas, secunda squama nare dicuntur: at adversa acipenser, quia ad os versas squamas habet. *Rondeletius lib. 14. c. ult.* cum *Scaligero*, & *Aldrovando lib. 4. c. 9.* arbitratur esse sturionem nostrum. sed hic fluviatilis est etiam, nec solum marinus; nec squamas habet ad os versas. *Salmasius* quoque *in Exercit. Plin. pag. 1316.* diserte negat, acipenserem esse sturionem. Alii silurum esse putant, alii tursionem. Videsint Icthyographi.

ACIS, cis, & idis, m. ἄκις, nunc *Fredda*, ob ejus frigiditatem, fons est, vel fluvius Siciliæ in valle Nemorensi. Procedit ex Ætna, & haud procul ab Acesine Fl. medio itinere inter Cataniam, & Taurominum, in mare Ionium influit. In fabulis est, Acin Siculum, filium Fauni, & Simethidis Nymphæ, hoc est Simethi fluvii filiæ, formosissimum pastorem fuisse, cujus amore cum aliquando ardens Galatea una cum ipso sub rupe Ætnæ prope litus jaceret, deprehensos Polyphemum rivalem, territosque fugasse, & Galateam quidem in mare se mergendo Cyclopis furorem evasisse, Acin vero in medio cursu ingenti saxo ictum, obrutumque, in fluvium sui nominis mutatum fuisse. *Ovid. Metam. 13. fab. 8.* qui *ibid. v. 624.* Acis erat Fauno Nymphaque Simethide cretus. *Et v. 661.* Acidis in gremio residens procul auribus hausi. *Et v. 735.* Acin amas, præfersque meis amplexibus Acin. *De fluvio Id. 4. Fast. v. 468.* Præterit & ripas, herbifer Aci, tuas. Adde *Sil. Ital. lib. 14. v. 221.* *Servius* tamen *ad Ecl. 9. v. 39.* hunc non fluvium, sed fontem, & *Acilium* non *Acin* vocat. ¶ Præterea Acis insula est una ex Cycladibus *Plin. l. 4. c. 12.* ¶ Quidam scribunt *Acye*.

ACISCULUS, i, m. parva ascia, ut est in *Glossis Isid.* vel potius parvus malleus, cujus est figura, & nomen habetur in veteri nummo apud *Patin. de Fam. R. pag. 281.* Habet enim ex altera parte caput mallei, ex altera in cuspidem desinit aliquantum curvatam. Dici autem putant per metathesim pro *asciculus* diminut. ab *ascia*. Fuit etiam cognomen Familiæ Romanæ in gente Valeria: ex qua fortasse fuit Martyr ille Cordubensis, quem *Prudent. peristeph. 7. v. 19.* Acisclum vocat per syncopen. V. *Philipp. a Turre de monum. Ant. cap. 2. pag. 22.*

ACITARE. V. *Aceto*.

ACLASSIS, tunica ab humeris non consuta. *Festus*.

ACLIS, idis, f. *forta di freccia antica*, ἀκλὶς, genus antiqui jaculi exigui, & teretis, quod flagello, seu loro longissime jaciebatur. Earum binas saltem, aut plures etiam ferebant milites in prœlio, ut ex *Valer. Flacc.* loco colligit *Lips. lib. 4. Poliorcet. dial. 4.* Addit *Salmas.* ad *Trebellii Claud. c. 14.* ex *Serv. ad Æn. 7. v. 730.* ita fuisse loro illigatas, ut peracto vulnere ad jacientis manum redirent, cujus quidem rei penes *Servium* sit fides. *Valer. Flacc. lib. 6. v. 99.* albentes gemina ferit aclide parmas. *Virg. Æn. 7. v. 730.* teretes sunt aclides illis Tela: sed hæc lento mos est aptare flagello. *Silius lib. 3. v. 362.* movet Arbacus arma, Aclide, vel tenui pugnax instare veruto. ¶ Legitur etiam *aclys*, *aclydis* in quibusdam edit. lib. & MSS.

ACMONIDES, unus ex Vulcani ministris, ἀπὸ τῦ ἄκμονος, ab incude. *Ovid. 4. Fast. v. 288.* ubi fingere ferrum Brontes, & Steropes, Acmonidesque solent. *h. e.* Pyracmon.

ACNUA, vel Acna, æ, f. *misura di campi*, modus, seu mensura agrorum continens pedes CXX. Videtur esse a Græco ἄκαινα, vel ἄκκαινα (per syncop.) quæ idem significant. *Varr. R. R. lib. 1. c. 10.* Actus quadratus, qui latus est pedes CXX, & longus totidem, is modus acnua Latine appellatur. *Columell. l. 5. c. 1.* Actus quadratus undique finitur pedibus CXX. sed hunc actum Bæticæ rustici acnam vocant. Alii leg. *agnam*, alii utroque loco aliter.

ACŒNONETUS, ἀκοινώνητος, vox a Græco ἄκοινος derivata, quæ legitur apud *Juvenal. Sat. 7. v. 218.* *Discipuli custos præmordet Acœnonetus*. Designat Poeta eo nomine hominem pedagogum privatæ tantum suæ utilitati studentem, & ob id mercedis, quæ magistro tota debetur, partem sibi per summam fraudem retinentem; ab α privativa, & κοινὸς, communis. Ita quidem Interpretes: Alii leg. *Acœnitus ipse* eadem sententia. Sunt etiam, qui putant ea voce tacite designari *Anicetum* Neronis pædagogum infamem, & scelestissimum, de quo *Sueton. in Neron. cap. 35.* & *Tacit. Ann. 14. c. 3. 7. 8. & 62.*

ACŒTON. V. Acetum mel.

ACOLUTHUS, Acolythus, & Acolīthus, i, *ministro, accolito*, ἀκόλουθος, nomen est ministerii in Ecclesia, & dicitur de eo, qui Subdiacono inservit in sacrosancto Missæ sacrificio. *Isidor. l. 7. c. 12. Origin.* Clericorum gradus, & nomina hæc sunt: Ostiarius, psalmista, lector, exorcista, acolythus, subdiaconus, diaconus, &c. *Augustin. epist.* 104. Per dilectissimum filium nostrum Albinum acoluthum. ¶ Triplici ratione scribi potest in pænultima: per *y*, *acolythus*, abjecta priore Græcæ diphthongi vocali *o*: per *u*, *acoluthus* eadem *y* in *u* conversa, quod Latinis familiare est: & per *i*, *acolithus*. nam & hoc Latini solent aliquando, ut in *silva*.

ACONITI', *senza fatica*, ἀκονιτί, adverbium Græcum, quod significat sine pulvere, & translate sine labore, citra negotium: ducta metaphora vel ab Athletis, qui pugnantes corpora pulvere inspergebant: vel ex eo quod qui pugnant, corporis exercitatione, & contentione pulverem excitant, eoque respergantur. Quare vincere sine pulvere, est citra laborem vincere: quod *Horat. lib. 1. epist. 1. v. 51. palmam sine pulvere* dixit, & *Gell. lib. 5. cap. 6. impulveream, incruentamque victoriam*. Adverbio *aconitì* opponitur *conitì*, κονιτί, quod est cum pulvere, contentione, & labore. Græcam vocem utramque Latinis litteris scripsit *Plinius l. 35. c. 11.* Qui pancratio Olympia citra pulveris tactum (quod vocant aconitì) vicit; conitì Nemeæa.

ANONITUM, i, n. *aconito*, & *acònito*, ἀκόνιτον, herba venenata foliis cyclaminis, aut cucumeris, non pluribus quatuor, ab radice leniter hirsuta: radice modica, cammaro marino simili: quare quidam & cammarum appellavere. Radix incurvatur paulum scorpionum modo, ex quo & scorpion dixere quidam. Fuere etiam, qui myoctonon appellare mallent, quoniam odore mures necat, etiam e longinquo. Nascitur in nudis cautibus, quas aconas nominant, unde & nomen habet, nullo juxta, ne pulvere quidem nutriente. nempe ab α privativa, & κόνις, pulvis. Alii ita dictum putant quod eadem vis ei sit ad mortem inferendam, quæ cotibus ad ferri aciem deterendam, statimque admota velocitas sentiatur: cos enim Græce ἀκόνη dicitur: alii denique ab Acone deducunt, qui locus est circa Heracleam Ponticam, ubi plurimum, & præstantissimum nasci dicitur. Hanc descriptionem ex *Plin. lib. 27. c. 3.* desumpsimus. *Ovid. 7. Metam. v. 418.* Quæ quia nascuntur dura vivacia caute, Agrestes aconita vocant. ¶ In fabulis est, aconitum natum esse ex spuma canis Cerberi, quo tempore eum ab inferis Hercules vi extraxit. *Ovid. loc. cit.* & *Serv. ad 2. Georgic. v. 152.* Alii dicunt natum esse ex sanguine Promethei in Caucaso monte vincti, & a vulture lacerati. *Auson. in Monosyll. seu Edyll. 12. cap. de histor. v. 10.* Sicca inter rupes Scythicas stetit alitibus crux, Unde Prometheo de corpore sanguineus ros Aspergit cautes, & dira aconita creat cos.

ACONTIÆ, arum, m. *comete volanti a guisa di saette*, ἀκοντίαι, stellæ crinitæ jaculi modo velocissime volantes. nam ἀκοντίας, ὁ, jaculum significat. *Plin. l. 2. c. 25.* Acontiæ jaculi modo vibrantur ocyssimo significatu.

ACONTIUS, ἀκόντιος, Ceus fuit, ex Cea Ægei maris insula, cujus ad Cydippem, & Cydippes ad eum epistolas habet *Ovid. Heroid. ep. 20. & 21.* ¶ Item Acontius Magnesiæ, vel Bœotiæ mons. *Plin. l. 4. c. 7.*

ACONTIZO, as, a. i. ἀκοντίζω, proprie est jaculari, Græce. Translate *Veget. de re veterin. lib. 1. c. 26.* Ut possit sanguis acontizare per venam.

ACONTIZOMENUS, i, ἀκοντιζόμενος, titulus est cujusdam *Nævii* fabulæ, cujus fragmenta aliquot affert *Charis. lib. 2.* ut verbi gratia *pag. 188. Acontizomenus fabula est prime proba*, &c. Est autem Græca vox, ab ἀκοντίζω, jaculor, & significat jaculo vulneratum.

ACOPOS, f. gemma nitro similis, punicosa, aureis guttis stellata, ἄκοπος: ab α privativa, & κόπος, lassitudo, quia cum ea oleum subservefactum perunctis lassitudinem (si credamus.) solvit, inquit *Plin. l. 37. c. 10.* ¶ Item genus est herbæ, alio nomine anagyros, Ital. *fava lupina*, gravis odore, flore brassicæ, fruticosa, semen in corniculis non brevibus gerens simile renibus, quod sub vindemiæ tempus durescit. *Plin. l. 27. c. 4.*

ACOPICUM medicamentum, idest acopum, legitur a quibusdam apud *Plin. lib. 31. c. 7. sub fin.* ubi *Harduin.* ex MSS. *acopum*.

ACOPUM, i, n. *medicamento contro la stanchezza*, ἄκοπον, medicamentum ad levandam lassitudinem, reficiendosque nervos laborantes utile: ab α privativa, & κόπος, lassitudo. *Cels. l. 4. c. 24.* Ut etiam cum acopo, vel liquido cerato cyprino articuli perfricentur. *Plin. l. 23. c. 8.* Oleum ex Delphica lauro ad cerata, acopumque utile est. *Id. l. 29. c. 6.* Murini catuli triti in vino vetere ad crassitudinem acopi. *Cels. l. 5. c. 24.* Acopa quoque utilia nervis sunt. Hoc loco *Celsus* acopi compositiones duas tradit. Adde *Scribon. Larg. composit. 268. & sequent.*

ACOR, ōris, m. *acetosità, acidezza*, aceti sapor, ὀξύτης. *Ulpian. Digest. lib. 18. tit. 6. leg. 4.* Periculum acoris, & mucoris vini præstare. *Columel. l. 3. c. ult. de vitibus.* Ut ferum fructum cum præcoque elevet, quæ res mox acorem facit. *Plin. l. 18. c. 11.* Palam est, naturam acore fermentari. *de fermento panis loquitur.* ¶ Dicitur etiam de sapore acido, qui gustui ingratus non est. *Quintil. l. 9. c. 3.* Et habent quandam ex illa similitudine gratiam, ut in cibis interim acor ipse jucundus est. *Plin. l. 11. c. 41.* Mirum barbaras gentes, quæ lacte vivunt, ignorare casei dotem, densantes id (*lac*) alioqui in acorem jucundum, & pingue butyrum, &c. Quid vero sit in butyro *acor jucundus*, non adeo fortasse facile est definire. Nam alioqui acor in lacte vitium est, ut aperte colligitur ex *Columella l. 7. c. 8.*

ACORES. V. Achores.

ACORNA, æ, f. ἄκορνα, genus cardui, colore rufo, & succo pingui. *Plin. lib. 21. c. 16.*

ACORUS, i, f. & Acorum, n. & *Græca terminatione* Acoros, & Acoron, ἄκορος, & ἄκορον, herba foliis iridis, angustioribus tamen, & longiore pediculo, radice nigra, & minus venosa, gustu acri, odore non ingrata, & ructum facile ciente. Ita eam *Plin. l. 25. c. ult.* describit. Putatur autem eandem esse, quæ in Officinis calamus aromaticus dicitur. *Apulej. de herb. cap. 6.* tradit, Acoron ab Italis vocari Veneriam, & Radicem nauticam, si modo de eadem herba loquitur, de qua *Plinius*. *Cels. l. 3. c. 21.* Rosæ folia, acorum, amaræ nuces, &c. *Plin. l. 26. c. 5.* Acorum antidotis miscetur. *Apulej. loc. cit.* A Græcis dicitur acoros, &c.

ACOSMOS, *non ornato, non abbigliato*, ἄκοσμος, Vox Græca, qua utitur *Lucret. lib. 4. v. 1153.* ubi ait puellas sordidas, immundas, & fœtidas ab amatoribus excusandi causa vocari negligentes in cultu corporis, & ornatus parum studiosas, *Nigra melichrus est; immunda & fœtida acosmos.*

ACQUIESCO, & Adquiesco, is, evi, etum, n. 3. *riposare, riposarsi, fermarsi*, ἀναπαύομαι, idem fere quod quiesco: ex *ad*, & *quiesco*. *Plaut. Epid. 2. 2. 20.* Sine respirem, quæso. *Pe.* Imo acquiesce. *Cic. 13. Attic. ep. 34.* Vitandi caloris causa Lanuvii tres horas acquieveram. *Id. 2. de Orat. c. 71.* Qui hoc diversorio libenter te acquieturum esse dixisti. *Catull. epigr. 31. ad Sirmion. v. 10.* Desiderato acquiescere lecto. *Curt. l. 9. c. 8.* in lecto. *Id. ibid. cap. 5. in fi.* Acquiescere somno. *Nepos in Datam. c. ult.* a lassitudine. *Vellej. l. 2. c. 99.* a continuatione laborum. *Gell. l. 19. c. 9.* Ut interea labor hic vigiliarum, suavitate paulisper vocum acquiesceret. *h. e* cessaret, & recrearetur. ¶ Translate. *Cic. 1. de fin. c. 16.* Cujus in animo improbitas versatur, nunquam sinit eum respirare, nunquam acquiescere. *Liv. l. 4. c. penult.* Res familiaris acquiescit. *h. e.* cessat ab impensis. ¶ Significat etiam in re aliqua cum animi quiete, & voluptate consistere, *acquietarsi, contentarsi, trovar quiete, e piacere.* *Cic. Attic. l. 4. ep. 16.* Nulla est respublica, quæ delectet, in qua acquiescam. *Id. pro Mil. c. 37.* Qui maxime Clodii morte acquierunt. *acquierunt* per syncopem pro *acquieverunt*. *Id. Attic. l. 7. ep. 11. extr.* & *l. 13. ep. 13.* Crebro regusto tuas litteras: in his acquiesco. *Id. de Amic. c. ult.* Senes in adolescentium caritate acquiescimus. *Id. pro Dejot. c. 2.* In tuis, oculis, in tuo ore, vultuque acquiesco. *Senec. epist. 24.* Acquiescere spei blandæ. *Sueton. in Tiber. cap. 56.* Nihilo lenior in convictores Græculos, quibus vel maxime acquiescebat. *co' quali si dilettava assai.* ¶ Item assentiri, fidem habere. *Sueton. in Vitell. c. 14.* Vaticinante Catta muliere, cui velut oraculo acquiescebat. *Ulpian. lib. 38. Digest. tit. 1. leg. 7.* Et ego acquiesco Celso. *sto al detto di Celso.* Et *lib. 27. Digest. tit. 4. leg. 1.* Sed si reprobata est hæc reputatio, & adquievit. *acconsentì, si contentò.* Huc pertinet & illud *Cicer. 4. Acad. c. 46.* Tu, cum es commotus, acquiescis, assentiris, approbas. *t' acqueti, cedi, acconsenti, approvi.* ¶ Eleganter pro mori, *morire*, posuit *Nepos*, hoc est a laboriosa vita moriendo requiescere, *in Hannib. c. ult.* Sic vir fortissimus, multis, variisque perfunctus laboribus, anno acquievit septuagesimo. *Valer. Max. l. 9. c. 12. extern. 1.* Inter ipsas custodum manus exoptata securitate acquievit. ¶ De sepultis. *Inscript. apud Spon. in Miscell. pag. 171.* Julia Adepta hic adquiescit.

ACQUIRO, & Adquiro, is, quisivi, quisitum, a. 3. *acquistare, trovare, procacciare*, ἐπιτυγχάνω: ex *ad*, & *quæro*. *Cic. 3. Offic. c. 5.* Sibi ut quisque malit, quod ad usum vitæ pertineat, quam alteri acquirere concessum est. *Id. Fam. 10. ep. 3.* Omnem tibi reliquæ vitæ dignitatem ex optimo reipublicæ statu acquires. *Id. Catil. 3. c. ult.* Mihi quidem ipsi quid est, quod ad vitæ fructum possit acquiri? *Sueton. in Cæs. cap. 60.* Nihil se tantum acquisiturum victoria, quantum auferre calamitas posset. *Virg. 4. Æn. v. 175.* viresque acquirit eundo. (ubi testatur *Pierius*, in omnibus antiquis exemplaribus *adquirit* legi: additque ita scribi solitum usque ad Antonini Pii tempora, integras fere semper præpositiones in compositis servando: quod aliorum etiam Eruditorum consensu comprobatur. V. quæ dicemus in fine *Ad* præpositionis.) *Phædr. l. 1. fab. 14. v. 4.* Acquirere sibi famam. *Tacit. 2. Histor. c. 76.* summum decus. *Id. 1. Histor. c. 17.* favorem largitione. *Id. 16. Ann. c. 17.* pecuniam. *Id. 15. Ann. c. 37.* fidem. *Id. Ann. 12. c. 21.* triumphos de populis. *Flor. l. 3. c. 12.* Galliam, Thraciam, Britannos. *conquistare.* In nummo Nervæ *in Mus. Theupol. pag. 446.* Arab. adquis. S. P. Q. R. Optimo Principi. ¶ Absolute positum interdum est divitias acquirere, *arricchire*. *Juvenal. sat. 14. v. 125.* Mox acquirendi docet insatiabile votum. *Apulej. in Apolog.* Omnis cupido acquirendi ex opinione inopiæ venit. ¶ Interdum ponitur pro conciliare. *Plin. lib. 15. c. 17.* Acquirere odorem vino. *Justin. l. 3. c. 6.* Dummodo inimicis suis hostes acquirerent. Et *cap. 7.* Sperantes acquirere se illi posse aut periculum ex invidia, aut ex suspicione proditionis infamiam. ¶ In præterito pro *acquisivi*, dicitur etiam *acquisii*. *Ulpian. Digest. lib. 29. tit. 4. leg. 1.* Si non acquisiit hereditatem. Adde 22. 1. 11. & 23. 3. 5. & 38. 5. 1. ¶ In aliis etiam præteritis crebrius leges *acquisieram, acquisiero, acquisissem*, quam *acquisiveram* &c. licet & hoc recte dicatur. V. in fine verbi *Audio*.

ACQUISITIO, onis, f. *acquisto*, κτῆσις, actus acquirendi. *Tertull. in Exhortat. ad Castit. c. 12.* Temperantissimus in acquisitionibus. *Justinian. Institut. l. 3. tit. 11. de acquisit. per arrog. § 1.* Acquisitio, quæ per arrogationem fit. ¶ De quarum collectione, *Frontin. de aquæduct. artic. 10.* Adjuvatus fons ex compluribus aliis acquisitionibus. Adde *artic. 69. 70. & 77.*

ACRA, neutr. plur. *cime*, *sommità*, τὰ ἄκρα, Græca vox cacumen significans. *Apulej. de Mundo*. Nysæ juga, & penetralia Corycí, & Olympi acra, & Ossæ ardua extollunt. ¶ Est etiam *acra*, *æ*, f. a Græco ἡ ἄκρα. Hinc Salentinum promontorium, quod nunc *Capo di S. Maria di Leuca* dicitur, olim magnæ Græciæ incolæ *Acran Japigiam* vocabant, inquit *Plin. l. 3. c. 11.* ¶ Et *Acræ*, *arum* urbs est Siciliæ excisa, in finibus Syracusanorum, ita dicta, quod edito loco sita sit. *Silius l. 14. v. 206.* Non Thapsos, non e tumulis glacialibus Acræ Defuerunt.

ACRADINA, V. Achradina.

ACRAGANTINUS, vel Agragantinus, a, um, adject. ad Acragantem pertinens, ut Acragantinus Empedocles, apud *Lucret. l. 1. v. 716.* ubi alii plerique legunt *Agrigentinus*, quod idem est.

ACRAGAS, antis, m. mons Siciliæ, non procul a Pachyno promont. cum oppido ejusdem nominis, quod Agrigentum alias dicitur, *Gergenti*, *Agrigento*. *Virg. Æn. 3. v. 703.* Arduus inde Acragas ostentat maxima longe Mœnia. *Ovid. Fast. 4. v. 475.* Himeraque, & Didymen, Acragantaque, Tauromenonque. Acraganta *accusativus est Græcæ terminationis pro* Acragantem.

ACRATOPHORUM, i, n. *faschetto da tener vino puro*, *bottiglia*, ἀκρατοφόρον, parvum vas ad merum vinum continendum: ab ἄκρατος, merus, & φέρω, fero, contineo. Meminit *Pollux l. 6. c. 16.* & *l. 10. c. 20.* additque priore loco fundum habuisse astragali figura. Tametsi vox Græca est, tempore *Ciceronis* in Latinam linguam irrepserat, obtinebatque, ut idem aperte indicat *3. de Fin. c. 4.* V. Ephippium. ¶ An vero eundem apud Latinos usum, formamque eandem habuerit, difficile est definire. *Varr. l. 1. R. R. c. 8.* Ea minus sumptuosa vinea, quæ sine jugo ministrat acrotophoro vinum. *h. e.* Ea vinea, *h. e.* vitis, minus est sumptuosa, quæ sine jugo tantum vini suppeditat, quantum impleudo acratophoro satis est. Alii leg. *ministrat acratophoron vinum*.

ACRE, adverb. V. in *Acer* adject.

ACREDO, inis. f. *agrestezza*, *sapore acuto*, *e mordace*, acer, & mordax sapor, acrimonia, ὀξύτης. *Pallad. lib. 2. tit. 16.* Nuces servantur vel paleis obrutæ, vel arena, vel cæpis mixtæ, quibus hanc vicissitudinem reddunt, ut eis acredinem tollant.

ACREDULA, æ, f. avis quædam, quam alii lusciniam, *usignuolo*, putant esse, ut *Isidor. l. 12. Orig. c. 7.* alii ululam, quam *Theon*, avem solitariam esse, adnotavit apud *Aratum*, cujus verba mox referemus: alii alaudam, eam nimirum, quam Itali *calandra* vocant: alii ravarinum, *rardellino*. *Auct. carm. de Philom.* (*quod inter Ovidii opera legitur in quibusdam Editionib.*) *v. 15.* Vere calente novos componit acredula cantus, Matutinali tempore, tunc mitilans. ¶ Sunt qui putant, non avis, sed loquacis, & stridulæ ranæ genus esse, quod versum illum Arati Ἢ τρύζει ὄρθριον ἐρημαίη ὀλολυγών, ita vertit *Cicero lib. 1. de Divin. c. 8.* Et matutinis acredula vocibus instat. ὀλολυγὼν autem inter alia etiam ranam significat, & ranæ cantum. Sed hoc videtur ineptum. ¶ Legitur & *agredula*.

ACREMENTUM, i, n. idem quod acredo. Legitur in quibusdam Codicib. apud *Plin. l. 8. c. 7.* *acrementum aceti temperantes*. Ubi plerique alii, melioresque habent *ad instinctum aceti temperantes*.

ACRESCO, is, n. 3. *inacetire*, acrem, acidumque saporem sumere. De vino usurpat *Veget. de re Veterin. lib. 4. c. 8.*

ACRICULUS, a, um, adject. *alquanto acre*, *mordacetto*, aliquantum acer, & vehemens. *Cic. 3. Tuscul. c. 17.* Et hoc ille acriculus, me audiente Athenis senex Zeno contendere solebat. Alii aliter leg. est enim locus varie a variis tentatus.

ACRIDIA, f. vel Acridium, n. herba eadem, quæ Scammonia, *scamonèa*, ita dicta fortasse ab acrimonia succi. *Isidor. l. 17. Orig. c. 9.* Scammonia, quam Latini acridiam vocant. *Alii leg.* acridium.

ACRIFOLIUM, ii, n. arbor quædam, quam inter infelices enumerat *Tarquitius Priscus* apud *Macrob. lib. 2. Saturn. c. 16.* infelices autem arbores eas dici ait, quæ inferum, deorumque avertentium in tutela sunt. ¶ Scribitur & *agrifolium*, & *acrufolium*, & *aquifolium*. V. Aquifolius.

ACRIFOLIUS, a, um, adject. V. *Aquifolius*.

ACRIMONIA, æ, f. *acrimonia*, *agrestezza*, *sapore acre*, δριμύτης, vis acris, & mordax saporis, acritas, gustus asperitas. *Plin. l. 12. c. 19.* Acrimonia origani. *Id. l. 18. c. 13.* Acrimonia sinapis. *Id. l. 24. c. 14.* Dulcis cum quadam acrimonia. *Columell. l. 12. cap. 14.* Fœtentes acrimoniæ allii, vel cæparum. *Plin. l. 23. c. 8.* Nuclei nucis pineæ sitim sedant, & acrimoniam stomachi, rosionesque. *umori acri*. Et *l. 22. c. ult. ad fin.* acrimonias discutere. ¶ Dicitur etiam de rei alicujus acerbitate mordaci, quæ tactu percipitur. *Cato R. R. cap. 157.* Si ulcus acrimoniam brassicæ ferre non poterit, farinam hordeaceam misceto. ¶ Translate ponitur pro severitate, acerbitate, vehementia, *acrimonia*, *severità*, *asprezza*. *Cic. Verr. 2. c. 17.* Si Glabrionis patris vim, & acrimoniam ceperis ad resistendum hominibus audacissimis. *Auct. ad Herenn. l. 4. cap. 37.* Hæc exornatio, cui licentiæ nomen est, duplici ratione tractabitur: acrimonia, quæ si nimium fuerit aspera mitigabitur laude: & assimulatione, de qua &c. ¶ *Nonius* acrimoniam *animi vivacitatem* exponit, *vivacità*, *cap. 2. n. 36.* ubi *Nævius*: Feri ingenii, atque animi acris acrimonia. *Auct. ad Herenn. l. 3. c. 15.* Convenit igitur in vultu pudorem, & acrimoniam esse. *arditezza*, *franchezza*.

ACRIS V. Acer.

ACRISIONEIS, idis, adject. patronym. femin. hoc est Danae Acrisii Argivorum regis filia. *Virg. Æn. 7. v. 409.* Audacis Rutuli ad muros, quam dicitur urbem Acrisioneis Danae fundasse colonis. *Servius* recte monet, *Acrisioneis* non cum *colonis*, sed cum *Danae* convenire. sermo enim est de Ardea urbe, quam Danae cum filio Perseo in ea loca casu delata condidit, non Argivis hominibus, quorum neminem secum adduxerat (nec ulli tunc ibi Argivi erant) sed accolis Italis, qui proinde *Acrisionei coloni* vocari non possunt. V. *Danae*.

ACRISIONEUS, a, um, adject. Ἀκρισιωναῖος, ad Acrisium pertinens. *Ovid. Metam. 5. v. 238.* nam fratre per arma fugato, Acrisioneas Prœtus possederat arces. *h. e.* Argos, Acrisii Argivorum regis urbem. *Columell. l. 10. v. 205.* Acrisionei amores. *h. e.* amores Danaes Acrisii filiæ. *Sil. l. 1. v. 661.* Acrisionei muri. *h. e.* Ardea a Danae condita.

ACRISIONIADES, adis, m. Ἀκρισιωνιάδης, patronymicum, hoc est Perseus Danaes filius, Acrisii nepos. *Ovid. Metam. 5. v. 69.* Vertit in hunc harpen spectatam cæde Medusæ Acrisioniades.

ACRISIUS, ii, f. Ἀκρίσιος, Abantis Argivorum regis filius, & pater Danaes. Hic cum apud Argos annis 31. regnasset, a Perseo nepote suo, licet non sponte, occisus est. ¶ Acrisius alter pater fuit Laertæ patris Ulyssis, Jovis filius, apud *Ovid. Metam. 13. v. 144.* Nam mihi Laertes pater est, Acrisius illi, Jupiter huic. Alii leg. *Arcesius*.

ACRITAS, atis, f. idem quod acritudo. *Gell. l. 13. c. 3.* Nihil quicquam interest suavitudo dicas, an suavitas, acerbitudo, an acerbitas, acritudo, an, quod Accius scripsit in Neoptolemo, acritas: *Accius* autem apud *Non. cap. 8. n. 80.* translate usurpavit pro vehementia. *Vis veritatis, atque acritas*. ¶ Est etiam hoc nomine duplex promontorium, Græce Ἀκρίτας, alterum Bithyniæ ad Bosphorum Thracium, nunc *Capo Acria*; alterum Messeniæ, nunc *Capo di Gallo*, aliis *Capo Venetico*, de quo *Plin. l. 4. c. 5.* & *Mela lib. 2. cap. 3.*

ACRITER, *con veemenza*, *con vigore*, *acremente*, δριμέως, ἐντόνως, σφόδρα, vehementer, intento animo, aut viribus: ab *acer*, *acris*. *Ovid. de remedi. amor. v. 651.* Flumine perpetuo torrens solet acrius ire. *Cic. 2. de Orat. c. 43.* Acrius persequi aliquid. *Id. Fam. 10. ep. 28.* Acerrime agere aliquid. *Liv. in proœm.* Acriter animum intendere. *Id. l. 27. c. 1.* pugnam inire. *Sallust. in Jugurth. c. 26.* urgere. Et *cap. 99.* instare. *Cic. Fam. 15. ep. 4. a med.* Acerrime exspectare. ¶ Item attente, perspicaciter, *attentamente*, *acutamente*. *Cic. pro Flacc. c. 11.* Acerrime contemplari. *Id. in Pison. c. 28.* Adolescens non acriter intelligens. *Id. 1. de Orat. cap. 25.* Acutius, atque acrius vitia videre. ¶ Item fortiter, animose, *animosamente*, *coraggiosamente*. *Id. pro Mil. c. 34.* Acriter se morti offerens. *Galba ad Cicer. Fam. 10. ep. 30.* Acriter pugnare. ¶ Item valde, *grandemente*, *assai*. *Plin. l. 37. c. 5.* Smaragdi acriter virides. In MSS. teste *Harduino* habetur *alacriter*. *Plaut. Pseud. 1. 3. 39.* Acriter egere. ¶ Item diligenter, magno studio, *con diligenza*. *Horat. l. 2. sat. 3. v. 92.* Acrius cavere. *Tacit. Ann. 6. c. 45.* Gratiam Cæsaris acrius fovere. ¶ Item severe, crudeliter, *severamente*, *crudelmente*. *Cic. Verr. 7. c. 54.* Virgis acerrime cedere. *Tacit. 3. Ann. c. 51.* Acriter ulcisci injurias. ¶ Item rigide, aspere. *Plaut. Cistell. 1. 1. 100.* Acriter inclamare aliquem.

ACRITUDO, inis, f. *sapore acre*, *e mordace*, δριμύτης, ὀξύτης, vis admordendi, dissolvendique, qualis in aceto est. *Vitruv. l. 2. c. 9. de cupressu*, *& pinu*. Liquor, qui inest, habet amarum saporem, qui propter acritudinem non patitur cariem penetrare. *Id. l. 8. c. 3.* Propter acritudinem succi. ¶ Translate *Gell. lib. 10. cap. 27.* Par fuit quondam vigor, & acritudo, amplitudoque R. populi, & Pœni. *h. e.* vis, fortitudo.

ACRIZYMUS, leviter fermentatus, quasi acroazymus, hoc est veluti in summo tantum fermento imbutus. Sunt hæc Isidori *l. 20. Origin. cap. 2.*

ACROAMA, atis, n. ἀκρόαμα, *cosa piacevole da udirsi*. Vox Græca est, & quidem apud Græcos variæ significationis. Apud Latinos generatim significat quidquid auditu jucundum est. Speciatim vero significat musicam tibicinum symphoniam, quæ olim apud Veteres in agendis fabulis adhibebatur, ut non solum histrionum voce, & gestu delectarentur spectatores, sed sono etiam immixto musicorum instrumentorum: item in conviviis, præsertim solemnioribus. *Sueton. in Vespas. cap. 19.* Ludis, per quos scena Marcelliani theatri restituta dedicabatur, vetera quoque acroamata revocaverat. *Hinc in Glossis Isidori legitur*: Acroama, auditio lyrarum, & tibiarum. Adde *Plin. l. 6. epist. 31.* ¶ Dicitur etiam de ipso tibicine, aut symphoniaco puero, qui ad tibia, lyrave canendum adhibetur, metonymice. *Sueton. in Aug. cap. 74.* Et aut acroamata, aut histriones, aut etiam triviales ex circo ludios (*conviviis*) interponebat. *Cicer. pro Sext. c. 54.* Ipse ille maxime ludius, non solum spectator, sed actor, & acroama. Ubi *Cicero* aperte significat tibicinem, qui histrioni fabulas agenti adstat musico sono. *Macrob. Saturn. 2. cap. 4.* Delectatus inter cœnam erat symphoniacis Toronii Flacci mangonis, atque eos frumento donaverat, cum in alia acroamata fuisset nummis liberalis. *Lamprid. in Alex. Sever. c. 34.* Nanos, & moriones, & vocales exoletos, & omnia acroamata, & pantomimos populo donavit. Huc & illa pertinent. *Nepos in Attic. c. 14.* Nemo in convivio ejus aliud acroama audivit, quam anagnostem. *Quædam Editiones hoc loco habent* ἀκρόαμα *Græcis litteris*. *Cic. pro Arch. cap. 9.* Themistoclem dixisse ajunt, cum ex eo quæreretur, quod acroama, aut cujus vocem libentissime audiret; ejus a quo sua virtus optime prædicaretur. ¶ Item metonymice pro festivo narratore, aut recitatore jocorum ad risum movendum. Hujusmodi autem homines, (quemadmodum & tibicines) in conviviis divitum interesse solebant, ut cœnantes oblectarent: donabanturque munere aliquo post cœnam. *Cic. Verr. 6. c. 22.* Hic quasi festivum acroama, ne sine corollario de convivio discederet, ibidem convivis spectantibus, emblemata evellenda curavit. *Manut.* hunc locum de tibicine intelligit, sed cum *Cicero* addat festivum, aptius de recitatore exponi videtur. ¶ *Prudent. Peristeph. hymn. 3. v. 323.* acroma

dixit per syncopem metri causa: *Ego cubiculis credidit, Acroma festivum fuit?* Quod etiam extra carmen legisse se in quadam veteri Editione *Lampridii in Alexandro Sev. cap.* 34. testatur *Salmasius*.

ACROAMATICUS. V. Acroaticus.

ACROASIS, is, f. *discorso letterario, lezione, disputa*, ἀκρόασις, vox Græca, quæ auditionem significat, & a Latinis usurpatur pro erudito sermone, seu disputatione, quæ a magistro alicujus artis coram multis audientibus habetur, & (ut vim vocis exprimamus) audiendo percipitur. nam ἀκροάομαι *audire* significat. Hinc & ipsa Latine *auditio* appellatur. *Vitruv. l.* 10. *c. ult.* Eo tempore quidam architectus nomine Callias, Rhodum cum venisset, acroasim fecit, exemplumque protulit muri, &c. *h. e.* disseruit, disputavit, docuit multos audientes, *tenne scuola, fece lezione*. *Sueton. de illustr. Grammat. c.* 2. Per omne legationis tempus plurimas acroases subinde fecit, assidueque disseruit. *Senec. l.* 4. *excerpt. Controvers. in præfat.* Acroases suas nunquam populo commisit. In multis tum *Suetonii*, tum *Senecæ* Editionibus ἀκροάσεις legitur Græce scriptum. ¶ Sumi etiam videtur pro ipso loco, in quo disputatur, aut disseritur, *scuola*: quemadmodum & *auditio*, & *concio*. *Cic. Attic. lib.* 15. *ep.* 17. Et mehercule ipsius litteræ sic & φιλοστόργως, & εὐπινῶς scriptæ, ut eas vel in acroasi audeam legere.

ACROATICUS, & Acroamaticus, a, um, adject. ἀκροαματικός, & ἀκροατικὸς, qui auditur, q. d. auscultatorius. Vox Græca ab ἀκροάομαι, audio. *Gell. l.* 20. *c.* 5. docet, Aristotelem commentationes suas in duo genera divisisse alias vocando *acroamaticas*, in quibus subtilior, remotiorque a vulgi captu philosophia continebatur, ad cujus auditionem eos solos admittebat, quorum antea ingenium, & sciendi studium explorasset: alias *exotericas* appellando, in quibus ea, quæ ad rhetoricam pertinent, civiliumque rerum notitiam, ad omnium captum accommodata, complexus est: ad quæ audienda omnes vulgo, nullo adhibito delectu, admittebat. Hanc vocem *Gellius* eo loco modo Græcis litteris scribit, modo Latinis. Præterea in multis ejus Editionibus tum Græce ἀκροατικὸς legitur, tum Latine *acroaticus*, quod idem significat. Ideo autem *Aristoteles* acroamatica, vel acroatica dixit ea, quæ nobiliorem, difficilioremque philosophiæ partem continebant, quia ut intelligi possent necesse erat a viva præceptoris voce audiri, & percipi. Exoterica autem, ἐξωτερικὰ, nominavit faciliora, & vulgo exposita, quia veluti extra posita, & sola etiam lectione sine præceptoris adjumento a quolibet intelligebantur.

ACROBATICUS, a, um, adject. *atto a salire*, ad ascendendum aptus, scansorius, ἀκροβατικός: Vox Græca a βαίνω, vado, & ἄκρον summitas. Acrobaticæ machinæ, de quibus *Vitruv. l.* 10. *c.* 1. dicuntur, quæ erectis, transversisque tignis inter se colligatis præbent ascensum ad altiora: quales sunt quas fabri murarii in ædificando adhibent, *armadure*, & quas pictores, dum in edito pingunt; item pegmata, &c. In multis Vitruvii Editionibus Græce scribitur.

ACROCERAUNIA, orum, n. ἀκροκεραύνια, montes altissimi inter Albaniam, & Epirum, qui Epirum a Macedonia separant, & vulgo dicuntur montes Diaboli, & *Monti della Chimera*, a Chimera urbe illis insidente. Dicti sunt quasi ignitas habentes a fulminibus summitates, quia crebro fulminibus infestantur, ut docet *Serv. ad Æn.* 3. *v.* 506. κεραυνὸς enim fulmen significat, & ἄκρον summitatem. Iidem etiam *Ceraunia a Virg. loc. cit.* & *Ceraunii montes a Mela l.* 2. *c.* 3. & aliis dicuntur. *Plin. l.* 3. *c.* 23. Inde initium Epiri, montes Acroceraunia, quibus hunc Europæ determinavimus sinum. ¶ Horum ima pars in mare Ionium porrigitur, & promontorium efficit, quod Acroceraunium dicitur a *Plin. l.* 3. *c.* 11. & *c. ult.* circa quod mare procellosum est, & navigantibus infestum. *Horat. l.* 1. *od.* 3. *v.* 20. Infames scopulos Acroceraunia. ¶ Translate ponitur pro quovis loco periculoso. *Ovid. de remed. Amor. v.* 739. Hæc tibi sint Syrtes: hæc Acroceraunia vita.

ACROCERAUNIUM, ii, n. *Capo della Chimera*, vel *della Linguetta*, promontorium Epiri prope Aulonem, pars Acrocerauniorum. Vide vocem præced.

ACROCERAUNIUS, a, um, adject. ad Acroceraunia pertinens, ut Acroceraunii montes, *Plin. lib.* 4. *c.* 1.

ACROCHORDON, ŏnis, f. *sorta di porro, che nasce sulla pelle*, ἀκροχορδών, verrucæ genus, ubi sub cute coit aliquid durius, & interdum paulo asperius, coloris ejusdem, infra ad cutem tenue, supra latius, & plerumque teres: unde & *verruca pensilis* a quibusdam appellatur: idque modicum est, quia raro fabæ magnitudinem excedit: vix unum tantum eodem tempore nascitur, sed fere plura, & maxime pueris: eaque nonnunquam subito desinunt, nonnunquam mediocrem inflammationem excitant: sunt etiam quæ in pus convertuntur. Ita *Celsus lib.* 5. *c.* 28. *n.* 14. Dictum autem videtur ab ἄκρον, summitas, & χορδὴ, chorda, quia in summitate simile est chordæ relictæ. Huic contrarium est, quo ad figuram, aliud, quod dicitur *Acrothymium*, ἀκροθύμιον, quod ad cutem latius, supra tenue est, & subdurum; in summo perasperum, & colorem floris thymi repræsentans: unde nomen. *Cels. loc. cit.* Acrochordon, & Acrothymium sæpe etiam per se finiuntur, & quo minora sunt eo magis. *Et mox*. Acrochordon, si excisa est, nullam radiculam relinquit.

ACROCORINTHUS, & Græca terminatione Acrocorinthos, i, f. ἀκροκόρινθος, mons, & arx Corintho urbi imminens, non secus ac Ithome Messenæ imminebat, in Peloponneso, inter duo maria, Ægæum, & Ionium, stadiorum trium, & dimidiati. Sub ejus radice, in plano, Corinthus instar mensæ jacet. Vertex Acrocorinthi Veneri sacram habuit ædiculam, infra verticem Pirene fons effluebat. Hæ duæ arces, Acrocorinthus, & Ithome Bovis cornua appellatæ sunt, hoc est Peloponnesi. Hinc quidam Philippo Macedoni suadebat, ut Bovem cornibus teneret, occupatis nimirum his duabus arcibus. *Pomp. Mela l.* 2. *c.* 3. Ex summa arce, quam Acrocorinthon appellant. *Plin. l.* 4. *c.* 4. Corinthus ex summa sua arce, quæ vocatur Acrocorinthus, in qua fons Pirene, diversa duo maria prospectans. *Stat.* 7. *Thebaid. v.* 106. Litora, qua summas caput Acrocorinthus in auras Tollit, & alterna geminum mare protegit umbra.

ACROLITHUS, a, um, adject. *di pietra*, ἀκρόλιθος. Si vocis vim spectes, idem est, ac in summitate lapidis politus, vel lapis summus: ab ἄκρον, summitas, & λίθος, lapis. Videtur tamen poni etiam pro lapideo. *Trebell. Poll. in* XXX. *Tyrann. c.* 32. Cujus statuam in templo Veneris adhuc videmus acrolitham, sed auratam. *Salmas.* notat, perperam in quibusdam MSS. legi *acrolicam*: Alii vero leg. *Argolicam*, hoc est Argivarum matronarum, seu heroinarum habitu vestitam, ut *Casaubon.* exponit. *Vitruv.* quoque vocem *acrolithus* habet *lib.* 2. *c.* 8. sed Græcis litteris scriptam.

ACROMA. V. Acroama.

ACRON, ōnis, m. Rex Ceninensium, qui cum ob raptas Sabinas bellum cum Romulo Romanisque suscepisset, a Romulo singulari certamine victus est: ejusque arma Jovi Feretrio dicata primum fuerunt. *Propert. lib.* 4. *eleg.* 10. *v.* 7. Tempore quo portas Ceninum Acrona petentem Victor in eversum cuspide fundis equum: Acron Herculeus Cenina ductor ab arce, &c. Al. leg. *Acronta*, ut sit *Acron, ontis*. *Herculeum* vocat, vel quia ab Hercule descendebat, vel quia maxime bellicosus, vel tandem quia Ceninenses Herculem colebant. ¶ Fuit etiam *Helenius Acron* nobilis Grammaticus, qui *Horatium*, (&, ut quidam putant etiam Persium) notis, & scholiis illustravit. Ejus ætatem definire perdifficile est. ¶ Apud *Apic. lib.* 4. *c.* 4. ubi legitur *Colas in cacabo supra acronem colocasium*, est *acron* Græca vox, ἄκρον, (quæ significat summitatem, verticem) Latina inflexione declinata: intelligit autem fortasse summum colocasii caulis verticem, & in eo emergentem multiplicem fabam, quam *Ciborium* appellari dicit *Dioscorides*. *Veget.* quoque *de re Veterin. l.* 1. *c.* 56. ponit *acronem salsum porci pinguis*, & significat trunculum suis, qui ἄκρον χοίρειος Græce dicitur.

ACRONYCTÆ stellæ, ἀκρονύκται, hoc est vespertinæ dicuntur a *Jul. Firmic. lib.* 2. *Astron. cap.* 8. quæ tunc oriuntur, cum sol occidit: ab ἀκρόνυξ, quod significat vespertinum crepusculum. Alii leg. *Achronychæ* ab ἀχρόνυχος, eod. sensu.

ACROPODIUM, ii, *base, piedestallo d' una statua*, ἀκροπόδιον, basis statuæ: ab ἄκρον, summitas, & πὲς ποδὸς, pes, quod summa pedum sustineat. *Hygin. fab.* 88. Gladium de vagina ei extraxit Pelopia, & *rediens*, in templo sub acropodio Minervæ abscondit. *Falsterus* ex conjectura exponit *extremitatem mensæ*.

ACROR, oris, m. *accidezza, amarezza*, πικρία, acor, acritas. Translate *Fulgent. in Continent. Virg. circa init.* Ego vero Chrysippi elebori rancidulo acrore postposito cum Musis aliquid blandius fabulabor.

ACROSTICHIS, ichidis, f. *acrostico*, ἀκροστιχὶς, vox Græca Græce scribenda, & usurpanda. Est autem genus carminis, in quo primæ singulorum versuum litteræ aut nomen aliquod, aut sententiam exprimunt, si a prima ad ultimam simul compositæ legantur: ab ἄκρον, summitas, caput, & στίχος, versus. Talia sunt Argumenta præfixa Plautinis fabulis, quæ plerique *Sidonio* tribuunt, in quibus primæ versuum litteræ nomen ejus fabulæ continent, cujus argumentum enarratur. v. g. argumentum Persæ quinque versibus constat, quorum primus incipit a littera P, secundus ab E, tertius ab R, quartus ab S, quintus ab A, unde *Persa* conficitur. Adde *Inscript.* apud *Fabrett. cap.* 9. *n.* 290. Tale aliquid etiam ab *Ennio* fuisse compositum, innuit *Cicero lib.* 2. *de Divin. cap.* 54. & Sibyllinos versus consimili forma exaratos. Huc reducenda sunt etiam ea, in quibus strapharum initia per totum alphabetum discurrunt, quorum exempla dabunt *Sedul.* hymno, qui incipit *A solis ortus cardine*, itemque *Venant. Fortun. carm.* 16. cujus initium est *Agnoscat omne seculum*. Verum hæc nimium exquisiti, & inutili cura confecti carminis ratio omnino abjicienda est, tanquam majestate Latinæ Poesis prorsus indigna.

ACROTA, æ, m. filius Tiberini Albæ regis, frater Remuli post quem etiam regnavit. *Ovid. Metam.* 14. *v.* 575. de quo Remulusque, feroxque Acrota sunt geniti. ¶ Hunc Historici Agrippam nominant.

ACROTERIA, orum, n. plur. *sommità, cime, punte*, ἀκρωτήρια, vox Græca, quæ significat summitates, extremitates, vertices cujuscumque rei. *Vitruvius* Latine usurpavit, & *sub fin. lib.* 3. enumeravit inter membra ea, seu ornamenta, quæ supra capitula columnarum ponuntur, ut sunt *epistylia, zophori, coronæ, tympana, fastigia, acroteria*, &c. *Baldus in Lex. Vitruv.* docet, intelligendas esse stylobatas, *piedestalletti, quadricelli*, quæ supra fastigia columnarum ponuntur, & parvas statuas sustinent. Alii intelligunt ipsas parvas statuas, seu sigilla, quæ iisdem fastigiis imponuntur, v. g. capita leonina, aut humana, item integræ imagunculæ, & alia hujusmodi ornatus gratia. *Salmas. ad Spartiani Pescenn. Nigr. c.* 12. ¶ Eodem loco *Vitruvius* cum *angularia acroteria* dixit, videtur significasse hujusmodi imagunculas, seu ornamenta in angulis fastigii posita, eaque tam alta esse jubet, quantum & tympanum medium, quod Ital. dici putamus *il frontispicio*: cum vero *mediana* appellavit, notasse creditur ea, quæ in medio ejusdem fastigii sunt collocata, quæque octava parte altiora esse debere ait, quam sunt angularia. Præterea *Id. lib.* 5. *cap.* 12. Portus naturaliter si sint positi, habeantque acroteria, sive promontoria procurrentia. *h. e.* prominentias, cornua, *punte*.

ACROTHYMIUM, ii, n. *sorta di porro*, ἀκροθύμιον. *Cels. lib.* 5. *c.* 28. *n.* 14. V. Acrochordon.

ACRUFOLIUS. V. *Acrifolius* in fine.

ACRUMÆRUMA, utensilia ampliora, *vasi utensili maggiori*, apud *Paul.* ex *Festo*, ubi alii leg. aerumæruma: Scaliger conjicit *ærumina*, vel *æramina*, *h. e.* vasa ærea majora, χαλκώματα.

ACTA, æ, f. *lido*, *o riva del mare*, ἀκτή, litus maris, vel secessus in litore. Vox Græca, sed quam usus in Latinum sermonem invexit. In sexto casu singulari. *Nepot in Agesil. cap.* 8. Cum annorum actoginta subsidio Thaco in Ægyptum ivisset, & in acta cum suis accubuisset sine ullo tecto. *Cic. Verr. 7. c.* 25. In acta cum mulieribus jacebat ebrius. Et *cap.* 31. Uxorem ejus tot in acta dies secum habere. ¶ Plerique Lexicographi docent, hac voce significari litoris secessum amœnum, & deliciarum causa excultum: sed non probant. *Virg.* 5. *Æn. v.* 613. At procul in sola secretæ Troades acta Amissum Anchisen flebant.

ACTA, orum, n. plur. *azioni*, *fatti*, τὰ πραχθέντα, res gestæ, actiones, actus. *Ovid.* 1. *Trist. eleg.* 2. *v.*97. Si tamen acta Deos nunquam mortalia fallunt. *Id.* 2. *de art. aman. v.* 572. Cognita Vulcano conjugis acta suæ. *Tacit. de German.* c. 34. Sanctius, & reverentius visum, de actis Deorum credere, quam scire. ¶ Sæpissime dicuntur de magnorum virorum præclare gestis, *grandi imprese*. *Ovid.* 2. *Trist. v.* 335. Divitis ingenii est immania Cæsaris acta Condere. *Id. Heroid. ep.* 8. *v.* 43. Ille licet patriis sine fine superbiat actis. *Stat.* 2. *Theb. v.* 706. Ingentia acta recensere. ¶ Item de rebus publice gestis a Senatu, a Magistratibus, ab Imperatoribus, & significant tum leges, decreta, & jussa, tum ea omnia, quæ ad rem publicam pertinentia quocumque modo ab iis aguntur, *atti*, *cose fatte*, πράγματα, *Sueton. in Cæs. cap.* 19. Pompejum offensum Patribus, quod Mithridate rege victo cunctantius confirmarentur acta sua. *Cic. pro Dom. c.*31. Ut acta tui præclari tribunatus hominis dignitate cohonestes. *Id. Phil.* 1. *c.* 7. An in commentariolis, & chirographis, & libellis se uno auctore prolatis, acta Cæsaris firma erunt; quæ ille in æs incidit, in quo populi jussa, perpetuasque leges esse voluit, pro nihilo habebuntur? (Lege integrum illud caput, & deinceps aliquot, ubi multa de actis.) *Id. ibid.* Acta Cæsaris servare. Et *c.*8. Acta Cæsaris dissolvere. *Id. de Provin. Consul. c.*19. Acta Cæsaris irrita esse. *Sueton. in Claud. c.* 11. Caii acta omnia rescidit. *Id. in Cæs. c.*23. Acta anni. Et *cap.*37. Acta belli. *Id. in Tiber. c.* 67. In acta alicujus jurare. *quod fiebat quoties alicujus acta tam sancta habebantur, ut Numinis instar essent.* ¶ In singulari num. *Cic. cit. Phil.* 1. *cap.* 7. Quid est quod tam proprie dici possit actum ejus, qui in republ. cum imperio versatus sit, quam lex? ¶ *Acta forensia* sunt causæ, & lites, *atti forensi*. *Auctor Paneg. ad Pison. v.* 34. Armorumque decus præcede forensibus actis. *Scævola Digest. lib.* 26. *tit.* 8. *leg.* 21. Inter quem & creditorem acta facta sunt apud procuratorem Cæsaris. *Et mox.* An secundum hæc acta adolescens bonis patris abstentus sit. ¶ *Acta publica*, & *Acta* absolute sunt etiam commentarii, in quibus acta populi, senatus, &c. perscribebantur ad memoriam posterorum, *Atti pubblici*. ὑπομνήματα, ἀπογραφαί. In Actis populi continebantur res, rationesque populi, judicia, supplicia, comitia, ædificia, nativitates, & mortes, matrimonia, & similia his. In Actis Senatus erat perscriptum quidquid in Senatu agebatur, decernebaturque. *Sueton. in Cæs. c.*20. Primus omnium instituit, ut tam senatus, quam populi diurna acta conficerentur, & publicarentur. *Id. in Tiber. c.* 5. Natus est XVI. Kal. Decembr. Sic enim in fastos, Actaque publica relatum est. *Id. in Calig. c.* 8. Ego in Actis Antii invenio editum. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 24. Et quos tum Claudius terminos posuerit, facile cognitu, & publicis actis perscriptum. *Plin. in Paneg. c.* 75. In publica acta mittere. (Sic *Senec. l.* 2. *de benef. c.* 10. Beneficium in acta non mitto. *h. e.* non divulgo. *Juvenal. sat.* 2. *v.* 136. In acta referre. *Tacit. Ann.* 5. *c.* 4. Acta patrum componere. *h. e.* perscribere. *Spartian. in Adrian. c.* 3. Acta Senatus curare. ¶ Differunt *Acta* ab *Annalibus*, & *Fastis*: ab *Annalibus* quidem, quia in his res tantum maximæ, & illustres memoriæ mandantur: in *Actis* vero res minoris momenti, ut aperte docet *Tacit. Annal.* 13. *c.* 31. a *Fastis* etiam propter eandem rationem, & quia hi continent ea, quæ ad Consules Dictatoresque pertinent, item bella, victorias, triumphos, præterea fastos, nefastosque dies, sacra, ludos, ferias: quorum nihil tale in Acta referebatur. ¶ Præterea *Acta* sunt tabulæ, in quibus acta forensia litium, causarumque perscripta sunt, *atti*, *protocollo*, *processo*. *Paul. Digest. lib.* 42. *tit.* 1. *leg.* 45. Acta circumducere. *h. e.* delere. Et *leg.* 46. Actorum verba emendare. *Id. lib.* 49. *tit.* 14. *leg.* 45. Actorum exempla. *copia del processo*. Et *paulo post*. Actorum recitatio. *Ulpian. lib.* 27. *tit.* 7. *leg.* 4. Referre in acta publica nomen alicujus. ¶ Fuere etiam *Acta militaria*, quibus continebantur ea, quæ in militia gerebantur. *Veget. lib.* 2. *de re milit. cap.* 19. Totius enim legionis ratio, sive obsequiorum, sive militarium numerorum, sive pecuniæ quotidie adscribitur actis. ¶ *Ab actis* dicitur is, qui Actorum publicorum conficiendorum curam habet, *attuario*. *Inscript. apud Gruter. pag.* 389. *n.* 6. Ti. Claud. Quir. Frontino ab Actis Senatus. *Ibid. pag.* 445. *n.* 10. C. Oppio C. F. Vel. Basso ab Actis Fori.

ACTÆA, æ, f. herba gravi foliorum odore, caulibus asperis geniculatis, semine nigro, ut ederæ, baccis mollibus: nascitur in opacis, & asperis, aquosisque. Ita *Plin. lib.* 27. *cap.* 7.

ACTÆON, ŏnis, *Atteone*, Ἀκταίων, ονος, filius Aristæi, & Autonoes Cadmi filiæ, nobilis venator, qui cum imprudens Dianam nudam cum Nymphis in silva lavantem vidisset, ab ea in cervum mutatus est, & a suis canibus discerptus. Fabulam narrant *Ovid. Metam.* 3. *a vers.* 138. & *Hygin. fab.* 180. qui addit voluisse Dianam violare. Subest fabulæ vera historia. Dicitur enim Actæon studiosissimus fuisse venationis, adeo ut in canes quamplurimos pascendos patrimonium omne absumpserit teste *Fulgent. lib.* 3. *Mythol. cap.* 3. Quod autem Actæon vere cornua habuerit (non defuere enim, qui homines cum veris cornibus aliquando editos fuisse, affirmarent) fabulosum jure ac merito, *Plin. l.* 11. *c.* 37. *circa princip.* censet. *Ovid. loc. cit. v.* 230. Actæon ego sum, dominum cognoscite vestrum. Et *v.* 243. Ignari instigant, oculisque Actæona quærunt. *Actæona* accusativus est Græcæ terminationis, a Poetis sæpissime usurpatæ, pro *Actæonem*. Et *v.* 720. moveant animos Actæonis umbræ.

ACTÆUS, a, um, adject. *Ateniese*, Ἀκταῖος, Atheniensis, ab *Acte*, de qua V. infra, vel ab Actæo primo Atticæ rege. *Ovid. Heroid. epist.* 2. *v.*6. Nec vehit Actæas Sithonis unda rates. Et *epist.* 18. *v.* 42. Actæi ignes. *h. e.* amores Boreæ in Orithyiam puellam Atheniensem. *Id. Metam.* 1. *v.* 313. Actæa arva. *Colum. lib.* 10. *v.* 386. Actæum mel Hymetti. *Stat.* 4. *Thebaid. v.* 453. imbres Actæi. *h. e.* sparsio mellis. *Id. l.* 5. *silv.* 2. *v.*128. Actæa virgo. *h. e.* Minerva Athenarum Dea. ¶ Ponitur etiam pro litoreo, *littorale*: ab acta, ἀκτή, litus. *Virg. Ecl.* 2. *v.* 24. Amphion Dircæus in Actæo Aracyntho. *Servius* ad hunc locum, Aracynthos, inquit, mons est Thebanus: unde *Actæo*, litorali debemus accipere: quamquam alii pro Atheniensi accipiant, ut ostendatur rusticæ simplicitatis in Corydone pastore ibi loquente imperitia.

ACTARĬUS, ii, m. idem ac *Actuarius*. Probatur hæc vox quadam Inscriptione *apud Gruter. pag.* 260. *n.* 1. scripta temporibus M. Aurelii Antonini Pii, his verbis: *In hic Actarius Leg.* VII. *Gem. Ant. P. Fel.* &c. ubi significatur scriptor Actorum militarium. *Velius* quoque *Longus de Orthograph.* docet, *Actarios* dici scriptores Actorum.

ACTE, es, f. *il paese d' Atene*, Ἀκτή, regio Atticæ ita quondam appellata, quia maxima ejus pars in litore posita est. litus autem ἀκτὴ Græce dicitur. *Plin. l.* 4. *c.* 7. In Græcia prima Attica, antiquitus Acte vocata. Adde *Gell. l.* 14. *c.* 6. ¶ Est etiam hoc nomine frutex quidam, quem nonnulli ebulum esse putant, *sorta di sambuco*, ἀκτῆ ἀγρία. Ejus radicem in vino maceratam prodesse hydropicis, scribit *Plin. l.* 26. *c.* 11.

ACTIĂCUS, a, um, adject. ad Actium promontorium, & urbem pertinens, apud quam Augustus Cæsar ingenti navali prœlio Antonium, & Cleopatram fudit, fugavitque. *Vellej. l.* 2. *c.* 86. Actiacum bellum. *Sueton. in Augusto cap.* 18. Actiaca victoria. *Plin. l.*7. *c.* 45. Solicitudo Martis Actiaci. *h. e.* prœlii apud Actium habiti. *Ovid. Heroid. ep.* 15. *v.* 185. Cur tamen Actiacas miseram me mittis ad oras. *Alii leg.* undas. Hoc loco quidam Lexicographi *Actiacas* exponunt Athenienses ab *Acte*, quæ vox Atticam significat: sed falluntur, ut locum legenti patebit. *Sueton. in Tiber. c.* 6. Actiaci ludi. *h. e.* quos Augustus in honorem Apollinis dicavit. Nam Actiacus etiam dictus Apollo, quia apud Actium templum habuit, quod Augustus ob victoriam reportatam amplificavit, ludosque Quinquennales in ejus honorem constituit, ut *Sueton. in August. c.* 18. narrat. *Ovid.* 13. *Metam. v.* 589. Actiaco quæ nunc sub Apolline nota. *Id.* 1. *Fast. v.* 711. Actiacæ frondes. *h. e.* laurea Apollini sacra.

ACTIĀNUS, a, um, adjectivum ab Actio deductum, idem quod *Actiacus*, ut *Actianas legiones* apud *Cicer. ad Attic. l.* 7. *ep.* 15. hoc est quæ Actii hiemaverant, vel militabant. Alii leg. *Atinianas*, & *Lipsius Appianas Centur.* 2. *ad Belg. ep.* 16. V. Alii denique *Arianas*.

ACTĬAS, adis, adject. femin. *donna Ateniese*, mulier Atheniensis. Athenarum regio, quæ Attica dicitur, appellata est etiam *Acte*, Græce Ἀκτή, a quo fit Ἀκτιος, & Ἀκτιάς, ἀδος. *Virg.* 4. *Georg. v.* 463. Atque Getæ, atque Hebrus, atque Actias Orithyia. ¶ Item ad Actium promontorium pertinens, ut *Actias Cleopatra* apud *Stat. lib.* 3. *silv.* 2. *v.* 120. *h. e.* ab Augusto ad Actium una cum M. Antonio navali pugna devicta.

ACTĬO, onis, f. *azione*, *operazione*, πρᾶξις, generatim accipitur pro omni operatione, atque actu: ab *actus* verbi *ago*. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 37. Non modo deos spoliat motu & actione divina, sed etiam homines inertes efficit. Et *l.* 2. *c.* 22. Actiones appetitionibus consentaneæ. *Id.* 1. *Offic. c.* 5. Ad eas res parandas, tuendasque, quibus actio vitæ continetur. *h. e.* vita, quæ in actione consistit. *vita attiva*. Et *l.* 2. *c.* 1. Actiones suas scriptis mandare. *Senec. epist.* 95. Actiones honestæ. ¶ *Actio gratiarum* est *rendimento di grazie*. *Cic. Fam.* 10. *ep.* 19. Quamquam gratiarum actionem a te non desiderabam. ¶ Sumitur etiam pro tractatione, procuratione, negotio, *negozio*, *maneggio*. *Cic.* 9. *ad Attic. ep.* 9. Discessu enim consulum actio de pace sublata est. *Id. Offic.* 1. *c.* 39. Suscipere actionem aliquam. ¶ *Actiones tribunorum* dicuntur ea omnia, quibus tribuni cum populo agunt. *Liv. l.* 5. *c.* 11. & 24. ¶ Est etiam Oratorium verbum, & significat vocem, & motum corporis arte temperatum ab Oratore in dicendo, *voce*, *e gesto dell' Oratore*, *azione*: quæ etiam *pronunciatio* dicitur, ὑπόκρισις. *Cic. in Orat. c.* 17. Est enim actio quasi corporis quædam eloquentia, cum constet e voce, atque motu. *Id. de clar. Orat. c.* 38. Demosthenem ferunt ei, qui quæsivisset, quid primum esset in dicendo, actionem; quid secundum, idem; & idem tertium respondisse. *Id.* 2. *de Orat. c.* 17. Accedat oportet actio varia, vehemens, plena animi, plena spiritus, plena doloris, plena veritatis. *Id. in Orat. c.* 25. Accedit actio non tragica, nec scenæ, sed modica jactatione corporis, vultu tamen multa conficiens: non hoc, quo dicuntur os ducere, sed illo, quo significant ingenue, quo sensu quidque pronuntient. ¶ Præterea ponitur pro ipsa administratione causæ, atque adeo pro ipsa oratione, quam habet Orator, præsertim si accusatoria sit, *accusa*, γραφή, δίκη. Hinc suas in Verrem orationes Cicero *actiones* appellavit. *Id. Attic. l.* 14. *ep.* 20. Dolabellæ & prima illi actio, & hæc contra Antonium concio mihi profecisse permultum videtur

Sueton.

Sueton. in Calig. c. 53. Solebat etiam prosperis oratorum actionibus rescribere. h. e. oratorum orationibus, quibus cum aliquem peragere illis feliciter contigisset, contraria scribere. ¶ A JCtis usurpatur pro jure persequendi in judicio, quod sibi debetur, ut definit Celsus Digest. lib. 44. tit. 7. leg. 50. Hinc actio injuriarum, qua quis injurias sibi illatas judicio persequitur: actio furti, qua res furto ablatas judicio repetit: actio de arboribus succisis est in eum qui alienas arbores succiderit. Sed innumera sunt actionum genera apud JCtos, quorum est singula hujusmodi complecti, & exponere. Vide Lexica Hotomani, Brissonii, & Pitisci. Generatim vero sumitur pro quavis quæstione, lite, judicio forensi, lite, causa, atto giudiciario. Cic. Phil. 9. c. 5. Neque constituere litium actiones malebat, quam controversias tollere. Id. pro Cæcin. c. 11. Hanc puto me habere actionem, ut per interdictum, meum jus teneam, atque injuriam tuam persequar. Id. ibid. c. 19. Actio est in actorem præsentem his verbis, &c. Id. 4. Verr. c. 27. Dare alicui actionem alicujus rei. h. e. dare alicui potestatem agendi in judicio de re aliqua: quod est Prætoris, aut Judicis. Id. ibid. c. 25. Actionem postulare. dimandar giudizio. Id. Divin. in Verr. c. 5. Civili actione aliquid repetere. dimandare per via di lite. Et pro Mur. c. 9. Actionem instituere. piantare una lite. Id. pro Mil. c. 14. Actionem alicui intendere. intimare lite. Quintil. l. 3. c. 6. Actio competit in aliquem. h. e. potest aliquis in judicium vocari. Dictare actionem. V. Dicto. Paul. lib. 15. tit. 1. leg. 52. in f. Inferre actionem cum aliquo. litigare con alcuno, judicio cum aliquo experiri. Sueton. in Claud. c. 14. Restituere actionem iis, qui formula exciderunt. dar facoltà di trattar di nuovo la causa. Ulpian. lib. 3. tit. 3. leg. 39. Agere actione aliqua. trattar qualche lite. Id. lib. 7. tit. 6. leg. 5. circa med. In his actionibus, quæ de usufructu aguntur. Sallust. in fragm. 2. histor. apud Arusian. Mess. veter. Grammatic. Actione desistere. lasciar di litigare. ¶ Denique actio ponitur pro formula, seu ratione agendi in judicio, seu litis exercendæ, ordine delle cause, formola di litigare. Cic. 1. de Orat. c. 41. Veteres illi, qui huic scientiæ (juris) præfuerunt, pervulgari artem suam noluerunt: deinde postquam est editum, expositis a Cn. Flavio primum actionibus, &c. Adde Attic. l. 6. ep. 1.

ACTIOSUS, a, um, adject. ut Actiosæ mulieres, quod bis habet Plaut. apud Varr. lib. 6. de L. L. cap. 3. ad fin. ubi Varro ab agendo dictas esse actiosas monet. Alii tamen aliter leg.

ACTITO, as, a. 1. trattare spesso, frequentativum ab ago, is. Cic. de clar. Orat. c. 70. M. Pomidius municeps noster multas privatas causas actitavit. Tacit. 3. Hist. c. 62. Actitare mimos.

ACTIVE, adverb. attivamente, activo modo, ἐνεργητικῶς, & dicitur de verbis, quæ activo modo usurpantur. Priscian. lib. 8. pag. 794. & 799. Putschii.

ACTIUM, ii, n. Capo Figalo, Ἄκτιον, prom. cum urbe Epiri, ad os sinus Ambracii, contra Nicopolim urbem proximam vix M. P. distantem, a Buthroto, & Corcyra 50. in Mer. Leucadem versus 30. Olim clarum fuit templo Apollinis. Hic Augustus devicit navali prælio Antonium, & Cleopatram, & procul M. P. urbem condidit, quam Nicopolim a victoria nominavit. Plin. l. 4. c. 1. & Sueton. in Aug. c. 18.

ACTIUNCULA, æ, f. picciola, e breve orazione, diminut. ab actio, sumitur pro brevi oratione, vel accusatione. Plin. lib. 9. epist. 15. Retracto actiunculas quasdam.

ACTIUS, a, um, adject. Ἄκτιος, ad Actium promontorium, & urbem pertinens. Virg. 3. Æn. v. 280. Actia litora. Id. Æn. 8. v. 675. Actia bella. h. e. quæ Augustus cum Antonio gessit apud Actium. Lege ibi in Virg. quæ sequuntur. Propert. lib. 4. eleg. 6. v. 67. Actius Phœbus. h. e. qui magnifico templo ab Augusto amplificato apud Actium colebatur: quique & Actius absolute dicitur ab Albinovano eleg. 2. v. 51. Actius ipse lyram plectro percussit eburno.

ACTIUS, nomen viri proprium. V. Accius.

ACTIVUS, a, um, adject. attivo, che opera, pratico, ἐνεργητικὸς, πρακτικὸς qui agit, seu in actione consistit, & opponitur contemplativo, qui solam rerum meditationem importat sine actione. Senec. epist. 95. Philosophiam autem & contemplativa est, & activa: spectat, simulque agit. Quintil. l. 3. c. 5. Hi thesim a causa sic distinguunt, ut illa sit spectativæ partis, hæc activæ. ¶ Activa verba dicuntur a Grammaticis, quæ actionem important, ut amo, verbero, doceo. Charis. l. 2. pag. 138. Putsch. Diomed. lib. 1. pag. 326. & Priscian. lib. 8. pag. 786.

ACTOR, oris, m. qui agit. Stat. 2. Achill. v. 419. flexæ Balearicus actor habenæ. h. e. fundam in gyrum agens, antequam lapidem jaciat. ¶ Item qui pecus agit. Afferuntur loca ex Ovid. Heroid. ep. 1. v. 95. & Fast. 1. v. 547. sed utrumque incertæ lectionis. ¶ Item operatore, facitore, ὁ πράττων, qui facit. Cic. pro Sext. c. 28. Dux, auctor, actor rerum illarum fuit. Valer. Max. l. 8. c. 12. Suæ artis actor. ¶ Sæpe dicitur de eo, qui fabulas agit, comico. Horat. l. 2. ep. 1. v. 205. actor Cum stetit in scena, concurrit dextera lævæ. Cic. 1. de Orat. c. 26. Sicut in foro non bonos oratores, ita in theatro actores malos perpeti. Et c. 28. Gestus summorum actorum. Id. 2. de Orat. c. 47. Actor alienæ personæ. ¶ Item de eo, qui causas agit. Quintil. l. 6. c. 1. Quæ enim est actoris infantia, qui &c? Cic. in Bruto c. 89. in fin. Moloni Rhodio & actori summo causarum, & magistro. ¶ Item de eo, qui alterum ad judicium provocat, attore: cui competit causæ probandæ onus, sive accuset aliquem, sive aliud quidpiam in judicio postulet. Ulpian. Digest. lib. 40 tit. 12. leg. 7. sub fin. Is qui dominum se dicit, actoris partes sustinebit, & necesse habebit servum suum probare. Cic. in Partit. c. 32. Sed accusatorem pro omni actore, & petitore appello. ¶ Item de eo, qui alienas res, rationesque curat, & administrat, economo, fattore, procuratore, agente, διοικητὴς, πραγματευτής. Erat autem hic plerumque e servorum numero, honestiore tamen præ ceteris loco, & gradu. Ulpian. l. 30. leg. 37. Qui rescripserunt, homine legato, actorem non posse eligi. Columell. l. 1. c. 7. Ita fit, ut & actor, & familia peccent, & ager sæpius infametur. Plin. l. 3. ep. 19. Non minus utile, quam voluptuosum posse utraque eadem opera, eodem viatico invisere, sub eodem procuratore, ac pene iisdem actoribus habere. Actor hoc, & Columellæ loco pro villico ponitur. Tametsi differunt inter se actor, & villicus, ut aperte colligitur ex Scævola Digest. l. 33. tit. 7. leg. 20. ubi utrumque inter instructi fundi officia enumerat. Differunt autem in eo, quod villicus servis rusticis præest, operasque, & alia ad agrum colendum curat: actor pecunias maxime, & fundi reditus administrat. Scævola loc. cit. Prædia, ut instructa sunt, cum dotibus, & reliquis colonorum, & villicorum mancipiis, & pecore omni legavit, & cum peculiis, & actore, &c. Actor præterea urbanus etiam est: villicus ruri tantum degit, ut ibid. paulo post innuitur. Actores ruri degentes dicuntur etiam actores prædiorum, & fundorum. Scævola lib. 34. tit. 4. leg. 31. & sæpius in Cod. ¶ Actor summarum pecuniam tantum, & ejus rationes tractabat: in quo nihil fortasse a dispensatore differt Sueton. in Domit. c. 11. Actorem summarum, pridie quam cruci suffigeret, in cubiculum vocavit, &c. ¶ Actor rerum rebus omnibus domini curandis præerat. De eo mentio fit a Paulo lib. 1. tit. 17. leg. ult. ¶ Actor publicus erat servus, seu libertus publicus, qui rem Principis curabat. Tacit. Ann. 2. c. 30. Novi juris repertor Tiberius, mancipari singulos actori publico jubet. Adde lib. 3. c. 67. ¶ Actor differt a procuratore, quod actor sine jurisdictione erat, & quod procuratori ipsi subjiciebatur: quamquam hoc discrimen non est perpetuum. Plin. in Paneg. c. 36. Dicitur actori, atque adeo procuratori tuo, in jus veni. Adde eund. lib. 3. ep. 19. cujus verba modo retulimus. ¶ Actores Municipiorum, Civitatum, Collegiorum, & similium corporum erant liberi homines, qui eorum causas, lites movendas, excipiendasque suscipiebant. Hi & syndici dicti sunt. Ulpian. lib. 37. tit. 1. leg. 3. A municipibus, & societatibus, & decuriis, & corporibus bonorum possessio agnosci potest: proinde sive actor eorum nomine admittat, sive quis alius, &c. Caius lib. 3. tit. 4. leg. 1. Quibus permissum est corpus habere collegii, societatis, sive cujuscumque alterius nomine, eorum proprium est, ad exemplum reipublicæ, habere res communes, arcam communem, & actorem, sive syndicum, per quem tanquam in rempublicam, quod communiter agi, fierique oporteat, agatur, fiat. Ulpian. ibid. tit. 3. leg. 74. Actor civitatis.

ACTORIDES, æ, m. Patroclus Actoris nepos, Ἀκτορίδης. Actor enim ex Ægina, quam ei Jupiter a se vitiatam uxorem dederat Menœtium genuit: Menœtius pater Patrocli fuit. Alii dicunt Actorem Patrocli patrem fuisse: sed Servius in 1. Æn. v. 100. Menœtium facit. Ovid. 1. Trist. eleg. 9. v. 29. Quæ fuit Actoridæ cum magno semper Achille, Laudari solita est Hectoris ore fides. ¶ Erithus quoque unus ex comitibus Phinei, qui a Perseo occisus est ingentis crateris ictu, Actorides dicitur ab eodem Ovid. 5. Metam. v. 79. Hic fortasse Actoris filius fuit, sive illius, de quo diximus, sive alterius cujuspiam. V. Catalogum Argonautarum præfixum editioni Valerii Flacci Burmannianæ.

ACTORIUS, a, um, adject. attivo, πρακτικὸς, activus, ad agendum aptus. Tertull. de Anim. cap. 14. Non enim membra sunt substantiæ animalis, sed ingenia, ut motorium, ut actorium, ut cogitatorium.

ACTRIX, icis, f. attrice, quæ actionem in judicio intendit, vel accusans, vel aliquid postulans. Impp. Constantin. & Licin. lib. 7. Cod. tit. 16. leg. penult. Jubemus, omnes epistolas actricis, quas ad Ælium fecerat, inanes, ac vacuas esse. ¶ Actrix est etiam inter officia domus Augustæ. Inscript. apud Murator. pag. 913. n. 6. Prastina Maximins actrix C. domus. h. e. Cæsareæ domus. V. Actor.

ACTUALIS, le, adject. attivo, operante, πρακτικὸς, activus, actuosus. Macrob. lib. 2. in somn. Scipion. c. ult. Hic a feriatis remotus, eminet tamen actualium vigore virtutum. Actualibus opponit ibidem otiosas, quæ in sola contemplatione versantur. Isid. lib. 2. Orig. c. 24. Philosophia dividitur in duas partes, prima in spectativam, secunda in actualem. ¶ Actualia nomina dicuntur ab eodem lib. 1. cap. 6. quæ ab actu descendunt, hoc est actum significant, ut rex, dux, cursor, quæ actum notant regendi, ducendi, currendi.

ACTUARIOLUM, li, n. barchetta velote, ἀκάτιον, parva navis actuaria. Cic. 16. Attic. ep. 3. Hæc ego conscendens e Pompejano tribus actuariolis decem scalmis. Adde ibid. lib. 10. ep. 11. V. vocem sequent.

ACTUARIUS, a, um, adject. agile, leggero, agilis, levis, qui facile agi, & impelli potest. Actuaria navis, quæ mole parva cito agi facile potest: ideoque humilior ceteris est, & tum velis, tum remis instruitur. Italice fortasse dici posset fregata, aut brigantino, aut galea sottile. Cæs. lib. 5. B. Gall. c. 1. Has omnes (naves) actuarias imperat fieri: quam ad rem humilitas multum adjuvat. Liv. l. 25. c. 30. in hoc tumultu actuariæ naves instructæ jam ante, circumvectæque armatos exponunt. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 27. Actuaria navigia. Adde Sallust. in fragm. & Sisenn. apud Non. c. 13. n. 9. ¶ Dicitur etiam actuaria, absolute, subaudito nomine navis, vel actuarium, subaudito navigium. Cic. Attic. l. 5. ep. 9. Actuariis autem minutis Patras accedere sine impedimentis, non satis visum est decorum. Gell. l. 10. c. 25. Navium autem appellationes hæ

hæ sunt, celoces, lembi, actuariæ, &c. ¶ Actuarii limites in re Agraria sunt, qui post Decumanos, & Cardines (quæ sunt limitum majorum nomina) maximi sunt, per quos iter populo debetur sicut per viam publicam. Latitudinem fere habent pedum duodecim: sed si per viam aliquam militarem agantur, latiores etiam esse solent. Dicti esse videntur *Actuarii*, vel quia primi post Decumanos, & Cardines acti, seu designati sunt; vel quia per eos non solum iter, sed etiam *actus* est, hoc est via vehiculum capiens. *Hygin. de limitib. constit. pag.* 151. *Goesii*. Actuarius limes est, qui primus actus est, & ab eo quintus quisque, &c. ¶ *Actuariis* limitibus respondent ex altera parte & veluti contrarii sunt *linearii*, vel *lineales*, qui angustiores multo sunt, & mensuræ tantum uniuscujusque agri disterminandæ causa constituti. Hi *subruncivi* etiam appellantur. *Id. ibid. pag.* 152.

ACTUARIUS, ii, m. *notajo pubblico*, *scrivano*, γραφεὺς, ὑπομνηματογράφος, scriba, notarius, qui acta perscribit. Varia sunt actuariorum genera pro varia temporum ratione. Nam primo Actuarii dicti sunt *notarii*, qui brevioribus, & compendiariis notis usi citissime verba dictantis, aut dicentis excipiebant. *Sueton. in Cæs. cap.* 55. Orationes aliquas reliquit, inter quas temere quædam feruntur, ut pro Q. Metello; quam non immerito Augustus existimat magis ab Actuariis exceptam, male subsequentibus verba dicentis, quam ab ipso editam. *Senec. ep.* 33. Multum viva vox facit: non quidem hæc, quæ alienis verbis commodatur, & actuarii vice fungitur. *h. e.* tantummodo ab aliis dicta profert, nihil de suo addit: quemadmodum *actuarius* tantummodo scribit ab aliis dictata. ¶ *Actuarios* etiam dictos fuisse, qui publica Senatus, aut populi *Acta* perscriberent, & de his commentarios conficerent, asserunt plerique Eruditi: sed hujus rei Latinus scriptor, qui meminerit, adhuc desideratur: nisi forte de his intelligendum est, quod dicitur in *Cod. lib.* 12. *tit.* 50. *leg.* 7. ubi nominantur *Actuarii urbis Constantinopolitanæ, & aliarum quarumcumque Curialium Civitatum*, quos tamen rectius ad militiam pertinuisse, dicendum est. Fuere enim postea & *militiæ Actuarii*, qui acta belli exscribebant, rationesque militum, annonam a susceptoribus accipiebant, iisque pittacia dabant, in quibus continebatur quantum a susceptoribus accepissent, & militibus erogassent, videnturque fuisse ministri Quæstorum militarium. *Sex. Aurel. Vict. de Cæsarib. cap.* 33. Tantum Actuariorum in exercitu factiones vigent: genus hominum, præsertim hac tempestate, nequam, venale, &c. annonæ dominans, prudens in tempore his largiendi, quorum vecordia, damnoque opes contraxerit. Adde *Ammian. lib.* 20. *cap.* 5. (*al.* 12.) & in *Cod. lib.* 12. *tit.* 38. *leg.* 5. & 16. & *tit.* 50. *non semel*. ¶ Hos & *Actarios* dictos fuisse, colligitur ex quadam Inscriptione. V. *Actarius*. ¶ Actuarium, qui acta privati domini, & rationes villaticas perscribit, habes apud *Petron. in fragm. Tragur. c.* 53. *Burm.*

ACTUM, i, n. V. in *Acta*, *orum*.

ACTUM EST, & Acta res est, *non v' è più speranza: ella è spedita*, πέπρακται, modus dicendi, qui in malam semper partem usurpatur, in desperata re: ductum, ut docet *Donat. ad Terent. Andr.* 3. 1. 7. a jure civili, in quo cavetur, ne quis rem actam apud Judices repetat. *Plaut. Pseud.* 1. 1. 63. Actum hodie est de me. *io son perduto*. *Liv. l.* 1. *c.* 47. Novitate, ac miraculo attoniti, & jam de Servio actum rati. *Terent. Heaut.* 3. 3. 3. Acta hæc res est: perii. *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 25. Actum jam de isto est: alia magis quæro.

ACTUOSE, adverb. *con attività*, *attivamente*, πρακτικῶς, cui contrarium est *remisse*. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 26. Quam leniter! quam remisse! quam non actuose!

ACTUOSUS, a, um, adject. *attivo*, *attuoso*, *operante*, activus, ab agendo non cessans, πρακτικός. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 40. Virtus actuosa, & deus vester nihil agens: expers virtutis igitur. *Senec. epist.* 39. Noster animus in motu est, eo mobilior, & actuosior, quo vehementior fuerit. *Id. de Tranquill. c.* 3. *a med.* Optimum miscere otium rebus, quoties actuosa vita impedimentis fortuitis prohibetur. ¶ *Actuosi* etiam dicuntur histriones, & saltatores, quorum tota ars, & solertia in actu, seu motu corporis versatur. *Paul. ex Festo:* Actus modo significat motum corporis, ut histrionum, & saltatorum, qui etiam ex hoc ipso actuosi dicuntur. ¶ *Actuosa* etiam *scena* dicta est a *Donato*, in qua histrioni valde est laborandum.

ACTUS, us, m. *strada da carri fra campi*, semita inter agros ducta, qua armenta, & vehicula agi, hoc est duci possunt. Est enim hæc prima, & naturalis notio verbi *Ago*. Differt ab *itinere* inter agros posito, quia *iter* est, quo quis pedes, vel eques commeare potest: *actus* vero ubi & vehiculum. Ita *Modestin. Dig. lib.* 8. *tit.* 3. *leg.* 12. Sed vide quæ dicentur in *Via*. ¶ Accipitur etiam pro jure, quod quis habet vehiculum agendi per vicinos agros: & est genus quoddam servitutis in prædiis rusticis. *Ulpian. ibid. leg.* 1. Actus est jus agendi vel jumentum, vel vehiculum: ita qui iter habet, actum non habet: qui actum habet, & iter habet. *Cic. pro Cæcin. c.* 26. Aquæductus, haustus, iter, actus. ¶ Item *actus* est spatium, seu modus agri, *misura di campi:* & quidem triplex: minimus, quadratus, & duplicatus. *Actus minimus* continet latitudinis pedes quatuor, longitudinis centum & viginti. *Actus quadratus* centum viginti pedibus quaquaversum protenditur. *Actus duplicatus* ducentos quadraginta pedes habet. Dictus est *actus*, quia, ut ait *Plin. l.* 18. *c.* 3. in eo boves aguntur, cum aratur, uno impetu justo. *Varr. lib.* 4. *de L. L. c.* 4. & *lib.* 1. *R. R. c.* 10. *Plin. loc. cit. Columell. l.* 5. *c.* 1. & *Fest.* in voce *Actus*. Sunt qui aliter eas mensuras definiunt, ut *Isidor. lib.* 15. *Orig. cap.* 15. ¶ Est etiam idem quod actio, *azione*, *atto*, πρᾶξις. *Cic.* 1. *de leg. c.* 11. Non solum in rectis, sed etiam in pravis actibus, insignis est humani generis dissimilitudo. *Justin. l.* 31. *c.* 2. Senatus ad speculandos actus Annibalis legatum in Africam mittit. *Quintil. l.* 11. *c.* 1. In ceteris actibus vitæ. *Lucan. l.* 8. *v.* 807. Adde actus tantos, &c. *imprese sì grandi*. *Claudian. l.* 1. *in Ruf. v.* 284. Actus Herculei. ¶ Item cursus, impetus, impulsus. *Virg. Æn.* 12. *v.* 687. Fertur in abruptum magno mons improbus actu. *Lucan. l.* 9. *v.* 471. Pilaque contorsit violento spiritus actu. *Lucret. l.* 3. *v.* 194. Mellis pigri latices, & cunctantior actus. ¶ Sæpe sumitur pro munere, officio, administratione, dispensatione, *maneggio*, *amministrazione*, *carica*, πραγματεία. *Trajan. ad Plin. l.* 10. *ep.* 37. Cum ad pristinum actum reversus fuerit, sufficient ei, &c. *Vopisc. in Caro cap.* 6. Felix esset nostra respublica, si, qualis est Carus, plures haberem in actibus collocatos. ¶ Et speciatim dicitur de administratione censuum, ac rationum, *economia*. *Martian. Digest. lib.* 39. *tit.* 4. *leg.* 16. Actum gerere. *h. e.* actorem esse. *Scævola lib.* 40. *tit.* 5. *leg.* 41. Actum alicujus agere. Sic *Ulpian. lib.* 47. *tit.* 4. *leg.* 1. Actum administrare. Et *Callistrat. lib.* 50. *tit.* 6. *leg.* 5. In actu esse. *Ulpian. lib.* 26. *tit.* 7. *leg.* 18. Actus sui rationem reddere. ¶ Interdum idem est ac negotium, res gerenda, *negozio*, *faccenda*, πρᾶγμα. *Sueton. in Aug. c.* 78. A cœna lucubratoriam se in lecticulam recipiebat. Ibi donec residua diurni actus conficeret ad multam noctem permanebat. *il restante delle giornali faccende*. *Senec. ep.* 8. Ubi illa præcepta, quæ jubent in actu mori? *morire operando*. *Quintil. l.* 10. *c.* 1. Attrita quotidiano actu forensi ingenia. *esercizio del foro*. ¶ *Actus rerum* sunt negotia forensia, *faccende forensi*. *Sueton. in Aug. c.* 32. Ne quod maleficium, negotiumve impunitate vel mora elaberetur, triginta amplius dies, qui honorariis ludis occupabantur, actui rerum accommodavit. *h. e.* judiciis exercendis. *Id. in Claud. c.* 15. Cum decurias rerum actu expungeret. *h. e.* designaret, destinaretque, quinam in judicium numero essent, & quinam rejiciendi. Adde *Plin. lib.* 9. *ep.* 25. Adde etiam *Ulpian. Digest. lib.* 1. *tit.* 16. *leg.* 4. ubi *actus* absolute ponitur pro *actu rerum*. ¶ Dicitur etiam de tempore, quo judicia exercentur, nempe de diebus fastis. *Sueton. in Neron. c.* 17. Cautum, ut rerum actu causæ ab ærario ad forum, ac recuperatores transferrentur. ¶ A JCtis interdum actus in eo sensu usurpatur, quo rem significat, & opponitur verbis, aut voci. *Ulpian. Digest. lib.* 49. *tit.* 1. *leg.* 12. Si constat nullo actu ex lege habito duumvirum creatum, sed tantum vocibus popularium postulatum. *Paul. Digest. lib.* 46. *tit.* 8. *leg.* 5. Non verbis tantum ratum haberi posse, sed etiam actu. ¶ Præterea *actus* dicuntur gestus, & motus corporis histrionum, & saltatorum, qui proinde *actuosi* dicti sunt, *atti*, *gesti*. V. verba *Festi* in *Actuosus*. *Sueton. in Ner. c.* 24. In quodam tragico actu, cum elapsum baculum cito resumpsisset, &c. ¶ Denique partes majores Comœdiæ, & Tragœdiæ, quæ sunt quinque, *actus* dicuntur. *Horat. de art. Poet. v.* 189. Neve minor quinto, neu sit productior actu Fabula. *Cic. de Senect. c.* 19. Neque enim histrioni, ut placeat, peragenda est fabula,. modo, in quocumque fuerit actu, probetur. ¶ Translate *Id. pro Marcell. c.* 9. Hæc igitur tibi reliqua pars, hic restat actus, ut rempublicam constituas. *Id. de Senect. c.* 2. Extremus actus ætatis. *Id. Verr.* 4. *c.* 6. Quartus actus improbitatis. *Varro* etiam partes disputationis, & doctrinæ de re Rustica, *actus* vocat, *lib.* 1. *R. R. c.* 26. *lib.* 2. *c.* 8. & *lib.* 3. *c.* 11. ¶ *Actus* eo sensu, quo usurpatur in Scholis, & potestati opponitur, barbarum est. Afferunt quidam locum *Cicer. pro Dom. c.* 24. sed ibi verba illa *erumpebat in actum, tam audaces duces*, ita corrigenda sunt ex antiq. lib. & quibusdam MSS. *erumpebat nacta tam audaces duces*, ut monet *Muret. Var. lect. lib.* 6. *c.* 19. cui omnes fere Eruditi assentiuntur. Quamquam retenta etiam priore lectione, nihil inde confici potest. nam *erumpere in actum* nihil est aliud, quam *erumpere in actionem*, hoc est *agere*, quod longe distat ab *actu* Philosophorum, quo ipsi *actualem*, ut loquuntur, *existentiam* significant. Nihilominus *Apulejus* hoc sensu usurpasse videtur *lib.* 1. *de Dog. Plat.* sed facile concedi potest homini semibarbaro, & præterea de Philosophicis rebus disputanti. ¶ Apud *Varr. lib.* 8. *L. L. cap.* 49. est actus certus quidam & determinatus progressus ab uno numero ad alium numerum, ut ab uno ad nongenta est unus *actus*, post quem reditur ad unum: a mille ad nongenta millia est alius actus. V. integrum locum.

ACTUS, a, um, *menato*, *condotto*, particip. verbi *Ago*, varias habens significationes. Primo enim est idem ac ductus. *Liv. l.* 1. *c.* 7. Cum actæ boves ad desiderium relictarum fugissent. ¶ Item impulsus, compulsus, *spinto*, *cacciato*. *Virg. Æn.* 6. *v.* 532. pelagine venis erroribus actus, An monitu divum? *Horat. lib.* 3. *Od.* 7. *v.* 5. ille Notis actus ad Oricum. ¶ Item admotus. *Virg.* 9. *Æn. v.* 505. Accelerant pariter acta testudine Volsci. ¶ Item infixus, immissus. *Colum. l.* 8. *c.* 3. Pali in parietes vehementer acti. *Virg. Æn.* 11. *v.* 644. Hasta acta per armos. ¶ Item sparsus, diffusus. *Virg.* 3. *Georg. v.* 483. ignea venis Omnibus acta sitis. ¶ Item agitatus, *agitato*. *Virg.* 1. *Æn. v.* 240. Nunc eadem fortuna viros tot casibus actos Insequitur. ¶ Item coactus, *sforzato*. *Virg. Æn.* 2. *v.* 128. magnis Ithaci clamoribus actus, Composito rumpit vocem. *Id.* 6. *Æn. v.* 379. Prodigiis acti cælestibus. ¶ Item factus, perfectus, *fatto*, *finito*. *Sallust. in Jugurth. c.* 71. Postquam de rebus Vaccæ actis comperit. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 26. Quasi sero, atque acto negotio dici videtur. *Cic.* 2. *de fin. c.* 32. Jucundi acti labores. ¶ Item transactus, *passato*. *Virg.* 9. *Æn. v.* 156. melior quoniam pars acta diei. *Plaut. Amph.* 1. 3. 2. Menses jam tibi esse actos vides. *Alii leg.* tibi exactos. *Phædr. l.* 1. *Fab.* 18. Instante partu mulier actis mensibus.

¶ Acta

¶ Acta vita est ante acta, vita menata. Cic. Fam. 6. ep. 4. Adjuvat etiam ætas, & acta jam vita. Id. de senect. c. 3. Conscientia bene actæ vitæ. ¶ Actum vel Acta agere, & Actam rem agere est rem jam actam rursus agere, atque adeo frustra laborare: præpostere agere, ut cum de re cogitamus, quæ jam confecta est: quod prius facere oportuit: estque vetus, tritumque proverbium, affaticarsi in vano, perder inutilmente il tempo, imbottar nebbia. Donat. ad Terent. Andr. 3. 1. 7. sumptum esse ait ex jure civili, in quo cavetur, ne quis rem actam apud Judices repetat. Cic. Attic. l. 9. ep. penult. Tu, malum, inquies, actum ne agas. Id. de Amic. c. 22. Præposteris enim utimur consiliis, & acta agimus: quod vetamur veteri proverbio. Terent. Phorm. 2. 3. 72. Ohe, actum, ajunt, ne agas. Liv. l. 28. c. 40. Scio multis videri, rem actam hodierno die agi. ¶ Actum habere quod egeris est ratum habere, approbare, approvare, aver per ben fatto. Cic. 3. Tuscul. c. 21. Ego sum is, qui dicam, me non laborare, actum habiturum quod egerint. Alii aliter legunt. ¶ Actum est Vide supra suo loco.

ACTUTUM, di subito, incontinente, αὐτίκα, adverb. temporis, quod significat confestim, sine dilatione. Cic. Phil. 12. c. 11. Ego mortem actutum futuram puto. Liv. lib. 29. c. 14. Quam actutum in Italia fore nuntiaverat. Virg. 9. Æn. v. 255. tum cetera reddet Actutum pius Æneas. Adde Terent. Adelph. 4. 4. 25.

ACUA pro Aqua legitur in quadam Inscript. apud Gruter. pag. 593. n. 5.

ACUARIUS, ii, m. qui acus facit, βελονάς. Quidam putant esse sartorem, qui lacera vestimenta resarcit, vel etiam nova conficit. Inscript. apud Fabrett. pag. 308. Syntropho Attiani Acuario.

ACUCULA. V. Acicula.

ACULA, læ, f. aghetta, parva acus. Sola adhuc nititur auctoritate Cledonii Grammatici, pag. 1896. edit. Putschii.

ACULEATUS, a, um, adject. che ha pungiglione, o ago, κεντρωτός, aculeum habens: & dicitur de apibus, vespis, scorpionibus, & aliis animalibus cauda ferientibus. Plin. l. 20. c. 22. Utrumque efficax adversus aculeata animalia, ut crabrones, & similia. Id. l. 23. c. 1. Contra omnium aculeatorum venena. ¶ De aliis rebus spinas, seu aculeos habentibus, che ha punte. Plin. l. 22. c. 6. Aculeatæ herbæ. Id. l. 24. c. ult. Aculeatum gramen. Id. lib. 16. c. 10. Aculeatum mucrone folium. ¶ Aculeati etiam dicuntur quidam pisces, qui rostrum, vel spinas aculeatas habent. Plin. l. 32. c. ult. Sic Id. lib. 10. cap. 32. de nidis halcyonum: Nec unde configantur invenitur: putant ex spinis aculeatis: piscibus enim vivunt. h. e. ex spinis piscium aculeatis. ¶ Aculeatus ictus, qui aculeo fit. Plin. l. 20. c. 21. Huic contra omnes aculeatos ictus efficax vis, præcipue scorpionum, &c. ¶ Translate Cic. 4. Acad. c. 24. Quorum sunt contorta quædam, & aculeata sophismata. Sic enim appellantur fallaces conclusiunculæ. acuti, e sottili sofismi. Id. 14. Attic. ep. 18. Satis aculeatas ad Dolabellam epistolas dedi: quæ si nihil profecerint, puto fore, ut me præsentem non sustineat. lettere pungenti. Plaut. Bacch. 1. 1. 29. Aculeata sunt: animum fodicant.

ACULEOLUS, li, m. Martial. l. 8. epigr. 71. Nonus aculeolos in cochleare tulit. h. e. parvas acus. Al. leg. Nonus acu levius vix cochleare tulit. Alii: Nonus permodicum vix cochleare tulit. Secunda lectio probabilior videtur.

ACULEUS, i, m. ago, pungiglione, κέντρον, spiculum tenuissimum in caudis vesparum, apum, crabronum, & similium. Cic. 2. Tuscul. c. 22. Apis aculeum sine clamore ferre non possumus. Id. 5. Fin. c. 15. Cornibus uti videmus boves, nepas aculeis. ¶ Dicitur etiam de quocumque spiculo, seu spina pungente in setis animalium, in herbis, in ferramentis, & similibus, pungolo, punta. Plin. l. 8. c. 35. Hystrici longiores aculei, & cum intendit cutem, missiles. Id. l. 13. c. 9. Aculeus spinarum. Id. l. 20. c. 23. carduorum. Liv. l. 38. c. 21. sagittæ; quod idem dixit Justin. l. 9. c. 2. ¶ Translate varios, elegantesque habet usus. Cic. pro Cluent. c. 55. sub fin. Aculeos severitatis judicum evellere. il rigore della severità. Id. Attic. l. 1. ep. 18. Domesticarum sollicitudinum aculei. punture. Id. pro Cæl. c. 12. Erigere, & emittere aculeos severitatis in aliquem. Id. de clar. Orat. c. 9. Relinquere aculeos in animis audientium. ¶ Ponitur sæpe pro subtili, acutaque sententia, aut dicto, sottigliezza, acutezza, detto penetrante. Cic. 4. Acad. c. 31. Omnes istos aculeos, & totum tortuosum genus disputandi relinquamus. Id. in Orat. c. 19. Philosophorum oratio neque nervos, neque aculeos oratorios, ac forenses habet. Id. pro Syll. c. 16. Noli aculeos orationis meæ, qui reconditi sunt, excussos arbitrari. ¶ Item pro acuto dicterio in aliquem, detto pungente, puntura. Cic. in Bruto c. 47. In altercando cum aliquo aculeo, & maledicto facetus. Id. 2. de Orat. c. 55. Aculei contumeliarum. Id. 2. Q. Fr. ep. 1. Fuerunt nonnulli aculei in C. Cæsarem, contumeliæ in Gellium. ¶ Aculeo cognomen Romanum in gente Furia, habetur apud Liv. l. 38. c. 55. C. Furius Aculeo.

ACUMEN, inis, n. cima sottile, e acuta, punta, ἀκμή, pars summa alicujus rei in acutum desinens, mucro, acies. Cic. 1. de Orat. c. 33. Acumen styli. Id. in Arat. v. 434. Acumen Scorpii. h. e. aculeus. Lucret. lib. 4. v. 432. coni. Id. lib. 6. v. 1191. nasi. Plin. l. 10. c. 71. rostri. Pallad. l. 2. tit. 15. a med. Acumina amygdalorum. ¶ Auspicium ex acuminibus fuit militare, de quo mentionem facit Cic. 2. de Divinat. c. 36. & l. 2. de nat. Deor. c. 3. & videtur fuisse illud, quod captabatur ex acuminibus pilorum, hastarum, aliorumque telorum, si splendide emicarent, si non retusa, non hebetia, si horrorem quendam videntibus incuterent, &c. Arnob. lib. 2. pag. 91. Martium discrimen obeuntes spem prœlii sumitis, & ex acuminibus auspicatis. Cic. de Divinat. loc. cit. Nam ex acuminibus quidem, quod totum auspicium militare est, jam M. Marcellus totum omisit, idem imperator, idem augur optimus. Hæc ex Turnebo l. 23. c. 12. cui Dionys. Halic. lib. 5. adstipulatur, & alii plerique assentiuntur. Sunt tamen qui aliter conjectant. ¶ Apud Diomed. lib. 2. pag. 428. Putsch. est acumen acutus accentus. ¶ Translate acumen saporis est sapor acer, & jucundus, gusto piccante. Plin. l. 14. c. 20. Ratio condiendi musta aspersu picis, ut odor vino contingat, & saporis quædam acumina. Arnob. l. 3. pag. 106. Dolorum acuminibus tortari. punture. ¶ Sæpe dicitur de ingenii perspicacia, & vi, acume, sottigliezza d'ingegno, ingegno. Cic. 1. Tuscul. c. 6. Quem esse negas, eundem esse dicis: ubi est acumen tuum? Id. pro Flacc. c. 4. Sermonis leporem, ingeniorum acumen, dicendi copiam. Id. Fam. 5. ep. 14. Propter acumen occultissima perspicere. Juvenal. sat. 4. v. 102. quis priscum illud miretur acumen, Brute, tuum? ¶ Item de subtili dicto, invento, aut argumento, acutezza, sottigliezza. Cic. 1. de Orat. c. 28. Acumen dialecticorum, sententiæ Philosophorum. Id. 2. de Orat. c. 38. Dialectici ipsi se compungunt suis acuminibus. Id. in Orat. c. 31. Demosthenes nihil cedit argutiis, & acumine Hyperidi. Id. 2. de Orat. c. 63. Etiam interpretatio nominis habet acumen, cum ad ridiculum convertas, quamobrem ita quis vocetur. Horat. l. 1. ep. 17. v. 55. Meretricis acumina. arti furbesche. Id. l. 2. ep. 1. v. 161. acumina dixit in plur. numero pro acumine ingenii. ¶ Usurpatur & pro tenuitate stili. Cic. 2. de Orat. c. 29. Meæ totius orationis, & istius ipsius in dicendo facultatis tres sunt rationes: una conciliandorum hominum, altera docendorum, tertia concitandorum. Harum trium partium prima lenitatem orationis, secunda acumen, tertia vim desiderat. V. etiam in Orat. c. 6.

ACUMINATUS, a, um, aguzzo, quod acumen habet. Plin. l. 18. c. 35. Acuminatum cornu Lunæ. Id. l. 11. c. 2. Telum fodiendi acuminatum. ¶ Translate Sidon. l. 8. ep. 1. Linguas cote livoris acuminatas.

ACUMINO, as, a. aguzzare, ὀξύνω, acutum facio. Lact. de opific. cap. 7. Contextum spinæ a summo capite deductum acuminavit in caudam.

ACUO, is, cui, utum, a. 3. dare il filo, affilare, aguzzare, ἀκονάω, ὀξύνω, proprie de falce, cultro, & hujusmodi, quæ aciem habent: cui contrarium est obtundo, hebeto. Cic. 5. Tuscul. c. 40. Ne stridorem quidem serræ audiunt, cum acuitur. Horat. l. 1. Od. 2. v. 21. Acuere ferrum. Id. l. 3. Od. 20. v. 10. dentes. Ovid. 15. Metam. v. 776. enses. ¶ Translate est exacuere, perspicacem reddere, affinare, aguzzare. Ovid. de remed. amor. v. 801. acuentes lumina rutæ. Cic. 1. Tuscul. c. 33. Multa e corpore existunt, quæ acuant mentem; multa, quæ obtundant. Id. de clar. Orat. c. 33. Non solum acuere, sed etiam alere ingenium. Id. ibid. c. ult. linguam exercitatione dicendi. Id. 1. de Orat. c. 20. prudentiam. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 1. industriam. ¶ Item excitare, incitare, irritare, stimolare. Virg. Æn. 12. v. 590. & Liv. l. 22. c. 4. iras. Id. 9. Æn. v. 330. aliquem verbis. Terent. Adelph. 5. 3. 49. Quod illos ætas sat acuet. Cic. pro Ligar. c. 4. Acuere aliquem ad crudelitatem. Plin. l. 2. ep. 7. juventutem ad bonas artes, & viros ad liberos suscipiendos. Senec. ep. 10. audaciam. accrescere, far più ardita l'audacia. Virg. 7. Æn. v. 406. Postquam visa satis primos acuisse furores. h. e. accendisse. Id. 4. Georg. v. 435. Auditisque lupos acuunt balatibus agni. h. e. eorum famem excitant. Id. 12. Æn. v. 850 acuuntque metum mortalibus ægris. h. e. augent. Id. 1. Georg. v. 123. curis acuens mortalia corda. h. e. exercens, & operosos reddens. Liv. l. 10. c. 13. Acuere studia. h. e. vulgi favorem augere. Valer. Max. l. 2. c. 2. n. 3. alio sensu. Acuere studia. h. e. excitare studia litterarum. Valer. Flacc. l. 2. v. 172. Acuere fletus. h. e. augere. ¶ Apud Grammaticos acuere syllabam est in acutum accentum appingere. Quintil. l. 1. c. 5. Ut in hoc Camillus, si acuitur prima, &c. Adde Arnob. lib. 1. pag. 35. ¶ Participia acutus, & acuturus non sunt in usu. Affert quidem Priscian. l. 11. pag. 923. particip. acutus, sed sine exemplis. ¶ Præteritum acui commune est etiam verbo aceo tum positione, tum syllabarum quantitate.

ACUPEDIUS, veloce nel corso, ὀξύπους, cui præcipuum est in currendo pedum acumen, hoc est pernicitas. Festus. Quidam leg. aquipedius. V. Voss. in Etymol. in Aquifolium.

ACUS, i, m. βελόνη, genus piscis marini, longi, lævis, longo, tenui, acutoque rostro instar acus præditi, unde & nomen illi tum a Latinis inditum, tum a Græcis. nam βελόνη, acum significat. Hinc a Plin. l. 32. c. ult. inter aculeatos adnumeratur. Videtur autem esse is, qui a Venetis anguscirola dicitur, alicubi in Italia agusello, vel certe est ei valde similis. Neque enim ei, qui angusciglola vocatur, convenire credimus ea, quæ de aco scribit Plin. l. 9. c. 51. nempe unum piscium dehiscente propter multitudinem utero parere: a partu vulnus coalescere. Martial. l. 10. epigr. 37. Et satius tenues ducere credis acos.

ACUS, aceris, n. pula, purgamentum tritici, aut alterius frumenti levius, ac tenuius (glumam, aristam, & spicæ scapum complectens) quod e tritis spicis evolat, ἄχυρα, ἄχυρον, σκύβαλος. Varr. l. 1. R. R. c. 52. Iis tritis, oportet e terra subjactari vallis, aut ventilabris, cum ventus spirat lenis: ita fit, ut quod levissimum est in eo, atque appellatur acus, evannetur foras extra aream, ac frumentum, quod est ponderosum, purum veniat ad corbem. Id. ibid. c. 57. Mixto acere e frumento. Id. l. 3. c. 9. In cubilibus, cum parturient (gallinæ) acus substernendum. Cato R. R. c. 54. Paleas triticeas, & hordeaceas, acus fabaginum, viciam. ¶ In femin. genere, & 4. declinationis. Colum. l. 2. c. 10. Durissimæ acus resectæ, separatæque erunt a cudentibus:

hus : minutæ vero, quæ de siliquis cum faba resederunt &c.

ACUS, us, f. ago, ἀκίςρα, βελόνη, instrumentum, quo vestes consuuntur: item quo capilli mulierum compti capiti adfiguntur, vel discriminantur, spillo, spilletto. Cic. pro Mil. c. 24. Vulnus, quod acu punctum videretur, pro ictu gladiatoris probari. Cels. l. 7. c. 16. In duas acus fila conjicere. Et ibid. Pars acuum, quæ acuta est. Et ibid. Permutatis inter manus acubus. Et cap. 17. Immittere lina per acum. Id. ibid. c. 7. n. 8. Acu transuere. Et ibid. acum transmittere. ¶ De acu crinali. Martial. lib. 2. epigr. 66. Unus de toto peccaverat orbe comarum Annulus, incerta non bene fixus acu. Juvenal. Sat. 2. v. 93. Ille supercilium madida fuligine tinctum Obliqua producit acu. h. e. calamistro. ¶ Acu non consuuntur tantum, sed & ornantur vestes, & vario opere intexuntur: quod a Phrygibus inventum fuisse, Plinius l. 8. c. 48. scribit. Mæonii etiam, seu Lydi hujusmodi texendi arte claruere. Martial. l. 8. epigr. 28. Babylonica picta superbe Texta Semiramia quæ variantur acu. Senec. Herc. Oet. v. 665. Nec Mæonia distinguit acu, quæ legit Æois Ser arboribus. ¶ Hinc acu pingere est ricamare. Ovid. Metam. 6. v. 23. Seu pingebat acu, scires a Pallade doctam. Virg. Æn. 9. v. 582. Pictus acu chlamydem. ¶ Acus in fibula, ardiglione, est pars extrema, tenuis, acutaque, qua pars fibulæ una alteri infigitur, & adnectitur. Trebell. Poll. in Claud. c. 14. Fibulam auream cum acu cypria unam. ¶ Acum pro acere usurpavit Columella l. 2. c. 10. V. vocem præced. ¶ Acu rem tangere est ipsam rem divinare, indovinare, toccar il punto. Plaut. Rud. 5. 2. 17. Num medicus, quæso, es? La. Imo una littera plus sum quam medicus. Ge. Tu mendicus es? La. Tetigisti acu. ¶ Si acum, credo, quæreres, acum invenisses, proverbialis locutio apud eundem Men. 2. 1. 13. de diligenti, & prospera inquisitione. ¶ Paul. in Epist. Festi addit acum dici etiam exercitum instructum, quod paratus sit ad hostem vulnerandum acumine telorum. De acu dixit, quod aciei convenit. ¶ De acu Matris Deum, V. in Ancilia.

ACUTALIS, le, adject. in acumen desinens. Jul. Frontin. de colon. pag. 132. Goes. Terminus crassus acutalis.

ACUTATUS, a, um, adject. aguzzo, acutus. Veget. de re veterinar. l. 1. c. 22. Sagittæ cotibus bene acutatæ.

ACUTE, adverb. acutamente, sottilmente, ingegnosamente, ὀξέως, λεπτῶς. Lucret. l. 4. v. 808. Acute cernere. ¶ Translate est ingeniose, subtiliter. Cic. pro Cæl. c. 8. Acute, arguteque respondere. Id. de clar. Orator. c. 14. Acute, arguteque conjicere. Id. 1. Offic. c. 44. Acutissime cogitare. Id. Attic. l. 10. ep. 8. Acutissime perspicere aliquid. ¶ De tenui, & subtili dicendi genere. Cic. 2. de Invent. c. 16. sub fin. Illæ tenuius, & acutius, & subtilius tractantur; hi autem gravius, & ornatius. ¶ De sono. Id. de Somn. Scip. c. 5. Ut extrema ex altera parte graviter, ex altera autem acute sonent. ¶ Item de auditu. Solin. c. 19. Cervi rectis auribus acutissime audiunt, submissis nihil.

ACUTILIANUS, a, um, adjectivum deductum ab Acutilio, quod est nomen proprium civis Romani. Cic. Attic. l. 1. ep. 5. De Acutiliano negotio, quod mihi mandaras, &c.

ACUTULE, adverb. ab acutulus. Augustin. Confess. l. 3. c. 7. Quasi acutule movebar. Adde epist. 146. (al. 205.) ad Consent. sect. 4. ubi al. leg. argutule.

ACUTULUS, a, um, adject. sottiletto, aguzzetto, diminutivum ab acutus. Translate Cic. 3. de nat. Deor. c. 7. Zenonis breves, & acutulæ conclusiones. Gell. l. 17. cap. 5. Acutulus, & minutus doctor. saccentino.

ACUTUS, a, um, acuto, aguzzo, sottile, ὀξύς, τμητικός, proprie de ferro dicitur, quod aciem habet, pungit, penetrat, aut secat. Plaut. Milit. a. 4. v. 5. Vide, ut sit acutus culter probe. ben tagliente. Ovid. Heroid. epist. 14. v. 45. ter acutum sustulit ensem. Horat. de art. poet. v. 304. fungar vice cotis, acutum Reddere quæ ferrum valet, exsors ipsa secandi. Virg. Eclog. 5. v. 39. Acutæ spinæ. Id. Æn. 5. v. 208. & acuta cuspide contos. Horat. epod. 17. v. 10. Acuta tela. Ovid. 5. Metam. v. 380. de mille sagittis Unam seposuit, sed qua nec acutior ulla, &c. Plin. l. 8. c. 26. Ubi acutissimum videt stirpem. ¶ De quibuscumque rebus in acumen desinentibus. Plaut. Capt. 3. 4. 114. Acutus nasus. Ovid. 1. de art. amat. v. 383. Acuta cacumina. Plin. l. 12. c. 13. Acuti anguli. Plaut. Pseud. 4. 7. 121. Magno capite, acutis oculis, ore rubicundo. ubi non aciem visus, ut quidam putant, sed figuram notat. ¶ De visu, & oculis acie valentibus. Horat. l. 1. sat. 3. v. 26. in amicorum vitiis tam cernis acutum. ¶ De odoribus acribus. Plin. l. 21. c. 7. Acutus odor. Id. l. 13. c. 1. Acutiora unguenta fiunt costo, amomo, quæ maxime nares feriunt. ¶ Item de saporibus. Plin. l. 15. c. 27. Sapor austerus, acer, acutus. Et mox. In vinis & austerus, & acutus sapor sentitur. Plin. alter lib. 7. ep. 3. Cibos acres, acutosque miscere. Acutus sapor, aut cibus ab acri differre in eo videtur, quod acutus sit qui facile sentitur, & altius palatum afficit: acer autem præterea addat salsitudinem quandam, & acorem linguam vellicantem. ¶ Item de frigore, aut calore vehementi, & penetranti. Horat. l. 1. ep. 10. v. 17. Cum semel accepit solem furibundus acutum. Id. l. 1. od. 9. v. 4. geluque Flumina constiterint acuto. ¶ Item de voce, & sono. Cic. 1. de Orat. c. 59. Vocem ab acutissimo sono usque ad gravissimum sonum recipiunt. Horat. l. 3. od. 4. v. 3. Vox acuta. Id. l. 1. od. 34. v. 15. Acutus stridor. Et od. 16. v. 8. Æra acuta. h. e. acute sonantia. Virg. 3. Georg. v. 94. Acutus hinnitus. ¶ Apud Grammaticos acutus accentus dicitur, qui syllabam attollit, & ejus tonum sonantiorem, & quodammodo acutiorem reddit: ejus autem nota est lineola oblique ducta super syllabam a dextera ad sinistram partem vergens hoc modo. Et acuta syllaba dicitur, quæ accentum acutum habet. Diomed. lib. 2. pag. 425. Putsch. & Quintil. l. 1. c. 5. (al. 9.) ¶ Dicitur etiam acutus de febri, ac morbis. Cels. l. 3. c. 1. Alios ex his (morbis) acutos, alios longos esse dixerunt. Et mox. Quidam enim breves, acutique sunt, qui cito vel tollunt hominem, vel ipsi cito finiuntur: quidam longi, sub quibus neque sanitas in propinquo, neque exitium est. Id. l. 2. c. 4. Acuta febris. Plin. l. 23. c. 1. Acuta pericula. mali acuti pericolosi. ¶ Sæpissime vero usurpatur de animo, ingenio, ingegnoso, sottile, acuto. Cic. Fam. 6. ep. 6. Homo valde est acutus, & multum providens. Id. Attic. 12. ep. 38. in fin. Homo acutus magis quam eruditus. Id. 1. de nat. Deor. c. 22. Quia multa venirent in mentem acuta atque subtilia. Id. de opt. gen. Orat. c. 2. Acutæ sententiæ. Id. 1. de Orat. c. 25. Acutus ad excogitandum. Id. ibid. c. 39. Vir ingenio, prudentiaque acutissimus. Nepos in Dion. cap. 8. Callidus, & acutus ad fraudem. Horat. l. 1. sat. 3. v. 29. minus aptus acutis Naribus horum hominum. h. e. acribus, & sagacibus ad judicandum: cui opponitur obesa naris. Stat. 6. Theb. v. 792. motu Spartanus acuto Mille cavet lapsas circum cava tempora mortes. h. e. pleno artis, callido, subdolo. Horat. lib. 4. od. 4. extr. Acuta belli. h. e. belli discrimina, & fortasse etiam στρατηγήματα. Cic. de Senect. c. 14. a med. Acuta studia. studj d' ingegno. ¶ Acutus etiam dicitur, qui subtili, ac tenui stilo utitur in dicendo. Cic. in Orat. c. 25. Illa huic acuto fugienda sunt, paria paribus relata, & similiter conclusa, & immutatione litteræ quasi quæsitæ venustates. V. Acumen. ¶ Acuta elementa apud Lucret. l. 2. v. 462. sunt atomi, hoc est particulæ acuta figura, ex quibus constare corpora dicuntur. ¶ Acutum adverbii more pro acute ponitur, acutamente. Horat. l. 1. sat. 8. v. 41. Resonare triste, & acutum. Adde sat. 3. v. 26.

ACYLOS, li, f. ἄκυλος, ghianda del leccio, glans seu fructus ilicis feminæ, ita vocatus ab Homero Odyss. 20. v. 242. & eo nomine a glande distinctus. Ita refert Plin. l. 16. c. 6.

ACYROLOGIA, parlar improprio, impropriet à, ἀκυρολογία, ἄκυρον, impropria dictio: & per se quidem vitium est, sed figuræ rationem induit apud Virgil. 7. Ecl. v. 7. Vir gregis ipse caper. Et Æn. 4. v. 419. Hunc ego si potui tantum sperare dolorem. Eadem ferme est ac Abusio, seu Catachresis. Est autem Græca vox, ab ἄκυρος, improprius, & λόγος, sermo. Servius ad Virg. loc. cit. Sperare pro timere, & est acyrologia. Isidor. lib. 1. Orig. c. 33. Acyrologia non propria dictio, &c. Hieronym. lib. 2. in Rufin. cap. 1. Istiusmodi nugis, & acyrologiis omnis ejus scatet oratio. ¶ Rectius tamen Græce usurpatur, quemadmodum usurpant Charis. lib. 4. pag. 242. Putsch. Diomed. lib. 2. pag. 444. & Donat. de Barbarismo pag. 1770. Latine enim Improprium dicitur, teste Quintil. lib. 8. c. 2.

ACYS, V. Acis.

A D.

AD, a, ad, πρὸς, præpositio accusativo serviens, motum ad locum significat: in quo differt ab in, quæ notat ingressum loci, ad vero vicinitatem, v. g. venire ad Urbem est Romam accedere: venire in Urbem Romam ingredi. Dicitur autem non solum de loco, sed etiam de re alia qualibet. Cic. Verr. 7. c. 49. Cum ego ad Heracleam accederem. Id. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 10. Hic annus, qui ad laborem tuum accessit. ¶ Sæpe etiam de persona. Cic. Fam. 4. epist. 4. Cum Senatus ad Cæsarem supplex accederet. ¶ Interdum ponitur pro apud, appresso tam de loco, quam de persona. Senec. in fin. Herc. Oet. Vadis inermis, gnate, per umbras, Ad quas semper mansurus eris. Cic. Fam. 15. epist. 2. Castraque ad Cybistra, quod oppidum est ad montem Taurum, locavi. Liv. l. 10. c. 35. Minus cladis, ceterum non plus animorum ad hostes erat. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 60. Magnam hæc res illis offensionem & contemptionem ad omnes attulit. Liv. l. 2. c. 10. sub fin. Rem ausus plus famæ habituram ad posteros, quam fidei. Id. l. 3. c. 9. Patrum superbiam ad plebem criminari. ¶ Item pro in cum verbis quietem significantibus. Cic. pro Cæcin. c. 8. Ad omnes introitus armatos opponit. Id. Verr. 6. c. 2. Cum Thespiis ea, quæ ad ædem Felicitatis sunt, ceteraque ex illo oppido signa tolleret. ¶ Hoc loco Latini Scriptores sæpe utuntur Ellipsi. Dicunt enim ad Opis, ad Apollinis, &c. subaudi ædem. Cic. Fam. 8. ep. 4. Cum Senatus ad Apollinis habitus esset. Adde Phil. 1. c. 7. & alibi sæpissime. ¶ Eutrop. cum verbis motus ad pro in posuit lib. 2. c. 12. Consules ad Africam profecti sunt; & cap. 14. Regressus ad Africam, &c. Non est imitandus. ¶ Est etiam pro usque ad, fino a: & dicitur de loco, de parte, seu mensura, & de tempore. Cæs. l. 3. B. Civ. cap. 66. Ab angulo castrorum munitionem ad flumen perduxerat. Colum. l. 12. c. 47. Cum ad fauces vas repleveris. Cels. l. 5. c. 28. n. 16. Amurca ad tertiam partem decocta. Liv. l. 42. cap. 3. Ædem ad partem dimidiam detegere. Id. l. 40. c. 50. A prima luce ad sextam horam diei pugnare. Cic. de Senect. c. 7. Sophocles ad summam senectutem tragœdias fecit. Id. de amic. c. 23. De amicitia omnes ad unum idem sentiunt. h. e. omnes usque ad unum. tutti affatto. Hoc sensu eleganter dicitur de summa pecuniæ. Cic. Attic. l. 5. ep. ult. a med. Quid opus est? inquam: rationes conferatis. assidunt, subducunt: ad nummum convenit. i conti van bene fino ad un quattrino. Huc & illa pertinent Cicer. 4. Verr. c. 35. Hæc iste ad insaniam concupierat. fino ad impazzire. & Liv. l. 24. c. 38. Incautos ad satietatem trucidabitis. fino a saziarvi. ¶ Item pro versus, verso. Cic. 1. de Divin. c. 17. Ad meridiem spectans. Id. Phil. 12. c. 11. Quid ad dexteram, quid ad sinistram sit. ¶ Item pro circiter, circa, intorno. Liv. l. 3. c. 15. Servi ad quatuor millia homi-

hominum, & quingentos Capitolium occupavere. *Id. l.* 8. *cap.* 18. Ad viginti matronis per viatorem accitis. Sic *rit. l.* 3. al. leg. *quingenti*. ¶ Item pro adversus, *contra*. *Cic.* 1. *Divin. cap.* 7. Quæ sint animadversa a medicis herbarum genera, quæ radicum, ad morsus bestiarum, ad oculorum morbos, ad vulnera. *Virg.* 2. *Æn. v.* 443. clypeosque ad tela sinistris Protecti objiciunt. *Catull. carm.* 67. *ad Mall. v.* 87. Helenæ raptu primores Argivorum Cœperat ad sese Troja ciere viros. ¶ Item pro secundum. *Cic. Fam.* 6. *ep.* 7. Plurima scribere ad alieni sensus conjecturam, non ad suum judicium. *Id. de amicit. c.* 5. Esse sapientem ad normam alicujus. ¶ Item pro *præ*, & comparationem importat. *Cic. Tuscul.* 1. *c.* 17. Terram in medio mundo sitam ad universi cæli complexum quasi puncti instar obtinere. *a paragone di tutto 'l Cielo*. *Terent. Eun.* 2. 3. 69. Est ne ut fertur, forma? *Pa.* sane. *Ch.* at nihil ad nostram hanc. ¶ Item pro præter, *oltre*. *Cic. in Vatin. c.* 8. Si ad cetera vulnera hanc quoque mortiferam plagam inflixisses. *Id.* 2. *de Leg. c.* 21. Quæro a vobis quid sit, quod ad jus pontificium civile appetatis. ¶ Item pro *quod attinet ad*. *Cic. pro Font. c.* 15. Vir ad usum ac disciplinam peritus, ad casum fortunamque felix. ¶ Sæpe designat tempus. *Cic. Attic.* 1. *ep.* 3. Nos hic te ad mensem Januarium exspectamus. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 5. Turdi eodem revolant ad æquinoctium vernum. *circa l'equinozio*. Hoc sensu interdum significat post, *dopo*. *Cic.* 12. *Attic. ep.* 46. Nescio quid intersit utrum illuc nunc veniam, an ad decem annos. *Id. Attic. l.* 5. *ep.* 2. Confirmavi Furnium, quem ad annum tribunum plebis videbam fore. Adde *Julian. Digest. lib.* 40. *tit.* 4. *leg.* 18. ¶ Denotat etiam usum, finem, vel causam alicujus rei. *Cic. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 3. Ut ea potestate, quam tu ad dignitatem permisisses, ad quæstum uteretur. *Id. ibid. cap.* 9. Ne ad ludos pecuniæ decernerentur. *per far i giuochi*. *Id. Attic. l.* 4. *ep.* 16. *ad fin.* Ad quid laboramus res Romanas? *a che?* Alii aliter leg. *Id. pro Dom. cap.* 53. In ædibus monumentum deletæ reipublicæ collocare ad equitum notam, ad dolorem bonorum omnium. *Terent. Andr.* 1. 1. 30. Alere canes ad venandum. ¶ Huc & illa referuntur, in quibus *ad* causam quoquo modo significat. *Liv. l.* 6. *c.* 27. Ad Prænestini famam belli novas legiones scribendas censuerunt. *h. e.* propter famam. *Sueton. in Domit. c.* 7. Ad summam quondam ubertatem vini, frumenti vero inopiam edixit, ne quis in Italia novellaret. ¶ Item officium, munus, operam. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 60. Servus ad manum. *h. e.* amanuensis. *Propert. lib.* 4. *eleg.* 8. *v.* 37. Lygdamus ad cyathos. *h. e.* pincerna. *Frequentius tamen hujusmodi efferuntur ablativo, & præposit.* a, *ut* a pedibus, a manu, &c. ¶ *Loco dativi casus*. *Liv. l.* 2. *c.* 13. & 49. Sospites omnes Romam ad parentes restituit. *Id. l.* 24. *c.* 47. Arpi sine clade ullius restituti ad Romanos. *Id. l.* 28. *c.* 22. Nec deditio tuta ad tam infestos videbatur. ¶ *Ad hæc*, *ad hoc* significant præterea: & usurpantur etiam in transitionibus, *oltre a ciò*. *Cic. pro Flacc. c.* 32. Ad hæc prædia etiam in censu dedicavisti. *Liv. l.* 2. *c.* 23. Ad hoc promissa barba, & capilli efferaverant speciem oris. *Id. l.* 28. *c.* 14. Cum ternis cohortibus, ternisque turmis, ad hoc velitibus. ¶ Interdum *ad hoc* significat *a questo fine*, ad eum finem, sequente *ut*. *Tacit.* 1. *Hist. c.* 48. Ad hoc tantum majori fratri prælatus est, ut prior occideretur. ¶ *Ad quo* antiqua loquendi ratione significat in quantum, ut *Non. cap.* 2. *n.* 63. exponit. *Afran. ibid.* Ut scire possis, ad quo te expediat loqui. *fino a qual segno*. Adde *eund. ibid.* ¶ *Ad id* interdum est *fino a quel tempo*, usque ad id tempus. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 38. Censentur Ostorio triumphi insignia, prosperis ad id rebus ejus, mox ambiguis. Adde *Liv. l.* 3. *c.* 22. *ad fin.* ¶ *Ad id quod* nonnunquam ponitur pro *præterquamquod*. *Liv. l.* 44. *c.* 37. Consul ad id, quod pridie prætermisisse pugnandi occasionem videbatur, & locum dedisse hosti, si nocte abire vellet; tunc quoque per speciem immolandi terere videbatur tempus. Adde *l.* 3. *c.* 62. & *l.* 26. *c.* 45. ¶ In his *Canere ad tibiam*, apud *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 2. & *Saltare ad tibicinis modos*, apud *Liv. lib.* 7. *c.* 2. & aliis hujus generis, *ad* significat idem fere quod *cum*, vel *apud*. *h. e.* cantum, vel saltationem cum tibiæ sono conjungere. ¶ *Ad vinum disertum esse*, apud *Cic. pro Cæl. c.* 28. est *tra i bicchieri*, inter bibendum. ¶ Interdum *ad* suo casui postponitur, vel interponitur inter substantivum, & adjectivum, quemadmodum *in* & *post*. *Terent. Phorm.* 3. 2. 38. Tibi quidem est olim dies, quam ad dares huic, præstituta. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 8. augendam ad invidiam. Et *cap.* 51. Ripam ad Araxis trahit. ¶ *Ad aliquid* V. *Aliquis*. ¶ De modis aliis dicendi *ad diem*, *ad præsens*, *ad verbum*, *ad magnitudinem*, *ad summum*, & hujusmodi quamplurimis V. in *Dies*, *præsens*, *magnitudo*, &c. ¶ Hæc præpositio cum quamplurimis dictionibus componitur, & vel motum aliquem significat, ut in *adeo*, *adduco*, vel vim verbo addit, ut in *adamo*. Si dictiones, quibus componitur, incipiant a litteris C, F, G, L, N, P, R, S, T, sæpe *d* mutatur in litteram sequentem, ut *accurro*, *affero*, *aggero*, *alligo*, *annumero*, *apporto*, *arrogo*, *assumo*, *attineo*: sæpe etiam *d* retinetur. Præterquam quod enim quodam tempore moris fuit in scribendo integras præpositionum litteras in compositionibus servare, ut monet *Pierius ad Virg. Æn.* 4. *v.* 175. legitur etiam passim in antiquis monumentis *accurro*, & *adcurro*, *affero*, & *adfero*, *alligo*, & *adligo*, *assumo*, & *adsumo*, &c. Excipe *agnosco*, in quo *d* vel abjicitur vel in *g* mutatur. (quamquam & adgnosco interdum legitur) Si *ad* jungatur vocibus incipientibus a vocali, vel a consonantibus B, D, & M, semper integra remanet, ut *adamo*, *adbibo*, *addo*, *adeo*, *adhibeo*, *admitto*, *adoro*, *aduro*, *advoco*. Denique si post *ad* sequatur *q*, vel *d* retinetur, vel in *c* vertitur ut *acquiesco*, & *adquiesco*, *acquiro*, & *adquiro*. ¶ *Ad* pro *at* V. in *At*.

ADACTIO, onis, f. *l'indurre*, *a lo sforzare*, actus adigendi ἐπαγωγή. *Liv. l.* 22. *c.* 38. Id ex voluntario inter ipsos fœdere a tribunis ad legitimam jurisjurandi adactionem translatum.

ADACTUS, us, m. actus adigendi. *Lucret. l.* 5. *v.* 1329. feros exibant dentis adactus. *h. e.* morsus, *le dentate*.

ADACTUS, a, um, *cacciato*, *spinto*, *ficcato dentro*, ἐμπηχθείς, vi impulsus, infixus, immissus. *Virg.* 9. *Æn. v.* 431. viribus ensis adactus Transabiit costas. *Id. Æn.* 10. *v.* 850. alte vulnus adactum. *h. e.* impressum. *Plin. l.* 25. *c.* 2. Cuneus arbori adactus. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 43. Flamma turri adacta. *Ovid. Metam.* 6. *v.* 271. ferro per pectus adacto. *Plin. l.* 34. *c.* 11. *in fin.* Ærugo collyrii modo in fistulas adacta. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 23. Adactæ tormentis ardentes hastæ crates parantibus. *lanciate addosso*. *Virg. Æn.* 11. *v.* 260. diversum ad litus adacti. *spinti*. *Plin. l.* 8. *c.* 7. Pilum sub oculo adactum, in vitalia capitis venerat. ¶ Est etiam impulsus, coactus, *obbligato*, *indotto*, *sforzato*. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 67. Adactus ad jusjurandum. *Tacit.* 1. *Hist. c.* 55. Adactus sacramento. *Id.* 2. *Hist. c.* 14. Adactus in verba Vitellii. *obbligato a giurare fedeltà a Vitellio*. Et cum infinito *Senec. in fin. l.* 2. *de ira*. Ira adacta opes suas spargere. *Tacit. Ann.* 14. *c.* 24. Carne pecudum propulsare famem adacti. Et *Ann.* 12. *c.* 4. Adactus ejurare magistratum. *Stat.* 3. *Theb. v.* 619. tandem prorumpere adactus. ¶ Cum solo accusativo *Senec. ep.* 95. *ante med.* Facile cetera exiguntur jusjurandum adactis. ¶ Item subactus. *Stat.* 1. *Theb. v.* 19. Bisque jugo Rhenum, bis adactum legibus Istrum. ¶ *Adactum tempus* apud *Lucret. l.* 5. *v.* 1224. est tempus, quod advenit, seu vicinum est. V. integrum locum. ¶ Apud *Propert. lib.* 3. *eleg.* 21. *v.* 14. In faciem proræ pinus adacta novæ, *idem est ac* extructa in faciem novæ navis. Sic *Hygin. fab.* 14. Truncis arborum in cuneum adactis. *h. e.* in formam cunei acuminatis. Quamquam alii hoc loco lectionem sollicitant.

ADAD, sive Adadus, Assyriorum summus Deus, cui etiam Deam Atargatim uxorem assignabant, per Adad Solem, per Atargatim Terram intelligentes. Ex his enim duobus potissimum cuncta credebant procreari. Vox *Adad* (pro qua *Scaliger* scribendum censet *Achad*) Assyriorum lingua *unum* significat. Hæc ex *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 23.

ADADUNEPHROS, Græca vox, Ἀδάδου νεφροί, hoc est renes Adadi. νεφροί enim renes significat: Adadus autem Deus fuit Syrorum, qui quondam in Syria regnavit, & ob præclara merita inter Deos est relatus. *Adadunephros* nomen est gemmæ apud *Plin. l.* 37. *c.* 11. & inter eas refertur, quæ ab aliquibus corporis membris nomen sortiuntur. Fortasse autem *Adadus* idem fuerit, qui *Adad* (V. vocem præced.) alio atque alio titulo a variis Gentibus cultus.

ADÆQUATIO, onis, f. *uguagliamento*, actus adæquandi, æquatio. *Tertull. lib.* 1. *ad Nation. cap.* 1. Deficit adæquatio comparationis istius. Adde *ibid. cap.* 15. & *Solin. cap.* 1. *ante med.* (*al. c.* 3.) ubi tamen al. leg. *peræquatio*.

ADÆQUATUS, a, um, *uguagliato*, ἐξισωθείς. *Cic. pro Corn. Balb. c. ult.* In summa amicorum copia cum familiarissimis ejus est adæquatus.

ADÆQUE, adverb. *egualmente*, ὁμοίως, peræque, pariter. *Plaut. Cas.* 3. 5. 45. Neque est quisquam amator adæque miser. *Liv. l.* 4. *c.* 43. Ut quemadmodum in tribunis creandis usi sunt, adæque in quæstoribus liberum esset arbitrium populi. Al. leg. *id æque*. ¶ Habet eleganter post se particulas *atque*, *ut*, & alia etiam, quæ post *æque* poni solent. *Plaut. Capt.* 5. 4. 2. Nulla adæque est Acheruns, atque ubi ego fui. *Id. Cistell.* 1. 1. 57. Neque munda adæque es, ut soles. ¶ Jungitur etiam comparativis, sed raro admodum. *Plaut. Captiv.* 4. 2. 48. Qui homine adæque nemo vivit fortunatior.

ADÆQUO, as, avi, atum, a. *uguagliare*, ἐξισόω, æquo, æqualem facio. *Liv. l.* 1. *c.* 29. *sub fin.* Omnia tecta solo adæquare. *atterrare*, *spianare*. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 8. Adæquare cursum alicujus. ¶ Translate *Cic. de Univers. c.* 11. Adæquare vitam Deorum. *viver tanto*, *quanto gli Dei*. *Sallust. in Jugurth. c.* 4. Adæquare famam, atque gloriam alicujus. *rendersi tanto famoso*, &c. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 16. Adæquare se alicui virtute. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 60. Claudius libertos sibi, & legibus adæquavit. *gli fece tanto potenti*, *quanto*, &c. *Cic. pro Arch. c.* 10. Adæquare virtutem cum fortuna. *esser egualmente valoroso*, *e fortunato*. *Id. ibid. c.* 11. Adæquare commemorationem nominis nostri cum omni posteritate.

ADÆRATIO, onis, f. *il prezzo di qualche cosa ridotto*, *o stimato a contanti*, ἐξαργυρισμός, æstimatio alicujus rei ad æs, seu pecuniam. *Honor.* & *Theodos. Impp. in Cod. lib.* 12. *tit.* 40. *leg.* 4. Militaris adæratio vestis a collatoribus exigatur, &c. Et *ibid. tit.* 38. *leg.* 13. Si quis adærationes statutas ausus fuerit immutare. *Impp. Honor.* & *Theodos. lib.* 7. *Cod. Theodos. tit.* 4. *leg.* 32. Adærationis æstimatio.

ADÆRATUS, a, um, adject. *obbligato a pagar il suo debito in danari*. Nam *adærata prædia* dicuntur *in Cod. lib.* 10. *tit.* 28. *leg.* 1. quæ pensionem aliquam non frumenti, aut vini, aut alterius speciei fructuum, sed æris, hoc est pecuniæ solvere quotannis debent. Alii *adærata* exponunt ad æris, hoc est pecuniæ pretium redacta: quo sensu *adæratæ annonæ* leguntur *leg.* 3. *Cod. Theodos. de erog. milit. annon.* V. Adæro. ¶ *Adæratum salarium* apud *Eumen. in Orat. pro restaur. schol. c.* 11. est in rationes relatum. Alii tamen leg. *adoratum*.

ADÆRO, as, avi, atum, a. *stimare*, *o tassare a contanti*, ἐξαργυρίζειν, ære, hoc est pecunia æstimare, seu taxare. *In epist. Imper. Valeriani apud Trebell. Poll. in Claud. c.* 14. Jam cetera, quæ propter minutias suas scribi nequeunt, pro moderatione præstabis, sed ita ut nihil adæretur. *h. e.* ita ut nihil in pecunia præstetur, sed omnia in specie ea, quæ ibi exprimitur, exhibeantur. V. integrum loc. *Ammian. l.* 31. *c.* 14. (*al.* 40.) In adærandis reliquorum debitis

non

non molestus. *h. e.* in taxando ad pecuniam pretio specierum, quæ debebantur. *Impp. Arcad. Honor.* & *Theodos. l. 7. Cod. Theodos. tit. 4. leg.* 28. Species non aliter adærentur, nisi ut in foro rerum venalium distrahuntur. *non si stimino più di quello, che fa la piazza.* ¶ Est etiam per æra, & calculos summam alicujus rei colligere, *far il computo. In fragmento Agrar. Frontini* apud *Rigalt.* & *Salmas. in exercitat. Plin. pag.* 686. Subjectas deinde extremitatium partes ad rectum angulum, nostra postulatione, podismis suis adæramus. *h. e.* ejus areæ (de qua ibi est sermo) mensuram per æra, & calculos colligimus. V. *Salmas. loc. cit.* ubi plura hac de re. ¶ In quibusdam libris legitur *adero* sine diphthongo; sed ea scriptio temporum est cadentis Latinitatis.

ADÆSTUO, as, n. 1. *ondeggiare*, circa aliquid æstuo, σαλεύομαι. περικυμαίνω. *Stat. 5. Theb. v.* 517. squamisque incisus adæstuat amnis.

ADAGGERATUS, a, um, *ammucchiato*, cumulatus. *Plin. l.* 13. *c.* 11. Ne terra quidem ipsa, quæ nunc Ægyptus intelligitur, postea adaggerata Nilo. *h. e.* Nilo arenam, limumque subinde cumulante velut aggere facto e mari emersa, quæ olim tota sub aquis maris fuit. *Id. l.* 36. *c.* 12. Nitro & sale adaggeratis.

ADAGGĔRO, as, a. *ammucchiare la terra, cumulare*, προσεπιχωννύω, aggerem facio, terram accumulo. *Cato R. R. c.* 94. Cum ver adpetet, terram adaggerato bene. *Plin. l.* 17. *c.* 11. Pedes terni undique e solido adaggerantur. *h. e.* ulmi ad trium pedum altitudinem terra aggesta operiuntur. *Columell. l. 5. cap.* 11. Terram circa arborem adaggerare. *rincalzare.*

ADAGĬO, onis, f. *proverbio*, adagium, παροιμία. *Varr. l. 6. L. L. c. 3.* ex *Valerio Sorano*. Vetus adagio est, o P. Scipio. Addit *Varro:* hoc verbum usque adeo evanuisse, ut Græcum παροιμία pro eo positum, magis sit apertum. ¶ Nihilominus usurpatum est postea ab *Auson. in præfat. Monosyllab. seu Technopægn.* Ut quod per adagionem cœpimus, proverbio finiamus. ¶ Vocis originem ita deducit *Varro ibid.* Adagio, & littera commutata abagio, dicta ab eo, quod ambit orationem, neque in aliqua una re consistit sola.

ADAGĬUM, ii, n. *proverbio*, παροιμία. *Adagia*, inquit Festus, *ad agendum apta*, hoc est adagia dicuntur dicta, quibus continetur aliqua sententia, aut præceptum utile ad actiones vitæ recte componendas. *Plaut. in Suppositis Amph. scena, quæ incipit*, Dii vostram fidem, *v.* 40. Vetus est adagium, Fames & mora bilem in nasum conciunt. *Gell. in præfat. l. 1.* (*quæ in quibusdam Editionib. posita est ad finem lib. postremi*) *prope fin.* Vetus adagium est, Nihil cum fidibus graculo.

ADAGNITIO, onis, f. ἐπίγνωσις, cognitio. *Tertull. l. 4. advers. Marcion. c.* 28. Dei ignoti adagnitionem intentare.

ADALLIGĀTUS, a, um, *legato*, ligatus. *Plin. l.* 24. *c.* 19. Herbæ adalligatæ gravidis partus accelerant. *Id. l.* 20. *c.* 21. Radices juxta adalligatæ.

ADALLIGO, as, avi, atum, *legare a qualche cosa*, καθάπτω, ad aliquam rem ligo, vincio. *Plin. l.* 27. *c.* 10. Vermiculos adalligari brachio, ad eam partem, qua dens doleat. *Id. l. 32. cap.* 10. Adalligare aliquid clam.

ADAM, indeclinab. (ut docet *Charis. l. 1. pag. 94. Putsch.*) & Adamus, Adami, & Adæ, m. *Adamo*, אָדָם, Ἀδάμ primus homo a Deo creatus, totius humani generis parens, & origo. Vox Hebræa est, & *terrenum* significat, vel *terram rubeam*, ut interpretatur *Hieronymus* apud *Isidor. l. 7. c.* 6. Ex terra enim a Deo factus est. Prima syllaba communis est quantitatis. *Prudent. in Apotheosi v.* 1078. Fitque Dei summi per Christum filius Adam. *Id. ibid. v.* 759. Adjecisse novo, quem primum finxerat, Adæ. *Auson. Idyll. 1. seu Vers. Paschal. v.* 14. Deceptum miseratus Adam, quem capta venenis, &c. ¶ Secunda quoque in *Adamus* modo corripitur, modo (& quidem sæpius) producitur. *Tertull.* (seu quicumque alius auctor est) *carm. de Genesi cap.* 2. Hic positus custos Adamus cum conjuge fida. Et *cap.* 3. Tum dominus Cæli mœstum compellat Adamum. Et *c.* 4. Ergo ubi conjugio se se jam fidus Adamus, &c.

ADAMANTEUS, a, um, adject. *di diamante*, adamantinus, ἀδαμάντινος: & translate durus, qui frangi non potest. *Manil. l. 1. v.* 921. Atque adamanteis Discordia vincta catenis. *Ovid. Metam. 7. v.* 104. Ecce adamanteis spirant e naribus ignem. ¶ Quidam scribunt *adamantæus* cum diphthongo ab ἀδαμανταῖος, quam Græcam vocem nos in Græcis Lexicis nondum vidimus.

ADAMANTINUS, a, um, adject. *di diamante*, ἀδαμάντινος, qui est ex adamante, vel ad adamantem pertinens. *Lucret. l. 2. v.* 447. adamantina saxa Prima acie constant, ictus contemnere sueta. *Plin. l.* 37. *c.* 11. Adamantina duritia. ¶ Translate pro durissimo ponitur, & qui frangi, aut expugnari nullo modo potest. *Horat. l. 3. od. 24. v.* 5. Si figit adamantinos Summis verticibus dira necessitas Clavos. *Propert. l. 3. eleg. 9. v.* 9. Colchis flagrantes adamantina sub juga tauros Egit.

ADAMANTIS, idis, f. herba quædam prodigiosa, ita dicta, quod nulla vi teri queat: a δαμάζω, domo, & α privativa. Tradidere Magi, hac admota resupinari leones cum hiatu laxo. *Plin. l. 24. c.* 17.

ADAMAS, antis, m. *diamante*, ἀδάμας, lapis maximi inter gemmas pretii, insignisque supra ceteros duritiæ, quippe qui ferro percussus adeo ictum respuit, ut ferrum utrinque dissultet, incudesque etiam ipsæ interdum dissiliant: simul etiam natura ignium victrice, nunquam incalescens. Is tamen hircorum calido, & recenti sanguine perfusus facile frangitur. Hæc ex *Plin. l. 37. c.* 4. ubi alia plura ad hanc rem. Ab hac duritia nomen est ei, *h. e.* ab α privativa, & δαμάζω, domo. Sex ejus genera enumerat *Plin. ibid.* inter quæ est siderites ferrei coloris, natura etiam ceteris dissimilis, nam & ictibus frangi, & alio adamante perforari potest. Ceterum experientia multorum artis conatuum jam compertum est, omnem adamantem ferro frangi, & deteri in scobem: quod & *Lipsius in Senec. de Constant. Sap. c.* 3. & *Voss. in Etymolog.* ex *Garcia Hispano* adnotarunt. *Plin. l.* 20. *c.* 1. Adamantem, infragilem omni cetera vi, sanguine hircino rumpente. *Virg. Æn. 6. v.* 552. Porta adversa ingens, solidoque adamante columnæ. *Martial. l. 5. epigr.* 11. Sardonychas, smaragdos, adamantas, iaspidas uno &c. ¶ Translate ponitur pro durissimo, inexorabili, invicto. *Martial. l 7. epigram.* 99. Pontice voce tua posses adamanta movere. *Propert. l. 4. eleg. ult. v.* 6. Ut semel infernas intrarunt funera leges, Non exorato stant adamante viæ. *h. e.* viæ clausæ sunt portis nunquam postea aperiendis. *Ovid. 4. Trist. eleg. 8. v.* 45. Nil adeo validum est, adamas licet alliget illud, Ut maneat rapido firmius igne Jovis. *Stat. l. 1. silv. 2. v.* 69. duro nec enim ex adamante creati, Sed tua turba sumus. *Senec. in Herc. fur. v.* 807. adamante texto vincire. V. *Textus*. ¶ *Adamanta*, & *adamantas* sunt accusativi Græcæ positionis, quibus libenter utuntur Poetæ.

ADAMĀTOR, oris, qui amat. *Tertull. de Hab. mul. c.* 2. Nihil ad castitatem adamatores potuerunt præstare.

ADAMĀTUS, a, um, *amato*, amatus, vel valde amatus. *Sueton. in Vespas. c.* 22. Admonente dispensatore, quemadmodum summam rationibus vellet inferri, Vespasiano, inquit, adamato. *Plin. l. 8. c.* 42. Equus adamatus a Semiramide. V. *Adamo*.

ADAMBULO, as, n. 1. *camminare*, προσβαίνω, ad, vel juxta aliquem locum ambulo. *Plaut. Bacch.* 4. 5. 8. Adambulabo ad ostium. *Apulej. l. 3. Metam.* Adambulabam lateri ejus. *Id. ibid. l.* 11. Asinus adambulans seni.

ADAMIĀNI, m. hæretici, ab Adam dicti, cujus nuditatem imitantur in Paradiso, quæ fuit ante peccatum. Credebant enim nuptias futuras non fuisse, si nemo peccasset. Nudi itaque mares, feminæque conveniunt, nudi lectiones audiunt, nudi celebrant Sacramenta. *Isidor. l. 8. Orig. c.* 5.

ADĂMO, as, a. 1. *amar molto, innamorarsi*, ὑπερφιλέω, valde amo, deamo. *Senec. ep.* 71. Si virtutem adamaveris. amare enim parum est. *Cic. Verr. 4. c.* 34. Cum signa quædam pulcherrima vidisset, adamavit. *se n'invoghì*. *Id. Fam. 2. ep.* 4. Adamare gloriam. *Id. 3. de Orat. c.* 17. Adamare maxime patientiam, & duritiam in sermone. ¶ De turpi amore *Quintil. declamat.* 18. *c.* 10. Omnes matres liberos suos, tanquam adamaverint, amant. *Petron. in Satyr. cap.* 110. Multa in muliebrem levitatem cœpit jactare: quam facile adamarent, quam cito etiam oblivviscerentur. Adde *Plin. l. 36. c.* 5. & V. Adamatus.

ADAMPLIĀTUS, a, um, *ampliato*, amplificatus. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 884. *n.* 8. Adjecto podismo, & adampliato.

ADAMPLĬO, as, a. 1. *ampliare*, amplio, amplifico, μεγαλύνω. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 128. *n.* 5. Ædiculam vetustate corruptam adampliavit. Adde *pag.* 323. *n.* 1.

ADAMUSSIM, V. Amussis.

ADAPERĬO, is, erui, ertum, a. *aprire*, ἀνοίγω, idem quod aperio, vel omnino aperio. *ad* enim auget. *Plin. l. 36. c.* 13. Ut adaperientibus fores tonitruum intus terribile existat. *Id. l. 32. cap.* 9. Horum jus traditur alvum exinanire, interanea destringere, omnia adaperire, renes purgare. ¶ Item detegere, *scoprire*. *Senec. ep.* 64. Equo desiliam, caput adaperiam, semita cedam. *Plin. l. 2. c.* 47. Discussæ nubes adaperuere cælum. ¶ Pro *ex parte aperire*, ὑπανοίγω, exempla adhuc non vidimus.

ADAPERTĬLIS, le, adject. *che si può aprire*, qui aperiri potest, περιανοικτός. *Ovid. 3. Trist. eleg. 11. v.* 46. Aspicis a dextra latus hoc adapertile tauri? Huc tibi, quem perdes, conjiciendus erit.

ADAPERTĬO, onis, f. *aprimento*. Translate *Augustin. lib.* 83. Q. Q. *quæst.* 61. Legis adapertio, & disputatio.

ADAPERTUS, a, um, adject. *aperto*, apertus, ἀνεῳγμένος. *Ovid. 1. Amor. eleg. 5. v.* 3. Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestræ. *Liv. l. 25. c.* 30. Adapertæ fores portæ. *Sueton. in Neron. c.* 12. Adaperto podio spectare. ¶ Item detectus, *scoperto*. *Columell. l. 5. c.* 5. Locis, quibus clementia hiemis permittit, adapertas vites relinquere, & tota hieme ablaqueatas habere conveniet. *Lucret. l. 4. v.* 146. Adaperta rerum simulacra. *Stat. l. 1. Theb. v.* 396. Adaperta fides. *h. e.* manifesta.

ADAPTĀTUS, a, um, *adattato, aggiustato*, aptus, ἐφαρμοσθείς. *Sueton. in Claud. c.* 33. Solitus etiam in gestatione ludere: ita essedo alveoque adaptatis, ne lusus confunderetur. *Id. in Othon. c. ult.* Galericulo capiti propter raritatem capillorum adaptato, & annexo.

ADAPTO, as, a. *adattare*, apto, accommodo, ἐφαρμόζω. Duo hujus verbi exempla afferuntur in *Thesauro Fabri* ex *Modestino Dig. lib. 27. tit. 1. leg.* 10. & 13. sed eo loco *Modestinus* Græce scripsit: Latina autem interpretatio incertæ admodum, atque adeo nullius est in Latina lingua auctoritatis. Supersunt itaque pro hac voce ea solum, quæ attulimus in voce præced.

ADAQUO, as, a. 1. *innaffiare, adacquare*, ποτίζω, aqua perfundo, irrigo. *Plin. l. 17. c.* 10. Amygdalas mucrone defigi: ternas simul ferendas: denis diebus adaquari, donec grandescant. *Pallad. lib. 3. tit.* 33. Vites interjectis ternis diebus adaquare. ¶ Item aquæ potum dare jumentis, *abbeverare*. *Sueton. in Galba c.* 7. Decrevit ut jumentum ad locum ubi adaquari solebat, duceretur capite involuto. *Sunt qui legunt* adaquare. ¶ *Adaquor, aris* deponenti forma, est militare verbum, & significat idem, quod *aquari*, hoc est aquam haurire, & ferre ad usum militum, *far acqua, proveder d'acqua*, ὑδρεύω. *Hirt. l. 8. B. Gall. c.* 41. Cum tela tormentis jacerentur ad fontis aditus, nec sine periculo possent adaquari oppidani. *Hue pertinere potest etiam locus allatus* Suetonii.

ADARCA, æ, & Adarce, es, f. salsilago quædam, seu spuma salsaginosa, concreta, & velut gelata, in locis humidis, paluſtribuſque, & circa arundines concreſcens: quæ καλαμόχνους Græce vocatur: a κάλαμος, arundo, & χνόος, χνοῦς, spuma, lanugo. Ipsa autem adarces Latina vox esse videtur Plinio, licet ἀδάρκης, ὁ, a Dioscoride lib. 5. c. 137. & ἀδάρκη, ἡ, ab aliis Græcis Scriptoribus appelletur. Plin. l. 32. c. 10. Inter aquatilia dici debet & calamochnus, Latine adarca appellata. Nascitur circa arundines tenues e spuma aquæ dulcis, ac marinæ, ubi se miscent. Vim habet causticam: ideo acopis additur contra perfrictionum vitia. Tollit & mulierum lentigines in facie. Id. l. 20. c. 22. Adarca in cortice calamorum sub ipsa coma nascens. Adde lib. 16. c. 26. & Cæl. Aurel. Chronic. lib. 1. cap. 1. ubi adarce, es legitur.

ADARĔO, es, ui, n. seccarsi. Cato R. R. cap. 98. Ubi amurca adaruerit, vestimenta condito.

ADARGATIS. V. in Adad, & in Atargatis.

ADĀRO, as, a. 1. arare, idem quod aro. Plin. in proœm. lib. 23. ex persona Pomonæ loquens. Ex me parata omnia, nec curvo adaranda aratro, nec cura laboranda, sed se porrigentia ultro. Al. leg. a laboranda minus recte: Harduinus ex vet. Exemplarib. legit: Ex me parata omnia, nec curvo laboranda, sed se porrigentia &c. h. e. nec ab homine curvato aranda.

ADASĬA, ovis vetula recentis partus. Festus.

ADAUCTO, as, a. 1. accrescere, frequentativum ab adaugeo, & ejusdem significationis. Accius apud Non. c. 2. n. 52. Quibus rem summam, & patriam nostram quondam adauctavit pater.

ADAUCTOR, pro auctor legitur a quibusdam apud Tertullian. de testim. anim. c. 2. ubi alii auctor.

ADAUCTUS, a, um. V. Adaugeo.

ADAUCTUS, us, m. accrescimento, incrementum, αὔξησις. Lucret. l. 2. v. 1120. quæcumque vides hilari grandescere adauctu. Solin. c. 23. (al. 36.) in f. de maris æstu. Adeo ut vicissitudines inter maciem aquarum, & plenitudinem, respiciant adauctus ejus, vel reliquia.

ADAUGĔO, es, auxi, auctum, a. 2. accrescere, aumentare, αὐξάνω, ἐπαύξω, idem quod augeo, vel addendo augeo. Cic. pro Rosc. Amer. c. 11. Hæc maleficia aliis nefariis cumulant atque adaugent. Id. 2. de Invent. c. 18. Facti honestas adaugetur. Auct. ad Herenn. l. 2. c. 25. Hæc signa adaugent suspicionem. Terent. Heaut. 3. 1. 26. Timet, ne tua duritia adaucta sit. Plin. in Paneg. c. 22. fi. Lætitia cum ingressu tuo crevit, ac prope in singulos gradus adaucta est. Cels. l. 4. c. 6. a med. Adaucta, vel levata febris. ¶ Interdum adhibetur in sacrificiis, quemadmodum & augeo. Plaut. Stich. 2. 2. 62. Hercules, decimam esse adauctam, tibi quam vovi, gratulor.

ADAUGESCO, is, n. 3. crescere, aumentarsi, ἐπαυξάνομαι, cresco, adaugeor. Cic. in Prognost. l. 1. Divin. c. 7. Aut densus stridor cum celso e vertice montis Ortus adaugescit scopulorum sæpe repulsu. Lucret. l. 2. v. 296. Nam neque adaugescit quidquam, nec deperit inde.

ADAXINT, pro adegerint, ut docet Festus, vel pro adigant, ut exponit Non. cap. 2. n. 53. dictum est vetere declinandi ratione, ut axit, & faxit, quæ V. suis loc. Plaut. Aulul. 1. 1. 11. Utinam me divi adaxint ad suspendium, potius quam hoc pacto apud te serviam.

ADBELLARE, pro debellare quidam leg. apud Ammian. l. 16. c. 9. (al. 14.) ubi alii advolare.

ADBĬBO, is, bibi, a. 3. bere, idem quod bibo, προσπίνω. Terent. Heaut. 2. 1. 8. Is mihi, ubi adbibit plus paulo, sua quæ narrat facinora! Plaut. Stich. 2. 2. 58. Quando adbibero, alludiabo: tum sum ridiculissimus. ¶ Translate Horat. l. 1. ep. 2. sub fin. nunc adbibe puro Pectore verba puer: nunc te melioribus offer.

ADBĪTO, is, n. 3. andare, accostarsi, idem quod bito, hoc est eo, προσβαίνω. Plaut. Capt. 3. 4. 72. Ædepol si adbites propius, os denasabit tibi. ¶ Quidam olim legebant adite quod esset ab adito, as, frequentativum verbi adeo, is.

ADBLATĔRANS, antis, ciarlante, cinguettante, blaterans. Apulej. l. 9. Metam. Has, & alias similes affanias frustra adblaterantes, eos retrorsum abducunt. Alii leg. His, & aliis similibus affaniis frustra oblateratis.

ADCANTO, V. Accanto.

ADCENSUS, V. Accensus.

ADCERSO, V. Arcesso.

ADCĪDO, V. Accido.

ADCLĀMO, V. Acclamo.

ADCLĀRO, & Acclaro, as, a. 1. mostrare, declaro, ostendo. Liv. l. 1. c. 18. referens prisca verba Auguris de cælo servantis. Jupiter pater, si est fas hunc Numam Pompilium, cujus ego caput teneo, regem Romæ esse, uti tu signa nobis certa adclarassis inter eos fines, quos feci. Adclarassis antique pro adclaraveris, vel adclares.

ADCLĪNIS,) V. Acclinis, Acclivis.
ADCLĪVIS,)

ADCOGNOSCO, V. Accognosco.

ADCONDŪCO, is, a. 3. idem quod conduco. Plaut. Mil. 1. 1. 75. Rex Seleucus me opere oravit maximo, ut ei adconducerem latrones, & conscriberem. Ita legit Servius ad Æn. 12. v. 7. Alii ut sibi latrones cogerem, & conscriberem.

ADCORPŎRO, V. Accorporo.

ADCRĒDO, V. Accredo.

ADCRESCO, V. Accresco.

ADCURRO, V. Accurro.

ADDAX, acis, m. nomen est feræ cujusdam in Africa, erecta cornua habentis, & rugarum ambitu contorta, atque in leve fastigium exacuta, quæ alio nomine Strepsiceros dicitur, ἀπὸ τῆς στρέψεως τῶν κεράτων, a contortione cornuum. Ipsa vox Addax Africana est teste Plin. l. 11. c. 37. sect. 45. Harduini.

ADDĔCET, ebat, impers. 2. conviene, è decente, πρέπει, convenit, decet, præposit. ad nonnihil adjiciente significationi. Plaut. Cas. 2. 2. 26. Nam peculi probam nihil habere addecet clam virum. Id. Bacch. 1. 2. 20. Qui si decem habeas linguas, mutum esse addecet. Id. Rud. 1. 2. 27. Impudentem hominem addecet, mutellum ultro advenire ad alienam domum. è proprio d'uno sfacciato.

ADDENSĔO, es, a. 2. spessare, far denso, o folto, densum facio, addenso, ἐπιπυκνόω. Virg. 10. Æn. v. 432. Extremi addenseut acies, nec turba moveri Tela, manusque sinit.

ADDENSO, as, a. 1. condensare, spessare, ἐπιπυκνόω, denso, condenso. Plin. l. 20. c. 21. Mirum, aquam radice ea addita addensari sub dio, atque lactescere.

ADDĪCO, is, ixi, ictum, a. 3. dare, o assegnare per via di sentenza, aggiudicare, καταδικάζω, κατακρίνω, ἀπονέμω, adjudicare, attribuere, tradere alicui quidpiam: estque unum e tribus solemnibus verbis, quibus universa Prætoris potestas judicialis continebatur, Do, Dico, Addico. necesse est enim, ut ait Varr. l. 5. L. L. c. 4. aliquo eorum uti verbo, cum lege quid peragitur. De his Ovid. 1. Fast. v. 47. Ille nefastus erit, per quem tria verba silentur, &c. Dabat itaque Prætor judicem, recuperatores, arbitros (quod & addicere aliquando dicitur) judicia, actiones, possessiones: Dicebat vero jus, multam, tutores, viam in vindiciarum litibus: Addicebat autem, in bonis controversis, in cessionibus, in vindiciis, cum scilicet facto controversiæ cognito, adjudicabat rem controversam ei, qui meliore jure esset: item quandoque ipsos homines in servitutem creditoribus. Plaut. Pœn. 1. 1. 57. Ubi in jus venerit, addicet Prætor familiam totam tibi. Cic. in Pison. c. 35. Creditorem addicere debitoribus suis. Id. Verr. 3. c. 52. bona alicui. Liv. l. 3. c. 56. liberum hominem in servitutem. soggettare alla servitù altrui. ¶ Addicere judicem, vel arbitrum dicitur Prætor, seu quivis alius jus habens, qui judicem dat (dare est verbum hujus loci magis proprium) seu destinat causæ cognoscendæ, ex formula, vel ex litigatorum conventione. Legitur in Digest. l. 5. tit. 1. leg. 39. 46. & 80. secundum Florentin. & alias quasdam Edition. testibus Hotman. Brisson. & Pareo in Lexic. Crit. quibus adde Senec. epist. 65. sed ubique alii pro addicere leg. addere, aut adire, aut adjicere, aut adigere. ¶ Addicere judicium apud Varron. l. 5. de L. L. c. 7. ante med. est judicium dare, hoc est litigandi vel apud se, vel apud alium potestatem facere. Quod & Macrob. l. 1. Saturnal. c. 16. usurpavit: quamquam alii ibi adjicere reponunt. Eodem modo explicanda videntur verba illa ex Leg. XII. Tab. apud Gell. l. 17. c. 2. Post meridiem præsenti litem addicito. h. e. actionem dato, agendi potestatem facito: tametsi alii ita exponunt: secundum præsentem sententiam fer, & ei rem, de qua lis est, adjudicato. V. integrum loc. ¶ Addicere aliquid in diem est ita alteri adjudicare, ut si intra certum tempus melior conditio afferatur, habeatur tanquam non adjudicatum, & tota lis in integrum restituatur. Hac de re multa habentur toto tit. 2. lib. 18. Digest. & præterea Digest. lib. 6. tit. 1. leg. 41. & lib. 39. tit. 3. leg. 9. ¶ In auctionibus, & venditionibus publicis, itemque in locationibus res alicui addici dicebatur, quæ plus offerenti attribuebatur, quod Itali dicunt liberare: additur hac significatione sæpe ablativus pretii. Cic. Verr. 5. c. 63. fi. Si doceo pluris aliquanto potuisse te vendere, neque his voluisse addicere, qui contra Apronium licerentur. Id. pro Rabir. Posth. c. ult. Ecquis est ex tanto populo, qui bona C. Rabirii Posthumi nummo sestertio sibi addici velit? Sueton. in Cæs. c. 50. Cui amplissima prædia in auctionibus hastæ minimo addixit. gliele liberò a prezzo avvantaggiosissimo. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 18. Addicere bona alicujus in publicum. h. e. publicare, confiscare. rursus Cic. Verr. 3. c. 55. Addicitur id opus HS. DLX millibus: cum tutores HS. LXXX millibus id opus ad illius hominis iniquissimi arbitrium se effecturos esse clamarent. h. e. locatur. ¶ Est etiam promittere, & obligare rem in privatis venditionibus, & eandem fere habet cum vendo significationem, vendere, cedere. Cic. pro Dom. c. 41. Hominem invenire neminem potuit, cui ædes meas addiceret, traderet, donaret. Id. Phil. 7. c. 5. Antonius regna addixit pecunia. Horat. l. 2. sat. 5. extr. huic tu Dic ex parte tua, seu fundi, sive domus sit Emptor, gaudentem nummo te addicere. digli, che volentieri gliela vendi a buon mercato. Et Julian. Digest. lib. 41. tit. 5. leg. 7. Procurator tuus fundum, quem centum aureis vendere poterat, addixerit triginta aureis, &c. ¶ Translate in re augurali addicere dicuntur aves, quæ augurium prosperum faciunt, & ratum, & quodammodo adjudicant rem, de qua augurium capitur, ei, qui optat. Liv. l. 1. c. 55. Cum omnium sacellorum exaugurationes admitterent aves, in Termini fano non addixere. Id. l. 27. c. 16. Fabio auspicanti aves semel atque iterum non addixerunt. Tacit. Ann. 2. c. 14. Addicentibus auspiciis, vocat concionem. ¶ Cum accusativo Apulej. de Deo Socrat. Attio Navio auguria miraculum cotis addicant. Festus in voc. Prætor. Illum quem aves addixerant, &c. ¶ Translate etiam Cic. Parad. 4. in princip. Ego vero te non stultum, ut sæpe, non improbum, ut semper, sed dementem, & insanum rebus addicam necessariis. h. e. necessariis argumentis convincam, te esse dementem, & insanum. Hoc loco videtur allusisse Cicero ad illam legem XII. Tabularum, qua furiosi, & dementes addicebantur agnatis, & gentilibus, hoc est sub eorum curam, potestatemque tradebantur, ut est apud eundem l. 2. de Invent. c. 50. Ita commodius explicatur hic locus, quam varias variorum lectiones sectando, quorum alii pro addicam legunt adigam, alii adducam, alii novum commenti verbum,

alvincam. ¶ Sæpe significat *obbligare*, *soggettare* tum in bonam, tum in malam partem. *In bonam Cic. pro Planc. c.* 30. Senatus, cui me semper addixi. *Id.* 3. *de Leg. c.* 10. Plebi libertas sic data est, ut multis præclarissimis addiceretur. *Vellej. l.* 2. *c.* 25. Agros omnes addixit Deæ. *h. e.* dicavit, consecravit. *In malam Cic. in Pison. c.* 34. Accepta pecunia a Dyrrachinis ob necem hospitis tui, ejus domum evertisti, cujus sanguinem addixeras. *h. e.* cujus vitam eis dederas. *avevi sacrificato*. *Id. ibid. c.* 24. Cum addicebas tribuno plebis consulatum tuum. *Id. Phil.* 5. *c.* 12. Addicere aliquem libidini cujuspiam. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 27. Addicere pueritiam suam omni intemperantiæ. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 77. Addicere aliquem perpetuæ servituti. ¶ Addicere aliquem morti, supplicio, &c. est damnare, *condannare*. *Cic.* 3. *Offic. c.* 10. *sub. fin.* Et is, qui morti addictus esset, paucos sibi dies postulavisset. ¶ *Addicere se alicui rei* interdum est incumbere, operam dare. *Valer. Max. l.* 8. *c.* 7. *n.* 5. *extern.* Addicere se operibus naturæ. *darsi allo studio delle cose naturali*. ¶ *Addicere aliquem ad jusjurandum* pro cogere, adigere, *sforzare*, legitur a quibusdam apud *Sallust. in Catil. c.* 23. ubi alii rectius *adigere*. Hac tamen cogendi significatione, & cum infinito, *Impp. Valent. Gratian. & Valentin. in Codic. l.* 12. *tit.* 38. *leg.* 5. Species de propriis facultatibus fiscalibus horreis addicantur inferre. ¶ *Addicere suos amores* apud *Ovid. Metam.* 1. *v.* 617. est cedere, alteri tradere. Alii tamen legunt *abdicere*. ¶ *Addicere nomini alicujus*, *h. e.* attribuere, adscribere. *Gell. l.* 3. *c.* 3. Fabulæ, quæ scriptæ a Plauto non videntur, & nomini ejus addicuntur. ¶ *Addicere victoriam alicui* apud *Eumen. in paneg. Constant. cap.* 17. est tribuere, & propriam, ac veluti obnoxiam facere. ¶ *Addice* pro *addic* in imperativo. *Plaut. Pœn. a.* 2. *v.* 50. Addice tuam mihi meretricem. *h. e.* vende, trade. ¶ *Addixti* per syncopem pro *addixisti*, *Martial. l.* 12. *epigr.* 16.

ADDICTE, V. Adducte.

ADDICTIO, onis, f. actus addicendi, hoc est sententia, seu decretum, quo Prætor rem aliquam alicui addicit, & adjudicat. *Cic. Verr.* 2. *c.* 4. Cujus prætura urbana ædium sacrarum fuit depopulatio, simul in jure dicundo, bonorum, possessionumque, contra omnium instituta, addictio & condonatio. *Paul. Digest. lib.* 18. *tit.* 2. *leg.* 1. Addictio in diem. *quid sit autem* addicere in diem, *diximus in* Addico. ¶ *Additio judicis* est ejus assignatio ad causam aliquam cognoscendam. V. *Addico*. In *Lege Mamilia de limitib.* apud *Frontin. pag.* 340. *Edition. Goes.* Judicis datio addictio esto.

ADDICTUS, a, um, adject. *assegnato*, *o dato per via di sentenza*, adjudicatus sententia Prætoris, ἀποκηρυχθείς, προσθετός, cum dativo *Ulpian. Dig. lib.* 43. *tit.* 23. *leg.* 11. Addictus fundus alicui. *Id. lib.* 6. *tit.* 1. *leg.* 41. Addictum prædium. *Claudian. de Consul. Mall. v.* 131. Addicto censu cumulare æraria. *con beni altrui confiscati*. ¶ Item venditus, *venduto*, *ceduto*. *Plaut. Mercat.* 3. 4. 31. Mulier addicta, atque adducta. ¶ Item locatus, *affittato*. *Cic. Verr.* 3. *c.* 57. Addictum opus, accepti prædes. ¶ *Addictus judex* est, qui a Prætore, vel alio jus habente, assignatus est alicui causæ cognoscendæ, judicioque exercendo. Afferuntur exempla hujus rei a *Brisson.* & aliis ex *Digest. l.* 10. *tit.* 2. *leg.* 30. & *lib.* 13. *tit.* 4. *leg.* 4. & *lib.* 36. *titul.* 1. *leg.* 59. itemque *Valer. Max. l.* 8. *c.* 2. *n.* 2. sed ubique variat lectio. nam pro *addictus* alii leg. *aditus*, vel *adductus*, vel *additus*. ¶ Præterea *addictus* dicitur, qui ob æs alienum, cum solvendo non sit, ex Prætoris sententia traditur creditori, qui in corpus ejus jus habeat, & tanquam servo utatur donec solvat, *soggettato ad altri per debiti*, *consegnato qual servo*, δοῦλος, προσκείμενος. Est autem inter *addictos*, & *servos* multiplex discrimen, ut docet *Quintil. l.* 7. *c.* 3. *a med.* nam *addicti* cum manumittuntur, fiunt ingenui; *servi* fiunt libertini: *addicti* etiam invito domino libertatem consequi possunt, si nimirum debita solvant; *servi* non possunt: Addicti habent ea, quæ sunt liberorum hominum propria, nomen, cognomen, tribum; quibus carent servi. *Liv. l.* 6. *c.* 14. Ne quem vestrum judicatum, addictumque duci patiar. *Cic. pro Flacc. c.* 20. Cum judicatum non faceret, addictus Hermippo, & ab hoc ductus est. (*addictum ducere* in his, & aliis exemplis apud *Liv. l.* 6. *c.* 15. & 20. &c. est in servitutem, & vincula ducere.) *Cic. Fam.* 7. *ep.* 24. Eumque addictum jam tum puto Calvi Licinii Hipponacteo præconio. *h. e.* jam tum venditum fuisse inter Sardos venales famoso Calvi Licinii carmine: quod carmen *præconium* hic dicitur, quia præco servos venales addicebat. Nisi malis *addictum*, hoc est devotum Furiis, atque Herebo a Calvo Licinio: quemadmodum Hipponax devovit carminibus suis eos, qui se derisui habuerant. V. *Hipponactius*. ¶ De jure ac modo addicendi liberos homines creditoribus exstat lex XII. Tabularum apud *Quintil. l.* 3. *c.* 6. *post med.* & *Gell. l.* 20. *c.* 1. ubi additur, si plures fuissent creditores, quibus debitor aliquis addicendus esset permissum fuisse iis ejus corpus in frusta secare, atque partiri inter se: tametsi ad pœnam tam atrocem nunquam deventum est. ¶ Translate *addictus* est obstrictus, devinctus, obnoxius, *obbligato*, *soggetto*. *Cic. pro Cæl. in f.* Quem si vobis, si suis, si reipublicæ conservatis, addictum, debitum, obstrictum vobis, ac liberis vestris habebitis. *Id.* 2. *Tuscul. c.* 2. Certis quibusdam, destinatisque sententiis quasi addicti, & consecrati sunt. *Id. Verr.* 4. *c.* 32. Habere fidem, & religionem alteri addictam pecunia accepta. ¶ Item coactus *sforzato Horat.* cum infinit. jungit *l.* 1. *ep.* 1. *v.* 14. Nullius addictus jurare in verba magistri. ¶ Item damnatus, vel destinatus *destinato*, *o condannato*. *Id. epod.* 17. *v.* 11. Addictus feris, alitibus, atque canibus. *Cic. Attic.* 9. *ep.* 9. *in f.* Addictus vastitati. *Id. Phil.* 11. *cap.* 7. Gladiatorio generi mortis addictus. ¶ Item deditus, propensus, *dedito*, *inclinato*. *Petron. in Satyr. c.* 5. Addictus histrioniæ. *Sueton. in Calig. c.* 55. Prasinæ factioni addictus, & deditus. ¶ *Addictus* denique titulus est cujusdam Plautinæ Comœdiæ deperditæ, cujus meminit *Gell. l.* 3. *c.* 3. Ita fortasse inscriptæ, quod ibi aliquis ob æs alienum addictus inducatur.

ADDISCO, iscis, didici, a. 3. *imparare*, προσμανθάνω, idem fere quod disco, aut, si attendere velis vim præpositionis *ad* componentis, ad ea, quæ didici, aliquid addo. *Cic. de senect. cap.* 8. Quid quod etiam addiscunt aliquid? ut Solonem versibus gloriantem videmus, qui se quotidie aliquid addiscentem, senem fieri dicit. *Id.* 3. *de Orat. cap.* 23. Atque velocius puer addidicerat. *Alii leg.* at Q. Velocius, &c. ¶ Est etiam intelligere, audire, *sentire*. *Justin. l.* 2. *c.* 3. Quos cum tanta celeritate venire rex addidicisset, in fugam vertitur.

ADDITAMENTUM, ti, n. *giunta*, *aggiunta*, προσθήκη, accessio, appendix. *Apulej. l.* 9. *Metam.* Additamentum pretii. *Paul. Digest. lib.* 32. *leg.* 89. Ædium additamentum hortus fuit. *Jabolen. Digest. lib.* 50. *tit.* 16. *leg.* 242. Artemon magis additamentum, quam pars navis est. ¶ Translate *Cic. pro Sext. c.* 31. Intercessit Ligus iste nescio qui, additamentum amicorum meorum. *Senec. ep.* 17. Sapientia erit ultimum vitæ instrumentum, &, ut ita dicam, additamentum. *Sallust. orat.* 2. *ad Cæs. de republ. ordin.* In quibus, sicut in statua, præter nomen nihil est additamenti.

ADDITIO, onis, f. *aggiunta*, *giunta*, πρόσθεσις, προσθήκη, accessio, adjunctio. *Quintil. l.* 9. *c.* 3. Figurarum additio, & abjectio. *Priscian. lib.* 14. *pag.* 975. & 978. *Putsch.* Absque: additio magis putatur que.

ADDITITIUS, & Addititius a, um; adject. *che s' aggiunge*, qui additur. *Cels. Digest. lib.* 50. *tit.* 16. *leg.* 98. Cato putat mensem intercalarem addititium esse; omnesque dies ejus pro momento temporis observat. *hoc est* ita inseri, & addi ceteris mensibus anni, ut tamen in eorum numero, Civili more non computetur. *Tertull. de resurr. carn. c.* 52. Addititium corpus.

ADDITIVUS, a, um, adject. addititius. *Priscian. lib.* 17. *pag.* 1095. *Putsch.* pronomen *ipse* vocat *additivum*, quod non solum aliis pronominibus additur, seu apponitur, sed etiam frequentius quam alia. Græce ἐπιταγματικό.

ADDITUS, a, um, adject. *aggiunto*, προστεθειμένος, adjunctus, adjectus. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 38. Additus numero Deorum. *Horat. l.* 2. *od.* 9. *v.* 21. Medumque flumen gentibus additum Victis. ¶ Item datus, appositus, *dato*. *Horat. l.* 3. *od.* 4. *extr.* custos nequitiæ additus. *Virg. Æn.* 6. *v.* 90. nec Teucris addita Juno Usquam aberit. *h. e.* assidue præsens, & veluti adfixa, atque adeo molesta, infesta, inimica. Sic *Lucil.* apud *Macrob. lib.* 6. *Saturnal. cap.* 4. Si mihi non Prætor siet additus, atque agitet me, &c. ¶ Item inditus, injectus. *Plin. l.* 23. *c.* 7. Succus caprifici additus in cava dentium. *Id. l.* 8. *c.* 25. Addita in os clava. ¶ *Addito tempore*, *addita ætate* est tempore, vel ætate procedente. *Plin. l.* 11. *c.* 48. In infantia scabunt aures posterioribus pedibus; quod addita ætate non queunt. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 6. Conjugia sobrinarum diu ignorata, addito tempore percrebuisse.

ADDIVINANS, antis, *chi indovina*, divinans, προμαντευόμενος. *Plin. l.* 35. *c.* 10. Quendam ex facie hominum addivinantem, ex his dixisse futuræ mortis annos.

ADDO, as, pro *do*, *das*, προσδίδωμι, affertur a nonnullis ex *Plauto Trucul. a.* 5. *v.* 19. *Tuo arbitratu, quod jubebit, addabitur*. sed optimæ pleræque Editiones *id dabitur*.

ADDO, is, didi, ditum, a. 3. *aggiungere*, προστίθημι, adjicio, adjungo: ex *ad*, & *do*, *das*. *Cic.* 1. *Offic. c.* 18. Addendo, deducendoque videre, quæ reliqui summa fiat. *Id.* 2. *de Orat. c.* 12. *extr.* Addidit historiæ majorem sonum vocis. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 49. Hunc laborem ad quotidiana opera addebant. *Cic. Fam.* 15. *ep.* 20. Ad amorem meum aliquantum addidisti. *Id. Attic. lib.* 1. *ep.* 13. In illam orationem Metellinam addidi quædam. *Ovid. Metam.* 8. *v.* 484. In scelus addendum scelus est, in funera funus. *Nepos in Cat. c.* 2. Multas res novas in edictum addidit, qua re luxuria reprimeretur. *Id. in Attic. c.* 4. Pronuntiabat Græce sic, ut nihil supra posset addi. *Quintil. l.* 4. *c. ult.* Addere ex abundanti. *Cic. de harusp. resp. c.* 19. Addere aliquid de suo. *Plaut. Epid.* 3. 4. 37. Addere aliquid dono alicui. *aggiunger in dono*. *Lucret. l.* 3. *v.* 914. Illud in rebus non addunt. ¶ *Addito* participium absolute positum in ablativo usurpatur sæpe ab Historicis. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 28. Et vocantur Patres, addito, consultandum super re magna, & atroci. *aggiungendo*. *Plin. l.* 15. *c.* 17. Similiter deligi & ex locis siceis, & ante perfectam maturitatem, addito, ut Luna infra terram sit. ¶ Cum infinito *Sil. l.* 8. *v.* 549. Ille viris pila, & ferro circumdare pectus Addiderat. ¶ Significat etiam injicere, immittere, immiscere, *metter*, *o gettar dentro*, *mescolare*. *Tibull. l.* 2. *eleg.* 4. *v.* 42. Nec quisquam flammæ sedulus addat aquam. *getti acqua sul fuoco*. *Cic. Attic. l.* 12. *ep. ult.* Eas epistolas in eundem fasciculum velim addas. *Plin. l.* 13. *c.* 3. Addere unguenta in potu. *Harduin.* rectius *in potus*. *Id. l.* 16. *c.* 11. Addere in vinum picem. *Id. l.* 20. *c.* 22. Succum marubii addere in ovum inane. ¶ Item dare, indere, *mettere*, *dare*. *Plaut. Mil.* 2. 6. 69. Addere custodem alicui. *Ovid.* 1. *Amor. eleg.* 7. *v.* 1. Adde manus in vincla meas. *Virg.* 5. *Æn. v.* 818. Addere frena equis. *Id.* 1. *Georg. v. penult.* cum carceribus se se effudere quadrigæ, Addunt se in spatia. *h. e.* dant se cursui per campos. *Id.* 3. *Æn. v.* 336. jugis addidit arcem. *h. e.* imposuit. *Sil. l.* 7. *v.* 161. Addunt frugiferis inimica incendia ramis. *attaccano il fuoco*. ¶ Translate *Cic. Attic.* 16. *ep.* 3. Addere alicui alacritatem scribendi. *accrescere ad alcuno la voglia di scrivere*. *Id. l.* 7. *ep.* 2. alicui animos. *accrescer il coraggio*. *Virg.* 9. *Æn. v.* 184. ardorem mentibus. *Val. Flacc. l.* 6. *v.* 181. Necdum clara, quibus se se fuga mentibus addat. *h. e.* in quorum mentes, & pectora se injiciat metus, & fugiendi cupiditas. *Liv. l.* 3. *c.* 27. Addere gradum. rad-

raddoppiar il passo. Ovid. 4. de Pont. epist. 8. v. 63. aliquem astris. h. e. referre inter deos. Horat. l. 2. epist. 1. v. 217. calcar alicui. stimolare. Liv. l. 2. c. 24. fidem alicui rei. confermare, far credibile qualche cosa. Claudian. de IV. Conf. Honor. v. 510. finem litibus. dar fine. Plaut. Amph. 2. 2. 176. vitium pudicitiæ. violare. Claudian. in Conf. Prob. & Olybr. v. 10. alicui nomen. dar nome. Salluft. in Jugurth. c. 46. Quorum majores Punico bello multum reipublicæ addiderant, h. e. profuerant, adjuverant, auxerant. ¶ In transitionibus, Cic. 1. Offic. c. 42. Adde his, si placet, unguentarios, saltatores, &c. Liv. l. 7. c. 30. a med. & Plin. l. 9. ep. ult. Addas huc licet ver, & autumnum, &c. Ovid. 2. de Pont. epist. 9. v. 47. Adde, quod ingenuas didicisse fideliter artes Emollit mores, nec sinit esse feros.

ADDOCEO, es, a. 2. insegnare, προσδιδάσκω. Horat. l. 1. ep. 5. v. 18. Solicitis animis onus eximit, addocet artes. Al. leg. ac docet.

ADDORMIO, is, n. 4. dormire, idem quod dormio. Cæl. Aurel. Acut. lib. 1. cap. 11. Rursus addormiunt, atque difficile expergiscuntur.

ADDORMISCO, is, n. 3. addormentarsi, dormire, ἐπικοιμάομαι, dormio, obdormisco. Sueton. in Claud. c. 8. Quoties post cibum addormisceret. Alii leg. obdormisceret.

ADDUA, æ, m. Adda, fluvius Insubriæ, qui in Rhætiæ Alpibus oritur, & per Larium lacum (il lago di Como) fluens, Pado miscetur non longe a Cremona. Quidam scripsere Adua unico d, propterea quod Strabo Ἀδούας Græco dixit. A Scriptoribus cærulus appellatur ab aquarum colore. Sidon. lib. 1. ep. 5. Cæruleum Adduam, velocem Athesim, pigrum Mincium inspexi. Claudian. de VI. Conf. Honor. v. 196. pulcher Ticinus, & Addua visu Cærulus, & velox Athesis.

ADDUBITATIO, onis, f. dubbio, dubium, dubitatio, ἐνδοιασμός. Martian. Capell. lib. 5. pag. 171. Diaporesis est addubitatio: qua figura utimur cum veluti dubitantes ab ipsis judicibus inchoamenti consilium postulamus, ut pro Cluent. (cap. 1.) Equidem quo me vertam nescio, &c. Cic. 3. Offic. c. 4. Quid est ergo, quod addubitationem afferre soleat? Ita quidam libri: sed plerique, & meliores dubitationem.

ADDUBITATUS, a, um, dubbioso, de quo dubitatur, προσδιστασθείς. Cic. 1. Divinat. c. 47. Tibi augur nuntiavit, addubitato Salutis augurio, bellum domesticum triste fore. Id. 1. Offic. c. 24. Si plus adipiscare, re explicata, boni, quam addubitata, mali.

ADDUBITO, as, n. 1. dubitare, idem fere quod dubito, ἀμφισβητέω, προσδιστάζω. Cic. in Orat. c. 40. Ut addubitet, quid potius, aut quomodo dicat. Id. 2. de nat. Deor. c. 46. De quo Panætium addubitare dicebant. Id. Fam. 7. ep. 32. Addubitavi, num a Volumnio Senatore esset. Id. 3. Offic. c. 4. Hæc inter se comparare, & in his addubitare turpissimum est. Liv. l. 8. c. 10. Paulisper addubitavit, an consurgendi triariis tempus esset. Horat. l. 1. sat. 4. v. 124. an hoc honestum, & inutile factu, Nec ne sit, addubites. Nepos in Conone in f. Illud addubitat, utrum Teribazo sciente, an imprudente sit factum. Sil. l. 14. v. 358. Nec contra Ausonius tonsis aptare lacertos Addubitat. ¶ Passive impersonaliter. Liv. l. 2. c. 4. De Legatis paululum addubitatum est. Adde Acc. apud Non. c. 2. n. 808.

ADDUCO, is, uxi, uctum, a. 3. condurre, menare, παράγω, ad aliquem, vel ad aliquid duco. Cic. Attic. 7. ep. 9. Adducere exercitum. Terent. Andr. 5. 3. 29. Illum huc coram adducam. Id. Heaut. 5. 4. 18. Adducere ante oculos. Id. Hecyr. 5. 2. 4. Puero nutricem adducit. Cic. pro Quint. c. 6. Qui ex Gallia pueros venales isti adducebat. Id. Attic. l. 8. ep. 11. Gentes armatas in Italiam adducere. Id. Fam. 16. ep. 21. Quos secum Mitylenis Cratippus adduxit. Plin. l. 36. c. 15. Aquam cuniculis per montem actis, adduxit. Nepos in Epam. c. 3. Adducebat eum, qui quærebat, ad eos qui conferebant. ¶ Speciatim interdum accipitur pro conciliare mulierem, vel scortum alicui: quod & perducere, & adducere dicimus. Nepos in Dione c. 5. Puero scorta adducebantur. Ovid. 3. Fast. v. 483. Adducere pellicem. ¶ Est etiam afferre, inducere, apportare, cagionare. Horat. l. 1. ep. 7. v. 8. Opella forensis Adducit febres. Id. l. 4. od. 12. v. 13. Adducere sitim. Plin. l. 30. c. 15. Ova noctuæ tædium vini adducunt. ¶ Significat præterea ad se trahere, tendere, tirare, stendere. Petron. in Satyr. c. 94. Adducere ostium. h. e. ad se trahendo claudere. Liv. l. 9. c. 10. Cum apparitor Postumium laxe vinciret, quin tu, inquit, adducis lorum? Cic. de Amic. c. 13. Habenas quam laxissimas habere amicitiæ, quas vel adducas, vel remittas. (V. Adductas.) Virg. 5. Æn. v. 507. Adducere arcum. ¶ Translate Id. 1. Georg. v. 483. ignea venis Omnibus acta sitis miseros adduxerat artus. h. e. contraxerat, & macie confecerat enecta membra, atque adeo exiliora, & quodammodo longiora reddiderat, extenderat. Ovid. 3. Metam. v. 396. Attenuant vigiles corpus miserabile curæ, Adducitque cutem macies. ritira, increspa. Senec. epist. 57. Adducere vultum ad tristitiam. increspar la fronte. Et de benef. l. & cap. 1. adducere frontem. ¶ Est etiam redigere, ridurre. Cic. pro Quint. c. 5. Adducere aliquem in summas angustias. ridurlo alle strette. Nepos in Eumen. c. 12. ad desperationem. metterlo in disperazione. Cic. Fam. 5. ep. 20. ad arbitrium alterius. ridurlo a far a modo d'altrui. Liv. l. 8. c. 7. in necessitatem. Id. l. 45. c. 8. regnum ad ultimum discrimen. Tacit. Ann. 14. c. 61. vitam in extremum. ¶ Item conjicere, ducere. Cic. 3. Offic. c. 20. Adducere aliquem in invidiam falso crimine. renderlo odioso. (sic Senec. l. 2. de benef. c. 4. beneficia in odium adducere asperitate verborum, & supercilio.) Id. 1. Tuscul. cap. 17. in summam exspectationem. mettere in aspettativa. Terent. Heaut. 5. 2. 42. ad misericordiam. muovere a compassione. Cic. pro Mur. c. 24. in metum. mettere in paura. Id. pro Cluent. c. 17. in judicium. chiamar in giudizio, accusare. Id. Agrar. 2. c. 36. ad populum. h. e. in judicium populi vocare. Id. 1. Fam. ep. 1. in opinionem ut, &c. far credere, che &c. Id. Att. 2. ep. 22. Adduci in eam spem, ut &c. mettersi in isperanza, che &c. Id. Verr. 5. c. 61. Adduci in sermonem. far parlare di se. Id. Fam. 5. ep. ult. in eum locum res adducta est, ut &c. è ridotta a tal segno, che &c. Liv. l. 33. c. 33. Adducere ad effectum. metter in opera. condur a fine. Cic. de Univers. c. 3. in ordinem. ordinare. Nepos in Iphicrat. c. 2. in eam consuetudinem, ut &c. assuefare in maniera, che &c. Id. in Hannib. c. 2. aliquem in suspicionem alicui. renderlo sospetto appresso qualcheduno. Cic. Fam. 7. ep. 26. Adducere aliquid in honorem. metter in riputazione. ¶ Item movere, impellere, inducere, persuadere, indurre, persuadere. Cic. Attic. l. 13. ep. 33. ad fin. Ista enim me res adducebat. Id. de provinc. Consul. c. 16. Adduci ad suspicandum nullo modo possum. Id. de Senect. c. 10. Nullo imbre, nullo frigore adduci, ut capite operto sit. Id. Fam. 13. ep. 54. Adduci commendatione. Id. 14. Attic. ep. 20. precibus. Id. Verr. 6. c. 7. Neque voluntate, neque difficultate aliqua, neque magnitudine pecuniæ adduci, ut &c. Id. 6. Fam. ep. 10. Ex eorum sermonibus adducor, ut sperem. Id. Catil. 1. c. 2. Hac certa de causa nondum adducor, ut faciam. Liv. l. 4. c. 49. Adducor, ut credam. Sueton. in Tiber. c. 21. Adduci nequeo, quin existimem, &c. Valer. Max. l. 2. c. 9. n. 6. Neque honorum magnitudine adduci potuit, quo se blandiorem gereret. ¶ Et cum infinito. Afran. apud Non. c. 11. n. 40. Facilius adducor ferre humana humanitus. ¶ Item afferre, allegare, addurre. Modestin. Digest. lib. 27. tit. 1. leg. 6. Poterit quis illam rationem adducere, quoniam, &c. ¶ Adduce in imperativo pro adduc est Terentii Phorm. 2. 1. 79. item Plauti Pœn. 1. 3. 15. & alibi. ¶ Adduxti pro adduxisti, est Terentii Heaut. 4. 6. 15. ¶ Adducturum pro adducturum quidam legunt apud Plaut. Truçul. 1. 2. 31. sed varia ibi est lectio.

ADDUCTE, adverb. cujus comparativi adductius adhuc tantummodo exempla vidimus. Auson. in gratiar. act. c. 27. Nemo adductius jacula contorsit, nemo spicula crebrius jecit. h. e. magis arcum adducendo, atque adeo majore impetu. con più forza. Sunt qui legunt siductius, sed minus recte. ¶ Translate est severe, cui remisse opponitur, severamente. Tacit. de German. c. 43. Gothones regnantur paulo jam adductius, quam ceteræ Germanorum gentes: nondum tamen supra libertatem. Id. 3. Hist. c. 7. Quia adductius, quam civili bello, imperitabat. ¶ Priore Taciti loco alii leg. addictius, hoc est magis obnoxie, magis serviliter, più soggettamente. Si adductius retineas, refertur ad imperantem: si addictius ad subditos.

ADDUCTOR, oris, m. qui adducit. In vet. epigram. Petronii Afrani. Græcule consueta lenandi callidus arte, Cœpisti adductor conjugis esse tuæ. h. e. ejus pudicitiæ prostrator, conciliator, perductor. V. Leno, as.

ADDUCTUS, a, um, condotto, perductus, προσηγμένος. Sallust. in Jug. c. 66. Eorum magna pars, uti jussum erat adducti. Id. Catil. c. 49. Adductus ad Senatum. Curt. l. 8. c. 6. Adductus in regiam. Id. ibid. c. 10. Adductæ moles. h. e. advectæ, admotæ. ¶ Item tractus, tirato. Ovid. 8. Metam. v. 776. Adductaque funibus arbor Corruit. Id. Fast. 6. v. 586. Nos tamen adductos intus agemus equos. h. e. habenis adducendis cohibitos. ¶ Translate est perductus, ductus. Sallust. in Jug. c. 31. Adductus in spem. Cic. de clar. Orator. c. 18. Signa Myronis satis ad veritatem adducta. h. e. satis exprimentia veritatem. ¶ Item redactus, ridotto. Cic. de Amic. c. 5. Adductus in angustum. Senec. l. 2. de benef. c. 5. Animus adductus in tædium. ¶ Item inductus, impulsus, persuaso, indotto, spinto. Cic. in Partit. c. 14. Præmio, gratia adductus. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 3. His rebus adducti. ¶ Est etiam extentus, tirato, teso: cui opponitur remissus. Cic. 1. Divin. c. 54. In agro ambulanti ramulum adductum, ut remissus esset, in oculum recidisse. Id. 2. Tuscul. c. 24. Balistæ eo graviores emissiones habent, quo sunt contenta, atque adducta vehementius. Ovid. Metam. 1. v. 455. adducto flectentem cornua nervo. Virg. Æn. 5. v. 507. adducto constitit arcu. coll' arco teso. Id. Æn. 9. v. 402. adducto torquens hastile lacerto. h. e. retracto, & postea vibrato brachio. Sic Ovid. 4. Trist. eleg. 2. v. 5. adducta collum percussa securi Victima. ¶ Item contractus. Claudian. l. 2. in Rufin. v. 439. adductis digitos inflectere nervis. Capitolin. in Vero, c. 10. Frons in supercilia adductior. h. e. contractam cutem, & rugosam habens versus supercilia. Sueton. in Tiber. c. 68. Adductus vultus. qui gravitatis, vel etiam tristitiæ signum est. ¶ Translate est severus, rigidus, severo, sostenuto. Tacit. Ann. 14. c. 4. Modo familiaritate juvenili Nero, & rursus adductus, quasi seria consociaret. ¶ Item contractus, stretto, ristretto. Tacit. Ann. 12. c. 7. Adductum, & quasi virile servitium. Alii leg. addictum. Plin. l. 1. ep. 16. In concionibus eadem, quæ in orationibus, vis est, pressior tamen, & circumscriptior, & adductior.

ADDUIS, adduit, pro addideris, addiderit, dictum olim est a veteribus teste Festo, ubi al. leg. adduet eod. sensu.

ADDUPLICO, as, a. raddoppiare, idem quod duplico. Plaut. Pœn. 3. 1. 61. Adduplicabit omne furtum. Alii legunt, id duplicabit.

ADEDO, is, edi, esum, a. 3. consumare, mangiar tutto, κατεσθίω, in totum edo, consumo. Nam ad auget. Virg. 4. Georg. v. 242. Sæpe favos ignotus adedit Stellio. ¶ Translate Ovid. 1. Amor. eleg. ult. in fin. cum me supremus adederit ignis. Alii leg. adusserit. Petron. in Satyr. cap. 109. Vernantesque comas tristis adedit hiems. Alii leg. abegit, alii ademit. Propert. l. 4. eleg. 7. v. 9. Et solitum digito beryllon adederat ignis. V. alia in Adesus. ¶ Ut edo, est dicimus, sic adest pro adedit. Lucan. l. 6. v. 265. cum se tollentibus Euris, Frangentem fluctus scopulum ferit, aut latus alti Montis adest. Similia sunt exest, comest.

ADELHELMUS, V. Aldhelmus.

ADELPHI, orum, m. fratelli, ἀδελφοί, vox Græca fratres significans. Inscribitur hoc nomine una ex Comœdiis Terentii, in qua duorum fratrum dissimiles mores describuntur.

ADELPHIS, idis, f. *sorella*, ἀδελφίς, vox Græca sororem significans. Hinc genus quoddam palmarum, quod earum nuces sapore ad caryotas maxime accedant, veluti earum sorores, adelphides dictæ sunt, teste *Plin. l.* 13. *c.* 4.

ADEMPSIT. V. *Adimo* in fine.

ADEMPTIO, & Ademtio, onis, *f. il togliere*, ἀφαίρεσις, actus adimendi, ablatio. *Cic. pro Dom. cap.* 30. Non ademptione civitatis, sed tecti, & aquæ, & ignis interdictione. *Tacit. Ann.* 4. *cap.* 6. Ademptiones bonorum.

ADEMPTOR, oris, m. qui adimit, ablator. *Augustin. tract.* 116. *in Joann.* Non datorem vitæ, sed ademptorem.

ADEMPTUS, & Ademtus, a, um, *tolto*, nom. particip. ab *adimo*, ἀφῃρημένος, ablatus, ereptus. *Liv. l.* 22. *c.* 27. Ademptum imperium. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 15. Ademptum jus. *Id.* 1. *Hist. cap.* 87. Ademptus Tribunatus. *Horat. l.* 2. *od.* 4. *v.* 10. Ademptus Hector. *h. e.* e medio sublatus, mortuus. *Ovid.* 1. *ex Ponto*, *epist.* 9. *v.* 41. lacrymas Celso libamus adempto. *Plin. in Præfat. nat. Histor.* Fato ademptus. *Id. l.* 35. *c.* 11. Ademptus somnus. *Horat. Epod.* 17. *v.* 4. Adempta lumina. ¶ De ratione scribendi V. in *Emptus*.

ADĔO, adverb. *così*, *tanto*, τοσοῦτον, οὕτως, usque eo, in tantum: ex *ad*, & *eo*, non quidem secundum rationem, quia *ad* accusativum habet; sed ex loquendi consuetudine, ut notat *Festus*: Fere post se habet particulam *ut*: sine ea vero positum in principio eleganter servit epiphonemati. *Terent. Eun.* 1. 2. 124. Nam me ejus spero fratrem propemodum jam repperisse, adolescentem adeo nobilem. *Cic. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 2. *c.* 5. Rempublicam funditus amisimus, adeo ut Cato vix vivus effugeret, quod &c. *così che* &c. *Id. Fam.* 10. *ep.* 31. Adeo mihi invisus est, ut nihil non acerbum putem, quod commune cum illo sit. *Id. pro Cluent. c.* 61. Adeone erat stultus, ut illam vitam esse arbitraretur? ¶ Epiphonema est in his. *Cic.* 1. *Offic. c.* 11. Adeo summa erat observatio in bello movendo. *tanto grande era* &c. *Plin. l.* 35. *c.* 17. Adeo omnia majoribus curæ erant. *Liv. in præfat. l.* 1. Adeo quanto rerum minus, tanto minus cupiditatis erat. *tanto è vero*, *che quanto meno*, &c. ¶ Jungitur interdum cum particulis *non*, *nihil*. *Liv. l.* 8. *c.* 5. Adeo non tenuit iram, ut gladio cinctum in senatum se venturum diceret. *Tacit.* 1. *Hist. c.* 3. Non adeo virtutum sterile sæculum, ut non & bona exempla prodiderit. *Liv. l.* 3. *c.* 2. Hæc dicta adeo nihil moverunt quemquam, ut legati prope violati sint. ¶ *Adeo ut* sequente indicativo. *Justinian. l.* 2. *Institution. tit.* 16. *a med.* Adeo ut si patris testamentum non valeat, nec filii quidem valebit. ¶ Est etiam idem ac *eo*, sequente *quo*, *h. e.* ad illum locum. Cato R. R. *c.* 40. Artito usque adeo, quo præacueris. *fin là dove*, &c. ¶ Et ad illum finem, aut terminum, aut statum sequente, vel non sequente *ut* particula. *Terent. Phorm.* 1. 2. 5. Adeo res redit: si quis quid reddit, magna habenda est gratia: *siamo arrivati a tal segno*. *Id. Heaut.* 5. 2. 27. Adeon' rem rediisse, ut periculum etiam a fame sit? *che noi siamo arrivati a tal miseria*, *che*, &c? ¶ Videtur aliquando particula otiosa esse, quando inservit transitioni: vel si quid significat, ponitur pro certe. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 4. Magis adeo id facilitate, quam alia culpa mea contigit. *Virg. Eccl.* 9. *v.* 59. Hinc adeo media est nobis via. *Id. Georg.* 1. *v.* 24. Tuque adeo, quem mox quæ sint habitura Deorum Concilia incertum est. *Servius* hoc loco putat usurpari pro *præcipue*: alii redundare. ¶ Videtur etiam poni pro *vero*. *Cic. Verr.* 6. *c.* 64. Id adeo ex ipso senatus consulto cognoscite. *Id. pro Cæcin. c.* 30. Id adeo, si placet, considerate. ¶ *Atque adeo* in medio orationis eleganter ponitur pro *imo*, aut *vel potius*, & servit correctioni, *anzi*, *o piuttosto*, *o per dir meglio*: quo sensu etiam *sive adeo* invenitur. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 26. Postquam isti vicerunt, atque adeo victi sunt. Eam enim quomodo victoriam appellem, quæ victoribus plus calamitatis, quam boni dedit? *Cic. in Pison. c.* 18. Tu ne etiam, atque adeo vos, meam fortunam deprimitis? *Id. Fam.* 12. *ep.* 16. Adolescens tuus, atque adeo noster. *Id. Catil.* 1. *c.* 2. Ducem hostium intra mœnia, atque adeo in senatu vidimus. *Id. Verr.* 5. *c.* 8. Cum maximo detrimento, atque adeo exitio vectigalium. Et *cap.* 46. Via reperienda est, qua ad Apronii quæstum, sive adeo qua ad istius ingentem prædam possim pervenire. ¶ Interdum *atque adeo* significat *atque etiam*, vel *atque ideo*. *Terent. Andr.* 5. 6. 12. Tuus est nunc Chremes: facturum, quæ voles, scio esse omnia. P. Memini: atque adeo longum est nos illum exspectare. *e perciò*, &c. *Id. Eun.* 5. 5. 22. Atque adeo autem cur non egomet intro eo? *Cic.* 4. *Verr. c.* 1. Atque adeo antequam de incommodis Siciliæ dico, pauca mihi videntur de provinciæ dignitate esse dicenda. ¶ *Adeo* pro *ideo* posuit etiam *Plaut. Aulul.* 4. 9. 8. Fateor me peccavisse: id adeo te oratum advenio, ut ignoscas mihi. ¶ *Adeo dum*, & *adeo usque dum* est tamdiu dum, donec, *finattantochè*. *Plaut. Mercat.* 3. 4. 71. Quanto te satius est rus aliquo abire, ibi esse, ibi vivere, adeo dum illius te cupiditas, atque amor missum facit? *Id. ibid. prol. v.* 75. Navim parasse, atque eapse merces vectatum undique, adeo dum, quæ tum haberet, peperisset bona. *finchè s'era acquistata quelle ricchezze*, *che allora avea*. ¶ *Adeo donicum*, & *adeo usque ut* idem significant, quod *tamdiu dum*, & leguntur apud eundem *Plautum Pseud.* 4. 7. 72. & *Bacch.* 3. 4. 10. ¶ *Usque adeo* V. Usque. ¶ *Adeo* sequente *quasi* idem est ac *perinde quasi*, *tanto come*. *Terent. Heaut.* 5. 1. 12. Gaudere adeo cœpit, quasi qui cupiunt nuptias. ¶ *Adeo* pro multo magis, *molto più*. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 80. Neque Antonium adsciri inter comites passus est, favore militum anxius, & superbia viri, æqualium quoque, adeo superiorum intolerantis. Simile est illud *Plin. l.* 17. *c.* 22. *de viribus*. Minimum id esse debebit intervallum, ut attingat jugum, speretque, non teneat: adeo non recumbat in eo, nec delicate se spargat. *h. e.* multo magis non recumbat: quod est, multo minus recumbat. Et *illud l.* 26. *c.* 10. *de satyrio*. Venerem etiam si omnino manu teneatur radix, stimulari; adeo si bibatur in vino. *molto più se*. ¶ Pro *quin imo*, vel *quod plus est*, in principio positum. *Plaut. Mostell.* 3. 1. 100. Adeo etiam argenti fenus creditum audio. ¶ Varios præterea hujus particulæ usus bene multos legere est in *Plauti* Comœdiis, quos congessit *Pareus in Lex. Crit.* qui tamen facile ad aliquem eorum, quos posuimus, revocari possunt.

ADĔO, adis, adivi, vel potius adii, aditum, a. 4. *andare*, προσβαίνω, προσέρχομαι, accedo ad aliquem, vel ad aliquid eo: ex *ad*, & *eo*, *is*. Dicitur tum de loco, tum de persona. De loco, *Sueton. in Tiber. c.* 52. Quod Alexandriam se inconsulto adisset. *Id. in Aug. c.* 47. Adire provinciam. *Cic. Verr.* 6. *c.* 11. *a med.* Priusquam Romam, atque in horum conspectum adiretis. *Id. pro Cæcin. cap.* 29. Sum ex proximo vicini fundo dejectus, qua adibam ad istum fundum. *Sallust. in Jug. c.* 16. An quoquam mihi adire licet? ¶ Sæpe est obire, circumire visendi gratia. *andar intorno*, *girare*. *Sallust. in Jug. c.* 94. Consul oppida, castellaque munita adire. *Tacit.* 1. *Histor. c.* 52. Adire hiberna cum cura. *Id.* 3. *Ann. c.* 45. Inter primores equo insigni adire. ¶ Cum de persona usurpatur, significat convenire, visere, *visitare*, *andar a trovare*. *Plaut. Aulul.* 1. 2. 38. Adeunt, consistunt, copulantur dexteras. *Cic. Fam.* 3. *ep.* 10. Ad me adire quosdam memini, qui dicerent, &c. *Id. ibid. ep.* 9. Te adeunt fere omnes, si quid velis. *Terent. Hecyr.* 2. 2. 9. Adii te heri de filia. *Curt. l.* 10. *c.* 8. Adire propius, & colloqui. *avvicinarsi*. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 65. Coram adire, & alloqui. *presentarsi*. *Id.* 4. *Ann. c.* 39. Adire aliquem scripto. *h. e.* alloqui per litteras. *Id.* 1. *Hist. c.* 9. aliquem legationibus. *per via d' ambasciate*. *Plaut. Mil.* 4. 6. 10. aliquem per epistolam, aut per nuntium. *Id. Pseud.* 1. 5. 35. aliquem blandis verbis. *parlar ad alcuno colle buone*. ¶ Est etiam contra ire, aggredi. *Terent. Phorm.* 1. 4. 52. Nunc prior adito tu: ego in insidiis hic ero. *Virg. Æn.* 5. *v.* 379. nec quisquam ex agmine tanto Audet adire virum, manibusque inducere cæstus. ¶ Significat interdum venire, *venire*. *Plaut. Rud.* 1. 4. 22. Accede ad me, atque adi contra. *viennmi innanzi*. *Id. Trucul.* 2. 7. 60. Adi huc modo. *vien qua*. *Id. Aulul.* 2. 2. 25. Nunc eam rem vult, scio; mecum adire ad pactionem. *venir a patti*. ¶ *Adire in jus* est accedere ad causam agendam, *andar in giudizio*. *Cic. Attic. l.* 11. *ep.* 24. Ibi se eum de suis controversiis in jus adeuntem vidisse nuntiant. *Id. Verr.* 6. *c.* 65. *in fin.* Cum ad Prætorem in jus adissemus. ¶ Translate est suscipere, subire, *intraprendere*, *incontrare*: tum in bonam, tum in malam partem. In malam, *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 7. Adire ad extremum periculum. *Cic. pro Rosc. Amerin. c.* 38. periculum capitis. *Id. pro Sext. c.* 66. inimicitias. *Liv. l.* 25. *c.* 10. omnem fortunam. *Nepos in Timol. c. ult.* maximos labores, & summa pericula. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 39. dedecus. *Id. de German. c.* 24. servitutem voluntariam. ¶ In bonam, *Cic. de clar. Orator. c.* 90. Tum primum nos ad causas & privatas, & publicas adire cœpimus. *h. e.* accedere ad agendas causas. *Id. pro leg. Manil. c. ult.* Adire ad rempublicam. *h. e.* capessere. *Sil. l.* 8. *v.* 263. lingua sperabat adire Ad dextræ decus. *h. e.* ad decus, quod armis acquiri solet, facundia linguæ pervenire. ¶ *Adire deos*, vel *ad deos* est orandi causa accedere. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 27. Ut essent simulacra, quæ venerantes, deos ipsos se adire crederent. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 5. *v.* 39. Num feror incestus sedes adiisse deorum? *Albinovan. eleg.* 1. *v.* 290. Cur adeo fratres, heu sine fratre! deos? Sic *Cic. Phil.* 14. *c.* 1. adire aras. *Lucret. l.* 5. *v.* 1228. pacem divum votis. ¶ *Adire hereditatem* est agnoscere tanquam suam, & sibi attribuere, *prender possesso dell' eredità*, *ereditare*. Notant vero JCti, proprium esse alieni, seu extranei heredis *adire*, cum suus, ac necessarius immiscere se dicatur. *Ulpian. Digest. lib.* 4. *tit.* 4. *leg.* 7. Restitutus autem, ut se hereditati misceat, vel ut eam adeat, &c. Adde *eund. lib.* 42. *tit.* 4. *leg.* 3. & 4. Hoc tamen discrimen non servant Latini Scriptores. *Cic. Phil.* 2. *c.* 16. Cum ipse hereditatem patris non adisses. V. Cerno. ¶ *Adire nomen alicuius* apud *Vellej. l.* 2. *c.* 60. est suscipere: loquitur autem de Octavio, cui C. Cæsar simul cum bonis nomen suum testamento reliquerat. ¶ *Adire libros* est eos evolvere, *andar a veder su i libri*. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 76. & *Liv. l.* 34. *c.* 55. ¶ *Adire manum alicui* dicitur is, qui alterum frustratur, & decipit, velut si aliquid ei ostentet tanquam daturus, deinde retro trahat, & captantem deludat, *ingannare*, *burlare*. *Plaut. Aulul.* 2. 8. 3. Venio ad macellum: rogito pisces: indicant caros, agninam caram, cara omnia: abeo illinc iratus: ita illis impuris omnibus adii manum. *Id. Pœn.* 2. 2. *v.* 11. Avaræ Veneri pulchre adii manum. Adde *Cas.* 5. 2. 46. & *Pers.* 5. 2. 18. ¶ Passive & impersonaliter. *Cic. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 2. *c.* 5. Cum prætores diebus aliquot adiri non possent. *Senec. in Herc. Fur. v.* 733. Aditur illo Gnossius Minos foro. *Cic. Verr.* 4. *c.* 23. Antequam in jus aditum esset. ¶ Hinc participia passiva *aditus*, & *adeundus*. *Cic.* 1. *Offic. c.* 19. Laboribus susceptis, periculisque aditis. *Liv. l.* 37. *c.* 6. *sub fin.* Aditus consul idem illud responsum retulit, quo, &c. *Vellej. l.* 2. *c.* 5. Aditis, quæ vix audita erant. *Cic.* 1. *Offic. c.* 24. In adeundis periculis. *Ovid.* 3. *Trist. eleg.* 1. *v.* 70. Hæc quoque erat pedibus non adeunda meis.

ADEONA, æ, f. Dea Gentilium, in cujus tutela erant adeuntes, hoc est advenientes, quemadmodum *Abeonam* abeuntes invocabant. *Augustin. lib.* 4. *de Civ. Dei c.* 21.

ADEPS, adipis, gen. communis, 3. decl. *grasso*, *lardo*, *songia*, στέαρ, pinguedo liquida sine sensu, quæ nequeat facile durari, nam quæ concrescit, sevum dicitur. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 85. *Hard.* Cornigera, inquit, una parte dentata, & quæ in pedibus talos habent, sevo pinguescunt: bisulca, scissisque in digitos pedibus, & non cornigera

migera, adipe. Concretus hic, & cum refrixit, fragilis; semperque in fine carnis, &c. *Id. ibid.* Detracti adipes L. Apronii filio. *Id. lib.* 28. *c.* 9. & *Varr. l.* 2. R. R. *c. ult.* Adeps fuillus. *Celf. lib.* 3. *c.* 7. *n.* 2. Oryzæ cremor, cum quo recens adeps cocta sit. *Marsus* apud *Priscian. l.* 5. *pag.* 657. *Putsch.* Adipis pondo viginti vetustæ. *Quintil. l.* 2. *c.* 10. Sibi quoque tenuandas adipes, &c. *h. e.* corpus ad moderatam maciem esse redigendum. *Colum. l.* 8. *c.* 14. Quæ res ad creandas adipes multum conferunt. *ad ingrassare. Id. l.* 6. *c.* 2. *in fin.* Corporatura pecudis adipibus obesa. ¶ Videtur poni etiam pro sevo. *Augustin. lib.* 2. *de morib. Manich. c.* 16. *ante med.* Quid de adipe respondebitis, qui prope omnes Italas lucernas illuminat? ¶ Translate de obeso homine. *Cicer. Catil.* 3. *c.* 7. Nec mihi esse Lentuli somnum, nec Cassii adipem, nec Cethegi temeritatem pertimescendam. ¶ Arboribus quoque tribuitur, estque pars ligni pessima, albo colore, mollior, & succo plenior, quæ & *alburnum* dicitur, etiam in robore facile putrescens, teredinique maxime obnoxia. *Plin. l.* 16. *c.* 38. ¶ Terræ etiam pars quædam pinguis, quæ a Britannis, & Gallis *marga*, appellatur, *adeps* dicitur ob similitudinem. *Id. l.* 17. *c.* 6. ¶ Olim etiam *adipes* in recto singulari usurpatum fuit, si credimus *Prisciano*, qui *lib.* 7. *pag.* 752. *Putsch.* affert *adipes illa* ex *Varr. lib.* 2. *R. R.* qui tamen liber cum integer adhuc exstet, neque usquam illa verba habeat, suspicari possumus, depravato codice *Priscianum* usum fuisse.

ADEPTIO, onis, f. *acquisto, conseguimento*, ἐπιτυχία, verbal. ab adipiscor. *Cic.* 2. *de Fin. cap.* 13. Nos beatam vitam non depulsione mali, sed adeptione boni judicemus. *Id. in Partit. c.* 32. Adeptio alicujus commodi.

ADEPTUS, us, m. idem quod adeptio. *Paulin. Nolan. epist.* 32. *ad Sever.* (*al.* 12.) *sect.* 18. Hæc ædificantes in Domino ex adeptu fidei, ædificamur ipsi a Domino. ¶ Quidam hanc vocem leg. etiam apud *Cicer.* 3. *de Finib. c.* 14. *in fin. Qui processit aliquantum ad virtutis adeptum:* sed ea lectio uno Eruditorum consensu jam explosa est, restituuntque alii *aditum*, alii *habitum*, quidam etiam *adytum*.

ADEPTUS, a, um, particip. ab adipiscor, *chi ha acquistato*, ἐπιτυχών. *Plin. l.* 7. *c.* 24. Tam multis gloriam ejus adeptis. *Tacit.* 11. *Ann. c.* 14. Adepti gloriam. *Senec. ep.* 95. Non contingit tranquillitas nisi certum judicium adeptis. ¶ Passiva significatione, *acquistato*. *Cic. de senect. c.* 2. Senectus, quam ut adipiscantur, omnes optant; eandem accusant adeptam. *Al. leg.* adepti. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 7. Litteras ad exercitus, tanquam adepto principatu, misit. *Ovid.* 4. *Trist. eleg.* 8. *v.* 19. palmas inhonestet adeptas. *Sallust. in Jug. c.* 107. Adeptam victoriam retinere.

ADEQUITO, as, avi, atum, n. *andar cavalcando verso, o vicino a qualche luogo*, ad aliquem locum equitare, προσιππεύω. *Liv. l.* 9. *c.* 22. Quo tam ferociter adequitasset, inde se fundi, fugarique. *Tacit.* 6. *Ann. c.* 34. Adequitare castris, infensare pabula. *Plin. l.* 15. *c.* 18. Portæ Collinæ adequitans Hannibal. *Liv. l.* 24. *c.* 31. *a med.* Adequitare Syracusas. *Curt. l.* 7. *c.* 4. In primos ordines adequitare. *Sueton. in Aug. c.* 65. Vehiculo anteire, aut circa adequitare. *Id. in Calig. c.* 25. Adequitare juxta aliquem. ¶ Cum accusativo sine præpositione, quæ inest in ipso verbo. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 46. Equites propius tumulum accedere, & nostros adequitare. *Curt. l.* 4. *c.* 9. *sub fin.* Perarmatos adequitare cœpit. *perarmatos* una vox est, & significat *probe armatos*.

ADERO. V. Adæro.

ADERRO, as, are, n. prope, vel versus aliquem locum errando feror; ex *ad*, & *erro*. *Stat. l.* 2. *silv.* 2. *v.* 119. Et blandi scopulis Delphines aderrant. *Id.* 9. *Theb. v.* 177. victorque ululatus aderrat Auribus.

ADESCATUS, a, um, *nutrito*, nutritus, altus. *Cæl. Aurel. Acut. l.* 1. *c.* 11. *ad fin.* Volantia sed non pinguia, neque cibus nutribilibus adescata ob acquirendam pinguedinem.

ADESDUM, *vien qua, sta qui*, πάρεσθι, ex *ades*, imperativum verbi *adsum*, & particula *dum*, quæ hoc loco vim quandam habet excitantis, sicut in *mane dum*, *ebodum*, & similibus. *Terent. Andr.* 1. 1. 2. Sosia, adesdum: paucis te volo.

ADESURIO, uris, ivi, ire, n. *aver gran fame*, valde esurio, βουλιμιάω. *Plaut. Trinum.* 1. 2. 132. Adesurivit magis, & inhiavit acrius.

ADESUS, a, um, *mangiato, consumato, corroso*, comesus, consumptus, absumptus, κατεδηδεσμένος: ab *Adedo*, is. *Liv. l.* 1. *c.* 7. Pinarii extis adesis ad ceteram venirent dapem. *Sisenn.* apud *Non. c.* 2. *n.* 19. Adeso frumento. *Horat. l.* 3. *od.* 29. *v.* 36. Adesi lapides. *Virg. Æn.* 9. *v.* 537. Adesi postes. *Ovid. Heroid. ep.* 10. *v.* 26. Adesus scopulus. ¶ Translate *Cic.* pro *Quint. c.* 12. Quis tam perditus, ac profusus nepos, non adesa jam, sed abundanti etiam pecunia, sic dissolutus fuisset? *Tacit. Ann.* 13. *c.* 21. Adesis fortunis omnibus. *Sil. l.* 13. *v.* 680. Adesus cladibus Hasdrubal. *h. e.* fractus, debilitatus.

ADEXPETO, is, a. 3. *Senec. epist.* 117. *post init.* Coguntur nostri verba torquere, & unam syllabam *expetendo* interponere, quam sermo noster inseri non sinit. Ego illam, si pateris, adjungam. Expetendum est, inquiunt, quod bonum est: adexpetendum quod bono contingit. *Expetendum*, αἱρετόν: *adexpetendum*, προσαιρετόν. *h. e.* insuper expetendum.

ADFATIM } ADFECTO } & similia his quamplurima. V. in *Affatim*, *Affecto* &c.

ADFILIATUS, a, um, *adottato in figliuolo*, adoptatus. *Caius JCtus Instit. lib.* 1. *tit.* 4. Quod non solum de personis, quæ nobis propinquitate conjunctæ sunt, sed etiam de adoptivis, hoc est adfiliatis jussum est observari.

ADFLUO. V. Affluo.

ADFRACTUS, & Affractus, a, um, fractus, confractus. *Sidon. l.* 2. *ep.* 2. *a med.* Fluvius salebratim saxorum obicibus affractus spumosis canescit impulsu.

ADFRANGO, & Affrango, is, egi, actum, a. 3. *rompere*, idem quod frango, seu ad aliquid frango, allido. *Stat. l.* 5. *Theb. v.* 150. plenisque adfrangere parvus Uberibus. *Et l.* 10. *v.* 47. duris adfrangunt postibus ungues. *Id. l.* 5. *Silv.* 1. *v.* 36. lucentes adfrangere bustis. *affringere*, vel *adfringere* ubique alii reponunt: quod propius videtur accedere ad Latinorum consuetudinem qui in compositis verbi *frango* mutant fere *a* in *i*, si littera *n* retineatur, ut *confringo*, *infringo*, *perfringo*; servant autem *a*, si *n* abjiciatur, ut *confractus*, *refragor*, *suffragor*, &c.

ADFREMO, & Affremo, is, mui, n. 3. *fremere*, idem quod fremo, vel ad aliquid fremo. *Silius l.* 14. *v.* 124. Boreas stridentibus adfremit alis. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 528. Adfremit his, quassatque caput.

ADFRICO. V. Affrico.

ADFRINGO. V. Adfrango.

ADFRIO, & Affrio, as, a. *stritolare, ridur in polvere*, ἐπιψάω, idem quod frio, seu ad aliquid frio, comminuo, contero. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 57. Item alius aliud adfriat, aut aspergit, ut Chalcidicam, aut Caricam cretam, aut absynthium. *h. e.* conterit, & tanquam tectorium pavimento, & parietibus granarii inducit.

ADFULGEO. V. Affulgeo.

ADGARRIO, is, n. 4. idem quod garrio, vel simul cum alio garrio. *Fulgent. Planc. in exposit. antiqui sermonis, n.* 19.

ADGAUDEO, es, gavisus sum, n. 2. *godere, rallegrarsi*, cum aliquo gaudeo, συγχαίρω. *Paulin. Nolan. carm.* 18. *natal. Felic.* 6. *v.* 14. Cœlicolas Christo quando adgaudere ministros, &c. *Lactant. l.* 4. *c.* 6. reddens verba *Proverb.* 8. 30. Ego eram, cui adgaudebat.

ADGELO, vel Aggelo, as, a. 1. *agghiacciare, indurare*, gelu adstringo, induro. Legunt quidam apud *Lucan. l.* 4. *v.* 289. tum frigidus artus Adgelat, atque animum subducto robore torpor. Sed plerique alii reponunt *alligat*.

ADGEMO, vel Aggemo, is, mui, n. 3. *gemere*, idem quod gemo, seu ob aliquam rem gemo, προστενάζω. *Ovid.* 5. *Fast. v.* 400. Adgemuit Alcides. *Alii leg.* & gemit. *Id.* 1. *Trist. eleg.* 3. *v.* 112. (*al. eleg.* 4. *v.* 10.) Aggemit & nostris ipsa carina malis. *Stat. Theb.* 12. *v.* 245. loquenti adgemit.

ADGENERO, as, a. 1. *Tertull. lib.* 4. *advers. Marcion. c.* 19. Dic mihi omnibus natis adgenerantur & fratres? *h. e.* adnascuntur.

ADGLOMERO. V. Agglomero.

ADGENICULOR, aris, passiv. 1. *inginocchiarsi*, flecti in genua. *Tertull. de Pœnitent. c.* 9. Presbyteris advolvi, caris Dei adgeniculari.

ADGENO. V. Aggeno.

ADGNASCOR. V. Adnascor.

ADGNATI. V. Agnati.

ADGREDIOR. V. Aggredior.

ADGREGO. V. Aggrego.

ADGRETTUS pro aggressus antiquissimum, & obsoletum, dictum est olim ab *Ennio apud Festum:* Adgrettus fari. ¶ Scribi potest & *Aggrettus*.

ADGUBERNO, as, avi, atum, a. 1. idem quod guberno, *governare*. *Florus l.* 3. *c.* 5. Pedibus iter adgubernans, utre suspensus. Adde *l.* 2. *c.* 8.

ADHABITO, as, are, n. 1. παροικέω. solet afferri exemplum *Plauti in Captiv. a.* 3. *sc.* 4. *v.* 72. sed ibi legendum est *adbites* pro *adhabites*.

ADHÆREO, es, æsi, n. 2. *attaccarsi, star attaccato, o vicino*, συμπέφυκα, προσέχω, ad aliquid hæreo, insideo. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 65. *Hard.* Lingua crocodilis tota adhærens. *Horat. l.* 2. *sat.* 4. *v.* 80. Sive gravis lateri crateræ limus adhæsit. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 48. Tragula casu ad turrim adhæsit. *Cic. in Arat. v.* 178. Spiniferam subter caudam Pistricis adhæsit. *Ovid. Metam.* 5. *v.* 38. Fronte tamen Rhœti non irrita cuspis adhæsit. *Tertull. de Pall. c.* 5. Pallium, quo humerum adhæret. *Alii leg.* in humerum. *Lucret. l.* 3. *v.* 558. Connexus corpus adhæret. *Alii leg.* corpore. ¶ Significat etiam vicinum esse, adjacere. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 25. Et modica silva adhærebat. ¶ Translate *Cic. pro Dom. c.* 24. In me omnia conjurationis nefaria tela adhæserunt. *Id. in Vatin. c.* 5. Tenes ne memoria, cum P. Sextius quæstor sit cunctis suffragiis factus, cum te vix, invitis omnibus, non populi beneficio, sed consulis, extremum adhæsisse? *h. e.* extremo loco quæstorem esse factum. *sei restato questore per miracolo? Liv. l.* 39. *c.* 25. Lateri adhærere gravem dominum. *h. e.* valde vicinum esse, imminere. *Sueton. in Galb. c.* 14. Regebatur trium arbitrio, quos una habitantes, nec unquam non adhærentes, &c. *sempre vicini al di lui fianco. Plin. l.* 10. *c.* 22. Comitem perpetuo alicui adhærere. *Plaut. Stich.* 1. 3. 83. Adhæsit homini ad intimum ventrem fames. *Vellej. l.* 1. *c.* 9. Adhæret altissimis invidia. *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 56. Cui Canis ex vero dictum cognomen adhæret. ¶ *Adhærere jumento* apud *Gell. l.* 20. *c.* 1. est insidere, vehi.

ADHÆRESCO, scis, n. 3. *star attaccato, attaccarsi, stare, o esser vicino*, συμπέφυκα, προσέχομαι, adhæreo, vicinus sum, inhæreo. *Plin. l.* 26. *c.* 8. Adhærescente roscida lanugine. *Id. l.* 34. *c.* 34. Spodos evolat e fornacibus, & tectis adhærescit. ¶ Translate *Cic.* 2. *de Orat. c.* 53. Argumentum ratio ipsa confirmat, quæ simul atque emissa est, adhærescit. *s' attacca, resta impressa*. *Id.* 4. *Academ. c.* 3. Ad quamcumque disciplinam, tanquam ad saxum, adhærescunt. *Id. Attic.* 4. *ep.* 4. Utique fac venias, si potes in his locis

cis adhærescere. *h. e.* consistere, *fermarsi*. *Id.* 1. *Offic. c.* 25. Justitiæ, honestatique adhærescere. *Id. pro Dom. c.* 5. Ne in tantam materiem seditionis ista funesta fax adhæresceret. *Id.* 1. *de Orat. c.* 61. Non tam ea, quæ recta essent, probari, quam quæ prava sunt, fastidiis adhærescere. *h. e.* non tam recta hærere animo probanti, quam prava fastidienti. *Tacit. Ann.* 11. *c.* 12. Multo comitatu ventitare domum, egressibus adhærescere. *essergli al fianco, quando usciva di casa*. ¶ Pro hærere, retardari, cessare. *Cic. de clar. Orat. c.* 79. Oratio ita libere fluebat, ut nunquam adhæresceret. *Id. ibid.* c. 93. In celeritate, & continuatione verborum adhærescere.

ADHÆSE, adverb. *esitando*, hæsitando, hærendo. *Gell. l.* 5. *c.* 9. Oris vinculis solutus per omne inde tempus non turbide, neque adhæse locutus est.

ADHÆSĬO, onis, f. *l' attaccarsi*, προσκόλλησις, actus adhærendi. *Cic. l.* 1. *de Fin. c.* 6. Complexiones, copulationes, & adhæsiones atomorum inter se. *Alii leg.* adhæsitationes *ex multis MSS.*

ADHÆSITATĬO, nis, f. idem quod adhæsio. V. *Adhæsio*.

ADHÆSUS, us, ui, m. idem quod adhæsio. *Lucret. l.* 5. *v.* 840. Membrorum adhæsu. *Id. l.* 3. *v.* 383. Neque pulveris interdum sentimus adhæsum.

ADHÆSUS, a, um, particip. ab Adhæreo, *attaccato*, *appigliato*. *Paul. ex Festo:* Adhæsum, cohærens fortiter. *Lucret. l.* 4. *v.* 1235. Tenue (*semen*) locis quia non potis est adfigi adhæsum. *Nonius cap.* 2. *n.* 34. legit *adfigere:* qua ratione *adhæsum* nomen videri esse fortasse potest, non participium.

ADHĀLO, as, n. 1. *soffiare a qualche cosa*, afflo, προσπνέω. *Plin. l.* 22. *c.* 22. Si patescentem (*fungum*) primo (*serpens*) adhalaverit.

ADHĀMO, as, a. 1. *pescare coll' amo*, hamo captare. Translate *Cic. apud Non. c.* 2. *n.* 5. Qui serius honores adhamaverunt, vix admittuntur ad eos. Ita *Nonius* explicat, & ab *hamo* tractum esse docet: Alii aspirationem abjiciunt, & ab *adamo* deducunt. quod veri similius multo est.

ADHIBĔO, es, bui, ibitum, a. 2. *adoperare*, *usare*, utor re aliqua ad aliquid faciendum, ἐπάγω, προσφέρω, προσάγω. Verbum est quam latissimi usus. *Plaut. Pœn.* 5. 5. 38. Cur non adhibuisti, dum istæc loquereris, tympanum? *Cic. in Orat. c.* 57. Numerus jambicus adhibetur in fabulis. *Id. de senect. c.* 11. Tantum cibi, & potionis adhibendum, ut reficiantur vires. *Id.* 1. *Offic. c.* 28. Adhibere reverentiam adversus homines. *usar rispetto*. *Id. Fam.* 13. *ep.* 6. Officium quod adhibet erga illos. *Id. Fam.* 16. *ep.* 9. Adhibere omnem diligentiam ad convalescendum. *Colum. l.* 3. *c.* 4. diligentiam pastinationi. *Cic. pro Rabir. perduell. c.* 2. misericordiam in fortunis alicujus, & sapientiam in salute reipublicæ. *Id. in Orat.* c. 19. flores in causis. *Id. pro Rosc. Amerin. c.* 11. vim alicui. *usar la forza*. Et *Attic.* 12. *ep.* 4. prudentiam ad omnes res. *Id.* 4. *Acad. c.* 10. Cum adhibemus ad eos orationem hujusmodi. *quando, parlando con essi, usiamo un discorso tale*. *Id. Attic.* 1. *ep. penult.* Adhibere cautionem privatis rebus suis. *usar cautela*. *Id. de Fato c.* 12. *in fi.* medicum. *Id.* 2. *de Finib. c.* 21. testes. *Id.* 3. *de Orat. c.* 13. patronum. *Id.* 1. *de Finib. c.* 7. severitatem in filio. *Id. pro Dom. c.* 23. crudelitatem in aliquem. *Id. pro Dom. c.* 14. calumniam, fraudem, dolum. *Sueton. in Domit. c.* 2. fraudem testamento. ¶ Significat etiam adjungere, advocare, admittere, recipere, *prendere*, *ammettere*, *ricevere*. *Cic.* 2. *Offic.* c. 23. Adhibuit sibi in consilium quindecim principes, cum quibus causas cognovit. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 77. Neque hos habendos civium loco, neque ad concilium adhibendos censeo. (pro *adhibere in consilium* dicitur etiam *adhibere* absolute. *Cic.* 4. *Fam. ep.* 7. *in fi.* A tuis reliquis non adhibemur. Adde *Fam.* 10. *ep.* 25. & *l.* 11. *ep.* 7. & 3. *Offic. c.* 20.) *Cic. de clar. Orat. c.* 88. Adhibere aliquem ad causas. *impiegar alcuno in trattar cause*. *Gell. l.* 12. *c.* 1. Adhibere nutrices puero. *h. e.* dare. *Virg.* 8. *Æn. v.* 56. Castris adhibere socios, & fœdera jungere. *Justin. l.* 3. *c.* 6. aliquem in auxilium. *Horat. l.* 4. *Od.* 5. *v.* 32. aliquem mensis. *Nepos in præfat.* aliquem in convivium. ¶ Item admovere, *applicare*, *avvicinare*, *mettere*. *Virg. Georg.* 3. *v.* 455. Adhibere manus medicas ad vulnera. *Celsus l.* 8. *c.* 11. *extr.* affrictionem membris. *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 27. remedia morbis. *Id. Agr.* 2. c. 18. manus vectigalibus. *metter le mani ne' dazj*. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 293. vincula captis. *h. e.* injicere. *Senec. in Herc. Oet. v.* 1078. manus pomis. *stendere*. *Gell. l.* 15. *c.* 17. tibias ad os, & inflare. *porre alla bocca*. ¶ Item afferre, *apportare*. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 13. Ut oratio, quæ lumen adhibere rebus debet, ea obscuritatem afferat. *Id. pro Muren. c.* 35. Adhibere alicui voluptates. *recar piaceri*. *Id. de clar. Orat. c.* 96. consolationem alicui. ¶ Item exhibere, offerre, dare. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 2. Adhibere cultus, honores, preces Diis immortalibus. *Id. ibid.* c. 40. odores ad deos. ¶ Item excipere, tractare, *trattare*. *Cic. Q. Fr. lib.* 1. *ep.* 1. *c.* 5. Quos ego universos adhiberi liberaliter, optimum quemque hospitio, amicitiaque conjungi dico oportere. *Id. Attic.* 10. *ep.* 12. Quintum filium severius adhibebo. *gli farò una bravata*. ¶ Item addere. *Liv. l.* 26. *c.* 25. Ut eos uno tumulo contegerent, adhiberentque humatis titulum, &c. *Cic.* 5. *Tuscul.* c. 34. Quos negat ad panem adhibere quidquam præter nasturtium. *Scævola Digest. lib.* 28. *tit.* 5. *leg.* 83. Adhibere heredem fratri. *h. e.* simul cum fratre heredem facere. ¶ *Adhibere animum* est advertere, attendere. *Cic. de harusp. respons. c.* 10. ¶ *Adhibere vultum aliquo* est convertere. *Ovid.* 2. *Amor. eleg.* 13. *v.* 15. Huc adhibe vultus, & in una parce duobus. Sic *Plaut. Pseud.* 1. 2. 20. Huc adhibete aures. ¶ Adhibere aliquem procul apud *eund. Trinum.* 2. 1. 30. est procul habere, amovere. ¶ *Adhibere se* est se gerere, *diportarsi*. *Cic. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 7. Permagni est hominis, sic se adhibere in tanta potestate, ut nulla alia potestas ab iis, quibus ipse præsit, desideretur. *Lucret. l.* 1. *v.* 44. Adhibere se semotum a curis veram ad rationem. *h. e.* præbere se liberum a curis ad veram rationem audiendam. ¶ *Adhibere motus alicui* est imprimere, incutere, inserre. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 45. Nisi omnes ii motus, quos orator adhibere volet judici, in ipso oratore impressi esse videbuntur. ¶ *Adhibere modum* est statuere, ponere, finem præscribere. *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 17. Adhibere modum vitio. *Sueton. in Neron. c.* 16. modum sumptibus. ¶ *Adhibere fidem* est fide uti, integre, & fideliter agere. *usare la fedeltà*. *Plaut. Rud.* 4. 3. 104. Quamquam ad ignotum me appellis, si adhibebit fidem, etsi est ignotus, notus est. *Cic. pro Cluent. c.* 42. Ahibere fidem in periculis amicorum. ¶ Est etiam fidem habere, *credere*, sed raro. *Auson. ep.* 10. *v.* 1. Si qua fides falsis unquam est adhibenda poetis. *Papinian. Digest. lib.* 17. *tit.* 1. *leg.* 7. fidem placitis. *Ulpian. lib.* 48. *tit.* 18. *leg.* 1. fidem quæstioni. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 59. Si insanorum visis fides non est adhibenda. *Borrich. in Analect.* hanc lectionem tuetur ex multis probatis Codicibus. Alii leg. *habenda*. ¶ *Adhibere moram* est differre, *differire*. *Pompon. Digest. lib.* 18. *tit.* 6. *leg.* 17. ¶ *Adhibere memoriam* est servare, memoria tenere. *Nepos in Epamin. c.* 7. Nullam adhibuit memoriam contumeliæ. ¶ *Adhibere patientiam* est patientia uti, *pazientare*. *Liv. l.* 5. *c.* 6. Belli necessitatibus eam patientiam non adhibebimus, quam &c?

ADHIBITĬO, onis, f. actus adhibendi. *Marcell. Empir. c.* 15. Anginæ prodest sanguinis detractio, cucurbitarum adhibitio, &c. *l' uso delle ventose*. Et *Martian. Capel. l.* 3. *pag.* 49. Pectus medicaminis adhibitione purgare. *Cajus JCtus Institut. lib.* 1. *tit.* 1. Liberti Latini sunt, qui aut per epistolam, aut inter amicos, aut convivii adhibitione manumittuntur. *coll' esser ammessi a tavola col padrone*.

ADHIBĬTUS, a, um, *adoperato*, *usato*, particip. verbi Adhibeo. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 60. Adhibitæ opificum manus. *Id. pro Cæcin. c.* 15. Adhibita vis. *Sueton. in Aug.* c. 74. Adhibitus cœnæ. *ammesso*.

ADHINNĬO, is, ii, n. 4. *annitrire*, ad aliquem hinnio, προσχρεμετίζω, & est proprium equi ad alterius equi conspectum hinnientis. *Ovid.* 1. *de Art. aman. v.* 280. Femina cornipedi semper adhinnit equo. *Apulej. l.* 6. *Metam.* Virginis delicatas voculas adhinnire. *h. e.* hinnitu respondere. ¶ Translate est alicujus rei cupiditatem ostendere: & quidem in malam partem. *Cic. in Pison. c.* 20. Admissarius iste simul atque audivit a philosopho voluptatem tantopere laudari, sic suos sensus voluptarios omnes incitavit, sic ad illius orationem adhinniit, ut &c. *Plaut. in fragment.* apud *Priscian. l.* 3. *sub fin. pag.* 617. *Putsch.* Adhinnire equulam possim ego hanc, si detur sola soli. Hæc *Plauti* verba in quibusdam Editionib. inserta sunt *Cistellar.* 4. 2. 83.

AD HOC. V. Ad.

ADHORRĔO, es, rui, n. 2. *spaventarsi*, *inorridire*, idem quod horreo, ἐπιφρίττω, *Albinov. eleg.* 1. *v.* 221. Ipse pater flavis Tiberinus adhorruit undis. *Quidam leg.* inhorruit.

ADHORTĀMEN, inis, n. adhortatio. *Apulej. in Florid. n.* 18. (*al. lib.* 4.) Multa mihi apud vos adhortamina suppetunt.

ADHORTATĬO, onis, f. *esortazione*, hortatio, incitatio, παράκλησις, παρακέλευσις. *Cic.* 2. *de Orat.* c. 3. Omissa nostra adhortatione, veniamus ad eorum sermonem. *Plin. l.* 8. *c.* 42. Adhortationis intellectum fatentur equi.

ADHORTĀTOR, oris, m. *esortatore*, qui adhortatur, ἐγκελευστής. *Liv. l.* 32. *c.* 25. Adhortator a præfecto regio missus. *Id. l.* 2. *c.* 58. Adhortator operis. *Adde l.* 9. *c.* 13.

ADHORTĀTUS, a, um, particip. *chi ha esortato*. *Cic. pro Rabir. perduell. c.* 1. Nam me meæ vitæ consuetudo ad C. Rabirium defendendum est adhortata. ¶ Passive, *esortato*, προτραπείς. *C. Hemina apud Priscian. l.* 8. *p.* 791. *Putsch.* Adulatique erant ab amicis, & adhortati.

ADHORTĀTUS, us, m. *esortazione*, adhortatio. *Apulej. in Apolog. prope fin.* Rem familiarem meo adhortatu filiis condonasset.

ADHORTOR, aris, atus sum, depon. 1. *esortare*, παρακαλέω, idem quod hortor, nisi quod *ad* vim quandam addit. *Tacit.* 1. *Histor. c.* 38. Nullo adhortante, sibi quisque dux, & instigator. *Cic. Phil.* 4. *c.* 5. Adhortari milites. *Id. Fam.* 1. *ep.* 7. aliquem ad certam laudem. *Id. Phil.* 1. *c.* 9. adolescentes, ut turbulenti velint esse. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 61. in bellum. *Sueton. in. Cæs. c.* 81. Tandem Bruto adhortante, ne jam dudum opperientes destitueret, progressus est.

ADHOSPĬTO, as, a, 1. *conciliare*, *far amico*. *Dictys Cretensis lib.* 1. c. 15. *in fin.* Martem, atque Concordiam multis immolationibus sibi adhospitavere.

ADHUC, adverb. *fino ad ora*, *fin qui*, *fino al presente*, hucusque, ad hoc usque tempus: ex *ad*, & *huc* conflatum: jungiturque cum verbis tum præteriti, tum etiam præsentis temporis. *Cic. Verr.* 5. *c.* 84. Facinus fortasse adhuc in nullo vindicatum. *Id. Fam.* 6. *ep.* 14. Cæsari pro te, sicut adhuc feci, libentissime supplicabo. *Id. Fam.* 16. *ep.* 18. Cui tu adhuc, dum mihi deservis, servisti non satis. *Cels. l.* 5. *c.* 26. *n.* 34. Gangrænam vero, si nondum plane tenet, sed adhuc incipit, curare non difficillimum est. *ma è ancora sul principiare*. *Nepos in Miltiad. c.* 5. Qua pugna nihil adhuc est nobilius. *Terent. Phorm.* 3. 1. 15. Adhuc tranquilla res est. *Cic. in Divin. Verr. c.* 17. Est adhuc non Verres, sed Q. Mutius. ¶ *Plautus* addidit genitivum *locorum* pleonasmo non inelegante, *Capt.*

2. 3. 25. Ut adhuc locorum feci, faciam sedulo. ¶ Habet etiam adjunctam particulam *usque*, sive ante, sive post. *Gell. l.* 2. *c.* 4. Idcirco quod adhuc usque deest, divinatione supplendum. *Terent. Adelph.* 4. 4. 22. Cessatum usque adhuc est. ¶ Quomodo ab *hactenus* differat, V. ibi. ¶ Sumitur interdum pro præterea, insuper, *oltre a ciò, di più*. *Cic. de Amic. c.* 9. Ortum quidem amicitiæ videtis, nisi quid adhuc forte vultis. *Alii leg.* ad hæc. *Plin. l.* 33. *c.* 2. Sunt adhuc aliquæ non omittendæ in auro differentiæ. Adde *Varr. l.* 3. R. R. *c.* 3. ¶ Item pro etiam num, *ancora*. *Ovid. Heroid. ep.* 17. *v.* 163. Sed nimium properas, & adhuc tua messis in herba est. *Sallust. in Orat. Philippi contra Lepid.* Qui hanc urbem, omissa cura, adhuc regitis. *Ulpian. Digest. lib.* 27. *tit.* 3. *leg.* 16. Si adhuc cum tutore ex stipulatu agatur. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 17. Novum, & nutantem adhuc principem precibus adire. *Pers. sat.* 3. *v.* 58. Stertis adhuc? Hæc tamen, & alia multa, quæ afferri possent ex *Plauto*, *Ovid. Liv.* & aliis, facile ad primam notionem reduci possunt: certe quidem affinia valde sunt.

ADHUCCINE pro *adhuc ne* cum interrogatione, quidam legunt apud *Apulej. sub init. l.* 9. *Metam.* ast alii plerique *at huncine*.

ADIABENA, æ, & Græca positione Adiabēne, es, f. Ἀδιαβηνή, & Ἀδιαβένη, nunc *Botan* dicta, ut quidam putant, regio est Syriæ nobilissima, olim & Assyria appellata, ultra Armeniam; ita dicta quod difficile adiri vado queat, cum inter duos magnos fluvios, Onam, & Tigridem, sita sit: ab α privativa, & διαβαίνω, transeo. Hanc nominis etymologiam parum probat *Ammian. l.* 23. *c.* 6. (*al.* 20.) ideoque aliam substituit: nimirum a nominibus aliorum duorum fluminum, quæ in ea sunt, quorum unum *Diabas*, alterum *Adiabas* vocatur. *Id. ibid.* Intra hunc circuitum Adiabena est. *Plin. l.* 5. *c.* 12. Ultra Armeniam Adiabene, Assyria ante dicta. ¶ Quidam *Adiabæne* scripserunt, ut servetur verbi βαίνω diphthongus.

ADIABENI, orum, m. Ἀδιαβηνοί, populi Adiabenes. *Plin. l.* 6. *c.* 9. Quod interest spatii, Sopheni tenent: ab his juga: ultra Adiabeni tenent. *Spartian. in Sever. c.* 9. Adiabenis in ditionem redactis. ¶ Adjective *Tacit. Ann.* 15. *c.* 14. Monobazus Adiabenus testis adhibetur. *Id. ibid. c.* 2. Adiabenum regimen.

ADIABENĬCUS, a, um, adject. ab Adiabene. Severus Imperator post Adiabenem in ditionem redactam, *Adiabenicus* cognominatus est, ut narrat *Spartian. in ejus vita cap.* 9. Cujus rei exstant etiam Inscriptiones apud Gruter. *pag.* 1. *n.* 1. *pag.* 11. *n.* 4. *pag.* 22. *n.* 7. & alibi.

ADIABĒNUS, a, um. V. in *Adiabeni*.

ADJACENS, entis, *vicino*, *adjacente*, proximus, vicinus, γείτων. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 79. Velinum lacum in adjacentia erupturum. *subaudi* loca. *Id. Ann.* 13. *c.* 55. Adjacentes populi. *Id.* 2. *Hist. c.* 93. Adjacentia Tiberi corpora.

ADJACĒO, es, cui, *giacere*, *o esser vicino*, πρόσκειμαι, juxta jaceo, adhæreo. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 48. Cum pars militum munitionibus adjacerent. *Et l.* 1. *c.* 65. Cum Romani adjacerent vallo. *Colum. l.* 12. *c.* 1. Ne habeamus villicum intra tecta desidem, & complexibus adjacentem feminæ. *Al. leg.* feminam. ¶ De regionibus. *Liv. l.* 7. *c.* 12. Fines Romanos, qua parte Etruria adjacet, peragravere. *Al. leg.* Etruriam adjacent. *Id. l.* 2. *c.* 49. Tuscus ager Romano adjacet. *Nepos in Timoth. c.* 2. Gentes, quæ mare illud adjacent. *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 7. Urbes ad Syrtim adjacent.

ADJACULĀTUS, a, um, particip. passivæ significationis. *Martian. Capell. lib.* 2. *pag.* 41. Adjaculati fulgoris radios revibrare.

ADIANTUM, ti, n. & Adiantus, i, m. *capelvenere*, ἀδίαντον, herba foliis filicis, semper durantibus, ex quibus inferiora aspera, & fusca sunt; radice nulla, seu admodum tenui; ramulis nigro colore nitentibus; duorum generum, candidioris scilicet, & nigri: ita dicta ab α privativa, & διαίνομαι, madesco, quod etiam aqua perfusa, vel mersa siccæ similis sit, ut ait *Plin. l.* 22. *c.* 21. Eandem alio nomine *callitrichon*, & *polytrichon* vocant, quia ad tingendos, crispandos, densandosque capillos, & eorum defluvium prohibendum apprime utilis censetur: vel quia radicem habet tenuissimam, & capillis, seu fibris similem: Nam θρίξ, τριχός, capillum, seu pilum significat; κάλλος pulcritudinem, πολύς, multum. Latini *capillum Veneris*, & *capillarem herbam* vocant, ut *Apulej. de herb. c.* 47. docet. Nascitur autem circa umbrosas petras, & parietum aspergines, fontium specus, & saxa manantia, quamvis aquas non sentiat, ut dictum est. *Plin. loc. cit.* Adiantum perfusum, mersumve, sicco simile est. Et *paulo infra*. In vino decocti. (*subaudi* adianti) alvum sistunt.

ADIAPHŎROS, *indifferente*, ἀδιάφορος, indifferens: sic enim Græcam hanc vocem vertit *Cic.* 3. *de Fin. c.* 16. hoc est, quod nec bonum, nec malum est: ab α privativa, & διαφέρω, differo. *Varr. apud Non. c.* 2. *n.* 103. Nec dolorem adiaphoron esse.

ADJECTAMENTUM, ti, n. *aggiunta*, adjectio. Quidam legunt apud *Javolen. Digest. lib.* 50. *tit.* 16. *leg.* 242. ubi alii *additamentum*.

ADJECTĬO, onis, f. *aggiunta*, *giunta*, προσβολή, ἐπιβολή, additio, verbale ab Adjicio. *Liv. l.* 38. *c.* 14. *extr.* Paulatim illiberali adjectione ad centum talenta est perductus. *Id. l.* 1. *c.* 30. Romana res adjectione populi Albani aucta. *Senec. ep.* 109. Calor non adjuvatur adjectione caloris. *Julian. Digest. l.* 18. *tit.* 2. *leg.* 17. Adjectio facta pretio. *Quintil. l.* 1. *c.* 5. Adjectio litterarum. ¶ Apud *Tacit.* 1. *Hist. c.* 78. Eadem largitione Hispaliensibus, & Emeritensibus familiarum adjectiones, Lingonibus civitatem Romanam dedit. *h. e.* cum Hispalis, & Emerita coloniæ Romanorum essent, & in colonias certus deduceretur familiarum numerus, quem injussu Senatus Romani augeri non licebat, concessum his beneficio singulari, ut adjicerent sibi alios, quo sua civitas frequentior, & potentior fieret. ¶ In architectura *adjectio per scamillos impares apud Vitruv. l.* 3. *c.* 3. in stylobatis videtur esse numerus ille scamillorum, qui adjiciuntur quadratæ figuræ ipsius stylobatæ, quæ si simplex esset, & sine scamillis, facies ejus viderentur alveolatæ, ut *Idem ibid.* habet. In columnis vero adjectio, quæ Græce ἔντασις, apud *eund. ibid. c.* 2. est venter in medio columnæ scapo turgescens. ¶ Apud Jurisconsultos interdum *adjectio* accipitur pro pretii additione, seu augmento, *accrescimento di prezzo*. *Hermogenian. Dig. lib.* 4. *tit.* 4. *leg.* 35. Si in emptionem penes se collocatam minor adjectione ab alio superetur. *Paul. lib.* 50. *tit.* 1. *leg.* 21. Si civitas nullam propriam legem habet de adjectionibus admittendis. V. *Adjicio*.

ADJECTĪVUS, a, um, *aggettivo*, *adiettivo*, προσθετος, ἐπίθετος, qui additur. Apud Grammaticos *adjectivum nomen* est, quod positivo, seu substantivo adjicitur, & significat vel laudem, vel vituperationem, vel medium, vel accidens, ut *justus*, *impius*, *magnus*, *albus*, ut *Priscian. lib.* 2. *pag.* 578. *Putsch.* definit. *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 4. Ut jam non positivum sit, sed adjectivum, quod Græci ἐπίθετον vocant.

ADJECTO, as, a. 1. *aggiungere*, addo. frequentativum ab *Adjicio*. *Apicius lib.* 8. *c.* 2. Adjectas caryotam, uvam passam, & oleum. *Sunt qui aliter leg.*

ADJECTUS, us, m. actus adjiciendi, seu immittendi, injectus, conjectus, ἐπιβολή. *Vitruv. l.* 9. *c. ult.* Cuneorum adjectus, aut exemptus. ¶ Item appulsus, appropinquatio, *il porre*, *o gettar vicino*. *Lucret. l.* 1. *v.* 688. rei, quæ corpora mittere possit Sensibus, & nostros adjectu tangere tactus. Et *l.* 4. *v.* 674. quo pacto nares adjectus odoris tangat.

ADJECTUS, a, um, *aggiunto*, additus, ἐπιβεβλημένος, πρόσθετος, particip. ab Adjicio. *Horat. l.* 3. *Od.* 5. *v.* 3. Adjecti Britanni imperio. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 65. Cluvius comitatu principis adjectus. *comitatu* dictum est pro *comitatui*: cujus rei exempla non desunt; in nominibus præsertim quartæ declinationis.

ADĬGO, adigis, adegi, adactum, a. 3. *ficcar dentro*, *cacciar dentro*, vi impello, conjicio, immitto, προσάγω: ex *ad*, & *ago*. *Plin. l.* 17. *c.* 18. Adigere taleam malleo. *Id. l.* 16. *c.* 10. clavum æream in arborem. *Tacit. Ann.* 6. *c.* 35. vulnus per galeam. *Sil. l.* 7. *v.* 626. ferrum in viscera. *Justin. l.* 1. *c.* 9. & *Epitom. Liv. l.* 124. ferrum alicui. *Sueton. in Ner. c.* 49. Ferrum jugulo ¶ Hypallage est in illo *Columell. l.* 5. *c.* 10. Fissuram cuneo adigito. *pro* fissuræ cuneum adigito. *Alii leg.* adjicito. ¶ Est etiam agere, impellere, *cacciare*, *spingere*, *condurre*. *Plaut. Bacch.* 5. 1. 3. Quis has huc oves adegit? *Terent. Eun.* 2. 1. 13. Noctu te adigent horsum insomnia. *ti spingeranno verso qua*. *Virg. Æn.* 4. *v.* 25. Vel pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras. *Sueton. in Galb. c.* 19. Adigere equos per publicum. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 7. Dum adiguntur naves. *h. e.* in mare impelluntur. *si gettano all' acqua*. *Id.* 2. *Hist. c.* 83. Adigere classem e Ponto Byzantium. *Virg. Æn.* 9. *v.* 601. Quis deus Italiam, quæ vos clementia adegit? ¶ Item jacere, conjicere, *gettare a qualche luogo*. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 51. Tumulum occupavit, qui tantum aberat a nostro Castello, ut telum tormento missum adigi non posset. *Id.* 5. *B. Gall. c.* 43. Adigere flammam turri. ¶ Translate est compellere, cogere, *spingere*, *sforzare*. *Terent. Adelph.* 1. 2. 31. Tu homo adigis me ad insaniam. *mi fai impazzire*. *Tacit.* 15. *Ann. c.* 33. Acri cupidine adigi. *Id.* 12. *Ann. c.* 22. Adigere aliquem ad mortem. ¶ Cum infinito. *Id.* 15. *Ann. c.* 35. Silanus mori adigitur. *Et l.* 11. *c.* 10. Adegit Parthos mittere ad principem Romanum occultas preces. *Virg. Æn.* 7. *v.* 114. vertere morsus Exiguam in Cererem penuria adegit edendi. *Sil. l.* 2. *v.* 472. jejunia ventris Insolitis adigunt vesci. Adde *Stat.* 4. *Theb. v.* 531. ¶ Et cum conjunctivo & particula *ut*. *Latin. Pacat. in paneg. ad Theodos. cap.* 2. Quod ut dicerem, nullus adigebat. ¶ Et omissa *ut* particula. *Plaut. Rud.* 3. 3. 19. Quæ vis, vim mihi afferam ipsa, adigit. *Alii aliter leg.* ¶ *Adigere aliquem arbitrum*, vel *ad arbitrum*, est aliquem cogere, ut ad arbitrum accedat controversiæ finiendæ causa: estque dictum quasi *ad arbitrum agere*, hoc est adducere, vel adigere cogere. Nam apud *Festum* adigere est *adire cogere*, ut eum locum *Scaliger*, & *Passerat.* recte emendant. *Cic.* 3. *Offic. c.* 16. Itaque Calpurnius arbitrum illum adegit, quidquid sibi dare, facere oporteret ex fide bona. *l' obbligò a rimettersi*, &c. In uno *Manutii* Cod. *ad arbitrum* legitur. Rursus *Cic. in Top. c.* 10. Si in urbe de finibus controversia est, quia fines magis agrorum videntur esse, quam urbis, finibus regundis adigere arbitrum non possis. *Id pro Rosc. Com. c.* 9. Cur non arbitrum pro socio adegeris Q. Roscium quæro. Alii leg. *arbitrium*: sed utcumque legas, ipsum *adigere* significationem non mutat. ¶ Adigere aliquem *ad*, vel *in jusjurandum*, & *adigere aliquem jurejurando*, aut *sacramento*, est aliquem compellere ad juramentum præstandum, *obbligar a giurare*. *Sallust. in Catil. c.* 23. Cum ad jusjurandum populares sceleris sui adigeret. *Cincius* apud *Gell. l.* 16. *c.* 4. In jusjurandum eos Tribunus militaris adigebat in hæc verba, &c. *Quædam Editiones omittunt* in. *Tacit. Hist.* 1. *c.* 76. Judaicum exercitum Vespasianus, Syriæ legiones Mucianus sacramento Othonis adegere. *obbligarono a giurare fedeltà ad Ottone*. *Sueton. in Galb. c.* 16. Adigere aliquem sacramento in nomen Senatus. *Liv. l.* 10. *c.* 38. Adigere aliquem jurejurando, non enuntiaturum, &c. ¶ Et omissa præposit. *Liv. l.* 43. *c.* 15. Censores, cujus nondum justa missio visa esset, ita jusjurandum adigebant: Ex tui animi sententia &c. *l' obbligavano a giurar così*. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 76. Ipse idem jusjurandum adigit Afranium. *Gell. l.* 7. *c.* 18. Priusquam proficiscerentur, jusjurandum eos adegit, redituros esse in castra, &c. *Sunt qui hic aliter leg. Id. l.* 4. *c. ult.* Censor adigebat de uxoribus

ribus solemne jusjurandum. ¶ *Adigere in verba* est compellere aliquem ad jurandum iis verbis, quæ quis velit. *Liv. l.* 7. *c.* 5. Pavidus tribunus adjurat in quæ adactus est verba. *Suet. in Vespas. c.* 6. Primus in verba Vespasiani legiones adegit. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 18. Provinciam omnem in sua, & Pompeii verba jusjurandum adigebat. *Quidam leg.* per jusjurandum. ¶ Hoc eodem sensu absolute *Tacit. Hist.* 4. *c.* 16. Magno cum assensu auditus, barbaro ritu, & patris exsecrationibus universos adigit. ¶ Primam syllabam produxit *Lucret. l.* 3. *v.* 936. Nec desiderium nostri nos adigit ullum. Al. leg. *adtigit*. ¶ *Adaxint*, quod huc pertinet, V. supra suo loco.

ADJICIALIS, vel Aditialis, le, adject. *Adjicialis cœna* erat, quæ multa impensa, magnoque exquisiti obsonii apparatu publice indicebatur, vel ob publicam lætitiam, vel cum Magistratus aliquis honorem inibat, & præcipue Sacerdotes, *convito pubblico, e sontuoso*. Hinc & *Pontificalis* dicta est, quod maxime Pontifices eam præbere solebant, cum primum sua sacerdotia ingrediebantur: cujus moris exemplum apud *Macrob. l.* 2. *Saturn. c.* 9. legitur. Hinc *Pontificales*, *Augurales*, *Saliares*, *Diales* celebratæ. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 6. *ad fin.* Primus pavones Q. Hortensius augurali adjiciali cœna posuisse dicitur. *Senec. ep.* 95. *a med.* Et tricies tamen HS. adjiciales cœnæ frugalissimis viris constiterunt. *Plin. l.* 29. *c.* 4. Adjiciales epulæ. Adde *Senec. epist.* 123. ubi *Lips.* adscribit ab aliis legi *Dialis*, ut intelligatur Jovis epulum in Capitolio. ¶ Qui scribunt *adjicialis*, ideo dictam putant, quod in ea semper novi aliquid, lauti, & peregrini cibi *adjiciebatur*. At *Scalig. in Conject. ad Varr.* & *Voss. in Etymol.* id deducunt ex more loquendi, quo dicebatur *adjicere cœnam*, hoc est indicere. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 65. Rhescuporis sanciendo, ut dictitabat, fœderi convivium adjicit, tractaque in multam noctem lætitia. &c. Quibus vero *aditialis* magis placet, ab *aditu* derivant, quod præcipue in ipso honoris *aditu* hujusmodi epulæ celebrarentur, ut dictum est. Ita *Lips. de magnit. Rom. l.* 4. *c.* 9. Sane *Harduin.* in MSS. *Plinii* testatur *aditialis* legi.

ADJICIO, is, jeci, jectum, a. 3. *gettare a qualche luogo*, ad aliquem locum jacio, προσβάλλω: ex *ad*, & *jacio*, *is*. *Cæs. lib.* 2. *B. Gall. c.* 21. Non longius hostes aberant, quam quo telum adjici posset. *Idem l.* 4. *c.* 23. Sed utrobique alii leg. *adigi*. *Cels. l.* 7. *c.* 27. Idemque humor clystere intus adjicietur. *Alii leg.* adigetur. *Colum. l.* 12. *c.* 16. In vini sextarios decem salis tres cyathos adjicere. *Id. ibid. c.* 48. Adjicere in vas. *Cic.* 2. *de Legib. c.* 14. Adjicere oculos aliquo. *gettar, o voltar gli occhi verso qualche luogo*. ¶ Sæpe significat juxta ponere, addere, adjungere, *porre appresso*, *aggiungere*, προστίθημι. Lex XII. *Tab. apud Cic.* 2. *de Legib. c.* 24. Rogum bustumve novum vetat propius sexaginta pedes adjici ædes alienas. *Horat. l.* 3. *od.* 6. *v.* 11. Adjecisse prædam Torquibus exiguis renidet. *Cels. l.* 4. *c.* 2. Adjicere aliquid cibo. *Cic.* 1. *Offic. c.* 32. Ad bellicam laudem ingenii gloriam. *Vellej. l.* 2. *c.* 36. decus alicui. *Justin. l.* 1. *c.* 2. provinciam imperio. *Sueton. in Claud. c.* 6. aliquem ad numerum sodalium. *Liv. lib.* 28. *c.* 9. auctoritatem alicui rei. *Ovid.* 3. *de art. am. v.* 7. quid virus in angues Adjicis, & rabidæ tradis ovile lupæ? ¶ Translate est admovere, applicare, *applicare*. *Terent. Eun.* 1. 2. 63. Ego quantum suspicor, ad virginem animum adjecit. *s' è messo ad amarla*. *Liv. l.* 25. *c.* 37. Adjecit animum ad consilium specie temerarium, ut &c. *s' appigliò ad un partito*, &c. *Id. l.* 28. *c.* 33. Novo etiam consilio adjecit animum, equitem nec posse, &c. *Cic. Verr.* 4. *c.* 15. Plane videbant, adjectum esse oculum hereditati, *che s' era fatto disegno sopra l' eredità*. *Id. Agr.* 2. *c.* 10. Cum ad omnia vestra pauci homines cupiditatis oculos adjecissent. *Vellej. l.* 2. *c.* 100. Parthus adjecit Armeniæ manum. *h. e.* invasit, *stese la mano*, *invase*. Apud JCtos *adjicere* absolute interdum ponitur pro addere, seu augere pretium alicujus rei in auctionibus, & emptionibus, *accrescer il prezzo*, *offerir di più*. *Pompon. Digest. l.* 18. *tit.* 2. *leg.* 7. quo pertinet & illud *Cic. Verr.* 5. *c.* 33. Herbitenses liciti sunt usque eo, quoad se efficere posse arbitrabantur: supra adjecit Æschrio. ¶ *Addjicere album calculum* est approbare. *Plin. l.* 1. *ep.* 2. Si modo tu fortasse errori nostro album calculum adjeceris. ¶ In illo *Virgilii Æn.* 10. *v.* 182. Tercentum adjiciunt, &c. *Servius* explicat, assentiuntur, consentiunt, accedunt. ¶ Interdum *adjicere* absolute est, loquendo addere. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 33. Adjecerat Tiberius, non id tempus censuræ. *Id. ibid. l.* 4. *c.* 21. Adjecit in domo ejus venenum esse. *Id.* 4. *Ann. c.* 7. Secutæ insuper litteræ grates agentis, quod hominem infensum Reip. punivissent; adjecto trepidam sibi vitam, &c. *aggiungendo che* &c. Hic loquendi modus non semel apud *Tacitum* legitur. ¶ *Adjicere exspectationem alicui* est augere. *Quintil. in proœm. lib.* 4. Ut quantum nobis exspectationis adjecit, tantum ingenii aspiret. ¶ *Adjicere animos* est addere, *dar animo*, *accrescer coraggio*. *Ovid.* 10. *Metam. v.* 656. Adjiciunt animos juveni clamorque, favorque. ¶ *Adjicere modum* adhibere. *Tacit. Ann.* 3. *c.* 6. Idque & tibi, & cunctis egregium, si modus adjiceretur. ¶ Poetæ alterum *i* sæpe abjiciunt, ut primam syllabam corripiant. *Stat.* 7. *Theb. v.* 4. proclamatque adici cervicibus Atlas. *h. e.* adjici pondus. *Martial. l.* 10. *epigr.* 82. Si quid nostra tuis adicit vexatio rebus. Adde *l.* 4. *ep.* 54. ¶ Neque solum apud Poetas, sed & apud prosæ sciptores *adicio* legitur unico *i* præsertim in MSS. Codicib. quod præter alios testatur *Pareus in Lex. Crit.*

ADIMO, imis, emi, emptum, a. 3. *torre*, *levare*, *togliere*, ἀφαιρέω, eripio, aufero: ex *ad*, & *emo*, quod Antiqui pro accipere, sumere teste Festo, usurparunt. *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 16. Adimere alicui somnum. *Id. pro Quint. c.* 15. alicui pecuniam. *Id pro Dom. c.* 9. libertatem. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 16. provinciam. *Id. Verr.* 7. *cap.* 32. Adimere alicui aditum litoris. *Id. pro Planc. c.* 42. vitam. *Plaut. Mil.* 3. 1. 137. animam. ¶ Hæc in malam partem. In bonam *Plaut. Capt.* 5. 4. 30. Adimere alicui compedes. *Horat. l.* 3. *od.* 22. *v.* 3. aliquem letho. *salvar dalla morte*. *Id. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 288. dolores. *Ter. Phorm.* 5. 6. 47. curam. *Id. Heaut.* 3. 1. 13. Diem adimere ægritudinem hominibus. *In Andr.* 2. 2. 2. metum. ¶ Cum infinito. *Horat. l.* 1. *ep.* 19. *v.* 9. Adimam cantare severis. *h. c.* vetabo. ¶ *Ademsit*, vel *ademsit* pro *ademerit*, vel *adimat* dictum est a *Plaut. Epid.* 3. 2. 27.

ADIMPLEO, es, a. 2. *adempire*, *adempiere*, ἀποπληρῶ, ex *ad*, & *impleo*, significat exsequi, seu præstare id, quod quis debet. *Paul. Digest. lib.* 26. *tit.* 7. *leg.* 42. Adimplere id, quod promisit. *Id. lib.* 18. *tit.* 1. *leg.* 57. venditionem. *Tertull. l.* 1. *ad Nation. c.* 5. legem. *Justinian. Instit. lib.* 2. *tit.* 23. fidem. ¶ *Adimplere vicem* pro implere, seu fungi vice, olim afferebatur ex *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 52. *Harduin.* sed alii passim *Cod.* habent *implere*. Idem esto judicium de loco *Livii l.* 38. *c.* 7. *extr.* cum totum cuniculum adimplesset. V. *Adimpletur*.

ADIMPLETIO, onis, f. *adempimento*, impletio. *Tertull. l.* 5. *cont. Marcion. c.* 17. Temporum adimpletiones. *& mox:* dispensatio sine adimpletione. Adde *de Monogam. c.* 5. & *Lactant. l.* 4. *c.* 20.

ADIMPLETOR, oris, qui adimplet. *Augustin. serm.* 144. *de Temp. c.* 3. Filius Dei adimpletor Prophetarum.

ADIMPLETUS, a, um, *empito*, *pieno*, πληρωθείς. *Jul. Firmic. de err. proph. relig.* Adimpleti tibiarum cantu, vocant Deam suam.

ADINDO, is, indidi, inditum, a. 3. *mettere*, *o ficcar dentro*, immitto, injicio, ἐντίθημι. *Cato R. R. c.* 18. *in f.* Orbem olearium crassum digitos sex facito, subscudes iligneas adindito.

ADINGERO, is, essi, estum, a. 3. idem quod ingero. Translate *Sisenna lib.* 2. *Milesiar. apud Serv.* teste *Fabricio* (qui loc. *Servii* non designat.) Non dignus in quem debeam satyram calente vi adingerere. *h. e.* satyram in eum scribere.

ADINSTAR. V. Instar.

ADINVENIO, is, a. 4. *trovare*, invenio. *Servius ad Æn.* 6. *v.* 603. testatur *adinvenire*, pro *invenire* legi, sed nullum affert exemplum. Nos quoque præter participium nihil adhuc vidimus.

ADINVENTIO, onis, f. *ritrovamento*, *partito*, inventum, consilium. *Modestin. Digest. lib.* 27. *tit.* 1. *leg.* 6. Reliquas excedere hunc numerum quidem non licet, neque sententia senatus, neque alia qua adinventione. Adde *Paulin. Nolan. epist.* 43. (*al.* 50.) *ad Augustin.*

ADINVENTOR, oris, m. qui adinvenit. Ita vertit Græcam vocem ἐφευρετὰς *Rom.* 1. 30. *Cyprian. epist.* 68. *c.* 10.

ADINVENTUM, ti, n. adinventio. *Tertull. advers. Gnost. cap.* 1. Hæc, & si qua alia adinventa hæreticorum venenorum.

ADINVENTUS, a, um, particip. *trovato*, *inventato*, inventus, excogitatus. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 60. Ex quo intelligitur adinventa animo, percepta sensibus, adhibitis opificum manibus, omnia nos consecutos. *Al. leg. divisim* ad inventa. *Plaut. Curc.* 1. 3. 34. Jam huic voluptati hoc adinventum est odium. *Plerique alii rectius leg.* adjunctum.

ADINVICEM, & Ad invicem pro ipso *invicem* est *Augustini lib.* 7. *de Trinit. cap. ult.*

ADIPALIS, le, adject. *grasso*, *o di grasso*, ad adipem pertinens, vel pinguis, στεατικός, στεατώδης. *Arnob. l.* 3. *pag.* 115. Nisi postes adipali unguine oblinerentur ab sponsis. ¶ Olim & *Cicero in Orat. c.* 8. & *Plin. l.* 10. *c.* 20. & *Macrob.* 2. *Saturn. c.* 9. pro hac voce afferri solebant, sed ubique modo optimæ quæque Edition. aliter leg.

ADIPATUS, a, um, adject. *grasso*, *o pieno di grasso*, στεατώδης, pinguis, opimus. *Lucil. apud. Charis. lib.* 1. *pag.* 74. *Putsch.* Adipata puls. *Charis. ibid.* Adipatus panis. ¶ Translate *Cic. in Orat. c.* 8. Itaque Caria, & Phrygia, & Myssia, quod minime politæ, minimeque elegantes sunt, adsciverunt aptum suis auribus opimum quoddam, & tanquam adipatæ dictionis genus. *h. c.* pingue dicendi genus, *stile grossolano*. ¶ Absolute *Adipatum*, *ti*, (supple *edulium*, aut quippiam simile) dicitur opus quodlibet pistorium, quod immixto adipe conficitur, ut *Charis. loc. cit.* docet. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 630. Livida materno fervent adipata veneno.

ADIPISCOR, isceris, adeptus sum, dep. 3. *acquistare*, *conseguire*, *ottenere*, καταλαμβάνειν, ἐπιτυγχάνω, consequor, nanciscor, obtineo: ex *ad*, & *apiscor*. *Cic. de Senect. c.* 2. Adipisci senectutem. *arrivare*. *Id. pro Flacc. c.* 18. ordinem senatorium. *Id.* 1. *Offic. c.* 19. laudem. *Sallust. Orat.* 2. *ad Cæs. de republ. ordin.* magistratum malis artibus. *Cic. pro Cluent. c.* 42. summos honores a populo Romano. *Nepos in Chabr. c.* 2. Qua ex re Athenienses magnam gloriam sunt adepti. *Vellej. l.* 2. *c.* 116. Materia adipiscendi triumphalia defectus est. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 28. & *Sueton. in Aug. c.* 16. Adipisci victoriam. *Liv. l.* 1. *c.* 32. Jus suum. *ottener il suo diritto*. *Terent. Phorm.* 2. 3. 59. De eadem causa bis judicium adipiscier. *h. c.* bis jure experiundi facultatem obtinere. paragoge pro *adipisci*. ¶ Cum genitivo *Tacit. Ann.* 3. *c.* 55. Arma queis Galba rerum adeptus est. *Alii leg.* rem Romanam. *Id.* 6. *Ann. c.* 45. Dum dominationis adipisceretur. Alii leg. *apisceretur:* alii *dominationem:* alii denique aliter. ¶ Cum accusativo personæ significat pervenire, *arrivare*, *raggiungere*. *Liv. l.* 44. *c.* 28. Fugientes Gallos Macedones adepti ceciderunt. *Plaut. Epid.* 1. 1. 13. Curriculo occepi sequi: vix adipiscendi potestas fuit. ¶ Item suscipere, capessere. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 21. Abjecta omni cunctatione adipiscendi magistratus sunt, & gerenda respublica. ¶ De rebus malis *Sueton. in Domit. c.* 14. *in f.* Nero in adipiscenda morte Epaphroditi manu adjutus existimabatur. *h. e.* consciscenda. ¶ Translate est assequi, intelligere. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 45. Nisi hoc mirum est, quod vis divina assequi non possit, si id mens humana adepta non sit. ¶ Pas-

five *Plaut. Trinum.* 2. 2. 88. Non ætate, verum ingenio adipifcitur fapientia. *Fabius Max. apud Prifcian. lib.* 8. *pag.* 791. *Putfch.* Amitti magis, quam adipifci. Adde C. *Fannium ibid.* & *Sueton. in Galb. c.* 15. fed hic alii aliter leg. ¶ Hinc particip. *adeptus*, (quod V. fuo loco) & *adipifcendus* paffiva item fignificatione. *Cic.* 1. *de Legib. c.* 22. *ad fin.* Inftrumenta habere ad obtinendam, adipifcendamque fapientiam.

ADIPSOS, *i*, ἄδιψος, glans unguentaria e quodam palmæ genere in Ægypto nafcens, fimilem proximumque ufum myrobalano habens in unguentis, colore viridi, odore mali cotonei, nullo intus ligno: colligitur paulo ante quam maturefcere incipiat: quod fi relinquatur, *phœnicobalanus* vocatur, & nigrefcit, vefcentefque inebriat. Hæc a *Plin. l.* 12. *c.* 22. Dicitur autem *adipfos*, quia fumentibus fitim fedat ab α privativa, & δίψος, fitis. ¶ Præterea herba eft eadem, quæ glycyrrhiza, *regolizia*, *logorizia*. *Plin. l.* 22. c. 10. *de glycyrrhiza*. Hac diximus fitim, famemque fedari: ob id quidam adipfon appellavere eam, & hydropicis dedere, ne fitirent.

ADITIALIS. V. Adjicialis.

ADITICULUS, i, m. parvus aditus. *Feftus*.

ADITIO, onis, f. *andata*, *accoftamento*, πρόσοδος, actus adeundi, aditus: ab *adeo*, *is*. *Plaut. Trucul.* 2. 7. 62. Quid tibi huc ventio eft? quid tibi hanc aditio eft? *h.* e. itio ad hanc. *che ftai tu a venir da noftri?* ¶ *Aditio hereditatis* eft cretio, *l' andar al poffeffo dell' eredità*. *Julian. Digeft. lib.* 29. *tit.* 2. *leg.* 45. Aditio hereditatis non eft in opera fervili. Adde *Pompon. lib.* 50. *tit.* 17. *leg.* 77. ¶ Abfolute eodem fenfu *Ulpian. lib.* 4. *tit.* 4. *leg.* 22. In integrum reftitutione poftulata adverfus aditionem a minore factam. Adde *Triphon. lib.* 37. *tit.* 4. *leg.* 20.

ADITO, as, n. 1. *andare fpeffo a qualche luogo*, frequentativum verbi *adeo*, *is*. *Enn. apud Diomed. l.* 1. *pag.* 336. *Putfch.* Ad eum aditavere. *Plaut. Capt.* 3. 4. 72. Ædepol fi adites propius, os denafabit tibi. Optimæ quæque Edition. hoc loco hab. *adbites*.

ADITUS, a, um, particip. V. *Adeo*, *is*, in fin.

ADITUS, us, m. *entrata*, *ingreffo*, *accoftamento*, *adito*, πρόσοδος, ingreffus, aditio, acceffio: ab *adeo*, *is*. *Lucret. l.* 1. *v.* 677. Quorum aditu, aut abitu, mutatoque ordine mutant Naturam res. *Cic. pro leg. Manil.* c. 8. Urbes permultas uno aditu, atque adventu effe captas. *Id. Verr.* 6. *c.* 45. Aditus in id facrarium non eft viris. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 47. *extr.* Elephanti propter magnitudinem corporis difficiles aditus habent ad paftum. ¶ De loco per quem aditur. *Id. Attic. l.* 4. *ep.* 16. *a med.* Aditus infulæ muniti mirificis molibus. *Id.* 4. *Verr. c.* 66. & *pro Cæcin.* c. 12. Primus aditus, & veftibulum templi. *Id. Phil.* 1. *c.* 10. Claudere omnes aditus. ¶ Apud JCtos cum de prædiorum fervitutibus fermo eft, *aditus* fignificat jus adeundi, feu tranfeundi ad proprium fundum per fundum alterius. *Ulpian. Digeft. lib.* 7. *tit.* 6. *leg.* 1. Præftare aditum alicui. *Paul. lib.* 30. *leg.* 44. Aditum redimere. ¶ Eadem ratione *aditus ad fepulcra* eft jus accedendi ad fepulcrum etiam per fundum alterius. *Pompon. lib.* 47. *tit.* 12. *leg.* 5. Legibus prædiorum vendendorum cavetur, ut ad fepulcra, quæ in fundis funt, iter ei, aditus, ambitus funeris faciendi caufa fint. Adde *Infcript.* apud *Gruter. pag.* 1081. *n.* 1. ¶ Sæpe refertur ad perfonam, & fignificat facultatem conveniendi aliquem, vifendi, colloquendi. *Cic. Fam.* 6. *ep.* 13. Magnis occupationibus ejus, a quo omnia petuntur, aditus ad eum difficiliores fuerunt. *fu difficile il potergli parlare*. *Id. pro leg. Manil. c.* 14. Faciles aditus ad eum privatorum. *è facile a' privati l' aver udienza da lui*. *Id. pro Rofc. Amer. c.* 38. Omnes aditus ad Sullam intercludere. *Nepot in Paufan. c.* 3. Aditum petentibus conveniendi non dare. *non dar udienza*. *Senec. Herc. Fur. v.* 164. Superbos aditus regum colere. *ftare alle portiere*. *Juftin. l.* 21. *c. ult.* Obtinere aditum regis. *ottener udienza*. ¶ Translate. *Cic.* 2. *Offic. c.* 9. Sed eft alius quoque quidam aditus ad multitudinem. *v' è un' altra ftrada da infinuarfi al popolo, e farfelo amico*. *Id.* 3. *de Orat. c.* 2. Dare alicui aditum ad fummam auctoritatem. *Id. ibid. l.* 1. c. 21. Patefacere aditum alicujus rei. *Id. pro Fontej. c.* 5. Relinquere veritati aditum difficilem in animos. *Id Attic. l.* 2. *ep.* 17. Comparare fibi aditum ad res peftiferas. *Id. pro Cluent. c.* 42. Aditus ad honorem. *Id. in Orat. c.* 15. Veftibula honefta, aditufque ad caufam illuftres facere. *Id. Fam.* 6. *ep.* 10. Si qui mihi erit aditus de tuis fortunis agendi. *fe avrò apertura*. *Quintil. l.* 4. *c.* 1. Facere fibi aditum ad aures. *farfi ftrada*, *infinuarfi*, *farfi afcoltare*. *Cic. Agrar.* 2. *c.* 15. Hunc quafi gradum quendam, atque aditum ad cetera jactum (al. leg. *factum*) intelligetis. *Id. pro Cæcin.* c. 25. Non eft aditus ad hujufmodi res neque potentiæ, neque gratiæ. *Curt. l.* 5. *c.* 9. Præparare aditum fpei. ¶ *Ferre aditum aliquo*, eft idem, ac ferre gradum, accedere. *Catull. carm.* 60. *Epithal. Jul. & Manl. v.* 41. Ut lubentius audiens Se citarier ad fuum Munus, huc aditum ferat Dux bonæ Veneris.

ADJUBEO, es, a. 2. *comandare*, idem quod jubeo. *Plaut. Mil.* 4. 4. 50. Atque adjubeat ferri in navim fi quid imponi velit. *Plerique Cod. hab.* atque ut jubeat. *Catull. carm.* 32. *ad Hypfithill. v.* 4. Quod fi jufferis, illud adjubeto, ne, &c. Plerique alii leg. *adjuvato*. h. e. da operam, enitere. Sic *Plaut. Pœn. prol. in fi.* Valete atque adjuvate, ut vos fervet Salus.

ADJUDICATIO, onis, f. *l' affegnare per fentenza*, actus adjudicandi, attributio, addictio, προσκύρωσις. *Ulpian. in frag. tit.* 19. Adjudicatione dominia nancifcimur. *Id. Digeft. lib.* 10. *tit.* 1. *leg.* 2. Adjudicatione controverfiam dirimere. *Et leg.* 4. Cum fit adjudicatio pluribus. ¶ Pro jure adjudicandi: quod judici competit. *Id. lib. ult. tit. penult. leg.* 131. Multam is dicere poteft, cui adjudicatio data eft.

ADJUDICO, as, avi, atum, a. 1. *aggiudicare per fentenza*, *affegnare*, *attribuire*, ἐπιδικάζω, προσκυρόω, per fententiam, aut judicium aliquid alicui attribuo, addico, affigno: cui contrarium eft *abjudico*. *Cic. Agrar.* 2. *c.* 17. Qui funt ifti Decemviri, quos perfpicimus regnum Alexandriæ Ptolomæo gratis adjudicaturos? *Id. Divin. in Verr. c.* 17. Mulierem Veneri in fervitutem adjudicat. *Id. Phil.* 10. *c.* 6. Si ipfa Refpublica judicaret, Antonio ne, an Bruto legiones populi Romani adjudicaret? *Id.* 2. *de Orat. c.* 29. Adjudicare caufam alicui. *h. e.* in favorem alicujus fententiam dare. ¶ Extra rem judiciariam. *Horat. l.* 1. *ep.* 18. *v.* 57. Et nunc, fi quid abeft, Italis adjudicat armis. *Cic. Att. l.* 1. *ep.* 19. Pompejus fæpe hujus mihi falutem imperii, atque orbis terrarum adjudicavit. *Plin. l.* 9. *c.* 54. Is primus optimum faporem oftreis Lucrinis adjudicavit. ¶ Pro deliberare. *Plaut. Men.* 1. 3. 6. Adjudicato, cum utro hac nocte fies.

ADJUGATUS, a, um, adject. in jugum compofitus, cum de vitibus fermo eft. *Plin. l.* 17. *c.* 22. Satius pampinos adjugatæ detergere, ufque quo placeat roborari eam. ¶ Item fub eodem jugo junctus, copulatus, cum de armentis fermo eft. translate *Lactant. de opif. Dei*, c. 6. Quatenus adjugatis corporibus elata foboles univerfas generatim confervaret animantes.

ADJUGO, as, avi, atum, a. 1. *unire infieme*, *congiungere*, ἐπιζεύγνυμι, conjungo, ad aliquid jungo, ut fit, cum duo boves ad unum jugum junguntur. Translate accipitur generatim pro jungere, conjungere. *Pacuv.* apud *Varr. l.* 4. *de L. L. c.* 10. & apud *Non. c.* 2. *n.* 55. Mater eft terra, ea parit corpus, animam æther adjugat. *Et ibid.* Blandam hortatricem adjugat voluntatem. ¶ *Adjugare vites* eft in jugum difponere, quod & jugare dicitur: jugum autem hoc loco fumitur pro palis tranfverfim colligatis cum pedamentis vitium in modum jugi; cui vitium rami alligantur. *Columell. l.* 4. *c.* 17. Nihil refert jugum in ftellam decuffari, atque dividi, nifi & palmites adjugentur.

ADJUMENTUM, ti, n. *ajuto*, βοήθεια, ἐπικουρία, auxilium, fubfidium, præfidium: ab *adjuvo*, quafi *adjuvamentum*. *Cic. ad Brut. ep.* 4. Effe alicui magno adjumento ad victoriam. *Id. pro Quint. c.* 1. Effe alicui adjumento in caufis. *Id.* 1. *Offic. c.* 21. Habere a natura adjumenta rerum gerendarum. *Et cap.* 1. Afferre adjumentum. *Salluft. in Jug. c.* 49. *delicatiores cibos appellat* adjumenta ignaviæ.

ADJUNCTIO, onis, f. *aggiugnimento*, *aggiunta*, πρόσθεσις, additio, acceffio. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 13. Omnes fimplices fententias eorum, in quibus nulla ineft virtutis adjunctio, omnino a philofophia femovendas putabo. *Paul. recept. fentent. lib.* 3. *tit.* 7. *de legat.* Adjunctiones, quas fundo legato teftator ex diverfis emptionibus applicaverat, legatario cedere placuit. ¶ Item exceptio, aut conditio adjuncta alicui verbo, aut fententiæ. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 57. Effe quafdam cum adjunctione neceffitudines, quafdam fimplices, & abfolutas, &c. *Et mox.* Illic in fuperiore adjunctio eft hæc: nifi noluit, &c. ¶ Item propenfio ad aliquem, focietas, conjunctio voluntatum. *Cic. Attic. l.* 7. *ep.* 2. Filiola tua te delectari, lætor, & probari tibi, φυσικὴν effe τὴν πρὸς τὰ τέκνα. etenim fi hæc non eft, nulla poteft homini effe ad hominem naturæ adjunctio. *Q. Cic. de petit. conful. cap.* 6. Tribus rebus homines maxime ad benevolentiam ducuntur, beneficio, fpe, adjunctione animi, vel voluntate. ¶ Denique adjunctio apud Rhetores, Græce συνεζευγμένον, & ζεῦγμα, eft figura fententiarum, qua verbum, quo res comprehenditur, non interponimus, fed aut primum, aut poftremum collocamus: primum hoc pacto: *Deflorefcit formæ dignitas aut morbo, aut vetuftate*: poftremum fic: *Aut morbo, aut vetuftate formæ dignitas deflorefcit*. Ita *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 27. Adde *Quintil. l.* 9. *c.* 3. Cicero autem 3. *de Orat. c.* 54. adjunctionem videtur accipere pro iteratione ejufdem verbi. V. *Zeugma*.

ADJUNCTIVUS, a, um, *che s' aggiugne*, qui adjungitur. *Conjunctiones adjunctivæ* dicuntur a *Prifcian. lib.* 16. *pag.* 1028. *Putfch.* quæ verbis fubjunctivis adjunguntur, quales funt, *ut*, *fi*, *cum*, *dum* &c. ut v. g. *fi venias, faciam*: & *ut profit tibi, facio*. ¶ *Adjunctivus modus*, fubjunctivus. *Diomed. lib.* 1. *pag.* 331. *Putfch.*

ADJUNCTOR, oris, m. *chi aggiugne*, qui adjungit, ἐπιθέτης. *Cic. Attic.* 8. *epift.* 3. Ille Galliæ citerioris adjunctor. *h. e.* Pompejus, qui curavit, ut Cæfari Galliam Cifalpinam regenti Tranfalpina quoque adjungeretur.

ADJUNCTUS, a, um, *aggiunto*, *unito*, *vicino*, additus, proximus, continens, conjunctus, προσεχής. *Nepos in Dion. c.* 5. Infula adjuncta oppido. *Sil. l.* 8. *v.* 642. Adjunctos virgiis fparferunt montibus per agros. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 54. Afpera arteria oftium habet adjunctum linguæ radicibus. *Id. de clar. Orat.* c. 28. M. Drufus vir & oratione gravis, & auctoritate; eique proxime adjunctus C. Drufus frater fuit. *Id. Divin. in Verr.* c. 7. Ut aliquis metus adjunctus fit ad gratiam. *Id. pro Cluent. c.* 10. Ut ad ea, quæ propiora hujus caufæ, & adjunctiora funt, perveniam. *Horat. de art. Poet. v.* 178. Semper in adjunctis, ævoque morabimur aptis. *h. e.* propioribus, & convenientibus perfonæ, quæ inducitur. *Arnob. l.* 7. *pag.* 243. Ventum eft ad veram, & adjunctiffimam quæftionem. *h. e.* rei, de qua agimus maxime convenientem. *Cic. in Partit. c.* 6. Verba ad nomen adjuncta. *epiteti*. ¶ *Adjuncti equi*, ad currum juncti fub jugo. *Gell. l.* 20. *c.* 1. Veftabulum, quod adjunctis pecoribus trahebatur. *Ovid. Heroid. ep.* 12. *v.* 152. & adjunctos aureas urget equos. *Id.* 1. *de ar. aman. v.* 552. Tigribus adjunctis aurea lora dabat. ¶ *Adjuncta connubia*, juncta. *Stat.* 1. *Theb. v.* 244. Adraftus focer, & Superis adjuncta finiftris Connubia. ¶ *Adjunctum*, *i*, additio, acceffio, *aggiunta*. *Cic.* 2. *de legib. c.* 21. *extr.* Hoftia autem maxima parentare, pietatis effe adjunctum putabat. ¶ Præterea *adjunctum* dicitur a Dialecticis propofitio conditionalis: cum fcilicet aliqua fententia adjunctum habet aliquid conditionis, vel exceptionis loco.

loco. *Cic.* 4. *Acad. c.* 30. & *Gell. l.* 16. *c.* 8. quorum verba in *Connexus*, *a*, *uni* referemus. ¶ In plurali numero adjuncta dicuntur a Rhetoribus, quæ rem aliquam circumstant, ut locus, tempus, vestitus, comitatus, & ceteræ rei circumstantiæ, *circostanze*. *Cic. in Top. c.* 18. Argumentorum inveniendorum præceptio a definitione, a conjugatis, a genere, a contrariis, ab adjunctis, a causis, ab effectis, &c. V. *Consequens*.

ADJUNGO, ungis, junxi, junctum, a. 3. *aggiungere*, *unire*, *congiungere*, addere, jungere, conjungere, προστιθέναι, προσάπτω: ex *ad* & *jungo*. *Nepos in Epamin. c.* 10. Hujus de virtutibus satis erit dictum, si hoc unum adjunxero, &c. *Virg. Georg.* 1. *v.* 2. ulmis adjungere vites. *Cic.* 1. *Agrar. c.* 2. Agros populo Romano adjungere. *Id. pro leg. Manil. c.* 35. Totam ad imperium populi Romani Ciliciam adjungere. *Id.* 2. *Fin. c.* 13. voluptatem ad virtutem. *Id. Attic. l.* 9. *ep.* 10. se socium fugæ alicujus. *farsi compagno*. *Id. Fam.* 5. *ep.* 7. & *pro Mur. c.* 19. aliquem sibi. *farsi amico*. Sic *Q. Cicer. de petit. consul. c.* 7. & *Nepos in Alcib. c.* 5. sibi aliquem ad amicitiam. *Terent. Adelph.* 1. 1. 47. sibi aliquem beneficio. *Liv. l.* 37. *c.* 15. Adjungere urbem aliquam in societatem. *Cic. Fam.* 1. *ep.* 8. se ad rationes alicujus. *unirsi agl' interessi*, &c. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 40. sibi auxilium. *procacciarsi ajuto*. *Id. pro Mur. c.* 20. sibi benevolentiam lenitate audiendi. *acquistarsi benevolenza*. *Id.* 2. *Divin. c.* 55. Adjungere auctoritatem, & fidem rebus commentitiis. *dar autorità, e credenza*. *Id. Fam.* 2. *ep.* 6. decus, & dignitatem alicui. *Terent. Hecyr.* 4. 4. 61. animum aliquo. *applicar l' animo*. Sic *Id. Andr.* 1. 1. 29. animum ad aliquod studium. *Id. Adelph.* 1. 1. 42. Adjungere imperium amicitia. *h. e.* parare, acquirere. ¶ *Adjungere jumenta*, *equos* est ad currum sub jugo jungere. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 247. plostello adjungere mures. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 10. *v.* 7. habili tauros adjungit aratro. V. *Adjunctus*.

ADJURATIO, onis, f. *scongiurazione*, *scongiuro*, actus adjurandi, obtestatio. *Apulej. l.* 2. *Metam.* Sed instantia Byrrhænæ, quæ cum adjuratione salutis ingratis cogebat effari, perfecit, ut vellet. *h. e.* adjurando ei per suam salutem. *Lactant. l.* 2. *c.* 17. *sub fin.* Dæmones adjuratione divini nominis expellere.

ADJURATOR, oris, m. qui adjurat, hoc est incantationibus evocat. *Alcim. Avit. l.* 2. *v.* 312. Interdum perit incantans, si callida surdus Adjuratoris contempsit murmura serpens.

ADJURATORIUS, a, um, adject. ad adjurandum, sive jurandum pertinens. *Anastasius Imp. Cod. lib.* 12. *tit.* 22. *leg.* 8. Adjuratoria cautio. *h. e.* juramento firmata. Adde *ibid. tit.* 30. *leg.* 3.

ADJURATUS, a, um, adject. *pregato instantemente*, *scongiurato*, ἐξορκισθείς, vehementer rogatus, juramento interposito, aut invocatione alicujus vel sacræ rei, vel cari capitis. *Lactant. l.* 5. *c.* 10. Adjuratus per eundem patrem, & spes surgentis Iuli, nequaquam pepercit. *Id. l.* 2. *c.* 15. Dæmones Dei nomine adjurati de corporibus excedunt.

ADJURGIUM, ii, n. quidam leg. apud *Plaut. Men.* 5. 2. 21. ubi alii plerique *jurgium*.

ADJURGO, as, a. 1. pro *objurgo* quidam legi ajunt apud *Plaut. Amph.* 2. 2. 74. sed plerique omnes Cod. habent *objurgare*.

ADJŪRO, as, avi, atum, a. 1. *giurare*, ἐπομόω, ἐξορκίζω, idem quod juro, vel valde juro. *ad* enim auget. *Cic.* 2. *Phil. c.* 4. Adjurasque, id te, me invito, non esse facturum. *Id. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 8. Adjurat Procilius, hoc nemini accidisse. *Terent. Andr.* 4. 2. 11. Per omnes tibi adjuro Deos, nunquam eam me deserturum. *Plaut. Bacch.* 4. 6. 8. Per omnes deos adjuro, ut tua jam virgis latera lacerentur probe. *Ovid. Heroid. ep.* 20. *v.* 159. Promisit pater hanc: hæc adjuravit amanti. *Liv. l.* 43. *c.* 14. Censores edixerunt ut præter commune jusjurandum, hæc adjurarent, &c. *h. e.* jurarent etiam in hæc verba. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 5. *in fi.* Crebrius, ut ante ad te scripsi, Romæ est: & qui omnia adjurant, debere tibi valde, renuntiant. *quelli che tutto dicono, e tutto giurano*. *Virgil.* 12. *Æn. v.* 816. Adjuro Stygii caput implacabile fontis. *Catull. carm.* 65. *de coma Beren. v.* 40. adjuro teque, tuumque caput. *h. e.* per te, & per tuum caput. *Stat. l.* 7. *Theb. v.* 129. hostesque propinquos Adjurat, turmasque metu consternat inani. *subaudi* esse. ¶ Significat etiam vehementer rogare, obtestari, juramento interposito, aut invocatione alicujus rei sacræ, aut caræ, *scongiurare*, cum accusativo. *Vopisc. in Florian. c.* 1. Adjuratum esse in Senatu Tacitum, ut optimum aliquem principem faceret. *Lactant. l.* 2. *c.* 15. Dæmones nec Deo, per quem adjurantur, nec justis, quorum voce torquentur, mentiri possunt. V. etiam *Adjuratus*. ¶ *Adjurare* nova, insolentique significatione, pro jus, & succum exprimere, quidam putant usurpatum a *Tertull. in Scorpiac. c.* 1. V.

ADJUTABILIS, le, adject. *giovevole*, *d' ajuto*, auxiliaris, βοηθητικός. *Plaut. Milit.* 4. 4. 8. Vos porro, ut occepistis, date operam adjutabilem. *Est qui legit* amicabilem.

ADJŪTO, as, avi, atum, a. 1. *ajutare*, βοηθεῖν, auxilior, opem fero; frequentativum ab *adjuvo*, & ejusdem significationis. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 7. Peroriga adjutante equæ celerius admittuntur. *Terent. Andr.* 1. 3. 4. Pamphilum ne adjutem, an auscultem seni. *Gell. l.* 1. *c.* 3. Ut etiam iniquam voluntatem ejus adjutemus. *Ennius* apud *Cicer. de Senect. in princ.* O Tite, si quid ego adjuto, curamve levasso. Alii rectius leg. *adjuro* syncopen pro *adjuvero*. ¶ Cum accusativo rei, & dativo personæ *Terent. Hecyr.* 3. 2. 24. Tu pueris curre obviam, atque eis onera adjuta. *h. e.* adjuta eos onera portantes: & est hypallage. ¶ Et cum solo dativo personæ. In nummo Heraclii apud *Carol. du Fresne de Famil. Byzant.* & *in Mus. Theupol. pag.* 374. Deus adjuta Romanis. *Pacuv.* apud *Donat. ad Terent. Adelph. prol. v.* 16. Adjuta mihi. *Petron. in fragment. Tragur. c.* 62. *Burmann.* Saltem nobis adjutasses. *syncop. pro* adjutavisses.

ADJŪTOR, aris, atus sum, comm. 1. *ajutare*, auxilior. Verbum commune, quod tum activa, tum passiva significatione usurpatur. Passiva *Lucret. l.* 1. *v.* 811. Adjutamur enim dubio procul, atque alimur nos Certis ab rebus. ¶ Activa *Afran.* apud *Non. c.* 7. *n.* 83. Hæc obsecro igitur agite, & me adjutamini. Adde *Lucil. ibid.* & *Pacuv.* & *cap.* 2. *n.* 41.

ADJŪTOR, oris, m. *ajutatore*, *sovvenitore*, auxiliator, βοηθός, συνεργός. *Cic. pro Flacc. c.* 1. Sperabam honoris potius L. Flacci me adjutorem futurum, quam miseriarum deprecatorem. *Id. Attic. l.* 8. *ep.* 3. Ille absentis in omnibus adjutor. *Id. de Amicit. c.* 12. His adjutor contra patriam inventus est nemo. *Id.* 1. *de nat. Deor. c.* 7. Nolo existimes, me adjutorem huic venisse, sed auditorem. *agnominatio*. *Id. pro Dom. c.* 12. Fortissimus adjutor ad rem perficiendam fuit. *Id. Tuscul.* 1. *c.* 12. Tyndaridæ fratres adjutores in prœliis. *Liv. l.* 33. *c.* 43. dare cuipiam adjutorem. ¶ Item fautor, *fautore*. *Cic.* 3. *Offic. c. ult.* Epicurus ejus adjutor, auctorque sententiæ. *Id.* 2. *Agrar. c.* 5. Auctor, & adjutor legis. *Vellej. l.* 2. *c.* 63. Plancus nunc adjutor Bruti, nunc proditor. *Id. ibid. c.* 74. Antonianarum adjutor partium. ¶ Item administer alicui subjectus, qui vicariam præbet operam, *ajutante*. *Quintil. l.* 2. *c.* 5. Scio, id fieri apud Græcos, sed magis per adjutores; quia non videntur tempora suffectura, si legentibus singulis præire semper ipsi velint. *h. e.* ὑποδιδάσκαλοι, *sottomaestri*. *Gell. l.* 13. *c.* 9. Tiro Ciceronis adjutor in litteris studiorum ejus. *ajutante di studio*. *Pompon. Digest. lib.* 26. *tit.* 1. *leg.* 13. Adjutor tutelæ. *sottotutore*. Alii legunt *actor*. *Cic. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 3. Quos tibi comites, & adjutores negotiorum publicorum dedit ipsa respublica. *Vellej. lib.* 2. *c.* 115. Adjutor, & legatus. *Inscript.* apud *Fabrett. cap.* 4. *n.* 382. Theophilo Aug. adjutori a sacris. Sic adjutor ab *Epist. a rationib. ab actis* apud *eund. cap.* 5. *n.* 1. 2. 3. & 4. Et *Adjutor IIVIR. adjutor præfecti annonæ*, *adjutor Urbicus*, apud *Gruter. pag.* 387. *n.* 4. *pag.* 622. *n.* 3. & *pag.* 63. *n.* 8. *adjutor histrionis* apud *Phædr. l.* 5. *fab.* 5. *v.* 14. de quo & *Sueton. de Grammat. c.* 18. & *Val. Max. l.* 2. *c.* 4. *n.* 4.

ADJUTORIUM, ii, n. *ajuto*, auxilium, βοήθεια. *Cic. in Oeconom.* apud *Columell. l.* 12. *c.* 1. Ut ex eadem societate mortalibus adjutoria senectutis præpararentur. Videtur tamen *Columella* hoc loco magis sensa *Ciceronis* quam verba referre. *Quintil. l.* 1. *c.* 1. Egere adjutorio alicujus. *Senec. epist.* 31. Sine adjutorio ignis nihil calidum est. *Asin. Poll.* apud *Sueton. de Grammat. c.* 10. In eam rem adjutorium ei fecit quidam Attejus. *Al. leg.* fuit. *Vellej. l.* 2. *c.* 112. Magnam Thracum manum in adjutorium belli secum trahebat.

ADJŪTRIX, icis, f. *ajutatrice*, *sovvenitrice*, quæ adjuvat, συναντιλήπτρια. *Cic. pro Planc. c.* 1. Quæ res Plancio in petitione fuisset adjutrix. *Id. pro Dom. c. pænult.* Minerva adjutrix consiliorum meorum. *Id. de amicit. c.* 24. Assentatio vitiorum adjutrix. *fomentatrice*. *Terent. Heaut.* 5. 2. 39. Matres filiis in peccato adjutrices solent esse. ¶ Adjutrix est epithetum honoris causa sæpe datum legionibus, quarum virtute plurimum res bellica adjuta esset. Inscriptiones apud *Gruter. pag.* 193. *n.* 3. *pag.* 414. *n.* 8. *pag.* 564. *n.* 6. & alibi. Adde *Tacit. l.* 1. *Histor. c.* 43. In plur. numero, *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 169. *n.* 7. Schola speculatorum legionum I. & II. adjutricum, piarum, fidelium.

ADJŪTUS, us, ui, m. auxilium, *ajuto*. In sexto casu singulari *Macrob. l.* 7. *Saturn. c.* 7. Unius adjutu quasi naturæ flammei.

ADJŪTUS, a, um, *ajutato*, nomen particip. verbi *Adjuvo*. *Nepos in Phoc. c.* 2. Auctus, adjutusque a Demosthene. *Id. in Miltiad. c.* 2. Neque minus in ea re prudentia, quam felicitate adjutus est. *Ovid. Metam.* 1. *v.* 540. pennis adjutus amoris. *Sueton. in Tiber. c.* 13. Adjutus casu. *Paul. Dig. lib.* 12. *tit.* 6. *leg.* 65. Negotia mea adjuta ab eo putavi. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 504. breviorque videtur Virgine Pygmæa nullis adjuta cothurnis. *Sil. l.* 6. *v.* 249. Venit in adversam non vano turbine frontem Cuspis, & haud paulum vires adjuta ruentis Contra ardore feræ, capiti tremebunda resedit. *adjuta vires* ἑλληνισμός.

ADJUVO, as, juvi, jutum, *raro* juvavi, juvatum, a. 1. *giovare*, *ajutare*, βοηθεῖν, opem fero, auxilior: ex *ad*, & *juvo*, *as*. *Plaut. Capt.* 2. 1. 8. In re mala animo si bono utare, adjuvat. *Liv. l.* 34. *c.* 37. Antiochum, Ætolosque adjuturos pronunciat. *Id. ibid.* Fortes fortuna adjuvat. *Cic. Fam.* 10. *ep.* 15. Si nos mediocris fortuna reipublicæ adjuverit. *Nepos in Chabr. c.* 13. Sua sponte eos adjutum profectus. *Cic. Fam.* 1. *ep.* 7. Adjuvare aliquem auxiliis, & copiis. *h. e.* militibus auxiliariis. Eodem sensu *adjuvare auxiliis* *Liv. l.* 29. *c.* 5. dixit. *Cic.* 2. *Offic. c.* 16. Adjuvare aliquem in filiarum collocatione. *Id. pro Quint. c.* 23. Non ad obtinendum mendacium, sed ad verum probandum auctoritas adjuvat. *Sallust. orat.* 2. *ad Cæs. de Republ. ordin. ad fin.* Adjuvare rempublicam. *Liv. l.* 29. *c.* 1. aliquem ad bellum. *Terent. Phorm.* 5. 3. 3. aliquem opera. *Plaut. Rud.* 1. 4. *v. ult.* auxilio. *pleonasmus*. *Paul. Dig. l.* 13. *tit.* 5. *leg. pænult.* Adjuvari per exceptionem. *Id. l.* 40. *tit.* 2. *leg.* 15. Quod dominum in prœlio adjuvaverit. *Ita Torrentinus*. *Al.* adjuverit. *Petron. in Satyr. c.* 18. Adjuvaturos nos divinam providentiam. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 47. Mœrorem orationis lacrimis suis adjuvare. *accrescere*. *Liv. l.* 34. *c.* 39. ignem. *dar fomento al fuoco*. *Plaut. Amph.* 2. 2. 166. insaniam alicujus. *secondare*, *fomentare*. *Ovid. Metam.* 2. *v.* 732. formam cura. *Sueton. in Ner. c.* 21. preces alicujus. *Plin. l.* 20. *c.* 7. Stomachi dissoluti utilissime adjuvantur lactucis. *Quintil. sub fin. cap.* 3. *lib.* 11. Namque in hæc omnia statura & mira specie adjuvabatur. *Lucan. l.* 2. *v.* 216. sanguis ruens Tiberina in flumina rivo Hærentes adjuvit aquas. *h. e.* auxit, & propulit. ὑπερβολή. (Similem locum habes apud *Claudion. de tert. consul. Honor. v.* 101.) *Id. l.* 3. *v.* 725. Adjuvitque suo procumbens pondere ferrum. V. similem loc. in fi. vocis præced. ¶ Cum conjunctivo, & particula *ut*. *Cic. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 15. Ut amplissimum nomen consequeremur,

mar, unus præter ceteros adjuvisti. V. *Adjubeo*. ¶ Cum infinito. *Plin. l.* 11. *c.* 34. *in f.* Phalangia incubant magnum numerum: qui ut emersit, matrem consumit, sæpe & patrem: adjuvat enim incubare. ¶ Cum accusativo rei, & dativo personæ, *Gell. l.* 2. *c.* 29. Operam mutuam dent, & messem hanc nobis adjuvent. ¶ Passive impersonaliter *Sallust. Orat.* 1. *ad Cæs. de repub. ordin. in f.* A me pro virili parte dictum, & adjutum fuerit. ¶ *Adjuro* pro *adjuvero* V. in *Adjuto*.

ADLABOR } & alia hujus generis V. in *Allabor*, *Allambo*, &c.
ADLABORO }

ADLACRYMANS, & Allacrymans, antis, *lagrimante*, idem quod lacrymans, ἐπιδακρύων. *Apulej. l.* 10. *Metam.* Ubertim adlacrymans.

ADLAVO, as, a. 1. *lavare*, idem quod lavo, vel valde, aut bene lavo. *ad* enim auget. *Plaut.* apud *Varr. l.* 8. *de L. L. c.* 61. Pisces ego credo, qui usque dum vivunt, adlavant, diu minus lavari, quam hæc lavat Phronesium. In *Trucul. Plauti* ubi hæc verba habentur, 2. 3. 1. legitur *lavant*.

ADLECTUS } V. Allectus, Allego,
ADLEGO }

ADLIVESCIT, livere incipit, hoc est lividus fieri. *Festus*.

ADLUBESCO } V. Allubesco, Alluceo, &c.
ADLUCEO }

ADLUCTOR, & Alluctor, aris, atus sum, dep. 1. idem quod luctor, vel contra aliquem luctor. *Apulej. l.* 10. *Metam.* Et primum me quidem mensam accumbere suffixo cubito, dein adluctari, & etiam saltare sublatis primoribus pedibus perdocuit. *Id. l.* 11. Adluctantem mihi sævissimam fortunam superaram.

ADLUDO. V. Alludo.

ADMANDO, as, a. 1. *commettere*, idem quod mando, ἐντέλλω. Quidam putant legi eo *Plauti* loco *Pæn. prol. v.* 80. Si quid admandare vultis, aut curarier: Al. passim leg. *mandare*.

ADMATURO, as, are, a. 1. *accelerare*, *far presto*, accelero, maturo, ἐπιταχύνω. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 54. Horum discessu admaturari defectionem civitatis existimabat.

ADMENSUS, a, um, particip. verbi *admetior*, quod tum active, tum passive usurpari potest. Active, *chi ha misurato* cum accusativo. *Cajus Digest. lib.* 18. *tit.* 1. *leg.* 35. In singulas metretas, aut in singulos modios, quos quasve admensus eris. ¶ Passive, *misurato*. *Cato R. R. cap.* 148. Dominus vinum admetietur: quod admensum erit, pro eo dominus resolvito. *Cajus Digest. lib.* 18. *tit.* 1. *leg.* 35. Si pro numero corporum pretium fuerit statutum, tunc perfici emptionem existimant, cum adnumerata, admensa, adpensa sint. Adde *Florentin. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 36.

ADMENTATIO. V. Amentatio.

ADMEO, as, a. 1. ad aliquem meo, accedo. *Paulin. Nolan. carm.* 17. *v.* 119. Læta lascivo procul admeabunt Monstra natatu.

ADMETIOR, iris, ensus sum, com. 4. *misurare*, προσμετρέω, idem quod *metior*. *Cic. Verr.* 5. *c.* 31. Frumentum isti ex area admetiri licebat. *Cato R. R. cap.* 154. Vinum emptoribus admetiri. ¶ Passive, *esser misurato*. *Florentin. Digest. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 36. Si per eum steterit, quo minus opus adprobetur, vel admetiatur. *Cajus lib.* 18. *tit.* 1. *leg.* 35. Antequam vinum admetiatur. ¶ Sæpe aliquid amplius significat, quam metiri, nempe adhibita mensura distribuere, præbere, *distribuire*, *somministrare con misura*. *Sueton. in Aug. c.* 41. Frumentum quoque in annonæ difficultatibus sæpe levissimo, interdum nullo pretio, viritim admensus est. *Curt. l.* 8. *c.* 12. Is benigne exceperat Hephæstionem, gratuitum frumentum copiis ejus admensus. ¶ Particip. *admensus* passiva significatione. V. supra.

ADMETUS, ti, filius Pheretis, Alcestis maritus, Thessaliæ rex. In fabulis est, Apollinem ejus amore captum, deposita divinitate ad tempus, armenta ejus pavisse novem annis apud Amphrisum fluvium. Alii narrant, cum Jupiter Æsculapium, quod ausus fuisset Hippolytum ab equis laceratum, & occisum ad vitam revocare, interemisset; iratum Apollinem ut aliqua ratione filium ulcisceretur, Cyclopas fulminum Jovis fabros sagittis confixisse: ob quam noxam spoliatum ad tempus divinitate, & damnatum a Jove fuisse ad pascenda Admeti armenta; vel potius ipsum Cœli exulem, ad inserviendum Admeto ultro accessisse. Ab eo cum perhumaniter esset tractatus, a Parcis impetravit, ut cum fatale ei moriendi tempus advenisset, mortem posset effugere, si aliquem reperiret, qui pro eo mori contentus esset. Quod cum aliquando accidisset, Alcestis conjux pro eo se obtulit, de qua V. in Alceste. *Serv. ad* 3. *Georg. v.* 2. & 7. *Æn. v.* 761. ¶ Est alia præterea de eo fabula apud *Hygin. fab.* 50. & 51. Cum enim Admetus Alcestim deperiret, neque ab ejus patre Pelia impetrare posset, qui eam conditionem procis obtulerat, ut is ejus nuptiis potiretur, qui feras bestias ad currum junxisset, Admetus ope Apollinis aprum, & leonem junxit, quibus optatam puellam avexit.

ADMIGRO, as, avi, atum, n. 1. *accostarsi*, accedo, adjungor. *Plaut. Pers.* 3. 1. 19. Ad paupertatem admigrant infamiæ.

ADMINICULATOR, oris, m. *ajutatore*, qui opem fert, qui adminiculatur, adjutor, συμβοηθός. *Gell. lib.* 7. *c.* 3. Tirone Cicero adminiculatore, & quasi administro in studiis litterarum usus est.

ADMINICULATUS, a, um, *sostentato*, adminiculis fultus. *Plin. l.* 14. *c.* 1. Vites adminiculatæ sudibus. ¶ Translate est adjutus, munitus, *ajutato*, *munito*. *Varro* apud *Priscian. lib.* 8. *pag.* 791. & *lib.* 11. *pag.* 927. *Putsch.* Tribunitio auxilio adminiculati. *Gell. in præfat. l.* 1. Memoria adminiculatior. (hæc verba descripsit in suo ad Saturnalia proœmio *Macrobius*.) *Id. l.* 14. *c.* 2. Ex jurisperitorum commentariis commoniti, & adminiculati sumus.

ADMINICULO, as, avi, atum, a. 1. *sostentare*, *palare*, vitem adminiculis, seu pedamentis fulcio, munio, στηρίζω. *Colum. de arborib. cap.* 16. Vitem adminiculato, arborique jungito. *Id. l.* 4. *c.* 26. Adminiculandæ, jugandæque vitis cura. ¶ Translate est adjuvare, *ajutare*. *Varro* apud *Non. cap.* 2. *n.* 72. Quod petisti, ut ejus educationis fierem tibi socius; quoad potui, adminiculavi voluntatem tuam scribendo. (adde *eund. ibid. c.* 3. *n. penult.*) *Censorin. de die nat. c.* 3. Dii vitam hominum adminiculantes. *Gell. l.* 2. *c.* 30. Id ipsum, quod dicimus, ex illis quoque Homericis versibus adminiculari potest. *h. e.* firmari, confirmari. ¶ A *Varrone l.* 7. *L. L. c.* 23. dicuntur adverbia pars orationis *adminiculandi*, quod quodammodo orationem adjuvant, & apposita juxta verba, eorum aptius explicant, amplianque significationem.

ADMINICULOR, aris, atus sum, depon. 1. *sostentare*, *palare*, idem quod Adminiculo. *Cic.* 5. *de Fin. c.* 14. Quæ sit scientia, atque ars agricolarum, quæ circumcidat, amputet, erigat, extollat, adminiculetur; ut quo natura ferat, eo possit ire.

ADMINICULUM, i, n. *palo*, *che sostiene le viti*, χάραξ, στήριγμα, palus, pedamentum, fulcrum ad vites, aliasve fructiferas arbores fulciendas. *Cic.* 2. *de nat. Deor. cap.* 47. Vites claviculis adminicula, tanquam manibus apprehendunt, atque ita se erigunt, ut animantes. *Id. de Senect. c.* 15. Adminiculorum ordines, capitum jugatio, religatio, & propagatio vitium. *Plin. l.* 17. *c.* 23. *in fin.* Adminicula viti addere. ¶ Dicitur etiam de quacumque re, qua nitimur, sustentamur, aut adjuvamur, *sostegno*, *appoggio*, *cosa da tenervisi*, *o da acchiappare*. *Plin. l.* 11. *cap.* 37. *sect.* 61. *Harduin.* Dentes in os vergentes, ne excidant cibi, nullum habentibus retinendi adminiculum. *Id. l.* 7. *c.* 56. Adminicula gubernandi (*in navi*) invenit Typhis. *Curt. l.* 7. *c.* 3. Jacentes quosdam erigens, & alios, cum ægre sequerentur, adminiculo corporis sui excipiens. *Id. l.* 8. *c.* 2. *ad fin.* Arboris stipiti se applicuit: deinde ex illo quidem adminiculo sustinente, &c. ¶ Translate *Cic.* 3. *Offic. c.* 7. Hanc igitur partem relictam explebimus, nullis adminiculis, sed, ut dicitur, marte nostro. *Id. de amicit. c.* 23. *in fin.* Natura solitarium nihil amat, semperque ad aliquod tanquam adminiculum adnititur. *Tacit.* 12. *Ann. c.* 5. Gravissimos principis labores egere adminiculis. *Liv. l.* 6. *c.* 1. Quo primo adminiculo erecta erat (*urbs*) eodem innisa M. Furio principe stetit. *Id. l.* 10. *c.* 22. id senectuti suæ adminiculum fore.

ADMINISTER, i, m. *ministro*, διάκονος, ὑπηρέτης, qui ministrat, aut alicui opem præbet. *Cic.* 3. *de leg. c.* 19. Jovi se consiliarium, atque administrum datum. *Id. Verr.* 4. *c.* 28. Rerum hujusmodi omnium transactor, & administer. *Sallust. in Jugurt. c.* 79. Jubet aggerem jacere, & super aggerem impositis turribus, opus, & administros tutari. *h. e.* in opere constitutos, *operanti*, *lavoranti*. *Id. ibid. c.* 77. Cum neque bellum geri sine administris posset. *h. c.* ducibus, administratoribus. ¶ Translate *Cic. Verr.* 4. *cap.* 54. Administer istius cupiditatum. *Id.* 1. *Catil. cap.* 3. Satelles, atque administer audaciæ.

ADMINISTRA, æ, f. *ministra*, quæ ministrat, διάκονος. *Cic. pro leg. Manil. c.* 13. Multæ sunt artes eximiæ, hujus administræ, comitesque virtutis. *Varr. lib.* 6. *L. L. c.* 3. Camilla administra in his, quæ occultiora sunt.

ADMINISTRATIO, onis, f. *amministrazione*, *maneggio*, *governo*, actus ipse administrandi, curatio, procuratio, διοίκησις, διαχείρισις. *Cic. Fam.* 15. *ep.* 1. Administratio belli. *Id.* 1. *Fam. ep.* 9. *sub init.* Florere in omni actione, & administratione reipublicæ. *Id.* 1. *de nat. Deor. c.* 1. Vacare omni curatione, & administratione rerum. *Justin. l.* 41. *c.* 2. Administratio gentis, post defectionem Macedonici Imperii, sub regibus fuit. *Tacit. in Agric. c.* 19. Officia, & administrationes. *Vitruv. l.* 9. *c. ult.* Administratio aquæ. *compartimento*, *e regolamento dell' acqua*. ¶ Accipitur etiam pro simplici ministerio sive personæ, sive rei adhibito. *Cic.* 2. *Offic. c.* 3. Pleraque sunt hominum operis effecta, quæ nec haberemus, nisi manus, & ars accessissent, nec his sine hominum administratione uteremur. *senza l' ajuto, e ministero*. ¶ *Cæsar* adhibet pro simplici usu: quo sensu ipsum verbum *administro* frequenter adhibet *lib.* 1. *B. Civ. c.* 25. Exitus, administrationesque Brundusini portus impedire instituit. ¶ *Administrationes* pro ipsis administratoribus dixit *Spartian. in Pescenn. Nigro c.* 7. quemadmodum *dominationem* pro *dominis* posuit *Flor. l.* 1. *c.* 24.

ADMINISTRATIVUS, a, um, adject. *attivo*, ad administrandum, seu agendum aptus. *Quintil. l.* 2. *c.* 18. Quia maximus eius usus ista continetur, atque in eo est frequentissima, dicatur activa, vel administrativa, nam & hoc ejusdem rei nomen est.

ADMINISTRATOR, oris, m. *amministratore*, *governatore*, qui administrat, διοικητής. *Cic. de Orat. c.* 48. Administrator belli gerendi. *Paul. Digest. lib.* 3. *tit.* 4. *leg. ult.* Administrator rerum civitatis. ¶ Item minister, servus. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 21. Itaque nec pulcros illos administratores aspiciebat, nec plenum artis argentum. *Alii leg.* ministratores. *Ulpian. Digest. lib. ult. tit. penultim. leg.* 203. *extrem.* Cubicularii, coci, administratores. *h. e.* ministri ad mensam. Alii tamen leg. *ministratores*, & sic habetur in Editionib. *Haloandri*, & *Torrentini*.

ADMINISTRATUS, a, um, *amministrato*, *governato*, *maneggiato*, διοικηθείς, curatus, gubernatus. *Tacit.* 6. *Ann. c.* 29. Male administrata provincia. *Vellej. l.* 2. *c.* 61. Bellum administratum.

ADMINISTRO, as, avi, atum, a. 1. *operare*, *fare il suo ministero*, ministerium, & operam alicui sive personæ, sive rei adhibeo, διακονέω, ἐγχειρίζομαι. *Cæs. l.* 4. *B. Gall. c.* 29. Neque ulla nostris facultas aut administrandi, aut auxiliandi dabatur. *Sallust. in Jugurt. c.* 97. Milites neque pro opere consistere, neque inter vineas sine periculo administrare. *Vitruv. l.* 1. *c.* 5. Qui repugnabunt, fcin-

ſcindent (*murum*); & ſi celeriter adminiſtraverint, non patientur reliquas partes muri hoſtem penetrare. *Plaut. Epid.* 3. 3. 37. Conductam eſſe eam, quæ hic adminiſtraret ad rem divinam tibi. *Spartian. in Carac. cap.* 4. Occiſi etiam liberti, qui Getæ adminiſtraverant. ¶ Sæpe ſumitur pro curare, procurare, gubernare, διοικέω, *amministrare*, *maneggiare*, *governare*. *Cic.* 1. *Invent. c.* 25. Adminiſtrare rem familiarem. *Id. Fam.* 13. *ep.* 11. negotium alicujus. *Id. Verr.* 6. *c.* 64. provinciam. *Id.* 1. *Offic. c.* 25. rempublicam. *Id. Divin. in Verr. c. ult.* leges, & judicia. *Id.* 1. *de nat. Deor. c.* 2. & regere mundum. *Salluſt. in Jug. cap.* 22. oppida, & fines alicujus populi. *Nepos in Dion. c.* 1. Illuſtriores legationes. *Vet. lap.* apud *Murator. pag.* 2012. *n.* 3. horologium. *regolare*. ¶ *Adminiſtrare* ſementem, vindemiam, fœniſecium eſt ſementi &c. operam dare. *Varr. l.* 1. R. R. *c.* 17. & *Columel. l.* 2. *cap.* 22. ¶ *Adminiſtrare bellum* eſt bello præeſſe, ducem eſſe, & ea, quæ ad bellum gerendum pertinent, diſponere, & curare. *Cic.* 2. *Divin. c.* 36. Bella a proconſulibus, & proprætoribus adminiſtrantur. ¶ Significat etiam ſimpliciter bellum gerere, *far la guerra*. *Cic. pro leg. Manil. c.* 2. Idem cum Theutonis bellum adminiſtravit. Adde *Cæſ. l.* 1. *B. Civ. c.* 25. & 26. & *l.* 5. *B. Gall. c.* 50. & multis præterea aliis in locis, in quibus hoc verbum cum accuſativo pro ſimplici *agere* uſurpat. Sic *Valer. Max. l.* 9. *c.* 2. *n.* 4. Cives jugulatos muris præcipitavit, liberos trucidavit: quæ omnia Romano juſſu, Luſitanis manibus adminiſtrata ſunt. *furono eſeguite*. Apud *Cæſ. l.* 2. *B. Civ. c.* 8. Legionarii, qui dexteram partem operis adminiſtrabant. *h. e.* qui a dextera parte oppidum oppugnabant. ¶ Pro ſuppeditare, providere, *ſomminiſtrare*, *provvedere*. *Cic. Verr.* 7. *c.* 47. A nobis omnia populo R. ſemper & belli adjumenta, & pacis ornamenta adminiſtrata ſunt. *Cæſ. l.* 7. *Bell. Gall. c.* 19. Reliquaque quæ ad oppugnationem oppidi pertinebant, adminiſtrare inſtituit.

ADMIRABĬLIS, le, adject. *ammirabile*, *degno d'ammirazione*, *maraviglioſo*, θαυμαστὸς, admiratione dignus, admirandus. *Cic. l.* 1. *Divin. c.* 28. Res nova & admirabilis. *Id. ad Cæſ. poſt Epiſt.* 11. *l.* 9. *ad Attic.* Admirabilis, & ſingularis ſapientia. *Id. de Fato c.* 16. O admirabilem licentiam, & miſerabilem inſcientiam diſſerendi! *Id.* 1. *de Orat. c.* 2. Admirabilis in dicendo vir. *Id. in Orat. c.* 35. Admirabilior oratio. *Liv. l.* 22. *c.* 37. Magnitudo populi R. admirabilior adverſis rebus, quam ſecundis. *Phædr. l.* 3. *Fab.* 18. Luſcinii cantus cunctis auribus admirabilis. ¶ Speciatim *admirabile* dicitur id, quod eſt præter opinionem hominum conſtitutum, ut *Quintil. l.* 4. *c.* 1. definit. Hinc *Cic.* 4. *de Fin. c. penult.* Hæc παράδοξα illi; nos admirabilia dicamus. *Juvenal. ſat.* 13. *v.* 53. Improbitas illo fuit admirabilis ævo.

ADMIRABILĬTAS, atis, f. *ammirabilità*, *maraviglioſità*, θαυμασιότης, id quod admirationem habet. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 36. Quanta ſit admirabilitas cœleſtium rerum, atque terreſtrium. *Id. ibid. cap.* 40. Cum admirabilitate maxima igneæ formæ curſus ordinatos definiunt. *Id.* 2. *Offic. c.* 11. Hæc animi deſpicientia admirabilitatem magnam facit.

ADMIRABILĬTER, adverb. *mirabilmente*, *maraviglioſamente*, θαυμαστῶς, cum admirabilitate, ſeu admiratione, mirandum in modum. *Cic.* 2. *de natur. Deor. c.* 53. Omnia in hoc mundo admirabiliter adminiſtrari. *Id. Attic. l.* 5. *ep.* 14. Nos Aſia accepit admirabiliter. *Id. de opt. gen. Orat. c.* 6. Laudare aliquem admirabiliter. *Id. Tuſcul.* 4. *c.* 16. *in fi.* Quod idem cum Stoici de ſapiente dicunt, nimis admirabiliter, nimiſque magnifice dicere videntur. *h. e.* præter communem hominum ſenſum, παραδόξως.

ADMIRANDUS, a, um, adject. *ammirabile*, *maraviglioſo*, θαυμαστὸς, admiratione dignus, admirabilis. *Nepos in Epam. c.* 3. Continens, clemens, patienſque admirandum in modum. *a maraviglia*. *Id. in Caton. in fin.* Expoſuit, quæ in Italia viderentur admiranda. *Quintil. l.* 3. *c. ult.* Hermagoras vir ſubtilis, & in plurimis admirandus. ¶ Superlativum *admirandiſſimus* uſurpatum eſt a *Salviano ep.* 8. ſed non eſt is imitandus.

ADMIRATĬO, onis, f. *ammirazione*, *maraviglia*, *ſtupore*, θαυμασμὸς, actus admirandi, miratio, ſtupor. *Cic. pro Dejot. c.* 12. Homines admiratione obſtupefacti. *Id. Phil.* 10. *cap.* 2. Hoc mihi maximam admirationem movet. *Id. Fam.* 5. *ep.* 12. Viri excellentis varii caſus habent admirationem. *Plin. l.* 7. *c.* 12. Admirationem inferre. *Cic.* 2. *Offic. c.* 10. Admiratione affici. *Plin. l.* 19. *c.* 8. *ante med.* Folia uſque in admirationem criſpa. *Liv. l.* 7. *c.* 34. Conſulem admiratio inceſſit, quod nec pugnam inirent. ¶ Sæpe ſignificat ſtuporem conjunctum cum ſumma æſtimatione rei, quam admiramur, *ammirazione*, *ſtima*. *Cic.* 2. *Offic. c.* 14. Magna eſt admiratio copioſe ſapienterque dicentis. *Id.* 1. *de Orat. c.* 33. Hæc ſunt, quæ admirationes in bonis oratoribus efficiunt. *Id. Offic.* 2. *c.* 1. Admiratione afficiuntur, qui anteire virtute putantur. *ſono ammirati*. *Liv. l.* 9. *c.* 8. Tanta ſimul admiratio, miſeratioque viri inceſſit homines, ut &c. *Id. l.* 7. *c.* 34. Admiratione paventibus cunctis. ¶ Eſt etiam veneratio, reverentia, *venerazione*, *riſpetto*. *Nepos in Iphicr. c.* 3. Fuit & animo magno, & corpore, ut ipſo aſpectu cuivis injiceret admirationem ſui. *Curt. l.* 3. *cap.* 6. Admirationi regis dediti.

ADMIRĀTOR, oris, m. *ammiratore*, θαυμαστὴς, qui admiratur. *Senec. ep.* 94. *ſub fin.* Irritamentum eſt omnium, in quæ inſanimus, admirator, & conſcius. ¶ Item æſtimator. *Quintil. l.* 2. *cap.* 5. Admirator nimius antiquitatis. *chi troppo ammira*, *e ſtima l'antichità*. *Phædr. l.* 4. *fab.* 21. Simonidis admirator maximus.

ADMĪROR, aris, atus ſum, dep. 1. *maravigliarſi*, *ſtupire*, θαυμάζω, idem quod miror, aut valde miror, ſtupeo: *ad* enim auget. *Cic. l.* 6. *Attic. ep.* 9. Admiratus ſum brevitatem epiſtolæ. *Et mox*. Admiratus ſum, quod tua manu ſcripſiſſes. Et *l.* 10. *epiſt.* 19. De diplomate admiraris, quaſi neſcio cujus te flagitii inſimularem. *Id.* 2. *Offic. c.* 10. Ne quis ſit admiratus, cur &c. *Id.* 1. *de Fin. c.* 2. In quibus hoc primum eſt, in quo admirer, cur &c. *Id.* 1. *de nat. Deor. c.* 3. Partim admirantium, unde hoc ſtudium extitiſſet, partim &c. *Id.* 2. *Phil. c.* 16. *in fin.* Hoc maxime admiratus ſum, mentionem te hereditatum auſum eſſe facere. *Id.* 4. *de Fin. c.* 22. Admirati ſumus, quid eſſet, cur nobis Stoicos anteferres. *Horat. l.* 1. *ſat.* 4. *v.* 99. admiror, quo pacto judicium illud fugerit. *Nepos in Eumen. c.* 12. Cum admirarentur, non jam de eo ſumptum eſſe ſupplicium, a quo &c. ¶ Significat etiam ſuſpicere, magni æſtimare, *ſtimare*, *apprezzare*. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 20. *in fin.* Ingenium tuum, Craſſe, vehementer admirans. *Id. Fam.* 1. *epiſt.* 7. Magnitudinem animi tui ſemper ſum admiratus, ſemperque amavi. *Id.* 1. *de Orat. cap.* 51. Quorum ego copiam, magnitudinemque cognitionis, atque artis non modo non contemno, ſed etiam vehementer admiror. *Id. de clar. Orat. cap.* 94. Admirari res geſtas alicujus. ¶ Refertur etiam ad appetitum. *Cic.* 1. *Offic. c.* 20. Nihil hominem, niſi quod honeſtum, decorumque ſit, aut admirari, aut optare, aut expetere oportere. *Horat. l.* 1. *ep.* 6. *v.* 1. Nil admirari, prope res eſt una Numici, Solaque, quæ poſſit facere, & ſervare beatum. *il non far caſo di coſ' alcuna*; nulla re commoveri, omnia contemnere: quod demum eſt nulla cupiditate duci: quo ſenſu uſurpatur etiam apud Græcos verbum θαυμάζω. Habes exemplum in *Epicteti Enchirid. c.* 49. ¶ De iis, quæ improbamus, *Cic. de provinc. Conſul. c.* 11. Sed quod in hac cauſa maxime homines admirentur, & reprehendant meum conſilium, &c? ¶ Paſſive *Canutius* apud *Priſcian. l.* 8. *pag.* 792. *Putſch.* Turpe eſt propter venuſtatem veſtimentorum admirari, ut propter turpiſſimam vitam actam contemni. θαυμάζεσθαι.

ADMISCĔO, iſces, iſcui, iſtum, vel ixtum, a. 2. *meſcolare*, *miſchiare*, *meſcere*, προσαναμιγνύω, miſceo, commiſceo. *Cic. de Univerſ. c.* 3. Bonis omnibus explere mundum, nihil mali admiſcere. *Id.* 2. *de Orat. cap.* 49. Admiſcere huic generi orationis illud alterum, &c. *Plin. l.* 26. *c.* 10. *in fin.* Admixtis in heminam ſeminis, reſinæ cochlearibus duobus. *Columel. l.* 12. *c.* 15. Admiſcere torrefacta ſeſama cum aniſo Ægyptio. *Lucret. l.* 4. *v.* 1240. Ægre admiſcetur muliebri ſemine ſemen. ¶ Tranſlate *Cic. Phil.* 12. *c.* 7. In hac ego legatione ſim, aut ad id conſilium admiſcear? *che io mi frammiſchi*, &c. *Id. in fragment. Hortenſ.* apud *Auguſtin. l.* 14. *de Trinit. c. ult.* Quo minus animi ſe admiſcuerint, atque implicuerint hominum vitiis atque erroribus, hoc illis faciliorem aſcenſum in Cœlum fore. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 3. Trebatium vero meum, quod iſto admiſceas, nihil eſt. *h. e.* in iſto negotio, in hac re. *Terent. Heaut.* 4. 5. 35. Ita tu iſthæc tua miſceto, ne me admiſceas. *non ci far entrare anche me*. *Et ibid.* 5. 2. 22. Ne te admiſce: nemo accuſat, Syre, te. *non ti ci mettere*.

ADMISSARĬUS EQUUS, & Admiſſarius, ii, abſolute, *copritore*, *ſtallone*, ἀναβάτης, equus, qui ad ſobolem creandam equabus admittitur. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 7. Equos, quos admiſſarios habeo ſingulos in feminas denas. *Plin. l.* 28. *c.* 15. Sanguis equi, præcipue admiſſarii. *Columel. l.* 6. *c.* 27. Ut tam feminis, quam admiſſariis deſiderantibus coeundi fiat poteſtas. ¶ Nec de equis ſolum, ſed & de aliis jumentis admiſſarius dicitur. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 8. Et aſinum admiſſarium habere volunt. ¶ De homine valde libidinoſo. *Cic. in Piſon. c.* 20. Admiſſarius iſte ſimul atque audivit voluptatem tantopere laudari, ſic ad illius orationem adhinniit, ut &c. Adde *Plaut. Milit.* 4. 3. 19.

ADMISSĬO, onis, f. *l'ammettere*, *l'introdurre*, *udienza*, εἰσδοχὴ, actus admittendi, introductio ad aliquem, aditus: & præcipue facultas adeundi principem ſalutandi, alloquendi gratia, aut petendi. *Plin. in Paneg. c.* 47. An quiſquam non in primis laudibus ferat admiſſionum tuarum facilitatem? *Plin. alter l.* 33. *c.* 3. Dare alicui admiſſionem alicujus. *far aver udienza da qualcheduno*. *Et Senec. lib.* 6. *de benef. c.* 33. Non ſunt iſti amici, qui agmine magno januam pulſant, qui in primas, & ſecundas admiſſiones digeruntur. *primas*, & *ſecundas* admiſſiones dicit eorum, qui vel primo loco, vel ſecundo admittuntur. nam honoratiores primi introducebantur, ut hodieque fit. *Id. l.* 1. *de clement. c.* 10. Abavus tuus Salluſtium, & Coccejos, & Duillios, & totam cohortem primam interioris admiſſionis, ex adverſariorum caſtris conſcripſit. *Lipſ.* legit *totam cohortem primam admiſſionis*. *h. e.* præcipuos amicos, & primos omnium admittendos. Qui *interioris admiſſionis* retinent, intelligunt ſervos a cubiculo primos, & valde familiares, *intimi camerieri*. *Sueton. in Veſpaſ. c.* 14. Quidam ex officio admiſſionis ſimul expellens, &c. *officium admiſſionis* appellat corpus ſervorum, qui admittendis advenientibus aderant, & admiſſiones diſponebant, qui & *admiſſionales*, & *ab admiſſione* dicti, *ciamberlani*. *Vet. Lap.* apud *Murator. pag.* 916. *n.* 6. Ser. Sulpicio Aug. L. Fauſto ab admiſſione. ¶ His qui præerat, *magiſter admiſſionum* dicebatur, *maeſtro di camera*. *Ammian. l.* 15. *c.* 5. (*al.* 11.) Per admiſſionum magiſtrum accito eodem. *Proximus admiſſionum* erat, qui ſecundum poſt magiſtrum locum in admiſſionum officio tenebat. *Id. l.* 22. *cap.* 7. (*al.* 9.) Manumittendis ex more inductis per admiſſionum Proximum. ¶ Accipitur etiam admiſſio pro admiſſura. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 1. *a med.* Primum videndum de admiſſione, quo quæque tempore ut ineant, facere oporteat.

ADMISSIONĀLIS, lis, m. *uſciere*, *ajutante di camera*, εἰσαγωγεύς, dicitur is, cujus officium eſt admittere aulicos in cubiculum ad Principem ſalutandum. *Lamprid. in Alexand. Sev. c.* 4. Salutaretur quaſi unus de ſenatoribus, patente velo, admiſſionalibus remotis.

ADMISSĪVUS, a, um, adject. *Admiſſivæ aves* apud *Feſtum* ſunt, quæ in auguriis fauſtum præbent omnem, & admittunt. V. *Admitto*.

AD-

ADMISSOR, oris, m. *chi commette*, qui admittit, hoc est perpetrat facinus. *Lactant. in Epitom. c. 6. (al. cap. 4.)* Eodem facinore spectator obstrictus est, quo & admissor.

ADMISSUM, i, n. *misfatto, scelleraggine, peccato*, scelus admissum, pravum facinus, ἁμάρτημα. *Liv. l. 25. c. 23.* Multorum animi suspecti omnium oculos converterant, ne quid falleret tale admissum. *Tacit. Ann. 11. c. 4.* Cum idem de admissis Poppææ sentiam, quod omnes. *Papinian. Digest. l. 46. tit. 3. leg. 95.* Quoniam impunita non debent esse admissa.

ADMISSURA, æ, f. *copritura, monta*, ὀχεία, ὄχευσις, actio qua mares gregum admittuntur ad feminas, propagandæ sobolis gratia. *Varr. l. 2. R. R. c. 1. a med.* Ante admissuram arietibus, ac tauris datur plus cibi, ut vires habeant. *Et mox.* Admissuram facere. *h. e.* mares feminis admittere. *Columel. l. 6. c. 24.* Prohibere tauros admissura. *Id. ibid. c. 27.* Adhibere equum trimum admissuræ. *Plin. l. 8. c. 42.* Dare equum admissuræ.

ADMISSUS, us, m. *l'ammettere*, actus admittendi, εἰσδοχή. In sexto casu singulari. *Pallad. l. 6. tit. 2.* Hæc res uvas efficit pinguiores, & maturitati consulit solis admissu.

ADMISSUS, a, um, *ammesso, introdotto, lasciato entrare*, introductus, προσδεχθείς. *Horat. de art. Poet. v. 5.* Spectatum admissi risum teneatis amici? *Terent. Hecyr. 2. 1. 41.* Ad eam non admissa sum. *Sueton. in Tiber. c. 4.* Admissus in conspectum. *Tacit. 4. Hist. c. 60.* Admissæ preces. *Martial. l. 12. epigr. 57.* quies nullis Offensa linguis, nec dies, nisi admissus. ¶ Item commissus, *commesso*, cum de pravis facinoribus sermo est. *Sueton. in Tiber. cap. 2.* Multa Claudiorum egregia merita, multa etiam secus admissa in rempublicam exstant. *Id. in Cæs. c. 75.* Admissa perfidia. *Nepos in Epamin. c. 6.* Admissum scelus. *Sallust. in Jugurt. c. 96.* Admissum facinus. *Cic. Fam. 3. ep. 10.* Commissum facinus, & admissum dedecus. ¶ Item incitatus, immissus, *incitato, spinto*. *Cæs. l. 2. B. Civ. c. 34.* Equites impetum hostium non tulerunt, sed admissis equis ad suos refugerunt. *Ovid. l. 1. de art. amand. v. 40.* Hæc erit admissa meta terenda rota. *Id. Amor. l. 3. eleg. 6. v. 86.* Nec capit admissas alveus altus aquas. *h. e.* ruentes cum impetu. *Id. 1. Metam. v. 532.* admisso sequitur vestigia passu. *h. e.* celeri.

ADMISTUS. V. Admixtus.

ADMITTO, is, isi, issum, a. 3. *mandare, o spingere dentro, o verso a qualche cosa*, immitto: ex *ad*, & *mitto*, εἰσάγω, προσάγω. Itaque *admittere equum* est immittere, & laxatis habenis ad cursum incitare. *Cic. 2. de Fin. c. 19.* Admisso equo in mediam aciem irruere. *Liv. l. 2. c. 19.* In Postumium Tarquinius equum infestus admisit. *spinse contro*. *Cæs. l. 2. B. Civ. c. 34.* Admissis equis ad suos refugerunt. ¶ *Admittere alicui aliquid* pro simplici mittere dixit *Hygin l. 2. Astronom. c. 13.* non imitandus. ¶ *Admittere oculos* est conjicere, convertere. *Sever. in Ætna v. 8.* Nec metuunt oculos alieno admittere cælo. ¶ Est etiam admittere marem pecudis feminæ admovere, *far coprire*. *Plin. l. 8. c. 43.* Asinus solstitio admittitur. *Id. l. 10. c. 63.* Verrem subantis voce audita, nisi admittatur, cibum non capere. *Columel. l. 6. c. 37.* Admissarius veneri modestior admittitur. *Id. l. 7. c. 2. a med.* Arietes ovibus admittere. *Justin. l. 1. c. 10.* Admittere equum equæ. *Ulpian. Digest. lib. 47. tit. 2. leg. 53.* Si quis asinum meum in equas suas τῆς γονῆς dumtaxat χάριν captum admisisset. ¶ Dicitur etiam femina pecudis admitti. *Plin. l. 10. c. 63.* Equas autem post tertium diem, aut post unum ab enixu utiliter admitti putant. *Varr. l. 2. R. R. c. 7.* Peroriga adjutante, equæ celerius admittuntur. *Id. in fragm. apud Non. c. 2. n. 9.* Si equam emisses, ut meo asino Reatino admitteres. ¶ Præterea sæpe ponitur pro recipere, *accettare, ammettere, lasciar venire*, εἰσδέχομαι, tum de rebus, tum de personis. De rebus *Plin. l. 2. c. 65.* In mare jacitur, aut ut freta admittamus, eroditur aquis. *Id. l. 3. in præfat. in fin.* Metas Herculis perfossas exclusa antea admisisse maria. *Id. l. 9. c. 25.* Echeneis piscis in cibos non admittitur. *Id. l. 20. c. 11.* Admittere apium ad cibos. *Id. l. 12. c. 1. ad fin.* Solem æstate arcere, hieme admittere. *Id. l. 21. c. 9.* Flos ejus in coronas admittitur. *Id. l. 37. c. 5.* Smaragdi admittentes visum. *trasparenti*. *Cels. l. 7. c. 26. n. 5.* Ut neque frigus ad vesicam admittat, &c. *non lasci penetrare*. ¶ De personis cum usurpatur, significat officii, vel negotii causa aliquem ad se recipere, *ammettere, introdurre, ricevere*. *Cic. Divin. in Verr. c. 16.* Quam multis custodibus opus erit, si te semel ad meas capsas admisero. *se ti lascerò entrare*. *Id. Phil. 8. c. 10.* Domum recipere legatum hostium, in cubiculum admittere. *Id. Attic. l. 13. ep. ult.* Cæsar tertiis Saturnalibus apud Philippum, nec quemquam admisit. *nè diede udienza a veruno*. *Nepos in Timol. c. 1.* Neque domum ad se filium admisit. *Sueton. in Tiber. c. 27.* Admittere aliquem ad lecticam. *dar udienza ad alcuno essendo in lettica*. *Id. in Ner. c. 13.* aliquem ad genua. *ammettere al bacio, o abbracciamento delle ginocchia*. *Id. ibid. c. 10.* plebem ad campestres exercitationes. *lasciar entrare a vedere*, &c. *Id. in Aug. c. 53.* plebem salutationibus. *Justin. l. 12. cap. 15.* milites ad conspectum suum. *Petron. in satyr. c. 79.* aliquem per fenestram. ¶ *In fragmen. Tragur. Petron. c. 51. Burman.* legitur *Admissus Cæsarem est*, omissa præposit. *ad*, quæ inest in ipso verbo. ¶ *Admittere aliquem in* vel *ad consilium* (perraro *in consilio*) est ad consulendum assumere. *Cic. pro Marcell. c. 2. in fin.* Nec ad consilium casus admittitur. *Declamat. in Cicer.* (*quæ Sallustio tribui solet*) *prope fin.* Quem Jupiter in consilio deorum admisit. *Al. leg.* in consilium. *Petron.* tamen *in satyr. c. 19.* dixit *Admittere aliquem in diversorio*. ¶ Ad hanc significationem pertinent & illa: *Admittere aliquem ad honores, ad officium, in numerum imperantium*, hoc est aditum ei dare, assumere, eligere. *Sueton. in Cæsar. c. 41. Nepos in Eumen. c. 1.* & *in Lysand. c. 1.* &c. Sic *Senec. in Herc. Oet. v. 535.* Admittere aliquem arcanis. *Petron. in Satyr. c. 127.* Admittere aliquem inter cultores &c. ¶ Translate est committere, perpetrare, cum de pravis facinoribus sermo est, *commettere*: estque ex eo translatum, quod qui peccat, scelus in animum recipit, seu introducit. *Cic. pro Mil. c. 23. in fin.* Si Milo admisisset aliquid, quod non posset honeste vereque defendere. *Sueton. in Calig. c. 15.* Nihil sibi admissum, cur cuiquam invisus esset. *h. e.* nihil a se commissum. *Plaut. Men. 5. 1. 12.* Quid tandem admisi in te, ut loqui non audeam? *che mai t' ho fatt' io?* *Cic. 3. Offic. c. 25.* Admittere tetrum facinus. *Id. pro Rosc. Amer. c. 22.* maleficium. *Id. Verr. 2. c. 17.* dedecus. *Id. pro Rabir. perduell. cap. 9.* fraudem capitalem. ¶ *Admittere aliquid in se*, eodem sensu: & *in se* accusativus est, non ablativus. *Cic. 2. de Leg. c. 7.* Qualis quisque sit, quid agat, quid in se admittat. *Id. pro Mil. c. penult.* Quod in me tantum facinus admisi? *Id. 2. Phil. c. 19.* Ea in te admisisti, quæ a verecundo inimico audire non posses. ¶ Est etiam in se suscipere, *intraprendere*. *Nepos in Attic. c. 15.* In nitendo, quod semel admisisset, tanta erat cura, ut non mandatam, sed suam rem videretur agere. ¶ Item concedere, permittere. *Plin. l. 6. ep. 16. ad fin.* Placuit egredi in litus, & e proximo aspicere, ecquid jam mare admitteret, quod adhuc vastum, & adversum permanebat. *Cels. l. 3. c. 12.* Febres curationes admittunt. *h. e.* curari possunt. *Terent. Eun. 4. 6. 23.* Tu quod cavere possis, stultum admittere est. *lasciarlo succedere*. ¶ Item recipere, excipere. *Quintil. l. 4. c. 3.* Quo facilius aures judicum, quæ post dicturi erimus, admittant. *Petron. in satyr. c. 133.* Admittere preces. *Cic. pro Cluent. c. 41.* Si qua lis illata est, non admittunt. *Liv. l. 34. c. 49.* Pacis mentionem admittere auribus. *dar orecchio*. *Sueton. in Aug. c. 66.* Admittere amicitias. ¶ Item condonare. *Plaut. Pœn. 1. 2. 191.* Tibi hanc admittam noxiam unam: non sum irata. *te la lascerò passare*. Alii leg. *amittam*. ¶ In auguriis *aves admittere* dicuntur, quæ faustum præbent auspicium, & addicunt, ratumve faciunt, quod quid cupit. *Plaut. Asin. 2. 1. 11.* Impetritum, inauguratum est: quovis admittunt aves. *da ogni parte fanno buon augurio*. *Liv. l. 4. c. 18.* Ut ab auguribus, simul aves rite admisissent, tolleretur signum. Adde *lib. 1. c. 36.* Hinc *admissivæ aves*, de quib. V. *Admissivus*. ¶ Pro approbare *Marcian. Digest. lib. 48. tit. 16. leg. 1.* Admittere excusationem. *Ulpian. lib. 37. tit. 1. leg. 1.* & *3.* Admittere bonorum possessionem. *h. e.* agnoscere, ratam habere. *Papinian. lib. 35. tit. 2. leg. 11.* Admittere opinionem. ¶ Dicitur & de inserendi ratione, ducta translatione ab admittendis pecudibus ad sobolem. *Plin. lib. 17. c. 18. ad fin.* Qui ver probant, ab æquinoctio statim admittunt, prædicantes, germina parturire, &c. *h. e.* surculum adigunt, inserunt. ¶ *Admittere viam* est sternere, aperire. *Claudian.* de VI. *Conf. Honor. v. 503.* Admittitque viam secta per viscera rupis. ¶ *Admittere sumptum*, sumptum facere, *far spese, soccombere alla spesa*, affertur a Lexicographis quibusd. ex *Terent. Adelph. 5. 7. 15.* sed varia admodum est ibi, & incerta ea lectio. ¶ *Admittere fidem* est credere. *Claudian. l. 2. in Eutrop. v. 70.* Posteritas admitte fidem. ¶ *Admittier* pro *admitti* dicitur per paragogen sæpe a Poetis. *Virg. 9. Æn. v. 231.* ¶ *Admisse* per syncopen pro *admisisse* dictum est a *Plaut. Mil. 4. 7. 4.*

ADMIXTIO, & Admistio, onis, f. *mescolamento, mistura*, πρόσμιξις, actus admiscendi, mixtio. *Cic. de senect. c. penult.* Animus omni admixtione corporis liberatus, purus, & integer. Adde *Varron. l. 1. R. R. c. 9.*

ADMIXTUS, & Admistus, us, m. *mescolamento*, admixtio. In sexto casu singulari *Macrob. l. 2. Saturn. c. 1.* Nos honorem Dei, cujus hoc festum est, nullo admixtu voluptatis augemus.

ADMIXTUS, & Admistus, a, um, *mescolato, misto*, mixtus, πρόσμικτος. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 10.* Aer multo calore admixtus. *Id. ibid.* Aquæ admixtus calor. *Plin. l. 36. c. 17.* Flos lapidis Assii admixtus æri. ¶ Absolute est non sincerus, non simplex, non purus. *Cic. de senect. c. 21.* Simplex animi natura est, nec habet in se quidquam admixtum. *Id. Tuscul. 1. c. 29.* Nihil est animis admixtum, nihil concretum, nihil copulatum, nihil coagmentatum, nihil duplex.

ADMODĔROR, aris, atus sum, dep. 1. *temperare, moderare*, idem quod moderor, tempero, προσμετριάζω, κατέχω. *Plaut. Mil. 4. 2. 81.* Nequeo hercle risu me admoderarier. per paragogen pro *admoderari*.

ADMODŬLOR, aris, atus sum, dep. 1. simul modulor, accino, προσᾴδω. *Claudian. carm. Fescenn. in nupt. Honor. & Mar. v. 11.* Athesis strepat choreis, Calamisque flexuosus Leve Mincius susurret, Et Padus electriferis Admoduletur alnis.

ADMŎDUM, adverb. *affatto, per verità, certamente*, παντελῶς, πάνυ, idem ac omnino, prorsus, plane, certe: ex *ad*, & *modus*: dicitur que quasi *ad modum*, hoc est ad mensuram, seu rationem plenam, perfectamque ejus rei, de qua est sermo. Jungitur tum adjectivis nominibus, tum verbis, tum adverbiis. *Cic. Verr. 6. c. 34.* Signum admodum amplum, & excellens. *Id. de senect. c. 4.* Non admodum grandis natu, sed tamen ætate provectus. *non affatto vecchio*. *Fin. l. 2. c. 6.* Prætextatus admodum filius. *non più che pretestato*. *Cic. de amicit. c. 4. in fin.* Utrique gratum admodum feceris. *farai certamente cosa grata*. *Id. Fam. 4. ep. 13. a med.* Qui me admodum diligunt. *Id. Attic. 7. ep. 24.* Philotimi litteræ eos admodum delectarunt. *Id. in fragment. 2. Academ. apud Non. c. 7. n. 57.* Aut nihil, aut obscure admodum cernere. *Id. in fragment. de Fato apud Macrob. 2. Saturn. c. 12.* Acipenser admodum raro capitur. *Terent. Heaut. 1. 1. 1.* Quamquam hæc inter nos nuper notitia admodum est. *benchè veramente è poco, che si conosciamo*. ¶ Item cum adjectivis, & adverbiis quantitatem significantibus. *Cic. 3. de nat. Deor.*

Deor. c. 27. Ratio admodum paucis salutaris. *a molti pochi. Id.* 2 *de nat. Deor. c.* 55. In totum corpus distribuitur per venas admodum multas. *Liv. l.* 23. *c.* 29. Equestris pugna nulla admodum fuit. *la cavalleria non combattè punto. Cic.* 5. *de finib. c.* 5. In quo multum admodum fortunæ datur. *per verità molto. Liv. l.* 34. *cap.* 13. Ubi satis admodum & suorum, & hostium animos est expertus, &c. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 12. Quæ maxime admodum oratori accommodata est. *assaissimo per certo. Cic. de clar. Orat. cap.* 85. Forma quædam ingenii admodum impolita, & plane rudis. ¶ Eleganter cum adverbio *nihil* jungitur. *Cic. de clar. Orat. c.* 58. Curio litterarum admodum nihil sciebat. *niente affatto. Id. ibid. c.* 9. Oratorem plane quidem perfectum, & cui nihil admodum desit, Demosthenem facile dixeris. *Id.* 2. *de Orat. c.* 2. Alter non multum, alter nihil admodum scripti reliquit. *niuna cosa affatto.* Loquitur de Antonio Oratore, qui quamvis reliquisset libellum de ratione dicendi, ut habetur *de Clar. Orat. c.* 44. nullam tamen omnino reliquerat orationem, ex qua cognosci ejus eloquentia posset: quod confirmat Idem *Cic. in Orat. c.* 38. & *pro Cluent. c.* 50. ¶ Interdum habet post se genitivum, more substantivi. *Columel. l.* 4. *c.* 1. *Admodum* exigui pulveris viviradici subjicimus. *h. e.* omnino exigui. ¶ Sæpe etiam usurpatur cum adjectivis numerum significantibus. *Liv. l.* 40. *c. ult.* Armorum magnam vim transtulit, nullam pecuniam admodum. *di danaro niente affatto. Id. l.* 43. *cap.* 43. Secuti sunt eum admodum quingenti equites. *cinquecento, e non più. Curt. l.* 4. *c.* 9. Mille admodum equites præmiserat: quorum paucitate contempta &c. *soli mille, non più di mille. Id. ibid. cap.* 12. In lævo cornu Bactriani ibant mille admodum, Dahæ totidem. *mille in tutti. Liv. l.* 22. *c.* 24. Sex millia hostium cæsa, quinque admodum Romanorum. *e ben cinque mille. Id. l.* 42. *c.* 65. Mille admodum capiuntur. *mille in tutti. Justin. l.* 17. *c.* 2. Post menses admodum septem. *dopo soli sette mesi. Id. l.* 24. *c.* 1. Congregati admodum quingenti sparsos hostes consectantur, trucidatisque admodum novem millibus. *radunatisi a cinquecento in tutti*, &c. *e trucidatine ben nove mille.* ¶ Eleganter usurpatur in responsionibus, præsertim a Comicis. *Terent. Hecyr.* 3. 5. 8. Advenis modo? *Pa.* admodum. *sì, ora appunto. Plaut. Rud.* 4. 4. 36. Nempe tu hanc dicis, quam esse ajebas dudum popularem meam. *Tr.* Admodum; & ea, quæ olim &c. *appunto, certamente. Id. Bacch.* 5. 1. 24. Numquid nam ad filium hæc ægritudo attinet? *Ni.* admodum. ¶ In dialogis servit transitionibus, quod significet, satis de re aliqua, & ad modum disputatum esse. *Cic.* 3. *de leg. c.* 11. *extr.* Scis, solere, frater, in hujusmodi sermone, ut transiri alio possit, admodum, dici. *basta così.* ¶ *Admodum quam. Plaut. Amph.* 1. 3. 43. Ex amore hic admodum quam sævus est! *quanto è mai fiero! Gell. l.* 19. *c.* 9. Voce admodum quam suavi. *per certo molto soave.* ¶ *Admodum*, valde. *Flor. l.* 3. *c.* 1. *a med.* Marius auctis admodum copiis regem adurtus, &c. *Salmas.* legit *immodum*, eodem sensu.

ADMŒNIO, is, ivi, itum, a. 4. *cinger d'assedio*, operibus mœnia cingo, obsideo, πολιορκέω: ex *ad*, & *mœnio*. *Plaut. Pseud.* 1. 3. 150. Hoc ego oppidum admœnire, ut hodie capiatur, volo. *Id. Cistell.* 2. 2. 5. Quot admœnivi illi fabricas! quot fallacias! *h. e.* quasi ad mœnia admovi: quot machinas adhibui! Quidam leg. *admovi*.

ADMOLĪOR, iris, itus sum, dep. 4. *sforzarsi*, niti, conari, ἐπιχειρεῖν. *Plaut. Rud.* 3. 1. 6. Ad hirundininum nidum visa est simia, ascensionem ut faceret, admolirier. paragoge pro *admoliri*. ¶ Item exstruere apud aliquem locum, *fabbricare appresso*: & dicitur de operibus magnis, & magno conatu perficiendis. *Curt. l.* 8. *cap.* 10. Urbs qua spectat Orientem, cingitur amne: ad Occidentem velut de industria rupes præaltas admolita natura est. ¶ *Admoliri manus alicui rei* est admovere, *appressare, stender le mani a qualche cosa. Plaut. Asin.* 3. 2. 24. Ubi sacro manus sis admolitus. *Apulej. l.* 1. *Metam.* Dejerantes, se se neque ei manus admolituros, &c. *h. e.* vim illaturos. *che non gli averebbero messe le mani addosso.*

ADMONĔO, es, ui, onitum, a. 2. *ricordare, ridurre a memoria, far sovvenire, ammonire, avvisare*, ὑπομιμνήσκω, in memoriam redigo, moneo. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 3. Qui admonent amice, docendi sunt; qui inimice insectantur, repellendi. *Sallust. in Catil. c.* 22. Admonere alium egestatis, alium cupiditatis suæ. *Liv. l.* 35. *c.* 13. Admonere aliquem fœderis. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 4. Epistola, in qua de æde Telluris, & de porticu Catuli me admones. *Id.* 2. *de nat. Deor. c. ult.* Multa præterea ostentis, multa in extis admonemur. *Id. pro Cœl. c.* 3. Illud te esse admonitum volo. *Id. Attic. l.* 9. *ep.* 9. Illud me præclare admones, cum illum videro, ne nimis indulgenter, & ut cum gravitate potius loquar. *Nepos in Phoc. c.* 1. Simulque admonerent, si ipse his facile careret, liberis tamen suis prospiceret. *Tacit. Ann.* 13. *c.* 5. Nisi Seneca admonuisset, venienti matri occurreret. *Sueton. in Tiber. c.* 50. Admonuit, negotiis abstineret. ¶ Cum infinito. *Plin. l.* 36. *c.* 5. Admonent æditui parcere oculis. *Phædr. l.* 3. *fab.* 17. *extr.* Nihil agere, quod non prosit, fabella admonet. *Horat. l.* 1. *sat.* 6. *v.* 125. Sol acrior ire lavatum Admonuit. *Virg.* 4. *Georg. v.* 186. decedere campis Admonuit. ¶ Item gerundivis, addita etiam interdum præposit. *ad*. *Tacit. in Agric. c.* 25. Excedendum potius, ignavi admonebant. *Cic.* 2. *Divin. c.* 65. Quam multi inopes, nullo somnio ad thesaurum reperiendum admonentur! ¶ *Admonere debitorem* est debita ab eo, in memoriam reducendo, reposcere. *Cic. pro Quint. c.* 12. Cum tibi quotidie potestas hominis fuisset admonendi, verbum nullum facis: biennio jam confecto fere appellas. Adde in *Top. c.* 1. *ad fin.* ¶ Ponitur etiam pro hortari, incitare, castigare. *Spartian. in Sever. c.* 11. *in fin.* Equum expavescentem admonere. *Virg.* 10. *Æn. v.* 586. pendens in verbera telo Admonuit bijugos. *Senec. l.* 1. *de clemens. c.* 14. Admonere liberos verberibus. *Id. de constant. Sapient. c.* 12. *ad fin.* Malo, pœnaque aliquem admonere, & afficere. ¶ Tribuitur & rebus inanimis. *Liv. l.* 5. *c.* 51. Adversæ res admonuerunt religionum. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 45. *in fin.* Si sitis admoneret, aqua vitam tolerat. *Id.* 3. *Ann. c.* 25. Ea res admonet, ut de principiis juris altius differam. *Sallust. in Jug. c.* 81. Eam rem nos locus admonuit. ¶ Particip. *admoniturus*. *Ovid. Heroid. ep.* 10. *v.* 42. Scilicet oblitos admonitura mei. ¶ Inter *admoneo*, & *commoneo* hoc statuit discrimen *Agroetius de Orthogr. pag.* 2271. *Putsch.* ut illud de rebus præsentibus, hoc de præteritis usurpetur. Sed usus loquendi hoc non servat.

ADMONITĬO, onis, f. *ricordo, avviso, il ridur a memoria*, ὑπόμνησις, actus admonendi, seu in memoriam revocandi. *Cic.* 5. *de Fin. c.* 1. Tanta vis admonitionis inest in locis, ut non sine causa ex his memoriæ ducta sit disciplina. *Quintil. l.* 6. *c.* 1. *a med.* Illud ne indignum quidem admonitione, ingens in epilogis verti discrimen. *Plin. l.* 19. *c.* 1. Qua admonitione succurrit, quod Varro tradit, &c. ¶ *Admonitio debitoris* est ejus interpellatio, ut solvat. *Ulpian. Digest. lib.* 5. *tit.* 1. *leg.* 2. In omnibus causis, in quibus protelatur admonitio, hoc procedere sine temporali damno creditorum oportet. ¶ Est etiam idem ac monitum, hortatio, *ammonizione*, παραίνεσις. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 70. Admonitio in consilio dando familiaris. *Id. Fam.* 1. *ep.* 1. Admonitiones, & preces. *Id.* 1. *Offic. c.* 40. *ad f.* Admonitio, & præceptum. ¶ Item objurgatio, castigatio, *riprensione, correzione*. *Id. Fam.* 10. *ep.* 4. Si aut aliter sentirem, certe admonitio tua me reprimere, aut si dubitarem, hortatio impellere posset. *Quintil. l.* 2. *c.* 6. Admonitioni irasci. *Sueton. in Aug. c.* 39. Alios pœna, alios ignominia notavit; plures admonitione, sed varia. Lenissimum genus admonitionis fuit, &c. *Callistrat. Digest. lib.* 48. *tit.* 19. *leg.* 7. Admonitio fustium. ¶ Tribuitur & rebus inanimis. Hinc *admonitio morbi*, aut *doloris* est sensus doloris certis temporibus repetitus in ea corporis parte, quæ aliquando laboravit, *risentimento*. *Plin. l.* 24. *c.* 17. Admonitionem morbi sentire. *Id. l.* 25. *c.* 8. Si qua admonitio doloris supersit.

ADMONĬTOR, oris, m. *chi ricorda, ammonitore*, ὑπομνηματιστής, qui admonet, seu in memoriam revocat. *Cic. in Top. c.* 1. *in f.* Ut mea diligentia mandatorum tuorum te quoque, etsi admonitore non eges, ad memoriam nostrarum rerum excitarem. *Id. Fam.* 9. *ep.* 8. Exspectatione promissi tui moveor, ut admoneam te, non ut flagitem. Misi autem ad te quatuor admonitores non nimis verecundos. ¶ Item hortator, παραινέτης. *Ovid.* 4. *Metam. v.* 664. Admonitorque operum cœlo clarissimus alto Lucifer ortus erat.

ADMONITORĬUM, ii, n. admonitio. *Justinian. in epist. ad Trebonian. præfixa lib. Digest. prope fin.* Quædam admonitoria ejus facere.

ADMONĬTRIX, icis, f. *ammonitrice*, quæ admonet. *Plaut. Truculent.* 2. 6. 20. Quid adhuc egeo tui, malum, admonitricis? In multis *Plauti* Codicib. in quibus hæc verba leguntur (neque enim in omnib. reperiuntur) scriptum est *ammonitricis*.

ADMONĬTUM, i, n. *ricordo, ammonizione*, admonitio, παραίνεσις. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 15. Cohortationes, consolationes, præcepta, admonita. *Al. leg.* monita.

ADMONĬTUS, us, m. *avviso, avvertimento*, ὑπόμνησις, admonitio. In sexto casu singulari. *Cic. Fam.* 10. *ep.* 12. Oblata religio Cornuto est pullariorum admonitu, non satis diligenter eum auspiciis operam dedisse. *Id. Catil.* 3. *c.* 3. Interea admonitu Allobrogum prætorem misi, qui ex ædibus Cethegi, si quid telorum esset, efferret. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 612. Flet tamen admonitu mortis, Elisa, tuæ. *all'avviso della tua morte*. *Id. de remed. amor. v.* 729. Admonitu recreatur amor. *col ridurlo alla memoria*. Et *Cic.* 5. *de Fin. c.* 2. Usu hoc evenit, ut acrius & attentius de claris viris locorum admonitu cogitemus. ¶ Item hortatus, παραίνεσις. *Cic. Att. l.* 13. *ep.* 18. Admonitu tuo perfeci libros ad Varronem. *Nepos in Attic. c.* 20. Ut Attici admonitu eam reficiendam curaret. ¶ Item castigatio, objurgatio, *correzione, riprensione*. *Ovid.* 3. *Metam. v.* 564. Hunc avus, hunc Athamas, hunc cetera turba suorum Corripiunt dictis, frustraque inhibere laborant: Acrior admonitu est, &c.

ADMONĬTUS, a, um, adject. *avvisato, ammonito*. *Cic. in Top. c.* 1. Admonitus hujus æris alieni, nolui deesse, &c. *Curt. l.* 6. *c.* 8. Rex admonitos, ut consilium silentio premerent, dimittit. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 67. Admonitus fortiter protendere cervicem.

ADMORDĔO, ordes, admordi, orsum, a. 2. idem quod mordeo, vel mordendo abrodo, ἀποδάκνω. V. *Admorsus* adject. ¶ Translate *Plaut. Pers.* 2. 3. 14. Nam id demum lepidum est, triparcos homines, vetulos, avidos, aridos bene admordere, qui allium servo obsignant cum sale. *h. e.* auferre ab avaris hominibus rem, & insigni damno eos afficere. *Id. Pseud.* 4. 7. 24. Præda hæc mea est: scortum quærit, habet argentum. Jam admordere hunc mihi lubet. *h. e.* aggredi, & ab eo aliquid corradere. ¶ Præteritum est *admordi*, & *admomordi*. Verba enim, quæ in præteritis primam geminant, si componantur, modo geminationem habent, modo abjiciunt, ut *accurro, accurri*, & *accucurri*, &c. At pro *admomordi Plaut. in fragment. Aulul.* apud *Gell. l.* 7. *c.* 9. *admemordi* dixit. nam & *memordi* quondam a Veteribus dictum est. Verba Plauti sunt: *admemordit hominem*. vel ut alii referunt *Ut admemordit hominem*. Est autem hic quoque translatum pro dictis pupugi, laceravi.

ADMORSUS, a, um, *morsicato, rosicato*, ἀποδηχθείς, morsus, seu morsu abrosus. *Virg.* 2. *Georg. v.* 378. durique venenum Dentis, & admorso signata in stirpe cicatrix. *Propert. l.* 3. *eleg.* 9. *v.* 53. *de Cleopatra*. Brachia spectavi sacris admorsa colubris.

ADMORSUS, us, m. *morsicatura*, morsus, ἐπίδηγμα. Translate *Symmach. l.* 1. *ep.* 31. An vereris æmuli venena lectoris, ne libellus tuus admorsu duri dentis uratur?

ADMOTĬO, onis, f. *accostamento*, *appressamento*, actus admovendi, προσαψις, πρόσθεσις. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 60. Itaque ad pingendum, ad scalpendum, ad nervorum eliciendos sonos apta manus est admotione digitorum.

ADMOTUS, us, m. *avvicinamento*, admotio. *Plin. l.* 24. *c.* 11. Arundo, quæ in Judæa nascitur odorum causa, ciet menstrua admotu. *Harduin.* leg. *admota*.

ADMŌTUS, a, um, *appressato*, *avvicinato*, προσαχθείς. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 45. *sub fin.* Quæ, nisi admoto igni, ignem concipere possit. *Id. pro Rabir. Posth. c.* 9. Aspide ad corpus admota. *Plin. l.* 2. *c.* 9. Luna alias admota cœlo, alias contigua montibus. *Sueton. in Tiber. c.* 10. Ad publica munera admotus. *promosso alle cariche*. *Ovid.* 3. *de art. aman. v.* 133. non sint sine lege capilli: Admotæ formam dantque, negantque manus. *Sil. l.* 8. *v.* 295. genus admotum Superis. *h. e.* Superos affinitate contingens.

ADMOVĔO, es, movi, otum, a. 2. *porre appresso*, *avvicinare*, *appressare*, προσάγειν, ad, seu prope aliquem moveo, adhibeo, juxta pono: ex *ad*, & *moveo*. *Tacit. l.* 13. *Ann. c.* 39. Scalas mœnibus admovere. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 36. Admovere aures, & subauscultando excipere voces. *Id. Agrar.* 1 *c.* 4. manum vectigalibus. *Id. Tuscul.* 3. *c.* 18. *in f.* fasciculum ad nares. *Id. Phil.* 6. *c.* 3. exercitum propius urbem. *Liv. l.* 27. *c.* 25. & *sub. fin. l.* 28. exercitum admovere Ariminum. *Virg. Ecl.* 3. *v.* 43. labra poculis. *Id. Æn.* 3. *v.* 410. Ventus admoverit te oræ Siculæ. *ti porterà vicino*, &c. *Cels. l.* 5. *c.* 26. *sect.* 21. Admovere cucurbitulam. *Tacit. Ann.* 11. *c. ult.* ferrum jugulo. *Plin. l.* 11. *c.* 43. cibum ad os. *Ovid.* 10. *Metam. v.* 344. oscula. ¶ Translate ponitur pro adhibere. *Cic. pro Sext. c.* 5. Admovere stimulos alicui. *h. e.* excitare, incitare. *Id. de Harusp. resp. c.* 10. mentem ad voces alicujus. *h. e.* attendere, *badare*. *Id.* 1. *de Orat. c.* 14. orationem ad sensus animorum, atque motus vel inflammandos, vel etiam exstinguendos. *Id.* 4. *Tuscul. c.* 28. curationem ad aliquem. *applicare*. *Sueton. in Ner. c.* 37. medicos alicui. *Id. in Claud. c.* 39. aliquem in convivium, & ad aleæ lusum. *ammettere*. *Curt. l.* 6. *c.* 9. quempiam in fastigium (*dignitatis*) *h. e.* promovere, *promuovere*, *innalzare*. *Sueton. in Tiber. c.* 14. aliquem contubernio. *ricevere*. *Id. in Aug. c.* 64. aliquem ad curam reipublicæ. *mettere ne' maneggi*, &c. *Id. in Calig. c.* 12. ad spem successionis. *chiamare alla speranza*, &c. *Ovid.* 3. *ex Pont. ep.* 7. *v.* 36. & *Curt. l.* 5. *c.* 10. preces. *Cels. l.* 7. *c.* 26 *n.* 2. *in f.* vim. *Curt. l.* 6. *c.* 7. manum operi. *metter mano all' opera*, opus aggredi. ¶ *Admovere manus operi* apud *Ovid. Met.* 10. *v.* 254. est manibus tangere, *appressar le mani*: apud *Plin. l.* 35. *c.* 11. *ante med.* est *metter mano*, *lavorare intorno*: apud *Liv. l.* 5. *c.* 11. *extrem. alicui admovere manus* est *metter le mani addosso*, manus inferre. ¶ *Admovere aliquem alicui* interdum est conciliare, intimum reddere. *Vellej. l.* 2. *c.* 96. Mors Agrippæ admovit propius Neronem Cæsari. ¶ *Admovere vultum ad auditores* est convertere, & inclinare. *Auct. ad Herenn. l.* 3. *c.* 15. ¶ *Admovere desiderium patriæ* est injicere. *Curt. l.* 6. *c.* 2. Eodem sensu *admovere terrorem* dictum est a *Liv. l.* 6. *c.* 10. ¶ *Admovere diem lethi* apud *Curt. l.* 8. *c.* 9. *ad fin.* & *Admovere horas mortis* apud *Lucan. l.* 7. *v.* 50. est mortem accelerare, prævertere. ¶ *Admovere gressum* est propius accedere. *Stat. l.* 11. *Theb. v.* 560. ¶ De hostiis, quæ ad aram mactandæ sistuntur. *Sueton. in Calig. c.* 32. Admota altaribus victima. *Lucan. l.* 7. *v.* 165. Admotus fugit ab ara Taurus. Adde *Tacit. Ann.* 2. *c.* 69. ¶ *Admoram*, & *admorim* per omnes personas, pro *admoveram*, *admoverim* dicuntur per syncopen, præsertim a Poetis *Virg.* 4. *Æn. v.* 367. & *Ovid.* 3. *ex Pont. ep.* 7. *v.* 36.

ADMUGĬO, is, ii, itum, n. 4. *muggbiare*, *muggire*, ἐπιμυκάομαι, proprie de bobus dicitur, cum aliorum mugitibus respondent. *Ovid.* 1. *de art. aman. v.* 279. Mollibus in pratis admugit femina tauro.

ADMULCĔO, es, ulsi, ulsum, a. 2. *accarezzare toccando*, καταθέλγω, palpo, mulceo. *Pallad. in Mart. tit.* 12. *de bubus domandis*. Non a latere, neque a tergo, sed a fronte accedens bubulcus admulceat.

ADMURMURATĬO, onis, f. *mormorio*, *bisbiglio*, murmur, & submissæ voces multitudinis, aut concionis tum applaudentis, tum improbantis, ἐπιψιθυρισμός. *Cic. in Pison. c.* 14. Qui non admurmuratione, sed voce, & clamore abjecti hominis furorem fregistis. *Id. Verr.* 6. *c.* 12. Risus populi, atque admurmuratio omnium facta est. *Id. Verr.* 2. *c.* 15. Grata concionis admurmuratio. *Id. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 1. Secundæ admurmurationes Senatus.

ADMURMŬRO, as, avi, atum, n. 1. *bisbigliare*, *far mormorio*, submissa voce murmuro: & in utramque partem sumitur. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 13. Scito præpositum esse nobis pacificatorem Allobrogum; idque admurmurante senatu, neque me invito esse factum. *Id. Verr.* 7. *c.* 16. Quam valde universi admurmurarint, quam palam principes contendixerint.

ADMUTĬLO, as, avi, atum, a. 1. idem quod mutilo, sed translate ponitur pro pecuniam, rem alicui auferre, corradere, in re aliqua cum damno decipere: ducta translatione a tonsoribus capillos, barbamve attondentibus, *pelare*, *smugnere*. *Plaut. Capt.* 2. 2. 18. Utrum strictim ne attonsurum dicam esse, an per pectinem, nescio: verum si frugi est, usque admutilabit probe. *Id. Mil.* 3. 1. 172. Inveni lepidam sycophantiam, qui admutiletur miles usque cæsariatus. *Id. Pers.* 5. 2. 48. Tu es, qui me usque admutilavisti ad cutem. *Terent.* hoc sensu *mutilare* dixit.

ADNASCOR, Agnascor, Adgnascor, & Annascor, eris, atus sum, dep. 3. *nascere in qualche cosa*, προσφύομαι, in re aliqua nascor. *Plin. l.* 16. *c.* 44. Viscum in quercu, robore, pruno adnasci. *Id. l.* 27. *c.* 11. Lycapsos caule longo, hirsuto, adnatis multis cubitalibus, flore parvo. *Id. l.* 35. *in princip.* Metallorum, agnascentiumque eis natura indicata est. *Gell. lib.* 3. *c.* 10. Dentes genuinos annasci annis fere his septenis. ¶ A JCtis agnasci dicuntur, qui post testamentum factum heredes sui (ut appellant) nascuntur. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 57. Num quis eo testamento, quod paterfamilias ante fecit, quam ei filius natus est, hereditatem petit? nemo: quia constat, agnascendo rumpi testamentum. *Id. pro Cæcin. c.* 25. Cui filius agnatus sit, ejus testamentum non esse ruptum, judica. *Ulpian. lib. Digest.* 25. *tit.* 3. *leg.* 3. Qui sui heredes adgnascuntur. Adde *Digest. lib.* 28. *tit.* 3. *leg.* 3. 6. & 13. & *lib.* 29. *tit.* 1. *leg.* 33. & aliis in locis, in quibus optimæ quæque Edition. exaratum habent *adgnascor*: ceterum etiam *agnascor* sæpe legitur: *adnascor* hac significatione non ita sæpe. ¶ Præterea *adgnasci* quandoque dicuntur ab iisdem JCtis, qui per adoptionem alicui agnati fiunt. *Paul. Digest. lib.* 1. *tit.* 7. *leg.* 10. Si quis nepotem, quasi ex filio natum, quem in potestate habet, consentiente filio adoptaverit, non adgnascitur avo, ut suus heres. *h. e.* non consequitur ea jura, quæ ii, qui proprie adgnascuntur. *Id. ibid. leg.* 23. Qui in adoptionem datur, his quibus adgnascitur, cognatus fit; quibus vero non adgnascitur, nec cognatus fit.

ADNATĬO V. Agnatio.

ADNĀTO, as, avi, atum, n. 1. *nuotare a qualche luogo*, ad aliquem locum nato, προσνήχομαι. *Plin. l.* 8. *c.* 25. Uni ei insulæ crocodili non adnatant. *Id. l.* 9. *c.* 29. Ad manum hominis adnatat.

ADNĀTUS, & Adgnatus V. *Agnatus*.

ADNAVĬGO, & Annavigo, as, avi, atum, n. 1. *navigare a qualche luogo*, προσπλέω, ad aliquem locum navigo. *Plin. l.* 35. *c.* 10. Rhodi ille vivebat: quo cum Apelles adnavigasset, &c. *Id. l.* 36. *c.* 12. Pyramides conspicuæ adnavigantibus.

ADNECTO V. Annecto.

ADNEGĀTUS, a, um, *negato*, idem quod negatus, præpositione *ad* vim significationi addente. *Ulpian. Digest. lib.* 12. *tit.* 3. *leg.* 3. Quæ deposita ei pecunia adnegata est. Ita legitur in celebri *editione Taurentini*. apud *Haloandr.* est *denegata*: in aliis *abnegata*.

ADNĔPOS, otis, m. *quarto nipote*, ἐπέγγονος, quartus nepos, abnepotis, vel abneptis filius, & refertur ad atavum. *Cajus Digest. lib.* 38. *tit.* 10. *leg.* 1. Quinto gradu sunt supra atavus, atavia; infra adnepos, adneptis. *Inscript.* apud *Gud. pag.* 8. *n.* 6. Pro salute, & victoria Imp. Cæsaris M. Aureli. Antonini L. Aureli. Veri F. Divi Pii nep. Divi Hadriani pron. Divi Trajani Parth. abnep. Divi Nervæ adnepotis. (His respondent Græcæ appellationes υἱός, ἔγγονος, ἔκγονος) & ἐπέγγονος (ἀπέγονος) Adde *Paul. loc. cit. leg.* 10. & alias *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 253. *n.* 3. & *pag.* 260. *n.* 1. & *pag.* 262. *n.* 4. & 5. & apud *Fabrett. cap.* 10. *n.* 86. & 88. ¶ Scribitur & *atnepos*. Utroque enim modo legitur in *cit. leg.* 10. in editione *Taurentini*, qui Pandectas Florent. fideliter exscripsisse se profitetur. V. quæ dicuntur in fine vocis *At*.

ADNEPTIS, ptis, f. *quarta nipote*, ἐπεγγόνη, quarta neptis, abneptis, vel abnepotis filia: & refertur ad ataviam. *Cajus Digest. lib.* 38. *tit.* 10. *leg.* 1. & *Paul. ibid. leg.* 10.

ADNICTO, as, n. 1. *far cenno con gli occhi*, ἐποφθαλμιάω, ἐπιμύω, σκαρδαμύσσω, sæpe, & leviter oculis annuo, ut *Festus* exponit. *Naevius* apud *eund.* & apud *Isidor. l.* 1. *Orig. c.* 25. Alii adnutat, alii adnictat, alium amat, alium tenet.

ADNĪTOR V. Annitor.

ADNO, & Anno, as, avi, atum, n. 1. *nuotare a qualche luogo*, ad aliquem locum nare, προσνήχομαι. *Horat. l.* 2. *Sat.* 5. *v.* 44. Plures annabunt thynni, & cetaria crescent. *Virgil. Æn.* 6. *v.* 358. Paulatim adnabam terræ. *Liv. l.* 28. *c.* 36. Adnare navibus. *Gell. l.* 7. *c.* 8. Ubi sæpe ad litus solitum adnavit. *Tacit. Ann.* 14. *c.* 29. Pedites adnantes equis. *h. e.* prope equos nantes. ¶ Cum accusativo sine præpositione *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 44. Pauci milites, qui naves adnare possent.

ADNOTO V. Annoto.

ADNŌTUS, a, um, *assai noto*, valde notus. *ad* enim auget. *Sueton. de illustr. Grammat. c.* 1. Quos domi forisque docuisse, adnotum est.

ADNUBĬLO, & Annubilo, as, avi, atum, a. 1. *annuvolare*, nubes immitto, προσεπινεφέω. *Stat. l.* 5. *silv.* 1. *v.* 146. sic plena maligno Afflantur vineta Noto: sic alta senescit Imbre seges nimio: rapta sic obvia puppi Invidet, & velis adnubilat aura secundis. *h. e.* turbila velis objicit. ¶ Translate *Ammian. l.* 27. *c.* 6. *ad fin.* (*al. c.* 14.) Qui virtutem ejus adnubilarunt actibus pravis. *offuscarono*. Alii leg. *obnubilarunt*.

ADNUMĔRO V. Annumero.

ADNUNTĬO V. Annuntio.

ADNŪTO, & Annuto, as, n. 1. *far cenno di sì col capo*, frequentativum ab *Annuo*, sive *Adnuo*, & ejusdem fere significationis, προσνεύω. Ejus contrarium est *abnuto*. *Plaut. Merc.* 2. 3. 100. Ibidem mihi etiam nunc adnutat: addam sex minas. Adde locum *Naevii* in *Adnicto* allatum.

ADNUTRĬO, & Annutrio, is, ivi, itum, a. 4. *nutrire*, *nodrire*, idem quod nutrio, vel prope aliquem nutrio, τρέφω. *Plin. l.* 17. *c.* 23. Singulis (*arboribus*) denas sæpe adnutriunt vites.

ADOBRŬO, is, rui, utum, a. 3. *coprir con terra*, *sotterrare*, κατακρύπτω, καταβάλλω, ex *ad*, & *obruo*, & ejusdem significationis. *Colum. l.* 4. *c.* 15. Alte circum fodere, & adobruere. *Id. l.* 2. *c.* 12. Segetes admota terra adobruere. *Et cap.* 11. Si plus quatuor digitis adobrutum est semen ejus, non facile prodit.

ADOLABĬLIS, le, adject. *senza dolore*, sine dolore, ἀνάλγητος. *Ennius* apud *Non. c.* 2. *n.* 666. Huic est animus propitiabilis, ita & adolabilis. *Alii leg.* adulabilis. *Alii* adolabilis *exponunt* adorabilis, *h. e.* qui orari potest, *pieghevole alle preghiere*. V. Adulor.

ADOLATĬO, onis, idem ac adoratio, ducta ab *adoleo*, quod in sacrificiis significat Deos incensis odoribus propitiare, & orare. *Tertull. in Apolog. c.* 25. *ad f.* ubi alii aliter leg. ¶ Alii *adolationem*

nem ductum putant ab *adolo*, *as*, quod fit ab antiquo *olo*, *as*, pro *rolere* olim usurpato. V. Adulor.

ADOLEFACTUS, a, um, *abbruciato*, incensus. *In fragment. Inscript. Fratrum Arval.* apud *Gruter. pag.* 121. Arbores adolefactæ.

ADOLĔO, ŏles, olui, ultum, n. 2. *aver*, *o render odore*, idem quod *oleo* vel valde oleo, hoc est odorem spiro, ὄζω. præpositio enim *ad* auget significationem. *Plaut. Casin.* 2. 3. 19. Unde hic, amabo, unguenta adolent? *Sunt qui leg.* obolent, *&* olent. ¶ Frequentior est hujus verbi usus activa significatione, & constructione, in sacrificiis, & ponitur pro cremare, incendere, *abbruciare*, *accendere*, θυμιάω: atque hæc significatio ex eo ducta videtur, quod res crematæ, & exustæ maxime olent: creditum est autem eum odorem Diis maxime gratum esse. Utebantur libenter hoc verbo Veteres κατ' εὐφημισμόν, ne scilicet aut *cremare*, aut *igne consumere* usurparent, (ut notat *Servius ad Æn.* 1. *v.* 704.) quæ verba sunt mali ominis. *Plin. l.* 28. *c.* 2. In mensa utique id (*h. e. cibum e manu prolapsum*) reponi, adolerique ad Larem, piatio est. *Ovid. Heroid. ep.* 16. *v.* 333. Quaque feres gressum, adolebunt cinnama flammæ. *Id.* 3. *Fast. v.* 803. Viscera qui tauri flammis adolenda dedisset. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 3. Igne puro altaria adolentur. *Cassius* apud *Priscian. l.* 9. *prope fin.* Sacrificium, ubi integrum anserem adoluerunt. *Antias ibid.* Eo omnes hostiæ, vituli viginti septem conjecti; & ita omnia adulta sunt. *Virg. Ecl.* 8. *v.* 65. Verbenasque adole pingues, & masculа thura. *Servius* ad hunc locum, & præterea ad *Æn.* 1. *v.* 704. itemque *Nonius c.* 1. *n.* 288. docent, *adolere* proprie esse idem ac *augere*: quemadmodum *adolescere* significat *crescere*: ad quam notionem referri possunt hæc, quæ subjicimus. *Lucret. l.* 4. *v.* 1230. adolentque altaria donis. *h. e.* cumulant (*Virg.* 8. *Æn. v.* 284. cumulantque oneratis lancibus aras. Et *Æn.* 11. *v.* 50. cumulatque altaria donis) *Virgil.* 7. *Æn. v.* 71. castis adolet dum altaria tædis. *Tacit. Ann.* 14. *c.* 30. Captivo cruore adolere aras. ¶ *Adolere honores* est victimas, vel odores offerre, quibus Dii honorantur. *Virg.* 3. *Æn. v.* 547. Junoni Argivæ jussos adolemus honores. Sic *Ovid. Metam.* 8. *v.* 741. nullos aris adoleret honores. ¶ Interdum etiam extra sacrificia usurpatur pro comburere. *Ovid. Metam.* 1. *v.* 492. leves stipulæ demptis adolentur aristis. *Petron. in fatyr. c.* 115. Et Lycam quidem rogus inimicis collatus manibus adolebat. ¶ Præteritum adolevi in hac cremandi significatione nondum legimus a quoquam usurpatum.

ADOLESCENS, entis, *crescente*, qui crescit, αὐξάνων. *Gell. l.* 20. *c.* 8. Cæpe revirescit decedente Luna, inarescit adolescente. *Tertull. ad Nation. l.* 1. *c.* 1. Adolescens numerus Christianorum. *Ammian. l.* 22. *c.* 8. (*al.* 18.) Borysthenes concursu multorum amnium adolescens.

ADOLESCENS, entis, subst. m. & f. *giovane*, *giovine*, *garzone*, νεανίας, μεῖραξ, homo qui pueritiam excessit, & nondum ad juventutem pervenit: ita dictus, quod eo maxime tempore crescat. Ejus ætas incipit ab anno decimoquarto, & usque ad vigesimum octavum protenditur, ut docet *Isidor. l.* 11. *Orig. c.* 2. vel (quod parum distat) ab anno decimoquinto usque ad trigesimum, ut docet *Varro* apud *Censorin. de die nat. c.* 14. Sunt etiam qui incipere ajunt anno duodecimo, & desinere vigesimo secundo, quod eo anno fere homines crescere desinant. Sed hæc postrema annorum assignatio aut nunquam, aut certe vix apud Latinos Scriptores locum habet. Quin ab ipsis interdum *adolescentes* dicuntur, qui annum trigesimum excesserunt: ut a *Cic.* 2. *de Orat. c.* 2. *adolescens* vocatur L. Crassus, qui trigintaquatuor annos natus erat: a *Sallust. in Catil. c.* 49. C. Cæsar, qui triginta tres, vel, ut alii volunt, trigintaquinque, *adolescentulus* nominatur: & a *Nepote in Attic. c.* 8. & 16. itemque a *Cicer. Phil.* 2. *c.* 44. Brutus, & Cassius, quo anno præturam gerebant, hoc est ætatis quadragesimo, *adolescentes* nuncupantur: quæ omnia pluribus ostendit *Manut. ad l.* 2. *Famil. ep.* 1. His tamen, aliisque locis, quæ afferri possent, non tam ætatis annos notare voluisse videntur, quam ejus vigorem, floremque: vel dicendum, *adolescentes* vocari homines tam grandes natu, ratione, seu respectu seniorum, quibuscum loquuntur, vel comparantur. Senum enim mos est juniores se *adolescentes* appellare. ¶ Nunc ad usum vocis veniamus. *Cic.* 2. *Fam. ep.* 15. Hominem adolescentem alienare nolui. *Id. de senect. c.* 8. Adolescentes bona indole præditi. *Id.* 4. *Tuscul. c.* 25. Adolescens perditus & dissolutus. *Id. Fam.* 11. *ep.* 7. Adolescens vel puer potius. *Id.* 1. *Divin. c.* 18. *in fin.* Africani filia adolescens. *Terent. Andr.* 3. 2. 8. optimæ adolescenti facere injuriam. *Plin. l.* 3. *c.* 2. Cum adolescentibus nobis Apion prodiderit, &c. *essendo noi giovani*. ¶ In genitivo plurali *adolescentium* habet, & *adolescentum*: tametsi illud sæpius. *Cic. Tuscul.* 5. *c.* 27. Adolescentium greges. *Plaut. Pseud.* 1. 3. 130. Pernicies adolescentum. ¶ Habet etiam comparativum. *Sallust. in fragm.* apud *Priscian. lib.* 10. *pag.* 902. *Putsch.* Uti adolescentior ætati concederet Mamerci. ¶ Translate *Cic. Fam.* 9. *ep.* 8. Adolescentior Academia. *h. e.* recens, nova. V. *Academia*. ¶ In multis Codicibus *Plauti*, *Terentii*, *Petronii*, & *Prisciani* scriptum legitur *adulescent*, *adulescentia*, *adulesco*, &c. quod minus probatur *Manutio* in *Orthographia*.

ADOLESCENTĬA, æ, f. *adolescenza*, *giovinezza*, *gioventù*, ἀκμή, νεότης, prima hominis ætas post pueritiam, & ante juventutem. V. *Adolescens*. *Cic. de senect. c.* 2. Qui enim citius adolescentiæ senectus, quam pueritiæ adolescentia obrepit? *Id. in Top. c.* 7. *in fi.* Qui adolescentiam florem ætatis, senectutem occasum vitæ velit definire. *Id. de senect. c.* 9. Adolescentia libidinosa, & intemperans. *Id.* 2. *Offic. c.* 32. Ineunte adolescentia. *Id.* 1. *Fam. ep.* 9. Cujus dignitatis ab adolescentia fautor exstitissem. *Id. ibid. ad fin.* Jam a prima adolescentia. *Id. Fam.* 13. *ep.* 21. Ab ineunte adolescentia. ¶ *Adulescentia* etiam aliquando scriptum reperitur in quibusdam libris. V. *Adolescens* in fine.

ADOLESCENTĬOR, aris, dep. 1. *trattare*, *operar da giovine*, adolescentis moribus uti, petulanter, juveniliterque agere, luxuriari, νεανιεύομαι. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 25. Quoniam tu quoque adhuc adolescentiaris.

ADOLESCENTŬLA, læ, f. *giovinetta*, νεᾶνις, parva adolescens. *Terent. And.* 1. 1. 91. Unam aspicio adolescentulam. *Plaut. Rud.* 2. 4. 3. Salveto adolescentula.

ADOLESCENTŬLUS, li, m. *giovanetto*, *garzoncello*, μειράκιον. *Cic. pro Dom. c.* 14. Imberbis adolescentulus. *Id. pro Planc. c.* 11. Modestissimus adolescentulus. *Id. in Orat. c.* 30. *adolescentulum* se appellat, causam dicentem pro Roscio Amerino annos natum viginti septem, ut *Gell. l.* 15. *c.* 28. vel viginti sex, ut *Quintil. l.* 12. *c.* 6. scribit.

ADOLESCENTURĬO, is, ire, n. 4. *far da giovine*, μειρακιεύομαι, adolescentium more facio. *Laber.* apud *Non. c.* 2. *n.* 46. Incipio adolescenturire, & nescio quid nugarum facere. ¶ Affertur a Lexicographis etiam locus *Quintil. l.* 2. *c.* 2. quem nos nondum invenimus.

ADOLESCO, escis, olevi, *perraro* olui, adultum, n. 3. *crescere*, αὐξάνω, idem ac cresco, augeor. Et dicitur de omnibus rebus, quæ incrementum capere possunt. *Fest.* ducit ab ἀδολεσχῶ, quod aliam omnino significationem habet. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 35. In eo qui natus sit, qui adoleverit, qui didicerit. *Id. de senect. c.* 15. Viriditas herbescens nixa fibris stirpium sensim adolescit. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 59. ter senos proles adoleverat annos. *Plaut. Cas. prol. v.* 47. Ad aliquam ætatem adolescere. *Plin. l.* 7. *c.* 16. Euthymenis filium in tria cubita triennio adolevisse. *Id. l.* 9. *c.* 3. Ad immobilem magnitudinem belluæ adolescunt. *Et cap.* 16. Arundines non sine imbre adolescunt. *Gell. l.* 17. *c.* 9. *sub fin.* Hominem, quoad capillus adolesceret, domo continuit. ¶ Translate *Sallust. in Catil. c.* 55. Postquam respublica adolevit. *Id. in Jug. c.* 2. Res Persarum brevi adolevit. *Et cap.* 67. Inter artes bonas ingenium brevi adolevit. *Vellej. l.* 2. *c.* 30. Quorum numerus in tantum adolevit, ut &c. *Tacit.* 2. *Histor. c.* 73. Vix credibile est quantum superbiæ, socordiæque Vitellio adoleverit. *Ovid.* 5. *Fast. v.* 175. virtus annis adolevit. *Cic.* 5. *de Fin. c.* 20. Cupiditas agendi adolescit una cum ætatibus. *Id.* 1. *de Leg. c.* 7. Ratio cum adolevit, nominatur sapientia. *Tacit. l.* 13. *Ann. c.* 36. Ver adolescit. *s'avanza*. *Id.* 2. *Ann. c.* 50. Adolescebat interea lex majestatis. *prendea sempre più maggior piede*, *e vigore*. *Id.* 3. *Histor. c.* 34. Cremona numero colonorum ubere agri adolevit, floruitque. *Varr.* apud *Priscian. l.* 9. *prope fin. pag.* 872. *Putsch.* Postquam adoluerit hæc juventus. ¶ In sacrificiis *adolescere* est incendi, cremare, adoleri. *Virg. Georg.* 4. *v.* 379. Panchæis adolescunt ignibus aræ. *h. e.* thure, aliisque Arabicis odoribus igne incensis fumant: nisi malis hoc quoque loco crescendi significationem retinere: qua de re V. *Adoleo*. ¶ Active pro compingere, conjungere. *Sallust. in fragment.* apud *Serv. ad l.* 7. *Æn. v.* 632. Qui de vimine facta scuta recentibus detractis coriis, quasi glutino adolescebant. Adde *ad* 3. *Georg. v.* 155. ¶ *Adolesse* pro *adolevisse* dictum per syncopen ab *Ovid. Heroid. ep.* 6. *v.* 11. ¶ *Adulesco* pro *adolesco* legitur in quibusdam quorumdam Scriptorum Codicibus. V. *Adolescens* in fine.

ADOLO, as, pro adoro, oro, propitio, legitur a quibusdam apud *Tertull. in Apolog. c.* 25. *ad fin.* ubi alii aliter. Quin & *adolari* deponentis forma pro *adolare*, & cum dativo legunt alii apud *eund. de resurr. carn. c.* 8. V. Adolatio, & Adulor.

ADONĒUS, i, m. *Adone*, idem ac Adonis. *Plaut. Men.* 1. 2. 35. Ubi aquila Catamitum raperet, aut ubi Venus Adoneum. *Apulej. l.* 2. *Metam.* In modum superbi juvenis Adonei. Adde *Catull. carm.* 29. *in Cæsar. v.* 9. ubi tamen alii aliter leg.

ADONĒUS, a, um, adject. ad Adoneum, seu Adonidem pertinens. *Auson. in Monosyllab. cap. de historiis*. Cædis Adoneæ mala gloria fulmineus sus. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 1123. *n.* 7. seu tu turba stipatus Amorum Lætus Adoneis lusibus insereris.

ADONĬA, orum, n. *feste di Adone*, τὰ Ἀδώνια, festa Adonidi dicata, quæ Antiochiæ quondam celebrata scribit *Ammian. lib.* 22. *c.* 9. (*al. c.* 24.) Recurrebant autem quotannis mense Junio circa solstitium æstivum, ut ex *Hieronymo in cap.* 8. *Ezechiel.* notant ibidem *Vales.* agebanturque maximo luctu propter Adonidem ab apro occisum: quod innuitur ab *Ovid.* 10. *Metam. v.* 725.

ADONIS, onis, & onidis, m. *Adone*, Ἄδωνις & Ἄδων, ωνος, filius Cinyræ Cypriorum regis, quem illo ex incesto cum filia sua Smyrna, seu Myrrha concubitu suscepit, adolescens pastoralem vitam secutus est: fuit autem mira præditus pulcritudine, in tantum ut a Venere unice adamaretur, vicissimque adamaret: quam consuetudinem cum Mars rivalis cognovisset, zelotypia incitatus ferum aprum in Adonidem immisit, a quo, dum venaretur, in inguinibus dente petitus, laceratusque est. Venus amasii casum miserata, ejus sanguinem in florem vertit, qui Adonium appellatur, colore sanguineo, sed valde caducus, & qui levi vento decutitur. Longo præterea, annuoque luctu ejus mortem prosequuta est. *Ovid. Metam.* 10. *fab.* 10., & 12. *Macrob. l.* 1. *Saturnal. c.* 21. & *Serv. ad Eclog. Virg.* 8. *v.* 37. qui tamen *ad Eclog.* 10. *v.* 18. aliter narrat fabulam. ¶ Ab Assyriis, & Phœnicibus nomine Adonis Sol colebatur, ut refert *Macrob. loc. cit.* ejusque rei causas ex Physica petitas affert. V. ¶ *Adonidis horti* laudatissimi, ac celeberrimi fuere Veteribus, quemadmodum & Alcinoi. *Plin. l.* 19. *c.* 4. ¶ Nunc hujus nominis declinationem allatis exemplis confirmemus. *Virg. Eclog.* 10. *v.* 18. Et formosus oves ad flumina pavit Adonis.

Propert. l. 2. eleg. 13. v. 53. qui niveum quondam percussit Adonim Venantem Idalio vertice durus aper. Ovid. Metam. 10. v. 542. Te quoque ut hos timeas, si quid prodesse monendo Possit, Adoni, monet. Cic. 3. de nat. Deor. c. 23. Quarta Venus, quam Adonidi nupsisse proditum est. Plin. l. 19. c. 4. Hesperidum horti, ac regum Adonis, & Alcinoi. Claudian. in carm. Fescenn. in nupt. Honor. & Mar. v. 16. Venus reversum spernat Adonidem. Apulei. l. 8. Metam. Cum suo Adone Venus domina. Servius locis citatis Adonem dicit in quarto casu. Venant. Fortun. l. 7. carm. 12. v. 18. in recto casu Adon usurpavit. ¶ Est etiam Adonis piscis quidam, de quo Plin. l. 9. c. 19.

ADONIUM, ii, n. Ἀδώνιον, herba quædam inter Abrotoni species connumerata, florem ferens aurei, vel sanguinei coloris, quem ex sanguine Adonidis natum Poetæ fabulantur. Plin. l. 21. c. 10. ¶ Apud Grammaticos (Serv. de metr. pag. 1820. Putschii) Adonium est genus carminis constans dactylo, & spondeo, ut apud Horat. l. 1. Od. 2. v. 4. Terruit urbem, Visere montes, &c. Sappho ejus inventrix fuit: putaturque ita dictum, quod maxime adhiberetur in festis Adonidi dicatis, in quibus ejus mors hujusmodi carmine ad flebilia aptissimo, lugebatur.

ADOPERIO, is, a. 4. coprire, operio, tego. Lactant. de opif. Dei, c. 7. Pellem setis adoperuit.

ADOPERTUS, a, um, coperto, idem ac opertus, tectus, κεκαλυμμένος. Liv. l. 1. c. 26. Capite adoperto. Ovid. 3. Fast. v. 235. Hiems adoperta gelu. Juvenal. sat. 8. v. 145. Tempora adoperta cucullo. Tibull. l. 1. eleg. 1. v. 84. tenebris mors adoperta caput.

ADOPINOR, aris, depon. 1. pensare, immaginarsi, idem quod opinor, conjicio. Lucret. l. 4. v. 814. Deinde adopinamur de signis maxima parvis.

ADOPPETERE pro oppetere quidam leg. apud Apulej. l. 7. Metam. post init. ubi plerique alii oppetere.

ADOPTABILIS, le, adject. Imp. Leo Codic. Justinian. lib. 11. tit. 11. leg. 1. sub fin. Summa severitate sancimus, ut quod in cultu ornatuque nostro sacrum, & adoptabile est, id facere temeritas privata non audeat. h. e. assumi, seu adhiberi potest. Rectius tamen fortasse legas adorabile.

ADOPTATIO, onis, f. adottazione, adozione, actus adoptandi, adoptio υἱοθεσία. Gell. l. 5. c. 19. Quod per prætorem fit, adoptatio dicitur: quod per populum, arrogatio. Adde Plin. in Paneg. c. 5. ubi alii leg. adoptio.

ADOPTATITIUS, & Adoptaticius, a, um, adottato, adottivo, adoptatus, υἱόθετος. Plaut. Pœn. 5. 2. 85. Si Antidamæ Demarchi quæris adoptatitium, ego sum ipsus. Et v. 100. Demarcho item ipse fuit adoptatitius. ¶ Est etiam ex adoptato filio natus, si Festo credimus, nullum hac de re exemplum afferenti.

ADOPTATOR, oris, m. adottatore, qui adoptat, υἱοθετήσας. Gell. l. 5. c. 19. Filius adoptivus patri adoptatori prodesset. Ulpian. Digest. lib. 37. tit. 8. leg. 1. ante med. Si adoptator defunctus fuerit.

ADOPTATUS, a, um, adottato, in filium ascitus, εἰσποιητός. Cic. Attic. l. 7. ep. 7. Adoptatus patricius a plebejo. Sueton. in Tiber. c. 6. Adoptatus testamento. Ulpian. Digest. lib. 37. tit. 9. leg. 1. Nepos in locum filii adoptatus. ¶ Item electus, assumptus. Plin. lib. 7. c. 43. Unus hominum ad hoc ævi, felicis sibi nomen asseruit; civili nempe sanguine, ac patriæ oppugnatione adoptatum. ¶ Item exoptatus, bramato. Cic. Fam. 16. ep. 21. Quorum mihi fuit adventus adoptatissimus. Alii leg. optatissimus, alii exoptatissimus. ¶ Translate Colum. l. 10. v. 38. aliena stirpe gravata Mitis adoptatis curvetur frugibus arbor. frutti d' innesto.

ADOPTIO, onis, f. adozione, υἱοθεσία, assumptio alieni filii in suam familiam, atque adeo in locum filii naturalis. Ejus duæ sunt species, adoptio proprie dicta, & arrogatio: adoptio est, per quam assumitur in filium aliquis, qui suæ adhuc familiæ filius est, & sub proprii patris potestate vivit: arrogatio est, qua adsciscitur is, qui est sui juris. Præterea adoptio fit auctoritate magistratus, seu per prætorem: arrogatio auctoritate principis, aut per populum. V. Arrogatio, & Digest. l. 1. tit. 7. leg. 1. & 2. & Gell. l. 5. c. 19. ubi hac de re plura. Cic. pro Dom. c. 13. Quod est jus adoptionis? nempe ut is adoptet, qui neque procreare jam liberos possit, & cum potuerit, sit expertus. Id. 1. de Fin. c. 7. Emancipare filium alicui in adoptionem. Sueton. in Tiber. c. 2. Dare se alicui in adoptionem. Id. in Claud. c. 39. in f. Inserere aliquem familiæ per adoptionem. Tacit. Ann. 1. c. 3. Adscire aliquem per adoptionem. Id. 2. Hist. c. 1. Accire aliquem in adoptionem. Id. Ann. 11. c. 11. Accitus adoptione in imperium, & cognomentum. ¶ Neque vero solum in locum filii, sed & in locum nepotis adoptare quis alium potest: diciturque qui ita adoptatur, quasi ex filio natus adoptari. Cujus rei exemplum habetur Digest. lib. 1. tit. 7. leg. 10. & alibi. ¶ Fiebat porro adoptatio trina mancipatione, hoc est ficta venditione per æs, & libram coram prætore: qua de re Gell. loc. cit. habeturque exemplum apud Sueton. in Aug. c. 64. V. Mancipatio. ¶ Ad arborum insitiones Plin. transtulit in proœm. l. 16. Pomiferæ arbores sive illæ ultro, sive ab homine didicere blandos sapores adoptione, & connubio.

ADOPTIVUS, a, um, adject. adottivo, qui per adoptionem assumptus est, θετός. Hinc adoptivus filius apud Gell. l. 5. c. 19. ex verbis P. Scipionis, dicitur is, qui non natura, sed adoptione talis est: & pater adoptivus dicitur, qui adoptavit, non genuit, Ulpian. lib. Digest. 45. tit. 1. leg. 107. Sic Adoptiva familia, in quam aliquis per adoptionem adscitus est, Ulpian. lib. 37. tit. 4. leg. 3. Et adoptivus frater, adoptiva soror, quos quis per adoptionem nactus est: scilicet qui non natura, sed adoptione tales sunt. Julian. lib. 38. tit. 8. leg. 3. & Ulpian. lib. 23. tit. 2. leg. 12. ¶ Adoptiva sacra sunt propria ejus familiæ, in quam quis adoptatur: & opponuntur paternis. Cic. pro Dom. c. 13. ad fin. Neque amissis sacris paternis in hæc adoptiva venisti. ¶ Adoptivum nomen est quod quis in adoptione assumit. Nam qui adoptabantur, assumebant nomen adoptantis. Sueton. in Ner. c. 41. ¶ Adoptiva nobilitas, quæ alicui advenit ex adoptione. Ovid. 4. Fast. v. 22. ¶ Eleganter ad insitionem transfertur. Ovid. de medicam. fac. v. 5. Cultus et in pomis succos emendat acerbos; Fissaque adoptivas accipit arbor opes. h. e. fructus alienos insitione producit. Martial. l. 13. epigr. 46. Vilia maternis fueramus præcoqua ramis: Nunc in adoptivis Persica cara sumus.

ADOPTO, as, avi, atum, a. 1. scegliere, assumere, prendere, idem quod opto (qua significat eligere) assumo, eligo. Varr. l. 4. L. L. c. 16. Quos hi administros sibi adoptabant optiones vocari cœpti. Martial. l. 4. epigr. 31. aliquod gratum Musis tibi nomen adoptes. Plaut. Cistell. 4. 2. 78. Sociam te mihi adopto ad meam salutem. Id. Trucul. 4. 4. 6. Qui mansutorem me adoptavit bonis. h. e. elegit, assumpsit ad rem familiarem tuendam. Cic. Divin. in Verr. c. 16. in f. Quem sibi illa defensorem sui juris, ultorem injuriarum, actorem causæ totius adoptavit. Id. ibid. c. 20. & alibi sæpe. Adoptare sibi aliquem patronum. Horat. l. 1. ep. 6. v. 55. Ut cuique est ætas, ita quemque facetus adopta. h. e. amplectere, & tibi concilia. fatelo tuo. Ovid. 4. Fast. v. 880. Hetruscas Turnus adoptat opes. h. e. arcessit, sibi quærit. ¶ Speciatim significat aliquem in filii, vel nepotis locum, atque in familiam assumere, adottare, prendere per figliuolo, υἱοθετέω. Quomodo differat ab Arrogo in Adoptio dictum est. Cic. pro Dom. c. 14. Filium senatorem populi R. sibi velle adoptare. Nepos in Attic. c. 5. Testamento aliquem adoptare. Plaut. Poen. prol. v. 76. Adoptare sibi aliquem pro filio. Sueton. in Cæs. c. 83. Adoptare aliquem in familiam, nomenque. Justin. l. 9. c. 2. in successionem regni. Plaut. Men. prol. v. 60. Adoptat illum puerum subreptitium sibi filium. ¶ Adoptare aliquem ab aliquo est ab aliquo concessum sibi in filium adsciscere. Cic. de clar. Orat. c. 19. in f. Is, qui hunc minorem Scipionem a Paulo adoptavit. ¶ Adoptare aliquid, est ei suum nomen imponere: ex eo ductum, quod qui aliquem in filium adsciscit, suum ei nomen impertit. Plin. l. 3. c. 1. Bætis Oceanum Atlanticum, provinciam adoptans, petit. h. e. provinciæ nomen dando, quæ inde Bætica appellatur. Id. l. 25. c. 7. Mulieres quoque hanc gloriam affectavere, in quibus Artemisia, adoptata herba, quæ antea parthenis vocabatur. h. e. eam proprio nomine Artemisiam appellando. Id. l. 33. c. 11. Etenim tabernas mensis adoptavimus. h. e. tabernarum nomina mensis imposuimus. Eod. sensu Id. l. 5. c. 29. ad fin. A Smyrna Hermus campos facit, & nomini suo adoptat. l. 25. c. 3. Nominibus suis herbas adoptare. Et l. 37. c. 3. Adoptare aliquid in nomen aliquod. ¶ Adoptare se alicui est se adjungere, in alterius ordinem, vel societatem se dare. Plin. l. 12. c. 1. ad fin. Qui se potentiæ causa Cæsaris libertis adoptasset. ¶ Eleganter ad insitionem transfertur. Ovid. de remed. amor. v. 195. Venerit insitio: fac ramum ramus adoptet. V. Adoptatus, Adoptio, Adoptivus.

ADOR, oris, & interdum etiam ōris, ζειά, sorta di biada, genus farris, quod & far vernaculum appellari scribit Columell. l. 11. c. 2. ita dictum, ut ait Festus, quasi edor, quia olim in cibis usitatissimum fuit, cum populus R. farre tantum e frumento trecentis annis usus fuerit, teste Verrio apud Plin. l. 18. c. 7. vel quasi adur, quia adurebatur, ut fieret tostum, ex quo in sacrificiis mola salsa fiebat. Ejus quatuor genera enumerat Colum. l. 2. c. 6. V. Adoreum. Horat. l. 2. sat. 6. v. 88. Cum pater ipse domus, palea porrectus in horna Esset ador, loliumque. Auson. in monosyll. c. de Cibis. Mox ador, atque adoris de polline pultificum far. Gannius apud Priscian. l. 6. pag. 700. Putsch. Hic adoris dat primitias. Et ibid. illam sponte satos adoris stravisse maniplos. Id. Gannius ibid. eandem pænultimam produxit illo carmine: Emicat in nubes nidoribus ardor adoris. Hinc eadem syllaba producitur in adoreum, & adorea. ¶ Priscian. ibid. & l. 4. pag. 628. scribit, quemadmodum a laboro fit labor, a coloro color, ita ab adoro factum esse ador, quia in adorandis Diis, hoc est in sacrificiis, adhibebatur: Ex quo fieri, ut produci possit ejus pænultima in obliquis casibus: quæ tamen cum & correpta reperiatur, ad evitandam hanc contrarietatem satius visum esse, indeclinabiliter usurpare. Ejus tamen rei exempla nulla affert.

ADORABILIS, le, adject. adorabile, adoratione dignus, σεβάσμιος. Apulei. l. 11. Deæ providentis adorabile beneficium.

ADORANDUS, a, um, adorando, adorabile, adoratione dignus, προσκυνητός, σεβάσμιος. Juvenal. sat. 13. v. 148. veteris qui tollunt grandia templi Pocula adorandæ rubiginis.

ADORATIO, onis, f. adorazione, preghiera, actus adorandi, itemque precatio manu ad os admota, & flexo corpore facta, προσκύνησις, προσκυνεῖν. Liv. l. 30. c. 16. Conveniens oratio tam humili adorationi fuit. Plin. l. 28. c. 2. Fascinationibus adoratione peculiari occurrimus. Et cap. 4. l. 29. Propitiare Deos adoratione. Apulej. l. 4. Metam. Venerem religiosis adorationibus venerari.

ADORATOR, oris, m. adoratore, qui adorat, προσκυνητής. Tertull. de spectacul. c. 8. Si Serapeum sacrificator, & adorator intravero, a Deo excidam.

ADORATUS, a, um, adorato, pregato, προσκυνηθείς. Stat. l. 6. Theb. v. 663. concessit cetera pubes Sponte, & adorato rediit ingloria disco. h. e. salutato: & refertur ad simplicem, & etymologicam significationem, quam V. in Adoro. Lucan. l. 6. v. 243. Magnus adorato

rato submitteret Cæsare signa. Ovid. Fast. 5. v. 440. Venit adoratus Caducifer. h. e. rogatus. Flor. l. 2. c. 6. de Annibale. Itaque fugit, & cessit, cum Urbem tantum non adoratam reliquisset. h. e. adeo cupitam, & exoptatam, ut pæne adoraverit. Est qui legit adortam.

ADORDINO, as, a. 1. ordinare, idem quod ordino, dispono. Apic. l. 4. c. 2. Adordinare patellam.

ADORDIOR. V. Adorsus.

ADOREA, æ, f. l' entrata che si ritrava dalle campagne, omnis ex agris proventus. Propeie significat far. Cum autem prisci illi Romani farre ut plurimum vescerentur, ad alia etiam frumenti genera, postea in cibos invecta, hoc adoreæ nomen transtulerunt. Hinc Sulpit. apud Varr. l. 4. L. L. c. 4. extr. Plebi rura largiuntur adoream. Ita Scalig. legendum suspicatur. Libri fere habent ad aream. Porro cum de republica benemeriti primis illis temporibus farre, aut alio frumento maxime donarentur, hinc factum est, ut adores pro præmio, atque adeo pro laude, gloria, aut honore reportato usurpari cœpta sit, gloria, onore, palma. Quod diserte docet Plin. l. 18. c. 3. & 8. Festus autem scribit, ideo adoream pro gloria, & honore accipi, quia cum olim rustica ars in maximo esset honore, ii quoque honoratissimi haberentur, qui plus aliis farre, aut frumento abundarent. Plin. l. 8. c. 3. Gloriam denique ipsam a farris honore adoream appellabant. Id. ibid. c. 8. Far primus antiquis Latio cibus, magno argumento in adoreæ donis. Plaut. Amph. 1. 1. 38. Præda, atque agro, adoreaque affecit populares suos. Horat. l. 4. od. 4. v. 39. pulcher fugatis Ille dies Latio tenebris Qui primus alma risit adorea. h. e. lætus fuit propter gloriam devicti Hasdrubalis. Claudian. l. 1. in l. Consul. Stilich. in f. Hæc omnes veterum revocavit adorea laudes. ¶ Serv. ad Æn. 10. v. 677. profert adoria pro adorea, additque ideo pro laude bellica accipi, quod omnes cum congratulatione alloquebantur eum, qui in bello fortiter fecerat: proinde ab adorare deduci, quod pro alloqui usurpatum est a Veteribus.

ADOREUM, i, n. idem ac ador, seu adoreum far. Columell. l. 2. c. 6. Adorei genera quatuor: far quod appellatur clusinum, candoris nitidi; far venruculum rutilum; atque alterum candidum; semen trimestre, quod dicitur halicastrum. Plin. l. 18. c. 17. In creta, & rubrica, & aquosiore agro serendum adoreum. nisi malis utroque loco adiectivum esse, & subintelligi far.

ADOREUS, a, um, adject. ex adore constans, vel ad ador pertinens. Varr. l. 1. R. R. c. 9. In loco humidiore far adoreum potius ferunt, quam triticum. Columel. l. 2. c. 6. Adoreum semen. Varr. l. 4. L. L. c. 31. Adoreæ falces. h. e. secando adoreo aptæ. Alii leg. arboreæ. Virg. 7. Æn. v. 109. adorea liba per herbam Subjiciunt epulis. h. e. liba ex farre, addito melle, & oleo, ut Servius docet. Stat. l. 1. silv. ult. v. 10. Jam bellaria adorea pluebant. h. e. dona missilia, quibus & frumentum quandoque Imperatores populo largiebantur.

ADORIA. V. Adorea.

ADORIO. V. Adorior.

ADORIOR, orīris, ortus sum, depon. 3. assalire, assaltare, ἐπιτίθεμαι, invado, aggredior: ex ad, & orior, quasi repente orior, quia qui alterum invadit, id ex improviso facit. Differunt autem adorior, & aggredior teste Donato ad Terem. Adelph. 3. 4. 41. in eo, quod aggredimur de longinquo, adorimur ex insidiis, & ex proximo. Quod tamen discrimen aut vix, aut certe raro admodum servatur. Cic. pro Sext. c. 37. Inermem tribunum alii gladiis adoriuntur, alii fragmentis septorum, & fustibus. Id. pro Mil. c. 10. Adoriri aliquem a tergo. Id. Verr. 7. c. 34. ad fin. Adoriri navem. Liv. l. 1. c. 53. urbem vi. Nepos in Conon. c. 4. ad fin. Hos Conon adhortus, magno prœlio fugat, multas naves capit, &c. Tacit. 4. Ann. c. 45. Adoriri aliquem ex improviso in itinere. Id. 14. Ann. c. 52. Variis criminationibus aliquem adoriri. Id. 1. Hist. c. 31. Adoriri aliquem minis. Terem. Adelph. 3. 4. 41. jurgio. ¶ Significat etiam aggredi, conari, sforzarsi, tentare, metterfi all' impresa, ἐπιχειρεῖν. Cic. Attic. l. 13. ep. 22. Hoc quoque ipsum continuo adoriamur. Id. 2. de Orat. c. 51. Ne convellere adoriamur ea, quæ non possint commoveri. Nepos in Dion. c. 6. Fortuna sua mobilitate, quem paulo ante extulerat, demergere est adorta. Auct. ad Herenn. l. 2. c. 4. Occasio quæritur, idonea ne fuerit ad rem adoriendam. Ovid. 2. de Pont. ep. 2. v. 16. majus adorta nefas. ¶ Pro incipere, cominciare. Catull. carm. 62. de Aty. v. 11. Canere hoc suis adorta est moribunda comitibus. Cic. Attic. l. 16. ep. 2. Ἡρακλείδειον, si Brundusium salvi, adoriemur. h. e. scribere incipiemus. ¶ Adoriri aliquem interdum est alloquendi causa ad eum accedere. Terem. Heaut. 4. 5. 9. Cesso hunc adoriri? ¶ Grammatici duplicem secundam personam indicativi præsentis afferunt adorerie, & adorīris, duplicemque tertiam adorītur, & adorĭtur. Nos adorītur adhuc solummodo legimus apud Lucret. l. 3. v. 516. Commutare animum quicumque adoritur, & infit. & Lucil. apud Priscian. l. 10. pag. 880. Putsch. Conturbare animam potis est, quicumque adoritur. Ex quo etiam adoriris confirmatur: adoreris vero, & adoritur ex analogia probari possunt. nam simplex orior, habet oreris, & oritur, & compositum exorior, exoritur. ¶ Reperitur etiam adorio activa terminatione. Nav. apud Priscian. l. 8. pag. 801. Putsch. Hectore proficiscente, tunc ipsos adoriant. ¶ Participium adortus, V. infra suo loco.

ADORNATE, adornatamente, idem quod ornate, vel valde ornate. ad enim auget. Sueton. de illust. Rhetor. c. 6. Declamare splendide, atque adornate.

ADORNATUS, a, um, adorno, ornato, ornatus, κατωρθωμένος. Cic. Verr. 3. c. 22. Vidi forum, comitiumque adornatum ad speciem magnifico ornatu. Curt. l. 3. c. 13. Tunicæ gemmis adornatæ. Et infra. Hastæ argento adornatæ. ¶ Item instructus, paratus, provveduto, fornito, preparato, παρεσκευασμένος. Liv. l. 7. c. 10. Juvenem armatum adornatumque adversus Gallum producunt. Tacit. Ann. 12. c. 13. Equi venatui adornati. ¶ Translate Vellej. l. 2. c. 2. Tantis adornatus virtutibus. Et cap. 121. Adornati præcipuis donis viri. Tacit. Ann. 1. c. 52. Multaque de virtute ejus memoravit, magis in speciem adornata verbis, quam &c.

ADORNO, as, avi, atum, a. 1. adornare, ornare, κοσμεῖν, ἐπικοσμεῖν, idem quod orno, vel valde orno. Liv. l. 1. c. 20. Insigni veste aliquem adornare. Sueton. in Aug. c. 29. Adornare urbem monumentis. Curt. l. 8. c. 5. Loricas alias auro, alias argento adornare. ¶ Sæpe est instruere, parare, metter all' ordine, provvedere, preparare, fornire, παρασκευάζειν. Cic. pro leg. Manil. c. 12. Italiæ duo maria maximis classibus, firmissimisque præsidiis adornavit. Liv. l. 10. c. 38. Eodem conatu, apparatuque omni opulentia insignium armorum bellum adornaverant. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 26. Pompejus naves magnas onerarias adornabat. Terent. Eun. 4. 4. 6. Adornare fugam. metterfi all' ordine per fuggire. Plaut. Epid. 5. 1. 9. Adornare viaticum ad fugam. Id. Cas. 2. 6. 67. Adornare nuptias. Terent. Eun. 3. 5. 34. Continuo hæc adornant, ut lavet. Plaut. Rud. 4. 6. 2. Adorna, ut rem divinam faciam. Id. Epid. 5. 2. 25. Tragulam in te injicere adornat. ¶ Translate pro parare, instruere. Cic. pro Mur. c. 22. Ut idem accusationem, & petitionem consulatus diligenter adornet, atque instruat. mettere all' ordine. Id. pro Cluent. c. 6. Adornare testium copiam. Et c. 67. Invenire, & adornare comparationem criminis. ¶ Pro ornare Plin. l. 1. ep. 8. Adornare benefacta sua verbis. ¶ Est etiam honore afficere. Cic. Fam. 11. ep. 14. Lætor mea consilia a te probari de adornando adolescento. Plerique alii leg. ornando.

ADORO, as, avi, atum, a. 1. adorare, προσκυνεῖν, veneror: ex ad, & ore factum. Hic enim habitus adorantium erat, ut dexteram ad os referrent, & totum corpus circumagerent, ut Plin. l. 28. c. 2. & Apulej. in Apolog. docent. Hinc Liv. l. 5. c. 21. sub fin. Convertentem se inter hanc venerationem, traditur memoriæ, prolapsum cecidisse. ¶ Ab hoc veteri more accipitur etiam generatim pro quocumque modo procumbendo, corpusve flectendo venerari. Sueton. in Vitell. c. 2. Primus C. Cæsarem adorari ut deum, instituit, cum reversus ex Syria non aliter adire ausus esset, quam capite velato, circumvertensque se, deinde procumbens. Tacit. 1. Hist. c. 36. Nec deerat Otho protendens manus, adorare vulgus, jacere oscula, &c. Sueton. in Ner. c. 12. Coronam a judicibus ad se delatam adoravit, ferrique ad Augusti statuam jussit. Et cap. 41. Exsiluit gaudio, cœlumque adoravit. Justin. l. 12. c. 7. Non salutari, sed adorari se jubet. (h. e. Alexander, qui more Persarum regum adorari se voluit. mos autem is erat, ut genu flexo proni procumberent, terramque fronte ferirent, manibus etiam post tergum reductis. V. Curt. l. 6. c. 6.) Plin. l. 8. c. 1. extr. Elephanti regem adorant, genua submittunt. Ammian. l. 21. c. 9. (al. c. 16.) Adorare purpuram principis. h. e. Principem adire, quod qui faciebant, dextera manu ejus purpuream vestem contingentes ori admovebant. Legitur persæpe in Codice Theodosiano. ¶ Adorare curam priscorum est magni æstimare, admirari, venerari. Plin. l. 27. c. 1. Quanto majore copia herbarum dicenda restat, tanto magis adorare priscorum in inveniendo curam, in tradendo benignitatem subit. ¶ Deos adoraturi circumagebant corpus, ut dictum est: id autem summa religione observabant, ne sinistrorsum converterent. erat enim id mali ominis. Plaut. Curcul. 1. 1. 69. Quo me vertam, nescio. Ps. Si deos salutas, dextrovorsum censeo. Veteres tamen Galli religiosius putabant in lævam se convertere, ut notat Plin. l. 28. c. 2. V. Sueton. in Vitell. c. 2. ad fin. ¶ Quoniam vero cum Deos adoramus, precandi causa facimus, hinc adorare sæpe ponitur pro orare, rogare, petere, pregare, chiedere. Liv. l. 6. c. 12. Cum hostia cæsa pacem Deum adorasset. Propert. l. 1. eleg. 4. extr. maneat sic semper, adoro. Ovid. Heroid. ep. 10. v. 141. Non te per meritum, quoniam male cessit, adoro. Virg. 3. Æn. v. 437. Junonis magnæ primum prece numen adora. Id. Æn. 10. v. 677. In rupes, in saxa (volens vos Turnus adoro) Ferte ratem. Plin. l. 12. c. 14. Adorare Deos large. h. e. multa impensa victimarum, & odorum eis sacra facere. ¶ Interdum est compellare, salutare. Stat. in præfat. l. 4. silvar. Primo autem septimum Germanici consulatum adoravi. (Adde in præfat. l. 3.) Apulej. l. 2. Metam. Imo cum gemitu populum sic adorat. Adde lib. 3. ¶ Festus docet, adorare pro agere a Veteribus usurpatum fuisse. Lex XII. Tab. apud eund. in Nec. Si adorat furto, quod nec manifestum erit. Hinc legati oratores dicti, quia mandata populi agunt. V. Oro.

ADORSUS, a, um, chi ha principiato, o tentato, particip. activæ significationis ab adordior inusitato. Gell. l. 9. c. 2. Qui tyrannum interficere adorti erant. Apulej. in Florid. n. 9. Id quod facere adorsus sum. Id. ibid. n. 23. Laudare altu adorsa est. Alia exempla ex Livio, Ovid. Curt. & Virg. afferri solent, in quibus tamen omnib. alii adortus legunt, quod ab adorior est. ¶ Ipsius quoque adordior auctorem quidam faciunt Apulej. sub fin. l. 1. Metam. quin & Cicer. l. 2. de Orat.

ADORTUS, a, um, chi ha assaltato, particip. activæ significationis ab adorior. Nepos in Lysand. c. 3. Dodonam adortus est. V. alia in Adorior. ¶ Item assaltato, assalito significatione passiva, sed rarius. Aurelius vetus Scriptor apud Priscian. l. 8. pag. 791. Putsch. Ab his Gallos adortos ex insidiis, plurimos necatos. Flor. l. 2. c. 6. Adorta urbs. V. Adoratus.

ADOSCULOR, aris, depon. 1. baciare, idem quod osculor. Dictys Creten. l. 2. c. penult. Manus adosculari, contingere genua.

ADPA-

ADPARIO, seu Appario, is, a. 3. pro pario, acquiro, comparo, quidam legunt in illo *Lucretii lib.* 2. *v.* 1108. Adpareret spatium cœli domus. Sed alii leg. *aparet*, alii *apparet*, &c.

ADPATULUS, adject. idem ac patulus. Legitur apud *Varron. l. 6. L. L. c.* 3. sed locus ille corruptus videtur Criticis. V. *Scalig. in Conjectan. ad pag.* 76.

ADPECTORATUS, seu Appectoratus, a, um, *appressato al petto*, pectori admotus. *Solin. c.* 26. (*al.* 39.) *de ursis*. Carnes pauxillulas edunt; has lambendo sensim figurant, & interdum adpectoratas fovent.

ADPERIRE, pro *deperire*, ut *adperire aliquem amore* affertur a quibusdam ex *Plauto*. Verum nobis invenire non datur.

ADPERTINEO, es, n. 2. idem quod pertineo, ad aliquam rem usque pertineo. *Innocent. de casis litter. pag.* 221. *Goes.* Medius fons ad ipsam adpertinet. Et *pag.* 232. Aquam vivam habet, & eidem adpertinet.

ADPLORO. V. Apploro.

ADPLUMBATUS, & Applumbatus, a, um, *impiombato*, plumbo conglutinatus. *Paul. Digest. lib. 6. tit. 1. leg.* 23. Non idem est in eo, quod adplumbatum sit. *Ulpian. lib.* 19. *tit.* 1. *leg.* 17. Epistomia fistulis adplumbata. *Id. lib.* 47. *tit.* 12. *leg.* 2. Si statua neque adplumbata fuerit, neque adfixa. *Scribon. Larg. composit. ult.* Vase operto, & adplumbato.

ADPLUO. V. Appluo.

ADPOSCO, & Apposco, oscis, a. 3. *chiedere*, *dimandare*, idem quod posco, vel valde posco, προσαιτίζω. *Horat. lib.* 2. *ep.* 2. *v.* 100. ti plus adposcere visus. *Terent. Heaut.* 4. 7. 10. Talenta dotis adposcent duo.

ADPOSTULO, as, a. 1. *chiedere*, idem quod postulo, vel valde postulo. *Tertull. de Monogam. c.* 10. Et pro anima ejus orat, & refrigerium interim adpostulat ei.

ADPRECOR, & Apprecor, aris, atus sum, *dep.* 1. *pregare*, idem quod precor, vel valde precor: *ad* enim sæpe auget. Fere autem dicitur de precationibus, quæ Diis fiunt. *Horat. l.* 4. *od. ult. v.* 28. Rite deos prius apprecati. *Apulej. l.* 4. *Metam.* Deam floribus sertis, & solutis adprecantur. *Et sub init. l.* 11. Deam lacrymoso vultu sic adprecabar.

ADPRENSO. V. Apprenso.

ADPRESSUS, & Appressus, a, um, *presso*, *vicino*, partic. ab Adprimo. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 21. Miles, cui scutum pectori adpressum, & insidens capulo *manus*.

ADPRIMO, & Apprimo, is, essi, essum, a. 3. *premere*, *avvicinare*, *o attaccare a qualche cosa*, ad aliquam rem premo, adstringo. *Plin. l.* 24. *c.* 9. Virgam sedare ventris dolores impositam ita, ut tunica, cinctuque corpori adprimeretur. *Id. l.* 26. *c.* 1. Elephantiasi ad ossa carnes adprimente. Addo *l.* 20. *c.* 15.

ADPRIMUS,)
ADPROMITTO,) & similia his. V. Apprimus, Appromitto, &c.
ADPROPERO,)

ADPUGNO, & Appugno, as, avi, atum, a. 1. *combattere*, *attaccare*, contra pugno, oppugno. *Tacit.* 4. *Ann. c.* 88. Adpugnare castra. *Et Ann.* 15. *c.* 13. Adpugnare castellum.

ADPULSUS. V. Appulsus.

ADQUE, pro atque, mutato *t* in *d*, sæpe scriptum legitur in Vet. monumentis, ut in *Cenotaph. Pisano* L. Cæsaris, & in Inscriptionib. apud *Gruter. pag.* 337. & *pag.* 412. *n.* 3. & 4. V. plura apud *Noris. in Cenotaph. Pisan. dissert.* 4. *cap.* 2. §. 2.

ADQUIRO. V. Acquiro.

ADQUO, adverb. *fino a quanto*, *fino a qual segno*, quoad, quantum. *Afranius* apud *Non. cap.* 2. *n.* 63. Ut sciro possis, adquo te expediat loqui. *Id. ibid.* Iratus essem, adquo liceret.

ADRACHNE, es, *f.* ἀδράχνη, arbor silvestris, bifera, in montibus nascens, similis unedoni, folio tantum minore, & nunquam decidente, præsertim in cacumine; cortice non scabro quidem, sed qui circumgelatus videri possit: tam tristis aspectu est. *Plin. l.* 13. *c.* 22. & *l.* 16. *c.* 22.

ADRADO, is, asi, asum, a. 3. *rader via*, ἀποξύω, abrado, radendo aufero. *Plaut.* apud *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 3. *sub fin.* Scobina ego illum astutum adrasi. *Columel. de arboribus*, *c.* 8. Scalpello acuto, ita ne medullam lædas, adradito. *Plin. l.* 17. *c.* 19. Adraso cacumine.

ADRAMYTTENUS, a, um, adject. *di Andramitti*, Ἀδραμυττηνός, ad Adramytteon pertinens, ut *Adramyttenus vir* apud *Cicer. pro Flacc. c.* 13. ¶ Est autem Adramytteos, Ἀδραμύττειος, & Ἀδραμύττιον, *Andramitti*, aut *Landimetri*, urbs litoralis in Æolide, seu Mysia, juxta Caicum fluvium, prope radices Idæ montis, inter Antandrum, & Elæam, olim Pedasus dicta. *Plin. l.* 5. *c.* 30.

ADRAPIDUS, a, um, adject. *rapido*, *veloce*, idem quod rapidus, vel valde rapidus. *Gell. l.* 12. *c.* 5. Febri simul adrapida afflictari. *h. e.* pulsu, motuque cordis perquam celeri. Plerique leg. *rapida*.

ADRASTEA, & Adrastia, æ, *f.* Ἀδράστεια, Jovis, ac Necessitatis filia, eadem ac Nemesis, dea bonarum actionum præmiatrix, malarumque ultrix, ita dicta ab Adrasto Argivorum rege, qui primus ei templum dedicavisse dicitur, vel ab ἀδραστός, alienus a fuga, quia ultionis malis hominibus ineffugibilis est necessitas, ut *Apul. de Mundo* interpretatur. *Virgil. in Ciri*, *v.* 239. Ut scelere in tanto, quod nec sinit Adrastia, Lædere utrumque uno studeas errore parentem. *Apulej. loc. cit.* Adrastea, eademque ineffugibilis, &c. Adde *Ammian. l.* 14. *c.* 11. (*al.* 39.)

ADRASTEUS, a, um, adject. ad Adrasteam, vel Adrastum pertinens, Ἀδράστειος. *Stat. l.* & *silv.* 1. *v.* 52. Hunc & Adrasteus visum extimuisset Arion. *Ammian. l.* 14. *c.* 11. (*al.* 38.) Adrasteo pallore perfusus. *h. e.* eo pallore, quo improbi viri Adrasteæ ultricis expavescunt: vel eo pallore, quo tristitiam suam indicant infelices; ab Adrasto Argivorum rege, qui infelicissimus fuisse dicitur: vel allusit ad illud *Virgil.* 6. *Æn. v.* 480. Adrasti pallentis imago.

ADRASTINE. V. in *Neptunine*.

ADRASTIS, idis, patronym. feminin. Ἀδραστίς. *Stat.* 12. *Theb. v.* 678. Antigonen, viduamque Creon Adrastida leto Admovet. *h. e.* Argiam Adrasti filiam, Polynicis uxorem.

ADRASTUS, i, m. Talai, seu Talaonis, & Eurynomes filius, Sicyonis primum (teste *Servio ad Æn.* 6. *v.* 480.) deinde Argivorum rex, socer Tydei, & Polynicis, quos ambos in bello Thebano ingenti accepta clade cæsos vidit, gravique ob id mœrore confectus, tota deinceps vita expalluisse dicitur. Alii alia de eo narrant. V. *Stat. in Thebaide*.

ADRASUS, a, um, *raso*, rasus, particip. verbi Adrado. *Horat. l.* 1. *ep.* 7. *v.* 50. Adrasum quendam vacua tonsoris in umbra. *Plin. l.* 17. *c.* 19. Adrasum cacumen.

ADRELICTICIUS, a, um, adject. *lasciato*. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 87. *n.* 12. Sacrum adrelicticium ex testamento. *nisi forte aliter legendum est*.

ADREMIGO, as, n. *remigando andare a qualche luogo*, remis aliquo feror, προσερέσσω. *Flor. l.* 1. *c.* 18. Adremigantem litori classem vident. *Id. l.* 3. *c.* 7. Cretes portibus suis adremigaverunt.

ADREPO, & Arrepo, epis, epsi, eptum, n. 3. *accostarsi pian piano*, *aggrapparsi*, προσέρπω, ad aliquid repo, reptando accedo. *Plin. l.* 11. *c.* 18. Rubetæ adrepentes foribus. *Id. l.* 35. *c.* 10. *a med.* Ad matris mammam adrepens infans. *Valer. Max. l.* 6. *c.* 8. *sub fin.* Lateri voluntarius comes adrepsit. ¶ Translate est sensim, aut clam se inferre, *insinuarsi*, *introdursi*. *Cic.* 5. *Verr. c.* 68. Quibus rebus ma sensim atque moderate ad istius amicitiam adrepserat, sed brevi tempore totum hominem, totamque ejus præturam possederat. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 74. Occultis libellis sævitiæ principis adrepit. *s' insinua nel genio crudele del principe*. *Id.* 3. *Ann. c.* 50. Non virorum animis, sed muliercularum adrepit.

ADREPTANS, & Arreptans, antis, particip. *accostantesi*, sensim adrepens, & accedens. *Plin. l.* 35. *c.* 10. *a med.* Pinxit nobiles Bacchas adreptantibus Satyris.

ADRESPONSUM. V. Responsus.

ADRIA,)
ADRIANUS,) V. in littera H.
ADRIATICUS,)

ADROGO, V. Arrogo.

ADRORO, as, a. *aspergere leggermente a guisa di rugiada*, instar roris aspergo. *Marcell. Empir. c.* 34. Adrorare herbam vino.

ADRUMO, as, n. 1. *Paulus ex Festo*. Adrumavit, rumorem fecit, sive commurmuratus est. quod verbum quidam a rumine, idest parte gutturis putant deduci.

ADRUO, is, a. 3. *Adruere terram* est eam versando aliquo impellere, & adaggerare. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 35. Violaria in fundo facere, non est utile, ideo quod necesse est terra adruenda pulvinos fieri. Al. leg. *e terra ad ea obruenda*.

ADSCALPENS, tis, particip. *Apulej. l.* 6. *Metam.* Adscalpens aurem dexteram. *grattandosi l' orecchio*.

ADSCENDO. V. Ascendo.

ADSCIO, & Ascio, is, a. 3. adscisco, assumo, arcesso, adjungo. *Virg. Æn.* 12. *v.* 38. Si Turno exstincto socios sum adscire paratus. Al. leg. *ascire*.

ADSCISCO, (*rectius quam* Ascisco) iscis, scivi, scitum, a. 3. *prendere*, *ricevere*, *approvare*, *ammettere*, προσποιοῦμαι, ἐπάγομαι, aliunde assumo, adjungo, arcesso, recipio. & vim habet approbantis, & ad se recipientis. *Scisco* enim est probare, sancire, constituere. *Cic. pro Balb. c.* 8. Ut cum jussisset populus R. aliquid, si id adscivissent socii populi, ac Latini, ut tum lege eadem is populus teneretur. *Et mox*. Innumerabiles aliæ leges sunt latæ: quas Latini voluerunt, adsciverunt. *Sallust. in Catil. c.* 25. Plurimos cujusque generis homines adscivisse sibi dicitur. *aver unito a se*. *Id. ibid. c.* 48. Adsciscere aliquem socium. *Liv. l.* 4. *c.* 31. *a med.* voluntarios ad spem prædæ. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 60. aliquem in commilitium. *Justin. l.* 38. *c.* 8. Virginem in matrimonium. *Sueton. in Claud. c.* 39. Adsciturus in nomen familiæ suæ Neronem. *Virg.* 11. *Æn. v.* 472. Adsciscere generum alicui. *Cic. de Harusp. respon. c.* 13. Adsciscere sacra ex Phrygia. *h. e.* ex Phrygia sumpta acceptare. *Id. pro Balbo c.* 11. Adscisci ab aliqua civitate. *Id. in Pis. c.* 11. Adsciscere aliquem patronum. *Id. Catil.* 2. *c.* 4. *in fi.* ad fœdus. *Id. Verr.* 6. *c.* 10. sibi oppidum. *farlo suo*. *Id. de clar. Orat. c.* 57. *in fi.* consuetudinem. *approvare*, *ammettere*. *Id. pro Dom. c.* 36. sibi sapientiam. *arrogarsi*, *attribuirsi*. *Id. ad Brut. ep.* 16. sibi nomen tyranni. *Id. pro Dom. c.* 36. sibi laudem. *Id.* 4. *Acad. c.* 40. Tu vero ista ne asciveris. *h. e.* ne admiseris, probaveris, credideris.

ADSCITUS, & Ascitus, a, um, *tolto d' altronde*, *ammesso*, *accettato*, ἐπίκτητος, assumptus, acceptus, deductus. *Cic. Verr. ult. c. ult.* Sacra a Græcis adscita, & accepta tueri. *Sueton. in Galb. c.* 17. Adscitus testamento in bona, & nomen. *Liv. l.* 6. *c.* 40. Adscitus in civitatem, & patres. *Ovid.* 4. *de Pont. ep.* 9. *v.* 127. Tu certe scis hæc, Superis adscite, videsque, Cæsar. *Id.* 6. *Fast. v.* 172. aliturque cibis, quibus ante solebat; Nec petit adscitas luxuriosa dapes. *h. e.* longe petitas. *cibi forastieri*, *e squisiti*. *Nepos in Attic. c.* 3. Amitti civitatem Romanam alia adscita. *h. e.* acquisita, vel accepta. *Et cap.* 4. Tanta erat suavitas sermonis Latini, ut appareret in eo nativum quendam leporem esse, non adscitum. *h. e.* non aliunde aut ab arte, aut a consuetudine acceptum, sed a natura. *Stat. l.* 1. *silv.* 1. *v.* 23. adscita proles. *figliuolo adottivo*. ¶ In illo *Cicer.* 5. *de Finib.*

Finib. c. 7. Voluptatis alii primum appetitum putant, & primam depulsionem doloris: alii censeut primum adscitum doloris vacuitatem, & primum declinatum dolorem: videtur *adscitum* esse substantivum, a recto *adscitus*, *us*: & significare primum quod appetitur, & assumitur a voluptate.

ADSCITUS, & Ascitus, us, m. V. vocem præced.

ADSCRIBO, cum derivatis. V. Ascribo.

ADSELLO, & Asello, as, *scaricar il ventre*, ad sellam familiaricam ire alvi exonerandæ causa, ἀφοδεύω. *Veget. de re veterin. de jument.* usurpat, ut *l.* 1. *c.* 12. Deinde sale, & melle mixtis in anum infundes, ut adsellandi augeat voluntatem. *Et l.* 3. *c.* 57. Adsellare stercus durum. ¶ Hinc particip. *adsellatus*. *Id. l.* 1. *c.* 50. Si multum stercoris adsellatus ediderit.

ADSENESCO, escis, enui, n. 3. *invecchiare*, senex fio, senesco. *Tertull. in exhortat. ad castit. c. ult.* Feminæ Cereris, cui sponte abdicato matrimonio adsenescunt.

ADSEPTUM, ti, n. idem quod septum, sepimentum. *Adsepta Coptica* appellat *Apulej. l.* 2. *Metam.* sepimenta ab hirundinibus facta adversus Nili aquas inundantes, ne tegant Insulam sacram Isidi prope oppidum Copton, ut est apud *Plin. l.* 10. *c.* 33. Al. aliter leg.

ADSERO, & Assero, eris, sevi, situm, a. 3. *piantare*, *o piantar vicino*, idem quod sero, vel juxta sero, προσφυτεύω. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 26. Neque propter cupressos adserunt vites, quod inter se hæc inimica. *Cato R. R. n.* 35. Arbores facito uti bene maritæ sint, vitesque uti satis multæ adserantur. ¶ Alia significatione, V. in *Assero*.

ADSESSOR, V. Assessor.

ADSESSUS, V. Assessus.

ADSIBILO, & Assibilo, as, avi, atum, n. 1. *sibilare*, *fischiare*, ad aliquid sibilo. *Auson. in Mosell. v.* 258. ut fractis quondam per inane flagellis Aura crepat, motoque adsibilat acre ventus. *Stat. l.* 5. *Theb. v.* 578. *de serpente lethaliter vulnerato*. Implorantem animam dominis adsibilat aris. *h. e.* sibilando emittit.

ADSICCO, V. Assicco.

ADSIDELÆ mensæ vocantur, ad quas sedentes Flamines sacra faciunt. *Festus*.

ADSIGNIFICO, as, a. 1. *significare*, *mostrare*, ἐπισημαίνω, idem quod significo, ostendo. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 11. Olim tonsores non fuisse, adsignificant antiquorum statuæ, quod &c. *Id.* apud *Gell. l.* 10. *c.* 1. Aliud est *quarto* prætorem fieri, & *quartum*; quod *quarto* locum adsignificat, & tres ante factos, *quartum* tempus adsignificat, & ter ante factum.

ADSILIO,) V. Assilio, &c.
ADSIMULO,)

ADSIPERE, inquit *Festus*, & præsipere dicebant antiqui a *sapiendo*: sicut nos quoque dicimus ab *æquo iniquum*, a *quærendo inquirere*. Hæc *Festus*. Videtur autem idem esse ac sapere, aut valde sapere, sapientem esse: quæmadmodum *desipere* significat amentem esse: *præsipere* vero fortasse valet ante sapere, hoc est præscire, & præsagire.

ADSISTO, V. Assisto.

ADSITUS, & Assitus, a, um, *piantato vicino*, juxta satus, seu plantatus, προσφυτευθείς. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 16. *in f.* Vitis adsita ad olus. *Catullus carm.* 60. *Epithal. Jul. & Manl. v.* 106. Lenta quin velut adsitas Vitis implicat arbores, &c. *Horat. l.* 2. *ep.* 2. *v.* 170. Populus adsita. ¶ Item juxta positus, *situato*, *a posto vicino*. *Apulej. initio Florid.* Homines neque longule dissita, neque proxime adsita possumus cernere. *Auson. in Mosell. v.* 335. Atria quid memorem viridantibus adsita pratis?

ADSOLEO. V. Assoleo.

ADSOLO, as, a. 1. *Tertull. l.* 1. *ad Nation. c.* 10. Sæpe Censores inconsulto populo adsolaverunt. Certe Liberum patrem Consules tota Italia eliminaverunt. *h. e.* solum, & sine cultu esse Deum aliquem jusserunt: vel solo ejus templum æquaverunt.

ADSONO, & Assono, as, nui, itum n. 1. *risuonare*, ad sonum cujuspiam rei respondeo, ἐπηχέω. *Ovid. Metam.* 3. *v.* 507. Plauxere & Dryades: plangentibus adsonat Echo. Adde *Pers. sat.* 1. *v.* 102. ¶ Cum accusativo *Apulej. l.* 11. *Metam.* Ut canoræ aviculæ concentus suaves adsonarent. *h. e.* canerent, ederent.

ADSPECTO,) V. Aspecto, &c.
ADSPICIO,)

ADSPUO, & Aspuo, is, adspui, utum, uere, a. 3. *sputare contra*, *o addosso ad alcuno*, προσπτύω. *Plin. l.* 28. *c.* 4. Si dormiens spectetur infans, a nutrice terna (*precatione*) adspui.

ADSTATUS, pro *hastatus* legitur in Inscriptione optimæ notæ apud *Gruter. pag.* 347. *n.* 1.

ADSTERNO,)
ADSTIPULOR,) V. Asterno, Astipulor, &c.
ADSTITUO,)

ADSTRANGULATUS, a, um, *strangolato*. *Minuc. Felix in Octav. c.* 30. Filios adstrangulatos elidere.

ADSTREPO, V. Astrepo.

ADSTRINGO,) V. Astringo, Astruo.
ADSTRUO,)

ADSTUPEO, es. V. Astupeo.

ADSUCTUS, a, um, *succhiato*, ab *ad*, & *suctus*. *Lucret. l.* 4. *v.* 1187. Et tenet adsuctis humectans oscula labris.

ADSUDASSIT, V. Assudassit.

ADSUM, ades, adfui, adesse, *esser presente*, πάρειμι, παραγίνομαι, præsens sum. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 10. Cum vos, Catule, & Cæsar, non adessetis. *Terent. Adelph.* 3. 1. 4. Geta hic non adest. *Cic. pro Dom. c.* 15. Adest præsens M. Bibulus. *Id. Attic. l.* 5. *ep.* 18. Video enim te, & quasi coram adsis, &c. *Id. Attic. l.* 7. *ep.* 15. Adesse in Senatu. *Id. ibid. l.* 12. *ep.* 15. Adsunt ex Aphrica. *h. e.* qui venerunt ex Aphrica. *Id.* 1. *de Divin. c.* 27. Adesse ad portam. *Id. pro Quint. c.* 6. Ut ad tabulam Sextiam sibi adsint postridie. *si lascino trovare*. (Et omissa præposit. quæ inest in ipso verbo *Apulej. l.* 1. *Metam.* Prima face cubiculum tuum adero. *sarò alla tua camera*. Et *lib.* 5. Scopulum istum protinus aderunt.) *Terent. Eun.* 3. 2. *v. ult.* Adesse domi. *Id. ibid. v.* 11. Dona adsunt tibi a Phædria. ¶ Sæpe *adesse* dicuntur, qui non solum præsentia, sed opera etiam & consilio præsto sunt. *Cic. pro Quint. c.* 6. & 25. Obsecro, C. Aquilli, vosque qui adestis in consilio. *Plaut. Amph.* 1. 3. 6. Ubi imperator non adest ad exercitum, citius, quod non facto est usus, fit, quam, &c. *Nepos in Dion. c.* 1. Aderat in magnis rebus, ejusque consilio multum movebatur tyrannus. *Id. in Eumen. c.* 1. Utrique in consilio semper adfuit. *Flor. l.* 3. *c.* 5. Aderat, instabat, sævitia quasi virtute utebatur. ¶ Hinc sæpe ponitur pro ab aliquo stare, defendere, tueri: & præcipue dicitur de Oratore, & advocato, qui clientis causam defendit, & præsidio est, *assistere*, *difendere*, *favorire*. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 1. Rogavit me Cæcilius, ut adessem contra Satrium. *Ovid. de remed. amor. v.* 663. Forte aderam juveni: dominam lectica tenebat, &c. Jamque vadaturus &c. *Sueton. in Aug. c.* 56. Adesse clientibus. *Plin. l.* 5. *ep.* 4. Adesse alicui gratis; & sex millib. nummum. *Cic. Fam.* 6. *ep.* 14. Ego tuis rebus sic adero, ut difficilimis. *Virg. Georg.* 1. *v.* 18. Adsis o Tegeæe, favens. *Et* 4. *Æn. v.* 578. Adsis o, placidusque juves. *Horat. Epod.* 5. *v.* 5. Si vocata partubus Lucina veris adfuit. ¶ Cum infinito *Sil. l.* 9. *v.* 532. Non Teucros delere aderam. ¶ Item pro comparere in judicio. *Cic. Verr.* 3. *c.* 1. Adesse ad judicium. *Vellej. lib.* 2. *c.* 10. Persequamur notam severitatem censorum, qui Lepidum augurem adesse jusserunt. *h. e.* reum causam dicere. ¶ Ponitur etiam pro simplici esse. *Plaut. Amph.* 2. 1. 29. Domi sum, & apud te adsum. *Id. ibid.* 2. 2. 21. Omnia adsunt bona, quem penes est virtus. *h. e.* insunt. *Cic.* 2. *de Finib. c.* 30. Tanti aderant morbi vesicæ, & viscerum, ut &c. *Vellej. l.* 2. *c.* 61. Vis ad resistendum nulli aderat. Adde *Lucret. l.* 6. *v.* 70. ¶ Item pro prope esse, imminere, *esser vicino*, *o imminente*. *Cic. pro Quint. c.* 14. Quæ omnia adesse, atque impendere videntur. *Terent. Andr.* 1. 1. 125. Prope adest, cum alieno more vivendum est mihi. ¶ *Adesse animo* sæpe significat animo forti esse, non timere, præsenti animo esse. *Cic. in somn. Scip. c.* 1. Quem ut agnovi, equidem cohorrui: sed ille, ades, inquit, animo, & omitte timorem. ¶ Significat etiam advertere, *attendere*, *badare*. *Cic. pro Cæcin. c.* 10. Ut intelligeretis eum non adfuisse animo, sed tantisper de aliquo reo cogitasse. *Id. pro Syll. c.* 11. Adestote omnes animis, qui adestis corporibus. ¶ *Adesse scribendo* dicuntur, qui testes vocati intersunt, cum publice aliquod decretum perscribitur. Estque formula, quæ initio apponi solet. Sic incipiunt ambo *Cenotaphia Pisana*, adsuntque præterea ejus rei exempla apud *Cicer.* 3. *de Orat. c.* 2. *Fam.* 8. *ep.* 8. & *Fam.* 15. *ep.* 6. ¶ *Huc ades* formula est invitantis, & ad se vocantis, *vieni qua*, *sta qui*. *Virg. Ecl.* 2. *v.* 45. Huc ades, o formose puer. *Et Eclog.* 7. *v.* 9. Huc ades, o Melibœe. ¶ *Adesdum*. V. supra suo loco. ¶ *Adsiem*, *ies*, *iet*, &c. dictum est præsertim a Comicis, pro *adsim*, *is*, *it*. *Terent. Phorm.* 1. 5. 83. Amicos advocabo, ad hanc rem qui adsient. *Id. Adelph.* 4. 4. 10. Jam partus adsiet. ¶ Participium præsentis nullum est, futuri *adfuturus*. *Cic.* 1. *de Leg. c.* 19. Quam diu adfutura sint, certum sciri nullo modo potest. ¶ *Adforem*, *es*, *et* imperfectum est conjunctivi modi pro *adessem*, *es*, *et*. *Virg.* 1. *Æn. v.* 575. Atque utinam rex ipse Noto compulsus eodem Adforet Æneas. ¶ *Adfore* futurum est infiniti pro *adfuturum*. *Cic. Fam.* 9. *ep. ult.* Non suspicatus sum illam adfore. ¶ Cum post præpositionem sequitur *f*, sæpe *d* in *f* mutatur: itaque passim legitur *adfui*, & *affui*, *adfore*, & *affore*, *adfuturus* & *affuturus*: quod verbo *absum* non est concessum propter amphibologiam. Etiam sequente *s*, *d* in *s* mutatur, legiturque *assum*, *assim* &c. pro *adsum*, *adsim*. In quo frigide jocatur *Plaut. Pœn.* 1. 2. 67. *Ag.* Milphio ubi es? *Mi.* Assum apud te eccum. *Ag.* Ego, elixus sis, volo. Sic *assiem*, *es*, *et*, *pro adsiem* &c. legitur apud *eund. Pseud.* 4. 1. 16. & 4. 7. 13.

ADSUO, & Assuo, uis, ui, utum, a. 3. *cucire una cosa ad un' altra*, ad aliquam rem suo, consuo, προσράπτω. *Horat. de art. Poet. v.* 15. Purpureus, late qui splendeat, unus, & alter Adsuitur pannus.

ADSURGO, V. Assurgo.

ADSUSPIRANS, & Assuspirans, antis, particip. *sospirante*, suspirans. *Apulej. l.* 4. *Metam.* Sic adsuspirans altius infit. *& paulo post*. Tunc fletibus ejus adsuspirans anus.

ADTEGRARE, est vinum in sacrificiis augere, ut scribit *Paul.* ex *Festo*, hoc est, ut exponit *Scalig.* vinum libando diminuere, ut eo sacrificium augeatur. *Adtegrare* enim contrarium esse τῷ integrare. V.

ADTERMINO, as, are, a. 1. terminis circumscribere, definire. *Arnob. lib.* 3. *pag.* 107. Deos filo adterminatis humano.

ADTERTIARIUS. V. in *Epitritus*.

ADTUBERNALIS, m. habitator continuæ tabernæ, quod genus domicilii antiquissimum Romanis fuisse, testimonio sunt exteræ gentes; quæ adhuc tabulatis habitant edificiis. Unde etiam tecta castrensia, quamvis pellibus contegantur, tabernacula tamen dicuntur. Hæc *Festus*.

ADVECTIO, onis, f. *condotta*, *il condurre*, *trasporto*, ἐπαγωγή, actus advehendi. *Plin. l.* 9. *c.* 54. Famem longæ advectionis a Brundisio compascere in Lucrino.

ADVECTITIUS, a, um, aliunde advectus, *condotto*, *o portato d' altronde*, ἐπακτός. *Sallust. in Jug. c.* 48. Pecoris, & mancipiorum prædas agere, eaque mutare cum mercatoribus vino advectitio.

ADVE-

ADVECTO, as, are, a. 1. *portare*, *condurre*, εἰσάγειν, frequentat. ab adveho. *Tacit. Ann. 6. c.* 13. Rei frumentariæ copiam advectare.

ADVECTOR, oris, m. *portatore*, qui advectat, vel advehit. *Apulej. in Florid. n.* 21. Advectorem sibimet equum deligunt. *Plaut. Asin.* 2. 4. 92. Quomodo argentum intervortam, & advectorem. *Al. leg.* adventorem.

ADVECTUS, us, ui, m. idem quod advectio. *Tacit.* 4. *Histor. c.* 84. Hæc de origine, & advectu Deæ celeberrima. Extra ablativum casum singularis numeri nondum exempla reperi.

ADVECTUS, a, um, *portato*, *o condotto d' altronde*, aliunde vectus ad locum aliquem, invectus, comportatus, ἐπακτός. Dicitur tum de personis, tum de rebus. *Cic. Phil.* 2. *c.* 31. Cisio celeriter ad urbem advectus, domum venit. *Id.* 1. *Divin. c.* 28. Equo advectus ad fluminis ripam. Et *l.* 2. *c.* 40. Caricas Cauno advectos vendens. *Virg. Æn.* 5. *prope fin.* Classis advecta. *Id. Æn.* 8. *v.* 11. Advectus Æneas classi. *classi* Poetice pro *classe*. *Curt. l.* 6. *c.* 2. Commeatus undique advecti. *Plin. l.* 35. *c.* 17. Venales trans mare advecti. *condotti da di là del mare*. Et *Liv. l.* 2. *c.* 47. In eam partem citato equo advectus.

ADVEHO, is, exi, ectum, ere, a. 3. *condurre*, *portare da uno a un altro luogo*, aliunde aliquid ad aliquem locum veho, sive curru, sive equo, sive navi, comporto, importo, ἀπακομίζω, ἐπάγω: tum de personis, tum de rebus. *Cic.* 5. *Verr. c.* 74. Cum ex iisdem agris frumentum ex decumis Romam mancipes advexissent. *Liv. l.* 23. *c.* 38. Additis quinque navibus, quæ advexerant legatos. *Plin. l.* 35. *c.* 17. Advehere aliquid trans mare. *Plaut. Mil.* 2. 1. 35. Eam huc in Ephesum advehit. *Pers. sat.* 5. *v.* 134. Saperdas advehe Ponto. ¶ Eleganter passive usurpatur, cum de personis loquimur. *Plaut. Merc.* 2. 1. 35. Ascendi in lembum, atque ad navim advehor. *Id. Trinum.* 4. 2. 88. In Pontum advecti ad Arabiam terram sumus. *Sallust. in Jug. c.* 91. Marius paucis diebus Uticam advehitur. *Liv. l.* 28. *c.* 2. Mago citato equo ad primum clamorem & tumultum advehitur. *Sulpic. ad Cicer. Fam.* 4. *ep.* 12. Cum ab Epidauro Piræeum navi advectus essem. V. *Advectus*. ¶ Cum accusativo sine præposit. quæ inest in ipso verbo. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 45. Arminius equo collustrans omnia, ut quosque advectus erat, recuperatam libertatem ostentabat. ¶ Ponitur etiam generatim pro ferre, afferre, adducere. *Senec. in Med. v.* 583. hibernos nebulosus imbres Auster advexit. *Ovid. Heroid. ep.* 5. *v.* 90. Advehit unda rates. ¶ *Advexe* per syncopen pro *advexisse* dictum est a *Plaut. Merc.* 2. 2. 61. & *advexti* pro *advexisti ibid.* 2. 3. 56.

ADVELITATIO, onis, f. jactatio quædam verborum, figurate ab hastis velitaribus. *Festus*. V. Velitor, & Velitatio.

ADVELO, as, a. 1. *velare*, ἐπικαλύπτω, idem quod velo. *Virg.* 5. *Æn. v.* 246. Advelat tempora lauro. *Lamprid. in Comod. c.* 15. Panno purpureo nudos humeros advelans.

ADVENA, æ, communis gen. *forastiere*, ἔπηλυς, qui non est civis, aut inquilinus, sed externus. *Terent. Heaut.* 1. 1. 44. Est e Corintho hic advena anus paupercula. *Cic. Tuscul.* 5. *c.* 11. *ad fin.* Zeno Citticus advena quidam, & ignobilis. *Virg.* 7. *Æn. v.* 38. Exercitus advena. *Priscian. lib.* 6. *ineunte* docet esse quædam in *a* desinentia etiam neutro generi adjuncta, sed figurate per ἀλλοίωσιν (hoc est permutationem generis pro genere) ut *advena mancipium*. ¶ Dicitur etiam de irrationabilibus, & inanimis. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 5. Volucres partim advenæ, ut hirundines, & grues; partim vernaculæ, ut gallinæ, ac columbæ. *Plin. l.* 10. *c.* 23. Grues hiemis, ciconiæ æstatis advenæ. *Ovid.* 1. *de ar. am. v.* 175. Amor advena. *Id.* 2. *Fast. v.* 68. Tibris advena. *Claudian. de VI. consul. Honor. v.* 495. *ora* Padi portusque relinquit Flumineos, certis ubi legibus advena Nereus Æstuat. *Plin. l.* 17. *c.* 14. vocat *advenam* surculum, qui alteri arbori per insitionem immittitur. ¶ Translate ponitur pro ignaro, quia advenæ parum sciunt res alieni loci. *Stat. l.* 8. *Theb. v.* 556. Tyrii juvenis non advena belli, Quamvis Cirrha domus. *Hoc sensu Cic.* 1. *de Orat. c.* 58. & *Agrar.* 2. *c.* 34. *in fi. advenam*, & *peregrinum* conjungit. V. *Peregrinus*. ¶ Inter *advenam*, & *convenam* illud statui discrimen potest, ut *advenæ* dicantur, qui de uno extraneo loco adveniunt: *convenæ*, qui ex pluribus in eundem conveniunt. V. *Indigena*.

ADVENEROR, aris, atus sum, dep. 1. *riverire*, σεβάζεσθαι, veneror. vel valde veneror. *ad* enim auget. *Varr. R. R. l.* 1. *c.* 1. Adveneror Minervam, & Venerem. *Silius l.* 13. *v.* 704. Prosequiturque oculis puer adveneratus euntes.

ADVENIENS, entis, *chi viene*, *o arriva*, qui venit ad aliquem locum, προσερχόμενος. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 3. Est quiddam, advenientem non esse peregrinum, atque hospitem. *Id. pro Cæcin. c.* 9. In aliquem advenientem cum ferro invadere. *Id.* 2. *de Divin. c.* 69. Advenientes, & crescentes morbi. *Senec. ep.* 114. Quæ advenientibus dabantur, exeuntibus dentur. *Plin. lib.* 12. *c.* 9. Mare advenient. *h. e.* æstus accessio ad litus.

ADVENIENTIA, æ, f. adventus. V. in *Præstolor*.

ADVENIO, is, eni, entum, n. 4. *venire a qualche luogo*, *arrivare*, ad locum aliquem venio, pervenio, παραγίγνομαι. *Terent. Hecyr.* 3. 5. 8. Advenis modo? *Pa.* admodum. *Sueton. in Vespas. c.* 7. Advenere litteræ, fusas Vitellii copias nuntiantes. *Tacit.* 4. *Histor. c.* 62. Advenit proficiscendi hora. *Sallust. in Jug. prope fin.* Ubi dies advenit. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 23. Quem ex Hyperboreis Delphos ferunt advenisse. *Id. Phil.* 11. *cap.* 12. Quamcunque in provinciam advenerit. *Plaut. Capt.* 4. 2. 6. Cum ad forum advenero. *Lucret. l.* 6. *v.* 164. Advenire ad aures. *Ovid.* 1. *Trist. eleg.* 9. *v.* 41. ad urbem. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 18. Properantibus Blæsus advenit. *sopravviene*. Et *Val. Flacc. l.* 5. *v.* 535. cuperem, haud tali vos tempore tectis Advenisse meis. *h. e.* in mea tecta. ¶ Cum solo accusativo. *Virg.* 1. *Æn. v.* 388. Tyriam qui adveneris urbem. *Stat. l.* 5. *Theb. v.* 47. Unde hos advenias regno dejecta labores. ¶ Eleganter supinis jungitur. *Terent. Phorm.* 2. 3. 13. Me ultro accusatum advenit. Et *v.* 41. Tentatum advenis. ¶ Pro simplici venio. *Plaut. Rud.* 2. 6. 2. Ut rem divinam faciam, cum intro advenero. *Cic. Phil.* 11. *c.* 3. Est enim sapientis, quidquid homini accidere possit, id præmeditari, ferendum modice esse, si advenerit.

ADVENTITIUS, & Adventicius, a, um, *avventiccio*, *veniticcio*, qui aliunde quacunque ratione alicui advenit; & opponitur proprio, innato, insito, ἐπίκτητος, ἔξωθεν, παρείσακτος. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 10. Nec enim ille externus, & adventitius habendus est tepor, sed ex intimis maris partibus agitatione excitatus. *Id.* 2. *Divin. c.* 58. Utrum censemus, animos per se ipsos in somniando moveri, an externa, atque adventitia visione pulsari? *Id.* 5. *de Fin. c.* 21. Adjumentis externis, & adventitiis uti. *Id.* 3. *de Orat. c.* 33. Externa doctrina, atque adventitia. *Id. pro Leg. Manil. c.* 9. Mithridates & eorum, qui se ex ejus regno collegerant, & magnis adventitiis copiis juvabatur. *forze*, *ajuti stranieri*. *Id. in Top. c.* 18. Innata, atque insita anteponuntur assumptis, & adventitiis. *Senec. de consol. ad Marc. c.* 10. Quidquid est hoc, quod circa nos ex adventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, &c. ¶ *Pecunia adventitia* dicitur ea, quæ cuipiam advenit non ex propriis bonis, sed vel ex lucro, vel hereditate materna, maternive lateris, vel dono, aut legato, vel fortuito, vel denique quacunque alia externa ratione. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 19. Ut ager hac adventitia pecunia reciperetur. *h. e.* quæ redactis in populi R. ditionem nationibus per Pompejum, ex novis vectigalibus exigebatur. *Id. pro Rabir. Post. c. ult.* Si adventitia pecunia petitur ab eo, cui non sua redditur. *Liv. l.* 8. *c.* 28. Fructus adventitius crediti. *guadagno di sopra più*. ¶ *Adventitia dos* est, quæ aliunde quam a patre uxori accedit. *Ulpian. Digest. l.* 23. *tit.* 3. *leg.* 5. ¶ *Adventitius casus*, qui aliunde, & extra rei, de qua agitur, naturam advenit, *caso accidentale*. *Scævola lib.* 40. *tit.* 9. *leg.* 6. Nec adventitii casus computandi sunt. ¶ *Adventitia cœna*, quæ advenientibus peregre, aut cognatis, aut amicis lautior apparabatur, ὑποδεκτικὸν δεῖπνον, ἐπιχώριον. *Sueton. in Vitell. c.* 13. Famosissima super ceteras fuit cœna ei data adventitia a fratre. *adventoria* hæc dicitur a *Martiale in præfat. l.* 12. licet allegorice loquatur. V. *Adventorius*.

ADVENTO, as, n. 1. *approssimarsi*, *avvicinarsi*, προσέρχομαι, appropinquo. *Sallust. in Jug. c.* 104. Ubi lux adventabat. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 45. Jam tempus adventat. *Id. Tusc.* 1. *c.* 40. Si ante mors adventet, quam &c. *Id. de Senect. c.* 1. Aut jam urgens, aut certe adventans senectus. *Id. Attic. l.* 4. *ep.* 17. Tu adventare, ac prope adesse jam debes. *Id.* 2. *Fam. epist.* 6. Ad Italiam adventare. *Virg.* 11. *Æn. v.* 514. ad urbem. *Sallust. in Jug. c.* 30. Adventare Romam. *Id. Orat.* 1. *ad Cæs. de republ. ordin.* Qua tempestate urbi Romanæ fatum excidii adventarit. *Liv. l.* 5. *c.* 33. adventante fatali urbi clade. *Tacit. Ann.* 16. *c.* 23. Tiridates accipiendo Armeniæ regno adventabat. *Id. Ann.* 6. *c.* 33. Adventare Parthis, *h. e.* accedere ad Parthos, jungendi se cum illis gratia. *Stat.* 11. *Theb. v.* 202. portis. ¶ Cum accusativo sine præposit. *Tacit. Ann.* 6. *c.* 44. Jamque multa manu propinqua Seleuciæ adventabat. *Ammian. l.* 14. *c.* 10. (*al.* 33.) Barbaricos pagos adventans.

ADVENTOR, oris, m. quilibet homo externus adveniens. *Plaut. Truc.* 1. 2. 2. Asservate ædes, ne quis adventor gravior abeat, quam adveniat. *Id. ibid.* 2. 7. 55. Adventores meos non incuses. *Apulej. l.* 10. *Metam.* Adventorum negotinummia. ¶ In omnibus hisce locis sermo est de iis, qui meretricum fornices frequentant, lucroque eas augent: qui Italice quoque *avventori* dicuntur. ¶ Pro advena, seu peregrino adveniente, *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 181. *n.* 1. C. Auruncejus Cotta colonis, incolis, hospitibus, adventoribus, servisque eorum lavationem ex sua pecunia gratuitam in perpetuum dedit. Adde *pag.* 444. *n.* 8.

ADVENTORIUS, a, um, quod advenienti cuipiam offertur. *Martial. in præfat. l.* 12. Ne quid tamen & advenienti tibi ab urbe, & exigenti negarem, statui paucissimis diebus, ut familiarissimas mihi aures tuas exciperem adventoria sua. Alludit *Martial.* ad adventitiam cœnam, quæ amicis advenientibus laute dari solebat. V. *Adventitius*. Ipse autem librum epigrammatum intelligit, quem cœnæ loco advenienti amico offert. *Inscript.* apud *Murator. pag.* 470. *n.* 9. Hospitium adventorium. *ospizio per forestieri*.

ADVENTUS, a, um, qui advenit, particip. ab advenio. Loca adducta a *Palmerio tom.* 4. *Facis Crit. seu Lampadis Artium pag.* 652. examinat *Vossius de analog. lib.* 4. *seu de Grammatic. lib.* 6. *cap.* 13. Prior locus est *Terent. And.* 5. 2. *v.* 3. Ego commodiorem hominem adventum ad tempus non vidi. Sed *Vossius* legit, *ego commodiorem hominem, adventum, tempus non vidi*. Alter locus est ejusdem *Phorm.* 1. 3. *v.* 2. Ubi in mentem ejus adventi venit. *id est* patris, qui advenit. Sed *Vossius*, ait, *adventi* esse genit. substantivi *adventus* secundæ declinat. pro quarta: quod etiam *Priscian.* docuit *lib.* 6. *pag.* 712. *Putsch.* Tertius locus est *Sallust. B. Jugurth. c.* 96. Multo ante lucem adventam. Sed *Vossius* reperit, *multo ante lucis adventum*.

ADVENTUS, tus, m. *venuta*, *arrivo*, παρουσία, verbale ab advenio. *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 50. Ut me levarat tuus adventus, sic discessus afflixit. *Id. in Pison. c.* 22. Quid dicam adventus meos? *Tacit. de Germ. c.* 2. Aliarum gentium adventibus, & hospitiis. *Cic. pro Mil. cap.* 19. Nocturnus ad urbem adventus. *Id. pro Leg. Manil. cap.* 5. Adventus in urbes sociorum. *Liv. l.* 22. *in fin.* Consulis Romam adventus. *Plin. l.* 18. *c.* 25. *circa med.* Adventu solis occultantur stellæ. *Sallust. in Jugurt. c.* 96. Multo ante lucis adventum. *Cic.* Tus-

Tuſcul. 3. c. 14. Adventus malorum. *Id.* 1. *de nat. Deor. cap.* 38. Talem conformationem animi ceteri philoſophi motum inanem vocant; vos autem adventum in animos, & iotroitum imaginum dicitis. ¶ Sequente genitivo. In duodecim oumis Adriani, *in Muſ. Theupol. pag.* 459. & 460. Adveutui Aug. Africæ: Adventui Aug. Arabiæ, Bithyoiæ, Galliæ, Judææ, &c. *h. e.* ex Africa, Arabia, &c. ¶ Olim dictum eſt *adventus, ti*, 2. declinat. ut apud *Terent. Phorm.* 1. 3. 2. V. vocem præced.

ADVERBĔRO, as, a. 1. *battere, percuotere, μαστιγόω*, idem quod verbero, vel valde verbero. *ad* enim auget ſignificationem. *Stat. Theb.* 9. *v.* 686. auratis adverberat unguibus armos.

ADVERBIALĬTER, *avverbialmente*, more adverbii. *Aruntius Celſ.* apud *Chariſ. lib.* 2. *pag.* 197. *Putſch. Diomed. lib.* 1. *pag.* 403. *Priſcian. lib.* 16. *pag.* 1012.

ADVERBĬUM, ii, n. *avverbio, ἐπίῤῥημα*, pars orationis indeclinabilis, quæ verbis adjicitur, eorumque vim implet, atque explanat, ut *Priſcian. lib.* 5. *pag.* 1003. *Putſch.* & *Diomed. lib.* 1. *pag.* 398. definiunt: dictumque eſt adverbium, quod *ad verba* adjungitur, & quod ſine verbo adjuncto non poteſt habere plenam ſententiam, ut *Priſcian. ibid. pag.* 1005. addit. *Gell. l.* 5. *c. ult.* Ab eo quod eſt *compluria*, adverbium eſt factum *compluriee*.

ADVERĔOR, reris, eritus ſum, dep. a. *temere*, idem quod vereor, vel valde vereor: *ad* enim ſenſum auget. *Accius* apud *Non. cap.* 4. *n.* 121. Advereor, cum te eſſe Almæonis fratrem factis dedicat. Al. leg. *At vereor*.

ADVERRĔNS, entis, ad aliquem locum verrens. *Stat.* 4. *Theb. v.* 712. *de amne præcipiti*. adverrenſque natantia ſaxa Charadrus. Al. leg. *advolvenſque*.

ADVERSABĬLIS. V. Averſabilis.

ADVERSANS. V. io Adverſor.

ADVERSARĬA, orum, n. pl. *giornale, libro da memoria, ſtracciafoglio, ἐφημερίδες*, diaria, ideſt tumultuariæ quædam tabulæ, quæ ante codicis confectionem perſcribebantur, ne memoria rerum excideret, ut ex iis poſtea tabulæ juſtæ, & æternæ fierent. Exactiores enim rationum tabulas *codicem* appellabant. In adverſariis autem breviter, & negligenter adnotabantur ea, quæ poſtea accuratius digerenda erant. Dicta putant *adverſaria*, quod cum Veteres ex altera tantum libri ſcriberent parte, in his etiam a tergo ſcribebant; unde & opiſthographa, ὀπισθόγραφα dicta ſunt ab ὄπισθεν, & γράφω. V. *Voſſ. in Etymol.* in hac voce, & in *Opiſthographum*. Vel ideo ita appellata ſunt, quia aſſidue ſcribentibus obverſabantur, quaſi adverſus poſita. *adverſum* enim dicitur etiam id, quod ante nos eſt. *Cic. pro Roſc. Comœd. c.* 2. Non habere ſe hoc nomen in codice accepti, & expenſi relatum confitetur, ſed in adverſariis patere contendit. *Et mox*. Quid eſt quod negligenter ſcribamus adverſaria? quid eſt quod diligenter conficiamus tabulas? qua de cauſa? quia hæc ſunt menſtrua, illæ ſunt æternæ: hæc delentur ſtatim, illæ ſervantur, &c.

ADVERSARĬA, æ, f. *avverſaria*, quæ adverſatur vel in judicio, vel in alia quapiam re. *Cic. Fam.* 2. *ep.* 4. Eſt tibi gravis adverſaria conſtituta, & parata, incredibilis quædam exſpectatio.

ADVERSARĬUS, a, um, *contrario, oppoſto, nemico, ἐναντίος*, qui adverſatur. *Cic.* 2. *pro Cæcin. c.* 2. Vis ea, quæ juri maxime eſt adverſaria. *Id. pro Cluent. c.* 34. Tribunus ſeditioſis adverſarius. *Id.* 2. *de Orat. c.* 37. Opinio oratori adverſaria. *Id.* 3. *Phil. c.* 8. Duces adverſarii. *Nepos in Phoc. cap.* 3. Duces adverſariæ factionis.

ADVERSARĬUS, ii, m. *avverſario, nemico, ἀνταγωνιστής*, qui alicui adverſatur & præſertim qui adverſus aliquem in judicio agit. *Cic. in Vatin. c.* 1. Aut refutandum, ut gravem adverſarium, aut rogandum, ut religioſum teſtem, &c. *Id. pro Quint. c.* 2. Habet adverſarium Quintius Sex. Nævium verbo, re, &c. *Id. pro Mil. cap.* 15. Tribuni plebis illius adverſarii, defenſores mei. *Id. de Haruſp. c.* 16. Acerrimus adverſarius. Et *cap.* 24. Obtrectatores, & adverſarii. ¶ Pro hoſte *Sueton. in Domit. c.* 1. Bello Vitelliano confugit in Capitolium; ſed irrumpentibus adverſariis, &c. *Nepos in Themiſt. c.* 4. Adverſarios in fuga eſſe. *Id. in Datam. c.* 6. His locis caſtra ponit, ut neque circuiri multitudine adverſariorum poſſet &c. ¶ In genitivo plurali fere habet *adverſariorum*: dicitur tamen & *adverſarium*, tametſi rarius. *Terent. Hec. prol.* 2. *v.* 14. Poeta prope jam remotus injuria adverſarium ab ſtudio. *Cn. Magnus ad Domit. ante ep.* 13. *l.* 8. *Cicer. ad Attic.* Huc quamprimum venias, antequam omnes copiæ adverſarium conveniant.

ADVERSATĬO, onis, f. *avverſione, oppoſizione*, actus adverſandi. *Tertull. adverſ. Gnoſt. c.* 5. Quid aliud eſt adverſatio idololatriæ, atque martyrii, quam mortis, & vitæ?

ADVERSATĬVUS, a, um, adject. *avverſativo*. Conjunctiones adverſativæ dicuntur a Grammaticis, quæ adverſum aliquid, ſeu contrarium ſignificant, ut *tamen, quamvis, etiamſi*, &c. *Priſcian. lib.* 16. *pag.* 1026. *Putſch.*

ADVERSĀTOR, oris, m. *ἀντιστάτης*, qui adverſatur. *Apulej. de Deo Socrat.* Quem adverſatorem malis in omni vita ciebo?

ADVERSĀTRIX, icis, f. *contraria, avverſaria*, quæ adverſatur. *Plaut. Moſtell.* 1. 3. 100. Nunc aſſentatrix es; dudum adverſatrix eras. *Terent. Heaut.* 5. 3. 4. Quin tu in ea re mihi fueris adverſatrix.

ADVERSĀTUS, particip. V. Adverſor.

ADVERSE, *contrariamente*, contrarie. *Gell. l.* 3. *c.* 16. Id tam obſcure, atque præciſe, tamque adverſe dictum.

ADVERSIM. V. Averſim.

ADVERSĬO. V. Averſio. ¶ *Adverſio animi*, hoc eſt *animadverſio*, legitur a quibuſdam apud *Cic. pro Arch. c.* 7.

ADVERSĬTAS, atis, f. *inimicizia, antipatia, contrarietà, ἐναντιότης*, contrarietas, & repugnantia. *Plin. l.* 11. *c.* 25. Magnam adverſitatem oleo merſis (*ſcorpionibus*) & ſtellionibus putant eſſe.

ADVERSĬTOR, oris, m. *chi va incontro a qualcheduno*, qui adverſum, hoc eſt obviam alicui procedit. Hinc ſervi cum domino advenienti obviam procedunt *adverſitores* dicuntur, ut docet *Donat.* ad illud *Terent. Adelph.* 1. 1. 1. Non rediit hac nocte a cœna Æſchinus, neque ſervulorum quiſquam, qui advorſum ierant. Hinc apud *Plaut. Moſtell. a.* 4. *ſc.* 1. & 2. vocatur *adverſitor*, ſeu priſco more *advorſitor* Phaniſcus ſervus, qui ejus rei gratia domo exit.

ADVERSO, as, a. 1. idem quod adverto. Itaque *adverſare animo*, idem eſt quod advertere, verſare animo, animadvertere. *Plaut. Rud. a.* 2. 1. Animo adverſavi ſedulo, ne herum uſquam præterirem. *ſono ſtato con tutta l'attenzione* &c. Eſt qui legit *animadverſavi*, ut ſit ab *animadverſo, as*, pro *animadverto*, quemadmodum pro *verto, is* etiam *verſo, as* dicimus.

ADVERSOR, aris, atus ſum, dep. 1. *opporſi, reſiſtere, eſſer contrario, ἐναντιοῦμαι*, adverſus, ſeu contrarius ſum, reſiſto. *Plaut. Stich.* 1. 2. 22. Exorando, haud adverſando ſumendam operam cenſeo. *Terent. Hecyr.* 4. 4. 32. Noli adverſari mihi. *Id. ibid.* 2. 2. 3. & *Cic. Verr.* 7. *c.* 31. Adverſari libidini alicujus. *Id. in Orat. cap.* 51. Quis Iſocrati eſt adverſatus impenſius? *Id. pro Syll. c.* 18. Adverſari ornamentis alicujus. *Id.* 3. *de Fin. c.* 20. Adverſari quominus aliquid fiat. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 27. commodis. *Cic.* 1. *Offic. c.* 31. Adverſante, & repugnante natura aliquid facere. *Tacit. Hiſt. l.* 3. *c.* 42. Adverſante vento. *Id. Ann.* 13. *c.* 12. Adverſantibus amicis. *Plaut. Aſin.* 3. 1. 5. Adverſari præceptis alicujus. *Id. Aulul.* 2. 1. 21. alicui de aliqua re. ¶ Cum accuſativo *Tacit.* 4. *Hiſt. c.* 84. Adverſari regem. *Id.* 1. *Hiſt. c.* 1. ambitionem. Adde *ibid. c.* 38. *& alibi*. Sunt tamen qui ubique *averſari* reponunt. ¶ *Adverſari contra*, & *Adverſari adverſus aliquid* familiari ſibi pleonaſmo dixit *Plaut. Caſin. a.* 3. 35. & *Merc.* 2. 3. 43. ¶ *Adverſarier* in infinito pro *adverſari* dicitur per paragogen a Poetis. *Plaut. Amph.* 2. 2. 71. ¶ Apud *Plaut. Salluſt.* & *Terent.* ſæpe legitur *advorſari* antiquo more.

ADVERSUS, a, um, *oppoſto, poſto a fronte, a rimpetto, a rincontro, ἀντικείμενος*, ante, ſeu contra nos poſitus, objectus, oppoſitus: cui opponitur *averſus*: ex *ad*, & *verſus*, quaſi *ad nos verſus*. *Cic. in ſomn. Scip. c.* 5. Solem adverſum intueri. *mirare in faccia al Sole*. Et *cap.* 6. Adverſum alicui ſtare. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 54. Dentes adverſi acuti morſu dividunt eſcas, intimi autem conficiunt. *i denti davanti*. *Id.* 4. *Acad. c.* 39. Antipodes adverſis veſtigiis ſtant contra noſtra veſtigia. *Id. de Haruſp. reſp. c.* 19. Vulnera adverſa accipere. *h. e.* anteriore corporis parte. *Virg.* 1. *Georg. v.* 201. Adverſo flumine lembum ſubigere. *contr' acqua*. *Horat. l.* 1. *ſat.* 1. *v.* 103. Adverſis frontibus pugnare. ¶ *Ex adverſo* (quod & *exadverſo* unica dictione ſcribitur) ſubaudi *loco*, eſt *a dirimpetto, a fronte*, & adverbii more uſurpatur. *Liv. l.* 45. *c.* 10. Portus ex adverſo urbi poſitus. *Plin. l.* 4. *c.* 4. Patræ ex adverſo, Ætoliæ, & fluminis Eveni. *Juſtin. l.* 2. *c.* 14. Cum ex adverſo ſtarent claſſes. *a fronte*. ¶ *Lectus adverſus* quid ſit. V. *Lectus*. ¶ Sæpe *adverſus* pro contrario ponitur, *moleſto, inimico, contrario, avverſo*, quia quæ contraria ſunt, veluti ex adverſo ſtant, & nobis opponuntur. *Terent. Andr.* 1. 1. 37. Adverſus nemini, nunquam præponens ſe aliis. *Cic. pro Syll. c.* 10. Mentes improborum mihi infenſæ & adverſæ. *Cæſar ad Cicer. ante ep.* 9. *l.* 10. *ad Attic.* Omnia ſecundiſſima nobis, adverſiſſima illis accidiſſe. *Albinov. ad Liv. eleg.* 1. *v.* 182. Gentibus adverſis forma ſit illa, precor. *h. e.* hoſtibus. *Plin. l.* 32. *c.* 4. Neque eſt teſtudine aliud ſalamandræ adverſius. *Vellej. l.* 2. *c.* 63. Pollio Julianis partibus fidus, Pompejanis adverſus. *Sueton. in Vitell. in fin.* Antonius adverſarum partium dux. *Cæſ. l.* 3. *B. Civ. c.* 107. Adverſiſſimi navigantibus venti. *Plin. l.* 9. *c.* 7. Eſſe in adverſa opinione. *di contrario parere*. *Tacit. Ann.* 14. *c.* 11. Adverſo rumore eſſe. *aver cattiva fama*. *Id. Ann.* 3. *c.* 29. Adverſis animis aliquid accipere. *con indegnazione*. *Vetus Poeta* apud *Cicer. l.* 1. *Divin. c.* 16. Adverſa avi aliquid facere. *con cattivo augurio*. *Liv. l.* 10. *c.* 32. Valetudo adverſa. *malattia*. ¶ Cum genitivo *Tacit.* 3. *Ann. c.* 24. Veneno eum a Lepida petitum, illuſtrium domuum adverſa. *Alii leg. forſaſſe rectius*: Veneno eum a Lepida petitum. Illuſtrium domuum adverſa ſulatio affecit, &c. ¶ Apud Rhetores *adverſa* dicuntur ea, quæ ex eodem genere contraria ſunt, ut *ſapientia, ſtultitia*: quibus reſpondent *privantia*, qualia ſunt *humanitas, inhumanitas*, &c. Ita contraria diſtinguit *Cic. in Top. c.* 11. ¶ *Adverſæ res* dicuntur calamitates, infortunia, *calamità, diſgrazie*. *Cic.* 1. *Offic. c.* 26. Ut adverſas res, ſic ſecundas immoderate ferre, levitatis eſt. Sic *adverſi caſus apud Nepot. in Datam. c.* 5. ¶ Hoc eodem ſenſu ſæpe *adverſus* ſubſtantivi more uſurpatur. *Cic. ad Brut. ep.* 4. Nihil adverſi accidere poteſt, in quo &c. *Terent. Hecyr.* 3. 3. 28. Adverſa ejus per te tecta, tacitaque apud omnes ſient. *Sueton. in Tito, cap.* 8. Adverſa temporum. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 1. Proſpera, & adverſa populi Romani. *Plin. in Paneg. c.* 31. Secunda felices, adverſa magnos probant. ¶ *In adverſum* eſt in contrariam partem. *Gell. l.* 2. *c. ult.* Propulſæ in adverſum aquæ. *Columel. l.* 4. *c.* 25. In adverſum preſſa manu deſecare. ¶ Denique *adverſus* Participium eſt verbi *adverto, is*. *conoſciuto*. *Salluſt. in frag. apud Donat.* ad *Terent. Eun.* 3. 2. 13. Cujus adverſa voluntate exercitus Sullæ eſt datus. ¶ *Advorſus* pro *Adverſus* priſco more ſæpe legitur apud *Plaut.* & *Terent.*

ADVERSUS, & Adverſum, *a fronte, a rimpetto, in faccia*, præpoſitio, idem quod verſus, ſeu contra aliquam rem. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 45. Ara Ajo Loquenti adverſus eum locum conſecrata eſt. Alii leg. *exadverſus* eadem ſignificatione. *Plaut. Mil.* 2. 2. 14. Agre-

grediar hominem. est ne adversum? est quasi collaturus pedem. Id. Bacch. 4. 4. 47. Si audias, quæ dicta dixit, me adversum, tibi. h. e. me præsente. Gell. l. 7. c. 12. Unguentatus adversum speculum ornatur. *allo specchio*. Sallust. orat. 1. ad Cæs. de repub. ordin. Neque adversus, neque ab tergo, aut lateribus tutus est. ¶ Nonius c. 4. num. 1. exponit *apud* in his. Titinn. Mulier, credo, advorsum illum res suas conqueritur. Terent. (Andr. 1. 1. 15.) Et id gratum fuisse advorsum te, habeo gratiam. Plaut. (Aulul. 4. 7. 9.) Egone ut te advorsum mentiar, mater mea? Ennius. Te ipsum hoc oportet profiteri, & proloqui advorsum illam mihi. ¶ Adhibetur & ad significandam ascensionem, quemadmodum, & contra. Plaut. Asin. 3. 3. 118. Agitare quadrupedem adversum clivum. *su per l'erto*. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 46. Impetum adversus montem in cohortes faciunt. ¶ *Ire adversum* idem est ac ire obviam, *andar incontro*. Plaut. Cas. 3. 6. 5. Cesso magnifice amiciri, atque ita hero meo ire adversum. Id. Mostell. 1. 4. 1. Venire adversum alicui. Id. Pers. 2. 2. 18. Quis est hæc, quæ me adversum incedit? *che mi cammina incontro*. ¶ Sæpius ponitur pro erga, *verso*. Terent. Andr. 1. 1. 15. Et id gratum fuisse adversum te, habeo gratiam. Cic. 2. Offic. c. 19. Utendum est excusatione adversus eos, quos invitus offendas. Id. 1. de nat. Deor. c. 2. & 41. Pietas est justitia adversum deos. Id. Fam. 11. ep. 27. Quomodo me gererem adversus Cæsarem. *mi diportassi con Cesare*. ¶ Interdum ponitur etiam pro *secundum*. Ulpian. in fragment. tit. penult. Bonorum possessio datur aut contra tabulas testamenti, aut adversus tabulas, aut intestati. ¶ Sæpissime pro contra, *contro*, κατὰ, πρὸς. Cic. 3. Offic. c. 29. Hostis legitimus, adversus quem totum jus feciale est. Id. Verr. 5. c. 84. Pecuniæ conciliatæ adversum leges, adversum rempublicam. Anton. ad Cicer. post ep. 13. l. 14. ad Attic. Contendere adversus aliquem. Cels. l. 5. c. 27. n. 12. Remedia propria adversus quædam venena. ¶ *Exadversum* (quod & *ex adversum* scribitur) idem valet, quod *adversum* in prima significatione, *a dirimpetto*, *verso*, e regione, ex adverso. Nepos in Themist. c. 3. in fin. Exadversum Athenas classem constituere. Alii leg. adversum. Apulej. in Florid. n. 15. (al. l. 2. ad fin.) Samos Icario in mari modica insula est, exadversum Mileto. Terent. Adelph. 4. 2. 45. Apud ipsum lacum est pistrilla, & exadversum est fabrica. Plaut. Bacch. 4. 7. 37. Video exadversum Pistoclerum. ¶ *Exadverso*. V. in *Adversus, a, um*. ¶ *Advorsus*, & *Advorsum* sæpe legitur apud Plaut. Terent. Sallust. antiquo more.

ADVERTO, ertis, erti, ersum, *volgere*, *voltare ad alcuna parte*, ad aliquam partem verto, converto, ἐπιστρέφω. Gell. l. 16. cap. 6. Brundusium navem advertimus. Terent. Eun. 2. 3. 51. Illa se se huc adverterat in hanc nostram plateam. Colum. l. 1. c. 6. Balnearia occidenti æstivo advertantur. Virg. 7. Æn. v. 35. terræque advertere proras. Ovid. Heroid. epist. 12. v. 23. Colchos advertere puppim. Liv. l. 37. c. 9. classem in portum. Ovid. 1. Fast. v. 180. Advertere aures ad vocem. Ascon. in Divin. Verr. c. 5. Advertere vultum, & oculos in aliquam partem. ¶ Translate est animadvertere, attendere, *osservare*, *attendere*, *por mente*, *avvertire*. Cic. Fam. 1. ep. 1. Advertebantur Pompeji familiares assentire Volcatio. Alii leg. advertebatur. Tacit. Ann. 15. c. 30. Quoties novum aliquid adverterat. Id. Ann. 14. c. 43. Advertere pericula. Virg. 4. Æn. v. 115. qua ratione quod instat, Confieri possit, paucis, adverte, docebo. Plin. l. 8. c. 10. Hirudo, quam sanguisugam appellari adverto. ¶ *Advertere animum*, *mentem* eadem significatione dicitur. Liv. l. 4. c. 45. Adverterent animos, ne quid novi tumultus oriretur. Cic. Fam. 9. ep. 9. Quid ille sperare possit, animum adverte. Terent. Andr. prol. v. 8. Nunc, quam rem vitio dent, quæso, animum advertite. Id. Phorm. 5. 7. 16. Postquam tantopere id vos velle, animum adverteram. Tacit. Ann. 13. c. 49. Advertere animum rebus levissimis. Lucret. l. 3. v. 54. animos ad religionem. Virg. 8. Æn. v. 440. huc advertite mentem. ¶ *Advertere animo* idem significat. Plin. l. 25. c. 2. Quo tempore hanc scientiam ad nostros pervenisse, animo adverto. ¶ Dicimus etiam *advertere animum aliquid*, sequente casu communi, omissa præpositione, quæ inest in ipso verbo. Plaut. Pseud. 1. 3. 43. Et hoc animum adverte. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 24. Postquam id animum advertit. Lucret. l. 2. c. 124. hæc te animum advertere par est. ¶ *Advertere alicui rei* idem est ac advertere animum. Tacit. 3. Ann. c. 52. Ventris, & ganeæ paratus fecerant curam, ne princeps antiquæ parsimoniæ durius adverteret. ¶ Significat etiam monere, admonere, *avvertire*, *avvisare*. Senec. ep. 94. Non docet admonitio, sed advertit, sed excitat, sed memoriam continet, nec patitur elabi. Tacit. 3. Histor. c. 48. Advertit ea res Vespasiani animum, ut vexillarios e legionibus deligeret. ¶ Item ad se vertere, convertere. Tacit. Ann. 1. c. 40. Gemitus, ac planctus etiam militum aures, oraque advertere. Id. Ann. 4. c. 21. Atque illic eadem actitando, recentia veteraque odia advertit; bonisque exutus, &c. *rinnovò, e si voltò di nuovo contra* &c. Plin. lib. 1. ep. 10. Multa in Euphrate philosopho sic eminent, & elucent, ut mediocriter quoque doctos advertant, & afficiant. *traggono a se*. Id. l. 9. epist. 26. Omnes advertit, quod eminet, & exstat. ¶ Item animadvertere, punire, *punire*. Tacit. Ann. 2. c. 32. In P. Marcium Consules more prisco advertere. Et l. 5. c. 9. Ut in reliquos Sejani liberos adverteretur. ¶ Participium *adversus*. V. in fine vocis *Adversus, a, um*.

ADVESPERASCIT, scebat, avit, impers. *si fa sera*, ἑσπέρα γίνεται, vespertinum tempus adventat. Cic. Verr. 6. c. 65. in fin. Cum jam advesperasceret, discessimus. Plin. l. 7. c. 52. Cum advesperavisset. Auct. lib. de B. Hispan. cap. 24. Nisi advesperasset.

ADVIGILANTIA, æ, f. *attenzione*, *cura*. Ruricius lib. 2. epist. 3. Omni advigilantia præcavere.

ADVIGILO, as, avi, atum, n. 1. *vegliare*, *vegghiare*, ἀγρυπνέω, idem quod vigilo, vel diligenter vigilo ad aliquam rem. Tibull. l. 2. eleg. 5. v. 93. Nec tædebit avum parvo advigilare nepoti: Balbaque cum puero dicere verba senem. Stat. 1. Theb. v. 147. impacatis regum advigilantia somnis Pila. h. e. milites custodes corporis pilis armati, vigiles dormientibus regibus. Cic. 2. de Leg. cap. 12. Ut advigiletur ad custodiam ignis. ¶ Translate est curam habere, *usar attenzione a qualche cosa*. Terent. Phorm. 1. 4. 26. Tanto magis te advigilare æquum est. Manil. l. 1. v. 81. Advigilare sibi. Q. Cicer. de petit. consul. prope fin. Si advigilamus pro rei dignitate.

ADVIVO, is, ixi, ictum, n. 3. *vivere*, idem quod vivo. Stat. l. 12. Theb. v. 424. Hic tenuem nigris etiamnum advivere lucem, &c. Al. leg. vivere. Scævola Digest. lib. 34. tit. 3. leg. 28. Donec advivet. Id. ibid. lib. 34. tit. 4. leg. 30. Quamdiu advixerit. Inscript. apud Gruter. pag. 1145. n. 8. Conjugi dulcissimo, cum quo advixit sine querela per annos XX. Et pag. 1115. num. 8. Advivente eo. Tertull. l. 4. advers. Marcion. c. 19. Dic mihi: omnibus natis mater advivit? h. e. vivit una cum filiis: seu omnes filii habent ne semper matrem viventem?

ADULABILIS, le, adject. *pieno di adulazione*, cum adulatione factus. Ammian. l. 14. c. 11. (al. 36.) Adulabili sermone seriis admixto. Id. l. 31. c. 12. (al. 33.) Adulabilis quorundam sententia. ¶ Item qui adulatione, & blanditiis moveri potest. Ennius apud Non. cap. 2. n. 666. Huic est animus propitiabilis, ita & adulabilis. Alii aliter leg. V. Adolabilis.

ADULANS, antis, *accarezzante*, dicitur de bestiis cauda blandientibus. Ovid. Metam. 14. v. 45. perque ferarum Agmen adulantum media procedit ab aula. (Adde ibid. v. 257.) Gell. l. 5. c. 14. de leone. Caudam more adulantium canum blande movet. ¶ Item de homine assentante, adulante. Cic. de Amicit. c. penult. Aperte adulantem nemo non videt, nisi qui admodum est excors. Tertull. l. 1. advers. Marcion. c. 27. Quid adulantius, quam delicta non exsequi? ¶ De adorantibus, more Persarum cum regibus suis. Liv. l. 30. c. 16. More adulantium (accepto, credo, ritu ex ea regione, ex qua oriundi erant) procubuerunt. Conveniens oratio tam humili adulationi fuit. V. *Adulatio*.

ADULANTER, *con adulazione*, adulatorie, κολακευτικῶς. Fulgent. Planciad. in Continent. Virgil. Vanæ laudis appetitus falsa in se adulanter ingesta, velut propria reputat.

ADULATIO, onis, f. *adulazione*, κολακεία, assentatio. Cic. de Amicit. c. 25. In amicitiis nullam pestem esse majorem, quam adulationem, blanditias, assentationem. ¶ Item adoratio more Persarum in reges suos. Liv. l. 9. c. 18. Superbam mutationem vestis, & desideratas humi jacentium adulationes. Adde Curt. l. 8. c. 6. & V. Adulans. ¶ Item blandimentum canum, *carezze de' cani*. Cic. 2. de nat. Deor. c. 63. Canum tam fida custodia, tamque amans dominorum adulatio. Columel. l. 6. c. 2. ante med. Ad alligatos boves placide, & cum quadam vocis adulatione venito. Plin. l. 10. c. 34. de columbis. Circa Veneris preces crebris pedum orbibus adulatio. V. *Adulo*, & *Adulor*.

ADULATOR, oris, m. *adulatore*, κόλαξ, assentator. Auct. ad Heren. l. 4. c. 21. Nolo esse laudator, ne videar adulator. Hieronym. ep. 22. ad Eustoch. de custod. Virg. post init. Adulator blandus inimicus est. Adde Trebell. Poll. in Claud. c. 3.

ADULATORIE, adverb. *adulatoriamente*, κολακευτικῶς. Augustin. ep. 148. Si perfunctorie, atque adulatorie res agatur.

ADULATORIUS, a, um, *adulatorio*, κολακευτικός. Tacit. Ann. 6. c. 32. Exemplar apud posteros dedecoris adulatorii habetur.

ADULATRIX, icis, f. ab adulator, *adulatrice*, κολακίς. Trebell. Pollio in Claud. c. 3. Adulatrices exteræ gentes. Tertull. de anim. cap. 51. Non reliquiis animæ adulatrix, sed &c.

ADULATUS, a, um, *chi ha adulato*, particip. significationis activæ a verbo *adulor*, κολακεύσας. Cic. l. 2. Divin. c. 2. Neque ita porro aut adulatus, aut admiratus fortunam sum alterius, ut &c. Nepos in Attic. c. 8. in fin. Adulatus est Antonio. V. *Adulor*. ¶ Item *adulato* passiva significatione, κολακευθείς. C. Heminæ apud Priscian. lib. 8. pag. 791. Putsch. Adulatique erant ab amicis, & adhortati.

ADULO, as, avi, atum, a. 1. *far carezze*, voce aut gestu blandior; diciturque de bestiis, corporis gesticulatione, & caudæ motu alicui blandientibus. Lucret. l. 5. v. 1069. de canib. Longe alio pacto gannitu vocis adulant. Columel. l. 7. c. 12. Canes mitissimi furem quoque adulant. Alii leg. adulantur. Vetus Poeta apud Ciceron. 2. Tuscul. c. 10. de Prometheo ab aquila lacerato. (vertit autem hos versus ex Æschylo. neque audiendus est Nonius, qui cap. 1. n. 57. Accio tribuit) Tum jecore opimo farta, & satiata affatim Clangorem fundit vastum, & sublime advolans Pinnata cauda nostrum adulat sanguinem. h. e. lætatur nostro sanguine. Turneb. l. 2. c. 9. ita exponit: avolans aquila tractu caudæ veluti blandiens, vulnus perstringendo deterget, & quodammodo nostrum sanguinem adulatur: quod & adulantes canes faciunt, ut caudam agitando blande contingant dominum. ¶ Est etiam idem ac assentari, κολακεύειν, *adulare*. Valer. Max. l. 4. c. 3. in fin. Cum olera ei lavanti Aristippus dixisset: Si Dionysium adulare velles, ista non esses: Imo, inquit, si tu ita esse velles, non adulares Dionysium. Apulej. l. 5. Metam. Fraudem vultu tegentes sic adulant. Adde Auson. in gratiar. act. c. 5. & Mamertin. in gratiar. act. ad Julian. c. 19. ¶ Usurpatur etiam passive. V. *Adulor*. ¶ Festus docet, hoc verbum factum esse per metathesin ab *adludo*. nam canes adulantes accedunt, & alludunt dominis.

ADULOR, aris, atus sum, dep. 1. *far carezze*, voce, & gesticulatione, nutuque blando corporis, & caudæ blandior. Est enim proprium

prium canum, (si *Nonio* credimus *cap. 1. n. 57.*) aliarumve bestiarum gestientium, & blandientium. *Columel. l. 7. cap.* 12. Canes mitissimi furem quoque adulantur. V. *Adulatio*, & *Adulo*. ¶ Sæpius ponitur pro assentari, seu, ut ait *Cic. de Amicit. cap.* 25. ad alterius non modo sensum, & voluntatem, sed etiam vultum, atque nutum converti: præsertimque in laudando nimium esse, *adulare*, *lodar troppo*, *lusingare*, *grattare gli orecchi*, κολακεύω. Monet autem *Quintil. l. 9. c. 3.* sua ætate usitatius fuisse cum dativo usurpare. *Cic. in Pis. in fin.* Horrentem, trementem, adulantem omnes videre te volui; vidi. *Quidam leg.* omnibus. *Id. 2. Divin. cap.* 2. Adulari, atque admirari fortunam alicujus. *Justin. l.* 8. *c.* 4. Adulari sordidam clientelæ suæ partem. *Tacit. Ann.* 16. *c.* 19. Adulari Neronem, aut Tigellinum. *Liv. l.* 23. *c.* 4. Adulari plebem. *Alii leg.* affari. *Id. l.* 45. *c.* 31. Adulando aut Romanorum imperium, aut amicitiam regum. *Nepos in Attic. c.* 8. Adulari Antonio. *Liv. l. 36. c. 7.* Præsentibus adulando semper. ¶ De iis, qui ritu Persarum humi prostrati adorant, ut in *Adulans*, & *Adulatio* dictum est. *Valer. Max. l. 4. c. 7. n. 2. extern.* Ephestionem more Persarum adulata. (Adde *l. 6. c. 3. n. 2. extern.*) *Tertull. de Jejun. c. 16. cir. med.* Qui in idolis ad singulas horas salutandis adulantur. ¶ Passiva significatione, *esser adulato*, κολακεύεσθαι. *Cic. 1. Offic. cap. 26.* Cavendum ne assentatoribus patefaciamus aures, nec adulari nos sinamus. ¶ Hinc participia *adulatus*, (quod V. suo loco) & *adulandus* passiva itidem significatione. *Valer. Max. l. 2. c. 7. n. 15.* Quo tempore tam angusto, tamque gravi, etiam Tribunus militum adulandus erat. ¶ Pro *colere* usurpatur non semel a *Tertulliano*. Hoc autem sensu docent Etymologi, ductum esse ab antiquo, & obsoleto *olo*, *as*, quod olim pro *orare*, seu *adorare* usurpatum fuisse putant; ex quo factum esse *adolo*, & *adulor*. *Tertull. de Pall. c. 4. ad fin.* Adulari Æsculapio. *Id. advers. Psych.* c. 14. Non tantum obsequi Domino debeo, sed & adulari. Adde *cap.* 16. Hinc sunt *adolabilis* pro *adorabilis*, *adolatio*, & *adolo* pro *adoratio*, & *adoro*: quæ V. suis locis.

ADULTER, ri, m. *adultero*, μοιχὸς, alienæ conjugis corruptor: ita dictus, ut *Festus* docet, quia *ad alteram* uxorem accedit. *Cic. 2. Catil. c. 4.* Quis ganeo, quis nepos, quis adulter, quæ mulier infamis, &c. *Tacit. Ann. 3. c. 24.* Adulteros filiæ, ac neptis punivit. *Et mox.* Silanus in nepte Augusti adulter. ¶ Interdum latius usurpatur pro quocumque impudico amatore. *Horat. l. 3. od. 16. v. 1.* Inclusam Danaen turris ahenea, Robustæque fores munierant satis Nocturnis ab adulteris. *Id. l. 1. od. 36. extr.* nec Damalis novo Divelletur adultero. Adde *Ovid. in Ibin, v.* 338. ¶ Per catachresim dicitur de brutis animalibus. *Claudian. de Consul. Mall. Theod. v.* 304. cum forte leænæ Nobiliorem uterum viridis corrupit adulter. *Grat. in Cyneg. v.* 164. Tunc & mansuetis tuto ferus errat adulter In stabulis. ¶ Et de arboribus insitis. *Manil. l. 2. v.* 22. Atque arbusta vagis essent quod adultera pomis. ¶ De agris. *Prudent. in Hamartig. v.* 217. Tunc lolium lappasque leves per adultera culta Ferre malignus ager glebis male pinguibus ausus. ¶ Adjective *adulteros crines* dixit *Horat. l. 1. od. 15. v. 19. de Paride:* adulteros Crines pulvere collines. *Apulej. l. 10. Metam. adulterum nummum*, hoc est adulterinum; & *Plin. l. 33. c. 7. adulterum minium*, hoc est adulteratum. ¶ Interdum *adulter* sumitur pro adulteratore, *falsificatore*. *Impp. Valentin. Theodos. & Arcad. lib. 1. Codic. Justinian. tit. 7. leg.* 3. Adulter monetæ. *Constantin. Imper. ibid. lib. 9. tit. 24. leg.* 2. Adulter solidorum.

ADULTÈRA, æ, f. *adultera*, quæ cum alieno marito concumbit, μοιχαλίς. *Horat. l. 3. od. 3. v.* 25. Jam nec Lacænæ splendet adulteræ Famosus hospes. ¶ Per catachresim de brutis animalibus dicitur. *Plin. lib. 8. cap.* 16. Odore pardi coitum sentit in adultera leo.

ADULTERATÌO, onis, f. *adulterazione*, *falsificamento*, παραχάραγμα, corruptio simplicis, & sinceræ rei, admixtione deterioris, & vilioris. *Plin. l. 21. c. 6.* Probatio croci sinceri, si imposita manu crepat, veluti fragile. humidum enim, quod evenit adulteratione, cedit. *Id. in lemmatis ante lib. 2. ad lib. 12. n.* 20. Adulterationes odorum, & unguentorum.

ADULTERATOR, oris, m. *adulteratore*, *falsificatore*, παραχαράκτης, qui adulterat, & corrumpit aliquid. *Claud. Saturnin. Digest. lib. 48. tit. 19. leg. 16. sub fin.* Adulteratores monetæ.

ADULTERĀTUS, a, um, *adulterato*, *falsificato*, κιβδηλευθεὶς, alienæ, & vilioris rei admixtione corruptus. *Plin. l. 21. c. 10.* Nitrum sincerum facile resolvitur; adulteratum pungit. *Id. l. 19. c. 3.* Laser adulteratum. ¶ Item adulterio corruptus. *Sueton. in Cæs. c. 48.* Ob adulteratam equitis R. uxorem. ¶ *Adulteratus nidus* dicitur a *Plin. lib. 10. cap. 9.* in quo aliena ova, aut pulli foventur.

ADULTERÌNUS, a, um, adject. *bastardo*, ex adulterio natus, μοιχικός. *Plin. l. 7. c. 2.* Liberi adulterino sanguine nati. ¶ Et de brutis animalibus, *Id. l. 10. c. 3.* Pullus adulterinus, & degener. ¶ Translate sumitur pro adulterato, aliena, & viliore re admixto, corrupto, *adulterato*, *falsificato*, *falso*, κίβδηλος. *Cic. 3. Offic. c. 23.* Adulterinos nummos pro bonis accipere. *Id. pro Cluent. c. 14.* Testamentum signis adulterinis obsignare. *Sallust. in Jug. c.* 12. Adulterinæ claves. *Plin. l. 26. c.* 8. Scammonium adulterinum. *Ulpian. Digest. lib. 47. tit. 11. leg. 6.* Stateræ adulterinæ. *Paul. ex Festo:* Adulterina signa dicuntur alienis anulis facta.

ADULTERÌO, onis, m. Vox est usurpata a *Laberio* pro *adultero*, ut interpretatur *Nonius c. 2. num.* 12. vel pro *adulterio*, ut exponit *Gell. l. 16. c. 7.* qui merito eam damnat, ut nimis licenter, noveque fictam. Idem de voce *adulteritas*, quæ itidem pro adulterio ab eodem *Laberio* usurpata est, esto judicium.

ADULTERÌTAS, atis, f. V. vocem præced.

ADULTERÌUM, ii, n. *adulterio*, μοιχεία, alieni thori violatio. *Quintil. l. 7. c. 3.* (*al.* 4.) Adulterium est cum aliena uxore coire. *Cic. 2. de Orat. c. 68.* Deprehendi in adulterio. *Ulpian. Digest. lib. 1. tit. 12. leg.* 1. Committere adulterium in uxorem alienam. *Catull. carm. 66. ad Januam, v.* 36. Facere cum aliquo. *Vellej. l. 2. c. 45.* Inire. ¶ Per catachresim dicitur de brutis animalibus. *Plin. l. 8. c.* 5. Adulteria non novere elephanti. *Id. l. 10. c. 34.* Columbis non nota adulteria. ¶ Translate *Id. l. 17. c. 1.* Adulteria arborum. *h. e.* insitiones, quibus arbores alienos surculos accipere, & poma non sua gignere coguntur. *Id. l. 19. c. 3.* Adulteria mercis. *h. e.* adulterationes. *falsificamenti*. Et *l. 14. c. 9.* Adulterium mellis. *Id. l. 9. c. 40. adulteria naturæ* appellat varia medicamina, seu colores disparatos permixtos una ad conficiendum unicum colorem purpureum, aut conchylii. Sic *Manil. lib. 5. v.* 266. Ut sit adulterio succorum gratia major. ¶ *Adulteria calata vasis* sunt adulteriorum imagines, apud *eund. Plin. l. 14. c.* 22.

ADULTÈRO, as, avi, atum, a. 1. *commettere adulterio*, μοιχεύω, adulterium committo, alienum virum, aut feminam corrumpo. *Justin. l. 43. cap.* 4. Mulier adulterare cum Græco adolescente solita. *Sueton. in Aug. cap. 67.* Proculum mori coegit, compertum adulterare matronas. *Id. in Cæs. c. 6.* Q. Pompeji filiam adulteratam opinatus a P. Clodio, &c. ¶ Translate est corrumpere, & suam rebus simplicitatem adimere admixtione rei deterioris, *corrompere*, *adulterare*, *falsificare*, *contraffare*. *Cic. de Amicit. c.* 25. Simulatio tollit judicium veri, idque adulterat. *Id. in Partit. c.* 25. Voluptas boni naturam fallaciter imitando adulterat. *Id. pro Cæcin. cap.* 26. Adulterare jus civile pecunia. *Plin. l. 12. c.* 12. Nardus adulteratur pseudonardo. *Id. l. 16. c.* 40. Adulterare colorem. *Id. l. 37. c.* 3. gemmas. *Paul. receptar. sentent. lib. 5. tit.* 25. nummos. *Ulpian. Digest. lib. 11. tit. 3. leg.* 1. rationes dominicas. *Ovid. 1. Fast. v. 373. de Proteo.* Ille suam faciem transformis adulterat arte. *h. e.* vertit, mutat. ¶ *Adulteror*, *aris* deponenti forma etiam dici quidam putant, afferuntque locum *Cicer. 1. Offic. c.* 35. Latrocinari, fraudare, adulterari. Sed *adulterare* alii legunt. Huc etiam trahunt illud *Horatii epod. 16. v.* 32. Adulteretur & columba milvio. *h. e.* cum milvio adulteretur. Sed & ita exponi potest: *adulteretur*, hoc est *ineatur a milvio*, ut sit passivum.

ADULTÈROR, aris, dep. 1. V. in voce præced.

ADULTUS, a, um, *chi è cresciuto*, particip. ab *adolesco*, qui crevit. *Justin. l. 43. c.* 2. Adultis inter pastores, de virtute quotidiana certamina & vires, & pernicitatem auxere. ¶ Sæpe & nomen adjectivum, *cresciuto*, *adulto*, *fatto:* & dicitur proprie de animalibus, & plantis, & significat illum qui jam crevit, & ad justam staturæ suæ magnitudinem pervenit, ἀδρυνθείς. *Cic. 5. Tuscul. c.* 20. Virgines adultæ. *Id. 5. Verr. c.* 68. Adulta ætate puer. *Sallust. in Catil. c.* 15. Timens privignum adultum ætate. *Plin. l. 9. c.* 8. Adulti catuli delphinorum. *Id. l. 10. c.* 33. Adultiores pulli hirundinum. *Horat. Epod. 2. v.* 9. Adultæ vitium propagines. *Stat. l. 2. silv. 1. v.* 122. Adultus crinis. *Catull. carm. 20. de Priapo, v.* 10. capellæ ubera adulta lacte. *gonfie*, *e piene*. ¶ Translate *Cic. de clar. Orator. c.* 7. Non nascentibus Athenis, sed jam adultis. *Id. Catil. 2. c. penult.* Adulta pestis reipublicæ. *Tacit. 3. Hist. c.* 23. Adulta nocte. *inoltrata*. *Id. 2. Ann. c.* 23. Æstate adulta. *Id. 1. Hist. c.* 31. Incipiens adhuc & nondum adulta seditio. *Id. 3. Ann. c.* 53. Vitia prævalida, & adulta. *Id. 1. Ann. c.* 46. Auctoritas adolescentium nondum adulta. *non ancor ben fermata*. *Id. 5. Hist. c.* 8. Macedonibus invalidis, Parthis nondum adultis. *non abbastanza potenti*. *Vellej. l. 2. c.* 110. Adulta viribus Dalmatia. *accresciuta di forze*. ¶ *Adultus* pro crematus, V. in *Adoleo*.

ADUMBRĀTIM, adverb. *abbozzatamente*, *grossolanamente*, τυπωδῶς. *Lucret. l. 4. v.* 362. Non tamen ut coram quæ sunt, vereque rotunda, Sed quasi adumbratim paulum simulata videntur. *h. e.* non omnino, & perfecte rotunda.

ADUMBRATÌO, onis, f. *abbozzatura*, *schizzo*, σκιαγραφία, rudis, & imperfecta rei descriptio, aut imago. *Vitruv. l. 1. c.* 2. Scenographia est frontis, & laterum abscedentium adumbratio. V. *Adumbro*. ¶ Translate *Cic. in Orat. c.* 29. Nulla est ullo in genere laus oratoris, cujus in nostris orationibus non sit aliqua, si non perfectio, at conatus tamen, atque adumbratio. ¶ Refertur etiam ad simulationem, *apparenza*. *Valer. Max. l. 7. c. 3. extern. n.* 8. Insidiosa beneficii adumbratio.

ADUMBRĀTUS, a, um, *adombrato*, *coperto con ombra*, umbra tectus. *Petron. in Satyr. c.* 105. Ut notæ quoque litterarum, non adumbratæ comarum præsidio, totæ ad oculos legentium accederent. ¶ Item descriptus, delineatus, adjectis umbris colorum, non tamen perfecte expressus. (V. *Adumbro*.) ἐσκιαγραφημένος, *abbozzato*, *ombreggiato*. *Petron. in Satyr. c.* 106. Adumbrata inscriptio. *Cic. 1. de nat. Deor. c.* 27. Cedo mihi istorum adumbratorum deorum lineamenta, atque formas. ¶ Translate *Cic. pro Cæl. c.* 5. Habuit ille permulta maximarum non expressa signa, sed adumbrata virtutum. *Id. 1. de Leg. c.* 22. Rerum omnium quasi adumbratas intelligentias animo, ac mente concipere. ¶ Sæpe accipitur in malam partem. *Id. 3. Tuscul. c.* 2. Consectatur nullam eminentem effigiem virtutis, sed adumbratam imaginem gloriæ. Est enim gloria solida quædam res, & expressa non adumbrata. *Id. Verr. 5. c.* 33. Æschrio, Pippæ vir adumbratus. *marito in apparenza*, *posticcio*. Et *Tacit. 4. Ann. c.* 31. Nec occultum est, quando ex veritate, quando adumbrata lætitia, facta imperatorum celebrentur. *con finta allegrezza*.

ADUMBRO, as, avi, atum, a. 1. *adombrare*, *far ombra*, ἐπισκιάζω, umbram inducere. *Colum. l. 5. c.* 5. Palmeis tegetibus vineas adumbrabat. *Id. l. 11. c. 2. a med.* Adumbrantur stramentis uvæ, ne caloribus exarescant. ¶ Est etiam verbum pictorum, & significat quadantenus aliquid exprimere; non primis tantum lineis, ut vulgo interpretantur delineare, *abbozzare*, *ombreggiare*. Est enim *adumbrare*

Latinis, quod Græcis σκιαγραφεῖν, & *Adumbratio*, σκιαγραφία, scilicet lineatio, quæ addit umbras, & oculis non modo lineas exhibet, sed explicatiores etiam rerum species subjicit. Primum enim pictores lineamenta ducunt futuræ imaginis (quod ἰχνογραφία dicitur) deinde inducunt colores, quibus addunt umbras; & sic paulo expressiorem speciem exhibent, non tamen perfectam. Hæc igitur *adumbratio* est, cui postea accedit manus ultima, cum omnia ad exactam elegantiam exprimuntur, & expoliuntur. *Valer. Max. l. 8. cap. 11. in fin.* Quod pictor adumbrare non valuit, casus imitatus est. *Quintil. l. 7. c. ult.* Quis pictor omnia, quæ in rerum natura sunt, adumbrare didicit? ¶ Translate est quocumque modo aliquid persequi, describere, repræsentare, *descrivere*, *imitare*. *Cic. 2. de Orat. c. 47.* Heroum veteres casus, fictosque luctus imitari, atque adumbrare dicendo. *Id. in Orat. c. 14.* Eloquentiæ speciem, & formam adumbrare. *Id. 3. de Orat. c. 4.* Quo in genere orationis utrumque oratorem cognoveramus, idipsum sumus in eorum sermone adumbrare conati. ¶ *Ementiendo adumbrare* est fingere, comminisci. *Cic. pro Dom. cap. 30.* Quid te desperatius, qui ne ementiendo quidem potueris auctorem adumbrare meliorem?

ADUNATIO, onis, f. *adunamento*, *congiungimento*, congregatio, ἕνωσις. Vox est *Cypriani epist. 57. & 60.* (*al. 60. & 62.*) *Diomed. Grammat. lib. 1. & Cassiod. lib. 4. ep. 33. & 36.*

ADUNATUS, a, um, *adunato*, *congregato*, congregatus, collectus, ἑνωθείς. Sæpe utitur hoc participio *Justinus*, ut *l. 2. cap. 12.* Cum adunata omnis classis esset. *& l. 7. c. 1.* Adunatis gentibus. *& l. 15. cap. ult.* Adunatis copiis. Adde *Pallad. l. 4. tit. 10. in fin.* & *Lactant. de Opif. Dei, cap. 17. in fi.* Putatur etiam *Cicero* hac voce usus *3. Offic. c. 8.* turpitudinem videas adunatam ei rei, &c. Ita enim legit *Nonius cap. 4. n. 10.* Ceteri autem omnes ex MSS. & editis *adjunctam* habent.

ADUNCITAS, atis, f. curvitas in acutum desinens, καμπυλότης. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 47.* Animalia cibum partim unguium tenacitate arripiunt, partim aduncitate rostrorum. *col becco uncinato*, *adunco*. Adde *Plin. l. 10. c. 49.*

ADUNCUS, a, um, *adunco*, *uncinato*, καμπύλος, acumen curvum habens unci modo. *Cic. pro Cluent. c. 48.* Serrula adunca ex omni parte dentium, & tortuosa. *Id. 2. Tuscul. c. 10. vertens carmina Æschyli.* Adunci ungues. *Ovid. Metam. 13. v. 808.* Adunci hami. *Id. Fast. 2. v. 295.* Aduncus vomer. *Terent. Heaut. sub fin.* Aduncus nasus. *V. Nasus. Ovid. 6. Fast. v. 196.* magni præpes adunca Jovis. *h. e.* aquila adunco rostro. ¶ Gradus hujus adjectivi nondum vidimus.

ADŪNO, as, a. 1. *ragunare*, *adunare*, ἑνόω, congrego. *Lactant. de mortib. persecut. c. 45. extr.* Sparsi milites per diversas regiones fuerant, & adunari omnes angustiæ temporis non sinebant. *Pallad. lib. 3. tit. 29.* Membra divisæ partis adunare, & vinculo constricta deponere. Adde *Justinum* supra in *Adunatus*. Qui enim *Livio* tribuunt *lib. 32. c. 30.* male tribuunt, & verbo *adjungo*, quod legitimum est, injuriam faciunt.

ADVOCAMENTUM, pro advocatione quidam legunt eo *Plinii* loco *l. 5. ep. 8.* *veniam advocamenti peto:* sed alii plerique rectius *advocandi*.

ADVOCĀTA, æ, f. *avvocata*. Translate *Cic. 4. Acad. c. 27.* Adhibes artem advocatam etiam sensibus.

ADVOCATIO, onis, f. *avvocazione*, *avvocheria*, patrocinium alicui in judicio præstitum, συνηγορία. Significatur autem non quidem causæ dictio (quæ oratoris est) sed consilium, & auxilium quodcumque, aut officium in alicujus causa adhibitum. V. *Advocatus*. *Cic. Fam. 7. ep. 10. ad Trebat. Jurisconsultum*. Tu in re militari multo es cautior, quam in advocationibus. ¶ Etiam causæ dictio, totumque oratoris officium *advocationis* nomine significari aliquando cœpit. *Plin. l. 5. ep. 14.* bis, terque hoc sensu usurpat. *Sueton. de Illustr. Grammat. cap. 22.* M. Pomponius Marcellus in advocatione quadam (nam interdum & causas agebat) solœcismum ab adversario factum, &c. *Valer. Maxim. l. 7. c. 3. extern. 5.* Demosthenes, ut in advocationem venit, mulier, inquit, parata est, &c. *Ulpian. Digest. lib. 1. tit. 16. leg. 9.* Advocationem suscipere adversus aliquem. ¶ Ponitur & pro consultatione, *consulta*, *consulta*. *Cic. 3. Verr. cap. 49. in fin.* In æde Castoris, quo sæpenumero Senatus convocatur, quo maximarum rerum frequentissimæ quotidie advocationes fiunt. Ubi *Asconius:* Vel uti consulatur convenientibus advocatis; vel ut alterutri parti apud arbitros adsint; vel ut ipsi judices in rem aliquam capiantur. ¶ Item pro ipsis advocatis, ut *servitia* pro servis. *Liv. l. 3. c. 47.* Virginius sordidatus filiam secum cum ingenti advocatione in forum deducit. *Cic. pro Sext. cap. 56.* Scio quid gravitas vestra, quid hæc advocatio, quid illi conventus, quid honos meus postulet. ¶ Item pro mora, & dilatione judicii, *termine*. Nam qui parum instructi sibi videntur ad respondendum, advocationem petere a judice solent, spatiumque consulendi. *M. Senec. in præfat. l. 3. excerpt. Controvers. prope fin.* Tanta illi perturbatio fuit, ut advocationem peteret. *Cic. Fam. 7. ep. 11.* Ego omnibus, unde petitur, hoc consilii dederim, ut a singulis interregibus binas advocationes postulent. *h. e.* binas dilationes; quæ cum fere in perendinum darentur, totum interregnum, quod quinque dierum spatio finiebatur, absumebant. ¶ Hinc translate pro quacumque mora sumitur, *dilazione*, *tempo*. *Senec. de consol. ad Marc. c. 10.* Nimis magnam advocationem dedi: festinandum est. *Id. l. 1. de Ira, c. 16.* Ratio etiam advocationem sibi petit: ira festinat. *Id. l. 7. nat. quæst. c. 10.* Et ut det eis aliquam advocationem, quid de his Cometis dicetur, &c. *h. e.* statum seu quietem a cursu. Hoc autem loco nimis audacter de Cometis loquens, *advocationis* verbo usus videtur *Lipsio ad cap. 10. de consol. ad Marc.* ¶ Nova significatione advocationem posuit *Tertullian.* pro consolatione, *de Patient. cap. 12.* V. *Advoco* in fine.

ADVOCĀTOR, oris, m. *avvocato*, idem quod advocatus. *Tertullian. l. 4. cont. Marcion. cap. 15.* Deus divitum aspernator, mendicorum advocator.

ADVOCĀTUS, i, m. *avvocato*, συνήγορος, qui alteri adest in causa. Significabatur autem temporibus Ciceronis, non is, qui causam agebat, sed is tantummodo, qui advocabatur, ut consilio, & præsentia, aut quacumque alia ratione in judicio causam juvaret, jus suggereret, & litigandi formulas, forique morem doceret. *Ascon. in Divin. Verr. c. 4.* Qui defendit alterum in judicio, aut patronus dicitur, si orator est; aut advocatus, si jus suggerit (*quod erat Jurisconsultorum cum consulentibus de jure respondebant*); aut præsentiam suam commodat amico (*quod erat cognatorum, & amicorum*); aut procurator, si negotium suscipit; aut cognitor, si præsentis causam novit, & sic tuetur ut suam. *Cic. Fam. 7. epist. 14. ad Trebat. JCtum*. Minus multi jam te advocato causa cadent. *Id. pro Cluent. c. 40.* Quis eum unquam non modo in patroni, sed in laudatoris, aut advocati loco viderat? *Id. 2. de Orat. cap. 74.* Orat reus, urgent advocati, ut invehamur, &c. *Id. pro Syll. c. 29.* Advocatum esse alicui reo. *Id. Offic. 1. c. 10.* Venire advocatum alicui in rem præsentem. ¶ Deinde translata est hæc vox ad significandum etiam ipsum patronum, qui causam dicit, & in judicio defendit, causidicum, oratorem. *Auct. dial. de Oratorib.* (quem quidam *Tacit.* alii *Quintil.* esse putant) *cap. 1.* Horum temporum diserti, causidici, & advocati, & patroni, & quidvis potius, quam oratores vocantur. *Quintil.* quoque *l. 12. c. 1.* *Sueton. in Claud. c. 15. & 33.* & *Plin. Jun. l. 7. ep. 23.* hoc sensu usurpant. ¶ Sumitur item, extra judicia, pro eo, qui in quacumque re, consilium, auxilium, operam alicui præbet. *Cic. pro Cæcin. c. 9. in fin.* Non solum Æbutium cum armatis venisse compluribus, verum etiam cum advocatis perpaucis eo venisse Cæcinam. *Petron. in Satyr. cap. 110.* Periclitantium advocatus. ¶ Translate *Cic. 5. Tuscul. cap. 38.* Sapientis cogitatio non ferme ad investigandum adhibet oculos advocatos.

ADVOCĀTUS, a, um, *chiamato*, παρακεκλημένος. *Curt. l. 4. c. 11.* Quos Alexander advocato consilio, introduci jussit. *Nepot. in Alcib. c. 6.* Concione advocata. *Liv. l. 42. c. 33.* Populus in concionem advocatus. *Catull. carm. 40. ad Ravidum*. Deus tibi non bene advocatus. *h. e.* non rite invocatus. Sic *Liv. l. 8. c. 33.* Dii haud frustra advocati. Adde *Varr. l. 1. R. R. c. 1.*

ADVOCITĀRE est sæpe advocare. *Festus*.

ADVŎCO, as, avi, atum, a. 1. *chiamare*. *o chiamare a se*, προσκαλέω, idem ac voco, vel ad me voco, & præsertim auxilii, consiliive causa arcesso. *Sallust. in Catil. c. 60.* Ego vos, quo pauca monerem, advocavi. *Et cap. 47.* Reliquos in ædem Concordiæ venire jubet; eo Senatum advocat. *Tacit. 4. Hist. 41.* Advocare Deos testes. *Id. 2. Hist. c. 91.* aliquem in auxilium. *Cic. 5. Verr. c. 80.* concionem. *Liv. l. 4. c. 1. in fi.* plebem ad concionem. *Cic. Attic. lib. 12. ep. 18.* aliquem ad obsignandum. *Id. Verr. 5. c. 8.* Viros primarios in consilium. *Virg. Æn. 5. v. 43.* socios in cœtum. *Ovid. de remed. amor. v. 110.* Advocari ægro. *h. e.* ad ægrum. *Horat. lib. 4. Od. 11. v. 13.* Advocari gaudiis. *h. e.* ad gaudia. ¶ Sæpe est forense verbum, & significat vocare ad se, seu sibi adjungere aliquem, qui in judicio adsit, instruat, auxilietur, & causam agenti adstet. *Cic. pro Quint. c. 2.* In his quos tibi advocasti, viris electissimis civitatis. *Et cap. 21.* Viros bonos complures advocat, testatur, &c. *Et cap. 22.* Advocare aliquem contra alium. *Plaut. Cas. 3. 3. 6.* Quem ego litem perdidisse gaudeo; ne me nequicquam tibi hodie advocaverit. ¶ Quidam putant significare etiam advocatum agere, patrocinari, defendere, *far l' avvocato*, *avvocare*, *difendere*. *Lactant. l. 3. c. 16.* Apparet eos exercendæ linguæ causa, advocandi gratia, artem ipsam philosophiæ reperisse. Afferunt etiam illa *Cic. pro Cluent. c. 19.* Aderat frequens, advocabat omni studio, gratiaque pugnabat. *Et Senec. de brevit. vitæ, c. 2.* Hic advocat, hic adest, ille periclitatur, ille defendit. *Et lib. de clement. c. 9.* Nihil facilius potes, quam contra Cæsarem advocare. Verum aptius his locis trahitur *advocare* ad superiorem notionem adsciscendi, qui in judicio adsint, & instruant. ¶ *Plin. l. 5. ep. 8. a med.* Ideoque interim veniam (ne a meis verbis discedam) advocandi peto. Hic alludit *Plin.* ad morem petendi dilationem judicii, spatiumque consultandi, de quo V. *Advocatio:* petitque veniam, quod differat longius historiam conscribere. ¶ Translate sumitur pro adsciscere, adjungere, admovere, adhibere. *Virg. Æn. 8. v. 249.* Desuper Alcides telis premit, omniaque arma Advocat, & ramis, vastisque molaribus instat. *Senec. in Troad. v. 613.* Nunc advoca astus, anime, nunc fraudes, dolos, & totum Ulyssem. *Senec. lib. 6. de benef. c. 2.* Licet omnes in hoc vires suas natura advocet. *Velles. l. 2. c. 108.* Quod usu optimum intelligit, id in tutelam securitatis suæ libenter advocat. *Auct. Moreti v. 24.* Advocare manus operi. *Plin. l. 9. c. 36.* Advocare purpuram Diis placandis. *h. e.* assumere, adhibere: quod faciebant sacerdotes sacra facturi. *Id. l. 15. c. 26.* In alio sibi genere advocatur India, in alio Ægyptus. *Tacit. 1. Hist. c. 55.* In S. P. Q. R. nomina, sacramenta advocabant. ¶ Pro consolari posuit *Tertullianus* respiciens ad Græcum παρακαλεῖν, quod & hanc habet significationem, *lib. 4. advers. Marcion. c. 14.* Advocare languentes. ¶ Pro invocare. *In fragm. Petron. pag. 683. Burman.* Judæus licet & porcinum numen adoret, Et cilli summas advocet auriculas. ¶ Pro litigare, contendere, *Lucil.* apud *Non. c. 2. n. 44.* Amicos hodie cum improbo illo audivimus Lucilio advocasse.

ADVOLĀTUS, us, m. *volo a qualche luogo*, πρόσπτησις. *Cic. Tuscul. 2. c. 10.*

2. c. 10. *vertent e Græco versus Æschyli*. Tristi advolatu aduncis lacerans unguibus.

ADVOLITANS, tis, *svolazzante*, sæpe advolans. *Plin. l.* 11. *c.* 19. Papilio luminibus accensis advolitans. *Prudent. l.* 2. *advers. Symmach. v.* 573. Advolitans noctua.

ADVOLO, as, avi, atum, n. 1. *volare a qualche luogo*, προσπέτομαι, versus aliquem locum volare. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 49. Avis advolans ad eas aves, quæ, &c. *Plin. l.* 10. *c.* 29. In agrum Volaterranum palumbium vis e mari advolat. *Id. l.* 28. *c.* 10. *in fi.* Papilio luminibus lucernarum advolans. *Id. l.* 10. *c.* 40. Caprimulgi caprarum uberibus advolant. ¶ Translate est accurrere, velociter ire, *correre, andar presto*. *Cic. pro Cluent. c.* 6. Ipsa nuper Larino Romam advolavit. *Id. Attic. l.* 2. *ep.* 13. Advola in Formianum. *Et lib.* 4. *ep.* 4. Advola ad nos. *Id. pro Sext. c.* 4. Ad urbem confestim incredibili celeritate advolavit. *Plin. l.* 9. *c.* 8. Delphini advolant in auxilium. *accorrono*. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 17. Hostes ex omnibus partibus ad pabulatores advolaverunt. *corsero addosso*. *Cic. Fam.* 5. *ep.* 16. Si insulam Britanniam cœpero cogitare, ejus εἴδωλον mihi advolabit ad pectus. *mi si rappresenterà*. *Virg. Æn.* 10. *v.* 511. Fama mali tanti advolat Æneæ. ¶ Cum accusativo sine præpositione, quæ inest in ipso verbo. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 14. *a med.* Rostra Cato advolat. *Valer. Flacc. l.* 4. *v.* 300. & trucis ultro Advolat ora viri. Adde *Claudian. in Consul. Prob. & Olybr. v.* 174. & *de* III. *Consul. Honor. v.* 165.

ADVOLVO, is, olvi, olutum, a. 3. *volgere a qualche cosa*, προσκυλίω, volvendo adduco. *Virg. Georg.* 3. *v.* 377. congestaque robora, totasque Advolvere focis ulmos, ignique dedere. *gettarono sul fuoco*. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 70. *Harduin.* Advolvere se ad ignem. *avvoltolandosi accostarsi al fuoco*. ¶ Translate *Claudian. in* I. *Consul. Stilic. l.* 1. *v.* 7. si carmen in unum Tantarum sperem cumulos advolvere rerum. *h. e.* congerere, uno carmine complecti. *Stat.* 5. *Theb. v.* 143. magnusque advolvitur astris Clamor. *h. e.* ascendit, ducta translatione a fumo, qui globatim se volvendo extollitur. ¶ Passive significat procumbere, & amplexari, supplicis, aut adorantis more. *Liv. l.* 8. *c.* 37. *ad fin.* Tribus circuit, omnium genibus se advolvens. *Vellej. l.* 2. *c.* 80. Genibus ejus advolutus est. *se gli prostrò alle ginocchia*. *Curt. lib.* 3. *c.* 12. Sisigambis advoluta est pedibus ejus. *Propert. l.* 3. *eleg.* 15. *v.* 1. Nunc, o Bacche, tuis humiles advolvimur aris. ¶ Cum accusativo sine præposit. quæ inest in ipso verbo, *Tacit.* 1. *Ann. c.* 13. Cum deprecandi causa palatium introisset, ambulantisque Tiberii genua advolveretur. *Sallust. in fragment.* apud *Serv. ad* 1. *Æneid. v.* 311. Genua patrum advolvuntur.

ADVOLŪTUS, a, um, particip. *Liv. l.* 28. *c.* 34. Advolutus genibus alicujus. *prostrato*. *Apulej. sub. init. l.* 6. *Metam.* Psyche pedes ejus advoluta. V. *Advolvo* in fi.

ADVORSUM) V. Adversum, Adverso, &c.
ADVORSOR, aris,)

ADVOSEM, adversarium, hostem dixere Veteres, *Paul.* ex *Festo*.

ADVORTO. V. Adverto.

ADURGĔO, urges, ursi, sine supino, *spingere, premere*, idem quod urgeo, vel valde urgeo, premo, ἐπιπιέζω. *Cels. l.* 7. *c.* 1. Dens qui natus est in locum prioris, quotidie digito adurgendus, donec ad justam magnitudinem perveniat. *Horat. l.* 1. *Od.* 37. *v.* 16. Cæsar ab Italia volantem Remis adurgens. *dandogli la caccia*.

ADŪRO, is, ussi, ustum, a. 3. *bruciare, abbruciare, scottare*, idem quod uro, vel valde, seu penitus uro. *ad* enim significationem auget. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 20. Ut candentibus juglandium putaminibus barbam sibi, & capillum adurerent. *Liv. l.* 39. *c.* 22. Ignes cœlestes multifariam orti adussisse complurium vestimenta dicebantur. *Horat. epod.* 5. *v.* 24. Flammis aduri Colchicis. *Cels. l.* 8. *c.* 2. Os eodem ferramento (*candenti*) adurendum. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 27. Cum ad flammam se applicaverint, sine gemitu aduruntur. ¶ Frigus etiam adurere dicitur, item ventus nimius, nempe, quia adeo exsiccant, astringunt, & indurant, ut urere videantur, *riardere, disseccare*. *Virg. Georg. v.* 92. Ne tenues pluviæ, rapidive potentia solis Acrior, aut Boreæ penetrabile frigus adurat. *Curt. l.* 7. *c.* 3. Rigor nivis multorum adussit pedes. *Plin. l.* 7. *c.* 24. Aduri arbores fervore, aut flatu frigidiore. *Id. l.* 11. *c.* 29. *locustas sata adurere* ait, quia non secus depopulantur, ac si ignis absumpsisset. ¶ De intertrigine, qua corporis aliqua pars atteritur, eroditurque, perinde ac admoto igne adusta. *Plin. l.* 28. *c.* 15. *in fi.* Femina atteri, adurique equitatu notum est. Sic *Cels. lib.* 6. *c.* 8. Medicamenta adurentia. *adustivi, corrosivi*. ¶ Translate *Horat. l.* 1. *Od.* 27. *v.* 14. quæ te cumque domat Venus, Non erubescendis adurit Ignibus. ¶ *Adurere vitam*, V. in *Adustus*.

ADUSQUE, præpos. *fino a*, usque ad, scribi autem potest etiam divisim. Usurpatur sæpius a Poetis, quam a prosæ scriptoribus. *Virg.* 11. *Æn. v.* 262. Menelaus adusque columnas Exulat. *Horat. l.* 1. *sat.* 5. *v.* 101. via pejor adusque Bari mœnia. *Et sat.* 1. *v.* 97. Adusque supremum tempus. *Gell. l.* 15. *c.* 2. Vini libidine adusque ludibria ebriosus. ¶ Adverbii more *Apulej. l.* 2. *Metam.* Juvenem adusque deraso capite producit in medium. *h. e.* penitus: vel supple, *ad usque cutem*.

ADUSTĬO, onis, f. *abbruciamento, scottatura, brucime*, ἔγκαυσις, actus adurendi, ustio. *Plin. l.* 14. *c.* 20. Adustio picis. *Id. l.* 32. *c.* 4. Ulcera frigore, aut adustione facta. *per isscottatura*. *Id. l.* 20. *c.* 7. Adustiones sanat lactuca. ¶ Adustio etiam dicitur, quæ attritu nimio fit. *Plin. l.* 17. *cap.* 15. *de vitium insitione*. Nostra ætas correxit, ut Gallica uteretur terebra, quæ excavat, nec urit: quoniam adustio omnis hebebat. ¶ Item nimia siccitas. *Id. l.* 30. *c.* 15. Adustio infantium, quæ vocatur siriasis.

ADUSTUS, a, um, *abbruciato, scottato*, κεκαυμένος, ustus, combustus. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 742. Et crepet in mediis laurus adusta focis. *Plin. l.* 19. *c.* 1. Loca deserta, & sole adusta. *Id. l.* 32. *c.* 10. Adusta sanantur cancri cinere. *le scottature*. Sic *Cels. l.* 5. *c.* 27. *in fi.* Adustorum curatio. *Senec. in Herc. Oet. v.* 1289. Sol adustus. *h. e.* adurens. Al. leg. *adultus*. ¶ Dicitur & de frigore. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 918. Nec sic marmoreo pallet adusta gelu. *Plin. l.* 28. *c.* 8. Leonis adipes sanant adusta nivibus. V. *Aduro*. ¶ *Adusti cibi* dicuntur, qui nimis cocti sunt. *Horat. l.* 2. *sat.* 8. *v.* 68. Panis adustus. *Et v.* 90. Merulæ adusto pectore. *Terent. Adelph.* 3. 3. 62. Hoc salsum est, hoc adustum est, hoc lautum est parum. ¶ *Adusta* etiam dicuntur, quæ, velut si igne ambusta sint, exaruere. *Petron. in Satyr. c.* 109. Nunc umbra nudata sua jam tempora mœrent: Areaque attritis aret adusta pilis. *h. e.* velut exustis pilis glabra facta. ¶ *Adustus color*, qui ad nigrum accedit, qualis rebus ambustis solet esse, aut hominibus multo sole faciem fuscam habentibus, *color fosco, fumicato*. *Plin. l.* 2. *c.* 58. Lapis adusto colore. *Liv. l.* 27. *c.* 47. Notari oculis, si qui forte adustioris coloris ex recenti via essent. ¶ *Nota adusta* est nota, seu macula inusta, impressa. *Propert. l.* 3. *eleg.* 9. *v.* 40. Una Philippeo sanguine adusta nota. Al. leg. *inusta*.

ADŪTI, pro abuti, *h.* e. ita aliqua re uti, ut tota consumatur. *Cato* R. R. *c.* 76. Linito usque adeo, donec omnem caseum cum melle adusus eris. *Al. leg.* abusus.

ADYNĂMOS, ἀδύναμος, vox Græca, quæ significat imbecillum, sine viribus: ab α privativa, & δύναμις, potentia, vires. *Adynamon vinum* dicitur a *Plin. l.* 14. *c.* 16. quod dimidium aquæ permixtum habet, excoquiturque ad dimidias: inde datur ægris, quibus vini noxiam timent.

ADYTUM, ti, n. *parte più riposta del tempio*, ἄδυτον, pars est secretior templi, vel alius cujuspiam sacri loci, quam ingredi nemini licebat, nisi sacerdoti, ut docet *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 105. ubi Græce hanc vocem usurpat, ἄδυτα: ab α privativa, & δύω, ingredior. Inde oracula Divum, & responsa dabantur consulentibus. *Virg.* 2. *Æn. v.* 296. & manibus vittas, Vestamque potentem, Æternumque adytis effert penetralibus ignem. *Et v.* 114. Eurypylum scitatum oracula Phœbi Mittimus, isque adytis hæc tristia dicta reportat. *Id.* 6. *Æn. v.* 98. Talibus ex adyto dictis Cumæa Sibylla Horrendas canit ambages. *Eumen. in orat. pro restaur. Schol. c.* 6. Ab arcanis sacrorum penetralium ad privata Musarum adyta transferre. ¶ Translate *Lucret. l.* 1. *v.* 737. Ex adyto tanquam cordis responsa dedere. *h. e.* ex intimo animi recessu. ¶ Reperitur etiam *adytus, us*, m. *Accius apud Non. c.* 8. *n.* 35. Pro certo arbitrabor sorteis, oracla, adytus, augura. *h. e.* auguria. *Al. ita distinguunt*: Pro certo arbitrabor sortis oracla, adytus augura.

A E

ÆA, æ, f. Αἶα, *Sasabella*, peninsula Colchidis cum urbe cognomine circa ostia Phasidis Fl. quam Hippos, & Cyanos Fl. e diversis locis in Phasim influentes efficiunt. Fabulantur poetæ, Æam nomen accepisse a puella ejusdem nominis, quæ cum Phasidis amnis vim effugere non posset, miseratione Deorum in peninsulam est conversa, quam etiam nunc, ut veterem illum amorem adhuc possis agnoscere, magna sui parte ambit, & quasi amplectitur. *Valer. Flac. in Argon. lib.* 1. *v.* 742. & *lib.* 5. *v.* 426.

ÆACIDEĬUS, a, um, adject. ad Æacum pertinens. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 472. Oenopiam Minos petit, Æacideia regna.

ÆACĬDES, idæ, m. patronym. ab Æaco, Αἰακίδης. *Virg.* 1. *Æn. v.* 99. Sævus ubi Æacidæ telo jacet Hector. *h. e.* Achillis, qui Pelei filius, Æaci nepos fuit. *Id. Æn.* 3. *v.* 296. Conjugio Æacidæ Pyrrhi. *fuit Pyrrhus Achillis filius, Æaci pronepos*: de quo *Id. Æn.* 6. *v.* 840. Eruet ille Argos, Agamemnoniasque Mycenas, Ipsumque Æaciden. Al. rectius hoc loco, & apud *Sil. l.* 1. *v.* 627. Persen Macedonum regem intelligunt a Paulo Æmilio devictum, qui genus suum ad Achillem referebat, ut apud *Propert. l.* 4. *eleg. ult.* legitur. *Ovid.* 12. *Metam. v.* 364. Æacidæ dederet pacis pignusque fidemque. ¶ In vocativo habet *Æacida*, & *Æacide*, a Græco Αἰακίδη. nam η tum in *a*, tum in *e* longum Latine verti potest. *Ovid. Heroid. ep.* 8. *v.* 7. Quid facis Æacide? *Id. ep.* 3. *v.* 87. Arma cape, Æacida. Adde *Sil. l.* 13. *v.* 796. Similia sunt *Tydide, Anchisa*, &c. Interdum illud *a* corripitur: & tunc est totum Latinum. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 187. Ne quis humasse velit Ajacem, Atrida, vetas cur? ¶ In plurali numero *Æacidæ, idarum*, & *idum*. *Justin. l.* 12. *c.* 15. Plerosque Æacidarum intra trigesimum annum defunctos. *Ennius* apud *Cicer.* 2. *de Divin. c.* 56. stolidum genus Æacidarum. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 3. dant placidi cursum redeuntibus Austri Æacidis, Cephaloque. *Silius l.* 15. *v.* 292. Æacidum sceptris, proavoque tumebat Achille.

ÆACĬDĪNUS, a, um, adject. ab Æaco deductum. *Plaut. Asin.* 2. 3. 25. Æacidinis minis, animisque expletus incedit. *h. e.* plenus minarum, & superbiæ, qualis Achilles Æaci nepos fuit, vel Patroclo interfecto, vel Bryseide rapta.

ÆACIUS. V. in Ai.

ÆACUS, ci, m. Αἰακός, Jovis filius ex Europa, sive ex Ægina filia Asopi. Regnasse dicitur apud Oenopiam, sive Ænonam, quam ex nomine matris Æginam nominavit, ut *Ovid. Metam.* 7. *v.* 474. testatur. Hunc tantæ justitiæ fuisse dicunt, ut apud Inferos animarum creditus fuerit a Plutone delectus judex cum Minoe, & Rhadamantho fratribus, & sontium peccata discutere, & pro meritis pœnas inferre. *Horat. l.* 2. *Od.* 13. *v.* 22. Quam pæne furvæ regna Proserpinæ, Et judicantem vidimus Æacum! Adde *Ovid. Metam.* 13. *v.* 25.

v. 25. ¶ Id. Ovid. 9. Metam. v. 434. Nec nostrum seri curvarent Æacon anni, Æacon accusativus est Græcæ positionis metri causa adhibitus: quod Poetis est persamiliare.

ÆEA, æ, vel (retenta Græca terminatione) Ææe, es, f. Αἰαίη, insula fuit in mari Tyrrheno, non modico olim freto ab Italia dirempta, hodie continens, ita tamen, ut paludibus circumquaque cincta insulæ speciem præseferat. In hac Homerus Circes sedem collocavit lib. 10. Odyss. Latini locum hunc a Circes domicilio Circejos appellant, ibidemque antiqui Latii terminum constituunt, ut Plin. l. 3. c. 5. docet. ¶ Ææen insulam freti Siculi, quam Calypso habitasse dicitur, commemorat Pompon. Mela lib. 2. cap. 7. a med.

ÆÆUS, a, um, adject. ad Circem pertinens, Αἰαῖος. Circe sic dicta est vel ab Æa urbe Colchidis (in Colchide enim aliquando Circe fuisse dicitur) vel ab Ææa insula, ubi diu habitasse fertur. Virg. Æn. 3. v. 386. Ææaque insula Circes. Propert. l. 2. eleg. 23. v. 42. Ææi mœnia Telegoni. h. e. filii Circes. Ovid. 2. Amor. eleg. 15. v. 10. Æææ artes. h. e. magicæ, quibus Circe maxime delectabatur. Id. Amor. l. 1. eleg. 8. v. 5. Ææa carmina. h. e. magicæ incantationes. ¶ Servius putat Circem dictam Ææam a Græca interjectione αἴ αἴ, hoc est hei, aut væ, propter lamentationes, & exsecrationes hominum, quos in feras mutaverat. ¶ Ææa puella apud Propert. l. 3. eleg. 10. v. 31. est Calypso, quæ in Ææa insula freti Siculi habitavit, ut Mela docet l. 2. c. 7.

ÆAS, antis, m. Αἴας, fluvius Epiri, qui & Aous dicitur, oriturque ex Pindo monte, & prope Apolloniam decurrens, in Ionium mare defertur. Plin. l. 3. c. 23. Pompon. Mela l. 2. c. 3. ¶ Græce Αἴας idem est qui Ajax, qui cum se occidisset, in florem mutatus dicitur. Auson. Idyll. 6. de Cupid. crucif. v. 12. Et tragico scriptus gemitu Salaminius Æas. h. e. vocibus ai ai: de quibus V. suo loco.

ÆBUTIA LEX dicta est ab ejus latore Æbutio Trib. plebis, qui ea lege sustulit quamplura capita Legum XII. Tabular. in quibus propter antiquitatem, temporumque mutationes, multa inutilia jam, aut etiam perniciosa præcipiebantur: solas autem legis actiones, quæ apud Centumviros essent agendæ, retinuit. Gell. l. 16. c. 10.

ÆCASTOR }
ÆDEPOL } V. Ecastor, Edepol.

ÆDES, & Ædis, is, f. casa, abitazione, οἶκος, domus, in qua habitatur. Hac appellatione omnes ædificii species continentur, ut Nerat. Digest. lib. 47. tit. 9. leg. 9. scribit: unde & villæ in Censu hoc nomine appellantur teste Varr. l. 4. de L. L. c. 33. In usu tamen loquendi ædes proprie de urbano ædificio, de rustico villa dicitur, ut docet Florentin. lib. 50. tit. 16. leg. 211. Hoc autem sensu fere semper in plurali numero usurpatur. Cic. Verr. 3. c. 19. Quæ cognovi egomet apud istum in ædibus. Et mox. Duo signa, quæ in mediis ædibus sunt. Id. 5. Tuscul. c. 21. Ædes regiæ. Plaut. Merc. 5. 2. 60. probæ, & pulcre ædificatæ. Id. Mostell. 1. 2. 18. paratæ, expolitæ, factæ probe, examussim. Id. Stich. 1. 2. 8. nitidæ. ¶ In singulari numero Festus in Scribas. Publice adtributa est in Aventino ædis Minervæ. Nep. in fragment. apud Priscian. l. 8. pag. 792. Putsch. Ædis Martis est in Circo Flaminio architectata ab Hermodoro Salaminio. Gell. l. 4. c. 14. Eum sibi fas recipere non fuisse æde sua. Plaut. Asin. 1. 3. 67. Ædis nobis area est, auceps sum ego. la casa ci serve di luogo per uccellare, &c. Adde plurima Livii loca, quæ in multis probatis Codicib. ædis habent, in aliis ædes, argumento, utramque positionem promiscue in usu fuisse. Ea collegit Drakenborch. ad Liv. l. 4. c. 25. §. 3. ¶ Interdum ponitur pro parte domus, stanza, camera, appartamento. Plaut. Casin. 3. 5. 31. Insectatur omnes domi per ædes. Græci eadem ratione οἴκους appellant cubicula, & cellas domus: ex quo & Vitruv. l. 6. c. 5. 6. & alibi œcos dixit. Curt. l. 8. c. 6. Excubabant proximi foribus ædis, in qua rex adquiescebat. Et paulo post. Stabant ad fores ædis ejus, in qua rex vescebatur. Virg. 2. Georg. v. 462. ingentem foribus domus alta superbis Mane salutantum totis vomit ædibus undam. ¶ Ædes inscribere. V. Inscribo. ¶ Ab ædibus esse, ædibus curandis & custodiendis præpositum esse. Vetus monument. apud Gruter. pag. 607. n. 1. Domini N. Imp. Antonini Aug. Matris libertus, cognitus mihi ex longo tempore, cum ab ædibus essem. ¶ Significat etiam ædes locum Diis sacrum, & in utroque numero æque adhibetur, tempio, chiesa, ναός: sed fere cum addito, ut: Ædes Pacis, Ædes sacra, Ædes Deorum, &c. Cic. pro Dom. c. 49. Ædes sacræ. Id. 3. Q. Fr. ep. 1. c. 4. De æde Telluris admones. Liv. l. 2. c. 21. in f. Ædes Mercurii dedicata est. Claudian. l. 1. de rapt. Proserp. v. 200. Hic ædes angusta Deæ. Varr. apud Non. c. 8. n. 87. Hæc ædis, quæ nunc est, &c. Varro hic loquitur de sacra æde. Nam etiam sine addito hoc sensu interdum ponitur. Horat. l. 1. sat. 10. v. 38. hæc ego ludo, Quæ nec in æde sonent, &c. h. e. in æde Apollinis, ubi Latina poemata publice recitabantur: de qua Id. l. 2. ep. 2. v. 94. Spectemus vacuam Romanis vatibus ædem. ¶ Interdum ædes omittitur per ellipsim. Horat. l. 1. sat. 9. v. 35. Ventum erat ad Vestæ. Adde Cic. Phil. 2. c. 37. & ad Attic. lib. & epist. 14. & Liv. l. 2. c. 51. l. 10. c. 23. & l. 41. c. 28. ¶ Monet Valla l. 3. elegantiar. c. 7. cum de sacris ædibus sermo est, dici duas, tres, quatuor ædes; cum vero de privatis, binas, ternas, &c. licet distributio nulla fiat. Scævola JCtus apud Marcell. Digest. lib. 8. tit. 2. leg. 9. Binas ædes habeo: alteras tibi lego, &c. Liv. l. 27. c. 23. Capuæ duas ædes Fortunæ, & Martis, & sepulcra aliquot de cælo tacta. ¶ Hoc tamen discrimen perpetuum non est. Ulpian. Digest. lib. 8. tit. 4. leg. 6. Si quis duas ædes habeat, & alteras tradat. Et mox. Duas autem ædes simul tradendo, &c. ¶ Translate dicitur de apum alveis. Virg. Georg. 4. v. 258. Aut intus clausis cunctantur in ædibus omnes, &c. Audaciori multo translatione Plaut. Pseud. 1. 5. 54. Fac, sis, vacivas ædes aurium, mea ut migrare dicta possint. ¶ Sueton. in Cæs. c. 84. appellat ædem pegma ligneum auratum, & in modum ædis compositum. ¶ Ædes, & templum fere quidem usu loquendi promiscue accipiuntur; differunt tamen. Nam, ut ex Varrone docet Gell. l. 14. c. 7. non omnes ædes sacræ templa erant. templa enim non consecrabantur solum, sed etiam inaugurabantur. ædes etiam sine inauguratione sacræ esse poterant. ¶ In plurali numero ædis, & ædeis pro ædes sæpe legitur apud Plautum, & alios. Mos enim fuit Latinis etiam Augusti ævo, nomina tertiæ declinationis in recto, & accusativo plurali per es, & is promiscue terminare, & aliquando etiam per eis, quia multi solebant ei diphthongum pro i longa usurpare, more Græcorum. Quamobrem sæpissime in antiquis optimæ notæ monumentis legere est. Ob civis servatos, & Intra suos fineis, &c. qua de re, qui plura volet, legat Noris. Cenotaph. Pis. Dissertat. 4. c. 3.

ÆDICULA, læ, f. casetta, picciola abitazione, οἰκίδιον, parva ædes, seu domus, & fere in plurali numero usurpatur. Cic. Paradox. 6. cap. ult. M. Manilius pauper fuit. habuit enim ædiculas in Carinis, & fundum in Labicano. ¶ Item ædiculæ pars, cella, cubiculum, stanzetta, cameretta. Plaut. Epid. 3. 3. 19. Cave, sis, cum filia mea copulari hanc, neque conspicere: jam tenes? in ædiculam istanc seorsum concludi volo. ¶ Ponitur etiam pro parva æde sacra, sacello, picciol tempio, cappella, ναΐσκος: sive ea majori templo juncta, aut inclusa sit, sive non. Cic. pro Dom. c. 53. Aram, & ædiculam, & pulvinar dedicare. Liv. l. 35. c. 9. Ædicula Victoriæ virginis prope ædem Victoriæ. Id. ibid. c. 41. Quinque in Capitolio positæ in cella Jovis supra fastigium ædiculæ. Paul. Digest. lib. 48. tit. 13. leg. 9. Qui privata sacra, vel ædiculas incustoditas tentaverint, amplius quam fures, minus quam sacrilegi merentur. ¶ Est etiam ædicula loculamentum simulacri, nicchia, nicchio. Petron. in Satyr. c. 29. in f. Grande armarium in angulo vidi, in cujus ædicula erant Lares argentei positi, Venerisque signum marmoreum. Plin. l. 33. c. 1. Ædiculam æream fecit in Græcostasi. Et l. 36. c. 13. Nemeses quindecim ædiculis inclusit. Apulej. l. 3. Metam. Eponæ Deæ simulacrum residens ædiculæ, quod coronis roseis erat ornatum. ¶ In veteri Inscript. apud Fabrett. c. 1. n. 68. ædiculæ dicuntur in sepulcris loculamenta reponendis urnulis, & ollis cinerum. ¶ In vet. Inscript. Mus. Veron. pag. 87. n. 4. legitur ædicla.

ÆDICULUM, i, n. idem ac ædicula. Inscript. apud Reines. class. 1. n. 125. Voto suscepto Bonæ Deæ Astrapton Cæsaris Vilic. ædiculum, aram, septum clusum vetustate diruta restituit. Sed fortasse mendum est marmorarii.

ÆDIFACIO, is, eci, actum, a. 1. fabbricare, ædem facio, ædifico, οἰκοδομέω. Labeo Digest. lib. 19. tit. 2. leg. 60. Mandavi tibi, ut excuteres, quanti villam ædifacere velles. Ita legitur in celebri editione Torrentini: in aliis ædificare.

ÆDIFEX, ificis, m. fabbricatore, ædificator, οἰκοδόμος. Tertullian. lib. de Idololatr. c. 12. Ex similitudine providentissimi ædificis illius, qui &c.

ÆDIFICATIO, onis, f. fabbrica, οἰκοδομή, actus ædificandi, substructio. Cic. Fam. 5. ep. 6. Domum tuam, & ædificationem omnem perspexi, & vehementer probavi. Id. in Pison. c. 21. Immensa, & intolerabilis ædificatio. ¶ In Architectura tres cum sint partes, ædificatio, gnomonice, & machinatio: illa definitur a Vitruv. lib. 1. c. 3. ut bipartito divisa sit, una mœnium, & communium operum in publicis locis collocatio; altera privatorum ædificiorum explicatio. ¶ Pro ædificio. Cato apud Gell. l. 13. c. 23. Neque mihi ædificatio, neque vasum, neque vestimentum est manupretiosum.

ÆDIFICATIUNCULA, æ, f. fabbrichetta, parva ædificatio. Cic. Q. Fr. l. 3. ep. 1. c. 2. Ecquid ei de illa ædificatiuncula mandavisses.

ÆDIFICATOR, oris, fabbricatore, οἰκοδόμος, fabricator. Cic. de Univers. c. 2. Neque mundo quicquam pulchrius, neque ejus ædificatore præstantius. Id. l. 1. de nat. Deor. c. 9. Ædificatores mundi. ¶ Eleganter ædificator dicitur, qui ædificandi nimia quadam libidine laborat. Nepos in Attic. c. 13. Nam cum esset pecuniosus, nemo illo minus fuit emax, minus ædificator. Colum. l. 1. c. 4. Eleganter igitur ædificet agricola, nec sit tamen ædificator. Adde Juvenal. sat. 14. v. 86. ¶ In bonam partem. Flor. l. 1. c. 8. Quid ædificator Ancus? ut Urbem extenderet, &c.

ÆDIFICATORIUS, a, um, adject. Translate Tertull. de carne Christi c. 17. Verbum ædificatorium mortis. h. e. quod mortis causa fuit. Adde de anim. c. 47.

ÆDIFICATUS, a, um, fabbricato. Cic. 3. Offic. c. 13. Villa bona, beneque ædificata. Id. 6. Verr. c. 53. Urbs ædificata. Id. Verr. 7. c. 17. Navis ædificata. Id. Attic. l. 16. ep. 13. Prædiola belle ædificata. h. e. agelli cum villa, aliove ædificio bene ædificato.

ÆDIFICIALIS, le, adject. ad ædificia, seu ædes pertinens. Ædificialis dictus est Jupiter Herceus, quia, ut ait Festus in Herceus, intra conseptum domus cujusque colebatur; quem etiam deum penetralem appellabant. Dictys Cretens. de B. Trojan. lib. 5. c. 12. Priamus re cognita ad aram Jovis ædificialis confugit. Alii legunt ante ædificiale, hoc est ante ædes. aras enim Græci ante fores ædium internas, in impluvio habuisse dicuntur.

ÆDIFICIOLUM, li, n. diminut. ædicula. Vetus lapis non optimæ notæ, apud Gruter. pag. 809. n. 2. Hic locus cum hortulo suo religioso, & ædificiolis suis muro cinctus, pertinet ad sepulcrum Mindiæ Juliæ, & P. Ælii Phileti, &c. Adde aliud apud Donium Class.

class. 12. *n.* 32. & alium apud *Murator. pag.* 1013. *n.* 5. & 1430. *n.* 6.

ÆDIFICIUM, ii, n. *edifizio, fabbrica*, οἰκοδόμημα, significat tum domum, ædes, tum aliam quamcumque exstructionem, etiamsi habitationi apta non sit, ut porticus, propugnacula, &c. *Cic.* 3. *Q. Fr. ep. ult.* Quid? si cæmentum bonum non haberem, deturbem ædificium? *Id. pro Mil. c.* 27. Exstruere ædificium in alieno. *Liv. l.* 5. *c.* 41. Plebis ædificiis obseratis, patentibus atriis principum. *Sallust. in Jug. c.* 23. Incendere ædificia. ¶ Proprie si loquamur, ædificium accipitur pro exstructione, quæ habitandi causa fit, & quidem pro urbana. nam a *villis* & *monumentis* aperte distinguit *Martian. Digest. lib.* 1. *tit.* 8. *leg.* 4. Ceterum usu latius sumitur, ut dictum est.

ÆDIFICO, as, avi, atum, a. 1. *fabbricare, fare*, proprie significat ædem, seu habitationem facere, aut aliam quamvis e muro exstructionem. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 6. Tribus locis ædifico, reliqua reconcinno. *Id. ibid. ep.* 4. Ædificare domum. *Id. pro Dom. c.* 43. porticum. *Id. Verr.* 6. *c.* 53. urbem. ¶ Dicitur & de aliis rebus. *Cic. Verr.* 7. *c.* 18. Ædificare navem. *Id. pro leg. Manil. c.* 4. classem. *Id. Attic. l.* 9. *ep.* 13. *sub fin.* hortos. *Virg. Æn.* 2. *v.* 16. equum. ¶ Translate *Cic. Fam.* 9. *ep.* 2. Ædificare rempublicam. *h. e.* constituere. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 501. tot adhuc compagibus altum Ædificat caput. *h. e.* ornat in tutulum. ¶ *Ædificare locum* significat ædificium in eo facere. *Pompon. Digest. lib.* 41. *tit.* 1. *leg.* 30. *extr.* Si insulam in mari ædificaverim, continuo mea fit. ¶ *Ædificare corpora* dicuntur a *Claudiano de Cons. Mall. Theodos. v.* 321. qui alius in alium insilientes veluti ædificium struunt, ut Venetiis ii, qui edunt *le forze d' Ercole*.

ÆDILATUS, us, m. dignitas Ædilis, quemadmodum dicitur Pontificatus, Consulatus. *Festus* in *Ædilis*.

ÆDILIS, lis, m. *Edile, magistrato sopra le fabbriche, strade, acquedotti, la grascia, ed altro*, ἀγορανόμος, ἀστυνόμος, nomen est Romani Magistratus, cujus officium erat (V. *Cic.* 7. *Verr. c.* 14.) ædes publicas, privatasque procurare (unde & nomen traxit) & aquæductus, cloacasque, ut munda omnia, integraque essent: item ludos publicos proprio sumptu exhibere, & si quando incendia excitarentur, exstinguenda curare, viarum, funerum, annonæ curam habere, merces an sanæ essent, mensuræ an æquæ, cognoscere, &c. Legimus apud *Liv. l.* 10. *c.* 13. *extr.* aliquando ab iis diem dictam esse plerisque, quia plus, quam quod lege finitum erat, agri possiderent. Fuere autem duplicis generis, plebeji, & Curules. V. *Curulis, Cerealis*, & *Ædilitius*. ¶ *Ædiles* primum duo tantum fuere: deinde alii duo additi sunt cum curuli sella. A. U. 389. Postremo alios duos *Cereales* nuncupatos adjecit C. Jul. Cæsar. Ætas huic magistratui capessendo apta, erat annorum triginta septem, ut est apud *Manut.* & alios. Alii tamen aliter definiunt. *Cic.* 3. *de Legib. c.* 3. Sunto Ædiles curatores urbis, annonæ, ludorumque solemnium: ollisque ad honoris amplioris gradus is primus ascensus esto. *Plaut. Rud.* 2. 3. 43. Neptunus Ædilis fastidiosus est: si quæ improbæ sunt merces, jactat omnes. *Pers. sat.* 1. *v.* 124. Italo quod honore supinus Fregerit heminas Areti Ædilis iniquas. ¶ Adjective *Ædiles ludi* dictum est a *Plaut. Pœn.* 5. 2. 52. ¶ In ablativo singulari habet *Ædili*, & *Ædile*: quamquam hoc posterius a *Charis. lib.* 1. *pag.* 96. *Putsch.* allatis exemplis P. *Rutilii, Varronis*, &c. (sic in plurib. *Livii* codicib. *l.* 3. *c.* 31.) præferri videtur.

ÆDILITAS, atis, f. *Edilità*, ἀγορανομία, dignitas, seu Magistratus Ædilium. *Cic.* 2. *Offic. c.* 17. Mamerco prætermissio ædilitatis consulatus repulsam attulit. *Id. pro Cluent. c.* 25. Ædilitatem petere. *Id.* 2. *Offic. c.* 16. Ædilitate magnificentissima fungi. *Plaut. Stich.* 2. 2. 29. Ædilitatem gerere.

ÆDILITIUS, & Ædilicius, a, um, adject. ad Ædiles pertinens, ἀγορανομικός, ἀστυνομικός. *Cic.* 2. *Offic. c.* 16. Ædilitium munus. *Id. ep.* 1. *l.* 1. *ad Q. Fr. c.* 9. Vectigal Ædilitiorum. *h. e.* munerum. *Id. pro Planc. c.* 21. Repulsa Ædilitia. *h. e.* in Ædilitate petenda. *Id. in Vatin. c.* 7. Ædilitia prætexta toga. *Id. pro Cluent. c.* 45. Scriba Ædilitius. ¶ *Ædilicium edictum* est, quod Ædiles Curules initio magistratus proponebant, & secundum illud dicturos se jus tota sua Ædilitate profitebantur, quemadmodum & Prætores, de quibus V. in *Edictum*. Jus enim dicebant Ædiles iis de rebus, quæ ad eorum officium pertinebant. Ejus autem Edicti exemplum habes *toto titulo* 1. *lib.* 21. *Digest.* ubi etiam, quibus de rebus Ædiles cognoscerent videre est. Hinc *Ædilitiæ actiones*, quæ ex Ædilitio Edicto manant, *Paul. loc. Digest. cit. leg.* 47. & *toto titulo* 58. *lib.* 4. *Codicis*. ¶ *Ædilitius vir*, qui Ædilitate functus est; quemadmodum *Consularis*, qui Consulatu. *Cic. de clar. Orat. c.* 28. Sed omnia is summa sperans, Ædilitius est mortuus. Adde *in Vatin. c.* 7. ¶ *Ædilitius Quæstor* dicitur a *Cic. in Pis. c.* 36. qui ætatem habet ad Ædilitatem petendam. nam post Quæsturam ea petebatur. Alii tamen aliter explicant. ¶ *Ad Ædilitium modum purus* proverbio dicitur de re valde pura, quia Ædiles maxime curabant, ut munda omnia, integraque essent, ut dictum est. Est *Varronis* apud *Non. c.* 4. *n.* 75. si modo hoc pacto ille locus legendus est. Nam alii aliter.

Ædis. V. Ædes.

ÆDITIMOR, sive Æditumor, aris, dep. 1. οἰκουρέω, ædem tueor, seu custodio. *Pompon.* apud *Gell. l.* 12. *c.* 10. Qui postquam tibi appareo, atque æditumor in templo tuo. *Nonius c.* 2. *n.* 56. hæc eadem verba referens, *æditúor* legit.

ÆDITIMUS, & Æditumus, i, m. *Sacrestano, guardiano di Chiesa*, qui sacras ædes servat, ἱεροφύλαξ. *Gell. l.* 12. *c.* 10. docet auctoritate *Varronis de L. L.* hanc vocem Latinissimam esse, & pro ea a plerisque *æditúum* dici, nova, & commentitia usurpatione. Itaque apud *Cicer. Verr.* 6. *c.* 44. ubi nunc *æditui, custodesque* scriptum est, in exemplaribus fidelissimis legi *æditumi*. Sic *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 2. In ædem Telluris veneram, rogatus ab æditimo, ut dicere didicimus a patribus nostris; ut corrigimur a recentibus urbanis, ab æditúo. Adde *l.* 6. *de L. L. c.* 2. *circa med.* ¶ Quidam hujus vocis eam tradunt notationem, ut dicatur quasi *ædis intimus*: sed refelluntur a *Cicer.* qui *in Top. c.* 8. docet τὸ *timus*, seu *tumus* meram esse verbi productionem.

ÆDITÚA, æ, f. *donna custode del tempio*, mulier templi custos. Legitur in quadam *Inscript.* apud *Fabrett. cap.* 10. *n.* 435. Translate autem *Tertull. de cultu fem. c.* 1. Cum omnes templum simus Dei, ejus templi æditua, & antistes pudicitia est.

ÆDITUALIS, le, adject. ad Æditúum pertinens. *Tertull. de pudic. c.* 16. Non scitis vos templum Dei esse, qui & templo sanciendo, purificandoque æditualem legem scripsit: si quis templum Dei violaverit, &c.

ÆDITÚENS, entis, *custode del tempio*, idem ac æditimus. *Lucret. l.* 6. *v.* 1273. Hospitibus loca quæ complerant æditúentes.

ÆDITÚO, as, n. 1. *esser custode del tempio*, æditúus sum. *Inscript.* apud *Reines. class.* 5. *n.* 54. Nonius Avillius N. F. Cl. Novellius Sacerdos Dei Silvani Vixit ann. 37. Ædituavit ann. 13. Adde *n.* 53. & apud *Gruter. pag.* 1088. *n.* 5.

ÆDITÚOR, aris, dep. 1. idem ac æditimor, & æditúo. V. Æditimor.

ÆDITÚUS, ui, m. *custode del tempio, sagrestano*, ἱεροφύλαξ, idem quod æditimus, sacræ ædis custos. *Plaut. Curcul.* 1. 3. 48. Crepitum claustrorum audio, æditúum aperire fanum. *Sueton. in Domit. c.* 1. Ardente templo apud æditúum clam pernoctavit. Adde *Cicer.* quem retulimus in voce *Æditimus*, ubi & alia sunt huc pertinentia. ¶ *Servius* ad illud *Virg. Æn.* 9. *v.* 647. *hic Dardanio Anchisæ Armiger ante fuit, fidusque ad limina custos*, significare videtur etiam atriensem servum, qui privatas ædes servat, æditúum dici: cujus rei exempla nondum vidimus. ¶ Translate *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 229. Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales Æditúos habeat belli spectata, domique Virtus, indigno non committenda poetæ. *h. e.* quales habeat poetas, qui versibus eam posteritati commendent, & ab oblivione custodiant. Alii putant respexisse *Horatium* ad *Valerium Æditúum* veterem poetam, cujus carmen refert *Gell. l.* 19. *c.* 9. locutumque esse eo pacto, quo *Martial. l.* 8. *epigr.* 56. *Sint Mæcenates, non deerunt Flacce Marones*. Ubi *Marones* per synecdochen pro quocumque optimo poeta dictum est.

AEDON, aedŏnis, ἀηδών, ἀηδόνος, f. *cardellino, o usignuolo*, avis, quam alii carduelem, alii lusciniam esse volunt: ita dicta ἀπὸ τοῦ ἀεὶ ᾄδειν, ab assiduo cantu. In fabulis fuit Aedon uxor Zethi Regis, fratris Amphionis, quæ Itylum filium per errorem nocte interfecit, putans eum ex Amanea, seu Amandea Amphionis esse filium (invidebat enim uxori Amphionis, quod illi essent sex filii masculi) crimen vero cognoscens optavit mori, sed miseratione Deorum in hanc avem versa, Itylum deflere dicitur. Est autem vox trisyllaba. *Senec. in Agamemn. v.* 670. Non quæ verno nobile carmen Ramo cantat tristis aedon, Ityn in varios modulata sonos. *Petron. in Satyr. c.* 131. Dignus amore locus: testis silvestris aedon, Atque urbana Progne. Al. leg. *silvester*: neque tamen masculinum putes. nam *volucer fama* apud *eund. c.* 123. legitur. *Calpurn. Ecl.* 6. *v.* 8. Vocalem superet si dirus aedona bubo. *aedona* accusativus est Græcæ positionis pro *aedonem*. Adde *Nemesian. Ecl.* 2. *v.* 61. ¶ *Ædon, Ædonis*, dissyllabum, Αἰδών, ωνος, mons est Thraciæ; sed sæpius sine diphthongo *Edon*, Ἠδών scribitur.

AEDONIUS, a, um, quinque syllabar. ad aedonem pertinens. *Auct. paneg. ad Pison. sub fin.* Sic & aedonia superantur voce cicadæ. ¶ *Ædonius* quadrisillab. V. *Edonus*.

ÆDUI, & Hedui, orum, pop. Galliæ Celticæ inter Ligerim, & Ararim, quorum tractus hodie *l' Autonois* dicitur, continebatque alias majorem partem Duc. Burgundiæ, ubi tractus Augustodunensis, Carolensis, Alexiensis, & Cabilonensis. Sed hodie multo minor est. *Auson. in Parental.* 4. *v.* 6. *Æduos*, seu *Heduos* appellat: quaque potentes Ædues Alpino quaque Vienna jugo. ¶ *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 19. Æduos fratres vocat, quia cum pro Romanis stetissent, pugnassentque contra eorum hostes, cognita fide, *fratres, consanguineosque* eos Senatus appellaverat, uti narrat *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 33. Eadem ratione Saguntini consanguineam vocant Romam apud *Sil. l.* 1. *v.* 608. & 655. & præterea quia eorum civitas ex colonis Ardeatibus creverat, & Ardea colonia Romanorum erat.

ÆDUICUS, a, um, adject. ad Æduos pertinens, ut Æduicus pater, *Auson. Parent.* 2. *v.* 2. Æduicum flemma *ibid.* 4. *v.* 3.

ÆETÆUS, & Æetéus, a, um adject. ad Æeten Colchorum regem pertinens. Hinc *Æetæos fines* vocat *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 4. ipsam Colchidis regionem.

ÆËTES, æ, & Latina terminatione Æëta, æ, m. Αἰήτης, Rex fuit Colchorum, filius Solis ex Persa Oceani filia. Liberos habuit Medeam, Absyrtum, & Calciopen. Ad hunc Phryxus Athamantis filius pervenit, & aureum vellus detulit, quod cum vigilantissime servaret, ejus causa bellum gessit cum Argonautis. Tandem a Jasone Medeæ filiæ proditione & vellere spoliatus, & Regno pulsus est. Sed tamen jam senex ab eodem in Regno restitutus dicitur. V. *Hygin. fab.* 3. 22. & 23. & *Serv. ad Virg.* 2. *Georg. v.* 140. & 141. &c. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 21. Sol, qui Colchis fertur Æetam, & Circen procreavisse. *Ovid. Heroid. ep.* 12. *v.* 29. Accipit hospitio juvenes Æeta Pelasgos. *Et v.* 51. Dixerat Æetes: mœsti confugitis omnes. ¶ Dicitur etiam *Æetas* in recto casu singulari. *Serv. loc. cit.*

ÆETIAS, iadis, patronym. f. Medea Æetæ Colchorum regis filia. *Ovid.*

Metam.

Metam. 7. v. 9. Concipit interea validos Æetias ignes.

ÆETINE, es, f. Medea Æetæ Colchorum regis filia. Vox hæc eo modo ab Æete deducta est, quo a *Neptunus Neptunine*, a *Nereus Nerine*, &c. *Ovid. Heroid. ep. 6. v.* 103. Non hæc Æsonides, sed Phasias Æetine, &c. *Alii aliter legunt.*

ÆETIS, idos, femin. idem quod Æetias. *Valer. Flacc. l.* 8. *v.* 233. Suscitat adfixam mœstis Æetida curis. Adde *Albinov. eleg.* 2. *v.* 110.

ÆETIUS, a, um, idem quod Æetæus. *Valer. Flacc. l.* 8. *v.* 379. Illinc Æetius heros Obsidet &c.

ÆGÆON, ōnis, m. αἰγαίων, Gigantis nomen, quem centum manus, & quinquaginta ventres habuisse fabulantur. *Virg. Æn.* 10. *v.* 565. Ægæon qualis centum cui brachia dicunt, Centenasque manus, quinquaginta oribus ignem Pectoribusque arsisse, Jovis cum fulmina contra Tot paribus streperet clypeis, tot stringeret enses. *Servius* addit, eundem esse ac Briareum, Cœli, & Terræ filium, affertque versum Homeri, quo significatur Briareum a Diis, Ægæonem ab hominibus appellari consuevisse. Hic cum a Jove victus fuisset, religatus est a Neptuno ad scopulum quendam in una ex insulis Ægæi maris. *Claudian. l. 3. de raptu Proserp. v.* 345. Hæc centumgemini strictos Ægæonis enses, &c. *Stat. l. 1. Achill. v.* 209. duros laxantem Ægæona nexus. ¶ Est etiam Deus marinus Ponti, & Terræ filius: de quo, & quidem pęnultima obliquorum producta, *Ovid. 2. Metam. v. 9.* Proteaque ambiguum, balænarumque prementem Ægeona suis immania terga lacertis. ¶ Ponitur & pro ipso Ægæo mari. *Stat. l. 5. Theb. v.* 288. Diis pelagi, ventisque, & Cycladas Ægæoni Amplexo. *nisi forte hoc quoque loco Deum ipsum intelligit.* ¶ *Ægæona* cum legimus in accusativo singulari, Græca est positio, qua libenter utuntur Poetæ, pro *Ægæonem*.

ÆGÆUM MARE, n. *l' Arcipelago*, amplissimus maris Mediterranei sinus, a parte Orientali Isthmi Corinthiaci, ut *Plin.* placet, aut certe a Sunio Atticæ promontorio, ut tradit *Ptolem.* ad ipsum usque Hellespontum extensus, alia aliis in locis nomina sortitus a regionibus, quas alluit. ¶ De ratione nominis varia traduntur a Scriptoribus. Nonnulli, in quibus est *Suidas*, ad Ægeum Thesei patrem referunt, quem in hoc mare sese præcipitem dedisse ferunt, cum navim filii, qua ille in Cretam ad Minotaurum vectus fuerat, nigro cum velo (quod sibi cum nauclero amissi filii signum convenerat) redeuntem videret. Alii sic dictum volunt, quod Ægea Amazonum Regina in eo perierit. Alii, quod crebræ in eo sint insulæ, ut procul aspicientibus species caprarum videantur. Αἶγες enim sunt capræ. Hæc tria etyma referuntur a *Paulo* ex *Festo*: tertium habet etiam *Varro l. 6. L. L. c. 2. sub fin. Strabo* ab Ægæis oppido in Eubœa, vel ab Æga promontorio Æolidis derivat: *Plin. l. 4. c.* 11. a scopulo inter Tenum, & Chium, quem nautæ αἶγα appellant, quoniam procul visentibus capræ similis creditur. *Cic. pro leg. Manil. c.* 18. Insula Delos tam procul a nobis in Ægæo mari posita. ¶ Dicitur etiam *Ægæum* absolute. *Horat. l. 2. od. 16. v.* 1. Otium divos rogat in patenti Prensus Ægæo. *Pers. sat. 5. v.* 142. trabe vasta Ægæum rapias.

ÆGÆUS, a, um, adject. ad Ægæum mare pertinens, αἰγαῖος. *Cic. in Arat. v.* 426. Ægæus gurges. *Stat. 6. Theb. v.* 20. Ægæa stagna. *Horat. l. 3. od. 29. in f.* Tutum per Ægæos tumultus Aura feret. *h. e.* maris Ægæi tempestates. *Claudian. l. 2. in Eutrop. v.* 246. Ægęos insedit Grecia portus. *h. e.* oram litoralem Ægei maris. *Ovid. 1. Trist. eleg. ult. v.* 8. Cyclades Ægęę. *scil.* quę in Ægęo mari positę sunt. *Stat. 5. Theb. v.* 49. Ægęus Nereus. *Id. 8. Theb. v.* 478. Ægęa Venus. *nempe* quę Ægęo mari prognata dicitur. *Virg. Æn. 3. v.* 74. Neptunus Ægęus. V. Ægęon. ¶ Etiam *Ægeus, a, um*, omissa diphthongo, scriptum reperitur.

ÆGAN, Ægęum mare. *Valer. Flacc. l. 1. v.* 629. & *l. 4. v.* 715.

ÆGATES, um, f. insulę maris mediterranei, ad promontorium Sicilię Lilybęum, ubi Carthaginienses classe victi ab Romanis bello Punico primo, pacem petere coacti sunt, & ad fœdus venire. *Sil. l. 1. v.* 60. ęvi Flore virens avet Ægates abolere, parentum Dedecus, ac Siculo demergere fœdera ponto.

ÆGER, ęgra, ęgrum, *infermo, ammalato, malato*, νοσῶν, qui morbo correptus est. *Cic. 1. Divin. c.* 25. Ita graviter ęgrum fuisse, ut omnes medici diffiderent. *Id. Catil. 1. c. ult.* Homines ęgri morbo gravi. *Id. de clar. Orator. c. 48. in f.* Infirma atque ęgra valetudine esse. *Id. post redit. ad Quirit. c. 1. in f.* Ægro corpore esse. *Sallust. in Catil. c.* 62. Æger pedibus. *Nepos in Miltiad. c.* 7. vulneribus. *Liv. l. 26. c.* 8. ex vulnere. Et absolute de vulnerato. *Stat. 11. Theb. v.* 517. avidos illidit in ęgrum Cornipedem cursus. Et cum genitivo *Apulej. l. 4. Metam. prope fin.* Psyche ęgra corporis, animi saucia. ¶ Usurpatur sępe substantivi more pro ægroto. *Cic. 2. Divin. c.* 3. Ad ægros non vates, sed medicos solemus adducere. *Id. 2. de nat. Deor. c.* 4. Ne ægri quidem omnes convalescunt. Hinc *servus ab ægris* est, qui ægrorum curam habet, *infermiere*. *Inscript. apud Reines. class. 9. n.* 91. M. Aurelio Aug. L. Stephano ab ægris cubiculariorum. ¶ Translate *Cic. 3. Verr. c.* 2. Maxime ægra, & prope deposita reipublicæ pars. *Sallust. in Jug. c.* 31. Animus æger avaritia. *Liv. l. 30. c.* 11. Æger amore. *Virg. 5. Æn. v.* 432. vastos quatit æger anhelitus artus. *respiro ansante.* ¶ De rebus inanimis, *Virg. 3. Æn. v.* 142. victum seges ægra negabat. Cui opponitur illud *Georg. 1. v.* 1. Quid faciat lætas segetes. *Stat. 10. Theb. v.* 867. amnis quassatque, trahitque Molem ægram. *h. e.* pontem, cujus saxa fatiscunt, emotæque trabes, ut ait *Id. ibid.* ¶ Sæpe ponitur pro tristi, sollicito, mœrenti, *malinconico, afflitto, dolente. Vetus Poeta* apud *Cicer. pro Cœl. c.* 8. Medea animo ægra, amore sęvo saucia. *Plaut. Epid.* 1. 2. 26. Æger ab animo. *Sallust. in Jug. c.* 74. Æger animus. *Virg. Æn. 2. v.* 268. Ægri mortales. *Valer. Flacc. l. 6. v.* 623. Pectora ægra. *Apulej. l. 6. Metam.* Psyche ægerrima. ¶ Dicitur etiam de eo, quod ægritudinem, & mœrorem affert. *Plaut. Amph.* 3. 2. 29. Nunquam quicquam meo animo fuit ægrius. *Claudian. de nupt. Honor. & Mar. v.* 14. Incusat spes ægra moras. ¶ Substantivi more *Lucret. l. 5. v.* 172. cui nihil ægri accidit. *Plaut. Amph.* 2. 2. 11. Plus ægri ex abitu viri, quam ex adventu voluptatis cepi. ¶ Cum genitivo *Liv. l. 1. c. 58. l. 2. c.* 36. & *l. 30. c.* 15. Æger animi juvenis. *Sallust. in fragment. l. 4. Histor.* apud *Arusian. Mess.* & *Stat. l. 11. Theb. v.* 141. Æger consilii. *h. e.* inops, dubius. *Silius l. 3. v.* 72. timoris. *h. e.* timore sollicitus. Et *l. 13. v.* 52. delicti. *h. e.* ob delictum. *Flor. l. 3. c.* 17. rerum temere motarum. ¶ *Ægris oculis aliquid aspicere*, est invide aspicere, *con cattivo occhio, di mal occhio. Tacit. 2. Hist. c.* 20. Aliorum felicitatem ægris oculis introspicere. ¶ Inter *ægrum*, & *ægrotum* hoc statuit discrimen *Servius ad Ecl. 1. v.* 13. quod *æger* tum de corpore, tum de animo dicitur, *ægrotus* de corpore tantum.

ÆGERIA, & Egeria, æ, f. Αἰγερία, nympha fuit Aricini nemoris, cum qua Numa Pompilius & connubium, & colloquium se habere simulavit super cultu religionum, quo armorum, & prædæ studio flagrantem populum Romanum ad pacis artes abstraheret. *Liv. l. 1. c.* 19. ¶ *Ovid. Metam. 15. v.* 487. & 547. narrat, cum Ægeria ob dolorem amissi Numæ conjugis in lucum Aricinum se contulisset, assiduoque fletu ætatem ageret, motam misericordia Dianam vertisse eam in fontem sui nominis. V. etiam *lib. 3. Fast. a vers.* 259. & deinceps. ¶ Addit *Festus*, huic Nymphæ sacrificatum fuisse a prægnantibus, quod eam putabant facile conceptum alvo egerere: nisi forte *Egeriam* aliam hoc loco intelligit ab Ægeria Numæ. ¶ *Ægeriai* pro *Ægeriæ* dixit *Enn.* apud *Varr. l. 6. de L. L. c.* 3.

ÆGERIUS, a, um, adject. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 72. n.* 5. Fortunæ simulacra colens, & Apollinis aras, Ægeriumque Jovem. *Al. leg. arcanumque.*

ÆGEUS, per duas syllabas, Αἰγεύς, filius Pandionis fuit, & Rex Athenarum, qui ex Æthra Pitthei Trœzeniorum Regis filia Theseum suscepit, ex Medea autem ab Jasone repudiata alterum filium nomine Medium, ut placet *Justino l. 2. c. 6.* & *lib. 42. c.* 3. Hoc jam ad senium vergente, Minos Cretensium Rex Atheniensibus ob Androgei filii necem bellum intulit, victisque durissimas pacis conditiones imperavit, ut septem quotannis juvenes Athenienses sibi in Cretam mitterent, Minotauro monstro objiciendos. Quibus legibus cum triennio paruissent, evenit, ut quarto anno sors inter omnes ex æquo ducta Theseum proderet. Ægeus falso indicio filium interiisse ratus, doloris impatientia sese in mare præcipitem dedit. Cui vita functo Athenienses, Thesei opera gravissima servitute liberati, divinos ei honores instituerunt, Deum marinum, & adoptivum Neptuni filium appellantes. Mare quoque ipsum nonnulli sentiunt ab eo Ægęum esse appellatum. *Higyn. fab.* 43. & *Serv.* ad *Æn. 3. v.* 74. & alii. *Ovid. Heroid. ep. 10. v.* 136. *Ariadne Theseo.* Nec pater est Ægeus, nec tu Pittheidos Æthræ Filius. *Id. Metam. 15. v.* 856. Ægea sic Theseus, sic Pelea vincit Achilles. *Ægea* accusativus Græcus est, pro *Ægeum*. ¶ *Ægeus, a, um*, adject. V. *Ægæus*. sic enim rectius scribitur.

ÆGIALE, es, f. Αἰγιάλη, sive Ægialea, Αἰγιάλεια, uxor fuit Diomedis, quam Venus a viro ejus in bello Trojano vulnerata, tanta adulteriorum involvit turpitudine, ut Diomedes ad eam in patriam redire recusarit, acceptaque a Dauno agri portione, urbem condiderit in parte Italiæ, quę Magna Græcia dicitur, quam a nomine relictæ patriæ Argos Hippium appellavit, quæ & Argyripa dicta est. *Serv.* ad *Æn. 8. v. 9. Stat. l. 3. silv. 5. v.* 48. Questa est Ægiale, questa est Melibœa relinqui.

ÆGIALEUS, m. 2. quadrisyllab. Αἰγιαλεύς, filius Æetæ fuit, & frater Medeæ, a qua discerptus est, ut pater membrorum dispersorum collectione ab ea persequenda retardaretur. Alio nomine dictus est Absyrtus. *Cic. l. 3. de nat. Deor. c.* 19. ¶ Fuit etiam hoc nomine Phoronei Regis Argivorum filius, cui Apis (quem quidam Phoronei, quidam Jovis filium ex Niobe Phoronei filia esse tradunt) postquam Argis regnasset, in Ægyptum transiens, Achaiæ regnum reliquit. ¶ Alii Ægialeum Inachi filium ex Melia Oceanitide faciunt, & ab eo Ægialeam dictam, quæ postea Peloponnesus a Pelope vocata est.

ÆGIALOS, αἰγιαλος, Græce litus dicitur: unde Achaia propter urbes in litore dispositas Ægialos vocata fuit, teste *Plin. l. 4. c.* 5.

ÆGIDES, æ, patronym. mascul. ab Ægeo, & significat Theseum Ægei filium. *Ovid. Heroid. ep. 4. v.* 59. Perfidus Ægides ducentia fila secutus. *Id. ep. 16. v.* 325. Nam sequar Ægidæ factum, fratrumque tuorum. *Id. 5. Trist. eleg. 4. v.* 26. Te vocat Ægiden, Euryalumque suum. *Ægiden* est a Græco accusativo αἰγίδην, retento *n* metri causa. *Id. Heroid. ep. 2. v.* 67. Inter & Ægidas media statuaris in urbe. *h. e.* inter *Ægei filios, & nepotes.*

ÆGILOPIUM, ii, n. *fistola lagrimale*, αἰγιλώπιον, idem ac Ægilops. *Plin. l. 22. c.* 21. Anthemis commanducata ægilopia sanat. *Id. l. 20. c.* 14. Nepeta tusa ægilopiis imponitur.

ÆGILOPS, ōpis, f. *fistola lagrimale*, αἰγίλωψ, ωπος, ὁ, abscessus ad angulum oculi naribus propiorem, ex quo pituita assidue destillans, fistulosum ulcus paulatim facit, quod nonnunquam exeso osse, usque ad nares penetrat. Ita *Celsus l. 7. c. 7. sect.* 7. describit. Dicitur *ægilops*, quia capræ huic vitio maxime obnoxiæ sunt: ab αἴξ, αἰγός, capra, & ὤψ, oculus. *Plin. l. 35. c.* 6. Rubrica ægilopas manare prohibet. *Ægilopas* accusativus est Grecę positionis pro *ægilopes*. *Id. l. 21. c. 19. ad fin.* Bacchar imponitur ægilopis incipientibus, & ignibus sacris. *Plin. Valerian. l. 1. c.* 23. Ad maturandas ægilopas, ad aperiendas eas, &c. ¶ Pænultimam in obliquis

liquis corripuit contra ejus naturam *Æmil. Macer cap. de Malva*. Ægilopas pellit, siccoque meleberis ejus, &c. ¶ Est etiam hoc nomine herba quædam folio tritici inter hordeum nascens, ipsique valde noxia: videturque esse eadem ac *avena* sterilis. *Virg.* 1. *Georg. v.* 154. Dicta est Ægilops, quod ægilopas imposita sanat. *Plin. l.* 25. *c.* 13. Ægilopas sanat herba eodem nomine, &c. *Id. l.* 18. *c.* 17. Hordeum enecat festuca, quæ vocatur ægilops. ¶ Item arbor glandifera, excelsissima, ramosa in incultis locis maxime proveniens, fago similis, vel potius eadem ac fagus Latinorum, ut vult *Harduin.* (alii inter Cerorum genera reponunt, apud *Aldrovand.*) ferens panos arentes, muscoso villo canos, non in cortice modo, verum & e ramis dependentes, cubitali magnitudine, odoratosque. Ita *Plin. l.* 16. *c.* 6. & 8. ¶ Est etiam genus bulbi apud Græcos. *Id. l.* 19. *c.* 5.

ÆGINA, f. *Egina*, Αἴγινα, fuit Asopi Bœotiæ Regis filia, & mater Æaci, a qua urbs, & insula Peloponneso adjacens, contra Piræeum Athenarum Ægina vocata est, cum antea Oenone diceretur, ut apud *Strabonem*, & *Plin. l.* 4. *c.* 12. & *Stephanum* legitur, aut certe *Oenopia*, ut *Ovid.* 7. *Metam. v.* 473. appellat. V. Æacus.

ÆGINENSIS, se, adject. ab Ægina. *Valer. Max. l.* 9. *c.* 2. *n.* 8. *extern.* Civitas Atheniensium abscidit pollices Æginensium juventuti.

ÆGINETA, æ, *di Egina*, Æginæ insulæ incola. *Cic.* 3. *Offic. c.* 11. Athenienses sciverunt, ut Æginetis, qui classe valebant, pollices præciderentur. nimis enim imminebat Ægina Piræo.

ÆGINETICUS, a, um, adject. ad Æginam pertinens, ut *Ægineticum æs* apud *Plin. l.* 34. *c.* 2. quod ibi optime temperabatur.

ÆGIPAN, ānis, *vel Græca terminatione* anos, m. Αἰγίπαν, deus quidam sylvestris, ut sunt Pan, & Satyri, quem fabulantur, Jovis filium fuisse ex capra Olenia, quæ Græce αἴξ, αἰγὸς dicitur, vel Jovis collactaneum, natumque ex Æga Panis conjuge, unde & nomen conflatum. Juvisse dicitur Jovem ipsum in bello adversus Typhonem. Pingebatur caprina facie, hircinis pedibus: & quia cum primus concham marinam invenisset, ea inflata terrorem hostibus injecerat, caudam piscis ei addiderunt. Hujus effigies in Cœlo est Capricornus. Paulo aliter fabulam narrat *Hygin. in astronom. l.* 2. *n.* 28. ¶ Quidam putarunt esse in quibusdam Africæ regionibus homines semiferos, qui dimidia parte caprinam, dimidia humanam effigiem, cruraque hircina haberent, hosque *Ægipanes* appellarunt. Horum meminere *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 4. & 8. *Plin. l.* 5. *c.* 8. & *Solin. c.* 31. sed hæc fabulosa commenta sunt. ¶ *Martian. Capell. l.* 6. *pag.* 215. in dativo plur. *Ægipanis* pro *Ægipanibus* dixit.

ÆGIS, idis, f. αἰγίς, ἴδος, ἡ. *Hygin. Astron. l.* 2. *c.* 13. scribit, hoc nomine significari pellem capræ Amaltheæ, a qua lactatus fuit Jupiter (Græce enim αἰγὶς pellem caprinam significat) qui ea protectus, & Gorgonis capite contra Titanas pugnavit, eosque devicit. Hinc *ægis* ponitur pro munimento corporis, vel e pelle caprina (quale sibi tunc confecit Jupiter, sive illud fuerit lorica, ut vult *Serv.* ad 8. *Æn. v.* 435. sive scutum, ut *ex Museo* docet *Lactant. l.* 1. *c.* 21.) vel ex alia quapiam materia insculptum, habente in medio Gorgonis caput: quod munimentum, ait *Serv. loc. cit.* si sit in pectore hominis, sicut in antiquis statuis videmus, *lorica* dicitur; si in pectore Numinis, *ægis* vocatur. *lorica*, *panziera*. *Ovid. Metam.* 2. *v.* 753. *de Pallade*. Et tanto penitus traxit suspiria motu, Ut pariter pectus positamque in pectore forti Ægida concuteret. *ægida* accusativus est Græcæ positionis pro *ægidem*. *Id. Metam.* 6. *v.* 78. *de eadem Pallade*. At sibi dat clypeum; dat acutæ cuspidis hastam; Dat galeam capiti: defenditur ægide pectus. ¶ Neque vero solum de lorica, sed & de scuto dicitur; & præsertim de scuto Palladis, quod Gorgonis, seu Medusæ caput insculptum habebat, serpentibus einctum crinium loco, quod si aspicerent homines, horrore trucis imaginis in lapides vertebantur, *scudo di Pallade*. *Ovid. Metam.* 5. *v.* 46. Bellica Pallas adest, & protegit ægide fratrem. *Virg. Æn.* 8. *v.* 435. Ægidaque horrificam, turbatæ Palladis arma. *Horat. l.* 3. *od.* 4. *v.* 57. Contra sonantem Palladis ægida. Translate *Ovid. de remed. am. v.* 346. Decipit hac oculos ægide dives amor. *h. e.* perstringit oculos hac arte, velut objecta ægide. ¶ Scribit *Serv.* ad *Æn.* 8. *v.* 354. Jovem gestare in sinistra manu ægidem, seu pellem capræ Amaltheæ, quam si quando commoveat, tempestates, procellasque cieri. *Silius l.* 12. *v.* 720. aspice quantus Ægida commoveat, nimbos flammasque vomentem Jupiter! & *v.* 335. Ægida turbato quatientem in prœlia mundo. ¶ *Virg. Æn.* 8. *v.* 354. Credunt se vidisse Jovem, cum sæpe nigrantem Ægida concuteret dextra, nimbosque cieret. *Ægida* hoc loco intelligere debemus, non loricam Jovis, aut scutum, quod sinistra geritur; sed *procellam*, *tempestatem*. Habet enim hanc etiam significationem vox Græca αἰγὶς ab ἀΐσσω, impetu feror: a qua voce αἰγὶς fit verbum αἰγίζω, quod significat *divellere*, *pervellere*, *lacerare*, quod est procellarum proprium. Quod vero *ægis* etiam Latine hanc significationem habere possit, confirmat vox *catægis*, quæ eodem sensu ab *Apuleio de Mundo* usurpata est. V. Sunt tamen, qui nihilominus *ægida* hoc loco pro scuto accipiunt: & ne illud *dextra* negotium facessat, ita legunt: *Ægida concuteret*, *dextra nimbosque cieret*. Alii ajunt, τὸ *dextra* positum esse non ad significandam *dexteram manum*, sed *manum* utcumque: Ideo autem *dextram* nominari, quia ea nobilior est. ¶ Denique *ægis* in larice arbore dicitur a Græcis pars ligni proxima medullæ, coloris mellei, quæ est veluti cor ipsius, tabellis pictorum conficiendis aptissima, utpote quæ nullis rimis fissilis est. Hanc eandem in abiete leuson, (λεῦκον *Theophrasto*) appellant. *Plin. l.* 16. *c.* 39.

ÆGISONUS, a, um, adject. ægide sonans. *Valer. Flacc. l.* 3. *v.* 88. *de Pallade*. ægisono fera pectore virgo. V. Ægis.

ÆGISTHUS, m. Αἴγισθος, Thyestis filius ex Pelopea ejusdem filia. Hunc infantulum mater causa tegendi sceleris perdendum feris exposuit in sylvis. Sed a pastore inventus, ejusque beneficio nutritus est. Inde Αἴγισθος dictus fuit, quod nutritus esset a capris, quæ Græce αἶγες appellantur. Provectior ætate Atreum avunculum, impellente tamen patre, interfecit, & ejusdem filium Agamemnonem, a Trojano bello reversum, inter epulas, vel ut alii volunt, in primo navis egressu, adjuvante uxore ejus Clytemnestra, qua etiam turpissime usus erat, obtruncavit. Postremo ab Oreste Agamemnonis filio patris mortem ulciscente e medio est sublatus, una cum eadem Clytemnestra adultera. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 38. Cum Ægisthi libidinem, aut Paridis videmus, &c. *Ovid. de remed. amor. v.* 161. Quæritur, Ægisthus quare sit factus adulter, &c. ¶ Scribitur & *Ægysthus*.

ÆGITHALUS. V. vocem sequentem.

ÆGITHUS, i, m. αἴγιθος, avis minima solo nomine nobis adhuc cognita (ut debiles quorundam conjecturas omittamus) mira fecunditate prædita, altero pede brevior, & clauda, teste *Aristot. lib.* 9. *histor. animal. c.* 15. (*al.* 22.) Hæc cum asino graves inimicitias gerere dicitur. Is enim spinetis se scabendi causa atterens, ejus nidos dissipat: quod ipsa adeo pavet, ut voce omnino rudentis audita, ova ejiciat, pulli metu cadant. Igitur advolans ulcera ejus rostro excavat. Hæc *Plin. l.* 10. *c.* 74. ubi bis hanc avem nominat: priore autem loco quidam *ægithalus* pro *ægithus* legendum putarunt.

ÆGLE, es, nympha, filia Jovis ex Neæra, una Najadum: sic dicta ab αἴγλη, fulgor, splendor. *Virg. Eclog.* 6. *v.* 21. Ægle Najadum pulcherrima. ¶ Item una Hesperidum, Atlantis filia, vel ut alii volunt, Noctis. *Serv.* ad *Æn.* 4. *v.* 484. ¶ Item filia Solis, Phaetontis soror, cujus lapsum mortemque deflens cum aliis sororibus in electri arborem versa est. *Hygin. fab.* 154. & 156.

ÆGLOGA. V. Ecloga.

ÆGOCEPHALUS, i, m. αἰγοκέφαλος, avis quædam (fortassis eadem quæ *Ægolios*) ita dicta, quod capite capram referat: ab αἴξ, αἰγὸς, capra, & κεφαλὴ, caput. Liene carere scripsit *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 80. *Harduini*.

ÆGOCERAS, herba est, quam nos fœnum Græcum appellamus: ita dictum, quod ejus semen corniculis est simile, inquit *Plin. l.* 24. *c. ult.* nempe ab αἴξ, αἰγὸς, capra, & κέρας, cornu.

ÆGOCEROS, ōtis, m. *Capricorno*, αἰγόκερως, animal *capricornus* dictum, ab αἴξ, αἰγὸς, capra, & κέρας, cornu. V. *Capricornus*. Est autem unum e duodecim signis Zodiaci. Græca vox est, quam Latine usurpant *Lucan. l.* 9. *v.* 536. Par geminis Chiron, & idem quod Carcinos ardens, Humidus Ægoceros, nec plus Leo tollitur Urna. Et *Lucret. l.* 5. *v.* 614. Quo pacto æstivis e partibus Ægocerotis, &c. ¶ Reperitur etiam *Ægoceros*, i, m. 2. C. *Cæsar Germanic. in Arat. v.* 213. Cum sedem Ægoceri Cythereius attigit ignis. *Lucan. l.* 10. *v.* 213. Ægoceron, Cancrumque tenet.

ÆGOLETHRON, αἰγόλεθρον, herba quædam venenata, exitiosissima jumentis, & præcipue capris: ab αἴξ, αἰγὸς, capra, & ὄλεθρος, pernicies. Hujus flores concipiunt noxium virus, aquoso vere marcescentes: unde & mella inficiunt, si ab apibus insideantur, fugantur-que. *Plin. l.* 21. *c.* 13.

ÆGOLIOS, αἰγώλιος, avis quædam nocturna, quam ex conjectura quidam *ululam* interpretantur, alii caprimulgum. Est enim ab αἴξ, αἰγὸς, capra. Quaternos semper parit, teste *Plin. l.* 10. *c.* 60.

ÆGON, ōnis, m. *il mare Egeo*, Αἴγων, ωνος, Ægeum mare: ab αἴξ, αἰγὸς, capra, ea ratione, qua & *Ægeum* dicitur. V. Ægæum. *Stat.* 5. *Theb. v.* 55. nec illa Samo fama, Delove sonanti Pejor, & innumeris, quas spumifer adsilit Ægon. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 629. quanto fremitu se sustulit Ægon. ¶ Est etiam nomen Pastoris apud *Virgil. Ecl.* 3. *v.* 2. ¶ *Ægon* etiam, sive *Ægonus* dictus est collis Romæ, qui postea Quirinalis, teste *Festo* in *Agonium*, ubi tamen incerta lectio est.

ÆGONENSIS porta dicta est olim Romæ, quæ postea Quirinalis. *Festus* in *Agonium*, ubi alii leg. *Agonensis*.

ÆGONYCHOS, αἰγώνυχος, herba eadem, quæ Lithospermos: ab αἴξ, αἰγὸς, capra, & ὄνυξ, ὄνυχος, unguis, quod caprinum unguem referat. *Plin. l.* 27. *c.* 11.

ÆGOPHTHALMOS, αἰγόφθαλμος, gemma caprino oculo similis: ab αἴξ, αἰγὸς, capra, & ὀφθαλμὸς, oculus. *Plin. l.* 37. *c.* 11.

ÆGOS FLUMEN, urbs est, non fluvius, in Thraciæ Chersoneso juxta Hellespontum, αἰγὸς ποταμοὶ Græcis. *Stephanus*: Αἰγὸς ποταμὸς, πόλις ἐν Ἑλλησπόντῳ. *h. e.* Ægos fluvii urbs est in Hellesponto: & sonat *fluvii capræ*. Ita Græci semper in plurali numero usurpant. At Latini in singulari *Ægos flumen* vocant, (ubi Ægos genitivus casus est, αἰ ὃς) *Nepos in Lysand. c.* 1. *in Alcib. c.* 8. & *in Conon. c.* 1. *Plin.* etiam *l.* 2. *c.* 58. & *l.* 4. *c.* 11. & *Pompon. Mela l.* 2. *c.* 2. ¶ Celebre est id oppidum naufragio Atticę classis, ut narrat *Mela loc. cit.* vel clade a Lysandro Lacedęmonio ei illata, ut innuit *Nepos. in Lysand. c.* 1.

ÆGRE, adverb. *di mala voglia*, *mal volentieri*, *egramente*, graviter, moleste, ægro, invitove animo, δυσχερῶς. *Cic. Tuscul.* 4. *c.* 27. Si quis ęgre ferat, se pauperem esse. *Id. Attic. l.* 7. *ep.* 2. Nihil vidi melius: itaque careo ęgre. *Plaut. Pœn.* 5. 2. 111. Ægre pati. *Liv. l.* 7. *c.* 13. Quod ęgrius patimur. *Sallust. in Jug. c.* 87. Ægerrime ferre aliquid. ¶ *Ægre esse alicui* est displicere, molestum esse. *Terent. Adelph.* 1. 2. 57. Repeton' quem dedi? Ægre est. *mi dispiace*. *Id. Hecyr.* 2. 1. 30. Non te pro his curasse rebus, ne quid ęgre esset mihi? *acciocchè non mi venisse fatto alcun dispiacere*. *Plaut. Capt.* 3. 5. 43. Hoc mihi ęgre est, me huic dedisse operam malam. *Id. Bacch.* 5. 1. 26. Quid tibi ex filio nam, obsecro, ęgre est? *di che sei afflitto per cagion del figliuolo?* *Id. Merc.* 2. 3. 35. Nescio quid meo animo

animo ęgre est. *non mi sento troppo bene*. ¶ *Ægre facere alicui*, est molestiam creare, *far dispiacere*. *Plaut. Cas.* 3. 4. 17. & *Terent. Eun.* 4. 1. 10. ¶ *Ægre habere*, ęgre ferre. *Plaut. Bacch.* 5. 1. 16. Si alibi plus perdiderim, minus ægre habeam. Adde *Liv. l.* 7. *c.* 5. *a med.* ubi sunt, qui aliter leg. ¶ Sumitur etiam *ægre* sępe pro difficulter, vix, *difficilmente*, *appena*, χαλεπῶς. *Cic. de senect. c.* 20. *Id.* Omnis conglutinatio recens ęgre, inveterata facile divellitur. *Id. Attic. l.* 16. *ep.* 11. Ægre me tenui. *Id. Verr.* 6. *c.* 65. Nihil ęgrius factum est, multo labore meo, quam ut manus ab illo abstinerentur. *Sallust. in Jug. c.* 85. Omne bellum sumi facile; ceterum ęgerrime desinere. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 13. Ægerrime conficere aliquid. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c.* 33. Aliquanti in cœlestium numerum referuntur ęgre exequiis digni,

ÆGRĔO, es, n. 2. *esser ammalato*, νοσεῖν, ęgrum esse. *Lucret. l.* 3. *v.* 837. Pręter enim quam quod morbis cum corporis ęgret. *Alii leg.* Pręter enim quam quod morbi est cum corpori ęgre est. *Priscian.* quoque *l.* 8. *pag.* 826. *Putschii* hoc verbum agnoscit, sed nullo confirmat exemplo,

ÆGRESCO, scis, n. 3. *infermare*, *infermarsi*, ἀσθενεῖν, ęger fio. *Plin. l.* 10. *c.* 12. Ægrescunt corvi. *Lucret. l.* 5. *v.* 350. morbis ægrescimus iisdem, ¶ Sępe translate sumitur. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 25. *in fi.* Ne tam promptus in pavorem longiore solicitudine ęgresceret. *Virg. Æn.* 12. *v.* 45. haudquaquam dictis violentia Turni Flectitur: exsuperat magis, ægrescitque medendo. *s' inasprisce*. *Stat. Theb.* 1. *v.* 400. in corde sedens ęgrescit cura parentis. *s' accresce il travaglio*. *Id. ibid. l.* 12. *v.* 193. his anxia mentem Ægrescit curis. *h. e.* mente tristatur ob has curas. *mentem* accusativus est Gręco more positus pro *mente*. Et *l.* 2. *v.* 18. rebusque ęgrescere lętis. *h. e.* tristari. *Sidon. l.* 3. *ep.* 3. *ad fin.* Exspectationi ægrescenti adventus remedia medicabuntur.

ÆGRIMONĬA, æ, f. *tristezza*, *afflizione*, ægritudo animi, mœror, cura, λύπη, *Cic. Att. l.* 12. *ep.* 38. Ferrem gravitee, si novę ęgrimonię locus esset. *Horat. epod.* 17. *v.* 73. Fastidiosa tristis ęgrimonia. *Plaut. Stich.* 3. 1. 5. Afficere aliquem ęgrimonia.

ÆGRĪRE, pro *ægrere*, ęgrotare, legitur in quibusdam editionibus apud *Lucret. l.* 3. *v.* 107. corpus, quod cernitur, ęgrit. *Alii* ęgre est.

ÆGRISCĔRE, pro *ægrescere* quidam leg. apud *Lucret. l.* 5. *v.* 350. morbis ęgriscimus iisdem. *Alii* ęgrescimus.

ÆGRITŪDO, inis, f. *tristezza*, *afflizione*, *travaglio*, *passione d' animo*, *scontentezza*, λύπη, perturbatio animi propter impendens, aut pręsens malum, solicitudo, cura, molestia, angor. *Cic.* 3. *Tuscul. c.* 10. Pręclare nostri, ut alia multa, molestiam, solicitudinem, angorem propter similitudinem corporum ęgrorum, ægritudinem nominaverunt. *Et mox.* Ut ęgrotatio in corpore, sic ęgritudo in animo, &c. (*Multa habes in eo libro de ęgritudine dicta*) *Id. ibid. c.* 7. Ægritudine affici. *Id. ibid. c.* 9. Incidere in ęgritudinem. *Et c.* 12. *in fin.* Ægritudine confici. *Et c.* 13. opprimi. *Et c.* 28. premi. *Et c.* 14. Ægritudinem efficere. *Et c.* 15. In ęgritudine esse. *Et c.* 18. Levare ęgritudinem. *Et l.* 5. *Fam. ep.* 13. *ad fin.* Levare aliquem ęgritudine. *Id. l.* 3. *Tuscul. c.* 11. Ægritudinem depellere. *Et c.* 19. Maximas ęgritudines detrahere. *Et c.* 22. Ægritudinem lenire, & tollere. *Et c.* 28. *in fin.* Ægritudini se dedere. *Et c.* 29. Ægritudinem suscipere. *Et* 4. *Tuscul. c.* 15. Ægritudines anxias, atque acerbas importare. *Senec. ep.* 50. Ægritudines discutere. *Sallust. in Jug. c.* 84. Nimis molliter ęgritudinem pati. *tollerar la disgrazia*. ¶ Proprie *ægritudo*, si verbi vim spectes, significat morbum corporis, *malattia*, *infermità*, νόσημα. *Plin. l.* 8. *c.* 1. *de elephantis*. Visi sunt lessi ægritudine (quando & illas moles infestant morbi) &c. *Colum. l.* 7. *c.* 7. Quod si ea res ægritudinem (*caprarum*) non depellit, &c. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 29. Die senatus metu, & ęgritudine fessus, sive, ut tradidere quidam, simulato morbo, &c. Adde *cap.* 69. *Curt. l.* 3. *c.* 5. & *Flor. l.* 4. *c.* 7.

ÆGROR, oris, m. *malattia*, *malore*, morbus, νόσημα. *Lucr. l.* 6. *v.* 1257. Nec minimam partem ex agris ægroris in urbem Confluxit, languens quem contulit agricolarum Copia, &c. *Et v.* 1129. venit bubus quoque sępe Pestilitas, etiam pecubus balantibus ægror.

ÆGROTATIO, nis, f. *infermità*, *malattia*, νόσημα, proprie in corpore nominatur, sicut ęgritudo est animi. *Cic.* 3. *Tuscul. c.* 10. Ut ęgrotatio in corpore, sic ægritudo in animo, &c. *Id. ibid. l.* 4. *c.* 10. Quemadmodum cum sanguis corruptus est, aut pituita redundat, aut bilis, morbi, ægrotationesque nascuntur. ¶ Quomodo differant morbus, & ęgrotatio, explicat *Idem ibid. c.* 13. Morbum, *inquit*, appellant totius corporis corruptionem: ęgrotationem morbum cum imbecillitate: vitium, cum partes corporis inter se dissident: ex quo pravitas membrorum, distortio, deformitas. Itaque illa duo, morbus & ęgrotatio ex totius valetudinis corporis conquassatione, & perturbatione gignuntur: vitium autem integra valetudine, ipsum per se cernitur. Sed in animo tantummodo cogitatione possumus morbum ab ęgrotatione sejungere. ¶ Ex postremis hisce verbis liquet, *ægrotationem* etiam de animo dici, pro ægritudine, *malattia d' animo*. *Id.* 3. *Tuscul. c.* 4. Nomen insaniæ significat ęgrotationem & morbum, id est insanitatem, & ęgrotum animum, quam appellarunt insaniam. *Et l.* 4. *c. penult.* Ægrotationes animi, qualis est avaritia, glorię cupiditas, &c. *Plin. l.* 17. *c.* 24. usurpat ęgrotationem de morbis arborum.

ÆGROTO, as, avi, atum, n. 1. *esser infermo*, *o ammalato*, ἀῤῥωστεῖν, ἀσθενεῖν, ęgro corpore sum, morbo corripior. *Cic. pro Cluent. c.* 62. Vehementer, diuque ęgrotare. *Id. Attic. l.* 8. *ep.* 2. Periculose ęgrotare. *Id.* 1. *Tuscul. c.* 35. Graviter ęgrotare. *Id.* 2. *de Fin. c.* 13. Gravissime ęgrotans. *Plin. l.* 3. *ep.* 16. Murtifere ęgrotare. ¶ Traslate *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 307. Ægrotare vitio aliquo animi. *Cic.* 4. *Tuscul. c. penult.* Ea res, ex qua animus ęgrotat. *Lucret. l.* 4. *v.* 1117. Ægrotat fama alicujus. *h. e.* minus bona est, laborat. *Plaut. Trinum.* 1. 1. 8. Mores boni ęgrotant. *Et* 1. 2. 34. In te ęgrotant artes antiquę tuę. ¶ *Plin. l.* 17. *c.* 24. ad arbores etiam transtulit.

ÆGROTUS, a, um, *infermo*, *ammalato*, ἄῤῥωστος, νοσώδης, ęger, morbo laborans. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 14. Cum ad eum ęgrotum venissem. *Horat. l.* 1. *ep.* 2. *v.* 48. Ægrotum corpus. *Et ep.* 1. *v.* 73. Ægrotus leo. ¶ Sępe substantivi more usurpatur. *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 21. Quod ipsum erat fortis ęgroti accipere medicinam. *Id. Attic. l.* 9. *ep.* 10. Ægroto dum anima est, spes esse dicitur. *finchè v' è fiato, v' è speranza*. proverbium, quo admonemur, ne in afflictissimis quidem rebus abjiciendam spem esse. *Terent. Andr.* 2. 1. 9. Facile omnes, cum valemus, recta consilia ęgrotis damus. ¶ Translate *Cic.* 3. *Tuscul. c.* 4. Ægrotus animus. (*sæpius tamen, tutiusque ęger animus dicitur. hic enim locus non caret varia lectione.*) *Id. Divin. in Verr. c. ult.* Ægrota, & prope desperata respublica. *Plaut. Trinum.* 1. 2. 39. Omnibus amicis morbum injicies gravem; ita ut te videre, audireque ęgroti sient. *h. e.* tristentur, & fastidiant, si te videant, audiantque. *Terent. Andr.* 1. 2. 22. & 3. 3. 27. Ægrotus animus.

ÆGYPTIĂCE, adverb. *all' Egiziana*. *Trebell. Poll. in XXX. Tyrann. c.* 30. *de Zenobia*. Loquebatur ęgyptiace ad perfectum modum.

ÆGYPTIĂCUS, a, um, *Egiziano*, idem quod Ægyptius. *Plin. l.* 6. *c.* 28. Ad mare nostrum, litusque ęgyptiacum. *Gell. l.* 10. *c.* 10. Apion in libris ęgyptiacis dicit, &c.

ÆGYPTILLA, æ, f. gemma nigri, & cerulei coloris, sic vocata, quod frequens in Ægypto reperiatur. *Plin. l.* 37. *c.* 10. *Isidor. l.* 16. *Orig. c.* 11.

ÆGYPTINI, Æthiopes sunt apud *Festum*.

ÆGYPTĬUS, a, um, adject. *Egiziano*, *Egizio*, qui est ex Ægypto, vel ad Ægyptum pertinet. Αἰγύπτιος. *Cic. in Pison. c.* 21. Ægyptius rex. *Nepos in Datam. c.* 3. Ægyptium bellum. *Plin. l.* 5. *c.* 9. Mare Ægyptium. *Sueton. in Cæs. c.* 39. Ægyptię classes. *Id. in Tiber. c.* 36. Ægyptii ritus. ¶ *Ægyptium acetum* laudatissimum erat: cujus meminit *Cic. in Hortens.* V. *Acetum*. ¶ *Ægyptius*, *ii*, est Ægypti incola. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 29. Ne fando quidem auditum est, crocodilum, aut ibim, aut feiem violatum ab Ægyptio. Quid igitur censes? Apim illum, sanctam Ægyptiorum bovem, nonne Deum videri Æpyptiis? ¶ De Ægyptiorum moribus multa *Vopisc. in Saturnino*.

ÆGYPTUS, ti, f. *l' Egitto*, Αἴγυπτος, est regio amplissima Africæ, vel Asiæ, ut quidam volunt. Olim dicta fuit *Aeria*, postea Ægyptus ab Ægypto Danai fratre. Extenditur a Septentrione in Meridiem a Mari Meditec. usque ad Syenem. A Septent. habet Mare Mediter. seu Ægyptium, a Merid. Æthiopiam, ab Ort. deserta Arabię, ab Occas. Libyam. Eam Nilus interfluit, cujus ostio Canopico ab Africa, Pelusiaco ab Asia secernitur. Figurę est triangularis, quam efficit Nilus, ita se dividens, ut Δ litteram facere videatur. In hac regione nunquam visum est pluere, sed Nili inundatione quotannis statis temporibus recurrente irrigatur, & fœcundatur. Hęc & alia multa *Plin. l.* 5. *c.* 9. disserit: item *Ammian. l.* 22. *c.* 15. & 16. (*al.* 34. & *sequentib.*) qui tamen in ejus assignandis finibus valde peccat. *Cic. Agrar.* 2. *c.* 16. Alexandria, cunctaque Ægyptus. *Ovid. l.* 1. *de art. amand. v.* 649. Dicitur Ægyptus caruisse juvantibus arva Imbribus, atque annos sicca fuisse novem. *Ægyptos* rectus casus est Gręcę positionis. ¶ Quia tota Ægyptus Nilo circumdatur, alluiturque, ideo eam quidam inter insulas posuerunt, (ut *Plin.* notat *loco cit.*) inter quos est *Hygin. fab.* 276. ¶ In fabulis est, Ægyptum Beli filium (alii ex Neptuno, & Libya ortum dicunt) Danai fratrem fuisse, & habuisse quinquaginta filios, qui cum totidem filias Danai uxores duxissent, ab his prima nocte, uno excepto, omnes interfecti sunt: quam ob rem fuisse ab eo expulsum regno Danaum, tenuisseque ipsum ejus ditionem, eique suum nomen dedisse; cum antea *Aeria* vocitaretur, a fusco scilicet & caliginoso aere, ob Nilum circumfluentem. *Hygin. fab.* 178. & alibi. *Ovid.* tamen *in Ibin v.* 177. ipsum Ægyptum a Danao expulsum fuisse, significat. ¶ Quamvis *Ægyptus* nomen sit regionis, seu provincię, usurpatur nihilominus interdum in accusativo sine prępositione cum verbis motus ad locum, contra leges Grammaticorum. *Nepos in Datam. c.* 4. Cum Ægyptum proficisci pararet. *Vopisc. in Saturnino, c.* 8. Ipse ille cum Ægyptum venerit. V. similia in *Cyprus*. Idem tamen *Nepos in Agesil. c. ult.* Cum in Ægyptum ivisset, *dixit*.

ÆGYSTHUS. V. Ægisthus.

ÆLĬA TRIBUS numeratur a quibusdam inter Romanas, creditumque habuisse nomen ab Hadriano Imperatore, qui ex *Ælia* gente fuit. Fortasse una fuit ex iis, quas duplex nomen habuisse notat *Sigon. Vet. Lap.* apud *Gruter. pag.* 80. *n.* 2. P. Ælius P. F. Ælia Pacatus, &c. *Sigonii* opinionem confirmat alius recens erutus Bajis prope Neapolim: Marco Aurelio M. F. Ælia Galeria Vivinacio militi Coh. IIII. Pręt. Vixit annis XXXXV. mil. annis XXIV. Aurelia Nice marito suo benemer. Posuit. *Memorie per serv. all' Istor. Letter. To.* 1. *par.* 2. *pag.* 20.

ÆLĬA LEX de comitiis lata est a Q. Ælio Consule, vel, ut alii volunt, tribuno plebis, cavebatque, ut quoties cum populo ageretur, augures de cœlo servarent, magistratus obnunciarent, si quid per auspicia agi non liceret, & legislationi intercedendi potestatem haberent. Sæpe de ea mentio fit a *Cic. pro Sext. c.* 15. in *Vatin. c.* 9. in *Pison. c.* 5. & alibi, & fere semper cum lege *Fusia* conjungitur, quæ lata est a P. Fusio, quia & hæc ad comitia rite habenda pertinebat, vetabatque agi cum populo certis quibusdam diebus. ¶ *Lex Ælia Sentia* fuit de manumissionibus. Tulere Sex. Ælius, & C.

Sen-

Sentius Coss. ut servi, qui vel vincti aliquando pœnæ causa a dominis fuissent, vel qui bestiis damnati, item quibus nota inusta fuisset, si ii manumitterentur, non civium R. sed dedititiorum loco haberentur, hoc est privarentur jure connubii, commercii, & testamenti: Ut minorem 30. annis servum manumittere, nisi probata causa apud consilium, non liceret, &c. multa enim alia omittimus ad hanc legem spectantia, quæ videre est apud *Ulpian. in fragment. tit.* 1. ubi singula ejus capita collegit, item apud eos, qui ex professo de hujusmodi rebus scripserunt, *Rosin. Hotoman. Pitisc.* & al. Hujus legis mentio sæpe fit in *Digest. & in Institut. Justin.* ¶ Alterius legis Æliæ Sentiæ meminit *Cic. in Top. c.* 2. sed quia non constat, quo anno, aut a quo lata fuerit, & præterea, quia quod ex ea refert *Cic.* legitur in legib. XII. Tab. ut dicemus in voce *Assiduus*, corruptam esse eam lectionem putant *Manut. Lambin. Hotoman.* & alii.

ÆLIANUS, a, um, adject. ut Ælianæ oratiunculæ, *Cic. de clar. Orat. c.* 56. *in fi. h. e.* conscriptæ a quodam L. Ælio, qui Philosophus fuit, secta Stoicus: scriptitavit enim orationes multas, neque tamen unquam fuit orator, ut *Cic. ibid.* scribit.

ÆLINON, nomen est cantus, quo Apollo Linum filium suum morte sublatum flevisse dicitur: ex Græco αἶ, vel αἴ, hei, heu, & Λίνος, Linus: quo pacto legitur in quodam Adonis epitaphio Οὔρεα πάντα λέγοντι, & αἱ δρύες, αἶ τὸν Ἄδωνιν. *Ovid.* 3. *Amor. eleg.* 9. *v.* 23. Ælinon in silvis idem pater, Ælinon, altis Dicitur invita concinuisse lyra. *Alii aliter leg.*

AELLO, us, f. Ἀελλώ, nomen unius ex tribus Harpyis, ita dictæ ab ἀέλλη, procella, quod procellæ, & turbinis instar cum impetu volando feratur. *Ovid. Metam.* 13. *v.* 710. Strophadumque receptos Portubus infidis exterruit ales Aello. ¶ Est etiam nomen canis cursu fortis apud *eund. Metam.* 3. *v.* 219.

ÆLURUS, i, m. *gatto*, αἴλουρος, feles. Vox Græca est, quam quidam deducunt ἀπὸ τοῦ αἰόλλειν τὴν οὐρὰν, a vertenda, & movenda cauda: quasi vero soli feles caudam vertant, & moveant. *Gell. l.* 20. c. 8. Ælurorum oculi ad vices lunæ aut ampliores fiunt, aut minores.

ÆMATHIUS. V. Emathius.

ÆMIDUS, a, um, prisca vox, & obsoleta, *tumidum* significat, auctore *Festo*.

ÆMILIANUS, a, um, adject. *Sueton. in Claud.* c. 18. Cum Æmiliana pertinacius arderent. *Suppl.* ædificia, *vel* loca. *Æmiliana* autem dictus est locus Romæ, sed extra portam, in continentibus Urbis ædificiis, non procul a Campo Martio. Nomen habuit a gente Æmiliorum, qui fortasse illic habitaverunt. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 2. Quod extra urbem est ædificium, nihilo magis ideo est villa, quam eorum ædificia, qui habitant extra portam Flumentanam, aut in Æmilianis. ¶ Fuit etiam vicus Romæ *Æmilianus* dictus in septima Urbis regione. *Sext. Rufus de reg. Urb. Rom.* ¶ P. Scipio Africanus minor L. Pauli Æmilii filius, in Corneliam gentem a P. Scipione Africani majoris filio adoptatus, *Æmilianus* postea vocatus est: Sicut & Q. Fabius Max. ejusdem frater, adoptatus a Q. Fabio Augure in gentem Fabiam, quique consul fuit cum L. Hostilio U. C. anno 607. ut est in fragment. Fast. Capitolin. apud *Gruter. pag.* 294. *lin.* 11. *Juvenal. sat.* 8. *v.* 3. & stantes in curribus Æmilianos. V. *Vellej. l.* 1. *c.* 10. & 12. & *Flor. l.* 2. *c.* 15. ¶ Scribitur & Æmylianus. V. vocem sequent.

ÆMILIUS, a, um, adject. Æmilia gens Patricia majorum gentium clarissima Romæ, & honestissima fuit, a qua multi clarissimi viri extiterunt. Dicta est ab *Æmilio* Ascanii filio Æneæ nepote, vel ab *Amulio* Albanorum rege, ut putat *Silius l.* 8. *v.* 295. Alii dictam putant a Mamerco Pythagoræ Philosophi filio, cui propter singularem humanitatem *Æmylos* cognomen inditum fuit. Græce enim αἱμύλος humanum, comem, & αἱμυλία humanitatem, comitatem significant. Quare scribendum censent *Æmylius*, & *Æmylianus* per *y*. sed ut vera sit hæc nominis origo, verba tamen, quæ a Græca in Latinam linguam translata sunt, sæpius Latinis quoque litteris scribi consuevere. *Manil. l.* 1. *v.* 794. Æmiliæque domus proceres. ¶ *Æmilia tribus* rustica nobilissima, omisso antiquo nomine, quo a loco, ubi constituta primum fuit, appellabatur, ab Æmilia gente, quam in se transtulit, denominata est. Ejus meminere *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 14. & *Liv. l.* 38 c. 36. ¶ *Æmilia via* triplex fuit: prima strata a M. Æmilio Lepido Consule cum C. Flaminio, incipiebat ab Placentia, transibat per Parmam, Rhegium, Mutinam, Bononiam, Forum Cornelii, Faventiam, Forum Livii, Cæsenam, & perducebatur Ariminum usque, ubi inserebatur Flaminiæ, ut apud *Liv. l.* 39. c. 2. legitur. Altera strata a M. Æmilio Scauro per Pisas & Lunam Dertonam usque ducebat, ut *Strabo l.* 5. docet. Tertia ab Arimino Aquilejam usque tendebat: sed hanc alii cum prima eandem esse putant. *Martial. l.* 3. *epigr.* 4. Romam vade, liber: si, veneris unde, requiret, Æmiliæ dices de regione viæ. ¶ *Æmilia* etiam absolute dicitur. *Galba ad Cic. Fam.* 10. *ep.* 30. In ipsa Æmilia diu pugnatum est. ¶ Ab hac via dicta est *Æmilia regio* ab Arimino Placentiam usque protensa, quæ alio nomine Gallia Cispadana vocatur. *Martial. l. 6. epigr.* 85. Funde tuo lacrymas orbata Bononia Ruso; Et resonet tota planctus in Æmilia. ¶ *Æmilius pons* dictus est a M. Æmilio Scauro conditore, de quo *Juvenal. sat.* 6. *v.* 32. ¶ *Æmilia ratis* dicitur a *Propertio*, qua advecta sunt Romam spolia Macedonici regni a L. Æmilio Paulo post devictum regem Persea, *l.* 3. *eleg.* 2. *v.* 8. Regiaque Æmilia recta trophæa rate. ¶ *Æmilius ludus* fuit ludus gladiatorius Romæ excitatus a L. Æmilio Lepido. *Horat. de art. Poet. v.* 32.

ÆMILIUS MACER Poeta Veronensis amicus Virgilii scripsit carmine de virtutibus herbarum, de serpentibus, & volucribus: cujus rei testis est *Ovid.* 4. *Trist. eleg.* 10. *v.* 43. ubi suo ævo eum vixisse etiam indicat. Illud porro opus ad nos non pervenit. Nam quod circumfertur, & in hoc quoque Opere aliquando citatur, non illius *Æmilii*, sed alterius, qui longo post tempore vixit, manifesto esse deprehenditur: cum (ut alia argumenta omittamus) quamplurimas voces habeat, & phrases cadentis Latinitatis, vel potius jam prolapsæ. Capite de *Ligustico* Strabum Gallum citat, qui Sæculo Christi nono floruit. ¶ Veronensem fuisse priorem illum testatur etiam *Servius* ad *Ecl. Virg.* 5. *v.* 1.

ÆMON V. Hæmon.

ÆMONIA, Αἱμονία, regio Macedoniæ, quæ primum *Pyrrhaea* dicta est a Pyrrha Deucalionis uxore, deinde *Æmonia* ab *Æmo* monte, vel ab *Æmone* Deucalionis filio, tandem Thessalia. A nonnullis scribitur *Hæmonia* cum aspiratione. *Plin. l.* 4. c. 7. *Horat. l.* 1. *Od.* 37. *v.* 20.

ÆMONIDÆ, arum, m. Αἱμονίδαι, Thessali. Æmonides vocat *Valer. Flacc.* Argonautas, quia multi ex his a Thessalia, omnes vero sub Jasone duce Thessalo fuere, *l.* 4. *v.* 506. *l.* 5. *v.* 127. & *l.* 6. *v.* 371. ¶ Scribitur & *Hæmonidæ*.

ÆMONIDES, æ, m. nomen viri proprium, apud *Virg.* 10. *Æn. v.* 537. & *Stat.* 2. *Theb. v.* 692. ¶ Scribitur & *Hæmonides*.

ÆMONIS, idis, f. quæ est ex Æmonia, seu Thessalia. *Ovid. Heroid. ep.* 13. *v.* 2. Æmonis Æmonio Laodamia viro. *Lucan. l.* 3. *v.* 590. O decus Æmonidum. ¶ Scribitur & *Hæmonis*.

ÆMONIUS, a, um, Αἱμόνιος, ad Æmoniam, sive Thessaliam pertinens. *Ovid. l.* 1. *de art. am. v.* 6. Æmonia puppis. *h. e.* navis Argo a Jasone in Thessalia facta. *Id.* 7. *Metam. v.* 132. Æmonius juvenis. *h. e.* ipse Jason. *Id. l.* 2. *de art. am. v.* 99. Æmoniæ artes. *h. e.* magicæ, quæ plurimum in Thessalia factitatæ sunt. *Id. l.* 2. *amor. eleg.* 9. *v.* 7. Æmonius heros. *h. e.* Achilles, qui Thessalus fuit. *Id. l.* 2. *de art. am. v.* 136. Æmonii equi. *h. e.* Achillis. *Id.* 2. *Metam. v.* 81. Æmonii arcus. *h. e.* Sagittarii, signi cælestis, qui dicitur a quibusdam fuisse Chiron Centaurus, Achillis præceptor. *Propert. l.* 2. *eleg.* 1. *v.* 65. & *Stat. lib.* 2. *silv.* 6. *v.* 33. Æmonia cuspis. *h. e.* Achillis hasta, quæ vulnus infligere, eademque sanare dicta est. *Stat. l.* 5. *silv.* 3. *v.* 79. Æmonius maritus. *h. e.* Pyrrhus Achillis filius, vir Andromaches. *Senec. in Agamemnon. v.* 640. Æmonio desponsa rogo. *h. e.* Polyxena, quæ mactanda erat ad rogum Achillis. ¶ Scribitur & *Hæmonius*.

ÆMULA, æ, f. V. Æmulus.

ÆMULAMENTUM, ti, n. æmulatio. *Tertull.* (*seu Cyprian. ut alii volunt*) *in carm. l.* 4. *advers. Marc. c.* 1. Quapropter merito nos æmulamenta locuti. *tertiam syllabam perperam corripit.*

ÆMULANTER, adverb. *con emulazione, o imitazione. Tertull. de præscriptionib.* c. 40. Tam æmulanter affectavit (*Diabolus*) exprimere in negotiis idololatriæ.

ÆMULATIO, onis, f. *emulazione, imitazione, competenza, gara*, ζῆλος, imitatio honoris, aut virtutis alicujus, studiumque ejus assequendæ. *Nepos in Attic.* c. 5. *in fi.* Efficiebat, ut inter quos tantæ laudis esset æmulatio, nulla intercederet obtrectatio. *de* Cicerone, *&* Hortensio *loquitur*. *Justin. in præfat.* Æmulatio gloriæ. *Tacit. Ann.* 13. *c.* 54. Bona æmulatio. ¶ Sæpius accipitur pro rivalitate, seu studio alterius æquandi, aut superandi, cum contentione, & invidia conjuncta, *invidia, rivalità, competenza, o gara invidiosa*, δυσζηλία, ζηλοτυπία. *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 8. Æmulatio dupliciter illa quidem dicitur, ut & in laude, & in vitio nomen hoc sit. nam & imitatio virtutis æmulatio dicitur; & est æmulatio, ægritudo, si eo, quod concupierit, alius potiatur, ipse careat. *Et cap.* 26. Æmulatio vitiosa, quæ rivalitati similis est. *Tacit. Ann.* 13. c. 19. Inter Agrippinam, & Domitiam infensa æmulatio exercebatur. *Flor. l.* 1. *c.* 11. Æmulatione & invidia aliquid facere. *Curt. l.* 9. c. 7. Infestus alicui ob Æmulationem. *Plin. in Paneg. c.* 84. Æmulatio nascitur ex conjunctione, alitur æqualitate, exardescit invidia, cujus finis est odium. *Petron. in Satyr.* c. 99. Neque enim in amantium potestate esse furiosam æmulationem. *gelosia.* ¶ Translate *Plin. l.* 25. *c.* 2. Pictura fallax est in æmulatione naturæ.

ÆMULATOR, oris, m. *emulatore, imitatore*, qui æmulatur, & imitari studet, ζηλωτής. *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 1. *ad fin.* Quod Sicyonii te lædunt, Catoni, & ejus æmulatori Servilio attribuas. *Senec. ep.* 124. *ad fin.* Animus emendatus, ac purus, æmulator dei, &c. *Justin. l.* 6. *c.* 3. Pisandrus pro conjunctione Agesilai etiam virtutum æmulator erat; contendebatque, ne a rebus gestis ejus, & gloriæ splendore discederet. *Apulej. in Florid. n.* 15. Homeri hospes, & æmulator canendi. *Id. in Apolog.* Vir egregie doctus, & veterum æmulator. ¶ Si in malam partem pro invido, & rivali ponere velis, tutius vocem *æmulus* usurpaveris.

ÆMULATUS, us, m. *emulazione*, æmulatio cum contentione, & invidia conjuncta, δυσζηλία. *Tacit.* 3. *Hist.* c. 66. Non exercitibus securitatem, nisi exstincto æmulatu redituram. *Id.* 13. *Ann. c.* 46. Otho, ne in Urbe æmulatus ageret, provinciæ Lusitaniæ præficitur.

ÆMULO, as, a. 1. *emulare, imitare*, ζηλόω, æmulor, imitor. *Apulej. l.* 1. *Metam.* Si patris tui virtutes æmulaveris.

ÆMULOR, aris, atus sum, dep. 1. *emulare, imitare, gareggiare*, ζηλόω, alicujus dotem, seu virtutem imitor, & adhibita laudabili contentione, & conatu assequi studeo. *Plaut. Mil.* 3. 2. 26. Quoniam æmulari non licet, nunc invides. *Cic. pro Flacc.* c. 26. *in fi.* Omnes ejus instituta laudare facilius possunt, quam æmulari. *Nepos in Epamin.* c. 5. Æmulari Agamemnonem. *Horat. l.* 4. *Od.* 2. *v.* 1. Pindarum. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 68. severitatem alicujus. *Id. in Agric. c.* 15. Virtutes majorum. *Id.* 6. *Ann.* c. 29. Labeo per abruptas

venas sanguinem effudit; æmulataque est conjux Paxea. *Id. 3. Hist. c.* 81. Studium philosophiæ, & placita Stoicorum æmulatus. *Id. 3. Ann. c.* 55. Æmulandi amor. *Id. 2. Hist. c.* 81. Æmulantium inter se regum paratus. *gareggianti*. *Quintil. l.* 1. *c.* 3. Pueri in scholis, positis invicem cujusque generis quæstiunculis æmulantur. *h. e.* laudabiliter certant. *contrastano per emulazione, e desiderio di vincersi l' un l' altro*. ¶ Cum dativo *Cic. Tuscul.* 1. c. 19. Iis æmulamur, qui ea habent, quæ nos habere cupimus. *Justin. l. 6. c. 9.* Cui æmulari consueverant. ¶ In malam partem. *Tacit. 12. Ann. c.* 64. Æmulari aliquem vitiis. *gareggiare ne' vizj*. ¶ Pro invidere, inimicum esse, invidiose contendere, *invidiare*, *esser rivale*, ζηλοῦν. *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 26. Obtrectare vero alteri, aut illa vitiosa æmulatione, quæ rivalitati similis est, æmulari, quid habet utilitatis? cum sit æmulantis angi alieno bono, quod ipse non habeat; obtrectantis autem, angi alieno bono, quod id etiam alius habeat. *Liv. l.* 28. *c.* 43. Tanquam mihi ab infimo quoque periculum sit, ne mecum æmuletur. *h. e.* certet, & invidiose contendat: hoc loco notanda est constructio, qua *æmulari cum aliquo* pro *æmulari alicui*, aut *aliquem* dictum est. ¶ Translate tribuitur rebus inanimis. *Plin. l. 14. c. 2.* Basilicæ uvæ Albanum vinum æmulantur. *Id. l. 16. c.* 43. Vitem æmularetur ulmus, ni &c. ¶ *Æmulandus* particip. *degno d' esser emulato*. *Plin. l. 5. ep.* 15. Una diximus omnes fere, quos ætas nostra æmulandos tulit. ¶ *Æmulari* hoc est timere rivalem, ne quod ego peto, id ipsum mihi præripiat. *Propert. l. 2. eleg. 25. v.* 19. Ipse meas solus, quod nil est, æmulor umbras: Stultus, quod stulto sæpe timore tremo. ¶ Inter *æmulari*, cum in bonam partem accipitur, & *imitari* hoc interest, quod qui *imitatur*, satis habet, si aliqua ex parte ei similis esse possit, quem sibi imitandum proposuit: qui vero *æmulatur*, æquare studet, vel etiam si fieri possit, superare. *Plin. l. 7. ep.* 30. Orationem Demosthenis habui in manibus, non ut æmularer (improbum enim ac pæne furiosum) sed tamen imitarer, & sequerer.

ÆMULUS, la, um, adject. *emulo*, *emulatore*, *imitatore*, ζηλωτὴς, qui alterum in re quapiam imitari, & æquare studet, laudabili conatu, & cura adhibita. Usurpatur sæpe more substantivi. *Cic. pro Muren. c.* 29. Zenonis inventorum æmuli Stoici nominantur. *Id. Phil.* 2. *c.* 12. Se æmulum mearum laudum extitisse. *Id. pro Marcell. c.* 1. Æmulus atque imitator studiorum, ac laborum. *Id. pro Coel. c.* 14. Mulier æmula domesticæ laudis. *Id. in fragm.* apud *Non. c.* 4. *n.* 13. Optimatium æmulus doctrina, artibus, studiis. *Gell. in præfat.* Ejusdem musæ æmulus. *h. e.* eorundem studiorum sectator, & studiosus, ὁμότεχνος: quod in proverbium abiisse notat *Erasm. in Adag.* ¶ Interdum in malam partem sumitur pro obtrectatore, invido, *nemico*, *invidioso*, *contrario*. *Virg. 6. Æn. v.* 173. *de Miseno*. Æmulus exceptum Triton (si credere fas est) Inter saxa virum spumosa immerserat unda. *Tacit.* 3. *Ann. c.* 8. Quem, remoto æmulo, æquiorem sibi sperabat. *Sueton. in Ner. c.* 6. Qui eum tanquam Britanici æmulum, strangularent. *Tacit.* 13. *Ann. c.* 7. Æmulus Vologeso. *Plin. l. 36. c.* 12. Æmuli insidiantes. *Vellej. l. 2. c.* 1. Remoto Carthaginis metu, sublataque imperii æmula. *competitrice*. *Justin. l. 9. c.* 7. Æmulus regni. *competitore*. ¶ Hinc & pro rivali accipitur, *rivale*. *Cic. Verr.* 7. *c.* 31. *in fi.* Si non tanquam virum, at tanquam æmulum removisset. *Terent. Eun.* 4. 1. 9. Ibi illa cum illo sermonem occipit: Miles vero sibi putare adductum ante oculos æmulum. ¶ Translate tribuitur rebus inanimis, & interdum pro simili ponitur, *simile*, *gareggiante*, *eguale*. *Plin. l. 9. c.* 17. Lacus Brigantinus mustelas æmulas marinis generat. *Id. l.* 2. *c.* 8. Sidus Veneris æmulum Solis, ac Lunæ. *Martial. l. 4. ep.* 42. Pæstanis rubeant æmula labra rosis. *Id. l. 13. epigr.* 118. Thuscis æmula vina cadis. *Claudian. de VI. Consul. Honor. v.* 498. nudataque litora fluctu Deserit, Oceani Lunaribus æmula damnis. ¶ Item pro invido, adverso, *contrario*. *Virg.* 5. *Æn. v.* 415. Dum melior vires sanguis dabat, æmula necdum Temporibus geminis canebat sparsa senectus. *Colum. l. 5. c.* 6. Ne æmula umbra viti noceat. ¶ Cum accusativo & præposit. *in*. *Apulej. l. 1. Metam.* In convivas æmulus. *ubi alii aliter leg.* Et *ead. lib. ad fin.* Fluvius argento vel vitro æmulus in colorem. *h. e.* colore similis vitro.

ÆMUS. V. Hæmus.

ÆNARÏA, æ, f. *Ischia*, Insula cum Urbe cognomine in Campania, in sinu Neapolitano. Dicta est a statione navium Æneæ, ut *Festus* docet, & *Plin. l. 3. c.* 6. ubi addit ab *Homero* dictam esse *Inarimen*, a Græcis *Pithecusam*: quæ V. suis locis. ¶ In ea insula sunt aquæ medicam vim habentes contra calculos, ut *Plin. l.* 31. *c.* 2. testatur. Hinc *Stat. l. 3. silv. ult. v.* 104. Ænariæque lacus medicos.

ÆNEADÆ, adum, m. *Trojani*, Trojani, & aliquando etiam Romani, ita dicti ab Ænea, quo duce in Italiam post Trojæ excidium vecti sunt. *Virg. 3. Æn. v.* 18. Æneadasque, meo nomen de nomine fingo. *Id. 1. Æn. v.* 565. Quis genus Æneadum, quis Trojæ nesciat urbem? (*Æneadum* dictum esse ait *Priscian. l. 7. pag.* 733. *Putsch.* per concisionem, seu syncopen pro *Æneadarum*.) Et 7. *Æn. v.* 616. Æneadis indicere bella. *Id.* 8. *Æn. v.* 648. Æneadæ in ferrum pro libertate ruebant.

ÆNEADES, æ, patronym. m. V. *Æneides*.

ÆNEAS, eæ, m. Αἰνείας, Veneris, & Anchisæ filius, Virgilii carmine notissimus, dictus Æneas, ut quidam putant, ab αἰνέω, quod est laudo. Nam laus a Græcis αἶνος dicitur. De hujus genealogia vide *Ovid. l. 4. Fast. v.* 31. Dardanon Electra *&c.* Ex incendio Trojæ navigavit in Italiam, ibique Romanæ reipublicæ fundamenta jecit, quod tota Æneide sua narrat *Virgilius*. Ejus naves a Turno incensæ in Nymphas mutatæ sunt. *Virg. 9. Æn. v.* 69. & deinceps, & *Ovid.* 14. *Metam. fab.* 12. Post mortem (cum in Numicium fluvium cecidisset) Deus factus est, & Jupiter Indiges vocatus. *Serv.* ad *Æn.* 1. *v.* 263. *Ovid. Metam.* 14. *fab.* 15. ¶ Sæpe in accusativo singulari Poetæ *Ænean* usurpant a Græco Αἰνέαν, pro *Æneam* metri causa. *Ovid. 5. Fast. v.* 568. Hinc videt Ænean oneratum pondere sacro. *Id. Heroid. ep. 7. v.* 36. Ænean animo noxque, diesque refert. ¶ In vocativo habet *Ænea*. *Id. ibid. v.* 9. Certus es Ænea, &c. ¶ Veteres dixere etiam *Æneo* in recto casu sing. ut notat *Quintil. l. 1. c. 9.* (*al.* 5.) & exemplo *Varronis* probat *Charis. l. 1. p.* 50. *Putschii*.

ÆNEATOR, oris, m. *trombetta*, *cornetta*, σαλπιγκτὴς, tubicen, buccinator, ita dictus ab ænea tuba, quam inflat: quamquam generatim, ut *Festus* docet, etiam cornicen, qui cornu canit, *æneator* dicitur. *Sueton. in Cæs. c.* 32. Interque eos, & æneatores, rapta ab uno tuba, prosiluit ad flumen, & ingenti spiritu classicum exorsus, &c. *Scalig. ad Fest.* docet, discrimen esse inter *cornicines*, & *æneatores*, seu tubicines Romæ, & in castris. Romæ enim æneatores comitia Tributa convocabant, cornicines Centuriata. (*Gell. l.* 15. *c.* 27.) In castris ad tubicinem, seu æneatorem milites tantum movebantur, ad cornicines etiam signa. Præterea in iisdem castris a tubicine vigiliæ committebantur, & finitis horis, a cornicine revocabantur, ut *Veget.* docet *l.* 3. *c.* 8. ¶ Collegii Æneatorum mentio fit in *Inscript. vete.* apud *Gruter. pag.* 264. *n.* 1. sub Imp. L. Septimio Severo. ¶ Etiam in publicis ludis æneatores adhibebantur, fortasse ut tuba commissionis signum darent, ut colligi videtur ex *Senec. ep.* 84. ¶ Apud *Fest.* legitur *ænator*.

ÆNEIDES trisyllabum, & (servato Latinorum scribendi more) Æneides, æ, m. patronymicum, Αἰνειάδης, filius Æneæ. *Virg. 9. Æn. v.* 653. *de Iulo Æneæ filio*. Sit satis, Æneide, telis impune Numanum &c. *Pierius* eo loco testatur, etiam *Ænide* in quibusdam Codicibus scriptum inveniri; & in Romano codice etiam *Æneade*, secunda, & tertia correpta, a recto *Æneades*, *æ*, eodem sensu: quo pacto usurpavit *Ovid. Metam.* 15. *v.* 804. *Et Æneaden molitur condere nube*, ubi Julium Cæsarem, qui ab Ænea usque genus suum trahebat, significare voluit. Sed alii legunt *ætheria molitur condere nube*. Certior tamen locus alter est ejusdem *l.* 1. *ex Pont. ep.* 1. *v.* 35. Fert liber Æneaden; & non iter omne patebit? *h. e.* Augustum Cæsarem: item *Silii l.* 13. *v.* 767. ubi *Æneades* dicitur P. Scipio, quia Romanus: & Romanorum fuit Æneas conditor. *Prudent. in Apoth. v.* 515. purpura Æneadæ rectoris *h. e.* Imperatoris R.

ÆNEIDOMASTIX, igis, αἰνειδομάστιξ, liber a *Carvilio Pictore* in *Virgilium* editus, in quo ejus vitia, furtaque annotavit, ut sibi quidem persuaserat stultissimus Nebulo. Quamquam non desunt, qui eum librum a *Mecænate* suppositum asserant. *Donat.* in vita *Virgilii*. Vox hæc Græca componitur ab Αἰνεΐς, Æneis, & μάστιξ, flagellum.

ÆNEIS, idis, & (Græca terminatione) idos, f. *l' Eneide*, celeberrimum divinumque *Virgilii* opus de Ænea, ejusque rebus gestis, Αἰνεΐς. *Ovid. Trist. l. 2. v.* 533. Et tamen ille tuæ felix Æneidos auctor, &c. *Stat. in fi. Thebaid.* nec tu divinam Æneida tenta, Sed longe sequere, & vestigia semper adora. *Gell. l.* 17. *c.* 10. Ut Æneida, quam nondum satis elimasset, adolerent. *Æneida* quoque accusativus est Græcæ positionis pro *Æneidem*.

ÆNEIUS, a, um, adject. quadrisyllab. ad Æneam pertinens. *Virg.* 7. *Æn. v.* 1. Æneia nutrix. *Ovid.* 14. *Metam. v.* 481. Æneia virtus. *Id. 4. Fast. v.* 799. Pietas Æneia. *Id.* 1. *Amor. eleg.* 15. *v.* 25. Arma Æneia.

ÆNEOBARBUS. V. Ænobarbus.

ÆNEOLUS, a, um, adject. *di bronzo*, diminutivum ab *æneus*, & de parvis rebus ex ære factis dicitur. *Petron. in fragment. Tragur. c.* 73. *Burman.* Æneoli piscatores. *h. e.* parva figura ænea piscatores eccentia. Alii pro *piscatores* alia substituunt. *Festus:* Æneolum, quod ex ære fit, dicimus.

ÆNESI, dicti sunt Æneæ comites. Ita *Paulus* ex *Festo*.

ÆNEUS, a, um, adject. *di bronzo*, *rame*, *ovvero ottone*, χάλκεος, ex ære factus, estque omnino idem ac *æreus*. Cum autem *æs* non unum dumtaxat metalli genus significet, sed tum illud, quod Itali dicunt *bronzo*, tum illud, quod *rame*, tum illud, quod *ottone*, vocant, (V. *Æs*) eandem significationem adjectiva *æneus*, & *æreus* habere dicendum est. *Cic. Offic. l.* 3. *c.* 9. Equus æneus. *Id. Phil.* 9. *c. pen-ult.* Statua Ænea. *Id. Verr.* 6. *c.* 26. Ænea candelabra. *Nepos in Iphicr. c.* 1. Loricæ ferreæ atque æneæ. *Plin. l. 7. c.* 56. Tuba ænea. *Id. l.* 27. *c.* 10. Æneæ fullonicæ. *h. e.* ænea vasa, quibus fullones utuntur lavandis, poliendisque vestibus. *Serv.* ad *Æn.* 8. *v.* 300. Hercules ad Geryonem navi ænea navigavit, tergo leonis velificans. *h. e.* ærata, seu ære in prora munita. V. Æreus. *Plin. l. 29. c.* 2. Lento igni in æneo subfervefactus. *subaudi* vase: quamquam sunt qui aliter legunt. *Horat. l. 2. sat. 3. v.* 183. Latus ut in Circo spatiere, aut æneus ut stes. *h. e.* ut tibi ænea statua habitu stantis ponatur. ¶ *Ænea libra* apud *Varron. l.* 8. *de L. L. c.* 49. dicta est vel quia æneas lances habebat, vel quia in ea æs appendebatur. ¶ Interdum æneus dicitur, qui colore est æris *di color di bronzo*, *o rame*, &c. *Sueton. in Ner. c.* 2. *de Cn. Domitio Ænobarbo*. Non est mirandum, quod æneam barbam haberet, cui os ferreum, cor plumbeum esset. V. Ænobarbus. ¶ *Æneum frumentum*, de quo fit mentio in *Cod. Theodos. lib.* 14. *tit.* 25. qui est *de frumento Carthaginiensi*, alii putant ita dictum esse, quod ex æneæ tabulæ præscripto pensitaretur, vel ex tessera, fortasse ænea: alii, quod in ære penderetur, ut de ærariis annonis in *Ærarius* dicetur: alii aliter: & sunt etiam, qui alio modo legendum putant. ¶ Poetæ diphthongum fere dissolvunt per diæresim, & primam vocalem corripiunt, secundam producunt. *Martial. l.* 11. *epigr.* 76. Theca tectus

aenea

nenea lavatur &c. *h. e.* fibula, qua citharoedi ligabant inguina ad vocem servandam. *Bentlej.* ex MSS. mutat in loco *Horatii* modo allato, & *aeneus ut stet*. Quin etiam inter *a*, & *e* interseritur *h*, quo vocalium concurrentium hiatus evitetur, earumque pronunciatio sonantior fiat, ut docet *Gell. l. 2. c. 3.* V. *Ahenеus*. ¶ Translate *aeneus*, vel *aeneus* ponitur pro perpetuo, firmo, indissolubili. V. *Ahenеus*.

ÆNIDES, æ, m. patronym. ab *Æneas*. V. Æneides. ¶ Est etiam patronymicum ab *Æneus* Α'ινεύς. Fuit autem Æneus Apollinis filius ex Stilbe, pater Cyzici, qui relicta Thessalia, ubi ortus fuerat, in Propontide regnavit. Hinc *Ænidæ*, *arum* dicuntur non solum ejus posteri, sed & Cyziceni omnes, hoc est cives urbis Cyzici, quæ a Cyzico conditore nomen habuit. *Valer. Flacc. l. 2. v. 3.* simul urbe profusi Ænidæ, &c.

ÆNIGMA, atis, n. *enimma*, *enigma*, *indovinello*, αἴνιγμα (vox Græca, ab αἰνίσσομαι, obscure significo, loquor, innuo) significat obscuram allegoriam, seu involutum sermonem, aut quæstionem, in qua aliud verbis, aliud sensu significatur, nec facile, nisi quis interpretetur, intelligi potest: ideoque inter vitia orationis ponitur a *Quintil. l. 8. c. 6.* Tale est illud *Virgil. Ecl. 3. v. 104. Dic quibus in terris*, &c. ubi puteus intelligi videtur: & illud apud *Gell. l. 12. c. 6. Semel, minusne, an bis minus, non sat scio: An utrumque eorum, ut quondam audivi dicier: Jovi ipsi regi noluit concedere.* Ubi Deus Terminus notatur. Apud *Charis. l. 4. pag. 247. Putsch.* Mater me genuit: eadem mox gignitur ex me. *h. e.* aqua genuit glaciem, quæ postea in aquam solvitur. *Gell. loc. cit.* Quæ Græci dicunt ænigmata, hoc genus quidam e nostris veteribus scirpos appellaverunt. *Cicero* quoque *3. de Orat. c. 42.* horum ænigmatum meminit: item *ad Attic. l. 7. ep. 13.* ¶ Hinc quodvis obscurius dictum *ænigma* appellatur, *detto, o passo oscuro*. *Juvenal. sat. 8. v. 50.* Qui juris nodos, & legum ænigmata solvat. Adde *Quintil. l. 6. c. 3. post med.* ¶ Ab *Arnob. l. 3. pag. 109.* ponitur pro mysterio. Ægyptiorum, inquit, ridetis ænigmata, quod mutorum animantium formas divinis inseruerint causis. ¶ Apud *Prudentium* accipitur pro imagine, figura, seu lineamentis, per quæ cujusque imago intelligitur, ut *Cathemer. 10. qui est hymn. circa Exeq. v. 143.* Non immemor ille requiret Sua munera fictor, & auctor, Propriique ænigmata vultus. Et *Peristeph. 3. de pass. Laurent. v. 118.* Is ipse tantum non habet Argenteorum ænigmatum Augustus, arcem possidens, Cui nummus omnis scribitur. *h. e.* tantum nummorum Augusti imagine cusorum. ¶ In dativo plurali habet *ænigmatis* non *ænigmatibus*: sic enim consuetudo obtinuit in hujusmodi Græcis nominibus tertiæ declinationis. *Charis. l. 1. pag. 38. Putsch.* V. Emblema, & Epigramma.

ÆNIGMATISTA, & Ænigmatistes, æ, m. αἰνιγματιστής, qui ænigmata proponit, seu obscure loquitur. *Sidon. l. 8. ep. ult.* Veternosus legalium quæstionum ænigmatista. Alii leg. *ænigmatistes* retenta Græca terminatione. *Augustin. l. 4. quæstion. in Num. quæst. 45.* Quid sint ænigmatistæ, ideo non apparet, quia non sunt in consuetudine litteraturæ nostræ. *Et mox.* Ænigmatistæ sunt, quos poetas nos appellamus, eo quod poetarum est consuetudo miscere carminibus suis ænigmata fabularum.

ÆNIPES V. *Ahenipes*.

ÆNOBARBUS, i, cognomen gentis Domitiæ Romanæ, de qua *Sueton. in Ner. c. 1.* Ænobarbi auctorem originis, itemque cognominis habent L. Domitium, cui rure quondam revertenti, juvenes gemini augustiore forma ex occursu imperasse traduntur, nuntiaret senatui, ac populo victoriam, de qua adhuc incertum erat: atque in fidem majestatis adeo permulsisse malas, ut e nigro rutilum ærique assimilem capillum redderent. Quod insigne mansit & in posteris ejus; ac magna pars rutila barba fuerunt. Hactenus *Sueton.* Legitur etiam *Æneobarbus*, & *Ahenobarbus* in antiquis monumentis. Prior lectio exstat in nummo apud *Torrent. in loc. cit. Sueton.* altera apud *Gruter. pag. 119. n. 2.* & *pag. 298. n. 3.* itemque in nummis duobus apud *Patin. de Famil. Rom. pag. 99.* & videtur esse probatior.

AENULUM, i, n. *picciol vaso di bronzo*, *o rame*, parvum vas æneum: diminutivum ab *ahenum*, quod & *aenum* scribitur. *Paul. ex Festo.*

AENUM, i, n. *vaso di bronzo*, *o rame*, &c. idem quod *ahenum*, quod vide. *Paul. Digest. lib. 33. tit. 7. leg. 18.* Nec multum refert inter cacabos, & aenum, &c. Ita legitur in celeberrima *Torrentini* editione; apud *Haloand.* est *aheneum*, in aliis *ahenum*. ¶ Sunt etiam qui legunt *Ænum* disyllabum, unita diphthongo, apud *Hygin. fab. 24.*

AENUS V. Ahenus.

ÆOLES, um, m. Αἰολεῖς, antiquissimi Thessaliæ populi, ita dicti ab Æolo Hellenis filio qui postea in Peloponnesum migrarunt, & in Asiam usque, & Lesbon insulam colonias deduxerunt. *Cic. pro Flacc. c. 27.* ¶ *Æoli* pro *Æoles* in recto casu pluralis numeri dixit *Serv.* ad *Æn. 3. v. 445.*

ÆOLIA, *Isole di Lipari*, regio Siciliæ proxima, ex septem constans insulis, quarum nomina hæc sunt, Lipara, Hiera, Strongyle, Didyme, Eriphusa, sive Ericusa, Phœnicusa, & Evonymos. Dicta est ab Æolo Jovis filio qui Iliacis temporibus in ea regnavit. Dicta etiam est *Lipara* a Liparo Ausonis regis filio, qui eam ante Æolum rexit. Insulæ vero simul sumptæ dicuntur a Latinis *Æoliæ*, *Liparæ*, *Vulcaniæ*, a Græcis *Hephæstiades*, ab Italis *Merlere*, & *Isole di Lipari*. *Plin. l. 3. c. 8. & 9.* ¶ In fabulis est in ea regione sedem esse ventorum, quibus Æolus imperet. *Virg. 1. Æn. v. 55.* Nimborum in patriam, loca feta furentibus Austris, Æoliam venit, &c. V. *Æolus*. ¶ Est etiam Asiæ regio maritima quæ Æolis frequentius dicitur. *Nepos in Conon. c. ult.*

ÆOLICUS, a, um, adject. Αἰολικός ad Æolidem Asiæ regionem pertinens. *Plin. l. 6. c. 2.* Æolica gens. V. *Æoles*, & *Æolis*. ¶ *Æolica dialectus*, una ex præcipuis quatuor linguæ Græcæ, ab Æolibus dicta est. Hinc *Quintil. l. 1. c. 4.* Æolicum digamma vocat notam quandam Latinæ litteræ F seu inversæ ꟻ aut Ⅎ similem, qua *Æoles* pro aspiratione in scribendo utebantur. *Id. ibid. c. 5.* Plurima sunt Æolica ratione (cui est sermo noster simillimus) declinata. *Id. l. 12. c. 10.* Æolica littera. V. *Digamma*.

ÆOLIDES, æ, m. *figlio, o discendente di Eolo*, Αἰολίδης, Æoli filius, aut nepos. *Ovid. 13. Metam. v. 26.* Æoliden saxum grave Sisyphon urget. *Sisyphus* Æoli filius fuit. *Id. 9. Metam. v. 506.* At non Æolidæ thalamos timuere sororum. *Macareum* hoc loco intelligit, Æoli filium, qui cum sorore Canace incestos concubitus habuit, ut *Serv. ad Æn. 1. v. 79.* & *Hygin. fab. 238.* narrant. V. *Ovid. Heroid. ep. 11.* ubi hac de re multa. *Id. Metam. 7. v. 672.* Aspicit Æoliden ignota ex arbore factum, &c. *h. e.* Cephalum Æoli nepotem. nam Dejo ejus pater inter Æoli filios numeratur. *Æoliden* autem accusativus est Græcæ positionis, Αἰολίδην, pro *Æolidem*. *Virg. 6. Æn. v. 529.* Hortator scelerum Æolides. *h. e.* Ulysses, cujus mater Anticlia paulo ante nuptias Laertæ clam cum Sisypho Æoli filio concubuisse dicitur. *Misenus* etiam Æneæ tubicen, dicitur *Æolides* ab eodem *Æn. 6. v. 164.*

ÆOLIPYLÆ, arum, f. αἰολιπύλαι, vox Græca *ventorum portas* significans, ab Αἴολος, Æolus, vel etiam ventus, & πύλη, porta. Apud *Vitruv. l. 1. c. 6.* æolipylæ æreæ dicuntur vasa ad cognoscendam ventorum rationem facta: hæc habent foramen angustissimum, quo aquæ infunduntur; collocanturque ad ignem, & antequam calescant, non habent ullum spiritum; simul ac autem fervere cœperint, efficiunt ad ignem vehementem flatum. Ita scire, & judicare licet, e parvulo, brevissimoque spectaculo, de magnis, & immanibus cœli, ventorumque naturæ rationibus; nempe ex impetu, vel lenitudine flatus erumpentis. Hæ in Glossis vocantur *ollæ animatoriæ*.

ÆOLIS, idis, f. Αἰολίς, antea Mysia dicta, regio est Asiæ mari Ægæo exposita, inter Troadem ad Arcton, & Joniam ad Merid. a Troade divisa Lecto Promon. a Jonia Hermo fl. Dicta est ab Æolibus Thessaliæ populis, qui 12. in ea urbes ædificarunt. Populi igitur regionis *Æoles* dicuntur, de quibus supra dictum est. Urbes sunt Elæa, Mysina, Cume, Phocæa. Flumina Hermus, & Pactolus, ex Lydia fluentes. *Plin. l. 5. c. 30.* Promontorium Lecton disterminans Æolida, & Troada. *Æolida*, & *Troada* accusativi sunt Græcæ terminationis pro *Æolidem*, & *Troadem*.

ÆOLIS, idis, f. patronymicum, Αἰολίς, filiam, aut neptem Æoli significat. *Ovid. Metam. 11. v. 579.* Æolis interea tantorum ignara malorum. *h. e.* Halcyone Æoli filia. (ut *Ovid. ibid. fab. 10.* posuit. nam alii aliter tradidere) Et *v. 450.* Talibus Æolidos dictis &c. *Æolidos* genitivus est Græcæ positionis pro *Æolidis*. *Id. Heroid. ep. 11. v. 34.* Prima mihi nutrix Æoli, dixit, amas. *Canacem* hoc loco intelligit Æoli filiam.

ÆOLIUS, a, um, adject. Αἰόλιος, ad Æolum, seu ad Æoliam pertinens. *Plin. l. 36. c. 21.* Æoliæ insulæ. V. *Æolia*. *Sil. l. 14. v. 233.* mergitur Himera ponto Æolio. *h. e.* Himera fluvius Siciliæ influit in mare inferum, in quo sunt insulæ Æoliæ. *Ovid. 3. Amor. eleg. 12. v. 29.* Æolii Euri. V. *Æolus*. *Id. Metam. 1. v. 262.* Æolia antra. *Id. Metam. 4. v. 485.* Æolii postes. *h. e.* fores domus Athamantis Æoli filii. *Valer. Flacc. l. 8. v. 79.* Æolium aurum. *h. e.* aureum vellus arietis, quo vecti sunt Phryxus, & Helle filii Athamantis, cujus pater fuit Æolus. *Ovid. Metam. 6. v. 116.* Æolia virgo. *h. e.* Arne, vel Canace Æoli filia. ¶ In illo *Statii l. 2. silv. 1. v. 142.* Editus Æolia nec si foret iste Creusa, Torvus in hunc Athamas insanos flecteret arcus: tangitur Fabula Athamantis Æoli filii, qui Melicertam filium interfecit. Sed ejus uxor fuit Ino, quæ cur hic *Creusa* dicatur, non video. *Æoliam virginem* vocat quidem *Senec. in Med. v. 105.* Creusam, desponsa Jasoni, quæ proavum habuit Æolum Hellenis filium, Corinthi regem. Conciliet hæc, qui potest. ¶ Item ad *Æoles* Græciæ, itemque Asiæ populos pertinens. *Horat. l. 4. od. 9. v. 12.* Æolia puella. *h. e.* Sappho, quæ ideo *Æolia* dicitur, quod in carminibus suis Æolica dialecto est usa, seu quod Lesbos ejus patria, non procul ab *Æolide* seu Mysia Asiæ regione sita, ad eam pertinebat. Adde quod *Æoles*, seu Æolii Mitylenem primariam ejus insulæ urbem condidisse dicuntur teste *Vellej. l. 1. c. 4.* Hinc idem *Horat. l. 4. od. 3. v. 12.* Æolium carmen. *h. e.* Sapphicum, aut Alcaicum. Nam & *Alcæus* ex eadem Lesbi insula fuit. Et *l. 2. od. 13. v. 24.* Æoliis fidibus querentem Sappho, &c. ¶ *Æolii*, *liorum* sunt populi Asiæ iidem ac *Æoles*, qui Mysiæ regionem incolentes, *Æolidis* ei nomen indiderunt. *Vellej. loc. cit.* & *Pompon. Mela l. 1. c. penult.* ¶ Æolia Sibylla est Cumana, quia Cumæ a colonis Cumes Asiæ minoris olim habitatæ fuerunt. *Grat. in Cyneg. v. 35. de lino.* bonus Æoliæ de valle Sibyllæ fetus. *Al. leg.* Æolia de valle. *h. e.* regione circa Cumas. Cumanum linum laudat *Plin. l. 19. c. 1.* V. Cuma.

ÆOLUS, i, m. *Eolo*, Αἴολος, Jovis filius ex Acesta, sive Sergesta filia Hippotæ Trojani, a quo *Hippotades* dicitur. Alii Neptuni filium fuisse dicunt: Alii Hellenis, ut *Plin. l. 7. c. 56.* & *Hygin. fab. 125.* Alii duos faciunt, alii tres. Hic in hospites benignus fuisse, ac Liparam, & *Æolias*, ab eo nominatas insulas, in ora Siciliæ tenuisse perhibetur, & in his *Strongylen*, quæ, (sicut & Lipara) collem habet flammas evomentem: ex cujus fumo, quinam flatus futuri essent in triduum, prædicebat. Unde ventorum rex putatus est, ut ait *Plin. l. 3. c. 9.* quod ventorum peritissimus erat. Hinc orta est fabula, Æolum omnes ventos in profundis antris inclusos continere, eosque emittere ad Jovis nutum, & voluntatem, & revocare ubi opus sit. *Virg. 1. Æn. v. 55.* Nimborum in patriam,

loca feta furentibus Auſtris, Æoliam venit. Hic vaſto rex Æolus antro Luctantes ventos, tempeſtateſque ſonoras Imperio premit, ac vinclis, & carcere frenat, &c. *Ovid. Metam.* 14. *v.* 224. Æolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos. *Æolon* accuſativus eſt Græcæ poſitionis, τὸν Αἴολον, pro *Æolum*. ¶ Alius fuit Æolus, Elidis rex, Salmonei illius pater, qui, quod Jovis fulmina imitari vellet, fulmine ictus periit. *Serv.* ad *Æn.* 6. *v.* 585. ¶ Alius rex Corinthi, pater Siſyphi. V. *Æolius*. ¶ Hæc vox Græce varium ſonat, & vagum: quia ventis nihil eſt incertius.

ÆON, onis, m. *ſecolo, eternità*, αἰών, vox Græca, ſæculum, æternitatemve ſignificans. Uſurpatur ſæpe a *Tertulliano* de *Præſcriptionibus adverſ. hæret.* c. 33. 34. & 49. & *adverſ. Valentin.* ubi multa de fabula triginta Æonum, partim marium, partim feminarum, quos *Valentinus* hæreticus commentus eſt, Deoſque eſſe voluit.

ÆPHITIUS, a, um, adject. ut *Æphitii agri* apud *Stat. l.* 4. *Theb. v.* 296. ubi notatur Arcadiæ pars Ephitia dicta. Alii aliter ſcribunt.

ÆQUABILIS, le, *eguale, uguale, equabile*, qui pariter in omnes, & æqualiter diſtribuitur, æqualis, par, ἴσος. *Plaut. Captiv.* 2. 2. 52. Vis hoſtilis cum iſtoc fecit meas opes æquabiles. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 22. Par eſt, quod in omnes æquabile eſt. *Id.* 2. *Offic. cap.* 11. Æquabilis prædæ partitio. *Id.* 1. *de nat. Deor. c.* 19. In qua neceſſe eſt eam eſſe naturam, ut omnia omnibus, paribus paria reſpondeant. hanc ἰσονομίαν appellat Epicurus, ideſt æquabilem tributionem. *Id. pro Cæcin. c.* 25. Sublato jure civili, nihil eſt, quod æquabile inter omnes, atque unum omnibus eſſe poſſit. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 9. Motus certus, & æquabilis. *h. e.* qui ſemper idem durat, nec modo velocius, modo tardius agitur. *ſempre lo ſteſſo*. *Salluſt. in Jug. c.* 57. Pulveris vis æquabilis. *h. e.* quæ ſemel exorta diu, & æqualiter durat. *Senec. ep.* 74. Virium illis major eſt, & æquabilior firmitas. ¶ Translate *Cic.* 1. *Offic. c.* 1. Æquabile, & temperatum orationis genus. *piano, equabile, e ſempre lo ſteſſo*. ſine aſperitate, ſine ſalebris, quæ aures offendant, facile, & in facilitate conſtans. *Id.* 2. *de Orat. cap.* 15. Genus orationis fuſum, atque tractum, & cum lenitate quadam æquabili profluens. *Tacit.* 4. *Hiſt. c.* 5. Civis, ſenator, maritus, gener, amicus; cunctis vitæ officiis æquabilis. *ſempre buono, e ſempre lo ſteſſo*. *Id. Ann.* 6. *c.* 31. Fidus Romanis, æquabilis in ſuos. *Id.* 4. *Ann. c.* 20. Æquabili auctoritate apud aliquem vigere. *h. e.* moderata, & conſtanti. *Salluſt. in Jug. c.* 47. Vir fama æquabili, & inviolata. *h. e.* æque bona apud omnes.

ÆQUABILITAS, atis, f. *egualità, equabilità*, ἰσότης, conſtans alicujus rei tenor; certus rerum modus, & conſtantia; ſibi conſtans, nullaque parte in vitium inclinans ratio. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 5. Æquabilitas motus. ¶ Translate *Idem* 1. *Offic. c.* 31. Nihil eſt profecto magis decorum, quam æquabilitas univerſæ vitæ, tum ſingularum actionum. *h. e.* in qua nulla ſit perturbatio, neque varietas, aut diſcrepantia. Et *c.* 26. Præclara eſt æquabilitas in omni vita, & idem ſemper vultus, eademque frons. Et *c.* 25. Et *l.* 2. *de Orat. c.* 52. Æquabilitas juris. *Id. in Orat. c.* 16. Æquabilitas orationis.

ÆQUABILITER, adverb. *egualmente*, ἴσως, æque, cum æquabilitate. *Cic.* 2. *Offic. c.* 11. Æquabiliter prædam diſpertire. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 45. Mare conglobatur undique æquabiliter. *Id. pro Mil. c.* 28. Æquabiliter in rempublicam, in privatos, in alienos, in ſuos irruebat. ¶ Translate *Cic.* 2. *de Orat. c.* 54. Genus facetiarum æquabiliter in omni ſermone fuſum. *Id. l.* 1. *Q. Fr. ep.* 1. *cap.* 8. Tolerare æquabiliter ſumptus, & tributa. *Salluſt. in Catil. c.* 2. Quod ſi regum, atque imperatorum animi virtus in pace, ut in bello valeret, æquabilius, atque conſtantius ſe ſe res humanæ haberent, neque aliud alio ferri, neque mutari, ac miſceri omnia cerneres.

ÆQUÆVUS, a, um, *coetaneo, della medeſima età*, ὁμῆλιξ, æqualis, ejuſdem ætatis: ducta vox ab æqualitate ævi, & fere Poetica. *Virg.* 2. *Æn. v.* 561. ſubiit cari genitoris imago, Ut regem æquævum crudeli vulnere vidi Vitam exhalantem. *Id.* 5. *Æn. v.* 452. accurrit Aceſtes, Æquævumque ab humo miſerans attollit amicum. *Senec. in Agamemn. v.* 639. Hinc æquævi gregis Aſtyanax ducit turmas. *h. e.* juvenum ejuſdem ætatis. ¶ Tribuitur & rebus inanimis. *Plin. l.* 16. *cap.* 44. Lotos æquæva Urbi. *Claudian. de IV. Conſul. Honor. v.* 121. Æquæva majeſtas. *Id. de B. Ger. v.* 54. Urbs æquæva Polo. *Id. Epigr.* 2. *v.* 16. Æquævum nemus.

ÆQUALIS, le, *eguale, uguale, ſimile*, ἴσος, ὅμοιος, par, ſimilis, æquus. *Cic. Parad.* 3. *cap.* 1. Peccata æqualia ſint oportet. *Id. in Orat. c.* 56. Partem pedis eſſe æqualem alteri parti. *Id. ibid. c.* 64. Creticus, & ejus æqualis Pæon. *Id.* 2. *de Leg. c.* 10. Paupertatem divitiis, etiam inter homines, æqualem eſſe. *Id.* 1. *de Orat. c.* 18. Virtutes ſunt inter ſe æquales, & pares. *Sueton. in Tiber. cap.* 68. Æqualis membris, & congruus. *proporzionato*. Et *Columel. l.* 2. *cap.* 21. Favonius lenis æqualiſque æſtivis menſibus perflat. *equabile, e coſtante*. Et *Liv. l.* 24. *c.* 46. Imber ſonitu primo largioris procellæ ſtrepitum demolientium exaudiri prohibuit: lentior deinde, æqualiorque accidens auribus magnam partem hominum ſopivit. *Tertull. de Anim. c.* 17. Æqualiſſima porticus. ¶ Ponitur interdum pro plano, aut ſi acclivis ſit, eminentias tamen non habente, *eguale, piano*, ὁμαλὸς *Plin. l.* 6. *cap.* 30. Gentes eſſe ſine naribus æquali totius oris planitie. *Ovid. Metam.* 1. *v.* 34. Principio terram, ne non æqualis ab omni Parte foret, magni ſpeciem glomeravit in orbis. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 47. Mons æquali dorſo continuus. ¶ De tempore. *Liv. l.* 28. *c.* 28. Ne iſtud Jupiter ſierit, urbem in æternum conditam fragili huic, & mortali corpori æqualem eſſe. *h. e.* non diutius durare, quam hoc corpus. ¶ Sæpe dicitur de eo, qui ejuſdem eſt ætatis, ſeu temporis, *coetaneo, contemporaneo*, coævus, æquævus, ἡλικιώτης, ἰσῆλιξ, ὁμῆλιξ: & etiam ſubſtantivi more effertur. *Terent. Andr.* 2. 6. 22. Quem vocabo ad cœnam meorum æqualium? *Cic. de clar. Orat. c.* 48. P. Orbius meus fere æqualis. *Id. ibid. c.* 18. Livius Ennio æqualis fuit. *Id.* 1. *Divin. c.* 20. Philiſtus æqualis illorum temporum. *Sil. l.* 3. *v.* 404. Phorcys, & Arauricus æquales ævi. *Liv. in fin. l.* 8. Nec quiſquam æqualis temporibus illis ſcriptor exſtat, quo, &c. *Cic. de clar. Orat. c.* 69. In memoriam notam, & æqualem incurro. *memoria de' miei tempi*. *Id. Phil.* 11. *c.* 13. Dejotari benevolentia in populum R. eſt ipſius æqualis ætati. *è tanto antica, quant' egli è vecchio.* ¶ Translate *Cic. in Orat. c.* 36. Oratio rebus ipſis par & æqualis. *Plin. l.* 35. *c.* 11. Euphranor pictor docilis, ac laborioſus ante omnes, & in quocumque genere excellens, ac ſibi æqualis. *h. e.* conſtans in ſua excellentia. *Vellej. l.* 2. *c.* 124. Potius æqualem civem, quam eminentem agere principem. *h. e.* æquo jure cum aliis viventem. *Horat. l.* 1. *ſat.* 3. *v.* 9. Nil æquale fuit homini illi. *h. e.* nulla ejus pars vitæ conſtans, æquabiliſque fuit. *Liv. l.* 40. *c.* 57. *ad fin.* Baſtarnis Scordiſci lingua & moribus æquales. *h. e.* ſimiles, congruentes. ¶ Cum ablativo & præpoſit. *cum* uſurpatum eſt a *Lactant. de Ira Dei cap.* 7.

ÆQUALITAS, atis, f. *uguaglianza*, ὁμαλότης. *Plin. l.* 30. *cap.* 13. Carnes excreſcentes ad æqualitatem reducunt. ¶ Item ſimilitudo, paritas, ἰσότης. *Cic. in Partit. c.* 6. Similitudo, æqualitaſque verborum. *Id.* 1. *de leg. c.* 13. Ponere omnia in ſumma æqualitate. *Id. pro Ligar. c. ult.* Æqualitas fraterna. *Tacit. Ann. l.* 1. *c.* 32. Tanta æqualitate, & conſtantia, ut regi crederes. *h. e.* omnibus æque munere ſuo fungentibus. ¶ Item ætatum ſimilitudo, συγχρονία. *Cic. de clar. Orat. c.* 42. Et æqualitas veſtra, & pares honorum gradus, & artium ſtudiorumque quaſi finitima vicinitas.

ÆQUALITER, adverb. *ugualmente*, ἴσως, ſimiliter, pariter. *Cic. Verr.* 5. *c.* 70. Frumentum civitatibus æqualiter diſtributum. *Id. de Amic. c.* 16. Ut noſtra in amicos benevolentia, illorum erga nos pariter, æqualiterque reſpondeat. *Columel. de arbor. c.* 4. Jugata vinea altius fructum fert, & æqualius concoquit. *Tacit. Ann.* 15. *cap.* 21. Æqualius, atque conſtantius provincias regere. *h. e.* æquabilius, *Id. l.* 2. *Hiſtor. c.* 27. Reverentius, & æqualius duci parere. *h. e.* magis in univerſum, & conſtantius.

ÆQUAMENTUM, i, n. *Varro apud Non. c.* 1. *num.* 28. Amuſſis eſt æquamentum lævigatum, & eſt apud fabros tabula quædam, qua utuntur ad ſaxa coæquanda. *Non. ibid. n.* 11. Hoſtimentum eſt æquamentum, &c. ¶ Priore loco *æquamentum* eſt inſtrumentum ad æquandum: poſteriore æquatio.

ÆQUANIMITAS, atis, f. *bontà d' animo, moderazione*, εὐθυμία, æquus animus. *Terent. in prolog. Phorm. v. ult.* Bonitaſque veſtra adjutans, atque æquanimitas. Adde *prolog. Adelph. v. penult.*

ÆQUANIMITER, adverb. *di buon animo, moderatamente*, εὐθύμως, moderate, æquo animo. *Sulpic. Sever. Dial.* 1. *c.* 14. *ad fin.* Hæc tua verba æquanimiter acceperint. *Macrob. Saturn.* 2. *c.* 4. Auguſtus æquanimiter aliqua etiam jocis mordaciora pertulit. *Ammian. l.* 19. *c.* 10. (*al.* 21.) Æquanimiter venturam opperiens ſortem.

ÆQUANIMUS, a, um, *temperato, moderato, di buon animo*, εὔθυμος, qui eſt animo æquo, moderato, & ad utramque parato fortunam. *Auſon. in ſept. Sapientib. v.* 3. Æquanimus fiam, te judice, ſive legenda, Sive tegenda putes carmina, quæ dedimus. *Id. Idyll.* 3. *Villula, v.* 9. Parvum herediolum, fateor: ſed nulla fuit res Parva unquam æquanimis; adde etiam unanimis.

ÆQUATIO, onis, f. *uguagliamento, uguaglianza*, ἰσότης, ὁμάλισις, æquamentum, æqualitas. *Cic. pro Mur. c.* 23. Æquatio gratiæ, & dignitatis. *Id.* 2. *Offic. c.* 21. Æquatio bonorum. *Liv. l.* 8. *cap.* 4. Æquatio juris.

ÆQUATOR, oris, m. qui æquat, ἰσῶν. *Inſcript.* apud *Gruter. pag.* 583. *n.* 8. Nobilis Tib. Cæſaris Aug. Ser. Æq. Monet. &c. ubi illa verba *Aug. Ser. Æq. Monet.* ita leguntur ab Eruditis *Auguſti ſervus æquator monetæ*. Videtur autem fuiſſe is, qui in officina monetali metallum cudendum, cuſoſque nummos examinabat, ut æquo, & juſto pondere eſſent. ¶ *Æquatorem* Aſtrologi vocant circulum æquinoctialem, *l' Equatore*, quod dies æquat noctibus: quo tamen ſenſu mihi non occurrunt Latina exempla. *Varro l.* 8. *de L. L. c.* 18. æquinoctialem circulum appellat.

ÆQUATUS, a, um, *fatto eguale, ugualgiato*, ἰσωθείς. *Cæſ. l.* 1. *B. Gall. c.* 25. Æquato periculo. *Plin. l.* 2. *c.* 19. Æquata nox diei. *Virg.* 7. *Æn. v.* 698. Ibant æquati numero. *h. e.* in pares ordines acierum digeſti. *Id.* 4. *Æn. v.* 587. æquatis claſſem procedere velis. *h. e.* feliciter plenis ſine motu aliquo, ut ait *Servius*; atque adeo proſpero curſu. nam cum vela æqualiter extenſa ſunt, ſignum eſt, æquabiliter ſpirare ventum ſecundum, & conſtantem. Hinc *Id. Æn.* 5. *v.* 844. Æquatæ ſpirant auræ. *Sueton. in Calig. cap.* 37. Campi montibus aggere æquati. ¶ Eſt etiam complanatus, *appianato, ſpianato*, ἐξωμαλισμένος. *Cic. Verr.* 6. *c.* 48. Æquata agri planities. *Plin. l.* 17. *c.* 10. Æquata cylindris area.

ÆQUE, adverb. *egualmente, al pari, del pari*, pariter, ſimiliter, ἴσως, ὁμοίως. Uſurpatur vel abſolute, & tum adverbiis, tum adjectivis poſitivis jungitur; vel ſequentibus particulis *et, atque, ac, ac ſi, quam, ut, cum*. *Cic.* 2. *Offic. cap.* 8. Benevolentia civium fortaſſe non æque omnes egent. *Nepos in Annib. c.* 4. Adeo gravi morbo afficitur oculorum, ut poſtea nunquam dextero æque bene uſus ſit. *Cic. Fam.* 5. *ep. ult.* Æque libenter. *Id. pro Quint. c.* 28. Procurator æque utriuſque neceſſarius. *Id. Fam.* 13. *ep.* 18. Literæ utrique noſtrum æque gratæ. *Plaut. Men.* 5. 9. 60. Æque ambo pares. *pleonaſmus*. *Terent. Andr.* 2. 6. 3. Quid Davus narrat?

Da.

Da. Æque quicquam nunc quidem. h. e. æque nunc narrat aliquid, ac antea narrabat, quod est nihil narrat. Cic. l. 1. de Fin. cap. penult. Nisi æque amicos, & nosmetipsos diligamus. egualmente come noi stessi. (Adde lib. 4. c. 23. in fin.) Id. 3. de nat. Deor. c. 18. Hi coluntur æque, atque illi. egualmente come: tanto quanto. Et Cels. l. 6. c. 15. sub fin. Id æque adustum atque excisum, impleri non potest. tanto, quanto. Et Cic. de clar. Orat. c. 71. Qui tibi sunt æque noti, ac mihi. Nepos in Eumen. c. 5. Ut jumenta æque nitida ex castello educeret, ac si in campestribus locis habuisset. Liv. l. 28. c. 26. ad fin. Nihil æque eos terruit, quam robur, ac color imperatoris. Colum. l. 8. c. 10. Turdi locum æque munitum, quam columbi desiderant. Sueton. in Calig. c. 35. Nihil æque quam timidus fuit. Plin. l. 9. c. 16. Noctibus æque, quam die cernunt. (Ciceronis aevo æque cum quam junctum nondum legi.) Cic. pro Dom. c. 11. in fin. Cn. Pompejum æque, ut unumquemque vestrum, pro salute mea laborasse. (Adde Varron. apud Non. c. 1. n. 151.) Terent. Phorm. a. 5. sc. ult. v. 43. Novi æque omnia tecum. tanto come tu. Plaut. Asin. 2. 2. 66. Animum adverte, ut æque mecum hęc scias. ¶ Comparativo junxit Plaut. Capt. 3. 5. 42. Nec est quisquam mihi, ęque melius cui velim. ¶ Et cum ablativo more comparativorum. Id. Amph. 1. 1. 137. Nullus est hoc meticulosus ęque. tanto come costui. Plin. l. 35. c. 3. Quibus equidem nullas ęque demiror tam longo ęvo durantes. ¶ Interdum geminatur, eundemque facit sensum, quem æque ac. Horat. l. 1. epist. 1. v. 25. Æque pauperibus prodest, locupletibus ęque. Tacit. in Agric. c. 15. Æque discordiam, ęque concordiam exitiosam. tanto la discordia, come la concordia. ¶ Æque pro juste, giustamente, δικαίως, probant quidam ex illo Senecæ in Med. v. 198. Qui statuit aliquid parte inaudita altera, Æque licet statuerit, haud æquus fuit. Sed jam in omnibus fere Codicib. æquum legitur. Sidon. tamen l. 15. ep. 11. Judicas, ut qui ęquissime. ¶ Interdum significat ęquo animo, di buona voglia. Fragment. Sallustii apud Servium. Sin vis obsistat, ferro, quam fame, ęquius perituros.

ÆQUI, orum, populi antiqui Italię, Latinis, & Volscis finitimi, a Q. Cincinnato Dictatore ad internecionem deleti, quorum urbes fuere Alba, Tibur, Pręneste, Carseoli, cum aliis. Iidem a Plin. l. 3. c. 12. & Æquiculani, seu Æquicolani, & Æquiculi, seu Æquicoli nuncupantur.

ÆQUI BONIQUE FACERE, pigliare in buona parte, aggradire, εὐγνωμονεῖν, τινί, in bonam partem accipere, boni consulere, gratum habere, accipere aliquid, tanquam ęquum, & bonum. Apulej. l. 1. Metam. Istud quidem quod polliceris, æqui bonique facio. Et lib. 11. Quorum oblationes honestas ęqui bonique facio. ¶ Significat etiam ęquo animo pati, nihil laborare, non curare. Liv. l. 34. cap. 22. in fin. Ceterum si vos nec cura ejus civitatis, nec exemplum, nec periculum movet, ne serpat latius contagio ejus mali; nos ęqui bonique facimus. noi si contentiamo: non ci pensiamo più. Cic. Attic. l. 7. ep. 7. Tranquillissimus animus meus totum istuc ęqui boni facit. non si travaglia punto di questo. Ubi notanda omissio particulę que. Adde Terent. Heaut. 4. 5. 40. ¶ Æqui bonique partem dicere, trattar ragionevolmente, parlar a dovere, a ragione. Ter. Phorm. 4. 3. 32. Si tu aliquam partem ęqui bonique dixeris, ut est ille bonus vir, tria non commutabitis verba inter vos.

ÆQUICOLA, æ, m. & Æquicolus, i, qui est ex Æquis Italię populis in Latio. Virg. 7. Æn. v. 747. Venatu nemorum, duris Æquicola glebis, &c. Ovid. Fast. 3. v. 93. Quintum Laurentes, bis quintum Æquicolus asper. ¶ Scribitur etiam Æquicola, & Æquiculus.

ÆQUICRURIUS, a, um, adject. equicrure, isoscele, ęqualia habens crura, ἰσοσκελής: estque a Mathematicis usurpata vox, qua angulum ęqualia habentem duo latera significant. Martian. Capell. lib. 6. pag. 230. Aut ἰσοσκελὲς, quod ex tribus lineis duas ęquales habet, quibus quasi cruribus insistit, denique æquicrurium vocitatur.

ÆQUICULUS, a, um, adject. ad Æquos, seu Æquiculos pertinens, de quibus, V. Æquicola. Silius l. 8. v. 371. rastrisque domant Æquicula rura. ¶ Scribitur & Æquicolus.

ÆQUICUS, a, um, adject. ad Æquos pertinens. Liv. l. 10. cap. 1. Redintegratum Æquicum bellum. Alii leg. Æquorum bellum.

ÆQUIDIALE, equinozio, ἰσημερία. Festus: Æquidiale apud antiquos dictum est, quod nunc dicimus æquinoctiale: quia nox diei potius, quam dies nocti adnumerari debet. Græci quoque in hoc consentiunt, ἰσημερίαν, idest æquidiale dicentes. Hæc Festus. V. Æquinoctium.

ÆQUIDIANUS, a, um, adject. equinoziale, ἰσημερινός, æquinoctialis. Apulej. de Mundo. Apelliotes vocatur, cum æquidianis exortibus procreatur. da Oriente equinoziale.

ÆQUIDICI versus sunt, qui singulis propositionibus ἀντιθέτας apparant dictiones, ut (Virg. Ecl. 2. v. 18.) Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur. Albis enim nigra opposuit, ligustris autem vaccinia attribuit, & cadentibus legenda assignavit. Hæc Diomed. l. 3. pag. 498. Putsch.

ÆQUIDISTANS, antis, egualmente distante, equidistante, æque distans. Vox est Mathematicorum. Martian. Capell. l. 8. pag. 276. Circuli paralleli, quos æquidistantes Latine possumus memorare. Aggen. Urbic. commentar. in Frontin. pag. 53. Goes. Ordines vitium æquidistantes. Frontin. ibid. pag. 31. Rectæ lineæ æquidistantes.

ÆQUIFORMES versus dicuntur a Diomed. l. 3. pag. 498. Putsch. qui non composita, sed simplici figura ostentantur, ut in illo Virg. Æn. 7. v. 171. Urbe fuit media Laurentis regia Pici. nusquam enim hic duæ partes orationis nectuntur. Hæc Diomed.

ÆQUILANX, ancis, adject. æquas habens lances. Fulgent. in Continent. Virgil. Trutina æquilance ponderare, ac disponere. con giusta bilancia. Alii leg. trutinæ æqua lance.

ÆQUILATATIO, onis, f. larghezza uguale, æquabilis diductio in latitudinem. Vitruv. l. 9. c. 8. Diducto circino ad lineam, planitiæ æquilatatio signetur.

ÆQUILATERALIS, le, adject. di lati uguali, ἰσόπλευρος, æquilaterus. Censorin. de die nat. c. 8. Hexagoni æquilateralis formam in eodem circulo scribere.

ÆQUILATERUS, a, um, di lati uguali, equilatero, latera habens æqualia, ἰσόπλευρος. Vox est Mathematicorum. Martian. Capell. l. 6. pag. 229. Aut ἰσόπλευρος, quod Latine æquilaterum dicitur, quod tribus paribus lineis, lateribusque concurrit. Et pag. 230. Species æquilatera.

ÆQUILATUS, eris, n. equilatero, ἰσόπλευρον, æquilaterus. Auson. Idyll. 11. seu Gripho, v. 50. Per trinas species trigonorum regula currit, Æquilatus, vel crure pari, vel in omnibus impar.

ÆQUILAVIUM, significat ex toto dimidium. dictum a lavatione lanæ, quæ dicitur æquilavio redire, cum dimidium decidit sordibus. Hæc Festus. Quidam leg. æquilanium.

ÆQUILIBRATUS, a, um, contrappesato, equilibrato. Tertull. cont. Hermog. c. 41. Æquilibrato impetu ferebatur.

ÆQUILIBRIS, e, equilibrato, posto a livello, livellato, æquali libra positus. Vitruv. l. 5. c. 12. Sesquipedales margines struantur æquilibres ei planitiæ.

ÆQUILIBRITAS, atis, f. ἰσονομία, æquabilitas, æqualitas. Cic. l. 1. de nat. Deor. c. 39. Confugis ad æquilibritatem: sic enim ἰσονομίαν, si placet, appellemus. h. e. æquabilis distributio, qua omnia omnibus, paria paribus respondeant. V. Ibid. c. 19. ubi quid hac voce significetur apertius explicatur.

ÆQUILIBRIUM, ii, n. equilibrio, ἰσοσταθμία, ἰσοῤῥοπία æquatio libręe, cum pondere æque utrinque premente, & ponderante, ea in neutram partem inclinat, sed recto, æqualique statu permanet. Hinc quæ æquali, rectaque altitudine posita sunt, ad equilibrium esse dicuntur, cum de rebus in plano positis sermo est; quemadmodum esse dicuntur ad perpendiculum, quæ recta alte surgunt. Senec. l. 3. Quæst. natur. c. 25. Hoc est, cur quædam tigna supra aquam pæne tota efferantur, quędam ad medium submersa sint ad ęquilibrium aquę, quędam descendant. a livello dell' acqua. Adde Solin. c. 1. post inic. cujus verba ideo hic transcribere omittimus, quia subobscura sunt. V. Salmas. ¶ Translate dicitur de ęqualitate, & compensatione. Gell. l. 20. c. 1. Nam cui membrum ab alio ruptum est, si ipsi itidem rumpere per talionem velit, quęro an efficere possit rumpendi pariter membri ęquilibrium.

ÆQUIMANUS, a, um, adject. mancino, mancritto, ἀμφιδέξιος, περιδέξιος, qui sinistra manu æque utitur ac dextera. Auson. Idyll. 12. Technopægn. cap. per interrogat. & respons. Quis Mirmilloni contenditur? æquimanus Thrax. ¶ Translate Symmach. l. 9. ep. 101. al. 110. Nam pari nitore, atque gravitate senatorias actiones, & Romanæ rei monumenta limasti, ut plane Homerica relatione usus, περιδέξιον, idest æquimanum te pronuntiem.

ÆQUIMELIUM, ii, n. locus Romæ in vico Jugario, sub Capitolio, versus portam Carmentalem, ita dictus, quod ibi domus Sp. Melii regnum affectantis publice solo æquata fuit, ut docent Varr. l. 4. L. L. c. 32. ad fin. & Liv. l. 4. c. 16. Adde Cic. pro Dom. c. 38. ¶ Scribitur & Æquimælium.

ÆQUIMENTUM. V. Equimentum.

ÆQUINOCTIALIS, le, equinoziale, ἰσονύκτιος, ἰσημερινὸς, ad ęquinoctium pertinens. Senec. l. 3. Quæst. nat. c. 28. Æstus ęquinoctialis. h. e. qui circa æquinoctium fit. Plin. l. 2. c. 97. Æquinoctiales horę. Id. ibid. c. 47. Oriens ęquinoctialis: occasus ęquinoctialis. Varr. l. 8. L. L. c. 18. Æquinoctialis circulus. l'Equatore. circulus in Cœlo, quo ubi pervenit sol ęquinoctia facit.

ÆQUINOCTIUM, ii, n. equinozio, ἰσημερία, tempus illud, quo dies, & noctes horarum spatio ęquales sunt. Duo sunt autem ęquinoctia: Vernum circa octavum Cal. Apr. & in signo Arietis conficitur: Autumnale 10. Cal. Oct. in signo Libræ. Cic. Att. l. 12. ep. 27. Publilius si ęquinoctium exspectat, navigaturus videtur. Liv. l. 31. c. 47. Jam autumnale ęquinoctium instabat. Plin. l. 2. c. 97. Æstus duobus ęquinoctiis maxime tumentes, & autumnali amplius quam verno.

ÆQUIPAR, ăris, eguale, par, compar, ἴσος. Auson. in Technopægn. cap. per interrog. & respons. Bis senas partes quis continet ęquipares? as. Apulej. in Florid. n. 3. Utrobique facundia ęquipari. Sidon. l. 8. ep. 6. Certare gloria ęquipari.

ÆQUIPARABILIS, & le, paragonabile, comparabile, ἀνάλογος, qui ęquari cum aliquo potest. Plaut. Curcul. 1. 3. v. 11. Quid videbis Diis magis ęquiparabile? Id. Trinum. 2. 4. 65. Non esse ęquiparabiles vestras cum nostris factiones, atque opes. In quibusd. optimis Plauti editionibus legitur ęquiperabilis.

ÆQUIPARANTIA, æ, f. paragone, uguaglianza, ęquiparatio. Tertull. advers. Valentin. cap. 16. Pervenire in ęmulas ęquiparantias.

ÆQUIPARATIO, onis, f. paragone, uguaglianza, comparatio, ἴσωσις. Gell. l. 5. c. 5. Rex de numero exercitus, ac de ęquiparatione ęstimanda quęsierat.

ÆQUIPĂRO, as, , avi, atum, a. 1. uguagliare, ἰσόω, ęque parem facio, ęquo. Nepos in Themist. c. 6. Portus mœnibus circumdatus, ut ipsam urbem dignitate ęquipararet, utilitate superaret. Id. in Alcib. c. 11. Æquiparare aliquem labore, & viribus. Liv. l. 37. cap. 53. Ut nemo sociorum me ęquiparare posset. Vetus Poeta apud Cicer. 5. Tuscul. c. 17. Nemo est, qui factis ęquiparare queat. Virg. Ecl. 5. v. 48. Nec calamis solum ęquiparas, sed voce magistrum. Pacuv. apud Gell. l. 14. c. 1. ad fin. Nam si qui quę eventura sunt provideant, ęquiparent Jovi. ¶ Significat etiam comparare, conferre, paragonare. Liv. l. 5. c. 23. Jovis, Solisque equis ęquiparari dicta-

dictatorem, in religionem etiam trahebant. *Plaut. Milit.* 1. 1. 11. Mars haud ausit dicere, neque equiparare suas virtutes ad tuas. ¶ Interdum neutrorum more accipitur pro equalem esse. *Ulpian. Digest. lib. ult. tit. ultim. leg.* 104. Ubi equiparant famosa judicia. *Ita in celebri editione* Torrentini: *in aliis quibusdam* equiparantur. ¶ In multis optimis Codicib. *Nepotis*, *Cicer.* & *Virg.* &c. legitur *Æquipero:* sic in *Gloss.* equiperas, ἐξισοῖς. ἐξισῶσαι, equipero.

ÆQUIPEDUS, a, um, *di piedi eguali*, equos habens pedes. *Apulej. l.* 1. *de habitud. doctr. Plat.* Æquipedum vero trigonum efficere ex se se quadratum, *ἰσόπουν*, *ἰσοσκελές*. ¶ Æquipes, edis, quod usurpari aiunt a *Diomed. lib.* 3. idem est.

ÆQUIPOLLENS, entis, *equivalente*, *ἰσοδυναμῶν*. Vox est Dialecticorum. *Apulej. de Syllog. Categorem.* seu *lib.* 3. *de habitud. doctr. Plat.* Æquipollentes propositiones dicuntur, que alia enuntiatione tantundem possunt, &c. *sapius ibid. hanc vocem usurpat*.

ÆQUIPONDIUM, ii, n. *contrappeso*, *romano*, *peso*, *ἰσόρροπον*, *σήκωμα*, pondus statere scapo appensum, ad cognoscenda rerum momenta: ita dictus, quod equat pondera. Sic appellatur a *Vitruv. l.* 10. c. 8. ubi trutinarum, que statere vocantur, rationem explicat.

ÆQUITAS, atis, f. *uguaglianza*, *egualità*, *ἰσότης*, equalitas. *Senec. l.* 3. *Quæst. natur. c.* 10. Natura partes suas velut in ponderibus constitutas, examinat, ne portionum equitate turbata, mundus preponderet. *Sueton. in Aug. c.* 79. Commoditas, & equitas membrorum, *proporzione*, *simmetria*. ¶ Sepius translate sumitur pro equalitate inter homines, que ad justitiam pertinet, *equità*, *discretezza*, *ἰσονομία*, *ἐπιείκεια*. Differt tamen a justitia proprie dicta, quod hec secundum jura, & leges semper judicat, nec unquam ab iis discedit; *æquitas* autem remittit interdum aliquid, legesque, ubi opus est, benigne interpretatur, estque media inter jus summum, & indulgentiam. Æquitatis hoc sensu duplex est vis, ut docet *Cic. in Partit. c.* 37. cujus altera directi, & veri, & justi, &, ut dicitur, equi, & boni ratione defenditur: altera ad vicissitudinem referende gratie pertinet: quod in beneficio gratia, in injuria ultio nominatur. *Id.* 1. *de Orat. c.* 56. Pro equitate contra jus dicere. Et *cap.* 57. Arripere patrocinium equitatis. *Id. pro Cæcin. cap.* 13. A verbis recedere, & equitate uti. ¶ Interdum tamen & pro justitia ponitur, *giustizia*. *Cic.* 2. *Offic. c.* 22. *in fin.* Quam autem habet equitatem, ut agrum qui nullum habuit, habeat; qui autem habuit, amittat? *Id. ad Plant. post epist. ult. l.* 16. *ad Atticum*. Summa bonitas, & equitas cause. *giustizia della causa*. ¶ Sepe etiam sumitur pro animi moderatione, qua quis libenter se equat aliis, nec supra se effert, *moderazione*. *Nepos in Miltiad. cap.* 2. Cum virtute militum devicisset hostium exercitus, summa equitate res constituit, atque ipse ibidem manere decrevit. erat enim inter eos dignitate regia, quamvis carebat nomine. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 22. Ut animi equitate plebem contineant, cum suas quisque opes cum potentissimis equari videat. ¶ Item pro ea moderatione, qua quis mediocria concupiscit, fortune qualicunque libens acquiescit, atque in omnibus tranquille se gerit, equo animo ferens quecumque accidunt. *Cic. de Senect.* r. 1. Quamquam certo scio, non, ut Flaminium, sollicitari te. novi enim moderationem animi tui, & equitatem. *rassegnazione*. *Id. Agrar.* 1. *c.* 5. Si ego ejus equitatem animi probe novi, vendet non invitus. *Nepos in Thrasyb. cap. ult.* Ex istis nolo amplius, quam centum jugera, que & meam animi equitatem, & vestram voluntatem indicent. *moderazione*. *Cic.* 1. *Tuscul.* r. 40. *ad fin.* Quis hanc animi equitatem in ipsa morte laudaret, si mortem malum judicaret? *tranquillità d'animo*.

ÆQUITER, *egualmente*, eque, *ἴσως*. *Liv.* vel *Lev.* apud *Non. c.* 11. *n.* 26. Predam per participes equiter partita est. *Accius ibid.* Ad populum intelligo referundum, quoniam horum equiter sententie fuerunt. *h. e.* eque eedem. Adde *Pacuv. ibid. Plautum* quoque hanc vocem usurpasse, testis est *Priscian. l.* 15. *pag.* 1010. *Putsch.* ¶ Gradus *æquius*, & *æquissime* ad adverb. *Æque* pertinent.

ÆQUITERNUS, a, um, adject. *egualmente eterno*, *συναΐδιος*: vox ex *æque*, & *æternus* conflata. *Claud. Mamert. de statu Anim. l.* 2. *c.* 4. Hæc tria (numerus, pondus, mensura) simul æquiterna, semper individua, ubique tota, unus Deus sunt. *Sidon. l.* 8. *ep.* 13. Prævidens, se per æterna sæcula æquiterna supplicia passurum.

ÆQUIVALEO, es, n. *equivalere*, *ἰσοδυναμέω*, æque possum. *Auctor carminis de Philomela*, *v.* 6. Nulla potest modulis æquivalere tuis.

ÆQUO, as, avi, atum, a. 1. *uguagliare*, *spianare*, *ὁμαλίζω*, æqualem facio, complano. *Justin. l.* 2. *c.* 10. *in f.* Montes in planum ducere, & convexa vallium æquare. *Virg.* 1. *Georg. v.* 178. Aream æquare cylindro. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 51. Æquare solo templum. *Et Vellej. l.* 2. *c.* 4. Æquare solo urbem. *quod est* ad superficiem usque diruere, a fundamentis evertere, *gettare a terra*, *spianare sino da' fondamenti*. nomen autem *solo* dativi est casus. Hinc translate *Liv. l.* 6. *c.* 18. Solo æquare dictaturas, & consulatus. *h. e.* penitus tollere, *levar affatto*, *abolire*. ¶ Æquare frontes. V. *Frons*. ¶ Significat etiam æqualem esse, *uguagliare*, *pareggiare*. *Curt. l.* 4. *c.* 2. Opus nondum aque fastigium æquabat. *Id. ibid. c.* 9. Fluminis altitudo summa equorum pectora æquabat. *arrivava fino al petto*. *Id. l.* 3. *c.* 13. Argenti facti pondus quingenta millia talentorum æquabat. *arrivava alla somma di*, &c. *Plin. l.* 19. *c.* 1. Æquat pretia margaritarum. *vale tanto*, *quanto*, &c. ¶ Item æqualem facere. *Cic.* 3. *de legib. c.* 10. Inventum est temperamentum, quo tenuiores cum principibus æquari se putarent. *Id.* 1. *Offic. c.* 1. Hi libri jam se illis fere æquarunt. *Vellej. l.* 2. *c.* 127. Æquare aliquem sibi per omnia. *farselo eguale in tutto*. *Virg.* 6. *Æn. v.* 782. Imperium terris, animos æquabit Olympo. *h. e.* æque extendet. *Liv. l.* 6. *c.* 2. Æquare dicta factis. *h. e.* orationem habere æque magnificam, ut res gestas. ¶ Item comparare, *paragonare*, *metter a confronto*. *Liv. l.* 31. *c.* 7. Ne æquaveritis Annibali Philippum, ne Carthaginiensibus Macedonas: Pyrrho certe æquabitis. *Cic. Verr.* 3. *c.* 8. Æquare, & conferre scelera alicujus cum aliis. ¶ Item assequi, eo pervenire, quo alius pervenit. *Plin. l.* 35. *c.* 11. Eam picturam imitati sunt multi, æquavit nemo. *Curt. l.* 9. *c.* 2. Æquare palma Herculem, & Liberum Patrem. *Sueton. in Cæs. c.* 55. Æquare gloriam alicujus. *Virg.* 10. *Æn. v.* 248. Sagitta æquans ventos. *Liv. l.* 1. *c.* 53. Ea arte aequasset superiores reges, ni &c. *Id. l.* 33. *c.* 21. Regii nominis magnitudini semper animum æquavit. *h. e.* ut ait *Flor. l.* 2. *c.* 14. regium nomen animo quoque regio implevit. *Liv. l.* 31. *c.* 36. Æquare cursu aliquem. *tener dietro correndo*. Sic *Curt. l.* 4. *c.* 1. Æquare cursum alicujus. ¶ Item in æquas partes distribuere, partiri. *Virg.* 1. *Æn. v.* 508. operumque laborem Partibus æquabat justis. *Id.* 10. *Æn. v.* 755. æquabat luctus, & mutua Mavors Funera. *h. e.* æqualem utrinque stragem edebat. *Colum. l.* 2. *c. ult.* Stercora æquare. *h. e.* æqualiter per agros dissipare. ¶ *Æquare ludum noctis* apud eundem *Æn.* 9. *v.* 338. est in totam noctem producere. *giuocare tutta la notte*. ¶ *Æquare opes regum animis* apud eundem 4. *Georg. v.* 132. est animo mediocribus contento eque divitem esse, ac reges.

ÆQUOR, oris, n. *pianura*, *piano*, *πλάξ*, equus locus, planities: ab *æquus*, qua equalem significat: & interdum dicitur de planitie terre, seu agrorum. *Cic.* 1. *Divin. c.* 42. Babylonii in camporum patentium equoribus habitantes, cum ex terra nihil emineret, quod contemplationi cœli officere posset: omnem curam in siderum cognitionem posuerunt. *Virg. Æn.* 7. *v.* 781. equore campi exercere equos. Et absolute, hoc est sine addito. *Id. Æn.* 5. *v.* 456. Precipitemque Daren ardens agit equore toto. *Id. l.* 1. *Georg. v.* 97. Et qui, proscisso que suscitat equore terga, &c. *Juvenal. sat.* 8. *v.* 61. *de equo*. Clara fuga ante alios, & primus in equore pulvis. ¶ *Lucret. l.* 4. *v.* 105. & 290. *æquora speculorum* dixit, hoc est specula levigata, & plana. ¶ De planitie, & levitate ventris *Gell. l.* 12. *c.* 1. Ne equor illud ventris irrugetur. ¶ De planitie cerate tabelle, in qua stilo scribitur. *Auson. epigr. ult. v.* 14. & *Prudent. περὶ στεφ.* 12. *de S. Cass. v.* 53. ¶ Sepius de mari, *mare*; & quidem proprie de mari tranquillo, ut docet *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 2. *sub fin.* quod vere planum est: sed hoc non semper servant scriptores. *Colum. l.* 8. *c.* 17. Ut in solo piscine posita libella, sublimius esse maris equor ostendat. *Cic.* 2. *Acad.* apud *Non. c.* 1. *n.* 332. Quid tam planum videtur, quam mare? ex quo etiam equor illud poete vocant. *Virg.* 1. *Georg. v.* 246. Arctos Oceani metuentes æquore tingi. *Id.* 4. *Æn. v.* 313. Troja per undosum peteretur classibus equor. *Id. Æn.* 5. *v.* 715. fessas equore matres. *stanche di navigare*. *Horat. l.* 3. *Od.* 1. *v.* 33. Contracta pisces equora sentiunt. *Id. l.* 4. *Od. ult. v.* 3. Tyrrhenum per æquor vela dare. *Ovid. Heroid. ep.* 2. *v.* 38. Concita ventis equora mulcere. ¶ Etiam sine addito a prose scriptoribus interdum usurpatur. *Curt. l.* 4. *c.* 7. Profundum equor ingredi. *Valer. Max. l.* 9. *c.* 1. *n.* 1. Penetrare equora. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 23. Placidum equor. Adde *Plin. l.* 4. *c.* 12. *Melam l.* 1. *c.* 2. & *Sallust. in fragment.* apud *Donat. ad Terent. Phorm.* 2. 1. 13. ¶ De flumine placido *Virg.* 8. *Æn. v.* 89. *de Tiberi*. Mitis ut in morem stagni, placideque paludis Sterneret equor aquis. Et *v.* 96. viridesque secant placido equore silvas.

ÆQUOREUS, a, um, *marino*, *di mare*, *πελάγιος*, *θαλάσσιος*, ad equor maris pertinens, marinus. *Martial. l.* 10. *epigr.* 51. Æquoree aque. *Colum. l.* 10. *v.* 200. Æquoreus pater. *h. e.* Oceanus. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pelei*, & *Thet. v.* 15. Nereides equoree. *Virg. Georg.* 3. *v.* 243. Æquoreum genus. *h. e.* pisces. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 604. Æquoreus rex. *h. e.* Neptunus. *Lucan. l.* 6. *v.* 35. Æquoreus Achilles. *h. e.* filius Thetidis equoree.

ÆQUUS, a, um, *piano*, *uguale*, *ὁμαλός*, planus, equalis. *Cic. pro Cæcin. c.* 17. Æquus, & planus locus. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 6. Locus ad libellam equus. *Liv. l.* 5. *c.* 47. Saxum ascensu equo. *di piana, e dolce salita*. ¶ In re militari *æquus locus* tum planitiem significat, tum quemcumque locum ad pugnam aptum. *Nepos in Miltiad. c.* 5. Etsi non equum locum videbat suis. *posto disavantaggioso*. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 51. Legio, que paulo equiore loco constiterat. Sic *æquum tempus* dicitur, quod ad rem gerendam aptum. *Sueton. in Cæs. c.* 35. Bellum sane difficilimum gessit, neque loco, neque tempore equo, sed hieme anni, & intra mœnia &c. *tempo opportuno*, *comodo*. *Cic. in fragment. pro Cornel.* apud *Ascon.* Judicium equiore tempore fieri oportere. ¶ Substantivi more, *pianura*. *Liv. l.* 5. *c.* 38. Facilem in equo campi victoriam fore. *Tacit. in Agric. c.* 35. Ut primum agmen equo, ceteri per acclive jugum insurgerent. *Id.* 4. *Histor. c.* 23. Pars castrorum in collem leniter assurgens, pars equo adibatur. ¶ Translate *Cic. Fam.* 3. *ep.* 8. Meos multos & ex superiore, & ex equo loco sermones habitos cum tua summa laude. *h. e.* & pro tribunali, & privatus, seu in locis privatis. *Id.* 3. *de Orat. c.* 6. Sive loquitur ex inferiore loco, sive ex equo, sive ex superiore. *h. e.* sive alloquitur superiores, sive pares, sive inferiores: Oratores enim ex inferiore loco, hoc est in imis subselliis dicebant apud Magistratus; ex equo parique loco in senatu sententiam dicebant: e superiore autem, hoc est e rostris, verba ad populum habebantur. ¶ Ponitur etiam pro equali, æque magno, *eguale*, *simile*, *ἴσος*, par, similis. *Virg.* 2. *Æn. v.* 724. dextre se parvus Iulus Implicuit, sequiturque patrem non passibus equis. *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 7. *v.* 24. Urbs erat in summo nubibus equa jugo. *Senec. ep.* 94. Æquum arcibus aggerem attollere. *Plin. l.* 2. *c.* 9. Æqua portione dividere. *Terent. Eun.* 1. 2. 12. Utinam esset mihi pars equa amoris tecum. *h. e.* eque vicissim amaremus.

¶ Se-

¶ Sequente quam, Vellej. l. 2. c. 121. Ut equum ei jus in omnibus provinciis esset, quam erat ipsi. ¶ Item pro eo, qui equalis est conditionis. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 40. In equos, & pares fastidiosus, in inferiores crudelis. ¶ Ex æquo, ἐξ ἴσου, eque, æqualiter, egualmente, del pari. Lucret. l. 1. v. 853. ex equo res funditus omnis Tam mortalis erit, quam &c. Ovid. Metam. 4. v. 62. Ex æquo captis ardebant mentibus ambo. Sueton. in Tiber. c. 11. Mutua cum Græculis officia usurpans prope ex æquo. Plin. l. 6. c. 25. Regna pertinent ad Scythas, cum quibus ex æquo degunt. h. e. æquo jure, & institutis. ¶ In æquo stare, æqualem esse. Senec. l. 2. de benef. c. 29. Ut naturam oderint, quod infra deos sumus, quod non in æquo illis stetimus. ¶ In æquo esse, idem. Senec. in Phœniss. v. 98. Qui cogit mori nolentem, in æquo est, quique properantem impedit. h. e. æque peccat. Adde Liv. l. 39. c. 37 ¶ In æquo ponere alicui, æquare. Liv. in fi. c. 50. l. 39. ¶ Translate est justus, giusto, equo, discreto, ἐπιεικής, δίκαιος. Est tamen discrimen inter justum, & æquum hominem: de quo V. in Æquitas. Cic. 6. Verr. c. 65. Prætor æquus, & sapiens. Id. Verr. 7. c. 59. Vide, quam me sis usurus æquo. Id. Fam. 2. ep. 1. Præbere se æquum alicui. Id. 3. de Fin. c. 2. Æquissimus æstimator, & judex. ¶ Tribuitur & rebus inanimis, & pro justo generatim accipitur. Cic. pro Quint. c. 14. Æqua jura. Id. pro Cornel. Balbo, c. penult. Æqua lex, & omnibus utilis. ¶ Frequenter substantivi more usurpatur, & cum bonum sæpe jungitur. Itaque tum æquum, tum æquum & bonum idem sunt ac æquitas, equità. Cic. de clar. Orat. c. 38. in fi. Cum de jure civili, cum de æquo & bono disputaretur. Id. pro Cæcin. c. 23. Ex æquo & bono, non ex callido, versutoque jure rem judicari oportere. Et omissa & copula Id. in Top. c. 17. Illi dolum malum, illi fidem bonam, illi æquum bonum tradiderunt. (Æqui bonique facere, &c. V. supra suo loco) Sallust. in Jug. c. 39. Fit reus magis ex æquo & bono, quam ex jure gentium. Papin. Digest. lib. 28. tit. 3. leg. 17. Tueri aliquid ex æquo & bono, licet subtilitas juris refragari videatur. Celsus JCtus apud Ulpian. lib. 1. tit. 1. leg. 1. Jus est ars boni & æqui. Hoc loco bonum & æquum pro justitia ponitur: ceterum alias frequentius pro æquitate, quæ & æquum absolute dicitur. Horat. l. 1. sat. 3. v. 98. utilitas justi prope mater, & æqui. Quintil. l. 6. c. ult. Jure prius pugnandum, an æquo. ¶ In plur. num. Valer. Flacc. l. 3. v. 648. haud ullis unquam superabilis æquis, Rectorumve memor. ¶ Ponitur etiam generatim pro recto, convenienti, decenti, honesto. Cic. pro Rosc. Amerin. c. 2. Æqua & honesta postulatio, ragionevole. Id. pro Cluent. c. 2. Postulo primum id, quod æquissimum est, ut ne quid huc præjudicati afferatis. Id. de Fato, c. 4. Sed Possidonium, sicut æquum est, dimittamus. come è di dovere. Cn. Magn. ad Domit. post ep. 12. l. 8. ad Attic. Æquum est me a te impetrare, ut &c. Plaut. Rud. 2. 2. 6. Ut peritis? Pisc. ut piscatorem æquum est, fame, siti, speque. come è proprio d' un pescatore. Terent. Eun. 3. 2. 25. Quæ liberum scire æquum est adolescentem. quel, che deve sapere, &c. Id. Heaut. 2. 1. 2. Æquum censent, nos a pueris illico nasci senes. pretendono, che &c. Id. ibid. 1. 1. 39. Non æquum facis. tu non fai bene. Id. Adelph. 5. 3. 17. Non æquum dicis. tu non parli a ragione. Id. ibid. 4. 3. 10. Si ita æquum censes. se tu stimi, che così stia bene. Id. Andr. 5. 3. 30. Æquum postulat. dimanda cosa ragionevole. Sallust. in Catil. c. 50. Injurias gravius æquo habere. risentirsi dell' ingiurie più del dovere. Sic Lucret. l. 3. v. 966. Lamentari amplius æquo. Horat. l. 1. sat. 3. v. 52. Plus æquo liber. Id. l. 2. ep. ult. in fi. Potus largius æquo. ¶ Præterea æquus dicitur de homine amico, favente, benevolo, propitio. Cic. Q. Fr. l. 2. ep. 3. a med. Populo a se prope alienato, nobilitate inimica, non æquo senatu. Id. Fam. 3. ep. 6. ad fin. Ego, ut me tibi amicissimum esse, & æqui & iniqui intelligant, curabo. e gli amici, e i nemici. Id. in Orat. c. 10. Ut eos ipsos, quos contra statuas, æquos placabilesque dimittas. Virg. 4. Æn. v. 372. Æquis oculis aspicere. di buon occhio. ¶ Æquus etiam dicitur, qui moderatus est, & æquabilis in vitæ ratione, omnia in bonam partem accipit, ad quamcumque fortunam æque paratus, tranquillus, & sibi semper constans, moderato, buono. Horat. l. 3. Od. 29. v. 32. Quod adest, memento componere æquus. Id. l. 1. ep. 17. v. 24. Tentantem majora, fere præsentibus æquum. Id. l. 2. Od. 3. v. 1. Æquam memento rebus in arduis Servare mentem; non secus in bonis, &c. Cic. pro Rosc. Amer. c. 50. Prædia mea tu possides: ego aliena misericordia vivo: concedo, & quod animus æquus est, & quia necesse est. che si contenta, e s' accomoda facilmente. Sic Plaut. Rud. 2. 3. 71. Animus æquus optimum est ærumnæ condimentum. costante, imperturbabile. Hinc æquo animo idem est ac libenter, di buona voglia, volentieri. Cic. de provinc. consul. c. 7. in fi. Ut eos quamprimum videamus, quos æquo animo videre non possumus. Id. ad Brut. ep. 4. Æquo animo te moneri patieris. Id. de clar. Orat. c. 6. Carere æquo animo re aliqua. Nepos in Dion. c. 6. & 7. Æquo animo ferre aliquid. Cic. de Senect. c. ult. Sapientissimus quisque æquissimo animo moritur, stultissimus iniquissimo. Id. Attic. l. 6. ep. 8. Ego, nisi Bibulus adniteretur de triumpho, æquo animo essem, nunc vero αἰσχρὸν σιωπᾶν. me la lascierei passare. ¶ Præter dativum casum, regit etiam aliquando accusativum cum præposit. in. Cic. pro Quint. c. 14. Quis hoc statuit, quod æquum sit in Quintium, id iniquum esse in Mævium? ¶ Quemadmodum æquum & bonum formula est juris, & fori, ita etiam æquius melius, quæ maxime in arbitrariis actionibus rei uxoriæ adhibebatur, ut Cic. 3. Offic. c. 15. & in Top. c. 17. docet, hoc est cum, soluto per divortium matrimonio, dos ab uxore repetebatur: qua in re ita concipiebantur actiones, ut non solum quod æquum & bonum esset, sed etiam quod æquius meliusque, si fieri posset, quæreretur. Videtur autem etiam in aliis arbitriis hæc formula locum habuisse. Lege Cicer. pro Rosc. Com. c. 4.

AER, aëris, m. aere, aria, ἀήρ, vox Græca ab ἄημι, spiro, vel ab ἀεὶ ῥεῖν, semper fluere; sed qua utimur pro Latina, ut ait Cic. 1. Acad. c. 7. & l. 2. de nat. Deor. c. 36. significat elementum illud, quod medium spatium complet inter cœlum, & terram. In accusativo singulari, si Latinam declinandi rationem sequimur, aerem facit: sæpius tamen non Poetæ solum, sed etiam prosæ scriptores aera Græca positione usurpant. Cic. 2. de nat. Deor. c. 36. Terra sita in media parte mundi, circumfusa undique est hac animabili, spirabilique natura, cui nomen est aer: Græcum illud quidem, sed perceptum jam tamen usu a nostris: tritum est enim pro Latino. Id. ibid. c. 45. Aer fertur ille quidem levitate sublimi, sed tamen in omnes partes se ipse fundit, & natura fertur ad Cœlum: cujus tenuitate, & calore temperatus, vitalem, & salutarem spiritum præbet animantibus. Id. 1. de nat. Deor. c. 10. Anaximenes aera deum statuit. Et c. 15. Aquam, terram, & aera. Plin. l. 18. c. 1. Aerem in perniciem vertere. Lucan. l. 1. v. 89. dum terra fretum, terramque levabit Aer, & longi volvent Titana labores. Aeros pro aeris dixit Stat. 2. Theb. v. 693. τοῦ ἀέρος: ubi aeros omina doctus est auspex, auguria ex avibus captans. Al. leg. aeris. ¶ Insolens est aera in accusativo plurali, & neutro genere. Virg. in Culice, v. 164. de angue. Obvia vibranti carpens gravis aera lingua. Orientius quoque habet vers. 114. Aera librantur, fluctuat Oceanus. Voss. de Grammat. l. 3. c. 26. ita ordinat Virgilii versum: gravis carpens aera lingua vibranti obvia. Utrum durius sit, viderint alii. ¶ Sæpe de cœli temperie, & qualitate dicitur, cum addito tamen. Cic. 4. Acad. c. 25. Aer crassus. Id. 2. de nat. Deor. c. 39. fusus, & extenuatus. Id. ibid. c. 16. purus, & tenuis. Id. l. 2. de Divin. c. 42. temperatus. Ovid. 2. de art. aman. v. 318. Aere non certo corpora languor habet. h. e. modo calido, modo frigido. ¶ In plurali numero Vitruv. l. 1. c. 1. ad fin. Aeres locorum salubres, aut pestilentes. Lucret. l. 4. v. 291. aeribus binis. ¶ In aere piscari proverbium est apud Plaut. Asin. 1. 1. 86. quod significat vana conari, frustra operam impendere in re aliqua. ¶ Interdum aer Poetice pro nebula, aut nube ponitur. Valer. Flacc. l. 5. v. 400. Ille autem inceptum, famula duce, protinus urget Aere septus iter. Virg. 1. Æn. v. 411. At Venus obscuro gradientes aere sepsit. ¶ Aer nitidus pro fulgore, seu luce ponitur in illo Statii l. 1. silv. 3. v. 54. nam splendor ab alto Defluus, & nitidum referentes aera testæ Monstravere solum. ¶ De colore, vel odore Lucan. l. 4. v. 438. pavidos formidine cervos Claudat odoratæ metuentes aera pennæ. ¶ Aer summus arboris, est arboris cacumen, cima dell' albero, apud Virg. 2. Georg. v. 123. ubi aera vincere summum Arboris haud ullæ jactu potuere sagittæ. ¶ Fistulæ aere tenui, apud Senec. l. 3. quæst. natur. c. 24. videntur esse quibusdam, quæ cavitates habent tenues, quibus aer attrahitur: sed alii rectius legunt ære tenui. ¶ Aer sonus est, interprete Nonio c. 4. n. 18. in illo Varronis: Anima ut conclusa in vesica, quando est arte ligata, si perculeris, aera reddit. ¶ In feminino genere Ennius usurpavit. Gell. l. 13. c. 20. Ennius in annali duodevicesimo aere fulva dixit, non ob id solum, quod Homerus ἠέρα βαθεῖαν dicit, sed quod hic sonus, opinor, vocabilior est visus, & amoenior.

ÆRA, æ, f. Vox est a sequioris ævi Scriptoribus usurpata, & significat numerum datum, ut loquuntur, in aliquo computo. Hujus rei exemplum affert Salmas. in exercit. Plin. pag. 686. ex Vitruvio, seu Vetrubio Rufo, & Epaphrodito rei Agrimensoriæ scriptoribus, his verbis. Si fuerit pentagonus, cujus singula latera sint pedum decem, quæro, quot pedum area sit. Sic quæro: facio decem in se; fit centum: hoc semper duco ter, fit CCC; huic adjicio ipsam æram, fit CCCX. Ubi cum dicit ipsam æram, numerum X intelligit, qui a principio positus, seu datus est, fuitque totius supputationis fundamentum. Alia ejusdem farinæ exempla ibidem addit Salmas. Hinc natum videtur quibusdam verbum Adæro, quod V. suo loco. ¶ Præterea æra a sequioris itidem ævi scriptoribus quibusdam usurpata est eo sensu, quo Latini optimi scriptores æra in plurali numero neutro genere dixerunt (V. Æs), nempe pro nota numerali, brevitatis gratia a calculonibus in supputando adhibita. Rufus Fest. in Breviar. in princip. Morem sequutus calculonum, qui ingentes summas æris brevioribus exprimunt, res gestas signabo, non eloquar. Nonius etiam c. 2. n. 42. Æra, inquit, est numeri nota: affertque hujusmodi exemplum ex Lucil. Hæc est ratio? perversa æra, summa subducta improbe. Sed hoc loco potest etiam esse numeri pluralis: immo ita omnino accipiendum est, cum constet, sic semper a Veteribus usurpatum. Affertur etiam alius locus Varronis apud eundem Non. c. 1. n. 95. sed inde nihil certi colligi potest propter variantes conjectantium lectiones. ¶ Item Æra (Era etiam sine diphthongo scripta invenitur: sed hoc sæculi vitio, non ratione aliqua factum est) in ratione temporum sumitur pro termino certo, & insigni (ut apud nos Christianos est nativitas D. N. J. C.) a quo sequentes anni numerantur, epoca, ἐποχή. Isidorus ita scribit lib. 5. Orig. c. 36. Æra singulorum annorum constituta est a Cæsare Augusto, quando primum censum exegit. Dicta autem Æra ex eo, quod omnis Orbis æs reddere professus est reipublicæ. Alii putant hanc vocem conflatam esse ex notis, quæ scribi solebant brevitatis causa hoc modo A. ER. A. hoc est, annus erat Augusti. Sed magis placet ex eo deducere, quod æra primum in plurali numero pro nota numeri usurpatum, ut dictum est; deinde factum æra, æ femininum eodem sensu; tandem ad significandum etiam annorum numerum traductum sit. ¶ Denique æra herba est inter triticum nascens,

scens, eique valde noxia, cujus etiam grana in pane admixta, celerrime vertigines faciunt: hæc alio nomine, & quidem usitatiore *lolium* dicitur, *loglio*, αἶρα. *Plin. l.* 18. *c.* 17.

ÆRAMEN, inis, n. χάλκωμα. Vox est a sequioris ævi Scriptoribus pro *ære* usurpata. *Theodor. Priscian. l.* 1. *c.* 9. Ferri vel æraminis purgamenta. *Commodian. instruction.* 27. Et Deos audetis æramine dicere fusos. Adde *Codic. Justinian. lib.* 8. *tit.* 12. ubi tamen alii aliter leg. & *Cod. Theodos. lib.* 15. *tit.* 1. *leg.* 37. ubi pro æramento ponitur.

ÆRAMENTUM, ti, n. *vaso, o altra cosa di rame, o bronzo, o ottone*, χάλκωμα, quodcumque opus ex ære factum. *Plin. l.* 15. *c.* 9. Amurca decocta ungi æramenta contra æruginem, colorisque gratia elegantioris. *Id. l.* 33. *c.* 5. Stannum jungitur æramentis, stanno argentum. *Id. l.* 35. *c.* 15. Bitumen æramentis illinitur, firmatque ea contra ignes. *h. e.* vasis culinariis ex *ære*. In singulari numero *supellex*, & *æramentum* dixit *Paul. recept. sentent. lib.* 3. *tit.* 6.

ÆRARIA, æ, f. Revera adjectiva vox est: sed interdum absolute usurpatur. *Varr. l.* 7. *L. L. c.* 33. Ubi lavetur æs, ærarias, non ærelavinas nominari. *h. e.* officinas, ubi æs purgetur. *Plin. l.* 34. *c.* 13. Etiamnum in ærariis reperiuntur, quæ vocant pompholygem, & spodon. *h. e.* in fornacibus, ubi æs percoquitur, & purgatur.

ÆRARIUM, rii, n. *luogo dove si ripone il danaro pubblico, erario.* ταμιεῖον, δημόσιον, locus, in quo publicum æs, hoc est publica pecunia reponitur, servaturque ad reipublicæ usus. *Cic. Agrar.* 2. *c.* 27. Referre pecuniam in ærarium. *Id. Verr.* 5. *c.* 70. Dare alicui pecuniam ex ærario. *Liv. l.* 45. *c.* 43. Ferre aurum, argentumque in ærarium. *Auct. epist. ad Octav.* Exhaurire ærarium. *votare*. ¶ Ponitur, & pro ipsa publica pecunia, *danaro pubblico*. *Cic. de Harusp. respon. c.* 8. Ædificare domum ex ærario. *Id.* 3. *Tuscul. c.* 20. Ærarium effundere. ¶ Imperatorum temporibus differebat *ærarium* a *fisco*. nam illud erat reipublicæ, hic Principis. *Tacit.* 6. *Ann. c.* 2. Bona Sejani ablata ærario, ut in fisco cogerentur. *Plin. in paneg. c.* 36. At fortasse non eadem cura fiscum, qua ærarium cohibes: imo tanto majore, quanto plus tibi licere de tuo, quam de publico, credis. V. *Fiscus*. ¶ Romæ ærarium triplex fuit, ut docet *Manut. in commentar. ad ep.* 15. *l.* 7. *ad Attic.* Primum illud erat, in quod collecta servabatur pecunia in usum Gallici belli: institutumque fuit post Gallorum irruptionem in Urbem, ut si quando rursus id bellum incidisset, ea pecunia geri posset. Eodem postea congestum videtur, quidquid pecuniæ ex variis insignibus victoriis reportatum est, ut ab Africanis ex devicta Carthagine, a Mummio, & Paulo ex Corintho, & Macedonia, a Pompejo ex Mithridate &c. Hoc C. Julius Cæsar initio civilis belli effregit, universamque pecuniam asportavit. Alterum ærarium constabat ex auro vicesimario, hoc est ex vicesima, quam persolvebant ii, qui manu mittebantur: de quo *Liv. l.* 7. *c.* 16. Hoc quoque ad ultimos Reipublicæ casus servabatur. Tertium ex annua vectigalium pensitatione constabat, & nunquam non apertum erat. ex eo enim quidquid belli necessitas, aut quotidianus reipublicæ usus posceret, decernente senatu, aut jubente populo depromebatur. V. *Manut. loc. cit.* ¶ Duo priora æraria, quod rarius, & non, nisi cogente necessitate, aperiebantur, *sanctiora* dicebantur. *De primo Cæs. l.* 1. *B. Civ. cap.* 14. Aperto sanctiore ærario, ex Urbe profugit. *De secundo Liv. l.* 27. *c.* 10. Aurum vicesimarium, quod in sanctiore ærario ad ultimos casus servaretur, promi placuit. Adde *Cicer.* 6. *Verr. c.* 63. & 7. *Attic. ep.* 21. ¶ Fuere præterea alia ærarii nomina, ut *militare* ab Augusto institutum ad sumptus bellicos, de quo *Tacit. Ann.* 1. *c.* 78. Ad hæc *ærarium Junonis Lucinæ* ad servandam pecuniam collatam pro natis infantibus; *ærarium Veneris Libitinæ* pro defunctis; *ærarium Juventutis* pro iis, qui virilem togam sumerent, memorat *Dionys. Halic. l.* 4. a Ser. Tullo instituta, qui eos omnes certam pecuniam pensitare jusserat: sed hæc tria æraria brevi tempore sublata sunt. ¶ Illa vero priora, quæ diximus, semper mansere, omniaque distinctis cellis, sed uno, eodemque loco, hoc est in templo Saturni erant: in quo reponebantur etiam leges perlatæ, & æreis tabulis incisæ, ad perpetuam memoriam: ibique semel repositæ nec mutari, nec abrogari poterant, nisi per aliam novam legem. *Sueton. in Cæs. c.* 28. Mox lege in æs incisa, & in ærarium condita &c. ¶ Item senatusconsulta, ceteraque acta senatus promulgata. *Cic.* 3. *de Leg. c.* 4. Proposita, promulgata, in ærario condita, agunto. *Alii aliter leg. Tacit. Ann.* 3. *c.* 51. Factum senatusconsultum, ne decreta Patrum ante diem decimum ad ærarium deferrentur. *Id. Ann.* 13. *c.* 28. Ne multam ab Tribunis dictam quæstores ærarii in publicas tabulas ante quatuor menses referrent: medio temporis contradicere liceret. Adde *Sueton. in Aug. c.* 94. ¶ Item signa militaria. *Liv. l.* 4. *c.* 22. Signa ex ærario prompta feruntur ad dictatorem. ¶ Præterea omnes publicarum rationum tabulæ eodem loco servabantur, ut in quibus perscriptæ erant triginta quinque Tribus Romanæ: quæ nomina debitorum ærarii continebant: quæ rationes rerum ab imperatoribus bello gestarum, & magistratuum in provinciis: legatorum nomina Romam advenientium; nomina & merita beneficiariorum, & alia hujusmodi: quibus excipiendis, perscribendisque *Quæstores ærarii* præerant. *Sueton. in Aug. c.* 23. Tabulas veterum ærarii debitorum exussit. *Cic. in Pison. c.* 25. Rationes ad ærarium retuli continuo. *Id. pro Arch. c.* 5. In beneficiis ad ærarium delatus est a L. Lucullo prætore, & consule. *fu registrato il suo nome all' erario fra i benemeriti*. ¶ Eodem etiam loco agebantur causæ; eæ scilicet omnes, quæ quomodocumque ad ærarium pertinebant, & ad magistratum ærario præsidentem disceptandæ deferebantur: quas postea Nero in forum, & ad recuperatores transtulit. *Sueton. in Ner. c.* 17. Cautum, ut rerum actu ab ærario causæ ad forum, ac recuperatores transferrentur. ¶ Si qui erant ærarii debitores, qui solvendo non essent, eorum bona in tabella describebantur, & venalia appendebantur ad ærarium, proscribenda, & publicanda. *Sueton. in Domit. c.* 9. Reos, qui ante quinquennium proximum apud ærarium pependissent, liberavit. Adde in *Claud. c.* 9. ¶ Ærario præfuerunt, reipublicæ temporibus *Quæstores ærarii* (V. Quæstor.) qui cum anno U. C. 709. absente Julio Cæsare, nulli creati fuissent, ejus cura duobus Ædilibus commissa fuit, qui per annos fere decem & septem præfuerunt: donec Augustus duos prætorios viros, seu prætores (ut ait *Sueton. in Aug. c.* 36. & *Tacit. Ann.* 13. *c.* 29.) substituit. Claudius rursus quæstores præfecit: ut *Idem* scribit *in Claud. c.* 24. Nero autem prætura functos, ut testatur *Tacit. l.* 13. *Ann. c.* 28. & 29. nec eos toto suo principatu. nam & Quæstores aliquando habuit. At sub Vespasiano prætores iterum administrarunt, ut est apud *eund.* 4. *Histor. c.* 9. Postea Domitiani, & Trajani, aliorumque succedentium temporibus denuo mutati sunt. Postquam autem *Quæstorum ærarii* nomen abolitum fuit, quicumque ærarii administrationem gessere, *Præfecti ærarii*, & *ærarii* sunt appellati. V. *Præfectus*. ¶ Fuere etiam *Tribuni ærarii*, qui curabant pecuniam ex ærario acceptam, & Quæstoribus imperatorum dandam in expensas militares. V. *Tribunus*. ¶ Minora æraria in provinciis etiam fuisse colligitur ex veteri Inscriptione optimæ notæ apud *Gruter. pag.* 43. *n.* 11. L. Messius L. F. Geminus VI. Vir Curator Aerari Mediol. Hercul. V. S. L. M. Adde *n.* 12. ubi idem officium indicatur.

ÆRARIUS, a, um, adject. *di rame, bronzo, o ottone*, χαλκευτικός, ad æs pertinens. V. *Æs*. *Plin. l.* 7. *c.* 56. Æraria fabrica. *h. e.* ars fundendi æris, & ex eo vasa, & alia fabricandi. *Id. l.* 11. *c.* 36. Æraria fornaces. *h. e.* in quibus æs percoquitur, & purgatur. *Id. l.* 18. *c.* 10. Ærariæ officinæ. *h. e.* ubi æs laboratur. *Id. l.* 33. *c.* 5. Æraria metalla. *h. e.* in quibus æs effoditur. *Id. l.* 34. *c.* 13. Ærarius lapis. *h. e.* cadmia, vel chalcitis, ex quibus fit æs, ut *Id. ibid. c.* 12. docet. *Id. ibid. c.* 1. & 8. Ærarius faber. *h. e.* qui opera ex ære facit: qui & *ærarius* absolute dicitur. *Id. l.* 16. *c.* 6. In Ærariorum officinis. *Martial. l.* 12. *epigram.* 57. Ærariorum marculi. *martelli de' calderaj*. ¶ Item ad *æs* pertinens, qua pecuniam significat. *Cic. pro Quint. c.* 4. Propter ærariam rationem non satis erat in tabulis inspexisse quantum deberetur, nisi, &c. *h. e.* propter naturam, valoremque pecuniarum. *Id.* 4. *Catil. c.* 7. Convenisse video tribunos ærarios. *h. e.* qui publicam pecuniam in militares usus Quæstoribus suppeditabant. V. *Tribunus*. ¶ Dicuntur etiam milites *ærarii* ab *ære*, hoc est pecunia, quam in stipendium accipiunt, *soldati stipendiati*. *Varr. l.* 4. *de L. L. ad fin.* ¶ *Ærarii* dicebantur, qui ob noxam aliquam privabantur jure suffragii, & foris stipendia faciendi; tribu etiam quandoque movebantur, atque ad hoc solum inter cives retinebantur, ut pro suo capite tributi nomine *æra* penderent; unde & nomen accepere. Ita *Ascon. in Divinat. Cic. in Verr. c.* 3. ubi hoc refert inter præcipuas, & graviores Censorum notas. Qui hujusmodi pœna afficiebatur, dignitates, si quas haberet, amittebat: senator movebatur senatu; eques equo, miles stipendiis militaribus spoliabatur. *Liv. l.* 24. *c.* 18. His equi adempti, qui publicum equum habebant; tribuque moti, ærarii omnes facti. *Cic. pro Cluent. c.* 43. Referre aliquem in ærarios. *Id.* 2. *de Orat. c.* 66. Eximere aliquem ex ærariis. *Valer. Max. l.* 2. *c.* 9. *n.* 6. Referre aliquem inter ærarios. *Et n.* 7. Referre in numerum ærariorum. Adde *Varron. apud Non. c.* 3. *n.* 5. ¶ Ultimus missus in Circensibus ludis (qui erat olim vigesimus quintus. nam postea usque ad centum crevere) dicebatur *ærarius*, quia fiebat ex ære, hoc est pecunia a populo collata. Qui desiit esse, postquam conferendæ pecuniæ consuetudo sublata est. *Serv. ad* 3. *Georg. v.* 18. *ex Varrone*. ¶ *Ærariæ annonæ* erant pensiones annuæ, vel menstruæ, quæ in pecunia distribuebantur: ad differentiam aliarum, quæ in frumento, pane, aliisque speciebus annonariis dabantur (V. *Annona*.) De his *Impp. Honor.* & *Theodos. lib.* 7. *Codic. Theodos. tit.* 4. *leg.* 34. 35. & 36.

ÆRATUS, a, um, adject. *coperto, o ornato di rame, bronzo, o ottone*, ære tectus, aut ornatus, κεχαλκωμένος. *Cic. Verr.* 6. *c.* 26. *ad fin.* Lectos æratos, & candelabra ænea. *Horat. l.* 2. *od.* 16. *v.* 21. Æratæ naves. *Virg.* 8. *Æn. v.* 675. Ærata classis. *Stat. Theb.* 5. *v.* 335. Ærata prora. *Ærata navis* dicitur, quæ æreo rostro munita est, vel quæ utcumque proram habet ære obductam non tam ad ornatum, quam ad munimentum, ut si in scopulos, aut aras illidatur, facilius ictum toleret; vel si in hostilem feratur navem, gravius feriat. ¶ Est etiam idem ac *æreus*, hoc est ex ære factus. *Propert. l.* 4. *eleg.* 1. *v.* 78. ærata pila. *h. e.* sphera Archimedis ex ære. *Id. l.* 2. *eleg.* 16. *v.* 11. æratæ catenæ. ¶ Ponitur etiam aliquando ad significandas res ex ferro, aut chalybe. Hinc a Poetis *ærata* etiam dicuntur arma, & ferramenta ad cædendum. *Virg. Æn.* 11. *v.* 656. æratam quatiens Tarpeja securem. *Tibullus l.* 1. *eleg.* 11. *v.* 25. Tela ærata. *Ovid. Metam.* 5. *v.* 9. hasta æratæ cuspidis. &c. V. *Æs*. ¶ *Æratæ acies* sunt armis instructæ, *esercito armato*. *Virg.* 9. *Æn. v.* 462. æratasque acies in prœlia cogit. ¶ Translate a Poetis *æratus* ponitur pro forti, munito, impenetrabili, *forte, impenetrabile*. *Propert. l.* 2. *eleg.* 23. *v.* 115. ærato Danaë circumdata muro. ¶ Præterea *æratus* dicitur, qui pecunia abundat. *Plaut. Mostell.* 4. 2. 9. Ferocem facis, quia te æratus amat. Ita leg. quidam: alii plerique *quia te herus tam amat*. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 16. Maculosi senatores, nudi equites, tribuni non tam ærati, quam, ut appellantur, ærarii. Ludit autem *Cicero* in ambiguo sensu vocis *ærarius*. *Alii tamen contrariam significationem huic voci tribuentes, ita legunt*:

lignant: Tribuni non tam ærarii, ut appellantur, quam ærati; *h. e.* obærati, ære alieno obstricti.

ÆRELAVINA. V. Ærraria, æ.

ÆRENERVUS, i, m. chorda musica ex ære. Quidam hanc vocem legunt apud *Jul. Firmic. l. 6. c. 31. ad fin.* sed locus videtur depravatus, & pro *ærenervus* legendum *citharæ nervus*.

ÆRESCRIPTURA, æ, f. tabula ærea, in qua forma alicujus agri descripta est, *disegno*. *Aggen. commentat. in Frontin. pag. 54. Gœs.* In ærescriptura modus comprehensus est.

ÆREUS, a, um, *di rame, bronzo, o ottone*, χάλκεος, ex ære factus. V. *Æneus*, & *Æs*. *Sueton. in Aug. c. 7.* Imaguncula aerea. *Plin. l. 16. c. 10.* Æreus clavus. *Id. l. 33. c. 8.* Mortaria, & pistilla ærea. *Plin. alter in paneg. c. 52.* Statuæ æreæ. *Virg. Æn. 5. v. 198.* Ærea puppis. *h. e.* ærata. V. *Æratus*. ¶ In fabulis de Hercule narratur, eum, cum ad Geryonem interficiendum transveheretur, *ærea olla* navigasse: quod similiter intelligendum est de navi ærata, ut monet *Servius ad Æn. 7. v. 682.* ¶ *Æreus, i*, absolute interdum pro æreo nummo usurpatur. *Vitruv. l. 3. c. 1.* Æreos signatos constituere. ¶ *Æreus* etiam dicitur, qui colorem æris habet, *di color di bronzo, rame, o ottone*. *Plin. l. 8. c. 52.* Pilus aprorum æreo similis agrestibus, ceteris niger. ¶ Usurpatur etiam ad significandas res ex ferro confectas, aut ferro munitas. *Virg. Æn. 7. v. 743.* micat æreus ensis. *Id. 5. Æn. v. 274.* ærea rota. V. *Æs*. ¶ Translate *æreum sæculum* est tertia illa ætas hominum, quæ *argenteæ* successit. *Serv. ad Virg. 1. Æn. v. 452.* V. *Ætas*.

AEREUS, a, um, *aereo*, adjectivum ab *aere* deductum. V. *Aerius*.

AERIA, æ, f. Dea Juno, ita dicta, quod aeris regina sit. *Martian. Capell. lib. 2. pag. 38.*

ÆRIFER, a, um, adject. æra ferens, χαλκοφόρος. *Ovid. 3. Fast. v. 740.* Æriferæ comitum concrepuere manus. *h. e.* cymbala, & alia tintinnabula ærea ferentes.

ÆRIFICE, adverb. *Varro apud Non. c. 4. n. 130.* (si lectio proba est.) *Nihil sunt Musæ polieis vestræ, quas ærifice duxit*. Quem locum varie tentarunt viri docti. Placet *Basil. Fabro* conjectura. *Jani Rutgersii l. 1. Var. lect. c. 2.* legentis: *Nihil sunt Musæ pollicis vestri, quas ærifice duxit*. Sed adhuc sensus obscurus est, nec nisi conjectura eruendus. Planius multo *Lipsius l. 2. var. lect. c. 24.* emendat: *Nihil sunt Musæ Polyclis vestei, quas ærifice duxit*. hoc est Musarum statuæ, quas Polycles artificiose ex ære duxit.

ÆRIFICIUM, ii, n. opus ex ære factum. Affert pro hac voce *Non. c. 2. n. 10.* eadem verba *Varronis*, quæ in *Ærifice* attulit. sed nihil certi inde erui potest.

ÆRIFODINA, æ, f. *miniera di rame*, æris fodina. *Varr. circa princip. lib. 4. de L. L.*

ÆRIMEN, minis, n. in Auguralibus libris idem est atque *æs*, ut quidem legit *Scalig.* verba *Festi* in voce *Rumentum*.

ÆRINUS, a, um, *di loglio*, αἴρινος. *Ærina farina* apud *Plin. l. 22. c. 25.* & *l. 24. c. 11.* est farina facta ex lolio, quod, a Græcis sumpto vocabulo, *æra* dicitur. ¶ Item ex ære factus. *Varr.* apud *Non. c. 1. n. 113.* Corpori æринas compedes impositas video.

AERINUS, a, um, adject. *aereo*. *Tertull. de habitu mul. c. penult.* *aerinas oves* dixit, quæ lanam ferrent coloris cærulei dilutioris, & ad aeris colorem vergentis, *di color celeste*. Alii *earinas* legunt, hoc est virides. nam *earinus*, Græca vox, ἐαρινὸς, vernum, seu vernantem significat. tempore autem verno omnia virescunt.

ÆRIPES, edis, adject. *che ha i piedi di bronzo*, χαλκόπους, æreos pedes habens. *Ovid. Heroid. ep. 12. v. 93.* Jungis & æripedes inadusto corpore tauros. *Virg. 6. Æn. v. 803.* Fixerit æripedem cervam licet, &c. *Servius* ait (itemque *Charis. l. 4. pag. 249. Putsch.* & *Diomed. l. 2. pag. 437.*) hoc loco dictum esse a *Virgilio æripedem* pro *aeripedem* per synalœphen: *aeripedem* autem significare velocem, quasi *aerior pedes habentem*, ἀερίποδα. Sed hoc est contra fabulam. Nam *Virgil.* loquitur de cerva ab Hercule occisa, quam omnes Mythologi tum Græci, tum Latini χαλκόποδα, h. e æreis pedibus suisse fingunt. ¶ Aliquando tamen accipitur pro veloci, more Græcorum, apud quos χαλκόπους interdum exponitur ὀξύπους, hoc est pedibus, & cursu valens, *Hesychio* teste. *Auson. Idyll. 11. seu in Gripho, v. 14.* Vincunt æripedes ter terno Nestore cervi.

ÆRISONUS, a, um, æris dans sonum, χαλκόφωνος. *Sil. l. 2. v. 93.* Ærisona antra. *h. e.* in quibus Curetes æra pulsabant. *Claudian. de B. Get. v. 234.* Ærisonæ urbes. *h. e.* in quibus ærea crepitacula pulsantur in Lunæ defectu. *Valer. Flacc. l. 3. v. 28.* Ærisonus mons. *h. e.* Dindymus, ubi Corybantes æra ingeminabant.

AERIUS, & Aereus, (*prius tamen usitatius*) a, um, *aereo, di aria*, ἀέριος, ad aera pertinens, vel qui in aere fit. *Cic. de Universal. c. 10.* Animantium genera quatuor, quorum unum divinum, atque cœleste, alterum pennigerum & aerium, tertium aquatile, terrestre quartum. *Id. in Top. c. 20.* Aerii volatus avium. *Horat. l. 1. od. 28. v. 5.* Aeriæ domus. *h. e.* Cœli stellarumque sedes. *Lucret. l. 5. v. 823.* Aeriæ volucres. *Ovid. l. 2. de art. am. v. 44.* Aerias vias carpere, *volare*. Et *Valer. Flacc. l. 1. v. 67.* nunc aerii plantaria vellet Perseos. *h. e.* qui Pegaso alato equo per aera volavit. ¶ *Aerium mel* dixit *Virgil. Georg. 4. v. 1.* ex opinione eorum, qui putant, apes mel non conficere, sed ex rore, qui ex aere decidit, & in floribus desidet, colligere. ¶ Translate a Poetis ponitur pro alto, in aera se extollente, *alto, eccelso*. *Virg. 3. Georg. v. 474.* Aeriæ alpes. *Id. 3. Æn. v. 291.* arces. Et *v. 680.* quercus. Et *Eclog. 1. v. 59.* Aeria ulmus. *Catull. carm. 63. de nuptiis Pelei, &c. v. 240.* Aerium cacumen. *Ovid. 5. Fast. v. 119.* Capra cornibus aeriis. *Prudent. l. 1. in Symmach. v. 449.* aerias volitans phantasma per auras. ¶ *Spes aeria* est spes vana, & nullo nixa fundamento. *Arnob. l. 2. pag. 86.* Blandiri alicui aeria spe.

AERIZUSA. Vox Græca, ἀερίζουσα, hoc est aerem imitans, aeri similis. Hoc nomine appellatur genus quoddam jaspidis aerii coloris, *h. e.* cæruleo similis. *Plin. l. 37. c. 8.*

ÆRO, onis, m. *cestone, corba, o sacco*, κοῖξ, cophinus, vel aliud quodpiam vas ex vimine, sparto, vel ulva, storeæ, aut tegetis modo confectum, ac tollendo, ferendoque aliquid idoneum: dictumque videtur ab αἴρω, quod tollere, & bajulare etiam significat. *Donat. ad Terent. Phorm. 1. 2. 72.* Phormio non a formula, sed phormione dicitur sparteo, quem nos æronem dicimus trivialiter. *Plin. l. 36. c. 14.* Ærones arena pleni. *Vitruv. l. 5. c. ult.* Ærones ex ulva palustri facti. *Alfen. Digest. l. 19. tit. 2. leg. 31.* Quod si separatim tabulis, aut æronibus, aut in alia cupa clusum triticum fuisset, &c. In celebri editione *Torrentini* legitur *heronibus*. Alii etiam *ero* scribunt pro *æro*. Præterea *merones*, *perones* substituere alii in locis *Plinii*, & *Vitruvii* adductis: sed prior lectio, & scriptio magis probatur.

ÆRO, as, a. *coprire, o fornire di rame, bronzo, o ottone*, ære tego, vel orno, χαλκόω, χαλκόω. *Priscian. l. 8. pag. 828.* A metallorum quoque nominibus solent nasci verba, ut ab auro, auro, as, ab ære, æro, as, unde auratus, & æratus.

AEROIDES, æ, ἀεροειδὴς, vox Græca, quæ significat *aeri similem*, ab ἀὴρ, aer, & εἶδος, species, similitudo. Aeroides berylli dicuntur, qui colorem habent aeri affinem. *Plin. l. 37. c. 5.*

AEROPE, es, Ἀερόπη, Catrei Cretensis filia, uxor Atrei, a Thyeste ejus fratre adulterio corrupta. Græce significat *aerios habens oculos* ab ἀὴρ, aer, & ὢψ, ὠπὸς, oculus, visus. *Ovid. 2. Trist. v. 391.* Si non Aeropen frater sceleratus amasset, Aversos solis non legeremus equos. ¶ *Aeropa, æ*, Latina terminatione usurpatur ab *Hygino fab. 86.* ¶ Quidam scribunt *Ærope* juncta diphthongo. ¶ Alia fuit Aerope Cephei filia, quæ a Marte compressa, ex partu interiit: & nihilominus natus infans ab ea lac sugebat, Marte adjuvante. *Pausan. in Arcadic. p. m. 274.*

AEROPETES, ἀεροπετὴς per aera volans: ab ἀὴρ, aer, & πέτομαι, volo, as. Hac voce inscriptus est liber *Apicii* sextus, in quo agitur de volatilium conditura.

AEROPHAGIA, æ, ἀεροφαγία, ab ἀὴρ, aer, & φάγομαι, edo, videtur significare esum volatilium, vel edulium ex avibus. Legitur a quibusdam apud *Petron. in fragment. Tragur. cap. 56. Burmann.* Aerophagiæ simul datæ sunt. Al. aliter leg.

AEROPHOBUS, i, *chi ha paura dell' aria*, aerem timens, ἀεροφόβος: ab ἀὴρ aer, & φοβέομαι, timeo. *Cœl. Aurelian. Acut. l. 1. c. 12.*

ÆROSUS, a, um, *abbondante di rame*, χαλκώδης, ære abundans. *Festus:* Ærosam appellaverunt antiqui insulam Cyprum, quod in ea plurimum æris nascatur. ¶ Item ære mixtus, *misto di rame*. *Plin. l. 33. c. 5.* Aurum ærosum. *Id. l. 34. c. 14.* Ærosum ferrum. *Scævola Digest. lib. 46. tit. 3. leg. 102.* Pecunia, qua illa respublica utebatur, quasi ærosa, jussu prætoris sublata est. *di bassa lega*. ¶ *Ærosus lapis* apud *Plin l. 34. c. 1.* est cadmia, ex qua æs fit.

ÆRUCA, æ, *verderame*, color quidam factitius viridis, qui fit lamellis æreis supra acre acetum suspensis, ita ut non attingant, & post octo, aut decem dies derasis. Ita *Vitruv. l. 7. c. 12.* Sunt tamen aliæ quoque ejus conficiendæ rationes, quas *Plin. l. 34. c. 11.* persequitur. *Vitruv. loc. cit.* Eadem ratione lamellas æreas collocantes, efficiunt æruginem, quæ æruca appellatur.

ÆRUGINOSUS, a, um, *rugginoso*, ἰώδης, ærugine plenus. *Senec. de brevit. vit. c. 12.* Majorem dierum partem in æruginosis lamellis consumit. *Id. l. 1. controvers. 2. ad fin.* Æruginosa manus. *h. e.* sordida, inquinata.

ÆRUGO, æruginis, f. *ruggine*, æris rubigo, & proprie in ære cum viridescit, ἰὸς χαλκοῦ; *rubigo* vero in ferro, ἰὸς σιδήρου. *Cic. Tuscul. 4. c. 14.* Æs Corinthium in æruginem incidit. *Plin. l. 15. c. 8.* Ungi æramenta amurca decocta contra æruginem. *Id. l. 34. c. 17.* Stannum illitum æneis vasis compescit æruginis virus. *Colum. l. 7. c. 5.* Superfuso aceto, vel æris ærugine. ¶ Ex æris ærugine fit color viridis, qui italice dicitur *verderame*, qui non in pictura modo, sed & in medicina multi est usus, præsertim in collyriis. Est autem duplicis generis, alius naturalis, qui e lapide, ex quo coquitus æs, deraditur; alius factitius, cum adhibito aceto cogitur æs æruginem contrahere, quæ deinde raditur: cujus rei rationem omnem docet *Plin. l. 34. c. 11.* ¶ Translate *ærugo* ponitur pro ipso ære, seu pecunia, *danaro*. *Juvenal. sat. 13. v. 60.* Nunc si depositum non inficietur amicus: Si reddat veterem cum tota ærugine follem, Prodigiosa fides. ¶ Item pro cupiditate habendi, *cupidigia, avarizia*. *Horat. de art. poet. v. 330.* animos ærugo, & cura peculi Cum semel imbuerit. *Apulej. l. 1. Metam. ad fin.* Homo ærugini semper intentus. ¶ Item pro livore, invidia, *rabbia, veleno, invidia*: nam quemadmodum ærugo æs consumit, ita invidus alterius macrescit rebus opimis: vel ea ratione ponitur *ærugo* pro livore, qua *Cic. de Amic. c. 23.* dixit *evomere virus acerbitatis*. nam & in ærugine virus quoddam inest exedens, & absumens. *Martial. l. 10. epigram. 33.* versus tincti viridi ærugine. *Id. l. 2. epigr. 61.* nimiaque ærugine captus Adlatras nomen quod tibi cumque datur. *Horat. l. 1. sat. 4. v. 100.* hic nigræ succus loliginis, hæc est Ærugo mera.

ÆRUMNA, æ, f. *gran fatica, travaglio, stento*, μόχθος, ὀϊζὺς, ταλαιπωρία, labor quilibet onerosus, laboriosa ægritudo, qua animus angitur, & veluti pondere quodam pressus laborat. *Festus* ex *Plauto* docet, ærumnulas esse furcillas, quibus religatas sarcinas viatores gerebant: (V. *Ærumnula*.) itaque, inquit, ærumnæ labores onerosus significant. *Quintil. l. 8. c. 3.* improbat, ut nimis antiquam, & mallet dici *laborem*: sed frustra. Nam frequentissimi est usus. *Cic. 4. Tuscul. c. 8.* Mœror est ægritudo flebilis: ærumna ægritudo labo-

riosa:

riosa: dolor ægritudo crucians. *Id. 2. de fin. c. ult.* Herculis ærumnas perpeti. sic enim majores nostri labores non fugiendos, tristissimo tamen verbo ærumnas etiam in Deo nominaverunt. *faticose imprese*. *Plaut. Pers.* 1. 1. 1. Qui amans ingressus est in amoris vias, superavit ærumnis is suis ærumnas Herculis. *Horat. l. 2. ep. 2. v. 26.* Luculli miles collecta viatica multis Ærumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem Perdiderat. *Lucret. l. 3. v. 50.* Omnibus ærumnis affectum vivere. ¶ Universim etiam accipitur pro quacumque calamitate, miseria, re adversa, *calamità, travaglio, disgrazia*. *Vetus Poeta* apud *Cicer. 3. Tuscul. c. 14.* Quo pacto adversam ærumnam ferant. *Cic. Parad.* 2. Te miseriæ, te ærumnæ premunt. *Sallust. in Jug. c. 26.* Deprecari ærumnas, & mortem. *Id. in Catil. c. 50.* Mors est ærumnarum requies. *Id. in Jug. c. 15.* Deformatus ærumnis. *Terent. Hecyr.* 3. 1. 8. Expedire se ærumnis. *Id. ibid.* 5. 4. 36. Extrahere aliquem ex ærumnis. *Plaut. Rud.* 2. 3. 71. Animus æquus optimum est ærumnæ condimentum. ¶ Quidam sequioris ævi scriptores *erumna* sine diphthongo scripsere, & primam vocalem in carmine corripuere. *Paulin. Petricord. l. 1. de vita D. Martini, v. 66.* & linguæ partes proclamat erumna. *Et l. 2. v. 24.* tristem miseretur erumnam. *Ennius* etiam (juniorem intellige, de quo *Sueton. de illust. Grammat. c. 1. in fi.*) apud *Charis. l. 1. pag. 76.* ait, erumnam per *e* solum scribi posse, quod mentem eruat; vel per *æ*, quod mœrorem nutriat. ¶ Apud *Arnob. l. 7. pag. 230.* ærumnæ, vel erumnæ *sunt prima in gurgulionibus capita, qua dejicere cibos, & referre natura est ruminatoribus saeculis*. Est qui legit *eumæ*. *il principio del gorgozzule*.

ÆRUMNABILIS, le, *pieno di fatica, laborioso, calamitoso, travaglioso*, ærumnis plenus, *ὀϊζυρός*. *Lucret. l. 6. v. 1128.* Illud in his rebus miserandum & magnopere unum Ærumnabile erat, quod &c. *Apulej. init. l. 1. Metam.* Quiritium sermonem ærumnabili sermone aggressus excolui. *Alii leg.* ærumnali. *Id. ibid. l. 8.* Ærumnabilis vita.

ÆRUMNALIS, le, idem quod Ærumnabilis. *Apulej. l. 1. Metam.* V. Ærumnabilis.

ÆRUMNATUS, a, um, ærumnis affectus. *Plaut. Capt.* 3. 4. 108. ubi tamen alii rectius aliter legunt.

ÆRUMNOSUS, a, um, *oppresso da fatiche, pieno di travagli*. proprie dicitur de iis, qui plurimis laboribus pressi sunt, (V. *Ærumna*) late vero significat miserum, calamitosum, *ὀϊζυρός*. *Cic. Tuscul. 3. c. 28. vertens carmen Euripidis*. Nec tam ærumnoso navigavissem salo. *Id. 4. Tuscul. c. ult.* Miseros, afflictos, ærumnosos, calamitosos. *Id. parad. 2. & Verr. 7. c. 62.* Ærumnosus, & infelix. *Id. Attic. l. 3. ep. 23. in fi.* Terentia una omnium ærumnosissima. *Senec. l. 2. de Ira, c. 7.* Si irasci sapiens debet, & contristari, nihil est ærumnosius sapiente.

ÆRUMNULA, æ, diminutivum. *Festus*: Ærumnulas Plautus refert furcillas, quibus religatas sarcinas viatores gerebant: quarum usum quia C. Marius retulit, muli Mariani postea appellabantur. itaque ærumnæ labores onerosos significant: sive a Græco sermone deducuntur. nam *αἴρειν* Græce, Latine tollere dicitur. Hæc *Festus*.

ÆRUSCATOR, oris, m. *birbante*, *χαλκολόγος*, qui circulatoriis artibus æra, hoc est pecuniam, victumque sibi quæritat. *Gell. l. 14. c. 1.* Id præstigiarum, atque offuciarum genus commentos esse homines æruscatores, & cibum, quæstumque ex mendaciis captantes.

ÆRUSCO, as, avi, atum, *accattar danari, limosinare, andare alla birba*, *χαλκολογεῖν*, æra, hoc est pecuniam undique colligere, ut *Festus* interpretatur: & dicitur de iis, qui victum sibi ostiatim quæritant: & de iis præsertim, qui variis artibus, ac mendaciis stipem captant. *Senec. de clement. l. 2. c. 6.* Vultum quidem non dejiciet, nec animum ad æruscantis civis, aut pannosi aridam faciem. *Gell. l. 9. c. 2.* Musonius æruscanti cuipiam id genus, & philosophum se se ostentanti dari jussit mille nummum.

ÆS, æris, n. *rame, bronzo, o ottone*, *χαλκός*. Cum de fossili ære sermo est, significat quandam metalli speciem rubro colore, quæ Italice dicitur *rame*: cum vero de ære loquimur, quod in opere aliquo fit, ut in vasis æreis, in statuis, in pecunia, &c. significat etiam metallum illud, quod dicitur Italice *ottone*, item illud quod Ital. *bronzo*: quoniam hæc duo *ottone*, & *bronzo* non sunt fossilia, sed factitia. nam *l' ottone* fit ex ære, & cadmia: sic *il bronzo* ex ære, & stanno, aliisque rebus admixtis. De ære utroque fossili, & factitio, multa *Plin. l. 34. ubi c. 8. ad fin. & cap. 9.* de æris mixturis disserit. De Cyprio, & Corinthio ære V. *Cyprius*, & *Corinthius*. ¶ Multiplex & antiquus fuit æris usus apud Romanos: ex eo enim vasa, statuæ, pecunia, ornamenta tricliniorum, & abacorum, templorum limina, & valvæ etiam, cortinæ, lychnuchi pensiles, aliaque multa fiebant. Leges etiam, & senatus consulta, ac plebiscita in æs, hoc est in ærea tabula incidere mos fuit. *Cic. 1. Phil. c. 15.* Quæ ille in æs incidit, in quo populi jussa, perpetuasque leges esse voluit, &c. *Tacit. 4. Hist. c. 40.* Qui æra legum vetustate delapsa noscerent, &c. Adde *Ann. 11. c. 14. & l. 12. c. 53.* Arma quoque ad muniendum apta, ut galeæ, loricæ, ocreæ, ex ære aliquando fuerunt: immo vero etiam olim, quę ad feriendum adhibentur, ut enses, hastę, pila &c. item instrumenta rustica ad terram colendam. *Lucret. l. 5. v. 1285.* Et prior æris erat quam ferri cognitus usus. Ære solum terrę tractabant, ęreque belli Miscebant fluctus, & volnera vasta ferebant. Inde minutatim processit ferreus ensis, Versaque in opprobrium species est falcis ahenę, &c. V. alia huc pertinentia in *Æratus*, *Æreus*, & *Ahenus*. Denique etiam columnas, earumque capitula, & porticus ex ęre aliquando fuisse legimus, & integra quoque ędificia, quale fuit Spartę templum Minervæ, cujus meminit *Liv. l. 35. c. 36. in fi.* ¶ Nunc ad usum vocis veniamus. *Cic. Phil. 9. c. penult.* Statua pedestris ex ære. *Plin. l. 34. c. 4.* Simulacrum ex ære factum Cereri. *Et cap. 3.* Valvas ex ære factitavere. *Horat. l. 2. ep. 1. v. 240.* ne alius Lysippo duceret æra Fortis Alexandri vultum simulantia. *Plin. l. 7. c. 37.* Ducere aliquem ex ære. *h. e.* ejus effigiem ex ære facere. *Id. l. 7. c. 56.* Æs conflare, & temperare. *Id. l. 33. c. 5.* Æs fundere. ¶ De ære albo, coronario, caldario, & similibus, V. in *Albus*, *Coronarius*, *Caldarius*, &c. ¶ Sæpe per synecdochen dicitur de opere, aut instrumento ex ære facto, *cosa fatta di rame, bronzo, o ottone*. *Cic. Fam. 12. ep. 1.* Cujus ęra refigere debebamus. *h. e.* tabulas æreas, in quibus incisæ erant leges. *Vellej. l. 1. c. 4.* Nocturnus ęris sonus. *h. e.* ęrei crepitaculi. Sic *l. 1. od. 16. v. 8.* Æra acuta. *Propert. l. 4. eleg. 7. v. 61.* æra rotunda Cybebes. *h. e.* tympana. *Ennius*: Ære prolato adstitit. *h. e.* scuto, ut *Festus* in *Prolato* exponit. *Virg. 2. Æn. v. 734.* Ardentes clypeos, atque ęra micantia cerno. *h. e.* arma ęrea, ut supra diximus. *Id. 6. Æn. v. 165.* Ære ciere viros. *h. e.* ærea tuba. (Eod. sensu rectum ęs dixit *Juvenal. sat. 2. v. 118.* tubam intelligens, quę recta est: ad differentiam cornu, seu buccinę, quę recurva, & tortilis. *Ovid. 1. Metam. v. 98.* Non tuba directi, non æris cornua flexi. *Lucan.* tamen hoc discrimen non servat, cum ait *l. 1. v. 431.* Batavique truces, quos ære recurvo Stridentes acuere tubę.) *Id. ibid. v. 843.* Æra spirantia. *h. e.* statuas æreas. Sic *Horat. l. 1. ep. 6. v. 17.* Argentum, & marmor vetus, æraque, & artes Suspice. *Claudian. in consul. Probi, & Olybr. v. 18.* ære vetusto florere. *h. e.* antiquis avorum imaginibus nobilem esse. *Ovid. Metam. 8. v. 32.* Cum vero faciem dempto nudaverat ære. *h. e.* galea ærea. *Id. l. 2. ex Pont. ep. 7. v. 10.* æra unca. *h. e.* hami ærei. ¶ Sæpe etiam pro pecunia sumitur, *danaro, moneta*. Nam cum prima Romæ pecunia ærea facta sit, quam primus signavit Ser. Tullus, ut *Plin. l. 33. c. 3.* testatur, mansit id ei nomen etiam post argenteam, & auream invectam. *Ulpian. Digest. lib. ult. tit. penult. leg.* Etiam aureos numos æs dicimus. *Virg. Ecl. 1. v. 36.* gravis ære domum mihi dextra redibat. *Terent. Phorm.* 3. 2. 26. Ancilla ære suo empta. *Horat. de art. Poet. v. 345.* Hic meret æra liber. *h. e.* pretium habet. *Id. l. 4. od. 8. v. 2.* Donare æra alicui. *Id. l. 1. ep. 7. v. 23.* Nec tamen ignorat, quid distent æra lupinis. *sa il fatto suo: sa distinguere la gragnuola dalla treggea*. proverb. de eo, qui scit pretiosas res, & viles dignoscere. *Inscript. apud Gruter. pag. 332. n. 3.* Statuam ære collato decrevit. *h. e.* collata pecunia. qui dicendi modus sæpissime in antiquis monumentis occurrit. ¶ *Per æs, & libram*, &c. V. in *Mancipium*. ¶ *Æs alienum*, V. Alienus. ¶ Speciatim *æs* sumitur pro *asse*, & pro aliis monetis asse minoribus, ut sunt quadrans, triens, &c. idque ex eo ortum est, quod initio, antequam moneta cuderetur, æs libra appensum dabatur (V. *Gravis*) numerabaturque per libras: postmodum *asses* signati sunt libræ pondo: itaque cum dicitur *mille ære*, idem est ac mille æris libræ, quæ sunt mille asses. *Varr. l. 8. L. L. c. 49.* Pro assibus nonnunquam æs dicebant antiqui: a quo dicimus assem tenentes: Hoc ab ære, æneaque libra, & , Mille æris legasse, &c. *Liv. l. 24. c. 11.* Qui millibus æris quinquaginta census fuisset. *Et mox*. Qui supra trecenta millia usque ad decies æris, &c. *Martial. l. 12. epig. 77.* Amphora vigessis modius datur ære quaterno. *Id. l. 11. epigr. 28.* Aut centum aureolos sic, velut æra roget. *Juvenal. sat. 2. v. 152.* Nec pueri credant, nisi qui nondum ære lavantur. ¶ Item pro stipendio, aut mercede, *stipendio, mercede*. *Liv. l. 5. c. 4.* Negabant danda esse æra militibus. *Et paulo post*. Annua æra habes: annuam operam ede. *Et cap. 7. sub fin.* æra procedunt. *corre la paga*. Hinc *ære dirutus miles* est, cui stipendium ademptum est. (V. *Dirutus*) *Senec. ep.* 88. De liberalibus studiis quid sentiam, scire desideras. Nullum in bonis numero, quod ad æs exit. *h. e.* quod mercedem, & lucrum quærit. Ita *Lipsius*. *Juvenal. sat. 6. v. 125.* Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit. ¶ *Æra* dicebantur etiam nummi, quibus calculones in subducendis rationibus utebantur: unde & singula rationum capita, & breves quædam notæ, quæ multas, ingentesque summas significabant, æra appellatæ sunt. V. *Æra*. *Cic. in Hortens. apud Non. c. 3. n.* 18. Quid tu, inquam, soles, cum rationem a dispensatore accipis, si æra singula probasti, summam, quæ ex his confecta sit, non probare? ¶ Translate *in ære meo esse* aliquis dicitur, qui meus est, seu inter meos amicos, & necessarios censetur: ducta similitudine a possessione pecuniæ. *Cic. Fam. 13. ep. 62.* In animo habui, te in ære meo esse, propter Lamiæ nostri conjunctionem. Adde *lib. 15. ep. 14.* ¶ *Ære suo censeri* est in se æstimabilem esse, nec aliunde egere commendatione. *Senec. ep. 87.* Virtus super ista consistit, suo ære censetur. ¶ Ponitur etiam pro fortitudine, aut munimine. *Horat. l. 1. od. 3. v. 9.* Illi robur, & æs triplex Circa pectus erat, qui &c. ¶ *Ære suo aliquem lacessere*, hoc est jocantem joco excipere, *rispondere per le rime*, afferri solet ex *Plaut. Pœn.* 1. 2. 83. *Enimvero ære meo me lacessis, ludos, & delirias facis*. ubi tamen aliæ opt. Edition. habent: *Enimvero, here, meo me lacessis ludo*, &c. ¶ *Alicujus æris esse*, alicujus æstimationis, *di qualche stima, o pregio*. *Gell. l. 18. c. 5.* Si magistrum prælectoremque habuisset alicujus æris. ¶ In plurali numero habet nominativum, & accusativum in frequenti usu. Reperiuntur tamen & alii casus. *Lucret. l. 2. v. 636.* pulsarent æribus æra. *Cato* etiam apud *Fest.* posuit *æribus* pro æramento *h. e.* æreis vasis. *Inscript.* optimæ notæ apud *Gruter. pag. 565. n. 6.* Mil. ær. XII. *h. e.* miles ærum duodenum, seu stipendiorum.

ÆSACUS, & Græca terminatione Æsacos, ci, Αἴσακος filius Priami ex nympha Alyxothoe, seu Alexirhoe, qui cum Hesperies amore captus, eam per avia fugientem insequeretur, evenit, ut serpens a puella calcatus ejus pedem mordicus apprehenderet, quo ex vulnere cum illa interiisset, Æsacus doloris impatientia se se in mare præcipitavit,

vit, quem Tethys miserata in mergum avem convertit. *Ovid. 11. Metam. sub finem.* Æsacon umbrosa furtim peperisse sub Ida Fertur Alexirhoe Granico nata bicorni.

ÆSALON, onis, αἰσάλων, vocatur parva avis, ova corvi frangens: cujus pulli infestantur a vulpibus. *Plin. l. 10. c. 74.*

ÆSAPIUS, vel Æsepius, a, um, adject. ad Æsapum pertinens. Est autem Æsapus, vel potius Æsēpus, Αἴσηπος, nunc *Spiga*, fluvius Mysiæ, ex Ida monte profluens, ac in Hellespontum decurrens apud Cyzicum urbem, *Plin. l. 5. c. 32.* teste. *Valer. Flacc. l. 3. Argon. v. 420.* petit adversis Æsepia silvis Flumina.

ÆSAR, Etruscorum lingua nomen est Dei, ut est apud *Sueton. in Aug. c. 97.* ¶ Præterea *Æsar, aris*, Αἴσαρος, fluvius est magnæ Græciæ in Calabria ultima apud Crotonem. *Ovid. Metam. 15. v. 22.* I, pete diversi lapidosas Æsaris undas.

ÆSAREUS, a, um, adject. ad Æsarem fluvium pertinens. *Ovid. 15. Metam. v. 54.* Invenit Æsarei fatalia fluminis ora.

ÆSCHROLOGIA, æ, αἰσχρολογία, est oratio inverecunda ex compositione verborum obscenam significationem habentium, ut *cum nobis, cum Numerio, cum navibus;* vel ex usu alicujus verbi duplicem habentis significationem, honestam unam, turpem alteram, ut *patrare, ductare, arrigere*. Vox Græca est, & Græce usurpanda ab αἰσχρὸς, turpis, & λόγος, sermo. *Diomed. l. 2. pag. 445. Putsch.*

ÆSCHYLEUS, a, um, ad Æschylum pertinens. *Propert. l. 2. eleg. ult. v. 41.* Desine & Æschyleo componere verba cothurno. *Al. leg.* Desine Achilleo, &c.

ÆSCHYLUS, m. Αἴσχυλος, nomen poetæ Græci tragici. Hic cum esset calvus, & in aprico forte quiesceret, testudo ab aquila in altum delata cum decidisset, caput ejus confregit, interemitque, ut *Plin. l. 10. c. 3.* & *Valer. Max. l. 9. c. 12. extern. n. 2.* narrant. *Quintil. l. 10. c. 1.* Tragœdias primus in lucem Æschylus protulit, sublimis, & gravis, & grandiloquus sæpe usque ad vitium, sed rudis in plerisque, & incompositus. *Horat. de art. Poet. v. 278.* Post hunc (*Thespin*) personæ, pallæque repertor honestæ Æschylus, & modicis instravit pulpita tignis, Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.

ÆSCHYNOMENE, αἰσχυνομένη, hoc est erubescens, herba est, *Plin. l. 24. c. 17.* ita dicta, quod appropinquante manu folia contrahat, quasi pudeat se tangi: ab αἰσχύνη, pudor, verecundia.

ÆSCHYNUS, verecundus, ἀπὸ τῆς αἰσχύνης, hoc est a verecundia. Est nomen proprium apud *Terent. in Adelph.*

ÆSCULANUS, & Argentinus Dii habiti sunt æris, & argenti, idest hominum ditandorum potestatem habentes. *Augustin. l. 4. de Civit. Dei c. 21.* Deo Æsculano, & ejus filio Argentino, ut habeant æream, argenteamque pecuniam. nam ideo patrem Argentini Æsculanum posuerunt, quia prius ærea pecunia in usu esse cœpit, post argentea. Miror autem, quod Argentinus non genuit Aurinum, quia & aurea subsecuta est.

ÆSCULAPIUS, m. *Esculapio*, Ἀσκληπιός, nomen est Apollinis filii ex Coronide, e cujus interfectæ secto utero prodiit, qui medicinam artem ampliavit, ob eamque rem in Deorum numerum receptus fertur: cujus duo filii Podalyrius, & Machaon, bello Trojano Agamemnonem secuti, non mediocrem opem commilitonibus attulere, ut narrat *Cels. in præfat. l. 1.* A *Cicerone 3. Tuscul. c. 22.* tres numerantur Æsculapii: primus est Apollinis filius, quem Arcades colunt; qui specillum invenisse, primusque vulnus obligavisse dicitur: secundus secundi Mercurii frater: is fulmine percussus, dicitur humatus esse Cynosuris: tertius Arsippi, & Arsinoæ filius, qui primus alvi purgationem, dentiumque evulsionem invenisse traditur. Ceterum Sriptores promiscue appellant, & confundunt alterum cum altero. Porro Æsculapius ægrorum Deus fuit, eorumque votis, & precibus fatigabatur: cui capram immolabant, ob contrarietatem scilicet, ut *Servius* loquitur *ad 2. Georg. v. 380.* quia capra nunquam sine febri esse dicitur: gallinas etiam cædebant, contraria ratione, quia gallinæ maxime sanæ putantur; & quia earum esus maxime egrotis accommodatus est: gallum quoque ob vigilantiam, quæ curandis ægrotis maxime est necessaria. Epidauri amplum Æsculapii templum fuit, qui ex eo *Epidaurius* est appellatus. Narrat *Hyginus fab. 49.* Hippolytum ab equis discerptum, jussu Dianæ ab Æsculapio fuisse ad vitam revocatum: ob id factum illum a Jove ictum fulmine interiisse, quod jura mortis violare ausus esset; at Apollinis patris ope immortalitatem fuisse consecutum. Alii scribunt, Glaucum Minois filium fuisse revocatum ad vitam, alii Tyndareum, alii Capanea, Androgeum alii, quod *Propert.* significat *l. 2. eleg. 1. v. 64.* Addit *Ovid. Metam. 15. fab. 50.* cum Romæ dira pestis grassaretur, missos ad consulendum Apollinem Delphicum legatos, ex eo retulisse responsum, ut Romam Æsculapii simulacrum Epidauri cultum adveherent: ii cum Epidaurum appulissent, Æsculapium ipsum in draconem versum sponte navem ascendisse, & Romam venisse, resumptaque cælesti specie in insula Tiberis consedisse, ubi magnificum ei templum dedicatum est; isque locus inde *Æsculapii insula* est dictus, ut apud *Sueton. in Claud. c. 25.* legitur. Ob id factum, & quia serpenti inesse remedia multa creduntur, ut ait *Plin. l. 29. c. 4. ante med.* serpens Æsculapio dicatus est, & ipse pingi consuevit laurea coronatus cum baculo nodoso in læva manu, cui circumvolutus anguis innititur; dextera barbæ admota, cum pallio, & crepidis, quia Græcus fuit. Hanc fabulam serpentis Romam advecti narrant etiam *Plin. l. 29. c. 4.* & *Epitome Livii l. 11.* & alii. Custodes templo Æsculapii canes addebantur, quia, ut ait *Festus*, is canino lacte nutritus fuit. serpens autem baculo circumvolutus significat vigilantiam: baculus nodosus difficultatem artis. Hæc *Festus* ad vocem *In insula*, &c. *Terent. Hecyr. 3. 2. 2.* Metuo, ne Philumenæ magis morbus adgravescat: Quod te, Æsculapi, teque, Salus, ne quid sit hujus, oro. ¶ Adjective *Plin. l. 29. c. 4.* Anguis Æsculapius Epidauro Romam advectus est. ¶ *Æsculapium, ii*, neut. gen. est templum Æsculapii, apud *Vitruv. in præfat. l. 7.* quod ea ratione est dictum, qua & *Dianium*, & *Minervium* Dianæ, & Minervæ templa. ¶ *Æsclapius* pro *Æsculapius* per syncopen legitur in carmine veteris Poetæ apud *Cicer. 2. Tuscul. c. 16.*

ÆSCULETUM, & Esculetum, i, n. *bosco d' ischi*, locus esculis consitus. *Horat. l. 1. od. 22. v. 14.* Quale portentum neque militaris Daunia in latis alit esculetis.

ÆSCULEUS, & Esculeus, a, um, *d' ischio*, πλατυφύλλινος, qui est ex Æsculo arbore. *Ovid. Metam. 1. v. 449.* Æsculeæ capiebat frondis honorem. *h. e.* coronam ex æsculo. *Pallad. l. 1. tit. 9.* Axes quernæ cum æsculeis non misceantur.

ÆSCULINIUS, & Esculineus, a, um, idem quod Æsculeus. *In vet. mar. apud Gruter. pag. 207.* Fores clathratas duas cum postibus æsculiniis facito.

ÆSCULINUS, & Esculinus, a, um, adject. idem quod Æsculeus. *Vitruv. l. 7. c. 1.* Ne commisceantur axes æsculini cum quernis.

ÆSCULUS, & Esculus, i, f. *ischio, eschio*, arbor glandifera, Jovi sacra, præduro ligno, folio lato, unde & πλατύφυλλος, Græce dicitur, frondosa, & vivide virens, glande carnosa, qua olim vesci homines consuevisse traditur: ex quo sine diphthongo quidam scribere malunt, tanquam ab *esca* ducta sit. *Servius* (cui pleraque vetera exemplaria favent) diphthongum tuetur, ad illud *Virg. 2. Georg. v. 291.* Æsculus in primis, quæ quantum vertice ad auras Ætherias, tantum radice in Tartara tendit. *Horat. l. 3. od. 10. v. 17.* nec rigida mollior æsculo, Nec Mauris animum mitior anguibus.

ÆSEPUS. V. Æsapius.

ÆSERNIA, & Esernia, æ, *Isernia, Sergna*, urbs Samnii apud Vulturnum fluvium. *Straboni* est Αἰσερνία, *Ptolomæo* Αἰσερνία: præterea in nummo *apud Patinum de Famil. Rom. pag. 311.* legitur *Æsernino*. *Manut.* quoque *in Orthogr.* diphthongum probat. *Cic. ad Cn. Magn. post. ep. 11. l. 8. ad Attic.*

ÆSERNINUS, & Eserninus, a, um, adject. ad Æserniam pertinens. Hinc *Æserninus* dictus est M. Marcellus, qui Æserniæ captus fuit, ut est in *Epitom. Liv. lib. 73.* ¶ Præterea *Æsernini, orum* sunt populi Æserniæ incolæ, *Plin. l. 3. c. 12.* ¶ Fuit & gladiator quidam *Æserninus* dictus, qui cum Pacidiano, vel Placidejano, altero non minoris famæ gladiatore congressus, proverbio locum fecit, *Æserninus cum Pacidiano:* quo uti solemus cum duos in eodem genere artifices optimos comparamus. *Lucil. apud Non. c. 4. n. 425.* Æserninu' fuit Flaccorum munere quidam Samnis, spurcus homo, vita illa dignu' locoque: Cum Pacidiano hic componitur, optumu' longe Post homines natos gladiator qui fuit unus. *Cic. ad Q. Fr. l. 3. ep. 4.* Ad inimicitias res venisset: cum Æsernino Samnite Pacidianus comparatus viderer. *Id. de opt. gen. Orat. c. 6.* A me autem gladiatorum par nobilissimum inducitur: Æschines, tanquam Æserninus, &c.

ÆSINAS, atis, adject. qui est ex Æsi oppido. Hinc *Æsinates* dicuntur a *Plin. l. 3. c. 14.* ejus oppidi incolæ. ¶ *Æsinas caseus* olim est in pretio habitus. *Plin. l. 11. c. 42.*

ÆSIS, *Fiumesino*, Αἶσις, fl. Piceni, qui inter Anconam, & Senogalliam in mare Adriaticum influit. Olim Italiam a Gallia dividebat. a *Plin. l. 3. c. 14.* ¶ *Æsis* item, *Jesi*, Col. & urbs est ejusdem Provinciæ ad Æsim fl.

ÆSON, ŏnis, m. Αἴσων, ονος, Cretei filius, frater Peliæ regis Thessaliæ & pater Jasonis. Fabulantur hunc, cum ad extremam pervenisset senectutem, a Medea magicis artibus in juvenem fuisse conversum, emisso nempe omni senili sanguine, novoque succo repletis venis, quam rem luculenter *Ovid. Metam. 7. fab. 2.* describit. *Id. ibid. v. 252.* Æsonis effetum proferri corpus ad aras. *Valer. Flacc. sub fin. l. 1.* narrat, ipsum se, sanguine tauri poto, vita privasse (paulo post, quam Jason solverat ad vellus aureum repetendum) metu Peliæ fratris, a quo suam necem imperatam cognoverat.

ÆSONIDES, æ, Αἰσονίδης, Jason Æsonis filius. *Ovid. Metam. 7. v. 164.* Cui sic Æsonides: o cui debere salutem, &c. *Id. l. 2. de art. am. v. 103.* Phasias Æsoniden, Circe tenuisset Ulyssen. *Id. Heroid. ep. 6. v. 109.* Mobilis Æsonide, vernaque incertior aura. *Valer. Flacc. l. 2. v. 8.* Ipse agit Æsonidæ junctos ad litora gressus.

ÆSONIUS, a, um, Αἰσόνιος, ad Æsonem pertinens. *Ovid. Metam. 7. v. 156.* Heros Æsonius. *Id. Heroid. ep. 12. v. 134.* Æsonia domus.

ÆSOPEUS, a, um, ad Æsopum pertinens, Αἰσώπειος. *Senec. de consol. ad Polyb. c. 27.* Ut fabellas quoque, & Æsopeos logos solita tibi venustate connectas. *Alii leg.* Æsopios.

ÆSOPICUS, a, um, adject. ad Æsopum pertinens. *Isidor. l. 1. c. 39.* Fabulæ aut Æsopicæ sunt, aut Libysticæ. Æsopicæ sunt, cum animalia muta inter se sermocinasse finguntur, vel quæ animam non habent, ut urbes, arbores, montes, petræ, flumina: Libysticæ autem, dum hominum cum bestiis, aut bestiarum cum hominibus fingitur vocis esse commercium. V. *Æsopus*. ¶ *Avieni* etiam fabulæ aliquot carmine conscriptæ, Æsopicæ inscribuntur.

ÆSOPIUS, a, um, idem quod Æsopeus, Αἰσώπειος. *Phædr. in prol. l. 5.* quoniam caperis fabulis, Quas Æsopias, non Æsopi nomino. *h. e.* ad imitationem Æsopi fictas, non ab ipso inventas. Alii leg. *Æsopeas*. V. in *Æsopus*. ¶ Pænultima longa est: potest tamen etiam corripi, abjecta altera diphthongi vocali, more Græcorum. *Auson. ep. 16. v. 74.* Apologos en misit tibi, Ausonius, nomen Italum, Æsopiam trimetriam.

ÆSOPUS, i, m. *Esopo*, Αἴσωπος, Philosophus, Phryx genere, conditione servus, tempore Croesi Lydorum Regis. Is multas scripsit fabulas animalia muta loquentia inducens, morum præcepta optima tra-

tradidit. Quæcumque postea fabulæ ea ratione conscriptæ ab aliis fuerunt, ducta ab Æsopo appellatione, *Æsopicæ*, vel *Æsopiæ* dictæ sunt. *Priscian. in præexercitam. Rhet. pag.* 1329. *Putschii*. Fabulæ nominantur ab inventoribus, aliæ Æsopiæ, aliæ Cypriæ, aliæ Libicæ, aliæ Sybariticæ: omnes autem communiter Æsopiæ, quoniam in conventibus frequenter solebat Æsopus fabulis uti. *Phædrus* etiam *in prol. l.* 5. ait, Æsopeas se appellare fabulas, quas deinceps est enarraturus, *non Æsopi*, quia a se inventæ sint, non ab Æsopo sumptæ, quemadmodum de illis, quas prioribus quatuor libris exposuerat, & ab Æsopo sumpserat, dixit *in prol. l.* 1. Æsopus auctor quam materiam repperit, Hanc ego polivi versibus senariis. ¶ Fuit etiam hoc nomine histrio quidam Tragicus Ciceronis amicus, cujus meminit 4. *Tuscul. c.* 25. & 1. *Divin. c.* 37. Is ad tantas opes ex histrionica arte pervenit, filiumque reliquit adeo divitem, ut uniones liquefactos cœnis apponeret, uti narrat *Valer. Max. l.* 9. *c.* 1. *n.* 2. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 82. Quæ gravis Æsopus, quæ doctus Roscius egit.

ÆSTAS, atis, f. *estate, state*, θέρος, anni pars, quæ incipit ab æquinoctio verno, & finitur æquinoctio autumnali, constatque senis mensibus. Nam totus olim annus in *æstatem* tantum, & *hyemem* dividebatur: quod significatur etiam ab *Ulpiano Digest. lib.* 43. *tit.* 19. *leg.* 1. *ad fin.* Postea anno in quatuor partes diviso, cœpit æstatis nomine vocari trimestre illud ab ingressu Solis in Cancrum, usque ad æquinoctium autumnale, quod fit Sole ingrediente Libram. Ita enim distinguuntur quatuor anni partes, ut Sole ingrediente Arietem incipiat *ver*, in Cancro *æstas*, in Libra *autumnus*, in Capricorno *hyems* principium sumat. Latini tamen agricolæ æstatis initium ponebant 7. id. Maii, ut est apud *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 28. & *Colum. l.* 11. *c.* 2. vel pridie id. Maii, ut est apud *Ovid.* 5. *Fast. v.* 600. finem vero 7. id. Aug. ut *Varro ibid.* docet, vel pridie id. Aug. ut scribit *Colum. loc. cit.* & *Plin. l.* 18. *c.* 31. Porro *æstas* dicta est ab æstu, hoc est calore, ut *Varro l.* 5. *L. L. c.* 2. tradit. *Cic. de Senect. c.* 4. Refrigeratio æstate, & vicissim aut sol, aut ignis hibernus. *Id.* 1. *Divin. c.* 42. Arabes campos, & montes hyeme, & æstate peragrantes. *Id. pro leg. Manil. c.* 12. *in fin.* Bellum extrema hyeme apparavit, ineunte vere suscepit, media æstate confecit. *Id. in Orrononi.* apud *Non. c.* 2. *n.* 702. Cum affecta jam prope æstate uvas a sole mitescere tempus est. *essendo quasi finita la state.* Sic *Id. Verr.* 7. *c.* 31. Æstate summa. Et *Sallust. in Jug. c.* 65. Æstas exacta. *Cic. Att. l.* 4. *ep.* 2. Æstate ineunte. Sic *Virg. l.* 1. *Æn. v.* 430. Æstate nova. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 23. Æstate jam adulta. *avanzata*. *Sallust. in fragm. apud Serv. ad* 1. *Georg. v.* 43. Nova æstas, adulta, præceps. ¶ Eleganter genitivus anni adjungitur. *Gell. l.* 2. *c.* 21. Nox fuit, & clemens mare, & anni æstas. *Id. l.* 19. *c.* 5. Æstate anni flagrantissima. ¶ Interdum pro anno ponitur, a Poetis quidem per Metalepsim; ab Historicis vero alia ratione, nempe quia bella æstate fieri solent. *Vellej. l.* 2. *c.* 47. Novem denique æstatibus vix ulla non justissimus triumphus emeritus. *in nove campagne*. Et *cap.* 81. Tertia æstate reversus in Armeniam, &c. *Tacit. Ann.* 6. *c.* 39. Quæ duabus æstatibus gesta. ¶ Quia æstate dies fere sereni decurrere solent, hinc *æstas* aliquando pro aere sudo, & sereno cœlo ponitur. *Virg. Georg.* 4. *v.* 59. Per æstatem liquidam. *per l' aer sereno*. *Id.* 6. *Æn. v.* 707. ubi apes æstate serena, &c. ¶ *Æstates* apud *Plin.* sunt maculæ, quæ in cute ex calore solis enasci æstate solent *l.* 28. *c.* 12. Æstates, & quæ decolorem faciunt cutem, fimum vituli emendat. ¶ *Æstati* pro *æstate* metri causa. *Lucret. l.* 6. *v.* 712. Nilus in æstati crescit, campisque redundat. Alii tamen reponunt *æstate*: neque enim desunt apud Poetas hujusmodi licentiæ exempla.

ÆSTIFER, a, um, adject. *caldo, calido*, æstum, caloremque habens, sumiturque tum active pro eo, qui calorem habet, tum pro eo, qui calorem patitur. Active *Virg.* 2. *Georg. v.* 353. ubi hiulca siti findit Canis æstifer arva. *Lucret. l.* 1. *v.* 663. Æstifer ignis. Passive *Sil. l.* 17. *v.* 448. Æstiferi campi Garamantum. *Lucan. l.* 1. *v.* 206. Æstiferæ Libyes arva.

ÆSTIFLUUS, a, um, æstu aquarum fluens. *Solin. in Pontico, v.* 3. apud *Pithoeum p. m.* 267. Quæque sub æstifluis Thetis humida continet antris.

ÆSTIMABILIS, e, *stimabile*, τιμητός, qui æstimari potest. *Cic.* 3. *Fin. c.* 6. Æstimabile esse dicitur id, quod aliquod pondus habeat dignum æstimatione, contraque inæstimabile, quod sit superiori contrarium.

ÆSTIMATIO, onis, f. *stima*, τίμησις, actus æstimandi: judicium de pretio, seu valore alicujus rei. *Cic.* 4. *Verr. c.* 53. In censu habendo potestas omnis æstimationis habendæ censori permittitur. *Id. Verr.* 5. *c.* 91. Æstimatio frumenti. *Id. Parad.* 6. *ad fin.* Æstimatio census. *estimo*. *Id. pro Cluent. c.* 41. *ad fin.* Æstimatio litium. V. *Æstimo*. *Ulpian. Digest. lib.* 1. *tit.* 8. *leg.* 9. Æstimationem non recipit res sacra. *Paul. lib.* 17. *tit.* 2. *leg.* 17. Venire in æstimationem. *Julian. lib.* 45. *tit.* 1. *leg.* 54. Offerre æstimationem operæ. *h. e.* pretium ejus operæ, quanti scilicet æstimata fuit. Itaque hoc loco æstimatio pro re æstimata, seu pro ejus valore ponitur: cujus rei alia exempla mox dabimus. *Cæs. lib.* 1. *B. Civ. c. ult.* Æstimationem æquam facere. *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 25. Mihi & res, & conditio placet, sed ita, ut numerato malim quam æstimatione. *Cicero* hoc loco de emendis cujusdam Silii hortis loquitur, aitque, se eos emere malle pecunia numerata, quam aliam possessionem dando æstimatam tanti, quanti valerent ipsi horti. *piuttosto a contanti che a permuta*. *Id. Fam.* 5. *ep.* 20. *ad fin.* Nolles a me hoc tempore æstimationem accipere. nam numeratum si cuperem non erat. *h. e.* nolles a me exigere, ut in solutionem debiti mei possessionem aliquam tibi cederem, æstimatam quanti esset pecunia a te mihi mutuo data. Hoc etiam loco æstimatio pro re æstimata ponitur. ¶ Narrat *Sueton. in Cæs. c.* 42. Jul. Cæsarem, exacto civili bello, decrevisse, ut veteres debitores crediturıbus satisfacerent, datis in solutum possessionibus ea æstimatione, qua fuissent ante civile bellum, deducto etiam summæ æris alieni, quidquid usuræ nomine a debitore numeratum fuisset, qua conditione quarta pars fere crediti deperibat. Hoc legitur etiam apud ipsum *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 1. Hinc *Cic.* 13. *Fam. epist.* 8. A M. Laberio C. Albinius prædia in æstimationem accepit. *h. e.* quanti æstimata fuere secundum legem Cæsaris, tanti in solutionem accepit. *a stima*. *Id. Fam.* 9. *ep.* 18. Quando, ut video, æstimationes tuas vendere non potes. *h. e.* prædia, quæ per æstimationem a debitoribus tuis accipere coactus es lege Cæsaris. *Id. ibid. epist.* 16. *ad fin.* Non sis eo consilio, ut cum me hospitio recipias, æstimationem te aliquam putes accipere. *h. e.* jacturam aliquam facere rei familiaris. qui enim prædia in solutionem debiti a debitoribus lege Cæsaris accipiebant, jacturam faciebant, ut dictum est. ¶ Ponitur interdum pro ipso rei alicujus pretio, *prezzo, valore*. *Catull. carm.* 12. *ad Asin.* mihi linteum remitte, Quod non me movet æstimatione, Verum est *mnemosynum* mei sodalis. ¶ Item generatim pro quocumque judicio de natura, aut dignitate alicujus rei. *Cic.* 3. *de Fin. c.* 6. Æstimabile esse dicitur id, quod aliquod pondus habeat dignum æstimatione, quam ille ἀξίαν vocat. *Curt. l.* 3. *c.* 1. Quanta esset altitudo intueri jubent, ac nuntiare Alexandro, non eadem ipsum, & incolas æstimatione munimenta metiri. *Id. ibid. c.* 6. Secreta æstimatione pensare aliquid. *Tacit. Hist.* 1. *c.* 14. Æstimatione recta severus, deterius interpretantibus tristior habebatur. *a stimar rettamente*. *Plin. l.* 7. *c.* 50. Quid quod æstimatione nocturnæ quietis, dimidio quisque spatio vitæ suæ vivit? *a voler computare*. *Vellej. l.* 2. *c.* 127. Semper infra aliorum æstimationes se metiens. *h. e.* honorifica judicia. ¶ Pro existimatione, & fama, *Sueton. in Aug. c.* 3. Octavius a principio ætatis & re, & æstimatione magna fuit. *Alii legunt* existimatione.

ÆSTIMATOR, oris, m. *stimatore*, qui rei alicui pretium statuit, ἀποτιμητής. *Cic. Parad.* 6. *ad fin.* Callidi rerum æstimatores prata, & areas quasdam magno æstimant. *Id. in Pison. c.* 35. *in fin.* Unus tu æstimator, unus venditor frumenti omnis fuisti. ¶ Item generatim qui de re aliqua judicat. *Cic. pro Marcell. c.* 5. Nemo erit tam injustus rerum æstimator, qui dubitet, &c. *Id. in Orat. c.* 41. Quis tandem id justus rerum æstimator reprehenderet? *Id.* 3. *de Fin. c.* 2. Æquissimus studiorum æstimator, & judex. *Valer. Max. l.* 3. *c.* 2. *n.* 24. Optimus virtutis æstimator. *Curt. l.* 8. *c.* 1. Immodicus æstimator sui. *Plin. in Paneg. c.* 21. Æstimator parcissimus suorum beneficiorum.

ÆSTIMATORIUS, a, um, adject. ad æstimationem pertinens. Æstimatoria actio dicitur a JCtis, quæ proponitur tollendæ dubitationis causa, quando scilicet ambigitur de nomine contractus alicujus, utrum venditionis sit, an conducti, an locati, an mandati: tunc enim datur actio in personam, quæ *æstimatoria* dicitur, per quam qui rem aliquam vendendam suscepit, aut ipsam incorruptam reddere cogitur, aut ejus æstimationem. *Ulpian. Digest. lib.* 19. *tit.* 3. qui inscribitur *Æstimatoria*. Præterea æstimatoria dicitur ea actio, quæ alio nomine ab iisdem JCtis appellatur *actio quanto minoris*, hoc est quanto minoris res fuit contractus tempore, quam quanti empta est: & instituitur ad indemnem servandum emptorem, qui in re empta vitium aliquod detexit, quod dolose venditor tacuerat: & dicitur *æstimatoria*, quia intervenit æstimatio rei vitiosæ venditæ. Ejus mentio fit sæpe *Digest. lib.* 21. *tit.* 1. *leg.* 43. & 48. & alibi. *Cajus* etiam *ibid. leg.* 18. *æstimatorium judicium* appellat. Plura de his JCti.

ÆSTIMATUS, us, m. æstimatio. In sexto casu *Plin. l.* 11. *c.* 15. In æstimatu est mel e thymo, coloris aurei, saporis gratissimi. *h. e.* æstimatur tanquam pretiosum. *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 16. *post med.* Æstimatu ætatis.

ÆSTIMATUS, a, um, *stimato, valutato*, dicitur de rebus, de quarum pretio judicium factum est, ἀποτιμηθείς. *Plin. l.* 33. *cap. ult.* Æstimatus assibus quinis. Et *l.* 35. *c.* 6. *in fin.* Viride Appianum æstimatum sestertiis in libras. *Festus*: Æstimata pœna. ab antiquis ab ære dicta est, qui eam æstimaverunt ære, ovem decussi, bovem centussi. *h. e.* multa pecuniaria a judice taxata. *Nepos in Miltiad. cap.* 1. Litem æstimatam solvere. *pagar la condanna*. V. Æstimo. ¶ Item perpensus, judicatus. *Tacit. Ann.* 6. *c.* 12. Lectum, æstimatumque carmen.

ÆSTIMIA, æ, f. idem est ac æstimatio, teste *Festo*. Ex hoc *Festi* loco fortasse concinnavit *Rævardus* particulam illam in Leg. XII. Tabular. *ærisque æstimiam prædicato*.

ÆSTIMIUM, ii, n. æstimatio. *Frontin. de Colon. pag.* 127. *Goes.* Alia loca pro æstimio ubertatis præcisa sunt. *Hygin. de limitib. ibid. pag.* 152. Possessiones pro æstimio ubertatis angustiores sunt assignatæ.

ÆSTIMO, as, avi, atum, a. 1. *stimare, valutare, apprezzare*, τιμάω, pretium, valoremque alicui rei statuo, æstimationem facio. *Cic. pro Dom. c.* 44. Domum emit prope dimidio carius, quam æstimabat. *Id. Verr.* 5. *c.* 92. Æstimare frumentum III. denariis. *Id. Verr.* 6. *cap.* 16. Æstimare aliquid tenuissime. *Id. Verr.* 7. *c.* 9. Æstimare aliquid pecunia. *stimare a contanti*. *Id.* 2. *de Fin. c.* 17. Magni æstimare pecuniam. *Id. Parad.* 6. *ad fin.* Prata, & areas magno æstimare. *Jocundi* pretio. ¶ *Æstimare litem* est, decernere, quanta pecunia a reo post damnationem solvenda sit: atque hac ratione *lis* ponitur pro re, de qua lis est. Hæc autem æstimatio locum habebat præcipue in judicio repetundarum, & peculatus. Tunc enim damnato reo inibatur ratio furtorum ejus, damnique illati, & ad certam pecuniæ summam redigebatur, quæ ex ejus bonis solvenda erat. Duæ enim res, inquit *Ascon. ad Cicer. Verr.* 2. *cap.* 13. consequebantur damna-

damnationem, altera redditio pecuniæ iis, ad quos pertinebat, auctioni subjectis bonis rei; altera exilium, si de judicio repetundarum loquamur. nam in aliis judiciis non semper exilii pœna, sed aliquando sola pecuniæ multa indicebatur. Interdum etiam fiebat litis æstimatio sine accusatione, & judicio, cum scilicet confesso reo pecuniæ summa statuebatur solvenda. Quod si reus solvendo non esset, agebatur in eos, ad quos ea pecunia pervenisset. *Cic. loc. cit.* Septimio senatore damnato de pecuniis repetundis, lis æstimata est eo nomine, quod ob rem judicandam pecuniam accepisset. *Id. pro Rabir. Post. c.* 4. Sunt lites æstimatæ A. Gabinio, nec prædes dati, &c. *Id. pro Cluent. c.* 41. *ad fin.* Hoc quotidie fieri videmus, ut reo damnato de pecuniis repetundis, ad quos pervenisse pecunias in litibus æstimandis statutum sit, eos illi judices absolvant: quod cum fit, non judicia rescinduntur, sed hoc statuitur, æstimationem litium non esse judicium. *Et mox.* Omni contentione pugnatum est, ut lis hæc capitis æstimaretur. *h. e.* ut lis hæc, quæ capitis erat, ad pecuniæ solutionem reduceretur. Ita *Manut.* exponit. *Nepos in Miltiad. c. 7. in fin.* Causa cognita, capitis absolutus, pecunia multatus est, eaque lis quinquaginta talentis æstimata est, quantus in classem sumptus factus erat. *Hoc loco sermo est de causa proditionis.* ¶ Translate *Liv. l. 45. c.* 24. Voluntatis nostræ tacitæ velut litem æstimari vestris inter vos sermonibus audio. ¶ Est etiam alia ratio *litis æstimandæ*, extra judicia peculatus, & repetundarum. Nam cum de re aliqua controversia est, *æstimare litem* dicitur judex, qui pretium statuit ejus rei, de qua lis est. *Cajus Digest. lib. 13. tit. 3. leg. ult.* Si merx aliqua, quæ certo die dari debebat, petita sit, veluti vinum, oleum, frumentum, tanti litem æstimandam, quanti fuisset eo die, quo dari debuit. *Serv. Sulpic.* apud *Gell. l. 4. c.* 4. Si post sponsalia uxor non dabatur, aut non ducebatur, Judex quamobrem data, acceptave non esset uxor, quærebat. Si nihil justæ causæ videbatur, litem pecunia æstimabat, quantique interfuerat, &c. *Cæs. lib. 5. B. Gall. c. 1. in fin.* Arbitros dat, qui litem æstiment, pœnamque constituant. *Hoc loco cum neque de judicio, neque de lite aliqua sermo sit,* æstimare litem *idem est, ac damnum illatum æstimare.* V. integrum locum. ¶ *Æstimare nomina alicui*, dictum a similitudine æstimationis litium, est statuere, & decernere quantitatem pecuniæ, quæ ab aliquo debiti nomine solvenda est. *Cic. Verr. 3. c.* 39. Illarum rationum illa sunt nomina, quæ Dolabellæ sunt æstimata. *le partite di debita.* ¶ Translate est rei cujuslibet pretium, qualitatem, vim dignoscere, ac de ea judicium ferre, *stimare*, κρίνω, ὁρίζω. *Cic. post redit. in Senat.* c. 6. *ad fin.* Ii expendunt, & æstimant voluptates, sententiamque dicunt, & judicant, quantum cuique libidini tribuendum esse videatur. *Id. 3. de Fin. c. 3. in fin.* Magno æstimare virtutem. *Id. Attic. l. 7. ep.* 15. Auctoritatem alicujus magni æstimare. *Id. pro Rosc. Com. c.* 10. Nemo illum ex trunco corporis spectabat, sed ex artificio comico æstimabat. *Et paula post.* Vulgus ex veritate pauca, ex opinione multa æstimat. *Catull. carm. 5. ad Lesbiam.* Rumoresque senum severiorum Omnes unius æstimemus assis. *Nepos in Cat. c.* 1. Quod non minoris æstimamus, quam quemlibet triumphum. *Sallust. in Jug.* c. 35. Æstimabitis, qualis illa pax aut deditio sit, ex qua, &c. *Ulpian. Digest. lib. 5. tit. 1. leg.* 5. Prætoris est æstimare, an sua sit jurisdictio. *Callistrat. lib. 1. tit. 18. leg. 9.* Æstimare debet, utrum, &c. Ita *Torrentin.* alii *existimare*. *Sueton. in Aug. c.* 57. Quantopere dilectus sit, facile est æstimare. *Justin. l. 30. c. ult.* Nec Macedonas veteri fama, sed præsentibus viribus æstimandos. *Horat. l. 2. ep. 1. v.* 48. virtutem æstimat annis. *h. e.* ex vetustate. *Tacit. de mor. Germ. c.* 6. In universum æstimanti, plus penes peditem roboris. *giudicando in genere.* *Id. 2. Hist. c.* 23. Prave æstimare. *Id. in Agric.* c. 1. Optime æstimare. *Curt. l.* 5. c. 5. Æstimare aliquid vita. *h. e.* æque carum, ac vitam. *Id. l. 10. c.* 5. Juste æstimare aliquem. *Martial. l. 11. epigr.* 1 Ecquid te satis æstimas beatum? *ti stimi forse abbastanza beato?*. ¶ Pro existimare, putare rarum est. *Phædr. l. 3. Fab. 4. v.* 5. Ridicule hoc magis dictum, quam vere æstimo. *Et lib. 4. Fab. 17. v.* 15. Turpe ęstimantes aliquid commissum a suis. *Cæs. l. 3. B. Gall.* c. 20. Aquitania, quę pars & regionum latitudine, & multitudine hominum, ex tertia parte Gallię est ęstimanda. Sunt qui putant apud *Phædrum* priore loco legi debere *extimo*, quod sit contractum ab *existimo*, *ut dixti* pro *dixisti*. Sed hoc ex conjectura: quę etiam in posteriore locum habere potest. Apud *Cæsarem* vero al. leg. *existimanda*. *Macrob. l. 2. Saturn. c.* 8. Multi, ut æstimo, in hoc a Varrone dissentiunt. ¶ In plerisque *Plauti* Codicib. sæpe legitur *æstumo* prisco more scriptum. ¶ De discrimine inter *æstimare*, & *existimare*. V. *Existimatio*.

ÆSTIVALIS, le, adject. idem quod æstivus. *Hygin. Poet. Astronom. l. 3. c.* 24. Virgo dextera manu circulum æstivalem tangit. *h. e.* Tropicum Cancri. Quædam Editiones habent *æquinoctialem*, sed videtur esse mendum.

ÆSTIVE, adverb. *Plaut. Menæch.* a. 1. *v.* 30. Æstive admodum viaticati sumus: *id est* tenuiter, admodum parce, joculari translatione ducta a militibus, qui iter æstate facturi, parcum viaticum secum portant, tum quia cum dies longiores sint, maturius perveniunt quo tendunt, tum quia etiam inter eundum facile provident sibi de frugibus terræ: cum contra hyeme id facere non possint, conditis ubique frugibus, & nuda tellure. Ita plerique explicant cum *Turnebo l.* 18. *c.* 15. Alii cum *Lambino* ducunt a vestibus, quæ æstate tenues, & leves adhibentur.

ÆSTIVO, as, avi, atum, n. 1. *stare in luogo fresco la state per fuggir il caldo*, τὸ θέρος διάγειν, propter æstum evitandum alicubi commorari: quemadmodum *hibernare* est hyemem aliquo in loco transigere. *Varr. l.* 2. R. R. *c.* 1. Greges ovium longe abiguntur ex Apulia in Samnium æstivatum. Et *cap.* 2. Mihi greges in Apulia hibernabant, qui in Reatinis montibus æstivabant. *Plin. l. 12. c.* 5. Intra sepem eam æstivant pastores, opacam pariter, &c. *Sueton. in Galb. c.* 4. Idque Tusculum, ubi æstivare consueverat, avexit. *Id. in Vespas. c.* 24. Reatina rura, ubi æstivare quotannis solebat. Adde *l. 4. Statii, silv. 4. v.* 22. Interdum accipitur generatim pro æstatem traducere. *Stat. lib. 5. Theb. v.* 15. Jam Borean, imbresque pati, jam nare solutis Amnibus, & nudo juvat æstivare sub Hæmo. ¶ Sol etiam *æstivare* dicitur, cum per æstatem calores effundit. *Colum. l. 11. c. 2. a med.* Vinacea ita in media parte acinorum sunt, ut & a sole æstivante, & a ventis protegantur.

ÆSTIVUS, a, um, *statereccio*, *estivo*, θερινός, qui est æstatis, vel æstate fit. *Cic. Attic. l. 5. ep.* 14. Æstivos menses rei militari dare, hibernos jurisdictioni. *Id. Verr. 7. c.* 31. Æstiva tempora. & æstivi dies. *Id. Q. Fr. l. 3. ep. 1. c.* 1. Æstivus locus. *h. e.* aptus ad æstivandum: *da starvi al fresco la state.* Sic *Martial. l. 8. epigr.* 61. sub urbe rus habemus æstivum. *Flor. l. 1. c.* 11. Præneste æstivæ deliciæ. *luogo delizioso da state.* *Ovid.* 13. *Metam. v.* 667. Umbra æstiva. *Horat. l. 1. od. 22. v.* 18. Aura æstiva. *fresco.* *Virg. Georg. 4. v.* 28. Sol æstivus. *Plin. l. 9. c.* 47. *æstiva animalia* appellat culices, pulices, pediculos, & alia hujusmodi, quæ æstate homines infestant, hyeme vero aut moriuntur, aut latent. (*Eadem ratione* æstivas aves *dixit Liv. l. 5. c. 6. quæ æstate visuntur solum, hyeme recedunt, aut delitescunt.*) *Id. l. 12. c.* 15. Myrrha æstiva. *h. e.* quæ æstate inciditur. *Vellej. l. 2. c.* 114. Expeditiones æstivæ. *h. e.* quæ æstate fiunt. *Liv. l. 22. c.* 14. Æstivi saltus. *h. e.* qui æstate incoluntur. *Claudian. de VI. Consul. Honor. v.* 389. æstivæ falces. *h. e.* quæ æstate ad metendum adhibentur. *Id. de B. Gildon. v.* 54. Æstivæ classes. *h. e.* quæ æstate navigant. *Ulpian. Digest. lib. 43. tit. 19. leg.* 1. Æstiva aqua ea est, qua æstate sola uti expedit: sicut diximus vestimenta æstiva, saltus æstivos, &c. Sermo est de iis præcipue aquis, quæ ad irrigandos agros derivantur. *Hygin. l. 3. Poet. Astron. c.* 9. 10. 11. &c. Circulus æstivus. *il Tropico del Cancro.* *Sueton. in Claud. c.* 1. Supremum diem obiit in æstivis castris. *h. e.* in quæ media æstate milites secedunt quietis, & vitandi caloris causa, *quartieri da state.* Hæc dicuntur sæpius *æstiva, orum*, τὰ θερινά. *Cic. Attic. l. 5. ep.* 17. Dum in æstivis essemus. *Id. Fam. 2. epist.* 13. Mihi erat in animo, cum prima æstiva attigissem, militaremque rem collocassem, decedere. *Sueton. in Cæs. c.* 49. Dimittere cohortes in æstiva. ¶ Interdum æstiva dicitur integrum æstatis tempus, quod ad res militares gerendas aptum est. *Cic. in Pison. c.* 40. Nulla ex trinis æstivis gratulatio. *per aver fatte tre campagne.* *Id. Fam. 3. ep. 9. in fin.* Aliis rebus additis, æstivisque confectis. *finita la campagna.* *Vellej. l. 2. c.* 105. Perducere æstiva in mensem Decembrem. *h. e.* usque ad Decembrem res gerere. *Curt. l. 5. c.* 8. Urbem hanc tenent Parthi, eaque æstiva agentibus sedes est. ¶ Item loca, ubi greges æstatis tempore pascuntur, & æstivant. *Plin. l. 24. c.* 6. Plus quam lactis herbidos per montium æstiva potus. *Virg. 3. Georg. v.* 471. Nec singula morbi Corpora corripiunt; sed tota æstiva repente, Spemque, gregemque simul. *h. e.* pecora, quæ in æstivis pascuntur: metonymia. Adde *Varr. l. 2. R. R. c. 1. ad fin.*

ÆSTUABUNDUS, a, um, æstuans, æstuosus. *Pallad. in Octobr. tit.* 17. Cum moveris mundo linteo tegas, per quod facile confectio æstuabunda suspiret.

ÆSTUANS, antis, *caldo*, *fervente*, *bogliente*, æstum habens, ebulliens, fervens, καυματώδης. *Plin. l. 17.* c. 4. Refrigerare æstuantia. *Colum. l. 11. c.* 2. Sol æstuans. *Pallad. l. 11. Octobr. tit.* 14. Vina æstuantia. *Curt. l. 8. c.* 9. Purgamenta freti æstuantis. ¶ Translate est agitatus, perturbatus, incitatus, nimia anxietate sollicitus, *turbato*, *agitato*, *ansioso*. *Cic. pro Flacc. c.* 20. Hunc æstuantem, & tergiversantem judicio ille persequitur. *Id. de Harusp. resp. c.* 1. Exsanguis atque æstuans se e curia repente proripuit. *Id. de Fato, c.* 8. Hoc loco Chrysippus æstuans, &c. *Sallust. in Jug. c.* 98. Quæ cum multos dies noctesque animo æstuans agitaret. *Catull. carm.* 62. *de Aty, v.* 47. Animo æstuante.

ÆSTUARIUM, ii, n. *sboglientamento*, *seno*, *o braccio di mare*, *dove l'acqua andeggia*, *e bolle*, locus est in maris litore ubi terra eccedit, sinumque facit, marinis aquis modo refertus, modo vacuus, ex inundationibus freti, ita dictus, quod aqua ibi æstuat, & ebullit, utpote in angustiis clausa, ex accessu, & recessu maris. *Festus*: Æstuaria sunt omnia, qua mare vicissim tum accedit, tum recedit. *Plin. l. 9. ep.* 33. Adjacet mari navigabile stagnum, ex quo in modum fluminis æstuarium emergit, quod vice alterna, prout æstus aut repressit, aut impulit, nunc infertur mari, nunc redditur stagno. *Plin. alter l. 5. c.* 1. Affunditur æstuarium e mari, flexuoso meatu. *Id. l. 3. c.* 26. Illyrici ora mille amplius insulis frequentatur, natura vadoso mari, æstuariisque tenui alveo intercursantibus. *Cæs. l. 3. B. Gall. c.* 9. Itinera concisa æstuariis. ¶ Dicitur etiam de recessu fluminum intra ripas. *Plin. l. 3. c.* 1. Inter æstuaria Bætis, oppidum Nebrissa. ¶ Præterea *æstuaria* dicuntur spiramenta, quæ defodiuntur ab iis, qui puteos fodiunt. nam cum offendunt locum vaporibus gravissimis, & æstuantibus abundantem, qui fodientium spiritum intercludit, coguntur circa excavare meatus, per quos ii vapores exæstuent, & exhalent, *spiragli.* *Plin. l. 31. c. 3. ad fin.* Tunc secundum puteum dextra ac sinistra fodiunt æstuaria, quæ graviorem illum halitum recipiant. Adde *Vitruv. l. 8. cap. ult.* & *Pallad. l. 9. tit.* 9. ¶ Translate *Tertullian. de Spectac. cap.* 27. Quid facies in illo suffragiorum impiorum æstuario deprehensus?

ÆSTUATIO, onis, f. *estuazione*, actus æstuandi. Translate *Plin. l. 18. c.* 1. Relictis æstuationi suæ istis hominum turbis. *h. e.* furori,

ri, perturbationi. In quibuſdam MSS. *æſtioni* legi teſtatur *Harduin.*

ÆSTUO, as, avi, atum, n. 1. *ardere, e patir caldo, ſudare per caldo*, καυμάζω, æſtu ferveo. *Cic. 4. Acad. c.* 22. Ille cum æſtuaret, umbram ſequutus eſt. *ineſt hic allegoria. Id. 2. Tuſcul. c.* 14. Sitiendo, algendo, æſtuando. *col patir ſete, freddo, e caldo. Ovid.* 12. *Metam. v.* 514. Æſtuare ſub pondere. *Columel. l. 2. c.* 3. Merum faucibus, ſi boves æſtuaverint, infundat. *Juvenal. ſat. 3. v.* 103. Si dixeris, æſtuo, ſudat. *Plaut. Pœn. prol. v.* 43. Nunc dum ſcriblitæ æſtuant, occurrite. *fin che ſon calde. Virg. Georg. 1. v.* 107. exuſtus ager morientibus æſtuat herbis. *Propert. l. 2. eleg. 28. v.* 3. torridus æſtuat aer. *h. e.* fervet, & calorem inducit. *Lucan. l. 1. v.* 16. Quaque dies medius flagrantibus æſtuat horis. *Stat. l. 1. ſilv. 3. v.* 7. Talis hyems tectis, frangunt ſic improba ſolem Frigora, Piſæumque domus non æſtuat annum. *h. e.* non fervet æſtu illo, quo laboratur in ludis Olympicis, qui in Elide prope Piſam æſtate media celebrabantur. *Æſtuare annum* helleniſmus eſt. ¶ *Æſtuare ignis* dicitur, cum vires ſumit, intenditur, & vehementius agitatur. *Virg. 4. Georg. v.* 263. Æſtuat, ut clauſis rapidus fornacibus ignis. *Ovid. Metam. 4. v.* 64. Quoque magis tegitur, tectus magis æſtuat ignis. *allegorice hoc loco de amore loquitur.* ¶ Significat etiam ebullire fluctuare, agitari, diciturque de mari accedente, & recedente: item de aliis aquis ebullientibus, undaſque moventibus, velut ſi ignem ſuppoſitum habeant, *bollire, ondeggiare, fiottare. Horat. l. 2. od. 6. v.* 3. Maura ſemper æſtuat unda. *Virg. Æn. 6. v.* 296. Turbidus hic cœno, vaſtaque voragine gurges, Æſtuat, atque omnem Cocyto eructat arenam. *Id. 4. Georg. v.* 308. tepefactus in oſſibus humor Æſtuat. ¶ Item de aliis rebus. *Lucret. lib. 5. v.* 1095. ventis pulſa vacillans Æſtuat in ramos incumbens arboris arbor. *h. e.* huc illuc agitatur. *Gell. l. 17. c.* 11. Ne quid ex eſca potuque incideret in illud quaſi æſtuantis animæ iter. *h. e.* in aſperam arteriam, per quam ſpiritus ducitur, & emittitur, ſimulatque æſtum maris accedentis, & recedentis. ¶ Tranſlate ſignificat amore, deſiderio, aut cupiditate flagrare, *arder d' amore, o di deſiderio:* ducta tranſlatione a prima *fervendi* ſignificatione. *Martial. l. 9. epigr.* 23. Æſtuet ut noſtro madidus conviva miniſtro. *Ovid. Metam. 6. v.* 490. At rex Odryſius, quamvis ſeceſſit, in illa Æſtuat. *Claudian. Feſcenn. in nupt. Honor. & Mar. v.* 23. Quot æſtuantes ancipiti gradu Furtiva carpent oſcula Najades! *Id. de III. Conſ. Honor. v.* 82. *de leone.* ſtabuliſque minari æſtuat. *Id. l. 1. in Eutrop. v.* 191. Æſtuare in aurum. *h. e.* inhiare pecuniæ. Dicimus etiam *æſtuare deſiderio, invidia*, & ſimilia, quod eſt flagrare. *Cic. 7. Fam. ep.* 18. Ut deſiderio noſtri te æſtuare putarem. *Salluſt. in Catil. c.* 24. Nam antea pleraque nobilitas invidia æſtuabat. ¶ Sæpius ponitur pro animo perturbatum eſſe, dubium, incertum, ſollicitum, anxium: ducta tranſlatione a motu maris æſtuantis, & huc illuc decurrentis: vel ab iis, qui præ nimia contentione animi, & vehementi cogitatione, æſtuant, & ſudant. *Cic. 4. Verr. c.* 23. Quod ubi auditum eſt, æſtuare illi, qui dederant pecuniam: putare, nihil agi poſſe, abſente Epicrate. &c. *Salluſt. in Orat. 2. ad Cæſar. de rep. ordin.* Æſtuare, multaque in pectore volvere. *Horat. l. 1. ep. 1. v.* 99. Æſtuat, & vitæ diſconvenit ordine toto. *Auguſtus in Epiſt. ad Liviam apud Sueton. in Claud. c.* 4. Semper æſtuabimus, ſi de ſingulis articulis temporum deliberabimus. *Cic. 4. Verr. c.* 30. Æſtuabat dubitatione, verſabat ſe in utramque partem non ſolum mente, verum etiam corpore. *Virg. 12. Æn. v.* 666. æſtuat ingens Uno in corde pudor, mixtoque inſania luctu, Et furiis agitatus amor, & conſcia virtus.

ÆSTUOSE, adverb. cum æſtu. *Horat. Epod. 3. v.* 17. Nec munus humeris efficacis Herculis Inarſit æſtuoſius. *con più ardore.* ¶ Item cum agitatione aquarum. *Plaut. Bacch. 3. 3.* 67. Acerrime, atque æſtuoſe abſorbet, ubi quemque attigit. *de meretrice loquitur.*

ÆSTUOSUS, a, um, *pieno di caldo*, καυματώδης, æſtu, calore plenus. *Cic. Attic. l. 5. ep.* 14. Iter conficiebamus æſtuoſa, & pulverulenta via. *Plin. l. 2. c.* 47. Auſter æſtuoſus. *Id. l. 23. c.* 6. Melimela, & reliqua dulcia, ſiticuloſa, æſtuoſa. *calidi. Id. l. 34. c.* 12. Æſtuoſiſſimi dies. *Columel. l. 7. c.* 10. Suillum animal æſtuoſiſſimum. *caloroſiſſimo.* ¶ Item agitatus, fervens, procelloſus; diciturque de motu aquarum fluctuantium, *ondeggiante, procelloſo, agitato. Horat. lib. 2. od. 7. v.* 16. Freta æſtuoſa. *Id. lib. 1. od. 22. v.* 5. Æſtuoſæ ſyrtes. *Catull. carm. 7. ad Lesbiam, v.* 5. Oraclum Jovis inter æſtuoſi. *h. e.* Jovis Ammonis templum, circa quod immenſa arenarum æquora ſunt, quæ vento impulſæ, in modum maris huc illuc agitantur.

ÆSTUS, us, m. *caldo grande, calore, ardore, bollore, caldana*, magnus calor, fervor, ἄρδος, καῦμα. *Sueton. in Aug. c.* 81. Neque frigora, neque æſtus facile tolerabat. *Salluſt. in Jug. c.* 55. Labore, & æſtu languidus. *Horat. l. 1. od. 17. v.* 18. Caniculæ vitabis æſtus. *Virg. 3. Georg. v.* 331. Æſtibus at mediis umbroſam exquirere vallem. *Id. 2. Æn. v.* 759. exſuperant flammæ, furit æſtus ad auras. *Cic. Catil. 1. c. ult.* Homines ægri cum æſtu, febrique jactantur, &c. *Tacit. Ann. 15. c.* 43. Æſtu ardeſcere. *Vetus Poeta apud Cicer. 2. Tuſcul. c.* 7. Æſtus ulceris. *bruciore, cuociore. Virg. 3. Georg. v.* 459. incenſi æſtus. *ardori della febbre, infiammazione. Horat. l. 1. ep. 8. v.* 5. oleamve momorderit æſtus. *la ſiccità.* ¶ Item motus, & agitatio maris accedentis, & recedentis, *fluſſo, e refluſſo del mare.* (Sunt qui putant, hanc eſſe primam, & naturalem hujus vocis notionem: atque ex ea natam alteram caloris, & fervoris, quia motus calorem parit.) *Cic. 2. Divin. c. 14. in fin.* Quid de fretis, aut de marinis æſtibus dicam? quorum acceſſus, & receſſus lunæ motu gubernantur. *Salluſt. in fragmen. apud Gell. lib.* 10. *c.* 26. Nactus obſcuram noctem, æſtu ſecundo, vitare prœlium in tranſgreſſu conatus eſt. *avendo il fluſſo del mare favorevole. Id. apud Non. c. 2. n.* 534. Mœnia oppidi ſtagnabant, redundantibus cloacis adverſo æſtu maris. *Flor. l. 3. c.* 10. Hærebat in vadis pugna, cum æſtibus ſolitis ſubductus Oceanus, &c. Multa de maris æſtu diſſerit *Plin. l. 2. c.* 97. ¶ Hinc ponitur etiam pro maris tempeſtate, agitatis vento fluctibus, undaſque impetu glomerantibus, *maroſo, tempeſta. Virg. 1. Æn. v.* 111. Hi ſummo in fluctu pendent: his unda dehiſcens Terram inter fluctus aperit: furit æſtus arenis. *Vetus Poeta apud Cicer. 3. de Orat. c.* 39. Undique omnes venti erumpunt, ſævi exſiſtunt turbines, Fervet æſtu pelagus. *Virg. 8. Æn. v.* 674. delphines Æquora verrebant caudis, æſtumque ſecabant. ¶ Item pro motu aquæ in aheno ebullientis, *bollore. Virg. Æn. 7. v.* 462. magno veluti cum flamma ſonore Virgea ſuggeritur coſtis undantis aheni, Exſultant æſtu latices. ¶ Tranſlate eſt impetus, vis, vehementia: ducta tranſlatione ab æſtu maris. *Cic. 2. de Leg. c.* 4. Ne æſtus nos conſuetudinis abſorbeat, & ad ſermonis morem uſitati trahat. *la corrente dell' uſo, e coſtume. Id. de clar. Orat. c.* 81. Hunc quoque abſorbuit æſtus quidam non inſolitæ adoleſcentibus gloriæ. *impetuoſo deſiderio di gloria.* Et 3. *de Orat. c.* 36. Repente te quaſi quidam æſtus ingenii tui procul a terra abripuit, atque in altum abſtraxit. *impeto, e vivacità d' ingegno.* ¶ Item perturbatio animi, dubitatio, *dubbio, agitazione, turbamento, irreſoluzione. Cic. Divin. in Verr. c.* 14 Qui tibi æſtus, qui error, quæ tenebræ, dii immortales! homini minime malo. *Plin. l. 9. ep.* 34. Explica æſtum meum. *Virg. 12. Æn. v.* 486. vario nequicquam fluctuat æſtu; Diverſæque vocant animum in contraria curæ. *Lucret. l. 3. v.* 144. Æſtus mentis. *Virg. Æn. 4. v.* 532. & *Æn. 8. v.* 19. Fluctuare æſtu irarum, *aut* curarum. ¶ Illa etiam eleganter tranſlata ſunt, *Flori l. 4. c.* 2. Hue reliquias partium naufragarum quidam furoris æſtus expulerat. *l' impeto furioſo della guerra.* *Et lib. 2. c.* 7. Quaſi æſtus, & torrens fortunæ. *Lucret. l. 5. v.* 1454. Æſtus belli. *Horat. l. 1. ep. 2. v.* 6. Stultorum regum, & populorum continet æſtus. *h. e.* motus, turbas. ¶ *Æſtus pectoris* eſt amor apud *Ovid. Heroid. ep. 16. v.* 25. ¶ Olim in 2. declinatione uſurpatum fuit. *Pacuv. apud Non. c. 8. num.* 9. Æſti forte ex arido.

ÆTAS, atis, f. *età*, ἡλικία, tempus vitæ hominis, ceterorumque animantium. Eſt autem generale nomen ad omnes humanæ vitæ gradus. Sex enim diſtinguit *Iſidorus l. 11. Orig. c.* 2. vitæ partes, ſeu gradus; quorum primus eſt *Infantia*, quæ dicitur tempus vitæ uſque ad annum ſeptimum: ab eo anno uſque ad decimum quartum (vel decimum quintum, vel etiam decimum ſeptimum ſecundum alios) eſt *Pueritia*, ſeu *ætas puerilis:* inde uſque ad vigeſimum octavum appellatur *Adoleſcentia:* poſt hanc ſequitur *Juventus*, quæ terminatur anno quinquageſimo: deinde *ætas ſenioris* ad ſeptuageſimum uſque annum producitur: poſtremo quidquid reſtat vitæ *Senectus* appellatur. *Varro apud Cenſorin. de die nat. c.* 14. omiſſa *infantia*, definit *pueritiam* a vitæ principio uſque ad annum decimum quintum, *adoleſcentiam* uſque ad trigeſimum: *juventutem* uſque ad quadrageſimum quintum; *ſeniores* inde ad uſque annum ſexageſimum appellat; indeque *ſenectutem* conſtituit uſque ad finem vitæ. (*Ovid. Metam. 15. v.* 200. has quatuor ætates, omiſſis *ſenioribus*, comparat quatuor anni temporibus, *pueritiam* veri, *adoleſcentiam* æſtati, *juventutem* autumno, hyemi *ſenectutem*. *Florus* etiam *in proœmio l.* 1. omnem populi R. ætatem ætati hominum aſſimilat; *infantiam* ſub regibus fuiſſe ait; *adoleſcentiam* ſub conſulibus per ducentos quinquaginta annos uſque ad Ap. Claudium, & Q. Fulvium Coſs. *juventutem* inde uſque ad Cæſarem Auguſtum; poſtea uſque ad ſua tempora *ſenectutem* conſtituit. Similia habet *Ammian. l. 14. c.* 6. (*al.* 14.)) *C. Tubero apud Gell. l. 10. c.* 28. ſcribit Ser. Tullum tres tantum ætatis gradus conſtituiſſe, & *pueros* appellaſſe uſque ad annum decimum ſeptimum; *juniores* uſque ad quadrageſimum ſextum, & ſupra eum annum *ſeniores*. Hanc diviſionem tangit etiam *Ulpian. Digeſt. lib. 2. tit. 15. leg.* 8. §. *Modus*. *Hippocrates apud Cenſor. loc. cit.* ſeptem ætates enumerat, primam *infantiam* uſque ad ſeptimum annum, ſecundam *pueritiam* uſque ad decimum quartum, tertiam *adoleſcentiam* uſque ad vigeſimum octavum, quartam *juventutem* uſque ad trigeſimum quintum, quintam *virilem ætatem* uſque ad quadrageſimum ſecundum, ſextam *ſenectutem* uſque ad quinquageſimum ſextum, ſeptimam *ætatem decrepitam*, ſeu *ſenium*, uſque ad vitæ finem. ¶ Juriſconſulti eam fere ætatum diviſionem ſequuntur, quam tradit *Iſidorus*, niſi quod interdum ſingulis ætatibus ſuos ſuperaddunt gradus. Ceteri vero Latini Scriptores plerumque ad *Varronis* ætates reſpiciunt. *Cic. Phil. 11. in fin.* Nihil enim ſemper floret: ætas ſuccedit ætati. *Id. 1. Offic. c.* 34. Ineuntis ætatis inſcientia. *Id. 1. de Orat. c.* 21. Ab ineunte ætate. *da fanciullo.* Et *pro Quint. c. ult.* Ætas prope jam acta, decurſaque. *Id. de Senect. cap.* 14. Bona ætas voluptatibus fruitur libentius. *l' età giovanile. Plaut. Men. 5. 2.* 6. Ætas mala. *la vecchiaja.* Et abſolute eodem ſenſu. *Id. Moſtell. 3. 2.* 154. Ætate non quis obtuerier. *Cic. Tuſcul. 1. c.* 39. Ætas provecta, & decrepita. *Id. de Senect. c.* 6. Florens ætas. *Id. Fam. 10. ep.* 3. confirmata. *Plaut. Pſeud. 1. 2.* 69. integra. *gioventù. Id. Aulul. 2. 1.* 37. Media. *eodem ſenſu. Cic. de Senect. c.* 10. Infirmitas puerorum, ferocitas juvenum, gravitas conſtantis ætatis. *h. e.* virorum, *della virilità. Id. 5. de Fin. c.* 15. Infirma ætas. *Id. de Senect. c.* 2. ingraveſcens. *Id. Verr. 6. c.* 43. affecta. *avanzata. Matius ad Cic. Fam. 11. ep. penult.* præcipitata. *Cic. de Senect. c.* 18. Ætate antecellere. *eſſer più vecchio. Id. ibid. cap.* 7. Ætate procedere. *avanzarſi in età. Terent. Adelph. 5. 3.* 46. Ad omnia alia ætate ſapimus rectius. *coll' avanzarſi degli anni. Tacit. Ann. 13. cap.* 15. Quartum decimum ætatis annum explere. *Cic. 4. ad Attic. ep.* 15.

ep. 15. Id ætatis hominem longo sermone retinere. di quell' età ch' egli è. Id. 6. Fam. ep. 20. Id ætatis jam sumus, ut &c. siamo arrivati a tale età, che &c. Id. Fam. 13. ep. 29. Ut primum per ætatem judicium facere potueris. subitochè siete arrivato ad una età tale da poter giudicare, &c. Nepos in Alcib. c. 11. Thucydides, qui ejusdem ætatis fuit. che fu suo coetaneo. Tacit. An. 13. c. 16. Cum ceteris idem ætatis nobilibus. della medesima età. Id. Ann. 6. c. 19. Jacuit immensa strages, omnis sexus, omnis ætas. Cic. Phil. 2. c. 2. Flos ætatis. h. e. pueritia. Eodem sensu Plin. l. 36. c. 5. Gratus alicui ætate. V. Flos. Liv. l. 42. c. 34. Cum primum in ætatem veni, pater mihi uxorem dedit. h. e. in adolescentiam, quæ conjugiis apta est. ¶ Universim ponitur pro omni, & quocumque tempore vitæ humanæ, vita, età d' un uomo; quocumque tandem spatio ea definiatur. Cum enim ætatem hoc sensu usurpamus, illud universim tempus significamus, quo homines vivere solent. Cic. 3. Tuscul. c. 25. Ætas acta honeste, & splendide. vita ben menata. Id. de Senect. c. 19. Breve tempus ætatis satis est longum ad bene vivendum. Id. 2. de Leg. c. 1. & 5. Tuscul. c. 27. Ætatem agere. vivere. Id. 1. de Offic. c. 1. consumere in studio aliquo. Id. l. 1. de Leg. c. 20. conterere in litibus. Id. 2. de Fin. c. ult. degere omnem in tranquillitate sine dolore. Id. pro Rosc. Amer. c. ult. Degere inter feras. Plin. l. 7. c. 43. Exigere in aliqua re. Cic. de Senect. c. 14. Usque ad adolescentiam meam processit ætate. visse. Id. 2. de Fin. c. 27. Ultimum tempus ætatis. Id. de clar. Orat. in fi. Vix singulis ætatibus binos oratores laudabiles constitisse. due per età. Id. de Senect. c. 10. de Nestore. Tertiam jam ætatem hominum vivebat. h. e. trecentesimum agebat annum, ut Poetæ narrant, & in his Ovid. Metam. 12. v. 187. vixi Annos bis centum: nunc tertia vivitur ætas. Alii tamen volunt, has Nestoris ætates singulas triginta annis plus minus constare: quo sensu Plin. l. 16. c. 44. Obiit Amphiaraus apud Thebas, una ætate ante Iliacum bellum h. e. annis triginta septem, ut Harduinus ostendit. Servius etiam ad 3. Georg. v. 190. docet, aliquando ætatem 30. annorum spatium significare. Horat. Epod. 16. Altera jam teritur bellis civilibus ætas. Nepos in Iphicr. c. 1. Cum primis ætatis suæ comparabatur. co' primi del suo tempo. Plin. l. 16. c. 44. Ætate nostra. ¶ Item generatim pro tempore, tempo. Cic. 5. Tuscul. c. 3. Heroicis ætatibus Ulyssem, & Nestorem accepimus fuisse sapientes. ne' tempi degli Eroi. Virg. Ecl. 9. v. 51. Omnia fert ætas, animum quoque. Stat. 3. Theb. v. 562. Quid crastina volveret ætas, Scire nefas homini. il tempo avvenire. Horat. l. 4. Od. 9. v. 9. Nec, si quid olim lusit Anacreon, Delevit ætas. Propert. l. 1. eleg. 4. v. 7. Et quascumque tulit formosi temporis ætas. h. e. tempus illud, quo puellæ omnes formosæ nascebantur. ¶ Item pro anno. Virg. 3. Georg. v. 190. de equo. At, tribus exactis, ubi quarta accesserit ætas, Carpere mox gyrum incipiat. Pierius in optimo Codice Romano legi ait æstas, in aliis vero omnibus, quos vidit, ætas. Quidam Lexicographi afferunt etiam Varronis fragmentum his verbis Ætatem vix decimam ingressus. h. e. decimum annum: quod tamen nos non vidimus. ¶ Item pro hominibus ipsis ea ætate viventibus, de qua sermo est. Liv. l. 27. c. 51. Tum enimvero omnis ætas currere obvii. Al. leg. obviam. Horat. l. 1. Od. 35. v. 34. Quid nos dura refugimus ætas? quid intactum nefasti Liquimus? Id. Epod. 16. v. 9. Impia perdemus devoti sanguinis ætas. Ovid. 6. Fast. v. 639. Disce tamen veniens ætas. Adde l. 1. v. 246. Huc & illa pertinent Plauti Men. 4. 3. 1. Sibi inimicus magis, quam ætati tuæ h. e. tibi. Et Capt. 4. 2. 105. Væ ætati tuę. guai a te. Et Symmachi l. 9. ep. 24. Quod non dubito ætati tuę homines indicasse. h. e. tibi. Alii legunt præstantiæ tuæ. ¶ Etiam rebus inanimis tribuitur, Papinian. Digest. l. 30. leg. 58. Ætates ædificiorum. Plin. l. 23. c. 1. Falernum nec in novitate, nec in nimia vetustate salubre est. Media ejus ætas a quintodecimo anno incipit. Id. l. 15. c. 2. Plurimum ætatis oleo annuo est. l' olio d' un anno è assai vecchio. Hinc ætatem ferre dicitur aliquid, quod servatum diu durat: quod & ferre annos, aut vetustatem dicimus. V. Fero sub fin. Hinc est lepidus Ciceronis jocus apud Macrob. Saturnal. l. 2. c. 3. qui cum apud Damasippum quendam cœnaret, & ille mediocri vino posito diceret: bibite Falernum hoc: annorum quadraginta est: Bene, inquit, ætatem fert. Petron. in fragment. Tragur. c. 43. Burman. Illum annos secum tulisse septuaginta, & supra: sed corneolus fuit: ætatem bene ferebat, niger tanquam corvus. Adde Senec. ep. 88. ¶ Ætates Mundi quatuor facit Ovid. l. 1. Metam. fab. 3. & 4. scilicet auream sub Saturno (quam describit Tibull. l. 1. eleg. 3. a vers. 35. & Ovid. l. 1. Metam. a vers. 89.) argenteam sub Jove, æneam, & ferream: quibus vocibus significantur mores hominum primum quidem simplicissimi, auroque similes; deinde minus boni, ac degeneres; tum aliquanto deteriores, postremo corruptissimi. V. Ovid. loc. cit. Juvenal. initio Sat. 6. & Lactant. l. 5. c. 5. Hanc ipsam ætatum varietatem Latinæ Linguæ vicissitudini tribuunt Eruditi. ¶ Ætatem adverbii more, h. e. perpetuo, semper, tota vita, sempre, in vita, διὰ βίου. Terent. Heaut. 4. 3. 38. Quid, malum, me ætatem censes velle id assimulaties? Plaut. Asin. 2. 2. 8. & 18. Ut ætatem ambo nobis sint obnoxii. ¶ Item diu, longo tempore. Lucret. l. 6. v. 235. Quod solis vapor ætatem non posse videtur Efficere. Terent. Eun. 4. 5. 8. An abiit jam a milite? Ch. Jamdudum ætatem. è un secolo. Eod. sensu usurpatur etiam ætate. Flor. l. 3. c. 13. in fi. Relictas sibi a majoribus sedes, ætate, quasi jure hereditario possidebant. ¶ In ætate idem est ac interdum, alle volte, qualche volta. Plaut. Trinum. 1. 1. 1. Amicum castigare ob meritam noxiam, immune est facinus, verum in ætate utile. (Hæc verba habentur etiam apud Auct. ad Herenn. l. 2. c. 23. & Cicer. 1. de Invent. c. 50.) Id. ibid. 2. 4. 60. Stulte facere, & stulte fabularier, utrumque, Lesbonice, in ætate haud bonum est. h. e. nunquam in vita bonum est. ¶ In genitivo plurali fere ætatum dicimus, sed etiam ætatium usurpari potest. Vellej. l. 2. c. 89. Favore omnium hominum, ætatium, ordinum, exceptus. Gell. l. 14. c. 1. Homines omnium ætatium. Adde Liv. l. 1. c. 43. l. 9. c. 17. & l. 26. c. 9. extr. ex opt. MSS. ¶ Masculino genere Plaut. in Trinum. 4. 3. 83. Quorum causa fui hoc ætate exercitus. Ita Non. c. 3. n. 13. Alii omnes hac.

ÆTATULA, æ, f. poca età, tenera età, età giovanile, ἡλικία, diminut. ætas modica & tenerior puerorum; item adolescentium. Cic. 5. de Fin. c. 20. Facile est hęc cernere in primis puerorum ætatulis. Id. de Harusp. resp. c. 20. Primam ætatulam ad libidines deferre. Sueton. in Claud. c. 16. Alium corruptelis, adulteriisque famosum, nihil amplius quam monuit; ut aut parcius ætatulę indulgeret, aut certe cautius. Plaut. Pseud. 1. 2. 40. Vobis, mulieres, hanc habeo edictionem: vos quæ in munditiis, mollitiis, deliciisque ætatulam agitis, &c.

ÆTERNABILIS, le, eterno, idem ac æternus. Accius apud Non. c. 7. n. 64. Æternabilem divitiam partissent. Impp. Arcad. & Honor. lib. 11. Codic. Theodos. tit. 20. leg. 3. Æternabilis urbs. h. e. Roma.

ÆTERNALIS, le, eterno, idem quod æternus. Tertull. adversf. Jud. c. 6. Lex temporalis, & æternalis. Vetus Inscript. apud Gruter. pag. 752. n. 3. Æternali somno factum. somnus æternalis est mors.

ÆTERNALITER, adverb. eternamente. In novo additamento ad Hymnos Prudentii, quod refertur a Cellar. in Antibarb. legitur. Tibi, Christe, sit cum Patre Regnum æternaliter.

ÆTERNITAS, atis, f. eternità, ἀϊδιότης, tempus, fine, & principio carens. Cic. 1. de nat. Deor. c. 9. Fuit quædam ab infinito tempore æternitas, quam nulla temporum circumscriptio metiebatur. Id. 2. de Divin. c. 7. Quę fiunt, quęque futura sunt, ex omni ęternitate definita esse fataliter. ab eterno. Id. 3. de nat. Deor. c. 6. Quod semper ex omni ęternitate verum fuerit, id esse fatum. Id. 1. de nat. Deor. c. 41. Deum nihil aliud in omni ęternitate cogitantem. per tutta l' eternità. Id. de Fato, c. 14. Hoc est verum ex ęternitate. h. e. semper verum fuit. Id. 1. Divin. c. 55. Ex omni æternitate fluens veritas. ¶ Sępe latiore significatione usurpatur pro longa diuturnitate temporis. Id. ibid. c. 14. Divinatio ab omni ęternitate repetita. Id. in Pison. c. 3. Mihi populus Romanus non unius diei gratulationem, sed ęternitatem, immortalitatemque donavit. Id. Phil. 14. c. penult. Exstructio, quæ sit ad memoriam æternitatis ara virtutis. Sueton. in Ner. c. 55. Cupido æternitatis, perpetuæque famæ. Plin. l. 13. c. 5. Cedri materiæ æternitas. durevolezza. ¶ Æternitas olim Romanis Imperatoribus tribuebatur, eadem assentatione, qua & divinitas. Plin. l. 10. ep. 87. ad Trajan. Rogatus, Domine, a Nicensibus per æternitatem tuam, salutemque, ut &c. Constantin. Imp. lib. 11. Cod. tit. 9. leg. 2. Adoraturus æternitatem nostram.

ÆTERNO, adverb. eternamente, perpetuamente. Plin. l. 2. c. 107. Viret æterno hunc fontem igneum contegens fraxinus.

ÆTERNO, as, avi, atum, a. 1. eternare, perpetuare, ἀθανατίζω, æternum, seu perpetuum facio. Horat. l. 4. Od. 14. v. 3. tuas, Auguste, virtutes in ævum, Per titulos, memoresque fastos Æternet. Varr. apud Non. c. 2. n. 57. Litteris, ac laudibus æternare.

ÆTERNUS, a, um, eterno, ἀΐδιος, perpetuus, qui neque principium, neque finem temporis habet. Videtur esse ab æviternus per syncop. Cic. 2. de Fin. c. 27. Deus beatus, & æternus. Id. 1. de nat. Deor. c. 8. Nihil quod ortum sit, æternum esse potest. ¶ Sæpissime latius sumitur pro eo, qui tota vita, vel generatim longo tempore durat, durevole, eterno, perpetuo. Cic. post redit. in Senatu, c. 14. Si mihi æternam esse ærumnam propositam arbitrarer, morte me ipse potius mactassem. Sallust. in Jug. c. 36. Vobis æterna sollicitudo remanebit. Terent. Eun. 5. 2. 33. Dehinc spero æternam inter nos gratiam fore. Plaut. Capt. 4. 1. 13. Spero me ob hunc nuncium, æternum adepturum cibum. Plin. l. 16. c. 4. in fi. Æterni mores. h. e. antiquitus servati, & æternitate digni. Id. l. 14. c. 1. de vite. Nec est ulli ligno ęternior natura. Lactant. in Epit. circa med. c. 9. æterniora mala. Virg. 8. Æn. v. 394. Tum pater æterno fatur devinctus amore. h. e. amore, quo jamdiu amavit, & diu amaturus est; atque adeo amore maximo. Curt. l. 4. c. 1. Ablue corpus illuvie, æternisque sordibus squalidum. h. e. inveteratis. ¶ Speciatim æterna dicta est Urbs Roma, quod æternum duraturum ejus imperium credebatur. Constantin. Imp. lib. 11. Codic. tit. 16. leg. 1. Porcinarii urbis æternæ. Symmach. l. 3. ep. 55. Quid æternæ urbi in dies frugis accedat. ¶ In æternum, & æternum absolute adverbii more, est in æternum tempus, eternamente, per sempre, ἀεί. Liv. l. 28. c. 28. & l. 4. c. 4. Urbs auspicato, diis auctoribus in æternum condita. Virg. 6. Æn. v. 617. sedet, æternumque sedebit Infelix Theseus. Plin. in paneg. c. 35. Non in præsens tantum, sed in æternum repressisti. Lactant. l. 1. c. 11. Ut nefandi sceleris memoria maneat in æternum. Quintil. declam. 6. c. 6. Supremum, & in æternum. Adde Justin. in fi. c. 4. lib. 3. ¶ Æternum significat etiam assidue, assiduamente, continuamente. Virg. 6. Æn. v. 400. licet ingens janitor antro Æternum latrans exsangues terreat umbras. Id. 2. Georg. v. 400. glebaque versis Æternum frangenda bidentibus. ¶ Æternum pro æternorum. Pacuv. apud Non. c. 9. n. 1. Æternum morum sator.

ÆTHALE, es, f. Αἰθάλη insula eadem, quæ Æthalia. Serv. ad 10. Æn. v. 173.

ÆTHALIA, æ, f. Elva, Elba, insula maris Tyrrheni contra Populonium Hetruriæ urbem, metalliis ferri abundans, ita dicta a Græco αἰθά-

αἰθάλη, *fuligo*, quia ibi Vulcani officinas esse fabulantur. *Plin. l.* 3. *c.* 6. Ilva cum ferri metallis, circuitu centum mil. a Populonio decem, a Græcis Æthalia dicta. ¶ Etiam Citos, *Scio*, olim Æthalia dicta est. *Plin. l.* 5. *c.* 31.

ÆTHALIDES, æ, m. Αἰθαλίδης, filius Mercurii & Eupolemiæ Myrmidonis filiæ Larissæus unus ex Argonautis: quem sagittandi peritum laudat *Valer. Flacc. lib.* 1. *v.* 437. Adde *Hygin. fab.* 14.

ÆTHALUS, i, genus uvæ fuliginosæ in Ægypto provenientis: ab αἰθάλη, fuligo. *Plin. l.* 14. *c.* 7.

ÆTHER, ĕris, & eros, m. *il fuoco elementare, o la sfera del fuoco*, αἰθὴρ, ἔρος, ignis elementum in suprema cœli regione constitutum: ab αἴθειν, flagrare: & tum pro ipso igne, tum pro ejus ignis loco accipitur. Pro igne *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 33. Ex terra aqua, ex aqua oritur aer, ex aere æther: deinde retrorsum vicissim ex æthere aer, ex aere aqua, ex aqua terra infima. ¶ Pro ignis elementaris loco. *Cic. ibid. c.* 36. Aerem amplectitur immensus æther, qui constat ex altissimis ignibus. Mutuemur hoc quoque verbum, dicaturque tam æther Latine, quam dicitur aer. *Et cap.* 40. Restat ultimus, omnia cingens, & coercens cœli complexus, qui idem ęther vocatur; extrema ora, & determinatio mundi: in quo cum admirabilitate maxima igneæ formæ cursus ordinatos definiunt. *Lucret. l.* 5. *v.* 499. Inde mare, inde aer, inde æther ignifer ipse. ¶ Accipitur etiam sæpissime præsertim a Poetis pro aere, *aria, aere, regione dell' aria*. *Lucret. l.* 2. *v.* 1112. Humor ad humorem, terreno corpore terra Crescit, & ignem ignes procudunt, ætheraque ęther. *Horat. l.* 2. *Od. ult.* Non usitata, nec tenui ferar Penna biformis per liquidum ęthera Vates. (*æthera* accusativus est Gręcę positionis frequentissimus Latinis Poetis pro *ætherem*.) *Virg. Æn.* 8. *v.* 28. Cum pater in ripa, gelidique sub ętheris axe, &c. *Id. Æn.* 7. *v.* 65. apes liquidum trans ęthera vectę. *Id. Æn.* 1. *v.* 595. Scindit se nubes, & in ęthera purgat apertum. ¶ Item generatim pro cœlo, *cielo*. *Virg. Æn.* 1. *v.* 382. fama super ęthera notus. *Id. Æn.* 12. *v.* 140. rex ętheris altus Jupiter. *Stat.* 3. *Theb. v.* 524. & regna profundi Ætheros. *Claudian. in Gigantomach. v.* 60. jam signa ruendi His ęther, his terra dedit. ¶ Interdum pro lumine, *lume, splendore*. *Valer. Flacc. l.* 5. *Argon. v.* 183. simul ęthere plena corusco Pallas. ¶ In fabulis *Æther* Deus est, quem Stoici eundem esse ac Jovem putarunt, summum nempe deum, & omnia regentem, ut ait *Cic.* 4. *Acad. c.* 41. Alii vero commenti sunt, Ætherem esse Cœli patrem, Cœlum autem Saturni, ut est apud eundem *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 17. Ipsius autem Ætheris parentes dicuntur esse Chaos, & Caligo, vel Nox. Addit *Hygin. init. fabular.* ex Æthere, & Die ortos Cœlum, Terram, Mare: ex eodem & Terra natos esse dolorem, luctum, mendacium, ultionem &c. Sane Poetę nonnunquam pro summo deo Ætherem accipiunt. *Claudian. de VI. Consul. Honor. v.* 352. tum providus Æther Noluit humano titulos auferre labori. ¶ Speciatim etiam pro Jove, qui aeris deus, & pater est, cujus conjux Terra esse dicitur, quia ex aere, & inde ortis imbribus fecundatur. *Lucret. l.* 1. *v.* 25. pereunt imbres: ubi eos pater Æther In gremium matris terrai præcipitavit. *Virg.* 2. *Georg. v.* 325. Tum pater omnipotens fecundis imbribus Æther, Conjugis in gremium lętæ descendit, &c. ¶ Item generatim pro Diis omnibus, qui Cœlum incolunt. *Claudian. l.* 3. *de rapt. Prosér. v.* 200. Insidias superum, cognatæ vulnera cernis Invidiæ: Phlegra nobis infensior Æther. ¶ Comparatione Inferorum Æther aliquando sumitur pro terra, quam habitamus. *Virg.* 6. *Æn. v.* 436. quam vellent æthere in alto Nunc & pauperiem, & duros perferre labores! *de iis loquitur, qui apud Inferos pœnas luunt malefactorum*. ¶ *Æthera* in plurali numero, & neutro genere usurpatum est a *Mario Victore Massiliensi*, & a *Beda* apud *Voss. de ar. Gramm. l.* 3. *c.* 39. qui non sunt imitandi.

ÆTHERIUS, & Æthereus, a, um, *Etereo*, Αἰθέριος, ad Ætherem pertinens, qua ignem elementarem, vel ejus locum supremum in Cœlo significat. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 24. *in f.* Altissima, æthereaque natura, idest ignea, quæ &c. *il fuoco elementare*. *Horat. l.* 1. *Od.* 3. *v.* 29. Post ignem Ætheria domo Subductum. *Lucret. l.* 4. *v.* 391. Sidera cessare ætheriis affixa cavernis. *h. e.* Ætheri affixa. ea enim stellarum sedes est. *Virg. Æn.* 5. *v.* 518. & 838. Astra ætheria. ¶ Item ad ætherem pertinens, qua aerem, vel aeris regionem significat, *aereo, dell' aria*. *Lucret. l.* 4. *v.* 182. Æthereæ nubes. *Id. l.* 3. *v.* 406. Ætheriæ auræ. *Virg. Æn.* 1. *v.* 550. vesci aura ætheria. *spirare, vivere*. *Id. ibid. v.* 402. Ætheria plaga lapsa Jovis ales. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 682. ætheria aqua *h. e.* pluvia. ¶ Sumitur etiam generatim pro cœlesti, *celeste*. *Martial. l.* 9. *epig.* 36. & 37. Ætherius pater. *Ovid.* 3. *de ar. aman. v.* 549. Est deus in nobis, & sunt commercia cœli: Sedibus Ætheriis spiritus ille venit. *Id. Metam.* 15. *v.* 858. Jupiter arces Temperat ætherias. *Martial. l.* 9. *epigr.* 4. Olympus ætherius. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 8. *v.* 15. Taurus mons ætherio vertice. *h. e.* cœlum tangente. *Catull. carm.* 65. *de coma Beren. v.* 55. Isque per ætherias me tollens advolat umbras. *h. e.* per cœlum sparsas. *Tibull. l.* 3. *carm.* 4. *v.* 17. nox ætherium nigris emensa quadrigis Mundum. *Martial. l.* 3. *epigr.* 6. Imputat ætherios ortus hæc prima parenti. *h. e.* hæc dies in lucem edidit parentem, & *ætheria aura vesci* dedit. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 473. ætherios animo conceperat ignes. *h. e.* divinum œstrum, ἐθεραπεῖο. ¶ *Ætheria terra* olim dicta est Luna, (credita & ipsa alere homines) nempe respectu terræ nostræ, quam incolimus. *Macrob. l.* 1. *in Somn. Scip. c.* 11. ¶ Duplici ratione hæc vox scribi potest, ut dictum est. *Ætherius* magis placet *Manut. in Orthogr.* & *Dausq.* sed & *Æthereus* suos habet assertores, præter alios *Pierium ad Æn.* 5. *v.* 517. qui & ipse veterum se exemplarium auctoritate tuetur.

ÆTHIOPIA, æ, f. *Etiopia, Abissinia*, Αἰθιοπία, regio est Africæ, cis, & ultra æquatorem. Quicquid ejus fertile est, sub meridiano cardine est. Circa vero Occiduum montuosa est, arenosa in medio. Ad Orientalem plagam deserta. Ejus situs ab Occasu ad Atlantem montem, ab Oriente usque in Ægypti fines porrigitur, a Meridie Oceano, a Septentrione Nilo flumine clauditur. Nomen habuit ab Æthiope Vulcani filio, ut scribit *Plin. l.* 6. *c.* 30. vel potius a nigredine incolarum, Græco vocabulo αἴθειν, urere, & ὤψ, ὠπός, vultus: cum enim jugis ibi æstus sit, Æthiopes nigro, & adusto colore sunt. Dividitur in Orientalem, & Occidentalem, ut ex *Homero* docet *Plin. l.* 5. *c.* 8. V. Geographos.

ÆTHIOPICUS, a, um, *Etiopico*, ad Æthiopiam pertinens. *Plin. l.* 6. *c.* 30. Æthiopicus Oceanus. *Id. ibid. c.* 29. Æthiopicum bellum. *Id. l.* 5. *c.* 9. Æthiopicæ naves. *Id. l.* 37. *c.* 7. Carbunculi Æthiopici.

ÆTHIŎPIS, idis, f. αἰθιοπὶς, herba est folio simili lactucæ, in Æthiopia nascens, vel in Meroe Nili insula, a qua etiam *Merois* dicitur, cujus tactu (si Magorum vanitati credimus) clausa omnia aperiuntur, conjectu amnes, & lacus exarescunt. *Plin. l.* 26. *c.* 4. & *l.* 24. *c.* 17. ¶ Idem *Plin.* aliam videtur innuere herbam eodem nomine *l.* 27. *c.* 4. cum ait, folia habere phlomo, seu verbasco similia, magna, & multa, caulem quadrangulum, semen ervo similem, radices numerosas, &c. V. *Botanicos*.

ÆTHIOPISSA, sæ, f. *Etiopessa*, femina Æthiops. *Hieron. ep.* 22. *ad Eustoch. c.* 1. Non est sponsus tuus arrogans, non superbus: Æthiopissam duxit uxorem.

ÆTHIOPS, ŏpis, m. *Etiope, Etiopo, Nero*, Αἰθίοψ, qui est ex Æthiopia. De notatione V. in *Æthiopia*. *Plin. l.* 2. *c.* 78. Æthiopas vicini sideris vapore torreri, adustisque similes gigni, barba, & capillo vibrato. *Æthiopas* accusativus est Græcæ positionis pro *Æthiopes*. ¶ Sumitur interdum generatim pro homine nigri coloris. *Juvenal. sat.* 2. *v.* 23. Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus. *Plin. l.* 32. *c.* 10. *sub fin.* Sæpiæ atramento tanta vis est, ut in lucerna addito, Æthiopas videri, ablato priore lumine, Anaxilaus tradat. ¶ Et quia Æthiopes non colore solum, sed cetera etiam corporis, orisque constitutione deformes esse solent, labro tumenti, distortis ut plurimum cruribus, &c. & præterea stupido ingenio, hinc *Æthiops* nomen est convicii. *Cic. post redit. in Sen. c.* 6. Cum hoc homine, an cum stipite Æthiope, si in foro constitisses, nihil crederes interesse. ¶ Hinc etiam *Æthiopis occursus* inter mala omina habitus est, ut colligitur ex *Juvenal. sat.* 6. *v.* 600. *Floro l.* 4. *c.* 7. & *Spartiano in Severo c.* 22. ¶ Adjective *Ovid. Metam.* 15. *v.* 318. Cui non audita est obscenæ Salmacis undæ, Æthiopesque lacus? Hinc fit, ut etiam in feminino genere usurpari possit. ¶ Mediam syllabam produxit *Sidon. carm.* 11. *v.* 18. Æthiops, Phrygius, Parius, Pœnus, Lacedæmon: necessitate metri sic postulante, quia inter duas longas una brevis sita est: qua ratione etiam longa inter duas breves aliquando corripitur. Al. leg. *Æthiopus*.

ÆTHIOPUS, i, m. idem ac Æthiops. *Lucil.* apud *Priscian. l.* 6. *pag.* 689. *Putsch.* Rhinoceros velut Æthiopus. Adde *Serv. ad Æn.* 7. *v.* 605.

ÆTHON, ōnis, m. Αἴθων, nomen unius ex quatuor equis Phœbi currum trahentibus: quorum hæc in fabulis nomina traduntur *Pyroeis*, seu *Pyrous*, *Eous*, *Æthon*, *Phlegon*: quibus Solis officia, & effectus significantur. Nam *Pyroeis*, πυρόεις, est ignitus, ardens, a πῦρ, ignis; *Eous*, ἠῷος, est splendens, ab ἠώς, splendeo; *Æthon*, est ardens, & splendidus, ab αἴθω, uro, fulgeo. (possis etiam deducere ab ἀεὶ θεῖν, assidue currere, ut monet *Servius* mox citandus.) *Phlegon*, φλέγων, est inflammatus, a φλέγω, uro. *Ovid. Metam.* 2. *v.* 153. Interea volucres Pyroeis, Eous, & Æthon, Solis equi, quartusque Phlegon, hinnitibus auras Flammiferis implent, pedibusque repagula pulsant. ¶ Æthon tribuitur etiam Auroræ a *Servio ad Æn.* 11. *v.* 90. itemque a *Claudian. de IV. Consf. Honor. v.* 560. ubi eum *Auroræ nuntium* appellat, *stellasque hinnitu fugare* dicit. ¶ Item Plutoni ab eodem *Claudiano l.* 1. *de rap. Pros. in f.* ¶ Denique etiam equus Pallantis hoc nomine appellabatur apud *Virg. Æn.* 11. *v.* 90.

ÆTHRA, æ, f. Αἴθρα, filia Oceani, & Tethyos, uxor Atlantis filii Japeti, mater Hyadum & Plejadum. *Ovid.* 5. *Fast. v.* 171. Alii tamen Plejades filias esse dicunt Pleiones. ¶ Item Pitthei, vel Pithei regis filia, uxor Ægei, mater Thesei. *Hygin. fab.* 37. *Ovid. Heroid. ep.* 10. *v.* 131. &c.

ÆTHRA, æ, f. *splendore del Cielo*, nomen factum per syncopen ab accusativo *æthera*: vel potius ab ipso verbo Græco αἴθρα, quod aeris serenitatem significat: ex quo recte *Serv. ad Æn.* 3. *v.* 585. monet, *æthram* proprie significare ætheris splendorem, qui sereno cœlo conspicitur. *Virg. loc. cit.* Nam neque erant astrorum ignes, nec lucidus æthra Siderea polus. ¶ Adde *Enn.* apud *Macrob.* 6. *Saturn. c.* 4. *sub fin.* ¶ Ponitur etiam generatim pro aere, seu cœlo, lata significatione, *aria, cielo*. *Virg.* 12. *Æn. v.* 247. volans rubra fulvus Jovis ales in æthra. *Sil. l.* 4. *v.* 103. liquida non ullis nubibus æthra. *Stat. l.* 1. *silv.* 2. *v.* 135. Æthræ rector. *Claudian. de Cons. Mall. Theod. v.* 116. liquida æthra. *Id. in* 1. *Cons. Stilich. l.* 2. *v.* 7. quæ temperat æthram Frigoris, & flammæ mediam. ¶ Pro ipso Æthere proprie dicto, hoc est suprema Cœli regione, *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 45. *in fin.* Quem complexa summa pars cœli, quæ æthra dicitur, &c. *Alii leg.* æther.

ÆTIA, neut. plur. τὰ αἴτια, titulus est poematis a Callimacho scriptore editi, in quo agit de causis variarum fabularum, rituum, & antiquitatum. Ipsa autem vox αἴτια, causas significat. Hoc idem Poema *Propert. l.* 2. *eleg.* 34. *v.* 32. appellat *somnia Callimachi*, vel

quia

quia satis obscuras res continet, vel quia variarum rerum abstrusas, & fabulosas causas affert, minimeque vulgatas, vel denique quia scripturo sibi Musas per somnium adfuisse fingit. *Martial. l. 10. ep. 4.* Sed non vis, Mamurra, tuos cognoscere mores, Nec te scire, legas ætia Callimachi. *In plerisque Editionibus legitur* αἴτια.

ÆTIOLOGIA, æ, f. αἰτιολογία, hoc est redditio causæ: vox Græca ab αἰτία, causa, & λόγος, sermo. Ætiologia, inquit *Isidor. l. 2. Orig. c. 21. sub fin.* est cum proponimus aliquid, ejusque causam, & rationem reddimus. *Senec. ep. 95. prope fin.* His adjicit (*Possidonius*) causarum inquisitionem, quam cur ætiologiam dicere non audeamus, cum Grammatici, custodes Latini sermonis, suo jure ita appellent, non video. Ait utilem futuram descriptionem cujusque virtutis: hanc Possidonius ætiologiam vocat; quidam χαρακτηρισμὸν appellant, signa cujusque virtutis & vitii, ac notas reddentem, &c. Hactenus *Seneca*, cujus verba suspicione non carent depravatæ lectionis. Sane rectius legas, secundo loco, cum *Lipsio*, *Pinciano*, & aliis *ethologiam*. nam *ætiologia* cum χαρακτηρισμῷ non apte jungitur, bene vero *ethologia*, quæ descriptionem morum significat: χαρακτηρισμὸς autem vitia, aut virtutes eorum, de quibus sermo est, deformat, ut docet *Rutil. Lupus l. 2. de figuris sentent.*

AETITES LAPIS, & Aetites, æ, m. absolute, ἀετίτης, lapis est colore subrufo, quem si concutias, alium lapidem, quem veluti prægnans in utero gerit, intus audis sonantem. Invenitur in aquilarum nidis, feruntur que aquilæ sine eo ova parere non posse. Quam ob causam nomen impositum creditur, nimirum ab ἀετὸς, aquila. *Plin. l. 10. c. 3. & l. 36. c. 21.* ubi quatuor ejus species enumerat. *Id. l. 30. c. 14.* Lapis aetites in aquilæ repertus nido, custodit partus contra omnes abortuum insidias. *Id. l. 36. c. 21.* Aetitæ omnes gravidis adalligati, &c.

AETITIS, f. ἀετῖτις, gemma quædam est ita dicta a colore quem habet similem candicanti caudæ cujusdam aquilarum generis: ab ἀετὸς, aquila. *Plin. l. 37. c. 11.*

ÆTNA, æ, & Græca terminatione Ætne, es, f. Αἴτνη, *Mongibello*, mons Siciliæ maximus, qui sulphure abundans, ventis subterraneis flantibus, e cacumine fumum, ignemque emittit: illud autem cacumen *crater* dicitur. Circa eum plures incolunt populi, qui identidem incendio ejus infestantur. In fabulis est, in eo monte esse officinam Vulcani, ubi Cyclopes Jovis fulmina fabricantur: quam fabulam tangit *Sever. in Ætna, v. 30.* & *Cic. l. 2. Divinat. c. 19.* At *Hygin. fab. 152.* scribit, Typhonem (*Ovid.* mox citandus Typhoeum nominat, *Severus* Enceladum) qui Jovem ad certamen provocare ausus fuerat, ab eo fulmine ictum, totoque corpore flagrantem, Ætna monte superposito oppressum fuisse, ibique fulminis ignes adhuc eructantem, vi immanis ponderis detineri. V. etiam *Valer. Flacc. l. 2. v. 19.* Addit *Hygin. fab. 153.* Deucalionem in hoc monte diluvium effugisse: quod alii de Parnasso, alii de Atho scripserunt. Præterea hic mons Cereri sacer esse dicitur, quia circa eum primum visa est a Siculis, cum eos frumenti serendi rationem docuit. *Cic. de Senect. c. 2.* Senectus plerisque senibus sic odiosa est, ut onus se Ætna gravius dicant sustinere. *Ovid. 4. Fast. v. 491.* Alta jacet vasti super ora Typhoeos Ætnæ, Cujus anhelatis ignibus ardet humus. *Sever. in Ætna, v. 70.* Gurgite Trinacrio morientem Jupiter Ætna Obruit Enceladum vasti qui pondere montis Æstuat, & patulis exspirat naribus ignes. ¶ Denique Ætna fuit Nympha Sicula, quæ a Jove compressa duos peperit filios, qui Palici sunt appellati. *Serv. ad Æn. 9. v. 584.* V. Palici.

ÆTNÆUS, a, um, ad Ætnam pertinens, Αἰτναῖος. *Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 38.* Eruptio Ætnæorum ignium. *Virg. Æn. 3. v. 678.* Ætnæi fratres. *h. e.* Cyclopes ferrum exercentes in Ætna, & circa eam incolentes. *Propert. l. 3. eleg. 15. v. 21.* Ætnæum fulmen. *h. e.* in Ætna fabricatum. Sic *Sil. l. 9. v. 459.* Ætnæus ensis. *Valer. Flacc. l. 2. v. 420.* Ætnæus deus. *h. e.* Vulcanus. *Ovid. 2. ex Pont. ep. 2. v. 115.* Ætnæus Polyphemus. *Sil. l. 9. v. 196.* Quidquid in Ætnæis jactavit Roma triumphis. *h. e.* Siculis. ¶ *Ætnæi, orum* sunt Ætnæ accolæ apud *Justin. l. 22. c. 1.* ubi tamen alii aliter leg.

ÆTNENSIS, se, adject. ad Ætnam pertinens. *Cic. Verr. 5. c. 18.* Ætnensis ager. ¶ *Ætnenses, ium* sunt Ætnæ accolæ. *Plin. l. 3. c. 8.*

ÆTOLIA, æ, f. *Artinia*, & *Lepanto*, Αἰτωλία, regio Achajæ in confinio Epiri, interque Locros, & Acarnaniam. *Cic. in Pison. c. 37.* Ætolia medio fere Græciæ gremio continetur.

ÆTOLICUS, a, um, ad Ætoliam, vel Ætolos pertinens. *Liv. l. 37. c. 6.* Ætolicum bellum. *Plaut. Pers. 1. 1. 3.* Aper Ætolicus. *h. e.* quem Hercules occidit.

ÆTOLIUS, a, um, Ætolicus, Αἰτώλιος. *Ovid. Metam. 14. v. 461.* Ætolius heros. *h. e.* Diomedes, qui olim in Ætolia regnavit.

ÆTOLUS, a, um, ad Ætoliam pertinens, Αἰτωλός. *Ovid. 14. Metam. v. 528.* Arma Ætola. *h. e.* Diomedis Apuliæ regis, qui prius in Ætolia regnaverat. *Id. de remed. amor. v. 159.* Ut semel Ætola Venus est a cuspide læsa. *h. e.* ab hasta Diomedis Ætoliæ regis. V. Diomedes. *Sil. l. 7. v. 484.* Ætolæ umbræ. *h. e.* manes Diomedis. *Virg. 11. Æn. v. 239.* Ætola urbs. *h. e.* Arpi urbs Apuliæ condita a Diomede, & sociis, qui cum eo ex Ætolia venerant. *Id. Æn. 10. v. 28.* Arpi Ætoli. *Sil. l. 12. v. 673.* Ætoli campi. *h. e.* Cannensis ager in Apulia. Adde *l. 1. v. 125.* ¶ Ætolæ plagæ *Horatio l. 1. ep. 18. v. 46.* sunt retia venatoria: alluditurque ad Meleagrum venatorem, & aprum Calydonium: ad quos pertinet & illud *Martial.* de lorica Domitiani *l. 7. epigr. 1.* ad Ætolæ securam (*loricam*) cuspidis ictum. ¶ *Ætoli, orum*, sunt Ætoliæ populi. *Liv. l. 37. c. 6.* Legatio Ætolorum. *Id. l. 31. c. 29.* Concilium Ætolorum. *Virg. Æn. 11. v. 308.* Spem si quam adscitis Ætolum habuistis in armis, &c. ¶ *Ætoli* dicuntur fuisse primi lanceæ inventores, a *Plin. l. 7. c. 56.*

ÆTOLUS, li, Martis filius, qui primus, teste *Plin. l. 7. c. 56.* jaculum cum amento invenisse perhibetur. Alii Endymionis filium faciunt. Ab eo Ætolia denominata est.

ÆVITAS, atis, f. *età*, ἡλικία, antiquum verbum, idem significans ac *ætas*, quæ per contractionem ab *ævitas* dici putatur. *Cic. 3. de Leg. c. 3.* Censores populi ævitates, soboles, familias, pecuniasque censento. *Et paulo post.* Ævitatem annali lege servanto. *h. e.* ætatem a legibus statutam ad capessendos magistratus. *Lex XII. Tab.* apud *Gell. l. 20. c. 1.* Si morbus, ævitasve vitium escit. *l' età troppo avanzata.* ¶ Interdum generatim significat temporis durationem. *Apulej. de habitud. doctr. Plat. l. 1.* Sed etiam mortales deos ad ævitatem temporis edidit. *h. e.* deos, qui non quidem semper fuerunt, sed tamen per omnia deinceps tempora futuri sunt. Usus est hac voce etiam *Varro* apud *Non. c. 3. n. 17.*

ÆVITERNUS, a, um, adject. *eterno*, ἀΐδιος, idem quod æternus. nam hæc vox ab illa contracta est, ut *Var. l. 5. de L. L. c. 2. extr.* docet. *Id.* apud *Priscian. l. 2. prope fin.* Per æviternam hominum domum tellurem propero gradum. *Apulej. de deo Socr.* Naturæ incorporales, prorsus ac retro æviternæ. *h. e.* ante & post æternæ.

ÆVUM, i, n. *tempo lungo*, *perpetuità*, a Græco αἰὼν, V littera interjecta, significat temporis perpetuitatem, tempus *immensum*, *sine origine*, *sine fine*, *quod eodem modo semper fuit*, *& semper futurum est*, ut de eo *Censorin.* scribit *de die Natal. c. 16.* Hoc sensu *Varr. l. 5. L. L. c. 2. extr.* scribit, *ævum* dictum esse *ab ætate omnium annorum*. *Lucret. l. 1. v. 634.* Innumerabilibus plagis vexata per ævum. *Id. ibid. v. 950.* Corpora perpetuo volitare invicta per ævum. Sic alibi sæpius *Ævum* hoc sensu usurpat. *Serv. ad 6. Æn. v. 764.* Ævum proprie æternitatis est. ¶ Ex Philosophorum tamen loquendi consuetudine differt *ævum* ab æternitate, ut æternitas duratio sit principii, & finis expers: *ævum* careat fine, non perinde principio. Sed omissis Philosophis, *ævum* accipitur pro quocumque tempore, seu spatio, aut ætate hominis, aliorumque animantium, *tempo della vita*, *età*, *vita*. *Cic. in Somn. Scipion. c. 3.* Omnibus qui patriam conservarint, adjuverint, auxerint, certum esse in cœlo definitum locum, ubi beati ævo sempiterno fruantur. *Sallust. init. B. Jugurth.* Genus humanum imbecille, atque ævi brevis. *Sueton. in Calig. c. 34.* Adversus omnis ævi homines grassatus est. *d' ogni età*. *Plin. l. 7. c. 8.* Vir ævo exercito inter arma, mortesque. *Id. l. 9. c. 53.* Ævum piscium. *Id. l. 17. c. 1.* arborum. *Horat. l. 1. od. 12. v. 45.* Crescit occulto, velut arbor, ævo Fama Marcelli. *h. e.* tempore ætatis sensim, taciteque procedente. *Id. l. 1. ep. 18. v. 97.* Traducere leniter ævum. *menar dolcemente la vita*. *Id. l. 1. sat. 5. sub fin.* Agere ævum. *vivere*. Sic *Ennius* apud *Gell. l. 12. c. 2.* Agitare ævum. Et *Lucret. l. 5. v. 1439.* Degere. *Id. ibid. v. 1430.* Consumere in curis inanibus. *consumar la vita*. *Claudian. epigr. 2.* Transigere in arvis patriis. *Vellej. l. 2. c. 89.* Impendere omne spatium sui ævi in rem aliquam. *Horat. l. 1. ep. ult. in fi.* meum si quis te percontabitur ævum. *quanti anni io abbia*. *Aurel. Vict. de Cæsarib. cap. 10.* Interiit anno ævi quadragesimo. *Virg. Æn. 11. v. 85.* Confectus ævo. *carico d' anni*. *Ovid. 9. Metam. v. 436.* Flos ævi. *il fior dell' età*. *Valer. Flacc. l. 7. v. 338.* Primum ævum. *i primi anni*. *Virg. Æn. 9. v. 255.* Integer ævi. *d' età fresca*. *Tacit. Ann. 16. c. 30.* Grandis ævo parens. *d' età avanzata*. *Lucret. l. 3. v. 359.* Expelli ævo. *morire*. ¶ Ponitur etiam pro integro cursu ætatis humanæ, *età*, *secolo*. *Plin. l. 2. c. 13.* Nostro ævo. Et *cap. 25.* In nostro ævo. *Vellej. l. 2. c. 36.* Ingenia nostri ævi. *del nostro secolo*. *Ovid. l. 1. ex Pont. ep. 3. v. 83.* nulli datus omnibus ævis. *in tutti i secoli*. *Plin. l. 14. c. 1.* Simulacrum tot ævis incorruptum. *dopo tanti secoli*. *Id. l. 16. c. 36.* Durant ævis tecta. *durano i secoli*. *Arnob. l. 2. pag. 64.* Cum omnibus sæculis ævorum perpetuitate procedere. *Horat. l. 2. od. 9. v. 13.* de *Nestore*. Ter ævo functus. *che visse tre età*. ¶ Item pro ipsis hominibus eo tempore viventibus. *Plin. l. 14. c. 6. in fi.* Nec negaverim & alia esse digna fama: sed de quibus consensu ævi judicaverint, hæc sunt. ¶ Item universim pro tempore, *tempo*. *Tacit. Ann. 4. c. 35.* Extinguere sequentis ævi memoriam. *Id. Ann. 16. c. 1.* Per tantum ævi. *per sì lungo tempo*. *Plin. l. 7. c. 43.* Ad hoc ævi. *fin a questo tempo*. *Id. ibid. c. 41.* In omni ævo. *Id. l. 9. c. 35.* Per omne ævum. *Id. l. 7. c. 34.* A condito ævo. *fin dal principio del tempo*. *Id. l. 2. c. 25.* Ævi ejus rex. *che regnò in quel tempo*. *Horat. l. 3. od. 5. v. 16.* In ævum veniens. *pel tempo avvenire*. Et *od. 11. v. 35.* Nobilis in omne ævum. *per tutto il tempo avvenire*. ¶ In ævum *idem est ac* in omne ævum. *Id. l. 4. od. 14. v. 3.* Æternare virtutes alicujus in ævum. *Plin. l. 35. c. 2.* Prorogare figuras in ævum. *tramandarle alla posterità*.

ÆVUS, i, m. *tempo*, idem ac ævum. *Lucret. l. 3. v. 605.* omnem possit durare per ævum. *Plaut. Pœn. 5. 4. 14.* Per quem vivimus vitalem ævum.

AFER, afra, afrum, *Africano*, *d' Africa*, qui Africam incolit, vel ad Africam pertinet. *Martial. l. 9. epigr. 77.* Afra Nomas. *h. e.* Numidia, quæ Africæ provincia est. *Ovid. Heroid. ep. 7. v. 169.* Afrum litus. *Id. 4. Fast. v. 289.* Afra æquora. *Juvenal. sat. 11. v. 142.* & *Horat. epod. 2. v. 53.* Afra avis. *h. e.* gallina Numidica, quæ tum magnitudine, tum saporis peregrinitate in pretio erat. V. Africanus. *Horat. l. 2. sat. 4. v. 58.* Cochlea Afra. V. *Cochlea*. *Id. l. 2. od. 16. v. 35.* Lanæ Afro murice tinctæ. *h. e.* Gætulo. ¶ *Afer, i*, & *Afri, orum* sunt populi Africæ incolæ. *Cic. pro Balb. c. 18.* Afri, Sardi, Hispani. *Horat. l. 4. od. 4. v. 42.* Dirus Afer. *h. e.* Annibal. *Virg. Ecl. 1. v. 65.* Sitientes Afri. *scilicet* quia *Africa* maximis caloribus urgetur. *Id. 8. Æn. v. 724.* Afri discincti. *h. e.* imbelles, nec armis habiles: vel ideo *discincti*, quia demis-

fus usque ad talos vestes ferunt, sine zona. *Servius*. ¶ *Afri* versipelles esse dicuntur teste eod. *ad 6. Æn. v.* 724.

AFFABER, & Adfaber, bra, um, est fabrefactus, *fatto con artificio, e maestria*. *Festus*. ¶ Consimili sensu *Symmach. l. 3. ep.* 17. Ideo litteras affabra rerum vel natura vel industria peperit, ut nunquam muta esset affectio. *h. e.* solers, ingeniosa, *ingegnosa*.

AFFABILIS, & Adfabilis, le, adject. *affabile, degnante, manieroso, piacevole*, εὐπροσήγορος, qui sui conveniendi, & alloquendi facile copiam præbet, comis, placidus, præsertim in *fando* hoc est in sermone. *Cic. 1. Offic. c.* 31. Cum in omni sermone omnibus affabilem se esse vellet. *Terent. Adelph.* 5. 6. 8. Meditor esse affabilis. *Nepos in Alcib. c.* 1. Affabilis, blandus. *Virgil. Æn.* 3. *v.* 621. *de Cyclope*. Nec visu facilis, nec dictu affabilis ulli. Ita legit *Macrob. l. 6. Saturn. c.* 1. additque allusisse ad illud *Accii*: Quem neque tueri contra, nec affari queas. *Pierius* quoque testatur ita legi in aliquot codicib. at *Servius* cum aliis multis legit *effabilis*. *Senec. ep.* 79. Alius erit affabilior, alius expeditior.

AFFABILITAS, & Adfabilitas, atis f. *affabilità, piacevolezza*, εὐπροσηγορία, comitas, & facilitas in sermonibus. *Cic.* 2. *Offic. c.* 14 Difficile dictu est, quantopere conciliet animos hominum comitas, affabilitasque sermonis.

AFFABILITER, & Adfabiliter, adverb. *con piacevolezza, con affabilità*, cum affabilitate, comiter, εὐπροσηγόρως. *Spartian. in Carac. c.* 3. Eos, quos occidere parabat, affabiliter est allocutus. *Macrob. l.* 7. *Saturn. c.* 2. Comiter, affabiliterque suscipere aliquem. *Gell. l.* 16. *c.* 3. Hæc tum Favorinus affabilissime dicebat.

AFFABRE, & Adfabre, adverb. *artifiziosamente, con maestria*, artificiose, eleganter, scite, δαιδαλέως. *Cic. Verr.* 2. *c.* 5. Deum nullum Siculis, qui paulo magis affabre, atque antiquo artificio factus videretur, reliquit.

AFFABRICATUS, a, um, fabricando additus. *Augustin. l. 6. de Music. c.* 7. Consuetudo quasi secunda, & quasi affabricata natura dicitur.

AFFAMEN, & Adfamen, inis, n. *discorso, parlare*, idem quod affatus. *Apulej. l.* 11. *Metam.* Mulcere aliquem blando affamine. *Et in f. ejusd. lib.* Dignari aliquem affamine.

AFFANIÆ, arum, f. *ciancie, ciarle, fole, cianciafruscole, bugie*, dicta futilia, verba nugatoria, mera mendacia, gerræ. *Apulej. l. 9. Metam.* His & aliis similibus affaniis frustra oblateratis. *Et l.* 10. Nescio quas affanias effutire. ¶ Etymologorum alii derivant a *fando*: aliis, & in his *Vossio* magis placet deducere ab *Aphannis* (scribendi ratione ad Latinum morem traducta) quod est nomen cujusdam oppidi ignobilis in Sicilia, vel ut alii volunt, *in Attica*; quod proverbio de remotissimis rebus dicebatur: ut quemadmodum *Apinæ*, & *Tricæ*, quæ similem *Affaniis* habent significationem ab *Apina*, & *Trica* Italiæ oppidis dicta sunt, ita ab *Aphannis affaniæ* sint appellatæ. Hæc *Vossius*.

AFFARI, & Adfari, atus sum, depon. 1. *parlare a qualcheduno*, idem est ac alloqui, προσφωνεῖν, προσλέγεσθαι. Verbum est defectivum. caret enim modis Optativo, & Conjunctivo, & præterea prima persona Indicativi præsentis, & quibusdam aliis. *Cic. de Senect. c.* 1. Licet enim versibus iisdem mihi affari te, Attice, quibus affatur Flamininum ille vir. *Id. de clar. Orat. c.* 72. Cum hunc nomine esset affatus. *avendolo, parlando con lui, chiamato per nome*. *Id. ibid. c.* 3. Liber ille, quo hic me affatus, quasi jacentem excitavit. *introducendosi a parlar meco*. *Stat. l. 1. Achil. v.* 251. Blande affari aliquem. Et *v.* 383. Affari aliquem blandis verbis. *Curt. l. 4. c.* 11. *ad fin.* Ubi igitur me affamini? *Virg.* 3. *Æn. v.* 492. Hos ego digrediens lacrimis affabar obortis. *Id. Æn.* 4. *v.* 424. hostem supplex affare superbum. *Id.* 2. *Æn. v.* 700. Affaturque deos, & sanctum sidus adorat. *h. e.* diis gratias agit: vel certe invocat, ait *Servius*. *Id. Æn.* 2. *v.* 644. Sic positum affati discedite corpus. *h. e.* supremo vale dicto, ut mos est in funeribus. Sic *Æn.* 9. *v.* 484. Affari extremum. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 303. inde precando Affamur Vestam. ¶ *Affari templa*, V. Effari.

AFFATIM, & Adfatim, adverb. *abbondevolmente, soprabbondevolmente, a cafisso, assai*, ἅδην, abunde, large, satis, & plus etiam aliquanto quam satis: ex *ad*, & *fatim*, quod significat abundanter, ut *Fest.* & *Servius ad Æn.* 1. *v.* 127. docent. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 51. Iisdem seminibus homines affatim vescuntur. *Id.* 2. *Tuscul. c.* 10. Affatim satiatus. *Id. Attic. l.* 16. *ep.* 1. HS. LXXII. satis esse, affatim prorsus: sed Xenonem perexigue, & γλίσχρως præbere. *Id. ibid. l.* 2. *ep.* 16. Puto me Dicæarcho affatim satisfecisse. *Sallust. in Jug. c.* 47. Parare commeatum affatim. *Plin. l.* 17. *c.* 24. De palmis affatim diximus. *Plaut. Bacch.* 3. 3. 93. Melius esset, me quoque una si cum illo relinqueres. *Ph.* Affatim est Mnesiloche: cura, &c. *no, così basta*. *Id. Pœn.* 3. 1. 31. Edas de alieno, quantum velis, usque affatim. *quanto mai vuoi*. ¶ Adfatim, inquit *Fest.* Terentius dixit pro eo, quod est, ad lassitudinem. Hæc *Festus*. sed quo loco id *Terentius* dixerit, non constat. ¶ Sæpe usurpatur more substantivi cum genitivo. *Liv. l.* 34. *c.* 37. Sibi ad obsidionem sustinendam copiarum affatim esse. *Plaut. Men.* 3. 1. 10. Affatim est hominum. *Id. Mil.* 4. 1. 33. Tibi divitiarum affatim est. *Justin. l.* 1. *c.* 8. Affatim vini. ¶ *Annianus* poeta apud *Gell. l.* 7. *c.* 7. ita disputat de quantitate pænultimæ, ut statuat quidem eam esse corripiendam, innuat autem, olim etiam productam fuisse: quod & ab *Aeatore* factum est *l.* 2. *in Act. Apost. v.* 326. *Suppetit affatim exemplorum copia, nosque*, &c. Verum non est hoc satis, ut contra communem usum produci possit.

AFFATUS, & Adfatus, a, um, particip. *chi ha parlato a qualcheduno*, allocutus. *Horat. l.* 1. *od.* 7. *v.* 24. Sic tristes affatus amicos. V. *Affari*. ¶ Passive *Apulej. l.* 11. *Metam.* Affatis ex officio singulis, narratisque meis ærumnis, &c.

AFFATUS, & Adfatus, us, m. *colloquio, parlare, discorso*, προσφώνησις, προσαγόρευσις, alloquium, allocutio. Est verbum poetarum magis, quam prosæ scriptorum. *Virg. Æn.* 4. *v.* 484. quo nunc reginam ambire furentem Audeat affatu? *Stat. l.* 2. *silv.* 4. *v.* 7. *de Psittaco*. affatus etiam, meditataque verba Reddideras. *Senec. in Med. v.* 187. Minaxque nostros propius affatus petit. *Sil. l.* 17. *v.* 340. dux cœperat ora solvere ad affatus. *Mamertin. in gratiar. act. ad Julian. c.* 28. Dignatus osculo oris illius divinis affatibus consecrati. ¶ Dicitur de litteris, quibus amicos velut præsentes alloquimur. *Claudian. in epist. ad Olybr. v.* 1. Quid rear, affatus quod non mihi dirigis ullos, Nec redit alterno pollice ducta salus? ¶ Hinc & mandata, aut rescripta Principum aliquando affatus dicta sunt. *Imp. Leo Cod. lib.* 1. *tit.* 26. *qui est de diversis rescriptis, leg.* 6. Sacri affatus, quoscumque nostræ mansuetudinis in quacumque parte pagiuarum scripserit auctoritas, non alio colore, nisi purpurea inscriptione lustrentur. *Justinian. ibid. lib.* 5. *tit.* 4. *leg.* 23. Liceat eis nostro supplicare numini, ut divinos affatus sine dubio mereantur. *Impp. Gratian. Valent.* &c. *ibid. lib.* 9. *tit.* 29. *leg. ult.* Nisi hoc cuiquam per divinos affatus Imperator indulgeat.

AFFECTATIO, & adfectatio, onis, f. *brama ardente di imitare, o ottenere qualche cosa*, vehemens affectus, seu desiderium alicujus rei, & studium ejus assequendæ. *Senec. ep.* 89. Philosophia sapientiæ amor est, & affectatio. ¶ Sæpius accipitur in malam partem pro studio, & conatu nimio, atque infelici circa rem aliquam, quam assequi nequeas, vel certe male assequaris, *imitazione infelice, affettazione*, κακοζηλία. *Quintil. l.* 1. *c.* 6. (*al.* 11.) Sed opus est modo, ut neque crebra sint hæc, neque manifesta, quia nihil est odiosius affectatione. *Sueton. de illustr. Grammat. c.* 10. Sallustii scripta reprehendit, ut nimia priscorum verborum affectatione oblita. *Id. in Tib. c.* 70. Affectatione nimia obscurare stylum. ¶ Item pro nimio, aut pravo affectu, seu cupiditate, *troppa, o pazza brama*. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 56. *Harduin.* Tanta est decoris affectatio, ut tingantur oculi quoque. *Id. l.* 34. *c.* 2. Mira circa id (*æ Corinthium*) multorum affectatio fuit. *h. e.* nimis eo sunt delectati. *Sueton. in Tito, c.* 9. Convictus in affectatione imperii. *Tacit. de Germ. c.* 28. Nervii circa affectationem Germanicæ originis ultro ambitiosi sunt.

AFFECTATO, & Adfectato, adverb. *affettatamente, con affettazione*, nimio affectu, studio, aut cura, κατεπιτηδευμένως. *Lamprid. in Heliogab. c.* 17. Illud (*nomen*) affectato retinuerat, dum vult videri filius Antonini.

AFFECTATOR, & Adfectator, oris, m. *chi brama ardentemente qualche cosa*, qui vehementi affectu aliquid cupit, & assequi studet: & fere sumitur in malam partem. *Flor. l.* 2. *c.* 6. Primi omnium Macedones, affectator quondam imperii populus. *Quintil. l.* 6. *c.* 2. Affectatores libertatis. *Id. ibid. c.* 3. Cicero non solum extra judicia, sed etiam in ipsis orationibus habitus est nimius risus affectator. ¶ In bonam partem *Eutrop. l.* 10. *c.* 7. Civilibus artibus, & liberalibus studiis deditus, affectator justi amoris, quem omnino sibi & liberalitate, & docilitate quæsivit.

AFFECTATRIX, & Adfectatrix, icis, f. quæ affectat, & infeliciter æmulatur aliquid. *Tertullian. de Præscriptionib. c.* 7. Sapientia humana affectatrix, & interpolatrix veritatis.

AFFECTATUS, & Adfectatus, a, um, *affettato, affettatamente bramato, e cercato, o voluto*, nimio, aut pravo affectu, ac studio cupitus, quæsitus, κατεπιτηδευμένος. *Sueton. in Cæs. c.* 79. Infamiam affectati regii nominis discutere. *Valer. Max. l.* 5. *c.* 8. *n.* 2. Affectati regni crimen. *Tacit. in Agric. c.* 7. Affectatum imperium. *Plin. in paneg. c.* 20. Affectata aliis castitas, tibi ingenita, & innata, interque ea, quæ imputare non possis. *h. e.* alii ut casti viderentur, summa cura laborarunt, nec obtinuere: tibi etiam sine studio castitas a natura inest. *Quintil. l.* 12. *c. penult.* Dandum putant nonnihil esse temporibus, atque auribus, nitidius aliquid, atque affectatius postulantibus. *h. e.* majore cura, & studio conquisitum, & elaboratum. ¶ In bonam etiam partem aliquando sumitur. *Stat. l.* 5. *silv.* 2. *v.* 98. Nec tantum pietas, sed protinus ardua virtus Affectata tibi. *h. e.* vehementer, & studiose appetita. ¶ *Affectata femina*, V. in fine verbi *Affector*.

AFFECTE, & Adfecte, adverb. *con dell' affetto, o passione*, cum affectione, seu affectu, μετὰ πάθους. *Tertull. de anim. c.* 45. Oblectamur, & contristamur, & conterremur in somniis quam affecte, & anxie, & passibiliter.

AFFECTIO, & Adfectio, onis, f. *affetto, passione, moto, o disposizione dell' animo*, πάθος, idem ac affectus, hoc est, ut definit *Cic. l.* 1. *de Invent. c.* 25. animi aut corporis ex tempore aliqua de causa commutatio, ut lætitia, cupiditas, metus, molestia, morbus, debilitas, & alia, quæ genere in eodem reperiuntur. ¶ Sæpius autem dicitur de motibus animi. *Id. ibid. l.* 2. *c.* 5. Impulsio est, quæ sine cogitatione per quandam affectionem animi facere aliquid hortatur, ut amor, iracundia, ægritudo, & omnino omnia, in quibus animus ita videtur affectus fuisse, ut, &c. *Et paulo post.* Commotio, & affectio animi. *Id.* 4. *Tuscul. c.* 13. Vitia affectiones sunt manentes, perturbationes autem moventes. *Id.* 3. *Offic. c.* 6. Animi talis affectio, neminem ut violem commodi mei gratia. *tale disposizione*. *Id.* 3. *Tuscul. c.* 5. Animi affectionem lumine mentis carentem, nominaverunt amentiam. *Id.* 2. *Tuscul. c.* 18. Omnes rectæ animi affectiones, virtutes appellantur. *Id.* 4. *Tuscul. c.* 13. Affectio insipiens, distorta, & prava. ¶ Speciatim dicitur de affectu amoris, & benevolentiæ, *affezione, amore*. *Plin. l.* 8. *c.* 54. Simiarum generi præcipua erga fetum affectio. *Justin. l.* 24. *c.* 3. Quos Ptolemæus cupide, & ultra modum veræ affectionis amplexus, osculis diu fatigat.

tigat. *Gell. l.* 10. *c.* 18. Virum amasse fertur ultra affectionis humanæ fidem. *Tacit. de Germ. c.* 5. Argentum magis quam aurum sequuntur, nulla affectione animi, sed quia &c. *non per genio, ma* &c. *Id. Ann.* 4. *c.* 15. Egit Nero grates patribus, lætas inter audientium affectiones, qui recenti memoria Germanici, illum aspici, illum audiri rebantur. ¶ Accipitur interdum pro voluntate, *volontà*, à JCtis. *Paul. Digest. lib.* 41. *tit.* 2. *leg.* 1. Furiosus, & pupillus non possunt incipere possidere, quia affectionem tenendi non habent. *Ulpian. lib.* 5. *tit.* 16. *leg.* 60. Non enim magnitudo locum a fundo separat, sed nostra affectio est. ¶ Item pro corporis constitutione, sive bona, sive mala, *stato, disposizione del corpo:* quales sunt morbi, debilitates, bona valetudo, &c. ut in verbis *Cicer.* primo loco allatis significatur. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 9. *in f.* Summum bonum firma corporis affectione contineri. ¶ Præterea universim de aliarum quoque rerum constitutione, *disposizione, stato, qualità, positura*, διάθεσις. *Cic. l.* 2. *de Invent. c. penult.* Affectio est quædam ex tempore, aut ex negotiorum eventu, aut administratione, aut hominum studio, commutatio rerum, ut non tales, quales ante habitæ sint, aut plerumque haberi soleant, habendæ videantur esse. *Id. de Fato, c.* 4. Affectio astrorum valet ad quasdam res. *Id.* 2. *de Divin. c.* 47. Fac in puero referre, ex qua affectione cœli primum spiritum duxerit. ¶ Habere affectionem ad aliquid, *Cic. in Top. c.* 18. affectum esse ad aliquid. V. *Affectus* adject. in fi. ¶ *Affectionem* pro *affectatione*, hoc est vehementi affectu ad rem aliquam, usurpari ait *Salmas.* a *Vulcat. Gallic.* in *Avid. Cass. cap.* 1. *Affectionem tyrannidis latuisse*: sed non est constans lectio: quemadmodum neque in loco *Servii*, ad 3. *Æn. v.* 209. ubi ait *affectores stupri* positum esse pro *affectatores*. Utroque enim loco alii & *affectationem*, & *affectatores* habent.

AFFECTIOSE, adverb. cum affectu, amanter. Est *Servii ad Virg. Ecl.* 9. *v.* 27.

AFFECTIOSUS, & Adfectiosus, a, um, qui affectionem habet. *Tertull. de anim. c.* 19. Mirum satis, ut infantia naturaliter animosa sit, non habens animum, & naturaliter affectiosa sit, non habens intellectum.

AFFECTO, & Adfecto, as, avi, atum, a. 1. *cercare con ansietà, procurare con istudio*, anxie, & cum affectu exquiro, appeto, arcesso, & generatim pronum animum ad faciendum habeo, ut ait *Festus*, σπουδάζω. *Nepos in Attic. c.* 13. Elegans, non magnificus; splendidus, non sumptuosus; omni diligentia munditiam non affluentem affectabat. *Ulpian. Digest. lib. cit.* & *leg.* 1. Veram philosophiam, non simulatam affectantes. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 22. Hic est in quibusdam verbis quædam similitudo, non tam affectanda, quam illæ superiores, sed tamen adhibenda nonnunquam. *Plin. l.* 7. *c.* 1. Nullas duas in tot millibus hominum indiscretas effigies exsistere: quod ars nulla in paucis numero præstet affectando. *procurandola con tutta la maestria possibile. Id. l.* 17. *c.* 1. *in f.* Affectare diligentiam. *porre tutta la diligenza. Quintil. l.* 3. *c.* 8. magnificentiam verborum. *Gell. l.* 17. *c.* 20. elegantiam Græcæ orationis verbis Latinis. *Valer. Max. l.* 8. *c.* 7. *n.* 1. *Extern.* Cum Demosthenes artis, quam affectabat, primam litteram dicere non posset. ¶ Cum infinito *Silius l.* 4. *v.* 138. Dum primæ decus affectat decerpere pugnæ. Adde *Stat.* 1. *Theb. v.* 132. ¶ Accipitur etiam in malam partem pro nimio, aut pravo affectu aliquid vehementer cupere, & assequi studere, *bramare, o cercare pazzamente, a contro giustizia. Plin. l.* 9. *c.* 35. Uniones affectant & pauperes feminæ. *Curt. l.* 4. *c.* 7. *in f.* Affectare immortalitatem. *Sallust. in fragm.* apud *Augustin. de civit. Dei, l.* 3. *c.* 17. dominationes. *Stat.* 11. *Theb. v.* 539. cruorem alicujus. *Liv. l.* 1. *c.* 46. regnum. ¶ Cum infinito *Plaut. Bacch.* 3. 1. 9. Tua flagitia, aut damna, quibus patrem, & me, amicosque affectas tuos ad probrum, damnum appellere una, & perdere. ¶ Item pro infeliciter imitari, conari aliquid, nec assequi, nimis studere rem aliquam, sed ita ut nimium studium appareat, *affettare. Quintil. l.* 11. *c.* 3. Affectare crebrum anhelitum. *Sueton. in Vespas. c.* 23. Maxime tamen dicacitatem in deformibus lucris affectabat, ut invidiam aliqua cavillatione dilueret. *Tacit.* 2. *Histor. c.* 63. Affectare famam clementiæ. *Id. Ann.* 14. *c.* 16. studium carminum. *Ulpian. Digest. lib.* 48. *tit.* 5. *leg.* 23. Quod si non affectavit, sed dum adulterum occidit, profugit filia, &c. *h. e.* de industria non consensit in fugam filiæ. ¶ Item captare, nimia apertaque arte quærere, ad se trahere, *cattivare, tirar dalla sua. Tacit.* 1. *Hist. c.* 23. studia militum spe successionis. *tentare di cattivarsi il favore*, &c. *Id. ibid. l.* 4. *c.* 17. Galliarum societatem Civilis arte, donisque affectabat. *Sallust. in Jug. c.* 70. Civitates formidine, aut ostentando præmia affectare. Adde *Tacit.* 4. *Histor. c.* 66. ¶ *Affectare iter*, aut *viam* est ingredi, insistere, moliri viam; idque cum affectu, seu voluntate prompta, & studio: & fere translate usurpatur. *Virg. Georg.* 4. *v.* 562. viamque affectat Olympo. *con grande studio, e a gran passi s' incammina verso il Cielo. Cic. pro Rosc. Amer. c.* 48. Nunc vero quam viam munitet, quo iter affectet, videtis. *qual intenzione egli abbia, a cosa egli si studj. Al. leg.* quod iter affectet. *Terent. Heaut.* 2. 3. 60. Nam disciplina est eisdem munerarier ancillas primum, ad dominas qui affectant viam. *quelli che bramano di far amicizia colle padrone. Id. Phorm.* 5. 7. 71. Hi gladiatorio animo ad me affectant viam. *mi vengono incontra con mal' animo. Plaut. Aulul.* 3. 6. 37. Scio, quam rem agat: ut me deponat vino, eam affectat viam. *cerca la maniera d' ubbriacarmi. Id. Men.* 4. 3. 12. Ut me defraudes, ad eam rem affectas viam. ¶ *Affectare spem*, est spem habere, spe potiundi quærere aliquid. *Liv. l.* 28. *c.* 18. *sub. fin.* Potiundæ Africæ spem affectans. *Ovid.* 5. *Metam. v.* 377. nam spes affectat easdem. ¶ *Affectare dexteram* est anxia quadam aviditate dexteram injicere, & cupide extendere. *Virg. Æn.* 3. *v.* 670. Verum ubi nulla datur dextram affectare potestas. Ita *Serv. Pier.* & al. ¶ *Affectare ad aliquid* est idem ac aspirare. *Jul. Firmic. l.* 5. *mathes. in præfat.* Ne solum hoc opus exstitisse videatur, ad quod Romanum non affectasset ingenium. ¶ In re Venerea *affectare* est concubitum appetere, ut notat vetus interpres *Horatii ad Sat.* 2. *l.* 1. *v.* 35. V. vocem sequent. ¶ Passive *affectari morbo*, est morbo affectum esse, apud *Liv. l.* 29. *c.* 10. ut quidam leg. ex optimis lib. Alii tamen *afflictari*.

AFFECTOR, & Adfector, aris, atus, sum, depon. 1. idem quod affecto, anxie appeto. *Varr.* apud *Diomed. l.* 1. *pag.* 377. *Putsch.* Affectatus est regnum. ¶ Passiva significatione pro affici, seu disponi ad concubitum, *Apulej. de herb. c.* 15. *de Satyrio.* Si quis ad mulierem non poterit affectari, obligatus. *Et mox.* Per triduum sumes, ad mulierem affectaberis continuo.

AFFECTOR, oris, pro Affectator. V. *Affectio* in fine.

AFFECTUOSE, & Adfectuose adverb. *con affetto, affettuosamente. Cassiod. l.* 3. *ep.* 4. Dicam libere, dicam affectuose, quod sentio. *Sidon. l.* 4. *epist.* 11. Fratrem affectuosissime observans.

AFFECTUOSUS, & Adfectuosus, a, um, adject. amoris, & affectus plenus, *affettuoso. Macrob. Saturn. l.* 2. *c.* 11. piam, affectuosamque rem fecisse. *Cassiod. l.* 5. *epist.* 2. Affectuosa salutatio. *Alii leg.* affectuosissima. *Tertull. l.* 5. *cont. Marc. c.* 14. Amore fraternitatis invicem affectuosi. φιλόστοργοι.

AFFECTUS, & Adfectus, us, m. *affetto, passione*, affectio, & motus animi sive bonus, sive malus, πάθος. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 16. Qualis cujusque animi affectus esset, talem esse hominem. *Et mox.* Affectus animi in bono viro laudabilis. *Quintil. l.* 6. *c.* 2. Affectuum duæ sunt species: alteram Græci πάθος vocant, quam nos vertentes recte, ac proprie affectum dicimus: alteram ἦθος, cujus nomine, ut ego quidem sentio, caret sermo Romanus: mores appellantur. *Et mox.* Affectus concitati, mites, compositi, commoti, lenes, &c. (V. *ibidem discrimen inter* ἦθος, & πάθος.) *Id. l.* 1. *c.* 11. Affectus amoris, avaritiæ, metus. *Id. l.* 6. *c.* 2. Movere affectus. *Id. l.* 11. *c.* 3. *ad fin.* Versare aliquid per omnes affectus. *Id. ibid. ante med.* Inducere judicem in affectus. *Id. l.* 6. *c.* 2. Occupari affectibus. *Id. ibid.* Continuum affectum nonnullæ materiæ desiderant. *vogliono esser trattate con continuo affetto, cioè con parole, che servano a muover gli affetti. Ovid.* 8. *Metam. v.* 473. Errare dubiis affectibus. *Plin. l.* 34. *c.* 8. Diversos affectus exprimere, flentis, & gaudentis. ¶ Speciatim dicitur de pravis animi motibus, *passione. Senec. epist.* 75. Affectus sunt motus animi improbabiles, subiti, & concitati, qui frequentes, neglectique fecere morbum. *h. e.* habitum vitiosum. *Plin. in paneg. c.* 79. Cohibere affectus. ¶ Item pro desiderio, & cupiditate, *desiderio. Juvenal. sat.* 12. *v.* 10. Si res ampla domi, similisque affectibus esset. ¶ Item pro amore, *amore, affetto. Sueton. in Tito, c.* 8. Non modo principis sollicitudinem, sed & parentis affectum unicum præstitit. ¶ Item pro iis, quos omni affectione prosequimur, hoc est liberis, & propinquis. *Apulej. l.* 2. *de dogm. Plat.* Carissimis orbatus affectibus. *Capitolin. in Antonin. Philos. c.* 24. Non est satis motus defensione Cassii, nec in ejus affectus sæviit. *Id. in Maximin. c.* 23. Milites, quorum affectus in Albano monte erant. *h. e.* παῖδες, καὶ γυναῖκες, ut *Herodian. l.* 8. *cap.* 5. plenius dixit. ¶ Item pro voluntate, *volontà. Labeo Digest. lib.* 44. *tit.* 7. *leg.* 54. In omnibus rebus, quæ dominium transferunt, concurrat oportet affectus ex utraque parte contrahentium. *Ulpian. lib.* 43. *tit.* 4. *leg.* 1. Hoc edicto neque pupillum, neque furiosum teneri constat, quia affectu carent. *Paul. lib.* 3. *tit.* 5. *leg.* 18. *circa med.* Erit igitur negotiorum gestorum actio, quia gerendi negotii mei habuit affectum. ¶ Denique quemadmodum *affectio*, ita & *affectus* dicitur de constitutione corporis, præsertim mala, quales sunt morbi, *malattia, indisposizione. Cels. l.* 2. *c.* 15. In quibus affectibus ea quoque genera exercitationum necessaria sunt, &c. *Id. l.* 3. *c.* 18. Supersunt alii corporis affectus, qui huic (*febri*) superveniunt.

AFFECTUS, & Adfectus, a, um, *disposto, affetto*, dispositus, constitutus, comparatus, animatus, διαθείς, διατεθειμένος. *Cic.* 1. *de Fin. c. penult.* Sapiens eodem modo erit affectus erga amicum, quo in se ipsum. *Id.* 1. *de Legib. c.* 9. Oculi nimis arguti, quemadmodum animo affecti simus, loquuntur. *Id.* 3. *Offic. c.* 5. Si sic erimus affecti, ut propter suum quisque emolumentum spoliet, aut violet alterum, &c. *Id.* 1. *Divin. c.* 30. Jubet Plato sic ad somnum proficisci corporibus affectis, ut nihil sit, quod errorem animis, perturbationemque afferat. *Id. Tuscul.* 3. *c.* 7. Oculus conturbatus non est probe affectus ad suum munus fungendum. *Id.* 2. *Divin. c.* 47. Ad rem pertinet, quomodo affecto cœlo, compositisque sideribus quodque animal oriatur. ¶ Item commotus, *commosso. Cic. in Orat. c.* 17. Utcumque se affectum videri, & animum audientis moveri volet, ita certum vocis admovebit sonum. *Id.* 2. *de Invent. c.* 5. Amor, iracundia, ægritudo, & omnino omnia, in quibus animus ita videtur affectus fuisse, ut rem perspicere cum consilio, & cura non potuerit. *Id. Fam.* 16. *ep.* 4. Varie sum affectus tuis litteris; valde priore pagina perturbatus, paulum altera recreatus. *Id. Attic. l.* 12. *ep.* 41. Avide sum affectus de fano. *h. e.* ardeo desiderio. ¶ Lictores affecti ulmeis virgis, *Plauto Asin.* 3. 2. 28. sunt instructi, armati. ¶ Item præditus. *Terent. Phorm.* 5. 7. 84. Homo affectus audacia. *Cic. Fam.* 14. *ep.* 4. Affectus beneficio, *beneficato. Id. in Pison. c.* 37. præmio. *premiato. Id. pro Muren. c.* 2. honore. *Id. in partit. c.* 10. Animi affecti virtutibus, vitiis, artibus, inertiis. (Adde *pro Planc. c.* 33.) *Id.* 4. *Tuscul. c. penul.* Affectus optima valetudine. *Id. ad Brut. ep.* 4. lætitia. ¶ Item vexatus, afflictus, male tractatus, *travagliato, afflitto, oppresso.*

so. Cic. Fam. 1. ep. 9. Affectus molestia. Id. 1. Divin. c. 30. morbo. Sueton. in Vitell. c. 14. febre. Cic. 13. Fam. ep. 7. difficultatibus. Curt. l. 7. c. 3. Exercitus frigore, & penuria affectus. Vellej. l. 2. c. 84. Remiges inopia affectissimi. Curt. l. 7. c. 11. Affectus fatigatione. Cic. Verr. 6. c. ult. Syracusanam civitatem, ut abs te affecta est, ita in te esse animatam videmus. come è stata trattata da te. ¶ Item multatus, aut punitus. Tacit. Ann. 15. c. 44. Supplicio affectus. Serv. ad Cic. Fam. 4. ep. 12. morte. Curt. l. 7. c. 11. verberibus. Id. l. 10. c. 6. clade. ¶ Absolute de eo, qui ex morbo laborat, vel nondum est plane recreatus, ammalato indisposto. Liv. l. 28. c. 26. Nihil æque eos terruit, quam præter spem robur, & color imperatoris, quem affectum visuros crediderant. di trista cera. Cic. Phil. 9. c. 1. Cum ita affectus esset, ut si ad gravem valetudinem labor viæ accessisset, sibi ipse diffideret. essendo talmente abbattuto, e indisposto, che &c. Id. Attic. l. 14. ep. 17. Cæsarem Neapoli affectum graviter videram. gravemente ammalato. Sueton. in Tiber. c. 21. Jam quidem affectum, sed tamen spirantem adhuc Augustum reperit. breve ormai su gli estremi, ma pur ancora spirante. Liv. l. 5. c. 18. Affectæ vires corporis, forze abbattute. Sueton. in Claud. c. 25. Ægra, & affecta mancipia. ammalati, e cagionevoli. ¶ Translate est debilitatus, fractus, imminutus. Cic. Fam. 13. ep. 68. Partem istam reipublicæ male affectam tueri. Vellej. l. 2. c. 84. Inopia affectissimus. Liv. l. 5. c. 10. Affecta res familiaris. Id. l. 6. c. 3. Opem rebus affectis orare. Tacit. Hist. 3. c. 65. Affectam fidem juvare. h. e. labefactatam. ¶ Est etiam prope ad exitum perductus, quasi finito. Gell. l. 3. c. 16. a med. Affecta, sicuti M. Cicero, & veterum elegantissimi locuti sunt, ea proprie dicebantur, quæ non ad finem ipsum, sed proxime finem progressa deductave erant. Silius l. 15. v. 505. Jamque hyeme affecta mitescere cœperat annus. Gell. loc. cit. Non confecto anno, sed affecto. Cic. de provinc. consul. c. 8. Bellum affectum videmus, &, vere ut dicam, pæne confectum. Id. ibid. c. 12. Ut ea, quæ per eum affecta sunt, (ridotte a buon termine) perfecta reipublicæ tradantur. Id. in Oeconom. apud Gell. l. 15. c. 5. Cum affecta prope æstate, uvas a sole mitescere tempus est. quasi cadente. Id. 6. Verr. c. 43. Affecta ætas. assai avanzata. Id. 3. de Orat. c. 18. in fin. Affectus senectute. assai vecchio. Sic Id. de Senect. c. 14. Ætate affectus. ¶ Denique in illo Cicer. in Top. c. 2. & in Partit. c. 2. Tum ex iis rebus, quæ quodammodo affectæ sunt ad id, de quo agitur. affectus est similis, conveniens, rem de qua agitur attingens: che ha attinenza con ciò, che si tratta. Sic Id. in Top. c. 18. Quædam ad res aliquas affectio.

AFFERO, & Adfero, ers, attuli, allatum, recare, portare, apportare, [Greek], fero, apporto: ex ad, & fero. Latissime patet, & dicitur fere de quacunque re. Cic. pro Rosc. Amer. c. 7. Afferre nuntium alicui. Id. pro Leg. Manil. c. 2. litteras alicui. Id. Attic. l. 8. ep. 6. litteras ad aliquem. Id. Fam. 2. ep. 14. Nihil novi ad nos afferebatur. Plin. l. 10. c. 46. Cibum pede ad rostrum, veluti manu afferre. Cic. Attic. l. 10. ep. 4. consolationem alicui. Id. pro Mur. c. penult. & Phil. 9. c. 2. consulatum in familiam. portar il consolato in casa. Id. Attic. l. 15. ep. 1. consilium alicui. dar consiglio. Id. 1. Offic. cap. 2. alicui adjumentum. Et cap. 7. communes utilitates in medium. Id. 5. de Fin. c. 1. memoriam. far sovvenire. Id. Fam. 7. ep. 1. delectationem alicui. Id. Phil. 12. c. 7. suspicionem. dar sospetto. Id. in Orat. c. 34. auctoritatem, & fidem orationi. dar peso, e credito. Id. Attic. l. 12. ep. 38. animum vacuum ad scribendas res difficiles. h. e. applicare, dum vacuus est. Id. Verr. 7. c. 25. metum alicui. Id. pro Sext. c. 61. moram. Id. 2. Offic. c. 22. finem. por fine. Id. 3. Offic. c. 6. utilitatem. Id. pro Syll. c. 1. dolorem. Id. pro Rosc. Amer. c. 5. luctum, & egestatem. Id. 4. Fam. ep. 3. salutem. Id. 2. Catil. c. 8. medicinam. Id. 2. Offic. c. 3. perniciem. Id. Phil. 10. c. 1. necessitatem dicendi: metter in necessità. Id. 2. Offic. c. 13. opinionem populo. h. e. inducere populum ad credendum. Id. pro Cluent. c. 60. in f. & pro Rabir. Post. c. 10. crimen alicui. h. e. inferre, crimini dare, apporter reità. Id. Attic. l. 7. ep. 13. animum alicui. dar coraggio. Id. Fam. 7. ep. 23. æs alienum. indebitare. Id. 2. de nat. Deor. c. 3. cladem populo Romano. Id. Verr. 7. c. 45. mortem uno ictu. dar morte. Id. in Vatin. c. 10. necem alicui suis manibus. Id. Verr. 3. c. 26. vim alicui. h. e. inferre. far forza. Varr. l. 2. R. R. c. 9. a med. Canes afferunt dentes in dominum. h. e. dentibus ipsos dominos petunt. Cic. pro Cæcin. c. 17. Afferre manus alicui. metter le mani addosso. Id. 2. Offic. c. 15. manus bonis alienis. h. e. alienum rapere. Planc. ad Cicer. l. 10. Fam. ep. 23. sibi manus. uccidersi. Et Cic. Attic. l. 3. ep. 15. Afferre manus suis vulneribus. quod paulo ante dixerat, scindere dolorem suum. rinnovare le piaghe. Et Verr. 3. c. 18. Afferre manus templo. h. e. illud spoliare. ¶ Interdum afferre manus est opem ferre, ajutare. Id. Verr. 3. c. 26. Pro se quisque manus affert. ¶ Afferre se aliquo est se conferre, portarsi, andare: estque phrasis fere Poetica. Plaut. Amph. 3. 4. 6. Ejus jussu nunc huc me affero. Terent. Andr. 4. 5. 12. Haud auspicato huc me attuli. Quidam leg. appuli. Virg. Æn. 3. v. 345. se se a mœnibus heros Priamides multis Helenus comitantibus affert. Catul. carm. 14. ad Calvum Licin. Abite illuc, unde malum pedem attulistis. h. e. unde venistis. Alii leg. tulistis. ¶ Sæpe afferre ponitur pro allegare, addurre, allegare. Cic. de Senect. c. 6. Nihil igitur afferunt, qui in re gerenda versari senectutem negant. non portano ragione alcuna sussistente. Id. 2. de Orat. c. 53. Afferendum est in contrariam partem, quod sit aut gravius, aut æque grave. Id. Attic. l. 11. ep. 15. Afferre justas causas. Id. Fam. 4. ep. 13. rationes. Id. 2. de Orat. c. 89. ætatem. addurre la scusa dell' età. Id. pro Cæcin. c. 29. aliquid ad defensionem, allegare in difesa. ¶ Item pro nuntiare, far sapere, annunziare, rapportare. Cic. pro Cæl. c. 21. Cœlium ad illam attulisse, se ad ornatum ludorum aurum quærere. Id. Attic. l. 6. ep. 8. Battonius miros terrores ad me attulit. Id. Fam. 16. ep. 21. Rumores qui de me afferuntur. Id. Attic. l. 3. ep. 11. Spes ea, quæ rumoribus afferebatur. Liv. l. 7. c. 39. Afferre compertum. rapportare per sicuro. Id. l. 10. c. 45. Per idem tempus rebellasse Etruscos allatum est. Tacit. 1. Hist. c. 76. Idem ex Hispania allatum est. ¶ Item pro conferre, prodesse, ajutare, giovare. Cic. 2. de Fin. c. 27. Negat Epicurus, diuturnitatem temporis ad beate vivendum aliquid afferre. Id. pro Mil. c. 1. Illa præsidia non afferunt oratori aliquid, ne, &c. ¶ Item producere, gignere. Cic. 1. Offic. c. 15. Agri fertiles, qui multo plus afferunt, quam acceperunt. ¶ Participia allatus, & allaturus. V. infra suo loco.

AFFICIO, & Adficio, is, eci, ectum, a. 3. muovere, toccare, far impressione, commovere, [Greek]: ex ad, & facio: significat motum aliquem in animum, aut affectum inducere sive in bonam, sive in malam partem. Cic. ad Anton. post epist. 13. l. 14. ad Attic. Litteræ tuæ sic me affecerunt, ut non dare tibi beneficium viderer, sed accipere a te. Id. pro Mil. c. 29. Quonam modo ille vos vivus afficeret, qui &c. vi commoverebbe. Id. Fam. 5. ep. 12. Affici a gratia, aut a voluptate. lasciarsi vincere, smuovere, contaminare. Id. 1. de Orat. c. 19. Ut eorum, qui audirent, ita afficerentur animi, ut eos affici vellet orator. concepissero quegli affetti, che bramasse l' oratore, &c. Alii legunt Ut ii qui audirent, ita afficerentur animis, &c. Quintil. l. 6. c. 2. Primum est, ut afficiamur, antequam afficere conemur. Sueton. in Tiber. c. 52. Alterius (filii) vitiis infensus, &c. itaque ne mortuo quidem perinde affectus est. h. e. eo mortuo doluit. Plin. in paneg. c. 90. Consules oportere sic affici, ut se publice magis, quam privatim obligatos putent. concepire tal sentimento, che stimino, &c. Id. l. 3. ep. 1. ad fin. Sunt in usu & Corinthia, quibus delectatur, nec afficitur. ma non vi è appassiona. Tacit. Ann. 11. c. 19. Is terror milites, hostesque in diversum affecit: nos virtutem auximus, Barbari ferociam infregere. cagionò differenti affetti. Adde Sueton. in Tiber. c. 66. ¶ Dicitur etiam de corpore & significat debilitare, afflictare morbo, tabefacere. Liv. l. 28. c. 15. Ut prius æstus, labor, fames, sitisque corpora afficerent, quam &c. Cels. l. 4. c. 7. Pulmo totus afficitur: hunc casum ejus subsequitur tussis, &c. Scribon. Larg. composit. 186. Stomacho, & vesica affici. Tacit. Ann. 4. c. 45. Pisonem ex improviso adortus, uno vulnere in mortem affecit. Nepos in Annib. c. 4. Affici morbo. ammalarsi. Plin. l. 29. c. 5. torminibus, & inflationibus. patir dolori, &c. Et absolute Capitolin. in M. Anton. Philos. c. 3. Afficere corpus. renderlo infermiccio. ¶ Sumitur etiam pro tractare sive bene, sive male. Papinian. Digest. lib. 37. tit. 12. leg. ult. Filius, quem pater male contra pietatem afficiebat. ¶ Item quasi ad exitum perducere, ridurre presso al fine. V. Affectus adject. ¶ Sæpissime ponitur pro dare, addere, augere, ornare: varie autem vertitur pro varia significatione nominum, quibus adjungitur. Cic. Agrar. 1. c. 4. Afficere beneficio. beneficare. Id. pro Mil. c. 29. aliquem præmio. premiare. Id. ibid. c. 28. aliquem lætitia. rallegrare. Id. ad Brut. ep. 16. voluptate. dar piacere. Et ibid. supplicio. Et pro Rosc. Amer. c. 39. pœna. punire. Id. Attic. l. 15. ep. 1. molestia. dar travaglio. Et l. 6. ep. 3. Affici sollicitudine, & inopia consilii. esser pieno di travaglio, e scarso di partiti. Terent. Phorm. 5. 1. 3. Afficere injuria. far torto, ingiuriare. Cic. pro Rosc. Amer. c. 39. ignominia. render ignominioso. Id. 1. de nat. Deor. c. 14. honore. dar onore, onorare. Id. 2. Offic. c. 13. laude. lodare, dar lode. Id. Fam. 2. ep. 3. muneribus. regalare. Id. in Top. cap. pænult. & pro Dejot. c. 5. nomine. nominare, dar nome. Ovid. de medicam. fac. v. 67. vultum medicamine. imbellettare. Cic. pro Rosc. Amer. c. 39. macula. macchiare. Id. Fam. 6. ep. 19. Affici dolore. patir dolore, dolersi. Id. 1. de Invent. c. 25. Afficere morte. dar morte, ammazzare. Id. 1. Divin. c. 27. sepultura. seppellire. Id. Parad. 4. ad fin. exilio. mandar in bando. Id. 2. Offic. c. 10. Affici admiratione. esser ammirato. V. integrum locum. Id. pro Balb. c. pænult. Afficere stipendio. pagare lo stipendio. Plaut. Amph. 1. 1. 38. præda, atque agro, adoreaque. arricchir di preda &c. Id. ibid. 5. 2. 10. gloria. render glorioso. Id. ibid. prol. v. 8. bonis nuntiis. rallegrare con buone nuove. Virg. 12. Æn. v. 352. pretio. dar il prezzo, pagare. Flor. l. 2. c. 18. fœderibus pudendis hostem. obbligarlo a paci vergognose. Justin. l. 1. c. 5. verberibus. battere. Sueton. in Calig. c. 2. aliquem rerum, & verborum acerbitatibus. maltrattarlo acerbamente in parole, e in fatti. Vellej. l. 2. c. 30. Italiam gravibus, variisque casibus. portar all' Italia gravi calamità, e danni. Martial. l. 12. epigr. 78. Affecit clientem domicœnio. h. e. domi cœnare coegit. Varr. apud Non. c. 12. n. 6. afficere loca luce. illuminare.

AFFICTITIUS, & Adfictitius, a, um, qui affingitur, seu additur, [Greek]. Varr. l. 3. R. R. c. 12. Sequitur actus secundi generis, affictitius ad villam, qui solet esse, ac nomine antiquo a parte quadam, leporarium appellatum. che suol esser una giunta della casa di villa.

AFFICTUS, & Adfictus, a, um, aggiunto nel formare, figendo additus, appositus, [Greek], [Greek]. Cic. 3. de Orat. c. 45. in f. Nullam partem corporis sine aliqua necessitate affictam reperietis. Varr. l. 3. R. R. c. 21. ante med. Cubilia gallinarum aut exsculpta, aut affixa firmiter. motus enim, cum incubant, nocet. piantati, conficcati. ¶ Translate Cic. 2. de Orat. c. 80. Connexum autem ita sit principium consequenti orationi, ut non tanquam citharœdi proœmium affictum aliquod, sed cohærens cum omni corpore membrum esse videatur. ¶ Est etiam fictus, simulatus, ab affingo. Lactant. de mort. persecut. c. 39. extr. Amicos ejus afficto adulterio damnat.

AFFIGO, & Adfigo, is, ixi, ixum, a. 3. *attaccare*, *appiccare*, προσάπτω, προσπασσαλεύω, ad aliquid figo, addo, appono. *Cic. 3. de nat. Deor. c.* 23. Minerva, cui pinnarum talaria affigunt. *Quidam leg.* affingunt. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 20. *in f.* Litteram illam ita vehementer ad caput affigent, ut &c. *Lucret. l.* 4. *v.* 1101. Affigunt avide corpus, junguntque salivas. *Liv. l.* 28. *c.* 37. Laceratos verberibus cruci affigere. *crocifiggere*. *Sueton. in Galb. c.* 9. Nummulario non ex fide versanti pecunias, manus amputavit, mensæque ejus affixit. *Sallust. in fragmen.* apud *Non. c.* 4. *n.* 355. Affigere patibulo. *Liv. l.* 4. *c.* 19. Repetitum sæpius cuspide ad terram affixit. *Est qui leg.* afflixit. *Virg.* 2. *Georg. v.* 318. radicem affigere terræ. *Id. Æn.* 9. *v.* 536. Affigere flammam lateri turris. *Plin. l.* 16. *cap.* 39. *ad fin.* Affigere arma oleastro. *Claudian. de B. Get. v.* 619. & *Lucret. l.* 4. *v.* 1074. Affigere oscula. *improntar baci*. *Senec. ep.* 67. Senectus me lectulo affixit. *mi abbligò al letto*. *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 79. Atque affigit humo divinæ particulam auræ. *h. e.* deprimit, & quasi clavo affixam terræ detinet. *tiene attaccata alla terra*. Alii legunt *affligit humo*, hoc est, vi, & impetu quasi impellendo terræ allidit, *getta a terra*. ¶ Translate *Quintil. l.* 2. *c.* 7. & *Senec. ep.* 11. Affigere aliquid animo. *imprimere nell' animo*. *Cic. Tusc.* 3. *c.* 28. Huic generi malorum non affigitur illa opinio. *Quintil. l.* 1. *c.* 1. Affigere litteras pueris. *h. e.* inculcare, adeo ut eorum menti hæreant. *Arnob. l.* 5. *ad fin.* Affigere sibi ritum religionis conflatum rationibus nullis. *addossarsi una religione irragionevole*. *Id. in princ. l.* 6. Affigere crimen alicui. *addossare una reità*, *incolpare*. quod elegantius *affingere* dicimus. ¶ *Affixet* pro *affixisset* est *Silii lib.* 14. *v.* 536.

AFFIGURO, & Adfiguro, as, avi, atum, a. 1. *Gell. l.* 4. *c.* 9. Disciplinosus, consiliosus, victoriosus, quæ Cato ita affiguravit. *h. e.* effinxit. Alii leg. *figuravit*, alii *effiguravit*.

AFFINGO, & Adfingo, ingis, inxi, ictum, a. 3. *formare*, *fare*, *formando aggiungere*, fingendo, seu formando addere, aptare, προσπλάττω, προσποιέω. *Cic. de Univers. c.* 6. Itaque nec ei manus affinxit, quia nec capiendum quidquam erat, nec repellendum. ¶ Sæpius est fingendo addere, *aggiungere fingendo*. *Cic. pro Cluent. c.* 4. Faciam, ut intelligatis, in tota illa causa quid res ipsa tulerit, quid error affinxerit, quid invidia conflarit. *Id. Phil.* 1. *c.* 3. Fit plerumque, ut ii, qui boni quid volunt afferre, affingant aliquid, quo faciant id, quod nuntiant, lætius. *Id. pro Leg. Manil. c.* 4. De Lucullo ita dicam, ut neque vera laus ei detracta oratione nostra, neque falsa affincta esse videatur. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 1. Addere, & affingere rumoribus. *Tacit. Ann.* 14. *c.* 62. Affingere novum crimen alicui. *addossare*. *Cic. Tuscul.* 3. *c.* 33. Aliquid opinione affingere, atque assumere ad ægritudinem. ¶ Translate ponitur pro addere, *aggiungere*. *Cic. l.* 1. *Divin. c.* 52. Parvis momentis natura aut affingit, aut mutat, aut detrahit. *Id.* 3. *de Orat. c.* 9. *in f.* Tantum alteri affinxit, de altero limavit, ut id conformaret in utroque, quod &c. ¶ Item pro attribuere, aptare, *attribuire*, *adattare*. *Cic. in Orat. c.* 22. Peccat orator, cum probam orationem affingit improbo, stultove sapientis. *Id. pro Leg. Manil. c.* 4. Affingere alicui falsam laudem. ¶ Aliquando idem est ac fingo, *fingere*. *Apulej. l.* 4. *Metam.* Sciscitati nomen cujusdam Nicanoris, litteras affingimus, &c. *Eumen. pro schol. instaurat. c. ult.* Animus affingit Ægyptum quiescentem, &c. *s' immagina di vedere*: *si finge*.

AFFINIS, & Adfinis, ne, adject. *confinante*, *vicino*, πρόσορος, ὅμορος, qui alicui vicinus est, & præsertim qui agros habet alterius agris vicinos, ut *Festus* docet. (Nam *finis* præcipue de agrorum terminis dicitur. Hinc titulus 1. *lib.* 10. *Digest.* qui est *finium regundorum*, de agrorum terminis totus est.) *Sallust. in Jug. c.* 45. Parentes, aut parvi liberi militum, uti quisque potentiori affinis erat, sedibus pellebantur. *Alii leg.* confinis. *Paul. Digest. loc. cit. leg. penult.* Non termini, qui singulos fundos separabunt, observari debent, sed demonstratio affinium, quæ novos fines inter fundos constituit. Adde *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 1081. *n.* 1. & Tabulam æneam Placentinam anno 1747. erutam, atque editam a *Muratorio*, & *Maffejo in Mus. Veron. pag.* 381. in qua multoties hoc sensu usurpatur. ¶ Sæpissime transfertur ad eos, qui sanguinis vinculo conjuncti sunt, *affine*, *parente*: & usurpatur more substantivi. Itaque *affines* dicuntur, ut definit *Modestin. Digest. lib.* 38. *tit.* 10. *leg.* 4. viri, & uxoris cognati: dicti ab eo, quod duæ cognationes, quæ diversæ inter se sunt, per nuptias copulantur, & altera ad alterius cognationis finem accedit. Affinium autem nomina sunt *socer*, *socrus*, *gener*, *nurus*, *noverca*, *vitricus*, *privignus*, *privigna*, quæque ab his componuntur *prosocer*, *progener*, &c. item *glos*, *levir*, &c. *Cic. post redit. in Sen. c.* 7. Tu me affinem tuum, tu meum generum, tu affinem tuam, filiam meam repulisti. *Id. post redit. ad Quirit. c.* 5. Alter mihi affinis erat. *Valer. Max. l.* 9. *c.* 9. *n.* 1. Cum affinis esset Cæsaris. *Cic. pro Cluent. c.* 14. Nemo illum ex tam multis cognatis & affinibus tutorem unquam liberis suis scripsit. *Sil. l.* 6. *v.* 627. Stirpe genus clarum, cœloque affinis origo. *Terent. Heaut.* 5. 1. 63. Et gener, & affines placent. *h. e.* parentes sponsi. *Plaut. Aulul.* 3. 4. 9. Megadorus meus affinis. *h. e.* gener. ¶ *Affinia vincula* sunt *il vincolo dell' affinità*, apud *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 8. *v.* 9. Jus aliquod faciunt affinia vincula nobis. ¶ Translate ponitur pro conscio, participe, aut quoquo modo conjunctionem habente cum aliqua re, *complice*, *partecipe*. *Cic.* 4. *Catil. c.* 3. Huic facinori si paucos putatis affines esse, vehementer erratis. *Id. pro Cluent. c.* 45. Non omnes in culpa sunt & suspicione ponendi: duos solos video affines ei turpitudini judicari. *Id.* 2. *de Invent. c.* 10. Si animus nulli minus honestæ rationi affinis ostenditur. *Liv. l.* 39. *c.* 14. Affinis noxæ. *Terent. Heaut.* 2. 1. 1. Quam iniqui sunt patres in adolescentes judices! qui æquum censeat nos a pueris illico nasci senes, neque illarum affines esse rerum, quas fert adolescentia. *Plaut. Trinum.* 2. 2. 50. Publicis negotiis affinis adolescens. *mescolato ne' pubblici negozj*. ¶ Apud *Tertull. de Idolol. c.* 10. *affinis idololatriæ* est, qui proximus est ad idola colenda. Apud *eund. de Patient. c.* 7. *affinis cupiditatis* est cupiditate laborans. Et *cap.* 11. *affinis pacis* pacificus.

AFFINITAS, & Adfinitas, atis, f. *vicinanza*, vicinitas, finium conjunctio, præsertim in agris. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 16. Relinquitur altera pars, quæ est extra fundum; cujus appendices vehementer pertinent ad culturam propter affinitatem. V. *Affinis*. ¶ Sæpius sumitur pro conjunctione hominum affinium inter se, *affinità*, *parentela*, κηδεία. *Cic.* 5. *de Fin. c.* 23. Caritas generis humani serpit sensim foras, cognationibus primum, tum affinitatibus, deinde amicitiis, post vicinitatibus. *Id. de clar. Orat. c.* 26. Affinitate se devincire cum aliquo. *contrarre affinità*. *Vellej. l.* 2. *c.* 44. Contrahere affinitatem. Et *cap.* 65. Facere affinitatem inter aliquos. Et *cap.* 100. Recipere aliquem in arctissimam affinitatem. *Nepos in Pausan. c.* 2. Conjungi affinitate cum aliquo. *Id. in Attic. c.* 19. Pervenire in affinitatem alicujus. *Liv. l.* 1. *c.* 1. Affinitatem jungere cum aliquo. *Sueton. in Ner. c.* 35. Affinitate conjunctus. *Plaut. Trinum.* 2. 3. 73. Adstringere affinitatem inter aliquos. ¶ Inter *propinquitatem*, & *affinitatem* illud interest, quod *propinquitas* magis late patet, si vim nominis spectes. significat enim quamcumque conjunctionem. *Cic. pro Planc. c.* 11. Qui est cum illo maximis vinculis & propinquitatis, & affinitatis conjunctus. *Sueton. in Ner. c.* 35. Similiter ceteros affinitate sibi aliqua, aut propinquitate conjunctos. Adde *Liv. l.* 24. *c.* 22. *ad fin.* ¶ Pro ipsis affinibus. *Plaut. Trinum.* 3. 2. 75. Patriam deseras, cognatos, affinitatem, amicos. ¶ Translate est quæcumque vicinitas, aut similitudo. *Gell. l.* 4. *c.* 13. Tanta est affinitas corporibus hominum, mentibusque, & propterea quoque vitiis aut medelis animorum, & corporum. *tanta è la connessione*, &c. *Id. l.* 1. *c.* 18. Hinc per affinitatem litterarum, qui φὼρ Græce, Latine *fur* est. ¶ In genitivo plurali habet etiam *affinitatium* pro *affinitatum*: rarius tamen. *Justin. l.* 17. *c.* 3. Opesque affinitatium auxilio magnas paravit.

AFFIRMANTER, & Adfirmanter, adverb. *affermativamente*, *con affermazione*, affirmate. *Gell. l.* 14. *c.* 1. Si potuisset prædici affirmanter, Pyrrhus ne rex, an Curius prœlio victurus esset.

AFFIRMATE, & Adfirmate, adverb. *affermativamente*, *con asseveranza*, affirmando, κατηγορικῶς. *Cic.* 3. *Offic. c.* 29. Quod affirmate, quasi deo teste, promiseris, id tenendum est. *Gell. l.* 10. *c.* 12. Plerique Græcorum affirmatissime scripserunt, simulacrum columbæ ab Archyta factum volasse.

AFFIRMATIO, & Adfirmatio f. *affermazione*, κατάφασις, enuntiatio alicujus de aliquo. *Cic.* 3. *Offic. c.* 29. Est enim jusjurandum affirmatio religiosa. *Planc. ad Cicer. Fam.* 10. *ep.* 21. Credidi chirographis ejus, affirmationi præsentis Laterensis, &c. *Cic. ibid. ep.* 7. Quæ & tua exhortatione excepi, & mea affirmatione tibi recepi, &c. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 30. Venire in spem affirmatione alicujus, &c. *concepire speranza per l' asseveranza d' alcuno*. *Plin. l.* 28 *c.* 2. Constantissima Annalium affirmatione, transiturum, &c. *affermando constantemente gli Annali*, *che* &c. *Curt. l.* 6. *c.* 11. Multa affirmatione abnuere, *negare costantemente*.

AFFIRMATIVUS, & Adfirmativus, a, um, *affermativo*, ad affirmandum inserviens. *Diomed. l.* 1. *pag.* 390. *Putsch.* Affirmativa species (*verborum*) est hujusmodi, cum in re dubia, in qua parum altercantibus assentimur, specie subjunctiva, quasi sit factum, affirmamus, veluti cum dicimus: Fecerit, dixerit, &c.

AFFIRMATOR, & Adfirmator, oris, m. *affermatore*, *o confermatore*, qui aliquid affirmat, & confirmat. *Ulpian. Digest. lib.* 27. *tit.* 7. *leg.* 4. Eadem causa videtur affirmatorum, scilicet quia, cum idoneos esse tutores affirmaverint, fidejussorum vicem sustinent. *Id. ibid. lib.* 4. *tit.* 4. *leg.* 13. Hic velut affirmator fuit, & suasor, ut cum minore contraheretur. *Tertull. l.* 4. *advers. Marcion. c.* 7. Romulus ascensus sui in Cœlum habuit Proculum affirmatorem. Adde *Minuc. Felic. in Octav. c.* 31.

AFFIRMATUS, & Adfirmatus, a, um, *confermato*, firmatus, confirmatus. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 37. Propositionis approbatio (*in argumentatione*) per quam id, quod breviter expositum est, rationibus affirmatum, probabilius, & apertius fit. *Liv. l.* 7. *c.* 14. Affirmata eo casu Tullii apud dictatorem fides est. ¶ Apud *Apulej. l.* 7. *Metam. corium affirmatum cineris inspersu* dicitur, hoc est cinere firmatum contra putredinem.

AFFIRMO, & Adfirmo, as, avi, atum, a. 1. *confermare*, confirmo, firmum facio, διαβεβαιόομαι, βεβαιόω: ex *ad* præpositione, quæ hoc loco augendi vim habet, & *firmo*, *as*. *Liv. l.* 1. *c.* 1. Affirmare spem alicui. *Id. l.* 32. *c.* 35. Affirmare opinionem. *Id. l.* 28. *c.* 2. Affirmare dicta alicujus. *Id. l.* 38. *c.* 39. Rhodiis affirmata, quæ data priore decreto erant. *Id. l.* 26. *c.* 24. Affirmare aliquid auctoritate sua. *Tacit. l.* 4. *Hist. c.* 73. Populi R. virtutem armis affirmavi. *Id. Ann.* 14. *c.* 22. Secuta anceps valetudo iram deum affirmavit. *Catull. carm.* 75. *ad seips. v.* 11. Affirmare se animo. *Alii leg.* obfirmare. ¶ Sæpe ponitur pro dictis confirmare, asserere, *asseverare*, *asserire*, *affermare*, κατάφημι. *Cic.* 2. *Divin. c.* 3. Dicendum est mihi igitur ad ea, quæ sunt a te dicta, sed ita, nihil ut affirmem, quæram omnia, dubitans, &c. *Id. Attic. l.* 13. *ep.* 23. Omni tibi asseveratione affirmo, quod mihi credas velim, mihi majori offensioni esse, quam delectationi possessiunculas meas. *Id. ad Brut. ep.* 1. Non soleo temere affirmare de altero. *Curt. l.* 6. *c.* 7. & *Liv. l.* 29. *c.* 23. Affirmare jurejurando. *Cic. Attic. l.* 7. *ep.* 8. Valde affirmare. *Quintil. l.* 2. *c.* 4. *in f.* Fortissime affirma-

firmare. Liv. l. 1. c. 3. Affirmare pro certo. Id. l. 3. c. 23. in f. Certum affirmare non ausim. Passive impersonaliter Tacit. 2. Histor. c. 49. Noctem quietam, ut affirmatur, non insomnem egit.

AFFIXIO, & Adfixio, onis, f. Nonius cap. 1. n. 327. Propages est series, & affixio continua, vel longe ducta. h. e. rerum affixarum, & simul junctarum ordo. Martian. Capell. l. 1. pag. 14. Philologiæ gracilenta affixio. h. e. assidua intentio, & studium rebus affixum.

AFFIXUS, & Adfixus, a, um, attaccato, affisso, προσπεπηγμένος. Cic. 5. Tuscul. c. 3. Prometheus affixus Caucaso. Virg. Æn. 10. v. 161. Affixus lateri. Curt. l. 4. c. 4. & Tacit. 15. Ann. c. 44. Affixus cruci. Horat. l. 3. Od. 5. v. 19. Signa affixa delubris. Cic. 1. de Orat. c. 44. Ithacam illam in asperrimis saxis tanquam nidulum affixam. ¶ Affixa dicuntur a JCtis, quæ alicui rei fixa adhærent. Paul. Digest. l. 33. tit. 7. leg. 18. in f. Domum instructam legavit cum omnibus affixis. h. e. cum omnibus iis rebus, quæ ad ipsam domum aliquo modo pertinent. ¶ Affixus etiam dicitur, qui alicui semper adhæret comes, & constanter sequitur. Cic. Q. Fr. l. 3. ep. 1. c. 6. Jubes eum mihi esse affixum tanquam magistro. Id. Fam. 1. ep. 8. Quibus in rebus me sibi ille affixum habebit. Tibull. l. 1. eleg. 7. v. 67. Anus noctu affixa foribus. h. e. assiduo pro foribus manens. ¶ Translate Cic. Verr. 7. c. 53. Causa in anima, sensuque meo penitus affixa, atque insita. Id. l. 1. de Invent. c. 26. Continentia cum ipso negotio sunt ea, quæ semper affixa esse videntur ad rem, neque ab ea possunt separari. Tibull. l. 1. eleg. 3. v. 87. Pensis affixa puella. Auct. Declamat. in Catil. quæ Portio Latr. tribui solet, post med. Nihil illo perspexi affixius ad tollenda bonorum consortia.

AFFLAGRANS, & Adflagrans, antis, flagrans. Ammian. l. 21. c. 12. in f. (al. c. 24.) Nec privatorum utilitates in tempore afflagranti despiciens. h. e. turbulento propter bellorum metum. Al. aliter leg.

AFFLATOR, & Adflator, oris, m. qui afflat. Tertull. advers. Hermog. c. 32. Qui super aquas ferebatur, librator, afflator, & animator.

AFFLATUS, & Adflatus, us, m. lo spirare, soffio, vento, προσπνευμα, ἐπίπνοια, flatus, spiritus, ventus. Plin. l. 6. c. 17. Afflatu Favonii juvari Indiam. Id. l. 4. c. 12. Regio omni afflatu noxio carens. libera da ogni cattiva aria. Ovid. in Ibin, v. 106. Deneget afflatus ventus, & aura suos. Plin. l. 3. c. 5. Afflatus montium. aria, che viene da' monti. Id. l. 21. c. 10. & l. 20. c. 19. Afflatus maris. aria, che viene dal mare. hoc idem afflatum maritimum, l. 14. c. 2. & 6. dixit. Liv. l. 28. c. 23. Ambusti afflatu vaporis. Id. l. 39. c. 22. Ignes cœlestes adussisse levi afflatu complurium vestimenta dicebantur. Columell. l. 4. c. 24. Trunci pars solis afflatu peraruit. pel calore veemente del sole. V. Afflatus, a, um. ¶ Dicitur etiam de spiritu emisso ab animali, soffiamento, fiato, soffio. Plin. l. 9. c. 30. Polypus afflatu terribili canes agebat. Id. l. 10. c. 33. Perdices concipiunt & supervolantium afflatu. Ovid. 8. Metam. v. 289. de apro. Fulmen ab ore venit: frondes afflatibus ardent. Stat. 5. Theb. v. 527. Calidi afflatus serpentis. Silius l. 6. v. 159. tabes afflatus. & v. 239. pestis afflatus. pestilenza del fiato. de dracone loquitur. ¶ Hinc Varro l. 3. R. R. c. 1. a med. ponit afflatum pro aspiratione hoc est pro H, quia in ea pronuncianda majore emisso spiritu opus est. Lingua prisca, inquit, Bœotii sine afflatu vocant colles, Tebas. ¶ Translate afflatus significat vim immissam divinitus animis, impetum, furoremve mentes permoventem, excitantemque ad aliquid agendum, quod supra vires hominis esse videatur, inspirazione, spirito, entusiasmo, ἐνθουσιασμός. V. Afflo. Cic. 2. de nat. Deor. c. ult. Nemo vir magnus sine aliquo afflatu divino unquam fuit. Id. 2. de Orat. c. 46. in f. Poetam bonum neminem sine inflammatione animorum existere posse, & sine quodam afflatu quasi furoris. Id. 1. de Div. c. 19. Vis illa terræ, quæ mentem Pythiæ divino afflatu concitabat. Id. ibid. c. 18. Oracula, quæ instinctu divino, afflatuque funduntur. ¶ De luce, seu splendore, qui ab aliqua re effunditur. Plin. l. 36. c. 15. Translucet pictura tenuissimis capillamentis, lenique afflatu simulacra refovente, ipsa materia in pretio operis intelligitur.

AFFLATUS, & Adflatus, a, um, afflato, tocco da soffio, fiato, o vento, ἐπιπνευσθείς, spiritu, halitu contactus. Sueton. in Tiber. c. 72. Et, ut exæstuaret, afflatus aura in graviorem incidit morbum. Plin. l. 8. c. 21. Basiliscus necat frutices, non contactos modo, verum & afflatos. Id. l. 11. c. 53. Afflata ursi halitu. ¶ Item tactus, contactus, cum de igne, sidere, fulmine, & hujusmodi, quæ afflatu aliquo feruntur, aut ferri videntur, sermo est, tocco. Liv. l. 30. c. 6. Magna pars saucii, afflatique incendio effugerunt. Ovid. 3. ex Pont. epist. 6. v. 17. Afflatus telis fulminis. V. Afflo. Claudian. de B. Gildon. v. 348. Afflatus sole. Ovid. 3. Metam. v. 49. Hos necat afflatos funesti tabe veneni. Claudian. init. l. 1. de rapt. Pros. afflataque curru Sidera Tænario. ¶ Translate est inspiratus, instinctus, inspirato. V. Afflo. Virg. 6. Æn. v. 50. Sibylla afflata numine. Pers. sat. 1. v. 123. audaci quicumque afflate Cratino, Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles. h. e. quicumque ex lectione Cratini, ejus audaciam, & spiritum hausisti. Valer. Max. l. 7. c. 5. n. 4. Afflatum repulsa dixit, hoc est perculsum; ducta translatione ab iis, qui fulmine afflantur.

AFFLECTO, & Adflecto, is, exi, ectum, a. 3. piegare, idem quod flecto, vel ad aliquam rem flecto. Avien. in Arat. v. 734. huic rutilos si sol adflexerit axes.

AFFLEO, & Adfleo, es, evi, etum, n. 2. piangere, συνδακρύω, idem quod fleo, vel simul, aut valde fleo. Plaut. in Pers. 1. 3. 72. Ut affleat, cum ex memoret. Horat. in art. Poet. v. 101. Ut ridentibus arrident, ita flentibus adflent. Alii leg. adsunt.

AFFLEXUS, & Adflexus, a, um, piegato, flexus, inclinatus. Germanicus Cæsar (ut fertur) interpres Phænom. Arat. in Cepheo, v. 191. Qua latus afflexum sinuosi respicit anguis. Al. leg. hac flexum.

AFFLICTATIO, & Adflictatio, onis, f. afflizione, tormento, travaglio, ταλαιπωρία, ęgritudo cum vexatione corporis, ut Cic. 4. Tuscul. c. 8. definit. Id. ibid. c. 7. Solicitudo, molestia, afflictatio, desperatio.

AFFLICTATOR, & Adflictator, oris, m. qui affligit. Tertull. l. 5. advers. Marcion. c. 16. Justum est afflictatoribus nostris rependi afflictationem.

AFFLICTATUS, & Adflictatus, a, um, travagliato, tormentato, vexatus. Sueton. in Tito c. 2. Gravi morbo afflictatus diu.

AFFLICTIO, & Adflictio, onis, f. afflizione, travaglio, idem quod afflictatio. Cic. 3. Tuscul. c. 7. Ægritudo habet cruciatum, afflictionem, fœditatem. Alii leg. afflictationem. Senec. de consol. ad Helviam, c. 16. Afflictionis irritæ supervacua vexatio.

AFFLICTO, & Adflicto, as, avi, atum, a. 1. agitare, spingere, far urtare qua e là, agito, vexo, huc illuc impello: frequentativum ab Affligo, & ejus augens significationem, ἐπιθλίβω. Cæs. l. 4. B. Gall. c. 29. Naves onerarias quę ad anchoras erant deligatę, tempestas afflictabat. Id. ibid. l. 3. c. 12. Neque navibus aditum haberent, quod minuente ęstu, in vadis afflictarentur. Auct. de B. Hispan. c. 3. Tempestate adversa, vehementique vento afflictari. ¶ Translate est deprimere, vexare, agitare, abbattere, maltrattare, agitare. Tacit. 4. Hist. c. 79. Ne quartadecima legio, adjuncta Britannica classe, afflictaret Batavos. Id. 3. Hist. c. 19. Memor laboris, ac vulnerum, quibus tam anceps prœlii fortuna, quamvis prospero fine, equites, equosque afflictaverat. Id. Ann. 6. c. 35. Afflictare hostes vulneribus. Id. 13. Ann. c. 30. Italiam luxuria, sęvitiaque afflictare. Id. ibid. c. 16. & Cic. 1. Catil. c. ult. Afflictari morbo. Lucret. l. 4. v. 1151. amore. ¶ Afflictare se, & afflictari est angi, cruciari, dolere, cum corporis vexatione, affliggersi, accorarsi. Cic. 3. Tuscul. c. 32. Cum se Alcibiades afflictaret, lacrimansque Socrati supplex esset, ut sibi virtutem traderet. Sallust. in Catil. c. 32. Mulieres afflictare se se, manus supplices ad cœlum tendere. Cic. Attic. l. 11. ep. 1. Nihil scire potui de domesticis rebus, de quibus acerbissime afflictor, quod &c. Id. 3. Tuscul. c. 27. in f. Afflictari, & lamentari.

AFFLICTOR, & Adflictor, oris, m. qui affligit, καταλυτής. Cic. in Pison. c. 27. Senatus odit te afflictorem, & perditorem non modo dignitatis, & auctoritatis, sed etiam ordinis, ac nominis sui. atterratore, abbattitore.

AFFLICTUS, & Adflictus, us, m. collisione, allisio, collisio. Apulej. de Mundo. Nubes afflicta ignem, ut ignifera saxa attrita inter se, dant. Et mox. Nubium afflictus. ¶ Item prostratio. Cic. 2. Tuscul. c. 8. ex Poeta. Effeminata virtus afflictu occidit. Plerique alii leg. afflicta.

AFFLICTUS, & Adflictus, a, um, spinto a qualche luogo, o atterrato, allisus, vel prostratus, ἐῤῥιμμένος. Cæs. l. 4. B. Gall. c. 31. Quę gravissime afflictę erant naves, &c. Sallust. in fragment. apud Non. c. 4. n. 454. Aut vulnerati a suis, aut afflicti undarum vi. Flor. l. 4. c. 12. Infantes ipsos afflictos humo in ora militum adversa misere. Cic. pro Rabir. perduell. c. 9. Navis afflicta ad scopulos. Colum. l. 5. c. 6. Arbor senio, aut tempestate afflicta. Val. Flacc. l. 4. v. 612. de Chalybum gente. Et tonat afflicta domus ignea massa. h. e. malleis contusa. battuta. ¶ Translate sumitur pro vexato, agitato prostrato, jactato, perdito, subverso, maltrattato, depresso, abbattuto, sbattuto. Tacit. 1. Hist. c. 2. Italia novis cladibus afflicta. Sueton. in Vesp. c. 17. Civitates terrę motu, aut incendio afflictę. Liv. l. 3. c. 6. Afflicta urbs pestilentia. Cic. pro Flacc. c. 7. Gręcia perculsa, & afflicta. Id. Verr. 5. c. 91. Provincia afflicta, & perdita. Id. pro Quint. c. 30. Ab afflicta amicitia transfugere, & ad florentem aliam devolare. Id. pro Syll. c. 31. Si non integra fortuna, & afflicta patri suo gratulari sinatis! Id. 2. de Legib. c. 17. Religiones prostratę, & afflictę. Id. Fam. 6. ep. 1. ad fin. Afflictiore conditione esse. Id. post redit. in Senat. c. 9. Afflicto, & jacenti dexteram porrigere. Id. pro leg. Manil. c. 29. Afflictum erigere. Id. 1. de Orat. c. 8. & 37. excitare. Id. Attic. l. 1. ep. 16. Afflictus magnis clamoribus conticuit, & concidit. Sueton. in Oth. c. 9. Afflictę copię. esercito abbattuto. Id. in Vitell. c. 3. Missum ad legiones & appellatum Imperatorem, pro afflicto statim lamentata est. lo pianse come perduto. Id. in Ner. c. 16. Afflicti suppliciis Christiani. perseguitati, abbattuti. Tacit. 1. Hist. c. 88. Afflicta fides. sminuito il credito. Flor. l. 2. c. 6. & Lucan. l. 1. v. 496. Afflictę res. stato infelice delle cose. Justin. l. 4. c. ult. Res, quamvis afflictę, nondum tamen perditæ. Stat. l. 11. Theb. v. 164. Afflictus pudor. ¶ Sępe refertur ad animum, afflitto, abbattuto, oppresso. Virg. Æn. 2. v. 92. Afflictus vitam in tenebris, luctuque trahebam. Cic. 4. Tuscul. c. 16. Ægritudine afflictus, debilitatus, jacens. Id. Phil. 9. c. 5. Afflictus luctu. Id. 2. Catil. c. 1. Mœrore. Id. Fam. 9. ep. 11. gravissime casu aliquo. Id. pro Dom. c. 36. & l. 12. Attic. ep. 21. in f. Afflictus, & fractus animus. ¶ Pro perdito, pravo, cattivo. Macrob. l. 6. Saturn. c. 7. Nemo quisquam tam afflictis est moribus, quin faciat, aut dicat nonnunquam aliquid, quod laudari queat. Alii leg. effictis. Cic. 3. Phil. c. 10. Homo afflictus, & perditus. h. e. quasi vitiorum mole oppressus, obrutus, profligatus, abjectus; atque adeo improbus, pessimus.

AFFLIGO, & Adfligo, is, ixi, ictum, a. 3. spingere, o far urtare a qual-

qualche luogo, *abbattere*, *atterrare*, ἐνσείω, ἀποθλίβω, allido, vi impello, prosterno: ex *ad*, & *fligo*. *Caes. l. 6. B. Gall. c. 26. in fi.* Infirmas arbores pondere affligunt, atque una ipsae concidunt. *Plaut. Mostell.* 1. 4. 19. Cedo manum: nolo equidem te affligi. *non voglio, che tu stramazzi in terra. Et Senec. l. 1. de Ira, c. ult. a med.* Mensam evertere, pocula affligere. *Plaut. Pers.* 5. 2. 15. Te ad terram, scelus, affligam. *Ovid.* 12. *Metam. v.* 139. & *l.* 14. *v.* 206. terrę affligere aliquem. *Sil. l. 9. v.* 631. affligere aliquem telluri. *Al. leg.* tellure. *Tacit.* 1. *Hist. c.* 41. Dereptam Galbę imaginem solo afflixit. *Id.* 4. *Ann. c.* 45. Affligere caput saxo. *dar del capo in una pietra*. *Horat. l. 2. sat. 2. v.* 79. Affligere humo. V. Affigo. *Cic. pro Dom. c.* 40. Affligere domum. *Id. in Pison. c.* 38. statuam. *Id. pro Cael. c. ult.* monumentum. *Tacit. Annal.* 4. *c.* 63. aliquem in mortem. *fino a farlo morire*. *Colum. l. 2. c.* 10. Lupinum, si non ante hyemem convaluerit, frigoribus affligitur. *cade a terra*. *Cic. in Pison. c.* 35. Affligi morbo. *esser abbattuto dalla malattia*. *Tacit.* 14. *Ann.* c. 38. Fames affligebat hostes. ¶ Ponitur interdum pro percutere, *percuotere*. *Tacit. Ann.* 14. *c.* 8. Trierarchus fusti caput ejus afflixit. *fusti* ablativus est instrumenti. ¶ Translate est deprimere, perdere, perturbare, vexare, *abbassare*, *abbattere*, *dar travaglio*, *affliggere*. *Cic. de clar. Orat. c.* 12. Hoc Oratoris esse maxime proprium, rem augere posse laudando, vituperandoque rursus affligere. *Id.* 4. *Tuscul. c.* 14. Animos affligere, & debilitare metu. *Id. pro Sext. c.* 7. Affligere equestrem ordinem. *Liv. l.* 28. *c.* 39. Affligere aliquem bello. *Cic. pro Mur. c. ult.* Affligere aliquem judicum sententiis. *h. e.* damnando deprimere. *Id.* 2. *Agrar. c.* 30. Vectigalia bellis affliguntur. *si sminuiscono*. *Plin. l. 2. c.* 12. Affligere opes alicujus. *indebolire*, *rovinare la potenza di alcuno*. *Cic. Attic. l. 2. ep.* 19. Pompejus ipse se afflixit. *s' è da se stesso depresso, e rovinato*. *Sueton. de clar. Rhet. c.* 6. Affligere negotium. *rovinare*, *pregiudicare*. *Plin. l.* 33. *c.* 11. & *Flor. l. 3. c.* 12. Affligere mores. *corrompere*, *guastare*. *Cic. de Senect. c.* 10. Senectus enervat, & affligit homines. *Id. Attic. l. 12. ep.* 50. Levari alicujus adventu, & discessu affligi. *sollevarsi*, *& affliggersi*. *Curt. l.* 4. *c.* 8. Vehementer affligi desiderio alicujus.

AFFLO, & Adflo, as, avi, atum, n. 1. *soffiare*, *spirare*, *soffiare addosso*, ἐπιπνέω, ad aliquid spiro, flatu, spirituve contingo: ex *ad*, & *flo*. Dicitur non de vento solum, sed etiam de spiritu, seu halitu animalium. *Plin. l. 18. c.* 17. Cum udam (*fabam*) quidam ventus afflavit. *Stat. l. 5. silv. 1. v.* 146. maligno afflantur vineta Nuto. *Ovid. Metam.* 1. *v.* 542. Afflare crinem sparsum cervicibus. *Horat. l. 2. sat. ult. in fi.* Afflare alicui. *Virg.* 1. *Georg. v.* 250. Nos ubi primus equis Oriens afflavit anhelis. *h. e.* quasi contigit afflatu equorum cursu anhelantium. *Columel. l.* 8. c. 5. Ne pulli a serpentibus afflentur. *Plin. l. 28. c.* 6. Afflari in fronte. *Lucret. l. 5. v.* 508. & calidum membris afflare vaporem. ¶ De aliis rebus, quę flatu aliquo ferri videntur, ut de igne, fulmine, sidere, & hujusmodi. itaque *afflari* v. g. *fulmine* est non quidem ici, sed tangi vi spiritus fulmen pręeunte, vel comitante. *Plin. l. 2. c.* 54. Spiritum esse ocyorem fulmine: ideo quati prius omne, & afflari, quam percuti. *Liv. in fragment.* apud *Serv. ad l.* 1. *Georg. v.* 472. Tanta flamma ex Ætna monte defluxit, ut non tantum vicinę urbes, sed etiam Rhegina civitas afflaretur. *Ovid.* 1. *Trist. eleg.* 9. *v.* 21. fulmina, quorum Ignibus afflari proxima quęque solent. *sogliono esser tocche*, *cosse*. *Plin. l. 2. c.* 41. Afflari sidere. V. *alia* in *Afflatus*. Huc referuntur & illa *Cicer. de Senect. c.* 17. Odores, qui afflarentur e floribus. *h. e.* qui flatu aeris ad nos pervenirent. (Alii leg. *afflarent*; quod placet *Manutio*, & aliis Criticis; alii *efflarentur*.) & *Propert. l. 2. eleg.* 22. *v.* 17. Afflabunt tibi non Arabum de gramine odores, Sed quos ipse suis fecit Amor manibus. ¶ Translate *Cic.* 16. *Attic. ep.* 5. Rumoris nescio quid afflaverat, frequentiam non fuisse. *h.* e. exierat quidam rumor. *Id. Verr.* 3. *c.* 13. Sperat, sibi auram posse aliquam afflari, in hoc crimine, voluntatis, assensionisque eorum, quibus &c. *h.* e. fauturos sibi eos, qui &c. *Tibull. l. 2. eleg. 1. v.* 80. Felix, cui placidus leniter afflat Amor. *Flor. l. 3. c.* 5. Italiam, ipsam urbem Romam regius terror afflabat. *h. e.* tam prope erat, ut & Romę timeretur. *Senec. ep.* 114. Si animus sanus est, si compositus, gravis, ingenium quoque siccum ac sobrium est: illo vitiato, hoc quoque afflatur. *resta tocco*. ¶ Significat etiam inspirare, concitare divinitus motum animi, *inspirare*, *empiere d' entusiasmo*, ἐνθουσιάζω. Hic autem loquendi modus ex eo ortus videtur, quod ex caveis Oraculorum anhelitus quidam exiret, quo sacerdotes incitati responsa divina reddebant, ut ex *Cicer.* 2. *de Divin. c.* 57. colligitur. *Id. pro Arch. c.* 8. Poetam mentis viribus excitari, & quasi divino quodam spiritu afflari. *Alii leg.* inflari. V. *adject.* Afflatus. ¶ *Afflare aliquem juventa* apud *Claudian. de B. Gildon. v.* 208. est alicui juventam addere, & flando quodammodo inspirare. Eadem ratione *afflare alicui honorem* dixit *Virg.* 1. *Æn. v.* 595. Loquitur autem de Venere gratiosiorem Æneę vultum reddente; sicut apud *Claudian.* de Jove sermo est. Creduntur autem deorum halitus, & afflatus vitales admodum esse, rebusque quas contigerint, vim, vigoremque indere. *Tibull. l. 2. eleg. 4. v.* 57. indomitis gregibus Venus afflat amores. *li fa innamorare*.

AFFLUENS, & Adfluens, entis, adject. *abbondante*, ἐπιῤῥέων, abundans, & proprie de aquis dicitur, aliisque fluidis. *Vitruv. l. 8. c.* 1. Sub radicibus montium uberiores, & affluentiores aquę sunt. *Cic. pro Sext. c.* 8. Unguentis affluens. ¶ Translate est copiosus, refertus, dives quacumque re, *copioso*, *abbondante*, *pieno*, περισσεύων. *Sueton. in Aug. c.* 35. Affluens numerus senatorum. *Cic. pro Arch. c.* 2. Urbs eruditissimis hominibus, liberalissimisque studiis affluens. *Id. pro Rosc. Com. c.* 10. Homo bonitate affluens. *Id. Verr.* 7. *c.* 54. *in fi.* omni lepore, & venustate. *Id. pro Cluent. c.* 66. Domus omni scelere. *Id. l. 3. de Orat. c.* 15. Homines otio nimio, & ingeniis uberrimis affluentes. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 43. In omnium rerum affluentibus copiis. *Id.* 2. *Agrar. c.* 30. Opibus, & copiis affluens. *Id. de Amic. c.* 16. Divitior mihi, & affluentior videtur esse vera amicitia, nec observare restricte, &c. *Augustin. l.* 2. *Confess. c.* 6. Largitor affluentissimus. ¶ In malam partem pro redundanti, *soprabbondante*. *Nepos in Attic. c.* 13. Omni diligentia munditiam non affluentem affectabat. *Alii leg.* munditiam, non affluentiam. ¶ Apud *Phaedr. l. 5. fab. 1. v.* 22. homo vestitu affluens est, qui vestem habet amplam, sinuosam, & ut ait *Horat. Epod.* 4. *v.* 8. bis ter ulnarum togam. ¶ *Anni affluentes* apud *Horat. l. 4. od. 11. v.* 19. sunt anni accedentes, advenientes, sumpta translatione ab aquis decurrentibus, & affluentibus.

AFFLUENTER, & Adfluenter, *abbondantemente*, *copiosamente*, δαψιλῶς, copiose. *Apulej. l.* 4. *Metam.* Vinum affluenter immissum. *Solin. c.* 9. (*al.* 14.) *a med.* Ita affluenter successus ejus ampliandis opibus proficiebant, ut &c. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 6. Affluentius voluptates undique haurire.

AFFLUENTIA, & Adfluentia, æ, f. *profluvio*, ἐπίῤῥοια, profluvium. *Plin. l. 26. c.* 10. Illita radix genitalibus inhibet affluentiam geniturę. ¶ Translate est abundantia, copia, *abbondanza*, εὐπορία. *Cic. Agr.* 2. *c.* 35. Ex hac copia, atque rerum omnium affluentia. *Plin. in Paneg. c.* 29. Affluentia annonę.

AFFLUO, & Adfluo, is, uxi, n. 3. *scorrere a qualche luogo*, ἐπιῤῥέω, ad aliquem locum fluo, fluendo accedo: ex *ad*, & *fluo*. *Plin. l.* 2. *c.* 97. Æstus bis inter duos exortus Lunę affluunt, bisque remeant. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 6. Rhenus ad Gallicam ripam latior, & placidior affluens. ¶ Translate significat accurrere, convenire, undique concurrere, *accorrere*, *venir da tutte le parti*. *Virg.* 2. *Æn. v.* 796. ingentem comitum affluxisse novorum Invenio admirans numerum. *Liv. l. 39. c.* 31. Dimicantibus iis legio quinta supervenit; deinde ut quęque potuerant, copię affluebant. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 25. Affluentibus auxiliis Gallorum, qui rem Romanam enixe juvabant. *Id.* 4. *Ann. c.* 41. Populi accursus multitudinem affluentium increpat. ¶ Item accedere, illabi, *accostarsi*, *venire*. *Cic.* 1. *de Fin. c.* 11. Voluptas ad sensus cum suavitate affluit, & illabitur. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 3. Nihil a te, nihil ex istis locis, non modo litterarum, sed ne rumoris quidem affluxit. *Ovid. de remed. amor. v.* 148. Affluit incautis insidiosus amor. *Valer. Max. l. 6. c. ult. in fi.* Opes affluunt subito, repente dilabuntur. ¶ Item abundare, *abbondare*. *Lucret. l. 6. v.* 12. Affluere divitiis honore, & laude. *Plaut. Pseud.* 1. 2. 57. frumento. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 28. *in fi.* voluptatibus. *Sallust. in Catil. c.* 37. Mihi imperium populi R. miserabile visum est, cui cum domi otium, atque divitię affluerent, fuere tamen, &c. *h. e.* abunde suppeterent. *Liv. lib. 3. c.* 26. ubi effuse adfluunt opes.

AFFODĬO, & Adfodĭo, ŏdis, ŏdi, ossum, a. 3. *cavar vicino*, ad aliquem locum fodio. *Plin. l. 2. c.* 68. Furto vicini cęspitem nostro solo adfodimus. *h. e.* fodiendo, nostro solo adjungimus.

AFFŎRE V. Adsum.

AFFORMĬDO, & Adformido, as, avi, atum, a. 1. *temer assai*, περιφοβέομαι, valde timeo. *Plaut. Bacch.* 4. 10. 3. Magisque afformido, ne is pereat.

AFFRANGO V. Adfrango.

AFFRĔMO V. Adfremo.

AFFRICATĬO, & Adfricatio, onis, f. *fregamento*, *fregagione*, *stropicciamento*, ἐπίτριψις, affrictus. *Cael. Aurel. in praefat. Acutor. sub fin.* Majora corpuscula majoribus mista faciunt plagas, sive percussiones, & affricationes. *Id. ibid. l.* 1. *c.* 14. Argentum album est, sed ejus affricatio nigra.

AFFRICATUS, & Adfricatus, a, um, *fregato*, participium verbi *Affrico*, sed rari usus. usitatum enim est *affrictus*. *Apulej. l. 3. Metam.* Pyxides plusculas depromit, de quis egesta unguedine, diuque palmulis suis affricata, &c.

AFFRĬCO, & Adfrico, as, icui, ictum, a. 1. *fregare*, *stropicciare a qualche cosa*, προστρίβω, ad aliquid frico. *Columel. l. 7. c.* 5. Vitiosum locum pecudes aut morsu scalpunt, aut arbori affricant. *Plin. l. 8. c.* 17. Anguis marathro herbae se se affricans. *Id. l.* 29. *c. ult.* Anguium membrana vernatione eorum exuta, si affricetur, claritatem (*oculorum*) facit. ¶ Translate *Senec. ep.* 7. Malignus comes quamvis candido, & simplici rubiginem suam affricuit. *h. e.* adhaerendo vitiis suis infecit.

AFFRICTĬO, & Adfrictio, onis, f. idem quod affricatio, affrictus. *Phaedr. l. 4. fab.* 13. ubi alii aliter leg.

AFFRICTUS, & Adfrictus, us, m. *fregamento con qualche cosa*, πρόστριψις. *Senec. Quaest. nat.* 5. *c.* 14. *de spiritu subterraneo per loca sulphurosa se torquente*. Accendat flammam ipso affrictu necesse est. *Plures leg.* obstrictu. *Plin. l. 31. c.* 6. Spuma aquae marinae affrictu verrucas tollit.

AFFRINGO V. Adfrango.

AFFRĬO V. Adfrio.

AFFUI, isti, uit, &c. V. Adsum.

AFFULGĔO, & Adfulgeo, es, ulsi, n. 2. *apparire risplendendo*, *risplendere*, fulgens appareo, fulgeo, ἐπιλάμπω. *Ovid. in Ibin, v.* 311. Non venus affulsit, non illa Jupiter hora, Lunaque non apto, Solve fuere loco. *Horat. l. 4. od. 5. v.* 6. Instar veris vultus tuus affulsit. *Sil. l. 7. v.* 467. postrema nitenti Affulsit vultu ridens Venus. ¶ Translate *Petron. c.* 111. Verum pudicitiae, amorisque exemplum affulsisse. ¶ Saepe eleganter dicitur de iis rebus, quae moerentibus nobis, & optantibus laetae adveniunt, nosque erigunt, & recreant, *apparire*, *farsi vedere*. *Liv. l. 27. c.* 28. Defensurum se ur-

se urbem, prima spes, morte nuntiata Marcelli, affulsit. *Id. l.* 30. *c.* 30. Et mihi talis aliquando fortuna affulsit. *Valer. Max. l.* 7. *c.* 6. *extern. n.* 1. Cretensibus nihil tale præsidii affulsit. *Flor. l.* 4. *c.* 9. *ad fin.* Ut prima affulsit occasio.

AFFUNDO, & Adfundo, is, udi, usum, a. 3. *versare*, *spargere*, *infondere*, *gettare*, προσχέω, fundo, diffundo, spargo: ex *ad*, & *fundo*. *Tacit. l.* 5. *Histor. c.* 23. Mosæ fluminis os amnem Rhenum Oceano affundit. *Id. Ann.* 13. *c.* 16. Affundere alicui venenum in aqua frigida. *Plin. l.* 16. *c. ult.* Affundere vinum arbori. *Id. l.* 5. *c.* 1. Affunditur æstuarium e mari flexuoso meatu. *i' estende a bagnare*, &c. ¶ Translate *Tacit. in Agric. c.* 35. Ut peditum auxilia mediam aciem firmarent, equorum tria millia cornibus affunderentur, *si stendessero*. *Id. Ann.* 6. *c.* 28. Affundere alicui vim vitalem. *h. e.* indere, infundere, *infondere*. ¶ *Affundi*, procumbere, prosterni, inclinari. *Sil. l.* 6. *v.* 572. sollicite læti affunduntur, & ipsis Oscula vulneribus figunt. Alii leg. *funduntur*. Sed alia huc pertinentia V. in *Affusus*.

AFFUSIO, onis, f. *infusione*, *spargimento*, ἐπίχυσις, infusio, vel aspersio. *Pallad. Febr. tit.* 28. Antidoti affusione radices infundunt.

AFFŪSUS, & Adfusus, a, um, particip. *versato*, *sparso*, *infuso*, fusus, infusus, aspersus, προσχυθείς. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 10. Venenum vulneri affusum. *Plin. l.* 12. *c.* 21. *in f.* Affusa eis paulatim aqua calida. *Id. l.* 28. *c.* 9. Liquefacere aliquid affuso vino. *Id. l.* 5. *c.* 29. Amnis plurimis affusus oppidis. *h. e.* plurima oppida alluens. *Id. l.* 3. *c.* 3. Colonia amne Ibero affusa. *h. e.* quam Iberus alluit. *bagnata*. ¶ Translate *Ovid.* 9. *Metam. v.* 605. Amplectique pedes, affusaque poscere vitam. *prostrata*. *Et Flor. l.* 4. *c.* 2. Cleopatra affusa genibus Cæsaris. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 540. Affusæque jacent tumulo. *h. e.* circa tumulum prostratæ: quo sensu *Stat.* quoque *l.* 3. *Theb. v.* 686. locutus est. *Senec. in Troad. v.* 1076. Cautes undique affusa ducum, plebisque turba cingitur. *h. e.* circumfusa. *Id. l.* 17. *v.* 219. Affusis puppes procedere ventis. *h. e.* afflantibus, & se se in vela immittentibus.

AFFUTŪRUS V. in Adsum.

AFŌRE V. in Absore.

AFŌRIS V. Foris.

AFRANIA, Licinii Buccionis senatoris uxor, quæ muliebris verecundiæ oblita suas per se causas agebat, & importunis clamoribus Judicibus obstrepebat: non quod advocati ei deessent, sed quia impudentia abundabat. Hinc factum est, ut mulieres perfrictæ frontis, & matronalis pudoris oblitæ, *Afraniæ* per contumeliam dicerentur. *Valer. Max. l.* 8. *c.* 3. *n.* 2.

AFRANIĀNUS, a, um, adject. ad Afranium Poetam pertinens, ut *Afraniana fabula* apud *Cicer. pro Cœl. c.* 30. ubi alii plerique leg. *Afrania*.

L. AFRANIUS, Poeta Latinus fuit, togatarum fabularum scriptor, cujus comœdiæ, alioqui festivæ & elegantes, minus gratæ fuerunt, quod fœdis puerorum amoribus essent conspurcatæ, ut notat *Quintil. l.* 10. *c.* 1. Ejus integra opera perierunt, solumque adhuc remanent fragmenta quædam apud *Nonium*, aliosque Veteres Grammaticos. Floruit eodem tempore, quo *Terentius*, & *Cæcilius*, ut scribit *Vellej. l.* 1. *c.* 17. vel certe paulo post. Eum laudat etiam *Cic. de clar. Orat. c.* 45. ut perargutum, & in fabulis disertum. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 57. Dicitur Afrani toga convenisse Menandro. *h. e.* dicitur Afranius in togatis fabulis imitatus Menandrum; quod & *Cicero* innuit *lib.* 1. *de Fin. c.* 3. ¶ Adjective *Afrania fabula*, hoc est ab Afranio conscripta, apud *Cic. pro Cœl. c.* 30. V. vocem præced.

AFRARIUS, ii. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 426. *n.* 5. C. Junio C. F. Quir. Flaviano Præf. annonæ . . . . mercatores frumentarii & olearii Afrarii. *h. e.* apud Afros negotiantes. Sunt qui putant legendum *Ærarii*.

AFRI, orum, V. in *Afer*.

AFRICA, æ, f. *Africa*, Ἀφρική, Λιβύη, una ex quatuor Orbis terræ partibus, cujus termini sunt ab Oriente Ægyptus, & Sinus Arabicus, ab Occasu Oceanus Atlanticus, a Septentrione mare Mediterraneum, a Meridie Oceanus Australis. V. Geographos. Dicitur habuisse nomen ab Afro, vel Aphero, qui a *Josepho lib.* 1. *Antiq.* dicitur nepos Abrahæ ex Madian filio, a *Solino* autem *cap.* 24. (*al.* 37.) filius Herculis Libyci, quique primus in eas terras habitandi causa transisse fertur. Sunt etiam qui putant ita dictam esse ab α privativa, & φρίκη, horror, quod sit sine horrore frigoris: magnis enim caloribus abundat. Hinc & *Aphrica* a nonnullis scriptum est: sed Latina consuetudo aspirationem extrivit. ¶ Aliquando sumitur pro peculiari Africæ parte. *Plin. l.* 5. *c.* 9. Nilus Africam ab Æthiopia dispescens. *Et cap.* 4. A Tusca Zeugitana regio, & quæ proprie vocetur Africa, est. *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 7. Regio, quæ sequitur a promontorio Metagonio ad aras Philænorum, proprie nomen Africæ usurpat. ¶ *Semper aliquid novi Africa affert*, ἀεὶ φέρει τι Λιβύη καινόν: proverbium est ex eo ortum, quod cum in Africa magna sit aquarum inopia, ad paucos amnes bibendi causa multarum specierum feræ conveniunt, ex quarum vario concubitu multiformes subinde oriuntur partus, monstrosæque animalium facies. Refert hoc proverbium *Plin. l.* 8. *c.* 16. quadrare autem potest in homines lubrica fide, aut novarum rerum cupidos.

AFRICĀNUS, a, um, *Africano*, Λιβυκός, ad Africam pertinens. *Cic. pro Dejot. c.* 9. Africanum bellum. *Et mox.* Africani rumores. *Id. Fam.* 6. *ep.* 13. Africana causa. *h. e.* bellum a Pompejanis in Africa contra Cæsarem renovatum. *Nepos in Attico, c.* 12. Africanæ possessiones. ¶ *Africanæ gallinæ* in pretio olim fuerunt: erant autem ceteris multo majores, meleagridibus valde similes, colore pennarum vario, hoc est maculis quibusdam, velut guttis, distincto, (ex quo *guttatæ* dicuntur a *Martial. l.* 3. *epigram.* 58.) habentes in capite tuber, seu gibbam rutilam: quam ob rem *gibberæ* dicuntur a *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 9. Adde *Colum. l.* 8. *c.* 2. & *Plin. l.* 10. *c.* 26. Eæ appellantur etiam *Numidicæ*, quia præcipue in Numidia Africæ provincia nascebantur. Admittebantur autem in lautiores cœnas, non quidem propter suavitatem gustus, sed propter raritatem, & quod non nisi magno pretio comparabantur, ut *Plin. loc. cit.* & *Petron.* in *Satyr. c.* 93. testantur. *Varr. loc. cit.* Sunt gallinæ quæ vocantur generum trium, villaticæ, rusticæ, & Africanæ, &c. ¶ *Africanæ ficus* etiam laudantur a *Catone R. R. cap.* 11. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 41. *Colum. l.* 5. *c.* 10. & a *Plin. l.* 15. *c.* 18. Quamquam non semper in eodem pretio sunt habitæ, cum procedente tempore ex copia viluissent. Hinc inter viliora munera eas recenset *Martial. l.* 4. *epigr.* 46. & *l.* 7. *epigr.* 52. ¶ *Africanæ*, *arum* per antonomasiam appellantur pantheræ, & pardi (qui solo sexu a pantheris dissentiunt) quod id ferarum genus in Africa est frequentissimum, & inde primum Romam transvectum. *Plin. l.* 8. *c.* 17. Senatus consultum vetus fuit, ne liceret Africanas in Italiam advehere. *Liv. l.* 44. *c.* 18. *in f.* Ludis Circensibus sexaginta tres Africanas, & quadraginta ursos, & elephantos lusisse. Adde *Sueton. in Calig. c.* 18. & *in Claud. c.* 21. & *Plin. Junior. l.* 6. *ep. ult.* ¶ *Africanus* agnomen est duorum celeberrimorum virorum Scipionum, quorum prior, qui *Africanus major*, & *superior* dictus est, id sibi peperit decus devicto Annibale, debellatoque Punico bello secundo; alter *Africanus minor*, & *posterior*, nepos adoptivus prioris, deleta Carthagine Punico bello tertio. *Liv. in f. l.* 30. & *Cic. de Harusp. resp. c.* 12. & *l.* 1. *Offic. c.* 33. *ad fin.* & *pro Mur. c.* 28. & alibi. *Plinius* primum sæpe appellat *Africanum priorem*, secundum *Africanum sequentem*, *l.* 5. *c.* 4. *l.* 7. *c.* 30. & 44. *l.* 15. *c.* 29. *l.* 33. *c.* 11. & *l.* 34. *c.* 6. V. Æmilianus. ¶ Africanus Jurisconsultus, scriptor subtilis & difficilis, Papiniani discipulus fuit. *Lamprid. in Alex. Sever. c. ult.* cui tamen fidem non habet *Cujac.* qui eum esse putat, qui Sex. Cæcilius dicitur a *Gell. l.* 20. *c.* 1. atque adeo antiquiorem.

AFRICIA, æ, f. inter genera liborum, quæ in sacrificiis adhibebantur, enumeratur ab *Arnob. l.* 7. *pag.* 230. sed quid tandem significet, adhuc est incompertum. Est nonnullorum conjectura dictam videri ab *affricando*, quod aut aræ, aut victimæ affricaretur.

AFRICUS, a, um, *Africano*, Λιβυκός, Africanus. *Flor. l.* 2. *c.* 2. *ad fin.* Africum mare. *Ennius* apud *Cicer.* 3. *de Orat. c.* 24. & *Liv. l.* 29. *c.* 23. *extr.* Africa terra. *Sil. l.* 17. *v.* 11. Africa bella. ¶ *Africus vicus* Romæ fuit in Esquiliis, quod ibi obsides ex Africa bello Punico dicuntur esse custoditi. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 32. ¶ *Africus ventus*, qui sæpius *Africus* absolute dicitur, est is, qui Italice *Affrico*, seu *Ponente Garbino*, aut *Gherbino*, & Nautis Ultramontanis *Sud-Ouest*, Græcis Λίψ dicitur, spirans ab Africa inter Austrum, & Zephyrum, ab occasu brumali, contrarius Cæciæ. *Senec. l.* 5. *quæst. nat. c.* 16. & *Plin. l.* 2. *c.* 47. & alii. *Senec. loc. cit.* Africus furibundus, & ruens. *Virg.* 1. *Æn. v.* 90. creberque procellis Africus. *Horat. l.* 1. *od.* 3. *v.* 12. præcipitem Africum decertantem Aquilonibus. *Id. l.* 3. *od.* 23. *v.* 5. Africus pestilens. *Id. Epod.* 16. *v.* 22. Protervus Africus. Adjective *Id. l.* 3. *od.* 29. *ad fin.* Africæ procellæ. *h. e.* quas Africus movet. ¶ *Propert. l.* 4. *eleg.* 3. *v.* 47. Africum patrem dixit, quia omnes venti Dii habiti sunt: Diis autem *patris* nomen convenit. Quod autem addit, eum aquas congelare, videtur Africum confudisse cum Aquilone. Nam Africus ab Africa, quæ regio est calidissima, spirans vim congelandi non habet, bene tamen Aquilo qui Septentrionalis est.

AFUI, isti, it, pro *Absui* V. in fine verbi *Absum*.

AFUTŪRUS V. in Absore.

A G

AGAGA, æ, m. *ruffiano*, *vizioso*, leno, nequam, perditus homo. In Glossis *Isidori* legitur *Agagola*, seu *Agagula*, *Lenocinator*, *pantomimus*: quæ vox fortasse ab *agaga* diminutivum est. *Petron. in fragment. Tragur. c.* 69. *Burman.* Plane non omnia artificia servi nequam narras: agaga est. Alii leg. *harpaga*, *h. e.* fur, ab ἁρπάζω, rapio: Alii *apaga* eod. sensu, ab ἀπάγω, abigo, abduco: Alii *agapa*, *h. e.* catamitus, exoletus, ab ἀγάπη, amor.

AGALLŌCHUS V. in Alchelucia.

AGALMA, atis, n. *statua*, ἄγαλμα, statua. Vox Græca. *Martian. Cap. initio l.* 6. Quam docto assimilant habitu, qui agalmata firmant.

AGAMEMNON, ŏnis, m. *Agaminnone* (in carmine etiam *Agamennône*) Ἀγαμέμνων, ονος, Atrei, & Æropes filius, frater Menelai, Rex Mycenarum, qui in ea expeditione, quam Græci ob Helenæ raptum adversus Trojanos susceperunt, omnium consensu universi exercitus dux est declaratus. Quo in bello decimo demum anno victoria potitus, ubi primum in Græciam rediit, a Clytemnestra uxore, adjuvante Ægistho (qui cum illa absente viro adulterii consuetudinem habuerat) inter epulas, vel ut alii volunt inter sacrificandum Diis Penatibus, est interfectus, relicto filio Oreste, qui postea indignam patris necem ulciscens, matrem una cum adultero interemit. *Horat. l.* 4. *od.* 9. *v.* 25. Vixere fortes ante Agamemnona, &c. *Agamemnona* accusativus est Græcæ positionis. ¶ De filiis tribus Anii ab Agamemnone raptis V. in *Anius*. ¶ *Agamemno* in recto casu. *Stat. l.* 1. *Achill. v.* 553. Conclamant Danai, stimulatque Agamemno volentes. *Cic. Attic. l.* 13. *ep.* 47. Postea quam abs te Agamemno, non ut venirem, &c. V. *Rubico*.

AGAMEMNONIDES, æ, m. Ἀγαμεμνονίδης, patronymicum, filius, vel nepos Agamemnonis. *Juvenal. sat.* 8. *v.* 215. Par Agamemnonidæ crimen. *h. e.* Orestis.

AGAMEMNONIUS, a, um, adject. *di Agamennone*, Ἀγαμεμνόνιος, ad Agamemnonem pertinens. *Virg.* 6. *Æn. v.* 489. Phalanges Agamemnoniæ. *h. e.* milites Gręci, qui sub Agamemnone ad Trojam militaverant. Et *v.* 839. Mycenę Agamemnonię. *Id.* 4. *Æn. v.* 471. Orestes Agamemnonius. *h. e.* Agamemnonis filius.

AGAMUS, i, *celibe*, ἄγαμος, qui nunquam uxorem duxit: vox Gręca ab α privativa, & γάμος, nuptię. *Hieronym. advers. Jovinian. l.* 1. *c.* 8. *ad fin.*

AGANIPPE, es, f. *Aganippe*, Ἀγανίππη, fons Bœotię in Helicone monte, quem *Callimachus* apud *Serv.* ad *Virg. Ecl.* 10. *v.* 12. dicit esse fontem Permessi fluminis. Hic potus inspirationem facere litterarum creditus est, ut ait *Solin. c.* 7. (*al. c.* 12.) *ad fin.* Hinc a Poetis sacratus est Musis, quę circa ea loca colere dicuntur. *Virg. loc. cit.* Aganippę Aonię. *Claudian. in ep. ad Seren. in f.* doctumque fluens Aganippe. ¶ Pręterea Aganippe fuit Acrisii uxor, Danaes mater. *Hygin. fab.* 63.

AGANIPPEUS, a, um, Ἀγανιππεῖος, ad Aganippen pertinens. *Propert. l.* 2. *eleg.* 2. *v.* 30. Par Aganippeę ludere docta lyrę.

AGANIPPIS, idis, *& Græca terminatione*, idos, adject. f. *Ovid.* 5. *Fast. v.* 7. Dicite, quę fontes Aganippidos Hippocrenes, Grata Medusęi signa tenetis equi. *h. e.* fontes Hippocrenes, quę propter vicinitatem cum Aganippe, & communionem religionis, (quod uterque fons Musis est sacer, & inspirare litteras dicitur) ab eo cognominari potest. Alii ita legunt, *Dicite, quæ fontes Aganippidos, Hippocrenes*, &c. ut *Aganippis* dictum sit pro *Aganippe*, Poetis id quoque sibi aliquando vindicantibus, ut adjectivum Patronymicum pro substantivo usurpent.

AGAPE, es, f. *amore*, ἀγάπη, amor, benevolentia. *Tertull. ad Mart. c.* 2. Plus in carcere spiritus acquirit, quam caro amittit: imo & quę justa sunt, caro non amittit, per curam Ecclesię, & agapen fratrum. ubi *agape* non solum amorem fratrum Christianorum in Martyres carceribus detentos, sed & subsidia, atque eleemosynas in eosdem collatas significat. ¶ Pręterea hoc nomine significabantur convivia Christianorum, ad quę advocabant pauperes eleemosynę causa. *Tertull. in Apolog. c.* 39. *ad fin.* Cœna nostra de nomine rationem sui ostendit: vocatur enim agape, id quod dilectio penes Gręcos est. Quantiscumque sumptibus constet lucrum est pietatis nomine facere sumptum: siquidem inopes quoque refrigerio isto juvamus. *Hieronym. ad Eustoch. ep.* 22. *de custod. virgin. c.* 14. Ad agapen vocare. ¶ Convivia etiam in honorem Martyrum inita, & in eorum natalibus, aliisque solemnioribus diebus a Christianis olim celebrata, *Agapæ* dicta sunt, de quibus plura *Muratorius Disquisit. de Agapis edita Patavii* 1709. *una cum ejus Græcis Anecdotis, typis nostri Seminarii pag.* 241. De his etiam apud *Plin. l.* 10. *ep.* 97. mentio fit.

AGAPETÆ, arum, m. ἀγαπητοί, hoc est dilecti, amati: ab ἀγαπάω, amo. Agapetę dicti sunt olim apud veteres Christianos Clerici, aut Monachi, qui specie pietatis, & religiosi convictus una cum mulieribus vivebant, quas prędicabant caste omnino a se haberi, & solius sanctę charitatis vinculo secum junctas simul habitare: quos pluribus sanctionibus Concilia, & Patres damnaverunt. Hinc in *Papiæ Lexico* Agapetes exponitur lenocinator, & qui cum feminis illicite conversatur procacius Clericus. *Hieronym. ep.* 22. *ad Eustoch. de custod. virgin. c.* 5. *sub fin.* Unde in Ecclesias Agapetarum pestis introiit? unde sine nuptiis aliud nomen uxorum? (fratres, & sorores se appellabant) imo unde novum concubinarum genus? &c. Plura de his V. apud *Muratorium Disquisit. de Agapetis loc. cit. in voce præced. pag.* 218.

AGARICUM, *& Græca terminatione* Agaricon, i, n. *agarico*, ἀγαρικόν, fungus est in arboribus nascens, colore candido, medicinę vim habens. Nascitur circa Bosphorum, & in Gallia Cisalpina. *Plin. l.* 25. *c.* 9.

AGASO, onis, m. *palafreniere*, *cavallaro*, *mulattiere*, ἀγάζων, generatim significat eum, qui quodcumque jumentum ducit, aut curat: sed ex usu plerumque accipitur pro ductore, & custode equorum. *Liv. l.* 43. c. 5. Duo equi phalerati cum agasonibus. *Plaut. Merc.* 5. 2. 11. Egomet mihi comes, calator, equus, agaso. *Plin. l.* 35. *c.* 11. Agasonem cum equo. ¶ Interdum pro ductore asinorum, *asinajo*, quo pacto non semel accipitur ab *Apulej. l.* 6. & 7. *Metam.* ¶ Per contemptum est quicumque vilis servus. *Horat. l.* 2. *sat. ult. v.* 71. Si patinam pede lapsus frangat agaso. *Pers. sat.* 5. *v.* 76. hic Dama non tressis agaso, &c.

AGATHOCLEUS, a, um, Ἀγαθόκλειος, ad Agathocleum pertinens, qui fuit Syracusarum tyrannus: de quo multa & mira *Justin. l.* 22. & 23. narrat. *Silius l.* 14. *v.* 652. Hic Agathocleis sedes ornata tropęis.

AGATHODÆMON, ŏnis, m. bonus genius, ἀγαθοδαίμων, ονος: ab ἀγαθὸς, bonus, & δαίμων, genius. *Lamprid. in Heliogab. c.* 28. Ægyptios dracunculos Romę habuit, quos illi agathodęmonas vocant. *Casaubon. ibid.* notat, Phœnices, & Ægyptios divini aliquid tribuisse draconum, & serpentum naturę, iis pręsertim, qui veneno carent.

AGATHYRSI, orum, m. Ἀγάθυρσοι, populi Scythis vicini cęruleo omnes capillo, circa Meotidem paludem incolentes: quibus mos fuit ora, artusque pingere; ut quisque majoribus pręstaret, ita magis vel minus; ceterum iisdem omnes notis, & sic, ut ablui nequirent, ut *Plin. l.* 4. *c.* 12. & *Pompon. Mela l.* 2. c. 1. scribunt. *Virg.* 4. *Æn. v.* 146. Cretesque, Dryopesque fremunt, pictique Agathyrsi. ¶ Sunt qui putant, ideo pictos dici, quia versicoloribus vestibus utantur. *Avien. in Perieg. v.* 447. Pręcinctique sagis semper pictis Agathyrsi.

AGAVE, es, f. Ἀγαύη, filia Cadmi, & Hermiones, & uxor Echionis regis Thebani, quæ Pentheum filium, quod sacra Bacchi contemneret, in furorem versa propriis manibus dilaceravit. Ut ex furore ad se rediit tanti sceleris magnitudine exterrita profugit ab Thebis, & in Illyricum usque errabunda pervenit, ubi a Lycotherse rege excepta, eidem nupsit: quem non multo post occidit, ut patri suo Cadmo regnum daret. *Ovid. Metam.* 3. *in fine*, *Hygin. fab.* 184. & 240. ¶ Fuit hoc nomine tragœdia de Agaves, & Penthei casu a Statio conscripta, de quo *Juvenal. sat.* 7. *v.* 87. sed cum fregit subsellia versu, Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven. ¶ Præterea Agave est una Nereidum. *Hygin. in præfat. ad Fab.* ¶ Item una ex Amazonibus. *Id. fab.* 163.

AGE, *orsù*, *or via*, *via*, *su*, οἶσε, οἶσε δὴ, imperativum verbi *ago*, *is*, quod adverbii modo usurpatur, jungiturque cum omnibus personis utriusque numeri, & tum per se, tum cum aliis particulis *dum* (quæ particula elegantem vim addit, & ἐνέργειαν) *vero*, *nunc*, *modo*, *sane*, *jam*, *sis*, *porro*, & aliis hujusmodi; variosque habet usus, qui ex subjectis exemplis apparent. Sæpe enim est adhortantis, incitantis, instantis. *Terent. Adelph.* 5. 8. 14. Age, da veniam filio. *Id. ibid.* 5. 4. 23. Age, age, nunc experiamur. *Virg.* 3. *Georg. v.* 43. En age, rumpe moras. *Id.* 4. *Æn. v.* 569. Eja age. *Propert. l.* 1. *eleg.* 1. *v.* 21. En age dum, dominæ mentem convertite nostræ. *Terent. Eun.* 4. 4. 27. Age dum, hoc mihi expedi. *Stat.* 10. *Theb. v.* 33. Ite, age, & obsessis vigiles circumdate flammas. *Liv. l.* 38. *c.* 47. Mittite, age dum, legatos circa omnes Asiæ urbes. *Id. l.* 7. *c.* 9. Procedat, age dum, ad pugnam. *Terent. Eun.* 2. 2. 51. Age modo, nunc tibi patent fores hæ. *Id. Andr.* 3. 4. 19. Age igitur, ubi nunc est ipsus? *su dunque*, *dimmi*, &c. ¶ Sæpe etiam concedentis, affirmantis, aut approbantis, sed juncta adhortatione. *Cic. pro Mil. c.* 19. Age, sit ita factum: quæ causa, cur Romam properaret? *Terent. Phorm.* 4. 3. 57. Age, age, jam ducat: dabo. *Cic.* 2. *de Fin. in f.* Age sane, inquam: sed erat æquius, &c. *Liv. l.* 1. *c.* 57. Incaluerant vino: age sane, omnes citatis equis advolant Romam. *su via andiamo*. ¶ Servit etiam indignationi. *Terent. Andr.* 5. 2. 25. Age nunc, jam ego pol hodie, si vivo, tibi ostendam, herum quid sit pericli fallere. ¶ Eleganter etiam usurpatur in transitionibus: tum in significatione adhortantis, tum concedentis. *Cic.* 8. *Attic. ep.* 3. Infero mari nobis, incerto cursu, hyeme maxima navigandum est. Age jam, cum fratre, an sine? *or via mi si dica*. *Id. pro Sull. c.* 26. Age dum, conferte nunc cum illius vita vitam P. Sullæ. *Id. pro Mil. c.* 21. Age nunc, iter expediti latronis cum Milonis impedimentis comparate. *Id. in Partit. c.* 12. Age sis ergo, quoniam dictum de altero est, expone nunc, &c. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 16. Age nunc, refer animum, sis, ad veritatem. *Id. Verr.* 7. *c.* 22. Age porro, tu, qui te tam religiosum existimari voluisti interpretem, cur, &c.? *Id. pro Leg. Manil. c.* 14. Age vero, ceteris in rebus quali sit temperantia considerate. *Id pro Rosc. Amer. c.* 37. Age, nunc Rosciorum factum consideremus. ¶ *Agite* eosdem fere habet usus, cum nominibus pluralis numeri. *Virg. Æn.* 1. *v.* 627. Quare agite, o tectis juvenes succedite nostris. *Plaut. Amph.* 1. 1. 146. Agite, pugni; jamdiu est, quod ventri victum non datis. *Id. Curcul.* 1. 1. 88. Agite, bibite, festivæ fores, potate; fite mihi volentes propitiæ. *Liv. l.* 3. *c.* 62. Agite dum, clamorem, qualem in acie sublaturi estis, tollite hic. *Id. l.* 5. *c.* 52. Recordamini, agite dum, quoties sacra instaurentur, quia, &c. ¶ *Age dum*, & *age sis* interdum junctis vocibus scribi solent.

AGEA, f. est via in navi, ita dicta, inquit *Festus*, quia in ea maxima quæque res agi solet. *Enni.* apud *Isidor. l.* 19. *Orig. c.* 2. Multa foro ponens, ageaque longa repletur. *Alii legunt* Multa foro ponit, & agea longa repletur. *Scaliger ad Festum:* Multa forom, pontes &, ageaque longa repletur.

AGEDUM, & Age dum V. in *Age*.

AGELADES, æ, m. celebris statuarius apud *Plin. l.* 34. c. 8. de quo, & *Colum. l.* 10. *v.* 30. Nec Polycletea, nec Phradmonis, aut Ageladæ Arte laboretur.

AGELASTUS, i, m. *che non ride*, sine risu: ab α privativa, & γελάω, rideo. Hoc nomine appellatus est M. Crassus avus Crassi a Parthis interempti, quem nunquam in vita risisse, scribit *Plin. l.* 7. *c.* 19. *Lucilius* autem apud *Cic.* 5. *de Fin. c.* 30. semel tantum risisse ait.

AGELLULUS, i, m. *poderetto*, diminut. ab *agellus*. *Catull. carm.* 20. *Hortorum Deus* (Catullo enim passim tribuitur id carmen, quod & in Catalectis *Virg.* reperitur) Agellulum hunc, sinistra quem tute vides, Herique villulam, hortulumque pauperis, &c. Adde *Symmach. l.* 2. *ep.* 30. *Arnob. l.* 1. *pag.* 12. & veter. lap. apud *Gruter. pag* 1004. *n.* 4.

AGELLUS, li, m. *campicello*, *camperello*, *poderetto*, ἀγρίδιον, parvus ager. *Terent. Adelph.* 5. 8. 26. Agelli est hic sub urbe paululum. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 35. *ad fin.* Minora Dii negligunt, neque agellos singulorum, nec viticulas persequuntur.

AGEMA, atis, n. *sorta di squadra*, *o legione di scelti soldati appresso i Macedoni*, ἄγημα, certus delectorum militum numerus (qui pro variis temporibus varius fuit) apud Macedones, & eos, qui Macedonicam militiæ rationem sequebantur; quem ipsi ita appellabant, quemadmodum suam *legionem* Latini. *Liv. l.* 37. *c.* 40. Addita his ala mille ferme equitum: agema eam vocabant. *Id. l.* 42. *c.* 51. Delecta & viribus, & robore ætatis ex omni cetratorum numero duo erant agemata: hanc ipsi legionem vocabant. *hoc loco pedites intelligit*. Adde *cap.* 58.

AGENEALOGETUS, vel Agenealogitus, ἀγενεαλόγητος, qui non habet

bet genealogiam; seu cujus parentes, & avi, majoresque assignari non possunt. Vox Græca ab α privativa, γενεὰ, genus, origo, & λέγω, dico; usurpata a *Tertull. in fine lib. de Præscriptionib. adverſ. Hæret.*

AGENNETOS, ἀγέννητος, *h. t.* non generatus, ab α privativa, & γεννάω, gigno: unus est ex æonibus Valentini apud *Tertull. adverſ. Valentin. cap.* 35.

AGENOR, òris, m. Ἀγήνωρ, ορος, filius Beli, Rex Phœnicis, & Libyæ: vel ut alii volunt, Neptuni filius ex Eurynome, seu Eurymede Nisi filia, vel ex Libye Epaphi filia: ex ejus genere fuit Dido, quæ una cum aliis Phœnicibus in Africam trajiciens, Carthaginem condidit, quam proinde Poetæ *Agenoris urbem* appellant, ut *Virg. Æn.* 1. *v.* 338.

AGENORĒUS, a, um, ad Agenorem pertinens. *Ovid. Metam.* 3. *v.* 307. Agenorea domus. *Id. Fast.* 6. *v.* 712. Agenoreus bos. *h. e.* is, sub cujus imagine Jupiter Europam Agenoris filiam abduxit. *Silius l.* 7. *v.* 642. Purpura Agenoreis saturata micabat ahenis. *h. e.* murice celeberrimo Tyri Phœniciæ urbis, ubi Agenor regnavit. Adde *Martial. l.* 10. *epigr.* 16. ¶ Pro Carthaginiensi, *Cartaginese*, V. *Agenor. Silius l.* 1. *v.* 14. Agenoreæ arces. *h. e.* Carthago. *Id. l.* 17. *v.* 404. Agenorei nepotes. *h. e.* Carthaginienses. ¶ Scribitur & *Agenorius*.

AGENORĬA, æ, f. Dea industriæ, quæ scilicet homines ad agendum excitat: cujus fanum in Aventino olim fuisse, quidam tradunt. *Aug. l.* 4. *de Civit. Dei c.* 11. & 16. ¶ Eadem ab aliis vocatur *Agerona*. ¶ Sunt etiam qui putent eandem fuisse, ac *Angeronam*, seu *Angeroniam*, de qua V. suo loco.

AGENORĬDES, æ, m. Agenoris filius. *Ovid. Metam.* 3. *v.* 7. *de Cadmo*. profugus patriamque, iramque parentis Vitat Agenorides. *Martial. l.* 2. *epigr.* 43. Agenoridæ Cadmi terra.

AGENS, entis, particip. verbi *Ago*. Sumitur interdum pro efficaci, actuoso, vim habente, *attivo*, *efficace*. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 87. Utendum imaginibus agentibus, acribus, insignitis, quæ occurrere, celeriterque percutere animum possint. *Id. de clar. Orat. cap.* 92. Acrem enim oratorem, incensum, & agentem, & canorum concursus hominum, forique strepitus desiderant. ¶ *Agentes in rebus*, (quorum sæpe mentio est in *Cod.* ut *lib.* 12. *tit.* 20. 21. 22. & 23. & alibi, item apud *Ammian. l.* 15. *c.* 3. (*al.* 5.) *August. l.* 8. *Confeſſ. c.* 6. *Hieronym. in cap.* 1. *Abdiæ*, & alios) fuere sub Imperatoribus velut quodam genus Magistratus, quorum munus multiplex, variumque fuit. Ii enim Imperatorum litteras, edictaque deferebant, cursum publicum exercebant, & in evectionibus ne qua fraus fieret, providebant: curabant etiam, ne qua conspiratio, motus, seditiove per provincias glisceret; scrutabantur secreta domuum, explorabant animos hominum, statusque provinciarum, de iis omnibus Imperatorem certiorem facturi: militem, si quando opus erat, huc illuc deducebant; annonæ curam habebant, & ut frumenti canones præstarentur, & importarentur; & alia his similia exsequebantur, quibus Imperatores facilius rerum statum, totiusque Imperii rationem dirigerent, aut cognoscerent. Hi & *frumentarii* alias dicti sunt, & *curiosi*, ob similitudinem officii. A Græcis fere ἀγγελιαφόροι, hoc est nuntia afferentes. item corrupto vocabulo μαγιστριανοὶ, quia suberant Magistro Officiorum. Iidem dicuntur etiam *Agentes rerum*. *Aurel Vict. de Cæsarib. c.* 39. *ad fin.* Remoto pestilenti frumentariorum genere, quorum nunc Agentes rerum simillimi sunt. ¶ In genitivo plurali & *Agentium* legitur, & *Agentum*, sed illud frequentius. ¶ Interdum *agens* ponitur pro actore in judicio, *attore*. *Martian. Digeſt. lib.* 22. *tit.* 3. *leg.* 23. Quod inter agentem, & debitorem convenit. Adde *Paul. lib.* 1. *tit.* 17. *leg. ult.* ¶ Etiam Agrimensores *agentes* vocantur. In *fragment. de Limitib. pag.* 218. *Goeſ.* & apud *Hygin. de Limit. conſtit. ibid. pag.* 179. eaque appellatio ex eo orta est, quod *limitem agere*, *mensuram agere* frequentissime ab ejusmodi Scriptoribus usurpantur. ¶ Apud Grammaticos *verba agentia* sunt activa. *Gell. l.* 18. *c.* 12.

AGER, agri, m. *campo*, *podere*, *possessione*, ἀγρὸς, χῶρος, terra culta manibus hominum, ut fruges ferat. *Terent. Heaut.* 1. 1. 94. Agrum hunc mercatus sum: hic me exerceo. *Cic.* 2. *Tuſcul. c.* 5. Ut ager, quamvis fertilis, sine cultura fructuosus esse non potest; sic sine doctrina animus. *Id. ibid.* Agri frugiferi. *Id. pro Roſc. Com. c.* 12. Tum erat ager incultus sine tecto: nunc est cultissimus cum optima villa. *Id. pro Flacc. c.* 29. Agri & natura perboni, & diligentia, culturaque meliores. *Id. pro Roſc. Amer. c.* 18. Agrum colere. *Virg. Ecl.* 1. *v.* 73. conserere. *Colum. l.* 2. *c.* 2. proscindere. *Aurel. Vict. de vir. illuſt. c.* 65. Constituere triumviros agris dividundis. ¶ *Nihil minus expedit, quam agrum optime colere:* vetus paradoxon apud rusticos, quod refert *Plin. l.* 18. *c.* 6. quo significatur nimiam impensam in colendis agris, & quæ fructum superet, vitandam esse, &, ut ibidem *Plin.* subdit, bene colere necessarium esse; optime damnosum. ¶ *Agrum imbecilliorem esse oportet, quam agricolam:* proverbium rusticorum, quo ostenditur non esse suscipiendum majorem agri modum, quam coli commode possit. Quo pertinet illud *Virg. Georg.* 2. *v.* 412. Laudato ingentia rura Exiguum colito. ¶ Ager *compascuus*, *colonus*, *subſecivus*, &c. V. suis loc. ¶ Sæpe ager ponitur pro multorum agrorum collectione, hoc est territorio alicui Urbi circumjecto, χώρα, *territorio*. *Cic.* 3. *Agrar. c.* 2. Ut melior fundus Irpinus sit, sive ager Irpinus (totum enim possidet) quam, &c. *Id. in fragment.* apud *Quintil. l.* 4. *c.* 2. *sub fin.* Fundum habet in agro Tigurino M. Tullius paternum. *Id. Fam.* 13. *ep.* 4. Ager Volaterranus. *Nepos in Pauſan. c.* 3. In agro Troade. ¶ Agrorum genera apud Augures, V. in *Peregrinus*.

AGERĀTON, ἀγήρατον, herba est ferulacea ad duorum palmorum altitudinem excrescens, similis origano, florem ferens bullis aureis non absimilem; ita dicta, quod non facile marcescat, nempe ab α privativa, & γῆρας, senectus. *Plin. l.* 27. *cap.* 4.

AGERATOS, ἀγήρατος, qui non senescit. Vox Græca ab α privativa, & γῆρας, senectus. Fuit hoc nomine unus ex æonibus Valentini, apud *Tertull. adverſ. Valentin. cap.* 8.

AGERONA V. Agenoria.

AGESILAUS, i, m. Ἀγησίλαος, Lacedæmonius, Archidami filius, qui post mortem Agidis fratris sui Rex constitutus, Tissaphernem in Asia, qui principatum tenebat inter Persas, vicit, & Athenienses, & Bœotios apud Coroneam urbem Peloponnesi. Brevi statura corporis, & altero pede claudus fuit, sed rara virtute præditus. Vitam ejus vide apud *Cornel. Nepotem*, & *Plutarch.* ¶ *Agesilaus* etiam dictus est Pluto. *Lactant. l.* 1. *c.* 11. Regnum Orbis ita partiti sunt, ut Orientis Imperium Jovi cederet, Plutoni cui nomen Agesilao fuit, pars Occidentis. ¶ Sic autem cognominatus est Pluto, παρὰ τὸ ἄγειν τοὺς λαούς. Aliqui tamen pro *Ageſilao*, leg. *Agelaſto*.

AGĔSIS, & Age sis V. in *Age*.

AGGARRĬO, & Adgarrio, is, a. 4. ad aliquem garrio. *Martian. Capell. init. l.* 1. Nugulas ineptas aggarrire non perferens.

AGGELO,) V. Adgelo, Adgemo.
AGGĔMO,)

AGGĔNO, & Adgeno, is, a. 3. *generare*, *produrre*, idem quod *geno* pro *gigno*. *Sever. in Ætna*, *v.* 444. Ni furtim aggeneret secretis callibus humor Materiam. *h. e.* gigneret, produceret. Alii leg. *generet*, alii *aggeteret*, seu *adgereret*.

AGGENUS URBICUS, scriptor rei agrariæ, cujus exstant commentaria in *Frontin.* & quædam alia edita a *Goeſio*, creditur ante Theodosii, vel etiam Antonini Pii tempora vixisse: sunt etiam, qui retrahunt ad Tiberii ætatem: non desunt præterea, qui Christianum fuisse putant, sed omnia hæc dubia sunt, & debilibus fulta conjecturis. Ejus certe stilus ejusmodi est, ut cadentem sapiat Latinitatem; ceterum planus sermo, & lucidus, ut ipse de se dicit *initio commentar. in Frontin.*

AGGER, ris, m. *argine*, *terrapieno*, *trincea*, *riparo*, *parapetto*, χῶμα, χοῦς, tumulus, seu acervus terræ, aut ruderis aggesti: & proprie dicitur de iis, qui fiunt a militibus cingendis castris, aut oppidis communiendis, vel etiam in oppugnationibus urbium; indeque traductus est ad rustica sepimenta, quibus clauduntur agri, & amnium exundationes arcentur, &c. Ita colligitur ex *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 14. ubi recensens quatuor genera septorum, quæ tutandi fundi causa fiunt, unum esse naturale, ait, *h. e.* vivam sepem; alterum agreste, *h. e.* ex lignis, palisve confixis sepem mortuam; tertium, militare, *h. e.* fossam, & aggerem; quartum denique fabrile, *h. e.* maceriam. *Servius* quoque ad illud *Æn.* 10. *v.* 24. *atque ipsis prælia miscent Aggeribus murorum*, docet aggerem proprie dici de acervo militari ad sepiendum, & muniendum. *Cic. Fam.* 15. *ep.* 4. Aggere, vineis, turribus oppidum oppugnare. *Id. Attic.* 5. *ep.* 20. Oppidum cingere vallo, & fossa, aggere maximo, vineis, &c. *Id. Phil.* 10. *c.* 4. Agger oppugnandæ Italiæ Græcia. *Virg. Æn.* 7. *v.* 159. primasque in litore sedes Castrorum in morem, pinnis, atque aggere cingit. *Id. Æn.* 2. *v.* 496. aggeribus ruptis cum spumeus amnis Exiit. *Cæſ. l.* 2. *B. Gall. c.* 12. Aggerem jacere. Et *cap.* 30. exstruere. *Plin. l.* 8. *c.* 8. construere. *Cæſ. l.* 2. *B. Civ. c.* 15. congerere. *Liv. l.* 5. *c.* 7. promovere ad urbem. *avanzar gli approcci*. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 14. facere. *Flor. l.* 4. *c.* 2. Congestis cadaveribus aggerem efficere. *Virg.* 7. *Æn. v.* 127. molirique aggere tecta. *h. e.* domos ex aggesta terra facere. ¶ De terra congesta licet in aggerem non surgat. *Virg.* 9. *Æn. v.* 567. Aggere fossas complere. *Cæſ. l.* 7. *B. Gall. c.* 58. Cratibus, atque aggere paludem explere. *Curt. l.* 8. *c.* 10. Implere cavernas aggere. ¶ Item de ipsa materia, ex qua agger fit. *Cæſ. l.* 2. *B. Gall. c.* 20. Qui paulo longius, aggeris petendi causa, processerant. *Id. l.* 2. *B. Civ. c.* 15. Aggerem comportare. ¶ Cum de militari aggere sermo est, ejus materia non sola terra erat, aut rudus, sed ligna quoque ac stipites: unde, & cremari poterat. Cujus rei exemplum habes apud *Cæſ. l.* 2. *B. Civ. c.* 14. ¶ Interdum ponitur pro via, *strada*, quia nimirum viæ plerumque congesto aggere fiunt, ut imber hinc inde defluat, exeque minus lutulentæ sint. *Rutil. in Itiner. v.* 39. Aurelius agger. *h. e.* via Aurelia. *Sidon. carm.* 24. *v.* 5. Antiquus tibi nec teratur agger, &c. *Id. l.* 1. *ep.* 5. Agger calcabili silice crustatus, &c. Hinc *Virg. Æn.* 5. *v.* 273. *aggerem viæ* dixit. *Servius* ad hunc locum (quem & alii sequuntur) docet aggerem dici non ipsam viam, sed ejus partem mediam concervatis lapidibus stratam. ¶ Poetice nonnunquam ponitur pro monte. *Virg.* 6. *Æn. v.* 831. Alpini aggeres. *h. e.* Alpes. *Senec. in Hercul. Oet. v.* 168. Thessalici aggeres. *h. e.* Pelion, Ossa, & Olympus. ¶ *Stat. l.* 2. *ſilv.* 1. *v.* 176. *aggerem Mulvium* dixit, pontem intelligens. ¶ In rusticis sepimentis, qui aggeres fiunt sine fossa, eos quidam vocant muros, inquit *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 14. ¶ Celebris Romæ fuit *agger Tarquinii*, ita dictus, quia a Tarquinio Superbo exstructus fuit ad muniendam Urbem a parte Orientali: cujus *Plin.* meminit *l.* 3. *c.* 5. & *l.* 36. *c.* 15. Eo loci conveniebant Harioli, & circulatores responsa dantes, ludificantesque credulam plebem. Hinc *Juvenal. sat.* 6. *v.* 587. *Plebejum in Circo positum est*, *& in aggere fatum*. Tametsi alii non de aggere Tarquinii, sed de aggere alio in ipso Circo intelligunt. Inde etiam, uti de Saxo Tarpejo, damnati dejiciebantur, si credimus multis, qui de eo intelligunt verba *Sueton. in Calig. c.* 27. *Qui per vicos agerent*, *quoad præcipitaretur ex aggere*. Sed hic quoque locus de alio quocumque aggere intelligi potest. ¶ *Pierius ad Æn.* 10. *v.* 24. notat etiam *adger*, pro *agger* scriptum inveniri in quibusdam antiquis exemplaribus.

AGGERĀTIM, adverb. cum aggeratione, acervatim. *Apulei. l.* 4. *Metam.*

Metam. Estur ac potatur incondite, pulmentis acervatim, panibus aggeratim, poculis agminatim ingestis.

AGGERATIO, onis, f. argine, mucchio di terra, o altra, idem ac agger. Vitruv. l. ult. c. ult. Naves super aggerationem, quæ fuerat sub aqua, sederunt, nec ad murum accedere potuerunt. Justin. l. 2. c. 1. sub fin. Sive ex aggerationibus regum, sive Nili trahentis limum, &c. Quidam leg. exaggerationibus.

AGGERATUS, a, um, terrapienato, ammucchiato, in aggerem exstructus, cumulatus, congestus, χωματωθείς. Tacit. 1. Ann. c. 63. Trames vastas inter paludes aggeratus. Et cap. 61. Medio campi ossa albentia disjecta, vel aggerata. Apulej. l. 2. Metam. Stragula in tumulum aggerata. Id. ibid. l. 4. Convalles spinetis aggeratæ. h. e. oblitæ, plenæ.

AGGERO, as, avi, atum, a. 1. cumulare, ammucchiare, terrapienare, χωννύω, cumulo, accumulo, in aggeris morem coacervo. Curt. l. 4. c. 2. Exhauriendas esse regiones, ut illud spatium aggeraretur. h. e. aggere impleretur. Virg. 11. Æn. v. 79. Multaque præterea Laurentis præmia pugnæ Aggerat, & longo prædam jubet ordine duci. Id. 3. Georg. v. 556. Aggerare cadavera. Phædr. l. 4. fab. 19. Aggerare quadrantes patrimonio. accumulae danari. ¶ Aggerare arborem, & circa arborem aggerare est circa arbores terram congerere, & veluti circummunire, ne nimio calore radices exarescant, rincalzare. Columell. l. 11. c. 2. Omnes arbores fructiferæ circumfossæ aggerari debent. Id. de arborib. c. 28. Stercoratam terram circa aggerato. ¶ Translate est augere, addere. Virg. 4. Æn. v. 197. & 11. Æn. v. 342. Aggerare iras. Claudian. in Eutrop. l. 1. v. 236. Aggerare portenta monstris. Stat. 2. Theb. v. 198. Aggerare omne promissum dictis.

AGGĔRO, & Adgero, is, essi, estum, a. 3. portare a qualche luogo, aggiungere portando, ammassare, προσφέρω, ad aliquid gero, affero, gerendo cumulo: ex ad, & gero. Cic. in fragmem. apud Non. c. 3. n. 132. Luta, & limum aggerere. Tacit. Ann. 1. c. 18. cæspitem. Plin. l. 11. c. 10. flores. Virg. 3. Æn. v. 63. tellurem tumulo. Plaut. Rud. 2. 5. 27. aquam alicui. Id. Trucul. 1. 2. 16. Ultro aggerere aliquid ad aliquem. ¶ Translate significat dicendo afferre, cumulare verbis multa: & fere in malam partem de accusantibus & deferentibus dicitur. Tacit. 2. Ann. c. 57. Amici accendendis offensionibus callidi, intendere vera, aggerere falsa, &c. Id. Ann. 3. c. 67. Multa aggerebantur etiam insontibus periculosa.

AGGESTIO, & Adgestio, onis, f. mucchio di terra, o d' altro, aggeratio, terra aggesta. Pallad. in Novembr. tit. 15. Ut excisæ trabes arenis obruerentur in litore, ut aggestionem, qua tectæ essent, alternis æstibus reciprocans fluctus allueret. Id. in Januar. tit. 13. Valles, quas fluminum saturabit aggestio.

AGGESTUS, & Adgestus, i, vel Aggestum, i, substructio militaris ex aggere facta. Ammian. l. 19. c. 8. (al. 16.) Ex aggestis erectis intrinsecus. Et l. 20. c. 11. (al. 31.) Prunas unius aggesti inserere juncturis.

AGGESTUS, & Adgestus, us, m. ammassamento, ammucchiamento, aggestio, coacervatio, σώρευσις. Tacit. Ann. 1. c. 35. Propriis nominibus incusans pabuli, materiæ, lignorum aggestus. Aurel. Vict. in Epit. c. 3. Via solidata aggestu arenæ. ¶ Apud Tacit. 3. Hist. c. 6. Aggestus copiarum est coactio militum.

AGGESTUS, a, um, portato a qualche luogo, ammassata, coacervatus, congestus. Plin. l. 17. c. 4. Terra aggesta fluminibus. Martial. l. 8. Epigr. 57. Aggesta humo contumulare.

AGGLOMERO, & Adglomero, as, avi, atum, a. 1. ad aliquid glomero. Translate est adjungere, conjungere, unire, attaccare, συναγείρω. Virg. Æn. 2. v. 341. Addunt se socios Ripheus, & maximus armis Æpytus, oblati per lunam, Hypanisque, Dymasque, Et lateri agglomerant nostro. Id. 12. Æn. v. 458. densi cuneis se quisque coactis Agglomerant.

AGGLUTINATUS, & Adglutinatus, a, um, incollato, attaccato, glutine junctus. Apulej. l. 11. Metam. Vidi asinum pinnis agglutinatis adambulantem cuidam seni debili. h. e. alis affixis. Vitruv. lib. 10. c. 13. a med. Regulis sunt annuli agglutinati.

AGGLUTINO, & Adglutino, as, avi, atum, a. 1. incollare, saldare, glutine conjungere, ferruminare, προσκολλάω, προσάπτω. Plin. l. 33. c. 5. Chrysocollam & aurifices sibi vindicant agglutinando auro. Id. l. ult. c. penult. Fragmenta vitri teporata agglutinantur. Cels. l. 6. c. 6. n. 1. Ovi album in linteolum illinere, & fronti agglutinare. Id. l. 7. c. 26. n. 4. Agglutinanda cucurbitula est & in genibus, & in coxis. deesi attaccare una coppetta. ¶ Translate est jungere, adjungere, attaccare. Cic. Attic. l. 16. ep. 6. Novum proœmium exaravi: tibi misi. tu illud desecabis, hoc agglutinabis. Plaut. Aulul. 4. 10. 71. Ita mihi ad malum malæ res plurimæ se agglutinant. Id. Men. 2. 2. 63. Meretrices extemplo se applicant, agglutinant.

AGGRAVATUS, & Adgravatus, a, um, aggravato, gravis, & molestus factus. Sueton. in Aug. c. 99. Aggravata valetudine tandem Nolæ succubuit.

AGGRAVESCO, & Adgravesco, is, n. 3. divenir grave, e molesto, aggravarsi, ἐπιβαρύνομαι, gravis, molestusque fio; & dicitur fere de morbo. Terent. Hecyr. 3. 2. 2. Male metuo, ne Philumenæ magis morbus aggravescat. ¶ Afferri solet a Lexicographis Aggravescens vulnus ex Cicer. Tuscul. 3. c. 31. sed eo loco ita legitur in melioribus Editionibus, Non ad gravescens vulnus illidas manus. Sunt autem hi versus Æschyli in Latinum versi.

AGGRAVO, & Adgravo, as, avi, atum, a. 1. rendere più pesante, aggravare, ἐπιβαρύνω, valde onero, graviorem reddo. Plin. l. 18. c. 12. Aggravare pondus. Id. l. 2. c. 48. ruinam pondere. Id. l. 12. c. 17. Odor aggravans capita. Id. l. 28. c. 4. Aggravare ictus. ¶ Aggravare morbum est ei vim addere: & morbus aggravare dicitur, cum augetur. Plin. l. 28. c. 3. Aggravari vulnera introitu eorum, qui &c. inasprirsi le piaghe. Sueton. in Cæs. c. 1. Morbo quartanæ aggravante. Curt. l. 8. c. 10. Frigescens vulnus aggravat dolorem. ¶ Translate Liv. l. 44. cap. 7. ad fin. Adeo sine ulla ope hostis, quæ adgravaret, cum ipsa difficultate rerum pugnandum erat. Senec. l. 4. de benefic. c. 13. Beneficia rationes nostras aggravatura, dum aliorum necessitates, & angustias laxent. Quintil. l. 5. c. 7. Argumenta, quæ per se nihil rerum aggravare videantur. Curt. l. 3. c. 13. Aggravare crudelius sortem alicujus.

AGGREDIOR, & Adgredior, ĕris, essus sum, dep. 3. camminare, andar vicino, accostarsi, ἐπέρχομαι, ἐπιβαίνω, adeo, accedo: ex ad, & gradior. Cic. 3. de Orat. c. 17. Aggredi aliquo. Petron. in Satyr. c. 36. Res electissimas ridentes aggredimur. h. e. ad exquisitissimos cibos manum extendimus. Plaut. Curc. 2. 3. 59. Forte aspicio militem: aggredior hominem; saluto adveniens. Id. Asin. 3. 3. 90. Quin ad hunc Philenium aggredimur? Id. Merc. 2. 3. 50. Quin ego hunc aggredior de illa? h. e. accedo colloquendi causa. quo sensu sæpe, etiam absolute, ponitur. Sallust. in Jug. c. 50. Legatos alium ab alio diversos aggreditur. h. e. adit, alloquitur, & tentat. Sic Cic. Attic. 12. ep. 33. Si nec Drusus facilem se præbuerit, Damasippum velim aggrediare. che tu tenti. ¶ Sæpe significat armis, & per vim, aut per insidias adoriri, invadere, assalire, andar addosso. Cic. 2. Phil. c. 10. Quis audeat bene comitatum aggredi? Sallust. in Jug. c. 70. in fin. Milites palantes, inermes aggredi. Id. in Catil. c. 61. Aggredi aliquem audacius. Et cap. 63. Aggredi ex lateribus. assalire per fianco. Id. in Jug. cap. 63. Aggredi murum. Apulej. l. 7. Metam. Villas, seu castella solus aggrediens. ¶ Translate est accedere ad aliquid, suscipere, incipere, accostarsi, intraprendere, principiare. Cic. 1. Offic. c. 21. in fin. In omnibus negotiis, priusquam aggrediare, adhibenda est præparatio diligens. Id. 3. de nat. Deor. c. 3. Sic aggredior ad hanc disputationem, quasi, &c. Id. de clar. Orat. cap. 37. Aggredi ad dicendum. Id. pro Cluent. c. 3. ad crimen. Id. pro Mur. c. 7. ad petitionem consulatus. Id. l. 1. Offic. c. 7. in fin. ad faciendam injuriam. Id. l. 2. Attic. ep. 14. Magnum quid aggredi. Id. 2. de Orat. c. 44. Aggredi ancipitem causam. Virg. Ecl. 4. v. 48. Aggredi honores. Plaut. Pers. 4. 4. 10. Pessimum aggressu scelus. ¶ Aggredi aliquem dictis, est astute alloqui aliquem apud Virg. Æn. 4. v. 92. ¶ Aggredi aliquem pecunia, est cum pecunia oblata corrumpere tentare apud Sallust. in Jug. c. 30. ¶ Cum infinito, Cic. 2. Offic. c. 1. Aggredi dicere. Sueton. in Ner. c. 19. Isthmum perfodere aggressus. ¶ In quibusdam modis, & personis usurpatum etiam legitur in quarta conjugatione. Plaut. Trucul. 2. 5. 7. Aggrediri dolum. Id. Asin. 3. 3. 124. Etiam tu me aggredire? Id. ibid. v. 90. Quin ad hunc Philenium aggredimur? Id. Merc. 2. 1. 24. & Rud. 3. 1. 9. aggredirier dixit pro aggrediri, per paragogen. ¶ Passiva significatione esser assalito. Cic. in fragmem. apud Priscian. l. 8. pag. 792. Pulsch. Hoc restiterat etiam, ut a te fictis aggrederer donis. V. particip. Aggressus. ¶ Item activa voce. Plaut. Trucul. 2. 1. 40. Hac si aggredias.

AGGREGO, & Adgrego, as, avi, atum, a. 1. aggregare, unire, ἀποσυναθροίζω. Proprie est ad gregem ducere, ut docet Festus in Abgregare: sed accipitur generatim pro congregare, conjungere, adsciscere. Curt. l. 4. c. 5. Oppidani aggregant se Amphotero. Cic. Catil. 1. c. penult. Si secum suos eduxerit, & eodem ceteros undique collectos naufragos aggregaverit. Id. in Vatin. c. 10. Aggregare filium ad interitum patris. farlo compagno al padre nella morte. Id. Fam. 1. ep. 9. ante med. voluntatem suam ad dignitatem alicujus. Cæs. l. 6. B. Gall. c. 12. se ad amicitiam alicujus. Cic. pro Mur. c. 7. aliquem in numerum amicorum. Vellej. l. 2. cap. 91. simillimos sibi. Et cap. 53. Quos ei comites fortuna aggregaverat.

AGGRESSIO, & Adgressio, onis, f. assalto, assalimento, actus aggrediendi, ἐπιβολὴ, ἐπιχείρησις. Apulej. l. 8. Metam. Clunibus meis ab aggressionibus ferinis consulebam. ¶ Translate Cic. in Orat. c. 15. ad fin. Cumque animos prima aggressione occupaverit, infirmabit, excludetque contraria. ¶ Hoc nomine appellatur etiam ipsum epicherema, quod est genus quoddam argumentationis rhetoricæ. id enim sonat Græcum ἐπιχείρημα. Quintil. l. 5. c. 10. Epicherema Valgius aggressionem vocat. Adde ibid. paulo post, & cap. 14.

AGGRESSOR, & Adgressor, oris, m. assalitore, aggressore, ὁ ἐπιβαλὼν, qui vi aggreditur, & invadit. Ulpian. Digest. lib. 29. tit. 5. leg. 1. ad fin. Veluti si quis exclamavit, ut ad auxilium conveniretur; aut terruit aggressores. ¶ Speciatim ponitur pro raptore, & prædone, ab eodem Ulpian. lib. 47. tit. 9. leg. 3. Receptatores non minus delinquunt quam aggressores. Id. lib. 48. tit. 9. leg. 7. Pecuniam latronibus, & aggressoribus dare, qui patrem interficerent.

AGGRESSŪRA, & Adgressura, æ, f. assalimento, assassinamento, ἐπιχείρησις, aggressio, invasio per vim, aut ex insidiis, qualis est latronum, aut conspiratorum. Ulpian. Digest. lib. 29. tit. 5. leg. 3. Si, cum omnes domini aggressuram paterentur, uni servus opem tulit. Arrius Menand. lib. 49. tit. 16. leg. 5. Si plagium factum, vel aggressura, abigeatus, vel quid simile accesserit. Adde Apulej. l. 7. Metam. & Ulpian. lib. 10. tit. 2. leg. 4.

AGGRESSUS, & Adgressus, us, m. intrappresa, principio, actus aggrediendi, hoc est conandi, seu incipiendi rem aliquam. Jul. Firmic. l. 2. c. 10. Jupiter inconsultum significat rerum aggressum, atque difficilem operum exitum. ¶ Item invasio, aggressio per vim, aut ex insidiis, assalimento, assassinamento. Ulpian. Digest. lib. 36. tit. 1. leg. 17. Si naufragio, vel ruina, vel aggressu, vel quo alio modo perierit.

AGGRESSUS, a, um, particip. ab Aggredior, chi ha principiato, o tentato. Virg. Æn. 2. v. 165. Aggressi evellere Palladium. ¶ I-

tem

tem *chi ha assalito*. *Justin. l. 2. c. 8.* Inopinantes aggressus. ¶ Passiva significatione. *Id. l. 7. c. 6.* Facillimis quibusque aggressis, quorum victoria militum trepidos animos firmaret.

AGGRETTUS V. Adgrettus.

AGILIS, le, *agile*, *leggiera*, *presto*, qui facile agitur, seu movetur, celer, promptus, εὐτραπὴς, γοργὸς. *Liv. l. 30. c. 10.* Agilis classis. *Stat. l. 5. silv. 1. v. 10.* Dextra agilis. *Id. l. 4. silv. 3. v. 32.* Cursus agiles. *Ovid. ex Pont. l. 2. epist. 10. v. 34.* Agilis rota. *Senec. l. 2. quæst. nat. c. 10.* Aer agilior, & tenuior. *Horat. l. 1. ep. 3. v. 21.* Quæ circumvolitas agilis thyma? ¶ Translate significat acrem, celerem, promptum ad agendum; & tardo ac remisso opponitur, *destro*, *agile*, *pronto*, *attivo*. *Horat. l. 1. epist. 18. v. 9.* oderunt agilem, gnavumque remissi. Et *ep. 1. v. 16.* Nunc agilis fio, & mersor civilibus undis. *Vellej. l. 2. c. 105.* Vir multiplex in virtutibus, navus, agilis, providus. *Senec. de tranquill. c. 2.* Natura animus agilis est, & pronus ad motus. *Id. ep. 74.* Sensus agiliores sunt animalibus mutis. *Colum. l. 11. c. 1.* Agilis, & industria opera. *Sison.* apud *Non. cap. 1. num.* 284. Agilem dari facilemque victoriam. *presta*. ¶ Superlativum *agillimus* agnoscitur a *Charis. l. 1. pag. 89. Putsch.* & a *Priscian. l. 3. pag. 606* At idem *Charis. l. 2. pag. 162.* probat *agilissimus*. Neutrius exempla ab neutro afferuntur. *Voss. l. 4. de Grammat. c. 24.* præfert *agilissimus*, sed nec ipse Latino exemplo confirmat.

AGILITAS, atis, f. *agilità*, *leggerezza*, *prestezza*, *snellità*, ἐλαφρότης, εὐκινησία, celeritas, mobilitas, habilitas. *Liv. l. 26. c. 51.* Agilitas navium. *Curt. l. 4. c. 6.* rotarum. *Pallad. lib. 1. tit. 17.* aquæ. ¶ Translate *Cic. Attic. l. 1. ep. 17.* Agilitas, ut ita dicam, mollitiesque naturę.

AGILITER, *agilmente*, *snellamente*, cum agilitate, & celeritate, εὐκινήτως. *Ammian. l. 14. c. 2.* (*al.* 8.) Agiliter pręterito Calycadni fluminis ponte. *Columell. l. 2. c. 2. ad fin.* Det requiem in summa parte versurę, ut spe cessandi, totum spatium bos agilius enitatur. ¶ De superlativo *agillime*, aut *agilissime* V. *Agilis* in fin.

AGINA, æ, f. *forame*, *in cui sta il perno della stadera*, est qua inseritur scapus trutinę, id est in quo foramine trutina se vertit, ut *Festus* explicat. Hinc *Tertull. adverſ. Hermog. c. 41.* In neutram partem pronus, & pręceps, medię (quod ajunt) aginę ęquilibrato impetu ferebatur. Adde *de Pudic. c. 9.*

AGINATOR, oris, m. qui parvo lucro movetur: nomen ab agina tractum, quę minimo pondere huc, atque illuc impellitur. *Festus* in voce *Agina*.

AGIPEDES, referente *Festo* in *Pedarius*, a *Lucilio* dicti sunt Senatores, qui in Senatu quidem sedebant, verum sententiam non rogabantur, sed in aliorum sententiam pedibus ibant. Verba *Lucilii* sunt: *agipes vocem mittere cœpit*. Ubi alii leg. *aquipes*, vel *acupes*, ut ejusdem sit significationis, ac originis cum *acupedius*.

AGITABILIS, le, adject. *agile*, *leggiero*, εὐκίνητος, qui facile agi potest, agilis. *Ovid. 1. Metam. v. 75.* agitabilis aer.

AGITATIO, onis, *movimento*, *agitazione*, δόνησις, εὐκινησία, actus agitandi, motus, commotio. *Cic. pro Mur. c. 17.* Agitationes fluctuum. *Id. l. 2. de nat. Deor. c. 54.* Agitatio, & motus lingue. *Columell. l. 2. c. 2.* Agitatio terrę. *la coltura della terra*. ¶ Translate *Cic. 1. Offic. c. 5. sub fin.* Ad quod adhibenda est actio quędam, non solum mentis agitatio. *esercizio*, *ed occupazione dello spirito*. *Id. de Senect. cap. 7.* Studiorum agitatio vitę ęqualis fuit. *l'esercizio degli studj*. *Senec. ep. 109.* Opus est sapienti agitatione virtutum. *esercizio delle virtù*. *Valer. Max. l. 7. c. 2. n. 1.* Agitatione rerum ad virtutem capessendam excitari. *colle faccende*, *coll'aver da fare*.

AGITATOR, oris, m. *condottore d'animali*, ἀγωγεὺς, qui equos, aut alia jumenta agit. *Virg. 1. Georg. v. 273.* Sępe oleo tardi costas agitator aselli, Vilibus aut onerat pomis. ¶ Item auriga, *carrozziere*, *cocchiere*. *Virg. 2. Æn. v. 476.* equorum agitator Achillis. ¶ Speciatim dicitur de auriga in ludis Circensibus. *Plaut. Men. 1. 2. 50. Pe.* Næ tu, ut ego, opinor, esses agitator probus. *Me.* qui dum? *Pe.* ne te uxor sequatur, respectas identidem. *Sueton. in Ner. c. 22.* Agitator Prasinus. *Id. in Calig. c. 55.* Agitatori Eutycho vicies HS. contulit. *Cic. 4. Acad. c. 29.* Ego, ut agitator callidus, priusquam ad finem veniam, equos sustinebo.

AGITATRIX, icis, f. quę agitat. *Arnob. l. 4. pag. 141.* Silvarum agitatrix Diana. *cacciatrice de' boschi*. *Apulei. de dogm. Platon. lib. 1.* Animam agitatricem aliorum, quę natura sui immota sunt.

AGITATUS, us, m. *moto*, *agitazione*, idem quod agitatio. *Varr. l. 4. de L. L. c. 1. ad fin.* Neque ubi sit agitatus, non actio ibi. *Macrob. l. 7. Saturn. c. 8.* Si agitatu suo aquam moverit, &c. *Id. l. 2. in Somn. Scip. c. 12. in fin.* Anima corpori pręstat agitatum. ¶ Translate *Varr. l. 5. L. L. c. 6.* Actionum trium, primus agitatus mentis, quod primum ea quę sumus acturi, cogitare debemus; deinde tum dicere; ac postremo facere.

AGITATUS, a, um, *agitato*, *spinto qua e là*, *travagliato*, *stimolato*, vexatus, jactatus: & accipitur frequenter in malam, aliquando etiam in bonam partem; tum proprie, tum metaphorice. *Sallust. in Jug. c. 8.* Arena agitata vento. *Cic. de Univers. c. 3.* Agitatus, & fluctuans. *Horat. l. 3. od. 1. v. 24.* Zephiris agitata Tempe. *Virg. Æn. 3. v. 331.* scelerum furiis agitatus Orestes. *Cic. pro Quint. c. 2.* Æquitas multis injuriis jactata, atque agitata. *Id. 1. Offic. c. 24.* Rebus agitatis. *essendo le cose in turbolenza*. *Id. de Somn. Scip. sub fin.* Sunt autem optimę curę de salute patrię, quibus agitatus, & exercitus animus, &c. *Quintil. in fin. l. 11.* Actio paulo agitatior. *azione, e gesto alquanto impetuoso*. ¶ Est etiam incitatus, instigatus, *incitato*, *stimolato*. *Flor. l. 1. c. 16.* Gens sacratis legibus agitata in exitium urbis. *Id. l. 3. c. 1.* Agitatus cupiditate regni. ¶ Item *trattato*, *maneggiato*, *avuto spesso per le mani*, sępius actus, tractatus, versatus. *Cic. pro Cluent. c. 1. sub fin.* Res agitata in concionibus, jactata in judiciis, commemorata in senatu. *Id. 3. de Orat. c. 14.* Oratori omnia quęsita, disputata, tractata, agitata esse debent. *Vellej. l. 1. c. 16.* Res sępe agitata animo meo. *Virg. Æn. 4. v. 471.* scenis agitatus Orestes. *h. e.* sępe repręsentatus.

AGITO, as, avi, atum, a. 1. *condurre*, *spingere*, frequentativum ab *ago*, & easdem fere habens significationes. Est itaque ducere, ante se pellere pecora, jumenta, &c. ἄγειν. *Virg. 11. Æn. v. 770.* Spumantem equum agitare. *Id. 3. Georg. v. 287.* Lanigeros agitare greges. *Id. ibid. v. 18.* Agitare currus quadrijugos ad flumina. *Nepos in Dione, c. 9.* Triremem in portu agitari jubet, ut si exercere remiges vellet. ¶ Item pellere, persequi, *cacciare*, *dar la caccia*, *perseguitare*. *Cic. 2. Divin. c. 70.* Aquila insectans alias aves, & agitans. *Virg. Georg. 3. v. 415.* Galbaneoque agitare graves nidore chelydros. *Id. Æn. 2. v. 421.* Fudimus insidiis, totaque agitavimus urbe. ¶ Item turbare, jactare, miscere, huc illuc impellere, *spingere qua e là*, *agitare*. *Cic. pro Cluent. c. 49. ad fin.* Mare ventorum vi agitari, atque turbari. *Cic. in somn. Scip. c. ult.* Pulsu externo agitari. *Id. 1. de nat. Deor. c. 39. ad fin.* Individua pellere se ipsa, & agitari inter se concursu fortuito. *Cels. l. 3. c. 6.* Agitare corpus levi gestatione. ¶ Item agere, transigere. *Virg. 4. Georg. v. 154.* magnisque agitant sub legibus ævum. *menano la vita*. *Sallust. in Catil. c. 2.* Agitare vitam. Et absolute, *Id. in fragment. l. 3. Histor. in epist. Cn. Pomp.* Gallia superiore anno exercitum frumento aluit, nunc malis fructibus ipsa vix agitat. *appena si sostenta*. ¶ Item degere, versari. *Sallust. in Jug. c. 21.* Hi propius mare agitabant. *abitavano*. *Tacit. 11. Ann. c. 21.* Dum vacuis per medium diei porticibus agitat. *passa l'ore*. In his autem & similibus videtur subaudiendus accusativus *vitam*, *ævum*, aut quid simile. ¶ Item sępe facere, exercere. *Sueton. in Claud. c. 32.* Agitare convivia. *banchettare*. *Tacit. de German. c. 26.* Agitare fenus. *esercitare usure*. *Cic. Verr. 4. c. 63.* festos dies. *celebrar feste*. *Sallust. in Catil. c. 9.* imperium. *esercitare*, *o amministrare l'impero*. *Plin. l. 8. ep. 2.* justitiam. *esercitar la giustizia*. *Virg. 4. Georg. v. 533.* choros. *guidar danze*. *Tacit. Ann. 12. c. 27.* latrocinia. *Plaut. Rud. 3. 6. 20.* custodiam. *far guardia*. *Sallust. in Jug. cap. 31.* inducias. *esser in tregua*. *Et mox.* Agitare pacem. *esser in pace*. ¶ Translate est vexare, cruciare, inquietum reddere, *travagliare*, *tener inquieto*. *Cic. pro Rosc. Amer. c. 24.* Ut eos agitent furiæ, neque consistere usquam patiantur. *Sallust. in Catil. c. 5.* Agitabatur animus inopia rei familiaris, & conscientia scelerum. ¶ Item exercere. *Senec. ep. 108. a med.* Tempus idoneum agitandis per studia ingeniis, & exercendis per opera corporibus. ¶ Item persequi, abigere, *dar la caccia*, *perseguitare*. *Horat. de art. poet. v. 341.* Centuriæ seniorum agitant expertia frugis. ¶ Item sæpe considerare, reputare, *pensare*, *ripensare*, *considerare*. *Terent. Phorm. 4. 3. 10.* Id agitans mecum sedulo, inveni remedium huic rei. *Sallust. ad Cæsar. de repub. ordin. orat. 2. sub init.* Mihi multa cum animo agitanti consilium fuit, &c. *Id. in Jug. c. penult.* Dicitur secum ipse multum agitavisse. *Cic. pro Font. c. 6.* Agitare rem aliquam animis. ¶ Item moliri, disponere, parare. *Virg. Æn. 2. v. 640.* Vos agitate fugam. *Flor. l. 1. c. 1.* Agitare mœnia novæ urbis. *Tacit. Hist. l. 4. c. 59.* Agitare de supremis. *pensare di voler darsi la morte*. *Liv. l. 21. c. 2.* Majus bellum agitare in animo. ¶ Cum infinito *Nepos in Hamilc. c. 1.* Ut statim mente agitaret, si paulum res essent refectæ, bellum renovare. *Virg. Æn. 9. v. 187.* aliquid jamdudum invadere magnum Mens agitat mihi. *ubi notanda est constructio dativi casus*. ¶ Item tractare, *trattare*. *Cels. in præfat. post med.* Non contenti febres, & ulcera agitare, rerum quoque naturam aliqua ex parte scrutati sunt. *Tacit. 3. Hist. c. 1.* Illic agitavere, placeretne obstrui Pannoniæ Alpes. *Cic. Attic. l. 1. ep. 19.* Agraria lex a Flavio trib. plebis vehementer agitabatur, auctore Pompejo. *h. e.* vehementer nitebatur Flavius, ut lex perferretur. *Liv. l. 28. c. 10.* Agitare consilia defectionis. *trattar di ribellarsi*. ¶ Item incitare, impellere, *stimolare*, *incitare*. *Flor. l. 2. c. 12.* Fortissimum populum memoria, & recordatio suæ nobilitatis agitabat. Adde *lib. 4. c. 6.* ¶ Item litigare. *Paul. Digest. lib. 46. tit. 1. leg. ult.* Victo eo, reversus dominus iterum de eadem re agitabat. ¶ *Agitare gaudium*, *lætitiam*, *luctum* apud *Sallust. in Catil. c. 49.* item *in fin.* est præseferre, externis signis ostentare, *mostrar allegrezza*, &c. ¶ *Agitare verbis fastidia alicujus* est increpare, insectari, maledicere alicui fastidienti, apud *Horat. epod. 12. v. 13.* ¶ *Agitari diversum* est perplexum esse, variis consiliis trahi. *Sallust. in Jug. c. 27.* Commotus metu, atque lubidine, diversus agitabatur. ¶ *Sat agitare* est satagere. *Plaut. Bacch. 4. 3. 23.* Nunc agitas sat tute tuarum rerum.

AGLAIA, æ, f. Ἀγλαΐα, una ex gratiis ita dicta ab ἀγλαΐα, quæ vox tum splendorem, tum pulcritudinem, tum lætitiam, voluptatemve significat. In carmine & trisyllaba esse potest, & quadrisyllaba. Quadrisyllaba est in illo versu in *Catalect. Virgil.* Cynthius, & Musæ, Bacchus, & Aglaie. *Aglaie* politio Græca recti casus, Ἀγλαΐη. V. *Gratiæ*.

AGLAOPIS, Ἀγλαῶπις (hoc est pulchros habens oculos: ab ἀγλαὸς, pulcher, splendidus, & ὤψ, ὠπὸς, visus) est una Sirenum, quasi splendida aspectu. V. *Siren*.

AGLAOPHOTIS, Ἀγλαοφῶτις, herba est jucundissimi coloris, qua magi utuntur ad evocandos dæmones. Hanc tradunt noctu lucere, & carpentium manus effugere, dum subinde locum mutat. *Plin. l. 24. c. 17.* Aglaophotin herbam, quæ admiratione hominum, propter eximium colorem, accepit nomen. *nempe ab ἀγλαΐα τῶ φωτὸς*,

h. e.

h. e. splendore luminis. Hæc eadem & Pæonia dicitur ab *Apulej. de herb. c.* 65. tametsi Pæonia nullo nocturno lumine præluceat est.

AGLASPIS, idis, ἀγλάσπις, hoc est splendidum habens clypeum: ab ἀγλαὸς, splendidus, & ἀσπὶς, clypeus. Apud *Liv. l.* 44. *c.* 41. appellantur *aglaspides* cetrati milites in exercitu Persei.

AGLAURUS, *& Græca terminatione* Aglauros, i, f. Ἄγλαυρος, filia Cecropis regis Athenarum, quam Mercurius in saxum vertit, quod aditu suæ domus eum prohibere ausa fuerat. Vide fabulam apud *Ovid. Metam.* 2. a *vers.* 708.

AGMEN, inis, n. *esercito, o squadra di soldati in marcia*, πορεία, πλῆθος, τάγμα. Proprie significat multitudinem exercitus ambulantis: quasi *agimen*, ab *ago, is*: ut docet *Servius* ad illud 1. *Æn. v.* 86. venti velut agmine facto, Qua data porta ruunt. Hinc *Liv. l.* 33. *c.* 9. Phalanx, quæ venerat, agmen magis, quam acies, aptiorque itineri, quam pugnæ, vix dum in jugum evaserat. *Cic. Phil.* 13. c. 8. Ut inde agmine quadrato ad urbem accederet. *Liv. l.* 34. *c.* 28. Primum agmen. *la vanguardia. Id. ibid.* Extremum agmen. Et *lib.* 44. *c.* 33. Novissimum agmen. *la retroguardia, la coda. Sallust. in Jug. c.* 53. Constituere agmen. *fermar l'esercito marciante. Curt. l.* 4. *c.* 16. Diversis agminibus abire. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 24. Nonnullæ cohortes in agmen Cæsaris, aliæ in equites incidunt. Ex hoc *Cæsaris* loco colligunt nonnulli, *agmen* proprie dici de peditibus incedentibus: quod & *Servius* docet ad illud *Virg. Æn.* 9. *v.* 47. *tardum præcesserat agmen*. Hoc tamen non semper verum est. *Liv. l.* 44. *c.* 43. Frequenti agmine equitum fugere. *Curt. l.* 10. *cap.* 9. Jam equestre agmen movebatur. ¶ *Agmen impedimentorum* apud *Tacit. lib.* 2. *Ann. cap.* 5. sunt impedimenta exercitus ambulantis, *il bagaglio, che segue l'esercito marciante*. Eodem sensu *Liv. l.* 34. c. 52. Non minore agmine rerum captarum, quam suo præ se acto, ad Urbem venerunt. *lungo ordine di bottino*. ¶ Nonnunquam *agmen* accipitur pro ipso incedendi actu, *il marciare, la marcia. Sallust. in Jug. c.* 49. Ne miles gregarius in castris, neve in agmine servum, aut jumentum haberet. *Vellej. l.* 2. *cap.* 47. Pugnatum sæpe directa acie, sæpe in agminibus, sæpe eruptionibus. *Liv. l.* 29. *c.* 36. & *l.* 25. *c.* 34. Agminibus magis, quam acie pugnatum est. *Id. l.* 44. *c.* 39. Effuso agmine abire. *marcia precipitosa*. ¶ Non semper tamen notat milites incedentes, sed & pro exercitu, aut ejus parte stante, aut prœliante accipitur. *Flor. l.* 1. *c.* 18. In turres vibratæ faces tota hostium agmina ardentibus ruinis operuere. *Justin. l.* 2. *c.* 10. Xerses LXX. millia de regno armaverat, & 300. millia de auxiliis: naves quoque mille ducentas numero habuisse dicitur. Huic tanto agmini dux defuit. *Horat. l.* 3. *od.* 2. *v.* 9. Rudis agminum. *h. e.* exercitus regendi. *Virg.* 12. *Æn. v.* 329. Semineces volvit multos, aut agmina curru Proterit. *Sæpissime a Poetis hoc pacto usurpatur*. ¶ Dicitur etiam de multitudine quavis, sive incedente, sive non, *turba, truppa, moltitudine. Cic. in Pis. c.* 22. Meus reditus quidem is fuit, ut a Brundusio usque Romam agmen perpetuum totius Italiæ viderem. neque enim regio fuit ulla, neque municipium, neque præfectura, aut colonia, ex qua non publice ad me venerint gratulatum. *Liv. l.* 2. *c.* 40. Ingens mulierum agmen. *Ovid.* 1. *Trist. eleg.* 4. *v.* 30. Agmina comitum. *Plin. l.* 3. *ep.* 9. Numerosum agmen reorum. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 638. Graniferum agmen. *h. e.* multitudo formicarum. *Virg.* 12. *Æn. v.* 248. turbamque sonantem Agminis aligeri. ¶ Item de aliarum rerum incessu, motu, aut cursu, *moto, corso. Virg.* 2. *Æn. v.* 212. Illi (*duo dracones*) agmine certo Laocoonta petunt. *Id.* 3. *Georg. v.* 427. *de serpente*. Cum medii nexus, extremæque agmina caudæ Solvuntur, tardosque trahit sinus ultimus orbes. *h. e.* motus caudæ se volventis. *Id. Æn.* 5. *v.* 211. Agmine remorum celeri, ventisque vocatis Prona petit maria. *h. e.* celeri remorum agitatu. *Sil. l.* 14. *v.* 442. tremulo venit agmine cornus, Et Neptunicolæ transverberat ora Telonis. *Virg.* 2. *Æn. v.* 782. leni fluit agmine Tibris. (imitatus *Ennium*, *qui* apud *Macrob. l.* 6. *Saturn. c.* 4. Quod per amœnam urbem leni fluit agmine flumen.) *Id. Georg.* 1. *v.* 322. immensum cœlo venit agmen aquarum. *Valer. Flacc. l.* 4. *v.* 721. flumineum agmen. ¶ Translate *Cic.* 1. *de Orat.* c. 34. Educenda deinde dictio est ex hac domestica exercitatione & umbratili medium in agmen, in pulverem, in clamorem, in castra, aciemque forensem. ¶ *Agmen orationis* V. Crispus. ¶ *Agmina fati*, & *voluminæ* apud *Gell. lib.* 6. *cap.* 2. sunt fati ordo, & cursus. ¶ *Agmen occupationum* apud *Plin. l.* 2. *ep.* 8. *lunga serie d'occupazioni*. ¶ Terna agmina dentis, apud *Stat.* 5. *Theb. v.* 509. *tre ordini di denti*.

AGMINALIS, le, adject. ταγματικὸς, ad agmen pertinens. *Agminales equi* sunt qui sequuntur agmen, seu exercitum, & transvehendis impedimentis inserviunt. Horum mentio fit *Digest. lib.* 50. *tit.* 4. *leg.* 18. & *lib.* 8. *Codic. Theodos. tit.* 5. *leg.* 6.

AGMINATIM, adverb. *in truppa, a truppe*, ἀγεληδὸν, gregatim, & velut agmine facto. *Solin. cap.* 25. Elephanti oberrant agminatim. *Apulej. l.* 4. *Metam.* Cuncti canes venaticis illis se se commiscent agminatim. ¶ Translate *Apulej. ibid.* Poculis agminatim ingestis.

AGNA, æ, f. *agnella*, ἀμνή. *Horat. l.* 1. *od.* 4. *v.* 12. seu poscat agna, sive malit hædo. ¶ Est etiam genus mensuræ agrorum, de quo V. in *Acnua*.

AGNALIA, um, n. festum apud Romanos, idem quod Agonalia. *Ovid. l.* 1. *Fast. v.* 323. *de Agonalibus*. Pars putat hoc festum priscis Agnalia dictum, Una sit ut proprio littera dempta loco.

AGNASCOR V. Adnascor.

AGNATIO, Adgnatio, vel Adnatio, onis, f. actus adgnascendi, hoc est in aliqua re nascendi, πρόσφυσις. *Apulej. de herb. c.* 59. Thyrsum bicubitalem geniculatum, in quo folia hirta, angusta, & veluti longa, cum adnationibus secundum genicula. *h. e.* cum parvis germinibus in thyrso prope genicula nascentibus. Adde *cap.* 62. ¶ Item consanguinitas eorum, qui per virilis sexus personas consanguinitate juncti sunt, *consanguinità, parentela*, ἀγχιστεία. Hac notione fere semper *agnatio*, aut *adgnatio* scribitur. *Cic.* 1. *de Legib. c.* 8. Animum esse ingeneratum a deo: ex quo vere vel agnatio nobis, vel gens, vel stirps appellari potest. *Id.* 1. *de Orat. cap.* 38. Jura gentilitatum, agnationum, &c. ¶ Differt a *cognatione*, quod *agnatio* tum agnatos, tum cognatos complectitur: *cognatio* vero solos cognatos. Verbi gratia patris mei frater, idest patruus & agnatus est, & cognatus; agnatus quidem respectu patris mei, quia ipsi adnatus est; cognatus vero respectu mei, quia simul mecum ab eodem avo descendit. At matris meæ frater, hoc est avunculus, cognatus tantum est, quia ab eodem matris meæ patre est natus; sed non dicitur *agnatus*, quia non est adnatus familiæ meæ, sed familiæ matris. Interdum tamen hæc promiscue usurpantur. ¶ Quomodo a *gente* differat, V. in *Gentilis*.

AGNATITIUS, & Adgnatitius, a, um, adject. ad agnatos pertinens, ut *Agnatitium jus*, quod agnatis competit in adeundis hereditatibus. *Justinian. Imp. lib.* 6. *Codic. tit.* 57. *leg. ult.*

AGNATUS, Adgnatus, vel Adnatus, a, um, adject. *nato su qualche cosa*, προσφυὴς, προσφυόμενος, in re aliqua natus. *Plin. l.* 11. c. 39. Pili libidinosis congeniti maturius defluunt, agnati celerius crescunt. Et *cap.* 52. Membra animalibus agnata inutilia sunt, sicut sextus homini semper digitus. *Id. l.* 37. *cap.* 8. Agnata petris gemma. ¶ Item qui per virilis sexus personas alteri consanguinitate junctus est, eidemque familiæ adnatus, *consanguineo, parente*, συγγενής. Hac notione fere scribitur *agnatus*, vel *adgnatus*: quamquam & *adnatus* aliquoties vidisse se, ait *Salmas.* ad *Capitolin. in Vero, cap.* 7. De discrimine inter *agnatos*, & *cognatos* V. in voce præced. *Cic. de Univers.* c. 11. Jovem, & Junonem, quos fratres inter se, agnatosque usurpare, atque appellare videmus. ¶ In legibus XII. Tabularum cautum erat, ut si quis mentis errore laboraret, in furorem incideret, aut prodigus fieri inciperet, is rerum suarum dominus esse nequaquam posset, sed tum ipse, tum ejus bona in agnatorum, & gentilium curam, potestatemque traderentur. *Cic.* 2. *Invent. c.* 50. Lex est, si furiosus est, agnatum, gentiliumque in eo, pecuniaque ejus potestas esto. *agnatum* pro *agnatorum*: tametsi non in omnibus editionib. ita legitur. *Varr. l.* 1. R.R. c. 2. Duo spectasse videntur Italici homines colendo, possentne fructus pro impensa, ac labore reddere, & utrum salubris locus esset: quorum si alterutrum decollat, & nihilominus quis vult colere, mente captus est, atque ad agnatos, & gentiles est deducendus. Hinc proverb. cum aliquem errore mentis affectum significamus: *Ad agnatos, & gentiles est deducendus*. Adde *Columell. l.* 1. *R.R. cap.* 3. ¶ *Adnati gregis*, vel *armenti* dicuntur fetus, qui ex pecoribus nascuntur, & gregi accedunt. *Ulpian. Digest. lib.* 23. *tit.* 3. *leg.* 10. Sic *Varr. l.* 3. *R.R.* c. 16. *a med.* Cum adnatæ prospere sunt multæ apes, ac progeniem veteres emittere volunt in coloniam.

AGNELLUS, li, m. *agnelletto*, ἀμνίσκος, parvus agnus: usurpaturque aptissime in blanditiis. *Plaut. Asin.* 3. 3. 77. Dic igitur me tuum passerculum, gallinam, coturnicem, agnellum: hædilum me tuum dic esse.

AGNICULUS, li, m. *agnelletto*, ἀρνίσκος, parvus agnus. *Arnob. lib.* 7. *pag.* 219. Centum cædat boves, totidemque cum agniculis suis matres.

AGNINUS, a, um, adject. *di agnello*, ad agnum pertinens, ἀρνεῖος. *Plin. l.* 30. c. 8. Agnini pedes. Et *cap.* 10. fel agninum. *Plaut. Pseud.* 1. 3. 85. Agninæ lactes. V. *Lactes*: & *vers.* 95. Agnina exta. ¶ *Agnina, æ*, absolute caro agnina. *Plaut. Aulul.* 2. 8. 4. Rogito pisces, indicant caros, agninam caram, caram bubulam. ¶ *Agnina dupla* apud *eund. Capt.* 4. 2. 39. est caro agni jam grandioris, atque adeo vilissima, quasi dicas carnem agni, qui bis agnus sit, ut qui duplam agni ætatem jam habeat.

AGNITIO, onis, f. *riconoscimento*, actus agnoscendi, ἐπίγνωσις. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 1. Quæstio de natura Deorum, & ad agnitionem animi pulcherrima est, & ad moderandam religionem necessaria. *h. e.* ad animi naturam cognoscendam. Paucissimi quidam Codices habent *cognitionem*. *Marcell. Digest. lib.* 38. *tit.* 15. *leg. ult.* Agnitio bonorum possessionis. *h. e.* admissio. V. *Agnosco*. *Plin. l.* 10. *c.* 70. Veluti sui cadaveris agnitionem fugientes.

AGNITIONALIS, le, *cognoscitivo*, ad agnitionem pertinens. *Tertull. advers. Valentin. c.* 27. Substantivalis, non agnitionalis forma.

AGNITUS, & Adgnitus, a, um, *riconosciuto*, nom. ex particip. ab agnosco, ἐπεγνωσμένος. *Tacit. Ann.* 14. *c.* 5. Agrippina silens, eoque minus agnita. *Sallust. orat.* 2. *ad Cæs. de rep. ordinand. sub fin.* Super omnes mortales gloria agnita. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 65. Ut genus audierunt, animos pater agnitus auget. *Al. leg.* editus. *Tacit.* 4. *Ann. c.* 34. *extr.* Carmina contumeliis referta spreta exolescunt: si irascare, adgnita videntur. *riconosciuti per veri*. ¶ Item cognitus, *conosciuto, noto*. V. Agnosco. *Sallust. orat.* 2. *ad Cæsar. de rep. ordin. prope fin.* Postero tempore super omnes mortales gloria agnita. ¶ Agniti natales, *riconosciuti per legittimi* apud *Pompon. lib.* 40. *Digest. tit.* 3. *leg.* 14. V. Agnosco.

AGNOMEN, & Adnomen, inis, *soprannome*, ἐπωνυμία, nomen, quod alicui personæ est extrinsecus aliqua ratione, vel casu quæsitum, & ad ultimum adjicitur, ut *Africanus, Germanicus, Parthicus*, &c. Differt a cognomine, quod toti agnationi est commune, ut *Scipio, Cicero*. Ita *Diomed. l.* 1. *pag.* 306. *Putsch.* & *Priscian. l.* 2. *pag.* 578. & alii. *Capitolin. in Vero, cap.* 3. Nec aliud ei honorificentiæ adnomen adjunctum est, quam quod Augusti filius est appellatus. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 9. Nomen cum dicimus, cognomen quoque,

& agno-

& agnomen intelligatur oportet. Quædam opt. edition. omittunt & agnomen. ¶ Ceterum illud idem quod agnomen dicitur, etiam cognomen quandoque appellatur. Cic. pro Mur. c. 14. de Scipionib. Quam laudem ille Africa oppressa cognomine ipso præ se ferebat, eandem hic sibi ex Asiæ nomine assumpsit. h. e. Africani, & Asiatici agnomine. Adde in Somn. Scip. c. 2.

AGNOMENTUM, ti, soprannome, agnomen, vel cognomen. Apulej. in Apolog. Igitur agnomenta ei duo indita Charon ob oris & animi diritatem: sed alterum, quod libentius audit ob deorum contemptum, Mezentius.

AGNOMINATIO, & Annominatio, onis, f. annominazione, παρονομασία, figura verborum apud Rhetores. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 21. Annominatio est, cum ad idem verbum & idem nomen acceditur commutatione unius litteræ, aut litterarum, syllabæ, aut syllabarum, aut ad res dissimiles similia verba accommodantur, ut veniit a te antequam Romam venit: Et, Quos homines vincit, eos ferro statim vincit: Et, hunc avium dulcedo ducit ad avium: Et, si lenones, tanquam leones vitasset: Et, Videte, judices, utrum homini navo, an vano credere malitis, &c. Adde Quintil. l. 9. c. 3. a med. & Cicer. 1. de nat. Deor. c. 7. sub fin. & Fam. 7. ep. 22.

AGNOS, i, agnocasto, genus viticis ita dictum ab ἁγνός, castus, quod, ut scribit Plin. l. 24. c. 9. Matronæ Thesmophoriis Atheniensium castitatem custodientes, his foliis cubitum sibi sternerent. Ejus duo genera enumerat ibidem Plin. & describit.

AGNOSCIBILIS, le, che si può riconoscere, qui agnosci potest. Tertull. de resurr. carn. cap. 55. Dominus in secessu montis etiam vestimenta luce mutaverat, sed lineamenta Petro agnoscibilia servaverat.

AGNOSCO, Adgnosco, & Adnosco, oscis, ovi, agnitum, a. 3. riconoscere, ἀναγνωρίζω, ex ad, & nosco, proprie significat rursus cognoscere, & dicitur de iis rebus, quæ antea vidimus, & novimus: in quo differt a cognosco, quod proprie est de rebus ante non cognitis. Virg. 3. Æn. v. 35. parvam Trojam, simulataque magnis Pergama, & arentem Xanthi cognomine rivum Agnosco. Sueton. in Claud. c. 37. Agnoscere percussorem. Ovid. 5. Fast. v. 590. agnorunt signa recepta suos. h. e. signa militaria, quæ victo Crasso Parthi abstulerant, recepta ab Augusto. agnorunt syncope ex agnoverunt. ¶ Hoc tamen discrimen non semper servatur, sed generatim agnosco ponitur pro cognoscere, sentire, intelligere, conoscere, vedere, riconoscere. Cic. l. 1. de nat. Deor. c. 18. Hæc sunt dicta subtilius, quam ut quivis ea possit agnoscere. Id. 1. Tuscul. c. 29. Deum agnoscere ex operibus ejus. Id. l. 1. Fam. ep. 7. Quod mihi de filia gratularis, agnosco humanitatem tuam. Id. de Amic. c. 2. Qui mihi tantum tribui dicis, quantum ego nec agnosco, nec postulo. ¶ Est etiam approbare, admittere, assentiri. Id. 1. Divin. in fin. Nunc illa testabor, non me sortilegos, neque eos, qui quæstus causa hariolentur, ne psychomantiam quidem, quibus Appius uti solebat, agnoscere. Id. pro Mil. c. 14. in fin. Cum totius Italiæ concursus facti illius gloriam libens agnovisset. Paul. Digest. l. 5. tit. 2. leg. 23. Agnoscere judicium alicujus. Ulpian. lib. 40. tit. 5. leg. 45. Agnoscere voluntatem alicujus. ¶ Agnoscere filium, vel parentem, &c. est eum tanquam suum, & legitimum cognoscere, & in familiam admittere, riconoscer per figliuolo, &c. Sueton. in Aug. c. 65. Ex nepte Julia post damnationem editum infantem agnosci, alique vetuit. Nepos in Agesil. c. 1. Filium reliquerat, quem ille vivens non agnorat: eundem moriens suum esse dixerat. agnorat syncope pro agnoverat. Hinc est titulus tertius lib. 25. Digest. De agnoscendis, vel alendis liberis, vel parentibus, &c. ¶ Agnoscere bonorum possessionem apud JCtos est bonorum possessionem ut ad se pertinentem, cognoscere, & sibi adsciscere, chiamarsi l'eredità. Cajus Digest. lib. 26. tit. 8. leg. 11. In agnoscenda, & in repudianda bonorum possessione. ¶ Huc pertinent & illa apud eosdem JCtos frequentissima, agnoscere æs alienum, apud Ulpian. Digest. lib. 28. tit. 5. leg. 1. hoc est admittere, & a se solvendum suscipere. Agnoscere cibaria, apud eund. lib. 10. tit. 4. leg. 11. hoc est cibariorum alicui præstandorum onus subire, & sustinere. Agnoscere damnum, apud Papir. lib. 49. tit. 1. leg. 21. hoc est subire, & præstare. Agnoscere periculum, apud Paul. lib. 50. tit. 1. leg. 13. eodem sensu. Agnoscere pœnam, apud Pompon. lib. 17. tit. 2. leg. 55. hoc est subire, pati. ¶ Agnoscere crimen, est fateri. Tacit. Ann. 6. c. 8. Fortunæ meæ minus expedit agnoscere crimen, quam abnuere. Cic. pro Rabir. perduell. c. 6. Susciperem hoc crimen, agnoscerem, confiterer. ¶ Agnoscere cantum auribus, hoc est audire, catachresis est in carmine, quod ex Homero vertit Cic. l. 5. de Fin. c. 18. ¶ Particip. agnotus pro agnitus usurpatum est olim a Pacuv. & agnoturus pro agniturus, a Sallust. l. 2. Hist. teste Priscian. l. 10. pag. 887. Putsch. & Servio ad Æn. 4. v. 23. itemque a Bruto in epist. teste Diomed. l. 1. pag. 383. Verba Sallustii sunt: Neque inermes ex prœlio quemquam agnoturum. Pacuvii: In turba Oresti cognita, agnota est soror. ¶ Agnoscere pro ignorare, ἀγνοεῖν, aliquando usurpari, probat Brisson. in Lex. Jur. ex illo Pompon. Dig. l. 19. tit. 1. leg. 6. Tenetur ex empto venditor, etiam si agnoverit minorem fundi modum esse. Ita in celebri Edit. Torrentini, apposito tamen ἐν τελ..., nota scilicet dubiæ lectionis: ex quo alii reposuerunt ignoraverit.

AGNOTUS V. Agnosco.

AGNUS, i, m. agnello, ἀμνός, fetus est ovis, qui annum nondum egressus est. Dicitur ab ἁγνός, purus, castus, quia in sacrificiis hostia pura est, & Diis grata, ut ait Festus. At Varr. l. 4. L. L. cap. 19. sub fin. ita dici ait, quod sit agnatus pecori suillo. Horat. de art. poet. v. 13. Serpentes avibus geminentur, tigribus agni. Cic. de Senect. c. 16. Villa abundat porco, hædo, agno. h. e. suilla carne, hædina, & agnina. Plaut. Trucul. 2. 7. 54. Jam ego te hic agnum faciam, & medium distruncabo. h. e. tanquam agnum te distruncabo. ¶ Eripere agnum lupo proverbium apud Plaut. Pœn. 3. 5. 31. de conatu irrito. ¶ In genitivo plurali agnum etiam dicitur pro agnorum. Porc. Licin. in carm. apud Gell. l. 19. c. 8. Custodes ovium, teneræque propaginis agnum. ¶ In libris Pontificalibus sæpe dicitur hic ovis, hæc agnus, ac porcus: quæ non ut vitia, sed ut antiquam consuetudinem testantia debemus accipere, inquit Fest. in Recto. ¶ Dixerunt etiam agnus mas, agnus femina. Vetus lex apud eund. in Opima. Tertia spolia Jano Quirino agnum marem cædito. Alia apud eund. in Pellices. Junoni crinibus demissis agnum feminam cædito.

AGO, is, egi, actum, a. 3. condurre, menare, guidare, ἄγω. Varie construitur pro varia significatione: proprie autem, & primo significat ante se pellere, ducere pecora, seu armenta. Virg. Ecl. 9. v. 23. pasce capellas, Et potum pastas age Tityre, & inter agendum Occursare capro (cornu ferit ille) caveto. Liv. l. 1. c. 48. Inhibuit frenos is, qui jumenta agebat. Cum infinito Horat. l. 1. od. 2. v. 7. Omne cum Proteus pecus egit altos Visere montes. ¶ Pro ferre, celebrare. Horat. l. 2. od. 2. v. 7. Illum aget penna metuente solvi Fama superstes. ¶ Dicitur etiam de venatione, ac bellis, & significat persequi, dar la caccia. Virg. Æn. 7. v. 481. de canib. ut cervum ardentes agerent. Id. 5. Æn. v. 265. Demoleus cursu palantes Troas agebat. Justin. l. 16. c. 2. hostem in fugam agere. ¶ Item de navibus, curribus, & hujusmodi: & significat regere, vel ducere. Horat. l. 2. ep. 1. v. 114. Navem agere ignarus navis timet. Tacit. 4. Histor. c. 22. Agere naves in amnem adversum. Ovid. Metam. 2. v. 62. Agere currum. ¶ Dicitur præterea & de hominibus. Nepos in Datam. c. 3. Vinctum ante se Thyum agebat. se lo conduceva innanzi. Tacit. Ann. 16. c. 20. Agere aliquem in exsilium. cacciar in bando. Horat. l. 2. sat. 5. v. 49. Agere aliquem Orco. mandar all' altro mondo. Et sat. 7. v. 24. Si quis ad illa deus subito te agat. h. e. ducat, vel impellat. Cum infinito Virg. 3. Æn. v. 4. diversas quærere terras Auguriis agimur divum. Terent. Andr. 4. 2. 25. Quo hinc te agis? dove vai tu? ¶ Item de aliis rebus pro admovere. Cic. 3. de Offic. c. 23. Expilare fana, agere cuniculos ad ærarium. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 58. Agere vineas. ¶ Significat etiam emittere, foras propellere, mandar fuori. Cic. 6. Verr. c. penult. Agere spumas. Lucret. l. 2. v. 674. scintillas. Plin. l. 16. c. 31. radices in profundum. ¶ Item adigere, injicere, impellere, cacciar dentro. Sil. l. 12. v. 240. Et fugientis agit costis penetrabile telum. ¶ Præterea ponitur pro facere, fare, operare, πράττειν: & latissimam habet significationem, atque usum. pertinet enim ad omnes actus humanos. Cic. 2. de nat. Deor. c. 16. Mihi enim, qui nihil agit, esse omnino non videtur. Colum. l. 11. c. 1. ad fin. Verum est M. Catonis oraculum, nihil agendo homines male agere discere. ¶ Differunt tamen inter se agere, & facere, quod agere & corporis, & vocis, & mentis actiones complectitur: facere refertur tantummodo ad opera, quæ corpore efficimus. Ita agit is, cujus post actionem opus non exstat; facit is, cujus opus remanet: quod discrimen tradit etiam Quintil. l. 2. c. 18. (al. 19.) Hinc Cic. 3. Phil. c. 13. Quod agendum, atque faciendum. Id. 3. de Fin. c. 17. Agere aliquid, & facere. Varr. l. 5. L. L. c. 8. Potest aliquid facere, & non agere, ut poeta facit fabulam, non agit, contra actor agit, & non facit, &c. ¶ Hoc tamen discrimen non est perpetuum. nam agere aliquando sumitur pro facere. Virg. Æn. 10. v. 513. latumque per agmen Ardens limitem agit ferro. ¶ Porro quia vita omnis in actione aliqua consistit, pro vivere etiam usurpatur, vivere. Tacit. 3. Ann. c. 19. Apud illos homines, qui tunc agebant. ¶ Item pro degere, morari, abitare, dimorare. Virg. 5. Æn. v. 51. Gætulis agerem si syrtibus ævum. Tacit. in fin. l. 15. Ann. Agere inter homines desinere. h. e. mori. ¶ Item pro adigere, cogere, sforzare. Cum infinito Stat. 8. Theb. v. 262. Quamquam æger senio: sed agit miseranda potestas Invigilare malis. Adde l. 3. v. 625. ¶ Item pro transigere, passare, menare. Liv. l. 7. c. 39. Agere vitam ruri. Cic. 2. de Legib. c. 1. Ætatem agere in litteris. Id. de Senect. c. 32. Agere annum octogesimum. aver ottanta anni. ¶ Sæpissime ponitur pro curare, contendere, proccurare. Cic. Fam. 4. ep. 2. Ut ad te scriberem, mecum egerunt. Id. Offic. l. 1. c. 13. Id agunt, ut viri boni esse videantur. ¶ Item pro tractare, deliberare, disceptare, trattare. Cic. Fam. 13. ep. 75. De quo & præsens tecum egi diligenter, & scripsi ad te accurate antea. Id. ad Capiton. in fin. l. 16. ad Attic. Non dubito, quin mirere, quod tecum de eadem re agam sæpius. Id. Verr. 6. c. 51. Aguntur injuriæ sociorum, agitur vis legum, agitur existimatio, veritasque judiciorum. si tratta de' torti de' confederati, &c. Horat. l. 1. ep. 18. v. 84. Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet. si tratta del tuo interesse. ¶ Speciatim agere cum populo dicitur Magistratus, qui populum rogat, ut aliquid suffragiis suis jubeat, aut vetet, ut Gell. l. 13. c. 15. ad fin. docet: uno verbo est comitia habere. Macrob. l. 1. Saturn. cap. 16. cujus verba V. in Comitialis. ¶ Est etiam agere gerere, administrare, amministrare. Ovid. 6. Fast. v. 647. Agere censuram. Suetan. in Domit. cap. 12. Agere fiscum. Paul. Digest. lib. 4. tit. 6. leg. 35. rempublicam. Nepos in Annib. c. 8. bellum. ¶ Est etiam verbum judiciorum, & sæpe significat agere causas, trattar cause. Plin. l. 9. ep. ult. Si agendi necessitas instat, quæ frequens hyeme. ¶ Sæpius vero generatim significat facere ea omnia, quæ ad forum pertinent. Hinc agi res dicuntur, cum judicia celebrantur. Plin. l. 4. ep. 29. Eja tu cum proxime res agentur, quoquo modo ad judicandum veni. Cic. Fam. 3. ep. 6. Agere forum Tharsi. h. e. judicia exercere, jus reddere. ¶ Sæpissime pertinet ad eos, qui jure, & litibus res suas persequuntur, far lite. Cic. pro Mur. c. 17.

c. 17. Agere cum aliquo ex syngrapha. *Id. 7. Fam. ep. 22.* Agere furti. *h. e.* furti actionem intendere. *Martian. Digest. lib. 5. tit. 2. leg. 30.* Agere adversus aliquem de inofficioso testamento. *Vellej. l. 2. c. 45.* Agere aliquem reum incestus. *accusare.* ¶ Præterea est verbum oratorum, & significat pronuntiare, gestumque in recitando adhibere. *Cic. in Orat. c. 17.* Infantes actionis dignitate eloquentiæ sæpe fructum tulerunt: diserti, deformitate agendi, multi infantes putati sunt. ¶ Item sacrorum. *Agere* enim dicebantur, qui hostiam mactabant: ex quo & *Agonalia* denominata sunt. *Ovid. Fast. 1. v. 321.* Qui calido strictos tincturus sanguine cultros, Semper, agone? rogat; nec nisi jussus agit. *Varr. l. 4. L. L. c. 22. sub fin.* Agumentum, quod ex immolata hostia desectum in jecore imponendo, agendi causa. *h. e.* sacrificii peragendi. ¶ Pertinet etiam ad scenam, & significat imitari, repræsentare, *rappresentare. Cicer. pro Rosc. Com. c. 7.* Ballionem illum cum agit, agit Chæream. ¶ Hinc translate *Tacit. 1. Histor. cap. 30.* Agere amicum. *far da amico. Sueton. in Claud. c. 29.* Non principem se, sed ministrum agere. *far figura non di principe, ma di ministro.* Sic *idem ibid. c. 25.* Agere se pro equite. *spacciarsi da cavaliere.* ¶ Cum adverbiis *bene*, vel *male*, aut similibus significat tractare, *trattare. Valer. Max. l. 5. c. 3. extern. 3.* Bene egissent Athenienses cum Miltiade, si &c. *l' averebbero trattato bene.* Hac ratione sæpissime usurpatur impersonaliter passiva voce. *Cic. Fam. 4. ep. penult.* Agitur præclare, si nosmetipsos regere possumus. *va assai bene, se* &c. *Id. Verr. 5. cap. 51.* Intelliget secum actum esse pessime. *conoscerà d' essere stato trattato pessimamente.* ¶ *Agere animam*, est efflare, mori, *spirar l' anima. Martial. l. 1. epigr. 80.* Semper agis causas, & res agis, Attale, semper: Est, non est, quod agis, Attale, semper agis. Si res, & causæ desunt, agis, Attale, mulas. Attale, ne quod agas desit, agas animam. ¶ *Agere & ferre* in re militari est diripere, vastare, ductum a Græco ἄγειν καὶ φέρειν, *mandare a ferro, e fuoco, saccheggiare. Liv. l. 38. cap. 15.* Tum demum fracta pertinacia est, ut ferri, agique res suas viderunt. Adde *l. 22. c. 3.* Translate *Auct. Dial. de Oratorib. cap. 8.* Nunc principes in Cæsaris amicitia agunt, feruntque cuncta. *h. e.* pro arbitrio disponunt. ¶ *Aliud agere*, vel *alias res agere*, est id de quo agitur dissimulare, & ad alias res animum advertere. Apud Italos idem valet *porre, o piantare una vigna*, proverbio dictum. *Cic. pro Rosc. Amer. c. 22.* Animadverti, judices, eum jocari, atque alias res agere. *Id. de clar. Orat. cap. 66.* Ita furebat, ut mirarere tam alias res agere populum, ut esset insano inter disertos locus. *Id. pro Cluent. c. 64.* Ut Oppianicum aliud agentem, ac nihil ejusmodi cogitantem, ad hanc accusationem detraheret. ¶ *Age si quid agis*, formula est, qua utimur, cum monere aliquem volumus, ut ad rem quam agit, animum advertat, & sedulo, attenteque agat. *Plaut. Stich. 5. 3. 35.* Bibe tibicen: age, si quid agis. Eadem ratione *paulo ante* dixerat *v. 27.* Bibe, si bibis. Et *Poen. 5. 4. 67.* Ite, si itis. ¶ *Hoc age*, & *hoc agite* similem habet sententiam, *attendi, guarda qui.* ductumque est a sacris, in quibus, Magistratu rem divinam faciente, præco admonens populum, ut adverterent animos, iisdem verbis utebatur. *Sueton. in Calig. c. 58.* Alii tradunt, alloquenti pueros a tergo Chæream cervicem graviter percussisse, præmissa voce, Hoc age. *Terent. Eun. 1. 2. 50.* Hoc agite, amabo: *badate, vi prego.* Adde *Senec. l. 1. de Clement. c. 12.* ¶ *Axim* pro *egerim* dixerunt antiqui, teste *Festo* in *Axitiosi. Pacuv.* apud *Non. c. 2. n. 895.* & *cap. 10. n. 7.* Ut quę egi, ago, vel axim, verruncent bene. V. *Voss. l. 5. de Grammat. c. 41.* ¶ *Actum agere*, &c. vide supra in Actus, a, um. ¶ *Actum est*, Age, Agedum, &c. V. supra suis loc.

AGOGÆ, arum, f. fossæ, per quas profluit aqua ad lavandas metallorum fodinas: ita dictæ, ut videtur, Hispano vocabulo: quamquam & a Græco ἀγωγαὶ, vel ἀγωγοὶ commode duci possint. *Plin. l. 33. c. 4.*

AGOGE, vox Græca, ἀγωγὴ, hoc est ductus, ductio: in re Musica dicitur, cum per ordinem sonus sequitur, quemadmodum e contra *ploce*, πλοκὴ, est cum diversi soni sociantur. Ita *Martian. Capell. l. 9. pag. 323.*

AGOLUM, baculum pastorale, quo pecudes aguntur. *Festus.*

AGON, ōnis, m. *combattimento, giuoco*, ἀγὼν, ῶνος, Græca vox certamen significans, sed sine bello, & ludorum causa institutum, in quo inducebantur homines, qui vel cursu, vel lucta, vel alia quapiam dote corporis certarent, victoresque præmiis afficerentur: quales fuerunt apud Græcos Olympii, & Pythii agones, & apud Latinos ludi Capitolini, Albanique, & alii, ad Græcorum imitationem invecti. *Plin. lib. 4. ep. 22.* Gymnicus agon apud Viennenses ex cujusdam testamento celebrabatur. *Et infra.* Non esse restituendum Viennensibus agona. *agona* accusativus est Græcæ positionis pro *agonem*. ¶ *Agon musicus*, de quo *Sueton. in Ner. c. 22. & 23.* dictus est, in quo committebantur citharœdi, tibicines, aut etiam poetæ. ¶ *Nunc demum agon est*, proverbium, quo significatur necessitas ingruens experiendi, & agendi, *ora è tempo di provarsi*, νῦν γὰρ ἔστι ἀγών. *Sueton. in Ner. c. 45.* Statuæ ejus a vertice currus appositus est cum inscriptione Græca, Nunc demum agona esse; &, Traheret tandem. ¶ Agones olim dicebant montes. *Paul.* ex *Festo* in *Agonium.* scil. quia initio Iuli in montibus fiebant.

AGONALIA, lium, vel liorum, libus, n. festa apud Romanos quotannis celebrari solita v. Id. Januar. in honorem Jani, ut habetur apud *Ovid. 1. Fast. v. 317.* item XII. Cal. Jun. (*Ovid. 5. Fast. v. 721.*) & III. Id. Decembr. eratque is dies nefastus mane. Rationem nominis alii aliam tradunt, vel quod *Agonius* olim dictus sit Janus, quod præsit rebus agendis; vel quia minister mactaturus hostiam interrogabat sacrorum præsidem illis verbis, *Agone?* vel quia ipsæ hostiæ mactatæ dictæ sunt olim *Agoniæ*; vel demum quia pecudes mactandæ non veniant, sed *agantur*. Lege *Ovid. loc. prius cit. Senec. l. 2. controvers. 11. ad fin.* & *Fest.* in *Agonium.* ¶ De ratione genitivi V. quæ dicemus in *Saturnalia*.

AGONĀLIS, le, adject. ad Agonalia pertinens. *Varr. l. 5. L. L. c. 3.* Dies Agonales, per quos rex in regia arietem immolat: dicti ab ago ne? eo quod interrogatur a principe civitatis, & princeps gregis immolatur. *Ovid. 1. Fast. v. 318.* Janus Agonali luce piandus erit.

AGONENSIS porta, *porta Salaria*, una ex portis Urbis Romæ, quæ & Collina, & Quirinalis dicitur. Ita dicta est, quod per eam ad Quirinalem collem ibatur, qui olim *Agonus* dictus est teste *Festo*, vel quia fortasse circa ea loca Agonalia celebrabantur. *Festus* in *Agonium.* ¶ *Agonenses* Salii dicti sunt ii, qui in Quirinali monte sacrarium habuerunt, a rege Hostilio instituti. Iidem & Collini appellati sunt. Memorantur a *Varr. l. 5. L. L. c. 3.*

AGONIA, æ, hostia, quæ in sacrificiis adhibetur: ab agendo ita dicta. *Festus.*

AGONĬA, orum, n. eadem quæ Agonalia, prisco vocabulo; item pecudes, quæ mactantur in eorum sacris. *Ovid. 5. Fast. v. 721.* Ad Janum redeat, qui quærit, Agonia quid sint. ¶ *Id. l. 1. Fast. v. 331.* Et pecus antiquus dicebat Agonia sermo. ¶ In singulari numero *Festus*: Agonium dies appellabatur, quo rex (*sacrificulus*) hostiam immolabat.

AGONISTA, æ, m. ἀγωνιστὴς, certator, vel certaminis præses: Vox Græca ab ἀγωνίζω, certo. *Augustin. serm. 343. edit. recentior. in fi.*

AGONISTARCHA, æ, m. ἀγωνιστάρχης, agonum, seu certaminum præfectus, cui parebant ii, qui in agonibus se se exercebant. *Vetus Inscript.* apud *Gruter. pag. 38. n. 5.* M. Aurelius. M. Aug. lib. Apollonius agonistarcha Commodianus.

AGONISTĬCUS, a, um, ad agona, seu certamen pertinens. *Tertull. de coron. mil. c. 13.* Nunquid & agonisticæ causæ disputabuntur, quas &c.

AGONIS, olim dictus est mons Quirinalis. *Fest.* in *Agonium.*

AGONĬUM, ii, V. Agonia.

AGONĬUS, ii, m. Deus præses rebus agendis, cui Agonalia dicata erant. *Fest.* in *Agonium.*

AGONOTHESĬA, æ, f. ἀγωνοθεσία, agonis, seu certaminis designatio: estque munus Agonothetæ. *Impp. Gratian. Valentinian.* & *Theod. lib. 12. Codic. Theodos. tit. 1. leg. 109.* Nec cogi ad Agonothesiam volumus invitos. ¶ Legitur etiam apud *Ulpian. lib. 10. Digest. tit. 2. leg. 20.* sed Græce. est enim Græca vox: ab ἀγὼν, certamen, & τίθημι, pono.

AGONOTHĔTA, & Agonothĕtes, æ, m. ἀγωνοθέτης, præses agonum, seu certaminum. Is purpura indutus, curruque per circum vectus, honoratiore loco sedebat, certatores admittebat, victoribus præmia dividebat. Hinc nonnunquam ab ipsis Romanis imperatoribus hoc munus peractum est. *Spartian. in Adrian. c. 13.* Multa in Athenienses contulit, & pro agonotheta resedit. *Tertull. ad Martyr. c. 3.* Bonum agonem subituræ estis, in quo agonothetes Deus vivus est. Adde *Arcad. Digest. lib. 50. tit. 4. leg. ult. a med.* & vet. lap. apud *Gruter. pag. 499. n. 6.* & alium apud *Murator. pag. 626. n. 1.*

AGONOTHETĬCUS, a, um, ἀγωνοθετικὸς, ad agonem pertinens. *Agonothetici fundi*, & *Agonotheticæ possessiones*, de quibus mentio fit *lib. 11. Codic. tit. 61. leg. ult.* & *tit. 69. leg. 5.* dicuntur, qui agonum seu certaminum sumptibus deputati erant.

AGORANOMUS, i, m. ἀγορανόμος, magistratus apud Græcos, qui foro rerum venalium præerat: habebatque circa annonam idem munus, quod Ædilis apud Romanos. *Plaut. Capt. 4. 2. 43.* Edictiones ædilitias hic habet quidem: mirumque adeo est, ni hunc fecere sibi Ætoli agoranomum.

AGRAGANTĪNUS, a, um, adject. ut *Agragantinus fons* apud *Plin. l. 35. c. 15. h. e.* qui ex eo monte oritur, qui *Agragas*, seu *Acragas* appellatur, estque in Siciliæ ora Australi, ubi nunc oppidum *Agrigentum*: de quo *Virg. Æn. 3. v. 703.* Arduus inde Agragas ostentat maxima longe Mœnia magnanimum quondam generator equorum.

AGRAMMĂTOS, i, *indotto, chi non sa leggere*, ἀγράμματος, qui litteras penitus nescit. *Vitruv. l. 1. c. 1.* Non enim debet, nec potest esse architectus grammaticus, uti fuit Aristarchus, sed non agrammatos. *agrammatos* Græca positio est.

AGRĀLIS, le, adject. agrarius. *Frontin. de colon. prope fin.* Testimonia sive vocabula agralia.

AGRĀRIS, ris, m. *agricoltore*, agricola, homo agrarius. *Aurel. Vict. in epit. c. 41.* Agraribus sane, ac rusticantibus, quia ab eo genere ortus, altusque erat, satis utilis. *Ita legi in plerisque MSS. & in quibusdam etiam edit. optimis Codicib. restatur* Gruter. *cum aliis multis.*

AGRARĬUS, a, um, adject. *attenente a campi*, ἀγροικὸς, ad agros pertinens. *Cic. Attic. l. 1. ep. 19.* Agraria lex. *h. e.* de dividendis plebi agris publicis, (nunquam, inquit *Liv. l. 2. c. 41.* sine maximis motibus rerum agitata. Cœpit autem ferri circa annum U. C. 268.) *Id. 2. Offic. c. 22.* Agrariam rem tentare. *h. e.* niti, ut lex agraria perferatur. *Ulpian. Digest. lib. 43. tit. 8. leg. 2.* Agraria via. *h. e.* quæ est in agris, vel in agros ducit. *Liv. l. 27. c. 21.* Triumvir agrarius. *h. e.* qui agro dividendo, & assignando colonis præest. *Aurel. Vict. in epit. c. 40.* Galerius ortus parentibus agrariis. ¶ Alias leges agrarias latas a C. Cæsare & Nerva Impp. de non movendis loco terminis agrorum privatorum, memorat *Callistrat. Digest. lib. 47. tit. 21. qui* de termino moto *inscribitur, leg. 3.* ¶ *Agrarii*, *orum* dicuntur a *Cicer.* qui agros cupiunt, & agrariam legem, ut perferatur, enixe, & seditiose student, *Catil. 4. c. 2.*

O Grac-

Gracchus, qui agrarios concitare conatus est. Id. Phil. 7. c. 6. Solicitabit rursus agrarios.

AGRATICUM, i, n. quod persolvitur nomine redituum ex agris. Impp. Valentinian. Valens, & Gratian. lib. 7. Codic. Theod. tit. 20. leg. 11. Nihilque illis, qui messium tempus adsolent aucupari, agratici nomine deferatur.

AGREDULA V. Acredula.

AGRESTIS, e, adject. villereccio, rusticano, ἀγροικος, χωρικὸς, qui ex agris est, vel ad agros, & rus pertinet, rusticus. Tibull. l. 2. eleg. 5. v. 28. Falx agrestis. Virg. 7. Æn. v. 111. Poma agrestia. Colum. l. 8. c. 8. Semina agrestia. grani del campo. Et Plin. l. 8. c. 21. Tauri silvestres majores agrestibus. Nepos in Pelop. c. 2. Vestitu agresti, quo minore suspicione facerent iter. Plin. l. 37. c. 3. Agrestes feminæ monilium vice succina gestantes. Cic. Attic. l. 2. epist. 16. extr. Te in Arpinati videbimus, & hospitio agresti accipiemus, quoniam maritimum hoc contempsisti. ¶ Substantive agrestes, ium, sunt homines rustici, qui in agris degunt, contadini. Cic. pro Mur. c. 29. Non est hæc oratio habenda aut cum imperita multitudine, aut in aliquo conventu agrestium. Virg. 9. Æn. v. 11. collectos armat agrestes. ¶ Translate agrestis ponitur pro rudi, inculto, duro, quales esse solent agrestes homines, selvaggio, rozzo, zotico. Cic. de Senect. c. 14. Dominus agrestis, & furiosus. Id. l. 1. de Orat. c. 25. Sunt quidam vultu, motuque corporis vasti, atque agrestes. & cap. 8. Fera, agrestisque vita. Id. l. 3. de Orat. c. 11. Rustica vox, & agrestis. Id. 2. de Orat. c. 3. Rhetorici libri, quos tu agrestes putas. Id. 5. Tuscul. c. 27. Quæ barbaria India vastior, aut agrestior? in ea tamen gente, &c. Id. l. 1. de Legib. c. 14. extr. Non modo docti, verum etiam agrestes erubescunt. ¶ Ferinus. Ovid. Metam. 9. v. 96. vultus Achelous agrestes, Et lacerum cornu mediis caput abdidit undis. Propert. l. 2. eleg. 24. v. 13. de Io. agrestem detraxit ab ore figuram Jupiter.

AGRESTIUS, adverb. comparativ. Spartian. in Adrian. c. 3. Cum orationem imperatoris in senatu agrestius pronuncians risus esset. alquanto rozzamente.

AGRICOLA, æ, m. agricoltore, γεωργὸς, ex ager, & colo, cultor agri. Est autem nomen generale. Nam agricolarum alii aratores sunt, alii vinitores, nonnulli arboratores, multi etiam pastores. Neque eos solum complectitur, qui in agris degunt, sed quicumque agrorum cultura, rusticaque exercitatione delectantur. Cic. pro Rosc. Amer. c. 16. Qui suos liberos agricolas assiduos esse cupiunt. Id. pro Dejot. c. 9. Dejotarus diligentissimus agricola. ¶ Dii agricolæ, qui agrorum culturæ præsunt, Ceres, Bacchus, Fauni, & similes. Tibull. l. 2. eleg. 1. v. 36. Redditur agricolis gratia Cælitibus. ¶ Agricolum pro agricolarum dixit Lucret. l. 4. v. 587. Et genus agricolum late sentiscere, &c.

AGRICOLARIS, e, adject. da agricoltore, ad agricolas spectans. Pallad. de insitionib. in princip. Bis septem parvos, opus agricolare, libellos.

AGRICOLATIO, onis, f. agricoltura, agricultura. Colum. l. 1. c. 9. Agricolatio frugalitatem requirit. Adde in proœm. l. 1. & l. 4. c. 1. & alibi. ¶ Etiam Ciceroni tribuitur a quibusdam, de Senect. c. 16. Qui se agricolatione oblectabant. Verum alii plerique rectius leg. agri cultione, vel agricultione.

AGRICOLATOR, oris, agricoltore, agri cultor. Legitur apud Plin. l. 1. ubi dicitur summatim inesse libro decimo octavo natura frugum, & cerealium, ac studia agricolatoriæ. Sed Harduin. aliter edidit ex MSS.

AGRICOLOR, aris, atus sum, dep. 1. far l' agricoltore, γεωπονέω, agrum colere. Capitolin. in Albin. c. 11. ad fin. Agricolandi peritissimus, ita ut etiam Georgica scripserit.

AGRICULTIO, onis, coltura delle campagne, agricultura. Cic. Verr. 5. c. penult. Quid est enim Sicilia, si ei agricultionem sustuleris? Adde de Senect. c. 16. quem locum Nonius quoque affert cap. 8. n. 40. sed divisim agri cultio legit: quod & alii tum eo, tum priore loco faciunt.

AGRICULTOR, oris, m. agricoltore, qui agrum colit. Liv. l. 26. c. 35. Servos agricultores rempublicam abduxisse. Paul. Digest. lib. 22. tit. 3. leg. 25. circa med. Si is, qui indebitum queritur, sit miles, vel agricultor, & forensium rerum expers. ¶ Legitur & divisim agri cultor.

AGRICULTURA, æ, f. agricoltura, agrorum cultura, γεωργία. Cic. 1. Offic. c. 42. Omnium rerum ex quibus aliquid acquiritur, nihil est agricultura melius. Cæs. l. 6. B. Gall. c. 22. Agriculturæ studere. ¶ Revera duæ voces sunt, quæ usu in unam coaluerunt: sed sæpe tamen divisim legitur apud Scriptores agri cultura.

AGRIFOLIUM V. Aquifolius.

AGRIGENTINUS, a, um, di Gergenti, ad Agrigentum pertinens. Lucret. l. 1. v. 316. Quorum Agrigentinus cum primis Empedocles est. Plin. l. 31. c. 7. Agrigentinus sal. ¶ Agrigentini, orum, sunt ejus oppidi incolæ. Cic. Verr. 4. cap. 50.

AGRIGENTUM, Gergento, Gergenti, urbs Siciliæ, in ora Australi ad ostia Agragantis fluvii, Græce Acragas dicta a monte cui imposita est. Ab hac urbe Empedocles Philosophus, & Phalaris Tyrannorum sævissimus originem duxerunt. Plin. l. 3. c. 8. Oppidum Acragas, quod Agrigentum nostri dixere.

AGRIMENSOR, oris, agrimensore, γεωμέτρης, agrorum metator, decempedator. Ammian. l. 19. c. 11. (al. 24.) Cum Innocentio quodam agrimensore. Cassiodor. l. 3. variar. epist. 52. Agrimensorem peritissimum adhibere. ¶ Potest etiam divisim scribi agri mensor.

AGRIMENSURA, æ, agrimensura, γεωμετρία, ars metiendi agros. Innocent. de cas. litter. pag. 223. Goes. Secundum artificium agrimensuræ.

AGRIMONIA, æ, agrimonia, herbæ genus, caule lignoso, nigricante, hirsuto, cubitali, foliis quinquefolii aut cannabis, per ambitum incisis quinque partito, nigris, plumosis. Eadem eupatoria etiam dicitur, quia a Mithridate Eupatore inventa traditur. Cels. l. 5. c. 27. n. 10. Centaurion, vel agrimonia, vel trixago. Adde Plin. l. 25. c. 6.

AGRIODOS, ontis, m. apud Ovid. 3. Metam. v. 224. nomen est canis venatici, ductum ab ἄγριος, ferus, & ὀδὼς, dens.

AGRION Græci appellant genus quoddam raphani silvestris ab ἄγριος, ferus, silvester.

AGRIOPHAGI, orum, m. populi extremæ Æthiopiæ versus occidentem, pantherarum, & leonum carnibus maxime viventes; unde & nomen habent, nempe ab ἄγριος, ferus, & φάγω, comedo. Plin. l. 6. c. 30.

AGRIOPHYLLON, i, ἀγριόφυλλον, herba eadem quæ Peucedanum. Apulej. de herb. c. 95.

AGRIPETA, æ, m. agri petitor, hoc est qui legem poscit agrariam, nimirum ut agro publico diviso portio aliqua sibi assignetur, & generatim, qui alienas possessiones invadit. Cic. l. 15. ad Attic. ep. ult. Agripetas ejectos a Buthrotiis. Id. l. 1. de nat. Deor. c. 26. Quod in eam insulam pater ejus agripeta venerat.

AGRIPPA, æ, m. chi nasce co i piedi innanzi, ὁ ἐπὶ πόδας γεννηθεὶς, qui nascendo pedes prius exserit. Plin. l. 7. c. 8. In pedes procedere nascentem contra naturam est: quo argumento eos appellavere agrippas, ut ægre partos: qualiter M. Agrippam ferunt genitum, unico prope felicitatis exemplo ad hunc modum genitis. ¶ Agrippæ Romanorum multi appellati sunt, ut M. Vipsanius Agrippa, Agrippa Menenius &c.

AGRIPPIANA Septa fuerunt Romæ in nona regione Urbis, videnturque fuisse ornamenta campi Agrippæ, quem tamen alii in alia regione locant. Lamprid. in Alex. Sever. c. 26. Basilicam Alexandrinam instituerat inter campum Martium, & Septa Agrippiana.

AGRIPPINA, Ἀγριππῖνα, M. Agrippæ filia, neptis Augusti, uxor Germanici, mater Caligulæ. ¶ Alia fuit Agrippina Germanici, & Agrippinæ superioris filia, uxor Cn. Domitii Ænobarbi, mater Neronis Imp. Plin. l. 7. c. 8. ¶ Ab hac Neronis matre denominata est Ubiorum metropolis, Colonia, eo enim Agrippina veteranorum coloniam deduci voluit, ut urbem, in qua nata erat, splendidiorem redderet, & potentiam suam etiam sociis nationibus ostentaret, ut Tacit. 12. Ann. c. 27. scribit. Aurel. Vict. de Cæsarib. cap. 33. Accensis militibus per seditionem, Agrippinæ occiditur.

AGRIPPINENSIS, se, adject. ad Agrippinam pertinens, ut Agrippinensis Colonia apud Tacit. 1. Hist. c. 56. de qua in voce præced. ¶ Agrippinenses, ium, sunt ejus coloniæ homines antea Ubii dicti. Tacit. de German. cap. 28.

AGRIUS, ii, filius Parthaonis Martis filii, pater Thersitis, & Lycopei. Hic cum Œneum fratrem, patrem Dejaniræ, regem Ætoliæ, orbum liberis vidisset, regno expulit: quamquam & ipse postea a Diomede expulsus est, Œneo restituto. Ovid. Heroid. ep. 9. v. 153. Heu devota domus! solio sedet Agrius alto: Œnea desertum nuda senecta premit.

AGRIUS, a, um, ἄγριος, Græce significat ferum, agrestem. Hinc apud Plin. l. 31. c. 10. agrium nitrum est species nitri vilioris, & terra mixti.

AGROICUS, ἄγροικος. V. Abroicus.

AGROSTIS, is, f. ἄγρωστις, species herbæ, foliis parvis calami similibus, atque virgultis per terram serpentibus geniculosis, radice geniculata, dulci, & quæ glutinandis vulneribus utilis est. Latini gramen vocant. A quibusdam putatur esse dente canino apud Italos. Ideo autem Græco nomine agrostis dicitur, quia ubique in agris, & ruri nascitur. Apulej. de herb. c. 77.

AGROSUS, a, um, adjectivum est ab agro deductum, quod affertur a Varr. l. 4. L. L. c. 1. sub fin. & videtur locupletem significare.

AGRYPNIA, æ, f. insomnia, vigilia, ἀγρυπνία: ab α privativa, & ὕπνος, somnus, additis per pleonasmum litteris γρ. Martian. Capell. lib. 2. pag. 27.

AGUMENTUM, i, n. in sacrificiis est, inquit Varr. l. 4. L. L. c. 22. sub fin. quod ex immolata hostia desectum in jecore imponendo agendi causa. Videtur autem esse illud idem, quod augmen dicitur ab Arnob. l. 7. pag. 230. & inter liba, vel farcimina in sacrificiis adhiberi solita, refertur. Sane apud Varr. quidam leg. augmentum, ut sit ab augeo, quod est verbum sacrorum: & pro agendi causa, reponunt augendi causa. Nam & Arnob. loc. cit. pag. 231. hoc sensu augmentum usurpat.

AGUNCULA, læ, f. immaginetta, figurina, imagunucula. Legit hanc vocem Pareus in Lex. Plaut. apud Sueton. in Ner. cap. penult. & apud Cicer. l. 6. Attic. ep. 1. ad fin. sed utrobique alii aliter.

AGYIEUS, i, Ἀγυιεὺς, (vox trisyllaba. nam υι diphthongus impropria est apud Græcos, υι; & ευ alia diphthongus propria, ευ) epithetum Apollinis, ab ἀγυιὰ vicus urbis, vel via urbis, quia vicis, & viis is deus præerat, & in iis a Græcis colebatur, ut Macrob. l. 1. Saturn. c. 9. testatur. Solebant enim columnas erigere in viis, pro foribus domorum, fastigiatas in acumen desinentes, & Apollini dicatas. Horat. l. 4. od. 6. v. 27. Dauniæ defende decus, Camœnæ, Levis Agyieu. ἀγυιεῦ.

AGYLLA, f. Ἄγυλλα, urbs Tusciæ, alias Cere vocata, & Agyllina a nomine conditoris, quem Virg. l. 8. Æn. v. 479. ex Lydia venisse ostendit, nunc Cervetere, apud Alsium urbem excisam, juxta oram maris Tyrrheni. Plinius tamen a Pelasgis conditam fuisse innuit lib. 3. cap. 5.

AGYLLEUS, i, (vox trisyllaba) Ἀγυλλεὺς, luctator Cleonæus, staturæ prægrandis, nec minor Hercule, palæstra tamen a Tydeo victus. Stat. Theb. 6. v. 836. Levat ardua contra Membra Cleonææ stir-

stirpis jactator Agylleus, Herculea non mole minor. *Id.* 10. *Theb.* *v.* 259. Insuper Herculeum sibi jungit Agyllea vates. *Herculeum* vocat, vel quia Herculis filius fuit, vel quia vires Herculeis pæne æquales in lucta habuit.

AGYLLINUS, a, um, ad Agyllam pertinens, ut *Agyllina urbe*, hoc est Agylla apud *Virg. Æn.* 8. *v.* 479.

AGYRINENSIS, se, adject. ad Agyrium pertinens. *Cic.* 5. *Verr. c.* 8. Agyrinensis ager. ¶ *Agyrinenses, ium*, sunt Agyrii incolæ. *Id. ibid. c.* 28.

AGYRINI, orum, iidem qui Agyrinenses. *Plin. l.* 3. c. 8.

AGYRIUM, ii, *S. Filippo d' Argirone*, oppidum Siciliæ antiquissimum, patria Diodori Siculi, distans ab Enna 12. mill. pass. Ætnam versus. *Cic. Verr.* 5. *c.* 28. ¶ Legitur & *Argyrium*.

A H

AH (pro qua MSS. libri non pauci A exhibent) per apocopen ab *Aha*, teste *Priscian. lib.* 4. *pag.* 570. *Putsch.* interjectio est variis affectibus exprimendis apta. Interdum enim est dolentis, *ah, ahi, aimè*, αἲ αἲ. *Virg. Ecl.* 1. *v.* 15. Spem gregis, ah! silice in nuda connixa reliquit. *Ter. Heaut.* 5. 1. 61. Ah, nescis quam doleam. ¶ Interdum indignantis, & increpantis, *ah*. *Terent. Andr.* 3. 1. 12. Ah, vix tandem sensi stolidus. *Id. Adelph.* 4. 7. 6. Ah stulte. *Id. Andr.* 5. 1. 9. Ah cogitas? *e ancora mi dimandi?* ¶ Item solantis, & bonum animum habere jubentis. *Terent. Eun.* 5. 2. 50. Emoriar, si non hanc uxorem duxero. *Th.* Tamen si pater. *Ch.* quid? ah volet, certo scio. *eh che egli vorrà, sì*. ¶ Item dehortantis. *Terent. Andr.* 5. 2. 27. Ah, ne sævi tantopere. *eh via non incrudelir tanto*. Et 5. 6. 8. Ah, desine. ¶ Interdum etiam ridentis, & gaudentis, *ah, ah*. *Plaut. Curcul.* 1. 2. 39. *An.* Male tibi Di faciant. *Pa.* Dic isti. *An.* Ah. *Pa.* Quid est? ecquid lubet? *An.* Lubet. ¶ Servit etiam contradictioni, *ah no*. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 70. Ah P. C. non ego mihi illum iniquum ejero, verum omnibus. *Terent. Hecyr.* 5. 1. 17. Meum receptas filium ad te Pamphilum. *Ba.* Ah. *La.* sine dicam. ¶ Cum accusativo. *Catull. carm.* 21. *ad Aurel. v.* 10. Nunc ipsum id doleo, quod esurire, Ah me me, puer, & sitire discet. *aimè*, οἴ μοι μοι. Al. aliter leg. ¶ Scribitur & *a* sine aspiratione, ut dictum est: quod docet etiam *Priscian. sub fin. lib.* 15. ubi scribit *a* & præpositionem esse, & interjectionem, & nomen. Etiam *Pierius* apud *Virg. Ecl.* 1. *v.* 15. *Ecl.* 2. *v.* 69. & *Ecl.* 3. *v.* 47. Addito etiam testimonio *Probi Grammatici*, in Mediceo, & Romano Codice *a* sine aspiratione se legisse, testatur.

AHA, interjectio idem fere quod *ah*, sed non tam frequentis usus. Increpantis, aut renuentis. *Plaut. Trucul.* 4. 4. 36. Aha, tace. *Id. Rud.* 2. 4. 6. Aha nimium familiariter me attrectas. *Id. Bacch.* 1. 1. 54. Manum da, & sequere. *Pi.* Aha, minime. ¶ Ridentis, aut irridentis. *Id. Bacch.* 4. 7. 11. Aha, Bellerophontem jam tuus me fecit filius.

AHAHE V. Ahu.

AHENATOR pro *aeneator* legitur apud *Ammian.* (si sana est scriptura) *l.* 16. *c.* 12. circa med. (*al. c.* 29.) Dato ahenatorum accentu solemniter signo.

AHENEUS, a, um, *di rame, bronzo, o ottone*, χάλκεος, idem quod *Æneus*, soluto diphthongo, & *h* aspiratione inserta ad hiatum vitandum. Vox Poetica. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 11. Nec magis expressi vultus per ahenea signa, Quam per vatis opus mores animique virorum. ¶ Translate ponitur pro forti, firmo, indissolubili. *Horat. l.* 3. *od.* 9. *v.* 18. Diductosque jugo cogit aheneo. *Id. l.* 1. *epist.* 1. *v.* 60. Hic murus aheneus esto, Nil conscire sibi, &c. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 125. Tertia post illas successit ahenea proles. *h. e.* ętas ęnea. V. Ætas. ¶ In his, & aliis exemplis etiam *aeneus* scriptum legitur. V. *Æneus* in fin.

AHENIPES, vel Aenipes, edis, aheneos pedes habens, ęripes, χαλκόπους. *Ovid. Heroid. ep.* 6. *v.* 32. Narrat ahenipedes Martis arasse boves. *Est qui legit* Narrat & ęripedes: *alii* Narrat aeripedes, *h. e.* veloces instar aeris, ἀερσίποδας: *alii denique* Rettulit ęripedes. *Heinsius* priorem lectionem retinet. *Prudent. l.* 1. *advers. Symmach. v.* 351. Crucibus ęnipedum, si fas est credere, equorum.

AHENOBARBUS V. Ænobarbus.

AHENUM, i, n. *caldaja, calderone, pajuolo*, χαλκεῖον, vas ex ære, in quo aqua calefit ad lavandum, vel ad alios usus: & differt a *cacabo*, qui proprie est vas ad carnes elixandas, & ad pulmentarium coquendum, ut docent *Paul. Digest. lib.* 33. *tit.* 7. *leg.* 18. & *Serv. ad illud Æn.* 1. *v.* 217. *Litore ahena locant alii*. Hoc tamen discrimen non est perpetuum. Nam *ahenum* usurpatur etiam de vase ad cibos coquendos. *Juvenal. sat.* 15. *v.* 81. totum corrosis ossibus edit Victrix turba, nec ardenti decoxit aheno. Adde *Ovid. Metam.* 6. *v.* 645. ¶ Sępe usurpatur de vase, in quo coquuntur colores ad tingendas lanas, *caldajada tintore*; & pręsertim purpura. Hinc varia habet epitheta ex iis locis, in quibus purpura magno fuit in pretio. *Ovid.* 3. *Fastor. v.* 822. Hanc (*Pallada*) cole, velleribus quisquis ahena paras. *Martial. l.* 14. *epigr.* 133. Non est lana mihi mendax, nec mutor aheno: Sic placeant Tyrię, me mea tinxit ovis. *Id. l.* 10. *epigr.* 16. Quidquid Agenoreo Tyros improba cogit aheno. *Claudian. l.* 2. *de raptu Proserp. v.* 95. quę vellera tantum Ditibus Assyrii spuma fucantur aheni. *Senec. in Herc. Oet. v.* 663. Sidonium ahenum. *Stat. l.* 1. *silv.* 2. *v.* 151. Tyrium. *Sil. l.* 16. *v.* 177. Gętulum. His & aliis similibus poetarum locis intelligitur purpura. *color di porpora*. ¶ Scribitur, & *aenum* sine aspiratione. V. *Æneus* in fi.

AHENUS, a, um, *di rame, bronzo, o ottone*, χάλκεος, idem quod *Æneus*, & *Aheneus*: de cujus significatione V. supra suo loco. Sed vox est fere Poetica. *Lucret. l.* 1. *v.* 316. Signa ahena. *Virg.* 9. *Æn. v.* 165. Crateres aheni. ¶ *Falces ahenæ* post ferri inventionem in opprobrium versę sunt, ut loquitur *Lucret. l.* 5. *v.* 1293. quia tantummodo usum habuerunt in secandis herbis ad veneficia. *Virg.* 4. *Æn. v.* 513. Falcibus & messę ad Lunam quęruntur ahenis Pubentes herbę. *Ovid. Metam.* 7. *v.* 226. placita partim radice revellit; Partim succidit curvamine falcis ahenę. *Virg.* 2. *Æn. v.* 470. Pyrrhus Exsultat telis, & luce coruscus ahena. *h. e.* splendore armorum. ¶ Ponitur pro duro, forti, munito. *Horat. l.* 1. *od.* 35. *v.* 18. Clavos trabales, & cuneos manu Gestans ahena. ¶ Item translate pro duro, inexorabili. *Stat.* 3. *Theb. v.* 380. ahena precando Flectere corda paro. ¶ Scribitur & *aenus* sine aspiratione.

AHEU V. Ahu.

AHORUS, vel Aorus, *chi muore avanti il tempo*, ἄωρος, Gręce dicitur, qui immatura morte pręventus est: ab *a* privativa, & ὥρα, tempus. Utitur *Tertull. de anim. c.* 57. ubi & *biaeothanatos* legitur, quę vox itidem Gręca est βιαιοθάνατος, & significat eum, qui violenta morte perit: a βίαιος, violentus, & θάνατος, mors.

AHU, vel aheu, vel ahahe, ἰοῦ, interjectio index animi perturbati. *Ter. Eun.* 5. 2. 60. Ahu, tace obsecro. *Alii leg.* au, *alii* ah.

AI, *ah, ahi*, Gręca interjectio est dolentis, & lamentantis. *Ovid. Metam.* 10. *v.* 215. bis litteris inscriptum fuisse ait florem, qui ex sanguine Hyacinthi pueri, ictu disci occisi, natus est, quibus dolor Phœbi amantis declarabatur. Alii hoc ipsum de flore Ajacis narrant. Versus *Ovidii* sunt. Nec satis hoc Phœbo est. (is enim fuit auctor honoris) Ipse suos gemitus foliis inscribit, & ai ai Flos habet inscriptum, funestaque littera ducta est. *Colum. l.* 10. *v.* 174. Et male damnati mœsto qui sanguine surgunt Æacii flores. *Ovidii* locus ad Hyacinthum refertur, *Columellæ* ad Ajacem. sed hic vult *Heins.* legi *Æacidæ*.

AJAX, ācis, m. *Ajace*, Αἴας, duorum fortissimorum Gręcorum nomen fuit, quorum alter a patre Telamone *Telamonius* cognominatus, proximam ab Achille fortitudinis laudem obtinuit in Gręcorum exercitu: alter Rex Locrensium ab Oilei patris sui nomine *Oileus* dictus est. Ajax Telamonius contendit cum Ulysse de armis Achillis, quibus Ulyssi assignatis, ob indignationem in furorem versus suo se ense interfecit. Ejus cruor in florem hyacinthum mutatus fingitur. *Ovid. Metam.* 13. *v.* 390. Nec quisquam Ajacem possit superare, nisi Ajax. ¶ Alter Ajax cum Cassandram captivam post Troję excidium, in templo Palladis temerario ausu vitiasset, ab ipsa Pallade ictus est fulmine, & cum sua navi exustus, tota insuper Gręcorum classe disjecta. *Virg. Æn.* 1. *v.* 45. Unius ob noxam, & furias Ajacis Oilei. ¶ Ajax inscripta erat tragœdia ab Augusto inchoata de Ajace Telamonio: quam cum non succedente stilo, abolevisset (quod fiebat impacta scriptis spongia) interrogantibus amicis *quidnam Ajax ageret*, facete respondit: *Ajacem suum spongiæ incubuisse*. *Sueton. in Aug. c.* 85. ¶ Jocus est M. Antonii oratoris apud *Cicer.* 2. *de Orat. c.* 66. qui Sex. Titio dicenti, se esse Cassandram, multos, inquit, possum tuos Ajaces Oileos nominare.

AJENS, entis, participium verbi *ajo*. *Apulej. lib.* 6. *Metam.* Sic ajens vasculum tradidit. ¶ Pro eo, quod vulgo dicitur *affirmativus*. *Cic. in Top. c.* 11. Negantia contraria ajentibus.

AJENTIA, æ, f. *affermazione*. *Martian. Capell. l.* 4. *pag.* 115. & 119. Ajentia opponitur negationi.

AIGLEUCOS, ἀεὶγλευκος, vinum dulce, & quod musti naturam non amisit, cum nunquam ferbuerit: ab ἀεὶ, semper, & γλεῦκος, mustum. *Plin. l.* 14. *c.* 9. Medium inter dulcia, vinumque est, quod Gręci aigleucos vocant, hoc est semper mustum. Id evenit cura, quoniam fervere prohibetur: sic appellant musti in vina transitum.

AIN'. V. in Ajo.

AJO, is, *parlare, dire*, φημί, idem quod loquor, dico. Est autem verbum defectivum, cujus usitatiora tempora, & personę subjectis exemplis monstrantur. *Plaut. Capt.* 1. 1. 3. Scio absurde dictum hoc, derisores dicere: at ego ajo recte. *Horat. l.* 2. *sat.* 7. *v.* 67. Non sum mœchus, ais. *Terent. Andr.* 5. 4. 4. Nisi quid pater ait aliud. *Id. ibid.* 2. 1. 21. Hodie uxorem ducis? *Pa.* Ajunt. *così si dice*. *Plaut. Men.* 3. 3. 9. Te surripuisse, ajebas. *Id. Capt.* 3. 5. 18. Ita vosmet ajebatis. *Sallust. in Catil. c.* 49. Tarquinium a Cicerone immissum ajebant. *Cic.* 3. *Verr. c.* 18. Debere eum ajebat, &c. ¶ *Ajunt, ut ajunt, quomodo ajunt*, usurpantur cum proverbium aliquod refertur, *come si suol dire: come dice il proverbio*. *Terent. Andr.* 4. 5. 10. Ut quimus, ajunt, quando ut volumus, non licet. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 57. Docebo sus, ut ajunt, oratorem eum, &c. *Id. in Pison. c.* 28. Claudus, quomodo ajunt, pilam, &c. ¶ *Ait* pro edicit, ut *ait lex, ait Prætor*, est formula juris. *Ulpian. Digest. lib.* 24. *tit.* 3. *leg* 64. Dabit autem, ut ait lex Julia, quod ad eum pervenit. *Id. lib.* 49. *tit.* 14. *leg.* 16. Ait divus Trajanus: quicumque professus fuerit, &c. *Id. lib.* 24. *tit.* 1. *leg.* 32. Ait oratio, fas esse eum, &c. ¶ Sępe ponitur pro affirmare, *affermare, dir di sì*. *Cic.* 3. *Offic. c.* 23. Diogenes ait, Antipater negat. *Id.* 2. *de Fin. c.* 22. Quasi ego id curem, quid ille ajat, aut neget. *Plaut. Rud.* 2. 4. 14. Vel tu mihi ajas, vel neges. *Apulej. in Apolog.* Ajunt Deos abnuere. ¶ *Ain'*, ais ne? *Plaut. Amph.* 1. 1. 188. Ain' vero? *So.* Ajo enimvero. Et 2. 2. 167. Ain', heri nos advenisse huc? *Al.* ajo. ¶ *Ain' tu? ain' tandem? ain' vero?* sunt percontantis cum admiratione. *Plaut. Asin.* 3. 3. 133. Impetrasti. *Ar.* ain' vero? *Le.* certe inquam. *dì tu il vero? è vero?* *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 6. Ain' tu? verum hoc fuit? sine me? *Id. Fam.* 9. *ep.* 21. Ain' tandem? insanire tibi videris, quod imitere verborum meorum, ut scribis, fulmina? *Et cum plurali numero Liv. l.* 10. *c.* 25. Ain' tandem? inquit, num castra vallata non habetis? ¶ Sunt pręterea

hujus verbi alię quędam personę, ac tempora minus usitata. Nam *ajerunt* dixit *Tertull. de fuga in persecut. c. 6. ad fin.* Infinitum *ajere* pro affirmare legitur apud *Augustin. l. 9. de Trinit. c. 10.* Imperativum *ai* usurpavit *Nævius* apud *Priscian. l. 10. pag. 906. Putsch.* Et *Plaut. Trucul. a. 5. v. 49.* Id ai, amabo. & *aibant* pro *ajebant* dixit *Accius ibid.* Ad hęc preteritum, *ai*, *aisti*, *ait* affert *Probus Grammat. pag. 1482.* & *aitis* secundam pluralem presentis *Alcuin. pag. 2118.* sed neuter exempla affert Latini Scriptoris: quamquam *aisti* legitur apud *Augustin. epist. 54. a med.* & *epist. 174.* ¶ Preterea *ait* tertia persona preteriti (*dixit*) probari posse videtur illo *Ovid. Heroid. epist. 11. v. 49.* Nec tenui vocem, Quid, ait, tua crimina prodis? Oraque clamantis conscia pressit anus. Et *Virg. Æn. 2. v. 153.* Sustulit exutas vinclis ad sidera palmas . . . . Testor numen, ait, &c. Sed in his, & similibus aliis, in quibus *ait* cum alio verbo preteriti temporis jungitur, non est necesse ipsum quoque esse preteritum. ¶ Participium *ajens* vide supra suo loco. ¶ Olim *aiio*, *aiis*, *aiit* scribebant, atque ita factitatum a *Cicerone* docet *Quintil. l. 1. c. 4.* (*al. 5.*) sed tum consuetudo, tum Poetarum licentia (ut prima syllaba corripi posset) alterum *i* extrivit.

AITHALES, herba eadem, quæ aizoon: ab ἀεὶ, semper, & θάλλω, vireo. *Apulej. de herb. c. 123.*

AJUGA V. Abiga.

AJUS, ji, m. Deus quidam apud Romanos. Cum Romę in nova via, silentio noctis, audita esset vox humana major, quę magistratibus nuntiari jubebat, Gallos adventare, eaque eventu postea comprobata fuisset, Romani ei Deo templum eodem loco erexerunt, ut ait *Varr.* apud *Gell. l. 16. c. 17.* eumque, quia quis esset ignorabatur, *Ajum Locutium*, & *Ajum Loquentem* appellaverunt. *Cic. 2. Divin. c. 32.* Ajus ille Loquens, quando eum nemo norat, ajebat & loquebatur, & ex eo nomen invenit: posteaquam & sedem, & aram, & nomen invenit, obmutuit. *Liv. l. 5. c. 50.* Jussumque templum in Nova via Ajo Locutio fieri. *Ita legitur in plerisque opt. Editionib.* In aliquib. *Ajo* omittitur: in aliis *Allocutio* habetur. Est qui leg. *Ajo Locuto.*

AJUTOR, aris, dep. 1. adjuto. *Pacuv.* apud *Non. c. 2. n. 41.* Ajutamini, & defendite.

AIZOON, oi, n. *sempreviva*, ἀείζωον, genus herbę alio nomine sedum, ita dictum, quod semper vireat: ab ἀεὶ semper, & ζωὸς vivus. *Plin. l. 25. c. 13.* ubi duo ejus genera facit majus, quod & amerimnon, & ambrosiam, & sedum magnum, & oculum, & digitellum appellant: & minusculum, quod & erithales vocant, &c.

A L

AL. *Ausonius in Technopægn. Grammaticomastix.* Dic quid significent catalecta Maronis? in his al Celtarum posuit. sequitur non lucidius tau. Et quod germano mixtum male lethiferum min? *Scalig. in comment. ad Catal. Virg.* has ambages ita explicat. *al* inquit positum esse pro *allium*; *tau* pro *taurus*; *min* pro *minium*. Nam *Virgilius* in quodam carmine in Tullium Cimbrum rhetorem, quod affertur a *Quintil. l. 8. c. 3.* eum Cimbrum reprehendit, quod declamando male verba pronuntiaret, & *al* pro *allium* diceret, *tau* pro *taurus*, & *min* pro *minium*, perperam decurtans verba more gentis suę. Ejus carminis versus est, ut quidem *Scalig.* emendat: *Tau Gallicum, min ipsum, & al ei illisit.* Al. leg. *& al male illisit.* Alii aliter. V. *Scalig. loc. cit.* & *Burman. ad Quintil. loc. cit.* ubi variantes omnes hujus loci lectiones colligit. V. etiam *Turneb. l. 23. cap. 30.*

ALA, ę, f. *ala*, πτερὸν, membrum illud, quo aves volant: vox contracta ex antiquo *axilla*, ut *Cic. in Orat. c. 45.* docet. *Id. 2. Divin. c. 26.* Galli plausu premunt alas. *Ovid. 8. Metam. v. 201.* Librare corpus in alas. & *v. 216.* Movere alas. *Virg. 3. Æn. v. 228.* Quatere. *batter l' ali. Martial. l. 13. epigr. 70.* Explicare. Et *Plin. l. 10. c. 38.* Expandere. *spiegar l' ali. Virg. 4. Æn. v. 252.* Niti alis. *star sull' ali.* ¶ A similitudine *ala* dicitur pars concava sub brachio hominis, qua humero annectitur, quia in ea pili, tanquam pennę, nascuntur, *ascella*, μασχάλη: quo loco, quia sudor colligi solet, teter aliquando odor fit. *Plin. in fi. lib. 24.* Alarum graveolentiam decoctum fœni emendat. *Id. l. 21. c. 20.* Halitus oris, & alarum vitia. *Id. l. 35. c. 15.* Virus alarum, & sudores. ¶ In illo *Liv. l. 30. c. 34.* Ala deinde & umbonibus pulsantes, in summotos gradu illato, &c. *ala* sumitur pro toto brachio, vel humero, quo Romani impellebant hostes. ¶ In animalibus etiam ala dicitur sinus inferior, qua priora crura armis adhęrent. *Plin. lib. 11. c. 40.* Elephas tantum sub armis duas (*mammas habet*) nec in pectore, sed citra in alis occultas. *Id. l. 9. c. 51. de ranis.* Ranę superveniunt, prioribus pedibus alas feminę mare apprehendente, posterioribus clunes. ¶ In arboribus *ala* dicitur pars earum cava, qua rami stipiti adhęrent: sic in herbis ala est cavum illud inter caulem, & ramulum, unde nova proles enascitur. *Plin. l. 16. c. 7. de robore.* Gignunt alę ramorum ejus pilulas, corpore, non pediculo adhęrentes. *Id. l. 25. c. 5. de parthenio herba.* Geniculis densis, alarum cavis multis, semine in geniculis dependente. *Id. l. 22. c. 18. de chamæleone.* Viscum gignit album sub alis foliorum. *h. e.* qua parte folia adhęrent ramis. Adde *l. 27. c. 9.* ubi de dipsaco. ¶ Scribit *Serv.* ad *Georg. 1. v. 75.* a quibusdam *alas* dici etiam calamos lupinorum, ut Ælius: *Alæ ex lupino, surculi sine foliis.* Cato in Originib. Alę ex lupino, &c. Varronem tamen *de L. L.* alam culmum fabæ dicere. Sed hęc ut vera sint, vetustate certe obsoleverunt. ¶ Translate *alas velorum* dixit *Virg. Æn. 3. v. 520.* quia velis tanquam alis naves procedunt. Eadem ratione dicuntur de remis navium. *Propert. l. 4. eleg. 6. v. 47.* classis centenis remiget alis. Contra *remi* de alis avium. *Ovid. 5. Metam. v. 558.* super fluctus alarum insidere remis. V. *Remigium.* ¶ Preterea Poetice tribuuntur alę iis rebus, quę velocissime moventur. *Virg. 5. Æn. v. 319.* Et fulminis ocyor alis. ¶ In ędificiis alę dicuntur structurę ad latera ędium, dextra, & sinistra protensę, ut columnarum ordines, vel porticus: quas Gręci quoque πτερὰ, & πτέρυγας appellant. *Vitruv. l. 4. c. 7.* & *l. 6. c. 4.* ¶ In re militari *alæ* dicuntur, ut definit *Cincius* apud *Gell. l. 16. c. 4.* *ordines* seu turmę *equitum* in antiquo ordine aciei Romanę: *quod circum legiones dextra sinistraque, tanquam alæ in avium corporibus, locabantur*, tutandi nimirum peditis causa. *banda o squadra di cavalleria*, Gręce ἴλαι, & ἶλαι. Neque tamen soli equites *alæ* dicebantur, sed etiam pedites, ut pluribus ostendit *Lipsius l. 2. de milit. Rom. Dial. 7.* Utrique autem intelligendi sunt socii, aut auxiliares milites. neque enim Romani milites in alas disponebantur. *Liv. l. 31. c. 21.* Dextera ala (in alas divisum socialem exercitum habebat) in prima acie locata est. *Cic. 2. Offic. c. 13.* Cum te Pompejus alę alteri prefecisset. ¶ Hujusmodi alę equitum peditumve multis oppidis nomen dedere, vel iis, in quę presidii causa missę sunt, vel iis, unde eligebantur, vel denique iis, quorum agro donabantur, post emerita stipendia. Hujusmodi sunt *Ala Flaviana*, *Ala nova*, &c. de quibus V. Geographos. ¶ Extra rem militarem *alas* dixit *Virg.* equites venantes circa nemus dispositos in modum alarum militarium, ad cingenda circum loca, ne ferę evadant, *Æn. 4. v. 121.* Dum trepidant alę, saltusque indagine cingunt.

ALABANDA, æ, f. & Alabanda, orum, n. urbs Carię olim opulentissima, & deliciis affluens, Ἀλάβανδα, ἡ, & Ἀλάβανδα, τὰ, condita ab Alabando Caris filio, qui pro deo habitus est, ut *Cic. 3. de nat. Deor. c. 15. & 19.* narrat. *Plin. l. 5. c. 29.* Alabanda libera, quę conventum eum cognominavit. *Juvenal. sat. 3. v. 70.* Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis, &c.

ALABANDENSIS, se, adject. Alabandenses, ium, Ἀλαβανδεῖς, sunt Alabandarum incolę. *Cic. 3. de nat. Deor. c. 19.* Alabandenses quidem sanctius Alabandum colunt.

ALABANDEUS, i, m. Ἀλαβανδεύς, Alabandicus, ut Hierocles Alabandeus, *Cic. de clar. Orat. c. 95.* Adde *Vitruv. l. 7. c. 5.*

ALABANDI, orum, iidem qui Alabandenses. *Cic. 3. de nat. Deor. c. 15.* Multos habent ex hominibus deos, Alabandum Alabandi, &c.

ALABANDICUS, a, um, adject. ad Alabandam pertinens, Ἀλαβανδικός. *Plin. l. 37. c. 7.* Carbunculi Alabandici. *h. e.* qui nascuntur quidem in Orthosia eaute, sed Alabandæ perficiuntur. *Id. l. 19. c. 9.* Cannabis Alabandica optima plagarum precipue usibus. *Gratius in Cyneg. v. 46.* At pauper rigui custos Alabandicus horti Cannabias nutrit silvas. *Plin. l. 21. c. 4.* Alabandica rosa.

ALABANDINA, gemma est ab Alabanda oppido appellata, colore carchedonii, sed rariore. *Isidor. l. 16. Orig. c. 13.*

ALABANDUS, i, Ἀλάβανδος, Deus Alabandorum. V. Alabanda. ¶ Adjective *Vitruv. l. 3. c. 1. sub fin.* Hermogenes Alabandus.

ALABARCHES V. Arabarches.

ALABASTER V. Alabastrum.

ALABASTRITES, æ, m. ἀλαβαστρίτης, marmoris genus candidi coloris, quod etiam *onychites*, vel *onyx* dicitur, quia humani unguis candorem refert. Sic autem dictus est, quia ex eo maxime alabastra, hoc est vasa unguentaria fiebant. *Plin. l. 36. c. 8.* Hunc (*onychem*) aliqui lapidem alabastriten vocant, quem cavant ad vasa unguentaria, quoniam optime servare incorrupta dicitur. ¶ Est etiam gemma, ita dicta, quod circa Alabastron, quæ Ægypti urbs est, plurima nascitur, candore interstincto variis coloribus, teste *Plin. l. 37. c. 10.*

ALABASTRUM, i, n. & Alabaster, i, m. *vaso da unguenti, bossolo, bocciuolo, alabastro*, ἀλάβαστρον, & ἀλάβαστρος, genus pyxidis unguentariæ pyro similis, hoc est longitudine fastigiata in pleniorem orbem desinens, vel etiam forma turbinata, sine ansulis, ut colligitur ex *Plin. l. 9. c. 35.* unde & nomen traxit: ab α privativa, & λαβὴ ansa. Hujusmodi vasorum materia erat ex onyche marmore, quod ad unguenta servanda maxime idoneum est, & inde *alabastrites lapis* est appellatus. *Plin. l. 13. c. 2.* Unguenta optime servantur in alabastris. *Cic. in fragm.* apud *Non. c. 15. n. 17.* Quibus etiam alabaster unguenti putere videatur. *Martial. l. 11. epigr. 9.* Quod Cosmi redolent alabastra, focique deorum. ¶ Ipsa quoque hujus vasis figura *alabaster* dicitur. *Plin. l. 21. c. 4. de rosa.* Germinat primo inclusa granoso cortice: quo mox intumescente, & in virides alabastros fastigato, paulatim rubescens dehiscit, ac se se pandit. *bocciuoli verdi delle rose.*

ALABASTRUS, m. ἀλάβαστρος, Fl. Æolidis, qui ex Ida monte profluens per Troadem regionem decurrit. *Plin. l. 5. c. 30.*

ALABETA, æ, m. genus piscis in Nilo, quem vel mustelam, vel lampetram esse, vel similem his, quidam suspicantur. *Plin. l. 5. c. 9.*

ALACER, cris, cre, *& hic, & hæc* alacris, *& hoc* cre, adject. *vivo, attivo, pronto, voglioso, giojante*, πρόθυμος, erectus, promptus, paratus, gestiens, hilaris: ab ἄδακρυς, *h. e.* sine lacrimis, lætus: vel quasi non lacer, sed intentus sensibus universis: vel quasi *alie acer*, festinus, velox. Prima notatio est *Donati* ad *Terent. Eun. 2. 3. 12.* reliqua afferuntur ab *Ascon.* in *2. Verr. c. 6.* Differt a *læto*, nam *lætus* est qui gaudet, & gaudium etiam vultu ostendit: at *alacer* est is, cui omnes sensus in loco quisque suo vegeti sunt & intenti: quæ sunt verba *Asconii ibid.* qua re paratiores sumus ad agendum. *Cic. pro Mur. c. 24.* Videbant Catilinam alacrem, atque lætum. *Id. pro Cœl. c. 28.* An timebant, ne tot unum, valentes imbecillum, alacres perterritum superare non possent? *Cæs. l. 3. B. Gall. c. 19.* Ad bella suscipienda Gallorum alacer, & promptus est animus. *Nepos in Paus. c. 2.* Alacrior ad rem gerendam factus. *Auct. ad Herenn. l. 2. c. 30.*

c. 30. Alacrior ad maleficia. *Cic. Fam.* 5. *ep.* 12. *ad fin.* Alacrem animo esse. Adde *Terent. Eun.* 2. 3. 12. ¶ Ponitur etiam simpliciter pro levi, celeri, agili, *agile*, *snello*, *destro*, *leggieri*. *Sallust. in fragm.* apud *Veget. l.* 1. *de re milit. c.* 9. *extr.* Cum alacribus saltu, cum velocibus cursu certabat. ¶ Item pro læto, *allegro*. *Virg.* 6. *Æn. v.* 685. *de Anchise*. Isque ubi tendentem adversum per gramina vidit Ænean, alacris palmas utrasque tetendit. *Tacit. Ann.* 11. *c.* 17. Alacre vulgus. *Nazar. in paneg. ad Constantin. c.* 1. Alacris, ac beata devotio. ¶ Et pro erecto, prompto, sine lætitia. *Stat. l.* 1. *Theb. v.* 425. Sic alacres odio, nullaque cupidine laudis Accensi incurrunt. ¶ Translate dicitur etiam de animalibus. *Cic.* 1. *Divin. c.* 33. Equum alacrem lætus aspexit. *vivo*, *e spiritoso*. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 119. Feras bestias videmus alacres, & erectas vadere, ut alteri belluæ noceant. *vogliose*, *e pronte*. ¶ Et de rebus inanimis. *Virg. Ecl.* 5. *v.* 58. Alacres silvas, & cetera rura. *allegre*. *Claudian. l.* 2. *in Eutrop. v.* 280. Alacres enses. *h. e.* promptos paratosque ad cædendum. ¶ *Alacre* more adverbii pro alacriter. *In supposit. Amph. Plaut. scena quæ incipit Dii vostram fid. v.* 41. Compellemus alacre.

ALACRĬTAS, atis, f. *prontezza*, *vivezza*, *spirito*, προθυμία, animi, & corporis vigor, atque ardor ad agendum. *Cic. Attic. l.* 2. & 7. Mira sum alacritate ad litigandum. *Id. Phil.* 4. *c.* 1. Afferre alicui summam alacritatem reipublicæ defendendæ. *Id. Attic. l.* 16. *ep.* 3. Addere alicui alacritatem scribendi. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 63. Canum alacritas in venando. ¶ In plurali numero *Gell. l.* 19. *c.* 12. Vigores quidam mentium, & alacritates. ¶ Sumitur etiam pro lætitia gestiente, & se foras prodente, *allegrezza*, *gioja*. *Cic. Tuscul.* 4. *c.* 16. Cupiditas avide semper aliquid exspectans, & inanis alacritas, idest lætitia gestiens, non multum differunt ab amentia. *pazza allegrezza*. Et *l.* 5. *c.* 16. *ad fin.* Vir temperatus, constans, sine metu, sine ægritudine, sine alacritate ulla, sine libidine. In MS. apud *Verburg.* habetur *alacritudine*. Pro *ulla Bentlej.* leg. *futili*. ¶ Item pro gaudio ex insperato eventu. *Liv. l.* 2. *c.* 10. *a med.* Simul fragore rupti pontis, simul clamor Romanorum alacritate perfecti operis sublatus.

ALACRĬTER, adverb. *prontamente*, *vogliosamente*, *spiritosamente*, alacri animo, prompte, cupide, προθύμως. *Ammian. l.* 14. *c.* 2. (*al.* 8.) Militem in certamen alacriter consurgentem revocavere ductores. *Justin. l.* 1. *c.* 6. Repetito alacrius certamine.

ALACRITŪDO V. in Alacritas.

ALAGABĀLUS V. Heliogabalus.

ALAMANNI, vel Alemanni, orum, Ἀλαμανοί, *Alemani*, gens antiquissima Germaniæ, qui olim inter Rhenum, Danubium, ac Mœnum sedes habuere, sed cum strenuissimi bellatores essent, præsertimque ex æquo pugnandi peritissimi, fama rerum gestarum, & nomine quoque suo totam Germaniam implevere, quæ postea *Alamannia*, seu *Alemannia* dicta est: hodieque Alamannorum vocabulo Germani omnes significantur. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c.* 21. Alamannos gentem populosam, ex equo mirifice pugnantem, prope Mœnum amnem devicit. *Claudian. in II. Consul. Stilich. v.* 17. Hæc Alamannorum spoliis, Australibus illa, &c. *Sidon. Carm.* 5. *v.* 375. Romano exierat populato trux Alamannus.

ALAMANNĬA, vel Alemannia, æ, f. *Alemagna*, regio Alamannorum, de qua V. in voce præced. *Claudian. in I. Consul. Stilich. v.* 234. quoties sociare catervas Oravit, jungique tuis Alamannia signis.

ALAMANNĬCUS, vel Alemannicus, a, um, adject. *Alemano*, ad Alamannos pertinens. *Ammian. l.* 27. *c.* 2. (*al.* 3.) Tentoria Alamannica diripere. ¶ *Alamannicus* dictus est Antoninus Caracallus ob devictam Alamannorum gentem. *Spartian. in Caracal. c.* 10. Cum Germanici, & Parthici, & Arabici, & Alamannici nomen adscriberet, &c. Ex quibus verbis colligitur *Alamannos* quondam a Germanis fuisse distinctos, qui postea una eademque gens habiti sunt.

ALAMANNUS, vel Alemannus, a, um, adject. ad Alamannos pertinens. *Alamannus* dictus est Gratianus Imperator, quod apud Argentarium Galliæ oppidum triginta Alamannorum millia in bello exstinxit, ut *Aurelian. Vict. in Epit. c. penult.* scribit. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 159. *n.* 7. ubi *Alamanus* unico N scribitur.

ALĀNI, orum, m. Ἀλανοί, populi Sarmatiæ Europææ juxta paludem Mæotidem, ferocissimi olim, & bellicosissimi, equestrique maxime pugnæ genere gaudentes: Ita dicti vel a monte, vel a flumine *Alano*: quorum regionem quidam eam putant esse, quæ nunc *Lituania* dicitur: sed nihil tamen certi definire licet, cum de ea re non consentiant Scriptores. *Plin. l.* 4. *c.* 12. Inter Scytas collocat. Alii Asiaticos, Europæos alii fuisse dicunt, alii rectius & in Asia, & in Europa ponunt. V. Geographos. Eos pulcros pæne omnes fuisse, & proceros scribit *Ammian. l.* 31. *c.* 2. (*al. c.* 6. & 7.) & vitam egisse in plaustris (quod de *Hamaxobiis* ab aliis dicitur) vagos, nullo certo lare, carne, & lacte victitantes, & equini pecoris valde studiosos, nullis matrimoniorum legibus, & humanæ cædis cupidissimos, quique detractas hostibus pelles pro phaleris ad equos sternendos uterentur. *Martial. l.* 7. *epigr.* 29. Nec te Sarmatico transit Alanus equo. *Claudian. l.* 1. *in Rufin. v.* 312. Massagetes cæsamque bibens Mæotida Alanus. *Alii leg.* patriamque bibens Mæotin Alanus.

ALĀNUS, a, um, adject. al Alanos pertinens. *Claudian. de B. Get. v.* 583. Alana gens.

ALĂPA, æ, f. *schiaffo*, *guanciata*, ῥάπισμα, ictus manu expansa in maxillam inflictus. Differt a *colapho*, qui fit digitis in pugnum compressis. *Juvenal. sat.* 8. *v.* 192. ridere potest qui Mamercorum alapas. *Martial. l.* 5. *epigr.* 62. O quam dignus eras alapis, Mariane, Latini, &c. Uterque poeta notat morem Scenicorum hominum, qui risus movendi causa alapis se mutuo cedebant, capita rasa præbentes, & buccas inflantes, quo sonantiores essent ictus, magisque ridiculi. V. Salapitta. *Phædr. l.* 5. *fab.* 3. Ducere gravem alapam alicui. *dare uno schiaffo*. ¶ Inter alios ritus qui servabantur a dominis servum manumittentibus, unus erat, ut levem ei alapam infligerent. Hinc *Phædr. l.* 2. *fab.* 5. *extr.* Multo majoris alapæ mecum veneunt. *h. e.* multo carius libertas a me venditur.

ALAPISTA, æ, m. ludio, qui in scena alapis inflictis, acceptisque risum movet. *Arnob. l.* 7. *pag.* 239. Delectantur stupidorum capitibus rasis, alapistarum sonitu atque plausu. V. *Salapitta*.

ALĀRIS, re, adject. idem quod Alarius. *Liv. l.* 10. *c.* 40. Cum cohortibus alaribus. Et absolute *Tacit. Ann.* 15. *c.* 10. Alares Pannonii robur equitatus.

ALARĬUS, a, um, adject. pertinens ad alas militares, de quibus in *Ala* diximus. Itaque *alarii equites*, *alariæ cohortes* sunt idem ac alæ militum: quæ in Romano exercitu sociis, aut auxiliaribus constabant. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 73. Cohortes alariæ, & legionariæ. *Liv. l.* 40. *c.* 40. Alarii equites. Et *absolute*. *Cic. Fam.* 2. *ep.* 17. Alarii transpadani. Adde *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 51.

ALASTOR, ŏris, m. unus e quatuor equis currum Plutonis trahentibus, ἀλάστωρ, quæ vox Græce *pestem* inter alia significat: vel etiam ultorem, punitorem: ab ἀλαστέω, indignor ob mala. Reliquorum nomina sunt *Æthon*, hoc est ardens, ab αἴθω, uro; *Nycteus*, hoc est nocturnus, νυκτεύς, a νύξ, νυκτός, nox: & *Orphnæus*, hoc est tenebrosus, ὀρφναῖος ab ὄρφνη, tenebræ: quæ omnia Inferorum Deo aptissime conveniunt. *Claudian. in f. l.* 1. *de rapt. Proserp.* Orphnæus crudele micans, Æthonque sagitta Ocyor, & Stygii sublimis gloria Nycteus Armenti, Ditisque nota signatus Alastor Stabant ante fores juncti.

ALATERNUS, i, f. arbuscula, seu frutex folia habens inter ilicem & olivam, ut ait *Plin. l.* 16. *c.* 26. nullum neque fructum, neque semen ferens, ideoque inter infelices arbores enumerata a *Macrob. l.* 2. *Saturn. c. ult.* Pastum e foliis, ac teneris ramorum cacuminibus gratissimum præbet capris teste *Columell. l.* 7. *c.* 6.

ALĀTOR, oris, m. *Serv.* ad illud *Æn.* 4. *v.* 121. Dum trepidant alæ, saltusque indagine cingunt, *alatores* esse ait, qui in venando dextra & sinistra feras compellunt clamoribus in plagas incurrere, & alio divertere tentantes prohibent; quibusdam quasi alis saltus cingendo *Isidor. in f. l.* 10. *Orig.* Quatuor sunt venatorum officia: vestigatores, indagatores, alatores, & pressores.

ALĀTUS, a, um, *alato*, alas habens, πτερωτός, πτερόεις. *Virg.* 4. *Æn. v.* 259. Ut primum alatis tetigit magalia plantis. *de Mercurio* loquitur, qui fingitur habere in pedibus alas. ¶ Translate ponitur pro veloci, *veloce*. *Ovid. Fast.* 3. *v.* 415. Sextus ubi Oceano clivosum scandit Olympum Phœbus, & alatis æthera carpit equis.

ALAUDA, æ, f. *allodola*, *lodola*, κορυδαλλός, avis parva, apicem in capite gerens ex pennis erectis: ex quo & *galerita*, & *cassita* appellata est, quia galeri similem habet verticem capitis; postea Gallico vocabulo *alauda*, ut scribit *Plin. l.* 11. *c.* 37. *init.* ¶ Hæc avis etiam legioni nomen dedit, quam conscripserat Cæsar privato sumptu ex Transalpino milite, ut est apud *Sueton. cap.* 24. quia ejus milites, alaudarum more, omnes in galeis cristas, seu apices insigniores, majoresque gestare consueverant. *Cic. Attic. l.* 16. *ep.* 8. Antonium cum legione Alaudarum ad urbem pergere. *Id. Phil.* 13. *c.* 2. Huc accedunt Alaudæ, ceterique veterani.

ALAUSA, æ, f. vilis quidam piscis in Mosella fluvio maxime proveniens. *Auson. in Mosell. v.* 127. Stridentesque focis, obsonia plebis alausas. *Alii leg.* alosas. Videtur autem esse is, qui ab Italis *laccia*, aut *cheppia* appellatur, a Gallis *alose*, a Rheni accolis *elssen*, & *elson*.

ALĀZON, ontis, *millantatore*, *vanaglorioso*, ἀλαζών, jactator, gloriosus: ab α intensivo, & λάζομαι, sumo, quia *alazon* proprie dicitur, qui multum sibi sumit, & ultra promittit quam vires ferant. *Plaut. Mil.* 2. 1. 8. Alazon Græce huic nomen est Comediæ: id nos Latine Gloriosum dicimus.

ALBA, æ, f. *perla*, margarita, ita dicta a colore. *Lamprid. in Heliog. c.* 21. Fabam cum electris, & oryzam cum albis exhibens: albas præterea in vicem piperis, &c. *Salmas. ad hunc loc.* affert alia exempla in hanc rem ex *Venant. Fortun.* Etiam *Suidas* ἄλβα, inquit, οἱ μάργαροι.

ALBA, æ, & Alba Longa, Ἄλβα, urbs fuit in Latio, ab Ascanio condita, sub monte, qui ab ea *Albanus* appellatus est, 16. M. P. a Roma. Vulgatior fama est, ab omine porcæ albæ ibidem inventæ Albam esse dictam, ut ex *Varr.* 2. *R. R. c.* 4. & *Virg.* 8. *Æn. v.* 43. habetur. *Longa* vero dicta est, quod in longitudinem ædificata esset. Nunc in ruinis jacet. Illam circumstant castra Albanum, Savellum, & Gandulphi. Ex ejus ruderibus *Albanum* urbs crevit. *Virg.* 8. *Æn. v.* 48. Ascanius clari condet cognominis Albam. *Id.* 1. *Æn. v.* 274. regnumque ab sede Lavini Transferet, & Longam multa vi muniet Albam. *Enn.* apud *Donat. de Barbarism. pag.* 1772. *Putsch.* & apud *Attil. Fortunatian.* Olli respondet rex Albai Longai. ¶ Aliæ quamplures sunt urbes ita cognominatæ, ut *Alba Marsorum*, seu *Fucentia*, in Marsorum finibus sita ad Fucinum lacum; *Alba Pompeja* in Liguria ad Tanarum fluvium; *Alba Helviorum* in Gallia Narbonensi; *Alba Julia*; *Alba Græca*, &c. de quibus V. Geographos.

ALBĀMEN, inis, n. &

ALBAMENTUM, ti, n. *bianco*, *parte bianca*, album, pars alba alicujus rei. *Apic. l.* 2. *c.* 5. Cum liquamine intestini, & albamine porri. Adde *l.* 3. *c.* 2. & *l.* 4. *c.* 3. *Ubique autem alii leg.* albumen. *Id. l.* 5. *c.* 3. Albamentum ovi. *Id. l.* 6. *c.* 9. Cum albamentis ovorum tritis.

ALBANENSIS, se, adject. ad Albam urbem pertinens. Albanenses, ium, sunt populi Hispaniæ in Vardulis: quorum urbs Alba & ipsa appellatur. Plin. l. 3. c. 3.

ALBANIA, æ, regio ad litus maris Caspii, Ἀλβανία, cujus populi Albani appellantur. V. Albanus, a, um. Plin. l. 16. c. 13. Flumina per Albaniam decurrunt in mare, Casius, & Albanus. Solin. c. 15. Rex Albaniæ. Gell. l. 9. c. 4. In ultima quadam terra, quæ Albania dicitur.

ALBANUS, a, um, adject. ad Albam pertinens. Liv. l. 1. c. 28. Albanus exercitus. Et mox. Albanus populus. Et cap. 27. Albana pax. h. e. inita ab Albano populo cum Romanis. ¶ Albanum vinum inter pretiosa enumerat Plin. l. 14. c. 2. Ibi enim eugeniæ uvæ feliciter proveniunt: translatæ degenerant. ¶ Albana comissatio apud Martial. l. 12. epigr. 48. est epulum, quod Quinquatribus Imperatores in Albano monte præbere solebant. ¶ Albanæ columnæ, quas memorat Quintil. l. 5. c. 13. sunt e lapide in Albano monte exciso. Albanas enim lapidicinas refert Vitruv. lib. 2. cap. 7. ¶ Albani, orum sunt Albæ incolæ. Liv. loc. cit. Albanorum exercitus. Et cap. 29. Egressis urbem Albanis. ¶ Albani etiam dicuntur populi, qui hodie ab italis Georgiani, & Zuiriani, quorum regio ad mare Caspium sita est, ipsumque mare, quod ante eos jacet, Albanum appellatur. Plin. l. 6. c. 10. & 13. ¶ Ideo autem dicti sunt Albani, eorumque regio Albania, quod albis capillis ibi nascuntur homines, ut scribit Solin. c. 15. (al. 25.) vel ab Albano monte Italiæ, quod inde in ea loca ii populi ab Hercule deducti sint, ut Justin. l. 42. c. 3. tradit. ¶ Albanus lacus, lago di Castel Gandolfo, lacus in Albano nemore prope Albam Longam, de quo vaticinium fuit, nunquam potiturum Vejis Romanum, priusquam ejus aqua emissa foret. Liv. l. 5. c. 15. ¶ Albanus mons est ille, ad cujus radices Alba Longa sita fuit. Liv. l. 1. c. 3. Plin. l. 3. c. 5. ¶ Denique Albanus fluvius est Albaniæ. Plin. l. 6. c. 13.

ALBARIUM, ii, n. bianco, stucco, κονίαμα, materia alba, & diluta, quæ tectorio illinitur ad parietes dealbandos: quæ plerunque calx est. Plin. l. 36. c. 24. Usus gypsi in albariis. Id. l. 35. c. 16. Tectoriorum albaria interpolare.

ALBARIUS, ii, m. imbiancatore, stuccatore, qui albarium parietibus inducit, κονιατὴς, & κονιάτης. Constantin. Imp. lib. 13. Codic. Theodos. tit. 4. leg. 2. Architecti, laquearii, albarii, tignarii, &c. Inscript. opt. notæ apud Gruter. pag. 642. n. 11. C. Ateio Philadelpho albario, &c.

ALBARIUS, a, um, adject. Albarium opus est idem ac Albarium, hoc est albus color, plerunque ex calce diluta, qui parietibus inducitur, bianco, stucco, κονίαμα. Plin. l. 36. c. 23. Contra in albario opere, ut macerata calx ceu glutinum hæreat. Vitruv. l. 7. c. 2. totam albarii operis conficiendi rationem docet. ¶ Albarius tector apud Tertull. de Idolol. c. 8. est idem qui Albarius hoc est qui albarium opus parietibus inducit.

ALBATUS, a, um, vestito di bianco, λευχείμων, vestibus albis ornatus, cui contrarium est atratus. Cic. in Vatin. c. 13. Cum ipse epuli dominus albatus esset, tu in templum Castoris cum C. Fidulo atrato, ceterisque tuis furiis funestum intulisti.

ALBEDO, inis, bianchezza, candor, albitudo, λευκότης. Apulej. in Apolog. Si perniciosa illa albedo intus cohibita, &c. Sev. Sulpit. l. 1. Hist. sacr. c. 16. Quarum species in modum coriandri seminis, glaciali albedine erat. Cassiod. l. 12. variar. epist. 4. ad fin. Albedo ibi decora est, & serena puritas. ¶ Apud Apulej. alii leg. dulcedo, alii mucedo.

ALBEGMINA V. Ablegmina.

ALBELIO, onis, & ex eo Albeliunculus, li, diminut. tegmen capitis significant, leguntque dicuntur apud vet. Juvenal. Scholiast. ad sat. 8. & 9. sed nihil certi neque ab auctore, neque a lectione, quæ aliis alia est, pro harum vocum usu afferri potest.

ALBENS, entis, biancheggiante, qui albet, ὑπόλευκος. Tacit. 1. Ann. c. 61. Ossa albentia. Id. 6. Ann. c. 37. Albentes spumæ. Id. 15. Ann. c. 64. Membra in pallorem albentia. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 68. Albente cœlo. sullo spuntar dell' alba.

ALBENSIS, se, adject. ab Alba oppido deductum, non tamen ab Alba Longa, ex qua fit tantum Albanus, ut Varr. l. 7. L. L. c. 18. & Charis. l. 1. pag. 81. Putsch. docent. Hinc Albenses Pompejani apud Plin. l. 17. c. 4. sunt Albæ Pompejæ incolæ. ¶ Præterea Albenses dicuntur incolæ Albæ Fucentis, seu Marsorum apud eund. l. 3. c. 5. & Fest. in voce Albesia. ¶ Albenses nuces olim in pretio fuerunt, quas e Syria in Latium intulerat L. Vitellius, & in suo rure (quod Albense dicebatur) apud Albam Fucentis conseverat. Plin. l. 15. c. 19. & 22.

ALBEO, es, n. 2. esser bianco, λευκαίνομαι, albus sum. Ovid. Heroid. ep. 13. prope fin. caput, quod videam canis albere capillis. Virg. 12. Æn. v. 36. campique ingentes ossibus albent. Adde Sil. l. 4. v. 252. ¶ Præteriti albui, quod a nonnullis affertur, exempla nondum vidimus.

ALBESCENS, entis, biancheggiante, qui albescit, ὑπόλευκος. Horat. l. 3. od. 14. v. 25. Albescens capillus. canizie. Plin. l. 11. c. 37. sect. 86. Hard. Albescens medulla. Id. l. 18. c. 35. Albescentes stellæ. Paul. Digest. lib. 28. tit. 2. leg. 25. Albescente cœlo. sullo spuntar dell' alba.

ALBESCO, is, n. 3. farsi bianco, albere incipio, albico, λευκανθίζω. Cic. 4. Acad. c. 33. Mare, quod nunc, quia a Sole collucet, albescit, & vibrat. Plin. l. 10. c. 3. Aquilarum albescunt inedia pennæ. Virg. 4. Æn. v. 586. ut primum albescere lucem vidit. a spuntare il giorno.

ALBESIA, ium, n. scuta quibus Albenses, qui sunt Marsi generis, usi sunt. Hæc & decumana vocabantur, quod essent amplissima, ut decumani fluctus. Festus.

ALBIANUS, a, um, adjectivum ab Albio deductum. Est autem Albius nomen gentilitium apud Romanos. Cic. pro Cæcin. c. 10. Albianum judicium. Id. pro Cluent. c. 30. Albiana pecunia.

ALBICANS, antis, biancheggiante, bianchiccio, qui albicat, ὑπόλευκος. Plin. l. 10. c. 3. Albicans cauda. Id. l. 25. c. 8. circa med. Albicans color.

ALBICANTER, adverb. albicando. Solin. c. 30. (al. 43.) sub. fin. Hyacintus lapis pretiosus, vitiis non parce obnoxius. nam plerumque aut violaceo diluitur, aut nubilo obducitur, aut albicantius in aquaticum eliquescit.

ALBICASCO, is, n. 3. albescere incipio. Matius in carm. apud Gell. l. 15. c. 25. Jam jam albicascit Phœbus, & recentatur Commune lumen hominibus. voluptasque. Alii leg. albicassit, quod esset futurum conjunctivi antique dictum pro albicaverit: quemadmodum levasso pro levavero dixere. Verum hoc pacto non satis constructio constaret propter sequens recentatur.

ALBICERA olea, genus est oleæ, ita dictæ ab albo colore, & ceræ simili. Plin. l. 15. c. 5. ex Catone. ¶ Apud Caton. R. R. c. 6. & Varron. l. 1. R. R. c. 24. vocatur olea albiceris. Apud Macrob. Saturn. 2. c. ult. dicitur olea albigerus: quod fortasse mendum est.

ALBICERATA ficus dicta est a colore albo, ceræque simili: de qua Columell. de hort. v. 417. Albaque quæ servat flavæ cognomina ceræ. Plin. l. 15. c. 18.

ALBICO, as, avi, atum, n. 1. biancheggiare, ὑπόλευκός εἰμι, aliquantum albus sum. Plin. l. 27. c. 5. in f. Mutat colorem, sed ex nigro albicare incipit. Et cap. 13. Thlaspi flos albicat. Et lib. 37. c. 10. Leucochrysos sicut crystallus albicat. ¶ Absolute pro album omnino esse, Horat. l. 1. od. 4. v. 4. Nec prata canis albicant pruinis. ¶ Passiva voce significatione neutra. Varr. apud Non. c. 2. n. 58. Ubi rivus præcipitatur, atque offensus aliquo a scopulo lapidoso albicatur.

ALBICOLOR, oris, di color bianco, λευκόχροος, qui est albi coloris. Coripp. l. 1. v. 429. Albicolor campus.

ALBICOMUS, a, um, di bianche chiome, comas albas habens, λευκόθριξ. Venant. Fortun. l. 4. de vita S. Martini, v. 2. Floribus albicomis dum lilia pollice carpo.

ALBIDULUS, a, um, bianchetta, ὑπόλευκος, diminutivum ab albidus. Pallad. in Febr. tit. 25. ante med. Liquorem dimittunt saporis jucundi, sed coloris albiduli.

ALBIDUS, a, um, alquanto bianco, bianchiccio, albiccia, ὑπόλευκος, aliquantum albus. Ovid. 3. Metam. v. 73. de dracone vulnerato. plenis tumuerunt guttura venis, Spumaque pestiferos circumfluit albida rictus. Columell. l. 2. c. 9. Granum quod extrinsecus albidum, intus etiam conspicitur candidum. Cels. l. 5. c. 28. sect. 4. Pus crassius, & albidius. Plin. l. 8. cp. 20. de lacu quodam. Color cæruleo albidior. Cels. l. 5. c. 26. n. 20. Pus crassissimum, albidissimumque.

ALBINEUS, a, um, bianchiccio, albiccio, ὑπόλευκος, albidus. Pallad. in Mart. tit. 13. de colorib. equor. Colores hi precipui, badius, aureus, albineus, russeus, &c. Et mox. Sequentis meriti varius cum pulcritudine, nigro, vel albineo, vel badio mixtus.

ALBINIANUS, a, um, ad Albinum pertinens, quod est nomen viri proprium. Spartian. in Severo, cap. 10. Ab Albinianis Severi duces victi sunt. Adde Tertull. ad Scapul. c. 2.

ALBINOVANUS, i, C. Pedo Albinovanus Poeta Heroicus, ut ex Quintil. l. 10. c. 5. & ex Senec. Suasor. 1. cognoscimus, vixit Augusto imperante, nec alius est, ad quem Ovidius epistolam scripsit, quæ est lib. 4. de Pont. n. 10. A Martiale accensetur epigrammatum lasciviorum scriptoribus in epist. præfixa l. 1. Fabulatorem elegantissimum appellat Senec. epist. 122. Sidereum, hoc est sublimem. Ovid. 4. de Pont. ep. 16. v. 6. Sunt tamen qui putant ideo sidereum dici, quod etiam de cœlo & sideribus quædam scripserit. Porro ex epist. 10. ejusdem libri v. 71. intelligimus eum conscripsisse Thesei res gestas. Condidit etiam de navigatione Cæsaris Germanici carmen, cujus versus aliquot affert Senec. Suasor. 1. Ei præterea tribuuntur duæ illæ elegiæ de obitu Mecænatis, & de morte Drusi ad Liviam: tametsi sunt, qui aliter sentiunt, præsertim de secunda. ¶ Alius ab isto est Celsus Albinovanus, ad quem est Horatii epist. 8. lib. 1. quæ incipit: Celso gaudere, & rem bene gerere Albinovano, &c.

ALBINUS, i, m. imbiancatore, albarius, qui parietes albario opere expolit. Constantin. Imp. lib. 10. Codic. tit. 64. leg. 1. Musivarii, deauratores, albini, quos Græci κονιάτας appellant. ¶ Est etiam nomen proprium Imperatoris Romani, qui Clodius Albinus dictus est, quod contra consuetudinem puerorum, qui nascentes solent rubere, candidissimus in lucem prodiit, ut scribit in ejus vita cap. 4. Jul. Capitolinus. ¶ Præterea Albinus fuit cognomen familiæ R. in gente Posthumia.

ALBION, onis, l' Inghilterra, Ἀλουίων Ptolemæo Britannia, Insula maxima Europæ in Oceano, Galliæ, & Germaniæ adjacens. Dividitur in duo Regna, in Britanniam primam, seu Angliam, & Britanniam secundam, seu Scotiam. Plin. l. 4. c. 16. ¶ Fuit etiam Albion nomen filii Neptuni, qui una cum fratre Bergione contra Herculem stetit, & pugnavit, ut scribit Pompon. Mela l. 2. c. 5. & ab eo interfectus est. Ejus pugnæ locus in Narbonensi Gallia Lapideus campus dictus est. Fabulantur enim cum dimicantem Herculem tela defecissent ab invocato Jove adjutum fuisse imbre lapidum, qui adeo multi passim eo loco, & late jacent, ut pluisse credas, inquit Mela loc. cit.

ALBIONA, ager trans Tiberim dicitur a luco Albionarum: quo loco bos alba sacrificabatur. Festus.

ALBIS, is, m. *l' Elba*, fluvius Germaniæ. Oritur in finibus Silesiæ: suscipit Multam fl. deinde Egram, postea Salam, ac Ortellam. In meridiem primum, deinde in Occ. postea in Sept. per Boemiam, Misniam, & Saxoniam fluens, inter Ducatus Bremensem, & Holsatiæ, infra Hamburgum, & Glucstadium, Oceano Germanico miscetur. Hunc Romani voluerunt esse terminum sui Imperii. *Claud. Mamertin. in Genethl. Maxim. Aug. cap.* 16. Qua horridus secat Albis Germaniam. *Claudian.* de IV. *Consul. Honor. v.* 450. & ingentes Albin liquere Cherusci. ¶ *Vopiscus in Probo*, *cap.* 13. *Albans* vocat.

ALBITIES, ei, vel Albitio, onis, f. *bianchezza*, albitudo. *Apulej. de herb. cap.* 20. Nasturcii semen tritum albitiem sutfuris de capite ejiciet. *Alii leg.* albitionem.

ALBITŪDO, inis, *bianchezza*, λευκότης. *Plaut. Trinum.* 4. 2. 32. Ad isthanc capitis albitudinem. *id est* canos capillos.

ALBO, as, a. 1. *imbiancare*, album facio, λευκόω. *Priscian. de situ Orbis*, *v.* 432. Hoc fuscat niveas, hoc albat gurgite nigras.

ALBOGALERUS, i, m. pileum capitis, quo flamines Diales utebantur, quod fiebat ex pelle hostiæ albæ Jovi cæsæ, adfixum habens apicem virgula oleaginea. *Festus*. Adde *Varron.* apud *Gell. l.* 10. c. 15. *in fi.* qui tamen non *albogalerum*, sed *album galerum* vocat.

ALBOGILVUS color dicitur, qui mixtus est ex albo, & gilvo. Utitur hac voce *Serv. ad Virg.* 3. *Georg. v.* 82.

ALBOR, oris, m. *bianchezza*, λευκότης. De ovi albumine plerumque usurpatur. *Pallad. in Octobr. tit.* 14. *circa med.* Si quis ovorum trium lagœnæ infundat alborem. *Scribon. Larg. compos.* 24. Diluitur fere ovi albore. *Plin. Valerian. l.* 1. *c.* 19. Passerini ovi alborem. Adde *Apic. l.* 1. *c.* 6. ¶ Quidam Lexicographi afferunt etiam locum *Varronis*, quem nos nusquam invenimus.

ALBŪCUS, i, genus herbæ. *Apulej. de herb. c.* 32. A Græcis dicitur asphodelus, Latinis hastula regia, aliquibus albucus. ¶ Describitur a *Plin. l.* 21. c. 17. ubi albucum ab asphodelo aliquo modo distinguit, & duo genera facit.

ALBUĒLIS, lis, f. genus vitis, quæ ut ait *Columell. l.* 3. c. 2. utilior est in colle, quam in campo; in arbore, quam in jugo; in summa arbore, quam in ima, ferax, & materiæ frequentis, & uvæ. Adde *Plin. l.* 14. c. 2.

ALBŪGO, inis, f. *macchia bianca dell' occhio*, *maglia*, λεύκωμα, λεύκωσις, macula alba in cornea oculorum tunica ex abscessu coacti humoris coalescens, & visum lædens. *Plin. l.* 32. c. 7. Ranæ oculi albuginem sanant. *Id. l.* 24. c. 5. Oculorum albugines cedri succo inungere. *Id. l.* 29. c. 6. Pupillarum albugines. ¶ Est etiam genus surfuris, seu porriginis inter capillos exoriens, colore albo, *forfora*. *Id. l.* 26. *c. ult.* Callithrix albugines in capite tollit.

ALBŬLA, æ, f. *il Tevere*, fluvius Hetruriæ, Romam interluens, ab albo colore aquæ, qui postea Tiberis a Tiberino Sylvio Albanorum rege ibi extincto dictus est. *Virg. Æn.* 8. *v.* 331. fluvium cognomine Tibrim Diximus: amisit verum vetus Albula nomen. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 68. & tanto est Albula pota Deo. ¶ Præterea *Albula*, vel *Albulæ*, *arum* (subaudi *aquæ*) sunt, aquæ sulfureæ admodum salutares, egelidæ, hoc est tepidæ in Tiburtino agro juxta Romam, teste *Plin. l.* 21. c. 2. ita dictæ, quia albido sunt colore, *bagni di Tivoli*, τὰ Ἄλβουλα ὕδατα vocat *Strabo*. *Martial. l.* 1. *epigr.* 13. Canaque sulphureis Albula fumat aquis. *Sueton. in Aug.* c. 82. Quoties nervorum causa marinis, Albulisque utendum esset. *Plin. loc. cit.* Juxta Romam Albulæ aquæ vulneribus medentur, &c. ¶ Præterea Albula fluvius est Piceni in Marchia Anconitana, in cujus ostio Tervium oppidum fuit, *Ragnola*, *Plin. l.* 3. c. 13.

ALBŬLUS, la, um, *biancbetto*, ὑπόλευκος, diminutiv. ab *albus*. *Catull. carm.* 29. *in Cæsar. v.* 9. Albulus columbus. *Martial. l.* 12. *epigr.* 100. cui rector aquarum Albula navigerum per freta pandit iter. *h. e.* per marinas undas, quæ spumas agendo albescunt.

ALBUM, i, n. *bianchezza*, *color bianco*, λεύκωμα, albus color, pars alba alicujus rei. *Virg.* 3. *Georg. v.* 56. maculis insignis, & albo. Et *Ecl.* 2. *v.* 41. sparsis etiam nunc pellibus albo. *Liv. l.* 40. *c.* 51. Columnas poliendas albo locavit. *Cels. l. 6. c. 6. n. 7.* Album ovi. *chiara d' uovo*. *Id. l. 7. c. 7. n. 6.* & 12. Album oculi. *il bianco dell' occhio*. ¶ De tabula, in qua perscribebantur Prætorum edicta, actiones, interdicta, actionum formulæ, item litigatorum nomina, actionesque, & alia hujusmodi ad forum, civilesque contentiones spectantia: ratio, quia ea tabula dealbata erat gypso illito; proponebaturque in publico, ut ab omnibus legi posset. Si quis vero vel fœdasset, vel vitiasset, vel quocumque modo corrupisset, capitis reus erat, quia Prætoris majestas contempta videbatur. *Paul. Sentent. lib.* 1. *tit.* 14. Qui album raserit, corruperit, sustulerit, mutaverit, quidve aliud propositum edicendi gratia turbaverit extra ordinem punitur. *Senec. epist.* 48. Sedere ad album. *h. e.* circa Prætoris formulas & judiciorum occupari. *Quintil. l.* 12. *c.* 3. *ad fin.* Alii se ad album, ac rubricas transtulerunt, & formularii, vel leguleji quidam esse maluerunt. ¶ Ex hoc Prætoris albo nomen inditum est aliis tabellis, in quibus variæ res perscribebantur, & publice proponebantur, *ruolo*, *nota*, *registro*, *matricola*. Hinc & Pontifex maximus suum conficiebat album, in quo teste *Cicer.* 2. *de Orat. c.* 12. perscribebat res omnes singulorum annorum, illudque proponebat domi, potestas ut esset populo cognoscendi: hi nunc *Annales* appellantur. *Album judicum* continebat nomina judicum; *senatorum* senatores; *decurionum* decuriones; *citharœdorum* citharœdos, &c. *Sueton. in Claud. cap.* 16. Splendidum virum albo judicum erasit. *Tacit.* 4. *Ann. c.* 42. Eradere aliquem albo senatorio. *Ulpian. Digest. lib.* 50. *tit.* 3. *qui est* de albo scribendo, *leg* 1. Decuriones in albo ita scriptos esse oportet, ut, &c. *Sueton. in Ner.* c. 21. Nomen suum in albo profitentium citharœdorum adscribere. *Senec. l.* 3. *de benef.* c. 7. *in fi.* Mittere aliquem in album. *Liv. l.* 1. *c.* 32. Referre in album. *Plin. in præfat. Histor. natur.* Esse in albo. ¶ Vet. Tab. Æn. apud *Murator. pag.* 582. *ante med.* Omnia in tabulam in album referunda curato. *h. e.* in tabulam dealbatam, ἓν διὰ δυοῖν. V. Endiadys.

ALBŪMEN, inis, *chiara d' uovo*, λεύκωμα, quod est in ovo album. *Plin. l.* 28. *c.* 6. Illinit sole usta cum ovi albumine.

ALBUMENTUM, ti, n. idem quod albumen. *Veget. de re veterin. l.* 2. *c.* 57. Intingere in ovi crudi albumento.

ALBŪNA, & Albunea, æ, f. Deæ nomen, quæ in nemore quodam agri Tiburtini colebatur. A Græcis dicitur Λευκοθέα, Leucothea. Creditur fuisse Ino Athamantis uxor, quæ viri furorem metuens, una cum Melicerta filio se in mare præcipitavit. Alii Sibyllam Tiburtinam fuisse existimant, quæ ob admirabilem sapientiam a vicinis populis Dea credita est. *Lactant. l.* 1. *c.* 1. *Institution.* Decimam (*Sibyllam*) nomine Albuneam, quæ Tiburi colitur ut Dea, juxta ripas amnis Anienis: cujus in gurgite simulacrum ejus inventum esse dicitur, tenens in manu librum: cujus sacra senatus in Capitolium transtulerit. *Tibull. l.* 2. *eleg.* 5. *v.* 69. Quodque Albuna sacras Tiberis per flumina sortes Portarit, sicco perlueritque sinu. *Albana* & *perluleritque* quidam legunt. *Suidas*, in Σίβυλλαι est Ἀλβουναία. ¶ Est etiam *Albunea* fons, & nemus in Tiburtinis altissimis montibus, ita dictus vel ab albo aquarum colore, vel ab Albuna Dea, cui sacer locus ille fuit. *Virg.* 7. *Æn. v.* 83. lucosque sub alta Consulit Albunea. *Horat. l.* 1. *od.* 7. *v.* 12. domus Albuneæ resonantis.

ALBURNUM, i, n. *parte più tenera nel legno degli alberi*, σομφὸς ξύλου, pars tenerior in ligno multarum arborum, statim post corticem, quæ velut adeps earum est. *Plin. l.* 16. *c.* 38. Proximi (*corticei*) plerisque adipes: ii vocantur a colore alburnum; mollis, ac pessima pars ligni, etiam in robore facile putrescens, teredini obnoxia: quare semper amputabitur. Subest huic caro, &c.

ALBURNUS, *Alburno*, *Montagna di Sicignano*, *M. della Petina*, Mons Lucaniæ, in Lucanorum, & Picentium conf. apud Silarum fluvium, & Auletam oppidum, unde Tanager fluvius profluit; ita dictus a candore verticis. *Virg.* 3. *Georg. v.* 146. Est lucos Silari circa, ilicibusque virentem Plurimus Alburnum volitans, cui nomen asilo, &c. ¶ Est etiam nomen Dei a Romanis culti in eo monte: quem *Tertullian. in Apolog.* c. 5. a M. Æmilio Imperatore divinitate donatum dicit, & *lib.* 1. *advers. Marcion. c.* 18. a quodam Metello. ¶ Item vilis pisciculi in Mosella fluvio. *Auson. in Mosell. v.* 126. & alburnos, prædam puerilibus hamis.

ALBUS, a, um, *bianco*, λευκός, nomen coloris notissimi, quod a *candido* ita differt, ut *album* pallori conjunctum sit, quale est plumbum, *candidum* vero splendori, quale est in nive, ut docet *Serv. ad* 3. *Georg. v.* 82. Hinc *albo* opponitur atrum, *candido* nigrum. Hoc tamen discrimen passim a Scriptoribus negligitur. *Festus* putat *album* derivatum esse a Græco ἄλφος, quod albæ vitiliginis speciem significat. *Cic.* 2. *de legib. c.* 18. Color albus precipue decorus deo est, tum in ceteris, tum maxime in textili. *Id.* 5. *Tuscul.* c. 39. Alba, & atra discernere. *Id.* 2. *Divin.* c. 3. Quæ alba sint, quæ nigra, dicere. *Plaut. Bacch.* 5. 1. 15. Alba barba. *canuta*. ¶ *Album æs* est, quod admixtam habet certam mensuram plumbi argentarii, quocum conflatum ebibit colorem. *Plin. l.* 16. *c.* 11. Coquere lento igni tota die, utique vase æris albi. ¶ *Albis dentibus deridere* est affectato risu subsannare, & ita diducto ore, ut dentes denudentur. *Plaut. Epid.* 3. 3. 48. ¶ Sumitur interdum *albus* pro pallido, *pallido*. *Martial. l.* 8. *epigr.* 26. Non tot in Eois timuit Gangeticus arvis Raptor, in Hyrcano qui fugit albus equo. *Id. l.* 3. *epigr.* 58. Albo otio pallere. *Pers. sat.* 3. *sub. fin.* Timor albus. ¶ Item pro sicco, fervido, & veluti candenti. *Martial. l.* 10. *epigr.* 62. Albæ leone flammeo calent luces. ¶ Item pro albato, *vestito di bianco*. *Id. l.* 1. *epigr.* 56. Vivat & urbanis albus in officiis. Potest etiam alia ratione hic locus explicari, de eo scilicet, qui curis fori, & urbanis negotiis anxius, & pallidus est. Lege integrum epigramma. ¶ Item translate pro fausto, læto, auspicato, felici, nam quæ alba sunt, superis Diis tribuuntur, atra vero Inferis, & sunt tristis ominis. *Horat. l.* 1. *od.* 12. *v.* 27. simul alba nautis Stella refulsit. *h. e.* Castorum sidus. *Sil. l.* 15. *v.* 53. Sed current albusque dies, horæque serenæ. *Pers. sat.* 1. *v.* 110. Per me equidem sint omnia protinus alba. Hinc *Album calculum adjicere alicui rei* apud *Plin. l.* 1. *ep.* 2. est approbare. (V. *Calculus*) Et *gallinæ filius albæ* apud *Juvenal. sat.* 13. *v.* 141. est fortunatus, est nobilis. De alba gallina prodigium narrat *Sueton. in Galba cap.* 1. ad quod fortasse hoc loco *Juvenalis* respexit. ¶ *Albus, an ater sit, nescio*: proverb. de eo, quem omnino, quis sit, ignoramus: & contemptum significat. *Cic.* 2. *Phil. c.* 16. Vide quam te amarit is, qui albus, aterve fueris ignorans, fratris filium præteriit. *Catull. carm.* 91. *in Cæsar.* Nil nimium studeo, Cæsar, tibi velle placere, Nec scire, utrum sis albus, an ater homo. Adde *Horat. l.* 2. *ep.* 2. *v.* 189. ¶ *Alba linea signare* est aliquid facere negligenter, & nullo discrimine. Ductum est autem proverbium a linea, seu funiculo fabrorum, quæ si nullo inficiatur colore, nullam relinquit notam, quam sequantur, adeoque temere procedendum illis est in opere perficiendo. Alii sic exponunt, ut ducatur a lineis albis, quas pictores deformaturi tabulam, telæ primo appingunt, adeoque sine ulla cura ducunt, cum varios supra colores postea inducturi sint. *Lucill.* apud *Non. c.* 4. *n.* 450. Nam discrimen non facit, signat alba linea. *Turneb. l.* 29. c. 27. *adversarior.* legit, *neque signat alba linea*. *Gell. in præfat.* Illi omnes multa, & varia lectitantes, in quas res cumque inciderant, alba, ut dicitur, linea, sine cura discriminis, solam copiam sectati con-

vetre-

verebant. ¶ *Albo rete aliena bona oppugnare* apud *Plaut. Perf.* 1. 2. 22. est fraudibus, doctisque dolis, & sub aliqua honesti specie latentibus aliena bona captare. Alii leg. *albo arete*, & respici aiunt ad machinam bellicam, quo mari subruuntur: Alii *albo pariete*, & alludi ad album Prætoris, ut dicatur de iis, qui lites conlectantur, & falsa prætendendo jura, aliena bona invadunt. ¶ *Alba avis* proverbio dicitur de re insitata, rara, & admiratione digna, quod paucæ admodum sint aves albo colore. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 28. Quasi avem albam, videatur bene sentientem civem videre. ¶ *Albæ sententiæ* sunt splendidæ, apertæ, perspicuæ. *Senec. l.* 3. *controverf. in præfat.* Sententiæ, quas optime Pollio Asinius albas vocabat, simplices, apertæ, nihil occultum, nihil insperatum afferentes, sed vocales, & splendidæ. ¶ *Albus ventus* dicitur, qui nubila fugat. *Horat. l.* 1. *od.* 7. *v.* 15. Albus Notus. *Id. l.* 3. *od.* 27. *v.* 19. Albus Iapix. ¶ Gradus *Albior*, & *albissimus* afferuntur quidem a *Varr. l.* 7. *L. L. c.* 39. sed non sunt in usu. nam quod *albissimus* apud *Celf. l.* 5. *c.* 26. *n.* 20. quidam legunt, optimæ quæque edition. habent *albidissimus*.

ALCAICUS, a, um, adject. ad Alcæum pertinens, Ἀλκαϊκός. Fuit autem *Alcæus* poeta Lyricus ex Mitylene urbe, quem laudat *Quintil. l.* 10. *c.* 1. *Horatius* quoque *l.* 2. *od.* 13. *v.* 26. *sonantem aureo plectro* dicit. Itaque ab eo *Alcaicum* hendecasyllabum dictum est, quod is primus invenit, teste *Diomed. l.* 3. *pag.* 510. *Putsch.* quale est illud *Horatii l.* 1. *od.* 9. *Vides ut alta stet nive candidum.* Alia ibi hendecasyllaborum genera *Diomedes* enumerat, alia item alii Grammatici, quos consule. *Sidon. in carm.* 1. *l.* 9. *epist.* 13. Dum metro quatitur chorda Glyconio, Nec non Alcaico, vel Pherecratio.

ALCATHOE, es, f. Ἀλκαθόη, eadem quæ Megara, oppidum Achajæ. V. vocem sequent. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 443. Tutus ad Alcathoem, Lelegeia mœnia, limes, Composito Scirone patet.

ALCE, vel Alces, is, f. Ἄλκη, genus feræ in Hercynia sylva, quam describit *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 26. capræ similem, vel ut alii legunt, capreæ, tum figura, tum varietate pellis, paulo tamen majorem, mutilis cornibus, & crura sine nodis, articulisque habentem, ut si aliquo afflicta casu concidat, erigere se non possit: ideoque acclinem arbori somnum capiantem. *Plin. l.* 8. *c.* 15. describit, jumento similem, ni proceritas aurium, & cervicis distinguat. Quod autem *Cæsar* addit, nullos alcem articulos in cruribus habere, id *Plinius* tribuit *Achli*. *Solin.* etiam *cap.* 20. (*al.* 32.) alcem facit mulo similem, adeoque propenso labro superiore, ut nisi retrocedens, pasci non queat. At hoc idem de achli *Plin.* tradit. Sed non debet mirum videri, de feris hujusmodi parum cognitis diversa scribi ab Auctoribus, cum & de obviis sæpe inter se diffideant. *Salmas. ad Solin.* asserit legi *alces*, non *alce* in recto casu singulari, ibi: *Est & alces mulis comparanda*: adeoque in genitivo dicendum *alcis*, non *alces*. *Plin. loc. cit.* in accusativo sing. *alcem* dixit. *Cæs. loc. cit.* in recto plur. *alces*. ¶ Apud *Ovid. Metam.* 3. *v.* 217. alce est nomen canis, ductum ab ἀλκὴ robur, vires.

ALCEA, æ, f. ἀλκέα, herba est ex genere malvarum silvestrium teste *Diosc. l.* 3. *c.* 164. folia habens verbenacæ similia, caules tres aut quatuor, foliorum plenos, florem rosæ, radices albas cum plurimum sex, cubitales, obliquas, in pingui solo nascens. *Plin. l.* 27. *c.* 4.

ALCEDO, vel Halcedo, inis, & Alcyŏne, es, Ἀλκυόνη, ης, vel Ἀλκυὼν, όνος, avis maritima, paulo major passere, pennis purpureis, candidis admixtis, collo gracili, & procero, rostro subviridi, longo, & tenui, nidificans in litore maris, & in arena pariens. Statim autem ac ova posuit, mare, si antea procellosum fuerit, mitescit, & tranquillissime quiescit 14. dies, donec pullos nido eduxerit. Hos 14. dies nautæ præsumptæ serenitatis observant, quos & *Alcyoneos*, & *Alcyonidas* dies appellant, quibus nullos motus procellosæ tempestatis horrescant. Alcyones nidos maxime admirabiles describit *Plin. l.* 10. *c.* 32. ¶ Hinc Poetæ ansam fabulandi arripuerunt, Alcyonem filiam Æoli fuisse, qui in gratiam filiæ, dum illa in litore ova parit, & fetus educat, ventus inclusos servat. V. *Alcyone*. *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 5. Hæc avis nunc Græce dicitur Ἀλκυὼν, a nostris halcedo: hæc hyeme quod pullos dicitur tranquillo mari facere, eos dies alcyonios appellant. Adde *l.* 4. *c.* 13. utroque autem loco scribitur *halcedo* cum aspiratione. derivant enim Etymologi ab ἅλς, ἁλὸς, mare. *Plaut. Pœn.* 1. 2. 142. Jam hercle tu periisti, nisi illam mihi tam tranquillam facis, quam mare est olim, cum alcedo pullos educit suos.

ALCEDONIA, orum, neutr. plur. ἀλκυονίδες, dies sunt hyberni fere 14. quibus alcedo ova parit in litore maris, & fetus educat, quo tempore summa ventorum est tranquillitas. Hinc jocolariter *Plaut. Casin. prol. v.* 26. Tranquillum est: alcedonia sunt circum forum.

ALCES V. Alce.

ALCESTE, es, & Alcestis, estis, Ἀλκήστη, filia Peliæ, & Anaxibiæ Biantis filiæ, Admeti Pheræorum Regis conjux, quæ maritum tanto amore dilexit, ut pro eo perire non recusaverit. Cum enim Rex ægrotaret, Oraculo nuntiatum est ei, posse eum adhuc vivere, si foret aliquis ex affinitate, vel amicitia, qui pro eo sponte mortem subiret. Ceteris id abnuentibus, sola uxor promisit, & vero præstitit, abscisso ei prius fatali capillo a Mercurio, qui mori impediebatur: sed postea ab inferis revocata est, & marito opera Herculis restituta. *Hygin. fab.* 51. & 251. Hinc *Martial. l.* 4. *epigr.* 75. Arserit Evadne flammis injecta mariti, Nec minor Alcestin fama sub astra ferat. *Alii leg.* Alcestem. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 652. spectant subeuntem fata mariti Alcestim, & similis si permutatio detur, &c. ¶ *Alcestis* titulus est etiam tragœdiæ *Euripidis* de Alceste; item poematis *Levii* veteris poetæ Latini, de quo *Gell. l.* 19. *cap.* 7.

ALCEUS, i, Ἀλκεὺς, dissyllab. pater fuit Amphitryonis, ex cujus uxore Alcmena natus est Hercules, qui inde *Alcides* dictus est, Ἀλκείδης. *Ser. ad* 6. *Æn. v.* 392.

ALCHELUCIA, a *Martian. Digest. lib.* 39. *tit.* 4. *leg.* 16. enumeratur inter varias species pertinentes ad vectigal, quales sunt cinnamomum, piper, costum, & hujusmodi. In editione *Torrentini* appositus est asteriscus, nota dubiæ lectionis. In editione *Haloandri* pro *alcheluciа* est *agallochur*, quod est lignum ex Arabia, & India advectum, maculatum, odoratum, gustu subamarum, ἀγάλλοχον. *Diosfcor. l.* 1. *c.* 21.

ALCHIMIA, æ, f. *alchimia*, ars est transmutandi metalla, & viliora in pretiosiora vertendi, ἀλχημία: barbara vox a *Jul. Firmic.* usurpata *l.* 3. *c.* 15. ubi *Voss. in Etymol.* asserit in MSS. legi *chimia*.

ALCIBIADES, is, m. Ἀλκιβιάδης, vir summus Atheniensis, genere, divitiis, pulcritudine corporis, magnitudine animi, excellentia ingenii: cujus vitam habemus a *Plutarcho*, & *Cornel. Nepote*. V. etiam *Justin. l.* 4. & 5. ¶ In vocativo singulari est *Alcibiade*, Græce Ἀλκιβιάδη. *Liv. l.* 39. *c.* 36. Vestrum est, Areu, & Alcibiade, qui nunc nos accusatis, &c.

ALCIBIADEUS, a, um, ad Alcibiadem pertinens, Ἀλκιβιάδειος. *Arnob. l.* 6. *pag.* 198. Hermas Alcibiadei ad corporis similitudinem fabricatos.

ALCIDES, æ, m. *Ercole*, Ἀλκείδης, Hercules, ita dictus ab avo Alceo. Quidam putant ita appellatum esse a fortitudine; quæ Græce ἀλκὴ dicitur. *Virg.* 8. *Æn. v.* 203. Alcides aderat, taurosque hac victor agebat. *Id. Æn.* 10. *v.* 320. genitorque Melampus Alcidæ comes. *Id.* 6. *Æn. v.* 123. Quid memorem Alciden? & mi genus ab Jove summo. (*Sidon. carm.* 6. *v.* 11. ultimam in *Alciden* corripit, non imitandus.) *Ovid. Heroid. ep.* 9. *v.* 75. Non fugis, Alcide, &c. ¶ Apud Macedonas fuit cognomen Minervæ, ab ἀλκὴ, fortis, strenuus. *Liv. l.* 42. *c.* 51. Sacrificio Minervæ, quam vocant Alcidem, confecto.

ALCIMEDE, es, f. Ἀλκιμέδη, Clymeni, vel Autolyci filia, uxor Æsonis, mater Jasonis. *Hygin. fab.* 14. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 317. & *Stat. l.* 5. *Theb. v.* 236.

ALCIMEDON, ontis, m. sculptor nobilis. *Virg.* 3. *Ecl. v.* 37. & 44.

ALCIMUS, i, m. nomen viri proprium. *Alcimus Ecditius Avitus* Isicii senatoris, & Viennæ Allobrogum Episcopi filius, eique in ea sede successor, floruit tum vitæ sanctitate, tum scriptis circa A. C. 500. edidit que multa tum soluta oratione, tum carmine, ex quibus non pauca adhuc extant. Ejus sermo, & stilus est ut illis temporibus non contemnendus. ¶ *Latinus Alcimus Alethius* rhetor circa A. C. 360. laudatur ab *Auson. in Profess. epigr.* 2.

ALCINOUS, vel Alcinus, Ἀλκίνοος, Nausithoi filius, Rex Phæacum in Corcyra insula justissimus, idemque ditissimus, cujus ædes fuerunt magnificentissime exstructæ, & viridaria bifera erant. Diligentissimus enim hortorum cultor fuit, adeo ut *Alcinoi horti* in proverbium abierint. *Virg. Georg.* 2. *v.* 87. Pomaque, & Alcinoi silvæ. *h. e.* pomiferæ arbores. *Stat. l.* 1. *silv.* 3. *v.* 81. Quid bifera Alcinoi laudem pomaria? Hinc etiam *Alcinoo dare poma*, *h. e.* noctuas Athenas. *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 2. *v.* 10. & *Martial. l.* 7. *epigr.* 41. V. Noctua. ¶ *Juventus Alcinoi* apud *Horat. l.* 1. *epist.* 2. *v.* 28. proverbialiter dicitur de iis, qui voluptatibus, & deliciis nimis dediti sunt. Nam Alcinous apud *Homer. Odyss.* *e.* inducitur ut studiosus conviviorum, & chorearum, deditus musicæ, & exquisito cultui corporis. ¶ Idem tamen etiam justissimus fuisse traditur, ut dictum est. Judex enim electus inter Jasonem & Medeæ patrem, qui misso Absyrto filio eum armis persequebatur, ut Medeam redderet, sapientissima sententia litem composuit. *Hygin. fab.* 23. ¶ Munificum quoque, & hospitalem fuisse testatur *Ovid. l.* 2. *ex Pont. ep.* 9. *v.* 42. propter exceptum hospitio Ulyssem naufragum, & large insuper donatum. *Hygin. fab.* 125.

ALCITHOE, es, Ἀλκιθόη, Minyæ filia, Thebana, quæ cum Bacchum, ejusque Orgia contemneret, ceterisque mulieribus sacra celebrantibus, cum sororibus, & ancillis lanificio operam daret, ab irato Baccho in vespertilionem cum sociis mutata est, telæ autem in vitem, & hederam. *Ovid.* 4. *Metam. fab.* 1. & 12.

ALCMÆO, & Alcmæon, ŏnis, Ἀλκμαίων, ονος, Amphiarai vatis, & Eriphyles filius, qui ut patri obsequeretur, matrem ipsam interfecit. Post peractum scelus, cum furiis agitaretur, ad Phegeum flumen confugit expiandi causa, sed ejus filiæ Alphesibœæ amore captus, eam in uxorem duxit, & monili, quod detractum mari Eriphylæ abstulerat, donavit. Erat autem illud ex auro, & gemmis valde pretiosum, quod illa acceperat ab Adrasto, vel ut alii volunt, Polynice, præmium scilicet ob detectum Amphiaraum maritum, qui ne ad bellum Thebanum traheretur, a quo se non reversurum præviderat, latitabat. Porro Alcmæon, cum nullum furoris remedium apud Phegeum inveniret, ad Acheloum se contulit, cujus quoque filiam Callirhoen duxit, a qua cum pretiosum illud monile posceretur, ineptissimus homo promisit, & ad Alphesibœam repetendi causa rediit, quo cum pervenisset, commisso cum ejus fratribus acri certamine, illatisque, & acceptis vulneribus omnes occubuerunt. *Hygin. fab.* 71. 73. & 245. ubi tamen scribit Alcmæonem non ab Alphesibœæ fratribus, sed ab ipso Phegeo patre fuisse interfectum. Adde *Ovid. Metam.* 9. *fab.* 10. ubi innuit, Amphiarai filiis ex Callirhoe susceptis datum a Jove, matris precibus, ut ante tempus juvenes fierent, quo celerius patris necem in Phegeo ulciscerentur. ¶ *Plaut. Capt.* 3. 4. 30. & *Cic.* 4. *Acad. c.* 28.

c. 28. in recto casu singulari *Alcmeo* dixerunt: At *Hygin. Alcmaeon.*

ALCMÆONIUS, a, um, ad Alcmæonem pertinens. *Propert. l. 3. eleg. 3. v. 63.* Aut Alcmæoniæ furiæ, aut jejunia Phinei, *h. e. furiæ*, quæ vexasse dicuntur Alcmæonem interfecta matre.

ALCMANIUM metrum dictum est ab Alcmane poeta Lyrico, qui illud vel invenit, vel sæpe usurpavit. Fuit is Græcus poeta, qui pediculorum morbo obiit, teste *Plin. l. 11. c. 33.* Constat hoc metrum trimetro brachycatalecto, quale est illud: *Spernit decore virginis thorum. Ita Serv. in arte de centum metris, pag. 1818. Putschii.*

ALCMENA, æ, & Alcmene, es, Ἀλκμήνη, filia Electryonis filii Persei, & Andromedæ, uxor Amphitryonis filii Alcæi fratris Electryonis. Hæc, dum Amphitryo maritus belli causa abesset, Jovem sub figura mariti advenientem & domo, & lecto excepit, qui ejus concubitu præter modum oblectatus, eam ipsam noctem duplo, vel ut alii volunt triplo longiorem fecit, & Herculem generavit, cum jam septem menses ex vero Amphitryone gravida esset. Quare duobus postea elapsis mensibus, ex Jove Herculem, ex Amphitryone Iphiclum uno partu edidit. *Hygin. fab. 29.* & alii. Apud *Arnob. l. 4. pag. 145.* legitur, novem noctibus Jovem cum ea fuisse. Hæc fabula est argumentum Amphitryonis Plautini. *Propert. l. 2. eleg. 18. v. 25.* Jupiter Alcmenæ geminas requieverat Arctos, Et cœlum noctu bis sine Rege fuit. ¶ *Plautus pro Alcmena* semper *Alcumena* usurpat. Est enim hoc nomen deductum ab ἄλκιμος robustus, fortis, quod ab ἀλκὴ robur; ut sit quasi Ἀλκιμήνη: ceteri Poetæ fere *Alcmena* vel *Alcmene*, Græca positione. *Ovid. Metam. 9. v. 276.* Argolis Alcmene, questus ubi ponat aniles. *Senec. in Herc. Oet. v. 1825.* Quis poscet Alcmenes onus? *Claudian. in epigr. de laudib. Herc. v. 48.* tibi faciant Alcmena pavorem. ¶ In argumento Amphitryonis *Plauti*, quod quidam *Prisciano*, alii *Sidonio* tribuunt, legitur *Alcumenai* in genitivo singulari more scilicet Dorico. nam Dores inflectunt Ἀλκμήνα, ας: qua ratione etiam *aurai* pro *auræ* dictum esse a *Virg. Æn. 11. v. 801.* notat *Servius*. ¶ Alcumena est etiam titulus cujusdam tragœdiæ *Euripidis*, in qua inducitur Jupiter fœdam tempestatem ciens, dum Alcmena parit. *Plaut. Rud. 1. 1. 4.*

ALCON, ōnis, Cretensis sagittarius peritissimus, comes Herculis. Hic positos supra capita hominum anulos trajiciebat; capillos spiculis sagittarum rumpebat; sagittas sine ferro, positis ex adverso gladiorum, aut lancearum mucronibus findebat: cujus filium cum draco invasisset, tanta arte direxit sagittam, ut ea currens in serpentis deficeret vulnere, nec filium læderet. Hæc *Servius* ad illud *Virg. Ecl. 5. v. 11.* Aut Alconis habes laudes, aut jurgia Codri.

ALCUINUS, i, m. Flaccus Alcuinus, seu Albinus, Abbas monasterii S. Martini Turonensis, natione Anglus, Caroli M. præceptor sæculo octavo floruit, scripsitque multa Latine, & quidem non infeliciter pro illa ætate: cujus consilio Carolus M. celebre gymnasium Parisiis instituit.

ALCYON, & Halcyon, ōnis, f. ἀλκυὼν, eadem quæ Alcedo, & Alcyone. *Propert. l. 1. eleg. 17. v. 2.* desertas alloquor alcyonas. *Virg. 1. Georg. v. 398.* pennas in litore pandunt Dilectæ Thetidi alcyones. *Servius* hoc loco notat, hanc vocem, cum avem significat (nam & nomen proprium mulieris esse potest) communis generis esse: nullo tamen id exemplo probat.

ALCYONE, vel Halcyone, es, f. Ἀλκυόνη, & Ἀλκυόνη, filia Æoli, & Ægiales, quæ præ nimio amore Ceycis mariti sui, qui naufragio perierat, se in mare præcipitavit: quos ambos Jupiter miseratus mutavit in aves sui nominis; de quarum natura V. in *Alcedo*. Appellatur autem *alcyone* ἀπὸ τοῦ ἐν ἁλὶ κύειν, *h.* e. quia in mari nidificat, & pullos educit. Quare scribendum putant *halcyone* cum aspiratione: contra alii aspirationem tollunt, ex auctoritate *Eustath.* qui negat vocabulum ullum esse aspiratione notandum, quod incipiat ab αλ sequente κ. *Ovid. Metam. 11. v. 746.* Incubat Alcyone pendentibus æquore nidis. *Et v. 567.* Nominat Alcyonen, ipsisque immurmurat undis. V. *eund. ibid. fab. 9. & 10.* ¶ *Alcyone* altera fuit Atlantis filia, una ex Pleiadibus, quæ a Neptuno compressa duos peperit filios Rian, vel Hyrean, & Ephoceum. *Hygin. fab. 157. & 192.* De hac *Ovid. Heroid. ep. 19. v. 133.* Lucidaque Alcyone, Circeque, &c.

ALCYONEUS, & Halcyóneus, i, m. Ἀλκυονεύς (vox trisyllaba) unus ex Gigantibus Terræ filiis, qui Cælitibus bellum intulere. Hic deceptus consilio Minervæ, quæ hortabatur, ut altius a terra se extolleret, cujus contactu invictus reddebatur, dum audacter altiora peteret, ab Hercule domitus, & sagittis confossus occubuit, & sub Vesevo oppressus est. Ejus septem filiæ patris ruinam deflentes se in mare præcipitavere, & in aves Alcyones mutatæ dicuntur. *Claudian. l. 3. de raptu Proserp. v. 185.* feastane jugi comptæ Vesevi Alcyoneus per stagna pedes Tyrrhena cucurrit?

ALCYONEUS, & Halcyonéus, a, um, adject. Ἀλκυόνειος, ad Alcyonem pertinens. *Alcyonei dies* dicuntur, quibus Alcyones nidificant, & pariunt, quo tempore maxima maris tranquillitas esse solet, præsertim in Siculo, & Atlantico. *Colum. l. 11. c. 2.* ubi tamen al. aliter leg. ¶ *Alcyoneum medicamen*, vel *Alcyoneum* absolute, & *Alcyonium*, Ἀλκυόνιον, & Ἀλκυόνιον, medicamentum quoddam optimum ad eluendas e vultu maculas, quod quidam apud *Plin. l. 32. c. 8.* ex Alcyonum nido fieri existimant. Unde *Ovid. de medicam. fac. v. 77.* Adjice & e querulo volucrum medicamina nido: Ore fugant maculas, Alcyonea vocant. Alii apud *Plin. loc. cit.* e sordibus tenuioribus spumæ marinæ crassescentibus; alii e limo, vel quadam maris lanugine fieri putant, miram ad lichenas, lepras, lentiginesque tollendas vim habentem. Quatuor ejus genera enumerat *Plin. ibid.* Meminit & *Cels. l. 5. c. 6. & c. 18. n. 26.* & inter rodentia, seu exulcerantia recenset.

ALCYONIDES dies iidem sunt, qui *Alcyonei*. *Plin. l. 10. c. 32.* Fetificant bruma, qui dies Alcyonides vocantur, placido mari per eos dies, & navigabili, Siculo maxime.

ALDHELMUS, vel Adelhelmus, vel Anthelmus (totidem enim modis legitur) Schireburgensis, apud Occidentales Saxones in Anglia Episcopus, vitæ sanctitate celebris, scriptis etiam claruit, tum carmine, tum soluta oratione: vixit autem sæculo Christi octavo, quo Latinæ linguæ vigor, & nitor magna ex parte intercideret.

ALĔA, æ, f. *giuoco di sorte, come dadi, o carte*, κύβος, proprie significat ludum tesserarum, sed generatim accipitur pro omni ludo, in quo nihil, aut certe parum ars, & ingenium proficit, sed a fortunæ varietate, casuque eventus pendet. *Isidor. l. 18. c. 60.* scribit dictam esse a quodam milite Græco nomine *Alea*, qui in bello Trojano eam invenerit, qua in re vix habet, qui assentiatur. *Voss. in Etymol.* deduci putat ab ἀλᾶσθαι, quod significat vagari, incertum esse, quia nihil ea est incertius. *Cic. Phil. 2. c. 23.* Alea ludere. *Id. Phil. 13. c. 11.* In lustris, popinis, alea, vino, tempus ætatis omne consumere. *Id. Phil. 2. c. 23.* In alea aliquid perdere. *Sueton. in Aug. c. 70.* Indulgere aleæ. *Id. in Domit. c. 21.* Oblectare se alea. *Id. in Calig. c. 41.* Prosperiore alea uti. *avere fortuna nel giuoco*. *Tacit. de German. c. 24.* Exercere aleam. *Plaut. Curcul. 2. 3. 76.* Provocare aliquem in aleam. ¶ Dicitur etiam *aleam ludere*, & *in alea ludere*. *Edict. Prætor.* apud *Ulpian. Digest. lib. 11. tit. 5. leg. 1.* Si quis eum, apud quem in alea lusum esse dicetur, verberaverit. *in celebri editione* Torrentini *deest* in. *Paul. ibid. leg. 4.* Repetitio ejus, quod in alea lusum est. *Ulpian. loc. cit.* Qui aleæ ludendæ causa vim intulerit. *Juvenal. sat. 8. v. 10.* si luditur alea pernox. In quodam carm. apud *Sueton. in Aug. c. 70.* Aliquando ut vincat, ludit assidue aleam. ¶ Etiam apud Romanos aleæ ludus legibus interdictus, fuit ut videre est *Digest. lib. 11. tit. 5.* qui est *de aleatoribus*. Saturnalibus tamen permittebatur, ut ex *Martial. l. 4. epigr. 14. & l. 5. epigr. ult. & Sueton. in Aug. c. 71.* colligitur. *Horat. l. 3. od. 24. sub fin.* seu malis vetita legibus alea. *Cic. Phil. 2. c. 23.* Lege, quæ est de alea, condemnatus. *Et paulo supra.* De alea condemnatus. ¶ *Jacta est alea* proverbio dicitur, cum res fortunæ arbitrio omnino commissa est. Ductum est proverb. a dicto Jul. Cæsaris, qui arma laturus contra rempublicam, cum aliquantisper in finibus suæ provinciæ, quasi reversurus constitisset, repente demum transmisso flumine Rubicone, *Eatur*, inquit, *quo Deorum ostenta, & inimicorum iniquitas vocat: jacta alea est. Sueton. c. 32.* ¶ Translate *alea* sumitur sæpissime pro discrimine, dubitatione, incerto eventu, fortuna, *rischio, incertezza, sorte*. *Cic. l. 2. de Divin. c. 15. ad fin.* Non perspicitis, aleam quandam inesse hostiis deligendis? *Liv. l. 1. c. 23.* In dubiam imperii, servitiique aleam ire. *Id. l. 37. c. 36. in f.* alea belli. *Id. l. 42. c. 59.* Dare summam rerum in aleam non necessariam. *Columell. l. 3. c. ult.* Subire aleam. *Senec. l. 3. de benef. c. 11.* Adire aleam. *Varr. l. 1. R. R. c. 4.* Ubi salubritas non est, cultura non aliud est, atque alea domini vitæ, ac rei familiaris. *Columell. in præfat. oper.* Maris, & negotiationis alea. *Horat. l. 2. od. 1. v. 6.* Periculosæ plenum opus aleæ. *Lucan. l. 6. v. 7.* Alea fati. *l' incertezza del destino*. *Plin. in præfat. Hist. nat.* M. Tullius extra omnem ingenii aleam positus. *h. e.* extra omnem dubitationem, quin sit omnibus ingenio præferendus. ¶ *Emere aleam* est emere rem incertam, ut jactum retis, missilium, & hujusmodi. *Ulpian. Digest. lib. 18. tit. 1. leg. 8. & Paul. ibid. tit. 4. leg. 7.* ¶ Denique Alea est epithetum Minervæ. V. *Aleus*.

ALEARIS, re, alearius, aleatorius, ut *tabella alearis* apud *Cæl. Aurelian. chronic. lib. 2. cap. 1.*

ALEARIUS, a, um, adject. Amicitia alearia dicitur, quæ ludi aleatorii occasione nascitur: proinde non vera sed falsa amicitiæ species habenda. *Ammian. l. 28. c. 4.* (*al. 22.*) Cum omnes amicitiæ Romæ tepescant, solæ aleariæ sociales sunt, & affectu nimio connexæ.

ALEATOR, oris, m. *giuocatore, biscazziere*, κυβευτὴς, qui sæpe alea ludit. *Cic. in Catil. 2. c. 10.* In his gregibus omnes aleatores, omnes adulteri, omnes impuri, impudicique versantur. *Trochaicus versus in iis, quæ Syri mimis subjungi solent.* Aleator quanto in arte est melior, tanto est nequior.

ALEATORIUS, a, um, adject. ad aleam, vel aleatorem pertinens, κυβευτικός. *Cic. 2. Phil. c. 27.* Damna aleatoria. *Augustus* apud *Sueton. in ejus vita cap. 71.* Lusimus per omnes dies, forumque aleatorium calfecimus. *Gell. l. 18. c. 13.* Aleatorio ritu. ¶ *Aleatorium* absolute, locus ubi alea luditur, *bisca, ridotto*, κυβευτήριον. *Sidon. l. 2. epist. 2. a med.*

ALEBAS, vel Alēvas, æ, m. Ἀλεύας, Larissæorum in Thessalia crudelissimus Tyrannus, ab ipsis tandem satellitibus interfectus, quos ad corporis custodiam adhibebat. *Ovid. in Ibin. v. 322.* Quosque putas fidos, ut Larissæus Alebas, &c. *Et v. 511.* Lapsuramque domum subeas, ut sanguis Alebæ. *sanguis Alebæ* est *Scopas* ex Alebæ progenie, qui subita domus ruina, dum accumberet, oppressus fuit: a qua calamitate divinitus Castorum beneficio Simonides poeta servatus fuit, ut narrat *Phædr. l. 4. fab. 24.*

ALEBRIA veteres usurpabant pro *bene alentia*. *Festus.*

ALEC, vel Alex, & Halec, ēcis, n. & f. interdum etiam m. *salamoja, salsume*, γαρέλαιον, si *Plinium* audimus *l. 31. c. 8.* primo, & proprie significat fæcem gari, seu muriæ imperfectam, nec colatam: deinde transiit & ipsum in cibos, & notat genus quoddam salsa-

falsamenti garo, & muriæ similis, sed tamen distincti ab iis. Conficiebatur enim ex quibusdam minutis pisciculis, vel ex eorum intestinis salito liquamine aspersis, maceratis, & tabefactis. Pervenit deinde, ut addit Plin. etiam ad ostreas, echinos, urticas, cammaros, mullorumque jocinora (hoc Apicii inventum fuit) & ad luxuriam transiit. Ex quo intelligimus duplicis generis esse alecem, vilis nempe ac pauperum, & pretiosi ac divitum mensis aptum. Plaut. in fragm. apud Non. c. 2. n. 395. Qui mihi olera cruda ponunt, halec danunt. Horat. l. 2. sat. 4. v. 73. ego fæcem primus & alec, Primus & inveni piper album. fæcem & alec pro eodem dixit hoc est alecem ex fæce, ut Virg. Georg. 2. v. 192. pateris libamus & auro: ἓν διὰ δυοῖν. V. Fæx. Plin. loc. cit. Alece scabies pecoris sanatur, infusa per cutem incisam. Apic. l. 7. c. 6. Thymum, cepullam, dactylum, alecem colatum, melle & vino temperabis. Martial. l. 3. epigr. 77. Capparin, & putri cepas alece natantes. ¶ Est etiam hoc nomine pisciculus quidam vilis, ita dictus vel quod alece aptissime condiatur, vel quod ex eo primum alec fieri cœperit. Isidor. l. 12. c. 6. & Columel. l. 8. c. ult. cujus verba V. in Alecula. Sunt qui putant non piscem aliquem peculiarem hoc nomine significari, sed generatim viles pisciculos, qui alece condiri solent. ¶ Ad scriptionem quod attinet, sunt qui appingunt aspirationem derivantes a Græca voce ἅλς, ἁλός, sal: sed sæpius sine aspiratione scriptum legitur. Apud Plinium in omnibus fere editionibus legitur alex in recto casu: apud Horatium vero alec, & in antiquissimis quibusdam Codicib. etiam allec duplici ll: quam scriptionem admisit in Horatio suo Bentlejus. ¶ Monet Priscian. l. 6. pag. 686. Putsch. carere plurali numero. ¶ Translate ponitur pro fæce, & re vili. V. Allex.

ALECĀTUS, vel Halecatus, a, um, alece conditus. Apic. l. 7. c. 6. Jus alecatum. Incertum tamen est an Apicii hæc verba sint, quæ tituli instar sub finem ejus capitis leguntur.

ALECTO, us, f. Aletto, Ἀληκτώ, οῦς, una ex tribus Furiis Inferorum, quæ Latine sonat non cessans: ab α privativa, & λήγω, cesso: quia a suppliciis sumendis de improbis nunquam cessat. Virg. 7. Æn. v. 341. Gorgoneis Alecto infecta venenis. Et v. 324. Luctificam Alecto Dirarum ab sede sororum. τὴν Ἀληκτώ. ¶ Genitivum Alectus apud Latinos Scriptores nondum vidimus: poterit tamen sine reprehensione usurpari ex Græca analogia τῆς Ἀληκτόος, οῦς.

ALECTORĬA, æ, f. alettoria, gemma crystallina specie, magnitudine fabæ, quæ in ventriculo galli gallinacei inveniri dicitur. Gallus enim Græce ἀλέκτωρ dicitur. Plin. l. 37. c. 10. ¶ Hæc vox revera adjectivum est, & subintelligitur gemma. Quare alectorius lapis apud Solin. legitur cap. 1. (al. 4.) tametsi Salmas. aliter edidit.

ALECTORĬUS V. Alectoria.

ALECTOROLŎPHOS, i, cresta di gallo, ἀλεκτορόλοφος, herba est tussientibus utilis, foliis galli gallinacei cristæ similis, caulem tenuem, semenque nigrum in siliquis habens, sic dicta ab ἀλέκτωρ, gallus, & λόφος, crista. Hinc a Latinis crista dicitur, teste Plin. l. 27. c. 5. sub fin.

ALECŬLA, & Halecula, æ, f. genus vilis cujusdam pisciculi, de quo in Alec diximus. Columell. l. 8. c. ult. Pisces jacentes, quia dentibus carent, aut lambunt cibos, aut integros hauriunt: itaque præberi convenit tabentes aleculas, & salibus exesam chalcidem, putremque sardiniam, &c. ¶ Videtur etiam usurpari pro ipso alece. Id. l. 6. c. 8. Proderit allium pinsitum cum oleo per nares infundere, vel sale defricare fauces, vel allio tunso, & alecula linire. Potest tamen intelligi etiam pisciculus alece conditus. ¶ In quibusdam antiquis Codicib. apud Columell. & Hallecula, & Hallicula reperitur scriptum.

ALEĬUS, a, um, adject. Ἀλήϊος. Aleii campi, πεδίον Ἀλήϊον, sunt in Lycia, vel ab urbe Ale, quæ ibi fuerit: vel ab α privativa & λήϊον, seges, quod fuerint inculti: vel denique ab ἄλη, ης, erratio, quia fabulantur Bellerophontem post occisam Chimæram, voluisse Pegaso insidentem super astra conscendere: a Jove deturbatum, cum gravi ruina in hos campos decidisset, cæcum igne Jovis, & casu ipso claudum, diu per illos erravisse. Ovid. in Ibin, v. 257. Quique ab equo præceps in Aleia decidit arva. Cic. vertens Homeri versum, 3. Tuscul. c. 26. Qui miser in campis mœreus errabat Aleis. pro Aleiis: synæresis. Hygin. fab. 57. Decidit in campos Aleios. Avien. in Perieg. v. 1046. Hic cæspes late producit Alejus arva.

ALEMANNI cum derivatis V. Alamanni.

ALEMONA, vel Alimona, æ, f. Dea Romanorum alendis in utero fetibus præses. Tertull. de Anim. cap. 37.

ALEMONĬDES, idæ, m. patronym. filius Alemonis, nempe Myscelus, qui ex Græcia in Italiam Herculis monitu veniens, Crotonem ædificavit. Ovid. Metam. 15. v. 19. & 26.

ALĔO, onis, m. giuocatore, biscazziere, κυβευτής, aleator. Nævius apud Festum. Ganeo, lurco, aleo. Catull. carm. 29. in Mamur. v. 2. Nisi impudicus, & vorax, & aleo. Alii leg. helluo. Et v. 6. Et impudicus, & vorax, & aleo. Scaliger notat, hunc versum in quibusdam MSS. deesse. Sallust. in Catil. c. 14. Quicumque impudicus, adulter, ganeo, aleo, &c. Alii omittunt τὸ aleo. Tertullian. de fuga in persecut. cap. penult. Fures balnearum, & aleones, & lenones.

ALES, alĭtis, m. & f. uccello, augello, ὄρνις, generale nomen eorum animalium, quæ alas, & pennas habent, & ova pariunt: quare minus late patet quam volucris, quæ vox dicitur de omni eo, quod volat, sive pennas habeat, sive non. Quare vespertilionem volucrem proprie dicemus, non alitem, quia alas quidem habet, non autem pennas. Hoc tamen discrimen non est perpetuum. Virg. 1. Æn. v. 394. Jovis ales lapsa plaga Ætheria. h. e. aquila. Id. 5. Æn. v. 506. ales exterrita pennis. Et 12. Æn. v. 247. fulvus Jovis ales. Horat. l. 3. od. 4. in f. ales additus custos. Plin. l. 23. c. 1. Alites villaticæ. h. e. gallinæ, anseres, palumbi, & aliæ, quæ in villis aluntur. ¶ Apud Latinos augures alites dicuntur, teste Festo in Oscines, quæ augurium alis, & volatu ferunt; oscines, quæ ore, & cantu. Cic. 2. de nat. Deor. c. 64. Quamquam aves quasdam & alites, & oscines, ut nostri augures appellant, rerum augurandarum causa esse natas putamus. Id. l. 1. de Divin. c. 53. Tum huc, tum illuc volent alites: tum a dextra, tum a sinistra parte canant oscines. Id. Fam. 6. ep. 6. Non igitur ex alitis involatu, nec e cantu sinistro oscinis, ut est in nostra disciplina, tibi auguror. Adde Plin. l. 10. c. 19. in f. ¶ Sæpe a poetis adjective usurpatur, & ponitur pro alato, & volanti, alato, volante, & tribuitur iis, quæ alas habent, licet aves non sint. In carm. quodam apud Cic. l. 1. de Invent. c. 19. Angues ingentes alites juncti jugo. Ovid. 2. Metam. v. 714. & Stat. 4. Theb. v. 605. Deus ales. h. e. Mercurius, qui alas in pedibus habere fingitur. Id. 3. Amor. eleg. 12. v. 24. Victor Abantiades alite fertur equo. h. e. Pegaso, qui alatus fuisse dicitur. Claudian. in I. Consul. Stilich. l. 2. v. 408. Fama ales. ¶ Translate sumitur pro volanti, veloci, agili, volante, veloce, agile. Virg. 8. Æn. v. 430. tres ignis, & alitis Austri. Ovid. 10. Metam. v. 587. passu volat alite virgo. Sil. l. 3. v. 365. alite plumbo. h. e. glande plumbea, quæ funda mittitur. Prudent. in Psychom. v. 323. ales arundo nervo pulsa fugit. h. e. sagitta. ¶ Aliti in ablativo. Senec. in Med. sub fin. Ego inter auras aliti curru vehar. Ita enim videtur postulare ratio metri: neque repugnant Grammatici. ¶ In genitivo plurali alitum facit, & addito u metri causa alituum. Martial. l. 13. epigr. 61. Inter sapores fertur alitum primus. Virg. 8. Æn. v. 27. Alituum, pecudumque genus sopor altus habebat. ¶ Ales cum verbo pluralis numeri. Ovid. Metam. 5. v. 297. hominemque putat Jove nata locutum: Ales erant, numeroque novem sua fata querentes.

ALĔSA V. Halesa.

ALESCO, is, n. 3. crescere, ἀλδαίνω, idem quod cresco: ab alo, is. Varro l. 1. R. R. c. 44. Quæ nata sunt, in fundo alescunt. & cap. 4. l. 2. Alescendo roborari. Lucret. l. 2. v. 1118. Donicum alescendi summum tetigere cacumen.

ALETHĬA, f. unus est ex æonibus hæreticorum, apud Tertull. advers. Valentinian. c. 12. Est autem Græca vox ἀλήθεια, & veritatem significat.

ALETĪNUS, a, um, adject. Aletini, orum sunt populi Salentinorum in Apulia. Plin. l. 3. c. 11.

ALETĬUM, ii, n. Lecce, Ἀλήτιον, urbs provinciæ Hydruntinæ, primaria Regionis, ac totius Regni post Neapolim clarissima, 7. M. P. ab ora maris Adriatici, inter Brundusium ad Occ. & Hydruntum ad Ort. Plin. l. 3. c. 11.

ALETRINAS, atis, adject. ad Aletrium oppidum pertinens. Cic. pro Cluent. c. 16. Ex Aletrinate municipio. ¶ Aletrinates, um sunt populi Aletrii. Cic. ibid. & c. 20. & Plin. l. 3. c. 5. ¶ Scribitur & Alatrinas.

ALETRINENSIS, se, adject. idem quod Aletrinas. Cic. pro Balb. c. 22. Aletrinensis fœderatus. Alii aliter leg.

ALETRINUS, a, um, adject. Aletrini, orum apud Plin. l. 3. c. 11. sunt populi Apuliæ. Inscript. apud Reines. class. 3. n. 83. S. P. Q. Aletrinus.

ALETRĬUM, & Alatrium, ii, n. Alatri, urbs Latii in Hernicis Colonia Romanorum, inter Anagniam, & Soram. Frontin. de Colon. pag. 102. Goes. & Inscript. apud Gruter. pag. 424. n. 7.

ALETŪDO, inis, f. corporis pinguedo. Festus.

ALĔVAS V. Alebas.

ALĔUS, a, um, adject. idem quod Alius, cum pro Elio sumitur, hoc est ad Elidem Achajæ urbem pertinens. Plaut. Capt. prol. v. 31. Summo genere captum esse equitem Aleum. ¶ Et Alei, orum sunt Elidis incolæ. Id. ibid. 2. 2. 30. Cum ei in Aleis tanta gratia est, ut prædicas. ¶ Sic Alis, idis pro Elis, idis ab eodem dictum est. V. ¶ Alea Minerva dicitur a Stat. Theb. 4. v. 288. propter templum, quod in Arcadia habuit, ei dicatum ab Aleo Aliphantis filio, Arcadiæ rege. Vel ita cognominata est ab Alea urbe Arcadiæ. ¶ De campis Alĕis V. in Aleius.

ALEX V. Alec.

ALEXANDER, dri. Ἀλέξανδρος, filius Philippi Regis Macedoniæ, & Olympiadis filiæ Neoptolemi Regis Molossorum, cognomento Magnus, natus ex duabus in Græcia præstantissimis familiis, nempe ex Herculis, & Æaci posteritate, forma fuit humana pæne augustiore, cervice celsa, lætis oculis, & illustribus, malis ad gratiam rubescentibus, reliquo etiam corpore non sine mejestate decorus. Plures habuit præceptores, inter quos Aristotelem, ex cujus disciplina decem ferme annis informatus est. Mortuo patre, annos natus viginti Regni administrationem suscepit. Græcia universa sibi parere coacta, bellum intulit Dario Regi Persarum, eumque devicit cum multis aliis Regibus: Asiam, & totum pæne Orientem subegit, aliquam etiam Indiæ partem. Sed ultra Liberi Patris terminos progredi ausus non est, frequenti præsertim seditione militum. Plures urbes variis in locis condidit, quas a suo nomine appellavit. Cum ex India in Macedoniam reverteretur, ab Antipatro Macedoniæ Præfecto veneno aquæ Stygiæ sublatus est, Babylone, in convivio, apud Thessalum Medicum, anno ætatis XXXII. Regni XII. Ejus res gestæ a multis scriptæ sunt, præcipue a Plutarcho, & a Q. Curtio. De eo etiam mentio facta est in Sacris Libris,

lib. 1.

lib. 1. *Machab.* ¶ Alii fuere hoc nomine celebres viri, de quibus consule historicos. ¶ Etiam *Alexandrus* in nominativo singulari posse usurpari ait *Charis. l. 1. pag. 64. Putsch.* sed nullum affert exemplum.

ALEXANDRIA, æ, f. Ἀλεξάνδρεια, cognomento Magna, *Alessandria*, urbs Ægypti, in ora, ab ostio Canopico 12. M. P. in Occ. Condita est ab Alexandro Magno Olympiade 112. ante Salvatoris adventum anno 320. intra spatium 17. dierum eum sex millibus murorum passibus, ad effigiem Macedonicæ chlamydis, orbe girato laciniosa, anguloso dextra, lævaque procursu. Sed postea amplificatam Dinocrates Architectus dicitur metatus esse mirabili ingenio 15. M. P. laxitate. *Plin. l. 5. c. 10.* ¶ Hoc nomine multæ aliæ urbes numerantur: de quibus V. Geographos. ¶ Etiam *Alessandrēa* scribi solere, testatur *Priscian. l. 2. pag.* 588. *Putsch.* atque ita exaratum legitur in plerisque Codicib. apud *Horat. l. 4. od. 14. v.* 35. & in *Inscriptionib. duab.* apud *Gruter. pag.* 376. *n.* 3. & *pag.* 525. *n.* 2.

ALEXANDRIANUS, a, um, ad Alexandrum pertinens, ut *Alexandriani sodales* apud *Lamprid. in Alex. Sever. c. 63.* instituti in honorem Alexandri Severi inter Deos post mortem relati. *Al leg.* Alexandrini. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 365. *n.* 7. Leg. VII. Gem. Severianæ Alexandrianæ. Sic *Antoniniani* ab Antonino.

ALEXANDRINUS, a, um, *Alessandrino*, adject. ad Alexandriam pertinens præcipue eam, quæ est in Ægypto, ut *Alexandrinæ naves* apud *Sueton. in Aug. c.* 98. ex quibus collecta classis supportando frumento maxime (quamquam & aliis mercibus) in Italiam ab Augusto instituta fuit. ¶ *Alexandrina vita atque licentia*, apud *Cæs. l. 3. B. Civ. c.* 110. quod Alexandrini populi voluptatibus, & deliciis maxime diffluerent. Sic *Alexandrinæ deliciæ* apud *Quintil. l. 1. c.* 2. quod in proverbium abiit. Videtur autem *Quintil.* intelligere Alexandrinos pueros, qui dicacitate, & verborum licentia dominos oblectabant, garruli præter ceteros, & ridiculi, adeoque in deliciis habiti. ¶ *Alexandrini*, *orum* sunt Alexandriæ incolæ. *Sueton. in Ner. c.* 20. &c.

ALEXANDROPŎLIS, urbs Parthorum condita ab Alexandro Magno. *Plin. l. 6. c.* 25.

ALEXETER, ĕris, m. ἀλεξητὴρ, propulsator, depulsor, defensor, auxiliator: ab ἀλέξω, arceo, depello. *Alexeter* apud *Plin. l. 34. c.* 8. est nomen signi a Polycleto facti. Ita enim eo loco legit *Harduin.* Verba *Plinii* sunt: *Item* (fecit Polycletus) *Mercurium, qui fuit Lysimachiæ: Herculem, qui Romæ: Alexetera arma sumentem: Artemona, qui* &c. Quidam leg. *Herculem, qui fuit Romæ, alexeteria arma sumentem*, hoc est arma depulsoria, & ad arcendum, ac defendendum apta. Alii aliter.

ALEXICĂCUS, i, ἀλεξίκακος, depulsor malorum: epithetum Apollinis & Herculis, quod ii mala arcere ab hominibus crediti sunt: ab ἀλέξω, arceo, depello, & κακὸν, malum. Scribit hanc vocem *Varr. l. 6. L. L. c.* 5. Græcis litteris: Latinis *Lactant. l. 5. c.* 3. Simulacrum sub Herculis Alexicaci nomine constitutum.

ALEXIPHARMĂCON, i, n. *contravveleno*, *antidoto*, ἀλεξιφάρμακον, medicamentum contra venena, & veneficia: ab ἀλέξω, arceo, depello, & φάρμακον, medicamentum. *Plin. l. 21. c.* 20. Nec magis alia herba convenit medicamento, quod alexipharmacon vocant.

ALEXIRHOE, es, Ἀλεξιρόη, nympha filia Granici amnis ex Ida Phrygiæ monte profluentis, quæ ex concubitu Priami Æsacon peperit. *Ovid. Metam. 11. v. 763.* ubi alii legunt *Alyxithoe*. V. Æsacus.

ALEXIS, is, vel idis, m. Asinii Pollionis puer, quem Virgilius ejus amore captus a Pollione dono accepit, & de eo scripsit secundam eclogam, ubi *vers.* 1. Formosum pastor Corydon ardebat Alexin & *vers.* 6. O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas. *Serv. ad hunc locum*, ubi addit, ab aliis per Alexin intelligi Cæsarem Augustum, ab aliis ejus puerum. ¶ Fuit etiam hoc nomine servus Amanuensis T. Pomponii Attici, de quo *Cic. Attic. l. 7. ep.* 2. Alexidis manum amabam, &c. & *l. 16. ep.* 14. In tuis quoque epistolis Alexim videor agnoscere.

ALFENUS, i, m. P. Alfenus Varus Cremonensis jureconsultus, Servii Sulpicii discipulus, rerumque antiquarum non incuriosus, ut ait *Gell. l. 6. c.* 5. plurimum auctoritatis habuit, & consul fuit una cum P. Vinucio A. Ch. 2. U. C. 754. ut est apud *Murator. To. 1. Inscription. pag.* 299. Ejus meminit *Pompon. Digest. lib. 1. tit. 2. leg.* 2. §. 44.

ALGA, æ, f. *aliga*, *alga*, βρύον θαλάσσιον, μνίον, herba est in mari nascens, cujus plura genera referunt herbarii, sed generatim accipitur a Latinis pro omni herba in marinis aquis nascente, eisque innatante, & quæ fluctuum agitatione ad litus ejicitur. *Horat. l. 3. od. 17. v.* 9. cras foliis nemus Multis, & alga litus inutili Demissa tempestas ab Euro Sternet. ¶ Itaque sæpe pro re vilissima. *Id. l. 2. sat. 5. v.* 8. Et genus, & virtus, nisi eum re, vilior alga est. *Virg. Ecl. 7. v.* 42. projecta vilior alga. ¶ Est tamen quoddam algæ genus, quod Græce φῦκος, & Latine *fucus* dicitur, lactucæ simile, qui tingendis purpura lanis adhibebatur. V. *Fucus*. Ejus quoque plura genera recenset *Plin. l. 26. c.* 10. Adde *l. 32. c. 6. sub fin.* ubi *algam maris* appellat, & adversus serpentes prodesse, ex *Nicandro* tradit.

ALGENS, tis, *freddo*, *pien di freddo*, *algente*, algidus. *Plin. lib. 14. c.* 2. Vites meliores algentibus locis, quam calidis. *Stat. 3. Theb. v.* 469. algentes laxavit sole pruinas. *Plin. l. 20. c.* 11. Olusatri succus algentes calefacit potus. *riscalda gl' intirizziti pel freddo*. ¶ *Algentia folia* piceæ dicit *Plin. l. 16. c.* 10. quia horrida sunt, & veluti frigore usta. ¶ *Algentes togas* appellat *Martial. l. 12. epigr.* 36. & *l. 14. epig.* 137. quæ adeo tritæ sunt, vel leves, ut iis indutos algere faciant.

ALGENSIS, e, adject. qui in alga nascitur, vel nutritur. *Plin. l. 9. c.* 37. Purpurarum genera plura, pabulo, & solo discreta: Lutense putri limo, & algense enutritum alga, vilissimum utrumque.

ALGĔO, es, alsi, sine sup. *patir freddo*, ψύχομαι, patior frigus, frigidus sum: cui *æstuo* opponitur. *Cic. 2. Tuscul. c.* 14. Erudiunt juventutem venando, currendo, esuriendo, sitiendo, algendo, æstuando. *patendo freddo, e caldo*. Sic *Horat. de art. poet. v.* 413. Multa tulit fecitque puer, sudavit, & alsit. *Nævius* apud *Cicer. l. 2. de Orat. c.* 70. Sapiens, si algebis, tremes. *Terent. Adelph.* 1. 1. 11. Ego, quia non rediit filius, quæ cogito! ne aut ille alserit, aut uspiam ceciderit, aut perfregerit aliquid. *Plin. l. 17. c. 24. de vitium morbis*. Ægrotant, & eum alsere, læsis uredine attonsarum oculis. ¶ Translate *Juvenal. sat. 1. v.* 74. Probitas laudatur, & alget. *h. e.* negligitur, non colitur. ¶ *Festus* scribit *algeo* dictum esse a Græco ἀλγῶ, doleo, quia frigus dolorem affert.

ALGESCO, is, n. *aver freddo*, *agghiacciarsi*, algore corripior. *Prudent. in Apotheos. v.* 210. rabiem flammarum algescere cogit.

ALGIĂNA genus est oleæ apud Latinos, quam commemorat *Colum. l. 5. c.* 8.

ALGIDENSIS, se, adject. ut raphanus Algidensis, qui circa Algidum montem nascebatur, longus, & translucidus. *Plin. l. 19. c.* 5.

ALGĬDUM, *Rocca del Papa*, opp. Latii in alto monte, Tusculo finitimum, a Roma 12. M. P. Dictum est ex aeris algore. Similiter ipse mons *Algidus*, & sylva monti subjacens, in cujus ingressu Regillus lacus est, *Algida* dicitur. *Selva dell' Aglio*. De monte *Horat. in carm. sæculari sub fin.* Quæque Aventinum tenet, Algidumque Diana, &c. *Id. l. 1. od. 21. v.* 6. Algido gelido. Et *l. 3. od. 23. v.* 9. Algido nivali. ¶ De oppido *Flor. l. 1. c.* 11. Sora, & Algidum terrori fuerunt. ¶ Adjective *Ovid. 6. Fast. v.* 721. Volscos, Æquosque fugatos Viderat in campis Algida terra tuis. *Martial. l. 10. epigr.* 30. Tusculanos, Algidosque secessus.

ALGĬDUS, a, um, *algente*, *freddo*, κρυώεις, κρυερὸς, frigidus. *Catull. carm. 62. de Aty. v.* 70. Algida Idæ nive amicta loca colam. *Nævius* apud *Cicer. in Orat. c.* 45. Vos qui accolitis Istrum fluvium atque algidam. *subaudi* regionem. ¶ Substantive *Symmach. l. 3. epist.* 50. Ut æstas mihi Prænestino algido frangeretur. *col fresco di Preneste*.

ALGIFĬCUS, a, um, *che fa freddo*, ψυχροποιὸς, frigus inducens. *Gell. l. 19. c.* 4. Quod timor omnis sit algificus.

ALGOR, oris, m. *freddo*, *gelo*, ψῦχος, κρύος, ab algeo, idem quod frigus, & proprie frigus vehementius. *Sallust. in Catil. c.* 5. Corpus patiens inediæ, vigiliæ, algoris. *Tacit. 3. Hist. cap.* 22. Confectus algore, atque inedia. *Plin. l. 15. c.* 4. Oleo natura tepefacere corpus, & contra algores munire. ¶ Pro hyeme. *Plin. l. 8. cap.* 39. Viperæ alias vel annua fame durant, algore modo dempto. *eccettuato l' inverno*.

ALGŌSUS, a, um, *pieno d' alga*, alga abundans. *Plin. l. 22. c.* 9. Vivunt in algosis. *subaudi* locis.

ALGUS, i, m. *freddo*, idem quod algor. *Lucret. l. 5. v.* 746. hyems sequitur, crepitans ac dentibus algus. *Alii leg.* algor. *Id. l. 3. v.* 733. Sollicitæ volitant morbis, algoque, fameque. *Alii leg.* alguque, ut sit ab *Algus*, *us* 4. declinat. Nam etiam *Plaut. Mostell.* 1. 3. 36. Nisi ego illam anum interfecero siti, fameque, atque algu. Et *Rud.* 2. 7. 24. Tu vel suda, vel peri algu. Et *in fragment. Vidular.* apud *Priscian. l. 6. pag.* 699. *Putsch.* Mœrorem, paupertatem, algum, famem. Adde *Accium*, *Varron.* & *Lucil.* apud *Non. c. 2. n.* 28. ¶ *Charis.* vero *l. 1. pag.* 23. ponit *algu*, *u*, neutrius generis, sed nullo exemplo confirmat.

ALĬA, æ, V. Allia.

ALĬA, *per altra strada*, ablativus adjectivi *Alius* absolute adverbii modo positus, omissa δι' ἄλληλων voce *via*. *Lucret. l. 6. v.* 986. Nam penetrare alia sonitus, aliaque saporem Cernimus e succis, alia nidoris odores. *Al. leg.* alio. *Plaut. Rud. prol. v.* 9. Jupiter nos pergentes alium alia disparat. *Flor. l. 2. c.* 12. Cum alia minitatus, alia irrepsisset. *Liv. lib. 44. cap.* 43. Equites sine duce relicti, alii alia in civitates suas dilapsi sunt. *chi per una strada, chi per un' altra*.

ALIACMON, onis, Ἁλιάκμων, fluvius rapidissimus Macedoniæ, qui illam a Thessalia separat, & in Ægeum mare inter Pydnam, & Dium influit. *Cæs. l. 3. B. Civ. c.* 37. Moratus ad flumen Aliacmonem. *Claudian. de B. Get. v.* 179. Et frustra rapidum damnant Aliacmona Bessi. *Aliacmona* accusativus est Græcæ positionis. ¶ Scribitur etiam *Alyacmon*, *Aliagmon*, & *Haliacmon*.

ALĬAS, *altre volte*, *altra volta*, *in altro tempo*, ἄλλοτε, *un' altra volta*, alia vice, alio tempore, & tam præterito quam futuro, & sæpe etiam indefinito. *Cic. 4. Acad. c.* 3. Quibus de rebus & alias sæpe nobis multa quæsita sunt. *Id. Divin. l. 2. c.* 2. Sed hæc alias pluribus: nunc ad institutam disputationem revertamur. *Id. Fam. 7. ep.* 6. sed plura scribemus alias. *Id. l. 2. Divin. c.* 7. Itaque & illi alias aliud de iisdem rebus sentiunt. ¶ Cum aliis particulis *raro*, *non*, *sæpe*, & similibus. *Liv. l. 45. c.* 20. Raro alias quisquam rex tanto favore est auditus. *Id. ibid. c.* 7. Non alias ad ullum spectaculum tanta multitudo occurrit. *Cic. 4. Tuscul. cap.* 4. Quod eum sæpe alias, tum nuper studiose egimus. ¶ Repetitur etiam in oratiône; neque bis modo, sed & ter, & quater; habetque eandem fere vim ac *interdum*, aut *modo*. *Cic. 2. de Fin. c.* 27. Nec potest quisquam alias beatus esse, alias miser. *ora beato*, *ora misero*. *Id. l. 1. de Invent. c.* 52. Licebit alias transire omnes argumentationes, alias ad partitiones singula genera referre, alias ab auditore, quid desideret, quærere, alias hæc facere, &c. ¶ Nonnunquam pro *alias* repetito ponuntur aliæ particulæ, *interdum*, *plerumque*, *aliquando*, & hujusmodi. *Cic. 3. de Orat. c.* 54.

Geminatio verborum habet interdum vim, leporem alias. *Plin. l. 7. c. 15.* Partus alias lethalis, alias una senescens, aliquando alvo citatiore excidens. ¶ Pro *aliter* sequente *quam*, *altrimente*, *in altra maniera*. *Curt. l. 8. cap. 1.* Debilitatum vulnere jacuisse, non alias, quam simulatione mortis, tutiorem. ¶ Item pro alioquin, *per altro*. *Tacit. 16. Ann. c. 1.* Ne reges Numidarum, & alias infensi, cupidine auri ad bellum accenderentur. *Plin. l. 25. cap. 2.* Homerus, multus alias in admiratione Circes, gloriam herbarum Ægypto tribuit. *Plinio* seniori familiaris admodum hæc locutio est. ¶ Item pro aliquando. *Plin. l. 26. c. 3.* Quinque res maxime communium auxiliorum professus, abstinentiam cibi, alias vini, fricationem corporis, ambulationem, gestationes. ¶ Item pro tamen. *Apulej. l. 9. Metam.* Dolio, quod erat in angulo semiobrutum, sed alias vacuum, hominem abscondit. ¶ Item pro alibi, *altrove*, sed raro. *Justin. l. 4. c. 1.* Nusquam alias tam torrens fretum.

ALIBI, *altrove*, *in altro luogo*, ἀλλαχῆ, alio in loco. *Cic. Attic. l. 13. in fin.* Cum præteriret, omnis armatorum copia dextra sinistra ad equum, nec usquam alibi. *Subaudi* stabat. *Liv. l. 38. cap. 46.* Exercitus trifariam dissipatus, alibi primum, alibi postremum agmen, alibi impedimenta, inter vepres delituit. *in un luogo la vanguardia*, *in un altro la retroguardia*, &c. *Id. l. 44. c. 35.* Medium spatium torrentis alibi aliter cavati. *in un luogo assai scavata*, *in un altro poco*. *Plin. l. 34. c. 14.* Hæc alibi, atque alibi utilior, &c. *più utile in un luogo*, *che in un altro*. ¶ Sæpe post se habet particulam *quam*. *Tacit. 1. Ann. cap. 77.* Ne alibi quam in Theatro, Pantomimi spectarentur. *in niun luogo fuorchè nel Teatro*. *Liv. l. 5. c. 52.* Num alibi, quam in Capitolio, pulvinar suscipi potest? *Tacit. 1. Hist. c. 4.* Evulgato imperii arcano, posse principem alibi, quam Romæ, fieri. *anche in altri luoghi fuor di Roma*. *Plin. l. 32. c. 10.* Silurus & alibi, quam in Nilo nascitur. *Quintil. l. 11. c. 1. a med.* Pleraque quæ natura non sunt reprehendenda, alibi, quam mos permiserit, turpia habentur. *h. e.* alibi quam ubi mos permiserit. *Apulej. in Florid. n. 18.* Facilius laudes vestras alibi gentium, quam apud vos prædicarim. ¶ Pro in alia re. *Liv. l. 30. c. 35.* Nec spem salutis alibi, quam in pace impetranda, esse. *in niun' altra cosa*, *fuorchè nell' impetrar la pace*. *Cels. l. 6. c. 6. n. 8.* Videlicet hic quoque, ut alibi, cum secunda vana fuerint, contrariis adjuvantibus. *anche in questo*, *come in altri casi*, &c. *Terent. Andr. 2. 5. 9.* Neque istic, neque alibi tibi usquam erit in me mora. *nè in questa*, *nè in altre occasioni*.

ALIBILIS, le, *nutribile*, *pieno di nutrimento*, θρεπτικός, ad alendum aptus. *Varr. l. 2. R. R. c. ult.* Lac est omnium rerum, quas cibi causa capimus, maxime alibile. *Et paulo post.* Casei cum molles sunt, maxime alibiles. ¶ Passive de eo qui facile alitur, & crescit, & pinguescit. *Varr. l. 3. R. R. cap. 9. de pullis gallinarum.* Prodigendi in solem, & in sterquilinium, ut se volutare possint, quod ita alibiliores fiunt. *si nutriscono meglio*, *e ingrassano*.

ALICA, æ, f. Duplex est nativa, & factitia. Nativa est genus frumenti, quod a Græcis χόνδρος appellatur, & videtur esse illud idem, quod ab Italis dicitur *spelta*. Est autem species zeæ *duplicis*, hoc est quæ spicas profert geminis granorum versibus: (est enim altera species *simplex* dicta, quia simplici granorum ordine constat) quæque a Latinis generali vocabulo *semen* appellata est. Hinc *Plin. l. 18. c. 7. & l. 22. c. 25.* diserte alicam refert inter genera frumenti. Adde *Caton. de R. R. c. 76.* ubi *alicam primam* appellat. ¶ Alica factitia est sorbitio, vel puls ex alica nativa confecta. Tundebatur enim alicæ granum pila lignea, excussisque ejus tunicis, iterum concidebatur, & in particulas minutiores comminuebatur. Ex quo tria alicæ factitiæ genera erant; alterum *grandissimum* (quod & aphærema Græco vocabulo dictum est) ex granis alicæ confectum, quibus tunicæ solummodo excussæ essent: alterum *secundarium*, cum præterea grana ipsa in minutiores particulas contusa erant: tertium *minimum*, cum in tenuissimas. Granis alicæ hoc modo tusis admiscebatur creta, vel gypsum, vel lac ad candorem inducendum: cum vero uti ea opus esset, eluebatur diligenter creta ne noceret stomacho, ipsaque alica vel mulso, vel alio quopiam condimento imbuebatur, habebaturque in deliciis. *Martial. lib. 13. epigr. 6.* Nos alicam, mulsum poterit tibi mittere dives: Si tibi noluerit mittere dives, eme. *Id. l. 2. epigram. 37.* Stillantemque alica sua palumbum. *Martial.* hoc loco intelligit palumbum coctum, & alica aspersum condiendi gratia: vel palumbum saginatum alicæ granis, atque præ adipe stillantem. ¶ In medicina etiam multus erat alicæ usus. torrebantur enim ejus grana, & dabantur ad sistendam alvum: vel decocta, additoque lacte, & melle, sumebatur ab iis, qui ex longo morbo ad tabitudinem redacti essent; item syntexi laborantibus, &c. Nam hujusmodi sorbitio valde alibilis habebatur. Utilis etiam erat in sola aqua decocta, & colata, expresso succo: quæ *alica elota* dicitur a *Cels. l. 6. c. 6. & Plin. l. 22. c. 25.* ¶ Adulterabatur cum fiebat e zea in Africa proveniente, quæ est latioribus spicis, & nigrioribus, & brevi stipula. Præterea cum fiebat adhibitis tritici granis. Illud etiam alicæ genus, quod ex hordeo seminaturo tosto, & molito fieri, scribit *Pallad. in Jun. tit. 12.* inter adulterina recensendum videtur. V. alia huc pertinentia apud *Plin. l. 18. c. 11. & l. 22. cap. 25.* ¶ Sunt qui scribunt halica cum aspiratione, & sic ejus derivata *halicarius*, *halicastrum*: sed non est cur aspiratione notetur Latina vox, & quæ, si *Festo* credimus, ab *alendo* derivata est.

ALICARIUS, a, um, adject. ad alicam pertinens. *Alicariæ meretrices*, inquit *Festus*, appellabantur in Campania, solitæ ante pistrina alicariorum versari quæstus gratia: sicut eæ, quæ ante stabula sedebant, prostibulæ dicebantur. Porro in Campania laudatissima fiebat alica, teste *Plin. l. 18. c. 11.* Hinc *Plaut. Pœn. 1. 2. 53.* An te ibi vis inter istas versarier prosedas, pistorum amicas, reliquias alicarias, miseras, cœno delibutas, servilicolas sordidas? ¶ *Alicarius*, *ii* est qui alicam vel molit, vel conficit. *Fest. loc. cit.* Ante pistrina alicariorum versari. *Lucil.* apud *Charis. lib. 1. pag. 75. Putsch.* Nemo est alicarius posterior te. *Charis.* hic notat, quamvis *alica* rectius scribatur quam *halica*, tamen hoc loco *Lucilium* aspirationem adhibuisse.

ALICASTRUM, i, n. genus frumenti *alicæ* simile. *Columel. l. 2. c. 6.* quatuor recenset Adorei genera, far clusinum, vennuculum rutilum, vennuculum candidum, & semen trimestre, quod dicitur alicastrum: idque ait pondere & bonitate esse præcipuum. Adde *Isidor. l. 17. Orig. c. 3.* Etiam *Plin. l. 22. c. 25.* trimestris tritici mentionem facit, ex quo panis fit, qui *sitanius* dicitur. Nostri dicunt *marzolo*, quia Martio mense seritur, & æstate metitur.

ALICUBI, *in qualche luogo*, *in alcun luogo*, ὁπουχῆ, in aliquo loco, uspiam, usquam. *Cic. pro Flacc. c. 29.* Omnino mallem hic alicubi in Crustumino aut in Capenati (*agro*) paravisses. *Terent. Adelph. 3. 5. 7.* Utinam hic prope adesset alicubi.

ALICULA, læ, f. genus vestis brevioris, ita dictæ, quod alas, hoc est brachia injecta continebat, ut scribit *Velius Longus de Orthograph. pag. 2229. Putsch.* ubi addit, ideo rectius scribi sine aspiratione: vel potius quod quasdam lacinias velut alas habebat, eratque e chlamydum genere, ut ostendit *Ferrar. de re vest. par. 2. l. 3. c. 1.* ubi refellit *Cujacium*, qui *l. 10. Observat. c. 18.* putavit aliculam fuisse speciem togæ. *Martial. l. 12. epigr. 83.* Brumæ diebus, feriisque Saturni Mittebat Umber aliculam mihi pauper: Nunc mittit alicam: factus est enim dives. *Martial.* notat avaritiam *Umbri*, qui dives factus potionem mittebat, cum antea vestem mittere consuevisset: simulque ludit in vocibus *alica*, & *alicula*, quasi hæc sit diminutivum ab illa, & videri possit *Umber* auxisse dona sua, cum revera minuerit. *Petron. in fragment. Tragur. c. 40. Burman.* Barbatus ingens, fasciis cruralibus alligatus, & alicula subornatus polymita. *Scheffer. ad hunc loc.* observat, cum hic venatorius cultus describatur, *aliculam* inter venatorias quoque vestes annumerandam esse. *Ulpian. Digest. lib. 34. tit. 2. leg. 24.* recenset inter vestes pueriles his verbis: *Puerilia sunt togæ prætextæ*, *aliculæ*, *chlamydes*, & *alia*, *quæ filiis nostris comparamus*. Ita enim ibi legendum cum optim. Edition. Torrentina, & aliis; licet in quibusdam, quod fortasse ea vox minus intellecta fuit, legatur *togæ prætextæ*, *alicubi & chlamydes*, &c. ¶ Sunt qui putant scribendum *allicula* duplici *ll*, quia apud *Hesych.* legitur ἄλλιξ, quæ exponitur a quibusdam tunica manicata.

ALICUNDE, *da qualche luogo*, ποθέν, ex aliquo loco. *Cic. pro Cæci. c. 16.* Omnis enim vis est, quæ aut decedere nos alicunde cogit, aut prohibet accedere. *Id. 5. de Fin. cap. 11.* Præcipitare aliquem alicunde. ¶ Interdum refertur ad personas, aut res. *Cic. 10. Attic. ep. 1.* Non quo alicunde audieris, sed te ipsum putare. *perchè tu l' abbia sentito a dire da alcuno* &c. *Terent. Adelph. 2. 2. 34.* Minas decem corradet alicunde.

ALID V. Alis.

ALIENATIO, onis, f. *alienazione*, *separazione*, ἀλλοτρίωσις, actus quo aliquid alienatur, & ad alium transmittitur. *Pompon. Digest. lib. 18. tit. 1. leg. 67.* Alienatio tum fit, cum dominium ad alium transferimus. *Senec. l. 5. de benef. cap. 10.* Venditio est alienatio, & rei suæ, jurisque in ea sui in alium translatio. *Cic. in Orat. c. 42. & l. 3. de Legib. in fin.* Alienatio sacrorum. *h. e.* qua sacra propria alicujus gentis, aut familiæ per fictam quandam coemptionem, & venditionem in aliam transferuntur. ¶ Translate sumitur pro disjunctione, & separatione animorum, cum inter aliquos amicitia dissolvitur, & amor ab uno in alium transfertur. *Cic. Phil. 2. c. 1.* Tuamque a me alienationem ad cives impios tibi gloriæ fore putavisti. *Id. Q. Fr. l. 1. ep. ult.* Subita defectio Pompeji, alienatio consulum, &c. *Id. de Amic. c. 21.* Alienationem, & disjunctionem facere. *Tacit. 2. Hist. c. 60.* Tunc interfecti centuriones promptissimi Othonianorum: unde præcipua in Vitellium alienatio per Illyricos exercitus. *h. e.* multorum militum Illyricorum exercituum alienatio, & defectio a Vitellio facta est. Apud *Cæs. l. 2. B. Civ. c. 31.* *alienatio exercitus* est ejus fuga, & dissipatio. ¶ *Alienatio mentis* est commotio vehemens, & perturbatio tanta, ut homo non sit amplius sui compos, *delirio*. *Cels. l. 4. c. 2.* Doloris capitis notæ sunt horror validus, nervorum resolutio, oculorum caligo, mentis alienatio, &c. Adde *Plin. l. 21. c. 21.* ¶ Hoc sensu etiam *alienatio* absolute dicitur. *Senec. epist. 78.* Dolor capitis quo incitatior est, eo citius in alienationem stuporemque convertitur.

ALIENATOR, oris, *alienatore*, *venditore*, qui rem aliquam in alterius dominium transfert. *Anastas. Imp. lib. 1. Codic. tit. 8. leg. 9.* Orthodoxæ fidei venditor, vel quocumque modo alienator.

ALIENATUS, a, um, *alienato*, *venduto*, alienus factus, in alterum translatus, ἀλλοτριωθείς. *Ulpian. Digest. lib. 50. tit. 16. leg. 67.* Alienatum non proprie dicitur, quod adhuc in dominio venditoris manet: venditum tamen recte dicitur. *Id. l. 28. tit. 7. leg. 2.* Parte (*ususfructus*) alienata, conditio deficit. *Nepos in Amilc. c. 2.* Oppida alienata restituit patriæ. *h. e.* quæ per defectionem aliis dominis se dediderant. ¶ Translate dicitur de eo, qui ab alicujus amicitia recessit, & amorem suum, ac favorem in alium transtulit, *alienato*, *disgustato*, ἀλλοτριωθείς. *Nepos in Alcib. c. 5.* Neque vero his rebus tam amici Alcibiadi sunt facti, quam timore ab eo alienati. *Cic. Attic. l. 1. epist. 17. circa med.* Animus alienatus, & offensus. *Sallust. in Jug. c. 70.* Voluntate alienatus. *Tacit. 4. Histor. c. 49.* Alienato animo esse erga aliquem. ¶ Item de eo qui ab alicujus amicitia rejectus est, *caduto in disgrazia*. *Id. in Catil. c. 36.*

Me-

Meque falsa suspicione alienatum esse sentiebam. ¶ Item pro alieno, abhorrenti. *Cic. 3. de Fin. c. 5.* A falsa autem assensione magis nos alienatos esse, quam a ceteris rebus, quæ sunt contra naturam, arbitrantur. ¶ Item pro perturbato, commoto; & dicitur de homine, qui ex morbo sui compos non sit, *delirante, fuor di se. Sueton. in Aug. c. 101.* Unum omnino, ante efflatam animam, signum alienatæ mentis ostendit, quod subito pavefactus, a quadraginta se juvenibus abripi questus est. *Sallust. in Orat. 2. ad Cæs. de republ. ordin. sub fin.* Quin in somniis exercitus, furibundus atque amens alienata mente feraris. *Liv. l. 25. cap. 39.* Alienatus sensibus. *Id. lib. 3. cap. 48.* Alienatus ad libidinem animus. *h. e.* perditus in libidinem, & quodammodo a se ipso avulsus. ¶ Alienata membra dicuntur a Medicis, quæ ex vulnere, ictu, aut morbo intermortua, sensum amiserunt. *Cels. l. 5. c. 26. n. 23.* Ex his colligi potest, utrum id, quod alia parte dependens, alia inhærebit, si alienatum adhuc non est, futuram, an fibulam postulet. *Senec. ep. 89. a med.* Tunc incipit medicina proficere, ubi in corpore alienato dolorem tactus expressit. *Plin. l. 23. cap. 4.* Spodium purgat ulcera, alienata explet, excrescentia erodit.

ALIENIGĔNA, æ, adject. omn. gen. *straniero*, ἀλλόθρους, alio loco genitus, externus, extraneus: ab *alienus*, & *genus*. Proprie dicitur de hominibus; translate de aliis etiam rebus. *Cic. pro Dejot. c. 3.* Homo longinquus, & alienigena. *Id. pro Font. c. 10.* Testes alienigenas domesticis anteferre. *Id. pro Flacc. c. 27.* Nec quid alienigenæ de vobis loqui soleant, sed quid vosmetipsi de genere vestro statuatis, memineritis. *Id. 2. de Legib. c. 10.* Suos deos, aut alienigenas colere. *Valer. Max. l. 6. c. 5. extern. n. 1.* Ne alienigenæ justitiæ obliti videamur. *della giustizia degli stranieri. Gell. l. 2. c. 24.* Neque vino alienigena, sed patrio usuros. ¶ Si propria vis spectetur, differunt *alienigena*, & *externus*, quod *alienigena* significat eum, qui ex externis, & peregrinis parentibus genitus est, licet fortasse apud nos habitet: *externus* vero eum, qui præter parentes etiam domum extra nos habet: & præterea *externus* etiam latius patet. Hoc discrimen spectasse videtur *Curtius lib. 5. cap. 11.* Custodiam corporis tui externus, & alienigena non deposcerem. Et *lib. 6. cap. 3.* Illi ejusdem nationis sunt; nos alienigenæ, & externi.

ALIENIGĔNO, as, *alienare*, alienare, alteri tradere. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 1155. n. 9.* & *Fabrett. c. 2. pag. 69.* Monumentum vendere, aut alienigenare, &c.

ALIENIGĔNUS, a, um, adject. *straniero*, ἐξωτικὸς, extraneus, peregrinus. *Valer. Max. l. 1. c. 5. extern. n. 1.* Alienigena exempla. Et *l. 2. c. 1. ad fin.* Alienigena studia. Et *lib. 6. c. 2. extern. n. 1.* Mulier alienigeni sanguinis. ¶ Item ex diversis rebus genitus, ἑτερογενής, ἀνομοιομερής. *Lucret. l. 1. v. 859.* Scire licet, nobis venas, & sanguen, & ossa, Et nervos alienigenis ex partibus esse. *h. e.* ex alimentis, quæ multiplicis sunt generis.

ALIENITAS, atis, f. vox est, qua Medici appellant quidquid in humano corpore alienum corruptumve est, & morbum inferens. *Cæl. Aurelian. Tard. l. 5. c. 4.* Non adhibita recorporativa curatione, cum solius auferendæ alienitatis intentione medici capiantur. Adde *Acut. l. 3. c. 3.* ¶ Pro alienatione etiam aliquando usurpant. *Id. l. 2. Acut. c. 39.* Ad mentis alienitatem detrahendam.

ALIENO, as, avi, atum, a. 1. *far diverso, far altro*, ἀλλοτριόω, alienum, vel alium esse facio. *Plaut. Amph. 1. 1. 143.* Certe ædepol tu me alienabis nunquam, quin noster siem. *tu non farai mai, che io sia un altro. Plin. l. 20. c. 18.* Sagopenium, quod apud nos gignitur, in totum transmarino alienatur. *h. e.* omnino aliud est, ac transmarinum. ¶ Speciatim *alienare mentem alicujus* est ita immutare, & a se diversam facere, ut sui compos homo non sit, *far delirare, far uscir di se*, ἐξιστάναι: sic *alienari mente* est extra se, & quodammodo alienum a se esse, *esser fuori di se, delirare*, ἐξίστασθαι. *Liv. l. 42. c. 28. extr.* Junonis iram ob spoliatum templum, alienasse mentem ejus ferebant. *Plin. l. 28. c. 8.* Quod si successerit, alienari mente, ac vel ex equo hominem decidere. ¶ Absolute *Senec. l. 2. quæst. natur. c. 53.* Odor sulphuris, quia natura gravis est, sæpius haustus alienat. *fa andar in fastidio.* V. Alienatio, & Alienatus. ¶ Sæpius sumitur pro ad alterius dominium transferre, vendere, *alienare, vendere. Cic. 2. Agrar. c. 13.* Alienare vectigalia. *Ulpian. Digest. lib. 4. tit. 7. leg. 4.* Alienare aliquid alicui. ¶ Si proprie loquamur, differunt inter se *alienare*, & *vendere*, ut docet *Ulpian. lib. 50. Digest. tit. 16. leg. 67.* Nam *vendere* est rem suam accepto pretio alteri destinare: *alienare* est insuper ipsam rem alteri tradere. Itaque *alienare* majorem importat rei remotionem. *Cic. Verr. 6. c. 60.* Pretio parvo ea, quæ accepissent a majoribus, vendidisse, atque alienasse. *Id. Agrar. 2. c. 21.* Venire vestras res proprias, atque in perpetuum a vobis alienari. ¶ Pro separare, removere, *separare, allontanare. Terent. Heaut. 5. 2. 25.* Ita nos alienavit. *ci ha cacciati da se. Justin. l. 18. c. 3.* Cum velut occisos alienasset. *h. e.* e conspectu removisset, occuluisset. ¶ A Medicis *alienari* dicitur pars aliqua corporis, quæ corrumpitur, & emoritur. *Cels. l. 7. c. 16.* Intestina momento alienantur, externo & insueto spiritu circumdata. *Id. l. 8. c. 10.* Siquidem id, quod adstrictum est, alienatur, & cancro opportunum est. V. *Alienatus.* ¶ Translate est disjungere ab amore, favore, & amicitia, offensum reddere, *far nemico, disgustare. Cic. de Provinc. Consul. c. 9.* Quibus eum omnibus eadem respublica reconciliavit, quæ alienarat. *Id. Attic. l. 1. ep. 14. ad fin.* Alienare a se omnes bonos. *Id. Fam. 3. ep. 6.* Alienare a se voluntatem alicujus. *Vellej. l. 2. c. 112.* Alienare sibi animum alicujus. *Tacit. l. 1. Hist. c. 59.* Ne supplicio ejus ferox gens alienaretur. *non si ribellasse. Cic. 3. de Fin. c. 5.* Simul atque natum sit animal, ipsum sibi conciliari, & commendari ad se conservandum; alienari autem ab interitu, iisque rebus, quæ interitum videantur afferre. *h. e.* recedere, abhorrere, *concepir avversione.* ¶ Eximere, immunem facere, *Impp. Gratian. Valentinian. & Theodos. Codic. Theodos. lib. 12. tit. 1. leg. 84.* Quos aut objectus debilitatis alienat, aut senectus pigra remoratur.

ALIENUS, a, um, *d'altrui*, ἀλλότριος, qui alterius est, seu ad alium pertinet. *Cic. 1. Offic. c. 9.* Difficilis est cura rerum alienarum. *Id. 1. de Fin. c. 6.* Epicurus in Physicis totus est alienus. *h. e.* aliorum, quia ex aliorum placitis omnia docet, nihil fere de suo. Sic *cap. 8.* Epicurus aliena dicit in Physicis. *Liv. l. 35. c. 43.* Virtutem & bonum alienum oderunt. *Al. leg.* ut bonum. *Ter. Andr. 1. 1. 125.* Alieno more vivere. *a modo d'altri.* Substantivi more *Sallust. in Catil. c. 5.* Alieni appetens, sui profusus. *Cic. Fam. 3. ep. 8.* Cum natura semper ad largiendum ex alieno fuerim restrictior. ¶ Facere quempiam alicui alienum. *Apulej. l. 8. Metam.* Lancea mali Thrasylli me tibi fecit alienum. *h. e.* occidendo fecit, ut tuus amplius non sim. ¶ *Æs alienum* est pecunia, quæ alteri debetur, *debiti*, τὸ χρέος. *Sallust. in Catil. c. 34.* Propter magnitudinem æris alieni. *Cic. 6. Verr. c. 6.* Esse in ære alieno, *esser indebitato. Id. Fam. 5. ep. 6.* Habere æs alienum. *Id. Attic. l. 13. epist. 46.* Æs alienum facere. *far debiti, indebitarsi.* Sic *idem 2. Offic. c. 16.* suscipere. Et *ad Q. Fr. l. & ep. 1. c. 8.* contrahere. & *2. Catil. c. 9.* In æs alienum incidere. *Sallust. in Catil. c. 14. & 25.* Æs alienum grande conflare. *Cic. pro Font. c. 1.* Ære alieno oppressum esse. *Cæs. l. 3. B. Civ. c. 22.* Laborare ex ære alieno. *esser in miseria per debiti. Cic. Fam. 11. ep. 10.* Ære alieno aliquem obstringere. *farlo indebitare. Id. Fam. 15. ep. 4.* Liberare aliquem ære alieno. *Id. pro Sull. c. 56.* Æs alienum dissolvere. *pagare, scontare. Id. Phil. 11. c. 6.* Ære alieno exire. *uscir da' suoi debiti.* ¶ Sæpe *alienus* sumitur pro eo, qui nullo nobis cognationis, propinquitatis, aut amicitiæ vinculo est conjunctus, *non appartenente, straniero. Plaut. Stich. 3. 2. 31.* Apud me cœnant alieni novem. *Cic. pro Mil. c. 28.* Etsi æquabiliter in rempublicam, in privatos; in longinquos, in propinquos; in alienos, in suos irruebat. *Id. Fam. 1. ep. 9. cir. med.* Tantum enitor, ut neque amicis, neque etiam alienioribus desim. *Id. Fam. 3. ep. 6.* Ut tuum factum alieni hominis, meum vero conjunctissimi, & amicissimi esse videatur. *Cæs. l. 6. B. Gall. c. 31.* Multi ex finibus suis egressis, se suaque omnia alienissimis crediderunt. *Liv. l. 29. cap. 29.* Non alienus sanguine regibus. *h. e.* non omnino extra regiam consanguinitatem. ¶ Item pro remoto, averso, abhorrente, *alieno. Cic. 4. Verr. cap. 26.* Letilius quidam, homo non alienus a litteris. *Id. l. 1. Divin. c. 38.* Neque hoc Dii alienum ducunt majestate sua. *In quodam decreto Tib. Sempronii Gracchi* apud *Gell. lib. 7. c. 19.* Alienum videtur esse dignitate Reipublicæ. *Senec. in princip. l. 4. quæst. natur.* Ambitioni alienus. *Sallust. in Catil. c. 41.* Domus non aliena consilii. *Cic. l. 1. de Finib. c. 4.* Quis alienum putet ejus esse dignitatis, quam &c? *Columel. l. 3. c. ult.* Alienissimus vitæ rusticæ. *Ovid. 1. Fast. v. 396.* non alienus joci. *Lucret. l. 6. v. 67.* alienus pacis. ¶ Item pro non amico, offenso, alienato, *alienato, disgustato. Cic. Fam. 2. ep. 17.* Si omnibus est malevolus, minus offendor in me: sin a me est alienior, nihil, &c. *Id. pro Dejot. c. 9.* Alieno animo esse in aliquem. *Terent. Adelph. 3. 2. 4.* Alieno animo esse ab aliquo. *Cic. de Amic. c. 8. in fin.* Habere animum alienum ab aliquo. *Tacit. 2. Hist. c. 74.* Muciani animus nec Vespasiano alienus, & in Titum pronior. *Cic. 15. Fam. ep. 4. a med.* Ex alienissimis amicissimos reddere. ¶ Item pro non conveniente, inutili, inepto, *fuor di proposito, inutile, contrario, dannoso. Cic. pro Cæcin. c. 9.* Id dicit, quod illi causæ maxime est alienum. *Terent. Adelph. 1. 2. 30.* Alieniore ætate post faceret tamen. *in età più disdicevole. Nepos in Miltiad. c. 6.* Cujus victoriæ non alienum videtur, quale præmium Miltiadi sit tributum docere. *Ovid. 3. Trist. eleg. 3. v. 19.* Aliena loqui. *dire degli spropositi. Nepos in Themist. c. 4.* Alienissimo sibi loco, contra opportunissimo hostibus, conflixit. *disavvantaggiosissimo. Cels. l. 4. c. 5.* Sumendi cibi faciles, & stomacho non alieni. *Cic. Fam. 15. ep. 14.* Considera, ne in alienissimum tempus cadat adventus tuus. *in tempo inopportuno. Id. in Bruto, c. 1.* Vir egregius alienissimo reipublicæ tempore exstinctus. *quando men dovea mancare.* ¶ Præterea *alienus* dicitur a Medicis de membro aliquo corporis corrupto, & emortuo. *Scribon. Larg. compos. 201.* Idem emplastrum, si os scabrum, aut putre vetustate vitii factum est, expurgat & educit quantum ejus alienum est. V. *Alienatus*, & *Alieno.* ¶ *Alienus* pro immuni, *esente. Impp. Honor. & Theodos. lib. 11. Cod. Theodos. tit. 20. leg. 4.* Hunc a collatione esse jubemus alienum.

ALĬFER V. vocem sequentem.

ALĬGER, ra, um, *alato*, πτερωτὸς, alas gerens, alatus. *Stat. l. 3. silv. 3. v. 80.* summi Jovis aliger Arcas nuntius. *h. e.* Mercurius. *Virg. 1. Æn. v. 663.* his aligerum dictis affatur Amorem. *Id. 12. Æn. v. 249.* Aligerum agmen. *h. e.* agmen avium. *Ovid. 4. Fast. v. 562.* aligero tollitur axe Ceres. *h. e.* curru, quem trahunt alati dracones. Quidam hoc loco legunt *alifero*, sed *Heinsius* præfert *aligero.* ¶ In genitivo plur. *aligerum* pro *aligerorum* habet *Valer. Flacc. l. 7. v. 171.*

ALĬI, orum, sunt populi *Alidie*. V. Alis. *Plaut. Capt. prol. v. 24.* Postquam belligerant Ætoli cum Aliis. Et *v. 27.* captivos Alios commercari.

ALIMENTARĬUS, a, um, *che appartiene a nutrire*, τροφικὸς, ad alimentum pertinens. *Cæl. ad Cicer. l. 8. Fam. epist. 6.* Legem Viariam, non dissimilem Agrariæ Rulli, & Alimentariam, quas jubet

Ædi-

Ædiles metiri, jactavit. Fortasse, inquit *Manutius*, intelligit legem de frumento plebi gratis dividundo. *Ulpian. Digest. lib.* 2. *tit.* 15. *leg.* 8. Alimentaria causa. *Martian. lib.* 48. *tit.* 13. *leg.* 4. Alimentaria ratio. ¶ *Alimentarii*, *orum* dicuntur, quibus testamento alimenta relicta sunt. *Ulpian. lib.* 2. *tit.* 15. *leg.* 8. Si alibi domicilium heres, alibi alimentarius habeat. *Capitolin. in Pio*, *cap.* 8. & in *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 1022. *n.* 6. & 7. Pueri & Puellæ alimentariæ, *h. e.* quibus Trajanus, & Hadrianus Impp. alimenta assignaverant. ¶ *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 1092. *n.* 7. Pecunia alimentaria. *h. e.* in alimenta pauperum eroganda.

ALIMENTUM, ti, n. *alimento*, *nutrimento*, τροφή, id quo animantis corpus alitur, & vita sustentatur. *Cic. de Univers. cap.* 6. Nec vero desiderabat aut alimenta corporis, aut detractionem confecti, & consumpti cibi. *Sueton. in Tiber. c.* 54. Druso adeo alimenta subducta, ut tomentum e culcita tentaverit mandere. *Cels. l.* 2. *c.* 18. Plus alimenti est in pane, quam in ullo alio. *Plin. lib.* 17. *c.* 20. Omnia celerius adolescunt stolonibus ablatis, unamque in stirpem redactis alimentis. *Quintil. l.* 2. *c.* 16. Reponere alimenta in hyemem. *Cels. l.* 8. *c.* 1. Subministrare alimenta alicui. ¶ Apud JCtos *alimenta* non pro cibo solum, sed & pro aliis rebus, quæ homini sunt ad vitam necessaria, sumuntur. *Jabolen. Digest. lib.* 34. *tit.* 1. *qui est* de alimentis, vel cibariis legatis, *leg.* 6. Legatis alimentis, cibaria, & vestitus, & habitatio debebitur, quia sine his ali corpus non potest. ¶ Pro quacumque re, qua alitur quidpiam, & augetur. *Ovid. l.* 14. *Metam. v.* 532. picem, & ceras, alimentaque cetera flammæ. *Id. Metam.* 1. *v.* 271. Concipit Iris aquas, alimentaque nubibus affert. ¶ Translate *Ovid.* 2. *Metam. v.* 769. alimenta vitiorum. *Tacit.* 2. *Histor. c.* 96. *in fin.* Alimentum famæ. *Liv. l.* 35. *c.* 23. *ad fin.* Addidit alimenta rumoribus adventus Attali.

ALIMODI, est dictum pro aliusmodi, inquit *Festus*. V. *Aliue* in fin.

ALIMONIA, æ, f. *nutrimento*, *alimento*, idem quod alimentum. *Plaut. Pers.* 1. 2. 1. Quæstus alimoniæ. *Gell. l.* 16. *c.* 15. Amisso omni naturalis alimoniæ fundamento, homo exhaustus intereat. *Sueton. in Calig. c.* 42. Filia nata, paupertatem conquerens, collationes in alimoniam atque dotem puellæ recepit. *Prudent. in Cathem.* 5. *v.* 19. Picea alimonia flammæ. *Apulej. l.* 5. *Metam.* Blandis alimoniarum obsequiis sagmare aliquem.

ALIMONIUM, ii, n. *alimento*, idem ac alimonia. *Varr. l.* 3. R. R. *c.* 16. Hæc omnia vocant a mellis alimonio, alvos. Et *l.* 1. *cap.* 8. *in fin.* Alimonium vitis. *Paul. Digest. lib.* 25. *tit.* 3. *leg.* 4. Necare videtur, qui alimonia denegat. *Ita Torrentin. alii* alimoniam.

ALIMONTIA mysteria. *Arnob. l.* 5. *pag.* 176. Jamdudum me fateor hæsitare, circumhiscere, tergiversari, tricas, quemadmodum dicitur, conduplicare Tellenas, dum pudor me habet Alimontia illa proferre mysteria, quibus in Liberi honorem patris phallos subrigit Græcia, & simulacris virilium fascinorum territoria cuncta florescunt. &c. Pergit deinde *Arnob.* edisserere originem Phallicorum sacrorum, quæ quidam putant, ita dicta esse, quasi ἀλώμενα, *h. e.* vagantia, ab ἀλᾶσθαι, vagor, vel quia celebrabantur in honorem Bacchi toto orbe vagantis, ut aditum ad Inferos inveniret; vel quia homines his sacris dediti vagari solebant cum phallis ligneis, & circumcursare. Alii legunt *Alimuntis mysteria*, hoc est, quæ maxime in Alimunte Atticæ oppido fiebant: Alii *alimoniæ* legi in vet. lib. afferunt, sed quid hoc sibi velit non expediunt.

ALIO, adverb. *altrove*, *in altro luogo*, ἄλλῃ, ἄλλοσε, ἑτέρωσε, in alia loca: cum verbis motus ad locum. *Terent. Eun.* 2. 2. 49. Fortasse tu profectus alio fueras. *Cic. Attic. l.* 9. *ep.* 17. Arpinum ne mihi eundum sit, an quo alio. *Liv. l.* 38. *c.* 30. Si quando Romam, aliove quo mitterent legatos. *Id. l.* 39. *c.* 36. Quo alio, nisi ad nos, confugerent? *in qual altro luogo?* ¶ Item ad aliam rem, vel ad alios. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 29. Sed, si placet, sermonem alio transferamus. *Id. Fam.* 1. *ep.* 4. Qui a te causam regiam alio transferebant. ¶ Item ad alium finem, *ad altro fine*, *ad altro uso*. *Cic. l.* 2. *de Finib. c.* 9. Appellet hæc desideria naturæ; cupiditatis nomen servet alio. *Liv. l.* 7. *c.* 18. Plebem nusquam alio natam, quam ad serviendum. *Nepos in Themist. cap.* 6. Hoc longe alio spectabat, atque videri volebant.

ALIOQUI, & Alioquin, *per altro*, ἄλλως, ἀλλ', ἄλλως, quantum ad alias res, ceteroquin, alias. *Liv. l.* 43. *c.* 19. Exercitum reducit ad Œneum oppidum in potestatem redigendum, & alioqui opportune situm. *Id. l.* 27. *c.* 27. Mors Marcelli cum alioqui miserabilis fuit, tum quod nec pro ætate. *sì per altre ragioni*, *sì perchè*, &c. *Sueton. in Vitell. c.* 2. Aulus in consulatu obiit, prælautus alioqui, famosusque cœnarum magnificentia. ¶ Item *altrimenti*, si aliter sit, nisi hoc sit. *Cic.* 2. *de Legib. cap.* 25. Credo, minimam olim istius rei fuisse cupiditatem: alioquin multa exstarent exempla majorum. *altrimenti: se così non fosse*. *Tacit. l.* 2. *Ann. c.* 38. Dedit tibi Augustus pecuniam, sed non ea lege, ut semper daretur: laguescet alioqui industria, intendetur socordia. ¶ Item *in qualche altra cosa*, *o maniera*, aliqua alia re, aut modo. *Horat. l.* 1. *sat.* 4. *v.* 3. Si quis dignus erat describi, quod malus, aut fur, Quod mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui famosus, multa cum libertate notabant. ¶ Falsum est, quod quidam docuit, *alioqui* ante consonantes poni, *alioquin* ante vocales. promiscue enim ponitur.

ALIORSUM, & Aliorsus, *verso altrove*, ἄλλοσε, versus alium locum: syncope pro *alioversum*. *Plaut. Truculent.* 2. 4. 49. Mater ancillas jubet aliam aliorsum ire. *una in qua*, *una in là*. *Ammian. lib.* 22. *c.* 10. (*al.* 25.) Impetus aliorsus tendentes frenare. *Gell. l.* 7. *c.* 15. Jumentum aliorsum duxerat, quam quo utendum acceperat. *Id. l.* 12. *c.* 1. *ad fin.* Infans aliorsum datus. *h. e.* alteri feminæ datus nutriendus. ¶ Est etiam ad aliam rem. *Gell. l.* 17. *c.* 1. Sed id aliorsum pertinet, atque alio loco dicetur. ¶ Item alio modo, alia ratione. *Terent. Eun.* 1. 2. 1. Vereor, ne illud gravius Phædria tulerit, neve aliorsum, atque ego feci, acceperit. *e che non l'abbia pigliato in altro verso*, &c. ¶ Usus est etiam *Cato* teste *Festo*.

ALIOVERSUS, & Alioversum, & prisco loquendi more *Alioversus*, & *Alioversum*, est versus alium locum. Sed ponitur etiam pro alio fine, alia ratione. *Plaut. Aulul.* 2. 4. 8. Atqui ego istuc aliovorsum dixeram, non istuc, quod tu insimulas. *con altra intenzione*, *in altro senso*. *Lactant. l.* 1. *c.* 17. Stoici alioversus Deos interpretantur, & quia non pervident, quid sit in vero, conantur eos cum rerum naturalium ratione conjungere.

ALIPES, ĕdis, *chi ha l'ale a' piedi*, πτερόπους, alas habens in pedibus. *Ovid. Fast.* 5. *v.* 300. Sacra Dei alipedis. *h. e.* Mercurii, qui alas in pedibus habere fingitur. Sic *Metam.* 4. *v.* 753. mactatur vacca Minervæ, Alipedi vitulus. ¶ Pro veloci, *veloce*, ὠκύπους. *Lucret. l.* 6. *v.* 765. Alipedes cervi. *Virg.* 12. *Æn. v.* 484. Alipedumque fugam cursu tentavit equorum. *Id. Æn.* 7. *v.* 277. *alipedes* absolute dixit, equos intelligens. ¶ In ablativo singulari & *alipede* facit, & metri causa *alipedi*. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 612. Atque hanc alipedi pulsantem corpora curru, &c.

ALIPHANUS) V. Allifanus, Allifa.
ALIPHA)

ALIPILUS, i, m. qui in balneo lavantium pilos sub alis evellit, παρατίλτης, ὀρχηστικός. *Senec. ep.* 56. Alipilum cogita, tenuem & stridulam vocem subinde exprimentem, nec unquam tacentem, nisi dum vellit alas, & alium pro se clamare coegit.

ALIPTES, æ, m. ἀλείπτης, qui ungit: ab ἀλείφω, ungo. Speciatim hoc nomine appellabatur is, qui in arena luctaturos, vel in balneo lavantes ungebat. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. unctorem appellat. *Cic. Fam.* 1. *ep.* 9. *ante med.* Sed vellem non solum salutis meæ, quemadmodum medici, sed ut aliptæ, etiam virium, & coloris rationem habere voluissent. *Cels. l.* 1. *c.* 1. Sanus homo nullis obligare se legibus debet, ac neque medico, neque alipta egere. *Senec. ep.* 56. Cum in alipten inertem, & hac plebeja unctione contentum incidi, audio crepitum illisæ manus humeris, quæ prout plana pervenit, aut concava, ita sonum mutat. *Juvenal. sat.* 3. *v.* 76. geometres, pictor, aliptes.

ALIQUA, *per qualche luogo*, πῇ, per aliquem locum. *Liv. l.* 26. *cap.* 27. Si qui evasissent aliqua. ¶ Item aliqua ratione, *in qualche maniera*. *Virg. Ecl.* 3. *v.* 15. Et si non aliqua nocuisses, mortuus esses. *Terent. Phorm.* 5. 1. 19. Atque id porro aliqua uxor mea rescisceret. *Plaut. Merc.* 2. 2. *in fin.* Ne, ad illam me animum adjecisse, aliqua sentiat. *In his*, *& aliis hujusmodi subintelligitur* via, *aut* ratione.

ALIQUAMMULTUM, adverb. *alquanto*, vel *assai*, aliquantum, vel valde. *Apulej. in Apolog.* Hæc defensio aliquammultum a me remota est. *Alii leg.* aliquomultum. *h. e.* multum.

ALIQUAMMULTUS, a, um, *alquanto*, aliquantum multus. *Cic.* 6. *Verr. c.* 25. Sunt vestrum aliquammulti, qui L. Pisonem agnoverunt. *Apulej. l.* 11. *Metam.* Post aliquammultum temporis. *Id. in Apolog.* Aliquammultis diebus.

ALIQUAMPLURES, ium, *alquanti più*, aliquanto plures. *Tertull. in Apolog. c.* 12. Iidem estis, qui Senecam aliquampluribus & amarioribus de vestra superstitione perorantem reprehendistis. *Alii leg.* Senecam aliquem pluribus, &c.

ALIQUANDIU, *alquanto tempo*, ἐπὶ χρόνον, adverb. temporis, aliquo tempore, non autem longo admodum. *Cic. pro Cluent. cap.* 9. Ut non, aliquando condemnatum esse Oppianicum, sed aliquandiu incolumem fuisse, miremini. *Nepos in Datam. cap. ult.* Cum aliquandiu in colloquio fuissent. *Liv. l.* 2. *c.* 10. Cunctati aliquandiu sunt, dum alius alium, ut prœlium incipiant, circumspectant: pudor deinde commovit aciem. *Id. l.* 3. *c.* 32. Admiscerentur ne plebeji, controversia aliquandiu fuit: postremo concessum patribus, &c. ¶ Scribitur & *aliquamdiu*.

ALIQUANDO, *qualche volta*, *alcuna volta*, *una volta*, ποτέ, ἐνίοτε, aliquo tempore: & jungitur verbis tum præteriti, tum præsentis, tum futuri temporis. *Cic. pro Sull. c.* 5. Lentuli pœna compressus convertit se aliquando ad timorem, nunquam ad sanitatem. *Id.* 3. *Offic. c.* 3. Liceret ei dicere, utilitatem aliquando cum honestate pugnare. *Quintil. l.* 5. *c.* 13. Confirmatio aliquando totius causæ est, aliquando partium. *Cic.* 4. *Catil. c.* 10. Quod si aliquando conjurata manus ista plus valuerit, me tamen meorum factorum nunquam pœnitebit. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 58. Concedis, adhuc artem omnino non esse, sed aliquando futuram. *ma che una volta sarà*. *Id. pro Mil. c.* 26. Illucescet aliquando ille dies. *verrà una volta quel dì*. ¶ Videtur etiam eandem interdum vel similem vim habere ac *olim*, vel *quondam*, cum verbis præteriti temporis. *Cic. Fam.* 6. *ep.* 6. Veritus sum deesse saluti Pompeji, cum ille aliquando non defuisset meæ. *non avendo egli una volta mancato alla mia*. ¶ Similem etiam significationem adverbio *tandem* nonnunquam habet: quæ particula sæpe etiam adjungitur majoris explicationis gratia, *finalmente*. *Cic. pro Cluent. c.* 19. Collegi me aliquando, & ita constitui, fortiter esse agendum. *Id. in Orat. c.* 48. Aliquando, idque sero, usum loquendi populo concessi. *Id. Catil.* 2. *c.* 1. Tandem aliquando Catilinam ex urbe ejecimus. *finalmente una volta*. *Id. pro Quint. c.* 30. Spes est, & hunc miserum, & infelicem aliquando tandem posse consistere.

ALIQUANTILLUS, a, um, *un pochettino*, diminut. ab aliquantulus. *Plaut. Capt.* 1. 2. 33. Neque unquam quicquam me juvat,

vat, quod edo domi: foris aliquantillum etiam quod gusto id beat.

ALIQUANTISPER, *per poco tempo*, δι' ὀλίγου χρόνου, idem fere est quod *aliquandiu*, sed brevius tamen tempus notat: paulisper. *Plaut. Pseud.* 1. 5. 158. Concedere aliquantisper hioc mihi intro libet. *Terent. Adelph.* 4. 5. 5. Cur non ludo hunc aliquantisper? *Flor. l.* 2. *c.* 18. Aliquantisper vivere. Adde *Justin. l.* 1. *c.* 8. *Quadrigar.* & *Cæcil.* apud *Non. c.* 11. *n.* 20.

ALIQUANTO, adverb. *alquanto*, idem quod *aliquantum*; sed illud comparativis jungitur, hoc positivis, ἐπὶ πολύ. *Cic. Fam.* 9. *ep. ult.* Epulamur una non modo non contra legem, sed etiam intra legem, & quidem aliquanto. *Id. pro Cæcin. c.* 4. Aliquanto post. *Id.* 2. *de Invent. c.* 51. Postea aliquanto. *alquanto dopo*. *Id. pro Sull. c.* 20. Profectus est aliquanto ante. *Id. Verr.* 6. *cap.* 34. Aliquanto amplius. *Plaut. Aulul.* 3. 6. 3. Aliquanto rectius. *Nepos in Dione*, *c.* 3. *in fin.* Aliquanto crudelior.

ALIQUANTULO, adverb. idem quod aliquantulum sed comparativis jungitur. *Vopisc. in Aurel. c.* 34. Aliquantulo tristior. Ita legit Gruter. ex MSS. Vulgati habent *aliquanto*.

ALIQUANTULUM, adverb. *un pochetto*, paululum. *Cic. l.* 1. *de Divinat. c.* 33. Cum aliquantulum progressus esset. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 9. Si hæc aliquantulum dimiserimus. *Terent. Andr.* 2. 6. 16. Aliquantulum subtristis. ¶ Cum comparativo. *Terent. Eun.* 1. 2. 51. Aliquantulum avidior. *Gell. l.* 1. *cap.* 1. Aliquantulum breviora.

ALIQUANTULUS, a, um, *pochetto*, diminutivum ab aliquantus. *Hirt. de bello Afric. c.* 21. Aliquantulum frumenti numerum in sua præsidia congesserat. ¶ Sæpius substantivi more usurpatur, sequente genitivo. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 9. Aliquantulum suspicionis. *Liv. l.* 21. *c.* 12. Aliquantulum muri discussit. Et *cap.* 30. agri. *Sueton. in Ner. c.* 48. *in fin.* aquæ tepidæ.

ALIQUANTUM, *alquanto*, ποσόν τι, nonnihil, aliqua ex parte. *Cic. Fam.* 4. *epist.* 6. Litteris lectis aliquantum acquievi. *Id.* 3. *de Fin. c.* 14. Aliquantum procedere. *Id. Fam.* 5. *ep.* 13. Aliquantum labefactatus. *Plaut. Asin.* 2. 3. 20. Aliquantum ventriosus. ¶ Cum comparativo. *Terent. Heaut.* 1. 2. 27. Fortasse aliquantum iniquior erat. *Liv. l.* 1. *c.* 7. *a med.* Habitum, formamque viri aliquantum ampliorem, augustioremque humana intuens.

ALIQUANTUS, a, um, adject. *alquanto*, ποσός τις, nonnullus. *Sallust. in Jug. c.* 77. Aliquanto numero hostium potiti. Et *cap.* 113. Timor aliquantus, sed spes amplior. *Id. in fragment.* apud *Macrob. l.* 2. *Saturn. c.* 9. Aliquantam partem gloriæ dempserat. *Liv. l.* 38. *c.* 27. Per aliquantum spatium secuti. *Id. lib.* 25. *cap.* 35. *ad fin.* aliquantum emensus est iter. *Apulej. in Apolog.* Aliquantam pecuniam debere. ¶ Neutro genere more substantivi sequente genitivo. *Cic. Attic. l.* 7. *ep.* 13. *ad fin.* Aliquantum animi afferre alicui. *Id. Fam.* 1. *ep.* 7. *ad fin.* Aliquantum laudis. Et *l.* 7. *ep* 25. Aliquantum noctis assumere. *qualche parte della notte*. *Sallust. in Jug. c.* 66. Aliquantum armorum, & equorum. *qualche numero d'arme, e di cavalli*. Et *Liv. l.* 44. *c.* 33. Aliquantum ea res duci famæ & auctoritatis apud milites adjecit. *Sueton. in Cæs. c.* 81. Aliquantum vasculorum. ¶ *Aliquanti*, aliquot, *alquanti*. *Pallad. l.* 1. *tit.* 19. Frumenta refrigerentur aliquantis diebus. *Spartian. in Adrian. c.* 7. *in fin.* Pessimis aliquantis multa largitus est. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c.* 33. Aliquanti in cœlestium numerum referuntur, ægre exsequiis digni. *Eutrop. l.* 4. *sub fin.* Aliquanta oppida capere. *Liv. l.* 26. *cap.* 23. *ad fin.* aliquanti sacerdotes. Ita *Lips.* ex MSS. alii omnes *aliquot*.

ALIQUATENUS, *fin ad alcuna parte*, *fin a un certo segno*, μέχρι τινός, usque ad aliquam partem, sive ex aliqua parte, aut aliqua ratione. *Plin. l.* 27. *c.* 12. Caulibus aliquatenus cubentibus. *Petron. in Satyr. c.* 102. Apertis aliquatenus labris. *Quintil. l.* 10. *cap.* 1. Philistius ut multo infirmior Thucydide, ita aliquatenus lucidior. *Senec. ep.* 116. Aliquatenus, inquis, dolere, aliquatenus timere permitte: sed illud aliquatenus longe producitur, nec ubi vis, accipit finem.

ALIQUI in recto singulari pro *aliquis* ajunt *Voss. de Grammat. lib.* 6. *c.* 8. & *Pareus in Lex. Plaut.* usurpatum legi a *Catone*, *Cicer. Plaut. Gell. Varr.* & *Liv.* in veterib. eorum libris, & MSS. quæ nos loca non indicamus, quia ubique incerta lectio est.

ALIQUIS, qua, quod, & quid, *alcuno*, *qualche*, *qualcuno*, *qualcheduno*, τὶς, quidam, quasi *alius quis*, & significat personam, aut rem incertam. (quid differant *aliquis*, & *quidam*, dicemus in *Quidam*: quid *aliquis*, & *ullus*, in *Ullus*.) Usurpatur vel absolute, vel adjuncto nomine. *Cic. pro Marcell. c.* 6. Non est tua ulla culpa, si te aliqui timuerunt. *Id.* 1. *de Orat. c.* 22. Alicui Græculo otioso. ¶ Cum vocibus numerum significantibus. *Plaut. Men.* 5. 5. 47. Elleborum potabis aliquos viginti dies. *h. e.* circiter viginti, *qualche venti giorni*. Alii leg. *aliquot*. *Varr. l.* 1. *R. R. cap.* 2. Aliqua folia quinque. *Alii leg.* alia. *Cato R. R. c.* 156. eadem habet verba: in quibus eadem est varia lectio, quæ tamen passim exploditur a Criticis. Sic *Id. in Orig.* apud *Non. cap.* 2. *n.* 909. Ut quadringentos aliquos milites ad verrucam illam ire jubeas. Simile est illud *Apulej. l.* 2. *Metam.* Introductis quibusdam septem testibus. Et *sub fin.* Tres quidam vegetis corporibus. ¶ *Aliquid*, & *aliquod* idem significant, sed usu differunt. nam *aliquod* adjectivum est, & cum alio nomine semper jungitur: *aliquid* solum more substantivi usurpatur, vel etiam aliquando casum post se habet. *Nepos in Attic. c.* 2. Detrimentum aliquod afferre. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 48. Tanquam oraculum aliquod. *Id.* 2. *Offic. c.* 11. Qui furatur aliquid. *qualche cosa*. *Id. pro Dejot. c.* 13. Nihil a me arbitror prætermissum, sed aliquid ad extremam causæ partem reservatum: id autem aliquid est, te ut Dejotaro reconciliet oratio mea. ¶ Sæpe *aliquis* regit ablativum cum præpositione *ex*, vel *de*: item genitivum. *Cic. pro Cæl. c.* 3. Aliquis ex vobis robustioribus. *Id. Attic. l.* 5. *ep.* 18. *ad fin.* Mitte ad nos de tuis aliquem tabellarium. *Id.* 3. *de Legib. c.* 7. Aliquem de tribus nobis. *Id. Attic. l.* 13. *ep.* 15. Exspectabam aliquem meorum. *Id. in Partit. c.* 8. Trium rerum aliqua consequemur. *di tre cose qualcuna*. *Terent. Andr.* 1. 5. 15. Aliquid monstri alunt. *h. e.* aliquod monstrum. *Liv. l.* 26. *c.* 5. ne aliquid indefensi relinquerent. *Id. l.* 22. *c.* 13. cum popularibus, & aliquibus principum. *Ulpian. Digest. l.* 18. *tit.* 7. *leg.* 1. Aliquo loci morari. ¶ Jungitur etiam aliis adjectivis, & præsertim cum *unus* elegantem habet usum: & quamvis significationem non mutet, addit tamen vim quandam, & leporem. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 3. Majorem aliquam esse causam eorum adventus, suspicati sunt. *Id.* 4. *Acad. c.* 10. *ad fin.* Illos qui omnia incerta dicunt, quasi desperatos aliquos relinquamus. *Id.* 1. *Offic. c.* 32. Implicari aliquo certo genere vivendi. *Id.* 3. *de Fin. c.* 19. Vir bonus utilitati omnium plus, quam unius alicujus, aut suæ consulit. *di qualcheduno particolare*. *Id.* 2. *Offic. cap.* 12. Ad unum aliquem confugere. *Id. pro Cluent. c.* 66. Istam ipsam quæstionem, dicite, quis obsignavit? unum aliquem nominate. *nominatene uno*. *Id.* 2. *de Orat. cap.* 72. Firmissima quæque (*argumenta*) maxime tueor, sive plura sunt, sive aliquod unum. *Id.* 3. *de Orat. c.* 33. Sin aliquis excellit unus e multis, effert se, si unum aliquid affert, ut, &c. ¶ *Aliquis* pro aliquis alius. *Cic.* 1. *Catil. c.* 8. Catilina, dubitas, si hic morari æquo animo non potes, abire in aliquas terras? *Q. Cic. de petit. Consul. c.* 5. Qui abs te Tribum, aut centuriam, aut aliquod beneficium sperant. *Est qui hic aliter legit*. ¶ Interdum regit verbum pluralis numeri more nominis collectivi. *Terent. Adelph.* 4. 4. 24. Aperite aliquis actutum ostium. *qualcuno apra*. *Plaut. Men.* 4. 2. *v. ult.* Aperite, atque Erotium aliquis evocate. ¶ In partitionibus modo *aliquis* geminatur, modo aliæ particulæ subjiciuntur. *Quintil. l.* 4. *c.* 2. In narratione ut aliqua neganda, aliqua adjicienda, aliqua mutanda, sic etiam aliqua tacenda. *Plin. l.* 24. *c.* 15. Quam aliqui echiten vocant, alii laginem, nonnulli scammoniam. *Colum. l.* 2. *c.* 2. Aliquæ fossæ fiunt patentes, quædam ita obcæcantur, &c. ¶ Post particulam dubitativam *si* sæpius ponitur *quis*, quam *aliquis*; quod tamen etiam optime ita collocatur. *Cic. de Senect. c.* 20. Sensus moriendi, si aliquis esse potest, isque, &c. Sunt qui aliter leg. *Id. de Amicit. c.* 24. Si aliquem, cui narraret, habuisset. *Id. Phil.* 13. *cap.* 1. Si aliquid de summa gravitate Pompejus dimisisset. ¶ *Aliquid* adverbii more. *Cic. pro Dejot. c.* 13. Vereor, ne, tibi illum succensere aliquid, suspicere. *Plin. l.* 5. *c.* 9. Aliquid fessus. ¶ *Aliquid* pro *aliud* dixit *Tacit. l.* 1. *Ann. c.* 4. Ne iis quidem annis, quibus Rhodi specie secessus exsulem egerit, aliquid, quam iram, & simulationem meditatum. ¶ *Esse aliquem*, & *esse aliquid* significat esse in aliquo numero, existimatione, aut pretio, non omnino inutilem, aut ineptum esse, *esser uomo da qualche cosa*, *esser qualche cosa*, τὶ εἶναι. *Cic. Attic. l.* 3. *ep.* 5. *ad fin.* Meque, ut facis, velis esse aliquem, quoniam qui fui, & qui esse potui, jam esse non possum. *Juvenal. sat.* 1. *v.* 73. Aude aliquid brevibus Gyaris, & carcere dignum Si vis esse aliquis. *Al. leg.* aliquid. *Cic. Attic. l.* 4. *ep.* 2. Si unquam in dicendo fuimus aliquid. *Id. Fam.* 6. *ep.* 18. Qui liber si est talis, qualem tibi videri scribis, ego quoque aliquid sum. *Id. Tuscul.* 5. *c.* 36. An quidquam stultius, quam quos singulos, sicut operarios barbarosque contemnas, eos esse aliquid putare universos? ¶ *Est aliquid*, formula qua utimur, cum aliquid non plane rejiciendum, & contemnendum significamus. *Cic. Attic. l.* 3. *epist.* 15. Quod te cum Culeone scribis de privilegio locutum, est aliquid: sed multo est melius abrogari. *anche questo è qualche cosa, non è poco*. *Id. de Senect. c.* 3. Est istuc quidem, Læli, aliquid: sed nequaquam in isto sunt omnia. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 27. Est aliquid nupsisse Jovi, Jovis esse sororem. ¶ *Dicere aliquid* dicuntur, qui non absurda penitus in medium proferunt, λέγειν τι. *Cic.* 1. *Tusc. cap.* 10. Hic ab artificio suo non recessit, & tamen dixit aliquid. ¶ *Fiet aliquid* est dictum non desperantis de rei exitu, licet difficilis videatur, *qualche cosa sarà*. *Terent. Andr.* 2. 1. 13. Credo, impetrabo, ut aliquot saltem nuptiis prodat dies: interea fiet aliquid. Adde *Plaut. Merc.* 2. 4. 25. & *Trucul.* 2. 4. 15. ¶ *Ad aliquid*, πρός τι. nomen *ad aliquid* apud Grammaticos *Charis. lib.* 2. *pag.* 129. *Putsch.* & *Priscian. l.* 2. *pag.* 580. est illud, quod per se solum non subsistit, sed ad aliquid aliud refertur, ut *pater*, *mater*, *frater*, &c. quæ *relativa* dicuntur a Scholasticis. *Quintil. l.* 1. *cap.* 6. (*al.* 10.) Iidem cum interrogantur, cur aper apri, & pater patris faciat, illud nomen simpliciter positum, hoc ad aliquid esse contendunt. ¶ *Alicui* in versu trissyllabum. *Tibull. l.* 4. *carmin.* 7. Tandem venit amor, qualem texisse pudore, Quam nudasse alicui, sit mihi fama minor. Adde *Ovid.* 4. *Trist. eleg.* 7. *v.* 7. ¶ *Aliqui* in ablativo singulari pro *aliquo*. *Plaut. Aulul. prol. v.* 24. Aut thure, aut vino, aut aliqui semper supplicat. *Id. Trucul.* 2. 5. *v.* 30. Gaudere aliqui me volo. nam quamquam es bella, malo tuo es, nisi tuo ego aliqui gaudeo. *Id. Mostell.* 1. 3. 18. Te scapla, donabo ego profecto hodie aliqui. ¶ Veteres dixisse *aliques* in recto plurali, testatur *Charis. l.* 2. *pag.* 133. *Putsch.* nam & *ques* pro *qui* usurpatum fuit. ¶ Etiam *aliqui* pro *aliquis*: de quo V. suo loco.

ALIQUISPIAM, aliquapiam, aliquodpiam, & aliquidpiam, *qualche*, *alcuno*, idem quod aliquis. *piam* adjectio syllabica est, nihil per se significans. *Cic. pro Sext. c.* 29. Si aliquapiam vi expelleretur ex hac urbe. *Alii leg.* aliqua quapiam. *Id.* 3. *Tuscul. c.* 9. Aliquodpiam membrum tumidum. *Alii leg.* aliquod quippiam. *Quintiliani*

etiam

etiam locum quidam addunt, item *Cicer.* 2. *de Divin. cap.* 50. & *Tuscul.* 3. *c.* 9. sed ibi quoque incerta lectio est.

ALIQUISQUAM, aliquaquam, aliquodquam, & aliquidquam, *alcuno, qualche*, idem quod aliquis. *Liv. l.* 41. *cap.* 6. *in fin.* Nec Lycios Rhodiis, nec ullos alicuiquam, qui nati liberi sint, in servitutem dari placere. Al. aliter leg. *Cic.* 2. *Divin. c.* 50. Qui negat, aliquidquam deos nec alieni curare, nec sui. *Alii leg.* quidquam. Adde 2. *de nat. Deor. c.* 65. sed dubia itidem lectione.

ALIQUO, *a qualche luogo*, πῆ, ad, vel in aliquem locum. *Terent. Adelph.* 3. 4. 21. Aliquo profugiet militatum. *Id. Heaut.* 3. 3. 11. Concedas hinc aliquo ab ore eorum aliquantisper. *Id. Adelph.* 5. 2. 11. Interea in angulum aliquo abeam. *in un cantone in qualche luogo.*

ALIQUOMULTUM, V. Aliquammultum.

ALIQUOT, *alquanti*, πόσοι, nomen indeclinabile pluralis tantum numeri, omnis generis, significat idem quod nec multi, nec pauci. *Terent. in Andr.* 3. 3. 2. Aliquot me adiere. *Cic.* 7. *Fam. ep.* 18. Accepi aliquot epistolas. *Id. de Univ. c.* 1. Cum aliquot sæcula viguissent. *Terent. Phorm.* 5. 5. 4. Aliquot hos sumam dies. *questi alquanti giorni*, aut *questi pochi giorni*.

ALIQUOTFARIAM, *in alcuni luoghi*, in aliquibus locis, ut *multifariam* in multis locis. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 2. In Picentium agro aliquotfariam in singula jugera dena cullea vini fiunt.

ALIQUOTIES, *alcune volte*, ὀλιγάκις, ἐνίοτε, aliquot vicibus. *Cic. pro Quint. c.* 1. Qui hanc causam aliquoties apud te egit. *Id. pro Font. c.* 11. Nisi aliquoties ex ipsis accusatoribus audissem.

ALIQUOVERSUM, & antique Aliquovorsum, *verso qualche luogo*, versus aliquem locum. *Plaut. Casin.* 2. 4. 18. Ego pol istam jam aliquovorsum tragulam decidero.

ALIS, pro *alius*, & Alid pro *aliud*, antiquum loquendi genus, usurpatum legitur a *Lucret. l.* 1. *sub fin.* Namque alid ex alio clarescet, &c. Et *l.* 5. *v.* 1304. Sic alid ex alio peperit discordia tristis. & a *Catull. carm.* 65. *de coma Beren. v.* 28. quo non fortius ausit alis. *Plaut.* quoque apud *Fest.* dixit *ali rei* pro aliæ rei. Accedunt testimonia Grammaticorum *Charisii* (qui *l.* 2. *pag.* 133. *Putsch.* etiam *Sallustii* locum profert) & *Priscian. lib.* 13. *pag.* 959. qui sæpe veteres ita locutos testantur. Non ubique tamen eadem lectio est eorum locorum, quos attulimus.

ALIS, idis, f. idem ac Elis, idis, quod est Achajæ oppidum. *Plaut. Capt. prol. v.* 9. Eumque hinc profugiens vendidit in Alide. Et *v.* 26. Emit ibidem in Alide. &c. Ita legendum admonuit *Turneb. l.* 23. *c.* 24. tum ex antiquis libris, tum quia cum ibi agatur de bello Ætolorum, verosimilius est cum Eliensibus eos bellantes induci, quos aliquando cum his bellum gessisse ex *Polybio* constat; quam cum *Aulidis*, (quod in aliis Editionib. quibusdam legitur) qui sunt Bœotiæ populi. *Turnebum* secuti sunt *Taubmannus*, *Operarius* in editione ad us. Delph. & alii.

ALISMA, atis, *piantaggine acquatica*, ἄλισμα, herba est in aquosis locis nascens, quæ alio nomine damasonion, & lyron vocatur, foliis plantaginis venosis, sed angustioribus, & magis laciniosis, & in terram convexis, caule simplici, tenui, cubitali, capite thyrsi, radicibus densis, tenuibus ut veratri nigri, acribus, odoratis, nigris. Alterum genus ejusdem in silvis provenit, nigrius, & majoribus foliis. *Plin. l.* 25. *c.* 10.

ALITER, adverb. *in altra maniera, altrimente*, ἄλλως, alio modo, secus. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 6. Assentior: fieri non potuit aliter. *Id. de Amic. c.* 20. Aliter amicitiæ stabiles permanere non possunt. *Id. ibid. c.* 24. Aliter cum tyranno, aliter cum amico vivitur. *Cels. l.* 3. *c.* 3. *ad fin.* Cum aliter aliterque in eodem morbo febres accedunt. *in diverse maniere. Plin. l.* 2. *c.* 93. Diffusæ per omne naturæ subinde aliter atque aliter numen erumpens. *Sueton. de clar. Rhet. c.* 1. Aliter atque aliter exponere. ¶ *Aliter esse* est alio modo affectum, aut animatum esse. *Terent. Adelph.* 3. 5. 46. Sin aliter vester animus est. ¶ Cum adverbiis, quæ comparativum amant, ut *longe, multo, nihilo*, &c. *Cic. pro Rosc. Amerin. c.* 47. *sub fin.* Verum longe aliter est. *Varr. l.* 2. *R. R. cap.* 3. Nec multo aliter tuendum hoc pecus. *Terent. Phorm.* 3. 2. 44. Ego hunc esse aliter credidi: iste me fefellit: ego isti nihilo sum aliter, &c. *h. e.* ego hunc esse alio ingenio, aliis moribus putavi: iste me fefellit: ego erga hunc non aliter sum animatus, &c. ¶ Sæpe etiam eleganter habet post se particulas *ac, atque, &, quam*, &c. *Cic. Attic. l.* 16. *ep.* 13. Ne sim salvus, si aliter scribo, ac sentio. *se scrivo diversamente da ciò, che stimo, e sento. Sueton. in Othon. c.* 6. Non aliter ac si conscius, & particeps foret. *non altrimente che se*, &c. *Cic. Fam.* 2. *ep.* 3. Aliter, atque ostenderam, facio. *Id. Verr.* 3. *c.* 46. Quod iste aliter, atque ut edixerat, decrevisset. *Id. Attic. lib.* 10. *ep.* 11. De puero aliter ad te scripsit, & ad matrem de filio. *Id. Verr.* 3. *c.* 9. Ne aliter quam ego velim, meum laudet ingenium. *Liv. l.* 3. *c.* 51. Negabant se aliter ituros, quam si decemviri deponerent insignia. *Sueton. in Tiber. c.* 24. Recepit imperium, non aliter tamen, quam ut, depositurum se quandoque, spem faceret. *Liv. l.* 45. *c.* 11. Non aliter classem revocaturum, nisi sibi tota Cypro cederet. *Ovid.* 2. *Fast. v.* 209. Non aliter, quam cum Libyca de rupe leones Invadunt sparsos lata per arva greges. *appunto come.* ¶ Pro *alioquin*, vel *ceterum*. *Sallust. in Catil. c.* 30. *in fin.* Aliter sine populi jussu, nullius earum rerum consuli jus est. *per altro. Cic.* 1. *Offic. cap.* 39. Aliter ampla domus dedecori domino sæpe fit, si est in ea solitudo.

ALITOR V. Altor.

ALITURA, æ, *nutrizione*, τιθήνησις, nutricatio. *Gell. l.* 12. *c.* 1. Alituram feram, & sævam criminatus est.

ALITUS, us, idem quod alitura. *Donat. in vita Virgil. quæ incipit Publ. Virg. Maro parentibus modicis*, &c. Parentibus quotannis aurum ad abundantem alitum mittebat.

ALITUS, a, um, *nodrito*, nutritus, participium ab *alo, is*, τεθραμμένος. *Curt. l.* 8. *c.* 10. Cæsis silvis flammam excitaverunt, quæ igni alita, &c. *Ulpian. Digest. lib.* 27. *tit.* 3. *leg.* 1. Quod tam conjunctæ personæ alitæ sunt. *Valer. Max. l.* 7. *c.* 2. *extern. num.* 8. Non oportere in urbe nutriri leonem: sin autem sit alitus, &c. Et *cap.* 4. Triumphis alita virtus. Et *l.* 9. *c.* 3. *n.* 8. Alita miseriis impotentia. Adde *Liv. l.* 30. *c.* 28. ubi tamen alii leg. *altue*. Etiam *Ciceronis* loca aliquot adduci possunt, in quibus itidem variat lectio.

ALIUBI, *in altro luogo*, ἄλλῃ ποι, ἄλλῃ πῃ, adverbium compositum ex *alius*, & *ubi*, atque idem significans quod *alibi*. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 44. Ut ex eodem semine aliubi cum decimo redeat, aliubi cum quintodecimo. *Senec. l.* 3. *de Benef. c.* 6. Veneficii, parricidii aliubi atque aliubi diversa pœna est, sed ubique aliqua. Et *epist.* 35. Animum natare aliubi, atque aliubi apparere, prout tulit ventus. *Plin. l.* 10. *c.* 30. Merulæ circa Cyllenen Arcadiæ, nec usquam aliubi candidæ nascuntur.

ALIUM, ii, n. *aglio*. V. *Allium*.

ALIUNDE, *da altro luogo*, ἀλλαχόθεν, ex alio loco, ex alia persona, ex alia re. *Plin. l.* 33. *c.* 7. Cinnabaris neutro ex loco invehitur ad nos, nec fere aliunde, quam ex Hispania. *Cic. pro Ligar. c.* 1. Cum tu id neque per te scires, neque audire aliunde potuisses. *Id. Attic. l.* 11. *ep.* 13. Et a tuo villico sumpsimus, & aliunde mutuati sumus. *Id. Fam.* 5. *ep.* 13. Quam quidem laudem sapientiæ statuo esse maximam, non aliunde pendere. *Id.* 2. *de Orat. c.* 9. *in fin.* Dicendi copiam aliunde petere. ¶ Pro alibi. *Liv. l.* 24. *c.* 45. Qui aliunde stet semper, aliunde sentiat.

ALIUS, a, um, idem ac Eliensis. V. supra *Alii, orum*, & *Alis, idis*.

ALIUS, alia, aliud, genit. alius, dat. alii, &c. *altro*, ἄλλος, alter (differunt tamen, quod *alius* de pluribus dicitur, *alter* de duobus, V. *Alter.*) diversus, dissimilis. *Cic. Verr.* 3. *c.* 26. Hic tum alius ex alia parte: enimvero &c. *Id. pro Cœl. c.* 3. Aliud est maledicere, aliud accusare. *Id. in Top. c.* 22. Comparationum duo sunt genera, unum de eodem & alio, alterum de majore & minore. ¶ In distributionibus modo *alius* repetitur, modo aliæ particulæ substituuntur. *Liv. l.* 32. *c.* 5. *ad fin.* Quæ minus tuta erant, alia fossis, alia vallis, alia turribus muniebat. (Adde *Cels. l.* 3. *cap.* 3. ubi *alius* decies repetitur) *Cic. Fam.* 15. *ep.* 4. Cum aliis Q. Frater, aliis C. Pomtinus, reliquis M. Annejus præessent. *Id. Verr.* 7. *c.* 56. Proferebant alii purpuram, thus alii, gemmas alii, vina nonnulli Græca. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 13. Alias bestias nantes, alias volucres, serpentes quasdam, quasdam esse gradientes; earum ipsarum partim solivagas, partim congregatas; immanes alias, quasdam cicures, nonnullas abditas. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 23. Alii superstantes prœliarentur, pars occulti muros subruerent. ¶ Sæpe repetitur *alius* vel eodem, vel diverso casu, vel additis adverbiis *alio, alibi*, & similibus; habetque elegantem significationem. *Cels. l.* 3. *c.* 3. *in fin.* Cum aliter aliterque in eodem morbo febres accedunt, non easdem inordinate redire, sed alias aliasque subinde oriri. *una, e poi un' altra di nuovo. Liv. l.* 1. *c.* 8. Alia atque alia appetendo loca. *un luogo, e poi un altro. Cic. Fam.* 7. *ep.* 24. Habes Sardos venales: alium alio nequiorem. *uno peggiore dell' altro. Id.* 1. *Offic. c.* 7. Ut ipsi inter se aliis alii prodesse possent. *gli uni agli altri. Id. ad Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 7. Ideo multa conjecta sunt, aliud alio tempore. *quando una cosa, quando un' altra. Id.* 3. *Verr. c.* 22. Signa, & ornamenta alia alio in loco intuebantur. *quale in un luogo, quale in un altro. Sueton. in Vespas. c.* 6. Cum ceteros alii alium alia de causa improbarent. *rigettando chi uno, chi un altro per diverse cagioni. Liv. l.* 1. *c.* 21. Duo reges alius alia via, ille bello, hic pace, civitatem auxerunt. *Id. l.* 44. *c.* 43. Equites alii alia dilapsi sunt. *chi in qua, chi in là.* Sic *l.* 7. *c.* 39. Cum alii alio mitterentur. *Id. l.* 44. *c.* 33. Jussit alios alibi fodere. *chi in un luogo, chi in un altro. Cic.* 2. *de Orat. c.* 7. *ad fin.* Illi alias aliud iisdem de rebus sentiunt. *anno ora un' opinione, ora un' altra.* & *cap.* 19. Aliter ab aliis digeruntur. *da altri in un modo, da altri in un altro.* ¶ *Alius ex alio* significat unam rem post aliam: quod *Sallust. in Jug. c.* 6. *alium post alium* dixit. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 19. Me quotidie aliud ex alio impedit. *Liv. l.* 7. *c.* 39. Alias ex aliis nectendo moras. ¶ *Alius super alium* eod. sensu. *Liv. l.* 3. *c.* 56. Quæ impie per biennium, alia super alia es ausus. *Id. l.* 1. *c.* 25. Duo Romam, super alium alius. Ubi adverte, *alium* dici de duobus. ¶ *Alius* interdum regit ablativum sine præpositione. *Brut.* & *Cass. ad Anton. inter epist. Cicer. ad Fam. l.* 11. *ep.* 2. Nos ab initio spectasse otium, nec quidquam aliud libertate communi quæsisse, exitus declarat. *h. e.* nihil aliud præter libertatem. *Sunt qui leg.* a libertate. *Horat. l.* 1. *ep.* 16. *v.* 18. Neve putes alium sapiente, bonoque beatum. *Phædr. in prol. l.* 3. *v.* 41. Si accusator alius Sejano foret. ¶ Jungitur eleganter cum adverbio *longe*: habet etiam post se particulas *ac, atque, &, quam, præter*, & similia his. *Cic. Attic. l.* 11. *ep.* 10. Longe alia nobis, ac tu scripseras, nuntiantur. *di gran lunga diverse da quello che*, &c. *Id. Fam.* 1. *ep.* 9. *a med.* Non alius essem, atque nunc sum. *Id. pro Cœl. c.* 28. Lux longe alia est solis, & lychnorum. *Id.* 2. *de Orat. c.* 69. Numquid aliud ferret præter arcam. *Cels. l.* 2. *c.* 28. Panis fermentatus, & quisquis alius, quam ex tritico est. *e il fatto d'ogni altra farina, che non sia di formento.* ¶ Ponitur interdum pro reliquus, *il restante*. *Liv. l.* 7. *cap.* 19. Trecenti quinquaginta octo delecti, qui Romam mitterentur: vulgus aliud trucidatum. *Id. l.* 2. *c.* 23. Primo se agro paterno exsuisse, deinde fortunis aliis. ¶ *Alium face-*

facere est immutare. *Plaut. Trinum.* 1. 2. 123. Pro dii immortales, verbis paucis quam cito alium fecisti me! alius ad te veneram. *Id. Pœn. prol. v.* 126. Valete, adeste, ibo: alius nunc fieri volo. *h. e.* aliam personam comicam induere volo. ¶ *Alia omnia* V. Omnis. ¶ *Aliae rei agere*. V. Ago. ¶ Reperitur etiam genitivus *alii*, & *alie* pro *alius*, & dativus *aliæ* pro *alii*. *Varr. lib.* 1. R. R. *c.* 2. Ad alii dei aram. *Cato* apud *Priscian. lib.* 6. *pag.* 694. *Putschii*. Tum uti eos mutem, & alii modi sim. (*pro* aliusmodi. *Hinc factum est* alimodii, *quod affertur a* Festo.) *Cic.* 2. *Divin. c.* 13. Si aliæ pecudis jecur nitidum est, aliæ horridum. *Gell. lib.* 9. *c.* 4. Nulli aliæ causæ obnoxia. *Plaut. Mil.* 3. 1. 207. Qui nisi adulterio, studiosus rei nullæ aliæ est. Adde *Lucret. lib.* 3. *v.* 932. & *Liv. l.* 24. c. 27. *sub fin.* Præterea *Festus* asserit, *Plautum* dixisse *ali rei* pro *aliæ rei*. ¶ *Alium* pro *aliorum Lucret. l.* 1. *v.* 882. Sanguinis, aut alium, nostro quæ corpore aluntur. Adde *l.* 2. *v.* 910. Utrobique tamen alii aliter leg.

ALIUSMŎDI, *d' altra maniera*, duo genitivi coalescentes in unam vocem, & quasi in adjectivum indeclinabile. *Cic. Invent. l.* 2. c. 6. Res aliusmodi est, ac putatur. *Cæsar in Anticat.* apud *Priscian. l.* 6. *pag.* 694. *Putsch.* Quem aliusmodi, atque omnes natura finxit.

ALIŎTA, *altramente*, veteres pro aliter dicebant. Hinc est illud in legibus Numæ apud *Festum*. Si quis aliuta faxit, ipsos Jovi sacer esto. *Plaut. Rud. prol. v.* 10. Alium aliuta disparat. Al. hic aliter leg.

ALIUSVIS, aliavis, aliudvis, *qualsivoglia altro*, quivis alius. *Cic. Attic. l.* 8. *ep.* 4. Cicerones nostros meo potius labore subdoceri mallem, quam me aliumvis magistrum quærere.

ALLĀBOR, & Adlābor, eris, apsus sum, dep. 3. *cadere, o correr vicino, o a qualche cosa*, juxta, vel ad aliquam rem labor, aut fluo, προσρέω. *Virg.* 10. *Æn. v.* 292. mare crescenti allabitur æstu. *Liv. l.* 25. *c.* 16. Angues duo ex occulto allapsi. *Cic.* 2. *Divin.* c. 27. Humor allapsus extrinsecus. *Virg.* 12. *Æn. v.* 319. viro stridens alis allapsa sagitta est. *h. e.* in virum incidit. *Senec. in Hyppolyt. v.* 666. Allapsus genibus. *h. e.* provolutus. *Virg. Æn.* 9. *v.* 474. Nuntia fama ruit, matrisque allabitur aures. ¶ De navigantibus. *Id.* 3. *Æn. v.* 131. antiquis Curetum allabimur oris. *h. e.* navigamus, appellimus.

ALLABŌRO, & Adlabōro, as, avi, atum, a. 1. *affaticarsi intorno a qualche cosa*, ἐπιπονέω, circa aliquam rem laboro. *Horat. Epod.* 8. *in f.* Ore allaborandum est tibi. *Id. l.* 1. *od. ult. v.* 5. Simplici myrto nihil allabores. *h. e.* laborando nihil addas. Adde *Cicer. de clar. Orat. c.* 49. ubi tamen al. aliter leg.

ALLÆVO, & Adlævo, seu Allĕvo, & Adlĕvo, as, avi, atum, a. 1. *far piano, e liscio*, ἐπιλεαίνω, idem quod lævo, seu levo, lævigo, planum facio. *Columell. l.* 3. *c.* 15. Vitem totam exputare, nodosque, & cicatrices allevare. *Id. l.* 4. *c.* 25. Cum allevare quid debet, scalpro utitur. *Et mox*. Major pars operis ductim potius, quam cæsim facienda est. nam ea plaga, quæ sic efficitur, uno vestigio allevatur. ¶ De scriptione V. in *Levis*.

ALLAMBO, & Adlambo, is, a. 3. *leccare*, ἐπιλιχμάζω, idem quod lambo. *Prudent. in Hamartigen. v.* 135. virides allambunt ora cerastæ. ¶ Translate est attingere, *toccare*. *Auson. in Mosell. v.* 359. Te rapidus Gelbis, te marmore clarus Erubrus Festinant famulis quamprimum adlambere lymphis. *Quintil. Declam.* 10. c. 4. Allambentes flammæ.

ALLAPSUS, & Adlapsus, a, um, participium. V. Allabor.

ALLAPSUS, & Adlapsus, us, m. *accostamento*, πρόσρησις, actus allabendi, accessus. *Horat. Epod.* 1. *v.* 19. Ut assidens implumibus pullis avis serpentium allapsus timet.

ALLASSON, ontis, ἀλλάσσων, mutans, varians: vox Græca ab ἀλλάσσω, muto. *Allassontes calices* dicuntur vitrei calices versicolores, hoc est ita picti, ut colorem subinde, prout moventur, mutent, ut in collis columbarum videmus, *di color cangiante*. *Adrianus Imper. in quadam epist. ad Servian. Cons.* apud *Vapisc. in Satur. cap.* 8. Calices tibi allassontes versicolores transmisi.

ALLĀTRO, & Adlātro, as, avi, atum, n. 1. *abbajare, latrare*, προσυλακτέω, idem quod latro, vel contra aliquem latro. *Aurel. Vict. de vir. illustr. c.* 49. In Capitolium intempesta nocte eunti nunquam canes allatraverunt. ¶ Translate *Plin. l.* 4. *c.* 5. *sub fin.* Tot sinus Peloponnesi oram lancinant, tot maria allatrant. *h. e.* cum sonitu, & murmure illisarum litori undarum alluunt. Eodem modo locutus est *l.* 2. *c.* 68. V. *Latro, as*. ¶ Pro conviciari, obtrectare, criminari, dictis amarioribus lacessere, *dir male, sparlare, detrarre*. *Silius l.* 8. *v.* 292. nigro allatraverat ore Victorem invidia. *Liv. l.* 38. *c.* 54. Cato allatrare Africani magnitudinem solitus erat. *Martial. l.* 5. *epigr.* 61. Adlatres licet usque nos, & usque, Et gannitibus improbis lacessas. & *l.* 2. *epigr.* 61. Adlatrare nomen alicujus.

ALLATŪRUS, & Adlatūrus, a, um, *chi è per portare, o apportare*, participium futuri a supino *allatum* verbi *affero*. *Nepos in Eumen. c.* 12. Negabat se ei vim allaturum, qui, &c. *Tacit.* 14. *Ann. c.* 10. Lucem opperiebatur tanquam exitium allaturam. V. *Affero*.

ALLĀTUS, & Adlātus, a, um, *portato, o apportato*, προσενεχθείς, participium anomalum verbi *affero*. *Cic. in fragment. de Fato*, apud *Macrob. l.* 2. *Saturn. c.* 12. Allatus est Scipioni acipenser. V. *Affero*.

ALLAUDABĬLIS, le, *lodevole*, laudabilis. *Plaut. Pers.* 4. 5. 1. Dedisti operam allaudabilem. *Alii leg.* laudabilem, *alii* adjutabilem.

ALLAUDO, & Adlaudo, as, avi, atum, a. 1. *lodare*, ἐπαινέω, idem quod laudo, vel valde laudo. *ad* enim auget aliquando. *Plaut. Merc. prol. v.* 84. Agit gratias mihi, atque ingenium allaudat meum.

ALLĀVO V. Adlavo.

ALLECTATĬO, onis, f. *allettamento, carezze*, actus alliciendi. *Quintil. l.* 1. *c.* 10. Chrysippus etiam nutricum, quæ adhibentur infantibus, allectationi suum quoddam carmen assignat. *h. e.* blandiciis, quibus nutrices alliciunt infantes ad quiescendum.

ALLECTĬO, & Adlectĭo, onis, f. *elezione, assunzione*, ἐπίλεξις, actus allegendi, electio, assumptio ad aliquid. *Capitolin. in M. Anton. Philos.* c. 11. Hispanis exhaustis, Italica allectione verecunde consuluit. *h. e.* cum Hispaniæ non haberent amplius, quos ad bellum darent milites, delectus per Italiam habendo, consuluit, &c. *Id. in Pertin. c.* 6. Jussit eos, qui prætureas non gessissent, sed allectione accepissent, post eos esse, qui vere prætores fuissent. *h. e.* qui assumpti fuissent inter prætorios viros, & ornamenta prætoria obtinuissent, licet præturam nunquam administrassent. *Tertull. de Monogam. c.* 12. Allectio in clerum.

ALLECTO, as, avi, atum, a. 1. *allettare*, frequentativum ab allicio, προσθέλγω. *Cic. de Senect.* c. 16. *ad fin.* Ad agrum fruendum non modo non retardat, verum etiam invitat, atque allectat senectus. *Id. de Amicit.* c. *penult.* Allectare, atque invitare. *Columel. l.* 2. *c.* 3. Boves ad aquam duci oportet, sibiloque allectari, quo libentius bibant.

ALLECTOR, & Adlector, oris, m. *allettatore*, qui allicit, & invitat, verbale ab *allecto, as*, δελεαστής. *Columell. l.* 8. *c.* 10. Turdi, qui ab aucupibus in hunc usum nutriti, quasi allectores sint captivorum, mœstitiamque eorum mitigent intervolando. ¶ Est etiam nomen muneris, seu officii: verbale ab *allĕgo, is*. *Inscriptio vetus* apud *Gruter. pag.* 471. *n.* 9. L. Tauricio Florentii Taurici Tauriciani filio Veneto allectori Galliæ, patrono nautarum Araricorum. *Ibid. pag.* 245. *n.* 7. Ti. Claudius Felix, & P. Lollius Paris allectores, cultores Silvani, &c. *Ibid. pag.* 375. *n.* 3. L. Bæsio allectori Galliarum, ob allecturam fideliter administratam, &c. His locis significantur ii, qui suscipiendis tributis fiscalibus a Romanis Imperatoribus allegabantur in provincias, qui in Veteri Glossario λογογράφοι dicuntur: de quibus mentio fit etiam in *Codic. Theodos. lib.* 12. *tit.* 6. *leg.* 12. Iidem dicuntur etiam Allecti, *ibid. leg.* 13. & apud *Sidon. l.* 5. *ep.* 7. Eorum munus & *allegatio* dicebatur, ut est in *loc. cit. Cod. Theodos. leg.* 11. & *allectura*, ut est in allata Inscriptione. ¶ Denique *allector* dici videtur generatim, qui in aliquem ordinem allectus est. *Vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 83. *n.* 14. Cn. Domitius Cn. F. Firmus Sacerdos Isidi triumphali basim S. P. S. D. adlector collegi ipsius.

ALLECTŪRA, & Adlectūra, æ, f. munus Allectorum. V. vocem præced.

ALLECTUS, & Adlectus, a, um, *aggregato, ammesso, eletto*, ἐπίλεκτος, assumptus, adscitus, adjunctus: ab *allĕgo, is*. *Sueton. in Cæs.* c. 80. Peregrini in Senatum allecti. *Id. in Othon.* c. 1. Allectus inter Patricios. *Inscript. optimæ notæ* apud *Gruter. pag.* 347. *n.* 1. Adlectus ad munera præf. leg. VII. *Alia ibid. pag.* 1088. *n.* 12. Claudiæ Rufinæ allectæ ab ordine in dec. Augustal. ¶ Cum de Senatoribus sermo est, *allecti* dicebantur apud Romanos, ut docet *Festus*, qui propter exiguum Senatorum numerum ex equestri ordine in Senatum assumebantur; atque ita distinguebantur a *Patribus*, hoc est ab iis, qui erant patricii generis, nimirum descendentes ab iis, quos primum Romulus, instituens Senatum, patres vocaverat; & a *Conscriptis*, hoc est iis, qui prima, aut altera electione in Senatum post Patres adsciti fuerant, & eorum familiæ posteris. Hujusmodi allectionum exempla sub Imperatoribus multa habentur. V. *Sueton. in Cæs. c.* 41. & *in Vespas. c.* 11. &c. ¶ Etiam in aliis ordinibus sui *allecti* fuere. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 449. *n.* 1. Adlectus supra numerum Sevirum Augustal. & *pag.* 318. *n.* 7. Adlectus Ædilis. Sic *adlecti inter Tribunos, inter Quæstores, inter Prætores* passim apud eundem *Gruterum*. Hi autem temporibus Imperatorum fieri solebant, fruebanturque insignibus, & honoribus iisdem, quibus ii, qui vel Præturam, vel Quæsturam gesserant. V. *Capitolin. in Pertin.* c. 6. *ad fin.* cujus verba ad hanc rem pertinentia attulimus in *Allectio*. ¶ Præterea allecti aliquando dicti sunt, qui tributis fiscalibus exigendis per provincias allegabantur. V. *Allector*. ¶ Item adjuncti ad sodalitia scenicorum, seu comœdorum, qui & *adlecti* absolute, & *adlecti scenæ*, & *adlecti scenicorum* appellabantur, ut videre est in *Inscriptionib.* apud *Gruter. pag.* 1089. *n.* 6. *pag.* 330. *n.* 1. & 2. & alibi. ¶ Est etiam *allectus* participium verbi *allicio*, *invitato, allettato*. *Quintil. l.* 7. c. 2. *ad fin.* (*al. c.* 3.) Allectus consuetudine peccandi.

ALLEGATĬO, onis, f. *il mandare, ambasciata*, παραγγελία, actus allegandi, cum aliquis ad alium mittitur. *Cic. Verr.* 3. c. 51. Cum sibi omnes ad istum allegationes difficiles, omnes aditus arduos, ac potius interclusos viderent. *h. e.* cum viderent difficile esse aliquem mittere ad istum, qui deprecaretur. *Id. ibid.* c. 16. Quanta iste cupiditate, quibus allegationibus illam sibi legationem expugnavit! *con quanti brogli fatti fare da altri! con quanti mezzi!* ¶ Item actus afferendi aliquid in excusationem, aut probationem alicujus rei, *allegazione, rimostranza*. *Ulpian. Digest. lib.* 48. *tit.* 5. *leg.* 2. Si maritus uxorem ream faciat, an lenocinii allegatio repellat maritum ab accusatione? *Hermogenianus lib.* 4. *tit.* 4. *leg.* 17. Allegatio circumventionis. *Paul. lib.* 23. *tit.* 2. *leg.* 60. Fallis allegationibus a tutela se excusare. Adde *Apulej. l.* 10. *Metam.*

ALLEGĀTUS, us, m. idem quod allegatio. *Plaut. Trinum.* 5. 2. 18. Allegatu meo venit. *mandato da me*. *Gell. lib.* 13. c. 20. Hic allegatus, & hic arbitratus pro allegatione, proque arbitratione dicuntur.

ALLEGĀTUS, a, um, *mandato, inviato*, missus. *Terent. Andr.* 5. 3. 28. Ne credas a me allegatum hunc senem. *Plin. l.* 8. c. 1. Allegata precibus tellure. *h. e.* assumpta, adhibita, & velut missa ad deprecandum. Alii aliter leg. ¶ Item productus, delatus, citatus.

tus. *Cic. pro Cluent. c.* 13. *ad fin.* Crimen hoc indicio Avilii probabatur, in quo, inter allegatos, Oppianiei nomen primum esse constabat. *tra i denunziati, e nominati rei*. *Id. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 3. Nerius index edidit ad allegatos Cn. Lentulum, & C. Cornelium, &c. Sunt qui utroque loco legunt *alligator*, hoc est scelere adstrictos, obstrictos. Dicimus enim *alligare se scelere*.

ALLĔGO, & Adlēgo, as, avi, atum, a. 1. *mandare, inviare*, πρoπέμπω, est mittere ad aliquem locum, vel hominem, sed privatim (nam publice *legare* dicimus) & fere alicujus rei petendæ gratia. *Liv. l.* 36. *c.* 11. Cum patrem, primo allegando, deinde coram ipse rogando fatigasset. *Cic.* 3. *Verr. c.* 57. Petit a me Rabonius, & amicos allegat: facile impetrat. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 9. Homines nobiles allegat iis, qui peterent, ne, &c. *Id. Fam.* 15. *ep.* 10. Allegarem te ad illos, qui, &c. *Plaut. Amph.* 2. 2. 42. Alium ego isti rei allegabo. *h. e.* alii istam rem committam. Sic *Id. Epid.* 3. 3. 46. Allegare aliquem ad aliquod negotium. *Apulej. in Apolog.* Allegare preces deis. *h. e.* preces ad deos mittere. ¶ Est etiam proferre, adducere, afferre aliquid probandi, vel excusandi gratia, *allegare, addurre*. *Plin. l.* 3. *ep.* 15. Petis, ut libellos tuos legam; adhibes preces, allegas exemplum. *Justin. l.* 16. *c.* 1. Priorem se petitum ab Alexandro, allegat; nec fecisse se, sed occupasse insidias. *Quintil. l.* 4. *c.* 1. Allegare dignitatem alicujus. *Plin. in Paneg. c.* 70. *ad fin.* Allegare decreta. Et *initio ejusd. cap.* Allegare aliquid Senatui. *h. e.* apud Senatum proferre, Senatui manifestare. *Sueton. in Aug. c.* 5. Cum Lectorius, in deprecanda graviore adulterii pœna, præter ætatem atque natales hoc quoque patribus conscriptis allegaret, se esse possessorem, &c. *Tacit. l.* 4. *Histor. c.* 84. Mandata regis sui Scydrothemidi allegant. *h. e.* exponunt. *Sueton. in Aug. c.* 47. Allegare merita erga populum Romanum. *Stat.* 2. *Achill. v.* 224. Allegantque suos utroque a sanguine divos. *h. e.* referunt, citant. Hac significatione sæpissime usurpatur a Jurisconsultis. ¶ Apud *Mamertin. in grattar. act. ad Julian. c.* 18. *allegare preces* est precari, orare. Eadem ratione locutus est etiam *Apulej. de deo Socrat.* ¶ Apud *Ulpian. Digest. lib.* 40. *tit.* 12. *leg.* 27. *allegare se ex servitute in ingenuitatem* est eas allegare probationes, & causas, quibus aliquis e servitute in libertatem vindicari possit. ¶ Pro deferre, reum nominare V. in *Allegatus, a, um*.

ALLĔGO, & Adlĕgo, is, egi, ectum, a. 3. *aggregare, arrolare, eleggere*, προσλέγω, adscisco, adjungo, coopto, legendo addo. *Liv. l.* 10. *c.* 6. Ut quatuor pontifices, quinque augures de plebe omnes allegerentur. *Sueton. in Aug. c.* 49. Allegere certum numerum militum in sui custodiam. *Id. in Claud. c.* 24. aliquem in Senatum. *Id. in Vitell. c.* 1. inter patricios. *Callistrat. lib.* 50. *tit.* 6. *leg.* 5. *ad fin.* Allegere ab omni ætate. *h. e.* ex omni ætate. Et *mox*, aliquem in corporibus. *Senec. in Agamemn. v.* 812. Allegi cœlo. *h. e.* inter deos referri.

ALLEGORIA, æ, f. *allegoria*, ἀλληγορία, vox Græca, Latine *inversio*, ab ἄλλο, aliud, & ἀγορεύω, dico, loquor, est tropus sententiarum, quo aliud verbis, aliud sensu ostenditur. Apud *Ciceronem* fere Græce scripta legitur in optimis quibusque Codicib. apud alios etiam Latine. *Quintil. l.* 8. *c.* 6. At ἀλληγορία, quam inversionem interpretamur, aliud verbis, aliud sensu ostendit. Et *mox*. Habet usum talis allegoriæ frequenter oratio. Et sic sæpe *eod. cap.* & alibi. *Arnob. l.* 5. *pag.* 186. Allegoriarum explanatio.

ALLEGORĬCE, adverb. *allegoricamente, figuratamente*, ἀλληγορικῶς, per allegoriam. *Arnob. l.* 5. *pag.* 183. Pars allegorice scripta, indubitabili altera sermone, rectoque. *Augustin. l.* 4. *de Genes. ad lit. cap.* 28. Figurate, atque allegorice. Adde *Tertull. l.* 3. *adversf. Marcion. c.* 5. *in f.*

ALLEGORĬCUS, a, um, adject. *figurato, allegorico*, ἀλληγορικὸς, per allegoriam dictus. *Arnob. l.* 5. *pag.* 183. Lex allegorica. Et *pag.* 186. Allegoricæ ambages.

ALLEGORĬZO, as, avi, atum, n. 1. *parlare figuratamente, allegorizzare*, ἀλληγορῶ, allegoriis in dicendo uti, figurate loqui. Usi sunt *Tertull. de resurrect. carnis, cap.* 27. & *Hieronym. epist.* 61. *ad Pammach. cap.* 3.

ALLELUIA, *lodate Dio*, ἀλληλούϊα, vox sacrorum Bibliorum, quæ significat *laudate Dominum*. Est autem Hebraica dictio הַלְלוּיָה & revera duæ voces sunt. nam הַלְלוּ significat *laudate*; יָהּ vero est unum ex decem nominibus, quibus apud Hebræos Deus appellatur, ut docent *D. Hieronymus*, & *Isidor. l.* 6. *Orig. c.* 19. ¶ Si litterarum Hebraicarum rationem spectes, *hallelua* scribendum esset; vel *halleluiah*, sed usus plerumque in similibus aspirationem tollit. Est per se vox quinque syllabarum, sed Latini Poetæ quadrisyllabam faciunt, qui etiam ad Latinum morem omnia trahentes, ultimam syllabam corripiunt, cum apud Hebræos natura longa sit. nam scribitur per יָהּ, quod est natura longum. *Paulin. Nolan. epist.* 32. *ad Sever. c.* 5. *in fin.* Alleluja novis balat ovile choris. ¶ Secunda syllaba Hebraice est natura brevis, licet a Græcis per η scribatur, qui non in hoc solum, sed & in spiritu appingendo ab Hebræis recesserunt. Quare reprehendendi non sunt, qui Hebraicam quantitatem secuti, eam corripuerunt, ut *Sidon. in carm. epist.* 10. *l.* 2. Responsantibus alleluja ripis, & *Prudent. Cathimer.* 4. *v.* 72. Amen reddidit, alleluja dixit.

ALLEVAMENTUM, ti, n. *alleggerimento, sollievo*, allevatio. *Cic. pro Sull. c.* 23. *in f.* Sulla & secundas fortunas amittere coactus est, & in adversis sine ullo remedio, atque allevamento permanere.

ALLEVATĬO, onis, f. *alzamento*, actus allevandi, & extollendi, ἐπάρσις. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. Humerorum raro decens allevatio, atque contractio est. ¶ Translate est levamen, solatium, *alleggerimento, sollievo*. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 1. Etsi tot, tantisque rebus urgemur, ut nullam allevationem quisquam non stultissimus sperare debeat. (*Gebhardus* ait in quodam MSS. vidisse se *allevationem*.) *Id. l.* 1. *de Fin. cap.* 12. Dolor in longinquitate levis, in gravitate brevis esse solet; ut ejus magnitudinem celeritas, diuturnitatem allevatio consoletur. *h. e.* levitas.

ALLEVĀTOR, oris, *esaltatore, sollevatore*, qui allevat. *Tertull. l.* 4. *adversf. Marcion. c.* 36. Allevator humilium, destructor superborum.

ALLEVĀTUS, & Adlevatus, a, um, *sollevato, alzato*, sublevatus, sublatus. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 22. Adlevatus circumstantium humeris. *Flor. l.* 4. *c.* 11. Naves turribus, atque tabulatis allevatæ, castellorum, & urbium specie ferebantur. *Sallust. in Jug. c.* 99. Si quæ vetustate radices eminebant, laqueis vinciebat, quibus allevati milites facilius ascenderent. ¶ Translate *Tacit. l.* 1. *Histor. c.* 52. Vitellius hiberna legionum cum cura adierat: redditi plerisque ordines, remissa ignominia, allevatæ notæ. *h. e.* exemptæ, sublatæ. *Cic. Attic. l.* 7. *ep.* 1. Bono animo esse cœpisse, quod Acastus ea, quæ vellem, de allevato corpore tuo nuntiaret. *h. e.* a morbo recreato.

ALLEVIO, as, *alleggerire*, leve facere. Translate *Cic.* 1. *de Invent. c.* 42. Reprehensio est, per quam argumentando adversariorum confirmatio diluitur, aut infirmatur, aut alleviatur. *h. e.* elevatur, pondus ei, & probabilitas adimitur. Ita legitur in aliquot MSS. & antiquitus editis libris. In aliis *allevatur*. In editione *Victorii* etiam *levatur*. *Justinian. novell. constitut.* 13. *a med.* Alleviare curas alicui.

ALLĔVO, & Adlĕvo, as, avi, atum, a. 1. *levare in alto, alzare*, ἐπαίρω, sublevo, in altum tollo, de imo, & ubi quid jacet, vel projectum est, sursum levo. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. Supercilia allevare, & demittere. *Tacit.* 12. *Ann. c.* 19. Allevare supplicem. *Sueton. in Calig. c.* 36. Faciem alicujus manu. *Senec. ep.* 80. velum. *alzar la portiera*. *Curt. l.* 8. *c.* 14. oculos. *Id. l.* 9. *c.* 5. se clypeo. *Senec. ep.* 72. *ad fin.* aliquem in cœlum. ¶ Translate est levare, lenire, mitigare, *sollevare, alleggerire*. *Cic. de clar. Orat. c.* 3. Allevare sollicitudines alicujus. *Vetus poeta* apud *eund. Tuscul.* 3. *c.* 29. Aliorum ærumnam dictis allevare. *Curt. l.* 4. *c.* 15. Allevare animum a mœrore. *Quintil. declam.* 1. *in princip.* Allevare afflictum. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 453. *sub Vespas.* magno tritici modo annonam P. R. adlevavit. ¶ Absolute *Cic.* 12. *Attic. ep.* 39. Allevor, cum loquor tecum absens. *mi sollevo*. *Plaut. Pers.* 2. 5. 3. Ubi se allevat, ibi me allevat. *h. e.* cum se levat ægritudine, me consolatur. *Ovid.* 3. *Trist. eleg.* 8. *v.* 31. nec viribus allevor ullis. *h. e.* nulla ope medica recreor. ¶ *Allevari* etiam dicuntur, qui efferuntur, & aliis antecedunt. *Flor. l.* 4. *c.* 2. C. Cæsar eloquentia, & spiritu, & jam consulatu allevabatur. ¶ *Allevare* pro elevare, infirmare, V. supra in *Allevio*. ¶ Pro lævigare V. Allævo.

ALLEX, allĭcis, m. ἐφελκυστὴς, qui allicit, allector. *Plaut. Pœn.* 5. 5. 31. Tu ne hic amator audes esse, allex viri? *h. e.* cinæde. Alii leg. *alex*, vel *hallex*, & exponunt fæx virorum, *feccia, sordido*. V. *Alec*. ¶ Allex in *Isid. Gloss.* est pollex pedis. V. *Allus*.

ALLIA, & Alia, æ, *Caminate*, aut *Rio de Mossa*, Ἀλλία, & Ἀλία, fluvius Sabinorum, per Crustuminos in Tiberim apud Eretum oppidum influens, undecimo ab Urbe lapide. Valde memorabilis Romanis fuit, quia ibi Galli, Brenno duce, eorum exercitu ad internecionem cæso, postea ad Urbem accedentes, ipsam quoque post triduum ferro, & igni vastarunt. Id quia accidit XV. cal. Aug. anno ab Urbe C. 365. eum diem in fastis inter atros referri, & nefastum esse voluerunt. V. *Liv. l.* 5. *a cap.* 37. Hinc *Virgil. Æn.* 7. *v.* 717. Quosque secans infaustum interfluit Allia nomen. *Lucan. l.* 7. *v.* 408. cedant feralia nomina Cannæ, Et damnata diu Romanis Allia fastis. ¶ Rectius duplici quam simplici *l* scribitur, ut ostendunt antiqua monumenta non una, & præter cetera *Cenotaphium Pisanum C. Cæsaris*, in quo *pro Alliensi* scriptum est. *Servio* igitur *ad loc. Virg. cit.* cave credas, qui ut contrarium probet, perperam affert male intellectum *Lucani* locum *lib.* 7. *v.* 633. Quas aliæ clades, &c. quod jam monuit *Noris. ad Cenotaph. Pisan. Dissert.* 4. *cap.* 6.

ALLIĀNUS, a, um, adject. *Alliana lina* olim magno in pretio fuere: ita dicta ab Alliana regione Italiæ inter Padum, & Ticinum amnes, ubi proveniebant. *Plin. l.* 19. *c.* 1.

ALLIĀTUS, a, um, adject. *Plaut. Mostell.* 1. 1. 45. Tu tibi istos habeas turtures, pisces, aves: Sine, me alliatum fungi fortunas meas. *h. e.* olentem allium, quod in mea paupertate sæpe comedo. Alii legunt, & fortasse rectius *alliseo*, ut sit *alliatum, ti*, quo significatur quodcumque edulium allio conditum, *agliata*. Nam condire allio cibos pauperum est, præsertim apud Latinos, quibus allium cibus erat militum, remigum, & hujusmodi popelli.

ALLICEFACIO, acis, a. 3. *allettare, invitare*, idem quod allicio. *Senec. epist.* 118. Quod invitat ad se, & allicefacit, verisimile est. *Joann. Freder. Gronov.* ita ex conjectura legendum censet, cum vulgo legatur *allicie facie*. In quibusdam MSS. *Gruter.* viderat *allicere facit*. Idem *Gronov.* etiam apud *Cicer. l.* 1. *Offic. c.* 17. ex eadem conjectura legendum putat *Quamquam virtus nos ad se allicefacit, ut eos diligamus, in quibus*, &c. cum in editis passim sit *alliciat, sicut que, ut*, &c.

ALLICEFACTUS, a, um, *allettato*, allectus: participium ab *allicefacio*. *Sueton. in Vitell. c.* 14. Nobiles viros, omnibus blanditiis tantum non ad societatem imperii allicefactus, vario genere fraudis occidit.

ALLĬCIO, & Adlicio, is, exi, ectum, a. 3. *tirare, allettare, invitare*,

tare, ἐφέλκω, ἐπάγομαι, traho, attraho, induco, illicio, invito: ex *ad*, & *lacio*. *Cic.* 2. *Fam. ep.* 15. Adolescentem non tam allicere volui, quam alienare nolui. *Id. l.* 1. *Divin. c.* 39. Magnes ferrum ad se allicit, & trahit. *Plaut. Pœn.* 3. 3. 58. Rex sum, si illum hodie hominem ad me allexero. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 8. Hominum mentes dicendo allicere. *Id.* 2. *Offic. c.* 6. Hominum studia ad utilitates nostras allicere, atque excitare. *Id. Verr.* 7. *c. penult.* Nostris officiis aliorum benevolentiam allicere. *Id. pro lege Manil. c.* 9. Allicere aliquem ad misericordiam. *Id.* 2. *Phil. c.* 45. ad recte faciendum. *Quintil. l.* 3. *c.* 1. juventutem ad cognitionem eorum, quæ, &c. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 681. Merum allicit somnos. *Lucret. l.* 6. *v.* 182. sonus adlicit aures. *h. e.* lacessit, provocat sensum audiendi. ¶ *Charis. sub init. l.* 3. & *Diomed. l.* 1. *pag.* 364. *Putsch.* ponunt *alliceo*, ex eadem forma, qua *augeo*, *luceo*, &c. Addit etiam *Diomed. allicio* Veterum esse: sed contra stat usus. ¶ Præteritum *allicui* pro *allexi* usurpatum fuit a *Pisone historic.* apud *Priscian. l.* 10. *pag.* 877. Cujus unius præmio multorum allicuit animos. Adde *Hygin. Poet. Astronom. l.* 2. *c.* 7.

ALLIDO, & Adlido, is, isi, isum, a. 3. *ammaccare*, o *rompere percotendo*, o *sbattendo a qualche cosa*, ἐπιρρίπτω: ex *ad*, & *lædo*: est ad aliquid impingendo lædere, aut frangere. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 67. Omnia quæ toto delapsa e corpore passim Ipsius ante pedes fluctus salis allidebant. *Alii leg.* alludebant. *Lucret. l.* 4. *v.* 296. ut si quis prius, arida quam sit Cretea persona, allidat pilæve, trabive. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 27. Allidere aliquid ad scopulos. ¶ Translate *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 6. *ad fin.* Hoc incommodum consolantur quotidianæ damnationes inimicorum, in quibus me perlubente, Servius allisus est, ceteri conciduntur. *h. e.* adductus quidem est in aliquod condemnationis, ut naufragii, periculum, ex quo tamen emersit, ceteri merguntur, damnantur. *Columell. l.* 1. *c.* 3. Imbecilliorem agrum quam agricolam esse debere: quoniam cum sit colluctandum cum eo, si fundus prævaleat, allidi dominum. *h. e.* velut impegerit, damno affici, jacturam facere. *Senec. de tranquill. anim. c.* 3. *ad fin.* Ille vir fuerit, qui periculis undique imminentibus, armis circa, & catenis frementibus, non alliserit virtutem, nec absconderit. *h. e.* non abjecerit, perdiderit, quasi ultro in scopulos navem mittens.

ALLIENSIS, & Aliensis, se, adject. ad Alliam pertinens, ut *Alliensis pugna*, qua Romani a Gallis ad Alliam cæsi sunt: & *Alliensis dies*, quo die ea pugna facta est, qui infaustus, ater, nefastusque Romanis habebatur tum propter acceptam eam ingentem cladem, atque inde captam Urbem; tum quia eodem die, sed alio anno tercenti Fabii ad Cremeram cæsi fuerant ad unum: qui dies fuerat a. d. XV. cal. Sextil. ut *Liv. l.* 6. *c.* 1. docet. *Cic. Attic. l.* 9. *ep.* 5. Majores nostri funestiorem diem esse voluerunt Alliensis pugnæ, quam Urbis captæ, quod hoc malum ex illo: itaque alter religiosus etiam nunc dies, alter in vulgus ignotus. *Sueton. in Vitell. c.* 11. Magis deinde ac magis omni divino humanoque jure neglecto, Alliensi die pontificatum maximum cepit. ¶ Hinc postea funestissimum aliquem diem significare volentes, *Alliensem* indicabant; ex quo Pisani diem mortis C. Cæsaris Aug. filii lugubrem, & atrum esse volentes, *pro Alliensi lugubrem memoriæ prodi* jusserunt, ut legitur in *Cenotaph. Pisan. C. Cæs.*

ALLIFÆ, Alliphæ, Aliphæ, aut Alisæ (*tot enim modis scriptum legitur*) arum, f. Ἀλλιφαί, Ἀλλίφαι, *Alife*, *Alifi*, oppidum Samnii prope Vulturnum, inter Teanum, & Venafrum, nunc pæne excisum. *Liv. l.* 9. *c.* 38. C. Marcius Rutilus Allifas de Samnitibus vi cepit. *Silius l.* 8. *v.* 537. Allifæ, & Clanio, contemptæ semper Acerræ. *Quidam hoc loco legunt* Allife, *ut sit* Allife, es. Apud *Liv. l.* 8. *c.* 25. in quibusdam libris legitur *Allifum*, *ii*.

ALLIFANUS, a, um, adject. ad Allifas pertinens. *Cic.* 2. *Agrar. c.* 25. Allifanus ager. ¶ *Allifanum vinum* olim in pretio fuit. *Silius l.* 12. *v.* 526. hinc Allifanus Iaccho Haud inamatus ager. ¶ Creta figulari abundabat is ager, ex qua grandia pocula fiebant. *Horat. l.* 2. *sat.* 8. *v.* 39. Invertunt Allifanis vinaria tota. *supple* poculis. ¶ *Allifani*, *orum* sunt Allifarum incolæ. *Plin. l.* 3. *c.* 5.

ALLIGATIO, & Adligatio, onis, f. *legamento*, *legatura*, actus alligandi, δέσις. *Vitruv. l.* 8. *c.* 7. Alligationibus continere aliquid. Adde *l.* 7. *c.* 3. ¶ Speciatim dicitur de ligatura vitium, aliarumque arborum. *Columell. l.* 11. *c.* 2. Arbustorum sive putatio, sive alligatio finienda est.

ALLIGATOR, & Adligator, oris, m. *legatore*, qui alligat, προσδετής. *Columell. l.* 4. *c.* 13. Sequitur alligatoris cura, cujus officium est ut rectam vitem producat in jugum. Adde *cap.* 17. 20. & 26.

ALLIGATURA, æ, *legatura*, δέσις, alligatio. *Columell. c.* 8. *de Arborib.* Infra insitionem, & alligaturam leviter vitem vulnerato.

ALLIGATUS, & Adligatus, a, um, *legato*, ligatus, colligatus, adstrictus, ἐπιδεδεμένος. *Senec. de brevit. vitæ, c.* 13. *a med.* Sulla in circo leones solutos dedit, cum alioquin alligati darentur. *In epit. Livii.* Sarmentis ad cornua boum alligatis. *Liv. l.* 7. *c.* 24. Alligatum vulnus. *ferita fasciata.* ¶ *Alligati* dicuntur servi viliores, & nequiores, qui ligati asservantur, & in vinculis opus faciunt. *Columell. l.* 1. *c. ult.* Vineta plurimum per alligatos excoluntur. ¶ *Alligatus calculus*, in ludo latrunculorum, est ad incitas redactus, *h. e.* eo loco, ut moveri non possit, quin ab adversario capiatur. *Senec. ep.* 117. *ad fin.* Ut sciat, quomodo alligatus exeat calculus. ¶ Translate *Cic.* 3. *de Orat. c.* 44. *in f.* Verba neque alligata sint quasi certa aliqua lege versus, neque ita soluta, ut vagentur. *Id. de amicit. c.* 12. Ne existiment ita se alligatos, ut ab amicis peccantibus non discedant. *Id. pro Cluent. c.* 64. Alligatus nuptiis. *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 7. *a med.* Alligatus sponsu. *Martial. l.* 8. *epigram.* 64. Lac alligatum. *h. e.* coagulatum, *rappreso*. ¶ Pro crimini obnoxio, conscio, V. *Allegatus*.

ALLIGO, & Adligo, as, avi, atum, a. 1. *legare a qualche cosa*, ἐπιδέω, ad aliquid ligo, vincio. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 715. *n.* 10. Atimeto Lib. cujus dolo filiam amisi, restem & clavom, unde sibi collum alliget. *Cic. Verr.* 7. *c.* 28. Alligare aliquem ad palum. ¶ Speciatim dicitur de vitibus, quæ ad alias arbores adminiculi causa colligantur. *Columell. l.* 4. *c.* 13. Observare debebit, ne in alliganda materia flexum pali sequendum putet. *Id. ibid. c.* 20. Vites, quæ curvæ sunt, & distortæ, non æqualiter alligantur. ¶ Sumitur etiam generatim pro simplici ligo, colligo, vincio, unio, jungo. *Tacit. de Germ. c.* 24. Victus voluntariam servitutem adit: quamvis junior, quamvis robustior alligari se, ac vænire patitur. *Martial. l.* 12. *epigr.* 91. Alligare caput lana. *Vetus Poeta* apud *Cicer.* 2. *Tuscul. c.* 17. & *Justin. l.* 15. *c.* 3. Alligare vulnus. *fasciar la ferita*. *Plin. l.* 32. *c.* 6. *in f.* Tingendis lanis ita colorem alligans, ut elui postea non possit. *Eod. sensu Id. l.* 9. *c.* 38. Buccinum pelagio admodum alligatur. ¶ Translate *Cic.* 8. *Attic. ep. ult.* Ne forte qua re impediar atque alliger. *sia trattenuto*. *Id. pro Cluent. c.* 54. Lex omnes mortales alligat. *obbliga*. & *cap.* 55. Alligare populum R. novo genere quæstionis. *Id. pro Plant. c.* 33. Non modo beneficio, sed etiam benevolentiæ significatione alligari. *Id. pro Rosc. Com. c.* 12. Alligare aliquem stipulatione. *Varr. l.* 4. *L. L. in f.* Alligare pecuniam. *h. e.* stipulatione alicui obligare. *Justin. l.* 24. *c.* 1. Alligari in fœdera societatis. *Terent. Eun.* 4. 7. 39. Alligare se furti. *farsi reo*. *Cic. pro Flacc. c.* 17. Alligare se scelere. *Pacuv.* apud *Non. c.* 2. *n.* 869. Tristitas vultum alligat. *h. e.* adducit, corrugat, adstringit: cui contrarium est *explicare frontem*. Alii aliter leg. V. *Caligans*.

ALLINO, & Adlino, is, levi, litum, a. 3. *ungere*, ἐπιχρίω, ungendo induco, inungo: ex *ad*, & *lino*, *is*. *Horat. de art. poet. v.* 445. Vir bonus & prudens versus reprehendet inertes, Culpabit duros, incomptis allinet atrum Transverso calamo signum. *h. e.* incomptos inducet, delebit. ¶ Pro adjungere, adnectere, agglutinare, *attaccare*, *Plin. l.* 13. *c.* 12. Adlinere schedam supina tabula. ¶ Translate *Cic. Verr.* 2. *c.* 6. Nulla nota, nullus color, nullæ sordes videbantur his sententiis allini posse. *Senec. ep.* 7. Allinere alteri vitia sua. *attaccare*.

ALLISIO, & Adlisio, onis, f. verbal. ab *allido*, actus allidendi. *Trebell. Poll. in tyranno Mario, c.* 8. Multa duorum digitorum allisione contrivit. *h. e.* digitos allidendo, & impingendo.

ALLISUS, & Adlisus, a, um, participium ab *allido*. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 27. Remigum pars ad scopulos allisa interficitur. *Claudian. de VI. Consul. Honor. v.* 627. In latus allisis clypeis. *h. e.* collisis, & in latera aliorum impactis.

ALLIVESCO V. Adlivescit.

ALLIUM, & Alium, ii, n. *aglio*, σκόροδον, genus oleris, quo vescimur, & in condimentis utimur, gravissimi odoris. *Varr.* apud *Non. c.* 3. *n.* 67. Atavi nostri cum allium, ac cæpe eorum verba olerent, tamen optime animati erant. *Plaut. Mostell.* 1. 1. 38. At te dii omnes perdant: oboluisti allium. *Id. Pœn.* 5. 5. 34. Plenior alii ulpicique, quam Romani remiges. *Virg. Ecl.* 2. *v.* 11. Allia, serpyllumque, herbas contundit olentes. *Pers. sat.* 5. *v.* 188. Si non Prædictum ter mane caput gustaveris alli. *un capo d' aglio*. *Horat. epod.* 3. *v.* 3. cicutis allium nocentius. *Plin. l.* 19. *c.* 6. Allium ad multa medicamina prodesse creditur. ¶ *Allium cum sale obsignare* proverbio dicitur de præparcis, & tenacibus. *Plaut. Pers.* 2. 3. 15. ¶ Apud Ægyptios allium pro numine colebatur, ut scribit *Plin. loc. cit.* V. etiam *Juvenal. sat.* 15. *v.* 9. ¶ Ratio *l* duplicandi magis placet *Dausquio*, quam simplicem adhibendi: & hæc tamen probabilis est. *Vide Pier. ad Virg. loc. cit.* Sunt qui *halium* scribunt, quasi ab *halo* descendat: sed hoc usu non obtinuit.

ALLOBROGES V. Allobrox.

ALLOBROGICUS, a, um, adject. ad Allobroges pertinens, ut *Allobrogica vitis* apud *Plin. l.* 14. *c.* 2. quæ in regione Allobrogum provenit. ¶ *Allobrogicus* dictus est Q. Fabius Maximus Q. Fabii Maximi Æmiliani filius, ob devictos Allobrogas, cum eorum exercitum CXXX. mill. hominum ad Isaram fluvium cecidisset. *Vellej. l.* 2. *c.* 10. Huc respexit *Juvenal. sat.* 8. *v.* 13. Cur Allobrogicis & magna gaudeat ara, &c. *h. e.* titulis, & imaginibus majorum suorum, qui Allobrogici dicti sunt ob virtutem bellicam.

ALLOBROX, ŏgis, *& in plur. num.* Allobroges, ogum, m. populi Galliæ Narbonensis inter Isaram fluvium, Alpes Graias, lacum Lemanum, & Rhodanum, quorum præcipua urbs Vienna prope Rhodanum sita. Hi multa cum populo Romano bella gessere, non semel etiam devicti, rebellarunt, commodam nacti occasionem. Hinc *Horat. Epod.* 16. *v.* 6. Novisque rebus infidelis Allobrox. *Juvenal. sat.* 7. *v.* 114. Rufum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit. *h. e.* crasse, & barbare loquentem more Allobrogum. *Allobroga* accusativus est Græcæ positionis pro *Allobrogem*. *Cic.* 3. *Catil. c.* 5. Litteræ ad Senatum Allobrogum, populumque.

ALLOCUTIO, & Adlocutio, onis, f. *il parlare ad alcuno*, actus alloquendi, alloquium, παραμυθία, προσφώνησις. *Plin. l.* 2. *ep. ult.* Postquam signatum est testamentum, mutat personam, vertit allocutionem. *Ascon. in Verr.* 2. *c.* 7. *a med.* Quasi tractantium allocutionem inducit. ¶ Sumitur speciatim pro alloquio, & sermone, quem alicujus consolandi causa adhibemus, *consolamento*, *conforto*, παραμυθία. *Catull. carm.* 38. *ad Cornificium*, *v.* 5. Qua solatus es allocutione? *Senec. de consol. ad Helv. c.* 1. Novis verbis, nec ex vulgari & quotidiana sumptis allocutione opus erat homini ad consolandos suos, &c. ¶ Et pro hortatione militari, qua uti-

utitur imperator milites cohortans ad pugnam. Sæpe in nummis stat imperator in suggestu subjectos milites alloquens: & ἀπόγραμμα, *Allocutio*, ut in nummo Galbæ apud *Patin.* & *in Mus. Theupol. pag.* 408.

ALLOCUTUS V. in Alloquor.

ALLŒOTICUS, a, um, ἀλλοιωτικός, virtutem habens transmutandi: ex ἀλλοιόω, immuto, alium reddo. *Allœotica* dicitur vis in stomacho animalis mutandi cibi, & in chilum vertendi. Est autem Græca vox, quæ in quibusdam Editionib. *Macrobii l. 7. Saturn. c.* 4. scribitur Latinis litteris, in plerisque aliis rectius Græcis.

ALLOPHYLUS, *& Latina scriptione* Allofilus, a, um, *straniero, d'altra nazione*, ἀλλόφυλος, qui alienæ est gentis, externus, alienigena ab ἄλλος, alius, & φυλή, quæ tum tribum, tum aliquando etiam genus, seu gentem significat. *Sulpic. Sever. l. 1. hist. sacr.* passim hac voce eos appellat, qui Philistæi in Scripturis dicuntur. *Tertull. de pudic. c. 7.* Lex vetus adimit conjugium allophylorum. Adde *Hieron. ep. 27. ad Eustoch.* ¶ Penultima natura longa est, & a Græcis Poetis passim producitur: a Latinis tamen corripitur. *Prudent. in Hamartig. v.* 502. Allophylus tua castra velit delere tyrannus. *Id. in Enchir.* seu *Diptych. de Samsone, n.* 18. faces caudis circumligat, in fata mittit Allophylum. pro *Allophylorum*. Sic *Paulin. Nolan. de S. Fel. Natal.* 8. *carm.* 23. *v.* 70. Credite, non armis, neque viribus esse timendos Allophylum populos. Adde *Tertull. l. 4. advers. Marcion. c.* 37.

ALLOQUIUM, & Adloquium, ii, n. *il parlare con un altro, discorso, abboccamento*, παραμυθία, sermo cum alio: præsertim si alliciendi, aut consolandi gratia fiat. *Liv. l. 1. c. 34. ad fin.* Ipse quoque fortunam benigno alloquio, comitate invitandi, beneficiisque quos poterat sibi conciliando, adjuvabat. *Id. l. 25. c. 24. extr.* Ut alloquio leni perlicerent hostes ad dedendam urbem. *Tacit. 3. Histor. c.* 36. Alloquio, exercitioque firmare militem. *Horat. epod. 13. in f.* Illic omne malum vino cantuque levato Deformis ægrimoniæ, dulcibus alloquiis. *Ovid. 1. Trist. eleg. 4. v.* 3. Attonitum qui me, memini carissime, primus Ausus es alloquio sustinuisse tuo. Et *eleg. 7. v.* 17. ingenti prostratum mole sodalem Visere, & alloquii parte levare tui. *Apulej. l. 4. Metam.* Blando alloquio solari aliquem. V. *Allocutio*, & *Alloquor*.

ALLŎQUOR, & Adloquor, ĕris, oquutus, vel ocutus sum, dep. 3. *parlare ad alcuno*, προσειπεῖν, ad aliquem loquor. *Cic. pro Cluent. c.* 61. Quem nemo recipere tecto, nemo audire, nemo alloqui, nemo respicere vellet. *Virg. 6. Æn. v.* 466. Extremum fato quod te adloquor, hoc est. *Tacit. 3. Histor. c.* 37. Mox Senatum, composita in magnificentiam oratione, allocutus, &c. *Sueton. in Cæs. c.* 33. In alloquendo, exhortandoque. *Id. in Galb. c.* 18. Allocuturus milites. *Plaut. Amph.* 1. 1. 26. Diis gratias agere, & alloqui. *h. e.* salutare, precari. ¶ Sumitur speciatim pro verba facere consolandi gratia, *consolare*, παραμυθεῖσθαι. *Varr. l. 5. L. L. c.* 7. Adlocutum mulieres ire ajunt, cum eunt ad aliquam locutum consolandi causa. *Senec. in Troad. v.* 619. Alios parentes alloqui in luctu decet: tibi gratulandum est.

ALLUBENTIA, & Adlubentia, æ, f. *voglia*, idem quod lubentia, libido, voluntas, προθυμία. *Apulej. l. 1. Metam.* Jam adlubentia proclivis est sermonis, & joci, & scitum est cavillum. *h. e.* jam adest voluntas loquendi & jocandi, &c. *Al. leg.* Jam ad lubentiam proclives erant sermones, & joci, &c.

ALLUBESCENS, & Adlubescens, entis, gratificans, placens, gratus. *Apulej. l. 2. Metam.* Occursantis linguæ illisu nectareo prona cupidine adlubescenti.

ALLUBESCIT, & Adlubescit, ebat, impers. 3. *piace*, lubet, placet, ἐναρέσκει. *Plaut. Milit.* 4. 2. 12. Est nimium lepida, nimisque nitida femina: hercle vero jam allubescit primulum. ¶ Personaliter etiam usurpatur pro gratificari, lubentem obsequi. *Apulej. l. 7. Metam.* Nonnunquam basiare volenti promptis saviolis allubescebat. ¶ Apud *eund. l. 9. Metam.* allubescere aquis, est ad aquas bibendas lubentem accedere, ad eas bibendas promptum ac lubentem esse.

ALLUCĔO, & Adluceo, es, uxi, n. 2. *far lume*, προσλάμπειν, idem quod luceo, vel ad aliquid luceo. *Sueton. in Vitell. c.* 8. Flagrante triclinio ex conceptu camini, inquit, bono animo estote, nobis alluxit. *Senec. ep.* 92. Vide autem, quale sit, die non esse contentum, nisi aliquis igniculus alluxerit. ¶ Translate *Plaut. Pers.* 4. 3. 46. Nescis, quid instet boni: nequidquam tibi fortuna faculam lucrificam allucere vult. *h. e.* adesse tibi occasionem lucri faciundi.

ALLUCINATIO, ALLUCINOR, V. Alucinor.

ALLUCITA, V. Alucita.

ALLUDIO, & Adludio, as, avi, atum, n. 1. *scherzare, giuocare con qualcuno, far carezze*, idem quod ludo, jocor, alludo. *Plaut. Stich.* 2. 2. 58. Quando adbibero, alludiabo: tunc sum ridiculissimus. *Id. Pœn.* 5. 4. 64. Etiam me meæ latrant canes? *Ag.* at tu hercle alludiato.

ALLŪDO, & Adludo, is, usi, usum n. 3. *giuocare, o scherzare con qualcheduno*, cum aliquo ludere, jocari, colludere, προσπαίζω. *Ovid. sub fin. l. 2. Metam. de Jove in bovem mutato.* Et nunc alludit, viridique exsultat in herba, Nunc latus in fulvis niveum deponit arenis. *Plin. l. 9. c.* 8. Delphinus præbens se tractandum, & alludens natantibus. *Terent. Eun.* 3. 1. 34. Forte habui scortum: cœpit ad id alludere. Adde *Justin. l. 1. c.* 4. *Phædr. l. 3. fab.* 19. & *Stat. l. 2. silv. 6. v.* 101. ¶ De rebus inanimis *Plin. l. 26. c. 7. a med.* Tripolium in maritimis nascitur saxis, ubi alludit unda, neque in mari, neque in sicco. *h. e.* ubi unda accedens, recedensque veluti ludit. *Cic. in Top. c.* 7. & *Quintil. l. 5. c. ult. sub fin.* Litus est, qua fluctus alludit. Al leg. *eludit* minus recte. Eadem ratione *Ovid. 4. Metam. v.* 342. alludentes undas dixit. & *Stat. l. 9. Theb. v.* 336. extremis alludunt æquora plantis. *Senec. in Thyest. v.* 155. Et curvata suis fœtibus, ac tremens Alludit patulis arbor hiatibus. *h. e.* arbor pomis onusta supra Tantalum veluti lusit, ramos subinde quassans, & porrigens, ita tamen, ut ab eo jam jam apprehensaro statim recedat. *Valer. Flacc. l. 6. v.* 664. Ac velut ante comas, ac summa cacumina silvæ Lenibus alludit flabris levis Auster. ¶ Cum accusativo *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. v.* 66. Omnia quæ toto delapsa e corpore passim Ipsius ante pedes fluctus salis alludebant. *Nemesian. Eclog. 4. v.* 10. nec est animus solitos adludere fontes. ¶ Translate *Cic. l. 1. de Orat. c. 56. ad fin.* Galba autem alludens varie, & copiose, multas similitudines afferre, multaque pro æquitate contra jus dicere. *h. e.* urbane, & quasi ludendo disputans. *Senec. de Tranquil. c. 10. a med.* Prope posita, speique nostræ alludentia sequimur. ¶ Est etiam dicere, vel facere aliquid sensum alio referendo, *alludere*. *Valer. Max. l. 3. c. 7. extern. n.* 4. Phidias quoque Homeri versibus egregio dicto allusit. *Virg. Æn. 7. v.* 116. Heus, mensas consumimus, inquit Iulus: Nec plura alludens. (*nisi forte* ad *redundat, & idem est ac* ludens, *ut etiam* Servius *dubitavit.*) *Sueton. in Cæs. c.* 22. Negante quodam per contumeliam, facile hoc ulli feminę fore, respondit quasi alludens, in Assyria quoque regnasse Semiramin, &c. *h. e.* referens ad regnum a Semiramide occupatum, & ad imperium filii occupandum. ¶ *Alludere argutiam*, hoc est comminisci, rem argutam ludendo dicere, dictum est a *Fulgent. Planc. l. 2. Mythol. fab.* 13. ¶ *Alludere aliquem* pro *ad aliquem*, omissa præposit. quæ inest in verbo: *Solin. c. 5. (al.* 11.) *a med.* Ibi epulantes alludit flamma, quæ flexuosis excessibus vagabunda, quem contigerit, non adurit. *Nemesian. Ecl. 4. v.* 10. nec est animus solitos alludere fontes. *h. e.* ludere ad, seu prope solitos fontes.

ALLUO, & Adluo, is, ui, a. 3. *bagnare, scorrer vicino*, ἐπικλύζω, juxta fluo, madefacio: ex *ad*, & verbo *luo*, quod est ejusdem significationis, ac *lavo*. De aquis proprie dicitur. Maria enim, & flumina alluere dicuntur loca, ad quæ feruntur, quæve attingunt. *Cic. in Orat. c.* 30. Ita jactantur fluctibus, ut nunquam alluantur. *Id. 7. Verr. c.* 37. Non alluuntur a mari mœnia extrema. *Id. 2. de Legib. c.* 3. Fluvius divisus æqualiter in duas partes latera hæc alluit. *Virg. 8. Æn. v.* 149. Et mare, quod supra, teneant, quodque ălluit infra. ¶ Translate *Cic. pro Flacc. c. 26. in f.* Urbs barbariæ fluctibus alluitur.

ALLUS, vel Hallus, i, m. *il dito grosso del piede*, pollex pedis scandens super proximum digitum, quod velut insiluisse in alium videatur; quod Græce dicitur ἄλλεσθαι. Hunc *Festus* sub littera A, qui sub H *hallus* scribit: & sane si Græca origo, quam assignat, vera est, aspiratio est adhibenda. Hic idem *allus* in quibusdam *Festi* Codicib. *allex* dicitur, ut & in *Gloss. Isid.*

ALLUSIO, & Adlusio, onis, f. *il giuocare, e scherzare con qualcheduno*, ludus cum aliquo. *Arnob. l. 7. pag.* 229. Si manu viperam mulceas, petat illa te morsu, nihilque illa prosit allusio.

ALLUVIES, ei, f. *escrescenza d' acque, allagamento, inondazione*, πλήμμυρις, aquarum exundatio, qua loca antea sicca alluuntur, & aquis obteguntur. *Liv. l. 1. c.* 4. In proxima alluvie pueros exponunt. *h. e.* loco proximo, quo extra ripas suas Tiberis aquæ pertinebant. *Columell. l. 3. c.* 11. Valles, quæ fluminum alluvie, & inundationibus concreverint. *h. e.* creverint ex limo & sabulo ab inundante flumine comportato. *Apulej l. 11. Metam.* Turbido fluctuum tumore posito mare quietas alluvies temperabat. ¶ Etiam *Ciceroni* vox hæc tribuitur a quibusdam *l. 3. ad Q. Fr. ep.* 7. Romæ, & maxime Appia ad Martis mira alluvies. Sed plerique alii leg. *proluvies*.

ALLUVIO, & Adluvio, onis, f. *allagamento, inondazione*, alluvies. *Apulej. de Mundo.* Terra aquarum sæpe alluvionibus mersa. ¶ A Jurisconsultis alluvio dicitur incrementum latens, quod agro adjicitur a flumine alluente, & limi, terræque aliquid sensim congerente, ita ut ager ille paulatim crescat: illudque additamentum domino agri cedit. *Cajus Digest. lib. 41. tit. 1. leg.* 7. Quod per alluvionem agro nostro flumen adjecit, jure gentium nobis acquiritur. Per alluvionem autem id videtur adjici, quod ita paulatim adjicitur, ut intelligere non possimus, quantum quoquo temporis momento adjiciatur. *Paul. lib. 12. tit. 6. leg.* 15. Alluvione aliquid alicui accedere. *Ulpian. lib. 19. tit. 1. leg.* 13. Si decem jugera alluvione accreverint. *Cic. l. 1. de Orat. c.* 38. Jura alluvionum, & circumluvionum. Adde *Callistr. lib. 41. tit. 1. leg.* 12. Differunt autem *alluvio*, & *circumluvio*, quod *alluvio* dicitur cum ager ex aliqua tantum parte flumine alluitur, & crescit: *circumluvio* cum undique flumine cingitur, atque in modum insulæ circumdatur.

ALLUVIUS ager dicitur, quem paulatim fluvius in agrum reddit. *Varr. auctor. de Limitib. pag.* 293. *Goes.*

ALMIPŎTENS V. Altipotens.

ALMITIES, ei, f. ὡραιότης, ut exponitur a *Charis. l. 1. pag.* 25. *Putsch.* hoc est decor, decora forma. *Paul.* ex *Festo:* Almities, habitus almarum rerum. *h. e.* pulcrarum.

ALMO, onis, m. *Dachia*, & *Rio d' Appio*, parvus fluvius agri Romani prope portam Capenam, ex via Appia in Tiberim labens, in quo Sacerdotes Cybeles Deæ simulacrum, & cultros sanguinolentos, & sua vulnera solebant abluere. *Ovid. 4. Fast. v.* 337. *& sequentib. Stat. l. 5. silv. 1. v.* 222. *Sil. l. 8. v.* 365. *Martial. l. 3. epigr.* 47. & *Lucan. l. 1. v.* 600. ¶ Almo etiam Deus illius fluminis, pater Laræ Nymphæ, ex qua Mercurius Lares genuit. *Ovid. 2. Fast. v.* 599. *& sequentib.*

ALMUS, a, um, *almo*, *che dà vita*, *o nutrimento*, ὄλπνιος, τρόφιμος, adjectivum est Poeticum significans id, quod vitam, vel nutrimentum quoquo modo præbet, aut tuetur, quasi *alens*. Itaque de Diis dicitur, iis præsertim, qui vitam, victumque dare hominibus creduntur, ut sunt Ceres, Venus (aliis quoque, quibus hoc minus apte convenit, in signum honoris, & venerationis: qua ratione etiam sacerdotibus tribui solet.) item de tellure, de luce ac die, qua vivendo fruimur, & similibus. *Horat. l. 1. od. 2. v. 43.* Almæ filius Majæ. *Id. l. 4. od. ult. extr.* Almæ Veneris progenies. *Virg. 1. Georg. v. 7.* Alma Ceres. Et *l. 2. v. 330.* Almus ager. *Lucret. l. 2. v. 390.* Liquor almus aquarum. *Virg. 2. Georg. v. 233.* Almæ vites. *Id. 1. Æn. v. 306.* Alma lux. *Horat. in carm. secul. v. 9.* Alme Sol. *Senec. in Agamemn. v. 74.* Alma nox. quia scilicet quiete nocturna, & somno vita maxime alitur. *Virg. 2. Æn. v. 664.* Alma parens. *Stat. 2. Achill. v. 383.* Alma ubera. *Plaut. Curcul. 2. 3. 79.* Alma nutrix. *Virg. 7. Æn. v. 774.* Alma Trivia. *Id. Æn. 10. v. 215.* Alma Phœbe. Et *v. 220.* Alma Cybele. *Ovid. 4. Fast. v. 722.* Alma Pales. *Virg. 6. Æn. v. 74.* & *v. 117.* Alma Sibylla. *Propert. l. 4. eleg. 10. v. 51.* Alma sacerdos. *Lucret. l. 2. v. 969.* Alma dulcedo. *Horat. l. 4. od. 4. v. 41.* Alma adorea. *h. e.* gloria, quæ alit virtutem. Sic *Tibull. l. 1. eleg. 11. v. 67.* Alma pax. *Silius l. 11. v. 12.* Alma Carthago. *h. e.* altrix virorum. *Horat. l. 3. od. 4. v. 42.* Almæ Musæ. *h. e.* studiorum altrices. *Ennius* apud *Cic. 3. Offic. c. 29.* Alma fides. quia nimirum Dea habita est: vel quia fide alitur humana societas. ¶ Festus, & cum eo quædam Vet. Gloss. *almum* exponunt etiam sanctum; item pulcrum: quæ notiones fortasse in quibusdam Scriptorum exemplis locum habere poterunt, in quibus alicui significatio alendi non arrideret. Neque enim improbandæ sunt.

ALNĔUS, a, um, *di ontàno*, qui ex alno est. *Vitruv. l. 5. c. ult.* Si mollis locus erit, palis ustulatis alneis, aut oleagineis, ut robusteis configatur. Adde *lib. 3. c. 3.*

ALNUS, i, f. *alno*, *ontàno*, *onaro*, κλήθρα, arbor in aquosis, & paludosis locis nascens, cortice scabro, ligno molli, foliis latis, rotundioribus, nervosis, & viscido humore obsitis. Ejus materies humido loco defixa quam diutissime durat: cum alioquin extra terram facile corrumpatur: quare apprime utilis est in aquoso loco ædificantibus: ob idque a *Vitruv. l. 2. c. 9.* & a *Plin. l. 16. c. 40.* laudatur. *Cic. in fragment.* apud *Macrob. l. 6. Saturn. c. 4.* Alnorum umbracula. ¶ Cavatur etiam in tubos ad aquæductus, ut *Plin. ibid. c. 42.* scribit. Præterea fabricandis navibus est aptissima. Hinc *Virg. 1. Georg. v. 136.* ait, prima parva navigia fluminibus trajiciendis ex alno cavata fuisse facta. *Stat. 6. Theb. v. 106.* Alnus amica fretis. *Sil. l. 3. v. 458.* Alnus fluminea. *Lucan. l. 3. v. 442.* & fluctibus aptior alnus. ¶ Hinc etiam aliquando per synecdochen a Poetis pro navi ponitur. *Claudian. l. 1. de rapt. Proserp. in præfat. v. 3.* Qui dubiis ausus committere flatibus alnum. *Lucan. l. 2. v. 426.* nullasque vado qui Macra moratus alnos. Adde *l. 3. v. 520.* *Virg. 2. Georg. v. 451.* *Sil. l. 12. v. 521.* *Juvenal. sat. 3. v. 266.* & *Stat. l. 3. Theb. v. 23.* ¶ Eadem translatione ponitur etiam pro alia quapiam re ex alno facta. *Lucan. l. 2. v. 486.* ut spumeus alnos Discussa compage feras. *h. e.* sublicas pontis. *Id. l. 4. v. 422.* obliquas excipit alnos. *h. e.* trabes alneas. ¶ Poetæ aliquando fabulantur, Phaetontis sorores ejus casum lamentantes in totidem alnos fuisse conversas: aliquando in populos mutatas dicunt. *Virg. Ecl. 6. v. 621.* Phaetontiadas musco circumdat amaræ Corticis, atque solo proceras erigit alnos. *Claudian. in Fescenn. in nupt. Honor.* &c. *v. 14.* Et Padus electriferis Admoduletur alnis. V. *Virg. Æn. 10. v. 190.*

ALO, is, alui, alitum, & altum, a. 3. *far crescere*, αὔξω, incrementum do, augeo. *Horat. l. 4. od. 2. v. 5.* Monte decurrens velut amnis, imbres Quem super notas aluere ripas. ¶ Universim significat nutrire, educare, alimentis sustentare, *nutrire*, *alimentare*, *sostentare*. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 19.* Multa quibus animantes aluntur, augescunt, & pubescunt. *Id. Tuscul. 1. c. 19.* Aletur & sustentabitur iisdem rebus, quibus astra sustentantur & aluntur. *Id. l. 1. de nat. Deor. c. 26.* Cum agellus eum non satis aleret. *Id. 1. Off. c. 8.* Alere exercitum suis fructibus. *Id. 2. de nat. Deor. c. 51.* Ali lacte. *Id. pro Rosc. Amer. c. 20.* Alere canes. *Nepos in Aristid. in f.* aliquem publice. *mantenerlo a pubbliche spese*. ¶ De inanimatis rebus, quæ nutrimento aliquo indigent. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 46.* Stellæ aluntur terræ vaporibus. *Plin. l. 24. c. 15. ad fin.* Clematidis folia illita infantibus capillum alunt. *fanno crescere*. *Id. l. 14. c. 2.* Vitis spionia alitur nebulis. *Justin. l. 4. c. 1.* Alere incendium. ¶ Translate *Cic. l. 1. Tuscul. c. 2.* Honos alit artes. *Id. de clar. Orat. c. 8.* Alere gloriam. *Id. l. 1. de Invent. c. 3.* audaciam. *Id. de clar. Orat. c. 33.* ingenium. *Id. 1. Catil. c. penult.* spem alicujus. *Tibull. l. 2. eleg. 7. v. 3.* Spes alit agricolas. *Cic. pro Sext. c. 38.* furorem alicujus impunitate diuturna. *Id. 1. Offic. c. 30.* Mens alitur discendo. *Id. Catil. 3. c. 11.* Memoria vestra nostræ res alentur, sermonibus crescent. *Liv. l. 28. c. 24.* Insita hominibus libido alendi de industria rumores. *Nepos in Phoc. c. 1.* Alere luxuriam. *Id. in Attic. c. penult.* morbum. *Justin. l. 8. c. 1.* contentiones. *Liv. l. 31. c. 15.* bellum. *Ovid. de remed. amor. v. 746.* Divitiis alitur luxuriosus amor. ¶ Pro fovere, tueri. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 33.* Ne tanta, & tam conjuncta populo Romano civitas, quam ipse semper aluisset, omnibusque rebus ornasset, ad vim atque ad arma descenderet. ¶ Participia *alitus*, & *altus* V. suis locis.

ALŎE, es, f. *aloè*, *siloè*, ἀλόη, herba scillæ similis amarissimi succi, foliis pinguibus, & crassis, & in modicam latitudinem se fundentibus, iisque striatis, & in spinulas retusas desinentibus. Gignitur in India, & in Arabia. Ejus succus multos habet in medicina usus, sed præcipue solvendæ alvo, cum pæne solus medicamentorum, quæ id præstant, confirmet etiam stomachum, ut *Plin. l. 27. c. 4.* scribit; ubi addit duo esse ejus genera: alterum arenosum, nigrum, ac durum, quod improbandum; alterum pingue, ac nitidum, rufi coloris, friabile, & jocineris modo coactum, quod a *Dioscoride l. 3. c. 25.* ἡπατίζον, *h. e.* epati simile, a *Pallad. in Octobr. tit. 14.* hepaticum, ab *Æmil. Macro, cap. ult. de aloe*, epatea appellatur. *Cels. l. 2. c. 12.* Medicamenta stomachum fere lædunt: ideoque omnibus catharticis aloe miscenda est. *Id. l. 1. c. 3.* Aloen sumere. *Macer loc. cit.* Sunt aloes species geminæ: quæ subrubet, & quæ Intus sicut hepar, cum frangitur: hæc epatea Dicitur, & magnas habet in medicamine vires: Vilior est, piceo quæ fracta colore videtur. ¶ Masculino genere *Pallad. loc. cit.* Aloes hepatici uncias quatuor. *nisi dicamus succum hic aloes, non herbam intelligi.* ¶ Neutro genere usurpavit *Veget. de re Veterin. l. 1. c. 45. in f.* ¶ Translate *Juvenal. sat. 6. v. 180.* Plus aloes, quam mellis habet. *h. e.* plus amaritudinis, quam dulcedinis.

ALŌEUS, i, m. Ἀλωεύς, trisyllab. nomen est Gigantis Thessali Titanis, & Terræ filii, qui Iphimediam uxorem habuit, quæ duos ei filios peperit, Otum, & Ephialten, qui singulis mensibus novem digitis crescebant. Alii ex adulterio cum Neptuno genitos tradunt. Hi cum ab Aloeo ad bellandum contra Superos immissi fuissent, Martemque ipsum catenis oneratum abducerent, ab Apolline, & Diana sagittis confixi sunt. *Serv. ad Æn. 6. v. 582.* & *ad 1. Georg. v. 280.* & *Hygin. fab. 28.* &c. Hinc *Lucan. l. 6. v. 410.* Impius hinc prolem Superis immisit Aloeus. *Claudian. de B. Get. v. 68.* gemini fratres, genuit quos asper Aloeus.

ALOGĬA, æ, f. *bestialità*, *azione da irragionevole*, ἀλογία, actio sine ratione: ab α privativa, & λόγος, ratio. *Augustin. ep. 86. ad Casulan. presbyt.* Quid est autem alogia, quod verbum ex Græca lingua usurpatum est, nisi cum epulis indulgetur, ut a rationis tramite devietur? &c. Sed ille alter quocum eo loco disputat *Augustinus* usurpaverat *paulo supra* eo sensu, quem tunc obtinebat, scilicet pro convivio sine sermone, & cum silentio celebrato, atque adeo intelligebat spirituale animæ convivium ad mensam Domini in Eucharistia, ad quod cum silentio ac pietate accedendum est. Dixerat enim *alogia Domini refici:* ideoque jejunandum esse censebat Dominica die, qua die tale convivium a Christianis celebrari solet. *Augustinus* id arguens vocem eo sensu exponit, quo a Græcis proprie usurpatur. Lege integrum locum. ¶ Speciatim sumitur pro dicto, aut actione inepta, & stulta, *detto, o fatto sciocco, sproposito, pazzia*. *Senec. in Apocoloc.* Citius mihi verum, ne tibi alogias excutiam.

ALOGISTA V. Aneclogista.

ALŎGUS, a, um, *privo di ragione*, *irragionevole*, ἄλογος, ratione carens: vox Græca ab α privativa, & λόγος, ratio. *Augustin. ep. 86. ad Casulan.* Animalia ratione carentia dicuntur aloga. *Marcian. Capell. l. 6. sub fin.* alogam lineam eam dicit esse, quæ nulla ratione alteri respondet. Et *l. 9. pag. 321.* aloga spatia vocum appellat, de quibus rationem reddere, & proportionem assignare non possumus: similiter *ibid. pag. 329.* alogos pedes metricos, quorum nulla ratio præstatur, sed incondita quædam compositio profertur.

ALOĬDÆ, arum, m. Ἀλωεῖδαι Aloei filii Otus, & Ephialtes. V. *Aloeus*. *Claudian. de B. Get. v. 73.* nec pervenere juventæ Robur Aloidæ. *h. e.* non pervenere ad juventutem. nam novem tantum annos nati interfecti sunt. *Virg. 6. Æn. v. 582.* Hic & Aloidas geminos, immania vidi Corpora, qui magnum manibus rescindere Cœlum Aggressi, &c. Adde *Ovid. Metam. 6. v. 117.*

ALOPECĬA, æ, f. *pelatina*, *tigna*, *cadimento de' capelli*, ἀλωπεκία, genus morbi, quo capilli ex capite defluunt, interdum etiam barba: ita dictum ab ἀλώπηξ, εκος, vulpes, quia eo sæpissime laborare vulpes creduntur. Usurpatur plerumque in plur. numero. *Plin. l. 20. c. 22.* Sinapi utuntur ad alopecias, psoras, lepras. *Id. ibid. c. 5.* Alopecias fricare tusis cæpis. Et *l. 22. c. 21.* Cinis e radice asphodeli alopecias emendat. *Id. l. 28. c. 8.* Alopecias explet cinis hippopotami. *h. e.* capillis explet ea loca, quæ alopeciis glabra facta sunt. Sic. *l. 32. c. 4.* Alopeciarum inanitas. *Id. l. 23. c. 6.* Cotonea cocta in vino alopeciis capillum reddunt. *In sing. num. Theod. Priscian. l. 1. c. 6.* Alopecia ex cognomento vulpium cognomentum accepit.

ALOPECĬAS, adis, f. genus piscis marini apud *Plin. l. 32. c. ult.* quem *Id. l. 9. c. 43.* vulpem marinam appellat. Nam Græce ἀλώπηξ, εκος, vulpem significat.

ALOPECIŌSUS, a, um, qui capillorum profluvio laborat. Legitur in titulo *cap. 6. lib. 1. Theod. Prisciani*.

ALOPĒCIS, idis, f. ἀλωπεκίς, genus vitis, quæ uvam producit caudas vulpium imitantem: ab ἀλώπηξ, εκος, vulpes: *coda di volpe*. *Plin. l. 14. c. 3.*

ALOPECŪRUS, i, f. *coda di volpe*, ἀλωπέκουρος, herba similis vulpinæ caudæ: ab ἀλώπηξ, εκος, vulpes, & οὐρά, cauda. *Plin. l. 21. c. 17.*

ALOSA, æ, V. Alausa.

ALPES, ium, f. *l'Alpi*, Ἄλπεις, montes excelsi, qui Italiam separant a Gallia, & a Germania, ita dicti, ut videtur a candore nivium, quia perpetuis fere nivibus albescunt, lingua Sabinorum, qui *alpum* dixere, quod posteri Latini *album*. Ita *Festus* in voce *Album*. ¶ Multiplices Alpes sunt, & varia pro locorum diversitate sortiuntur nomina, Maritimæ, seu Litoreæ, Cottiæ, Grajæ, Pœninæ, Summæ, Lepontiæ, Rhæticæ, Tridentinæ, vel Noricæ, Juliæ, vel Carnicæ, &c. de quib. V. Geographos. *Cic. de provin.*

con-

consular. c. 14. Alpibus Italiam muniit natura. Id. in Pison. c. 33. Alpium vallum contra ascensum transgressionemque Gallorum opponere. Id. 4. Catil. c. 6. Manavit non solum per Italiam, verum etiam transcendit Alpes. Id. Phil. 5. c. 13. ad fin. Furorem Antonii Alpium muro cohibere. Virg. 3. Georg. v. 474. Aeriæ Alpes. Horat. l. 2. sat. 5. v. 41. hibernæ. ¶ In singulari numero. Ovid. 3. de art. aman. v. 150. Nec quot apes Hyble, nec quot in Alpe feræ. Juvenal. sat. 10. v. 152. opposuit natura Alpemque, nivemque. Lucan. sub fin. l. 1. Alpis nubiferæ colles. Claudian. in II. Consul. Stilich. v. 285. frondosa fertur ab Alpe. ¶ Varr. apud Serv. ad Æn. 10. v. 13. quinque vias enumerat, quibus transiri possunt: una quæ est juxta mare, per Ligures: altera qua Annibal transiit: tertia, qua Pompejus ad Hispaniense bellum profectus est: quarta, qua Asdrubal de Gallia in Italiam venit: quinta, quæ quondam a Græcis possessa est, quæ exinde Alpes Græcæ appellantur. ¶ Ponitur etiam pro alio quovis monte excelso. Sidon. carm. 9. v. 43. Admissoque in Athon tumente Ponto, Juxta frondiferæ cacumen Alpis Scalptas classibus isse per cavernas. Silius quoque l. 2. v. 333. geminas Alpes dixit, Pyrenæos montes etiam intelligens: eademque ratione locuti sunt Prudent. Peristeph. 3. v. 538. & Sidon. carm. 5. v. 594.

ALPHA, ἄλφα, nomen primæ Græcorum litteræ, sicut beta, βῆτα, secundæ. Juvenal. sat. 14. v. 209. Hoc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ. h. e. antequam legere discant. ¶ Hinc joculariter dicitur de eo, qui primas tenet in re aliqua: quemadmodum beta de eo, qui secundas. Martial. l. 5. epigr. 27. Quod alpha dixi, Codre, pænulatorum Te nuper, aliqua cum jocarer in charta; Si forte bilem movit hic tibi versus, Dicas licebit beta me togatorum.

ALPHABETUM, ti, n. alfabeto, series litterarum, ab alpha, ἄλφα, & beta, βῆτα, quæ sunt duæ priores Græcorum litteræ. Tertull. de Præscript. advers. Heret. c. 50. & Hieronym. epist. 4. ad Rusticum. Quod addi solet ex titulo cap. 10. lib. 37. Plin. De quibusdam gemmis per alphabeti ordinem, id nullius est auctoritatis. Nam lib. 1. n. 54. habetur: de gemmis litterarum ordine.

ALPHEIAS, ădis, f. Ἀλφειάς, Arethusa nympha in fontem Elidis versa, cujus aquæ cum Alpheo flumine, qui eam perdite adamavit, miscentur. Ovid. Metam. 5. v. 487. Cum caput Eleis Alpheias extulit undis. V. Arethusa.

ALPHENUS. V. Alfenus.

ALPHESIBŒA, æ, f. Phegei fluminis filia, Alcmæonis conjux, quem cum fratres Alphesibœæ, quod eam deseruerat, & aliam duxerat interfecissent, dicitur ipsa præ amore conjugis suos fratres obtruncasse. Alii rem aliter narrant. Propert. l. 1. eleg. 15. v. 15. Alphesibœa suos ulta est pro conjuge fratres; Sanguinis & cari vincula rupit amor. V. Alcmæon.

ALPHESIBŒUS, i, m. nomen pastoris cujusdam apud Virg. Ecl. 5. & 8. ab ἀλφεῖν, invenire, & βοῦς, bos.

ALPHEUS, i, m. Ἀλφειός, Orfea, Carbon, Darbon, fluvius Peloponnesi, qui ex Stymphalo monte per Arcadiam, & Elidem regiones in sinum Chelonitem ad Occ. apud Triphyliam urbem influit, ac Olympiam alluit. Dictus videtur ab ἀλφός, quæ est species vitiliginis albæ, quia ejus aqua maculas ejusmodi tollere creditur. Poetæ fabulam secuti tradunt, Alpheum occultis meatibus subter mare labi, & Arethusæ fonti apud Syracusas urbem Siciliæ misceri. V. Arethusa. Ovid. Metam. 5. v. 599. Quo properas Arethusa? suis Alpheus ab undis &c. Id. Metam. 2. v. 250. Æstuat Alpheos, ripæ Spercheides ardent. Id. l. 3. amor. eleg. 6. v. 29. Quid? Non Alpheon diversis currere terris, &c. Alpheos, & Alpheon sunt Græcæ positiones pro Alpheus, & Alpheum. Martial. l. 6. epigr. 85. Viderat Alphei præmia. h. e. certamina Olympia, quæ quarto quoque anno apud Alpheum celebrabantur. ¶ Alphei aqua Jovi gratissima existimata est; qua de causa Jovis Olympii statua ea aspergebatur, & sacrificiorum cineres abluebantur: unde sacer Alpheus dicitur a Seneca in Med. v. 81. & in Thyest. v. 116.

ALPHEUS, a, um, adject. Ἀλφειός, ad Alpheum pertinens. Virg. 10. Æn. v. 179. Hos parere jubent Alpheæ ab origine Pisæ. h. e. Pisarum urbs in Italia, quam condidisse dicuntur Arcades ex Pisis, & Elide Arcadiæ oppidis in Italiam transvecti, Alpheus autem fluvius per Arcadiam fluit. Claudian. de B. Get. v. 575. Alpheæ ripæ.

ALPHICUS, i, m. qui alphis medetur. Hoc sensu intelligendum quidam putant illud Martial. l. 9. epigr. 97. Alphicus ante fuit, cœpit nunc Olficus esse. Olficum autem interpretantur eum, qui olfacit τὸ αἰδοῖον τῶν γυναικῶν. ¶ Alphicus pro eo, qui alpho laborat, legitur a quibusdam apud Gell. l. 4. c. 2. V. Atypus.

ALPHUS, i, m. sorta di morfea bianca, ἀλφός, genus vitiliginis albæ, hoc est morbus, quo cutis maculis quibusdam, ceu guttis albis, subasperis, & non continuis fœdatur, ita ut quædam guttæ dispersæ esse videantur, ut describit Cels. sub fin. l. 5. ubi primo Græce usurpat, & paulo post: Eos, quos alphos vocari dixi, hoc medicamento perungunt. Adde Theod. Priscian. de Diæta, cap. 15.

ALPICUS, a, um, adject. idem quod alpinus. Inscript. vet. apud Sponium in Miscell. erud. antiq. pag. 84. Per arva, perque montes Alpicos. Nepos in Annib. c. 3. Ad Alpes posteaquam venit, Alpicos conantes prohibere transitum concidit. Al. leg. Alpinos.

ALPINUS, a, um, adject. dell' Alpi, Alpino, ad Alpes pertinens. Liv. l. 21. c. 43. Alpinæ gentes. h. e. quæ Alpes incolunt. Virg. Æn. 8. v. 661. Alpina gæsa. h. e. quibus Alpinæ gentes utuntur in bellis. Ovid. Metam. 14. v. 794. Alpinus rigor. h. e. frigus, quod in summis Alpibus esse solet. Virg. ecl. 10. v. 47. Alpinæ nives. Id. Æn. 4. v. 442. Alpini Boreæ. Valgius in Elegis apud Serv. ad Æn. 11. v. 457. Navigat Alpini flumina magna Padi. h. e. cujus origo in Alpibus. Ovid. 6. Fast. v. 358. Alpinus hostis. h. e. Galli, qui superatis Alpibus in Italiam descenderunt, & Romam expugnarunt. V. Liv. l. 5. a c. 34.

ALPIS V. supra Alpes.

ALSIDENA, species cæpe apud Plin. l. 19. c. 6.

ALSIENSIS, se, adject. ad Alsium oppidum pertinens. Cic. pro Mil. c. 20. Sciebat in Alsiensi esse. supple agro, vel rure. Liv. l. 27. c. 38. Alsiensis populus.

ALSIETINUS, a, um, adject. Alsietinus lacus, nunc Lago di Martignano, est in Etruria: ex quo concipiebatur ductus aquæ Alsietinæ, de qua Frontin. de aquæduct. artic. 11. & 71. ¶ Hæc aqua dicta est Augusta, quia ab Augusto perducta fuit. Frontin. cit. artic. 11. V. doctas & laboriosas adnotationes Jo. Poleni ad cit. artic. 71.

ALSINE, es, f. centocchi, pavarina, gallinella, ἀλσίνη, herba similis helxines, sed minor, minusque hirsuta, nascitur in hortis, & maxime in parietibus: incipit a media hyeme, arescit æstate media: cum prorepit musculorum aures imitatur foliis: hinc myosoton eam quidam appellavere, a μῦς, mus, & οὖς, ὠτός, auris: cum teritur, odorem cucumeris reddit. Dicta est ab ἄλσος, lucus, quod in nemorosis, umbrosisque locis provenit. Plin. l. 27. c. 4.

ALSIOSUS, a, um, adject. chi facilmente patisce il freddo, freddoso, freddoloso, δύσριγος, qui frigore facile læditur. Varr. l. 2. R. R. c. 3. Stabulatur pecus melius, ad hibernos exortus si spectat, quod est alsiosum. Plin. l. 21. c. 10. in fi. de abrotono, & adonio herbis. Seritur utrumque æstate: alsiosa enim admodum sunt; & sole tamen nimio læduntur.

ALSIUM V. in voce sequenti.

ALSIUS, a, um, adject. freddoloso, δύσριγος, idem quod alsiosus. Lucret. l. 5. v. 1014. Ignis enim curavit, ut alsia corpora frigus Non ita jam possent cœli sub tegmine ferre. Quidam malunt algida. ¶ A Cicerone usurpatur comparative tanquam a positivo alsius, quod non est in usu, & significat frigidum, refrigerantem, fresco: estque vel a præterito alsi verbi algeo, vel a Græco ἄλσος, lucus. luci enim æstate jucundum frigus servant. l. 4. Attic. ep. 8. Antio nihil quietius, nihil alsius, nihil amœnius. Id. Q. Fr. l. 3. ep. 1. Jam ἀποδυτηρίῳ nihil alsius, nihil muscosius. ¶ Denique alsius adjectivum est ab Alsium, Ἄλσιον, quod est oppidum Etruriæ in ora litorali, Romanorum quondam Colonia, teste Vellej. l. 1. c. 14. nunc exscisum. Dictum est ab Aleso Argivo ejus conditore. Sil. l. 8. v. 476. Necnon Argolico dilectum litus Aleso Alsium, & obsessæ campo squallente Fregellæ. Rutil. in Itiner. v. 223. Alsia prælegitur tellus, Pyrgique recedunt.

ALTANI venti, venti che escono dalla terra, ἀπόγειοι ἄνεμοι, venti e terra erumpentes, ut Plin. l. 2. c. 43. docet. Servius vero ad illud Æn. 7. v. 27. Cum venti posuere scribit flatum omnem, qui ripæ est, aut pelagi altanum vocari. Isidor l. 13. c. 11. ait altanum dici ventum a pelago flantem, quia scilicet ab alto spirat, hoc est mari. Denique Vitruv. l. 1. c. 6. Altanum non tanquam ventum aliquem e terra, aut mari erumpentem accipit, sed enumerat inter ventos ordinarios, qui ab aliqua Cœli regione spirant. Itaque scribit: dextra, & sinistra circa Austrum Euronotus, & Altanus flare solet; circa Africum Libonotus, & Subvesperus, &c. Quare per altanum videtur intelligere ventum flantem inter meridiem, & occidentem, qui Ital. dicitur Garbino verso Ponente, medius scilicet inter Africum & Zephyrum, vel certe alterutro ex his proximum secundum recentiorum Mathematicorum divisionem.

ALTAR, ris, n. altare, idem quod altare. Prudent. Peristeph. 2. de S. Vincent. v. 515. Altar quietem debitam Præstat beatis ossibus. & Peristeph. 9. de S. Eulal. sub fin. Ossibus altar & impositum.

ALTARE, ris, n. altare, βωμός, θυσιαστήριον, locus ad sacrificandum aptus, in quo adoletur victima: diciturque si Festo credimus, & Servio ab altus quia proprie significat suggestum a terra exaltatum, in quo diis tantum superis sacra fiunt: quare differt ab ara, quæ humilior est, & tum Inferis, tum Superis diis convenit. Præterea in ara aut supplicatur, aut libatur tantum, in altari victima adoletur. Ad hæc altare deorum esse dicitur, ara mortuorum. Hæc afferri solent discrimina ab Eruditis, & præsertim a Serv. ad ecl. 5. v. 66. & ad Æn. 2. v. 515. Hinc Virg. ecl. 5. v. 66. en quatuor aras: Ecce duas tibi, Daphni, duoque altaria Phœbo. aras primo posuit generali significatione, qua & altaria comprehenduntur: deinde distinguit, ut quæ Daphnidi eriguntur, aræ sint, quæ Phœbo altaria. Plin. l. 15. sub fin. Ut ne propitiandis quidem numinibus accendi ex his altaria, aræve debeant. Plin. alter in Paneg. c. 1. Inter aras, & altaria. ¶ Hæ tamen differentiæ non semper a Scriptoribus servantur. Promiscue enim altare, & ara passim ponuntur. Virg. ecl. 8. v. 64. molli cinge hæc altaria vitta. Sermo est hic de sacris magicis, quæ inferis diis fiebant. ¶ Est etiam aliud discrimen inter altare, & aram (& ipsum tamen perraro servatum) ut ara dicatur proprie suggestus inferior, & veluti pes, & fulcimentum, quo mensa, quæ est altare sustinetur. Hinc Solin. c. 9. Ara est in cacumine, Jovi dicata, cujus altaribus si qua de extis inferuntur, &c. Prudent. in Roman. hoc est Peristeph. 14. v. 49. Altaris aram funditus pessundare. Justin. etiam huc respexisse videtur, cum inquit lib. 24. c. 2. Sumptis in manus altaribus, &c. ubi tangit veterem morem jurandi tactis aris: de quo V. in Ara. Quintil. declam. 12. c. 26. Aris altaria imponere. Alii aliter leg. ¶ Sæpe altare ponitur in plurali numero, licet de uno tantum sermo sit. Liv. l. 21. c. 1. Fama est, Annibalem altaribus admotum, tactis sacris, jurejurando adactum, &c. Cic. de Harusp. respons. c. 5. Ab altaribus religiosissimis fugatus. Id. Catil. 1. c. 9. A cujus altaribus

sæpe

sæpe istam dexteram, &c. *Tacit. Ann. 16. c. 31.* Altaria, & aram complexa. ¶ *Libare altaria*, apud *Virg.* quid sit V. in *Libo, as.*

ALTARIUM, ii, n. *altare*, idem quod altare. *Sever. Sulpic. l. 1. Histor. sacrar. c. 19.* Altarium ex duodecim lapidibus sub monte constituit. *Hieron. epist. 83. ad Ocean. sub fin.* Vespere in circo, mane in altario.

ALTATUS, a, um, *alzato*, sublatus in altum. *Sidonii* est *lib. 2. epist. 2.* Jam ver decedit æstati, & per lineas sol altatus extremas in axem Scythicum porrigitur.

ALTE, adverb. *in alto*, ὑψῆ, excelse, sublimiter. *Varr.* apud *Non. c. 1. n. 244.* Ascendere in malum (*navis*) alte. *Cic. Phil. 2. c. 12.* Cruentum alte extollens pugionem. *Id. 5. Tuscul. c. 13.* Tollere se a terra altius. *Id. in Orat. c. 28.* Alte cadere. *cader da alto*. *Sueton. in Aug. c. 94. circa med.* Cum aquila altissime volasset. *Virg. 4. Æn. v. 443.* Alte consternunt terram frondes. *h. e.* altum in terra cumulum facientes. *Pierius* testatur in aliquot exemplaribus legi *altæ*, quod minus elegans est. *Curt. in lib. 7. c. ult.* Alte aliquid constituere. *in alto*. *Virg. 1. Æn. v. 337.* Suras alte vincire. *Horat. l. 2. sat. 8. v. 10.* Puer alte cinctus. *h. e.* alte cinta habens vestimenta, ne ministrantem impediant: quem *alticinctum* appellat *Phædrus*. ¶ Significat etiam profunde, *profondamente*, βαθέως. *Cic. 2. de Divin. c. 23.* Cum sulcus altius esset impressus. *Liv. l. 1. c. 41.* Ferrum haud alte in corpus descendisse. *Virg. 3. Georg. v. 422.* Alte abdere caput. *Cels. l. 5. c. 26. n. 30.* Caro alte vulnerata. *Senec. 3. de Ira, c. 4.* Anhelitus crebri, tractique altius gemitus. ¶ Translate *Plin. l. 8. ep. 4.* Ingenium altissime assurgit. *Vellej. l. 2. c. 35.* Ille dies virtutem Catonis, jam in multis rebus conspicuam, atque prænitentem, altissime illuminavit. *h. e.* maxime, ducta translatione a sole, qui quo est altior, eo majorem effundit lucem. *Cic. pro Cluent. c. 21.* Incipit longo, & alte petito proœmio. *h. e.* prima quæque rei initia, & causas dicendo persequens. *con un esordio preso di lontano*. Sic *Virg. 4. Georg. v. 285.* altius omnem Expediam, prima repetens ab origine, famam. *Curt. l. 6. c. 7.* Altius iram supprimere. *h. e.* abditius occultare. *Cic. act. 1. in Verr. c. 7.* Altius aliquid perspicere. *h. e.* interius, acutius, melius, ut etiam *Ascon. ibid.* exponit. *penetrar più addentro coll' intendimento*. Sic *Plin. l. 5. ep. 15.* Altissime inspicere. *Cic. in Orat. c. 25.* Verbum aliquod transferre altius. *h. e.* metaphoricam ei significationem dare a propria valde remotam. *Albinovan. eleg. 1. v. 379.* Alte natus. *h. e.* nobili genere natus.

ALTEGRADIUS, vel Altigradius, a, um, *chi cammina ritto*, alte gradiens, & erecto corpore. *Tertull. sub fin. lib. de veland. virg.* Bestia brevi capite, protracta cervice, cetera altegradia. *Alii leg.* altegrada, & altigrada.

ALTELLUS Romulus dicebatur, quasi altus in tellure; vel quod tellurem suam aleret; sive quod aleretur telis; vel quod a Tatio Sabinorum Rege postulatus sit in colloquio pacis, & alternis vicibus audierit, locutusque fuerit. Sicut enim fit diminutive a macro macellus, vafro vafellus, ita ab alterno altellus. Hæc *Paulus* ex *Festo*, ad quem sane perbene *Jos. Scalig.* Veteres, *inquit*, Grammatici, qui tam anxie etyma verborum rimantur, quid aliud, quam cum ratione insaniunt?

ALTER, ra, rum, gen. alterius, dat. alteri, &c. *uno di due*, *altro*, ἕτερος, idem quod alius, sed de duobus tantum, cum *alius* de pluribus dicatur. Quidam, teste *Festo*, arbitrantur factum esse a Græcis dictionibus ἄλλος, & ἕτερος. *Cic. Fam. 6. ep. 3.* Neque confirmatione nostra egebat virtus tua; neque erat ea mea causa atque fortuna, ut cui ipsi omnia deessent, alterum confirmarem. *Liv. l. 40. c. ult.* Alter Consulum Q. Fulvius triumphavit. & *cap. 52.* Alter ex Censoribus petiit ab Senatu, &c. *Sueton. in Aug. c. 11.* Alterum e Consulibus in pugnæ tumultu interemptum. ¶ In plurali numero usurpatur non solum cum iis nominibus, quæ carent singulari, sed etiam cum aliis. *Auct. ad Herenn. l. 3. c. 20.* Duplices similitudines esse debent, unæ rerum, alteræ verborum. *Cic. Attic. l. 14. ep. 18.* Adductus sum tuis unis & alteris litteris. *Id. l. 5. Tuscul. in fi.* Ad Brutum nostrum hos libros alteros quinque mittemus. *questi altri cinque libri:* nam & quinque priores *de Finibus* Bruto inscripserat. *Sallust. de B. Jugurth. c. 21.* Utrique alteris freti. *ambi spalleggiandosi l' un l' altro*. *Varr. l. 7. L. L. c. 9. extr.* Alteri totidem. *altrettanti*. ¶ Repetitur eleganter vel eodem, vel diverso casu. *Cic. pro Planc. c. 35.* Quorum alter exercitum perdidit, alter vendidit. *uno lo mandò a male, l' altro lo vendè*. *Id. Fam. 6. ep. 3.* Alteri dimicant, alteri victorem timent. *gli uni combattono, gli altri, &c.* *Terent. Adelph. 1. 3. 50.* Curemus æquam uterque partem: tu alterum, ego item alterum. *tu uno, io l' altro*. *Cic. Fam. 6. ep. 4.* Alteros propemodum jam sumus experti, de altero nemo est, quin cogitet. *Id. in somn. Scip. c. 2.* Uterque numerus plenus, alter altera de causa habetur. *l' uno per una causa, l' altro per un' altra*. *Id. 2. de nat. Deor. c. 49.* Milvo est quoddam bellum quasi naturale cum corvo. ergo alter alterius ova frangit. *l' uno rompe l' uova dell' altro*. *Plin. l. 6. ep. 5.* Mihi peracerbum fuit, quod sunt alter alteri, quid pararent, indicati. *Liv. l. 5. c. 11.* Qui noxii ambo, alter in alterum causam conferant. *Sallust. in Jug. c. 81.* Carthaginienses & Cyrenenses alteri alteros aliquantum attriverant. ¶ Cum *alter* bis ponitur, & ad duo præcedentia refertur, prius priori fere respondet, posterius posteriori. *Cic. 1. Offic. c. 26.* Philippum Macedonum regem rebus gestis, & gloria superatum a filio, facilitate & humanitate video superiorem fuisse. Itaque alter (*Philippus*) semper magnus; alter (*filius*) sæpe turpissimus fuit. ¶ Aliquando tamen res contra se habet. *Cic. pro Quint. c. 1.* Quæ res in civitate duæ plurimum possunt, eæ contra nos ambæ faciunt, summa gratia, & eloquentia: quarum alteram (*eloquentiam*) vereor, alteram (*gratiam*) metuo. Adde *l. 3. Offic. c. 18.* & *l. 1. c. 12.* & alibi. ¶ In enumerationibus *alter* ponitur pro secundo, seu pro eo qui secundo loco est. *Horat. l. 4. od. 5. v. 31.* Alteris te mensis adhibet Deum. *Cic. de Senect. c. 9.* Ne nunc quidem vires desidero adolescentis (is enim erat locus alter de vitiis senectutis) non plus quam &c. *Et paulo post*. Quadriennio post alterum consulatum. *Id. Verr. 3. c. 7.* Ut primo die populus Romanus judicaret; alter dies amicis illius spem defensionis afferret; tertius dies sic hominem prosterneret, ut *&c.* deinde reliquis diebus, &c. *Id. Phil. 1. c. 13.* Proximo, altero, tertio, reliquis consecutis diebus non intermittebas, &c. *Verr. 4. c. 76.* Alterum, tertium, quartum, permulta erant ejusmodi nomina. ¶ Et post adjectiva numeralia. *Id. Fam. 12. ep. 25.* Accepi tuas litteras, quas mihi Cornificius altero vicesimo die reddidit. *h. e.* vicesimo secundo. *Virg. Ecl. 8. v. 39.* Alter ab undecimo tum me jam ceperat annus. *h. e.* decimus tertius. *Liv. l. 3. c. 33.* Anno trecentesimo altero, quam condita Roma erat. *h. e.* trecentesimo secundo. *Manil. l. 4. v. 466.* Vicesima & altera lædit. *h. e.* vicesima secunda. Ita quidem his locis exponunt *Manut. Servius*, & *Jos. Scalig. ad Manil.* tum *loc. cit.* tum *l. 1. v. 549.* eosque secuti alii permulti: & quod ad *Livium* attinet favet *Dionys. Halicarnass. lib. 10.* Alii non minoris eruditionis viri miras his lites excitarunt, contendentes acriter, in hujusmodi locis *alter* non pro *secundus* poni, sed pro *alius*, ut *alter ab undecimo* sit duodecimus, *vicesimus alter* sit vicesimus primus: aut si malis adhuc *alterum* pro secundo poni, ita intelligendum esse, ut *undecimus*, & *vicesimus* unum aliquid cum superioribus componat; *alter* vero huic adjectus sit post illum primus, adeoque de numeris veluti duobus dicatur, ut notat *Ruæus ad Virg. loc. cit.* ex *Sigon. lib. 1. emendation. cap. 16.* ubi contra *Robortellum* hac de re disputat ad locum *Livii* citatum. Sane cum dicitur *alterum* poni pro secundo, non videtur ita accipi posse, quasi *duo* significet, sed *unum* post primum. *Cic. pro Cluent. c. 26.* Unus & alter dies intercesserat, cum &c. *h. e.* duo dies. Plura qui volet adeat *Jos. Castalion. Observation. dec. 3. cap. 1.* ¶ Reperitur tamen *alter* post numeralia adjectiva pro duobus positum. *Auct. dial. de Orat.* (quem alii *Quintil.* esse putant, alii *Tacit.*) *cap. 34. extr.* Uno & vicesimo ætatis anno Cæsar Dolabellam, altero & vicesimo Asinius Pollio C. Catonem iis orationibus insecuti sunt, quas, &c. *Casaubon.* & alii ex historia legendum putant *tertio & vicesimo ætatis anno Cæsar Dolabellam*, &c. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 926. n. 8.* Memoriæ Sex. Vigelli Aquinat. qui ann. attigit centens. set alterum & nonagens. perpet. inoffensa valetud. exegit, reliquos septem & d. XIIX. decubuit, & occubuit. *Donatus* etiam in illo *Terent. Andr. 1. 1. 49.* Sed postquam amans accessit pretium pollicens, unus & item alter. *alter* ait duos significare. nam tres erant amatores, ut *ibid. v. 60.* dicitur. Sed non videtur apta hæc explicatio. Non enim *Terentius* vult illis verbis tres omnes amatores complecti, sed ostendere, eos accessisse primo quidem unum, deinde alterum usque ad tres. *uno, e poi un altro*. ¶ *Altero quoque die* est secundo quoque die, *ogni due giorni*. *Cels. l. 4. c. 12. ad fin.* Altero quoque die vinum, vel aquam bibere. Adde *l. 3. c. 13.* Sic *Colum. l. 5. c. 8.* Olea non continuis annis, sed fere altero quoque fructum affert. *un anno sì, e un anno no*, alternis. ¶ *Altera die quam* est secunda die post, *due giorni dopo*. *Liv. l. 31. c. 14.* Altera die, quam a Brundusio solvit, in Macedoniam trajecit. ¶ *Alter idem*, *alter ego* dicuntur de eo, qui valde nobis conjunctus est vinculo amicitiæ. *Cic. de Amicit. c. 21.* Amicus est tamquam alter idem. *Id. Fam. 7. ep. 5.* Vide quam mihi persuaserim, te me esse alterum. *che tu sii un altro me stesso*. Et *Auson. in præfat. 2. v. 15.* Communemque habitas alter ego Ausonium. ¶ De iis, qui in re aliqua sunt valde similes, *Cic. Verr. 7. c. 33. in fi.* Cleomenes qui alterum se Verrem cum luxuria atque nequitia, tum imperio putabat. *si stimava un altro Verre*. *Id. Fam. 5. ep. 8.* Me sicut alterum parentem, & observat, & diligit. *Sic* altera patria, altera Roma, apud *Flor. l. 2. c. 6.* & *l. 3. c. 5.* Huc & illa spectant *Virg. Ecl. 5. v. 49.* Fortunate puer, tu nunc eris alter ab illo. *h. e.* illi similis, sed post illum. *Nepos in Pelopid. c. 4.* Hæc fuit altera persona Thebis, sed tamen secunda, ita ut proxima esset Epaminondæ. *h. e.* fuit par virtute Epaminondæ, sed tamen secundum ab eo locum tenuit, & *Eumen. in Paneg. ad Constant. Aug. cap. 14.* Fronto Romanæ eloquentiæ non secundum, sed alterum decus. ¶ Contra interdum *alter* ponitur pro dissimili, diverso. *Horat. l. 4. od. 10. v. 6.* Quoties te speculo videris alterum. ¶ *Alterum tantum* est aliud tantundem, *altrettanto*, τοσοῦτον ἕτερον. *Liv. l. 10. c. penult.* Militibus ex præda centenos binos asses, & alterum tantum centurionibus atque equitibus divisit. *Id. l. 1. c. 37.* Neque tum Tarquinius de equitum centuriis quicquam mutavit, numero tantum alterum adjecit. *Al. leg.* Alterum tantum: *alii* alterum tamen. *Cic. in Orat. c. 56.* Pars pedis altero tanto, aut sesqui major. *Nepos in Eumen. c. 8.* Via altero tanto longior. *Julian. Digest. lib. 28. tit. 2. leg. 13.* Filius altero tanto amplius habebit, quam uxor. *Auct. de B. Hisp. c. 30.* Erat acies tredecim aquilis constituta, cum levi armatura millibus sex; præterea auxiliares accedebant prope alterum tantum. *Callistrat. Digest. lib. 49. tit. 14. leg. 3. in fi.* Totum cum altero tanto solvere. ¶ Ponitur sæpe *alter* pro uno ex duobus. *Cic. Phil. 5. in fi.* Utique C. Pansa, A. Hirtius consules alter, ambove rationem agri habeant. *uno di essi due*. Formula usitata in Senatusconsultis, in quibus aliquid consulibus mandabatur. Itaque legitur etiam *Phil. 8. 9. 11.* & *14.* ubi *Cicero* sententiam in Senatu dicit. Sic *Liv. l. 30. c. 23.* Absente consulum altero, ambobusve. In veteri S. C. apud *Frontin.*

de

de aquaed. artic. 100. *extr.* Q. Ælius Paullus Fabius Coss. ambo, *altrrve*, &c. ¶ Interdum etiam pro *alteruter*. *Cic. Acad.* 4. *c.* 43. Non potest igitur uterque esse sapiens, quoniam tantopere dissentiunt, sed alter. *ma a l' uno, o l' altro*. *Id. Attic. l.* 11. *ep.* 18. Quorum fortasse utrumque erit: alterum certe. *Liv. l.* 40. *c.* 20. Hos tanquam medicos, nec in alterius favorem inclinatos miserat rex. *nè parziali per l' uno, o per l' altro*. ¶ Item pro *alius*. *Phaedr. l.* 1. *fab.* 19. Canis parturiens cum rogasset alteram, Ut fetum in ejus tugurio deponeret. *Cic.* 1. *Offic. c.* 2. Nulla vitae pars, neque si tecum agas quid, neque si cum altero contrahas, vacare officio potest. *Plaut. Bacch.* 2. 3. 22. Sceleftiorem nullum illuxere alterum. *Id. Asin.* 3. 4. 85. Neque me Athenis est alter hodie quisquam, cui &c. *Horat. l.* 2. *ep. ult. v.* 174. Permutet dominos, & cedat in altera jura. *Senec. ep.* 66. Alter adolescens decessit, alter senex. aliquis praeter hos infans: alius inter coeundum solutus est, alterius continuata mors somno est, &c. *Senec. l.* 4. *quaest. nat. c.* 7. Rationem hujus rei quidam quaerunt. Alteri negant posse fieri, ut, *&c.* alteri suspicari ipsos ajunt, &c. ¶ Sic contra *alius* saepe ponitur pro *alter*. *Caes. inic. l.* 1. *B. Gall.* Gallia divisa in partes tres, quarum una incolunt Belgae, aliam Aquitani, &c. *Cic. in Brut. c.* 95. Genera Asiaticae dictionis duo sunt: unum sententiosum, *&c.* aliud genus est non tam sententiis frequentatum, &c. *Suetan. in Tito, c.* 7. Titum propalam alium Neronem praedicabant. ¶ Interdum *alter* sumitur pro malo, adverso, *cattivo*, *contrario*. Hinc *Festus* docet in auguriis alteram avem dictam esse, quae prospera non erat. *Nepos in Pelopid. c.* 1. Alterius factionis principes interficere. *h. e.* adversae factionis. ¶ *Altere* pro *alteri* fem. gen. in dativo sing. *Terent. Heaut.* 2. 3. 30. Hoc ipsa in itinere alterae dum narrat. *Plaut. Rud.* 3. 4. 45. Huic alterae patria quae sit nescio. Adde *Nepot. in Eumen. c.* 1. ubi tamen alii aliter leg. ¶ Genitivus *alterius* paenultimam habet brevem. Reperitur tamen aliquando producta. *Terentian. Maur. pag.* 2432. *Putsch.* Adesto Jambe praepes, & tui tenax Vigoris: adde concitum celer pedem, Nec alterius indigens opis veni. Aliud exemplum ex eodem affert *Priscian. l.* 6. *pag.* 695.

ALTER, eris, V. Halter.

ALTERAS pouebant pro eo, quod est adverbium alias. *Paul.* ex *Festo*.

ALTERATIO, onis, *mutazione*, *alterazione*. Vox babara est, & Philosophis relinquenda. Nam quod affertur ex *Quintil. l.* 10. *c.* 1. his verbis: *Lectio non cruda, sed multa alteratione mollita:* legendum profecto est, *iteratione*.

ALTERCABILIS, le, altercatione plenus. *Arnob. l.* 5. *pag.* 156. Altercabilem sermonem conserere.

ALTERCATIO, onis, f. *altercazione*, *contesa di parole*, *rissa*, διαδικασία, ἀντιλογία, contentio, disceptatio cum jurgio, qualis est cum duo invicem disputant oratione intercisa, & intermixtis jurgiis. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 16. *a med.* Redeo ad altercationem: surgit pulchellus puer: objicit mihi, &c. *Id. Fam.* 1. *ep.* 2. Idibus Jan. in Senatu nihil est confectum, propterea quod dies magna ex parte consumptus est altercatione Lentuli, & Caninii. *Id Attic. l.* 4. *ep.* 13. Facere altercationes. *Id. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 6. *in f.* Oriri altercationem cum aliquo de aliqua re. *Liv. l.* 35. *c.* 17. E disceptatione, altercationem facere. *Plaut. Aulul.* 3. 5. 11. In maximam illuc populi partem est optimum: in pauciores avidos altercatio est. *h. e.* disputabile, & controversum est, *c' è del da dire; c' è da contendere*. ¶ Speciatim dicitur de parte actionis forensis, in qua actor, & defensor non perpetua ratione utuntur, sed interrogationibus utrinque, & responsionibus adhibitis etiam aliquando conviciis se petunt: de quo agendi genere *Quintil. l.* 6. *c.* 4. praecepta tradit. *Cic. de clar. Orat. c.* 44. Illa ipsa censoria contra Domitium collegam non est oratio, sed quasi capita rerum, & orationis commentarium paulo plenius. nulla est enim altercatio clamoribus unquam habita majoribus. *Quintil. l.* 2. *c.* 4. Propositis ex parte diversa respondere, altercationibus velociter occurrere.

ALTERCATOR, oris, *contenditore*, *rissoso*, qui altercatur, ἐρίζων. *Quintil. l.* 6. *c.* 4. Bonus altercator vitio iracundiae careat. V. *Altercatio*.

ALTERCOR, aris, atus sum, dep. 1. & Alterco, as, avi, atum, n. 1. *altercare*, *contendere*, *arrissare*, *contrastare*, ἀντιλογέω, ἐρίζομαι, disputare acriter, jurgium cum aliquo habere, pertinaciter aliquid contra alium defendere. *Caes. l.* 3. *B. Civ. c.* 19. Labienus altercari cum Vatinio incipit. *Terent. Andr.* 4. 1. 29. Cum patre altercasti dudum. *Liv. l.* 3. *c.* 68. Muliebrum ritu inter nos altercantes. *Publ. Mimus* apud *Gell. l.* 17. *c.* 14. Nimium altercando veritas amittitur. *Pacuv.* apud *Non. c.* 7. *n.* 12. Cur illa hic mecum altercata est? ¶ Speciatim est agere in foro non perpetua oratione, sed interrogationibus, & responsionibus cum adversario contendere. *Cic. de clar. Orat. c.* 43. Crassus in altercando invenit parem neminem. V. *Altercatio*. ¶ Translate *Horat. l.* 2. *sat.* 7. *v.* 52. Altercante libidinibus tremis ossa pavore. ¶ Passive impersonaliter, *Justinian. institut. l.* 4. *tit.* 13. *de Exceptionib. in f.* Ne dum de his altercatur, ipsius negotii disceptatio proteletur. *h. e.* disputatur, contenditur.

ALTERCUM, i, n. genus herbae, quae & hyoscyamus appellatur. Ab *Apuleio de herb. c.* 4. vocatur *altercum*. *Scribon. Largus composit.* 181. scribit dictam esse altercum ex eo, quod qui eam biberint, caput grave venisque distentum habent, & mente abalienantur cum quadam verborum altercatione. Adde *Plin. l.* 25. *c.* 4.

ALTERNAMENTUM, ti, idem quod alternatio. *Claud. Mamertin. de statu anim. l.* 3. *c.* 8. Sine alternamento reciproci aeris. *il respiro*.

ALTERNATIM, adverb. *a vicenda*, *scambievolmente*, ἀμοιβαίως, alternis, per vices. *Claudius Quadrigar.* apud *Non. c.* 2. *n.* 64. Item gaudium, atque aegritudinem alternatim sequi. *Ammian. l.* 29. *c.* 2. *in f.* (*al. c.* 17.) Admovere marmori manus utriusque digitos alternatim, & pectori.

ALTERNATIO, onis, f. *vicenda*, per vices successio, ut *Festus* exponit. *Macrob. l.* 7. *Saturn. c.* 5. Communes locos in utramvis partem inventorum alternatione tractare. *h. e.* alternis aliquid inveniendo. *Apulej. in Asclep. pag.* 92. *Elmenhorst.* Alternatio partium. *Id. l.* 10. *Metam.* Pedes incertis alternationibus commovere. *h. e.* modo una, modo alia ratione. ¶ Apud JCtos alternatio sumitur interdum pro disjunctione, seu pro enunciatione disjunctiva, ut verbi gratia cum ita loquimur, ut nihil certi definiamus. *Ulpian. Digest. lib.* 47. *tit.* 10. *leg.* 7. Certum eum dicere, Labeo ait, qui dicat nomen injuriae, neque sub alternatione, puta illud, aut illud, sed illam injuriam se passum. *Id. lib.* 13. *tit.* 4. *leg.* 2. Mixta rerum alternatio locorum alternationi ex necessitate facit actoris electionem. *h. e.* locorum, vel rerum disjunctiva assignatio, ita ut neque certa res, neque certus locus aliquis assignetur: ut v. g. si quis dare aliquid promisit Ephesi, aut Capuae, vel qui promisit Stichum, aut Pamphilum. *Id. l.* 11. *tit.* 3. *leg.* 9. Qui cum extraneo agit, sive receperit, sive corruperit, agere potest: qui cum socio, sine alternatione, id est si corruperit.

ALTERNATUS, a, um, alterno ordine dispositus. *Plin. l.* 29. *c.* 4. Nervis cervi alternatis, & dorcadis. *h. e.* ita illigatis, ut post cervinum nervum sequatur nervus dorcadis, post hunc rursus cervinus, & sic deinceps. *Sil. l.* 11. *v.* 60. Atque alternatos sociato consule fasces. *Id. l.* 9. *v.* 354. inter varias Fortuna utrinque virorum Alternata vices. *Id. l.* 1. *v.* 554. dubio vestigia nisu Alternata trahens. *passi zoppicanti*. Et *Senec. ep.* 44. Ex splendidis, sordidisque alternata series. Adde *Colum. l.* 2. *c.* 2. ¶ *Ulpian. Digest. lib.* 28. *tit.* 7. *leg.* 8. Si sub jurisjurandi conditione sit institutus, aut si decem dederit, hoc est alternata conditione, ut aut pareat conditioni, aut juret. V. Alternatio.

ALTERNE, adverb. *a vicenda*, alternatim, alternis. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 51. *Harduin.* Supercilia homini & pariter, & alterne mobilia. *h. e.* ut vel ambo pariter moveantur, vel modo unum modo alterum. *Senec. l.* 7. *quaest. natur. c.* 12. *a med.* Alterne arcus solis visitur.

ALTERNIS. V. Alternus.

ALTERNO, as, avi, atum, a. 1. *alternare*, *mutare a vicenda*, ἀμείβω, vicissim alterum duorum ponere, intermissa, non continuata serie ponere. *Plin. l.* 15. *c.* 3. Oliva alternare fructus cogitur, decussis germinibus. *far frutti un anno sì, e l' altro no*. neque enim olea continuo biennio uberat, ut *Colum. l.* 5. *c.* 9. loquitur. *Plin. l.* 10. *c.* 33. Hirundines in fetu summa aequitate alternant cibum. *h. e.* ita distribuunt pullis, ut nemo illorum bis, ante quam alius vescatur, accipiat. Ita enim scribit *Aristot. l.* 9. *hist. animal. c.* 7. (*al.* 10.) a quo haec *Plin.* hausit. *Id. l.* 7. *c.* 13. Aliae feminas tantum generant, aut mares; plerumque & alternant. *h. e.* primo marem pariunt, deinde feminam, postea rursus marem, & sic deinceps: vel post binos mares binas pariunt feminas, &c. *Collumel. sub init. cap.* 6. *lib.* 5. Dabimus operam, ut in ordinibus disponendis pari numero vernaculas (*ulmos*) & atinias alternemus. *Sueton. in Neron. c.* 1. Modo continuare praenomen per ternas personas, modo alternare per singulas. *Ovid. Heroid. ep.* 6. *v.* 38. alternant spesque timorque fidem. *h. e.* modo fiduciam spes affert, modo timor adimit. *Id. Metam.* 15. *v.* 409. Alternare vices. *Sil. l.* 9. *v.* 92. dum forte vicissim Alternat portae excubias. ¶ Neutrorum more sine casu, qui tamen facile subintelligitur. *Plin. l.* 37. *c.* 10. Hieracitis alternat milvinis, nigrisque veluti plumis. *h. e.* variat colorem. *Id. l.* 31. *c.* 3. Aquae haustu frigidissimae, non perinde tactu sunt, alternante hoc bono. *Id. l.* 16. *c.* 6. Arborum fertilitas omnium fere alternat. *Virg.* 4. *Æn. v.* 287. Haec alternanti potior sententia visa est. *h. c.* modo hoc, modo illud animo volventi. ¶ Passive *Plin. l.* 18. *c.* 23. Terra nimis pinguis alternari potest ita, si *&c.* gracilior & in annum tertium cesset. *h. e.* ejus satio annum intermitti potest: quod *Virg.* 1. *Georg. v.* 71. dixit: *alternis cessare novales*.

ALTERNUS, a, um, adject. *fatto a vicenda*, ἀμοιβαῖος, qui vicissitudinem habet, & non continuato, sed intermisso ordine fit. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 50. Pedes aut choreos, aut heroos, aut alternos esse oportebit *&c.* Horum vicissitudines efficient, ut neque ii satientur, &c. *Liv. l.* 8. *c.* 30. *in fi.* Alternis paene verbis T. Manlii factum laudans. *quasi ad ogni terza parola*. *Cels. l.* 3. *c.* 2. Bibenda aqua, postero die etiam vinum, deinde invicem alternis diebus modo aqua, modo vinum. *un giorno sì, e l' altro no*. *Id. l.* 3. *c.* 21. Alterno quoque die post cibum vomitus. *Alii rectius leg.* altero. *Plin. l.* 8. *c.* 31. Alternis annis. *Cic. pro Arch. c.* 25. Epigramma alternis versibus longiusculis, *con un verso lungo, e l' altro breve*. *Plin. l.* 2. *c.* 82. Alterno pulsu. *Et mox*. Alterno motu. *h. e.* cum motus alter alteri renititur. *Id. l.* 10. *c.* 23. Grues alternis pedibus insistentes. *ora sull' uno, ora sull' altro piede*. *Horat. l.* 1. *od.* 4. *v.* 7. Alterno pede terram quatere. *ballare*. *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 2. *v.* 6. Per alternas vices. *a vicenda*. Et *Colum. l.* 3. *c.* 2. Alterna vice annorum. *Claudian. de III. consul. Honorii*, *v.* 58. Alterna Thetys. *h. e.* mare fluens, & refluens. *Ovid. Heroid. ep.* 4. *v.* 89. Quod caret alterna requie, durabile non est. *h. e.* requie interposita labori. *Horat. de art. poet. v.* 81. Alterni sermones. *dialoghi*. *Virg.* 11. *Æn. v.* 233. Vix hostem, alterni si congrediamur, habemus. *h. e.* si ita congrediamur, ut tantummodo secundus quisque ineat pugnam: uno verbo si dimidium nostri exercitus solummodo congrediatur. Sic

Pers.

Pers. sat. 5. v. 155. Hanccine, an hunc sequeris ? subeas alternus, oportet, Ancipiti obsequio dominos alternus oberres. h. e. ambobus vicissim servias, uni post alium. Catull. carm. 107. Alternum fœdus amicitiæ. h. e. mutuum. Alii leg. æternum. ¶ In omnibus caussis, in quibus rejectio judicum permittebatur, servabatur alterna rejectio, ut scilicet alterna vice reus rejiceret, quos volebat, deinde actor. Cic. Verr. 4. c. 13. Senatus ex aliqua civitate, qui judicet, datur, cum alternæ civitates rejectæ sunt. Id. pro Planc. c. 15. Facere rejectionem judicum alternorum. Id. in Vatin. c. 11. Legem ferre de alternis consiliis rejiciendis. h. e. integris decuriis judicum. ¶ Cum genitivo Sil. l. 9. v. 295. Alternusque animæ mutando Castore Pollux. ¶ Alternis, & interdum alterna adverbii more pro alternis vicibus, alterna vice, alternatamente, a vicenda, un dopo l'altro, ἀμοιβαίως. Virg. Ecl. 3. v. 59. Alternis dicetis: amant alterna camenæ. Liv. l. 2. c. 2. a med. Agere varie, rogando alternis, suadendoque cœpit. Senec. ep. 120. ad fin. Qualitatis veræ tenor permanet: quidam alternis Vatinii, alternis Catones sunt. h. e. sunt moribus inconstantes. Plin. l. 5. ep. 6. Alternis metulæ surgunt, alternis inserta sunt poma. h. e. alternis ordinibus. Apulej. l. 10. Metam. Ciliis alterna conivens. ¶ Alterni pro ambo, vel utrique rarum est, & Poeticum. Stat. l. 1. silv. 3. v. 25. nec te mitissimus amnis Dividit: alternas servant prætoria ripas. Claudian. de consul. Mall. Theod. in prol. v. 16. Contulit alternas Pythius axis aves. Adde Auson. in Mosell. v. 286.

ALTĔRO, as, alterare, mutare. Verbum minus latinum. Affertur ex Ovid. Fast. 1. v. 373. Ille suam faciem transformat, & alterat arte. Sed Heins. cum melioribus libris legit: transformis adulterat arte. In Glossis tamen, seu Onomastico veteri est, Altero, ἑτεροῶ.

ALTERORSUS V. Altrorsus.

ALTERPLEX, icis, doppio, idem quod duplex, ut Paul. ex Festo exponit. Lælius poeta apud Apulej. in Apolog. Tæniæ alterplices bicoloreæ. Alii aliter leg. ¶ Sunt qui duplex apud Fest. exponunt dolosum, versutum.

ALTERTRA est alterutra. Festus.

ALTERUTER, genit. alterutrius, & alterius utrius, dat. alterutri, &c. o l'uno, o l'altro di due, ἑκάτερος, alter ex duobus, Cic. Divin. in Verr. c. 18. Utrum te perfidiosum, an prævaricatorem existimari mavis? video necesse esse alterutrum. Pompej. ad Marcell. & Lentul. post epist. 12. Cicer. ad Attic. l. 1. Dellio mandaram, ut alteruter vestrum ad me veniret. Cic. pro Marcell. c. 7. Si in alterutro peccandum sit, malo videri nimis timidus, quam parum prudens. Nepos in Dion. c. 4. Ne cum inter se timerent, alteruter alterum præoccuparet. Cic. 6. Fam. ep. 3. Cum sit necesse alterutrum vincere. Alii leg. alterumutrum. Horat. l. 1. ep. 18. v. 54. Alterutrum velox victoria fronde coronet. Cœl. ad Cicer. Fam. 8. ep. 8. ad fin. Alterutram ad conditionem descendere. Alii leg. alteramutram. Cic. Attic. l. 10. epist. 1. Solon capite sanxit, si quis in seditione non alterutrius partis fuisset. Alii leg. alterius utrius. Id. lib. 9. Fam. ep. 6. Quam illud ingens malum alterutrius exercitus. Hic quoque al. alterius utrius. Priscian. lib. 6. pag. 693. Putsch. docet, plerumque dici alterutra alterutrius &c. reperiri tamen etiam usurpata alteranutra, alterumutrum, & alterius utrius: & hujus posterioris exempla alia, præter ea, quæ modo attulimus, affert ex eodem Cic. in fragment. & ex Catone. Addit Charis. l. 2. pag. 132. Putsch. dictum fuisse etiam a Veteribus alterutræ in genit. & dat. femin. pro alterutrius, & alterutri. Hinc Gell. l. 2. c. 12. Alterutræ parti se se adjungere. Alii aliter leg. ¶ Alteruter pro uterque, l'uno, e l'altro. Columell. l. 12. in præfat. Cum victus, & cultus humanus, non uti feris in propatulo, sed domi, & sub tecto accurandus erat, necessarium fuit alterutrum, foris & sub dio esse, qui labore & industria compararet, intus qui tectis reconderet atque custodiret. ¶ Ab Apulej. l. 3. de dogm. Plat. seu de syllogism. categorem. propositiones alterutræ appellantur, quæ sunt inter se tum qualitate, tum quantitate contrariæ, & in scholis contradictoriæ dici solent, quia necesse est earum alterutram veram esse, ut Omnis voluptas est bonum, & Quædam voluptas non est bonum.

ALTERUTERQUE, alterutraque, alterutrumque, genit. alterutriusque, &c. l'uno, e l'altro di due, idem quod uterque. Plin. l. 20. c. 7. Nec ulla res in cibis aviditatem incitat, inhibetque eadem: in caussa alterutraque modus est.

ALTHÆA, æ, f. altea, bismalva, malvavischio, ἀλθαία, alterum ex malvarum generibus, sylvestre scilicet, cui grande folium, & radices candidæ: ita dicta ab excellentia effectus, ut Plin. loquitur l. 20. cap. 21. nempe ab ἀλθαίνειν, curare, mederi. Multos enim habet in medicina usus. A Latinis appellatur ibiscum, vel hibiscum, teste Apulej. de herb. c. 38. & Pallad. in Octobr. tit. 14. tametsi alii aliam ab hoc esse putant. ¶ Est etiam nomen proprium mulieris filiæ Thestii, quæ fuit uxor Oenei regis Ætoliæ, & mater Meleagri, quem ex concubitu duplici, mariti & Martis concepit. Hygin. fab. 171. Ovid. Metam. 8. v. 446. V. Meleager.

ALTICINCTUS, a, um, ὑψίζωνος, alte cinctas vestes habens, & dicitur de homine negotioso. Tales enim alte cingunt vestimenta, ut in opere expeditiores sint. Phædr. l. 2. fab. 5. Ex alticinctis unus atriensibus. ¶ Dicitur & alte cinctus. Senec. in fin. ep. 92. Diserte Mæcenas ait: Nec tumulum curo. sepelit natura relictos. Alte cinctum putes dixisse. habuit enim ingenium & grande, & virile, nisi illud secum discinxisset. h. e. industrium, navum, fortem.

ALTICŎMUS, a, um, adject. altas habens comas. De arboribus. Tertullian. (seu quicumque alius auctor est) in carm. de judicio Domini c. 8. Nec sic alticoma est umbra crispata cupressus.

ALTIGRĂDUS V. Altegradius.

ALTIJŬGUS, a, um, (ut multijugus) altum jugum habens, ut altijugi montes. Paulin. Nolan. in Nat. XIII. S. Fel. edit. Murator. vers. 660.

ALTILANĔUS, a, um, altam, seu longam habens lanam. Servius ad illud Æn. 12. v. 170. intonsamque bidentem, notat, eam quæ hic intonsa dicitur, a Pontificibus appellari altilaneam. Adde vet. Inscript. Fratr. Arval. apud Philipp. a Turre de monum. Antii, & Murator. pag. 341. ubi verveces, & arietes altilanei memorantur in sacrificiis mactati.

ALTILIARĬUS, ii, qui altiles aves nutrit, & saginat; qui & fartor dicitur. Inscript. apud Reiner. class. 11. n. 33. Priscus aviarius altiliarius. Adde aliam apud Murator. pag. 906. n. 9. & apud Don. class. 8. n. 4.

ALTĬLIS, le, adject. atto ad allevare, ed ingrassare per cibo degli uomini, σιτιστός, animal quod ali, & saginari potest, ad cibum humanum: & dicitur de iis, quæ in villis, & cohortibus, seu vivariis inclusa tenentur, ut sunt gallinæ, anseres, anates, item pisces, & quædam etiam quadrupedia, ut lepores, &c. Varr. l. 2. R. R. c. 1. Boves altiles ad sacrificia saginati, dicuntur opimi. Plin. l. 9. c. 56. Altiles cochleæ. ¶ Sæpe sumitur pro saginato, pingui, ingrassata, grasso. Auct. Priap. carm. 32. Collatas sibi quæ suisque membris Formicas facit altiles videri. Plin. l. 10. c. 50. Ne quid volucre poneretur præter unam gallinam, quæ non esset altilis. Id. l. 17. c. 24. Atque etiam farina saginati hi quoque altiles fiunt. ¶ Et per similitudinem. Id. l. 19. cap. 4. Ecce altiles spectantur asparagi. h. e. arte veluti saginati, ponderosi, crassi. Tertull. etiam de Spectac. c. 18. altiles homines dixit. ¶ Absolute altilis cum dicitur, plerumque de avibus altilibus intelligitur. Juvenal. sat. 5. v. 166. ecce dabit jam Semesum leporem, atque aliquid de clunibus apri: Ad nos jam veniet minor altilis. (Adde ibid. v. 114.) Horat. l. 1. ep. 7. v. 35. Satur altilium. ¶ Translate pro opulento, ricco. Plaut. in fragment. Cistellar. apud Non. c. 2. num. 30. Divitiis maximis, dote altili, atque opima. ¶ Active pro alente, nutriente, nutritivo. Macrob. l. 7. Saturn. c. 4. Acceptum sanguinem quodammodo desæcant, & quod in eo aquosum est, venæ in vesicam refundunt, liquidum vero, & altilem sanguinem singulis totius corporis membris ministrant.

ALTILOQUIUM, ii, n. parlar sublime, sermo sublimis. In lib. de progen. August. qui sub Messalæ Corvini nomine circumfertur, cap. 7. Hoc loco, Imperator maxime, cum te persæpe altiloquio tuo differentem dubitare animadvertissem, &c.

ALTĪNAS, atis, adject. omn. gen. d'Altino, ad Altinum pertinens. Colum. l. 7. c. 2. Oves Gallicæ pretiosiores, earumque præcipue Altinates. Grat. in Cyneg. v. 130. Taxique, pinusque, Altinatesque genistæ. ¶ Altinates, tium sunt Altini incolæ. Plin. l. 3. ep. 2. Arrianus Maturius Altinatium princeps est.

ALTINUM, ni, n. Altino, Ἄλτινον, oppidum in litore Adriatici maris, ad ostium Silii fluvii, in cujus agro oves laudatissimæ fuerunt. Martial. l. 14. epigram. 155. Velleribus primis Apulia, Parma secundis Nobilis, Altinum tertia laudat ovis.

ALTINUS, a, um, di Altino, ad Altinum pertinens. Colum. l. 6. c. 24. Melius in hos usus Altinæ vaccæ probantur, quas ejus regionis incolæ cevas appellant: eæ sunt humilis staturæ, lactis abundantes: propter quod remotis earum fetibus, generosum pecus alienis educatur uberibus. Tertull. de Pall. c. 3. Altinæ oves.

ALTIPĔTA, æ, m. & f. qui alta petit. Paulin. Nolan. ep. 12. (al. 21.) a med. Levitas omnis altipeta est.

ALTIPŎTENS, entis, qui in alto, hoc est in Cœlo potest. Martian. Capell. in carm. l. 2. pag. 32. de Mercurio. Qui solus ante currum, Et candidos jugales Altipotens parentis Memorem ciere virgam. Alii leg. almipotens: quod etiam potentem significat, seu alere, & fovere potentem.

ALTISONUS, a, um, altisonante, ὑψήχης, qui in alto, vel ex alto sonat. Cic. in carm. de Mario lib. 1. Divin. c. 47. Hic Jovis altisoni subito pinnata satelles. Vetus poeta apud eund. Tusc. l. 3. cap. 19. O pater, o patria, o Priami domus, Septum altisono cardine templum. Claud. in epist. ad Serenam, v. 27. Altisonus maritus. h. e. Jupiter. Sic Senec. in Herc. Oet. v. 530. altisonus parens. ¶ Translate Juvenal. sat. 11. v. 179. Maronis altisoni carmina. h. e. sublimis, grandiloqui.

ALTISPEX, icis, qui alte suspicit. Acc. in Astyanacte apud Non. c. 4. n. 330. Hunc altispicem regionum fac, &c. Videntur autem esse verba cujuspiam hortantis, aut jubentis, Astyanactem in altam turrim duci, & inde præcipitem dari. Alii aliter legunt.

ALTITHRŎNUS, a, um, in alto throno sedens. Juvencus in prologo. Judex altithroni genitoris gloria Christus. Adde Venant. Fortun. l. 1. de vita S. Martini, v. 1.

ALTITŎNANS, antis, altitonante, ὑψιβρεμέτης, qui ex alto tonat. Cicer. in carm. de suo Consul. l. 1. Divin. c. 12. Nam pater altitonans stellanti nixus Olympo. Lucret. lib. 5. v. 744. Altitonans Vulturnus.

ALTITŎNUS, a, um, adject. altitonante, altitonans. Varr. apud Probum in comment. ad Ecl. 6. Virg. Mundus domus est maxima, quam quinque altitonæ flammeæ zonæ cingunt.

ALTITŪDO, inis, altezza, ὕψος, excelsitas. Cic. 3. Offic. cap. 16. Altitudo ædium. Id. 2. Agrar. c. 19. montium. ¶ Item profunditas, profondità. V. Altus. Cæs. l. 4. B. Gall. c. 17. Altitudo fluminis. Et cap. 25. maris. Id. Verr. 7. c. 27. Opus in mirandam altitudinem depressum. Id. l. 1. Divin. cap. 43. Cum ad infinitam altitudinem terra desedisset. Id. Verr. 6. c. 48. ad fin. Spelunca infinita altitudine. Cels. l. 7. c. 7. n. 9. Altitudo plagæ. ¶ Translate a prima notione Cic. de clar. Orator. c. 17. Elatio atque altitudo orationis. Id. pro Rabir. Posth. c. penult. Altitudo fortunæ & glo-

gloriæ. *Gell. l. 17. c. 2.* Demonſtrat altitudinem animi, fiduciamque. Adde *Cicer. in Partit. c. 22.* ubi altitudo animi ponitur pro fortitudine in capiendis incommodis, & maxime injuriis. Et *Liv. l. 4. c. 6. extr.* ubi eſt magnitudo, magnanimitas, & cum modeſtia, & æquitate jungitur. ¶ Translate a ſecunda. *Salluſt. in Jug. c. 100.* Ad ſimulanda negotia altitudo ingenii incredibilis. *h. e.* velut profundum quoddam, alteque demerſum ingenium, ac penitus reconditum, quo ſenſa noſtra non facile ab aliquo reteguntur, atque adeo noſtra conſilia magis in tuto ſunt. Græce βαθύτης. Simili ratione *altitudo animi* dicitur, qua præditus non facile detegit animi motus, ſed novit abdere diu, cum res poſtulat. Hanc *Tacit. Ann. 3. c. 44.* Tiberio tribuit, quem valde tectum ſemper fuiſſe, tum ex eodem *Tacito*, tum ex *Suetonio* notum eſt. *Cicero* quoque hac notione uſurpat *l. 1. Offic. c. 25. a med.* ut quidem cum multis legit & explicat *Muretus* apud *Verburg.* nam alii *lentitudo*, vel *lentitudo:* quod magis placet.

ALTIVOLANS, antis, *che vola in alto*, ὑψιπέτης, qui alte volat. *Ennius* apud *Cicer. l. 1. Divin. c. 48.* Genus altivolantum. *Lucret. l. 5. v. 434.* Altivolans ſolis rota. *Auſon. in Technopægn. de hiſtor.* Altivolans grus.

ALTIVOLUS, a, um, altivolans. *Plin. l. 10. c. 19.* Aves uncos ungues habentes ſunt omnes fere altivolæ, præter nocturnas.

ALTIUSCULE, *alquanto alto*, aliquantum alte. *Apulei. l. 8. Metam.* Altiuſcule ſuſpenſus. *Id. l. 2.* Faſciola prænitente altiuſcule ſub ipſas papillas ſuccintula.

ALTIUSCULUS, a, um, *alquanto alto*, *altetto*, *alterello*, aliquantum altus. *Sueton. in Aug. c. 73.* Uſus eſt calceamentis altiuſculis, ut procerior, quam erat, videretur.

ALTO, as, a. 1. in altum tollo, extollo. *Sidon. in carm. epiſt. 9. lib. 8.* Altat lamina marginem comarum. Hinc *altatus*: ſed neutra vox auro comparanda.

ALTOR, oris, m. *nutritore*, *balio*, τροφεύς, qui alit, atque educat. *Cicer. 2. de nat. Deor. c. 34.* Omnium rerum, quæ natura adminiſtrantur, ſeminator, & ſator, & parens, ut ita dicam, atque educator, & altor eſt mundus. *In quibuſdam* MSS. Grutero *teſte legitur* alitor. *Senec. in Herc. Fur. v. 1247.* Sive me altorem vocas, ſeu tu parentem. *h. e.* nutricium. *Salluſt.* apud *Lactant. l. 1. c. 21. ad fin.* Curetes altores Jovis. Adde *Tacit. Ann. 6. c. 37.* & *Stat. l. 2. ſilv. 1. v. 69.* ¶ *Altoris* nomine terram coluit Antiquitas, quia ex ea aluntur omnia, quæ nata ſunt, ut ait *Auguſtin. lib. 7. de Civ. Dei, c. 23. extr.*

ALTRINSECUS, adverb. *dall' altra parte*, ex altera parte, ἑτέρωθεν. *Plaut. Merc. 5. 4. 16.* Perge: ego aſſiſtam jam hinc altrinſecus. *Id. Pſeud. 3. 2. 73.* Si noſtrum ſumet, tu teneto altrinſecus. *Id. Rud. 4. 4. 112.* Enſiculus eſt aureolus primum litteratus: poſt altrinſecus eſt ſecuricula. *Apulei. l. 2. Metam.* Gladiolo ſolito cinctus altrinſecus. *h. e.* ad alterum latus. ¶ Videtur etiam ſignificare ex utraque parte, *dall' una, e l' altra parte*. *Lactant. de opific.* Dei, *cap. 8.* Aurium duplicitas incredibile eſt, quantam pulcritudinem præ ſe ferat, quod tum pars utraque ſimilitudine ornata eſt, tum ut venientes altrinſecus voces facilius colligantur. *Latin. Pacat. in Paneg. ad Theodoſ. cap. 2.* Æſtus omnes, quibus altrinſecus jactor. Adde *cap. 33.*

ALTRIX, icis, f. *che alimenta*, *nutrice*, quæ alit, θρέπτειρα. Hinc terra altrix dicitur, in qua alti, & educati ſumus. *Cic. pro Flacc. c. 26.* Eorum eadem terra parens, altrix, patria dicitur. *Virg. 3. Æn. v. 273.* Et terram altricem ſævi execramur Ulyſſis. *Propert. l. 4. eleg. 1. v. 38.* Sanguinis altricem nunc pudet eſſe lupam. *Sil. l. 1. v. 218.* Altrix bellorum, bellatorumque virorum Tellus. ¶ Speciatim ſumitur pro nutrice, *nutrice*, *balia*. *Ovid. Metam. 11. v. 683.* altrici, quæ luctus cauſa, roganti, Nulla, ait Halcyone, nulla eſt. *Stat. 1. Theb. v. 602.* & *l. 2. ſilv. 1. v. 96.* animaſque a ſtirpe recentes Abripere altricum gremiis. Adde *Senec. in Hippol. verſ. 251.* & *in Herc. Oet. v. 450.* & *Gell. lib. 12. cap. 1. a med.*

ALTRORSUS, *da un' altra parte*, in aliam partem. *Apulei. l. 9.* Pudiciſſima illa uxore altrorſus diſcluſa. *Quidam legunt* alterorſus.

ALTROVORSUM, *verſo altra parte*, verſus alteram partem. *Plaut. Caſin. 3. 2. 25.* Verum altrovorſum cum eam mecum rationem puto, &c. *h. e.* cum ex altera parte conſidero.

ALTUS, us, m. alitura, alimentum. In ſexto caſu ſingulari *Macrob. l. 1. Saturn. c. 20. in fin.* Terræ, vel rerum naturæ altu nutritur univerſitas.

ALTUS, a, um, *nodrito*, *alimentato*, participium verbi *alo*, *is*, τεθραμμένος, alitus, nutritus. *Varr.* apud *Non. c. 4. n. 8.* Altus alieno ſumptu. *Cic. de clar. Orat. c. 10.* Urbs in qua & nata, & alta eſt eloquentia. *Id. l. 2. de nat. Deor. c. 46.* Vapores, quibus altæ & renovatæ ſtellæ, &c. *Apic. l. 6. c. 6.* Avem ſapidiorem, & altiorem facies, & ei pinguedinem ſervabis, ſi, &c. *più graſſo*.

ALTUS, a, um, *alto*, *eccelſo*, ὑψηλός, ſublimis, excelſus. *Virg. Ecl. 1. in fin.* Alti montes. *Cic. 2. de Legib. c. penult.* Columellam tribus cubitis ne altiorem. *Id. 2. de nat. Deor. c. 40.* Ultimus, & a domiciliis noſtris altiſſimus Cœli complexus. *Id. 5. Verr. cap. 41.* Editus in altum. *eſpoſto in alto*. *Plin. l. 2. c. 38.* Vapor ex alto cadit, rurſumque in altum redit. *Virg. Æn. 12. v. 295.* Deſuper altus equo graviter ferit. *Id. 1. Æn. v. 297.* Maja genitum demittit ab alto. *h. e.* e cœlo. *dall' alto Cielo*. ¶ Cum genitivo menſuræ *Vitruv. l. 4. c. 3.* Triglyphi alti unius, & dimidiati moduli, lati in fronte unius moduli. Et *l. 10. c. 19.* Turrem ne minus altam cubitorum ſexaginta. *Plin. l. 36. c. 13. a med.* Singula latera pedum lata tricenum, alta quinquagenum. ¶ Duplicem autem altitudinem ſignificat, ut notat *Servius ad 1. Æn. v. 3.* ſuperiorem, & inferiorem: quare de iis etiam dicitur, quæ profunda ſunt, *profondo*, βαθύς. Sic maria, aut flumina *alta* dicuntur, ubi multas habent aquas, & a fundo altiores: ſic foſſæ, putei, &c. *alti* dicuntur, quorum fundus a terræ planitie longe diſtat. *Cæſ. l. 3. B. Civ. c. 77.* Altiſſima flumina. *Id. ibid. l. 1. c. 25.* Altior aqua. *Plaut. Milit. 4. 4. 14.* Ex alto puteo ſurſum ad ſummum aſcendere. *Cic. 3. Tuſcul. c. 6.* Altæ ſtirpes. *h. e.* in profundum defixæ. *Id. Phil. 4. cap. 5.* Altiſſimæ radices. *Senec. in Troad. v. 48.* & *Petron. in Satyr. cap. 136.* Altum vulnus. *Virg. 1. Æn. v. 428.* Alta fundamenta. ¶ *Altum* abſolute pro mari alto, & a litore remoto, *l' alto mare*. *Cæſ. l. 4. B. Gall. c. 24.* Quod naves, propter magnitudinem, niſi in alto conſtitui non poterant. Et *cap. 28.* Naves in altum provectæ. *Cic. 4. de Fin. c. 23.* Ex alto emergere. *Virg. Æn. 1. v. 3.* multum ille & terris jactatus, & alto. *per terra, e per mare*. ¶ Translate, qua ſublimem ſignificat. *Cic. pro Dom. c. 37.* Altiſſimus dignitatis gradus. *Id. in Orat. c. 57.* Ariſtoteles neque humilem, nec abjectam orationem, nec nimis altam, & exaggeratam probat. *Id. 2. Tuſcul. c. 4.* Vir excelſus, & altus, & humana deſpiciens. *Id. 5. de Fin. c. 20.* Alto animo eſſe. *di grand' animo*, *di ſpiriti alti*. *Id. pro Mil. c. 8.* Homo ſapiens, & alta mente præditus, multa vidit. *di mente elevata*, *di gran giudizio*. Alio ſenſu *Quintil. l. 6. in proœm.* Mens placida, & alta. *h. e.* tranquilla, ut ſolent eſſe maria alta. *Horat. l. 4. od. 9. v. 42.* Judex alto vultu rejicit dona nocentium. *h. e.* vultu deſpicienti. *franco*, *e ſprezzante*. *Cic. de Amic. c. 9.* Nihil altum, nihil magnificum, ac divinum ſuſpicere poſſunt ii, qui ſuas cogitationes abjecerunt, &c. *Virg. 3. Georg. v. 42.* Te ſine nil altum mens inchoat. *nulla di ſublime*, *ed eccellente*. *Plin. l. 5. ep. 16.* Altioribus ſe ſtudiis, artibuſque dedere. *più nobili*. *Id. l. 9. ep. 33.* Altiſſimum, planeque poeticum ingenium. *ſollevatiſſimo*. *Id. l. 1. ep. 10.* Altiſſimæ conditiones. *vantaggioſiſſime*. ¶ Tribuitur ſæpe Diis, item hominibus ad excellentiam eorum declarandam, ac dignitatem. *Virg. Æn. 12. v. 140.* Rex ætheris altus Jupiter. *Id. Æn. 10. v. 875.* Altus Apollo. *Cic. 3. de Fin. c. 8.* Vir altus, & excellens, magno animo, vere fortis. *Claud. epigr. 22. de chlamyd. & fren. v. 11.* altiſſime princeps. ¶ *Alta vetuſtas* eſt valde antiqua, primi ab origine homines. *Silius l. 1. v. 26.* Hic Juno ante Argos (ſic credidit alta vetuſtas) Ante Agamemnoniam, &c. ¶ Hinc altus pro vetuſto, & nobili, *antico*, *nobile*. *Ovid. Faſt. 4. v. 305.* Claudia Quinta genus Clauſo referebat ab alto. *Virg. 6. Æn. v. 500.* genus alto a ſanguine Teucri. (Adde *9. Æn. v. 697.*) *Valer. Flacc. l. 3. v. 202.* alta gente ſatus. *Senec. in Herc. Fur. v. 338.* nobiles non ſunt mihi avi, nec altis inclytum titulis genus. Plura congeſſit *Heinſ. ad Ovid. loc. cit.* ¶ *Alta voce* eſt pleniore, canora, ut ab omnibus exaudiri poſſit, *ad alta voce*. *Senec. in Troad. v. 196.* Hæc fatus alta voce. *Catull. carm. 42. in Mœcham, v. 18.* Conclamate iterum altiore voce. Sic *Quintil. l. 11. c. 3.* Altiſſimus ſonus. ¶ *Ex alto petere* aut *repetere* aliquid, eſt dicendo ſermonem a primis cauſis, & initiis rei inchoare, longe petito principio uti. *Virg. 8. Æn. verſ. 305.* Quid cauſas petis ex alto? *Cic. Fam. 3. ep. 5.* Quæ de noſtris officiis ſcripſerim, ex alto repetita, &c. *Attius* apud *Non. cap. 4. n. 8.* Cur vetera tam ex alto appetiſſis diſſidia? V. *ſimilem phraſim in* Alte. ¶ Translate ab altera notione, qua profundum ſignificat. *Horat. l. 2. ſat. 1. v. 8.* & *Liv. l. 7. c. 35.* Somnus altus. *ſonno profondo*. *Virg. 8. Æn. v. 27.* Altus ſopor. *Id. 6. Æn. verſ. 522.* Alta quies. *Plin. l. 2. ep. 1.* Altiſſima tranquillitas. *Virg. 10. Æn. v. 63.* & *Senec. de conſol. ad Marc. c. 5* Altum ſilentium. *Petron. in Satyr. c. 128.* Et mentem timor altus habet. *h. e.* qui penitus inſedit. Sic *Tacit. Ann. 16. cap. 29.* Altior pavor. Et *Virg. Æn. 1. v. 209.* Premere altum corde dolorem. *Id. ibid. v. 26.* manet alta mente repoſtum. *nel profondo della mente*. *Liv. l. 9. c. 7.* Silentium illud obſtinatum, & pudorem intuendæ lucis, ingentem molem irarum ex alto animo cientis indicia eſſe. *Curt. l. 10. cap. 9.* Alta diſſimulatione premere conſilium. *Id. l. 6. c. 11.* Altiore conſilio aliquid concipere. *h. e.* velut imo pectore inito. *Vopiſc. in Numeriano, c. ult.* Denique ut erat altus, riſit, & tacuit. *h. e.* tectus, ſimulator, ſuorum affectuum celator. V. Altitudo. *Quintil. declam. 6. c. 4.* Pectora hominum alto errore confuſa. *Id. l. 1. c. 4.* (*al. 5.*) Altiſſima eruditio. *profonda erudizione*. *Senec. l. 1. de Ira, c. ult. a med.* non ex alto venire nequitiam, ſed ſummo, quod ajunt, animo inhærere. *Ovid. 2. Amor. eleg. 4. verſ. 16.* Velle, ſed ex alto diſſimulare, puto. ¶ Translate ab *altum*, qua mare ſignificat. *Cic. Tuſcul. 4. c. 18.* Ipſa ſibi imbecillitas indulget, in altumque provehitur imprudens. *s' eſpone*, *ſi cimenta*. *Id. 3. de Orat. c. 36.* Quo cum ingreſſus eſſes (*oratione*) repente te quaſi quidam æſtus ingenii tui procul a terra abripuit, atque in altum a conſpectu pæne omnium abſtraxit.

ALUCINATIO, Allucinatio, vel Hallucinatio, onis, f. *sbaglio*, *errore*, παρόραμα, error, oſcitantia, & quædam velut diſſolutio animi non advertentis, aut advertere nolentis. *Senec. de vita beata, c. 26.* Sic veſtras alucinationes fero, quemadmodum Jupiter ineptias poetarum. *Arnob. l. 6. pag. 194.* Utrum iſtud ſerio, & cum propoſito faciatis gravi, an ridendo res ipſas puerili alucinatione ludatis. Et *l. 4. ſub fin.* Si quando animum deſidem otioſis vultis alucinationibus occupari. ¶ De ratione ſcribendi V. *Alucinor*.

ALUCINATOR, Allucinator, vel Hallucinator, oris, m. qui alucinatur. *Paul.* ex *Feſto* in *Elucus*. Elucum ſignificat languidum, ac ſemiſomnum, vel ut alii volunt, alucinatorem, & nugarum amatorem, &c.

ALUCINOR, Allucinor, Halucinor, vel Hallucinor, aris, atus, ſum, dep. 1. *sbagliare*, *prendere sbaglio*, *fallare*, *ingannarſi*, παραβλέπω, ἀμαρτάνω, ἀλύω. Variæ ſunt Eruditorum ſententiæ de propria hujus verbi,

verbi, & primaria significatione; ex quibus nascitur etiam varia ratio scribendi. Sunt qui putant factum esse ab *allus*, seu *hallus*, quæ vox apud *Festum* significat majorem pedis digitum, ut *hallucinor*, vel *allucinor* scribendum sit, & proprie significet pedem illidere, offendere, impingere; per translationem vero aberrare, falli. *Gell.* etiam *lib.* 2. *c.* 3. testatur, ab Antiquis *hallucinor* cum aspiratione fuisse scriptum. Alii a præverbio (quod vocant) *a* & *luce* conflatum existimant, & dici de iis, qui a luce aberrant, vel potius (quod placet *Voss. in Etymol.*) de iis, qui in nimiam lucem incidentes, oculis veluti capti, minus vident, vel prave cernunt quæ objiciuntur: ideoque scribendum *allucinor*, quasi *adlucinor*, hoc est ad lucem offendo. *Fulgentius de prisco serm. n.* 54. scribit, *allucinari* idem esse, ac vana somniare, tractum ab *allucitis*, hoc est culicibus: quæ notio sane non displicet; sed in origine assignanda videtur vigilans somniare. Alii denique, atque in his *Cloatius Verus* apud *Gell. l.* 16. *c.* 12. factum putant a Græco ἀλύω, quod significat errabunda mente esse: hinc *alucinari* proprie significare incerta mente atque intellectu esse circa rem aliquam, & in ea intelligenda non consistere, ut etiam *Non.* exponit *cap.* 2. *n.* 406. atque adeo oscitantia quadam, aut negligentia advertendi male intelligere, ut somniantibus accidit, ex alia in aliam rem sine advertentia transeuntibus; & ita falli, decipi, errare. Hinc unica *l* scribendum esse, & sine aspiratione. quæ scribendi ratio placet *Manutio*, & *Dausquio in Orthograph.* Hæc videtur esse propria hujus verbi notio: varias autem illas origines alii expenderint. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 11. Sed quemadmodum coram cum sumus, sermo nobis deesse non solet, sic epistolæ nostræ debent interdum alucinari. *h. e.* inquit *Manut.* certa re non proposita loqui, huc illuc errantium more ferri. *Id. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 26. Ista enim a vobis quasi dictata redduntur, quæ Epicurus oscitans alucinatus est. *h. e.* falsa rerum imaginatione & specie deceptus commentus est. *Gell. l.* 16. *c.* 12. Tarditatem quandam animi, ac stuporem, qui alucinantibus plerumque usuvenit. ¶ Apud *Apulej. in Florid. num.* 18. (*al. l.* 4.) usurpatum videtur pro decipere, fallere, activa significatione. *Nec quod hic alias*, inquit, *minuc alucinatur, comœdus sermocinatur, tragœdus vociferatur*, &c.

ALUCITA, vel Allucita, æ, *Petron. in fragment. Satyr. pag.* 674. *Burm.* Contubernales (al. *vernales*) me alucitæ molestabant. *Fulgent. de prisco serm. n.* 54. interpretatur κώνωπας, hoc est culices, qui nimirum dormientes infestant. Alii intelligunt negotiosos homines, qui officia lucis, & diei pervertunt, & noctu peragunt, interdiu stertentes: ducuntque a præverbio *a*, & *luceo*, quasi lucifugas. *Papias* exponit *somniatores*. Alii denique aliter legunt. V. vocem præced.

ALŬCUS, i, m. *allocco*, avis eadem quæ ulula, ita dicta, quod lucem fugit. *Servius ad illud Virg. Ecl.* 8. *v.* 55. *Certent & cycnis ululæ*, scribit *aves esse* ἀπὸ τοῦ ὀλολύζειν *nominatas, quas vulgo* alucos *vocant*. Alii leg. *ulucos* eodem sensu.

ALVEĀRE, ris, & Alvearium, rii, n. *alveare*, *arnia*, *bugno*, *coviglio*, vas, in quo apes nidificant, & mellificant, κυψέλη. *Columell. l.* 9. *c.* 11. Cum vetus alveare numero apum destituitur, atque infrequentia ejus aliquo examine replenda est. *Virg. Georg.* 4. *v.* 33. Ipsa autem seu corticibus tibi suta cavatis, Seu lento fuerint alvearia vimine texta. *alvearia* quadrisyllabum est, facta synæresi. *Cic. in Oeconom.* apud *Charis. l.* 1. *pag.* 82. Apes in alvearium concesserant. *Plin. l.* 12. *c.* 20. Vivit in alveariis apum. ¶ Pro loco, in quo sunt alvearia, quod & *apiarium* dicitur, μελιττών. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 16. Circum villam tutam alvearium facere. *Et paulo post.* Dic ubi, & cujusmodi facere oporteat alvearium. ¶ Apud *Tertull. advers. Valent. cap.* 31. alvearia conspersionis sunt alvei, in quibus farina subigitur ad panem conficiendum.

ALVEĀTUS, a, um, *scavato*, *concavo*, in modum alvei excavatus. *Cat. R. R. cap.* 43. Sulcos, si locus aquosus erit, alveatos esse oportet.

ALVEOLĀTUS, a, um, *scavato*, *concavo*, κοιλωτὸς, in modum alveoli cavatus. *Vitruv. l.* 3. *c.* 3. Si stylobata ad libellam dirigetur, alveolatus oculo videbitur.

ALVEŎLUS, i, m. *picciol alveo di fiume*, parvus fluminis alveus. *Curt. l.* 6. *c.* 4. Amnis tria fere stadia universus fluit, deinde saxo, quod alveolum interpellat, repercussus, &c. ¶ Est etiam vas parvum ad formam parvi alvei, & ad varios usus accommodatum, *picciol vaso*, κυψέλη. *Liv. l.* 28. *cap. penult.* Secures, rutra, falces, alveolos, molas, quantum in quadraginta longas naves opus esset. *Juvenal. sat.* 5. *v.* 88. illud enim vestris datur alveolis, quod Canna Micipsarum prora subvexit acuta. *Phædr. l.* 2. *Fab.* 5. Alveolo cœpit ligneo conspergere humum æstuantem. *Colum. l.* 8. *c.* 5. Totum ovorum numerum in alveolum ligneum conferat, deinde universum leniter in præparatum nidum transfundat. ¶ Speciatim sumitur pro parvo alveo lusorio, *scacchiere*, *tavoliere*. *Varr.* apud *Gell. l.* 1. *c.* 20. Tesseræ quibus in alveolo luditur. *Cic. l.* 5. *de Fin. cap.* 20. Alveolum poscere. *Festus* hoc sensu videtur neutro genere usurpare. *Alveolum*, inquit, *tabula aleatoria*.

ALVĔUS, i, m. *alveo*, *fossa*, *canale*, κοίτη, proprie dicitur fossa, per quam fluvius defluit: ab *alvus*, qua ventrem significat, quia ventris cavitatem quodammodo imitatur. Quidam dictum putant, quia *alluit* ripas. *Quintil. l.* 2. *c.* 1. Pleno alveo fluere. *Plin. l.* 4. *c.* 4. Alveo navigabili perfodere angustias. *Virg.* 1. *Georg. v.* 203. lembum in præceps prono rapit alveus amni. *Id.* 7. *Æn. v.* 33. Assuetæ ripis volucres, & fluminis alveo. *alveo* dissyllab. per synæresim. ¶ Scrobes item longiores in modum alvei fluminis, ut binas vites accipiant, *alvei* vocantur, ut *Plin. l.* 17. *c.* 22. docet. *fossa bislunga*. Hinc in balneis fossa cavata ex lapide, vel etiam structilis, habens intus suos gradus ad descendendum, & pulvinum ad innitendum *alveus* dicitur, ut colligitur ex *Vitruv. l.* 5. *c.* 10. Videtur autem ejusdem fuisse usus cum labro, figura tantum dissimilis. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 10. Ut in balneum venit, cœpit, postquam perfusus est defricari: deinde ubi visum est, ut in alveum descenderet, &c. *Cic. pro Cœl. c.* 28. Alveus ne ille, an equus Trojanus fuerit, qui, &c. ¶ Fundi quoque navium, quia in formam alvei effinguntur, *alvei* sunt, *fondo della nave*, *carena*. *Sallust. in Jug. c.* 21. Hi alveos navium inversos pro tuguriis habuere. *Liv. l.* 23. *c.* 34. Non armamenta modo, sed etiam alvei navium quassati erant. ¶ Per synechdochen dicitur de tota navi. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 591. Assiliunt fluctus, imoque a gurgite pontus Vertitur, & canas alveus haurit aquas. *Propert. l.* 3. *eleg.* 5. *v.* 32. Portabat sanctos alveus ille viros. ¶ Alveum domus *Apulej. l.* 4. *Metam.* vocat interiora ædium. ¶ Præterea alvei dicuntur parva quædam navigia, ut lyntres, cymbæ, quæ vel sunt ex uno cortice in modum alvei cavato, vel quocumque alio modo alvi figuram referunt, *barca*, *barchetta*. *Vellej. l.* 2. *c.* 107. Cavatum ex materia alveum conscendere. *Virg. Æn.* 6. *v.* 412. simul accipit alveo Ingentem Æneam. gemuit sub pondere cymba. ¶ Ad hæc alveus dicitur de vase concavo in alvei modum ad varios usus, *sorta di vaso*. *Plin. l.* 16. *c.* 11. Omnia illa fiunt e picea resina ferventibus cocta lapidibus, in alveis validi roboris, aut si alvei non sint, struis congerie. *Liv. l.* 1. *c.* 4. Cum fluitantem alveum, quo expositi erant pueri, tenuis in sicco aqua destituisset. ¶ Pro vase ad lavandum. *Capitolin. in Albin. c.* 5. Ut parvuli domus ejus in testudineis alveis lavarentur. *Salmas.* ad hunc locum notat, ante inventas balneas, non infantes modo, sed etiam viros in hujusmodi alveis lavasse. Inde autem factum est nomen alveis in balneo factis, de quibus modo diximus. *Ovid.* quoque *Metam.* 8. *v.* 652. *faginei alvei* meminit ad lavandum apti. ¶ Item pro alveari, *alveare*. *Plin. l.* 11. *c.* 10. Struunt apes orsæ a concameratione alvei. Et *cap.* 16. Apes alveo se continent. *Id. l.* 7. *c.* 15. Profluvio mulierum alvei apium emoriuntur. ¶ Item pro tabula lusoria, qua tesseris, & calculis luditur, *tavoliere*. *Plin. l.* 37. *c.* 2. Transtulit alveum cum tesseris lusorium e gemmis duabus, latum pedes tres. *Sueton. in Claud. cap.* 33. Ita essedo, alveoque adaptatis, ne lusus confunderetur. *Valer. Max. l.* 8. *c.* 8. *n.* 2. Alveo, & calculis vacare. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 312. Equus sine ephippio, balneum non quotidianum, alveus rarus. *h. e.* ludus. ¶ *Paul.* apud *Festum in Naustibulum* neutro genere extulisse videtur. *Naustibulum*, inquit, *alveum ad navis similitudinem factum*.

ALVĪNUS, a, um, *chi patisce di soccorrenza*, ὑγροκοίλιος, qui alvi fluxu laborat. *Plin. lib.* 21. *c.* 27. Vincapervinca alvinis imposita multum prodesse dicitur. *Id. l.* 25. *c.* 7. Radix Nymphææ adversatur alvinis.

ALUM, i, & Halus, i, *consolida maggiore*, σύμφυτον πετραῖον, herba similis cunilæ bubulæ, foliis parvis, ramis tribus aut quatuor a radice, cacuminibus thymi, surculosa, odorata, gustu dulcis, salivam ciens, radice longa rutila: nascitur in petris. *Plin. l.* 27. *cap.* 6. Alum nos vocamus, Græci symphyton petræum, simile cunilæ, &c. *Id. l.* 26. *c.* 7. Halus autem, quam Galli sic vocant, Veneti cotoneam, medetur lateri. *Apulej. de herb. c.* 59. addit, a Latinis vocari etiam *inulam rusticam*, & *consolidam*. ¶ Etiam allii quoddam genus in agris sponte nascens, *alum* vocant, quod adversus improbitatem alitum depascentium semina coctum, ne renasci possit, abjicitur, statimque quæ devoravere aves, stupentes manu capiuntur. *Plin. l.* 19. *c.* 6.

ALŪMEN, inis, n. *alume*, salsugo terræ ad crystalli colorem accedens: Græci στυπτηρίαν vocaverunt, ἀπὸ τοῦ στύφειν, quod est adstringere. Habet enim in medicina vim adstringendi. Duo ejus potissima genera sunt, liquidum, & concretum. *Liquidum* aliud est candidum, aliud nigrum. Fit autem omne ex aqua limoque, hoc est terræ exsudantis natura: corrivatum hyeme æstivis solibus maturatur. Laudatissimum fit in Ægypto, proximum in Melo insula, quod inde Melinum appellatur. Alumen *concretum* in varia genera & ipsum dividitur, quorum præcipuum est quod Græci σχιστὴν στυπτηρίαν, Latini *scissile*, & *scissum*, & *fissum* vocant. Hoc fit e lapide chalcite, in capillamenta quædam canescentia dehiscens; estque velut sudor quidam ejus lapidis in spumam coagulatus. Hæc ex *Plin. l.* 35. *c.* 15. ubi *Harduin.* notat nostrum alumen, quod *de rocca* Itali appellant, in ea *Plinii* descriptione designatum non videri. Alii contra putant esse illud, quo infectores etiam utuntur, *h. e.* Ægyptium. Viderint alii.

ALUMENTO pro *Laomedonte* a veteribus Romanis nec dum assuetis Græcæ linguæ dictum est: sic *Melo* pro Nilo, *Catamitus* pro Ganymede, *Alphius* pro Alpheo dicebatur. *Festus*: ad quem locum *Jos. Scalig.* defendit non *Alumento*, sed *Laumento* legendum esse. V. *Catamitus*.

ALUMINARĬUS, ii, m. est vel artifex, qui circa alumen laborat, vel negotiator, qui alumen vendit. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 642. *n.* 9. C. Terentius C. L. Anteros aluminarius.

ALUMINĀTUS, a, um, στυπτηριώδης, ut *aqua aluminata*, quæ transit per venas aluminis, apud *Plin. l.* 31. *c.* 6.

ALUMINŌSUS, a, um, aluminatus, ut *aluminosi fontes*, *Vitruv. l.* 8. *c.* 3. Adde *Plin. l.* 31. *c.* 3.

ALUMNA, æ, f. *alunna*, *allieva*, quæ ab aliquo alita est, & educata, ἡ τρόφιμος. *Plaut. Cistell.* 4. 2. 96. Nostra hæc alumna est tua profecto filia. *Sueton. in Claud. c.* 39. Ducturus contra fas Agrippinam uxorem, non cessavit filiam, & alumnam, & in gremio suo natam, & educatam prædicare. *Cic. in Prognosticis l.* 1. *Divin. c.* 9. *de ranis*. Vos quoque signa videtis, aquai dulcis alumnæ. ¶ Translate *Cic. de clar. Orat. c.* 12. Jam bene constitutæ civitatis quasi alu-

mna quædam eloquentia. *h. e.* colitur, & crescit in civitate jam bene constituta. ¶ Significat etiam altricem, activo sensu, *allevatrice, nutrice*. *Silius l. 9. v.* 533. Non Teucros delere aderam, sed lumen alumnæ Annibalem Libyæ, &c. Verba hæc sunt Palladis, quæ ideo Libyam alumnam appellat, quia secundum quosdam dicitur esse filia Neptuni, & Tritonidis Africæ paludis, ut *Id. ibid. v.* 297. significat. *Plin. l. 3. c.* 5. Italia omnium terrarum alumna eadem, & parens. *Flor. l. 3. c.* 21. Cliens, & alumna Urbis Ostia. *h. e.* ad quam appellebant commeatus, quibus Roma alebatur. Alii aliter utrumque locum *Plin.* & *Flor.* accipiunt; & fortasse rectius. Nam priore loco *Italiam omnium terrarum alumnam* dici ajunt, quod ab aliis terris alatur, quæ ad eam opes suas transvehunt. Posteriore autem *Ostiam alumnam Romæ*, quia ejus Colonia erat, & quasi filia, ejusque ope in urbem, portumque celebrem creverat. *Varr.* apud *Non. cap. 2. num.* 138. Cana veritas Atticæ Philosophiæ alumna. *h. e.* quæ alit quodammodo, fovet, & sustinet Philosophiam. Et hoc tamen exemplum alii ita explicant, ut *veritas* dicatur *alumna* Philosophiæ, quia ab hac nutritur quodammodo, & illustratur.

ALUMNANDUS, a, um, alendus, educandus. *Apulej. l. 10. Metam.* Natam puellam prodidit vicinis alumnandam.

ALUMNATUS, a, um, *allevato, educato*, alitus, educatus. *Martian. Capell. sub init. l.* 9. In penetralibus virginis, secretisque sanctionibus alumnatæ. *Apulej. l. 6. Metam.* adolescentem istum, quod meis manibus alumnatus sit, profecto scitis. Adde *lib.* 9. ¶ Deponenti forma pro eo, qui educavit, & aluit. *Apulej. l. 8. Metam.* Canes rabidos, quos ad tutelæ præsidia curiose fuerant alumnati.

ALUMNUS, ni, m. *allievo, alunno*, τρόφιμος, qui alitur ab aliquo, & educatur. *Horat. l. 1. ep. 4. v.* 8. Quid voveat dulci nutricula majus alumno. *Tacit. Ann. 1. c.* 44. Rediret legionum alumnus. *h. e.* in castris natus, & in contubernio legionum educatus, ut *Id. ibid. cap.* 41. loquitur. *Id. l. 15. Ann. c.* 34. Vatinius sutrinæ tabernæ alumnus. ¶ De vernulis, qui domi, vel ruri aluntur a dominis. *Horat. l. 3. od. 18. v.* 3. Faune, abeas parvis æquus alumnis. *h. e.* ne eos territes, & agites. Credebant enim, pueros per rura a Faunis agitari terriculamentis. Alii intelligunt fetus pecoris, qui ruri aluntur, hædos, agnos, vitulos. *Id. ibid. od. 23. v.* 7. aut dulces alumni Pomifero grave tempus anno. *supple* sentient. ¶ Translate *Cic. lib. 4. de Fin. cap.* 26. Aristoteles, aliique Platonis alumni. *h. e.* discipuli. *Id. Fam. 9. ep.* 14. Quasi alumnum disciplinæ meæ. *Id. Phil. 7. c.* 3. Ego itaque pacis, ut ita dicam, alumnus, qui quantuscumque sum, sine pace civili certe non fuissem, &c. *Plin. l. 7. c.* 7. Alumnus fortunæ. *Stat. 6. Theb. v.* 378. pius artis alumnus Ætheriæ. *h. e.* in arte augurandi veluti educatus. *Id. 7. Theb. v.* 733. quercus alumna vadi. *Prudent.* alumnos carceris dixit *Peristeph. 2. v.* 137. lictores & carnifices, qui reorum suppliciis aluntur. ¶ Active pro eo, qui alit, & educat, *nutritore, allevatore*: ut præter alios *Caper de Verb. dub. in fin.* docet. *Plaut. Merc.* 4. 5. 7. Herus, atque alumnus tuus sum. ¶ Adjective, *Avien. in descript. Orb. v. 494. de Tibri*. Romanosque lares lapsu prælambit alumno. *Prudent. Peristeph. 12. de S. Cast. v.* 31. moderator alumni gregis. *h. e.* discipulorum. ¶ *Alumnum* pro *alumnorum* est *Pacuvii* apud *Non. c. 4. n.* 25. ¶ Dies alumnus *Martiali l. 12. epigr.* 60. est natalis.

ALUNTIUM, ii, n. oppidum Siciliæ in ora occidentali in colle edito, infra oppidum S. Philadelphi, vel eodem loco. *Plin. l. 3. c.* 8. ¶ Adjective *Aluntium vinum*, quod in eo agro provenit. *Id. l. 14. cap.* 9. ¶ Incolæ dicuntur *Aluntini*, vel *Alontini*, ut legitur in quibusdam nummis.

ALŪTA, æ, f. *pelle, o cuoja sottile da scarpe, o altro, soatto*, βύρσα, pellis, aut corium mollius ad calceamenta, & sacculos, & alia hujusmodi opera. *Cæs. l. 3. B. Gall. c.* 13. Pelles pro velis, alutæque tenuiter confectæ. *Martial. l. 7. epigr.* 34. Inguina succinctus nigra aluta. *Auson. Idyll. 4. v.* 30. quod fallax scuticam prætexit aluta. ¶ Pro calceo, *scarpa*. *Juvenal. sat. 7. v.* 192. Appositam nigræ lunam subtexit alutæ. *Martial. l. 12. epigr.* 26. rupta cum pes vagus exit aluta. *Id. l. 2. epigr.* 29. Aluta coccina. *Ovid. 3. de art. aman. v.* 271. Aluta nivea. ¶ Pro sacculo, *sacchetto, borsa*. *Juvenal. sat. 14. v.* 282. ut tenso folle reverti Inde domum possis, tumidaque superbus aluta. ¶ Fuit etiam alutæ usus aliquis in fucanda facie. *Ovid. l. 3. de art. aman. v.* 201. Arte supercilii confinia nuda repletis, Parvaque sinceras velat aluta genas. ¶ Allegorico, & obsceno sensu. *Martial. l. 11. epigr.* 61. Ulcus habet, Priami quod tendere possit alutam.

ALŪTA, in plur. num. vel Alutia dicuntur apud *Plin. l. 34. cap.* 16. *auraria* quædam *metalla, in quibus aqua immissa calculos nigros eluit paulum candore variatos, quibus eadem gravitas, quæ auro*, &c. ubi & lectio, & explicatio valde varia, & incerta est.

ALUTACIUS, a, um, qui est ex aluta. *Marcell. Empir. c. 23. sub fin.* Malagma inducere in pellem alutaciam. *Id. cap.* 26. Alutacia pellicula.

ALUTARIUS, a, um, idem quod alutacius. *Marcell. Empir. cap. 15. circmed.* Brassicæ stirpes combustæ, & in pulverem redactæ, & cum axungia subactæ, atque emplastro alutario parotidibus impositæ. *h. e.* emplastro alutaciæ pelliculæ inducto.

ALUTATIUM gummi, quod invenitur in metallis aurariis, & legitur apud *Plin. l. 33. c.* 4. quid sit, aut cur ita nuncupetur, decernere haud facile est, inquit *Harduin. in Notis, & Emendat. ad lib. 33. num.* 19. Sicut etiam *alutationem*, quod alii reponunt, explicare est perdifficile.

ALVUS, i, f. *ventre, pancia*, κοιλία, γαστήρ, pars corporis in animali, stomacho subjecta, in qua sunt intestina. Nam quod scribit *Festus*: *alvus venter feminæ ab alendo dicta est*, usum contra habet, cum etiam de mare æque usurpetur. *Cic. 2. de nat. Deor. cap.* 54. Alvi natura subjecta stomacho, cibi, & potionis est receptaculum. *Id. ibid. l. 3. c.* 22. Æsculapius purgationem alvi primus invenit. & *lib. 2. cap.* 50. Alvum purgare. *Plin. l. 10. c.* 44. Exonerare. *Id. l. 24. c.* 16. inanire. *Cels. l. 1. c.* 3. solvere. *lubricare, muovere il corpo*: quod & *alvum ciere, ducere, subducere, dejicere, elicere, liquare, mollire*, &c. dicitur. Sic *Id. l. 2. c.* 7. Pluribus diebus non descendit alvus. *il corpo non opera*. & *l. 2. c. 12. n.* 2. Cui satis alvus reddit quotidie. Et *Cato R. R. c.* 157. Alvus it, &c. Sic dicitur *fluens*, & *liquida alvus* apud *Cels. l. 2. c. 6.* *ventre rilassato, soccorrenza, o scorrenza di ventre, flusso di corpo*. Eodemque sensu *alvus cita, fusa, soluta* &c. Contra vero adstringere alvum, apud *eund. Cels. l. 1. c.* 3. est *rendere stitico, fermare il corpo*: quod etiam dicimus *alvum cohibere, comprimere, supprimere, firmare, sistere, inhibere*, &c. Sic dicitur *alvus adstricta* apud *eund. ibid.* *ventre stitico, stitichezza*, & eadem significatione *alvus dura, compressa*, &c. quæ omnia V. etiam suis locis. ¶ In plur. num. *Plin. lib. 19. cap.* 5. Sapor raphani medicamenti instar ad eliciendas alvos. ¶ Interdum *alvus* sumitur pro morboso alvi fluxu, *flusso, soccorrenza*. *Columell. l. 6. c.* 7. Alvus corpus, ac vires carpit, operique inutile reddit. ¶ Item per metonymiam pro ipsis alvi excrementis, *escrementi*. *Cels. l. 2. c.* 6. Alvus quoque varia, pestifera est. *Et mox*. Alvus liquida, eademque vel nigra, vel pallida, vel pinguis. ¶ Nonnunquam sumitur pro muliebri utero, *utero*. *Cic. l. 1. Divin. c.* 20. Cum prægnans Dionysium alvo contineret. *Id. pro Cluent. cap.* 12. Spes illa, quam in alvo commendatam a viro continebat. *Plaut. Stich.* 2. 1. 5. Me illa in alvo menses gestavit decem. ¶ Sæpissime ponitur pro alveari, in quo apes mellificant, quia ad formam alvi excavatum est, *alveare*. *Varr. l. 3. R. R. c.* 16. Media alvo, qua introeant apes, faciunt foramina parva, dextra, ac sinistra. *Plin. l. 21. c.* 12. Alvi melle plenæ. Et *cap.* 14. Alvos optimas e cortice, secundas ferula, tertias vimine. *Varr. loc. cit.* docet, *alvos* hoc sensu dictas esse a *mellis alimonia*. ¶ In genere masculino. *Accius* apud *Priscian. lib. 5. pag.* 654. *Putsch.* Gravido concepit in alvo. *Id.* apud *eund. lib. 6. pag.* 718. & apud *Non. c. 3. n.* 21. Frigidissimus alvus. *Colum. l. 10. v.* 146. materno pullulat alvo. *Alii leg.* arvo. Adde *Calvum*, *Æl. Cinn.* & *Laber.* apud *Charis. lib. 1. pag.* 61.

ALYACMON. V. Aliacmon.

ALYATTES, is, & ei, m. Lydorum Rex Crœsi pater, cujus memoriæ exstructum est monumentum apud Sardos, maxima impensæ parte ab ancillis in hoc opus collata, quæ omnes apud *Lydos* corpore quæstum faciunt. *Plin. l. 2. c.* 12. Defectus solis, qui Alyatte rege factus est. *Horat. l. 3. od. 16. v.* 41. si Mygdoniis regnum Alyattei campis continuem. *Bentlej.* ita legendum affirmat ex optim. Codicib. vel sic: *si Mygdoniis regnum Alyattium*, &c. Priori modo *Aliattei* est genitivus casus ab *Alyattes*, ut ab *Ulysses* fit *Ulyssei*, ab *Achilles Achillei*, &c. Altero *regnum Alyattium* est adjectivum possessivum. Vulgo legitur *Alyattici*, & exponi solet Crœsi *a patre Alyatte ita appellati*. sed *Alyatticus* non est patronymicum ab *Alyatte*, ut substantivi more positum, ejus filium significare possit.

ALYATTICUS. V. vocem præced.

ALYPON, i, n. ἄλυπον, cauliculus est molli capite, non dissimilis betæ, acris gustatu ac lentus, mordensque vehementer, & accendens. Ita describit *Plin. l. 27. c.* 4. ubi *Harduin.* negat ullam esse plantam nostra ætate, quæ cum isto congruat.

ALYSSON, i, n. ἄλυσσον, frutex ita dictus, *quod a cane morsos* (*al. leg.* emorsos, *al.* commorsos) *rabiem sentire non patitur*, inquit *Plin. l. 24. c.* 11. nempe ἀπὸ τῆς λύσσης καὶ ἰᾶσθαι, ut est apud *Dioscor. l. 3. c.* 105.

ALYTARCHA, & Alytarches, æ, m. Ἀλυτάρχης, magistratus, qui præerat ludis, qui fiebant in honorem deorum: ab ἀλύτης, vel ἀλυτής, quod teste *Varino*, & aliis, apud Eleos significabat mastigophorum, hoc est servum publicum virgam ferentem; & ἄρχων, princeps, præses, quia nimirum is magistratus speciatim præerat iis, qui ad submovendam turbam, & ad cohibendas seditiones in sacris certaminibus adhibebantur. Alii ducunt ab ἀλύω, quod inter alia significat etiam gaudere, gestire, lætari, ut *Alytarcha* dictus sit quasi publicæ voluptatis arbiter, & ut *Cassiodorus* appellat, *Tribunus voluptatum*. Nam *voluptates* interdum publicos ludos significant. Quidam etiam e sacerdotum numero fuisse arbitrantur. Legitur in *Cod. Theodos. l. 15. tit. 9. leg.* 2.

ALYTARCHIA, æ, f. Alytarchæ dignitas, & officium. *Imp. Leo lib. 1. Cod. Justin. tit.* 35. Titulos, qui Alytarchiæ, & Syriarchiæ muneribus in prima Syria deputati sunt, &c. Alii aliter leg.

A M

AM, *intorno*, præpositio loquelaris, ut *Festus* loquitur, hoc est inseparabilis, quæ per se posita nihil significat, in compositione idem valet ac *circum*, forte ex Græco ἀμφί contracto, quemadmodum ab ὑπὸ fit sub. Quidam putant, antiquitus fuisse separabilem, afferuntque fragmentum illud *Caton. in Originib.* apud *Macrob. lib. 1. Saturn. cap.* 14. *Am terminum*. *h. e.* circum terminum: super quo tamen miras Eruditi lites excitarunt. ¶ Si componatur cum verbis a vocali incipientibus assumit *b* euphoniæ causa, ut *ambarvalis, ambesus, ambio, ambustus*: si cum incipientibus a *p*, manet integra, ut *amputo, amplector*: si cum alia quapiam consonante, *m* in *n* mutatur, ut *anquiro, anfractus*, &c. ¶ Olim *am* pro *cum* Veteres

res uiungerunt. Lucret. l. 3. v. 445. Corpore qui nostro rarus magis am cohibessit. Alii aliter legunt. V. Incohibesco.

AMA V. Hama.

AMABILIS, le, degno d' esser amato, amabile, ἐράσμιος, dignus amore. Cic. Attic. l. 5. ep. 19. Filiolam tuam & amo, & amabilem esse certo scio. Et l. 12. ep. 9. Cetera noli putare amabiliora fieri posse ulla litore, prospectu maris, &c. Id. Fam. 7. ep. 20. Amabilior mihi Velia fuit, quod te ab ea sensi amari. Id. de amic. c. 14. Amabilissimum nodum amicitiæ tollere. Id. in partitionib. cap. 6. Amabiles mores. Senec. ep. 36. Adolescens hilaris, & amabilis turbæ. Senec. l. 4. controvers. 26. a med. Dixit illam amabilem sententiam: da itaque nunc pœnas misericors.

AMABILITAS, atis, f. amabilità, φιλότης, morum comitas, formæve venustas, ad amorem alliciens. Plaut. Stich. 5. 4. in fin. Si amabilitas tibi nostra placet, si tibi ambo accepti sumus. Id. Pœn. 5. 4. 1. Amabilitati animum adjicere. h. e. in eo studium ponere ut amabilis sis. Possis tamen utroque loco amabilitatem amorem intelligere.

AMABILITER, amabilmente, ἡδέως, γλυκέως, suaviter, humaniter, ita ut tibi amorem concilies. Antonius ad Cicer. post epist. 13. l. 14. ad Attic. Si humaniter, & sapienter, & amabiliter in me cogitare vis, facilem profecto te præbebis. Horat. l. 2. ep. 1. v. 147. Libertasque recurrentes accepta per annos Lusit amabiliter, donec jam sævus apertam In rabiem verti cœpit jocus. ¶ Item cum amore, amorosamente. Ovid. 3. de art. aman. v. 675. Spectet amabilius juvenem: suspiret ab imo, &c. Petron. in Sat. c. 112. Vultum suum super cervicem Gitonis amabiliter posuit.

AMALTHEA, æ, f. Ἀμάλθεια, filia Melissi, seu Melissei Cretensium regis, quæ una cum sorore Melissa Jovem puerum in Creta insula caprino lacte nutrivit. Narrat Hygin. fab. 139. cum Saturnus Jovem recens natum quæreret, ut eum devoraret, quod sciebat, ab eo sibi regnum ademptum iri, Amaltheam occuluisse eum in arbore, & ne vagitu proderetur, impuberes aliquot convocasse, dedisse eis clypeola ænea, & hastas, quibus vagienti puero obstreperent, ne a Saturno exaudiretur. Quo Hygini loco pro Amalthea legitur etiam in quibusdam Codicib. Adamantæa: Alii legendum censent Adrastea. Nam Melissi filiæ a quibusdam Adrastea, & Ide nominantur. Alii dicunt Amaltheam nomen esse non filiæ Melissi, sed capræ, cujus lacte ea Jovem aluit. Hæc igitur capra, quæ duorum hædorum mater erat, cum aliquando cornu in arbore fregisset, sublatum illud Nympha, & cinctum recentibus herbis, & plenum pomis Jovi obtulit: qui postea rerum potitus & hædos, & matrem, & ipsum quoque cornu in cœlum transtulit, & sidera fecit. Posita autem sunt capra quidem humero, hædi autem in sinistra manu Aurigæ. Cum exoriuntur, & occidunt pluviam plerumque ferunt, & tempestatem. V. Hygin. Poet. Astron. l. 2. c. 13. & l. 3. c. 12. & Ovid. Fast. 5. v. 111. & deinceps. Id. ibid. v. 115. Nais Amalthea Cretæa nobilis Ida. ¶ Addunt alii, hoc idem cornu, antequam in cœlum transferretur, ab Jove Nymphis nutricibus redditum fuisse, addito promisso, se quidquid optassent, ex eo largiter suppeditaturum. Hinc Amaltheæ cornu, κέρας Ἀμαλθείας, Græco proverbio de locuplete abundantia dicitur: Latine cornucopia, vel cornu copiæ. Horat. l. 1. od. 17. v. 14. hinc tibi copia Manabit ad plenum benigno Ruris honorum opulenta cornu. V. Cornu copiæ. Hinc etiam, qui libros scripsere varii argumenti, ad commendandam operam suam, eos inscribere soliti sunt Græco illo titulo Κέρας Ἀμαλθείας, ut significarent, quidquid lectores cuperent, in eo opere certo inventuros, ut vel lactis gallinacei sperare ibi haustum possent, ut Plin. loquitur in præfat. histor. natur. quod & Gell. innuit in sua: quem V. etiam l. 1. c. 8. Eadem ratione Amalthea (& Amaltheum) dicta est Attici, & Ciceronis bibliotheca, quod omnis generis libros contineret. Cic. Attic. l. 1. ep. 16. ad fin. Epigrammatis tuis, quæ in Amaltheo posuisti, contenti erimus. Et paulo post. Velim ad me scribas, cujusmodi sit Ἀμαλθεῖον tuum, quo ornatu, qua τοποθεσία: & quæ poemata, quasque historias de Ἀμαλθείᾳ habes, ad me mittas. Id. ibid. l. 2. ep. 1. ad fin. Amalthea mea te exspectat, & indiget tui. ¶ Est etiam nomen Sibyllæ Cumanæ apud Lactant. l. 1. cap. 6. de qua Tibull. l. 2. eleg. 5. v. 67. Quidquid Amalthea, quidquid Marpessia dixit: Herophilæ Phœbo grata quod admonuit.

AMANDATIO, nis, f. il mandar via, allontanamento, ἀπόπεμψις, actus amandandi. Cicer. pro Rosc. Amer. cap. 15. Tamen ne hæc attenta vita, & rusticana, relegatio, atque amandatio appellabitur?

AMANDATUS, a, um, mandato via, rilegato, allontanato, ἀποπεμφθείς, procul missus, relegatus. Cic. pro Dom. c. 25. Me expulso, Catone amandato. Id. post redit. ad Quirit. c. 4. in fin. Infra mortuos amandatus. Tacit. Hist. l. 4. c. 56. Amandatus in Frisios. Gell. l. 12. c. 1. ad fin. Oblivio filii amandati ad aliam nutricem.

AMANDO, as, avi, atum, a. 1. mandar via, allontanare, torsi d' attorno, ἀποπέμπω, alio mitto, longe ire jubeo, removeo, relego. Cic. pro Rosc. Amer. cap. 15. An amandarat hunc sic, ut esset in agro, ac tantummodo aleretur ad villam? Id. Verr. 7. c. 27. Amandare hominem Lilibæum. Id. Attic. l. 7. ep. 13. in Græciam. Id. ad Quir. post redit. c. 4. in fin. infra mortuos. Id. 2. de nat. Deor. c. 56. in fin. Natura res similes procul amandavit a sensibus.

AMANDUS, a, um, amabile, amari dignus, amabilis. Horat. lib. 4. od. 11. in fin. condisce modos, amanda Voce quos reddas.

AMANIENSES, ium, populi incolæ Amani montis. Cic. Fam. l. 2. epist. 10.

AMANS, tis, amante, amoroso, qui amat, amicus, φιλῶν. Cic. Q. Fr. l. 3. ep. 8. Hirrus quam se ipse amans sine rivali! Id. Fam. 9. ep. 6. Homines, ut cognovi, amantes tui. Id. Attic. 9. epist. ult. Boni cives amantes patriæ. Id. pro Rabir. Posth. c. pænult. Veterem amicum suum, studiosum, amantem, observantem sui. Id. Q. Fr. l. 1. ep. 1. cap. 5. Si quem forte cognosti tui amantiorem, quam temporis. Id. Fam. 16. ep. 7. Ad nos amantissimos tui veni. Ovid. 2. de Pont. epist. 9. v. 46. Amans cruoris. ¶ Tribuitur & rebus inanimis, quibus amor, & benevolentia significatur. Cic. Fam. 5. ep. 15. Lenissimis, & amantissimis verbis uti. Id. pro Cluent. c. 5. Quo ipsum nomen amantius indulgentiusque maternum, hoc, &c. Adde Ovid. 6. Fast. v. 113. ¶ Sæpissime absolute usurpatur pro amatore, amadore, amante. Differunt tamen proprie loquendo amans, & amator, ut innuit Cicer. 4. Tuscul. c. 12. quod amans dicitur qui revera amat: amator, qui proclivis est ad amandum, quique potest aliquando sine amore esse: quemadmodum iracundus dicitur qui facile irascitur, quique potest aliquando etiam sine ira esse; iratus vere, qui iram habet. Hoc tamen discrimen non est perpetuum. V. Amator. Propert. l. 2. eleg. 13. v. 65. Durius in terris nihil est quod vivat amante. Terent. Andr. 3. 3. 23. Amantium iræ amoris integratio est. Ovid. l. 1. de art. amat. v. 633. Jupiter ex alto perjuria ridet amantum.

AMANTER, amorevolmente, con amore, teneramente, cum amore, φιλικῶς. Cic. Fam. l. 5. ep. 19. Exspectare amanter adventum alicujus. Id. Attic. 2. ep. 4. Amanter aliquid, diligenterque conficere. Id. ibid. l. 6. ep. 2. Obsecrare aliquem amantissime. Id. de Amic. c. 1. Conjunctissime, & amantissime vivere cum aliquo. Id. Fam. 3. ep. 6. Hoc meo facto valde delector. nihil enim potuit fieri amantius. Tacit. l. 1. Ann. c. 43. Melius, & amantius.

AMANTIA, æ, f. amore, amor. Plaut. Trucul. 4. 2. 4. Prome venustatem, amantiam, gaudia. Alii leg. Prome venustatem amanti tuam, &c.

AMANTIA, æ, f. oppidum Macedoniæ Illyricæ, seu maritimæ in ora occidentali, apud Celydni fluminis ostium, inter Bullidem, & Oricum: nunc Porto Ragusco. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 40. Qui commeatus Bullide, atque Amantia importari in oppidum prohibebat. Adde Cicer. Phil. 11. c. 11. ¶ Hujus oppidi incolæ appellantur Amantiani ab eodem Cæs. ibid. c. 12. & Amantes a Plin. l. 3. c. 23. & Amamini l. 4. c. 10. Quamquam Amantini apud eund. Plin. l. 3. c. 25. sunt etiam Pannoniæ populi.

AMANTIANI, &) V. vocem præced.
AMANTINI)

AMANUENSIS, is, m. secretario, copista, ὑπογραφεύς, servus, cujus opera dominus in scribendo, epistolas præsertim, utitur, qui & servus a manu dicitur: unde hæc vox originem habuit. Sueton. in Tito, c. 3. Notis quoque excipere velocissime solitum, cum amanuensibus suis per ludum, jocumque certantem. Adde in Ner. c. 44.

AMANUS, ni, m. Monte nero, Arcuna, M. di Standerona, mons Syriæ, qui illam a Cilicia discludit, maxime in longitudinem patens, ut qui a mari Cilicio usque ad Euphratem fluvium protenditur. Ibi sunt portæ, per quas in dictas provincias trajectus est, quæ Amanicæ, & Ciliciæ appellantur a Veteribus, apud Issum, Alexandriam, & Myriandrum. Lucan. l. 3. v. 244. Cappadoces, duri populus non cultor Amani.

AMARACINUS, a, um, ἀμαράκινος, qui est ex amaraco herba. Plin. l. 13. c. 1. Amaracinum unguentum. Id. l. 21. c. 22. Oleum amaracinum. ¶ Amaracinum, i, absolute ponitur pro unguento amaracino, quod laudatissimum in Coo insula olim fiebat, ut Plin. loc. cit. scribit. Lucret. l. 4. v. 1171. postesque superbos Ungit amaracino. Id. l. 12. v. 846. Sicut amaracini blandum, stactæque liquorem. ¶ Servius ad l. 1. Æn. v. 693. fabellam narrat huc pertinentem, quam V. in voce sequenti. ¶ Nihil cum amaracino sui: proverbium apud Gell. in præfat. sub fin. de iis, qui nullum cum re aliqua commercium habent, vel qui nullam ex re aliqua voluptatem capiunt. Sues enim amaracinum maxime fastidiunt, teste Lucret. l. 6. v. 973.

AMARACUS, i, m. & f. & Amaracum, i, n. ἀμάρακος, genus herbæ, quæ & sampsuchum dicitur, valde vivax, radices habens multifidas, in summo terræ hærentes, semen ferens copiosum, odoremque acrem, & gratum, & propterea coronis aptissima. Quidam ajunt, esse eam, quam Itali vocant majorana, aut persa: alii negant. Plin. l. 21. c. 11. Amaracus, quem Phrygium cognominant. Id. ibid. c. 22. Sampsuchum, sive amaracum scorpionibus adversatur. Id. l. 13. c. 1. Iris Illyrica, & amaracus Cyzicena. ¶ Quidam hanc de amaraco fabulam tradunt: Amaracum fuisse filium Cynaræ regis Cypri, qui cum unguentarium vas, quod ferebat, lapsus fregisset, vel nimio unguenti odore læsus, vel dolore fracti vasis intabuisse, & Deorum miseratione versum fuisse in herbam odoriferam sui nominis. V. Amaracinus.

AMARANS, antis, amareggiante, amarum faciens, πικραίνων. Ruf. Fest. Avien. in epist. ad Flavian. Myrmecium apud Pithœum lib. 4. Collect. epigr. & poem. veter. quod penitus fellitus amarans Ora sapor, nil dulce meo sinit esse palato.

AMARANTUS, i, amaranto, sciamito, fior di velluto, ἀμάραντος, herba spicam ferens verius quam florem, sine odore; quique gaudet decerpi, lætius renascens. Alexandrino palma, qui decerptus asservatur, madefactus aqua reviresceit, & hibernas coronas facit: ab α privativa, & μαραίνομαι, marcesco. Plin. l. 21. c. 8. Ovid. 4. Fast. v. 439. Has, hyacinthe, tenes, illas, amarante moraris: Pars thyma, pars casiam, pars meliloton amant. ¶ Scribitur & amaranthus.

AMARE, adverb. amaramente, acerbamente, aspramente, πικρῶς, acerbe, aspere, acriter. Plaut. Trucul. 1. 2. 78. E linguis dicta dulcia datis, corde amare facitis. Senec. l. 5. de benef. c. 23. Admonebo

ergo

ergo non amare, non palam sine convicio. *Apulei. l.* 1. 5. *Metam. in fi.* Amare coercere. *Ascon. in Divin. Verr. c.* 8. & 16. Amare dicere aliquid. *Cajus Digest. lib.* 21. *tit.* 1. *leg.* 18. exigere aliquid ab aliquo. *Paul. l.* 24. *tit.* 1. *leg.* 28. aliquem tractare. *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 2. Amarius aliquem reprehendere. *Sueton. in Tiber. c.* 54. Amarissime congestis probris.

AMARESCO, is, n. 3. *divenir amaro*, πικραίνομαι, amarus fio. *Pallad. in Januar. tit.* 15. *a med.* Arbores amygdali servandæ sunt a pecore, quia si rodantur amarescunt.

AMARICO, as, a. 1. amarum facio, & translate concito, ad iram provoco. Usurpatum est a *Plin. Valer.* & ab *Augustino*, ut habetur in *Thes. Basil. Fabri*: sed non est tanti ut loca afferantur ad confirmandum.

AMARITAS, atis, *amarezza*, πικρότης, amaritudo. *Vitruv. l.* 2. *c.* 9. *a med.* Larix vero non solum ob succi vehementem amaritatem ab carie non nocetur, &c. *Al. aliter leg.*

AMARITER, *amaramente*, amare. *Hieronym. epist.* 23. *ad Marcellam, c.* 1. Petrus amariter flens.

AMARITIES, ei, f. *amarezza*, amaritudo, πικρότης. *Catull. carm.* 67. *ad Manl. v.* 19. Quæ dulcem curis miscet amaritiem.

AMARITUDO, inis, f. *amarezza*, πικρότης, πικρία, γεῦσις, amarus sapor. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 66. Oleas albas nisi condieris, propter amaritudinem illas respuit palatum. *Plin. l.* 21. *c.* 21. Amaritudo absinthii. *Id. l.* 24. *c.* 14. Radices summæ amaritudinis. *Et in plur. num. Id. ibid. c.* 11. Amaritudines hebetare. ¶ Translate *Justin. l.* 38. c. 5. Amaritudo decretorum. *Valer. Maxim. l.* 4. *c.* 1. *extern. n.* 6. odii. *Plin. l.* 36. c. 5. carminum. *h. e.* maledicentia, mordacitas. Sic *Quintil. l.* 10. c. 1. *ad fin.* Ut amari sales, ita amaritudo ipsa frequenter ridicula est. *Plin. l.* 6. *ep.* 8. Nosti facetias hominis: quas velim attendas, ne in bilem, & amaritudinem vertat injuria. *Id. l.* 1. *ep.* 16. *a med.* Quantum illis (*versibus*) leporis, dulcedinis, amaritudinis, amoris inseris! *h. e.* aculei, quo vitia pungit, & notat. *Valer. Maxim. l.* 4. c. 4. *sub init.* Divitiarum frons hilaris, multis intus amaritudinibus referta. *h. e.* miseriis. *Mamertin. in gratiar. act.* c. 20. Amaritudo injuriæ. ¶ *Amaritudo vocis*, Græce πικροφωνία, est, cum vox supra modum ac pæne naturam vocis humanæ acerba est. *Quintil. l.* 11. c. 3. *ad fin.*

AMAROR, oris, m. *amarezza*, πικρότης, amaritudo. *Lucret. l.* 4. *v.* 224. dilutaque contra Cum tuimur misceri absinthia, tangit amaror. *Virg.* 2. *Georg. v.* 246. At sapor indicium faciet manifestus, & ora Tristia tentantum sensu torquebit amaror. Al. leg. *amaro*, sed invito *Gell. l.* 1. *c.* 21.

AMARULENTUS, a, um, *amaro*, *mordace*, *maledico*, idem quod amarus, vel valde amarus: & translate acris, mordax, maledicus. *Gell. l.* 3. c. 17. Timon amarulentus librum maledicentissimum conscripsit. *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 7. Amarulenta dicacitas.

AMARUS, a, um, *amaro*, πικρὸς, saporem habens dulci contrarium, asperum, insuavem. Si *Etymologos* audimus, videtur dici proprie de sapore salso, qui in aqua marina percipitur. Hinc *Virg. Ecl.* 10. *v.* 5. *Doris amara*. Sæpius tamen dicitur de aliis ingratis saporibus, qui salsi non sunt, & dulcibus opponuntur. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 12. Sensus judicat dulce, amarum, lene, asperum. *Id.* 3. *de nat. Deor.* c. 13. Animal sentit & calida, & frigida, & dulcia, & amara. *Virg. Ecl.* 1. *v.* 79. Amaræ salices. *Plin. l.* 11. c. 6. Amariores succi. *Id. l.* 21. c. 7. Iris gustu amarissima. *Id. l.* 25. *c.* 6. Amarus gustus. *Id. l.* 11. *c.* 7. Amarus sapor. *Catull. carm.* 27. *ad puerum suum*. Inger mi calices amariores. *h. e.* meraciore, & vetustiore vino plenos. vinum autem vetus amaritudinem, seu austeritatem quandam induit. *Cels. l.* 1. *c.* 3. Os amarum. *h. e.* amarorem sentiens amaræ salivæ, seu humoris. Apud *Ovid. l.* 1. *ex Pont. epist.* 1. *v.* 24. *Messis amara* dicitur, quæ ad plenam maturitatem non pervenit. fruges enim immaturæ amarus cibus sunt. ¶ Translate *amarus odor* est ingratus, insuavis. *Plin. l.* 18. *c.* 12. Fructus ipse amarus & odore. Sic *amarus sonus* auribus ingratus. *Stat.* 10. *Theb. v.* 553. Tuba fores sonitu perfringit amaro. ¶ Sæpe ponitur pro tristi, duro, acerbo, aspero. *Tibull. l.* 2. *eleg.* 4. *v.* 11. Nunc & amara dies, & noctis amarior umbra est. *Ovid. l.* 5. *Trist. eleg.* 4. *v.* 15. Ferre casus patienter amaros. *Id. ibid. eleg.* 2. *v.* 29. amara pericula ponti. *Virg. Ecl.* 3. *v.* 109. quisquis amores Aut metuet dulces, aut experietur amaros. *Horat. l.* 2. *od.* 16. *v.* 26. amara læto risu temperare. *Id. l.* 4. *od.* 12. *v.* 20. Cadus amara curarum eluere efficax. *i travagli*. *Valer. Max. l.* 7. *c.* 6. Amarissimæ leges necessitatis. *Virg. Æn.* 4. *v.* 203. Amarus rumor. *h. e.* tristia, & adversa afferens. ¶ Item pro mordaci, & maledico. *Ovid.* 3. *Trist. eleg.* 11. *v.* 31. Incessere aliquem dictis amaris. *Id.* 4. *ex Pont. epist.* 14. *v.* 37. Vexare mores hominum scriptis amaris. *Quintil. l.* 10. *c.* 1. Amari sales. *Virg.* 10. *Æn. v.* 900. Hostis amare, quid increpitas? ¶ Item pro moroso, difficili, fastidioso. *Cic.* 14. *Attic. ep.* 21. Amariorem me senectus facit: stomachor omnia. *Terent. Hecyr.* 4. 4. 88. Amaræ mulieres sunt, non facile hæc ferunt. *Senec.* etiam *l.* 1. *de Ira*. c. 4. *amaros* dicit, quos Aristoteles πικροὺς, nimirum qui iram diu servant, & difficile deponunt, nisi ulti. ¶ Item pro noxio. *Stat.* 5. *Theb. v.* 393. Deprensæque cadunt volucres, & messis amaro Strata gelu. ¶ *Amarum* absolute pro *amare* adverbio. *Apulei. l.* 6. *Metam.* Contortis superciliis subridens amarum. *h. e.* risu indignatione mixto. Adde *Ammian. l.* 21. *c.* 9. *in fi.* (*al. c.* 16.)

AMARYLLIS, idis, f. Ἀμαρυλλὶς, nomen puellæ rusticæ, quam sæpe nominat *Virg. in Eclog.* imitatus *Theocrit.* Græca autem vox est, quæ in Lexico *Varini* exponitur πορνεία, hoc est scortum: alii honestiore nomine *amorem* interpretantur. In accusativo singulari est *Amaryllida* apud *Virg. Ecl.* 1. *v.* 5. Græca positione pro *Amaryllidem*. In vocativo *Amarylli*, *ibid. v.* 37. ¶ Quidam putant *Virg.* in Bucolicis non uno in loco hoc nomine designare urbem Romam, ut *Eclog.* 1. *v.* 30. Postquam nos Amaryllis habet, Galatea reliquit; *& alibi*: quod & *Serv. ad hunc loc.* observavit. *Ang. Politian. l.* 1. *ep.* 2. scribit, triplex urbi Romæ nomen fuisse, unum hoc, quod vulgo usurpamus, *Roma*; alterum arcanum, quod *Amaryllidis* voce innuisse *Virgil.* videtur (quamquam alii *Valentiam* fuisse dicunt) tertium sacrificiis debitum *Anthusam* Græce Ἀνθοῦσαν, hoc est *florentem*, vel *Floram*.

AMARYNTHIS Diana, cujus meminit *Liv. l.* 35. *c.* 38. ita cognominata est ab Amaryntho vico apud Eretriam Eubœæ urbem.

AMASCO, is, n. 3. amare incipio. *Diomed. l.* 1. *pag.* 334. *Putsch.* Ab *amo* Veteres inchoativo modo dixerunt *amasco*. Unde & *amascos* amatores dicebant, & Plautus in *Trucul.* (3. 1. 13.) *Mundulos istos amascos*. Nævius. *Nunc amasco primulum*. Hæc *Diomed.* cujus Editiones aliquot omittunt *Nævii* locum. In *Plauto* plerique omnes leg. *amasios*.

AMASCUS, i, m. amasius. V. vocem præced.

AMASENUS, *Toppia*, vel *Fiume dell' Abbazia*, fl. Volscorum in Latio, qui ex agro Privernate in Pontinam paludem, & mare Tyrrhenum haud procul a Tarracina, & Circæis descendit. *Virg. Æn.* 7. *v.* 685. & ibi *Servius*. ¶ Alter item in Latio est, qui ex finibus Aletrinorum in Lirim fl. labitur per agrum Frusinatem, & Verulanum. ¶ Amasenus quoque *Judicello* fl. est Siciliæ, qui Catanam urbem interluit, & modo fluit, modo arescit. *Ovid. Metam.* 15. *v.* 279. ubi tamen leg. alii *Amenanus*.

AMASIO, onis, m. *amante*, idem quod amasius. *Apulei. l.* 7. *Metam.* Festivus amasio. *Prudent. Peristeph.* 14. *v.* 181. Nubunt puellæ, sæpe luduntur dolis, Amasionum comprimuntur fraudibus.

AMASIS, Ἄμασις, nomen proprium Regis Ægypti, cujus tumulus fuit una pyramidum, ut innuit *Lucan. l.* 9. *v.* 155. Hic legem condidit, ut quisque quotannis apud Præsidem rationem vitæ redderet, demonstraretque, unde viveret, aut quo quæstu sustentaretur, qui hoc non faceret, morte afficeretur. Hanc legem Solon ab Ægyptiis transtulit ad Athenienses. Multa de hoc *Plutarchus in Symposio septem Sapientum*, & *Diogenes Laertius in vita Periandri*.

AMASIUNCULA, æ, f. amatrix: ita dicta blanditiæ causa. Legitur in *Fragment. Tragur. Petron. cap.* 75. *Burman.*

AMASIUNCULUS, li. m. diminutivum ab *amasius*. *Petron. in fragm. Tragur. cap.* 45. *Burman.* Rixam inter zelotypos, & amasiunculos.

AMASIUS, ii, m. *amante*, *innamorato*, *leggiadro*, *vago*, ἐραστής, amans, amator. *Plaut. Casin.* 3. 3. *in fi.* Miserrimum hodie ego hunc habebo amasium. *Gell. l.* 7. *c.* 8. Delphinos Venerios esse, & amasios. *Id. l.* 19. *c.* 9. Nostros quoque poetas amasios, ac Venerios fuisse.

AMASTRA, æ, f. oppidum antiquum Siciliæ. *Sil. l.* 14. *v.* 267.

AMASTRIACUS, a, um, adject. ad Amastrim urbem pertinens: quæ est in Paphlagonia in ora maris Euxini, Ἄμαστρις. *Ovid. in Ibin, v.* 329. Aut ut Amastriacis quondam Lenæus ab oris, &c.

AMATA, æ, f. Ita a Pontifice appellabatur virgo Vestalis, cum ad ministerium Vestæ capiebatur, quod prima, quæ hoc ritu capta fuit, hoc fuerit nomine. *Capi* autem idcirco dicebatur, quod veluti bello capta, a parente, vel ab eo, in cujus potestate erat, manu a Pontifice Maximo apprehensa abducebatur. Hæc *Gell. l.* 1. *c.* 12.

AMATHUNTIA, æ, f. dicta est Venus ab Amathunte Cypri urbe, ei sacra. V. *Amathusius*.

AMATHUS, untis, f. *Limisso*, urbs Cypri in ora meridionali, inter Curias, & Citium, Veneri sacra. *Virg. Æn.* 10. *v.* 51. Est Amathus, est celsa mihi Paphos, atque Cythera. *Ovid.* 10. *Metam. v.* 531. Piscosamque Gnidon, gravidamque Amathunta metalli.

AMATHUSIACUS, a, um, adject. ad Amathuntem pertinens. *Ovid. Metam.* 10. *v.* 227. Lactentes vitulos, Amathusiacasque bidentes. *Heinsius* monet legendum *Amathusiadasve* a recto *Amathusias*, *adis*. Sic apud *Symmach. lib.* 1. *ep.* 8. Amathusias renidens. *h. e.* Venus: ut ipse idem emendat. Nam hic quoque alii aliter.

AMATHUSIAS, adis. V. vocem præced.

AMATHUSIUS, a, um, adject. ab Amathunte urbe. *Amathusia* dicta est olim tota Cyprus, teste *Plin. l.* 5. *c.* 31. ¶ Venus etiam, quod Amathunte, & in tota Cypro colebatur. *Tacit.* 3. *Ann. c.* 62. Delubrum Veneri Amathusiæ ponere. *Ovid.* 3. *Amor. eleg. ult. sub fin.* Culte puer, puerique parens Amathusia culti. Adde *Virg. in Ciri*, *v.* 242. & *Catull. carm.* 67. *ad Manl. v.* 51. Utroque autem loco *Scalig.* cum aliis legit *Amathuntia*: quod idem est.

AMATIO, onis, f. *amore*, *innamoramento*, actus amandi, ἔρως: & dicitur fere de amore Venereo. *Plaut. Casin.* 2. 5. 20. Tua mihi odiosa est amatio. *Id. Pœn.* 5. 2. 136. Acerba amatio. *Id. Rud.* 4. 5. 14. Inepta, atque odiosa amatio. *Et in plural. num. Id. Merc.* 4. 4. 53. Te Dii, Deæque perduint tua cum amica, cumque amationibus. *Id. Captiv. sub fin.* Neque in hac (*fabula*) subagitationes sunt, neque ulla amatio. *h. e.* nulli inhonesti amores inducuntur.

AMATOR, oris, m. *amadore*, *amico*, φίλος qui amat, amicus. *Cic. Attic. l.* 1. *ep. ult.* Papirius Pætus vir bonus, amatorque noster. *Nepos in Attic.* c. 18. Amator antiquitatis. *Cic. de Univers. sub fin.* sapientiæ. *Horat. l.* 1. *ep.* 10. *v.* 1. Urbis amatorem Fuscum salvere jubemus Ruris amatores. ¶ Sæpe accipitur in malam partem pro amante Venerio, *amante*, *innamorato*, *vago*, ἐραστής. Differt tamen ab *amante*, quod ut ait *Donat. ad Terent. Andr.* 1. 1. 49. *amator* fingere potest, non enim semper amat. *amans* autem

vere

vere amat. V. Amans. Cic. 4. Tuscul. c. 12. Inter ebrietatem, & ebriositatem interest: aliudque est amatorem esse, aliud amantem. Id. pro Cœl. c. 20. Utrum hic adulter, an amator. Id. Verr. 5. c. 63. in f. Alba tuus antiquissimus non solum amicus, verum etiam amator. Horat. l. 1. ep. 1. v. 38. Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator. Juvenal. sat. 6. v. 547. Amator tener. Propert. l. 2. eleg. 2. v. 26. blandus, & eleg. 21. v. 4. pulcher. Plaut. Mil. a. 5. v. 38. Quis erat igitur? Sec. Philocomasio amator. h. e. amator Philocomasii.

AMATORCULUS, i, m. innamoratello, ἐραστύλος, dimin. ab amator. Plaut. Pœn. 1. 2. 27. Vix amatorculos invenimus.

AMATORIE, amatoriamente, da amante, ἐρωτικῶς, more amatoris, qua amantem Venerium significat. Cic. 2. Phil. c. 31. Epistola amatorie scripta. Plaut. Merc. 3. 3. 20. Amatorie loqui.

AMATORIUS, a, um, d' amore, amoroso, ἐρωτικός, ad amorem pertinens, vel alliciens. Cic. Tuscul. 4. c. 33. Anacreontis tota poesis amatoria est. & cap. 34. Frui voluptate amatoria. Id. 3. Tuscul. c. 29. Amatorius sermo. Sueton. in Calig. c. 50. Amatorium medicamentum. h. e. ad amorem inducens, quod & philtrum dicitur. Sic Plin. l. 8. c. 22. Amatorium virus. Et Paul. recept. Sentent. lib. 5. tit. 23. Amatorium poculum. Et Plin. l. 9. c. 25. Amatoria veneficia. incantesimi per far innamorare. ¶ Amatorium, ii, absolute pro medicamento, seu veneficio, & generatim pro vi, & efficacia ad amorem inducendum, φίλτρον. Plin. l. 28. c. 8. circa med. Hyænæ caverna sinistro lacerto alligata, si quis mulierem respiciat, amatorium est tam præsens, ut illico sequatur. Id. l. 20. c. 5. Orpheus amatorium inesse staphylino dixit. Id. l. 28. c. 8. Dissolvere amatoria. Quintil. l. 7. c. 8. Amatorium alicui dare. Senec. ep. 9. Ego tibi monstrabo amatorium sine medicamento, sine herba, sine ullius veneficæ carmine: si vis amari, ama.

AMATRIX, icis, f. amatrice, innamorata, quæ amat, ἐράστρια. Martial. l. 7. epigr. 68. Sappho amatrix. Plaut. Asin. 3. 1. 8. Satis dicacula es amatrix. Id. Pœn. 5. 5. 25. Adire ad amatricem. ¶ Adjective Martial. l. 7. epigr. 14. Amatrices aquæ. h. e. amantes. Adde lib. 10. epigr. 4.

AMATURIO, uris, n. amare cupio, aut paro: verbum meditativum ab amo, as, quod tanquam Latinum agnoscunt Diomed. l. 1. pag. 336. Putsch. & Priscian. l. 8. pag. 825. sed nullo exemplo confirmant.

AMATUS, a, um, amato, dilectus, ἠγαπημένος. Horat. l. 3. od. 27. v. 47. Frangere enitar modo multum amati Cornua tauri. Id. epod. 17. v. 20. Amata nautis multum, & institoribus. Tacit. de Germ. c. 40. Pax, & quies tunc tantum amata.

AMAZON, ŏnis, f. Amàzone, Ἀμάζων. Amazones fuere feminæ bellicosissimæ, quæ Sarmatiam ad Tanaim fluvium primum incoluerunt, deinde in Cappadocia ad Thermodoontem consederunt. Earum arma erant arcus cum sagittis, securis, hasta, & pelta lunata. Dictæ sunt Amazones, quasi sine mamma, ab α part. priv. & μαζός, mamma. Mos enim fuit Amazonibus, interfectis maribus, quos genuissent, servare feminas, earumque infantium mammas dextras inurere, ne impedimento essent ad pugnam conferendam, & ne sagittarum jactus impediretur. Vel dictæ sunt ab α, & μάζα, idest puls, seu panis, quasi sine pane, eo quod non pane vescerentur, sed carnibus. Alii ab ἅμα, & ζῶ cum aspiratione in principio, tanquam in commune viventes dictas putant. Alii a nympha Amazonide filia Samornæ. Alii ab Amazone puella Dianæ sacerdote, & Regina Ephesi. Ab his Ephesus urbs Asiæ condita est. Origo, regnum, & res gestæ Amazonum a Justino lib. 2. cap. 4. disertissime descripta sunt. Curtius etiam l. 6. c. 5. ubi de Thalestri ultima earum regina verba facit, Amazonum cultus, & mores breviter persequitur. Senec. item in Hippol. v. 387. vestitum Amazonicum eleganter depingit. Virg. Æn. 11. v. 648. medias inter cædes exsultat Amazon. Id. ibid. v. 660. pictis bellantur Amazones armis. Valer. Flacc. l. 5. v. 89. Amazon Mavortia. Senec. in Agamemn. v. 218. Peltata Amazon. Claudian. in carm. Fescenn. v. 32. Sævæ Amazones. ¶ Translate dicitur ab Ovid. de puella Amoris castra sectante lib. 2. de art. aman. in f. quicumque meo superarit Amazona ferro. Et lib. 3. init. Arma dedi Danais in Amazonas: arma supersunt, Quæ tibi dem, & turbæ, Penthesilea, tuæ.

AMAZONICUS, a, um, ad Amazonas pertinens. Plin. l. 3. c. 5. Amazonicæ parmæ figura. Adde Sueton. in Ner. c. 44. ¶ Amazonicus, & Amazonius mons in Amazonum regione h. e. in Cappadocia ad cujus radices labitur Thermodon fluvius, memoratur a Plin. l. 5. c. 27. & l. 6. c. 3. in f.

AMAZONIS, idis, f. Amàzone, idem quod Amazon: derivativum nomen pro primitivo. Valer. Flacc. l. 4. v. 602. Inclyta Amazonidum gens. Virg. 1. Æn. v. 490. agmina. Propert. l. 3. eleg. 12. v. 15. turma. ¶ Amozonis titulus fuit poematis a quodam Marso vili poeta confecti: de quo Martial. l. 4. epigr. 29. Sæpius in libro memoratur Persius uno, Quam levis in tota Marsus Amazonide.

AMAZONIUS, a, um, Amazonicus. Horat. l. 4. od. 4. v. 20. & Ovid. l. 3. ex Pont. epist. 1. v. 95. Amazonia securis. Ovid. Heroid. ep. 4. v. 2. Amazonius vir. h. e. Hippolytus Hippolytes Amazonis ex Theseo filius. Senec. in Hippol. v. 232. Amazonium genus. ¶ Amazoniam vocabat Commodus Imp. Martiam quandam concubinam, quam pictam in Amazone diligebat: unde in honorem ejus Decembrem Amazonium ejus adulatores appellabant. Lamprid. in Commodo, cap. 11. & Ipse Commodus apud Capitolin. in Albino, cap. 2.

AMBACTUS, i, Gallica lingua inquit Festus apud Ennium servum denotat: atque Germanis etiam in usu fuisse hoc vocabulum, testatur Cluver. l. 1. German. antiq. c. 8. Vet. Glossator. Ambactus, δοῦλος μισθωτός, ὡς Ἔννιος. Recte autem μισθωτός, idest mercenarios dicit: Fuerunt enim Ambacti conditionis liberæ, & Clientes magis quam servi, ut idem Cluver. ibid. c. 41. docet. Cæs. l. 6. B. Gall. c. 14. Equitum (Galliæ) ut quisque genere, copiisque amplissimus, ita plurimos circa se ambactos, clientesque habet. Joseph. quoque Scalig. ad Fest. censet alios esse Ambactos apud Cæs. qui non erant servi, alium Ambactum Ennii, qui servum significet: illud Gallicum esse vocabulum, hoc plane Latinum, ab ambigendo derivatum, quod mercedis gratia hac illac circum ageretur.

AMBEDO, is, a, 3. divorare, consumare, ab am, ad, & edo compositum, significat proprie circum edere, & generatim absumere, vorare. Plaut. Merc. 2. 1. 25. Dicit, capram suæ uxoris dotem ambedisse. Et mox: Ut una illæc capra uxoris simiæ dotem ambederit. Acidalius putat joculariter fictum esse a vocibus ambo, & edo, & ludere Plautum in eo, quod dicat, capram unam potuisse integram dotem arrodere.

AMBAGE, f. ablativus singularis, & in plur. num. Ambages, gum, gibus, proprie significat viarum circuitum, circuitionem, anfractum, viam obliquam a recta decedentem, atque ideo longiorem, giravolta, strada torta, e lunga, περίοδος, ab am circum, & ago, is; inserto b ob euphoniam, vel ab ambe, quasi a Græco ἀμφί, vel ab ambio, ut est apud Varr. l. 6. L. L. c. 3. Est autem nomen in iis tantum casibus usitatum, quos ponimus. Quamvis enim Charis. l. 1. pag. 25. ponat rectum singularem ambages, & genitivum ambagis, horum tamen usum nondum vidimus. Ovid. Metam. 8. v. 160. de labyrintho Dædali. turbatque notas, & lumina flexum Ducit in errorem variarum ambage viarum. Virg. Æn. 6. v. 29. de eod. Dædalus ipse dolos tecti, ambagesque resolvit. Plin. l. 36. c. 13. Itinerum ambages. Claudian. de IV. Consul. Honor. v. 226. longis illuc ambagibus itur. Id. in Consul. Prob. & Olybr. v. 34. remotas Tethyos ambages. h. e. maris varios circuitus, flexusque. Apulej. l. 7. Metam. Hordeum frictum, & sub eadem mola meis quassatum ambagibus. girate. Plin. l. 2. c. 9. Luna multiformi ambage torsit ingenia contemplantium. col vario giro, che fa in Cielo. ¶ Sæpius translate sumitur pro longo, & obscuro verborum circuitu, implexa, captiosave sermonis perplexitate, qua verum involvitur, & obscuratur, giro lungo di parole, parlar lungo, intricato, oscuro, fastidioso. Virg. 2. Georg. v. 45. non hic te carmine ficto, Atque per ambages, & longa exorsa tenebo. Liv. l. 9. c. 11. in f. Vix pueris dignas ambages fallendæ fidei exquirere. Plaut. Cistell. 4. 2. 81. Sed quæso, ambages, mulier, mitte, atque hoc age. Terent. Heaut. 2. 3. 77. Quas, malum, ambages mihi narrare occipit? Horat. l. 1. ep. 7. v. 82. ne te longis ambagibus ultra, Quam satis est, morer. Id. l. 2. sat. 5. v. 9. Quando pauperiem, missis ambagibus, horres. per dirla in breve senza dicerie, e arzigogoli. Sic Ovid. Metam. 10. v. 19. Si licet, &, falsi positis ambagibus oris, Vera loqui sinitis. Id. Metam. 7. v. 760. de Sphynge. & præcipitata jacebat Immemor ambagum vates obscura suarum. h. e. captiosarum interrogationum, & ænigmatum, quibus prætereuntes fatigaverat. Senec. in Oedip. v. 216. Ambage nexa Delphico mos est deo arcana tegere. Tacit. Ann. 12. c. 63. Redditum oraculum: quærerent sedem cæcorum terris adversam. Ea ambage Chalcedonii monstrabantur. Et l. 2. Ann. c. 54. Ferebatur Germanico per ambages, ut mos oraculis, maturum exitium cecinisse. Et Ann. 11. c. 34. Aperire ambages, & veri copiam facere. Plin. l. 7. c. 55. Post sepulturam variæ manium ambages. h. e. variæ, implexæque de defunctorum statu conjecturæ, & sententiæ, ut ipse statim exponit. ¶ Dicitur etiam de factis, quibus obscurum aliquid innuitur. Plin. l. 19. c. 8. Tarquinius Superbus legatis a filio missis decutiendo papavera, sanguinarium illud responsum hac facti ambage reddidit. Liv. l. 1. c. 56. de L. Jun. Bruto. Aureum baculum inclusum corneo ad id baculo tulisse donum Apollini dicitur, per ambages effigiem ingenii sui. Plin. l. 10. c. 49. Etiam sine his immensa vitæ ambage circa auguria. h. e. perplexitate.

AMBAGIO, onis, f. videtur idem esse, ac ambages, qua circuitionem significat. Varr. l. 6. L. L. c. 3. Ambagio dicta ut ambustum, quod circum ustum est.

AMBAGIOSUS, a, um, inviluppato, intricato, ambagibus abundans, περίπλοκος. Gell. l. 14. c. 1. ad fin. Ambagiosa conjectatione nitentes.

AMBAGO, inis, f. idem quod ambages. Manil. l. 4. v. 303. Sic altis natura manet consepta tenebris, Et verum in Cælo est multa cum ambagine rerum. h. e. obscuritate, incertitudine. Servius ad Æn. 2. v. 297. docet, Veteres dixisse tantummodo ambages, non ambago. V. Compago.

AMBARVALIS hostia, ab ambiendis arvis dicta, victimæ genus erat quotannis pro frugibus sacrificari solitum. Hujusmodi enim hostiis, antequam cæderentur, arva solebant lustrari. Servius ad illud Virg. Eclog. 3. v. 77. Cum faciam vitula pro frugibus. Et ad illud Eclog. 5. v. 75. & cum lustrabimus agros. Et ad illud 1. Georg. v. 345. Terque novas circum felix eat hostia fruges: notat, iis locis hoc ambarvale sacrum designari (quod sæpe de porca fecunda, & gravida fieri consueverat, & ambarvalia dicitur ab Eruditis) quia am hoc est circum arva victima cædenda ter ducebatur. Festus: Ambarvalis hostia est, quæ rei divinæ causa circum arva ducitur ab iis, qui pro frugibus faciunt. Idem repetit Macrob. l. 3. Saturn. c. 5. Adde Vopisc. in Aurelian. cap. 20. Hoc sacrificium (quod describitur a Tibull. eleg. 1. lib. 2.) peragebatur a Sacerdotibus, qui Fratres arvales dicebantur: quorum collegium ex duodecim constabat. Deceptum enim fuisse pravo codice Festum, cum duobus fratribus scripsit, notat Scalig. ad vocem Ambarvales.

AM-

AMBAXIOQUI, circumeuntes catervatim. *Feſtus*. Legit *Scaliger*: *Ambaxi, qui circumeunt, & catervatim*.

AMBE, vox eſt in compoſitione ſolummodo locum habens, & ſignificat *circum*, ducta a Græco ἀμφί. Hinc fit *ambages*, ut *Varr. l. 6. L. L. cap.* 3. docet, & *ambio*, *ambitur*, ut docet *Voſſ. l. 2. de Grammat. cap.* 18.

AMBĔDO, dis, di, ſum, a 3. *mangiare attorno*, *conſumare*, περιφαγεῖν, circum edo: ex *am*, hoc eſt, circum, & *edo*, inſerto *b* ob euphoniam. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 5. Vis locuſtarum ambederat quidquid herbidum, aut frondoſum, &c. Ita legendum cum opt. Codicib. & ex opt. Criticor. ſententia: non *abederat*, tanquam ſit ex *abedo*. *Alfen. Digeſt. lib.* 41. *tit.* 1. *leg.* 38. Flumen paulatim primum omnem agrum ambedit: deinde & viam ſuſtulit. ¶ Pro *ambedit* uſurpari poteſt etiam *ambeſt*, ut docet *Feſtus*; qui addit *ita tertiæ perſonæ verbum eſſe, ut nullam aliam habeat declinationem*: quibus verbis ſignificare videtur, non, ſicut *ambeſt*, dici poſſe etiam *ambes* pro *ambedis*, *ambeſtis* pro *ambeditis*, &c.

AMBEGNA, vel Ambiegna hoſtia apud Veteres dicebatur ea, quæ ab utroque latere agnis comitata ad ſacrificium ducebatur: quaſi *ambiagna*, vel ab *am*, circum, & *agnus*, inſerto *b*. *Feſtus* habet *ambegna*, docetque ita ſpeciatim appellatos fuiſſe bovem, & vervecem, quando ea comitatu mactabantur. *Bæbius Macer* apud *Fulgent. de priſco ſermon. n.* 6. ſcribit ita dictas fuiſſe oves, quæ geminos peperiſſent, & Junoni ſacrificarentur. *Varr. l.* 6. *de L. L. c.* 3. habet *ambiegna*, additque vocem fuiſſe propriam augurum. ¶ In loco *Fulgentii* quidam legunt *ambigna*.

AMBENS, pro *ambedens*, particip. caſibus carens, ab *ambeſſe* pro *ambedere*, hoc eſt conſumere. *Lucret. l.* 5. *v.* 397. Ignis enim ſuperavit, & ambens cuncta peruſſit. ¶ Sunt qui putant dictum eſſe pro *ambiens* hoc eſt circumiens.

AMBESTRIX, ícis, f. *divoratrice*, quæ ambedit. *Ammian. Marcell. l.* 29. *c.* 3. (*al.* 19.) Cum duas haberet urſas ſævas hominum ambeſtrices.

AMBĔSUS, a, um, *corroſo*, *mangiato da ogni parte*, περιτρωγείς, circumquaque eſus, exeſus, particip. ab *ambedo*. *Virg.* 3. *Æn. v.* 257. ambeſas malis abſumere menſas. *Id. Æn.* 5. *v.* 752. Robora ambeſa flammis. *travi abbruſtolite*, *mezzo abbruciate*. *Pierius* hoc loco ait, in antiquis aliquot codicibus ſcriptum eſſe *ambeſſa* ea ratione, qua & *ſuſſus*, & *auſſus*, & *odiſſus* olim ſcribebatur: quæ omnia ſuſtulit uſus. *Senec. in Hippol. v.* 1266. Membrum multo vulnere ambeſum. *h. e.* laceratum, attritum, avulſum. Al. leg. *abruptum*.

AMBIANI, orum, m. populi Galliæ Belgicæ ad Somonam fluvium, quorum urbs eſt, quæ nunc *Amiens*. *Plin. l.* 4. *c.* 17. *Cæſ. l.* 2. *B. Gall. c.* 4.

AMBĬDENS ovis appellatur, quæ ſuperiores, & inferiores habet dentes. *Feſtus*.

AMBIEGNA V. Ambegna.

AMBIENTER, *con iſtanza*, *e broglio*, cum ambitione, cupide. *Sidon. l.* 7. *ep.* 9. Ambienter expetere.

AMBIFARĬAM, adverb. *in due parti*, *o maniere*. *Apulei. in Apolog.* Ambifariam diſſolvere dictionem. Et 4. *Florid. n.* 18. Anceps argumentum ambifariam propoſuit.

AMBIFARĬE, adverb. idem quod ambifariam. *Claud. Mamertin. de ſtatu anim. l.* 1. *c.* 3. Ambifarie ſubditus paſſioni.

AMBIFARĬUS, a, um, *doppio*, *di due parti*. *Arnob. l.* 5. *p.* 181. Ambifariæ fabulæ. *Et p.* 182. Ambifaria obtentione velatus. *Arnob.* his locis non tam *duplicem*, quam *ambiguum* ſignificare voluit.

AMBIFORMĬTER, adverb. *Arnob. l.* 5. *p.* 183. Ambiformiter dictum. *h. e.* ambigue, dubia, & ancipiti ſignificatione.

AMBĬGA, æ, f. vox Græca, ἄμβιξ, ικος, qua ſignificatur vaſculum pyramidis figura in acutum tendens, e teſta, vel vitro, ut docet *Cæl. Aurelian. l.* 4. *Tard. cap.* 7. Meminit etiam *Apic. l.* 6. *c.* 7.

AMBIGĔNUS, a, um, qui eſt duorum generum. *Eugen. Toletan. carm.* 22. Hæc ſunt ambigena, quæ nuptu diſpare conſtant. Burdonem ſonipes generat commixtus aſellæ.

AMBĬGO, is, n. 3. *dubitare*, *ſtare intra due*, ἀμφισβητεῖν, dubito, & inter duas, aut plures ſententias, utram eligam, anceps ſum. In præteritis non eſt in uſu. *Juſtin. l.* 29. *c.* 4. Tot malis obſeſſus, cui rei primum occurreret, ambigebat. *Curt. l.* 3. *c.* 3. Alexandrum regnum Aſiæ occupaturum, haud ambigere. *Tacit. l.* 12. *Ann. c.* 65. Ne quis ambigat, decus, pudorem, corpus, cuncta regno potiora habere. *Id. Ibid.* 1. *c.* 10. Imperitos animos quænam poſt Auguſtum militiæ conditio, ambigentes. *Gell. l.* 14. *c.* 2. In hac cauſa, de qua tu ambigis. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 29. Omnis res habet naturam ambigendi. *h. e.* ut de ea dubitari, & quæri poſſit in utramque partem. ¶ Paſſive imperſonaliter. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 26. In eo genere, in quo quale quid ſit ambigitur. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 55. Ambigitur quoties, uter utro ſit prior. *Tacit. Ann.* 6. *c.* 28. Aſpici aliquando in Ægypto eam volucrem, non ambigitur. *Plin. l.* 33. *c.* 1. Quamquam & de nomine ipſo ambigi video. ¶ Pro diſputare cum aliquo, controvertere, quærere, *diſputare*, *contendere*. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 2. Ut inter eos, qui ambigunt, conveniat, quid ſit id, de quo agatur. *Id. in Orat. c.* 36. Ambigere de vero. ¶ Item pro litigare, judicio aut armis de aliqua re certare, *litigare*, *eſſer in differenza*, *contraſtare*. *Cic. l.* 2. *de Invent. c.* 42. Ambigunt agnati cum eo, qui eſt heres, ſi filius, &c. *Id. pro Cæcin. c.* 8. Ambigere de fundo. *Id.* 3. *Verr. c.* 45. de hereditate. *Terent. Heaut.* 3. 1. 94. de finibus. *Liv. l.* 40. *c.* 15. de regno. *Id. l.* 21. *c.* 31. Regni certamine ambigebant fratres. ¶ Interdum paſſivorum more uſurpatur cum nominativo patiente, ut vocant Grammatici. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 24. *ad fin.* Nihil eſt quod inter homines ambigatur. *h. e.* in quæſtionem adducatur. Et *cap.* 26. In iis cauſis, quæ propter ſcriptum ambiguntur. *Id. ibid.* 1. *c.* 57. In eo jure, quod ambigitur inter peritiſſimos. *Lucret. l.* 3. *v.* 1088. Ambigitur ſtatus. ¶ Sunt qui derivant ab *am*, & *ago*, inſerto *b*, & proprie idem eſſe quod circumdo, ambio, circumeo: atque hinc factas eſſe voces *ambactus*, & *ambages*. Hoc ſenſu dixiſſe *Tacit. Ann.* 6. *v.* 15. Ne tecta quidem urbis unquam adiit, deviis plerumque itineribus ambigens patriam, & declinans. Verum hic locus aliter ab aliis explicatur: & ſunt etiam qui lectionem ſollicitant. Quidam enim *ambiens* reponere tentarunt: Alii ſic diſtinguere malunt: *deviis plerumque itineribus ambigens*, & *patriam declinans*. hoc eſt errans, tanquam ambiguus, quo pergeret.

AMBIGUE, *ambiguamente*, *dubbioſamente*, *oſcuratamente*, ἀμφιβόλως, dubie, obſcure. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 31. Ambigue loqui. *Id. in Orat. c.* 32. Ambigue dicere aliquid. *Id.* 2. *de Orat. c.* 26. Aliquid ambigue ſcriptum. *Aurel. Vict. de viris Illuſtr. c.* 35. Apollo ambigue reſpondit: Ajo, te Æacida Romanos vincere poſſe. *Tacit.* 3. *Hiſtor. c.* 35. Ambigue agere. *h. e.* dubia fide. *Id.* 2. *Ann. c.* 21. & 4. *Hiſtor. c.* 66. Ambigue pugnare. *h. e.* dubia fortuna, & ancipiti victoria.

AMBIGUITAS, atis, f. *ambiguità*, *equivoco*, *oſcurità*, ἀμφιβολία, duplex, ſeu multiplex, & dubia verbi alicujus ſignificatio, atque adeo obſcura. *Cic. l.* 1. *de Invent. c.* 40. Ambiguitate nominis errare. *Liv. l.* 41. *c.* 18. Ambiguitas verbi. *Quintil. l.* 7. *c.* 2. *a med.* Solvere ambiguitatem. *Id. l.* 8. *c.* 2. Vitare. *Senec. ep.* 9. In ambiguitatem incidendum eſt, ſi exprimere ἀπάθειαν uno verbo voluerimus, & impatientiam dicere. ¶ *In plur. num. Id. epiſt.* 108. Relictis ambiguitatibus, & ſyllogiſmis, & cavillationibus. *Quintil. l.* 1. *c.* 10. Exquiſitas ambiguitates.

AMBIGUUS, a, um, *ambiguo*, *dubbioſo*, *equivoco*, *oſcuro*, ἀμφίβολος, dubius, incertus, qui duplicem, aut etiam multiplicem ſignificationem habere poteſt. Dicitur enim proprie de verbis, quæ duplici ratione poſſunt explicari, ut *Cic.* docet *in Orat. c.* 34. *in fi.* & *Feſtus* ubi ait, ſimul verbi originem indicans: *Ambiguum eſt, quod in ambas agi partes animo poteſt*: latiore autem ſignificatione de quacumque re incerta, dubia, obſcura. *Cic. in Top. c. penult.* Id autem contingit, cum ſcriptum ambiguum eſt, ut duæ differentes ſententiæ accipi poſſint. *Id. in Orat. c.* 29. Verba ambigua diſtinguere. *Id.* 2. *de Divin. c.* 56. Oracula ambigua. *Id.* 3. *Tuſcul. c.* 9. Ambiguum nomen. *Sueton. in Tiber. c.* 24. Ambigua reſponſa. *Liv. l.* 6. *c.* 2. Eſſe ambigua fide in amicitia alicujus. *di fedeltà non fincera*. *Virg.* 1. *Æn. v.* 661. Domus ambigua. *h. e.* in qua habitant homines dubiæ fidei. *Et l.* 2. *v.* 98. ſpargere voces ambiguas. *h. e.* ſuſpicionum & criminum plenas. *sbottoneggiare*. Et *Plin. l.* 4. *ep.* 2. Puer acris ingenii, ſed ambigui. *ma proclive egualmente al bene*, *che al male*. *Horat. l.* 2. *od.* 5. *extr.* Puer vultu ambiguo. *h. e.* qui etiam puella videri poteſt. *Claudian. l.* 1. *in Eutrop. v.* 462. Ambigui mares. *h. e.* eunuchi. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 9. Ambiguus Protheus. *h. e.* qui in varias ſæpe figuras vertitur. *Tacit. Ann.* 2. *c. ult.* Ambiguus prœliis, bello non victus. *h. e.* qui in prœliis modo victoriam retulit, modo cladem. ¶ *Ambiguæ res* ſunt dubiæ, & adverſæ, *diſgrazie*, *calamità*. *Tacit. l.* 1. *Ann. c.* 64. Cæcina ſecundarum, ambiguarumque rerum ſciens, eoque interritus. ¶ *Ambiguus vates* eſt, qui ambigue loquitur. *Silius l.* 7. *v.* 435. *de Protheo*. Tum ſic involvens repetita exordia, retro Incipit ambiguus vates, reſeratque futura. *Quidam tamen de ipſius* Prothei *varia multiplicique forma interpretantur*. ¶ Cum genitivo, Græcorum more: non tamen apud Oratores. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 7. Ambiguus imperandi. *dubbioſo ſe doveſſe prender il comando*. *Id.* 2. *Ann. c.* 40. pudoris, ac metus. *dubbioſo tra la vergogna*, *e la paura*. *Id.* 3. *Hiſtor. c.* 43. futuri. ¶ *Ambiguum*, *i*, abſolute ponitur pro verbo, aut re ambigua. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 26. Ambiguorum complura ſunt genera. *Brutus ad Cicer. Fam.* 11. *ep.* 11. Ego tamen non habui ambiguum. *h. e.* non fui dubius. *Horat. l.* 1. *ep.* 16. *v.* 28. Servare in ambiguo. *tener in dubbio*. *Tacit. in Agric. c.* 5. Non ſane alias magis in ambiguo Britannia fuit. *h. e.* in diſcrimine. *Plaut. Trinum.* 2. 4. 193. Eſſe in ambiguo. *eſſer incerto*. *Lucret. l.* 4. *v.* 1130. Relinquere in ambiguo. *Ovid. Metam.* 1. *v.* 765. Ambiguum, Clymene precibus Phaetontis, an ira Mota magis. *non ſi ſa*, *ſe*, &c.

AMBĬO, is, ivi, & ii, itum, a. 4. *circuire*, *girare*, κυκλεῖν, περιβαίνειν, circumeo: ab *am* circum, & *eo*, *is*, *b* inſerto. Habet autem duplex præteritum imperfectum *ambibam*, & *ambiebam*. *Cic. de Univ. c.* 9. Ut terram lunæ curſus proxime ambiret. *Ovid. Metam.* 5. *v.* 360. curruque atrorum vectus equorum Ambibat Siculæ cautus fundamina terræ. *Lucan. l.* 1. *v.* 592. jubet pavidis a civibus urbem Ambiri. ¶ Eſt etiam circumdare, cingere, *circondare*, *cingere*. *Curt. l.* 4. *c.* 2. Muros, turreſque urbis præaltum mare ambiebat. *Vellej. l.* 2. *c.* 101. Inſula, quam amnis Euphrates ambiebat. *Sueton. in Aug. c.* 95. Circulus ad ſpeciem cæleſtis arcus orbem ſolis ambiit. *Virg. Æn.* 10. *v.* 243. clypei oras ambiit auro. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 68. Ambire vallum armis. *Id. ibid. l.* 15. *c.* 43. Ut propriis domus muris ambirentur. *Plin. l.* 37. *c.* 10. Gemma pallida ambiente circulo aurei coloris. ¶ Quoniam vero apud Romanos mos erat, ut qui honores in Republica & Magiſtratus petebant, circuirent ſingulos, prenſarent dexteras, rogarentque, ut ſe ſuffragiis adjuvarent, factum eſt, ut *ambire*, capiatur pro honores quærere, ſuffragium populi captare, *bucherare*, *brogliare*, φιλοτιμεῖσθαι. *Cic.* 11. *Phil. c.* 8. Quod ſi comitia placet in Senatu habere, petamus, ambiamus. *Sueton. in Cæſ. c.* 18. Cum ambienti, ut legibus ſolveretur, multi contradicerent. *Plaut. Amph. prol. v.* 74. Ambire ſibi Magiſtratum. ¶ Et generatim pro petere, rogare, quæ-

quærere magno studio aliquid, & precibus adhibitis favorem affectare, dimandare istantemente, far uffizi, far istanza per qualche cosa, pregare. Plaut. Amph. prol. v. 69. Ambire palmam histrionibus. h. e. palmam histrionibus captare per favorem, non ex meritis. Sueton. in Aug. c. 31. Cum in Vestalis demortuæ locum aliam capi oporteret, ambirentque multi, ne filias in sortem darent. Tacit. de German. c. 18. Pauci, qui ob nobilitatem plurimis nuptiis ambiuntur. h. e. quorum favorem, & gratiam plurimi captant datis in matrimonium filiabus. Sic Virg. Æn. 7. v. 333. Ambire aliquem connubiis. procurare di farlo suo per via di matrimonj. Id. 4. Æn. v. 284. quo nunc reginam ambire furentem Audeat affatu. h. e. interpellare, & rogare. Horat. l. 1. od. 35. v. 5. Ambire fortunam sollicita prece. ¶ Cum infinito Stat. l. 1. silv. 2. v. 252. hunc ipse Coo plaudente Philetas, Callimachusque senex, Umbroque Propertius antro Ambissent laudare diem. h. e. cupissent. Sic Tacit. Ann. 2. c. 43. Donec ultro ambiretur consulatum accipere. h. e. rogaretur, ut acciperet. ¶ Particip. Ambitus V. infra suo loco.

AMBITIO, onis, f. circandamento, περιβολή, actus circumdandi, circuitio. Solin. c. 22. (al. 35.) Vimineos alveos circumdant ambitione tergorum bubulorum. (Adde cap. 35. (al. 48.)) Minuc. Fel. in Octav. cap. 4. Ita assedimus, ut me ex tribus medium lateris ambitione protegerent. ¶ Frequenter usurpatur pro petitione honorum eo sensu, quo in Ambio dictum est, broglio, σπουδαρχία. Cic. Tuscul. 2. c. 26. Quid de nostris ambitionibus, quid de cupiditate honorum loquar? Id. pro Sull. c. 4. Quod mea me ambitio, & forensis labor ab omni illa cogitatione abstrahebat. Id. Verr. 4. c. 53. Magistratum summa ambitione a populo contendere. Adde ad Q. Fratr. l. 3. ep. 1. cap. 4. & 3. de Orat. c. 2. ¶ Et generatim pro quacumque petitione, & enixis precibus, dimanda, supplica, istanza. Justin. l. 1. c. 3. Cum admitti magna ambitione ægre obtinuisset. ¶ Sæpius accipitur in malam partem pro nimio studio captandi gratiam, ac favorem hominum: ex quo fit, ut malis etiam artibus interdum quis utatur, & civilis vitæ rationi adversantibus. Cic. Offic. l. 1. c. 25. Miserrima est omnino ambitio, honorumque contentio. Sallust. in Catil. c. 10. Ambitio multos mortales falsos fieri subegit. Et cap. 56. Inter bonos, & malos discrimen nullum: omnia virtutis præmia ambitio possidet. Horat. l. 1. sat. 4. v. 26. Laborare ambitione misera. Id. l. 2. ep. ult. v. 206. Carere ambitione inani. Sueton. in Cæs. c. 28. Ut colonis civitas adimeretur, quod per ambitionem, & ultra præscriptum data esset. a forza di broglia. ¶ Hinc dicitur de quacumque re ad captandam gratiam instituta. Nepos in Dione, c. 2. Magna eum ambitione Syracusas perduxit. h. e. magno comitatu, ac pompa ad favorem, honoremque captandum. Tacit. de German. c. 27. Funerum nulla ambitio. h. e. pompa, & ostentatio. Sallust. in fragmen. l. 3. Hist. in epist. Pompeji ad Senat. Hyemem in castris inter sævissimos hostes, non per oppida, neque ex ambitione mea egi. h. e. non ex ratione, & amplitudine Imperatoriæ dignitatis, & ut gloriæ meæ, favorem militum captando, inservirem. Gracchus apud Gell. l. 15. c. 12. Versatus sum in provincia, quomodo ex usu vestro existimabam esse, non quomodo ambitioni meæ conducere arbitrabar. ¶ Præceptores dicuntur a Quintil. l. 12. c. 11. detinere pueros in scholis diutius partim cupiditate mercedulæ, partim ambitione, quo difficilius sit, quod pollicentur. h. e. superbia, & commendatione artis suæ. ¶ Sæpe etiam sumitur pro adulatione, assentatione, blanditiis, quia qui aliquid ab alio petunt, ejusque suffragium, aut favorem captant, facile ad adulandum, nimisque blandiendum delabuntur, adulazione, compiacimenta. Cic. de clar. Orat. c. 69. ad fin. Non puto existimare te, ambitione me labi, quippe de mortuis. Tacit. l. 1. Hist. c. 1. Ambitionem scriptoris facile adverseris: obtrectatio, & livor pronis auribus accipiuntur. Horat. l. 1. sat. ult. v. 84. Ambitione relegata te dicere possum, &c.

AMBITIOSE, adverb. con istanza, con uffizj, φιλοτίμως, cum ambitione, & studio obtinendi honores: & generatim studiose, demisse, humiliter ad gratiam, favoremque captandum. Liv. l. 1. c. 35. Ambitiose petere regnum. Quintil. l. 6. c. 3. a med. Ambitiosissime petere provinciam. Cic. Fam. 3. ep. 7. An ego tibi obviam non prodirem? præsertim cum in isto genere multo etiam ambitiosius facere soleam, quam honos meus, & dignitas postulat. Id. Fam. 13. ep. 69. Hæc ad te eo pluribus scripsi, ut intelligeres, me non vulgariter, nec ambitiose, sed ut pro homine intimo, ac mihi pernecessario scribere. per uffiziosità. Id. Attic. l. 15. epist. 1. Corrigere orationem non ambitiose. h. e. non parce, ac indulgenter ad captandam gratiam auctoris. Tacit. 1. Hist. c. 10. Ambitiose colere amicitias. Id. 4. Hist. c. 40. Manifestum reum ambitiosius, quam honestius defendere. h. e. magis ad captandam gratiam, quam &c. Id. l. 3. Hist. c. 13. Ambitiose, avareque habere provinciam. h. e. nimios sumptus faciendo, atque adeo expilando provinciales. Id. in Agric. c. 28. in f. Ferre casum aliquem ambitiose. h. e. affectata constantia ad captandam opinionem virtutis. Martial. l. 1. in ep. ad lectorem. Ambitiose tristis. h. e. affectato severus, & gravis.

AMBITIOSUS, a, um, che gira, o circonda, περιβλητικός, qui ambit, circuit, aut circumdat. Plin. l. 5. c. 15. Jordanis amnis amœnus, & quatenus locorum situs patitur, ambitiosus. Horat. l. 1. od. 36. extr. Lascivis hederis ambitiosior. Solin. cap. 11. (al. 16.) Creta stipata magnis, & ambitiosis oppidis. città di gran circuito. Alii translate accipiunt pro nobilibus, superbis. ¶ Translate est qui honores quærit, ambitque, & prensat singulos ad captanda suffragia, & favorem: & generatim qui honoris, aut gratiæ conciliandæ causa aliquid petit, aut agit, φιλόδοξος, ambizioso: tum in bonam, tum in malam partem. Cic. pro Flacc. c. 18. Qui ita sit ambitiosus, ut omnes vos, nosque quotidie persalutet. Id. Fam. 13. ep. 1. A me hoc contendit homo minime ambitiosus, minime in rogando molestus. Id. Q. Fr. l. 1. ep. 2. c. 2. Ne forte me in Græcos tam ambitiosum factum esse mirere. h. e. tam studiosum captandæ Græcorum gratiæ. Ovid. l. 3. ex Pont. ep. 1. v. 84. Pro nostris ut sis ambitiosa malis. h. e. ut pro me ambias, ac depreceris. Tacit. l. 2. Hist. c. 57. in f. Asiaticus fœdum mancipium, & malis artibus ambitiosum. Sueton. in Aug. c. 42. Salubris magis princeps, quam ambitiosus. ¶ De eo, qui ab aliis ambiri vult, & rogari, ambizioso. Tacit. Ann. 3. c. 33. Sexus muliebris sævus, ambitiosus, potestatis avidus. Id. in Agric. cap. 30. Si locuples hostis est, avari; si pauper, ambitiosi. Ovid. 5. Fast. v. 297. Nos quoque tangit honos: festis gaudemus & aris: Turbaque cælestes ambitiosa sumus. Gellius quoque l. 9. c. 12. notat ambitiosum dici, & de eo, qui ambit, & de eo, qui ambitur. Justin. l. 30. c. 2. Ambitiosæ pulchritudinis scortum. h. e. quæ ab omnibus ambiebatur. ¶ Tribuitur & aliis rebus. Cic. Attic. l. 1. ep. 18. Ambitiosæ, & fucosæ amicitiæ. h. e. quæ ambitione, & publicis officiis nituntur, non virtute, & concordia voluntatum. Id. Fam. 6. ep. 12. Non tam ambitiosæ rogationes, quam necessariæ. Id. ibid. ep. 6. Justæ, & officio incensæ, non inanes, & ambitiosæ voluntates. h. e. voluntates, quæ causam habent aliquid petendi, non quæ sola aliis gratificandi gratia, & favoris aucupandi petunt. Quintil. l. 11. c. 1. Ambitiosissimum gloriandi genus est deridere. Tacit. 2. Hist. c. 49. Ambitiosæ preces. Sueton. in Domit. c. 8. Ambitiosæ sententiæ: h. e. per ambitionem extortæ. Tacit. l. 1. Hist. c. 83. & l. 2. c. 12. Ambitiosum imperium. h. e. quod per ambitionem obtinetur, precarium. Id. l. 1. Hist. c. 12. Rumores ambitiosi. h. e. per ambitionem de industria quæsiti, & sparsi. Id. in Agric. c. 42. in f. Ambitiosa mors. h. e. ultro adita captandæ gloriæ causa apud posteros. Martial. l. 12. epigr. 69. Ambitiosa atria. palagi superbi. Lucan. l. 4. v. 375. Et quæsitorum terra pelagoque ciborum Ambitiosa fames. Sueton. in Aug. c. 25. Ambitiosius id existimans, quam domus suæ majestas postularet. h. e. humilius, demissius factum ad captandum favorem, quam &c. Horat. de art. poet. v. 447. Recidere ornamenta ambitiosa. h. e. nimis quæsita, & luxuriantia. Quintil. l. 1. c. 2. (al. 3.) Ambitiosis utilia præferre. h. e. iis, quæ ad ostentationem, aut gloriam quæruntur. Claudian. de IV. Consul. Honor. v. 593. ambitiosa colus. h. e. quæ aurea fila net.

AMBITOR, oris, m. qui ut honores consequatur, discurrendo, & rogando suffragia quærit, ut Serv. ad Æn. 4. v. 283. loquitur. Lamprid. in Alex. Sever. cap. 28. Ita patronis auctoribus damnatus ambitor est. Paulin. Nolan. epist. 13. ad Pammach. cap. 16. Æternæ laudis ambitor.

AMBITUDO, inis, f. ambitus, circuitus. Legitur apud Apulej. (seu quicumque alius auctor est) ad Asclep. pag. 95. Elmenhorstii.

AMBITUS, a, um, cinto, circondato, cinctus, circumdatus, κυκλωθείς: particip. ab ambio, is. Ovid. l. 1. Metam. v. 36. Tum freta diffundi rapidisque tumescere ventis Jussit, & ambitæ circumdare litora terræ. Adde lib. 15. v. 288. ¶ Item rogatus, prensatus, ambitione petitus. Cic. pro Planc. c. 4. Populus facit eos, a quibus maxime est ambitus. Valer. Flacc. l. 5. v. 621. Ambitus senex. Claudian. l. 1. in Rufin. v. 180. Ambiti honores. Adde Sallust. in fragment. apud Serv. ad Æn. 4. v. 283.

AMBITUS, us, m. giro, girato, circuito, circuitus, in gyrum conversio. Cic. de Univers. c. 9. Absolutum, perfectumque annum tunc compleri denique, cum se octo ambitus, confectis suis cursibus, ad idem caput retulerint. Horat. de art. poet. v. 17. Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros. Plin. l. 2. c. 23. Ambitu breviore Luna currit, quam Sol. Tacit. Ann. 6. c. 28. Post longum sæculorum ambitum. Petron. in Satyr. c. 132. Alligata mutuo ambitu corpora. h. e. amplexu. ¶ Item circulus, orbis, circumferentia, circolo, circonferenza, giro. Sueton. in Aug. c. 94. Terrarum, & cæli ambitus. Id. in Claud. c. 21. Ambitus lacus. Plin. l. 36. c. 5. Ambitus parmæ. Id. l. 25. c. 6. Folia ambitu serrato. Id. l. 16. c. 36. Per ambitum. all' intorno. Tacit. l. 1. Ann. c. 61. Castra lato ambitu. Id. 4. Ann. c. 49. Quatuor millia passuum ambitu amplecti. ¶ In sepulcris ambitus dicitur locus circa sepulcrum relictus circumeundi causa, & sacrificandi: qui locus eodem jure gaudet, quo ipsum sepulcrum. Pompon. Digest. lib. 47. tit. 12. leg. 5. Ut ad sepulcra, quæ in fundis sunt, iter ei, aditus, ambitus funeris faciendi causa sint. Inscript. Gruter. pag. 1081. n. 1. Ad id monumentum itum, aditum, ambitum, atque haustum, &c. Similiter ambitus ædium est spatium circa ædes relictum circumeundi causa: quod Festus scribit esse duorum pedum, & semis. Cic. in Topic. c. 4. P. Scævola id solum esse ambitus ædium dixit, quod parietis communis tegendi causa tectum projiceretur. ¶ Translate dicitur de circuitu verborum, quæ & periodus appellatur, giro di parole, periodo. Cic. de clar. Orat. c. 44. Comprehensio, & ambitus ille verborum (si sic periodum appellari placet) erat contractus, & brevis. Id. in Orat. c. 12. Arguti, certique, & circumscripti verborum ambitus. Et cap. 50. Perfectus, & completus verborum ambitus. Liv. l. 27. c. 27. Multos circa unam rem ambitus fecerim, si omnia exsequi velim. mi diffonderò troppo: farò troppe parole. Sueton. in Tiber. c. 71. Pluribus, & per ambitum verborum rem enuntiare. per perifrasi. ¶ Item de studio, quod adhibetur in captandis suffragiis, & favore hominum, vel ad adipiscendos honores & Magistratus in republica, vel ad aliud quidpiam obtinendum, broglio, uffizj, pratico. φιλοτιμία, δίεσις, παραγγελία, & plerumque in malam partem accipitur pro prava captatione favoris, quæ vel largitione fit ad corrumpendum, vel precibus, & petitionibus, quæ quodammodo vim inferant, &c. Ratio hujus significationis in Ambio explicata est. Porro de ambitu variæ latæ sunt leges, variæque pœ-

næ indictæ ad illum coercendum. *Cic. l. 2. de Orat. c. 25.* Raro illud datur, ut possis liberalitatem, ac benignitatem ab ambitu, atque largitione sejungere. *Id. pro Muren. c. 2.* Lex ambitus. *Sueton. in Aug. c. 34.* Lex de ambitu. *Id. in Cæs. c. 41.* Condemnare de ambitu. *Cic. pro Cluent. c. 41.* Damnatus ambitus. Et *ibid.* Judicium ambitus. Et *ibid.* Accusare aliquem ambitus. *Id. pro Cæl. c. 31.* Deferre nomen alicujus de ambitu. *Flor. l. 3. c. 17.* Reus ambitus. *Sallust. in Catil. c. 18.* Interrogare aliquem legibus ambitus. *Tacit. Ann. 12. c. 59.* Pervincere contra ambitum alicujus. *Id. Ann. 13. c. 6.* Deligere ducem pecuniosum, & gratia subnixum per ambitum. *Nepos in Attic. c. 6.* Effusæ ambitus largitiones. *Senec. in Med. v. 399.* Segnis hic ibit dies, tanto petitus ambitu, tanto datus? *chiesto con tante istanze, e concesso tanto superbamente.* Sumitur enim interdum etiam generatim pro quacumque excellendi cupiditate, superbia, ostentatione, *superbia, ambizione, jattanza.* *Senec. ep. 84.* Relinque ambitum: tumida res est, vana, ventosa: nullum habet terminum: tam sollicita est, ne quem ante se videat, quam ne post alium. *Flor. l. 1. c. 16.* Samnitum gens aureis, & argenteis armis, discolori veste usque ad ambitum armata. *Plin. l. 15. c. 30.* Id quoque, quod daphnoides vocatur, in nominum ambitu est. *h. e.* multa habet nomina, quasi ad ostentationem usque. *Prudent. Cathemer. 10. qui est hymn. ad Exseq. v. 56.* Ambitus funeris. *la pompa del funerale.*

AMBIVIUM, ii, n. *luogo dove imboccano due strade, forca*, idem quod bivium, ἀμφόδος. *Varr.* apud *Non. l. 6. n. 15.* Hic in ambivio navem conscendimus palustrem, quam nautici equisones per viam conducerent loro.

AMBO, onis, m. apud Ecclesiasticos Scriptores infimæ ætatis est suggestus seu pulpitum, in quo stant concionaturi, *pulpito*: ita dictus vel ab *ambiendo*, quia intrantem ambit, & cingit: vel potius a Græco ἄμβων, quo significatur quidquid eminet, ac protuberat rotunda figura. Ea enim solet esse talium suggestuum forma. Legitur quidem apud *Varr. l. 4. L. L. c. 24.* sed primum non hoc sensu. Ait enim (ex restitutione *Turnebi l. 22. c. 9.* & *Scalig. in Conjectan.*) *Umbones a Græco, quod ambones.* hoc est dicti a Græco *ambones*, quia in medio protuberant. Deinde idem *Scalig.* putat, scriptum ibi fuisse ἄμβωνες Græcis litteris. Quod autem vulgo ibi legi solet *Umbones aut a Græco, vel quod ambones*, non videtur habere sententiam. Nulla enim, præter ἄμβων, occurrit vox apud Græcos, ex qua *ambo* derivari possit.

AMBO, ambæ, ambo, *ambi, ambe, ambedue, amendue, entrambi*, ἄμφω, adjectivum pluralis tantum numeri, quod *duo* significat, sed simul conjunctos. Sic differt ab *uterque*, ut si dicam: *ambo fecerunt domum*, significat duos conjuncta opera unam domum fecisse: at *uterque fecit*, vel *fecerunt domum*, valet perinde, ac si dicam, a duobus duas domos fuisse factas. Tametsi fortasse hoc discrimen perpetuum non est. Præterea *ambo* cum verbis semper pluralis num. jungitur: *uterque* & cum singularis. *Terent. Andr. prol. v. 10.* Qui utramvis recte norit, ambas noverit. *Cic. Attic. l. 6. ep. 1. sub fin.* Sumus enim ambo belle curiosi. *Terent. Eun. 1. 2. 89.* Minas viginti pro ambobus dedi. *Id. Hecyr. 1. 2. 88.* Ad exemplum ambarum. *Id. ibid. 3. 1. 10.* Ambas scio reverituras. *Propert. l. 2. eleg. 16. v. 18.* Ambos una fides auferet, una dies. ¶ In accusativo plurali masculino non solum *ambos* dicimus, sed & *ambo*: ut *duo* pro *duos*. quod Græco more effertur. Græci enim τὼ ἄμφω dicunt, & τοὺς δύο. *Horat. l. 2. sat. 3. v. 180.* Jurando obstringam ambo, uter ædilis fuerit, vel, &c. *Cic. Fam. 5. ep. 8.* Quos quidem ego ambo unice diligo, sed, &c. Ita optimi libri multi, & MSS. quos secuti sunt *Gruter. Gronov.* & alii primi subsellii viri. Adde loca non una, quæ ex *Plauto* congerit *Pareus in Lexic. Critic.* ex *Livio Gronovius*, & ex *Virg. Terent. Afran. Charisius lib. 1. pag. 96. Putsch.* Quibus omnibus fit, ut dubitare hac de re nullatenus liceat. ¶ Quod vero scripsere quidam, *ambo* masculinum habere ultimam longam, neutrum brevem, verum non est. *Valer. Flacc. in fi. l. 7.* Amplius ambo truces, ambo abscessere minantes. ¶ *Ambo* pro duo, *Virg. 6. Æn. v. 540.* partes se via findit in ambas.

AMBRACIA, æ, f. *Ambrachia*, Ἀμβρακία, urbs Epiri ad sinum Ambracium ex ea denominatum, quondam regia Pyrrhi Epirotarum regis, ita dicta ab Ambrace rege Thesproti filio. *Plin. l. 4. c. 1. Liv. l. 38. c. 4.* ¶ In Ambraciæ agro optimi olim hædi alebantur, summoque in pretio Romanis, ut est apud *Gell. lib. 7. cap. 16.*

AMBRACIENSIS, e, ad Ambraciam pertinens. *Liv. l. 38. c. 43.* Ambracienses legati. ¶ *Ambracienses, ium*, Ambraciæ incolæ. *Liv. ibid.*

AMBRACIAS terra. V. *Ambracius.*

AMBRACIOTES, æ, Ἀμβρακιώτης, ad Ambraciam pertinens, ut *Ambraciotes vinum*, quod in agro Ambraciensi provenit. *Plin. l. 14. c. 7.* Ambracioten vinum laudare. V. *Abrotonites.*

AMBRACIUS, a, um, ad Ambraciam pertinens. *Plin. l. 4. c. 1.* Maxime nobilitatus Ambracius sinus. *il golfo dell' Arta*, vel *di Prevenza.* In eo Augustus Antonium cum Cleopatra classe devicit. *Stat. l. 2. silv. 2. v. 8.* Ambraciæ frondes. *h. e.* coronas laureas, quæ præmio dabantur in certaminibus gymnicis Actiacorum ludorum prope Ambraciam. *Ovid. heroid. ep. 15. v. 164.* Ambracia est terra petenda mihi. *Alii legunt* Ambracias terra petenda mihi. *ut sit a recto* Ambracias, iadis.

AMBRICES, inquit *Festus*, sunt regulæ, quæ transversæ asseribus, & tegulis interponuntur.

AMBRONES fuerunt gentes quædam Gallicæ, quæ subita inundatione maris cum sedes suas amisissent, rapinis se alere cœperunt. Has cum Cimbris, Teutonicisque Marius delevit. Hinc tractum est, ut turpis vitæ homines *Ambrones* dicantur. Hæc *Festus*. Hinc in *Gloss. Isid.* legitur: Ambro, devorator, consumptor patrimoniorum, decoctor, luxuriosus, profusus. Ceterum quod *Ambrones*, qui Cimbrorum pars fuerunt, & memorantur ab *Eutrop. l. 5. c. 1.* ob subitam inundationem patrias sedes relinquere coacti sint, ridiculum, & falsum esse ait *Strabo*, quem refert *Scalig. ad Fest.*

AMBROSIE, es, seu Ambrosia, æ, f. Ἀμβροσίη, filia fuit Atlantis ex Plejone, quæ una cum aliis quinque sororibus in Cælum translata est, factumque sidus, quod Hyades appellatur. *Hygin. fab. 182. & 192.*

AMBROSIA, æ, f. *ambrosia*, ἀμβροσία, fingitur in fabulis esse Deorum cibus, sicut *nectar* potio: tametsi apud Poetas præsertim Græcos aliquando etiam pro potione sumitur: ab α privativa, & βροτὸς, mortalis, quod ea mortalibus vesci non liceat, vel quod vescentes immortales reddat. Revera adjectivum est, sed usurpatur absolute more substantivi. *Cic. 1. Tuscul. c. 26.* Non enim ambrosia deos, aut nectare, aut Juventate pocula ministrante lætari arbitror. *Catull. carm. 96. ad Juvent.* Suaviolum dulci dulcius ambrosia. ¶ Apud *Cicer. 2. de Orat. c. 57.* Orator *ambrosia alendus* proverbiali locutione dicitur, qui pæne ad deos accedat eloquentia, & suavitate dicendi, & immortalitate dignus sit. Contra *fœnum esse* ibidem dicuntur insulsi oratores, & rudes. ¶ Dicitur etiam *ambrosia* esse unguentum deorum (teste *Serv. ad lib. 1. Æn. v. 407.* & *ad 12. Æn. v. 419.*) odoratissimum, & efficacissimum ad vires, vitamque roborandam. *Virg. 4. Georg. v. 415.* liquidum ambrosiæ diffundit odorem, Quo totum nati corpus perduxit. at illi Dulcis compositis spiravit crinibus aura, Atque habilis membris venit vigor. *Virgilius* loquitur de Aristæo, qui a matre Cyrene ita unctus fuit, ut visum, alloquiumque Protei sustinere posset. Simili ratione locutus est *Ovid. 14. Metam. v. 606.* Rursus *Virgil. 12. Æn. v. 419.* Spargitque salubris Ambrosiæ succos, *&c.* Sermo est de Venere medicante vulnus Æneæ. ¶ Est etiam hoc nomen multis herbis commune, sed præcipue illi, quæ & *botrys*, & *artemisia* dicitur, densa, ramosa, tenuis, trium fere palmorum, tertia parte radice breviore, foliis rutæ circa imum caulem, in ramulis semen habens uvis dependentibus, odore vinoso: qua de causa & *botrys* dicta est a quibusdam. Nam βότρυς Græce uvam significat. *Plin. l. 27. c. 4.* ¶ Aliam iisdem nominibus herbam describit *Id. ibid. c. 8.* fruticosam, luteis ramulis, semine circa totos nascente in modum uvæ, foliis cichorio similibus, in ripis torrentium provenientem. ¶ Denique hoc nomine appellatum fuit quoddam antidotum, quod Zopyrus Ptolemæo regi composuisse dicitur, cujus conficiendi rationem docet *Cels. lib. 5. cap. 23.*

AMBROSIACUS, a, um, adject. Ambrosiaca vitis memoratur a *Plin. l. 14. c. 3.* inter eas, quæ insignes uva sunt. & fortasse ita dicta est a dulcedine.

AMBROSIANUS, a, um, ad Ambrosium pertinens (quod est nomen viri proprium) ut Ambrosiana basilica, *Augustin. l. 9. Confession. c. 7.*

AMBROSIUS, a, um, adject. *di ambrosia*, ἀμβρόσιος, qui est ex ambrosia deorum cibo. *Martial. l. 8. epigr. 39.* Ambrosiæ dapes. ¶ Item qui est ex ambrosia unguento deorum, ut in Ambrosia dictum est. *Virg. 1. Æn. v. 407.* Ambrosiæque comæ divinum vertice odorem Spiravere. *h. e.* ambrosia illitæ. *Stat. 9. Theb. v. 731.* ambrosio tum spargit membra liquore, Spargit equum, ne quo temeretur vulnere corpus, &c. ¶ Sumitur etiam generatim pro dulci, suavi, jucundo. *Silius l. 7. v. 210.* Ambrosiis Ariusia pocula succis. *Colum. l. 10. v. 408. de pomis Persicis.* Ambrosios præbent succos oblita nocendi. ¶ Item pro immortali, divino, eximie pulcro, & cælestium digno, *divino, immortale.* hoc enim sonat Græca vox ἀμβρόσιος, nec opus est (quod nonnulli faciunt) ad catachresim recurrere. *Claudian. in nupt. Honor. & Mar. v. 110. de Venere.* Ambrosioque sinu puerum complexa ferocem. *Apulei. l. 8. Metam.* Ambrosium corpus. Et *l. 11.* Ambrosii pedes. Et *l. 10.* Ambrosius color. Et *ibid.* Labias modicas ambrosio rore purpurantes. *Prudent. l. 1. in Symmach. v. 276.* nectar ambrosium.

AMBROSIUS, ii, ex Liguriæ, & Æmiliæ præside sub Valentiniano Imperatore Archiepiscopus Mediolanensis, excellentis ingenii vir, magnus Ecclesiæ Catholicæ doctor, non vitæ modo sanctitate, sed & eximia doctrina celebris, floruit sæculo Christi quarto, scripsitque quamplurima ad religionem illustrandam, moresque recte instituendos, summa gravitate, & eloquentia singulari, cujus præsagium manifestum olim apes circa os ejus infantis, dormientisque volitantes dederant. Quamquam vero in iis multa sint, ut illis temporibus, barbariem sapientia, inest tamen ubique nitor quidam Latinus, & majestas sermonis, sparsis identidem solidæ, & priscæ eruditionis luminibus, quæ satis ostendunt, doctissimum Scriptorem in veterum Latinorum lectione diu, multumque fuisse versatum.

AMBUBAJA, æ, f. herba eadem quæ *Ambubeja.* Legitur apud *Plin. l. 1. in indice l. 20. n. 30.*

AMBUBAJÆ, arum, f. *cantatrici di mal affare*, mulieres Syræ, quæ Romæ in Circo, aliove loco prostibulis destinato habitantes, corpore quæstum faciebant, simulque lucellum captabant pulsando quædam organa musica, quæ secum e Syria attulerant: qua de re *Juvenal. sat. 3. v. 62.* Jampridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes, Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas Obliquas, necnon gentilia tympana secum Vexit, & ad Circum jussas prostare puellas. *Auct.* quoque *Priapeor.* videtur eas describere *carm. 26.* Est autem Syra vox ab ܐܒܘܒܐ (vel Arabice أُنْبُوب) tibia, seu fistula, vel ab ejus plurali אַבּוּבַיָּא, seu אַנְבּוּבַיָּא Ita cum *Acrone* veteri *Horatii* Scholiaste plerique Critici. Neque enim placet, quod alii quidam scripsere, dictas fuisse ab *ana*, vel *ambe* circum, quod circa Bajas habitarent. Illa etiam nimis longe petita notatio videtur,

qua

qua alii derivant ab *ambubeja* herba, putantque ambubajas fuisse circulatrices, omnium malorum remedia vanissime pollicentes, & quæ sæpe iis, quæ conficiebant, medicamentis eam herbam admiscebant. Hæc ex *Voss. in Etymol. Casaub. ad Sueton.* & aliis. *Horat. l. 1. sat.* 2. *v.* 1. Ambubajarum collegia, pharmacopolæ, Mendici, mimæ, balathrones, &c. *Sueton. in Ner. c.* 27. Cœnitare inter scortorum totius urbis, ambubajarum que ministeria. ¶ In singulari numero legitur in *fragment. Tragur. Petronii, cap.* 74. *Burmanni*.

AMBUBEIA, æ, f. herba, quæ & *intubum erraticum*, & *cichorium silvestre* appellatur. *Cels. l.* 2. *c.* 30. ¶ Apud *Plin. l.* 20. *c.* 8. nominatur *ambula* (ut quidem legit *Harduinus* ex MSS. suis omnibus. nam in vulgatis est *ambugia*.) quasi indita appellatione ab *ambulando:* quod satis apte convenit cum altera *intubi erratici* nomenclatione.

AMBUGIA) V. Ambubeia.
AMBULA)

AMBULACRUM, i, n. *passeggio*, περίπατος, locus circa ædes ad ambulandum, vel cum tecto, vel sub dio positus, arboribus utrinque consitis ad umbram inducendam, vel alia quapiam ratione: qui ambulatio a *Cicer.* & *Vitruvio* dicitur. *Plaut. Mostell.* 3. 2. 68. Gynæceum ædificare, & balneas, & ambulacrum, & porticum. *Gell. l.* 1. *c.* 2. Propulsabamus caloris incommoda lucorum umbra ingentium, longis ambulacris, & mollibus ædium posticum refrigerantibus.

AMBULANS, antis, *che cammina*, ambulatorius. *Martial. l.* 7. *epigr.* 47. Nos offendimur ambulante cœna. *h. e.* in qua fercula cito inferuntur, & auferuntur.

AMBULATILIS, le, *mobile*, ambulatorius, mobilis, non affixus, ἀκίνητος. *Vitruv. l.* 10. *c.* 13. Regulæ scalari forma compactæ, quibus includuntur ærei modioli fundulis ambulatilibus ex torno subtiliter subactis.

AMBULATIO, onis, f. *passeggio*, *passeggiamento*, περίπατος, actus ambulandi. *Cic. de Fin. l.* 5. *c.* 1. Constituimus, ut ambulationem pomeridianam conficeremus in Academia. *Id. Attic. l.* 2. *ep.* 3. Sed hæc ambulationibus Compitalieiis reservemus. *h. e.* eum per otium Compitalibus deambulabimus una. *Cels. l.* 1. *c.* 2. Ambulatio plana. *il passeggiar per lo piano*. Sic *ibid.* Ambulatio recta melior, quam flexuosa. ¶ Sumitur & pro loco, in quo animi causa ambulatur, qui & ambulacrum dicitur, *luogo da passeggio* περίπατος. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 1. Nihil restabat præter balnearia, & ambulationem, & aviarium. Et *cap.* 2. Hedera convestivit qua basim villæ, qua intercolumnia ambulationis. *Plin. l.* 36. *c.* 12. *in f.* Ambulatio pensilis. *Senec. de Tranquill. anim. c. ult.* Ambulationibus apertis vagari. V. *Vitruv. l.* 5. *c.* 9. ubi de ambulationibus construendis multa.

AMBULATIUNCULA, læ, f. *breve passeggio*, brevis ambulatio. *Cic. Fam.* 2. *ep.* 12. Cum una mehercule ambulatiuncula, atque uno sermone nostro omnes fructus provinciæ non confero. ¶ Item parvum ambulacrum, *picciol luogo da passeggio*. *Id. Attic. l.* 13. *ep.* 29. Tecta ambulatiuncula addenda est.

AMBULATOR, oris, m. *vagabondo*, περιπατητικός, qui huc, & illuc ambulat. *Colum. l.* 1. *c.* 8. Villicus, ut ait Cato, ambulator esse non debet. *h. e.* otiosus esse, & huc illuc vagari. (Eodem sensu dicitur *ambulatrix:* quod V.) *Martial. l.* 1. *epigr.* 42. Transtiberinus ambulator, Qui pallentia sulphurata fractis Permutat vitreis.

AMBULATORIUS, a, um, *camminante*, *mobile*, πορευτικός, qui ambulat, aut qui moveri, & transferri potest: qui *ambulatilis* a *Vitruv.* dicitur. *Plin. l.* 21. *c.* 14. Utilissimum operculum alvorum a tergo esse ambulatorium, ut proferatur intus, si magna sit alvus: id paulatim reduci, fallente operis incremento. *Vitruv. l.* 10. *c.* 19. Ostendit se invenisse turres ambulatorias, quas etiam dissolutas in exercitu circumferre solebat. Adde *Hirt. de B. Alexandr. cap.* 2. ¶ Est item ad ambulandum inserviens, *da passeggio*. *Ulpian. Digest. lib.* 8. *tit.* 5. *leg.* 8. Superque ea tigna porticum ambulatoriam facere. ¶ Translate tribuitur rebus incorporeis. *Ulpian. lib.* 24. *tit.* 1. *leg.* 32. Ut Ambulatoria sit voluntas ejus usque ad vitæ supremæ exitum. *h. e.* mutabilis, & quæ ex una re in aliam transferri potest. *Id. lib.* 40. *tit.* 7. *leg.* 34. Quæ causa facit ambulatoriam, ut ita dixerim, conditionem. *h. e.* quæ ab uno in alium transit. Sic *Justinian. lib.* 6. *Cod. tit.* 2. *leg. ult.* Ambulatoria actio. Et *Paul. Dig. lib.* 23. *tit.* 5. *leg.* 10. Ambulatoria legis potestas.

AMBULATRIX, icis, f. *vagabonda*, quæ ambulat, & vagatur. *Cato R. R. c.* 143. Villica ad cœnam ne quo eat, neve ambulatrix siet.

AMBULATURA, æ, f. *andatura*, *passo*, actus ambulandi. *Veget. de re Veterinar. l.* 2. *c.* 5. Ambulaturæ gratiam perdit. *Alii leg.* ambulans graviter pergit.

AMBULATUS, us, m. *il camminare*, facultas, vel actus ambulandi. *Arnob. l.* 1. *pag.* 28. Christus scitur ambulatum dedisse contractis.

AMBULO, as, avi, atum, n. 1. *camminare*, *andare*, βαδίζω, eo, incedo, gradior. Proprie tamen differunt *ire*, & *ambulare*. Nam *ire* est gradiendo progredi, & ulterius pergere: *ambulare* est incedendo spatia facere, & in sua vestigia reflecti, ire, & redire: quod & etymologia confirmat, qua *ambulare* factum docet *Voss.* ab ἀμπολῶ (quo præter alios *Pindarus*, qui Dorice scripsit, usus est) pro ἀναπολῶ, quod significat ἀναστρέφω, hoc est *verto*, & interdum ἀναστρέφομαι, vertor, teste *Eustath. ad Iliad.* α. Hinc apud JCtos in definitione itineris hæc duo verba separantur. *Ulpian. Dig. lib.* 8. *tit.* 3. *leg.* 1. Iter est jus eundi, ambulandi hominis. *Et mox*. Via est jus eundi, & agendi, & ambulandi, &c. Hinc etiam *ambulare* sæpe sumitur pro animi causa iter habere, *passeggiare*, περιπατέω: quod qui faciunt, ire & redire multoties eadem via solent. *Plaut. Mil.* 2. 2. 96. Non domi est, abiit ambulatum. *Cic.* 4. *Acad. c.* 16. Ambulare cum aliquo in hortis. *Id.* 2. *de Orat. c.* 14. Ambulare in sole. *Sueton. in Domit. c.* 19. Ambulare pedibus per urbem. ¶ Hoc sensu est etiam militare verbum. *Veget. l.* 1. *c.* 27. Vetus consuetudo permansit, ut ter in mense tam equites, quam pedites educantur ambulatum: hoc enim verbo hoc exercitii genus nominant. V. *ibi reliqua*. ¶ Nihilominus usu frequentissimo factum est, ut accipiatur etiam generatim pro incedere, ingredi, pergere, iter facere, *camminare*, *andare*. *Plin. l.* 10. *c.* 38. Aves aliquæ ambulant, ut cornices, saliunt aliæ, ut passeres. Et *cap.* 65. Ægyptii mures bipedes ambulant. *Cic. Attic. l.* 9. *ep.* 4. *in f.* Si enim recte ambulaverit is, qui hanc epistolam tulit, in ipsum diem tuum incidit. *Id. pro Quint. c.* 25. Neminem esse, qui possit biduo, aut summum triduo septingenta millia passuum ambulare. *Id. Attic. l.* 8. *ep.* 14. Eo modo Cæsar ambulat, ut timeam, ne citius ad Brundisium accesserit. *marcia con tanta celerità, che* &c. *Plaut. Capt.* 4. 2. *in fin.* Bene ambula, & redambula. *buon viaggio, e felice ritorno*. Formula, qua abeuntibus bene precabantur. Sic *Id. Capt.* 2. 3. 92. Bene ambulato. *buon viaggio*. Et *Trucul.* 2. 4. 18. Bene ne ambulavisti? *hai avuto buon viaggio?* ¶ *Ambulare in jus*, est adire judicem litigandi causa. *Plaut. Curcul.* 5. 2. 23. & *Terent. Phorm.* 5. 7. 43. ¶ Activorum more cum accusativo. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 34. Cum Xerses tantis classibus, tantisque copiis maria ambulavisset, terramque navigasset. Et passive. *Plin. l.* 23. *c.* 1. Si statim bina stadia ambulentur. Et impersonaliter. *Varr. l.* 5. *L. L. in princ.* Sedetur, ambulatur, loquitur. *Gell. l.* 2. *c.* 2. Cum sedeatur, ambuletur, discumbatur. ¶ Ambulare viam *Quintil. l.* 1. *c.* 5. (*al.* 9.) *a med.* dicit esse solœcismum per detractionem: sed non auditur a Grammaticis. ¶ Tribuitur & rebus inanimis. *Cato R. R. c.* 1. Amnis, qua naves ambulant. *fiume navigabile*. *Plin. l.* 5. *c.* 9. Nilus immenso longitudinis spatio ambulans. *Id. l.* 37. *c.* 9. Asteria gemma lucem velut intus ambulantem ex alio, atque alio loco reddens. ¶ Translate *Plin. l.* 10. *c.* 50. Quod deinde caput translatum, per omnes leges ambulavit. *h. e.* hoc legis caput in aliis postea latis legibus sumptuariis insertum est. *Ulpian. Digest. lib.* 37. *tit.* 11. *leg.* 2. Ambulat cum domino honorum possessio. *Cajus lib.* 4. *tit.* 4. *leg.* 15. Emptio ambulat per plures personas. *h. e.* transit.

AMBURBALE sacrificium idem, quod *Amburbium*. Legitur apud *Serv. ad Eclog.* 3. *v.* 77. nisi forte corrigendum est *Amburbiale*.

AMBURBIALIS, le, adject. Amburbiales hostiæ dicebantur, quæ circum terminos urbis Romæ ducebantur. Ita *Festus:* nempe ab *am* circum, & *urbe*.

AMBURBIUM, ii, n. sacrificium quotannis fieri solitum a Romanis ad lustrandam Urbem, & expiandam: quo solemni pompa circumibatur urbs, & mactandæ hostiæ circumducebantur: ab *am* circum, & *urbe*, *b* inserto euphoniæ causa. *Serv. ad Eclog.* 3. *v.* 77. Hinc *Vopisc. in Aurelian. c.* 20. Lustrata urbs, cantata carmina, amburbium celebratum, ambarvalia promissa. Describitur hoc sacrum a *Lucano l.* 1. *v.* 592.

AMBURO, is, ussi, ustum, a. 3. *bruciare da ogni parte*, περιφλέγω, circum uro: ab *am* circum, & *uro*, inserto *b*, tametsi generatim etiam accipitur pro comburere. *Cic. pro Mil. c.* 32. Ut Clodius sine exsequiis, sine lamentis, oblitus cruore, & luto ambureretur abjectus. *Plaut. Epid.* 5. 2. 9. Qua qua tangit, omne amburit. *Id. Mil.* 3. 2. 22. Nimis calebat, amburebat gutturem. *scottava*. *Sueton. in Tiber. c.* 6. Amburere partem vestis, & capillos. V. *Ambustus*.

AMBURVARE. V. Redamptruare.

AMBUSTIO, onis, f. *scottatura*, περίκαυσις. *Plin. l.* 23. *c.* 4. Myrteum oleum medetur eruptionibus, & ambustionibus. V. *Ambustus*.

AMBUSTULATUS, a, um, *abbrustolato*, *scottato*, ambustus. *Plaut. Rud.* 3. 4. 65. Te ambustulatum objiciam magnis avibus pabulum.

AMBUSTUS, a, um, *abbruciato*, *scottato*, περιφλεχθείς, proprie est circum ustus, ut in *amburo* diximus: vel ita ustus, ut aliquid tamen adhuc restet, quod ignis non absumpserit: sed & generatim combustus. *Cic. pro Mil. c.* 5. Hujus ambusti tribuni pleb. intermortuæ conciones. *h. e.* T. Munatii Planci, qui cum concionaretur eo ipso tempore, quo propter crematum Clodii corpus curia conflagravit, coactus est flammis accedentibus a concione cessare, ut *Ascon.* narrat. *Sueton. in Claud. c.* 21. Ambustum theatrum. *Horat. l.* 4. *od.* 11. *v.* 25. Phaeton ambustus. *Tacit.* 5. *Hist. c.* 12. Magna vis frumenti ambusta. ¶ De eo, qui frigore nimio læditur, & sensum amittit. *Tacit.* 13. *Ann. c.* 35. Ambusti multorum artus vi frigoris, & quidam inter excubias exanimati sunt. *membra intirizzite, e arfreddate*. *Valer. Flacc. l.* 4. *v.* 70. Ambusta pruinis lumina. *h. e.* oculos. V. *Uro*. ¶ *Ambustum*, ti, absolute est læsio alicujus membri ab igne, vel nimio frigore, *scottatura*. *Plin. l.* 24. *c.* 8. Sambucus refrigerat inflammationem, maxime recentis ambusti. *Id. l.* 21. *c.* 7. Iris natura est fervens, tractataque pustulas ambusti modo facit. *Id. ibid. c.* 4. Gallæ nucleus sedat ambusta. *leva il bruciore delle scottature*. *Id. l.* 35. *c.* 15. Ambustis prodest alumen. *Id. l.* 20. *c.* 20. Coriandrum sanat ambusta. ¶ Translate *Cic. pro Dom. c.* 43. Qui ambustas fortunarum mearum reliquias suas in domos comportari juberent. *Liv. l.* 22. *c.* 35. Qui damnatione collegæ, & sua prope ambustus evaserat. ¶ Fuit etiam *Ambustus* inter Romana cognomina gentis Fabiæ: primusque sic appellatus est Q. Fabius Eburnus, quia fulmine ambustulatus, vel alio quopiam modo ab igne læsus fuit. *Festus in Pullus*.

AMCÆSA V. Ancesa.

AMECABUNDUS V. Amorabundus.

AMECUM, & Amecam pro *amicum*, & *amicam* dixisse Veteres testatur *Festus* in voce *Amicitia*.

AMELETIDES V. Analectides.

AMELLUS, i, m. herba est, seu potius frutex, ut dicitur a *Columella*

l. 9. c. 4. in irriguo solo proveniens, floremque ferens gratissimum apibus, colore aureo, sed foliis circa, quæ plurima sunt, violaceis, sapore aspero. Ita eum describit *Virg. 4. Georg. v. 271.* Est etiam flos in pratis, cui nomen amello Fecere agricolæ, *&c.* ubi addit, hujus herbæ radices coctas in vino præsens esse remedium apibus morbo aliquo laborantibus. *Servius* notat dictum esse a *Mella* fluvio Galliæ Cisalpinæ (qui a *Catullo carm. 66. ad Januam*, *v. 33. Melo* vel ut alii rectius leg. *Mela* appellatur, & ex Brenno monte ortus prope Brixiam decurrit.) quia in ejus ripis plurimus invenitur. *Matthiolus* putat designari a *Virgilio* astera Atticum, alii negant.

AMEN, ἀμὴν, adverbium, Hebraice אָמֵן, significans vere, certe, vel fiat. Primam vocalem habet longam natura. *Auson. Ephemer. in Orat. in fi.* Et responsuris ferit aera vocibus amen. Adde *Prudent. Cathemer. 4. v. 72. Paulin.* ergo *Nolan. poem. 17. ad Nicet. v. 117.* & *Venant. Fortun.* qui corripuere, non sunt imitandi.

AMENĀNUS, i, fluvius Siciliæ, Ætnæ proximus, per Catanam fluens. *Ovid. Metam. 15. v. 479.* Nec non Sicanias volvens Amenanus arenas, &c. Ubi vulgo *Amasenus* legitur; cum tamen hoc nomine nullus sit fluvius in Sicilia, inquit *Heinsius ad hunc locum*. ¶ Adjective *Amenana flumina* dixit *Id. Fast. 4. v. 467.* ubi alii minus recte *Amasena*, eodem *Heinsio* docente.

AMENS, entis, *fuor di se, mentecatto, pazzo*, ἄνοος, qui a mente sua discessit, vel de statu mentis dejectus est, hoc est, qui sine consilio, animoque est, quo sapimus, mente motus, perturbatus, consternatus, extra se ex affectu aliquo vehementi positus. *Virg. 2. Æn. v. 314.* Arma amens capio. Et *v. 321.* cursuque amens ad litora tendit. *Id. Æn. 4. v. 279.* Æneas aspectu obmutuit amens. *Id. 12. Æn. v. 776.* Amens formidine. *Curt. l. 6. c. 9.* Periculi magnitudine amens, & attonitus. *Liv. l. 32. c. 12.* Repentino terrore amens. Adde *Ovid. Metam. 3. v. 628.* ¶ Cum genitivo *Virg. 4. Æn. v. 203.* Amens animi. ¶ Sæpe significat dementem, insanum. *Cic. in Pison. c. 9.* Cum quidem tu, o vecors & amens, amplexus es, &c. *Id. 5. Phil. c. 13.* Homo amentissimus, atque omnibus consiliis præceps, ac devius. *Id. Fam. 12. ep. 14.* Laodiceni multo amentiores ultro arcessierunt. ¶ Sunt qui putant interesse aliquid inter *amentem*, & *dementem*. V. *Amentia*. ¶ Tribuitur & rebus inanimis, diciturque de iis, quæ mentem perturbant, & de statu suo movent. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 197.* Amenti furore cæcus. *Claudian. l. 1. in Rufin. v. 256.* Amens terror. ¶ Item de iis, quæ per amentiam fiunt. *Cic. Attic. l. 7. ep. 10.* Amentissimum consilium.

AMENTATIO, onis, f. actus jaculandi. Deinde ipsum jaculum, sive telum. *Tertull. l. 1. ad Nation. c. 10.* Quo machæris vestris, amentationibusque cadatis. *In plerisque* Tertulliani *Codicibus legitur* admentatio.

AMENTĀTUS, a, um, amentis, seu loris instructus: & dicitur de missilibus, quæ amento vinciuntur, ut validius, longiusque jaci possint. *Cic. de clar. Orat. c. 78.* Etsi præceptis ornamenta non satis opima dicendi, tamen, ut hastæ velitibus amentatæ, sic apta quædam & parata singulis causarum generibus argumenta traduntur. Allegorice *argumenta* sunt hastæ, *amenta* sunt præcepta, inquit *Manut. Id. l. 1. de Orat. c. 57.* A quo cum amentatas hastas acceperit, ipse eas oratoris lacertis, viribusque torquebit. *Claudian. de Consul. Mall. Theod. v. 322.* puer amentatus. *h. e.* loro vinctus, ut in pegma librato corpore ascendere saltu possit. sunt qui aliter leg.

AMENTIA, æ, f. *mentecattagine, pazzia*, ἄνοια, ἀπόνοια, dementia. Nihil enim ab hac differt: quidquid nonnulli subtilius disputantes dixerint. *Cic. 3. Tuscul. c. 5.* Animi affectionem lumine mentis carentem, nominaverunt amentiam, eandemque dementiam. *Id. 4. Verr. c. 42.* Amentia, atque audacia præditus. *Id. pro Mil. c. 32.* Injicere alicui amentiam. *Id. 6. Verr. c. 34.* Flagrare cupiditate, atque amentia. ¶ Sumitur etiam pro sola mentis consternatæ, & de suo statu dejectæ turbatione, ut in *Amens* dictum est, *stupidezza, l' esser fuor di se*, ἔκστασις. *Ovid. 5. Metam. v. 509.* Mater ad auditas stupuit, ceu saxea, voces, Attonitæque diu similis fuit: utque dolore Pulsa gravi gravis est amentia, &c. Hoc sensu usurpatur etiam a *Tertullian. de anim. c. 21.* & *l. 4. advers. Marcion. c. 22.*

AMENTO, as, avi, atum, a. 1. *tirare, vibrare*, amento aptato jaculari, telum missile amento prehensum torquere. *Lucan. l. 6. v. 221.* Cum jaculum parva Libys amentavit habena. *Silius* eleganter de ventis usurpavit, qui tædas accensas in hostilem navem conjectas majore impetu impellunt, quemadmodum telo missili amentum auget cursum: *l. 14. v. 421.* Inde atros alacer, pastosque bitumine torquet, Amentante Noto, Pœnorum aplustribus ignes. V. huic similem locum in voce sequenti. ¶ Translate *Tertullian. l. 4. advers. Marcion. c. 33.* Cui famulatam videns Pharisæorum cupiditatem, amentavit hanc sententiam: Non potestis Deo servire, & mammonæ. *h. e.* velut amentatam hastam contorsit.

AMENTUM, ti, n. *coreggia attaccata a un' arme da scagliare*, lorum, quo vinciuntur missilia tela ad validius jaculandum. Vires enim addit ejusmodi vinculum, ut patet in funda. Hinc *Sil. l. 4. v. 14. hasta juvatur amento.* quod fuisse inventum Ætoli Martis filii, *Plin. l. 7. c. 56.* narrat. *Liv. l. 37. c. 41.* Humor arcus, fundasque, & jaculorum amenta emollierat. *Cæs. l. 5. B. Gall. c. 48.* Epistola ad amentum tragulæ deligata. *Virg. 9. Æn. v. 665.* Intendunt acres arcus, amentaque torquent. *h. e.* tela amentis prehensa jaciunt. *Ovid. 12. Metam. v. 321.* Inserit amento digitos, nec plura moratus, In juvenem torsit jaculum. *Silius l. 9. v. 508.* flatus Pœnorum tela secundant, Et velut amento contorta hastilia turbo Adjuvat. ¶ *Festus* addit, *amentum* dici etiam loreum vinculum, seu ligulam, qua soleæ colligantur: dictumque esse a Græco ἅμμα vinculum, &c. *Plin. l. 34. c. 6. ad fin.* Statua sedens, soleisque sine amento insignis.

AMERĬA, *Amelia*, Ἀμερία, urbs Umbriæ ante Persicum bellum annis nongentis septuaginta quatuor condita, uti ex *Catone* narrat *Plin. l. 3. c. 14. in fi.* Ocriculo vicina a Narnia 6. M. P. in Ortum: unde vites Amerinæ, & salix Amerina laudantur.

AMERIMNON V. Airoum.

AMERĪNUS, a, um, *di Amelia*, ad Ameriam pertinens. *Cic. pro Rosc. Amerin. c. 6.* Sex. Roscius municeps Amerinus. ¶ *Amerini, orum* sunt ejus urbis incolæ. *Plin. l. 3. c. 14.* ¶ *Amerina salix* laudatur a *Plin. l. 24. c. 9.* Ex ea vimina fiebant aptissima ad vites colligandas, ut etiam ex *Colum. l. 4. c. 30.* colligitur. *Virg. 1. Georg. v. 265.* Atque Amerina parant lentæ retinacula viti. ¶ *Amerina pyra Id. Plin. l. 15. c. 15.* enumerat inter serissima: de quibus *Stat. l. 1. silv. ult. v. 18.* Et massis Amerina non perustis. ¶ Etiam *Amerina poma* laudantur ab *eodem l. 15. c. 14.* & a *Colum. l. 5. c. 10.* ¶ *Amerina via* in Etruria fuit una ex novem viis militaribus, quæ in Flaminiam incidebant. Ejus mentio fit in veteri lapide apud *Gruter. pag. 446. n. 4.*

AMES, ĭtis, *palo, o forca da stendervi le reti da uccellare, staggio*, pertica, seu furca aucupalis, ut *Festus* loquitur, qua rete suspenditur, & extenditur, σχάλιξ. *Horat. epod. 2. v. 33.* Aut amite levi rara tendit retia, Turdis edacibus dolos. *Pallad. in Septembr. tit. 12.* Nunc in amitibus apparetur aucupium noctuæ. ¶ Dicitur etiam de aliis rebus. Itaque *amites basternarum* dicuntur ab *eodem Pallad. in Jun. tit. 2.* vectes longi, quibus basterna hoc est lectica jumento imponitur ad portandum. Ejus verba sunt: Duo brevissimi temones figurantur, velut amites basternarum. ¶ De genere nihil certi afferri potest, *Voss.* masculinum præfert.

AMETHYSTINĀTUS, a, um, amethystinis vestibus indutus. *Martial. l. 2. epigr. 57.* Amethystinatus media qui secat septa.

AMETHYSTĪNUS, a, um, *di color di ametisto*, colorem purpureum amethysti habens, ut Amethystinæ vestes apud *Martial. l. 1. epigr. 97.* quæ sæpe etiam *amethystina* absolute dicuntur. Et Amethystinæ lanæ, *in lemmate distichi 154. lib. 14.* Sic absolute *Juvenal. sat. 7. v. 135.* purpura vendit Causidicum, vendunt amethystina. ¶ *Amethystini trientes* sunt pocula amethystis ornata. *Martial. l. 10. epigr. 49.* Cum potes amethystinos trientes, &c. Alii putant alludi ad colorem vini amethysto similem. Alii etiam leg. *Cum potes amethystino trientes. h. e.* poculo ex amethysto gemma facto.

AMETHYSTIZONTES, ἀμεθυστίζοντες, carbunculi, quorum externus igniculus in Amethysti violam exit. *Plin. l. 37. c. 7.*

AMETHYSTUS, i, f. *ametisto, amatista*, ἀμέθυστος, gemma est colorem habens purpuræ aliquantum accedentem, sed qui tamen non ex toto in igneum, sed in vini colorem deficit, ab α privativa, & μεθύω, ebrius sum, ut ait *Plin. l. 37. c. 9.* quia usque ad vini colorem non accedit: priusquam enim degustet, in violam desinit fulgor. Hinc lepide *Martial. l. 14. distich. 154.* cujus lemma est *Amethystinæ lanæ*. Ebria Sidoniæ cum sim de sanguine conchæ, Non video, quare sobria lana vocer. ¶ Sunt etiam qui putarunt dictam amethystum, quod ebrietati resisteret, ut *Plin. ibid.* scribit. ¶ Porro inter Amethystos, quas variis in regionibus reperiri, docet *Plin. ibid.* ut in Arabia Petræa, in Armenia minore, in Galatia, in Ægypto, &c. principatum tenent Indicæ, quæ absolutam felicis purpuræ colorem habent, ad quem officinæ tingentium dirigunt vota. Summo enim in pretio habetur, blandus aspectu, neque in oculos, ut carbunculi, vibrans: videturque esse is, qui ab Italis dicitur *violetto*, vel *violetto chiaro*. Quinque amethystorum genera *Plin. loc. cit.* enumerat, eorumque differentes colores describit. *Ovid. l. 3. de art. am. v. 181.* Hic Paphias myrtos, hic purpureas amethystos. *Plin. loc. cit.* Principatum amethysti Indicæ tenent. ¶ *Amethystus* etiam dicitur quoddam genus vitis: de qua V. *Inerticulus*. ¶ In masculino genere usurpatur ab *Isidor. l. 16. cap. 9.*

AMĒTOR, *chi è senza madre*, ἀμήτωρ, qui matre caret. Vox Græca ab α privativa, & μήτηρ, mater: quemadmodum *apator* dicitur, qui caret patre, ἀπάτωρ, ab α privativa, & πατὴρ, pater. Utraque vox usurpatur a *Tertull. de Præscriptionib. advers. hæreticos in fi.*

AMFRACTUS V. Aufractus.

AMĬA, æ, f. piscis marinus pelamidi, vel scombro similis, rostro acuto, ventre crasso, cauda tenui, in figuram lunæ in cornua curvatæ, pinnis ejus conformatis, dorso cæruleo, ventre argenteo. Dictus videtur ab α privativa, & μία, *una*, quia nunquam solus conspici solet. Sæpe dimicat cum delphinis, eosque morsu lacerat. Adeo autem facile crescit, ut teste *Plin. l. 9. c. 15.* ejus incrementum singulis diebus intelligatur. *Rondeletius l. 8. c. 9.* scribit a popularibus suis appellari *Byza*.

AMIANTUS, ti, m. ἀμίαντος, ab α privativa, & μιαίνω, inquino, contamino, lapis est in Cypro nascens, friabilis, & scissili alumini similis, ex quo scribit *Dioscorides l. 5. c. 156.* telas texi, quæ in ignem conjectæ ardeant quidem, sed flammis invictæ nitidiores extrahantur. Creditur etiam, ex eo facta olim fuisse ellychnia, quæ igni non absumerentur. Quidam putant esse alumen plumosum officinarum. Certe seplasiarii pro alumine scissili nonnunquam supponunt. *Plin. l. 36. c. 19.* Amiantus alumini similis nihil igni deperdit.

AMĪCA, æ, f. *amica, donna amata, amorosa*, ἐρωμένη, ἑταίρα, mulier impudice amata. Sic enim honesto vocabulo meretrices appellare fas est. *Cic. Attic. l. 10. ep. 10.* Cytheridem secum lectica aperta portat, altera uxorem: septem præterea conjunctæ lecticæ amicarum sunt. *Terent. Andr. 1. 3. 11.* Sive ista uxor, sive amica est, gravida e

da e Pamphilo est. *Id. Heaut.* 1. 1. 52. Amicam habere prope in uxoris loco. *Id. Hecyr.* 4. 1. 36. Introire ad amicam.

AMICABILIS, le, *amichevole*, *amicabile*, *da amico*, φιλικός, amicus. *Plaut. Milit.* 4. 4. 8. Date operam amicabilem. *Plerique alii leg.* adjutabilem. *Imper. Justinian. lib. 6. Codic. tit. 57. leg. ult. in fi.* Si qui casus jam evenerint, & per judicialem sententiam, vel amicabilem transactionem sopiti sunt. *Alii legunt* amicalem. *Jul. Firmic. l. 5. Mathes. c.* 5. Amicabili præclarorum virorum consortio conjungi. V. etiam vocem sequent.

AMICALIS, le, idem quod amicabilis. *Apulej. de Mundo*. Deus hospitalis, amicalis. *Ulpian. Digest. lib. 17. tit. 1. leg.* 10. Qui non animo procuratoris intervenit, sed affectionem amicalem promisit. *Sidon. l. 1. ep.* 3. Scamnis amicalibus deputantur. *Alii leg.* amicabilibus.

AMICARIUS, rii, *ruffiano*, ἐρωμενοπάροχος, ἐρωμενοπώλης, qui amicam alicui conciliat, aut vendit, leno. Affertur a *Diomed. lib. 1. pag.* 313. *Putsch.* sed nullo confirmatur Latini Scriptoris exemplo.

AMICE, *amichevolmente*, *da amico*, φιλοφρόνως, cum amore, & benevolentia. *Cic. de Amic.* c. 2. Tu qui mihi tantum tribui dicis, quantum ego nec agnosco, nec postulo, facis amice. *Id. l. 1. de Fin. c. 10. circa med.* Amice, & benevole erga aliquem. *Id. Divin. in Verr. c.* 9. Familiarissime, atque amicissime vivere cum aliquo. *Id. l. 1. Offic. c. 26. in fi.* Vivere simpliciter, fideliter, vitæque hominum amice. *Cæs. l. 2. B. Civ. c.* 17. Amicissime loqui de aliquo.

AMICIMEN, inis, idem quod amictus, apud *Apul. 11. Metam.* Mulieres candido splendentes amicimine. *Et post*. Rudi contectus amicimine.

AMICINUM, i, n. *pedicino dell' otre*, utris pediculus, ex quo vinum diffunditur. *Festus*.

AMICIO, ïcis, icui, & ixi, ictum, a. 4. *coprire*, *vestire*, ἀμπέχω, operio, circumtego, vestio: ab *am*, circum, & *jacio*, ut *Varr. l. 4. L. L. c.* 30. docet. *Ovid. l. 1. Fast. v.* 153. amicitur vitibus arbos. *Horat. l. 2. ep. 1. in fi.* Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis. *Sueton. in Vespas. c.* 21. Dum salutabatur, & calceabat ipse se se, & amiciebat. *Id. in Calig. c.* 22. Amiciri veste. *Plaut. Pers.* 2. 5. 6. Amicibor gloriose. *amicibor* antique dictum est pro *amiciar*. ¶ Præterita duo habet *amicui*, & *amixi*: atque hoc posterius usitatius esse, notant Grammatici. *Brutus* apud *Diomed. l. 1. pag.* 364. *Putsch.* Qui te toga prætexta amicuit. *Varr. ibid.* Celerius mater amixit. ¶ Tertium quoque præteritum *amicivi* afferri solet: de quo nullum adhuc exemplum vidimus. ¶ Quomodo differant *amicio*, & *induo*, V. in *Amictus*, *a*, *um*.

AMICITER, *amichevolmente*, adverb. amice. *Plaut. Pers.* 2. 3. 3. Quia meo amico amiciter hanc commoditatis copiam danunt. *Pacuv.* apud *Non. c. 11. n.* 11. Quando amico amiciter fecisti.

AMICITIA, æ, f. *amicizia*, *amistà*, φιλία, consensio voluntatum ex benevolentia proveniens. *Cic. de Amic. c.* 6. Est autem amicitia nihil aliud, nisi omnium divinarum, humanarumque rerum cum benevolentia, & charitate summa consensio. *Id. pro Cluent. c.* 42. Est mihi amicitia cum aliquo. *Id. pro Planc. c.* 33. Amicitia est inter aliquos. *Nepos in Annib. c.* 2. Esse in amicitia cum aliquo. *Cic. Fam. 15. ep.* 14. Amicitiam colere. *Id. de Amic. c.* 14. contrahit significatio virtutis. *stringe*. *Id. Fam. 3. ep.* 8. gerere. *Id. Attic. l. 2. ep.* 20. Recipere aliquem in amicitiam. *Id. l. 1. de Fin. c. penult.* Tueri amicitiam. *Id. pro Dejot. c.* 9. Jungere amicitias cum aliquibus. *Id. Verr.* 4. *c.* 43. Vir plurimis amicitiis. *di molte aderenze*. *Id. de Amic. c.* 13. Expetere amicitias. *Id. pro Rosc. Amerin. c.* 38. comparare. *Id. de clar. Orat. c.* 81. Conferre se ad amicitiam alicujus. *Terent. Hecyr.* 5. 1. 38. Uti amicitia alicujus. *Cæs. l. 3. B. Gall. c.* 22. Dedere se amicitiæ alicujus. *Nepos in Eumen. c.* 1. Accedere ad amicitiam alicujus. *Id. in Alcib. c.* 7. Parere sibi amicitiam. Et *cap.* 5. Pervenire in intimam amicitiam alicuius. *Cic. Verr.* 7. c. 32. Manere in amicitia. *Id. de Amic. c.* 10. Deserere jura amicitiæ. *Id. 2. de Fin. c.* 25. Funditus evertere amicitiam. *Id. 2. de Amic. c.* 20. Dissociare amicitias. Et *cap.* 21. Dimittere. Et *ibid.* Diffluere, & discindere. Et *ibid.* Removere se ab amicitia alicujus. Et *cap. 22. in fi.* Dirumpere. *rompere l' amicizia*: & proverbiali loquendi genere *romper il fuscellino*. *Nepos in Conon. c.* 2. Deficere ab amicitia alicujus. *Cic. pro Planc. c.* 19. Repudiare amicitiam alicujus. *Liv. l. 42. c.* 25. Renuntiare amicitiam alicui. ¶ De fœdere, & concordia, quæ est inter populos. *Liv. l. 38. c.* 18. Legati Oroandensium cum venissent amicitiam petentes. *Id. l. 34. c.* 31. Violare amicitiam populi R. *Sallust. in Jugur. c.* 8. Colere amicitiam populi R. *Cæs. l. 4. B. Gall. c.* 16. & *Justin. l. 12. c.* 2. Pacem, & amicitiam cum rege aliquo facere. ¶ Interdum ponitur pro ipso amico. *Sueton. in Tiber. c.* 51. Omnes amicitias, & familiaritates, etiam quibus ea funeris curam moriens demandarat, intra breve tempus afflixit; uno ex his equestris ordinis viro, &c. Adde *Tacit. Ann. l.* 40. & *l. 5. c.* 2. ¶ Tribuitur & irrationabilibus. *Plin. l. 19. c.* 8. Amicitia est rutæ cum fico in tantum, ut nusquam lætior proveniat, quam sub hac arbore. *Id. l. 16. c.* 17. Amicitia vitium. ¶ *Amicitiai* pro *amicitiæ* in genitivo singulari, more suo dixit *Lucret. l. 5. v.* 83.

AMICITIES, ei, f. amicitia. *Lucret. l. 5. v.* 1018. Tunc & amicitiem cœperunt jungere. Adde *Plin. secund. sermonis dub. lib. 6.* apud *Charis. lib. 1. pag.* 94. *Putsch.* ubi docet veteri dignitate ita dici: ceterum rationis via dici debere *amicitia*.

AMICO, as, a. 1. *fare amico*, προσεταιρίζομαι, concilio, placo, amicum facio, propitium reddo. *Stat. 3. Theb. v.* 470. Ac prior Oeclides solita prece numen amicat.

AMICOSUS, a, um, qui multas amicas habet. Affert *Diomed. lib. 1. pag.* 313. *Putsch.* sed nullo confirmat exemplo.

AMICTORIUM, ii, n. amictus, seu fascia linea, qua mulieres pectus, mammasque cingebant, & tegebant. Legitur in titulo distichi 149. *Martialis*, *l.* 14. ¶ Latiori significatione usurpatur *amictorium*, & *linteamen amictorium* in *Codic. Theodos. lib. 8. tit. 5. leg.* 48. pro quocumque amictu, ut etiam *Du Fresne in Glossar.* adnotavit.

AMICTUS, a, um, *coperto*, περιβεβλημένος, tectus, circumdatus. *Horat. Epod. 17. v.* 22. Ossa amicta pelle. *Id. l. 1. od. 2. v.* 31. Nube candentes humeros amictus Apollo. (*quod & Virg. dixit l. 1. Æn. v.* 520.) *Id. l. 1. ep. 16. v.* 3. Amicta vitibus ulmus. *Flor. l. 1. c.* 16. Amicti vitibus montes. *Quidam leg.* amici. *Catull. carm. 62. de Aty*, *v.* 70. Loca algida Idæ amicta nive. *Id. carm. 63. v.* 311. Colus amicta lana. ¶ Pro induto, *vestito*. *Cic. de clar. Orat. c.* 14. Amictus læna. *Id. Phil. 2. c.* 34. Amictus toga. *Id. 3. de Orat. c.* 32. Pallium quo amictus, soccos, quibus indutus esset, &c. Ex his colligitur discrimen inter *amicire*, & *induere*: nempe illud dicitur proprie de vestibus exterioribus, & laxioribus, quæ hominem tegunt magis, quam vestiunt: *induere* de interioribus, & magis corpori adhærentibus. Sic *Apulej. in Apolog.* Non modo indutui, & amictui sacerdotibus, sed opertui quoque in rebus sacris. *Id. in Florid. sect. 9.* (*al. l.* 2.) Habebat indutui ad corpus tunicam interulam, *&c.* habebat cinctui baltheum, *&c.* habebat amictui pallium candidum, quod superne circumjecerat. Tametsi hoc discrimen non est perpetuum.

AMICTUS, us, m. *veste superiore*, *sopravvesta*, ἐπίβλημα, proprie videtur esse vestis exterior, & laxior, ut toga, pallium, chlamys, & hujusmodi, quæ amiciunt, circumdant, teguntve corpus, ut diximus in voce superiore: quamquam etiam universim pro omni vestitu ponitur. *Tibull. l. 1. eleg. 9. v.* 13. Frustra jam vestes, frustra mutatur amictus. *Cic. Attic. l. 6. ep. 1. a med.* Quam statuam esse ejusdem, status, amictus, annulus, imago ipsa declarat. *Virg. 5. Æn. v.* 421. Duplicem ex humeris rejecit amictum. *h. e.* ex duplici, crassoque panno confectum, ut contra *Serv.* exponit *Octav. Ferrar. de re vestiar. par. 2. lib. 1. c.* 9. *Ovid. 2. de art. aman. v.* 297. Sive erit in Tyriis, Tyrios laudabis amictus. *Sil. l. 7. v.* 447. Purpureos alius vestis religabat amictus. *h. e.* vestem amicientem, & fluentem. Al. aliter leg. *Cic. 2. de Orat. c.* 22. Imitari amictum alicujus, aut statum, aut motum. *h. e.* modum gestandi togam, *il portamento delle vesti*: quod apertius *Quintil. l. 11. c. 3. a med.* Est aliquid in amictu: quod ipsum aliquatenus temporum conditione mutatum est. Nam veteribus nulli sinus: perquam breves post illos fuerunt. ¶ Et pro quolibet velamento, seu tegumento. *Virg. 3. Æn. v.* 545. Velare capita amictu Phrygio. *Id. 1. Æn. v.* 416. Et multo nebulæ Dea fudit amictu. *Lucret. l. 6. v.* 1132. cæli mutemus amictum. *h. e.* aerem, quo amicimur, & ambimur. *Sil. l. 12. v.* 613. terras cæco nox condit amictu. *h. e.* tenebrarum quasi velamine. Sic *Stat. Theb. 1. v.* 631. nebularum amictus. ¶ *Amictui esse* est ad vestiendum aptum esse. *Cic. 5. Tuscul. c.* 32. Mihi amictui est Scythicum tegmen; calceamentum, solorum callum. Sic *Varr. l. 4. L. L. c.* 30. Habere amictui purpuram. Adde loca *Apulej* allata in voce superiore. ¶ *Quem mater amictum dedit, sollicite custodire*, proverbialis locutio apud *Quintil. l. 5. c.* 14 a Græcis sumpta, qua utimur in eos, qui acceptis semel præceptis ita inhærent, ut ne latum quidem unguem discedere audeant: vel qui ab opinione aliqua, quam olim imbiberint, deduci nulla ratione possunt. ¶ Translate *Colum. l. 10. v.* 69. & curvi vomere dentis Jam virides lacerate comas, jam scindite amictus. *h. e.* herbas, quæ terram tegunt, & vestiunt.

AMICULA, æ, f. *amichetta*, τὸ ἑταιρίδιον, diminut. ab amica. *Cic. 2. de Orat. c.* 59. Rixari de amicula. Adde *Plin. l. 3. ep. 9. ante med.*

AMICULATUS, a, um, amiculo indutus, vestitus. *Solin. cap.* 52. (*al.* 65.) *ante med. de Indis*. Pars nudi, pars obscena tantum amiculati.

AMICULUM, li, n. *picciol vestimento*, *vestetta*, *vesticciuola*, ἀμφίεσμα, parvus amictus, vestis brevior, vel strictior, qua corpus amicitur, & circumtegitur, eo sensu, quo in *Amictus* dictum est. *Cic. l. 2. de Divin. c.* 69. Amicæ amictus amiculo. *Nepos in Datam. c.* 3. Agresti duplici amiculo circumdatur. ¶ Quemadmodum autem dicimus *amictui esse*, ita & *amiculo esse*. *Sallust. in fragment.* apud *Macrob. lib. 2. Saturn. c.* 9. Toga picta plerumque amiculo erat accumbenti. ¶ Apud *Festum in Corolla*, ubi dicitur, novam nuptam tulisse sub amiculo corollam de floribus, intelligendum est sub flammeo.

AMICULUS, li, m. *amichetto*, diminut. ab amicus: & usurpatur blanditiæ causa. *Cic. Verr. 5. c.* 34. Quid de Docimo amiculo meo? *Horat. l. 1. ep. 17. v.* 3. Disce, docendus adhuc quæ censet amiculus. *Catull. carm. 30. ad Alphen.* Jam te nil miseret, dure, tui dulcis amiculi.

AMICUS, i, m. *amico*, φίλος, qui honeste amat, & arcto familiaritatis, & benevolentiæ vinculo conjunctus est. *Cic. 5. Verr. c. 63. in fi.* Alba tuus antiquissimus non solum amicus, verum etiam amator. V. *Amator*. *Id. de Amic. c.* 4. Ex omnibus sæculis vix tria, aut quatuor nominantur paria amicorum. *Terent. Andr.* 1. 1. 39. Parare amicos. *Id. ibid.* 2. 2. 36. Orare amicos alicujus. *Liv. l. 26. c.* 50. Amicus populi Romani sis. *Al. leg.* populo R. Adde *l. 39. c.* 47. & *l. 35. c.* 18. ubi eadem lectionis varietas. ¶ Quatuor amicorum paria celebravit antiquitas Theseum & Pirithoum, Orestem & Pyladem, Achillem & Patroclum, Tydeum, & Polynicem. ¶ *Amici* etiam dicuntur populi, aut Principes, qui pace, & fœdere inter se conjuncti vivunt. *Cic. Phil. 11. c.* 13. Dejotarus ex animo amicus,

amicus, unus fidelis populo R. ¶ *Amici Principum* dicebantur eorum consiliarii, ac familiares, & adjutores rerum gerendarum. Hi & *Comites* dicti a comitando: quod cum facerent, præcedere solebant. nam servi, & minus honorata ministeria sequebantur: unde & *Pedissequi* dicti. Illi autem *Anteambulones* & *Antepedes* dicebantur. Horum exempla habes apud *Nepot. in Miltiad. cap. 3. in Eumen. cap. 12. & de regib. cap. 3. Curt. l. 4. cap. 1.* & alibi sæpe, & alios. ¶ Sic & ipsi Patroni, & quibus præstamus obsequia *Amici* dicuntur. Ita *Horatius* appellat Mecænatem patronum suum, *Epod. 1.* Ibis Liburnis inter alta navium, Amice, propugnacula. Et *l. 2. od. 18. v. 12.* Nec potentem amicum Largiora flagito. Sic *Juvenal. sat. 3. v. 57. Magnos amicos* dixit: & *sat. 6. v. 312.* ¶ *Amicum* pro *amicorum Plaut. Mercat. 2. 3. 51.* Mandata amicum amicis tradam. Adde *Terent. Heaut. prol. v. 24.*

AMICUS, a, um, *amico, benevolo, ben affetto*, qui amat, benevolus, favens, φίλιος. *Cic. Q. Fr. l. 1. ep. 2. in f.* Tribuni plebis sunt nobis amici. *Id. Fam. epist. 7.* amicus animus. *Id. Attic. l. 7. ep. 1.* Ut ego amicior invenirer Cilicum ærariis, quam nostro. *Id. Fam. 3. ep. 3.* Successor conjunctissimus, & amicissimus. *Nepos in Dion. cap. 3.* Amicus non magis tyranno, quam tyrannidi. *Id. in Miltiad. cap. 3.* Amicior omnium libertati, quam suæ dominationi. *Virg. 2. Æn. v. 737.* Numen amicum. *Ovid. 3. Fast. v. 833. de Pallade*, studiis adsit amica meis. *Horat. l. 1. ep. 2. v. 26.* Amica luto sus. ¶ Tribuitur & rebus inanimis, quæ scilicet vel apta sunt alicui rei, vel juvant. *Virg. 2. Æn. v. 255.* per amica silentia lunæ. *Id. 4. Georg. v. 115.* irrigare imbres amicos. *Horat. Epod. 10. v. 9.* Sidus amicum. *Stat. l. 5. silv. 2. v. 38.* Tempus amicum fraudibus. *Ovid. l. 1. Trist. eleg. 4. v. 18.* Navis fertur vento amico. ¶ *Amicum est mihi*, hoc est placet. *Horat. l. 2. od. 17. v. 2.* Nec diis amicum, nec mihi, te prius Obire Mecænas. ¶ Comparativum *amicitior* pro *amicior* legi volunt plerique Critici in illo *Cicer. l. 3. Fam. ep. 2.* Quod neque tibi amicitior, quam, &c. Et *epist. 3.* Nec te amicitiori potuisse provinciam tradere. Et *Symmach. l. 4. ep. 7.* Te famæ ejus amicitiorem. *Ita enim haberi in plerisque* MSS. Et *Apulej. in Apolog.* Amicitiorem esse mediocritati.

AMĪDA, *Caramit*, incolis *Hemit*, olim Constantia a Constantino Augusto instaurata, urbs Mesopotamiæ apud Tigrim fl. in monte: de qua sæpe mentio fit apud *Ammian.* ut *l. 18. c. 6. (al. 14.)* & alibi.

AMILCAR, is, m. Ἀμίλκας, Carthaginensium dux, Annibalis pater, qui filium irreconciliabili illo erga Romanos odio primus imbuit. ¶ Plures item alii hoc nomine fuerunt, quos nominat *Liv. de B. Pun.* ¶ De quantitate pænultimæ in obliquis casibus, V. quæ dicemus in *Annibal.* ¶ Scribitur & *Hamilcar.*

AMINEUS, vel potius Amminĕus, a, um, adject. ut *Amineæ vites*, *Amineum vinum*, ita dictum ab Aminea regione: de qua *Macrob. l. 2. Saturn. c. 11.* Aminei fuerunt, ubi nunc Falernum est. Ubi alii leg. ex quodam MS. *Salernum*, alii *Salinum*, propterea quod *Virg. 2. Georg. v. 96. & 97.* Falerna vina ab Amineis distinguit. *Philargyr.* autem *ad hunc Virg. loc.* ex *Arist. in Polit.* tradit, Amineos fuisse populos Thessaliæ, qui suæ regionis vites in Italiam transtulerint: atque illis inde nomen impositum. *Servius ibid.* scribit *Amineum vinum* ita dici, quasi *aminium*, hoc est sine minio, seu rubore, quia est album. Verum hæc origo & nimis subtiliter excogitata videtur, nec usquequaque vera est. Nam Amineæ uvæ nigræ recensentur a *Plin. l. 14. c. 3.* & *Columell. l. 3. c. 2.* ubi multa enumerat Aminearum vitium genera, unum tantum designat, quod albidas uvas ferat, ut notat *Pierius ad Virg. loc. cit.* Ceterum laudatissima vina ex Amineis uvis habebantur, & optime ætatem ferentia. Hinc *firmissima* ea appellat *Virg. loc. cit.* ¶ Magna porro lis est inter Grammaticos de scriptione, & quantitate penultimæ. Nam versum *Virg. loc. cit.* plerique cum *Servio* ita legunt: *Sunt etiam Ammineæ vites, firmissima vina*: atque ita haberi in Mediceo Codice, & in altero quoque Vaticano, testatur *Pierius*. Sic *Auson. epist. 18. in f. Solus qui Chium miscet, & Ammineum.* Græce quoque Ἀμίνιον scriptum legitur. Alii contra legunt: *Sunt & Amineæ vites*, &c. vel addita diphthongo *Aminææ*, eo quod *Ptolemæus lib. 3.* Ἀμίναιον dicat esse Campaniæ oppidum, unde hæc ducta est appellatio. In *Digest.* etiam *lib. 33. tit. 6. leg. ult.* legitur *aminæum* tum apud *Haloandr.* tum in celebri editione *Torrentini*. Sic *Seren. Sammon. cap. 29. v. 544.* Succus Aminææ vitis cum pane medetur. Et *cap. 37. v. 708.* Aut in Aminæo cocleas haurire Lyæo. Quamquam hoc loco alii reponunt *Bithyno*. Omnino prior scribendi ratio, & quantitas Amminĕum præferenda videtur. In *vet. monum.* apud *Gruter. pag. 215. n. 2. lin. 17.* habetur *Aminea*, sed quantitas syllabæ inde colligi nequit.

AMISSIBĪLIS, le, *che si può perdere*, qui amitti potest. Vox est *Augustini lib. 5. de Trinitate, cap. 4. & l. 15. c. 13.*

AMISSĬO, onis, f. *perdimento, perdita*, actus amittendi, ἀποβολή. *Cic. 4. Fam. ep. 3.* Omnium rerum amissio, & desperatio recuperandi. *Id. in Pison. cap. 17.* Amissio Oppidorum. & *cap. 18. in f.* dignitatis.

AMISSUS, us, m. *perdita*, amissio. *Nepos in Alcib. cap. 6.* Siciliæ amissum, & Lacedæmoniorum victorias culpæ suæ tribuebant. *Est qui legit* admissum.

AMISSUS, a, um, *perduto*, perditus, elapsus, ἀποβληθείς. *Cic. 2. Verr. c. 5.* Amissæ classes. *Id. de Prov. Consul. cap. 8.* Amissum tempus. *Id. 3. de nat. Deor. cap. 35. in f.* Amissa salus. *Id. Attic. l. 9. ep. 5.* Amissa causa reipublicæ. *Id. post redit. in Sen. in f.* & *Nep. in Timoth. cap. 3.* Recuperare amissa. *Justin. l. 38. c. 9.* Amissus exercitus. *Cic. Attic. l. 15. epist. 11.* Amissæ occasiones. *lasciate fuggire.*

AMĬTA, æ, f. *sorella di mio padre, zia*, πατραδέλφη, patris mei soror, nam matris soror matertera dicitur, ut *Paulus Dig. lib. 38. tit. 10. leg. 10.* docet. *Cicer. pro Cluent. cap. 10.* Cluentia quæ amita hujus Aviti fuit. Adde *Liv. l. 39. c. 11.* ¶ *Amita magna* est avi mei soror, *sorella di mio nonno*, *Paulus ibid.* ¶ *Amita major* dicitur avi & aviæ amita, seu soror proavi, & proaviæ, *sorella di mio bisavolo Paulus ibid.* & *Fest.* in *Major.* ¶ *Amita maxima* est soror abavi, *sorella di mio arcavolo*, quæ & *abamita* dicitur. *Ibid.* ¶ *Festus* dictam esse scribit quasi *avitam*, quia ab antiquioribus ita appellabatur. Hinc nonnulli putarunt pænultimam esse producendam. At *Pers. sat. 6. v. 52.* si mihi nulla Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis, &c. ¶ Aliam originem tradit idem *Fest.* quod ita dicatur, quia *a patre meo amata est*. nam plus sorores a fratribus diligi solent quam fratres. Sed hoc nimis acute excogitatum videtur.

AMITERNĪNUS, a, um, adjectivum ad Amiternum pertinens. *Colum. l. 10. v. 422.* Quæque Amiterninis defertur bunias arvis. ¶ *Amiternini, orum* sunt ejus oppidi incolæ. *Plin. l. 3. c. 12.* ¶ Dicti sunt ab *am* circum, & *Aternus* quia circa eum amnem incolunt. *Varr. l. 4. L. L. cap. 5.*

AMITERNUM, i, *S. Vittorino*, Ἀμίτερνον, oppidum Vestinorum in Aprutio ad Aternum amnem. Patria fuit Crispi Sallustii. Ejus ager napis quondam celebris fuit, teste *Plin. l. 18. c. 13. & l. 19. c. 5.* & *Martial. l. 13. epig. 20.*

AMITERNUS, a, um, adject. idem quod Amiterninus. *Virg. 7. Æn. v. 710.* Amiterna cohors. *Martial. l. 13. epig. 20.* Amiternus ager.

AMITHĀON, ŏnis, m. vir Argivus, pater Melampodis. *Ovid. 15. Metam. v. 325.* Sive quod indigenæ memorant, Amithaone natus, &c. ¶ Scribitur & *Amythaon*.

AMITHAONĬUS, a, um, adject. *Virg. 3. Georg. v. 550.* Phillyrides Chiron, Amithaoniusque Melampus. *h. e.* Amithaonis filius. *Propert. l. 2. eleg. 3. in f.* Amithaonia domus. V. *Melampus*. ¶ *Colum. l. 10. v. 348.* ipsum Chironem *Amithaonium* cognominat. Fortasse respexit ad *Virgilii* versum modo allatum, male tamen memoriæ inhærentem. ¶ Scribitur & *Amythaonius*.

AMITĪNI, orum, m. & Amitīnæ, arum, f. *cugini*, filii, & filiæ fratris, & sororis meæ, ut habetur *Digest. lib. 38. tit. 10. leg. 1.* & *10.* quod sic est intelligendum, ut ita inter se appellentur verbi gratia duo filii, quorum alter ex fratre meo, alter ex sorore mea natus est. Nam si uterque ex duobus meis fratribus natus sit, dicuntur *patrueles*: si ex duabus sororibus *consobrini*: tametsi hos omnes communi vocabulo *consobrinos* vulgus vocat, ut *Cajus ibid.* docet.

AMITTO, is, isi, issum, a. 3. *lasciar andare, mandar via*, abire sinere, dimittere, amandare, ἀφίημι, ἀποπέμπω. *Cic. 2. de nat. Deor. cap. 49.* Usque eo premere earum capita mordicus, dum illæ captum amitterent. *Plaut. Captiv. 2. 2. 82.* Et te, & hunc amittam hinc: alio pacto abire hinc non potes. *Idem Men. 5. 8. 6.* Quia te servavi, me amisisti liberum. *Terent. Andr. 5. 3. 27.* Vis me uxorem ducere, hanc me vis amittere? *Id. Phorm. 3. 1. 12.* Neque quo amittam a me invenio, neque uti retineam scio. *Id. Eun. 2. 3. 2.* Virginem e conspectu amisi meo. *me l' ho lasciata scappar dagli occhi*. Et *Varr.* apud *Non. c. 2. n. 111.* Singulos lectos stratos ubi habuimus, amisimus propter cariem & tineam. *h. e.* abjecimus, recusavimus. *Cic. Verr. 6. cap. 20.* Amittere prædam de manibus. *lasciarsi fuggir dalle mani*. Et omissa præposit. quæ inest in ipso verbo, *Plaut. Mil. 2. 5. 47.* Amittere prædam manibus. *quasi dicat* mittere a manibus. *Id. Pœn. 1. 2. 191.* Tibi hanc amittam noxiam unam. *h. e.* tibi ignoscam. *te la lascierò passare*. Huc spectant & illa. *Cic. pro Cæcin. cap. 5.* Amittere occasionem. *lasciar fuggire*. Et *l. 8. ad Attic. ep. 3. a med.* Amittere tempus. Et *pro Rosc. Amer. in f.* Assiduitate molestiarum sensum omnem humanitatis ex animo amittere. *h. e.* abjicere, deponere. *cacciar dal cuore*, &c. ¶ Sæpe etiam ponitur pro perdere, jacturam facere, *perdere*, ἀποβάλλω. Differunt tamen *perdere*, & *amittere*, quod *amittimus* etiam vitio alieno, *perdimus* dumtaxat nostro: *amittimus* id, quod recuperare possumus, *perdimus*, id, quod omnino perit. Tametsi hoc discrimen non semper verum est. *Auct. ad Herenn. l. 4. cap. 44.* Decius amisit vitam, at non perdidit. re enim vilissima maximam redemit. *Cic. Verr. 2. cap. 5.* Classes amissæ & perditæ. *Id. Phil. 10. cap. 5. in f.* Amittere jus exercitus, & imperii. *Id. l. 1. de Orat. cap. 40.* civitatem. *Id. de senect. c. 4.* oppidum. *Id. Fam. 4. ep. 6.* filium. *scil.* per mortem. *Id. pro Rosc. Com. c. 4.* Litem aut obtinere, aut amittere. *Nepos in Epamin. c. 9.* animam. *Id. in Dion. c. 7.* Reconciliare milites, amittere optimates. *h. e.* eorum favorem. *Id. in Eumen. cap. 10.* fidem. *h. e.* perfidum fieri. *Justin. l. 11. c. 12.* spem. ¶ *Amittere corpus*. V. Corpus. ¶ *Amittere verba*, præ pudore, aut metu loqui non posse. *Aurel. Vict. in Epitom. cap. 12.* Perinde trepidavit, ut colore mutato, verbis amissis, vix consisteret. ¶ *Amissis* per syncopen pro *amiseris* dictum est a *Plaut. Bacch. 5. 2. 70.* Et *amisti* pro *amisisti* a *Terent. Eun. 2. 2. 10.* & *Hec. 2. 2. 9.*

AMMI, ios, & Ammĭum, ii, n. ἄμμι, & ἄμμιον, herba est cumino simillima, adeo ut idem esse putetur a nonnullis, quod cuminum Ægyptium; tametsi exilior est, & candidior. *Plin. l. 20. c. 15.* Est cumino simillimum, quod Græci vocant ammi. Et *cap. ult.* Fœniculi seminis, & ammii, & apii denariorum senum, &c. Adde *Scribon. Larg. compos. 121.* ¶ Scribitur & *ami*, & *amium* unica *m*.

AMMIANUS MARCELLINUS, natione Græcus, patria, ut plerique volunt, Antiochenus, professione miles, vixit sæculo Christi IV. sub Constantio, & proximis Imperatoribus usque ad Theodosii tempora, scri-

scripsitque historiam rerum gestarum a principatu Nervæ usque ad obitum Valentis libris XXXI. quorum priores XIII. interciderunt. Eius stilus est is, qui Græci hominis, & militis Latine scribentis esse potest, ut ipse de se fatetur in fine *lib. ult.* horridus nempe, & barbarie usquequaque aspersus, plus etiam aliquanto, quam ea tempora ferebant. Ceterum gravis plane, ac serius scriptor est, & veritatis studiosissimus, ob idque legi dignus.

AMMINEUS V. Amineus.

AMMIROR, pro Admiror legitur in quibusdam editionibus *Hygini fab.* 29. & *Gellii l.* 5. *c.* 14.

AMMITTO, pro Admitto legitur in multis Codicib. *Valerii Flac. lib.* 2. *v.* 399. tales ammittere curas. & *lib.* 6. *v.* 304. ammissis habenis, &c. quod etiam *Beda* docuit *de Orthograph. pag.* 2329. *Putsch.*

AMMIUM V. *Ammi*.

AMMOCHRYSUS, i, m. ἀμμόχρυσος, nomen gemmæ. Vox Græca ab ἄμμος, arena, & χρυσός, aurum, nam ut docet *Plin. l.* 37. *c.* 11. arenarum similitudo est in ammochryso, velut auro arenis mixto. ¶ Quidam scribunt *Hammochrysus*.

AMMODYTES, vel Ammodytes, æ, m. ἀμμοδύτης, genus serpentis in Africa, similis viperæ, longitudine cubitali, in arenis degentis (unde & nomen traxit, nempe ab ἄμμος, arena, & δύνω, subeo, ingredior.) adeoque simile earum colore pellis, ut transeuntes fallat. *Solin. cap.* 27. (*al.* 40.) *a med.* Sunt & ammodytæ, est & cenchris, elephantiæ, &c. *Lucan. l.* 9. *v.* 715. Concolor exustis, atque indiscretus arenis Ammodytes, spinaque vagi torquente cerastæ: Alii scribunt *hammodytes*. Qui vero pro *y* substituunt *i*, Latinorum consuetudine id faciunt, qui *v* Græcum modo in *u* vertunt, modo in *i*, sæpe etiam retinent.

AMMON, ōnis, m. Ἄμμων, ωνος, cognomen Jovis, qui in desertis Libyæ sub Arietis forma colebatur, ab arena, quæ a Græcis ἄμμος dicitur, quod ejus templum in arenis situm esset. Nam cum Liber pater per desertum Libyæ exercitum duceret, universa jam Asia devicta, & siti admodum laboraret, imploraffe a patre auxilium dicitur: quo facto apparuit ei extemplo aries, quem dum fugientem persequitur, pervenit illo duce ad fontem amœnissimum. Desiderio potitus, existimans arietem illum fuisse Jovem, ei templum miræ magnitudinis in arena constituit, & Deum vocavit *Ammonem*, quasi Jovem arenarium. Nonnulli dicunt, Ammonem Jovem esse dictum ex nomine *Ammonis* pastoris, qui primus illic templum exstruxit. Hujus meminere *Suidas*, & *Aristophanes*. Fortasse hæc ratio appellationis melior est, quod lingua Ægyptia *Ammon* Jupiter dicitur. Denique alii tradunt cultum esse ab Ægyptiis hoc nomine in memoriam illius metamorphoseos, cum in convivio sedens cum aliis Diis, superveniente subito Typhœo gigante, timore correptus se in arietem immutavit, ceteris quoque sub alia animalium forma se celantibus: qua de re *Ovid.* 5. *Metam. v.* 327. ¶ Locus nunc *Canzaron di Mahoma* dicitur, in Libya in confinio Cyrenaicæ regionis apud Garamantes. ¶ In eo templo celebre fuit Oraculum, confluentibus undique populis consulendi causa: cujus responsa semper ambigua erant, & in utramque partem intelligi poterant. ¶ Locum hunc, templumque, & ipsum oraculum a *Lucano lib.* 9. *v.* 511. & *Curt. l.* 4. *c.* 7. describuntur. *Lucan. loc. cit.* Ventum erat ad templum, Libycis quod gentibus unum Inculti Garamantes habent: stat corniger illis Jupiter, ut memorant, sed non aut fulmina vibrans, Aut similis nostro, sed tortis cornibus Ammon. *Virg. Æn.* 4. *v.* 198. *de Iarba.* Hic Ammone satus rapta Garamantide Nympha. V. ibi *Serv.* ubi hac de re multa. ¶ *Ammonis cornu* inter sacratissimas Æthiopiæ gemmas, aureo colore arietini cornu effigiem reddens, promittitur prædivina somnia repræsentare. *Plin. l.* 37. *c.* 10. ¶ Scribitur & *Hammon* cum aspiratione: rectius tamen sine ea.

AMMONĔO, es, pro Admoneo legitur in multis codicib. *Phædri l.* 1. *fab.* 27. & *l.* 3. *fab.* 10. *sub fin.* & alibi: & *Valerii Flacc. l.* 3. *v.* 147. & *l.* 5. *v.* 12. & alibi: & *Macrobii l.* 1. *in somn. Scip. cap.* 1. & 5.

AMMONIACUS, a, um, ἀμμωνιακός, adject. *Ammoniacus sal* est quoddam nativi salis genus, quod in Libya sub arenis invenitur: unde & nomen habet, nempe ab ἄμμος, arena. Similis est colore alumini scissili, longis glebis, neque perlucidis, ingratus sapore, sed medicinæ utilis. Probatur quam maxime perspicuus rectis scissuris. Ita *Plin. l.* 31. *c.* 7. ubi & alia multa de eo. Quod vero in Officinis est *sale ammoniaco*, vel *armoniaco*, factitius est, vel saltem ab illo adulteratus. *Ovid. de medicam. fac. sub fin.* Cumque Ammoniaco mascula thura sale. ¶ *Ammoniacum*, *ci*, est lacrima destillans ex arbore quadam prope Ammonis templum, instar resinæ, aut gummi, variosque habens usus in medicina: hodieque in officinis *gomma ammoniaca*, aut *armoniaca* appellatur: tametsi adulteratur facile, aut arte similis nativæ efficitur. Adulteratur etiam arenis velut nascendo apprehensis. Itaque quam minimis glebis probatur, & quam purissimis, ut scribit *Plin. l.* 12. *c.* 23. Adde *l.* 24. *c.* 6. &c. *Cels. l.* 5. *c.* 5. Purgant lacerti stercus, sanguis columbæ, ammoniacum, bdellium (quod in omnia idem, quod ammoniacum potest: sed hoc valentius est) abrotonum, ficus arida, &c. *Id. l.* 5. *c.* 18. *n.* 7. 9. 10. 13. & *l.* 6. *c.* 6. *n.* 28. appellat *thymiama ammoniacum*, quia in collyriis adhibitum, suffitu oculis prodest. *profumo*.

AMMONIAS, ădis, f. dicebatur navis, qua populorum munera, & victimæ ad Ammonis templum ex transmarinis regionibus transvehebantur. *Plin. l.* 35. *c.* 10. Fecit nobilem Paralum, & Ammoniada, quam quidam Nausicaam vocant. V. *Paralus*.

AMMONITRIX V. Admonitrix.

AMMONITRUM, i, n. ἀμμόνιτρον, massa est constans ex arena mollis trita, & tertia parte nitri, ex qua recocta fit vitrum purum, & candidum: ex ἄμμος, arena, & νίτρον, nitrum. *Plin. l.* 36. *c.* 26.

AMMOVĔO, es, pro Admoveo legitur in multis *Valerii Flacii* codicibus *lib.* 3. *v.* 502. faciemque ammoverit urbi, & *l.* 5. *v.* 241. Dixit, & ammota pariter, &c.

AMNACUS, i, *erba matricaria*, herba alio nomine parthenium, & leucanthes, & perdicium, & muralis herba, flore albo, odore mali, sapore amaro, in hortorum sepibus nascens. *Plin. l.* 21. *c.* 30.

AMNENSIS, se, ad amnem situs, παραποτάμιος. *Festus:* Amnenses dictæ urbes ad amnem sitæ.

AMNESTIA, æ, f. *silenzio, e dimenticanza delle cose passate*, ἀμνηστία, Græca vox, rerum præteritarum, & precipue injuriarum oblivionem significans, ab α privativa, & μνάομαι, recordor, qua voce usus creditur *Cicer.* in quadam Oratione ad Senatum habita in æde Telluris, de pace cum Antonio facienda, quæ hodie non exstat. Ita enim *Philip.* 1. *c.* 1. de ea oratione loquens ait: In quo templo jeci fundamenta pacis: Græcum etiam verbum usurpavi, quo tum in sedandis discordiis usa erat illa Civitas (*Athenæ*) atque omnem memoriam discordiarum oblivione sempiterna delendam censui. *Vellej. l.* 2. *c.* 58. hac eadem de re disserens, ita scribit: Et illud decreti Atheniensium celeberrimi exemplum, relatum a Cicerone, oblivionis præteritarum rerum, decreto patrum comprobatum est. *Nepos in Thrasib. cap.* 3. *legem oblivionis* appellat, Græci ψήφισμα τῆς ἀμνηστίας. Latine *Vopisc. in Aurelian. cap.* 39. Amnestia etiam sub eo delictorum publicorum decreta est, de exemplo Atheniensium; cujus rei etiam Tullius in Philippicis meminit. *Quidam Codic.* habent Ἀμνησία etiam sub eo, &c. *Muretus lib.* 2. *var. lect. cap.* 15. pernegat, ἀμνηστίαν fuisse verbum, quod usurpasse se eo loco *Cicero* indicat, sed μὴ μνησικακεῖν, hoc est non recordari veteris injuriæ, non esse malevolo animo ob acceptam injuriam: quo verbo utebantur Græci in decreto τῆς ἀμνηστίας. Contradicit *Manut.* cum aliis.

AMNICOLA, læ, m. & f. *chi sta appresso al fiume*, παραποτάμιος, qui apud amnem colit, seu habitat. *Ovid. Metam.* 10. *v.* 96. Amnicolæque simul salices, & aquatica lotos.

AMNICULUS, i, m. *fiumicello*, parvus amnis. *Liv. l.* 36. *c.* 22. *ad fin.* Ab altero amniculo, quem Melana vocant, Claudium opposuit.

AMNICUS, a, um, *di fiume*, ποτάμιος, ad amnem pertinens. *Plin. l.* 16. *c.* 36. Amnici calami. *Id. l.* 3. *c.* 25. Insula in Savo Metubarris (hodie *Zagrabia*) amnicarum maxima, *h. e.* earum, quæ ab amnibus fiunt. *Solin. cap.* 37. (*al.* 50.) Pisces amnici. *Auson. in Mosell. v.* 205. Super amnica terga. *h. e.* undas amnis. *Prudent. Peristeph. hymn.* 11. *sub fin.* Amnicus liquor. *Apulej. l.* 6. *Metam.* Amnica stipe vectori data. *h. e.* pretio pro transvectione amnis.

AMNIGĔNA, æ, m. & f. in amne genitus, vel amnis filius, ποταμογενής. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 585. quid si amnigenam mirere Choaspen? *Auson. in Mosell. v.* 116. Amnigenas inter pisces. *Alii leg.* amnigenos, *ut sit ab adject.* Amnigenus, a, um.

AMNIS, is, m. *fiume*, ποταμός, fluvius: ab *am*, idest, circum, & *nare*, fluere, quoniam flexuoso meatu labitur. Vel dicitur ab *ambio*. Omnia enim flumina circumeunt, ideoque cornuta pinguntur. Ita derivant *Festus*, & *Varr. lib.* 4. *L. L. c.* 5. *Cic.* 2. *de nat. Deor. cap.* 39. Liquores perlucidi amnium. *Id. ibid. cap.* 7. Profluens amnis. *Id. l.* 2. *de Legib. cap.* 10. Animi labes nec diuturnitate vanescere, nec amnibus ullis elui potest. *Plaut. Pœn.* 3. 3. 15. Qui nescit, qua deveniat ad mare, eum oportet amnem quærere comitem sibi. *Id. Trinum.* 4. 2. 101. Advehi aqua adversa per amnem. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 32. In amnem Rhenum projicere. *Id. Ann.* 12. *c.* 16. Transgredi amnem. Et *cap.* 35. Evadere. *Curt. l.* 9. *c.* 2. & *Liv. l.* 21. *c.* 5. vado trajicere. *Curt. l.* 4. *c.* 7. & *Virg.* 3. *Georg. v.* 447. Secundo amne. *a seconda. Id. l.* 10. *c.* 1. Adverso amne. *contr' acqua*. *Cic. in Orat. c.* 12. Sedatus amnis. *placido*. *Horat. l.* 3. *od.* 29. *v.* 40. Quietus. *Id. l.* 1. *od.* 31. *v.* 8. taciturnus. *Id. l.* 1. *sat.* 10. *v.* 62. Rapidus. *Id. l.* 1. *ep.* 2. *v.* 43. volubilis. *Virg.* 12. *Æn. v.* 514. Spumosi amnes. *Lucan. l.* 8. *v.* 374. Violenti vorticis amnis. *Id. l.* 1. *v.* 204. tumidus. ¶ De torrente, *torrente*. *Virg.* 4. *Æn. v.* 164. ruunt de montibus amnes. ¶ De mari per catachresim: nisi malis respicere ad vocis originem, qua ab *ambio*, vel *am* pro circum deducitur. Nam mare universas terras amplectitur. *Tibull. l.* 2. *eleg.* 5. *v.* 62. & qua fluitantibus undis Solis anhelantes abluit amnis equos. *Id. l.* 3. *eleg.* 4. *v.* 18. Jam nox ætherium nigris emensa quadrigis Mundum, cæruleo laverat amne rotas. Huc referri possunt *Virg.* 4. *Georg. v.* 233. & *Stat. l.* 1. *Achill. v.* 49. quæ loca V. ¶ Fortasse etiam de lacu dici potest. Hoc enim sensu apte explicatur illud *Plin. in Paneg. cap.* 82. Nec deformitate ista saltem flumina carebant, atque amnes. ¶ Per synecdochen ponitur pro aqua. *Virg. Æn.* 12. *v.* 417. hoc fusum labris splendentibus amnem Inficit. ¶ Item pro fluxione cujuscumque humoris. *Pallad. in Octobr. tit.* 14. *sub fi.* Nunc condiunt, primo amne musti spumantis egesto, quibus moris est gypso vina medicari. ¶ In sexto casu duplicem habet positionem, *amne*, & *amni*, ut docet *Priscian. l.* 7. *pag.* 766. *Putsch.* & alii. *Liv. l.* 21. *c.* 5. Vorticoso amni delatus. Et *cap.* 27. Trajecto amni. Adde *Virg. Horat.* &c. ¶ Reperitur etiam in genere feminino. *Plaut. Merc.* 5. 2. 18. Neque mihi ulla obsistet amnis. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 5. Ubi confluit altera amnis. *Accius* apud *Non. cap.* 3. *n.* 21. Antiqua amnis. Adde *Festum* in voce *Petronia amnis*, & in *Corius*.

AMO, as, avi, atum, a. 1. *amare*, *voler bene*, φιλεῖν, ἀγαπᾶν, benevo-

nevolentia complector, charum habeo. Differunt *amare*, & *diligere*, quod *amare* est ex appetitu, *diligere* ex ratione. Hinc *amare* dicuntur etiam bruta animalia, *diligere* soli homines. Hinc etiam *amare* plus est quam *diligere*: quia appetitus amans ardentius, vehementiusque fertur in rem amatam, quam ratio, quæ cautius, ut ita dicam, & lentius. *Cic. ad Brut. ep.* 1. Clodius valde me diligit, vel ut ἐμφατικώτερον dicam, valde me amat. *Id. l.* 9. *Fam. ep.* 14. Quis erat, qui putaret, ad eum amorem, quem erga te habebam, posse aliquid accedere? tantum accessit, ut mihi nunc denique amare videar, antea dilexisse. *Id. Fam.* 13. *ep.* 47. Eum a me non diligi solum, verum etiam amari. *Id. in fragment.* apud *Non. cap.* 4. *n.* 78. & *cap.* 5. *n.* 3. Me aut amabis, aut, quo contentus sum, diliges. ¶ Contra alia ratione plus est *diligere*, quam *amare*, hoc est æstimabilius. Nam *diligimus* propter virtutem; *amamus* propter voluptatem: *diligimus* ratione, ut dictum est, & quasi delectu adhibito, unum præ alio amplectimur: *amamus* impetu quodam, & cupiditate. *Cic. Verr.* 6. *cap.* 23. Archagatus homo nobilis, qui a suis & amari, & diligi vellet. *Id. Fam.* 15. *ep.* 7. Te semper amavi, dilexique. *Terent. Eun.* 1. 2. 16. Non quo quemquam plus amem, aut plus diligam, eo feci, sed &c. ¶ Ceterum hæc discrimina non semper servantur a Scriptoribus: itaque generatim *amare* est amore, aut studio amplecti. *Cic. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. c. 5. Amare aliquem ex animo. *Id. Attic. l.* 2. *ep.* 20. Amare aliquem, charumque habere. *Id.* 3. *Catil. cap.* 5. unice patriam, & cives. *Id. Fam.* 15. *ep.* 20. aliquem amore singulari. *Terent. Andr.* 4. 5. 67. aliquem plus quam oculos suos. *Plaut. Capt.* 2. 3. 60. corde. *di cuore*. *Cic. in fi. epist.* 5. *lib.* 7. *Fam.* Cura, ut valeas, & me, ut amas, ama. *Virg. Ecl.* 5. *v. ult.* Dignus amari. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 1. Cicerones pueri amant inter se, discunt, exercentur. *h. e.* amant se invicem. Adde *Terent. Adelph.* 5. 3. 42. ¶ Sæpissime significat inhonesto amore captum esse, *esser innamorato*, *esser amante*: vel absolute, vel cum addito. *Terent. Andr.* 1. 2. 14. Meum gnatum rumor est amare. *Et v.* 20. Omnes qui amant, graviter sibi dari uxorem ferunt. *Id. Hecyr.* 1. 2. 40. Amare mulierem ut cum maxime. *Id. Andr.* 3. 2. 39. misere. *Id. Heaut.* 1. 1. 45. perdite. *Plaut. Mostell.* 1. 3. 87. medullitus. *Id. Pœn.* 5. 2. 132. & *Pseud.* 1. 2. 69. a lenone. *h. e.* opera lenonis, vel illam, quæ est in potestate lenonis. *Quintil. l.* 11. *c.* 1. meretricem in matrimonium. *h. e.* matrimonii gratia. ¶ Sæpe etiam est delectari, studiosum esse. *Nepos in Attic. cap.* 1. Amare litteras. *Virg. Eclog.* 5. *v.* 61. otia. *Horat. l.* 2. *ep.* 2. *v.* 58. non omnes eadem mirantur, amantque: Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis. *& v.* 77. Amare nemus, & fugere urbes. *Cic. pro Sext. c.* 49. Amare nomen, orationem, vultum, incessum alicujus. *Horat. l.* 1. *od.* 2. *extr.* Hic ames dici pater atque princeps. ¶ Et pro gratum habere. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 16. Delectarunt me tuæ litteræ, in quibus primum amavi amorem tuum. ¶ *Amare aliquem de aliqua re*, *vel in aliqua re* eleganter dicimus, cum ostendere volumus gratam eum nobis rem fecisse, atque ob id nos ad omnia amoris, & benevolentiæ officia esse obstrictos. *Terent. Eun.* 3. 2. 3. Ecquid nos amas de fidicina istac? *h. e.* propter fidicinam istam, quam tibi dono dedi? *Cic. Attic. l.* 7. *ep.* 2. De raudusculo multum te amo. *Id. Fam.* 13. *ep.* 62. Et in Atilii negotio te amavi. Sic *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 3. Te multum amamus, quod ea abs te diligenter, parvoque curata sunt. Huc & illa pertinent *Terent. Adelp.* 5. 8. 22. Si vos tantopere istuc vultis, fiat. *Æsch.* bene facis: merito te amo. *Plaut. Pœn.* 1. 2. 40. Soror, parce, amabo. *Anter.* quiesco. *Adelph.* ergo amo te. *Quintil.* referens jocum *Domitii Afri* in litigatorem ingratum, & conspectum ejus vitantem, ne gratias agere cogeretur. *l.* 6. c. 3. *ad fin.* Amas me, quod te non vidi. *Cic. in fi. l.* 13. *ad Attic.* Hospes tamen non is, cui diceres, amabo te, eodem ad me cum revertere. ¶ *Amare se* est se mirari, sibi placere, *compiacersi*, *stimarsi*. *Cic. de Harusp. resp.* c. 9. Quam volumus licet, P. C. ipsi nos amemus, tamen nec numero Hispanos, nec robore Gallos, nec calliditate Pœnos superavimus. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 8. O dii, quam ineptus! quam se ipse amans sine rivali! *Id. Attic. l.* 4. *ep.* 16. *cir. med.* Dices: tu ergo hæc quomodo fers? belle mehercule; & in eo me valde amo. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 9. *ad fin.* Facile, quod cujusque temporis officium sit, poterimus, nisi nosmetipsos valde amabimus, judicare. *se non lusingheremo essi noi stessi*. ¶ *Si me amas*, *amabo*, *amabo te*, formulæ sunt obsecrantis, & obtestantis. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 10. Adduc, si me amas, Marium. *Id. Attic. l.* 5. *ep.* 17. Si quidquam me amas. *Terent. Eun.* 1. 2. 70. Id, amabo, adjuta me. *di grazia*, *deh*, *per cortesia*. *& vers.* 50. Id agite, amabo. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 10. Amabo te, advola. *Id. Attic. l.* 2. *ep.* 2. Cura, amabo te, Ciceronem nostrum. ¶ Huc & illa referri debent, in quibus *amare* ponitur pro amanter petere. *Terent. Eunut.* 3. 3. 31. Si istuc ita certum est tibi, amabo te, ut illuc transeas, ubi ille est. *Plaut. Men.* 2. 3. 71. Scin', quid te amabo ut facias? *Id. ibid.* 3. 3. 1. Menedeme, amare ait te multum Erotium, ut ad aurificem deferas, &c. ¶ *Ita me dii ament*, vel *amabunt* est dictum affirmantis, & urbane jurantis: *così Dio mi ajuti*. *Terent. Andr.* 5. 4. 44. Ita me dii ament, credo. *Id. Hecyr.* 2. 1. 9. Non, ita me dii bene ament, mi Laches. *Id. Phorm.* 1. 3. 13. Ita me dii bene ament, ut mihi liceat tamdiu quod amo frui. *Id. Heaut.* 3. 1. 54. Sic me dii amabunt, ut me tuarum, Menedeme, miseritum est fortunarum. *Id. Hecyr.* 1. 2. 31. Ita me dii amabunt, haud propterea te rogo, ut hoc proferam, sed ut, &c. ¶ Translate *amare* tribuitur rebus inanimis. *Horat. l.* 1. *od.* 25. *v.* 3. amatque janua limen. *h. e.* cum semper clausa sit, amare videtur. *Plin. l.* 13. c. 4. Palma toto anno bibere amat. *Horat. l.* 2. *od.* 3. *v.* 9. Quo pinus ingens, albaque populus Umbram hospitalem consociare amant. *Sallust. in Jug. cap.* 38. *sub fin.* Clamore, vultu, sæpe impetu, atque aliis omnibus, quæ ita fieri amat. *Tacit.* 4. *Ann. cap.* 9. Eadem decernuntur, plerisque additis, ut ferme amat posterior adulatio. *Horat. l.* 3. *od.* 16. *v.* 9. Aurum per medios ire satellites, Et perrumpere amat saxa potentius ictu fulmineo. *Id. Epod.* 8. *v.* 15. libelli Stoici inter sericos Jacere pulvillos amant. Φιλεῖ apud Græcos, ut notavit etiam *Quintilian. l.* 9. c. 3. eadem ratione usurpatur: & videtur quodammodo reduci ad verbum *soleo*, quia quæ amanter facimus, sæpe facimus. Hinc neutra constructione *Auson. in gratiar. act. ad Gratian. in princip.* Quod solum nostræ opis est, gratias ago, verum ita, ut apud Deum fieri amat, sentiendo copiosius, quam loquendo. ¶ *Amasse* pro *amavisse* legitur apud *Gell. l.* 10. c. 18. & *Ovid. Heroid. ep.* 7. *v.* 164. & alios. Sic *amasti* pro *amavisti*, *amarint* pro *amaverint*, *amassent* pro *amavissent*, cum cognatis personis, passim apud Latinos Scriptores. ¶ *Amasso*, *is*, *it*, &c. pro *amavero* antiquum est. *Plaut. Casin.* 5. 4. 22. Si unquam posthac amasso Casinam. *Id. Mil.* 4. 2. 16. Hanc quidem nihil tu amassis. *Id. Curc.* 4. 4. 22. Bene me amassint.

AMODO, adverb. *da ora innanzi*, posthac. *Hieronym. lib.* 1. *advers. Jovinian. cap.* 3. *ex Isaiæ cap.* 38. Amodo filios faciam. *Paulin. Nolan. carm.* 8. *v.* 28. Amodo jam resilire via properetis iniqua.

AMŒBÆUS, a, um, adject. *che si fa a vicenda*, ἀμοιβαῖος, mutuus, alternus: ab ἀμείβω, commuto, permuto. *Amœbæum carmen* est, docente *Festo*, & *Serv. ad Virg. Eclog.* 3. *v.* 29. in quo aliqui ex æquali numero versuum canunt, *h. e.* totidem versibus alterni sibi mutuo respondent, & ita se habet responsio, ut aut malum, aut contrarium aliquid dicat. Quamquam hæc postrema conditio non semper necessaria est. Hujusmodi carminis exemplum habes apud *Virg. cit. Eclog.* 3. ¶ *Amœbæus pes* apud *Diomed. l.* 3. *pag.* 478. *Putsch.* est pes quinque syllabarum, quarum duæ sunt longæ, totidem breves, ultima longa, ut *incredibiles*. Huic contrarius est *antamœbæus*, ἀνταμοιβαῖος, constans ex duabus brevibus, totidem longis, & brevi, ut *manifestare*. *Id. ibid. pag.* 479.

AMŒBEUS, i, Ἀμοιβεύς (vox trisyllaba) citharœdus Atheniensis magni nominis: de quo *Ovidius l.* 3. *de ar. am. v.* 399. Tu licet & Thamyran superes, & Amœbea cantu, Non erit ignotæ gratia magna lyræ.

AMŒNATUS V. in Amœno.

AMŒNE, adverb. *deliziosamente*, cum amœnitate, jucunde, suaviter, τερπνῶς. *Plin. l.* 4. *ep.* 23. Habitare amœnissime. *Plaut. Mil.* 2. 5. 1. Inde ignem in aram, ut Ephesiæ Dianæ Arabico fumificem odore amœne. *h. e.* ut amœno odore aram incendam in honorem Dianæ. *Apulej. l.* 10. *Metam.* Venus ecce cum magno favore caveæ in ipso meditullio scenæ, dulce subridens, constitit amœne. *h. e.* decenter, & cum quadam veluti amœnitate vultus, atque habitus. ¶ Translate *Gell. l.* 14. *c.* 1. *a med.* Hæc nos sicca, & incondita, & jejuna oratione attigimus: at Phavorinus latius ea, & amœnius, & splendidius, & profluentius exsequebatur.

AMŒNITAS, atis, f. *amenità*, *delizie*, τερπνότης, jucunditas, suavitas, voluptas, quæ ex amœnis rebus percipitur: & fere dicitur de locis. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 1. Amœnitas fluminis. *& cap.* 4. hortorum. *Id.* 2. *de nat. Deor.* c. 39. Amœnitates orarum, & litorum. *Id. l.* 2. *de Legib. c.* 1. Hoc tempore anni & amœnitatem hanc, & salubritatem sequor. *Nepos in Attic. cap.* 13. Domus amœnitas non ædificio, sed silva constabat. ¶ Translate *Plin. in præfat. Hist. natur.* Amœnitates studiorum quærere. *h. e.* ea quæ delectant, & jucunda sunt. *Gell. l.* 10. c. 3. Amœnitas orationis. *Id. l.* 12. c. 1. *in fi.* verborum. *Id. l.* 7. c. 7. ingenii. *Tacit. Ann.* 5. c. 2. vitæ. *vita deliziosa*. *Plaut. Stich.* 2. 1. 5. Amœnitates omnium Venerum, atque venustatum. *Id. Capt.* 4. 1. 7. Hic me amœnitate amœna amœnus oneravit dies. *h. e.* voluptate perfudit. ¶ In blanditiis. *Plaut. Casin.* 2. 3. 13. Uxor mea, mea amœnitas, quid tu agis? *Id. Mil.* 1. 2. 152. Mea vita, mea amœnitas, meus ocellus.

AMŒNITER, adverb. amœne, hilare, τερπνῶς. *Gell. l.* 20. c. 8. Anianus poeta in fundo suo agitare erat solitus vindemiam hilare, atque amœniter.

AMŒNO, as, avi, atum, a. 1. *rallegrare*, *fare ameno*, ἐφηδύνω, amœnum facio, exhilaro. *Cassiod. l.* 2. *epist.* 40. *de Musico*: Felices animas septem chordarum pulsibus amœnabat. *Cyprian. ep.* 2. *cap.* 1. Amœnare oculos. *Sidon. l.* 1. *epist.* 9. Tetrica sunt amœnanda jocularibus.

AMŒNUS, a, um, *ameno*, *delizioso*, τρυφερός, ἀστεῖος, aspectu jucundus, & dicitur fere de locis, quæ situ, & naturali quadam suavitate jucunditatem, & voluptatem afferunt. *Festus* scribit amœna dici loca, quia ad se *amanda* alliciant. *Cic.* 2. *de Orat. cap.* 71. Devertere in locum amœnum, & salubrem. *Id. Attic. l.* 16. *ep.* 3. Prædiola belle ædificata, & satis amœna. *Justin. l.* 38. *c.* 7. Cælum Asiæ amœnius urbium multitudine. *Ennius* apud *Cicer. l.* 1. *Div.* c. 20. Amœna salicta. *Horat. l.* 1. *ep.* 10. *v.* 6. Amœnum rus. *Id. l.* 2. *od.* 3. *v.* 14. Amœnæ rosæ. *Id. l.* 3. *od.* 4. *v.* 7. aquæ, & auræ. *Virg.* 6. *Æn. v.* 638. Amœna vireta Fortunatorum nemorum. *Plin. in Paneg.* c. 50. Amœnior villa. *Tacit.* 3. *Hist.* c. 30. Amœnissima ædificia. *Plin. l.* 35. *c.* 10. *ad fin.* Amœnissima pictura. ¶ *Amœna*, *orum* absolute, loca amœna, *luogi deliziosi*. *Tacit.* 3. *Ann.* c. 7. Per amœna Asiæ, atque Achajæ. *Id.* 3. *Histor.* c. 76. Amœna litorum. ¶ Translate *Id.* 15. *Ann.* c. 55. Amœna vita. *deliziosa*. *Id.* 2. *Ann.* c. 64. & *l.* 13. c. 3. Amœnum ingenium. *Aurel. Vict. in Epitom.* c. 1. *a med.* Quodque est læti animi, vel amœni, oblectabatur omni genere spectaculorum. *h. e.* amœnitatibus deditі. *Gell. l.* 2. c. 26. Amœnissima verba. *Id. l.* 16. *c.* 3.

Amœnissimi sermones. *Id. l.* 18. *c.* 5. Amœniores litteræ. *Id. l.* 11. *c.* 2. Nimis lecto, amœnoque cultu, victuque esse. *Id. l.* 19. *c.* 11. Amœni homines. *piacevoli*. *Id. l.* 7. *c.* 8. Puer delphino amœnus. *h. e.* gratus, dilectus.

AMOLĬOR, iris, itus sum, dep. 1. *rimuovere*, *tor via*, ἀποθεῖν, ab uno in alium locum molior, hoc est amoveo, removeo: ab *a* præposit. & *molior*: & dicitur proprie de iis, quæ magno conatu, & molimine dimoventur. *Tacit. l.* 1. *Ann. c.* 50. Amoliri obstantia silvarum. *Plin. l.* 11. *c.* 10. Amoliri e medio. *Sisen.* apud *Non. c.* 2. *n.* 35. Impedimentum omne de cunctis itineribus amoliuntur. *Lucan. l.* 5. *v.* 354. quantum Fortuna humeris jam pondere fessis Amolitur onus! *h. e.* humeros exonerat. ¶ *Amoliri se* est recedere, *scostarsi*, *dilungarsi*. *Plaut. Trucul.* 2. 7. *in fi.* Sed ego cesso me hinc amoliri: ventre dum salvo licet? *Terent. Andr.* 4. 2. 24. Hinc vos amolimini: nam mibi impedimento estis. *Pacuv.* apud *Non. loco cit.* Non tute hinc e conspectu amolire? *Id. ibid.* Nonne hinc vos propere stabulis amolimini? ¶ *Amoliri aliquem* est amandare, ablegare, alio mittere, *mandar via*, *torsi dinanzi*, *allontanare*, ἀποπέμπειν. *Curt. l.* 7. *c.* 5. Amoliri aliquem ab oculis. *Gell. l.* 19. *c.* 1. Amoliri a se se aliquem. *Tacit. l.* 1. *Hist. c.* 13. uxorem. *Id.* 2. *Ann. c.* 42. aliquem specie honoris. ¶ Translate est arcere, depellere. *Plin. l.* 32. *c.* 2. Religiosum id gestamen amoliendis periculis arbitrantur. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 75. *in fi.* & *Petron. in Satyr. c.* 97. Amoliri crimen, & invidiam ab aliquo. *Id.* 14. *Ann. c.* 14. dedecus. *Quintil. l.* 5. *c.* 13. Videndum etiam, simul nobis plura aggredienda sint, an amolienda singula. *h. e.* refutanda. *Liv. l.* 28. *c.* 28. Amolior, & amoveo nomen meum. *h. e.* omitto, prætereo, *lascio da parte*. ¶ Passiva significatione. *Plaut. Mostell.* 2. 1. 24. Jube hæc hinc omnia amolirier. paragoge pro *amoliri*. Participium *amolitus* itidem passive. *Apulej. de Deo Socrat.* Corpora vel utrimque commixta, sive amolita, seu modificata, &c. *h. e.* separata. *Et post.* Omnibus exsuviis amolitis equum contemplari. *h. e.* detractis.

AMOLĪTĬO, onis, *allontanamento*, actus amoliendi, & removendi. *Gell. l.* 12. *c.* 1. *ad fin.* Ubi infantis aliorsum dati facta ex oculis amolitio est.

AMOLĪTUS V. in Amolior.

AMŌMIS, idis, f. ἀμωμίς, arbor amomo similem fructum ferens, quo verum amomum adulterari solet, minus venosa, durior, ac minus odorata. Sed fortasse & ipsum amomum sic appellatur, quod immaturum collectum est vendendi studio. *Plin. l.* 12. *c.* 13.

AMŌMUM, i, n. *amomo*, ἄμωμον, arbor similis labruscæ vitis, frutice myrtuoso, palmi altitudine, fructum ferens uvæ similem, laudatissimi odoris, qui proprie *amomum* dicitur, ex quo pretiosissimum unguentum fit. Carpitur cum radice, manipulatim leniter componitur, protinus fragile. Laudatur quam maxime Punici mali foliis simile, nec rugosis, colore ruso: secunda bonitas pallido: herbaceum pejus, pessimumque candidum; quod & vetustate evenit. Adulteratur foliis Punicis, & gummi liquido, ut cohæreat, convolvatque se in uvæ modum. Hæc *Plin. l.* 12. *c.* 13. Adde *l.* 16. *c.* 22. ubi docet amomi, nardique arbores in alieno solo non provenire: ex quo quidam putant nobis incognitas esse; quamquam alii amomum putant esse plantam, quæ dicitur *Hiericunthis*, alii quæ *piper hortense*, alii alia. *Virg. Eclog.* 4. *v.* 25. Assyrium vulgo nascetur amomum. *Id. Eclog.* 3. *v.* 89. ferat rubus asper amomum. Proverb. de re absurda. ¶ Per synecdochen pro quovis unguento pretioso, & puro: quod & Græca vox indicat, quæ purum significat, & impermixtum, ab *α* privativa, & μῶμος, macula, labes. *Martial. l.* 5. *epigr.* 65. Pinguescat nimio madidus mihi crinis amomo. *Ovid. l.* 1. *de Pont. epist.* 9. *sub fin.* Ille tibi exsequias, & magni funus honoris Fecit, & in gelidos fudit amoma sinus. *Pers. sat.* 3. *v.* 104. crassisque lutatus amomis. ¶ *Amomon* in recto casu singulari Græca positione dicitur, & legitur apud *Plin. l.* 26. *c.* 7.

AMOR, oris, m. *amore*, *affezione*, *affetto*, *benevolenza*, ἔρως, benevolentia, charitas, studium. Sunt tamen discrimina aliquot (licet non perpetua) inter *charitatem*, & *amorem*, quod *charitas* hominibus tantum convenit, & honesta est dumtaxat, *amor* etiam brutis tribuitur, & tum honestam, tum inhonestam dilectionem significat. Præterea *charitas* ex ratione, & ex justa æstimatione personę amabilis oritur, *amor* ex affectu, & impetu passionis. Ad hæc *charitas* spectatur præcipue erga superiores, ut Deos, patriam, parentes, & alia, quæ supra nos excellunt; *amor* erga æquales, aut inferiores, ut *Cicer.* significat *in partit. cap.* 16. & apertius *cap.* 25. ubi sic ait: Amicitiæ charitate, & amore cernuntur. Nam cum deorum, tum parentum, patriæque cultus, eorumque hominum, qui aut sapientia, aut opibus excellunt, ad charitatem referri solet: conjuges autem, & liberi, & fratres, & alii, quos usus familiaritasque conjunxit, quamquam etiam charitate ipsa, tamen amore maxime continentur. *Id. l.* 2. *de Orat. cap.* 51. Si videaris laborare pro viris bonis, aut certe pro iis, qui illis boni atque utiles sint. namque hæc res amorem magis conciliat; illa virtutis defensio charitatem. ¶ Differunt etiam *benevolentia*, & *amor*, quod *amor* est origo & principium *benevolentiæ*, quæ est veluti quidam habitus ex multis amoris actibus proveniens, & amicitiam constituens: quamquam ne hæc quidem differentia perpetua est. *Cic. de Amic. cap.* 8. Amor (ex quo amicitia nominata) princeps est ad benevolentiam conjungendam. ¶ Interdum & illud inter hæc duo interest, quod *benevolentia* sumitur pro dilectione quadam civili & officiosa, *amor* pro ea, quæ ex animo provenit, & tenerior est. *Cic. Fam.* 3. *ep.* 9. Nihil enim est, quod studio & benevolentia, vel amore potius effici non possit. ¶ Ad Latinum vocis usum veniamus. *Cicer. Fin. l.* 4. *c.* 7. Insitus est menti cognitionis amor. *Id. pro Sull. cap.* 26. Amor consulatus. *Id. pro Arch. cap. pænult.* gloriæ. *Horat. l.* 1. *ep.* 7. *v.* 85. habendi. *Id. ibid. ep.* 16. *v.* 52. virtutis. *Id. ibid. ep.* 1. *v.* 36. laudis. *Cic. Fam.* 2. *ep.* 7. Magnitudo & vis amoris. *Id.* 4. *Tuscul. c.* 34. Furor amoris. *h. e.* Venereæ cupiditatis. *Id. Fam.* 13. *ep.* 29. Ab his initiis noster in te amor profectus. & *l.* 5. *ep.* 5. Si quid in te residet amoris erga me. *Id. l.* 2. *Offic. c.* 9. Amor multitudinis commovetur opinione liberalitatis. *h. e.* amor quo multitudo alios amat, active. *Id. Fam.* 5. *ep.* 12. Amori nostro plusculum etiam, quam concedit veritas largiare. *h. e.* amori, quo a te amamur, passive. *Id. Fam.* 15. *ep. ult.* Respondere amori amore. *Id. ad Brut. ep.* 1. Respondere alicui in amore. *Id. Fam.* 7. *ep.* 1. Amplecti aliquem amore. *Id.* 2. *de Orat. c.* 51. Conciliare amorem alicui. *Id. Fam.* 9. *ep.* 14. Habere amorem erga aliquem. Et *pro Dom. c.* 39. Habere amorem in rempublicam. Et *Fam.* 10. *ep.* 28. Habere aliquem in amore. *Id. Fam.* 15. *ep.* 20. Amare aliquem amore singulari. *Id.* 4. *Verr. c.* 47. Ardere amore alicujus. *esser innamorato*. Sic 4. *Tuscul. c.* 33. *in fi.* Flagrare amore. *Id. pro Flacc. c.* 8. & *Verr.* 6. *c.* 1. Esse in amore alicui. *esser amato*. *Id. Fam.* 5. *ep.* 2. *in fi.* Amore alicujus facere aliquid. *Id. Fam.* 10. *ep.* 3. Amore impulsus. *Catull. carm.* 30. *ad Alphen. v.* 8. Inducere aliquem in amorem. *Horat. l.* 1. *ep.* 1. *v.* 84. sentire amorem. & *epist.* 2. *v.* 37. Torqueri amore. *Virg. Æn.* 1. *v.* 679. Teneri amore. *Curt. l.* 8. *c.* 4. Effundi in amorem alicujus. ¶ In plurali etiam numero eleganter usurpatur, ac tum honesto sensu, tum turpi. *Cic. Attic. l.* 5. *ep.* 10. Amores hominum in te, & in nos quædam benevolentia. *Id. l.* 1. *Divin. c.* 36. Quid amores, & deliciæ tuæ, Roscius? *Id. Attic. l.* 2. *ep.* 19. Pompejus noster amores. *Id. Attic. l.* 16. *ep.* 6. Piliæ salutem dices, & Atticæ, deliciis atque amoribus meis. *Id. Fam.* 7. *ep. pænult.* Est is mihi in amoribus. *h. e.* valde a me amatur. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 5. Forma honesti si oculis cerneretur, mirabiles amores excitaret sapientiæ. *De turpi amore*. *Id. pro Cæl. c.* 19. Amores, & hæ deliciæ quæ vocantur, quæ firmiore animo præditis diutius molestæ non solent esse, &c. *Horat. l.* 2. *od.* 9. *v.* 10. nec tibi Vespere Surgente decedunt amores, Nec rapidum fugiente solem. *Plaut. Merc.* 1. 1. 2. Meos amores eloquar. *il mio innamoramento*. ¶ Nonnunquam *amores* pro eo, qui amatur, ponuntur. *Plaut. Pœn.* 1. 1. 79. Hem amores tuos si vis spectare. Adde *Catull. carm.* 10. *de Varri scorto*. ¶ Apud Poetas sunt qui finguntur comites, aut filii Veneris, *Amoretti*. *Stat. l.* 1. *silv.* 2. *v.* 120. ipsi erraretis Amores. *Claudian. l.* 2. *de laudib. Stilich. v.* 356. Pennatique nurum circumstipantur amores. ¶ Sæpissime *amor* est nomen proprium Cupidinis Veneris filii, *Cupido*, *Amore*. *Virg.* 1. *Æn. v.* 693. Paret Amor dictis caræ genitricis, & alas Exsuit, &c. V. *Cupido*. ¶ Ponitur interdum pro quacumque naturali cupiditate: & translate tribuitur etiam rebus inanimis. *Lucret. l.* 4. *v.* 867. Amor edendi. *Plin. l.* 17. *c.* 10. Quarum radices amore solis, atque imbris in summa tellure spatiantur. ¶ *Amor est mihi hoc facere*, libet, placet. *Stat.* 1. *Theb. v.* 697. rore pudico Castaliæ flavos amor est tibi mergere crines. *Virg. Æn.* 2. *v.* 10. si tantus amor casus cognoscere nostros. ¶ *Amos* in recto casu singulari pro *amor*, ut *colos* pro *color*, *honos* pro *honor* legitur apud *Plaut. Curcul.* 1. 2. 2. Ejus amos cupidam me nunc, &c. Putant aliqui, ideo *amos* dictum ibi a *Plauto*, quia blæsa anus loquens inducitur.

AMORABUNDUS, a, um, amoribus plenus. *Gell. l.* 11. *c.* 15. Laberius in lacu Averno mulierem amantem, verbo inusitatius facto, amorabundam dixit. Est qui legit *amecabundam* eodem fere sensu. Nam *amecus*, & *ameca* pro *amicus*, & *amica* olim dictum est, teste *Festo*.

AMORĬFER, a, um, *atto a far innamorare*, amorem inducens. *Venant. Fortun. in Epithal. Sigeberti regis*, *lib.* 6. *carm.* 2. *v.* 13. Torsit amoriferas arcu stridente sagittas Forte Cupido volans.

AMORIFĬCUS, a, um, idem quod amorifer. *Apulej. de herbis*, *cap.* 123. Sempervivum nominatur ab aliquibus stergethron, eo quod amorifica judicetur.

AMOS pro *amor* V. *Amor* in fine.

AMOTĬO, onis, f. *rimuovimento*, *rimozione*, actus amovendi, remotio, ὑπεξαίρεσις. *Cic. l.* 1. *de Fin. c.* 11. In omni re doloris amotio successionem efficit voluptatis. *Cajus Digest. lib.* 47. *tit.* 10. *leg.* 43. Pati amotionem ordinis. *h. e.* amoveri ab ordine, privari ordine.

AMOTUS, a, um, *tolto via*, *rimosso*, sublatus, remotus. *Sueton. in Ner. cap.* 47. Direptis stragulis, amota & pyxide veneni. *Horat. l.* 1. *sat.* 1. *v.* 27. amoto quæramus seria ludo. *Terent. Andr.* 3. 2. 30. A me opinionem hanc esse amotam volo. *Id. ibid.* 1. 2. 10. Amoto metu. ¶ Item ablegatus, vel relegatus, *mandato via*, *o relegato*. *Tacit. l.* 14. *Ann. c.* 57. Plautum in Asiam, Syllam in Galliam Narbonensem nuper amotos. *Id. l.* 1. *Ann. c.* 53. Amotus Cercinam Africi maris insulam, quatuordecim annis exsilium toleravit. ¶ Item furto ablatus, *rubato*. Commode autem utimur, cum minuendæ invidiæ causa odiosis verbis *furti*, aut *direptionis* abstinere volumus. Hinc apud JCtos *res amotæ* dicuntur, quas uxor marito surripit durante matrimonio: de quibus est *tit.* 2. *lib.* 25. *Dig.* Nam ut *ibid.* loquitur *Cajus leg.* 2. in honorem matrimonii turpis actio (puta *furti*) adversus uxorem negatur. *Triphon. lib.* 42. *tit.* 1. *leg.* 52. Si rerum amotarum cum viro agatur. *Horat.* quoque *l.* 1. *od.* 10. ne aperte Mercurium furtum fecisse dicat, cum Apollini boves abduxit, hoc eodem verbo utitur: *vers.* 8. Te boves olim nisi reddidisses Per dolum amotas, &c. V. *Amoveo*.

AMŎVĔO, ōves, ōvi, otum, a. 2. *rimuovere*, *allontanare*, *tor via*, ἐξαι-

μείμαι, a loco moveo, removeo. *Cic. pro Cluent. c.* 58. Habere in consilio legem, religionem, æquitatem, fidem; libidinem autem, odium, invidiam, metum, cupiditatesque omnes amovere. *Plaut. Trucul.* 1. 1. 64. Amovere aliquem loco. *Cic. pro Rabir. perduell. c.* 4. Lex Porcia virgas ob omnium civium corpore amovit. *Id. de Harusp. resp. c.* 20. Amovere aliquem a procuratione frumentaria. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 12. Nebulonem illum ex istis locis amove. *Sueton. in Calig. c.* 34. Amovere scripta Virgilii, & Livii ex omnibus bibliothecis. *Id. in Vitell. c.* 7. Amovere turbam creditorum terrore. *Plaut. Pseud.* 5. 1. 35. Amovere crapulam. *h. e.* discutere. *Id. ibid.* 1. 2. 12. somnum, & socordiam ex pectore, oculisque. *Id. Asin.* 2. 1. 6. a se segnitiem. *Id. Trinum.* 3. 3. 54. suspicionem ab aliquo. *Liv. l.* 4. *c.* 41. enixe culpam ab se. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 71. metus. ¶ *Amovere se* est recedere, *ritirarsi*, *allontanarsi*. *Sueton. in Tiber. c.* 10. Statuit repente recedere, seque e medio quam longissime amovere. *Terent. Phorm.* 3. 3. 34. Te hinc amove. *Silius l.* 17. *v.* 224. qui memet finibus unquam Amorim Ausoniæ. syncope pro *amoverim*. ¶ Speciatim amovere aliquem est relegare, *rilegare*. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 31. Suilium quæstorem amovendum in insulam censuit. *Id. ibid. c.* 21. Amovere aliquem Cretam. *Id. Ann.* 13. *c.* 9. Amovere suspectos æmulationis. *torsi dinanzi*. ¶ Ponitur etiam pro furari, *rubare*. Frequentissime hoc sensu usurpatur a JCtis, præcipue dum de furtis filiorum familias, conjugum, fratrum, heredum, sociorum, & hujusmodi familiarium sermo est. Si enim hi aliquid interverterint, aut consumpserint, *amovisse* dicuntur, non *furtum fecisse*, lenitate vocabuli mitigandi turpitudinem facti, ὑφαιρεῖσθαι. *Paul. Dig. lib.* 25. *tit.* 2. *leg.* 3. Si filiafamilias res amoverit. *Ulpian. lib.* 29. *tit.* 2. *leg.* 70. Si quis aliquid ex hereditate amoverit. *Id. lib.* 23. *tit.* 3. *leg.* 9. Agetur rerum amotarum, si animo amovendi maritus retineat. ¶ Interdum tamen generatim sumitur pro surripere. *Ulpian. lib.* 47. *tit.* 9. *leg.* 3. docet aliud esse *amovere*, aliud *rapere*: siquidem amoveri aliquid etiam sine vi potest, rapi autem sine vi non potest. *Id. Dig. lib.* 43. *tit.* 5. *leg.* 3. Amovere tabulas.

AMPEDICES, inquit *Festus*, dicebantur ab antiquis, quod circum penderent (*scilicet ab* am *circum*, & pendeo) quos nunc appendices appellamus. *Voss. in Etymol.* in voce *pendeo* observat, in compluribus MSS. legi *ampendices*, quod magis ad etymologiam accedit.

AMPELINUS, a, um, adject. ab ἄμπελος, vitis. *Cæcil.* apud *Non. c.* 16. *n.* 2. Carbasina, molochina, ampelina. De colore aliquo *Cæcil.* loqui videtur.

AMPELITIS, idis, f. ἀμπελῖτις, terra quædam bitumini simillima, usum habens in medicina molliendi, & discutiendi: in calliblepharis etiam, & ad inficiendos capillos, ut *Plin. l.* 35. *c.* 16. docet. Nomen habet ex eo, quia vitibus circumlita, vermes interficit, qui earum oculos erodunt; vel quia in ea vites felicius proveniunt. Nam ἄμπελος Græce vitis est.

AMPELODESMOS, ἀμπελόδεσμος, genus herbæ adeo sequacis & constantis, ut ea Siculi vites alligare soleant, teste *Plin. l.* 17. *c.* 23. Unde & nomen traxit. Nam ἄμπελος Græce vitem significat, δεσμὸς, vinculum.

L. AMPELIUS, incertum cujus ætatis scriptor, edidit veluti collectaneum rerum toto Orbe memorabilium, & *Memorialem librum* inscripsit, stylo simplici, nec infelici. Laudatur a *Sidon. carm.* 9. *v.* 305. Ampelius quidam una cum Paulino, Symmacho, & Messala, quem *Salmas.* eundem illum esse, de quo loquimur, conatur ostendere. *Ammian.* quoque *lib.* 28. *c.* 4. (*al.* 19.) meminit Ampelii cujusdam, Antiochiæ nati, voluptuosi hominis, qui primum Magister Officiorum fuit, deinde Proconsulatus Achajæ, & Africæ, postremo Præfecturam Urbis sub Valentiniano III. & Valente III. Aug. Coss. A. C. 370. administravit: quem laudat etiam *Symmach. l.* 5. *epist.* 64. Expenderint alii.

AMPELOLEUCE, es, f. ἀμπελολεύκη, vitis alba; ita dicta a colore albo radicum, ab ἄμπελος, vitis, & λευκὴ, alba; sarmenta habet longis, & exilibus internodiis geniculata, folia pampinosa ad magnitudinem hederæ, & tamen divisa, ut vitium, radicem albam, grandem, raphani similem initio, ex qua caules exeunt asparagi similitudine; semen in uva raris acinis dependens, succo rubente, postea croci. Varios habet usus in medicina, quos fuse persequitur *Plin. l.* 23. *c.* 1.

AMPELOPRASON, i, n. herba in vinetis nascens, & folia porri similia habens: unde & denominata est, ab ἄμπελος, vitis, & πράσον, porrum. *Plin. l.* 24. *c.* 15.

AMPĔLOS agria, ἄμπελος ἀγρία, Latine *labrusca*, & *uva taminia*, herba est foliis duris cineracei coloris, viticulis longis, callosis, rubentibus, qualiter flos, qui Jovis flamma appellatur, semen ferens mali Punici simile acinis. Varios habet in medicina usus, quos vide apud *Plin. l.* 23. *c.* 1. & *l.* 27. *c.* 7.

AMPĔLOS, i, m. puer fuit formosus a Baccho adamatus, de quo Vide in *Vindemiator*. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 409. Ampelon intonsum, Satyro, Nymphaque creatum Fertur in Ismariis Bacchus amasse jugis.

AMPĔLOS Chironia, herba dicta a Chirone inventore, alio nomine bryonia. *Plin. l.* 23. *c.* 1. & *l.* 25. *c.* 4.

AMPHEMERINON genus febrium, ἀμφημερινὸς πυρετὸς, febris quotidiana, quæ nunquam intermittit: ab ἀμφὶ, circum, & ἡμέρα, dies, quod omnibus diebus accedat, velut circumeundo. *Plin. l.* 28. *c.* 16.

AMPHIARAEUS, a, um, adject. sex syllabar. ad Amphiaraum pertinens, Ἀμφιαράειος. *Propert. l.* 2. *eleg. ult. v.* 39. Amphiaraeæ nil prosunt fata quadrigæ.

AMPHIARAIDES, idæ, m. Ἀμφιαραΐδης, dicitur Alcmæon Amphiarai filius. *Ovid. Fast.* 2. *v.* 43. Amphiaraides Naupactoo Acheloo, Solve nefas, dixit.

AMPHIARAUS, i, m. Ἀμφιάραος, Argivus, Oeclei, aut, ut alii malunt, Lini, & Hypermnestræ filius, vates, & augur fuit futurorum peritissimus, qui cum prævideret, fore, ut in bello Thebano interiret, domi latitavit. Tandem tamen ab uxore proditus, invitus a Polynice ad bellum est pertractus, ubi cum fortiter pugnaret, una cum curru terræ hiatu absumptus est. Propter auguralem scientiam in tanto honore est habitus, ut Græcis Deus haberetur, & ab ejus solo, in quo est humatus, oracula peterentur, ut *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 40. testatur. Hinc Aonius vir dicitur ab *Ovid. de Nuce*, *v.* 110. *Id.* 3. *de Pont. epist.* 1. *v.* 52. Notus humo mersis Amphiaraus equis. V. *Alcmæon*, & *Eriphyle*, & *Stat. sub fin. l.* 7. *Theb.* & initio *l.* 8. ubi Amphiarai in Inferos casum describit.

AMPHIBĂLUS, i, vel Amphibalum, i, amictus, vestis exterior pallio similis, quæ aliis vestibus superinduitur: ab ἀμφιβάλλω, circumtego. *Sulpic. Sever. Dial.* 2. *c.* 1. Intra amphibalum sibi tunicam latenter eduxit. *Venant. Fortun. l.* 3. *de vita S. Martin. v.* 42. Amphibali exterius dum membra obtecta laterent. Hic alii leg. *amphibole*, ut sit a recto *amphibole*, *es*, ἀμφιβολή, eodem sensu, & notatione.

AMPHIBŎLE V. in voce præced.

AMPHIBOLIA, æ, f. *anfibologia*, *equivoco*, ἀμφιβολία, ἀμφιλογία, ambiguitas, ambiguus sermo, qui duplicem sententiam habere potest, nec quam magis significet, apparet: quale est illud, *statuam auream hastam tenentem*. Variæ sunt ejus species, variique solvendi modi: quæ omnia *Quintil. l.* 7. *c.* 9. persequitur. *Cic. l.* 2. *de Divin. c.* 56. Amphiboliam versus intelligere. *Et mox*. Illa amphibolia, quæ Crœsum cepit, vel Chrysippum potuisset fallere. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 11. Cognitio amphiboliarum. *Et mox*. Amphibolias aucupari. ¶ Dicitur etiam, sed minus recte, *amphibologia*, quæ vox videtur esse facta per syncopen ex ἀμφιβολολογία, ex ἀμφίβολος, ambiguum, & λόγος, sermo; & proprie significat potius sermonem de amphibolia, quam amphiboliam ipsam. Nihilominus *amphibologia* Latine usurpatur ab *Isid. l.* 1. *c.* 33. & Græce a *Martian. Capell. l.* 5. *pag.* 149. ¶ Grammaticam hanc quæstionem de amphibolia, & amphibologia disquirit etiam *Voss. de vit. serm. l.* 1. *c.* 11.

AMPHIBŎLUS, a, um, *ambiguo*, *equivoco*, ἀμφίβολος, ambiguus, dubius. *Martian. Capell. l.* 5. *pag.* 149. Nomen amphibolum facit quæstionem.

AMPHIBRĂCHYS, yos, m. ἀμφίβραχυς, pes ex prima, & ultima brevibus, media producta, ut *tenere*: sic dictus quod in utraque parte brevem habeat, ab ἀμφὶ, utrinque, & βραχὺς, brevis. *Quintil. l.* 9. *c.* 4. Longa inter breves, amphibrachys; duabus longis brevem sequentibus, bacchius. ¶ Huic pedi contrarius est *amphimacrus*, qui sæpius *Creticus* dicitur, constans media brevi inter duas longas, ut *cardines*: ab ἀμφὶ, utrinque, & μακρὸς, longus. *Quintilian. ibid.* Media inter longas brevis faciet amphimacrum. ¶ Pro *amphibrachys* dicitur etiam *amphibrachus*, *i*, positione Latina: & ita usurpatur a quibusdam Grammaticis *Aspero Jun. Donato*, *Cledonio*, *Mar. Victorin. Terentian. Maur. cap. de metr.* & aliis.

AMPHIBRĔVIS, nomen pedis, qui rectius *amphibrachys* dicitur. Est enim hæc vox hybrida, ex Græco ἀμφὶ, circum, aut utrinque, & Latino *brevis* conflata; & legitur apud *Diomed. Grammat. l.* 3 *pag.* 475. *Putschii*.

AMPHICTYONES, um, Ἀμφικτύονες, erant viri tota Græcia probatissimi, qui ex singulis civitatibus selecti bis anno in aliquem locum conveniebant; disceptaturi de communibus Græciæ rebus, & dirempturi controversias, si quæ inter aliquas civitates orirentur. Deferebantur enim ad eos graviores causæ publicæ, a quibus, re cognita, finiebantur, rata & perpetua manente sententia. Dicti sunt ab Amphictyone Deucalionis filio, qui primus hoc concilium instituisse dicitur. *Cic. l.* 2. *de Invent. c.* 23. Thebani accusantur apud amphictyonas, id est apud commune Græciæ concilium. *Quintil. l.* 5. *c.* 10. Agere apud Amphictyonas.

AMPHICYRTOS, ἀμφίκυρτος, dicitur Luna, cum est inter medietatem suam, & plenitudinem, hoc est inter septimum, & decimum quintum diem incrementi, vel inter decimum quintum, & vigesimum primum decrementi. Tunc enim ex omni parte curva est: ab ἀμφὶ, circum, & κυρτὸς, curvus, gibbosus. Legitur apud *Macrob. l.* 1. *in somn. Scipion. c.* 6. modo Græcis, modo Latinis litteris scripta. Adde *Jul. Firmic. in præfat. l.* 4. *ad fin.*

AMPHIGENIA, æ, f. Ἀμφιγένεια, urbs Messeniæ in Peloponneso. *Stat. l.* 4. *Theb. v.* 178. Hunc parere dati, quos fertilis Amphigenia, Planaque Messene, montanaque nutrit Ithome.

AMPHILŎCHI, orum, m. populi Amphilochiæ in Epiro. *Liv. l.* 38. *c.* 40.

AMPHILOCHIA, æ, f. regio Epiri, cujus urbs eodem gaudet nomine, inter Ambraciam, & Cassiopen. *Cic. in Pison. c.* 40. V. vocem sequent.

AMPHILŎCHUS, i, Ἀμφίλοχος, filius Amphiarai Argivi, relicta patria, Amphilochiam in Epiro condidit, quæ & *Argos Amphilochicum* dicta ab eo est. *Plin. l.* 4. *c.* 1.

AMPHIMACRUS pes. V. *Amphibrachys*.

AMPHIMALLUM, i, n. *veste col pelo da ambedue le parti*, ἀμφίμαλλον, genus vestis ex panno utrinque villoso: ab ἀμφὶ, utrinque, & μαλλὸς, villus. *Plin. l.* 8. *c.* 48. Gausapa patris mei memoria cœpere, amphimalla, nostra.

AMPHINŎMUS V. Anapis.

AMPHION, ŏnis, m. rex Thebanus, Ἀμφίων, Jovis, & Antiopes, vel secundum aliquos Mercurii filius, a quo accepta lyra adeo suaviter canebat, ut saxa ad struendos muros Thebanos traxisse dicatur. Quod ideo fictum, quia eloquii suavitate homines rudes, & incultis moribus ad obsequia civilis pellexit disciplinam, ut est apud

Horat.

Horat. de art. poet. v. 394. qui *lib.* 1. *ep.* 18. *v.* 40. innuit; musicam ab Amphione primum inventam fuisse: quod confirmat *Plin. l.* 7. *c.* 56. quemadmodum a fratre ejus Zetho venationem. *Hygin. fab.* 7. narrat, Antiopam, Nyctei regis filiam, uxorem Lyci, cum ab Epapho per dolum vim passa esset, a marito re cognita, ejectam, ab Jove quoque, dum errabunda vagaretur, fuisse compressam. Interea Lycus Dircen uxorem duxit, quæ cum zelotypia laboraret propter Antiopam, quam sciebat adhuc a Lyco amari, obscuro in loco vinctam claudi jussit. Illa cum ex Jovis concubitu gravida esset, instante partus tempore ex vinculis effugiens ope Jovis, in montem Cithæronem, quærens locum ubi pareret, contendit: sed in ipso itinere doloribus puerperii detenta, in bivio parere coacta est. Geminos autem edidit pueros Zethum, & Amphionem, qui a pastoribus educati fuerunt, & Zethum quidem ita appellarunt ἀπὸ τοῦ ζητεῖν τόπον, Amphionem autem, ὅτι ἐν διόδῳ, ἢ ὅτι ἀμφὶ ὁδὸν αὐτὸν ἔτεκεν. Qui cum crevissent, matrem ulciscentes, Dircen ad taurum indomitum deligatam vita privarunt, Lycumque interfecerunt. Hæc *Hygin.* qui tamen *fab.* 8. rem aliter narrat. Sed quis in fabulis constantiam scriptorum quærat? Amphion postea Niobem uxorem duxit, ex qua septem filios, & totidem filias suscepit. V. *Niobe*. *Horat. de art. poet. v.* 394. Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis Saxa movere sono testudinis, &c. *Ovid. Metam.* 15. *v.* 427. Nec non Cecropiæ, nec non Amphionis arces. *Propert. l.* 3. *eleg.* 13. *v.* 29. Et durum Zethum, & lacrymis Amphiona mollem, &c. Hanc morum dissimilitudinem in his duobus fratribus tangit etiam *Horat. l.* 1. *ep.* 18. *v.* 41.

AMPHIONIUS, a, um, ad Amphionem pertinens. *Propert. l.* 1. *eleg.* 9. *v.* 10. Aut Amphioniæ mœnia flere lyræ. *Claudian. de IV. Consul. Honor. v.* 531. Sic Amphioniæ pulcher sudore palestræ Alcides. *h. e.* Thebanæ, cum scilicet circum Thebas venatione exercebatur. Thebis enim Hercules ex Alcmena natus, educatusque est. *Sidon. carm.* 23. *v.* 120. Amphionia ars. *h. e.* Musica.

AMPHIPOLIS, is, f. Ἀμφίπολις, urbs Macedoniæ in Thraciæ confinio juxta Philippos, & Apolloniam ad 30. M. P. a Thessalonica 60. Serris proxima, & sinui Strymonico. Dicta est Amphipolis, quod illam Strymon fl. circumfluit, & ambit: ab ἀμφὶ, circum. *Plin. l.* 4. *c.* 10. & *Liv. l.* 45. *c.* 9. & 29.

AMPHIPOLITANUS, a, um, ad Amphipolim pertinens. *Justin. l.* 14. *in f.* Filium cum matre in arcem Amphipolitanam custodiendos mittit.

AMPHIPOLITES, æ, qui est ex Amphipoli urbe, Ἀμφιπολίτης, ut Euphanius Amphipolites, *Varr. l.* & *c.* 1. *R. R.*

AMPHIPROSTYLOS, *fabbrica di due facciate a colonne*, ἀμφιπρόστυλος, ædes, quæ in antica & postica parte columnas habet: vox Græca ab ἀμφὶ, circum, vel utrinque, πρὸ ante, & στῦλος, columna. *Vitruv. l.* 3. *c.* 1. Amphiprostylos (*ædes*) omnia habet ea, quæ prostylos, prætereaque habet in postico ad eundem modum columnas, & fastigium.

AMPHISBÆNA, æ, f. *ansesibena*, ἀμφίσβαινα, serpens venenosa in Lybia præcipue nascens, quæ terrestrium lumbricorum modo, utrisque extremitatibus, capite scilicet, & cauda, acuminatis gignitur, ut difficile possit unum ab altera dignosci, & præterea tum prorsus, tum retrorsus, cum libuit, facile repit: unde & nomen ab ἀμφὶ utrinque, & βαίνω, gradior. Hinc factum est, ut geminum caput eam habere olim creditum sit, & utrinque venenum fundere, ut *Plin. l.* 8. *c.* 23. & *Solin. cap.* 27. (*al.* 40.) *circa med.* scribunt. *Lucan. l.* 9. *v.* 719. Et gravis in geminum surgens caput amphisbæna.

AMPHISSA, æ, f. Ἄμφισσα, *Ansissa*, oppidum Phocidis in finibus Locrorum Ozolorum, juxta oram sinus Crissæi, ad fl. cognominem. Dicta est ab Amphissa Macraris, & Apollinis filia, vel quod undique montibus cingitur. *Lucan. l.* 3. *v.* 172.

AMPHISSIUS, a, um, ad Amphissam pertinens. *Ovid.* 15. *Metam. v.* 703. lævisque Amphissia remis Saxa fugit.

AMPHITANE, es, f. gemma alio nomine chrysocolla, invenitur in Indiæ parte ea, ubi formicæ eruunt aurum, auro similis, quadrata figura: affirmaturque natura ejus, quæ magnetis; nisi quod trahere quoque aurum creditur. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

AMPHITAPA, æ, f. subaudi *vestis*. est enim adjectivum a Græco ἀμφίταπος, ὁ, καὶ ἡ, vel ἀμφίταπος, genus vestimenti cubiturii utrinque villosi, ab ἀμφὶ, utrinque, & τάπης, tapes. tapetes enim villosi esse solent. *Varr.* apud *Non. cap.* 14. *n.* 24. Dormire super amphitapa bene molli. *Lucil. ibid.* Amphitapæ villis ingentibus molles. *Id. ibid.* Pluma, atque amphitapæ, & si aliud quid deliciarum. *Ulpian. Dig. lib.* 34. *tit.* 2. *leg.* 24. Vestimenta omnia aut virilia sunt, aut puerilia, aut muliebria, &c. Virilia sunt, quæ ipsius patrisfamilias causa parata sunt, veluti togæ, tunicæ, palliola, vestimenta stragula, amphitapa (*in celebri editione* Torrentini *est* amfitapa, *Latino scribendi modo*) & saga, reliquaque similia. &c. Ubi nota adjectivum neutrum pluralis numeri. ¶ Ab *Hesychio* inter χιτῶνας, hoc est tunicas numeratur.

AMPHITHALAMUS, i, m. ἀμφιθάλαμος, genus cubiculi in ædibus. *Vitruv.* loquens de dispositione ædificiorum Græcorum *lib.* 6. *cap.* 10. In prostadis, dextra, ac sinistra, cubicula sunt collocata, quorum unus thalamus, alterum amphithalamus dicitur. *Thalamus* erat viri, & uxoris cubiculum: *Amphithalamus*, ubi ancillæ cubabant: ab ἀμφὶ, circum, quia veluti circum thalamum positus erat, hoc est tam prope, ut vocatæ ancillæ exaudire possent, & ad imperia præsto esse. Est qui legit *antithalamus*, ἀντιθάλαμος, ab ἀντὶ, contra, quod contra, seu e regione thalami positus erat.

AMPHITHEATRALIS, le, adject. *anfiteatrale*, ad amphitheatrum pertinens. *Plin. l.* 11. *c.* 24. Amphitheatrale spectaculum. *Claudian. de Consul. Mall. Theod. v.* 293. Amphitheatralis pompa. *Martial. l.* 14. *epigr.* 137. Amphitheatrales usus. *Id. l.* 11. *epigr.* 70. Amphitheatrales magistri. *h. e.* qui venationibus præerant, quæ in Amphitheatro fiebant.

AMPHITHEATRICUS, a, um, amphitheatralis. *Symmach. l.* 4. *epist.* 8. Amphitheatricum spectaculum. ¶ *Amphitheatrica charta* apud *Plin. l.* 13. *c.* 12. est genus quoddam chartæ vilioris, & plebejæ, ita dictæ, quia Alexandriæ primum in Amphitheatro, vel prope illud conficiebatur. Id autem nomen retinuit etiam postquam aliis in locis fieri cœpit, & arte perfici.

AMPHITHEATRUM, i, n. *ansiteatro*, ἀμφιθέατρον, ædificium circulari, seu potius ovali forma, in usum spectaculorum exstructum: ita dictum ab ἀμφὶ, utrinque, & θέατρον, theatrum. Prius enim theatra facta sunt forma semicirculari, postea duobus veluti theatris coeuntibus, ovali, & ut loquitur *Cassiod. l.* 5. *Variar. ep.* 42. prolixa quadam rotunditate. In iis erant gradus circum undique, & sedilia disposita ad spectandum, in medio spatium, quod *arena* dicebatur, quia arena spargi solebat, ut ludentes commodius insisterent. Præcipua, quæ in iis edebantur, erant gladiatorum certamina, venationes, & damnatorum hominum pugnæ cum feris, naumachiæ, &c. Varia fuere Romæ amphitheatra, Caligulæ, Claudii, Titi, Domitiani, Trajani, &c. Extra Romam in Italia amphitheatrum Veronense, quod adhuc visitur; extra Italiam aliquot in variis provinciis, quæ injuria temporum vel omnino, vel magna sui parte periere, de quibus, deque omni Amphitheatrorum constructione adeantur ii, qui ex professo scripsere, inter quos est *Lipsius*; qui non verbis solum accurate descripsit, sed tabulis etiam expressas eorum figuras exhibuit. item *Scipio Maffejus in Verona illustrata*. *Martial. de spectac. epigr.* 1. Omnis Cæsareo cedat labor Amphitheatro.

AMPHITRITE, es, f. *il mare*, Ἀμφιτρίτη, filia Oceani, vel Nerei, & Doridis, uxor Neptuni, maris dea. *Claudian. l.* 1. *de rapt. Proser. v.* 104. Nereia glauco Neptunum gremio complectitur Amphitrite. ¶ Per metonymiam pro ipso mari ponitur. Dicta videtur vel παρὰ τὸ ἀμφιτρομεῖσθαι τοὺς πλέοντας, quod undique timorem incutiat aut navigantibus, aut accolentibus; vel παρὰ τὸ ἀμφιτρίβειν τὴν γῆν, quod terras undique atterat, & rodat fluctibus; vel παρὰ τὸ ἀμφιτρέχειν τὴν γῆν, quod terram ambiat. *Ovid. Metam.* 1. *v.* 14. nec brachia longo Margine terrarum porrexerat Amphitrite. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 11. Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten. *h. e.* prima mare navigavit: de Argo navi loquitur.

AMPHITRYO, seu Amphitryon, & Amphitruo, ōnis, m. Ἀμφιτρύων, filius Alcæi filii Persei princeps Thebanus maritus Alcmenæ, quæ ex Jovis concubitu Herculem peperit: quare & ipse hujus pater habitus est. *Plautus* in ea comœdia, quæ inscribitur hujus viri nomine, semper scribit *Amphitruo*, quia antiqui Latini, nondum invecto Græcæ linguæ studio, Græcas litteras non admittebant, & *υ* in *u* vertebant. *Id. ibidem*, 1. 1. 96. Amphitruo regem Pterelam sua obtruncavit manu. *Ovid. Metam.* 6. *v.* 112. Amphitryon fuerit, cum te, Tirynthia cepit, &c.

AMPHITRYONIADES, æ, m. Amphitryonis filius. Ita cognominatus est Hercules, quia filius fuit Alcmenæ uxoris ejus. Unde *Catull. carm.* 67. *ad Manl. v.* 112. Audet falsiparens Amphitryoniades. *Ovid. Metam. v.* 48. grates agit ille parenti Amphitryoniadæ. *Virg.* 8. *Æn. v.* 214. Amphitryoniades armenta, abituraque parabat. *Quidam hoc loco leg.* Amphitryonides, *ut sit a Græco* Ἀμφιτρυωνίδης.

AMPHORA, æ, f. *anfora*, ἀμφορεύς, & per syncopen ἀμφορεὺς, genus vasis vinarii, plerumque fictilis. (Nam etiam quandoque ex alia materia fuisse legitur apud *Petron. in satyr. cap.* 34. & *Nepot. in fragment.* apud *Plin. l.* 36. *c.* 7.) ita dicti, quia utrinque prehendi, & portari poterat: ab ἀμφὶ, utrinque, & φέρω, porto. Habebat enim utrinque ansas, & fortasse etiam plures duabus. Nam *infimas* ei *ansas* tribuit *Cato R. R. c.* 113. ut conjicere possis, etiam superiores habuisse. Ad varios usus inserviebat, sed præcipue ad vina condenda. Nam vinum, quod servari volebant, ex doliis diffundebant in amphoras, & cados bene picatos, ibique habebant, donec usus causa promi placeret, ut *Proculus Dig. lib.* 33. *tit.* 6. *leg. penult.* docet. Quare videntur amphoræ, quod ad usum spectat, respondere iis vasis, quæ Itali appellant *fiaschi*, & Galli *bouteilles*, maxime si vitreæ sint, ut est apud *Petron. loco cit.* ubi narrat, illatas in mensam fuisse amphoras vitreas diligenter gypsatas, quarum in cervicibus pittacia erant affixa cum titulo: *Falernum Opimianum annorum centum*. Hinc illa *Horatii* ode quæ est 21. *lib.* 3. in qua amphoram laudat, ut sibi æqualem, nempe eo ipso anno impletam vino, quo is natus fuerat, & ad ea usque tempora servatam. *Id. de art. poet. v.* 31. amphora cœpit Institui, currente rota, cur urceus exit? *Id. l.* 3. *od.* 16. *v.* 34. Nec Lestrigonia Bacchus in amphora Languescit mihi. *Id. ibid. od.* 8. *v.* 10. Corticem adstrictum pice dimovebit Amphoræ fumum bibere institutæ. ¶ *Amphoram nassiternam* memorat *Cato R. R. c.* 11. & recenset inter vasa, quibus ad vineam colendam opus est, nempe intelligit vas aquarium ad irrigandum. ¶ Etiam condendis olivis amphoræ destinabantur, & uvis, aliisque hujusmodi fructibus, quæ servari solent, ut apud *Columell. l.* 12. *c.* 16. & 47. legitur. Præterea ad servandum oleum, & mel eas inservisse colligitur ex *Catone R. R. c.* 10. ubi *amphoras olearias* nominat, & ex *Horat. Epod.* 2. *v.* 15. ¶ Ad hæc *Cato ibid. cap.* 11. *amphoras sparteas* refert inter instrumenta vineæ: & videntur fuisse vasa rusticana ex sparto contexta in amphoræ figuram. *Turneb. l.* 7. *c.* 23. scribit, putare se, sparteas amphoras adhibitas fuisse in vino metiendo. nam si fictiles fuissent, tractando sæpe, uti metiendo fit, facile fractæ fuissent. ¶ Fuit etiam earum usus Romæ in angiportis, ubi constituebantur amphoræ curtæ ad exonerandas vesicas populi Romani Quiritium. Colligitur id ex C.

Titia Lucilii æquali apud *Macrob. l. 2. Saturn. c. 12.* Tale sepulcrum pro olla sepulcrali imprecatur lenæ *Propert. l. 4. eleg. 5. v. 73.* ¶ Denique est amphora genus mensuræ liquidorum, quæ Latine etiam *quadrantal* dicitur, teste *Festo* ad vocem *Quadrantal*, & duas urnas continet, ut est apud *Fann. de ponderib. & mens. v. 63.* hoc est congios octo, sextarios XLVIII. heminas XCVI. ponderis vero libras LXXX. Quamquam ut incerta omnia de veterum mensuris sunt, ita varie a variis amphoræ ratio traditur. *Cic. pro Font. c. 5.* Titurium Tolosæ quaternos denarios in singulas vini amphoras portorii nomine exegisse. ¶ Quod vero *Fannius ibid. v. 61.* addit: *quam me violare licet, Sacravere Jovi Tarpejo in monte Quirites;* innuit morem Romanorum, ut mensuras, & pondera in Capitolio custodirent, ut inde quoties res exigeret, & de legitima mensura dubitaretur, veritas peti posset. Hinc *Capitolina amphora* ponitur pro amphora justæ mensuræ. *Capitolin. in Maximin. cap. 4.* Bibisse illum sæpe in die Capitolinam amphoram constat. ¶ In genitivo plur. sæpe facit *amphorum* pro *amphorarum*, præsertim cum adjectivis numeralibus, ut *Charis. l. 1. pag. 41. Putsch.* observat. *Cic. Fam. 12. ep. 15.* Naves onerariæ, quarum minor nulla erat duum millium amphorum. *Plin. l. 6. c. 22.* Magnitudo navium ad terna millia amphorum. *Liv.* tamen *l. 21. c. 63.* Navem, quæ plus quam trecentarum amphorarum esset. *Plin. l. 9. c. 30.* Polypi caput amphorarum quindecim capax.

AMPHORALIS, le, adject. Apud *Plin. l. 37. c. 2.* *amphorale vas* est amphoræ mensuram capiens.

AMPHORARIUS, a, um, adject. *Vinum amphorarium* dicitur a *Proculo Digest. lib. 33. tit. 6. leg. ult.* quod in amphoras diffunditur servandi causa, ad differentiam doliaris.

AMPHRYSIACUS, a, um, adjectivum ad Amphrysum pertinens. *Stat. l. 1. silv. 4. v. 105.* Aut Amphrysiaco pastor de gramine carpsi. *h. e.* herba ad ripas Amphrysi fluminis proveniente.

AMPHRYSIUS, a, um, ad Amphrysum, & Apollinem pertinens. *Virg. 6. Æn. v. 394.* Quæ contra breviter fata est Amphrysia vates. *h. e.* Apollinea: loquitur enim de Sibylla Cumæa. *Auson. ep. 7. v. 16.* Amphrysia fata. *h. e.* oracula, & libri Sibyllini, quos Apollinis instinctu Sibyllæ scripsisse putabantur. V. vocem sequent.

AMPHRYSUS, & *Græca positione* Amphrysos, i, m. Ἄμφρυσος, fluvius Thessaliæ parvus, Halum oppidum alluens, & juxta Othrys montis radices in Sperchium amnem decurrens. Celebris est apud Poetas, qui fabulantur circa eum fuisse lætissima pascua Admeti regis Thessaliæ, ubi Apollo ejus armenta novem annos pavit, cum aliquando ab Jove irato divinitate spoliatus fuisset: qua de re V. in *Admetus*, & in *Cyclops*. *Ovid. Metam. 1. v. 580.* Apidanusque senex, lenisque Amphrysos, & Æas. *Virg. 3. Georg. v. 1.* Te quoque magna Pales, & te, memorande, canemus, Pastor ab Amphryso. ¶ Legitur & *Amphrisus* Latina vocali.

AMPIRVARE V. Redamtruare.

AMPLE, adverb. *ampiamente, magnificamente*, ἀφθόνως, μεγαλείως, δαψιλῶς, late, magno numero. *Cels. in præfat. post med.* Qui ample valetudinarios nutriunt, quia singulis summa cura consulere non sustinent, ad communia ista confugiunt. ¶ Metaphorice est copiose, magnifice. *Cic. de clar. Orat. c. 55.* Duo genera oratorum, unum attenuate presseque, alterum sublate ampleque dicentium. *Id. Verr. 6. c. 27.* Exornare ample, magnificeque triclinium. *Id. Phil. 5. in fin.* Amplissime dare agrum militibus. *Id. Verr. 4. c. 46.* Gerere honores omnes amplissime, ac magnificentissime. *Id. Phil. 9. in fin.* Efferre aliquem supremo die suo quam amplissime. *Flor. l. 4. c. 2.* Satis ample sonabant in Pompejani nominis locum Cato, & Scipio. *h. e.* satis amplum, & magnum nomen habebant. *Plin. lib. 18. cap. 3.* Amplissime laudare aliquem. ¶ Comparativum *amplius* V. infra suo loco.

AMPLECTOR, ĕris, exus sum, dep. 3. *abbracciare, cingere*, περιβάλλω, circum necto, complector, comprehendo, cingo, quod brachiis extensis homines facere solent: ab *am* circum (ut docet *Festus* in *Amtermini*) & *plecto*, cingo, necto. *Plaut. Pœn. 5. 4. 91.* Ambæ filiæ sumus: amplectamur ambæ. *Id. Cistell. 2. 3. 25.* & *Rud. 1. 5. 16.* Amplecti genua alicui. *Plaut. Capt. 3. 4. 120.* Compedes amplectuntur crura. *Manil. l. 1. v. 536.* domus naturæ amplectens pontum terrasque jacentes. *Plin. l. 5. c. 1.* Æstuarium amplectitur intra se insulam. *Tacit. Ann. 12. c. 24.* Sulcus designandi oppidi cœptus, ut magnam Herculis aram amplecteretur. *Liv. l. 35. c. 28.* Quantum munimento amplecteretur loci. *Plin. l. 10. ep. 75.* Amplecti locum exhedra, & porticibus. *Virg. Eclog. 3. v. 45.* Et molli circum est ansas amplexus acantho. ¶ Translate *Cic. 6. Fam. ep. 6. in fin.* Me amicissime quotidie magis Cæsar amplectitur. *h. e.* amat, fovet, colit. *Id. Attic. l. 7. epist. 1.* Amplecti aliquem amore. *Id. pro Mil. c. 27.* Amplecti plebem. *h. e.* fovere, delinire, ejus favorem sibi conciliare. *Sallust. in Jug. c. 7.* Aliquem in amicis habere, magis magisque in dies amplecti. *Horat. l. 1. sat. 2. v. 53.* hoc se amplectitur uno. *h. e.* se amat, sibi placet. *Cic. Phil. 10. cap. 9.* Amplecti virtutem alicujus. *Id. Fam. 5. ep. 19.* libenter animum alicujus. *Id. Attic. l. 12. ep. 35.* Te vehementer rogo, ut hanc cogitationem toto pectore amplectare. *h. e.* amanter suscipias, & serio perpendas. *Id. Fam. 4. ep. 8.* Cæsar favet ingeniis; nobilitatem vero, & dignitates hominum amplectitur. *Id. Fam. 5. ep. 8.* Amplecti officiis amplitudinem alicujus. *Id. l. 1. de Orat. c. 55.* jus civile. *Id. ibid. c. 24.* Neque ita amplecti artem, ut *&c.* neque eam totam repudiare. *Tacit. 15. Ann. c. 59.* rempublicam. *Id. 6. Ann. c. 8.* amicitiam alicujus. *Justin. l. 22. c. 7. & l. 29. c. 2.* spe regnum. *Cic. pro Rosc. Com. c. 12. in fin.* aliquid pluribus verbis. *h. e.* dicere, persequi, explicare. *Virg. 2. Georg. v. 42.* Non ego cuncta meis amplecti versibus opto. *h. e.* comprehendere. *Et absolute eodem sensu Plin. l. 4. c. 12.* Totius ponti forma breviter amplectenda. *Tacit. 4. Ann. cap. 34.* Quos lex majestatis amplectitur. *comprende.* ¶ *Amplecto, is,* activa forma, ut *Priscian. l. 8. pag. 797.* & *Diomed. l. 1. pag. 379.* monent. *Plaut. Rud. 3. 5. 36.* Amplectitote crura fustibus. *Liv. in Odyss.* apud *Diomed. loc. cit.* Genua amplectens virginem oraret. ¶ Passive *Lucil.* apud *Priscian. l. 8. pag. 791.* Amplexetur, qui velit: ego non sinam me amplectier. paragoge pro *amplecti*. V. *Amplexus, a, um.* ¶ Etiam *amplector, aris* in prima conjugat. usurpasse Veteres, testatur *Priscian. loc. cit.* Itaque hac forma legitur a quibusdam apud *Plaut. Trucul. a. 5. v. 32.* Hinc particip. *amplectandus* est in quibusdam Codicib. *Manilii l. 4. v. 803.*

AMPLEXATUS, a, um, particip. ab amplexor. *Cic. l. 1. Acad. cap. 9.* Aristoteles primus species labefactavit, quas mirifice Plato amplexatus erat.

AMPLEXOR, aris, atus sum, depon. 1. *abbracciare*, idem omnino quod *amplector*, eosdemque fere habens usus. *Cic. Fam. 1. ep. 9.* Inimicum meum sic amplexabantur, sic in manibus habebant, sic fovebant, sic, me præsente, osculabantur. *Et post.* Amplexari aliquem familiariter, atque hilare. *Plaut. Mil. 5. 1. 40.* Amplexari, atque osculari inter se. *Id. Asin. 5. 2. 32.* Facere modum amplexandi. *Id. Rud. 3. 3. 33.* Aram amplexantes. *Id. Trucul. a. 5. v. 33.* Ego illam patiar alios amplexarier? paragoge pro *amplexari*. ¶ Translate *Cic. Q. Fr. l. 2. ep. 12.* Appius totum me amplexatur. *h. e.* valde amat, colit, observat. *Id. ad Brut. ep. 11.* Amplexari, ac tueri judicium suum. *Id. pro Sext. c. 45. in fin.* otium. *Id. 3. de Orat. c. 17.* Amplexari voluptatem. *Id. pro Cluent. c. 44.* Auctoritatem censorum amplexator. Est qui cum *Priscian. l. 8. pag. 797. Putsch.* leg. *amplexato*, ut sit ab *amplexo, as:* quod etiam usurpatum legitur. *Accius* apud *Non. cap. 7. n. 14.* Amplexa: fructum, quem dii dant, cape. *Plaut. Pœn. 5. 4. 60.* Hanc amabo, atque amplexabo. Adde *Q. Claud.* apud *Priscian. loc. cit.* & *Petron. in fragment. Tragur. cap. 63. Burmanni.* Et Passive *Lucil.* apud *Priscian. loc. cit. pag. 791.* Amplexetur, qui velit, ego non sinam me amplectier. περιπλακήσεσθαι, ut idem *Priscian.* exponit.

AMPLEXUS, a, um, particip. ab amplector, *chi ha abbracciato*. *Ovid. Heroid. ep. 19. v. 80.* Meque tibi amplexo nulla noceret hiems. *Cic. pro Sull. c. 20.* Qui tanto amore possessiones suas amplexi tenebant. ¶ Passiva significatione, *abbracciato*, περιπλεχθείς. *Petron.* apud *Priscian. l. 8. pag. 791. & l. 11. pag. 927.* Animam nostram amplexam in pectore.

AMPLEXUS, us, m. *circondamento*, actus amplectendi, & cingendi, περιπλοκή, περιβολή. *Cic. l. 1. de Divin. c. 36.* Puer dormiens circumplicatus serpentis amplexu. *Plin. l. 5. c. 9.* Inferiorem Ægypti partem Nilus, dextra lævaque divisus, amplexu suo determinat. *Stat. 6. Theb. v. 255.* Collibus incurvis, viridique obsessa corona Vallis in amplexu nemorum sedet. ¶ Sæpius dicitur de hominibus, *abbracciamento*. *Virg. 1. Æn. v. 687.* Cum dabit amplexus, atque oscula dulcia figet. *Sueton. in Othon. c. 10.* Amplexu, & osculo aliquem dimittere. *Tacit. 12. Ann. c. penult.* Amplexu tenere aliquem. *Vellej. l. 2. c. 123.* Circumfundi amplexibus alicujus. *Senec. in Hippol. v. 705.* Ruere in amplexus. *Ovid. 11. Metam. v. 228.* Ire in amplexus. *Lucan. l. 4. v. 176.* in amplexus effusas tendere palmas. *Valer. Flacc. l. 1. v. 316.* Hærere amplexibus. *Ovid. 9. Metam. v. 52.* Excutere amplexus. *Virg. 6. Æn. v. 698.* Subtrahere se amplexu. *Id. 8. Æn. v. 568.* Divelli amplexu. & *v. 388.* Fovere amplexu. ¶ Absolute de re turpi. *Sil. lib. 11. v. 399. Petron. Juvenal. Ovid. Martial.*

AMPLIATIO, onis, f. amplificatio, augmentum. *Tertull. de baptism. cap. 13.* Ubi fides aucta est credendi, addita est ampliatio sacramento. ¶ Est etiam verbum forense, quod significat dilationem sententiæ ferendæ in aliqua causa, *proroga di giudizio, dilazione*. Dicebatur enim ampliatio, ut docet *Ascon. in Verr. 3. de prat. urb. cap. 9.* cum Judices audita causa, nec penitus adhuc cognita, petebant nova actione doceri; quod significabant datis in tabella litteris *N L, h. e. non liquet:* & is qui judicio præerat, pronuntiabat, causam *amplius*, hoc est iterum esse cognoscendam. Ex quo *ampliatio* nata est. Differt a *comperendinatione*, quia, licet utraque judicii dilationem habeat, tamen *comperendinatio* nascebatur etiam, si judices nihil judicassent; *ampliatio* vero ex eorum incerta, & dubitanti sententia: *comperendinatio* erat necessaria, & legis vi instituta, *ampliatio* libera (licet non in omnibus causis) & in judicum potestate posita: *comperendinatio* in tertium diem transferebat actionem, *ampliatio* in quemcumque diem ex arbitratu ejus, qui judicio præerat: ex causa *comperendinationis* bis tantum causa dicebatur; ex causa *ampliationis* sæpius dici poterat: cujus rei testimonia V. in voce sequenti: denique in *comperendinatione*, seu secunda actione dicebat priore loco defensor, posteriore accusator, ut *Ascon.* scribit *loc. cit.* in *ampliatione* priore accusator, posteriore defensor. Hoc tamen discrimen convellit *M. Anton. Ferrat. l. 1. ep. 9.* quem consule. Legitur *ampliatio* tum apud *Ascon. loc. cit.* tum apud *M. Senec. lib. 1. controvers. 3. ad fin.*

AMPLIATOR, oris, m. qui ampliat. In numo Antonini Pii apud *Spanhem. in exercit. 2. de civib. R.* & apud *Mediobarb. pag. 193.* S. P. Q. R. ampliatori civium. *h. e.* qui quamplurimos in civitatem R. admisit.

AMPLIATUS, a, um, *ampliato, allargato, accresciuto*, amplior, seu major factus, μεγαλυνθείς. *Cels. l. 7. cap. 5. n. 2.* Ampliato magis vulnere, arundo avellenda est. *In monumento Ancyr.* apud *Gruter. pag. 232.* Ampliato ejus solo. *Hirt. de B. Hispan. cap. ult.* Ampliatus honor. *Plin. l. 17. c. 10.* Ampliatum miraculum. *Scævola Digest. lib. 34. tit. 3. in fin.* Ampliata summa. ¶ De eo cujus judi-

judicium dilatum est, ~~ut in~~ *Ampliatio* diximus. *Liv. l.* 43. *c.* 2. Bis ampliatus, tertio absolutus est reus. *Valer. Max. l.* 8. *c.* 1. *n.* 11. Cujus causa septies ampliata, ad ultimum octavo judicio absoluta est.

AMPLIFICATIO, onis, f. *accrescimento*, *aumento*, αὔξησις, augmentum. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 8. Amplificatio rei familiaris. *Id. l.* 2. *Divin. c.* 14. pecuniæ. *Id.* 2. *Offic. c.* 12. honoris, & gloriæ. ¶ Apud oratores sumitur pro vehementi quadam disputatione, qua argumenta tum verbis, tum rebus dilatantur, augenturque, ut majorem vim habeant ad permovendum, *amplificazione*: habetque locum tum in pluribus verbis, tum in uno tantum: quæ Græce αὔξησις dicitur. *Cic. in partit. cap.* 8. *Quintil. l.* 8. *c.* 4. &c. *Cic. in Orat. c.* 29. Jus omne retinendæ majestatis Rabirii causa continebatur: ergo in omni genere amplificationis exarsimus. ¶ Quamvis autem in quacumque orationis parte locum habeat, tamen accipitur interdum speciatim pro ea, quæ adhibetur in peroratione ad movendos auditorum affectus. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c. pænult.* V. etiam *Cicer.* 3. *de Orat. c.* 27. qui *ibid. c.* 26. *in fin.* docet, ejusdem amplificationis esse non solum augere aliquid atque altius tollere, sed etiam extenuare, atque abjicere.

AMPLIFICATOR, oris, m. *amplificatore*, *accrescitore*, qui amplificat, & auget, παραυξήσιος. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 4. Nec vero Pythagoras nominis solum inventor, sed etiam rerum ipsarum amplificator fuit. *Id. Fam.* 10. *ep.* 12. Dignitatis tuæ non modo fautor, sed etiam amplificator. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 282. *n.* 3. Constantino amplificatori urbis Romæ.

AMPLIFICATRIX, icis, f. *amplificatrice*, *accrescitrice*, quæ amplificat, & auget. *Pacat. in Paneg. Theodos. cap.* 8. Quos plurima laude dotavit amplificatrix veri vetustas.

AMPLIFICATUS, a, um, *ampliato*, *accresciuto*, auctus. *Cic.* 3. *Catil. c.* 1. Urbs condita, & amplificata. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 3. Respublica amplificata. ¶ Translate *Id. pro Leg. Manil. c.* 16. Auctoritas multis rebus gestis, magnisque vestris judiciis amplificata. *Id. l.* 3. *de Legib. c.* 14. Pauci honore, & gloria amplificati. *Sallust. orat.* 2. *ad Cæs. de republ. ordin. ante med.* Nobilitatis opes diminutæ, & jus populi amplificatum. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 12. Gratia, & dignitas amplificata.

AMPLIFICE, adverb. ample, magnifice. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 265. Talibus amplifice vestis decorata figuris Pulvinar complexa suo velabat amictu. *Alii leg.* amplificæ vestis.

AMPLIFICO, as, avi, atum, a. 1. *ampliare*, *dilatare accrescere*, αὐξάνω, amplum facere, dilatare, ampliare, augere. *Liv. l.* 1. *c.* 44. Amplificare urbem. *Valer. Max. l.* 3. *c.* 4. *n.* 2. numerum Senatus. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 57. sonum. *Id. pro Dom. c.* 9. pretium. *Id. de Amicit. c.* 16. fortunam. *Id.* 1. *de Fin. c.* 11. voluptatem. *Pacuv.* apud *eund.* 2. *Tuscul. c.* 21. dolorem. ¶ Translate *Id.* 2. *de nat. Deor. in fin.* Amplificare facultatem differendi. *Id.* 3. *de Legib. c.* 14. aliquem honore, & gloria. *Plin. in Paneg. c.* 69. Amplificare, atque augere aliquem festinatis honoribus. *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 14. auctoritatem alicujus. ¶ Dicendo rem augere, adhibita amplificatione, *amplificare*, *esaggerare*. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 26. *in fin.* Summa laus eloquentiæ est amplificare rem ornando. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 53. Aliquid amplificare, atque ornare dicendo. *Id.* 4. *Acad. c.* 2. Amplificare gloriam alicujus. *Id.* 5. *de Fin. c.* 24. virtutem suis laudibus.

AMPLIFICUS, a, um, amplus, magnificus. V. *Amplifice*.

AMPLIO, as, avi, atum, a. 1. *ampliare*, *accrescere*, *aggrandire*, μεγαλύνω, αὐξάνω, amplum facio, augeo. *Cels. l.* 7. *c.* 5. *n.* 1. Ampliare plagam. *Sueton. in Aug. c.* 18. templum. *Id. in Cæsar. c.* 44. imperium. *Horat. l.* 1. *sat.* 4. *v.* 32. rem. *h. e.* divitias augere. *Tacit.* 2. *Histor. cap.* 78. servitia. *h. e.* augere numerum servorum. *Sueton. in Ner. c.* 22. & *Plin. in Paneg. c.* 54. numerum. *Suetan. in Aug. c.* 41. censum Senatorum. *Id. ibid. c.* 45. privilegia. *Callistrat. Digest. lib.* 44. *tit.* 14. *leg.* 3. pretia prædiorum diligenti cultura. *Martial. lib.* 10. *epigram.* 23. Ampliare sibi spatium ætatis. *Scævola lib.* 34. *tit.* 1. *leg.* 16. *a med.* Ita ut ex usuris aleretur, prout ætatem ampliaret. *cresceste in età*. Et *Julian. lib.* 23. *tit.* 3. *leg.* 47. Ampliare dotem. *Plin. l.* 23. *c.* 2. vires. ¶ Translate *Martial. l.* 8. *epigr.* 66. Ampliare nomen alicujus. *h. e.* illustrare, amplitudinem conferre. ¶ Speciatim est verbum forense, & significat differre in alium diem alicujus causæ sententiam, ut in *Ampliatio* exposuimus, *differire il giudizio*, *prorogare*. *Cicer. pro Cæcin. c.* 10. Cum causam non audisset, & potestas esset ampliandi, dixit, sibi liquere. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 36. Quid fuit judices, quare in sententiis ferendis dubitaveritis, aut istum hominem nefarium ampliaveritis? *Aurel. Vict. de vir. illustr. cap.* 24. Manlius ab conspectu Capitolii ampliatus est. *h. e.* dilata est ejus sententia ob conspectum Capitolii. V. *Liv. l.* 6. *c.* 20.

AMPLITER, adverb. *abbondantemente*, *magnificamente*, ample, largiter, magnifice, ἀφειδῶς. *Plaut. Casin.* 2. 8. 65. Obsonari ampliter. *Id. Merc. prol. v.* 98. Accipere aliquem hilare, atque ampliter. *Id. Stich.* 5. 4. 10. Facere sumptum ampliter. *Plaut. Cistell.* 2. 3. 55. Occupatus sum ampliter. *h. e.* valde. *Gell. l.* 2. *c.* 6. Laudare ampliter. *Id. l.* 10. *c.* 3. Dicere aliquid ampliter, & insignites. *h. e.* dicere aliquid magnificum, & insigne. Adde *Lucil. Pompon. Acc.* apud *Non. c.* 11. *n.* 19.

AMPLITUDO, inis, *ampiezza*, *grandezza*, πλάτος, spatium, aut magnitudo alicujus rei. *Cic. Verr.* 6. *cap.* 49. Simulacrum quoddam modica amplitudine. *Sueton. in Calig. c.* 35. Egregia corporis amplitudo. *Varr. l.* 2. *R. R. cap.* 4. Amplitudo membrorum. *Tacit.* 4. *Histor. c.* 22. valli. *Id. de Germ. c.* 26. soli. *Plin. l.* 6. *c.* 26. Oppidum septuaginta stadiorum amplitudine. *Id. l.* 14. *c.* 2. Amplitudo foliorum. *Id. l.* 12. *c.* 1. Platanus adolescit in amplitudinem. *Id. l.* 10. *c.* 22. Crescere in amplitudinem. *Auct. Dial. de Orat.* (*qui a quibusdam* Tacito *tribuitur*) *cap.* 37. Crescit cum amplitudine rerum vis ingenii. ¶ Apud *Gell. l.* 19. *cap.* 8. amplitudo numeri est numerus pluralis. ¶ Quotiescumque pro altitudine ponitur, simul significat crassitudinem aliquam, quæ amplum reddat. ¶ Translate ponitur pro dignitate, gravitate, præstantia, quam sibi quis comparavit ex multa virtute, sapientia, potentia, rebus gestis, & propter quam amore, cultu, aut admiratione dignus est. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 55. Amplitudo est potentiæ, aut majestatis, aut aliquarum copiarum magna abundantia. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 1. Homines, in quibus summa auctoritas est, atque amplitudo. *Et paulo post*. Propter nobilitatem, & amplitudinem. *Id.* 2. *de Orat. c.* 39. Majestas est amplitudo, ac dignitas civitatis. *Id.* 1. *Offic. c.* 20. Splendor, & amplitudo. Et *cap.* 21. Claritas, & amplitudo. *Id. pro Mur. c.* 7. Amplitudo nominis. *Id. ibid.* Summa amplitudine dignum putari. *Id. de clar. Orat. c.* 81. Ad summam amplitudinem maxima cum gratia, & gloria pervenire. *Id.* 2. *Tuscul. c. pænult.* Amplitudo animi. *Nepos in Attic. c.* 18. Amplitudo rerum gestarum. *Plin. in præfat. hist. nat.* Amplitudo fortunæ. ¶ In plurali numero. *Cic.* 4. *de Fin. cap.* 7. *a med.* Amplitudines bonorum. *Gell. l.* 4. *c.* 9. Amplitudines virtutum. ¶ *Amplitudo orationis* apud *Gell. l.* 7. *c.* 14. est copiosum, & magnificum dicendi genus.

AMPLIVAGUS, ample vagus, late vagans. *Auctor ad Herenn. lib.* 3. afferri solet ad hanc vocem confirmandam; sed inepte duæ voces in unam compinguntur. Verba sunt *cap.* 19. Loci præter modum ampli vagas imagines reddunt, & nimis angusti sæpe non videntur posse capere, &c.

AMPLIUS, *più*, πλέον, adverbium est comparativum ab *ample*, & significat plus, aut insuper; variosque habet usus, atque elegantes, variamque constructionem. Sæpe enim ponitur absolute. *Cic. lib.* 1. *de Orat. c.* 17. Non luctabor tecum, Crasse, amplius. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 34. Bestiæ eo contentæ non quærunt amplius. *nulla di più*. *Cic. Verr.* 7. *c.* 49. Sthenius se se ipsum abs te repetit: nihil amplius. *Id. Fam.* 12. *ep.* 1. *ad fin.* Ulta suas injurias est per vos: nihil amplius. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 50. Quid vis amplius? *Et mox*. Quid quæris amplius? *che vuoi di più?* *Id. Catil.* 1. *cap.* 3. Quid est, quod jam amplius exspectes, si, &c? *che aspetti più a lungo?* *Sallust. in Jug. c.* 27. Amplius morari aliquem. *Cic. de Harusp. resp. c.* 24. Quid enim amplius ad ejus laudem minuendam facere potuisset? *che cosa di più*, &c. *Id. pro Cæc. c. ult.* Habetis eum, ut nihil dicam amplius, qui se homines coegisse fateatur. *per non dir altro*: & est formula, qua utimur, cum acerbum, aut odiosum quidpiam loqui nolle significamus. Sic *Id. pro Planc. cap.* 7. Nihil dico amplius. Et *pro Marcell. c.* 6. Nihil amplius dicam, quam id, quod omnes verebamur, &c. *Id.* 4. *Acad. c.* 26. Solem amplius duodeviginti partibus confirmant majorem esse, quam terram. *maggiore più di diciotto parti*. *Terent. Heaut.* 1. 2. 11. Quam vellem Menedemum invitatum, ut nobiscum esset hodie, amplius. *h. e.* Menedemum quoque præter alios invitatum. ¶ *Hoc amplius* formula est, qua & superiora repetimus, & aliquid præterea addimus, ut *Pompon. Digest. lib.* 32. *leg.* 52. docet. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 12. Bestiis sensum, & motum dedit, homini hoc amplius, quod addidit rationem. *questo di più, che*, &c. *Id. Fam.* 9. *ep.* 25. Obtemperare cogito præceptis tuis: hoc amplius navicularum habere aliquid, &c. *e oltre a ciò*. *Id.* 5. *de Fin. c.* 4. Cum uterque pluribus scripsisset, qui esset optimus reipublicæ status; hoc amplius Theophrastus, quæ essent, &c. *v' aggiunse questo di più, quali fossero* &c. *Id. ad Brut. ep.* 5. Cui cum essem assensus, decrevi hoc amplius, &c. *Id. Phil.* 13. *sub fin.* Quæ cum ita sint, de mandatis, litterisque M. Lepidi Servilio assentior; & hoc amplius censeo, &c. Formula qua utebatur in Senatu, qui sententiam post alium dicebat, & assentiri se illi affirmans, addendum tamen aliquid pronunciabat. Qua de re V. alia duo exempla apud *Senec. de vita beat. cap.* 3. & *l.* 3. *Quæst. natural. c.* 15. ¶ In testamentis illa quoque formula est: *lego Titio tot, & hoc amplius uxori, & liberis ejus tot*, quæ apud *African. Digest. lib.* 30. *leg.* 105. legitur. *e oltre a questo*. ¶ *Eo amplius*, hoc amplius. *Sallust. in fragment.* apud *Servium ad Æn.* 1. *v.* 75. Denas alii (*uxores*) alii plures habent: sed reges eo amplius. ¶ In re forensi. *Cic. Verr.* 3. *c.* 9. Vel judicari primo poterat, vel amplius pronunciari. *h. e.* differri judicium per ampliationem. (V. *Ampliatio*.). Cum enim judicibus non satis liquebat in causa aliqua, & novam actionem postulabant, is qui causæ præerat *amplius* pronuntiabat: quod etiam *de clar. Orat. cap.* 22. & *Verr.* 3. *cap.* 29. *in fin.* legitur. ¶ Et illa formula est *Cic. Fam.* 13. *ep.* 29. Rogo, ut si quid satisdandum erit, amplius eo nomine non peti, cures, ut satisdetur fide mea. *Id. de clar. Orat. cap.* 5. Tibi ego non solvam, nisi prius a te cavero, amplius eo nomine neminem, cujus petitio sit petiturum. Adde *pro Rosc. Com. c.* 12. & *l.* 1. *ad Attic. ep.* 8. Hac utebantur in stipulationibus, cum creditor cavebat debitori, affirmando nihil amplius sibi deberi, nihilque se ultra unquam petiturum. Quæ integra refertur *Digest. lib.* 46. *tit.* 8. *leg.* 23. his verbis: *In stipulatione cavetur, non petiturum eum, cujus de ea re actio, petitio, persecutio sit*. V. *ibid. leg.* 15. Huic similis est illa, *amplius non agi* apud *Paul. lib.* 45. *tit.* 1. *leg.* 4. & *Ulpian. lib.* 9. *tit.* 2. *leg.* 27. habebatque locum in iis stipulationibus, in quibus aliquis promittebat, se de ea re nunquam postea acturum, aut litem intentaturum. ¶ Interdum *amplius* habet post se genitivum more substantivorum. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 9. Si amplius obsidum velit, dare pollicentur. ¶ Item ablativum more comparativorum. *Sallust. in Catil. cap.* 59. Cum initio

non

non amplius duobus millibus habuisset. *Id. in Jugurt. cap.* 57. Morari amplius opinione. *Lucret. l.* 3. *v.* 966. Amplius æquo. *Julian. Digest. lib.* 39. *tit.* 6. *leg.* 19. Non amplius parte capere. *Scævola ibid. lib.* 36. *tit.* 1. *leg.* 78. *in fin.* Amplius quadruplo. ¶ Sæpe habet post se particulam *quam*. *Cic.* 2. *Verr. c.* 13. Paulo amplius, quam privatus. *Id. Verr.* 4. *c.* 31. Ne rejiciundi quidem amplius quam trium judicum potestatem facere. *Id.* 2. *de Legib. cap. pænult.* De sepulcris nihil est apud Solonem amplius, quam ne quis ea deleat. *Nepos in Agesil. c.* 8. Ut terra tecta esset strameutis, neque huc amplius quam pellis esset injecta. *Id. in Thrasib. cap. ult.* Nolo amplius quam centum jugera. *Sueton. in Aug. c.* 17. Nec amplius quam septem & viginti dies. ¶ Sæpissime *quam* omittitur, præsertim si cum numeralibus adjectivis jungatur. *Cic. de clar. Orat. c.* 17. Orationes amplius centum quinquaginta. *Id. Attic. l.* 2. *ep.* 16. Qui ager non amplius hominum quinque millia potest sustinere. *Nepos in Datam. c.* 8, Cum de ipsius exercitu non amplius hominum mille cecidisset. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 99. In deditionem venerunt amplius millia viginti quatuor. *Liv. l.* 38. *cap.* 40. Thracum decem haud amplius millia. *Cic. pro Rosc. Com. cap.* 3. Amplius sunt sex menses. *Et mox*. Amplius triennium est. *Et paulo post*. Triennio amplius.

AMPLIUSCULE, adverb. diminutivum ab *amplius*. *Sidon. l.* 8. *ep. ult.* Si vir illustris aliquid insuper ampliuscule scribi depoposcisset. *h. e.* aliquanto uberius, & fusius.

AMPLIUSCULUS, a, um, adject. aliquanto amplior. *Apulej. in Apolog.* Homo miser ampliuscula fortuna devolutus. *h. e.* spoliatus opibus satis amplis.

AMPLO, as, a. 1. *amplificare*, amplifico. *Pacuv.* apud *Non. cap.* 10. *n.* 14. Ubi poetæ pro sua parte falsa, confictaque canant, qui causam humilem dictis amplant.

AMPLOCTI pro *amplecti* dixere Veteres teste *Priscian. lib.* 1. *pag.* 552. *Putsch.* ea ratione, qua *vorto* pro *verto*, & *voster* pro *vester*, &c.

AMPLUS, a, um, *spazioso*, *ampio*, πλατύς, spatiosus, patens, latus, & ex omni parte se se diffundens. *Cic.* 1. *Offic.* c. 39. Ampla domus. *Id. Verr.* 6. *c.* 53. Amplissima curia, amplissimum gymnasium. Et *cap.* 34. Amplum & excelsum signum cum stola. *Virg.* 3. *Æn. v.* 353. Amplæ porticus. *Plin. l.* 6. *cap.* 20. Amplissima insula. *Sueton. in Aug. c.* 94. Mortali specie amplior. *più grande, o grosso dell' ordinario degli uomini*. *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 101. Amplæ divitiæ. *Liv. l.* 27. *sub fin.* Amplissima vestis. *sontuosa*. *Cic. pro Quint. c.* 3. Res pecuaria ampla. *Id. pro Rosc. Amer. cap.* 31. Amplissima pecunia. *Plin. l.* 28. *c.* 10. Amplior potentia. *Id. l.* 2. *c.* 40. Amplissimi effectus. *Sueton. in Vespas. cap.* 4. Amplior exercitus. *Papinian. Digest. lib.* 31. *leg.* 79. Amplius pretium. *Plin. l.* 5. *cap.* 9. Ampliores aquæ. *Terent. Hecyr.* 3. 1. 50. Amplior morbus. *h. e.* gravior, magisque effundens vires suas. *Plin. sub fin. l.* 6. Amplissima dies horarum quindecim. *h. e.* longissima. ¶ Translate *Cic. pro Marcell. c.* 8. Quidquid enim est, quamvis amplum sit, id certe parum est tum, cum est aliquid amplius. *Id. Verr.* 4. *c.* 25. Ampla occasio. *Lucret. l.* 5. *v.* 1173. Amplæ vires. *Terent. Hecyr.* 3. 1. 9. Ampliores iræ. *h. e.* vehementiores. *Propert. l.* 3. *eleg.* 4. *vers.* 32. Pœna fera, sed ampla. *Id. ibid. eleg.* 21. *in fin.* Spes ampla nepotum. ¶ Sæpissime ponitur pro præclaro, illustri, splendido, magnifico. *Cic. Attic. l.* 8. *ep.* 9. Amplissimæ res gestæ. *Id. pro Mil. c.* 22. Amplis præmiis afficere aliquem. *Id. Verr.* 3. *cap.* 5. *in fin.* Ne ullum munus ædilitatis amplius, aut gratius populo esse possit. *Id. de provinc. consul. c.* 11. Ampliorem honorem alicui tribuere. *Nepos in Eumen. c.* 4. Amplo funere efferre aliquem. *Id. in Catil. c.* 1. Amplissimus triumphus. ¶ *Amplum est*, præclarum, magnificum est. *Liv. l.* 9. *c.* 30. Sibi amplum esse urbem ab se captam frequentari. *Id. l.* 28. *c.* 42. *ad fin.* Relinquere Italiam paras, quia tibi amplum & gloriosum est. ¶ Cum refertur ad homines, significat eum, qui dignitate, doctrina, aut nobilitate præstans est, illustris, clarus. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 30. Is mihi videtur amplissimus, qui sua virtute in altiorem locum pervenit. *Id. Phil.* 3. *c.* 8. Et quidem ampli homines, sed immemores dignitatis suæ. *Id. pro Cæcin. c. ult.* Homo virtute cognita, & spectata fide amplissimus. *Id. Verr.* 6. *c.* 49. Amplissimum collegium decemvirale. *Id. pro Mil. c.* 2. Amplissimi ordines. *Id. pro Mur. c.* 7. Amplæ, & honestæ familiæ. *Cæs. l.* 4. *B. Gall. c.* 12. Amplissimo genere natus. ¶ *Amplissimus ordo* speciatim est senatorius. *Plin. l.* 10. *ep.* 3. *Sueton. in Vespas. c.* 2. & *in Oth. c.* 8. & JCti in *Dig.* sæpe. ¶ *Amplissimi* etiam dicuntur Consules ab *Ulpian. Digest. lib.* 49. *tit.* 1. *leg.* 1. & *lib.* 35. *tit.* 1. *leg.* 48. ¶ *Amplus orator* dicitur, qui oratione utitur fusa, copiosa, & magnifica. *Cic. in Orat. c.* 9. Lysiam causidicum sequuntur, non illum quidem amplum atque grandem, subtilem & elegantem tamen. *Id. de clar. Orat. cap.* 68. Pompejus erat oratione satis amplus. Adde *cap.* 55. Eundem *lib.* 7. *Attic. ep.* 17. *luculentum scriptorem* vocat. ¶ *Ampliores* pro *plures* legitur bis usurpatum a *Cajo Dig. lib.* 3. *leg.* 64.

AMPTRUO V. Antruo.

AMPULLA, æ, f. *ampolla*, λήκυθος, vasis genus ex vitro, aut alia materia, turgidum veluti inflato ventre, & angusto ore, quo oleum veteres in balneis servabant; item quo in mensa ad acetum continendum, aliquando etiam ad bibendum utebantur. Ejus formam his verbis *Apulej. in Florid. n.* 8. (*al. l.* 2.) describit. Fabricatum sibimet ampullam oleariam, lenticulari forma, tereti ambitu, pressula rotunditate. Figuram exhibet *Pignorius de Serv. pag.* 40. Ansatam utrinque fuisse, putat *Isaac. Voss. in not. ad Pompon. Mel. l.* 2. *c.* 6. & in eo differre ab urceo, qui unicam tantum ansam habeat. *Plin. l.* 20. *c.* 14. Ampullæ vitreæ aceti. *Sueton. in Domit. c.* 11. Modicam in ampulla potiunculam sumere. *Martial. l.* 6. *epigr.* 35. vitreisque tepentem Ampullis potas semisupinus aquam. *Cic.* 4. *de Fin. c.* 12. Si ad illam vitam, quæ cum virtute degatur, ampulla aut strigilis accedat. *h. e.* balneorum usus. ¶ Apud *Plaut. Merc.* 5. 2. 86. refertur inter instrumenta, quæ secum iter facturi asportabant; seu quod ea oleum ferrent ad ungendos in itinere pedes: qui mos antiquis fuit, teste *Hesych.* seu quod vinum in ea haberent: qua ratione idem videtur fuisse ac œnophorum, de quo *Pers. sat.* 5. *v.* 140. Jam pueris pellem succinctus, & œnophorum aptas, Ocyus ad navem, &c. Hinc Festus in voce *Rubidus*, *scorteas ampullas* memorat *vetustate rugosas*, ubi sane intelligit ampullas ex corio ad vinum ferendum, quas Itali vocant *fiasche*, & *borraccie*, quæque figura cum ampullis conveniunt. ¶ Translate *Horat. de art. poet. v.* 97. Projicit ampullas, & sesquipedalia verba. *h. e.* verba magnifica, turgida, & grandiloqua: ducta similitudine a figura ampullæ, quæ ventriosa est, & in medio veluti inflata.

AMPULLACEUS, a, um, adject. *Ampullacea pyra* dicuntur a *Plin. l.* 15. *c.* 15. quæ sunt ampullæ figura, collo oblongiore, latiore ventre. ¶ *Ampullaceum corium* apud *Columell. l.* 8. *c.* 2. *sub fin.* videtur esse illud, quod adhibebatur faciendis ampullis, seu œnophoris. V. *Ampulla*.

AMPULLAGIUM, ii, n. flos mali punici cum parvulo fructu, κύτινος ῥοιᾶς, ita dictus a figura ampullæ. *Cæl. Aurel. Tard. l.* 4. *c.* 3. & *l.* 5. *c.* 2. atque hoc posteriore loco alii leg. *ambulacium*.

AMPULLARIUS, ii, m. qui ampullas facit. *Plaut. Rud.* 3. 4. 51. Ut quivis dicat ampullarius, optimum esse opere faciundo corium, & sincerissimum. *scil.* ex corio etiam ampullæ fiebant, ut in *Ampulla* dictum est: vel ut alii volunt corio vestiebantur, ut ferendo munitiores essent iter facientibus. Adde *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 643. *num.* 10. C. Lucius Philomusus ampullarius. ¶ Adjective *Plaut. Stich.* 1. 3. 75. Cavillationes ampullariæ. *h. e.* quæ in balneis inter ungendum jactari solent. Ita enim legitur in quibusdam editis, & MSS. Alii *unctiones crapularias*, quæ discutiendæ crapulæ adhibentur.

AMPULLOR, aris, dep. 1. *parlar gonfio*, *e ampolloso*, ampullis verborum uti, magnifice loqui. *Horat. l.* 1. *ep.* 3. *v.* 14. Tragica desævit, & ampullatur in arte.

AMPUTATIO, onis, f. *troncamento*, *mozzamento*, ἀποκοπή, actus amputandi. *Cic. de Senect. c.* 15. Sarmentorum aliorum amputatio, aliorum immissio. ¶ Pro ipsa materie, quæ amputatur, *Plin. l.* 12. *c.* 25. *de arbore balsami*. Et sarmenta quoque in merce sunt: sestertiis septingentis amputatio ipsa, surculusque veniit, &c. ¶ *Amputatio vocis* est vocis amissio: quam Græci quoque φωνῆς ἀποκοπὴν vocant. *Cæl. Aurel. Tard. l.* 2. *c.* 6. Vocis amputatio fiet ex clamore nimio, aut frigore, aut ardore, sive ustura faucibus asperatis, vel etiam tumore nimio. Fit autem obtusio sonitus emissæ per spiritum vocis, atque hirta, vel aspirationis tractu gravata locutio.

AMPUTATORIUS, a, um, amputandi, & dividendi vim habens. *Theodor. Priscian. de diæta*, *c.* 10. Origanum est amputatorium, & siccatorium, & extenuatorium. *Scribon.* quoque *Larg.* hanc amputandi vim medicamentis tribuit, dum de *triphera* medicamento ita loquitur *composit.* 230. Uvam nimis jacentem, sine periculo per auriscalpium lana involutum perunctam amputat.

AMPUTATUS, a, um, *tagliato*, *troncato*, *mozzato*, cædendo ablatus, ἀποτμηθείς, ἀποκεκομμένος. *Plin. l.* 16. *c.* 32. Amputatum cacumen ulmi. ¶ Translate *Cic.* 5. *de Fin. c.* 13. Amputata, & circumcisa inanitas omnis, & error. *h. e.* sublata, & remota. *Gell. l.* 6. *c.* 5. Decisæ, & amputatæ falsæ opiniones. *Id. l.* 19. *c.* 12. Omnibus vehementioris animi vitiis amputatis. ¶ *Amputata loqui* est dicendo uti verbis non apte cohærentibus, ut velut trunca oratio sine numero desinat. *Cic. in Orat. c.* 51. Et ipsi infracta, & amputata loquuntur, & eos vituperant, qui apta, & finita pronuntiant.

AMPUTO, as, avi, atum, a. 1. *tagliar via*, *troncare*, *mozzare*, περικόπτω, ἀποκόπτω, cædo, abscindo, reseco: ex *am* circum, & *puto*, ut proprie sit circum abscindere, circumcidere. *Paul.* ex *Festo*: Amputata, id est circum putata. *Cic. de Senect. c.* 15. Amputare vitem ferro. *Id. Phil.* 8. *c.* 5. In corpore si quid pestiferum est amputare. *Sueton. in Galb. c.* 20. caput alicui. Et *cap.* 9. manus. *Senec. in Thyest. v.* 761. humeros trunco tenus. *Et mox*. ossa. *Columell. l.* 6. *c.* 32. Scalpello usque ad vivum resecare, & amputare scabiem. *Plin. l.* 32. *c.* 3. Amputare testes. *Et absolute eodem sensu Senec. in Excerpt. controvers. l.* 10. *controvers.* 4. *ad fin.* Amputare exoletos. ¶ Translate *Cic.* 4. *Acad. c.* 45. Circumcidere, & amputare multitudinem sententiarum. *Id.* 2. *de Orat. c.* 21. Volo esse in adolescente, unde aliquid amputem. *Id. in partit. cap.* 5. narrationes. *Senec. in Med. v.* 530. longa colloquia. *Justin. l.* 24. *c.* 7. moras. *Tacit. Hist.* 2. *c.* 69. numerum legionum. *sminuire*, *restringere*. ¶ *Amputare* de medicamentis dictum V. in *Amputatorius*.

AMPYCIDES, æ, m. patronym. Mopsus Ampyci filius, augur celeberis. *Ovid. Metam.* 12. *v.* 455. Nec tu credideris tantum cecinisse futura Ampyciden Mopsum. Et *lib.* 8. *v.* 316. Ampycidesque sagax.

AMPYCUS, i, & Ampyx, ycis, m. vir Œchalius, vel, ut alii volunt, Titarensis, hoc est ex Titaro, Thessaliæ oppido, qui ex Chloride filium genuit Mopsum nomine augurem egregium. Apud *Ovid.* 12. *Metam. v.* 450. legitur *Ampyca* in accusativo singulari, Græca positione pro *Ampycem*.

AMSANCTUS, i, m. *Mufiti*, *valle di Fricenti*, locus in Italia noxius, & lethalis ob aquas putridas, & fœtentes, quod sulphureæ sint, & undique sylvis, angustiisque claudantur, adeo ut sine periculo

culo adiri non possit ob fœtorem, & horrorem loci. Inde ei nomen factum. *Amsanctus* enim dicitur ab *am* circum, & *sanctus*, quasi ab omni parte sanctus: hujusmodi autem loca horrida, & tenebricosa Antiquis religiosa erant, & Diis sacra. *Cic. l. 1. Divin. c. 36.* & *Plin. l. 2. c. 93.* hunc locum esse ajunt in Hirpinis: sunt tamen alii, qui in Lucanis ponunt, alii, qui in Sabinis. ¶ Poetæ fabulati sunt, illa esse aditum ad Inferos. V. *Virg. 7. Æn. v.* 565. ¶ Scribitur & *Ansanctus* teste *Dausq. in Orthograph.*

AMSEGETES, inquit *Paulus* ex *Festo*, dicuntur, quorum ager viam tangit. *h. e.* qui agrum habent, per quem vicino servitus viæ debetur. Est autem *via* hoc sensu jus eundi, jumentum agendi, vehiculum ducendi per agrum vicini, *strada consortiva*. V. *Via*. Qui agri hanc servitutem habebant, tenebantur eorum domini viam ita munire, ut facile posset & homo, & jumentum, & vehiculum illa ire. Si non fecissent, jus erat vicino ex XII. Tabulis jumentum qua vellet agere, ut est apud *Cicer. pro Cæcin. c. 19.* Legem illam XII. Tabular. ita recitat *Dacerius in Fest.* Amsegetes viam muniunto. Si via immunita escit, qua volet jumentum agito. *Gothofred.* ita refert: Si via per amsegetes immunita escit, qua volet jumentum agito. Si *Paulum*, & *Dacerium* sequimur, amsegetes sunt ipsi domini agri culti; si *Gothofred.* ipsi agri.

AMTERMINI, qui circa terminos provinciæ manent. *Paulus* ex *Festo*. quæ verba mendosa putat *Scalig.* & ita emendat: *Amtermini qui circa terminos Po. Ro. viciniæ manent*; & intelligi eos, qui non erant in agro Romano, sed circum in vicinia. *am* enim circum significat: Græce ἀμφιτέρμονες. Subdit præterea non solum *amterminos* dictos esse, sed & *amterminei*, quia Veteres etiam *termen* dicebant pro *terminus*: errare ideo *Macrob.* qui *Saturn. l. 1. c. 14.* fragmentum illud Catonis *Oratorum am terminum* divisim legat, cum sit junctim legendum *amterminum* ab adjectivo plurali *amterminei*. Est tamen in loco *Macrobii* mira lectionum varietas. ¶ Scribitur & *antermini*, sed rarius.

AMTRUO, vel Amptruo, as, n. 1. *voltare intorno*, *girare*, antiquum verbum ab *am* circum, & *trua*, quæ est instrumentum ad movendum, & agitandum; significat motus, & saltus, quos edebant Salii sacerdotes in suis sacris: horum enim qui primus erat, *amtruare* dicebatur, & qui post eum movebantur, & saltitabant invicem motus reddentes, *redamtruare*. *Lucil.* apud *Fest.* in *Redamtruare*. Præsul ut amtruat, inde & volgu' redamtruat olli. Adde *eund.* & *Pacuv.* apud *Non. c. 2. n. 739.* ¶ Translate *Pacuv. ibid.* Promerendæ gratiæ simul cum videam Grajos nihil mediocriter redamtruare, opibusque summis persequi. *h. e.* nullam referre gratiam, nihil reponere. ¶ Sunt autem satis multæ horum verborum variæ lectiones. Nam pro *amtruare* alii reponunt *amburbare*, hoc est saltu corpus reciprocare: alii *anspiruare* eodem fere sensu: Pro *redamtruare* legunt alii *redentruare*, vel *redandruare* eadem significatione. Ut ut se res habeat, obsoleta hæc sunt omnia, & antiquitati relinquenda.

AMULETUM, i, n. *breve*, φυλακτήριον, medicamentum, quod de collo suspenditur, aut alia quacumque ratione adhibetur, præcipue ad amoliendum fascinum: videturque dictum ab *amoliendo*: unde & *amolitum* scriptum legitur in *Vet. Glosr. Plin. l. 29. c. 4.* Morborum remedia, veneficiorum amuleta. *Id. l. 30. c. 15.* Scarabæorum cornua adalligata amuleti naturam obtinent. *Id. l. 28. c. 4.* Inter amuleta est, editæ quemque urinæ inspuere. *Id. l. 37. c. 3.* Succinum infantibus adalligare amuleti ratione.

AMULIUS, ii, m. Ἀμούλιος, Procæ filius, & Numitoris frater, qui regnum fratri abstulit, atque omnem ejus stirpem virilem necavit, fratris quoque filiæ Rheæ Sylviæ per speciem honoris cum Vestalem eam legisset, perpetua virginitate spem partus ademit. Sed cum ea furtim a Marte compressa Romulum, & Remum genuisset, ab his regno pulsus, & vita spoliatus est. *Liv. l. 1. c. 3. & 4.* Hinc *Ovid. Fast. 3. v. 67.* Romuleoque cadit trajectus Amulius ense.

AMULUM V. Amylum.

AMURCA; æ, f. *feccia dell' oglio*, ἀμόργη, fordes olei, quæ præcedunt. Nam quæ sequuntur, fæces vocantur. Varios ejus usus, & utilitates recenset *Plin. l. 15. c. 18.* Ea enim imbui dolia olearia, eadosque, ne bibant oleum: subigi areas terendis messibus, ut formicæ, rimæque absint: illini horreorum parietes, & pavimenta, & vestium arcas contra teredines, & noxia animalia: lora, & coria, & calceamina, axesque, & æramenta contra æruginem, colorisque gratia elegantioris; præterea utilem esse in quibusdam arborum morbis, & animalium quoque, &c. Addit *Varr. l. 1. R. R. c. 51.* utilem esse ad necandas noxias herbas in agris, &c. *Virg. 3. Georg. v.* 448. Aut tonsum tristi contingunt corpus amurca. *Servius ad 1. Georg. v. 194.* docet, *amurca* per *c* quidem scribi, pronuntiari vero per *g*, ut fit in *Cajus*, & *Cnæus*.

AMURCARIUS, a, um, adject. *Amurcaria vasa* apud *Catonem R. R. c. 10.* sunt, in quibus amurca servatur.

AMUSIA, æ, f. *rozzezza nel canto*, canendi imperitia, ἀμουσία. *Varro* ἐπὶ λέξεως apud *Non. c. 2. n. 54.* Quibus suam delectet ipse amusiam, & aviditatem speribus lactet suis.

AMUSSIS, is, f. *livella*, *traguardo*, κανών, προσαγωγεῖον, regula lignea, vel ferrea perfectæ rectitudinis, qua utuntur fabri ad coæquanda opera, & ad planam æqualitatem dirigenda. Ita definiunt *Festus*, & *Varr.* apud *Non. cap. 1. n. 28.* cujus verba sunt: *Amussis est æquamentum levigatum, & est apud fabros tabula quædam, qua utuntur ad saxa levigranda.* Et *Sisenna* apud *Charis. l. 2. pag. 178. Putsch. Amussis est tabula rubricata, quæ demittitur examinandi operis gratia, an rectum opus surgat.* Quare conflatam hanc vocem putant saniores Etymologi ab *am* circum, & *assir* pro *asser*, hoc est tabula. Si huic rectæ regulæ addatur altera, ita ut rectum angulum efficiat, est *norma*, quam Itali *squadra* vocant, quæ & ipsa ad dirigendas planities apta est, sed alios habet præterea usus. Aliam tamen alii (ut *Non. loc. cit.*) huic voci significationem tribuunt, quod nempe sit funiculus ille, quem fabri rubrica illinunt, cum opus probant. Alii quod sit idem, ac perpendiculum, quo erectæ rectitudines exiguntur. sed prior notio magis propria videtur. *Auson. Idyll. 16. Vir bonus*, *v. 10.* Ne quid hiet, ne quid protuberet, angulus æquis Partibus ut coeat, nil ut deliret amussis. ¶ *Ad amussim* est secundum regulam, exacte, perfecte, quia quæ ad amussim exiguntur opera, perfecta sunt. *Gell. l. 20. c. 1.* Talionem ad amussim æquiparare. *Id. l. 1. c. 4.* Judicium factum ad amussim. Al. hic leg. *examussim*, eod. sensu. *Macrob. l. 1. Saturn. c. 4.* Videndum ergo ne magis varietas Veteres delectaverit, quam ut ad amussim verum sit, lectorum dierum nomina sic vocari. *h. e.* regulariter, ut *Festus* exponit, seu secundum regulas grammaticorum. Adde *Varron.* apud *Non. loc. cit.* ¶ *Numerus ad amussim* dicitur a *Varr. l. 2. R. R. cap. 1. ad fin.* qui tantus omnino est, quantus dicitur, ut si dicas *numerus centenarius ad amussim* est Italice *cento in punto*. ¶ Scribitur & *adamussim* junctis vocibus. ¶ Omissa præposit. Amussim, inquit *Paul.* ex *Festo*, regulariter: tractum a regula, ad quam aliquid exæquatur, quæ amussis dicitur. ¶ Alio sensu *Id. ibid.* Quidam amussim esse dicunt non tacite: quod mutire interdum dicitur loqui.

AMUSSITATUS, a, um, ad amussim exactus; & translate perfectus. *Plaut. Mil. 3. 1. 38.* Amussitata indoles.

AMUSSIUM, ii, n. idem quod amussis; vel opus ad amussim exactum, exæquatum, & perfectum. *Vitruv. l. 1. c. 6.* Collocetur ad libellam marmoreum amussium mediis mœnibus, aut locus ita expoliatur ad regulam, & libellam, ut amussium non desideretur. V. integrum *Vitruv.* locum, & *Plin. l. 18. c. 33. & 34.* ubi simile quiddam describitur.

AMŪSOS, i, m. *rozzo*, *ignorante*, ἄμουσος: Græca vox, qua significatur rudis, indoctus: ab *α* privativa, & μοῦσα, musa. Speciatim vero sic dicitur a *Vitruv.* qui est rudis in Musicis, *lib. 1. cap. 1. a med.* Non enim debet esse architectus musicus, ut Aristoxenus; sed non amusos.

AMYCLÆ, arum, f. plur. *Vordonia*, Ἀμύκλαι, urbs Laconiæ prope Therapnas (unde *Therapnæas Amyclas* dixit *Martial. lib. 9. epigr. ult.*) Tyndari regia, in qua nati sunt Castor, & Pollux. *Plin. l. 4. c. 5.* ¶ Urbs etiam fuit Auruncorum in Italia in ora maritima inter Tarracinam, & Cajetam apud Fundos (unde *Amyclas Fundanas* appellat *Martial. l. 13. epigr. 115.*) condita ab iis, qui cum Glauco Mindis filio in Italiam venerant: ubi adhuc specus Amyclæum, *Sperlunga*; ex qua mare Amyclæum, *mare di Sperlunga*. Hujus cives a muribus, vel a serpentibus deleti sunt, ut *Plin. l. 3. c. 5.* & *l. 8. c. 29.* narrat, quod cum Pythagoricam sectam sequerentur, abstinebant cæde animalium. Sed alii dicunt, Amyclas ab hostibus captas, & eversas fuisse ex silentii observantia. Nam sæpius falso hostium adventu nuntiato, ne civitas inani terrore quateretur, cautum lege est, nequis amplius hostium adventum nuntiaret. Cum igitur aliquando hostes re vera adventassent, nemine nuntiare audente, urbs capta est, cives ad unum interfecti. Hinc adagium a *Lucilio* usurpatum: *Mihi necesse est loqui: nam scio, Amyclas tacendo periisse.* Hæc omnia congerit *Servius* ad illud *Virg. Æn. 10. v. 564.* ditissimus agri Qui fuit Ausonidum, & tacitis regnavit Amyclis. *Sil. l. 8. v. 530.* quasque evertere silentia, Amyclæ. *Stat. lib. 4. Theb. v. 223.* Amyclæ Apollineæ. *Apollineas* vocat, quia ibi templum Apollinis erat, ipsaque urbs ei dicata. *Id. lib. 7. v. 163.* & *Sil. l. 2. v. 434.* & *l. 13. v. 44.* Ledææ Amyclæ. *Ledæas* dicit propter Ledam matrem Castoris, & Pollucis, quæ ibi ab Jove compressa fuit. ¶ *Amycle*, *es*, in sing. numero legitur a quibusdam apud *Silium l. 4. v. 360.*

AMYCLÆUS, a, um, Ἀμυκλαῖος, ad Amyclas pertinens. Amyclæum canem laudat *Virg. 3. Georg. v. 345.* quia in tota Laconia, cujus Amyclæ oppidum sunt, nobiles gignuntur canes. ¶ *Amyclæi fratres* sunt Castor & Pollux, quos Amyclis Leda ex Jove peperit. *Stat. Theb. 7. v. 413.* Hinc *Ovid. Heroid. ep. 8. v. 71.* Castori Amyclæo, & Amyclæo Polluci. *Stat. l. 2. silv. 1. v. 121.* Amyclæa mater. ¶ *Amyclæi olores* dicuntur ab *eod. Stat. l. 1. silv. 2. v. 142.* alludendo ad eum olorem, sub cujus specie Jupiter Ledam compresserat. Hinc *Amyclæam plumam* dixit *Martial. lib. 14. epigr. 161.* cycni plumam intelligens. ¶ *Amyclæam coronam* appellat idem *Martial. l. 9. epigr. 74.* qua donabantur victores in pugilatu, qui Amyclis maxime frequentabatur. ¶ *Amyclæum venenum* apud *eund. l. 8. epigr. 28.* est genus nobilissimi coloris, quo Amyclis lanæ tingebantur; quem alii viridem fuisse putant, alii rectius purpureum: nam cum Tyrio si conferretur, longe deteriorem fuisse, testatur *Ovid. de remed. amor. v. 707.* Confer Amyclæis medicatum vellus ahenis Murice cum Tyrio, turpius illud erit. ¶ *Amyclæum Canopum* dixit *Silius l. 11. v. 433.* Ægypti oppidum, quia nomen habuit a Canopo Amyclæo, Menelai gubernatore ibi sepulto. ¶ Idem *lib. 15. v. 546.* Amyclæum nepotem vocat Claudium Neronem, qui cum M. Livio Hasdrubalem Annibalis fratrem vicit (qua de re *Liv. lib. 27. a cap. 43.*) quia gens Claudia ex Sabinis originem ducebat: hi autem ex Spartanis, in quorum regione Amyclæ sunt. Pro Spartano accipitur etiam a *Sil. l. 6. v. 504. & 681.* ubi Amyclæum rectorem appellat Xantippum Lacedæmonium.

AMYCLĀNUS, a, um, ad Amyclas pertinens. *Amyclanus sinus* dicitur a *Plin. l. 14. c. 6.* qui & Fundanus, & Formianus, & Cajetanus appellatur: ubi præstantissima olim vina Cæcuba in palustribus populetis proveniebant, ut *ibid.* docet, & confirmat *Martial. l. 13. epigr. 115.*

AMY-

AMYCLIDES, æ, m. Hyacinthus filius Amyclæ, qui Amyclas urbem Laconiæ condidisse dicitur. *Ovid. Metam.* 10. *v.* 162. Te quoque Amyclide posuisset in æthere Phœbus, &c.

AMYCTICUS, a, um, ἀμυκτικός, lacerandi, seu vellicandi vim habens, ab ἀμύσσω, vellico, lacero. *Cæl. Aurel. Tard. l.* 2. *c.* 6. Adhibenda etiam arteriaca medicamina, quæ partes in passione constitutas exerceant, a Græcis amyctica appellata. *Theodor. Priscian. l.* 2. *c.* 5. Malagmata amyctica. Adde *ibid. cap. ult.*

AMYCUS, i, m. Ἄμυκος, Neptuni, & Melies nymphæ filius, Bebryciorum Rex, qui advenas in Bebrycium nemus ad cæstuum certamen provocabat, & insidiis circumventos ibidem interficiebat. Cum itaque Argonautæ in Bebryciam venissent, Pollux a Rege ad certamen provocatus est, sed in certamine insidias sentiens convocatis sociis, Amycum interfecit: vel, ut alii dicunt, ipse solus occidit, ejusque copias in ultionem paratas proprio exercitu fudit. V. *Valer. Flacc. lib.* 4. *a vers.* 148. ¶ *Amyci portus* est in Bithynia, seu Bebrycia ad Bosphorum Thracium ultra Chalcedonem, celebris Amyci Regis morte. *Plin. l.* 5. *c.* 32. ¶ Fuit etiam Amycus unus ex Centauris. *Ovid. Metam.* 12. *v.* 245.

AMYDON, ŏnis, f. Ἀμυδών, Pæoniæ civitas, quæ Trojanis auxilia misit, teste *Homero*, 2. *Iliad. Juvenal. sat.* 3. *v.* 69. Hic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta.

AMYGDĂLA, læ, f. *màndorla*, *màndola*, ἀμυγδάλη, nux, quæ & *Græca*, & *Thasia* dicitur: est autem fructus amygdali arboris. *Plin. l.* 12. *c.* 9. Gummi adulteratur amygdala nuce. *h. e.* ut *Id. l.* 13. *c.* 11. exponit, adulteratur verum gummi eo, quod ex amaris amygdalis fit, & est deterius. *Id. l.* 13. *c.* 9. Amygdalæ putamen, & corium. *Macrob. l.* 2. *Saturn. c.* 14. Dicendum quæ sit Græca nux: ac simul hoc dicens, amygdalam de lance tulit, & ostendit. *Ibid. paulo post* legitur amygdale in recto singulari, Græca positione. ¶ Ponitur etiam pro ipsa arbore, *màndorlo*. *Plin. l.* 16. *c.* 26. Perdunt facillime fructum ante maturitatem palma, ficus, amygdala, malus. Et *cap.* 25. Floret prima omnium amygdala mense Januario. *Columell. l.* 5. *c.* 10. *ad fin.* Amygdala si parum ferax erit, &c.

AMYGDALACĔUS, a, um, amygdalam referens. *Plin. l.* 26. *c.* 11. Amygdalaceo folio, flore rosaceo.

AMYGDALĔUS, a, um, amygdalinus. *Pallad. l. ult. v.* 157. *de pistaciis*. Quin & amygdaleos subeunt pistacia ramos. *h. e.* amygdalæ ramis inseruntur.

AMYGDALINUS, a, um, *di màndorla*, ἀμυγδάλινος, qui est ex amygdala. *Plin. l.* 15. *c.* 7. & *l.* 26. *c.* 4. Oleum amygdalinum. *Seren. Sammon. carm.* 26. Amygdalinæ nucis succus. ¶ *Amygdalina pruna* dicuntur, quæ in amygdalæ arbore ex insitione proveniunt. *Plin. l.* 5. *c.* 13.

AMYGDALITES, æ, m. ἀμυγδαλίτης, dicitur genus tithymali valde similis amygdali foliis. *Plin. l.* 26. *c.* 8.

AMYGDALOIDES, is, ἀμυγδαλοειδής, ita appellatur ab *Apulej. de herb. cap.* 108. species tithymali, qui & masculus dicitur.

AMYGDALUM, li, n. *màndorla*, *màndola*, ἀμύγδαλον, fructus amygdali arboris, qui & *amygdala* dicitur. *Pallad. in Januar. tit.* 15. *ad fin.* Amygdala ad legendum maturitatem fatentur, cum fuerint spoliata corticibus. *Scribon. Larg. compos.* 5. Amygdalorum amarorum P. 2.

AMYGDĂLUS, li, f. *màndorlo*, ἀμυγδαλῆ, arbor amygdala ferens. *Pallad. in Januar. tit.* 15. Amygdalus seritur semine, & plantis, quæ de majori radice tolluntur. *Et post*. Teneras nuces amygdalus creabit, si, &c.

AMYLĀTUS, a, um, amylo mixtus. *Cæl. Aurelian. Tard. l.* 2. *c.* 13. *cir. med.* Dandum quoque lac amylatum, & panis laganum. *Apic. l.* 2. *c.* 2. Hicia amylata sic facies.

AMYLO, as, a. 1. amylo aliquid aspergere, & miscere: quod fit in liquidioribus cibis ad spissandum. *Apic. l.* 7. *c.* 6. Amylare jus. Et *cap.* 5. Amylare fervefactum. Adde *lib.* 8. *cap.* 3. *Id. ibid. c.* 2. eodem sensu dixit *amylo obligare*.

AMYLUM, *& Latinis interdum* Amūlum, i, n. *àmido*, ἄμυλον, genus placentæ ex tritico aliquot diebus in aqua macerato, & antequam acescat, linteo, aut sportis saccato, & ad solem densato: ita dictum quod sine mola fit, ut docet *Plin. l.* 18. *c.* 7. nempe ab α privativa, & μύλος, mola frumentaria. Ejus conficiendi rationem fuse tradunt *Cato* R. R. *cap.* 87. ubi amulum scribitur, & *Plin. loc. cit.* Habet autem usum tum in medicina, tum in cibis, in quibus addito lacte coqui solet, ut *Cato ibid.* addit. Hodie amylo utimur ad firmanda lintea munda. In Officinis corrupte *amydum* dicitur. *Cels. l.* 2. *c.* 20. Boni succi sunt triticum, siligo, alica, oryza, amylum.

AMYMNÆI, orum, sunt Thraciæ populi, teste *Serv.* ad illud *Æn.* 1. *v.* 320. qualis equos Threissa fatigat Harpalice.

AMYMONE, es, f. fil. Danai, quæ dum se sylvis jaculando exercetet, Satyrum percussit imprudens, qui impetu in eam facto, vim ei voluit inferre. Imploravit virgo Neptuni auxilium. Sed id ab eo passa est, quod a Satyro formidabat. Prægnans facta Nauplium Palamedis patrem peperit. *Hygin. fab.* 169. At *Serv. ad Virg.* 4. *Æn. v.* 377. narrat, Danaum siccitate laborantem misisse filiam ad inquirendam aquam, ab illa repertum fontem, qui subito hiatu terræ receptus exaruit. Eo prodigio Danaus ex Apollinis oraculo templum eidem exstruxit, &c. Amymone inter inquirendum compressa fuit. *Propert. l.* 2. *eleg.* 20. *v.* 47. Testis Amymone, latices cum ferret in arvis, Compressa. V. plura apud *Serv. loc. cit.*

AMYMONIUS, a, um, adject. ad Amymonem pertinens. Cum Amymone in sylva aquam quæreret, a Neptuno compressa est, qui beneficii loco, percussa tridenti terra, fontem eduxit, qui Amymonius dictus est. *Hygin. Fab.* 169.

AMYNTAS, æ, m. Ἀμύντας, Pater Philippi Macedonum Regis. *Curt. l.* 1. ¶ Item nomen pastoris. *Virg.* 3. *Eclog. v.* 66. At mihi se se offert ultro meus ignis Amyntas.

AMYNTIĂDES, æ, m. Philippus Rex Macedonum, Amyntæ filius. *Ovid. in Ibin*, *v.* 295. Aut ut Amyntiadem turpi dilectus amore, &c. tangit factum Pausaniæ adolescentis, qui cum frustra apud Philippum questus esset de stupro sibi ab Attalo illato, illum tandem confodit.

AMYNTOR, ŏris, Dolopum Rex, pater Phœnicis, apud *Homer. Iliad.* 8. Hinc *Ovid. Met.* 8. *v.* 307. Et cretus Amyntore Phœnix. Et *epist.* 3. *Heroid. v.* 27. Venerunt ad te Telamone, & Amyntore nati. Adde *Metam.* 12. *v.* 364.

AMYNTORĬDES, æ, m. Amyntoris filius, hoc est Phœnix, qui Achillis præceptor fuit. Hic cum rem habuisset cum concubina patris, & ob eam rem diris ab eo imprecationibus impetitus esset, tentata frustra venia in Thessaliam profugit, & ex nimio fletu oculos amisit. *Ovid. l.* 1. *de ar. am. v.* 337. Flevit Amyntorides per inania lumina Phœnix. Adde in *Ibin*, *v.* 259.

AMYRUS, i, Ἄμυρος, fluvius Thessaliæ, ita dictus ab Amyro Neptuni filio. *Valer. Flacc. l.* 2. *v.* 11.

AMYSTIS, idis, f. *Horat. l.* 1. *od.* 36. *v.* 14. Neu multi Damalis meri Bassum Threicia vincat amystide. *h. e.* more Thracum bibendi ingens vini poculum uno spiritu, & ductu; nam ἀμυστὶ πίνειν significat absque oris, & labiorum compressu bibere; unde ἀμυστίζω, ore hiante bibo, & largo haustu; & ἄμυστις, ιδος, largus haustus, ut docet *Pollux l.* 3. *c.* 3. ab α privativa, & μύζω, quod significat claudo, comprimo, & proprie de ore, ac labiis dicitur. Alii volunt *amystidem* eo loco *Horatii* esse ipsum poculum largæ potioni aptum, quo & Thraces uti solerent in strenuis potationibus. nam & hoc ἄμυστις significat, teste eodem *Poll. ibid. c.* 16. Utitur hac voce etiam *Sidon. in prosa post carm.* 22. *ad Pontium Leontium*.

AMYTHĀON, Amythaonius, V. Amithaon, &c.

A N

AN, ἢ μὴ, adverbium serviens interrogationi: estque idem ac *ne*, sed præponitur: habet autem vim instandi, aut negandi vehementius. *Terent. Eun.* 4. 5. 7. An abiit jam a milite? *è egli partito?* *Cic. in Pison. c.* 5. An potest ulla esse excusatio? *Id. Phil.* 1. *c.* 6. An me censetis decreturum fuisse, ut &c? *stimate forse, che io*, &c? *Id.* 5. *Tuscul. c.* 32. An Scythes Anacharsis potuit pro nihilo pecuniam ducere, nostrates philosophi non poterunt? *potè dunque*, &c? ¶ In principiis eleganter cum *vero* jungitur. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 9. An vero tibi Romulus ille aut pastores, & convenas congregasse, aut finitimorum vim repressisse eloquentia videtur, non consilio, & sapientia singulari? *ti pare forse, che Romolo*, &c? *Id. pro Mil. c.* 12. An vero, judices, vos soli ignoratis? ¶ Inservit sæpissime dubitationi. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 3. Nos hic te ad mensem Januarium exspectamus, ex quodam rumore, an ex litteris tuis ad alios missis. *non so se per fama*, *oppure* &c. *Id. de clar. Orat. c.* 23. Paucis, antequam mortuus est, an diebus, an mensibus. *non so se giorni*, *o mesi*. *Id. Catil.* 2. *c.* 6. Quæsivi, an apud Leccam fuisset, nec ne. *se fosse stato, o no*. *Nepos in Timol. c.* 1. Huic uni contigit, quod nescio an ulli. *non so se ad alcun altro*. *Tacit.* 4. *Ann. c.* 74. Neque Senatus in eo cura erat, an imperii extrema dehonestarentur. *se s' infamassero* &c. ¶ Ubi *an* sæpius repetendum est, interdum eleganter in principio omittitur. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 55. Refert etiam qui audiant, Senatus, an populus, an judices; frequentes, an pauci, an singuli. *se il Senato*, *se il popolo*, &c. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 22. Cæsar de se nihil addidit, metu invidiæ, an ratus conscientiam facti satis esse. *o sia per paura dell' invidia*, *o forse stimando*, *che*, &c. *Id. Ann.* 14. *c.* 7. Longum utriusque silentium, ne irriti suaderent; an eo descensum crederent, ut &c. *oppure credevano essere le cose ridotte a tale stato*, *che* &c. *Id. Ann.* 1. *c.* 11. Incertum metu, an per invidiam. *non si sa*, *se per paura*, *oppure* &c. ¶ Interdum etiam priore loco ponitur *ne*, vel *utrum* pro *an* cum, vel sine interrogatione. *Cic. in Orat. c.* 61. Quæsitum est, in toto ne circuitu orationis, an in principiis solum, an in extremis, an in utraque parte numerus tenendus sit. *Id. Fam.* 2. *ep.* 5. Unum illud nescio, gratuler ne tibi, an timeam. *Id. Attic.* 16. *ep.* 8. Romam ne venio, an hic maneo, an Arpium fugio? *Terent. Hecyr.* 4. 1. 43. Roga, velit ne, an non uxorem. *se voglia*, *o no*. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 16. Id utrum Romano more locutus sit, an quomodo Stoici dicunt, postea videro. *Id. in Pison. c.* 10. In quo nemo potest dicere, utrum iste plus biberit, an vomuerit, an effuderit. *Ita legunt, & quidem recte*, Aldus, *&* Naugerius; *alii* aut vomuerit, an effuderit. *Liv. l.* 21. *c.* 10. Utrum hostem, an vos, an fortunam utriusque populi ignoratis? ¶ Cum de duobus tantum sermo est, interdum, sed raro, ponitur priore loco *an* pro *utrum*. *Cels. l.* 3. *c.* 6. *a med.* Videndum, an adstrictum corpus sit, an profluat. *Quintil. l.* 7. *c.* 1. *ante med.* Videndum est, an unum aliquid respondeamus, an plura. Adde *Plin. l.* 15. *c.* 1. ¶ *An* cum *ne* ita sæpe jungitur, ut in unam veluti vocem coalescant. *Cic. in. Pison. c.* 1. Nam quid ego de consulatu loquar? parto vis, anne gesto? *Id.* 4. *Acad. c.* 29. Cum interrogetur, tria pauca sint, anne multa. ¶ *An non* (quod & ipsum junctim *annon* aliquando scriptum legitur) idem est ac *nonne*, cum instando interrogamus. *Terent. Andr.* 3. 5. 13. An non dixi, hoc esse futurum? *non l' ho io detto?* *Cic. pro Cæcin. c.* 18. An non, cum voluntas & consilium, & sententia interdicti intelligatur, stultitiam singularem putabimus in verborum errore versari? Adde *Phil.* 1. *c.* 5. & *Liv. l.* 2. *c.* 38. ¶ Cum

dubi-

dubitamus, idem est ac *nec ne*. *Ter. Phorm.* 1. 2. 97. Pater ejus redit, an non? *è egli ritornato, o no?* ¶ *An?* pro *an non?* *Ovid. Heroid. epist.* 17. *v.* 247. An fera Centauris indicere bella coegit Atracis Hæmonios Hippodamia viros? ¶ *An* cum verbis *nescio*, *dubito*, & similibus, per quandam urbanitatem interdum negationem includit, & ei parti jungitur, quam affirmare velle videmur. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 15. Est quidem id magnum, atque haud scio, an maximum. *e forse grandissimo*. *Nepos in Thrasyb. c.* 1. Si per se virtus sine fortuna ponderanda sit, dubito an hunc primum omnium ponam. ¶ Interdum cum *credo* junctum habet vim quandam dubitandi simul, & affirmandi. *Sulpic. ad Cicer. Fam.* 4. *ep.* 5. An illius vicem, credo, doles? *forse come io credo*, &c. In illo vero *Lucretii* inest etiam ironia, *l.* 5. *v.* 175. An, credo, in tenebris vita, ac mœrore jacebat, Donec diluxit rerum genitalis origo? ¶ Ponitur etiam pro *sive*, raro tamen. *Liv. l.* 2. *c.* 54. Cum id modo constaret, jure, an injuria eripiendos esse reos. *Ovid. Fast.* 4. *v.* 487. Unaque pastorem vidisset, an arva colentem Vox erat, hac gressus siqua puella tulit. *Varr. l.* 8. *L. L. c.* 61. Quod sit, an non, nihil commovet analogiam. ¶ *An numquid* pleonasmus est apud *Arnob. l.* 6. *pag.* 195.

ANA, & Anas, æ, m. *Guadiana*, Ἄνας, fluvius Hispaniæ Bæticam a Lusitania magna ex parte disterminans. Oritur autem in Tarraconensi, nec procul a fonte suo se in diversa stagna fundit, ac se ipse premit subinde angustioribus alveis, mox in totum sub terram conditur, & rursus post aliquot passuum millia emergit, tandemque in Atlanticum mare infunditur. *Plin. l.* 3. *c.* 1. & *Prudent. Peristeph.* 9. *de B. Eulal. v.* 188.

ANABAPTISMUS, i, m. *battesimo replicato*, ἀναβαπτισμὸς, iteratus baptismus. Legitur apud *Augustin. enarrat. in Psal.* 38.

ANABASIS, ἀνάβασις, vox Græca ascensum significans: ab ἀναβαίνω, ascendo. Hinc datum nomen herbæ, quæ Latine *equisetum* dicitur, quia prope arbores nascens super eas scandit. *Plin. l.* 26. *c.* 7. & 13.

ANABASIUS, ii, *staffetta*, ἀναβάς, velox nuntius, qui equo, curruve conscenso celeriter aliquid alio perfert: ab ἀναβαίνω, conscendo. *Hieronym. l.* 3. *advers. Ruffin. c.* 1. *ad fin.* Idcirco ne Cereales, & anabasii tui per diversas provincias cucurrerunt, ut laudes meas legerent?

ANABATHRUM, i, n. *palchetto*, *palco*, ἀνάβαθρον, pulpitum, pegma, tabulatum, quod ascenditur ludorum spectandorum causa: ab ἀναβαίνω, ascendo. *Juvenal. sat.* 7. *v.* 45. Nemo dabit regum, quanti subsellia constant, Et quæ conducto pendent anabathra tigillo.

ANABOLICUS, a, um, ἀναβολικός. *Vopisc. in Aurelian. c.* 45. Vectigal ex Ægypto urbi Romæ Aurelianus vitri, chartæ, lini, stuppæ, atque anabolicas species æternas constituit. *h. e.* merces ad vestiendum pertinentes: ab ἀναβάλλω, vestio. *Salmas.* exponit merces, quæ navibus advehantur. nam ἐμβάλλω significat etiam in naves imponere. designari autem eas merces, quæ quotannis ab Ægyptiis Romam navibus portabantur vectigalis nomine. *Turneb. l.* 18. *c.* 17. docet ab aliquibus lectum esse *anatolicas*, hoc est orientales: ἀνατολή, oriens: ipse autem legendum censet *embolicas*, eodem sensu, quo *Salmasius*; ab ἐμβάλλω quod & ipsum sæpe significat onerare naves.

ANABOLIUM, ii, n. ἀναβόλιον, vox Græca pallium significans, ab ἀναβάλλω, amicio. Legitur *in vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 70. *n.* 8. & *Donium class.* 1. *n.* 91. ubi dicitur quidam ex voto donum obtulisse Æsculapio inter cetera torquem aureum, & anabolium.

ANACAMPSEROS, ōtis, ἀνακαμψέρως, ωτος, herba, quam *Hesychius* etiam evulsam extra terram vivere scribit. Creditum est a Magis eam illi vim inesse, ut ejus tactu redirent amores etiam cum odio depositi, ut scribit *Plin. l.* 24. *c.* 17. *ad fin.* Certe ex ea re nomen sortita est, nempe ab ἀνακάμπτω, redeo, revertor, & ἔρως, amor.

ANACEPHALÆOSIS, is, f. *ricapitolazione*, ἀνακεφαλαίωσις, brevis repetitio eorum, quæ in oratione sparsim, & fuse dicta sunt: ab ἀνά, rursum, & κεφαλή, caput. *Quintil. l.* 6. *c.* 1. vocat partem perorationis. Est autem Græca vox, & Græce usurpanda.

ANACES, m. plur. num. epitheton est trium deorum, qui Διόσκουροι, hoc est Jovis filii sunt, hoc est Tritopatreus, Eubuleus, & Dionysius, ut docet *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 21. ubi alii legunt *anactes*. ἄνακτες autem Græce *reges* significat. Alii hoc epitheton Castori, & Polluci tribuunt, qui & ipsi Διόσκουροι sunt.

ANACHITES, æ, m. ἀναχίτης, gemma omnium pretiosissima, quam notiore vocabulo adamantem vocamus, dicta, quod vanos metus, animique lymphationes credatur abigere, & adversus venena habere vim antidoti. *Plin. l.* 37. *c.* 4.

ANACHORESIS, is, vel eos, *ritiro*, *solitudine*, ἀναχώρησις, vox Græca recessum, solitudinemque significans. *Sidon. in concione, quæ est post epist.* 9. *lib.* 7. Quamvis illum Paulis, Antoniis conferendum sectatæ anachoreseos prærogativa comitetur.

ANACHORETA, æ, m. *romito*, *solitario*, ἀναχωρητὴς, qui in solitudinem secedit, ab ἀναχωρεῖν, secedo. *Sulp. Sever. Dial.* 1. *de virtut. Monach. Oriental. c.* 18. Laudabo anachoretas, mirabor eremitas, Martinum semper excipiam. *Sidon. carm.* 16. *v.* 97. Anachoreta tremit, qui quamquam frigora portet, &c. Perperam *Sidon.* primam producit, tertiam corripit. ¶ Ex eodem *Sulpic. loc. cit. cap.* 15. 16. & *seq.* satis colligitur hoc esse discrimen inter *Anachoretas*, & *Eremitas*, quod *Eremitæ* in solitudinibus certa tabernacula habebant, & casas, quibus carebant *Anachoretæ*, vagi per deserta habitantes. ¶ Scribitur & *Anachorita*, sed minus recte. nam Græcum η in e Latinum fere transit.

ANACHYLIS, is, f. ἀναχυλὶς, herba eadem quæ consolida, & inula rustica: ita dicta, quia commanducata succum salivalem provocat: a χυλὸς, succus. *Apulej. de herb. c.* 59.

ANACLĂSIS, is, f. ἀνάκλασις, figura est Rhetorica sententiarum, cum id, quod ab altero dictum est, non in eam mentem, quæ intelligitur, sed in aliam, aut contrariam convertitur. Ita definitur a *Rutil. Lup. lib.* 1. *de fig. sentent.* Est autem Græca vox ab ἀνακλάω, refringo, repercutio, & Græce usurpanda.

ANACLINTERĬUM, ii, n. *capezzale*, ἀνακλιντήριον, pars lecti, qua pulvillus ponitur reclinando capiti, vel potius ipse pulvillus: ab ἀνακλίνω, reclino. *Spartian. in Ælio Vero, cap.* 5. Lectum eminentibus quatuor anaclinteriis fecerat. ¶ Legitur & *anaciiterium*, extrito *n*.

ANACŒLIASMUS, i, *purgante*, ἀνακοιλιασμὸς, medicamentum, quo alvus cietur: Græca vox a κοιλία, venter. Legitur apud *Cæl. Aurelian. l.* 2. *Tard. c. ult. ad fin.*

ANACŒNŌSIS, ἀνακοίνωσις, figura est Rhetorica sententiarum, Latine *communicatio*, cum aut ipsos adversarios consulimus, aut cum judicibus deliberamus. Vox Græca, & Græce usurpanda, ab ἀνακοινόω, communico.

ANACOLLĒMA, atis, n. ἀνακόλλημα, cataplasma conglutinans a κόλλα, gluten. *Veget. de re veterin. l.* 2. *c.* 17. Ex oleo roseo, & ovi albo anacollema facies. *Scribitur* & anacollima.

ANACOLŪTHON, ἀνακόλουθον, quasi inconsequens, interdum est figura, interdum vitium orationis, cum non redditur quod superioribus respondeat: ut si in oratione ponatur μὲν, & non sequatur δὲ: Ita si ponatur *tot* non præcedente *quot*, aut *tantum* sine *quantum*. *Virg. Æn.* 2. *v.* 331. Millia quot magnis unquam venere Mycænis. Et *Æn.* 3. *v.* 541. Sed tamen idem olim curru succedere sueti. In his enim *tot*, & *quanquam* non præmittuntur. Anacoluthon est etiam illud *Plauti*, in quo male invicem verba respondent, *Rud.* 5. 2. 5. Ergo dare ei negatis quicquam. ¶ Dicitur & anacoluthia, ἀνακολουθία, latine *inconsequentia*. Sunt autem ambæ Græcæ voces, & Græce scribendæ: ab α privativa, & ἀκολουθέω, sequor.

ANACRĔON, ontis, Ἀνακρέων, Græcus poeta Lyricus ex Teo oppido insulæ cognominis in Ionia, a quo Anacreonticum carmen denominatum est: cujus non unum genus enumeratur a Grammaticis. V. *Anacreonteus*. Nobilis est amore in Bathyllum Samium puerum. Ejus autem poesis tota amatoria est, ut *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 33. *ad fin.* testatur. Libidinosum valde, & ebriosum fuisse, colligitur ex *Senec. epist.* 88. Mortuus est autem acino uvæ passæ strangulatus, ut *Plin. l.* 7. *c.* 7. & *Valer. Max. l.* 9. *c.* 12. *extern. n.* 8. narrant. *Horat. l.* 4. *od.* 9. *v.* 9. Nec si quid olim lusit Anacreon, Delevit ætas. *Id. Epod.* 14. *v.* 9. Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo Anacreonta Teium. *Anacreonta* accusativus est Græcæ positionis pro *Anacreontem*.

ANACREONTEUS, Ἀνακρεόντειος, & Anacreontīus, Ἀνακρεόντιος, & Anacreonticus, a, um, ad Anacreontem pertinens, ut *Anacreonteum metrum* apud *Diomed. l.* 1. *pag.* 512. *Putsch.* quod *Anacreontium* dicitur a *Servio in Centimetr. pag.* 1818. Sic *Anacreontion colon* apud *Quintil. l.* 9. *c.* 4. quo loco est, qui legit *Anacreonticon*. *Fulgent. l.* 1. *Mythol.* Anacreontica sacra.

ANACTES V. Anaces.

ANACTORĬA, æ, f. *Vonizza*, Græce Ἀνακτόριον, & Ἀνακτορία, urbs Epiri ad sinum Ambracium ab Actio 40. stad. introrsus recedens. *Plin. l.* 4. *c.* 1. ¶ *Anactoria* etiam dicta est quondam Miletus Ioniæ urbs, ab Anactore, seu Anacte rege. *Id. l.* 5. *c.* 29.

ANACTORĬUM, ii, n. ἀνακτόριον, herba quæ & gladiolus dicitur. *Apulej. de herb. c.* 78. ¶ Ita etiam appellatur ea, quam artemisiam vocant. *Id. ibid. c.* 10. ¶ Ita autem appellantur quasi *regia*. nam ἀνακτόριος regium significat, ab ἄναξ, rex. ¶ Item oppidum Acarnaniæ, cujus meminit *Plaut. Pœn. prol. v.* 87. & 93.

ANACTORĬUS, a, um, ad Anactoriam pertinens. *Silius l.* 15. *v.* 299. Nunc & Anactoria signa ostentavit in ora, Ambraciosque sinus, &c.

ANADĒMA, atis, n. ornamentum capitis mitræ, vel coronæ, aut fasciæ simile, quo caput redimitur, ἀνάδημα: ab ἀναδέω, redimio, corono. *Lucret. l.* 4. *v.* 1122. Et bene parta patrum fiunt anademata mitræ. *h. e.* patrimonia relicta a patribus insumuntur in corollas, mitras, fascias, & hujusmodi luxus ornamenta. Adde *Paul. Dig. lib.* 34. *tit.* 2. *leg.* 27. ubi docet mitras, & anademata licet corpus tegant, tamen ornamentorum, non vestis esse.

ANADENDROMALACHE, ἀναδενδρομαλάχη, herba, *ibiscus* Latine dicta. Ita vocatur a *Galeno*, quasi arborescens malva: a δένδρον, arbor, & μαλάχη, malva. *Apulej.* de herbis, *cap.* 38.

ANADESMUS, i, m. *ligamento*, ἀναδεσμός, ligamen. *Theodor. Priscian. l.* 3. *c.* 1. Levi anadesmo aliquid continere.

ANADIPLOSIS, ἀναδίπλωσις figura rhetorica verborum, Latine *conduplicatio*, cum idem verbum in eadem periodo geminatur: ab ἀναδιπλόω, reduplico, a διπλόος, duplus. *Martian. Capell. l.* 5. *pag.* 175. V. Conduplicatio. ¶ Apud *Sidon. l.* 8. *epist.* 11. dicuntur versus *per anadiplosim fine principiisque connexi*, in quibus ultimum verbum prioris initium est posterioris, ut in illo *Virg. Æn.* 10. *v.* 18. sequitur pulcherrimus Astur, Astur equo fidens. *Auson.* quoque *in Technopægn.* plures hujusmodi versus composuit. Hanc anadiplosim agnoscit etiam *Charis. l.* 4. *pag.* 250. *Putsch.*

ANADYOMĔNE, es, Ἀναδυομένη, hoc est emergens, sursum existens: ab ἀναδύω, emergo, prodeo. Ita vocata est Venus e mari exiens, ab Apelle picta, & ab Augusto dicata in delubro patris Cæsaris; cujus inferiorem partem corruptam qui reficeret, nemo repertus est, inquit *Plin. l.* 35. *c.* 10. Significatur ab *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 223. nobile signum, Nuda Venus madidas exprimit imbre comas. Adde *l.* 4. *ex Pont. epist.* 1. *v.* 30.

ANAGALLIS, idis, f. ἀναγαλλίς, herba, quæ & chotchoron appellatur, in hortis, & aquosis locis nascens frutice tenero, foliis pusillis, rotundis, in terra jacentibus. Est autem duplicis generis, mas flore phœniceo, femina cæruleo. Ita describitur a *Plin. l.* 25. *c.* 13. ubi recenset etiam varios ejus usus in medicina.

ANAGLYPHA V. Anaglypta.

ANAGLYPHARIUS, ii; *chi scolpisce a basso rilievo*, ἀναγλύπτης, qui anaglypta opera facit. V. vocem præced. Legitur apud *veterem Juvenal. Scholiast. ad sat.* 9. *v.* 145. qui auctoritatis incertæ est.

ANAGLYPTA, orum, neutr. plur. *opere a basso rilievo*, ἀνάγλυπτα, vasa, pocula, aut alia hujusmodi opera sculpta cælatura exstante, qualia *Virg. aspera signis* appellat 5. *Æn. v.* 267. & describit *Ecl.* 3. *v.* 37. & *seq.* ab ἀναγλύφω, sculpo: ἀνὰ autem in compositione sæpe significat *sursum*. *Plin. l.* 33. *cap.* 11. Nunc anaglypta, in asperitatemque excisa, circa linearum picturas quærimus. *Martial. l.* 4. *epigr.* 39. Nec mensis anaglypta de paternis. ¶ Adjective *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 174. *n.* 7. Legavit trullam argenteam anaglyptam, Lares argenteos septem, pelvem æneam, &c. ¶ In *Plin. loc. cit.* legunt alii *anaglypha*, quod idem est; Græce enim ἀνάγλυφος, & ἀνάγλυπτος idem sonant, & ejusdem originis sunt.

ANAGLYPTARIUS, a, um, ad anaglypta pertinens, ut Anaglyptarius cælator, Vet. lapis apud *Murator.* 981. *n.* 9.

ANAGLYPTICUS, a, um, *scolpito a basso rilievo*, ἀναγλυπτικός, exstanti cælatura sculptus. *Sidon. l.* 9. *ep.* 13. *in carm.* Geruli caput plicantes Anaglyptico metallo Epulas superbiores Humeris ferant onustis. *h. e.* vasis anaglyptis ex metallo. V. Anaglypta.

ANAGNIA, æ, f. *Anagni*, urbs Latii in monte, caput Hernicorum a Roma 37. M. P. Ferentinum versus 5. Soram vero 15. a Præneste 14. *Virg. Æn.* 7. *v.* 684. Hernica saxa colunt, quos dives Anagnia pascis. *Servius* notat divitem ideo dici, quia fertilem circa habet agrum, vel quia ibi Antonius postquam Cleopatram duxerat, numos cudi jussit.

ANAGNINUS, a, um, ad Anagniam pertinens. *Cic. pro Dom. cap.* 30. Municipes Anagnini. *Inscrip.* apud *Murator. pag.* 1023. S. P. Q. Anagninus. ¶ *Anagnini, orum*, Anagniæ incolæ, aut cives. *Cic. Phil.* 2. *c.* 41. *Plin. l.* 3. *cap.* 5.

ANAGNORIZOMENE, ἀναγνωριζομένη, quæ agnita est, cum prius quibus parentibus, & qua conditione esset ignoraretur. Ita inscripta fuit una ex Comœdiis *Statii Cæcilii*, & citatur a *Festo in Summussi*.

ANAGNOSTES, æ, m. *lettore*, ἀναγνώστης, lector: ab ἀναγινώσκω, lego. *Anagnostæ* dicti sunt servi, quos eruditi homines, & elegantioris cultus studiosi habere solebant, ut inter cœnandum, aut cum libuisset, legerent doctorum hominum poemata, syntagmata, historias pascendi ingenii gratia: quos *Sueton. in August. c.* 78. & *Plin. l.* 3. *ep.* 5. & *l.* 8. *ep.* 1. Latino vocabulo *lectores* appellant. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 12. *ad fin.* Puer festivus, anagnostes noster Sositheus decesserat, meque plus, quam servi mors debere videbatur, commoverat. *Nepos in Attic. c.* 13. In familia erant pueri litteratissimi, anagnostæ optimi, & plurimi librarii. Et *cap.* 14. Nemo in convivio ejus aliud ἀκρόαμα audivit, quam anagnostem. V. *Gell. l.* 3. *c. ult.* ubi habes exemplum de anagnosta cœnis adhibito. Ideo autem Græcis hisce vocabulis Latini utebantur, quia eorum servi plerumque Græci generis erant. ¶ Etiam in theatris anagnostæ publice olim legebant, poetas præsertim, ut est apud *Gell. l.* 18. *c.* 5.

ANAGOGE, es, f. *innalzamento*, ἀναγωγή, subvectio, elatio: ab ἀνάγω, sustollo, erigo. Est hoc nomine rhetoricum schema, quo sensus aliquorum verborum ad altiora tollitur: qui proinde *Anagogicus* sensus, ἀναγωγικός, dicitur, ut cum verbi gratia quæ de urbe Hierusalem in S. Scriptura traduntur, ad cælestem æternamque gloriam transferimus. Utraque vox Græca est, adhibeturque ab Hieronymo in *Ezech.* plus semel, & alibi. ¶ Apud Medicos *anagoge* est fluor sanguinis ab inferioribus partibus, ut pulmone, vel stomacho ascendentis ad os, nausea, vel tussicula exclusus. *Cæl. Aurelian. l.* 2. *Tard. c.* 9.

ANAGRAMMA, atis, n. ἀνάγραμμα, & Anagrammatismus, i, ἀναγραμματισμός, transmutatio, vel transpositio litterarum, ut *Laudator*, *adulator*; *Galenus*, *angelus*. Utraque vox Græca est, & Græce usurpanda. Præterea anagrammatum inventio (ut inquit *Morhofius in Polyhist. litter. l.* 7. *c.* 3. *n.* 6.) nescio quid plebeji & jejuni habet; nec sane decet multum elegantes Poetas, qui ad antiquitatis tenuium scribere contendunt.

ANAGRAMMATISMUS V. vocem præced.

ANAGYROS, i, f. ἀνάγυρος, herba fruticosa est, quam aliqui acopon vocant, gravis odore, flore oleris, semenque gignit in corniculis non brevibus, simile renibus, quod durescit per messes. *Plin. l.* 27. *c.* 4.

ANALECTA, orum, n. plur. *rimasugli*, *e immondezze*, *che cadono dalla tavola*, ἀνάλεκτα, purgamenta cœnarum, & quisquiliæ ciborum, quæ sub mensam cadunt, ita dictæ a colligendo, quia post cœnam everruntur, & colliguntur: ab ἀναλέγω, colligo. *Martial. l.* 7. *epigr.* 19. Colligere longa turpe nec pudet dextra Analecta, quidquid & canes reliquerunt. *Id. l.* 14. *epigr.* 82. In pretio scopas testatur palma fuisse: Sed pretium scopis nunc analecta dabunt. *h. e.* scopæ e palma factæ semper in pretio fuerunt, sed nunc, hoc est tempore Saturnalium (eo enim tempore apophoreta dabantur, de quibus toto eo libro agit *Martialis*) majore in pretio erunt propter analecta, quia nimium crebra passim convivia fient; atque adeo multæ adhibebuntur scopæ ad eorum purgamenta everrenda. Al. leg. *Otia sed scopis nunc analecta dabunt.* ¶ Sunt qui putant non *analecta*, orum accipiendum esse, sed *analecta*, æ, m. ὁ ἀναλέκτης, hoc est servus, qui purgandis pavimentis, & a sordibus extergendis operam dat. Itaque apud *Martial.* leg. ex optimis quibusd. Codicib. primum quidem: *Colliger longa turpe nec putat dextra, Analecta, quidquid & canes reliquerunt. h. e.* quidquid servus colligens, & canes reliquerunt. Alterum vero sic: *Otia sed scopis nunc analecta dabit. h. e.* servus analecta non utetur scopis: alludendo ad ea pavimenta, quæ ita erant delicato opere elaborata, ut scopis everri nun deberent, sed vel spongia, vel peniculo molliori, ne corrumperentur; vel ad ea, de quibus *Plin.* loquitur *l.* 36. *c.* 25. a quodam Soso inventa, & *Asarota* appellata, in quibus purgamenta cœnæ, quæque everri solent, veluti relicta, facta erant parvis e testulis, tinctisque in varios colores: atque adeo scopis auferri nullo modo poterant.

ANALECTA, æ, m. ἀναλέκτης, servus mediastinus, qui reliquias, & purgamenta cœnarum humi inter cœnandum projecta colligit: ab ἀναλέγω, colligo. V. vocem præced. Apud *Senec. ep.* 27. quidam Calvisius Sabinus prædives opinionem eruditionis affectabat: idem tamen nullius ingenii, aut memoriæ erat. Itaque subsidio sibi pararat servos, qui poetas multos edidicerant, & quærenti versus extempore suggerebant; quos ille tam male reddebat, ut in medio versu sæpe excideret. Satellius Quadratus, qui diviti supparasitabatur, & homini tardo, ineptoque illudebat, suasit, *ut Grammaticos haberet analectas. h. e.* qui ea verba, quæ ipsi recitanti excidebant, colligerent, quemadmodum servi analectæ colligebant ea, quæ convivis excidebant. Ita *Turneb. l.* 24. *c.* 33. & *Lips.*

ANALECTIDES, um, f. ἀναλεκτίδες, dicuntur quibus e xylino lino, vel quavis materia puellæ tanquam pulvinulis constipant scapulas prominentes, ut videri pleniores possint. *Ovid.* 3. *de art. am. v.* 273. Conveniunt tenues scapulis analectides altis. *Heinsius* multiplicem hujus loci lectionem recenset, & præfert illam, quæ habet *analectides* eodem prorsus, quo dictum est sensu. Nam λέκτρον, Græce significat lectulum, & *analectrides* possunt accipi pro lectuli pulvillis. *Joseph Scalig. in conjectan. ad Varron. pag.* 60. legit *omalctides*, ὁμαλκτίδες, quod humeros nimirum æquos, & ὁμαλούς, reddebant. *Turneb. l.* 4. *c.* 23. ometides, *h. e.* humerales fascias: ab ὦμος, humerus. Alii denique alia.

ANALEMMA, atis, n. ἀνάλημμα, Græce editam structuram significat ut *Hesych.* & *Suid.* exponunt. *Vitruv. l.* 9. *c.* 4. usurpat pro ratione quadam investigandarum umbrarum solarium; fortasse quia edito hæc loco, & soli exposito fit. *Analemma*, inquit, *est ratio conquisita solis cursu, & umbræ crescentis a bruma, observatione inventa.* Itaque analemmata inventa fuere ad cognoscenda umbrarum incrementa, & decrementa, & solis cursum percipiendum: ex quibus cognitis inventa est horologiorum solarium ratio, quæ horarum distributionem indicarent. *Umbrarum enim æquinoctialium magnitudinibus designantur analemmatorum formæ, ex quibus perficiuntur, ad rationem locorum, & umbræ gnomonum, horarum descriptiones*, ut ibidem *Vitruv.* ait. Quare analemmata non sunt horologia, ut quidam putarunt, sed longe ab iis diversa, & multo ante in eorum gratiam inventa.

ANALIMOTICUS, a, um, tamen arcens, ut *analimotici cibi* apud *Theod. Priscian. l.* 2. *c.* 24 seu *lib.* 2. *par.* 2. *cap.* 11. ubi alii legunt *anelyptici*, h. e. non uncti, non pingues: ab α privativa, & ἀλείφω, ungo.

ANALOGIA, æ, f. *proporzione*, *convenienza*, *similitudine*, ἀναλογία, proportio, convenientia, similitudo. Itaque *Vitruv. l.* 3. *c.* 1. ram proportionem, ex qua symmetria partium in architectura nascitur, ἀναλογίαν Græce dici affirmat. *Varr. l.* 8. *de L. L. c.* 4. Conferre lectos impares ad consuetudinem communem, & ad aliarum tricliniorum analogias. Adde *Cicer. de Univers. c.* 4. *ad fin.* ¶ Speciatim analogia est, ut definit *Varro l.* 9. *L. L. c.* 4. similis similium declinatio, hoc est, dicitur de proportione, & similitudine, quam habent inter se verba, ex qua earum declinatio, aut genus, aut conjugatio dignoscitur: verbi gratia ex eo quod *amor* in genitivo facit *amoris*, recte colligitur, etiam *torpor* similiter facere; ex eo quod *funiculus* est masculini generis, cognoscitur etim *funis* ejusdem generis esse; ex eo quod *prandeo*, *pendeo*, *spondeo* faciunt in infinito *prandere*, *pendere*, &c. intelligitur etiam *ferveo* similem in infinito habere positionem. *Cic.* Græce usurpat *Attic. l.* 6. *ep.* 2. Sed me ἀναλογία deceperat ὁ Φλιῦς, Ὀποῦς, Σιποῦς, quod Ὀπούντιοι, Σιπούντιοι, &c. Latine *Quintil. l.* 1. *c.* 6. Omnia tamen hæc exigunt acre judicium; analogia præcipue, quam proxime ex Græco transferentes in Latinum, proportionem vocaverunt. Ejus hæc vis est, ut id quod dubium est, ad aliquid simile, de quo non quæritur, referat, ut incerta certis probet. Et *paulo post*. Analogia dictum aliquod tueri. *Id. ibid. c.* 5. Analogiam sequi. ¶ Dicitur etiam de aliis rebus, quæ sibi aliqua proportione respondent. *Senec. epist.* 120. Hoc verbum cum Latini Grammatici civitate donaverint, ego damnandum non puto, nec in civitatem suam redigendum. Utor ergo illo, non tanquam recepto, sed tanquam usitato: Quid sit hæc analogia, dicam. Noveramus corporis sanitatem; ex hac cogitamus esse aliquam & animi: noveramus corporis vires; ex his collegimus esse & animi robur, &c.

ANALOGICUS, a, um, adject. ἀναλογικός, ad analogiam pertinens. *Gell. l.* 4. *c.* 16. C. Cæsar in libris analogicis.

ANALOGUS, a, um, *che ha proporzione*, proportionem habens, & similitudinem, ἀνάλογος. *Varr. l.* 9. *L. L. c.* 3. Ex eodem genere quæ res inter se aliqua parte dissimiles rationem habent aliquam, si ad eas duas alteræ res duæ collatæ sunt, quæ rationem habeant eandem, quod ea verba bina habent eundem λόγον, dicitur utrumque separatim analogon, simul collata quatuor analoga. *Id. l.* 7. *c.* 16. Analogi grabati. *h. e.* simili forma facti.

ANAN-

ANANCÆUM, *& Græca positione* Anancæon, ἀναγκαῖον, genus grandioris poculi, quod necessario hauriendum erat ab iis, qui in bibendi certamine se provocabant: ab ἀναγκαῖος, necessarius. Ita quidam exponunt. *Turnebus l. 21. c. 12.* observat, ἀνάγκη apud *Hesych.* esse urnam judicialem, ex quo putat *anancæum* dictum, quod urnæ judicialis magnitudinem æquaret. *Casaubon. in Athen. l. 2. c. 3.* notat veterem quendam Græcum Poetam appellare ἀνάγκαν γλυκεῖαν turbationem mentis, quæ ex nimio potu evenit, *h. e.* dulcem delirandi necessitatem: hinc fortasse tale poculum anancæum dici potuisse, quod hanc necessitatem inducat. *Varro* apud *Non. cap. 15. n. ult.* Ad Sybaritanam prædam, in qua sunt tripodes crateræ, anancæa populo nobilium Tarentinarum. *Alii leg.* anancæa pocula nobilium, &c. *Plaut. Rud. 2. 3. 31.* Ubi est leno Labrax? *Am.* perit potando, opinor. Neptunus magnis poculis hac nocte eum invitavit. Tr. Credo hercle, anancæo datum quod biberet. *Casaubon. loc. cit.* scribit alludere *Plautum* ad sorbitionem cicutæ necessariam & fatalem sontibus in Græciæ aliquot urbibus: vel ad haustum illum e flumine Lethæo, qui nemini mortalium non est necessarius. Alii aliter & legunt, & interpretantur.

ANANCHITIS, idis, f. ἀναγχῖτις, gemma, qua in hydromantia dicunt evocari imagines deorum. *Plin. l. 37. c. 11.* ubi alii leg. *ananceitis*, ut sit ab ἀνάγκη, necessitas: *Salmas. in Solin. anagogitis*, ut sit ab ἀνάγω, sursum duco, abduco.

ANANTAPODOTON, ἀνανταπόδοτον, schema, cum oratio aliquo membro, aut verbo, quod subaudiri oporteat, destituitur. Vox Græca, & Græce usurpanda.

ANAPÆSTICUS, a, um, adjectiv. ut *Anapæsticum carmen*, quod Anapæstis constat. *Cic. Tuscul. 3. c. 24.* Nec siletur illud potentissimi regis anapæsticum. *subaudi* carmen. *Sidon. l. 4. epist. 3.* Anapæsticæ juncturæ. ¶ *Servius ad Virg. Ecl. 8. v. 78.* hemistichium illud *Veneris dic vincula necto*, ait esse Anapæsticum trimetrum hypercatalecticum: hujusmodi autem versus esse Cupidini consecratos.

ANAPÆSTUM, i, n. ἀνάπαιστον, versus constans pedibus iis, qui anapæsti vocantur. Est autem adjectiva vox, & subintelligitur *carmen*. *Cic. in Orat. cap. 56.* Elegit ex multis Isocratis libris triginta fortasse versus Hieronymus, plerosque senarios, sed etiam anapæsta. *Gell. in præfat. ad fin.* Mutuabor ex Aristophanis choro anapæsta pauca.

ANAPÆSTUS, i, m. ἀνάπαιστος, pes poeticus constans duabus syllabis brevibus, & tertia longa, ut *sapiens, legeret*: ideoque ἀντιδάκτυλος vocari solet, quia dactylo est quidem temporibus par, sed contrarius tamen, & retroactus, ut *Quintil. l. 9. c. 4.* loquitur. Hinc etiam nomen est sortitus nempe ab ἀναπαίω τῷ δακτύλῳ, quod repercutiat quodammodo dactylum. Est autem hæc vox revera adjectivum, & subintelligitur *pes*, quando absolute ponitur. *Cic. 2. Tuscul. c. 16.* Nec adhibetur ulla sine anapæstis pedibus hortatio. *Id. 3. de Orat. c. 47.* Quare primum ad Heroum nos dactyli, & anapæsti, & spondei pedem invitat. ¶ Pro versu, qui ex anapæstis constet. *Cic. in Orat. c. 56.* Ita factus est anapæstus is, qui Aristophaneus nominatur.

ANAPAVOMĔNOS, ἀναπαυόμενος, Græca vox, quæ cessantem, desinentem, aut requiescentem significat. *Anapavomenos* dicta est Protogenis tabula, in qua fecerat Satyrum tibias tenentem, & columnæ innixum tanquam otiosum. *Plin. l. 35. c. 10.* ¶ Alia ab Aristide Thebano, in qua Biblidem pinxerat ex amore fratris Cauni vita functam, *Anapavomene* dicta est, ἀναπαυομένη τῷ βίῳ. *Id. ibid.* ¶ Denique *Anapavomenos* h. e. cessans, dictus est fons Jovis in Dodone a meridie semper increscens usque ad medium noctis, ab eo sensim deficiens in tantum, ut meridie omnino fluere desinat. *Id. l. 2. c. 103.*

ANĂPHE, es, f. *Nanfio*, insula maris Cretici sponte enata, teste *Plin. l. 2. cap. 87.*

ANAPHONĒSIS, is, f. ἀναφώνησις, apud Medicos est exercitatio vocis, quæ arte fit ad eam tuendam, & conservandam. Græca dictio a φωνή, vox, quæ legitur apud *Cæl. Aurelian. l. 1. Tard. c. 1. & 5.*

ANAPHŎRA, æ, f. ἀναφορά, emersio, in altum subvectio: ab ἀναφέρω, sustollo, sublevo. Ab Astronomis *anaphoræ* dicuntur ascensiones signorum, quæ fiunt ab oriente circumactu quotidiano mundi. *Plin. l. 7. c. 49. Jul. Firmic. l. 3. Mathes. c. 3.* ¶ Est etiam schema sermonis, Latine repetitio, qua eadem dictio in principio versuum, aut commatum repetitur, ut illud *Virgil. Æn. 1. v. 665.* Nate meæ vires, mea magna potentia solus Nate, patris summi, &c. & *Cic. Verr. 4. c. 10.* Verres calumniatores apponebat, Verres adesse jubebat, Verres cognoscebat, Verres judicabat. ¶ Hæc eadem dicitur etiam *Epanaphora*, ἐπαναφορά apud *Martian. Capell. l. 5. pag. 175.* ab ἐπί, super & ἀναφέρω, refero, repeto. ¶ Denique *anaphora* dicitur a *Diomede l. 2. pag. 440. Putsch.* cum allocutio non convenienter respondens, aliud refert occulte, ut apud Sallust. (*in Catil. c. 17. exer.*) *Sed antea item conjuravere pauci in quibus Catilina: de qua quam brevissime potero dicam*: *h. e.* de qua conjuratione. Ita *Diomed.*

ANAPHORĬCUS, a, um, ἀναφορικός. Apud *Jul. Firmic. l. 3. c. 13. n. 1.* dicuntur anaphorici, qui cruenta, seu vitiosa sputa rejiciunt, malaque tussi laborant: ab ἀναφέρω, rejicio, emitto. ¶ *Anaphorica horologia*. V. Anaporicus.

ANAPHYSEMA, atis, n. ἀναφύσημα, efflatus, sel evaporatio: ab ἀναφυσάω, efflo. *Apulej. de Mundo.* Anaphysemata Græci vocant eos spiritus, qui de profundo, vel hiatibus terræ explosi ad superna aeris solent evadere.

ANĂPIS, & Amphinomus fratres Siculi ex Catania urbe fuere, quorum alter patrem, alter matrem ex Ætnæ incendiis, mirabili constantia per medium ignem vadentes, & suis humeris exportantes, feliciter eripuerunt; quos flammæ inviolatos, tanquam & ipsæ tantam pietatem admirarentur, reliquerunt: ob quod factum statuæ ipsis erectæ sunt, divinique pæne honores habiti: eorum etiam locus sepulcri *campus piorum* cognominatus est, teste *Solin. cap. 5. (al. 11.)* De his & *Senec. l. 3. de benef. c. 37. Sil. l. 14. v. 197. Valer. Max. l. 5. c. 4. n. 4. extern.* & *Claudian. in carm.* de piis fratribus. *Anapis* ab aliis *Anapus* dicitur, ab aliis *Anapius*.

ANAPLEROTĬCUS, a, um, adject. ἀναπληρωτικός, replens. *Veget. de re Veterin. cap. 26. lib. 2.* Anapleroticum vulneri medicamentum imponere. *h. e.* quod carnem excrescere faciat, & vulnus impleat: ab ἀναπληρόω, impleo.

ANAPORĬCUS, a, um, adject. Apud *Vitruv. l. 9. c. ult.* describuntur *horologia anaporica*, quasi retro gradientia, ab ἀνά, quod in compositione sæpe significat *retro*, & πορεύομαι, gradior, quia in his est tympanus, qui retrogrado motu horarum spatia significat. Alii tamen legi volunt *anaphorica*, ἀναφορικά, ab ἀναφέρω, sustollo, erigo; quæ sane derivatio aptior est: quod in hujusmodi horologii tympano descripta erant signa cælestia, quæ emersione, & ascensione suis temporibus ostendebantur, & anaphoras suas faciebant. V. Anaphora.

ANĂPUS, i, m. *Anapo*, Ἄναπος, fluvius Siciliæ, qui oritur apud Bussemam castrum, decurrit per agrum Syracusanum, & mari excipitur a Syracusis mille passibus. *Ovid. 4. Fast. v. 469.* Præterit & Cyanen, & fontes lenis Anapi.

ANARRHĪNON, ἀνάρῥινον, herba anagallidi similis, radice nulla, aut perexigua, semine vitulinas nares imitante, unde & nomen habet, nempe a ῥίν, ῥινός, naris. Eadem & *antirrhinon* dicitur *Plin. l. 25. c. 10.*

ANAS, anătis, f. *ànitra*, νῆττα, avis ex genere amphibiorum, quassagipenna, tremipeda, buxeo rostro, dicta ab assiduitate natandi, ut scribit *Varr. l. 4. L. L. c. 13.* Græci quoque νῆσσαν, vel νῆτταν a νεῖν, hoc est nando appellavere. *Martial. l. 13. epigr. 52.* Tota quidem ponatur anas, sed pectore tantum, Et cervice sapit: cetera redde coquo. *Id. l. 3. epigr. 93.* Et anatis habeas uropygium macræ. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 48.* Anatum ova gallinis supponere. *Varr. l. 3. R. R. c. 11.* Qui volunt greges anatium habere. *Quidam hic quoque leg.* anatum. ¶ *Anas* præterea dicitur morbus anuum, seu vetularum, ut *Festus* docet, estque ab *anus*, veluti contractum ab *anitas* (quod non est in usu) ut censet *Voss. in Etymol.* ad vocem *Anus*.

ANAS, fluvius Hispaniæ. *Plin. l. 3. c. 1.* V. Ana.

ANASSUM, si, n. *Piave*, flumen Venetiæ, quod ex Alpibus Carnicis per Bellunum urbem descendit, aliisque fluviis acceptis per Marchiam Tarvisinam fluens, inter Silim, & Liquentiam, prope Equilium urbem excisam, in Adriaticum influit. *Anonym. Ravennas l. 4. c. 36.* & *Venant. Fortun. l. 1. ep. 1.* appellant *Plavem*. ¶ Aliud est *Anassum*, seu *Anaxum*, quod memorat *Plin. l. 3. c. 18.* & post Tilaventum collocat, in Forojuliensi tractu, in quod Varramum influere dicit. V. *Geographos*.

ANASTĂSIS, is, f. *risurrezione*, ἀνάστασις, resurrectio: vox Græca ab ἀνίστημι, resurgo. *Lactant. l. 7. c. 23.* De anastasi Philosophi quoque dicere aliquid conati sunt. *Et paulo post*. Anastasin mortuorum futuram esse consentiunt.

ANASTASĬUS, a, um, ad Anastasium (nom. prop.) pertinens, ut Anastasia lex, ab Fl. Valer. Anastasio R. Imp. lata. *Imp. Justinian. lib. 5. Cod. tit. 13. leg. ult.* ubi al. leg. *Anastasiana*.

ANASTOMOTĬCUS, ἀναστομωτικός, aperiens, laxans. V. Apertivus.

ANASTRŎPHE, es, f. ἀναστροφή, inversio, ab ἀναστρέφω, inverto, præpostero ordine colloco. Dicitur hoc nomine schema verborum, quo inverso ordine verba collocantur, ut *Saxa per*, *& scopulos*, & *Qua de re*, &c. V. Hyperbaton. Est autem Græca vox, & Græce scribenda. Latine *reversio* dicitur a *Quintil. l. 8. c. ult. post med.*

ANATARĬUS, a, um, *di anitra*, νηττοδίκος, ad anatem pertinens. *Anataria aquila* apud *Plin. l. 10. c. 3.* est genus quoddam aquilarum, quod circa lacus, & stagna degit, atque anates, ceterasque aquaticas aves venatur: quam venationem *Id. ibid.* describit. ¶ *Anatarius* absolute in *Gloss. Vet.* exponitur νηττοφύλαξ, hoc est anatum custos, & curator.

ANATHĒMA, ătis, n. *dono appeso nel tempio*, ἀνάθημα, Diis dicatum donarium. Quamquam hæc vox non de omni re Diis consecrata Græcis usurpatur, sed de illis tantum, quæ suspendi aut collocari in excelso, & in conspectu statui poterant, ut templo ornamento essent. Unde & *Hesych.* ἀναθήματα, κόσμημα interpretatur. Est autem Græca vox ab ἀνατίθημι, sursum pono, in altum colloco. *Prudent.* Latine usus est *in Psychomach. v. 540.* Dum vetitis insigne legens anathema favillis, Mœsta ruinarum spolia insatiabilis haurit. ¶ At *anathĕma*, ătis, n. ἀνάθεμα ab eodem verbo ἀνατίθημι, quod significat removere, reponere, separare, est idem ac res exsecrabilis, & dimovenda, ac projicienda. Hinc apud Ecclesiasticos scriptores usurpatur pro separatione Christiani hominis a communione, & consuetudine Christifidelium, *scomunica*. *Augustin. epist. 75.* Anathematis injuriam perpeti. *Et paulo post*. Anathematis sententia ferire. *Et paulo post*. Anathemate obligatus. *Et post*. Anathemate aliquem plectere. *Tertull. advers. hæret. cap. 6.* Dicere aliquem anathema.

ANATHEMATIZO, as, a. 1. *scomunicare*, ἀναθεματίζω, anathematis sententia ferio, a communione Fidelium separo. *Augustin. epist. 75.* Anathematizare filium pro peccato patris. *Et post*. Tota domus ista anathematizata est. ¶ Aliquando generatim ponitur pro rejicere, dete-

detestari. *Hieronym. epist.* 75. Si errasse non dicerem eum, & hæc quotidie non anathematizarem, essem erroris illius socius. ¶ *Salmas. in notis ad Tertull. de Pall. pag. m.* 181. testatur in veter. quibusd. MSS. & Gloss. editis legi *anathemare*, & *anathematur*: quod non est imitandum: tametsi legitur etiam apud *Augustin. serm.* 164. *de Temp. sect.* 3. & *epist.* 95. *ante*, & *post med.*

ANATHYMIASIS, is, f. ἀναθυμίασις, hoc est vapor, exhalatio, halitus. A Medicis accipitur pro flatu, aut vapore, qui in stomacho, seu ventre ex cibis gignitur, *fiato*, *fumi*. *Petron. in fragment. Trague. c.* 47. *Burman.* Anathymiasis si in cerebrum it, in toto corpore fluctum facit. *Theodor. Priscian. l.* 2. *par.* 2. *cap.* 1. Quibus ex anathymiasi caput fuerit inquietatum.

ANATICULA, æ, f. *anitroccio*, *anitrino*, νηττάριον, νήττιον, parva anas, & generatim quæcumque avis aquatica minor anate. *Cic.* 5. *de Fin. c.* 15. Serpere anguiculos, nare anaticulas, evolare merulas. ¶ Usurpatur in deliciis amantium. *Plaut. Asin.* 3. 3. 103. Dic igitur me anaticulam, columbam, vel catellum.

ANATILIA, æ, f. *Saint Gilles*, hoc est Fanum S. Ægidii, oppidum est Galliæ Narbonensis inter Arelatem, & Nemausum: quo loco S. Ægidius (cujus ego nomen fortitus sum) ex Græcia adveniens solitariam vitam duxit. *Plin. l.* 3. *c.* 4.

ANATINUS, a, um, *di ànitra*, νηττικός, ad anatem pertinens, seu qui est ex anate. *Plaut. Rud.* 2. 6. 49. Utinam fortuna nunc anatina uterer, uti cum exivissem ex aqua, arerem tamen. Est qui legit *anthracina*, hoc est carbonum. nam ἄνθραξ Græce carbonem significat. carbones autem madefacti cito arescunt. Verum prior lectio longe præferenda est. ¶ *Anatina*, *æ*, f. *carne d' anitra*, est caro anatis. *Petron. in fragment. Trague. cap.* 56. *Burman.* Mihi jubent sæpe anatinam parari. *Sunt qui aliter leg.*

ANATOCISMUS, i, m. *usura dell' usura, cioè quando l' usura entra nel capitale, e fa usura*, ἀνατοκισμός, anniversaria usuræ renovatio, cum scilicet qui non solvit usuram pecuniæ fenore acceptæ, sequenti anno tenetur solvere usuram tum sortis principalis, tum usuræ non solutæ, quæ & ipsa in sortem ingreditur. Vox Græca ab ἀνατοκίζω, usuram renovo, quod ab ἀνά, & τόκος, usura. *Cic. Attic. l.* 5. *ep. ult. a med.* Centesimas observare cum anatocismo anniversario. *Et paulo post.* Nihil impudentius Scaptio, qui centesimis cum anatocismo contentus non esset.

ANATOLE, es, f. ἀνατολή, hoc est ortus, oriens. Apud *Hygin. fab.* 183. est nomen unius horarum.

ANATOMIA, æ, & Anatomica, æ, *vel Græca positione* Anatomice, es, f. *anatomia*, *notomia*, ἀνατομική, ars secandi, & considerandi corpora animalium; & est pars medicinæ: ab ἀνατέμνω, seco. Latino vocabulo *incisio* recte dici potest. nam *Celsus* verbo *incidere* hac in re non semel utitur. *Macrob. l.* 7. *Saturnal. cap.* 15. Plato dum nec anatomica, quæ medicinæ propria est, abstinet, risum de se posteris tradidit. *Cæl. Aurel. Acut. l.* 1. *c.* 8. Per apertionem, quam Græci anatomiam dicunt.

ANATOMICUS, a, um, *anatomico*, ἀνατομικός, ad anatomicam pertinens. *Anatomicus*, *i*, absolute, (subaudi medicus, aut quid simile) est qui in anatomica peritus est. *Macrob. l.* 7. *Saturnal. c.* 13. Libris Anatomicorum postea consultis, verum reperi. *Ammian. l.* 28. *c.* 4. *in fi.* (*al. cap.* 26.) Discissarum pecudum exta rimari cum Anatomicis.

ANATONUS, a, um, ἀνάτονος, sursum tendens, vel nimis in altum tendens: vox Græca ab ἀνά, sursum, & τείνω, extendo. Apud *Vitruv. l.* 10. *c.* 15. *ad fin. anatona capitula* balistarum dicuntur earum supremæ partes in nimiam longitudinem protensæ: quibus (*ibid.*) opponuntur *catatona*, a voce Græca κατάτονος, deorsum tendens, minus altus.

ANATRESIS, is, f. ἀνάτρησις, hoc est perforatio, Græca vox ab ἀνατιτράω, perforo, Latinis litteris scripta legitur apud *Cæl. Aurelian. l.* 2. *Tard. c.* 1. *ad fin.* ubi *anatresim testæ* ponit pro perforatione cranii, Ital. *trapanamento*.

ANAUDIA, æ, f. *mutolezza*, ἀναυδία, privatio vocis, & loquelæ: ab α privat. & αὐδή, vox, sermo. Legitur apud *Cæl. Aurel. Acut. l.* 2. *c.* 10.

ANAURUS, *fiume Dimetriada*, fluvius Thessaliæ, qui ex Pelio monte in sinum Pagasicum effunditur apud Demetriadem; sic dictus, quod non auram, neque nebulam patiatur. *Vibius sequester*, & *Lucan. lib.* 6. *v.* 370. V. *Turneb. l.* 3. *c.* 2. ubi *Lucan.* ab ignoratione Geographiæ defendit.

ANAXAGOREUS, a, um, Ἀναξαγόρειος, ad Anaxagoram pertinens: qui fuit Clazomenius philosophus: de quo V. *Valer. Max. l.* 5. *c. ult. extr. l.* 7. *c.* 2. *n.* 9. *extern.* & *l.* 8. *c.* 7. *n.* 6. *extern.* Legitur *Anaxagoreus* apud *Plin. l.* 1. in Elencho *l.* 2. *n.* 59.

ANAXARCHUS, m. Ἀνάξαρχος, Philosophus Abderita, sectator Democriti. Hic habuit inimicum Nicocreontem Cypri Tyrannum, a quo comprehensus, conjectusque in pilam saxeam, ibique ferreis malleis contusus, adeo toleranter pertulit asperrimos illos cruciatus, ut verbum illud memorabile conduplicaverit, *Tunde tunde Anaxarchi folliculum, Anaxarchum enim non tundis*. Ad ultimum amputationem linguæ minitante tyranno, propriis dentibus abscissam linguam in os ejus conspuisse dicitur. Vide *Laertium*, & *Valer. Max. l.* 3. *c.* 3. *extern. n.* 4. Hinc *Ovid. in Ibin*, *v.* 573. Aut ut Anaxarchus, pila minuaris in alta; Jactaque pro solitis frugibus ossa sonent.

ANAXARETE, puella Cypria Salaminia regali stirpe, mira pulchritudine. Hanc Iphis infimæ fortis infane amabat. Sed ab illa semper spretus ad ejus fores se suspendit. Puella in lapidem viso cadavere versa est. *Ovid.* 14. *Metam. v.* 699.

ANAXUM V. Anassum.

ANCÆSA, & Ancæsa dicta sunt ab antiquis vasa, quæ cælata appellamus, quod circum cædendo talia fiant: ab *am* circum, & *cædo*, *is*, *Festus*.

ANCÆUS, i, Neptuni & Astypalææ Phœnicis filius, Samiorum Rex, agriculturæ studiosissimus, cui a servo prædictum est, cum servos nimio labore premeret, nullum illum ejus vineæ, quam tum plantabat, vinum biliturum. Postea coacta ejus vineæ vindemia, jussit sibi ex lacu vinum hauriri, increpans eum, qui futurum prædixerat, ut nunquam ejus vineæ vinum biberet. Sed calicem ori admoturo nuntiat quidam, aprum miræ magnitudinis vineam vastare. Abjecto itaque poculo, cum aprum vellet interficere, ab illo dente ictus interiit. Ex quo est Græcum proverb. apud *Fest. in Manum*, & *Gell. l.* 13. *c.* 17. Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος, καὶ χείλεος ἄκρου, *h. e.* Multa cadunt inter calicem supremaque labra: cui respondet quod *ibid. Gell.* ex *Catone* refert, *Inter os, & offam multa intervenire posse*. Tra la spiga, e la man quel muro è messo. ¶ Alius fuit Ancæus ex Parrhasia oppido, & regione Arcadiæ Actoris, & Eurythemistidis filius, qui ab apro Calydonio interfectus est, ut narrat *Ovid.* 8. *Metam. a vers.* 391. ¶ Item alius Tegeates, Lycurgi, & Antinoes filius, unus ex Argonautis. *Hygin. fab.* 14. Sed hi omnes interdum confunduntur. Alios præterea Ancæos refert idem *Hygin.* & alii.

ANCALA, æ, & *Græca positione* Ancale, es, f. *piegatura interiore del ginocchio*, poples: ἀγκάλη, quæ vox significat quidem ulnam brachii, vel potius ejus curvaturam, ab ἀγκών, flexus, curvatura; sed per similitudinem potest etiam ad genu transferri. *Cæl. Aurelian. Tard. l.* 5. *c.* 1. Usque ad mediam natem, ac superius ad inguen, vel ad ancalem perveniens, atque suram. *Et post.* Plurimi ex talo, atque ancala venam dividentes, sanguinem detraxerunt.

ANCARIUS, ii, m. *asino*, asinus, ἀγγάριος, quam vocem Græci a Persis accepisse dicuntur, & universim significat quemvis onera bajulantem; sed quia asini ad id maxime apti sunt, speciatim de iis dici potest. *Lucil.* apud *Non. c.* 1. *n.* 78. Hic, inquam, rudet e rostris, atque ejulitabit Concursans veluti ancarius, clareque quiritans. *Alii leg.* angarius, *hoc est* nuntius, *quod vox* ἄγγαρος *significat*. *Alii aliter.* V. *Turneb. l.* 17. *c. ult.* ¶ Etiam *Ancharius* scriptum legitur.

ANCATUS V. in *Ancon* cubitus, *sub fin.*

ANCEPS, ancipitis, adject. omn. gener. *che ha capo da due parti*, ἀμφικέφαλος, utrinque habens caput. Hæc videtur propria significatio. Alia enim sunt a *caput* composita, quæ in *ceps* exeunt, ut *biceps*, *triceps*, *præceps*, &c. *Am* autem est a Græco ἀμφί, utrinque: tametsi *Festo* magis placet a *capiendo* derivari, quod ex utraque parte æque capiatur: itaque dici potest generatim *anceps* esse, quod ex utraque parte idem, atque adeo geminum est. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 95. Tum sacer ancipiti mirandus imagine Janus Bina repens oculis obtulit ora meis. *Id.* 12. *Metam. v.* 337. ab ancipitis delapsus acumine montis. *h. e.* duplicem habentis verticem. Alii leg. *ancipiti delapsus acumine*. *Lucil.* apud *Non. c.* 4. *n.* 32. Vecte, atque ancipiti ferro effringam cardines. *Ovid. Metam.* 8. *v.* 397. Ancipitemque manu tollens utraque securim. *h. e.* acie utrinque præditam, *di due tagli*. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 37. Bestiarum terrenæ sunt aliæ, partim aquatiles, aliæ quasi ancipites, in utraque sede viventes. *anfibie*. ¶ *Ancipites cardines* apud *Lucil.* exponit *Nonius c.* 4. *n.* 32. duplices, hoc est qui utrinque valvas tenent. Verba *Lucilii* sunt. *Nemo hos ancipites ferro effringat cardines*. Ubi alii leg. *ancipiti ferro*. ¶ Sæpissime usurpatur de eo, quod utrinque advenit, urget, aut vexat, & generatim per translationem pro dubio, ambiguo, incerto, periculoso, *incerto*, *dubbioso*, *pericoloso*, ἀμφίβολος. *Cic. pro leg. Manil. c.* 4. Cum duobus in locis disjunctissimis, a binis hostium copiis bellum terra, marique gereretur, vos ancipiti contentione districti, &c. *Id.* 1. *Offic. c.* 3. Cum utilitas ad se rapere, honestas contra revocare ad se videtur, fit, ut distrahatur deliberando animus, afferatque ancipitem curam cogitandi. *Curt. l.* 3. *c.* 7. Ancipiti acie opprimi. *h. e.* utrinque ingruente. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 72. Anceps terror, intra, extraque munitiones. *Liv. l.* 37. *c.* 11. Ancipitia tela. *h. e.* quæ a duabus partibus jaciuntur. *Id. l.* 5. *c.* 1. Ancipitia munimenta. *h. e.* alia in urbem, alia in hostes spectantia, ut idem statim exponit. *Cic. pro Marcell. c.* 5. Incertus exitus, & anceps fortuna belli. *Id. Fam.* 5. *ep.* 12. Ancipites, variique casus. *Id.* 2. *de Orat. c.* 44. Aggredi causam ancipitem. *Id. de fonnn. Scipion. c.* 2. Anceps fatorum via. *Nepot in Themist. c.* 3. Anceps periculum. *Id. in Datam. c.* 7. Ancipitibus locis premi. *h. e.* iniquis, & periculosis. *siti disavvantaggiosi*. *Plin. l.* 7. *c.* 45. Ancipites morbi. *id. l.* 23. *c.* 1. Labrusca anceps in purgationibus. *Curt. l.* 3. *c.* 8. Anceps fides. *h. e.* dubia, & cui periculose creditur. *Horat. l.* 2. *sat.* 1. *v.* 34. Lucanus, an Appulus anceps. *h. e.* incertum est, *non so se*, &c. *Lucan. l.* 9. *v.* 46. Ancipites animos tenere. *tener sospesi*, *e dubbiosi*. *Tacit.* 4. *Ann. c.* 73. Tractus in anceps Cethegus. *h. e.* in ambiguum, *ridotto intra due*. *Id. l.* 1. *Ann. c.* 36. In ancipiti est respublica. *h. e.* in discrimine. *Id. l.* 1. *Hist. c.* 5. Vox pro repubiica honesta, ipsi anceps. *h. e.* periculosa. ¶ *Ancipites disputationes* sunt, quibus in utramque partem de aliquo re disseritur. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 27. ¶ *Anceps sapientia* dicitur ab *eod. ibid. c.* 16. quæ duplicem facultatem complectitur dicendi, & faciendi. ¶ *Vocabula ancipitia* sunt, quæ ambiguam habent significationem, & in utramque partem exponi possunt, ut *venenum*, *valetudo*, *tempestas*, &c. *Gell. l.* 12. *c.* 9. ¶ *Anceps jus* dicitur ab *Horat. l.* 2. *sat.* 5. *v.* 34. quia scilicet multiplex, varium, & controversum est. ¶ In ablativo singulari & *ancipite* facit, & *ancipiti*: quamquam hoc frequentius. *Gell. l.* 12. *c.* 2. *in f.* In re ancipite. ¶ Reperitur etiam *ancipes* in recto singulari, ex quo per syncopen *anceps* factum videtur. *Plaut. Rud.* 4. 4. 114. Post altrinsecus est securicula ancipes.

ANCHARIANUS, a, um, adjectivum deductum ab Ancharia familia Romana. *Cic. in fragment. pro Varen*, apud *Quintil. l. 5. c. 13.* In familiam Anchariana incidisse.

ANCHARIUS V. Ancarius.

ANCHIALUS, i, *& Græca positione* Anchialos, i, f. *Anchialo, Achelo*, urbs Thraciæ, apud oram maris Euxini. *Ovid. l. 1. Trist. eleg. 9. v. 35.* Thynniacos finus, & ab his per Apollinis urbem Alta sub Anchiali mœnia fudat iter.

ANCHIALUS, putatur esse nomen divinum, apud Judæos ex חי & אלה *h. e.* per Deum viventem, vel ex חחי עלם idest per eum, qui vivit in æternum: Afferturque *epigr. 95. l. 11. Martialis* his verbis: Ecce negas, jurasque mihi per templa Tonantis. Non credo; jura, verpe, per Anchialum. *Isaac. Voss. ad Pompon. Mel. l. 1. c. 8. in f.* negat, hanc vocem Hebraicam esse, cujus linguæ imperitissimus fuit *Martialis*; & pro *Anchialum* legit *Ancharium*, id est asinum. Male enim audiebant Judæi, *Petronio* teste *in fragment. pag. 683. Burman.* & *Tertull. in Apolog. c. 16.* quod asinum tanquam numen adorarent (quamquam in loco *Petronii* valde dubia lectio est.) In vetustissimo Cod. *Anchalium* legitur; ex quo unius litteræ mutatione *Voss.* quoque legit *Ancharium*. V. Ancarius.

ANCHISÆUS, a, um, adject. possess. ab Anchise. *Virg. Æn. 5. v. 761.* Tumuloque sacerdos, Et lucus late sacer additur Anchisæo. ¶ Scribitur & *Anchiseus*.

ANCHISES, æ, m. Ἀγχίσης, Capyos filius ante bellum Trojanum nemorum latebras, & solitudines coluisse fertur, gregibus, & armentis intentus, quibus cum vacaret, a Venere adamari cœpit, & cum ea concubuit, unde natus est Æneas, apud Simoenta Trojæ fluvium, ut scribit *Servius* ad 1. *Æn. v. 621.* & ipsemet *Virg. ibid.* Porro cum se Veneris concubitu usum fuisse jactasset, ab eadem oculis est privatus. Propterea dicunt, eum Trojanorum consiliis non interfuisse. Ardente Troja cum nulla salutis spes appareret, senio confectum Æneas humeris imposuit, secumque Drepanum usque Siciliæ urbem vexit, ubi fatis concessit, ut est apud *Virgil. Æn. 3. in f.* Alii volunt, in Italiam pervenisse, ut notat *Serv.* ad 1. *Æn. v. 271.* & alibi. ¶ In accusativo & *Anchisem* habet, & sæpe *Anchisen* Græco more. *Virg. Æn. 3. v. 82.* Occurrit, veterem Anchisen agnoscit amicum. τὸν Ἀγχίσην. In vocativo, & ablativo habet etiam *Anchisa* pro *Anchise*, ὦ Ἀγχίση. nam Græcum η & in e, & in a vertitur. *Virg. 3. Æn. v. 475.* Conjugio, Anchisa, Veneris dignate superbo. *Id. Æn. 5. v. 244.* Tum satus Anchisa, cunctis ex more vocatis, &c. V. *Æacides*. ¶ Veteres dixere etiam *Anchisa* in recto casu, ut notat *Quintil. l. 1. c. 5.* (*al. 9.*) a quo illud *Anchisa* in vocativo trahi potest, ut *Vossius* adiicit. *Hyginus* quoque *fab. 94. Anchisam* in quarto casu dixit.

ANCHISIADES, æ, m. patronym. idem Æneas Anchisæ filius. *Virg. Æn. 6. v. 348.* Dux Anchisiade, nec me Deus æquore mersit, &c.

ANCHISITES, Ventus ab Anchisa Epiri portu spirans. *Cic. l. 7. ep. 1. ad Attic.* Flavit ab Epiro lenissimus Anchisites. Ita legit *Turneb. l. 20. c. 16.* Alii *Onchesmites* ab Onchesmo ejusdem Epiri portu. Alii reponunt *Auster mitis*, alii denique alia.

ANCHISTRUM, i, n. *strumento adunco de' chirurgi*, ἀγκίστριον, scalprum hami forma aduncum, quo utuntur chirurghi: a voce Græca allata, quæ hamum significat. *Cæl. Aurelian. Tard. l. 5. c. 1. ad fin.* Anchistris ex utraque parte cutem prætendere.

ANCHOMANES, nomen est herbæ, quæ & *dracontea* appellatur: fortasse dicta est ab ἄγχω, suffoco, strangulo, quia obstruendi meatum spiritus vim habeat. *Apulej. de herb. c. 14.*

ANCHORA cum derivatis V. Ancora.

ANCUSA, æ, f. *ancusa*, ἄγχουσα, herba est lactucæ foliis, cujus radix digitali crassitudine scinditur papyri modo, manus inficit sanguineo colore, lanas pretiosis coloribus præparat, variis ægritudinibus prodest, imprimisque lepræ, & lentigini, si ea liniatur. *Plin. l. 22. c. 20.*

ANCIÆ. V. Antiæ.

ANCILE, is, n. (ἀγκύλιον vocat *Plutarch. in Numa*; ex quo nonnulli *ancyle* scribunt cum *Non. c. 18. n. 11.*) scutum fuit parvum, & oblongum, superiore, & inferiore sui parte rotundum, media angustius, lateribus mediis convexa curvitate se contrahentibus, extimam oram undequaque recisam habens minutis incisuris: unde & nomen habet, quasi *amcisum*, ab *am* circum, & *cæsus*. *Ovid. 3. Fast. v. 376.* Idque ancile vocat, quod ab omni parte recisum est: Quaque notes oculis, angulus omnis abest. *Varr. de L. L. l. 6. c. 3. circa med.* Ancilia dicta ab ancisu, quod ea arma ab utraque parte, ut peltæ Thracum, incisa. *Festus* in *Mamurii*: Ancile sic est appellatum, quia ex utroque latere erat recisum, ut summum, infimumque ejus latius pateret. Figuram exhibet numus Antonini Pii, quem vidimus, & alii. Hujusmodi scutum Numæ Pompilii tempore de cælo cecidisse credebatur, accepto una oraculo, tamdiu futurum R. imperium, quamdiu illud Romæ mansisset. Quare Numa jussit, undecim alia ejusdem formæ fieri, quibus cæleste misceretur, ne internosci posset, & auferri: quod Mamurii Veturii artificis opera factum est, qui præmii loco petiit, ut suum nomen inter carmina Salii canerent, cum hujusmodi scuta per Urbem circumferrent. Quotannis enim mense Martio per urbem a Saliis collo appensa circumferebantur cum solemni saltatu, & carminibus; dicebanturque tum *ancilia moveri*; idque per triginta dies, quibus elapsis, iterum condebantur in templo Martis, ubi asservari solebant. Durante autem tali solemni, summa religio erat, ne publice aliquid gereretur, quod ad arma & bellum spectaret. *Sueton. in Othon. c. 8.* Expeditionem inchoavit, nulla ne religionum quidem cura, sed & motis, nec dum conditis ancilibus, quod antiquitus infaustum haberetur. *Adde Tacit. l. 1. Hist. c. penult.* & V. *Salii*. ¶ Addit *Serv.* ad illud *Virg. Æn. 8. v. 3. utque impulit arma*, in more fuisse, ut qui belli curam susceperat, antequam ad id administrandum proficisceretur, in sacrarium Martis introiret, & ancilia primum, mox & hastam Dei commoveret, addita voce, *Mars vigila*. ¶ Si ancilia sua sponte moverentur (quod non semel accidisse creditum est) prodigii loco habebatur, & quod bellum portenderet. V. *Jul. Obseq. de prodig. n. 104.* & *Epitom. Liv. lib. 68.* ¶ Præter ancile sex alia fuere religiosissime custodita Romæ tanquam Imperii pignora: acus Matris Deum, quadrigæ fictiles Vejorum, (de quibus V. in *Ratumena*.) cineres Orestis, sceptrum Priami, velum Ilionæ, & Palladium. *Serv.* ad *Æn. 7. v. 188.* ¶ De scuto militari quocumque. *Virg. ibid.* Succinctus trabea, lævaque ancile gerebat. *Lucan. l. 9. v. 479.* populos ancilia nostra ferentes. ¶ Adjective *Valer. Max. l. 1. c. 1. n. 9.* Sex lictoribus præcedentibus arma ancilia tulit. *Charis. l. 1. pag. 62. Putsch.* Arma ancilia lustrare. *Juvenal. sat. 2. v. 126.* Sudavit clypeis ancilibus. ¶ In genitivo plurali *ancilium* facit juxta Grammaticorum regulas, sed ex usu etiam *anciliorum*, quemadmodum & *Saturnalium*, & *Saturnaliorum* dicitur. *Horat. l. 3. od. 5. v. 10.* Anciliorum nominis, & togæ Oblitus, æternæque Vestæ.

ANCILLA, æ, f. *fante, serva, schiava*, δούλη, mulier serva. Nomen deductum putavit *Festus* ab Anco Martio, quod is in bello magnum feminarum numerum ceperit; sive quod antiqui *anculare* dicebant ministrare. Ex quo Dii quoque, ac Deæ feruntur coli, quibus nomina sunt *Anculi*, & *Anculæ*. *Ter. Andr. 3. 1. 3.* Ab Andria est ancilla hæc. *Cic. pro Mil. c. 10.* Cum muliebri & delicato ancillarum, puerorumque comitatu. *Sallust. in Jug. c. 12.* Occultans se in tugurio mulieris ancillæ. *Serv.* ad *Æn. 1. v. 413.* Sunt elocutiones, quarum una pars plena est: quæ si convertantur, habent aliquid superfluum: ut in Sallustio: *in tugurio mulieris ancillæ*: bene addidit *ancillæ*. At si dicas *ancillæ mulieris*, erit superfluum *mulieris*: ancilla enim & conditionem ostendit, & sexum. Hæc *Servius*, cui similia ex *Quintil.* reperies in *Frater*. ¶ Translate *Plin. l. 2. c. 63.* Terra usus mortalium semper ancilla. ¶ Per contemptum dicitur etiam de hominibus, qui alicui rei nimis addicti sunt, turpiterque inserviunt. *Sallust. in fragment. in orat. Lepidi contra Sullam*. Fufidius ancilla turpis, honorum omnium dehonestamentum. *Trebell. Poll. in Claud. cap. 5.* Gallus Antipater, ancilla honorum, & historicorum dehonestamentum. *Alii leg.* ancillariorum, & historicorum, &c.

ANCILLARIOLUS, a, um, adject. qui amore ancillarum captus est. *Martial. l. 12. epig. 58.* Ancillariolum tua te vocat uxor. *Senec. de Benef. l. 1. c. 9.* Si quis se nulla amica facit insignem, nec alienæ uxori æmulum præstat; hunc matronæ humilem, & sordidæ libidinis, & ancillariolum vocant.

ANCILLARIS, re, *servile*, ad ancillas spectans, δοῦλος, δουλικός, ἀνδραποδώδης, illiberalis, ad serviendum idoneus, servilis. *Cic. 5. Tuscul. c. 20.* Ita sordido, ancillarique artificio regiæ virgines, ut tonstriculæ, tondebant barbam, & capillum patris. *Ammian. l. 26. c. 6.* (*al. 17.*) Ancillaris adulatio.

ANCILLARIUS, ii, V. *Ancilla* in f.

ANCILLATRUS, us, m. *servitù*, ministerium, servitus. *Arnob. l. 7. pag. 221.* Ancillatrum servuli pavibundis trepidationibus imitatus. *Alii leg.* ancillarum servuli pavidas trepidationes imitatus: *Alii*: Ancillæ, aut servuli pavidas, &c.

ANCILLOR, aris, atus sum, dep. 1. *servire*, δουλεύω, famulari, ministrare; & translate nimis alicui addictum esse, & turpiter inservire. *Apulej. de dogm. Platon.* Cetera membra ancillari, & subservire capiti. *Titinn.* apud *Non. cap. 2. n. 26. & cap. 4. n. 116.* Dotibus deliniti, ultro etiam uxoribus ancillantur. ¶ Particip. *ancillans, antis*. *Accius* apud *Non. ibid.* Quam invita ancillans, dicto obediens viri. *Plin. l. 2. c. 97.* Ancillante sidere. *Latin. Pacat. in paneg. ad Theodos. cap. 2.* Facundiæ ancillantis necessitas. *h. e.* servilem in modum blandientis.

ANCILLULA, æ, f. *fanticella*, θεραπαινίδιον, παιδίσκη, diminut. ab *ancilla*. *Terent. Phorm. 4. 3. 60.* Uxori emenda ancillula est. *Ovid. de remed. amor. v. 639.* Nec veniat servus, nec flens ancillula, &c. ¶ Translate *Cic. 2. de Fin. c. 21.* Præsto esse virtutes, ut ancillulas, &c. *Id. l. 1. de Orat. c. 55. in f.* Juris scientiam eloquentiæ tanquam ancillulam, pedissequamque adjungere.

ANCIPES V. in Anceps.

ANCISUS, & Amcisus, us, m. *il tagliar intorno*, περικοπή. In sexto casu singul. *Varr. l. 6. L. L. c. 3. circa med.* Ancilia dicta ab ancisu, quod ea arma ab utraque parte, ut peltæ Thracum, incisa.

ANCISUS, & Amcisus, a, um, adject. *tagliato*, recisus, accisus, circumcisus: ab *am*, circum, & *cæsus*. *Lucret. l. 3. v. 661.* Omnia jam seorsum cernas ancisa recenti Vulnere tortari.

ANCLABRIS, mensa ministeriis divinis apta: Vasa quoque ænea, quibus sacerdotes utuntur, anclabria appellantur. *Festus*: qui in voce *Escariæ* scribit, dicta hæc esse ab *anclare*, quod est haurire, & ministrare.

ANCLARE, est haurire, & ministrare. *Liv. Andron.* apud *Priscian. l. 6. pag. 684. Putsch.* Vinum quoque, quod libabant, anclabatur. *Id.* apud *Fest.* Florem anclabant Liberi ex carchesiis. *Scalig.* legendum putat *anculabant* ab *anculare*, eod. sensu. Alii leg. *antlare, antlabant*. Est enim a Græco ἀντλῶ, ut *Fest. ibid.* docet.

ANCON, ōnis, m. ἀγκών, ῶνος, vox Græca, quæ significat cubitum, seu potius curvaturam cubiti in brachiis. Apud *Vitruv. l. 3. c. 3. sub f.* ancones sunt partes normæ, quæ simul junctæ rectum angulum faciunt, *le braccia della squadra*. Eadem ratione *ancones* dicuntur ab *eod. l. 8. c. 6.* extrema capita Chorobatæ (quod est instrumentum librandis aquis accomodatum) quæ normæ modo angulata

lata ſunt. ¶ Apud *eund. l. 4. c. 6.* ancones ſunt, ut quidem exponit *Philander*, menſulæ, quæ capitibus ſuis volutarum more plicantur ad S majoris, & oblongi formam, & poni ſolent in rationibus oſtiorum, propendentes ab ima corona, ſecundum antepagmenta, ad libramentum imi ſupercilii, Italice *cartelle*, aut *cartocci*, quorum figuram exhibent *Id. Philand. & Bald. in Lex. Vitruv.* Dicuntur autem *ancones*, non quia ipſi in modum cubiti flexi ſint, ſed quia propendentes cum adjecta regula normæ ſimilem angulum faciunt. vocantur etiam *prothyrides*, προθυρίδες, a πρὸ, ante, & θύρα, janua; quia in anterioribus januarum ornamentis locum habent, ut dictum eſt. *Vitruv. ibid.* ¶ Præterea ſunt *ancones* apud *eund. l. 10. c. 13. & 21.* ferrea, vel lignea retinacula in modum cubiti, aut normæ curvata, quibus trabes, aut lapides in machinis alligantur, & connectuntur, *arpioni*, *manichi*. ¶ Item furcillæ ligneæ in ſummo habentes cornua bina, ἀγκῶνα hoc eſt cubitum brachii referentia. His venatores utuntur vel ad ſuſpendenda retia; vel potius, ut alii volunt, ad terrendas aves, injecta iis cornibus formidine, & in altum ſublata. *Gratius in Cyneg. v. 87.* Lineaque extructis lucent anconibus arma. ¶ Item *Paul. Digeſt. lib. 33. tit. 7. leg. 13.* inter inſtrumenta tabernæ cauponiæ enumerat *ancones*, quos *Turneb. l. 18. c. 23.* ſcribit eſſe calices non rotundos, ſed in cubitum flexos, & angulum facientes. Fortaſſe his ſimilia ſunt ea vaſa, quæ Itali vocant *fiorte*. Fortaſſe etiam intelligit *Paulus* ea pocula, quæ Græco vocabulo *Virgil.* vocat *carchefia*. Carcheſii autem figuram ita deſcribit *Macrob. l. 5. Saturnal. c. 21.* ut ſit poculum procerum, & circa mediam partem compreſſum, ancatum mediocriter (*h. e.* curvum cubiti modo; ab *ancus* quod V. infra) anſis a ſummo ad infimum pertinentibus. In vulg. Codicib. pro *ancatum* legitur *anſatum*, quod hoc loco minus congruere videtur. *ancatum* autem ex conjectura *Iſ. Pontani in notis ad Macrob.* ¶ Denique *ancones* ſunt ligna tranſverſa ſellarum, arrectariis infixa, & annexa, quibus ſedentes cubita ſuperponimus: ita dicta quia cum arrectariis normalem angulum efficiunt: Italice *bracciuoli*, aut *appoggi*. *Cæl. Aurelian. Tard. l. 2. c. 1. a med.* Sella tonſoria ſedeant ægrotantes, quæ ſit obliquis anconibus fabricata, quibus incumbentes ſe ſe levare nitantur.

ANCON, onis, f. & Ancōna, æ, f. *Ancona*, urbs Italiæ cum portu in ora maris Adriatici, in regione Piceni ad Cumerum promontorium, in ipſo flectentis ſe oræ cubito: unde & nomen traxit. nam ἀγκὼν Græce cubitum vel cubiti flexum ſignificat. Condita eſt a Græcis, qui Syracuſas incolebant, & inde aufugerant propter Dionyſii tyrannidem. Hinc *Juvenal. ſat. 4. v. 40.* Ante domum Veneris, quam Dorica ſuſtinet Ancon. *Cic. Phil. 12. c. 9.* Si Anconam Ventidius venetit. *Plin.* quoque *l. 2. c. 71. & l. 14. c. 6. Ancon* uſurpavit pro *Ancona*. Adde *Pompon. Mela l. 2. c. 4.*

ANCONITĀNUS, a, um, ad Anconam pertinens. *Anconitani, orum*, ſunt ejus oppidi incolæ. *Inſcript.* apud *Gruter. pag. 465. n. 6.* Colon. Anconitanorum.

ANCŌRA, æ, f. *àncora*, ἄγκυρα, ferreum inſtrumentum duobus inſtructum veluti brachiis aduncis, quod alligatum fune in mare jacitur, & fundo adhærens naves detinet: a voce Græca allata, quæ videtur eſſe ab ἀγκύλος, aduncus. *Virg. Æn. 6. v. 3.* tum dente tenaci Ancora fundabat naves. *Plin. l. 9. c. 21.* Ancoris navigia infrenare. *Cæſ. l. 4. B. Gall. c. 29.* Naves deligatæ ad ancoras. Et *ibid. cap. 28.* Jacere ancoras. *gettar l' àncore*. *Cic. Attic. l. 1. ep. 13.* ſolvere. *ſalpare; levar l' àncore*. Et *Cæſ. l. 1. B. Civ. c. 31.* Tollere. *Liv. l. 22. c. 19.* Vellere. *Cic. Verr. 7. c. 34.* Præcidere. *tagliar l' àncore*, h. e. funes, quibus naves religantur. *Nepos in Themiſt. c. 8.* Tenere navem in ancoris. *tener ſull' àncore*. Sic *Cæſ. l. 4. B. Gall. c. 23.* Exſpectare in ancoris. Et *l. 3. B. Civ. c. 102.* Conſiſtere ad ancoram. Et *cap. 28.* Naves in ancoris conſtiterunt. Et *Hirt. de B. Afric. cap. 63.* Commorari. Et *Flor. l. 2. c. 2.* Stare in ancoris. *eſſer ſull' àncore, pronto a far vela*. *Quintil. declam. 12. c. 23.* Frumentum ad ancoras perdere. *h. e.* navibus ancoræ alligatis: & eſt proverbialis locutio, cum amittimus noſtra incuria aliquid, quod in tuto erat. ¶ *Nonius cap. 13. n. 16.* ſcribit ancoras etiam dici funes, quibus antennæ tenentur; affertque locum *Lucilii* his verbis: *Funis enim præciſu' cita, atque ancora ſoluta*. Ubi alii pro *ancora* rectius legunt *anquina*: ſic enim poſtulat ratio carminis. V. *Anquina*. ¶ Translate *ancoras tollere* apud *Varr. l. 3. R. R. c. ult.* eſt abire, diſcedere. ¶ Translate etiam *ancora* ponitur pro ſpe, refugio, præſidio. *Sil. l. 7. v. 24.* ancora feſſis Ultima cur Fabius. *Ultimam* autem dixit, quia in navi plures erant ancoræ, quarum quæ maxima a Græcis ἱερὰ dicta, a Latinis *ſacra*, non niſi in ſummis periculis jaciebatur, quia in ea ultima ſpes erat navigii ſervandi. ¶ Denique *ancora* per ſimilitudinem dicitur quodvis ferramentum utrinque aduncum. *Pallad. l. 1. tit. 40.* Bipedas conſtitues ferreis ancoris colligatas. ¶ Scribitur & *anchora* ex quadam conſuetudine, quæ tamen nec ſemper, nec ubique obtinuit. Ceterum rectius eſt aſpirationem omittere, quæ in Græco ἄγκυρα nulla eſt. Itaque ſcriptum eſſe a Veteribus, teſtatur *Serv.* ad *Æn. 6. v. 3.*

ANCORĀGO, vel Anchorāgo, inis, m. nomen piſcis apud *Caſſiod. l. 12. ep. 4.* in Rheno præcipue naſcentis, quem ita dictum putant, quod os habeat inſtar ancoræ incurvatum. Sunt, qui arbitrantur, eundem eſſe ac *Salmonem*, item qui *Sturionem*. Sed hæc incerta ſunt, variiſque tantummodo variorum ingeniorum conjecturis fulta.

ANCORĀLIS, vel Anchorālis, le, *di àncora*, ad ancoram pertinens. *Apulei. l. 11. Metam.* Navis abſoluta ſtrophiis ancoralibus. *h. e.* ſoluta a funibus, quibus ad ancoram alligatur. ¶ *Ancorale, lis*, abſolute eſt funis, quo ancora religatur, *gomena dell' àncora*. *Liv. l. 37. c. 30. ad fin.* Tractum ancorale, & implicitum remis latus alterum deterſit. *Id. l. 22. c. 19.* Ancoralia incidere. *Plin. l. 16. c. 8.* Uſus ſuberi ancoralibus maxime navium.

ANCORARĬUS, vel Anchorarius, a, um, adject. *di àncora*, ancoralis. *Cæſ. l. 2. B. Civ. c. 9.* Storeæ ex ancorariis funibus tres. *Liv. l. 22. c. 19.* Alii reſolutis loris ancoram vellunt: alii, ne quid teneat, ancoraria incidunt. *h. e.* ancorarum retinacula. Alii rectius leg. *ancoralia*.

ANCULĀRE, eſt miniſtrare. V. Anclare.

ANCŬLI, & Ancŭlæ ſunt dii, & deæ, quos tali nomine colebant ſervi, & ancillæ: ab *anculando* hoc eſt miniſtrando dicti, ut innuit *Feſtus* in *Ancillæ*.

ANCUNULENTÆ, inquit *Feſtus*, feminæ menſtruo tempore appellantur: unde trahitur inquinamentum. *Scalig.* notat *ancunulentæ* dictum eſſe pro *ancœnulentæ* a voce *cœnum*: ex quo *cunire* apud eundem *Feſt.* eſt ſtercus facere, pro *cœnire*: unde factum eſt *inquinare*: qua ratione dixere *mœnio* & *pœnio* pro *munio*, *punio*, mutato *œ* in *u*.

ANCUS, i, ἄγκος, λοξὸς, qui ita curvum habet brachii cubitum, ut illud exporrigere non poſſit. *Feſtus*. Hinc teſte *Serv.* ad *6. Æn. v. 816.* & *Valer. Antiate* apud *Valer. Max. de nominibus R.* factum eſt nomen Anco Martio, qui quartus fuit Romanorum rex, Numæ Pompilii Nepos, ejus filia ortus. *Horat. l. 1. ep. 6. v. 27.* Ire tamen reſtat, Numa quo devenit, & Ancus. V. *Liv. l. 1. c. 32.*

ANCȲRA, æ, f. *Anguri*, & *Angara*, Urbs Galatiæ primaria. Dicta eſt ab ancoris navium captarum a Mithridate, quas Ptolemæus Ægypti rex ſuppetias Gallogræcis miſerat. Nam ἄγκυρα Græce ancora eſt. *Claudian. l. 2. in Eutrop. v. 98.* Ad muros, Ancyra, tuos auctore repertum, &c. ¶ Alia eſt ejuſdem nominis in Phrygia, ſed minus celebris. De utraque *Plin. l. 5. cap. ult.*

ANCYRĀNUS, a, um, ad Ancyram pertinens. *Claudian. l. 2. in Eutrop. v. 416.* Fregit luxuries Ancyranique triumphi. ¶ *Ancyranum Monumentum* ſunt tabulæ inventæ in ſuburbio Ancyræ Galatiæ, quæ continebant indicem rerum ab Auguſto geſtarum; videntur paulo poſt ejus mortem exaratæ. Mutilæ tamen multis in locis ad nos pervenerunt. Præterea in multis peccant contra Latinitatem, ut & *Caſaubonus* adnotavit: ex quo apparet a Græco homine, & Latinæ linguæ imperito fuiſſe exaratas. Exſtant apud *Gruter. pag. 230.*

ANDABĂTA, æ, m. *combattente alla cieca*, gladiator, qui ex equo, frontem oculoſque tectus, pugnat, ut docet *Lipſius l. 2. Saturn. c. 12.* Alii putant fuiſſe genus luſus, in quo ludentes oculis clauſis ſe invicem petebant, quod Itali dicunt *far alla cieca*. *Turneb. l. 2. Adverſar. c. 10.* ſcribit, olim poſt curricula Circenſia interdum ſolitos fuiſſe binos homines, noctis tenebris, in curru depugnare, quorum alter auriga erat, alter in eundem currum aſcendens cum eo cæca pugna certabat, dicebaturque *andabata* a Græco ἀναβάτης, hoc eſt aſcenſor, *d* inſerto. *Cic. Fam. 7. ep. 10.* Tu in re militari multo es cautior, quam in advocationibus, qui neque in Oceano natare volueris, ſtudioſiſſimus homo natandi; neque ſpectare Eſſedarios, quem antea ne andabata quidem fraudare poteramus. *h. e.* non poteramus avertere a ſpectandis andabatis pugnantibus. Alii plerique leg. *andabatam*: qua ratione conſtructio eſt ſatis involuta. V. *Manut.* & alios Interpr. Alii reponunt *antanabata*, alii etiam *anabata*, quæ voces idem valent ab ἀναβαίνω, & ἀντὶ ἀναβαίνω, aſcendo, & contra aſcendo. *Hieronym. adverſ. Helvid. c. 3.* More andabatarum gladium in tenebris ventilans. *Id. l. 1. adverſ. Jovinian. c. 21.* Melius eſt clauſis quod dicitur oculis, andabatarum more pugnare, quam directa ſpicula clypeo non repellere veritatis. ¶ *Varro* ſatyram conſcripſit de hominum cæcitate, & erroribus, eamque inſcripſit *Andabatæ*: cujus fragmenta affert *Non.* in *Luſcioſi cap. 2. n. 512.* & alibi.

ANDARTA, æ, nomen eſt cujuſdam Deæ a Britannis cultæ, in *Inſcriptionib.* apud *Gruter. pag. 88. n. 9. & 10.* quam *Dio* Græce Ἀνδράστην appellat, ut notat *Marquard. Gud. in not. ad Phædr. l. 1. fab. 25.* Eo autem nomine Victoriam colebant.

ANDEGAVI, orum, populi Galliæ Celt. ſeu Lugd. inter Turones, & Nannetes, quorum regio Andegavia, nunc *l' Anjou*, ab Italis *Angiò* dicitur, terminata a Sept. Cenomanenſi Prov. ab Occ. Britannia, a Mer. Pictavienſi Prov. ab Or. Turonico agro. Urbs vero primaria olim dicta eſt Juliomagus, deinde Andes, Andegavis, Andegavum, *Angers*, ad Meduanam fluvium. *Plin. l. 4. cap. 18.*

ANDES, ium, m. populi Galliæ, iidem qui Andegavi. *Cæſ. l. 2. B. Gall. c. ult.* ¶ Eſt etiam *Andes, is*, m. vicus Agri Mantuani, quem hodie *Pietola* dici ait *Dantes Purg. 18. 83.* patria Virgilii, ut docet *Donat. in ejus vita*. V. *Scipion. Maph. Veron. illuſtr. par. 2. l. 1. pag. 6.* Hinc

ANDĪNUS, a, um, adject. ab Ande Mantuani agri vico. Andinus dictus eſt Virgilius eo loco natus. *Sil. l. 8. v. 595.* Mantua Muſarum domus, atque ad ſidera cantu Evecta Andino. *Plerique alii leg.* Aonio: *quidam* Aſcræo.

ANDRACHNE, es, f. *porcellana*, ἀνδράχνη, herba eadem quæ *portulaca*, aut *porcilaca*. Eſt autem duplicis generis: *Sativa*, ſeu *hortenſis*, foliis latis, caulibus pluribus, luteo folio: *Agreſtis*, quæ & *Andrachne*, a *Plin. l. 13. c. 22.* *Andrachne agria* dicitur *h. e.* agreſtis, Latine *illecebra*, & ipſa in hortis & vineis naſcens, tota terræ proſtrata, nec humo ſurgens, radice & ramis craſſiuſculis, foliis minutis, ab officinis *craſſula minor* dicta, & *vermicularis*, de qua *Plin. l. 25. c. ult.* verba facit. De hac fortaſſe loquitur & *Columel. l. 10. v. 376.* Humidaque Andrachne ſitientes protegit antes.

ANDRĒMAS, herba eadem, quæ Andrachne. *Apulej. de herb. cap. 103.*

ANDRĬA V. Andrius.

ANDRĬUS, a, um, adject. qui eſt ex Andro inſula. *Terent. Andr. 5. 4. 3.* Andrium ego Critonem video. ¶ *Andria, æ*, abſolute eſt mulier Andria: eoque nomine inſcripta eſt prima *Terentii* fabula, in qua inducitur puella ex Andro, nomine *Glycerium*, quæ primas partes, concluſionemque totius Comœdiæ tenet.

ANDRODAMAS, antis, m. ἀνδροδάμας, lapis est ex genere hæmatitarum, colore nigricante, pondere, ac duritie insignis, qui attritus coti succum reddit sanguineum: ita dictus ἀπὸ τῶ ἀνδρας δαμάζειν, a domandis viris, quod propter duritiem domet, superetque vires frangere conantium. *Plin. l.* 36. *c.* 20. ¶ Est & gemma hoc nomine, quæ & pyrites dicitur argenti nitorem habens, ut adamas, quadrata, semperque tessellis similis: cui Magi putant nomen impositum ab eo, quod impetus hominum, & iracundias domet. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

ANDRODAS, & melius Andrŏclas, annus sexagesimus tertius vitæ humanæ ab Ægyptiis dictus est, quem alii Climactericum vocant, ut *Julius Firmic.* auctor est, *l.* 4. *Mathes. cap.* 14. Ducitur ab ἀνὴρ, ἀνδρὸς, vir, & κλάω, frango, quod ea ætate hominum vires frangantur.

ANDROGEONEUS, a, um, Ἀνδρογεωνεῖος, ad Androgeum pertinens. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 77. Androgeoneæ pœnas exsolvere cædis. ¶ Sunt qui scribunt *Androgeonæus*, Ἀνδρογεωναῖος.

ANDROGĔUS, i, *& Græca positione* Androgeos, o, m. Ἀνδρόγεως, ω, filius Minois, & Pasiphaes, qui ab Atheniensibus, & Megarensibus per invidiam occisus est, quod palæstra ceteros superaret. Minos suscepto adversus hostes bello, primo Megarenses subegit, deinde Athenienses, eosque adstrinxit sibi singulis annis adolescentes nobiles mittere, qui Minotauro devorandi in Androgei memoriam objicerentur. Porro Androgeum occisum, ab Æsculapio fuisse ad vitam revocatum, *Propert. l.* 2. *eleg.* 1. *v.* 64. significat. *Ovid. Heroid. ep.* 10. *v.* 99. Viveret Androgeos utinam, nec facta luisses Impia funeribus, Cecropi terra, tuis. *Id. Metam.* 7. *v.* 458. Androgeique necem justis ulciscitur armis. *Virg. Æn.* 6. *v.* 20. In foribus letum Androgeo. *Servius* monet, quosdam hic subaudire *posuit*, ut *Androgeo* sit dativus, non genitivus. ¶ In accusativo *Androgeōna* usurpat positione Græca *Propert. loc. cit.* tanquam a recto *Androgĕon*, *ōnis*.

ANDROGYNUS, i, m. *ermafrodito*, ἀνδρόγυνος, hermaphroditus, monstrum hominis de utroque sexu participans, ab ἀνὴρ, ἀνδρὸς, vir, & γυνὴ, femina. *Cic. l.* 1. *Divin. c.* 43. Quid ortus androgyni? nonne fatale quoddam monstrum fuit? *Liv. l.* 27. *c.* 11. Sinuessæ natum ambiguo inter marem ac feminam sexu infantem; quos androgynos vulgus, ut pleraque, faciliore ad duplicanda verba Græco sermone, appellat. *Lucil.* apud *Non. cap.* 8. *n.* 84. Imberbi androgyni, barbato mœchocinædo. *Plin. l.* 7. *c.* 3. scribit suo tempore magis in usu fuisse ut *hermaphroditus* diceretur, quam *androgynus*. ¶ *Id. Plin. l.* 7. *c.* 2. ex *Calliphane* Græco Scriptore tradit, supra Nasamonas, confinesque illis Machlyas, Androgynos esse utriusque naturæ, inter se vicibus coeuntes: additque ex *Aristotele*, dextram mammam iis virilem, lævam muliebrem esse.

ANDROMĂCHE, es, *& positione Latina* Andromacha, æ, f. Ἀνδρομάχη, Ætonis Regis Thebarum, quæ in Cilicia sunt, filia, & Hectoris Trojani uxor, & mater Astyanactis, quæ a virili pugna nomen sortita est. Fuit enim virili animo, & quædam veluti virago: ab ἀνὴρ, ἀνδρὸς, vir, & μάχη, pugna. Hanc mortuo Hectore Pyrrhus in Græciam adduxit, & ex ea Molossum filium suscepit, postea Heleno vati Priami filio eam uxorem tradidit, Regnique portionem eidem assignavit. *Virg.* 3. *Æn. v.* 319. Hectoris, Andromache, Pyrrhin' connubia servas? Et *vers.* 487. & longum Andromachæ testentur amorem. ¶ Est hoc nomine Tragœdia ab *Ennio* conscripta, cujus fragmenta aliquot afferuntur a *Varr. Non.* & aliis. ¶ *Nihil ad Andromacham*, proverb. apud *Tertull. de Pudic. cap.* 8. *ad fin.* de re extra propositum dicta, οὐδὲν πρὸς ἔπος, vel πρὸς Διόνυσον. Ductum videtur ab aliquo poeta, qui in Tragœdia Andromaches extra rem vagaretur.

ANDROMĔDE, es, *& positione Latina* Andromeda, æ, f. Ἀνδρομέδη, Cephei, & Cassiopes filia. Ob matris superbiam, quæ se Nereidas forma antecellere gloriabatur, a Nymphis scopulo fuit alligata, & ceto devoranda exposita, sed a Perseo illac opportune iter faciente, occiso monstro, & liberata, & in uxorem ducta est. Postremo Minervæ beneficio inter astra collocata dicitur, propter Persei merita, & ornata tribus, & viginti stellis. Oritur autem in parte piscium duodecima, Cassiopeam versus. *Hygin. Poet. Astronom. l.* 2. *c.* 11. & *l.* 3. *c.* 10. ubi sideris figuram describit, & stellarum numerum XX. esse asserit: alii XXII, alii XXIII. Fabulam describunt *Ovid. Metam.* 4. *a vers.* 668. & *Manil. l.* 5. *a vers.* 538. ¶ *Ovid. Heroid. ep.* 15. *v.* 35. placuit Cepheia Perseo Andromede patriæ fusca colore suæ. Et *epist.* 18. *v.* 151. Andromedan alius spectet, claramque Coronam. τὴν Ἀνδρομέδην. *Columel. l.* 11. *c.* 2. Prid. Cal. Septemb. Andromeda vesperi exoritur. Adde *Cicer. in Aratcis l.* 2. *de nat. Deor. cap.* 43. ¶ Est etiam titulus Tragœdiæ a Livio Andronico scriptæ, cujus fragmentum citat *Non. cap.* 1. *n.* 311. item *Ennii*, & *Accii*.

ANDRON, ōnis, m. ἀνδρὼν, ῶνος, pars domus longitudine angustior, in qua viri seorsim a mulieribus morantur, convivia agitant, &c. *Paul. ex Festo.* intellige apud Græcos, in quorum ædibus separata erant cubicula, cœnacula, & alia pro mulieribus, & pro viris: ab ἀνὴρ, ἀνδρὸς, vir. *Vitruv. l.* 6. *c.* 10. & *Fest.* Huic opponitur *Gynæceum*, in quo feminæ habitant. ¶ Ceterum Latini *andronem* vocant itinera, (quæ & *mesaulæ* dicuntur, quod inter duas aulas media sint interposita) seu loca angusta in ædibus, per quæ ab una in aliam ædium partem, ab uno in aliud cubiculum transitur, Italice *androni*, aut etiam *corridoj*. *Vitruv. loc. cit.* ¶ Locus item angustior inter duos parietes, extra ædes, quales sunt, qui relinqui solent inter duas domos, ut pluvia tecto collecta eo descendere possit, *andron* dicitur, Italice *andito*, *viottolo*. *Plin. lib.* 2. *epist.* 17. Tam alti abditique secreti illa ratio, quod interjacens andron parietem cubiculi, hortique distinguit, atque ita omnem sonum media inanitate consumit.

ANDRONICUS, i, Ἀνδρόνικος, nomen viri proprium. *Andronicus* conditione servus, & post manumissionem *L. Livius Andronicus* dictus, poeta Latinus, varias scripsit fabulas, aliaque opera, quorum fragmenta multa exstant apud *Non.* & alios Grammaticos. Primus omnium fabulam Romæ docuit A. U. DXIV. C. Claudio Centone Cæci filio, & M. Sempronio Tuditano Coss. anno ante natum *Ennium* ut *Cicer. de clar. Orat. c.* 18. refert, & *lib.* 1. *Tuscul. Quæst. c.* 1. Adde *Voss. Instit. Poet. l.* 2. *c.* 2. & *Gell. l.* 17. *c.* 21. Fuit autem servus M. Livii Salinatoris, cujus & liberos erudierat, ob id libertate donatus. Floruit annis plus fere CLX. post Sophoclis, & Euripidis mortem, post Menandri annis circiter quinquaginta duobus, major natu, quam *Plautus*, & *Nævius*, ut *Cic.* & *Gell. loc. cit.* docent. Neque solum docuit, sed & egit fabulas suas, placuitque adeo, ut sæpius revocaretur a populo, & repetere cogeretur: quam ob rem cum vocem obtudisset, venia petita, puerum ad canendum ante tibicinem statuit, atque ita gesticulationem tacitus peragens, aliquanto magis vigente motu canticum egit: quem morem alii postea histriones secuti sunt, quorum ad manum cantari cœptum est, diverbiis tantum ipsorum voci relictis, ut *Liv. l.* 7. *c.* 2. & *Valer. Max. l.* 2. *c.* 4. *n.* 4. narrant. *Cic. loc. cit.* ejus fabulas non satis dignas fuisse dicit, quæ iterum legerentur. Primus certe fuit, qui Latine versibus scripsit: ajuntque, vel ipsi *Ennio* rancida ejus scripta, & obsoleta videri solita. Nihilominus illis temporibus vehementer placuit. Narrat enim *Festus* in *Scribas* cum bello Punico secundo carmen scripsisset, quod a virginibus est cantatum, quia inde prospere respublica geri cœpta est, publice attributam fuisse in Aventino Ædem Minervæ, in qua ponerentur dona in honorem ejus a scribis, hoc est poetis, & histrionibus. Plura his de rebus V. apud *Lil. Girald. de Hist. Poet. Dial.* 8. ¶ Alius fuit *Andronicus* Grammaticus, natione Syrus, de quo *Sueton. de illustrib. Grammat. cap.* 8.

ANDRONITIS, itidis, f. ἀνδρωνῖτις, locus in peristyliis ædium Græcarum, ubi versantur viri sine interpellationibus mulierum, ut *Vitruv.* loquitur *l.* 6. *c.* 10. cui opponitur *Gynæconitis*, in qua versantur feminæ: ab ἀνὴρ, ἀνδρὸς, vir. *Vitruv. ibid.*

ANDRONĬUM, n. medicamentum est uvæ, quæ in fine faucium nasci solet, curandæ utile. Ejus confectionem vide apud *Celsum*, *l.* 6. *c.* 14.

ANDROS, i, *& Latina terminatione* Andrus, i, f. *Andro*, Ἄνδρος, insula maris Ægæi una Cycladum, cum oppido cognomine, Eubϗæ, & Atticæ litoribus opposita. *Plin. l.* 4. *c.* 12. Circa Delum in orbem sitæ Cyclades: prima earum Andrus cum oppido. *Ovid. Metam.* 13. *v.* 660. Eubœa duabus, Et totidem natis Andros fraterna petita est. ¶ Est alia hoc nomine insula in mari Hybernico prope Britanniam, nunc *Berdesey*, & *Enbly* dicta. *Plin. lib.* 4. *cap.* 16.

ANDROSĂCES, ἀνδρόσακες, herba est in maritimis Syriæ locis copiosissime proveniens, alba, amara, carens foliis, folliculos in cirris habens, & in folliculis semen. *Plin. l.* 27. *c.* 4.

ANDROSÆMON, ἀνδρόσαιμον, herba est similis hyperico, cauliculis tamen majoribus, ac magis rubentibus. Folia habet alba rutæ figura, semen papaveris nigri, comas odore resinoso. Gignitur in vineis. Varios habet in medicina usus, de quibus V. *Plin. l.* 27. *c.* 4. Nomen habet ab ἀνὴρ, ἀνδρὸς, vir, & αἷμα, sanguis, quia humano sanguini similem succum comæ ejus tritæ emittunt. Dicitur & *ascyron*. *Plin. ibid.*

ANDRUĂRE est recurrere, a Græco ἀνδραμεῖν. *Festus*.

ANECLOGISTUS, i, m. *chi non è tenuto a render conto*, ἀνεκλόγιστος, qui rationem suæ administrationis reddere non tenetur. Vox Greca ab α privativa, & ἐκλογίζομαι, rationem subduco. *Ulpian. Dig. lib.* 26. *tit.* 7. *leg.* 4. Quidam decedens filiis suis dederat tutores, & adjecerat: Eos aneclogistos esse volo. *Et infra*. Ut aneclogisti essent, &c. Ita legitur in edit. *Torrentini*. Apud *Haloandr.* Græcis litteris scribitur. In aliis quibusd. editionib. habetur *alogistus*: quod videtur esse corruptum, nam ἀλόγιστος Græce significat rationis expertem.

ANELLUS, & Annellus, li, m. *anelletto*, δακτυλίδιον, parvus anulus. *Cic.* 5. *de Fin. c.* 1. *extr.* Cujus imaginem non modo in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habent. Ita leg. *Non. c.* 2. *n.* 7. Al. *anulis*. *Horat. l.* 2. *sat.* 7. *v.* 9. sæpe notatus Cum tribus anellis, modo læva Priscus inani. *Plaut. Epid.* 5. 1. 33. Anellus aureolus. Adde *Lucret. l.* 6. *v.* 911.

ANEMONE, es, f. *anèmone*, ἀνεμώνη, herba florem habens ejusdem nominis, quem fabulantur ortum esse ex lacrymis Veneris Adonidem deflentis, alii ex cruore ipsius Adonidis ab apro interempti. Est autem plurium generum. nam centum & quinquaginta anemones genera vidisse se in horto Regio, testatur *Harduin. ad Plin. lib.* 21. *sect.* 38. *num.* 11. Dicta est autem ab ἄνεμος, ventus, quia scribit *Plin. l.* 21. *c.* 23. quorundam hujus generum florem non, nisi vento spirante, aperiri. At *Hesych.* quod flos facile vento corrumpatur, & decutiatur.

ANENNOETOS, ἀνεννόητος, hoc est incomprehensibilis, vel cujus non est memoria, atque adeo æternus: ab α privativa, & ἐννοέω, cogito, vel recordor: unus est ex æonibus Valentini apud *Tertull. advers. Valentinian. cap.* 35.

ANĔO, es, n. 2. *esser vecchia*, γραῦς, anum esse. Legitur in *Gloss. Philox.* & præterea affertur a *Flavio Capro sub init. lib. de Orthogr.* sed sine exemplis. Idem dicendum de *Anesco*, quod est inchoativum ab *Aneo*, & *ibid.* ab *eod.* affertur.

ANETHĀTUS, a, um, anetho conditus. *Apic. l.* 7. *c.* 6. Jus anetha-

thatum. *Id. l. 6. c. 9.* Mittis in pullum anethatum: *anethatum* quidam hoc loco volunt esse substantivum, quod significet condimentum ex anetho, in quod pullus mittendus sit.

ANETHUM, i, n. *aneto*, *ἄνηθον*, herba fœniculo similis, caule fistuloso, striato, foliis tenuissime in capillamenta dissectis, flore in umbella luteo, in quo semina insunt acris saporis, sed grati, odore item grato. Nascitur in hortis, & deciduo semine quotannis se propagat. Usum habet non in condimentis solum, sed etiam in medicina. *Plin. l. 19. c. 8.* Gith pistrinis, anisum, & anethum culinis, & medicis nascuntur. *Virg. Ecl. 2. v. 48.* Narcissum & florem jungit bene olentis anethi. *Servius* hoc loco addit fabulam, fuisse Anethum pulcherrimum puerum, qui casu nescio quo in sui nominis florem versus sit.

ANETICUS, a, um, *ἀνετικός*, hoc est remittens, remissionem habens: ab *ἀνίημι*, remitto, relaxo. *Theod. Priscian. l. 3. cap. 3.* Aneticis temporibus curationes disponere. *h. e.* tempore, quo vis morbi remittit.

ANEURYSMA, atis, n. *ἀνεύρυσμα*, est tuber, in quo sanguis conspiratus, uberis venæ similis invenitur, ut ait *Veget. l. 2. de re veterin. cap. 30.* Est autem Græca vox, qua dilatatio arteriæ significatur.

ANFRACTUOSUS, & Amfractuosus, a, um, plenus anfractibus. *Augustin. serm. 135. de Temp. (al. 59.) a med.* Non quærentes verba locutionis anfractuosæ.

ANFRACTUS, & Amfractus, us, m. & Anfractum, i, n. *via torta*, *giravolta*, *ἑλιγμός*, *περίοδος*, obliqui viarum flexus in se recurrentes: ab *am*, circum, & *frango*, quod recta via crebris Mæandris undequaque sit interrupta, & veluti fracta. *Nepos in Eumen. cap. 8.* Duæ erant viæ, quarum brevior per loca deserta: illa autem, qua omnes commeabant, altero tanto longiorem habebat anfractum. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 46.* Oppidi murus ab planicie, recta regione, si nullus anfractus intercederet, MCC. passus aberat. *Petron. in Satyr. cap. 8.* Per anfractus obscurissimos egressus. *Varr. l. 6. L. L. cap. 2. a med.* Leges jubent in directo pedum octo esse in anfracto sexdecim, id est in flexu. Loquitur *Varr.* de latitudine viarum, quæ inter agros sunt. *Cajus Digest. lib. 8. tit. 3. leg. 8.* In porrectum octo pedes habeat, in anfractum sexdecim. ¶ Ponitur & pro circuitione, *giro*, *girata*. *Cic. in somn. Scip. cap. 2.* Cum ætas tua septenos octies solis anfractus, reditusque converterit: *anfractum* vocat solis cursum, quia is oblique per Zodiacum decurrit. Sic *annui anfractus* apud *eund. 2. de Legib. cap. 8.* sunt curriculi annorum, quos Sol annua conversione dimetitur. *Valer. Flacc. lib. 6. v. 239.* mollis anfractus levioris equi. *h. e.* flexus, & circumactio equi modo hac, modo illac. *Lucan. l. 1. v. 605.* longis anfractibus circumire urbem. ¶ *Anfractus maris*, aut *terræ* sunt sinuosi recessus, quibus mare terram alluit. *Lucan. l. 5. v. 416.* Nec maris anfractus, lustrandaque litora nobis, Sed recti fluctus. *Acc.* apud *Non. cap. 3. n. 16.* Super Oceani stagna alta patris terrarum anfracta revisam. ¶ Per similitudinem dicitur de quacumque tortuositate, *tortuosità*. *Varr.* apud *Non. loc. cit.* Cum irrigavit cavata aurium anfracta. *Plin. l. 11. c. 37.* Cornua arietum convoluta in anfractum. *Cic. lib. 2. de nat. Deor. cap. 18.* Nihil pulcrius ea figura (*globi*, *aut circuli*) quæ nihil asperitatis habere, nihil offensionis potest, nihil incisum angulis, nihil anfractibus, nihil eminens, nihil lacunosum. *Valer. Flacc. l. 7. v. 523.* immensis recubantem anfractibus anguem. *h. e.* voluminibus prælongi corporis. Adde *Stat. 5. Theb. v. 520.* ¶ Translate *Cic. 2. de Divin. cap. 61.* Quid opus est circuitione, & anfractu, ut sit utendum interpretibus somniorum potius, quam directu? *Quintil. l. 6. c. 1.* Atrocitas crescit ex his, quid factum sit, a quo, in quem, quo animo, quo tempore, quo loco, quo modo: quæ omnia infinitos anfractus habent. *h. e.* infinitas vias, & rationes argumentorum. *Cic. in Partit. cap. 6.* Oratio sit circumscripta non longo anfractu, sed ad spiritum vocis apto. *lungo giro di parole*. *Id. pro Cluent. cap. 56.* Vita tranquilla, & quieta, remota a procellis invidiarum, & hujuscemodi judiciorum anfractu. *rigiri*.

ANFRACTUS, & Amfractus, a, um, *περιοδευτικός*, flexus, tortuosus, anfractus habens. *Ammian. l. 29. c. 5. (al. cap. 30.)* Tumuli per anfracta undique spatia in sublime porrecti, nullique pervii, nisi indigenis.

ANGARIA, æ, f. *angaria*, *gravezza*, *ἀγγαρεία*, dictio Persica a Græcis passim recepta, ut *Suidas* docet. Ἄγγαροι enim apud Persas dicebantur, qui Regi inserviebant in perferendis huc illuc nunciis, & bajulandis oneribus. Hinc *angaria* significat officium, & servitutem, quam præstare coguntur subditi Principi in perferendis vel litteris, vel oneribus, vel legatis ipsis, aut nunciis; sive equo, sive navi, sive ipsis hominibus uti velint; sed præsertim si hominibus. *Arcad. Dig. lib. 50. tit. 4. leg. ult. ad fi.* Neque ab annona, neque ab angariis, neque a veredo, neque a nave, neque ab hospite recipiendo excusare se possunt. *Hermogenian. ibid. tit. 5. leg. 11.* Angariarum exhibitio. *Paul. ibid. leg. 10.* præstatio. Adde *Veget. de re milit. l. 1. c. 3. l. 2. c. 22.* & alibi: tametsi ubique pro *angarias* reponendum *agrarias* censet Turneb. cum aliis doctis viris, *l. 4. c. 7.* Etiam temporibus *Ciceronis* hæc vox in usu aliquo fuit, ut constat ex fragmentis *Nigidii* ejus æqualis, in quibus ea legitur apud *Gell. l. 19. c. ult.* ¶ Vide *Cod. Theodos. lib. 8. tit. 5.* & *Cod. Justin. l. 12. tit. 51.* ubi de hujusmodi rebus agitur.

ANGARIALIS, le, adject. ad angarias pertinens. *Constantin. Imp. l. 8. Codic. Theodos. tit. 5. leg. 4.* Angarialem copiam habere. *h. e.* facultatem utendi angariis in itinere faciendo.

ANGARIO, as, a. 1. *angariare*, *ἀγγαρεύω*, est cogere ad aliquid publice perferendum. *Ulpian. Dig. lib. penult. tit. ult. leg. penult.* Angariare naves. *Augustin. ep. 5. circa med.* Cum angariante duplicandam viam. Adde *Paulin. Nolan. epist. 37. al. 27.*

ANGARIUS V. in Ancarius.

ANGELA, æ, f. *Angela*. Tertull. *advers. Valentinian. cap. 32. in fin.*

ANGELICUS, a, um, *ἀγγελικός*, ad nunciandum aptus. nam *ἀγγέλλειν*, nunciare est. Hinc *angelicum metrum* scribit *Diomed. l. 2. pag. 512. Putsch.* inventum esse ab Stesichoro, tanquam celeritate nunciis aptum. Unam enim ultimam syllabam detraxit hexametro, & fecit tale: *Optima Calliope miranda poematibus*. Sunt hujus metri aliæ species, quas referunt *Mar. Victorin. lib. 2. art. grammat. pag. 2531. Putsch.* & *Plotius de Metris pag. 2633.* ¶ Item ad Angelos pertinens, *Angelico*. *Prudent. cathem. 11. de Manna.* Panibus angelicis albent tentoria patrum. *Adde Ecclesiasticos Scriptores passim.*

ANGELIFICATUS, a, um, in Angeli naturam versus. *Tertullian. de resurr. carn. cap. 25.* Caro in regno Dei reformata, & angelificata.

ANGELLUS, i, m. *angoletto*, *γωνίδιον* diminutivum ab *angulus*. *Lucret. l. 2. v. 426.* Sunt etiam, quæ jam nec levia jure putantur Esse, neque omnino flexis mucronibus unca, Sed magis angellis paulum prostantibus. *Alii leg.* angululis.

ANGELUS, i, m. *messaggiero*, *nunzio*, Ἄγγελος nuncius. Vox Græca ab *ἀγγέλλω*, nuncio. *Senec. ep. 20. a med.* Nec ego Epicuri angelus scio, &c. Ita quidem legitur in aliquot Codicib. in aliis aliter; & suspecta omnibus fere Criticis ea lectio est. ¶ Speciatim accipitur pro cælesti spiritu, qui Dei nuncius, & minister est, *Angelo*, passimque legitur apud Ecclesiæ Scriptores *Augustin. Tertull. Prudent. Hieronym. Arnob. lib. 1.* &c.

ANGERONA, æ, f. Ἀγγερώνα, Dea Romanorum, super qua variæ sunt Scriptorum opiniones. *Festus*, & *Julius Modestus* apud *Macrob. lib. 1. Saturnal. c. 10.* scribunt, ei sacra Romæ fuisse instituta, cum angina omne genus animalium consumeretur. *Verrius Flacc.* apud *Macrob. ibid.* ait, ita dici, quod angores ac animi sollicitudines propitiata depellat: vocat autem *Angeroniam*. In *vet. Glossar.* dicitur Dea consilii, atque opportunitatum. Denique *Macrob.* ipse *l. 3. Saturnal. cap. 9.* & *Plin. l. 3. c. 5.* satis indicant, fuisse Deam silentii, quod etiam auctoritate *Sophoclis* confirmat *Scalig. in Conjectan. ad Varr. lib. 5. L. L. cap. 4.* qui ideo mallet scribi *Angeruna*, quia *angit*, hoc est cohibet *os*. Ejus simulacrum erat in sacello Deæ Volupiæ, ore obligato, & obsignato, vel, ut alii volunt, digito ori admoto, & silentium indicante; quod qui suos dolores, anxietatesque dissimulat, perveniat patientiæ, ac taciturnitatis beneficio ad maximam voluptatem, ut *Massurius* scribit *cit. lib. 1. Macrob. cap. 10.* Sacrificabatur ei die vigesima prima Decembris, & quidem in Curia, teste *Varr. loc. cit.* Porro *Macrob. cit. lib. 3. cap. 9.* addit fuisse quosdam, qui putarent, alterum Romæ nomen, & Numen, in cujus tutela urbs Roma fuit, quodque arcanis cærimoniarum evulgare nefas erat, ne ab hostibus aliquando evocari posset, *Angeronam* fuisse: vel potius, ut *Plin. loc. cit.* scribit, ob id maxime Angerona culta fuit, ne arcanum illud evulgaretur; ejusque silentio commendatum est.

ANGERONALIA, ium, vel iorum, sunt festa, & sacra Deæ Angeronæ. *Varr. l. 5. L. L. c. 4.* & *Festus* in voce *Angerona*.

ANGINA, æ, f. *schinanzia*, *squinanzia*, *συνάγχη*, genus morbi acutissimi, quo fauces anguntur, ac strangulantur, & suibus maxime, & canibus infestus. *Plaut. Mostell. 1. 3. 61.* In anginam ego me nunc velim verti, ut veneficæ illi fauces prehendam. *Cels. l. 2. cap. 10.* Angina strangulari. *Plin. l. 23. c. 2.* Anginas discutere. *Festus*: Anginam vinariam habere dicuntur, qui vino suffocantur. Adde *Lucil.* apud *Non. c. 1. n. 150.* ¶ Translate *anginam mentis* dixit *Tertull. de anim. cap. 48.* cum scilicet mens ex corporis mala constitutione obruitur, & veluti strangulatur. ¶ Historiam de angina Demosthenis, quam narrat *Gellius l. 11. c. 9.* V. in *Synanche*. ¶ *Angina* pro *ancora*, V. Anquina.

ANGIPORTUS, us, m. & Angiportum, ti, n. *strada stretta*, *chiassuolo*, *chiasso*, *στενωπός*, via angusta inter domos, sive ex uno capite exitum non habens, sed in aliquam domum privatam, aut locum conclusum desinens: sive utrinque in viam consularem exiens. *Festus*, & *Varr. l. 4. L. L. cap. 32.* dici ajunt quasi *angustum portum*. Nam *portus* non solum significat stationem navium, sed etiam privatam domum, ut ex Leg. XII. Tab. idem *Festus* docet in *Portum*: & latiore significatione locum quemlibet conclusum, quo importantur merces & inde exportantur, quemadmodum *Ulpian. Digest. lib. ult. tit. penult. leg. 59.* definit, & ex eo *angiportum* dictum affirmat. *Cic. l. 1. Divin. c. 32.* Ex horreis effusum frumentum vias omnes, angiportusque constraverat. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 51.* Angiportu toto deerrare. *Terent. Adelph. 4. 2. 39.* Id quidem angiportum non est pervium. *Plaut. Pseud. 4. 2. 6.* Hoc est sextum a porta proximum angiportum: in id angiportum me devorti jusserat. *Id. in fragment.* apud *Non. c. 3. n. 1.* Quasi carnificis angiporta purgitans. *Catull. carm. 58. ad Cælium.* In quadriviis, & angiportis. *Horat. l. 1. od. 25. v. 10.* Flebis in solo levis angiportu.

ANGITIA, & Anguitia, æ, f. Æetæ filia, & soror Medeæ, & Circes, quæ Marsis remedia contra venena ostendit, & isto nomine pro Dea est a Marsis, & Marrubiis culta: unde Sylva Angitia, *Selva d'Albi*, in finibus Marsorum, inter Albam, & lacum Fucinum. *Servius* ad *Æn. 7. vers. 750.* vult hoc nomine intelligi ipsam Medeam, quæ quia malas herbas, & contra venenorum vim remedia monstraverit, pro Dea habita sit, ita dicta quia carminibus suis serpentes angeret. *Sil. l. 8. v. 500.* Æetæ prolem Angitiam mala gramina primam Monstravisse ferunt, tactuque domare venena, Et lunam excussisse polo, stridoribus amnes Frenantem, ac sylvis montes nudasse vocatis. *Virg. 7. Æn. v. 759.* Te nemus Angitiæ, vitrea

trea te Fucinus unda, &c. ¶ Qui *Anguitia* malunt, ita dici ajunt, quod summam in angues potestatem habuerit.

ANGLI, orum, populi Suevorum ad mare Suevicum in Germania, in circulo Saxoniæ inferioris ad Septentrionem, & Occidentem, qui nunc sunt major pars Ducatus Meckleburgensis. Hi postea mare transvecti, & occupata Britannia, nomen ei Angliæ dedisse dicuntur. Horum meminit *Tacit. de German. cap.* 40.

ANGO, is, anxi, a. 3. *stringere*, *soffocare*, proprie significat constringere, suffocare, strangulare: ab ἄγχω, quod idem sonat. Hinc *Virg.* 8. *Æn. v.* 260. Corripit in nodum complexus, & angit inhærens Elisos oculos, & siccum sanguine guttur. *Id.* 3. *Georg. v.* 496. quatit ægros Tussis anhela sues, ac faucibus angit obesis. *Sil. l.* 13. *v.* 584. Atque angens utraque manu sua guttura livor. Adde *Stat.* 6. *Theb. v.* 270. ¶ Ponitur etiam generatim pro stringere, in angustum redigere. *Lucan. l.* 6. *v.* 106. At liber terræ spatiosis collibus hostis Aere non pigro, nec inertibus angitur undis; Sed patitur sævam, veluti circumdatus arcta Obsidione, famem. *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 64. hac urget lupus, hac canis angit. *Columell. l.* 11. *c.* 3. *a med.* Stirpes præfractæ angunt oculos spongiarum, & quasi excæcant, nec patiuntur asparagum emittere. ¶ Item latiori significatione pro dolorem, aut incommodum afferre, cruciare, vexare. *Plin. l.* 10. *c.* 60. Ardeolæ in coitu anguntur. *h. e.* laborant, incommodum sentiunt. ¶ Sæpissime refertur ad animum, & significat cruciare, vexare, sollicitum reddere, animum in angustum redigere, & veluti suffocare, *affannare*, *affliggere*, *angosciare*, *angere*. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 3. Me illa cura sollicitat, angitque vehementer. *Id. de Senect. c.* 19. Angere, & sollicitum habere aliquem. *Id. Attic. l.* 9. *ep.* 1. Angi exspectatione alicujus rei. *Id. de Amicit. cap.* 3. decessu amicorum. Et *ibid.* suis incommodis. *Id. Attic. l.* 2. *ep.* 18. & *l.* 7. *ep.* 22. de aliqua re. *Id. Attic. l.* 5. *ep.* 10. intimis sensibus. *Id. Fam.* 4. *ep.* 3. præcipuo quodam dolore in miseriis communibus. *Id. Fam.* 16. *ep.* 14. & *de clar. Orat. cap.* 2. Angi animo. *Plaut. Epid.* 3. 1. 6. Angi animi. *Liv. l.* 2. *c.* 7. Hæc cum indignitate angerent consulis animum. *Id. l.* 29. *c.* 1. Parentes eorum ea cura angebat. *Lucan. l.* 2. *v.* 681. curis mordacibus angere animum. *Plaut. Casin.* 2. 1. 10. Angere animum alicujus dictis incommodis. *Gell. l.* 1. *c.* 3. Ea res in fine quoque vitæ ipso animum ejus anxit. ¶ Supinum *anxum*, & particip. *anxus*, quæ afferuntur a *Priscian. l.* 10. *pag.* 895. *Putsch.* obsoleta sunt, & carent etiam exemplis. Ab his tamen est adjectivum *anxius*. *Auctus* quoque, aliud participium ibidem allatum, obsoletum est; tametsi legi apud *Festum* putat Scaliger, *Anctos*, *excruciatos*, ubi vulgo legitur *anxios*.

ANGOR, oris, m. proprie significat vim morbi fauces constringentem, & strangulantem, quæ sæpius *angina* dicitur. *Plin. l.* 8. *c.* 27. Occupat illico fauces earum angor. ¶ Translate dolorem animi, tristitiam, sollicitudinem, angustiam animi, *affanno*, *dolore*, *travaglio*, ἄχθος, λύπη. *Cic.* 4. *Tuscul. cap.* 8. Angor est ægritudo premens. *Id.* 2. *Offic. cap.* 1. Dedere se angoribus. *Id. Phil.* 2. *c.* 15. Conficere aliquem angoribus. *Id. de Amic. cap.* 13. *in fin.* Capere angorem pro amico. *Sueton. in Tiber. c.* 49. Metu, & angore agi ad vitæ fastidium. ¶ Quomodo differat ab anxietate V. in Anxietas.

ANGUESCO, is, n. 3. anguem fieri. *Tertull. de Pall. cap.* 3. Cervus serpente pastus, veneno anguescit in juventutem. *Alii leg.* languescit.

ANGUĔUS, a, um, adject. ab anguis, idem quod Anguinus, sed rarioris usus. *Solin. cap.* 24. (*al.* 37.) *de Libya*. Flexuoso meatu æstuarium e mari fertur, adeo sinuosis lateribus tortuosum, ut visentibus procul lapsus angueos fracta vertigine mentiatur.

ANGUICŎMUS, a, um, angues crinium loco habens. *Ovid. Metam.* 4. *vers.* 698. Gorgonis anguicomæ Perseus superator. Adde *Stat.* 1. *Theb. v.* 544.

ANGUICŬLUS, i, m. *serpentello*, ὀφίδιον, dimin. ab anguis. *Cic.* 5. *de Fin. c.* 15. Serpere anguiculos.

ANGUĬFER, a, um, adject. anguem ferens. *Propert. l.* 2. *eleg.* 2. *v.* 8. Gorgon anguifera. *Prudent. Hamartig. v.* 131. Anguiferum caput. ¶ *Anguifer*, *i*, absolute est sidus Græco nomine *Ophiuchus*. *Columell. l.* 11. *c.* 2. XI. Cal. Julii anguifer, qui a Græcis dicitur ὀφιοῦχος, mane occidit, tempestatem significat. V. Ophiuchus.

ANGUIGĔNA, æ, angue natus, *nato da serpente*. *Ovid. Metam.* 3. *v.* 531. Quis furor anguigenæ, proles Mavortia, vestras Attonuit mentes? *anguigenas* vocat Thebanos, quos fabulantur ortos ex dentibus anguis a Cadmo seminatis, ut est apud *eund. sub init. ejusd. libri*.

ANGUILLA, æ, f. *anguilla*, ἔγχελυς, sic dicta ab anguis forma, ut *Varro* docet 4. *de L. L. c.* 12. *Juvenal. sat.* 5. *v.* 103. Vos anguilla manet longæ cognata colubræ. ¶ *Anguilla est*, *elabitur*, proverbium de iis, qui valde callidi sunt, & dolis quoslibet decipiunt. *Plaut. Pseud.* 2. 4. 56. *Ps.* Ecquid argutus est? *Ch.* malorum facinorum sæpissime. *Ps.* Quid, cum manifesto tenetur? *Ch.* anguilla est: elabitur. ¶ Anguillis, inquit *Plin. l.* 9. *c.* 23. *in fin.* tergus crassius, eoque verberari solitos tradit Verrius prætextatos. *Isidor. l.* 5. *Origen. c.* 27. Anguilla est, qua coercentur in scholis pueri: quæ vulgo scutica dicitur. Huc facit illud *Hesych.* Σκυτάλαι ὄφεις εἰσὶ ἐγχέλεις, λῶροι.

ANGUILLARIUS, a, um, adject. *Proculus Dig. lib.* 18. *tit.* 1. *leg.* 69. Rutilia emit lacum Sabatianensem anguillarium. *h. e.* anguillis copiosum, ut quidam interpretantur. Alii leg. *angularium*, hoc est angulos habentem, non rotundum. Alii denique aliter.

ANGUIMĂNUS, i, Elephas dicitur, propter proboscidis (quæ ejus manus dicitur) agilitatem in quamvis partem, anguium instar. *Lucret. l.* 2. *v.* 536. in genere anguimanos elephantos. Et *l.* 5. *v.* 1302. Inde boves Lucas turrito corpore tetros Anguimanos belli docuerunt vulnera Pœni.

ANGUINĔUS, a, um, adject. *serpentino*, ad angues pertinens, ὀφιώδης. *Ovid.* 4. *Trist. eleg.* 7. *v.* 12. Gorgonis anguineis cincta fuisse comis. ¶ Item qui ad anguis similitudinem accedit, ut *Anguineus cucumis*, hoc est oblongus, & ad anguis similitudinem contortus, apud *Columell. l.* 2. *c.* 9. & *l.* 7. *c.* 10. qui erraticus ab aliis dicitur, ut est apud *Plin. l.* 20. *c.* 2. ¶ Etiam *Propert.* hæc vox tribuitur *l.* 4. *eleg.* 8. *v.* 10. & *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 193. &c. sed tum his, tum allatis locis malunt Critici non uni, *anguinus* reponi: inter quos *Broukus ad Propert. loc. cit.* τὸ *anguineus* vocem minus Latinam putat.

ANGUĪNUS, a, um, *serpentino*, ὀφιώδης, ὀφιαῖος, anguineus. *Pacuv.* apud *Cic. l.* 2. *de Divin. cap.* 64. Quadrupes capite brevi, cervice anguina, aspectu truci. *Plin. l.* 30. *c.* 5. Anguinus adeps. *Id. ibid. cap.* 3. Anguina vernatio. *h. e.* pellis, quam angues vere deponunt. *Id. lib.* 20. *c.* 2. & *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 2. *ad fin.* Anguinus cucumis. V. *Anguineus*. ¶ *Anguinum*, *i*, n. absolute. *Plin. l.* 29. *c.* 3. Angues innumeri æstate convoluti, salivis faucium, corporumque spumis artifici complexu glomerantur: anguinum appellatur. *ovum intelligit, quod ex eo complexu nascitur*.

ANGUĬPES, ĕdis, adject. *Anguipedes* dicti sunt Gigantes a Poetis, qui finxere eos pedibus tortuosis, & in anguium volumina desinentibus: quo significarent, ut ait *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 20. nihil eos rectum, nihil superum cogitasse, totius vitæ eorum gressu, atque processu in inferna mergente. *Ovid. Metam.* 1. *v.* 183. centum quisque parabant Injicere anguipedum captivo brachia cælo.

ANGUIS, is, m. & f. *biscia*, *serpe*, *angue*, ὄφις, serpens, draco. *Serv. ad illud Æn. v.* 204. *gemini tranquilla per alta immensis orbibus angues*, docet, proprie *angues* esse aquarum, *serpentes* terræ, *dracones* templorum. Fortasse hoc sensu usurpat *Plin. l.* 29. *cap.* 4. *ante med.* Neque anguis venenatus est, nisi per mensem luna instigatus. *Harduin.* vertit *un couleuvre*. Est qui putat significari a *Plinio* eum, quem nos dicimus *anza*, qui veneno carere dicitur. ¶ Verum hoc discrimen vix unquam servatur. Anguis enim sæpissime de terrestribus dicitur. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 29. Si emissio feminæ anguis mortem afferebat T. Graccho, emissio autem maris anguis erat mortifera Corneliæ. *Id. ibid. c.* 28. Anguis vectem circumjectus. *Id. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 36. Angues volucres vento invectæ. *Tacit. Ann.* 11. *c.* 11. Unam anguem in cubiculo visam. Adde *Varr.* apud *Non. c.* 3. *n.* 9. ¶ Proverbii vim habet illud *Virg. Ecl.* 3. *v.* 93. latet anguis in herba. Nos dicimus *la gatta ci cova*. ¶ Ponitur etiam pro re abominanda. *Plaut. Merc.* 4. 4. 21. Odisse aliquem æque atque angues. *Horat. l.* 1. *ep.* 17. *v.* 30. Cane pejus & angui vitare aliquid. *angue* legitur in aliis Codicib. sed utroque modo recte desinit in ablativo, ut *Priscian.* docet *l.* 7. *pag.* 766. *Putsch.* qui hoc ipso *Horatii* loco legit *angui*; additque pro altera terminatione (quæ tamen certior est) illud *Stat. l.* 4. *Theb. v.* 485. Angue ter excusso. Sic *Propert. l.* 3. *eleg.* 3. *v.* 62. Tisiphones atro si furit angue caput. ¶ Est etiam *anguis* sidus cœleste, qui & *Draco* dicitur, de quo est in fabulis, appositum fuisse a Junone (quam quidam Hesperi, & Hesperidum matrem fuisse dicunt) ad custodiam horti Hesperidum, quem cum Hercules eo missus ab Eurystheo ad poma auferenda, occidisset, ab ea fuisse inter sidera collocatum. Alii fabulantur Minervam cum Gigantes oppugnaret, objectum ab ipsis serpentem miræ magnitudinis, arreptum contorsisse in astra, & ad ipsum axem Cæli fixisse. Ejus enim locus est ad Septemtriones, inter duas Arctos, quas sinuosis flexibus complectitur. Constat stellis quindecim: vel, ut alii volunt, vigintiquinque, vel, ut alii, triginta & una. *Hygin. Poet. Astron. l.* 2. *c.* 3. & *l.* 3. *c.* 2. & *Serv. ad illud lib.* 1. *Georg. v.* 244. Maximus hic flexu sinuoso elabitur anguis Circum, perque duas in morem fluminis Arctos. Adde *Cicer.* 2. *de nat. Deor. c.* 42. ubi ex *Arato* describit. ¶ Aliud est sidus *anguis* dictus, item *hydra*, trium signorum longitudinem occupans, Cancri, Leonis, & Virginis, constans stellis viginti septem, ut docet *Hygin. l.* 3. *Poet. Astron. c. penult.* tametsi alii plures assignant. Medio corpore sustinet Craterem, & prope extremam caudam Corvum rostro corpus ejus tundentem, & ad Craterem tendentem. Ejus fabula est hujusmodi. Cum Apollo convivium Jovi pararet, vel secundum alios, sacrificare vellet, misit corvum ad fontem, aquam puram petitum, qui sumpto uncis pedibus cratere, dum ad hauriendam aquam pervolaret, vidit in arbore ficus adhuc immaturas: exspectaturus itaque dum maturescerent, ibi aliquandiu moratus est. Tandem maturatis ficis saturatus, rostro hydrum cepit, & una cum cratere aqua pleno accessit ad Apollinem, excusans tarditatem, quod cum eo hydro diu sibi pugnandum fuisset, antequam aquam hauriret. Iratus Apollo corvum & hydrum & craterem in Cælum quidem transtulit, sed ita collocavit, ut corvus sitiens ad craterem quidem contenderet, sed ab hydro impediretur, cujus propterea caudam assiduo rostri ictu tunderet. Hæc tria sidera eodem fere tempore & oriuntur, & occidunt. *Ovid. Fastor.* 2. *v.* 243. Continuata loco tria sidera Corvus & Anguis, Et medius Crater inter utrumque jacet. Idibus illa latent, &c. *Servius* de hoc eodem *Angue*, quem Australem vocat, intelligendum ait illud *Virg. l.* 1. *Georg. v.* 205. Hædorumque dies servandi, & lucidus Anguis. Adde *Vitruv. l.* 9. *c.* 7. & *Hygin. l.* 2. *Poet. Astron. cap.* 40. & *l.* 3. *cap. penult.* ¶ Denique tertium est sidus cæleste, *Anguis* nomine, estque ille, quem Anguitenens, seu Ophiuchus in manu tenere fingitur. V. *Ophiuchus*.

ANGUITĔNENS, entis, ὀφιοῦχος, sidus cæleste, qui etiam *Anguifer* dicitur, & Græco vocabulo *Ophiuchus*. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 42. Atque hæc quidem a tergo; propter caput autem Anguitenens, quem, &c. Adde *Manil. l.* 5. *v.* 384. V. Ophiuchus.

ANGUITIA V. Angitia.

ANGULARIS, re, ongolare, γωνιαῖος, angulos habens. Cato R. R. c. 14. Pilæ ex lapide angulari. h. e. quadrato. Columell. l. 5. c. 3. Extremi agrorum ordines, quos vocant angulares.

ANGULARIUS V. Anguillarius.

ANGULATILIS, le, angularis, Auct. incert. de termin. agror. apud Goes. pag. 303. In fontem quatuor-angulatilem descendet.

ANGULATIM, per gli angoli, κατὰ γωνίας, adverb. per angulos. Apulej. l. 9. Metam. sub fin. Angulatim cuncta sedulo perlustrari jubent. Sidon. l. 7. ep. 9. Paucis angulatim fringultientibus.

ANGULATUS, a, um, angolare, γωνιαῖος, angulos habens. Cic. 1. de nat. Deor. c. 24. Corpuscula quædam levia, alia aspera, rotunda alia, partim angulata, &c.

ANGULO, as, in angulum flecto. Ambros. epist. 42. Serpens tortuosis angulatur anfractibus.

ANGULOSUS, a, um, angolare, cantonuto, angulatus, plures habens angulos, γωνιώδης. Plin. l. 37. c. 12. Gemmis angulosis minima gratia. Id. l. 16. c. 23. Angulosa folia. Id. l. 15. c. 24. Angulosi acini. Id. l. 4. c. 4. Peloponnesus inter duo maria, platani folio similis propter angulosos recessus.

ANGULULUS, li, m. angoletto, parvus angulus. V. Angellus.

ANGULUS, i, m. angolo, cantone, canto, γωνία, Geometris dicitur id, quod constat ex duabus lineis in idem punctum desinentibus, quod ibi angustus sit locus. Hinc in ædificiis anguli dicuntur, ubi duo parietes coeunt. Item in agris & regionibus, ubi duo latera conveniunt, atque in acutum desinunt, angulus appellatur. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 18. Figura, quæ nihil habet incisum angulis, nihil anfractibus. Cæs. l. 5. B. Gall. c. 13. Hujus lateris alter angulus, qui est ad Cantium, &c. Plin. l. 37. c. 10. Gemma plurium angulorum. Id. l. 11. c. 37. & l. 24. c. 14. Anguli oculorum. κανθοὶ ὀφθαλμῶν. Id. l. 2. c. 82. parietum. Id. l. 12. c. 13. ad fin. Angulus acutus. Lucret. l. 4. v. 355. obtusus. Cic. l. 1. Tuscul. c. 17. Ferri in terram & in mare ad angulos pares. ad angoli eguali, recte decidere, & veluti lineam super lineam angulos æquales efficere. Senec. l. 5. quæst. natur. c. 17. Meridianus circulus horizonta rectis angulis secat. ¶ De sinu maris, seno, golfo, Cato apud Caris. l. 2. pag. 185. Putsch. Mare velis florere videres ultra angulum Gallicum, ¶ Sæpe ponitur pro secessu, loco remoto, infrequenti. Cic. Catil. 2. c. 4. in fin. Nemo non modo Romæ, sed nec ullo in angulo totius Italiæ fuit, quem, &c. Horat. l. 2. od. 6. v. 13. Ille terrarum mihi præter omnes Angulus ridet. Terent. Adelph. 5. 2. 10. In angulum aliquo abire. ritirarsi in qualche cantone. Senec. ep. 95. Cessat omne studium; & liberalia professi, sine ulla frequentia, desertis angulis præsident. h. e. scholis vacuis discipulorum. ¶ Translate Cic. pro Cæcin. c. 29. Me ex hoc, ut ita dicam, campo æquitatis ad istas verborum angustias, & ad omnes litterarum angulos revocas. ¶ Per syncopen Fannius de ponderib. v. 59. Pes longo spatio, latoque notetur in anglo. Al. aliter leg.

ANGUSTATUS, a, um, ristretto, stretto, coarctatus, angustus. Cic. in somn. Scip. c. 6. Terra angustata verticibus, lateribus latior. Plerique omnes leg. angusta. Plin. lib. 17. cap. 8. Putei ore angustati.

ANGUSTE, ristrettamente, arcte, στενῶς. Cic. in fragment. apud Macrob. l. 2. Saturn. c. 3. Recepissem te, nisi anguste sederem. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 59. Non longo ab castris progressi spatio, ut celerem receptum haberent, angustius pabulabantur. Et l. 3. c. 45. Ut quam angustissime Pompejum contineret. Et cap. 16. Anguste uti re frumentaria. provare strettezza di viveri. Id. l. 5. c. 24. Eo anno frumentum, propter siccitates, angustius provenerat. era stato scarso il raccolto. ¶ Translate Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 7. Disputare aliquid uberius, & fusius, aut concludere brevius, angustiusque. in ristretto. Id. in Orat. c. 33. Definire aliquid presse, & anguste. Id. in Brut. c. 84. Anguste, & exiliter dicere. Id. 2. de nat. Deor. c. 8. Disputando urgere angustius. ridurre più alle strette.

ANGUSTIA, æ, f. luogo stretto, angustia, στενοχωρία, locus angustus. Sæpius plurali numero effertur quam singulari. Sallust. in Catil. cap. 61. Multitudo hostium ne circumvenire queat, probibent angustiæ loci. Sueton. in Aug. c. 45. Angustiæ vicorum. Tacit. 15. Ann. c. 43. itinerum. Cic. Agrar. 2. c. 32. Corinthus posita in angustiis, atque in faucibus Græciæ. Id. 2. de nat. Deor. c. 7. Angustiæ fretorum. stretti. Id. l. 1. Tuscul. c. 20. Penetrare per angustias. Nepos in Datam. c. 8. Claudere adversarios angustiis locorum. Justin. l. 17. c. 1. Angustiis includi. Curt. l. 4. c. 5. In angustiis deprehendi. Cic. 3. de Orat. c. 46. Angustia spiritus. strettezza di fiato. Plin. l. 21. c. 21. Angustiæ urinæ. difficoltà d' urina. Id. l. 37. c. 10. Coire in angustias. restringersi. ¶ Translate Cic. pro Cæcin. c. 29. Me ex hoc, ut ita dicam, campo æquitatis ad istas verborum angustias, & ad omnes litterarum angulos revocas. Id. 2. de nat. Deor. cap. 7. Angustia conclusæ orationis non facile se ipsa tutatur. Id. in Pison. c. 11. Non capiunt angustiæ pectoris tui tantam personam. ¶ Angustiæ temporis sunt temporis brevitas, scarsezza, strettezza di tempo. Cic. l. 3. de Orat. c. ult. Edidi quæ potui non ut volui, sed ut me temporis angustiæ coegerunt. Id. Verr. 3. c. 56. Diem præstituit operi faciundo calendas Decembres: locat circiter Idus Septembres: angustiis temporis excluduntur omnes. Cic. Fil. ad Tiron. lib. 16. Fam. ep. 21. Excusationem angustiarum tui temporis accipio. scio enim, quam soleas esse occupatus. Cic. l. 1. de Orat. c. 1. Sed tamen in his vel asperitatibus rerum, vel angustiis temporis obsequar studiis nostris. ¶ Angustiæ pecuniæ, rei familiaris, ærarii, &c. sunt tenuitas, exiguitas, indigentia, tenuità di fortune, scarsezza. Cic. in Partit. c. 32. Æs alienum, angustiæ rei familiaris. Id. Fam. 12. ep. ult. Incredibiles angustiæ pecuniæ publicæ. Id. 2. Agrar. c. 14. Permulta quæ Senatus propter angustias ærarii vendenda censuit. Et absolute Cic. Fil. ad Tiron. lib. 16. Fam. ep. 21. Huic ego locum in proximo conduxi, & ut possum, ex meis angustiis illius sustento tenuitatem. Adde Tacit. Ann. 1. c. 75. Sic Cæs. l. 2. B. Civ. cap. 17. Angustiæ rei frumentariæ. scarsezza di viveri. Tacit. Ann. 1. c. 35. stipendii. Et l. 2. c. 38. fortunæ. ¶ Angustia rerum idem fere est ac tenuitas, & inopia fortunarum. Tacit. 4. Ann. c. 72. Tributum iis Drusus jusserat modicum, pro angustia rerum, ut in usus militares coria boum penderent. Auct. Dial. de Oratorib. c. 8. Quo notabilior paupertas, & angustia rerum nascentes eos circumsteterunt. ¶ Dicuntur etiam angustiæ, cum quis tantis difficultatibus premitur, ut quo se vertat, nesciat. Cic. pro Quint. c. 5. Qui hunc in summas angustias adductum putaret. che fosse ridotto sommamente alle strette. Id. 4. Acad. c. 35. Compellere aliquem in angustias. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 54. Cum in his angustiis res esset.

ANGUSTICLAVIUS, ii, m. qui angustum clavum in tunica gerit, vel quod sit equestris ordinis, vel quod equestria ornamenta habeat, quæ interdum etiam tribuni militum, licet plebeji essent, consequebantur. Sueton. in Oth. cap. 10. Interfuit huic bello pater meus Suetonius Lenis, tertiæ decimæ legionis tribunus angusticlavius. V. Clavus.

ANGUSTITAS, atis, f. strettezza, idem quod angustia. Acc. apud Non. c. 2. n. 38. Saxum id facit angustitatem.

ANGUSTO, as, avi, atum, a. 1. ristringere, stringere, στενοχωρεῖν. Lucan. l. 5. v. 232. Qua maris angustat fauces saxosa Carystos. Id. l. 4. v. 326. nulloque humore rigatus Aeris alternos angustat pulmo meatus. impedisce il respiro. Senec. de consol. ad Helv. c. 11. Servorum turba, quæ quamvis magnam domum angustet. Id. de consol. ad Polyb. c. 29. Nimis angustat gaudia sua, qui iis tantummodo, quæ habet, ac videt, frui se putat. Id. de Tranquill. c. 8. Angustanda sunt patrimonia, ut minus ad injurias fortunæ simus expositi. Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 355. Iter cæsis angustans corporum acervis. Stat. 4. Theb. v. 827. de Hercule. rabidi cum colla minantia monstri Angeret, & tumidos animam angustaret in artus. h. e. constringeret, cohiberet. Id. l. 12. v. 665. At procul ingenti Neptunius agmina Theseus Angustat clypeo. h. e. claudit agmen. Claudian. de VI. Consul. Honor. v. 526. viridique angustat iaspide pectus. h. e. stringit, colligit vestes ante pectus.

ANGUSTUS, a, um, stretto, angusto, στενός, arctus, strictus, brevis: ab ango, qua stringere significat. Cic. 3. de Leg. c. 17. Angusti pontes. Sallust. de B. Jugurt. c. 97. Iter angustum. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 2. Angustos fines habere. Horat. l. 1. ep. 7. v. 29. Angusta rima. Ovid. 3. Trist. eleg. 10. v. 27. papyrifero qui non angustior amne. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 25. Fauces portus angustissimæ. Tibull. l. 1. eleg. 4. v. 71. Angustis habenis equum compescere. h. e. adductis, & stringentibus. Et eleg. 6. v. 27. Angustum agmen turbæ. h. e. densum, & iter angustans. Cic. l. 1. de Orat. c. 61. Angustus spiritus Demosthenis. strettezza di fiato. Plin. l. 21. c. 4. Angustus odor rosæ. h. e. non late se spargens. ¶ Substantive Virg. 2. Æn. v. 331. & Tacit. 4. Hist. c. 35. Angusta viarum. ¶ Angustus clavus quid sit, V. Clavus. ¶ Dicitur etiam de tempore, & ponitur pro brevi, breve, corto. Ovid. l. 3. Amor. eleg. 7. v. 25. Angusta nox. Id. 5. Trist. eleg. 10. v. 8. & Stat. l. 1. Theb. v. 442. Angusta dies. Lucan. l. 4. v. 477. Angustum tempus. ¶ Translate Cic. l. 2. de Orat. c. 14. Disputationes angustæ, & concisæ. Et l. 3. c. 30. Minutæ & angustæ concertationes. Id. in Orat. c. 56. Si & angusta quædam, atque concisa, & alia est collatata, & diffusa oratio. Id. 1. Offic. c. 20. Angustus animus. h. e. abjectus, vilis, da poco. Id. 1. de Fin. c. 18. Homines minuti, & angusti. eod. sensu. Propert. l. 2. eleg. 1. v. 40. Callimachus angusto pectore. h. e. qui non utitur grandiloquentia. Cic. pro Planc. cap. 22. Venire in angustum, ridursi alle strette. Id. 1. Acad. c. 10. Perturbationes animi contrahere, & in angustum deducere. h. e. coercere, compescere. Id. de Amic. c. 5. Contracta res, & adducta in angustum. Id. 1. Offic. c. 17. Concludi in exiguum, & angustum. Terent. Heaut. 4. 2. 2. In angustum cogi. esser ridotto alle strette. Cæs. l. 2. B. Gall. cap. 25. Res est in angusto. Cels. l. 8. c. 4. Spes est in angusto. ¶ Interdum est tenuis, subtilis, sottile. Cels. l. 7. c. 5. sect. 2. Sagitta magna vi fertur, & ipsa angusta est. ¶ Sæpe ponitur pro tenui, paupere, tenue, povero, scarso. Horat. l. 3. od. 2. v. 1. Angusta pauperies. Juvenal. sat. 3. v. 164. Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat Res angusta domi. Senec. in Thyest. v. 452. Tutus angusta mensa capitur cibus. Cic. Fam. l. 3. ep. 8. Angustior liberalitas. più ristretta, e scarsa. ¶ Absolute Pompon. Dig. lib. 7. tit. 8. leg. pænult. Legatarius angustus. ¶ Res angustæ interdum idem sunt ac res adversæ, disgrazie, quia homines in angustum cogunt, & opprimunt. Horat. l. 2. od. 10. v. 20. Rebus angustis animosus, atque fortis appare. ¶ Angusta fides est labefactata, & afflicta, cum pauci inveniuntur, qui æs alienum dissolvant, aut pecunias alteri credant. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 1. Cum fides tota Italia esset angustior, neque creditæ pecuniæ solverentur.

ANHELANS, antis, anelante, ansante, qui crebro, & graviter respirat, ἀσθμαίνων. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 33. Anhelans ex imis pulmonibus præ cura spiritus ducebatur. Terent. Hecyr. 5. 3. 25. Confugere anhelantem domum. Virg. Æn. 10. v. 837. æger, anhelans. Pers. sat. 5. v. 10. anhelanti folle premere ventos. ¶ Translate Justin. l. 9. c. 1. Mercibus distractis anhelantem inopiam recreare. ¶ Spirando emittens, efflans. Cic. in Arateis, l. 2. de nat. Deor. cap. 44. gelidum valido de pectore frigus anhelans Capricornus. Stat. 11. Theb. v. 17. campus anhelans sulphure cælesti. Sil. l. 9. v. 286. unda freti Torquet anhelantem spumanti vertice pontum. ¶ Translate Cic. Catil. 2. c. 1. Catilina anhelans scelus. h. e. spirans

rans scelus animo conceptum. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 55. Anhelans ex imo pectore crudelitatem. *Justin. l.* 9. *c.* 1. *a med.* Mercibus distractis anhelantem inopiam paululum recreavit.

ANHELANTER, adverb. *con ansia*, anhelando: & per translationem cupide, festinanter. *Ammian. l.* 16. *c.* 10. (*al.* 15.) Alium anhelanter, rabido flatu ventorum, lenunculo se commisisse piscantis. *Alii leg.* anhelante.

ANHELATIM, adverb. anhelanter. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 9. *v.* 37. Et dare anhelatim pugnantibus uvida linguis Oscula, &c. Ita legi in quibusdam libris testatur *Broukhusius*. Quæ vocula, inquit, si legitime percussa est, jam uno adverbio locupletior erit Latinus sermo. Al. passim leg. *anhelanti*.

ANHELATIO, onis, f. *difficoltà di respiro, ansamento*, πνευστιασις, ἆσθμα, respiratio, præsertim quæ erebrior est, & vehementior. *Plin. l.* 9. *c.* 7. Piscium anhelatio æstivo calore. *Id. l.* 23. *cap.* 1. *a med.* Hoc genus vini utile in flationibus, tussi, anhelationibus. ¶ Insolens est hujus vocis usus apud *eund. l.* 37. *c.* 6. *de gemmis*. Quædam in iis cælestis arcus anhelatio est. *h. e.* quædam adumbratio coloris unius in alterum inclinantis, qualis solet esse in arcu cælesti.

ANHELATOR, oris, m. *ansante*, ἀσθματικός, qui anhelatione laborat. *Plin. l.* 22. *c.* 23. Laser anhelatoribus, & in tussi vetusta cum porro ex aceto datur. *Id. l.* 21. *c.* 21. Thymum prodest & orthopnoicis, & anhelatoribus.

ANHELATUS, a, um, *mandato fuori con fiato impetuoso, e come ansando*, ἐκπνευσθείς, magno spiritu, & veluti anhelitu emissus. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 11. Nolo, verba exiliter exanimata exire, nolo inflata, & quasi anhelata gravius. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 491. Alta jacet vasti super ora Typhoeos Ætnæ, Cujus anhelatis ignibus ardet humus. *Id. Heroid. ep.* 12. *v.* 15. Isset anhelatos non præmedicatus in ignes. *h. e.* efflatos e naribus taurorum æripedum. *Silius l.* 14. *v.* 380. Celsaque anhelatis exsurgens ictibus alnus, Cærula nigranti findit spumantia sulco. *h. e.* navis impulsa remis, qui magna vi, & cum anhelitu a remigibus moventur. *Id. l.* 5. *v.* 604. Iraque anhelatum proturbat pectore murmur.

ANHELITUS, us, m. *fiato, respiro, anelito*, ἆσθμα, spiritus ore ductus, emissusque, respiratio, præsertim vehementior & crebrior. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 36. Nimiæ celeritates gressus cum fiunt, anhelitus moventur, vultus mutantur, ora torquentur. *Plaut. Asin.* 2. 2. 61. Non vides, me ex cursura anhelitum etiam ducere? *Id. Epid.* 2. 2. 21. Recipere anhelitum. *respirare, ristorarsi dalla stanchezza*. *Id. Merc.* 1. 2. 4. Vix suffero anhelitum. *appena posso riaver il fiato*. ¶ Pro simplici respiratione. *Cic. post redit. in Sen. c.* 7. Odor unguentorum, vini anhelitus. *Ovid.* 1. *de ar. aman. v.* 521. Nec male odorati sit tristis anhelitus oris. *Plin. l.* 9. *c.* 7. Anhelitum reddere, ac per vices recipere. ¶ De morbosa respiratione *Plin. l.* 35. *c.* 15. Bitumen tussim veterem, & anhelitus emendat, *asma*, ἆσθμα. ¶ *Anhelitus terræ* est vapor ventosus e terra erumpens. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 19. Placet Stoicis, eos anhelitus terræ, qui frigidi sint, eum fluere cœperint, ventos esse, cum autem se in nubem induerint, &c. Adde *ibid. l.* 1. *c.* 50.

ANHELO, as, avi, atum, a. 1. *respirare, ansare*, ἀσθμαίνω, crebro, & vehementius solito respirare, ut fit post cursum, aut alium laborem corporis: ab *halo*, spiro. *Ovid. de remed. amor. v.* 394. Principio clivi vester anhelat equus. *Id.* 2. *Fast. v.* 295. Nullus anhelabat sub adunco vomere taurus. ¶ Translate *Virg.* 8. *Æn. v.* 421. striduntque cavernis Stricturæ chalybum, & fornacibus ignis anhelat. *h. e.* quasi anhelando e fornacibus exspirat. ¶ Cum accusativo. *Stat.* 11. *Theb. v.* 7. Phlegræ ceu fessis anhelet prœlia. *h. e.* ob laborem prœlii cum gigantibus Phlegeæ initi. ¶ Significat etiam spirando emittere. *Lucan. l.* 6. *v.* 92. Antraque lethiferi rabiem Typhonis anhelant. *Martial. l.* 6. *epigr.* 42. Siccos pinguis onyx anhelat æstus. *h. e.* marmor onyx emittit æstus siccos, & similes radiis solis. *Valer. Flacc. l.* 3. *v.* 208. mugitor anhelat Vesvius. *Pers. sat.* 1. *v.* 14. scribere grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet. *h. e.* quod magno spiritu, & veluti anhelando proferat (*verba anhelata* dixit *Cicero*.) Sic *Stat.* 11. *Theb. v.* 241. hæc trepido vix intellectus anhelat. ¶ *Anhelare crudelitatem, scelus*, &c. eleganter translate dicuntur, *spirar crudeltà*, &c. V. in Anhelans.

ANHELUS, a, um, *ansante, anelante*, ἀσθματικός, crebro, & vehementer respirans, anhelans. Adjectivum fere Poeticum. *Virg.* 1. *Georg. v.* 250. & *Ovid. Metam.* 15. *v.* 417. Equi anheli solis. *Virg. Æn.* 6. *v.* 48. Pectus anhelum. *Id.* 2. *Georg. v.* 135. Senes anheli. *h. e.* qui asthmate laborant. *Stat. Theb.* 12. *v.* 600. vires anhelæ. *h. e.* anhelantes, fessæ. ¶ Cum genitivo *Sil. l.* 15. *v.* 721. Celtæ longi laboris anheli. *h. e.* ob longum pugnandi laborem. ¶ De eo quod anhelare facit. *Ovid.* 11. *Metam. v.* 347. Cursus anhelus. *Id. l.* 1. *ex Pont. epist. ult. v.* 5. Anhelæ febres. *Lucan. l.* 4. *v.* 874. Anhela sitis. *Virg. Æn.* 12. *v.* 790. Adsistunt contra certamina Martis anheli. *Alii leg.* certamine. *h. e.* anhelantes ex labore certaminis. *Id.* 3. *Georg. v.* 497. Tussis anhela. *Claudian. l.* 3. *de rapt. Proserp. v.* 383. fastigia montis anheli. *Stat.* 4. *Theb. v.* 680. Tempus erat, medii cum solem in culmina mundi Tollit anhela dies.

ANHYDROS, i, herba, quæ & narcissus dicitur, ἄνυδρος: ab α privativa, & ὕδωρ, aqua, quia longe ab aqua in montanis locis nascitur. *Apulei. de herb. c.* 55.

ANIATROLOGICOS, *ignorante di medicina*, medicinæ artis imperitus, Ἀνιατρολογητος: vox Græca ab α privativa, & ἰατρός, medicus, &c. *Vitruv. l.* 1. *c.* 1. *a med.* Architectus non debet esse medicus, ut Hippocrates, sed non aniatrologicos. Alii leg. aniatrologetus, Ἀνιατρολόγητος, quod rectius est, & idem significat, ab α privativa, & ἰατρολογία, de medicina dissero.

ANICELLA, æ, f. *vecchietta*, diminutivum ab anicula. *Varr. l.* 8. *L. L. c.* 45. hanc vocem ita affert, ut videatur de ejus usu non duhitare; tametsi neminem alium usurpantem adhuc vidimus.

ANICETUM, i, ἀνίκητον nomen est aniso a quibusdam inditum, teste *Plin. l.* 20. *c.* 17. quasi invictum: ab α privativa, & νικάω, vinco, quod aliis omnibus medicamentis utilitate præstet. Alii id nomen anetho tribuunt.

ANICIANUS, & Anitianus, a, um, adjectivum ab *Anicio*, quod est nomen viri proprium. Aniciana pyra laudantur a *Catone R. R. c.* 7. a *Columell. l.* 5. *c.* 10. & a *Plin. l.* 15. *c.* 15. & inter generosiora referuntur. ¶ *Anicianæ lapicidinæ* apud *Plin. l.* 36. *c.* 22. & *Vitruv. l.* 2. *c.* 7. dictæ videntur, quod Aniciorum familia aliquando eas possederit. Erant autem in agro Tarquiniensi, circa lacum Volsiniensem. ¶ *Aniciana lectica*, & *Anicianum ostophorum*, hoc est cujusdam Anicii, de quo *Cicer. ad Q. Fr. l.* 2. *ep.* 10. ¶ *Aniciana nota* apud *eund. Cic. de clar. Orat. c.* 83. *in fi.* est quæ apposita fuerat vinis diffusis circa annum U. C. 590. L. Anicio Gallo & M. Cornelio Coss. atque id vinum omnium vetustissimum erat tempore Ciceronis.

ANICLA V. vocem sequent.

ANICULA, læ, f. *vecchietta, vecchiarella*, γραΐδιον, diminut. ab anus, vetula. *Senec. ep.* 77. *sub fin.* Anicula gloriatur senectute longa. *Cic. l.* 2. *de Divin. c.* 15. Hæc, mihi jam crede, ne aniculæ quidem existimant. *Id. l.* 1. *de natur. Deor. c.* 34. Ista, quæ vos dicitis, sunt tota commentitia, vix digna lucubratione anicularum. *appena meritano d' esser dette in una veglia di vecchiarelle*. *Terent. Andr.* 1. 4. 4. Importunitas aniculæ. ¶ *Anicla* per syncopen. *Prudent. Peristeph.* 10. *v.* 149. Heros, virgo, puer, senex, anicla. *Est qui legit* anulla.

ANICULARIS, re, *da vecchiarelle*, γραώδης, ad aniculam pertinens, vel anicula dignus, anilis. *Augustin. enarrat. in Psal.* 38. *ante med.* Delirare tibi videor, avare, cum hæc loquor; anicularia tibi videntur hæc verba.

ANIEN, ēnis, & Anio, onis, & Anienus, i, m. *il Teverone*, Ἀνίων, fluvius Sabinorum in agro Tiburtino, qui oritur ex Trebanis, seu Trebulanis montibus, ex alto scopulo magna mole præcipitans, & in Tiberim a Roma 3. mill. pass. prolabitur. *Cicer. in fragment. pro Cornel.* apud *Priscian. l.* 6. *pag.* 684. *Putsch.* Trans Anienem. *Cato ibid.* Quindecim millia Anien abest. *Stat. l.* 1. *sil.* 5. *v.* 25. Quas præceps Anien, atque exceptura natatus Virgo juvat. *Id. ibid. silv.* 3. *v.* 70. Illis ipse annis Anienus fonte relicto. *Propert. l.* 4. *eleg.* 7. *v.* 86. Accessit ripæ laus, Aniene, tuæ. *Ovid. Metam.* 14. *v.* 329. Quasque Anienis aquæ, cursuque brevissimus Almo, &c. *Horat. l.* 1. *od.* 7. *v.* 13. Et præceps Anio, & Tiburti lacus. ¶ *Serv.* ad *Æn.* 1. *v.* 277. fabulatur, Iliam post editos Romulum & Remum, hujus Fluvii uxorem fuisse: alii pro Aniene Tiberim reponunt. ¶ Ex hoc flumine duo diversis temporibus aquæductus facti sunt, ad aquam in Urbem perducendam, quorum posterior *Anio novus*, prior *Anio vetus* dictus est, ut docet *Frontin. de aquæduct. artic.* 13. ubi eorum rationem omnem fuse persequitur. *Aurel. Vict. de Vir. illustr. c.* 33. Aquam Anienem in urbem induxere. In quadam *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 176. *n.* 1. legitur *Anienem novam*, sed subaudiendum est *aquam*. Eadem ratione locutus est *Frontin. loc. cit.* ¶ Usus obtinuit, ut *Anio* in recto casu frequentius dicatur, quam *Anien*; & in obliquis sæpius *Anienis*, *Anieni*, quam *Anionis*, *Anioni*: tametsi *Anionis* habet *Ennius*, ut docet *Servius* ad *Æn.* 7. *v.* 683. & legitur etiam in quodam Senatusconsulto apud *Frontin. artic.* 125. Ipse quoque *Frontin.* passim *Anionis* usurpat.

ANIENICOLA, læ, m. & f. ad Anienem habitans. *Sil. l.* 4. *v.* 225. Anienicolæ Catilli. *Id. in fi. l.* 12. Anienicolæ Nymphæ.

ANIENSIS, se, adiect. ad Anienem pertinens. *Aniensis Tribus* Romana una ex rusticis fuit in agro Tiburtino, per quem Anio defluit, facta a Censoribus P. Sempronio Sopho, & P. Sulpitio Saverrione, una cum Terentina, M. Fulvio Pæto, & T. Manlio Torquato Coss. circa A. U. 454. ut apud *Liv. l.* 10. *c.* 9. *in fi.* legitur. *Cic. pro Planc. c.* 22. Prioribus Comitiis Aniensem a Plotio, Terentinam a Plancio tibi esse concessam. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 195. *n.* 2. M. Plautius M. F. Anien. Lucanus &c.

ANIENUS, a, um, adject. ad Anienem pertinens. *Virg.* 4. *Georg. v.* 369. Unde pater Tiberinus, & unde Aniena fluenta. *Propert. l.* 1. *eleg.* 20. *v.* 8. Aniena unda. & *l.* 3. *eleg.* 14. *v.* 4. Aniena lympha.

ANIENUS, i, m. amnis idem, qui Anien, vel potius ejus amnis Deus. omnes enim amnes Deum suum habent cognominem. *Propert. l.* 4. *eleg.* 7. *v.* 86. Accessit ripæ laus, Aniene, tuæ. *Et apertius de Deo Anienis Stat. l.* 1. *silv.* 3. *v.* 70. Illis ipse antris Anienus, fonte relicto, Nocte sub arcana, glaucos exutus amictus, Huc illuc fragili prosternit pectora musco; Aut ingens in stagna cadit, vitreasque natatu Plaudit aquas. Sunt qui leg. *Anieni fonte*, vel *Anien & fonte*, sed invitis lib. omnib. & plerisque Criticis.

ANIGROS, i, m. Ἄνιγρος, fluvius Peloponnesi in Elide, vel potius Ætolia, in Evenum fluvium labens, in quo Centauri ab Hercule vulnerati abluerunt sua vulnera. Unde cum antea haberet aquas purissimas, Centaurorum sanguine sordidæ redditæ sunt, & impuræ. *Ovid. Metam. l. ult. v.* 281. Ante bibebatur, nunc quas contingere nolis, Fundit Anigros aquas, postquam (nisi vatibus omnis Eripienda fides) illic lavere bimembres Vulnera, clavigeri quæ fecerat Herculis arcus.

ANILIS, le, adject. *da vecchia*, *anile*, γραϊκός, ad anum pertinens. *Ovid. Metam.* 13. *v.* 533. ad litus passu processit anili. *Virg.* 7. *Æn. v.* 416. Aniles vultus. *Id. Æn.* 9. *v.* 489. Aniles curæ. ¶ Urbane *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 39. Pellantur istæ ineptiæ pæne aniles. *Id. l.* 2. *de Divin. c.* 60. Quam multi contemnunt somnia, eamque superstitionem imbecilli animi, atque anilis putant. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 28. Superstitiones pæne aniles. *Id. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 5. & *Horat. l.* 2. *sat.* 6. *v.* 77. Fabellæ aniles, *novellucce*, *parole da veglia*: narrationes insulsæ, & minime credibiles.

ANILITAS, atis, *vecchiezza*, senectus feminarum, γῆρας, γραότης. *Catull. carm.* 60. *in epithalam. Jul. & Manl. v.* 161. Usque dum tremulum movens Cana tempus anilitas Omnibus omnia annuit.

ANILITER, *da vecchia*, γραϊκῶς, more anus. *Cic. l.* 3. *de nat. Deor. c. penult.* Dicere aliquid non superstitiose atque aniliter, sed physica, constantique ratione.

ANILITOR, aris, dep. 1. *divenir vecchia*, anum fieri, senescere. *Apulej. de Mundo*, *pag.* 67. *Elmenhorst.* & 753. *ad us. Delph.* Terram nec occasibus fatigari, nec sæculis anilitari. Perperam al. leg. *debilitari*.

ANIMA, æ, f. *vento*, *aria*, ἄνεμος, ventus, aer: a voce Græca allata. Etymologi derivant ab *animus* quomodo a *dominus* est *domina*. At *Cic.* contra *l.* 1. *Tuscul. c.* 9. scribit *animum* ab *anima* dictum esse. *Plaut. Aulul.* 2. 4. 23. Cum it dormitum, follem obstringit ob gulam, ne quid animæ forte amittat doemiens. *Coc.* Etiamne obturat inferiorem gutturem tum, ne quid animæ forte amittat dormiens? *Virg. l.* 8. *v.* 403. Quantum ignes, animæque valent. *Claudian l.* 1. *de rapt. Pros. v.* 239. nec talibus unquam Spiravere Notis animæ. *Lucret. l.* 5. *v.* 237. Aurarumque leves animæ, calidique vapores. *Horat. l.* 4. *od.* 12. Impellunt animæ lintea Thraciæ. ¶ De aere elementari *Cicer. de Univ. c.* 5. Inter ignem & terram aquam Deus, animamque posuit. Adde *l.* 1. *Tuscul. c.* 19. *Varr. R. R. l.* 1. *c.* 4. *Virg. Ecl.* 6. *v.* 32. & *Lucret. l.* 1. *v.* 715. ¶ Speciatim accipitur pro spiritu, seu halitu, qui ore accipitur, ac redditur, *fiato*, *spirito*. *Plaut. Asin.* 5. 2. 44. Dic, amabo, an fœtet anima uxoris tuæ? *Id. Merc.* 1. 2. 15. Animam nequeo vortere: nimis nihili tibicen siem. *Cic.* 5. *Verr. c.* 58. Qui non modo animum integrum, sed ne animam quidem puram conservare potuisset. *Virg.* 2. *Georg. v.* 134. animas, & olentia Medi Ora fovent illo, &c. *Varr.* apud *Non. c.* 4. *n.* 2. Phrygios pee ossa cantus liquida canit anima. *h. e. spiritus*, quo inflatur tibia. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 49. *in f.* Ne circuitus ipse verborum sit aut brevior, quam aures exspectent, aut longior, quam vires atque anima patiatur. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 61. Cum spiritus ejus esset angustior, tantum continenda anima in dicendo est assecutus, ut, &c. *Id. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 54. Ducere animam spiritu. *respirare*. *Terent. Phorm.* 5. 6. 29. Animam comprimere. *ritener il fiato*. *Id. Adelph.* 3. 2. 26. recipere. *respirare*, *riaver il fiato*. Alii leg. *animum*. *Tacit.* 6. *Ann. c. penult.* Interclusa anima. *chiuso il respiro*. *Plin. l.* 20. *c.* 9. & *l.* 22. *c.* 25. Animæ gravitas. *cattivo fiato*. ¶ Sæpissime sumitur pro vita, *h. e.* pro ea facultate, qua vivimus, & sentimus, quæque nobis cum brutis animantibus est communis: atque hac ratione distinguitur ab *animo*, qui proprius hominis est, *anima*, *vita*, ψυχή. *Plin. l.* 2. *c.* 7. Deus totus est sensus, totus visus, totus auditus, totus animæ, totus animi, totus sui. *Juvenal. sat.* 15. *v.* 148. indulsit communis conditor illis Tantum animas, nobis animum quoque. *Senec. ep.* 58. Animantia quemadmodum divido? ut dicam, quædam animum habent, quædam tantum animam. *Id. ep.* 4. Difficile est animum perducere ad contemptionem animæ. *Cic. pro Rosc. Amerin. c.* 50. Si tibi omnia sua præter animam tradidit. *fuorchè la vita*. *Sallust. in Catil. c.* 54. Non agitur de vectigalibus, non de sociorum injuriis: libertas, & anima nostra in dubio est. *Cic. Catil.* 4. *cap.* 9. De vita vestra, de conjugum vestrarum, ac liberorum anima, de fortunis omnium hodierno die vobis judicandum est. *Id. pro Sext. c.* 38. Si tunc P. Sextius animam, quam vix retinuit, edidisset. *Ovid.* 3. *Trist. eleg.* 3. *v.* 42. Accedent animæ tempora parva meæ. *pochi momenti alla mia vita*. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 9. Agere animam. *spirar l' anima*. Et *ibid.* & *pro Mil. c.* 18. *in f.* Efflare. *Ovid. Metam.* 15. *v.* 527. exhalare. *Virg.* 1. *Æn. v.* 98. effundere. *Ovid. Metam.* 5. *v.* 106. exspirare. Et *Metam.* 7. *v.* 591. finire. *Nepos in Hannib. c.* 1. deponere. *Id. in Eumen. c.* 4. Eum anima reliquit. Et *Curt. l.* 7. *c.* 7. Anima eum defecit. *gli mancò la vita*. *Sallust. in Jug. c.* 16. Relinquere alicui animam. *Terent. Adelph.* 3. 5. 52. Animam relinquam potius, quam illas deseram. *Id. ibid.* 3. 2. 16. Alicui exstinguere. *Plaut. Mil.* 3. 1. 137. adimere. Et *Virg.* 9. *Æn. v.* 443. auferre. *Ovid. Metam.* 6. *v.* 539. eripere. Et *Plaut. Men.* 5. 5. 7. Privare aliquem anima. *Virg.* 6. *Æn. v.* 436. projicere. *Id.* 4. *Georg. v.* 204. dare. *Id. Æn.* 9. *v.* 349. Purpuream vomere animam. *h. e.* sanguinem, in quo anima, hoc est vita continetur. *Sunt qui aliter leg.* V. Servium. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 42. Trahere animam precariam inter infestos. *menar la vita*, &c. ¶ *Animam debere* apud *Terent. Phorm.* 4. 3. 56. dicitur is, qui adeo immodico ære alieno obstrictus est, ut & ipse quoque creditori addicendus sit, secundum antiquum morem, quo debitores, qui solvendo non essent, nexi creditoribus tradebantur: quod & Græci dicunt, teste Donato, ἃ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ὀφείλει. ¶ Translate *Flor. l.* 4. *c.* 3. Corpus imperii haud dubie nunquam coire, & consentire potuisset, nisi unius præsidis nutu, quasi anima & mente regeretur. *anima imperii* est ejus vita, *mens* ratio, & consilium, quo gubernatur. ¶ Non raro *anima* accipitur pro animo, hoc est pro parte hominis nobiliori, & immortali. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 31. Anima rationis, consiliique particeps. *Sallust. in Jug. c.* 2. Ingenii facinora, sicut anima, immortalia sunt. *Sueton. in Cæs. c. penult.* Stella crinita per septem dies fulsit: creditumque est, animam esse Cæsaris in cælum recepti. *Cic. Verr.* 7. *c.* 53. Causa in anima sensuque meo penitus affixa, atque insita. Adde *Ovid. Metam.* 15. *v.* 158. ¶ Nonnunquam ponitur pro ipso homine. *Horat. l.* 1. *sat.* 5. *v.* 41. Plotius, & Varius Sinuessæ, Virgiliusque Occurrunt, animæ, quales nec candidiores, &c. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 32. Vos Treveri & ceteræ servientium animæ. Adde *Stat. l.* 1. *Theb. v.* 659. ¶ *Animæ silentes* apud *Propert. l.* 3. *eleg.* 12. *v.* 33. sunt Manes. ¶ Adhibetur quandoque in blanditiis, diciturque de iis, quos æque caros habemus, atque animam nostram. *Cic. Fam.* 14. *ep.* 14. Vos meæ carissimæ animæ quam sæpissime ad me scribite. Et *epist.* 18. Considerandum vobis etiam atque etiam, animæ meæ, &c. Sic *Horat. l.* 1. *od.* 3. *v.* 8. animæ dimidium meæ. ¶ Raro *animæ* dicuntur de ratione carentibus. *Lactant. l.* 3. *c.* 8. Animæ rationis expertes. *Stat. l.* 2. *Theb. v.* 246. Hi fibris, animaque litant. *h. e.* victima, vel vita victimæ. *Ennius* apud *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 10. Ova parire solet genu' pennis condecoratum, Non animas. *h. e.* non animalia viva. ¶ Improprie dicitur de vegetanti plantarum vi, *anima vegetativa*. nam & ipsæ *vivere* dicuntur. *Senec. ep.* 58. Sunt quædam quæ animam habent, nec sunt animalia. placet enim, satis & arbustis animam inesse: itaque & vivere illa, & mori dicimus. Adde *Plin. l.* 17. *c.* 21. & *l.* 31. *c.* 1. qui etiam *l.* 17. *c.* 2. *terræ* animam tribuit, hoc est humorem illum, & vim, qua plantas producit, & vegetat. Sic animam uvæ appellat succum uvæ, quem habet a vite, in ea dependens, aut ubi statim decerpitur, quo durante & ipsa durat, *l.* 14. *c.* 1. Adde *l.* 13. *c.* 4. *ad fin.* ubi simile quid legitur. ¶ Per catachresim etiam *Plaut. Amph.* 2. 2. 41. *animam putei* dixit, aquam intelligens. At *Phædr. l.* 3. *fab.* 1. *animam amphoræ* posuit, significans halitum odorum, qui inde exhalat ex vini reliquiis. ¶ Dativus & ablativus pluralis rectius, & magis Latine est *animis*, quam *animabus*. Ita enim *Cicer. Fam.* 14. *ep.* 14. Tullius Terentiæ, & pater Tulliolæ, duabus animis suis. *Animabus* tamen legitur apud *Senec. l.* 2. *controv.* 10. *sub inic.* ut quidem putat *Voss. l.* 4. *de Grammat. c.* 4. Nam plerique alii omnino aliter. V. *Asina*. ¶ In genitivo singulari *animai* pro *animæ* aliquoties legitur apud *Lucret.* ut *l.* 1. *v.* 112. *l.* 3. *v.* 151. *l.* 4. *v.* 886. & alibi: qui genitivus antiquus est, & solis postea Poetis, & parce etiam relictus.

ANIMABILIS, le, animam habens, ac spirans, vel animam, vitamque aliis præbens, ζωωτικός. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 36. Terra sita in media mundi parte, circumfusa undique est hac animabili, spirabilique natura, cui nomen est aer. *Sunt qui aliter leg.*

ANIMADVERSIO, onis, f. *osservazione*, *attenzione*, *considerazione*, ἐπίστασις, ἐπιλογισμός, consideratio, attentio, notatio. *Cic. in Orat. c.* 55. Notatio naturæ, & animadversio peperit artem. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 29. Excitanda animadversio, & diligentia, ut ne quid temere ac fortuito, inconsiderate, negligenterque agamus. *Id. pro Arch. c.* 7. Si ex his studiis delectatio sola peteretur, tamen, ut opinor, hanc animadversionem humanissimam, ac liberalissimam judicaretis. *h. e.* hanc animi attentionem, & operam, quæ studiis datur. *Alii leg.* animi adversionem, *eod. sensu*. ¶ Est etiam castigatio, reprehensio, *riprensione*. *Cic. in Orat. c.* 57. Nec enim effugere possemus animadversionem, si semper iisdem pedibus uteremur. ¶ Item punitio; & est ejus, qui jurisdictionem, & cognitionem habet, *punizione*, *castigo*, κόλασις. V. Animadverto. *Cic. pro Cluent. c.* 46. Animadversio vitiorum. *Id.* 1. *Phil. c.* 2. Animadversio Dolabellæ cum in audaces, sceleratosque servos, tum in impuros, & nefarios liberos. *Id. l.* 1. *de Fin. c.* 10. Continere exercitum metu animadversionis. *Sueton. in Aug. c.* 24. Animadversione capitali punire aliquem. *Papin. Dig. lib.* 1. *tit.* 20. *leg.* 1. Nemo dicit animadversionem legatum proconsulis habere, mandata jurisdictione. *h. e.* jus gladii, quod est proprium ejus, qui merum imperium habet, ut docet *Ulpian. lib.* 2. *tit.* 1. *leg.* 3. ¶ Transfertur etiam ad quamlibet punitionem. *Cic. pro Rosc. Amerin. c.* 24. Animadversionis paternæ metus. *Lactan. l.* 4. *c.* 4. Animadversio domini adversus fugitivos.

ANIMADVERSO, as, V. Adverso, as.

ANIMADVERSOR, oris, m. *osservatore*, qui animadvertit, & attente observat. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 41. Si acres, ac diligentes esse volumus animadversores vitiorum, magna sæpe intelligemus ex parvis. *Alii non satis probe leg.* Si acres, ac diligentes judices esse volumus, animadversoresque vitiorum, &c. *h. e.* punitores, κολασταί.

ANIMADVERSUS, us, m. animadversio, castigatio. *Lamprid. in Alexan. Sever. c.* 25. Severus est appellatus a militibus ob austeritatem: & in animadversibus asper in quibusdam fuit. *Alii plerique leg.* animadversionibus.

ANIMADVERSUS, a, um, *osservato*, *considerato*, *inteso*, διανοηθείς, consideratus, perspectus, cognitus. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 27. Oratoris peccatum, si quod est animadversum, stultitiæ peccatum videtur. *Tacit. Ann.* 15. *c. ult.* In præsens haud animadversum, post arma Julii Vindicis ad auspicium, & præsagium futuræ ultionis trahebatur. *Virg.* 2. *Georg. v.* 259. & *l.* 3. *v.* 123. His animadversis. ¶ Item castigatus, punitus, *castigato*, *punito*, κολασθείς. *Sueton. in Ner. c.* 16. Multa sub eo & animadversa severe, & coercita, nec minus instituta. *Paul. Dig. lib.* 48. *tit.* 24. *leg. ult.* Corpora animadversorum ad sepulturam danda sunt. *h. e.* supplicio ultimo affectorum.

ANIMADVERTO, & *antiquo loquendi more* Animadvorto, is, rti, rsum, a. 3. *por mente*, *osservare*, *considerare*, *attendere*, *conoscere*, βλέπειν εἰς τὸν, animum adverto, attendo, considero, cognosco. *Cic. Catil.* 1. *c.* 8. Quid est Catilina? ecquid attendis? ecquid animadver-

madvertis horum silentium? *Id. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 37. Nonne animadvertis ex tot tabulis pictis, quam multi votis vim tempestatis effugerint? *Id. Fam.* 11. *ep.* 27. *a med.* Dignitas tua facit, ut animadvertatur quidquid facias. *Id. de Amic. c.* 8. Quod quidem quale sit, etiam in bestiis quibusdam animadverti potest. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 9. Animadversum sæpe est, cum cor animantis evulsum ita palpitaret, ut, &c. *Id. Fam.* 3. *ep.* 5. Animadverti enim, & didici ex tuis litteris, te habuisse rationem, ut, &c. *Sueton. in Cæs. c.* 82. Ut animadvertit, undique se strictis pugionibus peti. *Cic.* 1. *Offic. c.* 12. Illud etiam animadverto, quod qui proprio nomine perduellis esset, is hostis vocaretur, lenitate verbi tristitiam rei mitigante. Al. leg. *mitigatam*. (Si primam lectionem retines, nota constructionem, *animadverto quod.*) *Terent. Phorm.* 3. 1. 3. Alios tuam rem credidisti magis, quam te te, animadversuros. *h. e.* curaturos, servaturos. *Varr. l.* 2. R. R. *c.* 4. Sues animadvertuntur a facie, & progenie, & regione cæli. ¶ Cum accusativo, & præposit. *ad*. *Gell. l. 6. c.* 2. Animadvertere ad verba. ¶ Speciatim adhibebatur, cum lictores, aut alii Magistratui præeuntes, clamabant, ut ab obviis decederetur, assurgeretur, caput aperiretur, & alia honoris signa præberentur. *Liv. l.* 24. *c.* 44. *ad fin.* Consul animadvertere proximum lictorem jussit; & iis ut descenderet ex equo, inclamavit. *Sueton. in Cæs. c.* 80. Consule theatrum introeunte, cum lictor animadverti ex more jussisset, &c. ¶ Est etiam verbum judiciale, ac Prætorium, & significat cognita causa punire, *castigare*, κολάζω. *In edicto Prætoris* apud *Ulpian. Dig. lib.* 47. *tit.* 10. *leg.* 15. Si quis adversus ea fecerit, prout quæque res erit, animadvertam. Adde *lib.* 4. *tit.* 4. *leg.* 1. & *lib.* 11. *tit.* 5. *leg.* 1. &c. ubi eadem formula legitur. *Cic. Verr.* 3. *c.* 17. Magistratum nummos poposcit, cum ille non daret, animadvertit. Et 4. *Verr. c.* 23. *in f.* Tu qui institueras animadvertere in eos, qui perperam judicassent. *Id. Fam.* 5. *ep.* 2. Animadvertere in aliquem indicta causa. *Sallust. in Catil. c.* 52. verberibus in cives. *Ulpian. Dig. lib.* 48. *tit.* 19. *leg.* 8. in aliquem gladio. *Id. ibid. tit.* 8. *leg.* 8. in servos ultimo supplicio. ¶ *Animadvertendus, a, um*, particip. passivum, cognoscendus ad vindictam, & punitionem. *Cic. pro Cæcin. c.* 12. Res in primis a magistratibus animadvertenda. *Id pro Rosc. Amer. c.* 40. Ea sunt animadvertenda peccata maxime, quæ difficilime præcaventur. *Terent. Andr.* 4. 4. 28. O facinus animadvertendum! *Id. ibid.* 1. 1. 129. Ea primum ab illo animadvertenda injuria est. *scilicet* ea prima injuria est ab illo profecta, quæ animadversione, & objurgatione digna sit.

ANIMAL, alis, n. *animale*, ζῶον, substantia animata sensibilis. Dicitur de omni vivente. *Cic. l.* 1. *de Leg. c.* 7. Animal providum, & sagax homo. ¶ Interdum de belluis tantummodo. *Varr. l. 6. L. L. c.* 5. Multa ab animalium vocibus translata in homines. ¶ Et de minutis quibuscumque bestiolis. *Plin. l.* 28. *c.* 4. Si quod animal aurem intraverit. ¶ Interdum contumeliose de homine indocto, & qui nulla moveatur ratione, quomodo & bellua, & pecus. *Cic. in Pison. c. 9. ad fin.* Complexus es funestum illud animal, ex nefariis stupris, &c.

ANIMĀLIS, le, adject. *aerea*, aereus, ab *anima*, qua aerem, flatumque significat, ἀερώδης. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 14. Natura animantis vel terrena, vel ignea, vel animalis, vel humida. Adde *l.* 1. *Tuscul. c.* 17. ¶ Item animam, seu vitam habens, *animato, vivente*, ἔμψυχος. *Lucret. l.* 1. *v.* 227. Animale genus. *Id. l.* 2. *v.* 727. Animalia corpora. *Cic. de Univ. c. 9.* Colligata corpora vinculis animalibus. *Id.* 4. *Acad. c.* 37. *in f.* Quædam animalis intelligentia per omnia permeat, & transit. *Id.* 2. *de Invent. c.* 1. Ut mutum in simulacrum ex animali exemplo veritas transferatur. ¶ *Animalis hostia* dicta est, qua sola victimæ anima, hoc est vita deo sacratur; carnes vero in sacerdotum, aliorumque usum cedunt: & distinguitur a *consultoria*, quæ eo fine cæditur, ut per ejus exta inspecta deorum voluntas disquiratur. *Macrob. l.* 3. *Saturnal. c.* 5. & *Serv.* ad 3. *Æn. v.* 231. & *l.* 4. *v.* 56. ¶ *Animales Dii* dicti sunt, quorum origo animalis erat, hoc est, qui, cum homines essent, dii facti sunt. *Labeo* enim apud *Serv.* ad *Æn.* 3. *v.* 168. scribit esse quædam sacra, quibus animæ humanæ vertantur in Deos, qui appellantur animales, quod de animis fiant. Hi autem, subdit *Servius*, sunt Dii Penates, & Viales.

ANIMANS, antis, particip. *che dà anima, e vita*, ψυχῶν, animam vitamque tribuens. *Plin. l.* 11. *c.* 23. Terræ halitus animans florem. ¶ Item habens animam, animalis, *vivo*, *animato*, ἔμψυχος. *Cic. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 4. Deos Vellejus multique alii ne animantes quidem esse concedunt. *Id. ibid. l.* 2. *c.* 8. Mundus est animans, composque rationis. ¶ Absolute more substantivi, ut animal, *animale*. *Cic. de Univ. c.* 11. *in f.* Ita orientur animantes, quos & vivos alatis, & consumptos sinu recipiatis. *Lactant. l.* 2. *c.* 11. Eo alimento animantes esse nutritos. *Lucret. l.* 2. *v.* 941. sensus animantem quamque tuentur. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 47. Animantium aliæ coriis tectæ sunt, aliæ villis vestitæ, aliæ spinis hirsutæ, &c. *Id. de Univ. c.* 4. Animantia, quæ sunt nobis nota, sunt omnia in quædam genera partita. *Lucret. l.* 1. *v.* 350. Dissipat in corpus sese cibus omne animantum. ¶ Interdum ponitur pro homine. *Horat. l.* 2. *sat.* 1. *v.* 39. sed hic stilus haud petet ultro Quemquam animantem. *niun uomo, che viva presentemente*. ¶ Inter *animal*, & *animant* hoc interest, quod *animal* dicitur de iis tantum, quæ sensitivam habent animam: *animans* aliquando latius patet, & plantas etiam complectitur. Itaque *Plin. l.* 2. *c.* 63. hac latiore notione *pestifera animantia* dixit significans omnia ea, quæ noxia hominibus a terra gignuntur. Adde *Senec. ep.* 58. Aliud discrimen tradit *Cornel. Fronto*, quod nempe *animantia animus* facit: *animalia animam* habent. Contra tamen est usus, quo animantia fere dicuntur de brutis, quæ *animam* habent non *animum*, ut supra in *Anima* dictum est.

ANIMATIO, onis, f. *Cic. de Univers. c.* 10. Erant autem animantium genera quatuor, quorum unum divinum, atque cæleste, alterum pennigerum, & aerium, tertium aquatile, terrestre quartum. Divinæ animationis maxime speciem faciebat ex igne, &c. *h. e.* speciem animantium divinorum: ea ratione qua *animans* pro animato, seu animali ponitur. Eodem modo locutus videtur *Tertull. de Anim. c.* 19.

ANIMĀTOR, oris, m. *animatore*, qui animam dat. *Tertull. in Apolog. c.* 48. Spiritus omnium animarum animator. *Prudent. Peristeph.* 14. *in Romano*, *v.* 788. Novit animator solus, & factor tui. ¶ Translate *Martian. Capell. l.* 1. *pag.* 13. Cum vivos etiam vultus æris, aut marmoris signifex animator inspirat.

ANIMĀTRIX, icis, f. *Tertull. advers. Gnost. c.* 12. Dilectio fugatrix timoris, & animatrix confessionis. *h. e.* quæ dat animos & constantiam ad libere profitendum.

ANIMĀTUS, us, m. *animazione*, *anima*, idem quod anima, & vita. In sexto casu sing. *Plin. l.* 11. *c.* 3. Animatu carere.

ANIMĀTUS, a, um, *animato*, ἔμψυχος, qui animam habet. *Cic. in Top. c.* 18. Animata inanimatis anteponantur. *Id. in somn. Scip. c.* 3. Stellæ divinis animatæ mentibus. *Plin. l.* 19. *c.* 2. Spartum vulsum, in acervo animatum. *h. e.* adhuc viride, & vivum. Al. aliter leg. ¶ Sæpe idem est ac affectus motu aliquo animi, aut voluntatis, *disposto*, *affezionato*, *intenzionato*, διακείμενος πρός τινα. *Cic. Fam. 6. ep. 6.* Causam, quam Pompejus animatus melius quam paratus suscepit. *più ben affetto, che ben preparato*. *Id. Phil.* 9. *c.* 5. Qui quamquam non adest, tamen sic animati esse debetis, ut si ille adesset. *così disposti*. *Plaut. Men.* 1. 3. 20. Hoc animo decet animatos esse amatores probos. *Cic. de Amic. c.* 16. Ut quemadmodum in se quisque, sic in amicum sit animatus. *Id. Verr. 6. c. ult.* Siracusanam civitatem, ut abs te affecta est, ita in te esse animatam videmus. *Id. Fam.* 15. *ep.* 1. Socii infirme animati, & novarum rerum exspectatione suspensi. *Nepos in Cimon. c.* 2. Insulas nonnullas bene animatas confirmavit, alienatas ad officium redire coegit. *ben affette*. *Ulpian. Digest. lib.* 48. *tit.* 4. *leg. ult.* Hostili animo adversus rempublicam animatus. *Sueton. in Vitell. c.* 7. Male animatus erga principem exercitus. *mal affetto*. *Justin. l.* 14. *c.* 1. Ut quomodo circa se animati essent, cognosceret. *Varr.* apud *Non. c.* 3. *n.* 67. Avi, & atavi nostri, cum allium ac cæpe eorum verba olerent, tamen optime animati erant. *Varro* ludit in ambiguo vocis *animatus*, qua ducitur ab *anima*, quæ & halitum oris significat. *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 11. Animatus in necem alicujus. *disposto ad ammazzarlo*. ¶ Cum infinito *Plaut. Trucul. in f.* Si quid animatus es facere, fac jam ut sciam. ¶ Item qui habet multum animi, animosus, *coraggioso*, *animoso*, θυμικός. *Plaut. Bacch.* 4. 9. 18. Milites armati, atque animati probe. *Accius* apud *Non. c.* 4. *n.* 2. Cum animatus iero, satis armatus sum. ¶ *Animatæ regulæ* quid sint V. in *Hamatus*.

ANIMICIDA, æ, animam occidens. Ita Latine vertitur a *Justin. Imp. lib.* 1. *Codic. tit.* 1. *leg. 6. sub fin.* Græcum Psychophthoros, quod V. suo loco.

ANIMĪTUS, adverb. *di cuore*, ex animo, impense, sincere, ψυχόθεν. *Non. c.* 2. *n.* 608. hanc vocem affert tanquam sit in usu apud Latinos. Scribit enim, *oculitus* (quod est usurpatum a *Plauto*) dictum esse, ut *animitus*, *medullitus*. Nihilominus, præter vet. Onomast. nullum aliud Latini scriptoris exemplum adhuc vidimus.

ANĪMO, as, avi, atum, a. 1. *dar fiato*, animam, seu flatum inspirare, ἐμφυσάω. *Apulej. in Florid. n.* 3. (*al. l.* 2.) Duas tibias uno spiritu animavit. *Arnob. l. 6. pag.* 196. animare buccinas. ¶ Sæpius est animam, seu vitam dare, *dar l' anima*, *far vivo*, ἐμψυχόω. *Pacuv.* apud *Cicer. l.* 1. *Divin. c. penult.* Quidquid est hoc, omnia animat, format, alit, auget, creat. *Cic. l.* 2. *Divin. c.* 42. *in f.* Utcumque temperatus sit aer, ita pueros orientes animari, atque formari. *Plin. l.* 7. *c.* 15. *in f.* Semen animatur, corporaturque. *Ovid. Metam.* 4. *v.* 618. Animare guttas cruentas capitis Gorgonei in angues. *Claudian. de nupt. Honor. & Mariæ*, *v.* 188. Mavortia signa rubescunt Floribus, & subitis animantur frondibus hastæ. *Pallad. in Mart. tit.* 10. *de citreo*. Animare arbores quotidianis rigationibus. *Tacit. de Germ. c.* 29. Mattiaci ipso terræ suæ solo, ac cælo acrius animantur. *h. e.* ferociores animos sortiuntur, & tolerantiores. ¶ Translate *Stat. lib. & silv.* 2. *v.* 64. Si quid Apellei gaudent animasse colores. *Claudian. l.* 3. *de raptu Proserp. v.* 386. Qualis pestiferas animare ad crimina taxos Torva Megæra ruit. *h. e.* facem e taxi arbore accendere ad nocendum hominibus. Ignem enim quondam animal esse creditum est. ¶ Pro incitare, *incitare*, προθυμέω, ἐμβριθέω. *Macrob. l.* 7. *Sat. c.* 3. Ut hortatu vestro Eustathius, quæ de scommate paulo ante dixerit, animetur aperire. *Anonym. Poeta de laudib. Hercul. v.* 91. *inter opera Claudiani*. In nova sanguineos animasti vulnera rictus. ¶ Pro reficere, recreare. *Hygin. fab.* 126. Quem Eumæus casa recepit, cibo, potuque animavit.

ANIMOSE, *animosamente*, *coraggiosamente*, θυμοειδῶς, προθύμως, magno, & constanti animo, intrepide, fortiter. *Cic. in fragment.* apud *Non. c.* 4. *n.* 2. Nimis animose ferox. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 26. Hæc præscripta servantem licet magnifice, graviter, animoseque vivere. *senza timore*. *Id.* 4. *Phil. c.* 2. Animose, & fortiter facere aliquid. *Senec. l. 6. de Benef. c.* 37. Animosius dicere aliquid. *Valer. Max. l.* 8. *c.* 2. *sub fin.* Animosius se gerere in re aliqua. *Sueton. in Cæs. c.* 47. Animosissime comparare gemmas, toreumata, signa. *h. e.* cupide, prompte, sine metu impensæ. Sic *Paul. Dig.*

l. 10.

l. 10. *tit.* 2. *leg.* 29. Animose liceri. *Senec. ep.* 73. *ante med.* Animosius a mercatore, quam a vectore solvitur votum: & ex ipsis mercatoribus effusius gratus est, qui, &c.

ANIMOSITAS, atis, f. *animosità*, *ardire*, *spirito*, θύμωσις, animi impetus, spiritus, vis, contentio. *Ascon. in Verr.* 3. *c.* 3. Plus significavit dicendo *spiritus*, quam si animositatem, contentionemve dixisset. *Ammian. l.* 16. *c.* 12. (*al.* 30.) Abjecta resistendi animositate. *Arnob. l.* 3. *sub init.* Conspirare animositate consensionis ad fidem alicujus rei abrogandam. *Sidon. l.* 4. *epist.* 3. Equi potentis animositas. ¶ Apud *Macrob. l.* 1. *in Somn. Scip. c.* 6. sumitur pro parte animæ, quam *irascibilem* vocant Scholastici. Scribit enim tres esse animæ partes, quarum prima est ratio, quam λογιστικὸν appellant; secunda animositas, quam θυμικὸν vocant; tertia cupiditas, quæ ἐπιθυμητικὸν nuncupatur. Eodem sensu *l.* 2. *c.* 12. *animositates* in plurali numero dixit.

ANIMOSUS, a, um, adject. *ventoso*, *soffiante*, ἀνεμώδης, spirans, perflans. *Virg.* 2. *Georg. v.* 441. silvæ, Quas animosi Euri assidue franguntque, feruntque. *Ovid. l.* 1. *Amor. eleg.* 6. *v.* 51. impulsa est animoso janua vento. *Id.* 6. *Metam. v.* 134. animosa guttura. *h. e.* per quæ meat spiritus. ¶ Item animatus, *animato*, ἔμψυχος. *Propert. l.* 3. *eleg.* 7. *v.* 9. Gloria Lysippo est animosa effingere signa. *statue quasi spiranti*. ¶ Translate est plenus animi, impetum animi habens, minime timidus, *animosa*, θυμοειδής. *Cic. pro Mil. c.* 34. Gladiatores timidos & supplices odisse solemus, fortes & animosos servare cupimus. *Id. de Senect. c.* 20. Animosior senectus est, quam adolescentia, & fortior. *Horat. l.* 2. *od.* 10. *v.* 20. Rebus angustis animosus, atque Fortis appare. *Ovid.* 4. *Trist. eleg.* 6. *v.* 3. Equus animosus. *Id.* 5. *Fast. v.* 59. Animosa bella gerere. *h. e.* quæ magnum animum postulant. Sic *Martial. l.* 12. *epigr.* 14. Animosa pericula. ¶ Allegorice *Stat. l.* 6. *Theb. v.* 395. Frigus animosum. *h. e.* timor cum animositate conjunctus. ¶ *Emptor animosus* dicitur, qui cupidus, promptusque est ad emendum, nec ullo impensarum metu deterretur. *Javolen. Dig. lib.* 17. *tit.* 1. *leg.* 36. Eodem sensu *animosus corruptor* dicitur Otho a *Tacit. l.* 1. *Histor. c.* 24. quia magno animo, & nullis sumptibus parcente donabat, ut a Galba ad se favorem hominum traheret. Sic *Prudent. in Psychomach. v.* 874. mille talentis Margaritum ingens, opibusque & viribus hastæ Addictis, animosa Fides mercata parabat. V. *Animose*. ¶ Interdum pro iracundo, vel furioso accipitur, si *Nonio* credimus, qui *c.* 4. *n.* 2. affert illud *Novii*, sive *Nævii*: Dabo tibi virum validum, virum animosum. Et illud *Lucilii*: Animosa Thessalia, &c. Sed hæc aptius ad primam translatam notionem referuntur.

ANIMULA, æ, f. *animetta*, ψυχάριον, ψυχίδιον, diminutivum ab *anima*. Usurpatur vel contemptus vel blanditiæ causa. *Serv. Sulpic. ad Cicer. Fam.* 4. *epist.* 5. In unius mulierculæ animula si jactura facta est, tantopere commoveris? *Adrianus Imp. in quodam carm.* apud *Spartian. c.* 25. Animula vagula, blandula, &c. *Poeta Vetus* apud *Gell. l.* 19. *c.* 11. Animula ægra, & saucia Concurrit ad labias mihi. Lap. inscript. apud *Donium class.* 10. *n.* 99. Æliæ P. F. Marciæ animul. incomparabil. Parentes. Adde alios duos lapides apud *Gruter. pag.* 304. *n.* 1. & *pag.* 322. *n.* 1.

ANIMULUS, li, m. *animuccio*, θυμίδιον, diminutivum ab *animus*. Usurpatur maxime in blanditiis. *Plaut. Casin. a.* 1. *v.* 46. Mi animule, mea vita. *Id. Men. a.* 3. 10. Animule mi, mihi mira videntur, hic te stare foris.

ANIMUS, i, m. *vento*, *fiato*, ἄνεμος, proprie significat ventum, flatum, spiritum. id enim valet Græca vox allata. Atque hoc sensu usurpari vult *Servius* a *Virg. Æn.* 1. *v.* 61. ubi Æolus ventorum *mollitque animos, & temperat iras*, hoc est flatus compescit. Verum quidquit sit de hac interpretatione, frequentius multo, & tutius usurpatur *anima* in hac significatione. ¶ Interdum ponitur pro *anima*, hoc est pro vita, *vita*. *Virg. Æn.* 10. *v.* 487. Una eademque via sanguis, animusque sequuntur. Huc & illa pertinent *Curt. l.* 4. *c.* 6. Linqui animo. *andar in deliquio*, *svenire*. Sic *Plaut. Amph.* 5. 1. 6. Animo male est: aquam velim. *mi sento male*. Adde *Curcul. a.* 30. 33. ¶ Sed fere *animus* est pars hominis nobilior, incorporea, immortalis, *animo*, *anima*, θυμός, quem scribit *Cic. l.* 1. *Tuscul. c.* 9. ab *anima* dictum esse, hoc est a vita, quia eatenus inesse in nobis animus intelligitur, quatenus in vita sumus. V. supra in *Anima* exempla non una, in quibus *animus* cum *anima* conjungitur, & ab ea distinguitur. *Cic.* 2. *de Legib. cap.* 11. Omnium quidem animos immortales esse, sed fortium, bonorumque divinos. *Id. Agrar.* 2. *c.* 24. Cogitare aliquid cum animo suo. *Terent. Adelph.* 1. 1. 5. Cogitare in animo. *Nepos in Agesil. c.* 4. Meditari animo. *Liv. l.* 34. *c.* 2. Statuere apud animum suum. ¶ *Adjungere*, *adjicere*, *applicare animum ad aliquam rem* est incumbere, *attendere*, *applicar l' animo*. Sic *appellere animum*, *adhibere*, *advertere*, & alia pæne innumera, quæ V. suis locis. ¶ Nonnunquam *animus*, & *mens* conjunguntur, & tunc *animus* est spiritus, quo vivimus, movemur, & intelligimus; *mens* est ratio, qua animus regitur. vel *animus* ponitur pro voluntate, & affectibus animi, *mens* pro ratione. *Liv. l.* 37. *c.* 45. Animos, qui nostræ mentis sunt, eosdem in omni fortuna gessimus, gerimusque: neque eos secundæ res extulerunt, nec adversæ minuerunt. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 39. Ut non mediocriter omnium mentes, animosque perturbaret. *Id. l.* 3. *B. Civ. c.* 21. Tanta erat summa rerum exspectatio, ut alius in aliam partem mente atque animo traheretur. *Virg.* 6. *Æn. v.* 11. *de Sibylla*. magnam cui mentem animumque Delius inspirat vates. *gran lume, ed impeto*. *Gell. l.* 2. *c.* 1. Tanquam quodam secessu mentis atque animi facto a corpore. *estasi di mente, e di spirito*. *Id. l.* 15. *c.* 2. Neque mentem animumque ejus consistere. *la ragione, e gli affetti*. *Terent. Andr.* 1. 1. 137. Mala mens, malus animus. *h. e.* mala mens, & ratio, atque inde prava voluntas, prava consilia, & affectus. ¶ Dicitur etiam *mens animi*. V. in *Mens*. ¶ Frequenter ponitur pro cogitatione, voluntate, proposito, consilio: ut ex proxime allatis exemplis apparet, & ex iis etiam, quæ subdimus. *Cic. Fam.* 14. *ep.* 11. Nobis erat in animo Ciceronem ad Cæsarem mittere. *io avea intenzione*, *avea disegnato*, &c. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 18. Nam istum exheredare in animo habebat. *Pompei.* apud *Auct. l. de B. Hispan.* (quem alii *Hirt.* alii *Oppium*, alii *Balbum* putant) *c.* 26. Cohortes animo abeo ad vos mittere. Al. leg. *in animo*. V. *Habeo*. Alio sensu *Cic. Fam.* 13. *ep.* 62. Semper in animo habui, te in meo ære esse. *ho sempre avuto in testa*, *ho sempre creduto*. *Tacit. in Agric. c.* 30. Magnus mihi animus est, hodiernum diem consensumque vestrum, initium libertatis totius Britanniæ fore. *ho grande speranza*. *Plaut. Amph. prol. v.* 58. Teneo quid animi vestri super hac re siet. *conosco qual sia il vostro volere, il vostro genio*. *Terent. Eun.* 5. 7. 14. Quid illi credis animi tum fuisse, ubi, &c? *che credi tu che egli abbia pensato?* Et *Phorm.* 3. 1. 1. Multis modis cum istoc animo es vituperandus. *con cotesto tuo proposito, e risoluzione*. *Nep. in Eumen. c.* 11. Animo si isto eras, cur non prœlio cecidisti? *Terent. Eun.* 4. 7. 46. Jamdudum animus est in patinis. *ho 'l cuore, e 'l pensiero nelle scodelle*. ¶ *Inducere animum*, & *in animum*. V. *Induco*. ¶ *Animo meo* est mea sententia, *a mio credere*. *Plaut. Bacch.* 3. 2. 10. Nam pol equidem, meo animo, ingrato homine nihil impensius est. *Cic. pro Sext. c.* 22. Hoc, meo quidem animo, summi in patriam amoris mei signum debet esse certissimum. ¶ *Animus* pro *memoria*. *Virg.* 9. *Ecl. v.* 51. Omnia fert ætas, animum quoque. *Terent. Andr.* 1. 5. 47. Etiam nunc mihi scripta illa dicta sunt in animo Chrysidis. *mi son scolpite nella memoria*, &c. ¶ Pro voluntate propensa, *affetto*, *amore*. *Cic. Fam.* 3. *ep.* 6. Qui, quo animo inter nos simus, ignorant. *Id.* 5. *Fam. ep.* 2. Pro mutuo inter nos animo. *Id. ibid. ep.* 18. *in fi.* Meus animus erit in te liberosque tuos semper, quem tu esse vis, & qui esse debet. *Id. ibid. ep.* 2. Animo non mobili, sed stabili esse in aliquem. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 6. Esse bono animo in aliquem. *esser ben affetto*. ¶ Sæpe etiam, ut dictum est, usurpatur pro motibus, & affectibus animi, amore, odio, ira, desiderio, timore, audacia, &c. qui ratione regi debent, τὸ παθητικόν. *Horat. l.* 1. *ep.* 2. *v.* 62. Ira furor brevis est: animum rege, qui nisi paret, Imperat. *Liv. l.* 30. *c.* 14. *in fi.* Vincere animum. *Plaut. Trinum. a.* 2. 24. Depugnare cum animo suo ab ineunte ætate. *Et mox*. Servire animo. V. integrum locum. *Terent. Andr.* 1. 2. 17. Animum suum explere. *soddisfarsi*. *Id. ibid.* 4. 1. 17. Animo morem gerere. *darsi bel tempo*. Et *Adelph.* 1. 1. 8. Animo obsequi. Et *Ovid. Metam.* 12. *v.* 566. Indulgere. *Cic. Fam.* 5. *ep.* 2. Virtute, atque animo resistere temeritati. *Id. Fam.* 6. *ep.* 14. Animo magno, fortique esse. *Id. Attic. l.* 3. *ep.* 2. Animo perculso, & abjecto esse. *Id. Fam.* 5. *ep.* 16. *ad fin.* imbecillo animo esse. *Id.* 2. *de Orat. c.* 20. Acer, & præsens animus. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 32. Tenuis, atque infirmus animus. *Id. l.* 6. *B. Gall. c.* 38. Reliquit animus Sextium. *gli mancò l' ardire, e la forza*. *Id. ibid. l.* 7. *c.* 70. Nostris animus augetur. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 5. & *Cic. Attic. l.* 5. *ep.* 18. Bono animo es. *sta di buon cuore*. Hinc *cadere animis*, &c. V. *Cado*. Contra *Terent. Heaut.* 3. 2. 31. Addere alicui animum. *aggiunger coraggio*. Et *Andr.* 2. 1. 33. Reddere alicui animum. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 147. Sumere animum. *inanimirsi*. Frequentius autem hoc sensu usurpatur in plurali numero. *Cic. pro leg. Manil. c.* 22. *extr.* Quæ civitas est in Asia, quæ unius tribuni militum animos ac spiritus capere possit? *Liv. l.* 1. *c.* 34. Lucumoni, omnium heredi bonorum, cum divitiæ jam animos facerent. *Terent. Hecyr.* 3. 5. 56. Quia paululum vobis accessit pecuniæ sublati animi sunt. *Cic. pro Dom. c.* 55. Efferre animos. *insuperbirsi*. Sic *Plaut. Trucul.* 2. 8. 10. tollere. Et *Virg.* 9. *Æn. v.* 127. Tollere alicui animos dictis. *incoraggire con parole*. *Phædr. l.* 2. *fab.* 2. *v.* 5. Animos ejusdem pulcra juvenis ceperat. *gli affetti*. ¶ De rebus inanimis. *Virg.* 7. *Æn. v.* 382. *de turbine buxeo*. Dant animos plagæ. *Stat.* 3. *Theb. v.* 671. Ut rapidus torrens, animus cui verna ministrant Flumina. *Virgil.* 2. *Georg. v.* 51. Exuerint silvestrem animum. *h. e.* naturalem asperitatem & infecunditatem. ¶ *Ex animo* significat sponte, & sincere non de composito, ac per simulationem, *semplicemente*, *schiettamente*: cui *de industria* opponitur. *Terent. Andr.* 4. 4. 55. Paulum interesse censes, ex animo omnia, ut fert natura, facias, an de industria? *Id. Eun.* 1. 2. 95. Utinam istuc verbum ex animo, ac vere diceres. ¶ *Animi causa*, aut *gratia* est animi relaxandi causa, per voluptatem, per ludum, & jocum, *per divertimento*, *per ispasso*. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 46. Animi, & aurium causa. *per divertir l' animo, e gli orecchi*. Paulo ante dixerat *animi relaxandi causa*. ex quo intelligitur, in hac phrasi ellipsim esse. *Id. Fam.* 7. *ep.* 2. Hic simiolus, animi causa, me, in quem inveheretur, delegerat. *Plaut. Trinum.* 2. 2. 53. Præterea aliquantum animi causa in deliciis disperdidit. *Id. Epid.* 2. 2. 51. Quasi tu cupias liberare fidicinam animi gratia. *Senec. l.* 4. *de Benef. c.* 17. Nec quisquam tantum a naturali lege descivit, & hominem exuit, ut animi causa malus sit. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 77. Quid ergo Romanos in illis munitionibus, animi ne causa quotidie exerceri putatis? Adde *Senec. l.* 3. *de Ira*, *c.* 18. *ad fin.* & *Plin. in præfat. Histor. nat.* ubi *animi causa* est quod Itali dicimus *per genio*, *per diletto virtuoso*. ¶ Sponte & libenter, *di buona voglia*. *Senec. de consol. ad Helv. c.* 6. Nullum invenies exsilium, in quo non aliquis animi causa moretur. ¶ *Æquo animo*, V. *Æquus*. ¶ *Ex animi sententia*. V. *Sententia*. ¶ *Anime mi* usurpatur in blanditiis, *anima mia*. *Terent. Eun.* 1. 2. 15. Ne crucia te, obsecro, anime mi, mi Phædria. *Plaut. Rud.* 4. 8. 1. Mi anime, mi Trachalio.

chalio. ¶ Raro *animus* dicitur de anima brutorum animalium. *Cic. 1. Tuscul. c.* 33. Bestiæ, quarum animi sunt rationis expertes. *Apulej. de Deo Socrat. sub fin.* Equum ipsum nudum, & solum corpus ejus, & animum contemplamur. ¶ Item de natura, & ingenio alicujus rei. *Virg. Georg.* 2. *v.* 50. tamen hæc quoque si quis Inserat, & scrobibus mandet mutata subactis, Exuerint silvestrem animum. *h. e.* naturalem asperitatem, & infecunditatem. ¶ *Animos maris*, *h. e.* maris procellosi tumentes fluctus dixit *Stat.* 5. *Theb. v.* 468.

ANIO, onis, V. Anien.

ANISOCYCLI, orum, m. plur. ἀνισόκυκλος, vox Græca, qua significantur plures circuli continuati, quorum unus alteri æqualis non est: ab α privativa, ἴσος, æqualis, & κύκλος, circulus. Apud *Vitruv. l.* 10. *c.* 1. ubi de machinis disserit, legitur *anisocyclorum versationes*. Quo loco quid sibi velint *anisocycli*, est expedire perdifficile. Alii enim cum *Turnebo l. 9. c.* 20. *Adversar.* suspicantur fuisse organa, multos orbes habentia, quosdam majores, quosdam minores, ut facili nisu, majorum impulsione reliqui orbes moverentur, & molitio alicujus rei fieret, aut expulsio. Alii putant intelligi helicam, vel cochleam, quæ inæquales habet obliquosque circulos, quos Itali vocant *vite*. Alii esse quidem cochleas, sed ex ferreo filo in inæquales circulos flexo, quales sunt mulierum cincinni: quod filum contractum compressumque, deinde remissum, expellit magno impetu, quod impositum est, *molle*. Figuram habes apud *Bald. in Lex. Vitruv.*

ANISUM, i, n. *anice*, *anisa*, ἄνισον, aliquando & ἄνησον, item ἄνητον, herba est radice gracili, caule rotundo, concavo, & apio simili, e cujus geniculis rami enascuntur multi, coriandri modo, in quorum cacuminibus hærent umbellæ latæ minutis candidisque floribus constantes, folio simplici, aut trifido (nam multiplex est genus) profunde serrato; semen ferens parvum, colore fere cinereo, odore, ac sapore gratissimo, dulci cum quadam acrimonia, quod & ipsum *anisum* dicitur, adhibeturque passim in ciborum condimentis: & præterea aliquos etiam in medicina usus habet, quos *Plin. l.* 20. *c.* 17. recenset. *Id. l.* 19. *c.* 8. Gith pistrinis, anisum & anethum culinis & medicis nascuntur. ¶ Usurpatur & *anisus*, *i*, m. a *Theodor. Priscian. de diæta c.* 10.

ANITIANUS, V. Anicianus.

ANIUS, ii, m. Apollinis filius, & sacerdos Rex Deli, pater Andri, a quo Andros insula denominata est. *Virg. 3. Æn. v.* 8. Rex Anius, rex idem hominum, Phœbique sacerdos. *Servius ad hunc loc.* hujusmodi fabulam narrat. Habuit Annius ex Dorippe uxore tres filias, quas, ne unius tantum dei esset tutus auxilio, Libero patri dicavit, qui parem ei reddens gratiam effecit, ut quidquid una earum attigisset, verteretur in fruges, quidquid altera in oleum, quidquid tertia in vinum. Agamemnon ad Trojanum bellum proficiscens, quo facilius aleret exercitum quem ducebat, eas rapere tentavit; quæ cum vinctæ abducerentur, a Libero in totidem columbas mutatæ, effugerunt. V. etiam *Ovid. Metam.* 13. *a vers.* 632. ¶ Alius fuit Anius filius Æneæ ex filia Anii regis, *Serv. ibidem*.

ANNA, f. Ἄννα, Beli filia, soror Didonis, quæ postquam mortuam sororem vidit & Carthaginem ab Iarba Getulorum Rege occupatam, relicta sede patria ad Battum Regem, qui Melitæ insulæ imperabat, deinde ad Æneam in Italia regnantem accessit, ab eoque benigne excepta est. Mox ob Laviniæ odia, in somnis, ut cederet, monita, in Numicium fluvium se præcipitem dedit. Inde Anna Perenna dicta Romanis, & pro Dea culta. *Ovid. Fast.* 3. *v.* 546. Idibus est Annæ festum geniale Perennæ. V. ibi multa ad hanc rem. V. etiam *Silium l.* 8. *v.* 50. & deinceps.

ANNALIS, le, *d' un anno*, ἐνιαύσιος, annum durans. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 27. Tempora duorum generum sunt, unum annale, quod sol circuitu suo finit; alterum menstruum, quod luna circumiens comprehendit. Et *latim*. Solis cursus annalis. *Ulpian. Dig. lib.* 14. *tit.* 2. *leg.* 1. Annalis actio. *Paul. Dig. lib.* 38. *tit.* 17. *leg.* 6. Annalis bonorum possessio. ¶ De annali clavo V. in *Clavus*. ¶ *Annalis lex* dicebatur, quæ præscribebat annorum numerum ad magistratus capessendos. *Cic. Phil.* 5. *c.* 17. Legibus enim annalibus cum grandiorem ætatem ad consulatum constituebant, adolescentiæ temeritatem verebantur. *Liv. l.* 40. *c.* 43. *in f.* narrat, cum L. Villius trib. pl. legem annalem tulisset, Q. Fulvio Flacco, & L. Manlio Acidino Coss. ejus familiæ inde cognomen inditum fuisse, ut *Annales* appeltarentur. ¶ Lepidum Ciceronis jocum de quodam *Sex. Annali* refert *Quintil. l.* 6. *c.* 3. *ad fin.* ¶ Absolute *Annalis*, *lis*, subaudi *liber*, & frequentius in plur. numero *Annales*, *lium*, subaudi *libri*, sunt illi, in quibus singulis annis, & singulis diebus res memorabiles & bellicæ, & urbanæ breviter, atque ordine perscribuntur, *annali*, *croniche*. Differunt autem ab historia, quia hæc menses, & dies sæpe omittit, deinde prolixe res narrat, afferendo causas, describendo loca, interponendo conciones, &c. V. *Gell. l.* 5. *c.* 18. & *Cic. in Orat. c.* 20. annales chartas *Prudent.* vocat *lib.* 1. *advers. Symmach. v.* 798. ¶ Ab *Actis* quomodo differant, V. in *Acta*, *orum*. ¶ Apud Romanos Annales a Pontifice Maximo scribebantur, & domi proponebantur, potestas ut esset populo cognoscendi. Hinc *Annales Maximi* dicebantur, non a magnitudine, inquit *Festus*, sed quod eos Pontifex Max. confecisset. Atque hæc fuit Historia ab initio rerum Romanarum usque ad P. Mutium Scævolam: post quem uberiore stylo scribi cœpta est, a M. Catone, Fabio Pictore, Antistio Pisone, Cœlio Antipatro, & aliis, ut *Cic. l.* 2. *de Orat. c.* 12. narrat. ¶ Alia ratione distinguit *Servius* ad illud *Æn.* 1. *v.* 377. Et vacet annales nostrorum audire laborum. Historia, *inquit*, est eorum temporum, quæ vel vidimus, vel videre potuimus, dicta ἀπὸ τοῦ ἱστορεῖν, idest videre. Annales vero sunt eorum temporum, quæ ætas nostra non novit: unde Sallustius ex Historia, Livius ex Annalibus, & Historia constat. Hæc *Servius*. Verius tamen prius discrimen videtur. Quamquam hæc duo confunduntur interdum. *Liv. l.* 43. *c.* 13. Ea pro dignis habere, quæ in meos annales referam. *Cic. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 3. Honore, & dignitate, & ætate præstat Tubero, quem ego arbitror, præsertim cum scribat historiam, multos ex suis annalibus posse deligere, quos velit, & possit imitari. *Id. pro Dom. c.* 32. Ut annales populi R. & monumenta vetustatis loquuntur. *Id Attic. l.* 12. *ep.* 23. Quibus Coss. ea legatio Romam venerit, scriptum est in tuo annali. *Id. de clar. Orat. c.* 15. Est sic apud illum in nono annali. *Nepos in Annib. c. ult.* Atticus in annali suo scriptum reliquit. *Plin. l.* 7. c. 28. Q. Ennius T. Cæcilium, fratremque ejus præcipue miratus, propter eos sextumdecimum adjecit annalem. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 7. Sacra recognosces annalibus eruta priscis. ¶ *Annalia*, *ium*, absolute, in quadam *Inscripr.* apud *Gruter. pag.* 116. *n.* 2. sunt sacrificia solemnia ex voto quotannis fieri solita.

ANNARIUS, a, um, idem quod Annalis. *Festus*: Annaria lex dicebatur ab antiquis, qua finiuntur anni Magistratus capiendi. *Lamprid. in Commod. c.* 2. Venia legis Annariæ impetrata, consul factus est. *Arnob. l.* 2. *pag.* 91. In potestatibus obeundis leges conservatis annarias.

ANNASCOR. V. Adnascor.

ANNAVIGO. V. Adnavigo.

ANNE. V. in An.

ANNECTO, & Adnecto, is, exui, exum, a, 3. *connettere*, *attaccare*, *unire*, ἐπιπλέκω, προσάπτω, ad aliquid necto, conjungo. *Sallust. in fragment.* apud *Serv.* ad 11. *Æn. v.* 770. Lintea operimenta ferreis laminis in modum plumæ adnexuerant. *Petron. in Satyr. c.* 97. Annectere pedes, & manus institis. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 54. Ad linguam stomachus annectitur. *Plin. l.* 3. *c.* 5. Nona regio annectitur septimæ. *Id. l.* 5. *c.* 29. Cum insulæ essent, Alexander annexuit continenti. *Valer. Max. l.* 2. *c.* 5. *sub. fin.* Adnectere remedia corporibus ægrorum. *applicare*. *Id. l.* 2. *c.* 6. *extern. n.* 14. Adjice Celtibericam fidem, junge Thraciæ sapientiam, annecte Lyciorum callide quæsitam rationem, &c.

ANNELLUS. V. Anellus.

ANNEXIO, & Adnexio, onis, f. *connessione*, *unimento*, connexio, ἐπιπλοκή. *Pallad. in Mart. tit.* 10. *sub fin.* Germinantes oculos aliqua inter se annexione conglutina.

ANNEXUS, & Adnexus, us, m. *attaccamento*, *congiungimento d' una cosa all' altra*, ἐπιπλοκή, annexio. *Tacit. l.* 3. *Histor. c.* 34. Cremona annexu, connubiisque gentium adolevit, floruitque.

ANNEXUS, & Adnexus, a, um, *annesso*, *unito*, junctus, connexus, προσηρτημένος. *Cic. l.* 2. *de Invent. c.* 51. Funiculus a puppi religatus scapham annexam trahebat. *Id. ibid. l.* 1. c. 18. Exordium annexum orationi. *Plin. l.* 10. *c.* 27. Epistolæ annexæ pedibus columbarum. *Senec. ep.* 95. *a med.* Virtutes separatæ sint, an annexæ.

ANNIA Via, de qua mentio est in vet. Lapid. apud *Gruter. pag.* 446. *n.* 4. videtur fuisse ramus Flaminiæ prope Urbem. A quonam dicta sit, non constat. Alius Lapis *ibid. pag.* 149. *n.* 5. .... viam Augustam ab via Annia extra portam ad Cereris silice sternendam curarunt pecunia sua pro Ludis.

ANNIĂDÆ, arum, qui sunt ex Annia familia Romana illustri. *Claudian. in Consul. Prob. & Olybr. v.* 8. nec te latuere potentes Anniadæ. Adde *Prudent. l.* 1. *contra Symmach. v.* 553.

ANNIBAL, & Hannibal, ălis, m. Ἀννίβας, nomen viri Carthaginiensis. Quamvis autem plures fuerint sic appellati, super omnes tamen celebratur Amilcaris filius, qui secundo bello Punico in Hispaniam trajecit, Saguntum, aliasque urbes expugnavit: inde superatis Alpibus in Italiam venit multisque cladibus, & præcipue Cannensi rem Romanam pæne evertit. Post varios denique casus, cum Italiam sexdecim annos acerrimo bello vexasset, in Africam revocatus, a Scipione Africano majore devictus est. Postea metu Romanorum qui eum sibi tradi petebant, primo Ephesum ad Antiochum Regem, deinde in Bithyniam ad Prusiam profugit. Sed cum ne apud eum quidem tutus esset, veneno absumpto, quod in anulo servabat, mortem sibi conscivit. V. *Liv. tota Dec.* 3. & *Nepotem*, qui ejus vitam conscripsit. ¶ Ad scriptionem quod attinet, *Dausq. in Orthogr.* mavult scribi *Annibal* sine aspiratione, neque caret validis argumentis. Contra *Manut.* præfert *Hannibal* ex antiquissimis quibusdam Codicib. & aliquot etiam lapidibus. ¶ Pænultima in obliquis casibus fere a Poetis corripitur, *Martial. l.* 4. *epigr.* 14. *Horat. l.* 4. *od.* 8. *v.* 16. *Sil. Ital.* passim, &c. Sed tamen *Valer. Prob.* apud *Gell. l.* 4. *c.* 7. produci eam posse ajebat, auctoritate *Plauti*, & *Ennii*: quibus adde versum *Varronis* ex ejus fragment. apud *Non. c.* 1. *n.* 242. *Noctu Annibalis cum fugavi exercitum*. Idem dicendum de aliis similibus nominibus Pœnorum, *Asdrubal*, *Hamilcar*, *Hiempsal*, &c.

ANNICERII, orum, dicti sunt Philosophi sectæ Aristippi Cyrenaici, in qua celebris fuit inter alios Anniceris, Ἀννίκερις, quidam Cyrenæus, qui Platonem quondam captivum, cum Æginæ venderetur, proprio ære redemisse dicitur. Fuit autem auctor, & princeps unius ex multis sectis, quæ ex Cyrenaica repullularunt. *Cic.* 3. *Offic. cap. ult.*

ANNICULUS, a, um, *d' un anno*, ἐνιαύσιος, qui est unius anni. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 5. Tauros, unum anniculum, alterum bimum. *Nepos in Attic. c.* 19. Virginem vix anniculam privigno suo despondit. *Plin l.* 9. *c.* 41. Anniculo grano languidus succus: idem a quadrimo evanidus. *Columell. l.* 7. *c.* 9. Annicula ætas. *Ulpian. Dig. l.* 1. *tit.* 6. *leg.* 6. Anniculus filius.

ANNIFER, a, um, adject. per totum annum ferens. *Plin. l. 16. c. 26.* Citreæ, & juniperus, & ilex anniferæ habentur, novusque fructus in his cum annotino pendet. ¶ Apud eund. *Plin. l. 19. c. 7.* dicuntur *anniferæ* ex plantæ, quæ caulem ferunt unum tantum annum durantem, remanente radice: quæ ἐπετειόκαυλοι appellantur a *Theophrasto*.

ANNIHILARE, *annichilare*, ἐξουδενοῦν. Legitur quidem apud *Hieronym. ep. 135. ad Sun. & Fretel. ad fin.* sed refertur, una cum *annullare*, *nullificare*, & *vilificare*, inter portenta verborum, quæ apud imperitos inveniri solent. *Tertullian.* tamen *advers. Psych. c. 15.* ex *Apost. ad Rom. c. 14. v. 3.* Qui manducat, ne nullificet non manducantem. *h. e.* ne contemnat, nihili faciat. Al. leg. *vilificet*. Vulgata habet *spernat*.

ANNISUS, & Adnisus, us, m. *appoggio*, *ajuto*, actus annitendi. *Symmach. l. 5. ep. 74.* Ut probabiles voluntates alieno etiam adjuventur annisu.

ANNISUS, & Adnixus, a, um, *appoggiato a qualche cosa*, particip. verbi *Annitor*, incumbens, innixus. *Virg. Æn. 12. v. 92.* hasta ingenti annixa columnæ. *Tacit. Ann. 3. c. 61.* Latona oleæ annisa. *Valer. Max. l. 5. c. 3. n. 3.* Aunixus genibus. *inginocchiato*. ¶ Item conatus, hoc est qui nixus est aliquid facere, & conatum adhibuit. *Virg. 1. Æn. v. 148.* Cymothoe, simul & Triton annixus, acuto Detrudunt naves scopulo: *Serv.* notat, *annixus* antiquum esse, recentius vero *annisus*, aut *adnisus*. *Id. 5. Æn. v. 226.* Quem petit, & summis adnixus viribus urget. *Liv. l. 5. c. 25. ad fin.* Et patres hoc idem de intercessoribus legis annisi. *Tacit. 5. Histor. c. 8.* Temere superstitionem, & mores Græcorum dare annixus. *Apulej. in Apolog.* Hæc omnia, annixus impenso studio, persuadet.

ANNITOR, & Adnitor, ĕris, isus, & ixus sum, dep. 3. *appoggiarsi a qualche cosa*, ἐπερείδομαι, ad aliquam rem niti, hoc est incumbere, inniti. *Cic. de Amic. c. 23. in fi.* Natura solitarium nihil amat, semperque ad aliquod tanquam adminiculum annititur. V. alia in voce præced. ¶ Est etiam conari, laborare, ut aliquid fiat, *sforzarsi, proccurare con isforzo*, κατασπουδάζω. *Liv. l. 21. c. 8.* Pœno, cepisse jam se urbem, si paululum adnitatur, credente. *Plin. l. 7. c. 53.* Omni ope, ut viveret, annisus est. *fece di tutto per vivere*. *Sallust. in Jug. c. 87.* Mihi acrius adnitendum est, uti neque vos capiamini, &c. *Liv. l. 8. c. 16.* Omni ope annisi sunt; ut, &c. *Plin. in Paneg. c. 25.* Omni ope adniti, ne quis e plebe, &c. *Sallust. in Jug. c. 47.* Adniti summo studio ad aliquid patrandum. *Flor. l. 1. c. 9.* Ex summo studio anniti ad augendam majestatem. *Liv. l. 27. c. 14.* Pœnis ad obtinendum hesternum decus adnitentibus. *Sallust. in Catil. c. 19.* Piso in Hispaniam pro prætore missus est, adnitente Crasso. ¶ Cum infinito *Tacit. 4. Hist. c. 8.* Etiam mediis patrum annitentibus retinere morem. V. aliud ejusdem exemplum in *Annisus*. ¶ Cum accusativo communi. *Plin. l. 6. ep. 18.* Rogas, ut agam Firmanorum causam: quod ego quamquam plurimis occupationibus distentus, adnitar. *mi sforzerò di farlo*. ¶ *Adniti de re aliqua* est conari rem aliquam obtinere. *Cic. Attic. l. 6. ep. 8.* Ego nisi Bibulus adniteretur de triumpho, æquo animo essem. ¶ Particip. *annitendus* more activorum interdum effertur. *Gell. l. 2. c. 12. ad fin.* Si in concordia annitenda parum auctoritatis habuerint. *h. e.* procuranda. ¶ Participium *Annisurus*, *a*, *um*: *Liv. l. 2. c. 39. ad fin.* Annisurum, ut appareat exsilio sibi irritatos, non fractos animos esse.

ANNIVAGUS, V. Omnivagus.

ANNIVESARIE, adverb. *anniversariamente*, quovis anno vertente. *Augustin. epist. 118. in fi.* & *l. 2. de Doctr. Christ. c. 29.*

ANNIVERSARIUS, a, um, *anniversario, che si fa ogni anno, annuale*, ἐτήσιος, qui singulis annis vertentibus fit, hoc est quotannis. *Cic. Verr. 6. c. 39.* Mercurium sacris anniversariis colere. *Id. ibid. c. 48. in fi.* Festos dies anniversarios agere. *Id. l. 2. de nat. Deor. c. 38.* Cælum constantissime conficiens vicissitudines anniversarias. *Liv. l. 4. c. 45.* Æquorum velut anniversariis armis adsuerat civitas. Et *Flor. l. 1. c. 12.* Anniversarii hostes. *h. e.* qui quotannis lacessunt. *Varr. l. 1. R. R. c. 16.* Habere anniversarios vicinos, quibus imperes, medicos, fullones, &c. *h. e.* quorum opera quotannis utaris. *Sueton. in Aug. c. 81.* Anniversariæ valetudines, ac tempore certo recurrentes.

ANNIXUS, V. Annisus.

ANNO, & Hanno, ōnis, m. Ἄννων, nomen nonnullorum virorum Carthaginiensium: quorum unus, temporibus Philippi Macedonis, privatis opibus potens, in libera republica regnum affectavit, sed post varios conatus, insidiasque civibus paratas, ab iisdem captus, virgis cæsus, deinde effossis oculis, manibus, cruribusque fractis, cruci affixus est. V. *Justin. l. 21. c. 4.* Alter Anno a Carthaginiensibus cum exercitu missus contra Agathoclem Siciliæ tyrannum, in pugna interfectus est. V. *Eund. l. 22. c. 6.* Alius denique tempore belli secundi Punici, factionis Barchinæ princeps fuit, cumque auctor pacis semper esset, nequaquam exauditus est. *Liv. l. 21. c. 3.* & *9.* & *l. 22. c. 12.* ¶ De scriptione idem esto judicium, ac de *Annibal.* V.

ANNO, as, n. 1. *Annare* est annum transigere, annum agere, *passar l'anno*. Habet locum in quadam precandi formula, qua utebantur, cum sacra faciebant Annæ Perennæ, *ut annare, perennareque commode liceret*, ut legitur apud *Macrob. l. 1. Saturn. c. 12.* ¶ *Anno*, *as* compositum a *no*, *as*, V. in *Adno*.

ANNOMINATIO. V. Agnominatio.

ANNON. V. in *An*.

ANNONA, æ, f. *la grascia, i viveri di un'anno*, βίος, σιτηρέσιον, res frumentaria, & quidquid ad annuum victum necessarium est: ab *annus*. *Tacit. 3. Histor. c. 48.* Clausis annonæ subsidiis, inopiam, ac discordiam urbi facere. *Id. 4. Histor. c. 68.* Præficere aliquem annonæ. *Id. l. 1. Histor. c. 11.* Provincia annonæ fecunda. *abbondante di viveri*. *Cic. Verr. 5. c. ult.* Annona pretium, nisi in calamitate fructuum, non habet. *Id. pro Dom. c. 5.* Difficultas annonæ. *Liv. l. 38. c. 35.* Annona compressa. *viveri racchiusi, per incarirli*. *Tacit. l. 1. Ann. c. 7.* Præfectus annonæ. *presidente alla grascia*. ¶ Speciatim *annona musti* dicitur a *Colum. l. 3. c. 21.* ea vini copia, quæ per annum familiæ est necessaria. Sic *annona lactis*, &c. ¶ Sæpe ponitur pro ipso pretio rerum, quæ ad victum necessariæ sunt, *il prezzo de' viveri*. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 52.* Jam ad denarios quinquaginta in singulos modios annona pervenerat. *Marcian. Dig. lib. 50. tit. 1. leg. 8.* Cogere aliquem vilius præstare frumentum, quam annona exigat. *Senec. l. 4. Quæst. nat. c. 15.* Habet institores aqua, & annonam variam. *Cic. 2. Divin. c. 27.* Annona carior. *Liv. l. 26. c. 20.* arctior. & *l. 2. c. 52.* laxior. *Sueton. in Aug. c. 25.* gravior. *Plin. l. 18. c. 10.* media. *prezzo ordinario*. *Tacit. l. 4. Ann. c. 6.* acris plebem fatigat. *Id. 6. Ann. c. 13.* Gravitas annonæ. *Id. 2. Annal. c. pænult.* sævitia. *Quintil. Declam. 12. c. 4.* incendium. *Cic. pro Dom. c. 5.* caritas. & *pro leg. Manil. c. 15.* vilitas. *Id. pro Dom. c. 5.* Annona ingravescit. *Plin. l. 6. c. 22.* augetur. *cresce di prezzo*. Sic *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 52.* crescit. *Sueton. in Tiber. c. 34.* Temperare annonam macelli. *regolar il prezzo de' carnami*. *Cic. pro Mil. c. 27.* levare. *abbassare il prezzo de' viveri*. Sic *Liv. l. 2. c. 34.* laxare. *Id. l. 26. c. 20. in fi.* Annona laxat. *cala di prezzo*. Contra, *Pacat. in paneg. Theodos. c. 32. sub fin.* arctare annonam. *Varr. l. 3. R. R. c. 2.* excandefacere. *& mox.* incendere. *incarire*. Sic *Ulpian. Digest. lib. 47. tit. 11. leg. 6.* onerare. *Plin. in fi. l. 33.* flagellare. *Vellej. l. 2. c. 77.* Annona gravis urit plebem. ¶ Translate *Horat. l. 1. ep. 12. v. 24.* Villis amicorum est annona, bonis ubi quid deest. *h. e.* res amicorum redundant, & vili pretio dantur bonis viris indigentibus. nam vir bonus *nil nisi verum orabit, & æquum*. ¶ Satyrice *Juvenal. sat. 9. v. 100.* His opibus nunquam cara est annona veneni. ¶ Interdum absolute ponitur pro annonæ abundantia. Est enim vocabulum mediæ significationis, ut *valetudo*, *venenum*, &c. *Cic. pro Dom. c. 6. in fi.* Commutatam annonam dicebant: quæ quia rursus in meo reditu facta erat durior, a me, cujus adventu fore vilitatem boni viri dictitabant annona flagitabatur. *Tacit. l. 1. Ann. c. 2.* Pellicere populum annona. ¶ Sic contra pro annonæ caritate, *carestia*. *Plaut. Trinum. 2. 4. 83.* Cœna hac annona est sine sacris hereditas. *h. e.* ad cœnam invitari in tanta caritate annonæ, est veluti hereditas sine oneribus. Alii ita leg. *Cœna hæc annona*, &c. hoc est cœna hæc annua, ut *annona* sit adjective positum ab *annonus*, *a*, *um*. quod tamen non est temere probandum. ¶ Nonnunquam sumitur pro cibariis militum, *vettovaglia*. *Veget. l. 1. c. 19.* In arduis expeditionibus necessitas imminet annonam pariter, & arma portandi. *Ammian. l. 17. c. 9.* (*al.* 18.) Annona decem & septem dierum, quam in expeditionem pergens vehebat cervicibus miles. ¶ In plur. numero *annonæ*, *arum*, usurpantur in *Cod. Justin. lib. 1. tit. 48. lib. 10. tit. 16.* & *lib. 11. tit. 24.* & significant pensiones annuas, vel menstruas frumenti, & aliarum specierum annonariarum, quæ distribuuntur pro alimentis, aut stipendio, *provvisioni annuali di formento, o altro*. ¶ Speciatim etiam significant panes, qui cibarii loco alicui pro operæ mercede dari solent, ut docet *Salmas.* ad illud *Lamprid. in Alex. Severo c. 41.* Ut annonas acciperent fullones, & vestitores, &c. *& mox*. Annonas singulas vix binas. Et *cap. seq.* Ceteri annonas binas, aut ternas accipiebant, ita ut mundas singulas consequerentur. *annonæ mundæ* sunt panes mundi, teneri, nivei, mollique siligine facti: quibus opponuntur sordidi, cibarii, castrenses, & furfuracei, ut hoc loco *Casaubonus* notat. Adde *Cod. Theodos. lib. 7. tit. 5.* qui est *de excoctione, & translatione annonarum*, ubi de pane castrensi, & buccellato sermo est. ¶ De annonis ærariis, V. *Ærarius*. ¶ Olim *Annona* pro Dea culta est, quæ anni proventus fortunaret. Ejus habitus erat mulieris dextrum humerum brachiumque nudum habentis, reliquo corpore vestito, dextra spicas, & sinistra cornu copiæ tenentis. Ita enim ejus effigies visa est in quadam ara in Capitolio, cui Inscriptio erat apposita apud *Gruter. pag. 81. n. 10.* Annonæ Sanctæ Ælius Vitalio, &c.

ANNONARIUS, a, um, *appartenente alla grascia, e ai viveri*, ad annonam pertinens. *Veget. l. 3. c. 3.* Ut pabula, frumentum, ceteraque annonariæ species maturius exigantur. *Trebell. Poll.* in XXX. *Tyrann. c. 18.* Annonaria provisio. & *cap. 24.* Annonariæ regiones. *h. e.* provinciæ, quæ annonam præstabant pro tributo, ut ibidem *Salmasius* multis docet. *Impp. Arcad.* & *Honor. lib. 11. Cod. Theodos. tit. 28. leg. 4.* Annonaria functio *h. e.* munus conferendi res ad annonam necessarias. *Hermogenian. Dig. lib. 49. tit. 14. leg. 46.* Debere aliquid ex causa annonaria. ¶ *Annonaria lex*. V. vocem sequent.

ANNONIANUS, a, um, idem quod Annonarius. *Annoniana lex* lata est a P. Clodio teste *Ascon. in Pison. c. 4.* qua sanciebatur, ut frumentum populo, quod antea semis æris, ac trientibus in singulos modios dabatur, gratis daretur. Al. apud *Ascon.* leg. *Annonaria lex*.

ANNONOR, aris, *foraggiare*, annonam conquirere: & est militare verbum, ut *frumentor*, *lignor*, & alia hujusmodi. *Capitolin. in Gordian. c. 29.* In ea loca deducti sunt milites, in quibus annonari non possent. *Alii leg.* annona haberi non posset. *Salmas.* & *Gruter.* priorem lectionem amplectuntur.

ANNOSITAS, atis, f. *vecchiaja*, multorum annorum ætas. *August. epist. 251.* (*al.* 269.) Hyeme iter tam prolixum non suffero cum annositate algida, quam mecum fero.

ANNOSUS, a, um, *di molt'anni, vecchio*, πολυετής, qui est multorum

rum

rum annorum, antiquus, vetustus. *Plin. l. 4. c. 12. ad fin.* Gens, quos Hyperboreos appellavere, annoso degit ævo. *Ovid. 2. Fast. v.* 571. Annosa anus. *Horat. l. 3. od. 17. v. 13.* cornix. *Plin. l. 24. c.* 1. Annosæ arbores. *Id. l. 23. c. 1. Tibull. l. 3. eleg. ult. v.* 58. & *Ovid. 2. de ar. am. v.* 418. Annosum vinum. *Horat. l. 2. sat. 3. v.* 274. balba feris annoso verba palato. *h. e.* tu senex loquendo balbutis. *Id. l. 2. ep. 1. v. 26.* Annosa volumina vatum. *Ovid. 7. Metam. v. 237.* senecta. *Id. Trist. l. 5. eleg. 2. v. 11.* vetustas. *Augustin. l. 1. Confess. c. 7.* Annosior aliquis. *Id. ep. 3. c. 1. extr.* Annosissimus homo.

ANNOTAMENTUM, & Adnotamentum, i, n. *annotazione*, idem quod annotatio. *Gell. l. 1. c. 7.* Veterum allocutionum copiam his annotamentis inspersimus. Adde *l. 17. c. 2.*

ANNOTATIO, & Adnotatio, onis, f. *annotazione*. *Gell. in præfat.* Facta in commentariis eadem disparilitas, quæ fuit in annotationibus pristinis. *Plin. l. 7. ep. 20.* A te librum meum cum annotationibus tuis exspecto. ¶ Pro simplici adscriptione, *Imp. Philipp. Cod. lib. 4. tit. 19. leg. 5.* Privata testatio, seu annotatio. ¶ Apud JCtos annotatio accipitur interdum pro perscriptione nominis alicujus, & ejus absentis in reos relatione, ut requirendus, ac judicandus advocetur. *Macer Dig. lib. 48. tit. 17. leg. 4.* ¶ Interdum pro rescripto Principis propria ejus manu subscripto. *Impp. Honor. & Theodos. lib. 5. Cod. tit. 8. leg. 1. & Impp. Dioclet. & Maximian. ibid. l. 9. tit. 16. leg. 5.*

ANNOTATIUNCULA, & Adnotatiuncula, æ, f. *breve annotazione, e osservazione*, brevis annotatio. *Gell. l. 19. c. 7.* His nos inter viam verborum Lævianorum annotatiunculis oblectabamus. Adde *in fin. l. 17.*

ANNOTATOR, & Adnotator, oris, m. qui annotat. Pro observatore maligno, & insidioso, *Plin. Paneg. c. 49.* Non ante medium diem distentus solitaria cœna spectator, annotatorque convivis tuis immines. ¶ De eo, qui refert in codicem tributa, & annonas. *Impp. Constantius & Constans lib. 12. Cod. Theodos. tit. 6. leg. 3.*

ANNOTATUS, & Adnotatus, us, m. idem quod annotatio *Valer. Maxim. l. 9. 12. extern. n. 1.* Mortes dignæ annotatu. ¶ Extra ablativum casum exempla nondum vidimus.

ANNOTATUS, & Adnotatus, a, um, *notato, osservato*, animadversus, observatus. *Plin. l. 9. c. 7.* Sæpe annotata piscium æstivo calore quædam anhelatio. ¶ *Annotatus* apud JCtos dicitur, qui absens reus factus, & in reorum albo adscriptus est, requirendus, & judicandus. *Martian. Digest. lib. 48. tit. 17. leg. 1.* Requirere adnotatos.

ANNOTINUS, a, um, *d' un anno*, ἐπέτειος, unius anni: ab *annus*. *Plin. l. 16. c. 26.* Novus fructus in his cum annotino pendet. *Columell. l. 4. c. 24.* Ungues custodum annotinos resecato. *Cæs. l. 5. B. Gall. c. 8. ad fin.* Multitudine navium perterritæ, quæ cum annotinis, privatisque, quas sui quisque commodi causa fecerat, amplius DCCC una erant visæ. *Dionys. Voss.* merito eos ridet, qui putarunt *annotinas naves* esse, quibus annona vehitur. Nam & Græcus Cæsaris interpres vertit, τὰς τῷ πρόσθεν ἔτει.

ANNOTO, & Adnoto, as, avi, atum, a. 1. *notare, scrivere, osservare*, ἐπισημαίνω, notam apponere, & memoriæ causa adscribere aliquid, aut addiscendi causa observare, & scribendo adjicere. *Columell. l. 12. c. 3.* Ut quodcumque opus esset, sciret, unde daret, & meminisset, atque adnotaret, quid, & quando, & cui dedisset. *Quintil. l. 1. c. 4. (al. 6.)* De quibus in Orthographia pauca annotabo. *Plin. l. 3. ep. 5.* Librum legere, annotare, & excerpere. *Et mox.* Annotare cursim. Et *epist. 13.* Annota quæ putaveris corrigenda. *Sueton. de illustr. Grammat. c. ult.* Exemplaria emendare, distinguere, & annotare. *Plin. alter l. 7. c. 48.* Qua in re & illud annotare succurrit, unum omnino quinquennium fuisse, quo Senator nullus moreretur. Et *cap. 53.* Et quos nostra annotavit ætas. *Id. l. 34. c. 6.* Non omittendum quod Annales adnotavere, tripedaneas, &c. *Sueton. in Neron. c. 41.* Cum annotasset insculptum monumento militem Gallum, ab equite Romano oppressum. *avendo osservato*. Et *Lactant. l. 5. c. 3. ad fin.* Ausus est libros suos nefarios, ac Dei hostes φιλαλήθεις annotare. *h. e.* inscribere, *intitolare*. *Plin. l. 3. c. 5.* Hæc litora fontibus calidis rigantur, præterque cetera in toto mari conchylio, & pisce nobili annotantur. *h. e.* celebrantur, nobilitantur. *Harduin.* ¶ *Annotare* dicitur Præses, Prætor, aut Judex, qui aliquem absentem delatum alicujus criminis, inter reos scribit: quo facto edicit, ut requiratur, judicioque sistatur, ne absens, & indicta causa damnetur: qua de re plura JCti. *Arrius Menand. Dig. lib. 49. tit. 16. leg. 4.* Annotare aliquem requirendum. *Martian. lib. 48. tit. 17. leg. 1.* Non est irroganda in absentem pœna, sed absens requirendus annotandus est, ut copiam sui præstet, &c. Similiter *annotare* dicitur Præses, cum aliquem jam peractum reum refert inter eos, qui puniendi sunt. *Plin. l. 10. ep. 97.* Fuere alii similis amentiæ, quos, quia cives Romani erant, adnotavi in Urbem remittendos. *Sueton. in Calig. c. 27.* Cum ad saginam ferarum muneri præparatarum carius pecudes compararentur, ex noxiis laniandos adnotavit. *Ulpian. lib. 32. leg. 1.* Deportatos autem eos accipere debemus, quibus princeps insulas adnotavit.

ANNUALIS, le, ad annum pertinens. *Arnob. l. 1. pag. 22.* Luna semper in mutuis damnis ac crementis, annualibus causis lucem semper, atque obscuritatem resumens. *h. e.* causis quotannis recurrentibus. Alii leg. *animalibus*. ¶ Item anniculus, *di un anno*. *Jul. Paul. lib. 3. sentent. tit. 7. post med.* Ovibus legatis agni non continentur, nisi annuales sint. ¶ Item annum durans. *Vet. lap.* apud *Murator. pag. 4. n. 8.* C. Jul. Valentinus IIII. Vir Primus annualis, &c.

ANNULUS. V. Anulus.

ANNULLO, & Adnullo, as, a. 1. *annullare, annientare*. V. Annihilare.

ANNUMERATIO, & Adnumeratio, onis, f. *numerazione, numero*, actus annumerandi, ἐπαρίθμησις. *Modestin. Digest. lib. 27. tit. 1. leg. 13.* Annumeratio dierum, qui in viam computantur, excedit quinquaginta dies.

ANNUMERATUS, & Adnumeratus, a, um, *annoverato*, numeratus, recensitus. *Cic. l. 1. de Invent. c. 45.* Si dicemus, infirmum aliquid annumeratum. *Columell. l. 12. c. 3.* Cuique sua annumeravimus, atque annumerata ipsi exscripsimus.

ANNUMERO, & Adnumero, as, avi, atum, *numerare, contare*, ἐπαριθμέω, numero. *Cic. Divinat. in Verr. c. 17.* Pecuniam annumerare, & reddere alicui. *Id. de opt. gen. Orat. c. 5.* Non annumerare verba lectori, sed appendere. *Sil. l. 6. v. 620.* Fabius mirabile quantum Gaudebat reducem patriæ annumerare reversus, Duxerat egrediens quam secum in prœlia, pubem. *h. e.* servare, & eod. numero restituere. ¶ Est etiam in aliquorum numero ponere, in eundem numerum referre, *annoverare a qualche cosa, aggiungere numerando*. *Cic. l. 2. de Divin. c. 1.* His libris annumerandi sunt sex de Republica. *Id. de clar. Orat. c. 57.* His duobus annumerabatur nemo tertius. *Id. pro Rosc. Amer. c. 32.* Verum ego forsitan, propter multitudinem patronorum in grege annumerer. *Quidam MSS. habent* in gregem. *Ovid. 4. ex Pont. epist. ult. v. 4.* & mihi nomen Tunc quoque cum vivis annumerarer, erat. *Tacit. 4. Hist. c. 5.* Qui sola bona, quæ honesta; mala tantum quæ turpia: potentiam, nobilitatem, ceteraque extra animum, neque bonis, neque malis annumerant. *Ovid. 5. Trist. eleg. 4. v. 20.* Se quoque in exemplis annumerare solet. *Paul. Dig. lib. 32. leg. 97.* Servi, quos paterfamilias inter urbanos annumerare solitus sit. *Pompon. lib. 33. tit. 10. leg. 1.* Instrumentum domesticum, quod neque argento, aurove facto, vel vesti annumeratur. *Ulpian. lib. 19. tit. 2. leg. 9.* Imperitia culpæ est annumeranda.

ANNUNTIATIO, & Adnuntiatio, onis, f. *annunzia*, actus annuntiandi, προεπαγγελία. Quidam afferunt *Cicer. de Fato, c. 12.* sed ibi legendum est *enuntiatio*. Habent tamen *Augustin. Serm. 18. de Sanctis, & Lactant. l. 4. c. 21. & Arnob. l. 7. pag. 248.*

ANNUNTIATOR, & Adnuntiator, oris, m. *annunziatore*, qui annuntiat. *Tertullian. l. 4. adverf. Marcion. c. 7.* Romulus ascensus sui in Cælum habuit Proculum affirmatorem; Christus vero descensus de Cælo sui non invenit annuntiatorem. *Augustin. Serm. 14. de Sanct. init.* Paulus ex persecutore Christianorum annuntiator factus est Christi.

ANNUNTIO, & Adnuntio, as, avi, atum, a. 1. *annunziare, portar la nuova*, προεπαγγέλλω, idem fere quod nuntio: & fere dici de eo, qui bonam rem nuntiat, notat *Donat. ad Terent. Adelph. 4. 2. 8.* tametsi id non est usquequaque verum. *Plin. l. 7. c. 52.* Annuntiare multa e longinquo. *Et post.* Annuntiavere propere, exanimatum illum. ¶ *Annuntiare salutem alicui* est salutem mittere, jubere aliquem salvere, *mandar un saluto*. *Cic. Attic. l. 12. ep. 1.* ubi tamen plerique alii aliter legunt. ¶ Pro narrare usurpavit non semel *Apulej. l. 8. Metam. init.* Ignem propter assidens inter servorum frequentiam sic annuntiabat. Adde *ibid. circa med. & l. 1. ad fin.* ¶ Scribitur & *Annuncio*.

ANNUNTIUS, & Adnuntius, ii, m. *nunzio*, qui annuntiat, ἄγγελος. *Apulej. de Deo Socrat.* Sub quodam arboris opacæ umbraculo signum illud annuntium sensit, ne prius transcenderet, &c.

ANNUO, & Adnuo, is, ui, utum, a. 3. *far cenno di sì col capo, accennare di sì, acconsentire*, προσνεύω, capitis nutu assentio, approbo, affirmo: cui contrarium est *Abnuo*. *Cic. 2. de Orat. c. 70.* Potest fieri, inquit, ut is iratus dixerit. Annuit Silus. Potest etiam, ut tu non recte intellexeris. Id quoque toto capite annuit. *Id. Phil. 13. c. 3.* Quæram ex ea, etiam ne fuerit serviendum: si annuerit, næ ego istam sapientiam non audiam. *Plaut. Trucul. prol. v. 4.* Quid nunc? daturi ne estis, an non? annuunt. *Virg. 4. Æn. v. 128.* non adversata petenti Annuit. *Id. 11. Æn. v. 797.* Sterneret ut subita turbatam morte Camillam, Annuit oranti: reducem ut patria alta videret, Non dedit. *Id. Georg. 1. v. 40.* Da facilem cursum, atque audacibus annue cœptis. *h. e.* nutu propitio approba, secunda, confirma. Adde *9. Æn. v. 625.* Sic *Plin. l. 1. ep. 22. ad fin.* Superest, ut promissis Deus annuat. *h. e.* ut quæ alii promittunt, Deus approbet, & firmet. *Tacit. Ann. 12. c. 48. in fin.* Annuere crimini. *Id. Ann. 15. c. 16.* Annuere paci. ¶ Cum infinito *Liv. l. 28. c. 17.* Amicitiam se Romanorum accipere annuit. *disse, che accettava*, vel *acconsentì d' accettare*, &c. *Id. l. 32. c. 39.* Cum annuisset se venturum. *Virg. 11. Æn. v. 19.* ubi primum vellere signa Annuerint Superi. ¶ Est etiam simpliciter nutum, aut signum capite dare, *far cenno*. *Tacit. Ann. 15. c. 58.* Flavio assistenti, annuentique, an distringeret gladium, cædemque patraret, renuit. Adde locum *Plauti* in fine hujus vocis. ¶ Nonnunquam regit accusativum rei, & dativum personæ, & significat nutu indicare vel promittere se daturum, vel facturum aliquid. *Virg. Æn. 1. v. 254.* Nos tua progenies, cæli quibus annuis arcem. *Id. 12. Æn. v. 187.* Sin nostrum annuerit nobis victoria Martem. *Serv.* hic ait, hypallagen esse, pro *Sin Mars noster annuerit nobis victoriam*. *Valer. Flacc. l. 1. v. 40.* Hanc mihi militiam annue. Adde *Horat. l. 4. od. 6. v. 22.* ¶ *Annuere aliquem* est nutu indicare, designare. *Cic. Verr. 3. in fi.* Erepta esset facultas eorum, quos iste annuerat. *Ascon.* cum aliis multis ita legit: at aliter *Manut.* aliter *Lambinus*, aliter etiam alii, quibus tum *Cicer.* tum *Asconii* verba corrupta esse videntur. ¶ *Annuere nutum* eodem modo, quo *currere cursum, servitutem servire*, & hujusmodi. *Liv. l. 7. c. 3. ad fin.* Annuite, Patres Conscripti, nutum numenque vestrum invictum Campanis. *h. e.*

præbete assensum vestrum, &c. ¶ *Annuere aliquid per Stygem* est affirmare jurando per Stygem, id ita futurum. *Virg. Æn. 9. v.* 105. Dixerat, idque ratum Stygii per flumina fratris, Per pice torrentes, atraque voragine ripas Annuit, & totum nutu tremefecit Olympum. Adde *lib.* 10. *Æn. v.* 115. ¶ Pro affirmare generatim. *Tacit.* 14. *Ann.* c. 60. Vi tormentorum victis quibusdam, ut falsa annuerent. ¶ In illo *Ennii* apud *Priscian. l.* 10. *pag.* 882. *Putsch.* Annuit se se mecum decernere ferro: *Priscian.* monet, pænultimam esse productam. Alii legendum censent *annuvit*, quemadmodum *pluvit* pro *pluit* olim dictum est. *Annuvit* autem ab indicativo *Annuco, es*, derivant. Nam & *abnuco* pro *abnuo* dixit *Enn.* V. ¶ Pro *annuam, as, at*, legitur aliquando *annuim, is, it*. *Catull. carm.* 60. *epithal. Jul. & Manl. v.* 161. Usquedum tremulum movens Cana tempus anilitas Omnia omnibus annuit &c. potest tamen esse etiam præsens Indicativi. ¶ Supinum *Annutum* affertur quidem a *Prisciano loc. cit.* sed adhuc exemplis caret. ¶ Inter *annuere* & *innuere* hoc statuit discrimen *Nonius* c. 5. *n.* 65. quod *innuere* sit facie significare, *annuere* concedere. Et *n.* 71. inter *nutare*, *annuere*, & *nictare* veteres ait hoc interesse voluisse, ut *nutare* capitis, *annuere* vel *innuere* narium vel labiorum, *nictare* oculorum esset. *Plaut. Asin.* 4. 1. 39. Neque illa ulli homini nutet, nictet, annuat. *Hæc tamen discrimina nec perpetua, nec fortasse vera sunt.*

ANNUS, i, m. *anno*, ἔτος, ἐνιαυτός, λυκάβας, ἔνος, tempus, quo Sol per Zodiacum cursum sum conficit, scil. spatium 12. mensium, seu 365. dierum, & sex horarum, minus 12. minutis. Dicitur ab innovatione ἀπὸ τοῦ ἀνανεοῦσθαι: vel ab ἔνος: vel quod in se per sua vestigia volvitur, ut ait *Virg.* 2. *Georg. v.* 402. Annus enim est circulus, teste *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 2. ¶ Annus Solaris est 12. mensium, ut dictum est: annus Lunaris 30. dierum paulo minus, qun spatio Luna Zodiacum percurrit. Annus Saturni est spatium triginta annorum: Magnus 12954 annorum, qui tum efficitur, cum Solis, & Lunæ, & quinque errantium ad eamdem inter se comparationem, confectis omnium spatiis, est facta conversio, ut est apud *Cicer. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 20. Adde *in Hortens.* apud *Serv.* ad *Æn.* 1. *v.* 273. ¶ Romulus annum a Martio inchoavit, Numa a Januario, additis duobus mensibus. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 39. & 43. ¶ Dividitur etiam in civilem, naturalem, & Astronomicum, de quibus V. Mathematicos, & Chronologos: nos ea, quæ ad usum Latinæ linguæ pertinent, attexamus. *Nepos in Agesil. c. ult.* Cum annorum octoginta in Ægyptum ivisset. *essendo in età di ottanta anni*. *Ulpian. Dig. lib.* 30. *leg.* 30. Esse annorum viginti. *Scævola lib.* 32. *leg.* 33. Esse annis sexdecim. *Nepos in Dion. c.* 5. Quinquaginta annorum imperium. *h. e.* quod quinquaginta duravit annos. *Tacit.* 1. *Histor. c.* 49. Hunc exitum habuit Galba tribus & septuaginta annis. *h. e.* annum jam habens septuagesimum tertium. *Cic. de clar. Orat. c.* 4. Annos natus viginti septem. (*in hac locutione subintelligitur præpositio ante.*) *Idem ibid.* Crassus habebat quatuor & triginta annos, totidemque annis mihi ætate præstabat. *Plin. l.* 16. *c.* 44. Hæc ædes nunc circiter annum 450. habet. *Juvenal. sat.* 13. *v.* 58. Præcedere quatuor annis. *Ovid. Metam.* 1. *v.* 750. Æqualis alicui annis. *della stessa età*. *Cic. de Senect. c.* 10. Quartum annum ago, & octogesimum. *ho ottanta quattr' anni*. *Id. de Senect. c.* 7. *ad fin.* Nemo est tam senex, qui se annum non putet posse vivere. *Id. ibid. c.* 6. Vivere ad annum centesimum. *Id. ibid. c.* 5. Vixit annos septuaginta. *Plin. l.* 7. c. 48. Sammula centum decem annis vixit. *Id. ibid.* Corvinus centum annos implevit. *Cic. de Senect. c.* 5. Centum & septem complevit annos. *Tacit. Ann.* 13. *c.* 19. Vergens annis. *h. e.* senescens. *Stat.* 1. *Theb. v.* 415. Integer annorum. *di fresca età*. *Virg.* 9. *Æn. v.* 246. Gravis annis. *carico d' anni*. *Id.* 2. *Æn. v.* 339. Maximus annis. *Juvenal. sat.* 3. *v.* 282. Improbus annis. *insolente per l' età giovanile*. *Terent. Eun.* 2. 2. 5. Pannis, annisque obsitus. *Antonius* apud *Cicer. Phil.* 13. *c.* 10. Intra finem anni vertentis. V. *Vertens*. *Sueton. in Tiber. c.* 54. Anno ineunte. *Horat. l.* 3. *od.* 18. *v.* 5. Anno pleno. *h. e.* confecto. *Cic.* 2. *Offic. c.* 21. Nondum centum & decem anni sunt, cum lata est lex. *Plaut. Stich.* 1. 1. 29. Viri nostri domo ut abierunt, hic tertius annus. *da che sono partiti*. Sic *Cic. Phil.* 8. *c.* 9. *in f.* Est jam annus, ut repulsam tulit. *è un anno, che*, &c. Sunt qui hic aliter leg. *Id. in fragment. pro Cornel.* apud *Ascon.* Lex anno post, quam lata sit, abrogata. *Liv. l.* 3. *c.* 51. *in f.* Anno ante. *Cic. in fragment. pro Cornel.* apud *Ascon.* Anno decimosexto post Reges exactos. *Id. ibid.* Postero anno. *Id. de Harusp. respon. c.* 8. Anno superiore. *l' anno passato*. *Liv. l.* 2. *c.* 56. Consules prioris anni. *dell' anno antecedente*. *Id. ibid. c.* 16. *in f.* Hoc anno Romæ triumphatam. Et *cap.* 18. Eo anno prœlium fuit. Et *cap.* 48. Principio anni. Et *cap.* 52. Initio statim anni. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 25. Anno exeunte. *sul fin dell' anno*. Sic *Liv. l.* 2. *c.* 64. Extremo anno. *Tacit. Ann.* 6. *c.* 27. Extremo anni. *Id.* 5. *Ann. c. ult.* Exitu anni. *Id. Ann.* 15. *c.* 47. Fine anni. *Nepos in Themist. c.* 9. *in f.* Dare alicui annum temporis. *dar un anno di tempo*. *Terent. Heaut.* 2. 2. 11. Mulieres dum moliuntur, dum comuntur, annus est. *passa un anno*. quod & proverbio dicitur de longo aliquo tempore. *Varr.* 2. *R. R. c.* 5. & *Pollio ad Cicer. Fam.* 10. *ep.* 33. *ad fin.* Anni tempus. *stagione*. ¶ *Annos ferre* est vivere. V. *Fero*, *sub fin.* ¶ Poetæ sæpe *annum* pro parte anni usurpant. *Virg.* 3. *Ecl. v.* 57. Formosissimus annus. *h. e.* ver. *Horat. epod.* 2. *v.* 29. Annus hibernus. *Id. l.* 3. *od.* 23. *v.* 8. Annus pomifer. *h. e.* autumnus. *Stat. l.* 1. *silv.* 3. *v.* 8. Plerumque domus non æstuat annum. *h. e.* æstatem, quo tempore Pisis Olympici ludi fiebant. ¶ *Annus meus, tuus*, &c. est, quo primum petere magistratus licet. *Cic. Agrar.* 2. *c.* 2. Est illud amplissimum, quod hunc honore me affecistis, prima petitione; quod anno meo. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 1. Si in nostrum annum inciderit, firmior candidatus fore videatur. *Id. l.* 10. *Fam. ep.* 25. Ut si ædilis fuisses, post biennium tuus annus esset. *h. e.* petendæ præturæ. ¶ *Annus*, ætas, *età*, vel ætatis tempus. *Propert. l.* 4. *eleg.* 5. *v.* 57. Dum vernat sanguis, dum rugis integer annus. ¶ Sæpe ponitur pro iis, quæ eo anno accidunt, ut sunt bella, paces, pestilentia, annonæ caritas, abundantia, &c. *Liv. l.* 2. *c.* 60. Turbulentior inde annus excepit. *Cic. Fam.* 5. *ep.* 16. Gravissimus, & pestilentissimus annus. *Stat. l.* 4. *silv.* 2. *v.* 12. Steriles anni. *Propert. l.* 4. *eleg.* 8. *v.* 14. Fertilis annus. *Plaut. Mostell.* 3. 1. 1. Annus scelestus argento fenori. *Lucan. l.* 3. *v.* 452. Agricolæ raptis annum flevere juvencis. *h. e.* anni proventus. *Tacit. de Germ. c.* 14. *in fin.* Arare terram, & exspectare annum. *h. e.* frugum maturitatem. *Stat. l.* 3. *silv.* 2. *v.* 22. Pharius annus. *h. e.* annona ex Ægypto proveniens. ¶ Accusativus *annum* significat integrum anni tempus, *un anno intiero*. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 32. Regiam potestatem annum obtinere. *Liv. l.* 2. *c.* 7. Matronæ annum, ut parentem, eum luxerunt. ¶ Ablativus *anno* significat anno præterito, *l' anno passato*: cui *horno* opponitur. *Lucil.* apud *Non. c.* 2. *n.* 403. Utrum anno, an horno te abstuleris a viro. *Plaut. Men.* 1. 3. 22. Quatuor minis ego emi istanc anno uxori meæ. ¶ Ponitur etiam pro integro anni tempore. *Liv. l.* 3. *c.* 39. *in f.* Qui anno jam prope senatum non habuerint. *quasi per un anno intero*. *Aurel. Vict. de vir. illustr. c.* 10. *extr.* Corpus ejus matronæ anno luxerunt. *Plin. l.* 18. *c.* 18. *extr.* Uno boum jugo conseri anno quadragena jugera, justum est. *in un anno*. ¶ *Ad annum* post annum, *dopo quest' anno*, *l' anno venturo*: & ponitur *ad* pro *abhinc*, quod de futuro tempore dici non solet. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 24. Ut tibi, Cæsar, faciendum est ad annum. *Id. Attic. l.* 5. *ep.* 2. Quem ad annum tribunum plebis videbam fore. ¶ *In annum* est in tempus integri anni, *per un anno*. *Liv. l.* 37. *c.* 2. *in f.* Prorogare alicui imperium in annum. *Horat. l.* 1. *ep.* 18. *v.* 109. Provisæ frugis in annum copia. Et *ep.* 11. *v.* 23. Differre aliquid in annum. ¶ *In hoc anno* pro *hoc anno* eo modo dicimus, quo *in hoc tempore* pro *hoc tempore*. Itaque *in hoc anno* solebat addi in quibusdam Interdictis Prætoris, ut indicat *Cic. Fam.* 15. *ep.* 16. ¶ Additur etiam *in* quando ab aliqua particula numerali pendet, ad significandas temporis vices. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 46. Ter in anno. *Varr. l.* 2. *R. R. c. ult.* Bis in anno. *Liv. l.* 39. *c.* 13. Tres in anno dies statos habere. ¶ Aliquando etiam licet rarius, particula *in* omittitur. *Plin. l.* 2. *c.* 73. Bis anno absumuntur umbræ. Sic *bis die* dixit *Virg. Ecl.* 3. *v.* 34. ¶ *Anne* in vocativo, *Auson. in Precat. Idyll.* 8. *v.* 1. Jane veni, novus anne veni, renovate veni sol. *Claudian. in Consul. Prob. & Olybr. v.* 267. O consanguineis felix aucturibus anne.

ANNOTO, V. Adnoto.

ANNUTRIO, V. Adnutrio.

ANNUUS, a, um, *di un anno*, ἐπέτειος, ἐνιαύσιος, qui unius anni spatio continetur. *Cic. Fam.* 15. *ep.* 14. *ad fin.* Ne quid mihi ad hanc provinciam, quam & Senatus, & populus annuam esse voluit, temporis prorogetur. *Id. Attic. l.* 5. *ep.* 13. Primum illud præfulci, atque præmuni, ut simus annui; ne intercaletur quidem. *h. e.* ut unum tantum annum simus in provincia. *Id. Attic. l.* 6. *ep.* 5. Annuum tempus. *Ovid. Heroid. ep.* 11. *v.* 29. Nec somni faciles, & nox erat annua nobis. *ci parea lunga un anno*. *Horat. l.* 4. *od.* 5. *v.* 11. spatio longius annuo Dulci detinet a domo. *Plaut. Pœn.* 1. 2. 45. Penus annuus. *h. e.* qui in unum annum sufficit. *Id. Asin.* 5. 2. 36. Annua vita. *Sueton. in Aug. c.* 30. Annui magistratus. *Tacit. Hist.* 3. *c.* 46. Imperium annuum. *Nepos in Annib. c.* 7. Annui Reges. *Plin. l.* 8. *c.* 39. Annua fame durare. *Id. l.* 7. *c.* 46. Prædium large sufficiens victibus annuis. *Tacit. in Agric. c.* 22. Annuæ copiæ. *provvisioni per un anno*. *Plin. l.* 15. *c.* 2. Plurimum ætatis oleo annuo est. ¶ Item qui singulis annis recurrit, anniversarius, *annuale*. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 34. Annuæ commutationes. *Id. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 39. *in fin.* Annuæ varietates frigorum, & calorum. *Virg.* 1. *Georg. v.* 339. Annua sacra. *Tacit. Ann.* 14. *c.* 12. Annui ludi. *Cic.* 5. *Verr. c.* 48. Annuus labor. *scil.* agricolarum. Et *cap.* 54. fructus. *Tibull. l.* 2. *eleg.* 1. *v.* 48. Deponit flavas annua terra comas. *Id. l.* 4. *carm.* 1. *v.* 172. Tondeturque seges maturos annua partus. *Plin. l.* 11. c. 39. *a med.* Quadrupedibus pilum cadere, atque subnasci, annuum est. *Id. l.* 28. *c.* 8. Annua vice. *ogni anno*. Sic *l.* 10. *c.* 20. Annuis vicibus caudam amittere. *Id. l.* 12. *c.* 1. Annui sapores sponte venientes. ¶ *Annuum, i*, n. absolute, & frequentius *annua, orum*, sunt ea, quæ alimentorum causa præbentur alicui quotannis, *annata*, *provvisione annuale*. *Papinian. Dig. lib.* 33. *tit.* 1. *leg.* 10. Uxori præter id, quod a Mævio annui nomine accipiebat, aureos centum dari volo. *Ulpian. ibid. leg.* 14. Si cui annuum relictum fuerit. *Sueton. in Tiber. c.* 50. Juliam uxorem & peculio concesso a patre, præbitisque annuis fraudavit. *Plin. l.* 10. *ep.* 40. Publici servi annua accipiunt.

ANODYNA medicamenta sunt, quæ sumno dolorem levant, ut definit *Cels. l.* 5. *c.* 25. ubi tamen hac voce Græce utitur. Nam ἀνώδυνος significat dolorem tollens, ab α privativa, & ὀδύνη, dolor. Latinis tamen litteris usurpatur a *Marcell. Empir. c.* 25. Medicamentum, quod facit ad omnes membrorum dolores, quod anodynon appellatur. Et a *Cœl. Aurelian. Tard. l.* 1. *cap.* 1. Apponenda malagmata dolori contraria, quæ anodyna vocantur. *Id. ibid. l.* 2. *c.* 4. scribit, quæ Græci *anodyna* vocaverunt, Latine *indolecia* dici posse.

ANOMALIA, æ, f. *anomalia*, inæqualitas, varietas, dissimilitudo, & *Anomalus, a, um*, *anomalo*, ἀνώμαλος, inæqualis, varius, dissimilis: ab α privativa, & ὁμαλός, planus, lævis. Transfertur hinc ad nomina, & verba. *Anomalia* igitur apud Grammaticos est inæqualitas declinationum, vel conjugationum, quæ consuetudinem sequitur: & *anomala* nomina, aut verba dicuntur, quæ aliqua ratione a recta

norma

norma quinque declinationum, vel quatuor conjugationum aberrant: cui *Analogia* contraria est. *Varro* vocem *anomalia* modo Græce usurpat, sæpius Latine, ut *l. 7. L. L. c. 9.* Cum putarent sequendam ἀνόμοια, dissimilitudinemque, quæ in consuetudine est: quam etiam vocant ἀνωμαλίαν: cum, ut ego arbitror, utrumque sit nobis sequendum, quod in declinatione voluntaria sit ἀνωμαλία, in naturali magis analogia. Et *l. 8. sub init.* Neque anomalia, neque analogia est repudianda. Et *ibid. sub fin.* Si confecissent, quod volunt, ut in Latina lingua esset anomalia. Et *l. 9. in princ.* Cum ab his ratio, quæ a similitudine oriretur, vocaretur analogia, reliqua pars appellaretur anomalia, &c. Ceterum sæpissime Latina appellatione *dissimilitudinem* appellat. Quod attinet ad vocem *Anomalus*, ea Latine usurpatur a Vet. Grammaticis, ut *Diomed. l. 1. pag.* 314. *Putsch.* Nominum genera numero sæpe plurali mutantur, & sunt anomala. *Priscian. l. 8. pag.* 833. Anomala verborum id possunt ostendere, ut prosum, prodes, &c. Adde *Martian. Capell. l. 3. pag.* 71. ¶ De Anomalia, & analogia verba facit etiam *Gell. l. 2. c.* 25. ¶ *Anomalus*, extra rem Grammaticam, universim ponitur pro re minime regulari, & inconvenienti. *Martian. Capell. l. 1. pag.* 13. Ne in thalamum primæva affectione festinans, cum discurrendum esset, totis noctibus repigritior paululum simularet anomalum.

ANOMĂLUS, V. in voce præced.

ANONIS, nis, f. *anonide, bonagra*, ἄνωνις, herba ex genere spinosarum, ramosa, fœno Græco similis, fruticosior tamen, & hirsutior, odore jucunda, post ver spinosa, folio rutæ simili, toto caule foliata in modum coronæ: post fruges in arvis sponte nascitur, maxime vivax: aratris inimica: ex quo recentiores herbarii *restim bovis*, & *aratri remoram* appellarunt, quia spinis, & ramis suis sæpe aratra in medio sulco remoratur. Dicitur & *ononis, idis*, ὄνωνις, habetque aliquos etiam in medicina usus, quos *Plin. l. 27. c. 4. ad fin.* recenset. *Id. ibid.* Anonin quidam ononida malunt vocare, ramosam, &c. Adde *l. 21. c. 16.*

ANONOMASTOS, ἀνονόμαστος, hoc est non nominatus, vel nomen non habens, ab α privativa, & ὄνομα, nomen: unus est ex æonibus *Valentini*, apud *Tertull. advers. Valentinian. c.* 35.

ANONYMOS, ἀνώνυμος, hoc est sine nomine, ab α privativa, & ὄνυμα, nomen. Ita appellata est quædam herba, quæ afferebatur e Scythia, apprime utilis ad vulnera, ex aqua tusa, & imposita: item pota mammis, & præcordiis percussis; item sanguinem excreantibus. *Plin. l. 27. c. 4. in f.* Anonymos non inveniendo nomen invenit.

ANORMIS, V. Abnormis.

ANOTERICUS, a, um, ἀνωτερικὸς, hoc est superior: ab ἄνω, sursum. *Medicamenta anoterica* dicuntur Græco vocabulo a *Cæl. Aurelian. Tard. 4. c. 3.* quæ stomacho, & superiori ventri medendo inserviunt: quibus opponuntur, quæ Græce dicuntur ὑπήλατα, quæ inferiori ventri injiciuntur, & alvum subducunt.

ANQUĪNA, æ, f. funis navis, quo ad malum antenna constringitur, ut interpretatur *Isidor. de Origin. l. 19. c. 4. Vetus Poeta Helvius Cinna* apud *Isidor. loc. cit.* Atque anquina regit stabilem fortissima cursum. *Lucil.* apud *Non. c. 13. n. 16.* Funis enim præcisu' cito, atque anquina soluta. ¶ Quidam volunt legi *angina*, vel *anguina*, & ita dici, quia angit, & constringit. Alii itidem *angina* legunt, & ancoram significare ajunt a Græco ἄγκυρα, mutato ρ in ν.

ANQUĪRO, is, isivi, itum, a. 3. *cercare con diligenza, procacciare*, ἀναζητέω, ζητίζω, diligenter circumquaque quæro, ut habet *Festus*, inquiro, quæro, investigo: ab *am* circum, & *quæro*. Hinc in quibusdam *Festi* MSS. pro *anquirere* legitur *amquirere*, ut *Voss. in Etymol.* ad vocem *Quærere* adnotavit. *Senec. in Hippol. in f.* At vos per agros corporis partes vagas anquirite. *Cic. l. 1. Offic. c. 4.* Generi animantium omni a natura tributum, ut quæcumque ad vivendum sint necessaria, anquirat, & paret. *Id. de amic. c. 23.* Si quis ea asperitate est, & immanitate naturæ, congressus ut hominum fugiat, atque oderit; tamen is pati non possit, ut non anquirat aliquem, apud quem evomet virus acerbitatis suæ. *Id. ibid. c. ult.* Semper aliqui anquirendi sunt, quos diligamus, & a quibus diligamur. ¶ Est etiam cogitando, vel disputando rei alicujus veritatem investigare. *Cic. l. 1. Offic. c. 3.* Aut anquirunt, aut consultant, conducat id, nec ne, &c. *Id. de Fato, c. 9.* Ad illam contentionem revertamur, in qua quid valeat id, quod fieri possit, anquiritur. *Lucret. l. 4. v.* 1182. Protrahere in lucem, atque omnes anquirere nisus. *h. e.* investigare, & detegere. *Tacit. Ann. 12. c. 6.* Nec diu anquirendum, quin Agrippina anteiret. *h. e.* ambigendum, consultandum. ¶ Sæpe etiam est verbum judiciorum, & significat inquirere ad crimen aliquod cognoscendum, *inquisire, processare criminalmente*. *Liv. l. 6. c. 20.* Anquirere de perduellione. *Tacit. Ann. 3. c. 12.* de morte alicujus. *Liv. l. 8. c. 33.* capite de aliquo, ob rem bello male gestam. *processar alcuno per castigarlo nella vita*. *Id. l. 2. c. 52. & l. 26. c. 3.* Anquirere capitis. *Id. ibid.* pecunia. ¶ In omnibus his sunt qui aliter legant: sed jamdiu est, cum Critici fere omnes queruntur, hoc verbum passim a sciolis, & librariis indoctis corruptum esse, & in *inquiro*, aut *acquiro* perperam mutatum.

ANQUISĪTE, adverb. *diligentemente*, diligenter, accurate. *Gell. l. 1. c. 3.* Anquisite satis, satisque solicite aliquid quærere. Et *l. 4. c. 11.* Sed qui diligentius, anquisitiusque carmina Empedoclis arbitrati sunt, &c. Priore loco alii *inquisite*, posteriore *scitiusque* legunt. *Id. l. 1. c. 3.* Anquisitius, & exactius, pressiusque differere. *Hic quoque alii* inquisitius.

ANQUISĪTIO, onis, f. investigatio, inquisitio. *Varr. l. 5. L. L. c. 9.* citat *commentarium anquisitionis M. Sergii Manii, qui capitis accusavit T. Trogum*. & videtur esse libellus, in quo perscripta sint ea quæ servantur a Judice cum de aliquo anquirit.

ANSA, æ, f. *manico di vaso, o bicchiere*, λαβὶς, τὸ οὖς, manubrium, quo vas aut poculum manu prehendi, & teneri potest. *Virg. Ecl. 3. v.* 45. duo pocula fecit, Et molli circum est ansas amplexus acantho. *Id. Ecl. 6. v.* 17. attrita pendebat cantharus ansa. *Martial. l. 14. epigr.* 106. Urceus ansa panda. *Ovid. Heroid. ep. 16. v.* 252. Ansa tortilis. *Id. Metam. 8. v.* 653. curva. ¶ De aliis rebus. *Ansa ostii* est anulus ferreus ostio infixus, ad aperiendum, claudendum, vel etiam pulsandum, κρίκος. *Petron. in Satyr. c.* 96. Videbamus nos omnia per foramen valvæ, quod paulo ante ansa ostii disrupta laxaverat. ¶ *Ansa crepidæ* vinculum, & habenula, qua soleæ & crepidæ pedi alligantur, *legaccio*. *Plin. l. 35. c.* 10. Ferunt, a sutore reprehensum, quod in crepidis una intus pauciores fecisset ansas. *Tibull. l. 1. eleg. 9. v.* 14. Ansaque compressos colligat arcta pedes. Sic *Cels. l. 6. c. 18. sect.* 8. Panniculus, qui duas ansas habet. ¶ *Ansa gubernaculi* est summa pars, quam gubernator manu tenet. *Vitruv. l. 10. c.* 8. ¶ *Ansa stateræ* est pars illa, quæ manu tenetur, & in qua est examen, habetque axiculo infixum scapum, qui in ea versatur. *Vitruv. loc. cit.* ¶ *Ansæ ferreæ* dicuntur ab eodem *l. 2. c.* 8. unci ferrei, quibus addito plumbo inter se parietes, aut parietum lapides vinciuntur, *arpioni, fibbie*. *Propert.* quoque *l. 4. eleg. 1. v.* 141. ansam tribuit unco, & ejus rostris. ¶ Translate *Cic. pro Cæcin. c. 6. in fin.* Iste hac sextula se ansam retinere omnium controversiarum putat. V. *Sextula*. *Id. pro Sext. c.* 10. Etiam sermonis ansas dabat, quibus reconditos ejus sensus tenere possemus. *h. e.* sermone suo dabat indicia, quibus ejus sensus cognosceremus. *Id. de Amic. c. 16. ad fin.* Optare, ut quam sæpissime peccet amicus, quo plures det tanquam ansas ad reprehendendum. *occasioni, e motivi*. *Id. pro Planc. c.* 34. Si locus habet reprehensionis ansam aliquam, nescio cur &c. *Plaut. Pers. 4. 4. in f.* Non tu illum vides quærere ansam, infectum ut faciat? *h. e.* captare occasionem. λαβὴν ζητεῖν dicunt Græci eod. sensu. *Ammian. l. 28. c. 1.* (*al.* 8. *in f.* Offerre alicui ansam lucrandi.

ANSANCTUS, V. Amsanctus.

ANSARYUM, V. Foricularium.

ANSĀTUS, a, um, *che ha manico*, qui ansam habet, ὠτώεις. *Varr. l. 4. L. L. c.* 26. Capulæ a capiendo, quod ansatæ, ut prehendi possint. *Columell. l. 9. c.* 15. Id vas ansatum simile angustæ ollæ figuratur. ¶ *Ansatæ* absolute apud *Ennium* sunt jaculamenta cum ansa, seu amento. *Id.* apud *Non. c. 18. n. penult.* ansatas mittunt e turribus. *Hieron. Columna* ex valde probabili conjectura legit *ansatas mittunt e turribus hastas*, ut hemistichium rectius constet, & integra sit locutio. Nam idem *Enn.* apud *Macrob. l. 6. Saturn. c. 1.* dixerat: *ansatis concurrunt undique telis*. Sunt tamen qui putant, *ansata tela* dici, quæ circa medium cuspidis duas veluti furculas, seu minores cuspides in modum ansæ conversas, & utrinque exstantes habent, quales sunt quas Itali vocant *alabarde*. ¶ Jlocaliter a *Plaut. Pers. 2. 5. 7.* dicitur *ansatus homo*, qui brachia ita gestat ad latus utrumque conversa, & applicata, &, ut idem *ibid. v. 6.* loquitur, ita *subnixis alis* se infert, ut vas ansatum referat.

ANSER, ĕris, m. *oca, papero*, χὴν, νοὸς, avis ex genere altilium, satis vulgo nota: cujus jecur in precipuis cœnarum deliciis olim habebatur. Romæ autem anseres publice in Capitolio alebantur, earumque cibaria Censores ante omnia alia locabant, quod cum illud a Gallis obsideretur, iique noctis silentio jam jam occulta via essent in arcem evasuri, canibus etiam, non modo hominibus, dormientibus, earum clangore, alarumque crepitu excitatus Manlius, facile eos deturbare inde potuit, & rem Romanam servare, ut apud *Liv. l. 5. c.* 47. legitur. Addit *Servius* ad *Æn. 8. v.* 652. in more fuisse, ut quotannis eo die, quo id accidit, anseres auro, & purpura ornati in lecticis circumferrentur: contra canes, qui nihil senserant, cruci suffigerentur. Quod vero *Virgil. ibid. v.* 655. *argenteum anserem* memorat, alludit ad anserem ex argento conflatum, qui ob id factum in Capitolio positus est. Alii *argenteum* putant dici ab albo colore. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 20. Anseribus cibaria publice locantur, & canes aluntur in Capitolio, ut significent, si fures venerint. *Plin. l. 10. c.* 22. Et anseri vigil cura, Capitolio testata defenso, per id tempus canum silentio proditis rebus. *Martial. l. 3. epigr.* 58. Argutus anser. *Id. l. 13. epigr.* 58. Aspice, quam tumeat magno jecur ansere majus: Miratus dices, hoc, rogo, crevit ubi? *Juvenal. sat. 5. v.* 114. Anseris ante ipsum magni jecur anseribus par. *Plin. loc. cit.* scribit, fartilibus anseribus jecur in magnam amplitudinem crescere, quod exemptum quoque lacte mulso augebatur. *Pers. sat. 6. v.* 71. fatur anseris extis. *Martial. l. 3. epigr.* 82. catellas anserum exta lambentes. *exta anseris* sunt jecinora anserina, in ciborum deliciis habita, ut dictum est. *Horat. l. 2. sat. ult. sub fin.* Pinguibus & ficis pastum jecur anseris albi. *albi anseres* præ ceteris in pretio erant tum ob suavitatem in cibis, tum ob plumam, quæ laudatissima, & mollissima, præcipue interior, & ad farcienda pulvinaria aptissima. ¶ *Anser Amyclæus* apud *Virg. in Ciri, v.* 489. est is, in quem transformatus Jupiter Ledam decepit, & vitiavit, Amyclis Laconiæ oppido. Tametsi plerique alii non in anserem, sed in cycnum mutatum Jovem fabulantur. Sed facile unum pro altero poni potest; quia cycni in anserum genere a naturæ consultis censeri solent. ¶ *Anser* in sacrificiis Junonis mactabatur, ut innuit *Liv. loc. cit.* item Isidis, & Osiridis, ut est apud *Juvenal. sat. 6. v.* 539. & *Ovid. l. 1. Fast. v.* 453. Fuit etiam Priapo sacer, ut colligitur ex *Petron. in Satyr. c.* 137. ¶ *Anser* dictus est quidam malus poeta, qui Antonii triumviri laudes scripsit: donatus ob id amplo fundo in agro Falerno: ad quem, teste *Servio*, allusit *Virg.* illis versibus *Ecl. 9. v.* 35. Nam neque adhuc Varo videor, nec dicere Cinna Digna, sed argutos inter strepere anser olores. Et *Cic. Phil. 13. c.* 5. Hi qui nunc Mutinam oppugnant, D

Bru-

Brutum obsident, de Falerno anseres depellantur. *h. e.* possessione priventur. Erat autem Anser in castris una cum Antonio, in obsidione Mutinæ. *Ovid.* etiam Poetis obscena scribentibus annumerat *l.* 2. *Trist. v.* 435. Cinna quoque his comes est, Cinnaque procacior Anser. ¶ *Anseris medulla mollior* proverbio dicitur qui mollissimis est moribus, & ingenio. *Catull. carm.* 25. *Auct. Priapeor. carm.* 64.

ANSERARIUM, ii, *n.* locus, in quo inclusi anseres aluntur. Habetur hæc vox in titulo *cap.* 14. *lib.* 8. *Colum.* ubi legitur. *De anseribus educandis, & anserario constituendo.* Verum hujusmodi tituli *Columellæ* non sunt.

ANSERCULUS, li, *m. papero, papera, paperino,* parvus anser, anserinus pullus, χηνάριον. *Columell. l.* 8. *c.* 14. Ne noceri possit exclusis anserculis, quos enecant urticæ, si teneros pupugerint.

ANSERINUS, a, um, *di oca, paperino,* χήνειος, ad anserem pertinens, *Plin. l.* 10. *c.* 22. Anserini generis sunt chenalopeces, &c. *Id. l.* 11. *c.* 47. Visæ etiam serpentes anserinis pedibus. *Id. l.* 30. *c.* 8. Anserinus adeps. *Id. l.* 29. *c.* 6. Anserinum fel. Et *cap.* 5. Anserinus sanguis. *Ulpian. Dig. lib.* 32. *leg.* 68. Anserina lana, *piuma d' oca.*

ANSULA, læ, *f. picciol manico,* parva ansa. *Apulej. l.* 11. *Metam.* Læva cymbium dependebat aureum, cujus ansulæ, qua parte conspicua est, insurgebat aspis, caput extollens arduum, &c. ¶ Ab eodem *l.* 4. *Metam.* accipitur pro anulo, vel unco ferreo parieti impacto, quo alligantur jumenta. Pro anulo etiam, qui in digito fertur, usurpavit *Augustin. l.* 2. *de doctr. Christ. c.* 20. & pro anulo catenæ *l.* 8. *Confess. c.* 5. ¶ Pro vinculis crepidæ *Valer. Max. l.* 8. *c.* 12. *in f.* Qui in opere suo moneri se se a sutore de crepida, & ansulis passus, &c. Adde *Sidon. l.* 8. *ep.* 11. *in carm. v.* 14. V. Ansa.

ANTACHATES, æ, *m.* ἀντιαχάτης, gemma, quæ pro achate est, mulieribus grata, quod cum uritur, myrrham redolet. *Plin. l.* 37. *c.* 10. ubi alii aliter legunt.

ANTÆ, arum, *f. pilastri posti da i lati delle porte, nelle facciate degli edifizj,* παραστάδες, ἄνται, pilæ lapideæ, seu columnæ structiles quadratæ, quæ ad latera ostiorum utrinque ponuntur vel duæ, vel quatuor, vel plures, in frontibus ædium. Dictæ sunt *antæ* vel ab *ante* præposit. quia in fronte ædium fiunt, vel a Græco ἀντιάω, occurro, quia ædem adeuntibus veluti occurrunt. vel ab *antes,* quod V. infra suo loco, *Paul. in Epit. Festi.* Antes sunt extremi ordines vinearum: unde etiam nomen trahunt antæ, quæ sunt latera ostiorum. *Nonius* quoque c. 1. *n.* 124. deducit ab *antibus,* & *antas* dici ait columnas quadras. Sed non quæcumque quadræ columnæ antæ sunt, sed eæ tantum, quæ in frontibus ædium sunt, ad latera ostiorum, ut dictum est. *Vitruv. l.* 3. *c.* 1. Ædium autem principia sunt, e quibus constat figurarum aspectus; & primum in antis: quod Græce ναὸς ἐν παραστάσι dicitur. Adde *l.* 4. *c.* 4. & 7. ubi de antarum proportione cum columnis differit. Videntur *antæ* proprie locum habere in ædibus sacris: tametsi & in non sacris construi aliquando soleant. ¶ Hinc *in antis esse* ædes dicitur, quæ hujusmodi pilas in fronte habet, *edifizio, che ha la facciata in pilastri. Vitruv. loc. cit.* In antis erit ædes, cum habebit in fronte antas parietum, qui cellam circumcludunt, & inter antas in medio columnas duas, supraque fastigium ea symmetria collocatum, quæ in hoc libro fuerit præscripta. *In quadam vet. monum.* apud *Gruter. pag.* 207. In eo pariete medio ostii lumen aperito: ex eo pariete antas duas ad mare vorsum projicito: insuper id limen robustum imponito: insuper id, & antas mutulos robustos projicito extra parietem, &c. *projicere antas* est eas ita construere, ut extra parietem multum emineant. Fiunt enim *antæ* non ad ornatum tantummodo, sed etiam ad muniendam, & sustinendam structuram: & ob id longius a pariete projiciuntur, quo validius sustineant. Sed cum ita fiunt magis proprie vocantur *anterides,* seu *erisme,* quam *antæ.*

ANTÆUS, i, *m.* Ἀνταῖος, gigantis Libyci nomen, Neptuni ex terra filii, magno, ac procero corpore, quippe qui in 40. cubitos excreverit. Hic cum Hercule congressus, quoties membra labore defessa essent, tactu terræ recreabatur. Qua re animadversa Hercules alte sublatum terræ contactu prohibuit, & pectori suo arctius adstrictum enecavit. Scribit *Plutarch.* Sertorium Romanorum ducem apud Tyngenam opp. effosso sepulchro Antæi cadaver invenisse. Fabulæ interpretatio est, Antæum Regem Mauritaniæ fuisse, qui in Regno suo multis victus certaminibus, exercitum semper potentiorem reficiebat, sed extra Regnum eductus in Libyam, tunc demum superatus, profligatusque est. *Euseb. in Chron. ad ann. Mundi* 3950. scribit, Antæum palæstricæ artis fuisse doctissimum, & quorumcunque certaminum, & ob id fictum, quod fuerit filius Terræ, & ab ea viribus restauraretur. *Juvenal. sat.* 3. *v.* 89. collum cervicibus æquat Herculis Antæum procul a tellure tenentis. De *Antæo* plura *Lucan. l.* 4. *a vers.* 590. ¶ Antæi frater est Busiris, & ipse ab Hercule victus. *Ovid. in Ibin, v.* 399. Frater ut Antæi, quo sanguine debuit, aras Tinxit, & exemplis occidit ipse suis. ¶ Scribitur & *Anthæus.*

ANTAGONISTA, æ, *m. avversario, nemico, antagonista,* ἀνταγωνιστής, adversarius: ab ἀντὶ contra, & ἀγωνίζω, pugno. *Hieronym. in vita Hilarion. ad fin.* Quo scilicet antagonistas haberet in proximo.

ANTAMŒBÆUS. V. Amœbæus.

ANTANACLASIS, *f.* ἀντανάκλασις, ex adverso refractio. Figura, cum id, quod ab altero dictum est, non ea mente, qua dictum est, intelligitur, sed in aliam, aut contrariam accipitur. Hujusmodi de ea exemplum affert *Quintil. l.* 9. *c.* 3. Cum Proculeius quereretur de filio, quod is mortem suam exspectaret; & ille dixisset, *se vero non exspectare; imo,* inquit, *rogo exspectes.* Fit etiam antanaclasis, cum non ex eodem verbo, sed ex diverso vicinum accipitur, ut si dicas *supplicio afficiendum, quem supplicatione dignum judicaris,* ut *ibid. Quintil.* subdit. nam *supplicium* cum fere pœnam significet, aliquando & pro precibus ponitur. Est autem Græca vox: ab ἀντὶ, contra, & ἀνακλάω, refringo, & a *Quintil.* Græce usurpatur.

ANTANDROS, i, *& Latina terminatione* Antandrus, i, f. *S. Dimitri,* Ἄντανδρος, urbs Mysiæ Æolidis, seu Phrygiæ minoris, maritima sub Ida monte, olim Edonis dicta, & a Cimmeriis populis per longum tempus habitata: unde & Cimmeris appellata est teste *Plin. l.* 5. *c.* 30. Cur autem Antandros sit vocata, duplex causa nominis jactatur. Alii Ascanium Æneæ filium, cum ibi regnaret, captum a Pelasgis, ea se redemisse commemorant: alii ab iis putant conditam, quos ex Andro insula vis & seditio exegerat. Hi *Antandrum* quasi *pro Andro* ab ἀντὶ, pro, & Ἄνδρος, Andros: illi quasi *pro viro,* ab ἀντὶ, ἀνδρὸς, vir, accipi volunt. Hæc *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 18. *Virg. Æn.* 3. *v.* 5. sub ipsa Antandro, &c. ¶ Antandros etiam cognominata est ipsa Andros insula, & prius Cauros, teste *Plin. l.* 4. *c.* 12.

ANTAPOCHA. V. Apocha.

ANTAPODOSIS. V. Apodosis.

ANTARCTICUS. V. Arcticus.

ANTARIUS, a, um, adject. *Antarii funes,* πρότονοι σχοῖνοι, in machinis tractoriis sunt ii, qui alteri capiti machinæ erigendæ, dextra & sinistra illigantur, atque ita eam regunt, ut dum erigitur, in neutram partem inclinet, Italice *antarie, protoni* (a Græco πρότονοι) & *sartie. Vitruv. l.* 10. *cap.* 3. Antarii funes ante laxi collocentur. ¶ Alio sensu *antarium bellum* dicitur a *Paulo* ex *Festo,* & a *Serv.* ad *Æn.* 11. *v.* 156. quod nimium proxime, & ante ipsam urbem fit, & quasi *ante aras.*

ANTE, *avanti, innanzi,* πρὸ, præpositio accusativum casum regens, cui opponitur *retro,* & *post.* Accomodatur autem ad locum, ad tempus, & ad personas. Ad locum *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 5. Ante tribunal tuum, M. Fanni, ante pedes vestros, judices, inter ipsa subsellia cædes futuræ sunt. Et *mox.* Ante oculos vestros. *Id. pro Mil. c.* 10. Ante suum fundum. *Id. l.* 1. *Divin. c.* 33. Ante prætorium. Et, Ante oppidum Nolam. ¶ Ad personam *Id. Verr.* 2. *c.* 3. Dicere causam ante judicem. *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 14. *in fin.* Venire ante imperatorem. *Nepos in Datam. c.* 3. Vinctum ante se Thyum agebat. *Cæs. l.* 1. *B. Civil. c.* 55. Ante ceteras cohortes procurrerat. ¶ Ad tempus *Cicer. Catil.* 4. *c.* 3. Qui honos togato habitus est ante me nemini. *h. e.* ante mea tempora. Sic *Virg.* 1. *Georg. v.* 125. Ante Jovem nulli subigebant arva coloni. *Cic. Verr.* 3. *c.* 45. Mortuus est ante istum prætorem. *h. e.* ante quam hic prætor esset. *Id. l.* 1. *Divin. c.* 39. Ante philosophiam patefactam. *Id. Fam.* 13. *ep.* 17. Ut ad eam voluntatem, si quam in illum ante has meas litteras contulisti, &c. *h. e.* antequam has meas litteras acciperes. *Liv. l.* 1. *c. penult.* Per hunc castissimum ante regiam injuriam sanguinem juro. *h. e.* antequam a Tarquinio vitiaretur. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 6. *extr.* Ante dicere aliquid. *predire, profetizzare.* ¶ Sæpe habet post se particulam *quam.* *Sueton. in Cæs. c.* 9. Ante paucos dies, quam ædilitatem iniret. *pochi giorni innanzi di,* &c. *Id. in Ner. c. penult.* Ante paucos, quam periret, menses. *Colum. l.* 5. *c.* 5. Si fulci ante annum fiant, quam vineta conserantur. ¶ Jungitur adverbiis temporis in *o,* ut *multo, paulo, tanto,* &c. *Liv. l.* 27. *c.* 42. Multo ante noctem copias reduxit. *Id. l.* 31. *c.* 24. Aliquanto ante lucem. *Sulpic. ad Cicer. Fam.* 4. *ep.* 12. Paulo ante lucem. ¶ Sæpe etiam inter substantivum, & adjectivum interponitur. *Liv. l.* 31. *c.* 24. Quæ Chalcidem dies ante paucos prodiderat. *Sueton. in Cæs. c.* 81. Paucos ante menses. *Id. in Tiber. c.* 61. Aliquot ante annos. *Plin. l.* 15. *cap.* 18. Tertium ante diem. ¶ Præponitur etiam suo casui. *Nepos in Chabr. c.* 3. Athenienses diem certam Chabriæ præstituerunt, quam ante, domum nisi rediisset, &c. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 1. *a med.* Diem statuo satis laxam, quam ante si solverint, dico me centesimam ducturum. Quib. loc. notanda est loquendi ratio in præfiniendo tempore cujuspiam rei faciendæ. Non enim ipsum diem ponunt, quem præstituunt, sed *ante quem diem:* & videntur significare *antequam dies ille elabatur. Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 11. Neque ante quem diem iturus sit, præfinire. *Sallust. in Catil. c.* 37. Ceteræ multitudini diem statuit, ante quam liceret sine fraude ab armis discedere. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 34. *extr.* Ut quod quisque a sacris haberet, id ante diem certam in suum quodque fanum referret. *Id. Attic. l.* 6. *ep.* 2. Ut ex Cypro equites ante diem certam decederent. ¶ Hæc loquendi ratio orta est ex usu τῷ *ante* in designandis mensium diebus: qui usus duplex est: alter integer, alter per ellipsim, seu omissionem particulæ. Itaque dicunt v. g. *tertio calendas Septembris,* & *ante diem tertium calendas Septembris.* In primo subintelligitur *ante,* ut integra locutio sit, *tertio die ante calendas Septembris.* In altero quidam volunt esse ὑπερβατὸν, hoc est inversionem verborum, quæ naturali ordine ita collocandæ sint, *diem tertium ante calendas Septemb.* & illud *diem tertium* esse accusativum temporis. Alii, quia in antiquis Codicib. MSS. scriptum est breviatis litteris *a. d. III. cal. Sept.* aliquando ita legerunt *ad diem tertium Calendas Septembris:* quæ phrasis Latina certe esset, sed repugnant cum optimis quibusque editionib. Interpretes, & Critici fere omnes, qui *ante diem* legendum esse contendunt, & illud *ad diem* ortum habuisse ex inscitia legentium, aut exscribentium veteres codices. Sed quidquid sit hac de re, illud sane certum est, *tertio calendas Septembris,* & *ante diem tertium calendas Septembris,* idem omnino significare, hoc est diem trigesimum Augusti. nam in numerandis calendarum diebus tum dies, de quo agitur, tum dies termini computatur. *Cic. Phil.* 3. *c.* 8. Edixit, ut adesset Senatus frequens a. d. VIII. calendas Decembr. *hoc est* vigesimo quarto die Novembris. *Liv. l.* 41. *cap.* 16.

Lati-

Latinæ feriæ fuere a. d. III. non. Maji. *Id. l.* 40. *c. ult.* Ante diem quartum idus Martias. ¶ Interdum *ante* jungitur cum præpositionibus *in*, & *ex*, quæ modo divisim, modo junctim scribi solent, *inante*, *exante*: & conjunguntur sæpe cum verbis motum significantibus. *Cic. Phil.* 3. c. 8. Diem edicti obire neglexit: in ante diem quartum calend. Decembris distulit. *h. e.* distulit in diem vigesimum octavum Novembris. *Id. Attic. l.* 3. *ep.* 17. De Q. Fratre nuntii nobis tristes, nec varii venerunt ex ante diem non. Jun. usque ad prid. cal. Sept. *h. e.* ex ante diem nonarum, &c. *da i cinque di Giugno*, &c. *Id. Catil.* 1. *c.* 3. Qui dies futurus esset in ante diem VI. cal. Novemb. *Et mox*. Cædem te optimatium contulisse in ante diem V. cal. Novemb. *Liv. l.* 45. *c.* 3. Latinæ edictæ a consule sunt in ante diem IV. & III. & prid. id. Nov. *Et paulo supra in fi. cap.* 2. Supplicatio indicta est ex ante diem V. Idus Oct. cum eo die in quinque dies. Adde *l.* 41. *c.* 16. & *Varr. l.* 1. R. R. *c.* 28. ¶ *Inante* extra calendas. *Propert. l.* 2. *eleg.* a. *v.* 51. Si quis vult fama tabulas anteire vetustas, Hic dominam exemplo ponat inante meam. *h. e.* ponat ante se, & sibi in exemplum proponat dominam meam. *Al. leg.* in arte. *Veget. l.* 1. *de re milit. c.* 20. *ad fin.* Sinistrum pedem in ante habere. ¶ *Ante diem*, *ante tempus* interdum significat ante legitimum tempus, contra naturæ ordinem, *innanzi il tempo*. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 148. Filius ante diem patrios inquirit in annos. *Cic. de Amic. c.* 3. Factus est consul bis: primum ante tempus, iterum suo tempore. *Sueton. in Aug. c.* 26. Magistratus, & honores capere ante tempus. ¶ Cum ad personas refertur, adhibetur in comparationibus. *Balbus ad Cic. l.* 8. *ad Attic. ep. penult.* Eum, quem ante me diligo. *più di me*. *Liv. l.* 35. *c.* 14. Tum me vero, inquit, & ante Alexandrum, & ante Pyrrhum, & ante omnes alios imperatores esse. *sopra Alessandro*, &c. *Tacit. Ann.* 13. *c.* 54. Nullos mortalium armis, aut fide ante Germanos esse. *Liv. l.* 1. *c.* 9. Longe ante alias pulcritudine insignis. *Virg. Æn.* 1. *v.* 347. scelere ante alios immanior omnes. *Nepos in Attic. c.* 3. Unus ante alios carissimus. ¶ *Ante omnia* interdum significat, priusquam omnia alia fiant, *prima d' ogni altra cosa*. *Cels. l.* 7. *c.* 30. *num.* 2. Alvus ante omnia ducitur. Adde *lib.* 8. *cap.* 2. ¶ Interdum valet idem ac præcipue, maxime. *Liv. l.* 2. *c.* 7. Eo ante omnia insignis, quia matronæ annum luxerunt. *e più di tutto*, *sopra tutto*. Et *lib.* 7. *cap.* 4. Ante omnia invisum ipsum ingenium atrox. ¶ Sæpe sine casu effertur, adverbii more pro *antea*: variasque post se particulas adsciscit. *Cic. l.* 5. *de Fin. c.* 12. Si aut manibus ingrediatur quis, aut non ante, sed retro. *Cic. Attic. l.* 7. *ep.* 14. De quibus ante ad te falsum scripseram. *Id. Fam.* 15. *ep.* 14. Et feci ante, & facio nunc. *Cels. l.* 8. *c.* 10. *ad fin.* Cetera & ante, & post, eadem facienda sunt. *Id. l.* 7. *c.* 29. Ante caput, deinde reliqua pars auferatur. *Id. l.* 6. *c.* 6. *n.* 8. Ante tonderi; deinde in balneo caput fovere; tum detergere, &c. *Plin. l.* 33. *c.* 1. Numos ante apud nos, mox cœpisse anulos. *Liv. l.* 2. *c.* 52. Ut in publico periculo ante, sic tum in suo. *Id. l.* 30. *c.* 34. Et paulo ante non adjuti, & tunc exclusi. *Cic. in Partit. c. penult.* Quæ paulo ante præcepta dedimus, quæque proxime. *Liv. l.* 37. *c.* 8. Sicut ante dictum est. *Plin. l.* 38. *c.* 8. Non plus mali meritos Ætolos Antiochi bello, quam boni ante, cum &c. *Id. l.* 31. *c.* 7. Si unquam ante alias. *se mai per l' addietro in altra occasione*. Sic *l.* 32. *c.* 5. Si quando unquam ante alias. *Cic.* 3. *Tuscul. c.* 14. Longe ante videre aliquid. *Id.* 2. *Phil. c.* 33. Quod tanto ante prædixeras. *Sueton. in Tiber. c.* 67. Multo ante prospicere. *Liv. l.* 41. *c.* 11. Paucis ante diebus. *Id. l.* 40. *c. ult.* Annis duodecim ante. *Et paulo supra*. Ante annis octo. *Id. l.* 38. *c.* 52. Ante annis septendecim. *Id. l.* 40. *c.* 40. Biduo ante. *Id. l.* 41. *c.* 27. Biennio ante. *Cic. de Amic. c.* 3. Anno ante quam mortuus est. *Virg. Ecl.* 1. *v.* 60. Ante leves ergo pascentur in æthere cervi, Quam nostro illius labatur pectore vultus. *prima*, *che*, &c. *Cic. pro Quint. c.* 17. Dici vix potest, quam multa sint, quæ respondeatis ante fieri oportere, quam ad hanc rationem extremam necessariam devenire. ¶ *Ante* pro in fronte. *Liv. l.* 27. *c.* 18. Fluvius ab tergo, ante circaque oram omnem cingebat. ¶ Pro initio, *in principio*. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 664. Ac velut ante comas, ac summa cacumina silvæ Lenibus alludit flabris levis Auster: at illum Protinus immanem miseræ sensere carinæ. ¶ Pro olim, quondam. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 337. Ante, deos homini quod conciliare valeret, Far erat, & puri lucida mica salis. ¶ Interdum sequenti dictioni per figuram, quæ ἐφ' ἕν, vel ὑφὲν Græce dicitur, coalescit. *Virg. Æn.* 1. *v.* 202. neque enim ignari sumus ante-malorum. *h. e.* malorum præteritorum, τῶν ἔμπροσθεν κακῶν. *Quintil. declam.* 5. *cap.* 14. Ille elegit, qui recipit ante-meliorem. *Capitolin. in Gordian. cap.* 24. Ante-consilia alicui suggerere.

ANTĔA, adverb. *innanzi*, *per l' avanti*, *nel tempo passato*, prius, ante hoc tempus, πρότερον, πάλαι, quasi ante ea: idem ac *ante*, sed solum de tempore dicitur. *Cic. Attic. l.* 7. *ep.* 3. *a med.* Non accusabimur posthac; neque hercule antea negligentes fuimus. *Id. Fam.* 1. *ep.* 2. Tempus hoc magis idoneum, quam unquam antea. *Id. ibid. ep.* 9. *ad fin.* Appius in sermonibus antea dictitabat, postea dixit etiam in Senatu. *Id. Attic. l.* 4. *ep.* 3. Antea, cum judicium nolebat, habebat difficilem causam; post, &c. *Id. pro Mil. c.* 21. Semper antea cum uxore; tum sine ea. *Id. pro Leg. Manil. c.* 5. *in fin.* Hunc audiebant antea, nunc præsentem vident. *Id. Fam.* 4. *ep. ult.* Etsi antea scripsi, tamen hoc tempore, &c. *Id. Fam.* 3. *ep.* 6. & *Liv. l.* 35. *c.* 25. Te antea, quam tibi successum esset, decessurum fuisse. *Liv. l.* 8. *c.* 8. Clypeis antea usi sunt, deinde scuta pro clypeis fecere. *Plin. l.* 4. *c.* 11. Oppidum Poneropolis antea, mox Philippopolis, nunc Trimontium dicta. ¶ *Antea*, & *prius*, cum de tempore dicitur, nihil aut significatione, aut usu differunt. Hic jocatur *Cicer.* cum Attico, quod mallet is *prius*, quam *antea*, *l.* 15. *ep.* 13. Quod ad te antea, atque adeo prius scripsi (sic enim mavis) &c.

ANTEACTUS, a, um, *fatto innanzi*, *passato*, προπεπραγμένος, ante actus, seu factus. *Cic. l.* 2. *de invent. c.* 11. & *Verr.* 5. *c.* 62. Vita anteacta. *Lucret. l.* 1. *v.* 234. Anteacta ætas. *Id. l.* 3. *v.* 845. Anteactum tempus. *Id. ibid. v.* 986. Anteacta vetustas. *Nepos in Thrasyb. cap.* 3. Accusare aliquem rerum anteactarum. *Ovid. l.* 2. *Amor. eleg.* 8. *sub fin.* Anteacta fateri. *le cose passate*. *Id. Metam.* 12. *v.* 115. Male credere anteactis. ¶ Scribitur etiam *ante actus*.

ANTEĂGO, is, egi, actum, a. 3. ante ago, seu duco. *Sil. l.* 4. *v.* 30. tum crine soluto Anteagitur conjux. Rectius scribes *ante agitur*.

ANTEAMBŬLO, onis, m. qui ante ambulat. *Anteambulones* dicti sunt non solum servi, qui dominum præcedebant, viam facturi in turba, & nuncium ejus adventus laturi; sed etiam liberi homines, qui honoris, & officii causa magnos dominos præcedebant, vel ob clientelam, vel ut sportulam acciperent: qui mos hodieque durat in comitandis magnis viris, quos honoratiores amici præcedere solent. *Martial. l.* 2. *epigr.* 18. Sum comes ipse tuus, tumidique anteambulo regis. *Id. l.* 10. *epigr.* 74. quamdiu salutator, Anteambulones, & togatulos inter, Centum merebor plumbeos die toto? *Id. l.* 3. *epigr.* 7. Centum miselli jam valete quadrantes, Anteambulonis congiarium lassi. Adde *Sueton. in Vespas. c.* 2.

ANTEBĂSIS, & Antibăsis, is, f. legitur apud *Vitruv. l.* 10. *cap.* 17. videturque esse eadem atque illa, quam *ibid. cap.* 15. Græco vocabulo ἀντίβασιν appellat, estque membrum catapultæ, aut scorpionis, quod quale sit, non est facile definire.

ANTECĂNIS, is, m. sidus cæleste, qui *canis minusculus* a *Vitruv.* dicitur *l.* 9. *c.* 7. quia ante canem majorem (qui frequentius *canis*, & *canicula* appellatur) exoritur. nam ejus ortus incidit in idus Jul. caniculæ autem septimo cal. Aug. ut *Columell. l.* 11. *c.* 2. docet. Græce dicitur προκύων, a πρό, ante, & κύων, canis. Constat tribus stellis; habetque locum in Cælo prope lacteam viam sub Geminis, & Cancro, pedibus tangens circulum Æquinoctialem. *Hygin. Poet. Astronom. l.* 3. *c.* 35. qui *l.* 2. *c.* 4. hanc de eo fabulam narrat. Cum Icarius, seu Icarus, Erigones pater, a pastoribus ebriis fuisset occisus, canis nomine *Mera*, seu *Mæra*, qui eum comitabatur, ad Erigonem rediit, & vestem ejus dentibus tenens, ad domini cadaver perduxit: ubi illa patris desiderio absumptam vitam finivit: canis quoque inedia periit, vel ut alii scribunt, in proximum puteum se conjecit. Horum casum miseratus Jupiter, omnes in Cælum transtulit: ubi Icarius appellatur *Bootes*, Erigone *Virgo*, canis *Procyon*, item *canicula*: tametsi *Canicula* sæpius canem majorem designat, ut dictum est. Alii fabulantur fuisse canem Orionis: alii catellam Helenæ, quæ cum Trojam navigaret, eam in mare demersam a Jove in Cælum transferri impetraverit. *Cic. in Arat. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 44. & hic Geminis est ille sub ipsis Antecanis, Grajo Procyon qui nomine fertur. *Alii leg.* Ante-canem, *h. e.* est ille, qui appellatur *ante canem* ut duæ hæ voces per ὑφὲν coalescant, ut *proconsule*. Ceterum vox hæc *antecanis* minus usitata fuit apud Latinos, quam *Procyon*, licet apud *Cicer. Horat.* & *Manil.* inveniatur, qui Poetica licentia eam usurpasse videntur. amant autem Poetæ Græca vocabula. Nam *Plin. l.* 18. *c.* 28. scribit, sidus, quod Procyon dicitur, apud Romanos nomen non habere: qui profecto si *antecanis* vulgo diceretur, non ignorasset. ¶ Scribitur & *Anticanis*.

ANTECANTAMENTUM, i, n. *preludio*, cantio solemnioribus sacris præmissa. *Apulej. l.* 11. *Metam.* Inter majorum antecantamenta votorum. *Alii legunt*, antecantamina.

ANTECĂPIO, is, epi, aptum, a. 3. *preoccupare*, προλαμβάνω, occupo, ante occupo. *Tacit. l.* 15. *Ann. c.* 2. Nam Medos Pacorus anteceperat. *Id. l.* 4. *Hist. c.* 66. Fretus loco, quia pontem Mosæ fluminis anteceperat. ¶ *Antecapere tempus* est prævenire. *Sallust. in Jug. c.* 24. Maxime festinans tempus legatorum antecapere. *Id. in Catil. c.* 58. Optimum factu ratus, noctem, quæ instabat, antecapere, ne quid eo spatio novaretur. *Id. ibid. c.* 13. Non famem, aut sitim, neque frigus, neque lassitudinem operiri, sed ea omnia luxu antecapere. *h. e.* non exspectare dum esurirent, aut sitirent, &c. sed ea provenire ingurgitando se epulis, &c. ¶ Scribitur & *ante capio* divisim.

ANTECAPTUS, V. Anteceptus.

ANTECEDENS, tis, *antecedente*, προηγούμενος, πρῶτος, præcedens, antepositus. *Cic. de Fato cap.* 11. Omnia quæ fierent fieri causis antecedentibus. *Auct. epist. ad Octav.* (quæ aliquando *Ciceronis* credita fuit). Quæ non insequens hora antecedente calamitosior? *Plin. lib.* 13. *c.* 8. Antecedens annus. ¶ *Antecedentia* apud Rhetores dicuntur, quæ rem, & actionem aliquam antecedunt; sicut *consequentia*, quæ consequuntur. *Cic. in Partit. cap.* 2. ¶ Est item superior, major. *Cic. de clar. Orat. c.* 21. Ætate paulum his antecedens Ser. Galba. *Id. l.* 2. *Invent. c.* 22. Observantia, per quam ætate, aut sapientia, aut honore, aut aliqua dignitate antecedentes veremur, & colimus. *Marcell. Dig. lib.* 23. *tit.* 2. *leg.* 4. Antecedentis gradus homines non possunt eas ducere, quas iis, qui inferioris dignitatis sunt, ducere non licet.

ANTECEDO, is, essi, essum, a. 3. *precedere*, προέρχομαι, ante eo, præcedo. *Brut. ad Cicer. Fam.* 11. *ep.* 13. Biduo me Antonius antecessit. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 35. *in fin.* Antecedere magnis itineribus. *Cic. Attic. l.* 8. *ep.* 9. Pompejus expeditus antecesserat legiones. *Id. in Top. c.* 23. Si huic rei illa antecedit, huic non antecedit. *Titinn.* apud *Non. c.* 9. *n.* 7. Ubi ambitionem virtuti videas antecedere. *Cels. l.* 1. *cap.* 2. Exercitatio semper antecedere cibum debet.

debet. ¶ Sæpe est superare, præstare, majorem esse, *avanzare*, *superare*. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 30. Quantum natura hominis pecudibus antecedit. *Id. de clar. Orat. c.* 21. Antecedere alicui ætate. *Justin. l.* 34. *c.* 3. aliquem ætate. *Plaut. Pseud.* 1. 5. 118. alicui virtute. *Nepos in Thrasyb. c. ult.* aliquem honore. *Id. de Regib. c.* 2. multo ceteros rerum gestarum gloria. *Id. in Alcib. c. ult.* aliquem in aliqua re. Et *cap.* 9. Nemo eum in amicitia antecessit. *Curt. l.* 8. *c.* 1. Antecedere fidem magnitudine rerum. *h. e.* excedere fidem. *Petron. in Satyr. c.* 17. Latrocinia antecessura fabulas. *h. e.* tanta latrocinia, ut ne in fabulis quidem simile aliquid inveniatur. *Plin. l.* 16. *c.* 4. Antecedere pretio. *superar di valore*. Et *l.* 36. *cap.* 24. Maltha duritiam lapidis antecedens. ¶ Passive *Auson. in gratiar. act. c.* 3. Quæque animi nostri celeritas divum instar affectat, beneficiis præeuntibus anteceditur.

ANTECELLENS, entis, *superiore*, *maggiore*, qui antecellit. *Cicer. pro Mur. cap.* 17. Q. Catulus humanitate, sapientia, integritate antecellens.

ANTECELLO, is, a. 3. *avanzare*, *superare*, *esser superiore*, ὑπερέχω, præsto, supero, præcello, excello, major sum. *Cic. Verr.* 5. *c.* 5. Causa, quæ magnitudine injuriæ, & re criminibus ceteris antecellit. *Id. Verr.* 6. *c.* 53. Ædes duæ, quæ longe ceteris antecellunt. *Id. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 57. *in fin.* Sensus hominum multo antecellit sensibus bestiarum. *Id. pro Mur. c.* 13. Dicendi consuetudo longe, & multum isti vestræ exercitationi antecellit. *Id. pro Arch. c.* 3. Antecellere omnibus ingenii gloria. *Id. l.* 1. *de Invent. c.* 4. Qui qua re homines bestiis præstent, ea in re hominibus ipsis antecellat. ¶ Cum accusativo *Cic. in fragment. pro C. Cornel.* apud *Priscian. l.* 10. *pag.* 897. *Putsch.* Qui eloquentia ceteros antecellis. *Ita leg. plerique Lexicographi: alii* ceteris. *Valer. Max. l.* 3. *c.* 8. *n.* 1. Qua constantia victoriæ quoque gloriam antecellit. *Tacit.* 2. *Histor. c.* 3. Ne honore nullo regium genus peregrinam stirpem antecelleret. *Id. Ann.* 14. *c.* 55. *in fin.* Antecellere omnes fortuna. Adde *Plin. l.* 8. *c.* 44. ¶ Passive *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 30. An ad inferiores, qui omnibus his rebus antecelluntur. ¶ Supino caret: præteritum *antecellui* a plerisque ei tribuitur: de quo nondum exempla vidimus. Posset tamen defendi analogia. nam *excello* habet *excellui*.

ANTECEPTUS, a, um, *preoccupato*, προληφθείς, ante captus, præoccupatus. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 16. Appellat πρόληψιν Epicurus, anteceptam animo rei quandam informationem. *Ita meliores libri habent*. ¶ Legitur & *antecaptus*. *Liv. l.* 5. *c.* 38. Non loco castris antecapto. *Apulej. l.* 4. *Metam.* Divinato, & antecapto meo cogitatu. *preinteso*. Alii divisim scribunt *ante captus*, præsertim in loco *Livii*.

ANTECESSIO, onis, f. *il precedere*, πρόοδος, actus antecedendi, præcursio. *Cic. de Univ. c.* 10. *ad fin.* Flexiones deorum, & inter ipsos deos concursiones, quæque in orbibus eorum conversiones, antecessionesque eveniunt. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 4. Homo causas rerum videt, earumque progressus, & quasi antecessiones non ignorat. *Id. in Top. c.* 13. Cum tripartito distribuatur locus hic, in consecutionem, antecessionem, repugnantiam. *h. e.* in locum a consequentibus, ab antecedentibus, & a contrariis.

ANTECESSIVUS, a, um, qui antecedit, πρῶτος. *Tertull. de virgin. veland. c.* 4. Prius est subjectivum antecessivo.

ANTECESSOR, oris, *chi corre innanzi*, πρόδρομος, qui antecedit. In militia *antecessores* dicuntur, qui antecedunt agmen, *forieri*. *Sueton. in Vitel. c.* 17. Irruperant jam agminis antecessores, ac nemine obvio rimabantur, ut fit, singula. Adde *Hirt. de B. Afric. c.* 12. ubi *antecessores* cum *speculatoribus* conjungit: ex quo apparet *speculatores* esse, qui explorandi causa præmittuntur: *antecessores* autem, qui antecedunt, ut locum metandis castris deligant, viam muniant, opportuna loca occupent, &c. ut etiam *Turneb. l.* 24. *c.* 16. docet. *Cæsar* hos non semel *antecursores* appellat. ¶ *Antecessores* etiam olim dicti, qui Jura, ac Leges profitebantur, ac publice docebant: quod antecederent, ac deducerent discipulos in penetralia artis, προηγηταί: vel quod dignitate ceteris antecederent. Semper enim Juris prudentes in magno honore habiti sunt, *professori di Legge*. *Justinian. Cod. lib.* 1. *tit.* 17. *leg.* 2. *a med.* Triboniano, necnon Theophilo, & Dorotheo viris illustribus, & facundissimis antecessoribus accessitis. Adde *eund. in epist. ad JCtos Theophil. Doroth.* &c. *quæ Digestorum corpori præfigitur*. Hinc *Tertull. de virgin. veland. c.* 1. *in fin.* Spiritum S. vocat *antecessorem*, quia magister est Ecclesiæ: & eadem ratione Apostolos omnes *antecessores* appellat *l.* 1. *advers. Marcion. c.* 20. & *l.* 5. *c.* 3. ¶ Sumitur etiam *antecessor* pro eo, qui in aliquo munere jam fuit, cui *successor* opponitur, *predecessore*; qui & *decessor* dicitur. *Paul. Dig. lib.* 5. *tit.* 1. *leg.* 55. Licet ab antecessore numerus finitus sit, solet tamen successor unum edictum dare. *Ulpian. lib.* 27. *tit.* 9. *leg.* 9. Antecessor præsidis. Adde *Apulej. in Florid. n.* 9. & 15. (*al. l.* 2. *sub init.* & *in fin.*) & veter. lapid. apud *Gruter. pag.* 637. *n.* 1.

ANTECESSUS, a, um, præteritus, anteactus, qui præcessit. *Petron. cap.* 17. Ubi antecessa latrocinia didicistis. *Alii leg.* antecessura: *alii aliter*. ¶ Absolute *in antecessum dare*, *solvere*, *accipere* &c. est dare, aut accipere aliquid ante tempus constitutum, *ante* quam dies *cedat*, hoc est adveniat, dandi, aut accipiendi, *innanzi tratto*, *anticipatamente*. Hæc loquendi formula sumpta est ab argentariis, & mercatoribus. *Gloss. vetus:* In antecessum, εἰς προχρείαν. *Senec. l.* 4. *de Benef. c.* 32. *in fin.* Ego quid cui debeam, scio: aliis post longam diem repono, aliis in antecessum; ac prout occasio, & reipublicæ meæ facultas tulit. *Id. ep.* 7. *ad fin.* Unum hæc epistola in debitum solvet; duo in antecessum accipe. *Id. ep.* 118. Bene credi tibi scio: itaque in antecessum dabo. *In plurali num. Quintil. declam.* 12. *c.* 20. Prosit mihi, quod apud negotiatores solet: in antecessus dedi. *Alii legunt* antecessum. ¶ Translate *Flor. l.* 4. *c.* 12. Adeo certa victoriæ spe, ut prædam in antecessum pactione dividerent. *h. e.* antequam eam obtinuissent. *Id. l.* 3. *c.* 21. Quasi desperata victoria ne inulti perirent, in antecessum sanguine Senatus sibi parentabant. *h. e.* justa sibi faciebant, antequam morerentur. Sunt qui hoc loco aliter leg.

ANTECŒNA, æ, f. prima cœnæ fercula. *Lipsius l.* 3. *antiq. lection.* ita hanc vocem interpretatur, & legi putat *in indice Metelli Pontificis* apud *Macrob. l.* 2. *Saturn. c.* 9. ubi tamen non *antecœna*, sed *ante cœnam* legitur. V. Cœna.

ANTECŒNIUM, ii, n. προδείπνιον, cibus ante cœnam. *Isidor. l.* 20. *c.* 2. Merenda est cibus, qui declinante die sumitur, quasi post meridiem edenda, & proxima cœnæ: unde & antecœnia a quibusdam vocabantur. ¶ Translate *Apulej. l.* 2. *Metam.* Gladiatoriæ Veneris antecœnia. *Apulei.* hoc loco *antecœnia* sumit non eo sensu, quo *Isidorus*, sed pro primis cœnæ ferculis.

ANTECURRENS, tis, *chi precorre*, qui ante currit, & præcedit, προτρέχων. *Vitruv. l.* 9. *c.* 4. Stella solem antecurrens.

ANTECURSOR, oris, m. προτρέχων, πρόδρομος, qui ante currit. In re militari *antecursores* dicuntur, qui exercitum præcedunt, loca explorant, vias muniunt, castrorum metandorum situs observant. & primi prœlia tentant cum hostibus, si forte occurrant, *forieri*, *vanguardia avanzata*. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 47. Ab antecursoribus de Crassi adventu certior est factus. *Id. l.* 1. *B. Civ. c.* 16. Cum antecursoribus Cæsaris prœlio commisso. Adde *l.* 3. *cap.* 36. & *Tertull. de Monogam. c.* 8. & *l.* 4. *advers. Marcion. c.* 33. ubi Joannem Baptistam *antecursorem* vocat, quia Christi adventum prænuntiavit. *Id. de resurr. carn. c.* 22. flores urbane dicit *frugum antecursores*.

ANTECURSORIUS, a, um, adject. Apud *Apulei. l.* 9. *Metam.* legitur a quibusdam *antecursoria potio*, hoc est quæ principio cœnæ sumitur, & cœnam ipsam præcedit. Alii leg. *occursoria*, alii *accursoria*.

ANTEDICO, is, xi, ictum, a. 3. *predire*, prædico, προλέγω. *Cicer. Phil.* 1. *c.* 10. Antedicere ea, quæ vitari possunt. *Id. l.* 2. *de Divin. c.* 6. *in fin.* Hæc qui antedicunt, quam rationem sequantur, vides. ¶ Etiam divisim scribitur *ante dico*.

ANTEDICTUS, a, um, *detto innanzi*, *antedetto*, *suddetto*, antea dictus, προρρηθείς. *Ammian. l.* 16. *c.* 12. (*al.* 26.) Ut antedictus docuerat perfuga. *Id. l.* 29. *c.* 5. (*al.* 31.) Caput urbi illatum est antedictæ. *Scribon. Larg. compofit.* 163. propter antedictam causam. ¶ Rectius scribitur divisim *ante dictus*.

ANTEEO, is, ivi, a. 4. *precedere*, *andare innanzi*, προείμι, ante eo, præcedo. *Cic. Agr.* 2. *c.* 34. Anteibant lictores, non cum bacillis, sed ut hic prætoribus anteeunt, cum fascibus duobus. *Virg. Æn.* 12. *v.* 84. *de equis*. Qui candore nives anteirent, cursibus auras. *Horat. l.* 1. *od.* 35. *v.* 17. Te semper anteit sæva necessitas. *Sueton. in Cæs. c.* 57. Anteire equo, aut pedibus. *Id. in Aug. c.* 64. Anteire vehiculo. ¶ Sæpissime ponitur pro superare, antecedere, excellere. *Cic. Phil.* 9. *c.* 1. Cum Sulpicius ætate illis anteiret, sapientia omnibus. *Alii leg.* illos, & omnes. *Id.* 2. *Offic. c.* 10. & *Nepos in Thrasyb. c.* 1. Anteire aliquem virtutibus. *Id. in Chabr. c. ult.* Anteire omnes auctoritate. *Justin. l.* 1. *cap.* 3. Anteire omnes mollitia, & lascivia. *Tacit. Hist.* 4. *cap.* 13. Multo ceteros regia stirpe anteire. *Id.* 15. *Ann. c.* 18. Gravitate sumptuum reditus anteire. *superare l'entrata colle spese*. *Gell. l.* 19. *c.* 9. Sicut in voluptatibus cultus atque victus, ita in cantilenarum quoque mollitiis anteiretis. ¶ Passive *Cic. pro Sull. c.* 8. Nec se æquales tui, propter istam causam, abs te anteiri putant. *Senec. de consol. ad Marc. c.* 3. *sub fin.* Grave est a deterioribus honore anteiri. *Tacit.* 2. *Hist. c. ult.* Ne ab aliis apud Vitellium anteirentur. ¶ Cum infinito *Sil. l.* 5. *v.* 353. Herbarum hic succis, ferrumque e corpore cantu Exigere, & somnum tacto misisse chelydro, Anteibat cunctos. ¶ Nonnunquam est prævenire, *prevenire*. *Tacit. Ann.* 6. *c.* 29. *in fin.* Scaurus, ut dignum veteribus Æmiliis, damnationem anteiit. *prevenne colla morte la sua condanna*. *Id. Ann.* 15. *c.* 38. Incendium anteiit remedia velocitate mali. *Terent. Andr.* 3. 3. 24. Anteeamus, dum tempus datur. Alii divisim scribunt *ante eamus*. ¶ *Anteire auctoritati alicujus* apud *Tacit. Ann.* 5. *c.* 3. est rei resistere tanquam superiorem se gerendo. ¶ *Anteire* pro præscire, *Silius l.* 14. *v.* 455. Idem, quid Boreas, quid vellet crastinus Auster, Anteibat. ¶ In futuro *antibo* pro *anteibo* legitur apud *Tacit. Ann.* 5. *c.* 6. Sic *antisse* pro *anteisse* apud *eund. Ann.* 4. *c.* 40. & *antissent* pro *anteissent Ann.* 3. *c.* 69. & *antest* pro *anteat* altero e extrito. *Ovid. de ar. am. l.* 2. *v.* 726. nec cursus anteat illa tuos.

ANTEFACTUS, a, um, *fatto avanti*, antea factus. *Gell. l.* 17. *c.* 7. Utrum in postfacta furta lex valeret, an etiam in antefacta. ¶ *Antefacta*, *orum*, sunt res gestæ. *Liv. l.* 37. *c.* 53. Conveniens esse antefactis dicent. *Vitruv. l.* 9. *c.* 7. Uti possint antefacta, & futura ex ratiocinationibus astrorum explicare. *Cic. pro Dejot. c.* 13. Multa se arbitratur & peperisse antefactis, & habere in animo, &c. ¶ Scribitur etiam (& quidem rectius) divisim *ante factus*.

ANTEFERO, ers, tuli, latum, anom. *portare innanzi*, προφέρω, ante, prius fero. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 8. Ut (*in exsequiis Augusti*) legum latarum tituli, victarum ab eo gentium vocabula anteferrentur. Et *l.* 3. *c. ult.* Viginti familiarum imagines antelatæ sunt. *Virg.* 6. *Æn. v.* 677. Dixit, & antetulit gressum. *ante tulit* divisim hic plures legunt. ¶ Sæpius ponitur pro anteponere, *preferire*, *anteporre*, *preporre*, προτιμάω, προκρίνω. *Cic. Fam.* 1. *ep.* 9. Bibuli fortunam omnium triumphis, victoriisque anteferre. *Id. in Partition. c.* 1. Ista tua studia vel maximis occupationibus meis anteferrem libenter. *Id. Agrar.* 2. *c.* 3. Qui me antetuleritis nobilitati. *Nepos in Agesil.*

Agesil. c. 4. Antetulit iræ religionem. *Cic. Fam.* 5. *ep.* 20. Me antelaturum voluntatem tuam commodo meo. *Id. Fam.* 6. *ep.* 6. Iniquissimam pacem justissimo bello anteferre. *Id. Attic. l.* 6. *ep.* 8. Anteferre se alicui. *Id. pro Sull. c.* 32. aliquem alicui honore, gratia, fortunis. *Id. in Orat. c.* 7. Longe omnibus unum anteferre Demosthenem. *Nepos in Themist. c.* 1. Ut anteferatur huic nemo, pauci pares putentur. ¶ Particip. passivum *antelatus*. *Cic. de Provinc. Consul. c.* 11. Cum ipse ceteris esset omni honore antelatus. *Nepos in Agesil. c.* 1. *in fin.* Lysandro suffragante Agesilaus antelatus est. *Id. in Timol. c.* 3. Nullius unquam consilium non modo antelatum, sed ne comparatum quidem est.

ANTEFIXUS, a, um, fixus, & impactus ante aliquam rem. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 61. Truncis arborum antefixa ora. *teschi consiccati*, &c. ¶ Apud *Vitruv. l.* 10. *c.* 15. *antefixa* dicitur columella anterior in catapultæ basi, ita appellata, quia ante aliam columellam, quæ ipsam basim sustinet, fixa, & collocata est. Ita enim *Turneb. lib.* 2. *Adversar. c.* 4. divinat. Porro in verbis *Vitruv.* pro *antefixa latitudo foraminum*, &c. legunt alii *antefixæ latitudo*, &c. ut rectius constet sententia. ¶ Præterea *antefixa* dicuntur parva signa, corollæ, aliaque hujusmodi ornamenta ex opere figulino, quæ tectis ædium adfiguntur sub stillicidio, ut *Festus* exponit, *ornamenti della cornice*. *Liv. l.* 26. *c.* 23. In æde Concordiæ Victoria, quæ in culmine erat, fulmine icta, decussaque, ad Victorias, quæ in antefixis erant, hæsit, neque inde procidit. *Alii aliter leg. Id. l.* 34. *c.* 4. Corinthi, & Athenarum ornamenta laudantes mirantesque, & antefixa fictilia deorum Romanorum ridentes.

ANTEGENITALIS, le, adject. *Plin. l.* 7. *c.* 55. *in fin.* Quanto facilius, certiusque, sibi quemque credere, ac specimen securitatis antegenitali sumere experimento? *h. e.* experimento sumpto ab iis, quæ antequam gigneremur, fuere.

ANTEGESTUS, a, um, antea gestus, antefactus. *Paul. Dig. lib.* 15. *tit.* 1. *leg.* 47. Creditor cum venditore ex antegesto agere potest. ¶ Scribitur etiam (& rectius) divisim *ante gestus*.

ANTEGREDIOR, ĕris, essus sum, dep. 3. *precedere*, *andare innanzi*, προβαίνω, anteeo, præcedo, ante gradior. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 20. *ad fin.* Stella Veneris lucifer Latine dicitur, cum antegreditur solem; cum subsequitur autem, Hesperos. ¶ Particip. *antegressus*, *a*, *um*, qui præcessit. *Cic. de Fato*, *c.* 10. Omnia quæ fiunt, causis fiunt antegressis. *da cause precedute*, κατὰ προηγουμένας αἰτίας. *Id. l.* 1. *de Divin. c.* 14. *in fin.* Cum pæne innumerabiles res eodem modo evenirent, iisdem signis antegressis.

ANTEHABEO, es, ui, abitum, a. 2. *preferire*, προτιμάω, præfero, antefero, antepono. *Tacit.* 4. *Ann. c.* 11. *in fin.* Ne divulgata atque incredibilia veris antehabeant.

ANTĔHAC, adverb. *per lo passato*, *nel tempo passato*, πρὸ τοῦ, ante hoc tempus. *Terent. Andr.* 1. 2. 16. Quod antehac fecit, nihil ad me attinet. Et *ibid.* 2. 1. 3. Ut animus in spe, atque in timore usque antehac attentus fuit; ita postquam, &c. *Cic. Fam.* 12. *ep.* 23. Antehac quidem sperare saltem licebat; nunc etiam id ereptum est. ¶ Significat etiam ante illud tempus. *Sallust. in Catil. c.* 26. Sed ea sæpe antehac fidem prodiderat, creditum abjuraverat. *avanti d'allora*. *Tacit. Ann.* 3. *cap.* 25. Ut antehac flagitiis, ita tunc legibus laborabatur.

ANTELATUS, V. in *Antefero*.

ANTELIUS, ii, m. Ἀντήλιος. Antelii Græcis erant Dii, qui ante domorum januas collocabantur, ostiorumque præsides habebantur: quemadmodum apud Latinos Jani, & Limentini. *Hesychius* docet ἀντηλίους dici θεοὺς τῷ ἡλίῳ ἀντικειμένους, *h. e.* quod contra solem apparet, & per catachresim significare βωμὸν, ἢ θεὸν ὑπαιθρίῳ ἡλίῳ ἱδρύμενον, aram vel deum sub dio, & contra, seu sub sole collocatum. Tales autem erant Antelii, ab ἀντὶ, contra, & ἥλιος, sol: quorum meminit *Tertull. de Idolol. c.* 15. & *de cor. mil. c.* 13. *in fi.* ¶ Scribitur & *Anthelius*, Ἀνθήλιος, quod propius Græcæ scriptioni accedit: tametsi *Hesych.* aspirationem omittit.

ANTELOGIUM, ii, n. *prologo*, prologus, fabulæ proœmium. Hibrida vox ex Latino *ante*, & Græco λόγος, sermo. *Plaut. Men. prol. v.* 13. Huic argumento antelogium quidem hoc fuit.

ANTELOQUIUM, ii, n. *esordio*, *proemio*, initium loquendi, exordium, προοίμιον. *Symmach. l.* 1. *ep.* 77. Quorsum spectet hoc anteloquium, breviter explicabo. *Alii leg.* alloquium. *Id. l.* 8. *ep.* 23. Anteloquio aliquid complecti. ¶ Pro primo loquendi loco. *Macrob. l.* 7. *Saturn. c.* 4. Hic assensi omnes Prætextato anteloquium detulerunt. *Id. l.* 1. *c. ult. a med.* Philosophia honoranda est anteloquio. unde meminerit Eustathius, primum sibi locum ad differendum, omni alia professione cedente, concessum.

ANTELUCANUS, a, um, *innanzi dì*, ἀντιλυκαῖος, λυκαυγὴς, qui ante lucem matutinam est, vel fit. *Cic. Fam.* 15. *ep.* 4. *circa med.* Ex antelucano tempore usque ad horam diei decimam. *Id.* 4. *Tuscul. c.* 19. *ad fin.* Industria antelucana opificum. *Id. in Catil.* 2. *cap.* 10. Cœnæ antelucanæ. *h. e.* tota nocte usque ad mane per summam luxuriam productæ. *Vitruv. l.* 1. *c.* 6. Antelucanus spiritus. *h. e.* ventus. *Plin. l.* 18. *c.* 6. Antelucanæ auræ. Et *cap.* 26. & *Columell. l.* 11. *c.* 2. Antelucana lucubratio.

ANTELUCIO, adverb. idem quod *Anteluculo*. *Apulej. l.* 1. *Metam.* Antelucio aufugere. *Id. ibid. l.* 9. Antelucio recubans adhuc.

ANTELUCULO, *avanti giorno*, λυκαυγῆς, ante lucem. *Apulej. l.* 1. *Metam.* Anteluculo furtim evadere, & viam, licet trepido vestigio capessere.

ANTELUDIUM, ii, n. præludium, quod pompam sacrificalem præcedit. *Apulej. l.* 11. *Metam.* Ecce pompæ magnæ paulatim præcedunt anteludia.

ANTEMERIDIALIS, le, antemeridianus. *Martian. Capell. l.* 6. *pag.* 195. Antemeridiales horæ.

ANTEMERIDIANUS, a, um, *avanti mezzo dì*, προμεσημβρινὸς, qui est, vel fit ante meridiem. *Cic. Attic. l.* 13. *ep.* 23. Antemeridianis tuis litteris heri statim rescripsi. *Id. l.* 3. *de Orat. c.* 6. Antemeridianus sermo. Et *cap.* 30. Antemeridiana ambulatio.

ANTEMITTO, is, isi, issum, a. 3. *mandare innanzi*, προπέμπω, præmitto. *Solin. cap.* 25. (*al.* 38.) *de elephantis*. Flumen transituri minimos antemittunt. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 21. Equitatum omnem antemittit. *Id. l.* 1. *B. Civ. c.* 51. Imprudentesque antemissis equitibus aggreditur. ¶ *Arbores antemissæ* apud Scriptores rei agrariæ sunt, quæ ante agrorum fines plantantur, & intactæ relinquuntur; ex quibus nec frondes, nec ramos cædunt, ut magnitudine ceteris præstent, designandorum finium gratia. *Sicul. Flacc. de condit. agror. pag.* 4. & 10. *Goes.* & *Aggen. Urbic. commentar. in Frontin. ibid. pag.* 45. &c. ¶ Scribitur etiam divisim *ante mitto*.

ANTEMNÆ, arum, f. oppidum Sabinorum, nunc excisum, ita dictum, quod *ante amnem* Anienem erat situm, uti docet *Serv.* ad illud *Virg. Æn.* 7. *v.* 631. Ardea, Crustumerique, & turrigeræ Antemnæ.

ANTEMNAS, atis, adject. m. & f. *Antemnates* sunt Antemnarum incolæ. *Liv. l.* 1. c. 9. & 10.

ANTEMŎNENS, entis, *chi avvisa innanzi*, qui ante monet. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 259. monstrisque minacibus urbem Terrítat antemonens semper deus. ¶ Rectius divisim scribes *ante monens*.

ANTEMURALE, lis, n. *antemurale*, *antimuro*, *barbacane*, *contraforte*, προτείχισμα, propugnaculum muri exterius. *Hieronym. in Homil.* 2. *Origenis*, *quam ipse Latinam fecit*, *sub fin.*

ANTEMURANUS, a, um, *posto innanzi al muro*, ante murum positus. *Ammian. l.* 21. *c.* 12. (*al.* 22.) Vallum antemuranum, cæspitibus fultum, insidiantes ab omni discrimine defendebat.

ANTENNA, æ, f. κεραία, lignum transversum in navis malo, cui velum alligatur. *Virg.* 3. *Æn. v.* 549. Cornua velatarum obvertimus antennarum. *cornua antennarum* sunt earum extremitates: *velatas* dixit, quia velorum parte extrema involutæ sunt; vel generatim, quia vela habent alligata. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 623. Antenna prona lævo cornu sustulit undam. *Horat. l.* 1. *od.* 14. *v.* 5. malus celeri saucius Africo, Antennæque gemant. *Ovid.* 3. *Trist. eleg.* 4. *v.* 9. Effugit hibernas demissa antenna procellas. *Hirt. de B. Alex. cap.* 45. Demittere antennas ad medium malum. *Lucan. l.* 9. *vers.* 328. Suffigere lintea antennæ summæ. ¶ Scribitur & *antemna*, sed minus frequenter.

ANTĔNOR, ŏris, m. Ἀντήνωρ, Rex Thraciæ. Habuit filios, Helicaonium, Polydamantem, &c. ex quibus Helicaonius uxorem duxit Laodiceam, Polydamas Lycastem, ambas Priami filias. Cum filiis in auxilium Trojanorum venit. Sed existimatus est urbem prodidisse. Nam præterquamquod Græcorum legatos hospitio suscipiebat, & Helenæ restitutionem frequenter suadebat, Ulyssem simulato habitu intra mœnia vidit, nec indicavit. Eo die, quo Ilium captum est, cum multitudine Henetorum, qui expulsi propter seditionem ex Paphlagonia, amisso Rege Philemone ad Trojam, sedes, & ducem quærebant, discessit ex Troade, venit in Italiam, ad ultimum sinum maris Adriatici, ibique expulsis Euganeis, qui inter mare, & alpes habitabant, urbem condidit. Locus ille, in quem ex navibus egressus est, Troja dictus est, urbs primo *Antenorea*, deinde *Patavium*. *Servius* ad illud *Virg. Æn.* 1. *v.* 246. Antenor potuit mediis elapsus Achivis, Illyricos penetrare sinus, &c. *Ovid. Fast.* 4. *v.* 75. Adjice Trojanæ suasorem Antenora pacis. *Antenora* accusativus est Græcæ positionis pro *Antenorem*.

ANTENORĔUS, a, um, ad Antenorem pertinens: & fere pro Patavino ponitur. *Martial. l.* 1. *epigr.* 77. Flacce, Antenorei spes, & alumne Laris. *Id. l.* 4. *epigr.* 25. Faunus Antenoreus. *h. e.* qui incolit, & tuetur Patavinum agrum.

ANTENORĬDÆ, arum, m. Ἀντηνορίδαι, Antenoris filii. *Virg.* 6. *Æn. v.* 484. Tres Antenoridas. ¶ Patavini etiam, quibus Antenor urbem dedit, Antenoridæ dicuntur a *Serv.* ad *Æn.* 1. *v.* 252. cui adde *Messal. Corvin. de progen. Aug. c.* 10.

ANTENUPTIALIS, le, qui ante nuptias fit, ut antenuptialis donatio, *Justinian. novell. constitut.* 2. *c.* 1. & alibi.

ANTEOCCUPATIO, onis, f. πρόληψις, actus anteoccupandi. Est hoc nomine figura Rhetorica, idem ac Occupatio. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 53. Ad hilaritatem impulsio, anteoccupatio. *Quintil. l.* 9. *c.* 1. hæc eadem verba repetit. Sed apud utrunque alii rectius *ante occupatio* divisim scribunt: apud *Quintil.* alii *aut occupatio*.

ANTEOCCUPO, as, avi, atum, *prevenire*, *occupare*. *Cic. in Orat. c.* 40. Ut anteoccupet, quod putat opponi. ¶ Rectius scribes divisim *ante occupo*.

ANTEPÆNULTĬMUS, a, um, *antepenultimo*, tertius ante ultimum. *Martian. Capell. l.* 3. *pag.* 60. Syllaba antepænultima. *Diomed. Grammat. l.* 2. *pag.* 425. *Putsch.* Accentus acutus tria loca teneat, ultimum, pænultimum, antepænultimum. ¶ Legitur & *antepenultimus*.

ANTEPAGMENTUM, i, n. vocabulum est architectorum, quod Italice describitur a Daniele Barbaro: *tutta la cassa*, *o telaro della porta*, *e tutta la composizione delle erte col sopralimitare*. Festus: *Antepagmenta valvarum ornamenta*, *quæ antis adpanguntur*, *idest adfiguntur*. Uterque autem respexit *caput* 6. *libri* 4. *Vitruvii*, in quo agitur de ostiorum antepagmentis. Ceterum antepagmenta non solum in ostiis locum habent, sed etiam in projecturis mutulorum sub stillicidio; & fortasse etiam in aliis ædium partibus, ubi aliquid adpangitur, & ad ornamentum, vel munimentum adfigitur. *Cato R. R. c.* 14. Villæ fundamenta ex cæmentis, & calce supra terram pede, ceteros parietes ex latere, jugumenta, & antepagmenta, quæ opus erunt, ex lapide indito. *Vitruv. l.* 6. *c.* 7. Supra parietes trajecta-

tæ

ræ mutulorum projiciantur : item in eorum frontibus antepagmenta figantur. *Vetus lapis* apud *Gruter. pag.* 207. Tegulas primores omnes in antepagmento ferro figito. *Id. Vitruv. ibid. c.* 6. Oſtiorum autem, & eorum antepagmentorum in ædibus hæ ſunt rationes, &c. *Et mox.* Corona ſumma quæ ſupra antepagmentum ſuperius imponitur, &c. ¶ *Salmaſ. in exercitat. Plinian. pag.* 1216. ait, antepagmenta lignea fuiſſe: in quo putat erraſſe *Philandrum*, quod lapidea fecerit, & ab *antis* non diſtinxerit. Certe apud *Gruter.* in lapide citato hæc habentur *Facito antepagmenta abiegna :* tamen non videtur abſurdum, ex ſtructura etiam, & ex lapidibus aliquando fieri potuiſſe. Nam & res hujuſmodi *adpangi* dicuntur, tum in lateribus oſtiorum, tum in coronis faſtigii, tum alibi. Qua in re magnum momentum habere debet *Catonis* locus modo allatus *cap.* 14. Ubi tamen non eſt diſſimulandum, Gryphianas Editiones, & Venetam anni 1472. ſic habere: Villa lapide fundamenta calce ſupra terram pede, ceteros parietes ex latere, jugamenta, & antepagmenta, quæ opus erunt indito. ¶ Legitur & *antipagmentum* (ea ratione, qua *antiſto* pro *anteſto* dicitur) & ita ſcriptum eſt in Codicib. *Feſti*.

ANTEPĂRO, as, a. 1. *preparare innanzi*, ante præparo, προπαρασκευάζω. *Propert. l.* 1. *eleg.* 8. *verſ.* 36. Et quas Elis opes anteparat equis. ¶ Rectius ſcribes *ante paro* diviſim.

ANTEPARTA, orum, *coſe acquiſtate per l' innanzi*, antea parta, & acquiſita. *Nævius* apud *Chariſ. l.* 2. *pag.* 189. *Putſch.* Adoleſcentes qui anteparta patria peregre prodigunt. *Plaut. Trinum.* 3. 2. 16. Itane tandem majores famam tradiderunt tibi tui, ut virtute eorum anteparta per flagitium perderes? *Id. Trucul.* 1. 1. 42. Unde anteparta demus poſtpartoribus. ¶ Scribitur & *ante parta* diviſim.

ANTEPASSIO, onis, προπάθεια, primi motus cupiditatis, qui vel nobis invitis inſurgunt, animumque perturbant. *Hieronym. ep.* 9. *ad Salvinam, poſt med.* Difficile eſt, quin potius impoſſibile, perturbationem initiis carere quempiam, quas ſignificantius Græci προπαθείας vocant: nos ut verbum vertamus e verbo antepaſſiones poſſumus dicere.

ANTEPĔDES, um, m. vox ex *ante* & *pedes* in unam dictionem per ὑφὲν conflata, qua ſignificantur ii, qui dominum officii cauſa comitantes præcedunt, quos *anteambulones* appellat *Martial.* Hujuſmodi autem erant amici, & clientes. nam ſervi fere ſequebantur, vel circumſtabant. *Agroet. de Orthogr. pag.* 2274. *Putſch.* Circumpedes ſunt obſequia ſervorum: antepedes amicorum. *Caſſiod. l.* 7. *variar. in formula curæ Palatii*, 5. Ut aurea virga decoratus, inter obſequia numeroſa, antepedes Regios primus videaris incedere, &c. Alii hic diviſim ſcribunt *ante pedes*. Sic apud *Juvenal. ſat.* 7. *v.* 143. Reſpicit hoc primum qui litigat, an tibi ſervi Octo, decem comites; poſt te an ſit ſella, togati Ante pedes. ¶ Præterea *antepedes* dicuntur priores pedes. *Cic. in Arat. v.* 454. At caput, & totum ſe ſe Centaurus opacis Eripit e tenebris, linquens veſtigia parva Antepedum.

ANTEPENDŬLUS, a, um, *pendente innanzi*, ante pendens. *Apulej. l.* 2. *Metam.* At illa crinibus antependulis hinc inde dimotis, etiam in mœrore luculentam proferens faciem, &c. Et *lib.* 5. Pererrantes crinium globos decoriter impeditos, alios antependulos, alios retropendulos.

ANTEPERĔO, is, n. 4. *perire innanzi*. *Auſon. epigr.* 34. Si tineas, cariemque pati te charta neceſſe eſt, Incipe verſiculis anteperire meis.

ANTEPILĀNUS, i, m. Antepilani in Romana militia erant, qui in prima, & ſecunda acie pugnabant, ante pilanos, hoc eſt ante triarios, qui *pilani* dicuntur a *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 16. & ab *Ovid.* 3. *Faſt. v.* 129. Nam in prima acie erant *haſtati*, in ſecunda *principes*, in tertia *pilani*, ſeu *triarii*. *Liv. l.* 8. *c.* 8. Robuſtior ætas, quibus principibus nomen eſt, hos ſequebantur, ſcutati omnes inſignibus maxime armis. hoc XXX. manipulorum agmen antepilanos appellabant, quia ſub ſignis jam alii quindecim ordines locabantur: ex quibus ordo unuſquiſque tres partes habebat: earum unamquamque primum pilum vocabant, &c. (vel ut *Lipſ. l.* 2. *de mil. Rom. dial.* 3. legit *unamquamque primani Pilum vocabant*) Et *cap.* 9. *in fin.* Nam & rorarii procurrebant inter antepilanos, addiderantque vires haſtatis, ac principibus. ¶ Meminit *Liv.* antepilanorum etiam *cap.* 10. ſed tum hic, tum in duobus ſuperioribus locis mavult *Patric. rei milit. Rom.* 4. *ſect.* 5. vocem hanc mutari in *anteſignani* ob eam potiſſimum rationem, quod *Livii* verba *cit. cap.* 8. *quia jam ſub ſignis*, cohærere nequeant cum illis, *antepilanos appellabant*. Verum ſi totus ſimul *Livii* locus conſideretur uſque ad verba *pilum vocabant*, facile apparet, cur ii, qui *ſigna* præcederent, *antepilani* vocarentur. ¶ Alia ratione *antepilani* accipiuntur ab *Ammiano*, qui *l.* 16. *c.* 12. (*al.* 26.) eos ita vocat, qui in prima acie ante ſigna pugnabant, ut *ibid. Valeſ.* advertit. ¶ Translate *Id. l.* 28. *c.* 1. (*al.* 10.) *de quodam Simplicio*. In cruento enim certamine cum Maximino, velut antepilano ſuo, contendens, ſuperare eum in ſuccidendis familiarum nobilium nervis ſtudebat. *Salmaſ. de re milit. Rom. c.* 19. hoc loco legendum putat *anteſignano*.

ANTEPOLLĔO, es, n. 2. *ſuperare in potenza*, ſupra aliquem polleo. *Apulej. l.* 1. *Metam.* Quæ civitas cunctæ Theſſaliæ antepollet. *Id. l.* 7. *Metam.* Toto vertice cunctos antepollebat.

ANTEPONO, is, ſui, oſitum, a. 3. *mettere innanzi*, *preſentare*, προτίθημι, ante aliquem appono. *Plaut. Men.* 2. 2. 2. Bonum anteponam prandium pranſoribus. *Id. Curcul.* 1. 1. 73. Quid antepones Veneri a jentaculo? *h. e.* quid appones Veneri in jentaculum? *Tacit. Ann.* 15. *c.* 32. Equitum Romanorum locos ſedilibus plebis anteposuit. ¶ Sæpius uſurpatur pro præferre, anteferre, primas dare, *preferire*, προτιμάω. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 21. *in fin.* Longe Academiæ illi ac Lycæo tuum hoc ſuburbanum gymnaſium anteponam. *Id. de Amic. c.* 5. Amicitiam anteponere rebus omnibus. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 2. *c.* 2. *ad fin.* ſe alicui. *Nepos in Epamin. c.* 2. aliquem alteri in familiaritate. ¶ Aliquando effertur per metatheſim, ſeu tranſpoſitionem. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 1. *v.* 20. Libatum agricolæ ponitur ante Deo. *h. e.* apponitur Deo agricolæ. *Cic.* 3. *Offic. c.* 17. *a med.* Malitia mala bonis punit ante. Al. leg. *anteponit*.

ANTEPOSĬTUS, a, um, *poſto innanzi*, ante appoſitus. *Plaut. Rud.* 2. 6. 24. Cœna antepoſita Thyeſtæ, & Tereo. *Tacit. Ann.* 1. *cap.* 50. Nullo metu, non antepoſitis vigiliis. *Id. Ann.* 12. *c.* 56. Antepoſita propugnacula. ¶ Item præpoſitus, prælatus, *preferito*. *Tacit. Ann.* 12. *c. ult.* Antepoſitus filio privignus.

ANTEPŎTENS, entis, *ſuperiore in potenza*, antepollens, ſupra alios potens. *Plaut. Trinum.* 5. 1. 1. Hic homo eſt omnium hominum præcipuis voluptatibus, gaudiiſque antepotens. *h. e.* abundans voluptatibus, & gaudiis: ea ratione qua dicitur *muneribus Veneris potens* ab *Horat. l.* 4. *od.* 10. *v.* 1. & *pietate potens* a *Propert. lib.* 3. *eleg.* 21. *v.* 21. Alii tamen leg. *anteponendus*.

ANTEPRÆDICO, is, ixi, ictum, a. 3. *predire*, idem quod prædico, addito *ante* per pleonaſmum. *Cic. Phil.* 5. *c.* 3. Teſtificor, denuntio, antepradico. ¶ Rectius leges *ante prædico* diviſim.

ANTEPRÆCURSOR, oris, m. *precurſore*, idem ac præcurſor addito *ante* per pleonaſmum. *Tertull. de baptiſm. c.* 6. Joannes antepræcurſor Domini fuit. ¶ Legitur & *ante præcurſor* diviſim.

ANTĔQUAM, *prima che*, *avanti che*, πρὶν ἄν, πρὶν ἢ, priuſquam: adverb. temporis, quod fere jungitur indicativo, interdum & conjunctivo. *Cic. Verr.* 4. *c.* 1. Antequam de incommodis Siciliæ dico, pauca mihi videntur eſſe de provinciæ dignitate dicenda. *Id. Fam.* 7. *ep.* 14. Dabo operam, ut iſtuc veniam, antequam plane ex animo tuo effluo. *Id. de clar. Orat. cap.* 13. Antequam delectata eſt Athenienſium civitas hac laude dicendi, multa jam memorabilia effecerat. *Id. Phil.* 12. *c.* 9. Cui fui ſemper amicus, antequam Reipublicæ eſt factus inimicus. *Id. Attic. l.* 2. *epiſt.* 7. Equidem antequam tuas legi litteras, in hominem ire cupiebam. ¶ Cum conjunctivo *Id. Phil.* 1. *in prin.* Antequam de Republica Patres Conſcripti dicam ea, quæ dicenda hoc tempore arbitror, exponam vobis, &c. *Id. l.* 3. *de Orat. c.* 36. Neque defatigabor, antequam percepero. ¶ Sæpe per tmeſim dividitur interjecto aliquo verbo. *Cic. Fam.* 2. *ep.* 2. Si ei contigiſſet, ut te ante videret, quam a vita diſcederet. *Liv. l.* 41. *c.* 10. Nec ante finitum eſt, quam tribunus militum, &c. V. alia in *Ante*. ¶ Per anaſtrophen etiam, hoc eſt tranſpoſitis vocibus, adhibetur. *Lucret. l.* 3. *v.* 987. quam naſcimur ante. *Martial. l.* 9. *epigr.* 36. Victricem laurum, quam venit ante, vides. Adde *Propert. l.* 2. *eleg.* 19. *v.* 66. & *Tibull. l.* 1. *eleg.* 3. *v.* 9.

ANTERĪDES, dum, f. *contrafforti*, *ſperoni*, *barbacani*, ἀντηρίδες, ἀντερείσματα, pilæ ſtructiles in imo latiores, & paulatim ad ſummum uſque decreſcentes, quæ exterius adſtruuntur parietibus ad eos muniendos, & fulciendos. Vox ipſa Græca eſt ab ἀντὶ, contra, & ἐρείδω, figo, firmo, fulcio. Eandem omnino originem, ſimilemque ſignificationem habet *eriſma*, *atis*, n. & *eriſma*, *æ*, f. ἔρεισμα. *Vitruv. l.* 10. *c.* 1. Scanſoria machina catenationibus, & tranſverſariis, & plexis colligationibus, & eriſmatum fulturis continetur. *Id. l.* 6. *c.* 11. In frontibus anterides, ſive eriſmæ ſint; una ſtruantur eæque inter ſe diſtent tanto ſpatio, quanto altitudo ſubſtructionis eſt futura, craſſitudine eadem, qua ſubſtructio. Procurrant autem ab imo, deinde contrahantur gradatim, &c. *Inſcript.* apud *Donium claſſ.* 2. *n.* 76. ſubſtructiones, & eriſmas fac. loc. ¶ Etiam lignea fulcimenta ex trabibus, quæ ſtructuram ſuſtinent, *anterides* dicuntur. *Heſych.* Ἀντηρίδες τὰ ἀντερείδοντα ξύλα, ἢ λίθοι κατεσκευασμένα. *Gloſſ. vet.* *Tibicines*, ἀντηρίδες. Priore *Vitruvii* loco intelligit *Philander* quippiam ſimile fuiſſe illi, qui divaricatus ſcalas fulcit, ac ſuſtinet, quibus ruſtici decerpendis uvis, ac pomis uti ſolent.

ANTERIDĬON, ii, n. *contrafforte*, *ſoſtegno*, ἀντηρίδιον, obliquum ſuſtentaculum aliquam rem fulciens: ab ἀντερείδω, contra fulcio, ſuſtento. *Vitruv. l.* 10. *c.* 17. *ad fin.* appellat *anteridion* membrum quoddam baliſtæ ab officio quod habet ſuſtinendi, & fulciendi. Ubi alii leg. *anteridum*, ut ſit genitivus a plurali *anterides*: ſed minus recte.

ANTERĬOR, oris, *anteriore* comparativum ab *ante*, ut docet *Priſcian. l.* 3. *pag.* 599. *Putſch.* & ſignificat eum, qui eſt ante, & refertur ad locum. *Cæſ. l.* 1. *B. Civ. c.* 63. Milites in anteriorem vallum tela jaciebant. *Alii leg.* interiorem, *alii* exteriorem. *Ammian. l.* 16. *c.* 8. (*al.* 13.) Anterior chlamydis pars. *Id. l.* 25. *c.* 3. (*al.* 7.) Ad ſpeculanda anteriora progreſſus. ¶ Refertur etiam ad tempus, & ſignificat eum, qui ante fuit. *Symmach. l.* 6. *epiſt.* 59. Anteriores litteræ tuæ, quas mox aliæ conſecutæ ſunt. *Sulpic. Sever. lib.* 1. *Hiſt. ſacrar. c.* 52. Anteriores Reges. *Hieronym. ep.* 59. *ad Avitum, c.* 3. Anterior culpa. *Prudent. l.* 2. *adverſ. Symmach. v.* 96. Anterior chao. *h. e.* antiquior. ¶ *Harduin.* tribuit etiam *Plinio* tribus locis in *lib.* 1. *ejus Hiſt. nat.* nempe ad fin. indicis *lib.* 24. 26. & 34.

ANTĔRIS, idis, V. Anterides.

ANTERĬUS, adverb. *prima*, prius, priore loco, πρότερον: comparativ. ab *ante*. *Sidon. l.* 2. *ep.* 9. *ad Donid.* Mane quotidiano partibus ſuper hoſpite prima, & grata contentio, quænam potiſſimum anterius edulibus noſtris culina fumaret.

ANTERMĪNI, V. Amtermini.

ANTĔROS, ōtis, m. Ἀντέρως, ωτος, Cupido tertius, ex Marte, & Venere tertia natus apud *Cicer. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 23. Dictus eſt quaſi Cupido Cupidini contrarius: ab ἀντὶ, contra, & ἔρως, amor, Cupido. Poſſet etiam exponi *amori par*, aut *æque venuſtus ac Amor*, quia præpoſitio ἀντὶ etiam *inſtar* ſignificat. Alii interpretantur amo-

rem,

tem, quo quis amantem se redamat: alii, ut est apud *Pausan. in Attic.* intelligunt ultorem eorum, qui amanti mutuo amore non respondent. ¶ In plural. numero *Anterotes* dicuntur quædam gemmæ ex amethystorum genere, quia colore valde amœno sunt, & amabili. *Plin. l. 37. c. 9.*

ANTES, ium, m. sunt areolæ hortorum, quæ quadratam lineam, seu figuram referunt. *Colum. l. 10. v. 376.* Humidaque andrachne sitientes protegit antes. *Nonius* hinc recte scribit *cap. 1. n. 124.* antes esse quadraturas, unde & *antas* dictas esse quadras columnas. Ob similitudinem autem omnes arvorum, & vinearum ordines ad lineam ducti *antes* dicuntur. *Sidon. l. 8. ep. 8.* Quousque pondus ligonis obtusi nec perfossis antibus ponis? *Virg. 2. Georg. v. 412.* Jam canit extremos effetus vinitor antes. *Festus* hunc *Virgilii* locum procul dubio respexit, cum scripsit, *antes* esse extremos ordines vinearum. ¶ Ceterum hæc vox multo adhuc latius patet. Translate enim usurpatur a *Catone in fragment. l. 1. rei milit.* apud *Serv.* & *Philargyr.* ad *cit. Virg. loc.* Pedites, inquit, quatuor agminibus, equites duobus antibus ducas. *h. e.* Pedites quadrato agmine ducas, cujus agminis latera equites tegant, veluti duæ lineæ, seu alæ. ¶ Advertendum autem, nonnullos veteres Grammaticos *antes* confundere cum *antis*, & *anteridibus*. Nam *Isidor. l. 15. Orig. c. 7.* scribit *antes* esse partes anticas januarum, quibus opponantur *postes*. *Serv.* vero *ad cit. vers. Virgil.* ait, *antes* a quibusdam dici macerias, quibus vineta clauduntur, & ita appellari a lapidibus eminentioribus, qui interponuntur ad materiam sustentandam; sed proprie *antes* esse eminentes lapides, vel columnas ultimas, quibus fabrica sustinetur, & appellari *antes* ἀπὸ τῦ ἀντεχειν; ad quam etymologiam etiam extremos ordines vinearum trahi posse, qui *antestant*. ¶ Sunt qui putant, etiam a *Vitruvio* antes usurpari eodem sensu, quo *antæ*; inter quos est *Danetius* in Lexico, qui tamen more suo nullum locum *Vitruvii* assignat.

ANTESCHOLĀNUS, i, m. *sottomaestro, repetitore*, πρόσχολος, subdoctor, hoc est qui sub magistro est in schola. Alii volunt esse principem inter discipulos, qui ingenio, & diligentia ceteris antecellit, & a magistro supra ceteros honoratur. *Petron. in Satyr. c. 81.* Veritus, ne Menelaus antescholanus, inter cetera mala, solum me in diversorio inveniret. Sunt qui aliter leg.

ANTESIGNĀNUS, i, m. *soldato di guardia della bandiera*, πρόμαχος τῦ σημείου. Antesignani in Romana militia fuere, non qui ante omnem aciem collocati erant, & primi omnium pugnam inibant, ut velites, antecursores, &c. sed milites legionarii fortissimi, & promptissimi, qui ante signa stabant, ad eorum custodiam. Porro signa non semper eundem in acie locum obtinebant, sed pro ejus varia dispositione, variisque præliorum rationibus, modo in media acie erant, modo ante ipsam; modo in unum omnia collata locum, modo sparsa. Ubicumque autem essent, muniebantur & ante, & retro valida militum manu, qui *antesignani*, & *postsignani* dicebantur. Ceterum quia præcipua signa, ut Aquilæ legionum fere in secunda acie stabant inter principes, factum est, ut aliquando *hastati*, licet propria haberent signa, quia ante majora, & totius exercitus nobilissima stabant, *antesignani* sint appellati: quo pacto eos appellare videtur *Curt. lib. 4. c. 6.* Plura de his V. apud eos, qui ex professo hæc persequuti sunt. *Cic. 2. Phil. c. 29.* Fueras in acie Pharsalica antesignanus. *Cæs. lib. 1. B. Civ. c. 43.* Legiones tres ex castris educit, acieque in locis idoneis instructa, unius legionis antesignanos præcurrere, atque occupare eum tumulum jubet. *Id. ibid. cap. 57.* Delectos ex omnibus legionibus fortissimos viros antesignanos, centuriones Cæsar ei classi attribuerat. *Liv. l. 22. c. 5.* Pugna exorta est, non illa ordinata per principes, hastatos, ac triarios; nec ut pro signis antesignanus, post signa alia pugnaret acies, &c. *Id. l. 9. c. 39.* Nihil ab ulla parte movetur fugæ: cadunt antesignani; & ne nudentur propugnatoribus signa, fit ex secunda prima acies. Adde *Varr.* apud *Non. c. 18. n. 4.* ¶ Aliis temporibus *antesignani* dicti sunt, qui ante omnia signa, atque adeo ante omnem aciem ibant: quos & *campigenos* vocari scribit *Vegetius l. 2. rei milit. c. 7.* ideo sic nominatos, *quia eorum opera, atque virtute exercitii genus crescit in campo:* nempe ii ante signa ibant, & militibus præscribebant, quomodo incedendum esset, qua ratione eundum in hostem, aut recedendum, aut consistendum, &c. Apud *Veget.* est qui legit *antesignarii*, ut & apud *Liv. l. 4. c. 47.* ex quibusdam MSS. ¶ Hinc translate *antesignanus* ponitur pro duce, aut pro eo cujus hortatu, aut exemplo aliquid facimus. *Apulej. l. 4. Metam.* Antesignani nostri partem, qua manus humerum subit, prorsus abscindimus.

ANTESINISTRA. *Servius* in illo *Eclogæ 9. v. 10. Ante sinistra cava monuisset ab ilice cornix;* indivise legendum putat *antesinistra*, ut sit adjectivum, & significet cornicem volasse ab antica ad sinistram partem, hoc est ab anteriore parte templi, quod capturus auspicia lituo designaverat: idem tamen sensus, etiamsi *ante sinistra* divisim legatur, fieri potest.

ANTESTĀTUS, a, um, particip. ab *Antestor*. In fragmento quodam Leg. XII. Tab. dicitur *antestatus* passiva significatione, qui in testem vocatus est ab aliquo adversarium suum in jus trahere volente. Ejus fragmenti hæc sunt verba: *Si vir vocationi fuat, antestaminor: ni it, aurem capito antestati.* Ita *Lipsius l. 4. epistolic. quæst. epist. 26.* At *Lambin.* ita emendat, ut vox *antestatus* significet eum, qui in testem vocavit: *Si vir vocationi fuat, antestatus im (h. e. eum) capito*, &c. V. *Antestor*. ¶ In *epit. Institution. Caji tit. 6.* antestatus est idem, qui libripens.

ANTESTO, & Antisto, as, steti, statum, n. 1. *esser superiore*, προέχω, præsto, antecello, ante alios sto. *Cic. 2. de Invent. cap. 2.* Crotoniatæ multum omnibus corporum viribus, & dignitatibus antesteterunt. *Gell. l. 7. c. 5.* Gestu, & vocis clatitudine, & venustate ceteris antestabat. *Claud. Quadrigar.* apud *eund. Gell. l. 9. c. 13.* Virtute ceteris antistabat. *Nepos in Aristid. cap. 1.* Eloquentia antistat innocentiæ. Adde *Lucret. l. 5. v. 22.*

ANTESTOR, aris, atus sum, dep. 1. *chiamar in testimonio*, προσκαλεῖσθαι μαρτυρεῖν, in testem vocare. Unde dicatur, non convenit inter Etymologos. Alii enim ab *ante*, & *testor* derivant, quod testes vocare solemus, antequam res fiat: alii ab *ant*, circum, & *testor:* alii dici putant pro *attestor*, converso *t* in *n*. Est autem verbum proprium fori, desumptum ex fragmento veter. Leg. XII. Tab. quod refert *Porphyrion* vetus *Horatii* interpres *ad l. 1. sat. 9. sub fin.* V. in *Antestatus*. Mos autem erat, ut qui aliquem in jus vocabat, & nolentem pertrahere volebat aliquo teste uteretur, quo vocationem suam judici probare posset. Interrogabat autem eum, quem testem designabat, his verbis: *Licet antestari?* quo respondente *Licet*, adversarium in jus vocabat. Quod si is adhuc recusaret, aurem ejus quem in testem vocaverat, leniter tangebat admonendi causa, ut pro se contra reum testimonium interponere meminisset. *Plin. l. 11. c. 45.* Est in aure ima memoriæ locus, quem tangentes antestamur. *Horat. l. 1. sat. 9. sub fin.* casu venit obvius illi Adversarius, &, quo tu turpissime? magna Exclamat voce: &, licet antestari? ego vero Oppono auriculam: rapit in jus. *Plaut. Pers. 4. 9. 10.* Nonne antestaris? *Sa.* tuan' ego causa, carnufex, cuiquam mortali libero aures atteram? *Id. Curcul. 5. 2. 23.* Licet te antestari? *Mi.* non licet. Et *v. 25.* Antestari servum. Adde *Pœn. 5. 4. 58.* ¶ *Antestamino* vetus imperativum pro *antestator*, est in Leg. XII. Tabul. apud *Gothofred.* tab. 1. Sic *præfamino* apud *Caton. R. R. c. 141.* pro *præfare*. & *profitemino* pro *profiteatur* in vet. Tab. æn. apud *Murator. pag. 582. initio.* ¶ Passive pro in testem vocari. *Liv. apud Priscian. l. 8. pag. 792. Putsch.* Impubes libripens esse non potest, neque antestari. προσδέχεσθαι μαρτυρεῖσθαι. ita enim *Priscian.* exponit. Hinc particip. *antestatus* passivæ significationis, quod V. ¶ Pro testari, testem aliquem appellare, extra judicium. *Cic. pro Mil. c. 25. in fin.* Te, Magne, tamen antestaretur. *Alii leg.* attestaretur.

ANTEVENIO, is, eni, entum, a. 4. *venire innanzi, prevenire*, prævenio, προφθάνω. *Sallust. in Jug. c. 52.* Exercitum Metelli antevenit. Et *cap. 60.* Magnis itineribus antevenire aliquem. *Plaut. Trinum. 4. 2. 66.* Tempori huic hodie anteveni. *Sallust. in Jug. c. 93.* Consilia, & insidias hostium antevenire. *prevenire i disegni*, &c. *Cato* apud *Non. c. 2. n. 143.* Quod compluriens usuvenit, omni tempore anteventum est. ¶ Est etiam antecellere, superare, anteire, *superare*. *Tacit. 4. Ann. c. 18.* Beneficia usque eo læta sunt, dum videntur exsolvi posse: ubi multum antevenere, pro gratia odium redditur. *Plaut. Cas. 2. 3. 1.* Amor omnibus rebus, & nitoribus nitidis antevenit. *Sallust. in Jug. c. 4.* Antevenire aliquem per virtutem.

ANTEVENTULUS, a, um, adject. *Capilli anteventuli* dicuntur ab *Apulejo*, qui ante frontem veniunt, & pendent, quos & *antependulos* vocat. *l. 9. Metam.* Discerptæ comæ pleramque ejus anteventulæ contegebant faciem. *Id. in Florid. n. 3. (al. l. 1.)* Jam primum crines ejus præmulsis antiis, & promulsis caproneis anteventuli, & propenduli.

ANTEVERSIO, onis, f. *prevenzione, il prevenire*, actus antevertendi, & præveniendi. *Ammian. l. 21. c. 5. in fin. (al. c. 10.)* Expertus quid in rebus tumultuosis anteversio valeat, & prægressus.

ANTEVERTO, *& veteri loquendi more* Antevorto, is, rti, rsum, n. 3. *prevenire, anticipare*, φθάνω, prævenio, anticipo, præverto. *Cic. pro Mil. c. 17.* Vidit necesse esse Miloni proficisci Lanuvium illo ipso die: itaque antevertit. *Id. de Amic. cap. 4.* Idipsum cum tecum agere conarer, Fannius antevertit. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 7.* Qua re nuntiata Cæsar omnibus consiliis antevertendum existimavit, ut Narbonem proficisceretur. *Plaut. Capt. 4. 2. 60.* Pol mœrores mi antevortunt gaudiis. *h. e.* veniunt ad me ante gaudia. *Terent. Eun. 4. 5. 12.* Miror, ubi ego huic anteverterim. *h. e.* ubi hanc prævenerim. *Tacit. Ann. 13. c. 30.* Antevertere damnationem veneno. ¶ Significat etiam anteponere, præferre, *preferire, anteporre*. *Pacat. in Paneg. ad Theodos. Aug. c. 9.* Quod ego tuum otium aliorum negotiis anteverto. ¶ Deponentis forma *Plaut. Bacch. 3. 5. 1.* Rebus aliis antevortar, Bacchis, quæ mandas mihi, Mnesilochum ut requiram. *h. e.* illud aliis rebus antevertam, ut requiram Mnesilochum. Ita legitur in plerisque optim. Codicib. Al. tamen hab. *antevortam*.

ANTEVĪDENS, entis, *chi antivede*, qui prævidet. *Valer. Flacc. l. 6. v. 581.* Nunc quo se raperet, nunc quo diversus abiret, Antevidens. ¶ Scribi potest etiam divisim.

ANTEVĪO, as, n. 1. *precedere*, per viam eundo præcedo. Usurpatur a *Venant. Fortun. l. 4. carm. 26. a med.*

ANTEVŎLO, as, a. 1. *volare innanzi*, volando præcedere. *Claudian. in carm. de phœnice, v. 21.* Antevolant Zephyros pennæ. *Sil. l. 12. v. 600.* Fulvius antevolans agmen. *Virg. 12. Æn. v. 455.* Antevolant, sonitumque ferunt ad litora venti. *Id. Æn. 9. v. 47.* Turnus ut antevolans tardum præcesserat agmen. ¶ Apud *Virg.* rectius divisim scribes *ante volo*.

ANTEVORTA, æ, f. Dea, quæ res præteritas curare dicebatur, sicut *Postvorta* futuras. Alio nomine *Porrima* appellatur ab *Ovid. l. 1. Fast. v. 633.* & a *Serv.* ad *8. Æn. v. 336.* Apud *Macrob. lib. 1. Saturn. c. 7.* Antevorta, & Postvorta dicuntur *Divinitatis aptissime comites*, quia Deus tum longe præterita, tum futura optime cognoscit. V. Porrima.

ANTEURBĀNUS, a, um, *chi è innanzi la città*, qui est ante, & prope urbem. *Festus*: Anteurbana prædia, urbi propinqua.

ANTHÆUS, V. Antæus.

ANTHALIUM, ii, n. ἀνθάλιον, genus herbæ, cujus pomo mespili

magnitudine & rotunditate, sine nucleo, sine cortice, folio cyperi, Ægyptii utuntur in cibis: ita dictæ ab ἀνὰ, & θάλλω, regermino. *Plin. l.* 21. *c.* 15.

ANTHEDON, ŏnis, f. ἀνθηδὼν, όνος, genus mespili, pomum ferens ceteris minus, sed odoratius, & quod diutius servatur. Quidam putant dici ab Italis *pomo imperiale*. *Plin. l.* 15. *c.* 20. Mespilis tria genera, anthedon, setania; tertium degenerat anthedoni tamen similius, &c. ¶ Est etiam hoc nomine urbs Palæstinæ maritima inter Ascalonem, & Gazæorum portum, nunc *Larissa*, aliis *Daron*. *Plin. l.* 5. *c.* 13. ¶ Item oppidum Bœotiæ, in litore contra Eubœam, patria Glauci. *Ovid. Metam.* 7. *v.* 232. Carpit, & Euboica vivax Anthedone gramen. ¶ Denique portus in sinu Saronico, qui nunc *Golfo di Egina*. *Id. l.* 4. *c.* 5.

ANTHEDONIUS, a, um, adject. ad Anthedonem urbem pertinens. *Stat.* 9. *Theb. v.* 291. Thisbæumque Lycam, Anthedoniumque Lycetum. Et *vers.* 328. Anthedonius hospes. *h. e.* Glaucus.

ANTHELIUS, V. Antelius.

ANTHELMUS, V. Aldhelmus.

ANTHĔMIS, idis, *f. camamilla*, ἀνθεμὶς, genus herbæ, quæ & *chamamelon* dicitur, quia odorem mali habet. *Plin. l.* 22. *c.* 21.

ANTHEMIUM, ii, n. herba eadem quæ anthemis, apud *Æmil. Macr. cap. de Camomilla*.

ANTHĔMUM, i, n. herba parva a radice folia quina habens, caules longos duos, florem roseum: ad ejiciendos calculos utilissima. *Plin. l.* 26. *c.* 8.

ANTHERÆ compositiones dicuntur a medicis, quæ vel floridum colorem habent, vel certorum florum admixtione fiunt (nam ἀνθηρὸς floridum significat) quæ præcipue adhibentur in ulceribus oris. Earum exemplum duplex *Cels. l.* 6. *c.* 11. posuit. *Id. ibid. c.* 15. Satis proficit anthera, humido ulceri arida inspersa. *Plin. lib.* 24. *cap.* 9. Quo medici utuntur vice gallæ in compositionibus, quas antheras vocant.

ANTHERICOS, i, m. ἀνθέρικος, caulis asphodeli. *Plin. l.* 21. *cap.* 17. & *l.* 22. *c.* 22.

ANTHIAS, æ, m. Ἀνθίας, genus piscis, cujus capturam ingeniosam describit *Plin. l.* 9. *c.* 59. Adde *Ovid. in Halieut. v.* 45.

ANTHINUM MEL, ἄνθινον μέλι, *mele di primavera*, mel verno tempore constructum ex primis floribus. Nam ἄνθινος floreum significat. *Plin. l.* 11. *c.* 14. Mel vernum, ex floribus constructo favo, quod ideo vocatur anthinum.

ANTHOLOGICA, ἀνθολογικὰ, ab ἄνθος, flos, & λόγος, sermo. *Libri Anthologicon* sunt, qui variarum rerum veluti flores, & exquisitiores sententias collectas ex variis scriptoribus continent. *Plin. l.* 21. *cap.* 3. *in fin.* De floribus supra dictis, scripsit Theophrastus apud Græcos: ex nostris autem inscripsere aliqui libros Anthologicon: flores vero persecutus est nemo, quod equidem inveniam. *anthologicon* est Græcus genitivus pluralis, ἀνθολογικῶν.

ANTHOLOGUMĔNA, ἀνθολογούμενα, quasi dicas florilegia, hoc est collectiones variarum rerum selectarum, & veluti flores uno comprehensa libro: ab ἄνθος, flos, & λέγω, dico. *Plin. l.* 20. *cap.* 8. *in fin.* Diodotus, qui anthologumena scripsit. *Harduin.* ita legendum censet ex quibusdam MSS. non ut est in editis, *antilegomena*, quod significat contrarie dicta.

ANTHRACIAS, æ, m. ἀνθρακίας, gemma est apud *Solin. c.* 37. (*al.* 50.) *extrem.* quibusdam veluti scintillantibus stellis coruscans, carbonis accensi instar. nam ἄνθραξ, ακος, Græce carbonem significat. Hæc eadem a *Plin. l.* 37. *c.* 11. vocatur *Anthracitis*, *itidis*, Ἀνθρακῖτις. ¶ Alia est *anthracitis* in Thesprotia fossilis, igneo colore, & quæ in ignem conjecta velut intermortua exstinguatur, contra aqua perfusa exardescat. *Id. ibid. c.* 7.

ANTHRACINUS, a, um, adject. *di color nero*, ἀνθράκινος, idem ac ater. nam ἄνθραξ Græce carbonem significat. *Varr.* apud *Non. cap.* 16. *n. ult.* Propinquæ adolescentulæ etiam anthracinis, proximæ amiculo nigello, capillo demisso sequerentur luctum. Alium *Plauti* locum V. in *Anstinus*.

ANTHRACITES, æ, m. lapis ex genere hæmatitarum, ita dictus, quia accensorum carbonum colorem imitatur, ἀνθρακίτης: ab ἄνθραξ, ακος, carbo, *Plin. l.* 36. *c.* 21.

ANTHRACITIS, V. Anthracias.

ANTHRAX, ăcis, m. ἄνθραξ, vox Græca carbonem significans. A *Vitruv. l.* 7. *c.* 8. dicitur *anthrax* rudis gleba minii, antequam tractationibus ad minium perveniat, quia carbonis accensi similis est, ferreum subrufum colorem habens, & rubro pulvere conspersa. ¶ A Medicis *anthrax* dicitur abscessus quidam rubens pustulis aut nigris, aut sublividis, aut pallidis, & acri inflammataque vi carnem perurens, Latine *carbunculus*, Ital. *carbone*, *carboncello*. Pænultima in obliquis casibus brevis est. sed producitur ab *Æmil. Macr. de herb. cap. de Sabina*, ubi ait: Sic juvat anthracas, bona quæ plebs ulcera dicit. Adde *caput de Nasturtio*: nec tamen est imitandus.

ANTHRISCUS, ĭ, f. herba est inter silvestria olera annumeranda, scandici similis, nisi quod folia habet crassiora, & minus odorata. *Plin. l.* 22. *c.* 22. qui *l.* 21. *c.* 15. usurpat neutro genere.

ANTHROPOGRĂPHUS, i, m. *pittore di figure umane*, ἀνθρωπογράφος: ita cognominatus est Dionysius quidam pictor apud *Plin. l.* 35. *c.* 10. quia nihil aliud, quam homines pinxit: ab ἄνθρωπος, homo, & γράφω, pingo.

ANTHROPOLĂTRA, æ, m. ἀνθρωπολάτρης, *h. e.* adorans hominem: ab ἄνθρωπος, homo, & λατρεύω, colo. Dicitur de Nestorianis hæreticis, qui Jesum Christum solum hominem esse volebant. *Imp. Justin. l.* 1. *Cod. tit.* 1. *leg.* 5. & 6. *a med.*

ANTHROPOMORPHITÆ, arum, m. ἀνθρωπομορφῖται, dicti sunt Hæretici quidam, Deum homini similem, humanaque forma præditum putantes: ab ἄνθρωπος, homo, & μορφὴ, forma. *Augustin. in lib. de Hæresib. ad Quodvultdeum.*

ANTHROPOPHAGUS, i, m. *chi mangia carne umana*, ἀνθρωποφάγος, vox Græca ab ἄνθρωπος, homo, & φάγω, vescor. *Anthropophagi* cognominati sunt quidam populi Scythiæ apud *Plin. l.* 4. *c.* 12. & *l.* 6. *c.* 17. item Æthiopiæ, apud *eund. l.* 6. *c.* 30. quod olim humana carne vescerentur.

ANTHUS, i, m. ἄνθος, avis quædam, quæ equi hinnitum imitari dicitur; quæque perpetuas cum ægitho inimicitias gerit. *Plin. l.* 10. *c.* 42. & 74.

ANTHYLLION, ii, n. ἀνθύλλιον, herba lenti simillima, quæ in vino pota vesicam vitiis liberat, & sanguinem sistit. *Plin. l.* 26. *c.* 8.

ANTHYLLIS, idis, ἀνθυλλὶς, herba est chamædrios similitudine, flore purpureo, gravi odore, radice intubi. *Plin. l.* 26. *c.* 15.

ANTHYPOPHŎRA, æ, f. ἀνθυποφορὰ, vox Græca ab ἀντὶ, contra, & ὑποφορὰ, objectio, est figura sententiarum, prolepsi valde similis, vel potius prolepsis pars, qua adversarii rationem, qualem afferre eum posse putamus, proponimus, eamque ipsi solvimus: ut in illo *Virg. Æn.* 4. *v.* 603. Verum anceps pugnæ fuerat fortuna: fuisset. *Quintil. l.* 9. *c.* 2. & 3. Græce usurpat: at Latine *Senec. l.* 1. *controv.* 7. *sub fin.* Deinde antipophoram sumpsit, &c.

ANTIÆ, arum, f. plur. num. capilli sunt muliebres demissi in frontem, ut *Festus* definit. Sed etiam de viris dicuntur. *Apulej. in Florid. n.* 3. (*al. l.* 1.) *de Apolline*. Crines ejus præmulsis antiis, & promulsis caproneis anteventuli, & propenduli. Adde *Tertull. de Pall. c.* 4. ¶ Esse hoc nomen feminini generis, & carere singulari numero, docet *Charis. l.* 1. *pag.* 20. *Putschii*. V. Capronæ. Apud *Isidor. lib.* 19. *Orig. c.* 31. scribunt *anciæ*.

ANTIANUS, a, um, ad Antium pertinens. *Plin. l.* 3. *c.* 6. Ultra Tiberina ostia in Antiano Astura. *h. e.* in mari, quod Antiatem agrum alluit. *Cic. in fragment.* apud *Non. c.* 4. *n.* 130. Hercules Antianus. *h. e.* Antii cultus.

ANTIAS, ātis: adject. omn. gen. qui est ex Antio Latii oppido. *Gell. l.* 1. *c.* 7. Valerius Antias. *Liv. l.* 8. *c.* 14. Interdictumque mari Antiati populo est. *Id. l.* 6. *c.* 9. Credo, rem Antiatem diuturniorem manere, diis cordi fuisse. *Id. l.* 8. *c.* 12. Cum stativa in agro Antiati habuisset. ¶ *Antiates*, *ium*, sunt populi Antii incolæ. *Liv. l.* 8. *c.* 14. *in f.* Naves Antiatium partim in navalia Romæ subductæ, partim incensæ. Al. leg. *Antiatum*.

ANTIATINUS, a, um, adject. ad Antium pertinens, ut *Antiatinæ sortes* apud *Sueton. in Calig. c.* 57. quæ scilicet ducebantur in templo Apollinis, qui Antii colebatur. Et *Antiatina Ceres* in vet. Lapide Musei Veronens. *pag.* 82.

ANTIBACCHIUS, m. ἀντιβακχεῖος, pes bacchio contrarius, ex duabus longis, & ultima brevi, ut *Audisse*. *Donat. pag.* 1739. *Putsch.* ¶ Alii contra dicunt *antibacchium* constare brevi, & duabus longis, ut *Poetæ*. *Terentian. Maur. de pedib. cap. de octo pedib. trisyll. pag.* 2414. *Putsch.* Ἀντίβακχος autem tunc erit, Cum brevem primam locabis & duas longas dein. Idem docet *Atil. Fortunatian. pag.* 2687. Hinc *antibacchius versus* dicitur a *Diomed. l.* 3. *pag.* 513. qui quatuor hujusmodi antibacchiis constat: qualis est hic *Marti* ... *paremus nepotes*. V. Bacchius.

ANTIBACCHUS, i, ἀντίβακχος, pes metricus idem, qui antibacchius. *Auson. ep.* 4. *v.* 91. Ut claudat choriambon antibacchus. *Auson.* hoc loco antibacchum intelligit, qui prima brevi constat, duabus reliquis longis. V. vocem præced. ubi & locum habes Terentiani ἀντίβακχοι Græce pro ἀντιβάκχειοι usurpantis, & Latinis etiam litteris non semel *antibacchum* adhibentis, *pag.* 2439. & 2448. *Putschii*.

ANTIBĂSIS. V. Antebasis.

ANTIBOREUM horologium, ἀντιβόρειον, apud *Vitruv. l.* 9. *c.* 9. esse videtur *Baldo* horologium solare in plano æquatoris descriptum, & polum ipsum Borealem respiciens: ab ἀντὶ, contra, & βόρειος, Borealis. Sed quia tale horologium Australem æque, ac Borealem polum respiceret, hanc alii interpretationem rejiciunt; neque tamen in re perobscura, quid magis certi afferri possit, satis vident.

ANTICĂNIS, V. Antecanis.

ANTICATEGORIA, æ, f. *accusa contro accusa*, ἀντικατηγορία, mutua accusatio: ab ἀντὶ, contra, & κατηγορέω, accuso: & est genus judicialis controversiæ, cum duo litigatores idem crimen invicem intentant, vel aliud unus, aliud alter, ut docet *Quintil. l.* 3. *c.* 10. qui *l.* 7. *c.* 2. addit, a quibusdam Latine dici *concertativam*. Ipse autem Græce usurpat, ut & *Martian. Capell. l.* 5. *pag.* 152. at Latine *Augustin. l.* 3. contra *Crescon. Grammat. cap.* 26. & *cap.* 74. *in fin.*

ANTICĂTO, onis, m. Cum M. Cato (ille qui Uticæ sibi mortem conscivit) ne in C. Cæsaris potestatem veniret, ob morum sanctitatem, vitæ innocentiam, & excellentem virtutem a Cicerone fuisset vehementer laudatus in quodam libello, qui ad nos non pervenit; C. Cæsar contra eum duos confecit libros, quos *Anticatones* inscripsit, quibus & Ciceroni respondit, & varia Catoni vitia objecit: sed & hi temporum injuria periere. *Gell. l.* 4. *c.* 16. Cæsar in Anticatone, &c. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 337. duo Cæsaris Anticatones.

ANTICHRISTUS, i, m. *Anticristo*, Ἀντίχριστος, qui se Christo opponit, & contraria ejus sanctissimis dogmatis homines docet: vel qui se pro Christo venditat. *Tertullian. Lactant. Prudent. Augustin.* & alii Ecclesiæ Scriptores.

ANTICHTHŎNES, um, *antipodi*, ἀντίχθονες, iidem qui *Antipodes*:

des: ab ἀντὶ, contra, & χθὼν, χθονὸς, terra, quia oppositam pedibus nostris terram incolunt, ut Hispani, & Indi. Sed notandum ex *Isaaco Voss. ad Melam*, *l.* 1. *c.* 1. Antichthones a veteribus accipi pro iis omnibus, qui oppositam terram Australem inhabitare credebantur, etiamsi in superiore nostro hemisphærio degerent. Ita semper ab Antœcis, & Antipodibus distinguuntur. *Plin. l.* 6. *c.* 22. Taprobanem alterum orbem terrarum esse diu existimatum est, Antichthonum appellatione. *Mela loc. cit.* Terra zonis quinque distinguitur: mediam æstus infestat, frigus ultimas; reliquæ habitabiles paria agunt anni tempora, verum non pariter: Antichthones alteram, nos alteram incolimus. Illius situ ob ardorem intercedentis plagæ incognito, hujus dicendus est, &c.

ANTICIPATIO, onis, f. *cognizione anticipata*, πρόληψις, anticipata cognitio alicujus rei. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 16. Quæ est enim gens, aut quod genus hominum, quod non habeat sine doctrina anticipationem quandam deorum? quam appellat πρόληψιν Epicurus, id est anteceptam animo rei quandam informationem, sine qua nec intelligi quidquam, nec quæri, nec disputari potest. *Et cap.* 17. Fateamur constare illud etiam, hanc nos habere sive anticipationem, ut ante dixi, sive prenotionem deorum. Sunt enim rebus novis nova ponenda nomina, ut Epicurus ipse πρόληψιν appellavit, quam antea nemo eo verbo nominarat. ¶ Alio sensu *Arnob. l.* 3. *pag.* 107. *anticipationes itionum* dicit principia ambulationis, seu primos motus, quos animal ambulaturum facit. ¶ Apud Rhetores *anticipatio* eadem est figura, quæ occupatio, & πρόληψις. *Jul. Rufinian. de schematis* λέξεων.

ANTICIPATOR, oris, m. qui anticipat. Habetur in quadam Oratione ad Deum, quæ est in *Ephemeride Ausonii*; ab aliis *Paulino Nolano* tributa *carm.* 5. (*al.* 4.) *vers.* 9. Ipse Dei Verbum, Verbum Deus, anticipator Mundi, quem facturus erat. *h. e.* qui ante noverat, & capiebat Mundum, quam faceret.

ANTICIPATUS, a, um, *anticipatamente preso, avuto, o fatto*, ante captus, præceptus, προκαταληφθείς. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 27. Ita est informatum, anticipatumque mentibus nostris, ut homini, cum de deo cogitet, forma occurrat humana. *Arnob. l.* 6. *pag.* 192. Anticipata cognitio. *Ovid.* 3. *Metam. v.* 234. per compendia montis Anticipata via est. *Sueton. in Claud.* c. 21. Ludi sæculares anticipati, nec legitimo tempori reservati. *anticipati*.

ANTICIPO, as, avi, atum, a. 1. *fare, o prendere anticipatamente*, προλαμβάνω, ante capio, præcipio, ante occupo, anteverto. *Cic. Attic. l.* 8. *ep.* 14. Quid igitur proficis, qui anticipes ejus rei molestiam, quam triduo sciturus sis? *Sueton. in Tiber. c.* 61. Anticipare mortem. *Stat.* 6. *Theb. v.* 442. viam. *Maximian. Gall.* (seu quicumque alius auctor est) *Ecl.* 1. *sub fin.* Sed mihi venturos melius prævertere casus, Atque infelices anticipare dies. ¶ Cum absolute usurpatur, fere significat prævenire. *anticipare*. *Plin. l.* 2. *c.* 47. Venti per singulas intercalationes uno die anticipantes. *Lucret. l.* 5. *v.* 657. Sol idem sub terras ille revertens Auticipat, cælum radiis accendere tentans. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 13. Anticipate, atque addite calcar. ¶ Pro superare, vincere, *Auson. ep.* 4. *v.* 69. Scillite decies non si purgeris aceto, Anticipesque tuo Samii Lucumonis acumen.

ANTICUS, a, um, adject. Inter ceteros honorum titulos, quibus se Imperator Justinianus appellat initio Institutionum suarum, est & *Anticus*, a devictis, ut ferunt Antis, qui fuisse dicuntur populi accolæ paludis Mæotidis, ex genere Hunnorum, quos variis prœliis ad internecionem delevit.

ANTICUS, a, um, *anteriore, posto innanzi*, ὁ πρόσθεν. qui in anteriori parte, & ante nos positus est: sicut *posticus*, qui post nos est. *Cic. de Univers. c.* 10. In anticam partem pelli. *Festus in Posticum*: Quæ ante nos sunt, antica; & quæ post nos sunt, postica dicuntur. Et dextram anticam, sinistram posticam dicimus. Sic etiam ea cæli pars, quæ sole illustratur ad meridiem, antica utique nominatur, quæ ad septentrionem est, postica. Hæc *Festus*, qui sub littera A docet, *anticum* absolute positum fuisse a Veteribus pro janua domus: intellige eam, quæ in fronte ædium est. *Varr.* quoque *l.* 6. *L. L. c.* 2. scribit partem meridianam templi, quod capit Augur, *anticam* dici, septentrionalem *posticam*: quia auspicia captaturi versa facie ad meridiem stabant. Hinc vetus Glossa: Antica, μεσημβρία. Adde *Serv.* ad *Eclog.* 9. *v.* 15. ¶ In re Agraria *antica* dicitur pars agri, quæ occidentem spectat; *postica*, quæ orientem, ut colligitur ex *Hygin. de limit. pag.* 150. & ex *fragment. Agror. incert. auctor. de limitib. pag.* 215. *Gors.* & explicatur in ejusdem *Gorsii* indice ad vocem *Postica*: ubi addit videri sibi, falli *Festum*, qui posticam lineam in agris dividendis ab oriente ad occasum spectare dixit. non enim *lineam* posticam dici, sed regionem, seu partem agri divisi.

ANTICYPRIOS, pes metricus, V. Cyprios.

ANTICYRA, æ, f. *Suola*, urbs litoralis Phocidis inter Crissam, & Siphas Bœotiæ oppidum versus isthmum Corinthiacum. Dicta est etiam *Anticyrrha*, quia Cyrrhæ oppido opposita est. *Plin. l.* 4. *c.* 3. ¶ Est etiam hoc nomine insula maris Ægæi in sinu Maliaco, in qua helleborum abunde provenire dicitur, cujus succus epotus utilissimus sit ad purgandam insaniam melancholicam. Hinc amentes solent proverbio Anticyram mitti, & ipsa Anticyra a Poetis pro medicina contra amentiam poni solet. *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 3. *sub fin.* I, bibe, dixissem, purgantes pectora succos, Et quidquid tota nascitur Anticyra. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 165. ambitiosus, & audax Naviget Anticyram. Et *vers.* 82. Danda est hellebori multo pars maxima avaris: Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem. Et *in plur. numero Pers. sat.* 14. *v.* 16. Anticyras melior sorbere meracas. *Horat. de art. poetic. v.* 300. tribus Anticyris caput insanabile. ¶ Verius tamen videtur Anticyram amentibus commendari, non quia ea insula helleboro abundet, quod lætius alibi, & præstantius nascitur; sed quod in ea tutissime bibitur, admixto sesamoide ibi nascente, & hellebori vim temperante, ne noceat. Ita enim colligitur ex *Plin. l.* 22. *c.* 25. & *l.* 25. *c.* 5. & ex *Gell. l.* 17. *c.* 15.

ANTIDACTYLUS pes est contrarius dactylo, hoc est qui constat duabus brevibus, & ultima longa, ut *fremerent*, *scopulos*. *Mar. Victorin. l.* 1. *art. Grammat. cap. de pedibus*.

ANTIDĔA, idem ac *antea*, sicut *postidea* idem est ac *postea*: antiquum utrumque verbum. Posterius usurpatur a *Plauto* non semel. V. suo loco. Prius vero legitur in veteri formula veris sacri vovendi apud *Liv. l.* 22. *c.* 10. Si antidea Senatus populusque jusserit fieri, ac faxit, eo populus solutus, liber esto. Ita *Lipsius* legendum censet *l.* 1. *antiq. lection. c. penult.* In editis est *si ante id ea Senatus*, &c.

ANTIDĔO, is, pro *anteeo*, *is*, non semel usurpatur a *Plauto*, inserto *d* ad hiatum vitandum: ut *Cas.* 2. 3. 9. Munditiis munditiam antideo. *h. e.* supero, vinco. Et *Cistell.* 2. 1. 3. Omnes homines supero, atque antideo cruciabilitatibus animi. *Pers.* 5. 2. 2. Omnibus antideo facile. Et *Trinum.* 2. 4. 145. Campas genus multo Syrorum jam antidit patientia. *h. e.* Campas genus multo superat genus Syrorum patientia.

ANTIDĔUS, i, m. V. Antitheus.

ANTIDHAC, *per lo passato*, idem quod *antehac*, inserto *d* ad hiatum tollendum. *Plaut. Aulul.* 2. 8. 26. Cui in re tali jam subvenisti antidhac. *Id. Casin. prol. in f.* Quod fecistis antidhac. *Id. Cistell.* 1. 1. 1. Cum enim antidhac te amavi, tum &c.

ANTIDŎTUM, i, n. & Antidotus, i, f. *antidoto*, *contravveleno*, ἀντίδοτον, medicamentum contra venenum: ab ἀντὶ, contra, & δοτὸς, datus. *Cels. l.* 5. *c.* 23. Antidota raro, sed præcipue interdum necessaria sunt, quia gravissimis casibus opitulantur. *Gell. l.* 17. *c.* 16. Hujus Regis antidotus celebratissima est, quæ Mithridatios vocatur. *Scribon. Larg. compos.* 171. Antidotus, quam quotannis componebat. *Cajus Dig. l.* 18. *tit.* 1. *leg.* 35. Ut ex his antidoti conficiantur. *Quintil. l.* 7. *c.* 2. Antidotum alicui dare. *Phædr. l.* 1. *fab.* 14. *v.* 3. Venditare. ¶ Interdum generatim sumitur pro quovis medicamento, quod valetudinis causa sumitur, licet nullum veneni periculum præcesserit. *Spartian. in Adrian. c.* 23. Denique accepto largius antidoto, ingravescente valetudine per somnum periit.

ANTIENSIS, e, adject. ad Antium Latii oppidum pertinens. *Valer. Max. l.* 1. *c.* 8. *n.* 2. Antiensis templi hospitio usus.

ANTIGERĬO, adverb. quod antiqui pro *valde* dixerunt, teste *Festo*. Etiam *Quintil. l.* 1. *c.* 6. (*al.* 11.) & *l.* 8. *c.* 3. tanquam obsoletum damnat.

ANTIGŎNE, es, f. Ἀντιγόνη, filia Oedipi Regis Thebanorum, quæ patri cæco in exsilium acto viæ dux fuit: occisa a Creonte tyranno, vel, ut alii volunt, viva sepulta, cum fratrum suorum Eteoclis, & Polynicis cadavera cremasset, & iis justa persolvisset. Hæmon Creontis filius ejus amator ad ejus tumulum se ipse gladio transfixit, vel ut alii narrant, & se, & ipsam interfecit, cum patrem pro ejus vita exorare non potuisset. Ejus tragœdia a Sophocle conscripta est. *Juvenal. sat.* 8. *v.* 228. longum tu pone Thyestæ Syrma, vel Antigones, seu personam Menalippes. ¶ Antigone alia Laomedontis filia, cum de formæ præstantia certare cum Junone ausa fuisset, ab ea in Ciconiam versa est. *Ovid. Metam.* 6. *v.* 93. ¶ Dicitur etiam *Antigona*, *æ*, Latina positione. V. in fine vocis *Circe*.

ANTILEGOMĔNA. V. Anthologumena.

ANTILIBĂNUS, m. *Abbellinas*, Ἀντιλίβανος, mons Syriæ, vel Phœniciæ, oppositus Libano monti valle longa interjecta. *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 16.

ANTILŎCHUS, Ἀντίλοχος, Nestoris filius major natu, occisus in bello Trojano ab Hectore, vel, ut alii volunt, a Memnone; de quo *Juvenal. sat.* 10. *v.* 253. & *Horat. l.* 2. *od.* 9. *v.* 14.

ANTIMETABŎLE, f. ἀντιμεταβολὴ, ex adverso mutatio, Figura, qua verba contraria ratione repetuntur, ut, *Non, ut edam, vivo; sed, ut vivam, edo*. Est autem Greca vox ab ἀντὶ, contra, & μεταβάλλω, commuto: & Græce usurpatur a *Quintil. l.* 9. *c.* 3. Latine autem ab *Isid. l.* 2. *c.* 21. Ab *Auct. ad Herenn.* dicitur *commutatio*, *l.* 4. *c.* 28.

ANTINOMĬA, æ, f. *contrarietà di leggi*, ἀντινομία, legum contrarietas, & pugna: ab ἀντὶ, contra, & νόμος, lex. *Quintil. l.* 7. *c.* 7. (*al.* 8.) Proximum est de legibus contrariis dicere, quia constat, in antinomia duos esse scripti, & voluntatis status. *Id. ibid. c. ult.* Scriptum, & voluntas habet in verbis vocis quæstionem: quod idem in antinomia petitur.

ANTIOCHENSIS, se, *d'Antiochia*, ad Antiochiam pertinens. *Ammian. l.* 14. *c.* 7. (*al.* 21.) Antiochensis plebs. ¶ *Antiochenses*, *ium*, sunt Antiochiæ incolæ. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 80. & 82. *Justin. l.* 39. *c.* 1. & *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 102. ¶ Apud *Valer. Max. l.* 3. *c.* 7. *n.* 1. dicitur *Antiochensis pecunia*, quæ ab Antiocho Rege est, non ab Antiochia: quo sensu usurpatur etiam *Antiochenus*.

ANTIOCHENUS, a, um, *di Antiochia*, ad Antiochiam pertinens, ut *Antiochenus ager* apud *Venant. Fortun. l.* 8. *c.* 5. *ad fin.* ¶ Item pertinens ad Regem Antiochum. *Gell. l.* 4. *c.* 18. Antiochenæ pecuniæ rationem reddere. Adde *l.* 7. *c.* 19. *in f.* Utroque loco sermo est de pecunia, quam Africanus superior accepisse creditus est ab Antiocho Rege, ut æquioribus conditionibus pacem ei populi R. nomine daret.

ANTIOCHEUS, a, um, ad Antiochum pertinens, Ἀντιοχεῖος. *Cic. 4. Acad. c.* 36. Qui ista Antiochea contemnit. *h. e.* Antiochi Philosophi dogmata. Adde *Attic. l.* 13. *ep.* 19. ¶ Dicitur & *Antiochius*.

ANTIOCHIA, æ, f. *Antiochia*, Ἀντιόχεια, urbs Syriæ primaria quondam, cum floreret, ad Orontem fluvium: ita dicta a conditoris patre, hoc est ab Antiocho patre Seleuci, ut apud *Justin. l.* 15. *c.* 4. legitur. *Auson. de clar. urbib. c.* 3. *Tertia Phœbeæ lauri domus Antiochia*: quia scilicet prope eam urbem lucus fuit lauro, cupressoque abundans, & Apollini Dianæque sacrum. ¶ Fuere hoc nomine aliæ permultæ urbes in Ægypto, in Cilicia, in Mesopotamia, in Pisidia, Macedonia, &c. adeo ut decem & octo enumerent *Stephanus*, & *Eustath.* quarum tamen non paucæ omnino deletæ sunt vel bellorum, vel temporum injuriis: illa autem, quam posuimus, omnium fuit celeberrima: quam etiam *Cic.* laudat *pro Arch. c.* 3. ¶ Scribi potest & *Antiochea*, ut etiam *Priscian.* monet *l.* 2. *pag.* 588. *Putsch.* quemadmodum *Alexandria*, & *Alexandrea*. ¶ Græce etiam Ἀντιοχεία per ι scriptum legitur.

ANTIOCHIENSIS, e, ad Antiochiam Macedoniæ pertinens: cujus populi Antiochienses dicuntur a *Plin. l.* 4. *c.* 10.

ANTIOCHINUS, a, um, Antiochius. In Fast. Capitol. apud *Gruter. pag.* 293. Bellum Antiochinum. *Cic.* 9. *Fam. ep.* 8. Tibi dedi partes Antiochinas. Al. leg. *Antiochianas*, alii *Antiochenas*.

ANTIOCHIUS, a, um, ad Antiochum, vel Antiochiam pertinens, Ἀντιόχειος. *Cic.* 4. *Acad. c.* 22. *de Antiocho philos.* Ut ii qui se sequerentur, Antiochii vocarentur. *Syria Antiochia* dicta est illa Syriæ pars, in qua Antiochia sita est. *Pompon. Mela, l.* 1. *c.* 12. Reliqua pars Syriæ, cui Antiochiæ cognomen additur. *Plin. l.* 5. *c.* 21. Promontorium Syriæ Antiochiæ.

ANTIOCHUS, i, m. nomen multorum Syriæ Regum, Item Philosophi Ascalonitæ ex secta veteris Academiæ, qui Ciceronem, & Brutum auditores habuit. *Cic.* 4. *Acad. c.* 43. *l.* 1. *de nat. deor. c.* 3. & *de clar. Orat. c.* 91.

ANTIOPA, æ, f. Ἀντιόπη, Nictæi filia, & uxor Lyci Thebanorum Regis. Hanc cum Jupiter in Satyrum mutatus compressisset, Lycus repudiavit, uxoremque Dircem superinduxit, quæ Antiopam in carcerem conjecit. Verum instante partus tempore, illa ruptis vinculis in Cithæronem montem se recepit, ubi Amphionem, & Zethum peperit, qui a pastoribus inventi, & educati, maternæ injuriæ ultores extiterunt, Lyco cum Dirce uxore interfecto. Qua de re est Pacuvii tragœdia. *Pers. Sat.* 1. *v.* 77. Sunt, quos Pacuvius, & verrucosa moretur Antiopa, ærumnis cor luctificabile fulta. ¶ Alia fuit Antiopa Æoli filia, ex qua Neptunus duos genuit filios Bœotum, & Hellen. *Hygin. fab.* 157. ¶ Item alia filia Martis, una ex Amazonibus, quam Hercules cum bello captivam fecisset, Theseo donavit, qui in matrimonium quidem duxit, sed postea Apollinis oraculo monitus interfecit. *Hygin. fab.* 30. & 241.

ANTIOS, idest excruciatos, ait *Festus*. Sed *Scaliger* contendit legendum *anctos* (tanquam participium passivum ab *ango*.) Nam in veteri Glossario haberi: Anctos, ἀπαγχωθέντας: Ancti: ἀγχόμενοι.

ANTIPAGMENTA, V. Antepagmenta.

ANTIPATHES, ἀντιπαθὲς, lapis est nigri coloris, nec translucens, qui fascinationibus resistere dicitur. *Plin. l.* 37. *c.* 10. & *Lælius in carm.* apud *Apulej. in Apolog.*

ANTIPATHIA, æ, f. *antipatia, avversione, o contrarietà naturale*, ἀντιπάθεια, dissidium, & discordia naturalis quarundam rerum inter se: qualis est inter aquam, & ignem, inter feles, & mures, &c. ab ἀντὶ, contra, & πάθος, passio, affectus. Huic opponitur συμπάθεια. *Plin. l.* 37. *c.* 4. De discordia rerum, concordiaque, quam antipathiam, & sympathiam appellavere Græci, &c. *Id. l.* 34. *c.* 15. Ferrum a rubigine vindicatur cerussa, & gypso, & liquida pice. Hæc est temperatura, a Græcis antipathia dicta. Sic *l.* 20. *c.* 4. *ad fin.* Ubi acrior raphani medicina admota sit, hyssopum dari protinus imperant: hæc antipathia est. *Id. l.* 24. *c.* 9. Antipathia myrices contra lienem.

ANTIPHATES, æ, m. Ἀντιφάτης, Rex Læstrigonum crudelissimus, qui hospites mactabat, & comedebat: cujus meminit *Ovid.* 14. *Metam. v.* 234. & alibi. Hinc *Sidon. carm.* 22. *v.* 1. Bistonii stabulum regis, Busiridis aras, Antiphatæ mensas, & Taurica regna Thoantis, &c. *Juvenal. sat.* 14. *v.* 20. Antiphates trepidi Laris, ac Polyphemus.

ANTIPHERNA, orum, n. plur. *contradote*, τὰ ἀντίφερνα, bona, quæ a marito loco dotis uxori donantur: ab ἀντὶ, contra, & φερνὴ, dos, *Justinian. Cod. lib.* 5. *tit.* 3. *leg. ult.* Quasi antipherna hæc possunt intelligi, & non simplex donatio.

ANTIPHRASIS, is, f. ἀντίφρασις, dictio, quæ vi etymologiæ contrarium significat, ut si dicas, *Parcas* derivari a *parco*, quia minime parcunt; *lucum* dici, quia minime *lucrat*; *bellum*, quia minime *bellum*; *Eumenides* ita appellari, quia sunt minime benevolæ, &c. Quæ tamen omnia inepta sunt. *Hieronym. ep.* 62. *advers. Joann. Hierosolym. c.* 3. Ne per antiphrasim a suo homine discrepare videantur. ¶ Est etiam antiphrasis, ἀντίφρασις, inter species ironiæ apud *Quintil. l.* 8. *c.* 6. qui tamen Græce usurpat. Est enim Græca vox, & Græce scribenda, ab ἀντὶ, contra, & φράζω, dico, loquor.

ANTIPODES, odum, m. *gli antipodi*, ἀντίποδες, ἀντίχθονες, populi, qui habitant in parte terræ nobis opposita, & subjecta: ab ἀντὶ, contra, & πὸς, ποδὸς, pes, quia adversis vestigiis stare videntur contra nostra vestigia, ut ait *Cic.* 4. *Acad. c.* 39. Ex veteribus nonnulli putarunt *antipodes* esse figmentum, ut videre licet apud *Plutarch. in lib.* περὶ τοῦ ἐμφαινομένου προσώπου τῷ κύκλῳ τῆς σελήνης, *Lactant. l.* 3. *c.* 23. *Augustin. l.* 16. *de Civ. Dei, c.* 9. *Lucret. l.* 1. *sub. fin.* & *Plin. l.* 2. *c.* 65. Nunc tamen adeo certum est, esse antipodes, ut nullus sit ambigendi relictus locus. *Cic. loc. cit.* Nonne dicitis esse e regione nobis, e contraria parte terræ, qui adversis vestigiis stent contra nostra vestigia, quos antipodas vocatis? ¶ Festive *Seneca* sic appellat luxuriosos homines, qui noctu potant, interdiu dormiunt, tanquam si in adverso nobis orbe starent, ubi, cum apud nos dies est, tenebræ sunt. Ejus verba sunt *epist.* 122. Sunt quidam in eadem urbe antipodes, qui ut M. Cato ait, nec orientem unquam solem viderunt, nec occidentem. ¶ V. Antichthones.

ANTIPOLIS, is, f. *Antibo*, Urbs in Gallia Narbon. cum portu, quam Latinum oppidum appellat *Plin. l.* 3. *c.* 4. quia Latii jure donatum fuit. Adde *Pomp. Melam, l.* 2. *c.* 5. ¶ *Antipolis* etiam dictum est vetus oppidum Latii eo loco situm, ubi postea Janiculum, quia erat ex adverso urbis Saturniæ ultra Tiberim conditæ. *Plin. l.* 3. c. 5.

ANTIPOLITANUS, a, um, adject. ad Antipolim pertinens, ut *Antipolitani thynni*, qui scilicet capiuntur in mari circa Antipolim, ex quibus muria conficiebatur. *Martial. l.* 13. *epigr.* 103. *de muria*. Antipolitani, fateor, sum filia thynni: Essem si scombri, non tibi missa forem. Adde *l.* 4. *epigr.* 89.

ANTIPTOSIS, is, f. ἀντίπτωσις, figura est Grammaticorum, qua casus pro casu ponitur: ut in illo *Virg.* 10. *Æn. v.* 653. *conjuncta crepidine*, pro *crepidini*. Et *Æn.* 11. *v.* 56. *nec sospite dirum Optabis nato funus pater*, pro *sospiti*, &c. Vox Græca est ab ἀντὶ contra & πίπτω, cado. quam tamen Latinis litteris scribit *Serv.* ad loca *Virg.* citata, & alibi.

ANTIQUARIA, æ, f. *antiquaria*, mulier rerum antiquarum studiosa, & præcipue quæ delectatur antiquis scriptoribus. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 451. odi Hanc ego, quæ repetit, volvitque Palæmonis artem, Servata semper lege, & ratione loquendi; Ignotosque mihi tenet antiquaria versus.

ANTIQUARIUS, ii, m. *antiquario, studioso dell' antica parlare*, φιλάρχαιος, qui est antiquitatis studiosus, maxime in verbis, & sermone, & antiquos scriptores aliis antefert. *Auct. Dial. de Oratorib.* (quem alii *Quintil.* alii *Tacito*, alii aliis tribuunt) *cap.* 21. Nec quemquam adeo antiquarium puto, ut Cœlium ex ea parte laudet, qua antiquus est. Adde *cap. ult.* & *Sueton. in Aug. c.* 86. ¶ Item librarius, qui codices vetustos describit, *copista intendente degli antichi caratteri*, παλαιογράφος, ἀρχαίων εἰδὼς, καλλιγράφος. *Impp. Valentinian. Valens*, & *Gratian. lib.* 4. *Cod. Theodos. tit.* 8. *leg.* 2. Antiquarios ad bibliothecæ codices componendos, vel pro vetustate reparandos, quatuor Græcos, & tres Latinos scribendi peritos legi jubemus. *Leo Imp. lib.* 12. *Cod. Justinian. tit.* 19. *leg.* 10. Antiquarios, qui habentur in scriniis memoriæ, &c. *Auson. ep.* 16. *ad Prob.* Oblata per antiquarios mora. Adde *Augustin. serm.* 44. *c.* 3. ubi *antiquarium* generatim sumit pro exscriptore, seu amanuensi, scribendi perito, *copista*. Quo pacto etiam *Sidon.* usurpat, *l.* 9. *ep. ult.*

ANTIQUARIUS, a, um, adject. *Antiquaria ars* apud *Hieronym. ep.* 6. *ad Florent.* est qua scite, & docte antiqui codices leguntur, recensentur, & describuntur: quod qui faciunt *antiquarii* nominantur.

ANTIQUATIO, onis, f. *cassazione*, actus antiquandi. *Impp. Gratian. Valentinian.* & *Theodos. Cod. l.* 6. *tit.* 55. *leg.* 4. Infamiæ abolitionem permittimus, & ceterarum pœnarum antiquationem.

ANTIQUATUS, a, um, *cassato, levato, tolto*, antiquando sublatus. *Liv. l.* 5. *c.* 55. Antiquata lex. *Impp. Dioclet.* & *Maxim. lib.* 8. *Cod. tit.* 10. *leg.* 5. Antiquatum edictum.

ANTIQUE, *all' antica*, παλαιῶς, antiquorum more. *Tacit. de morib. German. c.* 5. Proximi, ob usum commerciorum, aurum, & argentum in pretio habent: interiores simplicius, & antiquius permutatione mercium utuntur. *h. e.* magis secundum antiquos, atque incorruptos hominum mores; atque adeo justius, sanctius. *Lucil.* apud *Non. c.* 5. *n.* 17. Quanto antiquiu', quam facere hoc, fecisse videris. *h. e.* quanto melius. Al. aliter leg. ¶ Pro olim, antiquitus, *anticamente*, πάλαι. *Solin. cap.* 11. *ante med.* (*al. c.* 17.) Titanas in ea antiquissime regnasse, ostendunt ritus religionum.

ANTIQUITAS, atis, f. *antichità*, ἀρχαιότης, vetustas, antiquum tempus. *Cic. l.* 1. *de Fin. c. pænult.* Fabulæ ab ultima antiquitate repetitæ. *Id. pro Fontej. c.* 14. Antiquitas generis. *Sueton. in Ner. c.* 38. Quidquid visendum, atque memorabile ex antiquitate duraverat. *Nepos in Attic. c.* 20. Requirere aliquid ab aliquo de antiquitate. *h. e.* de rebus antiquis. *Tacit. Ann.* 6. *c.* 21. Antiquitas obscura. *Id. Ann.* 14. *c.* 20. Antiquitas spectaculorum. *Id. Ann.* 4. *c.* 16. Quædam ex horrida illa antiquitate ad præsentem usum flectere. ¶ Pro ipsis hominibus antiquis, *gli antichi*. *Cic.* 2. *de legib. c.* 11. Antiquitas proxime accedit ad deos. *Plin. l.* 12. *c.* 19. Fabulose narravit antiquitas. *Id. l.* 19. *c.* 4. Antiquitas nihil prius mirata est, quam &c. Adde *Curt. l.* 7. *c.* 3. ¶ Item pro consuetudine antiqua. *Cic. pro Planc. c.* 18. Hæc enim plena sunt officii, plena observantiæ, plena etiam antiquitatis. ¶ *Antiquitates* nonnunquam sumuntur pro historia rerum antiquarum. Nam multi scriptores libros suos, in quibus antiquas res persequebantur, *antiquitates* inscribere soliti sunt, ut *Plin. in præfat. hist. nat.* docet. *Gell. l.* 5. *c.* 13. Hujus moris multa sunt testimonia in antiquitatibus perscripta. *Id. l.* 11. *c.* 1. Varro in antiquitatibus rerum humanarum scripsit, &c. *Atejus Capito* apud *eund. l.* 13. *c.* 12. In antiquitatibus Romanis legisset. ¶ Porro quia antiqui incorruptis, ac simplicissimis moribus fuisse creduntur, hinc interdum anti-

antiquitas sumitur pro antiquis moribus, vitæ bonitate, ac simplicitate, *bontà*, *schiettezza*. *Cic. pro Rabir. Post. c.* 10. P. Rutilius, qui documentum fuit hominibus nostris virtutis, antiquitatis, prudentiæ. *sanctitatis* quidam leg. sed minus recte. *Plin. l.* 5. *ep.* 15. Cornuto quid melius, quid sanctius, quid in omni genere laudis ad exemplar antiquitatis expressius? ¶ Pro charitate, amore, *Sallust. in fragm.* apud *Serv.* ad 2. *Georg. v.* 209. Tantum antiquitatis, curæque majoribus pro Italica gente fuit. *Est qui mallet* anxietatis.

ANTIQUITUS, adverb. *anticamente*, *ab antico*, ἀρχαίως, πάλαι, olim, tempore antiquorum. *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 4. Belgas ortos esse a Germanis, Rhenumque antiquitus transductos. *Id. ibid. lib.* 7. *c.* 32. Cum singuli magistratus antiquitus creari, atque regiam potestatem annum obtinere consuessent. *Nepos in Attic. c.* 13. Tectum antiquitus constitutum. *Plin. l.* 18. *c.* 18. Credo antiquitus factitatum. *Plin. alter in Paneg. c.* 31. Percrebuerat antiquitus, urbem nostram, nisi opibus Ægypti, ali non posse. *Id. ibid. c.* 82. Jam inde antiquitus. *fin dagli antichi tempi*. ¶ Dicitur interdum de non multum antiquo tempore. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 22. Panico vetere, aque hordeo corrupto alebantur, quod ad hujusmodi casus antiquitus paratum, in publicum contulerant. *da gran tempo*.

ANTIQUO, as, avi, atum, a. 1. *annullare*, παλαιόω, proprie significat *in morem pristinum reducere*, ut *Festus* exponit. Itaque *antiquare rogationem*, aut *legem* est eam omnino tollere, & rem, de qua ferebatur, in pristino, & antiquo statu, nihil innovando, relinquere. V. *Abrogo*. V. etiam initium hujus Operis in A littera. *Cic. l.* 3. *de legib. c.* 17. Vos demum, ut video, legem antiquastis sine tabella. *Id.* 2. *Offic. c.* 21. Cum legem agrariam ferret, quam tamen antiquari facile passus est. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 13. & 14. Antiquare rogationem.

ANTIQUUS, a, um, *antico*, ἀρχαῖος, priscus, vetus, multi temporis: ab *ante*. Differunt tamen, si proprie loquamur, *antiquus*, & *vetus*. nam ut *Manut. ad Cic. Fam.* 11. *ep.* 21. observat, *antiquus* opponitur novo, *vetus* recenti. Præterea *antiquus* dicitur, qui, ut docet *Corn. Fronto de differ. vocabulor. pag.* 2192. *Putsch.* supra nostra tempora est: *vetus*, qui jam habet ætatem, sed quæ tamen & in nostra tempora incidere potest, quo modo dicimus *vetus vinum*, *calceus*, &c. Quare *antiquus* longius tempus significat. Hinc *Plautus* non semel hæc duo conjungit, ut *Pers.* 1. 2. 1. Veterem atque antiquum quæstum meum alimoniæ servo atque obtineo. Et *Mil.* 3. 1. 156. Quin tu istanc orationem hinc veterem atque antiquam amoves? Et *Mostell.* 2. 2. 45. Scelus jamdiu antiquum, & vetus, &c. Hæc tamen discrimina non semper a scriptoribus servantur. *Cic.* 2. *Verr. c.* 5. Statua antiquo artificio facta. *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 104. Antiqua templa deum. *Nepos in Datam. c.* 2. Antiquo genere natus. *Cic. pro Rabir. perduell. c.* 9. Causa antiquior memoria tua. *Id Attic. l.* 9. *ep.* 9. Tres epistolas tuas accepi. Igitur antiquissimæ cuique respondebo. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 3. Antiquior dies in tuis erat adscripta litteris quam in Cæsaris. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 28. Antiquissima scripta. ¶ Ponitur & simpliciter pro præterito, transacto, *passato*. *Ovid.* 3. *Trist. eleg.* 12. *v.* 2. Longior antiquis visa Mæotis hiems. *Id.* 1. *ex Pont. epist.* 5. *v.* 37. Saucius ejurat pugnam gladiator: & idem Immemor antiqui vulneris, arma capit. *Valer. Flacc. l.* 2. *v.* 394. planctusque per omnes It facies antiqua domos. *Lucan. l.* 6. *v.* 721. invisaque claustra timentem Carceris antiqui. ¶ *Facere in antiquum* apud *Liv. l.* 33. *c.* 40. *extr.* est in pristinum statum restituere. V. integrum loc. ¶ Eleganter *antiquus* dicitur de moribus, quibus homo jamdiu imbutus est, & assuetus. *Terent. Hecyr.* 5. 4. 20. Tu ecastor morem antiquum, atque ingenium obtines, Ut unus hominum homo te vivat nusquam quisquam blandior. *il tuo solito antico costume*. *Id. Heaut.* 3. 1. 26. Ne tua duritia antiqua illa etiam adaucta sit. *Id. Andr.* 4. 5. 22. Optime hospes Crito, antiquum obtines. *conservi la tua solita buona natura*. *Plaut. Mostell.* 3. 2. 102. Antiquum hoc obtines tuum, tardus ut sis. ¶ Ponitur etiam pro sene, *vecchio*. *Virg.* 9. *Æn. v.* 646. forma tum vertitur oris Antiquum in Buten. *Ulpian. Dig. lib.* 50. *tit.* 3. *leg.* 1. Inter Duumvirales antiquissimus quisque prior. ¶ *Antiquum* adverbii more pro olim, *Ovid. l.* 1. *Fast. v.* 641. Furius antiquum populi superator Hetrusci Voverat, & voti solverat ante fidem. *Sunt qui aliter leg.* ¶ Ex antiquitate fere nobilitas, & dignitas rebus accedit. Hinc *antiquus* nonnunquam est idem ac nobilis. *Virg.* 1. *Æn. v.* 535. & 3. *Æn. v.* 164. Terra antiqua potens armis, atque ubere glebæ. *Id.* 12. *Æn. v.* 540. Priverno antiqua Metabus cum excederet urbe. ¶ Sic *antiquior*, prior, dignior. *Gell. l.* 5. *c.* 13. Massurius Sabinus antiquiorem locum hospiti tribuit, quam clienti. ¶ *Antiqui*, *orum*, absolute, sunt homines antiqui temporis, & qui supra patrum nostrorum tempora fuerunt, *gli antichi*. *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 89. Rancidum aprum antiqui laudabant. *Id. l.* 1. *sat.* 4. *v.* 117. Traditum ab antiquis morem servare. ¶ Quia vero quæ antiqua sunt meliora esse creduntur, & antiqui homines melioribus, simplicioribus, sanctioribusque moribus fuisse videntur, factum est, ut *antiquus* in bonam partem sumatur, & sit idem ac bonus, ingenuus, simplex, integer, *buono*, *lodevole*, *schietto*. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 10. In qua muliere etiam nunc vestigia antiqui officii remanent. *Id. pro Quint. c.* 18. Antiquam officii rationem diligere. *Terent. Adelph.* 3. 4. 78. Homo antiqua virtute, ac fide. *Plin. l.* 10. *ep.* 9. Victoria maxima, pulcherrima, antiquissima. *h. e.* memoranda, & similis antiquarum, quotquot celeberrimæ sunt. *Id. l.* 2. *ep.* 11. Hoc ipsum pulcrum, & antiquum, Senatum nocte dimitti, &c. *h. e.* conforme antiquæ laudabili consuetudini. Eodem modo locutus est *in Paneg. cap.* 76. ¶ Similiter *antiquus homo* dicitur, qui est probis moribus, ingenua natura, multa, & interdum etiam nimia simplicitate, *dabbene*, *schietto*, *sincero*. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 9. Homines antiqui, qui ex sua natura ceteros fingerent, cum ille confirmaret, & appromitteret, crediderunt. *Id. Attic. l.* 9. *ep.* 15. Vide, quam sim antiquorum hominum: te hanc rem gravius putavi laturum esse, quam me. *Plin. l.* 2. *ep.* 9. Vir sanctus, antiquus, disertus. ¶ *Antiquior*, potior, charior, melior, & qui magis curæ est, aut æstimatur. & *antiquissimus*, charissimus, potissimus. *Cic. Fam.* 11. *ep.* 5. Nec habui quidquam antiquius, quam ut Pansam statim convenirem. *Id. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 1. Judiciorum causam suscepit, antiquissimamque se habiturum dixit. *Id. Phil.* 13. *c.* 3. Præcipit, ne quid vita existimem antiquius. *Id. Attic.* 7. *ep.* 3. Ne dubitaris, quin quod honestius, id mihi futurum sit antiquius. *Id. l.* 2. *Divin. c.* 37. Antiquior ei fuit laus, & gloria, quam regnum. *Id. Attic. l.* 10. *ep.* 8. Navalis apparatus ei semper antiquissima cura fuit. *Id. Attic.* 12. *ep.* 5. De Tullia mea tibi antiquissimum esse video: idque ita ut sit, te vehementer rogo. *Liv. l.* 1. *c.* 32. Longe antiquissimum ratus sacra publica, ut ab Numa instituta erant, facere. *Sueton. in Claud. c.* 11. Nihil antiquius duxit, quam ut, &c. ¶ Olim scriptum est etiam *anticus*.

ANTIRRHINON, V. Anarrhinon.

ANTISAGOGE, es, f. ἀντεισαγωγή, hoc est contraria inductio: ab ἀντὶ, contra, & εἰσάγω, induco, infero. Est hoc nomine rhetorica figura, cum ex una re aliud, quam exspectari posse videatur, inferimus, ut Cicero de Rege Ptolemæo. Difficilis ratio belli gerendi: at plena fidei, plena pietatis. Hæc *Martian. Capell. l.* 5. *pag.* 172.

ANTISCII, orum, ἀντίσκιοι, populi circa circulum æquinoctialem habitantes, qui aliquo anni tempore umbras solis meridianas nostris contrarias habent: ab ἀντὶ, contra, & σκιὰ, umbra. *Ammian. l.* 22. *c.* 15. (*al. c.* 39.) *extr.* Sicut apud Meroen Æthiopiæ partem, æquinoctiali circulo proximam dicitur evenire, ubi per nonaginta dies umbræ nostris in contrarium cadunt: unde Antiscios ejus incolas vocant. *Plin. l.* 2. *c.* 74. eadem loquendi forma utitur, sed vocem *antiscii* non usurpat.

ANTISCORODON, n. ἀντισκόροδον, ita appellatur a Græcis genus quoddam allii, quod Latine *ulpicum* dicitur. *Plin. l.* 19. *c.* 6. A *Columell. l.* 11. *c.* 3. *sect.* 20. dicitur ἀφροσκόροδον, & allium Punicum.

ANTISIGMA, nota, quam Claudius Cæsar in scribendo adhiberi volebat pro *ps*, hac figura ƆC, ita dicta quia constat duobus SS (qui olim ad figuram C accedebant apud Græcos) contra invicem positis. Quem tamen imitatus est nemo. *Priscian. l.* 1. *pag.* 558. *Putschii*.

ANTISOPHISTA, æ, m. ἀντισοφιστής. Antisophistæ dicuntur, qui contraria invicem afferunt, & se mutuo oppugnant: ab ἀντὶ, contra, & σοφιστής, sophista. *Sueton. in Tiber. c.* 11. Moto inter antisophistas graviore jurgio. *Id. de Illustr. Grammat. c.* 9. Fuit naturæ acerbæ in antisophistas. Adde *Quintil. l.* 11. *c.* 3.

ANTISPASTICUS, a, um, ἀντισπαστικός. *Antispasticum metrum* est, quod constat pedibus antispastis præcipue. nam & alios pedes admittit. Plura autem sunt hujus metri genera, quæ vide apud *Diomed. l.* 3. *pag.* 505. *Putschii*, & alios Grammaticos,

ANTISPASTUS, i, unus est ex pedibus metricis duplicibus, constans ex Jambo, & trochæo, hoc est brevi, duabus longis & brevi, ut *Medullina*, *Saloninus*. Ita *Diomed. l.* 3. *pag.* 478. *Putschii*. Ita dictus videtur, quia quodammodo in diversum, seu contrarium trahit tempora syllabarum, cum ejus prima, & ultima breves sint, mediæ duæ longæ: ab ἀντὶ, contra, & σπάω, traho.

ANTISPODOS, i, ἀντίσποδος, cinis, qui vicem legitimi spodii, eo deficiente, supplet, & quo verum spodium adulterari solet: ab ἀντὶ, pro, vice. *Plin. l.* 34. *c.* 13.

ANTISTATUS, us, m. *preminenza*, excellentia: ab *antisto*, *as*. *Tertull. advers. Valentinian. c.* 13. Angelorum comparatitius antistatus.

ANTISTES, istitis, m. & f. *presidente*, *capo*, προστάτης, qui ante alios stat, qui aliis præest, & imperat. *Columell. l.* 3. *c. ult.* Vindemiatoribus singulis totidem antistites dare, qui observent, quique præcipiant, ne acerbæ uvæ cum maturis demetantur. *Tertull. in Apolog. c.* 1. Antistites imperii Romani. *Id. de Pallad. c.* 4. *ad fin.* Antistites latrinarum. *Salmas.* notat hic de muliere esse sermonem. *Catull. carm.* 9. *ad Verann.* Veranni, omnibus e meis amicis Antistes mihi millibus trecentis. *h. e.* qui omnibus aliis antistas in mea amicitia. Alii leg. *antistans*. ¶ Frequentissime dicitur de iis, qui sacris præsunt, & in templis sacrificia, aliosque religiosos ritus administrant. *Cic. pro Dom. c.* 39. Vos qui estis antistites cæremoniarum, & sacrorum. *Id. ibid. c.* 1. Antistes Deorum immortalium. *Nepos in Lysand. c.* 3. Antistites Jovis. *Liv. l.* 23. *c.* 11. templi. *Cic. l.* 2. *Divin. c.* 54. *ad fin.* Cum antistitibus agamus. ¶ In feminino genere *Valer. Max. l.* 1. *c.* 1. *n.* 1. Ne deæ vetusti ritus perita deesset antistes. *Tertull. de cultu fem. c.* 1. Templi æditua, & antistes pudicitia. ¶ Apud Christianos Scriptores *Antistes* idem est ac Episcopus, *Vescovo*, ut videre est apud *Justinian. in Cod. lib.* 1. *tit.* 3. *leg.* 18. 22. 25. & alibi. ¶ Eleganter *antistes* dicitur, qui in aliqua facultate excellens, ejus veluti sacra, & arcana omnia novit, eamque rite colit, & administrat. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 46. Artis dicendi antistes. *Ovid. init. eleg. ult. l.* 3. *Trist.* Cultor & antistes doctorum sancte virorum. *Plin. l.* 7. *c.* 30. Plato sapientiæ antistes. *Quintil. l.* 11. *c.* 1. Antistes juris. *Id. declam.* 8. *c.* 9. medicæ artis. *Lactant. l.* 5. *c.* 2. philosophiæ. *Columell. l.* 11. *c.* 1. Antistites artium. *Gell. l.* 14. *c.* 4. Judex, qui est justitiæ antistes.

ANTISTITA, æ, f. *sacerdotessa presidente*, i. e. mulier sacerdos, sacrorum præses. *Virg. in Ciri*, v. 166. Ictaque barbarico Cybeles antistita buxo. *Ovid.* 13. *Metam.* v. 410. tractata comis antistita Phœbi. *Pollio* apud *Charis. l.* 1. *pag.* 77. *Putsch.* Antistita Veneris. *Cornel. Sever. ibid.* Antistita numinis. *Plaut. Rud.* 3. 2. 10. Antistita Veneria. *Cic. Verr.* 4. c. 45. Illius fani antistitæ, probatæ, ac nobiles mulieres. (Ita leg. *Gell. l.* 13. c. 20. *Charis. loc. cit.* & *Priscian. l.* 5. *pag.* 650. *Putsch.* In vulgatis multis est *antistites.*) Adde *Varron.* apud *Charis. loc. cit.* *Accium* apud *Non. cap.* 8. *n.* 29. & *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 62. *n.* 9.

ANTISTITIUM, ii, n. dignitas antistitis, excellentia, præeminentia. *Martian. Capell. l.* 2. *pag.* 34. Ante hanc quædam augustioris vultus femina, ac sacro lumine resplendens venerabili antistitio præminebat.

ANTISTO, V. Antesto.

ANTISTŒCHON, vel Antistichon, ἀντίστοιχον, figura dictionis, qua littera pro littera ponitur, ut *Olli* pro *illi*, *Upilia* pro *Opilio*. Est autem Græca vox, & Græce scribenda, ab ἀντί, pro, vice, & στοῖχος, quod interdum litterarum seriem significat. Latinis litteris scripta legitur apud *Servium* ad *Æn.* 1. *v.* 425. & 1. *Georg.* *v.* 185. V. Antithesis.

ANTISTRĔPHON argumentum dicitur, quod referri contra, convertique potest in adversarium: quod Latine *reciprocum* dici potest: ἀντιστρέφον ab ἀντί, contra, & στρέφω, converto. Hujus rei exempla duo affert Gell. l. 5. c. 10. & 11. & *l.* 9. *c. ult.* Fere autem Græce scribitur, cum Græca sit, tametsi apud *Gell. cit.* c. 11. *l.* 5. Latine legitur.

ANTISTRŎPHE, es, *& Latina terminatione* Antistrŏpha, æ, f. & Antistrŏphon, i, n. ἀντιστροφή, & ἀντίστροφον, conversio in contrariam partem: ab ἀντί, contra, & στρέφω, converto. Apud Lyricos Poetas est pars quædam carminis: de qua sic *Marius Victorin. l.* 1. *pag.* 2501. *Putsch.* Antiqui deorum laudes carminibus comprehensas, circum aras eorum euntes canebant, cujus primum ambitum, quem ingrediebantur ex parte dextra στροφὴν vocabant: reversionem autem sinistrorsum factam, completo primo orbe, *Antistrophon* appellabant. Deinde in conspectu Deorum soliti consistere cantici reliqua prosequebantur, appellantes id *Epodon*. Hactenus *Victorinus*. Itaque *antistrophon*, seu *antistrophe* dicta est ea pars carminis, quæ in ejusmodi reversione, & contrario ambitu canebatur priori strophæ velut e contrario respondens. Constabat autem iisdem versibus, atque ejusdem metri ac *strophe*, ut docet *Voss. institut. Poet. l.* 2. *c.* 16. & *l.* 3. *c.* 14. Addit *Macrob. l.* 2. *in somn. Scip. c.* 3. hac conversione & motu significasse veteres motum stellarum, *per stropham* quidem *rectum orbis stelliferi motum*, *per antistropham* autem *diversum* vagarum stellarum *regressum*. Hujusmodi στροφαὶ, & ἀντιστροφαὶ habebat locum etiam in saltationibus Tragicis. ¶ Est etiam antistrophe figura elocutionis, Latine *conversio*, cum multa periodi membra in idem verbum repetitum desinunt: & est contraria *Epanaphoræ*, in qua membra periodi ab eodem verbo sæpius incipiunt, ut in illo *Cicer. in fragment. pro M. Fonteio*. Frumenti maximus numerus e Gallia, peditatus amplissimæ copiæ e Gallia, equites numero plurimi e Gallia. *Martian. Capell. l.* 5. *pag.* 175. ¶ Præterea a Grammaticis *antistrophe* dicitur, cum inversa constructione verba ponuntur ut in illo *Virg.* 2. *Georg. v.* 267. *quo mox digesta feratur* pro *traslata digeratur*. Ita *Servius*, qui (ut & *Martian. Capell.*) Latinis litteris scribit.

ANTITHALĂMUS, V. Amphithalamus.

ANTITHĔSIS, is, f. ἀντίθεσις, ab ἀντί, pro, vice, & τίθημι, pono: figura Grammaticorum, qua littera pro littera ponitur, ut *olli* pro *illi*, *impete* pro *impetu*. Ita definiunt *Charis. l.* 4. *pag.* 249. & *Diomed. l.* 2. *pag.* 437. *Putsch.* ubique autem Græce usurpant. V. Antistœchon.

ANTITHĔTON, i, n. *contrapposto*, ἀντίθετον, contrapositum: ab ἀντί, contra, & θετός, positus: figura est rhetorica, qua contrariis contraria opponuntur, ut in illo Ciceronis. *Vicit pudorem libido, timorem audacia*. Et, *Non nostri ingenii, vestri auxilii est*. Alia præter hæc exempla affert *Quintil. l.* 9. *c.* 3. ubi addit Latine dici *contrapositum*, & ab aliquibus etiam *contentionem*. Adde *Cicer. in Orat. c.* 49. & 50. ¶ Latine usurpatur a *Persio sat.* 1. *v.* 85. crimina rasis Librat in antithetis. Adde *Martian. Capell. l.* 5. *pag.* 174.

ANTITHEŬS, i, m. ἀντίθεος, qui pro deo se gerit: ab ἀντί, pro, vice, & θεός, deus. *Arnob. l.* 4. *pag.* 134. Magi haruspicum fratres in suis accitionibus memorant, antitheos sæpius obrepere pro accitis: esse autem hos quosdam materiis ex crassioribus spiritus, qui se deos fingant, nesciosque mendaciis, & simulationibus ludant. *Lactant. l.* 2. *c.* 9. per *antitheum* intelligit Diabolum, quia vero Deo æquare se olim ausus est, & divino cultu coli ab hominibus postulat. ¶ Scribitur & *antideus*, quæ vox hybrida est.

ANTĬUM, ii, n. *Anzio*, oppidum Latii, colonia Romanorum, in ora maris Thyrreni, Volscorum quondam caput, ubi fuit celebre templum Fortunæ, de qua *Horat. l.* 1. *od.* 35. Patria fuit Neronis, distabatque ab urbe Roma 30. M. P. nunc pæne totum in ruinis jacet. *Plin. l.* 3. *c.* 5. ¶ Ejus populi *Antiates*, & adjectivum *Antiatinus* V. suis loc.

ANTĬUS, a, um, adject. *Antia lex* sumptuaria fuit, lata ab Antio Restione ad coercendam nimiam luxuriam, & sumptus cœnarum: qua cavebatur, ne qui in magistratu esset, vel magistratum capturus esset, aliquo ad cœnam, præter certas personas, itaret. Et de ipso Restione illud memorabile fertur, nunquam quoad vixit, foris postea cœnasse, ne testis fieret contemptæ legis, quam ipse bono publico pertulerat. Eam tamen, quamvis esset optima, obstinatio luxuriæ, & vitiorum firma concordia, nullo abrogante, brevi irritam fecit. *Gell. l.* 2. *c.* 24. & *Macrob. Saturn. l.* 2. *c.* 13. ¶ *Antios*, excruciatos. *Fest.* V. supra *Antios*.

ANTIZEUGMĔNON, n. ἀντεζευγμένον, hoc est injunctum: ab ἀντί, & ζεύγνυμι, jungo, figura est, qua plura membra uno concluduntur verbo, ut, *Quorum ordo ab humili fortuna, sordida, turpi ratione abhorret*. Huic contrarium est Diazeugmĕnon, διεζευγμένον, hoc est disjunctum, a διαζεύγνυμι, disjungo, cum scil. singulis membris singula diversa verba redduntur, ut Capuam occupabunt, Atellam communient, Nuceriam obtinebunt, cetera oppida præsidiis devincient. Hæc *Martian. Capell. l.* 5. *pag.* 176.

ANTLARE, V. Anclare.

ANTLĬA, æ, f. *strumento da cavar acqua*, *antlia*, ἀντλία, machina ad hauriendam ex imo loco aquam, quæ pedum alterno nisu, & agitatu aquas per modiolos, atque haustra attollit. *Martial. l.* 9. *epigr.* 19. Sed de valle brevi, quas det sitientibus hortis, Curva laboratas antlia tollit aquas. *Sueton. in Tiber. c.* 51. *in f.* Condemnare aliquem in antliam. εἰς ἀντλίαν καταδικάζειν.

ANTONIĂNUS, a, um, ad Antonium aliquem pertinens. *Cic. Fam.* 12. *ep.* 25. *ad fin.* Respublica Antoniano latrocinio liberata. *h. e.* M. Antonii, in quem sunt Ciceronis Philippicæ. Sic *Senec. l.* 2. *de benef.* c. 25. & *Vellej. l.* 2. *c.* 74. Plancus Antonianarum adjutor partium. ¶ *Antonianæ*, *arum* (subaudi *orationes*) ipsæ Philippicæ Ciceronis. *Gell. l.* 7. *c.* 11. & *l.* 13. *c.* 1. & 21. Sed Antoniana dicendi ratio apud *Cicer.* 7. *Verr. c.* 13. refertur ad M. Anton. oratorem, & descripta est *ibid. cap.* 1.

ANTONIASTER, tri, m. diminutivum ab *Antonius* eo modo, quo a *surdus* fit *surdaster*: & simul contemptum quendam adsignificans. *Cicer. in fragment. pro Vareno* apud *Priscian. l.* 3. *pag.* 617. *Putsch.* Erucius hic noster Antoniaster.

ANTONINIĂNUS, a, um, adject. ad Antoninum pertinens. *Lamprid. in Antonin. Diadum. cap.* 2. Antoninianum edictum. Et *mox*. Pueros Antoninianos, & puellas Antoninianas. *Id. in Heliogab. cap.* 24. Stravit plateas, quas Antoninianas vocavit. *Capitolin. in Antonin. Pio*, *cap.* 13. Meruit & flaminem, & Circenses, & templum, & sodales Antoninianos. *Eutrop. l.* 8. *c.* 20. *Antoninianas* scribit dictas esse Thermas ab Antonino Caracalla constructas.

ANTONINĬAS, ădis, f. Hoc titulo Gordianus senior inscripsit poema, in quo triginta libris persecutus est res gestas Antonini Pii, & M. Antonini Philosophi, ea ratione, qua *Æneidem* ab Ænea *Virgilius*; *Achilleidem* ab Achille *Statius*; *Iliadem* ab Ilio *Homerus* denominaverunt. *Capitolin. in Gordian. c.* 3.

ANTONĬNUS, i, m. Ἀντωνῖνος, diminutivum ab *Antonius*. Fuit nomen nonnullorum Romanorum Imperatorum, quorum celeberrimi fuere virtutibus quidem Antoninus Pius, & Antoninus Philosophus, vitiis autem Antoninus Caracallus, & Heliogabalus, &c. Eorum vitam V. apud Scriptores historiæ Augustæ.

ANTONĬNUS, a, um, idem quod Antonianus. *Lepid. ad Cicer.* 10. *Fam. ep.* 34. Castra ad flumen Argentium contra Antoninos feci. Al. leg. *Antonios*, al. *Antonianos*. Eadem lectionis varietas est in illo *Lentuli* ad *Cicer. Fam.* 12. *ep.* 14. *ad fin.* Primus ego leges Antoninas fregi. Sic *Hirtino* prœlio pro *Hirtiano* quidam defendunt apud *Pollion.* ad *Cicer. l.* 10. *Fam. ep.* 33. *a med.*

ANTONIUS, ii, m. Ἀντώνιος, nomen proprium civis Romani. Fuere hoc nomine multi in utraque Antoniorum familia, patritia, & plebeja, sed in hac præsertim, ex qua fuit M. Antonius celeberrimus Orator, a Cicerone tantopere laudatus. Alter etiam M. Antonius qui triumvir fuit cum Augusto, & Lepido, ex plebeja familia ortus est, M. Antonii Oratoris nepos. Hic Ciceronis non modo inimicus fuit, sed etiam interfector. Postea captus amore Cleopatræ, una cum ipsa, & exercitu ejus navali certamine ad Actium ab Augusto victus, & Alexandriæ obsessus, sponte gladio incubuit. Ejus vitam habes apud *Plutarch.* ¶ *Antonia*, *æ*, nomen est feminarum in familia Antoniorum. *Plin. l.* 35. *c.* 10. meminit templi dicati Antoniæ Triumviri filiæ; majori ne, an minori (nam duas is habuit) incertum.

ANTONĬUS, a, um, adject. ad Antonium pertinens. V. *Antoninus* adjectiv.

ANTONOMASĬA, æ, f. ἀντονομασία, tropus est, quo ponitur aliquid pro nomine proprio, ut *Eversor Carthaginis* pro Scipione: ab ἀντί, pro, vice, & ὄνομα, nomen. Latino vocabulo *pronominatio* dicitur. *Quintil. l.* 8. *c.* 6. Ut id, quod est appositum, si a proprio diviseris, per se significet, & faciat antonomasiam. *Id. l.* 9. *c.* 1. Ἐπίθετον quoniam plerumque habet antonomasiæ partem, &c. ¶ *Pronominatio* appellatur ab *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 31.

ANTONOMASIVUS, a, um, ad antonomasiam pertinens. *Serv.* ad *Æn.* 2. *v.* 171. appellat *antonomasiva* illa adjectiva, quæ uni proprie conveniunt, ut *Tritonia* Minervam significat proprie, nec ullam aliam: *epitheta* autem ait esse, quæ variis possunt vel personis, vel rebus apponi. Utitur præterea hac voce & *ibid. v.* 615. & ad *Æn.* 5. *v.* 704. & ad *Æn.* 10. *v.* 668. neque tamen est facile usurpanda.

ANTRAS *Festus* interpretatur convalles, vel arborum intervalla. *Scalig.* suspicatur legendum *ancras*. Nam in veteri *Glossar.* legitur: Ancræ, ἄγγεα, αὐλῶνες. Et in *Gloss. Isid.* Angræ intervalla arborum, vel convalles. Addit fortasse etiam scribendum *anceæ*, vel *angeæ* scilicet a Græco ἄγγεα. Sed hæc omnia incerta sunt.

ANTROĀRE, gratias referre. *Festus*.

ANTRUM, i, n. *antro*, *spelonca*, *caverna*, ἄντρον, specus, vel caverna: vox Poetis, quam aliis usitatior. *Virg.* 6. *Æn. v.* 42. Excisum Euboicæ latus ingens rupis in antrum. *Id. Ecl.* 1. *v.* 76. viridi projectus in antro. *Propert. l.* 2. *eleg.* 23. *v.* 28. Antra roscida jugis

gis muscosis. *Id. l.* 4. *eleg.* 4. *v.* 3. Autrum ederosum. *Martial. l.* 13. *epigr.* 60. Gaudet in effossis habitare cuniculus antris. ¶ *Sidon. in carm.* 2. *l.* 9. *epist.* 13. *a med. antra palati* dixit, cavitates & spatia intelligens, & *l.* 1. *epist.* 2. antra narium. *Prudent. in Psychom. v.* 6. & 774. pectoris. *Juvenal. sat.* 4. *v.* 21. *clausum antrum* lecticam.

ANŪBIS, ubis, & ubidis, m. Ἄνουβις, vox Ægyptia, qua canis significatur. Ægyptii enim sub canis specie Mercurium colebant, cujus propterea signum canino capite figurabant, & canes omnes in honore habebant; statisque temporibus canem cum pompa per urbem circumducebant, ut ex *Juvenal. sat.* 6. *v.* 533. colligitur. *Virg.* 8. *Æn. v.* 698. Omnigenumque deum monstra, & latrator Anubis. ¶ Alii narrant, ideo canem ab Ægyptiis cultum fuisse, quia ejus ope Isis cadaver Osiridis mariti sui interfecti invenerat. *Ovid.* 2. *Amor. eleg.* 13. *v.* 11. *ad Isidem*. Per tua sistra precor, per Anubidis ora verendi. ¶ Alii scripsere fuisse Anubin filium Osiridis, qui patrem ad bella secutus, galeam cum insigni canis gestavit, vel in scuto insculptum canem habuit. *Diodor. Sicul.* & alii. ¶ In accusativo & *Anubin* legitur, & *Anuben*. *Propert. l.* 3. *eleg.* 9. *v.* 41. Ausa Jovi nostro latrantem opponere Anubin. *Plin. l.* 33. *c.* 9. Tingit & Ægyptus argentum, ut in vasis Anuben suum spectet.

ANULĀRIS, & Annularis, re, δακτυλιακός, adject. ab *anulus*. *Anularis color* dicitur a *Plin. in f. c.* 6. *l.* 35. qui fit ex creta admixtis vitreis gemmis contritis, quæ a pauperibus in anulis gestari solent. Verba *Plinii* sunt: Anulare quod vocant, candidum est quo muliebres picturæ illuminantur. Fit & ipsum ex creta, admixtis vitreis gemmis ex vulgi anulis: unde & anulare dictum. Hinc facile est intelligere, quid sit *anularia creta*, quæ tum hoc *Plinii* loco *paulo sup.* memoratur, tum apud *Vitruv. in f. libri* 7.

ANULĀRIUS, & Annularius, a, um, ut *anularia creta* apud *Plin.* & *Vitruv.* V. vocem præced. ¶ *Scalæ anulariæ* locus fuit Romæ in regione octava: sed unde dictus sit, non constat. Quidam putant ita appellatum fuisse ab officinis anulariorum, quæ ibi essent: alii ab anulis ex iis scalis dependentibus: alii denique, quod eæ scalæ in cochleæ formam, atque adeo anularem, seu orbicularem constructæ essent. *Sueton. in Aug. c.* 72. Habitavit primo juxta Romanum forum supra Scalas anularias, in domo, quæ Calvi oratoris fuerat.

ANULĀRIUS, & Annularius, ii, m. *orefice, che fa anelli*, δακτυλιοποιός, artifex, qui anulos facit. *Cic.* 4. *Acad. c.* 26. Quid si in ejusmodi cera centum sigilla hoc anulo impressero? ecquæ poterit in agnoscendo esse distinctio? an tibi erit quærendus anularius aliquis, &c. In veteri Inscript. apud *Begerum in Spicileg. Antiqu. pag.* 81. & *Murator. pag.* 2015. *n.* 5. mentio fit *Conlegii Anulariorum*.

ANULĀTUS, & Annulatus, a, um, *che ha anelli*, δακτυλιωτός, anulo ornatus. *Plaut. Pœn.* 5. 2. 20. Atque, ut opinor, digitos in manibus non habent, quia incedunt cum anulatis auribus. ¶ Apud *Apulej. l.* 9. *Metam.* homines *anulati pedes* dicuntur, qui compedibus vincti sunt.

ANULLA, æ, f. parva anus. V. Anicula.

ANŪLUS, & Annūlus, i, m. *anello*, δακτύλιος, circulus ferreus, vel aureus, vel ex alia quapiam materia, qui in digitum manus sinistræ minimo proximum inseri solet. Prisci *ungulum* appellavere. *Atejus Capito* apud *Macrob. l.* 7. *Saturn. c.* 13. docet, olim anulos in alterutra manu, atque in quolibet digito ferri consuevisse: postea, cum anulis, qui primo rudes fuerant, & parvi pretii, valde pretiosæ gemmæ inseri cœpissent, in lævam manum translatos esse, quæ otiosior, & quietior, ne crebro motu & officio manus dexteræ pretiosi lapides frangerentur, aut excuterentur. Deputatus etiam est lævæ manus digitus minimo proximus, ut *ibid. Macrob.* & *Gell. l.* 10. *c.* 10. notant, quia credebant, ex humanorum cadaverum sectione, nervum quendam de corde natum, pergere usque ad eum digitum, & illic desinere implicatum ceteris, & ideo visum veteribus, ut ille digitus anulo, tanquam corona circumdaretur. ¶ Triplex anulorum genus enumerat *Isidor. l.* 19. *c.* 32. *ungulum*, qui gemmam habet, quia sicut ungula carni, ita gemma anuli auro adhæret: *Samothracium*, qui aureus quidem est, sed palam habet ferream; a loco, ubi fiebat appellatus: & *Thynum*, qui totus purus est, ita dictus, quia in Bithynia primum fabricatus est, olim *Thyna* dicta. Præterea anuli alii erant *solidi*, hoc est ex solida materia facti; alii *pervii*, & *cassi*, ut eos *Fabius Pictor* appellat apud *Gell. l.* 10. *c.* 15. qui concavi intus erant, ut aliquid continere possent: quales tantummodo Flamini Diali permittebantur. In hujusmodi anulis amuleta includere mos erat: atque hujus formæ fuit Annibalis anulus, ex quo sumpto veneno sibi mortem conscivit. ¶ Anuli primo Romanis ferrei fuere, deinde ex ære, argento, auro, aliove mixto metallo facti sunt, item ex ebore, succino, vel etiam integra gemma. sed de ferreis præcipue, & aureis anulis dicendum est, quorum usus communior, & notabilior. Ferreos anulos promiscue omnes olim gestabant, senatores, equites, plebes. neque enim tam ad ornatum, quam signandi causa anulus gestabatur. Mox crescente luxuria aurei anuli invecti, qui primis quidem temporibus iis tantum concedebantur, qui legationem obire debebant, qui ideo aureum anulum una cum viatico a publico accipiebant, ut tradit *Plin. l.* 33. *c.* 1. sed eo in publicum tantum prodeuntes utebantur, domi ferreum sumebant signandi causa. Postea vero promiscue patritii gerere cœperunt, demum equites, qui aureo anulo a plebejis distinguebantur. (Bello Punico secundo non equites solum, sed & alii, militari aliquo dignitatis gradu decorati, ut tribuni, quæstores, &c. aureo anulo utebantur. V. *Camill. Silvestr. in not. ad Juvenal. sat.* 10. *v.* 165.) Deinde omnibus ingenuis usus aurei anuli est concessus, sed non libertinis, qui si eo uti vellent, a Principe impetrare tenebantur; & tum pro ingenuis habebantur, & ad honores, quibus fruebantur ingenui, admittebantur. Unde *Paul. Dig. lib.* 40. *tit.* 10. *leg. penult.* Qui jus anulorum aureorum impetraverit, ut ingenuus habetur. Postremo *Justinian. in Authent. Ut liberti de cet. aur. non indig. anulo*, omnibus libertinis jus aurei anuli dedit. Servi, quando anulo usi sunt, ferreum solummodo habuerunt: tametsi ultimis temporibus auro illinere ausi sunt, vel etiam ex auro, sed decolorato in modum ferri gestarunt, ut *Plin. loc. cit.* docet. ¶ Feminæ & ipsæ ferreo primum, mox aureo anulo usæ sunt: sed etiam post invectos aureos solemne erat sponsæ mittere ferreum arrhabonis loco. Binos aureos tantummodo eas gestasse scribit *Isidor. l.* 19. *c.* 32. Nam viri, ii præcipue, qui deliciis studebant, plures aliquando habere consueverunt, adeo ut in omnibus digitis suus inesset, vel in uno digito plures, ut ex *Martiale l.* 5. *epigr.* 62. & *l.* 11. *epigr.* 60. colligitur. Quin & æstivos, hibernosque anulos habere in luxu fuit, illos leviores, hos majores, gravioresque, ut est apud *Juvenal. sat.* 1. *v.* 28. ¶ Anuli usus multiplex fuit. Nam eo utebantur ad signandum. Hic est anulus *signatorius*. Pars autem, qua sigillum imprimitur, sive gemmam habeat, sive non, *pala* dicitur. Utebantur etiam in sponsionibus, & arrhæ nomine dabatur, aut in pignus alicujus rei deponebatur: item in sponsalibus, ut dictum est: quem *annulum pronubum Tertull. in Apolog. c.* 6. appellat. *Cic.* 3. *Offic. c.* 9. Anulum induere. *Plin. l.* 33. *c.* 1. Induere anulum pollici. *Id. ibid.* Anulo uti. Et *ibid.* deponere. *Sueton. in Aug. c.* 100. Ponere anulos aureos, sumere ferreos.. *Id. in Cæs. c.* 33. Detrahere sibi anulum. *Id. in Tiber. c.* 73. aptare digito. *Macrob. Saturn. l.* 7. *c.* 13. digito inserere. *Terent. Hecyr.* 4. 1. 59. in digito habere. *Plaut. Curcul.* 2. 3. 67. Obsignare tabulas anulo. *Senec. ep.* 8. Tabulis testamenti anulum imprimere. *Cic.* 4. *Acad. c.* 26. *in f.* Sigillum in cera anulo imprimere. *Curt. l.* 3. *c.* 7. Epistola anuli sigillo impressa. *Martial. l.* 9. *epigr.* 89. Anulus signat lagenam. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 2. Utensilia anulo claudere. *h. e.* signo anuli impresso claudere, *sigillare*. *Id. l.* 1. *Hist. c.* 13. Donare aliquem anulis. *h. e.* in equestrem ordinem cooptare. Sic *l.* 2. *Hist. c.* 57. Honorare aliquem anulis. *Sueton. in Cæs. c.* 33. Jus anulorum. *h. e.* equestris dignitas. *Plaut. Curcul.* 2. 3. 77. Opponere anulum. *h. e.* deponere in sponsione. ¶ *Annuli curam habere* apud *Justin. in f. l.* 43. est curam habere anuli, quo Princeps epistolas signat, *essere guardasigilli*. ¶ *Sedere alicui ad anulos* apud *Eumen. in Paneg. ad Constant. cap.* 15. est ad sinistram alicujus sedere. nam in sinistra anuli gestantur. Sunt tamen qui ibi aliter leg. ¶ Sumitur etiam *anulus* pro quovis circulo ad alium quempiam usum. *Plin. l.* 13. *c.* 9. Lignum firmæ duritiæ, ex quo velares detornant anulos. *h. e.* ligneos circulos, quibus aulæa, velaque appenduntur. *Id. l.* 15. *c.* 29. Virgei anuli. *h. e.* virgæ in modum anuli contortæ. ¶ *Martial. l.* 3. *epigr.* 29. & *l.* 11. *epigr.* 38. anulos dixit de circulis catenarum. & *l.* 14. *epigr.* 169. de ansula, qua trochus mittitur. & *l.* 2. *epigr.* 66. de cincinno capillorum in circulum contorto. ¶ In architectura *anulus* est inter columnarum ornamenta. *Vitruv. l.* 4. *c.* 3. Crassitudo capituli dividatur in partes tres, e quibus una plinthus cum cymatio fiat, altera echinus cum anulis, tertia hypotrachelion. *Anuli* hoc loco sunt fasciolæ tres in ordine Dorico, positæ inter echinum (*l'ovolo*), & hypotrachelion (*il collarino*), atque ita efformatæ, ut non sint ejusdem perpendiculi, sed suprema, quam proxima, hæc, quam infima, exstantior sit: *gradetti, regoli, anelli*. ¶ Est etiam diminutivum ab *anus*, *i*. *Cato R. R. c.* 159. Intertrigini remedium, in viam cum ibis, absinthii Pontici surculum sub anulo habeto. ¶ In hac significatione unica *n* scribitur: in supra positis & unica, & duplici. Ducunt enim plerique Etymologi ab *annus*; qui olim *anus* scribebatur ex consuetudine antiquorum non geminandi consonantes. Et quemadmodum postea usus obtinuit, ut *annus* duplici *nn* scriberetur, ita & *annulus* scribi ajunt oportere: atque hæc scribendi ratio *Cellario* placet, & *Dausquio*. At *Manut.* veterem consuetudinem sequitur, & unica *n anulus* scribit. In optimis libris utraque scriptio invenitur.

ĂNUS, us, & uis, f. *vecchia*, γραῦς, mulier vetula, ita dicta ab annorum multitudine. nam Antiqui, quibus mos fuit consonantes in scribendo non geminare *anus* pro *annus* scribebant: vel ab *α* privativa, & νοῦς, mens, quia vetulæ mulieres plerunque deliræ esse solent. Utramque etymologiam *Festus* tradit. *Cic. Tuscul.* 1. *c.* 21. Quæ est anus tam delira, quæ ista timeat? *Id. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 8. Anum fatidicam Stoicorum audite. *Plin. l.* 13. *c.* 24. Vel pueri, vel anus vilissima opera. *Plaut. Cistell.* 4. 1. 8. Quid nuncias super anu? *Lucill.* apud *Gell. l.* 4. *c.* 16. Nocere anu. *Horat. Epod.* 17. *v.* 60. Ditasse Pelignas anus. ¶ In genitivo, & dativo singulari facit etiam *anuis*, *anui*. *Terent. Heaut.* 2. 3. 46. Ejus anuis causa. *Plaut. Curcul.* 1. 2. 16. Vindemia hæc huic anui non satis est soli. *Tacit. Ann.* 13. *c.* 21. Operam anui rependere. Adde *Terent. Heaut.* 4. 1. 26. *Varr.* apud *Non. c.* 8. *n.* 91. & *Enn.* apud *eund. c.* 7. *n.* 58. ubi tamen al. aliter leg. ¶ Adjective *Catull. carm.* 67. *ad Mant. v.* 46. charta loquatur anus. *Plin. l.* 17. *c.* 5. Anus terra. *Id. l.* 15. *c.* 19. Fici anus distillant gummium lacryma. *Martial. l.* 1. *epigr.* 106. Testa anus. ¶ *Anus quod vult somniat*, proverb. de quo V. in *Sabini*.

ANUS, i, m. *podice, culo*, πρωκτός, pars posterior, qua animal excrementa ejicit. *Cic. l.* 9. *Fam. ep.* 22. Anum appellas alieno nomine: cur non suo potius? *Cels. l.* 7. *c.* 30. Ani vitia, ubi medicamentis non vincuntur, manus auxilium desiderant. *Et paulo post*: Ne anus ipse suppuret. *Seren. Sammon. cap. ult. v.* 1110. Excruciant turpes anum si forte papillæ.

ANXĬE, adverb. *ansiosamente*, φροντιστικῶς, solicite, cum anxietate. *Plin. l.* 11. *c.* 52. Ne in se quisque & auguria anxie quærat. *Sallust. in Jugurt. c.* 84. Neque tam anxie laturum fuisse, si &c. *h. e.*

mole-

moleste, ægre. *Id. Orat. 2. ad Cæs. de repub. ordinan. ad fin.* Animus quanto in secundis rebus florentior fuit, tanto in adversis asperius, magisque anxie agitat. *Sueton. in Ner. c. 23.* Trepide, anxieque certare. *Justin. l. 1. c. 4.* Anxie prosequi aliquem. *Gell. l. 20. c. 6.* Anxie, & scrupulose loqui. *Macrob. Saturn. 5. c. 18.* Vir scrupulose, & anxie doctus. Et *l. 7. c. 7.* Anxie diligens.

ANXIĔTAS, atis, f. *affanno, sollecitudine, ansietà*, ἀθυμία, ἀδημονία, nimia cura, & solicitudo, quæ animum inquietum, & anxium tenet. *Cic. Tuscul. 4. c. 12.* docet *anxietatem*, & *angorem* proprie loquendo ita differre, ut *iracundiam*, & *iram*: neque enim quicumque anxii sunt, eos semper angi, neque qui anguntur, omnes anxios esse. Sæpius tamen pro ipso angore, & nimia solicitudine sumitur. *Plin. l. 7. c. 53.* Quem divortii anxietate diximus mortuum. *h. e.* dolore ob repudiatam uxorem. *di crepacuore. Auct. dialog. de Oratorib. c. 23.* & *Curt. l. 4. c. 13.* Anxietas animi. ¶ Ponitur interdum pro summa cura, qua animus intenditur, & impense alicui rei adjungitur. *Id. ibid. c. 39.* Cura, & diligens anxietas styli. *Gell. l. 1. c. 3.* Anxietas, & quasi morositas disputationis. *Quintil. l. 7. in proœm. ad fin.* Quærendi, judicandi, comparandi anxietas, dum discimus, adhibenda est, non cum dicimus.

ANXIETŪDO, inis, f. anxietas. *Augustin. l. 9. Confess. c. 3.* Macerabatur anxietudine. *Paulin. Nolan. ep. 14. (al. 18.) ad Delphinum, ad fin.* Gravissimæ anxietudinis pœnam lucrari.

ANXĬFER, a, um, *che porta affanno*, ἀλγύφις, angorem, anxietatemque ferens. *Cic. in Poem. de suo consul. lib. 2.* & habetur *l. 1. de Divin. c. 13.* Tu tamen anxiferas curas requiete relaxas. *Id. in versione carminum Sophocl. 2. Tuscul. c. 9.* Nunc dolorum anxiferi torquent vertices.

ANXĬO, as, a. 1. anxietatem, seu solicitudinem afferre, *dar fastidio, travagliare. Apulej. l. 4. Metam. pag. 155. Elmenh.* Tristitia animi, languore corporis, damnisque ceteris anxiatum iri prædicunt.

ANXITŪDO, inis, f. *affanno*, anxietas. *Cic. in fragment. de repub.* apud *Non. c. 2. n. 32.* Anxitudo prona ad luctum, & mœrens, semperque ipsa se solicitans. *Accius ibid.* Ubi cura est, ibi anxitudo. *Pacuv. ibid.* Tristitia, atque animi intoleranda anxitudo.

ANXĬUS, a, um, *affannoso, inquieto, travagliato, ansioso*, ἀθυμος, περιαλγής, qui animi inquietudine, & dolore angitur, qui ægritudine, & angore premitur, nimis solicitus, inquietus, tristis. *Cic. 4. Tuscul. c. 12.* docet, *anxium* proprie dici, qui pronus est ad ægritudinem animi. *neque enim omnes anxii, qui anguntur aliquando, nec qui anxii semper anguntur*. Nihilominus sæpissime dicitur de eo, qui in angore est. Caret gradibus comparativo, & superlativo. *Cic. de Fin. l. 2. c. 17.* Anxio animo, aut solicito esse. *Id. 4. Tuscul. c. 15.* Ægritudines anxiæ, atque acerbæ. *Id. de Senect. c. 18.* Morosi, & anxii, & iracundi, & difficiles senes. *Tacit. Ann. 14. c. 13.* Anxius, an obsequium Senatus, an studia plebis reperiret. *Sallust. in Catil. c. 47.* Anxius, quid facto opus sit. *Id. in Jug. c. 6.* Anxius, ne bellum oriatur. *Id. ibid. c. 11.* Ira, & metu anxius. *Tacit. l. 2. Hist. c. 92.* odio. *Id. 1. Ann. c. 14.* invidia. *Id. 2. Hist. c. 1.* animo. *Plin. l. 4. ep. 21.* Cujus ego pro salute hoc sum magis anxius, quod unicus factus est. *Sallust. in fragment.* apud *Arausian. Mess.* Anxius animi, atque incertus. *Albinov. ad Liviam, el. 1. v. 398.* mentis. *Ovid. Metam. 1. v. 623.* furti *h. e.* solicitus, ne furtum fiat. *Id. Heroid. ep. 20. v. 198.* Anxia sunt vitæ pectora nostra tuæ. *h. e.* solicita sunt de vita tua. Sic *Tacit. l. 3. Hist. c. 38.* Anxius sui. *h. e.* de se solicitus. Et *l. 4. Ann. c. 12.* potentiæ. *Plin. l. 15. c. 17.* securitatis. *Sueton. in Ner. c. 36.* ea re. *Id. in Vitell. c. 8.* omni adverso. *Liv. l. 25. c. 40. sub fin.* gloria alicujus. *h. e.* solicitus, ne ab aliquo rerum gestarum gloria vincatur. *Quintil. l. 11. c. 1.* de fama ingenii. *Curt. l. 3. c. 2.* de instantibus curis. *Lucan. l. 8. v. 592.* ad eventum alicujus rei. *Tacit. Ann. 4. c. penult.* Anxium esse erga aliquem. *Id Ann. 2. cap. 65.* Habere aliquem anxium. *h. e.* inquietum tenere. ¶ Cum accusativo *vicem*, *Livius l. 8. c. 35.* Stupentes Tribuni, & suam vicem magis anxii. ¶ *Anxium judicium* habere aliquis dicitur, qui in judicando hæsitat, & perplexus est. *Tacit. Ann. 1. c. penult.* Ut callidum Tiberii ingenium, ita anxium judicium. ¶ *Anxia elegantia* est curiosius exquisita, & affectata. *Gell. l. 15. c. 7.* Elegantia orationis neque morosa, neque anxia, sed facilis, & simplex. ¶ Pro molesto, infesto, difficili, *Plin. l. 12. c. 8.* Spina myrrhæ similis, accessu, propter aculeos, anxio.

ANXUR, ŭris, m. & n. *Terracina*, urbs Latii in Campania Romana, in ora maris Tyrrheni, apud ostia Ufentis fluvii, ad radices montis, sed arcem tamen habens in montis edito loco sitam: dicta *Anxur* lingua Volscorum, & a Latinis *Tarracina*, ut *Festus*, & *Plin. l. 3. c. 5.* docent. *Horat. l. 1. sat. 5. v. 26.* atque subimus Impositum saxis late candentibus Anxur. *Porphyr. Horatii Scholiast.* notat, eum montem saxa habere coquendæ calci aptissima: atque ideo *saxa candentia*, & *Anxur candidum* a scriptoribus dictum. *Martial. l. 5. epigr. 1.* salutiferis candidus Anxur aquis. Et *l. 6. epigr. 42.* superbus Anxur. *Id. l. 10. epigr. 58.* Anxuris æquorei placidos recessus. ¶ In eo oppido colebatur *Jupiter Anxur*, qui Græce ἄξυρος dicitur, nempe facie pueri, & intonsi, ab α privativa, & ξυρὸς, culter tonsorius, aut novacula: quod novaculam & cultrum tonsorium nondum esset expertus. Hinc & *Axur* scribi potest, ut habetur in numo familiæ Vibiæ apud *Scalig. ad Fest.* & *Patin. de Fam. Rom.* Sed & *Anxur* optima scriptio est, si fides habenda antiquis codicibus: eamque acriter defendit *Dausquius in Orthograph.* ¶ Idem dicitur etiam *Jupiter Anxūrus*, vel *Axūrus* adjective. *Virg. Æn. 7. v. 799.* queis Jupiter Anxurus arvis Præsidet, & viridi gaudens Feronia luco. *Pierius* tamen monet in quibusdam antiq. codicib. legi *Queis Jupiter Anxuris arvis*, vel *Anxyris*; imo etiam *Anxiris* per *i* Latinum, ab iis, qui Græce nesciebant, scriptum. ¶ *Anxur* etiam dicitur fons juxta Anxur fluens. *Servius* ad *cit. 7. Æn.* De eo *Vitruv.* narrat *l. 8. c. 3.* quod mortiferus esset bibentibus, ab incolis obstructum fuisse.

ANXŪRUS, V. vocem præced.

ANȲTUS, m. vir Atheniensis, qui una cum Melito, & Lycone Socratem de falsa religione accusavit, & occidi curavit. *Horat. 2. sat. 4. v. 3.* qualia vincunt Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona. Adde *Ovid. in Ibin, v. 559.*

A O

AŎNES, um, m. Ἄονες, montes Bœotiæ, inter quos est Helicon, & ibi fons Aganippe Musis sacer. *Virg. Ecl. 6. v. 64.* Tum canit, errantem Permessi ad flumina Gallum Aonas in montes ut duxerit una sororum; Utque viro Phœbi chorus assurrexerit omnis. *Aonas* accusativus est Græcæ positionis, qua in Græcis nominibus Poetæ delectantur, pro *Aones*. ¶ *Aones* etiam dicuntur Bœotiæ populi, montium incolæ: dicti ab Aone Onchesti filio Apulo, qui ob seditionem patria pulsus in Bœotiam venit, & in ejus montibus regnavit. *Serv.* ad *Virg. loc. cit.*

AONĬA, æ, f. Ἀονία, pars Bœotiæ, montuosa, in qua sunt *Aones montes* dicti ab Aoniis populis antiquis Bœotiæ. In his est Helicon Musis sacer, & fons Aganippe. *Servius* ad *Ecl. Virg. 6. v. 64.* & *Ecl. 10. v. 12.* scribit etiam ipsam Bœotiam omnem *Aoniam* appellari, quod legitur etiam apud *Gell. l. 14. c. 6.*

AŎNIS, idis, Ἀονὶς, adjectiv. feminin. *Aonides, um*, in plur. oum. dicuntur Musæ, quia in Helicone Aoniæ monte, ubi fons Aganippe, habitant, eaque loca omnia iis sacra sunt. *Ovid. Metam. 5. v. 333.* Poscimur, Aonides; sed forsitan otia non sint, &c. *Juvenal. sat. 7. v. 58.* cupidus silvarum, aptusque bibendis Fontibus Aonidum.

AONĬUS, a, um, adject. ad Bœotiam pertinens, quæ & *Aonia* appellatur. *Ovid. 3. Metam. v. 339.* Aoniæ urbes. *Id. Fast. 1. v. 490.* Aonia humus. *Id. 12. Metam. v. 24.* Aoniæ undæ. *h. e.* Mare Bœotiam alluens. *Id. Metam. 7. v. 763.* Aoniæ Thebæ. *scil.* quia Thebæ Bœotiæ urbs est. *Id. Metam. 9. v. 112.* & *in Ibin, v. 393.* *Aonium* vocat Herculem, quia Thebis natus est. *Id. in eleg. de nuce, v. 110.* *Aonium virum* appellat Amphiaraum, augurem Argivum, qui bello Thebano periit: quia fuit peritus divinandi, & amicus Musis. *Id. Metam. 1. v. 313.* absolute *Aonios* pro Bœotiis, vel pro populis Bœotiæ montanis posuit. ¶ *Aonius Deus* est Bacchus, qui Thebas patriam habuit. *Ovid. l. 2. de ar. am. v. 380.* positoque decore Fertur, ut Aonii cornibus icta dei. Adde *ibid. l. 1. v. 312.* ¶ *Aonius fons* est Aganippe, Musis sacer, quia est in Helicone Bœotiæ monte. *Ovid. Fast. 3. v. 456.* Cum levis Aonias ungula fodit aquas. ¶ Hinc sæpissime *Aonius* dicitur de re aliqua ad Musas pertinente. *Ovid. 4. Fast. v. 245.* Aoniæ Camenæ. *Id. 4. Trist. eleg. 10. v. 39.* Aoniæ sorores. *Id. l. 1. Amor. eleg. 1. v. 12.* Aonia lyra. *Id. l. 3. de ar. am. v. 547.* Aonii vates. *Stat. l. 1. Achill. v. 10.* Aonium nemus. *Id. l. 5. silv. 1. v. 113.* Aonius vertex. *h. e.* Parnassi montis, qui non longe ab Aoniis Bœotiæ montibus distat. Apud *eund. l. 3. silv. 3. v. 32.* Aonias inferias alicui sacrare est, in ejus exsequiis carmen funebre pangere.

AORĀTOS, ἀόρατος, hoc est invisibilis, ab α privativa, & ὁράω video: unus est ex æonibus Valentini apud *Tertull. advers. Valentinian. cap. 35.*

AORNOS, i, f. ἄορνος πέτρα, petra apud Indos præceps, & invia, ita dicta ob admirandam altitudinem, quasi ipsis etiam avibus inaccessa: ab α privativa, & ὄρνις, ιθος, avis. Scribit *Plutarch.* Alexandrum cum intellexisset hanc petram teneri ab homine meticuloso, dixisse, Nunc locus iste facillimus est captu. V. *Curt. l. 8. c. 11.* ¶ Est & *Aornos* locus in Epiro, ita dictus a pestifera exhalatione. nam supervolitantes aves eo odore exanimatæ decidere dicuntur. *Plin. in proœm. l. 4.* ¶ Etiam Avernus ex eadem causa nomen traxit, *scil.* ab ἄορνος. Hinc apud *Virg. Æn. 6. v. 242.* ubi describit locum, qua Æneas ad Inferos descendit, ita legunt quidam *Unde locum Graii dixerunt nomine Aornon*. Quamquam *Pierius* in omnibus suis Codicibus *Avernum* se legisse testatur: & ita habetur etiam in Editionib. princ.

AOUS, i, m. *la Pollona*, aut *Vajussa*, fluvius Macedoniæ, qui Stymphaliam, & Elymiotas percurrit, & fluit in mare Ionium. *Plin. l. 3. c. 23.*

A P

APĂGE, *via, eh via, lungi, va via*, abduc, ἄπαγε: interjectio est a Græcis ducta, ab imperativo verbi ἀπάγω, abduco, removeo, & a Latinis usurpata tanquam formula abigentis, amolientis, aut fastidientis aliquid. Usurpatur autem vel sine casu. *Plaut. Amph. 1. 1. 154.* Apage, non placet me hoc noctis esse. *Id. Capt. 2. 1. 15.* Quo fugiamus? *Lo.* in patriam. *Cα.* apage, haud nos id deceat. ¶ Vel cum accusativo. *Vatin. ad Cicer. l. 5. Fam. ep. 10.* Apage te cum nostro Sex. Servilio. *Terent. Eun. 5. 2. 65.* Neque pol servandum tibi quidquam dare ausim, neque te servare: apage te. *va via di qui, levatimi dinanzi. Plaut. Cas. 2. 8. 24.* Apage te a dorso meo. *Id. Amph. 2. 1. 32.* Apage te a me. *Id. Bacch. 3. 1. 5.* Apage istas a me sorores, quæ hominum sorbent sanguinem. *Id. Merc. 1. 2. 33.* Apage istiusmodi salutem, quæ cum cruciatu advenit. ¶ *Apage sis* est recede, vel remove, si vis. *Terent. Eun. 4. 6.*

4. 6. 18. Num formidoloſus, obſecro, es mi homo? *Ch.* apage ſis. Egon' formidoloſus? *Plaut. Pœn.* 1. 2. 15. Apage ſis: negotii quantum in muliere una eſt! *lungi*, *lungi*.

APALA, vel Hapála ova, *uova freſche*, *o tenere*, ἁπαλὰ ὠὰ, ova tenera & recentia vel certe in teneritudinem cocta. nam ἁπαλὸς, tenerum, & molle ſignificat. *Scribon. Larg. compoſit.* 104. Apala ova proderunt, vel intubi cocti, vel crudi ex aceto. *Apic. l.* 7. *c. ult.* In ovis apalis piper, liguſticum, nucleos, &c. *Marcell. Empir. cap.* 20. Et apala proderunt ova, & intubi cocti. *Cæl. Aurelian. Tard. l.* 2. *c.* 7. Ova apala, vel pultes parviſſimo oleo confectæ. ¶ Qui ſcribunt *hapala*, adhærent Græcæ voci ἁπαλὸς, quæ ſpiritu aſpero notatur.

APALĀRE, is, n. *cucchiajo*, in *Gloſſ. Iſid.* exponitur cochlear, cujus præcipuus uſus erat in ſumendis ovis teneris, & ſorbilibus, quæ *apala* dicuntur, licet & ad alia adhiberetur. *Auſon. ep.* 21. Jam patinas implebo meas, ut parcior ille Majorum menſis apalaria ſuccus inundet. Sunt qui ſcribunt *hapalare*. nam ἁπαλὸς Græce ſpiritu aſpero notatur. Sunt etiam, qui tum apud *Iſidor.* tum apud *Auſon.* legendum putant *Applare*, & *Applaria*, eod. ſenſu.

APAMĒA, & Apamīa, æ, f. *Haman*, Ἀπάμεια, urbs Cœleſyriæ ad Orontem fluvium, & Marſya amne diviſa, qui ſtatim in Orontem labitur. Condita eſt a Seleuco Nicanore, & dicta de nomine Apamæ ſororis, vel uxoris, vel matris ejus. *Liv. l.* 38. *c.* 13. & *Plin. l.* 5. *c.* 23. ¶ *Apamia* alia urbs eſt Bithyniæ, colonia Colophoniorum, etiam Myrlea dicta, nunc *Apanii*: appellata ab uxore Pruſiæ Regis, qui Annibalem recepit. *Plin. l.* 5. *c.* 32. ¶ Alia eſt Apamea magnæ Phrygiæ, *Apamiz*, ſita in radice montis Signiæ, circumfuſa Marſya, Obrima, & Obriga fluminibus in Mæandrum cadentibus. *Plin. ibid. c.* 29. Hujus meminit etiam *Cic. Attic. l.* 5. *ep.* 16. & *Fam.* 2. *ep.* 17. ¶ Sunt aliæ præterea *Apameæ*, de quibus V. Geographos.

APAMENSIS, ſe, adject. ad Apameam pertinens. *Cic. Attic.* 5. *ep. ult.* Forum inſtitueram agere Laodiceæ Cybiraticum, & Apamenſe, &c. Intelligit Apameam Phrygiæ majoris.

APAMĒNUS, a, um, adject. ad Apameam pertinens, ut *Apamena regio* apud *Plin. l.* 5. *c.* 29. ubi intelligit regionem Apameæ Phrygiæ majoris. *Apamena colonia* apud *eund. ibid. c.* 32. eſt Apamia Bithyniæ, colonia Colophoniorum. ¶ *Apamenum vinum* inter meliora recenſetur a *Plin. l.* 14. *c.* 7. & mulſo præcipue convenire dicitur. Naſcebatur circa Apameam magnæ Phrygiæ. Ejus quoque uva erat laudatiſſima in cibis. *Lamprid. in Heliog. c.* 21. Miſit & uvas Apamenas in præſepia equis ſuis.

APAMĒUS, a, um, adject. ad Apameam pertinens. *Apamei*, *orum* apud *Plin. l.* 10. *ep.* 57. *quæ eſt Trajani ad Plin.* ſunt Apameæ urbis incolæ. intelligit autem Apameam Bithyniæ.

APARCTIAS, æ, m. *vento Tramontana*, ἀπαρκτίας, ου, ventus ſpirans a Septentrione recta contra Auſtrum, a *Plin. l.* 2. *c.* 47. Latina voce *Septentrio*, a *Gell. l.* 2. *c.* 22. *Septentrionarius* dictus. Nam *Aparctias* Græca vox eſt ab ἀπὸ, ab, & Ἄρκτος, urſa, quia ab ea parte ſpirat, ubi ſunt Urſæ. *Plin. loc. cit.* A Septentrionibus Septentrio, interque eum, & exortum ſolſtitialem Aquilo: Aparctias, & Boreas dicti. *Apulej. de Mundo* bis hujus venti meminit *pag.* 62. *Elmenhorſt.* & *pag.* 721. & 722. *edition. ad us. Delp.* ſed totus ille locus ab Interpretibus corruptiſſimus cenſetur. Nam præter alia, diverſum huic vento ſitum aſſignat ab eo, quem revera habet.

APARĪNE, es, f. ἀπαρίνη, genus eſt herbæ ramoſæ, hirſutæ, & quæ quina, vel ſena in orbem circa ramos folia habet per intervalla, ſemine rotundo, duro, concavo, ſubdulci. Naſcitur in agris frumentariis, aut hortis, pratiſve, aſperitate foliorum etiam veſtibus adhæreſcens. Quidam Italice *ſperonella* vocant. *Plin. l.* 27. *c.* 5.

APATHĪA, æ, f. *privazione d' affetti*, ἀπάθεια, vacuitas affectuum, qualem in viro ſapiente Stoici requirebant: ab α privativa, & πάθος, affectus animi. Ea ſemel Latine uſus eſt *Gell. l.* 19. *c.* 12. *ad fin.* Sic iſti apathiæ ſectatores, qui videri ſe eſſe tranquillos, & intrepidos, & immobiles volunt, &c.

APĀTOR, V. in Ametor.

APATŪROS, i, ἀπάτουρος, fanum fuit in oppido cognomine, in Aſia ad Boſphorum Cimmerium, dicatum *Veneri doloſæ*, hoc eſt fallaciis, & dolis uſæ in occidendis Gigantibus, qui ſe adorti fuerant. Illa enim Hercule in auxilium invocato, tamdiu hic illic latuiſſe dicitur, donec ſingillatim ab Hercule excepti ad unum interfecti ſunt. ab ἀπατᾶν, fallo, decipio. Ejus fani meminit *Plin. l.* 6. *c.* 6. ¶ Hinc *Apaturia*, *orum*, ſacra Græcorum in honorem Veneris doloſæ, in quibus ſumptuoſæ cœnæ fiebant. *Tertull. in Apolog. c.* 39. *ad fin.*

APE apud antiquos dicebatur *prohibe*, *compeſce*, teſte *Feſto*. Hinc *vet. Gloſſar.* Ape, κώλυσον: apet, ἀποτρέψει.

APELIŌTES, & Apheliōtes, æ, m. *vento di Levante*, ἀπηλιώτης, & ἀφηλιώτης, ventus ab oriente æquinoctiali ſpirans contra Favonium, Latino nomine *Subſolanus*: ab ἀπὸ, ab, & ἥλιος, ſol, quia ab oriente ſole oritur. *Plin. l.* 2. *c.* 47. Ab oriente æquinoctiali Subſolanus, ab oriente brumali Vulturnus: illum Apelioten, hunc Eurum Græci appellant. *Catull. carm.* 26. *ad Furium.* Furi, villula noſtra non ad Auſtri Flatus oppoſita eſt, nec ad Favoni, Nec ſævi Boreæ, aut Apeliotæ. ¶ Apud *Gell. l.* 2. *c.* 22. & *Senec. l.* 5. *quæſt. nat. c.* 16. ſcribitur Græce Ἀφηλιώτης per aſpiratam, quia aſpero accentu ἥλιος notatur. Sed ἀπηλιώτης, dempta aſpiratione legitur apud *Ariſtot. l.* 2. *Meteor. c.* 6. & alios. Itaque utroque modo recte ſcribi poteſt.

APELLA, æ, m. nomen proprium Judæi cujuſdam Romæ degentis tempore *Horatii*, vel paulo ante; de quo is *l.* 1. *ſat.* 5. *v.* 105. credat Judæus Apella Non ego. *Acro*, & *Porphyr.* veteres *Horatii* *Scholiaſtæ* putant *apella* eſſe nomen commune Judæis omnibus, quia cum circumciſi ſint, pellem, ſeu præputium in virili membro non habeant: ut ſit Græcorum more compoſita vox ab α privativa, & *pellis*. Quod placuit *Alcimo Avito*, qui Judæos hac voce indicavit *l.* 5. *v.* 364. Jam prope centenum compleverat advena luſtrum In regnis, Ægypte, tuis Judæus apella. Verum hujuſmodi compoſitiones a Latinæ Linguæ natura fere alienæ ſunt: neque audiendi curioſiores quidam Grammatici, qui vocum etymologias ſubtilius exquirentes, *anus* ab α, & νῦς; *amens* ab α, & *mens*, *apes* ab α, & *pes*, & his ſimilia alia comminiſcuntur. Cujuſdam *Apellæ* Chii artificis meminit etiam *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 19. ex quo etiam apparet nomen proprium viri fuiſſe, a Græco Ἀπελλῆς. nam ſæpe Græca nomina Judæos per ea tempora ſibi impoſuiſſe, non ſemel legitur etiam in ſacris libris N. T. cum inter Græcos degerent.

APELLES, is, m. *Apelle*, Ἀπελλῆς, vir Cous, pictor eximius ſuorum temporum, qui floruit eodem ævo cum Alexandro Magno, a quo etiam tanti fiebat, ut a nullo alio præter eum, pingi vellet: atque is quidem in arte ſua adeo excelluit, ut non modo, qui ante ſe fuerant, ingenio, artificio, induſtria ſuperaverit, ſed etiam futuros poſtea pictores viciſſe uſque ad ſua tempora, *Plin.* pronunciaverit *l.* 35. *c.* 10. ubi multa alia de eo, præcipuaſque ejus tabulas recenſet. ¶ Hoc nomen apud Latinos eſt tertiæ declinationis *Apelles*, *lis*, *li*, *lem*, *le*, *le*: cujus rei exempla ſunt apud *Plin. loc. cit.* at apud Græcos eſt primæ, ὁ Ἀπελλῆς, λοῦ, λῇ, λῆν, λῆ: quos ſecutus *Plautus* dixit *Apella* in vocativo pro *Apelle*. nam Græcum η & in e, & in a verti poteſt. niſi forte dicas, vocativum *Apella* a recto *Apella*, æ deduci: quod in ſimili docuit *Voſſius*: ſed hujus poſitionis exempla nondum vidimus. *Plaut. Pœn.* 5. 4. 101. O Apella, o Zeuxis pictor, &c.

APELLĒUS, a, um, adject. ad Apellem pertinens, Ἀπέλλειος. *Stat. l.* 5. *ſilv.* 1. *v.* 5. Ut vel Apelleo vultus ſignata colore, Phidiaca vel nata manu. *Martial. l.* 7. *epigr.* 83. Apelleum opus.

APELLĪNEM dicebant antiqui pro Apollinem, teſte *Feſto*.

APENARIUS. V. Apinarius.

APENNINICŌLA, æ, m. & f. Apennini incola. *Virg. Æn.* 11. *v.* 700. Apenninicolæ bellator filius Auni.

APENNINIGĔNA, æ, m. & f. qui apud Apenninum genitus eſt, & inhabitat. *Ovid. Metam.* 15. *v.* 432. Apenninigenæ quæ proxima Tibridis undis. *Claudian. de VI. Conſul. Honor. v.* 505. Apenninigenis cultas paſtoribus aras.

APENNĪNUS, i, m. *l' Apennino*, Ἀπεννῖνον ὄρος, mons eſt, ſeu potius multorum montium inter ſe colligatorum ſeries, & quaſi catena, quæ ab Alpibus maritimis ad extremos uſque Salentinos, & Brutios Italiam per medium ſecat continuo jugo, & apud Hirpinos in duo veluti capita, ſeu cornua diviſa, altero ad Acram Japygiam in Salentinis, altero ad Leucopetram promontorium in Brutiis finitur. Pro locorum diverſitate varia ſortitur nomina, excelſus maxime inter agrum Parmenſem, & Lucenſem. *Virg. Æn.* 12. *v.* 703. gaudetque nivali Vertice ſe attollens pater Apenninus ad auras. *Pater* dicitur vel ob dignitatem, quia omnium Italiæ montium maximus eſt, vel quia veluti pater eſt multarum ſilvarum, & fluminum, quę ex eo decurrunt. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 226. Aerięque alpes, & nubifer Apenninus. ¶ *Apenninus* adjective poſitum V. in *Aponinus*. ¶ Sunt qui putarunt ſcribendum eſſe *Apœninus*, quaſi Alpes Pœni, quod per eos montes Annibal exercitu tranſierit: ſed uſus contradicit.

APER, apri, m. *porco ſelvatico*, *cinghiale*, porcus ſilveſter. De hujus vocis origine ita *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 20. Apri ab eo, quod in locis aſperis: niſi a Gręcis, quod hi κάπρος. ¶ Fuit in deliciis ciborum apud Romanos. *Juvenal. ſat.* 1. *v.* 140. quanta eſt gula, quę ſibi totos Ponit apros, animal propter convivia natum? *Virg. Ecl.* 7. *v.* 29. Setoſus aper. *Id. Ecl.* 10. *v.* 56. Acres venari apros. *Id.* 1. *Æn. v.* 324. Spumans aper. *Ovid.* 10. *Metam. v.* 550. Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri. *Martial. l.* 9. *epigr.* 104. Arcadius aper. *h. e.* aper Erymanthius in Arcadia ab Hercule interfectus, quem *Id. de Spectac. epigr.* 27. Męnalium vocat. Adde *l.* 5. *epigr.* 66. ¶ Apri deſcriptionem habes apud *Ovid.* 8. *Metam. a v.* 282. ¶ *Apros immittere liquidis fontibus* proverbiali locutione dicitur a *Virg. Ecl.* 2. *v.* 59. *h. e.* imprudentem facere aliquid, quod totum evertat negotium, quo de eras ſolicitus. nam apri puras undas cœnoſas reddunt. ¶ *Uno ſaltu duos apros capere* aliud Proverb. apud *Plautum Caſ.* 2. 8. 42. pro quo Itali dicunt *pigliar due colombi ad una fava*: una fallacia duos decipere. ¶ Dicitur *aper* non de mare ſolum, ſed etiam de femina, ut innuit *Varr. l.* 7. *L. L. c.* 24. Neque tamen ideo feminino genere effertur: quod quidam putant, qui apud *Phædr. l.* 2. *fab.* 4. legunt *aprum inſidioſam* contra conſenſum librorum, qui *inſidioſum* habent, licet de femina ſermo ſit. Sic *Virg.* 2. *Æn. v.* 355. *lupos* dixit catulos habentes, non *lupas*: & *Plin. l.* 9. *c.* 8. *Delphini pariunt catulos*. & *cap.* 13. *Vitulus parit in terra*. Invenitur tamen *apra*, æ uſurpatum a *Plin.* ſecundo in *l.* 1. *artium*, ut eſt apud *Priſcian. l.* 6. *pag.* 698. *Putſch.* ¶ Fuit olim *aper* (quem *porcum* appellat *Feſtus*) inter ſigna militaria Romani exercitus, ut teſtatur *Plin. l.* 10. *c.* 4. ¶ Eſt etiam piſcis genus. *Plin. l.* 11. *c.* 51. Et is, qui aper vocatur in Acheloo amne, grunnitum habet. *Enn.* apud *Apulej. in Apolog.* Eſt Mitylenę Pecten, aperque apud Ambracię amnem. *Heſſelius in not. ad Enn.* ita utroque loco legendum putat, & falli eos, qui *caper* reponunt. Nam Gręce quidem κάπρον dici, qui Latine *aper*. ¶ Denique *Aper* eſt inter cognomina, vel nomina civium Romanorum. *Auct. Dial. de Oratorib.* (quem quidam *Tacito*, alii *Quintil.* putant) *cap.* 2. & *Lamprid. in Commodo cap.* 2. Sic in vet. lap. apud *Gruter. pag.* 692. *n.* 8. A. Lęlius Aper.

APERIBILIS, V. Apertibilis.

APERIO, ĕris, erui, ertum, ire, a. 4. aprire, ἀνοίγω, pando, quod clausum erat patefacio. Etymologi deducunt ab ad, & pario, quia & aperire est in lucem edere. Terent. Heaut. 2. 3. 35. Aperire ostium. Cic. Attic. l. 5. ep. 11. ad fin. & l. 6. ep. 3. ad fin. Aperire epistolam. & l. 1. ep. 13. Litterę aut interire, aut aperiri, aut intercipi possunt. Sueton. in Cæs. c. 83. & Plin. l. 7. c. 52. Aperire testamentum. Virg. Æn. 11. v. 884. Aperire alicui viam. Cic. Fam. 6. ep. 11. alicui reditum ad suos. Plin. l. 9. c. 8. ad fin. exitum. Sallust. in Catil. c. 61. iter ferro. farsi strada. Claudian. de B. Get. v. 315. fugam inclusis. Plin. l. 12. c. 11. Arbor florem aperire incipit solis exortu. Id. l. 2. c. 47. Ver aperit navigantibus maria. Juvenal. sat. 9. v. 98. Fuste aperire caput. spaccare. Cic. Fam. 9. ep. 18. Aperire ludum. aprire scuola, instituere. Paul. Dig. l. 8. tit. 2. leg. penult. parietem. h. e. perfodere, januam in eo, vel fenestram facere. & Scævola ibid. leg. ult. januam in publico. Ulpian. Dig. lib. 39. tit. 2. leg. 24. sub fin. puteum. cavare. ¶ Sæpe est detegere, scoprire. Cic. l. 1. Offic. c. 35. ad fin. Ne, si quo casu evenerit, ut corporis partes quædam aperiantur, aspiciantur non decore. Id. Phil. 2. c. 31. Aperire caput. Plin. l. 28. c. 6. Aperire capita aspectu magistratuum. Tacit. in Agric. c. 38. Dies faciem victoriæ latius aperuit. mostrò. Liv. l. 22. c. 6. Cum calescente sole dispulsa nebula aperuisset diem. Virg. Æn. 6. v. 406. aperit ramum, qui veste latebat. ¶ Aperire locum aliquem, patefacere, ut adiri possit ab aliis. Liv. l. 42. c. 52. Incognitum famæ aperuerint armis orbem terrarum. Pompon. Mela l. 3. c. 6. ante med. Britanniam tamdiu clausam aperit ecce principum maximus. Valer. Flacc. l. 1. v. 169. pelagus quantos aperimus in usus! ¶ Aperire se est se manifestare, apparire, comparire, farsi vedere. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 20. Stella vespertinis temporibus delitescit, matutinis se aperit. Plin. l. 31. c. 3. Marcia aqua in specus mersa, in Tiburtino se aperit. ¶ Eleganter aperire se dicuntur, quæ a longe venientibus paulatim conspiciuntur. Virg. Æn. 3. v. 205. Quarto terra die primum se attollere tandem Visa, aperire procul montes. Id. ibid. v. 275. Et formidatus nautis aperitur Apollo. ¶ Translate Cic. Offic. l. 2. c. 15. Nec ita claudenda est res familiaris, ut eam benignitas aperire non possit; nec ita reseranda, ut pateat omnibus. Id. ad Brut. ep. 10. Sceleratissimorum consiliorum fontes aperire. Id. l. Tuscul. 1. c. 3. in fin. Aperire fontes philosophiæ. Id. Verr. 7. c. 71. locum suspicioni. Liv. l. 9. c. 27. alicui occasionem. Cic. de Orat. l. 1. c. 18. sententiam suam. Nepot in Dion. c. 8. alicui suos sensus. Id. in Pausan. c. 3. in fin. Exspectandum dum se ipsa res aperiat. Id. in Pelop. c. 3. Hoc aperuit ejus dementiam. Id. in Eumen. c. ult. Quid sentirent, aperuerunt. Cic. l. 1. de Fin. c. 9. Occulta, & involuta aperire. Id. 4. de Fin. c. 24. Aperire dubia. Terent. Andr. 4. 1. 8. Aperire se. scoprire la sua natura: farsi conoscere. Auct. ad Herenn. l. 2. c. ult. Si de clementia, humanitate, misericordia nostra, qua in alios usi sumus, aperiemus. h. e. verba faciemus, differemus, explicabimus. ¶ In futuro aperibo pro aperiam dictum est antiquo more. Plaut. Trucul. 4. 2. 50. Ego ædepol jam tua probra aperibo omnia. Adde Pompon. apud Non. c. 10. n. 15. ¶ Quidam volunt usurpari posse aperii in præterito pro aperui. Sic enim legi apud Cicer. l. 7. Attic. ep. 3. in fi. Scis, quos aperierimus: ubi alii aperuerimus. ¶ Participium est aperturus. Liv. l. 38. c. 55. in fi. Et se aperturum ærarium dixisse, qui, ut clauderetur, effecisset. Adde Nepot. in Dione, cap. 8.

APERITIVUS. V. Apertivus.

APERTA, inquit Festus, Apollo vocabatur, quia patente cortina responsa ab eo darentur. Scalig. putat ita dictum lingua Tarentina pro ἀπέρτα, hoc est ἐκτοπίτης, quod transmarinus Deus esset, & peregrinus. Nam regiis temporibus Apollo Romanis ignotus erat. V. etiam Voss. in Etymol. in Aperio.

APERTE, apertamente, chiaramente, manifestamente, φανερῶς, manifeste, clare, plane. Cic. 2. Verr. c. 7. Aperte, palamque dicere. Id. ad Brut. ep. 5. His verbis aperte indicat, posse, &c. Id. 4. Acad. c. 6. a med. Aperte mentiri. Id. Attic. l. 16. ep. 3. Ad Balbum scripsi apertius. Id. Verr. 4. c. 64. in fi. Quam apertissime, planissimeque explicare aliquid. Id. l. 2. de Orat. c. 36. Ponere aliquid aperte falsum. ¶ Est item publice, palam, coram aliis, cui occulte opponitur. Cic. in Orat. c. 12. Non ex insidiis, sed aperte, ac palam facere aliquid. Id. pro Planc. c. 14. Eum ipsum dolorem tulit paulo apertius. lo mostrò un poco più. Id. Attic. l. 14. ep. 13. Lætitiam apertissime tulimus omnes. Tacit. Ann. 11. c. 28. Non jam secretis colloquiis, sed aperte fremere. Id. Ann. 13. c. 1. Venenum proconsuli inter epulas datum apertius, quam ut fallerent. Plin. in paneg. c. 62. Aperte favere alicui.

APERTIBILIS, le, aperitivo, aperiendi vim habens. Cæl. Aurelian. l. 3. Acut. c. 3. in fi. Omne quod fuerit acre, sive immodice apertibile. & cap. 4. Superunctiones tenuabiles, & apertibiles. Utroque loco alii leg. aperibilis.

APERTIO, onis, f. aprimento, ἄνοιξις, actus aperiendi. Varr. R. R. l. 1. c. 63. Quod cum periculo introitur recenti apertione, ita ut quibusdam sit interclusa anima, aliquanto post promere, quam aperuerit, oportet. Pallad. l. 1. tit. 6. In vite, vel arbore quæ facienda sunt, perage ante apertionem floris, & gemmæ. Adde Apulei. l. 11. Metam. ¶ Apertio absolute vulgo dicebatur cum solemni, statoque die Deorum templa aperiebantur sacrorum renovandorum gratia, & omnia signa, vasa, aliaque sacra commovebantur. Serv. ad Æn. 4. v. 301.

APERTIVUS, a, um, aperitivo, aperiendi vim habens. Cæl. Aurelian. Acut. l. 3. c. 4. Unguenta acriora, & provocativa, & apertiva, quę anastomotica appellant. Ἀναστομωτικὰ Græce eundem habet sensum. Alii leg. aperitiva.

APERTO, as, are, frequentat. ab Aperio. Plaut. Men. 5. 5. 12. Quæso, cur apertas brachium?

APERTOR, oris, m. apritore, ἀνοίγων, qui aperit. Tertull. (seu quicumque alius auctor est) in carm. l. 2. adverf. Marcian. c. 3. ad fin. Joannes baptismi primus apertor.

APERTŪRA, æ, f. aprimento, actus aperiendi, idem quod apertio, ἄνοιξις. Vitruv. l. 4. c. 6. in fin. Forium ornamenta fiunt valvata, & aperturas habent in exteriores partes. h. e. cum aperiuntur in exteriorem ædium partem volvuntur. Ulpian. Dig. lib. 28. tit. 5. leg. 3. Aperturæ tabularum dilatio necessarii heredis jus non mutat. ¶ Item foramen, locus apertus, apertura, foro. Vitruv. l. 5. c. 5. Relinquantur aperturæ inferiorum graduum cubilibus. Id. l. 10. c. 9. Relictis aperturis ad aquam intus concipiendam.

APERTUS, a, um, aperto, patente, ἀνοικτός, patefactus, reclusus. Cic. 6. Verr. c. 20. Statuerunt se nihil tam clausum, neque tam reconditum posse habere, quod non istius cupiditati apertissimum, promptissimumque esset. Sueton. in Aug. c. 82. Apertæ fores. Cic. l. 1. Divin. c. 1. Cælum ex omni parte patens, atque apertum propter planitiem, magnitudinemque regionum. Virg. 2. Georg. v. 280. Apertus campus. Plin. l. 2. c. 46. Aperto mari navigare. Cic. Verr. 6. c. 49. Apertus, & propatulus locus. Liv. l. 32. c. 21. Peloponnesus nulli apertior, quam navali bello. Virg. Æn. 8. v. 585. exierat portis equitatus apertis. Et Æn. 1. v. 161. Apertum cælum. h. e. serenum. Sic ibid. v. 591. Apertus æther. & 1. Georg. v. 393. Aperta serena. Cic. Verr. 7. c. 40. Apertæ naves. h. e. quæ nullum habent tectum: quibus tectæ, & constratæ opponuntur. ¶ Apertum, i, absolute ponitur pro loco aperto. Plin. l. 10. c. 8. Volare in aperto. Id. l. 8. c. 32. Prodire in aperta. Horat. l. 3. od. 12. v. 10. Fugere per apertum. Liv. l. 1. c. 33. Castra in aperto posita. Tacit. Ann. 2. c. 23. Auster naves disjecit in aperta Oceani. h. e. in medium Oceanum. ¶ Sæpe apertus ponitur pro detecto, nudo, scoperto, nudo. Turpil. & Varr. apud Non. c. 4. n. 5. & 6. Apertæ suræ. Varr. ibid. capite aperto esse. ¶ Et pro eo, quod palam fit, cui occultus opponitur, scoperto, φανερός. Cic. Catil. 2. c. 1. Illum ex occultis insidiis in apertum latrocinium conjecimus. Id. pro Leg. Manil. in fi. Simultates partim obscuræ, partim apertæ. ¶ Translate sumitur pro manifesto, claro, cui obscurus opponitur, chiaro, manifesto, patente. Cic. l. 1. de Invent. c. 20. Aperta narratio. Id. l. 2. de nat. Deor. c. 2. Aperta, & perspicua res. Id. Attic. l. 8. ep. 3. Apertus dolor. Gell. l. 6. c. 4. Apertis verbis dicere. Virg. 11. Æn. v. 360. Aperta pericula. evidenti. Nepot in Con. c. 2. & 3. Apertum est hoc mihi. h. e. cognitum, perspectumque. Sallust. in Jug. c. 5. Pauca supra repetam, quo ad cognoscendum omnia illustria magis, magisque in aperto sint. Cic. pro Cluent. c. 17. Quis unquam audacior? quis nocentior? quis apertior in judicium adductus est? h. e. manifestior reus. Justin. l. 3. in fi. Aperto prœlio dimicare. alla scoperta. ¶ Apertus interdum dicitur, qui simplex, & sincerus est, nec dissimulare, aut tegere quidquam novit, schietto, semplice. Cic. Fam. l. 1. ep. 9. a med. Novi animum tuum cum magnum, & excelsum, tum etiam apertum & simplicem. Id. de Amic. c. 26. Apertum pectus. cuore aperto. In malam partem. Id. pro Mur. c. 25. Catilinam excitavi, atque eum de his rebus jussi, si quid vellet, dicere: atque ille, ut semper fuit apertissimus, non se purgavit, sed indicavit, &c. h. e. impudens, atque audax. ¶ In aperto esse interdum valet facile esse. Tacit. l. 3. Hist. c. 56. Cum fessos hieme, atque inopia hostes aggredi, in aperto foret. Id. in Agric. c. 1. Agere memoratu digna pronum, magisque in aperto erat. Adde caput 33.

APES, V. Apis.

APEX, apĭcis, m. primo, & proprie significat virgulam, quæ in summo pileo Flaminum lana circumdata, & filo colligata erat, ut Serv. ad Æn. 10. v. 270. docet: ab antiquo verbo apere, quod ritu Flaminum alligare significat. Ea autem virgula in pileo Flaminis Dialis oleagina erat, ut docet Festus in Albogalerus. ¶ Deinde sumitur pro ipso pileo sacerdotali cum hujusmodi virgula in modum coni assurgente, quod erat sacerdotum insigne, ut nunc mitra Episcoporum, berrettino. Ejus triplicem figuram ex antiquis lapidibus exhibet Philipp. Rubenius lib. 2. elector. cap. 25. Varius autem erat pro variis sacerdotum generibus. Nam suus erat, & proprius Flamini Diali, suus aliis Flaminibus, & sacerdotibus: & fere fiebat ex pellibus ovillis, sumptis ex hostia cæsa, cum sua lana, & gestabatur a Flamine quidem Diali semper, cum in publicum prodiret; ab aliis, cum rem divinam erant facturi: habebatque ligamenta, quæ offendices dicuntur, quibus sub mento alligabatur, vel si æstus esset, post cervicem demittebatur. Fabius Pictor apud Gell. l. 10. c. 15. Dialis nodum in apice, neque in cinctu, neque alia in parte ullum habet. h. e. in apice solummodo nodum habet (quo scilicet lana circumdata alligabatur, ut dictum est) & in nulla præterea alia parte. Id. ibid. Diali sine apice sub divo esse, licitum non est: sub tecto uti liceret, non pridem a pontificibus constitutum. Liv. l. 6. c. 41. Apicem Dialem alicui imponere. Valer. Max. l. 1. c. 1. n. 4. Sulpicio inter sacrificandum apex e capite prolapsus, sacerdotium abstulit. Cic. l. 1. de Legib. c. 1. Ab aquila Tarquinio apicem impositum putent, &c. Hoc loco non sacerdotalem pileum, sed profanum intelligit. neque enim Tarquinius eo tempore sacerdos erat. V. Liv. l. 1. c. 34. V. Galerus. ¶ De ipso sacerdotto. Senec. apud Lactant. sub fin. cap. 17. l. 6. Homo honestus non apice, purpurave, non lictorum insignis ministerio. ¶ Hinc factum est, ut apex frequenter sumatur pro fastigio, & summitate cujuscumque rei, sommità, cima, ἄκρον. Silius l. 12. v. 709. & Juvenal. sat. 12. v. 72.

72. Apex montis. *Plin. l.* 36. *c.* 10. obelisci. *Columell. l.* 5. *c.* 25. falcis. *h. e.* mucro. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *in princip.* Apices volucrum. *h. e.* cristæ in capite. *Virg. Æn.* 7. *v.* 66. arboris. *Id.* 12. *Æn. v.* 492. galeæ. *h. e.* crista in galeæ cono eminens. *Ovid. Metam.* 10. *v.* 279. Flamma ter accensa est, apicemque per aera duxit. *h. e.* surrexit, & ascendit in modum apicis sacerdotalis. ¶ Apud *Stat. Theb.* 10. *v.* 782. *apicem sibi poscere in astris*, est poscere inter deos referri, sive quod heroes post mortem astra fieri, persuasio fuit: astra vero ignei apices dici possunt; sive quod mos erat stellam pro apice appingi capitibus heroum in deos translatorum: cujus rei exempla habes apud *Valer. Flacc. l.* 3. *v.* 188. *Sil. l.* 13. *v.* 863. *Plin. l.* 2. *c.* 25. *ad fin.* & *Sueton. in Cæs. c.* 88. ¶ Interdum *apex* dicitur virgula extensa jacens supra vocalem, quam appingebant Veteres ad ostendendum, eam vocalem longam esse, & ad tollendam legentium dubitationem in iis verbis, quæ plura, & inter se diversa significant: ut in *malus*, *aret*, *venit*, *legit*, &c. Ita docet *Scaurus* in fine suæ Orthographiæ. *Quintil. l.* 1. *c.* 7. (*al.* 13.) Longis syllabis omnibus apponere apicem, ineptissimum est. Et *mox*. Malus utrum arborem significet, an hominem non bonum, apice distinguitur. ¶ Item ipsi ductus litterarum, *le linee, che formano le parole*. *Gell. l.* 13. *c. ult.* Vix ipsos litterarum apices potui comprehendere. *discernere, o distinguere le parole*. Adde *l.* 17. *c.* 9. ¶ Item per synecdochen epistola, aut scriptura qualibet, *lettera*, *scrittura*, *rescritto*. *Sidon. l.* 1. *ep.* 5. Egresso mihi Rhodanusiæ nostræ mœnibus cursus publicus usui fuit, utpote sacris apicibus accito. *h. e.* litteris Principis. *Id. l.* 6. *ep.* 8. Apicum oblator. *h. e.* qui litteras fert. *Justinus Imper. lib.* 2. *Cod. tit.* 7. *leg.* 23. *in f.* Augusti apices. *h. e.* Rescriptum Imperatoris. Adde *ibid. lib.* 11. *tit.* 42. *leg. penult.* ¶ Translate *Cic. de Senect. c.* 17. Atque ejus extrema ætas hoc beatior, quam media, quod auctoritatis plus habebat, laboris vero minus: apex autem senectutis est auctoritas. *h. e.* summa dignitas, & quasi fastigium. *Horat. l.* 1. *od.* 34. *in f.* hinc apicem rapax Fortuna cum stridore acuto Sustulit; hic posuisse gaudet. *h. e.* culmen honorum, aut divitiarum. *Pacat. in paneg. ad Theodos. c.* 6. Romani fastigii apex. *Arnob. l.* 2. *pag.* 76. Tenere summum apicem perfectionis. *Ulpian. Digest. l.* 17. *tit.* 1. *leg.* 29. Disputare de apicibus juris. *h. e.* de stricto legum sensu, & summo jure. *Arnob. l.* 3. *in princip.* Nullum apicem quæstionis prætermittere. *h. e.* nullam vel subtilissimam quæstionis partem.

APEXĂBO, ōnis, m. *sorta di salsiccia*, genus farciminis, quod in sacris adhibebatur, & fiebat ex tenuissimo intestino farto (quod alio nomine *hilum* appellatur) ita dictum, ut *Varro* docet, quia in summitate quiddam habebat simile apici capitis. Verba *Varronis* sunt *l.* 4. *L. L. c.* 22. Quod in hoc farcimine summo quiddam eminet, ab eo, quod ut in capite apex, apexabo dicta. *Arnob. l.* 7. *pag.* 229. Quid sibi hæc volunt, apexabo, hirciæ, silicernia, longabo? quæ sunt nomina, & farciminum genera, hirquino alia sanguine, comminutis alia inculcata pulmonibus.

APHĂCA, æ, f. ἀφάκη, herba est in arvis nascens, paulo altior lente, foliis admodum tenuibus, terna, aut quaterna semina nigra in siliquis ferens. Ita *Plin. l.* 27. *c.* 5. describit. Quidam putant, esse eandem ac viciam silvestrem.

APHĂCE, es, f. ἀφάκη, herba ex genere olerum, & intubaceorum, quæ subinde marcescente flore emittit alium, tota hieme, toto vere usque in æstatem, ut *Plin. l.* 21. *c.* 15. scribit. Hæc autem soli Ægypto cognita est, ut notat *Harduinus*.

APHÆA, æ, f. Ἀφαία, cognomen Britomartis Nymphæ Cretensis, ita dictæ ab Æginetis ἀπὸ τοῦ ἀφανισθῆναι, quod vim Minois Regis, qui ejus virginitati insidiabatur, effugerit. nam cum is præ amore eam assidue sectaretur, & jam jam vim videretur illaturus, dicitur illa e scopulo se præcipitem dedisse, & in piscatorium rete incidisse, indeque ope Dianæ ereptam fuisse. *Virg. in Ciri*, *v.* 303. *de Britomarti*. Unde alii fugisse ferunt, & nomen Aphææ Virginis assignant, &c. Ita legit, & interpretatur *Scalig.* (nam alii aliter) ex *Pausania* rem enarrans. Itaque Æginetæ *Aphæam* cognominaverunt, Cretenses vero *Dictynnam*, quia δίκτυα Græce retia dicuntur. Quia vero etiam Diana Dyctinna appellata est, quod cum venatu admodum delectaretur, retia invenisse dicitur; factum est, ut nonnulli *Britomarten* eandem ac Dianam esse putaverint.

APHÆRĔMA, & Aphærēma, atis, n. ἀφαίρεμα, & ἀφαίρημα, genus alicæ factitiæ, quod fiebat ex zea, eatenus tantummodo tusa, quoad ejus cortices, seu tunicæ a grano excussæ essent: ab ἀφαιρέω, aufero, adimo, detraho. *Plin. l.* 18. *c.* 11. Ita alicæ fiunt tria genera, minimum, ac secundarium: grandissimum vero aphærema appellant. V. Alica.

APHÆRĔSIS, is, f. ἀφαίρεσις, figura est, quæ a principio dictionis litteram, vel syllabam aufert, ut *Pone metum*, pro *depone*. Græca vox ab ἀφαιρέω, aufero, demo. *Serv.* ad *Æn.* 1. *v.* 546. Temnitis pro contemnitis per aphæresin dictum. Adde *ad vers.* 669.

APHANNÆ, arum, Ἀφανναι, nomen obscuri cujusdam oppidi, de quo V. Affaniæ.

APHAREIUS, a, um, adject. *Ovid. Metam.* 8. *v.* 304. Et duo Thestiadæ, & proles Aphareia Lynceus. *h. e.* filius Apharei. Quidam leg. *Ephyreia*.

APHĂREUS, i, m. Ἀφαρεύς, Rex Messeniorum. Item unus Centaurorum, qui a Theseo occisus fuit. *Ovid. Metam.* 12. *v.* 341.

APHE, V. Haphe.

APHĔSAS, antos, m. Ἀφέσας, mons Peloponnesi in Argia regione, apud Lernam paludem, & silvam Nemæam: ex quo se primum demisisse dicitur Perseus volanti Pegaso vectus, cum ad exstinguendam Gorgonem mitteretur: ita dictus ἀπὸ τοῦ ἀφιέναι, dimittere. *Stat. l.* 3. *Theb. v.* 460. Mons erat audaci seductus in æthera dorso: Nomine Lernæi memorant Aphesanta coloni. *Lactant. Scholiast. Statii* vult, esse montem Tarsi in Cilicia. A *Plin. l.* 4. *c.* 5. dicitur *Apesantus* Latina & terminatione, & scriptione.

APHIDNÆ, arum, Atheniensium vicus, ab Aphidna Thesei socio sic appellatus, ubi Theseus Helenam raptam occultavit. *Senec. in Hippol. v.* 24. Parvas alius calcet Aphidnas.

APHRACTUS, i, f. ἄφρακτος (subintellige ναῦς) *galera*, *galeotta*, vox Græca, qua significatur genus quoddam longioris navigii: ab α privativa, & φράσσω, munio, quia caret tecto, quo a superiori parte muniatur, & a Latinis *navis aperta* dicitur, cui opponitur κατάφρακτος, hoc est *navis tecta*. In hujusmodi navibus sedebant naviganties in ima carina, nautæ vero in tabulatis, quæ brevia ad puppim, & proram erant, ut quæ opus erant commodius exsequi possent. *Cic. Attic. l.* 5. *ep.* 13. Navigavimus tardius propter aphractorum Rhodiorum imbecillitatem. Et *l.* 6. *ep.* 8. Nos Etesiæ vehementissimæ tardarunt: detraxit viginti ipsos dies etiam aphractus Rhodiorum. *Id. l.* 5. *Attic. ep.* 11. Græce usurpat, & neutro genere. Ἄφρακτα, inquit, Rhodiorum habebam. & *ep.* 12. Jam nosti ἄφρακτα Rhodiorum.

APHRODES, m. & f. *spumoso*, ὁ, καὶ ἡ ἀφρώδης, spumans, spumeus, ab ἀφρός, spuma. *Apul. de herb. c.* 53. Herba ceratitis, sive aphrodes. *h. e.* papaver agreste, quia colore spumam refert. De hoc eodem *Plin. l.* 27. *c.* 12. Peplis, quem aliqui sycen, alii meconion, alii mecona aphrode vocant. τὴν μήκωνα ἀφρώδη, positione Græca.

APHRODISIA, æ, f. urbs Apuliæ, alio nomine *Venusia*, condita a Diomede, & dicata Veneri, quo eam in se iratam, & impedientem, ne patrias sedes invenire posset, placaret. *Serv.* ad *Æn.* 11. *v.* 246.

APHRODISIA, orum, n. plur. *giorno festivo di Venere*, τὰ Ἀφροδίσια, dies Festus Veneri sacer: qui cur ita dicatur, V. in *Aphrodisiace*. *Plaut. Pœnul.* 1. 1. 62. Ego in ædem Veneris eo, nisi quid vis, Milphio: Aphrodisia hodie sunt. *Id. ibid.* 1. 2. 44. Diem pulcrum, & celebrem, & venustatis plenum; dignum Veneri pol, cui sunt Aphrodisia hodie.

APHRODISIĂCE, es, f. gemma quædam ex candido in rufum colorem inclinans, apud *Plin. l.* 37. *c.* 10. ita dicta vel quia Veneri sacra est, vel quia roseum Veneris colorem refert. Venus autem Ἀφροδίτη Græce dicitur, quia e spuma maris nata creditur, quæ Græce ἀφρός: vel ex ἀπό, ab, & ῥόδεος, roseus, a ῥόδον, rosa: qui flos est Veneri sacer, ejusque color ei tribuitur. *Virg.* 1. *Æn. v.* 406. avertens rosea cervice refulsit.

APHRODISIAS, adis, f. Ἀφροδισιάς, insula in sinu Persico Veneri sacra. *Plin. l.* 6. *c.* 25. ¶ Item alia prope Gades. *Id. l.* 4. *c. penult.* ¶ Item oppidum Scythiæ. *Id. l.* 4. *c.* 11. ¶ Item urbs Cariæ, apud Mæandrum fluvium: item promontorium in eadem regione. *Id. l.* 5. *c.* 29. &c. ¶ *Aphrodisias* etiam dicitur *Acorus* herba, de qua V. suo loco. *Apulej. de herb. c.* 6. A Græcis dicitur acoros, aphrodisias, Italis Veneria, radix nautica, &c.

APHRODISIENSIS, se, adject. *Aphrodisienses* absolute dicuntur populi Cariæ, quorum oppidum est Aphrodisias. *Plin. l.* 5. *c.* 29.

APHRODISIUM, ii, n. Ἀφροδίσιον, olim fuit templum Veneris situm in Latio prope Antium: nunc in ruinis jacens. *Plin. l.* 3. *c.* 5. ¶ Alia sunt hoc nomine seu loca, seu templa Veneris; de quibus V. Geographos.

APHRODITA, æ, & Aphrodite, es, f. Ἀφροδίτη, Venus. Notationem V. in *Aphrodisiace*. Primam positionem, quæ Latina est, usurpat *Auson. in Eclogar. in distich. de Mensib. v.* 8. est Marti namque Aphrodita comes. Alteram, quæ Græca, habent *Censorin. de die nat. c.* 22. & *Martian. Capell. l.* 1. *pag.* 4.

APHRON, i, n. ἄφρον, genus papaveris silvestris, de quo diximus in voce *Aphrodes*, cum qua eandem habet & significationem, & Græcam originem. *Plin. l.* 20. *c.* 19. Alterum e silvestribus genus heraclion vocatur, ab aliis aphron.

APHRONITRUM, i, n. *schiuma di salnitro*, ἀφρόνιτρον, spuma nitri, quam proxima (inquit *Plin. l.* 31. *c.* 10.) Medicorum ætas tradidit in Asia colligi, in speluncis, e molibus distillantem: ab ἀφρός, spuma, & νίτρον, nitrum. A *Vitruv. l.* 7. *c.* 11. vocatur *flos nitri*, ut adnotavit *Salmas. in Solin. pag.* 1079. licet quidam id negent. *Martial. l.* 14. *epigr.* 58. Rusticus es: nescis, quid Græco nomine dicar: Spuma vocor nitri, dicor & aphronitrum. *Trebell. Poll. in Gallien. cap.* 6. Sine aphronitris esse non possumus? *h. e.* sine pastillis aphronitri, qui optimi e Lydia Romam mittebantur. *Stat. l.* 4. *silv. ult. v.* 37. Panes viridantis aphronitri. ¶ Apud *Veget. de re veterinar. l.* 3. *c.* 3. & *l.* 4. *c.* 27. scriptum legitur Latina ratione *afronitrum*.

APHTHÆ, arum, f. plur. ἄφθαι, ulcera sunt oris, cum molesto caloris sensu conjuncta, pueros maxime infestantia, cum lacte minus sano utuntur. Incipiunt a gingivis, deinde palatum, totumque os occupant; tum ad uvam, faucesque descendunt: quibus obsessis, non facile fit, ut puer convalescat. Hæc *Cels. l.* 6. *c.* 11. qui tamen ipsam vocem Græce usurpat. Est enim Græca ab ἅπτομαι, accendor. *Marcell. Empir. c.* 11. Galbanum melle dilutum ulcera in ore, quæ Græci aphthas vocant, illitum sanat.

APHTHĬCUS, a, um, ἀφθικός, aphthis laborans. *Ulpian. Dig. lib.* 21. *tit.* 1. *leg.* 10. Quæsitum est, an balbus, & blæsus, & aphthicus, isque qui tardius loquitur, & varus, & vatius sanus sit? & opinor eos sanos esse. Ita legit *Cæl. Rhod. l.* 16. *c.* 20. & ita corrigenda censet verba illa *Cæl. Sabini* apud *Gell. l.* 4. *c.* 2. Balbus autem, & aphticus vitiosi magis, quam morbosi sunt, &c. Sed utroque loco rectius opt. Cod. habent *atypus*.

APHYA, æ, & *Græca positione* Aphye, es, f. ἀφύη, *acciuga*, genus pisciculi minimi, qui e spuma aquarum fervente ob admissum im-

brem nasci dicitur, ita dictus ab α privativa, & φύω, gigno, quia non editur more ceterorum animalium: alii tamen derivant ab ἀφρὸς, spuma. A Latinis *apua* dicitur, a Gallis quibusdam *anchois*, aut *anchoïe*, ab aliis *mennise*, ut *Harduin.* docet; ab aliis *merlan*, ut *Danetius* scribit *in Lexico*. *Plin. l.* 31. *c.* 8. Apuam nostri, aphyen Græci vocant, quoniam is pisciculus e pluvia nascitur. *Id. l.* 32. *c.* 11. Aurata, asellus, acharne, aphya, alopecias, &c. ¶ Etiam *Cicero* hanc vocem usurpasse creditur, & urbane posuisse pro fæce plebis, & vili popello, *l.* 4. *Attic. ep.* 11. Perscribe ad me, quid primus dies, quid secundus, quid censores, quid Appius, quid illa populi Aphya, &c. Plerique omnes tamen legunt *Apuleja*: quidam etiam *Apulia* ex conjectura commentus est.

APIACIUS, a, um, *di apio*, ex apio confectus. *Hygin. fab.* 74. Ludos puero funebres instituerunt, in quibus victores apiaciam coronam accipiunt.

APIACUS, a, um, adject. ad apium pertinens. *Apiaca brassica* dicitur, quæ foliorum densitate, & crispitudine apio similis est. *Plin. l.* 19. *c.* 8. Cato brassicæ genera facit tria: unam extentis foliis, caule magno: alteram crispo folio, quam apiacam vocat, &c. *Cato* R. R. *c.* 157. Altera brassica est crispa apiacon vocatur. hæc est natura, & aspectu bona ad curationem. *Harduin.* in aliquot MSS. *Plinii* legi ait *apianam* eod. sensu.

APIANUS, a, um, adject. ab apibus deductum. *Apiana uva* est ea, quæ ab Italis *moscatella*: quia apibus valde placet. *Plin. l.* 14. *c.* 2. Apianis apes dedere cognomen, præcipue earum avidæ. *Columell. l.* 12. *c.* 45. *ad fin.* Apianum vinum. Adde *l.* 3. *c.* 2. ubi tria apianarum vitium genera distinguit. ¶ *Apiana* etiam dicitur herba chamæmelon, apud *Apulej. de herb. c.* 23. fortasse quia & ipsa apibus grata est. ¶ *Apianus* ab apio, V. in voce præced.

APIARIUM, ii, n. *luogo, dove stanno l' api, melario*, μελιττῶν, locus ubi apes consident, seu ubi alvei apium tenentur, quod & *mellarium*, & *alvearium* nominatur. *Columell. l.* 9. *c.* 5. Non est dubitandum, quin ædificio junctum apiarium maceria circumdemus. *Gell. l.* 2. *c.* 20. docet hanc vocem non multum antiquam esse: veteres autem *mellarium* dixisse, aut Græce μελιττῶνα.

APIARIUS, ii, m. *allevatore, o custode delle api*, μελιττουργὸς, qui apes curat. *Plin. l.* 21. c. 10. Thymum augurium mellis est. Proventum enim sperant apiarii large florescente eo.

APIASTELLUM, i, n. herba, quæ batrachion, & apium rusticum, & herba scelerata dicitur. *Apulej. de herb. c.* 8. ¶ Etiam bryonia hoc nomine appellari dicitur ab *eod. c.* 66. ubi *Humelbergius* putat esse vocem corruptam ex *ophiostaphyle*, quod & ipsum inter nomina bryoniæ recensetur a *Dioscoride l.* 4. *c.* 184. ut vulgus imperitorum paulatim ex *ophiostaphyle apiastellum* fecerit.

APIASTRA, æ, f. μελιττοφάγος, avis quædam apibus inimica, colore pennarum viridi, alio nomine *merops*. Hæc *Serv.* ad illud *Virg. lib.* 4. *Georgic. v.* 14. Absint & picti squalentia terga lacerti Pinguibus a stabulis, meropesque, aliæque volucres.

APIASTRUM, i, n. *apiastro, melissa, cedornella, citraggine*, μελισσόφυλλον, herba est apibus gratissima, odorem citri habens: ex quo & *citrago* dicitur a quibusdam. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 16. & *Plin. l.* 21. *c.* 9. & *l.* 20. *c.* 11. ¶ Est etiam apium agreste, id quoque gratum apibus, ἀγριοσέλινον. *Plin. l.* 21. *c.* 12. & *Columell. l.* 9. *c.* 8. *ad fin.*

APIATUS, a, um, adjectivum ab apio: *Apiatæ mensæ* dicuntur factæ e ligno ita maculoso, seu guttato, ut denso apii semine, & granis congestis aspersum videatur. Alii ita dici putant ab apibus, quasi earum stercoribus aspersæ sint: sed prior interpretatio magis accedit ad *Plinii* mentem, cujus hæc sunt verba *l.* 13. *c.* 15. Magna vero post has (*mensas undatim crispas*) gratia crispis, densa veluti grani congerie: quas ob id a similitudine apiatas vocant.

APICA ovis dicitur, quæ sub ventre nuda est, & glabra, sine lana: a Græco ἄπεκος, ab α privativa, & πέκος, lana *Festus*. Apica dicitur ovis, quæ ventrem glabrum habet. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 2. Ovis ventrem habeat pilosum: itaque quæ id non haberent, majores nostri apicas appellabant, ac rejiciebant. Adde *Plin. l.* 8. *c.* 48.

APICATUS, a, um, apice tectus, hoc est pileo sacerdotali. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 397. His etiam conjux apicati cincta Dialis Lucibus impexas debet habere comas.

APICIANUS, a, um, adjectivum ab *Apicio*. *Plin. l.* 19. *c.* 8. Apiciana coctura. *h. e.* coquendi ratio ab Apicio excogitata. *Tertull. de anim. c.* 33. Apiciana condimenta. *Apic. l.* 4. *c.* 2. Apiciana patina. *Id. l.* 7. *c.* 4. Apicianæ offellæ.

APICIUS, ii, m. nomen proprium hominis R. Hoc nomine tres Romæ fuere gulæ studio noti: quorum primus circa tempora Cæsaris natus est; alter sub Tiberio; tertius sub Trajano fuit. Sed secundi maxime gula celebrata est, quem omnium nepotum altissimum gurgitem *Plin. l.* 10. c. 48. vocat. Hic ille est, qui cum HS millies in culinam congessisset, neque plus HS centies de patrimonio sibi superesse intelligeret, veneno vitam finivit, metu ne sibi esuriendum deinceps esset, ut *Senec. de consolat. ad Helvi. c.* 10. narrat. ¶ Extat *de re culinaria* liber ipsius nomine; sed qui vel alterius Apicii est, vel alienis accessionibus interpolatus. Multa enim ibi leguntur, quæ non solum ætate cujuscumque ex illis tribus Apiciis indigna sunt, sed vocibus etiam permultis barbariem sonantibus sunt admixta. ¶ Fuere, qui scriberent *Appicius* duplici *pp*, ab *Appius* derivantes; item qui *Apitius* per t: sed utrumque contra plerosque antiquos libros, lapides, & consuetudinem.

APICIUS, a, um, adject. ad Apicium pertinens: *Apiciæ uvæ* dictæ sunt a quodam Apicio, qui eas vel primus invexit, vel impense coluit. *Cato* R. R. c. 24. Vinum Græcum hoc modo fieri oportet. Uvas Apicias percoctas bene legito, &c. *Id. ibid. c.* 6. & *Varr. l.* 1. R. R. *c.* 25. & *Plin. l.* 14. *c.* 4. Apicium Lucanum, *subaudi* vinum. Etiam *Macrob. l.* 2. *Satur. c.* 16. Apiciam uvam memorat.

APICULA, æ, f. *picciola ape*, μελίττιον, parva apis. *Plin. l.* 7. *c.* 21. Fabricatam navem, quam apicula pinnis absconderet. *Plaut. Curcul.* 1. 1. 10. Egon' apicularum opera congestum non feram, ex dulci oriundum, melliculo dulci meo? *h. e.* non feram favum mellis amicæ meæ?

APICULUM, i, n. filum, quo Flamines velatum apicem gerunt, ut *Festus* definit. Filum autem hoc loco velamen lanæ significat, ut in simili explicat *Liv. l.* 1. *c.* 32. Vult ergo *Festus*, apiculum dici velamen illud laneum, quo apex Flaminis circumdatus est, ut in *Apex* diximus. *Scaliger* hæc *Festi* verba licet defendi posse concedat, mallet tamen ita legere: *Apiculum, filum, quo Flamines velati, apicem regerunt*. Pone enim regerebant apicem, ne gravis esset summis æstatis caloribus. amentis enim, quæ *offendices* dicebantur, sub mentum adductis religabant, ut cum vellent, regererent, & pone pendere sinerent. Nam duarum rerum necessitate semper obstrictus erat Flamen, nunquam nudo capite in publicum prodeundi, ac nunquam apicem dimittendi. Ergo cum filo (*h. e.* velamine) propter æstus diei velati erant, apicem tamen gestabant, sed non in capite, ut dictum est. Hæc *Scalig.* Hoc itaque filum, seu velamen diminutiva voce *apiculum* dictum fuerit, quia ipso apice levius erat, & subtilius.

APIDANUS, i, m. *Pidanemo, Epideno*, fluvius Thessaliæ, qui ex Bormio monte Gomphos, & Pharsalum præterfluens, in Peneum supra Larissam labitur, acceptis Enipeo, Melace, & Phœnice. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 228. Multa quoque Apidani placuerunt gramina ripis.

APILASCUS, udis, dicitur aurum, quod postquam effossum est, pilis cuditur, & fingitur in lateres. *Plin. l.* 33. *c.* 4. Quod effossum est, tunditur, lavatur, uritur, molitur in farinam. Nam quod ad pilas cudunt, apilascudem vocant. *Harduin.* ex MSS. ostendit illud *apilascudem* ortum esse ex vitiosa repetitione illorum verborum *ad pilas cudunt*. itaque legendum: *uritur, molitur in farinam, ac pilis tudunt*. Sane *apilascudem* monstrum vocis est.

APINA, & Trica, f. duo fuere oppida Apuliæ a Diomede deleta funditus: sed & dum starent, adeo vilia, & ignobilia, ut in proverbium de re qualibet vana, futili, & nugatoria per ludibrium verterentur, ut *Plin. l.* 3. *c.* 11. narrat. *Martial. l.* 1. *epigr.* 114. Quæcumque lusi juvenis, & puer quondam, Apinasque nostras, quas nec ipse jam novi, &c. *Id. l.* 14. *epigr.* 1. Sunt apinæ, tricæque, & si quid vilius istis. V. Tricæ.

APINARIUS, ii, m. *buffone, saltambanco*, γελωτοποιὸς, μῖμος, πάιγνης, scurra, vel ludius, qui tum dictis, tum gestibus ridiculis, & aliquid repræsentando oblectat, ac risum movet. Duci fortasse potest ab *apina*, qua pro nugis ponitur. *Salmas.* tamen ad *Trebell. Pollion. in Gallien. c.* 8. censet dici a Græco ἀφύαι, vel ἀφύη, quod apud *Suid.* legitur, & rem ridiculam, aut nugatoriam significat. *Trebell. Poll. loc. cit.* Cyclopea etiam luserant omnes apinarii, ita ut miranda quædam, & stupenda monstrarent. V. *Salmas. loc. cit.* ubi hac de re plura. Quidam leg. *apenarius*, aut *apennarius*.

APIO. V. Apo.

APIOS ISCHAS. V. Raphanos.

APIROCALUS, ἀπειρόκαλος, hoc est decori rudis, & imperitus, ineptus: vox Græca ab ἄπειρος, imperitus, rudis, & καλὸς, decorus, honestus. *Gell. l.* 11. *c.* 7. Alter quoque a lectionibus id genus paucis apirocalus. Vet. Edition. Græce scribunt ἀπειρόκαλος, & quidem rectius.

APIS, is, f. *ape, pecchia*, animal parvum volatile notum, mellis artifex. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 16. Apes nascuntur partim ex apibus, partim ex bubulo corpore putrefacto. *Ovid. Metam.* 13. *v.* 928. Non apis inde tulit collectos sedula flores. *Cic. l.* 2. *Tuscul. c.* 22. Apis aculeum sine clamore ferre non possumus. *Martial. l.* 11. *epigr.* 43. Et thyma Cecropiæ Corsica ponis api. *Colum. l.* 9. *c.* 2. Quam Jupiter in apem convertit. ¶ In genitivo Plurali & *apum* habet, & *apium*. *Ovid. Metam.* 15. *v.* 383. Melliferarum apium sine membris corpora nasci. *Cic. de Harusp. resp. c.* 12. Atque in apum fortasse examine, &c. Adde *Colum. l.* 9. *c.* 2. 3. 5. & 8. & *Gell. l.* 2. c. 20. ubi *apum* legitur: & *Varr. loc. cit. Sil. l.* 8. *v.* 637. ac *Plin. l.* 11. *c.* 3. & 11. ubi *apium*: & notat *Harduin.* frequentius hoc in ejusdem MSS. reperiri. ¶ Nominativus singularis *apes* pro *apis* affertur quidem a *Prisciano l.* 3. *pag.* 613. *Putsch.* & *l.* 6. *pag.* 703. tanquam usitatus, sed nullo confirmatur exemplo. ¶ Scribit *Varro loc. cit.* apes habitas esse Musarum volucres, quod, si quando displicatæ sint, cymbalis, & plausibus numero reducunt in locum unum. ¶ De apum natura & solertia in mellificiis, deque earum servandarum ratione V. *Varr. loc. cit. Colum. l.* 9. *c.* 2. & *sequ. Plin. l.* 11. *c.* 5. & *sequ.* & *Virg.* 4. *Georg.* ¶ De earum origine hujusmodi fabulam tradit *Servius* ad *Æn.* 1. *v.* 434. Apud Isthmum anus quædam nomine Melissa fuit (*μέλισσα Græce apem significat*) Hanc Ceres sacrorum suorum secreta cum docuisset, interminata est, ne cui ea, quæ didicisset, aperiret: sed cum mulieres accessissent, ut ab ea primo blanditiis, post precibus, & præmiis elicerent ut sibi a Cerere commissa patefaceret, & illa in silentio perstaret, ab eisdem iratis discerpta est: quam rem Ceres, immissa pestilentia ulta est; de corpore vero Melissæ apes nasci fecit. Tangit hanc fabulam etiam *Colum. l.* 9. *c.* 2.

APIS, apis, m. Ἆπις, bos erat ab Ægyptiis cultus, tanquam Deus, de quo hæc narrat *Plin. l.* 8. *c.* 46. Bos in Ægypto etiam numinis vice colitur: Apim vocant. Insigne ei in dextero latere candicans macula, cornibus Lunæ crescere incipientis. Nodus sub lingua, quem cantharum appellant (hoc est nigra macula scarabæi specie, quem κάνθαρον Græci dicunt.) Non est fas eum certos excedere

vitæ

vitæ annos: mersumque in sacerdotum fonte enecant, quæsituri luctu alium, quem substituant; & donec invenerint, mœrent, derasis etiam capitibus: nec tamen unquam diu quæritur. (*Pomponius Mela l.* 1. *c.* 9. scribit, putare Ægyptios, non coitu pecoris nasci eum, sed divinitus, & cælesti igne conceptum) Inventus deducitur Memphim a Sacerdotibus. Delubra ei gemina, quæ vocant thalamos, auguria populorum. Alterum intrasse, lætum est; in altero dira portendit. Responsa privis dat, e manu consulentium cibum capiendo. Germanici Cæsaris manum aversatus est, haud multo postea exstincti. Cetero secretus, cum se proripuit in cœtus, incedit summotu lictorum; grexque puerorum comitatur, carmen honori ejus canentium: intelligere videtur, & honorari velle. Hi greges repente lymphati futura præcinunt. Femina bos semel ei anno ostenditur, suis & ipsa insignibus, quamquam aliis: semperque eodem die & inveniri eam, & exstingui tradunt. Hactenus *Plinius*. *Augustinus* autem *l.* 18. *de Civit. Dei*, *c.* 5. narrat, Apim fuisse regem Argivorum, qui cum in Ægyptum transvectus (addunt alii, Isidem ibi uxorem duxisse, & aliquanto tempore regnasse, multaque Ægyptiis bona attulisse) ibique mortuus esset, pro deo habitus, cultusque est. & *Serapis* appellatus. Cur autem pro Api Serapis dictus sit, rationem ex *Varrone* assignat, quod scilicet sarcophagus, in quo cadaver mortui ponitur *σορὸς* Græce dicitur. Cum igitur Ægyptii Apim adhuc in sarcophago, seu conditorio positum, antequam ei templum excitarent, colere cœpissent, *Sorosapin*, vel *Sorapin* appellarunt; deinde mutata littera, *Serapin*. Qui constituerunt etiam, ut quisquis eum hominem dixisset fuisse, capite pœnas daret: quam ob rem in templo Serapis, & Isidis erat etiam simulacrum, quod digito ori admoto, admonebat, ne quis illos homines fuisse diceret. Ipsum autem bovem, quem in Serapis memoriam colebant, quoniam eum sine sarcophago vivum venerabantur *Apim* dicebant, non *Serapim*. Hæc ex *Augustino*, quorum multa alii ad Osirim referunt. *Ovid. l.* 2. *Amor. eleg.* 13. *ad Isidem*, *v.* 11. Per tua sistra precor, per Anubidis ora verendi: Sic tua sacra pius semper Osiris amet: Pigraque labatur circa donaria serpens: Et comes in pompa corniger Apis eat. ¶ Declinatur etiam *Apis*, *idis*, ut *Serapis*. *Paulin. Nolan. in Nat.* XI. *S. Fel. edit. Murator. v.* 85. Ægyptus in Apide demens.

APISCOR, eris, aptus sum, dep. 3. *trovare*, *acquistare*, *τυγχάνω*, idem fere quod *adipiscor* (quod est multo usitatius) consequor, obtineo. *Cic. Attic. l.* 8. *ep.* 14. *ad fin.* Ait, eum nescio quo penetrasse itineribus, occultandi sui causa, an maris apiscendi. *Sulpic. ad Cic. Fam.* 4. *ep.* 5. *ad fin.* Vidimus magnam ex ea re te laudem apisci. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 1. Summa apiscendi libido. *Id. Ann.* 4. *c.* 16. Qui id Flaminium apisceretur. *Plaut. Capt.* 4. 1. 8. Sine sacris hereditatem sum aptus effertissimam. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 145. dum aliquid cupiens animus prægestit apisci. *Sisenna* apud *Non. c.* 2. *n.* 2. Postero die Legatos Iguvium redeuntes apiscitur. *h. e.* invenit. *Plaut. Epid.* 5. 2. 3. Sine, me hominem apisci. *h. e.* assequi, *raggiungere*. Sunt qui apud *Cicer. Sulpic.* & *Tacit.* fere *adipisci* substituunt: sed jamdiu est, cum queruntur Critici hoc verbum tum in his, tum in aliis locis, ut & apud *Sallust. Varron. Liv. l.* 1. *c.* 3. *& 6.* & alios, a sciolis, aut ab imperitis librariis depravatum esse. De participio *aptus* alia exempla ex *Accio*, *Pacuvio*, & *Lucilio* affert Non. *c.* 4. *n.* 3. ¶ Significat etiam comprehendere. *Lucret. l.* 6. *v.* 1234. Quippe etenim nullo cessabant tempore apisci Ex aliis alios avidi contagia morbi. *attaccare*. ¶ Item intelligere, cogitatione assequi. *Id. l.* 1. *v.* 447. Nec quæ sub sensus cadat ullo tempore nostros; Nec ratione animi quam quisquam possit apisci. ¶ Particip. *apiscendus*. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 31. Præbuit juveni facultatem apiscendi favoris. *Manil. l.* 3. *v.* 145. Ultimus, & totam concludens ordine summam, Rebus apiscendis labor est, qui continet omnes Votorum effectus. *h. e.* opibus acquirendis. ¶ *Apisci* cum genitivo quidam legunt apud *Tacit.* cujus verba V. in *Adipiscor*. ¶ Passiva significatione C. *Fannius* apud *Priscian. l.* 8. *pag.* 791. *Putsch.* Hæc apiscuntur. *h. e.* *ἐπιτυγχάνονται*, ut ipsemet *Priscian.* interpretatur: alii leg. *adipiscuntur*.

APIUM, ii, n. *apio*, *σέλινον*, herba ab apibus dicta, quibus est gratissima; cujus plura sunt genera. Id enim, quod sponte in humidis nascitur, heliosselinum vocatur (hoc est apium palustre, *ἑλειοσέλινον*, ab *ἕλειος*, palustris) uno folio, nec hirsutum. Rursus in siccis hipposelinum (*ἱπποσέλινον*, hoc est apium majus. *ἵππος* enim in compositione auget.) pluribus foliis, simile heliosselino. Tertium est oreoselinum (*h. e.* montanum, ab *ὄρος*, mons) cicutæ foliis, radice tenui, semine anethi, minutiore tantum. Item sativum, seu hortense, quod & ipsum differentias habet in folio denso, crispo, aut rariore, & leviore: item caule tenuiore, aut crassiore. Et caulis aliorum candidus est, aliorum purpureus, aliorum varius. Hæc ex *Plin. l.* 19. *c.* 8. ¶ Apii sativi multus est usus in condimentis, vocaturque alio nomine petroselinum (tametsi *petroselinum* etiam aliam herbam ab apio diversam significat.) ¶ Adhibebatur Apium in coronamentis convivalibus, ut colligitur ex *Horat. l.* 1. *od.* 36. *v.* 16. *l.* 2. *od.* 7. *v.* 24. & *l.* 4. *od.* 11. *v.* 3. ¶ In magnis Graciæ ludis Nemeæ corona ex apio donabatur, qui vicisset, ut est apud *Plin. l.* 19. *c.* 8. *Juvenal. sat.* 8. *v.* 226. & *Marcell. Empir. cap. de Apio*, ubi addit, primum Herculem hujusmodi coronam meruisse: scribit etiam ideo *apium dictum*, *quod apex hanc* (herbam) *ferre solebat Victoris*, *veterum fieret dum more triumphus*. sed homini medico notationem ineptam afferenti ignoscendum est.

APLĂNES, *ἀπλανής*, hoc est non vagus, non errans: vox Græca ab *α* privativa, & *πλάνη*, error, erratio: & apud *Macrob. l.* 1. *in somn. Scip. c.* 9. & 11. Latinis litteris scripta legitur.

APLUDA, & Appluda, æ, f. *lolla*, *pula*, *pagliuzze leggere*, *e volanti delle biade*, *κυρῆβιον*, palea minutissima frumenti, quæ & *acus* dicitur, quæ in terendis spicis in area excutitur, & evolat. Ita dicta pro *aplauda* (ex ratione, qua *eludo* pro *claudo* dicitur) ab *applaudendo*, hoc est excutiendo, quia terendo excutitur: ex quo malunt alii *appluda* scribere duplici *pp*: tametsi in libris *apluda* sæpius legitur. *Festus:* Apluda est genus minutissimæ paleæ frumenti, sive panici; de qua Nævius: Non hercle apluda est hodie quam tu nequior. *Plin. l.* 18. *c.* 10. Milii, & panici, & sesamæ purgamenta apludam vocant, & alibi aliis nominibus. ¶ Accipitur etiam pro furfuribus, *crusca*, *semola*, quia furfures cum aceribus quandam habent affinitatem. Utraque enim frumenti purgamenta sunt: *apluda* cum in area teritur, *furfures*, cum pinsitur, aut molitur in farinam. *Non. c.* 2. *n.* 11. & *Gell. l.* 11. *c.* 7. Apludam veteres rustici frumenti furfurem dixerunt. *Gell. loc. cit.* affert hæc verba cujusdam causidici sui temporis: *Hic eques Romanus apludam edit*, *& floces bibit*. Addit autem tum is, tum *Non.* etiam a *Plauto in Astraba*, seu *Clitellaria* hanc vocem hoc sensu usurpatam fuisse, sed inter obsoletas esse censendam. ¶ Denique *Festus* addit. putare nonnullos apludam esse sorbitionis liquidissimum genus, quod flatu dejiciatur, & quasi adplaudatur. Sed hujus notionis nullum aliud suppetit testimonium. ¶ *Voss. in Etymol.* monet, in quibusdam MSS. *Festi* legi *aploda*.

APLUSTRE, is, n. *& in plur. num.* Aplustria, & Aplustra, *Paul.* ex *Festo* ait, esse navium ornamenta, ita dicta, quia erant amplius, quam essent necessaria usu: ideoque & *amplustra* dicta. *Voss.* mavult dici a Græco *ἄφλαστον*, hoc est summa puppis pars: sed quidquid sit de origine, *aplustre* significat navis ornamentum ex tabulis confectum, & in summitate puppis positum, & plerumque in modum pinnarum, aut cristæ efformatum, & versus proram recurvum, cujusmodi in columna Trajana, & in aliquot nummis conspicitur; afferturque ejus figura a *Scheffero de Milit. navali*, *l.* 2. *c.* 6. In medio aplustris fixum erat baculum, cui alligatæ erant fasciæ, & tæniæ versicoloriæ, quæ per aera ludebant; erantque veluti parva vela, ex quarum agitatione ventus cognosci poterat, cum mali vela submissa erant. *Lucan. l.* 3. *v.* 585. dum pugnat ab alta Puppe Tagus, Grajumque audax aplustre retentat. Et *vers.* 672. at hi tortum validis aplustre lacertis, avulsasque rotant excusso remige sedes. *Silius l.* 14. *v.* 422. torquet Pœnorum aplustribus ignes. *Id. l.* 10. *v.* 325. Et transtra, & mali, laceroque aplustria velo. *Rutil. in Itiner. l.* 1. *v.* 513. Inconcussa vehit tranquillus aplustria flatus: Mollia securo vela rudente tremunt. *Lucret. l.* 4. *v.* 438. Navigia, aplustris fractis, obnitier undis. *Cic. in Arat.* apud *Priscian. l.* 7. *pag.* 769. *Putsch.* Navibus absumptis fluitantia quærere aplustra. *Salmas. in exercitat. Plin. pag. m.* 573. legit *Navibus aut summis*, &c. & *aplustra fluitantia* interpretatur fasciolas illas in aplustri positas, & vento agitatas. Adde *Lucret. l.* 2. *v.* 555. *Juvenal. sat.* 10. *v.* 136. *Manil. l.* 1. *v.* 692. *Apulej. de habitud. doctr. Plat.* ubi negat, aplustre esse partem navis, & *Sidon. l.* 8. *ep.* 12. ¶ Ad locum *Silii* citatum notant Interpretes, in quibusdam ejus MSS. Codicib. scriptum esse *amplustre*, ut supra ex *Festo* admonuimus.

APLYSIÆ, arum, f. pessimum spongiarum genus, quia elui non possunt: ab *α* privativa, & *πλύνω*, lavo. *Plin. l.* 9. *c.* 45. *in fi.*

APO, is, a. 3. *legare*, *connettere*, alligo, vinculo connecto: a Græco *ἅπτω*, ligo, ut docet *Voss. in Etymol.* Est autem verbum antiquum & obsoletum, cujus mentio fit solum a quibusdam veteribus Grammaticis. *Festus* in *Apex*. dictus est ab eo, quod comprehendere vinculo antiqui apere dicebant. *Servius* ad *Æn.* 10. *v.* 270. Apere Veteres ritu Flaminum alligare dicebant: unde apicem dictum volunt. ¶ Legitur etiam *Apio* in quibusdam antiquis Glossis. Hinc *Isidor. l.* 19. *c.* 30. Apex appellatus ab apiendo, idest a ligando. ¶ Ab hoc verbo nasci participium *aptus*, docet *Festus loc. cit.*

APOCĂLO, hoc est recedo, legitur a quibusdam *in fragment. Tragur. Petronii*, *cap.* 67. *Burman.* ubi alii alia. Nihil enim certi eo loco statui potest. V. Apoculanius

APOCALYPSIS, is, f. *rivelazione*, *ἀποκάλυψις*, revelatio, manifestatio mysteriorum alicui facta, ab *ἀποκαλύπτω*, revelo, manifesto. *Tertull. l.* 4. *advers. Marcion. c.* 5. Apocalypsim Joannis Marcion respuit.

APOCARTERESIS, is, f. *ἀποκαρτέρησις*, hoc est inediæ tolerantia usque ad vitam finiendam: ab *ἀποκαρτερέω*, inediam tolero. Vox Græca, & Græcis litteris scripta legitur apud *Quintil. l.* 8. *c.* 5. *ad fin.* at Latinis apud *Tertullian. in Apolog. c.* 46. Lycurgus apocarteresim optavit, quod leges ejus Lacones emendassent. Adde *l.* 1. *advers. Marcion. c.* 14. *ad fin.*

APOCATASTĂSIS, is, f. *ἀποκατάστασις*, hoc est restitutio in pristinum statum seu formam: ab *ἀποκαθίστημι*, restituo, reddo, repono in locum pristinum. Speciatim dicitur de cursu solis, aut lunæ, aliorumve planetarum, cum post præfinitum aliquod tempus sub idem signum redeunt. Græcis verbis scripta legitur apud *Columell. l.* 3. *c.* 6. & apud *Jul. Firmic. l.* 3. *c.* 1. at Latinis apud *Apulej. in Asclep. pag.* 84. *Elmenhorst.*

APOCATASTICUS, a, um, *ἀποκαταστατικός*, in eundem locum restitutus, ut *Apocatasticus Mars* apud *Sidon. l.* 8. *ep.* 11. *a med.* V. vocem præced. ¶ *Martian. Capell. l.* 7. *pag.* 240. docet numerum quinarium etiam apocatasticum esse, quia sive cum aliis imparibus, sive cum sui generis numeris sociatus, se semper ostendit, & licet per varias multiplicationes traductus, se se quodammodo restituit, & conservat.

APŎCHA, æ, f. *ricevuta*, *quitanza*, *ἀποχή*, acceptilatio, scriptum, quo creditor pecuniam se accepisse testatur, & debitorem liberat: ab *ἀπέχω*, recipio: & est vocabulum Jurisconsultorum. *Ulpian. Dig. lib.* 46. *tit.* 4. *leg.* 19. inter acceptilationem, & apocham illud esse discrimen docet, quod *acceptilatione* omni modo liberatio contigit,

licet

licet pecunia soluta non sit: *apocha* non aliis, quam si pecunia soluta sit. *Scævola lib.* 12. *tit.* 6. *leg. ult.* Cum reperiantur apochæ solutæ pecuniæ. *Ulpian. lib.* 47. *tit.* 2. *leg.* 27. Apocham alicui surripere. ¶ Apochæ respondet *antapocha*, & est scriptum, quo debitor se pecuniam debitam creditori solvisse testatur, ἀντιαποχή. *Justinian. lib.* 4. *Cod. tit.* 21. *leg.* 18. Apochæ susceptori antapocham reddere.

APOCHARE, barbarum verbum, ab *apocha* deductum, videtur idem esse, ac apocham conficere, & debitori reddere. *Apochandi licentia*, & *apochandi præsumptio* inhibetur, & damnatur ab *Impp. Valentiniano*, & *Valente in Cod. Theodos. lib.* 11. *tit.* 2. *leg.* 1. & 2. quibus verbis intelligi videtur mos contra leges inductus, ut qui annonæ species conferre debebant, pecuniam pro iis solverent rectoribus provinciarum, apochamque reciperent, tanquam legi satisfecissent, cum tamen ea ratione annonaria res Romæ non sublevaretur.

APOCLETI, orum, m. V. Apolectus.

APOCOLOCYNTOSIS, is, f. ἀποκολοκύντωσις, quasi dicas incucurbitatio: ab ἀπὸ, & κολοκύντη, cucurbita: titulus est libelli festivissimi, quem *Seneca* composuit de morte Claudii. Est autem quemadmodum *apotheosis* relatio inter Deos, sic *apocolocyntosis* quasi relatio inter cucurbitas: quam vocem commentus est *Seneca*, ut fatuum Claudii ingenium, & cucurbitæ simile notaret.

APOCOPE, es, f. *accorciamento*, ἀποκοπή, hoc est amputatio, figura est Grammaticorum, qua in fine vocis aut littera detrahitur, aut syllaba, ut *peculi* pro *peculii*, *guberna* pro *gubernacula*. Est autem Græca vox ab ἀποκόπτω, abscindo, amputo, & Græce usurpanda.

APOCOPUS, a, um, *castrato*, *eunuco*, ἀπόκοπος, abscissus, spado, eunuchus: ab ἀποκόπτω, abscindo. *Jul. Firmic. l.* 3. *c.* 14. *n.* 8. Inefficaces, & apocopos reddent, & qui nihil agere possint.

APOCRISARIUS, vel Apocrisiarius, ii, m. *ambasciatore*, *o procuratore*, ἀποκρισιάριος, legatus alicujus, vel procurator, qui pro eo respondet: ab ἀποκρίνομαι, respondeo, a quo ἀπόκρισις, responsio. *Justinian. in Novell. Constit.* 123.

APOCROTUS, a, um, ἀπόκροτος, percussus, male tractatus: a κροτέω, pulso. *Jul. Firmic. l.* 7. *c.* 3. *in f.* Nascentur servi, miseri, apocroti, oligochronii, & infelices.

APOCRYPHUS, a, um, *apocrifo*, *non autentico*, ἀπόκρυφος. *Apocryphi libri*, *apocrypha opera* dicuntur a Scriptoribus Ecclesiasticis, quorum occultus, aut incertus est auctor: ab ἀποκρύπτω, occulo: adeoque carent auctoritate, & publice in Ecclesia legi prohibentur: & propterea canonicis, & ἁγιογράφοις opponuntur: qua de re plura *Justus Fontaninus de antiquitatib.* Hortæ, *l.* 2. *c.* 3. Hac voce præter *Hieronym. Augustin.* & *Isidor.* usus est etiam *Tertullian. de anim. c.* 2. & *de resurr. carn. c.* 63.

APOCULANIUS ORCUS pro homine valde bibaci, & qui pocula omnia tanquam Orcus absorbeat, putant quidam legi *in fragment. Tragur. Petronii c.* 62. *Burman.* ubi ait: *Erat autem miles fortis, tanquam Orcus apoculanius. Nos circa gallicinia*, &c. Alii autem ita legunt. *Erat autem miles fortis tanquam Orcus. Apoculamus nos circa gallicinia*. hoc est recedimus, abimus, discedimus, ut sit verbum *apoculare* a Græco ἀποκυλίω, quod significat amovere, amoliri volvendo. Similiter autem legi putant *ibid. cap.* 67. *Ego me apoculo*. Sed utrobique alii alia.

APOCYNON, ἀπόκυνον, ossiculum in ranæ rubetæ sinistro latere, quod si in aquam dejectum fuerit statim fervere ferunt, amorem item, & jurgia concitare, si in potionem addatur, &c. Sic dictum est, quoniam canum impetus eo cohibentur: ab ἀπὸ, ab, & κύων, κυνὸς, canis. *Plin. l.* 32. *c.* 5.

APODERMUM apud *Apic. l.* 2. *c.* 2. est isicium, in quo sunt nuclei, & amygdala depilata: nam ἀπόδερμον significat cutem, seu corticem detractum. Alii leg. *apothermum* hoc est calidum, a θερμὸς calidus, quia, inquiunt, ad amygdala decorticanda calida aqua opus est.

APODES, um, m. *rondoni*, ἄποδες, alio nomine *cypselli*, aves sunt ex genere hirundinum, ita dictæ ab α privativa, & πὸς, ποδὸς, pes, quod careant usu pedum. Nidificant in scopulis. Hæ sunt, quæ toto mari cernuntur: nec unquam tam longo naves, tamque continuo cursu recedunt a terra, ut non circumvolitent eas apodes. Cetera genera residunt, & insistunt: his quies, nisi in nido, nulla: aut pendent, aut jacent. *Plin. l.* 10. *c.* 39.

APODICTICUS, a, um, *dimostrativo*, ἀποδεικτικὸς, apodixin, hoc est evidentem probationem habens. *Gell. l.* 17. *c.* 5. Usus esse existimabat argumento M. Tullium non probo, neque apodictico, sed, &c.

APODIOXIS, ἀποδίωξις, rejectio est, cum eludimus ab adversario proposita, hac vel simili formula: *Quid attinet de his rebus dicere, cum ad causam nihil faciant?* Græca vox ab ἀποδιώκω, expello.

APODIXIS, is, f. *prova evidente*, ἀπόδειξις, significat probationem evidentem, ut interpretatur *Quintilianus*, apud quem modo Græcis, modo Latinis litteris scripta legitur *l.* 5. *c.* 10. Sic *Gell. l.* 17. *c.* 5. Apodixin vocari, cum ea, quæ dubia, aut obscura sunt, per ea, quæ ambigua non sunt, illustrantur, &c. Rectius tamen Græce usurpatur. Est enim Græca vox, ab ἀποδείκνυμι, ostendo, demonstro. ¶ Latine scripsit etiam *Petron. cap.* 132. Rogo te, mihi apodixin defunctoriam redde. *h. e.* redde mihi signum illud evidens, quo defungi soles munere tuo. V. si vacat *Gronov. l.* 4. *Observat. c.* 13. *ad fin.*

APODOSIS, is, f. ἀπόδοσις, hoc est redditio. Sumitur interdum pro altera periodi parte, quæ respondet primæ, quæ *protasis* dicitur. ¶ Item pro figura, qua singula periodi membra singulis redduntur, & respondent, quæ distributio Latine dici potest, ut in illo *Terentii Andr.* 1. 5. 42. Adeon' me ignavum putas? adeon' porro ingratum, aut inhumanum, aut ferum, ut neque me consuetudo, neque amor, neque pudor commoveat, &c? *Donat. ibid.* ¶ Item pro altera Exordii parte. Fere autem Græcis litteris scribitur. Est enim Græca vox, ab ἀποδίδωμι, reddo. ¶ Huic respondet antapodosis, ἀνταπόδοσις, hoc est *redditio contraria*, ut interpretatur *Quintil. l.* 8. *c.* 3. & fit cum præcedit similitudo, & res sequitur, propter quam explicandam similitudo allata est, ut in illo *Cicer. pro Muren. cap.* 13. *Ut ajunt in Græcis artificibus eos auledos esse, qui citharœdi fieri non potuerint; sic nonnullos videmus qui oratores evadere non potuerunt, eos ad juris studium devenire*. Similitudo sine antapodosi est in illo *Virgilii* 2. *Æn. v.* 356. *inde lupi ceu Raptores atra in nebula, quos*, &c. *Quintil. loc. cit.* semel Græcis, semel Latinis litteris scribit. *Serv.* etiam ad *Æn.* 9. *v.* 454. Latine utitur, & fieri docet etiam tunc, cum commemorantur ea, quæ non sunt ante prædicta.

APODYTERIUM, ii, n. *spogliatojo*, ἀποδυτήριον, locus in balneis, in quo loturi deponebant vestes, quæ, interim dum lavabant, a capsariis servabantur: ab ἀποδύω, exuo. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 1. In balneariis assa in alterum apodyterii angulum promovi. *Plin. l.* 5. *ep.* 6. Apodyterium balinei laxum, & hilare excipit cella frigidaria. *Et paulo post*. Apodyterio superpositum est sphæristerium.

APOGÆUS, a, um, *che viene da terra*, ἀπόγαιος, & ἀπόγειος, a terra veniens: ex ἀπὸ, ab, & γαῖα, terra. *Plin. l.* 2. *c.* 43. Videmus, ventos, quos vocant altanos, e terra consurgere: qui quidem cum e mari redeunt, tropæi vocantur; si pergunt, apogæi.

APOGRAPHUM, i, n. *copia*, ἀπόγραφον, exemplar libri, vel tabulæ picta ab autographo descriptum: ab ἀπογράφω, describo. *Plin. l.* 35. *c.* 11. Hujus tabulæ exemplar, quod apographon vocant, L. Lucullus duobus talentis emit. *Cic. Attic.* 12. *ep. penult.* Græce scribit.

APOLACTIZO, as, a. 1. proprie significat calcibus ferire, aut calcare. est enim Græcum verbum ἀπολακτίζω, ab adverbio λὰξ, calcibus: translate autem significat nihili facere, despicere, aspernari, *sprezzare*, *non far conto*. *Plaut. Epid.* 5. 2. 13. Apolactizo inimicos omnes.

APOLECTUS, i, m. Apolecti dicuntur frusta pelamidum concisarum saliendi gratia: ab ἀπολέγω, seligo, quia non omnes earum partes, sed selectæ conciduntur. *Plin. l.* 9. *c.* 15. Pelamides in apolectos, particulatimque consectæ, in genera cybiorum dispertiuntur. ¶ Ipsæ quoque pelamides, quæ sunt in suo genere maximæ, quia sunt aptæ, ut in frusta concidantur, *apolecti* dicuntur. *Id. l.* 32. *c. ult.* ¶ *Apolecti*, *orum*, m. ἀπόλεκτοι, in Græcia dicebantur viri aliquot selecti, ex quibus constabat concilium civitatis, ad quod pertinebat decernere de plurimis rebus, quæ sine universo populi concilio transigi poterant: ab ἀπολέγω, seligo. *Liv. l.* 35. *c.* 34. Concilium quidem universæ gentis non habuerunt; per Apolectos autem (ita vocant sanctius concilium: ex delectis constat viris) id agitabant, ut, &c. *Id. l.* 36. *c.* 28. *ad fin.* In concilio delectorum, quos Apolectos vocant. pro *apolecti* plures alii malunt *apocleti*, ἀπόκλητοι, hoc est vocati, ab ἀποκαλέω, voco.

APOLLINARIA, æ, f. herba, quæ & strychnos appellatur. *Apulej. de herb. c.* 74.

APOLLINARIS, re, adject. ad Apollinem pertinens. *Horat. l.* 4. *od.* 2. *v.* 9. Pindarus laurea donandus Apollinari. *Liv. l.* 3. *c.* 63. Apollinaris Circus. *h. e.* Flaminius, Apollini sacer. *Id. l.* 10. *c.* 8. Apollinare sacrum. *Cic. Phil.* 10. *c.* 3. Apollinares ludos facere. ¶ *Apollinares ludi* fiebant quotannis Romæ in honorem Apollinis: & primum quidem voti sunt bello Punico secundo, victoriæ obtinendæ causa, ex carminibus Marcii illustris vatis; & cum singulis annis fierent, certum tamen anni tempus non habebant: sed elapsis aliquot annis, lege lata a P. Licinio Varo Prætore Urbano, celebrari cœpti sunt 3. non. Quintil. (tametsi ipsis Nonis incepisse aliquando *Manut.* colligit ex *Cicer. ad Attic. l.* 16. duobus locis, *in tractato de Legib. Rom. c.* 3.) & per aliquot dies durabant, quorum tamen certus numerus definiri non potest. V. *Manut. loc. cit.* & *Liv. l.* 25. *c.* 12. & *l.* 27. *c.* 23. ubi plura de eorum institutione. *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 19. Ludis Apollinaribus Diphilus tragœdus in nostrum Pompejum petulanter invectus est. *Plin. l.* 35. *c.* 10. Sub die ludorum Apollinarium. ¶ *Apollinaris*, herba eadem est, quæ hyoscyamus, & Apollinaris minor. *Plin. l.* 26. *c.* 14. Item solani species, quam & dorceam Græci vocant, *Apulej. de herb. c.* 22. ubi addit, ita appellatam esse ab ipso Apolline, qui eam invenisse fertur.

APOLLINEUS, a, um, adject. ad Apollinem pertinens. *Ovid. Metam.* 1. *v.* 473. Apollineæ medullæ. *h. e.* cor & pectus Apollinis. *Id. Metam.* 15. *v.* 533. Apollinea proles. *h. e.* Æsculapius Apollinis filius. *Id. Metam.* 9. *v.* 454. Frater Byblidis Apollineus. *h. e.* filius Mileti filii Apollinis. *Id. Metam.* 13. *v.* 631. Apollinea urbs. *h. e.* Delus. *Stat. l.* 11. *Theb. v.* 12. Apollinea mater. *h. e.* Latona. *Martial. l.* 10. *epigr.* 12. Vercellæ Apollineæ. *h. e.* ubi Apollo colebatur: vel ubi colebantur assidue liberales disciplinæ, quarum præses est Apollo. *Ovid. Metam.* 11. *v.* 8. Apollineus vates. *h. e.* Orpheus peritissimus poeta. *Id. in Ibin*, *v.* 264. Apollinea ars. *h. e.* ars vaticinandi. *Id.* 3. *Trist. eleg.* 3. *v.* 10. eandem intelligit artem medicam: utriusque enim & medendi, & vaticinandi inventor habetur Apollo. *Id.* 6. *Fast. v.* 91. Apollinea laurus. *Claudian. l.* 3. *de rapt. Proserp. v.* 373. Apollineum nemus. *h. e.* lauretum: laurus enim Apollinis arbor dicitur.

APOLLO, inis, m. *Apollo*, *Apolline*, Ἀπόλλων, ωνος, Latonæ, Jovisque filius, uno partu cum Diana editus in insula Delo. Plures Apollines *Cic.* enumerat *l.* 3. *de nat. Deor. c.* 23. quorum primus est Vulcani,

cani, & Minervæ filius, Athenarum custos: alter Corybantis filius, natus in Creta, cujus de illa insula certamen cum Jove fuisse traditur: tertius Jove & Latona natus, quem ex Hyperboreis Delphos ferunt advenisse: quartus in Arcadia, quem Arcades Nomionem appellant, quod ab eo se leges ferunt accepisse, quæ νόμοι Græce dicuntur. Sed præcipue de Apolline Latonæ filio loquuntur Poetæ, cujus nomen Græcum est, Ἀπόλλων: ejusque etymologia varie a variis traditur. V. *Voss. in Etymol.* in *Sol.* ¶ Est autem Apollo idem ac *Sol*, & *Phœbus:* item Liber Pater, seu Bacchus, ut docent *Servius* ad *Æn. 6. v. 78.* & *Macrob. l. 1. Saturn. c.* 18. ubi hac de re plura. Hinc *Lucan. l. 5. v. 71.* Parnassum montem ait & Baccho & Phœbo sacrum esse, *cui numine mixto Delphica Thebanæ referunt trieterica Bacchæ*. Addit *Servius* ad *Eclog. 5. v. 66.* ex *Porphyrio*, triplicem esse Apollinis potestatem, & eundem esse Solem apud Superos, Liberum patrem in terris, Apollinem apud inferos: unde etiam tria insignia circa ejus simulacrum esse, *lyram*, quæ nobis cælestis harmoniæ imaginem monstrat; *gryphen*, seu *gryphum*, qui eum etiam terrenum numen ostendit; *sagittas*, quibus infernalis deus, & noxius judicatur. ¶ Dicitur inventor, ac pater quatuor utilissimarum artium, sagittandi, vaticinandi, medendi, & carmina faciendi, simulque lyra canendi. Sagittandi artem tum ostendisse dicitur, cum adhuc puer sagittis Pythonem confixit, unde & Pythius cognominatus est. V. *Python*. Vaticinandi pater dictus est propter multa oracula edita, præsertim Delphis, ubi diu claruit; quare & *Delphicus* est appellatus. V. *Delphi*. In medendi vero arte adeo laudatur, ut filium suum Æsculapium etiam mortuos ad vitam revocandi rationem docuerit: quod cum is semel esset ausus, a Jove fulmine ictus est. V. *Æsculapius*. Porro quod ad poesim pertinet, Apollo præses, dux, ac pater Musarum passim dicitur a Poetis. *Ovid.* etiam *Heroid. ep. 16. v.* 180. ab eo mœnia Trojæ condita fuisse tradit, collectis saxis lyræ sono: quam artem & Amphion postea, & Orpheus ab eo accepere, ideo *Apollinei vates* dicti. ¶ Habitus est etiam pastorum deus, quod fertur aliquando Admeti armenta pavisse. V. *Admetus*. Hinc pastor dicitur a *Virg. Georg. 3. v. 2.* ¶ Huic Deo laurus præcipue cara fuit propter Daphnem Nympham ab eo adamatam, & in eam arborem conversam. V. *Daphne*, & *Laurus*. ¶ Variis cognominibus appellatur, præsertim ductis a variis locis, in quibus præcipue cultus est, ut Delius, Clarius, Lycius, Pataræus, Thymbræus, Actius, & sexcenta hujusmodi. ¶ Intonsus fingitur, & imberbis, perpetuaque juventa, ac pulcritudine florens, quia nihil sole pulcrius. Hinc formosus, pulcher, flavus passim a Poetis dicitur. Pingitur autem cum laurea corona, lyram seu citharam manu tenens, vel cum pharetra, & arcu. Ejus habitum, pompamque poetice describit *Tibull. l. 3. eleg. 4.* a *vers. 23.* & *Sidon. carm. 22. v. 64.* & *seq.* Alia multa, quæ de Apolline fabulati sunt Veteres V. apud Mythologos. *Horat. l. 2. sat. 5. v. 60.* Divinare etenim magnus mihi donat Apollo. *Id. l. 1. od. 31.* Quid dedicatum poscit Apollinem, &c? *Martial. l. 2. epigr. 89.* Carmina quod scribis Musis, & Apolline nullo. *Cic. 3. de nat. Deor. c. 23.* Apollinum antiquissimus is, quem, &c.

APOLLODOREUS, a, um, Ἀπολλοδώρειος, ad Apollodorum pertinens. *Quintilian. l. 2. c. 11.* Percunctanti Theodoreus, an Apollodoreus esset, &c. V. vocem sequent.

APOLLODORUS, m. Ἀπολλόδωρος. Sex hujus nominis memorantur, Atheniensis Comicus, Celeus Comicus, Tarsensis Tragicus, Atheniensis Grammaticus, Pergamenus Rhetor, Alexandrinus Comicus. ¶ Apollodori rhetoris, & Cæsaris Augusti præceptoris sæpe meminit *Quintil.* ut *l. 2. c. 15. l. 3. c. 1.* & *c. 4. sub fin.* &c. ¶ Ejus discipuli *Apollodorei* dicti sunt. *Id. l. 3. c. 1.*

APOLLONIA, æ, f. Ἀπολλωνία, nomen est aliquot celebrium urbium in Epiro, Creta, Syria, Thracia, &c. de quibus *Plin. l. 4.* & *5.* & consulantur Geographi.

APOLLONIATES, æ, & is, qui est ex Apollonia urbe. *Cic. l. 1. de nat. Deor. c. 12.* Diogenes Apolloniates. ¶ *Apolloniatæ, atarum*, & *Apolloniates, tum*, & *tium*, Ἀπολλωνιᾶται, Apolloniæ populi. *Plin. l. 5. c. 29.* Hydissenses, Apolloniatæ, Trapezopolitæ. *Id. l. 4. c. 13.* Apolloniatarum insula circa Istrum. *Id. l. 3. c. 11.* Apolloniatum oppidum. *Id. l. 2. c. 106.* Nymphæi crater dira Apolloniatis suis portendit. *Liv. l. 24. c. 40.* Juventus Apolloniatium. *Et l. 26. c. 25.* Apolloniatium fines.

APOLLONIATICUS, a, um, adject. ad Apolloniam pertinens *Plin. l. 35. c. 15.* Apolloniaticum bitumen. *h. e.* quod circa Apolloniam Epiri urbem effoditur, de quo etiam *Vitruv. l. 8. c. 3.* verba facit.

APOLLONIDENSIS, vel Apollonidiensis, se, adject. Apollonidenses, ium, Ἀπολλωνιδεῖς, sunt populi Apollonidis, seu Apollonideæ urbis Lydiæ. *Cic. pro Flacc. c. 29.* (ubi alii *Apollonidenses*, alii *Apollonidienses*, alii etiam *Apollonienses* legunt) & *Plin. l. 5. c. 3. ad fin.*

APOLLONIENSIS, se, adject. ad Apolloniam urbem pertinens. *Cic. Verr. 5. c. 43.* Apolloniensis civitas. ¶ *Apollonienses, tum*, sunt Apolloniæ urbis cives. *Justin. l. 9. c. 2.*

APOLOGATIO, onis, f. idem quod *apologus*, hoc est fabulosa narratio. *Quintil. l. 5. c. 11. ante med.* Αἴνους Græci vocant λόγους μυθικούς: nostrorum quidam non sane recepto in usum nomine, apologationem.

APOLOGETICUS, a, um, adject. ἀπολογητικός, ad defensionem causæ pertinens: ab ἀπολογέομαι. V. vocem sequent. Tertullianus librum suum, quo Christianorum contra Gentiles causam tuetur, *Apologeticum* inscripsit. Est etiam Hieronymi *Apologeticon* ad Domnionem.

APOLOGIA, æ, f. *apologia, difesa*, ἀπολογία, oratio qua se quis, & sua facta defendit, aut excusat, aliorumque accusationes, & argumenta refellit: ab ἀπολογέομαι, dicendo refello, refuto, confuto. Est *Apuleii* liber hoc titulo inscriptus. Utitur etiam *Hieronym. l. 2. in Rufin. c. 4.* & *6.* & alibi.

APOLOGO, as, a. 1. *Senec. ep. 47.* Retulit illi gratiam servus, ille in primam decuriam conjectus, & ipse illum invicem apologavit, & ipse non judicavit domo sua dignum. *ablegavit* malebant quidam, tum quod *apologavit* insolens verbum est, & semibarbarum, tum quod totus hic locus corruptus videtur: at *Lipsius* ex consensu librorum *apologavit* retinet, & interpretatur, convicio affecit, vel notavit a Græco ἀπολέγω, quod & rejicere, repudiare significat.

APOLOGUS, i, m. *favola, apologo*, ἀπόλογος, narratiuncula ficta, & fabulosa, ea præserrim, in qua animalia rationis expertia, & plantæ loquentes inducuntur, quales sunt fabellæ *Æsopi*, *Phædri*, &c. ex quibus aliquod vitæ præceptum eruitur. Differt a *fabula*, quæ est narratio major, & proprie μῦθος dicitur: fere autem possibilia, & verisimilia continet, qualia sunt hominum, ac deorum facta. Ita porro se habent inter se, ut omnis apologus fabula dici possit, non tamen contra. Nam epopeja v. gr. tragœdia, comœdia *apologi* dici non possunt. Itaque *fabula* est nomen tum generis, tum speciei, *apologus* speciei tantum. Dictus est ex ἀπό, ab, & λέγω, dicere, quia in hujusmodi fabulis aliud significari volumus, ac ipsa sonat narratio, & ab illo, quem habent, sensu ad alium traducere: vel dictus est, quasi λόγος ἀπὸ λόγου, quia aliud aperte dicit, aliud innuit. *Cic. l. 1. de Invent. c. 17.* Incipere ab aliqua re, quæ vel apologum, vel fabulam, vel aliquam contineat irrisionem. *Auct.* quoque *ad Herenn. l. 1. c. 6.* apologum, & fabulam conjungit. Rursus *Cic. 2. de Orat. c. 66.* Ad hoc genus adscribamus etiam narrationes apologorum. *Plaut. Stich. 4. 1. 32.* Agere alicui apologum. *h. e.* narrare. Usurpant præterea *Quintil. l. 6. c. 3. Gell. l. 2. c. 29.* & *Sueton. de illustr. Rhetor. c. 1.*

APONINUS, a, um, adject. ad Aponum pertinens, ut *Aponinæ sortes* apud *Vopisc. in Firm. Saturn.* &c. *c. 3.* hoc est quæ in Aponi fonte mittebantur, ut est apud *Sueton. in Tiber. c. 14.* Ita hunc locum legere malunt *Casaubon. Gruter.* & *Salmas.* qui similiter corrigendum putant locum *Trebell. Pollion. in Claud. c. 10.* Cum in Aponino (supple *fonte*) de se consuleret, responsum hujusmodi accepit, &c. tametsi libri omnes utroque loco habent *Apenninus*, ut sit ab Apennino monte.

APONO, is, a. 3. *deporre*, idem ac depono, unico *p*, ex præpositione *a*, & *pono:* vel quasi *abpono;* diciturque ea ratione, qua *afui*, *afore*, *afuturus* pro *absui*, &c. quæ V. suis loc. *Plaut. Pœn. 4. 2. 35.* Onus urget. *Mi.* at tu apone. *Id. Cas. 2. 6. 11.* Apone hic sitellam. *Terent. Heaut. 1. 1. 36.* At istos rastros interea tamen apone, ne labora. Adde alia exempla ejusdem rationis, quæ *Pareus in Lex. Crit.* congerit: quibus nihil obstantibus *Salmas. ad Vopisc. in Aurel. c. 7.* & alii præterea eruditi viri duplici *p appono* ubique scribendum censent, ita enim haberi in probatis MSS. & editis libris.

APONUS, i, m. *Abano*, Ἄπονος, fons calidis aquis manans, & saluberrimis (unde nomen invenit ab α privativa, & πόνος, labor, ægritudo) in nostro agro Patavino sub ipsis Euganeis montibus, octo circiter passuum millibus Patavio distans, olim religione Gentilium superstitiosorum apprime cultus, summoque in pretio habitus. Ejus non solum aquæ, sed & cœnum ipsum morbosis membris utilissime imponitur. Meminit *Plin. l. 2. c. 103.* & *l. 31. c. 6.* Laudat eum, & eleganter describit *Claudian. in carm.* quod incipit *Fons Antenoreæ vitam qui porrigis urbi.* ubi multa memorantur, quæ temporum longo tractu mutata sunt. Deletum est etiam funditus Geryonis templum, in quo oracula petebantur, quod prope eum fontem fuisse constat. Neque ulla exstant vestigia muri, quo Theodoricus Ostrogothorum Rex Aponum circumdari jusserat; aut magnificarum ædium cum balneis, quas exstruendas curaverat, demandata ejus rei provincia cuidam Aloysio architecto Patavino, ut videre est apud *Cassiodor. l. 2. Variar. epist. 39.* Porro quemadmodum mos fuit Romanorum jaciendi sortes in fontes, quos sacros esse existimabant; ita in hoc quoque factitatum est, ex quo Tiberium Romani imperii mox obtinendi sortem traxisse, jactis aureis talis, narratur a *Sueton. in ejus vita cap. 14.* Vota etiam ab ægrotantibus Apono facta, recuperataque valetudine soluta, ostendunt veteres lapides non uni, circa ea loca paucis abhinc annis eruti, in quorum uno, quem nos vidimus, ita legitur: M. Terentius M. L. Secundus A. A. V. S. L. M. hoc est *Aquis Aponi Votum solvit libens merito.* Plura de *Apono* habes apud *Scardeonium*, *Portenarium*, & *Ursatum*, qui Patavinam historiam condiderunt. *Martial. l. 6. epigr. 42.* Nec fontes Aponi rudes puellis. *h. e.* in quos puellæ non descendunt cum viris promiscue lavaturæ, ut Romæ fieri solebat; sive metu incendii, de quo in citata *Cassiodori* epistola, sive potius ob insignem Patavinarum pudicitiam. ¶ Adjective *Id. l. 1. epigr. 62.* Censetur Apona Livio suo tellus.

APOPHASIS, ἀπόφασις, negatio, abnuentia, depulsio, ab ἀπόφημι, nego, figura est Rhetorica, cujus tale exemplum ponit *Quintilian. l. 9. c. 2.* Non agam tecum jure summo, non dicam quod forsitan obtinerem, &c. ¶ Est etiam index bonorum, vulgo *inventarium* dictum: & in hac significatione est ab ἀποφαίνω, ostendo, exhibeo, profero. Utroque autem modo Græca vox est, & Græce scribenda.

APOPHLEGMATISMUS, i, m. *medicamento, che si mastica per ispurgare*, ἀποφλεγματισμός, medicamentum ad exigendam ex capite pituitam, & ore excernendam: ex ἀπό, ab, & φλέγμα, pituita. *Cæl. Aurelian. Tard. l. 1. c. 4.* Apophlegmatismum quoque adjicientes. Adde *l. 2. c. 4.*

APO-

APOPHLEGMATIZARE, ἀποφλεγματίζειν, apophlegmatismum adhibere. Usurpatur a *Theodor. Priscian. l. 2. c. 3.*

APOPHORETA, orum, n. plur. ἀποφόρητα, munuscula, quæ saturnalibus diebus dari solebant convivis in fine mensæ, domum asportanda: ab ἀποφέρω, aufero, asporto. *Martialis* hoc titulo inscripsit librum suum decimum quartum, in quo recenset varias res, quæ pro apophoretis dari solebant, & singulis suum addit distichon. Explicat autem quid sint in primo epigrammate illis versibus: *Divitis alternas, & pauperis accipe sortes: Præmia convivæ dat sua quisque suo.* Italice hujusmodi munuscula post mensam data, appellari solent *cestelle*. Neque Saturnalibus solum, sed & aliis temporibus, si libuisset, apophoreta dari, præsertim ab Imperatoribus solebant. *Sueton. in Vespas. c. 19.* Sicut Saturnalibus dabat viris apophoreta, ita & calendis Martii feminis. *Id. in Calig. c. 55.* Agitatori Eutycho, comissatione quadam, in apophoretis vicies HS. contulit. V. *eund. in Augusto c. 75.* Legitur hæc vox etiam apud *Petron. in fragment. Tragur. cap. 40. 56. & 60. Burman.* ¶ Præterea dicta sunt *Apophoreta* etiam illa munera, quæ ab editoribus ludorum mitti solebant amicis post ludos confectos, ut *Lipsius l. 1. Satur. c. 16.* docet ex *Symmacho l. 2. epist. 80. (al. 81.)* additque ejusmodi munus etiam *apophoreticum* dici: quam vocem usurpatam videmus ab eodem *Symmacho l. 5. epist. 54. (al. 56.) & l. 9. epist. 109. (al. 119.)* ¶ *Apophoreta*, æ, f. apud *Isidor. l. 19. Orig. c. 4.* est vas escarium planum, ferendis apophoretis aptum: sed caret adhuc exemplo idonei Latini Scriptoris.

APOPHORETICUM, i, n. idem quod apophoreta. V. vocem præced.

APOPHTHEGMA, atis, n. *detto arguto, e sentenzioso*, ἀπόφθεγμα, brevis & acuta sententia, sive acutum dictum, sive responsio, non cujuslibet, sed illustrium tantum virorum. Est autem Græca vox ab ἀποφθέγγομαι, sententiose loquor, & Græce scribenda. Latine dicitur *facete dictum*, & *breviter & commode dictum* a *Cicer. de Amic. c. 1. & l. 1. Offic. c. 29.* item *simpliciter dictum*. ¶ Hujusmodi ἀποφθεγμάτων volumina collegisse Catonem, indicat *Cic. l. 1. Offic. c. 29.* idemque fecisse Cæsarem, scribit ad Pætum *Fam. 9. ep. 16.* *Manutius* quoque, & *Erasmus* hujusmodi collectiones edidere.

APOPHYGIS, is, f. *cimbia, listello*, ἀποφυγή, pars summa, & infima scapi columnæ, qua basi, aut capitulo jungitur, in modum anuli efformata, totumque scapum cingens. de qua plura *Bald.* in *Lex. Vitruv.* ad *l. 4. c. 7.* ubi ea vox legitur. Addit *Barbarus ad l. 3. Vitruv. c. 3.* & cum eo *Philand. loc. cit.* in Dorica quidem, Jonica, & Corinthia columnarum ratione apophygim esse partem extremam scapi, at in Tuscana esse partem summam basis, qua columna incumbit, Italice *cinta*. ¶ Ratio hujus nominis est hujusmodi. Qui primum columnas ex integris arborum truncis fecere, earum capita ferreo anulo religabant quo essent firmiores, neque ad pondus finderentur. Ille anulus ἀποφυγή dictus est, h. e. effugium, remedium contra scissiones, fissionesque columnarum: ab ἀποφεύγω, effugio, evado. ¶ *Vitruv. cit. l. 4. c. 1.* pro apophygi *apothesim* nominat, eadem significatione, ut quidem *Philand.* & *Barbar.* interpretantur. Est autem ἀπόθεσις, depositio, ab ἀποτίθεμαι, depono: & ita dicta videtur ea columnæ pars, quia ibi se quodammodo columna deponit, & incumbit.

APOPLANESIS, ἀποπλάνησις, i. e. aberratio, figura Rhetorica, qua differendo, obscurando, tergiversando Judicem in errorem trahimus: quod *Cicero* facit in causa Cluentii, qui reus erat veneficii. Est autem Græca vox, & Græce scribenda: ab ἀποπλανάομαι, aberro, evagor. *Cic. 3. de Orat. c. 53. ad fin.* vocat *erroris inductionem*.

APOPLECTICUS, a, um, *apoplettico*, ἀποπληκτικός, apoplexia ictus, stupidus, attonitus. *Jul. Firmic. l. 3. c. 14. n. 8.* Morientur autem aut spastici, aut colobici, aut apoplectici, seu phrenetici. Adde *cap. 5. n. 8. & Cæl. Aurelian. Acut. l. 3. c. 5.* ubi tamen non semel etiam *apoplectus* legitur, a Græco ἀπόπληκτος, quod idem est.

APOPLECTUS, V. vocem præced.

APOPLEXIA, æ, & Apoplexis, is, f. *gocciola, apopleſſia*, ἀποπληξία, & ἀπόπληξις, subita percussio, qua totum corpus, & mens stupet, & sensu, ac motu privatur: ab ἀποπλήσσω, percutio, quod tanquam lethali percussu repentinum faciat casum, ut *Cæl. Aurelian. Acut. l. 3. c. 5.* loquitur. Latini Veteres, quia credebant a sanguine proficisci, *ictum sanguinis* vocaverunt. *Capitolin. in Anton. Philos. c. 14. in fin.* Apoplexi arreptus periit. *Al. leg.* apoplexia. *Id. in Vero c. 9.* Morbo, quem apoplexin vocant, correptus. *Cæl. Aurelian. loc. cit.* Apoplexia dicta est, quod &c. *Tertullian. de Anim. c. 53.* Apoplexis interior ruina. *Jul. Firmic. l. 3. c. 7. sect. 8.* Mors illi per spasmum aut apoplexim fertur.

APOPRŒGMENA, V. in *Productus*.

APOR, vetus verbum pro *apud*. *Festus*. Quidam censent legendum *apur* ex quo mutato *r* in *d* factum sit *apud*. alii *apot*.

APORIATIO, onis, f. dubitatio, hæsitantia animi, perplexitas, angustiæ animi. *Tertull. advers. hæretic. c. 49.* Quoniam ipse fuerit de aporiatione conceptus, atque prolatus.

APOSCOPON, ontis, ἀποσκοπῶν, hoc est in scopum intuens, & collimans. Aposcoponta vocarunt celebrem Antiphili picturis tabulam, in qua Satyrum fecerat ad scopum collimantem, ut est apud *Plin. l. 37. c. 11.* ubi *Harduin.* ex MSS. legit *aposcopeuonta*, ἀποσκοπεύοντα, quod idem est.

APOSIOPESIS, is, f. ἀποσιώπησις, hoc est reticentia, obticentia, interruptio: ab ἀποσιωπάω, reticeo, in medio sermone conticesco: figura est Rhetorica, qua in media oratione aliquid tacetur vel ex ira, vel ex solicitudine, & quasi religione, vel alio transeundi causa, ut in illo *Virg. Æn. 1. v. 135.* Quos ego. sed motos præstat componere fluctus. Et apud *Quintil. l. 9. c. 2.* Communis autem tametsi ignoscite mihi, judices, &c. *Id. ibid. c. 3. a med.* Hanc quidam aposiopesim putant, frustra. *Et mox.* Quæ si aposiopesis est, &c. Postremis his duobus locis docet *Quintil.* tum dici aposiopesim, cum quod reticetur, incertum est, vel certe longiori sermone explicandum. Cum enim patet quod omittitur, aut uno alterove tantum verbo suppletur, synecdoche Grammaticalis, vel ellipsis rectius dicitur. ¶ Alia exempla hujus figuræ habes apud *Ovid. in fi. epist. 13. heroid. & epist. 20. v. 51.* & apud *Sil. l. 9. v. 55. & l. 10. v. 290.* & *Stat. l. 3. v. 280. Theb.*

APOSPHRAGISMA, atis, n. *sigillo*, ἀποσφράγισμα, figura anuli palæ insculpta ad signandum. Vox Græca a σφραγίζω, signo, sigillum imprimo. *Plin. l. 10. ep. 16. in fi.* Signata est anulo meo, cujus est aposphragisma quadriga.

APOSPLENOS, ἀπόσπληνος, dicitur herba rosmarinus, apud *Apulej. de herb. c. 79.* quia spleni exsiccando utilissima est: ex ἀπό, ab, & σπλήν, ηνός, splen.

APOSTASIA, æ, f. *apostasia*, defectio a vera religione, ἀποστασία: ab ἀφίσταμαι, deficio, recedo. *Augustin. in Op. imperf. contra Julian. c. 56. & 57.*

APOSTATA, æ, m. *apostata*, ἀποστάτης, desertor, qui duce suo deserto ad hostes transfugit: ab ἀφίσταμαι, deficio, recedo. A Christianis Scriptoribus ita nominatur, qui a Fide descivit. *Tertull. l. 5. contra Marcion. c. 11.* Apostata Marcion. *Sedul. l. 5. v. 138. de Juda proditore:* Tunc vir apostolicus, nunc vilis apostata factus.

APOSTATICE, *da apostata*, ἀποστατικῶς, apostatarum more. *Justinian. lib. 1. Codic. tit. 1. in epist. ad Joann. Papam.* Ecclesiæ contradicere Judaice, & apostatice.

APOSTATICUS, a, um, ἀποστατικός, adject. qui per apostasiam a Fide defecit. *Tertull. l. 4. advers. Marcion. c. 5.* Facilius apostaticum invenias, quam Apostolicum. *Sedul. l. 5. v. 375.* Plebis apostaticæ, Dominum quæ cæca negasset.

APOSTATO, as, n. *apostatare*, ἀφίσταμαι, ἀποστατέω, a Fide deficio: verbum barbarum, usurpatum a *Cypriano l. 1. epist. 2. ad Cornel. de pace lapsor.* Inter eos qui vel apostataverunt, &c.

APOSTEMA, tis, n. *postema*, ἀπόστημα, vomica, abscessus, suppuratio, concursus mali humoris in aliquam partem corporis abscedens, & in pus, ac saniem degenerans; vox Græca ab ἀφίσταμαι, abscedo. *Plin. l. 30. c. 5.* Utuntur ad omnia, quæ intumescunt, & quæ apostemata vocant. *Id. l. 38. c. 15.* Panos, & apostemata sanguis ursinus discutit.

APOSTOLATUS, us, m. *appostolato*, ἀποστολή, apostoli officium, seu dignitas. *Tertull. advers. Marcion. l. 1. c. 20.* Petrum, ceterosque columnas Apostolatus. *Sidon. l. 7. epist. 4.* Apostolatus vestri patrocinio.

APOSTOLICUS, a, um, *appostolico*, ἀποστολικός, ad Apostolos pertinens. *Tertull. de præscript. advers. hæret. cap. 32.* Apostolica ætas. Et *ibid.* Ecclesiæ Apostolicæ. Et *ibid.* Apostolica doctrina. *Prudent. in Hamartigen. v. 524.* Oris Apostolici testis sententia podit. ¶ *Apostolici viri*, & interdum absolute *Apostolici*, dicebantur Apostolorum fideles discipuli, & qui in Euangelio prædicando constantes adjutores erant, & orthodoxi. *Tertull. loc. cit.* Habere aliquem auctorem ex Apostolis, vel Apostolicis viris.

APOSTOLUS, i, m. Ἀπόστολος, hoc est missus, dimissus; vox Græca ab ἀποστέλλω, mitto, dimitto. A Jurisconsultis *apostoli* dicuntur litteræ, quæ ab eo, a quo appellatum est, ad eum, qui de appellatione cogniturus est, dantur, quæ scriptum habent, a quo datæ sint, qui appellet, & ad quem appellet, & adversus quem, & a qua sententia: & vocantur alio nomine *appellatoriæ*: item *dimissoriæ*, quia per eas causa ad eum, qui appellatus est dimittitur, ut *Modestin. Dig. lib. 50. tit. pænult. leg. 106.* explicat. *Macer lib. 49. tit. 6. qui* de libellis dimissoriis *inscribitur*, *leg. 1.* Quas litteras dimissorias, sive apostolos appellant. *Modestin. ibid. tit. 14. leg. 9.* Interea decessit rea; nihilominus tamen apostoli redditi sunt. *Paul. sententiar. lib. 5. tit. 33.* Litteræ dimissoriæ dirigantur, quæ vulgo apostoli appellantur. *Impp. Diocl. & Maxim. Cod. lib. 7. tit. 62. leg. 6.* Apostolos alicui dare. ¶ Apud Christianos Scriptores κατ' ἐξοχήν Apostoli dicuntur Jesu Christi D. N. legati, missi per universum terrarum orbem ad evulgandum Euangelium gratiæ Dei, *Appostoli, o Apostoli*. *Tertull. de præscript. advers. Hæret. c. 20.* Apostoli, quos hæc appellatio missos interpretatur. *Prudent. in Hamartig. v. 508.* Doctor Apostolus.

APOSTROPHE, es, & Apostropha, æ, f. ἀποστροφή, hoc est aversio, ab ἀποστρέφω, averto. Est hoc nomine figura Rhetorica (quam *Quintil.* itidem *aversionem* appellat *l. 9. c. 2.*) & fit cum in media oratione sermonem orator a judice, vel ab auditore avertit repente, & in alium convertit, ut in illo *Cicer. pro Ligar. c. 3. ad fin.* Quid enim, Tubero, tuus ille districtus in acie Pharsalica gladius agebat? Sic dicitur ἀποστροφή ab *eod. Quintil. ibid. c. 3.* illud *Virg. 2. Georg. v. 170.* hæc Decios, Marios, magnosque Camillos, Scipiadas duros bello, & te maxime Cæsar. ubi ex improviso mutatur incepta forma loquendi: atque hac persæpe utuntur Poetæ. *Martian. Capell. l. 5. pag. 171.* Apostrophe est in aliquem districta conversio, &c. *Ascon. Pedian.* ad illa verba *Cicer. 3. Verr. c. 9. Hic tu fortasse eris diligens*, &c. Apstropha ad ipsum Hortensium, qua ostendit, &c. Adde *Hieronym. in cap. 13. Hierem.*

APOSTROPHOS, & Apostrophus, i, m. *apostrofo*, ἀπόστροφος, hoc est aversus, apud Grammaticos est semicirculus aversus ad summam litteram consonantem appositus, cui vocalis est subtracta, ut *Tanton' me crimine dignum?* Ita describit *Diomed. l. 2. pag. 430. Putschii.* Adde *Priscian. in l. de accentib. pag. 1287. & Donat. pag. 1742.* qui omnes Latinis litteris scribunt.

APOTAMIA, æ, f. *salvaroba*, Græca vox, quæ Latine cella penuaria: a ταμιεῖον,

ταμίας, promus condus. Latine scripta legitur apud *Cœl. Aurelian. l. 3. Acut. c. 21.*

APOTELESMA, atis, n. ἀποτέλεσμα, hoc est effectio, effectus, ab ἀποτελέω, efficio, perficio. Ab Astrologis ita appellatur effectus stellarum, hoc est quidquid ex Astrorum convenientia, mutuoque respectu in natali cujusque efficitur boni, vel mali. *Jul. Firmic. l. 8. c. 5. 18.* & alibi sæpe.

APOTHECA, æ, f. *guardaroba*, *salvaroba*, *cella*, ἀποθήκη, repositorium, cella, in qua aliquid servandum reponitur, ut sunt horreum, cella vinaria, carnarium, & alia ejusmodi in ædibus loca, in quibus cujuscumque generis fruges reconduntur: ab ἀποτίθημι, repono. *Cic. in Vatin. c. 5.* Cum omnium domos, apothecas, naves furacissime scrutarere. *Id. Phil. 2. c. 27.* Nihil erat clausum, nihil obsignatum, nihil scriptum: apothecæ totæ nequissimis hominibus condonabantur. *Horat. l. 2. sat. 5. v. 6.* neque illic Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. *Ulpian. Dig. lib. 33. tit. 7. leg. 12. a med.* Instructo fundo & bibliothecam, & libros qui illic erant, ut quoties venisset, uteretur, contineri constat: sed si quasi apotheca librorum utebatur, contra erit dicendum. *quasi per magazzino*. ¶ Sæpe specialiter dicitur de cella, in qua vina servantur. Est autem discrimen, licet fortasse non perpetuum, inter *cellam vinariam*, & *apothecam*. nam *cella vinaria* constituitur in ima ædium parte, in qua fit vinum, & in cupis, doliis culleariis, aliisque majoribus vasis servatur ad usum familiæ: at *apotheca* erat apud Veteres in editiore ædium parte, quemadmodum & horrea, in qua recondebantur amphoræ, & cadi, ceteraque minora vasa, servandis etiam in multos annos vinis accommodata. Hinc *Columell. l. 1. c. 6.* partem villæ fructuariæ dividi ait in cellam oleariam, torculariam, vinariam, defrutariam, fœnilia, peleariaque, & apothecas, & horrea. Et paulo post monet, apothecas recte superponi fumario, & balneis, ex quibus fumus exoritur, quoniam vina celerius vetustescunt, quæ fumo præcocem maturitatem trahunt. *Plin.* quoque *l. 2. ep. 17.* apothecam, & horreum in edita turri esse sita testatur, in Laurentino suo. Hinc *Horat. l. 3. od. 21. v. 7.* invitat amphoram, ut descendat Corvino jubente, &c. & *od. 28. v. 7.* vult, eam deripi horreo. & *od. 8. v. 11.* laudat amphoram fumum bibere institutam. Contra cellas vinarias, si non semper in subterraneis, at certe in plano ædium fuisse satis indicant *Varr. l. 1. R. R. c. 13. ad fin. Plin. l. 14. c. 21. Colum. loc. cit.* & *Vitruv. l. 6. c. 9.* ¶ Nunc exempla addantur, quibus apotheca pro vini repositorio accipitur. *Plin. l. 14. cap. 14.* Apothecas fuisse, & diffundi solita vina, &c. & *cap. 4.* Tantum pecuniarum detinent vini apothecæ. *Ulpian. loc. sup. cit.* Vina, quæ in apothecis sunt. V. integrum locum. *Id. lib. 47. tit. 2. leg. 21.* In apotheca amphoras esse vini, &c. *Arnob. l. 7. pag. 236.* Vinum omne, quod in cellis, atque apothecis est conditum. ¶ Inter officia domus Augustæ fuit servus ab apotheca triclinii. Lapis inscriptus apud *Donium class. 7. n. 34.* P. Avidio P. F. Sergia Matrinio Cæs. N. ab apotheca triclinii, &c.

APOTHECO, as, a. 1. in apothecam recondo. *Venant. Fortunat. in epist. præfixa carm. 6. l. 5.* Quod ille torcularet in fletu, iste apothecaret in fructu.

APOTHEOSIS, is, f. *canonizzazione*, ἀποθέωσις, consecratio, seu relatio hominis demortui inter Deos: Greca vox ab ἀποθεόω, inter Deos refero, deum facio. Hanc primus instituit Augustus, qui Julium Cæsarem deum fecit, & ut deum coli jussit, ut est apud *Sueton. in Cæs. c. ult.* Ritus, qui in apotheosi servabantur, accurate *Herodian. l. 4. c. 2.* describit. *Tertull. in Apolog. cap. 34. extr.* Maledictum est, ante apotheosin deum Cæsarem nuncupari. ¶ *Apotheosis* inscriptum est *Prudentii* carmen, in quo agit de divinitate Christi, & de aliis ad illam pertinentibus.

APOTHĒSIS, V. in Apophygis.

APOTHERMUM, V. Apodermum.

APOXYOMENOS, ἀποξυόμενος, hoc est destringens, abstergens: vox Græca ab ἀποξύω, derado, destringo. Fuit hoc nomine celebris statua a Lysippo facta hominis se fricantis strigili in balneo, & destringentis, de qua *Plin. l. 34. c. 8.*

APOZĔMA, atis, n. *decotto*, ἀπόζεμα, decoctum, hoc est aqua, in qua aliquid decoctum sit: ab ἀποζέομαι, fervesio. *Æmil. Macer de herb. cap. de apio.* Vel semen potius, vel apozema proderit ejus. *apozima* corrupte legitur in quibusdam editionib. ut & *Janus Cornar.* adnotavit.

APOZYMARE, hoc est fermentare, fervefacere, a ζυμόω, fermento: verbum barbarum, quod legitur apud *Theodor. Priscian. l. 1. c. 19.* Sales triti, ac in linteolo ligati aceto infunduntur, & ex hoc vulnus tandiu apozymandum est, vel infundendum, donec sanguinem eliciat. *h. e.* tandiu aceti acrimonia irritandum, & accendendum, &c.

APPANGO, & Adpango, is, a. 3. *ficcare in qualche cosa*, *attaccare*, ad aliquid pango, affigo. *Paul.* ex *Festo in Antipagmenta*. Antipagmenta valvarum ornamenta, quæ antis adpanguntur, id est adfiguntur. V. Appingo.

APPARĀTE, adverb. *con apparecchio*, *e spesa*, ἀδεῶς, cum apparatu, magnifice. *Cic. Attic. l. 13. ep. ult.* Edit, & bibit ἀδεῶς, & jucunde; opipare sane, & apparate. *Liv. l. 31. c. 4.* Ludi scenici magnifice, apparateque facti. *Plin. l. 1. ep. 15.* Potes apparatius cœnare apud multos; nusquam hilarius.

APPARATĬO, onis, f. *apparecchio*, *apparato*, κατασκευή, apparatus. *Cic. l. 2. Offic. c. 16.* Laudare magnificentiam, & apparationem popularium munerum. *Vitruv. in fi. l. 2.* Quoniam de apparationibus est explicatum. *h. e.* de comparatione materiei, ex qua ædificia fiunt. ¶ Translate *Cic. l. 1. de Invent. c. 18.* Exordium debet habere splendoris, & festivitatis, & concinnitudinis minimum, propterea quod ex his suspicio quædam apparationis, atque artificiosæ diligentiæ nascitur. *Auct. ad Herenn. l. 1. c. 8.* Alterum genus narrationis est, quod intercurrit nonnunquam, aut fidei, aut criminationis, aut transitionis, aut alicujus apparationis, vel laudationis causa. *h. e.* cum in media oratione breviter narratur aliquid ad sternendam veluti materiam, & præparanda ea, quæ dicturi deinceps sumus.

APPARĀTOR, oris, m. *apprestatore*, qui apparat. *Liv. l. 44. c. 9.* Interdum plures ab apparatoribus ludi armati inducebantur. Plerique al. leg. *pluret apparatioribus ludis*, &c. *Murator.* legit *apparator* etiam in veteri Inscriptione *pag. 511. n. 1.*

APPARATORIUM, & Adparatorium, ii, ἐξαρτιστήριον, locus prope sepulcrum muro circumdatus, ac tectus, ad lustrationem sepulcri, & cœnas anniversarias funebres inter propinquos, amicosque celebrandas, ut quidem interpretatur *Fabrettus*, qui has affert vet. Inscriptiones *cap. 3. n. 609.* Hoc adparatorium pertinet ad monimentum Q. Aquilii Dionysii, &c. & *num. 110.* Porticum cum apparatorio, & compitum a solo pecunia sua fecerunt, &c. *Gloss. Vet.* Ἐξαρτιστήριον, apparatorium *scil. ab* ἐξαρτίζω, apparo, instruo. *Reinesius class. 17. n. 14.* priorem Inscriptionem & ipse affert, & *adparatorium* interpretatur *ustrinum*, qui erat locus, in quo parabatur rogus ad cremanda cadavera: hoc autem male confirmat auctoritate *Servii*, qui *ad Æn. 3. v. 22.* docet, apparatum mortuorum vocari *funus*; non vero ut *Reines.* asserit, funus mortuorum appellari *apparatum*. In altera (quæ habetur etiam in *Antiquit. Benevent. class. 6. n. ult.* & explicatur ibid. *pag. 276.*) nulla est mentio sepulcri, sed epuli & lustrationis. ¶ *Jo. Rhod.* in notis ad *Scribon. Larg. compos. 222.* in priore Inscript. legit *apparitorium*, quod non habet hic locum.

APPARĀTRIX, icis, quæ apparat. *Hieronym. ep. 142.* (*al. 18. ad Damas. de Seraphim*, *post med.*) Apparatrices in cælestibus virtutes.

APPARĀTUS, & Adparatus, us, m. *apparato*, *apprestamento*, *apparecchio*, παρασκευή, apparatio, & præsertim ea, quæ copiam, ac magnificentiam habet adjunctam. *Cic. 1. Offic. c. 8.* Delectant enim magnifici apparatus, vitæque cultus cum elegantia, & copia. *Id. in Orat. c. 25.* Epularum apparatus. *Id. in Vatin. c. 13.* Omitto epulum populi R., festum diem argento, veste, omni apparatu, ornatuque visendo. *Id. Fam. 9. ep. 19.* Tenui apparatu contentum esse. *Tacit. Hist. 2. c. 62.* Exhausti conviviorum apparatibus principes. *Cic. in somn. Scip. c. 1.* Apparatu regio accipere aliquem. *con trattamento regio*. Sic *Nepos in Pausan. c. 3.* Apparatu regio uti. *forse un trattamento da Re*. *Cic. 4. Acad. c. 1.* Belli instrumenta, & apparatus. *Nepos in Eumen. c. 5.* Apparatum, & munitiones incendere, & disjicere. *le provvisioni*, *e le fortificazioni*. *Cic. l. 2. Offic. c. 16.* Ludorum, venationumque apparatu pecunias profundere. *Id. Attic. l. 6. ep. ult.* Apparatus triumphi. *Id. l. 1. de nat. Deor. c. 8. in fi.* Omnis totius operis designatio, atque apparatus. *Sueton. in Aug. c. 96.* Apparatus rei divinæ. *h. e.* instrumenta sacrificii. *Plin. l. 13. c. 1.* Apparatus Darii. *h. e.* supellex. *Id. l. 22. c. 23.* Apparatus argenteus. *vasellame da tavola d' argento*. *Ulpian. Dig. lib. 14. tit. 4. leg. 5.* Apparatus tabernæ. *h. e.* instrumenta. *Plin. l. 14. c. 19.* Apparatus vini. *h. e.* ea quæ pertinent ad vinum servandum. *Id. l. 36. c. 6.* Apparatus marmorum. ¶ Translate *Cic. de clar. Orat. c. 76.* Præcepta dicendi, quæ si minorem habent apparatum (sunt enim exilia) tamen habent ordinem, & quasdam errare in dicendo non patientes vias. *Id. l. 1. de Orat. c. 53.* Dicere causam nullo apparatu, pure, & dilucide.

APPARĀTUS, & Adparatus, a, um, *provveduto*, *fornito*, *apparecchiato*, παρεσκευασμένος, adornatus, instructus. *Plaut. Merc. 5. 2. 10.* Apparatus sum, ut videtis. *mi sono allestita*. *Terent. Andr. 5. 2. 6.* Omnia apparata jam sunt. *Cic. l. 1. de Invent. c. 34.* Domus omnibus instructior rebus, & apparatior. *Id. pro Sext. c. 54.* Ludi apparatissimi, & magnificentissimi. *Sueton. in Ner. c. 9.* Apparatissimum funus. *Senec. ep. 83. sub fin.* Apparatissimæ epulæ. ¶ Translate *Auct. ad Herenn. l. 1. c. 7.* In exordienda causa servandum est, ut lenis sit sermo, & usitata verborum consuetudo, ut non apparata oratio esse videatur. *studiata*, *e affettata*. Et *mox*. Exordium nimium apparatis verbis compositum.

APPARENTĬA, æ, f. *l' apparire*, actus apparendi, manifestatio, ἐπιφάνεια. *Tertull. l. 1. advers. Marcion. c. 19.* Pax Euangelii illæsa, & inconcussa ab apparentia Christi usque ad audaciam Marcionis. ¶ Item externus rei aspectus, *apparenza*, *aspetto*. *Jul. Firmic. l. 5. c. 8.* Homines venusti, bene compositi, bonæ apparentiæ, & qui ornatis versibus delectentur.

APPARĔO, & Adpareo, ēres, arui, aritum, n. 2. *apparire*, *comparire*, *farsi vedere*, φαίνομαι, prodire, adesse, præsto esse: ex *ad*, & *pareo*. *Cic. pro Sull. c. 2.* In quibus subselliis hæc ornamenta, ac lumina reipublicæ viderem, in his me apparere nollem. *Id. pro Flacc. c. 12.* Si qua uspiam navicula prædonum apparuisset. *Id. l. 2. de Divin. c. 68.* Equus mecum una demersus, rursus apparuit. *Id. in proœm. Parad. ad fin.* Quoniam illud majorum vigiliarum opus in tuo nomine apparuit. *è uscito sotto il tuo nome*. *Id. l. 1. de Orat. c. 9.* Nullum in eo eloquentiæ vestigium apparet. *non vi si vede*. *Id. in fragment.* apud *Priscian. l. 6. pag. 706. Putsch.* Unde appares, o Socrate? an quidem dubium non est, quin ab Alcibiade? *d' onde vieni?* *Plaut. Capt. 2. 3. 97.* Jam ego apparebo domi. *or ora sarò a casa*. *Cic. l. 2. de Divin. c. 30. in fi.* Anguis ille, qui Sullæ apparuit immolanti. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 82.* Cum lux appareret. *Cic. pro Cluent. c. 53.* Quid sibi illi scribæ, quid lictores, quid ceteri, quos apparere huic quæstioni video, volunt?

esser presenti, *assistere*. ¶ Speciatim *apparere alicui* dicuntur, qui alteri ministrant, & præsto sunt ad obsequium, ut lictores, accensi, viatores magistratibus (ex quo & *apparitores* dicti) &c. item servi dominis, & ministri principibus. *Livius l.* 2. *c.* 55. Quatuor & viginti lictores apparere Consulibus. *Id. l.* 3. *c.* 33. Collegis novem singuli accensi apparebant. *Nepos in Eumen. c. ult.* Eumenes cum ab anno vigesimo septem annos Philippo apparuisset, & tredecim apud Alexandrum eundem locum obtinuisset, &c. *Virg.* 12. *Æn. v.* 849. *de Diris*. Hæ Jovis ad solium, sævique in limine regis Apparent. *Pompon.* apud *Gell. l.* 12. *c.* 10. Qui postquam tibi appareo, atque æditumor in templo tuo, &c. ¶ Sæpe significat constare, manifestum esse, videri, *esser manifesto*, *apparire*, *vedersi*. *Cic. Phil.* 2. *c.* 34. Non dissimulat, apparet, esse commotum. *Nepos in Eumen. c.* 10. Quas impendere, jam apparebat omnibus. *Liv. l.* 42. *c.* 43. Appariturum, quibus populis societatem jungi displicuisset. *Cic.* 4. *Fam. ep.* 7. De quo quid sentiam, nihil attinet dicere, cum appareat, ipse quid fecerim. *Id. Fam.* 5. *ep.* 19. Quid rectum sit, apparet; quid expediat obscurum est. *Id. de clar. Orat. c.* 25. Fuit, ut apparet ex orationibus, scriptor sane bonus. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 16. Apparet atque exstat, utrum simus earum rudes, an didicerimus. *Id. pro Flacc. c.* 16. *ad fin.* Sive confictum est, ut apparet, sive, &c. *Plin. in præfat. hist. nat. ad fin.* Inde apparet paratos esse, &c. *Id. l.* 36. *c.* 26. Ex quo apparet antiquior origo. *Id. l.* 35. *c.* 12. Quo apparet antiquiorem fuisse. *Id. l.* 8. *c.* 44. *ad fin.* Atheniensium monumentis apparet. *Id. l.* 12. *c.* 21. Ut ipso nomine apparet. *Liv. l.* 32. *c.* 34. Apparet id etiam cæco. *proverb.* ¶ *Cic. l.* 3. *de Fin. c.* 7. Membra nobis ita data sunt, ut ad quandam rationem vivendi data esse appareant. *pro* appareat: δοκεῖ, Græca constructio. ¶ *Apparere opera*, aut *promissum* dicitur, cum quod debebatur, præstitum est. *Cato R. R. c.* 2. Si opus non apparet, dicit villicus, sedulo se fecisse, servos non valuisse, &c. Adde *Plaut. Pseud.* 3. 2. 60. Sic apud *eund. Trinum.* 2. 4. 17. Ratio apparet. *i conti vanno bene*. *Terent. Eun.* 2. 3. 19. Fac sis, promissa appareant. ¶ *Apparere ad aliquem* apud *Varr.* idem est ac *apparere alicui*, hoc est cognosci, & perspici ab aliquo, seu alicui manifestum esse. Verba ejus sunt *l.* 1. R. R. *c.* 40. Illud quod apparet ad agricolas, id videndum diligenter.

APPARITIO, onis, f. παρέδρευσις, officium, & obsequium ministri apparentis magistratui, & ad jussa exsequenda parati, ut in voce præced. dictum est. *Cic. Fam.* 13. *ep.* 54. In longa apparitione singularem, & prope incredibilem patris Marcilii fidem, abstinentiam, modestiamque cognovi. *h. e.* in munere interpretis. ¶ Pro quocumque famulitio. *Augustin. ep.* 75. Vir spectabilis venit ad Ecclesiam, apparitione paucorum suæ potestati congrua comitatus. ¶ Pro ipsis apparitoribus. *Cic. ad Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *cap.* 4. Quos ex necessariis apparitionibus tecum esse voluisti. *Ammian. l.* 15. *c.* 3. (*al.* 5.) Apparitionis præfecturæ prætorianæ princeps. *Ulpian. Dig. lib.* 4. *tit.* 2. *leg. ult.* Apparitione præsidis interveniente. *Impp. Theod.* & *Arcad. lib.* 11. *Cod. tit.* 70. *leg.* 1. Apparitione judiciaria aliquid alicui attribuere. *h. e.* præsentia, & auctoritate judicis una cum suis apparitoribus, & ministris rem transigentis.

APPARITOR, & Adparitor, oris, m. *fante*, *o ministro del magistrato*, παραστάτης, κλητήρ, ὑπηρέτης, nomen generale omnium, qui magistratui alicui apparere solent, ejusque imperio præsto esse, ut accensi, viatores, interpretes, lictores, scribæ, præcones, &c. item custodes corporis, qui principem comitantur. *Cic. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 4. Sit lictor non suæ, sed tuæ lenitatis apparitor. *Id. Phil.* 2. *c.* 22. *in f.* Quis unquam apparitor tam humilis, tam abjectus? *Id. Verr.* 5. *c.* 25. Hoc quoque attendite apparitores a Prætore assignatos habuisse decumanum. *famiglia*. *Liv. l.* 1. *c.* 40. Apparitores regii. *Sueton. in Tiber. c.* 11. Prodire cum apparitoribus. *Prudent. in Romano*, *v.* 101. Apparitores sed furenti suggerunt. *Prudent.* constanter tertiam ab initio syllabam toto illo hymno semper corripit. ¶ Interdum nomine *apparitorum* veniunt solum honoratiores servi magistratus, & distinguuntur a lictoribus, quorum officium erat vilissimum omnium. *Sueton. in Domit. c.* 14. Ut quoties gereret consulatum, equites Romani præcederent eum inter lictores, apparitoresque. *Valer. Max. l.* 7. *c.* 3. *n.* 9. Præcedere in modum lictorum, & apparitorum. ¶ De variis variorum Magistratuum apparitoribus multa habes in *Cod. Justin. lib.* 12. *a tit.* 53. ubi *tit.* 55. enumerantur etiam apparitores militares, qui magistratibus militaribus inserviebant, de quibus & *Hirt. de B. Afric. c.* 37. Cæsar imperat, apparitores, speculatoresque omnes ut sibi præsto essent. Adi *Lamprid. in Alex. Severo*, *cap.* 52.

APPARITORIUM, ii, n. locus, ubi morantur apparitores, seu custodes corporis, σωματοφυλάκιον. Vetus lapis apud *Rhod. ad Scribon. Larg. compos.* 212. sed V. Apparatorium.

APPARITŪRA, æ, f. παρέδρευσις, munus, & officium apparitoris, apparitio. *Sueton. de illustr. Gramm. c.* 9. Orbilius Pupillus Beneventanus, primo apparituram magistratibus fecit, deinde in Macedonia Corniculo, mox equo meruit.

APPARO, & Adpăro, as, avi, atum, a. 1. *preparare*, *allestire*, *metter all' ordine*, παρασκευάζω, parare, adornare, instruere, comparare. *Cic. Phil.* 5. *in f.* Facilius apparabitis ea, quæ tempus, & necessitas flagitat. *Terent. Andr.* 4. 1. 32. Apparare nuptias. *Id. Heaut.* 1. 1. 74. cœnam. *Cic.* 6. *Verr. c.* 20. Ornare, & apparare convivium. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep. penult. ad fin.* ludos. *Id. pro leg. Manil. c.* 12. *in f.* bellum. *Sueton. in Aug. c.* 47. *in f.* triumphum. *Plaut. Epid.* 3. 2. 18. auxilium alicui. *Cic. pro Mil. c.* 10. iter ad cædem faciendam. *Sueton. in Calig. c.* 51. & *Hirt. de B. Alex. c.* 7. fugam. *h. e.* moliri. Sic *Plaut. Epid.* 3. 3. 27. Hanc ædepol rem apparabat. Et *Pœn.* 5. 2. 139. Apparare fabricam. *h. e.* fallaciam struere. ¶ Cum infinito *Id. Asin.* 2. 4. 28. Vah, delenire apparas. *Sueton. in Aug. c.* 47. Apparans trajicere. *Stat.* 4. *Theb. v.* 670. meamque exscindere gentem Apparat. ¶ Absolute *Terent. Eun.* 3. 5. 35. Dum apparatur, virgo in conclavi sedet. *mentre le cose si mettono all' ordine*. ¶ Translate *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 3. Apparare animum auditoris ad audiendum. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 3. *ad fin.* Apparare crimina in aliquem.

APPELLATIO, onis, f. *appellagione*, *nome*, ὀνομασία, προσηγορία, actus appellandi, hoc est nominandi, nominatio, nomen. *Cic. pro Dom. c.* 50. Regum appellationes venales erant. *Tacit. Ann.* 3. *c.* 56. Ne regis, aut dictatoris nomen assumeret, ac tamen appellatione aliqua cetera imperia præmineret. *Sueton. in Cæs. c.* 77. Nihil esse rempublicam; appellationem modo sine corpore, ac specie. *Plin. l.* 7. *c.* 13. Salutare aliquem appellatione patris. *Id. l.* 2. *c.* 45. Mares appellatione quoque ipsa venti sunt. *Id. l.* 5. *c.* 8. Neque nominum ullorum inter eos appellatio est. *h. e.* non appellant se ullo nomine proprio. *Id. in f. l.* 15. Distinguere aliquid appellatione. *Quintil. l.* 9. *c.* 3. ad illud *Persii sat.* 1. *v.* 8. *nostrum istud vivere triste Aspexi*. Infinito verbo est usus pro appellatione. *h. e.* pro nomine: *vivere* pro *vita*. Et *lib.* 1. *cap.* 4. (*al.* 6.) scribit, fuisse, qui *vocabulum* ab *appellatione* diducerent, ut esset *vocabulum* corpus visu tactuque manifestum, ut *domus*, *lectus*; at *appellatio*, cui vel alterum deesset, ut *ventus*, *cælum*, vel utrumque, ut *deus*, *virtus*. Ipse tamen addit, hæc sibi non approbari. Aliam differentiam tradit *Diomed. l.* 1. *pag.* 306. *Putsch.* sed & hæc nihil ad usum pertinet. ¶ *Appellatio litis* apud *Cic. pro Rabir. Posth. c.* 5. est ratio, ac formula litis sive intentandæ, sive æstimandæ. ubi tamen alii conjiciunt legendum *illatio*, alii *æstimatio*. ¶ *Appellatio litterarum* est earum nominatio, atque adeo pronunciatio. *Cic. de clar. Orat. c.* 74. Suavitas vocis, & lenis appellatio litterarum bene loquendi famam confecerat. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. Laudatur in Catulo suavis appellatio litterarum. ¶ Sæpe sumitur pro provocatione ab uno ad alium judicem, *appello*, *appellazione*. *Liv. l.* 42. *c.* 34. *in f.* Jus appellationis. *Plin. l.* 6. *c.* 22. *ad fin.* Appellatio ad populum. *Sueton. in Ner. c.* 17. Cautum, ut appellationes a judicibus ad Senatum fierent. *Id. in Calig. c.* 16. Magistratibus liberam jurisdictionem, & sine sui appellatione concessit. *h. e.* sine appellatione ad se. Sic *Cic. pro Quint. c.* 20. *in f.* Intercessit appellatio tribunorum. *h. e.* ad tribunos. *Scævola Dig. lib.* 49. *tit.* 1. *leg.* 24. Appellationem interponere. *Ulpian. ibid. leg.* 13. improbare. *Martian. ibid. leg.* 6. admittere. *Ulpian. ibid. tit.* 5. *leg.* 5. recipere.

APPELLATIVUS, a, um, *appellativo*. Apud Grammaticos *appellativum nomen* est, quod commune est pluribus, ut *homo*, *virtus*: cui opponitur *proprium*, quod uni tantum, ut *Plato*, *Roma*. *Ascon. in Verr.* 3. *c.* 24. *Janitorem* cum dixisset addidit *quendam*, ut ostenderet, non appellativum nomen esse, sed proprium. Adde *Charis.* & *Priscian. initio lib.* 2.

APPELLATOR, oris, m. *appellante*, qui appellat ad alium judicem. *Cic. Verr.* 6. *c.* 65. *ad fin.* Nihil ægrius factum est, quam ut manus ab illo appellatore abstinerentur. *Paul. sentent. l.* 5. *tit.* 4. *ad fin.* Convicium judici ab appellatoribus fieri non oportet.

APPELLATORIUS, a, um, *appellatorio*, ad appellationem pertinens, quæ fit ad alium judicem, ut *Appellatoria tempora* apud *Ulpian. Dig. lib.* 49. *tit.* 5. *leg.* 5. *h. e.* intra quæ permittitur appellatio. Et *appellatorii libelli* apud *eund. ibid. tit.* 1. *leg.* 1. de quib. V. Apostolus.

APPELLITO, as, a. 1. frequentativum ab appello. *Gell. l.* 18. *c.* 9. *in f.* Antiqui nostri narrationes, sermonesque insectiones appellitaverunt. *Apulej. in Apolog.* Hoccine est, quod appellitabatis Dæmonium? *Festus:* Appellitavisse, appellasse. ¶ Participium *appellitatus*. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 65. Montem eum Cælium appellitatum a Cæle Vibenna. Adde fragment. orat. Claudii Imp. apud *Gruter. pag.* 502. *lin.* 22. *col.* 1.

APPELLO, as, avi, atum, a. 1. *nominare*, *chiamare*, *appellare*, προσαγορεύω, nominare, vocare: ex *ad*, & antiquo & inusit. *pello*, *as*, loquor. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 56. Appellare aliquem nomine. *chiamar per nome*. Sic. *Id. Verr.* 7. *c.* 36. & *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 25. Appellare aliquem nominatim. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 22. Suo quamque rem nomine appellare. *Id. Phil.* 13. *c.* 10. O Spartace! quem enim te potius appellem? *Id. de Univers. c.* 9. & *l.* 2. *de Invent. c.* 26. Appellare nomen alicujus. *dire il nome*. & *cap.* 11. Appellare aliquem fratrem. *Id. de amicit. c.* 1. & 2. aliquem sapientem. *Nepos in Aristid. c.* 1. Cognomine justus est appellatus. *Virg.* 5. *Æn. v.* 540. Appellare aliquem victorem. *h. e.* pronuntiare. Sic *Cic. l.* 5. *ad Attic. ep.* 17. aliquem regem. *Plin. l.* 37. *c.* 11. *a med.* Colos appellavit chrysolithum aureus, chrysoprasum herbaceus, melleus melichrota. *diede il nome*. *Id. l.* 28. *c.* 1. Appellare auctores. *citar autori*. *Cic. Fam.* 1. *ep.* 9. Nutu, & significatione appellare aliquem. *h. e.* designare, indicare. *Plaut. Trinum.* 4. 2. 82. Si appellasses, respondisset. *h. e.* si vocasses. *Cic. Phil.* 1. *c.* 13. Te autem M. Antoni, absentem appello. *Id. pro Cluent. c.* 24. Te appello, Oppianice, te T. Atti: audete negare. ¶ *Appellare litteras* est litterarum potestatem voce, & lingua assequi, & suo sono pronuntiare. *Cic. de clar. Orator. c.* 35. Nam de sono vocis, & suavitate appellandarum litterarum, noli exspectare quid dicam. V. *Appellatio*. ¶ *Appellari in lege* aliquid dicitur, de quo in ea mentio fit. *Cic. pro Cæcin. c.* 19. Utimur eodem jure in ædibus, quæ in lege non appellantur. ¶ Frequenter *appellare* est compellare, alloqui, *parlare*. *Cic. pro Cluent. c.* 26. Tum appel-

appellat hilari vultu hominem Bulbus, ut blandissime potest: Quid tu, inquit, Pæte? &c. *Id. pro leg. Manil. c.* 5. Appellare aliquem superbius. *Id. Agrar.* 2. *c.* 24. aliquem asperius. *Id. Verr.* 5. *c.* 58. verbo graviore. *Plaut. Bacch.* 5. 2. 50. aliquem illepide. *Sueton. in Ner. c.* 25. milites. *parlare a' soldati*. *Plaut. Aulul.* 2. 2. 23. Paucis est, Euclio, quod te volo de communi re appellare. *parlar teco d' un comune interesse*. Sic *Liv. l.* 26. *c.* 38. Appellare aliquem de proditione. *sollecitare al tradimento*. *Quintil. l.* 4. *c.* 2. aliquam de stupro. *tentare*. Et absolute eodem sensu *appellare aliquam*, apud *Senec. l.* 2. *controvers.* 15. & *Ulpian. Dig. lib.* 47. *tit.* 10. *leg.* 15. ¶ *Appellare aliquem litteris* est per litteras alloqui. *Cic. Fam.* 15. *ep.* 20. Quo tolerabilius feramus igniculum desiderii tui, crebris nos litteris appellato. ¶ Cum infinito est dicere, affirmare. *Liv. l.* 3. *c.* 44. Virgini manum injecit, servа sua natam, servamque appellans esse. *Alii aliter legunt*. ¶ Sumitur etiam pro vocare, invocare, in auxilium rogare, *chiamare, ricorrere, pregare*. *Cic. pro Flacc. c.* 2. Quem enim alium appellem? quem obtester? quem implorem? Senatum ne? at is ipse auxilium petit a vobis, &c. *Id. Verr. ult. c. ult.* Vos etiam atque etiam imploro, & appello, sanctissimæ deæ, quæ, &c. *Id. pro Quint. c.* 30. Qui deus appellandus est? cujus hominis fides imploranda? *Nepos in Attic. c.* 8. Itaque appellatus est a Flavio Atticus, ut ejus rei princeps esse vellet. ¶ Hinc sæpe est verbum forense & ponitur pro provocare ab uno ad alium judicem, *appellarsi*, ἐκκαλέω. *Cic. Verr.* 7. *c.* 65. Appellare prætorem. *Id. pro Quint. c.* 20. A prætore tribunos appellare. Quidam leg. *ad tribunos*, sed invitis plerisque Criticis & optim. Codicib. Et passive *Id. ibid.* Tribuni appellabantur. *Paul. Dig. lib.* 4. *tit.* 4. *leg.* 39. Appellare ad Imperatorem. *Ulpian. Dig. lib.* 49. *tit.* 1. *leg.* 1. *in fi.* & *Paul. ibid. tit.* 9. *leg.* 1. adversus aliquem. *Scævola ibid. tit.* 1. *leg. ult.* contra aliquem. *Modestin. Dig. lib.* 48. *tit.* 2. *leg.* 18. adversus sententiam præsidis. *Id. Dig. lib.* 49. *tit.* 1. *leg.* 19. ex sententia. *Paul. ibid. tit.* 8. *leg. ult.* a sententia. *Alexander Imp. lib.* 7. *Cod. tit.* 16. *leg.* 4. de sententia judicis. ¶ Sæpe etiam sumitur pro debitorem sui debiti admonere, & rem debitam repetere: sive id judiciaria via fiat, sive alia quacunque ratione. *citare, intimare il pagamento*. *Cic. pro Quint. c.* 12. quater hoc sensu usurpat. *Id. Attic. l.* 13. *ep.* 22. Arteibutos quod appellas, valde probe. *Ad tribunos* quidam leg. sed minus recte. neque enim hoc loco de appellatione judiciaria sermo est, sed de conventione debitorum. *Id. Attic. lib.* 1. *ep.* 8. *in fi.* Tulliola tuum munusculum flagitat, & me, ut sponsorem appellat. *Id. Phil.* 2. *c.* 29. Appellare aliquem de pecunia. *h. e.* ut pecuniam solvat. Et omissa præposit. *Quintil. l.* 5. *c.* 13. Heres eras, & pauper, & magna pecunia appellabaris a creditoribus. *Alphius* apud *Colum. l.* 1. *c.* 7. Vel optima nomina non appellando fieri mala. γνώμη. *Senec. l.* 1. *de benefic. c.* 2. Avarus exactor ad horam, & diem appellat. *h. e.* præfiniendo diem & horam solvendi. Adde *ibid. l.* 4. *c.* 39. ¶ Translate *appellare solum* apud *Plin.* est cura, & cultu illud sollicitare ad fructum reddendum. Verba ejus sunt *lib.* 16. *c.* 33. *de cupressu*. In Creta, quocumque in loco terram moverit quispiam, vi naturali hæc gignitur, protinusque emicat: illa vero etiam non appellato solo, ac sponte, maximeque in Idæis montibus plurima, &c. ¶ Sumitur etiam generatim pro in jus vocare, *citare, chiamare in giudizio*. *Cic.* 1. *Offic. c.* 25. Cavendum est etiam, ne major pœna quam culpa sit, & ne iisdem de causis alii plectantur, alii ne appellentur quidem. ¶ *Appellare* pro *applicare* olim usurpatum esse, quidam asserunt ex *Nonio c.* 4. *n.* 12. sed ibi legendum est *appellere*. ¶ *Appellassit* pro *appellaverit*. *Terent. Phorm.* 5. 1. 15. ¶ Scribitur & *adpello*.

APPELLO, & Adpello, is, appŭli, ulsum, a. 3. *avvicinare, accostare, condurre*, προσορμίζω, applicare, admovere: ex *ad*, & *pello, is*, hoc est ad aliquem locum pello. Frequentissime usurpatur in re nautica. *Cic. Verr.* 3. *c.* 18. Cum Persæ mille numero navium classem ad Delum appulissent. *Liv. l.* 8. *c.* 3. Eo anno Alexandrum Epiri Regem in Italiam classem appulisse constat. *Quidam leg.* classe. *Virg.* 3. *Æn. sub fi.* Hinc me digressum vestris Deus appulit oris. *Curt. l.* 4. *c.* 2. Navigia litori appellere. Passive *Cic. Attic.* 13. *ep.* 21. Cum ad villam nostram navis appelleretur. *Id. Verr.* 7. *cap.* 25. Appellitur navis Syracusas. & *cap.* 28. Alios ex Hispania fugientes ad Siciliam appulsos esse. *aver approdato in Sicilia*. *Vellej. lib.* 2. *cap.* 107. Ripæ suorum appulsus est. ¶ De aliis rebus. *Varr. l.* 2. R. R. *c.* 5. *a med.* Armentum æstate ad aquam appellendum bis, hieme semel. *Ulpian. Dig. lib.* 43. *tit.* 13. *leg. un.* Appellere pecus ad flumen. *Plaut. Rud.* 4. 3. 104. Ad ignotum arbitrum me appellis. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 26. Turres ad opera Cæsaris appellebat. *Lucil.* apud *Non. c.* 4. *n.* 12. Aggere in jaciendo primum id dant operam, ut quamprimum appellant. *Lucret. l.* 6. *v.* 750. Palladis ad templum Tritonidos almæ, Quo nunquam pennis appellunt corpora raucæ Cornices. *Manil. l.* 5. *v.* 685. Appellere fluctum ex æquore in aliquem locum. *h. e.* deducere, derivare. *Terent. Andr.* 4. 5. 12. Haud auspicato huc me appuli. *Alii leg.* attuli. *Senec. controvers.* 2. *l.* 1. Appellere ferrum. *h. e.* gladium admovere, gladio minari. ¶ Absolute, *accostarsi, approdare*. *Attius* apud *Cicer. l.* 1. *de Divin. c.* 22. Visus est in somnis pastor ad me appellere. *Valer. Flacc. l.* 2. *v.* 445. Dardaniis tunc primum puppis arenis appulit. *Virg.* 7. *Æn. v.* 39. Ausoniis exercitus appulit oris. *Liv. l.* 37. *c.* 21. Ad insulam, quam Bacchium vocant, appulerunt. *Sueton. in Tito, c.* 5. Cum Puteolos oneraria nave appulisset. *Id. in Galba, c.* 10. Navis Dertosam appulit. ¶ Cum accusativo sine præposit. quæ inest in ipso verbo. *Tacit. Ann. c.* 24. Sola Germanici triremis Chaucarum terram appulit. ¶ Translate. *Terent. Andr. prol. v.* 1. Poeta cum primum animum ad scribendum appulit. *h. e.* applicavit, adjunxit. *Id. ibid.* 2. 6. 15. Animum ad uxorem appulit. *Cic. l.* 2. *de Orat. c.* 37. Valde hercule timide, tanquam ad aliquem libidinis scopulum, sic tuam mentem ad philosophiam appulisti. *Id. pro Rabir. perduell. c.* 9. Nec tuas unquam rationes ad eos scopulos appulisses, ad quos S. Titii afflictam navem videres. *Plaut. Bacch.* 3. 1. 12. Appellere aliquem ad probrum, damnum, flagitium. *h. e.* adducere, inducere. *Id. Asin.* 3. 3. 43. aliquem ad mortem. *h. e.* adigere. ¶ Præterit. *appulsi* pro appuli *Ulpian. Dig. lib.* 42. *tit.* 19. *leg.* 1. Si quis jus habens pecoris appellendi, plura pecora appulserit, non in omnibus, &c. Ita edit. *Torrentin.* & al. *Haloander* cum al. habet *appulerit*. ¶ De *jure appellendi* hoc est pecora ad aquam ducendi, de quo fit mentio tum *loc. cit.* tum *tit.* 20. *leg.* 2. & alibi, V. Jurisconsultos.

APPENDĔO, es, a. 2. *appendere*, idem quod appendo. *Apic. l.* 8. *c.* 7. *ad fin.* Exossas porcellum, & aptabis sicut œnogaratum, & ad fumum suspendes, & appendeas, & quantum appendeas, tantum salis in ollam mittis, &c.

APPENDICIUM, ii, n. appendix, additamentum. *Hieronym. ep.* 10. *ad Furiam*. Pudicitia sine comitibus, & appendiciis suis, continentia, & parcitate, fidem sui facere non potest. ¶ Speciatim dicitur id, quod alicui morbo accedit: quo sensu usurpatur a *Cæl. Aurelian. l.* 4. *Tardor. c.* 8. & *l.* 5. *c.* 4.

APPENDICŬLA, æ, f. *picciola giunta, appendicetta*, breve additamentum, corollarium, accessio. *Cic. pro Rabir. Post. c.* 4. Est enim hæc causa, quo ea pecunia pervenerit, quasi quædam appendicula causæ judicatæ, atque damnatæ.

APPENDIX, ĭcis, f. *giunta, aggiunta, appendice*, προσθήκη, quod alii adjunctum est, quasi ex eo pendeat, additamentum, accessio. *Cic. in Hortens.* apud *Non. c.* 1. *n.* 199. Vidit enim quod videndum fuit, appendicem animi esse corpus, nihilque esse in eo magnum. *Liv. l.* 21. *c.* 5. Carpetanorum cum appendicibus Olcadum, Vaccæorumque, centum millia fuere. *con gli ausiliarj*. *Varr.* R. R. *l.* 3. *c.* 9. vocat appendicem in tractatu de gallinis partem eam, in qua ostenditur ratio, quemadmodum saginentur. Quatuor enim in iis animadvertenda esse docet, de emptione, de fetura, de ovis, & de pullis: hisce adjiciendam appendicem, partem quintam, de iis saginandis. Similiter *l.* 1. *c.* 16. vocat *appendices fundi* ea, quæ sunt quidem extra fundum, sed tamen ad ipsum pertinent, ut rogio vicina, quam videndum est, an sit infesta, nec ne; via, apta ne sit ad exportandum, & importandum, quæ opus sunt; oppida, aut viciniæ, unde emere, aut ubi distrahere fundi fructus possis, &c. *Apulej. in Apolog.* Has quoque appendices defensionis meæ idcirco necessarias, quia accusationi rependuntur, attente audis. ¶ Idem *Apulej.* magis proprie hac voce usus est, respiciens ad ejus originem a verbo *pendeo*, ut dictum est. Ita enim habet *lib.* 8. *Metam.* Seque in præaltissimum puteum, appendicem parvulum trahens, præcipitat. *h. e.* infantulum secum trahens, sibi annexum, & appensum. ἄρτημα. Et *lib.* 5. Psyche statim resurgentis ejus crure dextro manibus ambabus arrepto, sublimis evectionis appendix miseranda, &c. *h. e.* appensa Cupidini in altum volatu ascendenti. ¶ Est genus spinæ, quæ *appendix* dicitur, quoniam baccæ puniceo colore in ea *appendices* vocantur, ut *Plin. l.* 24. *c.* 13. scribit. *Harduin.* putat esse eam, quam Galli vocant *aubépine*, & vulgus officinarum *oxyacantham*: alii eam, quæ a Gallis dicitur *epine-vinette*, & in officinis *Berberis dumetorum*. ¶ Scribit *Festus* olim *ampedices dictas esse ab antiquis, quas nunc appendices appellamus*: ex quibus verbis colligi fortasse potest, hanc vocem etiam masculino genere efferri: tametsi ejus rei nullum aliud exemplum adhuc vidimus.

APPENDO, & Adpendo, is, endi, ensum, a. 3. *pesare*, ex *ad*, & *pendo*, significat ad aliquid pendere, hoc est suspendere, & usurpatur pro suspendere in statera, vel libra ad pondus cognoscendum, σταθμίζω, ταλαντεύω. *Cic.* 2. *Phil. c.* 38. Tanti acervi nummorum apud istum construuntur, ut jam appendantur, non numerentur pecuniæ. *Colum. l.* 12. *c.* 3. *a med.* Promis, & cellariis aliquid appendentibus, aut metientibus intervenire. ¶ Appensum dare, *dare a peso*. *Cic. Verr.* 6. *c.* 25. Appendere aurum aurifici. *h. e.* dare ad pondus, ut *Varr. l.* 3. R. R. *c. ult.* loquitur. *dare a peso*. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 49. Tibi optima fide sua omnia concessit, adnumeravit, appendit. *Plin. l.* 9. *c.* 55. Sex millia numero murænarum mutuo appendit. *h. e.* appensas mutuo dedit. *Ulpian. Dig. lib.* 23. *tit.* 3. *leg.* 34. Pater puellæ id aurum in dotem viro appendit. ¶ Translate *Cic. de opt. genere Orat. c.* 5. In quibus non verbum pro verbo necesse habui reddere, sed genus omnium verborum, vimque servavi. non ea me adnumerare lectori putavi oportere, sed tanquam appendere. ¶ Pro propria hujus verbi significatione, qua suspendere significat, afferuntur a multis Lexicographis hæc *Plinii* verba: *Atque uvas jam maturas ad Solem appendere*. quæ nos adhuc invenire non potuimus.

APPENSŎR, oris, m. *pesatore*, ζυγοστάτης, ponderator. *Augustin. l.* 3. *cont. Crescon. Grammat. cap.* 73. Callidus examinator appensorque verborum. Adde *Tract.* 20. *in Joann. ad fin.*

APPENSUS, a, um, *pesato*, ponderatus, σταθμιστός. *Liv. l.* 5. *c.* 49. Nondum omni auro appenso. ¶ Pro suspensus, *appeso*, afferri solet illud *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 21. Gladium e lacunari seta equina appensum demitti jussit. Sed plerique omnes leg. *aptum*.

APPENSUS, us, m. verbale ab appendo. *Apulej. de Mundo*. Post lunam vero pars est, quæ sancti ætheris finibus coercetur, cujus mensu, & appensu distincta est naturæ mutabilis regio, *&c.* Alii alit. leg.

APPETENS, & Adpetens, entis, *bramoſo*, *cupido*, *deſideroſo*, ὀρεγόμενος, cupidus, optans: nomen ex particip. Cic. *pro leg. Manil. c.* 3. Appetens gloriæ, atque avidus laudis. *Id. de Amic. c.* 14. Nihil eſt appetentius ſimilium ſui, nihil rapacius quam natura. *Id.* 2. *Tuſcul. c.* 24. Sumus natura ſtudioſiſſimi, appetentiſſimique honeſtatis. *Tacit.* 4. *Hiſt. c. 6.* Appetentior famæ. *Plin. l.* 31. *c. 6.* Ægri appetentes vini. *Gell. l.* 16. *c.* 3. Appetens edendi. *Plin. Jun. l.* 8. *ep.* 31. Hunc hominem appetentiſſimum tui complectere, apprehende, immo & invita. ¶ In malam partem pro avido, avaro. Cic. 2. *Agr.* c. 8. Jubet Rullus, homo non cupidus, neque appetens, habere comitia Rullum. ἐφετικῶς. *Id.* 2. *de Orat. c.* 43. Animus gratus, non appetens, non avidus. *Salluſt. in Catil. c.* 5. Alieni appetens, ſui profuſus.

APPETENTER, adverb. *con brama*, *avidamente*, cupide, ἐπιθυμητικῶς. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 10. Ut ne cupide quid agerent, ne appetenter. *nec appeterent* alii malunt, ſed & prior lectio ſuos habet auctores, *Gruterum* in primis. *Apulej. l.* 7. *Metam.* Partes ſubreptas clanculo, & prægustatas a ſe potiones offerebat hilaris: at illa ſumebat appetenter.

APPETENTIA, æ, f. *appetenza*, *appetito*, *deſiderio*, ὄρεξις, appetitio, cupiditas, deſiderium. *Plin. l.* 19. *c.* 8. Lactucæ cibi appetentiam faciunt. Cic. 4. *Tuſcul. c.* 7. Libido efficit effrenatam appetentiam. *Plin. l.* 23. *c.* 1. Liberalium artium appetentia. *Aurel. Vict. in Epitom. c.* 15. Appetentia gloriæ.

APPETIBILIS, le, adject. qui optari poteſt, expetibilis, *deſiderabile*, ἐπιθυμητός. *Apulej. l.* 2. *de Dogmat. Plat.* Solicitudinem, & laborem appetibiles dicebat eſſe. *Macrob. Saturn. l.* 1. *c.* 1. Sermones ut caſtitate integri, ita appetibiles venuſtate.

APPETISSO, is, a. 3. idem quod peto. *Accius* apud Non. *c.* 4. *n.* 8. cur vetera tam ex alto appetiſſis diſſidia, Agamemnon?

APPETITIO, onis, f. actus appetendi, hoc eſt tendendi & accedendi ad rem aliquam, ut prehendi, & haberi poſſit. *Cic. l.* 1. *Divin. c.* 23. Cum dormienti ei ſol ad pedes viſus eſſet, ter eum fruſtra appetiviſſe manibus, cum ſe convolvens ſol elaberetur, & abiret: ei magos dixiſſe ex triplici appetitione ſolis, triginta annos Cyrum regnaturum eſſe, portendi. ¶ Sæpius eſt animi impetus ad rem aliquam cupiendo tendentis, appetitus, cupiditas, *appetito*, *inclinazione*, *deſiderio*, ὄρεξις, ἐπιθυμία, ὁρμή. Cic. 4. *Acad. c.* 8. Illud perſpicuum eſt, conſtitui neceſſe eſſe initium, quod ſapientia, cum quid agere incipiat, ſequatur; idque initium eſſe naturæ accommodatum: nam aliter appetitio (eam enim eſſe volumus ὁρμήν) quia ad agendum impellimur, & id appetimus, quod eſt viſum, moveri non poteſt. *Id. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 13. Nullum poteſt eſſe animal, in quo non & appetitio ſit, & declinatio naturalis. *Id. Offic.* 2. *c.* 5. Cohibere motus animi turbatos, quos Græci πάθη nominant; appetitioneſque, quas illi ὁρμάς, obedientes efficere rationi. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 4. Huic veri videndi cupiditati adjuncta eſt appetitio quædam principatus. *Id. l.* 3. *Offic. c. 6.* Detractio, aut appetitio alieni. *Senec. epiſt. ult.* Appetitionis, & fugæ arbitrium. ¶ Speciatim pro appetentia ciborum, *appetito*, *fame*. *Gell. l.* 16. *c.* 3. Poſt imperatam inediam tridui, omnis ejus appetitio priſtina elanguit.

APPETITOR, & Adpetitor, oris, m. *deſideroſo*, *dilettante*, qui appetit, & delectatur aliqua re, ἐρεγόμενος. *Lamprid. in Alex. Sev. c.* 40. Boni linteaminis appetitor fuit, & quidem puri. *Ammian. l.* 25. *c.* 5. (*al.* 15.) Laudum etiam ex minimis rebus intemperans appetitor. *Arnob. l.* 4. *pag.* 136. Inceſtorum appetitor.

APPETITUS, us, m. *appetito*, ὁρμή, facultas partis inferioris animi, qua cupimus ea, quæ ſunt naturæ accommodata, fugimus quæ ſunt contra naturam. *Cic.* 1. *Offic. c.* 28. *in f.* Duplex eſt enim vis animorum, atque naturæ, una pars in appetitu poſita eſt, quæ eſt ὁρμή Græce, quæ hominem huc, atque illuc rapit, altera in ratione, quæ docet, & explanat quid faciendum, fugiendumve ſit. *Id. ibid.* Efficiendum, ut appetitus rationi obediant. *Id. ibid.* Contrahere, & ſedare appetitus. *Id. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 12. *in fin.* Regere appetitus animi ratione. *Pacat. in Paneg. Theodoſii, cap.* 12. Appetitus alienæ rei. ¶ Actus appetendi, *h. e.* invadendi, aggreſſio, irruptio, *aſſalimento*. *Ammian. l.* 30. *c.* 5. (*al.* 17.) E ſtatione proxima reprimebat barbaricos appetitus.

APPETITUS, a, um, *aſſalito*, invaſus, petitus. *Cic. pro Dom. c.* 5. Appetitus lapidibus. *Id. pro Roſc. Amer. c.* 11. Vita alicujus ferro, & inſidiis appetita. *Id. pro Quint. c.* 31. Ignominiis omnibus appetitus. ¶ Item optatus, *deſiderato*, *bramato*. *Cic. in Piſon. c.* 28. Non fugit ejus amicitiam, cum eſſet præſertim appetitus.

APPĔTO, onis, m. qui immodice appetit, appetitor. *Laber.* apud *Non. cap.* 2. *num.* 43. Alienum appetonibus viæ perditæ diverticula ſequi.

APPĔTO, & Adpeto, is, tivi, & tii, itum, a. 3. *accoſtarſi*, *o dar di mano a qualche coſa per prenderla*, ad aliquid accedere prehendendi cauſa: ex *ad*, & *peto*, *is*, quaſi vehementer peto. *Cic. l.* 1. *de Divin.* c. 23. Appetere aliquid manibus. Et *lib.* 2. *c.* 41. Puer lactens eum Junone, Fortunæ in gremio ſedens, mammam appetens. *Plin. l.* 7. *c.* 53. A. Manl. Torquatus obiit, dum in cœna placentam appeteret. *Id. l.* 11. *c.* 45. Appetere dextram oſculis. *h. e.* oſcula ad dexteram dirigere, ſive iis eam contingas, ſive non. Huc fortaſſe pertinet illud *Cicer. de Seneā. c.* 18. Salutari, appeti, decedi, aſſurgi, &c. ¶ Hinc ponitur & pro invadere, aggredi, *aſſaltare*, *andar addoſſo*. *Plin. l.* 8. *c.* 15. Ungues non niſi appetendo protendunt. *h. e.* non exſerunt, niſi cum prædam invadunt. *Id. l.* 10. *c.* 3. Aquila aquaticas aves appetit, mergentes ſe ſubinde, donec ſopitas laſſataſque capiat. *Cic. in fragment.* apud *Quintil. l.* 5. *c.* 10. Cum Cottam appetiſſet, telum ei e manibus ereptum eſt. *Id. pro Planc. c.* 29. *in f.* & *pro Roſc. Amer. c.* 11. Appetere vitam alicujus ferro, atque inſidiis. *Cæſ. l.* 2. *B. Civ. c.* 35. humerum gladio. *drizzare alla ſpalla*. *Ovid. l.* 3. *de ar. am. v.* 568. genas ungue. *Liv. l.* 7. *c.* 26. Os, oculoſque hoſtis roſtro, & unguibus appetiit. *Ulpian. Dig. lib.* 38. *tit.* 2. *leg.* 14. Appetere aliquem judicio. *Id. lib.* 48. *tit.* 5. *leg.* 27. Appetere aliquem per calumniam. ¶ Item ſimpliciter pro accedere, *accoſtarſi*. Cic. *ad Brut. ep.* 2. Adeone copiis abundat, ut is, qui ex Aſia fugere dicebatur, Europam appetere conetur? *Id.* 2. *de nat. Deor. cap.* 39. Mare terram appetens. *Liv. l.* 5. *c.* 19. Vejoſque fata appetebant. ¶ Imperſonaliter ſæpe ſignificat adventare, inſtare, prope eſſe; & refertur ad tempus, *venire*, *avvicinarſi*. *Cæſ. l. 6. B. Gall. c.* 35. Dies appetebat ſeptimus, quem ad diem conſtituerat, &c. *Tacit.* 4. *Ann. c.* 51. Appetente jam luce. *Liv. l.* 5. *c.* 44. Ubi nox appetiit. *Plaut. Aulul.* 1. 1. 36. Quo pacto celem herilis filiæ probrum, propinqua paritudo cui appetit. *Senec. de conſol. ad Marc. cap.* 23. *extr.* Appetit finis, ubi incrementa conſumpta ſunt. ¶ Sæpiſſime refertur ad animum, & ſignificat vehementer petere, ac velle, quærere, cupere, optare, *volere*, *bramare*, *deſiderare*, in utramque partem, ὀρέγομαι. *Cic.* 4. *Tuſcul. c. 6.* Ut bona natura appetimus, ſic a malis natura declinamus. *Id. l.* 1. *de Fin. c.* 9. Voluptatem appetere, dolorem aſpernari. *Id. pro Roſc. Amer. c.* 18. Alienos agros cupide appetere. *Id. pro Dom. c.* 38. regnum. *Cæſ. l.* 1. *B. Gall. c.* 40. cupidiſſime amicitiam alicujus. *Cic.* 2. *Agr. c.* 23. Appetere ſibi aliquid. *Id. ibid. c.* 34. Appetere nomen conſulis. *Id. pro Roſc. Com. c.* 7. aliquid per avaritiam. *Id. Verr.* 7. *c.* 2. Conari appetere partem aliquam laudis ex aliqua re. *Sueton. in Calig. c.* 11. Studioſiſſime appetere artes ſcenicas. *Id. de illuſtr. Rhet. c.* 1. Appetere rhetoricam. *Cic.* 2. *de Legib. c.* 21. Ad jus pontificium civile appetere. ¶ De re mala, laborioſa, moleſta. *Cic. Phil.* 3. *c.* 14. Quod agendum, atque faciendum, idem non modo non recuſem, ſed appetam etiam atque depoſcam. *Id. de Haruſp. reſp. c.* 4. Inimicitias non ſolum ſuſcepit propter ſalutem meam, verum etiam appetivit. *Id. pro Mil. c.* 36. Ego inimicitias potentium pro te appetivi. *Sueton. in Ner. c.* 2. Appetere mortem timore. ¶ Cum infinito. *Stat.* 1. *Theb. v.* 234. gremium inceſtare parentis appetiit. ¶ Refertur etiam ad appetentiam edendi. *Sueton. in Aug. cap.* 76. Secundarium panem, & piſciculos minutos, caſeum bubulum manu preſſum, & ficos virides, biferas maxime, appetebat. *Martial. l.* 9. *epigr.* 27. Appetitur poſito vilis oliva lupo. ¶ *Appetere ad aliquem* pro competere, hoc eſt pertinere, aut convenire. *Pompon. Dig. lib.* 1. *tit.* 2. *leg.* 2. *a med.* Alioquin per ſe eorum ſcripta non talia exſtant, ut ea ad omnes adpetant. Ita *Torrentin.* at *Haloander* edidit, *ut ea omnes adpetant*.

APPIA VIA, & abſolute Appia, æ, f. ὁδὸς Ἀππία, maxima, & nobiliſſima viarum Romanarum, a porta Capena Capuam uſque ducens, ſaxo quadrato ſtrata ab Appio Claudio C. F. qui poſtea Cæcus cognominatus eſt, cum cenſuram gereret una cum C. Plautio Venoce, circa annum Urbis 442. M. Valer. Max. & P. Decio Mure Coſs. ut apud *Liv. l.* 9. *c.* 29. & *Frontin. de aquæd. art.* 5. legitur. *Aurel. Vict. de vir. illuſtrib. c.* 34. ſcribit, Appium viam Brunduſium uſque ſtraviſſe: ſed fallitur. nam a Capua Brunduſium longo poſt tempore perducta eſt; tametſi a quo non conſtat. Alii Auguſtum fuiſſe putant, alii Jul. Cæſarem, alii alios. *Stat. l.* 2. *ſilv.* 2. *v.* 12. Appia terſarum teritur regina viarum. *Al. leg.* longarum *pro* terſarum. ¶ *Appia aqua* ab eodem Appio cenſore deducta eſt, & appellata. Concipiebatur in agro Luculiano via Præneſtina inter milliarium ſextum, & octavum, ut eſt apud *Frontin. loc. cit.* ubi de ea plura.

APPIĂDES, V. Appias.

APPIĀNUS, a, um, adjectivum ab *Appio* deductum. *Liv. l.* 3. *c.* 51. Appiana libido. *Tacit. Ann.* 11. *c.* 29. Appianæ cædis molitor Narciſſus. ¶ *Appiana mala* inter laudatiora enumerantur a *Plin. l.* 15. *c.* 14. ita dicta a quodam Appio Claudio, qui primus ex inſitione Scandianorum cum cotoneo, ea protuliſſe fertur. Sunt autem rubenti colore, odore cotoneorum, magnitudine Scandianis æqualia. *Plin. loc. cit.* ¶ *Appianum*, *i*, genus eſt coloris viridis, (e quadam terra, quæ *Appiana* dicta eſt) ſimilis chryſocollæ. *Plin. l.* 35. *c.* 6. *ſub fin.* ¶ *Appiani*, *orum*, ſunt populi conventus Synnadenſis in Phrygia majori, quorum urbs Græce Ἀππία, & Ἀπία dicitur. *Plin. l.* 5. *c.* 29. ¶ *Appiani legati*, de quibus verba facit *Cicer. Fam.* 3. *ep.* 7. dicti ſunt, qui ab Appianis populis miſſi erant ad Ciceronem, cum proconſul in Cilicia eſſet.

APPĬAS, ădis, f. patronymicum a nomine *Appius*. *Cic. Fam.* 3. *ep.* 1. *ad Appium Pulcrum*. Idque me (quoniam tu ita vis) puto non invita Minerva eſſe facturum: quam quidem ego, ſi forte de tuis ſumpſero, non ſolum Pallada, ſed etiam Appiada nominabo. V. interpretes. ¶ Interdum dicitur de aqua Appia, de qua ſupra dictum eſt. *Ovid. l.* 1. *de art. am. v.* 81. Subdita qua Veneris facto de marmore templo Appias expreſſis aera pulſat aquis. ¶ Ipſa quoque Venus, cujus templum prope Appiam aquam ſitum erat in foro C. Cæſaris, *Appias* denominata eſt. *Ovid. de remed. amor. v.* 659. Turpe vir & mulier juncti modo, protinus hoſtes: Non illas lites Appias ipſa probat. ¶ Hinc *Appiades* dictæ ſunt meretrices, tum quia earum numen potiſſimum Venus eſt, tum quia extra Urbem, via Appia, & in Urbe circa templum Veneris habitare ſolebant. *Id. l.* 3. *de ar. am. v.* 451. Has Venus e templis multo radiantibus auro Lenta vides lites, Appiadeſque tuæ. Al. leg. *Lenta vides lites, Appiadeſque deæ:* & putant nonnulli apud *Cæl. Rhodig. l.* 12. *c.* 1. & *Turneb. l.* 5. *adverſar. c.* 17. Appiadas deas eſſe Pallada, Pacem, Concordiam, & Veſtam, quia earum Templa prope aquam Appiam Romæ poſita erant: ipſe vero *Turneb.* cenſet intelligi ab *Ovidio* deas, & nymphas, quæ ornatus gratia in eo ſaliente Appiæ aquæ,

qui

qui erat prope templum Veneris, insculptæ erant, ut in aquæductibus, & marmoreis fontibus fieri solet: & contubernales quodammodo, ac sociæ Veneris videri poterant. *Heinsius* priorem lectionem, & interpretationem præfert: posteriorem *Bentlej.* ad *Horat. l. 1. od. 22. v. 14.*

APPIĔTAS, atis, f. vox ficta a *Cicer. Fam. 3. ep. 7.* ad significandam per jocum nobilitatem generis, quam Appius Claudius jactabat, & Ciceronem novum hominem contemnebat. Idem dic de voce *Lentulitas*, quæ ibidem legitur. Verba *Cicer.* sunt. Etiamne tu has ineptias, ullam Appietatem, aut Lentulitatem valere apud me plus, quam ornamenta virtutis existimas?

APPINGO, & Adpingo, ingis, inxi, ictum, a. 3. *dipingere*, *παραγράφω*, idem quod pingo, vel pingendo addo: ex *ad*, & *pingo*. *Horat. de art. poet. v. 29.* Qui variare cupit rem prodigialiter unam, Delphinum silvis appingit, fluctibus aprum. ¶ Translate est adscribere, addere, *aggiungere*. *Cic. Attic. l. 2. ep. 8. in fi.* Epistolam superiorem restitue nobis, & appinge aliquid novi. ¶ Posset etiam hoc sensu deduci a *pango*, a quo est *compingo*, & *impingo*.

APPIOSUS, a, um, adject. *Veget. l. 2. mulomedic. c. 2. & 10.* scribit, appiosum fieri animal, cum noxius sanguis ejus cerebri membranam ex una parte pertundit, & dolore nimio prægravat: cujus morbi signa esse, cum in præsepio incumbit, oculos tensos habet, micat auriculis, visus caliginem patitur, & in gyrum agitur, tanquam si ad molam esset. In quibusdam MSS. legitur *oppiosus*.

APPIUS, ii, prænomen Romanum. Multi celebres viri in Romana Republica sic appellati extitere, in Gente Claudia, quorum aliquot enumerat *Sueton.* initio vitæ Tiberii. Primus hoc prænomine fuit Appius Claudius Sabinus qui consulatum gessit una cum P. Servilio Prisco circa A. U. 259. antea *Accius*, vel *Attius*, vel *Atta Clausus* dictus ab *Atto*, quod est nomen Sabinum. Nam e Sabinis Romam venerat sex circiter annis post Reges exactos suorum turbulentas discordias fugiens, & inter Patres allectus fuerat, ut legitur apud *Liv. l. 2. c. 16.* Postea *Appium* dictum esse quidam putant a corona appii, quam meruerat. Sed hoc videtur esse commentum ad ejus nominis originem investigandam.

APPLĀRE, V. Apalare.

APPLAUDO, & Adplaudo, audis, ausi, ausum, n. 3. *fare applauso*, *applaudere*, *ἐπικροτῶ*, manuum, aut pedum, & vocis strepitu, & plausu favorem ostendere. *Plaut. Pers. 5. 2. 13.* Agite, applaudamus. *Id. Pseud. in fi.* Si vultis applaudere, atque approbare hunc gregem, & fabulam, in crastinum vos vocabo. *Id. in fi. Menæchm.* Nobis clare applaudite. *Cic. pro Sext. c. 54.* Quid ego nunc dicam, quibus viris, aut cui generi civium maxime applaudatur? ¶ Proprie significat allidere, seu collidere rem aliquam cum alia, ita ut sonitum edat: ex *ad*, & *plaudo*. V. *Applausus*, & *Applodo*. *Nemesian. ecl. 3. v. 33.* Applauditque manu mutilum caput. *percuote*.

APPLAUSOR, & Adplausor, oris, m. *chi applaude*, qui applaudit. *Plin. in paneg. c. 46.* Populus ille, aliquando scenici imperatoris spectator, & applausor.

APPLAUSUS, & Adplausus, a, um, *battuto*, *percosso leggermente*, *ἐπικεκροτημένος*, pulsatus, leviter percussus. *Ovid. Metam. 4. v. 352.* Ille cavis velox applauso corpore palmis Desilit in latices. *Sil. l. 16. v. 357. de equo:* ipse asper, nec qui cervicis amaret Applausæ blandos sonitus.

APPLAUSUS, us, m. *applauso*, collisio manuum, aut pedum cum sonitu, item vocis murmur ad favorem significandum, *ἐπικρότησις*. *Cic. l. 2. de Divin. c. 50.* Noster Ennius, qui magno applausu loquitur, assentiente populo. Al. leg. *plausu*, quæ vox *Ciceroni* est familiarior.

APPLEX, icis, adject. cujus comparativum est *applicior*: a *plico*, *as*, eadem forma qua *complex*: idem est ac applicatus, conjunctus, adhærens. *Apulej. l. 10.* Quoties recellebam, accedens toties nisu rabido, & spinam prehendens meam, appliciore nexu inhærebat. ¶ Quidam ex conjectura leg. *applicatiore*, sed prior lectio constans est in libris.

APPLICATIO, onis, f. actus applicandi, adjunctio, accessio, *προσκόλλησις*. *Cic. de Amic. c. 8.* A natura mihi videtur potius, quam ab indigentia orta amicitia, & applicatione magis animi cum quodam sensu amandi, quam cogitatione, quantum res illa utilitatis esset habitura. ¶ *Jus applicationis* erat ortum ab Atheniensibus, apud quos si quis opulento, ac potenti civi se applicuisset, hoc est in ejus se clientelam dedisset, ut ab eo defenderetur; isque intestato mortuus esset; poterat dives jure applicationis hereditatem defuncti clientis adire. Hujus juris meminit *Cicero lib. 1. de Orat. cap. 39.*

APPLICATUS, & Adplicatus, a, um, *unito*, *attaccato*, *applicato*, adjunctus, admotus, adhærens, *προσκατατεταμένος*. *Varr. l. 2. R. R. c. 7.* Qualis futurus sit equus epullo conjectari potest, si caput habet non magnum, si oculis est nigris, naribus non angustis, auribus applicatis. *h. e.* brevibus & capiti adhærentibus, non longis, & dependentibus. *Plin. l. 4. c. 4.* Corinthus applicata colli. *h. e.* acclinis. *Id. l. 11. c. 37. sub fin.* Nervi applicati ossibus. *Id. l. 30. cap. 5.* Stomachi dolorem sedant applicati sæpius. ¶ Est etiam appulsus, admotus litori, cum de navibus sermo est. *Cæs. l. 3. B. Civ. c. 101.* Applicatæ ad terram naves. ¶ Translate *Cic. l. 1. de Invent. c. 25.* Studium est animi assidua, & vehemens ad aliquam rem applicata, magna cum voluptate, occupatio. *Id. 4. de Fin. c. 13.* Omne animal applicatum est ad se diligendum. *Nazar. in Paneg. ad Constantin. c. 10.* Pietas semper applicata prudentiæ. *sempre unita*.

APPLICITUS, & Adplicitus, a, um, *unito*, *vicino*, applicatus, admotus, adjunctus, adhærens. *Plin. l. 2. ep. 17. a med.* Applicitum est cubiculo hypocaustum perexiguum. *Quintil. l. 1. cap. 2. ad fin.* (*al. c. 3.*) Vites arboribus applicitæ. *Petron. in Satyr. c. 91.* Applicitus parieti. *Scævola Dig. lib. 32. leg. 39.* Domum meam cum horto applicito libertis meis concedi volo. *Justin. l. 11. c. 15.* Applicito captivo. *fatto avvicinare lo schiavo*. ¶ *Marian. Dig. lib. 36. tit. 1. leg. 7.* Morbo applicitus. *h. e.* implicitus, detentus. ¶ Eleganter *Quintil. lib. 4. cap. 2. ad fin.* In parvis rebus sit ille pressus, & velut applicitus rei cultus. *De ornatu narrationis agit*.

APPLICO, & Adplico, as, avi, atum, & icui, icitum, a. 1. *avvicinare*, *accostare*, *attaccare*, *applicare*, *προσοχμίζω*, adjungo, admoveo: ex *ad*, & *plico*. *Cic. Tuscul. 5. c. 27.* Applicare se ad flammam. *Id. 2. de Invent. c. 13.* Applicare se alicui in itinere. *Cæs. l. 6. B. Gall. c. 27.* Applicare se ad arborem. *Columell. l. 11. c. 2. ante med.* Sarmenta egerere, & ad sepem applicare. *Liv. l. 32. c. 30.* Applicare castra flumini. *Id. l. 26. c. 44.* & *Curt. l. 4. c. 2.* mœnibus scalas. *appoggiare*. *Plin. l. 30. c. 7. sub fin.* Applicare catulos stomacho, ac pectori. *intellige medicinæ causa*. Sic *Id. l. 33. c. 4. ad fin.* Aurum applicatur vulneratis, & infantibus. Et *Columell. l. 6. c. 12.* linamenta. *Ovid. 4. Fast. v. 851.* oscula feretro. *Id. 3. Fast. v. 750.* asellum ulmo. *Sueton. in Ner. c. 25.* sudarium ad os. *Virg. Æn. 12. v. 303.* aliquem terræ. *gettare a terra*. *Id. 10. Æn. v. 536.* ensem. *ficcare*. ¶ Applicare boves aliquo, apud *Ovid. 1. Fast. v. 543.* est ducere, appellere. ¶ Sæpe usurpatur in re nautica, & significat appellere, hoc est ad ripam, aut litus admovere: & dicitur tum de navibus, tum de ipsis hominibus navigantibus. *Liv. l. 37. c. 12. ad fin.* Applicare classem in Erithram. *Id. l. 28. c. 17.* naves terræ. *Cic. 2. de Invent. c. 51.* navem ad naufragum natantem. *Virg. 1. Æn. v. 616.* Quæ vis te immanibus applicat oris? *Ovid. heroid. ep. 16. v. 125.* Applicor in terras, Oebali nympha, tuas. ¶ Absolute, ita tamen, ut accusativus *se*, aut *navem* subintelligatur. *Justin. l. 2. c. 4.* Cum Hercules ad litus Amazonum applicuit. *approdò*. Et *cap. 12.* Applicare aliquo. *Auct. de B. Hisp. c. 37. in fin.* ad terram. Et omissa præpositione, quæ inest in ipso verbo, *Ulpian. Dig. lib. 1. tit. 16. leg. 4.* Proconsuli necessitatem impositam, per mare Asiam applicare. ¶ Translate multos elegantesque habet usus. *Cic. 2. de Fin. c. 12.* Applicare voluptatem ad honestatem. *h. e.* cum honestate conjungere. *Martial. l. 6. epigr. 28.* unum annum bis senis messibus. *h. e.* addere. *Cic. in Orat. l. 1. cap. 39.* Ad aliquem quasi patronum se applicare. V. *Applicatio*. *Ennius* apud *Cicer. 3. Tuscul. c. 19.* Quo accedam? quo applicem? *dove poss' io ricovrarmi?* ductum a navigantibus. *Terent. Andr. 5. 4. 21.* Ille egens applicat primum ad Chrysidis patrem se. *Cic. pro Cluent. c. 16.* Applicare se ad familiaritatem alicujus. *Nepos in Aristid. c. 12.* Ut civitates Græciæ ad Atheniensium societatem se applicarent. *Cic. Verr. 4. cap. 1.* Sicilia se ad amicitiam fidemque populi R. applicuit. *Id. de clar. Orat. c. 91. ad fin.* Me ad Molonem applicavi. *h. e.* audiendi, & discendi causa. *Id. de Amicit. c. 14.* Applicare, & adjungere se ad virtutem. *Id. l. 1. Offic. c. 32.* Ad philosophiam, ad jus civile, ad eloquentiam se applicare. *Terent. Heaut. prol. v. 23.* se ad studium musicum. *Horat. l. 3. od. 11. v. 8.* aures alicui rei. *dar orecchio*. Sic *Id. in carm. secul. sub fin.* aures amicas votis. *Terent. Andr. 1. 2. 22.* animum ad deteriorem partem. *attaccar l'animo al peggio*. Contra *Plaut. Trinum. 2. 1. 34.* animum ad frugem. *Cato* apud *Gell. l. 11. c. 2.* se ad convivia. *Ulpian. Dig. l. 50. tit. 6. leg. 2.* se ad munera, & honores. *darsi*. *Columell. l. 3. c. 10.* aliquem alicui officio. *Pompon. Dig. l. 10. tit. 2. leg. 45.* idoneum servum rei communi. *h. e.* præficere. *Quintil. l. 7. c. 3.* finitionem in rem. *h. e.* accommodare, aptare. *Id. in fine l. 7.* verba verbis. *h. e.* apta complexione colligare. *Paul. Dig. lib. 19. tit. 2. leg. 54.* & *l. 22. tit. 1. leg. 17.* alicui usuras. *h. e.* usurarum solvendarum onus alicui adjungere. *Plin. l. 10. ep. 66.* alicui crimina. *addossare*. Rursus *Paul. lib. 34. tit. 2. leg. 9.* Demonstratio *muliebria* neque vesti, neque mundo applicari potest. *h. e.* dici de mundo, aut veste. V. integr. loc. ¶ *Applicare gustatum* apud *Plin. l. 11. c. 2.* ubi de minutissimis insectis loquitur, est sensum gustandi in aliqua parte corporis collocare. ¶ Participia *Applicatus*, & *Applicitus* V. suis loc.

APPLODO, & Adplodo, is, osi, osum, a. 3. *battere a qualche cosa*, *ἐπικροτῶ*, ad aliquid pulso, allido: ex *ad*, & *plodo* pro *plaudo*, eo modo, quo *coda* pro *cauda* dicitur, *plostrum* pro *plaustrum*, & *plotus* pro *plautus*, &c. Hinc *applodere aliquem terræ* est terræ affligere, *gettare a terra*. *Apulej. l. 6. Metam.* Incussis in eam (*asinum*) posteriorum pedum calcibus protinus applodo terræ. Et *lib. 9.* Arreptis ejus pedibus utrisque, sublimem elatum terræ graviter applodit. *Alii utroque loco leg.* applaudo. *Hygin. fab. 126.* Qui cum luctati essent, & Ulyxes Irum applosisset. *Festus* quoque *applaudo* usurpat in hac significatione in *Apluda*. Sunt qui *apludam* sorbitionis liquidissimum putent genus, quod flatu dejiciatur, & quasi adplaudatur. *Voss. in Etymol.* notat in quibusdam MSS. *Festi* legi *applodatur*. ¶ Applodere pedem, *h. e.* pede terram pulsare, est apud *Hieron. in ep. 51. ad Domnion.*

APPLORO, & Adploro, as, avi, atum, a. 1. *piangere*, *προσδακρύω*, idem quod ploro, vel cum alio ploro. *Horat. Epod. 11. vers. 12.* Contraque lucrum nil valere candidum Pauperis ingenium querebar applorans tibi. *Senec. lib. 4. quæstion. natural. c. 2. ante med.* Cum jam adploraveris, mersosque credideris, longe ab eo, in quem ceciderant, loco navigant.

APPLOSUS, & Adplosus, a, um, *sbattuto a qualche cosa*, allisus, applausus: particip. verbi *applodo*. *Spartian. in Geta, cap. 3.* Ovum applosum ad terram frangere. *Lamprid. in Heliogab. c. 6.* Seriam applosam frangere.

APPLO-

APPLUDA, V. Apluda.

APPLUMBATUS, V. Adplumbatus.

APPLUO, & Adpluo, is, n. 3. *piovere*, idem quod pluo. *Plin. l. 9. c. 16.* Arundines quamvis in palude prognatæ, non tamen sine imbre adolescunt: & alias ubicumque pisces in eadem aqua assidui, si non appluat, exanimantur. *Harduin.* ex omnib. libr. defendit scribendum esse *si non affluat*, hoc est si nova subinde ac recens aqua non accedat.

APPONO, & Adpono, is, osui, ositum, a. 3. *mettere appresso, appressare*, παρατίθημι, ἐπιτίθημι, prope pono, admoveo, adjungo, addo: ex *ad*, & *pono*. *Petron. in Satyr. c.* 135. Apponere cucumam foco. *Plaut. Men.* 2. 2. 55. aliquid ad ignem. *Cæl. ad Cicer. Fam.* 8. *ep.* 1. manus ad os. *Cic. Verr.* 3. *c.* 55. Omnes columnæ machina apposita dejectæ. ¶ Interdum est adscribere. *Cic. Fam.* 13. *ep.* 6. Reliquis epistolis tantum faciam, ut notam apponam eam, quæ mihi tecum convenit. *Id. in Pison. c.* 30. Apponere notam ad malum versum. ¶ Item addere. *Horat. l.* 2. *od.* 5. *v.* 14. Ætas illi, quos tibi dempserit, Apponet annos. *Plaut. Mil.* 3. 3. 30. Apponere novum aliquid alicui rei de suo. *Id. Trinum.* 4. 3. 18. laborem ad damnum. *Gell. l.* 1. *c.* 13. Instructius fore arbitramur hoc, si exemplum apposuerimus. ¶ *Apponere aliquid lucro* est lucro addere, *avere per guadagnato*. *Horat. l.* 1. *od.* 9. *v.* 14. Quem sors dierum cumque dabit, lucro Appone. ¶ *Apponere alicui rectorem* apud *Sueton. in Aug. c.* 48. est alicui rectorem dare. Sic apponere alicui pædagogum, *Id. in Claud. c.* 2. &, scrutatores salutatoribus, *Id. ibid. c.* 35. &, aliquem alicui pro janitore, *Id. in Aug. c.* 91. *mettere per portinaio*. Eadem ratione, Apponere custodem alicui, apud *Cic. Divinat. in Verr. c.* 16. Et, Apponere accusatorem alicui, apud *eund. Verr.* 3. *c.* 29. & *Verr.* 7. *c.* 41. *in fin.* est submittere, subornare aliquem, qui alterum accuset. *appostare*. Et, Apponere calumniatores, *Id. Verr.* 4. *c.* 10. Et, Apponere sibi prævaricatorem, *Id. Phil.* 2. *c.* 11. hoc est sibi comparare & corrumpere ad colludendum. ¶ *Apponere aliquid gratiæ* est gratiæ, & beneficii loco habere. *Terent. Andr.* 2. 1. 31. Neutiquam officium liberi hominis esse puto, cum is nihil promereat, postulare, id gratiæ apponi sibi. *pretendere, che se gliene sappia buon grado: che se gli resti obbligato*. ¶ Apponere modum vitiis, vitia moderari. *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 18. Qui vitiis modum apponit, is partem suscipit vitiorum. ¶ Sæpe est tricliniare verbum, & significat inferre mensæ, & convivis edendum dare, *metter in tavola*. *Cic. Tuscul.* 5. *c.* 32. Abduxit legatos ad cœnam in Academiam: iis apposuit tantum quod satis esset, nullo apparatu. *Id. Verr.* 6. *c.* 22. Cœnam isti dabat; apposuit patellam, in qua &c. *Id.* 6. *Attic. ep.* 1. *circa med.* Apponere aliquid in vasis fictilibus. *Plin. l.* 8. *c.* 51. solidum aprum in epulis. *Sueton. in Calig. c.* 37. convivis panes, & obsonia. *Id. in Galba*, *c.* 12. cœnam lautiorem. *imbandire*. *Virg.* 4. *Æn. v.* 602. Apponere aliquid mensæ. *Horat. l.* 2. *sat. ult. v.* 68. ne panis adustus, Ne male conditum jus apponatur. ¶ Pro simplici *pono*. *Terent. Andr.* 4. 3. 10. Hunc ante nostram januam appone. *Pareus in Lex. Crit.* legendum censet *apone* unico *p*, & idem esse ac *depone*. V. Apono. ¶ Præteritum *apposivi* pro *apposui* antiquum est. *Plaut. Mil.* 3. 3. 30. De meo nihil his novum apposivi. V. *Pono* in fi.

APPORRECTUS, a, um, *disteso*, extensus, porrectus ad aliquem locum. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 561. at intus Infantemque vident, apporrectumque draconem.

APPORTATIO, & Adportatio, onis, f. actus apportandi. *Vitruv. l.* 2. *cap.* 9. Cujus materiei si esset facultas apportationibus ad urbem, maximæ haberentur in ædificiis utilitates. *se si potesse condurre in Città*.

APPORTATUS, & Adportatus, a, um, *portato*, allatus. *Cic. Verr.* 7. *c.* 48. In urbe nostra quod signum, quæ tabula picta est, quæ non ab hostibus victis capta, atque apportata sit? *Apulei. l.* 9. Utribus secum apportatis.

APPORTO, & Adporto, as, avi, atum, a. 1. *portare, condurre*, ἐπιφέρω, ἀποφέρω, affero, adveho: ex *ad*, & *porto*: quare proprie motum ad locum significat, ut *asporto* motum de loco. *Cic.* 1. *Offic. c.* 42. Mercatura multa undique apportans. *Id. Verr.* 3. *c.* 21. Servilius quæ signa atque ornamenta ex urbe hostium capta, belli lege, atque imperatorio jure sustulit, ea populo Romano apportavit. *Id. Verr.* 5. *c.* 82. Apportare frumentum ad difficillima loca. Al. hic aliter leg. *Plaut. Stich.* 3. 1. 11. Apportare magnas divitias domum. *Cic. Verr.* 3. *c.* 56. Lapidem cædere, & apportare machina sua. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 14. Cochleæ, quæ de Illyrico apportantur. *Plin. l.* 35. *c.* 6. Indicum apportatur ex India. ¶ Sæpe ponitur pro afferre, *apportare, arrecare*. *Terent. Heaut.* 4. 4. 25. Ille haud scit, paulum lucri quantum ei damni apportet. *Id. Adelph.* 5. 4. 2. Res, ætas, usus, semper aliquid apportat novi. *Id. Andr.* 1. 1. 46. Apportare malum. *Lucret. l.* 5. *v.* 222. Anni tempora apportant morbos. *Cæcil.* apud *Cicer. de senect. c.* 8. Senectus apportat vitia. ¶ *Apportare adventum aliquo* insolenti phrasi dixit *Plaut. Amph.* 3. 1. 5. *h. e.* aliquo venire. ¶ Item pro nuntiare. *Terent. Andr.* 3. 1. 18. Apportare nuntium alicui. *Id. ibid.* 5. 2. 17. Quidnam apportas? *Lucret. l.* 5. *v.* 101. Apportare aliquid auribus.

APPOSCO, V. Adposco.

APPOSITE, adverb. *acconciamente*, ἐπιτηδείως, apte, accommodate. *Cic. de Invent. lib.* 1. *cap.* 5. Dicere apposite ad persuasionem. Et *paulo post*. Medici officium est curare ad sanandum apposite. *Gell. l.* 2. *c.* 23. Præclare, & apposite, & facete scribere.

APPOSITIO, & Adpositio, onis, f. *il porre appresso, o aggiungere*, παράθεσις, actus apponendi, adjunctio. *Cæl. Aurelian. Acut. lib.* 3. *c.* 5. Appositio cucurbitæ cum scarificatione. *Lamprid. in Commod. c.* 5. Criminis appositio. *Cic. Parad.* 1. *c.* 3. Sed hæc videri possunt obscuriora, cum sine appositione exemplorum lentius disputantur. Al. leg. *expositione*: alii illa omnia verba *sine appositione exemplorum* expungenda censent ex multorum MSS. auctoritate. ¶ Est etiam hoc nomine figura locutionis. V. Epexegesis.

APPOSITUM, & Adpositum, i, n. *epiteto, aggiunto*, ἐπίθετον, id quod alteri apponitur, seu adjungitur: & speciatim in re Rhetorica est verbum, vel sententia, quæ alteri ad explicandum adjicitur. *Quintil. l.* 8. *c.* 2. Apposita, quæ epitheta dicuntur, ut *dulce mustum*, & *cum dentibus albis*, &c. *Id. ibid. c.* 6. Ornat enim ἐπίθετον, quod recte diximus *appositum* a nonnullis Sequens dicitur. Eo poetæ & frequentius, & liberius utuntur, &c. Et *paulo post*. Si dicas *ille qui Carthaginem, & Numantiam evertit*, antonomasia est; si adjeceris *Scipio*, appositum.

APPOSITUS, & Adpositus, us, m. *l'applicare, o metter sopra*, πρόσθεσις, actus apponendi. *Plin. l.* 23. *c. ult.* Myrtidanum vulvæ prodest apposito, fotu, illitu. *Id. l.* 24. *c.* 5. Galbanum abortus non exeuntes trahit apposito, vel suffitu. Adde *l.* 23. *c.* 7. & *l.* 24. *c.* 6. & 9. & *Arnob. l.* 2. *pag.* 91. semper tamen in ablativo casu, extra quem exempla nondum vidimus.

APPOSITUS, & Adpositus, a, um, *posto appresso, vicino*, παράθετος, prope positus, admotus. *Senec. l.* 2. *quæst. nat. c.* 6. Aer continuus terræ est, & sic appositus, ut statim ibi futurus sit, unde illa discessit. *Plin. l.* 37. *c.* 8. Callais gemma nascitur in rupibus, leviter adhærens, nec ut agnata petris, sed ut apposita. *Cic. l.* 2. *de Invent. c.* 4. Gladium propter appositum e vagina eduxit. *Tacit. l.* 2. *Ann. c.* 7. Castellum Luppiæ flumini appositum. *Plin. l.* 3. *c.* 18. Decima regio Italiæ, Adriatico mari apposita. *Id. l.* 12. *cap.* 1. Platanus itineri apposita. *h. e.* viæ vicina. *Id. l.* 8. *c.* 28. Apposita aure ad glaciem. *accostata*. *Id. l.* 21. *c.* 23. Anemonæ vellere appositæ menstrua cient. *applicate*. *Liv. l.* 2. *c.* 18. Lartius moderator & magister consulibus appositus. *Sueton. in Claud. c.* 2. Appositus alicui pædagogus. *h. e.* datus, ut doceat, & observet. ¶ In re tricliniari *Cic. Attic. l.* 14. *ep.* 6. & 21. Apposita secunda mensa. *portati in tavola i pospasti*. *Id. in Cæs. c.* 43. Apposita obsonia. ¶ *Appositum, i*, absolute usurpatum pro re vicina, aut simili, *Cic. l.* 2. *de Invent. c.* 54. *ad fin.* Fidentiæ contrarium est diffidentia: audacia non contrarium, sed appositum est, ac propinquum, & tamen vitium est. ¶ Item pro re seposita, & reposita. *Senec. l.* 4. *de benef. c.* 20. Si quis intelligit, adeo per hoc se nihil consecuturum, ut multa etiam ex apposito, acquisitoque perdenda sint, num libens in detrimenta descendet? *reposito* alii leg. & rectius. ¶ *Appositum* in re Rhetorica V. supra suo loco. ¶ Translate *appositus* dicitur, qui inclinatus est ad aliquid, eique libenter accedit, & adhæret. *Quintil. l.* 4. *c.* 3. *ad fin.* Judicis quoque noscenda natura est, juri magis, an æquo sit appositus. *se segua più il rigor delle leggi, o l'equità*. ¶ Sæpissime sumitur pro apto, idoneo, accommodato, ἱκανός, κατάλληλος, ἐπιτήδειος, *atto, acconcio*: habetque hoc sensu suos gradus. *Cic. Verr.* 3. *c.* 11. Menses mihi tres cum eripuissetis ad agendum maxime appositos. *Id. Attic. l.* 3. *ep.* 14. Locus minime appositus ad tolerandam calamitatem. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 7. Ager alius est ad vitem appositus, alius ad frumentum, alius ad aliam rem. *Cic. Verr.* 7. *c.* 41. *in fin.* Homo bene appositus ad istius audaciam. *Id. Verr.* 6. *c.* 57. Operarius multo appositior ad deferenda, quam ad auferenda signa. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 10. Non omnis apta natio ad pecuariam: Galli appositissimi, maxime ad jumenta. *Id. ibid. l.* 3. *c.* 9. Appositissimæ gallinæ ad partum sunt anniculæ, aut bimæ. *Id. ibid. l.* 2. *cap.* 7. Equus æger appositus ad medendum. *che facilmente può esser medicato*.

APPOTUS, & Adpotus, a, um, *chi ha bevuto assai, ben abbeverato*, qui multum potavit, bene potus: ex *ad* & *potus*: *ad* autem sæpe in compositione auget. *Plaut. Amph.* 1. 1. 126. Credo edepol sclem dormire, atque appotum probe. *Id. Curc.* 2. 3. 75. Postquam cœnati, atque appoti, talos poscit, provocat me. Adde *Gell. l.* & *cap.* 7.

APPRECOR, V. Adprecor.

APPREHENDO, & Adprehendo, endis, endi, ensum, a. 3. *prendere, pigliare, stringere*, λαμβάνω, prehendo, arripio, capio. *Sueton. in Tiber. c.* 53. Apprehendere manu aliquem. Et *cap.* 72. Apprehendere manum alicujus osculandi causa. *Terent. Phorm.* 5. 6. 24. Apprehendere aliquem pallio. *Plaut. Amph.* 5. 1. 64. Angues manu apprehendere. *Id. Rud.* 4. 4. 27. Si in mari reti apprehendi; qui tuum potius est, quam meum? *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 47. Vites sic claviculis adminicula tanquam manibus apprehendunt. *Id. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 20. Atomi cohærescunt inter se, & aliæ alias apprehendentes continuantur. *Plin. l.* 10. *c.* 74. & *l.* 11. *c.* 24. Apprehendere aliquid morsu. *Id. l.* 32. *c.* 2. Mordicus apprehendere aliquid. *Id. l.* 20. *c.* 15. Quantum apprehenderint tres digiti. *un pizzico*. ¶ Interdum est occupare, potiri, *prendere, impossessarsi*. *Cic.* 10. *Attic. ep.* 8. Necesse est, istum, ut confidere videtur, apprehendere Hispanias. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c. penult.* Cæsar, hostibus in pugna occupatis, militibusque expositis, Pharum apprehendit, atque ibi præsidium posuit. Sic *apprehendere hominem* est eum vi capere, & captivum facere. *Gell. l.* 5. *c.* 14. *ad fin.* A militibus visus, apprehensusque sum, & ad dominum deductus. *Ulpian. lib.* 9. *Digest. tit.* 2. *leg.* 5. Apprehendere furem. ¶ Translate *Cic. pro Cluent. c.* 19. Quidquid ego apprehenderam, statim accusator extorquebat e manibus. *Quintil. l.* 10. *c.* 2. Apprehendere aliquid cum judicio. *Plin. l.* 14. *sub fin.* Apprehendere palmam. *Ulpian. Dig. lib.* 13. *tit.* 7. *leg.* 11. Apprehendere possessionem alicujus rei. *Pacat. in Paneg. ad Theodos. c.* 9. Apprehendere homines bene-

beneficiis. ¶ Apprehendere pro intelligere usurpavit Tertullian. adverſ. Valentinian. c. 11. & Cæl. Aurelian. Acutor. lib. 3. cap. 15. ¶ Pro comprehendere, complecti, Julian. Dig. lib. 45. tit. 1. leg. 56. Perſonam filii apprehendere. intellige in ſtipulatione. Pompon. lib. 28. tit. 2. leg. 10. Apprehendere caſum aliquem teſtamento. Cæl. Aurelian. Tard. l. 5. c. 4. Una præceptione omnia apprehendere. ¶ Poetæ apprendo uſurpant per contractionem, metri cauſa. Cæcil. apud Gell. l. 15. c. 9. Quos neque ut apprendas, neque ut mittas, ſcias. Sil. l. 13. v. 653. Et nebulis ſimiles animas apprendere certat. ¶ Scribitur etiam appræhendo. V. in fine verbi Prehendo.

APPREHENSIBILIS, & Adprehenſibilis, le, adject. qui apprehendi, hoc eſt intelligi poteſt. Tertullian. adverſ. Valentinian. cap. 11. & Cæl. Aurelian. Acutor. l. 3. c. 15.

APPREHENSIO, onis, f. actus apprehendendi. Macrob. l. 3. Saturn. c. 2. in illud Virgil. 12. Æn. v. 201. Tango aras; medios ignes, &c. Eandem vim nominis ex apprehenſione ſignificat. ¶ Pro intellectione, ſeu cognitione non ſemel uſurpatur a Cæl. Aurelian. ut Acut. l. 1. c. 8. & lib. 2. c. 28. & Tard. l. 5. c. 4. &c.

APPREHENSUS, & Adprehenſus, a, um, pigliato, preſo, arreptus, captus. Sueton. in Claud. c. 15. Pede apprehenſo detinere aliquem. Ulpian. Dig. lib. 48. tit. 19. leg. 8. Ne tempus duplicetur, quo adprehenſus in carcere fuerit. Contracte dicitur apprenſus a Poetis. Stat. l. 3. ſilv. 4. v. 43. & apprenſa traxiſſet fortius urna.

APPRENSO, & Adprenſo, as, a. 1. verbum Poeticum frequentativum ab apprehendo. Gratius in Cyneget. v. 239. Mandit humum, celſaſque adprenſat naribus auras.

APPRETIATUS, & Adpretiatus, a, um, ſtimato, pretio æſtimatus. Tertullian. de reſurr. carn. c. 20. Appretiatus triginta argenteis.

APPRETIO, & Adpretio, as, a. 1. pretio æſtimare. Tertull. de reſurr. carn. c. 9. Cujus paſſiones ſibi appretiat.

APPRIMA, & Adprima, idem quod apprime: nomen adverbii vice poſitum a Virg. Georg. 2. v. 134. Flos apprima tenax: quemadmodum, ſera comantem narciſſum, dixit Georg. 4. v. 122. Et, pede terram crebra ferit, 3. Georgic. v. 500. Pierius notat in aliquot codicibus legi apprime, quo caſu ultima ſyllaba corripitur Poetica licentia, ut in ſuperne factum eſt a Lucret. l. 4. v. 440. & ab Horat. l. 2. od. 20. v. 11. item inferne ab eodem Lucret. Fortaſſe etiam legi poſſit ad prima diſtinctis duabus vocibus, ut verterit Græcum ἐπὶ τὰ πρῶτα.

APPRIME, & Adprime, adverb. ſopra ogni altra coſa, piucchè altro, μάλα, μάλιστα, πάνυ, in primis, valde, per quam. Cic. 3. de Fin. c. 9. ad fin. Id apprime recte dicitur. Alii leg. apprimo rectiſſime dicitur. Varr. l. 3. R. R. c. 2. ſub fin. Albutius homo apprime doctus. Terent. Eun. 5. 5. 10. Scis, fratrem ejus eſſe apprime nobilem? Id. Andric. 1. 1. 34. Id arbitror apprime in vita eſſe utile, ut ne quid nimis. ¶ Jungitur & cum verbis. Plaut. Trinum. 2. 2. 92. Apprime probare aliquid. Apulej. de Deo Socrat. prope fin. Apprime potuit obtingere Socrati. h. e. Socrati præcipue potuit contingere. Id. in Florid. num. (al. l. 3.) Apprime callere fidibus. ¶ Raro cum ſuperlativis. Claud. Quadrigar. apud Gell. l. 7. c. 11. Qui apprime ſummo genere gnatus erat.

APPRIMO, & Adprimo, adverb. idem quod apprime. V. vocem præced.

APPRIMO, is, V. Adprimo.

APPRIMUS, & Adprimus, a, um, longe primus. Livius in Odyſſ. apud Gell. l. 7. c. 7. Vir ſummus adprimus Patroclus.

APPROBATIO, & Adprobatio, onis, f. approvazione, comprobatio, συγκατάθεσις, συμφώνησις. Cic. de clar. Orat. c. 49. in fin. Efficiatur autem ab oratore, necne, ut ii, qui audiunt, ita afficiantur, ut orator velit, vulgi aſſenſu, & populari approbatione judicari ſolet. Id. 2. Tuſcul. c. 1. Effectus eloquentiæ eſt audientium approbatio. Id. l. 1. Offic. c. 28. Movere approbationem alicujus. ¶ Sumitur interdum pro inclinatione animi, & voluntate. Cic. 4. Acad. c. 17. Ne vinolenti quidem quæ faciunt, eadem approbatione faciunt, qua ſobrii: dubitant, hæſitant, revocant ſe interdum, iiſque quæ videntur, imbecillius aſſentiuntur. Adde cap. 12. ¶ Eſt etiam pars argumentationis, per quam id quod expoſitum eſt, rationibus firmatur, prova, ut Cic. l. 1. de Invent. c. 37. loquitur. Id. ibid. Approbationem adjungere. Et cap. 36. Hæc propoſitio indiget approbationis.

APPROBATOR, & Adprobator, oris, approvatore, qui approbat, comprobator, δοκιμαστής. Cic. Attic. l. 16. ep. 7. Quamvis non fueris ſuaſor, & impulſor profectionis meæ, approbator certe fuiſti. Gell. lib. 5. cap. 21. Quos ſubſcriptores, approbatoreſque hujus verbi habemus.

APPROBATUS, & Adprobatus, a, um, approvato, δοκιμασθείς, comprobatus, probatus. Cic. 3. de Fin. c. 8. Omnium aſſenſu approbatus. ¶ Item argumentis firmatus, provato. Tacit. Ann. 3. c. 12. Vos oro, ne objecta crimina pro approbatis accipiatis.

APPROBE, & Adprobe, adverb. aſſai bene, valde probe. Plaut. Trinum. 4. 2. 115. Mihi concrederet, niſi me ille, & ego illum noſſem approbe. Adde Gell. l. 7. c. 7.

APPROBO, & Adprobo, as, avi, atum, a. 1. approvare, lodare, δοκιμάζω, comprobo, laudo, aſſentior. Cic. Q. Fr. l. 3. ep. 4. Ego meum conſilium (præſertim ſi tu non improbas) vehementer approbo. Id. Q. Fr. l. 2. ep. 1. Approbare ſententiam alicujus. Id. pro Arch. c. 10. Magno clamore approbare aliquid. Id. in Piſon. c. 3. Una voce, & conſenſu approbare. Id. Fam. 2. ep. 15. Quod actum eſt, dii approbent. Id. Fam. 1. ep. 9. a med. Diis, hominibuſque approbantibus. Id. Fam. 7. ep. 23. Facere aliquid Muſis omnibus approbantibus. ¶ Eſt etiam rationibus oſtendere, argumentis confirmare, aut alia quacumque ratione demonſtrare, provare, confermare, moſtrare, far vedere. Cic. l. 1. de Invent. c. 36. ad fin. Hoc autem, quia ipſum ex ſe perſpicitur, & verum eſſe intelligitur, nihil attinet approbari. Tacit. Ann. 1. c. 44. Approbare induſtriam, & innocentiam alicujus. h. e. oſtendere eum induſtrium, & innocentem eſſe. Sueton. in Aug. c. 46. Iis qui e plebe ſibi filios, filiaſve approbarent, ſingula nummorum millia dividebat. h. e. iis qui ſibi oſtendebant, ſe habere filios, vel filias. Idem in Galb. c. 6. Præſenti quoque Cajo talem & ſe, & exercitum approbavit, ut &c. Plin. l. 7. c. 56. Approbare aliquid monumentis. Id. l. 30. c. 13. ad fin. Oſſa anguium eundem approbant effectum. h. e. oſtendunt, & præſtant. ¶ Cum infinito Sueton. in Aug. c. 17. Et quo magis, degeneraſſe eum a civili more approbaret. Plin. l. 9. c. 57. Motu demum corporum vivere eos approbant. h. e. ex motu corporum oſtendunt eos vivere. ¶ Item aliquid probe factum oſtendere, giuſtificare: quo ſenſu Cicero fere probare dixit. Tacit. Ann. 15. cap. 59. Dum ipſe majoribus, dum poſteris mortem approbaret. Id. in Agric. c. 42. Approbare excuſationem. Stat. l. 2. ſilv. 6. v. 47. Elin adit, primoſque Jovi puer approbat annos. h. e. in certaminibus Olympicis Jovi offert, eique gratos reddit. ¶ Item commendare, oſtendere aliquid probum eſſe. Plin. l. 11. c. 42. Duobus Alpes generibus pabula ſua approbant. Id. l. 34. c. 7. ad fin. Approbare ſatis artem ſuam. ¶ Approbare opus alicui dicitur redemptor, vel conductor, qui opus repræſentat locatori ita factum, ut conventum erat. Vitruv. l. 9. c. 3. Phædr. l. 4. fab. 24. v. 16. & Paul. Dig. l. 19. tit. 2. leg. 24.

APPROBRAMENTUM, V. Opprobramentum.

APPROBUS, & Adprobus, a, um, aſſai buono, valde probus. Cæcil. apud Gell. lib. 7. cap. 7. Hierocles hoſpes eſt mihi, adoleſcens adprobus.

APPROMISSOR, & Adpromiſſor, oris, m. chi promette per altri, qui pro alio promittit, qualis eſt fidejuſſor. Pompon. Dig. lib. 45. tit. 1. leg. 5. Satis acceptio eſt ſtipulatio, quæ ita obligat promiſſorem, ut adpromiſſores quoque ab eo accipiantur, ideſt qui idem promittant. Ulpian. lib. 46. tit. 3. leg. 43. In omnibus ſpeciebus liberationum & acceſſiones liberantur, puta adpromiſſores, hypothecæ, pignora.

APPROMITTO, & Adpromitto, is, iſi, iſſum, a. 3. promettere per altri, pro alio promitto, ἀντεγγυάω: & eſt verbum Juris. Cic. pro Roſc. Amer. c. 9. Cum ille confirmaret, ſe ſe nomen Sex. Roſcii de tabulis exempturum, prædia vacua filio traditurum; cumque T. Roſcius Capito, qui in decem legatis erat, appromitteret, crediderunt. Id. Attic. l. 5. ep. 1. De Oppio factum eſt, ut volui, & maxime quod DCCC appromiſiſti. aperuiſti plerique omnes hoc loco leg. ex conſtanti codicum fide.

APPRONO, as, a. 1. ex ad, & pronus. Apulej. l. 1. Metam. In planiorem ripæ marginem complicitus in genua appronat ſe. h. e. flexis genibus, & prono corpore inclinat ſe.

APPROPERO, & Adpropero, as, avi, atum, a. 1. far preſto, affrettarſi, idem quod propero, vel valde propero, feſtino, ἐπισπεύδω. Cic. Q. Fr. l. 2. ep. 10. in fin. Adduc, ſi me amas, Marium; ſed. approperate. Id. Attic. l. 4. ep. 6. ad fin. Eumque, ut approperet, adhorteris. Id. pro Mil. c. 17. Approperare ad cogitatum facinus. ¶ Cum infinito Ovid. Metam. 15. v. 583. portaſque intrare patentes Appropera. ¶ Regit etiam accuſativum, accellerare. Tacit. Ann. 16. c. 14. Atque ille, hauſto veneno, tarditatem ejus peroſus, interciſis venis mortem approperavit. Liv. l. 4. c. 9. Cœptumque opus adeo approperatum eſt, ut ſole orto, &c. Id. l. 27. c. 25. a med. Ita addita Virtutis ædes adproperato opere.

APPROPINQUATIO, onis, f. avvicinamento, actus appropinquandi, προσπέλασις. Cic. 5. de Fin. c. 11. Anguntur appropinquatione mortis confecti homines ſenectute. Adde de ſenect. c. 19.

APPROPINQUO, & Adpropinquo, as, avi, atum, n. 1. avvicinarſi, accoſtarſi, ἐγγίζω, propinquus fio, accedo; & dicitur tum de loco, tum de tempore. Cæſ. l. 3. B. Civ. c. 9. Jamque hiems appropinquabat. Cic. Q. Fr. l. 3. ep. 8. Ejus rei maturitas nequedum venit, & tamen appropinquat. Id. Fam. l. 2. ep. 6. & l. 4. ep. 6. Tuus adventus appropinquat. Id. 3. de Fin. c. 14. in fin. Catulus ille, qui jam appropinquat, ut videat. h. e. cui appropinquat cernendi tempus. Id. Phil. 4. c. 4. in fin. Illi pœna, nobis libertas appropinquat. Id. 4. de Fin. c. 23. ad fin. Qui ad ſummam jam aquam appropinquant. Auct. de B. Hiſpan. c. 3. Iniquum in locum appropinquare. Cæſ. l. 5. B. Gall. c. 44. Centuriones, qui jam primis ordinibus appropinquabant. h. e. qui prope erant, ut primos militiæ gradus conſequerentur. ¶ Paſſive imperſonaliter Id. l. 1. B. Civ. c. 79. Cum ejuſmodi locis eſſet appropinquatum.

APPROPRIATIO, onis, f. Legitur apud Cæl. Aurelian. l. 2. Tard. c. 13. ubi alii appropiatio legunt, h. e. acceſſus.

APPROPRIO, as, a. 1. appropriare, proprium facio, aſſigno, attribuo. Verbum eſt cadentis Latinitatis, uſurpatum a Cæl. Aurelian. l. 4. Tard. c. 3. ad fin.

APPROXIMO, & Adproximo, as, n. 1. approſſimarſi, accedo, appropinquo. Tertull. adverſ. Jud. c. 11. Approximavit vindicta civitatis.

APPUGNO, V. Adpugno.

APPULEJUS, V. Apulejus.

APPULUS, V. Apulus.

APPULSUS, & Adpulſus, us, m. il dar a terra, l'approdare, sbarco, actus appellendi, acceſſus, qui navigio fit ad terram, προσόρμισις. Liv. l. 27. c. 30. Hoſtem portubus, & litorum appulſu arcere. Tacit. Ann. 2. c. 6. Inſula Batavorum, in quam convenirent prædicta, ob faciles appulſus. ¶ De acceſſu pecoris ad aquam bibendi cauſa, & de loco, itemque jure appellendi pecoris ad eum lo-

locum. *Ulpian. Dig. lib.* 43. *tit.* 19. *leg.* 1. Cum amplior numerus pecoris ad aquam appelleretur, quam deceret appelli, posse universum pecus impune prohiberi, quia junctum pecus ei pecori, cui appulsus debeatur, totum corrumpat pecoris appulsum. ¶ Item de quocumque alio accessu, *accostamento*. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 10. Pars terræ appulsu solis exarsit, pars obriguit nive, pruinaque longinquo solis abscessu. & *l.* 2. *c.* 56. *ad fin.* Frigoris, & caloris appulsus sentire. *Id. l.* 1. *de Divin. c.* 30. Tribus modis deorum appulsu homines somniare. *h. e.* diis accedentibus, & rerum imagines immittentibus. *Apulej. l.* 6. *Metam.* Savium appulsu linguæ blandientis longe mellitum.

APPULSUS, & Adpulsus, a, um, admotus, participium verbi *Appello, is*: & fere in re navali usum habet. *Cic. Verr.* 7. *c.* 17. Navis appulsa Veliam est. *prese porto a Velia*. & *cap.* 28. Alios ad Siciliam appulsos esse dicebat. *aver approdato*. *Tacit.* 5. *Histor. c.* 21. Appulsæ lyntres. *Id.* 4. *Histor. c.* 84. Appulsæ litori naves. V. *Appello*.

APRA, æ, f. V. in *Aper*.

APRARIUS, a, um, adject. ad apros pertinens, κάπριος. *Paul. Dig. lib.* 33. *tit.* 7. *leg.* 22. Retia apraria, & cetera, quæ venationis instrumento continebuntur. Adde *lib.* 3. *sentent. tit.* 7. *circa med.*

APRICATIO, onis, f. *lo star al sole*, consessio ad solem in loco aprico, ἡλίωσις. *Cic. ad Attic. l.* 7. *ep.* 11. Unam mehercule tecum apricationem in illo Lucretino tuo sole malim, quam omnia istiusmodi regna. *Id. de senect. c.* 16. Calefcere apricatione, vel igni. *Columell. l.* 8. *c.* 8. Egredi ad apricationem.

APRICITAS, atis, f. *luogo solatio, aprico*, ἡλίωσις, locus apricus. *Plin. l.* 16. *c.* 16. Regio Margiana apricitatis inclytæ. *Justin. l.* 36. *c.* 3. Apricitas naturalis ac perpetua tepidi aeris. ¶ Apud *Colum. l.* 7. *c.* 4. & *l.* 8. *c.* 15. *apricitas diei* est serenitas, & calor.

APRICLUS, V. Apriculus.

APRICO, as, avi, atum, a. 1. apricum, & soli expositum reddere. *Pallad. l.* 1. *tit.* 38. Ventis frigidioribus altus paries resistat, qui locum possit defensis sedibus apricare. ¶ Pro calefacere, fovere. *Paulin. Nolan. carm.* 13. *Jambic. ad Cytber. v.* 311. Martinianum suscipit fraternitas, Tectoque apricat, & cibo.

APRICOR, aris, atus sum, dep. 1. *stare al sole*, ἡλιάζομαι, ἡλιάζομαι, est in aprico loco esse, hoc est in loco soli exposito versari. *Varr.* apud *Non. cap.* 2. *num.* 65. Licet videre multos quotidie hieme in sole apricari. *Colum. l.* 8. *cap.* 4. Habere clausam (*gallinam*) oportet amplum vestibulum, quo prodeat, & ubi apricetur. *Cic. Tuscul.* 5. *c.* 32. Alexander offecerat Diogeni appricanti. Adde *Plin. l.* 36. *c.* 25.

APRICULUS, i, m. parvus aper. Est hoc nomine pisciculus quidam ita dictus, quod quandam cum terrestri apro habet similitudinem, Græce καπρίσκος. *Apulej. in Apolog.* Quæsitum venandis apris piscem apriculum. *Ennius* apud *eund. ibid.* dixit *apriclum* per syncopen, metri causa: laudatque eum, qui apud Tarentum capitur.

APRICUS, a, um, *aprico, solatio, esposto al sole*, προσήλιος, soli expositus: cui *opacus* opponitur. *Festus*, & *Serv.* ad *Æn.* 6. *v.* 312. volunt esse ab α privativa, & φρίκη, horror, frigus, quia loca soli exposita etiam per hiemem tepescunt. *Cic. in Partit. c.* 10. *ad fin.* In locis & illa naturalia, salubres, an pestilentes; opaci, an aprici, &c. *Id. Fam.* 16. *ep.* 18. Apricus hortus. *Senec. de provid. c.* 4. Vallis aprica. *Colum. l.* 11. *c.* 3. *ante med.* Brassicam locis apricioribus a Calen. Martiis deponere. *Plin. l.* 16. *c.* 16. Buxus amat aprica. *Id. l.* 21. *c.* 7. *ad fin.* Aprica Alpium. *Horat. l.* 1. *sat.* 8. *v.* 15. Aggere in aprico spatiari. ¶ De iis, quæ apricis locis gaudent. *Horat. l.* 1. *od.* 26. *v.* 7. Apricos necte flores. *Virg.* 5. *Æn. v.* 128. apricis statio gratissima mergis. *Pers. sat.* 5. *v.* 179. Aprici senes. *Colum. l.* 1. *c.* 5. Ædificium sinistrum soli, & apricis flatibus. *h. e.* ventis qui veniunt a meridionali parte. ¶ Pro sereno, & calido. *Colum. l.* 11. *c.* 3. *ante med.* Apricus cæli flatus. *Id. l.* 9. *c.* 14. *a med.* Apricissimus dies. ¶ Translate *proferre in apricum* est in lucem edere, *dar in luce*, *pubblicare*. *Horat. l.* 1. *ep.* 6. *v.* 24. Quidquid sub terra est, in apricum proferet ætas.

APRILIS, is, m. *Aprile*, Α'πρίλιος, Θαργηλιών, vel potius Μουνυχιών (V. *Pontedr. epist.* 22.) secundus anni mensis apud Romanos; ita dictus quasi *aperilis*, quod terram aperiat ad producendas herbas & fruges: vel quasi *Aphrilis*, ab ἀφρός, spuma, quod Venus, cui sacer est, ex spuma maris orta dicitur, ex quo & Α'φροδίτη appellatur. *Ovid.* 4. *Fastor. v.* 61. & *seq.* ut qui omnia ad deos refert, secundum tantummodo etymon probat: at *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 4. *a med.* & *Cincius* apud *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 12. primum, negantes nomen Veneris, ne sub Regibus quidem, apud Romanos vel Latinum, vel Græcum fuisse; & ideo non potuisse mensem a Venere nominari. *Voss. in Etymol.* tertium ex *Jos. Scalig.* etymon affert, ab *apr*, quod eo mense porcus sacrificabatur. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 901. Sex ubi, quæ restant, luces Aprilis habebit. ¶ Revera adjectivum est, & cum absolute usurpatur, *mensis* subintelligitur. *Ovid. loc. cit. v.* 621. Occupat Apriles idus cognomine Victor Jupiter. ¶ Fuit etiam cognomen Romanum, ut P. Servilius P. F. Pal. Aprilis IIVir, &c. in vet. lap. apud *Murator. pag.* 1104. *n.* 5. Et nomen. *Ibid. pag.* 888. *n.* 5. & *pag.* 1266. *n.* 7. & *pag.* 1489. *n.* 4.

APRINEUS, a, um, adject. idem quod *aprinus*. *Hygin. fab.* 69. Aprinea pelle opertus. *Al. leg.* aprina.

APRINUS, a, um, *di cinghiale*, ad aprum pertinens, aprugnus. *Lucil.* apud *Charis. l.* 1. *pag.* 63. *Putsch.* Viscus aprinum. *Plin. l.* 28. *c.* 15. Aprina vesica. Et *cap.* 28. Aprinus pulmo. & *ibid.* Aprinum fel. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 19. Aprinus porcus. *h. e.* aper.

APROEGMENA, V. in *Productus*.

APRONIA, æ, f. herba, quæ & bryonia dicitur. *Plin. l.* 23. *c.* 1.

APRONIANUS, a, um, adject. ab *Apronio*, quod est nomen proprium Romanum. *Cicer. Verr.* 5. *c.* 11. Veniendum erat ad eos contra Apronium, qui nondum etiam Aproniani convivii crapulam exhalassent. ¶ *Aproniana cerasa* sunt omnium maxime rubentia, pendentque uno pediculo plura. Eorum meminit *Plin. l.* 15. *cap.* 25. ¶ A Jurisconsultis *Senatusconsulti Aproniani* fit mentio *Dig. lib.* 36. *tit.* 1. *leg.* 26. quod *Brissonius* dictum ait a quodam Aproniano, qui consul fuit temporibus M. Aurelii Imp.

APROXIS, is, f. herba, cujus radicem Pythagoras tradidit e longinquo ignes concipere. *Plin. l.* 24. *c.* 17.

APRUGINEUS, a, um, idem quod *aprugnus*. *Solin. c.* 32. (*al.* 45.) Hippotamus ungulis bifidis, apruginis dentibus.

APRUGNUS, a, um, *di cinghiale*, idem quod aprinus, κάπρειος. *Plaut. Pers.* 2. 5. 4. Aprugnum callum. *Plin. l.* 8. *c.* 51. *ad fin.* Aprugnus lumbus. *Id. l.* 28. *cap.* 11. Aprugnus adeps. *Salmas. ad Spartian. in Æl. Vero*, *cap.* 5. & *ad Jul. Capitolin. in Maxim. Jun. cap.* 2. affirmat in antiquis quibusdam Codicib. etiam *aprunus* legi. ¶ *Aprugna, æ*, absolute est aprugna caro. *Jul. Capitolin. loc. cit.* Ut non nisi aprugnam, anates, grues, & omnia captiva ederet.

APSIS, V. Absis.

APSYCTOS, i, ἄψυκτος, gemma est nigra, ac ponderosa, quæ excalfacta igni dicitur septenis diebus calorem continere: ab α privativa, & ψυκτός, refrigeratus. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

APTATUS, a, um, *aggiustato, adattato*, accommodatus, appositus, convenienter adjectus, ἁρμοζόμενος. *Plin. l.* 35. *c.* 10. Tabula amplæ magnitudinis in machina, aptata picturæ. *Id. l.* 28. *cap.* 13. Sanguis hircinus cibo aptatus. *h. e.* præparatus in cibum. *Quintil. in fin. l.* 10. Aptatus ad præsens tempus. *Cic.* 3. *de Orat. cap.* 40. Hoc verbum est ad id aptatum, quod ante dixerat. *Senec. epist.* 59. In oratione pressa sunt omnia, & rei aptata. ¶ Item colligatus, compactus. *Ammian. l.* 23. *c.* 4. (*al.* 9.) Testudo compaginatur, axibus roborata longissimis, ferreisque clavis aptata.

APTE, adverb. *unitamente, strettamente*, ἐνωμένως, proprie significat conjuncte, connexe, arcte. *Cic. de Univers. c.* 5. Mundi corpus ita apte cohæret, ut dissolvi nullo modo queat. *Id. in Hortens.* apud *Non. c.* 4. *n.* 3. Altera est nexa cum superiore, & inde apteque pendens. V. *Aptus*. ¶ Hinc sæpius generatim sumitur pro accommodate, congruenter, apposite, convenienter, *acconciamente, convenevolmente, attamente*, ἁρμοδίως. *Cic.* 3. *de Fin. c.* 14. Cothurni laus est ad pedem apte convenire. *Plin. l.* 11. *c.* 16. Apte compositi flores. *Liv. l.* 4. *c.* 37. Apte locare equitem. *Varr. l.* 6. *de L. L. cap.* 3. *ante med.* Cocus apte cibum curat. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 41. Facere aliquid apte. *Id. ibid. c.* 1. Apte, distincte, ornate dicere. *Id. in Partit. c.* 8. *in fin.* Dicere aliquid ad tempus apte. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 32. Loqui ad rerum dignitatem apte. *Id. in Orat. c.* 44. Verba inter se quam aptissime cohæreant extrema primis. Et *mox*. Comprehensio numerose, & apte cadat. *Plin. l.* 2. *c.* 62. Aptius suis referentur locis. *Id. l.* 19. *c.* 5. Cucurbitæ aptissime feruntur parilibus.

APTO, as, avi, atum, a. 1. *adattare, accomodare, aggiustare*, ἁρμόζω, προσάπτω, aliquid rei alicui convenienter jungere, accommodare. *Colum. l.* 12. *c.* 54. Cum autem eam tabulam sic aptaveris, gravia pondera superimponito. *Cels. l.* 2. *c.* 11. Os cucurbitulæ corpori aptatur, imprimiturque donec inhæreat. *Sueton. in Tiber. cap.* 73. Aptare anulum digito. *Horat. Epod.* 7. *v.* 2. enses dexteris. *Virg.* 10. *Æn. v.* 131. nervo sagittas. *Id.* 9. *Æn. v.* 364. aliquid humeris. *h. e.* imponere asportandi causa. *Id.* 3. *Æn. v.* 472. classem velis. *h. e.* accommodare, ut vela facere possis: vel accommodare vela navibus, ut sit hypallage. *Senec. in Agamemn. v.* 425. Ad militares remus aptatur manus. *h. e.* miles ad remigandum se comparat. *Plin. lib.* 36. *c.* 22. *ad fin.* Lapides læsi in subterranea structura aptantur utilius. ¶ Significat etiam parare, præparare, *preparare, mettere all' ordine*. *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 110. metuensque futuri, In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello. *Sueton. in Tiber. c.* 65. Aptare naves. *Virg.* 10. *Æn. v.* 588. Aptare se pugnæ. *Pompon.* apud *Non. cap.* 4. *num.* 3. Heus aptate pueri munde, & ampliter convivium. ¶ Translate. *Horat. l.* 2. *od.* 12. Nolis longa feræ bella Numantiæ Mollibus aptari citharæ modis. *Quintil. l.* 12. *c.* 2. Aptare se ad primum velut aspectum orationis. *Id. ibid. c.* 10. Aptare sententias vocibus. *Ulpian. Dig. lib.* 7. *tit.* 9. *leg.* 1. Hæc stipulatio ad fideicommissa etiam aptari debet.

APTOTA nomina, ἄπτωτα, sunt quæ carent casibus, ut *fas*, *diris*: ab α privativa, & πίπτω, cado, quia a prima sui positione non cadunt, ut ait *Diomed. Grammat. l.* 1. *pag.* 287. *Putsch.* & *Priscian. l.* 5. *pag.* 669. *Putsch.* Est autem Græca vox, & Græce scribenda.

APTUS, a, um *legato, attaccato, connesso*, colligatus, vinctus, connexus, cohærens, ἁπτόμενος. *Festus* ducit ab *apo*: quod V. suo loco. At *Servius* ad *Virg.* 4. *Æn. v.* 482. & *Æn.* 11. *v.* 202. ἀπὸ τοῦ ἅπτεσθαι, quod est annecti, connecti. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 21. Fulgentem gladium e lacunari seta equina aptum demitti jussit. *appeso* quidam leg. sed minus recte. *Id. in Orat. c.* 71. Facilius est apta dissolvere, quam dissipata connectere. *Lucret. l.* 5. *v.* 806. Crescebant uteri terræ radicibus apti. *Id. l.* 6. *v.* 1065. inter se singulariter apta. *Id. l.* 5. *v.* 556. & 559. Conjuncta atque uniter apta. *Gell. l.* 6. *c.* 2. Ex quibus apta connexaque est. *Cic. de Univers. c.* 5. Qua ex conjunctione cælum ita aptum est, ut sub aspectum, & tactum cadat. *h. e.* compactum, & suis partibus colligatum. *Virg. loc. cit.* ex *Ennio*. axem stellis fulgentibus aptum. *h. e.* cælum, cui sunt affixæ stellæ, & adnexæ. *stellisque micantibus aethera fixum* dixit *Lucret. l.* 5. *v.* 1204. eodem sensu. *Servius* exponit conjunctum, vicinum. nam *axem* intelligit, non totum cælum, sed cæli

cæli cardines, circa quos cælum vertitur; in quibus nullæ funt ftellæ, funt tamen iis vicinæ. Monet *Pier.* ad *cit.* 11. *Æn. v.* 202. in aliquot codicibus legiffe fe *haptum* cum afpiratione, vel quia fit ab ἅπτεσθαι, ut dictum eft, vel quia ab ἅπτειν, qua fignificat accendere, inflammare. Quidam enim *axem aptum ftellis* interpretati funt accenfum, collucentemque ftellarum lumine. Sed afpirationem appingere ufus vetat, & ratio. Nam *aptus*, ut ut e Græco defcendat, Latiniffima vox eft. *Idem Ennius* apud *Cicer.* 3. *Offic. c.* 29. O fides alma, apta pinnis, & jusjurandum Jovis! *h. e.* quæ pennas, feu alas affixas habet: & alludit ad levitatem hominum in fide fervanda: vel ad morem pingendi alatos multos deos. Fides autem pro dea a Romanis culta fuit. Alii aliter leg. Alia exempla ex *Catullo, Varr. Salluft. Lucil.* &c. in quibus *aptus* connexum, colligatumque fignificat, congerunt *Non. c.* 4. *n.* 3. & *Vofs. in Etymol.* ad vocem *Apio*. ¶ Hinc translate *Cic. Tufcul.* 5. *c.* 12. Cui viro ex fe ipfo apta funt omnia, quæ ad beate vivendum ferunt, nec fufpenfa aliorum aut bono cafu, aut contrario, pendere ex alterius eventis, & errare coguntur; huic optime vivendi ratio comparata eft. *h. e.* qui totus ex feipfo pendet, neque rebus externis indiget. Expreffit autem illud *Platonis in Epitaph.* Ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα, &c. Eodem modo *Parad.* 2. *cap.* 1. locutus eft. *Id.* 4. *de Fin. c.* 19. Ordo rerum confervatus, & omnia inter fe apta & connexa. *Id. in Orat. c.* 70. Efficiatur aptum illud, quod fuerat diffluens, ac folutum. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 18. Honeftum, ex quo aptum eft officium. *h. e.* a quo pendet officium. *Id.* 5. *Tufcul. c.* 14. Non fatis optabilis eft rudentibus apta fortuna. *h. e.* a rudentibus pendens. *Id. pro Cæcin. c.* 18. Non ex verbis aptum pendere jus, fed, &c. Quidam minus recte leg. *totum*. *Id. l.* 3. *de nat. deor. c.* 1. Multa dicere etiamfi minus vera, tamen apta inter fe, & cohærentia. ¶ *Aptus verfus* eft, in quo fyllabæ omnes convenienter cohærent, & juxta leges metricas colligatæ funt. *Cic. Parad.* 3. *fub fin.* Si verfus pronuntiatus eft fyllaba una brevior, aut longior, exfibilatur, & exploditur: in vita tu, qui omni verfu aptior effe debes, ut in fyllaba peccare te dices? ¶ *Scriptor verbis aptus & preffus* dicitur a *Cic.* 2. *de Orat. cap.* 13. qui verba rebus ita proprie ac ftrictim accommodat, ut nihil redundet. ¶ Quia vero *aptus* is dicitur, *qui convenienter alicui junctus eft*, ut loquitur *Feftus* in *Apex*, hinc translate fumitur pro accommodato, appofito, convenienti, idoneo, *atto, acconcio, adattato, conveniente*, ἐπιτήδειος, ἐοικὼς. *Cic. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 34. Pallium laneum aptum ad omne anni tempus. *Id. pro Mil. cap.* 20. Locus aptior ad infidias. *Id.* 1. *de Orat. c.* 54. Calcei habiles, & apti ad pedem. *Id. l.* 1. *Tufcul. c.* 36. Cum id non habeas, quod tibi nec ufu, nec natura fit aptum. *Id. de clar. Orat. c.* 62. Oratores aptiffimi turbulentis concionibus. Et *cap.* 95. Hæc genera dicendi aptiora funt adolefcentibus. *Liv. l.* 38. *c.* 21. Deprehenfi genere pugnæ, in quod minime apti funt. *Ovid.* de Vertumno *Metam.* 14. *v.* 765. formas deus aptus in omnes. *Nepos in Attic. c.* 16. Ut judicari difficile fit, cui ætati fuerit aptiffimus. (ubi fuperlat. pro comparat. pofitum eft.) *Cic. in Orat. c.* 22. Aptum effe, & confentaneum tempori, & perfonæ. *Id.* 4. *Verr. c.* 54. & *l.* 1. *de Orat. c.* 22. Natum, aptumque effe ad aliquid. *Id. in Partit. cap.* 15. Congruens, & aptus. *Id.* 4. *de Fin. c.* 17. & *l.* 1. *Offic. c.* 4. Aptus, & accommodatus. *Plin. l.* 5. *c.* 24. Et de Euphrate hoc in loco dixiffe, aptiffimum erit. ¶ *Homo aptus alteri* interdum dicitur, qui alterius naturæ, & ingenio accommodatus eft. *Cic. Fam.* 12. *ep. ult.* O hominem femper illum quidem mihi aptum, nunc vero etiam fuavem! ¶ *Aptus exercitus*, quafi habilis, *h. e.* expeditus, & regi facilis, qualis eft qui non ita multis militibus conftat. *Liv. l.* 10. *c.* 25. Profectus apto exercitu, & eo plus fiduciæ ac fpei gerente, quod non defiderata multitudo erat. Similiter *aptus lar*, parvus, & qui facile coli poteft. *Horat. l.* 1. *od.* 12. *v.* 43. Sæva paupertas, & avitus apto Cum lare fundus. ¶ *Aptus*, adeptus V. *Apifcor*.

APUA, æ, f. genus pifcis, V. *Aphya*. Eft etiam hoc nomine oppidum Liguriæ ad Macram fluvium, in Tufciæ confinio, nunc *Pontremoli*: cujus incolæ *Apuani* dicuntur a *Liv. l.* 40. *c.* 41.

APUD, *appreffo*, παρὰ, πρὸς, prope, juxta, præpofit. quæ accufat. regit: & tum ad locum, tum ad perfonam refertur. Differt a *penes*, quod *apud* folam fere proximitatem, aut conjunctionem fignificat; *penes* præterea dominium ac poteftatem, ut docent *Feftus* & *Ulpian. Dig. lib. ult. tit. pænult. leg.* 63. tametfi hoc difcrimen non femper verum eft. *Cic. Fam.* 15. *ep.* 4. Apud oppidum Cybiftra caftra feci. *Id.* 2. *de Orat. c.* 3 Cum in lecto Craffus effet, & apud eum Sulpicius federet. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 11. Tantopere apud noftros juftitia culta eft, ut &c. *h. e.* a noftris. *Nepos in præfat.* Pleraque noftris moribus funt decora, quæ apud illos turpia putantur. *Cic. pro Rabir. Poft. c.* 14. Subinvifum apud malevolos Poftumi nomen. *Id. Attic. l.* 4. *ep.* 1. Confequi gratiam apud viros bonos. *Id. Fam.* 1. *ep.* 9. Præmia apud me minimum valent. *Id. pro Mur. c.* 36. Fuit eodem ex ftudio vir eruditus apud patres noftros Q. Tubero. *h. e.* temporibus patrum noftrorum. *Terent. Eun.* 2. 2. 15. Apud fæculum prius. *Cic. Verr.* 4. *cap.* 20. Apud Senatum verba facere. *h. e.* coram Senatu. *Id.* 5. *Phil. c.* 5. Dicere pro reo apud confilium. *Id.* 1. *de Orat. c.* 11. Loqui apud populum. *Id.* 2. *de Invent. c.* 23. Accufare aliquem apud alium. ¶ Interdum idem ac *in* valet. *Cic. Verr.* 6. *c.* 22. Is cœnam ifti dabat apud villam in Tyndaritano. *Id. ibid.* Eupolemus, qui apud exercitum cum L. Lucullo eft. (*h. e.* eft in exercitu Luculli amicitiæ caufa, vel difcendæ militiæ, non militandi. Sic *Plin. l.* 33. *c.* 11. Pompejum Paulinum, quod XII. pondo argenti habuiffet apud exercitum, ferociffimis gentibus oppofitum fcimus.) *Terent. Andr.* 2. 1. 2. Apud forum modo e Davo audivi. *Tacit. Ann.* 3. *c.* 12. Adjutor Germanico datus, rebus apud Orientem adminiftrandis. *Id. Ann.* 12. *c. ult.* Sententiam militum fecuta Patrum confulta; nec dubitatum eft apud Provincias. *Salluft. Orat.* 2. *ad Cæf. de Rep. ordinan.* Sic apud animum meum ftatuo. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 13. Ut civitati Cibyraticæ apud Afiam, Ægirenfi apud Achajam motu terræ labefactis fubveniretur. ¶ *Apud aliquem* fæpe fignificat in ejus domo. *Cic. Fam.* 1. *ep.* 2. & *Verr.* 6. *c.* 22. Cœnare apud aliquem. *Id. Fam.* 13. *ep.* 69. Apud eum ego fic Ephefi fui, tanquam domi meæ. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 7. Apud matrem recte eft. & *ep.* 8. Apud te eft, ut volumus. ¶ Etiam fi dominus abfit. *Id. Attic. l.* 15. *ep.* 3. *extr.* Brutum apud me fuiffe gaudeo: modo & libenter fuerit, & fat diu. ¶ Eft etiam *apud aliquem* in ejus fcriptis. *Cic. l.* 1. *Divin. c.* 26. Ut fcriptum apud Cœlium eft. *Id.* 5. *de Fin. c.* 10. Ut ille apud Terentium, qui &c. *h. e.* in comœdia Terentii. *Id.* 2. *de Legib. c.* 26. De fepulcris nihil eft apud Solonem amplius. *h. e.* in legibus Solonis. *Plin. lib.* 20. *cap.* 20. Inveni apud auctores. ¶ *Apud fe effe* eft compotem mentis effe, præfenti animo effe, ἐν ἑαυτῷ εἶναι. *Terent. Andr.* 2. 4. 5. Tu fac, apud te ut fies. *fta all' erta: fta preparato.* *Id. ibid.* 5. 4. 34. Vix fum apud me; ita animus commotu'ft metu. *appena fono in me fteffo*. Et *Heaut.* 5. 1. 48. Præ iracundia non fum apud me. *fono fuori di me fteffo*. *Petron. in Satyr. c.* 129. Ex qua hora injuriam accepit, apud fe non eft. ¶ Interdum *apud* fuo cafui poftponitur. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 5. Mifenum apud, & Ravennam. *Id. ibid. c.* 43. Montem apud Erycum. *Sueton. in Domit. c.* 9. Qui ante quinquennium proximum ærarium apud pependiffent. *Al. leg.* apud ærarium. ¶ *Aput* pro *apud* fcriptum legitur in aliquot antiquis lapidibus, quos affert *Daufquius in Orthogr.* ea fcilicet ratione, qua *adque* pro *atque*, & *quodannis* pro *quotannis* fcriptum fuit etiam Augufti ævo. Affines enim funt *t*, & *d*.

APULEJUS, & Appulejus, ii, nomen proprium, quo non uni cives Romani appellati fuere. ¶ L. Apulejus ex Madaura Africæ urbe oriundus, Orator, Jurifconfultus, & Philofophus Platonicus floruit fæculo Chrifti II. circa tempora M. Antonini philofophi; fcripfitque multa, quorum pleraque exftant, Latino fermone, multa etiam dicendi copia, acumine, & doctrinæ, eruditionifque apparatu. (V. *Lipf. epiftolic. quæft. l.* 2. *ep.* 22.) Stilus tamen ejus innovandi lafcivia nimium prurit, plerumque affectatus, & audax, nec imitatione dignus. ¶ *Appulejus* duplici *pp* defenditur a *Manut. in Orthogr.* ex aliquot antiquis libris, & lapidib. verum & *Apulejus* unico *p* habet, quo fe tueri poffit.

APULEJUS, & Appulejus, a, um, adject. *Cic. l.* 2. *de Orat. c.* 25. & 49. Lex Apuleja. *h. e.* lex de majeftate lata, ut creditur, a L. Apulejo Saturnino trib. plebis C. Mario VI. L. Valerio Cofs. circa A. U. 653. cui occafionem dederant motus Romæ concitati ob bellum Cimbricum. Sed quid peculiariter ea caveretur, non eft facile definire; illud certe legimus, inquit *Manut. de legib. Rom. c.* 21. hac lege damnatum C. Junium Norbanum, quia feditione populi concitata, quod ad majeftatem pertinuit, Q. Servilium Cæpionem innocentem damnaverat. ¶ Alia ab eodem lata fuit de coloniis, ut in fingulas colonias ternos Cives Romanos facere C. Marius poffet. *Cic. pro Balbo, cap.* 21. ¶ Alia item ab eodem lata, agraria fuit, ut divideretur populo Romano is ager, quem C. Marius pulfis Cimbris bello occupaverat: de qua *Appian. l.* 1. *de bell. civ.* item alia, qua in exfilium pelli jubebatur Q. Metellus Numidicus Conful, quod in priorem legem agrariam jurare noluiffet: quam innuit *Cic. pro Sext. c.* 16. & alibi.

APULIA, æ, f. *Puglia*, Ἰαπυγία, Ἀπουλία, Italiæ regio inter Apenninum montem ad Mer. & mare Adriaticum ad Bor. in Regno Neapolitano. Duæ funt, quæ Aufido fluvio dividuntur, una Daunia, *Puglia piana*, & *Capitanata*, in qua Garganus mons, & Sipontum Metr. quæ Occidentalis eft, & Tipherno, feu Phiterno fluvio fejungitur a Frentanis in Occ. Altera Peucetia, *Terra di Bari*, & *Puglia*, in qua Barium Metrop. quæ in Ortum vergit, ibique definit, ubi Salentini, ideft Meffapia, feu Iapygia, & Calabria Borealis, *Terra d'Otranto* fubfequuntur. *Horat. l.* 1. *fat.* 5. *v.* 77. Incipit ex illo montes Apulia notos Oftentare mihi. *Id. Epod.* 3. Apulia fiticulofa. ¶ Celebris fuit laudatiffimis lanis. *Martial. l.* 14. *epigr.* 155. Velleribus primis Apulia, Parma fecundis Nobilis: Altinum tertia laudat ovis. ¶ Scribitur & *Appulia* duplici *pp*. Sunt qui putant, unico *p* tunc folummodo fcribi, cum prima fyllaba corripitur, ut in illo *Horat. l.* 3. *od.* 4. *v.* 10. *Altricis extra limen Apuliæ*. fed etiam cum producitur, unico *p* fcripta legitur in optim. codicib. Præterquamquod non regionis, fed mulieris nomen effe creditur a multis Interpretibus hoc *Horatii* verfu: Quin *Bentlejus* fatis acute lectionem totam follicitat, & mallet *Altricis*, feu *Nutricis extra limina fedulæ*.

APULICUS, a, um, Apulus. *Horat. l.* 3. *od.* 24. *v.* 3. Cæmentis licet occupes Tyrrhenum omne tuis, & mare Apulicum. Al. aliter leg.

APULUS, & Appulus, a, um, *Pugliefe*, ad Apuliam pertinens. *Horat. l.* 4. *od.* 14. *v.* 26. Qui regna Dauni præfluit Appuli. *Id. l.* 2. *fat.* 1. *v.* 38. Apula gens. *Id. l.* 1. *od.* 33. *v.* 7. Apuli lupi. ¶ Scribitur & *Appulus*. V. Apulia.

APUS, ŏdis, V. Apodes.

APYRĒNUS, V. vocem fequent.

APYRĪNUS, & Apyrēnus, a, um, adject. ἀπύρηνος, & ἀπύρηνος, qui caret nucleo: ab α privativa, & πυρὴν, nucleus: & dicitur de pomis. Itaque *apyrenum* dicitur dulcis mali Punici genus, non quod nullos habeat nucleos, feu grana, fed quod habeat minus lignofa, & teneriora. *Plin. l.* 13. *c.* 19. Apyrenum, cui lignofus nucleus abeft: candidior ei natura, & blandiores funt acini, minufque amaris

ris distincti membranis. *Senec. ep.* 85. Sic sapiens imperturbatus dicitur, quomodo apyrina dicuntur, non quibus nulla inest duritia granorum, sed quibus minor. *Martial. l.* 13. *epigr.* 43. Lecta suburbanis mittuntur apyrina ramis. *Colum. de arborib. cap.* 23. & *l.* 5. *c.* 10. Apyrenus fructus mali Punici.

APYRON SULPHUR, ἄπυρον, hoc est quod ignem non est expertum: ab α privativa, & πῦρ, ignis: genus sulphuris; quod & vivum appellatur, & nascitur solidum, hoc est gleba (cetera enim liquore constant, & conficiuntur oleo incocta) quo solum ex omnibus generibus Medici utuntur. Hæc *Plin. l.* 35. *c.* 15. A *Celso* Græcis litteris scribitur *l.* 5. *c.* 18. ¶ *Aurum apyron*, *h. e.* igne non excoctum. *Plin. l.* 21. *c.* 11.

APYROTUS, V. Acaustus.

AQUA, æ, f. *acqua*, ὕδωρ, humor gelidus, unum ex quatuor elementis, ex quibus mundus constat. *Cic. l.* 1. *Attic. ep.* 16. Aquæ marinæ. *Virg.* 4. *Georg. v.* 61. Aquæ dulces. *Plin. l.* 14. *c.* 9. Aqua puteana. *Colum. l.* 12. *c.* 9. fontana. *Id. l.* 6. *c.* 22. fluvialis. *Ovid. Metam.* 8. *v.* 335. pluvialis. *piovana*. Et *Cic. pro Mur. c.* 9. pluvia. *Horat. l.* 3. *od.* 10. *extr.* cælestis. *Gell. l.* 19. *c.* 5. nivalis. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 2. profluens. *acqua corrente*. *Plin. l.* 31. *c.* 3. stagnans, aut pigra. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 26. viva. *h. e.* quæ e terra erumpit, & decurrit. *Ulpian. Dig. lib.* 43. *tit.* 19. *leg.* 1. quotidiana. *h. e.* qua quis quotidie uti potest. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 2. Ducere aquam per fundum alicujus. *Id. l.* 2. *de Divin. c.* 32. deducere ad utilitatem agri. *Horat. l.* 1. *sat.* 1. *v.* 60. haurire. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 9. trahere e puteo. *Id.* 3. *Verr. c.* 26. Perfundere aliquem aqua. *Plaut. Pers.* 5. 1. 17. Dare aquam manibus. *Liv. l.* 24. *c.* 9. & *l.* 38. *c.* 28. Aquæ magnæ, & ingentes eo anno fuerant. *Molte pioggie*. Et *Ovid.* 2. *ex Pont. epist.* 7. *v.* 30. laborum, Quos ego sum terra, quos ego passus aqua. *in terra*, *e in mare*. ¶ In plurali numero sæpe κατ' ἐξοχὴν aquæ dicuntur de Bajis, & thermis, ut *Varr. l.* 8. *L. L. c.* 41. notat. *Cic. pro Planc. c.* 27. Destiti stomachari, & me unum ex iis feci, qui ad aquas venissent. *Id. Fam. ult. ep.* 24. Puto, utrumque ad aquas. ¶ In illo *Cicer. Verr.* 5. *c.* 83. Enna mediterranea est maxime. Coge, ut ad aquam tibi frumentum Ennenses metiantur: *ad aquam* est ad litus maris, *sull' acqua*, *sul porto*. Adde *cap.* 14. ¶ Aquam liberam, aut servam bibere dicitur, qui servus, aut liber est. *Ovid.* 1. *Amor. eleg.* 6. *in f.* sic unquam longa relevere catena, Nec tibi perpetuo serva bibatur aqua. *Petron. in fragment. Tragur. c.* 71. Tamen, me salvo, cito aquam liberam gustabunt. ¶ *Præbere aquam*, cœnam dare, *banchettare*. nam aquæ seu calidæ, seu frigidæ multus erat usus in cœna, & qui convivium præbebat, idem & balneum exhibebat ante cibum, & aquam abluendis manibus, &c. *Horat. l.* 1. *sat.* 4. *v.* 87. E quibus unus amet (al. *avet*) quavis aspergere cunctos Præter eum qui præbet aquam. ὕδωρ παρέχειν eodem sensu dixisse *Athen. lib.* 4. notat *Lambinus*. Sunt qui ita legunt: *quavis aspergere cunctos*, *Præter eum*, *qui præbet*, *aqua*. Et *aqua quavis aspergere* exponunt, undecumque petito risu lacessere, dictis perfundere. Quo pertinet illud *Plauti Cistell.* 1. 1. 35. Nostro ordini palam blandiuntur: clam, si occasio usquam est, aquam frigidam subdole suffundunt. *h. e.* obtrectant, maledicunt. ¶ *Aspergere aquam alicui* dicitur, qui dicto, vel facto timorem adimit: locutio proverbialis ducta ex eo, quod animo defectis affusa aqua succurri solet. *Plaut. Truc.* 2. 4. 15. Ah, aspersisti aquam! jam rediit animus. V. similem loc. *Mil.* 4. 8. 22. ¶ *In aqua scribere* proverb. de re, quæ statim evanescit. *Catull. carm.* 69. *de inconstan. fem. amor.* cupido mulier quod dicit amanti, In vento & rapida scribere oportet aqua. καθ' ὕδατος γράφειν. *Lucian.* ¶ *Aquam a pumice postulare*. V. Pumex. ¶ Aqua, & ignis sunt duo elementa, quæ, ut ait *Festus*, humanam vitam maxime continent. *Cic. de Amic. c.* 6. Non aqua, non igni, ut ajunt, pluribus locis utimur, quam amicitia. ¶ Hinc *aqua & igni interdicere* est in exsilium pellere, *esiliare*: quia sine his vivi non potest. *Cic. Phil.* 1. *c.* 9. Leges, quæ jubent, ei, qui de vi, itemque ei, qui majestatis damnatus sit, aqua & igni interdici. *Serv.* ad *Æn.* 12. *v.* 119. scribit, quia aqua & ignis adhibentur in fœderibus ineundis, ideo iis, quos a nostro consortio arcere volumus, aqua & igni interdici. ¶ Hinc etiam mos fuit, ut idem *Festus* scribit, ut sponsæ nuptiarum die aquam & ignem ab sponso acciperent: quem morem tangit etiam *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 10. *Serv.* ad *Æn.* 4. *v.* 167. & *Scævola Dig. lib.* 24. *tit.* 1. *leg. penult.* ¶ Eadem ratione *aquam & terram poscere*, γῆν, καὶ ὕδωρ αἰτεῖν, proverb. bellum indicere. *Liv. l.* 35. *c.* 17. Persæ aquam terramque ab Lacedæmoniis petierunt. ¶ *Aquam dare* est concedere causidico tempus ad agendam causam. Metiebantur enim tempus dicendi clepsydra, quæ paulatim effundendo aquam, horarum spatia significabat. *Plin. l.* 6. *ep.* 2. Equidem quoties judico, quantum quis plurimum postulat aquæ, do. ¶ Hinc *aquam perdere* dicuntur, qui tempus agendæ causæ inutiliter consumunt. *Quintilian. l.* 11. *c.* 3. *ante med.* Vitium nimiæ tarditatis & difficultatem inveniendi fatetur, & segnitia solvit animos, & (in quo est aliquid) temporibus præfinitis aquam perdit. ¶ *Aqua hæret:* aliud proverb. est de eo, qui in re difficili & impedita versatur, & progredi nequit: dictum ab aqua, quæ obice opposito sistitur, & stagnat, sive ea in clepsydra sit, sive in alio quopiam profluente. *Cic. l.* 3. *Offic. c. ult.* Dicit ille quidem multa multis locis, sed aqua hæret, ut ajunt. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 8. In hac causa mihi aqua hæret. ¶ De rebus simillimis proverbiale est illud *Plauti Mil.* 2. 6. 70. Ex uno puteo similior nunquam potest aqua aquæ sumi, quam hæc est, atque ista hospita. V. *Ovum*. ¶ De more utendi aqua ad lavandum post opus Venereum, quod aperte indicat *Ovid.* 3. *Amor. eleg.* 7. *extr.* & alibi. V. etiam *Aquariolus*. ¶ De lacrymis. *Propert. l.* 3. *eleg.* 4. *v.* 10. Illius ex oculis multa cadebat aqua. ¶ De *urina* intelligunt plerique illud *Petron. in Satyr. c.* 94. Extra cellam processit, tanquam aquam peteret, &c. Addunt & loca *Ovidii* 3. *de art. am. v.* 96. & 620. quæ tamen aliter explicanda putant *Heins. ad Ovid. cit.* 3. *de art. am. v.* 96. & alii. ¶ Multa sunt oppida in terrarum orbe, quæ, quia prope celebriores aquarum fontes, aut thermas condita sunt, ab iis nomen accepere, ut Aquæ Sextiæ, quæ nunc *Aix*, Aquæ Statyellorum, quæ nunc *Acqui*, Aquæ Augustæ, quæ *Bajona*, Aquæ Taurinæ, quæ *Acqua pendente*, & alia, de quib. V. Geographos. ¶ Genitivus, & Dativus *aquai* pro *aquæ* & Poeticus, & antiquus est, legiturque apud *Lucret. l.* 1. *v.* 454. ubi est dativus, *l.* 2. *v.* 662. *l.* 3. *v.* 428. ubi genitivus, & alibi sæpe; item apud *Cicer. in prognost.* quorum aliquot versus recitat *l.* 1. *de Divin. c.* 9. ¶ Putant quidam primam syllabam produci in illo *Lucretii l.* 6. *v.* 551. Fit quoque ubi in magnas aquæ, vastasque lacunas. *Voss.* tamen *in Etymol.* censet *aqua* hic esse trisyllabum, ea ratione, qua *relliquit*, vel *rellicuit* quadrisyllabum facit *Id. l.* 1. *v.* 560. & *l.* 2. *v.* 953. tametsi utrobique alii aliter legunt.

AQUÆDUCTIO, onis, f. aquæ deductio, aquæductus, ὑδραγωγία. *Vitruv. l.* 7. *c. ult. a med.* Vehemens spiritus in aquæductione solet nasci, ita ut etiam saxa perrumpat. *Ulpian. Dig. lib.* 39. *tit.* 3. *leg.* 10. Nihil interesse, utrum præcedat voluntas aquæductionem, an subsequatur.

AQUÆDUCTUS, us, m. *acquedotto*, ὑδραγωγία, significat tum aquarum deductionem, cum scilicet aliquo derivatur aqua ad bibendum, aut ad irrigandum, tum ipsam structuram, qua aqua deducitur, sive ea subterranea sit, per cuniculos, sive ex opere arcuato: cujus duplicis aquæductuum generis, antiquis usitati non una adhuc exstant vestigia, Romæ præsertim. *Cic. pro Cæcin. c.* 26. Aquæductus, haustus, iter, actus. *h. e.* jus aquæ ducendæ ad agrum irrigandum (de quo etiam *Ulpian. Dig. lib.* 8. *tit.* 3. *leg.* 1. verba facit.) *Id. Attic.* 13. *ep.* 6. De aquæductu probe fecisti, &c. ¶ Dicitur & *aquæ ductus* divisim. *Plin. l.* 16. *c.* 42. Pinus, piceæ, alni ad aquarum ductus in tubos cavantur. ¶ De aquæductibus Urbis Romæ exstat commentarius *Sexti Julii Frontini*.

AQUÆLIBRATOR, oris, m. architectus, qui aquarum libramenta perquirit ad aquæductus faciendos. *Imp. Constantin. lib.* 13. *Cod. Theodos. tit.* 4. *leg.* 2. Aurifices, specularii, carpentarii, aquælibratores, &c. Rectius tamen legitur divisim *aquæ librator*.

AQUÆLICIUM, V. Aquilicium.

AQUÆMANILE, V. Aquiminale.

AQUAGIUM, ii, n. *acquedotto*, quasi *aquæ agium*, ut ait *Festus*, est idem ac aquæductus, ὑδραγωγία. *Ulpian. Dig. lib.* 43. *tit.* 19. *leg.* 3. Is, qui jus aquæ quotidianæ habet, vel fistulam in rivo ponere, vel aliud quodlibet facere potest; dummodo ne fundum domino, aut aquagium rivalibus deterius faciat. Eadem fere habet *lib.* 8. *tit.* 3. *leg.* 15. Ex quibus loc. colligi videtur, differre aquagium ab aquæductu, quod illud natura factum sit, hic manu, & arte.

AQUALICULUS, li, m. *ventricolo*, idem ac ventriculus; in quo cibi concoquuntur. V. *Aqualicus*. *Senec. ep.* 90. Cibus cum pervenit in ventrem, aqualiculi fervore concoquitur; tunc demum corpori accedit. ¶ Sumitur item pro imo ventre, in quo sordes, excrementaque corporis continentur, *pancia*, *ventre*. *Pers. sat.* 1. *v.* 57. cum tibi calve Pinguis aqualiculus propenso sesquipede exstet. ¶ Scripsere quidam *aqualiculum* proprie significare alveum, in quo porci sorbent; translate autem sumi pro imo ventre, & pro stomacho.

AQUALICUS, ii, m. idem ac *aqualiculus*, qui illius est diminutivum, hoc est ventriculus. Et quidem pro ventriculo suis sumitur ab *Apic. l.* 7. *c.* 7. quam plerique putant propriam esse tum aqualici (si modo hæc vox certa est, nam apud *Apicium* lectio variat) tum *aqualiculi* significationem.

AQUĀLIS, le, adiect. ad aquam pertinens. *Varr.* apud *Non. c.* 1. *n.* 221. Nubes aquales frigido velo leves Cæli cavernas aureas subduxerant. Aquam vomentes inferam mortalibus.

AQUĀLIS, lis, m. *vaso da lavar le mani*, *mesciroba*, ὑδρία, vas quo aqua manibus datur. *Plaut. Curcul.* 2. 3. 33. Datin' isti sellam, ubi assidat, cito, & aqualem cum aqua? *Id. Mil.* 3. 2. 39. Aqualis bilibris. Adde *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 25.

AQUANUS, a, um, *di acqua*, qui est ex aqua. *Tertullian. de carne Christi*, *cap.* 9.

AQUARIOLUS, li, m. Aquarioli, teste *Festo*, dicti sunt mulierum impudicarum sordidi asseclæ, πορνοδέκται. Sic *Apulej. in Apolog.* aquariolum uxoris vocat eum, qui nimis uxori suæ addictus est. Proprie autem sic appellati videntur ii, qui vilissimum exhibebant meretricibus ministerium aggerendi ipsis aquam, qua Veneri operatæ lavarent: multus enim fuit aquæ usus in lupanaribus, cum lavare totum corpus solerent, quo fœditatem quoquo modo eluerent, & ad alios excipiendos fierent paratiores. Deinde traducta est appellatio ad eos quoque, qui turpi amore iis addicti essent; & ad eos, qui lenonia arte viros ad eas pertraherent. *Lamprid. in Commod. cap.* 2. *in f.* Aquam gessit, ut lenonum minister; ut probris natum magis, quam ei loco cum crederes, ad quem fortuna provexit. *Tertull. in Apolog. c.* 43. Si qui forte vere de sterilitate Christianorum conqueri possint, primi erunt lenones, perductores, aquarioli.

AQUARIUS, a, um, adiect. *da acqua*, ad aquam pertinens, ὑδατικός. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 25. Vas aquarium. *Paul. sentent. lib.* 3. *tit.* 7. *a med.* & *Cato R. R. c.* 11. Rota aquaria. *h. e.* ad aquam hauriendam. *Gell. l.* 16. *c.* 11. Psylli re aquaria defecti. *h. e.* aquæ inopia laborantes. *Cic. in Vatin. c.* 5. Cum tibi magno clamore aquaria provincia forte obtigisset. *h. e.* aquarum, & aquæductuum curandorum. Cur autem addat *magno clamore*, *Lips. l.* 1. *Antiq. lection. c.* 12.

12. rationem reddit. *Plin. l. 34. c. 14. & l. 36. c. 20.* Aquariæ cotes. *h. e.* quæ in acuendo aqua perfunduntur. *Colum. l. 2. c. 8. & Pallad. l. 10. tit. 3.* Aquarii fulci. *h. e.* per quos aqua ex agro decurrit; qui & *elices* appellantur. *Cæl. Aurelian. Chronic. l. 1. c. 4.* Aquarius canis. ¶ *Aquarium, ii*, absolute locus, in quo aquari possunt tum homines, tum animalia. *Cato R. R. c. 1.* Operariorum copia fiet, bonumque aquarium, oppidum validum prope fiet. *Alii leg.* Operariorum copia fiet, boumque, ibique aquarium, & oppidum validum prope fiet. ¶ Item vas ad aquam fundendam. *Hygin. Poet. Astron. l. 3. c. 28.* Effusio aquæ cum aquario ipso, &c. In quibusdam MSS. *aquali* legitur. *Plin. secundus* apud *Charis. l. 1. pag. 95. Putsch.* quærit, *aquarium*, an *aqualium* dici debeat; & statuit *aquarium* rectius esse; dicique, ut a *laterale laterarium*, *scutale scutarium*, sic ab *aquale aquarium*. ¶ *Aquarius, ii*, m. est servus, qui aquam aggerit ad usus necessarios. *Juvenal. sat. 6. v. 331.* veniet conductus aquarius. *Hieronym. ep. 27. ad Eustoch. epitaph. Paulæ, c. 3. a med.* Gabaonitas ob dolos, & insidias, in aquarios, lignariosque damnavit. ¶ Item qui aquarum curam habet, aquarum architectus, aut qui quocumque modo aquis publicis curandis inservit. *Cæl. ad Cicer. Fam. 8. ep. 6.* Nisi ego cum tabernariis & aquariis pugnarem, &c. Erat autem *Cælius*, cum hæc scriberet, Ædilis. *Imp. Zeno lib. 11. Cod. tit. 42. leg. penult.* Universos autem aquarios, vel aquarum custodes, quos hydrophylacas nominant, qui omnium aquæductuum custodes deputati sunt, &c. Adde *Frontin. de aquæduct.* sæpe. ¶ Denique *Aquarius* nomen est undecimi signi in cælesti Zodiaco, qui Græce Ὑδροχόος dicitur, hoc est *aquam fundens*, in quod Sol mense Januario ingreditur: Constat stellis quatuordecim, & figuratur ut puer urnam habens, & aquam effundens, quam repræsentant stellæ viginti quatuor: tametsi alii aliter numerant. Fabulantur Poetæ hunc fuisse Ganymedem, qui Jovis pincerna fuit, ob id meritum inter astra collocatum. Alii fingunt, esse Deucaliona, quod eo regnante magnum aquarum diluvium fuit. Alii denique alia commenti sunt. V. *Hygin. Poet. Astronom. l. 2. c. 29. & l. 3. c. 28. Horat. l. 1. sat. 1. v. 36.* inversum contristat Aquarius annum. Adde *Cicer. in Arat.* ubi sæpe *Aquari* in genitivo usurpat pro *Aquarii*, metri causa, *vers. 56. 172. 176. 179.* & alibi.

AQUATE, adverb. dilute. *Plin. Valer. l. 1. c. 10.* Cerotum temperare aquatius. *Cæl. Aurelian. Tard. l. 1. c. 4.* Vinum aquatissime temperatum. *h. e.* multa aqua dilutum.

AQUATICUS, a, um, *acquatico*, qui in aqua, vel circa aquam vivit, aut provenit, ἔνυδρος. *Plin. l. 8. c. 27. & l. 10. c. 3.* Aquaticæ aves. *Id. l. 16. c. 36.* Aquatici frutices. *& cap. 37.* Aquaticæ arbores. ¶ Ponitur etiam pro aquoso, humido, *acquoso*. *Plin. l. 18. c. 11.* Aquaticus panis. *h. e.* qui multa aqua subigitur. *Ovid. 2. Metam. v. 853.* Aquaticus Auster. *Plin. l. 16. c. 36.* In aquaticis natus calamus. ¶ *Aquaticus color*, aquæ similis. *Solin. c. 30. (al. 43.) sub fin.* Hyacinthus aut violaceo diluitur, aut nubilo obducitur, aut albicantius in aquaticum eliquescit.

AQUATILIS, le, *acquatico, acquatile, acquajuolo*, idem quod aquaticus. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 60.* Vescimur bestiis & terrenis, & aquatilibus, & volatilibus. *Colum. l. 7. c. 9.* Aquatilis silva. *Plin. in princip. l. 31.* Aquatilium in medicina beneficia. *h. e.* animalium in aquis degentium. ¶ Aquæ saporem habens, ὑδατώδης. *Plin. l. 19. c. ult.* Sunt acres succi cunilæ, origani, amari absinthii; aquatiles cucumeris, cucurbitæ, lactucæ.

AQUATIO, onis, f. *il far acqua*, ὑδρεία actus aquandi, collectio, & importatio, & usus aquæ: estque sæpe militare vocabulum. *Cæs. l. 4. B. Gall. c. 11.* Quatuor millibus passuum aquationis causa procedere. *Auct. de B. Hispan. c. 8.* Regio habens copiosam aquationem. *h. e.* aquarum copiam ad usum exercitus. *Id. de B. Afric. c. 51.* Aquatione longa, & angusta uti. ¶ Extra rem militarem, *Plin. l. 6. c. 23.* A Copto camelis itur, aquationum ratione mansionibus dispositis. *Pallad. l. 4. tit. 17. in f. & l. 3. tit. 19. in f.* Salices aquationibus adjuvandæ. *h. e.* irrigationibus. *Colum. l. 7. R. R. c. 5.* Mutare pabula, & aquationes totius regionis. *mutare il pascolo, e l' acque*. *Plin. l. 32. c. 7.* Ranæ multæ, variæque per aquationes Autumni nascentes. *h. e.* ex pluviis autumnalibus. Usus est etiam *Cicero l. 3. Offic. c. 14.* ubi tamen quidam lectionem sollicitarunt.

AQUATOR, oris, m. ὑδροφόρος, qui aquandi ministerium, præsertim in exercitu facit. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 73.* Aquatores ab equitatu premi nostro. *Liv. l. 41. c. 1.* Ut idem aquatoribus esset præsidium.

AQUATUS, a, um, *acqueo, acquidoso, fluido, tenero*, aquam referens, dilutus, fluidus: cui opponitur crassus, spissus, durus. *Pallad. l. 4. tit. 1.* Cum vites non aquato, sed spisso humore lacrimabunt. *Senec. l. 1. quæst. natur. c. 3. ad fin.* Purpura eodem conchylio non in unum modum exit: interest, quamdiu macerata sit: crassius medicamentum, an aquatius traxerit. *Plin. l. 28. c. 9.* Omne lac vernum aquatius æstivo. *Scribon. Larg. compofit. 35.* Collyrium aquatum. *h. e.* maxime dilutum, & fluidum. *& composit. 26.* Collyrium aquatissimum. ¶ Aqua mixtus. *Augustin. l. 6. Confession. c. 2.* Potionem aquatam madidi nauseant. *Et mox.* Vinum aquatissimum.

AQUENSES, ium, m. cognomine Taurini, sunt populi Etruriæ, ita dicti ab oppido, quod *Aquæ Taurinæ* appellatur. Ital. *Acquapendente*, quia situm est prope aquas, seu Thermas Taurinas. *Plin. l. 3. c. 5.*

AQUICALDENSES, ium, m. populi Hispaniæ citerioris in Catalaunia, quorum oppidum *Aquæ calidæ*, nunc ab Hispanis *Caldes* dicitur, leucis quatuor a Barcinone distans. *Plin. l. 3. c. 3.*

AQUICELUS, li, m. *Plin. l. 13. c. 10.* scribit, nucleos pineos in melle decoctos *aquicelos* a Taurinis vocari.

AQUIDUCUS, a, um, *disseccativo*, aquam ducens, & exsiccans, ὑδραγωγός. *Cæl. Aurelian. Tard. l. 3. c. ult. a med.* Uti aquiducis medicaminibus, quæ Græci hydragoga vocaverunt.

AQUIFOLIUS, a, um, folia aculeata habens; quasi *acuifolius*. *Ilex aquifolia* est ilicis genus, *sorta di leccio*, folia aculeata habens, & pungentia, quæ a Scriptoribus modo inter frutices, modo inter arbores enumeratur, quia magna alibi, alibi parva provenit. *Plin. l. 16. c. 6.* duo ilicis genera facit, alterum foliis oleæ similibus, quod in Italia provenit; alterum foliis aculeatis, quod in Provinciis nascitur, & aquifolia ilex vocatur. Alii plura fecerunt genera: quos consule apud *Aldrovand.* & alios. ¶ Est & alterum *aquifoliæ ilicis* genus, sed parvum, & frutici magis, quam arbori simile, facile in Hispania proveniens, ac ferens coccum tingendis lanis aptissimum, & ob id maxime pretiosum. *Plin. l. 16. c. 8.* ¶ Dicitur & *aquifolia, æ*, absolute. *Plin. l. 16. c. 18.* Montes amant aquifolia, buxus, ilex, juniperus. ¶ Item *aquifolium, ii*, n. *Plin. l. 16. c. 25.* Vere germinant aquifolium, terebinthus, paliurus. *Id. ibid. c. 43.* In laminas secantur buxum, palma, aquifolium, ilex. ¶ Adjective *Cato R. R. c. 31.* Vectes aquifolios, iligneos, laureos, ulmeos, facito, uti fient parati. Adde *Plin. l. 16. c. 43.* ubi hæc eadem verba repetit. ¶ Scribitur & *agrifolius* (quia ipsa arbor ἄγρια aliquando vocatur a *Theophr.*) *acrifolius*, & *acrufolius*.

AQUIFUGA, æ, m. & f. qui aquas fugit, idque facit ex morbo, qui *hydrophobia* appellatur, ὑδροφόβος. *Cæl. Aurelian. Acut. l. 3. c. 15.* Aquifugas cito interire.

AQUIGENUS, a, um, in aquis natus. *Tertull. l. 2. advers. Marcion. c. 12.* Inter aquigena, & terrigena animalia.

AQUILA, æ, f. *aquila*, ἀετός, avis ex genere rapacium, maximis valens viribus, ceterarumque pugnacissima, ac generosissima: ob id avium regina appellata: acutissimo, ut creditur visu prædita, adeoque forti acie, ut contra solem stare apertis oculis, & ne connivere quidem dicatur: eo experimento pullos suos agnoscens, & aversantes rejiciens, tanquam degeneres. (V. *Lucan. l. 9. v. 902.* & *Claudian. in præf. ad III. consul. Honor.*) quod alii non acumini, sed obtusæ aciei adscribendum putant. Multa de aquilis *Plin. l. 10. c. 3.* ubi sex earum genera facit, & naturas describit. *Horat. l. 4. od. 4. v. 31.* nec imbellem feroces Progenerant aquilæ columbam. ¶ A Poetis dicitur Jovis ministra, & armigera, quæ ei fulmina suggerit, quæque Ganymedem surreptum, sublatumque ad eum attulisse fingitur: ipsum quoque Jovem, ne a Saturno devoraretur, clam in Cretam detulisse, & adversus Gigantes prœlianti in victoriæ augurium obvolasse, telaque suppeditasse: Ob quæ merita tandem in Cælo collocata sit, & factum sidus novem, & secundum alios undecim stellis constans, quod capite caudam Delphini, cauda viam lacteam pœne pertingit, alis autem hinc æquatorem, inde Tropicum Cancri. Hæc pleraque ex *Serv. ad Æn. v. 398. Plin. loc. cit.* scribit, ideo eam Jovis armigeram judicari, quia numquam fulmine læditur. *Servius ibid.* addit aliam de aquila fabulam: nempe fuisse quendam puerum formosissimum, nomine ἀετόν, in Creta insula, Jovi valde charum; & a Junone ob zelotypiam in avem sui nominis conversum (ἀετὸς enim aquila est) & ab Jove tandem in Cælum translatum. Aliam & *Hygin. Poet. Astronom. l. 2. c. 16.* Meropem quendam Co insulæ Regem, uxorem habuisse Ethemeam ex genere Nympharum. Hanc quia Dianam colere desiisset, ab ea sagittis figi cœptam, tandemque a Proserpina vivam ad Inferos abreptam. Ejus desiderio Meropem mortem sibi consciscere voluisse: misertam Junonem, ejus corpus in aquilam convertisse, & inter sidera collocasse: ne si hominis effigie eum collocaret, conjugis adhuc memoria, ac desiderio affligeretur. Addit, nonnullos dixisse, hanc fuisse aquilam, quæ Jovis jussu soccum Veneris in Acheloo lavantis, ad Mercurium ejus amore captum, in Amithaoniam detulerit: quem persequens Venus, ad eum pervenit: qui voti compos factus aquilam, cujus ope ad optata pervenerat, in Cælum transtulit. ¶ In auguriis volatus aquilæ omnium prosperrimus a Romanis habitus est: quam ob causam aquilæ signum in exercitu ferre instituerunt. Itaque principem locum inter signa exercitus aquila obtinebat, quæ longæ infixa perticæ gestabatur, alis plerumque expansis, & in unguibus habens fulmina; fere etiam ex argento conflata. Singulæ legiones suam habebant aquilam, sub qua etiam socii tum in agmine, tum in acie stabant: & quamvis ex aliis etiam animalibus signa militaria essent, apro, lupo, sphinge, &c. tamen aliquando abdicata ea fuere: quod primum omnium fecisse C. Marium, scribit *Plin. l. 10. c. 4.* aquila semper retenta, & primarii signi loco habita. V. *Lips. de militia Rom. l. 4. dial. 5. Stewech. ad lib. 2. Veget. cap. 6.* & alios. *Lucan. l. 1. v. 6.* infestisque obvia signis Signa, pares aquilas, & pila minantia pilis. *Id. l. 5. v. 238.* Victrices aquilæ. *Auct. de B. Hispan. cap. 30.* Erat acies tredecim aquilis constituta. *h. e.* legiones. metonymia. *Juvenal. sat. 14. v. 197.* Ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus Afferat. *h. e.* honorem, & commoda primipili. ¶ *Tacit. l. 3. Hist. c. 71.* memorat *Aquilas sustinentes fastigium* Capitolii; & vel aquilas intelligit e ligno factas ornatus gratia, quibus templi fastigium innitebatur, vel certe mutulos, ac trabes, tabulatave ita disposita, ut vel aquilas, vel aquilarum alas aliqua ratione imitarentur: cujusmodi a Græcis ἀετοί, & ἀετώματα appellantur, ut est apud *Pollucem l. 7. c. 27.* ¶ *Aquilæ senectus* proverbio dicitur de senibus, qui magis bibaces sunt, quam edaces. dicitur enim aquila, cum ad senectutem pervenerit, quia superius rostrum adeo crescit, ut aduncitas aperiri non queat, aliquamdiu quidem solo prædæ sanguine nutriri, paulatim vero eo nutrimento non sufficiente, fame extingui, quod & *Plin.* scribit *l. 10. c. 3.* Legitur hoc proverbium apud *Terent. Heaut. 3. 2. 10.* ¶ Alio sensu dicitur *aquilæ senectus* de iis, qui etiam in senectute actuosi sunt, & reipublicæ prosunt: quia aquila vel vetula generositatem retinet: & eodem sensu ob eandem rationem dicitur *equi senectus*. Utrumque conjunxit *Auson. in Professor. n. 4. v. ult.* ¶ Est etiam *aquila* genus piscis, de

de quo Plin. l. 9. c. 24. ¶ Aquilai pro Aquilæ in genitivo sing. habet Cic. in Aratis, v. 372.

AQUILEGUS, a, um, aquam legens, seu colligens, ut Rotæ aquilegæ apud Tertullian. de anim. c. 33. ¶ Aquilegus, i, absolute est idem qui aquilex. Inscript. apud Gruter. pag. 94. n. 3. Alexis Aquilegus V. S. L. M. Alia apud Murator. pag. 489. n. 4. M. Aurelius Vestinus aquilegus. Adde Cassiodor. l. 3. Variar. epist. ult. ubi tamen alii aliter legunt.

AQUILEJA, æ, f. Aquileja, Ἀκυληΐα Urbs Carnorum Metrop. in decima Reg. Italiæ, quæ alluitur Timavo fluvio ad Turri, & Alsæ fluviorum confluentiam, media inter Palmam, & Gradum, inter Concordiam ad Occ. & Tergestum in Or. Fuit olim primaria, Roma excepta, totius Italiæ: sed ab Attila A. C. 452. & a Langobardis anno 590. incensa, & devastata, nunc pæne tota in ruinis jacet. Martial. l. 4. epigr. 25. Et tu Ledæo felix Aquileja Timavo. Sil. l. 8. v. 606. Nec non cum Venetis Aquileia perfurit armis. Al. leg. superfuit. ¶ Fuit in Tribu Velina.

AQUILEJENSIS, se, di Aquileja, ad Aquilejam pertinens. Liv. l. 39. c. 45. Aquilejensis ager.

AQUILENTUS, a, um, adjectivum ab aqua, ut a mustum est mustulentus, a vinum vinolentus, &c. Varr. apud Non. c. 4. n. 318. de Luna. Tum contremula, aquilenta, apud alta litora Oriris, ac reluces nobilis omnibus. h. e. pluviam inducens; vel marino humore conspersa. credebantur enim olim Sol & Luna marinis aquis tingi in ortu, & occasu. Etiam Ciceroni hæc vox tribuitur l. 2. de nat. Deor. c. 19. Regio, quæ tum aquilenta est, tum australis. Ita enim haberi in multis optimæ notæ MSS. testantur Gruter. & Gronov. Editi tamen libri Aquilonalis exhibent, vel Aquilonaris.

AQUILEX, ĕgis, & ĭcis, m. intendente di trovar acque, peritus scrutandi aquarum venas in usum puteorum, & aquæductuum: quem aquarum indagatorem vocat Colum. l. 2. c. 2. ita dictus ab aquis legendis, hoc est inquirendis, ὑδροσκόπος, ὑδροφάντης. Varr. apud Non. c. 2. n. 8. Tuscus aquilex. Plin. l. 26. c. 6. Tussilago silvestris ubi nascitur, subesse aquas credunt: & hoc habent signum aquileges. Adde Plin. alter. l. 10. ep. 46. & Senec. l. 3. quæst. natur. c. 15. ¶ Habet etiam aquilicis in obliquis casibus: ut dictum est: & hac ratione dicitur ab aquis eliciendis. Aurel. Arcad. Dig. lib. 50. tit. 6. leg. ult. Aquilices, tubarii, cornuarii, arcuarii, &c. Ita legitur in optimis editionib. Haloandri, Torrentini, & aliis. Budeus reponendum putat aquileges. Tertull. l. 3. advers. Marcion. c. 5. Nec statim aquilicem, & agricolam se Deus repromisit. Gloss. Vet. Aquilices, οἱ τὰ ὑδραγώγια ἐργαζόμενοι, οἱ ἀνοχετεύοντες, ποταμῖται, ὑδροσκόποι. Serv. ad Georg. 1. v. 109. Scrutatores, vel repertores aquarum, aquilices dicuntur.

AQUILIANUS, a, um, adject. ab Aquilio, quod est nomen proprium hominis Romani. Hinc Aquiliana stipulatio denominata ab Aquilio Gallo Jurisconsulto, qui fuit Ciceronis familiaris. Ejus mentio fit Dig. lib. 2. tit. 15. leg. 2. 4. 5. lib. 4. tit. 3. leg. 38. & alibi. Formula vero ejusmodi stipulationis habetur ibid. lib. 46. tit. 4. leg. 18. Sic Aquiliana definitio, Cic. 3. Offic. c. 15. ¶ Scribitur & Aquillianus duplici ll.

AQUILICES, icum, m. iidem qui aquileges. V. Aquilex.

AQUILICIUM, ii, n. dicitur, cum aqua pluvialis remediis quibusdam elicitur, ut quondam, si creditur, manali lapide in urbem ducto. Ita exponit Festus, apud quem & aquælicium legitur: ab aqua, & elicio, is. Hinc aquilicium Jovi immolare apud Tertull. in Apolog. c. 40. sub fin. est victimas Jovi immolare ad impetrandam pluviam in siccitatibus.

AQUILIFER, ĕri, m. Alfiere, qui aquilam, quod est signum præcipuum legionis, in exercitu portat, signifer, ἀετοφόρος. Cæs. l. 5. B. Gall. c. 37. Cum aquilifer magna multitudine hostium premeretur, aquilam intra vallum projecit. Sueton. in Aug. c. 10. Aquilifero legionis suæ graviter saucio.

AQUILIGER, ri, m. idem qui aquilifer. Habetur in quadam Inscriptione apud Reines. class. 8. n. 30. Quamvis etiam ibi aliger legatur, aquiliger corrigendum esse, idem Reines. recte censet.

AQUILINUS, a, um, aquilino, di aquila, ἀετινός, ad aquilam pertinens. Plaut. Pseud. 3. 2. 63. Aquilinæ ungulæ. Apulej. l. 2. Metam. Aquilinus aspectus. h. e. valde acutus. V. Aquila. ¶ Aquilinas pateras affert ex Varrone Non. c. 15. n. 21. sed legendum culignæ, pateræ.

AQUILIUS, & Aquillius, ii, (utriusque scriptionis exstant vet. lapides allati a Manut. in Orthogr.) & Aquilia, æ, nomen proprium hominis Romani, dictum ab aquilo colore, hoc est nigro, ut Festus docet, vel potius fusco. ¶ Adjective Aquilia lex lata a C. Aquilio Gallo trib. pleb. fuit de damno injuria dato: continebat autem tria capita, quorum primum, & tertium referuntur Dig. lib. 9. tit. 2. qui est Ad legem Aquiliam, leg. 2. & 27. secundum non exstat, quia jam in desuetudinem abierat. V. ibi de ea plura. Meminit etiam Cicer. de clar. Orat. c. 34.

AQUILO, ōnis, m. Aquilone, Borea, Greco Tramontana, Βορέας, ventus Septentrionalis frigidissimus, ita dictus a vehementissimo volatu instar aquilæ, ut Festus putat. Flat inter Septentrionem, & Ortum solstitialem contra Libonotum. Plin. l. 2. c. 47. ¶ Græco vocabulo Boreas appellatur. Latini Scriptores, & præsertim Poetæ, eum cum Septentrionali vento sæpe confundunt; & Aquilonem nominantes, sæpe Septentrionalem plagam designant, ob vicinitatem, & affectuum similitudinem. Quin & per synecdochen pro omni vento usurpant, qui vehementissimi flatus sit. ¶ De Aquilone hæc a Poetis emanavit fabula: Fuisse eum Orithyiæ maritum, quam ex Græcia in Thraciam rapuerat, patrem Chionæ, itemque Zetis, & Calais. Cum Latonam ex Jove gravidam Python serpens Junonis jussu persequeretur, Jupiter Aquilonis curæ eam commisit, qui statim sublatam puellam ad Neptunum pertulit, qui eam tutatus est. Hygin. fab. 140. Addit Servius ad Æn. 3. v. 209. Aquilonem seu Borean dedisse filiam Cleobulam nuptui Phineo Thracum, vel Arcadiæ Regi, qui ex ea suscepit duos filios, quos postea, mortua matre, cum aliam duxisset uxorem, hujus falsa accusatione ambos obcæcavit: quam nepotum injuriam persequens Aquilo avus, Phineum pari cæcitatis pœna affecit, & ad Pelagias insulas detulit, appositis insuper Harpyiis, quæ eis cibos abriperent, somnosque turbarent. Hæc omnia alii aliter narrant. Virg. 4. Æn. v. 310. Et mediis properas aquilonibus ire per altum. Martial. l. 5. epigr. 9. Centum me tetigere manus aquilone gelatæ.

AQUILONĀLIS, le, adject. Aquilonaris, Borealis, Βορεαῖος. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 19. Regio, quæ tum est Aquilonalis, tum Australis. Alii aliter leg. V. Aquilentus.

AQUILONĀRIS, e, Aquilonare, Settentrionale, Boreale, ad Aquilonem, seu Septentrionem pertinens, Βορεαῖος. Vitruv. l. 9. c. 6. Piscis Aquilonaris. h. e. alter Piscium cælestium, qui Septentrionem versus collocatus est. Adde locum Cicer. in Aquilentus.

AQUILONIGĔNA, æ, m. & f. ab Aquilone genitus: & est Poetica Septentrionalium populorum cognominatio. Auson. in Mosell. v. 407. Aut Italum populos, Aquilonigenasque Britannos.

AQUILONĬUS, a, um, Aquilonare, Βορεαῖος, ad Aquilonem pertinens: & sæpe pro Septentrionali sumitur, ea ratione, qua in Aquilo dictum est. Plin. l. 17. c. 2. Aquilonia hiems. h. e. frigus ab Aquilone vento inductum. Id. l. 2. c. 49. Aquilonius typhon. Id. ibid. c. 97. Luna Aquilonia. h. e. versus Septentrionem sita. Id. l. 18. c. 26. Aquilonius piscis. V. Aquilonaris. Id. sub fin. l. 27. Aquilonia loca. Stat. 5. Theb. v. 432. Ismarii, Aquilonia pignora, fratres. h. e. Aquilonis filii Zethes, & Calais. Sic Propert. l. 1. eleg. 20. v. 25. Aquilonia proles.

AQUILUS, a, um, fosco, bruno, fuscus, subniger: ab aqua deducta vox. Nam cum antiqui, ut Festus docet, duos omnino naturales colores noscerent, album scilicet, & nigrum, tertium inter utrumque medium ab aqua, cujus incertus est color, aquilum dixere. Hanc notationem rident alii, & ab aquila ducunt. Plaut. Pœn. 5. 2. 152. Statura haud magna, colore aquilo. Sueton. in Aug. c. 79. Colorem inter aquilum, candidumque. Casaubon. eum esse putat, qui est in iis, quos Solis æstus torruit. Arnob. l. 3. pag. 108. Dii aquili, cæsi, ravi.

AQUIMINĀLE, is, V. vocem sequent.

AQUIMINARIUM, ii, n. genus aquarii vasis, quod inter escaria, & ea, quæ ad mensam pertinent, contineri, docet Ulpian. Dig. lib. 34. tit. 2. leg. 20. a med. & Pompon. ibid. leg. 22. Videtur autem esse vas lavandis manibus aptum: ex quo aquimanarium scribendum esse quidam censent, ab aqua scilicet, & manare. Ideo autem inter escaria vasa enumeratur, quia ante, & post mensam aqua manibus datur. In Edit. Digest. Haloandri, & Torrentini legitur aquiminarium tum locis cit. tum lib. 33. tit. ult. leg. 3. Apud Paul. recept. sentent. lib. 3. tit. 7. habetur aquiminale, pro quo Cujac. cum aliis mallet aquæmanile. At Varr. apud Non. c. 5. n. 32. habet Aquæmanale, & urceolum esse ait, quo in trulleum aqua effunditur: quæ omnia eodem recidunt.

AQUĪNAS, ātis, omn. gen. di Aquino, ad Aquinum oppidum pertinens. Tacit. l. 2. Hist. c. 63. Colonia Aquinas. Horat. l. 1. ep. 10. v. 27. Nescit Aquinatem potantia vellera fucum. h. e. colorem factitium, purpuræ similem, quo Aquini lanæ tingebantur, sed purpura longe deteriorem. Sil. l. 12. v. 528. mox & vicinus Aquinas. ¶ Aquinates, um, Aquini cives, & incolæ. Cic. pro Cluent. c. 68. Propter vicinitatem Aquinatium.

AQUĪNUM, Aquino, Ἀκυῖνον, Col. & Urbs Latii, apud fines Samnitium in provincia Terræ Laboris, cis Casinum 5. M. P. Plin. l. 3. c. 5. Patria D. Thomæ Theologorum Principis, qui inde Doctor Aquinas dicitur.

AQUIPENSER, V. Acipenser.

AQUIPEDIUS, V. Acupedius.

AQUĬPES, V. Agipedes.

AQUITANĬA, æ, f. (olim Aremorica dicta) Guienne, & Guascogne, Ἀκυιτανία, una ex quatuor Galliæ partibus: olim complectebatur totam illam regionem, quæ a Ligeri fluvio ad Pyrenæos, & Oceanum extenditur. Nunc a Circio Oceanum habet, qui Aquitanicus sinus dicitur, ab Occ. Hispaniam, a Septent. Lugdunensem Provinciam, a Merid. Narbonensem. Plin. l. 4. c. 17. & 19.

AQUITANĬCUS, a, um, adject. ad Aquitaniam pertinens. Plin. l. 4. c. 19. in f. Aquitanicus sinus. Id. l. 26. c. 1. Aquitanica Provincia.

AQUITĀNUS, a, um, Aquitanicus. Tibull. l. 2. eleg. 1. v. 33. Gentis Aquitanæ celeber Messala triumphis. ¶ Aquitani, orum, Aquitaniæ populi. Plin. l. 33. c. 6.

AQUIVERGĬUM, ii, n. locus depressus, in quem aqua ex editiore parte defluit. Legitur apud Innocent. de casis litter. pag. 225. Goes. & pag. 234.

AQUOR, aris, atus sum, far acqua, raccoglier acqua, ὑδρεύω, verbum militare, quod significat aquam haurire, & comportare in usum militum. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 78. Premebantur Afraniani pabulatione, aquabantur ægre. Sallust. in Jug. c. 98. Miles gregarius castris aquatum egressus. Hirt. l. 8. B. Gall. c. 40. Oppidanorum multitudo aquatum unum in locum conveniebat. ¶ Commode de apibus Virg. 4. Georg. v. 193. Sed circum tutæ sub mœnibus urbis aquantur. Plin. l. 11. c. 18. a med. Apibus insidiantur aquantibus ranæ. ¶ Translate Plin. l. 18. c. 17. post med. Solum crassum & pingue aquari gaudet, ut præpinguis & densa ubertas diluatur. h. e. crebros imbres bibere. Ita legit Harduin. alii aliter.

AQUOSITAS, atis, f. acquosità, humor. Cæl. Aurelian. Acut. l. 2. c. 35. Si defectione fuerit stomachus affectus, fluor sequitur salivarum, & humecta aquositas, & nausea.

AQUOSUS, a, um, acquoso, ὑδατώδης, copiam aquæ habens. Colum. l. 5. c. 10. de ficis. Locis frigidis, & autumni temporibus aquosis præcoces serito. Plin. l. 18. c. 17. Aquosior ager. Cato R. R. c. 34. Aquosissimus locus. Plin. loc. cit. & Virg. ecl. 10. v. 66. Aquosa hiems. Virg. 8. Æn. v. 429. Nubes aquosa. Id. Æn. 4. v. 52. Aquosus Orion. Propert. l. 4. eleg. 3. v. 52. Crystallus aquosa. h. e. nitida, & pellucens velut aqua. Hinc Isidor. l. 16. c. 13. scribit, crystallum esse aquosi coloris. vel aquosam dicit, quia revera crystallus ex aqua nivali, frigoris vi concreta fit, ut Plin. l. 37. c. 2. docet. Horat. l. 2. od. 2. v. 15. Languor aquosus. h. e. morbus hydropis. Apud Ovid. Heroid. ep. 3. v. 53. Mater aquosa est Thetis.

AQUULA, æ, f. acquetta, ὑδάτιον, pauca aqua. Cic. l. 1. de Orat. c. 7. Platanus, quæ mihi videtur non tam ipsa aquula, quæ describitur, quam Platonis oratione crevisse. Id. l. 2. de Orat. c. 39. Ubi non seclusa aliqua aquula teneatur, sed unde universum flumen erumpat. Plaut. Curcul. 1. 3. 3. Suffundere aquulam.

A R

AR, idem quod ad apud Veteres: quod postea obsolevit. Plaut. Truccul. 2. 2. 17. Ar me advenias. Alii aliter leg. ¶ In compositione semper locum habuit in verbo arcesso. Alia etiam enumerat verba Priscian. l. 1. pag. 559. Putsch. in quibus olim ar pro ad dicebatur, ut arvenas, arventores, arvocatos, arfines, arvolare, arfari, pro advenas, adventores, &c. Sic arfuerunt, arfuisse in veteri S. C. de Bacchanalib. apud Fabrett. c. 6. pag. 427. & arvorsarius in veteri Tab. apud Gruter. pag. 507. lin. 15.

ARA, æ, f. ara, altare, βωμὸς, locus exstructus sæpe quadrata forma, sacrorum causa: quæ quomodo ab altari differat, in ea voce diximus. Cic. l. 1. Divin. c. 45. Consecrare aram alicui deo. Id. pro Dom. c. 53. Dedicare aram. Idem de Harusp. resp. c. 13. Detrahere sacerdotem ab ipsis aris, & pulvinaribus. Sueton. in Aug. c. 15. Exstruere aram numini. Tacit. 14. Ann. c. 30. Adolere aras cruore. Ovid. 2. Amor. eleg. 13. v. 23. Dare thura aris fumosis. Virg. 4. Æn. v. 453. Imponere dona aris thuricremis. Id. 2. Æn. v. 202. Mactare taurum ad aras. ¶ In illo ejusdem Virg. 6. Æn. v. 177. aramque sepulcri Congerere arboribus, cæloque educere certant, Servius aram pro pyra in modum aræ extructa accipiendam putat. ¶ Fabrettus Inscription. c. 2. pag. 107. & 108. plures affert Inscriptiones, in quibus ara ponitur pro urna seu cippo sepulcrali, qui aram figura refert. ¶ Varias Etymologi hujus vocis origines assignant, ut Varr. l. 4. L. L. c. 4. ad fin. Serv. ad Æn. 2. v. 515. Isidor. l. 5. c. 4. & alii: quæ omnia Voss. in Etymol. collegit. Macrob. l. 3. Saturn. c. 2. ex eodem Varr. docet, prius asas, & ansas dictas fuisse, & commutatione litterarum factas esse aras, eo modo quo Valesii, & Fusii dicti sunt prius, quos nunc Valerios, & Furios dicimus. Porro asas, & ansas ideo dictas esse, quia mos erat precantium, & jurantium aras tenere manibus: quod confirmat Servius ad illud Virg. Æn. 4. v. 219. Talibus orantem dictis, arasque tenentem Audiit omnipotens. Sic Æn. 12. v. 201. Tango aras, medios ignes, & numina testor. Cic. pro Flacc. c. 36. Qui si aram tenens juraret, crederet nemo. Plaut. Rud. 5. 2. 46. Tange aram hanc. La. Tango. Gr. Per Venerem hanc jurandum est tibi, &c. Adde Nepot. in Annib. c. 2. ¶ Hinc tactas aras rumpere, Propert. l. 3. eleg. 19. v. 15. juramentum violare tacta ara dictum. Al. leg. pactas aras h. e. pacta ante aras, & interposita religione firmata. ¶ Exstruebantur aræ non solum in templis, sed etiam in viis, ac plateis sub dio: cujus rei testimonium exstat apud Plaut. Aulul. 4. 1. 20. & Mostell. 5. 1. 45. ¶ Per synecdochen aræ ponuntur pro religione, & rebus sacris. Cic. l. 3. de nat. Deor. c. ult. Est mihi tecum pro aris, & focis certamen. h. e. pro religione, & pro patria. Id. Attic. l. 7. ep. 11. Non est, inquit, in parietibus Respublica; at in aris, & focis. ¶ Sæpe ara ponitur pro perfugio, rifugio. Nam rei, & præsertim servi, ad aras confugientes, perfugium ibi habebant, & asylum, ut inde sine piaculo abstrahi non possent. Quod si eos aliquando avelli necesse esset ignis admovebatur. Sic enim eos non ab hominibus, sed a Deo divelli existimabant. Ejus rei exemplum apud Plaut. Mostell. 5. 1. 64. & Rud. 3. 4. 56. habetur. Terent. Heaut. 5. 2. 22. Nemo accusat, Syre, te: nec tu aram tibi, nec precatorem pararis. Ovid. 5. Trist. eleg. 6. v. 14. Quæ patuit, dextræ firma sit ara meæ. Cic. 3. de nat. Deor. c. 10. Omnium talium rerum ratio reddenda est: quod vos cum facere non potestis, tanquam in aram confugitis ad deum. Id. post redit. in Senat. c. 5. Qui nisi in aram tribunatus confugisset, vim prætoris effugere non potuisset. Id. Verr. 4. c. 3. Confugere ad aram legum. h. e. tribunal Prætoris, & ad judices, qui leges servant, & vindicant. ¶ Est etiam ara signum cæleste situm ad Australem plagam sub cauda Scorpii prope circulum Antarcticum constans stellis quatuor secundum Hygin. & secundum alios septem: quod aliis nominibus Thuribulum, & Sacrarium, & Lar appellatur. Fabulantur esse illam aram, in qua sacra fecerunt dii, & societatem sanxerunt contra Titanas cælo bellum inferentes, exstructamque esse a Cyclopibus. Cic. in Arat. l. 2. de nat. Deor. c. 44. Inde Nepæ cernes propter fulgentis acumen Aram, quam flatu permulcet spiritus Austri. Adde Hygin. Poet. Astronom. l. 2. c. 39. & l. 3. c. 38. ¶ Denique aræ ab Italis Latine loquentibus dicta sunt saxa, & crepidines pelagi tranquillo quidem mari exstantes, & quæ facile cerni possunt, at agitato fluctibus latentes, & pæne invisibiles, in quas incurrentia navigia diffinduntur. Virg. Æn. 1. v. 112. Tres notus abreptas in saxa latentia torquet: Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus, aras. Varr. de ora marit. apud Serv. ad loc. Virg. cit. Sciunt, periculose se navigare, ac verentur in pelago latentem insulam: quem locum vocant aras. Servius docet, dictas esse aras hujusmodi saxa sparsa inter Africam, Siciliam, Sardiniam, & Italiam, quod ibi Afri, & Romani fœdus inierunt, & fines imperii sui illic esse voluerunt. Addit quosdam tradere, insulam fuisse iis locis (quod indicare videtur & Varr. loc. cit.) quæ tandem superfuso mari latuerit, exstantibus tantummodo quibusdam saxis, super quæ Pœnorum sacerdotes rem divinam facere soliti fuerint. Hinc Claudium Quadrigar. 1. Ann. apud eund. ibid. scribere, aras Neptunias fuisse appellatas. Denique subdit, putare alios, hujusmodi appellationem tractam esse a Græcis, qui βωμοὺς, hoc est aras, ea saxa vocant. ¶ Aram pro area quidam putant usurpari a Tertull. de Pall. cap. 5. Soleo de qualibet margine, vel ara medicinas moribus dicere. h. e. in viarum crepidinibus, vel areis seu plateis. Sed nihil prohibet, quin de ara proprie dicta intelligatur. Nam etiam in publicis viis, & plateis aræ positæ erant, ut dictum est: & notat Salmas. ad hunc loc. licuisse aliquando iis pro suggestu uti. Apud Varr. quoque aram pro area usurpari credunt nonnulli lib. 1. R. R. c. 54. Uva quæ descendat in aram, ut in carnarium ascendat. h. e. quæ in area siccetur, & siccata servetur in carnario ad edendum. Hinc Idem Varr. l. 4. L. L. c. 4. aram ab area deduci posse indicat: quare non est absurdum aram pro area sumere. Auson. Popm. pro ara legit area ex conjectura. ¶ Nonnulla sunt Orbis terræ oppida, quæ ab aris ibi aliquando excitatis nomen accepere, ut Ara Cæsaris, Ara Ubiorum, &c. quæ V. apud Geographos.

ARABARCHES, æ, m. Ἀραβάρχης, (ut ostendit Alciatus l. 1. Prætermissor.) dicebatur publicanus, qui præerat exigendo vectigali de pecoribus, quæ ex Arabia in Ægyptum adducebantur: cujus officium Arabarchia vocabatur. V. Vocem sequentem. Hinc Juvenal. sat. 1. v. 130. Nescio quis Ægyptius, aut Arabarches. ubi alii putant notari Crispinum, de quo alibi Juvenal. alii alios. Cic. etiam l. 2. Attic. ep. 17. Antonium Arabarchen appellat, quasi Ægyptium publicanum. Extorquebat enim ingentia vectigalia, quæ postea prodigebat, ait Plutarch. Alii ea voce non Antonium, sed Pompejum notari volunt, qui Arabiam devicerat: & dici quasi Arabum principem, h. e. latronum. Alii scribunt Halabarches, ut significet salis Præfectum Ἁλαβάρχην. Cujacius utrobique tam apud Cicer. quam Juvenal. legit Alabarches: quæ quidem lectio placet quamplurimis. Ἄλαβα enim scriptura, vel atramentum est. Vectigalium autem ratio Latine etiam Scriptura dicitur: quare Alabarches vectigalium præfectum significat, seu quod idem est magistrum Scripturæ.

ARABARCHIA, æ, dignitas, & officium Arabarchæ. Impp. Gratian. Valentin. & Theodos. l. 4. Cod. tit. 61. leg. 9. Usurpationem totius licentiæ submovemus circa vectigal Arabarchiæ per Ægyptum constitutum, nihilque super traductione animalium, quæ sine præbitione solita minime permittenda est, temerarie per licentiam vindicari concedimus. V. vocem præced.

ARABIA, æ, f. Arabia, Ἀραβία, pars Asiæ, ab Arabe filio Apollinis ex Babylone. Terminos habet a Septent. Syriam, & Euphratem fluvium, ab Or. Sinum Persicum, ab Occ. Sinum Arabicum, a Merid. Mare Arabicum, seu partem Oceani Indici. ¶ Triplex est. Prima est Petræa, Nabathæa. Secunda est Deserta, Scenetis Ptol. ἀπὸ τῆς σκηνῆς, quod gens vaga, & sine ædificiis in tentoriis habitet. Tertia est Felix, seu Beata, εὐδαίμων, quæ & Panchaja inter Petræam, & Desertam, & sinum Persicum ad Sept. & sinum Arabicum ad Austr. inter Occ. & Or. longissime excurrens, mari Rubro Indiam versus definita, in qua Sabæi populi, multaque Regna continentur, & avia Phœnix reperiri dicitur, & thus, & Sardonyx gemma nascitur. Plin. l. 5. c. 11. Solin. c. 33. (al. 46.) Pompon. Mela l. 1. c. 10. ¶ Est etiam hoc nomine urbs in Arabia Felici in ora litorali maris Arabici. Pompon. Mela l. 3. c. 8. ¶ Prima syllaba, quæ natura brevis est, metrica necessitate produci potest. Propert. l. 2. eleg. 8. v. 20. Et domus intactæ te tremit Arabiæ. Sic in Arabius. V. ¶ Adjective terra Arabia dicitur a Plaut. Trinum. 4. 2. 88. Advecti ad Arabiam terram sumus. Sic Sicilia insula apud eund. Rud. 2. 6. 60. terra Græcia apud Gell. l. 1. c. 1. terra Italia, Id. l. 2. c. 6. ex Catone, & Varr. l. 1. R. R. c. 9. Et Thessalia regio, Apulej. sub fin. l. 1. Metam. Et Campania terra, Tibull. l. 1. eleg. 10. v. 33. Et Celtiberia terra, Catull. carm. 39. in Egnat. v. 17. Et Umbria terra, Gell. l. 3. c. 2. Eadem ratione Libya citrus dictum est a Varr. apud Non. c. 2. n. 132.

ARABICE, adverb. Ἀραβικῶς, Arabico more. Plaut. in fragment. apud Diomed. l. 1. pag. 378. Putsch. Facite, olant ædes Arabice. h. e. ex odoribus Arabicis, ut & Festus exponit. Solin. c. 33. (al. 46.) Arabice sacri vocantur. h. e. Arabum lingua.

ARABICUS, a, um, Arabico, qui est ex Arabia, Ἀραβικός. Plaut. Mil. 2. 5. 2. Dianæ fumificare odore Arabico. h. e. thure, quod multum provenit in Arabia. Plin. l. 2. c. 67. Arabicus sinus. Golfo d' Arabia. Id. l. 14. c. 20. Arabica resina. Id. l. 24. c. 12. Spina Arabica. h. e. acacia.

ARABILIS, le, arabile, arativo, qui arari potest, ἀρόσιμος. Plin. l. 17. c. 5. Campus nullis, cum siccus est, arabilis tauris, post imbres vili asello.

ARABISSA, æ, donna d' Arabia, mulier Araba. Dicitur Hieronym. usus hac voce, vertens e Græco Eusebii Chronicon.

ARABIUS, a, um, Arabo, Arabico, idem quod Arabicus. Propert. l. 2. eleg. 2. v. 25. Nec si qua Arabio lucet bombyce puella. h. e. veste serica, quæ laudatissima texitur ab Arabis. Sic Id. l. 1. el. 14. v. 19. Arabium limen. h. e. ædes, aut conclavia pretiosis sericis aulæis ornata. Plin. l. 13. c. 23. Arabium genus capparis. Plaut.

Pan.

Pœn. 5. 4. 6. Arabius odor. h. e. thuris, & aliorum aromatum, quorum ferax Arabia est. Charis. l. 1. pag. 99. Putsch. legit Arabus. ¶ Apud Priscian. in periegesi, v. 861. & 871. duplici rr scribitur.

ARABS, ăbis, omn. gen. Arabo, Ἄραψ, qui est ex Arabia: tum adjective, tum substantive. Tibull. l. 3. eleg. 2. v. 24. Eoique Arabes, dives & Assyria. Manil. l. 4. v. 652. & 752. Molles Arabes. Virg. 2. Georg. v. 115. Eoasque domos Arabum. Ovid. Metam. 10. v. 478. Palmiferos Arabas, Panchæaque rura relinquit. Propert. l. 3. eleg. 11. v. 8. Pastor Arabs. Martial. l. 3. epigr. 65. Messor Arabs.

ARABUS, a, um, Arabo, idem quod Arabs, & Arabicus: tum substantive, tum adjective. Virg. 7. Æn. v. 604. Sive Getis inferre manu lacrymabile bellum, Hyrcanisve, Arabisve parant. C. Cassius apud Charis. l. 1. pag. 99. Putsch. Arabi mirifico animo erga nos fuerunt. Lucil. ibid. Arabus artemo. Plaut. Pœn. 5. 4. 6. Arabus, murrhinusque omnis odor. Ita leg. Charis. ibid. alii Arabius. Ovid. Heroid. ep. 15. v. 76. Non Arabo noster rore capillus olet. h. e. myrrha, cujus apud Arabes copia est.

ARABUS, lapis eburnei candoris, qui crematus, & in pulverem redactus aptissimus est dentifriciis. Plin. l. 36. c. 21.

ARACHNE, es, f. Ἀράχνη, nomen puellæ Lydiæ, quæ cum de lanificio ausa fuisset cum Pallade certare, a vitrice Dea percussa radio in araneam est commutata. Ovid. 6. Met. init. Plin. l. 7. c. 56. scribit, Arachnem linum, & retia, filium ejus Closterem fusos invenisse. Suidas docet, ἀράχνιον, filum esse, & licium tenuissimum, & ἀράχνην, fem. gen. telam, seu texturam, masc. vero gen. pusillum animal, dictum, quod rara, molliaque habeat vestigia. Hinc itaque a Poetis fabulæ occasio sumpta est. ¶ Arachne præterea est genus horologii solaris, cujus inventorem alii Eudoxum Astrologum fuisse tradunt, alii Apollonium, ut est apud Vitruv. l. 9. c. 9. Videtur autem ita appellatum esse, quia lineas habebat ita dispositas, ut aranearum telas in orbem textas referrent.

ARACHNEA, æ, f. Ἀράχνεια, eadem quæ Arachne, ut Calliopea pro Calliope. Manil. l. 4. v. 135. ipsa suismet Asseruit Pallas manibus, dignumque putavit, Seque in Arachnea magnum putat esse triumphum.

ARACHOSIA, Cabul, Chesimur, Candahar, regio olim Persidis, nunc Magni Mogolis, divisa ab India flumine Indo in Occ. Est in ea oppidum, & flumen ejusdem nominis. Plin. l. 6. c. 23.

ARACHOSIUS, a, um, ad Arachosiam pertinens. Arachosii sunt ejus populi. Justin. l. 13. c. 4. ubi alii leg. Arachossi, & Curt. l. 4. c. 12. & alibi.

ARACIA FICUS, genus est ficus albi, pediculo minimo, latissimi, apud Plin. l. 15. c. 18. ubi alii leg. Aratia, a Græco Ἀράτειος, quasi a quodam Arato denominata sit. ¶ Est etiam Aracia, Ἀρακία, insula sinus Persici, cum monte prælto, Neptuno sacra. Plin. l. 6. c. 25.

ARACYNTHUS, i, m. Ἀράκυνθος, mons est Acarnaniæ, ut docent Plin. l. 4. c. 2. & Solin. cap. 7. (al. 12.) in quo est Dirce fons Minervæ sacer. Steph. & Serv. ad Virg. Ecl. 2. v. 24. docent esse montem Thebanum in Bœotia: & fortasse utroque loco ejusdem nominis mons est. Virg. loc. cit. Amphion Dircæus in Actæo Aracyntho. V. Actæus. Propert. l. 3. eleg. 13. v. 41. victorque canebat Pæana Amphion rupe, Aracynthe, tua.

ARÆOSTYLOS, V. Diastylos.

ARANEA, æ, f. ragno, ragnatela, ἀράχνη, idem ac araneus. Plaut. Stich. 2. 2. v. 24. Operam omnem aranearum perdere, & texturam improbam. Virg. 4. Georg. v. 247. aut invisa Minervæ Laxos in foribus suspendit aranea casses. Plin. l. 11. c. 24. & Senec. sub fin. ep. 121. solertiam ejus in texendo describunt. ¶ Item aranei tela, tela di ragno, ragnatela, ἀράχνιον. Ovid. Metam. 4. v. 178. non illud opus tenuissima vincant Stamina, non summo quæ pendet aranea tigno. Lucret. l. 4. v. 728. Obvia cum veniunt, ut aranea, bracteaque auri. Plin. l. 24. c. 9. Salicis fructus ante maturitatem in araneam abit. h. e. convertitur in tenuia filamenta, araneorum telis similia.

ARANEANS, antis, participium sine verbo. Araneantes fauces dictæ sunt ab Apulej. lib. 4. Metam. per quas diu cibus non transiit, atque ob id quasi obductæ sunt araneorum telis.

ARANEOLA, æ, f. ragnatelo, ragnateluzzo, parva aranea animal. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 48. Ut in araneolis aliæ quasi rete texunt, ut si quid inhæserit, conficiant; aliæ ex inopinato observant, & si quid incidit, arripiunt.

ARANEOLUS, li, m. idem ac araneola. Virg. initio Culicis. Lusimus, Octavi, gracili modulante Thalia, Atque ut araneoli, tenuem formavimus orsum. ¶ Hunc versum quidam referunt etiam inter fragmenta Petronii.

ARANEOSUS, a, um, simile a tela di ragno, araneorum telæ similis, ἀραχνοειδής. Plin. l. 11. c. 19. Araneosa fila. Id. l. 24. c. 12. Araneosa lanugine obducta folia. Id. l. 21. c. 15. Caulis araneosus in mandendo, cum coctus est. h. e. qui in minuta fila abit. Id. l. 29. c. 4. Asterii vomitus araneosus. h. e. Asterion vomere materiam similem araneorum filis.

ARANEUM, ei, n. tela di ragno, ἀράχνιον. Phædr. l. 2. fab. 8. v. 23. Tollere hæc aranea quantum est laboris? ¶ Item morbus vitium & olivarum, cum veluti telæ araneosæ involvunt fructum, & absumunt. Plin. l. 17. c. 24.

ARANEUS, i, m. ragno, ἀράχνης, animal notum, tenuem texens telam ad captandas muscas, &c. Ejus plura genera persequitur Plin. l. 11. c. 24. & solertiam texendi concinne admodum describit. Adde Senec. sub fin. ep. 121. Lucret. l. 3. v. 384. Nec nebulam noctu, nec aranei tenuia fila Obvia sentimus. aranei hoc loco trisyllabum est per synæresim: quo pacto Virg. Æn. 6. v. 280. Ferreique Eumenidum thalami. ¶ Adjective Plin. l. 18. c. 17. Phalangion, bestiola aranei generis. ¶ Mus araneus genus est parvi muris, morsum venenatum habentis, quem Græci μυογαλῆν, & μυγαλῆν vocant: a μῦς, mus, & γαλῆ, mustela, quia ex mure & mustela nasci creditur. Colum. l. 6. c. 17. Mus araneus, quamvis exiguis dentibus, non exiguam pestem molitur. Plin. l. 8. c. penult. In Italia muribus araneis venenatus est morsus. ¶ Araneus etiam dicitur piscis quidam spinæ in dorso aculeo noxius, quem quidam eundem esse putarunt cum dracone marino: sed falli eos ostendit Harduin. ad Plin. l. 9. c. 48. ubi is de eo verba facit, ut & l. 32. c. 11.

ARAPENNIS, V. Arepennis.

ARAR, ăris, & Arăris, is, m. la Saona, fluvius Galliæ Celticæ, Sequanos ab Æduis separans, ac paulo infra Lugdunum in Rhodanum influens. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 12. Flumen est Arar, quod per fines Æduorum & Sequanorum in Rhodanum influit incredibili lenitate, ita ut oculis, in utram partem fluat, judicari non possit. Claudian. de consul. Mall. Theod. v. 53. Lentus Arar, Rhodanusque ferox, & dives Iberus. Id. l. 2. in Rufin. v. 111. Quos Rhodanus velox, Araris quos tardior ambit. Plin. l. 3. c. 4. Segnis Arar. Sil. l. 15. v. 504. Arar pigerrimus undæ. Virg. Ecl. 1. v. 63. Aut Ararim Parthus bibat, aut Germania Tigrim. ¶ Posterioribus temporibus Saucona est appellatus, ut est apud Ammian. l. 15. c. 11. (al. 28.) ex quo factum est vernaculum Saona.

ARARICUS, a, um, adject. ad Ararim pertinens. Inscript. apud Gruter. pag. 375. n. 3. L. Besio patrono nautarum Araricor. & Rhodanicor. Adde pag. 472. n. 1. & Sidon. l. 1. ep. 8.

ARATER, eris, pro Aratrum dicebant Antiqui. Hygin. de limit. constit. pag. 204. Gors. Mensura territorii usque fieri debet secundum legem D. Augusti: Qua falx, & arater ierit. Sic alibi.

ARATEUS, a, um, Ἀράτειος, ad Aratum pertinens. Cic. l. 2. de Divin. c. 5. Nostra quædam Aratea memoriter a te pronuntiata sunt. h. e. Arati phænomena a Cicerone in Latinum conversa carmine heroico. Cinna apud Isidor. l. 6. Orig. c. 12. Hæc tibi Arateis multum invigilata lucernis Carmina, queis ignes novimus aerios.

ARATIO, nis, f. arazione, aratura, aramento, ἄροσις, ipse arandi actus. Plin. l. 18. c. 20. Aratione per transversum iterata, occatio sequitur. ¶ Nonnunquam sumitur pro ipso arvo, seu agro culto, campagna. Nam, ut recte inquit Valla l. 4. elegant. c. 2. nomina, quæ positionem habent in io, latius significare solent, nec actionem modo, sed rem etiam, & corpus significant. Plin. l. 27. c. 8. de calsa herba: Nascitur in arationibus. ¶ Speciatim Arationes dicebantur agri publici pop. R. qui aratoribus colendi dabantur, impositis decumis. Cic. Phil. 2. c. 39. Hæ quondam arationes agri Campani, & Leontini in populi R. patrimonio fructuose ferebantur. Id. Verr. 5. in fi. Arationes tota Sicilia desertas, atque a dominis relictas esse cognoscitis.

ARATIUNCULA, læ, f. parva aratio, hoc est parvus ager arabilis. Plaut. Trucul. 1. 2. 45. Male vertit res pecuaria mihi apud vos: nunc vicissim volo habere aratiunculam pro copia hic apud vos.

ARATOR, oris, m. aratore, ἀροτήρ, qui arat, & sumitur tam pro bove, quam pro homine bovem ducente. Plin. l. 18. c. 19. Arator nisi incurvus prævaricatur. Ovid. 1. Fastor. v. 698. cedebat taurus arator equo. ¶ Aratores sæpe dicebantur non tam illi, qui arabant suum rus, quam opulenti homines, & fere equestris ordinis, qui maximas arationes habebant, publico agro conducto: quod genus hominum Cic. Agrar. 2. c. 31. & sæpe in Verrinis laudat, ut honestissimum, atque optimum. Id. Verr. 5. c. 55. Scribit Metellus, aratorum esse penuriam. Hoc cum scribit, illud ostendit, dejectos, ejectos, fortunis omnibus expulsos esse populi R. socios atque amicos. ¶ Quod dixit Ovid. loc. cit. taurus arator confirmatur similibus locis in Venator. ¶ Est etiam Arator signum cæleste in Sphæra barbarica sub signo Virginis, quem Orona Ægyptii vocant, qui dicitur esse Triptolemus, qui primus fruges serere, & aratri usum homines docuisse fertur. Serv. ad 1. Georg. v. 19. ex Varr. & Nigid. ¶ Quid sit sphæra barbarica, V. in Sphæra.

ARATOR, oris, m. Poeta Christianus fuit, Romanus Subdiaconus, qui Acta Apostolorum hexametro carmine conscripsit. Floruit sæculo Christi sexto, ususque est stylo carminis, pro illa ætate non spernendo.

ARATORIUS, a, um, ad arandum pertinens. Paul. l. 3. recept. tit. 7. ante med. Boves aratorii. Imp. Constantin. lib. 8. Cod. tit. 17. leg. 7. instrumentum aratorium.

ARATRARE, seu Artrare, est segetes jam enatas rursus arando proscindere. Plin. l. 18. c. 20. Salassi cum subjectos Alpibus depopularentur agros, panicum, miliumque jam excrescens tentavere. Postquam respuebat natura, inararunt. At illæ messes multiplicatæ docuere, quod nunc vocant artrare, idest aratrare, ut credo tunc dictum. Hoc fit vel incipiente culmo, cum jam is bina, ternave emiserit folia, &c. Hactenus Plin. ex quo colligimus, ejus tempore verbum artrare in usu apud rusticos fuisse: & ex aratrare factum esse.

ARATRUM, tri, n. aratolo, aratro, ἄροτρον, instrumentum, quo aratur: cujus inventor ab aliis Buzyges Atheniensis, ab aliis Triptolemus fuisse dicitur, ut apud Plin. l. 7. c. 56. legitur. Cic. Phil. 2. c. 40. Ut aratrum circumduceres, cujus vomere portam Capuæ pæne perstrinxisti. Id. in Hortens. apud Non. c. 4. n. 439. Subigere terram aratris. Id. 2. de nat. Deor. c. 63. ad fin. Vires boum ad aratra extrahenda. Virg. Georg. 1. v. 98. Perrumpere terram aratro. & v. 494. Moliri terram aratro incurvo. & 2. Georg. v. 513. Dimove-

movere terram aratro. *Id. 7. Æn. v.* 539. Aratro terram vertere. *Lucret. l. 5. v.* 210. pressis terram proscindere aratris. ¶ Veteres novam condituri urbem, locum mœnium designabant aratro, quod a vacca, & tauro sub jugo junctis trahebatur. Illud suspendendo, ubi portæ locus futurus erat. Contra eum evertere vellent, disjectis mœnibus, aratrum solo inducebant, ut nulla urbis imago relinqueretur. *Serv. ad Æn. 5. v. 755. Senec. l. 1. de Clement. sub fin. Cato* apud *Isid. l. 15. Origin. c. 2.* & *Horat. l. 1. od. 16. v.* 20. ¶ *Arater* pro *aratrum*, V. supra suo loco.

ARATUS, us, m. idem quod aratio, hoc est arandi actus. *Dictys Creten. de B. Trojano l. 2. c.* 41. Utraque pars aratui insistere, frumenta parare.

ARATUS, a, um, *arato*, ἠροτριωμένος, aratro proscissus, & subactus. *Ovid. 1. Fast. v.* 703. Terræ aratæ. *Id. 7. Metam. v.* 122. Arati agri. *Id. de Medicam. faciei, v.* 46. Vultus aratus rugis. ¶ *Arata* absolute sunt agri culti. *Propert. l. 1. eleg. 6. v.* 32. Lydia Pactoli tinguit arata liquor.

ARATUS, i, Ἄρατος, Poeta Cilix, ex Solis urbe, idemque Astronomus suorum temporum peritissimus, tempore Ptolemæi Philadelphi scripsit Φαινόμενα, & Διοσημεῖα, in quibus situm motumque explicat stellarum apparentium. Quod opus in Latinum vertere Claudius, & Germanicus Cæsar, Cicero adhuc adolescens, & Rufus Festus Avienus. *Ovid. l. 1. Amor. eleg. 15. v.* 15. Nulla Sophocleo veniet jactura Cothurno: Cum Sole, & Luna semper Aratus erit. ¶ Penultimam corripuit *Sidon.* contra aliorum morem *carm. 23. v.* 112. Non hic, si voluit, vacante cura, Quis sit sideribus notare cursus, Diversas Arato vias cucurrit. Idem fecit ante *Sidon. Paulinus Nolan. carm. 19. v.* 125.

ARAUSENSIS, & Arausiensis, se, ad Arausionem pertinens. *Vetus Inscript.* apud *Spon. Sect. 3. n. 59. Miscellan.* Tito XV. Vir. Arausens. & Castricio &c. Alia *ibid. Sect. 5. n.* 3. Geminia Titulla Arausiensis Mater Sacrorum hic adquiescit.

ARAUSIO, onis, *Orange*, urbs Galliæ Narbonensis mediterraneæ, ad rivum *Eigue*, Colonia Secundanorum. *Plin. l. 3. c.* 4.

ARAXES, is, m. *Arasse*, Ἀράξης, fluvius Armeniæ Majoris, qui illam a Media separat: oritur 6. M. P. ab Euphrate, Artaxatam rigat, in Mare Caspium se exonerat inter ostia Cyri, & Cambisis fluvii. Ejus cursus accurate describit *Pompon. Mela l. 3. c.* 5. Adde *Plin. l. 6. c. 9. Virgil. in fi. 8. Eneid.* & pontem indignatus Araxes.

ARAXEUS, a, um, ad Araxem pertinens. *Avien. in Perieg. v. 30. de Tanai fluv.* Scissus Araxeo prius æquore, jam suus, unda Effluit in Scythiam. *Avien.* hoc loco, vel aliud ab Araxe jam dicto flumen significat, vel per *Araxeum æquor* latos aliquos agros intelligit, per quos tum Araxes, tum Tanais decurrens in plura flumina derivetur, & scindatur: deinde rursus in unum coeat.

ARBILLA, arvina, id est pinguedo corporis, inquit *Festus:* ad quæ verba notat *Voss. in Etymol.* in voce Aries, *arbillam* dictam esse pro *arvillam* (facile enim *u* in *b* vertitur, ut dicemus initio litteræ B) & esse diminutivum ab *arvina* ea ratione, qua ab *ovinus* est *ovillus*, a *suinus suillus*. V. Arvina.

ARBITER, itri, m. *arbitro*, *giudice arbitrario*, *tramezzatore*, διαιτητής, judex, non a lege datus, sed ab iis qui litigant electus, qui totius rei habet potestatem, ut de ea ex æquo, & bono, ut sibi videbitur, sententiam ferat: in quo differt a *judice*, qui judicat secundum leges & juris formulas: arbiter vero & leges benigne interpretatur, & æquitatem magis sequitur, quam juris rigorem. Præterea judex ex officio causas judicat; arbiter, si velit, detrectare potest delatam causam. *Senec. l. 3. de benef. c.* 7. Judicem formula includit, & certos, quos non excedat, terminos ponit: arbitri libera, & nullis adstricta vinculis religio & detrahere aliquid potest, & adjicere, & sententiam suam: non prout lex aut justitia suadet, sed prout humanitas & misericordia impulit, regere. *Terent. Heaut. 3. 1.* 93. Simus, & Crito vicini nostri hic ambigunt de finibus: me cepere arbitrum. *Cic. 1. Offic. c.* 10. Dare arbitrum aliquibus de re aliqua. *Id. 1. de Legib. c.* 20. Esse arbitrum inter aliquos. *Id. Attic. l. 15. ep.* 1. Statuere aliquem arbitrum alicujus rei. *Id. 3. Offic. c.* 16. Adigere aliquem arbitrum. V. *Adigo*. *Paul. Dig. l. 4. tit. 8. leg.* 19. Compromittere in arbitrum. *rimettersi*. Rursus *Cic. pro Rosc. Com. c.* 4. Esse arbitrum in aliquam rem. & *ibid.* Adire ad arbitrum. & *ibid.* Confugere ad arbitrum. & *ibid.* Sumere aliquem arbitrum. V. totum illum locum ubi multa de discrimine inter arbitrum & judicem. ¶ Dixi arbitrum delatam causam detrectare posse, si judicare nolit: quod est intelligendum de iis, qui ab ipsis litigantibus eliguntur. Sunt enim arbitri, qui dabantur a Prætore ex formula legis, de quibus idem est dicendum ac de ceteris judicibus. Habebant enim idem jus, & potestatem in causis cognoscendis: sed dicuntur *arbitri*, quia dabantur fere in causis bonæ fidei, hoc est quæ arbitratu boni viri, & ex æquo, & bono æstimandæ, ac definiendæ sunt; & in suis sententiis (quæ ob id *arbitria* appellantur) adscribebant formulas *ex fide bona*, vel *quantum æquius melius sit dari*, &c. quibus significatur, sententias eas non ex stricto jure, sed ex æquitatis ratione proficisci. Causæ autem, ad quas dijudicandas dabantur arbitri a Prætore erant *familiæ erciscundæ*, *communi dividundo*, *finium regundorum*, *pro socio*, *tutelæ*, *rei uxoriæ*, & aliæ hujusmodi, de quibus Jurisconsulti. V. *Proculum Dig. lib. 17. tit. 2. leg.* 76. ¶ Translate *arbiter* dicitur de quocumque judice. *Horat. l. 3. od. 20. v.* 11. Arbiter pugnæ. *Stat. l. 4. silv. 9. v.* 17. annonæ. *Ovid. Heroid. ep. 16. v. 69. de Paride.* Arbiter es formæ: certamina siste dearum. *Martial. l. 7. epigr.* 71. Sic palmam tibi de trigone nudo Unctæ det favor arbiter coronæ. *h. e.* favor, qui tanquam judex victoriam ludenti adjudicat. *Plin. l. 5. c.* 27. Taurum montem appellat *innumerarum gentium arbitrum*, hoc est tanquam *finium regundorum arbitrum*, quia multarum gentium regiones disterminat. ¶ Quia vero arbiter totius rei, de qua judicat, facultatem, & arbitrium habet, ut *Festus* loquitur, nonnunquam accipitur pro domino, & qui de re aliqua, ut libet statuit, & disponit. Hinc *Horat. l. 1. od. 3. v.* 15. Notum ventum vocat arbitrum Adriæ. Et *Senec. in Herc. Fur. v.* 582. Plutonem arbitrum mortis. Et rursus *Horat. l. 2. od. 7. v.* 25. arbitrum bibendi appellat magistrum convivii, & modimperatorem, qui leges bibendi convivis dabat. Et *Ovid. Heroid. ep. 9. v.* 45. dicit Eurystheum arbitrum iræ Junonis, quia pro arbitrio imperabat Herculi, quæ Junonis iram explerent. *Id. 5. Trist. eleg. 2. v.* 47. Augustum Cæsarem arbitrum imperii. Et *3. Fast. v.* 73. Martem armorum arbitrum. Sic apud *Tacit. Ann. 2. c.* 73. *Arbiter rerum* est rerum dominus. Et *Ann. 13. c.* 14. Arbitrum regni agere. *far da padrone del regno*, *disporne a suo modo*. ¶ Item pro conscio, teste, vel inspectore: quia arbiter rem totam cognoscit, antequam ferat sententiam. Etymologi volunt hanc esse primam, ac propriam hujus vocis significationem. Derivant enim ab *ar* pro, *ad*, & *bito*, eo, quasi notet eum, qui ad inspiciendum accedit. Hinc *arbitrari* ponitur etiam pro inspicere. *Auct. ad Herenn. l. 2. c.* 4. Spes celandi quæ fuerit, quæritur ex consciis, arbitris, adjutoribus, &c. *Cic. 3. Offic. c.* 31. Surrexit e lectulo, remotisque arbitris, ad se adolescentem jussit venire. *Id. Attic. l. 15. ep.* 16. Hæc loca venusta sunt; abdita certe, & si quid scribere velis, ab arbitris libera. *lontani dalla frequenza*. *Plaut. Mil. 2. 2.* 3. Mihi quidem jam arbitri vicini sunt, meæ quid fiat domi. *spie*. *Id. Trinum. 1. 2.* 109. Circumspice dum te, ne qui adsit arbiter. *Id. Casin. 1. 1. in fi. Liv. l. 27. c.* 28. & *Justin. l. 21. c.* 4. Agere aliquid sine arbitro. *Curt. l. 3. c.* 12. Secretorum omnium arbiter. *conscio*. ¶ Hinc arbitri dicuntur spectatores theatri; tum quia fabulam spectant, tum quia de ea judicant. *Plaut. Amph. prol. v.* 15. Ita huic facietis fabulæ silentium; itaque æqui, & justi hic eritis omnes arbitri. ¶ De rebus inanimis. *Horat. l. 1. ep. 11. v.* 26. Locus effusi late maris arbiter. *h. e.* qui late prospectat mare.

ARBITERIUM, ii, n. idem ac arbitrium, hoc est arbitri judicium, ac sententia. Ita legitur in *Pandectis Florentinis*, ex quibus fideliter *Torrentinus* exscripsit, *Dig. lib. 2. tit. 8. leg. 9.* & *lib. 4. tit. 8. leg. 3. 7. 16. 19.* & 21. & alibi: nec abhorret a Latina analogia: tametsi in aliis editionibus *arbitrium* restitutum est. Etiam in vet. inscript. optimæ notæ apud *Gruter. pag. 550. n.* 1. habetur *arbiterium* pro arbitrio, ac voluntate.

ARBITRA, æ, f. *Horat. Epod. 5. v.* 50. O rebus meis non infideles arbitræ Nox, & Diana. *h. e.* testes, consciæ, & simul præsides rerum mearum.

ARBITRALIS, le, adject. ad arbitrum pertinens. *Macrob. l. 7. Saturnal. c.* 1. Ut inter te, & Vettium velut arbitrali judicatione componam.

ARBITRANS, antis, particip. V. in *Arbitror*.

ARBITRARIO, adverb. V. vocem sequent.

ARBITRARIUS, a, um, διαιτητικός, ad arbitrum pertinens, arbitralis. *Papinian. Dig. lib. 22. tit. 1. leg.* 3. In his judiciis, quæ non sunt arbitraria. *Ulpian. lib. 13. tit. 4. leg.* 2. Arbitraria actio. *h. e.* quæ ex arbitrio judicis pendet, qua, nisi arbitrio judicis, is, quo cum agitur, actori satisfaciat, condemnari debeat, ut *Justinian. Institut. lib. 4. tit. 6.* exponit. Et dicitur etiam *arbitraria actio*, cum in ea non restricte certum quid postulatur, sed id tantum, quod æquius melius judici videbitur. V. Jurisconsultos, qui accuratius de his disputant. ¶ De his, quæ a voluntate nostra pendent. *Gell. l. 18. c. 10. extr.* Motus in arteria naturalis, non arbitrarius. *arbitrario*. ¶ De eo, quod in controversiam venit, & geritur apud Arbitrum, ut loquitur *Festus*. Unde *arbitraria communium parietum* apud *Vitruv. l. 2. c.* 8. sunt judicia de pretio, & valore communis parietis: tametsi alii legunt *arbitria*, & quidem rectius. ¶ Jculariter *arbitrarius* ponitur a *Plauto* pro incerto, dubio, *Amph. 1. 1.* 216. Hoc quidem profecto certum est, non arbitrarium. ¶ Hinc *arbitrario* adverb. pro dubie. *Id. Pœn. 3. 5.* 42. Nunc pol ego perii certo, non arbitrario.

ARBITRATIO, onis, f. *Gell. l. 13. c.* 20. hanc vocem ponit tanquam usitatam. Inquit enim: *Hic* allegatus, *& hic* arbitratus *pro* allegatione *proque* arbitratione *dicuntur*. Nos nullum aliud adhuc exemplum vidimus.

ARBITRATOR, oris, m. idem qui arbiter, hoc est dominus, & moderator. Hinc *pentapylon Jovis arbitratoris* locus fuit Romæ in regione decima, teste *P. Vict.* Sic & *Jupiter arbitrator* in Inscript. apud *Gud. pag. 7. n.* 5. ¶ Arbitrator castrorum P. R. apud *Gruter. pag. 1088. n.* 7. dicitur Mars. Inscriptio sic habet: Manilius Aug. libertus Xanthus æditus Æd. Mart. arbitrator. castrorum P. R. *Lege:* æditus ædis Martis arbitratoris, &c.

ARBITRATRIX, icis, f. *Tertull. l. 2. cont. Marcion. c. 12. in fi.* Justitia in Domino inventa est arbitratrix operum ejus. *h. e.* moderatrix.

ARBITRATUS, us, m. *volontà*, *arbitrio*, *piacere*, sententia, & voluntas, libitum, θέλημα. *Plaut. Asin. 4. 1.* 21. Tuus arbitratus sit: comburas, si velis. *Id. Rud. 5. 2.* 68. Meus arbitratus est, lingua quod juret mea. *Id. Amph. 1. 1.* 102. Dedunt se, divina, humanaque omnia, urbem & liberos in ditionem, atque arbitratum cuncti Thebano poplo ¶ Frequentius usurpatur in ablativo casu. *Cic. in fi. l. 3. de Fin.* Facere aliquid suo arbitratu. *a suo modo*, *a sua voglia*, *a suo piacere*. & *Fam. 7. ep.* 1. Vivere suo arbitratu. *Plaut. Aulul. 4. 4.* 20. Agedum, excutedum pallium. *Sr.* tuo arbitratu. *sì*, *quanto ti piace*. Rursus *Cic. l. 1. de Invent. c.* 25. In victu considerare oportet, apud quos, & quo more, & cujus arbitratu sit educatus. *sotto la direzione di chi*. In sepulcro C. Cestii apud *Gruter. pag. 185. n.* 2. Opus absolutum ex testamento diebus CCCXXX. arbitratu Ponti. P. F. &c.

ARBITRATUS, a, um, particip. V. in *Arbitror*.

ARBITRIUM, ii, n. *giudizio*, *o sentenza dell' arbitro*, δίαιτα, judicium, & sententia, quæ ab arbitro datur. Hinc res *esse in arbitrio* dicitur a *Pomp. Dig.* 10. 2. 47. quæ apud arbitrum disceptatur, ejusque sententiam exspectat. Et *recipere*, aut *suscipere arbitrium* dicitur arbiter, qui caussam suscipit dirimendam. *Ulpian. Dig. lib.* 4. *tit.* 8. *leg.* 9. & *Paul. ibid. leg.* 4. & alibi. *Cic. pro Rosc. Com.* c. 4. Aliud est judicium, aliud arbitrium: judicium est pecuniæ certæ, arbitrium incertæ: Ad judicium hoc modo venimus, ut totam litem aut obtineamus, aut amittamus: ad arbitrium hoc animo adimus, ut neque nihil, neque tantum, quantum postulavimus, consequamur. V. dicta in *Arbiter*. *Id.* 3. *Offic.* c. 15. & *in Top.* c. 17. Arbitrium rei uxoriæ. *Id. pro Quint.* c. 3. Arbitrium pro socio condemnari. *h. e.* condemnari judicio, quod dicitur *pro Socio*, hoc est de Societate: de quo V. *Dig. lib.* 17. *tit.* 2. Est autem concisa loquendi formula, a jure petita: tametsi alii mallent *arbitrii*, alii *arbitrio*, alii *ad arbitrium*: alii denique *arbitrium* tollendum putant, tanquam irrepserit ex glossemate. ¶ Translate *Senec. l.* 2. *de Clement. c. ult.* Clementia liberum arbitrium habet: non sub formula, sed ex æquo, & bono judicat. ¶ Ponitur etiam pro quocumque judicio. *Horat. l.* 4. *od.* 7. *v.* 21. Cum semel occideris, & de te splendida Minos Fecerit arbitria. *Nepos in Conon.* c. 4. Permisit ei, quem vellet, eligere ad dispensandam pecuniam. Id arbitrium Conon negavit sui esse consilii, sed ipsius, qui optime suos nosse deberet. *h. e.* illud judicium, atque electionem. *Liv. l.* 24. c. 45. libera de quoque arbitria agere. *Gell. l.* 13. c. 20. Virgilius diversis in locis *urbes*, & *urbis* dixit, arbitrio, consilioque usus auris. ¶ Sæpe sumitur pro voluntate, arbitratu, facultate, & libertate faciendi aliquid, *volontà*, *piacere*, *arbitrio*, θέλημα. *Cic. pro Rosc. Amer.* c. 45. Jovis nutu, & arbitrio cælum, terra, mariaque reguntur. *Id. in Orat.* c. 8. Ad Arbitrium, & nutum alterius se fingere, & accommodare. *Id. Verr.* 2. c. 10. Magnas accusatoris minas ad nostrum arbitrium, libidinemque eludemus. *Id.* 2. *de Orat.* c. 16. *ad fin.* Mentes eorum, qui audiunt ad arbitrium suum movere. *a sua voglia*. & *pro Mur.* c. 9. Vivere ad arbitrium aliorum, non ad suum. *a modo d' altri*. *Id. Verr.* 7. c. 63. *ad fin.* Secundum arbitrium tuum testes dabo. *Id. Attic. l.* 15. *ep.* 13. Orationem tibi misi: ejus custodiendæ, & proferendæ arbitrium tuum. *subaudi* est. *Liv. l.* 2. c. 9. Arbitrium vendendi salis. *facoltà di vendere*: similis ei, quam nostri *appalto* vocant. & *l.* 37. c. 1. Permittere alicui liberum arbitrium de re aliqua. & *l.* 32. c. 37. Liberum arbitrium pacis, ac belli Quintio permissum. *Tacit. l.* 1. *Hist.* c. 46. Agere omnia arbitrio alterius. *Id. Ann.* 15. c. 17. *in. f.* Relinquere aliquem arbitrio suo. *lasciarlo in libertà*. *Id.* 4. *Hist.* c. 62. Esse in arbitrio alicujus. *esser soggetto*. *Id.* 6. *Ann. c. ult.* Obtinere arbitrium rei Romanæ. *h. e.* imperium, summam potestatem. *Curt. l.* 6. c. 1. & *l.* 8. c. 1. Agere arbitrium alicujus rei. *h. e.* de ea pro voluntate statuere. *Senec. epist.* 73. *a med.* Contigit illi pingue otium, & arbitrium sui temporis. *Sueton. in Claud.* c. 2. Alieni arbitrii esse. *esser soggetto altrui*. Contra *Id. in Tib.* c. 18. Nihil non de consilii sententia egit; semper alias sui arbitrii, &c. *dipendente solo da se*. *Cic. Parad.* 5. c. 1. Arbitrio suo carere. *Liv. l.* 37. c. 52. *ad fin.* & *Plin. l.* 29. c. 3. Arbitrii mei est hoc facere. *sta in mio potere*. ¶ *Arbitria funeris* apud *Cicer. pro Dom.* c. 37. & *in Pison.* c. 9. *in f.* & *post redit. in Sen.* c. 7. sunt mercedes, & pretia, quæ solvuntur vespillonibus, aliisque ministris libitinariis pro funere. Et dicuntur *arbitria*, quia in locandis, conducendisve funeribus solebat adhiberi arbiter, quia ea quanti locari, conducive possent, spectatis facultatibus, & dignitate defuncti ex æquo, & bono æstimaret: qua de re *Ulpian. Dig. lib.* 11. *tit.* 7. *leg.* 12. & alibi. ¶ Interdum *arbitrium* accipitur pro testimonio, seu præsentia alicujus, qui aliquid audit, aut videt, ἐπίσκεψις. *Sever. in Ætna*, *v.* 195. arcent aditu, divinaque rerum Cura sine arbitrio est. Adde *Grat. in Cyneg. v.* 331.

ARBITRO, as, V. in voce sequenti.

ARBITROR, aris, atus sum, *giudicare*, *pensare*, *stimare*, ἡγοῦμαι, puto, existimo, censeo, opinor. *Terent. Eun.* 1. 2. 30. Civem ne? *Th.* arbitror: certum non scimus. *stimo di sì*. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 1. Ego, quod ad me attinet (idemque arbitror ceteros) idcirco taceo, quod &c. *Id. ad Brut. ep.* 2. Quinque cohortibus quid se nam facturum arbitratus est? *Id. pro Cluent.* c. 63. Tamen, ut arbitror, auctoritate advocatorum adducti in veritate manserunt. *Terent. Eun.* 5. 6. 9. Here, primum te arbitrari, quod res est, velim. ¶ Speciatim ponitur pro sententiam dare, judicare: & dicitur de arbitris quoniam hi in suis sententiis verbo *arbitror* sæpe utebantur, *giudicare*, *dar sentenza*. *Scævola Dig. lib.* 4. *tit.* 8. *leg.* 44. Si in eo, quod utroque præsente arbitratus est, arbitrio paritum non esset. *Paul. lib.* 6. *tit.* 1. *leg.* 35. Alioquin nec rem arbitrabitur judex mihi restitui. ¶ Hoc sensu usurpatur etiam passive, ut infra dicetur. Ceterum verbo *arbitror* uti solebant etiam testes licet jurati aliquid deferrent. *Cic. pro Font.* c. 9. Qui illud verbum consideratissimum nostræ consuetudinis, *arbitror*, quo nos etiam tunc utimur, cum ea dicimus jurati, quæ comperta habemus, quæ ipsi vidimus; ex toto testimonio suo sustulit, atque omnia se scire dixit. Sic apud *Liv. l.* 3. c. 13. exstat testimonium M. Volscii per vocem *arbitror* conceptum. Et *l.* 4. c. 40. C. Julius trib. pleb. Sext. Tempanium excitat ad testimonium dicendum his verbis: Sexte Tempani, quæro de te, arbitreris ne, C. Sempronium consulem aut in tempore pugnam iniisse, aut &c? ¶ Nonnunquam ponitur pro observare, vel auscultare, speculari, *spiare*, *osservare*: ea ratione, qua *arbiter* pro teste, aut conscio sumitur. *Plaut. Capt.* 2. 1. 24. Secede huc procul, ne arbitri dicta nostra arbitrari queant. *Id. Aulul.* 4. 1. 21. Hinc ego & huc, & illuc potero, quid agat arbitrarier. *Apulei. l.* 1. *Metam.* Curiose arbitrari aliquid. ¶ Et pro advertere, considerare, perpendere. *Gell. lib.* 4. c. 11. Qui diligentius, scitiusque carmina Empedoclis arbitrati sunt, κυάμους hoc in loco testiculos significare dicunt. ¶ *Arbitrari fidem alicui* est fidem habere: locutio petita ab arbitris, qui arbitrando, hoc est sententiam dicendo aliquid alicui adjudicant. *Plaut. Bacch.* 3. 6. 41. Si pergis parum mihi fidem arbitrarier. *Apulei. in Apolog.* Cui ego fidem arbitratus, caussam morbi esse, &c. ¶ Passive *Cælius* apud *Priscian. l.* 8. *pag.* 792. *Putsch.* Ex scriptis eorum, qui veri arbitrantur. ὑπολαμβάνονται, existimantur, ut *Priscian.* exponit. *Ulpian. Dig. lib.* 4. *tit.* 8. *leg.* 27. Quia per eum factum est, quo minus, arbitretur. *h. e.* arbitri sententia feratur. Et *l.* 11. *tit.* 7. *leg.* 12. Sumptus funeris arbitrantur pro facultatibus, vel dignitate defuncti. *h. e.* judicis arbitrio æstimantur. *Plaut. Epid.* 2. 2. 82. Continuo arbitretur uxor tuo gnato. *h. e.* oculis velut quæratur, & prospiciatur: qua ratione *prospicere alicui maritum* dixit *Plin. lib.* 1. *ep.* 14. Vel, eligatur, deturque uxor filio tuo: ducta loquendi ratione a judicibus, qui arbitrando aliquid alicui adjudicant. Hinc *arbitrandus* particip. *Ulpian. lib.* 2. *tit.* 15. *leg.* 8. Modus autem pro ætate ejus, qui transigit, arbitrandus est. ¶ Pro considerare, perpendere. *Gell. l.* 1. c. 13. Anceps quæstio, & in utramque partem a prudentibus viris arbitrata est. *h. e.* judicata. ¶ Activa forma. *Plaut. Stich.* 1. 2. 87. Probiores, credo, arbitrabunt, si probis narraveris. *Id. Pseud.* 4. 2. 57. Te si arbitrarem dignum, misissem tibi. ¶ Hinc *arbitrans*, & *arbitraturus* participia. *Nepos in Alcib.* c. 9. Non satis tuta eadem loca sibi arbitrans. *Apulei. l.* 4. *Metam.* Suspendit se fenestra, sagaciter prospecturus omnia; præsertim domus attiguæ fortunas arbitraturus. *h. e.* exploraturus.

ARBOR, ŏris, f. *albero*, δένδρον, significat plantas majores, & solidiores, ut pinum, quercum, abietem, fraxinum, vitem, & alias hujusmodi, quæ altius a terra exeunt, & ramos protendunt. *Cic. l.* 3. *de Orat.* c. 46. In arboribus truncus, rami, folia sunt, &c. *Id.* 5. *de Fin.* c. 14. Arbor novella, & vetula. *Id. de Senect.* c. 17. Serere arbores. *Id.* 2. *de Divin.* c. 14. cædere. *Id. Attic.* 15. *ep.* 4. Excisa arbor, non evulsa. *Id. pro Flacc.* c. 17. Arbor fici. *Liv. l.* 24. c. 3. abietis. *Sueton. in Aug.* c. 94. palmæ. *Pallad. lib.* 5. *tit.* 5. citri. Et in eod. casu *Sueton. in Vespas.* c. 5. Arbor cupressus. *Propert. l.* 3. *eleg.* 21. *v.* 33. Penthea non sævæ venantur in arbore Bacchæ. *h. e.* ad quam confugerat, ut se a Baccharum furore tutaretur, ut est apud *Theocrit. in Bacchis*, *v.* 11. vel ut earum sacra specularetur, ut est apud *Euripid. in Bacchis*, *v.* 1093. ¶ Plura arborum nomina collecta habes apud *Ovid. Metam.* 10. *v.* 90. & *sequentib.* & *Stat.* 6. *Theb. v.* 98. aliquot apud *Virgil.* 6. *Æn. v.* 180. & *Sil. l.* 10. *v.* 531. & *Colum. l.* 7. c. 9. ¶ Arbores infelices, & damnatæ religione existimantur, quæ neque feruntur unquam, neque fructum ferunt, ut *Plin. l.* 16. c. 26. docet. Earum aliquot enumerat *Macrob. l.* 2. *Saturn.* c. 16. ¶ Per synecdochen dicitur de malo navis, *l' albero della nave*: quem *arborem mali* appellat *Virg.* 5. *Æn. v.* 504. ubi *Serv.* advertit eodem modo locutum esse ac *Æn.* 8. *v.* 231. ubi *montem Aventini* dixit. *Paul. recept. sent. lib.* 2. *tit.* 3. Nave, vel arbore vi tempestatis amissa. *Lucan. l.* 9. *v.* 332. Arboribus cæsis flatum effudere prementem. Adde *Silium l.* 3. *v.* 129. & *Plin. l.* 17. *cap.* 10. *ad fin.* ¶ Similiter in torculari *arbor* dicitur ipsum prælum, hoc est trabs illa, quæ deprimitur premendi causa, quia solet ex integro arboris trunco fieri, quo solidior sit, & validior. *Plin. l.* 18. c. 31. Palis affixa arbori stella, a palis arcas lapidum attollente secum arbore. ¶ Item pro quacumque lignea materia. *Id. l.* 12. c. 1. Arbore sulcamus maria, terrasque admovemus: arbore exædificamus tecta. *Virg. Æn.* 10. *v.* 207. centenaque arbore fluctus Verberat assurgens. *h. e.* centum remis. *Ovid. Heroid. ep.* 12. *v.* 8. Pelias arbor. *h. e.* navis Argo. *Stat.* 12. *Theb. v.* 769. ferrataque arbore magnos Molitur jactus. *h. e.* hasta. ¶ Est etiam nomen marini piscis in Oceano Gaditano, quem in tantum dispansum esse brachiis, veluti ramis, scribit *Plin. l.* 9. c. 4. ut ex ea causa fretum nunquam intrasse credatur. ¶ In recto casu dicitur etiam Poetice *arbos* pro *arbor*, a *Virg. Ecl.* 3. *v.* 56. *Georg.* 2. *v.* 57. *Æn.* 3. *v.* 27. & alibi; ab *Ovid.* 2. *Metam. v.* 212. *Fast.* 1. *v.* 153. & aliis. ¶ In obliquis etiam casibus *arbosem* pro *arborem* dixisse olim Veteres, testatur *Festus*.

ARBORARIUS, a, um, ad arbores pertinens, ut *picus arborarius*, hoc est, qui arbores rostro excavat, apud *Plin. l.* 30. c. 16. Sic arborarii proventus apud *Solin.* c. 11. (*al.* 16.) & *cap.* 23. (*al.* 36.) *rendite di legnami*. Et *arborariæ falces* apud *Caton. R. R.* c. 10. & *Varr. l.* 1. *R. R.* c. 22. quibus arbores putantur.

ARBORATOR, oris, m. *potatore d' alberi*, δενδροτόμος, qui arbores putat, qui & *frondator* dicitur. *Plin. l.* 18. c. 33. Frondem medio die arborator ne cædito. Adde *Colum. l.* 11. c. 1. *ante med.*

ARBORESCO, is, n. 3. *farsi albero*, δενδρόομαι, arbor fio, in arborem cresco. *Plin. l.* 19. *cap.* 4. In Arabia malvas septimo mense arborescere.

ARBORETUM, i, n. *alberetto*, δενδρών, idem quod arbustum. *Claud. Quadr.* apud *Gell. l.* 17. c. 2. Convalles, & arboreta magna erant. *Gellius* addit *arbustum* celebratius, hoc est usitatius verbum esse.

ARBOREUS, a, um, *di albero*, qui est arboris, δενδρώδης. *Plin. l.* 16. c. 36. Arundini Indicæ arborea amplitudo. *Id. l.* 21. c. 15. Arborea folia. *Virg.* 1. *Georg. v.* 55. Arborei fetus. *h. e.* poma. *Varr. l.* 4. *L. L.* c. 31. Arboreæ falces. *h. e.* putatoriæ. *Propert. l.* 3. *eleg.* 14. *v.* 28. Arborea coma. *h. e.* frondes. *Ovid. Metam.* 10. *v.* 129. Arborea umbra. *Virg. Æn.* 1. *v.* 194. Cervi cornibus arboreis. *h. e.* magnis.

ARBOS, V. *Arbor* in fine.

ARBUS-

ARBUSCULA, æ, f. *arboscello*, δενδρύφιον, parva arbor. *Varr. l. 3. R. R. c.* 15. In eo arbusculas esse oportet, quæ ferunt glandem. *Colum. l.* 5. *c.* 11. *ad fin.* Arbuscula fici. *Id. ibid. c.* 10. Transferre arbusculas. ¶ *Arbuscula crinita*, ob similitudinem, dicitur a *Plin. l.* 11. *c.* 37. *in princ.* apex capitis pavonum. ¶ Est etiam hoc nomine machina quædam lignea, seu potius machinæ pars, apud *Vitruv. l.* 10. *c.* 20. & est lignum, seu trabecula erecta habens in imo cavitatem, eique insertam rotam cum suo axe, in summo foramina duo, per quæ trajiciuntur vectes versandi causa. Hujusmodi machinæ subjiciuntur testudinibus, aliisque militaribus machinis, ad eas cum opus fuerit, quoquo versus ducendas. Græce dicuntur ἁμαξόποδες, hoc est curruum pedes, quia iis, tanquam pedibus currus, aliæque machinæ moveutur. Figuras habes apud *Baldum in Lex. Vitruv.* & apud *Joan. Anton. Rusconi, lib.* 10. *de Architect. cap.* 20. ¶ Nomen proprium cujusdam mimæ, apud *Horat. lib.* 1. *sat. ult. vers.* 77.

ARBUSTIVUS, a, um, adject. *Arbustivus locus* est idem ac *arbustus*, hoc est arboribus consitus, *luogo piantato d' alberi*. *Colum. l.* 3. *c.* 13. Ex omni sive arbustivo, sive silvestri loco, quem vineis destinaverimus, omnis frutex, atque arbor erui debet. ¶ *Arbustiva vitis* dicitur, quæ arboribus applicatur, ut stare, & crescere possit. Tria enim vitium genera enumerat *Colum. de arborib. c.* 4. primum earum, quæ per se stant sine adminiculo; alterum earum, quæ humi projecta repunt: tertium earum, quæ arboribus alligatæ in sublime procedunt. Hinc *arbustiva positio* apud *eund. l.* 4. *c.* 1. est, qua vitis in altum educitur: cui opponitur *positio humilis*. Et *mustum arbustivum aminæum* apud *eund. l.* 12. *c.* 41. quod ex aminæa vite arbori alligata exprimitur.

ARBUSTO, as, avi, atum, a. 1. *piantare alberi per sostegno delle viti*, δενδροφυτεῖν, agrum arboribus consero ad maritandas vites. *Plin. l.* 17. *c.* 23. Transpadana Italia, præter supradictas, cornu, populo, tilia, acere, orno, carpino, quercu arbustat agros.

ARBUSTUM, i, n. *luogo piantato d' alberi*, δενδρών, θάμνος, locus arboribus consitus, arboretum: & præsertim in quo sunt arbores sustinendis vitibus aptæ. *Virg. Ecl.* 1. *v.* 40. Ipsi te fontes, ipsa hæc arbusta vocabant. *Cic. de Senect. c.* 15. *ad fin.* Nec vero segetibus solum, & pratis, & vineis, & arbustis res rusticæ lætæ sunt, sed etiam hortis, & pomariis. *Plin. l.* 17. *c.* 23. Nobilia vina non nisi in arbustis gigni, & in his quoque laudatiora summis, sicut uberiora imis. V. *ibi plura de arbustis*. & *ibid. c.* 11. Transferre ulmum in arbustum. *Colum. de arborib. c.* 16. Constituere arbustum. *Pallad. lib.* 11. *tit.* 4. Arbustum facere. ¶ Translate *expressa arbusto convicia* dixit *Horat. l.* 1. *sat.* 7. *v.* 28. hoc est ex pectore expressa, feraci maledictorum. Ducitur allegoria a vindemiatoribus, ac frondatoribus, qui dum frondationi, aut vindemiæ sunt intenti, in prætereuntes viatores, veluti decussa ex arbore, congerere convicia solent, & ab iis vicissim dictis lacerari. ¶ Per synecdochen ponitur pro arbore. *Cato R. R. c.* 7. Copulare vitem arbusto. *Lucret. l.* 1. *vers.* 187. E terraque exorta repente arbusta salirent. Adde *vers.* 352.

ARBUSTUS, a, um, *piantato d' alberi*, arbustum habens, δενδρώεις. *Plin. l.* 10. *c.* 29. Larius lacus, amœnus arbusto agro. ¶ *Arbusta vitis* dicitur ab *eod. l.* 17. *c.* 23. quæ arbori applicata est: quæ *arbustiva* etiam appellatur. ¶ *Res arbustiores* dixit *Tertull. in fi. l.* 2. *advers. Marcion.* hoc est feliciores, & feraciores; sumpta metaphora ab arbustis luxuriantibus: vel robustiores, validiores, quæque arbustis non surculis similes sunt. Quidam putant legendum *austeriores*: alii *arbustiviores*.

ARBUTĔUS, a, um, *di corbezzola*, qui est ex arbuto arbore. *Virg.* 1. *Georg. v.* 166. Arbuteæ crates. *Id. Æn.* 11. *vers.* 65. virgæ. *Ovid. Metam.* 1. *v.* 632. frondes. *Id. ibid. v.* 104. Arbutei fetus. *h. e.* fructus arbuti. *Stat.* 1. *Theb. v.* 584. clausa arbutei sub cortice libri Membra tepent. *h. e.* arborei, lignei.

ARBŬTUM, i, n. *corbezzola*, κόμαρον, fructus arbuti arboris, qui & *unedo* dicitur. *Lucret. l.* 5. *v.* 938. quæ nunc hiberno tempore cernis Arbuta puniceo fieri matura colore. *Virg.* 1. *Georg. v.* 144. cum jam glandes, atque arbuta sacræ Deficerent silvæ. Adde *lib.* 2. *vers.* 520. ¶ Pro ipsa arbore arbuti, *corbezzola*. *Id.* 3. *Georg. v.* 300. jubeo frondentia capris Arbuta sufficere. *Id. ibid. l.* 4. *v.* 181. *de apib.* pascuntur & arbuta passim, Et glaucas salices, &c. ¶ Et per synecdochen pro quavis arbore. *Rutil. l.* 1. *Itiner. v.* 31. fontes si mittere vocem, Ipsaque si possent arbuta nostra loqui.

ARBŬTUS, i, f. *corbezzolo*, κόμαρος, arbor folio citro similis, sed raris frondibus, & non deciduis, cujus fructus *arbutum*, & *unedo* vocatur. *Virg.* 2. *Georg. v.* 69. Inseritur vero ex fetu nucis arbutus horrida. *Ovid. Metam.* 10. *vers.* 101. pomoque onerata rubenti Arbutus.

ARCA, æ, f. *arca*, *cassa*, *scrigno*, κιβωτὸς, cista, capsa, armarium, ab *arcendo*, ut *Varro* docet *l.* 4. *R. R. c.* 28. quod ab ea clausa arceantur fures. Sumitur pro loculo, seu sarcophago, *sepolcro*. *Plin. l.* 13. *c.* 13. Cn. Terentium Scribam repastinantem offendisse arcam, in qua Numa situs fuisset. Adde *Valer. Max. l.* 1. *cap.* 1. *n.* 12. & *Aurel. Vict. de vir. illustr. c.* 42. *in fin.* & *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 482. *n.* 2. ¶ De loculo, vel sandapila, in qua cadaver ad tempus reponitur, postmodum perpetuæ sepulturæ tradendum, *deposita*, est locus *Caji Digestor. lib.* 11. *tit.* & *leg.* 7. Adde *Horat. l.* 1. *sat.* 8. *v.* 9. & *Lucan. l.* 8. *v.* 736. ¶ Est & arca vestiaria, in qua vestes reponuntur. *Cato cap.* 11. *R. R.* ¶ Frequentissime pro receptaculo nummorum. *Cic. Parad.* 6. *c.* 1. Animus hominis dives, non arca appellari solet. *Colum. l.* 3. *c.* 3. Ea res arcam patrisfamilias exhaurit. *Juvenal. sat.* 11. *v.* 26. inter *arcam*, & *sacculum* distinguit, ut illa sit locupletum, hic pauperum: Ignoras quantum ferrata distet ab arca Sacculus. ¶ *Ex arca solvere* est præsenti pecunia: cui opponitur *solvere ex mensa*, scil. argentariorum. Colligitur hoc ex *Donato ad Terent. Adelph.* 2. 4. 13. & *ad Phorm.* 5. 7. 29. ubi addit, in chirographis addi solere *domo ex arca sua*, vel *ex mensa scriptura*. Hæc adnotavit etiam *Brisson. de Formul. l.* 6. Quare *arca* accipitur quodammodo pro pecunia præsenti. Hinc *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 9. Ne dubitaris mittere, & arcæ nostræ confidito. Adde *Senec. ep.* 26. *ad fin.* ¶ Sæpe etiam idem est ac Fiscus, hoc est ea, in qua pecunia publica reponitur, *cassa pubblica*. *Symmach. l.* 10. *ep.* 33. (*al.* 40.) Cum fiscus in tempore, quod præbendum fuerat, non haberet ex arca Quæstoria. *Cassiodor. l.* 2. *variar. ep.* 24. Arca Vicarianæ sedis. *Impp. Valentin. Theodos.* & *Arcad. lib.* 12. *Cod. tit.* 50. *leg.* 4. & *Impp. Gratian. Valentinian.* & *Theodos. lib.* 8. *Cod. Theodos. tit.* 1. *leg.* 12. Arca fiscalis. *h. e.* in quam pecunia publicorum tributorum infertur. *Symmach. l.* 10. *ep.* 42. (*al.* 49.) Arca vinaria. *h. e.* in qua sunt pecuniæ vectigales ex vino. Sic *arca olearia*, & *frumentaria* apud *Hermogenian. lib.* 50. *Dig. tit.* 4. *leg.* 1. & *Impp. Valentinian. Theodos.* & *Arcad. lib.* 12. *Cod. Theodos. tit.* 11. *leg.* 2. Eademque ratione *arcam Numinis* dixit *Prudent. Peristeph.* 3. *de S. Laurent. v.* 122. publicam Ecclesiæ pecuniam intelligens. Adde *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 386. *n.* 4. ¶ *Arcæ* etiam dicuntur loca secretiora, & obscuriora, roboreis axibus munita, vel in publico carcere, ad reos custodiendos; vel etiam in privatis domibus, ad coercendos servos. *Cic. pro Mil. c.* 22. *ad fin.* Servi subito arrepti in quæstionem, tamen separantur a ceteris, & in arcas conjiciuntur, ne quis cum iis colloqui possit. *Festi* etiam verba huc pertinent, in voce *Robum*. Robus quoque in carcere dicitur is locus, quo præcipitatur maleficorum genus, quod ante arcis robusteis (*h. e. tabulis in modum arcæ compactis*.) includebatur. ¶ Agrimensoribus *arcæ* sunt limites quadrati, in modum arcæ constructi: Hinc *arca finalis*, *quadrifinalis*, *arca trifinii*, &c. apud auctores *Rei Agrar. pag.* 119. 221. 223. 271. *Goes.* & alibi passim. ¶ Præterea *arca* dicitur machina lignea ex trabibus, tabulisque in modum arcæ compacta, sed sine fundo, quæ in aquas demittitur; ejusque medium spatium, (exclusa haustoriis machinis aqua) congestis cæmentis, aliaque materia impletur: qua ratione fundantur moles ad concludendos portus, muniendosque contra impetum fluctuum. *Vitruv. l.* 5. *c. ult.* ¶ Denique *arca* in tectis ædium videtur esse universa dispositio trabium, quæ tectum sustinent: referunt enim opercula arcarum sepulcralium, quæ fastigiata in modum culminis tecti visuntur. *Vitruv. l.* 6. *c.* 3. & 4. ¶ In quadam *Inscript.* optimæ notæ apud *Gruter. pag.* 1033. *n.* 8. legitur *arka*.

ARCĂDES, V. Arcas.

ARCADĬA, æ, f. *Arcadia*, Ἀρκαδία, regio in meditullio Peloponnesi, pars Achajæ, a mari undique remota, habens a Sept. Achajam propriam, a Mer. Messeniam, ab Or. Argiam, & Laconiam, ab Occ. Elidem. Dicta est ab Arcade Jovis filio ex Calisto Lycaonis filia, qui Pelasgos in deditionem redegit. Dicta etiam est *Lycaonia*, a Lycaone Rege patre Calistus; item *Parrhasia*, a Parrhasia ejus urbe, & regione; item *Pelasgia*, a Pelasgo Rege sapiente viro, qui cultioris vitæ populis illis auctor fuit, & victum ex stirpibus herbarum, arborumque frondibus transtulit ad glandem, maximeque ad fagineam. Tota montosa est, habetque asinos procerissimos, qui ob corporis magnitudinem in proverbium abierunt. V. *Arcadicus*. Habet & lapidem ἄσβεστον, hoc est inextinguibilem. *Plin. lib.* 4. *cap.* 6. *Solin. cap.* 7. (*al.* 12.) & *Stat.* 4. *Theb. v.* 284. & *sequentib.*

ARCADĬCUS, a, um, *di Arcadia*, ad Arcadiam pertinens. *Liv. l.* 1. *c.* 5. A Pallanteo, urbe Arcadica, Palatium appellatum. *Plaut. Asin.* 2. 2. 67. Asinos Arcadicos vendere. *Juvenal. sat.* 7. *v.* 160. Arcadicus juvenis. *h. e.* bardus, stupidus: & alludit ad asinos, qui maximi in Arcadia sunt: qua de re etiam *Pers. sat.* 3. *v.* 9. Arcadiæ pecuaria rudere credas.

ARCADĬUS, a, um, *di Arcadia*, Arcadicus, Ἀρκάδιος. *Senec. in Herc. Fur. v.* 229. Arcadia quatere nemora Mænalium suem. *Martial. l.* 9. *epigr.* 104. Arcadius aper. *Senec. in Oedip. v.* 477. Arcadium sidus. *h. e.* Ursa. *Propert. l.* 1. *eleg.* 18. *v.* 20. Arcadius deus. *h. e.* Pan. *Stat.* 7. *Theb. v.* 39. Arcadius galerus. *h. e.* petasus Mercurii, qui in Cyllene, Arcadiæ monte natus dicitur, & aliger Arcas ab *eod. l.* 3. *silv.* 3. *v.* 80. appellatur. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 462. Arcadia dea. *h. e.* Carmenta Evandri mater. *Id.* 3. *Amor. eleg.* 6. *v.* 30. Arcadia virgo. *h. e.* Arethusa venatrix nympha Arcadiæ. *Stat.* 2. *Theb. v.* 70. Arcadia virga. *h. e.* virga Mercurii.

ARCĀNE, V. vocem sequent.

ARCĀNO, adverb. *segretamente*, occulte, ἀπορρήτως. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 19. Ipse arcano cum paucis familiaribus suis colloquitur. *Plaut. Trinum.* 2. 4. 117. Arcano tibi ego hoc dico, ne ille ex te sciat. *Cic. Attic. l.* 16. *ep.* 3. Hunc tu translatum in macrocolum, lege arcano convivis tuis. Ita legisse videtur etiam *Charis. l.* 2. *pag.* 173. & 179. *Putsch. Alii leg.* lege in Arcano convivis tuis. hoc est in villa Q. Fratris, quæ *Arcanum* appellabatur, de qua *Cicer. Attic. l.* 10. *ep.* 2. & *l.* 3. *ad Q. Fr. ep.* 1. ¶ *Arcane* pro *arcano*, & inde *arcanius*, *arcanissime* non probantur ab eodem *Charis. loc. cit.* Nihilominus videtur *arcanius* usurpasse *Colum.* cujus hæc verba sunt *l.* 3. *c.* 2. *in fin.* Sed de hac sententia, quamquam & ipse paulo ante id censuerim, quid tamen arcanius judicem, suo loco mox dicam. *h. e.* quale sit occultius judicium meum, & nulli adhuc manifestatum.

ARCĀNUM, i, n. *Arce*, olim villa fuit Ciceronis, vel potius Quinti ejus fratris. V. vocem præced. Nunc est oppidum Latii inter Arpinum, & Aquinum apud Melphem fluvium.

ARCANUS, a, um, *ſegreto, occulto, naſcoſto, arcano*, ἀπόῤῥητος, occultus, ſecretus, ignotus, tacendus. *Feſtus*: Arcani ſermonis ſignificatio trahitur ſive ab arce, quæ tutiſſima pars eſt urbis; ſive a genere ſacrificii, quod in arce fit ab auguribus, adeo remotum a notitia vulgari, ut ne litteris quidem mandetur, ſed per memoriam ſucceſſorum celebretur; ſive ab arca, in qua quæ clauſa ſunt, tuta manent. cujus ipſius origo ab arcendo pendet. *Cic. l. 2. de Fin. c. 26.* At quicum joca, ſeria, ut dicitur, quicum arcana, quicum occulta omnia? tecum optime: deinde etiam cum mediocri amico. *Vir. 4. Æn. v. 422.* arcanos tibi credere ſenſus. *Id. 6. Æn. v. 72.* Arcana fata. *Plin. in Paneg. c. 34.* Secretæ, & arcanæ opes. Et *cap. 49.* Arcana cubilia. *Martial. l. 5. epigr. ult.* Popina arcana. *Tacit. Ann. 2. c. 54.* Arcanus fons. *Id. de morib. German. cap. 40.* Arcanus terror. *Id. Ann. 12. c. 47.* Arcanum fœdus. *h. e.* ſacrum. ſacra enim celari mos eſt. *Martial. l. 7. epigr. 26.* Arcanum garum. *h. e.* reconditum, & exquiſitum. ¶ *Arcanus* dictus eſt Jupiter, quia infans arcano ſubductus patri Saturno eum vorare cupienti, Curetum diligentia ſervatus eſt: atque ob id aliquando arcanis ſacris cultus. Lapis inſcript. apud *Donium pag.* XLI. P. Acilio P. F. Men. Paulo.... cultores Jovis arcani, &c. ¶ *Arcanum* abſolute pro re arcana, & tacenda, *ſecreto, arcano. Virg. Æn. 7. v. 123.* Arcana fatorum. *Tacit. Ann. c. 59.* Arcana dominationis. Et *c. 36.* imperii. *Id. Ann. 6. c. 21.* Indicem arcani eſſe. *Plin. in Paneg. c. 23.* Proferre arcanum. *Juvenal. ſat. 9. v. 116.* prodere. *Curt. l. 4. c. 6.* celare. *Id. l. 6. c. 10.* tacere. *Horat. l. 1. ep. 18. v. 37.* ſcrutari alicujus. *ſpiare i ſegreti.* & *ibid.* commiſſum tegere. *Id. l. 1. od. 28. v. 9.* Admittere aliquem arcanis. *Id. l. 2. ſat. 1. v. 30.* Credere alicui arcanum. *confidare un ſegreto.* ¶ De eo, qui occultam, & magicam, atque adeo ſacram vim habet. *Stat. l. 3. ſilv. 4. v. 92.* arcanos iterat Cytherea liquores. *Claudian. l. 3. de rapt. Proſerp. v. 402.* arcano perfudit robora ſucco. ¶ Item de eo, qui tegit, ut Nox arcana apud *Ovid. Heroid. ep. 9. v. 40.* & *Stat. l. 1. ſilv. 3. verſ. 71.* Sic *Plin. l. 7. c. 52. ad fin.* Petiit, ut aliquem ex arcanis mitteret. *h. e.* ex iis, qui fidi erant, & arcana ſervabant. Quod vero quædam Edition. hab. *a tharis*, rejicit *Harduin.* ex conſtanti MSS. auctoritate. *Plaut. Trinum. 2. 4. 155.* Cave ſis, dixeris, me tibi dixiſſe hoc. *Ph.* dixiſti arcano ſatis.

ARCARIUS, ii, m. *Arcarii* dicuntur, qui accepta, & expenſa arcarum tractant, *Miniſtri alla Caſſa, Caſſeri. Lamprid. in Alex. Severo, c. 43.* Arcarios inſtituit, qui de arca fiſci ederent munera. Sic Arcarius Pontificialis, apud *Symmach. l. 1. ep. 62. (al. 68.)* ¶ In familia etiam *Arcarii* dicuntur ſervi, qui domini pecuniam adminiſtrant. *Scævola Dig. lib. 40. tit. 5. leg. 41.* Stichus arcarius, probante domino nomina fecit, &c. Adde *Inſcript.* apud *Gruter. pag. 463. n. 2.* ubi legitur *arkarius*. ¶ Item arcarum artifex. Inſcript. apud *eund. pag. 641. num. 7.* Claſſicus Papirianus P. P. arcarius.

ARCAS, ădis, m. Ἀρκάς, nomen Jovis filii ex Caliſto, a quo Arcades originem ducunt. *Hygin. fab. 176.* & *Poet. Aſtronom. l. 2. c. 4.* ubi addit, poſt mortem translatum eſſe in Cælum, & factum ſidus prope Urſam. V. *Arctophylax.* ¶ Eſt etiam adject. omn. gen. & ſignificat eum, qui eſt ex Arcadia, *Arcade. Martial. l. 5. epigr. 66.* Nemeæ terror, & Arcas aper. *Virg. Æn. 12. v. 517.* Et juvenem exoſum nequidquam bella Menœtem Arcada. *Stat. 7. Theb. v. 94.* Arcadas aras adire. *Id. l. 5. ſilv. 2. v. 123.* Arcadas metas verſare. *Sil. l. 6. v. 636.* Arcas mater. ¶ Arcades, dum, *οἱ Ἀρκάδες, gli Arcadi*, Arcadiæ populi. *Virg. ecl. 10. v. 32.* ſoli cantare periti Arcades. *Id. Æn. 10. v. 397.* Arcadas accenſos monitu, & præclara tuentes. ¶ Arcades vetuſtate gentis adeo gloriari ſoliti ſunt, ut ante Solem, & Lunam natos ſe dicerent. Cujus fabulæ cauſam affert *Cenſorin. de die Natali, c. 19.* his verbis: Arcades trimeſtrem annum primo habuiſſe dicuntur (quod & *Plin.* tradit *l. 7. c. 48.*) & ob id προσέληνοι ſunt appellati; non ut quidam putant, quod ante nati ſint, quam Lunæ aſtrum, ſed quod prius habuerint annum, quam is in Græcia ad Lunæ curſum conſtitueretur. *Ovid. 2. Faſt. v. 289.* Ante Jovem genitum terras habuiſſe feruntur Arcades: & Luna gens fuit illa prior. V. *Stat. 4. Theb. v. 275. & ſequentib.* ¶ *Arcas pius* apud *Martial. l. 9. epigr. 35.* eſt Mercurius, qui natus eſt in Cyllene Arcadiæ monte. Adde *Lucan. l. 9. v. 661.* Et abſolute *Stat. l. 5. ſilv. 1. v. 106.* tardumque ſub aſtris Arcada linquit. ¶ Denique ab *eod. Theb. l. 8. v. 745.* & *l. 12. v. 805. & 806.* Arcas dicitur Parthenopæus filius Atalantæ Arcadis, & Meleagri.

ARCATŪRA, æ, f. arcæ ſtructura: & ſumitur pro limite agrorum. *Caſſiodor. l. 3. Variar. ep. 52.* Miramur, fuiſſe litigatum, quod aut terminis teſtibus, aut jugis montium, aut fluminum ripis, aut arcaturis conſtructis, aliiſque ſignis evidentibus conſtat eſſe definitum.

ARCĀTUS, V. Arquatus.

ARCELA,) V. vocem ſequent.
ARCELĀCA,)

ARCELLA, æ, f. *caſſetta, picciola arca*, κιβώτιον, parva arca, arcula. *Feſtus in Arca.* Arca diminutivum facit arculam, & arcellam, ut a porco porculum, & porcellum, &c. Hinc non ſemel legitur apud rei Agrariæ ſcriptores, qui tum *arcellam*, tum *arcam* inter varias limitum agrariorum formas enumerant. *Jul. Frontin. de Colon. pag. 119. Goeſ.* Adde *pag. 260. & 308.* ¶ *Arcellam* vel ut alii edidere *arcelam* inter vitium genera enumerat *Colum. l. 3. R. R. c. 21.* quam quidam putant, dictam eſſe tanquam diminutivum ab *arcera*, quod ramis ſe ſe curvantibus, in ſimilitudinem arceræ, diſponi ab agricolis ſoleat. *Id. Colum. ibid. c. 2. ad fin.* recenſet itidem inter vites *arcellatam*, vel ut in aliis editionibus legitur, *arcelatam*, ſeu *arcelacam*: quam dictam exiſtimant pro *arculatam*, hoc eſt in modum arcus diſpoſitam. Alii *arcellatam* exponunt arcella circumdatam, nempe quo radices terra tectiores & tutiores ſint. Sane *arcella* ſeu *arcela*, & *arcellata* ſeu *arcelaca* idem omnino vitis genus ſignificare apud *Columellam* videntur: ſed unde dictæ ſint, & quam tandem vitem deſignent, definire eſt admodum difficile.

ARCELLŬLA, læ, f. *caſſettina*, diminutivum ab *arcella*: quo uſi ſunt Veteres teſte *Diomede lib. 1. pag. 313. Putſchii*.

ARCĔO, es, arcui, a. 2. *tener lontano, vietare l'avvicinarſi*, ἀπείργω, vetare, ne aliquis accedat, removere, prohibere, defendere: tum proprie, tum translate. *Plin. l. 12. cap. 1. ad fin.* Platanus ſolem æſtate arcet, hieme admittit. *Cic. Phil. 5. c. 13. ad fin.* Qui illum non ut conſulem recepit, ſed ut hoſtem arcuit Gallia. *Id. Phil. 1. c. 40. in fin.* Non enim te dominus modo illis ſedibus, ſed quivis amicus arcebit. *Id. 2. de Legib. c. 10.* Quid eſt, cur paupertatem deorum aditu arceamus? *Id. Catil. 1. in fin.* Tu, Jupiter, hunc a tuis aris, a tectis urbis, a mœnibus, a vita, fortuniſque civium arcebis. *Id. l. 1. de Legib. c. 14.* Si homines ab injuria pœna, non natura arcere deberet. *Id. l. 1. Offic. c. 34.* Adoleſcentia a libidinibus arcenda eſt. *Id. Phil. 11. c. 2.* Arcere aliquem progreſſu. *Id. l. 1. Tuſcul. c. 37.* aliquem reditu. *Velles. l. 2. c. 32. extr.* aliquem rapinis. *h. e.* impedire, ne rapinas faciat. *Virg. 8. Æn. v. 73.* aliquem periclis. *Horat. l. 1. ep. 8. v. 10.* quempiam veterno funeſto. *h. e.* veternum ab eo propulſare. *Cic. Parad. 3. c. 2.* homines ab improbitate. *Ovid. l. 3. Triſt. eleg. 10. verſ. 19.* frigora pellibus, & braccis ſutis. *Tacit. Ann. 1. c. 39.* vim extremam. *Liv. l. 3. c. 8.* bellum. & *ibid.* populationes. *Id. l. 26. c. 20.* Punica claſſis Tarentum adcita ad arcendos commeatus præſidii Romani. ¶ Cum accuſativo, & dativo, *Virg. 3. Georg. v. 155.* aſilum Arcebis gravido pecori. ¶ Cum infinito, *Ovid. 3. de Ponto, ep. 3. v. 56.* Quam lex furtivos arcet habere viros. *Id. Metam. 3. v. 88.* plagamque ſedere Cedendo arcebat. *Stat. l. 2. ſilv. 1. v. 34.* nec te lugere ſeverus Arceo. *Id. l. 1. Theb. v. 455.* tecto cælum prohibere quis iſte Arcuit? Adde *Sil. l. 13. v. 341.* & *l. 5. v. 51.* & *Senec. in Hippol. v. 806.* ¶ *Arcere aquam pluviam* eſt impedire, ne e ſuo alveo exeat, & vicini fundo noceat: qua de re. V. Juriſconſultos *lib. 39. Dig.* toto Titulo 3. qui eſt *de aqua, & aquæ pluviæ arcendæ. Cic. pro Mur. c. 9. in fin.* Ille ſcit, ut hoſtium copiæ, tu, ut aquæ pluviæ arceantur. ¶ Pro coercere, hoc eſt continere, ut *Feſtus* docet, *contenere, trattenere. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 54.* Alvus arcet, & continet, ſive illud aridum ſit, ſive humidum, quod recipit. *Id. in ſomn. Scip. c. 4.* Orbis cæleſtis extimus, qui reliquos omnes complectitur, ſummus ipſe deus, arcens & continens ceteros. *Id. 2. Tuſcul. c. 21.* Hos quidem ut famulos, vinclis, ac cuſtodia arceamus. *Id. l. 2. de nat. Deor. c. 60. in fin.* Flumina arcere, dirigere, avertere. *h. e.* ripis coercere. ¶ Translate *Cic. de Haruſp. reſp. c. 3.* Videbam, illud ſcelus tam importunum, audaciam tam immanem adoleſcentis furentis non poſſe arceri otii finibus: erupturum illud malum aliquando ad perniciem civitatis. ¶ *Arcere familiam* eſt coercere, in officio continere, apud *Feſt. in Noverca*, ubi ait: Noverca dicitur, quam quis ſublatis liberis novam uxorem ducit arcendæ familiæ gratia. *Id.* in *Arcere* hanc eandem notionem jam docuerat, ut dictum eſt. Alii leg. *augendæ*, alii *arceſſendæ*. ¶ Lepidus eſt jocus in illo *Plauti Mil. a. 5. v. 33.* Si poſthac prehendero ego te hic, arcebo teſtibus. *h. e.* coercebo, puniam teſticulos tibi avellendo: ſimulque ludit in ambiguo. poſſet enim & hoc modo explicari: propulſabo te hinc teſtibus adhibitis, & domum meam ultra accedere prohibebo, tanquam adulterum. ¶ Videtur etiam aliquando uſurpari pro arceſſere, accire, *far venire. Cic. pro Quint. c. 22.* Præſtitutæ horæ ad arbitrium noſtrum: judex ipſe arcebitur. *arceſſetur* plerique habent: alii quidam mallent *arcibitur* ab *arcio* pro *accio*. *Feſtus in Sagmina.* Sagmina vocantur verbenæ, id eſt herbæ puræ, quia ex loco ſancto arcebantur a Conſule, Prætoreve legatis proficiſcentibus, *&c.* Alii exponunt, ex arce vellebantur. V. *Liv. l. 1. c. 24.* & *l. 30. c. 43.* ¶ Supinum *arcitum*, & per ſyncopen *arctum*, ſeu *artum*, quod ab *arceo* derivare volunt Etymologi, non eſt in uſu: niſi quod *coerceo* facit *coercitum*.

ARCĔRA, æ, f. *lettiga*, φορεῖον, ab *arca* deducitur, ut docet *Varr. l. 4. L. L. c. 31. ad fin.* & ſignificat plauſtrum tectum undique ex tabulis, quaſi arca quædam magna: quo vehiculi genere ſenes, & ægroti cubantes vectabantur. Ante lecticas in uſu fuit, & his inventis poſtea deſiit. Cum eam adhiberi opus erat, ſtragula veſte ſternebatur. Hinc illud *in leg.* XII. *Tab.* apud *Gell. l. 20. c. 1.* Si in jus vocat; ſi morbus ævitaſve vitium eſcit (*h. e.* erit) qui in jus vocabit, jumentum dato, ſi nolet, arceram ne ſternito. Et *Varro* apud *Non. c. 1. n. 270.* Vehebatur cum actore vehiculo ſenex, aut annoſus, cui arceram, ſi non vellet, non ſterneret. *Id. Non. ibid.* teſtatur etiam Ciceronem hoc vocabulo uſum eſſe.

ARCERANĔA, V. Atteranea.

ARCESĬUS, filius Jovis, pater Laertæ. *Ovid. 13. Metam. v. 144.* V. Acriſius. ¶ *Arceſius* dicitur Mercurius in vet. lapid. apud *Gruter. pag. 53. n. 10.* ἀπὸ τῶ ἀρκέσαι καὶ βοηθῆσαι, quod victum & vitæ neceſſaria reliqua ſufficiat, auxilium in omnibus ſuppeditet, & rem familiarem augeat, inquit *Reineſ.* ad *Inſcript. 81. claſſ. 1.* Apud *Gruter.* eſt *Arcecius*: & ducunt ab arcendis malis. Sed hoc minus placet.

ARCESSITOR, oris, qui arceſſit, ſeu vocat. *Plin. l. 5. ep. 6. in f.* Nemo arceſſitor ex proximo. ¶ Item qui accuſat. *Ammian. l. 29. c. 1. in f.* (*al. c. 10.*) Verba placentia arceſſitori loqui.

ARCESSĪTUS, us, m. *chiamata, invito*, vocatus. *Cic. l. 1. de nat. Deor. c. 6.* Cum ad eum ipſius rogatu, arceſſituque veniſſem. *Plaut. Stich. 2. 3. 3.* Salve: tuo arceſſitu venio huc. *Ammian. lib. 31. c. 10.*

c. 10. (al. cap. 26.) Docet, arcessitu Valentis Gratianum mox signa moturum. ¶ Extra ablativum casum exempla nondum vidimus.

ARCESSITUS, a, um, *chiamato, fatto venire*, vocatus, invitatus, adscitus. *Liv. l. 3. c. 9. extr.* Consules extemplo arcessiti. *Propert. l. 3. eleg. 15. v. 13.* Quod si, Bacche, tuis per fervida tempora donis Arcessitus erit somnus in ossa mea. *Horat. l. 2. sat. 3. v. 261.* Quo rediturus erat non arcessitus. *Justin. l. 11. c. 10. in fin.* Arcessitis auxiliis. *Colum. lib. 2. cap. 16.* Arcessita, & advecta humus. ¶ Translate est longius petitus, affectatus, de industria quæsitus, *cercato, affettato*. *Cic. 2. de Orat. c. 63.* Cavendum est, ne arcessitum dictum putetur. *Petron. in Satyr. c. 139.* Arcessito sermone lassare aliquem. *Sueton. in Claud. c. 21.* Frigida, & arcessita joca. *Quintil. l. 2. c. 4.* Arcessitæ descriptiones. *Id. l. 9. c. 3.* Innatus, non arcessitus.

ARCESSO, is, ivi, itum, a. 3. *chiamare, far venire*, προσκαλεῖν, μετακαλεῖν, advoco, adducendum, seu afferendum curo. In præteritis est quartæ conjugationis, in aliis temporibus tertiæ, ut *capesso, lacesso*: in infinito activo fere est tertiæ; in passivo utriusque. ita enim usus obtinuit. *Cic. Attic. l. 1. ep. 18.* Te exspectamus, te desideramus, te etiam arcessimus. *Id. pro Rosc. Amer. c. 18.* Cum ab aratro arcessebantur, qui consules fierent. *Id. Q. Fr. l. 3. ep. 1. c. 2.* Chilonem arcessiveram Venafro. *Id. post redit. in Sen. cap. 11.* Quo die nos comitiis centuriatis arcessivit in patriam. *Nepos in Attic. c. penult.* Agrippam generum ad se arcessiri jussit. *Liv. l. 3. c. 45.* Placere itaque, patrem arcessi. *Plaut. Casin. 3. 2. 1.* Ut properarem arcessere hanc ad me vicinam meam. *Id. Cistell. 1. 3. 48.* Jussit arcessi eam domum. *Cic. Attic. l. 15. ep. 13.* Qui nuntiaret Bassum arcessi, Cassium exspectari. *Plaut. Rud. 4. 4. 12.* Abiisti hinc heram arcessitum. *Id. Casin. 3. 4. 10.* Dixeras, tuam accessituram esse hinc uxorem meam. *Plin. l. 29. c. 1.* Arcessere aliquem a Gadibus. *Cæs. l. 1. B. Gall. c. 31.* quempiam mercede. *h. e.* conducere. *Colum. l. 6. c. 2. ad fin.* boves ex longinquo. *far venire*. *Cic. Attic. 16. ep. 11.* librum alicujus. *Id. Fam. 7. epist. 23.* aliquid vectura. *Plaut. Bacch. 2. 3. 120.* aurum. *Sallust.* apud *Priscian. l. 10. pag. 902. Putsch.* aurum mutuum. *Tacit. 4. Hist. c. 71.* tormenta, aut missilia tela. ¶ *Arcessere sibi malum jumento suo* proverbialiter dicitur a *Plauto, Amph. 1. 1. 171.* pro sua opera tibi ipsi calamitatem & damnum creare. Itali dicunt simili, non eadem sententia, *aguzzarsi il palo in sul ginocchio*. ¶ Sæpe sumitur pro in judicium vocare, & reum facere, accusare, *chiamar in giudizio*. *Cic. l. 2. Offic. c. 14.* Arcessere innocentem judicio capitis. *Id. pro Dejot. c. 30.* aliquem capitis. *Id. pro Rabir. perduell. c. 9.* quempiam in summum capitis periculum aliquo crimine. *Sallust. in Jug. c. 37.* aliquem pecuniæ captæ. *h. e.* accusare, quod pecunia se corrumpi siverit. *Tacit. An. 2. c. 50.* majestatis. *Id. Ann. 4. c. 29.* tumultus hostilis. Sic metaphorice *Nigid.* apud *Gell. l. 19. c. ult.* Græcos inscitiæ. ¶ Urbane, aut translate elegantes habet usus. *Cic. 2. de Orat. c. 27.* A capite, quod velimus, arcessere, & unde omnia manant videre. *h. e.* petere. *Id. in Top. c. 9.* Cum a genere ducetur argumentum, non erit necesse, id usque a capite arcessere. *h. e.* repetere. *Id. l. 3. de Orat. c. 38. in fin.* Translationes orationi splendoris aliquid arcessunt. *h. e.* augent, conciliant. *Petron. in Satyr. c. 37.* Longe arcessere fabulas. *Curt. l. 10. c. 5.* Divinos honores arcessere. *h. e.* quærere, captare. Sic *Id. l. 8. c. 13. in fi.* Arcessere gloriam ex periculo. *Cels. l. 3. c. 18.* somnum medicamentis. ¶ Legitur & *Accerso* in optimis libris multis tum MSS. tum editis: defenditurque a nonnullis doctis viris. *Charis. l. 1. pag. 227. Putsch.* & *Diomed. l. 1. pag. 375.* quos non pauci posterioris ætatis Grammatici sequuti sunt, ita distinguunt, ut *accerso*, vocare significet, *arcesso*, accusare. Verum *arcesso* multo firmiora habet argumenta: deducitur enim ab *arcio*, pro *accio*, quod *advocare* significat, ex *ad* & *cio* (*ar* autem, supra monuimus pro *ad* usurpari, præsertim in compositis) Quam etymologiam probant *Priscian. l. 1. pag. 559. Velius Longus pag. 2232. Manut.* ad *Cicer. Fam. l. 7. ep. 23. Voss. in Etymol.* & alii quamplurimi. Præterea antiquiores multo sunt Codices, in quibus *arcesso* legitur, ut *Manut. loc. cit.* & *Pier. ad 10. Æn. v. 11.* testantur. Quod vero discrimen docuerunt *Charis.* & *Diomed.* sane nullum id est, cum passim *arcessere* & pro vocare, & pro accusare usurpatum legatur. nam & qui accusat, in judicium vocat. Et quod *Diomed. arcesso* ab *arceo* derivat, futile videtur, & absurdum, cum *arceo* contrariam habeat significationem. Plura V. apud *Voss. in Etymol.* & *Dausq. in Orthogr.*

ARCHAICUS, a, um, ἀρχαϊκὸς, quidquid ad antiquorum simplicitatem factum est, *semplice, schietto, fatto all' antica*. *Horat. l. 1. ep. 5. vers. 1.* Si potes archaicis conviva recumbere lectis. *h. e.* humili brevique forma. Al. leg. *archiacis*, idest ab Archia artifice sic vocatis.

ARCHAISMUS, i, m. ἀρχαϊσμὸς, antiquitas. Figura, qua more veterum loquimur, vel scribimus, ut illud *Ter. Eun. 4. 3. 7.* Nescio quid absente nobis turbatum est domi. Est autem Græca vox, & Græce scribenda.

ARCHANGELUS, i, m. *Arcangelo*, Ἀρχάγγελος, Angelorum princeps. *Hieronym. l. 1. in Ruf. c. 6.* Archangelus non dicitur, nisi qui prior est Angelorum. Adde *Tertull. advers. Valentinian. c. 19.*

ARCHE, es, f. ἀρχὴ, hoc est principium. Unus est ex æonibus Valentini Hæretici, apud *Tertull. advers. Valentinian. c. 35.*

ARCHEBULEUM, seu Archebulium metrum denominatum est a quodam Archebuleo Poeta, non quod ipse invenerit, sed quod eo solo carminis genere in suis poematis usus est. Nam & Stesichorus, & Pindarus, & Simonides promiscue adhibuerunt. Ejus autem metri tale ponit exemplum *Serv. in Centim. pag. 1822. Putsch.* Dea fomnifero bona Curriculo relucet. V. *Atil. Fortunatian. ibid. pag. 2673.* Meminit etiam *Diomed. ibid. pag. 513.*

ARCHEMORUS, V. Langia.

ARCHEOTA, vel Archiota, æ, m. *custode dell' archivio, archivista*, ἀρχειώτης, archivii curam gerens. *Arcad. lib. 50. Dig. tit. 4. leg. ult.* Hi quoque, qui custodes ædium, ut archeotæ, vel logographi, vel tabularii &c. Legitur & *Archiota*.

ARCHETYPUM, i, n. *di prima forma, esemplare, originale*, ἀρχέτυπον, quod est primigenium, seu primo ab ipso auctore factum: ab ἀρχὴ, principium, & τύπος, forma, imago: & dicitur sæpe de signis, & tabulis pictis. *Macrob. l. ult. Saturn. c. 14.* Sic fit ut videatur imago archetypo suo grandior. *Varr. l. 3. R. R. c. 5.* Dic alterum genus ornithonis, qui constitutus a te sub Casino fertur, in quo diceris longe vicisse archetypon inventoris nostri, &c. *Plin. l. 5. ep. 10.* Ut pictores pulcram, absolutamque faciem raro, nisi in pejus effingunt, ita ego ab hoc archetypo labor, & decido. ¶ Adjective *Juvenal. sat. 2. v. 7.* & jubet archetypos pluteum servare Cleanthas. *ritratti cavati dall' originale*. ¶ *Martial. lib. 7. ep. 10. archetypas nugas* dixit epigrammata sua propria manu scripta. *Id. l. 12. epigr. 70.* Sic tanquam tabulas, scyphosque, Paule, Omnes archetypos habes amicos. *h. e.* uteris amicis tanquam tabulis, aut signis archetypis, quibus delectaris sine impensa.

ARCHEZOSTIS, is, f. planta, eadem, quæ vitis alba. *Plin. l. 23. cap. 1.*

ARCHIATRIA, æ, f. ἀρχιατρία dignitas, & officium archiatri. *Julian. Imper. l. 13. Cod. Theodos. tit. 3. leg. 8.* Qui archiatriæ ipsius dignitate dignus habeatur.

ARCHIATRUS, & *Græca terminatione* Archiatros, & Archiater, tri, m. *protomedico*, ἀρχιατρὸς: vox Græca ab ἀρχὴ, principatus, vel ab ἄρχων, princeps, & ἰατρὸς, medicus. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 632. n. 4.* M. Livio Celso Tabulario Scholæ Medicorum M. Livius Eutychus Archiatros, &c. Alia *ibid. n. 5.* A. Actius Calus Archiater S. & Juliæ primæ Conjugi incomparabili V. S. P. Adde *Cod. Justinian. l. 12. tit. 13.* & *Cod. Theodos. l. 13. tit. 3.* Varie autem hanc vocem exponunt eruditi. Alii putant archiatrum dici medicum Principis: alii principem in arte medica, vel alicujus medicorum collegii primarium, & caput. Sane legenti *leg. 8. tit. Cod. Theodos.* patet, non modo eos, qui Principi in Palatio inserviebant, sed & qui per urbem ægris curandis operam dabant, archiatros fuisse appellatos. Ceterum archiatrus Sacri Palatii non artem medicam solum exercebat, sed & judiciariam potestatem habebat ad dirimendas controversias inter subjectos sibi medicos obortas: & ob id in magna erat existimatione, ac dignitate. V. *Hieronym. Mercurial. lib. 4. variar. lection. c. 1.* ubi ex professo hac de re verba facit.

ARCHIBUCULUS, li, m. *In quadam Inscript.* apud *Gruter. pag. 27. n. 4.* quæ scripta est sub Valente Imp. V. Cons. legitur: *Archibuculus Dei Liberi*. quæ vox fortasse significat eum, qui in sacro faciendo primam mactabat victimam, vel qui victimariis præerat: nempe ab ἀρχὴ, principatus, & *buculus*, ut sit hybrida vox. V. integram Inscriptionem, & aliam *ibid. pag. 28. n. 2.*

ARCHIDIACONUS, ni, m. *arcidiacono*, ἀρχιδιάκονος, primarius inter diaconos. *Hieronym. ep. 61. ad Pammach. c. 4.* & *Sidon. l. 4. ep. 25.* ¶ *Archidiacon* in recto casu dixit *Venant. Fortun. l. 3. de vita S. Martini, v. 38.* metri causa; non imitandus.

ARCHIEPISCOPUS, i, *Arcivescovo*, Ἀρχιεπίσκοπος, primus Episcoporum: In *epist. Justiniani ad Joann. Sum. Pontif. lib. 1. Cod. tit. 1. post leg. 3.* & alibi.

ARCHIEREUS, ei, m. ἀρχιερεὺς, sacerdotum primarius: vox Græca ab ἄρχων, princeps, & ἱερεὺς, sacerdos. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 313. n. 8.* L. Aurelio Apolausto Augg. liberto, archieri Synhodi, & Augg. &c. τῷ ἀρχιερεῖ. *Lamprid. in Alex. Sever. c. 28. in fi.* Lacessiverant eum conviciolis Syrum archisynagogum eum vocantes, & archierea. τὸν ἀρχιερέα.

ARCHIEROSYNA, æ, f. ἀρχιερωσύνη, dignitas Archierei. *Impp. Gratian. Valentinian.* & *Theodos. lib. 12. Cod. Theodos. tit. 12. leg. 112.* In consequenda archierosyna ille sit potior, qui patriæ plura præstiterit, nec tamen a templorum cultu observatione Christianitatis abscesserit.

ARCHIFLAMEN, inis, m. primus inter Flamines. Legitur in Inscript. non optimæ notæ apud *Murator. pag. 525. n. 4.* Est autem vox hybrida ex Græco ἄρχων, & Latino *flamen*.

ARCHIGALLUS, i, primus inter sacerdotes Cybeles. *Firmic. lib. 3. c. 6. section. 7.* & *c. 7. section. 10.* Legitur etiam in *Inscript.* apud *Gruter. pag. 30. n. 2.* & *pag. 308. n. 7.*

ARCHIGENES, is, m. ἀρχιγένης. ¶ Fuit hoc nomine Medicus quidam Trajani tempore. *Juvenal. sat. 6. v. 235.*

ARCHIGERON, ontis, ἀρχιγέρων, hoc est princeps seniorum: ab ἄρχων, princeps, & γέρων, senex: estque hæc appellatio primariæ cujusdam dignitatis in civitate. Legitur in *Cod. Justin. lib. 1. tit. 4. qui est* de Episcop. audient. *leg. 5.* & in *Cod. Theodos. lib. 14. tit. ult. leg. 1.*

ARCHIGUBERNUS, i, m. *capo de' nocchieri*, ἀρχικυβερνήτης, ἀρχικυβερνος, nautarum præfectus, summus nauclerus. *Javolen. Dig. lib. 36. tit. 1. leg. 46.* Sejus archigubernus ex classe Britannica. *Haloander* edidit *archicubernius*, quidam alii minus recte *archigubernulus*. In celebri edit. *Torrentini* legitur *archigubernus*.

ARCHILOCHIUS, a, um, ad Archilochum pertinens, Ἀρχιλόχειος. *Archilochium metrum* dicitur, quo Archilochus frequenter usus est. Ejus plura sunt genera, quæ enumerant Grammatici, *Diomed. l. 3. pag. 509.* & *sequentib. Serv. in Centim. pag. 1819.* & *1820. Putsch.* & alii. ¶ Ponitur etiam pro maledico, contumelioso, conviciis pleno. *Cic. Attic. l. 2. epist. 21.* Archilochia in illum (*Pompeium*) edi-

edicta Bibuli populo ita sunt jucunda, ut eam locum, ubi proponuntur, præ multitudine eorum, qui legunt, transire nequeamus. V. vocem sequent.

ARCHILŎCHUS, i, m. Ἀρχίλοχος, poeta Parius, Romuli temporibus vixit, teste *Cic. 1. Tuscul. c. 1.* Celebris fuit iambico carmine, quod ab eo inventum est: quo adeo acer evasit, & mordax, ut invectus in quemdam Lycambem, qui filiam suam, nomine Neobulen, ei pactam, alteri in matrimonium collocaverat, ad suspendium adegerit. De ejus ingenio judicium V. apud *Quintil. l. 10. cap. 1. Horat. l. 1. ep. 19. v. 23.* Parios ego primus iambos Ostendi Latio, numeros, animosque secutus Archilochi, non res, & agentia verba Lycambem.

ARCHIMAGIRUS, ri, m. *maestro de' cuochi*, ἀρχιμάγειρος, princeps, & magister coquorum, vel qui coquinæ præest. Nam μάγειρος, coquus est. *Juvenal. sat. 9. v. 109.* Finxerunt pariter librarius, archimagiri, &c.

ARCHIMANDRITA, æ, m. *superiore de' Monaci*, *Archimandrita*, ἀρχιμανδρίτης, præpositus Monachorum, præfectus Monasterii, quem nunc Syra voce Abbatem appellant: ab ἀρχὴ, principatus, vel ab ἄρχων, princeps, & μάνδρα, claustrum, septum. Nam Monachi in conclusis domibus degunt sub uno capite, & moderatore totius familiæ. Μάνδρα exponitur etiam spelunca: & Monachi olim in speluncis, & cavis montium habitabant. *Sidon. l. 8. ep. 14.* Parsimoniæ saltibus consequi affectans Memphiticos, & Palæstinos Archimandritas. Adde *Justinian. in ep. ad Joann. Papam, lib. 1. Cod. tit. de Summa Trinit.* &c. & *Alcim. Avit. sub init. ep. 2.*

ARCHIMĒDES, is, m. Ἀρχιμήδης, vir Syracusanus, admirando, ac prope divino ingenio, quo nemo unquam præstantior fuit in Geometria, in Arithmetica, in Astronomia, in machinali arte, in omnibus Mathematicis disciplinis. Quasi terrestris Deus construxit sphæram vitream, in qua sidera, ut in Cælo movebantur. Decem annos Syracusas suis machinis ab hostibus defendit. Sed tandem urbs capta est. Marcellus interdixerat, ne unus Archimedes interficeretur. A milite tamen ignaro, quis esset, interfectus est, cum in pulvere quædam describens attentius, urbem esse captam non sentiret. Vixit post Dionysium. Ejus elogium habemus a *Silio l. 14. a vers.* 341. Sepulcrum a Cicerone Siciliæ Prætore repertum est. V. *Liv. l. 24. c. 34.* & *l. 35. c. 31.* & *Cicer. 5. Fin. c. 19. l. 1. Tuscul. c. 35. l. 2. de nat. Deor. c. 35.* & *l. 5. Tuscul. c. 23.* ¶ Mirum ejus inventum in deprehendenda mensura argenti auro mixti narrat *Vitruv. l. 9. c. 3.*

ARCHIMEDĒUS, & Archimedīus, a, um, adject. ad Archimedem pertinens, Ἀρχιμήδειος. *Martian. Capell. l. 6. pag. 191.* Archimedea manus. *Mar. Victorin. sub init. l. 3. artis Grammat. pag. 2547. Putsch.* Archimedius loculus. *h. e.* ab Archimede factus.

ARCHIMĪMA, æ, f. mimarum princeps. *Inscript.* apud *Fabrett. pag. 707. num. 285.* Claudiæ Hermionæ Archimimæ sui temporis primæ, &c.

ARCHIMĪMUS, i, m. *capo de' commedianti*, ἀρχίμιμος, mimorum, seu histrionum princeps. *Sueton. in Vespas. cap. 19.* Favo archimimus personam ejus ferens, imitansque, ut est mos, facta ac dicta vivi.

ARCHINAUTA, æ, m. nautarum primus. *Inscript.* apud *Murator. pag. 845. num. 4.* M. Porcius M. F. Claud. Satullinus Archinaut. Clas. Rave. vivus fecit sibi, &c. Eand. habet *Donius clas. 6. num. 2.*

ARCHINEANISCUS, i, m. *capo de' giovani*, ἀρχινεανίσκος, vox Græca ab ἀρχὴ, principatus, vel ab ἄρχων, princeps, & νεανίσκος, adolescens: qua significatur princeps juventutis. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 331. n. 5.* Ti. Cl. Domnioni Suciniano Archineanisco, &c. Non videtur tamen esse hic honoris titulus.

ARCHIŌTA, V. Archeota.

ARCHIPIRATA, æ, m. *capitano di corsari*, ἀρχιπειρατὴς, prædonum dux. *Cic. 2. de Offic. c. 11.* Ille qui archipirata dicitur, nisi æquabiliter prædam dispertiat, aut interficitur, aut relinquitur.

ARCHIPRÆGUSTATOR, oris, m. prægustatorum primus. *Vet. lap.* apud *Gud. pag. 201. n. 5.* C. Octavius C. L. Antilochus Aug. archiprægustator, & architricliniarchus H. S. E.

ARCHIPRESBȲTER, ĕri, m. *arciprete*, ἀρχιπρεσβύτης, primus inter presbyteros. *Hieronym. epist. 4. ad Rusticum, circa med.* Singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipresbyteri, singuli Archidiaconi, &c.

ARCHISACERDOS, otis, primus inter Sacerdotes: vox hybrida. *Venant. Fortun. l. 3. carm. 13. v. 1.* Culmen honorificum, patrum pater, archisacerdos.

ARCHISYNAGŌGUS, i, m. *Archisinagogo*, *capo della Sinagoga*, ἀρχισυνάγωγος, Synagogæ præfectus, primus inter sacerdotes Judæorum. *Adrian. in epist. ad Servian. Cons. quam refert Vopisc. in Saturn. c. 8.* Nemo illic Archisynagogus Judæorum, nemo Samarites, nemo Christianorum presbyter, &c. Adde *Lamprid. in Alex. Sev. cap. 28. in fin.* & *Impp. Arcad.* & *Honor. lib. 16. Cod. Theodos. tit. 8. leg. 13.* & 14.

ARCHITAS, V. Archytas.

ARCHITECTA, æ, f. *architettrice*, quæ architecturæ arte valet. *Plin. l. 10. c. 71.* In quo vel præcipua architectæ naturæ vis. *h. e.* naturæ opificis solertia. Ita legit ex MSS. & exponit *Harduin.* Alii leg. *præcipua natura architectio*, ut sit *architectio, onis*, f. hoc est architecturæ ars: alii *architectatio*. Sed utraque vox vitanda est, donec certior occurrat auctoritas.

ARCHITECTATIO, V. vocem præced.

ARCHITECTATUS, a, um, V. in Architector, aris.

ARCHITECTIO, V. Architecta.

ARCHITECTON, ŏnis, m. *architetto*, ἀρχιτέκτων, ονος, idem ac architectus. Sed *architectus* positionis Latinæ est, *architecton* Græcæ. *Solin. cap. 32.* (*al.* 45.) *ad fin.* Quam metatus est Dinocrates architecton. *Plaut. Mostell. 3. 2. 73.* Nam sibi laudasse hasce ait architectonem Nescio quem, esse ædificatas has sane bene. *Senec. epist. 90.* Felix illud sæculum ante architectonas fuit. ¶ Translate *Plaut. Pœn. 5. 2. 150.* Me quoque dolis jam superat architectonem.

ARCHITECTONĬCE, es, f. *architettura*, ἀρχιτεκτονικὴ, ars ædificandi, architectura. *Quintil. l. 2. cap. ult.* Aliæ quoque artes minores habent multiplicem materiam, velut architectonice. Namque ea in omnibus, quæ sunt ædificio utilia, versatur.

ARCHITECTONĬCUS, a, um, *di architettura*, ἀρχιτεκτονικὸς, ad architectonicen pertinens. *Vitruv. l. 9. c. 4.* Rationes architectonicæ. *le regole dell' Architettura.* *Sidon. l. 8. ep. 4.* Parietes ad concinentiam architectonicam fabre locati. *architectoricam* quidam codices habent, sed minus recte.

ARCHITECTOR, aris, atus sum, *architettare*, *fabbricare*, ἀρχιτεκτονέω, fabricor, adhibita architecturæ arte construo. *Vitruv. l. 9. c. 4.* Naturalis potestas ita architectata est, collocavitque cardines, &c. *Auct. ad Herenn. l. 3. c. 19.* Cogitatio quamvis regionem potest amplecti, & in ea situm loci cujusdam ad suum arbitrium fabricari, & architectari. ¶ Passiva significatione in præteritis. *Nepos in fragment.* apud *Priscian. l. 8. pag. 792. Putsch.* Ædes Martis est in Circo Flaminio, architectata ab Hermodoro Salaminio. ¶ Particip. *architectandus*. *Vitruv. in præfat. l. 7. ad fin.* Jovem Olympium architectandum Cossutius suscepisse memoratur. *h. e.* templum Jovis Olympii construendum. ¶ Translate *Cic. 2. de Fin. cap. 16.* Architectari voluptates. *h. e.* comminisci, disponere, parare.

ARCHITECTOR, oris, idem quod *architecton*. Tribuitur a quibusdam *Plauto*: nos tamen nondum vidimus. Hinc

ARCHITECTORĬCUS. V. Architectonicus.

ARCHITECTŪRA, æ, f. *architettura*, ἀρχιτεκτονικὴ, ut definitur a *Vitruv. l. 1. c. 1.* est scientia pluribus disciplinis, & variis eruditionibus ornata, cujus judicio probantur omnia, quæ a ceteris artibus perficiuntur, opera. Ea nascitur ex fabrica, & ratiocinatione. *Id. ibid. c. 3.* tres ejus enumerat partes, ædificationem, gnomonicen, & machinationem. *Cic. l. 1. Offic. c. 42.* Quibus artibus aut prudentia major inest, aut non mediocris utilitas quæritur, ut medicina, ut architectura, &c. *Plin. l. 11. c. 24.* Specus ipse qua concameratur architectura! *con quanta arte!*

ARCHITECTUS, i, m. *architetto*, *proto*, *ingegnere*, ἀρχιτέκτων, vox Græca ad Latinam positionem traducta, qua proprie significatur præfectus, seu princeps structorum: ab ἀρχὴ, principatus, vel ab ἄρχων, princeps, & τέκτων, faber, opifex, quod a τεύχω, fabricor, struo. Itaque accipitur pro eo, qui architecturæ artem callet, & in ædificiis, aliisque structuris symmetriam, decorem, ac distributionem omni studio consectatur: qua de re multa a *Vitruv. lib. 1. c. 1.* & 2. disputantur. *Cic. l. 1. de Orat. c. 14.* Philo architectus, qui Atheniensibus armamentarium fecit. *Id. pro Dom. c. 18.* Uti iisdem operum architectis. ¶ Translate ponitur pro auctore, machinatore, artifice alicujus rei. *Cic. 1. de Fin. c. 10.* Inventor veritatis, & quasi architectus beatæ vitæ Epicurus. *Id. de clar. Orat. c. 31.* Stoici architecti pæne verborum. *Id. pro Cluent. c. 21.* Princeps, atque architectus sceleris. *Apulej. in Apolog.* Omnium simulationum architectus. ¶ *Architectus architecto invidet* proverbium de iis, qui in eadem arte versantur, cujus similitudo æmulationem, ac invidiam conciliare solet. Usurpavit hoc proverb. *Virgilius*, ut in ejus vita refert *Donatus*. ¶ Differt a fabro, quod *faber* solam ponit in construendo operam manuariam, *architectus* præterea consilium, & dispositionem totius operis. *Cic. Fam. 9. ep. 2.* Non deesse, si quis adhibere volet, non modo ut architectos, verum etiam ut fabros ad ædificandam rempublicam. *Plaut. Mil. 3. 3. 44.* Adsunt fabri, architectique haud imperiti.

ARCHITRICLINIARCUS, i, primus inter ministros triclinij. V. *Archiprægustator*.

ARCHĪUM, & Archivum, i, n. *archivio*, *cancellaria*, *luogo dove si conservano le scritture pubbliche*, ἀρχεῖον, γραμματοφυλάκιον, Græca vox, ab ἀρχὴ, principatus: & significans primo ædes magistratuum, & regiam, & palatium, & judiciale forum: deinde locum, in quo tabulæ, & acta publica asservantur, Latine *tabularium*; quia hujusmodi loca fere in Principis, aut magistratuum ædibus, & curia, aut iis vicina sunt. Posteriore hac significatione usurpatur a Latinis. *Ulpian. Dig. lib. 48. tit. 19. leg. 9.* Ne eo loci sedeant, quo in publico instrumenta deponuntur, archio forte, vel grammatophylacio. *Tertullian. in Apolog. cap. 19.* Referanda antiquissimarum gentium archiva, Ægyptiorum, Chaldæorum, &c. *Id. l. 4. advers. Marcion. cap. 7.* De censu Augusti, quem testem fidelissimum Dominicæ nativitatis Romana archiva custodiunt. ¶ Pro templo, seu potius pro templi adyto, ubi congregabantur magistratus sacerdotum, accipi videtur a *Pomp. Mela lib. 3. cap. 8. in fin.* ut quidem *Is. Voss.* legit, & exponit. Verba *Melæ* sunt: Cum adolevit (*Phœnix*) ossa pristini corporis inclusa myrrha Ægyptum exportat, atque in urbem, quam Solis appellant, fragrantibus archio bustis inferens, se se memorando funere consecrat. Alii pro *archio* legunt *nardo*.

ARCHOLĔON, ontos, m. genus quoddam leonum. *Capitolin. in Gord. III. cap. 33.* Fuerunt sub Gordiano Romæ elephanti 32. leones mansueti 60. archoleontes decem, camelopardali decem, &c. *Salmas.* legendum censet *argoleontes*, *h. e.* leones albos, ab ἀργὸς, albus. *Jos. Scalig.* legit *agrioleontes*, *h. e.* leones feros, ab ἄγριος, agrestis.

AR-

ARCHON, tis, m. Ἄρχων, summus principatus Athenis, sicut Suffes apud Carthaginienses, Romæ Dictator. Fuerunt, teste *Suida*, Archontes novem, quorum sex *Thesmothetæ*, hoc est, legislatores dicebantur, unus *Rex*, unus *Polemarchus*, & præter hos unus Princeps Collegii, & Præfectus, qui per excellentiam *Archon*, & *Hegemon*, & *Prytanis* vocabatur, quod Prytanibus præerat. Ut enim Romæ Prætor Judicibus præerat, atque ideo Judex quæstionis, & Quæsitor dictus est, ita hic summus Archon Athenis, quod Prytanibus Judicibus præerat, Prytanis etiam dicebatur. Prytanes 50. viri erant, qui deni singulis mensibus in orbem vicem mutantes judicabant. *Vellej. lib. 1. cap. 2.* Codri filius Medon primus Archon Athenis fuit. Et *cap.* 8. Tum Athenis perpetui Archontes esse desierunt, cum fuisset ultimus Alemæon. *Cic. de Fato, cap. 9.* Morietur Epicurus Archonte, Pitharato. Adde *Tertull. l. 4. advers. Marcion. c. 42.*

ARCHYTAS, æ, m. Ἀρχύτας, Tarentinus, Æstiei, vel ut alii volunt Mnesarchi filius, Philosophus Pythagoricus, præstantissimus astrologus, & geometra, quem laudat *Cicer. 5. Tuscul. c. 22.* & *de Senect. c. 12.* Ejus fuit inventum columba lignea volatilis, ut est apud *Gell. l. 10. c. 12.* ¶ Alius fuit Archytas Mitylenæus musicus. Alius qui de agricultura scripsit, cujus meminere *Varr.* & *Colum.* uterque *l. 1. R. R. c. 1.* ¶ Scribitur & *Architas*. ¶ *Sidon. carm. 2. v. 176.* *Archyta* dixit in recto casu, & mediam syllabam corripuit: non imitandus.

ARCI, V. Arx.

ARCI, masc. gen. in recto casu pluralis numeri pro *arcus*, antiquum est. *Varr.* apud *Non. l. 2. n. 71.* Eoque pecuniam magnam consumpsisset, quod arci, quos summo opere jecerat, fessi pondere, diu facti, celeriter corruissent.

ARCIFINALIS, le, adject. *Arcifinales*, & *Arcifinii agri* a Scriptoribus rei agrariæ appellantur, qui a populis bello victoribus occupantur, & ejectis privatis dominis, sive hostes ii sint, sive non, excoluntur: unde & *occupatorii* dicti sunt. Vocantur autem *arcifinales*, & *arcifinii*, quia nullis propriis finibus continentur, sed quantum quisque excoluit, aut spe excolendi sibi reservavit, arcendo a finibus suis vicinum, *arcifinalem* dixit. Ita *Sicul. Flacc. de condit. agror. pag. 3. Goes.* Adde *Jul. Frontin. de agror. qualitat. ibid. pag.* 38. ubi vocem *arcifinius* Varroni attribuit, & *Aggen. Urbic. pag.* 45. ¶ Aliam hujus appellationis rationem tradit *Isidor. l. 15. Orig. c. 13.* arcifinium agrum dici, quia non continetur certis linearum mensuris, sed arcentur fines ejus objectu fluminum, montium, arborum. ¶ *Arcifinio more possidere agrum*, apud *Hygin. de limitib. constit. pag.* 160. est agrum habere non servatis antiquis suis, ac legitimis terminis, sed prout occupare libuit, ut dictum est.

ARCIFINIUS, a, um, idem quod Arcifinalis. V. vocem præced.

ARCIO, is, ivi, itum, a. 4. *chiamare*, *far venire*, προσκαλέω, idem quod *accio*, & *arcesso*: ab *ar* pro *ad*, & *cio*, *cis*. *Cic. Att. l. 5. ep. 1.* Tu invita mulieres, ego arcivero pueros. *Al. leg.* accivero, *ab* accio, is. Adde *Liv. l. 5. c. 8. in fi.* cum eadem lectionis varietate.

ARCIPOTENS, entis, *valente in tirar d' arco*, κλυτότοξος, qui arcu potest, sagittandi peritus: epitheton Apollinis. *Valer. Flacc. l. 5. v. 17.* Arcipotens adverte, precor, nunc denique Apollo. ¶ In quodam epigrammate *de Signis cælestib.* quod *Virgilio* tribui solet, legitur *arcupotens*, quod magis accedit ad analogiam.

ARCIRMA, V. Arcuma.

ARCISELLIUM, ii, n. sella arcuata: ab *arcus*, & *sella*: vel ita formata, ut possit & arcæ vicem præstare. *Petron. in fragment. Tragur. c. 75. Burman.* Arcisellium de suo paravit, & duas trullas. *Alii aliter leg.*

ARCITENENS, entis, adject. τοξοφόρος, Apollinis, & Dianæ epitheton, ab arcu tenendo, quod semper cum arcu, & pharetra pingeretur. *Virg. 3. Æn. v. 75.* Quam pius Arcitenens oras & litora circum, &c. *Accius* apud *Non. c. 4. n. 291.* Quod utinam me suis arcitenens telis mactasset dea. ¶ Scribitur & *Arquitenens*. *Arnob. l. 1. pag.* 20. Arquitenentes Diana, & Apollo. ¶ Est etiam signum cæleste, i. e. Sagittarius. *Cic. in Arat. v. 181.* Subeunt vestigia magni Arcitenentis, &c. V. Sagittarius.

ARCIVA AVIS, V. Arcula.

ARCTATIO, onis, f. *ristringimento*, actus arctandi. *Varr. l. 4. L. L. c. 1.* scribit, verborum veterum, & novorum differentiam spectari ex varia litterarum commutatione, quam qui animadverterit, facile posse scrutari verborum origines: Commutari autem verba *litterarum vel demptione*, *vel additione*, *vel arctatione*, *aut commutatione*, &c. Arctatio litterarum hoc loco est, cum duæ litteræ in unam coalescunt, ut *cum* pro *quum*, *murus* pro *mœrus*. ¶ Scribitur & *Artatio*.

ARCTATUS, a, um, *ristretto*, σπεινωθείς, particip. ab *arcto*, *as*. *Cels. l. 6. c. 18. sect. 8. a med.* Fasciæ arctatæ. *Plin. l. 8. c. 10.* Arctati in rugas cancelli. *Liv. l. 45. c. 36.* In præmiis, in honoribus omnia arctata. *Vellej. l. 1. c. 16.* Arctati temporis spatium. & *mox*. Arctatus angustiis temporum. & *lib. 2. c. 10.* Arctata numero felicitas. *h. e.* pauci numero felices fuerunt. *Martial. l. 12. epigr. 5.* Arctatus labor. *h. e.* brevior factus. *Tibull. l. 4. carm. 1. v. 91.* equum celerem arctato compescere freno. *cui opponitur ibid.* effusas permittere habenas. ¶ Scribitur & *Artatus*.

ARCTE, & Arte, adverb. *strettamente*, στενῶς, stricte. *Plaut. Epid. 5. 2. 29.* Arcte colligare. *Cic. Parad. 1. ad fin.* Arcte tenere aliquid. *Id. l. 1. Divin. c. 46.* Arctius complecti aliquem. *Id. ibid. c.* 28. Arcte, & graviter dormire. *profondamente*. *Curt. l. 3. c. 6.* Interclusus spiritus arcte meabat. *h. e.* difficulter, & cum sonitu, arctatis morbo faucibus. *Sallust. in Catil. c. 61.* Reliqua signa in subsidiis arctius collocat. *h. e.* densioribus ordinibus. *Plaut. Asin. 1. 1. 63.* Arcte, contenteque habere aliquem. *tenerlo ristretto: trattarlo parcamente, e duramente*. *Id. Merc. prol.* 64. Cohibere aliquem arcte. *eod. sensu*. *Cic. de Fato, c.* 14. Arctius adstringi ratio non potest. *l' argomento non si può stringer di più*. *Plin. l. 2. ep.* 13. Arcte, & familiariter diligere aliquem. & *l. 6. ep.* 8. Arctissime diligere. *Gell. l. 10. c. 6.* Arctius, & pressius conflictari. *più alle strette*. ¶ *Arcte appellare* apud *Ovid. 4. ex Pont. ep. 12. v. 10.* est vocem aliquam brevi pænultima pronuntiare.

ARCTICUS, a, um, *Settentrionale*, Ἀρκτικός, ad Arctum, hoc est Ursam pertinens, quod est signum cæleste, in Septentrionali plaga situm. Hinc *Circulus Arcticus* est ad Polum Septentrionis, *il Circolo Artico*: cui opponitur *Antarcticus*, Ἀνταρκτικός, *il Circolo Australe*, *o Antartico*, positus in Polo Meridionali, & Arctico recta oppositus. Circulus *Arcticus* nobis, quibus Sphæra obliqua est, & latitudo Septentrionalis conspicuus est; *Antarcticus* non apparet. *Hygin. Poet. Astron. l. 1. c. 6.* Circulus Arcticus appellatur, quod intra eum Arcti simulacra, ut inclusa, perspiciuntur. & *paulo supra*. Circulus, qui Notius, & Antarcticus appellatur. *Apulej. de Mundo*. Vertex Antarcticus. *Martian. Capell. l. 6. pag.* 193. Antarcticæ terræ.

ARCTIM pro arcte quidam leg. apud *Cicer. 12. Attic. ep. 44.*

ARCTO, as, avi, atum, a. 1. *stringere*, *serrare*, *ristringere*, στενόω, stringo, constringo, in arctum comprimo. *Plin. l. 17. c. 23.* Vitis contineri debet vimine, non arctari. *Colum. l. 12. c. 43.* Transversos fustes spisse arctare. *Stat. 4. Theb. v. 156.* inexhaustis arctantur tela pharetris. *Martial. l. 1. epigr.* 2. Libri, quos arctat brevibus membrana tabellis. *h. e.* in arctum colligatos continet. *Id. l. 2. epigr.* 90. Atriaque immodicis arctat imaginibus. *h. e.* occupando veluti arctiora, & angustiora facit. Sic *Plin. l. 3. c. 6.* Etiamnum angustias eas arctantibus insulis parvis. *Petron. in Satyr. c.* 85. Dies solemnis ludum arctaverat. *h. e.* litterarium ludum clauserat. ¶ Translate *Ulpian. Dig. lib. 42. tit. 1. leg.* 2. Arctare, aut prorogare tempus. *Id. lib. 38. tit. 9. leg.* 1. Arctare aliquem. *h. e.* breve tempus ei præstituere. *Id. lib. 1. tit. 11. leg.* 2. Arctare se. *ridursi a strettezza di tempo*. *Pacat. in Paneg. Theodos. c. 32. ad fin.* Arctare annonam. *cagionare strettezza di vivere*. ¶ Scribitur & *Arto*.

ARCTOPHYLAX, acis, m. Ἀρκτοφύλαξ, alio nomine Bootes, signum juxta majorem Ursam, quod ex viginti, & tribus sideribus constat. Hic Arcas est Calistus Ursæ majoris filius, qui puer 15. annorum cum in venatione in matrem incidisset, jam jam occisurus, ipso momento a Jove una cum matre in Cælum translatus fuisse fingitur. Alias fabulas ad hanc rem pertinentes V. apud *Hygin. Poet. Astron. l. 2. c. 4.* Dicitur autem *Arctophylax*, idest, custos Ursarum: ab Ἄρκτος, ursa, & φύλαξ, custos. Nam in Cælo ita situs est, ut non solum majoris, sed etiam minoris Ursæ curam gerere videatur. Dicitur quoque Bootes, seu Vociferans, quia & in Cælo magna voce videtur vociferari, & in Ursam ferri. Denique dicitur ductor boum. Nam ut ex figura Ursa major etiam Plaustrum majus, & Ursa minor etiam Plaustrum minus dicitur, ita Arctophylaci etiam bubulci nomen impositum est, quia est instar bubulci, qui currum sequitur. *Cic. in Arat.* & *lib. 2. de nat. Deor. c.* 42. Arctophylax, vulgo qui dicitur esse Bootes, Quod temone quasi junctam præ se quatit Arcton. ¶ Pænultimam in obliquis produxisse creditur a nonnullis *Manil. l. 1. v. 609.* Permeat Arctophylaca petens per membra Draconis. Sed *Voss. l. 2. de Grammat. c.* 38. putat legendum *Arctophylacta*: alii versum ipsum esse spurium.

ARCTOS, i, & *interdum terminatione Latina* Arctus, i, f. Ἄρκτος, vox Græca, quæ ursum, vel ursam significat. Accipitur pro duobus signis cælestibus Borealibus, quæ dicuntur Arcti, vel Ursæ, item Septentriones, item Currus, vel Plaustra. Dicuntur Ursæ, quia Calisto in ursam mutata esse fingitur. Dicuntur Septentriones, quia ita hæ stellæ sitæ sunt, ut ternæ quæque proxime inter se trigonum, seu triangulum efficiant: vel a bobus junctis. *Triones* enim, ut scribit *Varro*, rusticorum vocabulo boves vocabantur, quasi *terriones*, hoc est, idonei arandæ terræ, & colendæ. Dicuntur Currus, vel Plaustra, ἅμαξαι, quia plaustris similia videntur. Nam ex septem stellis duæ pariles uno in loco sunt, quæ pro bobus accipiuntur, reliquæ quinque plaustri figuram designant. ¶ Arcti Septentrionali polo innixæ vehuntur, Arctico circulo clausæ, & ita collocatæ, ut utraque resupinata alterius contegat caput, sed caput ejus, quæ superior est, ad caudam inferioris contendat. Una dicitur Ursa major, Plaustrum, vel Currus major, Septentrio major, Elice. Hæc Calisto fuisse fertur Lycaonis Arcadiæ Regis filia, quæ studio venationis se Dianæ adjunxit, a qua mirifice amabatur, sed quodam die sola in silvis deprehensa a Jove compressa est, quod facinus cum aliquandiu celasset, tandem jussa cum ceteris virginibus lavari, tumore uteri crimine detecto, a Diana e choro expulsa est. Peperit in silvis filium, qui Arcas est appellatus. Statim a partu a Junone in ursam mutata est. Cum 15. annos vitam ferinam vixisset, quodam die in filium incidit, quo arcum intendente, a Jove & ursa, & filius inter sidera translati sunt. Constat ex septem & viginti stellis. Hanc Græciæ populi in navigando observant. Fabulam narrat *Ovid. 2. Metam. v. 409.* & *Fast. 2. v. 155.* ¶ Altera dicitur Ursa minor, Plaustrum, vel Currus minor, Septentrio minor, & Cynosura idest, canis cauda. Hæc fuit Cynosura una ex illis Nymphis, quæ in Creta in monte Ida lacte caprino Jovem aluerant. Hoc merito & ipsa, & sorores in Cælum translatæ sunt prope Polum Borealem. Alii quod *Ovid.* de Calisto, id de Cynosura tradunt, alteramque cum altera confundunt. Cynosuram Sidonii in navigando aspiciunt. *Cic. l. 2. de nat. Deor. c.* 41. Circum Polum Arcti duæ feruntur nunquam occidentes: Ex his altera apud Grajos Cynosura vocatur,

catur,

catur, Altera dicitur esse Helice. Pleræque Edition. hic habent Ἄρκτοι Græce. *Virg. 1. Georg. v. 138.* Pleiadas, Hyadas, claramque Lycaonis Arcton. *Id. Æn. 6. v. 16.* gelidas enavit ad Arctos. ¶ Utrumque hoc sidus, quia intra circulum Arcticum circa Polum vertitur, (qui nobis est semper conspicuus) nunquam occidit, sed singulis temporis horis supra nostrum Horizontem visitur. Quæ res dedit locum fabulandi Poetis, Junonem cum vidisset pellices suas in Cælum fuisse translatas, impetrasse a Tethy nutrice sua, ne unquam in ejus aquis tingerentur. Ita narrat *Serv.* ad illud *Virg. Georg. 1. v. 246.* Arctos Oceani metuentes æquore tingi. *Ovid. 2. Fast. v. 192.* camque rogat Saturnia Tethyn, Mænaliam tactis ne lavet Arcton aquis. ¶ De hujusmodi fabulis ad utramque Arcton pertinentibus V. etiam *Serv. loc. cit.* & *Hygin. l. 2. Poet. Astron. c. 1.* & 2. ¶ In illo *Propert. l. 2. eleg. 18. v. 25.* Jupiter Alcmenæ geminas requieverat Arctos; *geminas Arctos* significat duas noctes per quandam metalepsin, eo modo quo dicimus *quatuor Lunas*, hoc est quatuor menses. ¶ Interdum *Arctos* ponitur pro populis Septentrionalibus. *Claudian. de VI. Consul. Honor. v. 336.* Atque indignantes in jura redegerat Arctos. *Lucan. l. 3. v. 74.* Gallorum tantum populis, Arctoque subacta. ¶ Apud *Germanic. in Arat. v. 25.* & 62. legitur in recto casu plurali *Arctoe*, retenta Græca positione Ἄρκτοι: cui simile est *lirce* apud *Plautum*.

ARCTOUS, a, um, *Settentrionale*, Ἀρκτῷος, ad Arctos pertinens, Septentrionalis. *Martial. de Spectac. epigram. 15.* Arctous polus. *Id. l. 5. epigr. 69.* Arctoa gens. *Id. l. 10. epigr. 6.* Arctoi soles, & sidera. *Lucan. l. 1. v. 53.* Arctous Orbis. *Id. l. 10. v. 250.* Arctoum frigus.

ARCTŪRUS, i, m. *Arturo*, Ἀρκτοῦρος, stella in signo Bootæ, & inter ejus crura posita, cujus ortus, & occasus tempestates facit. Oritur a canicula fere post diem quinquagesimum. *Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 42. ex suo carm. Arat.* Huic (*Booti*) subter præcordia fixa videtur Stella micans radiis, Arcturus nomine claro. ¶ In Fabulis est, fuisse Icarium patrem Erigones, qui cum a quibusdam pastoribus, quod eos multo vino inebriaverat, fuisset fustibus occisus, in cælum translatus sit. Ita *Hygin. fab. 130.* Sæpe autem non tam pro stella in signo Bootes, quam pro toto ipso Boote ponitur a Poetis, qui ideo *Arcturus* dicitur, hoc est custos ursæ (ut dictum est in *Arctophylax*) ab ἄρκτος, ursa, & οὖρος, custos, ex quo intelligitur cur idem *Hygin. loc. cit.* Icarium scribat esse Arcturum, & *lib. 2. Poet. Astron. c. 4.* esse Booten. V. *Anteeanis*. *Virg. sub fin. l. 1. Æn.* Arcturum, pluviasque Hyadas, geminosque triones. *Plaut. in Rudente* Arcturum inducit prologum facientem. ¶ Pro ipso Autumni tempore, quo Arcturus oritur, *Virg. l. 1. Georg. v. 67.* At si non fuerit tellus fecunda, sub ipsum Arcturum tenui sat erit suspendere sulco.

ARCTUS, a, um, *stretto*, *angusto*, *ristretto*, στενός, constrictus, angustus: ab *arceo*, ut volunt Etymologi: ea ratione, qua a *farcio fartus*. *Cic. in Orat. c. 65.* Nec tamen hæc ita sunt arcta, & adstricta, ut ea cum velimus, laxare nequeamus. *Id. Verr. 3. c. 5.* Arctioribus vinculis teneri. *Lucan. l. 6. v. 108.* Arcta obsidio. *Horat. l. 1. ep. 5. v. 29.* Arcta convivia. *h. e.* in quibus multi sunt convivæ, & anguste accumbunt. *Id. l. 2. ep. 1. v. 60.* Arctum theatrum. *Plin. l. 6. c. 22.* Arctissimus alveus. *Id. l. 18. c. 11. ad fin.* Cernere aliquid arctiore cribro. *con staccio più fino*. *Ulpian. Dig. lib. 21. tit. 1. leg. 14.* Mulierem ita arctam, ut mulier fieri non possit, sanam non videri constat. ¶ Translate elegantes habet usus. *Cic. Attic. l. 6. ep. 2.* Arctissima vincula amoris. *Curt. l. 3. c. 12.* Arcta propinquitate conjunctus. *parentella stretta*. *Id. ibid. c. 2.* Tempora somni arctiora, quam noctis. *h. e.* breviora. *Horat. l. 2. sat. 6. v. 82.* Arctum animum solvere. *h. e.* angustum, depressum, solicitum. *Cic. in Somn. Scipion. c. 1.* Arctus somnus. *sonno profondo*. *Sueton. in Ner. c. 46.* Arctissimæ tenebræ. *Silius l. 7. v. 280.* Arcta fames urget. *Sueton. in Tiber. c. 8.* Arcta annona. *viveri scarsi*, *carestia*. ¶ *Arctæ res* dicuntur angustæ, miseræ, in discrimen adductæ. *Tacit. 3. Hist. c. 69.* Misso nuncio, qui circumsideri ipsos, & ni subveniretur, arctas res nunciaret. *Flor. l. 2. c. 6.* Arctæ, & afflictæ res. *Ovid. 3. ex Pont. ep. 2. v. 25.* Rebus in arctis ferre opem alicui. *Liv. l. 39. c. 32.* Arcta petitio. *contrasto difficile*. ¶ *Arcta fortuna* sunt facultates angustæ, & exiguæ. *Stat. l. 5. silv. 3. v. 117.* quanquam fortuna parentum Arctior expensis. ¶ *Arctæ leges* apud *Plin. l. 16. c. 4.* sunt severæ, & servatu difficiles. Sic *arcta jura* apud *Lucret. l. 5. v. 1146.* ¶ *Arctum*, *i*, absolute. *Horat. de art. poet. v. 134.* Desilire in arctum. *Plin. l. 8. c. 16.* Colligere volumina in arctum. *in ristretto*, *in compendio*. *Id. initio l. 37.* In arctum coacta rerum naturæ majestas. ¶ Scribitur & *Artus*, extrito *c*. Quin notat *Pier.* ad *Virg. Æn. 1. v. 292.* in veteribus pæne omnibus codicibus, non Virgilianis tantum, sed aliorum etiam Auctorum, plerumque ita inveniri: quod ipsum docent alii permulti *Lambin. Dausq. Gronov.* &c. apud *Drakenborch. in notis ad Sil. lib. 7. v. 280.* & *Broukhus. ad Tibull. l. 1. eleg. 5. v. 53.*

ARCUARĬUS, a, um adject. ad arcus pertinens. *Veget. l. 2. de re milit. c. 11.* Habebant etiam fabricas scutarias, loricarias, arcuarias, in quibus sagittæ, missilia, cassides, omniaque armorum genera formabantur. ¶ *Arcuarius*, *ii*, absolute, qui arcus sagittarios facit. *Aurel. Arcad. Dig. lib. 50. tit. 6. leg. 6.* Tubarii, cornuarii, arcuarii.

ARCUATĬLIS, le, *piegato a modo d' arco*, arcuatus. *Sidon. l. 2. ep. 2.* In triclinium venitur, quod arcuatili camino sæpe ignis animatus pulla caligine infecit.

ARCUATIM, adverb. *in arco*, per arcus, in modum arcus. *Plin. l. 29. c. ult.* Millepeda animal est e vermibus terræ, pilosum, multis pedibus arcuatim repens. *h. e.* sinuatim, & quosdam velut arcus efficiendo dum repit. *Festus* in *Tullios*: Vehementes projectiones sanguinis arcuatim fluentis.

ARCUATĬO, onis, f. *fabbrica in arco*, structio in arcum formata. *Frontin. de aqued. art. 18.* Trajicere aquæductus substructionibus, & arcuationibus. *Id. artic. 121.* Partes ductuum, quæ arcuationibus sustinentur.

ARCUĀTUS, a, um, *piegato a guisa d' arco*, *fatto in arco*, *o a volte*, in modum arcus curvatus, vel arcus, & fornices habens. *Liv. l. 1. c. 21.* Ad id sacrarium flamines bigis, curru arcuato vehi jussit. *Plin. l. 10. ep. 46.* Perducere aquam arcuato opere. ¶ Item qui regio morbo laborat, *itterico*. V. Arquatus.

ARCUBALLISTA, æ, f. genus quoddam minoris ballistæ, habentis inclusum arcum ligneum, ad jacienda missilia. nam quædam erant ballistæ, quæ non arcuato ligno, sed nervo, aut fune extento, vel alia ratione jaciebant, ut videre est in figuris, quas *Lips. lib. 3. Poliorcet. Dial. 3.* exhibet. *Veget. l. 2. de re milit. c. 15.* Erant tragularii, qui ad manuballistas, vel arcuballistas dirigebant sagittas. Adde *l. 4. c. 22.*

ARCUBALLISTARĬUS, ii, m. qui arcuballista missilia jacit. *Veget. l. 4. rei milit. c. 21.* Admotis turribus, funditores lapidibus, sagittarii jaculis, manuballistarii vel arcuballistarii sagittis e muris submovent hostes.

ARCUBĬÆ, arum, f. *sentinelle*, qui excubant in arce, ut *Festus* exponit; ab *arx*, & *cubare*, ut *Voss.* derivat *in Etymol.* in voce *Arx*; ubi addit in quibusdam *Festi* MSS. legi *arcubii*.

ARCŬLA, æ, f. *cassetta*, κιβώτιον, parva arca, in qua aliquid reponitur. *Cic. 2. Offic. c. 7.* Perscrutari arculas muliebres. *Id. Attic. l. 2. ep. 1.* Meus liber totum Isocratis μυροθήκιον, atque omnes ejus discipulorum arculas consumpsit. *h. e.* arculas unguentarias: sed ἀλληγορικῶς loquitur. De parvo sepulcro *Inscript.* apud *Gruter. pag. 1031. n. 4.* P. Minacio P. F. Ocric. Albino P. Minacius fratri carissimo arculam Tiburtinam, &c. Adde *Marcian. Digest. lib. 11. tit. 7. leg. 39.* ¶ In organo hydraulico est conceptaculum aeris, quod in Italia a multis dicitur *il sommiero*. *Vitruv. l. 10. c. 13.* ¶ *Arcula avis*, teste *Festo*, dicebatur, quæ in auspiciis vetabat aliquid fieri: ab *arcendo*. *Scalig.* pro *arcula* legit *arciva*, ex eadem origine. Sic enim haberi in *Vet. Gloss.* Arcivus, εἰρκτικός, κωλυτικός, hoc est, arcens, vetans.

ARCULARĬUS, ii, m. qui arculas præsertim muliebres facit. *Plaut. Aulul. 3. 5. 45.* Textores, limbolarii, arcularii ducuntur.

ARCULĀTA, orum, n. dicebantur circuli, qui ex farina in sacrificiis fiebant. *Festus*.

ARCŬLUM, i, n. est *virga* ex malo Punico incurvata, quæ fit quasi corona, & ima, summaque inter se alligatur vinculo laneo albo: quam in certis sacrificiis regina (*h. e.* regis sacrificuli uxor) in capite habebat: Flaminica autem Dialis in omni sacrificatione uti debebat. Hæc *Serv.* ad *Virg. Æn. 4. v. 137.* ¶ Hoc idem *Festus* vocat inarculum.

ARCŬLUS, i, m. diminut. ab *arcus*. Docet *Festus*, sic appellatum fuisse circulum, quem capiti imponebant ad sustinenda commodius vasa, quæ ad sacra publica capite portabantur; qui etiam *cesticillus* dicitur, Ital. *cercine*. Erat enim ritus apud Athenienses, postea ad alias quoque nationes translatus, ut virgines nobiles Dianæ sacra capite gererent in canistris, circulis quibusdam suppositis, ut firmius inhærerent. ¶ Docet etiam, *Arculum* putari deum, qui tutelam arcarum gereret. *protettore degli scrigni*.

ARCŬMA, æ, f. est genus plaustri modici, quo homo gestari possit. Hæc *Festus*, ad quem locum *Scalig.* scribit, videri fuisse modicum plaustrum, unius hominis capax, quod a servis, non a jumentis traheretur: quale a *Petron.* vocatur *chiramaxium*. Addit *Voss. in Etymol.* in quodam MSS. legi *Acirma*, & *in Onomast. Vet.* Acirma, ἁμάξιον, hoc est parvum plaustrum.

ARCŬO, as, avi, atum, a. 1. *piegar in modo d' arco*, κυρτόω, in modum arcus curvare. *Plin. l. 29. c. ult.* Illam autem (*millepedam*) quæ non arcuatur, sepa Græci vocant. *h. e.* quæ arcuatim non repit, ut paulo supra *Id.* loquitur.

ARCUPOTENS, V. Arcipotens.

ARCUS, us, m. *arco*, τόξον, instrumentum ex ligno, aut alia materia, quod intento nervo incurvatur, & remittitur ad jaciendas sagittas. *Cic. pro Sext. c. 7.* Arcus intentus in aliquem. *Ovid. 3. Amor. eleg. 3. v. 29.* flexibilis. & *l. 1. eleg. 1. v. 14.* sinuosus. *Virg. 5. Æn. v. 507.* adductus. *Id. Æn. 11. v. 874.* laxus. *Horat. l. 3. od. 27. ad fin.* remissus. *Virg. Æn. 8. v. 704.* & *Æn. 9. v. 665.* Intendere arcum. *Id. Æn. 5. v. 500.* incurvare. *Id. Æn. 11. v. 654.* Spicula arcu dirigere. *Ovid. 1. Amor. eleg. 1. v. 24.* Lunare arcum. *Pers. sat. 3. v. 60.* Dirigere in aliquem. *Plin. l. 9. c. 8.* Arcu emittere sagittam. *Plaut. Trinum. 3. 2. 99.* Arcum, & pharetram, & sagittas sumere. ¶ Ob similitudinem dicitur *arcus* Iris cælestis, *arco celeste*, *iride*, ἶρις. *Cic. 3. de nat. Deor. c. 20.* Arcus ipse ex nubibus efficitur quodam modo coloratus. *Virg. 5. Æn. v. 88.* ceu nubibus arcus Mille trahit varios adverso sole colores. *Id. 1. Georg. v. 381.* & bibit ingens arcus. Adde *Propert. lib. 3. eleg. 3. v. 54.* V. Bibo. *Horat. de art. poet. v. 18.* Arcus pluvius. *scil.* quia inter signa pluviæ habetur; ut *Virg. loc. cit.* docet. *Tibull. l. 1. eleg. 4. v. 38.* Imbrifer arcus. *Plin. l. 18. c. ult.* Arcus cum sunt duplices, pluvias nunciant; a pluviis serenitatem non perinde certam. V. *eund. l. 2. c. 59.* & *Senec. l. 1. nat. quæst. cap. 5.* & *6.* ubi plura de hac re. ¶ In architectura *arcus* dicitur structura in modum arcus curvata, *arco*, ἁψίς, καμάρα. Hujusmodi sunt, qui substruuntur ad sustinendas ædes, aut pontes; & qui ad aquæ ductus erigendos, ubi locus depressior est, & qui eriguntur clari alicujus triumphi causa, ideo *triumphales* appellati, quorum aliquot adhuc visuntur Romæ, & circa Urbem Imperatoribus dicati, ob insignes ab iis partas victorias. *Ovid. 3. Metam. v. 159.* nam pumice vivo,

Et levibus tophis nativum duxerat arcum. Juvenal. sat. 3. v. 11. Substitit ad veteres arcus, madidamque Capenam. Cenotaph. Pisanum C. Caesaris Augusti F. Utique arcus celeberrimo coloniae nostrae loco constituatur, ornatus spoliis devictarum, aut in fidem receptarum ab eo gentium: super eum statua pedestris ipsius triumphali ornatu, circaque eam duae equestres inauratae C. & L. Caesarum statuae ponantur. Sueton. in Claud. c. 1. Decernere alicui marmoreum arcum cum tropaeis. ¶ Denique arcus dicitur de quacumque re in arcum composita. Virg. 3. Æn. v. 533. Portus curvatur in arcum. Id. 2. Georg. v. 25. silvae pressos propaginis arcus exspectant. h. e. ramos in terram deflexos propagandae stirpis causa. Ovid. Metam. 3. v. 42. de serpente in rursum concita. Ille volubilibus squamosos nexibus orbes Torquet, & immensos saltu sinuatur in arcus. Propert. l. 4. eleg. 6. v. 25. acies geminos lunarat in arcus. ¶ Arcus, pars circuli apud Mathematicos. Senec. l. 1. quaest. nat. c. 10. Coronam si diviseris, arcus erit: si direxeris, virga. Colum. l. 5. c. 2. ad fin. Esto arcus, cujus basis habeat pedes sexdecim. ¶ In dativo plurali facit arcubus. nam arcibus est ab arx, arcis, ut Priscian. docet ad fin. l. 8. ¶ Reperitur etiam in genere feminino. Ennius de Iride loquens apud Priscian. l. 6. pag. 712. Putsch. Arcus ubi aspicitur mortalibu' quae perhibetur. Al. leg. arquus. ¶ Item arcus, arci, 2. declinationis. Varr. apud Non. c. 2. n. 71. Quod arci, quos summopere jecerat, celeriter corruissent. Cic. 3. de nat. Deor. c. 20. de eadem Iride. Cur autem arci species non in deorum numero reponatur? &c. Ita legunt plerique cum Priscian. loc. cit. Quidam malunt arqui. V. Arquus.

ARDĔA, ae, f. aghirone, airone, ἐρωδιός, avis quaedam in aquaticis, & piscosis locis degens, & pisces ostreasque devorans, cujus tria genera ponit Plin. l. 10. c. 60. Primus est leucon, hoc est ardea alba, quae Italice dicitur garza: alterum est asterias, hoc est ardea stellaris, ita dicta, quia sublimi volatu stellas petere videtur, secundum illud Virg. Georg. 1. v. 364. notasque paludes Deserit, atque altam supra volat ardea nubem. ubi Serv. putat, ardeam dictam esse, quasi arduam ab arduo volatu. Tertium genus est pellos, hoc est ardea cinerea, ita dicta a colore pennarum: a πελλός, fuscus. Ipse autem Plin. tum hic, tum alibi ardeolam pro ardeam semper diminutivo vocabulo appellat. ¶ Fuit etiam hoc nomine urbs Latii, Rutulorum metropolis, inter Ostiam, & Antium, condita a Danae Persei matre, ut Plin. scribit l. 3. c. 5. & post Turni mortem incensa ab Ænea; ex cujus cineribus Ovid. Metam. 14. v. 573. fabulatur ardeam avem natam esse. Restituta postea fuit, & denuo aliquando diruta. Virg. Æn. 7. v. 411. locus Ardea quondam Dictus avis; & nunc magnum tenet Ardea nomen. Servius ad hunc locum docet, dictam esse ab augurio avis ardeae in ea condenda capto. Scribit enim Plin. l. 11. c. 37. sect. 52. Harduin. ardeam leucon optimi augurii esse, cum ad Austrum volat, Septentrionemve.

ARDĔAS, atis, adject. omn. gen. ad Ardeam urbem pertinens. Cic. 3. de nat. Deor. c. 18. Cum fana circuimus in agro Ardeati. Plin. l. 35. c. 10. Ardeas templum. ¶ Ardeates, um, & ium, sunt Ardeae incolae. Liv. l. 5. c. 44. Pavidos Ardeates consultare. Id. l. 4. c. 7. Ardeatium defectio. ¶ Olim declinabant Ardeatis, te. Cato apud Priscian. l. 4. pag. 629. Putsch. Pometinus, Ardeatis, Rutulus.

ARDEATĪNUS, a, um, adject. ad Ardeam pertinens. Senec. ep. 105. Bonam valetudinem in Ardeatino tueri. supple agro, vel tractu. Nepos in Attic. c. 14. Ardeatinum praedium.

ARDEATIS, V. Ardeas.

ARDELICENSIS, e, ad Ardelicam pertinens (quod est oppidum in ora lacus Benaci, qua Mincius effluit: nunc Peschiera) ut Ardelicenses navicularii, Inscript. apud Gruter. pag. 449. n. 6.

ARDELĬO, onis, m. affannone, faccendiere, imbroglione, frugolo, faccente, πολυπράγμων, homo inquietus, & huc, atque illuc cursitans, omnia se scire praedicans, & omnibus negotiis se immiscens, nullum autem bene perficiens. ¶ Ducunt ab ardeola, quod ardelio ejus avis more huc illuc volitet: alii ab ardendo, hoc est festinando. Nam & hanc verbo ardeo notionem Non. cap. 4. n. 16. tribuit. Phaedr. l. 2. fab. 5. Est ardelionum quaedam Romae natio Trepide concursans, occupata in otio, Gratis anhelans, multa agendo nihil agens, Sibi molesta, & aliis odiosissima. Martial. l. 2. epigr. 7. Vis dicam, quid sis? magnus es ardelio. V. integrum epigramma, ut & l. 4. epigr. 79. Utroque enim loco ardelionis mores describuntur.

ARDENS, entis, ardente, caldo, flagrans, inflammatus, αἴθων. Sallust. in Jug. c. 61. Sudes, pila, praeterea pice, & sulphure taedam mixtam, ardentia mittere. Martial. l. 14. epigr. 94. Aqua ardens. bogliente. Tubero apud Gell. l. 6. c. 4. Sol ardentissimus. Plin. l. 2. c. 47. Ardentissimum tempus aestatis. Id. l. 20. c. 20. Ardens febris. Id. l. 27. c. 9. Cocco Gnidio color cocci, vis ardens. virtù di riscaldare. Sic Martial. l. 9. epigr. 75. Ardens falernum. & Virg. sub fin. 3. Georg. Ardentes papulae. h. e. carnem adurentes, & exedentes. ¶ Translate Cic. 2. de Legib. c. 17. Vidimus eos ardentes cum cupiditate, tum metu, tum conscientia. Id. 3. de Orat. c. 32. in fi. Graeci ardentes his studiis. Id. Phil. 4. c. 2. Antonius ardens odio vestri. Id. pro Rosc. Amerin. c. 31. Qui ardens avaritia feratur infestus in suos. Id. Attic. l. 11. ep. 9. Ardentes dolore. Id. 2. Phil. c. 18. amore. Valer. Max. l. 9. c. 3. n. 8. indignatione. Sallust. in Catil. c. 5. Animus ardens in cupiditatibus. Cic. 2. de Fin. c. 19. Mortem ardentiore studio petere. h. e. vehementiore. Id. in Orat. c. 38. Ardens oratio. Id. Attic. l. 14. ep. 10. ad fin. Ardentes in eum litteras ad me misit. lettere di fuoco, e piene d' invettive. Id. Phil. 4. c. 5. Ardens, & erectus ad libertatem recuperandam. h. e. inflammatus desiderio. Flor. l. 4. c. 2. Ardentissimus dux. Virg. Æn. 6. v. 5. Juvenum manus emicat ardens. ¶ Cum genitivo Stat. 1. Theb. v. 661. ardentem, tenuit reverentia, caedis Latoidem. ¶ Ardens color dicitur valde splendens, & ignem referens, fiammeggiante. Plin. l. 21. c. 4. Ardentissimus color. Virg. 10. Æn. v. 261. Clypeus ardens. Id. 4. Georg. v. 99. Apes ardentes auro. ¶ Ardens mare ventis dixit Florus l. 4. c. 2. turbatum, concitatum. ¶ Ardentes oculi dicuntur homini irato. Virg. 4. Georg. v. 451. ¶ Ardens absolute de eo, qui amore flagrat. Ovid. 14. Metam. v. 691. Miserere ardentis, &c.

ARDENTER, adverb. caldamente, con calore, ardentemente, πυρώδως, cum calore. Plin. l. 12. c. 19. Austros ibi tam ardenter flare. Alii leg. ardentes. ¶ Translate est vehementer, cupide, valde. Cic. Tuscul. 4. c. 17. Ardenter cupere aliquid. Id. 5. Tuscul. c. 6. Gravius, ardentiusque sitiens voluptates. Plin. l. 6. ep. 4. Ardentissime diligere.

ARDĔO, es, arsi, arsum, n. 2. ardere, bruciarsi, καίομαι, flagro, conflagro, cremor. Dicitur non solum de rebus igne flagrantibus, sed etiam de ipso igne accenso. Cic. l. 1. Divin. c. 53. Caput arsisse Servio Tullo dormienti, quae historia non prodidit? Id. pro Dom. c. 24. Domus ardebat in Palatio non fortuito, sed oblato incendio. Ovid. 2. Metam. v. 620. rogumque parari Sensit, & arsuros supremis ignibus arcus. Stat. 8. Theb. v. 474. Igne tuo, Thebane, rogum concedimus: arde. Horat. l. 1. sat. 5. v. 71. sedulus hospes Paene arsit, macros turdos dum versat in igne. h. e. incendio aedium conflagravit. & sat. 8. v. 44. Largior arserit ignis. ¶ Translate latissimum habet usum. Cic. 5. de Fin. prope fin. Ardere podagrae doloribus. h. e. cruciari. (V. similem loc. ibid. l. 2. c. 28. sub fin.) Id. Attic. l. 5. ep. 6. Cum arderet Syria bello. Flor. l. 3. c. 5. Ardet novis motibus Asia. Sueton. in Caesar. c. 70. Ardente in Africa bello. Liv. l. 28. c. 24. in fi. totam Hispaniam arsuram bello. Id. l. 2. c. 29. extr. Furor, quo nunc omnia ardent. Phaedr. l. 3. fab. 16. v. 15. & Claudian. l. 1. in Rufin. v. 104. ardere siti. Liv. l. 44. c. 38. ad fin. ardentes siti fauces. ¶ Ardere oculi dicuntur homini irato. Cic. Verr. 6. c. 66. Cum spumas ageret in ore, arderent oculi, &c. ¶ De coloribus, qui fulgorem igni similem emittunt, fiammeggiare. Virg. 4. Æn. v. 262. Tyrioque ardebat murice laena. Id. 11. Æn. v. 602. campique armis sublimibus ardent. V. Ardens. ¶ Saepe refertur ad animum, & dicitur de iis, qui cupiditate aliqua vehementi aguntur; & tum in bonam, tum in malam partem, esser infiammato. Cic. Attic. l. 2. ep. 19. in fi. Ardere dolore, & ira. Id. Attic. l. 10. ep. 4. furore. & l. 16. ep. 13. studio historiae. Id. 4. Tuscul. c. 17. desiderio alicujus rei. Id. 2. de Legib. c. 17. cupiditate, metu, conscientia. Terent. Adelph. 3. 2. 12. iracundia. Justin. l. 8. c. 4. odio alicujus. Flor. l. 3. c. 11. in fi. cupiditate auri. Cic. pro Mil. c. 15. Omnia tum in illum odia civium ardebant desiderio mei. Id. ad Q. Fr. l. 2. ep. penult. ad fin. Res ardet invidia. h. e. laborat. Sic Liv. l. 5. c. 11. Cum arderent invidia Patres, & Tribuni. Et Plaut. Cas. 5. 3. 1. Maximo ego ardeo flagitio. h. e. maximo scelere teneor, & ejus invidia laboro. Et Plin. l. 4. ep. 11. Ardere infamia. ¶ Ardere amore alicujus est aliquem vehementer amare, esser innamorato. Cic. Verr. 4. c. 47. Ardebat amore illius hospitae. Senec. in Herc. Oet. v. 370. Brevique in illas arsit Alcides face. ¶ Et absolute Ovid. 8. Metam. v. 62. Ex aequo captis ardebant mentibus ambo. Id. 8. Metam. v. 50. merito Deus arsit in illa. Horat. l. 2. od. 4. v. 7. Arsit Atrides medio in triumpho Virgine rapta. Sil. l. 5. v. 15. Nympha ardens puero. ¶ Cum accusativo Virg. Ecl. 2. v. 1. Formosum pastor Corydon ardebat Alexin. Horat. l. 3. od. 9. v. 5. Donec non aliam magis arsisti. Ita Bentlej. alii alia. Gell. l. 7. c. 8. Delphini pueros miris modis arserunt. ¶ Absolute saepe adhibetur ad exprimendos alios animi impetus. Cic. l. 3. de Orat. c. 45. Tantum est flumen verborum, tam integrae sententiae, ut mihi non solum tu incendere judicem, sed ipse ardere videaris. Ovid. 6. Metam. v. 609. ardet, & iram Non capit ipsa suam. Sallust. Orat. 2. ad Caesar. de republ. ordin. sub fin. Ad reprehendenda aliena facta, aut dicta ardet omnibus animus. Caes. l. 6. B. Gall. c. 34. Omnium animi ad ulciscendum ardebant. Virg. 12. Æn. v. 3. ultro implacabilis ardet. & vers. 71. Ardet in arma magis. Stat. 4. Theb. v. 337. tunc bella tibi, ferrumque quod ardes, Ipsa dabo. ¶ Et cum infinito Ovid. 5. Metam. v. 166. Nescit utro potius ruat; & ruere ardet utroque. Virg. 4. Æn. v. 281. Ardet abire fuga. Val. Flacc. l. 6. v. 45. Nescius, heu! quanti thalamos ascendere monstri Arserit. ¶ Videtur activa significatione usurpari pro comburere, abbruciare in illo Virg. 4. Georg. v. 425. Jam rapidus torrens sitientes Sirius Indos Ardebat. Serv. enim exponit siccabat. Potest tamen accusativus sitientes Indos referri ad participium torrens. ¶ Praeteritum ardui pro arsi, quod legitur in quodam lapide apud Gruter. pag. 121. non est facile usurpandum.

ARDEŎLA, ae, f. avis eadem, quae ardea apud Plin. l. 10. c. 60. l. 11. c. 37. & alibi. V. Ardea.

ARDESCO, is, n. 3. accendersi, infiammarsi, φλέγομαι, ardens fio, ignem concipio. Lucret. l. 6. v. 174. omnia motu Percalefacta vides ardescere. Plin. l. 37. c. 3. Succinum rapacissimum ignium, & si juxta fuerit, celerrime ardescens. ¶ Translate est concitari, inflammari, fervere. Plin. l. 8. c. 45. Solus animalium eo stimulo ardescit. Virg. Æn. 1. v. 717. Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo. Lucret. l. 4. v. 1083. ardescit dira cuppedine pectus. Id. l. 5. v. 895. Ardescere Venere. Ovid. 5. Metam. v. 41. in iras. Tacit. Ann. 11. c. 25. in incestas nuptias. Id. Ann. 3. c. 54. Æger, & flagrans animus libidinibus ardescit. Id. Ann. 16. c. 29. Voce, vultu, oculis ardescere. Virg. 11. Æn. v. 607. Adventusque virum, fremitusque ardescit equorum. s' incalza, e cresce. Sic Tacit. Ann. 3. c. 17. Questus magis ardescebant. Id. l. 5. Histor. c. 18. Ardescens pugna. Silius l. 11. v. 304. Ardescere Lyeo. ¶ Dicitur

mucro

mucro gladii ardescere, cum ejus acies adeo vehementer acuitur, ut cædendo pæne urat. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 54. Pugionem vetustate obtusum asperari saxo, & in mucronem ardescere jussit. *Alii leg.* & mucronem ardescere jussit. Sic *Lucan. l.* 7. *v.* 139. Nec gladiis habuere fidem, nisi cotibus asper Exarsit mucro.

ARDIFER, a, um, adject. *ardente*, ardorem ferens, inflammans. *Varr.* apud *Non. c.* 4. *n.* 27. *&* 211. Non videtis, ut parvulus Amor ardifera lampade aride agat amantes æstuantes?

ARDOR, oris, m. *ardore*, *incendio*, *calore*, καῦμα, vehemens calor, & incendium. *Cic.* 4. *Acad. c.* 37. Fore aliquando, ut omnis hic mundus ardore deflagret. *Id. de Senect. cap.* 15. Vitis vestita pampinis nimios solis defendit ardores. *Plin. l.* 14. *c.* 16. Refrigerare ardores corporum in morbis. ¶ Pro fulgore, & splendore. *Cic. de* II. *suo Consul. l.* 1. *de Divin. c.* 11. Concursusque graves stellarum ardore micantes. *Hygin. Poet. Astron. l.* 4. *c.* 14. Ardor officit oculis. ¶ Translate *Liv. l.* 34. *c.* 1. In medio ardore belli Punici. ¶ Sæpe refertur ad animum, & ponitur pro impetu, vehementia, cupiditate. *Cic.* pro *Cæl. c.* 31. Cupiditas vincendi, ardor mentis ad gloriam. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 30. Studium, & ardor quidam amoris. *Id. in Brut. c.* 24. Ardor animi non semper adest; isque cum consedit, omnis illa vis, & quasi flamma oratoris exstinguitur. *Liv. l.* 6. *c.* 13. Vultum hostis ardore animi micantem ferre non potuit. *Cic. l.* 1. *de Fin. c.* 13. Omnium cupiditatum ardore restincto. *Tibull. l.* 4. *carm.* 12. Dissimulare ardorem. *h. e.* amorem. *Sueton. in Othon. c.* 9. & *Liv. l.* 8. *c.* 16. Ardor militum pugnam deposcentium. *Justin. l.* 3. *c.* 5. Injicere ardorem militibus. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 828. furit ardor edendi. *h. e.* immensa fames. ¶ *Ardor oculorum* est fulgor, indicium erecti, & acris animi. *Cic. pro Balbo*, *c.* 21. Ille imperatorius ardor oculorum. *occhi sfavillanti*. Sic *Vellej. l.* 2. *c.* 35. Ardor oris. *forza d'animo*, *e spirito*, *the true luce nel volto*. ¶ Pro dolore. *Lucret. l.* 3. *v.* 252. Sive voluptas est, sive est contrarius ardor.

ARDUINNA cognominatur Diana in quadam *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 314. *n.* 3. & fortasse ita denominata est, quod coleretur in silva Arduenna, quæ est in Gallia Belgica, de qua *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 3. Conjecturam hanc approbat *Selden. de Diis Syris*, *syntagm.* 2. *cap.* 2. ¶ Hæc eadem in alio Lapide *ibid. pag.* 40. *n.* 9. dicitur *Ardoinno*.

ARDUITAS, atis, f. *salita difficile*, *erta*, *altezza*, *arduità*, ἀπότομια, altitudo, locus arduus, & ascensu difficilis. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 10. Neque enim senes, neque pueri callium difficultatem, ac montium arduitatem atque asperitatem facile ferunt.

ARDUO, is, pro *adduo*, *is*, (quod ex *ar* ad, & *duo*, *is*) hoc est *do*, *as*, legitur in *leg.* XII. *Tab.* apud *Plin. l.* 21. *c.* 3. Qui coronam parit, ipse pecuniave ejus virtutis ergo arduitor. *h. e.* dator ei. Ita legit *Lips. l.* 4. *Epistol. Quæst. ep.* 26. At *Harduin.* reponit *duitor*: alii *arguitor*.

ARDUS pro aridus. V. Aridus *in fine*.

ARDUUS, a, um, *arduo*, *malagevole a salire*, ἀνάντης, ὑψηλός, altus, acclivis, & ascensu difficilis. *Cic. Verr.* 6. *c.* 23. Oppidum erat difficili ascensu, atque arduo. *Sallust. in Catil. c.* 7. Locus asper, atque arduus. *Liv. l.* 7. *c.* 34. Collis aditu arduus. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 63. Ardua via. ¶ *Arduum* absolute locus arduus. *Horat. l.* 2. *od.* 19. *v.* 21. Scandere per arduum. *Virg.* 5. *Æn. v.* 694. tonitruque tremiscunt Ardua terrarum, & campi. *Tacit. Ann.* 11. *c.* 9. Excidere ardua castellorum. *h. e.* castella in arduo loco sita. ¶ *Arduus*, erectus, celsus, altus. *Horat. l.* 1. *sat.* 2. *v.* 88. Ardua cervix equi. *Gell. l.* 4. *c.* 1. Ardua supercilia. *h. e.* elata, & superbiam indicantia. *Ovid. l.* 1. *Amor. eleg.* 14. *v.* 12. Ardua cedrus. *Id. Metam.* 1. *v.* 151. Arduus æther. *Virg.* 9. *Æn. v.* 53. *de Turno*. & campo se se arduus infert. ¶ Translate ponitur pro difficili, molesto, laborioso, *arduo*, *difficile*, *fastidioso*. *Cic. in Orat. c.* 33. Magnum opus omnino, & arduum, Brute, conamur: sed nihil difficile amanti puto. *Id. l.* 2. *de Invent. c.* 54. Rerum arduarum, ac difficilium perpessio. *Id. l.* 1. *de Legib. c.* 13. Difficilem atque arduam sectam sequi. *Plin. l.* 17. *c.* 4. Solum arduum opere, difficile cultu. *Id. l.* 2. *c.* 46. Res ardua inventu. *Liv. l.* 8. *c.* 16. Id arduum factu erat. *Sallust. in Catil. c.* 3. Arduum videtur res gestas scribere. *Gell.* ad hæc *Sallust.* verba ita scribit *l.* 4. *c.* 13. Arduum Sallustius non pro difficili tantum, sed pro eo quoque ponit, quod Græci δυσχερὲς, aut χαλεπὸν appellant, quod est tum difficile, tum molestum quoque, & incommodum, & intractabile. *Cic. l.* 1. *de Invent. c.* 47. Hoc magnæ, atque arduæ cogitationis indiget. ¶ *Res arduæ* interdum sunt res adversæ, *calamità*, *disgrazie*. *Horat. l.* 2. *od.* 3. *v.* 1. Æquam memento rebus in arduis Servare mentem; non secus in bonis Ab insolenti temperatam Lætitia. ¶ Gradus *arduior*, & *arduissimus* vetustæ voces sunt. *Cato* apud *Priscian. l.* 3. *pag.* 600. *Putsch.* Quod iter longius, arduiusque erat a curia. *Id. ibid.* Asperrimo, atque arduissimo aditu.

ARE *Lucretii*, V. in *Arefacio*.

AREA, æ, f. *aja*, ἅλως, ἅλων, planities, in qua frumenta secta teruntur, & arescunt, ut *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 4. *ad fin.* docet. *Virg. Georg.* 1. *v.* 178. Area cum primis ingenti æquanda cylindro, Et vertenda manu, & creta solidanda tenaci. *Cato R. R. c.* 91. & 129. *Colum. l.* 2. *c.* 20. & *Pallad. l.* 7. *tit.* 1. areæ conficiendæ rationem docent. *Scævola Dig. lib.* 34. *tit.* 1. *leg.* 15. Messium, & arearum tempore. ¶ Ab hujus similitudine *area* dicitur locus in urbe purus, hoc est vacuus, in quo ædificari potest, & quod dirutis ædibus manet, *piano*, *fondo*, *campo*, *piazza*. *Cic. Attic. l.* 4. *ep.* 1. *ad fin.* Pontifices si sustulerint religionem, aream præclaram habebimus. *Vitruv. l.* 1. *c.* 7. Divisis angiportis, & plateis constitutis, arearum electio ad oportunitatem, & usum communem civitatis est explicanda, ædibus sacris, foro, reliquisque locis communibus. *Sueton. in Vespas. c.* 8. Vacuas areas occupare, & ædificare. *Liv. l.* 4. *c.* 16. Domum deinde, ut monumento area esset oppressæ nefariæ spei, dirui extemplo jussit. *Ulpian. Dig. lib.* 7. *tit.* 4. *leg.* 10. Ædes ad aream redigere. *spianare*. ¶ In hujusmodi areis, ut & in campo Martio, fiebant aliquando a juvenibus ludicra certamina, & exercitationes; eoque conveniebant otiosi homines spectandi, & confabulandi causa. *Horat. l.* 1. *od.* 9. *v.* 18. nunc & campus, & areæ, Lenesque sub noctem susurri Composita repetantur hora. ¶ Præterea locus ipse vacuus relictus ante, aut post ædes, vel in in medio earum, *area* dicitur, *corte*, *cortile*. *Plin. l.* 6. *ep.* 20. Residemus in area domus. *Ulpian. Dig. lib.* 43. *tit.* 22. *leg.* 1. Si area ab utraque parte ædium sit. *Cajus lib.* 8. *tit.* 2. *leg.* 1. Avertere stillicidium in aream vicini. Adde *Paul. ibid. leg.* 19. ¶ In hortis *area* dicitur spatium quadratum, & oblongum, cetero solo altius, bene subactum, & coæquatum, ubi semina jaciuntur; relictis circa semitis, per quas adiri commode possit. *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 7. *circ. med.* Olitor differit in areas sui cujusque generis res. *Colum. l.* 11. *c.* 3. Humus refossa in areas dividitur, quæ tamen sic informandæ sunt, ut facile runcantium manus ad dimidiam partem latitudinis earum perveniant. *Pallad. l.* 1. *tit.* 34. Areæ faciendæ sunt angustiores, & longæ, ut &c. Adde *Plin. l.* 19. *c.* 4. ¶ Dicitur etiam *area* locus purgatus, in quo aucupes spargunt grana ad aves alliciendas. *Plaut. Asin.* 1. 3. 64. Auceps quando concinnavit aream, offundit cibum: aves assuescunt. & *vers.* 67. Ædes nobis area est, auceps sum ego. ¶ *Area sepulturarum* apud *Tertull. ad Scapul. cap.* 3. est locus, in quo sunt sepulcra, *cemeterio*. Sic *area* pro loco rogi sumitur a *Stat. Theb.* 6. *v.* 57. ¶ In cælo *area* dicitur circulus fulgoris, qui aliquando Solem, Lunam, & alia etiam sidera circumnectit, qui & *corona* appellatur. *Senec. l.* 1. *natur. quæst. c.* 2. Tales splendores Græci areas (nempe ἅλωας. *nam* ἅλως, *sive* ἅλων aream *significat*) vocavere, quia fere terendis frugibus loca destinata sunt rotunda. ¶ Denique *area* est morbus capitis, interdum & menti, cum summa ejus cuticula emoritur, pili primum extenuantur, deinde excidunt, & si ictus is locus fit, sanguis exit liquidus, & mali odoris. Hujus duo sunt genera, alterum quod *alopecia* dicitur; alterum quod ὀφίασις. *Cels. l.* 6. *c.* 4. Arearum quoque duo genera sunt, &c. V. ibi reliqua. Sic autem dicitur, quod areas quasdam, hoc est loca pilis nudata efficiat. *Martial. l.* 5. *epigr.* 50. *de quodam calvo*. Nudum est in medio caput, nec ullus In longa pilus area notatur. ¶ Translate *Ovid.* 3. *Amor. eleg.* 1. *v.* 25. cane facta virorum: Hæc animo, dices, area digna meo est. *h. e.* materia meo ingenio apta. Hac ratione usurpatur etiam *campus*. ¶ *Martial. l.* 10. *epigr.* 24. Vitæ tribus areis peractis. *h. e.* tribus vitæ spatiis, pueritia, juventute, & senecta, ut *Turneb.* exponit *l.* 30. *c.* 30. Eodem sensu explicatur a *P. Scriver.* illud ejusdem *l.* 7. *epigr.* 31. Per varias artes, omnis quibus area servit. *h. e.* omnis hominum ætas. Alii per *aream* intelligunt spatium vigintiquinque annorum, quemadmodum in area Circi in ludis vigintiquinque missus fiebant, ut *Varr.* apud *Servium ad Virg.* 3. *Georg. v.* 18. docet. Sed utroque *Martialis* loco alii aliter. V. Aureus.

AREALIS, le, adject. ad aream pertinens, ἁλωαῖος. *Serv.* ad illud *Virg.* 1. *Georg. v.* 166. *&* *mystica vannus Iacchi*: idest cribrum areale.

ARECTEUS, vel Aræcteus, vel Aracteus, a, um, adject. *Arectei campi* apud *Tibull. l.* 4. *carm.* 1. *v.* 142. sunt campi circa Babylonem, ubi fuit Arech, seu Arach oppidum, cujus mentio fit *Genes. cap.* 10. *v.* 10. Eos *Strabo l.* 16. Ἀρακτηνὴν χώραν appellat: sed Ἀρακτοῖς legendum esse monent *Scalig.* & *Casaubon.* Apud *Tibull.* sunt qui aliter legunt.

AREFACIO, acis, eci, actum, a. anom. *asciugare*, *seccare*, ξηραίνω, aridum facio, sicco. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 4. *ad fin.* Qui arefacit ardor est Solis. *Gell. l.* 12. *c.* 1. Istæ prodigiosæ mulieres fontem illum sanctissimum corporis arefacere, & exstinguere laborant. ¶ *Arfacio* per syncopen. *Cato R. R. c.* 69. Postea amurcam eximito, & arfacito: ubi arebit &c. ¶ Audaci transpositione divisit *Lucret. l.* 6. *v.* 962. Principio terram sol excoquit, & facit are.

AREFACTUS, a, um, *seccato*, *inaridito*, ἀνεξηρασμένος, aridus factus. *Plin. l.* 13. *c.* 22. Caulis arefactus. *Id. l.* 34. *c.* 13. Mora immatura in Sole arefacta.

AREFIO, is, actus sum, *seccarsi*, *inaridirsi*, ξηραίνομαι, aridus fio. *Plin. l.* 32. *c.* 7. Arefieri in furno.

ARELAS, atis, & Arelāte, es, f. *Arli*, urbs Galliæ Narbonensis ad Rhodanum fluvium, olim Colonia Sextanorum, quoniam e legione sexta coloni olim eo deducti sunt. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 36. Naves longas Arelate facere instituit. *Auson. de clar. Urbib. n.* 8. Pande, duplex Arelate tuos, blanda hospita portus, Gallula Roma Arelas, &c. & *epist.* 24. *v.* 81. Utque duplex Arelas, Alpinæ tecta Viennæ. *Duplicem* vocat, quia olim in duas partes dividebatur, Rhodano interfluente.

ARELATENSIS, se, adject. ad Arelatem pertinens. *Plin. l.* 10. *c.* 42. Arelatensis ager. *Scævola Dig. lib.* 33. *tit.* 2. *leg.* 34. Respublica Arelatensium.

AREMORICUS, a, um, adject. ad Aremoricam pertinens. Est autem Aremorica regio Galliæ Celticæ, *la Bretagna*, ad Oceanum sita. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 75. Universis civitatibus, quæ Oceanum attingunt, quæque eorum consuetudine Aremoricæ appellantur. *Armorica* hic rectius legitur. nam *ar mor* Celtarum lingua significat *ad mare*. *Auson. in Professorib. n.* 10. *v.* 15. Gentis Aremoricæ. *Id. epist.* 9. *v.* 35. Sunt & Aremorici qui laudent ostrea Ponti.

ARE-

ARENA, æ, f. *arena*, *rena*, *sabbia*, *sabbione*, ἄμμος, minutissimus pulvis: ab *arendo*, quia caret omni humore, & succo, unde & plurimum aquæ bibit. Ejus tria sunt genera, ut *Plin. l. 36. c. 23.* & *Vitruv. l. 2. c. 4.* & 5. docent, fossitia, fluviatilis, & marina. *Virg. 1. Georg. v. 114.* Arena bibula. & *vers. 189.* sicca. & *vers. 70.* sterilis. *Id. 5. Æn. v. 374.* fulva. *Horat. l. 1. od. 28. v. 1.* numero carens. *Ovid. 2. Metam. v. 577.* mollis. *Juvenal. sat. 3. v. 55.* tanti tibi non sit opaci Omnis arena Tagi, quodque in mare volvitur aurum. ¶ In plurali numero. *Virg. 3. Georg. v. 350.* torquens flaventes Ister arenas. *Id. 2. Georg. v. 232.* summas æquabis arenas. *Horat. l. 3. od. 4. v. 31.* Arentes arenæ. Adde *Virg. 2. Georg. v. 106.* & alibi. *Ovid.* sæpe. *Valer. Flacc.* non semel. *Sueton. in Aug. c. 80. Plin. Petron. in fragment.* & alios. Hæc ideo coacervavimus, quia C. *Cæsar in lib. de Analog.* apud *Gell. l. 19. c. 8.* in plurali numero usurpari negavit. ¶ *Arenæ mandare semina*, proverb. oleum & operam perdere, *seminar nell' arena: annestare sul secco*. *Ovid. Heroid. ep. 5. v. 115.* Quid facis Oenone? quid arenæ semina mandas? Non profecturis litora bubus aras. ¶ *Arena* pro loco arenoso. *Cic. Agrar. 2. c. 27.* Arenam aliquam, aut paludes emere. ¶ De arenæ usu in ædificiis multa *Plin.* & *Vitruv. locis sup. citat.* ¶ Sæpe ponitur pro litore, aut portu, *lido*, *porto*. *Virg. 1. Æn. v. 176.* Egressi optata potiuntur Troes arena. *Id. 5. Æn. v. 34.* Et tandem læti notæ advertuntur arenæ. *Id. 6. Æn. v. 316.* Arcere aliquem arena. ¶ Per metonymiam sumitur pro Amphitheatro, aut Circo, quia spargi arena solent, ne qui exerceantur aut pugnant, labantur. *Martial. de spectac. epigr. 21.* Quidquid in Orpheo Rhodope spectasse Theatro Dicitur, exhibuit, Cæsar, arena tibi. *Juvenal. sat. 4. v. 100.* quod cominus ursos Figebat Numidas Albana nudus arena. *Triphonin. Digest. lib. 11. tit. 4. leg. ult.* Dare se in arenam. *h. e.* offerre se ad pugnandum cum bestiis, aut cum gladiatoribus. ¶ Pro iis, qui in Theatro exercentur. *Id. sat. 3. v. 34.* Quondam hi cornicines, & municipalis arenæ Perpetui comites. ¶ Hinc dicitur de quocumque alio loco, in quo pugnatur, aut quolibet exercitii genere luditur. *Flor. l. 4. c. 2.* Prima civilis belli arena Italia fuit. *Plin. l. 6. ep. 12.* Vectio prisco quantum plurimum potero, præstabo, præsertim in arena mea, hoc est apud Centumviros. ¶ Scribitur & *harena* cum aspiratione: quam scriptionem admittunt *Varr.* apud *Serv. ad Virg. 1. Æn. v. 176. Charis. l. 1. pag. 80. Putsch. Vel. Long. de Orthogr. pag. 2238.* & alii vet. Grammatici. Docent enim *arenam* esse ab *arendo*, at *harenam*, ab *hærendo*, quod in fabricis hæreat. Et quidem *Charis. loc. cit.* scribit *harenam* gratius sonare. Nec desunt vetera monumenta, ut est apud *Manut. in Orthogr.* in quibus aspiratio adhibetur. Nihilominus *arena* sine aspiratione Eruditis magis placet, tum quod ea origo ab *hærendo* levior sit, & pæne futilis, tum quod consuetudo obtinuit, ut fere passim *arena* scriberetur: tametsi qui aspirationem addunt, damnari jure non possunt.

ARENACEUS, a, um, *di arena*, qui est ex arena, arenosus, ψαμμώδης. *Plin. l. 17. c. 7.* Terra argillacea, tofacea, arenacea. *Id. l. 30. c. 15.* Arenacea duritia. *Id. l. 21. c. 16.* Arenaceum semen. *h. e.* arenæ simile.

ARENARIUS, a, um, adject. ad arenam pertinens. *Ammian. l. 29. c. 1.* (*al. 7.*) In modum arenariæ feræ ad ultimam rabiem sævire. *h. e.* quæ in arena theatri depugnat. ¶ *Arenarius lapis*, quem *Virg. 2. Georg. v. 348.* bibulum vocat, est lapis foraminibus plenus, hauriendoque humori idoneus. *Servius.* ¶ *Arenarius*, *ii*, m. qui in theatro pugnat, ut bestiarius, gladiator, &c. *Petron. in Satyr. c. 126.* Quædam feminæ sordibus calent: arenarius aliquas accendit, aut perfusus pulvere mulio, aut histrio. *Arcad. Dig. lib. 22. tit. 2. leg. 21.* Si ea rei conditio sit, ut arenarium testem, vel similem personam admittere cogamur. Adde *Capitolin. in M. Anton. Philos. c. 19.* & *Macian. Dig. lib. 36. tit. 1. leg. 5.* ¶ Primus numerorum arenarius, apud *Tertull. de pallio sub fin.* est arithmeticus, qui prima supputandi elementa pueros docet; quem ita appellari quidam volunt, quia in arena fingebant ductus numerorum, chartæ deletitiæ loco. *Salmas.* scribit ex eo dici *arenarium*, quia arenæ sunt aliquando ψῆφοι, sive calculi, quibus olim ad computandum utebantur. Alii aliter exponunt. ¶ *Arenaria*, *æ*, & *Arenarium*, *ii*, locus ubi arena fossitia effoditur. *Cic. pro Cluent. c. 13.* In arenarias quasdam extra portam Esquilinam perductus occiditur. *Varr. l. 1. R. R. c. 2. ad fin.* Neque lapicidinæ, neque arenariæ ad agriculturam pertinent. *Vitruv. l. 2. c. 4.* Si non erunt arenaria, unde fodiantur, & *cap. 6. ad fin.* Arenariæ fossitiæ. ¶ Scribitur & *harenarius*. V. Arena.

ARENATIO, onis, f. *l' intonacamento delle pareti*, inductio arenati, hoc est calcis arena mixtæ, in parietes. *Vitruv. l. 7. c. 3. a med.* Tectoria fundata arenationis, & marmoris soliditate.

ARENATUM, i, n. *mistura di calcina, e sabbia per intonacare i muri, e far pavimenti*, calx arena mixta, qua in tectoriis parietum, & pavimentis utimur. *Vitruv. l. 7. c. 4.* Pro arenato testa dirigatur. *Plin. l. 36. c. 23.* Tectorium quidem, nisi ter arenato, & bis marmorato inductum est, non satis splendoris habet. *Et mox.* Arenatum inducere. ¶ *In vet. Inscript.* apud *Gruter. pag. 207.* & apud *Catonem R. R. c. 18.* legitur bis *calce arenato:* ubi non ausim affirmare, τὸ *arenato* adjectivum esse, cum potius formula artis videatur. V. Calx.

ARENIFODINA, æ, locus ubi arena effoditur, arenarium. *Ulpian. Dig. lib. 7. tit. 1. leg. 13.* Lapicidinas, vel cretifodinas, vel arenifodinas instituere. Adde *lib. 24. tit. 3. leg. 7.*

ARENIVAGUS, a, um, adject. qui per arenam vagatur. *Lucan. l. 9. v. 941.* Vidit arenivagum surgens, fugiensque Catonem.

ARENOSUS, a, um, *arenoso*, ψαμμώδης, arena abundans. *Virg. 4. Æn. v. 257.* Litus arenosum Libyæ. *Plin. l. 23. c. 3.* Urina arenosa. *Id. l. 33. c. 6.* Lapis scabrior, & arenosior. *Id. l. 27. c. 4.* Ut quod sit arenosissimum subsidat.

ARENS, tis, *arido*, *secco*, *senz' acqua*, aridus, humore carens. *Tacit. Ann. 15. c. 42.* Loca arentia. *Virg. 1. Georg. v. 109.* Arva arentia. *Id. 3. Æn. v. 350.* Arens rivus Xanthi. *Id. 4. Georg. v. 268.* Rosæ arentes. *Id. 12. Æn. v. 522.* Ignes immissi in silvam arentem. *Ovid. Heroid. ep. 4. in f.* Arentem sitim levare unda. *Horat. epod. 14. v. 4.* Arente fauce trahere pocula. *Sil. l. 10. v. 511.* arentique cruore squalebat barba. *Virg.* eodem sensu dixit *concretos sanguine crines*, *Æn. 2. v. 277.*

ARENULA, æ, f. *renella*, dimin. ab arena, ψαμμάθιον, arena tenuissima. *Plin. l. 30. c. 3.* Arenulæ, quæ inveniuntur in cornibus cochlearum.

AREO, es, ui, n. 2. *esser arido*, *secco*, ξηραίνω, aridus sum, siccus, & sine humore. *Ovid. 2. Metam. v. 211.* tellus Fissaque agit rimas, & succis aret ademptis. *Plaut. Rud. 2. 6. 49.* Utinam fortuna nunc anatina uterer, uti cum exivissem ex aqua, arerem tamen. *Ovid. Metam. 6. v. 355.* Et fauces arent, vixque est via vocis in illis. *Id. l. 2. de ar. am. v. 606.* Garrulus in media Tantalus aret aqua. *h. e.* sitit. *Senec. l. 3. de benef. c. 8.* Arere siti. V. Arens.

AREOLA, æ, f. *ajetta*, *ajuola*, parva area. *Plin. l. 2. ep. 6.* Diæta cingit areolam, quæ quatuor platanis inumbratur. *In vet. Inscript.* apud *Gruter. pag. 589. n. 4.* habetur *ariola*. ¶ De spatio quadrato in hortis, de quo in *Area* dictum est. *Colum. l. 10. v. 362.* Ter circum areolas, & sepem ducitur horti. *Id. l. 11. c. 2.* Semina in areolas differere.

AREOPAGITA, & Areopagites, æ, m. *Areopagita*, Ἀρεοπαγίτης, judex Areopagi. *Cic. Phil. 5. c. 5.* Si Lysiades citatus judex non responderit, excuseturque Areopagites esse. *Id. 1. Offic. c. 22.* Consilium Solonis, quo primum constituit Areopagitas. *Id. pro Balbo, cap. 12.* Vidi nostros cives Athenis in numero judicum, atque Areopagitarum. ¶ Scribitur & *Ariopagita*.

AREOPAGITICUS, a, um, ad Areopagitas pertinens. *Sidon. Apollin. l. 9. ep. 9.* Gymnasia Areopagitica. *Enn.* apud *Varr. l. 6. L. L. c. 2. ad fin.* Areopagitica petra. *Scalig. in Conjectan. ad Varr.* ita hunc locum legit. Alii aliter.

AREOPAGUS, *& Græca terminatione* Areopagos, i, m, Ἀρεόπαγος, vel Ἀρειόπαγος, vicus Athenarum, in quo judicia exercebantur. Sed fere accipitur pro ipso templo, & loco judicii. Dictus est ab Ἄρης, Mars, & πάγος, vicus, quasi vicus Martis, quia in eo vico Marti templum constitutum fuerat. Sed aliqui dicunt, Martem, cum Halirrhorium Neptuni filium, qui vim Alcippæ filiæ suæ intulerat, occidisset, a Neptuno homicidii reum factum esse, causaque a duodecim Diis in illo vico cognita, sex sententiis fuisse absolutum: hoc fuisse Athenis primum capitis judicium, exinde locum illum *Areopagum* cœpisse appellari. Ibi selecti judices severissimi, & sapientissimi graviores causas, præsertim capitales, incorrupta justitia expediebant: cautumque erat lege inviolabili, ne qui causam dicebat, prooemio uteretur, ne moveret affectus, aliasque persuadendi subdolas artes adhiberet, eo consilio, ne cui plus in misericordia, quam in causa spei esset, & ne judices a justa sententia averterentur. Quam ob causam ipsi velamine ante se posito, & fere noctu sententiam dabant, ut tantummodo facta cognoscerent, personas non viderent. Tacentes etiam judicabant: ex quo natum est Græcum proverbium, Ἀρεοπαγίτου σιγηλότερος, Areopagita tectior, aut taciturnior. Ob hæc summa erat Areopagitarum auctoritas, ad quos ex omnibus Orbis terre partibus non solum homines, sed Deos quoque accessisse disceptaturos, fabulati sunt Poetæ. Neque solum capitalia judicia, sed & graviora Reipublicæ negotia eorum consilio administrabantur. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 29.* Atheniensium Rempublicam consilio regi Areopagi. *Id. l. 1. de Divinat. c. 25.* Sophocles ascendit in Areopagum. *Senec. de tranquill. anim. c. 3. ad fin.* In qua civitate erat Areopagos, religiosissimum judicium. *Juvenal. sat. 9. v. 101.* Areopagum appellat *curiam Martis*. ¶ Pænultima dubiæ est quantitatis. Et sane qui dicunt, Areopagum esse pagum, seu vicum Martis, producendam ajunt, quia prima in *pagus* producitur a Græco πηγή, Dorice παγά, fons, ut *Festus*, & *Serv.* ad 2. *Georg. v. 382.* docent. Verum alii multo rectius Areopagum interpretantur saxum, seu rupem, aut collem Martis, quia Curia Atheniensium, quæ erat Areopagus, in edito saxo sita erat: atque ita corripienda est pænultima, quomodo corripitur prima in πάγος, (saxum seu collis) in illo *Homeri Odyss. ε. v. 405.* Ἀλλ' ἀκταὶ προβλῆτες ἔσαν, σπιλάδες τε, πάγοι τε.

AREPENNIS, is, m. Gallica vox, qua significatur semijugerum, vel semijugeri mensura, ut *Colum. l. 5. c. 1.* docet. *Isidor. l. 15. c. 15.* ab *arando* ductam putat, sed cum eam *ibid.* Bæticam esse pronuntiet, *Columell.* vero Gallicam, absurdum videtur ejus originem a Latinis deducere. *Scalig.* putat, Latinam quidem vocem esse, sed frequentius a Gallis usurpatam. V. *Voss. in Etymol. in* Arvipendium. ¶ Legitur & *arapennis*. Posterioribus temporibus & *arpennum* dixere, & *agripennus*, & *arpentum*.

ARES, is, m. Ἄρης, *Marte*, Mars. Græca vox, qua utitur *Plaut.* apud quem Geta servus jculariter ita militem alloquitur *Trucul. 2. 7. 54.* Si tu ad legionem bellator clues, at ego in culina Ares. Alii aliter leg. ¶ Est etiam idem ac aries, ita enim appellabant prisci Latini. *Varr. l. 4. L. L. c. 19.* Aries, quod eum dicebant ares Veteres, nostri arviga. *Id.* apud *Non. c. 2. n. 557.* Si non plus testiculorum offenderis, quam in castrato pecore in Apulia, vincor non esse masculum Arem. Alii hic quoque intelligunt *Martem:* alii aliter leg. ¶ Græci poetæ primam syllabam modo corripiebant, modo producebant, teste *Lucilio* apud *Scaur. de Orthogr. pag.* 2255.

2155. *Pulsch.* quod Latinis negatum esse, notat *Martial. l. 9. epigr. 12.*

ARESCO, is, n. 3. *asciugarsi, seccarsi, inaridirsi*, ξηραίνομαι, aridus fio. *Plaut. Rud. 2. 7. 16.* Da mihi vestimenti aliquid aridi, dum mea arescunt. *Cic. in Partit. c. 17.* Cito arescit lacrima, praesertim in alienis malis. *Tacit. Ann. 13. cap. penult.* Arescens unda. & *cap. ult.* Mortuis ramalibus, & arescente trunco. *Plin. l. 8. c. 38.* Lyncum humor glaciatur, arescitque in gemmas carbunculis similes.

ARETALOGUS, i, m. *ciarlatore, ciarlatano*, ἀρεταλόγος, placita loquens ad sui ostentationem, & aliorum oblectationem: *Juvenal. sat. 12. v. 15.* risum fortasse quibusdam Moverat, ut mendax Aretalogus. *Sueton. in Aug. c. 74.* Aut acroamata, & histriones interponebat, ac frequentius Aretalogos. Ad quem locum *Casaubonus*: Aretalogos censeo appellatos miseros Philosophos, mera hominum mendicabula, sectae fere Cynicae, aut Stoicae, qui cum scholam, & sectatores non haberent, convivia beatorum frequentabant, & Romulidas saturos variis de virtute, & vitiis disputationibus oblectabant. Alii *Aretalogos* ajunt esse circulatores quosdam, qui in compitis mira de suis pharmacis pollicentur: vel fabulosorum voluminum Scriptores, ut *Amadisii*, & similium. *Salmas. in not. ad Vopisc. in Aurel. c. 42.* enumerat inter varias mimorum species.

ARETHUSA, ae, f. Ἀρέθουσα, fluvius Siciliae apud Syracusas: unde pro ipsis Syracusis ponitur a *Silio l. 14. v. 117.* Poetae fabulantur virginem fuisse venatricem, Dianae comitem, amatam ab Alpheo fluvio Elidis; cum Alphei vim post longum cursum effugere non posset, Dianae miseratione in fontem versam fuisse, ac ne amatoris aquis pollueretur, per subterraneos cuniculos in Ortygiam fugisse Siciliae insulam apud Syracusas, ibique uberrimo aquarum gurgite emergere, unde Syracusae *Arethusides* dictae sunt: Alpheum fuisse insecutum occultis subter mare meatibus, & apud Syracusas in Arethusam fluere. Hanc fabulam narrat *Ovid. Metam. 5. v. 572.* Vera autem explicatio est, apud Pisas in Elide ingentem fontem esse, qui in duos alveos Alpheum, & Arethusam dividitur. *Virg. 4. Georg. v. 344.* Et tandem positis velox Arethusa sagittis. Adde *3. Æn. v. 694.* Est etiam quarundam urbium, & fontium nomen in Graecia, Syria, & alibi; de quibus V. Geographos.

ARETHUSAEUS, a, um, adject. ad Arethusam pertinens. *Claudian. l. 2. de rapt. Proserp. v. 60.* Quas Arethusaei latices, quas advena nutrit Alpheus.

ARETHUSIS, idis, adject. fem. ab Arethusa. *Ovid. 4. Fast. v. 873.* Utque Syracusas Arethusidas abstulit armis Claudius.

ARETHUSIUS, a, um, adject. ad Arethusam pertinens. *Silius l. 14. v. 356.* Erigitur subitas in spes Arethusia proles. *h. e.* Syracusani. V. Arethusa.

ARETINUS, & Arretinus, a, um, adject. *d' Arezzo*, ad Aretium pertinens. *Mart. l. 1. epigr. 54.* Sic Aretinae violant crystallina testae. *Id. l. 14. epigr. 98.* Aretina nimis, ne spernas vasa monemus. ¶ *Aretini, orum*, sunt Aretii populi. *Plin. l. 3. c. 5.*

ARETIUM, ii, n. *Arezzo*, urbs Hetruriae, ab Areta Jani filio condita, una ex primis 12. Thuscorum Coloniis, sita in monte: cujus ager terra abundat aptissima ad fictilia coquenda, ut *Plin. l. 35. c. 11.* testatur. Siligine etiam nobilis est, ut legitur apud *eund. l. 18. c. 9.* ¶ Scribitur & *Arretium* duplici *rr*, & ita legitur in *veterib. Inscriptionib.* apud *Gruter. pag. 372. n. 12. pag. 520. n. 3. pag. 1028. n. 2.* & *pag. 1029. n. 7.* & probat *Manut.*

AREUS, a, um, Ἄρειος, ad Martem pertinens, Graeca vox. *Tacit. Ann. 2. c. 55.* Offensus urbi (*Atheniensium*) propria quoque ira, quia Theophilum quendam Areo judicio falsi damnatum, precibus suis non concederent. *h. e.* judicio Areopagi, qui locus a Marte cognominatus est. V. *Areopagus.* ¶ Scribitur & *Arius.*

ARFERIA AQUA, quae inferis libabatur, dicta a ferendo: sive vas vini, quod sacris adhibebatur. Haec *Festus*, ubi *Scalig.* notat, *arferiam* dici pro *adferiam*, ab *adferendo*, ea ratione, qua *arcio* pro *accio*, seu *adcio* dictum est, *ar* adhibito pro *ad*. *Glossae*: Adferial, ὕδωρ τὸ ἐπὶ τῆς ταφῆς σπενδόμενον.

ARGAEUS, i, m. Ἀργαῖον ὄρος, mons excelsissimus Cappadociae inter Caesaream & Sebastiam centum fere mil. pass. extensus, cujus cacumina etiam aestate nivosa sunt. Pascua fert optima generosis equis educandis. *Claudian. l. 1. in Eutrop. v. 248.* Et Scythicis mutant Argaei pabula silvis. *Id. l. 2. in Rufin. v. 31.* volucrumque parens Argaeus equorum.

ARGAEUS, a, um, ad Argaeum montem pertinens, Ἀργαῖος. *Claudian. de laudib. Ser. reg. v. 191.* delectus equorum, Quos Phrygiae matres, Argaeaque gramina pastae Semine Cappadocum sacris praesepibus edunt. *Id. epigr. 23. de equo phal.* &c. Argaeae nives.

ARGANTHONIACUS, a, um, ad Arganthonium pertinens, qui Tartessiorum Rex fuit, & centum quinquaginta annos a *Plin. l. 7. c. 48.* & *Censorin. de die nat. c. 17.* centum viginti a *Valer. Max. l. 8. c. 13. n. 4. extern.* & a *Cicer. de Senect. c. 19.* vixisse dicitur: a *Silio l. 3. v. 396.* CCC. *Id. ibid.* Arganthoniacos armae Carteja nepotes.

ARGEI, orum, m. loca quaedam Romae appellabantur, quod in iis sepulti essent quidam Argivorum illustres viri, qui cum Hercule Argivo Romam venerant, & in Saturnia subsederant. *Liv. l. 1. c. 21.* Multa alia sacrificia, locaque sacris faciendis, quae Argeos pontifices vocant, dedicavit. *Varr. l. 4. L. L. c. 8.* scribit hujusmodi loca in septem & viginti partes Urbis disposita fuisse. *Ovid. 3. Fast. v. 791.* Itur ad Argeos. ¶ Apud *Fest.* legitur *Argea* in neutro plurali, ubi tamen alii cum *Scalig.* reponunt *Argei*. ¶ Praeterea *argei* dicta sunt simulacra hominum triginta e scirpeis virgultis facta, quae quotannis de ponte sublicio publice jaciebantur in Tiberim a sacerdotibus, vel ut scribit *Festus*, a Virginibus Vestalibus. *Varro l. 6. L. L. c. 3. circa med.* & *Ovid. 5. Fast. v. 621.* ubi varias hujus ritus causas assignat. Adde *Fest.* in *Sex.*

ARGEMA, atis, n. morbus oculorum, cum parvum quoddam ulcus in medio circulo oculi nascitur, partem quidem aliquam candidi, partem etiam nigri comprehendens. Id extra iridem rubicundum, intra vero candidum apparet: ex quo & nomen traxit, scilicet ab ἀργός, albus. *Plin. l. 28. c. 11.* Fel caprinum cum vino contra albugines, & caligines, & pterygia, & argema. *Id. l. 25. c. 13.* Anagallidis succus discutit argema rubens.

ARGEMON, i, n. ἄργεμον, herba est, quae Latine *lappa canaria* dicitur philanthropo non absimilis, quae in suum medicinis adhibetur. *Plin. l. 24. c. 19.*

ARGEMONE, es, f. ἀργεμώνη, herba quae *inguinalis* a Latinis appellatur, quoniam inguinum morbis prodest, passim in vepribus nascens. Graecum hoc nomen ex eo nacta est, quod argema etiam, & nubeculas oculorum discutiat. *Plin. l. 26. c. 9.*

ARGEMONIA, ae, f. herba est folia habens, qualia anemone, divisa apii modo, caput in cauliculo papaveris silvestris, item radicem; succum croci colore acrem, & acutum. Nascitur & in arvis apud nos. Nostri tria genera ejus faciunt, & id demum probant, cujus radix thus redoleat. Haec *Plin. l. 25. c. 9.*

ARGENNON, argentum percandidum. *Festus.* ad quae verba recte monet *Scalig.* legendum esse *argennon*, *argenteum*, *percandidum*, hoc est vocem *argennon* significare argenteum, percandidum, a Graeco ἀργεννός, quod ab ἀργός, albus.

ARGENTACEUS, a, um, adject. idem quod argentarius. *Apic. l. 2. c. 2.* Amygdala lota ex creta argentacea, ut ad candorem perducantur. *Alii leg.* argentaria, & quidem rectius.

ARGENTARIA, ae, f. *bottega del banchiere, banco*, taberna argentarii. *Plaut. Epid. 2. 2. 13.* Per omnem urbem sum defessus quaerere, per medicinas, per tonstrinas, per myropolia, & lanienas, circumque argentarias. *Liv. l. 26. c. 27.* Pluribus simul locis circa forum incendium ortum: eodem tempore septem tabernae, quae postea quinque, & argentariae, quae nunc novae appellantur, arsere. *novae argentariae* dixit ad discrimen veterum, quas in eodem foro Tarquinius Priscus exstruxerat, de quibus *Plaut. Curcul. 4. 1. 19.* Sub Veteribus, ibi sunt, qui dant, quique accipiunt fenore. ¶ Praeterea *argentaria* dicitur ars, & officium argentarii, de quo V. in *Argentarius* substant. *professione del banchiere. Cic. pro Caecin. c. 4.* M. Fulcinius, qui Romae argentariam non ignobilem fecit. *Id. ibid.* Argentariam dissolvere. *Ulpian. Dig. lib. 2. tit. 13. leg. 4.* exercere. & *ibid.* administrare. ¶ Denique *argentaria* est argentifodina, *miniera d' argento. Liv. l. 34. c. 21.* Vectigalia magna instituit ex ferrariis, argentariisque. ¶ Revera adjectivum est, & subintelligitur *taberna*, vel *ars*, vel *fodina*.

ARGENTARIUM, ii, n. *luogo, dove si ripone l' argenteria*, locus, in quo argentea vasa reponuntur, ἀργυροθήκη. *Ulpian. Dig. lib. 34. tit. 2. leg. 20.* Quod non in argentario paterfamilias ponere solebat.

ARGENTARIUS, a, um, adject. ad argentum, vel ad pecuniam pertinens, ἀργύρειος. *Plin. l. 35. c. 17.* Creta argentaria. *h. e.* quae nitorem argento reddit. *Id. l. 33. c. 5.* Argentaria metalla. *miniere d' argento. Id. l. 34. c. 9.* & *17.* Plumbum argentarium. *h. e.* album, & argento simile, quale est stanni purgationis quoddam genus. *Jabolen. Dig. lib. 34. tit. 2. leg. penult.* Argentarius faber. *orefice. Plaut. Pseud. 1. 3. 65.* Argentaria inopia. *scarsezza di danaro. Id. Epid. 5. 2. 7.* Argentariae opes. *Id. Men. 2. 3. 26.* Sunt meretrices omnes elecebrae argentariae. *h. e.* quae pecuniam omnem amatorum eliciunt, & ad se trahunt. *Id. Pseud. 1. 1. 103.* Invenire alicui auxilium argentarium. *ajuto di danari. Liv. l. 26. c. 11.* Taberna argentaria. *bottega di banchiere. Ulpian. Dig. lib. 2. tit. 13. leg. 4.* Argentariae mensae exercitor. *h. e.* argentarius, de quo mox. *Cajus ibid. leg. 10.* Argentarias rationes edere. Inscript. apud *Donium class. 1. n. 97.* Argentaria, & auraria pondera. *Sueton. in Vespas. c. 1.* Coactiones argentarias facere. V. *Coactio. Scaevola Dig. lib. 40. tit. 7. leg. 40. ad fin.* Argentarius coactor. V. *Coactor.* ¶ Mons Argentarius, *monte Argentaro*, est in ora litorali Etruriae contra Igilium insulam. *Rutil. l. 1. itiner. v. 315.*

ARGENTARIUS, ii, m. est is, qui in argento, seu in pecunia negotiatur, & lucrum quaerit, *banchiere, cambiatore, sassiere*, ἀργυραμοιβός, κολλυβιστής, ἀργυροπράτης, τραπεζίτης. Late autem patet argentariorum professio. Nam ii erant, qui pecuniis permutandis, aut fenori dandis lucrum faciebant: item qui pecunias apud se depositas custodiebant, earumque rationes conficiebant, reddituri postea dominis, lucro aliquo accepto. Duplici autem de causa apud eos pecuniae deponebantur, aut sine fenore propter fidem publicam, ut tutiore loco, quam in privatis aedibus, asservarentur, aut sub usuris ipsis credebantur, quas deinde fenori collocabant. Praeterea etiam ad alios pertinentia negotia gerebant, fidejubebant, constituebant: & si quis verbi gratia pecunias fenori poneret, vel acciperet, emeret aliquid, vel venderet, solveret, aut crederet, accedebat ad argentarium, qui ejus contractus tabulas perscribebat, quod hodie publici tabularii facere solent. Nam argentariorum codicibus, & tabulis plurimum habebatur fidei: ad quos probationis ergo decurrebatur. Ut enim loquitur *Cajus Dig. lib. 2. tit. 13. leg. 10.* eorum officium, atque ministerium publicam habet causam, atque adeo auctoritatem. Hujus rei gratia multae erant Romae in foro Argentariorum tabernae publice constitutae, ut commodum esset hominibus ex tota Urbe eo convenientibus, negotiorum suorum acta perscribenda curare, quae argentarii apud se retinebant, quandocumque opus esset, exhibituri, accepto tamen lucello, quod eis ex lege praestituebatur. Ad has tabernas etiam auctiones fieri solebant, quibus argentarii intererant.

rerant. Denique ii emendis, vendendisque quibusdam rebus operam dabant, præsertim auri atque argenti speciebus, nimis veteribus, vasis cælatis, gemmisque, & aliis, quæ vel ipsi emebant, majore pretio distracturi, vel ab aliis vendenda sumebant, ut reservato sibi lucro aliquo, pecuniam ex iis coactam dominis persolverent. *Cic. pro Cæcin. c. 6.* Fundus addicitur Æbutio: pecuniam argentario promittit Æbutius. *Et paulo post.* Se habere argentarii tabulas, in quibus sibi expensa pecunia lata sit. *Plaut. Aulul. 3. 5. 53.* Itur, putatur ratio cum argentario: impransus miles adstat, æs censet dari. Ubi disputata est ratio cum argentario, Etiam plus ipsus ultro debet argentario. *Sueton. in Neron. c. 5.* Argentarios pretiis rerum coemptarum fraudare. *Scævola Dig. lib. 46. tit. 3. leg. 88.* Res vendendas per argentarios dedit: argentarii universum redactum venditionis solverunt, &c.

ARGENTATUS, a, um, *coperto d' argento*, argento tectus, vel ornatus. *Albinovan. eleg. 2. v. 65.* Argentata sandalia. *Liv. l. 9. c. 40.* Argentati milites. *h. e.* habentes scuta argento cælata. *Lamprid. in Heliogab. c. 4. extrem.* Sella argentata. *Et cap. 29.* argentata vehicula. ¶ Jlocaliter *Plaut. Pseud. 1. 3. 78.* Semper tu ad me cum argentata accedito querimonia. *h. e.* querere mecum, sed simul argentum affer.

ARGENTEOLUS, a, um, adject. diminutivum ab *argenteus*. *Plaut. Rud. 4. 4. 125.* Post est sicilicula argenteola, & duæ connexæ maniculæ.

ARGENTEUS, a, um, *d' argento*, ἀργύρεος, qui est ex argento. *Cic. Catil. 1. c. 9.* Aquila argentea. *Tacit. de Germ. c. 5.* Argentea vasa. *Plin. l. 37. c. 7. ad fin.* Argentea bractea. *Id. l. 19. c. 3.* Denarius argenteus. Et absolute *Tacit. de Germ. c. 5.* Numerus argenteorum facilior usui est promiscua, & vilia mercantibus. *argenteus* valebat primo decem asses, qui fere respondent viginti solidis Venetis: deinde bello Punico secundo, assibus duarum unciarum percussis, valor argentei ad sexdecim asses ascendit. Tandem sub Augusto ad duodecim redactus est. Ejus nota fuere bigæ, & quadrigæ: inde bigati, & quadrigati dicti. V. *Plin. l. 33. c. 3.* ¶ Præterea *argenteus* dicitur, qui argenti colorem refert, *di color d' argento*. *Virg. Æn. 8. v. 655.* Argenteus anser. *Plin. l. 2. c. 25.* Fit & candidus cometes argenteo crine. ἀργυροκόμητης. *Id. l. 16. c. 18.* Arbor folio argenteo. *Id. l. 24. c. 19.* Herba flore argenteo. *Id. l. 37. c. 10.* Gemma argentei coloris. *Ovid. Metam. 3. v. 407.* Fons nitidis argenteus undis. ¶ Translate, & jocaliter *Plaut. Pseud. 1. 1. 44.* Remittere alicui salutem argenteam. *h. e.* pecuniam. *Id. ibid. 1. 3. 103.* Amica tua facta est argentea. *h. e.* vendita est, argento permutata est. ¶ *Flumen argenteum*, & absolute *Argenteus* est fluvius Galliæ Narbonensis inter Olbiam, & Forum Julii in mare Mediterraneum influens, Gallice *Argens*, ita dictus ab argenteo aquarum colore. *Plin. l. 3. c. 4. ad fin.* & *M. Lepidus ad Cicer. Fam. 10. ep. penult.*

ARGENTIEXTEREBRONIDES, *seu divisis vocibus* Argenti exterebronides, vox jocaliter composita, & ficta a *Plaut. Pers. 4. 6. 21.* significat eum, qui fraude & fallaciis argentum ab aliquo exterebrat, seu elicit, & extorquet. Sunt qui leg. *extenebronides*, h. e. qui pecuniam in arcæ tenebris latere non patitur, sed vel furatur, vel prodige effuseque spargit. *Gevart.* & *Lambin.* Sed non æque placet.

ARGENTIFEX, icis, qui circa argentum elaborat, atque ex eo opera facit. *Varr. l. 7. L. L. c. 33.* hanc vocem affert, innuitque non esse usu receptam: neque enim, ut *aurificem*, sic *argentificem* dici.

ARGENTIFODINA, æ, f. *miniera d' argento*, fodina argenti, ἀργυρεῖον. *Varr. l. 6. L. L. c. 33.* Ubi fodiatur argentum, argentifodina dicitur, non, ubi fodiatur ferrum, ferrifodina. Adde *Vitruv. l. 7. Plin. l. 33. c. 6.* ¶ Potest & divisim scribi *argenti fodina*.

ARGENTINUS DEUS, V. Æsculanus.

ARGENTORATENSIS, e, adject. ad Argentoratum pertinens, ut Argentoratensis pugna, apud *Ammian. in princip. lib. 17.* Argentoratenses campi, apud *Aur. Vict. in Epitom. cap. 42.* Est autem Argentoratum (quam *Argentoratus* fem. gen. appellat *Ammian. l. 15. c. 11. (al. 27.)*) urbs Germanicæ, caput Alsatiæ, ad Rhenum, quæ ab Italis *Argentina*, a Germanis *Strasburg* dicitur, ita appellata ab argenti collectione a Romanis ibi facta, & censu celebrato.

ARGENTOSUS, a, um, *che ha dell' argento*, ἀργυρώδης, argentum admixtum habens. *Plin. l. 33. c. 5.* Ita ferruminatur aurum, quod argentosum vocant.

ARGENTUM, i, n. *argento*, ἄργυρον, metallum post aurum pretiosissimum, candidissimi coloris. *Horat. l. 1. ep. 1. v. 52.* Vilius argentum est auro, virtutibus aurum. *Plin. l. 33. c. 6.* Argenti vena. V. ibi plura de argento, quod invenisse primum Erichthonium Atheniensem, scribit *l. 7. c. 56.* ut alii volunt Æacum: *Cassiodor.* vero *lib. 4. variar. epist. 34.* Indum Scythiæ Regem primo reperisse tradit. *Plin. l. 37. c. 4.* Argenti pallor. *Id. ibid. c. 10.* Argenti nitor. *Id. l. 16. c. 36.* Tibias ex argento facere. *Virg. 9. Æn. v. 263.* & *5. Æn. v. 267.* Pocula perfecta argento. *Cic. 5. Tuscul. c. 21.* Argentum cælatum. *h. e.* signa, & alia cælata ex argento. *Id. 1. Divin. c. 36.* Cælare aliquid argento. *Id. Verr. 7. c. 25.* Argentum factum. *h. e.* vasa, & alia instrumenta ex argento, *argenteria*. (quod *Valerian. Imp.* dixit, apud *Trebell. Poll. in Claud. c. 14.* argentum in opere.) & *ibid.* argentum signatum. *h. e.* pecunia argentea. *Liv. l. 37. c. 46.* Argentum infectum. *h. e.* in massis, non elaboratum. *Senec. de tranquill. animi, cap. 1.* Argentum grave. V. *Grævic. Juvenal. sat. 9. v. 141.* Argentum purum. *h. e.* non cælatum. *Plaut. Pseud. 1. 1. 95.* Nummus argenti. *Terent. Phorm. 5. 3. 6.* Talentum argenti. *Plaut. Pers. 4. 6. 1.* Argenti probati minæ. *d' argento di buona lega*. *Gell. l. 6. c. 5.* Argentum purum putum. *h. e.* purgatissimum. ¶ *Argentum vivum* est genus quoddam metalli liquidi, colore quidem argento similis, fluida vero natura aquæ. Ejus duplex est genus, alterum nativum, seu fossicium, alterum factitium, quod ex minio excoquitur, & hydrargyrus vocatur. *Plin. l. 33. c. 6.* Est & lapis in his venis (*argenti*) cujus vomica liquoris æterni argentum vivum appellatur, venenum rerum omnium. Exest ac perrumpit vasa, permanans tabe dira. Omnia ei innatant, præter aurum. id unum ad se trahit, &c. Hactenus *Plin.* Vocatur autem *argentum*, quia colorem argenti habet, ut dictum est; *vivum*, quia mobilissimum est, nec unquam consistit. ¶ Sæpe argentum sumitur pro opere aliquo argenteo, ut sunt vasa cujuscumque generis, aliaque instrumenta, quibus utimur ex argento facta, *argenteria*. *Horat. l. 2. ep. ult. v. 180.* Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas, argentum, vestes Getulo murice tinctas Sunt qui non habeant. *Cic. Tuscul. 5. c. 51.* Argentum plenum artis. *Plaut. Pseud. 1. 2. 29.* Tu argentum eluito. *Plin. l. 3. ep. 1.* Apponere cœnam in argento puro. *h. e.* in vasis argenteis non cælatis. *Ulpian. Dig. 34. tit. 2. leg. 20.* Argentum escarium. *servizio d' argento da tavola*. *Pompon. ibid. leg. 22.* potorium. *Scævola ibid. leg. ult.* viatocium. *servizio d' argento da viaggio*. & *ibid.* balneare. ¶ Inter officia domus Augustæ enumeratur *servus ab argento*, vel *ad argentum*, ut legitur in *Inscriptionib.* apud *Gruter. pag. 582. n. 6.* & *9.* & *pag. 578. n. 5.* & significat eum, qui argenteæ supellectilis curam habet, *credenziere*. ¶ Sæpissime sumitur pro pecunia, *danaro*: itemque universim pro divitiis, *ricchezze*. Ideo autem Latini *argentum* sæpius quam aurum, pro pecunia, & divitiis sumunt, quia prius argentum, quam aurum habuere, ut *Plin. l. 33. c. 3.* docet, & mos fuit, ut populus Romanus victis gentibus in tributo semper argentum imperitaret, non aurum. Latinos imitantur Galli: Itali vero aurum eo sensu usurpant. *Terenc. Phorm. 3. 3. 24.* Quantum opus est tibi argenti? loquere. *Phædr.* solæ triginta minæ. *Id. Adelph. 5. 9. 20.* Argentum sumere ab aliquo. *Id. ibid. 4. 4. 18.* solvere. *Id. ibid. 3. 4. 43.* numerare. *Id. Phorm. 4. 4. 1.* Emungere aliquem argento. *Horat. l. 1. ep. 18. v. 23.* Quem tenet argenti sitis importuna, famesque. *Sallust.* apud *Senec. epist. 114.* Exercitum argento facere. *h. e.* pecunia parare.

ARGESTES, is, m. *Ponente maestro*, Ἀργέστης, Gall. *Nord Ouest*, ventus spirans ab Occidente solstitiali inter Septentrionem, & Circium, seu inter Thrasciam, & Zephyrum, recta contra Eurum. Latine *Corus* dicitur; Græce autem ἀργέστης, quia ἀργεστὲς etiam velocem significat. *Plin. l. 2. c. 47.* ¶ *Senec. l. 5. quæst. natur. c. 16.* distinguit inter Corum, & Argestem, quia, inquit, Cori violenta vis est, & in unam partem rapax; Argestes fere mollis est, & tam euntibus communis, quam redeuntibus. Hæc *Senec.* scribit contra *Plin. loc. cit.* & *Aristot. l. 2. Meteor. c. 6.* qui asserunt Caurum, & Argestem unum eundemque ventum esse, & violentum, ac sternacem spirare. ¶ In fabulis Argestes dicitur Auroræ filius. *Serv. ad Æn. 1. v. 136. ex Hesiodo.*

ARGEUS, a, um, adject. *Greco*, Ἀργεῖος, idem ac Argivus, hoc est Græcus. *Horat. l. 2. od. 6. v. 5.* Tibur Argeo positum colono. *h. e.* conditum a Tiburto, qui una cum duobus fratribus Catillo, & Cora e Græcia in illa Latii loca venerat, ut *Serv. ad Æn. 7. v. 670.* docet. Adde *Plin. l. 16. c. 44.* Sic *Ovid. 3. Amor. eleg. 6. v. 46.* Tibur Argeum.

ARGI, V. Argos.

ARGIA, æ, f. Ἀργεία, Adrasti Argivorum Regis filia, Polynicis uxor, cujus in pugna interfecti cadaver, contra edictum Creontis Thebanorum Regis, cum sepelisset, ab eodem Creonte interfecta fuit: quam postea Theseus, illato Creonti bello, eoque interfecto ultus est. *Stat. Theb. 2. v. 266.* infaustos donante marito Ornatus Argia geris, dirumque monile. V. etiam *Theb. 12.*

ARGILETANUS, a, um, adject. ad Argiletum pertinens. *Martial. l. 1. epigr. 4. ad librum suum.* Argiletanas mavis habitare tabernas, Cum tibi, parve liber, scrinia nostra vacent. ¶ *Argiletana porta* dicta est a quodam Argillo. V. in fine vocis sequent. ¶ *Argiletanum ædificium*, quod est in Argileto situm. *Cic. Attic. l. 1. ep. 14. sub fin.*

ARGILETUM, i, n. locus in Urbe in regione undecima, in principio vici Thusci, sub Cæliolo, inter Circum Max. & Aventinum, ubi quondam nemus fuit, postea plurimæ bibliopolarum, sutorum, aliorumque opificum meritoriæ tabernæ. Dictum est, ut ait *Varr. l. 4. L. L. c. 32. ad fin.* vel ab *argilla*, quod argillosa ea terra fuerit (Veteres *argila* scribebant. neque enim geminabant consonantes) vel, quod pluribus placet, a quodam Argo ibi occiso, & sepulto. Sed quis iste fuerit Argus, non conveniunt. Quidam dicunt fuisse hospitem Evandri, qui cum ipsi mortem machinaretur, ab ejus sociis, vel ab ipso Evandro, auxiliante sibi Hercule, re cognita, interfectus sit. Hinc *Virg. Æn. 8. v. 345.* Nec non & sacri monstrat (*Evander*) nemus Argileti, Testaturque locum, & letum docet hospitis Argi. Alii scribunt fuisse filium Danaes & Phinei, venisse in Italiam cum fratre Argeo, & ibi fuisse occisum per insidias ab Aboriginibus. Alii fuisse filium cujusdam haruspicis Tusci, ab ipso patre interfectum, quod arcanum quoddam ejus responsum Romanis revelasset. Alii denique putant, appellatum esse *Argiletum* a quodam Argillo Senatore, qui quod suasisset in Senatu post Cannensem pugnam, ut pacem a Pœnis postularent, acriter carptus sit, domo ejus solo æquata, & loco Argileto dicto. *Serv. ad loc. Virg. cit.* ubi addit, Argiletanam portam (quæ qualis fuerit alio nomine, non constat) putare quosdam denominatam esse a Cassio Argillo, qui eam vel fecerit, vel refecerit. ¶ Argileti meminit etiam *Cic. Attic.*

Attic. l. 12. *ep.* 32. ¶ Per tmesim divisit bis *Martial. l.* 1. *epigr.* 118. Argi nempe soles subire letum. & *l.* 2. *epigr.* 18. Argique letum multus obsidet sutor.

ARGILLA, æ, *f. terra da stovigli, argilla, argiglia*, ἄργιλλος, & ἄργιλος, terra cretosa, & tenax, qua figuli utuntur ad vasa facienda. *Cic. in Pison. c.* 25. Quid cessat hic homulus ex argilla, & luto fictus Epicureus? *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 43. Glandes ferventes ex argilla fusili fundis jacere in casas. *h. e.* testas glandibus similes ex argilla fusili, qualis est, ex qua statuæ fictiles fiunt. *Horat. l.* 2. *ep.* 2. *v.* 8. Argilla uda. Adde *Colum. l.* 3. *c.* 11. *ad fin.*

ARGILLACEUS, a, um, *di argilla*, ἀργιλλώδης, qui ex argilla est, aut qui tenax est in modum argillæ. *Plin. l.* 17. *c.* 7. Est enim alba terra, argillacea, tofacea, arenacea.

ARGILLOSUS, a, um, *abbondante di argilla*, ἀργιλλώδης, argilla abundans. *Varr. l.* 1. R. R. *c.* 9. Terra argillosa, aut lapidosa. *Colum. de arborib. c.* 17. Colles sicci, & argillosi. Adde *Plin. l.* 31. *c.* 3.

ARGIPHONTES, is, m. Ἀργειφόντης, hoc est occisor Argi: a φένω, occido: est epithetum Mercurii, qui jussu Jovis occidit Argum pluribus oculis ante, & retro instructum, appositumque a Junone custodem Io in vaccam versæ. *Arnob. l.* 6. *pag.* 209. Mercurius pinnatus, Argiphontes. *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 19. docet, Mercurium nihil aliud esse, quam Solem, & dici occidisse Argum, quia adventu Solis stellæ evanescunt, quæ sunt veluti tot cæli oculi. V. Argus.

ARGITIS, is, f. genus vitis albam ferentis uvam (ab ἀργός, albus) vastam materiam, & breve, latumque folium mittens, cujus fructum, nisi mature colligas, ad terram decidit, & putrescit. *Isidor. l.* 17. *c.* 5. & *Columell. l.* 3. R. R. *c.* 2.

ARGIVUS, a, um, *di Argo*, Ἀργεῖος, ad Argos pertinens. *Cic. de clar. Orat. c.* 13. Quis enim aut Argivum oratorem, aut Corinthium, aut Thebanum scit fuisse temporibus illis? *Horat. l.* 3. *od.* 16. *v.* 11. Augur Argivus. *h. e.* Amphiaraus. ¶ Sumitur & universim pro Græco, *Greco*. *Virg.* 2. *Æn. v.* 254. Argiva phalanx. *Id.* 11. *Æn. v.* 242. Argiva castra. *Id. Æn.* 2. *v.* 393. Argivus ensis. *Id. Æn.* 3. *v.* 547. Juno Argiva. *h. e.* quæ Græcis favebat. ¶ *Argivi, orum*, sunt ipsi Græci. *Valer. Max. l.* 5. *c.* 1. *extern. n.* 4. Cum Argivorum invasisset urbem. *Virg.* 1. *Æn. v.* 40. Classis Argivum. *pro* Argivorum. Adde 5. *Æn. v.* 672.

ARGO, us, f. tertiæ declin. *la nave d' Argo*, Ἀργώ, prima navis fuisse dicitur, qua Jason una cum flore juventutis Græcæ in Colchidem navigavit, vellusque aureum a Medea adjutus in Græciam reportavit. Volunt autem appellatam ab Argo architecto, de quo *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 93. ad charum Tritonia devolat Argum, Moliri hanc puppim jubet, & demittere ferro Robora. Alii apud *Serv. ad Ecl.* 4. *v.* 34. a velocitate dictam putant, quod ἀργός significet velocem, celerem. Alii ab Argivis, qui in ea vecti fuerunt. Alii denique a longitudine derivant ejus etymologiam, nempe ab Hebr. ארך longitudo, vel a Syriaco ܐܘܪܟܐ longus, quia scribit *Plin. l.* 7. *c.* 56. primum Danaum nave in Græciam ex Ægypto advenisse; sed nave longa primum Jasonem: quamvis Poetæ hunc omnino afferunt omnium primum intrasse maria, eamque gloriam uni navi Argo tribuunt. ¶ In genitivo habet *Argus* Græca positione τῆς Ἀργόος, οῦς: in ceteris casibus *Argo*; & hoc item Græce. *Virg. Ecl.* 4. *v.* 34. Alter erit tum Tiphys, & altera, quæ vehat Argo Delectos heroas. *Propert. l.* 2. *eleg.* 20. *v.* 39. cum rudis Argus Dux erat ignoto missa columba mari. *Varr.* apud *Charis. l.* 1. *pag.* 94. *Putsch.* Argo citiremem. ¶ A Minerva post peractam navigationem in cælum translata est, quod sua ope, & consilio facta fuerat, & quod prima omnium percurrisset pelagus: est autem sidus constans secundum *Hygin. fab.* 14. stellis tredecim, secundum alios quadraginta quinque, aut sexaginta tribus. Sita est in parte Australi post tropicum Capricorni, puppi prope Centaurum, prora tangens terga Canis majoris. *Cic. in Arat. v.* 126. At canis ad caudam serpens prælabitur Argo. *Colum. l.* 11. R. R. *c.* 2. Decimo Cal. Octobr. Argo navis occidit: tempestatem significat, interdum pluviam.

ARGOLICUS, a, um, *Greco*, idem quod Argivus, vel Græcus, Ἀργολικός. *Plin. l.* 4. *c.* 5. *ad fin.* Argolicus sinus. *Golfo di Napoli di Romania*. *Virg.* 5. *Æn. v.* 52. Argolicum mare. *Id.* 3. *Æn. v.* 283. Urbes Argolicæ. *Id. Æn.* 9. *v.* 202. Argolicus terror. *Senec. in Herc. Oet. v.* 1932. Argolicus leo. *h. e.* quem juxta Cleonas in Nemæa silva Argolis Hercules confecit.

ARGOLIS, idis, f. Ἀργεία, Ἀργολίς, regio Peloponnesi, in qua urbs Argi, & Mycene, &c. ad plagam Orientalem, ubi sinus Argolicus, Achajæ, & Arcadiæ contermina. *Plin. l.* 4. *in proœm.* & *Pompon. Mela, l.* 2. *c.* 3. ¶ Est etiam adject. fem. & significat Argivam. *Ovid. Metam.* 9. *v.* 276. Argolis Alcmene. *Id. de remed. Amor. v.* 535. Argolides puppes.

ARGONAUTÆ, arum, m. *Argonauti*, Ἀργοναῦται, heroes illi, qui cum Jasone Argo navem conscenderunt, & Colchos profecti sunt, numero amplius quinquaginta, quorum nomina recensent *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 353. & *Hygin. fab.* 14. Horum præcipui fuere Castor, & Pollux, Telamon, Orpheus, Hercules, & Hylas puer: cognominati a navi, qua navigaverunt. nam Ἀργὼ est Argo, ναύτης, nauta. *Plin. l.* 36. *c.* 15. Argonautæ eo pro ancora usi. ¶ Argonautarum porticus Romæ fuit in Septis, in qua picti erant Argonautæ, cujus meminit *Martial. l.* 3. *epigr.* 20. ¶ Ludit in hac voce idem *Martial.* ad Græca verba respiciens, quibus ἀργοναύτας etiam pigrum nautam significat, ab ἀργὸς, ignavus, piger. Itaque sic claudit epigramma de pigris nautis *l.* 3. *epigr.* 67. At vos tam placidas vagi per undas Tota luditis ocium catina. Non nautas puto vos, sed Argonautas.

ARGONAUTICA, orum, n. τὰ Ἀργοναυτικά, scripta eorum, qui Argonautarum expeditionem litteris tradiderunt. Ita inscribitur poema *Valerii Flacci* de Argonautis, quod hodieque extat, sed mutilum. Nam morte præventus absolvere non potuit.

ARGOS, n. & *in plur. num.* Argi, orum, m. *Argo*, τὸ Ἄργος, urbs celeberrima Peloponnesi, caput Argiæ, seu Argolidis, non procul a Mycenis: cognominata ab Argo Rege. Dicta est etiam *Argos Hippium*, ab ἵππος, equus, quia ejus ager pascua equis aptissima habuit: item *Argos Dipsion*, hoc est siticulosum, a δίψος, sitis, quia olim aquarum penuria laboravit, cui tamen postea effossis quamplurimis puteis subventum est. *Plin. l.* 4. *c.* 5. & *l.* 7. *c.* 56. ¶ In ea Juno præcipua religione culta fuit, cujus signum palmite redimitum fingebatur, subjecto pedibus corio leonino, &c. *Tertull. de coron. milit. c.* 7. ¶ Hujus nominis declinatio in singulari numero Græca est, in plurali Latina. Latini autem in singulari solummodo rectum, quartumque casum usurparunt. *Horat. l.* 1. *od.* 7. *v.* 9. Aptum dicit equis Argos, ditesque Mycenas. *Ovid. Heroid. ep.* 14. *v.* 34. Securumque quies alta per Argos erat. *Virg.* 7. *Æn. v.* 286. Inachiis sese referebat ab Argis. ¶ Sunt aliæ hujus nominis urbes, ut Argos Amphilochium in Epiro, quæ nunc *Ansiloco*, Argos Pelasgicum in Thessalia, nunc *Armiro*, item aliud Argos Hippium in Italia in regione Apuliæ Dauniæ, condita a Diomede, & postea *Arpi* appellata: item aliæ, de quibus V. Geographos. ¶ Interdum sumitur pro tota Græcia. *Lucan. l.* 10. *v.* 60. quantum impulit Argos, Iliacasque domos facie Spartana nocenti.

ARGOUS, a, um, Ἀργῷος, ad Argo navem pertinens. *Horat. Epod.* 16. *v.* 57. Non huc Argoo contendit remige pinus. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 116. Magnanimos Minyas, Argoaque vela canentem. *Id. l.* 7. *v.* 573. Argoa ratis. *Id. l.* 8. *v.* 294. Argoi cornua mali. *Id. l.* 5. *v.* 436. Texitur Argoa pinus Pagasea securi. *h. e.* quam adhibuit Argus, qui Argo navem fecit. *Propert. l.* 3. *eleg.* 21. *v.* 13. Argoa columba. *h. e.* qua duce Argonautæ navem inter Symplegadas direxere.

ARGUMENTALIS, le, adject. *Ascon. in Divinat. Verr. c.* 1. Narrationem in exordio multi admirantur, ac reprehendunt, sed non recte. Est enim argumentalis narratio ad priorem divisionem. *h. e.* quæ continet argumenta, & probationes prioris divisionis.

ARGUMENTALITER, adverb. per argumenta, & probationes. Usus est *Aggen. Urbic. commentar. in Frontin. pag.* 64. *Goes.* sed non est imitandus.

ARGUMENTATIO, onis, f. *argomento, argomentazione, prova*, ἐπιχείρημα, συλλογισμός, probatio rei alicujus per argumenta. Duo autem significat, ut *Cic.* docet *l.* 1. *de Invent. c.* 40. *in f.* primo ipsum argumentum, seu inventum aliquam in rem probabile, aut necessarium: deinde ejus inventi artificiosam explicationem, & expolitionem, quæ fit pluribus verbis, & amplificatione. ¶ Sæpius tamen in secunda significatione adhibetur. *Quintil. l.* 4. *c.* 2. Num expositio hæc longior esse debeat, & paulo verbosior præparatione, & quibusdam argumentis: argumentis dico, non argumentatione. *Cic. in Partit. c.* 13. Argumentatio est explicatio argumenti. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 35. Etiamne in tam perspicuis rebus argumentatio quærenda est, aut conjectura capienda? *Id. l.* 1. *de Invent. c.* 32. Concludere argumentationem. *Id.* 3. *de nat. Deor. c.* 4. Perspicuitas argumentatione elevatur. *Id.* 5. *de Fin. c.* 4. Probabilis argumentatio.

ARGUMENTATOR, oris, m. *argomentatore*, συλλογιστής, qui argumentis utitur. *Tertull. de anim. c.* 38. Auferenda est enim argumentatoris occasio. *Id. de carne Christi, c. penult.* Multiformes argumentatores.

ARGUMENTATRIX, ricis, f. *argomentatrice*, quæ utitur argumentis. *Tertull. de Spectac. c.* 2. Sapiens argumentatrix sibi videtur ignorantia humana.

ARGUMENTATUS, a, um, particip. ab argumentor. *Cic. de clar. Orat. c.* 80. Cum essem argumentatus quantum res ferebat. ¶ Passiva significatione, *provato con argomenti*, πιστωθείς. *Aufustius* apud *Priscian. l.* 8. *pag.* 792. *Putsch.* Omnia argumentata nomina. *Aufustium* hunc veterem Scriptorem citat etiam *Festus* in *Genium*.

ARGUMENTOR, aris, atus sum, dep. 1. *argomentare, provare con argomenti*, ἐπιχειρέω, συλλογίζομαι, argumentis utor ad aliquid probandum: & ipsa argumenta latius explico. V. *Argumentatio*. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 4. Neque ego in causis, si quid est evidens, de quo inter omnes conveniat, argumentari soleo. *Id. pro Dom. c.* 9. Cum etiam es argumentatus amoris hoc esse signum. *Id. Verr.* 3. *c.* 57. Quid argumentamur, quo pecunia pervenerit? fecit ipse indicium. *Id. Attic. l.* 3. *ep.* 12. Tu quidem sedulo argumentaris, quid sit sperandum. *Liv. l.* 39. *c.* 36. *in f.* Nec, jure an injuria cæsi sint, argumentari refert. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 44. Argumentari de voluntate alicujus. *h. e.* argumentis, vel conjecturis voluntatem alicujus ostendere. *Colum. l.* 3. R. R. *c.* 10. Argumentari in aliqua re. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 35. Argumentari, & conjectura prosequi. ¶ *Argumentari aliquid* est aliquid pro argumento, & probatione afferre. *Cic. pro Cluent. c.* 24. Atque ego illa non argumentabor, quæ sunt gravia vehementer, eum corrupisse, qui in periculo fuerit, eum, qui metuerit, eum, qui &c. *Liv. l.* 33. *c.* 28. Argumentari multa probabiliter.

ARGUMENTOSUS, a, um, adject. *Quintil. l.* 5. *c.* 10. docet, *argumentosum opus* dici, quod est numerosum, hoc est copiosum, multi ingenii, multæque operæ, ac molis, & in quo perficiendo scriptor, vel artifex multum insudaverit. *Sidon. l.* 9. *ep.* 9. Scripseras graviter mature, profunda sollicite, dubia constanter, argumentosa disputatorie. ¶ Quædam veteres editiones tribuunt & *Livio lib.* 7. *c.* 2. reliquæ omnes, & MSS. abdicant.

ARGUMENTUM, ti, n. *argomento, prova*, ἐπιχείρημα, ratio certa, vel

vel probabilis, indicium rei alicujus præstans, qua colligitur aliud per aliud, & id quod est dubium, per id, quod dubium non est, confirmatur, ut Quintil. l. 5. c. 10. loquitur: vel ut brevius definit Cic. in Top. c. 2. est ratio, quæ rei dubiæ facit fidem. Id. 3. de nat. Deor. c. 4. Multis argumentis, deos esse, docere voluisti. Et paulo post. Affers omnia argumenta, cur dii sint. Id. 1. Tuscul. c. 36. Premere argumentum etiam atque etiam. Id. 3. Tuscul. c. 6. Adstringere breviter argumenta. Id. l. 1. de Orat. c. 19. Refellere aliquid argumentis. Id. de clar. Orat. c. 78. Argumenta firma ad probandum. Id. 2. de Orat. c. 40. Ducere argumenta ex conjunctis. Quintil. l. 2. c. 17. Solvere argumenta. Plaut. Rud. 3. 3. 84. Quo argumento socius non sum, & fur sum, fac dum ex te sciam. per qual ragione. ¶ Sumitur sæpe pro signo, indicio, conjectura, indizio, segno, congettura. Cic. Catil. 3. c. 5. in f. Cum illa certissima sunt visa argumenta, atque indicia sceleris, tabellæ, signa, manus, denique uniuscujusque confessio; tum multo illa certiora, color, oculi, vultus, taciturnitas. Id. Verr. 2. c. 6. Quæ res pertenui nobis argumento, indicioque patefacta est. Id. pro Cæl. c. 29. Scire cupio, quid habeat argumenti ista manumissio. Id. Verr. 7. c. 19. Si argumento est, Mamertinos pecunias tibi non dedisse, quia scriptum non habent; sit argumento, tibi gratis constare navem, quia, &c. Id. 2. Phil. c. 16. Quod autem idem mœstitiam meam reprehendit, idem jocum, magno argumento est, me in utroque fuisse moderatum. Plin. l. 12. c. 15. Unguentarii myrrham digerunt haud difficulter, odoris, atque pinguedinis argumentis. h. e. ex signis odoris, aut pinguedinis diversa myrrhæ genera distinguunt. Id. l. 2. c. 42. Argumento haud dubio conjectari. Id. l. 15. c. 3. Argumentum est, quod nisi ante Favonium collectæ, novas vires resumunt. segno di ciò è, che &c. Id. ibid. c. ult. In argumentum, quoniam ibi libertatem publicam meruisset. in segno d' aver ivi meritato, &c. Id. l. 10. c. 36. Mares negantur anno diutius durare, argumento, quia nulla appareat nigritudo in rostro. Petron. in Satyr. c. 137. Amoris est hoc argumentum, non malignitatis. ¶ Item pro ratione, signo, causa. Plin. l. 22. c. 15. Ex argumento nomen accepit scorpio herba. Semen enim habet ad similitudinem caudæ scorpionis. Id. l. 2. c. 4. Cælum quidem haud dubie cælati argumento dicimus. h. e. quia est sideribus distinctum, & veluti cælatum. Id. l. 3. c. 8. Ab hoc dehiscendi argumento Rhegium Græci nomen dedere oppido. Id. ibid. c. 16. in f. Padum Ligurum lingua Bodincum vocari, quod significet fundo carentem: cui argumento adest oppidum vetusto nomine Bodincomagum. ¶ Præterea accipitur pro materia omni destinata ad scribendum, & de qua in aliquo opere tractatur, materia, soggetto, ὑπόθεσις. Quintil. l. 2. c. 4. tres enumerat narrationum species: fabulam, argumentum, historiam. Argumentum autem esse dicit, quod falsum, sed vero simile comœdiæ fingunt. Id. l. 5. c. 10. Et fabulæ ad actus scenarum compositæ argumenta dicuutur; & orationum Ciceronis thema velut exponens Pedianus, Argumentum, inquit, tale est. Et ipse Cicero ad Brutum ita scribit (in fragment. apud Quintil. l. 5. c. 10.) Veritus fortasse, ne nos in Catonem nostrum transferamus illinc mali quid; etsi argumentum simile non erat. Cic. Attic. l. 10. ep. 15. Dare alicui argumentum epistolæ. Id. ibid. l. 9. ep. 10. Scribere aliquid nullo argumento proposito. Id. pro Cæl. c. 3. Quis est, qui isti ætati non possit, quam velit petulanter, etiam si sine ulla suspicione, at non sine argumento, maledicere? ma non senza aver che dire. Id. l. 1. de nat. Deor. c. 20. Tragici Poetæ cum explicare argumenti exitum non possunt, confugiunt ad deum. ¶ Item pro operibus artefactis, in quibus fabula, aut historia aliqua insculpta, aut depicta sit. Virg. 7. Æn. v. 791. At levem clypeum sublatis cornibus Io Auro insignibat, jam setis obsita, jam bos; Argumentum ingens. Cic. Verr. 6. c. 56. Ex ebore diligentissime perfecta argumenta erant in valvis: ea detrahenda curavit omnia. ¶ Pro documento poni putant quidam in illo Ennii apud Gell. l. 2. c. 29. in f. Hoc tibi erit argumentum semper in promptu situm, Ne quid exspectes amicos, &c. Sed argumentum hoc loco nihil est aliud quam fabula, seu fabulæ materia: quo sensu usurpavit Cic. modo allatus l. 1. de nat. Deor. c. 20. cui adde Phædr. l. 4. fab. 10. & 15. & l. 5. fab. 3. ubi argumentum idem omnino est ac fabula. Auct. ad Herenu. l. 1. c. 8. Argumentum est ficta res, quæ tamen fieri potuit, ut argumenta Comœdiarum. ¶ Argumentum, qua indicium, vel causam significat, differt a ratione, seu ratiocinatione. Cic. 2. de Orat. c. 53. Argumentum ratio ipsa confirmat, quæ simul atque emissa est, adhærescit. h. e. inventum probabile ad persuadendum confirmat ratiocinatio. Id. l. 2. de divin. c. 11. Argumentis & rationibus docere aliquid. Id. 4. Verr. c. 47. Quid tandem habuit argumenti, aut rationis res, quamobrem, &c?

ARGUO, is, ui, utum, a. 3. mostrare, far conoscere, dar a divedere, provare, ἐλέγχω, ostendere, demonstrare, probare, affirmare. Cic. Parad. 3. c. 1. Quod autem non licet, id hoc uno tenetur, si arguitur non licere. Horat. Epod. 11. v. 9. Amantem & languor, & silentium arguit. Virg. Æn. 4. v. 13. Degeneres animos timor arguit. Liv. l. 30. c. 23. Speculatores non legatos venisse arguebat. Plaut. Bacch. 3. 3. 65. Cum peribat vidi, non ex auditu arguo. Horat. l. 1. ep. 19. v. 6. Laudibus arguitur vini vinosus Homerus. Ovid. 4. Trist. eleg. 3. v. 80. Apparet virtus, arguiturque malis. ¶ Sæpe significat accusare, reprehendere, ostendere aliquem reum esse, accusare, riprendere, κατηγορεῖν. Cic. pro Rosc. Amer. c. 41. Servos ipsos neque accuso, neque arguo. Id. pro Cæl. c. 1. Arguere aliquem facinoris. Id. Verr. 7. c. 18. quempiam aliquo crimine. Id. 2. de Invent. c. 11. in f. Argui de aliquo crimine. Id. pro Rosc. Amer. c. 13. Occidisse patrem Sex. Roscius arguitur. Justin. l. 22. c. 3. Hunc ut dominum & tyrannum, illum ut proditorem arguentes. Sueton. de illustr. grammat. c. 22. Arguere solœcismum factum ab adversario. Id. in Tito, c. 5. temeritatem alicujus. Curt. l. 6. c. 11. mendacium alicujus. ¶ Supinum est argutum. Hinc argutum iri apud Fest. est in discrimen vocari, accusari. Reperitur tamen participium arguiturus, tanquam ab arguitum. Sallust. in fragment. apud Priscian. l. 10. pag. 882. Putsch. Quos advorsum multi ex Bithynia volentes occurrere, falsum filium arguituri. ¶ Charis. l. 3. pag. 221. & Diomed. l. 1. pag. 376. docent hoc verbum passive sumptum mutuari præteritum a convincor: sed apud antiquos etiam argutus sum legi. Hinc Plaut. Amph. 3. 2. 2. Ita me probri, stupri, dedecoris a viro argutam meo! Id. Pseud. 2. 4. 56. Argutus malorum facinorum. V. Argutus in fine.

ARGUS, i, m. Argo, Ἄργος, nomen proprium Regis Argivorum, filii Apis, a cujus nomine Argivi appellati sunt. Hoc regnante cœpit uti frugibus Græcia, & habere segetes in agricultura, delatis aliunde seminibus. Post obitum Deus haberi cœpit, templo, & sacrificiis honoratus est. ¶ Fuit præterea Argus filius Phryxi, qui aurato ariete in Colchidem transvectus est. ¶ Fuit & alius Argus Aristoris filius, πανόπτης a Græcis cognominatus, quod totus oculis constaret, quem poetæ fabulantur a Junone constitutum fuisse custodem Ius Inachi filiæ in bovis speciem conversæ. Hunc postea Mercurius Jovis jussu interfecit, unde ἀργειφόντης cognominatus est. Juno autem oculos ejus avis suæ, hoc est, pavonis caudæ inseruit. Mystice autem Argus est cælum stellarum luce distinctum, quibus inesse quædam species cælestium videtur oculorum. Io terra est, quam Ægyptii bovis imagine in hieroglyphicis litteris exprimebant. Hanc Argus, hoc est, Cælum stellatum nocturno tempore desuper videtur observare. Mercurius Sol est, qui Argum tunc dicitur occidere, cum luminis sui magnitudine stellas omnes obscurat, earumque conspectum mortalibus eripit. V. Macrob. Saturn. l. 1. c. 19. Fabulam Argi narrat Ovid. Metam. 1. v. 624. ¶ Denique Argus dictus est navis illius architectus, quæ ab illo Argo appellata est, qua Jason in Colchidem navigavit. Valer. Flacc. l. 1. v. 93. & 314. V. Argo. ¶ Adjective Argus est Argivus. Plaut. Amph. prol. v. 98. Amphitruo natus Argis ex Argo patre. Confirm. Non. c. 8. n. 34.

ARGUTATIO, onis, f. strepito, δυσχέρεια, strepitus. Catull. epigr. 6. v. 11. Tremuli quassa lecti argutatio, inambulatioque. idest crepitantis lectuli quasi garrulitas.

ARGUTATOR, oris, m. sottil parlatore, acuto sofista, πυκνὸς, argutus sophista, acutulus, & minutus doctor, in differendo tamen non impiger. Gell. l. 17. c. 5. in f. Processisset autem argutatori isti fortassean reprehensio, si &c.

ARGUTE, adverb. argutamente, sottilmente, ingegnosamente, κομψῶς, σοφιστικῶς, στωμύλως, acute, ingeniose, subtiliter, astute. Cic. pro Cæl. c. 8. Acute, arguteque respondere. Id. in Orat. c. 28. Callide, arguteque dicere. Id. l. 2. de Orat. c. 4. in fin. Argutissime disputare de rebus difficillimis. Id. de clar. Orat. c. 14. Acute, arguteque conjicere aliquid. Plaut. Trinum. 4. 2. 132. Argute obrepere. Arnob. l. 5. pag. 181. Argutius fingere aliquid.

ARGUTIA, æ, f. arguzia, sottigliezza, στωμυλία, σόφισμα, acumen, inventum acutum, subtile, ingeniosum: tum in bonam, tum in malam partem, & fere in plurali numero. Cic. de clar. Orat. c. 45. Hujus orationes tantum argutiarum, tantum urbanitatis habent, ut &c. Id. in Orat. c. 31. Argutiæ, & acumen Hyperidis. Plaut. Bacch. 1. 2. 19. Exordlri argutias contra aliquem. Id. Mostell. 1. 1. 1. Exi e culina foras, mastigia, qui mihi inter patinas exhibes argutias. h. e. dicteria in me jacis: vel malitiosos sermones, & fallacias profers, ut Non. cap. 4. num. 14. exponit. ¶ In singulari numero Gell. l. 3. c. 1. Importuna atque audax argutia. Id. l. 12. c. 2. Levis, & quasi dicax argutia. Pallad. de insit. in proœm. Scio, quo inclinet argutia famulorum. Adde Apulej. init. lib. 1. ¶ Dicitur etiam de garrulitate soni, seu de subtili vocis varietate. Plin. l. 10. c. 29. de luscinia. Sed eæ tantæ, tamque artifices argutiæ a quindecim diebus paulatim desinunt. ¶ Item de ingeniosis inventis in artefactis: v. gr. in picturis. Plin. l. 35. c. 10. ad fin. Plurimæ præterea tales argutiæ facetissimi salis. ingegnose, e bizzare invenzioni. Id. l. 34. c. 8. de Lysippo. Propriæ hujus videntur esse argutiæ operum, custoditæ in minimis quoque rebus. delicatezza, finezza, squisitezza, vivezza. Et lib. 35. c. 10. Parrhasius primus symmetriam picturæ dedit, primus argutias vultus, elegantiam capilli, &c. h. e. vim, leporem, gratiam. la galanteria del sembiante, inquit Carolus Dati in vitis Pictor. in vita Parrhasii n. 8. ubi ejus adnotationes consule. ¶ Argutiæ digitorum sunt celeres digitorum motus adhibiti in gesticulando ad verba magis exprimenda. Cic. in Orat. c. 19. Nulla mollitia cervicum, nullæ argutiæ digitorum, non ad numerum articulus cadens. V. in Argutus similem ejusdem Cic. locum.

ARGUTIOLA, æ, f. parva, aut brevis argutia, σοφισμάτιον. Gell. l. 9. c. 14. in f. Non enim puto argutiolam istam recipiendam, ut die dictum quasi ex dic existimemus. h. e. subtiliorem, & acutiorem interpretationem. Id. l. 2. c. 7. Argutiola frivola, & inanis. h. e. subtilis sententiola. Adde lib. 18. c. 1.

ARGUTO, as, avi, atum, a. 1. parlar sovente, ciarlare, loquaciter proloqui, obstrepere loquendo. Propert. l. 1. eleg. 6. v. 7. Illa mihi totis argutat noctibus ignes, Et queritur nullos esse relicta deos.

ARGUTOR, aris, atus sum, dep. 1. parlottare, cicalare, romper il capo con ciarle, loquacem esse, loquendo obstrepere. Plaut. in fragment. apud Non. c. 1. n. 340. Superaboque omnes argutando præficas. Lucil. apud eund. c. 4. n. 14. Agite, fures, mendacia argutamini. Nævius ibid. n. 34. Quando ad ludos venit, alii cum tacent, totum diem argutatur, quasi cicada. Adde Enn. ibid. & Petron. in fragment.

Tragur. cap. 46. Burmann. ¶ Significat etiam argutias loqui, *dire acutezze, στωμύλλεσθαι. Plaut. Amph. 1. 1. 192. Me.* Ego tibi istam hodie scelestam comprimam linguam. *So.* haud potes: bene, pudiceque asservatur. *Me.* pergin' argutarier? ¶ Significat etiam subsilire, pedes celeriter movendo: quia *argutus* etiam celerem significat, ut *Servius* ad *Virg. Ecl. 4. v. 34.* docet: *Titinn.* apud *Non. c. 4. n. 34.* Terra hæc est, non aqua, ubi tu solitus argutarier pedibus, cretam dum compescis, vestimentaque eluis. *h. e.* fulloniam facis.

ARGUTULE, V. Acutule.

ARGUTULUS, a, um, adject. diminutivum ab argutus. *Cic. Attic. l. 13. ep. 18.* Ego interea admonitu tuo perfeci sane argutulos libros ad Varronem. *h. e.* qui subtiles, & acutas disputationes de rebus abstrusis continent. significat autem quatuor libros Academicorum. *Apulej. l. 1. Metam.* Fotis famula forma scitula, & moribus ludicra, & prorsus argutula. *h. e.* facete loquax.

ARGŪTUS, a, um, adject. *arguto, acuto, ingegnoso, sottile, ὀξύς*, acutus, subtilis, quique est ingenio celer, & promptus, ut rem aliquam paucis verbis celeriterque arguere, hoc est ostendere, & subjicere oculis valeat. Dicitur tum de personis, tum de rebus. *Cic. de clar. Orat. c. 17. de Catone.* Quis illo gravior in laudando? acerbior in vituperando? in sententiis argutior? in docendo, edisserendoque subtilior? Et *in Pison. c. 29.* Poema facit ita festivum, ita concinnum, ita elegans, nihil ut fieri possit argutius. *Id. l. 2. de Orat. c. 61.* Dicta argutissima. *Id. de optim. gen. Orat. c. 2.* Argutæ sententiæ. *Propert. l. 1. eleg. 18. v. 26.* Argutus dolor. *h. e.* ingeniose simulatus, *furbesco.* & *l. 3. eleg. 19. v. 18.* Arguta historia. *novella galante, e curiosa. Horat. de ar. poet. v. 364.* Acumen argutum. ¶ *Arguta exta* dicuntur, quæ sunt ad significandum aptissima. *Cic. l. 2. de Divin. c. 12. in fin.* Sunt enim, qui vel argutissima hæc exta esse dicant. Sic *Propert. l. 2. eleg. 2. v. 34.* Aureus argutum sternuit omen amor (tametsi *Macrobius* pro *argutum* legit *augustum*. V. *Sternuo.*) ¶ *Argutæ litteræ* dicuntur, in quibus minute significatur, & ostenditur aliquid, & de re tota diligentissime quis fit certior. *Cic. Attic. l. 6. ep. 5.* Obvias mihi litteras quam argutissimas de omnibus rebus crebro mittas. Sic *Cæl. ad Cicer. Fam. 8. ep. 1.* Quod tibi pollicitus sum, me omnes res urbanas diligentissime tibi perscripturum, data opera paravi, qui sic omnia persequeretur, ut verear, ne tibi nimium arguta hæc sedulitas videatur. ¶ Ad hanc significandi notionem pertinent & illa *Cicer. l. 3. de Orat. c. 59.* Manus autem minus arguta, digitis subsequens verba, non exprimens. *h. e.* minus actuosa, & mobilis, ut non singula verba, sed universam sententiam gestu declaret. & *l. 1. de Legib. c. 9.* & *Ovid. l. 3. Amor. eleg. 2. extr.* & *eleg. 3. v. 9.* Oculi nimis arguti, quemadmodum animo affecti simus, loquuntur. *occhi che parlano.* & *Virg. Georg. 3. v. 80. de notis equi generosi.* illi ardua cervix, Argutumque caput, brevis alvus, &c. *h. e.* ita apte compositum, ut equi generositatem, vel primo aspectu satis ostendat. Tales autem solent esse, qui breve caput habent. Unde *Serv.* illud *argutum* interpretatur *breve. Pallad.* etiam *l. 4. tit. 13.* arguta corpora in pullis equinis eodem sensu dixit. *Catull. carm. 67. ad Manl. v. 72.* Arguta solea. *h. e.* bene aptata pedi, ut ejus pulcritudinem ostendat. ¶ Ponitur etiam pro celeriter, & sæpe loquenti, loquaci, verboso, *loquace, verbosa. Plaut. Trucul. a. 6. 12.* Strenui nimio plus prosunt populo, quam arguti, & cati. Facile sibi facunditatem virtus argutam invenit. Sine virtute argutum civem mihi habeam pro præfica. *Id. Trinum. 1. 2. 162.* Nihil est profecto stultius, neque stolidius, neque mendaciloquius, neque argutum magis, quam urbani assidui cives, quos scurras vocant. ¶ Item pro sonanti, stridulo, canoro. *Propert. l. 1. eleg. 18. v. 30.* Argutæ aves. *Virg. 1. Georg. v. 377.* Arguta hirundo. *Martial. l. 11. epigr. 19.* Argutæ cicadæ. *Id. l. 6. epigr. 89.* Arguto pollice petere matellam. *h. c.* crepitante. *Ovid. l. 1. de ar. am. v. 80.* Argutum forum. *h. e.* strepitu plenum propter voces, contentionesque litigantium. *Martial. l. 11. epigr. 22.* & *Sil. l. 17. v. 18.* Argutum æs. *Virg. 1. Georg. v. 143.* Arguta serra. *Id. in Ciri, v. 178.* Argutæ chordæ. *Id. Ecl. 7. v. 1.* Arguta ilex. *h. e.* quæ vento agitata strepit. Sic *Ecl. 8. v. 22.* Argutum nemus. *Colum. l. 9. c. 5. in f.* Argutæ valles. *risonanti. Propert. l. 1. eleg. 18. v. 26.* Arguto dolore queri. *h. e.* clamoso. ¶ Item pro acuto, acri, penetranti. *Plin. l. 15. c. 3. in f.* Odor in tenui argutior, & is tamen etiam in optimo brevis. *Pallad. l. 3. tit. 25.* & *l. 4. tit. 10. de ficu.* Argutus sapor. ¶ Præterea pro vafro, callido, astuto. *Horat. l. 1. ep. 14. v. 42.* Calo argutus. *Veget. l. 3. de re milit. c. 6.* Fidelissimi, & argutissimi milites. *Plaut. Pseud. a. 4. 56. Ps.* Ecquid argutus est? *Ch.* malorum facinorum sæpissime. Ludit *Plaut.* in ambiguo. Cum enim interrogatio sit de astuto, & vafro; responsio indicat, accusatum sæpe fuisse, & reprehensum, &c. ¶ *Argutus* participium V. supra in *Arguo.*

ARGYNUS, vel Argynnus, i, m. Ἄργυννος, puer Bœotus, filius Leuconis, nepos Athamantis, pronepos Sisyphi, abnepos Æoli. Hunc impense adamavit Agamemnon, exstinctoque in Cephiso amne, in quo natare crebro solebat, solemnem tumulum exstruxit, juxtaque Veneri templum dedicavit, quam ab illo casu appellavit Ἀργυννίδα. Alii dicunt in mari natantem obiisse. Alii Agamemnonem accensum fuisse illius pueri amore, cum in Cephiso nantem vidisset, exstinctumque alio nescio quo mortis genere humasse, &c. *Propert. l. 3. eleg. 5. v. 51.* Sunt Agamemnonias testantia litora curas, Quæ notat Argyni pœna natantis aqua. *Al. leg.* Qua notat Argyni pœna natantis aquas. *Alii* Qua natat Argyni pœna minantis aquæ. *Brouckus.* priorem lectionem præfert. ¶ Varie hujus pueri nomen a Græcis Scriptoribus appellatur. *Stephanus περὶ πολ.* vocat Ἄργυννον: *Plutarch. in opusc. mor. περὶ τοῦ τὰ ἄλογα λόγῳ χρῆσθαι*, dicit Ἀργυννόν: *Athen. l. 13. c. 8.* Ἀργυννον, alii Ἄργυνον, ut posuimus.

ARGYRANCHE, es, f. ἀργυράγχη, Græca vox ab ἄργυρος, argentum, pecunia, & ἄγχω, strangulo. Legitur apud *Gell. l. 11. c. 9.* V. Synanche.

ARGYRASPIDES, um, m. plur. num. ἀργυράσπιδες, milites, qui clypeos argenteis laminis tectos habent: ab ἄργυρος, argentum, & ἀσπίς, clypeus. *Liv. l. 37. c. 40.* Ab eadem parte regia cohors erat: Argyraspides a genere armorum appellabantur. Adde *Curt. l. 4. c. 13.* & *Justin. l. 12. c. 7.* ¶ Legitur & *Argyroaspides* apud *Lamprid. in Alex. Sever. c. 50.*

ARGYRIPA, æ, f. oppidum Apuliæ Dauniæ, alio nomine Arpi. *Virg. 11. Æn. v. 245.* Ille urbem Argyripam patriæ cognomine gentis Condebat. *Servius* docet hoc nomen corruptum esse ab *Argos Hippium*, de quo V. supra in *Argos.*

ARGYRITIS, itidis, f. ἀργυρῖτις, hoc est argentea. Ita appellatur genus spumæ ex argento factæ: de qua V. *Plin. l. 33. c. 6.*

ARGYROCORINTHIUS, a, um, ἀργυροκορίνθιος, ex illo ære Corinthio factus, quod nitore argento quam proxime accedere, *Plin. l. 34. c. 2.* tradit. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 48. n. 1.* Sanctissimo Herculi invicto crateram argyrocorinthiam cum basi sua, & hypobasi marmorea, sua pecunia donum dederunt, &c.

ARGYRODAMAS, antis, m. ἀργυροδάμας, lapis adamanti similis, argenteo colore: ita dictus, quasi argenteus adamas. *Plin. l. 37. c. 10.*

ARGYROTOXUS, ἀργυρότοξος, argenteum arcum habens: ab ἄργυρος, argentum, & τόξον, arcus: epithetum est Apollinis, qui arcu, & sagittis armatus fingitur, & quia enascens per summum orbis ambitum, velut arcus quidam figuratur alba, & argentea specie: ex quo arcu radii in modum emicant sagittarum: quæ sunt verba *Macrob. l. 1. Saturn. c. 17.*

ARIADNA, æ, *& Græca terminatione* Ariadne, es, f. *Arianna*, Ἀριάδνη, filia Minois Regis Cretæ ex Pasiphae uxore. Thesei amore capta, qui ab Atheniensibus ex fœdere cum Minoe in Cretam Minotauro devorandus missus fuerat, ei arma, & filum dedit, ut labyrinthi vias signaret, & monstro interfecto incolumis evaderet. Victor Theseus cum Ariadna in patriam reversus est. Sed beneficii immemor abductam in Chium, seu Naxon Insulam ibi deseruit. A Baccho in uxorem ducta est. Interea Bacchus in Indiæ expeditionem proficiscitur. Indis victis, inter cæteras captivas duxit in Græciam Regis filiam præstantissima forma. Ariadne igitur etiam a Baccho relicta est. Cum in litore fleret, Bacchus eam in Cælum transtulit, & coronam quandam, quam Venus Ariadne fuerat largita, novem gemmis ornatam astris intulit, gemmasque in novem stellas transformavit. Atque hæc est Corona Septentrionalis, vel Gnossia, sita in parte Cæli septentrionali, inter Booten, & Herculem. *Ovid. l. 3. de ar. am. v. 35.* Quantum in te, Theseu, volucres Ariadna marinas Pavit, in ignoto sola relicta solo. *Hygin. Poet. Astron. l. 2. c. 5.* Hæc (*corona*) existimatur Ariadnes fuisse, a Libero Patre inter sidera collocata. V. *ibi plura hac de re.*

ARIADNÆUS, a, um, adject. Ἀριάδναιος, ad Ariadnam pertinens. *Ovid. 5. Fast. v. 346.* Bacchus amat flores, Baccho placuisse coronam, Ex Ariadnæo sidere nosse potes. *Manil. l. 5. v. 21.* Ariadnæa corona.

ARIANIS, idis, f. ἀριανίς, herba ignei coloris, cujus tactu Magi tradunt ligna oleo peruncta accendi. Nascitur apud Arianos Scythicam gentem. *Plin. l. 24. c. 17.*

ARIANUS, a, um, *Ariano*, ad *Arium* hæresiarcham pertinens. *Hieronym. advers. Luciferian. c. 7.* Orbis Arianus. ¶ *Ariani, orum*, Arii sectatores. *Hieronym. ibid.* & *Augustin. de Hæresib. c. 49.* ¶ Scribitur & *Arrianus*, sed minus recte.

ARICIA, æ, f. *l' Ariccia*, Ἀρικία, Col. olim, & Urbs Latii, nunc oppidum Campaniæ Romanæ a Roma 16. M. P. Condita dicitur ab Hippolyto Thesei filio, & a nomine conjugis appellata. Gignit porros miræ magnitudinis, quos *Plin. l. 19. c. 6.* & *Martial. l. 13. epigr. 19.* laudant. Juxta hanc urbem Sylva Aricina fuit, in qua Ægeria Nympha; item lacus Aricinus, qui & Lacus Triviæ, & Speculum Dianæ, *Lago di Nemi:* item clivus Aricinus, ubi multi stare solebant mendici stipem a prætereuntibus Appia via postulantes: de quo *Martial. l. 2. epigr. 19.* ¶ *Silius lib. 4. v. 369.* Ariciam *immitem* appellat, quia olim ibi Dianæ Taurica sacra fiebant, in quibus humana victima immolabatur.

ARICINUS, a, um, adject. ad Ariciam pertinens. *Martial. l. 10. epigr. 68.* Aricina regio. *Juvenal. sat. 4. v. 117.* Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes. V. *Aricia.* ¶ *Aricini, orum*, sunt Ariciæ incolæ. *Liv. l. 2. c. 14.*

ARIDE, adverb. *Varr.* apud *Non. c. 4. n. 27.* Non videtis, unus ut parvulus Amor ardifera lampade aride agat amantes æstuantes. *h. e.* urat, crucietque.

ARIDITAS, atis, f. *aridità, siccità*, ξηρότης, siccitas. *Plin. l. 11. c. 35.* Omnem humorem absorbens ariditatem ampliat. *Id. l. 15. c. 29.* Myrtus siccata usque in ariditatem in umbra. ¶ In plur. num. *Arnob. l. 2. pag. 69.* Ad terram decident imbres, ariditatibus temperamenta laturi. ¶ Item ipsa res arida. *Pallad. in Februar. tit. 21.* Rosaria dolabris circumfodiuntur, & ariditas universa reciditur. *Et tit. 4.* Lacticula cum fimi ariditate miscenda est. *Colum.* hoc idem tradens *lib. 2. c. 10. circa med.* fimo arido permisceri debet. Simile est illud ejusd. *Pallad. ibid. tit. 9. ad fin.* si legatur maturitas cum acerbitate. *h. e.* maturæ uvæ cum acerbis.

ARIDULUS, a, um, *aridetto*, adject. diminutivum ab *Aridus*. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 316. de Parcis nentibus.* Laneaque aridulis hærebant morsa labellis.

ARIDUS, a, um, *arido, secco, asciutto*, ξηρός, humore carens, siccus. *Cic. in Pison. c. 40.* Arida folia laureæ. *Id. de Fato, cap. 4.* Exsiccatus,

catus, atque aridus. *Virg. 1. Georg. v. 79.* Aridum solum. *Id. 3. Georg. v. 197.* Nubila arida. *Plin. l. 33. c. 4.* Montes aridi, sterilesque. *Horat. Epod. 17. v. 34.* Cinis aridus. *Id. l. 3. od. 17. v. 13.* Lignum aridum. *Plaut. Rud. 3. 4. 59.* Ficis aridis victitare. *Id. ibid. 2. 7. 16.* Vestimenta arida. *Virg. Georg. 4. v. 98.* Aridus & sicco terram spuit ore viator. *h. e.* sitiens. *Id. 3. Georg. v. 458.* Arida febris. *h. e.* quæ aridos, & sitientes facit. *Lucret. l. 3. v. 931.* Arida sitis. *Id. l. 4. v. 872.* Aridus calor. ¶ Significat etiam macrum, exilem. *Auct. Priap. carm. 32.* Uvis aridior puella passis. *più secca, e magra* &c. cui opponitur quæ habet *corpus solidum, & succi plenum*, ut est apud *Terent. Eun. 2. 3. 26.* Sic *Ovid. 3. de ar. am. v. 272.* Arida crura. *Horat. Epod. 8. v. 5.* Aridæ nates. *Id. l. 2. od. 11. v. 6.* Arida canities. ¶ *Aridum, i,* absolute dicitur de terra sicca, & opponitur mari, aut flumini. *Cæs. l. 4. B. Gall. c. 24.* Fluctibus consistendum, & cum hostibus erat pugnandum: cum illi aut ex arido, aut paululum in aquam progressi tela conjicerent. *Id. ibid. c. 29.* Subducere naves in aridum. *in secco.* ¶ Translate *aridus* ponitur pro exiguo, tenui, misero. *Cic. pro Rosc. Amer. c. 27.* Aridus victus. *Id. pro Quint. c. 30.* Vita horrida, atque arida. *Martial. l. 10. epigr. 75.* Sportula arida. *Id. ibid. epigr. 87.* Aridus cliens. *h. e.* pauper. ¶ Item pro præparco, tenaci, avaro. *Terent. Heaut. 3. 2. 15.* Habet patrem quendam avidum, miserum, atque aridum. *Plaut. Aulul. 2. 4. 18.* Pumex non æque est aridus, atque hic est senex. ¶ Illa etiam translata sunt. *Cic. 2. de Orat. c. 38.* Genus sermonis affert non liquidum, non fusum, ac profluens, sed exile, aridum, concisum, ac minutum. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 11.* Aridum, & exsangue genus orationis. *Auct. dialog. de Oratorib.* (quem alii *Quintil.* alii *Tacit.* alii aliis adtribuunt) *c. 19.* Aridissimi libri. *Quintil. l. 12. c. 10.* Aridus orator. *Id. l. 2. c. 4.* Magister aridus. ¶ Dicitur etiam de sono, & strepitu. *Lucret. l. 6. v. 118.* Aridus unde aures terget sonus. *Virg. Georg. 1. v. 357.* aridus altis Montibus audiri fragor. *Non. cap. 4. n. 31.* interpretatur horrificum, acutum. *Servius* etiam ad *loc. Virg. cit.* exponit nimium. Docet enim aridum sonitum esse, qualis ex aridis arboribus, cum franguntur, fieri solet. omne enim quod aridum est, cum frangi cœperit, nimium sonum efficere. ¶ *Aridum argentum* dixit *Plaut. Rud. 3. 4. 21.* Tu senex, si ista amas, huc arido argento est opus. *Non. cap. 4. n. 31.* interpretatur purum, lucidum. Alii, quod fere eodem recidit, bene excoctum, & sonans. Alias interpretationes ingeniose comminiscitur *Turneb. l. 26. c. 2.* Al. ita leg. ex conjectura integrum loc. *Plauti:* Uvidas tu senex si istas (*ancillas*) amas, huic arido argento est opus. Et sic apparet cur *arido* dixerit. ¶ *Aridus color* dicitur, qualis est in aridis foliis, *colore di foglia secca*. *Plin. l. 12. c. 26.* Arbor folio convoluto, arido colore. ¶ Veteres *ardus* dixere per syncopen. *Lucill.* apud *Non. c. 2. n. 48.* Ardum, miserrimum, atque infelix, lignum sambucum vocant.

ARIENA, pomi nomen, quo sapientes Indorum vivunt. *Plin. l. 12. c. 6.*

ARIES, ietis, m. *montone*, κριός, mas ovium, qui integer est, & servatur ad generandam sobolem. *Varr. l. 4. L. L. c. 19.* docet, Veteres *ares* pro *aries* dixisse. *Virg. Ecl. 3. v. 95.* ipse aries etiam nunc vellera siccat. ¶ Ab hujus similitudine *aries* dicta est machina bellica ad muros subruendos apta, *ariete*, *bolcione*, eratque prælonga, & prægravis trabs, ferrata altera extremitate, in modum sæpe arietini capitis, quæ multa militum manu, magna vi, repetitisque ictibus in muros impacta, facile quantumvis crassas structuras diruebat. De ejus inventione, & usu lege *Vitruv. l. 10. c. 19. Stevech. ad lib. 4. Veget. c. 14.* & *Lips. l. 3. Poliorcet. dial. 1.* & *lib. 5. dial. 8.* ubi variæ arietis formæ, exhibitis figuris describuntur. *Cic. 1. Offic. c. 11.* Aries murum percutit. *Virg. 2. Æn. v. 491.* labat ariete crebro Janua, & emoti procumbunt cardine postes. *Id. 12. Æn. v. 706.* quique imos pulsabant ariete muros. ¶ Cæsar in descriptione pontis sui super Rhenum effecti, sublicas obliquas adactas tignis rectis pontem sustinentibus, *pro ariete subjectas* dicit, quia scilicet arietis in aliquem irruentis figuram imitari videbantur. Græcus etiam Metaphrastes δίκην κριῶ vertit. Alii tamen legunt *pro pariete*. ¶ Est etiam *aries* inter marinas beluas, teste *Plin. l. 9. c. 5.* & *44.* ¶ Denique *aries* est unum ex duodecim signis Zodiaci, primumque locum in eo occupans, quod cum Sol ingreditur, hiemem depellit, & læto vere annum aperit. De hoc hujusmodi fabulam narrat *Hygin. fab. 133.* Liber cum in India aquam quæreret, nec inveniret, subito ex arena aries dicitur exstitisse, quo duce aqua inventa, petiit a Jove, ut eum arietem in astra referret. *Id. Poet. Astron. l. 2. c. 20.* scribit, putari illum arietem qui Phrixum & Hellen per Hellespontum transtulit: qui pelle aurea instructus fuisse dicitur, quæ ei tamen, antequam in Cælum transferretur, detracta fuit, & Colchis reposita. Sunt tamen qui dicunt, non arietem illum fuisse, sed insigne ac nomen navis, qua Phrixus, & Helle navigarunt, ut ex *Tacito 6. Ann. c. 34.* colligitur. Porro ipsum sidus constat stellis tredecim, positumque est inter Pisces, & Taurum. *Vitruv. l. 9. c. 5.* Sol cum Arietis signum init. *Manil. l. 2. v. 246.* Ut Leo, & Arcitenens, Ariesque in cornua tortus. ¶ Translate *Cic. in Top. c. 17.* Jacere telum, voluntatis est, ferire quem nolueris, fortunæ. Ex quo aries ille subjicitur in vestris actionibus: Si telum manu fugit magis, quam jecit. *h. e.* defensio, qua velut ariete adversarii accusationem evertitis. ¶ Alio sensu *arietem subjicere*. V. in *Subjicio*. ¶ Quod nonnulli afferunt ex *Plauto Pers. 1. 2. 22.* Albo ariete aliena oppugnare bona; *al. leg.* albo rete. V. in *Albus*. ¶ In obliquis casibus a Poetis metri necessitate tertia syllaba producitur, vel cum secunda conjungitur per synæresin, ut prima produci possit. *Stat. 2. Theb. v. 492.* Apparet aut celsum crebris arietibus urbis. Adde *Virg. 2. Æn. sup. cit.* &c.

ARIETARIUS, a, um, adject. ad arietem pertinens. *Vitruv. l. 10. c. 19.* Testudo arietaria. *h. e.* qua tegitur machina bellica, aries dicta. *Id. ibid.* Arietaria machina.

ARIETATIO, onis, f. *cozzo, urto*, κριοκόπησις, actus arietandi, concussio. *Senec. l. 5. Quæst. natur. c. 13.* Nonnunquam calor, quem modo Sol fecit, modo ipsa arietatio magnorum inter se corporum conglobationem nubis rumpit.

ARIETATUS, a, um, *urtato, spinto*, ariete percussus, impactus, illisus. *Senec. ep. 56.* Arietata inter se arma. & *3. de Ira, c. 4.* Arietatos inter se dentes.

ARIETINUS, a, um, *di montone*, ad arietem pertinens. *Plin. l. 29. c. 4.* Arietina ungula. *Id. l. 30. c. 8.* Arietinus pulmo. *Pallad. l. 4. tit. 3. de ficu.* Arietina cornua. ¶ *Arietinum cicer* est genus ciceris ita dicti, quia est arietino capiti simile. *Plin. l. 18. c. 12. Petron. in Satyr. c. 35.* & *Colum. l. 2. c. 10.* apud quem quidam leg. *arietillum*.

ARIETO, as, avi, atum, a. 1. *urtare, cozzare, percuotere*, κορύπτω, κριοκοπέω, in aliquem incurro, impingo, percutio. *Senec. ep. 107.* Longam viam ingressus es; & labaris oportet, & arietes, & cadas, & lasseris, & exclames. *Plaut. Trucul. 2. 2. 1.* Quis est, qui tam proterve nostras ædes arietat? *Accius* apud *Cicer. l. 1. de Divin. c. 22.* Aries cornibus connititur, & in me arietat. *Virg. 11. Æn. v. 890.* Arietare in portas. *Curt. l. 9. c. 7.* Arietare aliquem in terram. *Senec. l. 2. de Ira, c. 3.* Acies arietant inter se. *h. e.* cum impetu concurrunt. *Id. de vita beata, c. 8.* Arietare in aliqua re. *h. e.* incidere, incurrere, offendere, *urtare, e inciampare*. (Adde *Plin. l. 2. c. 79.*) *Id. de tranquill. c. 1. a med.* Ubi aliquid animum insolitum arietari percussit. *h. e.* turbari, agitari, vexari. ¶ Metri causa *arietat* trisyllabum est per synæresin secundæ, & tertiæ vocalis. *Virg. loc. cit. Sil. l. 4. v. 149.* & *Valer. Flacc. l. 6. v. 368.* V. Aries.

ARIFICUS, a, um, *efficcante*, arefaciens, aridum reddens, exsiccans. *Cæl. Aurel. l. 4. Tard. c. 1.* Phlebotomia est arifica carnis, & mollifica corporis. *Quidam leg.* rarifica.

ARILATOR, V. Arrilator.

ARIMASPI, orum, m. Ἀριμασποὶ, populi Sarmatiæ Europææ, in Moscovia, ubi nunc Ingria, & Duc. Novogradensis, & Plescoviensis. Unicum in media fronte habere crediti sunt oculum, & cum gryphis auri custodibus continue prœliari. *Plin. l. 7. c. 2.* & *Gell. l. 9. c. 4.* Hoc tamen profecto est fabulosum. Neque enim altero oculo caruisse credendi sunt, sed cum arcu, & sagittis excelluerint, quas cum dirigerent, alterum, ut fit, oculum claudebant, assiduique in eo studio essent, uno tantum oculo uti dicti sunt. Similis huic est de Centauris fabula, & historia. *Lucan. l. 7. v. 756.* Quodque legit dives summis Arimaspus arenis.

ARIMINENSIS, se, *Riminese*, ad Ariminum pertinens. *Horat. Epod 5. v. 42.* Folia Ariminensis. *Plin. l. 10 c. 21.* Ariminensis ager. ¶ *Ariminenses, ium*, sunt Arimini incolæ. *Cic. 3. Verr. c. 14.*

ARIMINUM, i, n. *Rimini*, Ἀρίμινον, urbs Æmiliæ in ora Maris Adriatici, ad ostia Arimini fluvii, qui nunc dicitur *Marecchia*, & ipsi oppido nomen dedit, teste *Festo*. Conditum est P. Sempronio, & Appio Claudio Coss. deinde ampliatum ab Augusto, & ornatum ponte lapideo miræ structuræ, denique a Liburnis dirutum, a Diocletiano repositum est, qui arcum triumphalem in eo exstruxit. *Plin. l. 3. c. 15.* & *Entrop. l. 2. c. 16.* & *l. 3. c. 8. Lucan. l. 1. v. 231.* Vicinumque minax invadit Ariminum, ut ignes, &c.

ARINCA, æ, f. Gallicum vocabulum, quo significatur frumenti quoddam genus, quod nunc a Gallis in Delphinatu appellatur *riguet*, ut ex *Nic. Chorier. Harduinus* docet. *Plin. l. 18. c. 8.* Arinca Galliarum propria, copiosa & Italiæ est. & *cap. 10.* Ex arinca dulcissimus panis: ipsa spissior quam far, & major spica; eadem & ponderosior, &c. *Id. ibid. & l. 22. c. 25.* docet, Græce *olyran* dici.

ARIOLOR, &c. V. Hariolor.

ARION, & Ario, ōnis, m. *Arione*, Ἀρίων, citharœdus nobilis, & Poeta Lyricus ex Methymna Lesbi civitate, qui primus Dithyrambos creditur invenisse. Venit in magnam Græciam, & Tarenti diu habitavit, ubi, & in aliis urbibus, arte sua ingentem pecuniæ vim cumulavit. Cum in patriam rediret, nautæ de eo interficiendo deliberarunt, ut illius opibus potirentur. Arion nonnihil spatii ab iis sibi concedi postulavit, quo veluti cygnus moriturus suas sibi exsequias caneret. Quod cum impetrasset, stans celsa in puppi, carmen Orthium Diis marinis cecinit, eoque peracto, se in mare præcipitem dedit. Statim delphinus accurrit, & exceptum dorso Arionem vexit ad Tænarum Laconiæ promontorium, unde Citharœdus se se ad Periandrum Corinthiorum Tyrannum contulit. Periander immissis navigiis cum militibus nautas comprehendit, qui rem uti gesta erat confessi, gravissimo supplicio sunt affecti. Hoc merito delphinum Jupiter astris recepit, & stellas novem jussit habere, ut narrat *Ovid. 2. Fast. v. 80. & seq.* Paulo minutius rem edisserunt *Gell. l. 16. c. 19.* ex *Herodoto*, & *Serv.* ad illud *Virg. Ecl. 8. v. 56.* Orpheus in silvis, inter delphinas Arion. *Ovid. loc. cit. v. 83.* Quod mare non novit, quæ nescit Ariona tellus? *Ariona* accusativus est Græcæ positionis pro *Arionem*. *Gell. loc. cit.* Vetus, & nobilis Ario cantator fidibus fuit. ¶ Est etiam *Arion* nomen equi, quem primum omnium Neptunus, percussa terra tridenti, produxisse fertur, & Adrasto Argivorum Regi donasse, qui a Nereidibus nutritus, & vocalis, & fatidicus fuit. *Claudian. de IV. Consul. Honor. v. 553. Stat. l. 1. Silv. 1. v. 52.* & *11. Theb. v. 443.*

ARIONIUS, a, um, adject. ad Arionem pertinens. *Ovid. 2. Fast. v. 93.* Nomen Arionium Siculas impleverat urbes. *Id. 3. de ar. am. v. 326.* Arionia lyra.

ARISTA, æ, f. *resta*, ἀθήρ, extrema spicæ pars, quæ prima arescit, veluti spinis, seu aculeis constans, quibus frumentum ab avium mi-

norum morsu tuetur. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 48. Arista, quæ ut acus tenuis longa eminet e gluma: proinde ut grani theca sit gluma, & apex arista. *Cic. de Senect.* c. 15. Fundit frugem spici ordine structam, & contra avium minorum morsus munitur vallo aristarum. *Ovid. Heroid. ep.* 5. *v.* 111. Et minus est in te, quam summa pondus arista. *Id.* 4. *Trist. eleg.* 1. *v.* 57. Æstu numerare aristas. *proverb.* de re impossibili. *Hieronym. ep.* 62. *ad Theophil.* c. 2. Super aristas gradi. *proverb.* de eo, qui gradum non figit, & sententiam certo non statuit: quia qui super aristas graditur, ne ab iis lædatur, pedem minime firmat. ¶ Quandoque accipitur pro spica ipsa, imo pro frumento. *Ovid.* 5. *Fast. v.* 357. maturis albescit messis aristis. *Virg.* 1. *Georg. v.* 8. Liber, & alma Ceres, vestro si munere tellus Chaoniam pingui glandem mutavit arista. ¶ Dicitur etiam de spica nardi, ut est apud *Plin. l.* 12. *c.* 12. Hinc *Ovid.* 15. *Metam. v.* 398. casias, & nardi lenis aristas. *Stat. l.* 5. *Silv.* 3. *v.* 43. odoratas nec Arabs decerpsit aristas. ¶ Per metalepsin ponitur pro æstate, vel anno. *Virg. Ecl.* 1. *v.* 70. Post aliquot mea regna videns mirabor aristas. *Claudian. de* IV. *Consul. Honor. v.* 371. Necdum decimas emensus aristas. ¶ A similitudine dicitur *arista* de pilis corporis, qui cum inhorrescimus, erigi aristarum instar solent. *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 6. In corpore pili, ut arista in spica hordei, horrent. *Pers. sat.* 3. *v.* 115. Alges, cum excussit membris timor albus aristas. ¶ In tabula marmorea apud *Gruter. pag.* 341. arista est nomen equi Circensis, vel a pilis horrentibus, vel a levitate, vel a membrorum tenuitate, aut macritudine. ¶ Pro ossiculis, & spinis piscium, *Auson. in Mosell. v.* 85. Squameus herbosas Capito inter lucet arenas, Viscere præ tenero fartim congestus aristis. *Adde vers.* 119. ¶ Pro herbis aridis inutilibus ac silvestribus. *Valer. Flacc. l.* 7. *v.* 365. validas scopulis effodit aristas.

ARISTÆUS, i, m. Ἀρισταῖος, filius Apollinis ex Cyrene filia Pelei fluminis Thessaliæ, in Arcadia diu regnavit, primusque dicitur olivæ, coaguli lactis, mellisque usum homines docuisse. Pastor etiam fuit, & cum Euridicem Nympham, Orphei uxorem vitiare voluisset, & illa fugiens a serpente fuisset occisa, Nympharum iracundia cuncta animalia, & apes amisit: quas reparare ex bubulis visceribus putrefactis, monstrante matre, didicit, ut narrant *Virg.* 4. *Georg. v.* 317. & *Serv. ibid.* Hinc *Ovid.* 4. *ex Pont. epist.* 2. *v.* 8. Quis mel Aristæo, quis Baccho vina Falerno, Triptolemo fruges, poma det Alcinoo? V. *Noctua*. ubi simile proverb. ¶ *Justin. l.* 13. *c.* 7. Multa de hoc Aristæo narrat, ab iis quæ dicta sunt, non parum discrepantia.

ARISTARCHEUS, a, um, Ἀρισταρχεῖος, ad Aristarchum pertinens. *Aristarchei, orum*, qui Aristarchi more aliorum scripta, & dicta carpunt. *Varr. l.* 7. *L. L. c.* 34. Relinquitur de casibus, in quo Aristarchei suos intendunt nervos.

ARISTARCHUS, i, m. Ἀρίσταρχος, nomen Grammatici Alexandrini, qui tantum sibi in Homeri poemate permisit, ut versus, quos vellet, velut supposititios partus ab Homeri familia submoveret, ut testatur *Cic. Fam.* 3. *ep.* 11. Hinc *Aristarchos* vocamus alienorum scriptorum censores, & criticos severos, etiam in bonam partem. *Ovid.* 3. *ex Pont. epist. ult. v.* 23. Corrigere at res est tanto magis ardua, quanto Magnus Aristarcho major Homerus erat. *Cic. in Pison. c.* 30. Quoniam te non Aristarchum, sed Phalarim grammaticum habemus, qui non notam apponas ad malum versum, sed poetam armis persequare. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 14. Orationes meæ quarum tu Aristarchus es.

ARISTATUS, a, um, aristam habens. *Festus* in *Restibilis*. Restibilis ager dicitur, qui biennio continuo seritur farreo spico id est aristato: quod ne fiat, solent, qui prædia locant, excipere. *Farreo spico* intelligere videtur omne genus seminis, quod aristam habet, ut far, triticum, hordeum, ut vult *Salmas.* quæ genera humorem terræ valde exsugunt, & agrum macrum reddunt. *Plin. l.* 18. *c.* 10. docet far in Ægypto sine arista nasci.

ARISTIDA, V. Holcus.

ARISTIDES, is, m. *Aristide*, Ἀριστείδης, vir Atheniensis, Lysimachi filius, Themistoclis fere æqualis, ob insignem abstinentiam justus cognominatus. Cum Themistocle certavit de principatu, cujus cum major esset apud cives auctoritas, & potentia in exsilium missus est, sed post sextum annum restitutus, multam Reipublicæ navavit operam domi, bellique: cumque diu publicam pecuniam administrasset, tamen in tanta paupertate decessit, ut qui efferretur, vix reliquerit, ut loquitur *Nepos* in ejus vita. *Id. ibid. c.* 2. Justitia factum est Aristidis, ut &c. *Ovid.* 1. *ex Pont. ep.* 3. *v.* 71. Pulsus Aristides patria Lacedæmona fugit. ¶ Alius Aristides Thebanus eximius pictor fuit, Apellis tempore, qui primus omnium animum pinxit, & sensus hominis expressit, item perturbationes, durior paulo in coloribus. *Plin. l.* 35. *c.* 10. ¶ Alius fuit Milesius, qui *Milesia* scripsit, *h. e.* amatorias quasdam, & lascivas narrationes. *Ovid.* 2. *Trist. v.* 413. Junxit Aristides Milesia crimina secum: Pulsus Aristides nec tamen urbe sua. & *vers.* 443. Vertit Aristiden Sisenna: nec obfuit illi Historiæ turpes inseruisse jocos.

ARISTIFER, a, um, aristas ferens. *Prudent. Cathemer.* 3. *v.* 51. Fundit opes ager ingenuas, Dives aristiferæ segetis.

ARISTIGER, a, um, aristifer, ἀθηροφόρος. Vet. lap. apud *Murator. pag.* 30. *n.* 3. Cereri almæ, frugiferæ, aristigeræ, thesmophoræ, &c.

ARISTIPPEUS, a, um, ad Aristippum pertinens. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 6. Illud Aristippeum contemnere.

ARISTIPPUS, i, m. Ἀρίστιππος, Philosophus ex Cyrene urbe Libyæ in Africa, vel ex Larissa, ut *Plato* scribit *in Menone*. Posuit summum bonum in voluptate, quæ sensum movet. Fuit princeps, & author Cyrenaicorum, & Anniceriorum. Primus Socraticorum mercede philosophatus est. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 6. Aristippus, qui voluptatem summum bonum dicit. *Horat. l.* 1. *ep.* 1. *v.* 18. Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor. ¶ Fuit & alter Aristippus hujus nepos ex filia, *Metrodidactus* dictus, quasi *a matre doctus*. Hic in navigio a tempestate deprehensus timuit, & expalluit, & interrogatus a quodam, quare Philosophus timeret, cum ipse contra nihil timeret, festive respondit, non eandem sibi, & illi causam esse, quoniam is non esset magnopere solicitus pro anima nequissimi nebulonis, ipse pro Aristippi anima timeret. *Gell. l.* 19. *c.* 1.

ARISTO, ōnis, m. Ἀρίστων, ωνος, Philosophus, Chius patria, discipulus Lysiæ, & Zenonis: Cognominatus est Scepticus, idest quæsitor, considerator, a σκέπτομαι, circumspicio, speculor, delibero. Nihil enim sciri putabat posse, sed de omnibus dubitabat, & inquirebat. Neque formam Dei intelligi posse censebat, neque in Diis sensum esse dicebat, dubitabatque, omnino Deus animans, necne esset. Nihil bonum dixit esse, ut Stoici, nisi quod rectum, & honestum esset. Præterea rerum differentiam sustulit, ex. gr. dicebat, nihil interesse inter optime valere, & gravissime ægrotare. Idcirco tanquam naturam ipsam excludens, ab omnibus rejectus fuit. Alii fuere hoc nomine philosophi, Ceus, Cous, Pellæus, &c. *Cic.* 3. *de nat. Deor.* c. 31. Si verum est, quod Aristo Chius dicere solebat, nocere audientibus, &c. *Id.* 1. *de Legib. c.* 13. Sive Aristonis difficilem atque arduam, sed jam tamen fractam & convictam sectam secuti sunt.

ARISTOCRATIA, æ, f. *aristocrazia*, Ἀριστοκρατία, optimatum principatus, cum scilicet Respublica non unius, neque omnium, sed optimatum tantummodo prudentia, consilio, & auctoritate geritur. Vox Græca est, & Græce usurpanda, ab ἄριστος, optimus, & κράτος, imperium, vel κρατέω, imperium obtineo. Idem, quod ad usum attinet, dicendum de adject. *Aristocraticus*, Ἀριστοκρατικὸς, & de adverb. *Aristocratice*, Ἀριστοκρατικῶς.

ARISTOLOCHIA, æ, f. *aristologia*, *astrologia*, ἀριστολοχία, & ἀριστολόχεια, herba est, cujus quatuor genera *Plin. l.* 25. *c.* 8. enumerat: unum feminæ, tuberibus radicis rotundis, foliis inter malvam, & hederam, nigrioribus, mollioribusque: alterum masculæ, radice longa quatuor digitorum, baculi crassitudine: tertium longissimæ tenuitatis, vitis novellæ, (*sarmentis*) cujus sit præcipua vis: quæ & clematitis vocatur: omnia colore buxeo, caulibus parvis, flore purpureo, & ferentia bacculas parvas, ut capparis. Quartum genus, quæ & plistolochia dicitur, tenuior quam proxime dicta, densis radicis capillamentis, junci plenioris crassitudine. Latine *malum terræ* appellatur: Græce autem ideo aristolochia dicta est, quia optime opitulari creditur puerperis in partu: ab ἄριστος, optimus, & λοχὶς, gravida, vel τὰ λόχια, purgamenta partus. Habet præterea alios quamplurimos in medicina usus. V. *Plin. loc. cit.* Adjective *Cicer. l.* 2. *de Divin. c.* 20. *in f.* Scammoneam, aristolochiamque radicem.

ARISTONEUS, a, um, Ἀριστώνειος, ad Aristonem pertinens. *Cic.* 4. *de Fin. c.* 15. Si omnino nos negligimus, in Aristonea vitia, & peccata incidemus.

ARISTOPHANES, is, m. *Aristofane*, Ἀριστοφάνης, facetissimus Poeta Comicus, ex Lindo Rhodi oppido, lege vero Atheniensis, patre Phillo, al. Philippo. Atticæ linguæ splendore adeo excelluit, ut Dionysio roganti aliquem ejus sermonis eruditum, hunc miserint. Docuit Fabulas 54. Fuit inventor versus tetrametri, & octometri. Deos novos, & peregrinos e civitate ejecit. Fuit maledicus, & in carpendis hominum vitiis liberrimus, ac mordacissimus. Socratis æmulus fuit, quem exagitat, & insectatur *in Nubibus*. Filios habuit Atarotem, Philippum, Phileterum, Comicos omnes. *Horat. l.* 1. *sat.* 4. *v.* 1. Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque poetæ.

ARISTOPHANEUS, a, um, Ἀριστοφάνειος, ad Aristophanem pertinens. *Cic. in Orat. c.* 56. Ita factus est anapæstus is, qui Aristophaneus nominatur. V. *Anapæstus*. ¶ Legitur & *Aristophanius*, ut Aristophanium metrum apud *Serv. in Centimetr. pag.* 1818. *Putsch.*

ARISTOPHORUM, inquit *Festus*, est vas, in quo prandium fertur, ut discus: nempe ab ἄριστον, prandium, & φέρω, fero.

ARISTORIDES, æ, m. Ἀριστορίδης, adject. patronym. & significat Argum illum, qui centum oculis instructus appositus fuit a Junone custos Io in vaccam conversæ. Ejus enim pater fuit *Aristor* Crotopi filius. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 624. Donec Aristoridæ servandam tradidit Argo. *Scalig. in castigationib. Catull. carm.* 65. errasse ait *Ovidium*, cum *Aristor* non hujus, sed alterius Argi pater fuerit, a quo Argo navis fabricata est. Hujus autem patrem fuisse *Agenorem*. ¶ Scribitur & *Arestor*, *Arestorides*.

ARISTOSUS, a, um, *pieno di reste*, aristis abundans. *Venant. Fortun. l.* 9. *epist.* 3. Ad hordeaceæ frugis aristosa cibaria fastidioso nimium dente transire.

ARISTOTELES, is, m. *Aristotile*, Ἀριστοτέλης, Philosophus e Stagiris urbe Macedoniæ, unde Stagirites dictus est, filius Nicomachi medici ex Phæstiade. Fuit parvus, gibbosus, deformis, balbutiens. Sed excelluit ingenii magnitudine. Septemdecim annos natus Athenas profectus est, ubi viginti annis Platonis se auditorem præbuit. Deinde a Philippo in Macedoniam evocatus, decem annis Alexandrum instituit, cui quam fuerit carus, vel illud abunde magno est argumento, quod Stagiram patriam ejus, quam diruerat, in gratiam ejus instauraverit. Alexandro deinde in Asiam profecto Athenas rediit, & in Lycæo 13. annis Philosophiam professus est. Fuit institutor Peripateticorum. Docebat enim deambulando, quod Græci περιπατεῖν dicunt. Motus Isocratis gloria cœpit Eloquentiam tractare, & Philosophiam cum Eloquentia conjungere. Fuit auctor disserendi de omnibus rebus in utramque partem. Multa scripsit, in quibus non dubitavit aliquando a Platone magistro suo dissentire. Denique accusatus, quod de Diis non recte sentiret, cedens invidiæ abiit in

Chal-

Chalcidem, ibique reliquum vitæ transegit. Alii alias mortis ejus causas narrant. Excessit ætatis anno 63. sub idem fere tempus, quo & Demosthenes. *Juvenal. sat. 2. v. 7.* Si quis Aristotelem similem, vel Pittacon emit. ¶ *Aristoteli* apud *Apulej. in Apolog.* est genitivus casus, ut *Achilli*. V. Achilles.

ARISTOTELEUS } V. vocem sequentem.
ARISTOTELICUS }

ARISTOTELIUS, & Aristotelēus, a, um, *Aristotelico*, Ἀριστοτέλειος, & Ἀριστοτέλικος, ad Aristotelem pertinens. *Cic. 3. de Orat. c. 19.* Aut vobis hæc Carneadia, aut illa Aristotelia vis comprehendenda est. & *cap.* 21. Aristotelio more. *Id. Attic. l. 2. epist.* 1. Aristotelia pigmenta. *Al. hoc loco leg.* Aristotelica. *Id. Fam. 1. ep. 9. ad fin.* Scripsi Aristoteleo more. *Id. Fam. 7. ep. 19.* Topica Aristotelea. *Hic quoque alii* Aristotelica.

ARISTOXĔNUS, i, m. Tarentinus, Philosophus, Medicus, Musicus, discipulus Lampri, Zenophili, Aristotelis, cui morienti convicium dixit, quod sibi Theophrastum in scholæ successione præponeret. Excelluit in Musicis. Posuit animum in harmonia corporis. *Cic. 3. de Orat. c. 33. lib.* 1. *Tuscul. c.* 10. & alibi.

ARITHMETĬCA, æ, *& Græca positione* Arithmetice, es, f. *aritmetica*, ἀριθμητική (subaudi ars. nam revera adjectivum est) est scientia tractans de numeris, & supputandi ratione: ab ἀριθμός, numerus. *Senec. epist.* 88. Numerare me docet arithmetica, & avaritiæ commodare digitos. *Vitruv. l. 1. c. 1.* Per arithmeticen sumptus ædificiorum consummantur, mensurarum rationes explicantur. *Plin. l. 35. c.* 10. Omnibus litteris eruditus, præcipue arithmetica, & Geometrice.

ARITHMETĬCUS, a um, *aritmetico*, ἀριθμητικός, ad numeros pertinens, seu ad arithmeticam artem. *Vitruv. l. 10. c. 16.* Nisi qui arithmeticis rationibus numeros, & multiplicationes habent notas. *h. e.* regulis arithmeticæ. ¶ *Arithmetica, orum*, τὰ ἀριθμητικά idem sunt ac scientia arithmetica. *Cic. 14. Attic. ep. 12. in fin.* Homo remotus a dialecticis, in arithmeticis satis exercitatus. ¶ *Arithmeticus, i*, qui arithmetica callet. *Inscript.* apud *Reines. Class.* 1. *n.* 2.

ARITHMUS, i, m. *numero*, ἀριθμός. Græca vox numerum significans. *Tertull. l. 4. advers. Marcion. c.* 23. & 28. appellat *Arithmos* eos libros Sacræ Scripturæ, qui Latine *Numeri* inscribuntur.

ARITŪDO, inis, f. *aridità, siccità*, ξηρασία, ariditas, siccitas. *Plaut. Rud. 2. 6. 39.* O scirpe, scirpe, laudo fortunas tuas, qui semper servas gloriam aritudinis. *Varr. apud Non. c. 2. n.* 23. Frigus calore, atque humore aritudinem miscet. Hæc verba ipse *Varro* habet *l. 4. de L. L. c.* 10. quæ *Scalig.* putat esse *Ennii*. Adde *l. 1. R. R. c.* 12.

ARĪUS, V. Areus. ¶ Arīus est etiam nomen proprium cujusdam Heresiarchæ, Græce Ἄρειος. Sunt qui scribunt *Arrīus*, pænultima etiam correpta. *Prudent. in Psychom. v.* 794. Hae se se occultant Fotinus, & Arrius arte. *Arator. l. 1. in Act. Apost. c. 5. v.* 444. fusa ruit Arrius alvo. Neuter tamen est imitandus. Nam *Arrius* duplici *rr*, & pænultima correpta est nomen proprium Romanum, de quo non una affert antiqua monumenta *Manut. in Orthogr.* ubi tamen addit, etiam Arīus unico *r* legi in duob. antiq. lapidibus.

ARIUSĪUS, V. Arvisius.

ARMA, orum, n. plur. num. *arme, armi*, ὅπλα, instrumenta, quibus utuntur homines in bello, ut corpus adversus hostium ictus muniant, vel ut hostes lædant. Prioris generis sunt galea, lorica, cassis, ocreæ, scutum, &c. secundi gladius, hasta, telum, sagittæ &c. *Serv. ad Æn. 4. v.* 495. *Festus*, & *Isidor. l. 18. c.* 5. derivant ab *armus*, eo quod arma vel humeros tegunt, ut lorica, & scutum, vel ab humeris pendent, ut gladius. *Varr. l. 4. L. L. c.* 24. deducit ab *arcendo*. Proprie enim videntur significare ea quibus tegimur, ut lorica, & scutum. *Virg. 10. Æn. v.* 841. At Lausum socii exanimem super arma ferebant. *Albinov. eleg. 1. v.* 235. periit arma inter, & enses. *Colum. l. 12. c.* 3. Seorsum arma, ac tela seponere. *Sallust. in Catil. c.* 43. Armorum, atqua telorum portationes. ¶ Sæpius tamen pro omni armorum genere usurpantur. Nam ut docet *Cajus Dig. lib. 50. tit. 16. leg.* 41. armorum appellatio non tantum utique scuta, & gladios, & galeas significat, sed & fustes, & lapides. *Cic. pro Cæcin. c.* 21. Arma alia ad tegendum, alia ad nocendum. *Id. pro Rabir. perduell. c.* 7. Capere arma. *Id. 2. Tuscul. c.* 24. sumere. *Virg. Æn. 6. v.* 184. Accingi armis. *Ovid. 14. Metam. v.* 798. Induere arma. *Cic. Fam. 6. ep.* 2. deponere aut abjicere. *Id. 3. Offic. c.* 22. Decertare armis cum hoste. *Nepos in Miltiad. c.* 1. Dimicare armis cum aliquo. *Vellej. l. 2. c.* 56. Ferre arma contra aliquem. *Id. ibid. c.* 85. submittere. *abbassar l' armi*. *Nepos in Hannib. c. 1. in f.* tradere. *Cæs. l. 1. B. Gall. c.* 49. Esse in armis. *Id. l. 1. B. Civ. c.* 42. Conquiescere tota nocte sub armis. *Plin. l. 6. c.* 19. Habere L millia peditum in armis. *Tacit. 11. Ann. c.* 16. Armis, equisque exercitus. *esercitato in maneggiar arme, e cavalli*. *Virg. 8. Æn. v.* 80. Instruere aliquem armis. *armare*. *Senec. in Troad. v.* 775. Tractare arma. *Virg. 7. Æn. v.* 235. Bello & armis experiri aliquem. *nell' arti del guerreggiare, e nel valore del combattere*. *Vulcat. Gallic. in Avid. Cass. c.* 6. Ludere armis. *h. e.* armis se exercere. *far esercizj militari*. ¶ *Ad arma* vox est incitantis ad arma capienda, *all' arme*. *Liv. l. 3. c.* 15. Alternis voces ad arma, & hostes in urbe sunt, audiebantur. *Cæs. l. 1. B. Civ. c.* 69. Conclamatur ad arma, atque omnes copiæ exeunt. ¶ Sæpe *arma* capiuntur pro bello, *guerra*. *Cic. Attic. 7. ep.* 3. Armorum exitus semper incerti. *Id. Phil. 6. c.* 4. Propter æs alienum venire ad arma. *Id. Fam. 14. ep.* 5. Res spectat ad arma. *Vellej. l. 2. c.* 57. Principatum armis quæsitum, armis tenere. *Nepos in Hannib. c.* 2. Inferre arma Italiæ. *Cic. Phil. 8. in f.* Discedere ab armis. *Id. pro Ligar. c. 3. in f.* Esse in armis. *Liv. l. 45. c.* 3. Denuntiatione armorum terrere urbes. & *cap.* 20. Avocare aliquem ab armis. *Virg. 6. Æn. v.* 612. Sequi arma. *Id. ibid. v.* 815. Movere viros in arma. *Id. Æn. 9. v.* 22. Vocare in arma. *Cic. pro Rabir. perduell. c.* 7. Vocare ad arma. *Virg. Æn. 2. v.* 87. Mittere aliquem in arma. ¶ Item pro prœlio, *battaglia*. *Virg. Æn. 2. v.* 337. In flammas, & in arma feror. Adde *v.* 655. ¶ Translate *arma* dicuntur ea omnia, quibus utimur vel ad muniendum, vel ad lædendum. *Virg. Æn. 12. v.* 6. Tunc demum movet arma leo. *Id. in Cul. v.* 176. *de serpente*. naturæ comparat arma. *Ovid. 15. Metam. v.* 471. Horrificum contra Borean ovis arma ministrat. *idest* vestes. ¶ Hinc etiam illa, quibus nitimur, & quorum fiducia aliquid agimus. *Cic. 1. de Orat. c.* 38. Armis prudentiæ defendere causas. *Id. de senect. c. 3. ad fin.* Aptissima sunt arma senectutis, artes, exercitationesque virtutum. *Id. de Harusp. respon. c. 4. ad fin.* Arripere arma judiciorum, & legum. *Virg. 2. Æn. v.* 98. hinc spargere voces In vulgum ambiguas, & quærere conscius arma. *h. e.* fraudes, vel dolos, ut *Serv.* exponit. *Quintil. l. 2. c. 16. (al.* 17.) Arma facundiæ. ¶ Præterea *arma* dicuntur multarum artium instrumenta. *Virg. 1. Georg. v.* 160. Dicendum &, quæ sint duris agrestibus arma, Queis sine nec potuere seri, nec surgere messes. *Id. Æn. 1. v.* 181. Tum Cererem corruptam undis, Cerealiaque arma Expediunt. *h. e.* instrumenta panis conficiendi. *Id. 5. Æn. v.* 15. Colligere arma jubet, validisque incumbere remis. *h. e.* vela, rudentes, & alia ad naves pertinentia. *Id. 6. Æn. v.* 353. Navis spoliata armis. *h. e.* gubernaculo. *Martial. l. 14. epigr.* 36. Tondendis hæc arma tibi sunt apta capillis. ¶ *Armis & castris*, omni conatu, ut *viris equisque, remis velisque*. *Cic. 2. Offic. c.* 24. Armis & castris tentata res est ab omni genere hominum. *a tutto potere: colle mani e co' piedi*. ¶ Denique *arma* sumi posse videntur pro insignibus nobilium domuum, quæ plerumque armis insculpta esse solent. Antiquus enim est mos ille figendi arma ante januas. *Virg. Æn. 1. v.* 252. Hic tamen ille urbem Patavi, sedesque locavit Teucrorum & genti nomen dedit, armaque fixit Troia. *Id. Æn. 5. v.* 360. clypeum Danais de poste refixum. Adde *Horat. l. 1. ep. 1. v.* 4. Præterea *Tiraquell. de nobilit. c. 6. n.* 19. quatuor affert *Virgilii* loca *l. 1. Æn. v.* 187. *l. 3. v.* 469. *l. 6. v.* 507. & *l. 10. v.* 80. in quibus *arma* pro insignibus accipi posse putat. Sunt tamen ea loca ejusmodi, ut nihil inde certi conficiatur. ¶ *Armum* pro *armorum* dixit *Pacuvius* apud *Cicer. in Orat. c.* 46. & *Accius* apud *Non. c. 9. n.* 1. sed *Cic.* improbat.

ARMAMAXA, æ, f. *lettiga*, genus lecticæ, seu sellæ gestatoriæ undique clausæ, quæ apud Persas præcipue in usu fuit. *Curt. l. 3. c.* 3. Quindecim inde, quas armamaxas appellant, sequebantur: in his erant liberi Regis, & qui educabant eos. *Tertull. de Spectac. c.* 7. indicat etiam in sacris pompis armamaxas locum habuisse. ¶ Quidam scribunt *harmamaxa*, eo quod Græce spiritu aspero notetur ἁρμάμαξα. Alii sine aspiratione scribendum putant, ducuntque ab ἅμαξα, currus, & αἴρω, tollo, subveho, quod humeris hominum tollatur: tametsi alii docent mulis junctis trahi solitam.

ARMAMENTA, orum, n. plur. num. *corredo, fornimento*, ἐργαλεῖα, σκεῦος, collectio instrumentorum, quibus in aliqua arte utimur. Hinc *armamenta navium* sunt remi, vela, ancoræ, rudentes, antennæ, & alia, quibus navis instruitur. *Sueton. in Aug. c.* 17. Navis, in qua vehebatur, fusa armamenta, & gubernaculum diffractum. *Plaut. Merc.* 1. 2. 80. Complicare, & componere armamenta. *Ovid. Metam. 11. v.* 456. Aptarique suis pinum jubet armamentis. Adde *Cic. in Arat. v.* 197. ¶ Interdum tamen vela *armamenti* nomine non comprehenduntur. *Cæs. l. 3. B. Gall. c.* 14. Cum omnis Gallicis navibus spes in velis, armamentisque consisteret. *Senec. l. 6. de benefic. c.* 15. Stringere vela, demittere armamenta. *Liv. l. 36. c.* 44. Vela contrahit, malosque inclinat, & simul armamenta componens opperitur insequentes naves. Apud *eund. l. 21. c. 49. ad fin. & l. 33. c. penult. ad fin.* vela & antennæ *armamenta* sunt. ¶ *Plin. l. 18. c.* 11. vocat *armamenta* pilum, & pilam, quibus grana teruntur. Sic *armamenta vinearum* appellat pedamenta, & vincula, quibus vites sustinentur *l. 17. c.* 21. ¶ Denique *armamenta ad inclusos cantus* apud *eund. l. 16. c.* 36. ubi de arundinibus loquitur ad tibias aptis, sunt ipsæ tibiæ, quæ sunt instrumenta, quibus sonus in iis inclusus variatur.

ARMAMENTARĬUM, ii, n. *luogo da ripor l' armi, arsenale*, ὁπλοθήκη, repositorium armorum, & fere navalium: quale fuit illud, quod Athenis Philon ædificavit mille capax navium, ut apud *Plin. l. 7. c.* 37. legitur; quale item amplissimum illud, quod hodie Venetiis cernitur. *Cic. pro Rabir. perduell. c.* 7. Ex ædificiis, armamentariisque publicis arma populo dare. Adde *Liv. l. 31. c.* 23.

ARMAMENTARĬUS, a, um, adject. ad Armamentarium pertinens, seu ad curam armorum. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 253. n.* 5. Tito Ælio Hadriano Pio Trib. Pot. Cos. Des. II. Scribæ armamentarii posuerunt. Alia *ibid. pag. 100. n.* 7. C. Aquilius C. F. Cla. Mela ex decuria Armamentaria, &c.

ARMARĬŎLUM, i, n. *picciolo armario, scrigno, stipetto*, parvum armarium. *Plaut. Trucul.* 1. 1. 33. Aut empta ancilla, aut aliquod vasum argenteum, aut armariola Græca, &c. ¶ De repositorio librorum *Sidon. l. 8. ep. ult.* Per armariola & zotheculas nostras non remanserunt digna prolatu. Adde *Hieronym. l. 3. in cap. 21. Matth.*

ARMARĬUM, rii, n. *armario, cassa, credenza*, σκευοθήκη, capsa, arca, repositorium in quo nummi, vasa, libri, aliaque reconduntur. *Cic. pro Cluent. c.* 64. Cum esset in ædibus armarium, in quo sciret esse nummorum aliquantum, & auri, noctu armarii fundum exsecuit. *Petron. in Satyr. c.* 29. Granda armarium in angulo vidi, in cujus ædicula erant Lares argentei positi, Venerisque signum marmoreum,

& pyxis aureā non pusilla. *Plaut. Capt.* 4. 4. 10. Recludere armarium. *Vitruvi. in præfat. l.* 7. Educere volumina ex armariis. *Cato, c.* 11. R. R. Armarium promptuarium. *salvaroba, guardaroba. Hieronym. ep.* 22. *ad Eustoch. c.* 14. Stipare armaria vestibus. *Plin. l.* 29. *c.* 5. Senectus anguium reposita in arcis, armariisque tineas necat. *arcæ*, & *armaria* figura differunt. *arcæ* enim depressiores sunt, & humi collocantur: *armaria* altiora, & plures in se velut arculas pluteosque continent. *Paul. Dig. lib.* 33. *tit.* 10. *leg.* 3. Capsas, & armaria librorum, aut vestium, aut armorum gratia parata. *Armaria*, & *capsæ* in eo differunt, quod capsæ plerumque parvæ sunt, & mobiles; *armaria* etiam capaciora, & ædium parietibus interdum affiguntur, ut tolli non possint. *Vopisc. in Tacit. c.* 8. Habet bibliotheca Ulpia in armario sexto librum, &c. ¶ *Armarium multiclavis præfixum*, in quo Attilium Regulum inclusum fuisse, scribit *Gell. l.* 6. *c.* 4. fuit instrumentum in modum arcæ, habens infixos tribulos ferreos aculeatos, &c. ¶ *Armarium distegum* inter loca sepulcralia recensetur in quadam *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 383. *n.* 4. & videtur fuisse cella condendis corporibus defunctorum comparata, vel potius ipsum monumentum in duas partes, veluti in duas contignationes divisum.

ARMATURA, æ, f. *armatura*, ὁπλισμὸς, habitus armorum, vel ipsa arma. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 1. Armatura varia peditatus & equitatus. *Id. Attic. l.* 6. *ep.* 1. Dejotarus habet cohortes nostra armatura. *armate alla nostra foggia. Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 10. Numidæ levis armaturæ. *armati alla leggera, cavalleggeri.* Et absolute *levis armatura* ponitur pro militibus leviter armatis, in quorum numero sunt ferentarii, sagittarii, funditores, balistarii, ut *Veget. l.* 2. *c.* 2. docet. Hi enim missilia tantummodo leviora, brevesque parmas, & gladios habent. *Cic. Phil.* 10. *c.* 6. *extr.* Nostræ sunt legiones, nostra levis armatura, noster equitatus. *Id. de clar. Orat. c.* 37. Equites, pedites, levis armatura. *Id.* 2. *de Divin. c.* 10. Excursio levis armaturæ. Contra *armatura gravis* sunt milites gravioribus armis utentes, ut sunt legionarii, quorum arma sunt scutum, ensis, pilum, verutum, præterea galea, lorica, ocreæ, aliaque gravis ponderis. *Liv. l.* 26. *c.* 5. Magna parte impedimentorum relicta in Brutiis, & omni graviore armatura. Adde *Veget. loc. cit. c.* 15. ¶ Etiam *armatura* absolute pro cujusdam generis militibus ponitur. Hinc *armaturæ duplares* dicti sunt milites, qui binas annonas consequebantur, *simplares*, qui singulas, ut legitur apud *Veget. l.* 2. *c.* 7. *rei milit.* ubi per *armaturas* intelligit milites juniores levis armaturæ, ut colligitur ex *eod. l.* 2. *c.* 15. & 17. & *l.* 3. *c.* 14. & observat *Stewech.* Hinc *tribuni armaturarum* leguntur apud *Ammian. l.* 14. *c.* 11. (*al.* 38.) & *rectores armaturarum*, *l.* 15. *c.* 4. (*al.* 7.) Est tamen advertendum, non easdem esse apud *Ammian.* & apud *Veget.* armaturas. Nam *Vegetius* intelligit milites juniores exercitus leviter armatos, ut modo dictum est. *Ammian.* vero intelligit milites ex comitatu Imperatoris, (qualis nunc esse solet *il reggimento reale*, aut *la guardia del corpo*) qui erant sub Magistro Officiorum, & dividebantur in armaturas juniores, & seniores: videnturque nomen habuisse ex eo, quod peculiari armaturæ insignioris genere armati essent. At *Armaturæ* apud *Veget.* dicti sunt ex eo, quod armatura appellatur etiam ab *eod. Veget. l.* 1. *c.* 13. & *l.* 2. *c.* 23. exercitium militare, quo hujusmodi milites militarem artem a campidoctoribus docentur. *Salmas. in commentar. ad Spartian. in Adrian. c.* 26. docet non omne militare exercitium *armaturam* dici, sed illud solummodo, cum milites omnes armati sub signis decurrentes in campo proludunt, & veræ pugnæ simulacrum edunt: esse autem *exercitium armorum* cum singuli milites arma tractare discunt. De hac *armatura* multa differit etiam *Vales. ad Ammian. l.* 14. *c.* 11. ¶ Sed & *Sueton. in Tito, cap.* 8. appellat *armaturam Thracum* genus pugnæ, qua gladiatores ii pugnabant, qui Thraces, seu Threces dicebantur.

ARMATUS, us, m. *armatura*, idem quod armatura. *Liv. l.* 37. *c.* 40. Eodem armatu Cares, & Cilices mille & quingenti. & *ibid. cap.* 41. Toto fere gravi armatu. ¶ Extra ablativum casum exempla nondum vidimus.

ARMATUS, a, um, *armato*, ὁπλισμένος, arma habens. *Cic. pro Cæcin. c.* 21. Armatos, si Latine loqui volumus, quos appellare vere possumus? opinor eos, qui scutis, telisque parati, ornatique sunt. *Senec.* 5. *de benef. c.* 4. Tam tibi par sum, quam multis armatissimis nudi, aut leviter armati. *Virg. Æn.* 9. *v.* 678. Armatus ferro. *Ovid. Metam.* 2. *v.* 848. Dextra Jovis armata trisulcis ignibus. *Propert. l.* 2. *eleg.* 9. *v.* 9. Manus armata sagittis. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 4. *v.* 8. Priapus armatus falce. *Curt. l.* 3. *c.* 2. Armati bipennibus, levibusque scutis. *Plin. l.* 8. *c.* 25. Armatus unguibus. *Id. l.* 11. *c.* 37. Armatus cornu. *Virg. Georg.* 1. *v.* 255. Classes armatæ. *Ulpian. Dig. lib.* 43. *tit.* 15. *leg.* 1. Vi armata uti adversus aliquem. *usar la forza dell' armi. Id. lib.* 47. *tit.* 12. *leg.* 3. *ad fin.* Manu armata aggredi aliquem. *armata mano.* ¶ *Armatum concilium*, in quo consultaturi conveniunt ferro & armis instructi: qui mos fuit Gallorum, quoties de re gravissima ageretur, ut videre est apud *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 54. & *Liv. l.* 21. *c.* 20. ¶ *Armata Venus* culta est a Lacedæmoniis, ut est apud *Quintil. l.* 2. *c.* 4. Estque de ea lepidum *Ausonii* epigramma 42. & 43. Causa hujus ritus editur a *Lactant. l.* 1. *c.* 20. *a med.* quod cum Lacedæmonii Messenios obsiderent, & illi furtim deceptis obsessoribus egressi ad diripiendam Lacedæmonem cucurrissent, a Spartanis mulieribus fusi fugatique sunt, *& quæ sequuntur.* Propter hujus facti memoriam ædem Veneri armatæ, simulacrumque posuerunt. ¶ *Armati, orum*, sunt homines armati, ὁπλῖται, *armati, soldati. Nepos in Dion. c.* 9. Navem armatis ornare. *Id. in Miltiad. c.* 5. Decem miliia armatorum. Adde *Liv. l.* 37. *c.* 28. *ad fin.* & *lib.* 42. *c.* 51. ¶ Translate *armatus* est instructus, munitus, tectus. *Cic. Agrar.* 2. *c.* 32. Urbs armata muris. *Virg.* 12. *Æn. v.* 856. Sagitta armata felle veneni. *Cic. pro Dom. c.* 55. Incredibili audacia armatus. *Id. Phil.* 7. *c. ult.* Erecti, citati, parati, armati animis esse debemus. *Plin. l.* 11. *c.* 17. Armatus majestate. *Sil. l.* 11. *v.* 206. Armatum fide pectus. *Id. l.* 1. *v.* 188. Mens armata dolis. ¶ *Armati anni* dicuntur, qui aguntur inter arma, bellum gerendo. *Sil. l.* 11. *v.* 591. Ut longa imperia, atque armatos proroget annos. ¶ *Armatus* adjectivum ab *armus* deductum. *Festus*: Armata dicebatur virgo sacrificans, cui lacinia togæ in humerum erat rejecta. *Scalig.* ad hunc locum docet, virginem sacrificantem intelligendam esse Maximam virginem Vestalem, quæ in veteribus nummis visitur sæpe habitu togæ pone rejectæ, & disco libatorio dextra vinum invergens.

ARMENIA, æ, f. *Armenia*, Ἀρμενία, regio Asiæ inter Taurum, & Caucasum montes sita, & a Cappadocia ad Caspium mare usque protensa. Appellata est ab Armeo, seu Armenio Thessalo Jasonis comite, ut inquit *Strabo*, vel ab Armeno quodam Rhodio, ut ex Antipatri sententia tradit *Steph.* Duplex est, major scilicet, & minor. Major *Turcomania*, & *Curdistan*, fere tota sub dominio Turcarum est ultra Euphratem. Minor *Anadulo*, tota paret Turcis, & est inter Cappadociam ad Occ. & Sept. Euphratem fluvium ad Or. Syriam, & Ciliciam ad Austr. *Plin. l.* 6. *c.* 9. Hinc *Lucan. l.* 2. *v.* 638. populos utraque vagantes Armenia.

ARMENIACUS, a, um, adject. Ἀρμενιακός, ad Armeniam pertinens. *Plin. l.* 30. *c.* 2. Armeniacus triumphus. *Id. l.* 7. *c.* 39. Armeniacum bellum. ¶ *Armeniacus* cognominatus est M. Antoninus Philosophus una cum collega L. Aurelio Vero ob res prospere gestas in Armenia adversus Parthos, ut est apud *Capitolin. in M. Antonin. Philos. cap.* 9. & *in Inscript.* apud *Gruter. pag.* 253. *n.* 2. & *pag.* 160. *n.* 2. ¶ *Armeniacum malum*, quod & *Armeniacum* absolute dicitur, μῆλον Ἀρμενιακὸν, Ital. *Meliàca, Umeliàca, Armellino*, fructus arboris Armeniacæ, (quæ & *Armeniaca, æ*, absolute) ita appellatum quod ex Armenia primum advenerit, medius est inter persicum & prunum. Osse enim ad prunum, carne ad persicum accedit: est etiam pruno rotundior, persico minor: nisi quod insitione cultus in majorem molem excrescit, & in quibusdam Italiæ locis *baricoccolo* appellatur. *Colum. l.* 5. *c.* 10. Sorbi quoque, & armeniaci, & persici non minima est gratia. *Id. l.* 11. *c.* 2. *sub fin.* Possunt etiam his diebus cerasi, & tuberes, & armeniacæ, ceteræque arbores, quæ primæ florent, inseri commode. Adde *Plin. l.* 15. *c.* 13.

ARMENIUM, V. in voce sequenti.

ARMENIUS, a, um, adject. *Armeno*, Ἀρμένιος, ad Armeniam pertinens. *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 7. Armenii Reges. *Virg. Ecl.* 5. *v.* 29. Armeniæ tigres. quia *scil.* in Armenia abundant. *Nepos in Datam. c.* 8. Decem millia peditum Armeniorum. *Flor. l.* 4. *c.* 2. Armenios triumphos in Pompejanis theatris cantare. *Varr. l.* 4. *de L. L. c.* 20. Armenia lingua. ¶ *Armenii, orum*, sunt populi Armeniæ, Ἀρμένιοι, *Armeni. Martial. l.* 5. *epigr.* 59. Nunquid apud Parthos, Armeniosque latet. *Ovid. l.* 2. *Trist. v.* 227. Nunc petit Armenius pacem. ¶ *Armenium, ii*, Ἀρμένιον, genus pigmenti cærulei, ex quodam lapide fit ex Armenia advecto, ut *Plin. l.* 35. *c.* 6. docet. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 2. Nuncubi vides hic citrum, aut aurum? num minium, aut Armenium? Adde *Vitruv. l.* 7. *c.* 5. *ad fin.* Multa de hoc *Salmas. in Exercitat. Plin. ad Solin. pag.* 1152. ¶ Est etiam idem ac Armeniacum malum, *Armellino. Colum. l.* 10. *v.* 404. Armeniisque, & cereolis, prunisque Damasci Stipantur calathi. *Pallad. in Novembr. tit.* 7. *ante med.* Armenia prunis melius adhærescunt.

ARMENTALIS, le, *di armento*, ad armentum pertinens, ἀγελαῖος, ἀγελαῖος. *Virg. Æn.* 11. *v.* 571. Armentalis equa. *cavalla da razza. h. e.* quæ inter armenta feturæ causa pascitur, ut *Serv.* exponit. *Symmach. l.* 6. *ep.* 17. (*al.* 18.) Reliquias longæ ægritudinis armentali lacte depellere. *Prudent. Cathemerin.* 7. *v.* 166. Armentales viri. *h. e.* qui armenta curant. *Id. Tetrastich.* 4. Armentale culmen. *h. e.* casa pastoralis. *Sidon. l.* 2. *ep.* 2. *a med.* Camena armentalis fistulæ septiforis. *h. e.* qua pastores canunt. Adde *Calpurn. Eclog.* 1. *vers.* 29.

ARMENTARIUS, a, um, *pastorecció*, ad armenta pertinens, ἀγελαῖος, *Solin. c.* 5. (*al. c.* 11.) *post med.* Unguentum medicum contra armentarios morbos. ¶ *Armentarius, ii* absolute est armenti custos. *Lucret. l.* 6. *v.* 1250. Præterea jam pastor, & armentarius omnis. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 5. *ad fin.* Armentarium meum crebro, ut aliquid legat, curo. *Virg.* 3. *Georg. v.* 344. Armentarius Afer. ¶ *Armentarius* cognomento dictus est Galerius Maximianus Imperator, quia ortus erat ex parentibus agrariis, & pastor armentorum fuerat, ut est apud *Aurel. Vict. in Epitom. c.* 40.

ARMENTITIUS, & Armenticius, a, um, *di armento*, idem quod armentalis, ἀγελαῖος. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 5. *ad fin.* Pecus armentitium sic continendum, lactentes cum matribus ne cubent. *Id. ibid. c.* 10. Greges armentitii, & caprini, quibus rupes, ac silvæ ad pabulandum cordi.

ARMENTIVUS, a, um, armentalis, armentitius. *Plin. l.* 28. *c.* 17. Fimi taurini maxime, sed & bubuli; de armentivis loquor, &c. Quidam leg. *armentinis*, sed minus recte.

ARMENTOSUS, a, um, *abbondante d' armenti*, armentis abundans. *Gell. l.* 11. *c.* 1. Italia armentosissima.

ARMENTUM, i, n. *bestiame grosso, armento*, ἀγέλη, majorum bestiarum grex. *Festus*, & *Servius ad* 3. *Georg. v.* 49. scribunt *armentum* proprie id genus pecoris dici, quod est idoneum ad opus armorum, ut sunt equi, & boves. Nam equis in bellum curritur, clypei vero boum coriis armantur. *Varro* autem *l.* 4. *L. L. c.* 19. boves *armenta* vocari voluit, quasi *aramenta*, tertia littera sublata, quod eorum præcipue opera in arandis agris utamur. Proprie dicitur

tur de grege equorum, & boum, qui simul aluntur fetus, & lactis, caseique gratia; & quidem frequentius de grege boum. *Pomp. Dig. lib. ult. tit. penult. leg.* 89. Boves magis armentorum, quam jumentorum genere appellantur. *Cic. l.* 7. *Attic. ep.* 7. Ut bos armenta, sic ego bonos viros sequar. *Id.* 3. *Phil. c.* 12. Cædit greges armentorum, reliquique pecoris, quodcumque nactus est. *Tacit. de mor. German. c.* 21. Luitur homicidium certo armentorum, ac pecorum numero. *Plin. l.* 2. *ep.* 17. Multi greges ovium, multa ibi equorum, boumque armenta. ¶ De solis bobus. *Plin. alter l.* 11. *c.* 37. *a princip.* Cornua mobilia, ut aures, Phrygiæ armentis. *Ovid. Metam.* 15. *v.* 84. Quippe equus, & pecudes, armentaque gramine vivunt. ¶ De solis equis. *Virg. Æn.* 3. *v.* 540. Bello armantur equi: bellum hæc armenta minantur. ¶ In singulari numero. *Plin. l.* 8. *c.* 42. *de equis*. Amissa parente in grege armenti. *Id. l.* 11. *c.* 49. Testes pecori, armentoque ad crura decidui. *Colum. l.* 7. *c.* 1. Asellus tardius deficit, quam ullum aliud armentum. Adde *Virg.* 3. *Georg. v.* 71. & *Ovid.* 2. *Fastor. v.* 277. & alibi. ¶ Aliquando dicitur de gregibus aliorum animalium. *Virg.* 1. *Æn. v.* 188. tres litore cervos Prospicit errantes: hos tota armenta sequuntur. *Id.* 4. *Georg. v.* 395. Armenta immania Neptuni. *h. e.* belluæ marinæ. *Plin. l.* 7. *c.* 2. Armenta cynocephalorum: ¶ Item generatim de quocumque grege, etiam minuto, rarius tamen. *Plin. l.* 8. *c.* 16. Omnium, quos venatus, aucupia, piscatusque alebant, quibusque vivaria, armenta, alvearia, piscinæ, aviaria in cura erant. ¶ Interdum *armentum* de singulis bobus dicitur. sed & hoc perraro. *Hygin. fab.* 118. Hecatombe Græce dicitur, cum centum armenta occiduntur. *Lactant. Placid. in narrat. fab. Metamorph. Ovid. l.* 1. *fab.* 10. Quia speciosior ceteris armentis. ¶ Olim etiam *armenta*, *æ*, f. usurpatum fuit, ut *Festus*, & *Non.* observant. *Pacuvius* apud *Non. c.* 3. *n.* 3. & *Serv. ad Æneid.* 3. *v.* 540. Tu pascere curvifrontes armentas soles. *Ennius ibid.* Ad armentas ipsius easdem.

ARMIDOCTOR, oris, m. qui armorum tractandorum artem milites docet, ὁπλοδιδάσκαλος: qui & *campidoctor* dicitur. *Salmas. in adnotationib. ad Lamprid. in Alex. Sev. c.* 53. hanc vocem ex conjectura tribuit *Vegetio*, *l.* 1. *c.* 13. ubi sic legit: *Illo exercitii genere, quod armaturam vocant, & ab armidoctoribus traditur.* Alii autem leg. *a campidoctoribus*: alii *a primis doctoribus*, ut *Idem* testatur.

ARMIFER, a, um, *armato, armigero*, ὁπλοφόρος, ὁπλίτης, arma ferens, bellicosus. *Albinovan. ad Liviam, v.* 22. Dea armifera. *h. e.* Pallas. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 681. *de Morte*. Armifer armiferæ correptus amore Minervæ Uror. *Silius*, *l.* 4. *v.* 45. Gentes armiferæ. *Stat. l.* 1. *silv.* 2. *v.* 96. Armiferos memorare labores. *h. e.* bellicos. *Id.* 6. *Theb. v.* 831. Armiferæ iræ. *Senec. in Med. v.* 468. Arvum armiferum. *h. e.* arma ferens: alluditque ad dentes serpentis seminatos a Jasone, ex quibus armati homines exstiterunt.

ARMIGER, i, m. *armigero, servitore di lancia, scudiero*, ὁπλοφόρος, qui lanceam, scutum, galeamque ferens armatum dominum in prœlio sequitur: quod officium olim etiam a summis viris præstabatur. Nam Patroclus armiger Achillis fuit, Achates Æneæ. *Cic. pro Dom. c.* 5. Sergius armiger Catilinæ. *Plaut. Merc.* 5. 2. 11. Egomet mihi comes, calator, equus, agaso, armiger. *Ovid.* 15. *Metam. v.* 386. & *Virg.* 9. *Æn. v.* 564. Armiger Jovis. *h. e.* aquila. *Stat.* 1. *Achill. v.* 55. Armigeri tritones. V. *Conchisonus*. *Virg.* 9. *Æn. v.* 648. Armigerum esse alicui. ¶ In illo *Statii lib. & silv.* 2. *v.* 76. Armiger hac magni patet Hectoris: significatur promontorium Miseni, quod a Miseno ibi sepulto nomen habet. Fuit autem Misenus olim armiger Hectoris, postea tubicen Æneæ. V. *Virgil.* 6. *Æneid. a vers.* 164. ¶ *Armigera*, *æ*, f. *Ovid. Metam.* 3. *v.* 165. *de Diana*. Nympharum tradidit uni Armigeræ jaculum, pharetramque, arcusque retentos. Adde *Metam.* 5. *v.* 619. ¶ Simpliciter pro eo, qui arma habet. *Accius* apud *Cicer. Fam.* 7. *ep. ult.* Quod hæc pennigero, non armigero in corpore tela exerceantur. *Curt. l.* 3. *c.* 12. Ille cum paucis argimeris in tabernaculum pervenit. *Mox armatos dicit & satellites.* ¶ Vel pro bellicoso, *bellicoso*, *Sil. l.* 7. *v.* 87. Phœbumque, armigerumque Deum, primamque Dionem. *h. e.* Martem. ¶ *Armiger fulcus* dicitur a *Claudiano* in I. *Consul. Stilich. v.* 324. eodem sensu, quo *armiferum arvum* a *Seneca*, V. *Armifer*. ¶ *Armigerus* in recto singulari habetur in *vet. Lapid.* non opt. notæ apud *Murator. pag.* 824. *n.* 6.

ARMILAUSA, æ, f. *sopravveste militare, cotta d' armi*, ἐπωμίδιον, vestis rubri plerumque coloris, militari sago similis, quæ armis superinduitur: ita dicta, quod ante, atque retro divisa, & aperta est, in armis tantum clausa, quasi *armiclausa*, ut *Isidor. l.* 19. *Orig. c.* 22. *ad fin.* describit. *Paulin. Nolan. ep.* 17. (*al.* 13.) *c.* 1. Quem primo monachali caliga, & veste mirati, cum præterea facie non minus, quam armilausa ruberet. *Id. ep.* 22. (*al.* 7.) *c.* 1. Sibi ergo ille habeat armilausam suam, & suas caligas, &c. *Scholiast. Juvenal. ad Sat.* 5. *v.* 143. *viridem thoraca* exponit *armilausam*. Legitur & *armelausa* & *armilausia*.

ARMILE, V. Armillum.

ARMILLA, æ, f. *maniglia, smaniglia, bracciale tto*, ψέλιον, ψέλλιον, brachiale, hoc est circulus, seu anulus ex auro, argento, aliave materia, quo brachia ornantur: quo milites olim virtutis causa ab imperatoribus donabantur. *Plin.* scribit *l.* 33. *c.* 2. *ad fin.* armillas datas fuisse tantum civibus Romanis, non vero externis. *Festus* docet, putari dictam esse ab *armis*, quod antiqui humerum cum brachio *armum* vocabant. *Liv. l.* 10. *c.* 44. Quatuor centuriones, manipulumque hastatorum armillis, aureisque coronis donavit. *Claud. Quadrigar.* apud *Gell. l.* 9. *c.* 13. Torque, atque armillis decoratus. *Plin. l.* 28. *c.* 11. Vulpinam linguam habentes in armilla, lippituros negant. *Cic. l.* 4. *de republ.* usus est, teste *Priscian. pag.* 1220. *Putsch.* Adde Inscript. apud *Gruter. pag.* 1096. *n.* 4. ¶ Armillæ etiam a mulieribus gestantur: cujus rei testimonium habes apud *Plaut. Men.* 3. 3. 13. & apud *Ulpian. Dig. lib.* 34. *tit.* 2. *leg.* 26. ¶ A similitudine dicuntur *armillæ* ferrei anuli parvi, quibus aliquid ad firmitatem cingitur, *cerchielli*. *Vitruv. l.* 10. *c.* 6. Ferreos cnodaces, uti subscudes in capitibus scaporum implumbavit, & armillas in materia ad cnodaces circumdandos infixit. ¶ *Armilla petasonis* apud *Apicium l.* 7. *c.* 9. videtur esse caro armi, vel ut putat *Humelberg.* pellis quæ armo tanquam armilla inhæret.

ARMILLATUS, a, um, *ornato di maniglie*, armillis ornatus. *Sueton. in Ner. c.* 30. Armillata turba. *Id. in Calig. c.* 52. Manuleatus, & armillatus in publicum processit. *Propert. l.* 4. *eleg.* 8. *v.* 24. Armillati canes. *h. e.* vincti colla collaribus, quæ sunt armillis similes.

ARMILLUM, i, n. genus est urceoli vinarii, ut *Varr.* apud *Non. c.* 15. *n.* 33. interpretatur. *Festus* addit adhibitum fuisse in sacris, docetque ita dictum, quod armo, hoc est humero deportetur. Hinc *anus ad armillum redit*: proverb. de iis, qui ad ingenium, ad notas artes, & ad solita vitia revertuntur. Anus enim in vinum valde propensæ sunt. *Lucil.* apud *Non. c.* 2. *n.* 45. Hinc a me, hinc licet anus rursum ad armillum. *Apulej. l.* 9. *Metam.* At illa ad armillum revertit, & ad familiares feminarum artes accenditur. ¶ Dicitur & *armile*, *is*. *Apulej. l.* 6. *Metam.* Interea Cupido amore nimio peresus ad armile redit. Hoc loco *armile* quidam ducunt ab *armis*, & interpretantur instrumentum, seu armamentarium versutiarum, ac fraudum.

ARMILUSTRIUM, & Armilustrum, i, n. ὁπλοκαθάρσιον, ὁπλοκαθαρμός, festum fuit, inquit *Festus*, apud Romanos, in quo armati rem divinam faciebant, ac dum sacrificarent, tubis canebant, armorum & exercitus lustrandi, & expiandi causa. Locus etiam, in quo hujusmodi lustratio fiebat, eodem nomine appellatus est. *Varr. l.* 4. *de L. L. c.* 32. *a med.* ubi *armilustrum* legitur, & *l.* 5. *c.* 3. *a med.* ubi *armilustrium* bis in editione *Scaligeri*. Alii ita leg. hoc posteriore loco: Armilustrium ab eo quod in armilustro armati sacra faciunt: ut distinguat *Varro* unum ab alio, & *armilustrium* sacrificium, *armilustrum* locum ipsum appellet. Apud *P. Vict. de regionib. Urbis Romæ* in regione decima tertia legitur *vicus Armilustri*, & in veteri monumento apud *Gruter. pag.* 250. habetur *Vico Armilustri* in eadem regione.

ARMIPOTENS, entis, *potente, valoroso in armi*, κρατερός, ὁπλοκράτωρ, qui armis & bello valde potest. *Virg.* 6. *Æn. v.* 500. Deiphobe armipotens, genus alto a sanguine Teucrum. *Id.* 9. *Æn. v.* 717. Mars armipotens. *Id. Æn.* 2. *v.* 425. Divæ armipotentis ad aram. *h. e.* Palladis. *Stat. l.* 3. *silv.* 2. *v.* 20. Ausonia armipotens. Adde *Ulpian. Dig. lib.* 50. *tit.* 15. *leg.* 1.

ARMIPOTENTIA, æ, f. *valor nell' armi*, virtus armorum, & belli. *Ammian.* 3. *l.* 18. *c.* 5. (*al.* 10.) Armipotentia fretus, successibusque magnificis.

ARMISONUS, a, um, *armisonante*, qui armis sonat, aut strepit. *Virg.* 3. *Æn. v.* 544. Pallas armisona. *Claudian. l.* 3. *de rapt. Proserp. v.* 67. Antrum armisonum.

ARMO, as, avi, atum, a. 1. *armare*, ὁπλίζω, armis induo, aut munio. *Cic. pro Cæcin. c.* 12. Multitudinem hominum cogere, armare, instruere. *Pomp. Magn. ad Marcell. & Lentul. Coss. post epist.* 12. *l.* 8. *ad Attic.* Armare milites armis iis, quæ, &c. *Sallust. in Jug. c.* 13. Armare maximas copias. *Valer. Flacc. l.* 2. *v.* 182. Armare manus ense. *Virg.* 11. *Æn. v.* 682. Sparus armat manus. *Silius l.* 7. *v.* 3. Armare Ausoniam. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 56. triremes. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 1. naves. *Cic. pro Planc. c.* 35. servos in dominos. *Id. pro Mil. c.* 25. cohortes contra aliquem. *Nepos in Annib. c.* 10. Armare & excitare Regem adversus Romanos. *Virg.* 7. *Æn. v.* 335. Armare aliquem in prœlium. *Plin. l.* 11. *c.* 28. Apes armantur aculeis. ¶ Translate ponitur pro munire, instruere. *Justin. l.* 12. *c.* 10. & *Virg.* 10. *Æn. v.* 140. Armare sagittas veneno. *Valer. Flacc. l.* 8. *v.* 302. flammas unguine picis. *Virg.* 4. *Æn. v.* 299. classem. *h. e.* armamentis instruere ad navigandum. *Id.* 3. *Æn. v.* 540. equos bello. *Martial. l.* 14. *epigr.* 9. thecam calamis. *Cic. pro Cluent. c.* 67. accusatorem omnibus rebus. *Id. pro Dom. c.* 1. perditos magistratus Deorum religione. *Id. pro Mil. c.* 1. temeritatem concitatæ multitudinis auctoritate publica. *Cæcina ad Cic. Fam.* 6. *ep.* 7. Te ad omnia summum, atque excellens ingenium armavit. *Nepos in Dion. c.* 8. Armare se imprudentia alicujus. *Cic. l.* 1. *de Invent. c.* 1. se eloquentia. *Silius l.* 11. *v.* 186. nullo nos invida tanto Armavit natura bono. *Claudian. in consul. Probi, & Olybr. v.* 91. pulcherque severo Armatur terrore pudor. *Vellej. l.* 2. *c.* 49. Pompejum Senatus auctoritas, Cæsarem militum armavit fiducia. *Horat. de art. poet. v.* 79. Archilochum proprio rabies armavit iambo. *h. e.* concitavit, irritavit. *Virg. Æn.* 19. *v.* 398. mixtus dolor, & pudor armat in hostes. *Flor. l.* 3. *c.* 12. Cupido dominandi Cæsarem, & Pompejum furialibus in exitium Reipublicæ facibus armavit.

ARMORACEA, & Armoracia, æ, f. & Armoracium, ii, n. *armoraccio, ramolaccio*, ῥαφανίς, ἀγρία, ἀρμορακία, genus raphani silvestris, fronde copiosius, quam corpore. *Plin. l.* 19. *c.* 5. & *l.* 20. *c.* 4. armoraciam appellat; *Pallad. in Octobr. tit.* 11. armoraceam; *Colum. l.* 12. *c.* 9. armoracium, ejusque cymæ condiendæ rationem tradit.

ARMORICUS, V. Aremoricus.

ARMUS, i, m. *spalla*, μασχάλη, proprie significat humeri commissuram cum brachio: est enim ab ἁρμός, compages: sed accipitur pro ipso humero: quin usus obtinuit, ut *armus* de brutis animalibus, *humerus* de homine tantum dicatur. *Ovid.* 10. *Metam.* de Hippomene in leonem mutato, *vers.* 699. digiti curvantur in ungues. Ex hume-

humeris armi funt. *Plin. l. 11. c. 43.* Solus homo bipes: uni juguli, humeri: ceteris armi. *Id. ibid. c. 40.* Armi elephantis. *Id. ibid. c. 39.* leonis. *Id. l. 8. c. 17.* pantheræ. *Id. l. 18. c. 17.* talpæ. *Horat. l. 2. fat. 4. v. 44.* leporis. ¶ Hoc tamen difcrimen non eft perpetuum. *Virg. 11. Æn. v. 644.* latos huic hafta per armos Acta tremit, duplicatque virum transfixa dolore. Adde *Feftum* in voce *Armato*, ubi *pomum in armum legere*, eft tanta pomorum vim legere, ut in humeros tollenda fit, fi afportare velis. ¶ In illo *Virgilii 6. Æn. v. 882. Seu fpumantis equi foderet calcaribus armos*, ponuntur *armi* pro lateribus equi, quæ poft anteriores ejus armos funt. neque enim armi calcaribus fodi folent.

ARNA, *agnella*, vox Græca agnam fignificans: ab ἄρς, ἀρνός, ὁ, ἡ, agnus, & agna. *Feftus*: Arnæ caput, agnæ caput. *Al. leg.* agni pro agnæ. ¶ Eft etiam oppidum Umbriæ, Mevaniæ, & Hifpello finitimum. *Sil. l. 8. v. 458.* ¶ Hujus oppidi incolæ dicuntur *Arnates*. *Plin. l. 3. c. 14.*

ARNACIS, idis, f. ἀρνακίς, genus veftis puellaris, fortaffe ex pellibus agninis. nam ἄρς, ἀρνός, agnum fignificat. *Varro* apud *Non. c. 14. n. ult.* ubi male *parnacie* a quibufdam editum eft. *Suidas* τὴν ἀρνακίδα exponit pellem agninam una cum lana. Apud *Plat. in Sympof.* eft genus calceamenti ex agninis pellibus.

ARNIENSIS, & Arnenfis, e, adject. ad Arnum fluvium pertinens. Fuit hoc nomine Tribus Romana, una ex Rufticis, omnium remotiffima ab urbe Roma, ficut Suburana erat omnium proxima. Conftituta fuit circa annum Urbis 369. ut eft apud *Liv. l. 6. c. 5.* & cognominata ab Arno fluvio Etruriæ. *Cic. Agrar. 2. c. 29.* A Suburana ufque ad Arnienfem nomina veftra proponat. *Infcript.* apud *Gruter. pag. 129. n. 5.* P. Silius P. F. Arnien. Pætinus IIII Vir. Alia *ibid. pag.* 548. *n.* 1. C. Julio C. Fil. Arnienf. Sperattiano, &c. Alia *ibid. pag.* 1098. *n.* 2. C. Nonio C. F. Arnenfi Proculo Cof. ¶ In plerifque aliis antiquis infcriptionib. defignatur per litteras *Ar.* vel *Arn.* ¶ In locis *Cicer.* & *Livii* in quibufdam editionibus legitur *Narnienfis*, ut fit a Narnia Umbriæ oppido; & putant quidam, quo tempore hæc Tribus facta eft, non pertinuiffe Romanam ditionem ufque ad Arnum, ut ex eo una Tribus cognominari poffet.

ARNOBIUS, ii, m. natione Afer, religione primum Gentilis, poftea Chriftianus, profeffione Rhetor, Siccæ in Africa diu docuit, & declamavit, habuitque difcipulum Lactantium Firmianum, quo vel uno fatis commendari poffet: floruit fub fine fæculi Chrifti tertii, Diocletiano Imperatore, ut *Div. Hieronym. de Scriptoribus Ecclef.* docet. Scripfit *adverfus Gentes* libros feptem eruditiffimos, & eloquentiffimos, quibus Gentilium theologiam, & religionem acriter infectatur, & falfe admodum irridet. Ejus ftilus affurgit ubique, ferturque, velut torrens, magno impetu: fermo ut illis temporibus caftigatus, verbis ex antiquo probatoque ufu acceptis refertus, fubinde tamen novis occurrentibus, aut audacius deductis, ut vel vulgarem nafum habenti redolere Africam facile poffint. *Hieronym. ep. 13. ad fin.* Arnobius inæqualis & nimius, & abfque operis fui partitione confufus.

ARNUS, i, m. *l' Arno*, Ἄρνος, fluvius Tufciæ, qui oritur ex Apennino monte in conf. Romandiolæ, Florentiam, ac Pifas interluit, & in mare Tyrrhenum cadit. *Plin. l. 3. c. 5.* ¶ Eft etiam *arnus* idem ac agnus, *agnello*, a Græco ἄρς, ἀρνός; legiturque in vetuftiffima quadam lege, quæ Numæ fuiffe dicitur, apud *Gell. l. 4. c. 3.* his verbis: *Junoni crinibous demiffis arnum feminam caidito.*

ARO, as, avi, atum, a. 1. *arare*, ἀρόω, terram aratro fcindere feminandi caufa. *Horat. l. 1. ep. 7. v. 87.* Bos eft enectus arando: *Cic. 2. de divin. c. 23.* Cum terra araretur, & fulcus altius effet impreffus. *Plaut. Merc. 2. 3. 21.* Arare mavelim, quam fic amare. *Horat. l. 2. fat. 6. v. 11.* Arare agrum. *Varr. l. 1. R. R. c. 2. a med.* arare terram, ferere arbores. ¶ Ufurpatur generatim pro colere; & *arare* dicuntur, qui agros habent, ex quibus fructus percipiunt. *Salluft. in Catil. c. 2.* Quæ homines arant, navigant, ædificant, virtuti omnia parent. *Horat. epod. 4. v. 13.* Arat Falerni mille fundi jugera. *Cic. Verr. 5. c. 5.* Cives Romani, qui arant in Sicilia. V. *Arator. Id. ibid. c. 47.* Fieri non poterat, ut plufquam decem medimna ex jugero ararent. ¶ Translate *Ovid. 2. de ar. am. v. 118.* Et venient rugæ, quæ tibi corpus arent. ¶ Poetice transfertur ad navigationem. *Virg. 2. Æn. v. 780.* vaftum maris æquor arandum. *Ovid. 1. Trift. eleg. 2. v. 76.* Latum mutandis mercibus æquor aro. ¶ In re Venerea. *Plaut. Afin. 5. 2. 24.* & *Trucul. 1. 2. 48.* & alii. ¶ *Arare litus* proverbio eft operam perdere. *Ovid. Heroid. ep. 5. v. 116.* ¶ In illo *Tibulli l. 1. eleg. 8. v. 16.* Frigidus intonfos Taurus arat Cilicas: *Brouckuf.* cenfet *arare* pofitum effe pro difterminare, dividere, quia Taurus mons Cilicas a Pamphilia difterminat, ducta translatione a fulcis, quibus fecatur ager, & quodammodo dividitur. Alii leg. *alat*.

AROMA, atis, n. *aromi*, *droghe*, *fpezierie*, ἄρωμα, quarundam herbarum fructus odoris, & faporis gratiffimi, quibus utimur vel ad fovendum ventriculum, vel ad appetentiam provocandam, ut funt zinziber, piper, faccharum, & fimilia, quæ vulgo *fpecies* vocant. Ufurpatur fere in plurali numero. *Colum. l. 12. c. 20.* Aromata contufa, & cribrata paulatim infperges. ¶ In fingulari numero *Prudent. in Perifteph. 8. n. 72.* Mollifque ephebus tinctus aromate. *Id. in Apotheofi, v. 826.* Solus odor fparfi fpiramen aromatis efflat. Adde *Martian. Digeft. lib. 39. tit. 4. leg. ult.*

AROMATARIUS, ii, m. qui in aromatis negotiatur, ἀρωματοπώλης. In veteri Infcript. apud *Murator.* habetur *pag. 511. n. 4.* collegium aromatariorum.

AROMATICUS, a, um, *aromatico*, ἀρωματικός, ad aromata pertinens. *Spartian. in Adrian. c. 19.* In honorem focrus fuæ aromatica populo donavit. *Supple* munera. *Sedul. l. 5. v. 324.* Cum munere matres Meffis aromaticæ.

AROMATITES, æ, m. ἀρωματίτης, gemma quædam, ita dicta ab odore & colore myrrhæ: quam quidam putant effe ambram. *Plin. l. 37. c. 10.* Aromatites & ipfa (*fubaudi* gemma) in Arabia traditur gigni, &c. ¶ *Aromatites vinum* odoramentis conditum. *Plin. l. 14. c. 13.* Aromatite delectari. *Id. ibid. c. 16.* Aromatiten invenio factitatum, &c. V. *ibid.* rationem ejus conficiendi. V. Abrotonites.

ARONEUS, a, um, ad Aaronem pertinens. *Paulin. Nolan. carm. 11. v. 27.* prifca fub imagine fanctum Fœdus Aroneis pignoribus geritur.

AROS, i, f. & Aron, i, n. genus bulbi in Ægypto maxime proveniens, fcillæ proximum amplitudine, foliis lapathi, caule recto duum cubitorum, baculi craffitudine, radice mollioris naturæ, quæ edatur & cruda. *Plin. l. 19. c. 5. ad fin.* & *l. 24. c. 16.* ¶ Pofitione Latina eft *Arum*, *i*.

ARPI, orum, m. *l' Arpi*, oppidum Apuliæ Dauniæ, a Diomede conditum. *Plin. l. 4. c. 11.* ¶ Arpos *difertos* appellat *Martial. l. 4. epigr. 55.* propter Horatium, qui in ejus oppidi finibus natus eft.

ARPINAS, atis, adject. omn. gen. *di Arpino*, ad Arpinum pertinens. *Cic. Agrar. 3. c. 2.* Meus paternus, avitufque fundus Arpinas. *Id. Attic. l. 1. ep. 16. a med.* Arpinates aquæ. *Id. Attic. l. 12. ep. 12.* Infula Arpinas. *Id. Attic. l. 16. ep. 13.* Iter Arpinas. ¶ *Arpinates*, *tum*, funt Arpini incolæ. *Cic. l. 1. Offic. c. 7.* Ut ager Arpinas Arpinatum dicatur, Tufculanus Tufculanorum. Adde *Attic. l. 4. ep. 7.* ubi *Aepinatium* legitur pro *Arpinatum*, & *l. 15. ep. 15.* & *Plin. l. 3. c. 5.* ¶ *Arpinas* abfolute per antonomafiam defignat Ciceronem. *Symmach. in carm. l. 1. ep. 1. de Hortenfio.* Contra Arpinatem qui ftetit eloquio. Item Marium apud *Sidon. carm. 9. v. 159.* ¶ Olim declinabant *Arpinatis*, *te*. *Cato* apud *Prifcian. l. 4. pag. 629. Putfch.* Si quis mortuus eft Arpinatis, ejus heredem facra non fequuntur.

ARPINUM, i, n. *Arpino*, oppidum Latii, in Samnii confinio, in colle excelfo, apud Fibrenum fluvium, patria M. T. Ciceronis, & C. Marii. *Cic. Attic. l. 2. epift. 8.*

ARPINUS, a, um, *di Arpino*, ad Arpinum pertinens. *Martial. l. 11. epigr. 51.* Arpinus agellus. *Id. l. 10. epigr. 19.* Chartæ Arpinæ. *h. e.* fcripta Ciceronis, qui Arpinas fuit. ¶ Item ad Arpos pertinens, Apuliæ oppidum. *Liv. l. 24. c. 45.* Dafius Altinius Arpinus. ¶ *Arpini*, *orum*, ejus oppidi cives. *Id. ibid. c. 47.*

ARQUATUS, a, um, *piegato a modo d' arco*, idem quod arcuatus: ab *arquus* pro *arcus*. *Ovid. Metam. 11. v. 589.* induitur velamina mille colorum Iris, & arquato cælum curvamine fignans. &c. *Alii leg.* arcato. *Arnob. l. 2. pag. 59.* Arquata fellula. ¶ *Arquatus morbus*, *l' itterizia*, ἴκτερος, idem eft ac regius morbus, cum flava bilis per totum corpus, & præcipue in oculos diffunditur, & flavo colore inficit. Dicitur autem *arquatus*, quia virorem quodammodo arqui Iridis imitatur, ut *Non. c. 5. n. 14.* putat. *Celf. l. 3. c. 24.* Æque notus eft morbus, quem interdum arquatum, interdum regium nominant. ¶ Item qui arquato morbo laborat, *itterico*, ἰκτερικός. *Varr.* apud *Non. c. 1. n. 151.* Ut arquatis, & veternofis, quæ lutea non funt, æque ut quæ funt, lutea videntur, fic &c. *Plin. l. 20. c. 11.* Semen apii datur & arquatis ex vino albo. *Colum. l. 7. c. 5.* Vetus urina remedio eft etiam pecori arquato. *Al. leg.* arcuato *eodem fenfu*. Adde *Lucret. l. 4. v. 333.*

ARQUITENENS, entis, arcitenens, epitheton Apollinis. *Navius* apud *Macrob. l. 6. Saturn. c. 5.* Apollo pollens fagittis inclitus arquitenens. *Hoftius ibid.* Invictus Apollo arquitenens. *Arnob. l. 1. pag. 20.* Arquitenentes Diana, & Apollo. *Virg. Æn. 3. v. 75.* Quam pius arquitenens, &c. Alii hoc loco legunt *arcitenens*.

ARQUITES, um, funt arcu præliantes, ut *Feftus* exponit: ab *arquus* pro *arcus*. Ufitatiore vocabulo *fagittarii* dicuntur.

ARQUUS, i, m. idem quod *arcus*, Veterum fcriptione. *Non.* tamen *c. 5. n. 14.* ftatuit difcrimen, ut *arcus* dicatur fornix fufpenfus; *arquus* qui in cælo apparet, quem Irim Poetæ dicunt: quo fenfu *Lucret. l. 6. v. 525.* Tum color in nigris exfiftit nubibus arqui. Adde *Cic. 3. de nat. Deor. c. 20.* ut quidem legit *Charif. l. 1. pag. 93. Putfch.* & *Enn.* apud *Prifcian. l. 6. pag. 712.* & V. Arcus *in fine*.

ARRA, V. Arrha.

ARRABO, V. Arrhabo.

ARRALIS, & Arrhalis, le, adjectivum ad arram, feu arrham pertinens. *Impp. Diocletian.* & *Maxim. lib. 4. Cod. tit. 49. leg. 3.* Ex arrali pacto perfonalis dumtaxat actio pacifcentibus præparatur. *h. e.* ex pacto, quod data arra confirmatum eft.

ARRECTARIUS, a, um, *diritto*, arrectus, directus ad perpendiculum, cui contrarius eft *tranfverfarius*. *Vitruv. l. 7. c. 3.* Sin autem in cratitiis tectoria erunt facienda, quibus neceffe eft etiam in arrectariis, & tranverfariis rimas fieri, &c. *h. e.* in afferibus rectis, & tranfverfis, ex quibus cratitii parietes conftant.

ARRECTUS, & Adrectus, a, um, *dirizzato*, *diritto*, *ritto*, *levato*, erectus, directus, ὀρθούμενος. *Virg. Æn. 5. v. 426.* Conftitit in digitos extemplo arrectus uterque. *Id. Æn. 1. v. 155* Arrectifque auribus adftant. *a orecchi tefi*. *Id. Æn. 2. v. 206.* Anguium pectora arrecta inter fluctus. *Id. Æn. 4. v. 280.* Arrectæque horrore comæ. *Id. Æn. 9. v. 754.* Serpens arrectis horret fquamis. *Id. Æn. 10. v. 892.* Tollit fe arrectum quadrupes. *fi rizza in due piedi*. *Liv. l. 21. c. 35. ad fin.* Pleraque Alpium ab Italia ut breviora, ita arrectiora funt. *più ripide*, *più erte*. Quidam leg. *arctiora*. ¶ Obfceno fenfu *Martial. l. 10. epigr. 55.* & *Auct. Priapeor. carm. 69.* ὀρθιάζων. ¶ Translate ponitur pro excitato, intento, *eccitato*, *fvegliato*.

10. *Virg. Æn.* 1. *v.* 583. His animum arrecti dictis. *incoraggiti*. *Salluſt. in Jug. c.* 91. Poſtquam plebis animos arrectos videt. & *cap.* 98. Conſulis animus paululum arrectus. *Id. in fragment. in Orat. Philippi contra Lepidum:* Reliquiæ belli arrectæ. *ſollevate*. *Virg. Æn.* 5. *v.* 138. laudumque arrecta cupido. *Id.* 3. *Georg. v.* 105. Arrectæ ſpes. *Id.* 5. *Æn. v.* 643. mentes. *Id.* 11. *Æn. v.* 452. ſtimulis haud mollibus iræ. *Liv. l.* 8. *c.* 37. Arrecti animi ad bellandum. *Tacit. Ann.* 3. *c.* 11. Arrecta civitas omnis, quanta fides amicis Germanici, quæ fiducia reo, &c. *h. e.* intenta, & excitata, admiranſque, quam parum fidei in amicis Germanici, quanta fiducia reo eſſet.

ARREPO, ARREPTANS, } V. Adrepo, Adreptans.

ARREPTUS, & Adreptus, a, um, *preſo*, *colto*, nom. particip. ab *arripio*. *Ovid. Metam.* 6. *v.* 552. Arreptamque coma, flexis poſt terga lacertis, Vincla pati cogit. *Virg. Æn.* 11. *v.* 459. Arrepto tempore. *colto l' occaſione*. *Cic. Attic. l.* 7. *ep.* 13. *ad fin.* Hic ſermone aliquo arrepto pro mandatis abuſus eſt. *Sueton. in Vitell. c.* 2. Inter Sejani conſcios arreptus. *preſo, e fatto prigione*.

ARRETIUM, V. Aretium.

ARRHA, & Arra, æ, f. *caparra*, ἀῤῥαβὼν, id quod dari ſolet ad confirmationem contractus. *Plin. l.* 33. *c.* 1. Argumento eſt conſuetudo vulgi ad ſponſiones etiamnum anulo exſiliente, tracta ab eo tempore, quo nondum erat arra velocior. *Cajus Dig. lib.* 18. *tit.* 1. *leg.* 35. Quod arræ nomine pro emptione datur, eo pertinet, ut evidentius probari poſſit, conveniſſe de pretio. *Capitolin. in Maximin. jun. c.* 1. Manſerunt apud eum arræ regiæ. *h. e.* pignora ſponſaliorum. ¶ Qui cum aſpiratione ſcribunt, Græcæ ſcriptioni adhærent. Docent enim Etymologi *arrham* dictam eſſe per apocopen ab *arrhabo*, ἀῤῥαβών. qui aſpirationem exterunt, Latinam conſuetudinem ſequuntur, qua nomina externa ad Latinam declinationem traducta, Latius etiam litteris ſcribi ſolent.

ARRHABO, & Arrabo, ōnis, m. *pegno*, ἀῤῥαβὼν, id quod pignoris loco alicui datur; eſtque Hebræa vox, ab עָרַב ſpondere, fidejubere, a quo עֵרָבוֹן *arrhabon:* quam originem ſi ſpectes, producenda eſt pænultima. *Terent. Heaut.* 3. 3. 42. Reliquit filiam adoleſcentulam: ea relicta huic arraboni eſt pro illo argento. *Plaut. Milit.* 4. 1. 11. Hunc arrabonem amoris primum a me accipe. *Claud. Quadrigar.* apud *Gell. l.* 17. *c.* 2. Cum tantus arrabo penes Samnites populi Romani eſſet. Subdit *Gellius:* Arrhabonem dixit ſexcentos obſides; & id maluit quam pignus dicere, quoniam vis hujus vocabuli in ea ſententia gravior, acriorque eſt. Sed nunc arrhabo in ſordidis verbis haberi cœptus: ac multo videtur rectius arra; quamquam arrha quoque veteres ſæpe dixerunt. Hæc *Gellius*. ¶ Accipitur etiam pro arra, *caparra*. *Plaut. Moſtell.* 3. 1. 114. Ædes quanti deſtinat? *Tr.* talentis magnis totidem, quot ego & tu ſumus, ſed arraboni has dedit quadraginta minas. *Id. Rud. Prol. v.* 45. Minis triginta ſibi puellam deſtinat, datque arrabonem, & jurejurando alligat. ¶ Perridiculus, ſed & frigidiuſculus eſt jocus Stratilacis ſervi apud *eund. Trucul.* 3. 2. 20. Tene hoc tibi: rabonem habeto, mecum ut hanc noctem ſcies. *As.* Perii! rabonem? quam eſſe dicam hanc beluam? quin tu arrabonem dicis? *St.* ar facio lucri: ut Prænestinis conia eſt ciconia. ¶ Qui *arrhabonem* ſcribunt cum aſpiratione, Græcas litteras ſequuntur; qui ſine aſpiratione, conſuetudinem Latinam, ut & in *Arrha* dictum eſt.

ARRHENICUM, i, n. *arſenico*, ἀῤῥενικὸν, idem ac arſenicum. Nam & Græce ἀῤῥενικὸν, & ἀρσενικὸν idem ſonant. *Plin. l.* 28. *c.* 15. Vitia quæ in eadem parte ſerpunt, jecur eorum combuſtum cum charta, & arrhenico fumat. *Harduin.* ita legendum docet ex quamplurimis libris editis, & MSS.

ARRHENOGONON, i, ἀῤῥενόγονον, ita Græce cognominatur ſatyrion herba, quaſi maſculos generans: ab ἄῤῥην, ἄῤῥενος, maſculus, & γονὴ, genitura: quia cujuſdam ſatyrii ſpeciei ſemen teſtium ſimile eſt, ut *Theophraſt. l.* 9. *c.* 19. prodidit. *Plin. l.* 26. *c.* 10.

ARRHETOS, ἄῤῥητος, hoc eſt qui dici non poteſt: ab α privativa, & ῥέω dico: unus eſt ex æonibus Valentini Hæretici. *Tertull. adverſ. Valentinian. cap.* 35.

ARRIDEO, & Adrideo, es, iſi, iſum, *ridere*, *applaudere*, *o approvare ridendo*, προσγελάω, ad aliquid rideo, ridendo applaudo, vel approbo. *Plaut. Trucul.* 2. 1. 14. Oportet lænam probam arridere quiſquis veniat, blandeque alloqui. *Cic.* 5. *Tuſcul. c.* 20. Hic cum quidam familiaris jocans dixiſſet: huic quidem certe vitam tuam committis: arriſiſſetque adoleſcens; utrumque juſſit interfici. *Horat. de art. poet. v.* 101. Ut ridentibus arrident, ita flentibus adſunt Humani vultus. *Terent. Adelph.* 5. 4. 10. Clemens, placidus, nulli lædere os, arridere omnibus. *Id. Eun.* 2. 2. 19. His ultro arrideo, & eorum ingenia admiror: quidquid dicunt laudo, &c. *Priſcian. l.* 18. *pag.* 1201. *Putſch.* minus recte exponit *irrideo*. *Cic. in ſomn. Scipion. c.* 2. Leniter arridere. *L. Piſo in tertio annali* apud *Gell. l.* 6. *c.* 9. Cn. Flavius id arriſit. *ciò vedendo ſorriſe*. Paſſive *Cic. de opt. gen. Orat. c.* 4. Cum aut non adhibeantur ad cauſas, aut adhibiti derideantur. nam ſi arrideantur, eſſet id ipſum Atticorum. ¶ Translate *Petron. in Satyr. c.* 133. Et quandoque mihi fortunæ arriſerit hora, Non ſine honore tuum patiar decus. *Lucret. l.* 2. *v.* 32. Præſertim cum tempeſtas arridet, &c. ¶ *Arridere aliquem*. h. e. ad aliquem, arridere alicui. *Auct. Dirarum* (quod carmen *Valerio Catoni* tribuunt) *verſ.* 108 Vos nunc alloquitur: vos nunc arridet ocellis. ¶ Sæpe ſignificat placere, *piacere*, *aggradire*. *Cic. Attic. l.* 13. *ep.* 21. Inhibere illud tuum, quod valde mihi arriſerat, vehementer diſplicet. *Horat. l.* 1. *ſat. ult. ſub fin.* quibus hæc ſint qualiacunque, Arridere velim.

ARRIGO, & Adrigo, is, exi, ectum, a. 3. *dirizzare in alto*, *levare*, ἐγείρω, ὀρθόω, erigo, dirigo, in rectum tollo: ex *ad*, & *rego*. *Enn.* apud *Macrob.* 7. *Saturn. c.* 4. Arma arrigunt: horreſcunt tela. *Virg. Æn.* 10. *v.* 726. leo comas arrexit. *Terent. Andr.* 5. 4. 30. Arrigere aures. *tender gli orecchi*. ducta loquendi ratione ab animalibus, quæ aures mobiles habent. *Plaut. Rud.* 5. 2. 6. Suo hic mihi ſermone arrexit aures. ¶ Habet obſcœnum ſenſum tum active cum accuſativo apud *Auct. Priapeor. carm.* 82. *extr.* tum abſolute, & neutrorum more apud *Sueton. in Aug. c.* 69. *Martial. l.* 10. *epigr.* 91. & *l.* 11. *epigr.* 47. &c. στύω, στύομαι. ¶ Translate eſt excitare, *eccitare*, *ſvegliare*, *animare*. *Salluſt. in Catil. c.* 40. Vetus certamen animos eorum arrexit. *Id. in Jug. c.* 86. Eos non paulum oratione ſua Marius arrexerat. *Virg.* 12. *Æn. v.* 251. Arrexere animos Itali.

ARRILATOR, & Arilator, oris, m. πραγματευτὴς, μεταπράτης, negotiator, mercator, qui empturiens data arra ſibi poſtulat credi: ab *arra*, ut *Scalig. ad Feſt.* & *Voſs. in Etymol.* cenſent. *Paulus* ex *Feſto:* Arilator, qui etiam cocio appellatur, dictus videtur a voce Græca, quæ eſt αἶρε tolle, quia ſequitur merces, ex quibus quid cadens lucelli poſſit tollere. Sunt etiam qui ab *ara* derivant, propterea quod in Gloſs. vet. etiam Βωμοφόρος exponitur: alii a diminutivo *arula*, & ſcribunt *arulator*. Legitur etiam *arilator*, & *arrulator*. Sed ut origo & ſcribendi ratio dubia ſit, vera certe eſſe videtur ſignificatio, quam poſuimus. Uſus eſt hac voce *Laberius* apud *Gell. l.* 16. *c.* 7. V. *Voſs. in Etymol.*

ARRIPIO, & Adripio, is, ipui, eptum, a. 3. *acchiappare*, *afferrare*, *prendere*, *cogliere*, προσαρπάζω, ſtatim corripio, vi prehendo, capio, ex *ad*, & *rapio* quaſi ad me rapio. *Virg.* 9. *Æn. v.* 561. ſimul arripit ipſum Pendentem, & magna muri cum parte revellit. *Sueton. in Galb. c.* 20. Arripere caput capillo. *Plaut. Rud.* 3. 4. 64. aliquem barba. *Terent. Adelph.* 3. 2. 18. & *Liv. l.* 1. *c.* 48. Arripere aliquem medium. *afferrarlo a mezzo*. *Plaut. Curcul.* 5. 1. 7. Manum arripere mordicus. ¶ Pro aggredi, invadere, occupare. *Virg.* 9. *Æn. v.* 13. turbata arripe caſtra. *Tacit. Hiſtor. l.* 4. *c.* 17. *ad fin.* Proinde arriperent vacui occupatos, integri feſſos. *Virg.* 11. *Æn. v.* 531. Arripere locum. ¶ Pro ſimplici *capio*, aut *prehendo* ſine vi. *Nepos in Alcib. c.* 10. Hunc ſequi ſe jubet, & id, quod in præſentia veſtimentorum fuit, arripuit. *Plaut. Merc.* 3. 3. 18. Coquum aliquem arripere, prandium qui percoquat. *Id. Curcul.* 2. 3. 79. Talos arripere, invocare Herculem; jactare baſilicum. *Id. Capt.* 4. 4. 7. gladium. *Virg. Æn.* 3. *v.* 477. terram velis. *prender terra*. *Liv. l.* 35. *c.* 36. arma. *Tacit.* 3. *Hiſtor. cap.* 23. ſcutum e ſtrage. & *cap.* 41. Arripere naves. *h. e.* capere, & conſcendere. ¶ Translate elegantes habet uſus. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 11. Quærit Socrates, unde animam arripuerimus, ſi nulla fuerit in mundo. *Id.* 2. *de Fin. c.* 29. Maximus dolor, qui ſimulatque arripuit, interficit. *Id. pro Sext. cap.* 32. Arripere ſibi cognomen ex aliorum imaginibus. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 65. aliquid ad reprehendendum. *Id. pro Dom. c.* 5. cauſam aliquam ad incendia, cædem, rapinas. *Id. pro Flacc. c.* 8. facultatem lædendi, quæcumque detur. *cogliere*. & *l.* 1. *de Orat. c.* 57. patrocinium æquitatis. *intraprendere*. & *lib.* 3. *de Fin. c.* 2. verba de foro. *Id. pro Mur. c.* 6. maledictum ex trivio. *Plaut. Mil.* 2. 2. 65. opem, & auxilium ad rem aliquam. *Valer. Max. l.* 1. *c.* 5. *n.* 3. Arripere omen. ¶ *Arripere occaſionem* eſt occaſionem ſtatim capere, nec differre, quod oblatum eſt, *cogliere*. *Liv. l.* 35. *c.* 12. *ad fin.* Et primam quamque occaſionem recuperandi ea, quæ bello amiſiſſent, arrepturos. *averebbero colto qualunque occaſione*, &c. Sic *Terent. Eun.* 3. 5. 23. Submonuit me Parmeno ibi ſervus: quod ego arripui. *cioccbè io ſubito abbracciai*. ¶ *Arripi ſomno* eſt corripi. *Juſtin. l.* 11. *cap.* 13. Confectum curis Alexandrum ſomnus arripuit. ¶ Sæpe refertur ad ſtudia litterarum. *Cic. de Senect. c.* 8. Avide arripere litteras Græcas. *Id. ibid. c.* 21. *ad fin.* Celeriter arripere res innumerabiles. *Nepos in Cat. c.* 3. Litterarum ſtudium etſi ſenior arripuerat, tamen, &c. ¶ Quæ addunt plerique Lexicographi, *arripere ad quæſtionem: arripi in carcerem: arripere ſe foras*, & alia hujuſmodi; rectius ad verbum *Abripio* pertinent: tametſi non deſunt, qui etiam in his *arripio* defendunt. ¶ Pro rapere in jus accuſando. *Sueton. in Cæſ. cap.* 23. Statim quæſtor ejus in præjudicium aliquot criminibus arreptus eſt. ubi *Torrentius:* elegans verbum, & quod aviditatem accuſatoris exprimit. *Horat. de Lucilio l.* 2. *ſat.* 1. *v.* 69. Primores populi arripuit, populumque tributim. *h. e.* delegit, ſumpſit, quos verſibus carperet.

ARRISIO, onis, f. actus arridendi, applauſus riſu factus. *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 6. *ad fin.* Interpellatio, aut arriſio.

ARRISOR, oris, f. qui arridet, adulator. *Senec. ep.* 27. Stultorum divitum arroſor, & quod ſequitur, arriſor.

ARRIUS, nomen proprium Romanum. V. in *Arius*.

ARRODO, & Adrodo, is, oſi, oſum, a. 3. *rodere*, *morſecchiare*, abrodo, circumrodo. V. *Arroſus*. ¶ Translate *Cic. pro Sext. c.* 33. Ut illa ex vepreculis extracta nitedula Rempublicam conaretur arrodere. *Sidon. l.* 7. *epiſt.* 6. Lupus Eccleſiaſticas caulas clandeſtino morſu arrodit.

ARROGANS, antis, *ſuperbo*, *arrogante*, ἀλαζὼν, qui ſibi temere, atque inſolenter tribuit, quæ non habet. *Cæſ. l.* 3. *B. Civ. cap.* 1. Ne arrogans in præripiendo populi beneficio videretur. *Cic. pro Font. c.* 12. Indutiomarus iſte minax, atque arrogans. *Id. pro Dom. c.* 12. Quid eſt tam arrogans, quam de religione, de rebus divinis, cæremoniis, ſacris pontificum collegium docere conari? *Tacit. Ann.* 12. *c.* 21. Adverſus ſuperiores triſti adulatione, arrogans minoribus, inter pares difficilis. *Quintil. l.* 12. *cap.* 3. *ſub fin.* Pigritia arrogantior. *Id. declam.* 7. *c. penult.* Arrogantiſſime percuſſorum evaſiſſe te puta-

putabas. *Id. declam.* 8. *c.* 9. Arrogantissima persuasio. *Macrob. l.* 1. *Saturnal. c.* 11. Arrogantissimum proverbium.

ARROGANTER, *superbamente*, *arrogantemente*, ἀλαζονικῶς. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 1. Ad me autem, etiam cum rogat aliquid, contumaciter, arroganter, ἀκοινωνήτως solet scribere. *Id. pro Ligar. cap.* 10. Arroganter petere aliquid. *Id. ad Brut. epist.* 4. Arroganter præjudicare aliquid, & ad arbitrium suum revocare. *Id. pro Mur. c.* 37. Nihil dicam arrogantius. *Id. l.* 2. *de Invent. c.* 3. Temere, atque arroganter assentiri alicui rei. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 40. Arroganter facere. *Tacit. in Agric. c.* 16. Arroganter consulere in deditos. *Gell. l.* 9. *c.* 15. Præfari arrogantius, & elatius, quam decet. *Oros. l.* 7. *c.* 25. Arrogantissime excipere aliquem. & *cap.* 35. *in fin.* Arrogantissime præsumere.

ARROGANTIA, æ, f. *arroganza*, *superbia*, *pretensione temeraria*, ἀλαζονεία, vitium, quo quis bona, quæ non habet, sibi assumit. Differt a *superbia*, quia superbus turgescit iis bonis, quæ re vera habet, arrogans temere, & impudenter bona sibi vendicat, quæ non habet. Differt etiam ab *insolentia*, quæ est ejus, qui affluentibus rebus, & arridente fortuna, cui non est assuetus, æquam mentem servare nescit, & licere sibi omnia putat. Quamquam hæc discrimina perpetua non sunt. *Cic. l.* 1. *Offic. cap.* 26. Superbiam, fastidium, arrogantiamque fugiamus. *Id. l.* 1. *de Invent. c.* 28. Ex arrogantia odium, ex insolentia arrogantia. *Id. divinat. in Verr. c.* 11. Cum omnis arrogantia odiosa est, tum illa ingenii atque eloquentiæ multo molestissima. *Id. pro Mur. c.* 24. Sermo plenus arrogantiæ. *Id. in Orat. c.* 38. Extimescere crimen arrogantiæ. *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 5. Laudare officium suum sine arrogantia. *Id. ibid. cap.* 1. Assumere sibi aliquid inanis arrogantiæ causa. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 46. Uti arrogantia. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 6. Minuere arrogantiam. *Id. pro Cluent. c.* 39. Gravis, & intolerabilis arrogantia. *Quintil. l.* 4. *c.* 1. Laborare opinione arrogantiæ. ¶ Pro pertinacia, obstinatione, *Liv. l.* 37. *cap.* 56. *in fi.* Cessuros se potius arrogantiæ Antipatri, quam causam turbandæ pacis præbituros. *all' ostinate pretese.*

ARROGATIO, & Adrogatio, onis, f. *adozione*, υἱοθεσία, actus arrogandi, *h. e.* assumendi, adsciscendique aliquem in filium. Differt ab *adoptione*, quia *adoptio* est eorum, qui sub patria potestate sunt: *arrogatio* eorum, qui sunt sui juris. Illa per prætorem fit, hæc per populum comitiis curiatis: unde & nomen traxit, quia per populi rogationem fit. Ejus autem rogationis formula hæc est apud *Gell. l.* 5. *c.* 19. Velitis, jubeatis, Quirites, uti L. Valerius L. Titio tam jure legeque filius sibi siet, quam si ex eo patre, matreque familias natus esset; utique ei vitæ, necisque in eo potestas siet, uti patri endo filio est: Hæc uti dixi, ita vos, Quirites, rogo. Adde *Modestin. Dig. lib.* 1. *tit.* 7. (*qui est de adoptionib.*) *leg.* 1. ubi *Cajus leg.* 2. aliam tradit rationem, cur *arrogatio* dicatur, nempe quia & is, qui arrogat, rogatur, idest interrogatur, an velit, eum quem arrogat, justum sibi filium esse; & is qui arrogatur, rogatur, an in id consentiat. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c.* 2. Tiberius in Augusti liberos e privigno redactus arrogatione. ¶ Translata a populo in Principes Reipublicæ administratione, hujus auctoritate arrogationes fieri cœptæ sunt, ut ex *Cajo loc. cit.* & ex *Justin. in Institut. l.* 1. *tit.* 11. colligitur.

ARROGATOR, & Adrogator, oris, m. *adottatore*, qui aliquem sibi in filium arrogatione assumit. *Cajus Dig. l.* 1. *tit.* 7. *leg.* 2. Subjici potestati arrogatoris. Adde *Ulpian. ibid. leg.* 19. & 22. & *Modestin. leg.* 40.

ARROGATUS, & Adrogatus, a, um, *adottato*, υἱοθετός, in alienam familiam arrogatione assumptus. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c.* 13. Nerva Trajanum arrogatum accepit. *Marcell. Dig. lib.* 1. *tit.* 7. *leg.* 18. Si arrogatus permansisset in statu suo.

ARROGO, & Adrogo, as, avi, atum, a. 1. ex *ad* & *rogo*, quasi ad me rogo. *Arrogare sibi aliquid* est per temeritatem attribuere, & vindicare sibi aliquid; assumere id, cui impar sis, *arrogarsi*, *attribuirsi*, ἀλαζονεύομαι. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 32. Non enim mihi tantum derogo, tametsi nihil arrogo, ut te copiosius, quam me, putem posse dicere. *Id. pro Planc. c.* 1. Quamquam mihi non sumo tantum, judices, neque arrogo ut Cn. Plancium suis erga me meritis impunitatem consecuturum putem. *Id. Fam.* 4. *ep.* 1. *in fi.* Ego tibi tantum tribuo, quantum mihi fortasse arrogo. *Id. de clar. Orat. c.* 85. Arrogare sibi sapientiam. *Quintil. in proœm. l.* 1. sibi nomen insolentissimum. *Tacit. l.* 1. *Hist. c.* 30. sibi nobilitatem, aut modestiam. *Sallust. in Jug. cap.* 88. sibi aliquid ex aliena virtute. ¶ *Arrogare aliquid alicui* est tribuere, vel afferre; & in bonam quoque partem accipitur, *attribuire*. *Horat. l.* 4. *od.* 14. *v.* 39. Fortuna laudem, & optatum peractis imperiis decus arrogavit. *Id. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 35. Scire velim, pretium chartis quotus arroget annus. *Id. de art. poet. v.* 121. Jura neget sibi nata: nihil non arroget armis. *h. e.* omnia in armorum vi posita esse putet. ¶ *Arrogare aliquem* est in propriam familiam assumere, *adottare*; ea ratione, quæ in *Arrogatio* explicata est. *Modestin. Dig. lib.* 1. *tit.* 7. *leg.* 1. Adoptantur filii familiarum; arrogantur qui sui juris sunt. *Ulpian. ibid. leg.* 22. Arrogare aliquem in locum filii. *Marcell. Dig. lib.* 23. *tit.* 2. *leg.* 32. Dare se arrogandum alicui. Adde *Capitolin. in Anton. Pio*, *c.* 4. & *Gell. l.* 5. *c.* 19. ubi hac de re plura. Ideo autem *arrogare* dicitur, qui aliquem in filium assumit, quia rogat, seu interrogat populum, ut suam arrogationem approbet, ut *Gell. ibid.* docet, & diximus in *Arrogatio*; vel quia is, qui assumitur, interrogatur, an velit, ut ex *Cajo ibid.* docuimus. Quo pertinet illud *Plauti Rud.* 5. 2. 45. Venus hæc volo arroget te. Nam ut ait *Turneb. l.* 26. *c.* 2. in stipulatione est adstipulator plerumque, ut in promissione adpromissor: stipulator rogat, adstipulator adrogat: cujus vice Venus hoc loco fungitur, ad cujus aram initur pactum de reddendo vidulo, accepta pecunia. ¶ *Arrogare dictatorem consuli* apud *Liv. l.* 7. *c.* 25. est dictatorem creare, & consuli inducere, ut in eum imperium habeat: quia etiam dictator per quandam rogationis speciem aut a Senatu, aut a populo poscebatur, quamvis soli fere consuli eum dicere liceret.

ARROSOR, oris, m. qui arrodit. *Senec. epist.* 27. Stultorum divitum arrosor. *h. e.* qui eorum bona abligurit. *Lips.* in quodam suo codice legebat *abrasor* eod. sensu.

ARROSUS, a, um, *corroso*, *morsecchiato*, abrosus. *Plin. l.* 8. *c.* 57. Mures, arrosis Lanuvii clypeis argenteis, Marsicum portendere bellum. *Id. l.* 11. *c.* 30. Formicæ semina arrosa condunt. *Id. ibid. c.* 37. *ad fin.* Sues spirantes a muribus arrosæ.

ARRUGIA, æ, f. *cava sotterranea d' onde si cava l' oro*, χρυσωρυχία, cuniculus subterraneus, ex quo effoditur aurum. *Plin. l.* 33. *cap.* 4. Arrugias id genus vocant. siduntque rimæ subito, & opprimunt operatos. *Id. ibid.* Aurum arrugia quæsitum non coquitur, sed statim suum est. In *Suppositis Aulul. Plauti* legitur *arrogia*.

ARRULATOR, V. Arrilator.

ARS, artis, f. *arte*, τέχνη, præceptio, quæ dat certam viam rationemque faciendi aliquid. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 20. Artem vero negabat esse ullam, nisi quæ cognitis, penitusque perspectis, & in unum spectantibus, & nunquam fallentibus rebus contineretur. *Id. in Orat. c.* 55. Notatio naturæ, & animadversio peperit artem. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 9. Nos ea, quæ consecuti sumus his studiis, & artibus esse adeptos, quæ sint nobis Græcie monumentis disciplinisque tradita. *Id. pro Cæl. c.* 30. Deditum esse disciplinis, iisque artibus, quibus, &c. *Id. in Orat. c.* 1. Instructum esse magnarum artium disciplinis. *Id. Fam.* 7. *ep.* 3. Optimarum artium scientia. *Nepos in Attic. c.* 12. Optimis artibus eruditus. *Tacit. in Agric. c.* 39. Artes civiles. *h. e.* quibus domi, & pacis tempore civilis vita excolitur. *Id. Ann.* 12. *c.* 12. militares. *h. e.* quibus bellum administratur. *Quintil. l.* 2. *c.* 17. Ars imperatoria. *Id. ibid.* rhetorica. *Plin. l.* 2. *c.* 25. musica. *Id. l.* 25. *c.* 2. medendi. *Id. in proœm. l.* 14. Artes liberales. *Cic. Fam.* 4. *ep.* 3. *ad fin.* ingenuæ. *Id.* 1. *Offic. c.* 42. sordidæ. *Id. in Orat. c.* 43. Factitare artem aliquam. *Id. l.* 2. *de Orat. c.* 38. Tradere artem differendi. *Ovid. Heroid. ep.* 16. *v.* 364. Instruere aliquem arte. *Id. l.* 1. *de ar. am. v.* 459. Discere artes. *Horat. l.* 1. *ep.* 14. *in fin.* Exercere artem. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 42. Versari in arte aliqua. *Ovid.* 1. *Amor. eleg.* 15. *v.* 14. Valere arte. *Plin. l.* 8. *c.* 51. Adhibere artem alicui rei. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 6. *extr.* Dicere ex arte. *h. e.* artificiose. ¶ *Homo alicujus artis* est, qui artem aliquam callet, & profitetur. *Plin. l.* 9. *c.* 8. Arion citharœdicæ artis. *Id. l.* 30. *c.* 2. *ad fin.* Apion Grammaticæ artis. Adde *l.* 7. *c.* 39. ¶ Ponitur interdum pro exquisito artificio, diligentia, cura. *Virg.* 1. *Æn. v.* 643. Arte laboratæ vestes. *di gran fattura*. *Ovid. Heroid. ep.* 3. *v.* 32. Et tripodas septem, pondere, & arte pares. *di egual peso, e manifattura*. *Martial. l.* 10. *epigr.* 47. Convictus facilis, sine arte mensa. *Ovid. l.* 1. *de ar. am. v.* 113. Plausus tunc arte carebat. *h. e.* erat simplex, & sincerus. & *l.* 2. *v.* 506. Qui canit arte, canat; qui bibit arte, bibat. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 4. Scribere ex arte. *Gell. l.* 3. *c.* 5. Arte compositus capillus. *ad arte*. ¶ Pro libris, in quibus aliqua ars traditur. *Quintil. l.* 2. *c.* 15. (*al.* 16.) Hæc opinio originem ab Isocrate (si tamen revera ars, quæ circumfertur, ejus est) duxit. *Cic. in Top. c.* 8. Itaque in oratoriis artibus, quæstionis genere proposito, quot ejus formæ sint, subjungitur absolute. *h. e.* in præceptis artis oratoriæ. ¶ Speciatim de libris, in quibus agitur de ipsa arte Grammatica *Serv. ad Æn.* 7. *v.* 787. Legitur in Arte, quod *tam*, *magis* positivo tantum jungantur. Sic *Ars Phocæ*, *Ars Cledonii*, &c. apud *Putsch.* ¶ Item de opere artis. *Horat. l.* 4. *od.* 8. *v.* 5. divite me scilicet artium, Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas. ¶ De virtutibus, aut vitiis. *Horat. l.* 3. *od.* 3. *v.* 9. Hac arte Pollux, & vagus Hercules Innixus arces attigit igneas. *h. e.* justitia, & constantia. *Tacit. Ann.* 14. *c.* 57. Tigellinus malas artes, quibus solis pollebat, gratiores ratus, si principem societate scelerum obstringeret. ¶ Sæpe pro prudentia, solertia, industria. *Terent. Andr.* 1. 1. 4. Quid est, quod tibi mea ars efficere hoc possit amplius? *Id. Adelph.* 4. 7. 24. Nempe tua arte viginti minæ pro psaltria periere. *Tacit. in Agric. c.* 27. Ars ducis. ¶ Item pro calliditate, dolo, fraudibus. *Liv. l.* 2. *cap.* 51. Capti eadem arte sunt, qua ceperant Fabios. *Virg. Æn.* 1. *v.* 661. At Cytherea novas artes, nova pectore versat Consilia. *nuove furberie, e nuovi partiti*. *Id.* 2. *Æn. v.* 152. Ille dolis instructus, & arte Pelasga. *Ovid. Heroid. ep.* 12. *v.* 50. Decipere aliquem arte. *Id. ep.* 17. *v.* 142. Ludere aliquem arte. Adde *lib.* 1. *de ar. am. v.* 242. ¶ Artes pro Musis, quæ artium præsides sunt. *Phædr. l.* 3. *in prol. v.* 18. Tonanti fœcta Mnemosyne Jovi Fecunda novies artium peperit chorum.

ARSACES, is, m. Ἀρσάκης, nomen proprium Parthorum Regis, cujus memoriæ hunc honorem Parthi tribuerunt propter quæsitum, constitutumque ab eo Regnum, ut omnes deinde Reges suos Arsaces appellaverint, quemadmodum Ægyptii Reges suos vocaverunt Ptolemæos, quin & Parthi ipsi ab eo *Arsacidæ* dicti sunt. *Justin. cap.* 5. *lib.* 41.

ARSACIDÆ, arum, m. *Persiani*, Arsacis Parthorum Regis successores, seu posteri. *Tacit. l.* 1. *Hist. c.* 40. Pacorum avito Arsacidarum solio depulsuri. V. *vocem præced. Lucan. l.* 8. *v.* 217. vocesque superbo Arsacidæ perferre meas. & *vers.* 306. O utinam non tanta mihi fiducia sævis esset in Arsacidis. *Id. l.* 10. *v.* 51. Arsacidum dominus. *h. e.* Alexander M. qui Persas devicit. *Arsacidum* pro *Arsacidarum*.

ARSA-

ARSACIUS, a, um, adject. ab Arsace deductum, & ponitur pro Persico. *Martial. l. 9. epigr. 36.* Scis, quid in Arsacia Pacorus deliberat aula.

ARSE VERSE, significat *averte ignem*, Tuscorum lingua. nam *arse* valet averte; *verse* ignem constat appellari. Unde *Afranius* ait: Inscribat aliquis in ostio: Arse verse. Hæc *Festus*. Ubi *Scalig.* versum *Afranii* ita legendum putat: *Inscribat aliquis Arse verse in ostio*. Unde apparet superstitio Veterum, qui ad deprecandum incendium inscribebant in ostio nescio quid, quod ad eam rem faceret, ut testatur etiam *Plin. l. 28. cap. 2. circ. med.*

ARSENICUM, ci, n. *arsenico*, ἀρσενικὸν, succus est mineralis, pinguis, inflammabilis, compositus ex pinguedine sulphurea, hydrargyro, & spiritu salis candido. Duplex est, candidum, proprie *arsenicum*, & flavum, quod *auripigmentum* dicitur. *Plin. in fin. lib. 34.* ¶ Creditur dictum a mascula, & præsenti vi, quam habet hominis interimendi. Nam ἀρσενικὸς Græce masculum significat.

ARSENOGONON. V. in *Thelygonon*.

ARSINEUM, i, n. est ornamentum capitis muliebris, ut *Festus* interpretatur. *Cato in Originib.* apud *eund.* in *Ruscum*. Arsinea, rete, diadema, coronas aureas, &c. Ita legit *Scalig.* Alii *arsinia*; alii aliter.

ARSIS, f. ἄρσις, dicitur elevatio vocis, sicut θέσις positio est, ut in voce *arma*, *ar* elevatio est, *ma* positio, ut docet *Diomed. l. 3. pag. 471. & pag. 501. Putsch.* Est autem Græca vox ab αἴρω tollo. Latine usurpatur a *Martiano Capella l. 9. pag. 328.*

ARSURUS, participium V. in *Ardeo*.

ARSUS, a, um, tostus. *Plin. Valer. l. 2. c. 9.* Ovi duri medium arsum manducare.

ARTABA, æ, f. mensura aridorum apud Ægyptios, *cui superat modii pars tertia post tres. Namque decem modiis explebitur artaba triplex*, ut est apud *Rhemn. Fann. de ponderib. & mensur. v. 89.*

ARTACIE, es, f. Ἀρτακίη, fons apud Læstrigonas. *Tibull. lib. 4. carm. 1. v. 59.* Incultos adiit Læstrigonas, Antiphatenque, Mobilis Artacie gelida quos irrigat unda.

ARTATUS. V. Arctatus.

ARTAXATA, orum, n. plur. *Tauris*, *Teflis*, Ἀρτάξατα, Urbs Armeniæ majoris ad Araxem fluvium, in Georgiæ Regno. *Juvenal. sat. 2. v. ult.* Sic prætextatos referunt Artaxata mores. *Sidon. carm. 2. v. 445.* Depopuletur ovans Artaxata Caspia consul.

ARTE, adverb. V. Arcte.

ARTEMIS, idis, f. Ἄρτεμις, Græcis eadem est, quæ Diana, Luna, & Lucina, & Ilithyia: de qua *Macrob. l. 1. Saturn. c. 15. & l. 7. c. 16.* verba facit. *Artemis Ilithyia* nominatur a *Plin. l. 25. cap. 7.* V. vocem sequent.

ARTEMISIA, æ, f. Ἀρτεμισία, Mausoli Cariæ Regis uxor, insignis pudicitiæ, quæ virum ultra humanæ affectionis fines amasse perhibetur. Nam & mortui cineres vino commisto ebibit, & memoriæ ejus splendidissimum erexit sepulchrum. *Gell. l. 10. c. 18.* ¶ *Artemisia* quoque dicta est herba quædam insignis, absinthii modo fruticosa, majoribus foliis, pinguibusque. Ejus duo sunt genera: alterum latioribus foliis; alterum tenuioribus, & non nisi in maritimis nascens. Sunt qui in mediterraneis eodem nomine appellant, simplici caule, minimis foliis, floris copiosi erumpentis, cum uva maturescit, odore non injucundo, quam quidam botryn, alii ambrosiam vocant. *Plin. l. 25. c. 7.* Artemisia uxor Mausoli adoptavit herbam, quæ antea parthenis vocabatur. Sunt qui ab Artemide Ilithyia cognominatam putant, quoniam privatim medeatur feminarum malis. Adde *Apulej. de herb. c. 10.*

ARTEMON, & Artemo, onis, m. ἀρτέμων, ονος, velum quoddam in navi, ab ἀρτάομαι, appendor, suspendor: sed quale illud sit, non satis inter Eruditos constat. *Baysius de re navali, pag. 121.* putat esse velum majus, quod etiam Itali vocant *artimone*, ut est in Lexico Academicorum *della Crusca*. At *Scheffer. de milit. nav. cap. 5. l. 2.* sequutus *Isidor. l. 19. Orig. c. 3.* tradit esse velum parvum, quod in summitate mali supra majus velum appenditur, & dirigendæ potius navis causa, quam agendæ adhibetur. Hinc *Labeonem* apud *Jabolen. Dig. lib. 50. tit. 16. leg. 242.* docere, *malum navis esse partem, artemonem non esse*, quod *artemon magis additamento, quam pars navis sit*. Atque hæc videtur esse vera significatio hujus vocis: cui argumento sunt etiam ea, quæ *ibid. Labeo* addit. Inquit enim, ideo malum esse partem navis, quia sine eo pleræque naves sunt inutiles: quod idem dicendum esset etiam de artemone, si esset velum majus, ut putat *Baysius*, quia sine hujusmodi velo navis non agitur: præsertim si loquamur de antiquorum navibus, quæ non erant tot velis instructæ, ut nunc sunt, navigandi arte ad summum perducta. ¶ Sunt etiam qui putant, esse velum figuræ triangularis, quod ad puppim navis extenditur. Denique fuere qui *artemonem* malum ipsum navis interpretarentur. Sed vero propius, ut dixi, *Schefferus* accedit. ¶ Præterea *artemon* dicitur trochlea pluribus orbiculis instructa, & in ima parte tractoriæ machinæ collocata, cui respondet altera in summo machinæ posita: per quas trajiciuntur ductarii funes, qui manu hominum tracti, ingentia pondera facili negotio ad summum perducunt. Hujusmodi trochlea a *Dan. Barbaro* appellatur Italice *pastecca*, ab aliis *calcese*. V. eum, & *Rusconium in architect. Vitruv.* ubi figuram exhibent. Hoc sensu est ab ἀρτάω, tollo, suspendo. *Vitruv. l. 10. c. 5.* In radice machinæ collocatur tertia trochlea: eam Græci ἐπάγοντα, nostri artemonem appellant. ¶ *Lucil. apud Charis. l. 1. pag. 99. Putsch.* & *Isidor. loc. cit.* in recto casu singulari habent *artemo*: at *Labeo loc. cit.* artemon.

ARTENA, V. Arytena.

ARTENCATA, V. Arteranea.

ARTERIA, æ, f. *aspera arteria*, *canna della gola*, *strozza*, ἀρτηρία, ductus, seu canalis, per quem animal spiritum ore in pulmones trahendo, & expellendo respirat: ab ἀήρ, aer, & τηρέω, servo, quia vitalem aerem servat. *Plin. l. 11. c. 37. sect. 66. Hard.* Arteria ad pulmonem, atque cor pertinens. & *cap. 51.* Pulmone, & arteria carere. *Id. l. 20. c. 6.* Porrum capitatum pulmonis, & arteriæ vitia sanat. *Id. l. 22. c. 25.* Arteria exulcerata. *Id. l. 27. cap. 12.* Arteriæ scabritia. Adde *Gell. l. 17. cap. 11.* & *Scribon. Larg. composit. 72. 73. & 74.* ¶ Hæc eadem dicitur *aspera arteria*, Græce τραχεῖα ἀρτηρία, quod interius inæqualis est, & scabra. *Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 54.* Cum aspera arteria (sic enim a medicis appellatur) ostium habeat adjunctum linguæ radicibus. *Cels. l. 4. c. 1.* Deinde duo itinera incipiunt: alterum asperam arteriam nominant, alterum stomachum. ¶ Usurpatur sæpe in plurali numero, quia arteria in inferiore parte, qua pulmoni adnectitur, in plures dividitur ramos, quos βρόγχια Græci appellant. *Auct. ad Herenn. l. 3. c. 12.* Læduntur arteriæ, si acri voce compleantur. *Et mox.* Arteriæ reticendo acquiescunt. *Gell. l. 10. c. 26.* Clamor per arterias, & per fauces gradiens. (*fauces* sunt ostia superiora arteriarum) *Sueton. in Vitell. c. 2.* Arterias, & fauces fovere. *Id. in Ner. c. 25.* Adstante phonasco, qui moneret, parceret arteriis. *Plin. l. 22. c. 23.* Arteriæ exasperatæ. ¶ Reperitur etiam *arteria*, *orum*, neut. gen. *Lucret. l. 4. v. 529.* Præterradit enim vox fauces sæpe, facitque Asperiora foras gradiens arteria clamor. ¶ Præterea sumitur *arteria* pro conceptaculo spiritus vitalis sanguine admixti, quod sub vena per totum corpus diffunditur, *arteria*. Differt a *vena*, quia per hanc sanguis influit in cor; per *arteriam* vero a corde in totum corpus diffluit: præterea *vena* quieta est, & immobilis; *arteria* micat, & pulsu indicat motum cordis. Differunt etiam in structura, de qua V. Anatomicos. *Cels. l. 2. c. 10.* Juncta est vena arteriis, his nervi. *Et mox.* Arteria incisa non coit, neque sanescit. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 55. a med.* Sanguis per venas in omne corpus diffunditur, & spiritus per arterias. & *ibid. in fin.* Venæ, & arteriæ a corde tractæ, & profectæ. *Senec. l. 3. quæst. natur. c. 15.* In nostris corporibus & venæ sunt, & arteriæ: illæ sanguinis, hæ spiritus receptacula. *Plin. l. 11. c. 37. sect. 88.* Arteriarum pulsus citatus, aut tardus, &c. Quod vero mox subdit, *sect. 89.* Arteriæ carent sensu, nam & sanguine; hoc dicit ex veterum quorundam Medicorum opinione, quæ satis jam experientia confutata est. Verum diceret, si per *arterias* nervos intelligeret, qui sunt vera solius spiritus receptacula.

ARTERIACE, es, f. *medicamento per l'aspera arteria*, ἀρτηριακή, medicamentum ad fovendam, ac sanandam asperam arteriam, ut verbi gratia cum asperata est, & vocem amisit, &c. *Cels. l. 5. c. 25. n. ult.* Arteriace vero hoc modo fit: casiæ, iridis, cinnamomi, nardi p. 1. &c. *Plin. lib. 23. cap. 7.* Fit ex pomo panchrestos stomatice, eadem arteriace appellata. Adde *Scribon. Larg. composit. 74. & 75.*

ARTERIACUS, a, um, adject. ἀρτηριακός, ad asperam arteriam pertinens. *Arteriaca medicamenta* dicuntur, quæ tussim movent, & humorum in pectus labentium expulsionem irritant, & adjuvant, Græce κινοῦντικά dicta. *Cæl. Aurelian. l. 2. Tard. c. 6.* Adhibere medicamenta arteriaca.

ARTERIOTOMIA, æ, f. *salasso dell' arteria*, ἀρτηριοτομία, sectio arteriæ a medico facta sanguinis mittendi causa: ab ἀρτηρία, arteria, & τέμνω, seco. *Cæl. Aurelian. Tard. l. 1. c. 1. ad fin.* Item arteriotomiam probant, & usturam.

ARTHRISIS, is, f. ἄρθρισις idem quod arthritis. Male corripuit pænultimam *Prudent. Peristeph. 14. v. 495.* Nodosa torquet quos podagra, & arthrisis. ¶ Legitur & *arthrisis*.

ARTHRITICUS, a, um, *gottoso*, *podagroso*, ἀρθριτικός, qui articulari morbo laborat. *Cic. Fam. 9. ep. 23.* Non enim arbitror cocum etiam arthriticum habere.

ARTHRITIS, idis, f. *dolori artetici*, *gotta*, *podagra*, ἀρθρῖτις, morbus articulorum, ex humore aliquo vitioso in artubus decumbente: cujus species sunt *podagra*, *chiragra*, *ischias*, & alia id genus. Græca vox ab ἄρθρον, articulus, artus. *Vitruv. l. 1. c. 6.* Vitia autem sunt, quæ difficulter curantur, gravitudo, arthritis, tussis, pleuritis, phthisis.

ARTICULAMENTUM, i, n. *giuntura*, *nodo*, διάρθρωσις, articulorum commissura. *Scribon. Larg. composit. 206.* Ad luxatum omne, & ejectum, & repositum articulamentum bene facit. *Id. composit. 214.* Contusa, vel incisa articulamenta. *Id. compos. 263.* Articulamentorum dolor.

ARTICULARIS, re, ἀρθριτικός, ad articulos pertinens. Articularis morbus est idem ac arthritis, *gotta*, *podagra*, *artetica*, ἀρθρῖτις. *Plin. l. 20. c. 17. ad fin.* Anisum lenit articulares morbos. *Sueton. in Galb. c. 21.* Manibus pedibusque articulari morbo distortissimis. *Scribon. Larg. composit. 101.* Prodest ad articularem morbum, quem ἀρθρῖτιν vocant. ¶ *Priscian. l. 12. pag. 938. Putsch.* appellat *hic*, *hæc*, *hoc* pronomen articulare, quia articuli vice fungitur.

ARTICULARIUS, a, um, articularis. *Cato R. R. c. 157.* Articularium morbum purgat brassica. *Plin. in proœm. l. 23.* Folia vitium mitigant articularios morbos. *Id. l. 25. c. 5.* Elleborum nigrum medetur articulariis morbis. Adde *l. 22. c. 13.* ¶ *Articularius*, *ii*, absolute dicitur, qui articulario morbo laborat, *chi patisce d' artetica*. *In suppositis Mercat. Plauti, scena quæ incipit: Syra non redit.* Nec podagricus, nec articularius est, quem rus ducunt pedes. ¶ *Articularia pronomina* dicuntur a quibusdam Grammaticis *hic*, *iste*, quia more articulorum cum nominibus declinantur. *Serv. in artem secund. Donat. pag. 1785. Putsch.* & *Priscian. l. 2. pag. 574.*

ARTICULATE, *articolatamente*, *distintamente*, distincte, clare, articula-

culatim. *Gell. l. 5. c. 9.* Eoque nisu, & impetu spiritus vitium, nodumque linguæ rupit, planeque, & articulate elocutus est. *Cic. Attic. l. 6. ep. 5. in fin.* Valebis igitur, & puellæ salutem articulate dices. *Manutius* hic, Erat, inquit, adhuc infans Attica, quæ neque satis integre proloqui, neque loquentem quiret intelligere, nisi articulate pronunciasses. Quidam ex conjectura leg. *Atticulæ*.

ARTICULATIM, *a membro, a membro, a brano, a brano*, per articulos, membratim, ἐνάρθρως. *Plaut. Epid.* 3. 4. 52. Isthic homo articulatim te concidit. *Id. in fragment.* apud *Gell. l.* 3. *c.* 3. Comminuere aliquid articulatim. *Vetus Poeta* apud *Cicer. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 26. Obtruncare, & articulatim dividere. *Ascon. in argum. Milon. a med.* Articulatim consecare. ¶ Translate est distincte, seorsum, *articolatamente, distintamente*. *Lucret. l.* 4. *v.* 557. necesse est verba quoque ipsa plane exaudiri, discernique articulatim. *Cic. l.* 1. *de Legib. c.* 13. Quæ fuse olim disputabantur, ac libere, ea nunc articulatim, distincteque dicuntur. *Varr. l. 9. L. L. sub fin.* Articulatim explicare aliquid.

ARTICULATIO, onis, f. in arboribus est, cum veluti per articulos, seu nodos crescunt. *Plin. l.* 16. *c.* 25. Tunc cernitur excrescentium cacuminum articulatio. Adde *l.* 17. *c.* 21. ¶ Est etiam morbus vitium peculiaris, qui tribus de causis accidere solet: una vi tempestatum germinibus ablatis; altera in supinum excisis; tertia culturæ imperitia læsis. Omnes enim earum injuriæ in articulis sentiuntur. Hæc *Plin. l.* 17. *c.* 24.

ARTICULATUS, a, um, *articolato, distinto*, distinctus veluti per articulos. *Articulata vox* dicitur a *Priscian. init. lib.* 1. quæ exit in verba, & sensum aliquem ejus, qui loquitur significat: sicut *inarticulata*, quæ illi est contraria. *Solin. cap.* 52. *a med.* Psittacus articulata verba penitus eloquitur. *Arnob. l.* 7. *pag.* 217. Articulatas voces exprimere. Adde *Augustin. l.* 3. *de doctr. Christ. c.* 29.

ARTICULEJANUS, a, um, adject. ab Articulejo deductum. *Martian. Dig. lib.* 40. *tit.* 5. *leg.* 51. Sed Articulejano Senatusconsulto cavetur, ut in provinciis præsides provinciæ cognoscant, licet heres non sit ejus provinciæ. *h. e.* facto ab Articulejo Pæto Consule, qui una cum Trajano consulatum gessit, ut putat *Brissonius*.

ARTICULO, as, avi, atum, a. 1. διαρθρόω in articulos veluti divido, distinguo. Hinc *articulare voces* est eas in verba distinguere, & proferre, *articolare*. *Lucret. l.* 4. *v.* 548. Hasce igitur penitus voces cum corpore nostro Exprimimus, rectoque foras emittimus ore, Mobilis articulat verborum dædala lingua. *Arnob. l.* 3. *pag.* 111. Labia habere cum dentibus, quorum inflictu & mobilitate multijuga lingua sonos articulet, & vocem in verba conformet. *Apul. in Florid. n.* 12. (*al. l.* 2.) Articulare verba.

ARTICULOSUS, a, um, *pieno di nodi, nodoso*, ἀρθρώδης, articulis, seu nodis plenus. *Plin. l.* 24. *c.* 16. Radix articulosa. ¶ Translate *Quintil. lib.* 4. *cap.* 5. *ad fin.* Evitanda concisa nimium, & velut articulosa partitio. *h. e.* in plurimos articulos, & partes divisa.

ARTICULUS, i, m. *articolo, giuntura, nodo, nocca*, ἄρθρον, junctura unius ossis, vel membri cum alio, nodus, articulamentum. Est autem diminutivum ab *artus, us*. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sub fin.* Nervi nodos corporum, qui vocantur articuli, aliubi interventu, aliubi ambitu, aliubi transitu ligantes. *Id. ibid. sect.* 67. Cervix articulorum nodis jungitur. *Id. l.* 11. *c.* 43. Hominis digiti articulos habent ternos, pollex binos. *Id. l.* 8. *c.* 45. Articulus suffraginis. *Id. l.* 10. *c.* 37. Articuli alarum. *Id. l.* 8. *c.* 41. Summus caudæ articulus. *Cæs. l. 6. B. Gall. cap.* 27. Crura sine nodis, & articulis. *Cels. l.* 5. *c.* 18. & *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 5. Dolores articulorum. *dolori artetici, podagra, gotta*. *Pers. sat.* 5. *v.* 58. cum lapidosa chiragra Fregerit articulos. *Horat. l.* 2. *sat.* 7. *v.* 15. Chiragra contudit articulos. *Quintil. l.* 2. *c.* 12. (*al.* 13.) Gladiatorem vehementis impetus excipit adversarii mollis articulus. *h. e.* mollis flexus articulorum manus, & corporis. Contra *Senec. l.* 2. *de benef. c.* 6. Presso articulo aliquid agere. ¶ *In illo Celsi l.* 8. *cap.* 20. *extr.* Potest tamen conditus articulus canaliculo aliquo contineri: *articulus* non est junctura, sed os, quod in junctura alteri ossi adnectitur. ¶ Per synecdochen pro digitis ponuntur, *le dita*. *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 3. *v.* 18. sollicitis supputat articulis. *Id. Heroid. ep.* 10. *sub f.* Litteraque articulo pressa tremente labat. Adde *Propert. l.* 2. *eleg. ult. v.* 80. ¶ Apud *Quintil.* 11. *c.* 1. *molli articulo tractare aliquem* est eum leviter perstringere. ¶ In plantis *articulus* dicitur nodus, qui subinde excrescit ad similitudinem articuli digitorum. *Cic. de Senect. c.* 15. *de virib.* Exsistit tanquam ad articulos sarmentorum ea, quæ gemma dicitur. *Plin. l.* 17. *c.* 24. Aut in pedes, hoc est radices irrumpit vis morbi; aut in articulos, hoc est cacuminum digitos. *Id. l.* 16. *c.* 24. Folia nervos, callumque, & articulos in superiore habent parte. *Id. l.* 18. *c.* 17. & *Columell. l.* 2. *c.* 12. *ad fin.* Seges it in articulum. *h. e.* cum genicula, seu nodos culmi profert. ¶ Sæpe transfertur ad orationem. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 88. Multa sunt verba, quæ quasi articuli, connectunt membra orationis. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 11. Genus orationis fluctuans, & dissolutum, eo quod sine nervis & articulis fluctuat huc, & illuc. ¶ Speciatim est minima periodi pars. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 19. Articulus dicitur, cum singula verba intervallis distinguuntur, cæsa oratione hoc modo: Acrimonia, voce, vultu adversarios perterruisti. item: Inimicos invidia, injuriis, potentia, perfidia sustulisti. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 48. Continuatio verborum soluta multo est aptior atque jucundior, si est articulis membrisque distincta, quam si continuata, & producta. ¶ Apud Grammaticos articuli sunt minimæ orationis partes, quæ una cum nominibus declinantur, quales sunt Græcis ὁ, & ὅς, & Latinis *hic, hæc*, & *quis, quæ*, Has enim voculas *articulos* appellat *Varr. l.* 9. *L. L. c.* 1. & priorem quidem articulum finitum esse docet, posteriorem infinitum. Ceterum Latini articulos proprie non habent, ut Græci. *Quintil. l.* 1. *c.* 4. Noster sermo articulos non desiderat: ideoque in alias partes orationis sparguntur. ¶ Interdum *articulus* accipitur pro quavis orationis parte. *Pompon. Dig. lib.* 35. *tit.* 1. *leg.* 4. Articulus Tum extremi quinquennii tempus significat. *Id. ibid. lib.* 34. *tit.* 2. *leg.* 35. Articulus *est* præsentis temporis demonstrationem continet. *Id. ibid. lib.* 28. *tit.* 5. *leg.* 29. Hoc articulo *Quisque* omnes significantur. ¶ Item pro particula, seu membro orationis. *Julian. Dig. lib.* 36. *tit.* 1. *leg.* 27. Si detracto hoc articulo: *Quisquis mihi heres erit*, substitutus ita fuerit, &c. ¶ Item pro parte, sectione, capite. *Cajus Dig. lib.* 1. *tit.* 8. *leg.* 1. Summa rerum divisio in duos articulos diducitur. *Papinian. ibid. tit.* 5. *leg.* 9. In multis nostri juris articulis. ¶ Item sæpe pro parte brevi temporis. *Plin. l.* 18. *c.* 25. Hi cardines singulis articulis temporum dividuntur. *Id. ibid. c.* 35. Octo articuli Lunæ. *punti di Luna*. *Id. l.* 17. *c.* 2. Articulus Austrinus. *h. e.* tempus, quo Auster flat. ¶ *In articulo* est statim, nulla mora interposita, *incontanente*. Legitur in *Cod. Justin. lib.* 1. *tit.* 33. *leg.* 3. ¶ Eleganter sumitur pro momento temporis, & opportuna rei gerendæ hora. *Cic. pro Quint. cap.* 5. Tum iste, qui hunc in summas angustias adductum putaret, ut eum suis conditionibus in ipso articulo temporis adstringeret, assem sese negat daturum, nisi, &c. *Terent. Adelph.* 2. 2. 21. Illud vide, ut in ipso articulo oppressit! *Curt. l.* 3. *c.* 5. In quo me articulo rerum mearum fortuna deprehenderit, cernitis. *in quale stretto punto di cose*, &c. *Plaut. Men.* 1. 2. 31. Commoditatis omnes articulos scio. ¶ Alio sensu *August. Cæsar in epist. ad Liviam* apud *Sueton. in Claud. c.* 4. Quid est, quod dubitemus, quin per eosdem articulos, & gradus producendus sit, per quos frater ejus productus fuit? *h. e.* per easdem honorum partes, & gradus. ¶ Apud *Plin. l.* 2. *c.* 16. ubi de stellarum situ, & motu agit, *medii articuli latitudinum* sunt mediæ latitudinum partes, seu puncta. ¶ *Articulus causæ* dicitur id, in quo causa vertitur, & de quo maxime agitur, *il punto della causa*. *Arnob. l.* 7. *pag.* 243. Ventum est ergo, dum loquimur, ad ipsum articulum causæ, ventum ad rei cardinem, &c. Huc pertinet illud *Juliani Dig. lib.* 1. *tit.* 3. *leg.* 11. Non possunt omnes articuli singulatim aut legibus, aut Senatusconsultis comprehendi. *tutti i casi, tutti i punti, che ponno venir in controversia*. ¶ *Articulos montium* dixit *Plin. in fin. l. ult.* colles intelligens, & clivos leniter assurgentes, ad similitudinem articulorum in corpore.

ARTIFEX, ficis, m. & f. *artefice, artista*, τεχνίτης, qui artem aliquam exercet; dictus ex eo, quod arte quippiam faciat. Sumitur autem non solum pro eo, qui artem mechanicam exercet, sed etiam qui liberalem. *Cic. Fam.* 5. *ep.* 12. Illi artifices corporis simulacra ignotis nota faciebant. *Id. pro Mur. c.* 13. Ut ajunt in Græcis artificibus, eos aulœdos esse, qui citharœdi fieri non potuerint. *Nepos in Attic. c.* 13. Erant in ea familia pueri litteratissimi, anagnostæ optimi, & plurimi librarii: pari modo artifices ceteri, quos cultus domesticus desiderat, apprime boni. *Cic. pro Arch. c.* 5. Artifices scenici. *commedianti*. (qui & *artifices* absolute a *Plaut. Amph. prol. v.* 70. & *Liv. l.* 5. *c.* 1. *l.* 7. *c.* 2. & *l.* 39. *cap.* 22. dicuntur.) *Quintil. l.* 5. *c.* 12. Artifices statuarum. *Senec. ep.* 9. Artifici jucundius est pingere, quam pinxisse. *al pittore*. *Curt. l.* 5. *c.* 1. Non vates modo, sed etiam artifices cum fidibus sui generis ibant. *sonatori*. *Petron. in Satyr. cap.* 109. Artifex peritus. *bravo uccellatore*. *Gell. l.* 1. *c.* 5. Artifex rhetoricus. *professore di rettorica*. *Propert. l.* 2. *eleg.* 1. *v.* 60. Solus Amor morbi non amat artificem. *il medico*. ¶ Ponitur sæpe pro perito, docto, *perito, pratico*: & usurpatur etiam more adjectivorum. *Sueton. in Tito, c.* 7. Tam artifices saltationis, ut mox scenam tenuerint. *Id. in Calig. cap.* 32. Miles decollandi artifex. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 66. Locusta artifex veneni. *Propert. l.* 2. *eleg.* 1. *v.* 60. Artifex morbi. *medico*: artifex morbi sanandi. *Plin. l.* 6. *c.* 30. Nobilitas ignea artifex ad formanda corpora. *Id. l.* 8. *c.* 16. Vir tam artificis ingenii. ¶ Translate *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 6. Græci dicendi artifices, & doctores. *Id.* 2. *de Fin. c.* 11. Artifex callidus comparandarum voluptatum. *Senec. ep.* 9. faciendarum amicitiarum. *Quintil. l.* 11. *c.* 1. summus tractandorum animorum. *h. e.* Cicero. *Id. declam.* 10. *c.* 9. Artifex in lacrimas alicujus. *h. e.* qui ingeniosus est, ut alicui luctum creet. *Cic. Verr.* 7. *c.* 71. ad corrumpendum judicium. *Tacit. l.* 2. *Hist. c.* 86. serendæ in alios invidiæ. *Q. Cic. de petit. consul. c.* 12. Cotta in ambitione artifex. ¶ *Artifex equus*, freno assuetus, & peritus vehendi. *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 555. Sed neque vector equum, qui nuper sensit habenas, Comparibus frenis, artificemque regat. ¶ Cum infinito *Pers. in prol. v.* 10. Magister artis, ingeniique largitor Venter, negatas artifex sequi voces. ¶ Accipitur interdum pro vafro, callido, astuto. *Virg.* 2. *Æn. v.* 125. & mihi jam multi crudele canebant Artificis scelus. *Id. Æn.* 11. *v.* 406. Vel cum se pavidum contra mea jurgia fingit Artificis scelus. *h. e.* artifex sceleratus, quo pacto a *Plauto scelus viri* dictum est. *Terent. Phorm.* 2. 1. 29. O artificem probum! ¶ Item pro auctore, & effectore. *Cic. de Univers. c.* 2. Artifex mundi Deus. *Plin. l.* 2. *cap.* 1. Artifex omnium natura. *Senec. in Agamemn. v.* 983. Sceleris infandi artifex. *Cic. in Orat. cap.* 48. Consuetudo artifex suavitatis. ¶ Passive dicitur de eo, quod artificio elaboratum est, *fatto con ingegno, e artifizio, artifizioso*. *Quintil. l.* 9. *cap.* 4. Motus artifex. *Solin. cap.* 35. Artifici plaga vulnerare corticem. *Plin. l.* 12. *c.* 25. Manus libratur artifici temperamento. *Id. l.* 8. *c.* 40. Artifex dimicatio. *Id. l.* 10. *c.* 29. Tantæ tamque artifices argutiæ. *Pers. sat.* 5. *v.* 40. Artifex vultus.

ARTIFICIALIS, le, adject. *artifiziale, artifizioso*, arte constans, ab arte

arte professus, ἄτεχνος. *Quintil. l. 6. c. 4.* Artificialis ratio. *Id. l. 12. c. 8. ad fin.* Artificiale genus probationis.

ARTIFICIALITER, *artifiziosamente*, *con arte*, artificiose, τεχνικῶς. *Quintil. l. 2. c. 17.* Sed nec illa omittenda sunt, qua in re alius se inartificialiter, alius artificialiter gerat.

ARTIFICIOSE, *artifiziosamente*, τεχνικῶς. *Cic. 1. de Orat. cap. 41.* Qui illa artificiose digesta generatim componerent. *Id. 2. de nat. Deor. c. 22.* Quodque in operibus nostrarum artium manus efficiat, id multo artificiosius naturam efficere. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 4.* Artificiosissime facere aliquid.

ARTIFICIOSUS, a, um, *artifiziale*, ἔντεχνος, arte constans, ab arte proveniens. *Cic. 2. de Fin. c. 5.* Loqui de re obscura, ut physici, aut artificiosa, ut mathematici. *Id. l. 1. de Divin. cap. 33.* Ea genera divinandi non naturalia, sed artificiosa dicuntur. ¶ Item artificio plenus, ingeniose factus, *artifizioso*, *ingegnoso*. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 55.* Venæ toto corpore intextæ vim quandam incredibilem artificiosi operis, divinique testantur. ¶ Item artificium habens, vim artis possidens, arte, aut ingenio pollens. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 22.* Zeno ita naturam definit, ut eam dicat ignem esse artificiosum, ad gignendum progredientem via. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 4.* Quod si artificiosum est intelligere, quæ sunt ex arte scripta, multo est artificiosius ipsum scribere ex arte. *Cic. l. 1. de Invent. c. 35.* Rhetores elegantissimi, atque artificiosissimi.

ARTIFICIUM, ii, n. *arte*, *mestiere*, *esercizio di arte*, τεχνιτεία, τεχνίτευμα, τέχνη, ars, vel artis exercitatio, professio artificis. *Cic. l. 1. Offic. c. 42.* Jam de artificiis, & quæstibus qui liberales habendi, qui sordidi sint, &c. *Id. 3. de Fin. c. 2.* Ne opifices quidem tueri sua artificia possent, nisi, &c. *Id. pro Rosc. Amer. c. 17.* Oblivisci artificium, & studium deponere. *Martian. Dig. l. 32. leg. 63.* Scire plura artificia. Et *ibid.* Versari in artificio. *Paul. l. 6. tit. 1. leg. 31.* Discere artificium aliquod. *Callistrat. lib. 38. tit. 1. leg. 38.* Exercere artificium. *Ulpian. lib. 13. tit. 7. leg. 25.* Instruere servos artificiis. *Senec. l. 6. de benef. c. 17.* Sordidissimi artificii institor. *Id. ep. 112.* vocat *artificium* cultum vinearum, & agriculturam. ¶ Est etiam idem ac scientia, industria, ingenium, quod adhibetur ab artifice in opere faciendo, *artifizio*, *fattura*, *lavoro*. *Cic. 6. Verr. c. 33.* Simulacrum singulari opera, artificioque perfectum. *Id. ibid. c. 21.* Omnia antiquo opere, & summo artificio facta. *Et paulo sup.* Ut intelligatis, in homine intelligentiam fuisse non avaritiam; artificii cupidum, non argenti fuisse. *h. e.* emblematis, quod de thuribulo argenteo avulserat. ¶ Præterea ponitur pro scientia cujuscumque rei, quæ ex arte, ac studio provenit, disciplina, institutione, præceptione. *Cic. l. 1. de Orat. c. 32.* Non esse eloquentiam ex artificio, sed artificium ex eloquentia natum. *Id. l. 2. de Orat. c. 19.* Componere artificium de jure civili. ¶ Item pro calliditate, arte, peritia. *Id. l. 1. de Orat. c. 17.* Id ipsum quod contra me locutus es, artificio quodam es consecutus, ut & mihi, quæ ego vellem non esse oratoris, concederes, & ea ipsa, &c. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 29.* Non virtute, neque acie vicisse Romanos, sed artificio quodam, & scientia oppugnationis. *Cic. Fam. 9. ep. 16.* Non jam satis est consilio pugnare: artificium quoddam excogitandum est. *Id. 6. Verr. c. 40.* Opus est non solum ingenio, verum etiam artificio quodam singulari. *Id. pro Planc. c. 9.* Vicinitas non assueta mendaciis; non fucata, non fallax, non erudita artificio simulationis. ¶ Item pro dolo, fallacia, mala arte. *Cæsar ad Oppium post epist. 8. l. 9. Cicer. ad Attic.* Quorum artificiis effectum est, ut Respublica in hunc statum proveniret.

ARTIGRĂPHUS, i, *Gramatico*, qui artem grammaticam docet: vox hybrida ex Latino *ars*, & Græco γράφω, scribo: quam usurpat *Servius ad Æn. 1. v. 108.*

ARTIO, is, ivi, itum, a. 4. *cacciar dentro strettamente*, arcte immitto, adigo: ab *artus* pro *arctus*. *Cato R. R. c. 40.* Surculum aridum præacutum inter librum, & stirpem artito primores digitos duos. Et *mox*. Surculum aridum, quem artiveras eximito; eo artito surculum, quem inserere voles. Et *cap. 41.* Duos surculos artito ad medullam. *Novius* apud *Non. c. 10. num. 10.* Artivit linguam in palatum.

ARTĪTUS, a, um, bonis artibus instructus, ut *Festus* explicat. *Gloss.* Artitus, πάντεχνος, δαίδαλος. Sunt tamen qui apud *Fest.* legunt *bonis artubus*; vel si *artibus* retineas, ab *artus* nihilominus deducendum existimant, non ab *ars*: quia *artus* in Dativo plural. & *artubus* habet, & *artibus*. Itaque *artitum* ajunt significare robustum, *nerboruto*. Hinc illud *Plauti Asin. 3. 2. 19.* Ubi sæpe causam dixeris, pendes adversus octo artitos, audaces viros, valentes virgatores. Al. leg. *astutos*. *Turneb. l. 24. c. 31.* probat *artitos* ab *artibus* hoc est disciplinis, atque ita loqui *Plautum* dicit, quasi ille in judicio se defenderit adversus disertos, & eloquentes viros: sed simul ludere in ambiguo, cum *virgatores* subjungat. ¶ Est præterea idem ac constrictus, ab *artio*, *is*. *Prudent. Peristeph. 1. v. 71.* Nexibus manus utrasque flexus involvit rigor, Et chalybs artita colla gravis ambit circulis. *Id. in præfat. Psychom. v. 33.* ruptis expeditus nexibus Artita bojis colla liber erigit. Utroque loco al. leg. *arcta*.

ARTO, as, V. Arcto.

ARTOCŎPUS. V. Artopta.

ARTOCREĂS, ătis, n. *pancarne*, edulium pane, & carne constans: Vox Græca ab ἄρτος, panis, & κρέας, caro. *Pers. sat. 6. v. 50.* Oleum, artocreasque popello largior. *h. e.* epulum populo præbeo. Quidam putant, visceratione intelligi, in qua vero simile est, non solam carnem, sed & panem distribui solitum fuisse.

ARTOLAGĂNUS, ni, m. ἀρτολάγανος, panis genus delicatissimi, quod cum pusillo vino, lacte, oleo, & pipere coquitur, ut *Athen. l. 3. c. 28.* docet: ab ἄρτος, panis, & λάγανον, placenta. *Plin. l. 18. c. 11.* Panis varia genera, alias ab obsoniis appellati, ut ostrearii; alias a deliciis, ut artolagani; alias a festinatione, ut speustici. *Cic. Fam. 9. ep. 20.* Dediscendæ tibi sunt sportellæ, & artolagani tui. ¶ Quidam putant *artolaganos* esse quas Itali dicimus *frittelle*, nempe *pasta quasi liquida fritta nell' olio*.

ARTOPTA, æ, f. *sorta di vaso da cuocer pane*, ἀρτόπτης, vas, in quo panis coquitur, nec quivis panis, sed lautior, & delicatior: ab ἄρτος, panis, & ὀπτάω, coquo, asso. *Plaut. Aulul. 2. 9. 4.* Ego hinc artoptam ex proximo utendam peto. *Plin. l. 18. c. 11.* Artoptam Plautus appellat in fabula, quam Aulularium scripsit: magna ob id concertatione eruditorum, an is versus Poetæ sit illius. Quidam hoc *Plinii* loco perperam *artoptam* interpretantur de muliere panifica. *Juvenal. sat. 5. v. 72.* dextram cohibere memento: Salva sit artoptæ reverentia. *h. e.* verere Artoptam in domini delicias, velut in usum sacrum, comparatam, neque audeas tangere panem in ea coctum: ubi præsertim Græcam appellationem *Juvenalis* irridet more suo. Hic tamen interpretes fere omnes *artoptam* dicunt panis dispensatorem, & custodem, quasi sit ἀρτόπτης, masc. gen. ab ἄρτος, & ὄπτομαι, video. Sed neque Satyrica urbanitas, neque consequentium verborum contextus patiuntur, ut a prima significatione recedamus. *Henninius* panem assum intelligit, quam explicationem sumpsit a *Ferrario Elect. l. 2. c. 10.* Verum panis hujusmodi non *artopta*, sed *artopticius* dicitur, *h. e.* in artopta assatus, qua de re consulendi Græci Scriptores *Pollux l. 10. cap. 25.* & *Athenæus lib. 3. c. 28.* ¶ Neque vero est prætermittendum in vet. edit. A. 1473. legi *artocopi* ab ἄρτος, panis, & κόπος, labor, id est panis elaborati, vel ipsius pistoris, qui panem hunc delicatum elaboravit.

ARTOPTICIUS, a um, adject. *Artopticius panis* dicitur a *Plin. l. 18. c. 11.* qui in artopta coquitur, sicut furnaceus, qui in furno. V. *Athen. l. 3. c. 28.*

ARTOTRŎGUS, i, ἀρτοτρώγος, nomen est parasiti apud *Plaut. Milit. 1. 1. 9.* ab ἄρτος, panis, & τρώγω, rodo, comedo.

ARTOTYRĪTÆ, arum, m. ἀρτοτυρῖται dicti sunt Hæretici quidam, qui panem, & caseum ad altare offerebant: ab ἄρτος, panis, & τυρὸς, caseus. *Augustin. de hæresib. n. 28.*

ARTRĀRE, V. Aratrare.

ARTŬA, V. in *Artus*, *uum*.

ARTUĀTIM, adverb. *a membro a membro*, per artus, membratim. *Jul. Firm. l. 7. c. 1.* Intra viscera matris artuatim concisus.

ARTUĀTUS, a, um, artuatim dissectus, laniatus. *Jul. Firmic. l. 6. c. 31. a med.* Ut sic artuatis visceris partibus, membra omnia crudelis artificii præsidio proferantur.

ARTUS, uum, ubus, m. plur. num. *articoli*, *nodi*, *giunture*, *nocche*, ἄρθρα, commissuræ, quibus ossa, & membra corporis junguntur. *Festus* docet, esse vel a Græco ἄρθροι, vel ab *arto* pro *arcto*, quod per artus membra membris artentur. *Cic. 2. de nat. Deor. cap. 60.* Digitorum contractio facilis, facilisque porrectio propter molles commissuras, & artus. *Plin. l. 11. c. 45.* Artus suffraginum. *Id. l. 31. c. 6.* Luxata corpora in artus redeunt. *Tacit. l. 4. Histor. c. 81.* Artus elapsi in pravum. *Quintil. l. 6. in præfat.* Artus moti loco. *slogati*. *Cic. de clar. Orat. c. 60.* Dolor artuum. *artetica*, *gotta*. *Sueton. in Calig. c. 28.* Membra, & artus, & viscera hominis tracta per vicos. *Gell. l. 20. c. 1.* Membra, & artus inopis debitoris laniatu distrahere. *Lucret. l. 2. v. 282.* flecti per membra, per artus. His & aliis in locis, in quibus *artus*, & *membra* conjunguntur, non semper *artus* pro *juncturis* sumuntur, sed est quædam Latini sermonis proprietas, qua sæpe duæ voces idem significantes jungi solent. ¶ Sæpe enim artus accipiuntur pro membris, *membra*. τὰ μέλη. *Ovid. Heroid. ep. 20. v. 117.* Corrumpere febribus artus. *Virg. 2. Æn. v. 173.* salsusque per artus Sudor iit. *Id. ibid. v. 253.* sopor fessos complectitur artus. *Tacit. Ann. 13. c. 16.* Venenum ita cunctos ejus artus pervasit, ut vox pariter, & spiritus ejus raperetur. *Id. ibid. c. 35.* Ambusti multorum artus vi frigoris. *Id. in Agric. c. 11.* Rutilæ Caledoniam habitantium comæ, magni artus. *Id. ibid. c. 37.* Laceri artus. *Cic. l. 1. de Orat. c. 26.* Tota mente, atque omnibus artubus contremiscere. ¶ *Artus constringere* apud *Scribon. Larg. compos. 104.* est membra comprimendo perfricare, *far le freghe*. ¶ Translate *artus* dicuntur de arboribus. *Plin. l. 14. c. 1.* Stat per se vitis sine ullo pedamento, artus suos in se colligens. ¶ Item de robore, & fortitudine. *Q. Cic. de petit. Consul. c. 10.* Ἐπιχαρμεῖον illud teneto, nervos atque artus esse sapientiæ, non temere credere. ¶ In dativo plurali etiam *artibus* olim scribebant pro *artubus*, ut colligitur ex *Vel. Long. de Orthogr.* apud *Putsch. pag. 2229.* & *Terent. Scauro ibid. pag. 2260.* Adde dicta in *artitus*. ¶ In singulari numero *Valer. Flacc. l. 4. v. 310.* qua primo cervix committitur artu. *prima giuntura*. *Lucan. l. 6. v. 754.* tunc omnis palpitat artus. *ogni membro*. ¶ Etiam *hæc artua* in neutro genere usurpatum legitur. *Plaut. Men. 5. 2. 102.* Ut ego hujus membra, atque ossa, atque artua comminuam illo scipione. ¶ *Phædrus in append. fab. 4.* tribuit *artus* nodis, & laqueis retis.

ARTUS, a, um, V. Arctus.

ARVĀLIS, le, adject. ad arva pertinens. *Arvales Fratres* dicti sunt, qui sacra publica faciunt, propterea ut fruges ferant arva, ut *Varro l. 4. L. L. c. 15.* docet. Fuit autem collegium duodecim sacerdotum, quorum erat munus Cereri, & Baccho pro frugum ubertate hostias mactare, quæ *ambarvales* vocabantur. V. *Ambarvalis*. Instituti fuere a Romulo, gestabantque pro insigni spiceam coronam vitta alba colligatam; eorumque honor non nisi vita finiebatur, & exsules etiam, captosque comitabatur, ut apud *Plin. l. 18. c. 2.* legitur. Originem habuerunt ab Acca Laurentia nutrice Romuli, cui cum ex duodecim filiis, quos genuerat, unus morte periisset, in illius lo-

cum Romulus ei se se filium dedit, seque, & ceteros ejus filios fratres arvales appellavit. Atque inde mansit collegium fratrum arvalium. Ita narrat Massurius Sabinus apud Gell. l. 6. c. 7. & Rutilius Geminus apud Fulgent. Planc. in exposit. antiq. serm.

ARVĔHO, is, idem ac adveho. ar enim olim pro ad dictum est. Cato R.R. c. 138. Boves feriis conjungere licet. Hoc licet facere: arvehant ligna, fabalia, frumentum. & cap. 135. Trapetum ubi arvectum erit, ubi statues, ibi & commodato.

ARVERNI, orum, m. populi Galliæ Aquitanicæ, quorum regio l'Auvergne, oppidum Clermont, oriundi a Trojanis, & ob id Romanos fratres appellare quondam ausi. Lucan. l. 1. v. 427. Arvernique ausi Latio se fingere fratres, Sanguine ab Iliaco populi. Plin. l. 4. cap. 19. ¶ Adjective Arvernum vinum laudatur a Plin. lib. 14. cap. 1.

ARVIGA, æ, idem ac aries. Varr. l. 4. L. L. c. 19. Aries, quod eum dicebant ares Veteres, nostri arviga: hinc arvignus. Voss. in Etymol. in voce Aries putat arviga esse accusativum Græcæ positionis a nominativo arvix, & Latinum accusativum esse arvigem, quo mox Varro utitur, ubi docet in pontificalibus libris arvigem dici eam hostiam, quæ cornua habet. Festus scribit harviga, & de ea sic loquitur. Harviga dicebatur hostia, cujus adhærentia inspiciebantur exta. Donat. ad Terent. Phorm. 4. 28. habet haruga, & interpretatur hostiam ab hara, in qua concluditur, & servatur. nisi forte mendosa ea lectio est. Vel. Long. in Orthogr. habet ariuga, pag. 2233. Putsch. Scalig. in Conjectan. ad Varr. ubique putat legendum aringa.

ARVIGNUS, a, um, idem ac arietinus. Varr. l. 4. L. L. c. 19.

ARVĪNA, æ, f. grasso, lardo, λῖπος significat (ut interpretatur Suetem. in lib. de vitiis corpor. apud Serv. ad Virg. Æn. 7. v. 626.) durum, pingue, quod est inter cutem, & viscus, h. e. inter cutem, & carnem. Alii pro lardo speciatim accipiunt, quod est pingue suillum. Virg. loc. cit. Et spicula lucida tergent Arvina pingui. Pier. monet in quodam Cod. legi arbina: ex qua ortum est diminutivum arbilla. ¶ Pro pinguedine generatim. Prudent. Cathemer. 7. v. 9. Arvina putrem ne resudans crapulam, Obstrangulatæ mentis ingenium premat. Sidon. l. 8. epist. 14. Æstuans turgidi ventris arvina. ¶ Arvina fuit agnomen A. Cornelij Cossi, qui dictator de Samnitibus triumphavit. Fasti Capitol. apud Gruter. pag. 297. col. 1. & Liv. l. 8. c. 38.

ARVISIUS, a, um, adject. Arvisium vinum dictum est ab Arvisio monte Chii insulæ, ubi optimum fit, ut Plin. l. 14. cap. 7. & Vibius Sequester de montib. docent. Virg. Ecl. 7. v. 71. Vina novum fundam calathis Arvisia nectar. Silius l. 7. v. 210. & ambrosiis Arvisia pocula succis. ¶ Pro Arvisius alii legunt Ariusius. Nam Græce apud Strabon. l. 13. legitur A'ρουσία χώρα, & apud Athen. l. 1. c. ult. οἶνος A'ρούσιος. Pierius ad loc. Virg. cit. docet nihil certi statui posse ex MSS. Virgilii, quorum alii aliam lectionem exhibent.

ARULA, æ, f. picciol altare, parva ara. Cic. Verr. 6. c. 3. Ante hosce deos erant arulæ, quæ &c. In Papiriano jure apud Macrob. l. 3. Saturn. c. 11. Mensa arulæque eodem die, quo ædes ipsæ, dedicari solent. Arnob. l. 3. pag. 114. Arulæ pecorum sanguine delibutæ. ¶ Arulæ etiam dicti sunt a Campanis teste Plin. l. 17. c. 11. cumuli terræ adaggeratæ circa ulmos, quia brevi, humilique aræ similes sunt.

ARULĀTOR, V. Arillator.

ARUM, V. Aros.

ARUNCUS, ci, m. barbetta della capra, villus a caprarum mento dependens: a Græco ἄρυγγος Dorice pro ἤρυγγος. Plin. 8. c. 50. Dependet omnium mento villus, quem aruncum vocant: hoc si quis apprehensam ex grege unam trahat, ceteræ stupentes spectant.

ARUNDĬFER, a, um, adject. ferens arundines. Ovid. 5. Fast. v. 637. Tibris arundiferum medio caput extulit alveo.

ARUNDINACEUS, a, um, che ha forma di canna, καλαμοειδής, similis arundini. Plin. lib. 18. cap. 7. Frumentis folium arundinaceum.

ARUNDINARIUS, a, um. Inscript. apud Reines. class. 11. num. 27. A. Æmilius A. L. harundinarius. Subdit Reines. quid sit harundinarius, quæro qui me doceat.

ARUNDINETUM, ti, n. canneto, καλαμών, locus arundinibus consitus. Cato R. R. c. 6. Ibi cacumina populorum serito, & arundinetum. Id. ibid. c. 24. & Varr. l. 1. R. R. c. 24. Salicem Græcam circum arundinetum seri oportere. Plin. l. 10. c. 8. Ex silvis, & arundinetis excitare aves.

ARUNDINEUS, a, um, di canna, καλάμινος, qui est ex arundine. Virg. 10. Æn. v. 710. Arundinea silva. Plin. l. 8. c. 32. Arundineæ paniculæ. Stat. 6. Theb. v. 174. Arundineæ ripæ. h. e. arundinibus consitæ. Colum. l. 4. c. 29. Arundinei cuneoli. Id. l. 9. c. 13. Arundinei canales. Ovid. 4. Trist. eleg. 1. v. 12. Pastor arundineo carmine mulcet oves. h. e. sono fistulæ arundineæ. ¶ Item arundini similis. Plin. lib. 24. cap. 16. Dracontion radice arundinea. ¶ Arundinea ficus apud Macrob. l. 2. Saturn. c. 16. est genus fici maculas habens arundinum foliis similes, ut est apud Plin. l. 15. c. 18. Sunt qui apud Macrob. legendum putant hirundinea, ut sit eadem, quæ Chelidonia. Nam χελιδὼν hirundinem significat.

ARUNDINŌSUS, a, um, abbondante di canne, cannoso, arundinibus abundans, καλαμώδης. Catull. carm. 36. in Annal. Volus. v. 13. Quæque Ancona, Cnidumque arundinosam colis.

ARUNDO, undinis, f. canna, κάλαμος, aquaticus frutex in longam altitudinem excrescens, cortice lignoso, & inarescente, fissili, præacuta semper acie, geniculatus, leni fastigio tenuatus in cacumine, crassiore paniculæ coma, radice vivaci, & ipsa geniculata. Cetera quæ ad accuratiorem ejus descriptionem pertinent apud Plin. l. 16. c. 36. legere poteris. Horat. l. 2. sat. 3. v. 248. equitare in arundine longa. Virg. Georg. 2. v. 414. Fluvialis arundo. Id. 10. Æn. v. 205. Glauca arundo. Id. Ecl. 7. v. 12. tenera. Ovid. 13. Metam. v. 891. viva, & procera. Id. 2. de ar. am. v. 77. tremula. ¶ Differt a canna, quæ est & ipsa arundinis genus, sed minor, graciliorque: tametsi unum pro altero promiscue a Scriptoribus passim usurpatur. Columell. l. 4. c. 32. Ea est autem arundineti senectus, cum vel exaruit situ, vel ita densatum est, ut gracilis, & cannæ similis arundo prodeat. Id. l. 7. cap. 9. circa med. Degener arundo, quam vulgus cannam vocat. Ovid. Metam. 8. v. 335. tenet ima lacunæ Lenta salix, ulvæque leves, juncique palustres, Viminaque, & longa parvæ sub arundine cannæ. ¶ Fluviorum Dii plerumque arundine coronati finguntur, quia arundines amant aquam. Hinc Ovid. Metam. 9. v. 2. cum sic Calydonius amnis Cœpit, inornatos redimitus arundine crines. Adde Virg. Æn. 10. v. 205. & Æn. 8. v. 34. ¶ Magnus est arundinis usus in piscatu. Nam hamo ex arundine lino appenso pisces captantur. Plaut. Rud. 2. 1. 15. Hisce hami, atque hæ arundines sunt nobis quæstu, & cultu. Tibull. l. 2. eleg. ult. v. 5. Hæc laqueo volucres, hæc captat arundine pisces. Ovid. 13. Metam. v. 923. Moderari arundine linum. ¶ Item in aucupio. Nam calamis visco illitis insidiæ avibus tenduntur. Petron. in Satyr. c. 109. Textis arundinibus tangere volucres. Allegorice Plaut. Bacch. 1. 1. 17. Duæ unum expetitis palumbem: perii, arundo alas verberat. ¶ Etiam ad scribendum arundine usi sunt. Nam chartam exarabant calamis acuminatis, & atramento illitis, ut nos penna. Pers. sat. 3. v. 11. Inque manus chartæ, nodosaque venit arundo. Tunc querimur, crasso calamo quod pendeat humor, &c. Martial. l. 1. epigr. 4. Neve notet lusus tristis arundo tuos. h. e. calamus severi scriptoris. Auson. ep. 7. v. 49. Nec jam fissipedis per calami vias Grassetur Cnidiæ sulcus arundinis. Cnidiam arundinem dicit, quia ex arundine Cnidi insulæ probatissimi fiebant calami ad scribendum, ut Plin. loc. cit. docet. Hinc Martial. l. 9. epigr. 14. Acidaliam arundinem dixit. V. Audelius. ¶ Ex arundinibus majoribus fiebant baculi ad varios usus. Petron. cap 134. Arundinem ab ostio rapuit, iterumque nihil respondentem mulcavit: ac nisi primo ictu arundo quassata verberantis impetum minuisset, forsitan etiam brachia mea, caputque fregisset. Plaut. Stich. 2. 3. 23. Efferte huc scopas, simulque arundinem, ut operam omnem aranearum perdam. Varr. l. 1. R. R. c. 8. docet, arundine etiam vites fulciri. Adde Plin. loc. cit. qui scribit etiam ad domos contegendas arundinem utilem esse: quod & Martial. indicat l. 14. epigr. 38. & Liv. l. 35. c. 27. In illo Propert. l. 2. eleg. 20. v. 71. Jam licet & Stygia sedeat sub arundine remex, &c. quidam arundine cymbam Charontis significari putant: & allusisse Poetam ad ea quæ scribit Plin. loc. cit. & l. 7. c. 2. circa med. de arundinibus Indicis, quas arboreæ magnitudinis esse dicit, singulaque earum internodia navigiorum vicem præstare: & cit. l. 7. c. 56. a med. Naves in Nilo fieri ex papyro, scirpo, & arundine. Quo pertinet illud Juvenal. sat. 5. v. 89. Canna Micipsarum prora subvexit acuta. Alii intelligunt de arundinibus circa Stygem enatis: Alii de pertica, seu virga, qua portisculus remigibus signum dat: Alii denique de tuguriolo arundinibus tecto, sub quo Charon consisteret, & cymbam subduceret. ¶ Usus aliquos arundinum in medicina refert Plin. l. 17. in fi. & l. 24. c. 11. Insignis vero est locus Sueton. in Aug. c. 80. ubi Interpretes consulendi sunt, Torrent. Casaubon. & Th. Reines. l. 2. Var. lect. c. 18. ¶ Fissa arundine luxata ossa confirmantur. Cato R. R. c. 160. ¶ De pertica mensorum Prudent. in Psychom. v. 826. Aurea planitiem spatiis percurrit arundo Dimensis. Respicit ad Apocalyps. 21. 16. ¶ A Poetis per synecdochen ponitur pro sagittis. Nam arundinibus primo nudis, postea ferro armatis in bello multum usa est antiquitas, saetta, freccia. Virg. Æn. 7. v. 499. actaque multo Perque uterum sonitu, perque ilia venit arundo. Id. Æn. 4. v. 73. hæret lateri lethalis arundo. ¶ Item pro tibia, seu fistula, quæ ex arundine præcipue fit: multaque hac de re Plin. loc. cit. & Solin. c. 5. (al. 11.) a med. disserit, flauto, sampogna. Virg. 6. Eclog. v. 8. Silvestrem tenui meditabor arundine musam. Ovid. Metam. 11. v. 154. Et leve cerata modulatur arundine carmen. Sueton. in Cæs. c. 32. Arundine canere. ¶ Scribitur & harundo cum aspiratione: quam scriptionem probat Eutyches apud Cassiodor. de Orthogr. c. 9. & Agroet. de Orthogr. pag. 2272. Putsch. ubi ita distinguit, ut arundo sit frutex ab ariditate dicta; harundo sagitta: sed hoc discrimen nullum est. Legitur etiam in quodam veteri Calendario apud Gruter. pag. 138. Monet Brisson. de verb. signif. lib. 8. in Pandectis Florentinis modo cum aspiratione legi, modo sine. Ceterum usitatior multo, & probatior est ea scriptio, qua omissa aspiratione scribitur.

ARUNDULATIO, onis, f. suppositio arundinum ad ramos arborum fulciendos. Varr. l. 2. R. R. c. 8.

ARUNGUS, pro Averruncus legitur in quadam vet. edit. Gell. l. 5. c. 12. in fi.

ARUPĪNAS, atis, m. qui est ex Arupino, seu Arupeno oppido Japydiæ, quod Græce A'ρούπινον, nunc Aursperg dici putant, vel potius Rovigno in Istria inter Parentium & Polam. Tibull. l. 4. carm. 1. v. 110. Testis Arupinas & pauper natus in armis. Est qui legit Arupinis.

ARŪRA, æ, f. ἄρουρα, vox Græca, qua significatur ager satus, vel ipsa seges: ab ἀρόω, aro. Vel. Long. de Orthogr. apud Putsch. pag. 2246. Filicem ita credo dictam, quod sit minus felix aruræ. ¶ Marcell. Empir. c. 8. ante med. Lacertæ, quæ in segetibus morantur, quas Græci aruras vocant.

ARUSPEX, &c. V. Haruspex.

ARUTENA, V. Arytena.

ARVUM, i, n. proprie significat campum aratum, nec dum satum, ut

ut Varr. l. 1. R. R. c. 29. & Fest. docent: ab aro, as, deducta voce, ut Id. Varr. l. 4. L. L. c. 4. sub fin. auctor est. Videtur autem prima sui origine esse adjectivum, quod sit idem ac aratum, vel arabile. Plaut. Trucul. 1. a. 47. Non arvus hic, sed pascuus est ager. Isidor. l. 15. Orig. c. 13. Omnis ager, ut Varro docet, quadrifarius dividitur. Aut enim arvus est ager, idest sationalis, aut consitus, &c. Adde Horat. l. 1. ep. 16. v. a. ¶ Accipitur generatim pro agro, sive is aratus, satusve, aut consitus sit, sive non: & usurpatur absolute more substantivi, campo arativo, campagna. Sallust. in Jug. c. 95. Numidæ pabulo pecoris magis, quam arvo student. Cic. l. 1. de nat. Deor. c. ult. Prata, & arva, & pecudum greges diliguntur isto modo, quod fructus ex eis capiuntur. Varr. l. 1. R. R. c. 7. Ex arvo æque magno, sed male consito, minus multum, & minus bonum faciebant vinum. Virg. 2. Georg. v. 263. Optima putri arva solo. Horat. l. 3. od. 4. v. 15. Arvum pingue. Ovid. 4. ex Pont. epist. 15. v. 7. fertile. Id. l. 2. ex Pont. epist. 5. v. 33. sterile. Id. 7. Meeam. v. 129. fetum. Virg. 6. Æn. v. 744. Læta arva. Id. 1. Georg. v. 125. Subigere arva. Id. ibid. v. 507. squalent abductis arva colonis. Id. a. Georg. v. 353. hiulca siti findit canis æstifer arva. Ovid. 3. Fast. v. 151. Aeva olivifera. Sil. l. 7. vers. 207. Uvifera. Al. leg. vitifera: al. vinifera. ¶ Interdum per synecdochen ponitur pro regione, paese. Ovid. 4. ex Pont. epist. 7. v. 3. Aspicis en, præses, quali jaceamus in arvo. ¶ Per metonymiam sumitur pro segete. Virg. 1. Georg. v. 316. cum flavis messorem induceret arvis Agricola. ¶ Pro litore etiam usurpatur ab eodem a. Æn. v. 209. ut monet Servius. ¶ Arva Neptunia pro mari posuit Id. Æn. 8. v. 695. eo modo, quo Æn. 6. v. 724. campos liquentes. ¶ Eleganter transfertur ad muliebrem naturam. Lucret. l. 4. v. 1100. ut muliebria conserat arva. Virg. 3. Georg. v. 135. Genitale arvum. ¶ Olim arva, arvæ, f. usurpatum fuit. Nævius apud Non. cap. 3. n. 15. Quaque incedunt, omnes arvas obterunt. Pacuv. ibid. Postquam calamitas plures annos arvas calvitur.

ARX, arcis, f. altezza, cima, ἄκρα, ἄκρος, locus excelsus, cacumen, vertex. Virg. 1. Georg. v. 240. Mundus ut ad Scythiam, Riphæasque arduus arces Consurgit. Ovid. 1. Meeam. v. 467. umbrosa Parnassi constitit arce. Stat. 1. Theb. v. 114. abrupta qua plurimus arce Cithæron Occurrit cælo. Silius l. 3. v. 496. Primus inexpertas adiit Tirynthius arces. h. e. Alpium cacumina. Virg. a. Georg. v. 534. rerum facta est pulcherrima Roma, Septemque una sibi muro circumdedit arces. h. e. septem colles. Petron. in Satyr. cap. 116. Impositum arci sublimi oppidum. Stat. 4. Theb. v. 175. Arx galeæ. ¶ Item pars munitissima urbis, rocca, castello, fortezza, cittadella, ἀκρόπολις: quia fere in editiori loco construi solet, vel in ipsa urbe, vel prope. Neque audiendus est Solin. qui c. 1. (al. 2.) docet, arcem ab Arcadibus esse appellatam, quod ii in editis montium jugis habitaverint. Cic. a. de Orat. c. 67. Tarento amisso, arcem tamen retinuit. Id. in Pison. c. 34. in f. Cum oppido desperassent, munire arcem cœperunt. Nepos in Themist. cap. 2. Arcem alicui tradere, reliquum oppidum relinquere. Id. in Pelop. cap. 1. Arcem oppidi occupare. Id. in Timol. c. 3. Munire arcem ad urbem obsidendam. ¶ Ponitur generatim pro urbe, oppido. Horat. de art. poet. v. 398. Amphion Thebanæ conditor arcis. Hinc arcem absolute pro Urbe Roma dixit Prudent. l. 1. cont. Symmach. v. 4. ¶ Arces igneæ sunt cæli apud Horat. l. 3. od. 3. v. 10. Quo sensu Ætheriae arces dixit Ovid. 5. Trist. eleg. 3. v. 19. & Arcem cæli Virg. Æn. 1. v. 254. ¶ Arces sacræ sunt templa apud Horat. l. 1. od. a. v. 3. nisi malis intelligere Capitolium, quod arcis nomine sæpissime significatur. ¶ Præsertim cum de auguriis accipiendis sermo est. quia edito loco auguria captantur. Liv. l. 1. c. 18. Numa deductus in arcem, in lapide ad meridiem versus consedit. Id. ibid. c. 24. Fecialis ex arce graminis herbam puram attulit. Cic. Offic. l. 3. c. 16. Cum in arce augurium acturi essent augures. V. Auguraculum. ¶ Translate arx corporis dicitur caput, quia ceteris membris altius est, ibique tanquam in arce omnia sensuum organa natura collocavit. Senec. in Oedip. v. 185. tuus vapor ipsam Corporis arcem flammeus urit. Claudian. in IV. Consul. Honor. v. 234. hanc (animam) alta capitis fundavit in arce. ¶ De loco, quod munitione, & potentia ceteris antecellit, unde præsidium, opemque petere licet, & quo, ut in tutum, perfugere. Cic. Catil. 4. c. 6. Videor mihi hanc urbem videre, lucem orbis terrarum, atque arcem omnium gentium, &c. Id. pro Ligar. c. 7. Africa omnium provinciarum arx, nata ad bellum contra hanc urbem gerendum. Tacit. 3. Hist. c. 13. Classis arx commeatuum. Cic. pro Sull. c. a8. Munite communem arcem bonorum, obstruite perfugia improborum. Id. in Pison. c. 5. Cui templum illud fuit, te consule, arx civium perditorum, receptaculum veterum Catilinæ militum, castellum forensis latrocinii, &c. Id. pro Cluent. c. 57. Constituere præsidia defensionis in arce legis. Id. Divin. in Verr. c. 5. Lex repetundarum arx sociorum. Id. Fam. l. 1. ep. 9. Invadere in arcem causæ. h. e. aggredi ad infirmandum id, quo maxime causa adversarii nititur. Id. l. 1. de Divin. c. 6. Arcem Stoicorum defendere. ¶ Item fastigium, apex, & quidquid est summum in re qualibet. Stat. l. 2. Silv. a. v. 131. Celsa mentis arx. Lucan. l. 7. v. 593. Attingere arcem juris. h. e. summum imperium tenere. Silius l. 13. v. 771. Perduci ad summas arces laudum. Sidon. carm. a. v. 173. Platonis ingenium, quod in arce fuit. Auct. Dial. de Orat. (quem alii Quinctil. alii Tacito tribuunt) cap. 10. Arx eloquentiæ. Priscian. in præfat. Grammat. Arcem Musicæ possidere. ¶ Arcem ex cloaca facere proverb. h. e. rem abjectam verbis nimis extollere, & amplificare: far d' una pulce un cavallo. Habetur apud Cic. pro Planc. cap. 40.

ARYTENA, & per syncopen Artena, æ, est vas ab hauriendo sic appellatum, ait Festus: nempe ab ἀρύτω, haurio, a quo est ἀρύταινα (unde & arytæna rectius scribitur) quam inter vasa balneatoria Pollux l. 7. c. 33. & l. 10. c. 17. enumerat. Quidam putant esse speciem matulæ. In Gloss. Philox. dicitur esse vas in sacrificiis adhibitum. Apud Lucil. teste Charis. l. 1. pag. 95. Putsch. legitur arutena Latino more Græcam υ in u vertendi. Scalig. ad Fest. artena legendum censet.

A S

AS, assis, m. ab æs extrita altera diphthongi vocali, ut Varr. l. 4. L. L. c. 36. docet, tria significat, certum pecuniæ genus, ponderis, & mensuræ. Primo itaque significat pecuniam ex ære factam, qua usi sunt Romani prioribus quidem temporibus rudi, postea signata: illa appendebatur libra, ita ut tot dicerentur asses, quot essent libræ æris (unde emere per æs, & libram, de quo V. in Mancipium) hæc numerabatur. Duravit illa usque ad tempora Serv. Tulli, qui primus, teste Plin. l. 33. c. 3. assem ad certam figuram, & magnitudinem conformavit, & signavit nota pecudum (ovis, aut bovis, aut vervecis, aut suis) unde & pecunia dicta: habuitque libræ pondus (unde æs grave. V. Gravis.) usque ad bellum Punicum primum: quo tempore imminutum est, & constitutum, ut asses sextantali pondere, hoc est duarum unciarum ferirentur, detractis a libra quinque partibus: atque ita ex libra una æris, quæ prius unicum assem efficiebat, sex asses cusi sunt. Hanc deminutionem Fest. in Sextantarii factam esse ait bello Punico secundo. Plin. loc. cit. primo: quod verius est. Mutata etiam fuit prior nota, & ex altera parte Janus geminus, ex altera rostrum navis impressum. Deinde bello Punico secundo, Q. Fabio Max. Dictatore, iterum imminutum est assis pondus, detracta uncia: itaque ex una libra æris asses duodecim, unciæ pondere cusi sunt. Denique circa A. U. 563. L. Cornelio Scipione, C. Lælio Nepote Coss. lege lata a C. Papirio Carbone trib. pleb. statutum est, ut asses, qui unciales erant, semunciales fierent; atque hac ratione ex una æris libra asses vigintiquatuor fecere. Quod assis pondus etiam sub Imperatoribus, Plinii tempore, multoque etiam post duravit. Hæ ponderis assium imminutiones factæ sunt ob inopiam pecuniæ, qua Respublica laborabat: idemque detracto assis pondere, mansit semper idem pretium, quod ad Venetæ pecuniæ valorem redactum, fere valet duos solidos, vel Romanam monetam, quæ bajocco dicitur. Cic. 2. Offic. c. 17. M. Sejus in caritate asse modium populo dedit. Gell. l. 20. c. 1. Crumena assium plena. Cato apud Senec. ep. 94. Quod non opus est asse carum est. Horat. l. 1. sat. 1. v. 43. Vilis as. Id. l. a. ep. 2. v. 27. Perdere omnia ad assem. fino all' ultimo soldo. Sic Plin. l. 1. ep. 15. Reddere impendium ad assem. Martial. l. 1. epigr. 104. Asse cicer tepidum constat. Id. lib. 9. epigr. 6. in f. Asse emere aliquid. Plin. l. 19. c. 4. Cibus uno asse venalis. Id. l. 12. cap. 23. Hammoniaci optimi pretium in libras, asses quadraginta. Id. l. 33. c. ult. Lomentum quinis assibus æstimatum. Catull. carm. 5. Omnes unius æstimemus assis. h. e. vili pretio. Sic carm. 42. in quand. v. 13. Non assis facere aliquid. non lo stimare un soldo. Plin. lib. 2. ep. 20. Assem para, & accipe auream fabulam. h. e. præmium: & videtur alludere ad circulatores, qui assis mercede fabellas populo venditabant. ¶ Assem habeas, assem valeas, proverb. apud Petron. in fragment. Tragur. c. 77. Burman. quo significatur tanti fieri homines, quantum possident divitiarum. ¶ Assem elephanto porrigere proverbialis locutio ab Augusto usurpata in quendam militem, qui libellum ei supplicem, sed admodum timide porrexerat. Elephanti enim, ut narrat Plin. l. 8. c. 5. ita aliquando cicurabantur, ut stipem a populo oblatam proboscide exciperent, quam tamen, qui dabant, non sine timore aliquo, & trepidatione porrigebant. Referunt hoc proverbium Quintil. l. 6. c. 3. & Macrob. l. 2. Saturn. c. 4. ¶ Mos fuit veteribus Romanis, ut novæ nuptæ ad maritum venientes tres asses ferrent, quorum alterum ipsi marito dabant; alterum in pede habentes in foco Larium familiarium ponebant; tertium in sacciperione tenebant, & mox in compito vicinali donabant. Rem narrat ex Varr. Non. c. 12. n. 50. ¶ Partes assis pondus libræ habentis, sunt duodecim, quot scilicet sunt unciæ: enumeranturque ab Ulpian. Dig. lib. 28. tit. 5. leg. 48. uncia, sextans, quadrans, triens, quincunx, semis, seu semissis, septunx, bes, dodrans, dextans, deunx. Dicitur sextans, quia est sexta pars assis, nempe unciæ duæ; quadrans quarta pars, nempe tres unciæ, quæ quater ductæ efficiunt duodecim; triens habet quatuor uncias, & est tertia pars assis, quia quatuor ter ductæ duodecim conficiunt; quincunx significat quinque uncias, semissis est quasi semi as, hoc est sex unciæ; septunx habet septem uncias; bes octo, de quo V. suo loco; dodrans habet novem uncias, & dicitur a dempto quadrante, quia tres desunt ad duodecim; dextans dicitur a dempto sextante, quia desunt duæ; deunx habet undecim uncias, & dicitur a dempta uncia. Ipsa quoque uncia dividitur in semunciam; in sicilicum, hoc est quartam unciæ partem; in sextulam, hoc est sextam unciæ partem, &c. ¶ Porro hujusmodi as libralis, cum hisce suis partibus accipitur frequenter pro toto aliquo, quod in partes duodecim dividi possit: & præsertim pro hereditate, ut Ulpian. docet loc. cit. Hinc heres ex asse, cui omnia defuncti bona relicta sunt; ex semisse, qui dimidium obtinuit; ex triente, cui tertia pars obtigit, &c. Plin. l. 5. ep. 5. Instituere aliquem heredem ex asse. Martial. l. 7. epigr. 65. Relinquere aliquem heredem ex asse. Papinian. Dig. loc. cit. leg. 66. Asse nominatim dato, vel duodecim unciis distributis, residua portio non invenitur. Et mox. Assis residuum accipere. Ulpian. lib. 36. tit. 3. leg. 3. Debere legatum ex asse, vel ex parte. Mar-

tian. Dig. lib. 34. *tit.* 9. *leg.* 2. Auferre hereditatem ex asse. *Cic. pro Cæcin. c.* 6. Facere aliquem heredem ex deunce, & semuncia, ex duabus sextulis, &c. *Suetan. in Cæs. cap.* 83. Instituere heredes ex dodrante, ex quadrante, &c. ¶ Dicitur etiam de aliis rebus, ut de tota summa rei, de qua societas mercaturæ initur; de integro fundo, de integro alicujus rei pretio, & de summa usuræ, (V. *Usura*) & similibus. *Proculus Dig. lib.* 17. *tit.* 2. *leg.* 76. Nerva constituit, ut tu ex triente socius esses, ego ex besse. *Julian. lib.* 21. *tit.* 2. *leg.* 39. Bessem fundi emere ab aliquo. *Paul. l.* 6. *tit.* 1. *leg.* 8. Quadrans, & semissis fundi. *Ulpian. lib.* 17. *tit.* 1. *leg.* 12. Exsolvere bessem pretii pro prædio. ¶ Hinc *in assem* significat in totum, in integrum, in solidum. *Scævola lib.* 39. *tit.* 5. *leg. ult.* Quæsitum est, utrum in assem Sticho actio detur eorundem nominum, quæ in peculio habuit, an utrisque heredibus pro portionibus hereditariis. *Ulpian. lib.* 36. *tit.* 4. *leg.* 5. Satisdare in assem. *Id. Dig. lib.* 42. *tit.* 7. *leg.* 1. Si non in assem, in aliquid tamen satisfacere creditoribus. *Modestin. Dig. lib.* 20. *tit.* 6. *leg.* 9. Vendere fundum in assem. *Colum. l.* 2. *c.* 13. *ad fin.* Ut sit in assem autumnalis satio modiorum 250. *cosicchè la semina sia in tutto moggia* 250. *Id. ibid.* paulo post *in asse* dixit pro *in assem* eod. sensu: Sic in asse fiunt octo menses, & dies decem. *così in tutto sono*, &c. ¶ *Ex asse*, omnino, prorsus, universim, *intieramente*. *Macer Dig. lib.* 2. *tit.* 8. *leg.* 15. Ex asse, aut ex parte possidere aliquid. *Sidon. l.* 2. *epist.* 1. Ut sanguinem, fortunasque miserorum, quas ille ibi ex parte propinaverat, hic ex asse misceret. *Id. l.* 6. *ep.* 12. Metiri ex asse vota alicujus. *Id. l.* 8. *ep.* 6. *cir. med.* Rem ex asse cognoscere. *Id. l.* 2. *ep.* 2. Ex asse tuebatus. ¶ Accipitur etiam *as* cum suis partibus pro certo quodam, plenoque pondere, quale est libræ, *peso d' una lira*, ut *Fannius de ponderib. v.* 41. & *Auson. in Eclogar. de rat. lib. v.* 10. docent. *Ovid. de medicam. faciei, v.* 55. Par ervi mensura decem madefiat ab ovis, Sed cumulent libras hordea nuda duas. Et quæ prima cadunt vivaci cornua cervo, Contere: in hæc solidi sexta face assis eat. ¶ Item pro certa quadam, plenaque mensura. Sic in re agraria *as* est idem ac jugerum, ut *Colum. l.* 5. *c.* 1. diserte docet; qua significatione etiam partes assis usurpantur, ut ibidem videre est. *Plin. l.* 18. *c.* 19. Proscindere semissem, iterare assem. ¶ Est etiam idem ac pes, *misura d' un piede*. *Colum. ibid. c.* 3. bis hac ratione usurpat. ¶ *As*, & *as publicus* interdum ponitur pro tributo, aut vectigali. *Cassiodor. lib.* 12. *Var. Epist.* 10. & *in Cod. Theodos. lib.* 11. *tit.* 28. *leg.* 12. ¶ Mathematici præsertim Pythagorici, qui senarium numerum omnium perfectissimum esse dicunt, eundem vocant *assem*, & in sex partes dividunt, ut est apud *Vitruv. l.* 3. *cap.* 1. quarum nomina hæc sunt: *sextans, triens, semissis, bes, quintarium*. Unciæ respondet *sextans*, quia est sexta pars assis: *triens* duo significat, & est tertia pars: *semissis* est assis dimidium, hoc est tres: *bes* est quatuor, hoc est duæ tertiæ assis partes: *quintarium* sunt quinque. Supra sex si addas unitatem, appellant ἔφεκτον, ab ἐπὶ, supra, & ἕκτος, sextus: si addas duo, *tertiarium*, Græce ἐπίτριτον, ab ἐπὶ, supra, & τρίτος, tertius, quia est tertia pars supra sex, seu assem: si addas tria, *sesquialterum*, Græce ἡμιόλιον, ab ἥμισυ, dimidium, & ὅλος, totus, quia est integer as cum dimidia parte: si addas quatuor, appellant *bes alterum*, Græce ἐπιδίμοιρον, ab ἐπὶ, supra, & διμοιρος, quod significat duas partes totius in tres divisi; quatuor autem addita ad sex continent assem, & duas ejus partes: Quod si assi addas quinque, eum numerum dicunt *quintarium alterum*, Græce ἐπιπεμπτάμοιρον, ab ἐπὶ, supra, πέντε, quinque, & μοῖρα, portio, pars. Denique διπλασίονα appellant senarium senario, seu assem assi additum, hoc est numerum perfectum duplicatum, a διπλοῦς, duplex. *Vitruvius* autem hæc omnia enarrans assem pro unitate sumit, dum inquit: Cum ad supputationem crescat, supra sex adjecto asse, ἔφεκτον. Quod illorum opinionem probat, qui putarunt *as* esse a Græco εἷς, unus, pro quo Dores & Siculi dixerunt αἷς. Tarentini ἄς. Nos hoc loco hæc addidimus, non quod quidquam faciant ad Latinum sermonem, quia Latini assem semper in duodecim secant partes, ut dictum est; sed ut hæc ipsa conjunctim explicata habeantur, quæ deinceps iterum occurrent fere omnia suis locis. ¶ Reperitur etiam *assis* in recto casu singulari pro *as*: ita enim usurpat Vetus Persii Scholiastes *ad Sat.* 2. *v.* 59. Item *Donatus ad Terent. Phorm.* 1. 1. 9.

ASA, æ, f. idem quod *ara*: antiqua vox, nec in usum facile advocanda. *In fragmento antiq. legis* apud *Gell. lib.* 4. *c.* 3. Pelex asam Junonis ne tagito: si taget, Junoni crinibous demissis arnum feminam caidito. Adde *Serv. ad Æn.* 4. *vers.* 219. & V. dicta in *Ara*.

ASAROTICUS, a, um, *scaccato, tarsiato*, asaroti opere elaboratus, tessellatus. *Sidon. carm.* 23. *v.* 56. aureasque portas Exornas asaroticis lapillis.

ASAROTUM, i, n. *pavimento lavorato a tarsia, scaccato*, ἀσάρωτος, genus pavimenti tessellati, hoc est parvis lapillis varii coloris strati: Græca vox, & per se adjectivum. *Plin. l.* 36. *c.* 25. Pavimenta originem apud Græcos habent elaborata arte, picturæ ratione, donec lithostrota expulere eam. Celeberrimus fuit in hoc genere Sosus, qui Pergami stravit quem vocant asaroton œcon, quoniam purgamenta cœnæ in pavimento, quæque everri solent, veluti relicta, fecerat parvis e testulis, tinctisque in varios colores. Mirabilis ibi columba bibens, & aquam umbra capitis infuscans. Apricantur aliæ, scabentes se se in canthari labro. Hactenus *Plin.* Dictum est autem *asarotum* ab α privativa, & σαίρω, verro, scopis purgo, quoniam in hujusmodi pavimento, quasi purgamenta cœnæ remansissent humi, sic erant depicta, & expressa. *Stat. l.* 1. *silv.* 3. *v.* 54. nitidum referentes aera testæ Monstravere solum, varias ubi picta per artes Gaudet humus, superatque novis asarota figuris. *Alii leg.* suberantque novis asarota figuris. *alii etiam aliter*.

ASARUM, i, n. ἄσαρον, teste *Plin. l.* 12. *c.* 13. herba folia habens similia hederæ, rotundiora tamen, & molliora, florem purpureum, radicem Gallici nardi, semen acinosum, saporis calidi, & vinosi. Aliqui nardum silvestre vocant, quia nardi vim habet. *Id. l.* 21. *c.* 6. dicit ideo asarum vocari, quia in coronas non additur; nempe ab α privativa, & σαίρω, quod etiam *ornare* exponitur.

ASBESTINUM, i, *subintellige* linum, dicitur genus quoddam lini, quod igne non absumitur: ab α privativa, & σβέννυμι, exstinguo, consumo. *Plin. l.* 19. *c.* 1. Inventum jam est etiam, quod ignibus non absumeretur. Vivum id vocant; ardentesque in focis conviviorum ex eo vidimus mappas, sordibus exustis splendescentes igni magis, quam possent aquis. Regum inde funebres tunicæ, corporis favillam ab reliquo separant cinere. Nascitur in desertis adustisque sole Indiæ, ubi non cadunt imbres, inter diras serpentes, assuescitque vivere ardendo, rarum inventu, difficile textu propter brevitatem. Rufus de cetero color, splendescit igni. Cum inventum est, æquat pretia excellentium margaritarum. Vocatur a Græcis asbestinum, ex argumento naturæ. Hæc *Plinius*.

ASBESTOS, nomen gemmæ apud *Plin. l.* 37. *c.* 10. quæ in Arcadiæ montibus invenitur; coloris ferrei; ita dictæ, ut docent *Solin. c.* 7. (*al.* 12.) *ante med.* & *Augustin. l.* 21. *de civ. Dei*, *c.* 7. quia semel accensa nequit exstingui: ab α privativa, & σβέννυμι, exstinguo.

ASBOLUS, canis Actæonis: ab ἄσβολος, fuligo, a colore pilorum. *Ovid.* 3. *Metam. v.* 218. & villis Asbolus atris.

ASCALABOTES, æ, m. ἀσκαλαβώτης, animal ex genere stellionum, in Italia non nascens, plenus lentiginosis maculis, & stridorem acerbum habens. *Plin. l.* 29. *c.* 4.

ASCALAPHUS, i, Ἀσκάλαφος, filius Acherontis, & Orphnes Avernalis nymphæ, *al.* Acherontis, & Stygis. Hic vidit Proserpinam, quæ a Plutone rapta fuerat, septem grana mali Punici ex arbore decerpti in horto comedentem. Cum Ceres filiæ suæ reditum a Jove ea lege impetrasset, si nihil apud Inferos gustasset cibi, Ascalaphus eam prodidit. Indignata Proserpina sibi Ascalaphi indicio negatum esse reditum, convertit eum in bubonem avem funestam, & tristium semper rerum nuntiam. *Ovid. Metam.* 5. *v.* 533. & *Serv. ad Æn.* 4. *v.* 462. ¶ Ascalaphus alius fuit Martis, & Astyoches filius. Alius Lyci & Pernidis filius (nisi forte idem est cum filio Martis) unus ex procis Helenæ, qui cum triginta navibus ad Trojam venit, ibique a Deiphobo occisus est. *Hygin. fab.* 81. 97. 113. & 159. & *Serv. ad Æn.* 10. *v.* 470.

ASCALIA, æ, f. ἀσκαλία, cactus, carduus sativus. *Plin. l.* 21. *cap.* 16. *a med.*

ASCALONIUS, a, um. adject. ad Ascalonem pertinens, quæ est urbs Palestinæ maritima, Græce Ἀσκάλων, Latine *Ascalo* apud *Plin. l.* 5. *c.* 13. ¶ Hinc *Ascalonia cæpa*, quæ & *Ascalonia* absolute, genus cæpæ capite non admodum crasso, de qua multa *Plin. l.* 19. *c.* 6. Italis *scalogno*, & *scalogna*: ita dicta quod in agro Ascalonis abunde proveniat. *Colum. l.* 11. *cap.* 3. *ad fin.* Capita maxima generis Ascalonii.

ASCANIUS, ii, qui & Ilus, & Julus, dictus, Ἀσκάνιος, Æneæ ex Creusa Priami Regis filia natu maximus, qui incensa Troja, una cum patre in Italiam venit, & post ejus mortem Lavinii regnavit annos octo, & triginta. Albam longam condidit, eoque Regni sedem transtulit. *Liv. l.* 1. *c.* 3. & *Servius ad Æn.* 1. *v.* 11. dicunt duos habuisse Æneam filios hoc nomine, alterum ex Creusa, ex Lavinia alterum, incertumque esse, a quonam Alba condita sit. De Ascanio Creusæ filio *Virg.* 1. *Æn. v.* 271. puer Ascanius, cui nunc cognomen Iulo Additur: Ilus erat, dum res stetit Ilia regno. *Serv.* hic addit, dictum esse ab Ascanio Phrygiæ fluvio, de quo *Virg.* 3. *Georg. v.* 270. & *Plin. l.* 5. *c.* 32. ¶ Aliis etiam nominibus hic Ascanius appellatus est, nempe Dardanus, & Leontodamas, ad exstinctorum fratrum solatium, teste eodem *Serv. ad Æn.* 4. *v.* 159.

ASCANIUS, a, um, adject. *Ascanius lacus* est in Bithynia prope Nicæam, nunc *lago di Nicea*, de quo *Plin. l.* 5. *c. ult.* ubi & *Ascanium sinum* memorat in Propontide. ¶ *Ascanius portus* est in Troade, in Æoliæ confinio, qua Ionicæ regioni jungitur. *Id. l.* 5. *cap.* 30. ¶ *Ascaniæ insulæ* sunt in mari Ægæo ante Troada. *Id. ibid. c.* 31.

ASCAULES, is, m. *sonatore di cornamusa*, ἀσκαύλης, tibicen, utricularius, qui tibia utri inserta, inflataque sonat: ab ἀσκὸς, uter, & αὐλὸς, tibia. *Martial. l.* 10. *epigr.* 3. credis hoc, Prisce, Voce ut loquatur Psittacus coturnicis, Et concupiscat esse Canus ascaules? *Canus* fuit choraules nobilissimus tempore Galbæ, cujus meminit *Id. l.* 3. *epigr.* 5. & *Sueton. in Galba*, *c.* 12.

ASCENDENS, tis, qui ascendit. *Vitruv. l.* 10. *c.* 19. appellat *ascendentem machinam* eam, quæ occulto quodam artificio, & expeditis machinationibus in sublime crescit; cujus usus præcipue est in oppugnationibus urbium. ¶ *Ascendentes* dicuntur a JCtis in linea consanguinitatis parentes, & majores, a quibus procreati sumus, sicut *descendentes*, qui a nobis nati sunt. *Paul. Dig.* 23. *tit.* 2. *leg. ult.* Incestum committis, qui ex gradu ascendentium, vel descendentium uxorem duxerit.

ASCENDIBILIS, le, qui ascendi potest. *Pomponius in armorum judicio:* Tum præ se portant ascendibilem semitam, quam scalam vocant. Ita refert *Lactant.* seu *Lutat. vetus Scoliast. Statii ad l.* 10. *Theb. v.* 841. quem penes hujusce rei sit fides. Videntur autem verba illa, *quam scalam vocant*, ab alio adjecta esse explicandi gratia.

ASCENDO, & Adscendo, is, endi, ensum, a. 3. *ascendere, salire, montare*, ἀναβαίνω: ex *ad*, & *scando*: sursum sive ad aliquid editum

scan-

scando. Cic. 2. de Orat. cap. 24. Lex peregrinum vetat in murum ascendere. Virg. Æn. 9. v. 507. Scalis ascendere muros. Cic. l. 1. de Divin. c. 28. Adversam ripam equo ascendere. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 21. Ascendere jugum montis. Nepos in Themist. c. 8. & in Epamin. c. 4. & Plaut. Merc. 2. 1. 35. Ascendere in navem. Tacit. l. 2. Ann. c. 75. classem. Terent. Adelph. 4. 5. 69. navem. Lucret. l. 5. v. 1300. currum. Cic. de Senect. c. 10. in equum. Liv. l. 23. c. 14. equum. Cic. l. 4. Attic. ep. 2. in concionem. *salir la ringhiera, montar in pulpito*. Et 6. Varr. c. 23. & Fam. 15. ep. 4. in oppidum. Plin. in Paneg. c. 61. propius ad aliquid. Martial. l. 11. epigr. 99. Sedeas in alto tu licet tribunali, Et e curuli jura gentibus reddas: Ascendet illa basiator, atque illa. ¶ Passive Plin. l. 36. c. 13. Cœnacula excelsa, porticusque ascenduntur nonagenis gradibus. V. *Ascensus, a, um*. ¶ Translate Cic. Offic. 2. c. 18. Non ut ne affligantur, sed ut altiorem gradum ascendant. Al. leg. ad altiorem. Id. pro Dom. c. 28. Quibus tanquam gradibus mihi videor in cælum ascendisse. Id. de clar. Orat. c. 81. Ad summam amplitudinem pervenisset, ascendens gradibus Magistratuum. Id. pro Mur. cap. 27. Ascendere unum gradum dignitatis. Id. in Partit. c. 4. A minoribus ad majora ascendere. Id. de clar. Orat. c. 68. ad honores. Id. in Orat. c. 36. Ornatus ille mirabilis, propter quem ascendit in tantum honorem eloquentia. *è salita in tanta riputazione*. Id. pro Cluent. c. 55. Ascendere in summum locum civitatis. Curt. l. 7. c. 1. ad gradum aliquem amicitiæ. Brut. ad Cicer. ep. 4. Timeo, ne Cæsar tuus altius ascendisse se putet decretis tuis, quam, &c. Cic. 3. de Orat. c. ult. Vox gradatim ascendit. Lucret. l. 2. v. 137. Sic a principiis ascendit motus, & exit Paulatim nostros ad sensus. Valer. Flacc. l. 6. v. 45. Ascendere thalamum. h. e. matrimonium contrahere.

ASCENSIBILIS, le, qui ascendi potest. Cœl. Aurel. Tard. 3. c. 1. Ascensibili itinere gradiantur.

ASCENSIO, & Adscensio, onis, f. *salimento, ascesa*, ἀνάβασις, ascendendi actus. Plaut. Rud. 3. 1. 6. Ad hirundininum nidum visa est simia, ascensionem ut faceret, admolirier. ¶ Translate Cic. de clar. Orat. c. 36. Quorum (*oratorum*) quæ fuerit ascensio, & quam in omnibus rebus difficilis optimi perfectio, atque absolutio, &c. h. e. profectus, progressus. Alii leg. *assensio*.

ASCENSOR, & Adscensor, oris, m. ἀναβάτης, qui ascendit. Hieronym. l. 1. in Rufin. in fin. Ascensor montis Dominici.

ASCENSUS, & Adscensus, us, m. *ascesa, salita*, ἀνάβασις, significat tum actum ascendendi, tum ipsum locum, quo ascenditur. Cic. l. 2. de Orat. c. pænult. Inambulans, atque ascensu ingrediens arduo. Id. Verr. 6. c. 23. Ipse in oppidum accedere noluit, quod erat difficili ascensu, atque arduo. Ovid. Metam. 11. v. 150. Nam freta prospiciens late riget arduus alto Tmolus in ascensu. Claudian. de III. Consul. Honor. v. 46. Ascensu vincere montes. Eumen. in Paneg. ad Constantin. Aug. c. 19. Quod supererat ascensui, extentis corporibus æquabant. Liv. l. 25. c. 36. Hosti aditum, ascensumque difficilem præbere. Cic. pro Dom. c. 21. Repellere aliquem ab aditu, atque ascensu templi. Liv. l. 27. c. 18. Planiciem crepido haud facilior in ascensum ambibat. Et post. Mollioris ascensus viam invenire. Et in plurali num. Id. l. 36. c. 24. Scalis ascensus tentare. ¶ *Ascensus siderum* apud Plin. l. 29. c. 4. est eorum exortus, & elevatio supra nostrum orizontem, vel cum versus Arcticum polum elevantur. ¶ Translate Cic. l. 3. de Legib. c. 3. Ollisque ad honoris ampliores gradus is primus ascensus esto. Id. de Harusp. resp. cap. 20. Hic primus est aditus ad popularem jactationem, atque ascensus.

ASCENSUS, & Adscensus, a, um, *asceso, salito*, ascensu superatus. Sueton. in Tiber. c. 2. Ascenso simul curru. Propert. l. 4. eleg. 3. v. 63. Ne, precor, ascensis tanti sit gloria Bactris. h. e. ne tanti æstimes partam gloriam ob subacta Bactra.

ASCETERIA, orum, ἀσκητήρια, sunt loca, in quæ secedunt homines divinarum rerum contemplationi addicti: ab ἀσκέω, exerceo: quod ibi in piis exercitationibus occupantur. Quidam putant eadem esse ac monasteria, sed manifesto distinguuntur in Cod. Justinian. lib. 1. tit. 3. leg. 33. & 41.

ASCETRIÆ, arum, f. ἀσκήτριαι mulieres Deo dicatæ, & divinarum rerum contemplationi addictæ; atque ob id a ceterorum hominum cœtu solitariam vitam degentes: ita dictæ ab ἀσκέω, exerceo, quia in divinis exercitationibus occupantur. Harum fit mentio in Novell. Constitut. 123. Justin.

ASCHETOS, ἄσχετος, nomen est equi apud Stat. 6. Theb. v. 524. ita dicti a velocitate, & impetu: ab α privativa, & σχέω, habeo, retineo.

ASCIA, æ, f. *asce, ascia*, σκέπαρνον, instrumentum ferreum, quo utuntur fabri lignarii ad ligna dolanda & polienda, ferrum habens latum & incurvum, manubriumque breve, ita ut tractari una manu possit: quod inventum fuisse a Dædalo, Plin. l. 7. c. 56. scribit: licet alii alium inventorem assignent. Ejus figura visitur in vet. Lapide apud Gruter. pag. 644. n. 2. & alibi: item apud Murator. vet. Inscription. Tom. 1. pag. 534. &c. Plin. l. 16. c. 40. Tilia celerrime ascias retundit. Lex XII. Tab. apud Cicer. l. 2. de Legib. c. 23. Rogum ascia ne polito. ¶ *Asciam suis cruribus illidere*, proverb. apud Apulej. lib. 3. Metam. de iis, in quorum perniciem vertitur, si quid moliuntur. *darsi della scure in sul piè*. Sic Petron. in frag. Tragur. cap. 74. Burm. Ipse mihi asciam in crus impegi. ¶ Item instrumentum ferreum simile dolabræ, quo utuntur rustici terræ fodiendæ, herbis evellendis, radicibus exstirpandis, *zappetto, piccone, beccastrino*. Pallad. l. 1. tit. ult. Secures simplices, vel dolabratas; sarculos vel simplices, vel bicornes; vel ascias in aversa parte referentes rastros. Murator. mallet *rostrum*: Mazzochius rejicit. ¶ Item quo utuntur fabri cæmentarii in calce maceranda, rutrum, *zappa, marra*. Est autem ejusdem fere figuræ cum illo fabri lignarii, nisi quod longius manubrium habet, & aciem obtusiorem. Vitruv. l. 7. c. 2. Sumatur ascia, & quemadmodum materia dolatur, sic calx in lacu macerata ascietur: si ad asciam offenderint calculi, non erit temperata, &c. Pallad. l. 1. tit. 14. Ascia calcem, quasi lignum dolabis. ¶ Videtur etiam esse ferramentum lapicidarum ad saxa polienda, *martellina*, ξοΐς. Huc enim pertinere putantur Lapides plurimi inscriptionum sepulcralium, in quibus aut ascia depicta est, aut adjecta verba *sub ascia posuit*, ut apud Gruter. pag. 760. n. 3. aut *consummatum hoc opus sub ascia est*, ut apud Reines. class. 6. n. 112. aut *ad asciam dedicatum posuerunt*, ut apud Gud. pag. 237. n. 6. aut *hoc sax. sub asc. ded. est*, ut apud Grut. pag. 709. n. 5. aut denique, quod frequentissimum est in Gallicis monumentis, præsertim Lugdunensibus, & viciniæ, *sub ascia dedicavit*, vel per notas S. A. D. Postrema hæc formula hucusque valde torsit Eruditorum ingenia: variasque ejus interpretationes commenti sunt. Alex. Symmachus Mazzochius edita epistola sane longa, in qua XXX. & amplius doctorum virorum interpretationes recitat, suam adjicit, & *dedicare* ait esse usui tradere, encæniare: quod fit cum primum sepulcro cadaver infertur (tunc enim religiosum esse incipit, ut Martian. Dig. lib. 1. tit. 8. leg. 6. & Gallus Ælius apud Fest. in Religiosus docent.) *Asciam*, qua significat instrumentum fabrum cæmentariorum, per metonymiam sumi pro ipsa muri structura & fabrica. Itaque *sub ascia dedicare* esse sub ipsa sepulcri structura, h. e. statim ac perfectum est, vel cum parum abesset, ut perficeretur (V. Plin. l. 6. ep. 10.) usui traditum esse, cadavere, vel cineribus eo illatis. Quod legitur in Inscript. apud Murator. pag. 537. n. 3. Se vivo ab ascia fecit monimentum muro cinctum: *ab ascia* esse a primo asciæ usu, cum fundamenta substruuntur, seu ab initio structuræ. (contra vero quod legitur in Lap. apud Maffej. in Mus. Veron. pag. 166. n. 1. A solo & ab ascia; ipse Maffejus significari vult a principio constructionis ad finem.) Pergit Mazzochius, similia esse *sub ascia posuit* apud Gruter. & *consummatum sub ascia est*: item *ad asciam dedicatum posuerunt*. quæ supra indicavimus. Quoties vero in hujusmodi Lapidib. alius est qui sepulcrum posuit, alius qui dedicavit, ut apud Gruter. pag. 631. n. 7. Divitia Domitiola conjugi Karissimo ponendum curavit, & filii sub ascia dedicaverunt: sententiam esse, positum quidem fuisse a Divitia sepulcrum, sed a filiis cadavere patris eo statim condito dedicatum. Si quando legatur aliquis *vivus sibi sub ascia dedicavisse*, ut apud Gruter. pag. 646. n. 14. & pag. 991. n. 4. & apud Spon. in antiquit. Lugdunens. c. 4. pag. m. 60. sic intelligendum, ut vivus monimentum exstruxerit, & statim post moriens illatus sit, epigraphe ab alio posita. Si quæratur, cur in Lugdunensib. potissimum Inscriptionib. asciæ mentio fiat, respondet Mazzochius nusquam magis, quam in ea provincia sepulcra violari consuevisse, vel diruendo, vel inarando, vel alienum mortuum inferendo, præsertim si vel imperfecta essent, vel vacua, & nondum usurpata. Itaque & asciam appingere, & formulam adscribere morem fuisse, ut sciretur, eum locum jam esse religiosum, ac proinde non violandum. Exemplum haberi ejus rei apud Sidon. l. 3. ep. 12. ¶ Muratorius in fine To. 1. sui novi Inscription. Thesauri, omnium qui hac de re scripsere, hoc est Aldi Manutii, Reinesii, Fabretti, Mazzochii, Marchion. Maffeji, & Mabillonii conjecturas refert, & sibi non placere fatetur: suam autem profert. Cum enim asciæ figura, quæ in Lapidibus appingitur, sæpe ligonis, aut seculiculæ formam referat, ait, putare se, illud *sub ascia* continere hortationem & preces ad posteros, ut locum sepulcri purgatum servent, nec sinant stirpibus, herbis, vepribus horrescere, & impediri. Hoc pluribus copiose confirmat, quæ ibi legenda prostant. ¶ Alia ratione Jac. Facciolatus magister meus hæc intelligenda putat. Nam S. C. & decreto Pontificum cautum erat, ut postquam mortui cadaver, aut cineres in sepulcrum illati essent, liceret nemini locum illum religiosum factum attingere, aut mutare, nisi a præside provinciæ venia peteretur, & ad collegium Pontificum referretur. Id cum provincialibus Roma longe dissitis perincommodum esset, asciam sepulcris & formulam apponebant, ut significarent, ædificatum quidem esse sepulcrum; & usui traditum, sed non exædificatum, & extrema manu politum, & adhuc sub ascia positum, quo liceret domino aut heredibus mutare aliquid, addere, ampliare, aut transferre, tanquam inchoatum tantummodo, & imperfectum.

ASCIA LOCA, ἄσκια, dicuntur ea, in quibus nullæ sunt solis umbræ, quod contingit cum sol est in meridie, & vertici incolentium imminet, ut fit sub torrida zona statis anni temporibus. Græca vox ab α privativa, & σκιὰ, umbra. Legitur apud Plin. l. 2. c. 73.

ASCIO, as, avi, atum, a. 1. *asciare, polire con l' asce*, ascia dolare, cum de ascia lignaria sermo est: item calcem subigere, cum de ascia cæmentariorum fabrum loquimur. V. locum Vitruv. in *Ascia, æ*.

ASCISCO cum derivatis, V. Adscisco.

ASCITÆ, arum, Hæretici quidam, V. in *Ascodrogitæ*.

ASCITES, æ, ἀσκίτης, species hydropis, cum humoris aquosi copia in membrana abdominis interiore, velut in utre quodam continetur. Græca vox, ab ἀσκὸς, utris. Cœl. Aurel. Tard. lib. 3. cap. 8. & Plin. Valer. l. 3. cap. 12. Celsus enim l. 3. cap. 21. Græcis litteris scribit.

ASCLEPIADEUS, a, um, adject. Ἀσκληπιάδειος, ad Asclepiadem pertinens. *Asclepiadeum metrum* dictum est ab Asclepiade poeta Græco, qui fuit discipulus Isocratis, & aliquot tragœdias scripsit; atque hoc metrum vel invenit, vel frequentavit. Tale est illud Horatii, l. 1. od. 1. Mecænas atavis edite regibus. Diomed. Grammat. l. 3. pag. 508. Putsch. ¶ Scribitur & *Asclepiadius*.

ASCLEPIAS, adis, f. ἀσκληπιὰς, herba est folia hederæ habens, ramos

mos longos, radices numerosis, tenues, odoratas, floris viras grave semen securidacæ: nascitur in montibus. *Plin. l. 27. c. 5.*

ASCLEPIODOTON, i, n. ἀσκληπιόδοτον, medicamentum præstantissimum & exquisita arte compositum, præsentissimum ægro remedium, tanquam si ab ipso Æsculapio datum sit: ab Ἀσκληπιός, Asclepius, seu Æsculapius, & δίδωμι, do. Gentiles ita appellabant ea medicamenta, quibus sumptis statim convalescebant. Legitur apud *Tertull. in Apolog. c. 23.*

ASCLEPIUS, ii, m. Ἀσκλήπιος, idem qui Æsculapius apud Græcos. V. *Catamitus*. Atque hoc nomine appellatus legitur *in Inscript.* apud *Gruter. pag. 21. n. 2.* apud *Donium class. 1. n. 92.* & apud *Hygin. fab. 14. 202. 274.* & alibi. ¶ *Augustin. l. 8. de Civ. Dei, cap. penult.* Asclepium facit Æsculapii nepotem. ¶ Est inter opera *Apuleji* libellus de nat. Deorum, a Trismegisto ad Asclepium quendam inscriptus, quem quidam, in Latinum versum fuisse ab *Apulejo* olim putarunt. Plures tamen Eruditi eam versionem alii inferioris ævi scriptori attribuunt.

ASCODROGITÆ, arum, m. Hæretici quidam, qui in suis Ecclesiis utrem inflatum ponebant, & coopertum venerabantur, circaque eum lascivientes more bacchantium discurrebant, quorum mentio fit in *Cod. lib. 1. tit. 5. leg. 11.* & *12.* & ita appellati sunt ab ἀσκός, uter: unde & *Ascitæ* dicuntur, ut est apud *Augustin. in lib. de Hæresib. n. 62.*

ASCONIUS PEDIANUS, vel Pædianus, Patavinus, Grammaticus doctissimus, scripsit breves commentarios in quasdam orationes Ciceronis, qui adhuc exstant, stylo puro, & supra Grammaticum, suaque ætate non indigno. *Servius* enim *ad Ecl. Virg. 3. v. 105.* scribit, vixisse eum tempore Virgilii, quod plerique alii Eruditi confirmant, arguuntque μεταχρονισμοῦ D. Hieronymum, qui multo serius ejus ætatem ponit, & mortuum esse septimo anno Domitiani, scribit. Quidam vero, ut eum excusarent, duos Asconios commenti sunt, alterum Grammaticum, alterum Historicum. Memoratur etiam a *Quintil. l. 1. c. 7. (al. 13.)* & *l. 5. c. 10.* ¶ Dictus est *Pedianus*, quia in gentem Pediam adoptatus fuit: scribiturque sine diphthongo *in vet. Inscript.* apud *Gruter. pag. 987. n. 15.* & corripitur a *Silio l. 12. v. 212.* ut & *Pedius* a *Pers. sat. 1. v. 85.* Nihilominus Ἀσκώνιος Παιδιανός scribitur a *Suida*, & aliis Græcis Scriptoribus.

ASCOPERA, æ, f. *saccbetta, valigia, o bolgia da viaggio*, ἀσκοπήρα, sacculus coriaceus in modum utris factus, quo viator pedes necessaria utensilia secum portat: sicut *hippopera* dicitur, qua viator eques utitur. Græca vox ab ἀσκός, uter, & πήρα, pera. *Sueton. in Ner. c. 45.* Ascopera collo deligata.

ASCRA, æ, f. Ἄσκρα, vicus Bœotiæ, in aspero, & sterili loco positus, in dextera parte Heliconis montis, ubi *Hesiodus* vitam duxit. *Ovid. l. 4. ex Pont. epist. 14. v. 31.* Esset perpetuo sua quam vitabilis Ascra, Ausa est agricolæ Musa docere senis.

ASCRÆUS, a, um, Ἀσκραῖος, ad Ascram pertinens: & dicitur de Hesiodo. *Virg. Ecl. 6. v. 70.* Ascræus senex. *Id. 2. Georg. v. 176.* Ascræum carmen. *Ovid. Fast. 6. v. 14.* Ascrææ oves. *h. e.* quas pavit Hesiodus Ascræ, ubi rusticam, & pastoralem vitam aliquandiu egit. ¶ *Ascræus* absolute pro Hesiodo. *Ovid. l. 1. Amor. eleg. 15. v. 11.* Vivet & Ascræus, dum mustis uva tumebit. ¶ Heliconius & ad Musas pertinens, quia Ascra ad radices Heliconis fuit. *Propert. l. 2. eleg. 8. v. 29.* Nondum etiam Ascræos norunt mea carmina fontes.

ASCRIBO, & Adscribo, is, ipsi, iptum, a. 3. *aggiungere scrivendo, sottoscrivere*, προσγράφω, significat scribendo addere, subscribere. *Cic. 5. Verr. c. 66.* Hoc quidem non reprehendo, quod ascribit, Accensus. *Id. pro Dom. c. 44.* Non est ausus suum nomen emptioni illi ascribere. posuit scilicet Scatonem illum, &c. *Id. pro Cæcin. c. 33.* Hoc tibi respondeo, ascripsisse eundem Syllam in eandem legem: Si quid jus non esset, &c. *Et mox*. Nam nisi esset, hoc in omnibus legibus non ascriberetur. *Id. Attic. l. 1. epist. 5.* & *l. 6. ep. 1.* Ascribere salutem alicui. ¶ Sæpe sumitur generatim pro adjungere, annumerare, addere, *aggiungere*. *Cic. pro Rabir. Post. c. 1.* Ascribat ad judicium suum meam sententiam. *Id. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 5.* Si quem forte tui cognosti amantiorem, hunc ad tuum numerum libenter ascribito. *Id. 2. Phil. c. 13. in f.* Tu vero ascribe me talem in numerum. *Id. 3. Offic. c. 10. in f.* Ascribere aliquem ad amicitiam. *Id. ad Dolabell. post ep. 17. l. 14. ad Attic.* Ascribere aliquem socium laudibus alicujus. *Id. pro Balb. c. 8.* pœnam fœderi. *Liv. l. 39. c. 42.* notam motis Senatu. *h. e.* infamiæ notam addere. *Cic. pro leg. Manil. c. 19.* aliquem comitem alicui. *Id. pro Flacc. c. 30.* tutorem alicui. *Id. pro Arch. c. 4.* aliquem in civitatem. *h. e.* civem facere. *Et ibid.* Ascribere civitati. *Horat. l. 3. od. 3. v. 35.* Ascribi ordinibus Deorum. *Tacit. 2. Hist. c. 94.* Ascribere aliquem militiæ. *Id. de Germ. c. ult.* Fennorum nationes Germanis, an Sarmatis ascribam, dubito. ¶ Speciatim *ascribere* est homines in coloniam mittendos alicui agro attribuere, & veteribus colonis addere. *Liv. l. 32. c. 7.* Colonosque eo trecentos ascripserunt. *Id. l. 35. c. 9.* Tertia pars agri dempta est, quo postea, si vellent, novos colonos ascribere possent. Adde *l. 33. c. 24.* & *38.* & *l. 34. c. 42.* & *l. 8. c. 14.* ¶ Pro attribuere, imputare, *attribuire, ascrivere*. *Cic. 3. de nat. Deor. c. 37.* Bonos exitus ascribere, & attribuere diis immortalibus. *Al. aliter leg. Plin. l. 10. c. 5.* Jovi aquila ascribitur. *Pacat. in paneg. Theodos. c. 8.* Bellicæ rei gloriam fortunæ ascribere. *Claudian. in I. Consul. Stilich. v. 79.* nec si quid iners, atque impia turba Audeat, ascribis juveni. *Papin. Just. Dig. lib. 49. tit. 1. leg. 21.* Ascribere alicui damnum.

ASCRIPTIO, & Adscriptio, onis, f. *giunta, aggiunta*, προσγραφή, adjectio in scriptura. *Cic. pro Cæcin. c. 33.* Declarat ista ascriptio, esse aliquid, &c. *Dixerat autem antea*, ascripsisse Syllam in eandem legem: Si quid jus non esset, rogari &c.

ASCRIPTITIUS, & Adscriptitius, a, um, *aggiunto, arrolato, ascritto*, ascriptus, ascitus, annumeratus, allectus, προσεγγεγραμμένος, ἐπίλεκτος. Ascriptitius civis opponitur originario. *Cic. 3. de nat. Deor. c. 15.* Quos quasi novos, & ascriptitios cives in cælum receptos putant. ¶ *Ascriptitii servi*, seu *coloni* dicuntur, qui alicui agro colendo ascripti, & attributi sunt, ut ei agro adhærescant, & quasi ipsius prædii pars sint, bonaque omnia agri domino acquirant: differuntque ab *originariis*, qui ibi nati sunt, & ab ipsa nativitate ei colendo addicti. *Cod. Justin. lib. 11. tit. 47. leg. 6.* & alibi. ¶ *Ascriptitii milites*, V. in voce sequenti. ¶ Scribitur & *ascripticius*.

ASCRIPTIVUS, & Adscriptivus, a, um, idem quod ascriptitius, ascriptus, allectus. *Ascriptivi milites* dicti sunt, qui olim ascribebantur inermes, qui succederent armatis militibus, si quis eorum deperisset, & legionum numerum supplerent, *soldati sopranumerarj da vetturare*. Ita *Varr. l. 6. L. L. c. 3. a med.* ad illud *Plauti Men. 1. 3. 1.* Extra numerum es mihi. *Pe.* Idem istuc aliis ascriptivis ad legionem fieri solet. *Festus* hos eosdem appellat *ascripticios*, quos & *accensos*, & *velatos*, & *ferentarios*, & *rorarios* appellatos fuisse, docet. Quanquam *ferentarii*, & *rorarii* ab his distincti fuisse videntur. ¶ Aliud ascriptitiorum militum genus V. in *Vacans*.

ASCRIPTOR, & Adscriptor, oris, *chi sottoscrive*, προσγραφεύς, qui adscribit, subscriptor: & translate qui aliquid approbat, favetque. Nam qui subscribit, approbat id, cui subscribit. *Cic. pro Dom. c. 19.* Ille novitius Ligur, venalis ascriptor, & subscriptor tuus. *Id. post redit. in Sen. c. 4.* Dubitatis, quo animo fuerit in me conservando futurus, cum in restituendo auctorem fuisse, ascriptoremque videatis? & *cap. 10.* Non modo salutis defensor, verum etiam ascriptor dignitatis meæ. (*Hotomann.* monet, his duobus posteriorib. *Cicer.* locis tangi morem in Senatu servari solitum, ut Senatus consultis apponerentur eorum nomina quorum de sententia facta essent.) *Id. Agrar. 2. c. 9.* Collegas suos adscriptores legis Agrariæ non repudiabit.

ASCRIPTUS, & Adscriptus, a, um, *aggiunto, arrolato*, scribendo additus, προσεγγεγραμμένος: & generatim additus, allectus, ascitus. *Cic. Q. Fr. l. 3. ep. 1. c. 3.* Antiquior dies in tuis erat ascripta litteris, quam in Cæsaris. *Sueton. in Vitell. c. 14.* Libertus coheres alteri ascriptus. *Plin. l. 25. c. 6.* Herba Mithridatis ipsius manu ascripta. *h. e.* addita catalogo aliarum herbarum, & descripta. ¶ *Ascriptus civis* dicitur, qui non origine, sed allectione in civitatem ascitus est. *Cic. pro Arch. c. 4.* Archias Heracleæ ascriptus. *Et paulo post*. Legati hunc ascriptum Heracliensem dicunt. ¶ Speciatim dicitur de iis, qui in colonias nomina dederunt, ut ceteris colonis adderentur: ut *Festus* docet. *Tacit. Ann. 14. c. 27.* Veterani Tarentum, & Antium ascripti. V. *Ascribo*. ¶ Item attributus. *Plin. l. 25. c. 4.* Panaces Diis inventoribus ascriptum. *Paul. Dig. lib. 19. tit. 2. leg. 54.* Servus colonæ ascriptus. *Id. Dig. l. 40. tit. 7. leg. 10.* Ascriptus libertati. ¶ Item definitus, præscriptus, fatalis, *Phædr. l. 4. fab. 10. v. 7.* Tamen, scelestе, spiritu culpam lues, Olim cum adscriptus venerit pœnæ dies.

ASCULANENSIS, e, *di Ascoli*, ad Asculum pertinens. *Vellej. l. 2. c. 16.* Minatius Magius Asculanensis.

ASCULANUS, a, um, *di Ascoli*, ad Asculum pertinens. *Plin. l. 7. c. 43.* Asculanum triumphum. *h. e.* quod egit Pompeius capto Asculo bello sociali. ¶ *Asculani orum*, sunt Asculi incolæ. *Cic. pro Font. c. 14.*

ASCULUM, li, n. *Ascoli*, oppidum Piceni ad Truentum fluvium in confinio Aprutii. *Plin. l. 3. c. 13.* ¶ Item aliud in Apulia Daunia cognomine *Satrianum*, vel *Apulum* (sicuti prius dicitur *Picenum*) *Ascoli di Satriano*. ¶ *Silius* metri causa *Asclum* dixit *l. 8. v. 440.*

ASCYROIDES, ἀσκυροειδής, herba ascyro similis, majores tamen ramos habens, ferulaceos, omnino rubentes, capitula parva, lutea, semenque in calyculis pusillum, nigrum, resinosum. *Plin. l. 27. c. 5.*

ASCYRON, ἄσκυρον, herba, quæ & *androsæmon* appellatur, quod V.

ASDRUBALIANUS, a, um, ad Asdrubalem pertinens. Fuit hic frater Annibalis, in prœlio prope Fanum urbem a Claudio Nerone, & M. Livio una cum exercitu cæsus. *Sidon. l. 1. ep. 5.* Fanum Asdrubaliano funere infectum. V. *Liv. l. 27. c. 43.* & *sequentib.*

ASELLA, æ, f. *asinella*, ὀνίσκη, diminutiv. ab *asina*, ut *asellus* ab *asinus*. *Ovid. 3. de art. am. v. 290.* Ut rudit ad scabram turpis asella molam.

ASELLULUS, i, m. *picciol asinello*, diminutiv. ab asellus. *Arnob. l. 3. p. 109.* Si aselluli, canes, porci humanum aliquid saperent.

ASELLUS, i, m. *asinello*, ὀνάριον, ὀνίσκος, diminut. ab *asinus*. *Virg. 1. Georg. v. 273.* Sæpe oleo tardi costas agitator aselli, Vilibus aut onerat pomis. *Cic. Attic. l. 1. ep. 16.* Asellus onustus auro. ¶ Item furca, pertica, fulcrum alicui rei sustinendæ. *Pallad. l. 1. tit. 18.* cupas asellis altioribus impositas possumus collocare. Al. leg. *basellis*. ¶ Est etiam nomen piscis marini, ita dicti, quod sit colore cineritio, ut *Varr.* docet *l. 4. L. L. c. 12.* Ejus duo genera docet esse *Plin. l. 9. c. 17.* alterum, quod appellatur *callarias*, mole minor, alterum *bacchus* dictus, qui non nisi in alto capitur. Hujus magnum pretium fuit apud antiquos post acipenserem, & lupum, ut *Cornel. Nepos*, & *Laber. Pocca* apud *Plin. ibid.* tradidere. *Harduin.* eorum opinionem rejicit, qui putant asellum eundem esse ac merlucium Gallorum. Nec minus fortasse errant, qui eum faciunt, qui ab Italis *nasello* dicitur. *Ovid. in Halieut. v. 131.* Et tam deformi non dignus nomine asellus. ¶ Apud *Petron. in Satyr. c. 24.* proverbii modo legitur: *Post asellum diaria non sumo*: hoc est post pretiosum, & delicatum cibum non comedo vilia. Sed latet prætea

rea

rea obscenus sensus. Nam *asellus* dicitur etiam de homine magnis conditionibus instructo. *Juvenal. sat. 9. v. 92.* atque alium bipedem sibi quærit asellum. ¶ Apud *eund. Petron. cap. 31. asellus Corinthius cum bisaccio in promulsidari positus* non est vas, aut amphora aurita, sed vere asellus ex ære Corinthio factus, & ad ornatum, luxumque in mensa positus, ut saniores docent Interpretes. ¶ Asellus in via cum lassus fuerit, diverticula quærit. *Hieronym. epist. 107. (al. 7.) sect. 10. ad Letam.* Sensus est, a nimio labore & fatigatione abstinendum, ne pertæsi omnia deponamus. ¶ Præterea est *asellus* nomen duarum stellarum in signo Cancri. Jupiter enim bello adversus Gigantes edixit, ut omnes Dii sibi opem ferrent. Adfuerunt Satyri quoque, & Sylvani asinis insidentes, qui, cum in conspectu hostium essent, consternati sunt, eoque perstrepuere tumultu, ut Gigantes metu perterriti diffugerent. Asini ergo princeps causa victoriæ Diis fuerunt. Hoc merito a Jove inter sidera collocati sunt. Exiguum inter has duas stellas spatium nubecula occupat, quam *Præsepia* dicunt. Porro hanc fabulam narrat *Hygin. l. 2. Poet. Astron. c. 23.* ubi etiam addit aliam de iisdem hoc modo. Bacchus furore objecto a Junone cum fugeret per Thesprotiam, ad Jovis Dodonæi templum tendens, pervenit ad paludem quandam, quam duorum asellorum ope feliciter trasvectus, eos inter astra collocavit. (V. etiam *Lactant. l. 1. c. 21.*) *Plin. l. 28. c. ult.* Sunt in signo Cancri duæ stellæ parvæ, Aselli appellatæ, exiguum inter illas spatium obtinente nubecula, quam Præsepia appellant. Hæc cum sereno cælo apparere desierit, atrox hiems sequitur. ¶ *Vicus Asellus* fuit Romæ in regione tertia. *P. Vict. de reg. Urb. Rom.* ¶ Denique *Asellus* est nomen, vel cognomen viri proprium, apud *Cicer. 2. de Orat. c. 64.* Cognomen certe fuit in gente Claudia, ut Ti. Claudius Asellus apud *Liv. l. 27. c. 41.* & *lib. 28. c. 10.*

ASEMÆ TUNICÆ, χιτῶνες ἄσημοι, sunt tunicæ simplices, nullamque purpuram intextam, nullum clavum assutum habentes, ab α privativa, & σῆμα, signum, nota. *Lamprid. in Alex. Sev. c. 33. in f.* Chlamydes hirtas Severi, & tunicas asemas ad usum revocavit suum.

ASIA, æ, f. *Asia*, Ἀσία, una ex tribus orbis terræ partibus, ut antiquis cognitus fuit, quæ reliquas simul acceptas magnitudine superat. Nam quarta, quæ est America, post linguæ Latinæ interitum detecta est. Dicta est ab *Asia* Nympha, Oceani, & Tethyos filia, Japeti conjuge, ex qua Prometheum ortum ferunt, sive, ut quidam volunt, ab *Asio* Manei Lydi filio. In Orientem maxime extensa est, habetque ab ea parte Oceanum Eoum, a Meridie Indicum, ab Occidente sinum Arabicum, & Ægæum mare, a Septentrione Scythicum, seu Tartaricum. Accuratiorem ejus descriptionem V. apud Geographos, & *Plin. l. 5. a cap. 9.* deinceps. *Cic. pro leg. Manil. c. 6.* eam laudat ab ubertate soli, & divitiis. Hinc *ditem* appellat *Horat. l. 1. sat. 7. v. 19.* & *pingues Asiæ campos* vocat *l. 1. ep. 3. v. 5. Virg. 3. Georg. v. 30.* Addam urbes Asiæ domitas, pulsumque Niphatem. ¶ Est etiam nomen Nymphæ Nereidis, Nerei, & Doridis filiæ, ut est apud *Hygin. in proœm. fabular.* & primam syllabam producit. *Virg. 4. Georg. v. 343.* Atque Ephyre, atque Opis, & Asia Deiopea. quem versum ita scande, docente *Pierio*: *Atq' Ephy-re at-qu' Opis & - Asia - Deio-pea.* ¶ De *Asia palude*, V. *Asius*. ¶ Secale, quod est genus frumenti, Taurini sub Alpibus *asiam* vocant, teste *Plin. l. 18. c. 16.*

ASIACUS, a, um, *Asiatico*, ad Asiam pertinens. *Ovid. Metam. 12. v. 588.* Ecquid, ubi Asiacas casuras aspicis arces, Ingemis? &c. Ita quidam leg. sed plerique alii multo rectius: Ecquid ubi has jam jam casuras aspicis arces.

ASIAGENES, in illo *Sidon. carm. 7. v. 80.* Sulla, Asiagenes, Curius, Paulus, Pompejus; est L. Cornelius Scipio, qui devicto Antiocho, Asiaticus cognominatus est, ut est apud *Livium l. 37. c. 58.* Sunt qui mallent legere *Asiagenes*.

ASIANE, adverb. *all' Asiatica*, Asiano more. *Quintil. l. 12. c. 10.* Neque Attice pressi, neque Asiane sunt abundantes.

ASIANUS, a, um, *Asiano*, *Asiatico*, ad Asiam pertinens. *Liv. l. 31. c. 2.* His Legationibus responsum est, curæ Asianam rem Senatui fore. ¶ *Asiani*, *orum*, sunt Asiæ populi. *Cic. Attic. l. 1. ep. 17. a med.* Asiani questi sunt in Senatu, &c. Adde *Plin. l. 21. c. 26.* ¶ Appellat *Asianos Quintil.* eos, qui dicendi genus *Asiaticum* sequuntur, *in proœm. l. 8.* & *l. 9. c. 4.* & *l. 11. c. 10.* V. Asiaticus.

ASIARCHA, æ, m. Ἀσιάρχης, qui Asiarchiæ dignitate decoratus est. *Impp. Honor. & Theodos. lib. 15. Cod. Theodos. tit. 9. leg. 2.* ¶ Est autem *Asiarchia*, *æ*, Ἀσιαρχία, supremum Asiæ sacerdotium, & omnium sacrorum, ludorum, spectaculorum, certaminumque publicorum præsidatus, quæ dignitas non nisi opulentissimis & nobilissimis viris concedi solebat, propterea quod sumptuosissima erat, & magno splendore administranda. Vide *Pitiscum in Lexico antiquit. Rom.*

ASIATICUS, a, um, *Asiatico*, ad Asiam pertinens. *Cic. pro leg. Manil. c. 7.* Bellum Asiaticum. *Et ibid.* Asiaticæ pecuniæ. *Plin. l. 5. c. 27.* Asiaticum mare. *Id. ibid.* Asiatica jurisdictio. *Id. l. 15. c. 12.* Asiatica persica. *Id. l. 35. c. 10.* Asiaticum picturæ genus. *Cic. in Orat. c. 8.* Inclinata, ululantique voce, more Asiatico, canere. ¶ *Asiaticus* cognominatus est L. Cornelius Scipio Africani majoris frater ob devictam Asiam, debellatumque Antiochum, ut est apud *Liv. l. 37. c. 58.* V. etiam *Gell. l. 7. c. 19.* ¶ *Asiatici oratores* dicuntur a *Cicer. de clar. Orat. c. 13.* qui genus dicendi tumidum, nimisque redundans sequuntur, quod *Asiaticum genus* ab eodem appellatur *ibid. cap. 95.* Nam cum Asianorum ingenia inaniora esse soleant, ut est apud *Liv. l. 45. c. 23.* ut eloquentia e Piræeo evecta est, & tota Asia peregrinari cœpit, facile fuit, ut se externis oblineret moribus, omnemque illam salubritatem Atticæ dictionis, quasi sanitatem, perderet, & in ubertatem verborum nimis luxuriantem degeneraret. *Quintil. l. 12. c. 10.* Antiqua quidem illa divisio inter Asianos, & Atticos fuit, cum hi pressi, & integri, contra inflati illi, & inanes haberentur; & in his nihil superflueret, illis judicium maxime ac modus deesset. ¶ *Asiaticum dicendi genus* duplex fuit: unum sententiosum, & argutum, sententiis non tam gravibus, & severis, quam concinnis, & venustis: alterum non tam sententiis frequentatum, quam verbis volucre, atque incitatum, qualis Ciceronis tempore Asia tota fuit, nec flumine solum orationis, sed etiam exornato, & faceto genere verborum. *Cic. de clar. Orat. c. 95.*

ASILUS, i, m. *assillo*, *tafano*, οἶστρος, genus muscæ gregibus infestissimæ, quam aculeum in ore habere *Plin. l. 11. c. 28.* scribit. *Virg. 3. Georg. v. 146.* Est lucos Silari circa, ilicibusque virentem Plurimus Alburnum volitans, cui nomen asilo Romanum est, œstrum Graji vertere vocantes: Asper, acerba sonans, quo tota exterrita silvis Diffugiunt armenta, &c. *Senec. ep. 58.* docet, hanc vocem suo tempore desiisse usurpari; tanquam nimis antiquam: quod & *Plin. loc. cit.* significat, ubi *asilo* nominato, *sive tabanum*, inquit, *dici placet*.

ASINA, æ, f. *asina*, *miccia*, ἡ ὄνος, femina asini. *Varr. l. 2. R. R. c. 8.* Ex equo, & asina fit hinnus. *Paul. Dig. lib. 33. tit. 7. leg. 18.* Asina molendinaria. ¶ In dativo, & ablativo plurali habet *Asinis* magis Latine, quam *Asinabus*. Nam, ut docent Grammatici, nomina feminina secundæ declinationis in iis casibus desinunt in *is*: sic *filiis* rectius dicitur, quam *filiabus*, *equis* quam *equabus*, *libertis*, quam *libertabus*. *Plin. l. 11. l. 40.* Mammæ asinis a fetu dolent. ¶ Hoc intellige cum aut epithetum, aut ipsa verborum constructio satis per se genus indicat, nec ullam parit ambiguitatem. Nam ad distinctionem adhibendam, & vitandam ambiguitatem licet aliquando hac positione in *abus* uti. Et sic legimus *filiabus*, *equabus*, *libertabus*, &c. V. suis locis. ¶ Fuit etiam *Asina* cognomen Romanum, propriumque familiæ in gente Cornelia (ut Cn. Cornelius L. F. Cn. N. Scipio Asina, apud *Gruter. pag. 297. col. 2.*) ex eo natum, quod princeps ejus empto fundo, seu filia data marito, cum sponsores ab eo solemniter poscerentur, asinam cum pecuniæ onere produxit in forum, quasi pro sponsoribus præsens pignus. Ita *Macrob. l. 1. Saturn. c. 6.*

ASINALIS, le, *asinesco*, ὀνικός, asinarius. *Apulej. l. 4. Metam.* Asinali verecundia ductus.

ASINARIUS, a, um, *asinario*, ὀνικός, ad asinum pertinens. *Cato R. R. c. 10.* Molas asinarias duas, trusatiles unas. *h. e.* quæ ab asinis versantur. ¶ *Asinaria via* fuit prope Latinam, aut Ardeatinam, aut Appiam, & in alterutram earum incidens, ferebatque ad portam sive Capenam, sive Cælimontanam, sive Latinam. Nihil enim certi statui potest. Ejus meminit *Festus* in voce *Retricibus*. Fuit præterea uni ex portis Romæ *Asinariæ* nomen, de qua etiam variæ sunt Eruditorum opiniones. ¶ *Asinarius*, *ii*, absolute est qui asinos pascit, & custodit, *asinajo*, ὀνηγός, ὀνοβοσκός. *Cato R. R. c. 10.* & *Varr. R. R. l. 1. c. 18.* Bubulcum, asinarium, subulcum. Adde *Sueton. in Aug. c. 87.* ¶ *Asinaria* inscribitur una ex *Plauti* Comœdiis, quia in ea memoratur pecunia ex asinorum venditione collecta.

ASINIANUS, a, um, adject. *Asiniani horti* apud *P. Vict. de reg. Urb. Rom.* fuerunt in regione Urbis octava, & dicti sunt ab aliquo Asiniæ gentis. *Cic. pro Cluent. c. 13.* Asinianum crimen.

ASINIUS, nomen gentile Romanum ab asinis ductum quemadmodum *Porcius* a porcis, &c. Fuit autem gens plebeja, ex qua orti sunt inter alios C. Asinius Gallus orator, & poeta, Asinius Pollio, qui fuit Consul, &c. *Vellej. l. 2. c. 128. Valer. Max. l. 8. c. 13. extern. n. 4.* apud *Cicer. l. 10. Fam. epist. 31.* & *sequent. Horat. l. 2. od. 1. v. 13. Virgil. Eclog. 4. V. Suidam.*

ASININUS, a, um, *asinino*, *d' asino*, ὀνικός, ὄνειος, ad asinum pertinens. *Varr. R. R. l. 2. c. 8.* Asininus pullus. *Plin. l. 8. c. 21.* pilus. *Id. l. 17. c. 9.* Asininum fimum. *Id. l. 28. c. 14.* lac. ¶ *Asinina pruna* cognominata sunt a vilitate, ut idem docet *l. 15. c. 13.* sunt enim sine gustu, iisque rustici saginare sues solent.

ASINUS, i, m. *asino*, *miccio*, ὄνος, jumentum equo simile in multis, minus tamen, & deformius, pilo longiore, & horridiore, prælongis auriculis, insigneque tarditate; sed idem laboris omnium patientissimum. Inter multa asinorum genera celebres fuere Arcadici, (V. *Arcadia*) & Reatini, ut *Plin.* docet *l. 8. c. 43.* Adde *Colum. l. 7. c. 1.* ubi plura de his. *Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 64.* Mulorum utilitates, & asinorum, quæ certe ad hominum usum paratæ sunt. *African. Dig. lib. 32. leg. 58.* & *Ulpian. lib. 33. tit. 7. leg. 12.* Asinus machinarius. V. *Machinarius*. ¶ Hoc animal Priapo sacrum est, eique immolabatur, seu quia hortis est inimicus, avidissime enim olera appetit, & areolas nullo discrimine proculcat: seu quia olim dicitur cum Priapo de conditionis magnitudine certasse, victusque pœnas morte dedisse, ut *Hygin. Poet. Astron. l. 2. c. 23.* narrat: tametsi *Lactant. l. 1. c. 21.* victum fuisse ipsum Priapum, asserit: seu tandem quia ruditu eundem Priapum detexerit, cum Vestæ dormienti insidiaretur, ut apud *Ovid. 6. Fast. v. 320.* legitur. *Id. ibid. v. 345.* Lampsacos hoc animal solita est mactare Priapo: Apta asini flammis indicis exta damus. Hoc tamen distichon Eruditi plerique *Ovidio* abjudicant. ¶ Per convicium dicitur de homine stulto, stupido, tardo, duro, *Terent. Heaut. 5. 1. 3.* In me quidvis harum rerum convenit, quæ sunt dicta in stultum: caudex, stipes, asinus, plumbeus. *Cic. in Pison. c. 30.* Quid nunc te, asine, litteras doceam? non opus est verbis, sed fustibus. *Plaut. Pseud. 1. 2. 4.* Neque ego homines magis asinos unquam vidi. ¶ Usurpatur etiam ad irrisionem. *Terent. Eun. 3. 5. 49.*

5. 49. Tum equidem istuc os tuum impudens videre nimium vellem: qui esset status, flabellum te tenere, asinum tantum. *asinaccio grande, e grosso, che sei.* ¶ In illo *Catulli carm. 95. in Æmil.* Et non pistrino traditur, atque asino: *asinum* volunt multi significare metam molendariam. quæ a Græcis quoque ὄνος dicitur. In his est *Vulpius*, qui locum præclare illustrat. ¶ *Asinus ad lyram*; ὄνος λύρας, subaudi ἀκροατής, proverbium de homine hebete, & ad litteras minime nato. Ductum est ex eo, quod cum pleraque animalia lyræ sono delectari quodammodo videantur, solus asinus nihil prorsus eo movetur: sumptumque est ex *Varr.* qui quandam e suis satyris ὄνος λύρας inscripsit. *Gell. l. 3. c. 16.* refert fragmentum ex alia ejusdem satyra, quæ inscribitur *Testamentum*, his verbis: *Si filii erunt ὄνοι λύρας, exheredes sunto. Hieronym. ep. 102. ad Marcellam.* Asino lyra superflue canit. ¶ Qui asinum non potest, stratum cædit, *chi non può battere il cavallo, batte la sella*, proverb. apud *Petron. in fragment. Tragur. c. 45. Burman.* de iis, qui cum non possunt verum injuriæ acceptæ auctorem ulcisci in debiliorem, & innocentem sæviunt. ¶ Asinus in tegulis apud *eund. ibid.* c. 63. videtur esse proverbium de re nova, insolita, stupenda, ac prodigiosa.

ASINUSCA, genus est quoddam uvæ parvi pretii, nec aspectu gratæ. *Plin. l. 14. c. 3.* & *Macrob. l. 2. Saturn. c. 16.*

ASĬO, onis, m. ὦτος, genus avis, seu potius noctuæ, de quo ita *Plin. l. 10. c. 23.* Otus bubone minor est, noctuis major, auribus plumeis eminentibus: unde & nomen illi (*nempe* ab οὖς, ὠτός, *auris*) quidam Latine asionem vocant: imitatrix alias avis, ac parasita, & quodam genere saltatrix. *Id. l. 29. c. 6.* Asio noctuarum est genus. quibus pluma aurium modo micat.

ASIS, idis, adject. femin. *Asiana*, *Asiatica*, quæ est ex Asia. *Ovid. Metam. 9. v. 447.* Ægeas metiris aquas, & in Aside terra Mœnia constituis. *Id. Metam. 5. v. 648.* Jam su..r Europen sublimis & Asida terram Vectus erat juvenis. *Asida* accusativus est Græcæ positionis, Poetis familiaris, pro *Asidem*. *Heins.* autem legit *terras* ex optimo Cod. qua ratione *Asida* substantive usurpatur pro *Asiam*.

ASISINATES, um, Asisii cives. *Vetus Lapic* apud *Gruter. pag. 21. n.* 11. Municipium Asisinatium. Adde *Plin. l. 3. c. 14.* ubi *Harduin.* ex MSS. legit *Asirinates*. Est autem Asisium Umbriæ municipium, Ἄσισον Ptolemæo, inter Perusiam, & Fulginium. ¶ Sunt qui scribunt *Assisium*.

ASIVIDA, V. in *Calyba*.

ASIUS, a, um, adject. Asia palus est in Lydia regione Asiæ, olim *Mæonia* dicta, ut est apud *Plin. l. 5. c. 29.* cui cohæret fluvius Caystrus. *Virg. 7. Æn. v. 701.* sonat amnis, & Asia longe Pulsa palus. ¶ Dicta est ab ipsa provincia, quæ olim & *Asia* nominabatur, ejusque populi *Asii*, teste *Strabone l. 13.* Caystrus autem ab aliis Mæander minor dictus est. Hinc *Asia prata*, quæ circa eum fluvium, ac paludem sunt. *Virg. 1. Georg. v. 383.* Jam varias pelagi volucres, & quæ Asia circum Dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri. ¶ *Asia myrtus*, quæ plurima ibi provenit. *Catull. carm. 60. epithal. Jul. & Manl. v. 21.* Floridis velut enitens Myrtus Asia ramulis. ¶ De *Asio lapide*, V. Assius.

ASOMATUS, a, um, *incorporeo*, ἀσώματος, incorporeus. Græca vox ab α privativa, & σῶμα, corpus. Legitur apud *Martian. Capell. init. l. 3.*

ASOPIADES, æ, m. Ἀσωπιάδης est Æacus Asopi nepos. Fuit enim filius Æginæ cujus pater Asopus. *Ovid. 7. Metam. v. 484.* Huic Asopiades, petis irrita dixit, & urbi, &c.

ASOPIS, idis, f. Ἀσωπίς, Ægina Asopi filia, quam Jupiter in ignem versus compressit, & Æacum genuit. *Ovid. Metam. 6. v. 113. de Jove.* Aureus ut Danaen, Asopida luserit igneus. Adde *Metam. 7. v. 616.* ¶ Asopis etiam dicta est Evadne Nympha, filia ejusdem Asopi, quam Nilus fluvius adamasse fertur. *Ovid. 3. Amor. eleg. 6. v. 41. de Nilo.* Fertur in Evadne collectam Asopide flammam Vincere gurgitibus non potuisse suis. ¶ Adjective *Stat. 4. Theb. v.* 370. Hic jam dispersos errare Asopide ripa. V. *Asopus.* ¶ Etiam Eubœa olim Asopis dicta est, teste *Plin. l. 4. c. 12.* ¶ Item Phliasia, quæ est Achajæ regio. *Id. ib. c. 5.*

ASOPUS, i, m. Ἀσωπός, *Asopo*, fluvius Bœotiæ, item Thessaliæ, item Macedoniæ, item Achajæ, item Lydiæ. ¶ De Asopo fluvio Achajæ, seu Bœotiæ (quem alii Regem Bœotiæ dicunt) fabulantur, eum Oceani, & Terræ filium fuisse, liberos habuisse Hypseum, & Æginam, licet alii filiam Æaci nepotis Asopi faciant: Æginam a Jove vitiatam fuisse, Asopum adeo ægre tulisse, ut furore commotus undis in sidera bellum moverit: Jupiter iratus fulmine illum interfecerit. Alii alias etiam narrant fabulas, quas referre omnes nimis longum esset. *Ovid. l. 3. Amor. eleg. 6. v. 33.* Quid referam Asopon, quem cepit Martia Thebe, &c. V. *Stat. 7. Theb. v. 315.*

ASOTIA, æ, *prodigalità, lusso, dissolutezza*, prodigalitas, luxus, incontinentia in sumptibus, ἀσωτία. V. *Asotus. Gell. l. 10. c. 17.* Est persona divitis avari, & parci, sumptum plurimum, asotiamque adolescentis viri deplorantis. Veteres Edit. Græce habent ἀσωτίαν. *Id. l. 19. c. 9.* Ut in tali asotia, atque nequitia artium vinceretis.

ASOTUS, a, um *prodigo, pien di lusso, dissoluto, scapestrato*, ἄσωτος, incontinens in sumptibus voluptatum parandarum causa, luxus & ganeæ studio perditus, nepos. Vox Græca ab α privativa, & σώζω, servo, salvum, & incolumem reddo. Est enim ἄσωτος ὁ δι' αὑτὸν ἀπολλύμενος, ut interpretatur Aristoteles *l. 4. de morib. c. 1.* hoc est qui per se, suaque opera perit. *Cic. 2. de Fin. c. 7.* & 8. non semel hanc vocem Latine usurpat, & qui sint asoti, demonstrat. *Id. l. 3. de nat. Deor. c. 31.* asotis opponit *acerbos*, hoc est eos, qui voluptatem omnem etiam honestam excludunt, & acerbam quodammodo, tristemque vitam vivunt.

ASPALATHUS, i, ἀσπάλαθος, spina candida, in Ægypto nascens, magnitudine arboris modicæ, flore rosæ, cujus radix ob odoris suavitatem in unguentis expetitur. *Plin. l. 12. c. 24.* ¶ Ex hac fit etiam oleum, ut *Id. l. 15. c. 7.* docet. Usi sunt etiam ad condiendum vinum aromatiten, teste *eodem l. 14. c. 16.* ¶ Alius ab hoc videtur esse frutex eodem nomine appellatus, quem describit *Id. l. 24. c. 13.* & in Nisyro, & Rhodiorum insulis nasci tradit. Fortasse est is, quem nunc lignum Rhodium appellant.

ASPĂLAX, acis, f. inter herbas hortenses enumerat *Plin. l. 19. c. 6.* sed quæ ea sit, incompertum esse notat *Harduinus*.

ASPARĂGUS, gi, m. *sparagio*, ἀσπάραγος, herba est fœniculi folio, nudum caulem, seu turionem prius emittens, quam folia, parvis baccis, & cum maturuerint, rubris: cujus duplex est genus, silvestre alterum, quæ & *corruda* dicitur; alterum hortense. *Plin. l. 19. c. 8.* Omnium hortensiorum laudatissima cura asparagis. V. ibi plura de his. *Id. ibid. c. 4.* Silvestres fecerat natura corrudas, ut quisque demeteret passim: ecce altiles spectantur asparagi, &c. *Juvenal. sat. 11. v. 69.* & montani Asparagi, posito quos legit villica fuso. ¶ Scribitur & *asphāragus*: & ita legitur apud *Apulej. de herb. c. 84.* Nam Græce etiam ἀσφάραγος dicitur: frequentius tamen ἀσπάραγοι, quo nomine Græci intelligunt generatim quoscumque teneros caules ad fructus, aut seminis productionem crescentes, ut docet *Galen. l. 2. de alimen. facult. c. 58.* Qua acceptione etiam Latini aliquando *asparagum* usurpant. *Plin. l. 23. c. 1.* Vitis nigræ, seu bryoniæ asparagos Diocles prætulit veris asparagis in cibo, urinæ ciendæ, &c. *Id. l. 21. c. 15.* In totum spina est asparagus, scorpio: nullum enim folium habet. ¶ *Velocius quam asparagi coquantur*, proverb. ad exprimendam festinatæ rei velocitatem. Augustus Cæsar frequenter eo utebatur, ut narrat *Sueton. in ejus vita*, c. 87. ¶ Apud *Non. c. 17. n. 1.* in verbis *Varron.* quæ ibi recitat, legitur *sparagus*. sed mendum est.

ASPARGO, V. Aspergo.

ASPECTABĬLIS, & Adspectabilis, le, *visibile*, ὁρατός, qui sub aspectum cadit, visibilis. *Cic. de Univers. c. 4.* Deus animal unum, aspectabile, in quo omnia animalia continerentur, effecit. *Et paulo post.* Corporeum autem, & aspectabile, itemque tractabile omne necesse est esse, quod natum est. ¶ Item dignus qui aspiciatur. *Apulej. in Apolog.* An tu ignoras, nihil esse aspectabilius homini nato, quam formam suam?

ASPECTĀMEN, & Adspectamen, inis, n. idem ac aspectus. *Claud. Mamert. de statu anim. l. 2. c. 12. a med.* Sunt ne hæc omnia genti mortalium vel convenientia usui, vel jucunda aspectamini? *Al. leg.* expectamini, *eod. sensu*.

ASPECTĬO, & Adspectio, onis, f. *guardamento*, βλέψις, actus aspiciendi. *Festus in Spectio.* Spectio in auguralibus ponitur pro aspectione.

ASPECTO, & Adspecto, as, avi, atum, a. 1. *mirare, guardare spesso, o fisso*, ἀφορᾶν, εἰσορᾶν, sæpe vel attente specto, intueor: frequentativum ab *aspicio*, *Cic. pro Planc. c. ult.* Quid me aspectas? quid mea promissa repetis? quid meam fidem imploras? *Plaut. Mostel. 4. 3. 32.* Quæso edepol huc me aspecta, & responde mihi. *Id. Epid. 5. 1. 16.* Est ne, ut tibi dixi? aspecta. *Id. Amph. 4. 2. 8.* Quid me aspectas stolide? ¶ Translate *Virg. 1. Æn. v. 424.* collem, qui plurimus urbi Imminet, adversasque aspectat desuper arces. *Tacit. Ann. 12. c. 32.* Mare, quod Hiberniam insulam aspectat. *Id. Ann. 1. c. 4.* Omnes exuta æqualitate, jussa Principis aspectare. *h. e.* diligenter attendere. ¶ Pro suspicere, admirari, *Lucret. l. 3. v. 75.* Macerat invidia, ante oculos illum esse potentem, Illum aspectari, claro qui incedit honore.

ASPECTUS, & Adspectus, a, um, *mirato, guardato*, spectatus, visus. *Tacit. in Agric. c. 40. in f.* Ut plerique viso aspectoque Agricola, quærerent famam, pauci interpretarentur. *Sidon. l. 8. ep. 14.* Vultus aspectus.

ASPECTUS, & Adspectus, us, m. *vista, occhiata*, actus aspiciendi, ὄψις. *Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 57.* Oculi aspectum quo volunt, facile convertunt. & *cap. 63.* Pomorum jucundus non gustatus solum, sed odoratus etiam, & aspectus. *Id. de Provin. Consul. c. 16.* Referre aspectum in aliquem locum. *Id. 2. de Orat. c. 87.* Venire sub aspectum. *Id. de Univ. c. 4.* Cadere sub aspectum. *Id. 2. Phil. c. 29.* Aspectus miserabilis auctionis. *Id. in Orat. c. 68.* Res venusta ad aspectum. *Id. Verr. 6. c. 52.* Situs urbis præclarus ad aspectum. *Id. 2. de nat. Deor. c. 35.* Primo aspectu in animum quiddam se putat videre. *a prima vista. Id. de clar. Orat. c. 54.* Uno aspectu. *in una sola occhiata. Q. Cic. de petit. Consul. c. 1.* Ponere multa sub uno aspectu. *Cic. de Harusp. resp. c. 5.* Violare sacra Bonæ deæ aspectu virili. *Id. 1. Tuscul. c. 30.* Amittere aspectum. *perder la vista.* In plural. num. *Virg. 9. Æn. v. 657.* Mortales medio aspectus sermone reliquit. ¶ Sumitur etiam pro præsentia, conspectu. *Tacit. Ann. 16. c. 28. in f.* Exsuere aspectum alicujus rei. *levarsi dalla vista.* & *Ann. 15. cap. 61. in f.* Parcere aspectui alicujus. *lasciare di andargli dinanzi. Cic. pro Syll. c. 26.* Vitare aspectum hominum, & lucem. *Virg. Æn. 6. v. 465.* Siste gradum, teque aspectu ne subtrahe nostro. (*aspectu* dictum est pro *aspectui*, qua ratione *anu* pro *anui*, *concubitu* pro *contubitui*, *ornatu* pro *ornatui* usurpatum legitur, ut *Gell. l. 4. c. 16.* & *Non. c. 9. n. 15.* adnotarunt. His adde *jussu*, *nutu*, *venatu*, *manu*, *victu*, &c. quæ V. suis locis. Sic enim olim a multis declinabantur hujusmodi nomina.) *Cic. Fam. 4. ep. 9.* Privare aliquem aspectu suo. *Id. Catil. 1. c. 7.* Carere aspectu civium. *Et mox.* Aspectum civium, præsentiamque vitare. *Id. pro Arch. c. 6.* Proferre aliquid in aspectum, & lucem. *h. e.* in publicum edere. *Tacit. Ann. 13. c. 16.* Vesci in aspectu propinquorum. *Id. 5. Histor. c. 17.* Esse in aspectu. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c. 21.*

Dure

Dare se aspectui alicujus. ¶ Item pro ore, vultu, cum de animalibus sermo est; & pro præsentia, seu re ipsa, quæ se offert aspicienda, cum de aliis rebus loquimur, *aspetto*, *presenza*, *vista*, *aria*. *Horat. l. 1. sat.* 8. *v.* 26. Sagana, & Canidia horrendæ aspectu. *Plin. l.* 11. *c.* 18. Apes horridæ aspectu. *Id. l.* 13. *c.* 22. Cortex tristis aspectu. *Id. l.* 34. *c.* 3. Fœdus aspectu. (Nisi malis his & aliis hujusmodi locis *aspectu* pro supino accipere.) *Nepos in Iphicr. c. ult.* Fuit & animo magno, & corpore, imperatoriaque forma, ut ipso aspectu cuivis injiceret admirationem sui. *Gell. l.* 14. *c.* 4. Aspectu vehementi, & formidabili esse. *Tacit. Ann.* 14. *c.* 10. Vultu, & aspectu exterrere legiones. *Plin. l.* 8. *c.* 42. Bucephalus aspectu torvo. *Id. ibid. c.* 45. Tauris generositas in aspectu. *Id. l.* 9. *c.* 9. Tristitia aspectus. *Tacit.* 14. *Ann. c.* 32. Oceanus cruento aspectu. *Plin. l.* 35. *c.* 10. Urbes pingere blandissimo aspectu. *di bellissima veduta*. ¶ Item pro specie, & figura. *Plin. l.* 24. *c.* 19. Herba aspectu roris marini. *Id. l.* 10. *c.* 40. Caprimulgi grandioris merulæ aspectu. ¶ De coloribus. *Plin. l.* 37. *c.* 7. Carbunculi aspectus nigrioris. *Id. l.* 31. *c.* 2. *in fi.* Columnæ aspectu discolori. ¶ *Aspectus morum* ab eodem *Plin. l.* 11. *c.* 52. dicuntur signa, & indicia in vultu, & aspectu alicujus, ex quibus ejus mores licet cognoscere. ¶ *Aspectus siderum* dicitur eorum apparentia, & præsentia. aspicere enim nos videntur, cum a nobis conspiciuntur. *Plin. l.* 2. *c.* 68. ¶ *Aspectus cœli* est totum cælum, quod a nobis conspicitur, *l' emisferio*. *Id. l.* 2. *c.* 54. In sexdecim partes cælum in eo aspectu divisere Tusci. ¶ Olim *aspectus*, *cti*, declinatum est. *Accius* apud *Non. c.* 8. *n.* 15. Mihi miseritudine commovet animum excelsa aspecti dignitas.

ASPELLO, V. Abspello.

ASPENDIOS, *ἀσπένδιος*, genus vitis, ex qua libare aris vinum nefas putabant: unde & nomen habuit, nempe ab *α* privativa, & *σπένδω*, libo. Ferunt etiam eam nec ab alite ulla attingi. Hæc *Plin. l.* 14. *c.* 18.

ASPENDIUS, a, um, *Ἀσπένδιος*, ad Aspendum pertinens, quod est oppidum Pamphyliæ ab Argivis conditum, ut est apud *Pompon. Mel. l.* 1. *c.* 14. ¶ Hinc *Aspendii*, *orum*, sunt ejus oppidi incolæ. *Nepos in Datam. c.* 8. ¶ *Aspendius* dictus est quidam insignis citharœdus, qui originem præbuit proverbio *intus canere*. Cum enim citharœdi dextera manu plectrum teneant, quo chordas pulsant, quod est *foris canere*; sinistræ vero digitis chordas carpant, ad sonorum differentias exprimendas, quod *intus canere* dicitur; *Aspendius* tantæ subtilitatis fuisse dicitur, ut sola sinistra utens, universam cantionem complecteretur: qua ratione sonus citharæ exiguus quidem erat, & ad ipsum tantum citharœdum, aut certe ad proxime adstantes perveniebat; magnam tamen omnium admirationem tam exquisitæ artis excitabat. Hinc callidi fures a Græcis *Aspendii citharistæ* proverbio dicti sunt, quod ut ille carminis, ita isti furtorum occultatores sunt: & quia ut ille sinistra utebatur in cithara pulsanda, ita hi eadem utuntur in furtis faciendis. Sinistra enim furtis apta & dicta, ut patet ex *Catull. carm.* 12. *in Asinium*, & 47. *in Porc. & Socrat.* & *Ovid. Metam.* 13. *v.* 111. Valet etiam in eos, qui multum intestinis suis commodis consulunt præter honestatem. Qui etiam dicuntur *in se canere*, aut *sibi canere*, quia suam tantum rem ut bene gerant, student, & quidquid agunt, sua tantum causa faciunt, nihil aliorum damna curantes. *Cic.* 2. *Agrar. c.* 26. Atque hoc carmen hic tribunus plebis non vobis, sed sibi intus canit. *Id.* 3. *Verr. c.* 20. hujus Aspendii meminit: rem vero totam enarrat ibidem *Asconius*.

ASPER, a, um, *aspro*, *aspero*, *ruvido*, *crojo*, *τραχύς*. Proprie dici videtur de loco saxis, sentibus, & squalore oblito; partesque inæquales, & salebrosas habente, atque adeo ad culturam inepto. Græci enim agricolæ hujusmodi loca *ἄσπορα* appellabant, ut *Jul. Scalig.* docet apud *Voss. in Etymol.* ab *α* privativa, & *σπείρω*, semino. Hoc sensu *Cic. in Partit. c.* 10. In locis autem & illa naturalia, maritimi, an remoti a mari; plani, an montuosi; læves, an asperi; salubres, an pestilentes, &c. *Sueton. in Tiber. c.* 60. A tergo insulæ per aspera & devia erepere. *Id. in Tito*, *c.* 8. In asperrima insularum devehi. *Plin. l.* 3. *c.* 5. Aspera, & confragosa loca. ¶ Universim accipitur pro omni eo, quod inæqualitate superficiei, & scabritie tactum lædit: cui opponitur *levis*. *Cels. l.* 4. *c.* 1. Arteria aspera. V. *Arteria*. *Martial. l.* 6. *epigr.* 13. Manus aspera. *Enn.* apud *Apulej. in Apolog. in carm.* Aspra ostrea. (per syncop. pro *aspera*. Adde *Scribon. Larg. compos.* 180.) *Virg. Ecl.* 10. *v.* 49. Glacies aspera. *Id.* 5. *Æn. v.* 267. & *Æn.* 9. *v.* 263. Pocula aspera signis. *h. e.* quæ habent signa exstantia, & quæ vasis superficiem inæqualem reddunt. Sic *Claudian. l.* 2. *de laudib. Stilich. v.* 89. cingula baccis aspera. & *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 578. Balteus asper. Hic *asper nummus* dicitur, qui bene percussus est, & alte expressas notas habet, quales sunt recenter cusi, & qui manibus hominum nondum detriti sunt, totumque pondus suum retinent, *moneta ruspa*. *Sueton. in Ner. c.* 44. Exegit ingenti fastidio & acerbitate nummum asperum, argentum pustulatum, &c. *Senec. ep.* 19. Nec voles, quod debeo, nisi in aspero & probo accipere. ¶ Ponitur etiam pro acuto, & ad pungendum, aut cædendum apto, *pungente*, *tagliente*. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 9. *v.* 32. nec amplexus aspera barba terit. *Virg.* 2. *Æn. v.* 379. aspris sentibus anguem premere. *Id. Ecl.* 3. *v.* 89. Rubus asper. *Lucan. l.* 7. *v.* 139. Nec gladiis habuere fidem, nisi cotibus asper Exarsit mucro. ¶ Sæpe etiam dicitur de saporibus. Est autem proprie *asper sapor*, qui terreum gustum reddit, ut docet *Jul. Scalig. ad l.* 2. *Theoph. de causis plant. c.* 18. Quo pertinet fortasse illud *Plauti Capt.* 1. 2. 85. Asper meus victus sane est. *Par.* Sentes ne esitas? *He.* Terrestris cœna est, multis oleribus, &c. Ubi & tenuem esse suam cœnam significat, & ex natis terra herbis paratam. Sed generatim *asper* dicitur quicumque sapor palatum offendit, *aspro*, *lazzo*: cui opponitur lenis. *Terent. Heaut.* 3. 1. 49. Asperum hoc (*vinum*) est: aliud lenius, sodes, vide. *Plin. l.* 2. *c.* 100. Asper sapor maris. *Id. l.* 19. *c.* 6. Allium asperi saporis: quo plures nuclei fuere, hoc est asperius. *Id. l.* 12. *c.* 7. Asperrimum piper. *Id. l.* 25. *c. ult.* Herba asperrimi gustus. *Id. l.* 20. *c.* 9. Acetum quam asperrimum. ¶ Item de odoribus insuavibus, & nimis acribus. *Plin. l.* 27. *c.* 8. Herba odoris asperi. ¶ *Asper* etiam dicitur qui asperum reddit. *Martial. l.* 11. *epigr.* 87. Leniat ut fauces medicus, quas aspera vexat Assidue tussis, &c. ¶ *Aspera vox* dicitur, quæ inæqualis, & rudis ex asperatis faucibus emittitur. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. ¶ Translate ponitur pro salebroso, horrido, inculto. *Cic. in Orat. c.* 5. Aspera, tristis, horrida oratio. ¶ Item pro immiti, duro, intractabili. *Cic. pro Planc. c.* 16. Homo natura asper, atque omnibus iniquus. *Horat. de art. poet. v.* 163. monitoribus asper. ¶ Cum infinito *Sil. l.* 3. *v.* 387. *de equo*. Asper frena pati, aut jussis parere magistri. ¶ Item pro crudeli, fero, sævo. *Virg.* 12. *Æn. v.* 124. & *Æn.* 11. *v.* 635. Pugna aspera. *Sallust. in Jug. c.* 52. Bellum asperrimum. *Virg.* 3. *Georg. v.* 57. Bos aspera cornu. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 6. *v.* 20. Aspera turba canum. *Ovid.* 11. *Metam. v.* 402. Asper lupus. *Virg.* 1. *Æn. v.* 295. Aspera tunc positis mitescent sæcula bellis. *Id.* 6. *Æn. v.* 883. Fata aspera. *Id.* 2. *Æn. v.* 96. Odia aspera. ¶ Item pro acri, mordaci, maledico. *Cic. de clar. Orator. c.* 34. Licinius asper, maledicus, genere toto paulo fervidior. *Tibull. l.* 4. *eleg.* 4. *v.* 14. Dicere verba aspera in aliquem. *Horat. Epod.* 6. *v.* 11. Asperrimus in malos. *Cic. pro Planc. c.* 14. Asperioribus facetiis perstringere. *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 6. *v.* 8. Aspera verba. *Curt. l.* 7. *c.* 1. Vox asperior. *detto pungente*. ¶ Item pro difficili, calamitoso. *Cic. pro Corn. Balb. c.* 9. In periculis, & asperis temporibus. *Sallust. in Catil. c.* 10. Dubias, atque asperas res tolerare. *Id. in Jug. c.* 103. Asperum negotium. *Id. in Catil. c.* 21. Malæ res, spes multo asperior. *Virg.* 8. *Æn. v.* 318. Venatus asper victu. ¶ Item pro periculoso, infesto, molesto. *Liv. l.* 37. *c.* 16. & *Virg.* 6. *Æn. v.* 351. Maria aspera. *Vellej. l.* 2. *c.* 113. Asperrima hiems. *Justin. l.* 2. *c.* 1. Cælum asperum. *clima rigido*. ¶ Item pro severo, acri, forti, *cui opponitur* remissus, mollis, effeminatus. *Liv. l.* 3. *c.* 40. Asperior sententia. *cui opponitur* lenior. *Vellej. l.* 1. *c.* 10. Aspera censura. *Quintil. l.* 4. *c.* 3. Aspera lex. *rigorosa*. *Silius*, *l.* 7. *v.* 51. Aspera virtus. *Virg. Æn.* 1. *v.* 18. Carthago studiis asperrima belli. *Justin. l.* 2. *c.* 3. Gens laboribus, & bellis aspera. *Senec. in Med. v.* 87. Virgo aspera. *h. e.* Diana virilibus, severisque studiis dedita, & muliebres artes aversata. Eodem modo *aspera* dicitur Camilla a *Virg. Æn.* 11. *v.* 664. Sic *asperiora studia* apud *Horat. l.* 3. *od.* 24. *v.* 53. opponuntur pravis elementis Cupidinis. ¶ Dicitur præterea *asperum* generatim quidquid grave est, & molestiam, ac fastidium creat. *Val. Flacc. lib.* 5. *v.* 489. Aspera regum juga perpeti. *Pompon. Dig. lib.* 1. *tit.* 2. *leg.* 2. Dominatio nimia, atque aspera. ¶ Interdum est idem ac aspernator, fastidiens. *Virg.* 8. *Æn. v.* 364. Aude, hospes, contemnere opes, & te quoque dignum Finge deo, rebusque veni non asper egenis. ¶ Aspera littera dicitur *r* ab *Ovid.* 5. *Fast. v.* 481. ¶ *Asper spiritus* dicitur a Grammaticis, qui syllabæ sonum vehementiorem, & asperiorem quodammodo reddit, & in Græcis vocibus appingi solet figura parvæ ʻ: cui contrarius est lenis, cujus nota est ʼ inversa. *Priscian. l.* 2. *pag.* 572. *Putsch.* ¶ Fuit *Asper* cognomen Romanum: & ita primum appellatus est quidam L. Trebonius, quia in tribunatu plebis patres acerbissime insectatus fuerat, ut narrat *Liv. l.* 3. *c.* 65.

ASPERATIO, onis, f. *inasprimento*, actus asperandi, exasperatio. *Macrob. l.* 7. *Saturn. c.* 12. *sub fin.* Calor sensum occupat, & gustatum linguæ fervor interpedit. ideo ex asperatione oris præventa suavitas excluditur. Est qui legit *exasperatione*.

ASPERATUS, a, um, *fatto aspro*, *inasprito*, asper factus, *τραχυνθείς*. *Plin. l.* 29. *c.* 6. Alopeciæ folio ficulneo asperatæ. *h. e.* perfricatæ. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 52. Tribulum fit e tabula lapidibus, aut ferro asperata. *Cels. l.* 6. *c.* 6. *n.* 26. Specillo asperato radere palpebras. ¶ Translate *Tacit.* 3. *Hist. c.* 38. Vitellius asperatus. & *cap.* 82. Asperatus prœlio miles. *inasprito*, *inferocito*. *Nazar. in paneg. ad Constant. c.* 17. Natio asperata memoria acceptæ cladis. ¶ Per syncopen dicitur *Aspratus*. *Sidon. l.* 4. *ep.* 8. Lima asprata polire aliquid. *Id. carm.* 2. *v.* 418. Hic domus auroræ, rutilo crustante metallo, Baccarum præfert læves asprata lapillos.

ASPERE, adverb. *aspramente*, *acerbamente*, *τραχέως*, *χαλεπῶς*, *σκληρῶς*, dure, severe, rigide, acerbe. *Cic. Fam.* 1. *ep.* 5. Aspere, & acerbe accusare aliquem. *Id. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 6. Aspere tractare aliquem. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 53. Aspere, & vehementer loqui. *Id. pro Planc. c.* 13. Aspere dicere maledicta in aliquem. *Id. Attic.* 9. *ep.* 15. Asperius scribere de aliquo, quam, &c. *Vellej. l.* 2. *c.* 7. Asperrime sævire in aliquem. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 31. Aspere accipere aliquid.

ASPERGO, & Adspergo, inis, f. *spruzzo*, *spruzzolo*, *ῥανίς*, *προσραίνησις*, aspersio, stilla, aut gutta aspersa. *Petron. in Satyr. c.* 102. Nec aquæ asperginem imposituram aliquam corpori maculam. *Virg.* 3. *Æn. v.* 534. Objectæ salsa spumant aspergine cautes. *Ovid.* 3. *Metam. v.* 86. Sanguis virides aspergine tinxerat herbas. *Id. Metam.* 14. *v.* 796. Flammifera gemini fumant aspergine postes. *Plin. l.* 22. *c.* 21. Trichomanes umbrosas petras, parietumque asperginem sequitur. *h. e.* nascitur in parietibus aquæ guttis aspersis, & humentibus. ¶ In recto casu singulari *Cato R. R. c.* 128. Delutare parietes, ne aspergo noceat. ¶ *Aspargine* pro *aspergine* legitur *lib.* 14. *Dig. tit.* 2. *leg.* 4. *in edit. Torrentini*, quod & in loc. cit. *Virgil.* legit

Vel. Long. in Orthogr. pag. 2234. Putschii, & alii adstruunt in Tertull. advers. Jud. c. 6. & alibi ex quibusdam MSS. ¶ Translate Prudent. in Apotheosi, v. 1005. Fraude carens, omni culparum aspergine liber. ¶ Priscian. l. 5. pag. 658. apud Putsch. docet antiquissimos etiam in masculino genere usurpasse.

ASPERGO, & Adspergo, ergis, ersi, ersum, a. 3. spruzzare, spruzzolare, aspergere, ῥαίνω, προσραίνω, respergo, conspergo, perfundo. Cic. 3. de nat. Deor. c. 36. Aspergere aram sanguine. Plaut. Epid. 4. 1. 28. alicui pectus aqua. Id. Bacch. 2. 3. 13. Aspergere aquam. (proverbialiter hoc dicit. V. Aqua.) Plin. l. 15. c. 6. Aspergere olivam sale. Id. l. 8. c. 38. corpus adustum leontophoni aliis carnibus. Cic. pro Cluent. c. 26. guttam bulbo. (Hic festive jocatur Cic. in nominibus Guttæ & Bulbi V. integrum locum.) ¶ Est etiam idem ac spargo, spargere. Virg. 4. Georg. v. 62. Huc tu jussos asperge sapores, Trita meliphylla, & cerinthæ ignobile gramen. Plin. l. 18. c. 26. Aspergere glandem bubus. h. e. dare. ¶ Apud Virg. 3. Georg. v. 419. Aspergere virus pecori est pecora viru inficere, infettare. ¶ Translate Cic. in Vatin. c. 17. Clarissimo viro nonnullam laudatione sua labeculam aspergis. Id. pro Planc. c. 12. Hunc tu vitæ splendorem maculis aspergis istis? Id. Fam. 6. ep. 6. Eodem fonte se hausturum intelligit laudes suas, e quo sit leviter aspersus. Id. Q. Fr. l. 2. ep. 10. Aspergere alicui molestiam. Id. pro Cæl. c. 10. & Liv. l. 23. c. 30. Aspergi suspicione. Cic. ibid. & Nepos in Alcib. c. 3. Aspergi infamia. Ulpian. Dig. lib. 37. tit. 14. leg. 17. Aspergere alicui notam. Cic. in Orat. c. 26. Aspergere sales orationi. frammischiarvi delle acutezze. Id. 2. de Orat. c. 59. genus facetiarum mendaciunculis. Id. pro Mur. c. 31. comitatem, & facilitatem gravitati, & severitati. Id. Fam. 2. ep. 16. ad fin. Hoc aspersi, ut scires me tamen in stomacho solere ridere. h. e. addidi epistolæ, immiscui, leviter attigi. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 49. Aspergere aliquem lingua. h. e. conviciis insectari. Sic Horat. l. 1. sat. 4. v. 87. Aqua quavis aspergere cunctos. V. Aqua. ¶ Aspergere alicui Sextulam. V. Sextula. ¶ Aspergere aures alicujus gemitu, nimis longe petita translatione dixit Valer. Max. l. 3. c. 3. n. 1. extern. pro obstrepere auribus gemendo. ¶ Aspersum esse cognitione alicujus rei, est ea esse leviter imbutum. Gell. l. 13. c. 19. Etiamsi hunc M. Catonem, quis fuerit ignoras, auditiuncula tamen quadam de Catonis familia aspersus es. ¶ Aspargo pro aspergo legitur apud Marcell. Empir. c. ult. sed non est imitandus.

ASPERITAS, atis, f. asprezza, ruvidezza, τραχύτης, τραχυσμός, inæqualitas superficiei, quæ tactum lædit: cui contraria est lævitas. Cic. 2. de nat. Deor. c. 39. Asperitates saxorum. Plin. l. 11. c. 37. sect. 79. Asperitas denticulata ventris. Id. ibid. sect. 64. Asperitas imbricata linguæ. Gell. l. 2. c. 6. Asperitas squamarum. Plin. l. 33. c. 11. Vasa anaglypta in asperitatemque excisa. aspera signis dixit Virg. ¶ De locis inæqualibus, salebrosis, & aditu difficilibus. Cic. Phil. 9. c. 1. Asperitas viarum. Sallust. in Jug. c. 78. & Liv. l. 32. c. 12. in f. Oppidani locorum asperitate muniti. Id. ibid. Supervadere omnes asperitates. ¶ De saporibus, qui palatum insuavitate offendunt, ut in Asper dictum est: cui opponitur lenitas. Plin. l. 14. c. 19. Mitigare asperitatem vini. Id. l. 12. c. 10. Asperitas pomi. & cap. 9. Asperitas aquarum. h. e. salsitudo. Id. l. 9. c. 35. Asperitas aceti. ¶ De faucibus, voce, & respiratione. Lucret. l. 4. v. 553. Asperitas vocis. Tacit. de Germ. c. 3. Asperitas soni. Plin. l. 30. c. 4. Lenire asperitatem faucium. Id. l. 22. c. 24. Asperitatem animæ mitigare succo dulciore. gravezza di respiro. Et absolute Id. l. 27. c. 12. ad fin. Bibitur rhacoma contra asperitates, capitis gravitates, &c. ¶ Translate Ovid. 4. ex Pont. ep. 4. v. 22. & ep. 14. v. 36. Asperitas loci. orridezza di paese. Id. 4. Fast. v. 88. frigoris. Tacit. Ann. 4. c. 56. hiemis. ¶ Sæpe refertur ad animum, & ad mores. Ovid. l. 1. ex Pont. ep. 6. v. 8. artibus ingenuis Pectora mollescunt, asperitasque fugit. Nepos in Attic. c. 5. Habebat avunculum difficillima natura, cujus sic asperitatem veritus est, ut &c. Cic. de Amic. c. 23. Asperitas, & immanitas naturæ. Vellej. l. 2. c. 89. Senatus sine asperitate, nec sine severitate lectus. Horat. l. 1. ep. 18. v. 6. Asperitas agrestis, & inconcinna, gravisque. Valer. Max. l. 5. c. 8. n. 1. Asperitas tragica. ¶ Dicitur & de aliis rebus. Cic. 2. de Orat. c. 53. Nulla est temperatior oratio, quam illa, in qua asperitas contentionis oratoris ipsius humanitate conditur. Id. l. 1. de Orat. c. 1. In his vel asperitatibus rerum, vel angustiis temporis. Ovid. Metam. 14. v. 526. Asperitas verborum. Tacit. Ann. 1. c. 44. Asperitas remedii. Sallust. in Jug. c. 21. Asperitas belli. h. e. difficultas.

ASPERITER, adverb. idem quod aspere. Nævius apud Non. c. 11. n. 32. Ubi tu nequaquam cubares asperiter. Plaut. quoque usus est, teste Priscian. l. 15. pag. 1010. Putsch.

ASPERITUDO, inis, f. asprezza, idem quod asperitas. Tertull. de Pœnitent. c. penult. Asperitudo sacci, & horror cineris. ¶ Translate Apulej. l. 1. Metam. Asperitudinem fabularum lepida jucunditas lævigabit. ¶ Per syncopen dicitur aspritudo: estque usitatior. Cels. l. 6. c. 6. n. 26. Extenuare aspritudinem oculorum. Et mox. Ex aspritudine lippitudo fit, atque ipsam deinde aspritudinem auget. Scribon. Larg. compos. 113. Cum ungui nulla pateat aspritudo. Adde compos. 32. & 33. & iterum Cels. l. 7. c. 7. n. 7. & 15. & cap. 23. & cap. 26. n. 2.

ASPERNABILIS, & Adspernabilis, le, sprezzabile, dignus quem aspemeris, contemnendus, contemptibilis. Accius apud Non. c. 2. n. 854. Facere aliquem aspernabilem. Gell. l. 16. c. 8. sub fin. Cognitio aspernabilis, & insuavis. Augustin. de morib. Manich. c. 8. Quid stercore aspernabilius?

ASPERNAMENTUM, & Adspernamentum, ti, n. sprezzo, contemptus, aspernatio. Tertull. l. 4. advers. Marcion. c. 14. & de Pudic. c. 8. Aspernamento habere aliquid.

ASPERNANDUS, & Adspernandus, a, um, da sprezzarsi, e rigettarsi, ἀπόβλητος, aspernatione, & rejectione dignus. Cic. Fam. 15. ep. 16. Honor non nimis concupiscendus, sed minime aspernandus. Virg. Æn. 11. v. 106. haud aspernanda precantes.

ASPERNANTER, & Adspernanter, adverb. con disprezzo, contemptim. Ammian. l. 31. c. 4. (al. 10.) Quæ res aspernanter a nostris inter initia ipsa accepta est. Sidon. l. 7. ep. 2. Haud aspernanter resalutari. Augustin. l. 4. de Musica, cap. 9. Hos pedes aspernantius poetæ, soluta libentius assumit oratio.

ASPERNATIO, & Adspernatio, onis, f. ributtamento, rigettamento, actus aspernandi, & rejiciendi, καταφρόνησις. Cic. 4. Tuscul. c. 14. Animorum omnes morbi, & perturbationes ex aspernatione rationis eveniunt. Senec. epist. 121. ad fin. Naturales a contrariis aspernationes sunt.

ASPERNATOR, & Adspernator, oris, m. disprezzatore, rigettatore, ἀποπτυστήρ, qui aspernatur, & rejicit. Tertull. l. 4. advers. Marcion. c. 15. Divitum aspernator, mendicorum advocator.

ASPERNATUS, & Adspernatus, a, um, disprezzato, rigettato, particip. passivæ significationis, contemptus, rejectus. Arnob. l. 5. pag. 175. Aspernatam sumit, atque ebibit potionem. Liv. l. 34. c. 40. Quem Quinctius adspernatum excedere castris jussit. Al. leg. adspernatus. Adde l. 1. c. 22. exer.

ASPERNOR, & Adspernor, aris, atus sum, dep. 1. rigettare, ributtare, ricusare, καταφρονέω, ἀποπτύω, rejicio, respuo, aversor, fugio: ex ad, & sperno, quasi valde, aut prorsus sperno. sæpe enim ad in compositione auget. Cic. 2. de Fin. c. 10. Animal appetit voluptatem, aspernatur dolorem. Id. 2. de Orat. c. 37. Philosophiam hæc civitas aspernata nunquam est. Id. pro Cluent. c. 68. Cujus ego furorem atque crudelitatem deos immortales a suis aris, atque templis aspernatos esse confido. Id. pro Rosc. Amer. c. ult. Hanc proscriptionem nisi hoc judicio a vobis rejicitis, & aspernamini, videte, &c. Id. 3. de Orat. c. 25. Gustatus, quod valde dulce est, aspernatur, ac respuit. Id. pro Rabir. Post. c. penult. Virtutem non modo non aspernari, ac refutare, sed complecti, & augere. Id. pro Cluent. c. 16. Aspernari sermonem alicujus. Id. 6. Verr. c. 51. Aspernari, contemnere, negligere querimonias alicujus. Id. pro Sext. c. 13. Aspernari preces. Stat. l. 1. silv. 2. v. 105. vultu non aspernata rogari. Cic. 4. Acad. in fin. sententiam alicujus. Id. 5. Tuscul. c. 32. liberalitatem Regis. ricusar le grazie. Id. in Pison. c. 20. Oculis fugere, auribus respuere, animo aspernari malos homines. Brut. ad Attic. ep. 17. Non aspernari servitutem honorificam. Nepos in Milt. c. 1. conditionem aliquam. Vellej. l. 2. c. 65. concordiam. Sallust. in Catil. c. 3. vitia. Sueton. in Vespas. c. 8. aliquem nutu. ¶ Particip. aspernans. Cic. Fam. 15. ep. 10. Non aspernante, ut confido, Senatu. Sueton. in Cæs. c. 53. Conditum oleum aspernantibus cunctis. Tacit. 3. Hist. c. 80. Aspernante milite conditiones pacis. ¶ Pro contemnere, negligere, despicere. Terent. Phorm. 2. 3. 23. Numquam tam graves inimicitias caperem in vestram familiam, quam is aspernatur nunc tam illiberaliter. Propert. l. 2. eleg. 10. v. 41. cave, sis, nos aspernata sepultos. ¶ Passiva significatione. Cic. in fragment. apud Priscian. l. 8. pag. 792. Putsch. Qui habet, ultro appetitur, qui est pauper, aspernatur. Hirt. de B. Afric. c. 93. Postquam intellexit, Regem vagum, a suis desertum, ab omnibus aspernari. ¶ Hinc participia passiva aspernatus, & aspernandus, quæ V. suis locis.

ASPERO, as, avi, atum, a. 1. inasprare, inasprire, τραχύνω, asperum facio. Columell. l. 8. c. 3. Asserculi paulum formatis gradibus asperantur, ne sint advolantibus lubrici. Virg. 3. Æn. v. 285. Et glacialis hiems aquilonibus asperat undas. h. e. mare antea quietum, & planum, motis undis miscet, & procellosum reddit. (Adde Valer. Flacc. l. 2. v. 435. & Lucan. l. 8. v. 195.) Prudent. περὶ στεφ. 14. in Rom. v. 275. Minervæ pectus asperare hydris. h. e. asperum, & horribile facere. ¶ Asperari dicuntur apes, cum ex morbo aliquo contrahuntur, horridæ fiunt, & macescunt: sicuti e contrario nitidæ sunt, cum optime valent. Varr. l. 3. R. R. c. 16. ¶ Significat etiam acuere, aguzzare. Tacit. Ann. 15. c. 54. Asperare pugionem saxo. Id. de Germ. c. ult. Sagittas inopia ferri asperant ossibus. ¶ Item duriorem reddere. Pallad. in Februar. tit. 31. Limum dysentericæ passionis medicabiliter asperare. Contrarium est levare: unde levitas intestinorum. V. ¶ Asperare ignem est vehementiorem facere, & molestiores calores accendere. Valer. Flacc. l. 5. v. 368. Sirius asperat ignes. ¶ Translate Quintil. l. 9. c. 4. Asperare compositionem orationis. h. e. minus æquabilem reddere. Stat. 1. Theb. v. 137. Asperat indomitos præceps discordia fratres. h. e. irritat, esacerba. Et Tacit. Ann. 1. c. 72. Asperare aliquem carminibus. Id. 2. Hist. c. 48. iram victoris. Id. 2. Ann. c. 29. in f. crimina. h. e. atrociora facere.

ASPERSIO, & Adspersio, onis, f. aspersione, bagnamento, ῥάντισμα, ῥαντισμός, actus aspergendi. Cic. 2. de Leg. c. 10. Aspersio aquæ. Adde Macrob. l. 3. Saturn. c. 1.

ASPERSUS, & Adspersus, us, m. aspersione, aspersio. Plin. l. 8. c. 37. Calidæ aquæ aspersu. Id. l. 11. c. 53. Aspersu olei. Id. l. 13. c. 12. Aspersu aceti. Id. l. 14. c. 20. Aspersu picis. ¶ Extra ablativum casum exempla nondum vidimus.

ASPERSUS, & Adspersus, a, um, asperso, bagnato, spruzzato, ἐρ-ῥαντισμένος, ῥανθείς, inspersus. Horat. l. 1. ep. 11. v. 11. imbre, lutoque aspersus. Juvenal. sat. 5. v. 104. Aspersus maculis. ¶ Translate Cic. pro Cæl. c. 10. Aspersus suspicione, aut infamia. Sil. l. 8. v. 121. Nam somno aspersam dirus me impleverat horror. Al. leg. Namque asper somno, &c. Senec. in Hercul. Fur. v. 135. Aspersa die dumeta. h. e. illustrata. ¶ Est etiam idem ac sparsus, sparso. Plin. l. 12. c. 8. Liquor aspersus oculis. Sueton. in Aug. c. 18.

Flores

Flores aspersi. *Propert. l. 1. eleg. 12. v. 16.* Aspersæ lacrimæ. *Cic. l. 1. de Divin. c. 13.* Pigmenta temere aspersa in tabula.

ASPERUGO, uginis, f. herba lappagini, sive lappæ canariæ similis, asperioribus tamen foliis. *Plin. l. 26. c. 10.*

ASPHALTION, ii, n. ἀσφάλτιον, trifolium majore folio, ita dictum ab odore gravi, & bituminoso, asphalti simile, ut *Colum. l. 6. c. 17.* docet. *Plin. l. 21. c. 9.*

ASPHALTITES lacus, & Asphaltites, æ, m. absolute, *mare morto*, Ἀσφαλτίτης, lacus Palæstinæ in Judæa, in quem Jordanis fluvius, Arnon, Vibon, & Zered torrentes fluunt, cinctus altissimis montibus, & ita dictus a bitumine, quod gignit. Nam ἄσφαλτος bitumen significat. *Plin. l. 5. c. 15. & 16.*

ASPHODELUS, li, m. ἀσφόδελος, herba alio nomine anthericon. Ejus duæ sunt species, sexu discretæ. Marem albucum nominant, feminam hastulam Regiam, quod, dum floret, Regii sceptri effigiem refecat. *Plin. l. 21. c. 17.* ubi de eo plura, & *l. 22. c. 22.* ubi enumerat varios ejus usus in medicina. Apud *Pallad. l. 1. tit. 37.* legitur *asphodilus*.

ASPICIO, & Adspicio, icis, exi, ectum, a. 3. *guardare, mirare, vedere*, ἐμβλέπω, δέρκω, προσβλέπω, intueor, conspicio, video: ex *ad*, & *specio*, vel *spicio*. *Cic. l. 1. de Divin. c. 33.* Subito exaudivit hinnitum, respexitque, & equum alacrem lætus aspexit. *Id. 2. Phil. c. 30.* At etiam aspicis me, & quidem, ut videris, iratus. *Id. Catil. 3. c. 5. in fi.* Furtim nonnunquam inter se aspiciebant. *Id. pro Syll. c. 27.* Aspicite ipsum, contuemini os. *Plaut. Pseud. 1. 2. 9.* Aspicere faciem alicujus. *Id. Mostell. 5. 1. 55.* Surge, aspice dum contra me. *Id. Amph. 2. 2. 118.* Sosia age, me huc aspice. & *v. 146.* Age, aspice huc, sis, nunc jam. *Id. Capt. 3. 4. 38.* Quæso hercle, agedum, aspice ad me. *Id. Cistell. 4. 2. 25.* Ad terram aspice, & dispice. *Id. Merc. 5. 2. 38.* Aspice nunc ad sinistram. (Adde *vetus epitaph. Pacuvii* apud *Gell. l. 1. c. 24.*) *Id. Mil. 4. 6. 2.* Ad lævam videto, aspicito limis oculis. *Virg. 4. Æn. v. 372.* Aspicere aliquid æquis oculis. *Plin. l. 11. c. 37.* Aspicere in obliquum. ¶ Translate *Cic. pro Rosc. Amer. c. 22.* Ut propter quos hanc suavissimam lucem aspexerit, eos indignissime luce privarit. *Id. 3. de Orat. c. 31.* Neque tanta tamen est in rebus obscuritas, ut eas non penitus acri vir ingenio cernat, si modo aspexerit. *Nepos in Chabr. c. ult.* Chabrias privatus omnes, qui in magistratu erant, auctoritate anteibat, eumque magis milites, quam qui præerant, aspiciebant. *badavano più a lui, che &c. Senec. in Med. v. 82.* Si forma velit aspici. *se si voglia guardar la bellezza. Ovid. 6. Fast. v. 29.* Si genus aspicitur. *se si guarda la nobiltà. Albinovan. eleg. 1. v. 345.* Quid deceat Drusi matrem, matremque Neronis, Aspice: quo surgis, aspice, mane toro. *h. e.* inspice, considera. *Virg. 2. Æn. v. 690.* Jupiter omnipotens precibus si flecteris ullis, Aspice nos. *h. e.* adjuva, quia intuentes dii juvant. *Servius*. ¶ Pro visere, *visitare*. *Liv. l. 42. c. 37.* Marcio, & Acilio Epirus, & Thessalia circumeundæ assignantur: inde Bœotiam, atque Eubœam aspicere jussi. ¶ Inspicere, cognoscere. *Liv. l. 26. c. ult.* nunc operibus aspiciendis operam dabat. *Id. l. 32. c. 5.* cum situm omnem regionis aspexisset. *Id. in fi. lib. 42.* in Bœotia res aspiciendæ. ¶ Particip. *aspectus*. V. suo loco. ¶ *Aspexit* pro *Aspexerit* habet *Plaut. Asin. 4. 1. 25.*

ASPILATES, ἀσπιλάτης, gemma ignei coloris, quam Democritus tradit in Arabia gigni, & in avium quarundam nido inveniri, eamque ex cameli pilo splenericis alligatam malo illorum mederi. Est & altera eodem nomine, argentei coloris, lymphaticis utilis. Utriusque meminit *Plin. l. 37. c. 10.*

ASPIRAMEN, & Adspiramen, inis, n. Translate *Valer. Flacc. l. 6. v. 465.* Da precor artificis blanda aspiramina formæ, Ornatusque tuos. *aria di bellezza, brio*.

ASPIRATIO, & Adspiratio, onis, f. ἐπίπνοια, actus aspirandi, hoc est flandi ad aliquem locum, item motus aeris ad aliquem locum flantis. *Cic. l. 1. de Divin. c. 36.* Et sunt partes agrorum aliæ pestilentes, aliæ salubres; aliæ quæ acuta ingenia gignant, aliæ quæ retusa: quæ omnia fiunt & ex cæli varietate, & ex disparili aspiratione terrarum. *esalazione*. *Id. 2. de nat. Deor. c. 33.* Animantes aspiratione aeris sustinentur. *respirazione*. *Id. l. 1. de Divin. c. 57.* Pingue & concretum esse cælum, ut ejus aspiratio gravis & pestilens futura sit. *influenza*. Et *Lactant. sub fin. cap. 3. & cap. 4. l. 7.* aspiratio ventorum. ¶ A Grammaticis *aspiratio* dicitur littera *h*, qua syllaba vehementiore, & quodammodo asperiore sono pronuntiatur: item ejusmodi pronuntiatio, *spirito aspero*. *Cic. in Orat. c. 48.* Cum scirem ita majores locutos esse, ut nusquam, nisi in vocali, aspiratione uterentur. *Quintil. l. 1. c. 4. (al. 5. & 6.)* Nota aspirationis. *Id. ibid. c. 5. (al. 9.)* inter varias barbarismi species *aspirationem* enumerat, ut si quis verbi gratia *chommoda*, & *hinsidias* diceret, pro *commoda*, & *insidias*, ut ille apud *Catull. carm. 83. de Arrio*.

ASPIRO, & Adspiro, as, avi, atum, a. 1. *soffiare, spirare*, ἐπιπνέω, afflo, spiritum emitto ad aliquem locum. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 55.* Pulmones se contrahunt aspirantes. *Plin. l. 13. c. 22.* Si minima aspiret aura. *Cels. l. 2. c. 17.* Curiose vestimentis involvendus est, ut ne ad eum frigus aspiret. *Virg. 1. Æn. v. 698.* ubi mollis amaracus illum Floribus, & dulci aspirans complectitur umbra. *Id. 7. Æn. v. 8.* Aspirant auræ in noctem. *h. e.* flatu secundo spirant. ¶ Cum accusativo *Virgil. 5. Æn. v. 606.* Irim de cælo misit Saturnia Juno Iliacam ad classem, ventosque aspirat eunti. ¶ Passive *Solin. c. 22.* Insula aspiratur freto Gallico. ¶ Translate ponitur pro favere, *secondare, favorire:* ductum a ventis secundo flatu spirantibus. *Virg. 2. Æn. v. 385.* Aspirat primo fortuna labori. *Id. 9. Æn. v. 525.* Vos o Calliope, precor, aspirate canenti. *Ovid. 1. Metam. v. 2.* Dii cœptis aspirate meis. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 35.* Magno se prædicat auxilio fuisse, quia paululum in rebus difficillimis aspiravit. *h. e.* paululum auxilii afflavit. Huc reducitur & illud *Horatii de ar. poet. v. 203.* Tibia tenuis, simplexque foramine pauco Aspirare, & adesse choris erat utilis. *h. e.* sono suo adjuvare choros, seu histriones in scena agentes, qui ad tibiam fabulas recitabant. ¶ Item pro inspirare, infundere. *Quintil. l. 4. in proœm.* Ut quantum nobis exspectationis adjecit, tantum ingenii aspiret. *Virg. 8. Æn. v. 373.* dictis divinum aspirat amorem. *h. e.* ut *Serv.* exponit, dictis addit venustatem, ut amabiliter sua audiatur oratio. ¶ Sæpissime sumitur pro accedere, *accostarsi, avvicinarsi*. Ducitur hæc loquendi ratio ab iis, qui insequentes spiritu suo proximos afflant, ut *Serv. ad Virg. Æn. 12. v. 352.* docet. *Lucil.* apud *Non. c. 4. n. 142.* Has e fenestris in caput dejiciam, qui prope ad ostium aspiraverint. *Valer. Flacc. l. 7. v. 584.* Sed non incendia Colchis Aspirare sinit. *Cic. in Pis. c. 5.* Erat domus mea civitate omni referta, cum tu non modo ad eum Ciceronem, quem, *&c.* nunquam aspirasti, sed, &c. *Id. 5. Tuscul. c. 9.* Occupavi, inquit, te fortuna, atque cepi, omnesque aditus tuos interclusi, ut ad me aspirare non posses. *Id. Verr. 3. c. 31.* Quando autem homo tanta luxuria, atque desidia, nisi Februario mense aspirabit in curiam? *Id. pro Syll. c. 18.* Quis tum dicat, in campum aspirasse Syllam? *Id. Fam. 7. ep. 10.* Subinvideo tibi, ultro te etiam arcessitum ab eo, ad quem ceteri propter occupationem aspirare non possunt. *Id. de clar. Orat. c. 21.* Ex bellica laude aspirare ad Africanum nemo potest. *Id. in Orat. c. 41.* Sed hæc ad eam laudem, quam volumus aspirare non possunt. *Gell. l. 14. c. 3. ad fin.* Postea ex alieno certamine ad eos quoque ipsos contagium certationis aspirat. ¶ Inest tamen vis quædam major, quam in *accedo*, & voluntatem, vel conatum quendam, seu cupiditatem significat tendentis ad rem aliquam: quod tum ex allatis exemplis intelligitur, tum ex his, quæ sequuntur. *Virg. Æn. 12. v. 352.* nec equis aspirat Achillis. *Cic. Divin. in Verr. c. 5. in fi.* Quisquam tam impudens reperietur, qui ad alienam causam, invitis iis, quorum negotium est, accedere, aut aspirare audeat? Ubi *Asconius:* accedere est proximum fieri; aspirare, in eam partem, qua quid quæsitum est, vultum, & oculos, ac spiritum oris advertere: quod indicat voluntatem, ac propositum accedere volentis. *Cic. 3. Verr. c. 54. ad fin.* Quid enim quisquam ad meam pecuniam, me invito aspirat? quid accedit? *Id. pro Cæcin. c. 14.* Cum mihi ante occurratur, ne non modo intrare, verum etiam aspicere, aut aspirare possim. ¶ Apud Grammaticos significat syllabam vehementiore sono, & quodammodo asperiore pronuntiare; item spiritum asperum appingere, *pronunziare con ispirito aspero*. *Nigid.* apud *Gell. l. 13. c. 6.* Rusticus fit sermo, si aspires perperam. *Quintil. l. 1. c. 5. (al. 9.)* Diu servatum, ne consonantibus aspiraretur, ut in *Graccis*, & *triumpis*. *Id. ibid. c. 4. (al. 6.)* Græce aspirare solent Φ.

ASPIS, idis, f. *aspide, aspido, aspe*, ἀσπίς, genus serpentis parvi, tardo motu, hebetique visu præditi, sed cujus morsus præsentissimum venenum habet, & per torporem, ac somnum inducit mortem, ut *Plin. l. 29. c. 4.* docet. *Cic. pro Rabir. Post. c. 9.* Demetrium aspide ad corpus admota, vita esse privatum. *Id. l. 3. de nat. Deor. c. 19.* Boves igitur, & equos, aspidas, crocodilos in deorum numero reponemus. *Lucan. l. 9. v. 701.* Aspida somniferam tumida cervice levavit. *aspidas*, & *aspida* accusativi sunt Græce positionis pro *aspides*, & *aspidem*. ¶ Plura sunt aspidum genera, de quibus *Solin. c. 27. (al. 40.) circa med.* ut *dypsas*, ita dicta quia siti necat, *hypnale*, quia somno; *ptyas*, quia venenum inspuit, &c. ¶ *Aspis a vipera mutuatur*, proverbium. *Tertull. l. 3. adversus Marcion. c. 8.* Desinat nunc hæreticus a Judæo, aspis, quod ajunt, a vipera mutuari venenum. ¶ Hæc vox Græce etiam scutum significat, & hoc sensu adhibetur a *Justiniano in novell. Constitut. 85. sub fin.* ¶ Pro curvatura, aut fornice, V. in *Absis*. ¶ De Aspide oppido V. *Clupea*.

ASPLENUM, ni, n. *cetracca, scolopendria*, ἄσπληνον, herba est folia multa habens trientalia, radicem limosam, & cavernosam sicut filicis, candidam, hirsutam, caule, flore, & semine carens; nasciturque in petris, & parietibus opacis, & humidis. Hujus foliorum in aceto decocto, per dies quadraginta poto, lienem absumi ajunt: unde & nomen traxit. (ab α privativa, & σπλὴν, lien.) *Plin. l. 27. c. 5.* V. etiam *Vitruv. l. 1. c. 4.*

ASPORTATIO, onis, *il portar via*, actus asportandi, ἀποκομιδή. *Cic. Verr. 6. c. 49. in fi.* His signis pulcritudo periculo, amplitudo saluti fuit, quod eorum demolitio atque asportatio perdifficilis videbatur.

ASPORTATUS, a, um, *portato via*, alio avectus. *Cic. Verr. 3. c. 20.* Signa plaustris evecta, & asportata.

ASPORTO, as, avi, atum, a. 1. *portar via*, ἀποκομίζω, abduco, aveho, ex uno in alium locum deporto: ex *abs*, & *porto*, extrito *b*. *Cic. Verr. 6. c. 49. in fi.* Hoc simulacrum e signo Cereris avellendum, asportandumque curavit. *Id. Divin. in Verr. c. 9.* Non te ex Sicilia litteras in Verrem deportare velle arbitrantur, sed asportare te velle ex Sicilia litteras suspicantur. *trafugare*. *Id. Parad. 1. c. 2.* Cum ceteri ita fugerent, ut multa de suis rebus secum asportarent. *Nepos in Themist. c. 2.* Suaque omnia, quæ moveri poterant, Trœzenem asportant. ¶ Sumitur & pro deportare, abducere, *condur via:* præsertim si navi id fiat. *Virg. 2. Æn. v. 778.* nec te hinc comitem asportare Creusam, Fas aut ille sinit, &c. *Plaut. Rud. Prol. v. 67.* Quoniam video virginem asportarier. *paragoge pro* asportari. *Id. Merc. 2. 3. 19.* Asportare ancillam venum trans mare. *Terent. Phorm. 3. 3. 18.* Quoquo hinc asportabitur terrarum, certum est persequi.

ASPRATILIS, le, asper. *Aspratiles pisces* dicuntur, qui asperas squa-

mas habent. *Plin. Valer. l.* 5. *c.* 8. 10. 25. 36. & 41. ¶ *Aspratilis terminus*, hoc est ex lapide non perdolato, apud *Var. Auct. de limitib. pag.* 305. *Goes.* Sic *aspratilis petra*, *ibid. pag.* 228.

ASPRATUS, V. Asperatus.

ASPREDO, inis, *f. asprezza*, aspritudo, asperitas, τραχύτης. *Cels. l.* 5. *c. ult. n.* 15. Circa totum corpus aspredo quædam fit. & *n.* 2. Aspredine quadam, & magnitudine sua. Ita in plerisque opt. Editionib. principe A. 1478. Gryphiana, Almelov. & al. Sunt tamen qui ex quibusd. MSS. reponere malunt *aspritudo*.

ASPRETUM, ti, n. *luogo aspro, disastroso*, locus asper, inæqualis, difficilis, saxis, aut spinetis impeditus, τραχύ. *Liv. l.* 9. *c.* 24. Saxa erant & temere jacentia, ut fit iu aspretis, & de industria etiam, quo locus tutior esset, ab oppidanis congesta. *Id. l.* 35. *c.* 28. Tabernacula statuere in aspretis, & inæquabili solo, difficile erat. Adde *l.* 36. *cap.* 15. *ad fin.*

ASPRITUDO, V. Asperitudo.

ASSA, V. Assus.

ASSABINUS, Deus est Æthiopum, quem illi messi cinnamomi præferunt, sacrumque ei, antequam metant, faciunt, & post messem partem offerunt. Hoc nomine putant alii significari Jovem, alii Solem. *Plin. lib.* 12. *cap.* 19.

ASSAMENTA, orum, n. *Plin. l.* 16. *c.* 40. Rigorem fortissime servat ulmus: ob id cardinibus, assamentisque portarum utilissima, quoniam minime torquetur. *h. e.* tabulis sectilibus. Ita habetur in omnibus fere *Plin.* editionibus etiam antiquis A. 1470. & 1472. At iis antiquior A. 1469. habet *crassamentis*, quod & in omnibus MSS. suis legi testatur *Harduinus*. Sunt autem *crassamenta* hoc loco crassiora tigna directa, & transversa, quibus foris munitur. Multo autem aptius cohæret hæc vox, & significatio cum ceteris *Plinii* verbis, quam *assamenta*. ¶ Sunt etiam *Assamenta* quædam poematum genera. V. Asso, as.

ASSARACUS, i, m. Trois filius ex Acalide Eumedis filia, qui uxorem habuit Clytodoram Laomedontis filiam, & genuit Capyn, ex quo, & Nympha Naide natus est Anchises pater Æneæ ex Venere. Alii dicunt, Assaracum esse filium Erichthonii filii Dardani ex Jove, & Electra, & genuisse Capyn, ex quo Anchises natus sit, ut apud *Ovid.* 4. *Fast. v.* 31. & apud *Serv.* ad *Æn.* 8. *v.* 130. legitur. Fuit autem Rex Trojæ, ut *Id. Serv.* docet ad illud *Virg. Æn.* 6. *v.* 650. Ilusque, Assaracusque, & Trojæ Dardanus auctor. ¶ Hinc Gens Assaraci est Romanus populus ab Ænea descendens. Assaraci pronepote. *Virg.* 9. *Æn. v.* 643. ¶ Frater Assaraci est Ganymedes, sidus Aquarii. *Ovid. Fast.* 4. *v.* 943.

ASSARATUM, V. Assiratum.

ASSARIUS, a, um, adject. *arrostito*, assus. *Cato* R. R. *c.* 132. Daps Jovi assaria pecuina, urna vini, &c. Alii ita leg. *Dapi Jovi assir a pecu in urna vini*. V. Assiratum.

ASSARIUS, ii, m. ab antiquis dicebatur pro *as*, ut docent *Varr. l.* 7. *L. L. c.* 38. *a med.* & *Charis. l.* 1. *pag.* 58. *Putsch.* Ex *Varrone* autem colligitur, in usu fuisse, ut in genitivo plurali *assarium* diceretur pro *assariorum*, ut *Equum publicum mille assarium*.

ASSATURA, æ, f. cibi non elixi, sed assati, sive ii tosti sint, sive frixi, ὀπτανεύτης. Ita enim exponere videtur *Salmas.* ad illud *Vopisci in Aurel. c. ult.* Convivium de assaturis maxime fuit. Adde *Apicium l.* 7. *c.* 5. & *Vet. Scholiast. Persii ad sat.* 2. *v.* 48.

ASSECLA, & Adsecla, æ, m. *seguitatore, compagno*, πάρεδρος, σύμφορος, assectator, comes, ab *assequendo* dictus, & significat eum, qui alicujus commodi spe alterum sequitur, & dicitur plerumque in contemptu. *Cornel. Fronto pag.* 2193. *Putsch.* docet, *comitem* esse proprie, qui in itinere alterum sequitur; *sodalem* esse nomen adolescentiæ; *assectam*, qui sequitur potentiorem: ita *comitem* esse tutum; *sodalem* amicum; *assectans* officiosum. Quamquam hæc discrimina non semper vera sunt. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 37. Cum ei terrarchiam eripuisset, & asseclæ Pergameno nescio cui dedisset. *Id. Verr.* 3. *c.* 25. Asseclæ Legatorum. *Id. in fragment. pro Cornel.* apud *Ascon.* Pauci præterea assentatores eorum, atque asseclæ subsequuntur. *Id. Attic. l.* 6. *ep.* 3. Qui potentissimorum hominum contumaciam nunquam tulerim, ferrem hujus asseclæ? *Auct. declamat. in Sallust. c. ult.* Omnium mensarum assecla. *parassito*. ¶ In quibusd. MSS. Ciceronis *pro Sext. c.* 64. *in fin.* legitur *assecula*. ¶ *Charis. l.* 1. *pag.* 37. *Putsch.* docet asseclam esse communis generis: nullo tamen allato exemplo confirmat.

ASSECTATIO, & Adsectatio, onis, f. *accompagnamento, corteggio*, ἀκολουθία, παρακολούθησις, actus assectandi; & dicitur fere de comitatu, qui officii causa alicui præstatur. *Q. Cicer. de petit. Consul. c.* 9. Et quoniam assectationis mentio facta est, id quoque curandum est, ut quotidiana cujusque generis, & ordinis, & ætatis utare. *Cic. pro Mur. c.* 34. Homines tenues unum habent in nostrum ordinem, aut promerendi, aut proferendi beneficii locum, hanc in nostris petitionibus operam atque assectationem. ¶ Pro observatione, animadversione. qui enim alterum assectatur, observandi, & adnotandi occasionem habet. *Plin. l.* 2. *c.* 20. Latet plerosque, magna cæli assectatione compertum a principibus doctrinæ viris superiorum trium siderum ignes esse, qui, &c.

ASSECTATOR, & Adsectator, oris, m. *seguitatore, compagno, corteggiatore*, ἀκόλουθος, qui assectatur, & comitem se præbet, officii, aut utilitatis causa. *Cic.* 4. *Verr. c.* 11. Cum ab eo quidam vetus assectator, & ex numero amicorum non impetraret, uti, &c. *Q. Cic. de petit. Consul. c.* 9. Hujus autem rei (*assectationis*) tres sunt partes: una salutatorum cum domum veniunt; altera deductorum; tertia assectatorum. *Et paulo post*. Assidua assectatorum copia. *assidua, e numerosa comitiva*. *Cic. pro Balb. c. penult.* Cum ducibus ipsis, non cum comitatu, assectatoribusque confligant. *Senec. de tranquill. c.* 1. Assectator, comesque patrimoniorum pereuntium populus. *Plin. l.* 9. *c.* 42. Assectator dapis cancer. *Id. l.* 8. *c.* 17. & *l.* 18. *c.* 28. Assectator sapientiæ. *filosofo*. *Id. l.* 29. *c.* 1. eloquentiæ. *Id. l.* 20. *c.* 14. Porcii Latronis clari inter magistros dicendi assectatores. *scolari*. *Gell. l.* 5. *c.* 10. Auditor assectatorque Protagoræ.

ASSECTATUS, & Adsectatus, particip. V. in voce seq.

ASSECTOR, & Adsector, aris, atus sum, dep. 1. *seguitare, accompagnare, corteggiare*, ἀκολουθέω, sequor, comitem me alicui præbeo, officii, aut utilitatis causa. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 56. Cum ædilitatem P. Crassus peteret, eumque major natu, etiam consularis, Ser. Galba assectaretur. *Plin. l.* 33. *c.* 12. Cum Arellium Fuscum celebritate assectarentur adolescentium scholæ. *Sueton. in Cæsar. c.* 19. Omnibus officiis Pompejum assectatus est. ¶ *Assectari feminam* apud JCtos dicitur is, qui tacitus frequenter sequitur: ideoque injuriarum tenetur, quia assidua frequentia quasi præbet nonnullam infamiam. Ita *Ulpian. Dig. lib.* 47. *tit.* 10. *leg.* 15. ¶ Passiva significatione *Ennius* apud *Priscian. l.* 8. *pag.* 792. *Putsch.* Assectari se omnes cupiunt. ἀκολουθεῖσθαι. *Alphesit Philologus ibid.* Themistocles cum a formoso assectaretur. ¶ Hinc particip. passivum *assectatus, a, um*. *Festus*: Adsectata femina vel in bonam partem dicitur, velut honorata: vel in malam, quasi ad extremum periculum adducta: *Jos. Scalig.* testatur, in vet. editionib. haberi *affectata*, & ita prorsus legendum esse: adducitque in hanc rem locum *Plaut. Rud.* 2. 4. 4. Accipiam hospitio, si nox venis, item ut assectatam. Ita enim ea verba emendanda esse censet, quæ alii aliter ediderunt. Est enim is locus crux Interpretum. V. *Taubman.*

ASSECULA, & Adsecula, æ, m. idem qui assecla. *Juvenal. sat.* 9. *v.* 48. Vos humili adseculæ, vos indulgebitis unquam, &c. Quidam leg. *adseclæ* penultima longa. Adde loc. *Cicer.* in *Assecla* allatum.

ASSECUTOR, & Adsecutor, oris, m. qui assequitur, comes. *Martian. Capell. l.* 9. *pag.* 306. Himeros Cupidinis assecutor.

ASSECUTUS, & Adsecutus particip. V. in *Assequor*.

ASSEDO, & Adsedo, onis, m. assessor. Hanc vocem affert *Non. Grammatic. c.* 1. *n.* 312. sed nullo confirmat Latini Scriptoris testimonio.

ASSEFOLIUM, ii, n. herba alio nomine gramen dicta, & Græce agrostis. *Apulej. de herb. c.* 77.

ASSELLO, V. Adsello.

ASSENSIO, & Adsensio, onis, f. *assenso, approvazione*, ὁμολογία, συγκατάθεσις, actus assentiendi, assensus, consensus, approbatio. *Cic.* 4. *Acad. c.* 12. Vitia in ipsorum esse potestate, nec peccare quemquam nisi assensione. *Id. de Fato*, *c.* 18. Assensio non potest fieri, nisi commota viso. *Id. de clar. Orat. c.* 30. Genus orationis exile, nec satis populari assensioni accommodatum. *Id. ibid. c.* 84. Cum surgit is, qui dicturus sit, significetur a corona silentium; deinde crebræ assensiones, multæ admirationes. *Id. l.* 1. *de Invent. c.* 31. Inductio est oratio, quæ rebus non dubiis captat assensionem ejus, quicum instituta est: quibus assensionibus facit, ut illi dubia quædam res, propter similitudinem earum rerum, quibus assensit, probetur.

ASSENSOR, & Adsensor, oris, m. *chi consente*, σύμψηφος, qui assentitur, approbator. *Cic. Fam.* 6. *ep. penult.* Quotidie commemorabam, te unum in tanto exercitu mihi fuisse assensorem, & me tibi. *Senec. in Hippol. v.* 1207. Tuque semper, genitor, iræ facilis assensor meæ. *h. e.* vota a me irato facta exaudiens. *Valer. Max. l.* 6. *c.* 3. *n.* 6. Assensor vindictæ.

ASSENSUS, & Adsensus, us, m. *consenso, approvazione*, συγκατάθεσις, συναίνεσις, assensio, approbatio, consensus. *Cic.* 4. *Acad. c.* 33. Assensu suo comprobare aliquid. & *cap.* 34. Oblitteræ opinionibus, assensus lubricos sustinere. & *cap.* 29. Cohibere assensum a rebus certis. *Id. de clar. Orat. c.* 49. Vulgi assensu, & populari approbatione judicari solet. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 2. Quod ni ita esset, qui potuisset assensu omnium dicere Ennius? Aspice hoc sublime, candens, &c. *Liv. lib.* 8. *c.* 5. Assensu populi excepta vox consulis. *Plin. in Panegyr. c.* 71. Jam quo assensu Senatus, quo gaudio exceptum est, &c.! *Ovid.* 1. *Metam. v.* 244. Dicta Jovis pars voce probant..... alii partes assensibus implent. ¶ Translate *Virg.* 3. *Georg. v.* 45. Et vox assensu nemorum ingeminata remugit. *Id.* 7. *Æn. v.* 615. Æreaque assensu conspirant cornua rauco. *h. e.* quasi approbantia ardorem euntium ad pugnam. ¶ Est etiam *assensus*, cum non tam approbandi, quam gaudendi sensus exprimitur, *gioja, piacere*. *Liv. l.* 27. *c. ult.* L. Veturius planius omnia, quæ acta erant (*in pugna, & victoria*) exposuit, cum ingenti assensu, postremo etiam clamore universæ concionis, cum vix gaudium animis caperent.

ASSENSUS, & Adsensus, a, um, particip. *chi ha acconsentito, o approvato*, qui consensit, vel approbavit. *Cic. Attic. l.* 7. *ep.* 1. Ei assensus est unus familiaris meus Favonius. ¶ Passiva significatione, *approvato*, ὁμολογηθείς. *Cic.* 4. *Acad. c.* 31. Multa sequitur probabilia non comprehensa, neque percepta, neque assensa, sed similia veri.

ASSENTATIO, onis, f. *assenso*, actus assentandi, hoc est assentiendi, assensus. *Petron. in Satyr. c.* 17. Tacentibus adhuc nobis, & ad neutram partem assentationem flectentibus. *Quidam leg.* assensionem. *Impp. Arcad.* & *Honor. lib.* 10. *Cod. Theodos. tit.* 3. *leg.* 5. Si qui adversus præcepta hujus sanctionis veniendi aditum assentatione præstiterint. *Vellej. l.* 2. *c.* 128. Qui M. Tullio tantum tribuere, ut pæne assentatione sua quibus vellet, principatus conciliaret. *h. e.* commendatione, favore, suffragio. ¶ Sæpius sumitur pro blando assensu, quo aliquis alterius gratiam captat, blandis mendaciis, & sermone ad gratiam composito, *lusingheria, piacenteria, adulazione*, κολακεία, θωπεία. *Cic. de Amic. c.* 25. Nullam in amicitiis pestem esse majorem, quam adulationem, blanditiam, assentationem. *Id. pro Cluent. c.* 13. Blanditiis, & assentationibus immergere se penitus in

in consuetudinem alicujus. *Id. de Amic. c.* 24. Assentatio vitiorum adjutrix. *Id. Attic.* 13. *ep.* 28. Assentatio turpis. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 5. Græci diuturna servitute ad nimiam assentationem eruditi. *Id. de Amicit. c. penult.* Callida assentatione capere aliquem.

ASSENTATIUNCULA, æ, f. *adulazioncella*, parva assentatio. *Cic. Fam.* 5. *ep.* 12. Ac non vereor, ne assentatiuncula quadam aucupari tuam gratiam videar. Adde *Plaut. Stich.* 1. 3. 76.

ASSENTĀTOR, oris, m. *chi consente*, idem ac assensor. *Tertull. advers. Hermog. c.* 10. Etsi non auctor, sed assentator mali invenitur Deus. *h. e.* qui malum non quidem vult, sed permittit. ¶ Elegantius sumitur pro adulatore, qui ad gratiam captandam alteri in omnibus assentitur, *adulatore, lusingatore, piacentiere*, κόλαξ, θώψ. *Cic. de Amic. c. penult.* Semper enim auget assentator id, quod is, cujus ad voluntatem loquitur, vult esse magnum. *Id. ibid.* & *l.* 1. *Offic. c.* 26. Patefacere aures assentatoribus. *Id. pro Cæcin. c.* 5. Assentator mulierum. *Gulielmius* inclinabat in *assectator*, ut notat *Gruter.*

ASSENTĀTORIE, adverb. *adulatoriamente*, cum assentatione, θωπικῶς. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *epist. penult. ad fin.* Dubitare te non assentatorie, sed fraterne veto.

ASSENTĀTRIX, icis, f. *adulatrice*, quæ assentatur, adulatrix, κολακίς. *Plaut. Mostell.* 1. 3. 100. Nunc assentatrix scelesta est: dudum adversatrix eras.

ASSENTĬO, & Adsentio, is, ensi, ensum, a. 4. *acconsentire, approvare, assentire*, συγκατατίθημι, consentire, approbare. *Cic. Att. l.* 9. *ep.* 9. Assentio tibi, ut in Formiano potissimum commorer. *Id. Fam.* 1. *ep.* 1. Advertebantur Pompeji familiares assentire Volcatio. *Est qui legit* assentiri. *Id.* 1. *Offic. c.* 6. Ne his temere assentiamus. *Al. leg.* assentiamur. *Liv. l.* 1. *c.* 54. Cum de aliis rebus adsentire se Gabinis diceret. *Tacit.* 5. *Histor. c.* 3. Assensere, atque omnium ignari, &c. *Plaut. Amph.* 2. 2. 192. Mihi quoque assunt testes, qui illud, quod ego dicam, assentiant. *Quintil. l.* 9. *c.* 3. *circa med.* Inveni, qui & hoc vocaret πλοκήν: cui non assentio. *Gell. l.* 6. *c.* 5. Hoc ergo assentimus. *Curt. l.* 4. *c.* 13. Omnes Parmenioni assentiebant. V. vocem sequent. Et adde *Acc. & Pompon.* apud *Non. c.* 7. *n.* 8. ¶ Particip. *assentiens*, & *assensurus*. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 50. Ennius qui magno plausu loquitur assentiente populo. *Id.* 4. *Acad. c.* 21. Sapientem, si assensurus esset, etiam opinaturum. *Tacit.* 14. *Ann. c.* 48. Ceteris inde assentientibus. ¶ *Assentire* pro *assentari*. *Pers. sat.* 1. *v.* 36. Assensere viri. V. *integrum loc.* ¶ In illo *Livii l.* 41. *c.* 24. *sub fin.* Cum iidem huic orationi, qui litteris Regis adsentierant, adsentirentur: lege *adsensi erant*. Error ortus est ex prava scriptione litteræ *e*, & conjunctione vocum.

ASSENTĬOR, & Adsentior, iris, ensus sum, dep. 4. *assentire, acconsentire, approvare*, idem quod assentio, sed magis usitatum. *Varr.* apud *Gell. l.* 2. *c.* 25. *Sentior* nemo dicit, & id per se nihil est: *assentior* tamen fere omnes dicunt. Sisenna unus *assentio* in Senatu dicebat: & eum postea multi secuti: neque tamen vincere consuetudinem potuerunt. *Cic. Fam.* 1. *ep.* 1. Huic assentiuntur reliqui consulares præter Afranium, qui assentitur Volcatio. *Id.* 4. *Acad. c.* 21. Si ulli rei sapiens assentietur unquam. *Et paulo post.* Vitiosum est assentiri quidquam aut falsum, aut incognitum. *Id.* 1. *de Orat. c.* 9. Cetera, inquit, assentior Crasso. *Id.* 3. *de nat. Deor. c.* 25. Vehementer assentiri alicui rei. *Id. Attic.* 16. *ep.* 15. Valde assentiri alicui in aliqua re. Al. aliter leg. & *lib.* 7. *ep.* 13. Assentiri alicui de aliqua re. ¶ Impersonaliter. *Cic. Fam.* 1. *ep.* 2. Bibulo assensum est.

ASSENTOR, aris, atus sum, dep. 1. *acconsentire, approvare*, idem quod assentior. *Plaut. Mostell.* 1. 3. 89. Nunc ne ejus causa vapulem, tibi potius assentabor. *Quidam leg.* assentiar. *Vellej. l.* 2. *c.* 48. Iis, qui a Cæsare dimittendos exercitus contendebant, assentabatur, iis, qui ab ipso, adversabatur. *Tertull. in exhortat. ad castit. c.* 4. Cui ergo consilio assentabimur? ¶ Sæpius, & elegantius sumitur pro ad voluntatem, & gratiam loqui, assensum dare alicui in omnibus, obsequendi, & placendi causa, adulari, *piaggiare, lusingare, adulare*, θωπεύω, κολακεύω. *Terent. Eun.* 2. 2. 19. Negat quis, nego; ait, ajo: postremo imperavi egomet mihi, omnia assentari. *Id. Adelph.* 2. 4. 6. Vereor coram in os te laudare amplius, ne id assentandi magis, quam quo habeam gratum, facere existimes. *Cic. Fam.* 3. *ep.* 11. Mihi ipse assentor fortasse, cum ea esse in me fingo. *Id.* 4. *Acad. c.* 14. Ut nihil nobis assentati esse videamur. ¶ Scribitur & *adsentari*.

ASSĔQUOR, & Adsequor, eris, quutus, & cutus sum, dep. 3. *giungere, arrivare, raggiungere*, ἐπικαταλαμβάνω, ἐφικνέομαι, ad eum, quem sequor, pervenio, consequor. *Cic. Attic. l.* 3. *ep.* 5. Si es Romæ, jam me assequi non potes: sin es in via, cum eris me assequutus, coram agemus. *Liv. l.* 28. *c.* 16. Adeo citato agmine ducti sunt, ut si via recta vestigia sequentes issent, haud dubie adsecuturi fuerint. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 39. Nonne modo adolescentes, in cursu, a tergo insequens, nec opinantes assequuta est senectus? ¶ Translate est ad aliquid pervenire, aliquid adipisci, *acquistare, conseguire, arrivare a qualche cosa*. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 19. *in fin.* Assequi maturitatem. *maturarsi*. *Sallust. in Jug. c.* 4. magistratum. *Cic. pro Planc. c.* 25. gradus honorum. *Curt. l.* 4. *c.* 6. regnum. *Id. l.* 5. *c.* 10. aliquid fraude. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 30. aliquid precibus. & *cap.* 29. Assequi aliquid in dicendo. *Id. pro Planc. c.* 37. immortalitatem. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 31. Nec quidquam sequi, quod assequi nequeas. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 34. Qua in re nihil aliud assequeris, nisi ut ab omnibus audacia tua cognoscatur. *Justin. l.* 2. *c.* 4. Assequi virtute, ne segnior videare. *Cic. Fam.* 6. *ep.* 4. *in fin.* Quæ cum faciam, benevolentiam tuam erga me imitabor, merita non assequar. *non farò mai tanto, quanto hai fatto tu per me*. & *lib.* 1. *ep.* 4. Qui si vitam pro tua dignitate profundam, nullam partem videar tuorum meritorum assecutus. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 20. Assequi, & exæquare aliquid. *Cic. de Harusp. respon. c.* 9. Assequi, prudentiam alicujus. *arrivare ad esser egualmente prudente*. *Plin. l.* 4. *ep.* 8. ingenium alicujus aliqua ex parte. *Cic.* 1. *de leg. c.* 2. *ad fin.* Eum velle dumtaxat imitari videtur: quem si assequi posset, aliquantum ab optimo tamen abesset. *ancorchè arrivasse ad uguagliarlo, tuttavia*, &c. *Id. ad Brut. ep.* 15. Quibus igitur litteris tam accurate scriptis assequi possum, subtilius ut explicem, quæ gerantur, quam tibi is exponet? ¶ Ponitur sæpe pro intelligere, percipere, *arrivare a capire, intendere*. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 47. Ut essent, non qui scriptum suum recitarent, sed qui cogitationem assequi possent, & voluntatem interpretari. *Id. Attic. l.* 7. *ep.* 13. Assequi aliquid conjectura. *Id. ad Pompejum ante ep.* 12. *l.* 8. *ad Attic.* aliquid suspicione. *Curt. l.* 4. *c.* 16. aliquid animo. *immaginarsi, formar idea*. *Cæcil.* apud *Gell. l.* 20. *c.* 1. Obscuritates non assignemus culpæ scribentium, sed inscientiæ non assequentium. *Gell. l.* 3. *c.* 1. Quid istuc sit, videor ferme assequi. ¶ Passive. *Cic. Verr.* 4. *c.* 73. *ad fin.* Ut hac diligentia nihil horum investigari, nihil assequi potuerit. Al. leg. *hac diligentia*, & *investigare*.

ASSER, ĕris, m. *travicello, stangone, pancone*, δοκίς, δοκίδιον, trabecula, tignum parvum integrum, vel fissum, sudis, palus, contus. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 30. Eduxerant Batavi turrim duplici tabulato, quam prætoriæ portæ propinquantem promoti contra validi asseres, & incussæ trabes perfregere. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 2. Asseres pedum duodecim, cuspidibus præfixi, in terra defigebantur. *Liv. l.* 44. *c.* 5. Longi duo validi asseres ex inferiore parte in terra defigebantur: in eos transversi incumbentes tigni injungebantur. *Id. l.* 30. *c.* 10. Asseres ferreo unco præfixi: harpagones vocant, &c. *Id. l.* 38. *c.* 5. Asseribus falcatis detergere pinnas murorum. Adde *Vitruv. l.* 7. *c.* 3. ¶ Pro vectibus, quibus lecticæ gestantur. *Juvenal. sat.* 7. *v.* 132. Perque forum juvenes longo premit assere Medos. Adde *sat.* 3. *v.* 245. & *Sueton. in Calig. c.* 58. ¶ Videntur etiam sumi *asseres* pro tabulis sectilibus, quæ *asses*, vel *axes* frequentius dicuntur, *tavole, assi*. *Vitruv. l.* 4. *c.* 2. Supra cantherios templa; deinde insuper sub tegulas asseres, ita prominentes, ut parietes projecturis eorum tegantur, &c. Aptius tamen hic intelliguntur tigilla. *Festus* etiam *asseres* tabulas esse censet. Scribit enim. ita dictos esse, *quod assideant parieti, trabibusque*. quod etymon non quilibet stomachus facile concoquet. Apud *Plaut.* quoque *asseres* pro tabulis accipiendos esse quidam putant *Aulul.* 2. 6. 8. Ligna hic apud nos nulla sunt. *Co.* sunt asseres? *Sta.* sunt pol. *Co.* sunt igitur ligna &c. Sed hic intelligit *Plautus* quamcumque materiem ligneam fabricæ quidem utilem, sed quæ etiam igni alendo idonea sit. Denique addunt alii locum *Columell. l.* 6. *c.* 19. ubi pro *asseribus* legendum est *axibus*. ¶ Legitur aliquando antique scriptum *axeres* pro *asseres*.

ASSERCŬLUM, i, n. & Asserculus, i, m. *picciol travicello*, δοκίδιον, parvus asser. *Cato R. R. c.* 12. Assercula quinque. *Id. ibid. c.* 152. Facito scopas virgeas ulmeas aridas, in asserculo alligato. *Colum. l.* 8. *c.* 3. Ascensus avibus ad tabulata datur junctis parieti modicis asserculis. *Id. l.* 12. *c.* 50. Asserculos inter se distantes semipedalibus spatiis supra solum ponito, & cannas diligenter spisse textas injicito.

ASSĒRO, & Adsero, is, evi, itum, *seminar appresso*, juxta sero. V. Adsero.

ASSĔRO, & Adsero, is, erui, ertum, a. 3. ex *ad*, & *sero*, qua jungere, & nectere significat. *Asserere manu* est manu prehendere, & ad se trahere: & dicitur de iis, qui aliquem in libertatem ex servitute vindicant, quia is, qui aliquem ex servo liberum facere volebat, eum manu prehensum ad se adjungebat, manuque capiti ejus imposita liberum esse ajebat. *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 7. *a med.* Dicimur asserere manu in libertatem, cum prehendimus. *Terent. Adelph.* 2. 1. 39. Neque vendundam censeo, quæ libera est. nam ego liberali illam assero causa manu. Ubi *Donatus*: Ordo est: ego liberali causa, manu assero: & sunt verba juris: a quibus etiam assertores dicuntur vindices libertatis. *Plaut. Pœn.* 4. 2. 83. Manu eas asserat suas populares, liberali causa. *Id. Curcul.* 5. 2. 68. Si quisquam hanc liberali asseruisset manu. *Id. Pers.* 1. 3. 83. Continuo tu illam a lenone asserito manu. ¶ Huc refer illud *ejusd. Rud.* 4. 3. 33. Pisces cum capio, si quidem cepi, mei sunt; habeo pro meis: nec manu asseruntur, neque illinc partem quisquam postulat. *h. e.* nec quisquam est, qui suos esse dicat, & manu ad se trahat. *Martial. l.* 1. *epigr.* 16. Gaudia non remeant, sed fugitiva volant. Hæc utraque manu, complexuque assere toto. *h. e.* prehende, ne fugiant. ¶ Dicimus etiam *asserere aliquem in libertatem*, ut est in citatis *Varronis* verbis, hoc est in libertatem vindicare. Adde *Sueton. in Vitell. c.* 10. & *Ulpian. Dig. lib.* 47. *tit.* 10. *leg.* 11. *in f.* Sic *Masur. Sabin. lib.* 40. *tit.* 14. *leg.* 2. Ex libertinitate asserere se ingenuitati. ¶ Et *asserere* absolute eod. sensu. *Cic. pro Flacc. c.* 17. Cum in causa liberali eum, qui asserebatur cognatum suum esse diceret, non crediderunt. *Ovid.* 3. *Amor. eleg.* 11. *v.* 3. Scilicet asserui jam me, fugique catenas. ¶ *Asserere in servitutem* est in servitutem rapere. *Liv. l.* 3. *c.* 44. M. Claudio negotium dedit, ut virginem in servitutem assereret. Adde *Sueton. in Tiber. cap.* 2. ¶ Sumitur etiam pro ad se adjungere, arrogare, vindicare, assumere, suum facere. *Justin. l.* 44. *c.* 3. Gallæci Græcam sibi originem asserunt. *Sueton. in Oth. c.* 9. Asserere sibi dominationem. *Id. in Calig. c.* 22. sibi majestatem divinam ex re aliqua. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 462. sibi laudes alienas. *Curt. l.* 8. *c.* 1. sibi patrem Jovem. *Quintil. l.* 4. *c.* 2. aliquem tanquam filium. *Id. l.* 12. *c.* 1. sibi nomen sapientis. *Id. l.* 9. *c.* 3. Sed hæc adeo sunt vulgaria, ut sibi artem figurarum asserere non possint. ¶ Item pro vindicare, tueri, defendere, velut manu capiendo, & tenen-

tenendo. *Flor. l. 1. c. 11.* Latini quoque Tarquinios asserebant. *Id. l. 3. c. 16.* Saturninus Gracchanas leges asserere non destitit. *Id. ibid. c. 17.* Asserere Senatum. & *cap.* 20. Pudorem Romanum Crassus asseruit. *Sueton. in Claud. c.* 10. Consules Capitolium occuparant, asserturi communem libertatem. *Id. in Caes. c.* 16. Asserere dignitatem. *Vellej. l. 2. c. 60.* Fata asserebant conditorem, & conservatorem Romani nominis. *Martial. l. 14. epigr.* 142. Hoc focale tuas asserat auriculas. *h. e.* foveat, & audiendis malis carminibus liberet. *Id. l. 11. epigr.* 99. Non te cucullis asseret caput tectum. *h. e.* tutum a basiis non reddet. *Quintil. declam. 5. c. 6.* Asserere aliquid in aliquo per mutuas auxiliorum vices. *h. e.* tueri, & a calamitate vindicare. V. locum. ¶ Item pro liberare, eripere. *Plin. l. 2. ep.* 10. Habe ante oculos mortalitatem, a qua asserere te hoc uno monimento potes. *Id. l. 3. ep.* 5. Asserere aliquem ab injuria oblivionis. ¶ *Asserere aliquem*, vel *aliquid alicui rei* est addicere, adjungere, assignare, tribuere. *Id. l. 1. ep.* 3. Quin tu humiles, & sordidas curas aliis mandas; & ipse te in alto isto, pinguique secessu studiis asseris? *Senec. de Constant. Sap. c.* 10. Hæc non nego sentire sapientem: nec enim lapidis illi duritiam, ferrive asserimus. ¶ Apud *Ovid. 1. Metam. v.* 761. *asserere aliquem cælo* est ejus originem e cælo ductam palam facere, tueri, confirmare. ¶ Apud *Martial. l. 10. epigr.* 35. *asserere aliquid* ponitur pro scribendo aliquid referre, & quodammodo approbare. V. locum. ¶ *Asserere* pro dicere, affirmare, *asserire*. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 83. Asseruit Tiberius, solitum, paremque ceteris (*clypeum*) dicaturum. *Pallad. l. 2. R. R. tit.* 3. Quæ terra si tunc aretur, asseritur per triennium sterilis fieri. *M. Senec. in excerpt. l. 7. controvers. 1. ad fin.* Quod Passienus non probabat, asserens, minus verecundum esse, &c. *Quintil. declam. 7. c. 6.* Non vacat asserere quæ finxeris, cum vix prodest & verum fateri. Adde *Justin. l. 38. c. 2. Arnob. l. 1. pag.* 18. & *Aurel. Vict. de Caesarib. c.* 21. ¶ Asserri solent pro hac notione alia, etiam meliorum Scriptorum exempla, ut *Cic. 3. Offic. c.* 13. Qui proscribunt villam (ut ipsi asserunt) bene ædificatam. Sed vetus Editio sine loco, & anno, aliæque longe optimæ non habent *ut ipsi asserunt*. Leguntur tamen in illa A. 1477. Huic addunt *Vet. Poetam* apud *eund. 2. de Orat. c. 59. Varron. l. 4. L. L. c. 10. Caton. in quodam fragment. Auctor. ad Herenn. l. 4. c. 46. Plaut. Rud.* 3. 3. 3. *Caesar. l. 3. B. Civ. c. 15. Justin. l. 38. c. 2.* & alios: quib. omnib. loc. ita dubia est lectio, ut etiam probabilior ea videatur, quæ *assero* excludit: qua de re multa *Cellar.* & uterque *Borrich.* qui miras hac de re lites excitarunt.

ASSERTIO, & Adsertio, onis, f. vindicatio in libertatem, καρπισμὸς, ut est in *Vet. Gloss.* & sumitur etiam pro judicio de alicujus libertate constituto, quod & *causa liberalis* dicitur. *Quintil. l. 3. c. 6.* (*al.* 8.) Sit ne liber qui est in assertione. *Id. l. 5. c.* 2. Aut cum de eadem causa pronuntiatum est, ut in reis deportatis, & assertione secunda, & partibus centumviralium. (*Assertio secunda*, quam memorat etiam *lib. 11. c. 1.* est judicium secundum, in quo de libertate alicujus agitur. Licebat enim in hujusmodi causis provocationem facere, atque iterum judicio agere.) *Trajan. ad Plin. l. 10. ep.* 72. Ideo nec assertionem denegandam iis, qui in libertatem vindicabuntur, puto. ¶ Item affirmatio, *asserzione*. *Arnob. l. 1. pag.* 18. Cum in eadem culpa sit & assertio talis rei, & abnegatio refutatoris increduli. *Id. l. 4. pag.* 141. O deorum assertio religiosa? *h. e.* ratio probandi deos esse. *Ciceroni* quoque afferunt quidam *Acad. lib. 1. c. 12.* & *l. 3. c. 12.* sed ibi leg. plerique al. *assensio*.

ASSERTOR, & Adsertor, oris, m. qui aliquem ex servitute in libertatem asserit, vindex libertatis, καρπιστής. *Sueton. in Caes. c.* 80. Populo detrectante dominationem, atque assertores flagitante. *Senec. ep.* 13. Catoni gladium assertorem libertatis extorque. ¶ Translate *Martial. l. 1. epigr.* 53. *de libellis suis*. Si de servitio gravi queruntur, Assertor venias. Adde *Lucan. l. 4. v.* 214. & *Ovid. de remed. amor. v.* 73. ¶ De eo, qui in servitutem trahit. *Livius l. 3. c. 44.* & 45. appellat *assertorem* M. Claudium, qui Virginii filiam, quasi servam suam repetebat. ¶ Generatim pro liberatore, vindice, aut defensore. *Sueton. in Tiber. c.* 2. Claudios omnes assertores dignitatis, ac potentiæ patriciorum semper fuisse. *Id. in Galb. c.* 9. Assertor generis humani. *Martial. l. 1. epigr.* 25. Qui loquitur Curios, assertoresque Camillos. *Quintil. l. 1. c. 6.* (*al.* 11.) Verba a vetustate repetita non solum magnos assertores habent, sed, &c. In numo Jul. Cæsaris apud *Patin. in Sueton. tab.* 6. Mars adsertor. ¶ Apud *Macrob. l. 7. Saturn. c.* 4. assertor quæstionis est, qui de re, quæ ambigitur, perite & docte disputare & decidere potest, & veritatis quodammodo assertor esse.

ASSERTORIUS, & Adsertorius, a, um, ad assertorem pertinens, ut Assertoriæ lites. *Imp. Justin. lib. 7. Cod. tit. 17. leg.* 1. h. e. in quibus de asserenda alicujus libertate agitur.

ASSERTUM, i, n. *asserzione*, assertio, confirmatio. *Martian. Capell. l. 6. pag.* 195. Terram in medio mundi immobilem stare, multiplicibus monstratur assertis.

ASSERTUS, & Adsertus, a, um, particip. ab assero. *Sueton. in Aug. c.* 74. Mena libertinus assertus in ingenuitatem. *Martial. l. 7. epigr.* 52. Asserto orbe.

ASSERVATUS, & Adservatus, a, um, *guardato*, *conservato*, servatus, custoditus, φυλαχθείς. *Cic. pro Arch. c.* 5. Cum Appii tabulæ negligentius asservatæ dicerentur. *Plin. l. 9. c.* 25. Piscis in sale asservatus.

ASSERVIO, & Adservio, is, ivi, itum, a. 4. idem quod *servio*, nisi quod præposit. *ad* vim quandam addit. *Cic. 2. Tuscul. c.* 24. Toto corpore, atque omnibus ungulis, ut dicitur, contentioni vocis asserviunt.

ASSERVO, & Adservo, as, avi, atum, a. 1. *tenere chiuso*, *guardare*, *custodire*, φυλάττω, τηρέω, idem quod servo, custodio: nisi quod *ad* auget significationem. *Cic. 1. Catil. c.* 8. Ut domi meæ te asservarem, rogasti. *Id. Verr. 5. c.* 22. Imperat, dum res judicetur, hominem ut asservent. *Id. Verr. 7. c.* 30. Asservare aliquem liberis custodiis. *Liv. l. 8. c.* 20. aliquem in carcerem. *Plaut. Bacch.* 4. 4. 98. aliquem vinctum domi. *Id. Captiv.* 1. 2. 6. captivos magna diligentia. *Curt. l. 9. c.* 7. Arce, quæ quasi negligentius asservata erat, occupata. *Terent. Heaut.* 3. 3. 33. Atqui nunc, here, hic tibi asservandus est. *dei avergli gli occhi addosso*. ¶ Pro conservare, *conservare*. *Plin. l. 9. c.* 15. Asservare pisces sale. & *cap.* 25. pisces in sale. *Id. l. 7. c.* 16. corpora mortuorum in conditorio. *Id. l. 7. c.* 56. ignem in ferula. ¶ *Asservare* pro *observare* videtur usurpasse *Cic. ad Attic. l. 10. ep.* 16. Consilium nostrum spero vacuum periculo fore. Nam & dissimulabimus, &, ut opinor, acerrime asservabimus, &c. Sed locus obscurus & incertus est, multisque Eruditorum divinationibus tentatus.

ASSESSIO, & Adsessio, onis, f. *dimora appresso alcuno sedendo*, παρεδρία, συνεδρία, actus assidendi. *Cic. Fam. 11. ep.* 27. Oblitum ne me putas, qua celeritate ad me Tarento advolaris? quæ tua fuerit assessio, oratio, confirmatio animi mei?

ASSESSOR, & Adsessor, oris, m. *assessore*, πάρεδρος, συγκαθεδρος, qui ab habente judicandi potestatem assumitur in consilium, ut sibi in causarum cognitione in libellis, edictis, decretis, epistolis assideat, & laborum partem sustineat. *Cic. l. 1. Divin. c.* 43. Lacedæmonii Regibus suis augurem assessorem dederunt. *Senec. de Tranquill. c.* 3. *ante med.* Urbanus prætor adeuntibus adsessoris verba pronuntiat. *Sueton. in Galb. c.* 14. Cornelius Laco ex assessore præfectus prætorii. Adde *Dig. lib. 1. tit. ult.* qui est *de officio Assessoris*.

ASSESSORIUS, & Adsessorius, a, um, ad assessorem pertinens. *Ulpian. Dig. lib. 47. tit. 10. leg.* 5. Sabinus in assessorio ait, &c. *h. e.* in libro de officio assessoris.

ASSESSURA, æ, f. *offizio dell' assessore*, παρεδρία, officium assessoris. *Ulpian. Dig. lib. 50. tit. 14. leg.* 3.

ASSESSUS, & Adsessus, us, m. *Propert. l. 4. eleg. ult. v.* 49. Qualibet austeras de me ferat urna tabellas: Turpior assessu non erit ulla meo. *h. e.* mea consuetudine: alluditque ad morem, quo amici in judicio assidebant reis. Alii aliter. Quidam etiam leg. *assensu*.

ASSESSUS, & Adsessus, a, um, particip. ab assideo. *Silius l. 12. v.* 453. Assessos Capuæ muros. *h. e.* obsidione cinctos. Al. leg. *obsessos*. V. Assideo.

ASSESTRIX, & Adsestrix, icis, f. quæ assidet. *Afran.* apud *Non. c. 2. n.* 39. Dimittit adsestricem, me ad se se vocat. Adde *eund. Non.* in voce *Possestrix*, *cap. 2. n.* 631. ¶ Est autem *assestrix* eadem quæ obstetrix, *levatrice*, quia puerperæ adsidet. Ita interpretatur *Scalig. in Conjectan. ad Varron. pag. m.* 78.

ASSEVERANTER, & Adseveranter, adverb. *asseverantemente*, *affermativamente*, *con assicuranza*, κατηγορικῶς, cum asseveratione, affirmate. *Cic. Attic. l. 15. ep.* 19. Statius scripsit ad me, locutum secum esse Q. Ciceronem valde asseveranter, se hæc ferre non posse. *Id. Acad.* 4. *c.* 19. Hæc Antonius fere & Alexandriæ tum, & multis annis post, multo etiam asseverantius in Syria, &c.

ASSEVERATE, & Adseverate, adverb. *Gell. l. 7. c.* 5. Polus histrio tragœdias Poetarum nobilium scite, atque asseverate actitavit. *con molta grazia*, *e franchezza*, eleganter, & audacter ac fidenter, quod est illorum, qui ea, quæ recitant, probe intelligunt, & ex animo pronuntiant, βεβαίως.

ASSEVERATIO, & Adseveratio, onis, f. *asserzione*, *affermazione*, κατάφασις, actus asseverandi, affirmatio. *Cic. Attic. l. 13. ep.* 23. Omni tibi asseveratione affirmo, quod mihi credas velim, mihi majori offensioni esse, &c. *Quintil. l. 4. c. 2. a med.* Quorundam probatio sola est in asseveratione, & constantia. *Id. l. 11. c.* 3. Nulla probatio tam firma est, ut non perdat vires suas, nisi adjuvetur asseveratione dicentis. *h. e.* acri confidentique pronuntiatione. *Plin. in paneg. cap.* 67. Quæ enim illa gravitas sententiarum, quam inaffectata veritas verborum, quæ asseveratio in voce, quæ affirmatio in vultu? *franchezza*. ¶ In illo *Tacit. Ann. 4. c.* 19. Igitur multa asseveratione, quasi aut legibus cum Silio ageretur, aut Varro consul, aut illud Respublica esset, coguntur Patres: *asseveratio* est severitatis simulata species. Nos dicimus, *fingendo di far sul sodo*, aut *da senno*, aut *mostrando severità*, *e rigore*. ¶ A Grammaticis quibusdam dicta est *asseveratio* particula orationis exprimens vehementem affectum, & intentionem, atque adeo affirmationem dicentis, ut *heu*, vel *eheu*. *Quintil. l. 1. c. 4.* (*al.* 6.) ubi tamen rectius legeres *aspiratio*.

ASSEVERO, & Adsevero, as, avi, atum, a. 1. *asseverare*, *asserire*, *affermare con assicuranza*, κατιορευ, βεβαιόομαι, ἰσχυρίζομαι, constanter, serioque affirmo, assero. *Cic. de clar. Orat. c.* 85. Bella ironia, si jocaremur: sin asseveramus, vide, ne religio nobis tam adhibenda sit, quam si testimonium diceremus. *Id. in Orat. c. ult.* Neque hoc meum judicium, de quo tantopere hoc libro asseveravi, unquam affirmabo esse verius, &c. *Id. de clar. Orat. c.* 57. Quemadmodum adversarius de quaque re asseverer. *Id. pro Cluent. c. 26. ad fin.* Pulcre asseverat se ab Oppianico destitutum. *Id. Attic. l. 10. ep.* 14. Unum illud firmissime asseverabat, in exsilium se iturum. *Tacit. 3. Histor. c.* 22. Asseverare ordinem agminis. *h. e.* affirmate dicere, qualis fuerit ordo agminis. *Plaut. Mil.* 3. 1. 163. Sed iidem homines nunquam dicunt, quamquam appositum est ampliter: jube illud demi; tolle hanc patinam; remove pernam, *&c.* neminem eorum hæc asseverare audias. *h. e.* serio dicere, &, velle se, ostendere. *Tacit. 13. Ann. c.* 18. Viri gravitatem asseverantes. *h. e.* affectantes, ostentantes, præ se ferentes. ¶ *Asseverare aliquid* interdum est probare, confirmare. *Tacit. in Agric. c.* 11. Rutilæ comæ, ma-

gni artus Germanicam originem asseverant. ¶ Passive impersonaliter *Cic. Verr.* 4. *c.* 10. Quæ est ista defensio? utrum asseveratur in hoc, an tentatur? ¶ Apud *Apulej.* reperitur non semel pro severum reddere. Nam *asseverare frontem* dixit *l.* 3. & 8. *Metam.* hoc est caperare, & ad severitatem componere: qua in re non videtur imitandus.

ASSICCATUS, & Adsiccatus, a, um, *seccata, secco*, idem quod siccatus, vel valde siccatus. *Colum. l.* 1. *c.* 6. *ad fin.* Plurimum refert non assiccato succo fimum vires continere. *Id. l.* 12. *c.* 9. Faseoli assiccati.

ASSICCESCO, & Adsiccesco, is, n. 3. *seccarsi*, idem quod siccesco, vel prorsus siccesco, quia præposit. *ad* auget. *Colum. l.* 12. *c.* 9. Caules in cratibus pandere, dum assiccescant.

ASSICCO, & Adsicco, as, avi, atum, a. 1. *seccare*, ξηραίνω, idem quod sicco, vel probe sicco. nam *ad* vim verbo addit. *Colum. l.* 12. *c.* 16. Uvam passam foliis ficulneis involvere, & assiccare. & *cap.* 15. *in fi.* Assiccare aliquid in sole. Et *cap.* 50. *a med.* spongia omnem humorem assiccare. *Id. de arborib. c.* 28. *in fi.* Assiccare aliquid in umbra. *Senec. de consol. ad Polyb. c.* 26. Assiccare lacrymas.

ASSICULUS, V. Axiculus.

ASSIDEO, & Adsideo, es, edi, essum, a. 2. *sedere, porsi a sedere, sedere appresso*, παρεδρεύω, προσεδρεύω, sedeo, consideo, prope sedeo; ex *ad*, & *sedeo*. *Plaut. Stich.* 1. 2. 35. Asside hic pater. *An.* non sedeo istic: vos sedete. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 22. Peroravit aliquando; assedit: surrexi ego. *Id.* 2. *de Divin. c.* 3. Tum in bibliotheca, quæ in Lyceo est, assedimus. *Id. Verr.* 7. *c.* 43. Cum lacrimans in carcere mater noctes diesque assideret. *h. e.* sedendo maneret. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 22. Assidere in schola. *Sallust. in Jug. c.* 11. Hiempsal dextra Adherbalem assedit. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c.* 10. Se utrumque assidere jussit. *h. e.* apud se sedere. *Plaut. Rud.* 2. 6. 48. Assidere apud carbones. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 18. super aspidem. *Plaut. Bacch.* 3. 3. 28. in sella. *Sueton. in Aug. c.* 64. in lecto. *Id. in Ner. c.* 53. humi. ¶ *Assidere alicui* est adesse, officii, vel custodiæ causa, adsistere, præsto esse, *assistere*. *Cic. pro Planc. c.* 11. Principes civitatum Macedoniæ, hujus repentino periculo commoti, huic assident, pro hoc laborant. *Id. in Pison. c.* 32. Cum Pompejus Lentulo frequens assideret. *Horat. Epod.* 1. *v.* 19. Assidens implumibus pullis avis Serpentum allapsus timet. *Id. l.* 1. *sat.* 1. *v.* 81. *Liv. l.* 21. *c.* 53. *Senec. ep.* 9. & *Plin. l.* 7. *ep.* 19. Assidere ægro. Sic *Tacit. in Agric. c. pænult.* Assidere valetudini alicujus. ¶ Interdum absolute ponitur pro fungi officio assessoris, *far l'assessore*. & ita usurpatum legitur a *Tacit.* 2. *Ann. c.* 57. & a *Paul. Martian. Papin. JCtis, Dig. lib.* 1. *tit. ult. leg.* 1. 2. 3. 4. 6. ¶ *Assidere alicui rei* est interesse, assiduum esse in re aliqua, operam dare. *Plin. in paneg. c.* 81. Assidere gubernaculis. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 75. judiciis. *Plin. l.* 3. *ep.* 5. *ad fin.* tota vita litteris. Adde *Senec. ep.* 72. ¶ Pro obsidere, *assediare*. *Virg. in Ciri, v.* 268. Ille, vides, nostris qui mœnibus assidet hostis. *Plin. in paneg. c.* 12. An audeant? qui sciant, te assedisse ferocissimis populis &c? *h. e.* castris prope positis eos compressisse. Et passive *Sallust. in fragment.* apud *Priscian. l.* 8. *pag.* 830. *Putsch.* Amisumque assideri sine prœliis audiebat. ¶ Et active cum accusativo. *Silius l.* 9. *v.* 623. ut qui castella per altos Oppugnat munita locos, atque assidet arces. Quidam leg. *obsidet*: sed *Heins.* & alii *assidet* acriter tuentur ex MSS. & quibusdam etiam editis libr. *Liv. l.* 26. *c.* 22. Vix dum requiesse aures a strepitu & tumultu hostili, quo paucos ante menses adsederint prope mœnia Romana. ¶ Translate *Horat. l.* 1. *ep.* 5. *v.* 13. Parcus ob heredis curam, nimiumque severus Assidet insano. *h. e.* insano est similis.

ASSIDO, & Adsido, is, n. 3. idem omnino quod *assideo*, & ejusdem usus: nisi quod in præterito, & supino *assideo* frequentius in usu est. *Cic. Acad. l.* 1. *c.* 4. Et simul, assidamus, inquam, si videtur. *Cato R. R. c.* 157. *a med.* Eo mulier assidat. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 16. Nulla apum assidit in loco inquinato. *Terent. Heaut.* 1. 1. 72. Assido: occurrunt servi: soccos detrahunt: *Plaut. Rud.* 3. 3. 26. Assidite hic in ara. *Id. Bacch.* 3. 3. 28. In sella apud Magistrum assidêres.

ASSIDUE, & Adsidue, *assiduamente*, συνεχῶς, continenter, non intermisse, usque. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 34. Gallos gallinaceos sic assidue cantare cœpisse, ut nihil intermitterent. *Id. Fam.* 5. *ep.* 15. Litteræ, quibus assidue utor. *Id. de clar. Orat. c.* 91. Assiduissime mecum fuit Dionysius. *In Senatus consulto* apud *Frontin. de aquæd. artic.* 104. Ut salientes publici quam assiduissime aquam in usum populi funderent. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 56. Frequenter & assidue. *Plin. l.* 11. *c.* 53. Assidue recens. *h. e.* semper. *Id. l.* 24. *c.* 1. Innumera præterea alia, quæ suis locis dicentur assidue. *h. e.* diligenter & pluribus verbis. *a lungo*.

ASSIDUITAS, & Adsiduitas, atis, f. *assiduità*, συνέχεια, ἐνδελέχεια, perseverantia, diligentia continua in re aliqua. *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 15. Terentiæ pergrata est assiduitas tua, & diligentia. *Id. Fam.* 7. *ep.* 6. Assiduitate, & virtute consequi aliquid. *Id. l.* 1. *Acad. c.* 5. Assiduitas exercitationis. *Id. Attic. l.* 12. *ep.* 32. Medici assiduitas, & tota domus in omni genere diligens. *Id. Attic.* 16. *ep.* 5. Commutatus est totus & scriptis meis quibusdam, & assiduitate orationis, & præceptis. *dal mio assiduo predicargli*. & *lib.* 2. *Offic. c.* 21. Assiduitas bellorum. *h. e.* frequentia. Sic *Fam.* 16. *ep.* 25. Assiduitas epistolarum. & *pro Rosc. Amer. in fi.* molestiarum. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 12. Vitare ejusdem verbi assiduitatem nimiam. *h. e.* crebram repetionem. ¶ In plural. num. *Cic. l.* 1. *de Fin. c.* 15. Nec patientia, nec assiduitates, nec vigiliæ. *Quidam leg.* assiduitas. ¶ Speciatim dicitur de frequenti præsentia ejus, qui aliquem honoris, & officii causa affectatur, eique frequens assidet, ut asseclæ, & clientes solent; item amicorum qui candidatos in petitionibus comitantur, iisque præsentia sua favorem conciliant. *Quint. Cic. de petit. Consul. c.* 1. Quotidiana amicorum assiduitas, & frequentia. *Id. ibid. c. pænult.* Hominum nobilium voluntas, adolescentulorum frequentia, eorum, qui abs te defensi sunt, assiduitas, ex municipiis multitudo eorum, quos tua causa venisse appareat. *Cic. pro Dejot. c. ult.* Præbere assiduitatem alicui. ¶ Item de eo, qui quotidie in foro comparet, & ob oculos versatur, nullique officio deest. *Cic. Verr.* 3. *c.* 39. Nisi forte dubium est, quomodo iste prætor factus sit: homo scilicet aut industria, aut opera probata, aut frugalitatis existimatione præclara, aut denique, id quod levissimum est, assiduitate. *Q. Cic. de petit. Consul. c.* 11. Dicendum de illa altera petitionis parte, quæ in populari ratione versatur: ea desiderat nomenclationem, blanditiam, assiduitatem, benignitatem, &c. V. *quæ ibi paulo post sequuntur*. *Sueton. in Tiber. c.* 10. Ut vitato assiduitatis fastidio, auctoritatem absentia tueretur. Adde *Cicer. pro Sext. c.* 3. & *pro Rosc. Amer. c.* 51.

ASSIDUO, & Adsiduo, adverb. *assiduamente*, idem quod assidue. *Plaut. Mil.* 1. 1. 50. Dum talem facies, qualem adhuc, assiduo edes. *Id. Truecul.* 2. 4. 67. Postidea ego tota tecum usque ero assiduo. Adde *Cistell.* 1. 3. 37. & *Mostell.* 4. 2. 60. & *Plin. l.* 26. *c.* 3.

ASSIDUUS, & Adsiduus, a, um, *assiduo, continuo, incessabile*, συνεχής, ἐνδελεχής, qui jugiter adest alicui rei, frequens, diligens, cum dicitur de personis. *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 5. *a med. Qui adest, adsiduus*. Ex quibus verbis colligitur, putare *Varronem* dici *adsiduus* ab *adsum*, & *assiduus* ab *assum*, quod pro *adsum* sæpe legitur. *Festus* autem deducit ab *assidendo*, quod *assiduus* sit is, qui in ea re, quam frequenter agit, quasi consedisse videatur. *Cic. Attic. l.* 4. *ep.* 8. Audivi, Romæ esse hominem, & fuisse assiduum. *Id.* 2. *de Orat. c.* 39. Magistri assidui uno opere eandem incudem diem, noctemque tundentes. *Id. de Senect. c.* 16. Bonus, & assiduus dominus. *Id pro Rosc. Amer. c.* 7. Cum hic assiduus in prædiis esset. *Id. pro Cæl. c.* 4. Fuit assiduus mecum, prætore me. *Id. de clar. Orat. c.* 5. Flagitator non ille quidem molestus, sed assiduus tamen, & acer. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 24. Hæ sunt impiis assiduæ, domesticæque Furiæ. *Liv. l.* 2. *c.* 48. Vejens hostis assiduus magis, quam gravis. *Sueton. in Tiber. c.* 11. Assiduus circa scholas. *Propert. l.* 2. *eleg.* 9. *v.* 16. Assiduus bella gerit. *pro* assidue. Sic *Pallad. l.* 1. *tit.* 29. Allio rostra phasianorum debebis assiduus perfricare. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 9. *de canibus*. Villatico gregi satis esse duo marem, & feminam. ita enim sunt assiduiores. ¶ Speciatim *assidui* dicuntur, qui candidatis adsunt, officii causa, eisque affectatione sua favorem conciliant. *Q. Cicer. de petit. Consul. c.* 9. Qui per ætatem, ac negotium poterunt, ipsi tecum ut assidui sint. V. *Assiduitas*. *Plaut. Trinum.* 1. 2. 165. scurras definit *urbanos assiduos cives*, intelligens eos, qui per fora urbis assidue vagantur, omnia otiosorum hominum conciliabula frequentant, omnium sermonibus adsunt, & se se immiscent, vera, & falsa excipientes, narrantesque. ¶ *Assiduus* cum dicitur de rebus, ponitur pro continuo, aut frequenti. *Ovid. Metam.* 2. *v.* 70. assidua rapitur vertigine cælum. *Lucret. l.* 1. *v.* 993. assiduo motu res quæque geruntur. *Sueton. in Aug. c.* 71. Vasa aurea assiduissimi usus. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 15. Labor assiduus, & quotidianus. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 33. Assidua, ac diligens scriptura. *Planc. ad Cicer. Fam.* 10. *ep.* 21. *ad fin.* Assidua febricula. *Tacit. l.* 5. *Hist. c.* 11. Assidua damna. *Id. in Agric. c.* 43. Assiduæ adulationes. *Plaut. Asin.* 2. 4. 22. Dare operam assiduam alicui rei. *Propert. l.* 3. *eleg.* 9. *v.* 56. assiduo lingua sepulta mero. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 1. *v.* 6. assiduo luceat igne focus. *Horat. Epod.* 15. *v.* 13. Assiduæ noctes. *Plin. l.* 15. *c.* 21. Sorborum genus assiduum proventu. *h. e.* semper ubertim proveniens. *Claudian. de Consul. Mall. Theod. v.* 58. Assidui honores. *continuati*. ¶ Olim ponebatur etiam pro locuplete, *ricco, pecunioso*; & ita usurpatum invenitur in leg. XII. Tabul. ut refert *Gell. l.* 16. *c.* 10. Assiduo vindex assiduus esto: proletario quisquis volet vindex esto. *Cic. in Top. c.* 2. Cum lex Ælia Sentia assiduo vindicem assiduum esse jubeat, locupletem jubet locupleti. Locuples enim est assiduus, ut ait Ælius, appellatus ab ære dando. (*Quid sit hic* Ælia Sentia V. *in* Ælia.) *Cicero* his verbis tum notionem vocis ostendit, tum notationem. Est enim ab *assibus dando*; ut *Gell. loc. cit.* & *Charis. l.* 1. *pag.* 58. *Putsch.* adnotarunt. Recte igitur *proletarius* & *assiduus* opponuntur, quia *assidui* divites, *proletarii* pauperes erant. Hoc sensu usurpavit etiam *Plaut. in Amph.* 1. 1. 14. Huc pertinet illud *Festi* docentis, *adsiduum militem* dictum esse existimari, qui sumptu proprio militabat. ¶ Translate *Gell. l.* 19. *c.* 8. *ad fin.* Classicus, assiduusque aliquis scriptor, non proletarius. *h. e.* notæ auctoritatis, non e vulgo. ¶ Volunt autem *Gell.* & *Charis. loc. cit.* hanc esse primam, propriamque significationem, a qua alias, quas posuimus derivari; nec unquam *adsiduus*, sed *assiduus* scribendum esse. Verba *Charisii* sunt: Assiduus quidam per *d* scribunt, quasi sit a *sedendo* figuratum: sed errant. Nam cum a Servio Tullo populus in quinque classes esset divisus, ut tributum, prout quisque possideret, inferret; ditiores, qui asses dabant, *assidui* dicti sunt: & quoniam soli in negotiis publicis frequentes aderant, eos qui frequentes assunt assiduos ab assibus dixerunt. Hactenus *Charis.* Nihilominus *adsiduus* passim legitur tum in MSS. tum in Editis lib. & in vet. Inscript. optimæ notæ apud *Gruter. pag.* 484. *n.* 6. & *pag.* 950. *n.* 8. Quin & *adsiduus* scriptum vidisse se testatur *Pier. ad Ecl.* 2. *v.* 4. in aliquot *Virgil. Cod.* tametsi & ipse fatetur per duplex *ss* rectius scribi.

ASSIGNATIO, & Adsignatio, onis, f. *assegnamento, assegnazione*, προσκατάθεσις, actus assignandi, attributio. *Cic. Fam.* 13. *ep.* 8. Cum Cæsar Sullanas venditiones & assignationes ratas esse velit, quo firmiores existimentur suæ. *Id. Phil.* 6. *c.* 5. Assignatio agrorum. *Ulpian.*

pian. Dig. lib. 38. tit. 4. leg. 1. Sed & si exheredato filio libertum quis assignaverit, valet assignatio. V. Assigno.

ASSIGNATOR, & Adsignator, oris, m. *assegnatore*, qui aliquid alicui assignat, seu attribuit. Ulpian. Dig. lib. 38. tit. 4. leg. 3. Præferri filio nepotem assignatoris. V. Assigno.

ASSIGNATUS, & Adsignatus, a, um, *assegnato*, *attribuito*, attributus, datus. Cic. Verr. 5. c. 25. Hoc quoque attendite, apparitores a Prætore assignatos habuisse decumanum. Id. in somn. Scip. c. 3. Munus a deo assignatum defugere. Id. Phil. 5. in f. Agri dati, assignati. Id. in Pison. c. 36. Assignati ordines. V. Assigno. Scævola Dig. lib. 20. tit. 1. leg. 32. Assignati ei servi culturæ necessarii. ¶ Item traditus, commissus, *consegnato*. Ulpian. Dig. lib. 4. tit. 9. leg. 1. ad fin. Si in navem res missæ ei assignatæ sunt; an etsi non sunt assignatæ, hoc tamen ipso, quod in navem missæ sunt, receptæ videntur? Senec. ep. 110. Sive assignati sumus, sive neglecti, & fortunæ dati. h. e. suo quisque deo in custodiam traditi.

ASSIGNO, & Adsigno, as, avi, atum, a. 1. *assegnare*, *attribuire*, *dare*, προσθεῖναι, νέμειν: ex ad, & signo. & dicitur sæpissime de agris, aliisque locis, quæ suis limitibus signata, hoc est divisa, & definita alicui tribuuntur. Cic. Phil. 5. in f. Uti consules rationem agri habeant, qui sine injuria privatorum dividi possit; isque militibus ita daretur, assignaretur, ut quibus militibus amplissime dati, assignati essent. Id. Agrar. 3. c. 3. recitans legem Rulli. Quæ post Marium, & Carbonem Coss. publice data, assignata, vendita, concessa sunt. Id. 2. Phil. c. 17. Duo millia jugerum alicui assignare. Id. pro dom. c. 44. Assignare alicui inferiorem partem ædium. V. Sicul. Flacc. pag. 18. Goesii, ubi multa de divisis, & assignatis agris. ¶ Accipitur etiam generatim pro attribuere, dare. Liv. l. 42. c. 33. in f. Assignare alicui ordinem aliquem in militia. Plin. l. 25. c. 4. Assignare Mercurio inventionem herbæ alicujus. Quintil. l. 12. c. 10. cuique rei sua nomina. Tacit. de Germ. c. 13. alicui dignationem principis. Id. 1. Hist. c. 30. alicui imperium. Justin. l. 13. c. 4. curam castrorum. Plin. in Paneg. c. 36. judicem. Ulpian. Dig. lib. 38. tit. 4. leg. 1. Assignare alicui libertum (is titulus totus est de assignandis libertis.) Assignare libertum apud JCtos est testificari, cujus ex liberis libertum eum esse quis voluit, ut Modestin. lib. ult. tit. penult. leg. 187. exponit. Ulpian. lib. 28. tit. 2. leg. 15. Assignare alicui patrem adulterum. Cels. l. 3. c. 18. Alii corporis affectus, qui certis partibus assignari possunt, &c. Colum. l. 12. c. 2. in f. Unumquodque facilius consideratur, cum est assignatum suo loco. *quando è posto a suo luogo*. Quintil. l. 9. cap. 4. Pæon, cui clausulam assignant. h. e. cui locum dant in clausulis. ¶ Ponitur etiam pro tradere, committere, *consegnare*. Modestin. lib. 18. tit. 1. leg. 62. Res aversione empta ad periculum emptoris pertinebit, etiamsi assignata non sit. Justin. l. 14. c. 4. in. f. Eumenem assignari custodibus præcepit. Varr. l. 5. L. L. c. 3. Horti tutelæ Veneris assignantur. ¶ Item pro obsignare, *sigillare*. Pers. sat. 5. v. 81. Assigna, Marce, tabellas. Scævola l. 26. tit. 8. leg. 20. Præsente tutore, sed non assignante instrumento divisionis. Paul. l. 45. tit. 1. leg. 126. Scripsi coram subscribente, & assignante domino. Adde Inscription. apud Gruter. pag. 995. n. 9. ¶ Translate Plin. l. 6. epist. 23. Mire concupisco bonos juvenes ostendere foro, assignare famæ. ¶ Sæpe est imputare, tribuere, ascribere, caussam, seu culpam in aliquem transferre. Cic. pro Rabir. Post. c. 10. Nec vero id homini tum quisquam, sed tempori assignandum putavit. Id. de clar. Orat. c. 19. Hæc si minus apta videntur huic sermoni, Attico assigna, qui, &c. *danne la colpa ad Attico*. Planc. ad Cicer. Fam. 10. epist. 18. Hoc omne assignatum iri aut pertinaciæ meæ, aut timori videbam. Cic. Q. Fr. l. 1. ep. ult. Ne improbitati & sceleri meo potius, quam imprudentiæ assignes. Id. Verr. 7. c. 50. Assignare culpam fortunæ. Tacit. de German. c. 14. Fortia facta gloriæ principis assignare. Vellej. l. 2. c. 38. Assignare gloriam alicujus rei cuipiam. Nigid. apud Gell. l. 4. c. 9. Ea res vitio assignabatur. Gell. l. 11. c. 9. Gloriæ quoque hoc sibi assignavit. ¶ Singularis est usus in illo Quintil. l. 9. c. 4. Sæpe est vehemens aliquis sensus in verbo: quod si in media parte sententiæ latet, transiri intentione, & obscurari circumjacentibus solet; in clausula positum assignatur auditori, & infigitur. h. e. injicitur, & veluti obsignando imprimitur.

ASSIGNIFICO, V. Adsignifico.

ASSILIO, & Adsilio, is, lui, ultum, n. 3. *saltare verso qualche cosa*, *accostarsi saltando*, ἐπιπηδάω, προσάλλομαι, ἐπιθρώσκω, ad aliquid salio, saliendo accedo: ex ad, & salio. Valer. Flacc. l. 1. v. 257. Ut puer ad notas erectum Pelea voces Vidit, & ingenti tendentem brachia passu, Assiluit, caraque diu cervice pependit. Plin. l. 9. c. 42. Torpedo cornicula exerit, assultantes pisciculos attrahens, donec tam prope accedant, ut assiliat. *salti loro addosso*. Ovid. 3. Fast. v. 591. Assiliunt fluctus, imoque a gurgite pontus Vertitur. Silius l. 7. v. 700. Alipedem planta currum premit, atque volanti Assilit a tergo. Ovid. Metam. 11. v. 526. miles Cum sæpe assiluit defensæ mœnibus urbis. *assaltò*. Silius l. 10. v. 2. Ceu fera, quæ, telis circumcingentibus, ultro Assilit in ferrum. Stat. 5. Theb. v. 56. innumeris (insulit) quas spumifer adsilit Ægon. ¶ Particip. assiliens, entis. Colum. l. 6. c. penult. Assilientem admissarium calcibus proturbat. Ovid. 5. Fast. v. 611. Sæpe puellares subduxit ab æquore plantas, Et metuit tactus assilientis aquæ. ¶ Translate Cic. 2. de Orat. c. 53. Neque assiliendum statim est ad illud genus orationis. *nè devesi passare di salto, e subito*, &c. Adde M. Senec. in proœm. l. 5. controvers.

ASSIMILANTER, & Adsimilanter, *per similitudine*, ὁμοίως, cum similitudine. Nigid. apud Non. c. 1. n. 190. Sunt etiam assimilanter dicta hæc canatim, suatim, bovatim, quæ ab animalibus sumuntur.

ASSIMILATIO, & Adsimilatio, onis, f. *somiglianza*, similitudo ὁμοίωσις. Plin. lib. 11. cap. 49. Mulierum paucis prodigiosa assimilatio.

ASSIMILATUS, & Adsimilatus, a, um, *fatto simile*, similis factus, ὁμοιωθείς. Cic. Verr. 4. c. penult. Litteræ, lituræque omnes assimilatæ, expressæ, de tabulis in libros transferuntur.

ASSIMILIS, & Adsimilis, le, *simile*, ὅμοιος, idem quod similis, vel valde similis. ad enim in compositione sæpe auget. Cic. 2. de nat. Deor. c. 55. In pulmonibus inest raritas quædam, & assimilis spongiis mollitudo. Virg. 6. Æn. v. 603. cadentique Imminet assimilis. Ovid. 2. ex Pont. ep. 2. v. 85. Fratribus assimilis. Id. l. 1. Trist. eleg. 5. v. 27. Assimilemque sui fecit.

ASSIMILITER, & Adsimiliter, *similmente*, ὁμοίως, similiter, vel prorsus similiter. Plaut. Bacch. 4. 9. 27. Assimiliter mihi hodie obtigit.

ASSIMILO, & Adsimilo, as, avi, atum, a. 1. *far simile*, *assomigliare*, ὁμοιόω, similem facio. Cic. l. 1. de Invent. c. 28. Simile autem ex specie comparabili; comparabile autem ex conferenda, assimilandaque natura judicatur. Ovid. 5. Metam. v. 5. Inque repentinos convivia versa tumultus Assimilare freto possis. Claudian. in carm. de Hystrice v. 5. os longius illi Assimilat porcum. Tacit. de morb. German. c. 9. Nec cohibere parietibus deos, neque in ullam humani oris speciem assimilare.

ASSIMULATIO, & Adsimulatio, onis, f. *simulazione*, *finzione*, actus assimulandi, προσποίησις. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 37. appellat assimulationem eam licentiæ speciem, quæ astutiore ratione comparatur, cum aut ita objurgamus eos, qui audiunt, quomodo ipsi se cupiunt objurgari; aut id, quod scimus facile omnes audituros, dicimus nos timere, quomodo accipiant, sed tamen veritate commoveri, ut nihilo secius dicamus. V. ibi reliqua.

ASSIMULATUS, & Adsimulatus, a, um, *simulato*, *finto*, προσποιητός, simulatus, fictus. Cic. pro Cluent. c. 13. Assimulata familiaritas. Id. pro Cæl. c. 6. Species quædam virtutis assimulatæ. Quintil. l. 9. c. 2. Assimulatus, & arte compositus. Et paulo post. Assimulatos hominum sermones dicere διαλόγους malunt. Tacit. Ann. 16. c. 17. Assimulatæ litteræ.

ASSIMULO, & Adsimulo, as, avi, atum, a. 1. *fingere*, *simulare*, προσποιέομαι, simulo, fingo. Terent. Eun. 3. 2. 8. Adibo, atque assimulabo, quasi nunc exeam. Id. Heaut. 5. 1. 15. Assimulare se lætum. Id. Phorm. 1. 2. 78. se amicum alicujus. Id. Andr. 1. 1. 141. nuptias. Ovid. 14. Metam. v. 655. Innitens baculo, positis ad tempora canis Assimulavit anum. Virg. Æn. 10. v. 638. clypeumque, jubasque Divini assimulat capitis. Silius l. 7. v. 136. retroque abitum, fictosque timores Assimulat. Plin. l. 8. c. 31. Assimulare sermonem humanum. ¶ Cum infinito Terent. Andr. 4. 3. 20. Venire me, assimulabo. Vetus Poeta (fortasse Pacuv.) apud Cic. 3. Offic. c. 26. Ulysses assimulavit furere.

ASSIPONDIUM, ii, n. *peso d' una lira*, assis pondus, hoc est libræ. As enim habuit a principio libræ pondus. Varr. l. 4 L. L. c. 36. Dupondius a duobus ponderibus: quod unum pondus, assipondium dicebatur: id ideo, quod as erat libræ pondus.

ASSIR, V. vocem sequent.

ASSIRATUM, apud antiquos dicebatur genus quoddam potionis ex vino, & sanguine temperatum, quod Latini prisci sanguinem assir vocarent. Hæc Festus. ubi alii leg. assaratum, & in Vet. Glossar. legitur asser αἷμα, pro assir. ut Scalig. refert. Voss. tamen in Etymol. reponit assir, additque assiratum esse adjectivum, & subintelligi vinum. Porro ipsum assir usurpatum fuisse putat a Catone. R. R. cap. 132. quem locum in Assarius attulimus.

ASSIS, & Axis, is, m. & f. *asse*, *tavola*, σανίς, ἄξων, tabula sectilis. Cæsar l. 2. B. Civ. c. 9. Supra ea tigna transversas trabes injecerunt, easque axibus religaverunt. Plin. l. 36. c. 25. Pavimentum querneis assibus contabulare. Colum. l. 6. c. 30. Assibus roboreis constrata stabula. Gell. l. 2. c. 12. Leges Solonis axibus ligneis incisæ. Vitruv. l. 7. c. 1. Ne commisceantur asses æsculini quernis. Pallad. lib. 1. tit. 9. Ut asses quernæ cum æsculeis non misceantur. Plin. l. 26. c. 11. sub fin. Mandragoræ radix secatur in asses, ut cucumis. *in fette*. Ita enim hoc loco legendum censet Harduin. ¶ In multis optim. Codicib. eorum Auctorum, quos hic attulimus, habetur axis pro assis: & fortasse etiam tutius, ac usitatius est. Nam Etymologi axim a Græco ἄξων derivant. Nihilominus & assis recte scribitur. Apud Cæsar. & Gell. quædam Edition. habent axeribus, & apud Pallad. axeres: quod Scalig. ad Festum in Asseres antiquæ declinandi rationis esse existimat. Veteres enim, sicut suis sueris, Jovis Joveris, bovis boveris; ita axis axeris declinasse. Neque putet aliquis axeres esse a recto axer pro asser. nam asser non tabulam sectilem, sed tignum, seu tigillum significat, ut suo loco dictum est. ¶ Assis pro As in recto casu. V. As.

ASSISTO, & Adsisto, istis, stiti, *stare*, *o stare appresso*, παρίστημι (ex ad, & sisto) prope, seu ad aliquid sto, sisto me vicinum, adsto. Cic. vertens carmen Sophoclis 2. Tuscul. c. 9. Accede, nate, assiste, miserandum aspice eviseeratum corpus. Plaut. Mostell. 4. 2. 2. Mane tu, atque assiste illico. Id. Pseud. 1. 3. 123. Pseudule, assiste altrinsecus, atque onera hunc maledictis. Id. ibid. 1. 2. 23. Assistite omnes contra me, & quæ loquor, advortite animum. Terent. Adelph. 2. 1. 15. Hic propter hunc assiste. Ovid. 5. Fast. v. 457. Umbra cruenta Remi visa est adsistere lecto. Et lib. 1. v. 631. Si quis amat ritus veteres, adsiste precanti. Cic. 3. Verr. c. 26. Assistere ad fores. Id. 2. de legib. c. 4. Ut contra omnes hostium copias in ponte unus assisteret. Cæs. l. 6. B. Gall. c. 17. Assistere in conspectu alicujus. Virg. 10. Æn. v. 490. Quem Turnus super assistens. ¶ Cum accusativo sine præposit. quæ inest in ipso verbo, Stat. lib. 3. Theb. v. 296.

v. 296. soli cui tanta potestas Divorumque, hominumque meis occurrere telis Impune, & media quamvis in cæde frementes Hos assistere equos. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 640. nec illas Adstiteris impune trabes. ¶ Pro simplici sto, stas, stare, *fermarsi*. *Lucret. l.* 2. *v.* 358. completque querelis Frondiferum nemus assistens. *Id. l.* 1. *v.* 964. Nec refert, quibus assistas regionibus. *Cic.* 3. *de Fin. c.* 16. Ita jacere talum, ut rectus assistat. *Ovid. Metam.* 7. *v.* 640. Ac se tollere humo, rectoque assistere trunco. *h. e.* stare erecto corpore. ¶ Pro adesse, interesse, *essere*, *a star presente*, *assistere*. *Horat. l.* 1. *sat.* 6. *v.* 113. vespertinumque pererro Sæpe forum: assisto divinis: inde domum me, &c. *Suetan. in Domit. c.* 17. Puer assistens curæ Larium cubiculi. *Quintil. l.* 1. *c.* 2. (*al.* 3.) Neque enim ediscenti, scribenti, cogitanti præceptor assistit. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 31. Assistere deprecatorem causæ. *Id.* 13. *Ann. c.* 4. Consulum tribunalibus Italia, & publicæ provinciæ assistunt. *h. e.* comparent jura accepturi. ¶ Speciatim ponitur pro adesse alicui in judicio, patrocinandi causa, *far l'avvocata:* quod *adesse* elegantius dicimus. *Plin. l.* 7. *ep.* 6. Assistebam Vareno jam tantum, ut amicus, & tacere decreveram. Adde *lib.* 10. *epist.* 85. & *Ulpian. Dig. lib.* 6. *tit.* 1. *leg.* 54. ¶ Particip. *assistens*, *entis*. *Quintil. l.* 9. *c.* 2. Quanto minus aut ipsi, in quos dicimus, aut judices, aut assistentes oderint hanc maledicendi lasciviam, &c. *gli assistenti*. & *l.* 11. *c.* 1. In quibus vel judici, vel etiam assistentibus ratio nostræ moderationis probari debet. ¶ Præteritum *astiti* commune est cum *asto*, eadem fere significatione.

ASSITUS, V. Adsitus.

ASSIUS, a, um, adject. ad Assum pertinens. Est autem *Assus*, seu *Assos* urbs Troadis, in cujus agro invenitur lapis *Assius* dictus, sarcophagus, fissili vena, in quo condita defunctorum corpora absumi dicuntur intra quadraginta dies exceptis dentibus. *Mucianus* specula quoque, & strigiles, & vestes, & calceamenta illata mortuis lapidea fieri, auctor est. Habet etiam aliquos in medicina usus, quos enumerat *Plin. l.* 36. *c.* 17. ¶ Scribitur, & *Asius*.

ASSO, as, avi, atum, a. 1. *arrostire*, ὀπτάω, assum coquo. *Apulej. l.* 2. *Metam.* Cum paratus sim super istum ignem porrectus assari. *Apic. l.* 2. *c.* 1. Assare jecur porcinum. ¶ *Assare* etiam dicuntur tibicines, cum canunt tibia, nulla aliorum voce admixta. Poetæ quoque *assare* dicebantur, cum in unum solum hominem poema condebant. Et illa poemata dicta sunt *assamenta*, ut est maxima pars silvarum *Statii*, & olim Saliorum fuit. Erant enim *assamenta* Janualia, Junonia, Minervia, priva poemata, & carmina in singulos eos deos conscripta. Hæc omnia docet *Scalig. in Conjectan. ad Varron. l.* 6. *de L. L. pag.* 78. additque in illo *Ennii* apud *Varr. loc. cit. Subula finitimat propter astabat aquas;* pro *astabat* legi posse *assabat*. V. *Axamenta*, & *Axare*. ¶ Denique *assare* esse tabulis tegere, contabulare, *intavolare*, docent plerique Lexicographi, afferuntque *Vitruv. l.* 7. *c.* 1. *Cum assatum fuerit*, &c. sed ibi passim legitur *coassatum*, vel *coaxatum* etiam in vetustis exemplarib. quos vidimus.

ASSOCIATUS, & Adsociatus, a, um, *associato*, *aggiunto per compagno*, in socium adscitus. *Aurel. Arcad. Dig. lib.* 1. *tit.* 11. Cum dictatores magistros equitum sibi eligerent, qui associati principali curæ militiæ gratia, &c.

ASSOCIO, & Adsocio, as, avi, atum, *associare*, *accompagnare*, socium adjungere. *Stat.* 3. *Theb. v.* 452. juxtaque Amythaone cretus Jam senior, sed mente virens, Phœboque Melampus Associat passus. *h. e.* jungit gradum. *camminano insieme*. Est autem in his verbis allegoria. V. integrum loc. *Claudian. de B. Gildon. v.* 480. ipsique rudentes Expediunt, & vela legunt, & cornua summis Associant malis. *h. e.* jungunt, adnectunt.

ASSOCIUS, & Adsocius, a, um, idem quod socius, vel similis. *Cassiod. l.* 3. *Var. epist.* 47. Salamandra subtile, ac parvum animal, lubricis lumbricis associum.

ASSOLEO, & Adsoleo, es, n. 2. *solere*, *esser solito*, idem fere quod soleo, nisi quod præpositio *ad* vim quandam addit significationi. Adhibetur plerumque impersonaliter. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 4. Gracchus ad Senatum retulit: Senatus, quos assoleret, referendum censuit. *Al. rectius leg.* quos ad soleret. *Id.* 2. *de Invent. c.* 42. In testamento ita scripsit: Si mihi filius genitus unus, pluresve, is mihi heres esto: Deinde quæ assolent. *h. e.* quæ addi solent in testamentis. *Liv. l.* 34. *c.* 44. Ludos magnos tanta pecunia, quanta assoleret, faciendos. *Id. l.* 40. *c.* 54. *ad fin.* Cum multa adsoleat veritas præbere vestigia sui. *Terent. Andr.* 3. 2. 1. Adhuc, Archilis, quæ assolent, quæque oportet signa esse ad salutem, omnia huic esse video. *Plaut. Epid.* 1. 1. 5. Venire salvum gaudeo. *Th.* quid ceterum? *Ep.* quod eo assolet: cœna tibi dabitur. *Id. Pers.* 5. 1. 7. Statuite hic lectulos: ponite hic quæ assolent. ¶ *Ut assolet*, ut fieri solet, ut fit, *come è solito*, *come si suol fare*. *Cic. Phil.* 2. *cap.* 33. Prima classis vocatur: renuntiatur: deinde, ut assolet, suffragia. *Id. de amicit. c.* 2. Cum in hortos Bruti commentandi causa, ut assolet, venissemus.

ASSONO, V. Adsono.

ASSUDASSIT, & Adsudassit, hoc est sudat, vel valde sudat. *ad* enim auget. *Plaut. Casin.* 2. 6. 9. Stimulus eo nunc sum tibi: eo dico, corculum assudassit jam ex metu. (*Juvenal.* eadem ratione *sat.* 1. *sub fin.* rubet auditor, cui frigida mens est Criminibus: tacita sudant præcordia culpa.) Al. leg. *assudascit*, ut sit ab *assudasco*: vel *assudescit*, ab *assudesco*. Alii vero, quia ex metu frigus potius oritur, & tremor, mallent *corculum assultat sic jam ex metu*.

ASSUDESCO, & Adsudesco, is, n. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 22. *a med.* Dictum assum, quod ab igne assudescit. V. vocem præced.

ASSUEFACIO, & Adsuefacio, acis, eci, actum, a. 3. *assuefare*, *avvezzare*, ἐθίζω, προσεθίζω, assuetum reddo, usu doceo. *Cic. Fam.* 4. *epist.* 13. Orbus iis rebus omnibus, quibus & natura me, & voluntas, & consuetudo assuefecerat. *Id. de clar. Orat. c.* 2. Assuefacere se armis. *Valer. Max. l.* 4. *c.* 6. *extern. n.* 1. se equo. *Auct. dialog. de orat.* (quod alii *Quintil.* alii *Tacito* tribuunt) *c.* 29. parvulos probitati, & modestiæ. *Valer. Max. l.* 8. *c.* 7. *n.* 15. *extern.* se sermoni Persico. *Cic. de Provin. consul. c.* 13. Ceteras nationes imperio populi R. parere assuefecit. *Cæs. l.* 4. *B. Gall. c.* 2. Equosque eodem remanere vestigio assuefaciunt. *Liv. l.* 3. *cap.* 52. *extr.* Nec suo sanguine ad supplicia Patrum plebem assuefaciant. ¶ *Assuefio* passive cum genitivo, Græcorum more. *Lucil.* apud *Non. c.* 1. *n.* 172. Publicarum rerum assuefiam, ut scripturarius. *Id. Non.* aliter hæc verba refert *cap.* 4. *n.* 315. Publicanus vero ut Asiæ fiam scripturarius, &c.

ASSUEFACTUS, & Adsuefactus, a, um, *assuefatto*, *avvezzo*, usu doctus, assuetus, ἐθισθείς. *Cic.* 2. *Catil. c.* 5. Stuprorum, ac scelerum exercitatione assuefactus. *Id.* 3. *de Orat. c.* 10. Quorum sermone assuefacti qui erunt, ne cupientes quidem poterunt loqui nisi Latine. *Cæs. l.* 4. *B. Gall. c.* 1. A pueris nullo officio, aut disciplina assuefacti. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 5. *in f.* Luxui, aut voluptatibus assuefactus. *Plin. l.* 10. *c.* 43. Corvus assuefactus sermoni. ¶ Cum infinito. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 24. Paulatim assuefacti superari, multisque victi prœliis.

ASSUESCO, & Adsuesco, escis, evi, etum, n. 3. *assuefarsi*, *avvezzarsi*, ἐθίζομαι, usu aliquid disco, assuetus fio. *Cic. l.* 9. *ep.* 22. Ego servo, & servabo (sic enim assuevi) Platonis verecundiam. *Cels. l.* 8. *c.* 10. *ad. fin.* Deligando cogit os assuescere vetustæ sedi. *Propert. l.* 3. *eleg.* 3. *vers.* 6. Assuescent Latio Partha trophæa Jovi. *Quintil. l.* 10. *c.* 1. Optimis assuescendum est. *Tacit. in Agric. c.* 21. Per voluptates quieti, & otio assuescere. *Sueton. in Aug. c.* 38. Assuescere Reipublicæ. *Liv. l.* 1. *c.* 19. legibus. *Quintil. l.* 2. *c.* 4. in re aliqua. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 28. Uri assuescere ad homines, & mansuefieri, ne parvuli quidem excepti, possunt. *Cic.* 5. *de Fin. c.* 2. Ad fluctum ajunt declamare solitum Demosthenem, ut fremitum assuesceret voce vincere. *Ovid.* 2. *Trist. vers.* 504. Assuescunt oculi multa pudenda pati. *Virg.* 1. *Georg. v.* 42. votis jam nunc assuesce vocari. *Quintil. l.* 1. *c.* 2. Puer assuescat a tenero non reformidare homines. *Vellej. l.* 2. *c.* 33. Lucullum Pompejus Xersem togatum vocare assueverat. *h. e.* solebat. *Sueton. in Aug. cap.* 49. Cohortes circa finitima oppida dimittere assuerat. sincope est pro *assueverat*. ¶ *Assuescere alicui* interdum significat consuetudinem libidinis cum aliquo habere. *Curt. l.* 6. *c.* 5. ¶ Ponitur etiam active pro assuefacere, *assuefare*, *avvezzare*, ita tamen ut semper verbum aliquod subintelligatur. *Horat. l.* 1. *sat.* 2. *v.* 109. qui Pluribus assuerit mentem, corpusque superbum. *pro* assueverit. *Stat. Theb.* 4. *v.* 655. & Icaria Rhodopen adsueverat umbra. V. *Icarius*. *Flor. l.* 4. *c.* 12. Armenios in hoc unum servitutis genus Pompejus assueverat, ut rectores a nobis acciperent. *Vellej. l.* 2. *c.* 79. Contrahendo militi, ac remigi, navalibusque assuescendo certaminibus præfectus M. Agrippa. ¶ Cum infinito *Prudent. lib.* 1. *advers. Symmach. v.* 541. remque Quirini Assuescit supero pollere in sæcula regno. ¶ Hypallage est in illo *Virg.* 6. *Æn. v.* 833. Ne, pueri, ne tanta animis assuescite bella. *pro* ne assuescite animos tantis bellis. ¶ Passive impersonaliter. *Liv. l.* 2. *c.* 1. Caritas ipsius soli, cui longo tempore assuescitur.

ASSUETUDO, & Adsuetudo, inis, f. *avvezzamento*, *assuefazione*, *uso*, ἐθισμός, συνήθεια, consuetudo. *Liv. l.* 25. *c.* 26. Assuetudine mali efferaverant animos. *Id. l.* 27. *c.* 39. Duodecim annorum assuetudine perviis Alpibus factis. *Ovid. Metam.* 10. *v.* 173. longaque alit assuetudine flammas. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 62. Degenerabat a labore ac virtute miles assuetudine voluptatum, & contemptu ducis. *Id. Ann.* 1. *c.* 11. Tiberio, seu natura, sive assuetudine, suspensa semper, & obscura verba. *o per natura*, *o per abito*. *Varr. l.* 8. *L. L. c.* 14. Amor assuetudinis ad nova vestimenta traducit. *della moda*. ¶ Pro turpi consuetudine libidinis causa. *Tacit. Ann.* 13. *c.* 46. Nero assuetudine Actes devinctus.

ASSUETUS, & Adsuetus, a, um, *avvezzo*, *usato*, assuefactus, suetus, σύντροφος, συνήθης. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 15. Homines labore assiduo, & quotidiano assueti. *Id. pro Planc. c.* 9. Vicinitas non assueta mendaciis. *Virg.* 7. *Æn. v.* 746. Gens assueta multo venatu nemorum. *Justin. l.* 31. *c.* 1. Assuetus imperio, & immoderata licentia militari. *Flor. l.* 1. *cap.* 1. Aves assuetæ sanguine, & præda. *Vellej. l.* 2. *c.* 117. Bellicæ assuetus militiæ. *Virg.* 7. *Æn. v.* 490. mensæque assuetus herili. *Liv. l.* 22. *c.* 18. Hispanorum cohors assuetior montibus. *Virg.* 7. *Æn. v.* 33. Assuetæ ripis volucres, & fluminis alveo. *Id.* 9. *Æn. v.* 511. Assueti longo muros defendere bello. *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 11. Assuetus græcari. *Sueton. in Domit. c.* 15. Assuetus dare lætam sortem. *Plin. l.* 9. *c.* 30. Polypus assuetus exire e mari. *Liv. l.* 38. *cap.* 17. Romani Gallici tumultus assueti. *Sallust. in fragment.* apud *Priscian. l.* 6. *pag.* 707. *Putsch.* Male assuetus ad omnes vis controversiarum. *Senec. in Troad. v.* 152. Manus assuetæ ad sceptra. *Liv. l.* 24. *c.* 5. Jam inde a puero in omnia familiaria jura assuetus. ¶ Apud *Senec. in Troad. v.* 1067. *turris assueta Priamo* est, quam Priamus sæpe scandere solebat. ¶ Ponitur sæpe pro solito, *solita*, *consueta;* seu pro eo, cui quis assuevit. *Cels. l.* 1. *c.* 3. Sumere cibum assueto leviorem. *Phædr. l.* 3. *prol. v.* 14. otium des corpori, Ut assuetam fortius præstes vicem. *Vellej. l.* 2. *c.* 120. Assuetam sibi causam suscipit. *Plin. l.* 8. *c.* 43. Nec nisi assuetos potant fontes. *Ovid.* 1. *de Pont. epist.* 5. *v.* 36. Tempus & assueta ponere in arte juvat. *Silius l.* 7. *v.* 312. Assueto belli de more. *Ulpian. Dig. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 15. Solia fervor non assuetus. *straordinaria*. ¶ *Assueta* absolute. *Ovid. Heroid. ep.* 6. *v.* 72. Longius assueto lumina nostra vident. *Stat.* 12.

Theb. v. 306. assueto propior premat orbita terras. *più vicina del solito*.

ASSULA, æ, f. *scheggia*, *scheggiuola*, *pezzetto di legno*, σχίδαξ, σχίδιον, segmentum, seu fragmentum, quod e ligno, aut asse scissa in longitudinem dissecatur. *Festus* in *Fomites*. Assulæ, quæ sunt securibus excussæ. *Plin. l.* 16. *c.* 11. Flos crudus resinæ cum multa assula tenui brevique avulsus. *Id. l.* 9. *c.* 15. Melandrya vocantur, cæsis quercus assulis simillima. *Id. l.* 29. *c.* 2. Assulis tedæ subjectis. *Plaut. Merc.* 1. 2. 20. At etiam cesso foribus facere hisce assulas? *far queste porte in ischegge?* ¶ De fragmento lapidis, *scaglia*. *Vitruv. l.* 7. *c.* 6. Cœmenta marmorea, sive afsulæ dicuntur, quæ marmorarii ex operibus dejiciunt. ¶ Pro parva asse, *assicella*, *picciola tavola*. *Bibaculus* apud *Sueton. de illustr. Grammat. cap.* 11. Depictæ minio afsulæ. *Plaut. Mostell.* 2. 2. 23. Pultando pedibus pœne confregi afsulas. *Alii leg. cum Thaubm.* hasce ambas: *subaudi* fores. ¶ In locis *Plinii* citatis *l.* 16. *c.* 11. & *l.* 29. *c.* 2. legitur *hastula* pro *assula* in Editionib. princip. A. 1469. 1470. & 1472. ut & in MSS. quos *Harduin.* habuit. V. *Astula*.

ASSULATIM, adverb. *a schegge*, *in ischegge*, per afsulas, σχιδακηδόν. *Plaut. Capt.* 4. 2. 52. Aperite hasce ambas fores, priusquam pultando vel afsulatim foribus exitium affero. ¶ Pro minutatim, *a minuzzoli*, *in briccioli*. *Plaut. Men.* 5. 2. 105. Securim capiam ancipitem, atque hunc senem exossabo, dein dedolabo afsulatim viscera. *Nævius* apud *Non. cap.* 2. *n.* 31. Ille simul afsulatim viscere sumit cibum.

ASSULITANS, & Adsulitans, antis, *saltellante*, *traballante*, afsultans, vacillans. *Catull. carm.* 17. *ad Coloniam*. O Colonia, quæ cupis ponte ludere longo, Et salire paratum habes; sed vereris inepta Crura ponticuli afsulitantis, irredivivus Ne supinus eat. *Voss.* leg. afsulis stantis, *h. e.* axiculis.

ASSULOSE, adverb. afsulatim. *Plin. lib.* 12. *cap.* 22. Calamus, qui afsulose potius, quam raphani modo frangitur. *h. e.* in multas afsulas.

ASSULTIM, & Adsultim, adverb. *a salti*, *saltellando*, πηδητικῶς, per saltus, saltando. *Plin. l.* 11. *c.* 24. Phalangia afsultim ingredientia.

ASSULTO, & Adsulto, as, avi, atum, *saltare verso qualche luogo*, *assaltare*, ἐπιπηδάω, assilio, saltu accedo: ex *ad*, & *salio*. *Plin. l.* 2. *c.* 83. Duo montes inter se concurrerunt, crepitu maximo assultantes. *Id. l.* 8. *c.* 40. Canis assultans, contraque belluam exsurgens. ¶ Sæpe adhibetur in re bellica. *Sil. l.* 7. *v.* 401. Jam cernes Libycum hunc vallo assultare leonem. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 13. Tertia vigilia assultatum est castris. *Id. in Agric. cap.* 26. Assultare tergis pugnantium. *Id.* 4. *Hist. c.* 22. Assultare per campos. *Id. Ann.* 1. *c.* 51. Assultare latera & frontem exercitus. *Stat. l.* 11. *Theb. v.* 243. Portarumque moras frenis assultat, & hastis.

ASSULTUS, us, m. *salto verso qualche luogo*, *assalto*, ἐπιπήδησις, saltus ad aliquem locum. *Virg.* 5. *Æn. v.* 441. Nunc hos, nunc illos aditus, omnemque pererrat Arte locum, & variis assultibus irritus urget.

ASSUM, V. Adsum.

ASSUMO, & Adsumo, is, umpsi, mptum, a. 3. *prendere*, προσλαμβάνω, sumo, capio, ad me sumo: ex *ad*, & *sumo*. *Cels. l.* 1. *c.* 3. Assumere cibum bis die. *Et post.* Assumere per cibos & potiones maxime dulcia, & pinguia. (*Scribon. Larg. compofit.* 200. *de medicamentis usurpat*. Et absolute de cibis, *Celf. l.* 5. *c.* 27. *n.* 17. Si fungos inutiles quis assumpsit. *abbia mangiato*.) *Cic. Fam.* 7. *ep.* 25. Aliquantum noctis assumere. *Id. Fin. l.* 1. *c.* 10. voluptatem, depellere dolorem. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 50. sibi artem aliquam. *Id. ibid. c.* 37. dicendi copiam. *Id. in Orat. c.* 62. Genus orationis neque totum assumendum ad causas forenses, neque totum repudiandum. *Id.* 2. *de Orat. cap.* 39. Assumere aliquid foris ad probandum, vel refellendum. *Id. pro Mur. cap.* 14. sibi laudem ex re aliqua. *Id. pro Balb. c.* 24. sacra Cereris de Græcia. *Liv. l.* 2. *c.* 22. Hernicos in societatem armorum. *Plin. l.* 3. *ep.* 19. aliquem in consilium rei familiaris. *Sueton. in Tiber. c.* 65. sibi collegam in consulatu. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 54. consilium alicujus. *Plin. l.* 8. *ep.* 18. aliquem in nomen. *adottare*. *Id. in Paneg. c.* 8. aliquem sibi filium. & *c.* 7. aliquem in laborum, curarumque consortium. Et *cap.* 83. & *Tacit.* 12. *Ann. c.* 5. uxorem. *Justin. l.* 2. *c.* 4. aliquam in matrimonium. *Horat. l.* 1. *ep.* 5. *v.* 28. aliquem convivam. *Id. l.* 1. *sat.* 6. *v.* 51. aliquem amicum. *Tacit.* 14. *Ann. c.* 20. arma. *Id.* 2. *de Histor. c.* 90. & 15. *Ann. c.* 71. sibi nomen aliquod. *Id. in Agric. c.* 3. spem, fiduciam. *Ovid.* 15. *Metam. v.* 421. robur, vires. *Quintil. l.* 10. *c.* 2. aliquid in exemplum. *h. e.* ad imitandum. ¶ Interdum est tribuere, arrogare, *attribuire*, *arrogare*. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 1. Si id mihi assumo, videor id meo jure quodammodo vendicare. *Id. Fam.* 1. *ep.* 9. Neque vero ego mihi postea quidquam assumpsi, neque hodie assumo, quod quemquam jure possit offendere. *Id. pro Syll. c.* 30. Dico illud, quod in his causis conjurationis non auctoritati assumam, sed pudori meo. *Id. pro Planc. c.* 23. Ut eorum reprehensionem, vos vestræ prudentiæ assumere, meæ modestiæ remittere debeatis. ¶ In argumentationibus *assumi* dicitur id, quod in Scholis *medius terminus* argumenti appellatur. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 52. Assumit autem Cratippus hoc modo: Sunt autem innumerabiles, &c. Adde *cap.* 51.

ASSUMPTIO, & Adsumptio, onis, f. actus assumendi, πρόσληψις. *Cic.* 3. *de Fin. c.* 5. Artes propter se assumendas putamus, quia sit in his aliquid dignum assumptione. ¶ In argumentationibus *assumptio* dicitur minor propositio, *la minore*, quæ ad id, quo de agitur probandum assumitur, ut ex *Cicer.* 1. *de Invent. cap.* 37. & *Quintil. l.* 5. *c. ult.* colligitur. *Cic. l.* 2. *de Divin. c.* 53. Jam assumptione non concessa, nulla conclusio est. ¶ Est etiam adjectum, aut circumstantia. *Martian. Dig. lib.* 28. *tit.* 5. *leg.* 46. *extr.* Si in patre, vel patria, vel alia simili assumptione falsum scriptum est, dum de eo, qui demonstratus sit, constet, institutio valet.

ASSUMPTIVE, adverb. *Martian. Capell. l.* 5. *pag.* 147. ubi *de constitutione causæ assumptiva* disserit. V.

ASSUMPTIVUS, & Adsumptivus, a, um, qui assumitur, προσληπτικός. Constitutio juridicialis assumptiva est ea probationum pars, in qua ratio externa ad defensionem recte facti, vel ad accusationem male facti assumenda est, ut Au. Milo recte Clodium occidit, qui vitæ suæ insidiatus est. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 11. Constitutio juridicialis in duas distribuitur partes, absolutam, & assumptivam. Absoluta est, quæ ipsa in se continet juris & injuriæ quæstionem. Assumptiva est, quæ ipsa ex se nihil firmi dat ad recusationem; foris autem aliquid defensionis assumit. *Quintil. l.* 7. *c.* 4. Alterum defensionis genus, in quo factum per se improbabile, assumptis extrinsecus auxiliis tuemur: id vocant κατ' ἀντίληψιν. Latini hoc quoque non ad verbum transferunt: assumptiva enim dicitur causa. V. *Martian. Capell. l.* 5. *pag.* 146.

ASSUMPTUS, & Adsumptus, a, um, *preso*, *assunto*, προσλαμβανόμενος. *Cic. pro Balb. c.* 24. Sacra Cereris assumpta de Græcia. *Ovid. Metam.* 3. *v.* 558. Assumptumque patrem, commentaque sacra fateri. *h. e.* adscitum, & fictum. ¶ Scribitur & *assumtus*: sic *emtus*, *promtus*, & alia id genus: qua de re plura *Dausquius* in *Emtum*.

ASSUO, V. Adsuo.

ASSURA, æ, f. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 9. Ego quæ requiro sarsuræ, assuræ, membra de palumbis, de gallinis, dic sodes, Merula. Ita habetur in multis Editionib. & ita legit *Turneb. l.* 24. *c.* 22. & *assuram* interpretatur assiduitatem, & diligentiam in nutricando, curando, habendo. Nam assas nutrices dici, quod fere semper assint iis, quos nutriunt, nec vel exiguo divellantur, ut *Non. c.* 1. *n.* 280. interpretatur. *Sarsuram* a *farciendo* deduci ait: & sensum esse: peto, ut farcias & expleas membra omnia, quæ ad hanc nutricationem pertinent. In editione principe A. 1472. legitur: Egoq. requiro farturæ a sura membra de palumbis. De gallinis &c. Alii alia comminiscuntur. Videtur *Victorio* desperatus locus.

ASSURGO, & Adsurgo, urgis, urrexi, urrectum, a. 3. *levarsi in piedi*, *alzarsi*, ἐπανίσταμαι, idem quod surgo: ex *ad*, & *surgo*. *Cic. pro Cluent. c.* 69. Quæ dum laudatio recitatur, vos quæso, qui eam detulistis, assurgite. *Liv. l.* 3. *c.* 24. & *Tacit.* 2. *Hist. c.* 99. Ex quo semel fuerit æger, non modo visum, sed ne assurrexisse quidem ex morbo. *Claudian. in Epithal. Pallad.* & *Celer. v.* 29. Mollibus assurgit stratis. *Al. leg.* exsurgit. *Valer. Flacc. l.* 3. *v.* 476. intortis assurgens arduus undis. ¶ *Assurgere alicui* est ad conspectum alicujus surgere honoris causa. *Cic. in Pison. c.* 12. An quisquam in curiam venienti assurrexit? *Virg. Eclog.* 6. *v.* 66. Utque viro Phœbi chorus assurrexerit omnis. *Ovid.* 3. *Amor. eleg.* 2. *v.* 63. Ruricolæ Cereri, teneroque assurgite Baccho. *Sallust. in fragment.* apud *Non. c.* 4. *n.* 5. Assurgere de sella alicui. *Al. leg.* surgere. *Stat.* 2. *Theb. v.* 60. Assurgere honori numinis. ¶ Translate *Virg.* 2. *Georg. v.* 60. Sunt etiam Ammineæ vites, firmissima vina, Tmolius assurgit quibus, & rex ipse Phanæus. *h. e.* cedit. ¶ Passive impersonaliter. *Cic. l.* 1. *de Invent. c.* 30. Ut majoribus natu assurgatur. *Liv. l.* 9. *sub fin.* Cum assurrectum ei non esset. *Plin. l.* 16. *c.* 4. *ad fin.* Ludos ineunti semper assurgi, etiam ab Senatu, in more est. ¶ In illo *Cicer. de Senect. c.* 18. Hæc enim ipsa sunt honorabilia, salutari, appeti, decedi, assurgi, deduci, reduci, &c. *assurgi* per figuram ζεῦγμα dictum est. neque enim eadem ratione efferri potest, qua *salutare*, *appetere*, & alia, quæ activa sunt. ¶ Pro extolli, aut erescere, *innalzarsi*, *crescere*, *sollevarsi*. *Virg.* 3. *Georg. v.* 355. Septemque assurgit in ulnas. *Id. ibid. v.* 109. Assurgere in auras. *Id.* 11. *Æn. v.* 283. Assurgere in clypeum. *Plin. l.* 13. *c.* 22. Ferula assurgens in altitudinem. *Id. l.* 36. *c.* 12. Pyramis assurgit trecentis sexaginta tribus pedibus. *Id. l.* 4. *c.* 5. Delos assurgit Cyntho monte. *Liv. l.* 22. *c.* 4. Paulo latior patescit campus: inde colles adsurgunt. *Tacit.* 4. *Histor. c.* 23. Pars castrorum in collem leniter assurgens. *Id. Ann.* 13. *c.* 38. Colles clementer assurgentes. *Virg.* 4. *Æn. v.* 86. Nun cœptæ assurgunt turres. *h. e.* non extruuntur. ¶ Item pro oriri, erumpere. *Virg.* 1. *Æn. v.* 539. subito assurgens fluctu nimbosus Orion. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 566. Assurgens nox aurea. *Celf. l.* 2. *c.* 8. Tumores oriuntur, deinde desinunt, deinde rursus assurgunt. ¶ Translate. *Virg.* 10. *Æn. v.* 95. nunc sera querelis Non justis assurgis. *Id.* 11. *Æn. v.* 283. experto credite, quantus In clypeum assurgat, quo turbine torqueat hastam. *Id.* 12. *Æn. v.* 494. Tum vero assurgunt iræ. *Flor. l.* 3. *c.* 1. Assurgere in ultionem. *Vellej. l.* 2. *c.* 51. in triumphum, & pontificatum. *Stat.* 10. *Theb. v.* 227. Gaudet in adversis, animoque assurgit Adrastus. *Quintil. l.* 10. *cap.* 1. Raro assurgit Hesiodus. *h. e.* raro utitur sublimi dicendi stylo.

ASSURIUS, V. Assyrius.

ASSUS, a, um, adject. *arrostito*, ὀπτός, igni tostus: cui opponitur elixus. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 22. dictum putat, quod ab igne assudescit. *Non. c.* 2. *n.* 70. docet, ideo *assos* dici cibos igni tostos, quia sunt sine pigmento saporis alieni, & solo suo sapore conditi. *assus* enim etiam solum significat. Alii derivant ab *ardeo*, quasi *arsum*. *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 73. simul assis miscueris elixa. *Celf. l.* 2. *c.* 28. Res eadem magis alit jurulenta, quam assa; magis assa, quam frixa. *Plin. l.* 30. *c.* 15. Assus pulmo præsumptus. *Scribon. Larg. compos.* 221. Assa ova. ¶ *Assum*, i, absolute. *Cic.* 9. *Fam. ep.* 20. Integram famem ad ovum affero. Itaque usque ad assum vitulinum opera perducitur. *fino all' arrosto di vitello*. ¶ Ab hac significationi-

gnificatione descendit altera, qua *assus* pro sicco sumitur, *secco*. nam assi cibi sicci sunt, & jure carentes. Hinc *assæ sudationes* dicuntur a *Celso l.* 3. *c. ult.* quæ solo, & sicco calore eliciuntur; & opponuntur iis, quæ balneo fiunt, ut ipse exponit *lib.* 2. *c.* 17. Græci ξηρὰς ἱδρῶτας appellant. Hinc locus, seu cella, in qua hujusmodi sudor elicitur, *assum* appellatur. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 1. In balneariis assa in alterum apodyterii angulum promovi, propterea quod ita erant posita, ut eorum vaporarium esset subjectum cubiculis. *Gloss. vet.* Assa cella, ἀφιδρωτήριον. *Senec. ep.* 51. *sudatorium* appellat, *in quod siccus vapor corpora exhausturus includitur*. ¶ *Assus sol* dicitur sol siccus, hoc est sine unctione adhibitus, ἥλιος ξηραλοιφίᾳ. *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 6. Et pro isto asso sole, quo tu abusus es in nostro pratulo, a te nitidum solem, unctumque repetemus. *h. e.* tu in nostro pratulo siccus ad solem inambulasti, neque antea lavisti, aut unxisti corpus: nos non contenti erimus uno, & sicco sole, sed prius lavare, & ungi volemus. Veteres enim solebant uncti nudum corpus ad solem exponere: idque maxime ad præsidium valetudinis. ¶ *Assa nutrix* dicitur sicca, hoc est, quæ lac non præbet infantibus, sed solum diligentiam, & munditiam adhibet, ut docet *Vetus Scholiastes* ad illud *Juvenal. sat.* 14. *v.* 208. *Hoc monstrant vetulæ pueris reptantibus assæ*. Sic enim is ibi legit, cum in vulgatis etiam antiq. Editionib. habeatur *pueris poscentibus assem*. At *Non. c.* 1. *n.* 280. alia ratione *assam nutricem* interpretatur. Nempe ita dictam putat, quod assit infantibus, ut supra in *Assura* dictum est. Quo pertinet illud *Varron.* apud *eund. Non. c.* 2. *n.* 73. *Assa non multo post, quod ea parere non poterat mulier, eum betere foras jussit*. Sic enim emendat *Scalig. in Conjectan. ad Varron. pag.* 78. ¶ *Assi lapides* sunt sicci, hoc est sine cæmento, quibus maceria construitur, quæ ab Italis dicitur *muro a secco*. *Servius ad* 2. *Georg. v.* 417. ¶ Ab altera hac *assi* notione descendit tertia, qua solum significat, *solo*: ex eo fortasse ducta, quod cibi assi solo suo conduntur sapore, sine pigmento saporis alieni, ut *Non. c.* 2. *n.* 70. loquitur. Hinc *assa vox* dicitur sola vox, hoc est ore tantummodo prolata, non adhibitis aliis vocibus tibiæ, aut alterius musici instrumenti, ut *Non. loc. cit.* docet. *Varr. ibid.* In conviviis pueri modesti, ut cantarent carmina antiqua, in quibus laudes erant majorum, & assa voce, & cum tibicine. *Cato ibid.* Melos alterum in cantibus est bipartitum, unum quod est in assa voce, alterum quod vocant organicon. *Ascon. Pedian. in Divin. Cicer. in Verr. c.* 17. Cani remigibus celeusma per symphoniacos solebat, & per assam vocem, idest ore prolatam, & ut in Argo navi per citharam. ¶ Simili ratione *assæ tibiæ* dicuntur, quæ solæ adhibentur sine voce hominis. *Serv. ad* 2. *Georg. v.* 417. Assæ tibiæ dicuntur, quibus canitur sine chori voce. *Festi* quoque huc pertinent verba: *Assa dicuntur cantus tibiarum*: quæ tamen non *Festi*, sed *Pauli Diaconi* ejus epitomatoris, atque adeo mutila, & depravata esse, quidam merito suspicantur.

ASSYRIA, æ, f. *Assiria*, Ἀσσυρία, regio Asiæ auro quondam abundans, contigua Mesopotamiæ, & ab ea Tigride fluvio divisa. Appellata est ab Assur filio Sem, ut *Augustin. l.* 16. *de Civ. Dei, c.* 3. tradit. *Plin. l.* 5. *c.* 12. & *lib.* 6. *cap.* 13. ¶ Scribitur & *Assuria* Latinis litteris. V. in voce sequenti.

ASSYRIUS, a, um, *di Assiria*, ad Assyriam pertinens. *Senec. in Herc. Oet. v.* 553. Taurus puellæ vector Assyriæ. *h. e.* Europes filiæ Agenoris Phœniciæ Regis. Phœnicia autem veteris Assyriæ provincia est. *Justin. l.* 18. *c.* 3. Assyrium stagnum. *h. e.* mare Tiberiadis in Palæstina, quæ & ipsa Assyriæ veteris provincia fuit. *Virg. Eclog.* 4. *v.* 25. Assyrium vulgo nascetur amomum. *h. e.* quod solum in Assyria nascitur, ut *Servius* adnotat. Hoc ipsum *Stat. l.* 2. *silv.* 6. *v.* 88. Assyrium gramen appellat. *Virg.* 2. *Georg. v.* 465. Alba nec Assyrio fucatur lana veneno. *h. e.* purpura. *Servius*: Assyrii populi sunt adjacentes Syriæ, apud quos primum usus inventus est purpuræ. Sic *Sil. l.* 11. *v.* 41. madefacta veneno Assyrio vestis. *h. e.* Tyria purpura. Tyros enim in Syria est. Et *Claudian. l.* 2. *de rapt. Pros. v.* 96. vellera Assyrii spumis fucantur aheni. *Colum. l.* 10. *v.* 114. Assyrio venit quæ semine radix. *Id. l.* 11. *c.* 3. hoc idem *Syriacam radicem* vocat. V. *Radicula*. *Ovid.* 2. *Amor. eleg.* 5. *v.* 40. Assyrium ebur. *h. e.* dentes elephantini, qui ex India advehuntur. Poetæ autem sæpe conterminas regiones confundunt. Assyria Indiam attingit. *Claudian. in Phœn. v.* 86. perfusam murice vestem Assyria signatur acu. *h. e.* Phrygia. *Lucan. l.* 6. *v.* 429. nec Assyria scrutetur sidera cura. scilicet quia Assyrii astrologiæ apprime dediti fuere, ut & *Cic.* sub initio *lib.* 1. *de Divin.* tradit. *Lucan. l.* 4. *v.* 298. Assyrii scrutator pallidus auri. *Al. leg.* Astyrii. *h. e.* Asturii. V. *Astur. Stat. l.* 3. *silv.* 3. *extr.* liquor Assyrius. *h. e.* amomum. *Martial. l.* 5. *epigr.* 7. Assyrii nidi. *h. e.* nidi Phœnicis, quæ in Assyria vivere dicitur. ¶ *Assyria malus* arbor est Assyriæ, Mediæ, & Persidis foliis unedonis, & lauri simillimis, intercurrentibus spinis, omni anni tempore fructum ferens, quod *malum citreum*, & *malum Medicum* appellatur a *Plin. l.* 15. *c.* 14. & *l.* 23. *c.* 6. succum habens acrem, seu acidum, quem *Virg.* 2. *Georg. v.* 126. appellat *tristem*, *tardumque saporem*, ubi plura hac de re. *Plin.* etiam accurate describit *l.* 12. *c.* 3. Quo vero nomine ab Italis appelletur, utrum *arancio*, an *limone*, an *cedro*, difficile est definire, aliis alia sentientibus. Probabile est, ad omnia hæc, eorumque species, tanquam commune nomen transferri. Vide, si lubet, *Pier. ad cit.* 2. *Georg. v.* 134. *Salmas. in Exercitat. Plin. ad Solin. c.* 46. & præterea *Matthiol. in Dioscor. Gesner.* & alios, qui de Plantis ex professo scripsere. ¶ *Assyrii*, *orum*, sunt Assyriæ populi, *gli Assirii*. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 1. ¶ Scribitur & *Assurius* ex consuetudine Latinorum, qui sæpe Græcam υ in *u* vertunt, ut dicemus in *Sulla*: & ita legitur in quibusdam Editionib. *Dig. lib.* 45. *tit.* 1. *leg.* 1. & alibi.

AST, *ma*, ἀὐτάρ, ἀλλά, idem omnino quod *at*; estque familiarissimum Poetis, quamquam & ab Oratoribus non raro usurpatur. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 16. *in f.* Tu crebras a nobis litteras exspecta: ast plures etiam ipse mittito. *Id. Attic. l.* 6. *ep.* 5. Hoc tu indaga, ut soles: ast hoc magis, &c. *Liv. l.* 10. *c.* 19. *ex veteri formula*. Bellona si victoriam duis, ast ego templum tibi voveo. *ed io*. *Plaut. Trinum.* 1. 2. 37. Neque mores antiquos servas, ast captas novos. *Cic. in Prognost.* apud *Priscian. l.* 18. *pag.* 1170. *Putschii*. Ast autem tenui quæ candent lumine Phatnæ. *Virg.* 3. *Æn. v.* 330. Ast illum, &c. *Ovid. Metam.* 6. *v.* 685. Ast ubi, &c. ¶ Alios hujus conjunctionis usus refert *Charis. l.* 1. *pag.* 204. ubi scribit legisse se in Glossis antiquitatum, usurpatam fuisse ab antiquis pro atque, ac, ergo, tamen, tum, cum; sed nullo hæc exemplo confirmat.

ASTA, æ, pro *hasta* legitur in *vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 347. *n.* 1. & apud *Reines. class.* 1. *n.* 163. sed non est ea scriptura in usum trahenda.

ASTA, æ, f. *Asti*, urbs Liguriæ ad Tanarum fluvium. *Plin. l.* 3. *c.* 5. ¶ Alia est in Hispania, *Asta regia* dicta, olim colonia Romanorum. *Id. ibid. c.* 1. & *Pompon. Mela l.* 3. *c.* 1.

ASTACENUS, a, um, ad Astacum oppidum Bithyniæ pertinens, ut *Astacenus sinus*, nunc *Golfo di Comidia*. *Plin. l.* 5. *c.* 32.

ASTACÍDES, æ, m. Astaci filius, & est quidam Menalippus, qui cum Tydeum in bello Thebano lethali vulnere percussisset, ab eo moribundo capite truncatus, & dentibus corrosus fuit. *Ovid. in Ibin, v.* 515. Astacidæque modo decisa cadavere trunco, Digna feris, homini sit caput esca tuum. V. *Stat. sub fin.* 8. *Theb.*

ASTÁCUS, i, m. ἀστακός, *gambero marino*, genus cancri marini, fluviatili cancro valde similis, sed majore tamen mole, colore violaceo exsaturato, & ad nigrum accedente, maculisque variis cæruleis, rubris, candidis asperso. Non unum est astacorum genus: sed *Plinius* marini tantum meminit *lib.* 9. *c.* 31. ut *Harduin.* notat. ¶ Astacus Menalippi pater. V. in dictione præced.

ASTANS, & Adstans, antis, V. Asto *in f.*

ASTÁPHIS, idis, f. *uva passa*, ἀσταφίς, uva passa: Græca vox. *Plin. l.* 23. *c.* 1. Uva passa, quam astaphida vocant, stomachum tentaret, nisi &c. ¶ *Astaphis agria*, ἀσταφὶς ἀγρία eadem quæ *Staphis* apud *Plin. ibid.* V. Staphis.

ASTAPHÍUM, ii, nomen est ancillæ in Comœdia *Plauti*, quæ inscribitur *Truculentus*: eademque per blanditiam dicitur *Astaphilitium* diminutiva voce, *ibid. a.* 5. *v.* 5.

ASTARTE, es, & is, f. Ἀστάρτη, Dea Syrorum, & Sidoniorum; estque Venus hujus nominis quarta, Syria Tyroque concepta, quam Adonidi nupsisse proditum est. Ita *Cic. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 23. At *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 10. dicit, Astartem esse apud Phœnices eandem ac Terram, sicut Taautem eundem ac Cælum: qui duo sunt omnium deorum principes: tametsi hoc loco corruptam esse *Varronis* lectionem censet *Scalig. in Conjectan.* Alii cum *Luciano* censent eandem esse ac Lunam. Docent etiam, ita appellatam esse a divitiis, quia hæc vox Phœnicum lingua greges significat. Antiquorum autem divitiæ olim pecorum gregibus constabant. Denique *Augustin. lib.* 7. *Quæstion. super Judic. quæst.* 17. scribit, a Pœnis nomine Astartis appellari Junonem. Hanc in Sacris Litteris nomine *Astaroth* designari, tradit præter alios *Scalig. loc. cit.* Meminit etiam *Tertull. in Apolog. c.* 24. & *adversf. Gnostic. c.* 3. sed utrobique masculini generis facit, *Astartes*, *is*, si modo ea lectio sana est. Nam alii aliter leg. & *Scioppius* priore loco *Adargatis* reponit. V. plura apud *Selden. de Diis Syris*, *syntagm.* 2. *cap.* 1.

ASTÁTOR, & Adstátor, oris, m. qui astat, adest, seu præest. *Inscript.* apud *Fabrett. c.* 3. *n.* 297. Deo Sancto Numini Deo Magno Libero Patri, & Adstatori, & Conserbatori, &c. Adde *Spon. Miscell. erud. antiq. pag.* 27.

ASTEISMUS, mi, ἀστεϊσμός, Latine urbanitas, est tropus multiplex, numerosæque virtutis. Nam asteismus putatur, quicquid rustica simplicitate caret, & faceta satis urbanitate exponitur: ab ἄστυ, urbs, vel ἀστεῖος, urbanus. Ut illud *Virg. Ecl.* 3. *v.* 90. Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Mævi. Aliud hujus schematis exemplum affert *Diomed. l.* 2. *pag.* 458. *Putsch.* Adde *Charis. l.* 4. *pag.* 247. ¶ Scribitur & *astismus*: sed utcumque scribas, Græca vox est, & Græce usurpanda; licet Latinis litteris legatur apud *Servium ad* 2. *Æn. v.* 547.

ASTER, éris, m. ἀστήρ, cognomento *Atticus*, herba est cauliculum habens foliis oblongis duobus, aut tribus; in cacumine capitula stellæ modo radiata: unde & nomen traxit. nam ἀστὴρ stellam significat. Prodest ad inguinum tumores: unde & *bubonion*, a βουβὼν, inguen, & tumor inguinis; & Latino vocabulo *inguinalis herba* appellatur. *Plin. l.* 27. *c.* 5. & *Apulej. de herb. c.* 60. ¶ *Aster*, cognomine *Samius* genus est terræ Samiæ, de qua *Plin. l.* 35. *c.* 16. ¶ Græce *aster* stellam significat, ut dictum est: atque hoc sensu Latine legitur apud *Macrob. l.* 1. *in somn. Scip. c.* 14.

ASTERÍA, æ, & Asterie, es, f. Ἀστερίη, Poli, & Phœbes filia, soror Latonæ, mater Herculis quarti. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 16. *Hygin. in fabul. proœm.* ¶ Alia est Atlantis filia, mater Oenomai ex Marte. *Hygin. fab.* 250. ¶ Alia Titanis filia a Jove adamata, & ab eodem in aquilam converso rapta: quæ eum ejus amorem contemneret, in coturnicem mutata est. *Ovid. Metam.* 6. *v.* 108. *Hygin. fab.* 53. *Serv. ad Æn.* 3. *v.* 73. hanc Asterien cum priore Poli filia confundit, narratque, cum eam Jupiter vitiare vellet, impetrasse a Diis, ut in avem converteretur: quam cum Jupiter volantem vidisset, afflatam in lapidem mutasse, qui diu sub fluctibus latuit, & tandem super aquas apparuit, & Delos insula facta est. V. ibi plura. ¶ Est etiam nomen gemmæ, quæ inclusam lucem pupillæ modo quandam continet, ac transfundit cum inclinatione, velut

velut intus ambulantem ex alio, atque alio loco reddens, eademque contraria Soli regerens candicantes radios: unde nomen invenit; nempe ab ἀστὴρ, stella, vel scintillans radius. *Plin. l. 37. c. 9.* ¶ Fuit etiam olim nomen duarum insularum Rhodi, & Deli, ut legitur apud *Plin. l. 5. c. 31. & l. 4. c. 12.* ¶ Denique *Asteriæ* nomen est proprium mulieris, apud *Horat. l. 3. od. 7.*

ASTERIACE, es, f. ἀστεριακή, a *Celso l. 5. c. 14.* enumeratur inter ea medicamenta simplicia, quæ carnem alunt, & ulcus implent. Videtur autem intelligere ipsum *asterem Samium*, cui eandem vim tribuit *Galen. de compos. pharmac. secundum loc. l. 7. c. 4.* V. etiam *l. 9. de simplic. medicam. facult. cap. de terra Samia.*

ASTERIAS, æ, m. ἀστερίας, genus est ardeolarum, de quo diximus in *Ardea*.

ASTERICUM, i, n. ἀστερικόν, herba a Latinis *urceolaris* dicta (fortasse quia tergendis urceis apta sit) folio similis ocymo, nigrior tantum, nasciturque in tegulis, parietinisque. *Plin. l. 22. c. 17.*

ASTERION, ii, n. ἀστέριον, genus phalangii, subnigro colore virgulis albis intertexto, cujus morsus genua labefactat. *Plin. l. 29. c. 4.* ¶ Est etiam nomen fluvii Argolidis in Peloponneso e monte cognomine per silvam Nemeam effluens, Ἀστερίων. *Stat. 4. Theb. v. 122. & 714.* ¶ Item nomen proprium viri, Cometis filii, qui unus fuit ex Argonautis. *Valer. Flacc. l. 1. v. 355.*

ASTERISCUS, i, m. *stelletta, asterisco*, ἀστερίσκος, parva stella. Sumitur pro notula in modum parvæ stellæ efformata, quæ in libris ad distinctionem aliquam appingi solet. *Isid. l. 1. Orig. c. 20.* docet asteriscum apponi in iis locis, in quibus aliquid deest. *Hieronym. l. 2. in Ruffin. c. 8.* Omnia veteris instrumenti volumina obelis, asteriscisque distinguere. *Augustin. ep. 10. ad Hieronym. c. 2.* Asteriscis notasti quæ in Hebræo sunt, & in Græco desunt; obeliscis autem quæ in Græco inveniuntur, & in Hebræo non sunt.

ASTERITES, æ, m. ἀστερίτης, genus basilisci stellatam cutem habentis, qui quidquid viderit, arefacere, & occidere dicitur. *Apulej. de herb. c. 128.* ¶ Est etiam gemma eadem quæ *Asteria* apud *Isid. l. 16. Orig. c. 10.* quam *Martian. Capell.* vocat *Astriten*, *lib. 1. pag. 10.*

ASTERNO, & Adsterno, is, a. 3. *stendere a qualche luogo*, παραστορέω, καταστρώννυμι, juxta sterno. *Ovid. Metam. 2. v. 342.* Non auditurum miseras Phaetonta querelas Nocte, dieque vocant, adsternunturque sepulcro.

ASTHMATICUS, a, um, *chi patisce d' asma, asmatico*, ἀσθματικός, qui suspirio, seu difficultate spirandi laborat, quæ Græce ἆσθμα dicitur. (de qua *Cels. l. 4. c. 4. n. 2.*) *Plin. l. 20. c. 21.* Asthmaticis, ac dysentericis in vino bibendum dedit. *Id. l. 26. c. 7.* Hyssopum asthmaticis.

ASTICUS, V. Astycus.

ASTIPULATIO, & Adstipulatio, onis, f. *conformità di sentimento, affermazione*, συγκατάθεσις, actus astipulandi, affirmatio. *Plin. l. 29. c. 1.* Videbamus senes consulares usque in ostentationem rigentes. Qua de re exstat etiam Annæi Senecæ astipulatio. *Quintil. l. 11. c. 3. sub. fin.* An non hæc *misellus*, & *pauperculus*, summissa atque contracta; *fortis*, & *vehemens*, & *latro* erecta & concitata voce dicenda sunt? Accedit enim vis & proprietas rebus tali astipulatione: quæ nisi adsit, aliud vox, aliud animus ostendat. *h. e.* affirmatione & vi vocis remissæ, aut contentæ.

ASTIPULATOR, & Adstipulator, oris, m. προσεπερωτητής, qui alteri stipulanti & spondenti quippiam accedit, & simul cum eo astipulatur, quo pacta, & conventa firmiora sint: estque valde similis fidejussori. *Auct. ep. ad Octavium* (quam olim quidam *Ciceroni* tribuebant) *sub. fin.* Esse quendam cujus avus fuerit argentarius, astipulator pater; uterque vero precarium quæstum fecerit, &c. Designari videntur hoc loco ii, qui in foro ad argentariorum tabernas assistebant, & mercede aliqua accepta, aliorum contractus sua astipulatione, & fide firmabant. *Turneb. l. 16. c. 8.* V. supra sub fin. verbi *Arrogo*. ¶ In judiciis *astipulator* dicitur, qui actori, aut reo vadimonii facti, vel constituti, vel etiam alterius cujuspiam forensis actionis testis accedit, & simul cum eo adpromittit, seu stipulatur. *Cic. pro Quint. c. 18.* Testes tot eum astipulatore tuo comparabuntur. *Id. in Pison. c. 9.* Qui, isto non modo propugnatore, tutiorem se, sed advocato, aut astipulatore, paratiorem fore putaret. ¶ Translate est, qui alteri assentitur, ejusque opinionem approbat, & confirmat. *Cic. Acad. 4. c. 21.* Illud falsum esse, & Stoici dicunt, & eorum astipulator Antiochus. *Valer. Max. l. 7. c. 1. in f.* Dum astipulatorem vanæ opinionis deum habere concupiscit.

ASTIPULATUS, us, m. idem quod astipulatio. In sexto casu sing. *Plin. l. 7. c. 47.* Consecratus est oraculi jussu, & Jovis deorum summi astipulatu.

ASTIPULOR, & Adstipulor, aris, atus sum, dep. 1. *approvare l' altrui sentimento, esser del medesimo parere*, συγκατατίθεμαι, alicui stipulanti accedo, simul stipulor: & translate assentior, alterius sententiam approbo, confirmo. *Liv. l. 39. c. 5.* Astipulari irato consuli. *Plin. l. 7. c. 48.* Hellanicus (prodit) quosdam in Ætolia CC annos explere: cui astipulatur Damastes, memorans, Pictoreum etiam CCC vixisse.

ASTITUO, & Adstituo, uis, ui, utum, a. 3. *collocare, porre appresso*, παρατίθημι, statuere, seu collocare apud aliquid: ex *ad*, & *statuo*. *Plaut. Capt. 4. 2. 66.* Juben', an non jubes astitui aulas, patinas elui? *Auct. ad Herenn. l. 3. c. 20.* Astituere reum ad lectum ægroti. *Apulej. l. 9. Metam.* Die sequenti molæ matutinus astituor. *Et post init. l. 3.* Ejusque tribunal astituor.

ASTO, & Adsto, as, astiti, n. 1. *stare, o stare appresso, star presente*, παρίσταμαι, idem quod sto, vel prope, aut præsens sto, assisto: ex *ad*, & *sto*, *as*. *Virg. 3. Æn. v. 123.* Hoste vacare domos, sedesque astare relictas. *Plaut. Pseud. 3. 2. 74.* Si iste ibit, ito: stabit, astato simul. *Id. Cistell. 2. 3. 53.* Adolescens asta, atque audi. *Id. Epid. 1. 1. 61.* Abeo. Ep. asta; abire hinc non sinam. *Id. Mostell. 1. 4. 11.* Cave, ne cadas; asta. *Id. Capt. 3. 4. 104.* Tu subsultas: ego miser vix asto præ formidine. *appena posso stare in piedi.* Et *Terent. Phorm. 5. 6. 27.* Ad fores suspenso gradu ire perrexi; accessi, astiti, animam compressi, aurem admovi. *Plaut. Cas. 5. 2. 41.* Astare in genua. *stare sulle ginocchia, o in ginocchi.* *Ovid. Metam. 3. v. 187.* in latus obliquum. *stare in banda.* *Virg. 2. Æn. v. 303.* atque arrectis auribus asto. *Plaut. Capt. 3. 5. 6.* Ut confidenter mihi contra astitit. *Cic. pro Arch. c. 10.* Cum Alexander in Sigeo ad Achillis tumulum astitisset. *Id. Catil. 4. c. 2.* Astare in conspectu alicujus. *Tacit. Ann. 12. c. 36.* tribunali. *Sueton. in Tiber. c. 61.* & *Martial. l. 8. e. 56.* mensæ. *Sueton. in Tiber. c. 32.* & *in Oth. c. 3.* pro foribus. *Lucret. l. 1. v. 89.* ante aras. *Virg. 3. Æn. v. 150.* ante oculos. *Id. Æn. 4. sub fin.* Iris supra caput astitit. *Ovid. Heroid. ep. 14. v. 89.* & *Tacit. Ann. 2. c. 9.* Astare in ripa. *Senec. in Herc. Fur. v. 356.* juxta aliquem. *Silius l. 17. v. 478.* Astare præsentem alicui. ¶ Cum ablat. sine præposit. *Tacit. Ann. 15. c. 37.* Crepidinibus stagni lupanaria astabant. *stavano collocati.* *Stat. l. 9. Theb. v. 606.* tum limine divæ Astitit, & tali nequidquam voce precatur. ¶ Cum accusat. sine præposit. *ad*, quæ inest in ipso verbo. Nam *Priscian. l. 18. pag. 1181. Putsch.* docet Latine dici *Astitit illum locum*, & *illo*, & *illi*, & *circa illum*. Hinc *Plin. in paneg. c. 23.* Occursantium populus te quoque, te immo maxime astabat. ¶ Translate *Lucret. l. 3. v. 1092.* finis vitæ mortalibus astat. *Plaut. Amph. 3. 4. 10.* Amanti supparasitor, hortor, asto, admoneo, gaudeo. *h. e.* adsum, præsto sum, *gli assisto.* *Id. Casin. 3. 3. 4.* Contrivi diem dum asto advocatus cuidam cognato meo. ¶ Particip. *astans*, *antis*. *Cic. post redit. in Sen. c. 10.* Astante, atque audiente Italia tota. *presente essendo.* *Id. de Harusp. resp. c. 6.* Maxima frequentia civium astante. *Tacit. Ann. 3. c. 14.* Inter aliena servitia, & tot astantium visu. ¶ *Astans* pro erectus, aut hirtus. *Plin. l. 34. c. 8.* Phidias fecit Minervam Athenis, quæ est in Parthenone astans. *in piedi.* *Virg. 3. Georg. v. 545.* attoniti squamis astantibus hydri. ¶ Pro manens, vigens, incolumis. *Enn.* apud *Cicer. 3. Tuscul. c. 19.* Adstante ope Barbarica. *h. e.* Priami dum regna manebant, ut *Virg. 2. Æn. v. 22.* loquitur. ¶ *Adstassent* est *steterunt*, ut apud *Festum* legitur, quæ tamen verba, ut recte monet *Scalig.* corrupta sunt, legendumque *Adstassint*, *steterint*. ¶ *Astari* passive *Sallust. in fragment.* apud *Non. c. 14. n. 11.* Postquam ex sarcinis paludamenta astari, & delectæ cohortes intelligi cœpere. *astari* hic fortasse positum est pro astitui, collocari. sed totus locus depravatus videtur. In editionib. princip. A. 1476. & 1480. legitur *obstari*. Alii etiam aliter leg.

ASTOMACHETUS, i, *Inscript.* apud *Gruter. pag. 750. n. 14.* D. M. P. Aelio Celeri Clodia Helpis Conjugi Benemerenti. Qui vixit annis XC Astomachetus. *h. e.* sine ullo unquam stomachi vitio. Videtur vox a Græco detorta, sed non sine licentia. Nam στομαχικὸς significat etiam eum, qui stomachi vitio laborat.

ASTOMI, orum, Ἄστομοι, populi ad extremos fines Indiæ habitantes, circa fontem Gangis, qui sine ore esse crediti sunt, corpore toto hirti, frondium lanugine vestiti, halitu tantum viventes, & odore, quem naribus trahant ex variis radicibus, floribus, & silvestribus malis. Hæc ex Megasthene refert *Plin. l. 7. c. 2.* Dicuntur autem ἄστομοι ab α privativa, & στόμα, os, oris.

ASTRABA, æ, f. ἀστράβη, Græca vox, in *Gloss. Isid.* exponitur tabella, ubi pedes requiescunt. In *Gloss.* etiam Lat. Gr. legitur: *Astrania*, σανὶς ὑποπόδιον: ubi *Salmas. in not. ad Spartian. in Carac. c. 7. Voss. in Etymol.* & alii emendant *astraba*, & putat *Salmas.* intelligi gradus ligneos, vel ferreos, quibus in equum ascenditur; aut lignum illud in ephippiis, quod sessor manu tenet, *arcione*. Ita enim exponitur ab *Hesychio*, & in magno Etymologico ἀστράβη τὸ ἐπὶ τῶν ἵππων πηδάλιον ξύλον, ὃ κρατοῦσι οἱ καθεζόμενοι. Significat etiam clitellas, quæ asinis vel mulis imponuntur ad vehenda onera: item quodvis jumentum clitellas ferens (ut ex eodem *Hesychio* constat) quod *dossuarium*, & *clitellarium* Latine dicitur. Ducitur ab α privativa, & στρέφω, verto, torqueo, quia clitella onus, aut equitem regit, ne labatur. Hinc *Astraba*, & Latine *Clitellaria* inscripta est una ex fabulis *Plauti* deperditis, cujus aliquot solum fragmenta ad nos pervenere. *Probus Grammaticus* in vita *Virgilii* (si modo aliqua est ei habenda fides) docet, *astrabam* esse vehiculum quoddam; & ideo a *Plauto* inscriptam fuisse eo nomine fabulam, quia in ea mulieres in ejusmodi vehiculis induxit. *Gell. l. 11. c. 7.* & *Non. cap. 2. n. 11.* dubitant, an ea Comœdia inter geminas *Plauti* referenda sit: *Varro l. 5. L. L. c. 7.* & *Festus* in *Subscudes* non dubitant.

ASTRÆA, æ, f. *Astrea dea della giustizia*, Ἀστραία, Astræi, & Auroræ, sive, ut alii malunt, Jovis, & Themidos filia, justitiæ antistita, quam poetæ fabulantur aureo illo sæculo e cælo in terram migrasse, & tandem mortalium sceleribus offensam cælum repetivisse. *Ovid. 1. Metam. v. 149.* & Virgo cæde madentes Ultima Cælestum terras Astræa reliquit. Adde *Juvenal. sat. 6. v. 19.* & *Senec. in Octav. v. 424.* ¶ Apud *eund. Senec. in Herc. Fur. v. 1068.* dicitur Astræa mater Somni, quia beneficio Justitiæ secure dormiunt homines. ¶ Est hujus Deæ signum in cælesti Zodiaco, quod & *Libra* appellatur. V. *Libra*. *Lucan. l. 9. v. 534.* aut Aries donat sua tempora Libræ, Aut Astræa jubet lentos descendere Pisces.

ASTRÆUS, a, um, adject. Ἀστραῖος. *Astræi fratres* sunt venti, Astræi filii. *Ovid. Metam. 14. v. 545.*

ASTRÆUS, i, Ἀστραῖος, unus ex Titanibus, qui cum Aurora concubuit,

buit, & ex ea ventos genuit. *Serv. ad* 1. *Æn. v.* 136. ex *Hesiodo*, & *Hygin. in proœm. fab.* qui quatuor ei filios tribuit, Zephirum, Boream, Notum, & Favonium. *Cæsar Germanic. in Arat. v.* 104. & *Avien. ibid. v.* 279. hunc faciunt patrem omnium Astrorum, & sideris Virginis, quæ Astræa esse putatur. ¶ Quidam scribunt *Astreus*, & disyllabum putant, ut *Orpheus*: sed obstat Græca dictio, qua Ἀστραῖος dicitur ab *Hesiod. Apollod. Arato*, & aliis.

ASTRAGALIZONTES, ἀστραγαλίζοντες, hoc est astragalis, seu talis ludentes; ab ἀστραγαλίζω, talis ludo: *giuocare agli aliossi*. Ita appellabatur signum a Polyclete factum duorum puerorum talis ludentium: quo opere nullum absolutius plerique judicarunt. *Plin. lib.* 34. *cap.* 8.

ASTRAGĂLUS, li, m. & Astragalum, i, n. ἀστράγαλος. Græca vox significans talum pedis tum in homine, tum in animalibus. Item talum lusorium. Habet etiam alias notiones: sed tum istæ, tum aliæ Græcorum sunt. Usurpatur Latine a *Vitruvio* pro membro architecturæ, quod figura astragalum imitatur: habetque locum in basibus columnarum, in superciliis, in coronis, & alibi. Italice *tondino, fusajuolo, uovolo, uovoletto, bastoncino*. *Vitruv. l.* 3. *c.* 3. Astragali faciendi sunt octavæ partis trochili. *Id. l.* 4. *c.* 6. In hyperthyro scalpendum est cymatium, astragalum Lesbium sima scalptura. *mezzo tondino*. ¶ Est etiam *astragalus* herba, quæ folia habet longa incisuris multis, & obliqua circa radices, caules tres, aut quatuor foliorum plenos, florem hyacinthi, radices villosas, implicatas, rubras, prædurns. Nascitur in petrosis, apricis, & iisdem nivalibus. *Plin. l.* 26. *c.* 8.

ASTRĀLIS, le, ἀστρικός, ad astra pertinens, astricus. *Augustin. de Civit. Dei, l.* 5. *c.* 7. *extr.* Falsæ, & noxiæ opiniones de astralibus fatis.

ASTRANGULĀTUS, V. Adstrangulatus.

ASTRĂPE, es, f. *baleno, lampo*, ἀστραπή, Græca vox fulgetrum significans: nomen est tabulæ, in qua Apelles fulgetrum pinxit. *Plin. l.* 35. *c.* 10. Pinxit & quæ pingi non possunt, tonitrua fulgetraque: Bronten, Astrapen, Ceraunobolian appellant.

ASTRAPĪAS, æ, m. ἀστραπίας, gemma nigri, aut cyanei coloris, discurrentibus e medio fulminis radiis: unde & nomen habet: ab ἀστραπή, fulgetrum. *Plin. l.* 37. *c.* 11.

ASTRAPOPLECTA, neutr. plurale, τὰ ἀστραπόπληκτα, hoc est fulgetro, seu fulgore icta: ab ἀστραπή, fulgetrum, & πλήσσω, percutio, ferio. *Senec. l.* 1. *quæst. natur. c.* 15. Ab his (*fulgoribus*) tecta videmus icta sine fulmine, quæ astrapoplecta Græci vocant.

ASTRĔANS, antis, radios, lucemque astri instar emittens. Vox est pæne monstrosa a *Martian. Capell.* usurpata *l.* 8. *pag.* 273.

ASTRĔPO, & Adstrepo, is, ui, itum, n. 3. *fare strepito*, apud aliquem strepo, vel simul strepo, ἐπικτυπέω, ψοφέω. *Senec. in Hippol. v.* 1022. totum mare Immugit, omnes undique scopuli astrepunt. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 18. Astrepebat vulgus diversis incitamentis: hi verberum notas, illi canitiem, plurimi detrita tegmina, & nudum corpus exprobrantes. *Plin. in paneg. c.* 26. Plerique irritis precibus surdas principis aures astrepebant. ¶ *Astrepere alicui* interdum ponitur pro strepitu ac murmure assentiri, & applaudere. *Tacit.* 11. *Ann. c.* 17. Astrepebat huic alacre vulgus. & *Ann.* 12. *c.* 34. Hæc dicenti astrepere vulgus. & 2. *Histor. c.* 90. Vulgus, solitas adulationes edoctum, clamore, & vocibus astrepebat. ¶ *Astrepere aliquid* est murmure, & clamore dicere, aut repetere. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 49. Magna voce, læta Pisoni omnia, tanquam principi continuare: obvios, & subitæ rei miraculo attonitos, ut eadem astreperent hortari.

ASTRICTE, & Adstricte, *strettamente*, arcte, stricte, strictim, στενῶς. Translate *Cic.* 3. *de Orat. c.* 48. Illud assentior Theophrasto, qui putat, orationem, quæ quidem sit polita, atque facta quodammodo, non astricte, sed remissius numerosam esse oportere. *h. e.* non stricte ligatam numeris, ut versus. *Plin. l.* 3. *ep.* 18. *ad fin.* Cum ea potius, quæ pressius, & astrictius, quam illa, quæ hilarius, & quasi exsultantius scripsi, possint videri, &c. *Senec. ep.* 8. *sub fin. Alienum est omne, quidquid optando venit.* Hunc versum a te dici non paulo melius, & astrictius memini. *Non est tuum, fortuna quod fecit tuum*. h. e. pressius, *con un parlar più stretto*. *Plin. l.* 1. *ep.* 20. Non minus non servat modum, qui infra rem, quam qui supra; qui astrictius, quam qui effusius dicit. *Quintil. l.* 10. *c.* 1. *c.* 1. Densior ille, hic copiosior: ille concludit astrictius, hic latius.

ASTRICTĬO, & Adstrictio, onis, f. στύψις, actus astringendi. *Plin. l.* 27. *c.* 10. Herba odoris tetri, gustus amari cum astrictione. *h. e.* cum vi astringendi.

ASTRICTORĬUS, & Adstrictorius, a, um, *astringente*, στυπτικός, astringendi vim habens. *Plin. l.* 24. *c.* 13. Paliuri folia astrictoriam vim habent.

ASTRICTUS, & Adstrictus, a, um, *stretto, legato*, strictus, constrictus, stricte alligatus, angustus, κατάκλειστος, πεπεδημένος. *Cic. Verr.* 6. *c.* 42. Quis est hic, qui ad statuam astrictus est? *Tacit. Ann.* 4. *c.* 70. Quantum astrictis faucibus niti poterat, clamitans. *Horat. l.* 3. *od.* 8. *v.* 10. Corticem astrictum pice dimovere. *Id. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 174. Astrictus soccus. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 929. Conatusque aliquis vagina educere ferrum, Adstrictum longa sentiat esse mora. *Id.* 3. *de art. am. v.* 146. Astrictæ comæ. *Curt. l.* 3. *c.* 13. vestes. *Id. l.* 4. *c.* 8. Astricti crepidis pedes. *Ovid.* 3. *ex Pont. ep.* 3. *v.* 26. Et coit astrictis barbarus Ister aquis. *agghiacciate*. & 3. *Trist. eleg.* 4. *v.* 48. Astricto terra perusta gelu. *Id.* 3. *Amor. eleg.* 1. *v.* 50. Limen astrictum. *h. e.* janua obserata, & custodita. *Martial. l.* 11. *epigr.* 40. Astricta frons. *h. e.* contracta. *Quintil. l.* 3. *c.* 3. Equus, cujus astricta sunt ilia. *fianchi asciutti*. Sic *in proœm. l.* 8. Astrictum corpus. *Cels. l.* 2. *c.* 2. Astricta tempora. *guance smunte*. *Id. l.* 1. *c.* 3. Alvus fusior, aut astrictior. Et *l.* 3. *c.* 6. Corpus astrictum. *stitico*. *Id. l.* 1. *in præfat.* Genus morbi astrictum. *che rende stitici*. ¶ Translate *Cic.* 6. *Verr. c.* 42. Vinctus, & astrictus religioni. *Id. ad Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 3. Astrictum esse legibus. *Id. Parad.* 1. *init.* voluptatibus. *Lucret. l.* 4. *v.* 1180. in amore. *Ovid. l.* 1. *de ar. am. v.* 361. Pectora astricta dolore. *Sallust. in Jug. c.* 73. Omnes res exsequi solitus, quæ Jugurthæ fesso, aut majoribus astricto superaverant. *occupato*. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 7. *in fi.* Astrictus necessitate. *costretto, astretto*. *Id. in Pison. c.* 13. Quorum meus oppressa prænio, lingua astricta mercede. *Id. de clar. Orat. c.* 90. Dialectica quasi contracta, & adstricta eloquentia putanda est. *ristretta*. *Id. ibid. c.* 25. Simplex quidem L. Mummius, & antiquus; Spurius autem nihilo ille quidem ornatior, sed tamen astrictior. fuit enim doctus ex disciplina Stoicorum. *più stringato*. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 16. Est finitimus oratori poeta, numeris astrictior paulo, verborum autem licentia liberior. *più obbligato*. *Id. ibid. c.* 60. Histrio astrictus certa quadam numerorum moderatione, & pedum. *Id. de clar. Orat. c.* 95. Comprehensio verborum astricta, & perfecta exercitatione. ¶ *Astrictus homo*, in sumptibus parcus, *ristretto nello spendere*. *Propert. l.* 2. *eleg.* 18. *v.* 73. nec poscet garrula, quæ te Astrictus ploret sæpe dedisse pater. Adde *Cicer. Fam.* 3. *epist.* 8. ubi alii leg. *restrictus*. Sic *Tacit.* 3. *Ann. c.* 55. Præcipuus astricti moris auctor Vespasianus fuit. *h. e.* parcimoniæ. *Sueton. in Tiber. c.* 18. Commeatus ad certam formulam astrictus. *Valer. Max. l.* 2. *c. ult. n.* 8. Exiguum patrimonium, astricti continentia mores. *Justin. l.* 44. *c.* 2. Astricta pareimonia. ¶ *Astrictus* pro *obstrictus* *Cic. pro Syll. c.* 29. Tanto scelere astrictis hominibus statuerunt nihil auxilii ferri oportere. Adde *in Pison. c.* 39. *in fin.* ubi alii leg. *obstrictus*. ¶ *Gustus astrictus* idem est ac astringens, acerbus, *lazzo*, στυφός. *Plin. l.* 27. *c.* 12. Polygalā palmi altitudinem petit, in caule summo foliis lenticulæ, gustu astricto. ¶ *Astrictus color*, V. in *Astringo*.

ASTRĬCUS, a, um, adject. ἀστρικός, ad astra pertinens. *Varr.* apud *Non. c.* 6. *n.* 16. Repente noctis circiter meridiem Cum pictus aer fervidis late ignibus Cæli choreas astricas ostenderet, &c.

ASTRĬDENS, & Adstridens, entis, idem quod stridens, vel prope aut in aliquem stridens. *Stat. Theb.* 11. *v.* 494. *de Tisiphone*. premit astridentibus hydris, Intentatque faces.

ASTRIFER, a, um, adject. poet. qui astra fert. *Stat.* 8. *Theb. v.* 83. astriferos inclinat Jupiter axes.

ASTRIFICANS, antis, astra faciens, astrificus. *Martian. Capell. l.* 6. *pag.* 191. Hanc mundo assimilem stupuit Trinacria tellus, Archimedea astrificante manu.

ASTRIFĬCUS, a, um, astra faciens, *Martian. Capell. initio l.* 2. Sed purum astrificis cælum scandebat habenis Nox, revocans merso fulgentia sidera Phœbo.

ASTRIGER, a, um, adject. poet. astra gerens, astrifer. *Stat.* 10. *Theb. v.* 828. astrigeros Capaneus tollendus in axes. *Claudian. de B. Get. v.* 245. astrigera senior cum conjuge Cepheus. *h. e.* Cassiopea. *Solin. in fragm.* apud *Pithoeum, p. m.* 267. tibi primum candidus æther Astrigeram faciem nitido gemmavit Olympo.

ASTRILOQUUS, a, um, qui de astris loquitur. *Martian. Capell. l.* 8. *pag.* 273. Viliaque astriloquæ præfers commenta puellæ.

ASTRILŬCUS, a, um, lucens ut astrum, vel astrorum splendore fulgidus. *Martian. Capell. sub inic. l.* 9. Ruricolæ omnes, cunctique fluctigenæ, quamplures etiam astriluci assensere divi.

ASTRINGO, & Adstringo, is, inxi, ictum, a. 3. *stringere, legare stretta*, προσδέω, idem quod stringo, vel valde stringo, vel juxta, aut ad aliquid stringo, arcte ligo. *Cic. de Univ. c.* 4. Vinculorum id est aptissimum, quod ex se, atque de his, quæ astringit, quam maxime unum efficit. *Horat. Epod.* 15. *v.* 5. Arctius atque hedera procera astringitur ilex. *Cels. l.* 5. *c.* 26. *n.* 24. Fascia sic deliganda est, ut & contineat, nec astringat. *Plaut. Capt.* 3. 5. 9. Astringite isti vehementer manus. *Id. Bacch.* 4. 7. 25. Astringite ad columnam fortiter. *Ovid. Metam.* 11. *v.* 75. Astringere vinculum. *Petron. in Satyr. c.* 9. *extr.* toto pectore aliquem adstringere. *stringere al petto, abbracciare stretto*. Et *Curt. l.* 5. *c.* 1. Coctili laterculo specus structi sunt: totum opus bitumine astringitur. ¶ Pro contrahere, in angustum cogere, cui opponitur dilatare. *Columell. l.* 5. *c.* 6. Frondes arboris amputare, aut astringere, ne umbra viti noceat. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 54. Alvus tum astringitur, tum relaxatur, atque omne, quod accipit, cogit, & confundit. *Senec. ep.* 106. Astringere frontem. *increspare*. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. Astringere vultum superciliis. ¶ Pro claudere, obturare. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. Astringere, aut diducere labra. *Virg.* 2. *Georg. v.* 91. durat magis, & venas astringit hiantes. ¶ A medicis *astringere* dicuntur ea, quæ alvum sistunt, *fermare il corpo, rendere stitico*, ἐπέχειν. *Cels. l.* 1. *c.* 3. Alvum astringit labor, sedile, *&c.* Contra solvit aucta ambulatio, atque esca, &c. Adde *l.* 2. *c.* 30. ¶ Item ea, quæ habent vim siccandi, humores depascendi, partesque roborandi. *Scribon. Larg. compos.* 256. Malagma, quod confirmat partem, & astringit. ¶ Dicitur etiam de frigore: quia contrahit, & cogit. *Curt. l.* 8. *c.* 4. Imbrem vis frigoris concreto gelu astrinxerat. *Id. l.* 7. *c.* 3. Vis frigoris ita astringebat corpora, ut ad surgendum conniti non possent. *intirizzire*. ¶ Hinc ponitur etiam pro refrigerare, *rinfrescare*. *Plin. l.* 5. *ep.* 6. Si natare tepidius velis, in area piscina est; in proximo puteus, ex quo possis rursus astringi, si pœniteat teporis. *Al. leg.* abstergi. *Martial. l.* 1. *epigr.* 50. remissum corpus astringas brevi Salone, qui ferrum gelat. *Astringor* hac significatione eleganter habet in præterito *astrinxi* pro *astrictus sum*; ea ratione, qua *lavo* dici-

dicimus pro *lautus ſum*, & alia. Ita enim conſuetudo obtinuit. *Varr. l.* 8. *L. L.* apud *Gell. l.* 2. *c.* 25. ¶ Præterea *aſtringere* dicuntur ea, quæ ſunt acerbi guſtus, qualia ſunt poma immatura, & acida, quæ dentes, & linguam quodammodo ſtringunt, & ligant. *Plin. l.* 27. *c.* 10. Radix glycyſides guſtu aſtringit. ¶ Pro vellicare, leniter titillare. *Plin. l.* 29. *c.* 2. Mutantes aquam, donec linguam aſtringat leniter, nec mordeat. ¶ Translate *Plaut. Trinum.* 3. 2. 73. Aſtringere affinitatem inter aliquos. *Cic. de provinc. conſul. c.* 14. Una, atque altera æſtas vel metu, vel ſpe, vel pœna, vel præmiis, vel armis, vel legibus poteſt totam Galliam ſempiternis vinculis aſtringere. *Id. pro Planc. c.* 30. *ad fi.* Hujus tanti officii ſervitutem aſtringam teſtimonio ſempiterno. *h. e.* obligabo, confirmabo. *Id.* 3. *Offic. c.* 31. Nullum vinculum ad aſtringendam fidem jurejurando majores arctius eſſe voluerunt. *Id. pro Cluent. c.* 57. Aſtringi lege. *Flor. l.* 4. *c. ult.* Aſtringere hoſtes obſidibus. *h. e.* imperatis, acceptiſque obſidibus obnoxios tenere. *Cic. pro Quint. c.* 5. aliquem ſuis conditionibus. Et *de clar. Orat. c.* 10. diſciplinam legibus. *Id.* 3. *de Orat. c.* 44. orationem numeris. *Id. de Fato*, *c.* 14. Arctius aſtringi ratio non poteſt. *non ſi può ſtringere più l' argomenta. Id.* 2. *de Legib. c.* 19. Aſtringi ſacris. *h. e.* teneri lege de ſacris familiæ ſervandis. *Ulpian. Dig. lib.* 50. *tit.* 6. *leg.* 2. & *Arcad. ibid. tit.* 4. *leg.* 18. muneribus. *h. e.* obligari ad munera præſtanda. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 7. neceſſitate. *eſſer aſtretto. Plin. l.* 7. *ep.* 1. *in fi.* Aſtringere aliquem ad temperantiam. *obbligarla. Sueton. in Aug. c.* 49. militem ad certam formulam ſtipendiorum. *Quintil. l.* 2. *c.* 16. ſe ad ſervitutem alicujus. *Id. l.* 7. *c.* 3. (*al.* 4.) ſe ad certa verba. *Ovid. Heroid. ep.* 20. *v.* 27. aliquem alicui. *h. e.* ſubdere, obnoxium reddere, *legare*, *ſoggettare*. Et *ep.* 16. *v.* 319. ſe in ſacra jura. *Sueton. in Cæſ. c.* 84. ſe jurejurando pro ſalute alicujus. *Terent. Eun.* 1. 2. 22. ſuam fidem alicui. *Liv. l.* 39. *c.* 1. Inops regio milites parſimonia aſtringit. ¶ *Aſtringere* pro paucis colligere, breviter dicere, *reſtringere*, *ridurre in riſtretto*. *Cic.* 3. *Tuſcul. c.* 6. *in fin.* Breviter aſtringere argumenta. *Quintil. l.* 10. *c.* 4. Humilia extollere (*in oratione*) luxuriantia aſtringere. ¶ Pro obſtringere, alligare. *Plaut. Rud.* 4. 7. 34. Aſtringere ſe, & alium furti. *Cic. Phil.* 4. *c.* 4. ſe magno ſcelere. ¶ *Aſtringi* color dicitur a *Plin. l.* 9. *c.* 38. qui minus ſplendidus fit, & quodammodo preſſior: cui contrarium eſt *excitari*. ¶ Ab eodem *l.* 36. *c.* 26. dicuntur arenæ Beli amnis *aſtringi a morſu marino*, cum undis maris alluuntur, & ſalis acrimoniam, ac mordacitatem imbibunt. ¶ *Aſtringere flumen ponte* pro jungere dixit *Silius l.* 13. *v.* 765.

ASTRĬOS, & Aſtrion, ii, ἀστριος, gemma eſt candida, inquit *Plin. l.* 37. *c.* 9. cryſtallo propinqua, in India naſcens, & in Pallenes littoribus: intus a centro ceu ſtella lucet fulgore Lunæ plenæ. Quidam cauſam nominis tradunt, quod aſtris oppoſita fulgorem rapiat, ac regerat. *Iſid. l.* 16. *Orig. c.* 13. Aſtrion ex India eſt, cryſtallo propinqua, &c.

ASTRISŎNUS, a, um, adject. *Martian. Capell. l.* 9. *pag.* 308. Aſtriſonus Jupiter. *h. e.* qui volvendo aſtra ſonum edit.

ASTRĪTES, æ, m. ἀστρίτης, gemma ſiderum fulgorem referens. *Martian. Capell. l.* 1. *pag.* 19.

ASTROARCHE, es, f. Ἀστροάρχη, *h. e.* aſtrorum princeps a Phœnicibus dicta eſt Dea, quæ ab Afris Urania, ſeu Cæleſtis dicitur, nempe Venus. *Martian. Capell. l.* 8. *pag.* 273. ubi alii aliter leg.

ASTROBŎLOS gemma eſſe dicitur oculis piſcium ſimilis, candida luce in ſole radians. *Plin. l.* 37. *c.* 9.

ASTROĪTES, æ, ἀστροΐτης, gemma eſt celebrata miris laudibus a Magis. *Plin. l.* 37. *c.* 9.

ASTROLOGĬA, æ, f. *aſtrologia*, ἀστρολογία, ſcientia tractans de natura, & motu aſtrorum, quæ & *Aſtronomia* dicitur. Aliqui ita diſtinguunt, ut *Aſtronomia* ſit, quæ de motu aſtrorum diſſerit, *Aſtrologia*, quæ influxum ſiderum ſpectat, & ex aſtris prædicit futura contingentia circa vitam & fortunam hominum. Hinc *Hieronym. l.* 1. *adverſ. Pelagian. c.* 8. tanquam duas diverſas artes enumerat. Sed tamen fere Latini Scriptores *aſtrologiæ* nomine utramque complexi ſunt. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 42. Eudoxus Platonis auditor, in aſtrologia facile princeps. (Hujus meminit etiam *Petron. in Satyr. c.* 88.) *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 16. Ignarus aſtrologiæ. Adde *l.* 1. *Offic. c.* 6. ¶ *Aſtrologiæ* inventor dicitur fuiſſe Atlas Libyæ filius: alii Ægyptiis eam inventionem tribuunt, alii Aſſyriis, & Belo Babiloniæ Regi. *Plin. l.* 7. *c.* 56. & *l.* 6. *c.* 26. ¶ Libri de aſtrologia tractantes. *Plin. l.* 18. *c.* 25. Occaſum matutinum Vergiliarum Heſiodus (nam hujus quoque nomine exſtat Aſtrologia) tradidit fieri, cum, &c.

ASTROLŎGUS, i, m. *aſtrologo*, ἀστρολόγος, qui aſtrologiæ ſcientiam habet. *Cic. Verr.* 4. *c.* 52. Iſte novus aſtrologus, qui non tam Cæli rationem, quam cælati argenti duceret. *Id. l.* 1. *de Divin. c.* 6. Augurum, aut aſtrologorum prædictio. *Id.* 6. *Fam. ep.* 6. Ut augures, & aſtrologi ſolent. *Ennius* apud *eund. l.* 1. *de Divin. c. ult.* Non habeo denique nauci Marſum augurem, Non vicanos haruſpices, non de Circo aſtrologos, &c. intelligit eos, qui Italice dicuntur *Aſtrologhi giudiziari*: de quibus & *Juvenal. ſat.* 6. *v.* 552. ¶ Hercules *aſtrologus* dictus eſt, quod eo die ſe flammis injecit, quo futura erat obſcuratio ſolis, inquit *Feſtus* in *Hercules*: vel potius quod aſtrologiæ peritus fuit, quam eum doctum fuiſſe ab Atlante, *Servius* tradit *ad Æn.* 1. *v.* 745. Unde & pro ipſo cælum ſuſtinuiſſe fingitur.

ASTRONOMĬA, æ, f. *aſtronomia*, ἀστρονομία, ſcientia, quæ ex ratione motus ſiderum aliquid colligit, & ad uſum vitæ transfert: v. g. ad rationem temporis, dierum, menſium, anni conſtituendam; item ad navigationem, &c. Græca vox, ut & *aſtrologia*: ſed *aſtronomia* Latini ſcriptores parcius uſi ſunt. *Petron. in Satyr. c.* 88. Ubi eſt dialectica? ubi aſtronomia? ubi ſapientiæ conſultiſſima via? *Senec. ep.* 95. Scita, vel placita, quæ in geometria, & in aſtronomia invenies. Adde *Auguſtin. l.* 18. *de Civ. Dei*, *c.* 39. & *Macrob.* 2. *in Som. Scipion. c.* 4.

ASTRONOMĬCUS, a, um, *aſtronomico*, ἀστρονομικός, ad aſtronomiam pertinens. *Aſtronomicon* eſt liber vel opus de aſtronomia tractans. Ita inſcribitur *Manilii* poema, & *Hygini* liber.

ASTRONŎMUS, i, m. *aſtronomo*, ἀστρονόμος, aſtronomiæ peritus. *Jul. Firmic. l.* 5. *Matheſ. c.* 13. Faciet divinos, ſortilegos, aſtronomos. Adde *cap.* 15.

ASTRUCTĬO, & Adſtructio, onis, f. actus aſtruendi. *Martian. Capell. l.* 5. *pag.* 149. Illa autem ratio ex oratoris plerumque aſtructione colligitur. *h. e.* ex probationibus, quas orator addit. *Id. l.* 9. *pag.* 314. Bene modulandi ſolertia, quæ rhythmicis, & melicis aſtructionibus continetur. *h. e.* compoſitionibus muſicis.

ASTRUCTOR, & Adſtructor, oris, m. *Venant. Fortun. l.* 2. *de vita Mart. verſ. fin.* Aſſertor validus, ſuperans fora, jura, togatos, Nobilis aſtructor, facundus concionator. *h. e.* argumentorum, ac rationum inventor ingenioſus ad probanda ea, de quibus dicit.

ASTRUCTUS, & Adſtructus, a, um, appoſitus, additus. *Apulei. l.* 11. *Metam.* Ad iſtum modum fuſis precibus, & aſtructis lamentationibus.

ASTRUM, i, n. *coſtellazione*, *ſegno celeſte*, ἄστρον, Græca vox, quæ proprie ſignificat *ſidus*, h. e. conſtellationem, ſeu ſignum pluribus ſtellis conſtans (ab ἀστήρ, ſtella) ſicut *aſter* unam ſtellam ſignificat: & ita ſæpe uſurpatur a Græcis, ut *Macrob. l.* 1. *in Somn. Scipion. c.* 14. docet. V. *Sidus*. *Virg.* 1. *Georg. v.* 231. orbem Per duodena regit mundi ſol aureus aſtra. *Id. ibid. v.* 218. averſo cedens Canis occidit aſtro. *Martial. l.* 8. *epigr.* 21. Aſtrum Ledæum. *h. e.* ſidus Caſtoris & Pollucis. *Id. ibid. epigr.* 55. Herculeum aſtrum. *h. e.* ſignum Leonis. Adde *Manil. l.* 3. *v.* 318. *l.* 2. *v.* 666. & alibi ſæpe. ¶ Sæpius tamen ponitur pro ſtella, *ſtella*, *aſtro*, ἀστήρ. *Virg. ecl.* 9. *v.* 47. Ecce Dionæi proceſſit Cæſaris aſtrum. *Horat. l.* 3. *od.* 21. *extr.* fugat aſtra Phœbus. *Cic.* 1. *Tuſcul. c.* 25. Et aſtra ſuſpeximus, tum ea, quæ ſunt infixa certis locis, tum illa non re, ſed vocabulo errantia. *Id. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 46. In æthere aſtra volvuntur. *Id. ibid. c.* 7. Curſus aſtrorum diſpares. *Id. l.* 2. *de Divin. c.* 41. Antecellere cognitione aſtrorum. *Virg.* 8. *Æn. v.* 590. Aſtrorum ignes. *Id.* 4. *Æn. v.* 352. Aſtra ignea. *Id.* 5. *Æn. v.* 838. Ætheriis delapſus ab aſtris. *Id.* 2. *Æn. v.* 460. Turris educta ſub aſtra. *h. e.* in magnam altitudinem: hyperbole Poetis familiaris. Sic *Ovid. Metam.* 1. *v.* 316. Mons ibi verticibus petit arduus aſtra duobus. *Virg. Æn.* 3. *v.* 567. Ter ſpumam eliſam & rorantia vidimus aſtra. *Id.* 9. *Æn. v.* 641. Sic itur ad aſtra. *h. e.* in cælum aſcenditur. *Ovid. Metam.* 9. *v.* 272. & *l.* 15. *v.* 846. Inferre aliquem aſtris. *Horat. l.* 4. *od.* 2. *v.* 23. Educere aliquem in aſtra. *h. e.* laudibus in cælum ferre, & æterna fama donare. Et eod. ſenſu *Id. l.* 2. *ſat.* 7. *v.* 29. abſentem ruſticus urbem Tollit ad aſtra. *Virg. eclog.* 5. *v.* 52. Daphnin ad aſtra feremus. *Cic. Attic. l.* 2. *ep. ult.* Tollere in aſtra laudes alicujus. *Horat. l.* 2. *ep.* 2. *v.* 187. Natale aſtrum. *h. e.* ſub quo quemque naſci credidit antiquitas: quodque influere unicuique vel faciles, vel duros mores; proſperam, vel adverſam afferre ſortem putabatur. *Id. l.* 2. *od.* 17. *v.* 21. Utrumque noſtrum incredibili modo conſentit aſtrum. *l' oroſcopo*. *Petron. in Satyr. c.* 44. Malo aſtro natum eſſe. ¶ In illo *Statii l.* 1. *ſilv.* 1. *v.* 97. Ibit in amplexus natus, fraterque, paterque, Et ſoror: una locum cervix dabit omnibus aſtris: *aſtra* ponuntur pro hominibus inter deos relatis: alluditque *Stat.* ad Julium Cæſarem, poſt cujus mortem ſtella crinita, quæ per aliquot dies in cælo apparuit, ejus anima eſſe in aſtrum converſa credita eſt, ut narrat *Suetonius* in ejus vitæ fine. ¶ De Sole, & Luna. *Cenſorin. de die Nat. c.* 23. Babylonii a Solis exortu ad exortum ejuſdem aſtri diem ſtatuerunt. *aſtri diem* in quibuſd. Codicib. deſunt. *Cic. in ſomn. Scip. c.* 7. Homines annum tantummodo ſolis, ideſt unius aſtri reditu metiuntur.

ASTRŬO, & Adſtruo, is, uxi, uctum, a. 3. *fabbricare appreſſo*, προσοικοδομέω, παροικοδομέω, juxta ſtruo, prope exſtruo: ex *ad*, & *ſtruo*. *Plin. l.* 9. *ep.* 7. Hæ mihi cauſæ utrique (*villæ*) quæ deſunt aſtruendi. *Colum. l.* 1. *c.* 5. *ſub fin.* Novum ædificium veteri aſtruere. *Cæſ. l.* 2. *B. Civ. c.* 9. Aſtruere contignationem laterculo. *h. e.* laterculo ſtructo munire. *Juſtin. l.* 23. *c.* 3. Sicut ante ſecunda fortuna Italiæ Siciliæque imperium, & tot de Romanis victorias aſtruxerat; ita nunc adverſa deſtruens quæ cumulaverat, &c. *Scribon. Larg. compoſ.* 227. Cumulare, & aſtruere medicamentum. ¶ Sæpiſſime ſumitur pro addere, ſuperaddere, *aggiungere*. *Ovid. l.* 2. *de ar. am. v.* 119. Jam molire animum, qui duret, & aſtrue formæ. *Quidam leg.* formam. *Plin. l.* 9. *c.* 35. Aſtruere aliquid magnificentiæ. *Plin. alter in paneg. c.* 35. Aſtruere aliquid edicto alterius. *Id. ibid. c.* 74. & *l.* 3. *ep.* 2. & *Vellej. l.* 2. *c.* 55. aliquid dignitati, aut gloriæ alicujus. *Plin. in paneg. c.* 46. alicui laudem. *Tacit. l.* 5. *Hiſt. c.* 78. nobilitatem, ac decus alicui. *Silius l.* 4. *v.* 8. Aſtruit auditis, docilis per inania rerum Paſcere rumorem vulgi, pavor. *Vellej. l.* 1. *c.* 17. Ut Livium quoque priorum ætati aſtruas. *h. e.* annumeres. ¶ Pro attribuere. *Martial. l.* 3. *epigr.* 20. An quæ Neroni falſus aſtruit ſcriptor? ¶ Pro affingere, imaginando ſuperaddere. *Quintil. l.* 8. *c.* 3. An quiſquam tam procul a concipiendis imaginibus rerum abeſt, ut cum illa in Verrem legit (*Verr.* 7. *c.* 33.) *Stetit ſoleatus prætor populi R. cum pallio purpureo, tunicaque talari, muliercula nixus in litore*, non ſolum ipſum os intueri videatur, & locum, & habitum, ſed quædam etiam ex iis, quæ dicta non ſunt ſibi ipſe aſtruat? ¶ Pro ſubornare, inſtruere. *Curt. l.* 10. *c.* 1. Gentis leviſſimos falſis criminibus aſtruxit, monitos, tum de-

demum ea deferre, cum ipse jussisset. ¶ Pro affirmare, asseverare. *Plin. l.* 12. *c.* 18. Periti rerum astruxerunt, non ferre tantum annuo fetu, &c. Ita habetur in editionib. antiquis A. 1470. & 1472. & in omnib. MSS. quos vidit *Harduinus*: in editione A. 1469. & in aliis fere omnibus legitur *asseverant*. Hanc affirmandi notionem huic verbo tribuunt etiam *Agroetius de Orthogr. pag.* 2268. *Putsch.* & *Beda ibid. pag.* 2334.

ASTU, *città d' Atene*, nomen est neutrum indeclinabile a Græco ἄστυ, εος, τό, urbs, υ in *u* mutata ex Latinorum consuetudine (quamquam & *asty* interdum, servatis Græcis litteris, legitur) & dicitur per antonomasiam de urbe Athenarum, quemadmodum πόλις de Alexandria apud eosdem Græcos, & *urbs* apud Latinos de Roma; tametsi proprie *Astu* pars Athenarum fuit. *Accius* apud *Non. c.* 4. *n.* 330. Omnes qui arcem, astuque accolunt cives. *Cic.* 2. *de Legib. c.* 2. Ut vestri Attici priusquam Theseus eosdem migrare ex agris, & in Astu, quod appellatur, omnes se conferre jussit, &c. *Nepos in Themist. c.* 4. Xerses Thermopylis expugnatis, protinus accessit Astu, idque, nullis defendentibus, incendio delevit. *Id. in Alcib. c.* 6. Postquam Astu venit. *Terent. Eun.* 5. 6. 17. An in Astu venit? *Vitruv. l.* 8. *c.* 3. Et in Asty, & ad portum Pyræeum ducti sunt salientes. Adde *sub fin. præfat. lib.* 7.

ASTŬLA, æ, f. *scheggiuola, pezzetto di legno*, σχίδιον, idem omnino quod assula. *Plin. l.* 16. *c.* 11. Flos resinæ cum multa astula tenui, brevique avulsus. & *cap.* 12. Nec corpori ipsi (*piceæ*) parcitur, quoniam astula in fructu est. *h. e.* etiam astula piceæ abscissa utilitatem habet. Ita posteriore hoc *Plinii* loco habetur in MSS. omnibus, quos vidit *Harduin.* & utroque in Editionib. princip. A. 1469. 1470. & 1472. nisi quod in his addita aspiratione *hastula* editum est. Alii quidam *assula* malunt. Eadem varietas lectionis est apud *Celsum l.* 5. *c.* 26. *sect. penult.* Eadem offensa etiam in filicis astula est. *Casaubon.* enim hanc veram lectionem esse ait: at *Almeloveen.* edidit *in filice est*: multo rectius. Legitur præterea *astula* apud *Paulin. Nolan. carm.* 25. *in natal. Fel.* 10. *v.* 137. vicit brevis astula flammam. (*Voss. in Etymol.* legit *assula*) Et *ep.* 31. (*al.* 11.) In segmento pæne atomo astulæ brevis. Et *Plin. Valer. l.* 1. *c.* 36. Tedas pingues in astulas concides. ¶ De astula regia V. in *Hastula*. ¶ *Isid. l.* 17. *Orig. c.* 6. scribit, astulam a tollendo esse nuncupatam, quasi *abstulam*. Sed *Voss. in Etymol.* docet *astulam* pro *assulam* ea ratione dictam esse a Latinis, qua *pultare* pro *pulsare*, *aggretus* pro *aggressus*, & similia.

ASTULŌSUS, a, um, adject. ut *resina astulosa* apud *Marcell. Empir. de medicament. sub fin.* ubi fortasse intelligit resinam ex astulis piceæ, de qua *Plin. l.* 16. *c.* 12. cujus verba in voce superiori retulimus.

ASTUPĔO, & Adstupeo, es, ui, n. 2. *stupirsi*, ἀποθαυμάζω, idem quod stupeo, vel valde stupeo, vel ad aliquam rem stupeo. *Senec. de tranquill. c.* 8. Non te pudet quisquis divitiis astupes? *Stat.* 3. *Theb. v.* 405. cui fida manus proceresque socerque Astupet oranti.

ASTUR, ŭris, adject. *di Asturia*, ad Asturiam pertinens. Est autem *Asturia* provincia Hispaniæ Tarraconensis, in ora Boreali Oceani, olim aurifodinis, & equis, qui, *asturcones* dicuntur, nobilis. *Martial. l.* 10. *epigr.* 16. Callaicis quidquid fodit Astur in arvis. *Id. l.* 14. *epigr.* 199. Venit ab auriferis gentibus Astur equus. V. Asturco. *Silius l.* 1. *v.* 252. tremuitque exercitus Astur. *Id. ibid. v.* 231. Astur avarus. *Id. l.* 12. *v.* 748. Belliger Astur. *Plin. l.* 4. *c.* 20. Asturum regio. *Flor. l.* 4. *c.* 12. Cantabri, & Astures, validissimæ gentes. ¶ Tradit, vel fingit *Silius l.* 3. *v.* 332. dictos esse *Astures* ab armigero Memnonis Auroræ filii, cui nomen *Astyr*, qui, domino ad Trojam occiso, in Hispaniam migraverit. ¶ Est etiam *Astur* genus avis, quem Itali dicunt *terzuola*, & *astore*, ex accipitrum genere, cujus formam, naturamque *Aldrovand. l.* 5. *Ornithol. c.* 1. describit; & putat derivari a Græco ἀστερίας. *Jul. Firmic. l.* 5. *Mathes. c.* 7. *sub fin.* Accipitres, falcones, astures, aquilas alere.

ASTŪRA, æ, f. fluvius Hispaniæ in Asturia. *Flor. l.* 4. *c.* 12. ¶ Item fluvius, insula, & oppidum Latii apud Circæos. *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 40. & alibi.

ASTURCO, onis, m. *giannetto, ginnetto, chinea, cavallo ambiante*, equus ab Asturibus Hispaniæ gente, unde venit appellatus, molli, & glomerato alternantium crurum passu incedens, & sessorem non succutiens atque ob id magno in pretio habitus. *Plin. l.* 8. *c.* 42. In Hispania Gallaica gens est, & Asturica: equini generis, (hi sunt quos thieldones vocamus, minori forma appellatos asturcones) gignunt, quibus non vulgaris incursu gradus, sed mollis alterno crurum explicatu glomeratio, &c. *Martial. l.* 14. *epigr.* 199. cui titulus est *Asturco*. Hic brevis, ad numerum rapidos qui colligit ungues, Venit ab auriferis gentibus Astur equus. *Silius l.* 3. *v.* 336. Aut inconcusso glomerat vestigia dorso, Aut molli pacata celer rapit essede collo. *Senec. ep.* 87. Non omnibus obesis mannis, & asturconibus, & tolutariis præferres unicum illum equum, ab ipso Catone defrictum? ¶ Etiam de aliis, qui tolutim, ac molliter gradum glomerant, *asturco* dicitur. Hinc *asturconem Macedonicum* legimus apud *Petron. in Satyr. c.* 86. tametsi alii ibi aliter lectionem mutare conati sunt. V. *Varior.* notas in *Petronio Burmanni*.

ASTURĬA, V. in *Astur*.

ASTURICUS, a, um, ad Asturiam seu ad Astures pertinens, ut Asturica gens apud *Plin. l.* 8. *c.* 42. & *Sil. l.* 16. *v.* 584. ¶ *Asturica*, nunc *Astorga* urbs est Asturiæ, ad fluvium Teram. *Plin. l.* 3. *c.* 3.

ASTUS, us, m. *astuzia, accortezza, furberia, malizia*, πανουργία, calliditas, astutia; & fere in malam partem. Origo, si *Festo* credimus, est a Græco ἄστυ, urbs, quia qui in urbibus versantur assidue, cautiores, & acutiores esse videntur, quam qui in agris, & pagis degunt. Usurpatur raro in recto casu singulari; interdum in recto, & quarto casu plurali; sæpissime in ablativo singulari, & quodammodo adverbialiter. *Sil. l.* 16. *v.* 32. Non ars, aut astus belli, vel dextera deerat. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 20. Astus hostium in perniciem ipsis vertebat. *Id. Ann.* 12. *c.* 45. Nil tam ignarum barbaris quam machinamenta, & astus oppugnationum. *Gell. l.* 11. *sub fin.* Firmare animum ad astus insidiarum. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 212. Exsequi astus. *Petron. in Satyr. c.* 97. Ulyxem astu simillimo vicit. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 64. Astu aggredi aliquem. *Terent. Andr.* 1. 3. 3. & *Phorm.* 1. 4. 5. providere aliquid. *Id. Eun.* 5. 4. 2. rem tractare. *Virg.* 11. *Æn. v.* 704. Consilio versare dolos ingressus, & astu. *Plaut. Capt.* 2. 1. 26. Doli non Doli sunt, nisi astu colas. *Id. Pœn. prol. v.* 111. Docte, atque astu aliquid quærere. *Ciceroni* quoque tribuerunt quidam 3. *Offic. c.* 16. *in fi.* Non placuisse majoribus nostris astus. Sed ibi passim legitur *astutos*. ¶ Adjective *astus, a, um*, pro astutus. *Accius* apud *Non. c.* 1. *n.* 54. Nisi ut asta ingenium lingua laudem. *Plaut. Pœn.* 5. 4. 80. Misera timeo, quid hoc sit negotii: mea soror ita stupida est sine animo asto. Ita *Cujacius* refert hæc duo loca ad *lib.* 1. *de Feud. tit.* 2. sed aliter res se habet. Rectius enim alii plerique priore quidem loco leg. *astu* pro *asta*; posteriore autem sic: *Misera timeo quid hoc sit negotii, mea soror: ita stupida sine animo asto*. ut *asto* sit verbum. Addunt alii & illud ejusdem *Plauti Trucul.* 4. 4. *in fi.* Næ istum ecastor hodie astis confertum fallaciis. *subaudi* dimittam: sed alii leg. *astutis*.

ASTŪTE, *astutamente, maliziosamente*, πανούργως, callide, versute. *Cic. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 2. *c.* 1. Nihil enim nec temere dicere, nec astute reticere debeo. *Id. Attic. l.* 10. *ep.* 6. Astute aliquid agere. *Terent. Eun.* 3. 3. 3. labefactare aliquem. *Plaut. Epid.* 2. 2. 96. comminisci aliquid. *Id. Mostell.* 5. 1. 21. Docte, atque astute captare. *Id. Rud.* 4. 7. 14. Consulte, docte, atque astute cavere. *Varr. l.* 9. *L. L. c.* 1. *ante med.* Sed ne astutius videar posuisse, &c. *Gell. l.* 18. *c.* 4. *ad fin.* Levia inaniaque pro gravibus, & veris astutissime componere. *Lactant. l.* 1. *c.* 22. Astutissime excogitare.

ASTŪTĬA, æ, f. *astuzia, malizia*, πανουργία, κακοποιΐα, calliditas, malitia, perversum, & callidum ingenium in inveniendis dolis, & fallaciis: & differt ab *astu*, ut actus ab habitu: *astutia* enim habitum significat; *astus* actum. *Cic. pro Cluent. c.* 65. Quod si aut confidens astutia, aut callida esset audacia, vix ullo obsisti modo posset. *Id.* 3. *Offic. c.* 17. Aliter leges, aliter philosophi tollunt astutias. *Terent. Andr.* 4. 3. 8. Nunc opus est tua mihi ad hanc rem exprompta malitia, atque astutia. *Plaut. Capt.* 2. 1. *in fi.* Inest spes nobis in hac astutia. *Id. ibid.* 3. 3. 15. Machinari corde astutiam aliquam. *Id. Epid.* 3. 2. 27. & *Mil.* 2. 2. 81. instituere. *Id. Epid.* 3. 2. 39. Permeditatus dolis, astutiisque onustus. *Id. Mil.* 2. 2. 78. In regionem astutiarum mearum te induco. ¶ Accipitur etiam pro urbana quadam calliditate, & solertia, qua & nocemus nemini, & rem nostram provide, prudenterque agimus, *accortezza*. *Cic. Fam.* 3. *ep.* 10. Quæ ego omnia in expetenda tua amicitia non astutia quadam, sed aliqua potius sapientia sequutus sum. ¶ Pro acumine, perspicacia. *Pacuv.* apud *Cicer. l.* 5. *de Fin. c.* 11. Quibus (*feris*) abest ad præcavendum astutia.

ASTŪTŬLUS, a, um, *astutella, maliziosetto*, diminut. ab astutus. *Apulej. l.* 6. *Metam.* Nec tamen astutulæ anus milvinos oculos effugere potui.

ASTŪTUS, a, um, *astuto, accorto, sagace*, πανοῦργος, πανοῦργος, ἀστεῖος, astu plenus. Primo significat urbane callidum, solertem, sagacem, & quod in rem suam est diligentissime providentem: ab *astu*, quod ab ἄστυ, urbs. Nam in urbe degentes sagaciores, cautioresque esse solent, quam qui in agris, ut ex *Festo in Astu* diximus. Nam quod in eodem *Festo* legitur *Astutus, arte tutus*, ne ipsi quidem *Vossio* placet; suntque illa non *Festi*, sed *Pauli Diaconi* verba. *Cic. Verr.* 2. *c.* 11. *in fi.* Ita fiet, ut tua ista ratio existimetur astuta; meum hoc consilium necessarium. *Ascon. ibid. Astuta*: urbana. etenim urbs ἄστυ dicitur. *Cic. in Orat. c.* 19. Oratio philosophorum nihil iratum habet, nihil invidum, nihil atrox, nihil mirabile, nihil astutum. *Id. pro Mur. c.* 4. Labores, per quos præmia ceperis, cum adeptus sis, deponere, esset hominis & astuti, & ingrati. *Plin. l.* 36. *c.* 26. Astuta, & ingeniosa solertia. *Martial. l.* 12. *epigr.* 89. Solers, & astutus. ¶ Sæpe in malam partem accipitur pro versuto, malitioso, ad decipiendos alios ingenioso, doli machinandi perito, *astuto, malizioso, furbo*. *Cic.* 3. *Offic. c.* 13. Hoc celandi genus est hominis non aperti, non simplicis, non ingenui, non justi, non viri boni; versuti potius, obscuri, astuti, fallacis, malitiosi, callidi, veteratoris, vafri. *Gell. l.* 5. *c.* 10. Consilium astutum capere. *Tacit. de Germ. c.* 22. Gens non astuta, nec callida. *Plaut. Cas.* 5. 1. 6. Nec fallaciam astutiorem ullus fecit poeta. *Id. Amph.* 1. 1. 112. Malus, callidus, astutus admodum. *Horat. l.* 1. *sat.* 3. *v.* 61. pro bene sano, Ac non incauto, fictum, astutumque vocamus. *Augustin. l.* 21. *c.* 6. Astutissima calliditas.

ASTY, V. Astu.

ASTYĂNAX, actis, m. Ἀστυάναξ (Græce urbis regem significans, ab ἄστυ, urbs, & ἄναξ, rex) filius Hectoris ex Andromache, natus post inchoatum bellum inter Trojanos, & Græcos; etiam *Scamander* dictus. Hunc Ulysses, antequam naves e Sigæo solverent, e turri dejecit, ne quid reliquiarum superesset, quod excidium Trojæ ulcisceretur. Sed *Dionysius* narrat, Scamandrum, & alios Hectoris filios a Pyrrho in Græciam captivos ductos fuisse, deinde ab illo dimissos, ad Regnum paternum in Troadem rediisse ductu Ascanii filii Æneæ, ad quem in agro Dascylitico regnantem se contulerant. *Ovid. Met.* 13. *v.* 415. Mittitur Astyanax illis de turribus, unde, &c. *Virg.* 2. *Æn. v.* 457. & avo puerum Astyanacta trahebat. *Astyanacta* accu-

fativus est Græcæ positionis pro *Astyanactem*, quæ Latina est, & legitur apud *Dares. Phryg. c.* 24.

ASTYCUS, a, um, adject. ἀστυκὸς, ad *asty*, seu *astu*, hoc est urbem Athenarum pertinens. Hinc *astyci ludi* ludi videntur fuisse, quos Athenienses in honorem Bacchi in urbe instituerant. *Jul. Scalig. l.* 5. *de emendat. temp.* scribit, fuisse ludos scenicos. Ad horum imitationem etiam Caligula *Syracusis astycos ludos edidisse* legitur apud *Sueton. in ejus vita cap.* 20. ubi alii leg. *asticos* æque recte. nam & ἀστικὸς Græce scribitur. Quidam Cod. habent *Atticos*, alii *Actiacos*: quidam etiam *hasticos*, quod quidam interpretantur ludos militares, in quibus simulacro quodam pugnæ hastis luderetur, quemadmodum in gladiatoriis gladio dimicabatur. Alii alias etiam lectiones commenti sunt.

ASTYLIS, V. infra Astytis.

ASTYNOME, es, f. Ἀστυνόμη, Chrysæ sacerdotis filia, de qua V. in *Chryses*.

ASTYPALEA, æ, f. Ἀστυπάλαια, nunc *Stimpalia*, insula est maris Carpathii, una ex Cycladibus, cum urbe ejusdem nominis, ab Astypale Ancæi matre nominata. *Plin. l.* 4. *c.* 12. *Ovid.* 2. *de ar. am. v.* 82. Cinctaque piscosis Astypalæa vadis.

ASTYPALÆICUS, a, um, ad Astypalæam pertinens, ut *Astypalæicæ cochleæ*, quarum varios usus in medicina refert *Plin. l.* 30. *c.* 4. 6. & 14.

ASTYPALÆIUS, a, um, Astypalæicus. *Ovid. Metam.* 7. *v.* 461. Hinc Anaphen sibi jungit, & Astypalæia regna.

ASTYRIUS, V. in *Assyrius*.

ASTYTIS, idis, f. ἀστῦτις, genus lactucæ rotundæ minima radice, latis foliis. *Plin. l.* 9. *c.* 8. ubi alii leg. *astylis*: sed *astytis* defenditur ab *Harduino* auctoritate *Eustathii ad Iliad.* γ.

ASYLA, æ, f. herba est Latine ferus oculus dicta. *Plin. lib.* 25. *cap.* 13.

ASYLUM, i, n. *asilo*, *franchigia*, ἄσυλον, templum, aliusve quivis locus inviolabilis, consecrationis lege tutus, ad quem confugientes sine summo piaculo avelli non poterant: ab α privativa, & συλάω, spolio, rapio: vel quasi *asyron* ab α privat. & σύρω, traho, quod inde extrahi neminem fas esset, ut *Servius* docet ad *Æn.* 2. *v.* 761. ¶ Asylum primum Athenis sibi constituerunt Herculis posteri, veriti vim eorum, qui ab illo fuerant vexati, ut *Serv.* scribit *loc. cit.* Alii a Cadmo primum Thebis apertum fuisse putant. Deligebantur autem ad hoc templa præcipue, & luci propter religionem, quæ talia loca magis verenda reddit, & tuta. Tale fuit templum, & lucus Apollinis in Delo insula, *ea religione, & jure sanctum, quo sunt templa, quæ asyla Græci appellant*, ut *Liv. l.* 35. *c. ult.* loquitur. Græcos imitatus Romulus, & ipse asylum in ipso urbis primordio, Romæ constituit, inter Capitolium, & arcem, loco densis arboribus septo; quo ex finitimis populis turba omnis, sine discrimine, liber, an servus esset, avida rerum novarum perfugit: idque primum ad cœptam magnitudinem roboris fuit, ut *Liv. l.* 1. *c.* 8. narrat. Confugientes in asylum rei a legibus tuti erant; neque abstrahi inde poterant, ne loci sanctitas violaretur. *Tacit.* 3. *Ann. c.* 60. Crebrescebat Græcas per urbes licentia, atque impunitas asyla statuendi: complebantur templa pessimis servitiorum: eodem subsidio obærati adversum creditores, suspectique capitalium criminum receptabantur. *Liv. l.* 1. *c.* 8. Aperire asylum. *Cic.* 3. *Verr. c.* 33. Confugere in asylum. *Gell. l.* 6. *c.* 2. *ad fin.* Perfugiunt ad fati necessitatem tanquam in aliquod asylum.

ASYMBOLUS, a, um, adject. ἀσύμβολος, qui symbolum non dedit, hoc est nullo collato pretio una cum aliis convivio adest, quem *Horat. l.* 4. *od.* 12. *v.* 23. vocat *immunem*: ab α privativa, & σύμβολον, vel συμβολὴ, collatio, collecta, quæ fit a singulis ad communes dapes. *Terent. Phorm.* 2. 2. 25. Te ne asymbolum venire, unctum, atque lautum a balneis? *che tu venga a macca?* Adde *Gell. l.* 6. *c.* 13.

ASYNDETON, & Asynthĕton, i, ἀσύνδετον, & ἀσύνθετον, figura, (Latine *dissolutio*) qua, demptis conjunctionibus, dissolute plura dicuntur, ut *Cic.* ait *in Orat. c.* 39. Talis est illa apud *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 30. Gere morem parenti, parce cognatis, obsequere amicis, obtempera legibus. Et *Ciceronis* apud *Quintil. l.* 9. *c.* 3. Qui indicabantur, eos vocari, custodiri, ad Senatum adduci jussi: in Senatu sunt politi &c. ¶ *Asyndeton* est ab α privat. & σύνδετος, colligatus, a συνδέω, simul ligo. *Asyntheton* ab α privativa, & σύνθετος, compositus, coagmentatus, a συντίθημι, compono, conjungo. Quamquam, *asyntheton* hoc schema recte dici, negat *Voss. l.* 5. *Instit. Orat. c.* 2. ¶ Dicitur præterea ἀσύνδετον a *Charis. l.* 4. *pag.* 250. *Putsch.* cum pluralis dictio singulari verbo concluditur, ut in illo *Virg. Æn.* 1. *v.* 20. *hic illius arma, Hic currus fuit*: Debuit enim dicere *fuerunt*. ¶ Adjective *asyndetus Mercurius* apud *Sidon. l.* 8. *ep.* 11. est Astrologorum propria vox, quibus signum aliquod asyndetum dicitur, cum nulla ratione, aut aspectu cum alio signo jungitur.

ASYSTATOS, instabilis, inconstans. Vox Græca apud *Lactant. l.* 3. *c.* 6. ab α privativa, & ἵσταμαι, sto.

AT, *ma*, ἀλλὰ, sed, verum; conjunctio adversativa, quam ab αὖτις (quod eandem fere habet significationem) derivari putat *Voss. in Etymol.* in *Ad. Cic. Attic. l.* 7. *ep.* 11. Non est in parietibus respublica, at in aris & focis. *Id. pro Mil. c.* 17. Vidit necesse esse Miloni proficisci illo ipso die, itaque antevertit. at quo die? *Id. pro Cluent. c. penult.* Una mater oppugnat. at quæ mater? ¶ Jungitur eleganter aliis particulis. *Liv. l.* 5. *c.* 9. Ceteri tribuni nihil contradicere. at enimvero Sergius, Virginiusque intercedere, &c. *Cic. Verr.* 7. *c.* 26. At contra quacumque iter fecit, &c. *Plaut. Bacch.* 4. 2. 12. Nimis iracunde. *Ps.* At scin', quam iracundus siem? *Id. Amph.* 1. 1. 20. At scin' quomodo? faciam ego hodie te superbum, nisi hinc abis. *ma sai come?* estque hæc sæpe minitantis formula. *Id. Trinum.* 5. 2. 63. At jam posthac temperabo. *Terent. Adelph.* 2. 1. 7. Leno sum, at ita, ut usquam fuit fide quisquam optima. ¶ *At*, inquit *Festus*, notat etiam rerum differentiam, ut cum dicimus: *Scipio est bellator*; at M. *Cato Orator*. qua ratione vim disjunctivæ & habere videtur. ¶ In principiis servit transitioni, & continuationi orationis ut *ac*, & *atque*. *Cic. pro Dom. c.* 44. At videte hominis intolerabilem audaciam cum projecta quadam, & effrenata cupiditate. *Id. Phil.* 1. *c.* 8. At quæ est ista tertia decuria? Centurionum inquit. *Servius ad Æn.* 7. *v.* 363. & *ad Æn.* 9. *v.* 144. docet aliquando non tam conjunctionis vim habere, quam incipiendi; & ad ornatum pertinere. *Apulej.* sæpe *at enim* usurpat pro *autem*, ut *l.* 9. *Metam.* At enim casulæ parvulæ conterminos agros magnos possidebat vicinus dives. ¶ Servit frequenter anteoccupationi. *Cic.* 2. *Phil. c.* 9. At ego suasi. Scilicet is animus erat Milonis, ut prodesse Reipublicæ sine suasore non posset. At lætatus sum. Quid? ergo in tanta lætitia, &c. *ma mi dirai, che* &c. *Id. Fam.* 6. *ep.* 6. Cæsar nunquam, nisi honorificentissime, Pompejum appellat. At in ejus personam multa fecit asperius. Armorum ista, & victoriæ sunt facta, non Cæsaris. *Id. Attic.* 9. *ep.* 10. At Sylla, at Marius, at Cinna recte, imo jure fortasse. Sed quid eorum victoria crudelius? Adde *Fam.* 9. *ep.* 6. & *l.* 2. *de Divin. c.* 21. 29. 31. & 32. ¶ Ponitur etiam pro *atqui*, & sæpe subjectioni servit. *Cic.* 1. *Catil. c.* 11. Quid tandem impedit te? mos ne majorum? at persæpe etiam privati in Republica perniciosos cives morte multarunt. An leges? at nunquam in hac urbe, &c. *e pure.* *Id.* 3. *Verr. c.* 55. Quid ita? ne vitiosum opus fieret? at erat probatio tua. Ne parum locuples esset? at erat, & esset amplius, &c. *Id. pro Mil. c.* 6. Quid porro quærendum est? factum ne sit? at constat. A quo? at patet. *Id.* 2. *de Divin. c.* 29. At mors insecuta Gracchum est. Causa quidem, credo, aliqua morbi gravioris, &c. *Terent. Andr.* 4. 1. 56. Parum succedit, quod ago: at facio sedulo. ¶ Pro saltem, *almeno*. *Cic. pro Quint. c.* 31. Obsecravit, ut aliquam, si non propinquitatis, at ætatis suæ; si non hominis, at humanitatis rationem haberet. *Id. Verr.* 4. *c.* 43. Cognitorem adscribit Sthenio. quem? cognatum aliquem aut propinquum? non. Termitanum aliquem, honestum hominem ac nobilem? ne id quidem. At Siculum, in quo aliquis splendor, dignitasque esset? minime. *Id. Verr.* 7. *c.* 27. Si minus supplicio affici, at custodiri oportebat. *Id. Verr.* 5. *c.* 85. Si non bonam, at aliquam rationem afferte. ¶ Interdum servit concessioni. *Cic. Attic.* 3. *ep.* 15. Non ita laudat Curionem. At potest ille aliquid prætermittere, &c. ¶ Interdum exclamationi, & implorationi. *Cic. Verr.* 3. *c.* 46. At per deos immortales, quid est, quod de hoc dici possit? *Horat. Epod.* 5. At o deorum quisquis in cælo regis, &c. ¶ Interdum exsecrationi, & imprecationi. *Terent. Hecyr.* 1. 2. 59. At te dii, deæque perduint, &c. *Virg. Æn.* 2. *v.* 535. At tibi pro scelere, exclamat, pro talibus ausis, &c. Adde *Plaut. Mostell.* 1. 1. 37. ¶ Jungitur eleganter cum *vero*, & *enim*, habetque varios usus. *At vero* adversativa est sæpe. *Cic. pro Marcell. c.* 4. Nihil est opere, aut manu factum, quod aliquando non consumat vetustas. At vero hæc tua justitia & lenitas animi florescet quotidie magis. Adde 2. *Offic. c.* 20. & 23. ¶ *At vero*, & *at enim* serviunt etiam occupationi. *Cic.* 2. *Phil. c.* 15. At vero Pompeji voluntatem a me abalienabat oratio mea. An ille quemquam plus dilexit, &c. *Ma dirai, che* &c. vel: *ma pure il mio parlare alienava*, &c. *Id. ibid. c.* 2. At enim te in disciplinam meam tradideras (sic enim dixisti) domum meam ventitaras. Næ tu, si id fecisses, melius famæ consuluisses. Adde *Verr.* 7. *c.* 17. & *pro Leg. Manil. c.* 17. & 20. ¶ Adhibetur eleganter *at enim*, cum vehementius adversamur. *Cic.* 1. *Offic. c.* 40. Bene Pericles cum casu formosus puer præteriret, dixissetque Sophocles, O puerum pulcrum, Pericle! At enim prætorem, Sophocle, decet non solum manus, sed etiam oculos abstinentes habere. *Id.* 3. *de Orat. c.* 12. Id si feceris, multa hic hodie vitia ponemus. At enim non sine meo periculo, Crassus inquit, possum, Sulpici, te reprendere. *Terent. Phorm.* 3. 2. 2. Audi quod dicam. *Do.* At enim tædet jam audire eadem millies. *Plaut. Pseud.* 2. 2. 45. Si dare vis mihi, magis erit solutum, quam ipsi dederis. *Ha.* At enim scin' quid est? reddere hoc, non perdere herus me misit. ¶ *At enim*, & *at etiam* serviunt nonnunquam indignationi. *Cic. Phil.* 2. *c.* 34. Quid indignius, quam vivere eum, qui imposuerit diadema? *&c.* At etiam ascribi jussit in fastis. C. Cæsari Dictatori Antonium Conf. populi jussu regnum detulisse, &c. *ma di più.* *Plaut. Trinum.* 4. 2. 149. At etiam maledicis? *Terent. Eun.* 4. 4. 1. Exi foras, sceleste: at etiam restitas? *Liv. l.* 3. *c.* 19. *ad fin.* At enim divinis humanisque obruti sceleribus, legem vos hoc anno perlaturos dictitatis? ¶ *At at* repetitum, V. infra suo loco. ¶ Olim *at*, & *ad* promiscue scribebatur, & usurpabatur ob affinitatem, quam litteræ *t*, & *d* inter se habent: idque observasse se non in codicibus solum, sed etiam in antiquis monumentis testatur *Pierius* ad illud *Virg.* 4. *Æn. v.* 1. *At regina gravi*: ubi *Ad regina* in antiquo codice legisse se ait; & in illo *Æn.* 3. *v.* 371. *meque ad tua limina*, scriptum esse *at tua limina*. Sic *adque* pro *atque* legitur in antiq. inscript. Quæ scribendi ratio etiam tempore *Quintiliani* vigebat, ut colligitur ex ejus verbis *l.* 1. *c.* 7. (*al.* 13.) *sub init.* Sed Grammatici eam postea legem statuerunt, ut præpositio per *d*, *ad*; conjunctio per *t*, *at* scriberetur. Quæ lex ita paulatim receptissimo usu firmata est, ut nequaquam sit ab ea recedendum.

ATABULUS, i, m. ventus Apuliæ peculiaris, frigidissimus, qui si flaverit circa brumam, omnia exurit arefaciens, ut nullis postea solibus

bus recreari possint, ut ait *Plin. l.* 17. *c.* 24. Videtur derivari posse ab ἄτη, damnum, & βάλλω, infero, quia satis perniciem affert. Hunc *Gell. l.* 2. *c.* 22. vocat *Horatianum*, quia ejus meminit *Horat. l.* 1. *sat.* 5. *v.* 77. Incipit ex illo montes Apulia notos Ostentare mihi, quos torret Atabulus, & quos, &c. V. *Sciron*.

ATABYRIUS JUPITER, Ἀταβύριος, dictus est a quodam Atabyrio, qui eum hospitio receperat, & in bello contra Gigantes adjuverat, ipsique fanum ejus jussu dicaverat, ut est apud *Lactant. l.* 1. *c.* 22. Sed *Strabo l.* 14. scribit, Jovem Atabyrium dictum esse ab Atabyri monte altissimo Rhodi insulæ, ubi templum habuit. ¶ Fuit etiam quidam *Atabyrius* Rhodi Rex, a quo ipsa insula *Atabyria* est appellata. *Plin. l.* 5. *c.* 31.

ATACINUS, a, um, ad Atacem fluvium pertinens. *Atacini*, *orum*, dicti sunt populi Galliæ Narbonensis: unde ipse Narbo *colonia Atacinorum*, & *Decumanorum* a *Pompon. Mela l.* 2. *c.* 5. appellatur. ¶ *Atacinus* etiam dictus est *P. Terentius Varro* Poeta ab eodem Atace fluvio, ut docet *Porphyr.* ad illud *Horatii l.* 1. *sat.* 10. *v.* 46. experto frustra Varrone Atacino. Fuit enim ex Gallia Narbonensi, floruitque temporibus fere iisdem, quibus *M. Varro*, aut paulo post sub Cæsare Dictatore, & Triumviris. Scripsit Argonautica libris quatuor, secutus Apollonium Rhodium, quem curiose adeo imitatus est, ut ejus interpres dici possit: præterea bellum Sequanicum, epigrammata quædam, & elegiam, in qua cantavit puellam nomine Leucadiam, quam adamabat, & alia. Sed horum omnium nihil superest, præter quædam fragmenta apud *Quintilian. Priscian. Fest.* & alios. Scripsit etiam Satyram, sed non edidit, teste *Acrone* ad *Horat. loc. cit.* Hujusmodi de ejus scriptis judicium tulit *Quintilian. l.* 10. *c.* 1. Atacinus Varro in iis, per quæ nomen est assecutus, interpres operis alieni (*Argonautica intelligit*) non spernendus quidem, verum ad augendam facultatem dicendi parum locuples. Ejus meminere etiam *Ovid.* 1. *Amor. eleg. ult. v.* 21. *Propert. l.* 2. *eleg. ult. v.* 86. & *Stat. l.* 2. *silv. ult. v.* 77. ¶ Quidam scribunt *Attacinus* duplici *t*. Sed si ab Atace fluvio ducitur, primam brevem habet. V. *Atax*.

ATĂGEN, V. *Attagen*.

ATALANTA, æ, & Atalante, es, Ἀταλάντη, Schœnei filia, in Schyro, vel Sciro urbe Arcadiæ nata, vel ut alii malunt, Jasii Argivorum Regis filia, virgo forma, & viribus corporis præstans, una ex comitibus Dianæ. A Meleagro Œnei, & Althææ filio vocata ad venationem apri Calydonii cum reliqua Achajæ juventute, eum prima sagitta vulneravit. Aper a Meleagro occisus est. Hic Atalantæ amore captus illi caput feræ largitus est. Cum eam rem avunculi Meleagri, Althææ fratres, Plexippus, & Toxeus indignarentur, & puellæ munus ademissent, a Meleagro interfecti sunt. Althæa stipitem fatalem igni admovit, quo combusto & ipse Meleager consumptus est. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 280. & *sequent.* ¶ Atalanta a nuptiis omnino abhorrebat, sylvis tantum, & venatu delectabatur. Cum mira corporis velocitate præstaret, procis suis cursus certamen proposuit, in quo victum mortis pœna, victorem conjugii sui præmium sequeretur. Multis superatis, tandem ab Hippomene Megarei, & Meropes filio, tribus pomis aureis, quæ ei Venus dederat, singillatim in stadium projectis, semel, iterum, tertium, a currendo retardata, & superata est. Irata Venus, quod sibi gratias non egisset Hippomenes, nec tus dedisset; effecit, ut in via in sacro Cybeles templo concumberent, quod erat in silva. Cybele scelus ulta est, eosque in leones convertit. Atque hi leones sunt, qui Cybeles currum trahunt. *Ovid.* 10. *Metam. v.* 560. & *sequent.* Sed *Hygin.* duas facit Atalantas, alteram Archadem Schœnei filiam, Hippomenis uxorem, (quem alii Milanionem appellant) alteram Jasii, quam Meleagro nupsisse dicit, & ex eo Parthenopæum genuisse, qui inter formosissimos numeratus est. V. *eund. fab.* 99. 174. 185. & 270. *Serv. ad Æn.* 3. *v.* 113. & *Vet. Scholiast. Statii ad* 7. *Theb. v.* 267. ¶ Etiam *Ovid. Hyginum* sequitur, sed Atalantam Jasii filiam Milanioni nupsisse dicit, non Meleagro, & *Nonacrinam* vocat 2. *de ar. am. v.* 185. quia erat ex Tegea urbe Arcadiæ, ubi *Nonacris* mons. *Id. Metam.* 10. *v.* 598. Et tegitur festa victrix Atalanta corona. *Id.* 3. *Amor. eleg.* 2. *v.* 29. Talia Milanion Atalantes crura fugacis, &c. *Heins.* monet, in MSS. legi *Atalantis*, sed *Atalantes* esse retinendum, quod legitur etiam *l.* 3. *de ar. am. v.* 775. ¶ Est etiam *Atalanta*, & *Atalante* insula Eubœæ adjacens. *Plin. l.* 2. *c.* 88. & *l.* 4. *c.* 12. & *Senec. l.* 6. *quæst. nat. c.* 24.

ATALANTÆUS, a, um, adject. possess. ab Atalanta. *Stat.* 4. *Theb. v.* 309. Jamque Atalantæas implerat nuncius aures. *Manil. l.* 5. *v.* 179. Atalantæi labores. *Stat.* 7. *Theb. v.* 267. Schœnos Atalantæus. *h. e.* Schœnos urbs Arcadiæ dicta a Schœneo Bœoto, qui in ea loca migraverat, cujus filia Atalanta prope eam urbem cursu certavit, ut est apud *Pausan.* in *Arcadicis*. ¶ Scribitur & *Atalanteus*.

ATALANTIĂDES, æ, m. Parthenopæus Atalantæ filius. *Stat.* 9. *Theb. v.* 789. Trux Atalantiades.

ATANUVIUM, ii, n. est poculi fictilis genus, quo in sacrificiis utebantur sacerdotes Potitii. Ita *Festus*, ubi alii leg. *Atavium*. In Glossis *Isidori* legitur *Attanabo*, *genus vasis*. Et in Glossis *Philox*. *Atanulus*, ἄγγιον ἱερὸν σκεῦος κεραμικόν. Quæ voces aliquam inter se similitudinem habent, & eandem rem significare videntur. V. *Voss. in Etymol.* ¶ Legitur etiam *Attanulum*, quod ab *Atanuvium* factum esse, putat *Salmas. in Solin. pag.* 830.

ATARGĂTIS, quæ & Atargata, & Atergatis, & Adergatis, & Adargitis, & Adargidis, item Derceto, & Derce, varie a variis appellatur, Dea Assyriorum, seu Syrorum, de qua videndus *Seldenus de Diis Syris syntagm.* 2. *c.* 3. ubi ea omnia nomina corrupta esse censet ab Addirdaga, quæ est Hebræa vox אדיר דג & significat magnificum, seu potentem piscem: additque in hanc migrasse numen Dagon, quod & ipsum derivatur ab Hebraico דג seu דָּגָה piscis. Ejus enim numinis forma superne hominem, inferne piscem referebat. *Atargatis*, seu *Adargatis* legitur apud *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 23. & apud *Plin. l.* 5. *c.* 23. V. supra in *Adad*.

ATARNITES, æ, fuit Hermias Atarnæ, seu Atarneæ (de qua *Plin. l.* 5. *c.* 30.) urbis Mysiæ tyrannus, qui cum a Persarum Rege defecisset, ab ejus ducibus circumventus, & in Regis potestatem redactus vivus in juvenci pellem insutus fuit. *Ovid. in Ibin*, *v.* 319. ubi alii leg. *Acharnides*, quod rejicit *Heinsius*.

AT AT (& aliquando conjunctis duabus vocibus *Atat*) interjectio variis affectibus serviens ἆ ἆ, αἶ αἶ. Modo enim est aliquid de improviso deprehendentis, aut rem diu non cognitam tandem intelligentis. *Terent. Eun.* 4. 5. 1. At at data hercle verba mihi sunt. *ah*. *Id. Andr.* 1. 1. 98. At at hoc illud est; hinc illæ lacrimæ, hæc illa est misericordia. ¶ Modo timentis. *Terent. Eun.* 4. 6. 17. Militem secum ad te quantas copias adducere? At at. *ma temo assai*. *Plaut. Aulul.* 4. 8. 10. Ille me non videt. at at eccum ipsum. *ma aimè eccolo!* ¶ Modo exclamantis, & dolentis. *Plaut. Aulul.* 3. 1. 8. At at, perii hercle ego miser. ¶ Aliquando est simpliciter adversativa, ut *at*. *Plaut. Casin.* 2. 7. 11. At at concedam huc: audio aperiri fores. ¶ Huc pertinent illa quoque *Nævii in Tarentilla* apud *Charis. l.* 2. *pag.* 213. *Putsch. At at rata*, *cave cadat*, *amabo*. ubi libentius legerem *at attate*, vel *attate* solummodo. Et *ejusd. in Coroll. ibid. pag.* 214. *At tat tat*, & *at tata*, quod eodem modo emendandum videtur. V. *Attate*. ¶ Legitur etiam *attat* conjunctim, & geminato *t*, præsertim in allatis, aliisque *Plaut.* locis, ut *Pœn.* 4. 1. 5. *Pers.* 4. 7. 12. *Trucul.* 2. 7. 22. &c. sed eadem omnino est significatio.

ATAVĬA, æ, f. *bisarcavola*, *madre dell' arcavolo*, *o dell' arcavola*, *quarta nonna*, ἐπιμάμμη, abavi, vel abaviæ mater, tam ex parte paterna, quam materna; cui respondet *adneptis*. *Cajus Dig. lib.* 38. *tit.* 10. *leg.* 1. & *Paul. ibid. leg.* 10.

ATAVUS, i, m. *bisarcavolo*, *padre dell' arcavolo*, *o dell' arcavola*, *quarto avo*, ἐπίπαππος, abavi, vel abaviæ pater tam ex parte paterna, quam materna; cui respondet *adnepos*, ut *Cajus Dig. lib.* 38. *tit.* 10. *leg.* 1. & *Paul. ibid. leg.* 10. docent. *Festus* scribit, *atavum* dici, quia tata est abavi, idest pater (al. leg. *tata est avi*) ut pueri usurpare solent. Sed hoc etymon ineptum videtur. *Plaut. Pers.* 1. 2. 5. Pater, avus, proavus, abavus, atavus, tritavus. *Cic. pro Cœl. c.* 14. Non patruum, proavum, atavum audieras consules fuisse? ¶ Aliquando pro abavo sumitur. *Vellej. l.* 1. *c.* 2. Duces recuperandi imperii fuere Temenus, Cresphontes, Aristodemus, quorum atavus (*Hercules*) fuerat. V. *Lips.* notas, ubi stemma apponit. ¶ Aliquando universim dicitur de majoribus. *Colum. in præfat. l.* 1. *circa med.* Veteres illi Sabini, atavique Romani. *i vecchi*, *gli avi Romani*.

ATAX, ăcis, m. *l' Aude*, fluvius Provinciæ Narbonensis, qui e Pyrenæo nascitur, Rubrensem lacum permeat, Narbonem alluit, & in Tyrrhenum mare infunditur. Ita *Plin. l.* 3. *c.* 4. & *Pompon. l.* 2. *c.* 5. Hinc *Lucan. l.* 1. *v.* 403. Mitis Atax Latias gaudet non ferre carinas. Adde *Sidon. in carm. l.* 9. *ep.* 15.

ATEĬUS, vel Atteius, V. *Capito*.

ATELLA, æ, f. Ἀτέλλα, oppidum fuit Oscorum in Campania apud Clanium fluvium, nunc excisum; cui successit *Aversa* non longe ab eo sita. *Silius l.* 11. *v.* 14. Jamque Atella suas, jamque & Calatia adegit, Fas superante metu, Pœnorum in castra cohortes. Adde *Cicer.* 2. *Agrar. c.* 31. ¶ Apud *Petron. in fragment. Tragur. c.* 53. *Burmann.* Atellam facere, est Atellanam fabulam actitare. Alii tamen leg. *Atellanam*.

ATELLANĬCUS, a, um, adject. ad Atellanas pertinens. *Sueton. in Tiber. c.* 45. Atellanicum exodium. *Petron. in fragment. Tragur. c.* 68. *Burmann.* Atellanici versus. V. *Atellanus*.

ATELLANĬUS, a, um, idem quod Atellanicus. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 10. Atellanius versus. *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 10. Atellania ars. Utroque loco quidam leg. *Atellanicus*. V. vocem sequent.

ATELLĀNUS, a, um ad Atellam pertinens. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 14. Municipium Atellanum. ¶ *Atellani*, *orum*, sunt Atellæ oppidi incolæ. *Plin. l.* 3. *c.* 5. ¶ *Atellana fabula*, & *Atellana*, *æ*, absolute genus est poematis maxime jocosum, & ridiculum, ideo ita appellatum, tum quia primo, & diu Atellanis fabellis, hoc est ab Atellanis petitis, consertum fuit, ut *Liv. l.* 7. *c.* 2. docet; tum quia Oscorum dialectus in eo servabatur; tum demum quia qui illud agebant Osco more personati inducebantur. Atella autem Oscorum urbs fuit. Hujusmodi fabulæ agebantur fere in fine Comœdiæ, aut Tragœdiæ (unde & *Exodia* dicebantur) ad exhilarandos animos affectu aliquo vehementi turbatos, quemadmodum a Græcis Satyræ, & ab Italis nunc ea, quæ *intermezzi* appellamus. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 71. Urbicus exodio risum movet Atellanæ. *Suetan. in Ner. c.* 39. Histrio Atellanarum. *Id. in Cal. c.* 27. Atellanæ poeta. *Gell. l.* 17. *c.* 2. Novius in Atellana, quæ Parcus inscripta est. *Id. l.* 12. *c.* 10. Pomponii fabula Atellana est, quæ ita inscripta est, Æditumus. ¶ *Atellanus*, *i*, Atellanæ fabulæ actor. *Sueton. in Galb. c.* 13. Atellanis notissimum canticum exorsis. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 16. Nunc venio ad jocationes tuas, cum tu secundum Œnomaum Accii, non, ut olim solebat Atellanum, sed ut nunc fit mimum introduxisti. Hoc *Ciceronis* loco innuitur discrimen inter *Atellanos*, & *Mimos*. Nimirum *Mimi* fabulæ erant Latinæ, sed valde lascivæ, & dicacissimæ: contra *Atellanæ* modestiores multo, & vetusta rudique, ac severa elegantia scriptæ. Præterea mimos agebant histriones, Atellanas sibi Romana juventus retinuit, nec ab histrionibus pollui

passa est, ut *Liv. loc. cit.* scribit. V. plura apud *Manut. in hunc Cicer. loc.* Et universim de Atellanis fabulis consule *Voss. Institution. Poetic. l. 2. c. 35.* ¶ Quidam scribunt *Attellanus* duplici *t*, sed minus recte.

ATER, atra, atrum, *nero*, *oscuro*, *atro*, niger, obscurus, μέλας. Proprie differt a *nigro*, sicut *albus* a *candido*. Nam *ater* minus obscuritatis habet, quam *niger*, sicut *candidus* plus candoris, quam *albus*. Tametsi hoc discrimen non semper a Scriptoribus servatur. *Cic. Tuscul. 5. c. 39.* Democritus luminibus amissis, alba scilicet, & atra discernere non poterat. *Id. 3. Tuscul. c. 5.* Atra bilis. *Ovid. l. 1. Amor. eleg. 13. v. 31.* Filius ater. *Id. ibid. eleg. 14. v. 9.* Ater capillus. *Lucret. l. 6. v. 1145.* Ater sanguis. (Frequenter Poetæ *sanguinem atrum* vocant, præsertim illum, qui in cædibus effunditur) *Tacit. Hist. 5. c. 6.* Ater liquor. *Petron. in Satyr. c. 133.* Atra vestis. *Horat. l. 2. od. 14. v. 17.* Ater Cocytus. *Id. Epod. 8. v. 3.* Ater dens. *Id. l. 2. od. 16. v. 2.* Atra nubes. *Id. Epod. 10. v. 9.* Atra nox. *Id. l. 2. sat. ult. v. 55.* Ater pulvis. *Ovid. 4. Metam. v. 165.* color. *Terent. Eun. 5. 4. 17.* panis. *Plaut. Men. 5. 5. 17.* Album, an atrum vinum potas? *Id. Pœn. 5. 5. 11.* Atrior multo ut fiet, quam Ægyptii. *Virg. 2. Georg. v. 130.* Atra venena. *h. e.* quia vel nigri sunt succi, vel nigra reddunt corpora, quæ infecerint. *Horat. l. 3. od. 27. v. 18.* Ater sinus Adriæ. *h. e.* procellosus, quia mare agitatum ventis nigrescit. *Lucret. l. 6. v. 258.* & *Virg. 5. Æn. v. 693.* Atra tempestas *scilicet* quia nubes solem tegunt, & tenebras inducunt. Sic *Virg. 7. Æn. v. 214.* Atra hiems. *Id. 1. Æn. v. 169.* Atrum nemus. *h. e.* umbrosum. ¶ *Ater* etiam dicitur, qui atratus est. *Horat. l. 1. ep. 7. v. 6.* Designatorem decorat lictoribus atris. *h. e.* ministris libitinariis, qui pullis vestibus utebantur. ¶ Translate ponitur pro fœdo, turpi. *Horat. de ar. Poetic. v. 3.* ut turpiter atrum Desinat in piscem mulier formosa superne. *Adde quod pisces permulti sunt atri coloris.* *Virg. Georg. 3. v. 430.* Atra ingluvies. ¶ Item pro funesto, infelici, lugubri, tristi. *Propert. l. 2. eleg. 8. v. 34.* Extremi funeris atra dies. *Virg. 3. Æn. v. 64.* Atra cupressus. *Lucret. l. 2. v. 580.* Atrum funus. *Virg. 6. Æn. v. 429.* Atra dies. *Senec. in Herc. furen. v. 693.* Ater luctus. *Id. in Hippol. v. 1212.* Atra lux. *Horat. l. 1. od. 28. v. 13.* Atra mors. ¶ *Atri dies* sunt ominosi, infelices, & in quibus gravis aliquando calamitas Reipublicæ acciderit: quales erant Romanis dies omnes postridie calendas, nonas, idus, & ante diem quartum calendas, nonas, idus, ut *Gell. l. 5. c. 17.* *Paul.* ex *Festo* in *Nonarum*, & *Macrob. l. 1. Saturn. c. 15. in f.* & *c. 16.* docent, ejusque rei causam ibidem tradunt. Addit *Gell.* hos dies imperite a vulgo *nefastos* appellari. Differunt enim. Nam omnes quidem atri dies erant nefasti, sed non omnes nefasti erant atri: verbi gratia dies festi erant nefasti, sed non atri. Atri dies neque prœliares erant, neque puri, neque comitiales. *Varr. l. 5. L. L. c. 4.* Dies postridie calendas, nonas, idus appellati atri, quod per eos dies novi inciperent. *Turneb.* legendum putat *nihil novi inciperent*, ut constet sententia. *Afran.* apud *Non. c. 2. n. 40.* Septembris heri calendæ, hodie atri dies. ¶ Ratio autem hujus appellationis est, quod veteres felicia omnia albo, tristia & infausta atro colore notabant. V. quædam huc pertinentia in *Albus*. ¶ Accipitur etiam *ater* pro obscuro, & intellectu difficili. *Stat. l. 5. silv. 3. v. 156.* tu pandere doctus Carmina Battiadæ, latebrasque Lycophronis atri. ¶ Item pro livido, maligno, maledico. *Horat. l. 1. ep. 19. v. 30.* atris versibus oblinere aliquem. *Id. Epod. 6. v. 15.* Atro dente aliquem petere. ¶ Item pro molesto, noxio, tristi. *Horat. l. 3. od. 1. v. 40.* & *l. 4. od. 11. in f.* Atra cura. *Id. de art. poet. v. 423.* Atræ lites. *Claudian. l. 1. de laudib. Stilich. v. 279.* Atra fames. ¶ Tribuitur & aliis rebus. *Virg. 9. Æn. v. 719.* Immisitque fugam Teucris, atrumque timorem. *Lucret. l. 6. v. 253.* Atra formido. *Id. 4. Georg. v. 407.* Atra tigris. *h. e.* terribilis, metuenda. Sic *Id. Æn. 7. v. 525.* atraque late Horrescit strictis seges ensibus. *Horat. l. 3. od. 4. v. 17.* Atræ viperæ. ¶ Apud *Virg. 12. Æn. v. 591.* Ater odor, est, ut exponit *Serv.* qui ex atra re ambusta exit. ¶ *Albus an ater* &c. proverb. V. in *Albus*. Atrum olus, V. Olusatrum.

ATERCAUTA, V. Atterranea.

ATERGATIS, V. Atargatis.

ATERIA, vel Aterina lex denominata est ab A. Aterio Fontinali, qui fuit consul cum Sp. Tarpejo circa A. U. 298. Hi consules legem tulerunt, ut in multis, quæ ob aliquod crimen indicebantur, & quæ pecore solvi solebant (nam pecore præcipue constabant illorum temporum divitiæ) oves decussibus, boves centussibus æstimarentur. *Festus* in *Peculatus* hanc *legem Tarpejam* vocat; *Gell. l. 11. c. 1.* *Ateriam*; ubi alii legunt *Aterinam*. Summa autem pecoris multa fere tunc erat duarum ovium, & triginta boum (quam ne cuiquam excedere liceret T. Menenius Lanatus, & P. Sestius Capitolinus Coss. lege lata paucis post annis sanxerunt, ut *Fest. ibid.* docet: quæ lex *Menenia* dicta est.) quia scilicet Italia bobus abundabat, ovibus non item. Sed quia sæpe eveniebat, ut boves, ovesque alias pretii parvi, alias majoris addicerentur; eaque res faciebat inæqualem multæ punitionem; idcirco bobus, ovibusque pretium Ateria lege constitutum est. Hæc ex *Gell. loc. cit.* Sunt tamen qui putant, *Ateriam* legem fuisse de non excedenda in multis duarum ovium, & triginta boum summa; quod *Meneniæ* tribuit *Festus*: & *Meneniam* de æstimatione ovium decussis, & boum centussis; quod *Ateriæ Festus*, & *Gell.* tribuunt.

ATERNUS, i, *Pescara*, Ἄτερνος, fluvius est Italiæ, in ejus quarta regione, ubi Frentani populi ex Apennino oriens, Aquilam, Teatemque prætetfluens, & in Adriaticum mare influens. *Plin. l. 3. c. 5.* & *12.*

ATESTE, is, n. *Este*, oppidum Venetiæ ad radices Euganeorum montium, qua ad meridiem vergunt, fertilissimo agro dives: alluitur Medoaco minori, & distat Patavio 15. milliar. Fuit Romanorum colonia, & in tribu Romilia. *Plin. l. 3. c. 19.* In mediterraneo regionis decimæ, coloniæ Cremona, Brixia Cenomanorum agro; Venetorum autem Ateste. *Id. l. 17. c. 17.* Corellius eques Romanus, Ateste genitus. *Tacit. 3. Hist. c. 6.* Inde Patavium, & Ateste partibus adjunxere. *Vet. epigr.* apud *Pithoeum p. m. 85.* Hic & Ateste jacet, qui post Antenora nomen Laudibus & titulis tollit in astra suum. ¶ Scribitur & *Atheste*.

ATESTINUS, a, um, *Estense*, ad Ateste pertinens, ut Sabina Atestina apud *Martial. l. 10. epigr. 93.* quæ scilicet Ateste patriam habebat. ¶ *Atestini*, *orum*, sunt Atestis incolæ. *Inscrip.* apud *Gruter. pag. 198. n. 6.* Sex. Atilius M. F. Serranus Pro Cos. Ex S. C. inter Atestinos, & Vicetinos finis terminosque statui jussit.

ATHAMANIA, æ, f. Ætoliæ regio, (alii in Epiro constituunt) cujus populi *Athamânes* dicuntur a *Plin. l. 4. c. 2.* a *Cic. in Pison. c. 40.* & a *Liv. l. 31. c. 42.* & alibi, Ἀθαμᾶνες a Ptolemæo. *Liv. l. 36. c. 14.* Athamania omnis in jus, ditionemque Philippi concessit.

ATAMANIS, idis, adject. femin. quæ est ex Athamania. *Ovid. Metam. 15. v. 311.* Admotis Athamanis aquis accendere lignum Narratur. *h. e.* mulier ex Athamania in Dodonæo fonte exstinctas faces mergens accendit. Est autem Dodonæus fons in Epiro, cujus hanc accendendarum facum vim narrat etiam *Plin. l. 2. c. 103.* Tres tamen Editiones principes, quas vidi, itemque *Aldus* ediderunt *Admotis Athamantis aquis*, &c. ut sit *Athamantis*, *idis*, eodem sensu.

ATAMANTEUS, a, um, adject. ad Atamantem pertinens, Ἀθαμάντειος. *Ovid. Metam. 4. v. 496.* Inosque sinus, Athamanteosque peterrant, Inspirantque graves animas. *Stat. l. 5. silv. 3. v. 143.* nunc ramis Phœbi, nunc germine Lernæ, Nunc Athamantea protectum tempora pinu. *h. e.* corona ex pinu, quæ dabatur in ludis Isthmicis. Hi autem ludi instituti fuerunt ab Athamante in honorem Melicertæ filii, qui cum in mare se projecisset, in deum marinum mutatus est, & Palæmon appellatus. ut *Pausan. in Atticis sub fin.* narrat. *Martial. l. 8. epigr. 28.* Athamanteum aurum. *h. e.* aureum vellus arietis, quo Phryxus Athamantis filius in Colchidem vectus est.

ATHAMANTIADES, æ, m. patronym. *Ovid. 13. Metam. v. 919.* Athamantiadesque Palæmon. *h. e.* Athamantis filius.

ATHAMANTICUS, a, um, adject. ad Athamantem pertinens. *Plin. l. 20. c. 23.* Mei duo genera: nobilius Athamanticum vocant, illi tanquam ab Athamante inventum; hi quoniam laudatissimum in Athamante reperiatur.

ATHAMANTIS, idis, f. patronym. *Ovid. Fast. 4. v. 903.* Et frustra pecudem quæres Athamantidos Helles. *h. e.* Athamantis filiæ. *Id. Heroid. ep. 18. v. 137.* Fluctibus immodicis Athamantidos æquora canent. *h. e.* Hellespontus, in quod Helle Athamantis filia se præcipitavit. ¶ *Athamantis* alio sensu, V. in *Athamanis*.

ATHAMÂNUS, a, um, ad Athamaniam pertinens. *Propert. l. 4. eleg. 6. v. 15.* Est Phœbi fugiens Athamana ad litora portus.

ATHAMAS, antis, m. Ἀθάμας, Æoli filius Thebarum Thessaliæ rex, Inonem inter alias uxorem habuit Cadmi, & Harmoniæ, vel Hermiones filiam, ex qua duos sustulit liberos, Learchum, & Melicerten. Juno indignata, quod Ino Bacchum ex Semele ejus sorore pellice sua natum nutrivisset, Athamanti furorem immisit, quo ille actus Learchum filium, feram credens, saxo illisum interfecit, uxorem autem cum Melicerta altero filio persequens, & leænam cum catulo esse dicens, in mare se præcipitare adegit, ubi deorum misericordia in marinos deos versi sunt. Ipse autem Athamas, recepta tandem sanitate, in eorum honorem Isthmicos ludos instituit. Hæc ex *Hygin. fab. 2.* *Ovid. 4. Metam.* & *6. Fast.* *Serv. ad Æn. 5. v. 241.* & *Pausan. in Attic. sub fin.* &c. *Ovid. 6. Fast. v. 489.* Hinc agitur furiis Athamas, & imagine falsa. *Id. 4. Metam. v. 470.* & in facinus traherent Athamanta Sorores. *Cic. in Pison. c. 20.* Ego te non vecordem, non furiosum, non mente captum, non tragico illo Oreste, aut Athamante dementiorem putem? ¶ Est etiam *Athamas* mons Thessaliæ, de quo *Plin. l. 4. c. 8.* & *l. 20. c. 23.*

ATHENÆ, arum, f. n. pl. *Atene*, Ἀθῆναι, clarissima urbs Græciæ, Metrop. Atticæ, inter fl. Cephisum, & Ilissum. Primum dicta est *Cecropia* a conditore Cecrope, postea *Mopsopia* a Mopso, & *Jonia* a Jone Xuthi filio, & *Athenæ* ab Ἀθηναίη, vel Ἀθηνᾶ, Minerva. ¶ *Plato* scribit, ante diluvium alias Athenas exstitisse & apud Græcos, & apud Ægyptios, quas Pallas condidit, & docuit, ea Reipub. forma tradita, quam ipse in suis libris describit. Athenas in Græcia conditas fuisse mille annis ante Ægyptias; Atticam regionem a Vulcano, & Minerva gubernatam fuisse, eosque priscis Atheniensibus Rempublicam tradidisse; veteres Athenienses omnium virtutum genere præ ceteris hominibus excelluisse; bellum gessisse cum Regibus, & populis Athlantidis insulæ, qui in Græciam venerant, novem mille annis ante suam ætatem; Athenas veteres terræmotu absorptas fuisse. Etiam *Plin.* duas Athenas agnoscit, unam in Attica, *l. 4. c. 7.* (de qua semper intelligendi sunt, qui *Athenas* nominant, nec aliud addunt) alteram in Arabia, *l. 6. c. 28.* Tertiam addidit *Varr. l. 7. L. L. c. 18.* cujus verba in voce sequent. afferemus. *Stephan. de Urbib.* novem Athenas memorat. V. vocem sequent. ¶ Fruges Athenis primum inventas, aut invectas, *Diodor. Sicul.* auctor est. Inde frugum parentem *Flor. l. 3. c. 5.* vocat. Sed major laus, omnis generis litteras ibi inventas, atque excultas fuisse, ut ea Urbs communis Magistra diceretur. *Cic. pro Flacc. c. 26.* Hinc *Athenæ* aliquando

quando pro ipsis litteris ponuntur. *Juvenal. sat.* 15. *v.* 110. Nunc totus Grajas, nostrasque habet Orbis Athenas. *h. e.* Romanas, & Græcas litteras. ¶ Ratio cur *Athenæ* in plurali numero diceretur, est, quia ut *Steph. de Urbib.* tradit, Theseus undecim oppidorum populos in unum coegit, unaque curia, & magistratu Athenis constituto, congregavit, & ob id festum *συνοίκια*, hoc est contuberniorum, in honorem Minervæ instituit: quod & *Plutarch. in Theseo* narrat. Eadem est ratio inclytæ nostræ Venetiarum urbis, quæ ex multis parvis insulis in eam magnitudinem, majestatemque coaluit, quam nunc omnes, qui adeunt, admirantur. ¶ *Athenis loquacior*, proverb. de homine verbosissimo, quod Athenienses loquacissimi habiti sunt. Huic contrarium est *Amyclis taciturnior*, de quo V. in *Amyclæ*. Utrumque legitur apud *Sidon. l.* 8. *ep.* 6.

ATHENÆI, orum, Ἀθηναῖοι, populi urbis Athenarum, non quidem ejus Atticæ, sed alterius. *Varr. l.* 7. *L. L. c.* 18. Cum trinæ fuerint Athenæ, ab una dicti Athenæi, ab altera Athenienses, a tertia Athenæopolitæ. *Steph. de Urbib.* novem enumerat Athenas, in Attica, in Laconica, in Caria, in Liguria, in Italia, (hæc est fortasse oppidum illud, quod *Liv. l.* 45. *c.* 16. vocat *Minervium*) in Eubœa, in Acarnania, in Bœotia, & in Ponto Euxino. Quas vero duas ex iis *Varro* intelligat, (altera enim procul dubio Attica est) difficile est definire.

ATHENÆOPOLITÆ, arum, m. Ἀθηναιοπολῖται. V. vocem præced.

ATHENÆUM, i, n. Ἀθήναιον, locus erat Athenis Minervæ dicatus, ad quem Poetæ, aliique Scriptores Græci scripta sua deferebant, quemadmodum Poetæ Latini ad Apollinis templum; item locus, in quo Poetæ, Rhetores, Philosophi, & alii sua studia profitebantur, idest carmina recitabant, oratorie declamabant, philosophice disputabant, &c. *Lamprid. in Alex. Sever. c.* 35. Ad Athenæum audiendorum & Græcorum, & Latinorum Rhetorum, vel Poetarum causa processit. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c.* 14. Ludum ingenuarum artium, quod Athenæum vocant, constituere. Loquitur *Aurel.* de Athenæo Romæ constituto ab Adriano ad similitudinem Athenarum; quod quidam putant fuisse in Capitolio.

ATHENÆUS, a, um, adject. Ἀθηναῖος, ad Athenas pertinens, Atheniensis. *Lucret. l.* 6. *v.* 749. Athenæis in mœnibus. Adde *Plin. l.* 1. *Hist. nat.* in indice *lib.* 8. 11. 12. 14. &c. ubi auctores nominans a quibus aliquid sumpsit, dicit verb. gr. *Amphilochus Athenæus*, *Aristander Athenæus*, &c. ¶ De Athenæis populis V. supra *Athenæi*.

ATHENICA, orum, n. sunt bibliothecæ, quasi loca Minervæ dicata, in quibus custodiuntur litteraria monumenta. *Trebell. Poll. in XXX. Tyran. c.* 10. Epistolam Claudii repertam in Athenicis, inserendam putavi. *Al. leg.* archivis. V. *Salmas. ad hunc loc.*

ATHENIENSIS, se, *Ateniese*, Ἀθηναῖος, ad Athenas Atticas pertinens. *Nepos in Epamin. c.* 4. Chabrias Atheniensis. *Id. in Dion. c.* 8. Civis Atheniensis. *Valer. Max. l.* 4. *c.* 1. *extern. n.* 4. Atheniensis populus. ¶ *Athenienses, ium*, absolute, sunt Athenarum cives, *οἱ Ἀθηναῖοι*. *Cic. pro Flacc. c.* 26. Adsunt Athenienses, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, jura, leges ortæ, atque in omnes terras distributæ putantur.

ATHĔOS, & Athĕus, i, m. *ateo*, *ateista*, ἄθεος, qui nullos esse Deos putat: ab α privativa, & Θεὸς, deus. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 23. Diagoras, atheos qui dictus est, posteaque Theodorus, nonne aperte deorum naturam sustulerunt? *Arnob. l.* 3. *pag.* 116. Quantumlibet nos impios, irreligiosos vocetis, aut atheos. *Id. l.* 5. *pag.* 178. Quemquam ex his atheum, irreligiosum, sacrilegum, qui, &c.

ATHERA, æ, f. ἀθήρα, medicamentum ex arinca decocta, & in liquidiorem pulticulam redacta, infantibus utilissimum. *Plin. l.* 22. *cap.* 25.

ATHERIANUS, a, um, adject. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 18. Tu istic te Atheriano jure delectato: ego me hic Hirtiano. *h. e.* jure, quem tibi in cœna apposuit Atherius. Alii leg. *Ateriano*, alii *Hateriano*. Sunt autem *Atherius*, *Aterius*, & *Haterius* Romana virorum nomina.

ATHEROMA, atis, n. ἀθέρωμα, & ἀθήρωμα, abscessus, seu tuberculum in capite fere nascens, cum folliculo, in quo quiddam pulti simile continetur, peculiari tunica inclusum. *Cels. l.* 7. *c.* 6. Atheromati subest quasi tenuis pulticula: meliceridi liquidior humor. *Veget. de re veterin. l.* 2. *c.* 30. Atheroma est tuber, in quo farinosa congeries invenitur.

ATHĔSIS, is, m. *Adice*, *Adige*, Ἄθεσις, fluvius Venetiæ, qui oritur ex Brenna M. Alpium, in Com. Tyrolensi, alluit Tridentum, & Veronam, labitur in mare Adriaticum inter Fossam Claudiam, & Carbonariam postremum Padi ostium. *Virg.* 9. *Æn. v.* 681. Sive Padi ripis, Athesim seu propter amœnum. *Claudian. de VI Consul. Honor. v.* 196. velox Athesis. Adde *Plin. l.* 3. *c.* 16.

ATHĔUS, V. Atheos.

ATHLA, æ, f. V. Athlon.

ATHLETA, æ, m. *atleta*, ἀθλητὴς, qui in gymnicis certaminibus, lucta, pugilatu, cursu, saltu, & hujusmodi pugnat; & præsertim qui lucta, aut pugilatu. Ita enim videtur a Latinis plerumque usurpari. Est ab ἄθλος, certamen, vel ab ἀθλέω, certo, pugno. Certabant athletæ in Circo, in gymnasiis, in amphitheatris, subligaribus virilia tecti, cetera nudi, oleo, seu ceromate uncti, & pulvere conspersi corpus, cujus vires ut alerent, servarentque, simplici cibo, & ad nutriendum, saginandumque apto utebantur, summoque studio ab iis abstinebant, quæ viribus officere possent: artem vero athleticam diligenter perdiscebant a magistris, assiduisque exercitationibus excolebant. *Cic. de Senect. c.* 9. Milo cum jam senex esset, athletasque se in curriculo exercentes videret, &c. *Id. in Orat. c.* 68. Ut enim athletas, nec multo secus gladiatores, videmus, nihil nec vitando facere caute, nec petendo vehementer, in quo non motus hic habeat palæstram quandam, &c. *Id.* 2. *Tuscul. c.* 23. In stadio cursores exclamant, quam maxime possunt: faciunt idem, cum exercentur, athletæ: pugiles vero, etiam cum feriunt adversarium, in jactandis cæstibus ingemiscunt. & *cap.* 17. Aniculæ sæpe inediam biduum, aut triduum ferunt: subduc cibum unum diem athletæ: Jovem Olympium, eum ipsum, cui se exercebit, implorabit; ferre non posse clamabit. *Nepos in Epamin. c.* 2. Magnitudo virium ad athletarum usum pertinet. ¶ Translate *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 1. Vos, qui estis Epirotici, pecuarii athletæ. *h. e.* diligentes, & strenui in re pecuaria procuranda. Sic *l.* 3. *c.* 5. *sub fin.* Nos athletæ comitiorum. Sic *Justinian. in epist. ad Theophil. Doroth.* &c. *præfixa libris Digest. a med.* Optimi athletæ judiciorum. *h. e.* strenue pugnantes in forensibus judiciorum certaminibus. ¶ Athletas, qui non lucri, sed virtutis causa se exercent, artem ludicram non facere, statuunt Jurisconsulti apud *Ulpian. Dig. lib.* 3. *tit.* 2. *leg.* 4.

ATHLETICE, adverb. *da atleta*, ἀθλητικῶς, athletarum more. *Plaut. Bacch.* 2. 3. 14. Bene ne usque valuit? *Ch.* pancratice, atque athletice.

ATHLETICUS, a, um, *atletico*, ἀθλητικὸς, ad athletam pertinens. *Cels. l.* 4. *c.* 6. *in f.* Athletico victu corpus firmare. *h. e.* iis cibis, quibus utuntur athletæ ad vires firmandas, & conservandas. V. *Coliphium*. *Gell. l.* 15. *c.* 16. Cum Milo jam grandis natu artem athleticam desiisset. ¶ *Athletica, æ*, absolute est athletica ars. *Plin. l.* 7. *c.* 56. Hercules Olympiæ athleticam instituit.

ATHLON, i, n. ἆθλον, Græca vox, qua significatur præmium certaminis, quod victori datur: item aliquando labor, quod perfert quis in certamine. *Petron. in fragment. Tragur. c.* 57. *in f. Burman.* Et habebam in domo, qui mihi pedem opponerent hac, illac: tamen enatavi. Hæc sunt vera athla. *Al. leg.* hæc est vera athla, *ut sit femin. gen.* ¶ Apud Astrologos sunt *athla* opera, res, labores, studia, certamina, & quicumque casus in vita humana possunt contingere; quorum duodecim classes fecerunt Astrologi, & singulis signis cælestibus assignarunt. *Manil. l.* 3. *v.* 162. 172. 193. &c.

ATHLOS, i, m. ἆθλος, Græce est certamen, qualia ab athletis, & gladiatoribus edi solebant. Latine *Hygin. fab.* 91. In athlo funebri, quod ei fiebat.

ATHOS, & Atho, m. *monte santo*, *dat. & ablat.* Atho; *accusat.* Athon, & Atho, Ἄθως, τοῦ Ἄθω, τῷ Ἄθῳ, τὸν Ἄθω; mons altissimus Macedoniæ, instar pæninsulæ, LXXV. mill. passuum longitudine in mare Ægeum excurrens, cujus umbra in solstitio ad Lemnon usque insulam extenditur, LXXXVII. mill. passuum distantem, ut apud *Plin. l.* 4. *c.* 12. legitur. Ejus radicis ambitus CL. mill. passuum colligit, ut *Id. ibid. c.* 10. auctor est. Cacumen autem adeo extolli, ut supra nubes evadat, & ab imbribus tutus sit, quidam fabulantur, quod & de Olympo dici solet. Hunc montem Xerses perfodisse fertur, & a continenti abscidisse immissoque mari fretum ea navigabile suæ classi fecisse, cum in Græciam tenderet. Narrant *Plin. loc. cit. Pompon. Mela l.* 2. *c.* 2. & Græcorum Scriptorum permulti: sed hæc profecto mendacis Græciæ fabula est. *Juvenal. sat.* 10. *v.* 173. creditur olim Velificatus Athos, & quidquid Græcia mendax Fingit in historia. *Liv. l.* 44. *c.* 11. Nec minus, quam in altum magnitudine Atho mons excurrit. *Pompon. Mela l.* 2. *c.* 7. Atho monti Lemnos adversa. *Liv. l.* 45. *c.* 30. Ad Toronem, ac montem Atho. *Virg.* 1. *Georg. v.* 331. ille flagranti Aut Atho, aut Rhodopen, aut alta Ceraunia telo Dejicit. *Plin. l.* 4. *c.* 10. Montem Athon Xerses continenti abscidit. Adde *lib.* 7. *c.* 2. ¶ *Servius* in illo *Virg. Æn.* 12. *v.* 701. *Quantus Athos, aut quantus Eryx*, &c. scribit, veram lectionem esse *Athon*. nam si legeris *Athos*, *thos* esse brevem, & versum non stare. Sed hoc falsum est. Nam etiam *Athos* secundam producit, cum Græce Ἄθως sit. Ceterum declinatur etiam *Athon, ōnis*, Ἄθων, *ωνος*. *Cic. in fragment.* apud *Priscian. l.* 6. *pag.* 701. *Putsch.* Nisi quis Athonem pro monumento vult funditus efficere. *Lucil.* apud *Gell. l.* 16. *c.* 9. Asperi Athones.

ATHRISMUS, vel Athroesmus, i, ἀθροισμὸς, figura est, qua plures sensus breviter expediti in unum locum coacervantur: ab ἀθροίζω, congrego, congero: ut in illo *Cicer. Catil.* 3. *in princ.* Rempublicam, Quirites, vitamque omnium vestrum, bona, fortunas, conjuges, liberosque vestros, atque hoc domicilium clarissimi imperii, & *quæ sequuntur*. Est autem Græca vox, & Græce usurpanda.

ATIA LEX dicta est a T. Atio Labieno Trib. pl. qui eam tulit L. Julio Cæsare, C. Martio Figulo Coss. sanxitque, ut populus sacerdotia (quemadmodum olim lege Domitia) mandaret: cum antea sacerdotes lege Cornelia a Pontificum collegio crearentur. *Dio lib.* 37.

ATIĂNUS, V. Actianus.

ATILIA LEX de dedititiis lata est a L. Atilio Trib. pl. circa A. U. 540. M. Claudio Marcello III. M. Valerio Lævino Coss. Adeatur *Livius l.* 26. *c.* 33. & 34. ¶ Alia fuit de tutoribus ab alio quodam Atilio lata, ut mulieribus pupillisve non habentibus tutores, a prætore, & majore parte tribunorum pleb. darentur. Hæc Romæ tantum locum habebat: sed lege Julia, & Titia prospectum fuit, ut in provinciis quoque similiter a Præsidibus tutores darentur. *Ulpian. in lib. regular. tit. de tutelis*, & *Justinian. lib.* 1. *Institut. tit.* 20. ¶ Alia de senisdenis tribunis militum a populo creandis, cum antea a Dictatoribus, & Consulibus creari solerent, lata fuit a L. Atilio, & C. Martio trib. pl. circa A. U. 443. V. *Liv. l.* 9. *c.* 30. ¶ Quidam scribunt *Attilia*, & *Attilianus* duplici *tt*, sed improbante *Manut. de Orthogr.*

ATILIĂNUS, a, um, adject. ad Atilium pertinens, quod est civis R. nomen. *Cic. Attic. l.* 5. *ep.* 1. Atiliana prædia. *Valer. Max. l.* 4. *c.* 4. *n.* 6. Atiliana virtus. *h. e.* M. Atilii Reguli. ¶ *Atilianus*

tutor, qui Atilia lege datur. *Ulpian. in lib. regular. tit. de tutelis*. V. vocem praeced.

ATINA, æ, f. Ἄτινα, urbs olim, & colonia Latii in monte apud fines Samnii, inter Soram, & Venafrum. *Virg. Æn. 7. v. 630.* Tela novant Atina potens, Tiburque superbum. *Serv.* ad hunc locum docet, Atinam dictam esse a morbis, qui a Græcis ἄτη dicuntur, quia circa ea loca gravis est aer propter vicinitatem paludis Pontinæ. Sed in hoc peccat contra Geographiam. ¶ Atina alia est in regione Venetiæ, sed excisa, teste *Plin. l. 3. c. 19.*

ATINAS, atis, adject. ad Atinam pertinens, ut *Atinas campus* apud *Cic. l. 1. de Divin. c. 28.* & *Plin. l. 2. c. 103.* ¶ *Atinates, um*, sunt Atinæ incolæ, *Plin. l. 3. c. 5. 11. & 12.* & *Cic. pro Planc. c. 9.*

ATINIA, æ, f. species ulmi. Ulmorum cum duo sint genera, gallicum, & vernaculum: illud *atinia*, hoc *nostras* dicitur. Atinia lætior, & procerior est quam nostras; uberiorem etiam frondem emittit, & bubus gratiorem. Fructum fert rariorem, quam nostras, & inter frondes latitantem; adeo ut quidam sterilem eam, neque ullam ferre samaram putaverint. *Plin. l. 17. c. 23.* & *Colum. l. 5. c. 6.* (ubi *atiniam ulmum* adjective appellat) & *de arborib. cap. 16.* ¶ Scribitur & *Atinea*.

ATINIA LEX de tribunis plebis, lata fuit a quodam Atinio. Ejus meminit *Gell. l. 14. c. ult.* his verbis: Nam & tribunis plebis Senatus habendi jus erat, quamquam Senatores non essent, ante Atinium plebiscitum. Ex quibus verbis colligi posse videtur lege Atinia cautum fuisse, ut tribuni plebis inter Senatores censerentur, iisque Senatus habendi, ac sententiæ dicendæ jus esset. V. *Lips. l. 2. Elect. c. 13.* & *Sigon. de antiq. Jur. Civ. R. l. 2. c. 2.* ¶ Alia fuit de usucapionibus, qua cavebatur, ne res furtivæ, aut quoquo modo surreptæ, usucapi ullo unquam tempore possent, donec ad dominum suum reverterentur. *Gell. l. 17. c. 7.* Legis veteris Atiniæ verba sunt: Quod subreptum erit, ejus rei æterna auctoritas esto. *Paul. Dig. lib. 41. tit. 3. leg. 4.* hoc idem caput refert, sed aliis verbis. *Cic.* etiam hujus legis meminit *Verr. 3. c. 42.*

ATINIANUS, V. Actianus.

ATIZOES, æ, f. ἀτιζώης, gemma argenteo nitore fulgens, magnitudine trium digitorum, ad lenticulæ figuram, odoris jucundi. *Plin. l. 37. c. 10.*

ATLANTES, um, m. Ἀτλάντες, Libyæ populi degeneres humani ritus, quibus nec nominum inter se appellatio, sed in universum Atlantes dicuntur. Mos etiam iis est Solem orientem, & occidentem diris imprecationibus prosequi, ut exitialem ipsis, agrisque: neque insomnia visunt, qualia reliqui mortales. *Plin. l. 5. c. 8. Solin. c. 31.* & *Pompon. Mela l. 1. c. 8.* ¶ Hoc nomine appellantur etiam gigantes. *Nævius* apud *Priscian. l. 6. pag. 679. Putsch.*

ATLANTEUS, a, um, adject. Ἀτλάντειος, ad Atlantem pertinens. *Ovid. 3. Fast. v. 105.* Plejades Atlanteæ. *h. e.* Atlantis filiæ. *Horat. l. 1. od. 34. v. 10.* Quo Styx, & invisi horrida Tænari Sedes Atlanteusque finis Concutitur. *h. e.* extrema Libya, ubi Atlas mons, & Oceanus Atlanticus. *Claudian. in nupt. Honor. & Mar. v. 280.* Atlantei recessus Oceani. *Stat. 1. Achil. v. 223.* Atlanteus gurges. *Lucret. l. 5. v. 36.* Atlanteum litus. ¶ *Atlantei populi* sunt iidem qui *Atlantes* apud *Ammian. l. 15. c. 3.* (*al.* 4.)

ATLANTIACUS, a, um, Atlanticus. *Sil. l. 13. v. 200.* Qualis Atlantiaco memoratur litore, &c. *Calpurn. ecl. 4. v. 83.* Si quis Atlantiaci molitur pondus Olympi. *h. e.* Cæli, quod Atlas humeris sustinere dicitur a Poetis. *Auson. in Mosell. v. 144.* Talis Atlantiaco quondam balæna profundo.

ATLANTIADES, æ, m. Ἀτλαντιάδης, patronym. ab Atlante. *Ovid. Metam. 8. v. 627.* Venit Atlantiades positis caducifer alis. *h. e.* Mercurius Atlantis nepos ex Maja ejus filia. *Id. Metam. 4. v. 368.* Atlantiadem vocat Hermaphroditum Mercurii ex Venere filium.

ATLANTIAS, ădis, patronym. femin. ab Atlante. *Sil. l. 16. v. 136.* Aurora obscuri tergebat nubila cæli Vixque Atlantiadum rubefecerat ora sororum. *h. e.* Plejadum, quæ sunt Atlantis filiæ. *Auct. Priapor. carm. 69.* Circen, Atlantiadenque Calypso.

ATLANTICUS, a, um, Ἀτλαντικός, ad Atlantem pertinens. *Cic. in Somn. Scip. c. 6.* Atlanticum mare. *h. e.* ea Oceani pars, quæ Africam ab Occidente alluit, ubi Atlas mons. *Sil. l. 10. v. 185.* Atlanticus accola. *h. e.* qui accolit circa Atlantem montem. *Martial. l. 14. epigr. 89.* Accipe felices, Atlantica munera, silvas. *h. e.* lignum citri, quod in Atlante monte optimum nascitur. *Plin. l. 5. c. 1.* & *l. 13. c. 15.* Sic *Lucan. l. 10. v. 144.* sectos Atlantide silva Imposuere orbes.

ATLANTIDES, idum, f. Ἀτλαντίδες, filiæ Atlantis. Atlas duas uxores habuit Plejonem, & Æthram sorores fil. Oceani et Tethyos, ut alii malunt Deucalionis. Ex Plejone septem filias genuit, Electram, Alcyonem, Celæno, Majam, Asteropem, Taygetem, Meropem: ex Æthra filium suscepit nomine Hyanthem, & septem filias, Ambrosiam, Eudoram, Pasithoem, Coronidem, Plexauridem, Pytho, Tychem. Omnes a Jove honoribus cælestibus dignatæ sunt. Illæ quæ ex Plejone Atlanti natæ sunt, positæ fuere ante genua Tauri, & *Plejades*, atque *Vergiliæ* dicuntur: quæ ex Æthra in Tauri capite collocatæ sunt; partim in ore, partim juxta cornua, & dicuntur *Hyades*, & *Suculæ*. *Hygin. fab. 192.* & *Poet. Astron. l. 2. c. 21.* Hinc *Virg. Georg. 1. v. 221.* Ante tibi Eoæ Atlantides abscondantur. *Servius* monet, intelligi hoc loco Plejades, seu Virgilias. Adde *Colum. l. 10. v. 54.* V. alia huc pertinentia in *Hyades*, & *Plejades*.

ATLANTION, ii, n. nomen est extremæ colli vertebræ, dorso proximæ, ita dictæ tum quia sustinet reliquas colli vertebras, tum quia in ferendis dorso oneribus plurimum laborat, ad similitudinem Atlantis, qui Cælum humeris sustinere dicitur. *Plin. l. 28. c. 8.* Hunc spinæ articulum, sive nodum, Atlantion vocant: est autem primus.

ATLANTIS, Idis, adject. femin. ad Atlantem pertinens. *Lucan. l. 10. v. 144.* sectos Atlantide silva Imposuere orbes. *h. e.* mensas e citri ligno, quod in silvis Atlantis montis nascitur. *Propert. l. 4. eleg. 1. v. 77.* fecunda Atlantidos arva Calypsus. *h. e.* Ogygiæ insulæ, in qua Calypso Atlantis filia regnavit. *Ovid. 3. Fast. v. 659.* Invenies, qui te Nymphen Atlantida dicant. *Id. ibid. l. 4. v. 31.* Dardanon Electra nesciret Atlantide cretum. ¶ Absolute *Valer. Flacc. l. 2. v. 72.* Jamque sub Eoæ dubios Atlantidis ignes Albet ager. *h. e.* Luciferi, quam plerique stellam Veneris dicunt, quidam autem fabulantur dictam esse ab Hespero Atlantis fratre. V. *Hesperus*. ¶ De Atlantidibus stellis V. in voce præced. ¶ *Atlantis, idis*, est etiam nomen insulæ, quam *Plato in Timæo*, & *in Critia* ad Herculis columnas fuisse dicit, Libya, & Asia majorem, ex qua ad alias insulas, mox ad antipodas hujus nostri orbis facilis esset trajectus: sed terræ concussione, & ingenti eluvione aquarum superfuso mari Atlantico, absorptam fuisse: illud autem mare navibus impervium factum ex multo limo, qui ex ejus insulæ reliquiis remanserit. Addit potentissimos ibi fuisse populos, qui quondam tota Libya Ægyptum usque, & Europa adusque Hetruriam imperii sui fines protulerint, donec ab Atheniensibus & Græcis ceteris devicti fugatique sint. Sed hoc est fabulosum, ut innuit etiam *Plin. l. 2. c. 90.* ¶ Alia hujus nominis insula memoratur ab eodem *Plin. l. 6. c. 31.* contra montem Atlantem sita: sed & ipsa incerta fama traditur. ¶ Quidam Geographi putant, *Atlantidis* nomine intellexisse Veteres ipsam Americam, quam cum vere existere scirent, sed a nemine aditam, nondum ea navigatione tentata, idcirco in ejus situ describendo errasse, aut etiam a mari absorptam credidisse.

ATLANTIUS, ii, m. Ita appellatur ab *Hygin. fab. 271.* Hermaphroditus, qui fuit filius Veneris, & Mercurii nepotis Atlantis. ¶ Adjective *Silius l. 15. v. 37.* Tunc etiam tentare paras Atlantia regna? *h. e.* Africam, ubi est Atlas. Alii leg. *Atlantica*.

ATLAS, antis, m. *Atlante*, Ἄτλας, αντος, filius Neptuni, & Clitonis. Regnavit in magna quadam insula, quæ ab illo Atlantis dicta est. Nomen etiam Mari Atlantico dedit. Sed aliis Japeti filius fuit ex Clymene, vel ex Asia, vel ex Libya, frater Promethei, & Hesperi, Rex Mauritaniæ. Humeris cælum sustinuisse dicitur, quia primus cursum Solis, & Lunæ siderumque omnium deprehendit, idest astrologiam invenit, & sphæram construxit. Vel origo fabulæ est, quod in montem excelsissimum conversus est, cujus cacumen cerni non potest, cælumque tangere videtur. Cum enim monitus fuisset oraculo, ut sibi a Jovis filiis caveret, intelligens, Perseum, qui devicta Medusa ad eum venerat, filium Jovis esse, a se rejecit, quod Perseus indigne ferens, ostendit ei caput Gorgonis. Atlas statim in montem mutatus est. Historia est, Perseum Medusa Regina devicta, bellum Atlanti intulisse, & Atlantem in montes recessisse. Alii tradunt, tres Atlantes fuisse, unum Regem Italiæ, patrem Electræ uxoris Coryti; alterum Regem Arcadiæ, patrem Majæ, ex qua natus est Mercurius; tertium Maurum, qui dictus est Maximus, qui primus Astrologiam invenit, primus navim construxit. *Alii* etiam hanc fabulam narrant, Atlantem Cælum hospitio excepisse, deprehensum autem, quod illi struxisset insidias, præcipitem datum esse in mare, & exinde mare Atlanticum appellari cœpisse, ut Icarium ab Icaro. Hinc proverb. Græcum, *Atlas Cælum*, de iis, qui se magnis, & molestis involvunt negotiis: item de iis, qui sibi malum arcessunt. *Hygin. fab. 150.* narrat Atlantem ducem fuisse Titanum, qui cælum occupare conati sunt: quibus devictis, super ejus humeros impositum fuisse ipsius Cæli fornicem, damnatumque eum ad illud sustinendum. Fabulas de Atlante enarrant *Servius ad 8. Æn. v. 134.* *ad 1. Æn. v. 745.* & *ad 4. Æn. v. 246.* *Ovid. Metam. 4. v. 630. & sequent.* & alii. *Virg. 4. Æn. v. 246.* apicem, & latera ardua cernit Atlantis duri, cælum qui vertice fulcit: Atlantis cinctum assidue cui nubibus atris Piniferum caput & vento pulsatur, & imbri: Nix humeros infusa tegit: tum flumina mento Præcipitant senis, & glacie riget horrida barba. *Id. 6. Æn. v. 797.* ubi cælifer Atlas axem humero torquet stellis ardentibus aptum. *Ovid. 4. Metam. v. 643.* Tempus, Atla, veniet, tua quo spoliabitur auro Arbor. *Atla* vocativus est Græcæ positionis, ὦ Ἄτλα, pro *Atlas*. Prima hic syllaba Græco more corripitur, ut & apud *Lucan. l. 1. v. 555.* ¶ Dicitur interdum de homine magnæ staturæ. *Juvenal. sat. 8. v. 32.* Nanum cujusdam Atlanta vocamus: Æthiopem cygnum. *Atlanta* accusativus est Græcæ positionis pro *Atlantem*. ¶ *Atlas* mons Mauritaniæ nomen habuit ab Atlante Rege. Extenditur ab ora Oceani Atlantici juxta promontorium Gerum ad Occ. usque ad conf. deserti Barcæ ad Ort. Fere e medio monte nubes incipiunt, hieme, & æstate nivem habet. Duplex est, major, & minor, uterque in Mauritania Tingitana. Major, quem cæli columnam vocant, est prope Libyam, & Mauritaniam a Libya interiore separat. Minor est pars Atlantis majoris, vicinior columnis Herculis. Multa de hoc monte *Plin. l. 5. c. 1.* ¶ *Atlantes* pro Telamonibus V. in *Telamones*.

ATNEPOS, V. Adnepos.

ATOCIUM, ii, n. ἀτόκιον φάρμακον, medicamentum, quod feminarum conceptus impedit, & sterilitatem inducit: ab α privativa, & τόκος, partus: estque per se adjectivum. *Plin. l. 29. c. 4. a med.* Vis ea annua est; quam solam ex omni atocio dixisse fas sit: *fabuli* medicamento.

ATOMUS, i, *atomo*, *indivisibile*, ἄτομος, corpusculum minutissimum, quod τομὴν, idest, sectionem non recipit: ab α privativa, & τέμνω, divido. *Democritus* excogitavit innumerabilia quædam individua corpuscula, quæ *atomos* appellavit, quædam lævia, alia aspera, rotunda alia, partim angulata, curvata quædam, & quasi adunca, quæ huc, & il-

& illuc casu, & temere in inani concursarent, & aliquando cohærescerent inter se, & aliis alia apprehendentibus continuarentur: ex his mundum, & omnes mundi partes factas esse, & omnia fieri, quæ in mundo gignuntur: motum atomorum æternum esse, omnia necessitate fieri, ne ab atomis naturalis motus avellendus sit. Hunc & *Epicurus* secutus est. Refellit *Lactant.* mox citandus. ¶ Hæc vox per se adjectiva est: quare tum masculino genere usurpatur, tum feminino: sed rectius in feminino, & subintelligitur *particula*, aut *substantia*, aut aliquid simile. *Cic. 1. de Fin. c.* 17. Ille atomos, quas appellat, idest corpora individua, &c. *Id. l. 1. de nat. Deor. c.* 20. In hac immensitate infinita vis volitat atomorum, quæ, interjecto inani, cohærescunt tamen inter se. & aliæ alias apprehendentes continuantur. *Vitruv. l. 2. c.* 2. Democritus atomos, quos nostri insecabilia corpora vocitaverunt. *Lactant. de Ira Dei, cap.* 10. Lucretius quasi oblitus atomorum, quos asserebat. ¶ In singulari num. *Cic. de Fato, cap.* 11. De ipsa atomo dici potest, &c. *Paulin. Nolan. carm. 20. Nat. 7. S. Fel. v.* 277. Nec minimæ perferre atomum duramus arenæ. *un granellino di sabbia*, scilicet in oculo. ¶ *In atomo*, est momento temporis, *in un attimo*, ἐν ἀτόμῳ. *Tertull. de resurr. carn. c.* 42. & 51. ex 1. *Corinth.* 15. & *l. 3. advers. Marcion. c. ult.* In atomo, in momentaneo motu oculi. ¶ Adjective *Tus atomum* apud *Plin. l. 12. c.* 14. est genus quoddam turis, quod sectionem passum non est, indivisum, integrum. *Paulin. Nolan. ep.* 31. (*al.* 11.) In segmento pæne atomo astulæ brevis.

ATQUE, *e, ed*, καὶ, particula copulativa, idem eum *ac*, vel *&* significans: & sæpius ponitur ante voces a vocali incipientes. *Cic. pro Flacc. in princ.* Cum in maximis periculis hujus urbis, atque imperii, gravissimo, atque acerbissimo Reipublicæ casu, socio, atque adjutore consiliorum, periculorumque meorum L. Flacco, &c. *Terent. Adelph.* 2. 1. 31. Mitte ista, atque ad rem redi. *Liv. l.* 44. *c.* 22. In omnibus circulis, atque etiam, si diis placet, in conviviis sunt, qui exercitum in Macedoniam ducant. *Cels. l. 5. c. 28. n.* 17. Oriuntur in pedibus, & manibus, atque ungues quoque infestant. *Cic. 2. de Legib. c.* 17. Non solum vita cruciati atque dedecore, verum, &c. *Plin. l. 27. c.* 9. Filix singularis, atque non fruticosa. (Adde *lib.* 37. *c.* 8. bis, & *lib. 7. c. 25. in fin.*) *Terent. Andr.* 1. 5. 64. Propera. atque, audin'? verbum unum cave de nuptiis. *e sai? Id. Eun.* 4. 6. 19. Egon' formidolosus? nemo est hominum, qui vivat, minus. *Th.* Atque ita opus est. *e così appunto*, &c. *Cels. l. 7. c.* 23. Urgent enim febres ardentes, & vomitus: præter hæc ingens sitis, & linguæ aspritudo, *&c.* Atque neque assumi facile cibus, neque contineri potest. *Atque* habet hoc loco vim eandem, ac *præterea, ad hæc, item*, & similium particularum, quæ continuandæ orationis vim habent. Quo sensu eleganter usurpatur in principiis, & in transitionibus. *Cic. pro Leg. Manil. c.* 8. Atque ut omnes intelligant, me L. Lucullo tantum impertire laudis, quantum forti viro, &c. *Id. pro Cæl. c.* 19. Atque scitote, judices, eas cupiditates, quæ objiciuntur Cœlio, &c. *Id. 5. Verr. c.* 19. Atque perinde loquor, quasi in eo sit iniquitas ejus reprehendenda. *Id. 3. Offic. c.* 6. Atque si etiam hoc natura præscribit, ut homo homini consultum velit. ¶ Servit interdum præoccupationi. *Terent. Andr.* 4. 1. 16. Atque aliquis dicat: nihil promoveris. Multum: molestus certe ei fuero. ¶ Sæpe ponitur pro *quam* post particulas *contra, aliorsum, aliter, secus, magis*, & similes, & post adjectiva *alius, contrarius*, & hujusmodi: interdum etiam post comparativa. *Cic. Catil. 3. c.* 8. Simulacrum Jovis contra, atque ante fuerat, ad orientem convertere. *Terent. Eun.* 1. 2. 2. Aliorsum atque ego feci. *Cic. 3. Verr. c.* 46. Quod iste aliter, atque ut edixerat, decrevisset. (*ut* hic redundat.) *Id. Fam. 2. ep.* 3. Aliter, atque ostenderam facio. *Id. in Orat. c.* 14. Dicendum aliquanto secus, atque in tradenda arte dici solet. *Terent. Andr.* 4. 2. 15. Non Apollinis magis verum, atque hoc responsum est. *Plaut. Pseud.* 4. 7. 35. Illi sunt alio ingenio, atque tu. *Cic. 2. de Legib. c.* 7. In aliis rebus, aliisque sententiis versaris, atque ille. *Id. in somn. Scip. c.* 4. Orbes, qui versantur contrario motu, atque cælum. *Sueton. in Cæs. c.* 14. Sententia gravius, atque ipse sensisset, excepta. *Horat. epod.* 15. *v.* 5. Arctius atque hedera procera astringitur ilex. Huc & illa *Plauti* pertinent *Amph.* 1. 1. 118. Neque se Luna quoquam mutat, atque uti exorta est semel. *h. e.* neque alibi est, quam ubi erat prius. *Id. Mil.* 4. 3. 37. Numquid videtur demutare, atque ego dixi, &c? ¶ Ponitur etiam eleganter (sicut *ac*) post adverb. *æque, similiter, juxta*, & hujusmodi, & post adjectiv. *æquus, similis, dissimilis, par, talis, idem*, &c. *Cic. Fam. 13. ep.* 69. Me colit æque, atque illum ipsum patronum suum. *tanto, quanto. Id. Phil. 1. c.* 4. Neque vero illum similiter, atque ipse eram, commotum esse vidi. *Pompon. Dig. lib. 26. tit. 7. leg. ult.* Perinde haberi debet, atque ipse deminuisset. *Cic. Verr. 5. c.* 19. Cum æquam partem tibi sumpseris, atque populo Romano dederis. *Id. ibid. c. 83. in f.* Aliquid ab isto simile, atque a ceteris esse factum. *Id. Attic. l. 2. ep.* 3. Quod non est dissimile, atque ire in Solonium, aut Antium. *Terent. Phorm.* 5. 8. 39. Faxo tali eum mactatum, atque hic est, infortunio. *Cic. 2. de Invent. c.* 23. Argumentationes ex iisdem locis sumendæ sunt, atque in causam negotialem. *Nepos in Milt. c.* 7. Ut cum totidem navibus, atque erat profectus, Athenas rediret. *con tante navi, con quante era partito. Id. in Datam. c.* 3. Pari eum, atque illos, imperio esse jussit. *Liv. l. 28. c.* 20. Trucidant inermes juxta, atque armatos. *Varr. l. 9. L. L. c.* 4. Analogia non item ea definienda, quæ dirigitur ad naturam verborum, atque illa, quæ ad usum loquendi. *h. e.* non eodem modo ac illa, quæ, &c. ¶ Interdum *atque* vim habet intensivam pro *& quidem, præcipue, in primis. Cic. Attic. l. 5. ep.* 12. Negotium magnum est navigare, atque id mense Quintili. *Alii omittunt* id. *Plaut. Bacch.* 3. 6. 9. Num quæ advenienti ægritudo objecta est? *Mn.* atque acerrima. *Id. Epid.* 1. 1. 28. Arma ne? *Th.* Atque quidem cito. *Id. Mil.* 2. 4. 15. Tu me vidisti? *Sc.* atque his oculis quidem. ¶ *Atque adeo*, V. in *Adeo*. ¶ Nonnunquam ponitur pro *æque, atque*, vel *sicut*. *Plaut. Bacch.* 3. 6. 20. Quem esse amicum ratus sum, atque ipsus sum mihi. *Auct. Priapeor. carm.* 32. Quæ succo caret, atque petra pumex. Al. aliter leg. *Paul. Dig. lib. 2. tit. 4. leg.* 4. Conditionem inesse stipulationi, atque si hoc expressum fuisset. *Solin. c.* 22. (*al.* 35.) *sub fin.* Gagates lapis attritu calefactus applicita detinet, atque succinum. ¶ Item pro *simul atque, statim ut*. *Plaut. Merc.* 3. 1. 34. Ita edepol deperit te, atque hodie primum vidit. ¶ Et simpliciter pro statim, continuo, illico, celeriter, *subito, presto*. *Virg. 1. Georg. v.* 201. Non aliter, quam qui adverso vix flumine lembum Remigiis subigit, si brachia forte remisit, Atque illum in præceps prono rapit alveus amni. Ita *Serv. Gell. l. 10. c. ult.* & *Non. c. 12. n.* 44. interpretantur. *Stat. 2. Theb. v.* 26. Illos ut cæco recubans sub limine sensit Cerberus, atque omnes capitum subrexit hiatus. *Liv. l. 26. c. 39. a med.* Hic Quinctium incautum hasta transfigit. ille atque præceps cum armis procidit ante proram. *Plaut. Merc.* 2. 3. 17. Nunc si dico, ut res est, atque illam mihi me emisse indico; quemadmodum existimet me? Atque illam abstrahat, trans mare hinc venum asportet. & *Mostell.* 5. 1. 8. Capio consilium, ut Senatum congerronum convocem. Quem cum convocavi, atque illi me e Senatu segregant. & *Epid.* 2. 2. 33. Cum ad portum venio, atque ego illam illic video præstolarier. & *Bacch.* 2. 3. 45. Dum circumspecto, atque ego lembum conspicor. Adde *Merc.* 2. 1. 32. &c. & illud in *Legib. XII. Tab.* apud *Cic. 2. de Legib. c.* 4. *Si in jus vocat, atque eat:* ubi tamen alii aliter legunt. Huc pertinet *atque atque* repetitum apud *Ennium:* de quo ita *Gell. loc. cit.* Atque, gemina si fiat, auget, intenditque rem, de qua agitur, ut animadvertimus in Q. Ennii Annalibus: Atque atque accedit muros Romana juventus. *Non. loc. cit.* interpretatur *festine, intrepidanter*. ¶ *Atque* pro *certe, sane*. *Plaut. Stich.* 4. 2. 4. Sed videone ego Pamphilippum cum fratre Epignomo? atque is est. *Id. Trucul.* 1. 2. 24. Dinarchus ne illic est? atque is est. ¶ Pro *tamen*. Sic enim exponit *Donatus* illud *Terent. Andr.* 1. 3. 20. Mihi quidem hercle non fit verisimile. atque ipsis commentum placet. ¶ Pro *atqui*. *Plaut. Bacch.* 1. 1. 53. Atque ecastor apud hunc fluvium aliquid perdundum est tibi. *Id. Cas.* 2. 6. 12. Atque ego censui, abs te posse hoc me impetrare. *Hæc tamen exempla non ita clara sunt, ut rem conficiant.* ¶ *Atque* sæpius repetitum servit quodammodo amplificationi. *Cic. Verr. 5. c.* 82. Ex hujusmodi principio, atque ex liberalitate, atque accommodatione magistratuum, consuetudo æstimationis introducta est. *Virg. 4. Georg. v.* 463. Atque Getæ, atque Hebrus, atque Actias Orithyia. *Plaut. Amph.* 4. 1. 4. Apud emporium, atque in macello, in palæstra, atque in foro. *Cato* apud *Gell. l. 7. c.* 3. Scio, solere plerisque hominibus rebus secundis, atque prolixis, atque prosperis animum excellere, superbiam atque ferociam augescere, atque crescere. ¶ Loco particulæ *nec*, *Martial. l. 11. epigr.* 33. Nec puer, aut senior, nulla est ancilla, nec infans, Nec sera, nec clavis, nec canis, atque calix. ¶ Legitur & *adque* pro *atque*, V. Adque.

ATQUI, *ma, ma pure, e pure*, ἀλλά τοι, at, attamen, & tamen, sed enim: conjunctio adversativa. *Cic. Verr. 4. c.* 59. Modum statuarum haberi nullum placet? Atqui habeatur necesse est. *Id. Attic. l. 8. ep. 3. ad fin.* O rem, inquis, difficilem, & inexplicabilem! atqui explicanda est. *Id. de Senect. c.* 17. Tum dixisse, mirari se solertiam ejus, a quo essent illa dimensa, atque descripta: & ei Cyrum respondisse: Atqui ego omnia ista sum dimensus. *Id. 2. de nat. Deor. c.* 7. Atqui certe nihil omnium rerum melius est mundo. *Plaut. Asin.* 3. 3. 80. Atqui pol hodie non feres. *Terent. Eun.* 4. 6. 2. Credo, illum jam adfuturum, ut illam a me eripiat. Atqui si illam digito attigerit uno, oculi illico effodientur. *ma se la toccherà*. *Id. Heaut.* 4. 4. 7. Atqui tu hanc jocari credis? faciet, nisi caveo. *ma pure credi tu, che &c?* ¶ Eleganter adhibetur in assumptionibus, seu illationibus argumentationis. *Cic. Parad. 3. c.* 1. Si virtutes pares sunt inter se, paria esse etiam vitia necesse est. Atqui pares esse virtutes, facillime perspici potest. ¶ Interdum servit præoccupationi. *Cic. in Brut. c.* 83. Atqui eæ sunt notæ optimæ. credo: sed nimia vetustas, &c. ¶ Item continuationi orationis non secus ac *atque*, & *atque etiam*, sed vi quadam majore. *Cic. pro Mil. c.* 4. Atqui si tempus est ullum jure hominis necandi, quæ multa sunt; certe illud est, &c. *Id. pro Arch. c.* 8. Atqui sic a summis hominibus accepimus, ceterarum rerum studia, &c. ¶ Pro *certe, profecto* videtur accipienda in illo *Plauti Pers.* 4. 4. 30. Salvus sis adolescens. *Sa.* Si quidem hanc vendidero pretio suo. *To.* Atqui aut hoc tempore vendes pulcre, aut alio non potes. ¶ Et pro *ideo* in illo *ejusd. Rud.* 3. 4. 55. Atqui quia vetas, utramque jam mecum abducam. *Potest tamen utroque loco aliter explicari.*

ATQUIN, idem ac atqui. *Lactant. de mortibus persecut. c.* 23. Atquin homo impius misertus est illis. *Tertull. in Apolog. c.* 2. Atquin invenimus inquisitionem quoque in nos prohibitam. & *cap.* 8. Atquin volentibus initiari &c. & *cap.* 41. Atquin nos nullo modo lædimur. Adde *de patient. c.* 3. *Prudent. in proœm. Cathemer. v.* 34. *Ulpian. Dig. lib. 1. tit. 14. leg.* 3. *Plaut. Rud.* 3. 4. 55. & *Flor. l. 4. c.* 2. ut legitur in ejus edit. princ. quamquam ubique alii aliter legunt.

ATRĂCES, ăcum, m. populi Ætoliæ apud Atracem fluvium. *Plin. l. 4. c.* 2. ¶ Alii volunt esse Thessaliæ populos ab ejus regionis oppido Atrace.

ATRĂCIDES, æ, m. *Ovid. Metam.* 12. *v.* 208. studiisque virilibus ævum Exigit Atracides. *h. e.* Cæneus Thessalus, ab Atrace, quod est Thessaliæ oppidum.

ATRĂCIS, ĭdis, femin. patronym. *Ovid. 1. Amor. eleg. 4. v.* 8. Atracis

cis ambiguos traxit in arma viros. *h. e.* Hippodamia, seu Hippodame, filia cujusdam Atracis, seu Atracii e gente Lapitharum (alii dicunt Atracis fluvii) quæ Pirithoo nupsit, & in ipsis nuptialibus epulis Centauros ad se rapiendam sua pulchritudine concitavit: unde acerrima illa pugna exstitit, quam *Id. Metam.* 12. *v.* 219. & sequentib. describit. Adde *eund. Heroid. ep.* 17. *v.* 248. ¶ Alii volunt ita dictam esse ab Atrace urbe Thessaliæ.

ATRACIUS, a, um, adject. ad Atracem Ætoliæ fluvium pertinens. *Propert. l.* 1. *eleg.* 8. *v.* 25. licet Atraciis considat in oris, Et licet Eleis. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 141. Atracia subitæ de virgine pugnæ. *h. e.* Hippodamia, de qua V. in *Atracis*. ¶ *Atracia ars* est magica ars, qua Thessali olim infames fuere. V. Atrax. *Stat. l.* 1. *Theb. v.* 105. qualis per nubila Phœbes Atracia rubet arte labor. *h. e.* Lunæ arte magica deficientis. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 447. Atracio lunam spumare veneno.

ATRACTYLIS, ctylidis, f. ἀτρακτυλὶς, herba est alio nomine cnicos silvestris, in Ægypto maxime proveniens, contra venenata animalia maxime utilis, itemque adversus fungos. Nomen habet ex eo, quod caule ejus rigido antiquæ mulieres ad colus faciendas utebantur: ab ἄτρακτος, colus. *Plin. l.* 21. *c.* 15. & 32.

ATRAMENTUM, i, n. *inchiostro*, succus, seu liquor atri coloris, qualis est sepiarum, Græce θολὸς, ἅλις. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 235. tractata notam, labemque remittunt Atramenta. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 50. Aliæ fuga se, aliæ occultatione tutantur: atramenti effusione sepiæ, torpore torpedines. ¶ Triplex est, *librarium*, seu *scriptorium*, *sutorium*, & *tectorium*. Librarium est, quo utimur in scribendo, γραφικὸν μέλαν. Scripsere Veteres calamo, & atramento in libris arborum, in lineis pannis, in papyro: stylo autem in tabulis ceratis, aliquando etiam in plumbeis laminis. *Petron. in Satyr. c.* 102. Eumolpus, tanquam litterarum studiosus, utique atramentum habet. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 15. Calamo & atramento temperato, charta etiam dentata res agetur. *Plin. l.* 27. *c.* 7. *ad fin.* Atramentum librarium ex diluto ejus (*absinthii*) temperatum litteras a musculis tuetur. ¶ Sutorium est, quo sutores utuntur in coriis tingendis: Græce χάλκανθον. Est autem duplex, fossile, & factitium. Illud dicitur Italice *vitriolo*. Est enim, ut *Plin.* docet *l.* 34. *c.* 12. colore cæruleo, perquam spectabili nitore; vitrumque esse creditur: diluendo fit atramentum tingendis coriis. Factitium fit pluribus modis: habetque utrumque varios usus in medicina, sed maxime fossile. V. *Plin. ibid. Cic. Fam.* 9. *ep.* 21. *in fi.* Pater ejus accusatus a M. Antonio, sutorio atramento absolutus putatur. Ἀμφιβολικῶς loquitur. V. *Manut.* ¶ Tectorium, quod & pictorium dici potest, Græce μέλαν ζωγραφικὸν, adhibetur parietibus illinendis, & incrustandis: cujus conficiendi rationem *Vitruv. l.* 7. *c.* 10. docet, nempe ex fuligine collecta, ex resina, aut pice exusta, vel ex carbonibus cum glutino tritis, vel denique ex vini fæce arefacta, & in fornace excocta, ac glutino trita: quæ etiam *Plin. l.* 35. *c.* 6. refert. Hoc utuntur etiam pictores. *Id. ibid. c.* 10. narrat Apellem consuevisse illinere opera sua absoluta atramento ita tenui, ut idipsum repercussu claritates colorum excitaret, custodiretque a pulvere, & sordibus; ad manum intuenti demum appareret. Hoc *Carolus Dati in vitis Pictor.* vertit *vernice*. ¶ Est etiam inter colores atramentum, quod vocant Indicum, μέλαν Ἰνδικὸν, de quo *Plin. l.* 35. *c.* 6. Apportatur & Indicum ex India inexploratæ adhuc inventionis mihi. *Paulo post addit*, fieri ex limo arundinum spumæ adhærescente: cum teritur nigrum esse; at in diluendo mixturam purpuræ, cæruleique mirabilem reddere. V. ibi reliqua. ¶ *Una opera ebur atramento candefacere postulas*, proverbium apud *Plaut. Mostell.* 1. 3. 102. de eo, qui in re aliqua operam perdit, & contra potius quam optat, rem evenire facit. Huic affine est *Laterem laves*.

ATRAMITÆ, arum, m. Ἀτραμῖται *Ptolemæo* populi sunt in medio fere Arabiæ, pars Sabæorum, quorum caput Sabota urbs. Tus ibi maxime provenit, & myrrha laudatissima. *Plin. l.* 6. *c.* 26. & *l.* 12. *c.* 14. & 15.

ATRAMITICUS, a, um, ad Atramitas pertinens, ut Atramitica myrrha, *Plin. l.* 12. *c.* 15.

ATRATUS, a, um, *fatto nero*, atro colore infectus, μελανθείς. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 43. Quid, quod fluvius atratus sanguine fluxit? ¶ Item atris, seu pullis vestibus indutus, ut fit in luctu ob alicujus mortem, *vestito a bruno, a duolo*. *Cic. in Vatin. c.* 12. *in fi.* & *cap.* 13. Cedo, quis unquam cœnarit atratus? *Tacit. Ann.* 3. *c.* 2. Atrata plebs, trabeati equites. *Propert. l.* 3. *eleg.* 3. *v.* 56. Solis & atratis luxerit orbis equis. *alludit ad eclipses solares*.

ATRAX, acis, m. Ἄτραξ, nomen est fluvii Ætoliæ in Jonium mare se infundentis, ut apud *Plin. l.* 4. *c.* 2. legitur. ¶ Item oppidi Thessaliæ ad Peneum amnem. *Plin. ibid. c.* 8. ¶ Fuit etiam Atrax Hippodames, seu Hippodamiæ pater, ut in *Atracis* dictum est.

ATREBATES, um, m. populi Galliæ Belgicæ, quorum regio nunc *l'Artois* Gallice appellatur. *Plin. l.* 4. *c.* 17. *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 4. Hinc *Sidon. carm.* 5. *v.* 212. Francus qua Clojo patentes Atrebatum terras pervaserat.

ATREBATICUS, a, um, ad Atrebates pertinens. *Trebell. Poll. in Gallien. c.* 6. Perdita Gallia, arrisisse, ac dixisse perhibetur: Non sine Atrebaticis sagis tuta Respublica est? *trabeatis sagis* alii leg. sed alteram lectionem *Salmas.* tuetur: quin & *Atrabaticis* legi ait. nam & *Atrabates* inveni. Sic Græce Ἀτραβατικός. Adde *Vopisc. in Carino, cap.* 20. ubi quoque multa *Salmas.* Fuerunt autem hujusmodi vestes ab Atrebatibus confectæ olim in pretio Romanis. Eas xerampelino colore fuisse tradit *Suidas*.

ATREUS, i, m. disyllabum, Ἀτρεὺς, Pelopis, & Hippodamiæ filius, ita dictus, quasi ἀτηρός, noxius, & inexorabilis. Rex fuit Mycenarum, totiusque Peloponnesi. Ejus uxorem Aeropen frater Thyestes amavit, & a viro abduxit; unde inter fratres orta discordia, & Thyestes e Regno pulsus. Inde Atreus nefaria scelera meditatus, fratrem revocavit, quasi ad Regni societatem, eique duos ipsius filios Tantalum, & Phlisthenem epulandus, eorumque sanguinem vino admixtum bibendum dedit, ad extremum capita objecit, quærens, agnosceretne, quibus cibis pastus fuisset. Sol, ne tanta scelera cerneret, in occasum fugisse fertur. Hac de re exstat *Senecæ* Tragœdia *Thyestes* inscripta. *Serv. ad* 1. *Æn. v.* 572. & *Hygin. fab.* 248. fabulam sic explicant: Thyestem, cum fratri, cui pessime cupiebat, dissensione nocere non posset, in simulatam gratiam rediisse, & ea occasione uxorem ejus per adulterium polluisse, &c. sed veritatem hanc esse, Atreum apud Mycenas primum Solis eclipsim invenisse, ei invidentem fratrem ex urbe discessisse eo tempore, quo ejus dicta probata sunt. Atreo quinque filii fuerunt, Agamemnon, Menelaus, Alco, vel Alceus, Melampus, Eumelus. Sed plerique dicunt Pelopem tres filios habuisse, Atreum, Thyestem, & Phisthenem, ex Phisthene Agamemnonem, & Menelaum natos esse, hos fratris morientis commendatione ab Atreo educatos fuisse instar filiorum. Atreus denique ab Ægistho filio Thyestis occisus est, qui etiam post bellum Trojanum occidit Agamemnonem. Atque ita Thyestes Regnum obtinuit. *Ovid. Heroid. ep.* 8. *v.* 27. Pelopeius Atreus. *Id.* 3. *Amor. eleg.* 12. *sub fin.* Aversumque diem mensis furialibus Atrei. *Senec. in Thyest. v.* 485. Vos facitis mihi Atrea timendum. τὸν Ἀτρέα. *Id. ibid. v.* 513. Sed fateor, Atreu, fateor. ὦ Ἀτρεῦ, vocativus. ¶ Tragœdiam, cui nomen Atreus, scripsit *Accius*, ut est apud *Gell. l.* 13. *c.* 2. sed pauca tantummodo ex ea fragmenta ad nos pervenere.

ATREUS, a, um, Ἀτρήιος adjectiv. trisyllabum ab *Atreo*. *Stat.* 8. *Theb. v.* 743. I, precor, Atrei si quid tibi sanguinis unquam. Hoc loco *Atreus* generatim pro Argivo poni videtur. Argivorum enim Rex Atreus fuit. *Dausquio* placet scribi *Atrejus*, ut omnes Græcæ vocales serventur.

ATRIARIUS, a, um, adject. ad atrium pertinens. *Atriarius* absolute dicitur servus atrii custos, qui opera mediastini fungitur, atque adeo vilioris officii est, quam *Atriensis*. *Ulpian. Dig. lib.* 4. *tit.* 9. *leg.* 1.

ATRICAPILLA, æ, f. avis ex genere ficedularum, colore penarum cinereo, excepto capite, quod habet nigerrimum: quæ & *melancoryphos*, sumpto a Græcis vocabulo, appellatur, μελαγκόρυφος: a κορυφή, caput, & μέλαν, nigrum. *Paul. in Epit. Festi*, in *Melancoryphi*. Sed *Plin. l.* 10. *c.* 29. docet hujusmodi aves *ficedulas* vocari autumno; aliis temporibus *melancoryphos*.

ATRICOLOR, oris, adject. *di color nero, o scuro*, μελάγχροος, qui est atri coloris. *Ovid. Metam.* 11. *v.* 611. Plumeus, atricolor, pullo velamine tectus. *Plin. l.* 2. *c.* 7. Alios esse grandævos, semperque canos, alios juvenes, atque pueros, atricolores, aligeros, claudos. *Harduin.* edidit *atri coloris* ex MSS. suis omnibus. *Auson. ep.* 7. *v.* 52. Cadmi filiolis atricoloribus. *h. e.* litteris atramento depictis.

ATRIDES, & Atrida, æ, m. *figliuolo d' Atreo*, Ἀτρείδης, patronym. filius Atrei, & dicitur fere de Agamemnone, & Menelao. Cum in singulari numero effertur, & sine addito, significat plerumque Agamemnonem majorem natu: cum in plurali, utrumque. *Horat. l.* 2. *od.* 4. *v.* 7. Arsit Atrides medio in triumpho Virgine rapta. *Propert. l.* 2. *eleg.* 11. *v.* 1. Non ita Dardanio gavisus Atrida triumpho est. *Ovid. Heroid. ep.* 3. *sub fin.* Ensis in Atridæ pectus iturus erat. & *epist.* 16. *ad fin.* Instruere Atriden num potes arte mea? *Id. ibid. ep.* 3. *v.* 39. Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuissem. *Id. l.* 1. *ex Pont. ep.* 7. *v.* 32. Quantus in Atridis, Tyndaridisque fuit. *Atridis* est dativus pluralis. *Horat. l.* 1. *od.* 10. *v.* 13. Atridas superbos. *Sil. l.* 13. *v.* 802. geminos aspectat lætus Atridas. ¶ Adjective *Ovid. Heroid. ep.* 16. *v.* 355. Nec plus Atrides animi Menelaus habebit. ¶ *Atrides minor* est Menelaus. *Ovid. Metam.* 12. *sub fi.* ¶ *Atriden* vocat *Juvenal. sat.* 4. *v.* 65. Domitianum, ut ejus tyrannidem perstringat, qui se tanquam Regem Romanorum gerebat, ut Agamemnon Græcorum. ¶ In vocativo est *Atride*, & *Atrida*. V. Æacides.

ATRIENSIS, se, adject. ad atrium pertinens. *Atriensis servus*, & absolute *Atriensis* est, cui atrii, seu potius totius domus custodia demandata est. Erat is inter servitia honoratior, qui aliquod etiam imperium in alios servos habebat, ut colligitur ex *Plaut. in Asin.* multis in locis. Custodiebat quidem atrium, & observabat, ne quid ex imaginibus, stemmatibus, ac ceteris quæ in atrio reponi solent, deperiret; supellectilem ædium exponebat, simulque atrium ut mundum, ac nitidum esset, curabat: sed & alia honoratiora munia aliquando exequebatur, quæ ad *actores* pertinere solent, vendebat, emebat, servabatque pecuniam domini, exigebat a debitoribus, &c. Cui aliquo modo respondet is, quem Itali dicimus *maestro di casa*. V. *Plaut. loc. cit.* præsertim *a.* 2. *sc.* 2. & 4. Hinc *Cic. Parad.* 5. *c.* 2. Ut in magna familia sunt alii lautiores, ut sibi videntur, servi, sed tamen servi, atrienses, ac topiarii, &c. *Et paulo post*. Si Mummius aliquem istorum videret matellionem Corinthium cupidissime tractantem, utrum illum civem excellentem, an atriensem diligentem putaret? ¶ De atriensibus rusticis villæ *Columell. l.* 12. *c.* 3. Insistere atriensibus, ut supellectilem exponant, (al. *expoliant*) & ferramenta detersa nitidentur, atque rubigine liberentur, &c. *Phædr. l.* 2. *fab.* 5. Ex alticinctis unus atriensibus, Cui tunica ab humeris linteo Pelusio Erat destricta, cirris dependentibus, Alveolo cœpit ligneo conspergere Humum æstuantem, &c.

ATRIOLUM, i, n. parvum atrium. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 10. Typos tibi mando, quos in tectorio atrioli possim includere. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 1. Quo loco in porticu te scribere ajunt, ut atriolum fiat, mihi, ut est, magis placebat. Neque enim satis loci esse videbatur atriolo: neque fere solet, nisi in his ædificiis fieri, in quibus est atrium majus: nec habere poterat adjuncta cubicula, & ejusmodi membra.

ATRIPLEX, iplicis, n. *atrepice, trebice*, χρυσολάχανον, ἀτράφαξις, genus oleris, quod octavo die, postquam satum est, nascitur flexa radice, in multa primum veluti capillamenta erumpens, mox folia emittens brassicæ similia, florem aureum, semen vero foliaceum, & latum: duplex est, sativum, & silvestre: coctum estur sativum, ut olus molle. Hæc ex *Plin. l.* 19. *c.* 6. & 7. & *l.* 20. *c.* 20. ubi etiam varios ejus usus in medicina refert: item *l.* 27. *c.* 8. ubi Græco vocabulo *chrysolachanum* appellat, *h. e.* olus aureum: a λάχανον, olus, e χρυσός, aurum, propter colorem aureum floris. *Colum. l.* 10. *v.* 377. Et gravis atriplici consurgit longa phaselus. *h. e.* longa theca foliacea in modum phaseli plena seminibus. *Id. l.* 11. *c.* 3. Chærephyllum, itemque olus atriplicis, quod Græci vocant ἀτράφαξιν. Adde *Pallad. in April. tit.* 3. ¶ Feminino genere *Æmil. Macer cap. de Atripl.* Atriplicem tritam cum nitro, &c. masculino *Plin. Valerian. l.* 4. *c.* 7. Atriplex crudus, sive coctus, impositus, &c. ¶ *Paul.* ex *Festo* ponit *atriplexum*: & antiquiorem vocem esse, quam *atriplex*.

ATRIPLEXUM, i, n. herba, quæ nunc atriplex dicitur. *Festus*.

ATRITAS, atis, f. *lividezza, nerezza*, μελανότης, ater color, nigredo. *Plaut. in Pœn.* 5. 5. 11. Ita replebo atritate, ut atrior multo fiet, quam Ægyptii.

ATRIUM, ii, n. *cortile della casa cinto da portici, corte, chiostro*, αὐλή, πυλών, locus intra ædes (ita dictum, ut *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 33. putat, ab Atriatibus Tusciæ populis, unde ejus exemplum sumptum.) in quem universi tecti pluvia collecta incidit, porticibus cinctus, sed aream habens sub dio patentem, in quam exterior, ac major ædium janua infert. Græci, teste *Vitruv. l.* 6. *c.* 10. atria non habebant, sed ab janua introeuntibus itinera faciebant latitudinibus non spatiosis, & ex una parte equilia, ex altera cellas ostiariis constituebant, &c. At Romanorum ædes (ditiorum, & nobiliorum intellige. V. *Vitruv. l.* 6. *c.* 8.) ita dispositæ erant, ut ante januam esset vestibulum (quod quidam perperam cum *atrio* confundunt, ut *Gell. l.* 16. *c.* 5. monet. nam vestibulum extra ædes est, atrium intra) post januam vero atrium continens aream vel quadratam, vel rotundam, vel alia quapiam figura: circa eam erant vel porticus tectæ, columnisque fultæ, laquearibus ornatæ, vel etiam alæ ædificii vicem porticus præbentes, in quibus solebant servare imagines majorum suis armariis conditas, item tabulas pictas, signa, aliamque pretiosam supellectilem, & ostentui servientem: cui servandæ, totique atrio custodiendo præerat servus, qui inde atriensis appellabatur. ¶ Differunt inter se *cavædium*, & *atrium*, quod omne atrium etiam cavædium dici potest: sed non contra. Nam cavædia tunc solummodo dicuntur *atria*, cum porticibus, aut projecturis alarum circum tecta sunt, media area sub dio relicta: cum vero his carent, *cavædia* tantum. ¶ In atrio solebant versari mulieres femineas artes exercentes: solebant etiam olim cœnare Veteres, teste *Catone* apud *Serv.* ad *Æn.* 1. *v.* 730. Etiam culinam ibi fuisse, *Serv. ibid.* docet. sed pro temporum diversitate diversi quoque fuere atrii usus. In atriis ædium publicarum & auctiones factitatas, & scholas celebratas legimus. Erant & templis sua atria, ut atrium Libertatis, &c. Plura de his V. apud *Pitisc. in Lex. Antiq.* ¶ Usurpatur sæpe (præsertim a Poetis) in numero plurali. *Virg.* 2. *Æn. v.* 483. Apparet domus intus & atria longa patescunt. *Juvenal. sat.* 8. *v.* 19. Tota licet veteres exornent undique ceræ Atria. *Ovid. Metam.* 14. *v.* 260. Excipiunt famulæ perque atria marmore tecta Ad dominam ducunt. *h. e.* per porticus atrii. ¶ Neque vero putandum est, omnes Romanorum ædes atrium habuisse. Diversæ enim, ut & nunc, architecturæ ratione aliæ, atque aliæ fiebant. Hinc *Plin. l.* 2. *ep.* 17. Laurentinum suum describens, alia ratione ei atrium attribuit. ¶ Per synecdochen accipitur pro totis ædibus. *Ovid. Heroid. ep.* 16. *v.* 184. Nec capient Phrygias atria nostra nurus. Adde *Metam. l.* 13. *in f.* & *l.* 14. *v.* 9. ¶ Hinc *atria Cœli* dixit *Stat. l.* 1. *Theb. v.* 197. ubi scilicet habitare Dii solent.

ATROCITAS, atis, f. *crudeltà, atrocità*, crudelitas, diritas, immanitas, ὠμότης, ἀγριότης. *Cic. Acad.* 4. *c.* 44. Atrocitas ista quomodo in Academiam irruperit, nescio. *insensibilità, durezza*, quod scilicet sapientis animum nullo affectu debeat commoveri. *Id. Catil.* 4. *c.* 6. Ego, quod in hac causa vehementior sum, non atrocitate animi moveor (quis enim est me mitior?) sed singulari quadam humanitate, & misericordia. *Id. pro Quint. c.* 16. Rei atrocitas. *Id.* 2. *de Invent. c.* 16. facti. *Sueton. in Calig. c.* 12. facinoris. *Id. in Domit. c.* 11. pœnæ. *Id. in Calig. c.* 29. Immanissima facta augere atrocitate verborum. *acerbità. Id. in Tiber. c.* 48. Mitigare atrocitatem temporum. *gravissime disgrazie de' tempi. Colum. l.* 8. *c. ult.* Atrocitas maris objectu crepidinis frangitur. *la fierezza, ed impetuosità. Tacit.* 4. *Ann. c.* 13. Atrocitas morum. *h. e.* asperitas. ¶ In plural. num. *Apulej. l.* 10. *Metam.* Crudelissimæ mulieris cunctis atrocitatibus diligenter expositis.

ATROCITER, adverb. *atrocemente, crudelmente, gravemente, aspramente*, crudeliter, sæve, graviter, aspere, ὠμῶς, ἀπηνῶς. *Cic. Verr.* 7. *c.* 62. Nimis atrociter minitari alicui. *Liv. l.* 3. *c.* 9. Atrociter invehi in aliquem. *Tacit.* 1. *Hist. c.* 2. Atrocius sævire. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep. ult.* De ambitu cum atrocissime ageretur in Senatu multos dies, quod ita essent, progressi candidati consulares ut non esset ferendum. *Sallust. in Jug. c.* 41. Seditionibus tribuniciis atrociter agitare Rempublicam. *Tacit.* 13. *Ann. c.* 19. *in f.* Atrociter deferre crimen. *Id.* 2. *Hist. c.* 56. Gravius, & atrocius afflictari. ¶ Translate *Cic. in Orat. c.* 18. Contenta voce atrociter dicere; & summissa leniter. *Gell. l.* 10. *c.* 3. Hæc M. Tullius atrociter, graviter, copiose, apteque miseratus est. *Id. l.* 13. *c.* 24. Unam, eandemque rem pluribus verbis vehementer, atque atrociter dicere. ¶ *Atrociter accipere aliquid*, interdum significat iniquissimo animo ferre. *Tacit. l.* 1. *Hist. c.* 23. Labores itinerum, inopia commeatuum, duritia imperii atrocius accipiebantur. ¶ Apud *Cic. pro Mil. c.* 8. *Atrociter ferre* est legem ferre plenam severitatis, & atrocitatis.

ATROPHIA, æ, f. *cachessia*, ἀτροφία, morbus est, ex defectione nutrimenti proveniens, cum corpus ex cibo non alitur, & naturaliter semper aliquibus decedentibus, nullis vero in eorum locum subeuntibus, summa macies oritur & nisi occurritur, tollit. Ita *Cels. l.* 3. *c.* 22. sed ipsa voce Græce utitur. (quæ est ab α privativa, & τρέφω, nutrio.) Latino autem generali vocabulo *tabem* vocat. At Latine *atrophiam* usurpat more suo *Cæl. Aurelian. l.* 2. *Tard. c.* 14. & *l.* 3. *c.* 7. & *Theodor. Priscian. l.* 2. *par.* 2. *c.* 11.

ATROPHUS, a, um, *cachetico*, ἄτροφος, qui atrophia laborat. *Plin. l.* 28. *c.* 9. Lac bibitur ab imbecillitate vires recolligentibus, quos atrophos vocant. *Id. l.* 31. *c.* 10. *in f.* In balineis uti folio nitri prodest atrophis, opisthotonis, tetanis. ¶ Quia vero *atrophia* aliquando in aliqua tantummodo corporis parte contingit; hinc *atropha* dicuntur membra tali vitio laborantia. *Plin. l.* 22. *c. ult. a med.* Ervum tostum corrigit vitia jocineris, tenesmon, & quæ cibum non sentiunt, atropha appellata. *Id. l.* 27. *c.* 8. Atropha carnosiora facere.

ATROPOS, i, f. *Atropo*, Ἄτροπος, una ex tribus Parcis, ita dicta quasi ἄτρεπτος, immutabilis, & quod nullis precibus flecti potest: ab α privativa, & τρέπω, verto, vel quia præteriti temporis fatum est: quæ autem præterita jam sunt, immutabilia sunt, τὰ παρεληλυθότα πάντα ἄτρεπτά ἐστι, ut ait *Aristot. in f. l. de Mundo*, quæ *Apulej.* Latine vertit. *Martial. l.* 10. *epigr.* 44. Gaudia tu differs, at non & stamina differt Atropos; atque omnis scribitur hora tibi. *Stat. l.* 4. *silv.* 8. *v.* 18. Atropos alba. *h. e.* fausta, & longam vitam promittens. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 692. *n.* 10. C. Lælio C. F. decimo octavo ætatis anno ab immani Atropo vita reciso.

ATROR, oris, m. *negrezza, lividezza*, atritas, ater color, μελανότης. *Gell. l.* 2. *c.* 26. Rubidus autem est rufus, atrore, & nigrore multo mixtus. *Alii leg. rectius* rufus atrior, & nigrore multo mixtus.

ATROTUS, a, um, *invulnerabile*, ἄτρωτος, invulnerabilis. Vox Græca ab α privativa, & τιτρώσκω, vulnero. *Hygin. fab.* 28. Alii auctores dicunt, Neptuni, & Iphimedes filios fuisse atrotos. *Id. fab.* 30. Leonem atrotum necare.

ATROX, ōcis, adject. *crudo*. Proprie crudum significat, ut *Fest.* & *Non. c.* 2. *n.* 62. docent. Est enim origine Græca, ab α privativa, & τρώγω, edo, a quo fit ἄτρωξ, ὠμός, crudus, esui ineptus. *Nevius* apud *Non. loc. cit.* Simul atrocia porricerent exta ministratores. ¶ Translate autem, & fere accipitur pro crudeli, sævo, immani, *atroce, crudele, fiero*, ἀπηνής, ἀπηλεγής, δεινός, ἄγριος. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 22. Res scelesta, atrox, nefaria. *Tacit.* 4. *Ann. c.* 45. Atrox facinus. *Id. Ann.* 14. *c.* 61. Poppæa semper odio, tum & metu atrox. *Gell. l.* 20. *c.* 1. Atrocior injuria. *Sallust. in Jug. c.* 5. Bellum magnum, & atrox. *Liv. l.* 3. *c.* 1. certamen. *l.* 24. *c.* 16. Atrocior cædes. *Cels. in præfat. circa med.* Atrocissima pestis. *Sil. l.* 9. *v.* 486. Gradivus atrox. *Plin. l.* 8. *c.* 21. Atrocissimi tauri silvestres. *Liv. l.* 3. *c.* 11. Atrox ingenium. *Ovid. Metam.* 9. *v.* 274. odium. *Plaut. Capt.* 3. 4. 7. Atrocem astutiam reperire. *h. e.* audacem, & animo atroci, ac timoris experti dignam. ¶ Cum genitivo Græca constructione, *Tacit.* 12. *Ann. c.* 22. Atrox odii Agrippina, ac Lolliæ infensa. ¶ Sumitur & pro terribili, horrendo. *Plin. in paneg. c.* 53. Atrocissima effigies sævissimi domini. *Tacit. Ann.* 16. *c.* 10. Filia longo dolore atrox. *h. e.* quæ longo dolore tristem, & quodammodo horrendum vultum, trucesque, atque pæne feros mores induit. ¶ Item pro rigido, horrido. *Plin. l.* 18. *c.* 35. Atrox hiems. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 50. Nox nimbo atrox. *Id. Ann.* 11. *c.* 31. Atrox tempestas. ¶ Item pro vehementi, molesto. *Horat. l.* 3. *od.* 13. *v.* 9. Flagrantis atrox hora caniculæ. *Claudian. l.* 2. *in II. Consul. Stilich. v.* 460. nec brachia Cancri Urat atrox æstas. ¶ Item pro acri, aspero. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 49. Admiscere huic generi orationis vehementi, atque atroci genus illud alterum lenitatis, & mansuetudinis. *Plin. l.* 27. *c.* 2. Atrox peroratio. ¶ Item pro acerbo, gravi, infelici, funesto. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 25. Repente percussus est atrocissimis litteris, in quibus scriptum erat, &c. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 99. Atrocibus undique nuntiis exterritus. *Id. l.* 1. *Hist. c.* 54. Atrox rumor. *Id.* 2. *Hist. c.* 54. Atroci mendacio universos perculit, affirmans, &c. *Vellej. l.* 2. *c.* 119. Atrocissima calamitas. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 39. Atrox invidia. *Id. Ann.* 3. *c.* 64. valetudo. *h. e.* gravis, & periculosus morbus. ¶ Item pro severo, rigido, constanti, in bonam partem. *Horat. l.* 2. *od.* 1. *v.* 23. Et cuncta terrarum subacta Præter atrocem animum Catonis. *Silius l.* 6. *v.* 378. *de M. Atilio Regulo.* Atrox illa fides. *Petron. in Satyr. c.* 4. Verba atroci stilo effodere. *h. e.* valde censorio, & nihil indulgente. ¶ *Atrox* etiam dicitur, qui obfirmat animum contra amorem. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 662. nec credere falsos Audet atrox vultus. ¶ *Atrox negotium* dicitur res magni momenti, metusque, & periculi plena. *Sallust. in Catil. c.* 30. Itaque quod plerumque in atroci negotio solet, Senatus decrevit, darent operam Consules, ne quid Respublica detrimenti caperet. Sic *Cic. pro Marcell. c.* 7. Atrocissima suspicio.

ATRUSCA, genus quoddam est uvæ apud *Macrob. l.* 2. *Saturn. cap. ultim.*

ATTA, æ, m. *chi cammina malamente, e come in punta de' piedi*, dicitur, docente *Festo*, qui propter vitium crurum, aut pedum, summis plantis insistit, & attingit magis terram, quam ambulat. Quod cognomen Quintio poetæ togatarum scriptori adhæsit, de quo *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 79. Recte, nec ne crocum, floresque perambulet Attæ Fabula, si dubitem, &c. Adde *Gell. l.* 7. *c.* 9. qui duas ejus fabulas memorat, Conciliatricem, & Ædilitiam, & *Priscian. l.* 7. ubi Socrum, & *l.* 8. ubi Tyronem proficiscentem citat. ¶ *Atta* etiam appellatus

latus est Claudiæ gentis princeps, ut est apud *Sueton. in Tiber. c.* 1. ubi tamen variæ lectiones multæ, variæque super his Eruditorum sententiæ sunt. V. *Torrentium*, & *Casaubon.* qui putat esse Sabinam vocem, & derivari ab ἄττω, subsilio, subsulto, quia qui pedum plantis laborat, stare loco nescit, sed semper quasi subsilit. ¶ Est præterea *atta* vox, qua juniores pro reverentia senes compellant, quasi patris, aut avi eos nomine honorantes. Hoc quoque docet *Festus*. Est autem hac etiam ratione Græca vox ἄττα, qua usus est *Homer.* non semel. Habent autem quandam inter se affinitatem *atta*, & *tata*, qua etiam patrem appellant.

ATTACĔO, es, idem quod taceo. Creditur a nonnullis *Cicero* hoc verbum usurpasse *pro Flacc. c.* 25. Liceat hæc nobis, si oblivisci non possumus, attacere. Sed rectius multo leges *at tacere*.

ATTACTUS, a, um, *toccato*, tactus, particip. ab attingo. *Plaut. Aulul.* 4. 10. 24. Tu illam scribas non tuam esse: non attactam oportuit. *Silius l.* 11. *v.* 147. Stare inter prœlia nullis attactum telis. *Cic.* 3. *de Orat.* c. 28. *in f.* Ut præteriri fuerit satius, quam attactum deferi. *Plerique omnes leg.* attentatum. *Fest.* in voce *Scribonianum*, post *Sceleratus*. Sacellum attactum fulgure. *Id.* in *Obstitum*: Obstitum Cloatius & Ælius Stilo esse ajunt violatum, attactumque de cælo. ¶ Scribitur & *adtactus*.

ATTACTUS, us, m. idem quod tactus. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 5. Corium attactu non asperum, ac durum. *Virg. Æn.* 7. *v.* 349. *de angue*. Ille inter vestes & levia pectora lapsus, Volvitur attactu nullo, fallitque furentem. ¶ Extra ablativum casum exempla nondum reperi. ¶ Scribitur & *adtactus*.

ATTAGEN, ēnis, m. & Attagēna, æ, f. ἀτταγήν, avis est, quam quidam putant appellari ab Italis *francolino*, a Gallis, *gelinotte de bois*, hoc est gallinam silvestrem. Quidam etiam *bonasam* dicunt. Est autem in ciborum deliciis, & Jonius maxime celebratur, vocalis alias, captus vero obmutescens, ut *Plin. l.* 10. *c.* 48. scribit. *Horat. Epod.* 2. *v.* 53. Non Afra avis descendat in ventrem meum, Non Attagen Ionicus. *Martial. l.* 2. *epigr.* 37. Communemque duobus attagenam. Adde *lib.* 13. *epigr.* 61. ¶ Scribunt & unico *t*, sed minus recte.

ATTĂGUS, i, m. *becco*, *capro*, hircus, caper, lingua Phrygum. *Arnob. l.* 5. *pag.* 159.

ATTALENSIS, se, adject. ad Attaliam pertinens. *Attalenses*, *ium*, sunt populi Attaliæ, quæ est urbs Æolidis, seu Mysiæ in Asia, ab Attalo Rege condita. *Plin. l.* 5. *c.* 30.

ATTALĬCUS, a, um, adject. ad Attalum pertinens. *Horat. l.* 1. *ep.* 11. *v.* 5. Attalicæ urbes. *h. e.* urbes Asiæ, ubi regnavit Attalus. ¶ *Attalica aulæa*, *Attalicæ vestes* apud *Propert. l.* 2. *eleg.* 23. *v.* 46. & *l.* 3. *eleg.* 16. *v.* 19. sunt, quibus aurum intextum est. *Plin. l.* 8. *c.* 48. Aurum intexere in eadem Asia invenit Attalus, unde nomen Attalicis. *alle tapezzarie*. Et *Sil. l.* 14. *v.* 659. quæque Attalicis variata per artem Aulæis scribuntur acu. ¶ *Attalicis conditionibus*, idest amplissimis, & opulentissimis. *Horat. l.* 1. *od.* 1. *v.* 12. Sic *Tertullian. de Jejun. c.* 15. *sub fin.* Attalicæ divitiæ.

ATTĂLUS, i, m. Ἄτταλος, nomen Pergami Regis pecunia ditissimi, & splendida supellectile, quique aurum vestibus intexendi artem invenisse dicitur, ut *Plin. l.* 8. *c.* 48. narrat. Hic, cum liberis careret, populum Romanum testamento heredem instituit. *Plin. l.* 33. *c.* 11. *sub fin.* Verba autem testamenti erant: *Populus Romanus bonorum meorum heres esto*. Quod larga, & liberali interpretatione Romani a privatis bonis Regis ad Regnum ipsum extenderunt. Unde *Horat. l.* 2. *od.* 18. *v.* 5. Nec Attali ignotus heres regiam occupavi. *h. e.* heres non vocatus.

ATTĂMEN, *nondimeno*, *tuttavolta*, *ma*, *pure*, ὁ μὴν ἀλλά, ἀλλ' ὅμως, conjunctio idem fere valens, quod tamen, verumtamen: ex *at*, & *tamen*. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 26. Attamen ne mirere, unde hoc acciderit, lex sumptuaria mihi fraudi fuit. *Terent. Andr.* 5. 3. 23. Ego audiam? quid ego audiam, Chreme? *Ch.* attamen dicat, sine. *Id. Heaut.* 2. 1. 13. Etsi is quoque suarum rerum satagit, attamen habet, &c. ¶ Divisim interjecto verbo. *Cic. de clar. Orat. c.* 4. Si non pari, at grato tamen munere. *Id.* 3. *de Orat. c.* 4. Etsi nequaquam parem illius ingenio, at pro nostro tamen studio, &c.

ATTAMĬNO, & Adtamino, as, avi, atum, a. 1. *contaminare*, *macchiare*, σπιλόω, μιαίνω, contamino, polluo, corrumpo: ex *ad*, & *tamino*. V. *Contamino*. *Justin. l.* 21. *c.* 3. Attaminare virginem. *Impp. Gratian. Valens*, & *Theodos. lib.* 3. *Cod. Theodos. tit.* 1. *leg.* 5. Attaminare aliquem sacramentis Judaicis. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c.* 16. Attaminare facta, & consulta alicujus imprudentia. ¶ Pro contingere, sumere, quod non licet: quæ notio facile ad superiorem refertur. *Capitolin. in Gordian. c.* 27. Civitates integras suis civibus redderet, ita ut nihil, quod ad eorum fortunas pertineret, attaminaret.

ATTAT, V. supra *At at* suo loco.

ATTĀTE, (cui similis est ἰατταταί Græcorum) interjectio eosdem fere usus habens, ut *at at*. *Plaut. Epid.* 3. 4. 21. Attate: nunc demum scio ego hunc, qui scit. *ah ah ah: ora finalmente conosco*, &c. Est hoc pacto interjectio jam intelligere incipientis, & ob id quodammodo admirantis. *Id. Merc.* 2. 3. 31. Attate! meus pater hic quidem est: ibo, alloquar. *ma capperi*? *Id. Cas.* 3. 1. 14. Attate! cædundus tu homo es: nimias delicias facis. *hoc loco habet aliquid minitantis*.

ATTEGĬA, æ, f. *capanna*, καλύβη, casa, tugurium. Videturque esse Maura vox. *Juvenal. sat.* 14. *v.* 196. Dirue Maurorum attegias, castella Brigantum. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 54. *n.* 11. Deo Mercurio attegiam tegulitiam compositam Severinus Satullinus C. F. ex voto posuit L. L. M.

ATTELĂBUS, i, m. locustarum minimum genus, sine pennis, quod cum pico Martio peculiares gerere inimicitias, scribit *Plin. l.* 29. *c.* 4. *ad fin.*

ATTEMPERĀTE, & Adtemperate, adverb. *Terent. Andr.* 5. 4. 13. Ita ne attemperate venit hodie in ipsis nuptiis, ut veniret antehac nunquam? *così a tempo*, *opportunamente*, ita scilicet temperando, & disponendo adventum suum, ut adesset in ipso nuptiarum articulo.

ATTEMPERĀTUS, a, um, *Vitruv. l.* 10. *c.* 12. *de Ctesibica machina*. Supra catinum pænula, ut infundibulum inversum, est attemperata, &c. *h. e.* accommodata, disposita, aptata.

ATTEMPĔRO, & Adtempero, as, avi, atum, a. 1. *Senec. ep.* 30. Sic gladiator tota pugna timidissimus, jugulum adversario præstat, & errantem gladium sibi attemperat. *h. e.* accommodat, ultro corpus vulneri objiciens, & aptans: quod facere cogebantur gladiatores victi, si ita populus jussisset, ut docet *Lips. l.* 2. *Saturn. c.* 22.

ATTENDO, endis, endi, entum, a. 3. *stendere*, ἐπιτείνω, intendo, extendo, valde tendo: ex *ad*, & *tendo*. *Apulej. l.* 2. *Metam.* Attendere arcum. *Id. ibid. l.* 11. cælo manus. & *lib.* 6. Nemus, quod fluvio, rupique attenditur. & *lib.* 4. Ramices ante fores attendere. *Accius* apud *Non. c.* 4. *n.* 10. Attendere aurem. ¶ Translate *attendere animum* est intendere, advertere, convertere, applicare animum ad aliquid, attentum esse, *attendere*, *badare*, *usar attenzione a qualche cosa*, *osservare*, προσέχειν νοῦν, διατείνεσθαι, ἐγχέω. *Cic.* 3. *Offic. c.* 8. Si, cum animum attenderis, turpitudinem videas. *Id.* 2. *Agrar. c.* 15. Attendite animos ad ea, quæ consequuntur. *Lucil.* apud *Non. c.* 4. *n.* 10. Attendere animos dictis. *Liv. l.* 10. *c.* 4. Jubet peritos linguæ attendere animum, pastorum sermo agresti, an urbano propior esset. ¶ *Attendere animo* idem significat. *Apulej. in Florid. n.* 9. (*al. lib.* 2. *in f.*) Quid istud sit, animo attendatis: diligentius, & accuratius disputabo. *Pacuv.* apud *Non. loc. cit.* Cum animo attendo ad quærendum, quid fiet. *Al. leg.* animum. *Terent. Hecyr. prol. v.* 20. Æquo animo attendite. ¶ Sæpissime *attendere* absolute usurpatur pro attendere animum. *Cic. de Orat. c.* 13. Non æque, quid dicant, nisi admodum attendi, intelligo. *Id. pro Planc. c.* 41. Audi, audi, atque attende, Laterensis, ut scias, quid ego Plancio debeam. *Id. pro Mil. c.* 9. Rem gestam vobis dum breviter expono, quæso, diligenter attendite. ¶ Cum accusativo tum personæ, tum rei. *Cic. pro Syll. c.* 11. Erigite mentes, auresque vestras, & me dicentem attendite. *Id. Verr.* 3. *c.* 10. Quis nos magnopere attendit unquam in hoc genere causarum, &c! *chi ci ascolta? chi ci bada?* &c. *Id. Phil.* 2. *c.* 12. Sed stuporem hominis attendite. *ma osservate la stupidezza*. *Id. pro Rabir. Post. c.* 6. Attendere primum versum legis. *Id.* 3. *de Fin. c.* 12. aliquem studiose. *Id. Fam.* 4. *ep.* 13. Curare, & attendere aliquid. *Sallust. in Jug. c.* 93. Suorum, & hostium res pariter attendere. *osservare*. (Adde *Stat. Theb.* 12. *v.* 250.) *Aurel. Vict. in Epitom. c.* 48. Annonæ curam solicitius attendere. *Lucan. l.* 8. *v.* 622. Sæcula Romanus nunquam tacitura labores Attendunt. ¶ Passive *Cic.* 3. *de Orat. c.* 50. Nam versus æque prima, & media, & extrema pars attenditur. ¶ Habet post se eleganter varias particulas. *Cic. pro Syll. c.* 11. Attende jam, quam ego defugiam, &c. *Liv. l.* 20. *cap.* 4. Attendere animum, an propior sit, &c. *Terent. Phorm. prol. v.* 14. Quid velim animum attendite. *Phædr. l.* 2. *fab.* 1. Attende, cur negare cupidis debeas. ¶ Cum dativo tum personæ, tum rei. *Plin. in paneg. c.* 65. Jurat in legem attendentibus diis. nam cui magis, quam Cæsari attendant? *Id. l.* 7. *ep.* 26. Attendere sermonibus malignis. *Silius. l.* 8. *v.* 591. nullo attendente deorum Votis tunc vestris. ¶ *Attendere alicui rei* interdum est incumbere, operam dare, *attendere*. *Sueton. in Calig. c.* 53. Attendere eruditioni. *Id. in Galb. c.* 5. juri. ¶ Cum infinito *Pompon.* apud *Non. c.* 4. *n.* 10. Quid futurum est, si pol ego hanc discere artem attenderim? ¶ Cum ablativo, & *de* præposit. *Cic. in Partit. c.* 24. Et cum de necessitate attendemus, etsi aliquid non necessarium videbitur, videndum tamen erit, quam sit magnum. ¶ Pro contendere *Accius* apud *Non. loc. cit.* Ne attendas petere a me, id, quod nefas sit concedi tibi. ¶ Pro cogitare. *Cic. l.* 2. *de Orat. c.* 35. Quid est, Cotta? inquit, quid tacetis? nihil ne vobis in mentem venit, quod præterea a Crasso requiratis? Immo id mehercule, inquit, ipsum attendo. Ita *Non. c.* 2. *n.* 20. nec absurde. ¶ Scribitur & *adtendo*.

ATTENTATĬO, onis, f. *attentato*, actus attentandi, tentatio, tentamentum, ἐγχείρησις. *Symmach. l.* 6. *ep.* 9. Inanis attentatio comprimatur. ¶ Scribitur etiam *Adtentatio*, & *Attemptatio*.

ATTENTĀTUS, a, um, *tentato*, tentatus. *Cic. post redit. ad Quirit. c.* 7. *in f.* Quia suam classem attentatam magno cum suo periculo vidit. *classem* populi intellige suffragia ferentis, quam corrumpere quidam conati fuerant. *Id.* 3. *de Orat. c.* 28. *in f.* Sed neque vim, neque naturam ejus, nec partes, nec genera proponunt: ut præteriri omnino fuerit satius, quam attentatum deferi. *tentato*, *e principiato*. *Valer. Max. l.* 9. *c.* 1. *n.* 9. Nefarie attentatæ patriæ pœnas dare. Adde *Liv. l.* 23. *c.* 15.

ATTENTE, adverb. *attentamente*, *con attenzione*, προσεχῶς, προσεκτικῶς, attento animo. *Cic. de clar. Orat. c.* 54. Assidens, & attente audiens. *Id. pro Cluent. c.* 23. Ut nunquam benignius, & attentius quemquam auditum putem. *Id. l.* 2. *de Orat. c.* 61. Attentissime audire aliquem. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 197. Spectare aliquid attentius. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 19. Attente legere aliquid. *Id.* 5. *de Fin. c.* 2. Acrius, & attentius cogitare. *Sallust. in Catil. c.* 56. Attentius agere. *Terent. Heaut.* 1. 1. 14. Attente fungi officio. *Gell. l.* 4. *c.* 15. Parum attente dicere.

ATTENTĬO, onis, f. *attenzione*, προσοχή, προσέχειν, intentio animi ad aliquid. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 35. Cura, attentio animi, cogitatio, vigilantia, assiduitas.

ATTENTO, as, avi, atum, a. 1. *tentare*, tento; pertento, experior, si obtinere possim, ἀποπειράομαι. *Claudian. l. 3. de rap. Proserp. v. 217.* Attentare arcum digitis. *h. e.* flectere conari. *Valer. Flacc. l. 4. v. 11.* Attentare aliquem lacrimis, & supplice dextra. *Stat. 4. Theb. v. 71.* Attentare aliquem bello. *h. e.* aggredi, belli fortunam cum eo experiri. ¶ Translate *Auct. Dial. de Orat.* (quem alii *Tacito*, alii *Quintiliano*, alii aliis tribuunt) *c. 22. de Cicerone.* Primus excoluit orationem; locosque lætiores attentavit, & quasdam sententias invenit. *h. e.* tentavit in orationem inducere, eamque iis ornare. *Valer. Max. l. 5. c. 3. n. 5.* Ruinam ejus majorem esse, quam ut manu mea attentari debeat, memini. *h. e.* quam ut ego aggredi ad eam verbis explicandam debeam. ¶ Sæpe accipitur in malam partem. *Cic. Verr. 4. c. 54.* Omnium inimicos diligenter cognoscere, colloqui, attentare. *Horat. l. 2. ep. 2. v. 23.* Si tamen attentas mecum facientia jura. *h. e.* labefactare, & convellere conaris. Sic *Valer. Max. l. 7. c. 8. n. 3.* Attentare testamentum alicujus. Et *Ulpian. lib. 12. Dig. tit. 6. leg. 23.* Attentare sententiam judicis. *Paul. Dig. lib. 47. tit. 10. leg. 10.* Attentare pudicitiam. *sollecitare*. *Ulpian.* ibid. *tit. 11. leg. 6.* Attentare annonam. *h. e.* lucri causa conari cariorem facere. ¶ Sumitur etiam pro aggredi, adoriri, *assalire*. *Cic. pro Sext. c. 4.* Quam urbem, propter plurimas belli opportunitates, ab illa impia, & scelerata manu attentari suspicabamur. *Phædr. l. 5. fab. 2. v. 4.* Cedo, inquit, illum: jam curabo sentiat, quos attentarit. *Colum. l. 7. c. 12.* Primum est non attentari: secundum est, lacessitum fortiter, & perseveranter vindicari. ¶ Translate *Cic. in Orat. c. 61.* Cum is est auditor, qui non vereatur, ne compositæ orationis insidiis sua fides attentetur. ¶ *Attentari morbo* est a morbo invadi. *Apulej. in Apolog.* ¶ *Attentari ex crapula* est ex crapula malo se habere. *Id. ibid.* Sic *Pacuv.* apud *Non. c. 4. n. 234.* Quæ ægritudo insolens mentem attentat tuam? ¶ Scribitur etiam *Adtento*, & *Adtempto*.

ATTENTUS, a, um, adject. proprie idem est ac ad aliquid extensus; intentus, προσεχής: ab *attendo, is*. Hoc sensu *Hygin. Poet. Astronom. l. 3. c. 20.* Taurus genu defigere ad terram videtur, caput eodem habens attentum, *flesso*, *e voltato*. ¶ Sed fere translate usurpatur, & significat intentum, diligentem, excitatum ad aliquid, *attento, diligente*, προσεχής, προσεκτικός. *Cic. in Orat. c. 58.* Attento animo excipere aliquid. *Id. 3. de Orat. c. 5.* Acerrima, & attentissima cogitatio. *Id. l. 1. Offic. c. 36.* Tenere animos attentos ad aliquid. *Horat. l. 2. sat. 1. v. 19.* Attenta auris. *Valer. Max. l. 6. cap. ult. extern. n. 1.* Attento studio facere aliquid. *Id. l. 2. c. 2. n. 7.* Attentissima cura examinare. *Id. l. 4. c. 3. n. 9.* Attenta disciplina majorum. *Terenc. Andr. a. 1. 3.* Animus in spe, atque in timore attentus. ¶ *Attentus homo* dicitur, qui attentum animum habet circa aliquid. *Cic. Verr. 3. c. 18.* Qui in re adventitia, & hereditaria tam diligens, tam attentus esset. *Id. 3. de Orat. c. 79.* Facere judicem attentum, & docilem. *Id. 3. de nat. Deor. c. 1.* Præbere se auditorem attentum. *Quintil. l. 4. c. 5.* Judex attentior circa jus. *Valer. Max. l. 2. c. 5. n. 5.* Antiqui attenti continentiæ. ¶ Speciatim dicitur de eo, qui rei augendæ, & lucro studet, parcus, frugi. *Terent. Adelph. 5. 8. 31.* Nimium ad rem in senecta attenti sumus. *Cic. pro Quint. c. 3.* Quintius ceterarum rerum paterfamilias prudens, & attentus. *Id. pro Rosc. Amer. c. 15.* Attenta vita, & rusticana. *Horat. l. 2. sat. 6. v. 82.* Attentus quæsitis. *Id. l. 1. ep. 7. v. 91.* durus nimis, attentusque videris. *troppo interessato*. ¶ Est etiam particip. ab *attineo*, & significat detentum, occupatum. *Apulej. l. 7. Metam.* Mihi vero per diem laboriosæ machinæ attento furfures apponebat. *Id. ibid. l. 9.* Licet forensi negotio officinatoe noster attentus ferias nobis fecerit. ¶ Scribitur & *adtentus*.

ATTENUATE, adverb. *Cic. de clar. Orat. c. 55.* Oratorum bonorum duo genera sunt, unum attenuate, presseque, alterum sublate, ampleque dicentium. *h. e.* tenuiter, & demisse. V. *Attenuatus*.

ATTENUATIO, onis, f. *estenuazione*, λεπτυσμός, ἰσχνότης, actus attenuandi, extenuatio, diminutio. *Auct. ad Herenn. l. 2. c. 2.* Defensoris narratio simplicem, & dilucidam expositionem habere debet, cum attenuatione suspicionis. ¶ *Id. l. 4. c. 11.* Qui non possunt in illa facetissima verborum attenuatione versari. *h. e.* in stilo simplici, ac tenui. Supra dixerat *cap. præced.* Erit enim & attenuata verborum constructio quædam, & item alia in gravitate, alia posita in mediocritate. V. etiam *cap. 8.* cujus loci verba in *Attenuatus* referuntur.

ATTENUATUS, a, um, *assottigliato, estenuato, diminuito*, tenuis factus, deminutus, λεπτυνθείς. *Liv. l. 22. c. 1.* Sortes sua sponte attenuatæ. *Plin. l. 21. c. 6.* Foliorum exilitas attenuata usque in fila. *Ovid. 3. Metam. v. 489.* attenuatus amore. *Id. de remed. amor. v. 288.* Non tamen est illis attenuatus amor. *Cic. pro leg. Manil. c. 11.* Bellum attenuatum, atque imminutum. *Cæs. l. 3. B. Civ. c. 89.* Legio prœliis attenuata. *Plin. l. 5. c. 2.* Provincia attenuata bellis. *Liv. l. 39. c. 49.* Diutino morbo viribus admodum attenuatis. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 41.* Fortuna rei familiaris attenuatissima. & *lib. 3. c. 14.* Paululum attenuata voce uti. *Augustus Cæsar* apud *Sueton. in Tiber. c. 21.* Attenuatus continuatione laborum. *Cic. de clar. Orat. c. 82.* Oratio nimia religione attenuata. *h. e.* demissa, humilis, tenuis: cui opponitur sublata, magnifica, ampla. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 8.* Oratio attenuata est, quæ demissa est usque ad usitatissimam puri sermonis consuetudinem. Adde *cap. 10.* & V. *Cicer. de clar. Orat. c. 55.* & supra dicta in *Attenuatio*.

ATTENUO, as, avi, atum, a. 1. *assottigliare, estenuare, diminuire*, λεπτύνω, ἰσχναίνω, tenuem facio, extenuo, deminuo. *Plin. l. 11. c. 37. sect. 65. Harduin.* Lingua imbricatæ asperitatis, attenuans lambendo cutem hominis. *Id. l. 36. c. 6. in f.* Ita sectæ attenuantur crustæ. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 41.* Non falx attenuat frondatorum arboris umbram. *Martial. l. 14. epigr. 104.* Attenuare nives norunt & lintea nostra. *h. e.* percolare, & liquare. *Ovid. l. 1. de ar. am. v. 735.* Attenuant juvenum vigilatæ corpora noctes. *Id. 8. Metam. v. 843.* & *lib. 4. ex Pont. ep. 5. v. 38.* Attenuare opes. *Id. 4. Trist. eleg. 1. v. 16.* & *eleg. 6. v. 18.* Attenuare curas. *Albinov. ad Liviam, v. 342.* luctus. *Horat. l. 1. od. 34. v. 13.* valet ima summis Mutare, & insigne attenuat Deus. *Auct. ad Herenn. l. 3. c. 3.* Attenuare aliquid dicendo. *cui contrarium est* amplificare, augere. *Attenuare orationem* quid sit, V. in *Attenuatus*. ¶ Scribitur & *Adtenuo*.

ATTERO, & Adtero, eris, trivi, tritum, *raro* atterui, atteritum, a. 3. *fregare a qualche cosa*, προστρίβω, ἐπιτρίβω, rem aliquam ad aliam tero, adfrico. *Horat. l. 2. od. 19. in f.* Cerberus leniter atterens caudam. *Plin. l. 10. c. 74.* Asinus spinetis se scabendi causa atterens. ¶ Est etiam utendo, & terendo minuere, & consumere, *consumare, logorare*. *Plin. l. 7. c. 16.* Dentes usu atteruntur. *Id. l. 9. c. 35. in f.* Conchylia, & purpuras omnis hora atterit. *h. e.* omnibus horis homines conchyliatas vestes, & purpureas induunt, & consumunt. *Id. l. 2. c. 63.* Quot manus atteruntur, ut unus niteat articulus! *scilicet* in gemmis anulorum elaborandis. *Ulpian. Dig. lib. 23. tit. 3. leg. 10.* Atterere vestem. *Plaut. Pers. 4. 9. 11.* Atterere alicui aures. *fregar gli orecchi*: alludit ad morem antestandi. V. *Antestor*. *Propert. l. 4. eleg. 3. v. 23.* num teneros urit lorica lacertos? Num gravis imbelles atterit hasta manus? *Plin. l. 28. c. 15. in f.* Femina equitatu atteruntur. *Tibull. l. 1. eleg. 4. v. 42.* Aut opere insuetas atteruisse manus. *attenuasse* quidam reponunt. Sed præteritum *terui* pro *trivi* agnoscit etiam *Vel. Long. de Orthogr. pag. 2234. Putsch.* quamvis fateatur, *trivi* magis ex consuetudine esse. V. *Tero*. ¶ De particip. *Atteritus*, V. infra *Attritus*. ¶ Significat etiam proterere, calcare, comminuere, frangere. *Virg. 4. Georg. v. 11.* aut errans bucula campo Decutiat rorem, & surgentes atterat herbas. *pesti*. *Plin. l. 8. c. 5. de elephantis.* Amnem transituri minimos præmittunt, ne majorum ingressu atterente alveum, crescat gurgitis altitudo. *Cels. in præfat.* Alii atteri cibum in ventre contendunt: alii putrescere. *Colum. l. 5. c. 6.* Demissum palmitem inferior atteret, & fructum decutiet. ¶ Translate *Tacit. in Agric. c. 9.* Et vincere inglorium, & atteri sordidum arbitrabatur. *h. e.* superari, opprimi, sperni: vel congredi, contendere, & quasi confligendo teri. ¶ Sæpe est imminuere, attenuare, consumere, infirmare, *diminuire, consumare, indebolire*. *Curt. l. 4. c. 6. in f.* Prœliis etiam secundis atteruntur copiæ. *Sallust. in Jug. c. 81.* Postquam utrinque legiones, item classes sæpe fusæ, & alteri alteros aliquantum attriverant. *Id. ibid. c. 5.* Annibal Italiæ opes maxime attriverat. *Tacit. l. 1. Histor. c. 89.* Intenta alimentorum pretia plebem attriverant. *Juvenal. sat. 16. v. 50.* Nec res atteritur longo sufflamine litis. *Sallust. in Catil. c. 16.* Atterere famam, atque pudorem alicujus. *Quintil. l. 8. in proœm.* Eo tempore quo præcipue alenda ingenia, atque indulgentia quadam nutrienda sunt, asperiorum tractatu rerum atteruntur.

ATTERRANEA, fulmina dicuntur a *Seneca l. 2. quæst. natur. c. 49.* quæ in incluso fiunt. Quo loco mire variant Codices. Alii enim habent *artencata*, alii *atercauta*, *attertanta*, *attercanta*: quæ verborum monstra sunt. Sunt qui putant legendum esse *attegiana* ab *attegia*: sunt qui *arcerauea*, ab *arcera*, quæ est genus plaustri undique tectum: sunt denique qui *aterauea* malunt, ab *ater*, scilicet a nigro colore.

ATTESTATIO, onis, f. *attestazione, testimonianza*, ἐπιμαρτυρία, actus attestandi, testimonium. *Macrob. l. 2. in somn. Scip. c. 9.* Sed describi hoc nostra attestatione non debuit, cujus situs nobis incognitus perseverat. *Trebell. Poll. in XXX Tyrann. c. 30. de Zenobia.* Hac se attestatione defendit.

ATTESTATOR, oris, m. ἐπιμάρτυρος, qui attestatur. *Plin. l. 6. ep. 17.* Quis uno te reverentior hujus operis, quis benignior attestator? Ita legitur in quibusd. antiq. Codicib. teste *Grutero*: sed plerique alii habent *æstimator*.

ATTESTATUS, & Adtestatus, a, um, particip. ab *Attestor*. *Attestata fulmina* dicuntur, quæ prioribus consentiunt, hoc est quæ iterato fiunt, & significationem priorum attestantur, & comprobant. *Senec. l. 2. quæst. natural. c. 49.* ex *Cecinna*, & *Festus*. ¶ Significatione passiva, *provato con testimonio*, testimonio comprobatus. *Plin. l. 10. c. 43.* Reddatur & corvis sua gratia, indignatione quoque populi R. attestata, non solum conscientia. Ita habetur in multis *Editionib.* etiam princip. A. 1470. & 1472. Sed antiquior A. 1469. habet *testaca*, atque ita etiam edidit *Harduin.*

ATTESTOR, & Adtestor, aris, atus sum, dep. 1. *attestare, far testimonianza*, testimonium do, testimonio sum, testimonio comprobo, ἐπιμαρτυρέω. *Plin. in præfat. Hist. nat.* L. Scipio hoc attestabatur, vel inimico judici se probari posse. *Phædr. l. 1. c. 10.* Hoc attestatur brevis Æsopi fabula. *Gell. l. 4. c. 12.* M. Cato id sæpenumero attestatus est. *Cic. pro Syll. c. 29.* Attestante memoria omnium, neminem esse, &c. Quidam hic aliter leg. ¶ *Attestari aliquem* est in testem vocare, *chiamare in testimonio*. *Cic. pro Mil. c. 25. in f.* Te Magne, tamen attestaretur. *Al. leg.* antestaretur. *Paul. recept. sententiar. l. 2. tit. 27.* Attestando vicinos.

ATTEXO, & Adtexo, is, exui, extum, a. 3. *tessere insieme*, συνυφαίνω, παραπλέκω, idem quod texo, vel texendo addo. *Cæs. l. 5. B. Gall. c. 40.* Pinnæ, loricæque ex cratibus attexuntur. ¶ Translate est adjungere, addere, *unire, aggiungere*. *Cic. de Univers. c. 11. in f.* Vos autem ad id, quod erit immortale, partem attexitote mortalem. *Varr. l. 2. R. R. c. 5.* Nos interea secundum actum de majo-

majoribus attexamus. *Apulej. l.* 5. *Metam.* Exordio sermonis hujus quam concolores fallacias attexamus. & *lib.* 11. Attextis capite crinibus feminam mentiebatur.

ATTHIS, idis, Ἀτθὶς, adject. feminin. Atticam, seu Atheniensem significat, ab Atthide Cranai Athenarum Regis filia. *Martial. l.* 11. *epigr.* 54. Quale decus formæ! Romanam credere matres Italides possunt, Atthides esse suam. *Senec. in Hippol. v.* 106. Atthidum mixta choris. *Apulej. l.* 1. *Metam.* Linguam Atthidem primis pueritiæ stipendiis merui. *Al. hic aliter leg.* ¶ Substantive est luscinia avis, in quam Philomela Pandionis Atheniensium Regis filia versa est. *Martial. l.* 1. *epigr.* 54. Sic ubi multisona fervet sacer atthide lucus. ¶ Item hirundo, quia in hirundinem mutata dicitur Progne soror Philomelæ. *Id. l.* 5. *epigr.* 68. Hibernos peterent solitu cum more recessus Atthides, in nidis una remansit avis. ¶ Apud *Ovid. Heroid. ep.* 15. *v.* 18. est *Atthis* nomen proprium mulieris. ¶ Est præterea *Atthis* regio eadem, quæ Attica. *Pompon. Mela l.* 2. *c.* 3. Hinc *Lucret. l.* 6. *v.* 1114. Atthide tentantur gressus oculique in Achæis Finibus. Adde *Sidon. carm.* 5. *v.* 44. ¶ Apud *Hygin. Fab.* 14. Salamina insula dicitur appellata *Atthis* ab Apollonio Rhodio. ¶ Legitur & *Attis* sine aspiratione pro *Atthis*: item pro *Atys*, de quo V. infra suo loco.

ATTIANUS, a, um, ad Attium aliquem pertinens, ut Attiani milites, *h. e.* qui Attium Varum Romanum civem sequebantur. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 13.

ATTICA, æ, f. Ἀττικὴ, regio Achajæ, seu Helladis, cujus caput Athenæ, cujus maxima pars litoralis est: unde & *Acte* est appellata, teste *Plin. l.* 4. *c.* 7. ab ἀκτή, litus. Nunc dicitur *il Ducato di Setines*. Est autem revera adject. & subintelligitur *regio*, *provincia*, aut quippiam simile. *Plin. l.* 4. *c.* 1. Laconia, Argolis, Megaris, Attica, Bœotia. *Id. ibid. c.* 7. In Attica fontes Cephissia, Larine, &c.

ATTICE, es, f. Ἀττική, genus est ochræ, seu silis, ceterorum generum laudatissimi, quod in argentifodinis Atticæ olim inveniebatur. *Cels. l.* 5. *c.* 18. *n.* 19. Miscetur ochra, quæ Attice nominatur, cum duabus partibus similæ. *Attice* adjectivum est *Plin. l.* 37. *c.* 10. *ochram Atticam* dixit; & *lib.* 33. *cap.* 12. *sil Atticum*.

ATTICE, adverb. *all' Attica*, Atticorum more. *Cic. de clar. Orat. c.* 84. Ita fiet, ut non omnes, qui Attice, iidem bene; sed ut omnes qui bene, iidem etiam Attice dicant. *Quintil. l.* 12. *c.* 10. Attice pressus Orator.

ATTICISMUS, i, m. *Atticismo*, Ἀττικισμὸς, proprietas, & elegantia Attici sermonis. *Quintil. l.* 6. *c.* 3. Qualis apud Græcos Atticismus ille redolens Athenarum proprium saporem. *Cic. Attic. l.* 4. *ep. penult.* Græce usurpat. Et fortasse etiam apud *Quintil.* Græce Ἀττικισμὸς legendum est. Nam optim. quædam Edition. etiam A. 1471. habent *Atticismoi* Græca positione.

ATTICISSO, as, n. 1. Ἀττικίζω, Atticos imitor, Attice loquor. *Plaut. Men. Prol. v.* 11. Atque adeo hoc argumentum Græcissat; tamen non Atticissat, verum Siciliciſsat. *Apulej. in Florid. n.* 18. (*al. l.* 4.) Quamvis optime Latine possit, tamen hodie nobis Atticissabit. ¶ Scribitur & *Atticizo*. V. Badizo.

ATTICURGES, is, adject. Ἀττικουργὴς, Attico opere, seu modo factus: Græca dictio ab ἔργον, opus, & Ἀττικὸς, Atticus. In architectura *Atticurges* dicitur illud opus, quod Attica ratione est perfectum. Attici enim, licet Corinthia ædificandi ratione uterentur, habebant tamen aliquid peculiare, quo a Corinthiis differebant. Hinc *Atticas columnas quaternis angulis pari laterum intervallo*, *Plin. l.* 36. *c.* 23. memorat. *Vitruv. l.* 3. *c.* 3. Altitudo ejus, si Atticurges erit, ita dividatur, &c. *& mox.* Altitudo, uti Atticurgis. *Id. l.* 4. *c.* 6. Genera thyromatum sunt Doricum, Jonicum, Atticurges. *& post.* Atticurges iisdem rationibus perficiuntur.

ATTICUS, a, um, *Attico*, *Ateniese*, Ἀττικὸς, ad Atticam, & ad Athenas pertinens. *Plin. l.* 10. *c.* 12. Attica regio. *Id. l.* 21. *c.* 10. Atticum thymum. & *ibid.* Atticum mel. & *Ovid.* 5. *Trist. eleg.* 4. *v.* 32. Attica apis. *h. e.* montis Hymetti, qui est in Attica, optimo melle celebris. *Plin. l.* 31. *c.* 7. Atticus sal. *h. e.* qui circa Atticæ litora colligitur, ceteris humidior, atque adeo minus amarus. *Id. l.* 25. *c.* 13. Atticam cicutam inter eas recenset, quæ præsentissimi veneni sunt. *Id. l.* 29. *c.* 2. Atticam lanam refert inter præcipuas. *Id. l.* 36. *c.* 23. Atticæ columnæ, V. vocem præced. *Id. l.* 37. *c.* 10. Attica ochra. V. *Attice*, *es*. *Martial. l.* 10. *epigr.* 51. Attica pellex. *h. e.* Philomela Pandionis Athenarum Regis filia, a Tereo Prognes sororis suæ marito stuprata: quæ ideo apud *Ovid.* 6. *Metam. v.* 537. queritur: *pellex ego facta sorori?* *Stat. l. & silv.* 1. *v.* 101. Atticus senior. *h. e.* Phidias. *Horat. l.* 2. *sat.* 8. *v.* 13. ut Attica virgo Cum sacris Cereris. *h. e.* Canephora Athenis sacra Cereris capite portans. V. *Canephoræ*. *Vellej. l.* 2. *c.* 23. Attica fides. *h. e.* sincera, certa. Adeo enim certa Atheniensium in Romanos fides fuit, ut semper, & in omni re, quidquid sincera fide gereretur, id Romani Attica fieri prædicarent. *Vellej. ibid.* ¶ Atticæ provinciæ caput sunt Athenæ (unde *Athenæ Atticæ* dicuntur a *Plaut. Pseud.* 1. 5. 2. *Rud.* 3. 4. 36. *Truecul.* 2. 6. 16. & alibi: ad discrimen etiam aliarum Athenarum, de quibus supra in *Athenæ*.) sedes quondam ac regnum optimarum artium, ac præsertim puri sermonis, & eloquentiæ. Genus dicendi Atticum erat medium inter Asiaticum, & Laconicum, hoc est neque nimis fusum, neque nimis pressum, sed prudens, acutum, sincerum, solidum, sanum. *Cic. de opt. gen. Orat. c.* 3. Illos potius imitemur, qui incorrupta sanitate sunt (quod est proprium Atticorum) quam eos, quorum vitiosa abundantia est, quales Asia multos tulit. *Id. in Orat. c.* 26. Quidquid est salsum, aut salubre in oratione, id proprium Atticorum est. *Quintil. l.* 12. *c.* 10. Et antiqua quidem illa divisio inter Asianos, & Atticos fuit, cum hi pressi, & integri, contra inflati illi, & inanes haberentur. *Et mox.* Attici limati, & emuncti &c. V. ibi, & *Cicer. de clar. Orat. c.* 82. *& sequentib.* ubi multa de stilo Attico. *Plaut. Pers.* 3. 1. 66. Dabuntur dotis tibi sexcenti logi; atque Attici omnes; nullum Siculum, &c. Alludit ad Græca verba, quæ purgatissima & nitidissima in Attica lingua erant. *Cic. in Orat. c.* 7. Demosthenes, quo ne Athenas quidem ipsas magis credo fuisse Atticas. *Martial. l.* 3. *epigr.* 20. Lepore tinctos Attico sales narrat. *Id. l.* 4. *epigr.* 87. Si vis auribus Atticis probari. *Cic. in Orat. c.* 9. Atticorum aures teretes, & religiosæ. *Id. de clar. Orat. c.* 17. Attica subtilitas. *Quintil. loc. cit.* Atticus sapor. *Virg. in quodam carm. apud Quintil. l.* 8. *c.* 3. Attica febris. *h. e.* frigidus, exsuccus, & insulsus sermo. Et perstringit malum rhetorem, qui Atticus videri volebat, sed frustra. V. *Scalig. in not. ad Catal. Virg.*

ATTIGO, & Adtigo, is, a. 3. *toccare*, ἐφάπτομαι, idem quod attingo, contingo: ex *ad*, & antiquo *tago* pro *tango*. *Plaut. Asin.* 2. 2. 106. Ne me attigas. Si me tagis, ne hodie, &c. *Id. Bacch.* 3. 3. 41. Ne attigas puerum ista causa. *Pacuv.* apud *Non. c.* 4. *n.* 35. Ne eum quis attollat, neve attigat. Adde *Turpil.* & *Accium* apud *eund. Non. c.* 2. *n.* 60. & rursus *Plaut. Epid.* 5. 2. 58. & *Truecul.* 2. 2. 21. quibus omnibus locis solum *attigat* legitur. Ex quo colligitur verbum defectivum esse. Addunt sane quidam alium *Plauti* locum *Mostell.* 2. 2. 37. Ædes ne attigatis, ut *Diomed.* legit *l.* 1. *pag.* 378. *Putsch.* & *Propert. l.* 1. *eleg.* 17. *in fin.* Si quando vestras labens Amor attigit undas, &c. sed priore quidem loco alii leg. *attingite*: posteriore autem potest esse præteritum ab *Attingo*.

ATTIGUUS, & Adtiguus, a, um, *contiguo*, *vicino*, contiguus, proximus, ὅμορος, ἐχόμενος. *Apulej. l.* 4. *Metam.* Domus attigua. *Id. l.* 6. Attiguum nemus. Adde *Paulin. Nolan. in Nat. XIII. S. Fel. edit. Murator. v.* 331.

ATTILIA, V. Atilia.

ATTILUS, li, m. piscis est ingens, Padi fluminis proprius, inertia pinguescens ad mille aliquando libras, catenato captus hamo, nec nisi boum jugis extractus. Ita *Plin. l.* 9. *c.* 15. Neque tamen putandum est, esse eum, quem appellant *Sturione*. Negant enim id passim Ichthiographi, ostenduntque, *attilum* figura, natura, sapore, pretio ab eo longe differre. V. *Aldrovand. l.* 4. *c.* 9. & *l.* 5. *c.* 1.

ATTINÆ, arum, f. termini agrorum facti ex lapidibus in speciem maceriæ congestis, ut describit *Siculus Flacc. de condit. agror. pag.* 4. *& 6. Goes.* ubi idem *Goes.* & *Rigalt. in Glossis* doceat, dictas esse ab *attinendo*, quod ii lapides se mutuo suo ipso pondere attineant. Addit *Rigalt.* locum *Palladii lib.* 6. *tit.* 3. Si lapidosus ager fuerit per macerias saxorum attina collectas & purgari poterit, &c. sed editi libri, quos vidimus, habent *a turba collectas*.

ATTINEO, & Adtineo, es, inui, entum, a. 2. *tenere*, *trattenere*, κατέχω teneo, detineo, ad aliquem locum teneo. *Plaut. Capt.* 2. 2. 16. Nunc senex est in tonstrina: nunc jam cultros attinet. *h. e.* tonsor cultros ei admovet. *Id. Men.* 5. 1. 30. Attinere aliquid ante oculos. *Id. Bacch.* 2. 2. 3. & *Truecul.* 4. 3. 63. aliquem vinctum. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 35. Prehensam dexteram vi. *Id. Ann.* 3. *c.* 36. aliquem publica custodia. *Id.* 2. *Ann. c.* 52. militem castris. *Id. Ann.* 6. *c.* 23. Attineri in palatio. *Id. Ann.* 14. *c.* 56. *in f.* domi valetudine infensa. *Id. Ann.* 6. *c.* 27. Attinere aliquem, ne pergat. *Id.* 2. *Hist. c.* 14. *in f.* Delectæ omnes copiæ forent, ni victorem exercitum attinuisset obscurum noctis. *Id. Ann.* 13. *c.* 50. Attinere impetum alicujus, & *cap.* 53. Ne tamen segnem militem attinerent, ille inchoatum aggerem absolvit. *Sallust. in Jug. c.* 116. Bocchum Punica fide simul Romanos, & Numidam spe pacis attinuisse. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 24. Attineri religione. *Id. Ann.* 1. *c.* 50. discordiis. ¶ Est etiam occupare, custodire, servare. *Tacit.* 4. *Ann. c.* 5. Ripamque Danubii legionum duæ in Pannonia, duæ in Moesia attinebant. *Id. Ann.* 6. *c.* 17. Signatum argentum fisco, vel ærario attinebatur. *Vetus Poeta* apud *Cicer. in Orat. c.* 47. Quam cara sintque, post carendo intelligunt, Quamque attinendi magni dominatus sient. ¶ Impersonaliter significat pertinere, *appartenere*, *toccare*, προσήκω. *Terent. Andr.* 1. 2. 16. Comperiebam, nihil ad Pamphilum quidquam attinere. *Id. Eun.* 4. 6. 6. Scin' tu, turbam hanc propter te esse factam; & adeo ad te attinere hanc omnem rem? *Plaut. Bacch.* 2. 2. 51. Negotium hoc ad me attinet aurarium. ¶ Quod attinet, *per quel che s' aspetta*, eleganter inseritur orationi. *Cic. Attic. l.* 5. *ep.* 17. Sic in provincia nos gerimus, quod ad abstinentiam attinet, ut nullus teruncius insumatur in quemquam. *Id. Verr.* 4. *c.* 5. Vobis alio loco, ut se tota res habeat, quod ad eam civitatem attinet, demonstrabitur. *Plaut. Pœn.* 5. 4. 9. Certo enim, quod quidem ad nos duas attinuit, præpotentes, pulcræ fuimus. ¶ Ponitur etiam pro e re esse, interesse, opus esse, *importare*, *bisognare*. *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 18. Ea re non venit, quia nihil attinuit. *Id.* 4. *de Fin. c.* 22. Quid attinuit, cum his, quibuscum re conveniebat, verbis discrepare? *Colum. l.* 2. *c. penult.* Si frumenta protinus usui destinantur, nihil attinet repoliri. *Plaut. Pœn.* 3. 3. 24. Sed quid istud ad me attinet? *Plin. l.* 17. *c.* 11. Non misisset idem, si attineret, meridianam cæli partem signare in cortice. ¶ In tertia persona pluralis numeri. *Cic.* 4. *de Fin. c.* 14. Cetera, quæ ad colendam vitam attinebunt. *Terent. Heaut.* 1. 1. 24. Ea quæ nihil ad te attinent. Adde *Plaut. Men.* 1. 2. 36. & *Pers.* 4. 3. 27. ¶ Cum accusativo sine præposit. *Cic. pro Quint. c.* 19. Neque quemquam attinebat id recusare. *quemquam* potest etiam esse accusativus infiniti *recusare*. *Valer. Max. l.* 1. *c.* 1. *n.* 14. In his, quæ custodiam religionis attinent. ¶ Pro pertinere, hoc est pertingere, pervenire. *Curt. l.* 6. *c.* 2. Scythæ, qui in Europa sunt, a lævo Thraciæ latere ad Borysthenem, atque inde ad Tanaim alium amnem recta attinent.

ATTINGO, & Adtingo, ingis, igi, actum, a. 3. toccare, ἅπτομαι, idem quod tango, contingo: ex ad, & tango. Cic. Fam. 2. ep. 17. De præda mea teruncium nec attigit, nec tacturus est quisquam. Id. 2. de Legib. c. 3. Nec enim ullum hoc frigidius flumen attigi, cum ad multa accesserim, ut vix pede tentare id possim. Terent. Eun. 4. 6. 2. Si illam digito attigerit uno, oculi illico effodientur. Nepos in Eumen. c. 5. Pedibus terram attingere. Gell. l. 14. c. 6. Manu attingere aliquem. Tacit. 4. Ann. c. 54. Nullos cibos attingere. Plaut. Cas. 5. 2. 30. Calamitas nunquam attigit. h. e. grando nunquam icit. Cæs. l. 2. B. Gall. c. 32. Prius quam aries murum attigisset. Terent. Hecyr. 1. 2. 61. & Phorm. 5. 8. 29. Attingere mulierem. h. e. rem cum ea habere. ¶ De iis, qui in locum aliquem perveniunt. Cic. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 8. Ut primum Asiam attigisti. Cæs. l. 4. B. Gall. c. 23. Navibus Britanniam attingere. Nepos in Dion. c. 5. Post diem tertium, quam Siciliam attigerat. Tacit. 4. Ann. c. 45. Postquam saltuosos locos attigerat. ¶ Attingere etiam dicuntur, qui sunt alteri contermini, esser confinante. Cæs. l. 2. B. Gall. c. 15. Eorum fines Nervii attingebant. Cic. Fam. 15. ep. 4. Cappadociæ pars ea, quæ Ciliciam attingit. Id. in Pison. c. 16. Macedonia, quæ tantis barbarorum gentibus attingitur. Id. l. 2. de nat. Deor. c. 54. Utraque ex parte tonsillas attingens, palato extremo terminatur. ¶ Translate Cic. ad Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 6. Quæ res ad officium imperii tui pertinebunt, de his rebus ne quid servus attingat. non sen' impacci punto. Id. 3. de Fin. c. 5. Ante quam voluptas, aut dolor attigerit. Id. Fam. 3. ep. 10. ad fin. Providit, ne qua me illius temporis invidia attingeret. Liv. l. 27. c. 11. Erant perpauci, quos ea infamia attingeret. Cic. ad Cæsar. post ep. 11. l. 9. ad Attic. Si qua de Pompejo tuendo cura te attingit. h. e. afficit. Id. 2. de Legib. c. 1. a med. Me alia quoque causa delectat, quæ te non attingit. Propert. l. 1. eleg. 19. v. 9. Attingere gaudia. h. e. frui. Valer. Flacc. l. 2. v. 452. & Claudian. de B. Get. v. 412. Vox attigit aures. Manil. l. 1. v. 326. ceperat Orpheus Omne, quod attigerat cantu. h. e. permulserat. Cic. 3. de nat. Deor. c. 25. Attingere aliquid suspicione. h. e. suspicione assequi, conjicere. Colum. l. 1. R. R. c. 8. Attingere senectutem. h. e. senescere. Cic. Attic. l. 2. ep. 22. Attingere Rempublicam. h. e. reipublicæ administrandæ se dare. Sic Id. ad Cæsar. post Ep. 11. l. 9. ad Attic. aliquam partem belli. Liv. l. 3. c. 19. arma. Cic. Fam. 5. ep. 8. forum. h. e. in forum ad agendum accedere. ¶ Dicitur eleganter de iis, qui in aliquod studium incumbunt; & significat leviter operam dare: item de iis, qui dicendo, aut scribendo de aliqua re agunt; & significat breviter commemorare, paucis tractare. Cic. l. 1. de Orat. c. 18. Egomet, qui sero, ac leviter Græcas litteras attigissem. & lib. 2. c. 1. L. Crassum non plus attigisse doctrinæ, quam quantum prima illa institutione potuisset. Nepos in Attic. c. 18. Attigit quoque poeticen. Cic. Attic. l. 2. ep. 1. Strictim attingere aliquem librum. scorrere. Id. l. 2. Fam. ep. 4. Scriberem plura, nisi, &c. & hoc quidquid attigi, non feci inflammandi tui causa, sed &c. Id. 2. de Orat. c. 49. Breviter perstringere, atque attingere aliquid. Nepos in Pelop. c. 1. Summas tantummodo attingere. toccare solamente i punti principali. Pacat. in paneg. Theodos. c. 8. aliquid summatim. Plin. l. 2. c. 12. capitulatim. Cic. pro Arch. c. pænult. Res gestas versibus, & inchoare. Gell. l. 14. c. 1. aliquid oratione. Tacit. Ann. 1. c. 35. Ut seditionem attigit. quando venne a toccare il punto della sedizione. Plin. in proœm. Hist. natur. Plerique ex iis, quos attigi. h. e. ex iis Scriptoribus, a quibus delibavi, quæ in meam historiam conferrem. Plaut. Trucul. 4. 4. 11. Ut planiloqua est! paucis ut rem ipsam attigit! come bene in poche parole ha toccato il punto! Idem eodem sensu alibi dixit acu rem tangere. V. Acus. ¶ Ad hanc, quam modo posuimus, dicendi, seu commemorandi significationem pertinet etiam illud ejusdem Plauti Bacch. 2. 2. 19. Quod ab illo attigisset nuntius. h. e. dixisset, nuntiasset: nisi malis sic exponere: nuntius ab illo veniens ad me pervenisset, ac nuntiasset. Simili ratione Id. ibid. 3. 5. 3. Si a me tetigit nuntius, &c. Lambin. tamen legit attulisset. ¶ Sumitur etiam pro attinere, pertinere, conjunctionem aliquam cum alio habere. Cic. 2. Offic. c. 20. Partim ejusmodi sunt, ut ad universos cives pertineant, partim singulos ut attingant. Id. l. 1. Offic. c. 6. Primus ille locus, qui in veri cognitione consistit, maxime naturam attingit humanam. Id. 2. de Orat. c. 39. Ab eo, quod rem attingit, plures sunt argumentorum sedes. Id. Verr. 7. c. 32. Segestana, & Centuripina civitas, quæ tum officiis, fide, vetustate, tum etiam cognatione populi R. nomen attingunt. Id. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 1. Summa necessitudine attingere aliquem. Plaut. Merc. 1. 1. 32. Quæ nihil attingunt ad rem, nec sunt usui. ¶ Apud Apulej. in Apolog. Si quid eam humanitus attigisset, significat si mortua fuisset: quod Cic. dixit Si quid mihi humanitus accidisset. V. Attido. ¶ Attingere nomen legis scitum aliquod dicitur, quod legis nomino appellari potest, & inter leges adnumerari. Cic. 2. de Legib. c. 5. Multa perniciose, multa pestifere sciscuntur in populis, quæ non magis legis nomen attingunt, quam si, &c. ¶ Attingam pro Attingam olim dictum esse, notat Festus ex emendatione Scalig. & Lips.

ATTIS, V. Athis, & Atys.

ATTIUS, V. Atcius.

ATTOLERARE, hoc est sustinere, quidam leg. apud Apulej. l. 2. Metam. pag. 116. Elmenhorst. ubi alii plerique attollere.

ATTOLLO, & Adtollo, is, a. 3. levare, alzare, ἐπαίρω, ἐξαίρω, erigo, sustollo. Quintil. l. 11. c. 3. Attollere pedem. Ovid. in Halieut. v. 70. caput. Terent. Eun. 4. 6. 31. pallium. Plaut. Cas. 2. 6. 5. signa. inalberare. Plin. l. 9. c. 27. cornua e mari. Virg. 10. Æn. v. 856. se in femur. Liv. l. 8. c. 7. se a gravi casu. Id. l. 10. c. 36. manus ad cælum. Ovid. 4. Metam. v. 710. se in auras. Propert. l. 1. eleg. 15. v. 37. oculos contra solem. Ovid. Metam. 2. v. 448. oculos humo. Id. Metam. 7. v. 847. aliquem ulnis. levarlo in braccio. Virg. 4. Georg. v. 217. humeris. levar sulle spalle. & Plin. l. 34. c. 6. aliquid supra aliud. Id. l. 36. c. 5. Attollitur opus in altitudinem vigintiquinque cubitis. s' alza. & l. 27. c. 12. & l. 21. c. 11. Herba attollens se a terra. Id. l. 5. c. 1. Mons e mediis arenis in cælum attollitur. Id. l. 5. c. 29. Ephesus attollitur monte Pione. Id. l. 4. c. 6. in f. Regio attollitur in montes LXXVI. Virg. 3. Æn. v. 552. attollit se diva Lacinia contra. ubi Servius: quia appropinquantibus montes surgere videntur. Tacit. Ann. 6. c. 37. Euphratem nulla imbrium vi, sponte, & immensum attolli. crescere. Virg. 2. Æn. v. 185. & 3. Æn. v. 135. Attollere molem, & attollere arcem tectis. h. e. exstruere, ædificare. ¶ Translate Quintil. l. 11. c. 3. Attollere vocem. Id. l. 10. c. 5. orationem. Id. l. 1. c. 2. (al. 3.) mentem. Tacit. 4. Hist. c. 52. Rempublicam bello, & armis. ingrandire. Id. 2. Hist. c. 90. aliquem laudibus. Id. 4. Hist. c. 59. aliquem præmiis. Id. l. 1. Hist. c. 70. famam alicujus rei. Cels. l. 5. c. 26. n. 1. parvam rem attollere. amplificare. Virg. 4. Æn. v. 49. Punica se quantis attollet gloria rebus! Lucan. l. 7. v. 11. Attollere nomen alicujus ad sidera. Propert. l. 4. eleg. 6. v. 51. Frangit, & attollit vires in milite causa. Virg. 12. Æn. v. 4. Attollere animos. insuperbirsi, vel incoraggirsi. Plin. in paneg. c. 44. Rectos, ac vividos animos non contundere, ac deprimere, sed fovere, & attollere. Auct. declam. in Cicer. c. 2. Attollere alicui animos. far insuperbire. Virg. 2. Æn. v. 381. Serpens attollens iras. ¶ Pro auferre antiquum est. Pacuv. apud Non. c. 4. n. 35. Custodite istum vos, ne eum quis attollat, neve attigat. Id. ibid. Pro imperio agendum est: quis vetat, quisve attollat? Grotius, ut refert Vossius, legendum putat: Pro imperio agendum est: nequis attollat, veta: qua ratione multo clarior est sententia. ¶ Præterito caret, ac supino. Nam quod Nonius loc. cit. ei tribuit attuli, afferens illud Virg. Æn. 8. v. 200. Attulit & nobis &c. ad verbum affero pertinet. Attollo autem mutuatur sustuli a sustollo.

ATTONDEO, & Adtondeo, ondes, attondi, onsum, a. 2. tosare, tagliare, ἐπικείρω, idem quod tondeo, circum tondeo. Plaut. Capt. 2. 2. 18. Strictim attonsurum dicam esse, an per pectinem nescio. Scribon. Larg. compos. 10. Attondere ad cutem. ¶ Sumitur etiam generatim pro resecare, circum amputare, recidere. Virg. 2. Georg. v. 406. & curvo Saturni dente relictam Persequitur vitem, attondens, fingitque putando. Id. Ecl. 10. v. 7. Dum tenera attondent simæ virgulta capellæ. ¶ Translate Plaut. Bacch. 5. 1. 9. Is me usque attondit doctis dolis. h. e. circumvenit, & per fraudem argentum abstulit. Huc pertinet etiam locus ejusdem ex Captiv. modo allatus. ¶ Jculariter Id. Epid. 2. 3. 6. Metuo si senex resciverit, ne ulmos parasitos faciat, qui usque attondeant. h. e. ne virgas ulmeas paret, quæ tergum meum, ut parasiti alienas mensas solent, attondeant, & concidant. V. alia in Attonsus. ¶ In præterito etiam attotondi habere potest, quemadmodum detondeo, & detondi facit, & detotondi teste Prisciano l. 9. pag. 868. Putsch. Itaque attotonse per syncopen pro attotondisse legunt aliqui in quodam carm. de Sabino, inter Catalecta Virg. Ubi iste post Sabinus, ante Quinctio Bidente dicit attotonse forcipe. Alii tamen leg. attondisse. Scalig. ex conjectura etiam aliter.

ATTONITE, adverb. Plin. l. 30. c. 1. Britannia hodieque eam (Magicen) attonite celebrat tantis cæremoniis, ut &c. h. e. ad stuporem usque superstitiosa, & defixa.

ATTONITUS, & Adtonitus, a, um, attonito, stupidito, stupido, stordito, fuor di se, ἐμβρόντητος, ἀπόπληκτος, ἐκπλαγείς, proprie significat eum qui corpore, ac mente rigescit, & stupet ex casu vicini fulminis, a quo afflatus sit, & pæne tactus, ut Senec. l. 2. Quæst. natur. c. 27. & Serv. ad Æn. 3. v. 172. docent. Curt. l. 8. c. 4. Erat prope continuus cæli fragor, & passim cadentium fulminum species visebatur; attonitisque auribus stupens agmen, &c. Petron. in Satyr. c. 101. Intremui post hoc fulmen attonitus. ¶ Generatim dicitur de eo, qui ex quacumque causa stupet, & mente percellitur, ut ex morbo, ex metu, ex admiratione alicujus rei, ex subito aliquo casu, &c. Cels. l. 3. c. 26. Attonitos quoque raro videmus, quorum & corpus, & mens stupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo: hunc ἀποπληξίαν Græci appellant. Liv. l. 3. c. 68. in f. Attonitus terrore belli. Id. l. 1. c. 47. Novitate, ac miraculo attonitus. Tacit. 4. Hist. c. 49. Subitæ rei miraculo attonitus. Virg. 3. Æn. v. 172. Talibus attonitus visis, ac voce deorum. Albinovan. ad Liviam, eleg. 1. v. 85. Vidimus attonitum fraterna morte Neronem. Senec. in Troadib. v. 442. Mentis attonitæ stupor. Virg. 5. Æn. v. 529. Attonitis hæsere animis. Martial. l. 8. epigr. 30. de Scævola. attonito regnat in igne manus. ¶ Cum genitivo Græcorum more, Silius l. 6. v. 231. omnis anhelat Attonitus serpentis equus. ¶ Interdum accipitur pro furenti, turbato, incitato. Petron. in Satyr. c. 82. Attonito vultu, efferatoque nil aliud, quam cædem, & sanguinem cogito. Albinovan. ad Liviam, eleg. 1. v. 317. Quo raperis laniata comas, similisque furenti Quo ruis? attonita quid petis ora manu? ¶ Attoniti etiam sunt, qui numine afflati dicuntur, quales sunt vates, Bacchæ, & hujusmodi. Virg. 7. Æn. v. 580. Attonitæ Baccho matres. Stat. l. 5. silv. 1. v. 116. primi cui jus venerabile thyrsi Bacchus, & attonitæ tribuit vexilla catervæ. Horat. l. 3. od. 19. v. 13. Qui Musas amat impares, Ternos ter cyathos attonitus petet Vates. ¶ Tribuitur aliquando rebus inanimis Poetice, & per translationem. Virg. Æn. 6. v. 53. Attonitæ magna ora domus. h. e. stupendæ, & attonitos facientis. Loquitur de antro, ubi Sibylla responsa dabat. Valer. Flacc. l. 1. v. 45. attonitæ mactat solemnia mensæ. h. e. convivis ob id attoni-

attonitis. Plin. l. 29. c. 1. sub fin. Contra attonitas quorundam persuasiones, qui prodesse, nisi pretiosa, non putant. h. e. persuasiones eorum, qui res pretiosas, velut attoniti admirantes, eas solum prodesse putant.

ATTONO, & Adtono, as, ui, a. 1. render attonito, e fuor di se, stordire, stupidum, attonitum reddo, ἀποπλήττω, ἐκπλήττω. Ovid. Heroid. ep. 4. v. 49. Aut quas semideæ Dryades Faunique bicornes Numine contactas attonuere suo. Id. Metam. 3. v. 531. Quis furor, anguigenæ, proles Mavortia vestras Attonuit mentes? ¶ Proprie est tonitru quatere, aut afflare. Mecænas apud Senec. ep. 19. Ipsa altitudo attonat summa. h. e. ut ipsemet Seneca exponit, attonita habet summa. Allegorice autem illud dicit, magnam fortunam magnis casibus expositam esse, & in magno metu versari.

ATTONSUS, & Adtonsus, a, um, tosata, raso, tonsus, κεκαρμένος. Cels. l. 4. c. 3. Caput attonsum habere. Plaut. Bacch. 5. 2. 7. Attonsæ hæ quidem ambæ usque sunt oves. Plaut. hic jocatur in ambiguo. alludit enim ad notionem circumveniendi aliquem, & ab eo aliquid per fraudem auferendi. V. Attondeo. Lucan. l. 6. v. 84. Arva attonsa. h. e. herbis nudata. Auson. in Mosell. v. 203. Attonsa prata. ¶ Translate Vetus Poeta apud Cicer. 5. Tuscul. c. 17. Consiliis nostris laus est attonsa Laconum. h. e. imminuta, aut accisa. Ἡμετέραις βουλαῖς Σπάρτη μὲν ἐκείρατο δόξαν.

ATTORREO, es, a. 2. idem quod torreo, asso. Apic. l. 4. c. 2. Attorrere nuces. abbrustolare. Id. l. 7. c. 5. Attorrere aliquid in clibano. friggere.

ATTRACTIO, onis, f. contractio, συστολή. Pallad. in April. tit. 4. Recenter lecta poma si guttis vini veteris perfundas, efficitur ne ea rugarum deformet attractio. attrazione, increspamento. ¶ Translate Quintil. l. 1. c. 4. (al. 6.) Adjiciebant (Grammatici quidam) & aspirationem ut hon, & attractionem, ut fasceatim: (al. afseatim.) quæ mihi non approbantur. Attractionem intelligebant vocem, qua multa simul contracta, & congregata significarentur. Nam fasceatim significat per multos fasces, ut est apud Charis. l. 2. pag. 166. Putsch. vel ut alii putant, per multas fascias. legunt enim fasciatim. Sic vicatim per vicos, ostiatim per ostia, &c. Al. leg. attrectationem: quæ vox valde obscurat sententiam.

ATTRACTORIUS, a, um, attrahendi vim habens. Macer (scriptor vix ullius auctoritatis) l. 4. c. 19. de sulphure. Virtus est ejus, ut dicunt, extenuatrix, Et diaphoretica, simul attractoria, calda.

ATTRACTUS, a, um, tirato, adductus, pertractus. Cels. l. 7. c. 29. Uncus fronti injicitur, deinde attractus infantem educit. Virg. 3. Georg. v. 505. attractus ab alto spiritus gemitu gravis. Senec. l. 3. de Ira, c. 38. in fi. Caroni cum in frontem mediam, quantum poterat attracta pingui saliva, inspuisset Lentulus. Apulej. l. 9. Metam. Complicitis pedibus in superius cœnaculum attractus. ¶ Item contractus, corrugatus. Senec. l. 4. de Benef. c. 31. Cum Pollionis attractiorem vidisset frontem.

ATTRACTUS, us, m. actus attrahendi. Seren. Sammon. cap. 50. v. 931. cimex Horridus attractu, sed gustu commodus apto. Alii rectius leg. attactu cum Humelbergio. Dictys Cretens. l. 5. de B. Trojan. c. 11. Ima rotis suspenderat, scilicet quo attractu motus facilius foret.

ATTRAHO, & Adtraho, is, axi, actum, a. 3. tirare a se, ἐπισπάω, ἐφέλκω, ad me traho, adduco: ex ad & traho. Cic. Fam. 7. ep. 10. Nihil nobis duobus est stultius; me, qui te non Romam attraham, te, qui non huc advoles. Id. Verr. 5. c. 25. Adducitur a Veneriis, atque adeo attrahitur Lollius. vien tirato per forza. Martial. l. 6. epigr. 66. Attrahere aliquem manu prope se. Liv. l. 29. c. 9. ad fin. Tribunos attrahi ad se jussit. Cels. l. 6. c. 8. Spiritu succum (per nares) attrahere. Plin. l. 11. c. 37. sect. 72. Harduin. Attrahere animam. tirar il fiato. Id. l. 36. c. 16. Magnes attrahens ferrum. Ovid. de remed. amor. v. 397. Attrahere lora. tirar le briglie. & vers. 435. Attrahere arcus contentius. Senec. l. 6. de benef. c. 7. Vultus tuus colligit rugas, & attrahit frontem. ¶ Translate Cic. Verr. 4. c. 1. Ea me ad hoc negotium provincia attraxit. Brutus ad Attic. (inter epist. ad Brut.) ep. 17. Arcessere, & attrahere malum aliquod. tirarsi adosso. Cic. de Amic. c. 14. Similitudo allicit, & attrahit ad amicitiam. Ovid. 3. Fast. v. 830. Attrahere novos discipulos. Valer. Max. l. 7. c. 2. n. 8. extern. Attrahere ad se benevolentiam alicujus largitione.

ATTRECTATIO, onis, f. il toccare, palpare, maneggiare, ψαῦσις, ψηλάφησις, actus attrectandi, contrectatio, palpatio. Gell. l. 11. in fi. Furtum sine ulla quoque attrectatione fieri posse, sola mente, atque animo, ut furtum fiat, annitente. Pallad. in Mart. tit. 12. de bob. domand. Cum teneri fuerint, frequenti manus attrectatione mansuescant. Lamprid. in Heliogab. c. 12. Eorum attrectationem, & tactu præcipue gaudebat. Apulej. de Deo Socrat. Dii nulla attrectatione nostra contaminantur. Addunt quidam & locum M. Senec. l. 4. controverf. 25. a med. ubi alii tractationem legunt, alii tractionem. De loco Quintil. quem alii adjiciunt, dictum est in Attractio.

ATTRECTATUS, us, m. attrectatio. Pacuv. apud Cicer. 2. Tuscul. c. 21. Jam jam mittite. Nam attrectatu, & quassu sævum amplificatis dolorem.

ATTRECTATUS, a, um, toccato, maneggiato, tactus, contrectatus. Gell. l. 11. in fin. Res furti faciendi causa attrectatæ.

ATTRECTO, & Adtrecto, as, avi, atum, a. 1. toccare, maneggiare, palpare, malmenare, ψηλαφάω, ψαύω, manibus tracto, tango, contrecto. Cic. de Harusp. resp. c. 13. Contaminatis manibus attrectare libros. Virg. 2. Æn. v. 719. Attrectare sacra. Sabinus JCtus apud Gell. in fi. l. 11. Qui alienam rem attrectavit, furti tenetur. h. e. tetigit, & surripuit. Flor. l. 3. c. 5. Causam belli prætenderat, attrectari terminos suos a Nicomede Bithynico. h. e. violari, invadi. Plaut. Rud. 2. 4. 6. Sed quid ais, mea lepida, hilara. Am. Aha, nimium familiariter me attrectas. Cic. pro Cæl. c. 8. Attrectare uxorem alicujus. h. e. impudice tangere. ¶ Translate Tacit. Ann. 3. c. 52. Indecorum, attrectare aliquid quod non obtineretur. h. e. tentare, aggredi. Nazar. in paneg. Constant. c. 3. Attrectare virtutes, alicujus. h. e. dicendo attingere. Adde Pacat. in paneg. Theodos. cap. ult. ¶ In multis codicib. Livii l. 5. c. 32. & Virg. 2. Æn. v. 719. teste Pierio legitur attractare, & adtractare.

ATTREMO, & Adtremo, is, ui, n. 3. tremare, idem quod tremo, ad alicujus vocem contremisco. Stat. l. 8. Theb. v. 80. de Plutone. Dixerat: atque illi jamdudum regia tristis Attremit oranti, simque, & quæ desuper urget, Nutabat tellus.

ATTREPIDO, & Adtrepido, as, avi, atum, n. 1. idem quod trepido. Plaut. Pœn. 3. 1. 41. Attrepidate saltem. nam vos approperare haud postulo. h. e. senili, & trepido gradu, ut potestis, festinate.

ATTRIBUO, & Adtribuo, uis, ui, utum, a. 3. attribuire, consegnare, assegnare, dare, ἀποδίδωμι, ἐπιτρέπω, προσνέμω, idem quod tribuo, do, assigno, ascribo. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 14. Gladiatores libertati confirmat, eisque equos attribuit. Cic. Attic. l. 12. ep. 30. Pueros attribue ei, quot, & quos videbitur. Id. pro Rosc. Amer. c. 4. Timor quem mihi natura, pudorque meus attribuit. Tacit. Ann. 2. c. 55. Attribuere alicui locum in militia. Cic. Catil. 2. c. 3. alicui provinciam. Liv. l. 1. c. 20. Pontificem ex patribus legere, eique sacra omnia exscripta exsignataque attribuere. consegnare. Id. l. 26. c. 49. Attribuere alicui curam alicujus rei. Cic. Verr. 7. c. 41. alicui causam calamitatis. ascrivere, dar la colpa. Id. 3. de nat. Deor. c. 37. bonos exitus diis immortalibus. Id. Fam. 2. ep. 17. sibi soli, quod est commune cum alio. Id. de Senect. c. 1. Si eruditius videbitur disputare, attribuito Græcis litteris. Id. l. 1. de Invent. c. 52. Attribuere alicui legi, loco, urbi orationem. far parlare, loquentem inducere. Id. pro Font. c. 6. Attribuere alicui auctoritatem. ¶ Attribuere pecuniam, est alicui ex ærario in Reipublicæ usus insumendam dare. Cic. Phil. 9. c. ult. Consules statuam faciendam: quantique locaverint, tantam pecuniam redemptori solvendam, attribuendamque curent. Id. Phil. 14. c. ult. Monumentum quam amplissimum faciundum curent: quæstores ad eam rem pecuniam dare, attribuere, solvere jubeant. Adde Liv. l. 40. c. 46. in fi. V. Attributus. Singularis est loquendi ratio in vet. Tab. æn. apud Murator. pag. 582. a med. Qui eam viam tuendam redemerit, tantæ pecuniæ eum, eosve attribuito sine dolo malo. Si is, qui attributus erit, eam pecuniam ...... ei, cui attributus est, non solverit &c. ¶ Transfertur etiam a rebus publicis ad privatas: & significat dare alicui pecuniam alteri solvendam. Cic. Attic. l. 13. ep. 2. Faberius si venerit, videbis, ut tantum tribuatur, si modo attribuetur, quantum debetur. ¶ Attribui etiam dicuntur populi, & urbes, quæ alicui oppido adjunguntur, ut ejus foro, & jurisdictioni pareant, eo tributa conferant, &c. V. Attributus.

ATTRIBUTIO, onis, f. assegnazione, ἀπόδοσις, actus attribuendi, assignatio, datio. Speciatim adhibetur in re pecuniaria, & significat assignationem pecuniæ, quæ fit alicui, ut alteri inde solvatur. Cic. Fam. 16. ep. 24. De attributione conficies: de repræsentatione videbis. Id. Attic. l. 15. ep. 13. Scripsit ad me, se se de attributione omnia summa fecisse. Id. ibid. l. 16. ep. 1. Ait enim, attributionem in idus (supple esse dilatam) se autem urgeri acriter. Adde ep. 3. ubi alii aliter legunt. ¶ Generatim pro cujuslibet rei assignatione. Apulej. de Mundo. Græci Fatum μοῖραν vocant, quod ex partibus constet. Hinc νέμεσιν, quod unicuique attributio sua sit adscripta. h. e. suæ sortis cuilibet facta sit assignatio. ¶ Est etiam idem ac adjunctum, circumstantia, & quidquid rem aliquam vel antecedit, vel comitatur, vel consequitur. Cic. l. 1. de Invent. c. 26. Ex his etiam attributionibus, sacer, an profanus, publicus, an privatus, alienus, an ipsius, de quo agitur locus sit, an fuerit. V. interpretes loc.

ATTRIBUTUM, i, n. Varr. sub fin. l. 4. de L. L. docet attributum dictum esse æs, quod erat assignatum Tribunis ærariis, ut militi in stipendium daretur. V. vocem sequent.

ATTRIBUTUS, & Adtributus, a, um, attribuito, assegnato, dato, datus, assignatus. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 81. Suus cuique erat locus attributus. Cic. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 11. Insulæ, quæ erant ab Sulla Rhodiis attributæ. Plin l. 2. c. 8. Sidera singulis attributa nobis. ¶ Attributi dicuntur populi, aut urbes, quæ proprium forum non habent, sed alteri urbi adjunctæ sunt, ut inde jura petant, eoque accedant ad tributa solvenda, & alia subeunda munia publice imposita. Plin. l. 3. c. 20. Camuni, compluresque similes finitimis attributi municipiis. Et ibid. Non sunt adjectæ Cottianæ civitates: item attributæ municipiis lege Pompeja. Adde Liv. l. 1. c. 43. ¶ Attributa alicui rei sunt, quæ ad ejus rei naturam vel circumstantias aliquo modo pertinent, & adjuncta etiam appellantur. Cic. l. 1. de Invent. c. 24. Omnes res argumentando confirmantur, aut ex eo, quod personis aut ex eo, quod negotiis est attributum. Ac personis has res attributas putamus, nomen, naturam, victum, fortunam, habitum, affectiones, studia, consilia, facta, casus, orationes. Et cap. 26. Negotiis autem, quæ sunt attributa, partim sunt continentia cum ipso negotio, &c. Huc pertinet illud Gell. l. 4. c. 1. in fi. Masurius Sabinus etiam quod jumentorum causa apparatum esset, quibus dominus uteretur, penori attributum dicit. h. e. ad penus pertinere, penoris nomine contineri. ¶ Attributa pecunia dicta est, quæ publice alicui numerabatur in usus publicos insumenda: verbi gratia, quæ a Quæstoribus assignabatur præsidibus in provincias euntibus, ut ex ea viatici impensas solverent, stipendium darent militibus, aliisque provinciæ usibus inservirent: item ea, quæ dabatur redemptoribus,

bus, quibus opus aliquod publicum faciendum locabatur, &c. *Cic. in Pison. c.* 35. Nonne sestertium centies, & octogies, quod quasi vasarii nomine, in venditione mei capitis adscripseras, ex aerario tibi attributum, Romae in quaestu reliquisti? *Id. Verr.* 3. *c.* 13. Quaestor ex Senatusconsulto provinciam sortitus est: pecunia attributa; numerata est: profectus est quaestor in provinciam: venit in Galliam exspectatus ad exercitum consularem cum pecunia. Adde *Ascon. ibid. Liv. l.* 40. *c.* 51. & *Varr. sub fi. l.* 4. *L. L.* ¶ Transfertur etiam ad res privatas. *Cic. Attic. l.* 13. *ep.* 22. Attributos quod appellas, valde probo. *h. e.* quod exigis a debitoribus meis, quos ego tibi assignavi, ut pecuniam mihi debitam tibi solverent, bene facis. Quidam vet. cod. habent, *ad tribunos quod appellas*: quae lectio non videtur hic locum habere.

ATTRITIO, onis, f. actus atterendi, seu conterendi, ἐπίτριψις, παρατριψις. *Lamprid. in Heliogab. c.* 19. Rosatum ab aliis acceptum, pinearum etiam attritione odoratius reddidit. *col pestarvi dentro*, &c. ¶ Alio sensu *Martian. Capell. l.* 3. *pag.* 50. Lima scabros dentes levi sensim attritione purgare. *h. e.* fricatione.

ATTRITUS, a, um, *logorato logoro*, ἀνάτριπτος, παρατριβείς, attenuatus, usu deterior factus, consumptus, imminutus, ut fit in iis, quae assidua tractatione paulatim minuuntur, & consumuntur. *Virg. eclog.* 6. *v.* 17. Et gravis attrita pendebat cantharus ansa. *Id.* 1. *Georg. v.* 46. sulco attritus vomer. *Plin. l.* 33. *c.* 12. Usque adeo attritae caelaturae, ne figura discerni possit. *Martial. l.* 14. *epigr.* 125. Toga attrita. *Cic. Verr.* 6. *c.* 43. Mentum simulacri paulo attritius, quod in precibus non solum id venerari, verum etiam osculari solent. *Petron. in Satyr. c.* 109. Areaque attritis ridet adusta pilis. *h. e.* caput nitet capillis absumptis, & amissis. ¶ Est etiam calcatus, protritus. *Ovid. Heroid. ep.* 18. *v.* 133. Jam patet attritus solitarum limes aquarum, Non aliter, multa quam via pressa rota. *Catull. carm.* 6. *ad Flavium.* Pulvinus attritus. ¶ Item contritus, minutus. *Ovid. Metam.* 2. *v.* 456. attritas versabat rivus arenas. ¶ Item confricatus, detritus. *Plin. l.* 2. *c.* 107. Attrita inter se ligna. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 108. Attritus galea. *Id. sat.* 8. *v.* 16. Attritus pumice lumbum. *Propert. l.* 4. *eleg.* 5. *v.* 50. Attrita manus. *Martial. l.* 10. *epigr.* 72. Attrita labella. *Petron. in Satyr. c.* 126. Facies medicamine attrita. ¶ Medici *attrita membra* appellant, quae ex fricatione, & pressione eroduntur, fractaque cute vulnerantur. *Plin. l.* 24. *c.* 7. Mastiche lentisci medetur & attritis partibus. *Id. l.* 30. *c.* 8. Attritis medetur cinis muris silvatici cum melle. *Id. l.* 20 *c.* 5. Caepae attritae sanant. ¶ Translate *attritus* ponitur pro imminuto, debilitato, fracto. *Petron. in Satyr. c.* 133. Attritis rebus egenus. *Sueton. in Galb. c.* 3. Attritae facultates. *Petron. in Satyr. c.* 116. Attritae bellis frequentibus opes. *Plin. l.* 6. *c.* 29. Attrita bellis Aethiopia. *Sil. l.* 6. *v.* 301. Africa attrita opes. *Tacit. l.* 2. *Hist. c.* 56. Attritae Italiae res. *Flor. l.* 3. *c.* 5. Attritae vires validissimi regni. *Quintil. l.* 10. *c.* 1. Velut attrita quotidiano actu forensi ingenia, optime talium rerum blanditia reparantur. *Auct. Dial. de Orat.* (quem alii *Tacito* tribuunt, alii *Quintil.*) *cap.* 8. Orator exsanguis, & attritus. *Silius l.* 12. *v.* 83. Sic ductor fessas luxu, attritasque secundis Erigere, & verbis tentabat sistere mentes. *h. e.* animos abjectos, & imminutae virtutis. ¶ Obscoenum sensum habet apud *Petron. in Satyr. c.* 81. *sub fi.* V. *Tritus.* ¶ *Attrita frons* est perfricta, inverecunda, *sfacciata*. *Juvenal. sat.* 13. *v.* 242. quando recepit Ejectum semel attrita de fronte pudorem? ¶ *Atteritur* pro *attritus* a praeterito *atterui* pro *attrivi* legitur in quibusdam Codicib. MSS. apud *Tacit. lib.* 1. *Hist. c.* 10. Mox atteritis opibus. Al. passim hab. *attritis*. ¶ Scribitur & *Adtritus*.

ATTRITUS, us, m. *il fregare, o strofinare una cosa con un' altra*, ἐπίτριψις, παράτριψις, actus atterendi. *Plin. l.* 8. *c.* 52. Sues indurantes attritu arborum costas. *Id. l.* 9. *c.* 45. Pisces attritu petrae scalpentes pruritum. *Id. l.* 16. *c.* 40. Teritur lignum ligno, ignemque concipit attritu. *Id. l.* 37. *c.* 3. Succino pineus in attritu odor. ¶ Est etiam contritio, in minutas particulas fractio. *Id. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 61. *Hard.* Attritu subigere cibum. ¶ Dicitur etiam *attritus* cum pars aliqua corporis, erosa cute ex pressione, aut affrictione vulneratur. *Plin. l.* 33. *c.* 6. Ulcera ex attritu facta. *Id. l.* 28. *c.* 16. Urina asini attritus calceamentorum sanat. *Id. l.* 26. *c.* 8. Sedis vitia, & attritus celerrime sanat plantago.

ATTUBUS, V. in *Atypus*.

ATTULO, is, a. 3. idem quod *affero*: antiquum, & obsoletum verbum, cujus tantummodo praeteritum *attuli* in usu nunc est. *Naevius in Tabellaria* apud *Diomed. l.* 1. *pag.* 376. *Putsch.* Dotem ad nos nullam attulat. *Pacuv. ibid. pag.* 378. Custodite hunc vos, ne quis vim attulat, neve attigat. Plerique alii leg. cum *Non. c.* 4. *n.* 35. ne eum quis attollat.

ATTYS, V. Atys.

ATUR, V. vocem sequent.

ATURRUS, i, *l' Adour*, vel *Dour*, fluvius Aquitaniae e Pyrenaeis montibus nascens, Tarbellam, & alias insuper Aquitaniae urbes alluens, & in Oceanum Aquitanicum influens. *Auson. in parentalib.* 4. *v.* 11. in terris, per quas erumpit Aturrus. *Id. in Mosell. v.* 468. Tarbellicus ibit Aturrus. ¶ Graece dicitur Ἀτούριος a *Ptolemaeo*. At a *Lucano* Latine *Atyrus*, seu *Aturus*, *l.* 1. *v.* 420. Qui tenet & ripas Aturi, &c. Apud *Vibium Sequest.* est *Atyr*. Apud *Tibull. l.* 1. *eleg.* 8. *v.* 4. est *Atur*: quamquam alii aliter legendum putant.

ATYPUS, a, um, *balbo*, *scilinguato*, ἄτυπος, qui linguae vitio laborat, ita ut sonos verborum indistinctos, confusosque exprimat, propterea quod debilitate, ac torpore quodam lingua non bene feriat palatum, ut articulate proferat, vel quia ejus verba non distincte, & expresse aerem feriant, ut intelligi clare, & unum ab altero seorsum exaudiri possint. Graeca vox ab α privativa, & τύπτω, ferio, pulso. *Caelius Sabinus* apud *Gell. l.* 4. *c.* 2. Balbus autem, & atypus vitiosi magis quam morbosi sunt. *Ulpian. lib.* 21. *Dig. tit.* 1. *leg.* 10. Quaesitum est an balbus, & blaesus, & atypus, isque qui tardius loquitur, & varus, & vatius sanus sit? & opinor eos sanos esse. ¶ Pro *atypus* scribitur *attubus* conversa Graeca υ in *u* Latinum, & geminata consonante, ac *p* in *b* (quae sunt valde affines litterae) mutato. Hinc vet. Gloss. Attubus, μογιλάλος. *Auson. ep.* 22. *v.* 9. Canus, comosus, hispidus, trux, attubus. *artubus* olim in plerisque libris legebatur: sed emendavit *Scalig. in Lection. Auson. l.* 2. *c.* 9. ¶ Etiam in locis allatis *Gellii*, & *Dig.* aliter atque aliter habetur in quibusdam Codicib. Nam & *atraphus*, & *atrophus*, & *aphthicus*, & *alphicus*, &c. legitur, vel ex librariorum errore, vel ex quorundam conjectura. Verum *atypus*, & verior est, & in meliorib. lib. constantior.

ATYRUS, V. Aturrus.

ATYS, & Attys, yos, & Attis, ïdis, & Attin, ïnis, m. Ἄττις, Ἄττυς, Ἄττης, Ἄττιν, Ἴτος (tot enim modis scriptum legitur) puer Phrygius ex Celaenis urbe, eximiae pulcritudinis, quem *Arnob. l.* 5. *pag.* 158. scribit filium fuisse cujusdam Nanae Nymphae, filiae Sangarii vel Regis, vel fluminis: quae hunc concepit ex malo Punico, quod decerptum in sinum suum reposuerat. V. ibi reliqua. Hunc Cybele Deum mater adamavit, suisque sacris praefecit, ea tamen conditione, ut castum se, & ab omni Venere integrum servaret. Sed cum is postea in Sangaritide Nympha peccasset, ab irata Cybele in furorem actus, genitalia sibi amputavit; cumque prae dolore manus etiam sibi afferre, vitamque finire pararet, miserata Dea eum in pinum vertit: quam arborem sibi sacram esse postea voluit: Atyos vero memoriam in suis sacris celebrari, & sacerdotes suos eviratos esse jussit. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 223. *& sequent. Servius ad Aen.* 9. *v.* 116. narrat, Atyn cum sacris Cybeles praeesset, adamatum fuisse a Rege civitatis suae, a quo cum vim timeret, & in silvam profugisset, ab illo sub quadam pinu, ubi fessus jacebat, invasum, summa vi restitisse, & genitalia ei abscidisse, sed eadem poena ab ipso mulcatum mortem obiisse. Aliter etiam rem totam persequitur *Arnob. loc. cit.* Docet vero *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 21. quemadmodum Phryges Terram omnium parentem Cybeles nomine coluerunt, ita nomine Atyos significasse solem (ut Assyrii, & Phoenices nominibus Veneris & Adonidis.) Nam solis, & terrae beneficio cuncta gignuntur. Itaque ejus simulacrum effinxisse cum fistula, & virga: fistula significante ventos, qui propriam sumunt de sole substantiam; virga vero potentiam solis in cuncta, & gubernationem rerum universarum. V. ibi plura. *Augustin. l.* 7. *de civ. Dei, c.* 25. scribit, Porphyrium Philosophum docuisse, Atyn flores significare: & ideo abscissum, quia flos decidit ante fructum: sed hoc de Atyos virilibus dici posse; de ipso Aty apte dici non posse. Atyos meminit etiam *Lactant. l.* 1. *c.* 17. *Catullus* vero integrum condidit carmen, ubi quaedam ab iis, quae dicta sunt aliquantum discrepantia ponit, ipsumque Atyn, postquam sibi virilia absciderat, velut feminam factum, feminino genere aliquoties effert, ut *v.* 31. Furibunda simul, anhelans, vaga vadit animo egens, Comitata tympano Atys per opaca nemora dux. *Ovid.* 10. *Metam. v.* 103. Et succincta comas, hirsutaque vertice pinus Grata Deum matri: siquidem Cybeleius Atys Exsuit hac hominem, truncoque induruit illo. *Catull. loc. cit. v.* 88. Tenerumque vidit Atyn prope marmora pelagi. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 655. *n.* 3. Qui colitis Cybelen, & qui Phryga plangitis Attin. In alia *ibid. pag.* 29. *n.* 6. scriptum est *Atthin* cum aspiratione. Alia *ibid. pag.* 308. *n.* 7. C. Camerius Crescens Archigallus Matris Deum Magnae Idaeae, & Attis Populi R. vivus sibi fecit, &c. (*Attis* est genitivus pro *Attyos*, vel *Attidis* non facile usurpandus.) Alia *ibid. pag.* 28. *n.* 2. Dis magnis, Matri Deum, & Attidi Sextilius Agesilaus, &c. Alia apud *Reines. class.* 1. *n.* 281. Dianae Sospitae L. Septimius L. F. Trom. Felix Victor Sacerd. Matr. D. M. I. & Attini P. R. sua pecunia ded. *Macrob. loc. cit.* Eadem ratio quae circa Adonem, & Attinem vertitur, &c. *Pers. sat.* 1. *v.* 93. Berecynthius Attin, Et qui caeruleum dirimebat Nerea delphin. *Attis* quidam hic leg. sed reprehenduntur a *Scalig. Casaubon.* & aliis. Ita enim postulat rhythmus *Attin, delphin*, quem rhythmum *Persius* ibi praestringit. ¶ Alius fuit *Atys* filius Herculis, & Omphales, qui Lydum, & Tyrrhenum genuit. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 55. Tyrrhenum, Lydumque Attye rege genitos, &c. ¶ Alius fuit natione Indus filius Limniaces, seu Limnates filiae Gangis fluvii, unus ex sociis Phinei in pugna contra Perseum, & ab isto occisus. *Ovid. Metam.* 5. *v.* 47. ubi alii scribunt *Athir*. ¶ Alius item fuit *Atys*, a quo gens Atia Latina originem traxit, ut docet *Virg.* 5. *Aen. v.* 568. ¶ Item filius Albae Albanorum regis, & ipse rex, Capis pater. *Liv. l.* 1. *c.* 3. ubi & *Atis* scribitur. ¶ Illud hic denique admonendum videtur, etiam *Attes*, *ae*, a quibusdam declinari, propterea quod a Graecis etiam Ἄττης usurpatum est: sed hujus positionis nos exemplum Latini Scriptoris nondum vidimus.

A U

AU, interjectio variis animi affectibus exprimendis idonea: ut consternati animi. *Terent. Andr.* 4. 4. 12. Disturan' es quod rogo? *My.* au. *Id. Eun.* 5. 2. 60. Au, tace, obsecro. Adde *ibid.* 4. 4. 13. Ita autem ubique exponit *Donatus*, & a Graecis ἰὰ dici eodem sensu docet. ¶ Item abominantis, vel avertentis. *Id. Phorm.* 5. 2. 27. Quid? duasne is uxores habet? *So.* au, obsecro: unam ille quidem hanc solam. *Id. ibid.* 5. 3. 20. Au, obsecro, vide, ne in cognatam pecces. ¶ Item admonentis cum indignatione, & increpa-

crepatione. Plaut. Mil. 2. 2. 62. Vigila: tibi ego dico: au? feriatus ne sis. Al. aliter leg. ¶ Item appellantis, & excitantis. Afran. apud Charis. l. 2. pag. 214. Putsch. Au, mi homo, immo edepol vos, supremum meum concelebretis diem. ¶ Quod addunt quidam ex Plauto Men. 2. 2. 3. Au tergo meo. leg. al. plerique va tergo meo. ¶ Scribitur etiam hau, & ahu. ¶ Priscian. sub fin. lib. 15. enumerat hanc interjectionem inter eas, quas ipse vocat sonituum illiteratorum imitationes, ut sunt haha, heu, ohe, & similia. ¶ Est etiam præpositio, quæ in duobus solummodo verbis componendis locum habet, aufero, & aufugio; estque ibi posita pro ab. Nam absugio, abfero turpe visum est Veteribus, ut Cic. docet in Orat. c. 47. qua de re etiam Gell. verba facit. l. 15. c. 3.

AVAR, V. Avares.

AVARE, avaramente, avide, tenaciter, sordide, φιλοχρημάτως. Cic. 3. Offic. c. 8. in f. Nihil avare, nihil injuste esse faciendum. Terent. Heaut. prol. v. 48. Si nunquam avare pretium statui arti meæ. Nepos in Lysand. c. ult. Multa crudeliter, avareque facere. Curt. l. 4. c. 7. Avare, & superbe imperitare alicui. Colum. l. 1. c. 7. Avarius exigere opus. Senec. de otio Sap. c. 32. Horas suas avarissime servare.

AVARES, rum, m. populi Scythiæ, Romano imperio maxime infesti, circa tempora Justiniani Imperatoris. Coripp. lib. 3. de laudib. Justini, v. 234. Legatos Avarum jussos intrare magister. ¶ In singulari num. est Avar, aris. Id. ibid. v. 271. Crudus, & asper Avar dictis sic cœpit acerbis.

AVARICENSIS, se, adject. ad Avaricum pertinens. Est autem Avaricum urbs Galliæ in finibus Biturigum, nunc Bourges. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 47. Avaricensia præmia.

AVARITER, avaramente, avidamente, avare, avide. Claud. Quadrigar. apud Non. c. 11. n. 11. Crudeliter illi, nos misericorditer; avariter illi, nos largiter. Plaut. Rud. 4. 7. 12. Avariter poscere escam. Id. Curcul. 1. 2. 35. Ingurgitare in se merum avariter. Adde Caton. apud Non. loc. cit.

AVARITIA, æ, f. avarizia, avidità, φιλαργυρία, φιλοχρηματία, cupiditas habendi, aviditas. Cic. 4. Tuscul. c. 11. Est autem avaritia opinatio vehemens de pecunia, quasi petenda sit, inhærens & penitus insita. Id. 2. de Orat. c. 40. Avaritiam si tollere vultis, mater ejus est tollenda luxuries. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 25. Avaritia est injuriosa appetitio alienorum. Senec. de const. Sap. c. 12. Pueris talorum nucumque avaritia est: viris auri argentique, & urbium. Cic. 3. de Fin. c. 11. Quis unquam fuit avaritia tam ardenti, ut &c? Id. pro Dom. c. 23. Omnium fortunas spe, & avaritia devorare. Id. 4. Verr. c. 54. Avaritia hiante, atque imminenti esse. Id. pro Rosc. Amer. c. 31. Homo ardens avaritia. Sallust. in Jug. c. 82. Cæcus avaritia. & cap. 83. Avaritia profunda. ¶ In plural. num. Cic. 4. de Fin. c. penult. Nec enim omnes avaritias, si æque avaritias esse dixerimus, sequitur etiam, ut æquas esse dicamus. ¶ Translate Curt. l. 9. c. 2. Avaritia gloriæ.

AVARITIES, ei, f. idem atque avaritia. Lucret. l. 3. v. 59. Denique avarities, & honorum cæca cupido, Quæ miseros homines cogunt transcendere fines Juris.

AVARUS, a, um, avaro, avido, tenace, φιλάργυρος, φιλοχρήματος, avidus pecuniæ, alieni appetens, tenax, sordidus: ita dictus quasi avidus æris, ut docet Nigid. apud Gell. l. 10. c. 5. vel simpliciter ab aveo, ut ipse Gell. malle videtur. Cic. 2. de Orat. c. 66. Homo avarus, & furax. Id. Verr. 5. c. 82. Avariores magistratus. Id. Verr. 3. c. 37. Homo avarissime, & spurcissime. Ovid. 13. Metam. v. 434. Animus avarus. ¶ Tribuitur & rebus inanimis. Virg. 3. Æn. v. 44. Heu fuge crudeles terras, fuge litus avarum. h. e. ubi habitant avari homines. Horat. l. 4. od. 9. v. 37. Avara fraus. Et od. 11. v. 25. Avaræ spes. Martial. l. 5. epigr. 29. nec avaræ verna catastæ. h. e. in qua servi venales magno pretio emuntur. Id. l. 3. epigr. 58. Nec avara servat crastinas dapes mensa. ¶ Transfertur a pecunia ad res alias. Horat. de art. poet. v. 323. Grajis ingenium, Grajis dedit ore rotundo Musa loqui, præter laudem nullius avaris. h. e. cupidis. Id. l. 1. ep. 15. v. 32. Quidquid quæsierat, ventri donabat avaro. famelico. Claudian. de B. Get. v. 606. miles cædis avarus. bramoso. Ovid. 4. Trist. eleg. 10. v. 52. nec avara Tibullo Tempus amicitiæ fata dedere meæ. Martial. l. 5. epigr. 38. Avara lex fatorum. Propert. l. 2. eleg. 21. v. 56. Ignis avarus. Horat. l. 3. od. 29. sub fin. Avarum mare. Virg. 2. Georg. v. 492. Avarus Acheron. ¶ Avarum mulierum pro avararum est apud Plaut. Trucul. 2. 8. 9. ubi tamen est qui aliter legit. ¶ Avaro tam deest quod habet, quam quod non habet, γνώμη apud Hieronym. in f. epist. 103. ad Paulin.

AUCELLA, & Aucilla, læ, f. avicella, hoc est parva avis; legitur a quibusdam apud Apic. l. 4. c. 5. l. 5. c. 3. & l. 8. c. 7. ubi alii reponunt avicella: quos reprehendit inter alios Elmenhorstius, qui apud Apulej. quoque l. 9. Metam. pag. 232. ancillam defendit ex quibusdam MSS. & ex auctoritate Papiæ, & Vet. Glossæ. Pricæus tamen edidit ancilla, pag. 200. quem & alii sequuntur. Ut ut se res habeat, neque aucella, aut aucilla, neque avicella voces sunt, quas adamare Latinus scriptor debeat, & propter eas vadimonium deserere. Certe Varr. sub fin. l. 7. L. L. negat avicellam in consuetudine Latina esse.

AUCEPS, aucupis, adject. uccellatore, ὀρνιθευτής, ὀρνιθοθήρας, avium venator: quasi aviceps ab avibus capiendis. Plaut. Trinum. 2. 4. 7. Olitores, myropolæ, aucupes. Ovid. l. 3. de ar. aman. v. 669. Non avis aucupibus monstrat, qua parte petatur. Varr. apud Non. c. 1. n. 97. Cohortes cocorum, atque aucupum. ¶ Translate dicitur de eo, qui nimis diligenter aliquid quærit, & captat. Cic. l. 1. de Orat. c. 55. Legulejus quidam acutus, præco actionum, cantor formularum, auceps syllabarum. Id. in fragment. apud Augustin. l. 3. contra Acad. c. 7. Peritissimus auceps voluptatum. Plaut. Mil. 4. 1. 9. Circumspicito dum, ne quis nostro huic auceps sermoni siet. Vell. Long. de Orthogr. pag. 2235. Putsch. mallet aucipis dici in genit. quam aucupis: sed consuetudo contra obtinuit.

AUCETA, sæpe aucta. Paul. ex Festo. Voss. in Etymol. in Augeo conjicit legendum esse auctata.

AUCHATÆ. V. vocem sequent.

AUCHETÆ, arum, populi Scythiæ in quorum regione Hypanis fluvius oritur: ibi nunc dicitur esse UKrania provincia regni Poloniæ. Horum meminit Plin. l. 4. c. 12. ¶ Iidem etiam Auchatæ appelantur, Αὐχάται Herodoto l. 4. Hinc in singulari numero Valer. Flacc. l. 6. v. 132. Dotus & Auchates patulo vaga vincula gyro, &c.

AUCILLA, V. Aucella.

AUCTARIUM, ii, n. giunta, vantaggio, soprappiù, ἐπίμετρον, quod supra mensuram, aut pondus justum adjicitur, ut Festus exponit. Plaut. Merc. 2. 4. 22. Tanti quanti poscit, vin' tanti illam emi? Ch. auctarium adjicito, vel mille nummum plus quam poscet.

AUCTE, adverb. multum, valde. De positivo nondum exempla vidimus. De comparativo Apulej. l. 4. Metam. Puella auctius ejulans sese, & assiduis singultibus ilia quatiens. Ita Elmenhorst. pag. 153. At Pricæus pag. 80. cum aliis altius. Addunt quidam locum Horat. l. 2. sat. 6. v. 3. auctius, atque Dii melius fecere. sed hoc loco est adjectivum.

AUCTIFER, a, um, producens, ferax: ab auctus, & fero, auctus autem est ab augeo pro gigno. Cic. ex Græco Homeri apud Augustin. de Civ. Dei, l. 5. c. 8. Tales sunt hominum mentes, quali pater ipse Jupiter auctiferas lustravit lumine terras. h. e. mentes hominum tali lumine vigent, & cognoscunt, quale Jupiter terris infudit, unde sunt orti. Versus hos ex Odyss. l. 18. v. 135. memorat August. l. 3. de Anim. c. 3. ubi agit de mentis humanæ cognitione. Credibile est autem, a Cicer. translatos fuisse in libros Academicos, qui desiderantur, cum Philosophi hujus sententiam referret. Porro auctiferas terras dixit, ut responderet voci ἐπιχθονίοις, terrestris, quam Homerus eo loco tribuit hominibus.

AUCTIFICO, as, a. 1. auctiorem facio, augeo, αὐξάνω. Arnob. usurpat in re sacrificali pro mactare, l. 7. pag. 224. Cibis novis auctificatis deos, nidoribusque cohonestatis, & succis. & ibid. Viscera taurorum, quibus honor a vobis auctificatur deorum. & pag. 233. Hoccine ergo superas honorat, & auctificat dignitates? V. Augeo.

AUCTIFICUS, a, um, augens. Lucret. l. 2. v. 571. Nec porro rerum genitales, auctificique Motus perpetuo possunt servare creata. h. e. motus, quibus corpora alimentorum accessione augentur.

AUCTIO, onis, f. accrescimento, αὔξησις, actus augendi, augmentum. Macrob. l. 1. Saturn. c. 14. Modo auctio, modo retractio dierum proveniebat. Paul. ex Festo in Auxiliares. Αὔξησις, quod nos dicimus rerum crescentium auctionem. ¶ Sæpius sumitur pro publica venditione rerum privatarum, in qua proposito pretio addicitur res ei, qui id pretium plus ceteris auget, incanto. Indicebatur autem per præconem, ut plures ad licitandum convenirent. Plaut. Men. in f. Vis conclamari, auctionem fore? quo die? M. Su. die septimi. Mes. Auctio fiet Menæchmi mane sane septimi. Venibunt servi, supellex, fundi, ædes, omnia Venibunt, quiqui licebunt præsenti pecunia. Venibit uxor quoque etiam, si quis emptor venerit. Cic. pro Quint. c. 4. Auctionem Narbone se facturum esse proscribit. Id. Attic. l. 13. ep. 37. Proscribere auctionem. Plaut. Stich. 1. 3. 42. prædicare. Quintil. l. 6. c. 3. ad fin. proponere. Cic. pro Rosc. Amer. c. 8. in f. Bona alicujus, auctione constituta, vendere. Plin. l. 29. c. 4. Vendere aliquid in auctione. Ascon. in Verr. 3. c. 20. Vendere bona alicujus auctione. Paul. Dig. lib. 41. tit. 5. leg. 2. Emere aliquid ex auctione. Suetan. in Cæsare cap. 50. Prædia ex auctionibus hastæ addicere alicui. Id. in Calig. c. 39. Sedere in auctione. h. e. in loco, ubi auctio fit. ¶ In illo Taciti in Agric. c. 19. Frumenti, & tributorum auctionem æqualitate munerum mollire, circumcisis, quæ in quæstum reperta, ipso tributo gravius tolerabantur: auctio videtur significare augmentum frumenti ex tributo præstandi. Alii intelligunt venditionem publicam. Alii mallent legere exactionem.

AUCTIONALIS, le, adject. ad auctionem pertinens. Auctionalia, um, dicuntur tabulæ, & instrumenta auctionis. Ulpian. Dig. lib. 27. tit. 3. leg. 1. Inventaria, & auctionalia proferre. Al. leg. rationalia.

AUCTIONARIUS, a, um, adject. ad auctionem pertinens. Cic. Agrar. 1. c. 3. Ut in atriis auctionariis, potius quam in triviis, aut in compitis auctionentur. h. e. in atriis, in quibus auctiones fieri solent. Id. Catil. 2. c. 8. Proferre tabulas auctionarias. h. e. in quibus alicujus bona auctioni subjicienda perscribuntur.

AUCTIONOR, aris, atus sum, dep. 1. mettere, o vendere all' incanto, incantare, auctionem facio, auctione vendo, auctioni subjicio, ἀποκηρύττω. Cic. pro Dejot. c. 9. Quo tum erga te rex animo fuit? qui auctionatus sit, seque exspoliare maluerit, quam tibi pecuniam non subministrare. Id. Agr. 1. c. 3. Auctionari in compitis. Id. Agr. 2. c. 20. Ponite ante oculos vobis Rullum in Ponto, hasta posita, auctionantem. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 20. Difficultas auctionandi. ¶ Cum accusativo Ascon. in Verr. 3. c. 23. Sectores sunt, qui spem lucri sui sequuti, bona condemnatorum semel auctionabantur. h. e. auctione emebant, comperavano all' incanto.

AUCTITO, as, a. 1. accrescere, frequentativum ab Aucto, & ejusdem fere significationis. Tacit. 6. Ann. c. 16. Fenore auctitare pecunias. ¶ In re sacrificali Arnob. l. 7. pag. 220. Sacris numinum potentiam auctitare. V. Auctifico.

AUCTO, as, avi, atum, a. 1. accrescere, αὔξω, frequentativum ab

Au-

Augeo. auctum reddo, auctito. Lucret. l. 1. v. 50. Unde omnes natura creet res, auctet, alatque. Plaut. Amph. prol. v. 4. Res rationesque vestras bono, atque amplo auctare lucro. Catull. carm. 67. ad Januam, v. 2. teque bona Jupiter auctet ope.

AUCTOR, oris, m. nomen verbale ab auctum supino verbi augeo: quare rectissime per ct scribitur, non per t simplex, aut th, de quo V. ¶ ult. Proprie significat eum, qui auget, h. e. gignit, ac producit. Virg. 1. Georg. v. 26. & te maximus orbis Auctorem frugum, tempestatumque potentem Accipiat. Sic Tertull. l. 5. advers. Marcion. c. 8. Christus viri auctor. h. e. creator. Sic Julianum Imperatorem Senatus R. alloquens, auctorem ejus Constantium fratrem patruelem vocat, qui eum Cæsarem dixerat, ut est apud Ammian. l. 21. c. 10. (al. 18.) qui lib. 16. c. 7. (al. 9.) apparitoris auctorem dicit eum, qui apparitorem creavit. Quo pertinet illud Auson. in Cæsarib. epigr. penult. Principis hic custos, sumptum pro Principe ferrum Vertit in auctorem cæde Macrinus iners. ¶ Translate est, qui rem aliquam reperit, instituit, aut fecit primus, fondatore, principio, inventore. Virg. Æn. 4. v. 375. Nec tibi Diva parens, generis nec Dardanus auctor. ἀρχηγός, γενάρχης. Id. Æn. 7. v. 49. isque parentem Te, Saturne, refert, tu sanguinis ultimus auctor. Sueton. in Claud. cap. 25. Ilienses Romanæ gentis auctores. Virg. Æn. 8. v. 134. Dardanus Iliacæ primus pater urbis, & auctor. h. r. conditor. Id. ibid. v. 269. primusque Potitius auctor. scilic. Sacri in honorem Herculis institutor. Id. Æn. 12. v. 405. nihil auctor Apollo Subvenit. scilic. medicinæ inventor. Lucan. l. 9. v. 661. Mercurius auctor citharæ, liquidæque palæstræ. Plin. l. 22. c. 2. Auctores imperii Romani, conditoresque. ¶ Item generatim qui aliquid facit. Plin. l. 34. c. 8. ad fin. Statua auctoris incerti. Virg. 9. Æn. v. 748. Vulneris auctor. ¶ Speciatim vero sumitur sæpissime pro scriptore, scrittore, autore. Cic. Attic. l. 12. ep. 18. Lectitare auctores. Sueton. in Aug. c. 89. Evolvere auctores. Id. de illustr. Grammat. c. 8. Evulgare libros nomine auctoris. Liv. l. 2. c. 8. Invenire apud auctores. Id. l. 29. c. 27. Discrepat inter auctores. Tacit. 3. Hist. c. 29. Inter omnes auctores constat. Cic. de clar. Orat. c. 11. Auctor religiosissimus rerum Romanarum. Tacit. 3. Ann. c. 30. Sallustius rerum Romanarum florentissimus auctor. istorico. (Adde ibid. c. 3.) Cic. Attic. l. 7. ep. 3. ad fin. Cæcilius malus auctor Latinitatis. cattivo maestro. Horat. l. 1. od. 28. v. 14. non sordidus auctor Naturæ, verique. Cic. de Orat. c. 3. Dicendi gravissimus auctor, & magister Plato. Id. pro Mur. c. 14. Ut ait ingeniosus poeta, & auctor valde bonus. Liv. l. 4. c. 20. Libri lintei, quos Macer Licinius citat ideotidem auctores. Plin. l. 21. c. 21. Auctores sunt, ter novenis punctis interfici hominem. h. e. scribunt, tradunt. Tacit. 3. Hist. c. 51. Celeberrimos auctores habeo, tantam victoribus irreverentiam fuisse, &c. ¶ Item sæpe de eo, qui aliquid dicit, nuntiat, testatur. Cic. Attic. l. 10. ep. 12. Non credo, ut est luculentus auctor. Id. ibid. l. 14. ep. 8. Sibi insidias fieri: se id certis auctoribus comperisse. Id. ibid. l. 3. ep. 11. Quidam boni nuntii, non optimis tamen auctoribus. Id. 5. Verr. c. 19. Hæc vos ita audistis, ut auctorem rumorem haberetis. ¶ Auctor summarum, qui rationes dispungit, & summas colligit. Sueton. in Domit. c. 21. ubi alii leg. actor. ¶ Præterea habet locum in venditionibus, & alienationibus. Nam qui aliquam rem emit, aut alio quocumque legitimo jure acquirit, auctoritatem, seu jus dominii super ea re sibi comparat: & qui eam rem ei tradit, auctor dicitur: est itaque idem ac venditor, seu alienator, venditore. Hac etiam ratione auctor ab augendo apte descendit. Nam qui dat alteri quidpiam, eum auget ea re, & ditiorem facit. Cic. pro Cæcin. c. 10. P. Cæsennius auctor fundi. Id. Verr. 7. c. 22. Se id quod a malo auctore emissent, diutius obtinere non posse. Scævola Dig. lib. 19. tit. 1. leg. 52. Quæro, an pila, quæ ab auctore domui conjuncta erat, ad emptorem quoque jure emptionis pertineat. ¶ Hujusmodi auctor dicitur auctor primus. Nam est etiam auctor secundus qui fidejussionem facit pro evictione rei ab altero venditæ, sicurtà, βεβαιωτής. Ulpian. lib. 21. tit. 2. leg. 4. An is, qui mancipium vendidit, debeat fidejussorem ob evictionem dare, quem vulgo auctorem secundum vocant. ¶ Eodem sensu etiam auctor absolute dicitur. Plaut. Curcul. 4. 2. 10. de lenonibus. Alienos mancupatis, alienos manumittitis, alienisque imperatis: nec vobis auctor ullus est, nec vosmet estis ulli. Adde Epid. 3. 2. 21. ¶ Translate Cic. pro Mur. c. 2. Is potissimum consul, qui consulem declaravit, auctor beneficii populi Romani, defensorque periculi esse debebit. Plaut. Trinum. 1. 2. 70. Id ita esse, ut credas, rem tibi auctorem dabo. Virg. Æn. 5. v. 17. Non si mihi Jupiter auctor Spondeat. ¶ Sæpe etiam dicitur ille, in quo est princeps consilium, & juridica facultas, atque auctoritas alicujus rei faciendæ: ad quem pertinet approbare interventu, & voluntate sua rem aliquam vel suo nomine, vel alterius, qui ea facultate careat. Livius l. 34. c. 2. Majores nostri nullam ne privatam quidem rem agere feminas sine auctore voluerunt: in manu esse parentum, fratrum, virorum. Cic. pro Cæcin. c. 25. Quod mulier sine tutore auctore promiserit. & mox. Deberi viro dotem, quam mulier nullo auctore dixisset. Ulpian. lib. 26. tit. 8. (qui est de auctoritate, & consensu tutorum, & curatorum) leg. 5. Pupillus obligari tutori, eo auctore, non potest. ¶ Hinc auctorem fieri, & auctorem esse est rem aliquam facultate a jure concessa, & voluntate approbare, & ratam esse jubere. Cic. pro Dom. c. 29. Cum hoc juris a majoribus proditum sit, ut nemo civis Romanus aut libertatem, aut civitatem possit amittere, nisi ipse auctor factus sit. Et mox. Te esse interrogatum, auctor ne esses, ut in te P. Fontejus vitæ, necisque potestatem haberet, ut in filio. Et Liv. l. 1. c. 17. Patres deinde si dignum crearitis, auctores fient. Paul. Dig. loc. cit. leg. 3. Etiamsi non interrogatus tutor, auctor fiat, valet auctoritas ejus, cum se probare dicit id, quod agitur. hoc est enim auctorem fieri. Ulpian. ibid. leg. 1. Regula juris civilis est, in rem suam auctorem tutorem fieri non posse. V. plura huc pertinentia toto eo titulo. ¶ Hinc & qui pro alio negotia gerit, atque agit, auctor interdum dicitur. Paul. ex Festo in Cognitor. Procurator absentis nomine auctor fit. Cic. pro Flacc. c. 22. Præclarus iste auctor suæ civitatis. & cap. eod. Si hunc habent auctorem Tralliani doloris sui, si hunc custodem litterarum, si hunc testem injuriæ, si hunc auctorem querelarum, &c. ¶ Latius inde extenditur ad significandum eum, cujus auctoritate, aut imperio, item consilio, opera, impulsu, suasu, vel etiam periculo, aut exemplo aliquid fit: uno verbo, qui aliquo modo causa est aliquid faciendi. Cic. ad Quirit. post redit. c. 6. in fi. Non solum ad me conservandum vos cohortati sunt, sed etiam rerum mearum gestarum auctores, testes, laudatores fuerunt. Id. ad Cæsar. post ep. 11. l. 9. ad Attic. Esse auctorem pacis. Id. Fam. 11. ep. 27. sub fin. Non suscipiendi belli gravissimum auctorem fuisse. Id. Fam. 12. ep. 2. Auctorem esse alicujus interficiendi. Plin. l. 9. c. 59. Auctor spei. Cic. Attic. l. 8. ep. 3. Legibus per vim, & contra auspicia ferendis auctor. Id. Fam. 6. ep. 8. A me consilium petis, quid tibi sim auctor, in Sicilia ne subsidas, an &c. Id. Attic. l. 11. ep. 6. Esse auctorem alicui de re aliqua. Id. Attic. l. 15. ep. 5. Mihique, ut absim, vehementer auctor est. Brut. ad Cicer. ep. 11. a med. Illi auctor fui, ne differret &c. Cic. 1. de legib. c. 20. Tibi magnopere auctor sum, ut &c. Tacit. 3. Hist. c. 71. Furens miles aderat, nullo duce: sibi quisque auctor. Terent. Adelph. 5. 8. 16. Id ne estis auctores mihi? Cic. post redit. in Sen. c. 4. Auctor, & adscriptor in me restituendo. Id. pro Dom. c. 12. Hic tibi gravissimus auctor ad instituendam, fidelissimus socios ad comparandam, fortissimus adjutor ad rem perficiendam fuit. ¶ Cum infinito. Atticus in ep. ad Cicer. cujus verba refert ipse Cic. Attic. l. 9. ep. 10. Tibi non sim auctor, si Pompejus Italiam relinquit, te quoque profugere. Liv. l. 2. c. 48. ad fin. Auctores sumus, tutam majestatem Romani nominis fore. assicuriamo, e' impegniamo, diamo parola. ¶ Eleganter adhibetur in ablativo casu. Cic. 3. de Orat. c. 14. Quare istos omnes, me auctore, deridete, atque contemnite. Terent. Eun. 5. 7. 12. An pœnitebat flagitii, te auctore quod fecisset adolescens? Plaut. Stich. 4. 2. 23. Non me quidem faciet auctore, hodie ut illum decipiat. Liv. l. 37. c. 47. Ut coloniæ duæ deducerentur, retulit; & auctore eo patres censuerunt. ¶ Auctor, & Suasor in eo differunt, quod suasor consilium solummodo, & hortationem adhibet; auctor vero addit auctoritatem, & aliquando etiam imperium. Hinc in suasore solum quid dicat, attenditur: in auctore dignitas quoque, ac potestas. Cic. 3. Offic. c. 30. Atque hujus deditionis ipse Posthumius suasor, & auctor fuit. Id. in Partit. c. 27. Non enim supplex venit orator, sed hortator atque auctor. Sueton. in Tiber. c. 27. Adulationes adeo adversatus est, ut &c. Alium dicentem sacras ejus occupationes; & rursus alium, auctore eo Senatum se adiisse; verba mutare, & pro auctore, suasorem; pro sacris, laboriosas dicere coegit. ¶ Hinc in Senatu dicebantur Patres auctores fieri, cum legem aliquam a populo sciscendam, in Senatu proponebant, & approbabant. (ex quo dicta est Senatus auctoritas) Liv. l. 8. c. 12. Ut legum, quæ comitiis centuriatis ferrentur, ante initum suffragium patres auctores fierent. Cic. de clar. Orat. c. 14. M'. Curius cum de plebe consules non accipiebat, patres ante auctores fieri coegit. ¶ Auctor rerum non solum significat scriptorem rerum, ut supra dictum est; sed etiam eum, qui res gessit. Sallust. in Catil. c. 3. Tametsi haudquaquam par gloria sequatur scriptorem, & auctorem rerum. Quidam leg. actorem. ¶ De rebus inanimis. Ammian. l. 22. c. 15. (al. 36.) appellat alveum auctorem eum, per quem totus decurrit amnis; & ex quo in alios minores canales aquæ derivantur. ¶ Cum nominibus generis feminini. Est enim communis generis, ut Grammatici docent. V. Auctrix. Cic. l. 1. de Divin. c. 15. Sibique eas aves, quibus auctoribus officium, & fidem secutus esset, bene consuluisse. Liv. l. 40. c. 4. ad fin. Auctor mortis instabat. h. e. femina. V. integrum loc. Virg. Æn. 12. v. 159. de Junone. Auctor ego audendi. Adde Ovid. Fast. 5. v. 192. Justin. l. 7. c. 1. Senec. in Med. v. 979. & Arnob. l. 4. pag. 146. ¶ Salmas. in commentar. ad Trebell. Pollion. in Gallien. c. 12. docet, auctorem aliquando significare etiam eum, qui operam suam locat, & se auctorat ad pugnandum cum bestiis: affertque locum Jul. Firmici his verbis: Faciet auctores, audaces, periculosos: Et alio loco: Faciet sceleratos, reos facinorum, auctores, vel tortores. ¶ Sunt qui autor scribi volunt; & vel ab audeo deducunt, vel ab aveo, vel a Græco αὐτηγός per syncopen. Alii malunt author cum aspiratione, & derivant ab αὐθέντης. Verum ea omnium probabilissima etymologia est, qua ab augeo deducitur, & auctor per ct scribitur. Quam scriptionem probant Charis. Valerius Prob. in Cathol. Isidor. Voss. in Etymol. Manut. Dausq. Cellar. in Orthograph. & Pier. ad Æn. 12. v. 159. & alii. Sed omni exceptione majus est testimonium veterum monumentorum, & lapidum, quorum plurimos afferunt iidem Manut. Dausq. & Pier. itemque Gruter. quibus addendum Cenotaphium Pisan. C. Cæsaris, Codex Virgil. Mediceus, & Pandectæ Florent. teste Torrentino in editione Digest. in quibus omnibus auctor constanter legitur, ut jam nihil certius in Latina Orthographia esse videatur. Nam quod objiciunt quidam in notis Rom. Valerii Probi legi Aut. Autoritas, non est is libellus ita ab omni errorum, & depravationis suspicione liber, ut certam auctoritatem facere possit.

AUCTORAMENTUM, i, n. paga, mercede, premio, comodo, ἐνέχυρον, merces, pretium, quod quis auctorando se accipit. Auctorari enim est, se alicui ex contractu, mercede pacta, obligare: auctoramentum autem est ipsa merces. Dicitur speciatim de mercede, quæ

quæ dabatur gladiatoribus ad ludum conductis. *Sueton. in Tiber. c. 7.* Munus gladiatorium dedit, rudiariis quoque quibusdam revocatis auctoramento centenum millium. ¶ Ipse quoque contractus obligationis, quo se gladiatores ludo addicebant, *auctoramentum* dicitur. *Senec. ep. 37.* Illius turpissimi auctoramenti verba sunt, uri, vinciri, ferroque necari. *Petron.* quoque *in Satyr. c. 117.* hoc idem refert. ¶ *Auctoramentum militiæ* est nexus, quo se miles obligavit ad stipendia facienda: & accipitur etiam pro commodis, & privilegiis militiæ. *Senec. l. 4. de benef. c. 37.* Subinde ex præda aliquid ei virtutis causa donaverat, & hominem venalis animæ crebris auctoramentis accendebat. ¶ Translate accipitur pro quocumque præmio, aut commodo. *Vellej. l. 2. c. 28. de Syllana proscriptione.* Ut jugulati civis Romani publice constitueretur auctoramentum; plurimumque haberet, qui plurimos interemisset; neque occisi hostis, quam civis, uberius foret præmium; fieretque quisque merces mortis suæ. *Senec. ep. 69.* Nullum sine auctoramento malum est: avaritia pecuniam promittit; luxuria voluptates; ambitio purpuram, & plausus. *Apulej. in Apolog.* Merces, & auctoramentum impudentiæ. *Eumen. in paneg. ad Constant. c. 12.* Auctoramentum discriminis. Adde *Senec. l. 2. de Ira, c. 13.* & *Vellej. l. 2. c. 66.* ¶ Et quia ex accepta mercede oritur obligatio alicujus rei faciendæ, propter quam merces data est; hinc *auctoramentum* ipsam quoque obligationem, nexumque significat, *obbligazione, soggezione. Cic. l. 1. Offic. c. 42.* Illiberales autem, & sordidi quæstus mercenariorum omnium, quorum operæ, non quorum artes emuntur. Est enim illis ipsa merces auctoramentum servitutis. *Tertullian. in Apolog. c. 39.* Parasiti affectant cœnas ad gloriam famulandæ libertatis, sub auctoramento ventris inter contumelias saginandi.

AUCTORATIO, onis, f. est venditio: & speciatim ea, qua gladiatores ludo se addicunt. Sed præter *Acronem Scholiast. Horat. ad l. 2. sat. 7. v. 59.* & Glossas *Isid.* nullum alium, quod sciam, scriptorem Latinum auctorem habet.

AUCTORATUS, a, um, *venduto, obbligato, soggettato ad alcuno per mercede*, venditus, mercede conductus, & addictus: & dicitur fere de homine, qui se alteri pacta mercede obligavit. *Apulei. l. 2. Metam.* Hic auctoratus ad custodiam mariti tui fidenter accessit. *Plin. l. 14. c. 1.* Vindemitor auctoratus. ¶ Speciatim *auctorati* dicuntur gladiatores, qui se ludo vendiderunt, ut docet *Acron vetus Scholiast. Horatii* ad illud *l. 2. sat. 7. v. 58.* Quid refert, uri virgis, ferroque necari Auctoratus eas, &c? *Senec. in Apocolocynt.* Proximo munere inter novos auctoratos, ferulis vapulare placet. *Quintil. (seu quicumque alius auctor est) declam. 302.* Auctoratus ob sepeliendum patrem. ¶ Translate accipitur pro addicto, nexo, obligato, obnoxio. *Liv. l. 36. c. 10.* Eo pignore velut auctoratum sibi proditorem ratus est. *Manil. l. 5. v. 340.* Atque auctoratos in tertia jura ministros. *Valer. Max. l. 6. c. ult. n. 8.* Ultimam inopiam suam auctorato sociis officio sustentare. *Plin. l. 36. c. 15.* Discedentibus tabulis, & cornibus in se coeuntibus faciebat amphitheatrum, & gladiatorum spectacula edebat: ipsum magis auctoratum populum Romanum circumferens. *h. e.* majori periculo expositum, & addictum, quam ipsos gladiatores. ¶ Singulari notione, nec imitanda, *Tertull. de cor. mil. c. 2.* Observatio satis auctorata consensus patrocinio. *h. e.* satis auctoritatis habens, satis comprobata, & authentica facta.

AUCTORITAS, atis, f. *autorità, dominio, jus, αὐθεντία*, jus, & dominium super re aliqua legitime acquisita. *Cic. in Top. c. 4.* Usus auctoritas fundi biennium est: sit etiam ædium. *Id. pro Cæcin. c. 26. ad fin.* Aquæ ductus, haustus, iter, actus a patre: sed rata auctoritas harum rerum omnium a jure civili sumitur. *Caput legis Atiniæ relatum a Gell. l. 17. c. 7.* Quod subreptum erit, ejus rei æterna auctoritas esto. *h. e.* æternum dominium sit apud dominum, ita ut ab eo, qui surripuit, usucapi nunquam possit, ut *Paul. Dig. lib. 41. tit. 3. leg. 4.* exponit. Simile est illud *in legib. XII. Tabul.* apud *Cicer. 1. Offic. c. 12.* Adversus hostem æterna auctoritas. *h. e.* adversus peregrinum, ita ut is contra civem R. usucapere non possit, sed rei dominium penes hunc perpetuo sit. *Id de Harusp. resp. c. 7.* Habere aliquid jure hereditario, jure auctoritatis, jure mancipii, jure nexi. *h. e.* jure ex legitima usucapione acquisito. *Scævola Dig. lib. 13. tit. & leg. ult.* Exhibere instrumentum auctoritatis. *l' istrumento d' acquisto.* ¶ Quia vero *auctor* aliquando fidejussorem significat; etiam *auctoritas* pro fidejussione, seu præstatione periculi accipitur, *sicurtà, manutenzione, restituzione. Paul. sententiar. l. 2. tit. 17.* Venditor si ejus rei, quam vendiderit, dominus non sit, pretio accepto, auctoritatis manebit obnoxius. ¶ Item pro legitima facultate, quam habet quis ad aliquid faciendum, qualis est tutoris in pupillum, magistratus in subjectos, &c. qua facultate interveniente, vim, fidem, ac pondus habet id, quod agitur. *Cic. in Pison. c. 2.* Provincia Gallia Senatus auctoritate, exercitu & pecunia instructa. *Liv. lib. 26. c. 21. & lib. 42. c. 21.* Tribuni plebis ex auctoritate senatus ad populum tulerunt, ut, &c. *Julian. Dig. lib. 26. tit. 7. leg. 17.* Interponere auctoritatem tutoris. *Ulpian. ibid. leg. 1.* Tutores pro his, qui supra septimum annum ætatis sunt, auctoritatem præstent. *Id. ibid. tit. 8. leg. 1.* Accommodare auctoritatem pupillæ. & *leg. 2.* Intervenit auctoritas tutoris. ¶ Inter officia domus Augustæ fuit *servus ab auctoritate*, *h. e.* qui facultatem habebat a domino transigendi aliquid, *procuratore, commissario sopraintendente. Inscript.* apud *Gruter. pag. 590. n. 7. & 8.* Epaphrodito Aug. lib. Peplia ab auctorita. ration. heredit. ¶ Item pro vi, & potentia, quam vereri alii, & timere solent. *Cic. pro leg. Manil. c. 18.* Omnes socios in ultimis oris auctoritate nostri imperii salvos præstare poteramus. *Plin. l. 11. c. 17.* Satellites, lictoresque assidui custodes auctoritatis. ¶ Item pro pondere, ac momento, quod habent res legitime, sapienter, ac prudenter constitutæ, ut sunt leges, decreta Senatus, responsa prudentum, res præclare gestæ, sententiæ clarorum virorum, &c. *Cic. l. 1. de Orat. c. 44.* Bibliothecas mehercule omnium philosophorum unus mihi videtur XII. tabularum libellus auctoritatis pondere, ut utilitatis ubertate superare. *Id. pro Flacc. c. 4.* Totius hujusce rei quæ sit vis, quæ auctoritas, quod pondus, ignorant. *Plaut. Trinum. 1. 2. 180.* Si exquiratur usque ab stirpe auctoritas. *h. e.* si quæratur, quis primus fuerit auctor rei, quæ narratur, & quantam fidem habeat. ¶ Item pro existimatione, & pondere quod habet aliquis ad faciendam fidem. *Cic. in Top. c. 19.* Ad faciendam fidem auctoritas quæritur. Sed auctoritatem aut natura, aut tempus affert. Naturæ auctoritas in virtute inest maxime. In tempore multa sunt, quæ afferant auctoritatem, ingenium, opes, ætas, fortuna, ars, usus, &c. *Id. l. 1. de Divin. c. 30.* Vincere aliquem auctoritate. *Id. de Senect. c. 17.* & *Phil. 11. c. 10.* Habere auctoritatem. *Id. pro leg. Manil. c. 15.* facere. *h. e.* parere. *Id. 3. de nat. Deor. c. 35.* afferre. & *cap. 38.* dare. *Id. de Senect. c. 11.* tenere. *Id. 2. de Orat. c. 37. in f.* imminuere. *Id. Phil. 5. c. 13.* interponere. *Id. de Amic. c. 13.* adhibere ad aliquid faciendum. *Id. Fam. 6. ep. 6. in f.* & *Nepos in Cim. c. 2.* Valere auctoritate apud aliquem. *Id. in Dion. c. 3.* Auctoritate multum posse apud aliquem. *Id. in Conon. c. ult.* Constituere sibi magnam auctoritatem inter aliquos re aliqua. *Cæs. l. 2. B. Civ. c. 14.* Præstare auctoritate inter aliquos. *Plin. l. 35. c. 10. in f.* Esse in auctoritate. *Cic. 2. de Fin. c. 13.* Sequi auctoritatem alicujus. *Id. pro Dejot. c. 10.* Adducere aliquem ad suam auctoritatem. *Id. Attic. l. 9. ep. 10. sub fin.* Ejus auctoritas multum apud me valet. *Id. Attic. l. 15. ep. 13.* Ejus auctoritas magna est apud me, & in primis gravis. *Nepos in Timoth. c. 3.* Magna auctoritas est in illo. *Cic. pro Balb. c. 13.* Auctoritate, & exemplo alicujus facere aliquid. *Nepos in Miltiad. c. 5.* alicujus impelli. *Id. in Conon. c. 4.* & *Cic. Attic. l. 8. ep. 9.* alicujus moveri. *Cic. pro Balb. c. penult.* Mea auctoritas satis habet ponderis apud aliquem. *Id. 2. de Orat. c. 37.* Vir auctoritate gravis. *Id. Agrar. 2. c. 17.* Homines auctoritate tenui. *Plin. l. 25. c. 1.* Et neminem docere, in auctoritatem scientiæ est. *serve a far credito alla scienza.* ¶ *Defugere auctoritatem* est negare, vel recusare se auctorem esse alicujus rei. *Terent. Eun. 2. 3. 98.* Jubeo, cogo, atque impero: nunquam defugiam auctoritatem. (Quidam verba illa *nunquam defugiam auctoritatem* alteri personæ, nempe servo respondenti tribuunt: & exponunt *nunquam recuserò obtemperare*) *Cic. pro Syll. c. 11.* Attende jam, quam ego defugiam auctoritatem consulatus mei. Adde *Plaut. Pœn. 1. 1. 19.* ¶ *Esse in auctoritate alicujus* est ejus sententiam, ac voluntatem sequi, eique obtemperare. *Liv. l. 3. c. 21.* Nec ante moverunt de sententia consulem, quam tribuni se in auctoritate patrum futuros esse, polliciti sunt. *Id. l. 9. c. 14.* Se in auctoritate Tarentinorum manere, &c. Adde *l. 4. c. 26.* ¶ Tribuitur & rebus inanimis. *Senec. l. 2. quæst. natur. c. 39.* Fulmen auctoritatis est, ubi post rem factam venit, quam futuram bono, malove significat. ¶ Sæpe significat pretium, *prezzo, stima. Sueton. in Claud. c. 30.* Auctoritas, dignitasque formæ. *Plin. l. 9. c. 17.* Auctoritas præcipua lupo pisci. *Id. l. 8. c. 43. in f.* Auctoritas saporis. *Id. l. 13. c. 1.* unguentorum. *Id. l. 37. c. 2. a med.* Succina eandem, quam gemmæ auctoritatem obtinet. *Id. ibid. c. 10.* Achates in magna fuit auctoritate: nunc in nulla. *Vet. Inscript.* apud *Murator. pag. 1251.* & *Maffejum in Mus. Veron. pag. 147. n. 2.* ..... Si major auctoritas patrimonii mei fuisset, ampliori titulo te prosecutus fuissem, piissime pater. *h. e.* majores facultates & reditus. ¶ Apud *Vitruv. l. 1. in præfat.* & *l. 3. c. 2.* *ædificiorum auctoritates* sunt ædificiorum rationes ita apte dispositæ, ut auctoritatem dare, & pro exemplo aliis esse possint. ¶ Nonnunquam *auctoritas* dicitur ipsa res, quæ auctoritatem, & fidem habet, ut dicta, vel scripta gravium virorum, testimonia, litteræ Magistratuum, constitutiones Principum, &c. *Cic. l. 1. de Orat. c. 39. in f.* Num destitit uterque nostrum in ea causa, in auctoritatibus, in exemplis, in testamentorum formulis versari? *Id. pro leg. Manil. c. 17.* Omissis auctoritatibus, ipsa re & ratione possumus exquirere veritatem. *Id. Verr. 2. c. 3.* Tot graves ab amicissimis civitatibus legationes cum publicis auctoritatibus, ac testimoniis. *con pubbliche patenti. Id. in Top. c. 4.* Ducere argumenta ab auctoritate. *Id. pro Cœl. c. 22. ad fin.* Recitatur vobis jurejurando devincta auctoritas. *un testimonio giurato. Impp. Honor. Theodos. &c. lib. 2. Cod. Theodos. tit. 27. leg. 1.* Auctoritatem postibus debitoris affigere. ¶ Huc pertinet *Auctoritas Senatus*. Ita enim vocabatur decretum a Senatu factum, cui aliqua deesset conditio, quominus senatusconsultum legitimum esset. V. *Senatusconsultum.* ¶ De Orthographia in *Auctor* dictum est.

AUCTORO, as, avi, atum, a. 1. *vendere, soggettare, obligare*, proprie significat vendere, alicui addicere pretio accepto: ab *auctor*, qui venditorem significat. Hinc *auctorare se* dicebantur gladiatores, qui mercede pacta addicebant se ludo, & pugnæ. *Quintil. (seu quicumque alius auctor est) in argum. declamat. 302.* Quidam ut patrem sepeliret, auctoravit se. & *in ipsa declam.* Illum majores prohibuerunt theatro, qui utilitate, qui gula se auctorasset. *Tertull. l. 1. ad Nation. c. 18.* Non vitæ amore gladio vos ad lanistas auctoratis, sed &c. V. *Auctoratus.* ¶ Sumitur etiam generatim pro addicere, obligare. *Tertull. ad Martyr. c. ult.* Jam & ad ignes quidam se auctoraverunt, ut certum spatium in tunica ardente conficerent. ¶ *Auctorare sibi mortem* est mortem quasi mercede sibi quærere, & arcessere, *meritarsi, tirarsi addosso. Vellej. l. 2. c. 30.* Romanis certam victoriam, partibus suis excidium, sibi turpissimam mortem pessimo auctoravit facinore. ¶ Alia V. in *Auctoratus.*

¶ De-

¶ Deponentis forma Apulej. l. 9. Metam. Mulier exsecrando metallo pudicitiam suam protinus auctorata est. Tertull. ad Scapul. c. 1. Ut etiam animas nostras auctorati in has pugnas accedamus. ¶ Est præterea auctorari, ut quidam putant, idem ac auctorem esse, auctoritatem accommodare, & interponere. Pompon. Dig. lib. 26. tit. 8. leg. 4. Si tutor auctoretur, cui administratio tutelæ concessa non est, id ratum a prætore haberi non debet. Ulpian. l. 27. tit. 6. leg. 9. Dandam actionem adversus eum, qui dolo malo adhibuit, ut alius auctoraretur inscius. Ita habetur utroque loco in optimis Editionib. Torrentini, Haloandri, & al. ¶ De ratione scribendi V. in Auctor.

AUCTOROR, aris, V. vocem præced.

AUCTRIX, icis, f. accrescitrice, quæ auget. Docent Grammatici Charis. l. 1. pag. 29. & 30. Putsch. Valer. Prob. in Cathol. pag. 1452. & Servius ad Æn. 12. v. 159. vocem auctrix esse femininum ab auctor, qua ab augeo descendit, ut auctrix divitiarum, auctrix patrimonii: (Hinc & pro ea, quæ gignit (nam & gignere augere est) usurpavit Tertull. advers. Hermogenian. c. 5. Materia auctrix universitatis.) At cum Auctor aliunde derivatur, & significat eum, qui causa est, principium, aut impulsor alicujus rei faciendæ, non habere femininum, sed esse communis generis, ut allatis exemplis in voce Auctor ostendimus. ¶ Nihilominus auctrix reperitur usurpatum etiam extra significationem augendi. Impp. Dioclet. & Maximian. lib. 8. Cod. tit. 45. leg. 16. Nam super pretio evictæ portionis non eum, qui dominium evicerit, sed auctricem conveniri consequens est. h. e. eam, quæ vendidit, vel fidejussit. Tertull. de anim. c. 57. Auctrix opinionum istarum Magica. Id. l. 5. advers. Marcion. c. 10. Anima auctrix operum carnis. Id. de spectacul. c. 18. Comœdiæ scelerum, & libidinum auctrices. auctrices possis hic intelligere etiam, quæ augent, & fovent scelera. Scioppius mallet altrices.

AUCTUM, i, n. accrescimento, augmentum, auctus. Gell. l. 20. c. 8. Cæpe solum olerum omnium contra lunæ aucta, atque damna, vices minuendi, & augendi habet contrarias. Quidam MS. Codex habet augmenta. Alii aliter leg. ex conjectura. In illo Livii l. 27. c. 26. in f. Auctum etiam visum in capite, nec id sane haruspici placuisse, &c. auctum significat incrementum visum in capite jocinoris, ut colligitur etiam ex Valer. Max. l. 1. c. 6. n. 9. ubi de hac eadem re verba faciens, narrat, duplex jocinoris caput in ea hostia fuisse. Adde Lucan. l. 1. v. 617. ¶ Præterea auctum vocabatur spatium Circi, quod supra definitum modum victoriæ adjungitur. Festus.

AUCTUS, us, m. accrescimento, augmentum, αὔξησις. Liv. l. 4. c. 2. Maximis semper auctibus crescere. Id. l. 29. c. 27. Bonis auctibus augere aliquid. Plin. l. 4. c. 12. Danubius immenso aquarum auctu. Id. l. 2. c. 19. Auctus diei. Senec. ep. 38. In maximos auctus diffundi. Lucan. l. 9. v. 797. distenti corporis auctum. h. e. tumorem corporis veneno inflati. Lucret. l. 6. v. 166. cædere si quem Ancipiti videas ferro procul arboris auctum. h. e. ipsam arborem adultam, & grandem.

AUCTUS, a, um, adject. accresciuto, αὐξηθείς, cui aliquid accessit, major factus, cumulatus. Nepos in Agesil. c. 7. Auctus numerus. Id. in Thrasyb. c. 2. Auctæ opes. Plin. l. 10. c. 33. Amnis auctus. Liv. l. 25. c. 16. Res Romana in dies melior, atque auctior. Cic. 4. Catil. c. 9. Auctæ, exaggerataque fortunæ. Liv. l. 3. c. 68. Re, fortunaque auctior. Cic. pro Cluent. c. 15. Mulier aucta pecunia. Id. Verr. 7. c. 31. Auctus præda. Id. 3. de nat. Deor. c. 36. honoribus. Id. Attic. l. 1. ep. 2. filiolo. Vetus Poeta apud eund. l. 2. de Fin. c. 4. lætitia. Tacit. 2. Annal. c. 14. omine. h. e. animo confirmatus ob faustum omen. Lucan. l. 8. v. 250. Auctus opes. h. e. opibus: Græca dictio. Tacit. 2. Histor. c. 4. Auctus animus. coraggio accresciuto. Lucret. l. 3. v. 451. Auctior animi vis. h. e. firmior, validior ad agendum. Liv. l. 4. c. 2. Auctior, & amplior majestas. Nepos in Phoc. c. 2. Auctus, adjutusque a Demosthene. h. e. promotus. ¶ In malam partem. Terent. Heaut. 4. 1. 15. Auctus damno. ¶ Superlativum auctissimus perrarum est. Trebell. Poll. in Gallien. c. 18. Etiam equos, & currum fieri jusserat pro qualitate statuæ, atque in auctissima base poni. h. e. amplissima. Ita enim legendum docte monet Salmas. Vulgo legitur acutissima. ¶ Auctus pro præditus, instructus. Lucret. l. 3. v. 617. & 631. Certe ut opinor eam (animam) faciundum est sensibus auctam. Catull. carm. 63. de nuptiis Pel. & Thet. v. 165. quæ (aura) nullis sensibus auctæ Nec missas audire queunt, nec reddere voces.

AUCUPABUNDUS, a, um, attente aucupans, captans. Tertull. de anim. c. 39. Spiritus nequam ab ipsa etiam nativitatis janua animas aucupabundus.

AUCUPATIO, onis, f. uccellagione, actus aucupandi, ὀρνιθοθήρα. Item ipsa præda aucupio parta. Quintil. declam. 13. c. 8. Multa, quæ libera fuerant, transeunt in jus occupantium, sicut venatio, & aucupatio. Al. leg. occupatio, sed minus recte.

AUCUPATORIUS, a, um, buono per uccellare, ad aucupium aptus. Plin. l. 16. c. 36. de calamis aquaticis. Cum anno permansit inundatio, proficiunt in aucupatoriam quoque amplitudinem. h. e. adeo crassescunt, ut possint aucupio inservire. Id. ibid. ad fin. Aucupatoria arundo. Martial. in lemmate epigr. 218. l. 14. Calami aucupatorii.

AUCUPATUS, us, m. uccellagione, idem quod aucupium, ὀρνιθοθήρα. Capitolin. in Anton. Philos. c. 4. Amavit pugilatum, luctamina, & cursum, & aucupatus.

AUCUPATUS, a, um, cercato, quæsitus, captatus. Lactant. l. 5. c. penult. Multa, quæ ad religionem pertinent, divulgata, ac per rumorem vicissim aucupata discuntur.

AUCUPIUM, ii, n. uccellagione, ὀρνιθοθήρα, avium captatio: ab avis, & capio. Cic. 2. de Fin. c. 8. & de Senect. c. 16. Aucupium, atque venatio. Pallad. l. 13. tit. 6. Tendere aucupium. Id. l. 10. tit. 12. Parare aucupium noctuæ. ¶ Translate Plaut. Mil. 4. 1. in f. Oculis venaturam facere, atque aucupium auribus. h. e. attente subauscultare aliorum sermones. Terent. Eun. 2. 2. 16. Hoc est novum aucupium. h. e. nova ratio parandi sibi alimenta, & cetera adjumenta vitæ. Cic. in Orat. c. 25. & 58. Aucupium delectationis. h. e. studium delectandi alios oratione elaborata. Id. pro Cæcin. c. 23. Aucupia verborum. h. e. subtilium verborum captiunculæ, quibus Jurisconsulti in rebus definiendis uti solent. Colum. l. 3. c. 2. ad fin. Aucupium nomenclationis. h. e. studium, & inquisitio vocabulorum, quibus singulæ res appellantur. ¶ Sumitur & pro ipsa præda, quæ aucupio capitur, uccellame. Cels. l. 2. c. 26. Minima inflatio fit ex venatione, aucupio, piscibus, pomis, &c. Senec. de provid. c. 3. In ventrem suum longinqui litoris pisces, & peregrina aucupia congerere.

AUCUPO, as, avi, atum, a. 1. uccellare, ὀρνιθοθηρεύω, aves capto: ab avis, & capio. Sæpissime translate sumitur pro attente observare, captare, studiose quærere, osservare, spiare, ascoltare di nascosto. Plaut. Asin. 5. 2. 31. Aucupemus ex insidiis clanculum, quam rem gerant. Id. Mostell. 2. 2. 42. Circumspice, numquis est, sermonem nostrum qui aucupet. Id. Trucul. 2. 5. v. 72. Lepide mecastor aucupavi. ho fatto una buona preda. Adde Titinn. Enn. Pacuv. & Accium apud Non. c. 7. n. 1.

AUCUPOR, aris, atus sum, dep. 1. uccellare, idem quod aucupo, sed frequentioris usus. Varr. l. 1. R. R. c. 23. Alio loco ut seras ac colas silvam cæduam, alio ubi aucupere. Cajus Dig. lib. 41. tit. 1. leg. 3. In alienum fundum venandi, aucupandive gratia ingredi. ¶ Translate est captare, consectari, quærere, observare, cercare con diligenza, andar dietro, star in osservazione, spiare. Cic. Attic. l. 6. ep. 8. Navibus longis tranquillitates aucupari. Id. in Pison. c. 24. Inanem aucupari rumorem, & omnes umbras etiam falsæ gloriæ consectari. Id. in Orat. c. 19. Delectationem aliquam dicendo aucupari. Id. 2. de Orat. c. 63. Attendere, & aucupari verba. Id. Fam. 5. ep. 12. Aucupari gratiam alicujus assentatiuncula. Plin. in præfat. Hist. natur. sub fin. sibi famam obtrectatione alienæ scientiæ. Flor. l. 3. c. 13. favorem populi. Hirt. de B. Afric. c. 3. occasionem. Cic. pro Rosc. Amer. c. 8. Observare occupationem alicujus, & aucupari tempus. Justin. l. 29. c. 4. absentiam alicujus. Cic. 2. de Orat. c. 14. utilitatem aliquam ad dicendum. Id. pro Sext. c. 56. ex omni genere orationem, & omnes undique flosculos capere. Auct. ad Herenn. l. 1. c. 13. similitudinem ab aliqua re. Ovid. Heroid. ep. 13. v. 107. Aucupor in lecto mendaces cœlibe somnos. vado cercando. ¶ Particip. aucupatus passiva significatione V. supra suo loco.

AUDACIA, æ, f. audacia, θράσος, τόλμα, animi securitas, qua quis malum neque futurum timet, neque præsens horrescit: & sæpe accipitur in malam partem. Cic. l. 2. de Invent. c. 54. ad fin. Audacia non contrarium fidentiæ, sed appositum est, ac propinquum, & tamen vitium est. Id. l. 1. Offic. c. 19. Animus paratus ad periculum, si sua cupiditate, non utilitate communi impellitur, audaciæ potius nomen habet, non fortitudinis. Id. Verr. 4. c. 30. Homo incredibili importunitate, & audacia. Id. pro Dom. c. 55. Incredibili armatus audacia. Id. pro Flacc. c. 15. Audacia, atque impudentia fretus. Tacit. 1. Ann. c. 57. Audacia promptus. Id. in Agric. c. 11. Audacia in deposcendis periculis. Cic. Phil. 13. c. 10. Audacia immanis ad omne facinus. Terent. Heaut. 2. 3. 72. O hominis impudentem audaciam. Id. Phorm. 5. 7. 84. Affectum esse audacia. Curt. l. 6. c. 11. Stolida audacia ferocem esse. Id. l. 8. c. 13. Temeritate atque audacia insignem esse. Cic. pro Cluent. c. 65. Abundare audacia. Id. Phil. 13. c. 13. in f. Contundere, & frangere audaciam alicujus. Id. Phil. 10. c. 5. Furentis hominis conatum, atque audaciam comprimere. Tacit. 3. Hist. c. 66. Accingi in audaciam. ¶ Translate Sueton. de Grammat. c. 10. in f. Vitare obscuritatem Sallustii, & audaciam in translationibus. ¶ In plurali numero. Cic. pro Syll. c. 27. Quantas audacias, quam incredibiles furores, &c. Id. 5. Verr. c. 89. Istorum audacias, ac libidines resecare. Adde Catil. 2. c. 5. l. 9. ad Attic. ep. 7. & Caton. apud Fest. ¶ In bonam partem, ardire, coraggio, animo. Sallust. in Catil. c. 52. Majores nostri, P. C. neque consilii, neque audaciæ unquam eguere. Liv. l. 25. c. 38. Non enim frangere audaciam vestram, sed differre in majorem gloriam, atque opportunitatem volui. Propert. l. 2. eleg. 8. v. 9. Quod si deficiant vires, audacia certe Laus erit: in magnis & voluisse, sat est. Adde Justin. in præfat. & l. 2. c. 9. & 12. ad fin.

AUDACITER, adverb. audacemente, θρασέως, cum audacia, fidenter, animose. Cic. pro Rosc. c. 36. Multa scelerate, multa audaciter, multa improbe fecisti. Ita legit Priscian. l. 15. pag. 1014. Putsch. item Gruter. Græv. & alii ex optim. codicib. Alii audacter reponunt. Sed audaciter usurpavit etiam Sallust. l. 2. Hist. teste Priscian. ibid. Sic Senec. de provid. cap. 4. Audaciter veteranus cruorem suum spectat. Apulej. l. 3. Metam. Audaciter resistunt. & lib. 5. Audaciter dextera elata. Adde Liv. l. 22. c. 25. & alibi, ubi alii leg. audacter: quod sane usitatius est. Hinc Quintil. l. 1. c. 6. (al. 10.) reprehendit quorundam molestissimam diligentiæ perversitatem, ut audaciter potius dicant, quam audacter, licet omnes oratores aliud sequantur.

AUDACTER, audacemente, arditamente, francamente, animosamente, θρασέως, adverb. per syncop. ab audaciter, & ejusdem omnino significationis, sed multo usitatius, tum in bonam, tum in malam partem. Cic. pro Rosc. Amer. c. 11. Libenter, audacter, libereque dicere aliquid. Id. Verr. 4. c. 54. Callide, audacter, impudenter. Id. 4. Acad. c. 25. Respondere audacter alicui. Terent. Heaut. 1. 1. 6. Audacter, & familiariter monere. Nepos in Epam. c. 9. Audacius instare hostibus. Liv. l. 30. c. 30. Omnia audacissime incipere. Plaut. Capt. 2. 2. 98. Concredere filium suum alicui audacter.

¶ Translate Cic. in Orat. c. 60. Poetæ transferunt verba tum crebrius, tum etiam audacius.

AUDACULUS, a, um, arditello, adject. diminut. ab audax. Gell. l. 5. c. ult. Reprehensor audaculus verborum. Id. l. 15. c. 5. Rabula audaculus. Firmic. in præfat. l. 1. Audacula nimis pollicitatio. Habet etiam Paul. ex Festo in Audax.

AUDAX, ācis, adject. audace, ardito, franco, animoso, θρασύς, θαῤῥαλέος, confidens, audens. Sumitur sæpe in malam partem. Cic. Q. Fr. l. 2. epist. 4. Homo petulans, & audax. Id. l. 1. de Invent. c. 3. Temerarius, & audax. Id. l. 1. de Fin. c. 18. Audax, & protervus. Id. Catil. 2. c. 5. Paulo ad facinus audacior. Nepos in Dion. c. penult. Adolescentes audacissimi. Terent. Andr. 2. 3. 27. Facinus audax. Liv. l. 35. c. 35. Consilium audax. Plin. l. 28. c. 4. Spes audacior. ¶ In consuetudine forensi malos, & audaces appellabant eos, qui ejiciebant vicinos, qui testamenta subjiciebant, qui adolescentulos circumscribebant, teste Cic. 14. Phil. c. 3. ¶ In bonam partem Plaut. Amph. 2. 2. 207. Quæ non deliquit, decet audacem esse, confidenter loqui, &c. Virg. 1. Georg. v. 40. Da facilem cursum, atque audacibus annue cœptis. (Adde Æn. 5. v. 67.) Claudian. de III. Consul. Honor. v. 56. Fregit Hyperboreas remis audacibus undas. ¶ Translate Quintil. l. 10. c. 5. Verba poetica libertate audaciora. Id. l. 8. c. 6. Audacior hyperbole. Horat. l. 4. od. 2. v. 10. Audaces dithyrambi. Id. l. 2. ep. 1. v. 182. Audax poeta. ¶ Cum casus ei adjunguntur, sæpe habet post se ablativum. Virg. 5. Æn. v. 67. Audax viribus. Stat. 10. Theb. v. 495. audax animis Spartana juventus. Virg. 4. Georg. in fi. Virgilius Audax juventa. ¶ Cum genitivo, Græca constructione. Stat. l. 3. silv. 2. v. 64. & lib. 5. silv. 3. v. 135. Audax ingenii. Claudian. l. 2. de rap. Pros. v. 4. Audax animi. ¶ Cum infinito Horat. l. 1. od. 3. v. 25. Audax omnia perpeti. Propert. l. 4. eleg. 5. v. 13. Audax cantatæ leges imponere Lunæ. Adde Lucan. l. 7. v. 246. & Senec. in Herc. Fur. v. 547. ¶ Translate Stat. l. 5. silv. 3. v. 48. ueriam educere molem Cyclopum scopulos ultra, atque audacia saxa Pyramidum. h. e. audaci conatu exstructa. ¶ Pro superbo. Catull. carm. 50. ad Licin. v. 18. Nunc audax cave sis, precesque nostras, Oramus, cave despuas, ocelle.

AUDENS, tis, ardito, animoso, audace, fidens, audax, θαῤῥῶν. Fere in bonam partem sumitur. Virg. 10. Æn. v. 284. Audentes fortuna juvat. Id. 6. Æn. v. 95. Tu ne cede malis, sed contra audentior ito. Tacit. 14. Ann. c. 58. Nihil gravius audenti, quam ignavo patiendum esse. Id. in Agric. c. 33. Audentissimus quisque miles. Gell. l. 7. c. 2. Annibal ille audentissimus, atque fortissimus. Valer. Flacc. l. 4. v. 284. Spes audentior. ¶ Translate Quintil. l. 12. c. 10. Æschines latior, & audentior, & excelsior. Auct. Dial. de Orat. c. 14. Oratio læta, & audentior, poetarum, quam oratorum similior. ¶ In malam partem, Pacat. in paneg. Theodos. c. 35. Tanto ceteris satellitibus audentior, quanto &c.

AUDENTER, arditamente, francamente, θαῤῥαλέως, fidenter, intrepide, audacter. Scævol. Dig. lib. 28. tit. 2. leg. 29. ad fin. Nisi (quod audenter licet) possis dicere, &c. Ulpian. lib. 5. tit. 4. leg. 1. Non audenter tamen dicetur. Tacit. Ann. 13. c. 40. Audentius progredi. Id. Ann. 4. c. 68. Audentius onerare aliquem. Auct. Dial. de Oratorib. c. 18. Agere fortius, & audentius.

AUDENTĬA, æ, f. ardire, animosità, animi fidentia, audacia, θάρσος. Non. c. 5. n. 84. recte docet, audentiam in bonam partem sumi, & esse fortitudinis: audaciam plerumque in malam accipi, & esse temeritatis. Tacit. Ann. 15. c. 53. Tribuni, & Centuriones, ut quisque audentiæ habuisset, accurrerent. Id. de Germ. c. 34. Nec defuit audentia Druso Germanico, sed obstitit Oceanus. ¶ Translate Plin. l. 8. ep. 4. Si datur Homero & mollia vocabula, & Græca ad lenitatem versus contrahere, extendere, inflectere; cur tibi similis audentia negetur? simile libertà.

AUDĔO, es, ausus sum, n. 2. osare, aver ardire, arrischiarsi, tentare, τολμάω, non vereor, non dubito, fidens sum ad aliquid faciendum. Cic. pro Ligar. c. 3. Vide, quæso, Tubero, ut qui de meo facto non dubitem dicere, de Ligarii non audeam confiteri. Id. pro leg. Manil. c. 9. Nunquam est ausus optare. Brut. ad Cicer. ep. 16. Verba tua recognosce, & aude negare, servientis istas esse preces, e nega, se puoi. ¶ Audere aliquid est aggredi, tentare, conari facere. Videtur autem ellipsis esse, ut subintelligendum sit facere, aut aggredi, aut aliquid simile. Vellej. l. 2. c. 47. Tantas res audere, vis hominis; perficere pæne nullius, nisi dei fuerit. Terent. Eun. 5. 5. 17. Qua audacia tantum facinus audet? Justin. l. 5. c. 9. Audendum aliquid pro patria etiam cum periculo, ratus. Virg. ecl. 3. v. 16. Quid domini faciant, audent cum talia fures? Liv. l. 3. c. 2. Desperatio audere ultima, & experiri cogit. Id. l. 26. c. 40. Exsules, obærati, capitalia ausi plerique. Tacit. 4. Hist. c. 15. Multa hostilia ausus. Id. 2. Ann. c. 12. Ausuros hostes castrorum oppugnationem. Id. Ann. 12. c. 28. Obvius hostis, & aciem ausus. Id. 4. Hist. c. 23. Machinas etiam, insolitum sibi, ausi. h. e. aggressi machinis oppugnatoriis uti. Id. 3. Hist. c. 76. Audere periculum. Id. 12. Ann. c. 55. vim alicui: & in aliquem. Id. 2. Ann. c. 40. pœnam alicujus. Id. ibid. c. 62. ultionem. Id. l. 1. Hist. c. 55. Nihil ultra fremitum, & minas ausæ legiones. Vellej. l. 2. c. 56. sub fin. Antonius omnibus audendis paratissimus. ¶ Cum particula quin, & conjunctivo. Plaut. Asin. 1. 1. 10. Ita me obstinate aggressus, ut non audeam profecto, percunctanti, quin promam omnia. h. e. non audeam non promere omnia. ¶ Absolute, sed ita, ut semper aliquid subintelligatur. Sallust. l. 4. Histor. in epist. Mithrid. ad regem Arsac. sub fin. Romani audendo, & fallendo, & bella ex bellis serendo magni facti. Tacit. 2. Hist. c. 71. Ingratus Principi, ut adversus Neronem ausus. Virg. 2. Æn. v. 347. Audere in prœlia. ¶ Transfertur ad orationem, & scriptionem. Quintil. l. 2. c. 4. Audeat hæc ætas plura, & inveniat, & inventis gaudeat. Et paulo post. Audere aliquid licentius, & lætius. ¶ Passive Liv. l. 29. c. 9. Multa dolo, pleraque per vim audebantur. Nepos in Milt. c. 4. in fi. Si animadverterent, auderi adversus se tam exiguis copiis dimicare. ¶ Hinc participia ausus, & audendus, passiva itidem significatione. Tacit. 3. Ann. c. 67. Defensionem sui deseruit, ausis ad Cæsarem Codicillis, quibus invidiam, & preces miscuerat. Liv. l. 35. c. 35. Agenda res est, audendaque, quam &c. Sueton. in Domit. c. 14. Ne bono quidem exemplo audendam esse patroni necem. ¶ Quidam putant audere idem esse ac posse, in illo Plaut. Trucul. 4. 3. 44. Lapideus sum: commovere me miser non audeo. ¶ Et pro velle in illo ejusd. Men. 1. 2. 40. Ecquid audes de tuo istuc addere? ¶ Tribuitur aliquando rebus inanimis. Lucret. l. 6. v. 1070. Vitigeni latices in aquai fontibus audent Misceri, cum pix nequeat gravis, & leve olivum. h. e. possunt. ¶ Olim habuit in præterito ausi. Cato apud Priscian. l. 9. pag. 868. Putsch. Non ausi recusare. ¶ Hinc ausim, is, it (quod ex auserim per syncopen esse videtur.) frequenter usurpatur. Liv. in proœm. Nec, si sciam, dicere ausim. Stat. 11. Theb. v. 126. absentibus ausint Ista deis, &c. ¶ Ipsum vero auserim usurpatum legitur ab Auctore cujusdam carminis de Passione Domini, (quod quidam Lactantio tribuunt) vers. 66. efficient ne spe captatus inani Mobilis occiduis fortunæ fidere rebus Auseris, aut vitæ sperare fugacibus annis. Cellarius tamen edidit ausis.

AUDĬENS, entis, particip. verbi Audio. Cic. Fam. 13. ep. 36. Eidem Dolabellæ me audiente Cæsar dixit, nihil esse, &c. ¶ Sæpe ponitur pro auditore. Cic. de clar. Orat. c. 80. Inflammare animos audientium. Id. ibid. c. 23. Ad animos audientium permovendos. ¶ Aliquando idem est ac obediens. Plaut. Trucul. 1. 2. 25. Tibi servio, atque audiens sum imperii. Hinc dicto audiens, de quo V. in Audio. ¶ Superlativ. audientissimus est in fragm. Lapidis apud Donium class. 6. n. 194.

AUDIENTĬA, æ, f. attenzione nell' ascoltare, silenzio, attentio in audiendo. Audientiam facere est silentium audiendi causa indicere, intimar silenzio. ὑποκηρύττειν. Plaut. Pœn. prol. v. 11. Exsurge præco, fac populo audientiam. Adde Liv. l. 43. c. 16. & Auct. ad Herenn. l. 4. c. 55. ¶ Est etiam audientiam facere, silentium auditorum, & attentionem conciliare, farsi ascoltare con attenzione. Cic. de Senect. c. 9. Facit persæpe ipsa sibi audientiam diserti senis compta, & mitis oratio. Id. Divin. in Verr. c. 13. Audientiam orationi meæ improbitas illius factura est. Apulej. l. 3. Metam. Audientiam alicui tribuere. dar udienza. ¶ In Codice Justinianeo accipitur pro auditione, & cognitione causarum, quæ fit ab habente jurisdictionem, ut lib. 2. tit. 13. leg. 1. Inter litigatores audientiam tuam impertiri debebis. & lib. 3. tit. 13. leg. 1. Exigere audientiam Procuratoris Principis. & lib. 7. tit. 19. leg. ult. Præbere audientiam direptorum negotiorum. Adde tit. 4. lib. 1. qui est de Episcopali audientia, hoc est de iis, de quibus cognoscere ad Episcopos pertinet. ¶ Sumitur etiam generatim pro quacumque auditione, udienza. Arnob. l. 3. pag. 117. Janus quem in cunctis anteponitis precibus, & viam vobis pandere deorum ad audientiam creditis. Id. l. 6. pag. 192. Ita quoque convenit audientiam numinum nulli esse clausam linguæ. Adde l. 5. pag. 178. ¶ Videtur etiam ad ipsam auditorum coronam transferri posse. Id. l. 1. pag. 16. Utinam daretur in unius speciem concionis toto orbe contracto, oratione hac uti, & in humani generis audientia collocari. ¶ Denique sic dicitur ipsa audiendi facultas, l' udito. Prudent. in Romano, v. 954. Surdis fuendam reddere audientiam.

AUDĬO, is, ivi, & ii, itum, a. 4. ascoltare, udire, sentire, intendere, ἀκούω, auribus sentio, percipio, intelligo, cognosco. Varr. l. 5. de L. L. c. 8. a med. ducit ab aveo, quod auribus avemus discere semper. Alii ad Græcam linguam originem referunt. Terent. Adelph. 2. 1. 30. Audi, si vis, nunc jam. Id. Hecyr. 3. 5. 60. Phidippe ades, audi paucis. Id. Heaut. 2. 3. 2. Mulier tibi adest, audin' Clinia? h. e. audis ne? Id. Phorm. 1. 3. 7. Non potitus essem: fuisset tum illos mihi ægre aliquot dies: At non quotidiana cura hæc angeret animum. Ph. audio. benissimo intendo: & est quædam ironia, ut Donat. monet. Cic. Attic. l. 2. ep. 1. ad fin. In quo, ut audio, magnum odium Pompeji suscepistis. per quanto intendo. Et Petron. in Satyr. c. 104. extr. Audio, non licere cuiquam in nave neque ungues, neque capillos deponere. Terent. Eun. 3. 1. 32. Plus millies audivi. l' ho sentito a dire più di mille volte. Cic. Fam. 3. ep. 10. in fi. Te enim, ut spero, propediem censorem audiemus. sentiremo a dire, che tu sei censore. (Sic passive Id. Attic. l. 5. ep. 18. Bibulus nondum audiebatur esse in Syria.) Id. pro Cluent. c. 23. & l. 1. de Orat. c. 61. Attente audire aliquem. Id. Attic. l. 5. ep. 17. Tamen etsi hoc te ex aliis audire malo. & in Bruto, cap. 26. Audivi ista de majoribus natu. & de Orat. l. 3. c. 33. Sæpe hæc audivi de patre, & de socero meo. & de Senect. c. 13. Sæpe audivi a majoribus natu, qui se porro pueros a senibus audisse dicebant. Nepos in Themist. c. 7. A quibus cum audisset, non multum superesse munitionis, &c. Cic. pro Mur. c. 28. Majores natu audivi dicere. Id. in Pison. c. 28. Audistis dici. ¶ Eleganter ei subjicitur particula cum. Cic. pro Dom. c. 35. Quis unquam audivit, cum ego de me nisi coactus, & necessario dicerem. Id. 2. de Orat. c. 33. Ex eo audivi, cum diceret, sibi certum esse, &c. ¶ Audire de aliquo, vel de re aliqua est etiam sermonem de re aliqua audire. Cic. Attic. l. 7. ep. 20. De malis nostris tu prius audis, quam nos. Id. l. 4. Acad. c. 2. Delectabatur mirifice lectione librorum, de quibus audiebat. Id. de Senect. c. ult. Neque eos solum convenire aveo, quos ipse cognovi, sed illos etiam, de quibus audivi. ¶ Audire

dicun-

dicuntur judices, qui de causa cognoscunt. *Cic. pro Flacc. c. 39.* Nemo illorum judicum, clarissimis viris accusantibus, audiendum sibi de ambitu putavit. *Senec. de benef. l. 2. c. 12.* Audire de capite alicujus. *Virg. Æn. 6. v. 567. de Rhadamantho.* Castigatque, auditque dolos, subigitque fateri. *Jurisconsulti* hac ratione sæpe usurpant. ¶ Item discipuli, qui scholam alicujus frequentant. *Cic. init. l. 1. Offic.* Te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum, abundare oportet præceptis, institutisque Philosophiæ. *Id. l. 1. de nat. deor. c. 14.* Cleanthes, qui Zenonem audivit. *Id. de Fato, c. 2.* Ponere aliquid, ad quod audiam, si tibi non est molestum, volo. *h. e.* de quo te disputantem, & ad illud pertinentia differentem audiam. ¶ Sæpe *audire* est assentiri, approbare, *approvare*. *Cic. pro Marcell. c. 8.* Sæpe venit ad aures meas, te istud nimis crebro dicere, satis te tibi vixisse: credo: sed tum id audirem, si tibi soli viveres. *Id. l. 1. Tuscul. c. 26.* Nec Homerum audio, qui Ganymedem a diis raptum ait, &c. ¶ Item pro exaudire, locum precibus dare. *esaudire*. *Id. in Pison. c. 19.* In quo dii immortales meas preces audiverunt. *Horat. l. 4. od. 13.* Audivere, Lyce, dii mea vota. *Virg. Æn. 9. v. 65.* Audiit, & cæli genitor de parte serena Intonuit lævum. ¶ Item pro obsequi, obedire (nam & *obedio* ab *audio* est) *Cic. l. 7. Attic. ep. 1.* Vellem a principio te audisse amicissime monentem. *Id. 13. Phil. c. 3.* Næ ego istam sapientiam, quamvis sit erudita, non audiam. *Id. l. 1. de nat. Deor. c. 20.* Tanta imbueremur superstitione, si vos audire vellemus, ut &c. ¶ Et cum dativo *Apulej. in Apolog.* Nefario homini ne auscultarent, sibi potius audirent. ¶ Hinc *dicto audientem esse alicui* est ei obtemperare. *Cic. Verr. 7. c. 32. extr.* Quorum opera Syracusani nobis dicto audientes sunt, eos Syracusanis dicto audientes esse jussisti. *Nepot in Agesil. c. 4.* Audiens dicto fuit jussis magistratuum. Adde *eund. in Lysandr. c. 1.* & *in Iphicrat. c. 2.* *Liv. l. 5. c. 3.* ubi *dicto audientem*, & *obedientem* conjungit. & *Cicer. Verr. 6. c. 12.* & alibi. Putarunt quidam dici etiam *alicujus dicto audientem esse*, afferentes illud *Nepot. in Datam. c. 2.* *Is regis dicto audiens non erat*. Sed plerique alii leg. *regi*. Sic *Liv. loc. cit.* Nec plebs nobis dicto audiens atque obediens sit. ¶ In hac parendi significatione tribuitur figurate rebus inanimis. *Virg. in fi. l. 1. Georg.* Fertur equis auriga nec audit currus habenas. *Stat. 5. Theb. v. 412.* clavumque audire negantem Lassar agens Tiphys. *Ovid. Met. 5. v. 381.* de mille sagittis Unam seposuit, sed qua nec acutior ulla, Nec minus incerta est, nec quæ magis audiat arcum. *Plin. l. 16. c. 43.* Cornum maxime audit sorbus, carpinus, buxus. *h. e.* admittit, & glutino accedente facile adhæret. ¶ Interdum *audire* est dici, perhiberi, ea ratione, qua Græci ἀκούειν usurpant. *Horat. l. 1. ep. 16. v. 17.* Tu recte vivis, si curas esse, quod audis. & *ep. 7. v. 7.* rexque, paterque Audisti coram. ¶ Hinc *bene* vel *male audire* est bonam vel malam existimationem habere, laudari, vel vituperari, εὖ, ἢ κακῶς ἀκούειν, *esser in buono, o cattivo concetto*. Facete *Cicero* in ambiguo ludens, *Tuscul. 5. c. 40.* Erat surdaster M. Crassus: sed aliud molestius, quod male audiebat; etiamsi, ut mihi videbatur, injuria. *Id. Attic. l. 6. ep. 1.* Qui me idcirco putant bene audire velle, ut ille male audiat; & recte facere non meæ laudis, sed illius contumeliæ causa. *Id. 3. de Fin. c. 17.* Est hominis ingenui, & liberaliter educati velle bene audire a parentibus, a propinquis, a bonis etiam viris. *Terent. Hecyr. 4. 2. 24.* Sine me, obsecro, hoc effugere vulgus, quod male audit, mulierum. Adde *Phorm. prol. v. 20.* & *2. 3. 12.* & *Cicer. l. 1. de legib. c. 19.* & alibi. Sic *minus commode audire* apud *eund. Verr. 5. c. 58.* Et *male audire in aliqua re* apud *Quintil.* (*seu quicumque alius auctor est*) *declam. 377.* ¶ Elegans ellipsis est in illo *Cicer. 2. de Orat. c. 70.* Cum læsisset testis Silus Pisonem, quod se in eum audisse dixisset. *h. e.* se audisse de crimine in eum illato. Dixerat enim Silus, se audisse, qui affirmarent, Pisonem revera crimen illud admisisse, de quo accusabatur. ¶ *Audiri*, vel *non audiri debere; audiendus*, vel *non audiendus* esse dicitur a Jurisconsultis, qui aliquid apud judicem postulat, offert, agit, quod vel justum, vel injustum sit. Exempla passim habentur in *Digestis*, ut ex *Papiniano lib. 28. tit. 6. leg. 10.* ex *Paulo lib. 39. tit. 2. leg. 18.* & *lib. 4. tit. 4. leg. 24.* & alibi. Sic *non facile apud Judicem audiri*, apud *eund. Paul. Dig. lib. 11. tit. 3. leg. 14. in fi.* ¶ *Audiri* pro subintelligi, subaudiri, *sottintendersi*. *Quintil. l. 8. c. 5.* Eras dignus, ut haberes integram manum. Sic enim auditur, ut depugnares. *Id. l. 9. c. 3.* Stupere gaudio Græcus. Simul auditur cœpit. ¶ *Audibam* pro *audiebam*, & *audibo* pro *audiam* poetica sunt. *Ovid. Her. ep. 14. v. 36.* Et tamen audibam: quodque verebar, erat. *Catull. carm. 83. de Arrio.* Audibant eadem hæc leniter, & leviter. *Plaut. Capt. 3. 4. 86.* Ex me audibis vera. Adde *Pœn. 1. 2. 97.* *Cæcil.* apud *Gell. l. 7. c. 17. in fi.* & *Enn.* & *Cæcil.* apud *Non. c. 10. n. 11.* ¶ In præterito & *audivi* habet & *audii*, ut dictum est: sic in aliis temporibus ab eo nascentibus modo *v* retinet, modo abjicit. Quamquam *audiveram*, *audivissem*, *audiverim*, *audivero*, *audivisse* magis apud veteres in usu fuerunt, ut monet *Quintil. l. 1. c. 6.* (*al. 10.*) & eum sequutus *Diomed. l. 1. pag. 349. Putsch.*

AUDITARE frequentativum est ab *audire*. *Festus*: Auditavi, sæpe audivi. ubi *Scalig.* monet male in quibusdam libris legi *audivitavi*.

AUDITIO, onis, f. *l' udire*, *udizione*, *udita*, ἀκοὴ, ἀκρόασις, actus audiendi. *Cic. 5. de Fin. c. 15.* Fabellarum auditione duci. *Id. Verr. 6. c. 45. in fi.* Auditione expetere aliquid. *bramar qualche cosa solo per averla sentita a dire*. *Id. 2. de nat. Deor. c. 37.* Accipere aliquid fama, & auditione. ¶ Speciatim sumitur pro auditione magistrorum in scholis. *Plin. l. 26. c. 2.* Sedere in scholis auditioni operatos gratius erat, quam &c. *Gell. l. 14. c. 1.* Egressus ex auditione propere adnotavi, &c. *Id. l. 19. c. 8.* Obire auditiones. *andare alle lezioni*. *Id. l. 18. c. 2.* Easdem auditiones, eosdemque doctores colere. *la medesima scuola*. *Cic.* quoque hoc sensu usurpat *2. de Orat. c. 30.* Usus, auditio, lectio. V. *integrum loc.* ¶ Ponitur etiam pro acroasi, seu ipsa disputatione, quæ a magistro fit, *lezione*, *disputa*. *Gell. l. 20. c. 5.* (*al. 4.*) Illas vero ἐξωτερικὰς auditiones, exercitiumque dicendi eodem in loco vesperi faciebat. V. *Acroasis*. ¶ Item universim pro quacumque re, quæ auditur, *cosa udita*, *novella*. *Cic. pro Planc. c. 23.* Ne fictis auditionibus, ne disseminato, dispersoque sermoni fortunas innocentium subjiciendas putetis. *Cæl. ad Cicer. Fam. 8. ep. 1.* Romam cum venissem, ne tenuissimam quidem auditionem de ea re accepi. *Cæs. l. 4. B. Gall. c. 5.* His rumoribus, atque auditionibus permoti. & *lib. 7. c. 42.* Levem auditionem habere pro re comperta. *Tacit. 4. Ann. c. 11.* Falsas auditiones depellere. ¶ Pro auditu, seu sensu audiendi, *l' udito*, *Apulej. de Dogmat. Platon.* Auditionem aereæ naturæ participem, aeriis nunciis percipere sonores.

AUDITIUNCULA, æ, f. brevis auditio, seu doctrina, quam quis audiendo didicit, ἀκουσμάτιον. *Gell. l. 13. c. 19.* Auditiuncula quadam de Catonis familia aspersus es.

AUDITOR, oris, m. *uditore*, ἀκουστὴς, qui audit. *Cic. pro Dom. c. 24. in fi.* Illi ne auditores quidem suæ gloriæ, ego etiam spectator meæ laudis esse potuissem. *Id. l. 3. de nat. Deor. c. 1.* Præbere se auditorem attentum. *Id. de clar. Orat. c. 51.* Habere aliquem auditorem. *Id. in Orat. c. 35.* Conciliare, aut erigere auditorem. *Id. Attic. l. 16. ep. 2. in fi.* Bonos auditores nactus. ¶ Item discipulus, *scolare*. *Cic. 1. de nat. deor. c. 7. sub fin.* Nolo existimes, me adjutorem huic venisse, sed auditorem. μαθητής. *Id. 5. de Fin. c. 19.* Ptolemæus Theophrasti auditor. *Id. l. 1. de nat. Deor. c. 14.* Perseus Zenonis auditor. *Senec. l. 4. controv. 25. ad fin.* Initio contumeliæ causa a deridentibus discipuli Latronis auditores vocabantur: deinde in usu verbum esse cœpit, & promiscue poni pro discipulo auditor. ¶ Et qui librum legit, *auditor* quodammodo dici potest. *Varr. initio l. 5. de L. L.* Atque siqua erunt ex diverso genere adjuncta, potius cognationi verborum, quam auditori calumnianti geremus morem.

AUDITORIALIS, le, ad auditorium, & scholam pertinens, ut Scholastici auditoriales apud *Augustin. l. 2. cont. Pelag. c. ult.* & *l. 6 c. 11.*

AUDITORIUM, ii, n. *auditorio*, *l' udienza*, auditorum turba, concio. *Plin. l. 4. ep. 7.* Nuper, adhibito ingenti auditorio, librum de vita ejus recitavit. *Apulej. in Apolog.* Mox auditorio misso. ¶ Item locus, in quem conveniunt homines alicujus audiendi causa, ut sunt magistrorum scholæ, recitantium loca; & ea in quibus sedent judices, cum causas audiunt, &c. *Quintil. l. 2. c. 11.* (*al. 12.*) Cujus rei gratia plenum sit auditorium. *Id. l. 10. c. 1.* Non eandem esse conditionem litium, ac disputationum, fori, & auditorii, præceptorum, & periculorum. *Sueton. in Tiber. c. 11.* Cum circa scholas, & auditoria professorum assiduus esset. *Auct. dial. de Oratorib. c. 9.* Auditorium exstruere. *Paul. Dig. lib. 49. tit. 9. leg. 1.* Non oportet, per alium causam agi, sed ipsum adesse auditorio debere, sciendum est. *Ulpian. lib. 4. tit. 4. leg. 18.* Auditorium Principis. *camera d' udienza*. *Paul. lib. 42. tit. 1. leg. 54.* Qui ad majus auditorium vocatus est, si litem inchoatam deseruit, contumax non videtur. *h. e.* ad majus tribunal. ¶ Pro auditione causæ, *Callistr. lib. 4. tit. 8. leg. 41.* Si temere auditorium receperit.

AUDITORIUS, a, um, ad audiendum pertinens. *Cæl. Aurelian. Tard. l. 2. c. 3.* Sensuales aurium viæ, sive auditoriæ cavernæ πόροι ἀκουστικοί.

AUDITUS, us, m. *l' udito*, ἀκοή, sensus audiendi. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 57.* Auditus autem semper patet. ejus enim sensu etiam dormientes egemus. *Plin. l. 8. c. 32.* Cervi cum erexere aures acerrimi auditus. *Id. l. 24. c. 11.* Obtundere auditum. *Id. l. 23. c. 4.* Auditus gravitatem discutere. ¶ In plurali numero *Apulej. de Dogm. Plat.* Auditus hominum, deorumque mulcens. ¶ Item auditio, *l' udire*. *Tacit. Ann. 4. c. 69.* Quonam modo ea plurium auditu acciperentur. *h. e.* a pluribus audirentur. *Id. 2. Hist. c. 59.* Brevi auditu quamvis magna transibat, impar curis gravioribus. *Cic. 1. Offic. c. 10.* Si verum est Labeonem (nihil enim præter auditum habeo) arbitrum Nolanis a Senatu datum. ¶ *Ex auditu nunciare* V. in voce sequenti.

AUDITUS, a, um, *sentito*, *udito*, audiendo perceptus. *Horat. l. 3. od. 1. v. 2.* Carmina non prius audita. *Cic. pro Balb. c. 6.* Cujus audita virtus dubitationi locum non daret, hujus præsens, experta, atque perspecta obtrectatorum voce lædetur? *Id. Attic. l. 9. ep. 3. sub fin.* Audita naviculariis hominis liberalitas est. *Tacit. Ann. 5. c. penult.* Auditum id Poppæo Sabino. *Plaut. Bacch. 3. 3. 66.* Vidi: non ex audito arguo. *per relazione*. & *Merc. 5. 2. 62.* Vidistin? an ex audito nuncias? (Quidam utroque *Plauti* loco *auditu* leg.) *Vellej. l. 2. c. 25.* Audito crudelior. *più crudele di quello, che s' era sentito a dire*. ¶ Ablativus *audito* significat re audita, vel postquam auditum est. *Liv. l. 28. c. 7.* Audito, Machanidam territum refugisse Lacedæmonem. *Sallust. in fragment.* apud *Priscian. l. 18. pag. 1130. Putsch.* Audito, Q. Marcium in Ciliciam tendere. *Tacit. Ann. 14. c. 7.* Audito, venisse nuntium.

AVE, *buon dì*, χαῖρε, salve, verbum imperativi modi, quo præcipue utebantur Latini in salutationibus: quod *Seneca l. 6. de benef. c. 34.* appellat *vulgare, & publicum verbum, & promiscuum ignotis*. Videtur autem significare vive, si verum docent Etymologi, & duci ab Hebræo חָיָה quod est *vivo*. Est autem defectivum verbum, cujus personæ usitatæ in subjectis exemplis apparent. *Cælius ad Cicer. Fam. 8. ep.*

8. *ep.* 16. Dicere alicui ave. *Martial. l.* 3. *epigr.* 95. Nunquam dicis ave, sed reddis, Nævole, semper. *Catil. in fi. ep. ad Q. Catul. Sallust. in Catil. c.* 36. Aveto. *Martial. l.* 3. *epigr.* 5. Marcus avere jubet. (*Aveo, avebo, avere* huc pertinentia V. in *Aveo*) ¶ Præcipue autem adhibebatur in salutationibus matutinis amicorum, & clientum. Nam in vespertinis dicebant *vale*, ὑγίαινε, ut *Sueton. in Galba c.* 4. docet. *Martial. l.* 1. *epigr.* 56. Et matutinum portat ineptus ave. *Id. ibid. epigr.* 109. Mane tibi pro me dicat avere liber. Adde *lib.* 4. *epigr.* 79. & *lib.* 7. *epigr.* 38. ¶ Dicebant *ave* etiam mortuis, quemadmodum & *vale*. *Catull. carm.* 98. *Inferiæ ad fratr. tumul.* Atque in perpetuum, frater, ave, atque vale. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 735. *n.* 6. Avete animæ innocentissimæ. Adde *pag.* 649. *n.* 2. In illo *Martial. l.* 9. *epigr.* 8. non vis, Afer, avere, vale; *avere* accipiendum est eo sensu, quo vivos salutamus; *vale* eo, quo mortuos. ¶ Est etiam festiva ambiguitas apud *Sueton. in Claud. c.* 21. ubi narrat, commissa a Claudio naumachia, cum naumachiarii ante pugnam proclamassent: *Ave Imperator: morituri te salutant*: isque respondisset, *Avete vos*; recusasse illos post hanc vocem dimicare, putantes se ab eo esse dimissos venia pugnandi data. (Non solum enim accedenti alicui *ave* dicere mos fuit, sed etiam discedenti) Sed Claudius ad morem salutandi mortuos respexerat; illisque pugnæ ac morti proximis dixerat *avete vos*. ¶ Scribitur & *have* cum aspiratione, & quidem sæpius, quam sine ea, in antiquis monumentis, ut monet *Manut. in Orthogr.* allatis tredecim veteribus lapidib. quibus adde alios apud *Gruter. p.* 661. *n.* 6. *pag.* 822. *n.* 7. *pag.* 1123. *n.* 2. & alibi. Favet etiam Hebraica vox חָיָה quæ primam litteram aspiratam habet. Nihilominus aspirationem abjiciendam putat *Dausq. in Orthogr.* cujus sententiam, præter cetera, usus communior, qui nunc est, confirmare videtur.

AVECTUS, a, um, *portato, o condotto via*, ἀπαχθείς, alio vectus. *Plaut. Mil.* 2. 1. 38. Ubi amicam herilem Athenis avectam scio. *Tacit. Ann.* 6. *c.* 34. Jason post avectam Medeam, &c. *Virg.* 11. *Æn. v.* 205. Avecta corpora. *Liv. l.* 5. *c.* 51. *sub fin.* Sacra, avecta in finitimas urbes, amovimus ab hostium oculis. ¶ Item qui alio discessit, & recessit. *Virg.* 2. *Æn. v.* 43. Creditis avectos hostes? *the fian partiti? Silius l.* 6. *v.* 240. Catervæ longius avectæ. ¶ Scribitur & *Abvectus*.

AVEHO, is, exi, ectum, a. 3. *portare, o condur via*, ἀπάγω, abduco, alio veho. *Plaut. Rud.* 3. 6. 24. Eam hinc abduxisti. *La.* non: avexi. *Id. Bacch.* 4. 1. 2. Amicam tecum avexit ex Samo. *Id. Men.* 5. 9. 56. Avehere aliquem a patria. *Id. ibid. prol. v.* 27. aliquem ad mercatum. *Liv. l.* 45. *c.* 33. aliquid domum. *Stat.* 6. *Theb. v.* 188. juvencum duras avexit pastor ad aras. *Tacit.* 5. *Hist. c.* 3. Avehere in alias terras. ¶ Et omissa præpositione *Virg. Æn.* 1. *v.* 516. penitusque alias avexerat oras. *Liv. l.* 31. *c.* 43. *a med.* Equites mercede conductos Ægyptum avexit. ¶ *Avehi ex prælio*, a prælio recedere. *Liv. l.* 27. *c.* 16. Cum citato equo ex prælio avectus esset. ¶ Scribitur & *abveho*. Testatur enim *Pierius ad cit. Virg. loc.* in omnib. fere codicib. quos vidit, *abvexerat* se legisse.

AVELLANA, æ, f. *nocciuola, nocella, bacuccola*, Ἡρακλεωτικὸν, parvæ nucis genus, molli barba protectæ, putamen habentis & nucleum solidæ rotunditatis, & in medio nucleo intus germen, velut umbilicum. Ita *Plin. l.* 15. *c.* 22. describit. Sunt etiam avellanæ putamine, & nucleo oblongo, & ex crasso in acutum desinente. *Auct. Priap. carm.* 51. Nucemve longam, quam vocant avellanam. ¶ *Macrob. l.* 2. *c.* 14. docet *avellanam* esse fructum arboris, quæ dicitur *corylos*, quod & *Servius* admittit, ad illud *Virg.* 2. *Georg. v.* 65. Plantis & duræ coryli nascuntur, &c. Sed *Harduin. ad loc. Plin. cit. & Dalecamp. in not. ad hist. plant. Theophrast.* id negant afferentes *avellanæ* quam coryli, specialius nomen esse. Porro *avellana*, ut *Plin. ibid.* scribit, primum dicta est *Abellina* ab *Abellina* Campaniæ oppido (de quo idem *Plin. l.* 3. *c.* 5. verba facit) ubi abundat. *Servius* autem *loc. cit.* tradit dictam esse ab *Avellano*, altero ejusdem Campaniæ oppido: quod est idem ac *Abella* apud *Virg.* 7. *Æn. v.* 740. & *Avella* apud *Sil. l.* 8. *v.* 545. ut est in quibusdam libris. Dicta est etiam *Prænestina*, teste *Macrob. loc. cit.* Hinc natio quædam hominum circa Prænestinum agrum *Carsitani* vocati sunt, ἀπὸ τῶν καρύων. *Plin.* tamen *l.* 17. *c.* 13. avellanas nuces a Prænestinis distinguit. Appellatur etiam *Pontica nux*, quia in Asiam, Græciamque ex Ponto advenit, ut *Plin. cit. lib.* 15. *c.* 22. narrat. ¶ Hæc vox adjectiva est, & cum absolute ponitur, *nux* intelligitur. *Plin. l.* 37. *c.* 4. Avellanæ nucleus. *Id. l.* 16. *c.* 30. Quædam arbores sunt fruticosi generis, ut paliurus, myrtus, item nux avellana. Apud *Scribon. Larg. composit.* 167. legitur *nux Abellana*.

AVELLO, is, avulsi, & avelli, avulsum, a. 3. *staccare, spiccare, strappare, svellere, separare a forza*, ἀποσπάω, vi vello, abstraho, divello. *Cic. de Senect. c.* 19. Poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur; si matura, & cocta, decidunt. *Id. Verr.* 6. *c.* 49. *in fi.* Simulacrum e sinu Cereris avellendum, asportandumque curavit. *Lucan. l.* 9. *v.* 764. sepem Avulsitque manu piloque adfixit arenæ. *Al. leg.* avellitque. *Curt. l.* 5. *c.* 6. Abrupta simulacrorum membra, ut quisque avellerat, trahebat. *Terent. Hecyr.* 4. 1. 39. Avellere se se ab amica de repente. *Cic. pro Font. c. ult.* Filium de complexu matris avellere, atque abstrahere. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 44. Avellere milites castris. *Stat.* 3. *Theb. v.* 299. ensem avellere dextra. *torre altrui di mano*. Et *Virg.* 2. *Æn. v.* 165. sacrato avellere templo Palladium. *Propert. l.* 4. *eleg.* 1. *v.* 118. Quam vetat avelli veste Minerva sua. *Plin. l.* 7. *c.* 15. Bitumen non quit sibi avelli. *Apulej. l.* 1. *Metam.* Cor ipsum mihi avelli putavi. ¶ Est etiam auferre, *togliere*. *Terent. Eun.* 3. 3. 14. Credo ei placere hoc (*rus*): sperat a me avellere. *Marcell. Dig. lib.* 23. *tit. ult. leg.* 17. Fundus emptori avelli non potest. *Ulpian. Dig. lib.* 40. *tit.* 7. *leg.* 3. Avelli numi ei, qui accepit, non possunt.

AVENA, æ, f. *avena, vena*, βρῶμος, vel βρόμος. Duplex est: altera sativa, & esculenta, quæ jumentis in cibum datur, folio, & stipula tritico similis: cujus serendæ rationem *Colum. l.* 2. *c.* 11. tradit. Hujus meminit *Virg.* 1. *Georg. v.* 77. Urit enim lini campum seges, urit avenæ. Adde *Horat. l.* 2. *sat.* 6. *v.* 84. ¶ Altera est sponte nascens, ac sterilis, eadem fere forma cum sativa, nisi quod asperiores, longioresque aristas habet, & in folliculis fere vacuis semen evanidum. Hæc inter vitia segetum enumeratur. *Virg. Georg.* 1. *v.* 154. interque nitentia culta Infelix lolium, & steriles dominantur avenæ. *Cic.* quoque hujus meminit *l.* 5. *de Fin. c. penult.* De utraque V. *Plin. l.* 18. *c.* 17. ¶ Sumitur etiam pro culmo, seu stipula cujuscumque herbæ, *fusto, gambo*. *Plin. l.* 19. *c.* 1. *de lino*. Tam parvo semine nasci, tam gracili avena, tam non alte a tellure tolli. *Id. l.* 24. *c.* 18. Eriphiam multi prodidere. Scarabæum hæc in avena habet, sursum deorsum decurrentem cum sono hædi: unde & nomen accepit. *Scilicet* ἐρίφιον *parvum hædum significat*. ¶ Item pro fistula, tibia, *flauto, sampogna*. Nam avenæ calami intus vacui sunt, ut arundinum. Hinc *Plin. l.* 6. *c.* 30. scribit, quoddam hominum genus uno tantum foramine spirans, potum calamis avenæ trahere. & *Tibull. l.* 3. *eleg.* 4. *v.* 71. pellucenti cantus meditabar avena. *Virg. Ecl.* 1. *v.* 2. Silvestrem tenui Musam meditaris avena. *Ovid. Metam.* 2. *v.* 677. & structis cantat avenis. *h. e.* calamis inæqualibus in unum compactis. Sic *Metam.* 8. *v.* 191. Sic rustica quondam Fistula disparibus paulatim surgit avenis.

AVENACEUS, a, um, *di vena*, qui est ex avena. *Plin. l.* 22. *c. ult.* Avenacea farina decocta in aceto nævos tollit. Adde *lib.* 30. *cap.* 8. *in fin.*

AVENARIUS, a, um, ad avenam pertinens. *Avenaria cicada*, item *frumentaria* dicitur a *Plin. l.* 11. *c.* 26. *in fi.* genus cicadæ apparens simul cum frumentis arescentibus.

AVENS, tis, cupiens, cupidus. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 503. propiusque accedere aventi Vulnifico fuerat fixurus pectora telo. *Valer. Flacc. l.* 2. *v.* 123. Talem diva sibi scelerisque, dolique ministram Quærit avens. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c.* 3. Caligula aventibus cunctis deligitur. ¶ *Avens* pro *libens* usurpavit *Lævius* apud *Gell. l.* 19. *c.* 7.

AVENTER, *bramosamente*, cupide. *Ammian. l.* 18. *c.* 5. (*al.* 10.) & *lib.* 19. *c.* 9. (*al.* 19.) Aventer suscipere aliquem. *Sidon. l.* 2. *ep.* 2. Contubernio nostro aventer insertus.

AVENTINENSIS, & Aventiniensis, se, ad Aventinum pertinens. *Festus* in *Nesi*. Ara Dianæ Aventinensis. *Valer. Max. l.* 7. *c.* 3. *n.* 1. Aventiniensi Dianæ immolare. *h. e.* quæ in Aventino monte templum habet. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 39. *n.* 5. Porticus Minervæ Aventinens.

AVENTINUS, i, m. & Aventinum, i, n. *monte Aventino*, unus e septem collibus Urbis Romæ, a Tiberi, a quo alluitur, secundum Velabrum, & Appiam viam, ad portam usque Capenam excurrens, & ab ea conversus usque ad portam Hostiensem pertingens, indeque ad Tiberim rediens: longior, quam latior, & angusta valle divisus duos vertices extollens. Quidam ita dictum putant ab *avibus*, quod eo se ab Tiberi ferrent aves: alii ab Aventino Albanorum Rege, qui fuit filius Romuli Silvii, ibique sepultus est: alii ab *adventu* hominum, quod commune Latinorum ibi Dianæ templum sit constitutum. Ego maxime, inquit *Varro l.* 4. L. L. *c.* 7. ubi eas opiniones refert, puto ab advectu. Nam olim paludibus mons erat ab reliquis disclusus: itaque eo ex urbe qui advehebantur ratibus, quadrantem solvebant. Idem tamen *Varro* de vita pop. Rom. apud *Serv. ad Æn.* 7. *v.* 657. tradit Sabinos a Romulo in civitatem acceptos, hunc montem primos incoluisse, & ab *Avente* fluvio provinciæ suæ denominasse. ¶ Quando masculino genere effertur, additur vox *mons*, vel certe subintelligitur. Absolute usurpatur etiam neutro genere. *Horat. l.* 2. *ep.* 2. *v.* 69. Extremo in Aventino. *Liv. l.* 1. *c.* 33. Ut jungeretur Palatio Aventinum. *Id. l.* 3. *c.* 67. Aventinum capitur. ¶ Fuit etiam *Aventinus* unus ex filiis Herculis. *Virg. Æn.* 7. *v.* 656. satus Hercule pulcro Pulcher Aventinus.

AVENTINUS, a, um, adject. ad Aventinum montem pertinens. *Ovid. Fast.* 6. *v.* 82. Aventina humus. & *v.* 728. Aventina arx. *Id.* 3. *Fast. v.* 329. Aventina silva. *Id.* 4. *Fast. v.* 67. Aventinæ herbæ. *Propert. l.* 4. *eleg.* 1. *v.* 50. Remus Aventinus. *scil.* quia in Aventino auspicatus fuit de urbe condenda, deque ejus imperio obtinendo, ut *Fest. in Remurinus*, & *Liv. l.* 1. *c.* 6. docent.

AVEO, es, a. 2. *bramare, desiderare*, verbum defectivum, ἐπιθυμῶ, γλίχομαι, cupio, concupisco. Usurpatur fere cum alterius verbi infinito: raro cum accusativo. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 15. Aveo scire quid agas. *Id.* 2. *de Fin. c.* 14. Etiam quid in cœlo fiat, scire avemus. *Id. Attic. l.* 2. *ep.* 18. Quam suspenso animo scire averes, quid esset novi. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 71. Avebat animus antire. *Colum. l.* 3. *c.* 21. Si capere fructum aveat. *Lucret. l.* 3. *v.* 1096. dum abest, quod avemus. *Horat. l.* 1. *sat.* 1. *v.* 93. finire labores Incipias, parto, quod avebas. *Cic. Attic. l.* 15. *ep.* 11. *ad fin.* Aveo genus legationis, ut cum velis introire, exire liceat. *Silius l.* 9. *v.* 371. Aspera semper avens. *Al. leg.* amans. ¶ Pro valere, *star bene*, usurpavit *Mamertin. in gratiar. action. ad Julian.* Cum enim eum salutans Imperator dixisset *Ave consul amplissime*, respondit is *cap.* 20. Aveo plane, Imperator, & avebo. Neque enim eventus esse potest optati hujus ambiguus, cum is avere jubeat, qui jam fecit, ut averem. ¶ Scribitur & *haveo* cum aspiratione: sed sine ea est usitatius. ¶ Si *Paulo* credimus *Festi* epitomatori, significat etiam gaudere. ¶ *Ave* in salutationibus, V. supra suo loco.

AVER-

AVERNALIS, le, *di Averno*, ad Avernum pertinens. *Horat. Epod.* 5. *v.* 26. Spargens Avernales aquas. *Ovid.* 5. *Metam. v.* 540. Avernales Nymphæ. *Stat. l.* 2. *silv.* 6. *v.* 101. Avernales Najades. *Propert. l.* 4. *eleg.* 1. *v.* 49. Avernalis tremulæ cortina Sibyllæ. *h. e.* quæ apud Avernum lacum habitavit.

AVERNUS, ni, m. *Averno*, Ἄορνος, lacus est in Campania, teste *Plin. l.* 3. *c.* 5. apud antrum Sibyllæ Cumanæ, Cumis, Bajis, & Puteolis proximus, Lucrinoque olim junctus: qui nunc dicitur *lago d' Averno*, & *lago di Tripergola*. Ejus aquæ densis opertæ silvis adeo putentes olim fuerunt, ut supervolitantes aves odore gravi exanimatæ deciderent, ut *Varro* docuit apud *Plin. l.* 31. c. 2. & *Lucret. l.* 6. *v.* 738. Unde nomen ab α privativa, & ὄρνις, ιθος, avis, quia nullæ ibi aves degerent. *Cic. Tuscul.* 1. *c.* 16. Inde in vicinia nostra Averni lacus. ¶ Hinc fabulantur Poetæ, esse ibi descensum ad inferos: ipsumque Avernum pro Inferis ponunt. *Martial. l.* 7. *epigr.* 46. taciti regnator Averni. *h. e.* Pluto. *Ovid.* 3. *Amor. eleg.* 9. *v.* 27. Hunc quoque summa dies nigro submersit Averno. *Lucan. l.* 6. *v.* 636. Extractus Stygio populus pugnasset Averno. *Claudian. l.* 1. *de rap. Pros. v.* 116. Fulgidus umbroso miscebitur axis Averno. In plur. num. *Virg.* 7. *Æn. v.* 91. atque imis Acheronta affatur Avernis. ¶ Interdum Poetica libertate confunditur cum Acheronte, & Styge, ut in *Acheron* ex *Servio* adnotavimus. *Stat. l.* 11. *Theb. v.* 588. pigri sulcator Averni. *h. e.* Charon. ¶ Narrat idem *Servius ad Æn.* 3. *v.* 442. lacum Averni ab Augusto fuisse purgatum, excisisque circa silvis salubrem redditum, & amœnum: quod colligitur etiam ex *Martial. l.* 1. *epigr.* 63. ¶ *Id. Serv. ibid.* docet hanc vocem in plurali numero neutrius generis esse, quia dixit ibi *Virg.* & Averna sonantia silvis. & *Æn.* 5. *v.* 732. Averna per alta. Sed ibi subaudiendum est *loca*. Est enim adjectivum. V. vocem sequent.

AVERNUS, a, um, adject. *Avernus locus* dicitur, unde teter exhalat odor, & ubi aves non degunt: ab α privativa, & ὄρνις, avis. *Lucret. l.* 6. *v.* 738. Nunc age Averna tibi quæ sint loca cumque, lacusque, Expediam; quali natura prædita constent. Principio quod averna vocantur, nomen id ab re impositum est, quia sunt avibus contraria cunctis, &c. Adde *Sil. l.* 6. *v.* 154. ¶ Speciatim dicitur de Averno lacu Campaniæ. *Virg.* 2. *Georg. v.* 164. Tyrrhenusque fretis immittitur æstus Avernis. *Id.* 6. *Æn. v.* 118. & *v.* 564. Luci Averni. *Ovid. Metam.* 10. *v.* 51. Avernæ valles. ¶ Item de ipsis Inferis. *Virg.* 4. *Georgic. v.* 493. Stagna Averna. *Sil. l.* 15. *v.* 76. Tenebræ Avernæ. *Ovid. Metam.* 14. *v.* 114. & *Sil. l.* 13. *v.* 601. Juno averna. *h. e.* Proserpina.

AVERRO, ris, erri, ersum, a. 3. *scopar via*, verrendo amoveo: & translate aufero, asporto. *Licin. Macer* apud *Priscian. l.* 10. *pag.* 900. *Putsch.* Quos oportuit amissa restituere, hisce etiam reliquias averrerunt.

AVERRUNCASSO, V. in voce sequenti.

AVERRUNCO, as, a. 1. *voglier altrove*, *rimovere*, *allontanare*, *togliere*, ἀποτρέπω, averto, depello, prohibeo: ex *ab*, & *verrunco*, verto. Dicitur fere de malis, quæ averti a nobis optamus. *Cato R. R.* c. 141. Uti calamitates, intemperiasque prohibessis, defendas, averruncesque. *Cic. Attic. l.* 9. *ep.* 2. Contra igitur? dii, inquis, averruncent. *Liv. l.* 8. *c.* 6. Placuit averruncandæ deum iræ victimas cædi. *Id. l.* 10. c. 23. Eo anno prodigia multa fuerunt: quorum averruncandorum causa supplicationes in biduum Senatus decrevit. *Arnob. l.* 1. *pag.* 18. Hæc procul a nobis averruncetur amentia. ¶ *Averruncassis*, *it*, antique pro *averruncavero*, *is*, ut *levasso*, *impetrasso*, &c. *Pacuv.* apud *Fest.* in *Verruncent*, & *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 5. *a med.* Dii monerint meliora, atque amentiam averruncassint tuam. *Non. c.* 2. *n.* 49. hæc verba *Lucilio* tribuit: at *cap.* 10. *n.* 22. *Pacuvio*. ¶ *Averruncassere* futurum est infiniti, antiquis usitatum ut *impetrassere*, *expugnassere*, & alia. *Pacuv.* apud *Non. loc. cit.* Possum ego istam capite cladem averruncassere? Ubi notandus est ablativus omissa præposit. quæ inest in ipso verbo. Simul advertendus modus hic conjungendi futurum infiniti cum verbo *possum*, per archaismum non imitandum.

AVERRUNCUS, i, m. ἀποτρόπαιος, qui mala depellit, avertit, arcet: & ita dicebatur a Latinis deus malorum depulsor. *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 5. *ad fin.* A vertendo, averruncare: ut deus, qui iis rebus præest, averruncus. Itaque ab eo precari solent, ut pericula avertat. *Gell. l.* 5. *c.* 12. *in f.* In istis autem diis, quos placari oportet, uti mala a nobis, vel a frugibus natis amoveantur, Averruncus quoque habetur, & Robigus.

AVERSABILIS, le, *abbominevole*, dignus, quem aversemur, fugiendus, abominandus, ἀποτρόπαιος, ἀπότροπος. *Lucret. l.* 6. *v.* 389. Scelus aversabile. Quidam leg. *adversabile*, sed minus recte. *Arnob. l.* 7. *pag.* 249. Aversabilis fœditas.

AVERSATIO, onis, f. *aversione*, *disgusto di qualche cosa*, actus aversandi, recusatio, fastidium, ἀποτροπιασμός. *Quintil. l.* 8. *c.* 3. Mihi cernere videor & deformes utriusque blanditias, & eorum, qui aderant tacitam aversationem, ac timidam verecundiam. *Senec. de tranquill. c.* 2. *a med.* Aversatio alienorum processuum, & suorum desperatio.

AVERSATRIX, icis, f. quæ aversatur, atque odit. *Tertull. de anim. c.* 51. Non reliquiis animæ adulatrix, sed crudelitatis aversatrix.

AVERSATUS, a, um, particip. ab aversor, aris. *Ovid. l.* 2. *ex Pont. ep.* 3. *v.* 5. afflictum non aversatus amicum. *Aurel. Vict. in Epitom. cap.* 28. Petulantius cachinnantem vultu notare aversato.

AVERSIM, adverb. avertendo. *Claud. Mamert. de statu anim. l.* 1. *c.* 25. Duabus paribus lineis sive aversim positis, sive a capite contingentibus figura non clauditur. *Al. leg.* adversim, *h. e.* ex adverso.

AVERSIO, onis, f. ἀποτροπή, actus avertendi, cui contraria est conversio. *Arnob. l.* 7. *pag.* 231. Aversionib'. stomachorum dii laborant. ¶ Est hoc nomine figura rhetorum, quæ a proposita quæstione abducit audientem, ut in illo *Virg. Æn.* 4. *v.* 425. Non ego cum Danais Trojanam exscindere gentem Aulide juravi. Est hoc schema species quædam Apostrophes, & fit multis & variis figuris, cum aut aliud exspectasse nos, aut majus aliquid timuisse simulamus, aut plus videri posse ignorantibus, quale est prooemium pro Cœlio. Hæc ex *Quintil. l.* 9. *c.* 2. ¶ Apud Jurisconsultos *aversione*, vel *per aversionem emere*, vel *vendere* est aliquid simul, & acervatim uno pretio emere, vel vendere, sive illud sit unius tantum generis *v. gr.* vinum in multa quantitate; sive plurium generum, ut supellex aliqua, instrumenta domus, & hujusmodi: *comprare*, *o vendere indigrosso*, *all' ingrosso*, *alla rinfusa*, ὠνεῖσθαι, ἢ πωλεῖν ἀθρόως ἐν ὁμάδι. quod facere solebant sectores, qui, ut ait *Ascon. in Verr.* 3. *c.* 23. *extr.* bona condemnatorum semel auctionabantur, proque iis pecunias pensitabant singulis; ac postea pro compendio suo singulas quasque res pecunia populo venditabant. De hac re multa *Cajus Dig. lib.* 18. *tit.* 1. *leg.* 35. Videtur autem *Hotomano* hac notione *aversio* non ab *avertendo*, sed ab *averrendo* deduci: quia omnia simul uno tempore quasi everriculo averruntur. *Modestin. Dig. lib.* 18. *tit.* 1. *leg.* 62. Res aversione empta, vel si non dolo venditoris factum sit, ad periculum emptoris pertinebit. *Ulpian. ibid. tit.* 6. *leg.* 4. Vino per aversionem vendito finis custodiæ est avehendi tempus. ¶ *Aversione*, vel *per aversionem locare*, aut *conducere aliquid* est ita locare, vel conducere, ut non per partes vel mensuras, sed universim locetur, aut conducatur. Verbi gratia si navem amphorum duorum millium aversione conduxisti pro duobus millibus pretium debes: si pro numero impositarum amphorarum merces constituta est, contra se habet. nam pro tot amphoris pretium debes, quot portasti, inquit *Labeo Dig. lib.* 14. *tit.* 2. *leg. ult.* ex *Paulo*. Simili ratione opus aliquod aversione conductum, donec approbetur, conductoris periculo est. Quod vero ita conductum sit, ut in pedes, mensurasve præstetur, eatenus conductoris periculo est, quatenus admensum non sit. Ita *Florentin. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 36. Sic *Ulpian. lib.* 14. *tit.* 1. *leg.* 1. Navem a domino per aversionem conducere. ¶ Sunt qui has locutiones ita explicant, ut *aversione vendere*, vel *locare* dicatur is, qui rei venditæ, vel locatæ periculum omne a se in emptorem, vel conductorem avertit: & *aversione emere*, vel *conducere*, qui rei emptæ, vel conductæ periculum omne in se suscipit. Sed eodem recidit. Nam qui in universum aliquid vendit, aut locat, nullum ejus rei periculum præstare solet: & qui ita emit, in se recipere consuevit. Sunt etiam qui *adversionem* malunt, ut *adversione emere* significet emere aliquid eo jure, ut omnis ejus rei fructus in ementis commodum vertantur. Atque in hunc sensum trahunt locum *Tertull. l.* 2. *advers. Marcion.* c. 13. quem tamen alii aliter explicant. Sed in optim. Editionib. Digestor. *Torrentini*, *Haloandri*, & aliis *aversio* non *adversio* constanter legitur. ¶ Denique *aversio* sumitur pro animo averso, fastidio, odio, *aversione*. *Dictys Cret. de B. Trojano l.* 4. *c.* 18. Non metu mortis se patriam deserere, sed deorum coactum aversione. *Auct. lib. de B. Hispan. c.* 22. Ex aversione legatos jugularunt. Al. aliter leg.

AVERSOR, oris, m. qui aliquid avertit, & intercipit. *Cic. Verr.* 7. *c.* 58. Verres aversor pecuniæ publicæ.

AVERSOR, aris, atus sum, dep. 1. *voltarsi in altra parte*, *e mostrar aversione di qualche cosa*, *ricusare*, *abborrire*, ἀποτρέπομαι, ἀποστρέφομαι, vultum alio verto, & fastidium, aut indignationem significo: & generatim refugio, recuso, abominor. *Cic. Verr.* 4. *c.* 76. Quærere incepimus de Carpinatio, quisnam esset is Verrutius: hærere homo, aversari, rubere. *Al. leg.* adversari: *al.* versari. *Id. pro Cluent. c.* 63. Aversari advocati, & jam vix ferre posse. *Liv. l.* 8. *c.* 7. Extemplo filium aversatus. *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 3. *v.* 5. afflictum non aversatus amicum. *Id. l.* 1. *Fast. v.* 5. Aversari honores. *Tacit. Ann.* 14. c. 51. aspectum alicujus. *Liv. l.* 3. *c.* 12. *in f.* preces. *Sueton. in Tiber. c.* 27. adulationes. *Curt. l.* 8. *c.* 10. imperium. *h. e.* detrectare. *Id. l.* 6. *c.* 7. scelus. *Ovid.* 3. *Amor. eleg.* 11. *v.* 38. crimina.

AVERSUS, a, um, *voltato ad altra parte*, ἀπεστραμμένος. *Plin. l.* 2. *c.* 80. Aversus fluminum cursus. *Id. l.* 4. *c.* 12. Sol aversus. *tramontato*. *Colum. l.* 12. c. 4. Locus aversus a sole. *luogo ombroso*, *opaco*. *Liv. l.* 2. *c.* 8. *in f.* Aversus a proposito. *h. e.* digressus, seu omittens id, quod agebat. *Id. l.* 40. c. 57. *in f.* Romanis aversis in Bastarnarum bellum, recuperaturum se quæ amisisset. Et *l.* 43. *c.* 18. Ne quid, averso se in Romanum bellum, periculi subesset. ¶ *Pecunia aversa* dicitur, quæ in alios usus insumpta est, ac destinata erat, ablata, intercepta. *Cic.* 3. *Verr. c.* 13. Aversa pecunia publica. Sic *Id. Verr.* 5. c. 69. *in f.* Innumerabilis frumenti numerus aversus a Republica. Huc pertinet *oneris aversi actio* apud Jurisconsultos: & dicitur ea, quæ datur adversus nautam, cujus in nave onus, seu sarcina aliqua ejus culpa interversa, ac surrepta sit. *Alfen. Dig. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 31. An ceteri pro sua parte frumenti cum nauta agere possent oneris aversi actione, &c. ¶ Est item *aversus*, qui in posteriorem partem versus est: cui opponitur *adversus*. *Cic. Fam.* 15. *ep.* 4. Cum viderem copias a Cappadocia aversas. *h. e.* quæ terga verterant Cappadociæ, & ab ea discesserant. *Galba ad Cicer. l.* 10. *Fam. ep.* 30. Aversos hostes aggredi. *alle spalle*. Et *Virg.* 4. *Georg. v.* 423. juvenem in latebris aversum a lumine Nympha Collocat. *colla schiena al lume*. *Id.* 6. *Æn. v.* 224. subjectam more parentum Aversi tenuere facem. *voltati indietro*. *Plaut. Rud.* 1. 2. 87. Aversus dextrovorsum. *Plin. l.* 8. *c.* 36. Ursi arborem aversi derepunt. *discendono all' indietro*. *Id. l.* 11. *c.* 37. & 52. Aversa pars capitis. *h. e.* occiput. *Id. l.* 7. *c.* 2. Homines aversis post crura plantis. *Id. l.* 36. *c.* 15. Theatra duo inter se aversa. *h. e.* a postica parte se respicientia.

ventia. ¶ Item inversus, *rovescio* Valer. Flacc. l. 4. v. 332. averso siccabat vulnera cæstu. Plin. l. 11. c. 45. & l. 28. c. 4. Aversa manus. Martial. l. 8. epigr. 62. Scribere in charta aversa. h. e. in tergo, ut ait Juvenal. sat. 1. v. 6. ¶ Aversum, si, absolute. Liv. l. 37. c. 27. Ad aversa insulæ trajicere. Vellej. l. 2. c. 63. Per aversa castrorum. *per la parte di dietro*. Plin. l. 4. c. 11. Aversa montis. Id. l. 37. c. 8. Aversa Indiæ. h. e. ultimæ, & longinquiores regiones Indiæ. Id. l. 11. c. 45. Suffraginum artus in aversum. *all' indietro*. & cap. 47. Circumagere collum in aversum. ¶ Translate significat alienum, abhorrentem, iratum, inimicum, contrarium, *alieno, avverso, nemico, contrario*. Virg. 2. Æn. v. 170. fractæ vires, aversa deæ mens. Id. 12. Æn. v. 647. Aversa voluntas. Horat. l. 1. sat. 5. v. 29. aversos componere amicos. Liv. l. 24. c. 26. Aversis auribus, animisque. Petron. in Satyr. c. ult. Stomachus aversus. h. e. cibum fastidiens. Tacit. 4. Hist. c. 80. Aversus animus. Cic. 4. Tuscul. c. 15. Motus aversi a ratione, & inimicissimi mentis. Brut. ad Cicer. ep. 16. Dii aversi a salute populi Romani. Cic. pro Arch. c. 20. Aversus a musis. Id. Catil. 3. c. 9. Aversus a vero. Id. Attic. l. 11 ep. 5. in f. Aversissimo animo esse ab aliquo. Senec. l. 2. de Ira, c. 24. Vultus aversior. Id. ep. 50. Aversissimus ab istis prodigiis sum. Et omissa præposit. quæ inest in ipso verbo, Horat. l. 2. sat. 3. v. 107. Aversus mercaturis. Colum. l. 12. c. 1. Villicus aversus contubernio. ¶ Nisi malis his locis esse dativum casum. Nam & hunc regit. Quintil. l. 7. c. 1. Judex reliquorum defensioni aversior. ¶ Cum genitivo more Græco. Tacit. 14. Ann. c. 26. Quos nobis ob Regem aversos animi cognoverat.

AVERTA, æ, f. *valigia*, pera, mantica, quæ equo imponitur in itinere. Ita Acron Scholiast. Horatii ad l. 1. sat. 6. v. 106. interpretatur. Videtur autem inde nomen sumpsisse, quod in aversa, seu posteriore equi parte ferri solet. Imp. Leo lib. 12. Cod. tit. 54. qui est de cursu publico, leg. 12. Sexaginta libras sella cum frenis, sexaginta itidem averta non transeat. In Cod. Theodos. lib. 8. tit. 5. leg. 47. hæc eadem verba habentur. Impp. Valentinian. Theodos. & Arcad. ibid. leg. 48. Sint præterea duo palatini prosecutores singularum rhedarum, cum tribus servis, habentes quinquagenarum librarum avertas, &c. Ex quibus satis liquet, perperam a Bud. in Adnotationib. poster. in Pandect. accipi avertam pro loro latiore, quod per terga equi excurrit, sub alis ejus succinctum: & ab Accursio, & Alciato pro pectorali equi, vel ornamento, quo habenæ figuntur.

AVERTARIUS, ii, m. subaudi *equus*, est qui ferendis avertis, seu manticis in itinere assumitur. Impp. Valentinian. & Valens lib. 8. Cod. Theodos. tit. 5. leg. 22. Ut parhippum, vel avertarium nullus accipiat, nisi, &c.

AVERTENS, tis, particip. qui avertit. Avertentes dii sunt, qui præsunt malis avertendis, & propulsandis, qui & Averrunci dicuntur. Tarquitius Prisc. apud Macrob. 2. Saturnal. c. 16. Arbores, quæ inferum Deorum, avertentiumque in tutela sunt.

AVERTO, is, erti, ersum, a. 3. *volgere ad altra parte, allontanare, divertire, distogliere*, ἀποτρέπω, ab una in aliam partem verto, abduco, removeo: ex a, & verto: cui contrarium est adverto. Cic. Phil. 5. cap. 14. Lepidus, Antonio diadema Cæsari imponente, se avertit. Id. pro Balb. c. 5. Removere oculus, & se totum avertere. Id. l. 2. de nat. Deor. c. 60. in f. Flumina arcere, dirigere, avertere. Id. pro Cæcin. c. 12. Repellere, fugare, avertere aliquem. Id. l. 2. de nat. Deor. c. 56. Avertere aliquid ab oculis alicujus. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 16. iter ab aliquo loco. Cic. ad Brut. ep. 3. hostem ab urbe. Plaut. Rud. 1. 2. 76. scapham ab saxo ad litus. Liv. l. 4. c. 20. ora civium a curru dictatoris in se. Plaut. Amph. 3. 2. 18. Te volo uxor colloqui: quonam te avertisti? Alc. ita ingenium meum est: inimicos semper osa sum obtuerier. Cic. Phil. 6. c. ult. Avertere conatus alicujus a Republica. Id. pro Mur. c. 21. aliquem a spe adipiscendi. Liv. l. 23. c. 18. ab incepto. Cic. Attic. l. 9. ep. 10. ab amore. & l. 16. ep. 7. ab insania. Id. de Amic. c. 1. & in Orat. c. 40. & pro Sext. c. 31. mentem, aut animum alicujus ab aliqua re. Id. Fam. 6. ep. 1. cogitationem a miseriis. Liv. l. 3. c. 24. certamen ab lege in disceptationem comitiorum. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 4. se totum ab amicitia alicujus. Sueton. in Ner. c. 52. aliquem a Philosophia. Tacit. Ann. 15. c. 45. Avertere a se invidiam. Cic. 3. de nat. Deor. c. 8. Avertere orationem. *voltare il discorso*. Sueton. in Oth. c. 3. suspicionem. Id. in Claud. c. 29. & transferre periculum. Horat. l. 2. ep. 1. v. 136. Avertere morbos. Id. l. 1. sat. 5. v. 14. ranæque palustres avertunt somnos. Sallust. in Jug. c. 119. Avertere animos popularium. *alienare, sovvertire*. Sic Id. in fragment. 4. Hist. in epist. Mithrid. ad Arsac. Avertere aliquem per dolum. Virg. eclog. 8. v. 66. sensus sanos alicujus sacris magicis. h. e. incantamentis a sanitate mutare, pervertere. ¶ Sæpe habet post se solum accusativum cum præposit. in, vel ad: & tunc subintelligitur semper ablativus aliquis. Liv. l. 22. c. 19. Avertere classem hostium in fugam. supple a prœlio. Id. l. 31. c. 11. culpam in alium. h. e. a se avertere, & in alium transferre. (eodem modo locutus est Quintil. l. 11. c. 1.) Id. l. 36. c. 7. Aliquem in cogitationem alicujus rei. Et mox. se ad consuetum imperium. ¶ Passive Cæs. l. 1. B. Gall. c. 20. Qua ex re futurum, uti totius Galliæ animi a se averterentur. h. e. alienarentur. Stat. l. 2. sil. 1. v. 7. Odistique chelyn, surdaque averteris aure. h. e. audire recusas. Petron. in Satyr. c. 110. Libidine averti usque ad furorem. h. e. præ libidine a recto, & honesto discedere usque ad furorem. Sallust. in Jug. c. 107. Bocchus statim avertitur. h. e. fugatur. ¶ Et deponentis more cum accusativo, Virg. 3. Georg. v. 499. Equus fontes avertitur. h. e. avertit se, & fontes fastidit. Petron. in Satyr. c. 124. Mitis turba deum terras exosa furentes Deserit, atque hominum damnatum avertitur agmen. Adde Stat. 6. Theb. v. 192. ¶ Dii omen avertant formula deprecantis malum omen. Cic. Fam. 12. epist. 6. Qui si conservatus erit, vicimus: sin (quod dii omen avertant) omnis omnium cursus est ad vos. Sic Id. Phil. 4. c. 4. Quibus M. Antonius (o dii immortales avertite, & detestamini, quæso, hoc omen.) urbem se divisurum esse promittit. ¶ Avertere pecuniam, aut rem hujusmodi aliam, est intervertere, intercipere, auferre. Cic. Verr. 3. c. 4. Reperiemus, quibus probemus, istum in quæstura pecuniam publicam, Carboni consuli datam, avertisse. Id. Fam. 12. ep. 26. Ne patiare, Erotem Turium, ut adhuc fecit, hereditatem Turianam avertere. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 59. Stipendium equitum fraudabant, & prædam omnem domum avertebant. Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 5. Auratam optantes Colchis avertere pellem. *portar via*. Liv. l. 37. c. 8. extr. Ingentem prædam intra paucos dies averterunt. ¶ Habet interdum ablativum sine præposit. quæ inest in ipso verbo. Horat. l. 2. sat. 4. v. 37. cara pisces avertere mensa. Virg. 1. Æn. v. 42. Nec posse Italia Teucrorum avertere Regem. Lucret. l. 4. v. 1266. atque locis avertit seminis ictum. Stat. l. 7. Theb. v. 110. animumque avertere veris. Adde l. 4. v. 92. & Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. in f. ¶ Raro dativum. Colum. l. 6. c. penult. Ne fœmina admissario ascendenti avertere se possit. h. e. vertere se a suo loco contra admissarium. Propert. l. 3. eleg. ult. v. 9. Quod mihi non patrii poterant avertere amici. h. e. a me avellere. Valer. Flacc. l. 3. v. 491. Avertere aliquem alicui. h. e. abducere. ¶ Nonnunquam usurpatur sine casu, more neutrorum, & significatione passiva: ita tamen ut accusativus aliquis facile subintelligatur. Virg. 1. Æn. v. 406. Dixit, & avertens rosea cervice refulsit. h. e. avertens se. Id. ibid. v. 108. tum prora avertit, & undis Dat latus. Gell. l. 4. c. 18. Id cum dixisset, avertit, & ire in Capitolium cœpit. Adde Silium l. 15. v. 587. & Sever. in Ætna, v. 150.

AUFANIÆ MATRONÆ, de quibus mentio fit in Inscript. apud Gruter. pag. 90. n. 11. & apud Reines. class. 1. n. 175. videntur rectius appellandæ Tanfaniæ a Dea Tanfana, cujus templum celeberrimum fuit apud Marsos Germaniæ populos, ut in Tacit. l. 1. Ann. c. 51. legitur. Ita he his judicat ipse Reinesius loc. cit.

AUFEIA LEX dicta est a quodam Aufejo trib. pleb. qui tulerat de restituenda Ariarathis filio possessione regni paterni Cappadociæ, quod armis Mithridates occupaverat. Contra quam dixit C. Gracchus: ejusque orationis fragmentum exstat apud Gell. l. 11. c. 10. ¶ Præterea Aufeia dicta est primum ea aqua, quæ postea Marcia appellata est teste Plin. l. 31. c. 3. ¶ Quia vero Aufeiæ familiæ nulla alibi in veteribus monumentis mentio fit; mallent Eruditi Sausejæ utroque loco reponi, quæ ex Cicerone, ex numis, ex lapidibus celeberrima est.

AUFERO, ers, abstuli, ablatum, a. anom. *togliere, torre, portar via*, ἀπομοῦμαι, ἀπαίρω, tollo, adimo, detraho, abduco: ex au, & fero (V. Au.) Sæpe ponitur pro tollere, removere, asportare. Terent. Andr. 1. 1. 1. Vos isthæc intro auferte. Plaut. Men. 4. 3. 16. Tibi habe, aufer, utere. Id. Mil. 3. 1. 165. Remove, abi, aufer. Id. Aulul. 3. 6. 46. Auferre aulam in fanum. Id. Asin. 2. 4. 18. Auferre stercus ab janua. Id. Men. 4. 2. 63. Aufer manum. h. e. abstine manum; ne tangas. Terent. Adelph. 5. 8. 14. Insanis? aufer. h. e. vel te, vel manum: aut pro eo, quod est abi, ut sit, aufer te. Ita Donatus. Cic. 2. de Fin. c. 8. Asoti, qui in mensam vomant, & qui de conviviis auferantur. *siano portati via di peso*. Sic in Orat. c. 8. extr. Quis eum ferret? aut quis potius non juberet auferri? Plaut. Amph. 1. 1. 203. Auferere, non abibis, si ego fustem sumpsero. Tacit. in Agric. c. 31. Hi per delectus alibi servituri auferuntur. Sil. l. 10. v. 280. Auferre equum calcaribus. h. e. subducere, alio agere. ¶ Auferre se est abire, amovere se, abripere se, *ritirarsi, andar via*. Plaut. Rud. 4. 3. 93. Te obsecro hercle, aufer te modo. Id. Asin. 2. 4. 63. Aufer te domum. Terent. Phorm. 3. 3. 26. Aufer te hinc. *va via di qui*. Virg. 12. Æn. v. 713. conversisque fugax aufertur habenis. Id. ibid. v. 867. Opis ad ætherium pennis aufertur Olympum. ¶ Cum ablat. sine præposit. Phædr. l. 1. fab. 8. extr. Ingrata es, inquit, ore quæ nostro caput Incolume abstuleris, & mercedem postulas. ¶ Significat etiam omittere, linquere. Terent. Phorm. 1. 4. 46. Aufer mihi, oportet: quin tu quod faciam, impera. *lascia quell' oportet*. Plaut. Curcul. 2. 1. 30. Aufer ista, quæso; atque hoc responde, quod rogo. Id. Pers. 5. 2. 19. Jurgium hinc auferas. Id. Trucul. 4. 4. 8. Aufer nugas. ¶ Cum infinito Horat. l. 2. sat. 7. v. 44. aufer me vultu terrere. ¶ Item accipere ab aliquo, impetrare, consequi, obtinere, *conseguire, ottenere*. Plaut. Curcul. 4. 3. v. 58. Tuo arbitratu, dum auferam abs te id, quod peto. Cic. ad Plaut. post ep. 16. l. 16. ad Attic. Verba fecimus pro Buthrotiis: liberalissimum decretum abstulimus. Id. pro Quinct. c. 9. Unde eo plus opis auferret, quo minus attulisset gratiæ. Id. l. 1. de Orat. c. 56. Auferre responsum ab aliquo. Id. pro Quint. c. 5. paucos dies ab aliquo. *ottenere alquanti giorni di proroga*. Plaut. Rud. prol. v. 20. litem. *guadagnar la lite*. Horat. l. 2. ep. 1. v. 55. aufert Pacuvius docti famam senis, Accius alti. Cic. Verr. 3. c. 8. Quis est in populo R. qui hoc non ex priore actione abstulerit, omnium ante damnatorum scelera, si in unum locum conferantur, vix cum hujus parva parte æquari posse? h. e. non didicerit, cognoverit: *non abbia riportata questa cognizione, che*, &c. Asconius: pro certo habuerit, persuasum sibi crediderit. Huc & illa pertinent Plaut. Asin. 4. 1. 7. Suspendas potius me, quam tacita hæc tu auferas. h. e. obtineas, ut hæc a me taceantur. Terent. Andr. 3. 5. 4. Id inultum nunquam auferet. *non le la passerà senza castigo*. & Adelph. 3. 5. 8. Nisi facient, quæ illos æquum est, haud sic auferent. ¶ Jocülariter Plautus de eo, qui malum aliquod reportat, Amph. 1. 1. 298. Si me irritassis, lumbifra-

fragium hinc auferes. ¶ Pro extorquere, *Cic. Verr.* 4. *c.* 59. Quoties, & quot nominibus a Syracusanis statuas auferes? ut in foro statuerent, abstulisti: ut in curia, coegisti. ¶ Sæpissime ponitur pro adimere, detrahere. *Cic. Divin. in Verr. c.* 5. Eripere, & auferre alicui aliquid. *Id. pro Quint.* c. 27. Auferre, & abducere aliquid. *Id. in Orat. c.* 62. Detrahere, auferre, tollere. *Id. Verr.* 6. *c.* 16. Ab hoc abaci vasa omnia abstulit. *Id. Attic. l.* 7. *ep.* 21. Pecuniam de ærario auferre. *Id.* 2. *de Orat. c.* 66. pecuniam in ventrem. *h. e.* in ventrem insumendam. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 4. alicui auriculam mordicus. *Liv. l.* 23. *c.* 45. & *Virg.* 9. *Æn. v.* 332. alicui caput. *Quintil. l.* 9. *c.* 2. *ad. fin.* alicui vitam veneno. *Cic. Verr.* 7. *c.* 45. alicui spiritum cum cruciatu. *Id.* 3. *Offic. c.* 2. *in fi.* alicui spem imitandi. *Id. de Amic.* c. 23. Aufert solitudo fructum voluptatum omnium. *Horat. l.* 2. *od.* 16. *v.* 15. Timor aufert somnos. *Tibull. l.* 3. *eleg.* 6. *v.* 3. Auferre dolorem. *Virg.* 12. *Æn. v.* 316. metum. *Flor. l.* 3. *c.* 10. fugam alicui. *h. e.* impedire, ne fugiat. *Plin. l.* 23. *c.* 1. fastidium. *Id. l.* 24. *sub fin.* alicui gloriam. *Id. l.* 16. *c.* 30. Arbor non aufert solem. *Cic.* 2. *Verr. c.* 10. Hi ludi dies quindecim auferent. *Plin. l.* 4. *c.* 12. Mare septem stadiorum intervallo Europam auferens Asiæ. *h. e.* ab Asia separans. Sic *l.* 6. *c.* 9. Armenia Euphrate amne aufertur Cappadociæ. ¶ Eleganter mors *auferre* dicitur. *Horat. l.* 2. *od.* 16. *v.* 29. Abstulit clarum cita mors Achillem. *Vellej. l.* 2. *c.* 55. *in fi.* Labienum, Varumque acies abstulit. *tolse di vita*. ¶ Eximere, subducere, *sottrarre*. *Plin. l.* 6. *ep.* 20. Auferri periculo. *Flor. l.* 1. *c.* 3. Abstulit virtus parricidam. *lo portò fuori*. ¶ Item abripere, capere, ferre. *Plin. l.* 10. *c.* 12. *ad fin.* Bubo volat nunquam, quo libuit, sed aufertur transversus. *Ovid.* 9. *Metam. v.* 591. Auferor in scopulos. *Sil. l.* 10. *v.* 72. mediosque aufertur in hostes. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 73. Pavore fugientium auferebantur. *Flor. l.* 2. *c.* 6. Annibalem aut fatum Urbis, aut ipsius mens mala in diversum abstulerunt. *h. e.* post Cannensem pugnam ab Urbe recedere coegerunt. *Quintil. l.* 12. *in procem.* Auferri in altum. *h. e.* provehi: ductum a navigantibus. ¶ Translate *Cic. Fam.* 2. *ep.* 7. Te hortor, ut omnia gubernes prudentia tua; ne te auferant aliorum consilia. *h. e.* transversum agant, & a recta sententia dimoveant. *Plin. l.* 28. *initio*. Auferre aliquem transversum. *h. e.* vi, & impetu quodam ab instituto deducere. *Id. l.* 27. *in fi.* Quæ contemplatio aufert rursus nos ad ipsorum animalium naturas. *h. e.* capit, trahit. Sic *lib.* 36. *c.* 15. Aufert animum, & digredi cogit contemplatio, &c. *Liv. l.* 35. *c.* 40. Abstulerunt me velut de spatio Græcæ res immixtæ Romanis. *Quintil. l.* 8. *c.* 3. Auferri admiratione. *Ovid. de remed. amor. v.* 343. Auferimur cultu. *h. e.* allicimur ad amandas puellas ab earum cultu, & decipimur. *Horat. l.* 1. *sat.* 5. *v.* 83. Somnus me aufert. *mi trasporta, mi porta via*. ¶ In illo *Corn. Severi in fragm. de morte Cicer. apud. Senec. Suasor.* 7. sed enim abstulit omnes, Tanquam sola foret, rapti Ciceronis imago. *auferre* est tegere, obscurare, ita perstringere oculos, ut ad alia non advertant. ¶ *Auferre ruinam* apud *Lucan. l.* 7. *v.* 505. est trahere, ruinam facere. ¶ *Auferendi casus* apud Grammaticos est ablativus. V. *Voss. l.* 3. *de Gramm. c.* 45.

AUFIDENAS, atis, adject. *Aufidenates* sunt populi Samnii, quorum urbs *Aufidena* ad Sagrum amnem. *Plin. l.* 3. *c.* 12.

AUFIDIA LEX de ambitu lata fuit a M. Aufidio Lurcone Trib. pleb. biennio post *Tulliam*, M. Valerio Messala, M. Pupio Pisone Coss. Hæc ad alias ambitus pœnas hoc addebat, ut qui nummos in tribu pronuntiasset, si non dedisset, impune esset; si dedisset, singulis tribubus HS. CIↃ CIↃ CIↃ deberet. *Manut. de Legib. Rom. c.* 28.

AUFIDIANUS, a, um, adject. ad Aufidium pertinens. Est autem *Aufidius* Romani hominis nomen proprium. *Cic. Fam.* 16. *ep.* 19. De Aufidiano nomine nihil te hortor. *h. e.* de ea pecunia, quam debet Aufidius.

AUFIDUS, i, m. *l'Ofanto*, fluvius Apulorum, qui oritur in Principatu ult. ex Apennino M. in fin. Hirpinorum, quem secat, supra Compsam 6. M. P. quam alluit, & inter Daunios, & Peucetios, illos separans in mare Adriaticum defertur. Fertur autem cursu valde præcipiti, cum per montium declivia longo spatio defluat. Hinc *longe sonantem* appellat *Horat. l.* 4. *od.* 9. *v.* 2. & *violentum*, atque *acrem l.* 3. *od. ult. v.* 10. & *l.* 1. *sat.* 1. *v.* 57. Vocat etiam *tauriformem lib.* 4. *od.* 14. *v.* 25. quia multis flexibus decurrit, & imbribus valde auctus, furentis tauri more has, & illas ripas impetere videtur. Sæpe autem a Poetis cornua fluminibus tribui solent. ¶ Adjective *Sil. l.* 10. *v.* 171. Aufida stagna.

AUFUGIO, fugis, ugi, n. 3. *fuggir altrove*, *fuggir via*, *scampare*, ἀποφεύγω, alio fugio, diffugio, abscedo: ex *au*, & *fugio*. (V. *Au.*) *Cic. Fam.* 13. *ep.* 77. Cum multos libros surripuisset, aufugit. *Terent. Hecyr.* 3. 4. 10. Aufugerim potius, quam redeam. *Plaut. Men.* 5. 3. 5. Ne me indicetis, qua platea aufugerim. *Id. Mil.* 2. 6. 99. Jam aliquo aufugiam. *Id. Capt.* 4. 2. 95. Aufugere domo. *Liv. l.* 1. *c.* 55. ex aliquo loco. *Plaut. Pseud.* 4. 3. 14. Aufugere exulatum. *Id. Aulul.* 1. 2. 16. Tu aquam aufugisse dicito, si quis petet. *Q. Catulus in carm.* apud *Gell. l.* 19. *c.* 9. Aufugit mi animus. *Apulej. in Apolog. ad fin.* Aufugere ad aliquem. *rifuggirsi*. ¶ Cum accusativo. *Cic. in Arateis l.* 2. *de nat. Deor. c.* 43. Andromeda aufugiens aspectum mœsta parentis. *Al. leg.* haud fugiens. *Propert. l.* 1. *eleg.* 9. *v.* 30. assiduas aufuge blanditias. *Al. leg.* effuge. *Petron. c.* 81. Aufugi judicium. *Al. leg.* an fugi. *Hygin. fab.* 258. Quæ sol, ne pollueretur, aufugit. *Impp. Arcad. & Honor. lib.* 3. *Codic. tit.* 23. *leg.* 1. Ab his, quos aufugit, comprehensus.

AUGE, es, & Augēa, æ, f. Αὔγη, Αὐγεία, Alæi Arcadis filia, & Minervæ sacerdos, ex qua Hercules Telephum genuit: sed mox neglectam cum partu, arcæque inclusam mari exposuit. Illa Minervæ beneficio Cariæ litoribus appulit, ubi a Teuthrante Rege benigne excepta, & in uxorem ducta fuit, educato etiam Telepho filio. Ejus mentio fit ab *Ovid. Heroid. ep.* 9. *v.* 49. *Senec. in Herc. Oet. v.* 366. & a *Serv. ad Ecl.* 6. *Virg. v.* 72.

AUGEAS, V. Augīas.

AUGENTER, adverb. pro *valde* usurpatur a *Frontin. l.* 2. *de limitib. pag.* 308. *Goes.* ubi tamen alii aliter leg.

AUGĔO, es, auxi, auctum, a. 2. *accrescere*, *amplificare*, αὐξάνω, αὔξω, majus facio, amplifico, crescere facio: habetque latissimam significationem, & tum ad res, tum ad personas refertur. *Nepos in Attic. c.* 12. Augere possessiones suas. *Cic. pro Rabir. Posth. c.* 14. rem bonis, & honestis rationibus. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 18. Et agris, & urbibus, & nationibus augere Rempublicam. *Sueton. in Ner. c.* 3. classem. *Id. in Aug. c.* 37. numerum. *Id. in Cæs. c.* 65. Augere iter. *allungare il viaggio*. *Id. in Claud. c.* 33. vocem. *alzar la voce*. *Stat.* 6. *Theb. v.* 937. vires. *Cic. Attic. l.* 11. *ep.* 22. alicui dolorem. *Id. pro Flacc. c.* 12. molestiam. *Id.* 2. *Offic. c.* 20. Munus suum verbis non augere, sed extenuare. *Id. de Amic. c.* 9. Consuetudo auget benevolentiam. *Id. Attic. l.* 10. *ep.* 14. Augere animum alicujus. *h. e.* animum addere. *Stat. l.* 10. *Theb. v.* 23. Augere animos. *h. e.* sumere animos, & fiduciam. *Cic. pro Cæl. c.* 19. Vitium ventris, & gutturis non minuit ætas, sed auget. *Terent. Eun.* 3. 1. 46. Augere suspicionem. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 57. opinionem. *Id. l.* 2. *B. Civ. c.* 31. Augere alicui licentiam. & *ibid.* alicui spem. *Vellej. l.* 2. *c.* 130. dignitatem alicujus. *Sueton. in Tiber. c.* 10. auctoritatem. *Id. in Aug. c.* 21. gloriam. *Id. in Calig. c.* 17. lætitiam. ¶ *Augere aliquem aliqua re* est instruere, ornare, rem aliquam alicui adjicere, qua instructior, major, clarior, honoratior fiat. *Cic. de Harusp. respon. c. penult.* Eodem tempore & suscipimur in lucem, & hoc cælesti spiritu augemur. *Id.* 2. *Agrar. c.* 26. Augere aliquem divitiis. *Tacit. Ann.* 13. *c.* 18. amicos largitione. *Id. in Agric. c.* 6. Augeri filia. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 39. Aer in nubes cogitur. humoremque colligens terram auget imbribus. *h. e.* instruit, & secundat. *Id. Phil.* 11. *c. penult.* Augere aliquem commodis. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 1. Quorum alter te scientia augere potest, altera exemplis. *Id. Phil.* 14. *c.* 6. Idem dies me celeberrima populi R. gratulatione auxit. *Id. de Senect. c.* 6. Senectus augetur consilio, ratione, sententia. *Id. de Harusp. resp. c.* 26. & *Phil.* 9. *c. penult.* Augeri honore aliquo. *Tacit.* 12. *Ann. c.* 26. Augetur Agrippina cognomento Augustæ. *Id. l.* 1. *Ann. c.* 3. Augere aliquem nominibus imperatoris. Vetus Poeta apud *Cic.* 2. *de Fin. c.* 4. Tanta lætitia auctus sum, ut mihi non constem. ¶ *Augere aliquem* absolute. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 17. Augere, atque ornare aliquem. *promovere*, *avanzare*. *Sueton. in Claud. c.* 12. In semet augendo parcus, atque civilis. *h. e.* in recipiendis honoribus. *Plaut. Men.* 3. 3. 27. Dii me equidem omnes adjuvant, augent, amant. *h. e.* provehunt ad ea, quæ opto, compotem voti faciunt. ¶ Apud *Ovid. Heroid. ep.* 3. *v.* 30. Auxerunt blandæ grandia dona preces. *h. e.* donis additæ sunt preces, quo plus illa valerent. ¶ In malam partem *Terent. Heaut.* 4. 1. 15. Augeri damno. *h. e.* damnum pati, damno affici. *Plaut. Stich.* 1. 1. 54. mœrore. ¶ *Augere aliquid* sæpe significat verbis amplificare. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 21. Eloquens est, qui mirabilius, & magnificentius augere potest, atque ornare quæ velit. *Id. in Orat. c.* 36. Augere, & amplificare res. *Id. de clar. Orat. c.* 12. Rem augere laudando, vituperando affligere. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 6. Augere atrocitatem peccati. *Quintil. l.* 9. *c.* 2. affectus. *Id. ibid. c.* 4. sententias. ¶ *Augere aliquem* interdum est laudare, ornare, verbis extollere. *Cic. in Partit. c.* 6. Cum aut augendi alterius, aut minuendi sui causa, alia dici ab oratore, alia existimari videntur. ¶ Est etiam verbum sacrorum. Itaque *augere aram* est aliquid aræ imponere sacrificii causa. *Plaut. Merc.* 4. 1. 11. Aliquid cedo, qui hanc vicini nostri aram augeam. Sic *Virg.* 9. *Æn. v.* 407. Si qua tuis unquam pro me pater Hirtacus aris Dona tulit, si qua ipse meis venatibus auxi. *Id. Æn.* 8. *v.* 284. *Æn.* 11. *v.* 50. & alibi, eadem ratione *cumulare aras* dixit. *Arnobius* quoque hoc sensu usus est vocibus *auctifico*, *augmen*, & *augmentum*. Huc etiam referuntur *Macto*, & *Mactus*. Quod vero addi solet ex *Sueton. in Aug. c.* 96. *augere hostias*; eo loco solum significat augere, & multiplicare hostiarum numerum. ¶ Ponitur & pro gignere, *generare*, *produrre*, ut in *Auctor* dictum est. *Lucret. l.* 5. *v.* 323. Nam quodcunque alias ex se res auget, alitque, Deminui debet, recreari, cum recipit res. ¶ Interdum neutrorum more usurpatur, & significatione passiva pro *crescere*; ita tamen, ut accusativus aliquis subintelligatur. *Sallust. in fragment. l.* 1. *Hist. in orat. Philip. cont. Lepid.* Ignoscendo populi Romani magnitudinem auxisse. *Cato* apud *Gell. l.* 18. *c.* 12. Eodem convenæ complures ex agro accessitavere: eo res eorum auxit. *Lucret. l.* 2. *v.* 1163. pereunt fetus, augentque labores. ¶ *Auxim*, *is*, *it*, olim dictum est pro *augeam*, *as*, *at*, conjunctivi præsenti, vel ut alii volunt, pro *auxerim*, *is*, *it*, per syncopen. *Liv. l.* 29. *c.* 27. *referens antiquam precationis formulam*. Divi, divæque, vos precor quæsoque, uti quæ in meo imperio geruntur, ea vos omnia bene juvetis, bonis auctibus auxitis, &c.

AUGESCO, is, n. 3. *crescere*, *aumentarsi*, αὐξάνομαι, augeor, cresco. *Cic. de Senect. c.* 15. Uva succo terræ, & calore solis augescens. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 10. Semina temperatione caloris & oriri, & augescere. *Id. ibid. c.* 39. Animantes aluntur, & augescunt. *Liv. l.* 27. *c.* 17. Hostium res tacitis incrementis augescunt. *Terent. Heaut.* 3. 1. 14. Quotidie magis augescit ægritudo de filio. *Sallust. in Jug. c.* 38. *in fi.* Animi augescunt. *cresce il coraggio*. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 34. Flumen augescens. *Id.* 4. *Hist. c.* 1. Augescente licentia. *Id. ibid. c.* 61. Augescente superstitione. Adde *Lucret. l.* 2. *v.* 76. & alibi.

AUGIAS, & Augēas, æ, m. Αὐγέας, Solis, & Naupidames Amphidaman-

damantis filiæ filius, Eliensium Rex, qui bubile habuit tria millia boum capiens: quod cum per triginta annos expurgatum non fuisset, fœdoque tam alte congesti stercoris odore regioni pestilentiam intulisset, ab Hercule uno die purgatum fuit, immisso illac Alpheo, vel Peneo fluvio; vel ut alii dicunt, utroque. Reddita itaque regioni salubritate, cum Augias pactam Herculi mercedem negaret, ab ipso interfectus fuit. *Hygin. fab.* 30. *Serv. ad.* 8. *Æn. v.* 300. & *Senec. in Herc. Fur. v.* 246. Hinc factus est proverbio locus *Augiæ stabulum purgare*: quod significat rem agere valde difficilem, & immensi laboris. *Senec. in Apolocolocynt.* Tu scis, quantum illic miseriarum pertulerim, cum causidicos audirem & diem, & noctem: in quos si incidisses, valde fortis licet, maluisses cloacas Augiæ purgare. *Plin. l.* 17. *c.* 9. tradit Augiam in Græcia primum agros stercore lætificare excogitasse: divulgasse vero Herculem in Italia. *Hygin. fab.* 14. Augiam numerat inter Argonautas.

AUGIFICO, as, a. 1. *accrescere*, idem quod augeo. *Enn.* apud *Non. c.* 2. *n.* 61. Quid fit seditio? tabes ne an numeros augificat suos? *Alii leg.* tabetne, an numeros augificat suos?

AUGINOS, i, herba. communiori vocabulo hyoscyamos appellata: ita dicta a splendore floris: ab αὐγὴ, splendor. *Apulej. de herb. cap.* 4.

AUGITES, æ, αὐγίτης, nomen cujusdam gemmæ, ita dictæ a splendore. nam αὐγὴ splendorem significat. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

AUGMEN, inis, n. *accrescimento*, αὔξησις, augmentum, incrementum. *Lucret. l.* 6. *v.* 607. Augmen æquoris. *Id. l.* 5. *v.* 1306. Addere alicui augmen. & *v.* 680. cum noctes augmina sumunt. *Id. l.* 3. *v.* 269. perfectum corporis augmen. *h. e.* moles corporis. ¶ Aliam hujus vocis notionem V. in *Augmentum*.

AUGMENTO, as, a. 1. *accrescere*, augmentum do, augeo. *Jul. Firmic. l.* 5. *Mathes. c.* 6. Ut thesauros suos augmentent.

AUGMENTUM, i, n. *aumento, accrescimento*, αὔξησις, ἐπαύξησις, incrementum. *Plin. l.* 37. *c.* 6. Augmentum fulgoris. *Claudian. de IV. Consul. Honor. v.* 495. Impia continui cessant augmenta tributi. *Pompon. Dig. lib.* 30. *leg.* 8. Augmentum fundi. *Ulpian. lib.* 2. *tit.* 13. *leg.* 8. Augmentum, aut diminutio. *Pallad. l.* 13. *tit.* 6. Augmentum lunæ. *Apulej. de Dogmat. Platon. l.* 1. Multiplicatis augmentis. Adde *Symmach. l.* 7. *ep.* 112. & *Mamertin. in gratiarum act. ad Julian. c.* 15. ¶ Est etiam nomen libi, quo in sacrificiis ara augetur. *Arnob. l.* 7. *pag.* 231. V. *Agumentum*. ¶ Apud *Pallad. loc. cit.* item apud *Ulpian. Dig. lib.* 26. *tit.* 7. *leg.* 8. *ad fin.* in quibusdam libris legitur *augumentum*.

AUGUR, ŭris, m. *augure, indovino*, οἰωνοσκόπος, qui avium volatum, aut cantum, item pastum, & tripudium observat, & ex iis futura divinat. Multus fuit augurum & usus, & honos apud Romanos, præsertim post insigne illud experimentum auguralis scientiæ ab Accio Navio datum, de quo *Liv. l.* 1. *c.* 36. Nam tanta inde sacerdotio augurum accessit auctoritas, ut nihil postea belli, domique Romani gererent, nisi prius per augures deorum voluntatem explorassent. Itaque eorum collegium Romæ institutum fuit, quod primo ex tribus constabat; deinde paulatim usque ad quindecim, & fortasse etiam plures auctum est. Eorum officium erat deorum mentem ex avibus explorare: de prodigiis, somniis, oraculis responsa dare; quæ ad expiationes, procurationesque prodigiorum pertinebant, curare, edicere, vatum libros exponere, & alia, quæ in lege augurali apud *Cicer.* 2. *de Legib. cap.* 8. & 9. leguntur. Tanta autem fides eorum dictis habebatur, ut si quid affirmarent a Diis non probari, id agere summa esset religio. Itaque comitia eorum monitis, prœliaque (si eundum in hostes esset; non vero si aggressus hostis repellendus) in aliud tempus differebantur; abdicabant se Magistratus, etiam summi, si vitio creatos dixissent, &c. V. *Cicer. loc. cit. cap.* 12. Si quis iis non paruisset, capitale erat. Sacerdotium nunquam amittebant, tametsi judicio aliquo damnati fuissent; sed usque ad mortem retinebant. Utebantur assidue trabea, gestabantque coronam in capite. Augurium capturi in loco puro sub mediam noctem, sereno cælo stantes, ac lituo templum, seu circulum in cælo designantes tandiu exspectabant, donec aves a dextra, aut sinistra advolantes aut adducerent, aut vetarent. V. *Rosin. l.* 3. *c.* 8. & 9. *Pitisc. in Lex. Antiq. Rom.* & alios. *Cic.* 2. *Phil. c.* 32. Augures nuntiationem solum habent; Magistratus etiam inspectionem. & *cap.* 33. Confecto negotio bonus augur alio die inquit. *Ovid. Metam.* 12. *v.* 18. Augur veri Calchas. ¶ Dicitur etiam *augur* quicunque rem aliquam divinat. *Ovid. de nuce, v.* 79. Est etiam, par sit numerus, qui dicat, an impar, Ut divinatas auferat augur opes. *Stat.* 3. *Theb. v.* 6. Pessimus in dubiis augur timor. ¶ *Augur imaginis nocturnæ* apud *Ovid.* 3. *Amor. eleg.* 5. *v.* 31. est nocturni visi, seu somnii interpres. ¶ Cum feminin. nominib. est enim communis generis, ut *Prob. in Cathol. pag.* 1455. *Putsch.* & *Phocas ibid. pag.* 1695. docent. *Horat. l.* 3. *od.* 17. *v.* 12. augur annosa cornix. *Stat. Theb.* 9. *v.* 629. simque augur cassa futuri.

AUGURA pro *auguria*, ut sit a recto *augurum*, *i*, n. usurpavit *Accius* apud *Non. c.* 8. *n.* 35. Ejus verba ita leguntur ex emendatione *Vossii*. Pro certo arbitrabor sortes, oracla, adytus, augura.

AUGURACULUM, i, n. οἰωνιστήριον, locus, in quo augures auspicantur. *Paul.* ex *Festo*: Auguraculum appellabant antiqui, quam nos arcem dicimus: quod ibi augures publice auspicarentur. V. Arx.

AUGURĀLIS, le, adject. ad augures, seu ad auguria pertinens, οἰωνικός, οἰωνιστικός. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 33. Augurales libri. *h. e.* qui de augurum arte tractant. *Id. de clar. Orat. c.* 77. Auguralis juris peritus. *Id. Fam.* 7. *ep.* 26. Auguralis cœna. *h. e.* quæ dabatur ab Augure, quo primum die eam dignitatem suscipiebat. V. *Adjicialis*. *Sueton. de Grammat. c.* 12. Sacerdotium augurale. *Liv. l.* 10. *c.* 7. Insignia auguralia. *Gell. l.* 6. *c.* 6. Augurale verbum. ¶ *Augurale*, *lis*, absolute. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 13. Nocte cœpta, egressus augurali, per occulta, & vigilibus ignara, &c. *Id. Ann.* 15. *c.* 30. Structam ante augurale aram subdita face accendit. *Augurale* est locus in castris prope Prætorium, vel potius ipsius Prætorii pars dextra, ubi imperator auspicia captabat. Nisi malis per *augurale* totum ipsum prætorium significari, ut ab ea parte, quæ sanctior erat, & auspiciis (quæ solius erant imperatoris) dicata, denominatum sit. Hinc *Quintil. l.* 8. *c.* 2. Cum res communis pluribus, in uno aliquo habet nomen eximium: ut carmen funebre proprie Nænia, & tabernaculum ducis Augurale. *Al. leg.* Augustale. ¶ Apud *Senec. de tranquill. anim. c.* 11. *a med.* ponitur *augurale* pro insignibus augurum: & præcipue pro lituo, quod est clarissimum auguratus insigne, inquit *Cic. l.* 1. *de Divinat. c.* 17.

AUGURATIO, onis, f. *auspizio*, οἰωνισμός, οἰωνοσκοπία, actus augurandi, auspicium. *Cic. l.* 2. *de Divin. c.* 30. Quæ tandem ista auguratio est ex passeribus? ¶ Item augurium, seu disciplina augurandi. *Lactant. lib.* 2. *c.* 16. Eorum inventa sunt astrologia, & haruspicina, & auguratio.

AUGURĀTO, adverb. capto augurio, auspicato, αἰσίως. *Augurato* aliquid agere, est capto prius rite augurio, & diis approbantibus. *Liv. l.* 1. *c.* 18. Sicut Romulus augurato in urbe condenda regnum adeptus est.

AUGURATORIUM, ii, n. locus, seu ædificium auguriis capiendis destinatum: vel ubi conveniebant Augures. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 128. *n.* 4. Imp. Trajanus Hadrianus Cos. III. Auguratorium dilapl. a solo pe...... Fortasse est illud idem *auguratorium*, quod a *P. Victore de regionib. Urb.* R. in regione decima ponitur.

AUGURATRIX, icis, f. quæ auguratur. *Paul.* ex *Festo* in *Lingulaca*. Lingulaca genus piscis, vel mulier auguratrix. *Quidam leg.* garrulatrix.

AUGURĀTUS, us, m. *l'Augurato*, dignitas, & officium Auguris. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 17. Lituus iste vester, quod clarissimum est insigne auguratus. & *ibid.* Scientia auguratus. ¶ Item augurium, prædictio. *Tertullian. de anim. c.* 26.

AUGURĀTUS, a, um, adject. *Augurata res* dicitur, de qua augurium rite captum est. *Cic. in Vatin. c.* 10. In Rostris, in illo, inquam, augurato templo, ac loco, &c.

AUGURIUM, ii, n. *augurio*, οἰωνισμός, οἰωνοσκοπία, signum, & divinatio rei futuræ: & proprie ea, quæ fit ex avium volatu, pastu, tripudio: latiore autem significatione ea, quæ ex fulminibus, fulguribus, tonitribus, item ex ceteris animalibus, aliisque rerum signis capitur. His enim creditum est deorum voluntatem circa actiones humanas significari. Ex volatu avium capiebant Romani augurium prosperum quidem si a sinistra parte auguris advolassent; adversum autem, si dextera. (V. *Oscinis*, *Præpes*, & *Ales*) ita ex fulmine lævo lætum, ex dextero triste augurium esse putabant. (V. *Lævus*, & *Sinister*.) Si pulli avide pascerentur, felicia portendi, si contra, adversa existimabant. (V. *Tripudium*.) Similiter a læva, vel dextera parte cæli auditum tonitruum, occursus quadrupedis cujuspiam ominosi, aut læti inter felicia, vel infelicia auguria habebantur. V. *Rosin. l.* 3. *Antiq. Rom. c.* 9. ubi plura de his. *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 6. Augures augurium agere dicuntur, cum in eo plura dicant, quam faciant. *Cic.* 3. *Offic. c.* 16. Cum in arce augurium augures acturi essent. *Sueton. in Aug. c.* 95. Capere augurium. *Ovid.* 3. *Trist. eleg.* 1. *v.* 36. Dare alicui augurium. *Flor. l.* 1. *c.* 5. Experiri aliquid augurio. *Plin. l.* 7. *c.* 56. Auguria ex avibus invenit Car, a quo Caria appellata: adjecit ex ceteris animalibus Orpheus. ¶ *Augurium salutis* quid sit, V. in *Salus*. ¶ Sumitur etiam pro quacumque indicio, divinatione præsensione rei futuræ. *Cic.* 2. *Phil. c.* 35. O mea frustra semper verissima auguria rerum futurarum! *Id. l.* 1. *Tuscul. c.* 15. Sed nescio quomodo inhæret in mentibus quasi sæculorum quoddam augurium futurorum. *Plin. l.* 28. *c.* 6. Auguria valetudinis ex urina. *Id. l.* 21. *c.* 10. Thymum augurium mellis est. *Ovid. Heroid. ep.* 17. *v.* 234. Fallitur augurio spes bona sæpe sua. ¶ Aliquando accipitur pro prædictione prosperæ rei. *Tacit. in Agric. c.* 44. Augurio, votisque ominari aliquid. ¶ Item pro interpretatione augurii. *Ovid. Metam.* 1. *v.* 395. Conjugis augurio quanquam Titania mota est. ¶ Item pro scientia augurii. *Virg. Æn.* 9. *de Rhamnete augure*, *v.* 328. Sed non augurio potuit depellere pestem. *Flor. l.* 1. *c.* 5. Attius Navius, vir summus augurio. ¶ Item pro munere, ac dignitate auguris. *Virg. Æn.* 12. *v.* 393. cui quondam cui captus amore Ipse suas artes, sua munera lætus Apollo, Augurium, citharamque dabat, celeresque sagittas. *suas artes* dixit, quia Apollo auguriorum deus, & augurum præses habitus est, ut *Serv. ad* 3. *Æn. v.* 20. docet. Etiam *Hygin. augurium alicui dare* hoc sensu dixit *fab.* 19. ¶ Inter *augurium*, & *auspicium* non unum tradi solet discrimen. Quidam docent *augurium esse*, quod ex avium garritu, seu cantu capitur; *auspicium*, cum ex avium pastu, aut volatu. Sed nulla profecto hæc differentia est. Nam utraque vox passim de utroque dicitur a scriptoribus. *Serv. ad Æn.* 1. *v.* 402. tradit hoc interesse, quod *augurium* & petitur, & certis avibus ostenditur; *auspicium* qualibet avi demonstratur, & non petitur: hoc ipsum tamen speciem augurii esse. *Id. ad Æn.* 3. *v.* 20. *auspicia* ait esse omnium rerum, *auguria* certarum. Nam auspicari cuivis etiam peregre licere; auguria agere, nisi in patriis sedibus, non licere. Hinc putarunt alii, illud statui posse, ut *augurium* diceretur, quod in urbe capitur, *auspicium*, quod in agro. Denique *Non. c.* 5. *n.* 32. scribit *auspicium* esse avium inspectionem, & quod ex volatu avium significetur, & vocibus: *augurium* autem rerum omnium conjecturam prudenter, ac diligenter amplecti. Fortasse unum aliquod horum discriminum verum est (licet nullum sit perpetuum). Nam aliquando hæ duæ voces a scriptoribus, tanquam inter se diversæ, adhibentur.

bentur. Cic. l. 1. de Divin. c. 47. Quibus nulla videbatur in auguriis, aut auspiciis præsensio, aut scientia veritatis futuræ. Varr. l. 6. L. L. c. 2. Dictum templum locus augurii, aut auspicii causa quibusdam conceptis verbis finitus. Enn. apud Cicer. l. 1. de Divin. c. 48. Dant operam simul auspicio, augurioque. ¶ Cum dixit Plaut. Asin. 2. 1. 15. Quantum ex augurio auspicii intelligo. per augurium interpretationem auspicii intellexit, ea ratione, qua Ovid. supra allatus. Possis etiam hoc modo interpretari: quantum intelligo ex augurio, quod ex avium spectione cepi. nam auspicium proprie spectionem avium significat.

AUGURĬUS, a, um, adject. Jus augurium est augurandi scientia. Cic. Fam. 3. ep. 9. Cognitionem juris augurii consequi cupio. Gell. in præfat. Paucula remotiora super augurio jure, & pontificio. Adde lib. 6. cap. 6.

AUGŪRO, as, avi, atum, a. 1. prender augurio, augurare, predire, οἰωνίζομαι, ὀρνιθεύομαι, augurium capio, auguror. Cic. 2. de Legib. c. 8. Sacerdotes vineta, virgetaque, & salutem populi auguranto. ¶ Passive L. Cæsar apud Priscian. l. 8. pag. 791. Putsch. Certæque res augurantur. οἰωνοσκοποῦνται. ¶ Translate est divinare, conjicere, præsentire. Cic. in fragment. apud Non. c. 7. n. 7. Præsentit animus, & augurat quodammodo, quæ futura sit suavitas. Id. ibid. Cui utinam vere auguraverim. Virg. 7. Æn. v. 273. nunc illum poscere fata, Et reor, & (si quid veri mens augurat) opto. Enn. & Pacuv. apud Non. loc. cit. Propemodum animus conjectura de errore ejus augurat. Valer. Flacc. l. 3. v. 356. Augurare sibi annos longos. ¶ Apud Plaut. Cistell. 4. 2. 26. Oculis investigans astute augura. h. e. circumspice diligenter in omnem partem, ut augures faciunt, cum augurium ex avibus volantibus exspectant. ¶ Inter auguro, & auguror ponit Servius (ad loc. cit. Virg.) hoc discrimen ex Plinio in lib. dub. serm. quod auguro dicamus, cum præsagio mentis futura colligimus: auguror vero, cum futura veris captamus auguriis. Sed tum ex modo allatis exemplis, tum ex iis, quæ in voce sequenti afferemus, satis apparet, id aut verum, aut perpetuum non esse.

AUGŪROR, aris, atus sum, dep. 1. prender augurio, augurare, predire, οἰωνίζομαι, ὀρνιθεύομαι, augurium ago, & ex eo futura prædico. Cic. l. 1. de Divin. c. 33. Calchas ex passerum numero belli Trojani annos auguratus est. Id. Fam. 6. ep. 6. Augurari alicui ex alitis involatu, e cantu sinistro oscinis, ex tripudiis, &c. Id. l. 1. de Divin. c. 15. Augurari vere. ¶ Translate est quovis modo futura prædicere, conjicere, ominari, existimare, judicare. Cic. 1. Tusc. c. 40. Augurari alicui mortem. Id. pro Mur. c. 31. Quantum ego opinione auguror. Id. l. 1. de Orat. c. 21. Ego enim, quantum conjectura auguror, non despero, fore, &c. Id. Verr. 4. c. 6. Ex nomine istius, quid in provincia facturus esset, perridicule homines augurabantur. Cæsar ad Cicer. post ep. 16. l. 9. ad Attic. Recte augurari de me (bene enim tibi cognitus sum) nihil a me abesse longius crudelitate. Curt. l. 10. c. 5. Augurari aliquid mente. Id. l. 4. c. 4. Macedones, iter monstrasse eam, augurabantur. Ovid. l. 3. ex Pont. ep. 4. v. 79. Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas: Hac ego contentos auguror esse deos. ¶ Particip. augurandus. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 64. Aves quasdam rerum augurandarum causa esse natas putamus. ¶ De discrimine inter auguror, & auguro V. vocem præced.

AUGUSTA, æ, f. Ex quo Romani Imperatores honoris causa Augusti nominari cœpere, eorum quoque uxores Augustæ dictæ sunt: cujus rei testimonia in nummis, & lapidibus passim exstant. Neque solum uxores, sed & matres aliquando, filiæ, sorores, &c. ut videre est apud Tacit. 15. Ann. c. 23. & 2. Hist. c. 89. ¶ Multæ etiam urbes Augustæ vocatæ sunt, quia vel Augusti Cæsaris jussu, & auspiciis conditæ, vel ab ipso coloniæ in eas deductæ, vel ab suis earum civibus, aut ab externis Principibus in honorem ejus ita nominatæ: quæ a Græcis Σεβασταὶ dicuntur. Hujusmodi sunt Augusta Prætoria, Augusta Taurinorum, Rauracorum, Augusta Emerita, & aliæ multæ, de quibus V. Geographos.

AUGUSTĀLE, is, n. tabernaculum ducis in castris. Legitur apud Quintil. l. 8. c. 2. ubi tamen alii Augurale reponi malunt.

AUGUSTALIĀNUS, a, um, adject. Impp. Theodos. & Valentinian. lib. 11. Cod. Theodos. tit. 5. leg. 3. Augustalianum officium. h. e. Præfecti Augustalis. Sic Augustalianum judicium, ibid. tit. 24. leg. ult.

AUGUSTALĬCUS, a, um, adject. idem quod Augustalis. Legitur in quadam Inscript. apud Fabrett. c. 6. n. 163.

AUGUSTĀLIS, le, adject. ad Augustum pertinens. Tacit. Ann. 1. c. 15. & 54. Augustales ludi. h. e. in honorem Augusti instituti, qui in vet. quodam Calendario apud Gruter. pag. 133. in mense Octobr. Augustalia absolute appellantur. Id ibid. c. 54. & Sueton. in Claud. c. 6. Sodales Augustales. h. e. sacerdotes viginti, & unus a Tiberio instituti, quibus postea quatuor supra numerum adjecti, qui sacra curarent in honorem Augusti inter deos relati. Tacit. 2. Ann. c. 83. Sacerdotes Augustales appellat: & 2. Histor. c. 95. absolute Augustales. ¶ Etiam in Coloniis, ac Municipiis Augustalium collegia instituta fuere ad eundem finem: in quibus sex primo nominati, Seviri Augustales dicebantur, creabanturque a Decurionibus. Postea cum ad multo plures excrevissent, in plura collegia partiti sunt, nempe Juvenum, ac Seniorum, quibus distincti VI Viri præerant. De his mentio fit in Petron. Satyr. c. 30. & in quamplurimis antiquis Inscriptionibus, quarum multas affert Norisius in Cenotaph. Pis. dissertat. 1. c. 6. ubi etiam refellit eorum opinionem, qui Augustales fuisse magistratus, non sacerdotes arbitrati sunt. V. ibi plura erudite disputata. ¶ Augustales etiam dicti sunt milites ab Augusto ordinariis juncti, ut docet Veget. l. 2. rei milit. c. 7. ¶ Denique Præfectus Augustalis dictus est Præfectus Ægypti, quia, lege ab Augusto lata, datum est ei imperium ad similitudinem proconsulis, ut Ulpian. loquitur Dig. lib. 1. tit. 17. qui est de Officio Præfecti Augustalis. Qua de re exstat etiam testimonium Taciti Ann. 12. c. 60. ¶ Hic idem vir spectabilis Augustalis vocatur lib. 10. Codic. tit. 31. leg. 57. & 59.

AUGUSTALĬTAS, atis, f. dignitas Sodalis Augustalis. Inscript. apud Gruter. pag. 215. n. 2. Subire onus Augustalitatis. Alia ibid. pag. 354. n. 7. Decernere alicui honorem Augustalitatis. ¶ Dicta est etiam aliquando Augustalitas dignitas Præfecti Ægypti. Ita enim accipienda videtur in Cod. Theodos. lib. 13. tit. ult. leg. 11. V. Augustalis.

AUGUSTANĔUS, a, um, adject. Augustanus. Legitur apud Vet. Auct. de Limitib. pag. 265. edition. Goes.

AUGUSTĀNUS, a, um, ad Augustum pertinens. Tacit. Ann. 14. c. 15. de Nerone. Tunc primum conscripti sunt equites Romani, cognomento Augustanorum, ætate, ac robore conspicui, &c. Videntur hi iidem fuisse, qui memorantur a Sueton. in Ner. c. 20. ¶ Augustana colonia ab Augusto deducta. Ulpian. Dig. lib. 50. tit. 15. leg. 1. Berytensis colonia Augustana. Torrentin. & Haloander habent Augustiana. Eadem lectionis varietas habetur in Lapidib. quos V. in Augustianus.

AUGUSTĀTUS, a, um, adject. In Papiriano jure apud Macrob. l. 3. Saturnal. c. 11. In templo Junonis Populoniæ augustata mensa est. h. e. dedicata, consecrata, & veluti augusta facta. Ita legit cum aliis quibusdam Turneb. l. 18. c. 4. sed plerique alii augusta.

AUGUSTE, adverb. religiosamente, piamente, santamente, σεμνῶς, rite, augurato, sancte, religiose. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 24. Liber, quem nostri majores auguste, sancteque cum Cerere, & Libera consecraverunt. & l. 3. c. 21. Deos omnes auguste, sancteque venerari. Id. de clar. Orat. c. 21. Non quod de religione dici posse augustius.

AUGUSTEĀNUS, a, um, ad Augustum pertinens. Frontin. de Colon. pag. 140. Goes. Ager limitibus Augusteanis pro parte assignatus. V. Augusteus.

AUGUSTĒUS, a, um, adject. Αὐγούστειος, ad Augustum pertinens. Sueton. in Claud. c. 11. Currum elephantorum Augusteo similem decernendum curavit. Al. leg. Augustino. Al. Augusto. Frontin. de Colon. pag. 119. 121. & 122. Goes. Augustei termini. h. e. rotundi ad modum columnæ, ita dicti quia Augustus eos recensuit, ut in Gloss. Rigalt. exponitur. Id. ibid. pag. 121. Ager lege Augustea assignatus. ¶ Augusteum, i, est ædes in honorem Augusti dicata. In Cenotaph. Pis. C. & L. Cæsar. Pisis in Foro, in Augusteo scrib. adfuer. Q. Petilius, &c. V. Noris. ibi dissertat. 1. c. 4.

AUGUSTIĀNUS, a, um, adject. Augustanus. Sueton. in Ner. c. 25. Sequentibus currum ovantium ritu plausoribus, Augustianos, militesque se triumphi ejus clamitantibus. (V. Augustanus.) Frontin. de Colon. pag. 106. & 139. Goes. Augustianum bellum. Inscript. apud Gruter. pag. 599. n. 7. Præpositus velariorum domus Augustanæ. Ita Gruter. at Gudius in ipso Lapide Augustianæ se vidisse testatur, ut & in alio in quo habetur Præpositus Opificibus domus Augustianæ. V. Augustanus.

AUGUSTĪNUS, a, um, adject. V. Augusteus. ¶ Augustini, orum, dicuntur ab Aggeno Urb. pag. 72. Goes. habitatores Coloniæ Augustæ. ¶ S. Aurelius Augustinus, Africanus ex Tagaste oppido, scriptor sanctissimus & eloquentissimus floruit sub finem sæculi Christi IV. & initio V.

AUGUSTO, as, a. 1. augustum, ac venerabilem reddo. Arnob. l. 6. pag. 201. Jamdudum istos videretis deos, quos exterior lævitas lenocinio fulgoris augustat, laminarum flatilium esse crates, &c.

AUGUSTUS, a, um, augusto, venerabile, sacro, σεβαστός, σεμνός, ἱερός, proprie dicitur de loco augurato, sacro, religioso, sancto, vel ab augeo, vel ab avium gestu, gustuve, quibus auguria captantur, ut Sueton. in Aug. c. 7. docet. Ovid. 1. Fast. v. 609. Sancta vocant augusta patres: augusta vocantur Templa, sacerdotum rite dicata manu. Hujus & augurium dependet origine verbi; Et quodcumque sua Jupiter auget ope. Cic. pro Dom. c. 53. Ara consecrata in loco augusto. Accius apud Non. c. 4. n. 330. Ut omnes ominibus faustis augustam faventiam adhibeant. h. e. religiosam. Virg. 7. Æn. v. 153 Augusta ad mœnia regis. h. e. augurio consecrata, ut & Servius exponit. Enn. apud Varr. l. 3. R. R. c. 1. Augusto augurio postquam inclyta condita Roma. augustum augurium potest etiam exponi magnum, & propitium, quo quis bono aliquo augetur. ¶ Generatim pro venerabili, magno, majestate pleno, quales sunt religiosæ res, & sacræ, grande, venerabile, maestoso. Cic. l. 1. de nat. Deor. c. 42. Eleusina sancta illa, & augusta. Id. Tuscul. 5. c. 13. Ex hoc Platonis quasi quodam sancto, augustoque fonte nostra omnis manabit oratio. Virg. 7. Æn. v. 170. Tectum augustum, ingens, centum sublime columnis. Id. 4. Georg. v. 228. Sedes apum augusta. h. e. nobilis, & quasi majestatis plena, ut Servius explicat. Nam, Esse apibus partem divinæ mentis, & haustus Ætherios, dixere quidam, ut ibid. v. 220. habetur. Sueton. in Ner. c. 1. Juvenes gemini augustiore forma. più grande, e maestosa dell' ordinario. Liv. in præfat. Miscendo humana divinis primordia urbium augustiora facere. Id. l. 1. c. 8. Cum cetero habitu se augustiorem, tum maxime lictoribus duodecim sumptis fecit. Ovid. Metam. 9. v. 279. de Hercule inter Deos relato. majorque videri Cœpit, & augusta fieri gravitate verendus. Stat. l. 4. silv. 8. v. 20. Ausoniæ pater augustissimus urbis. Plin. in paneg. c. 60. Augustissimum tribunal Consulum. ¶ Augustus honoris causa appellatus est a Senatu Octavius Cæsar post devictos, triumphatosque undique R. imperii hostes, clauso Jani templo, firmataque per orbem pace A. U. 717. ipso VII. M. Vipsanio Agrippa III. Coss. cum quibusdam censentibus, Romulum appellari oportere,

oportere, quasi & ipsum conditorem Urbis, prævaluisset Munatii Planci sententia, ut *Augustus* potius vocaretur, non tantum novo, sed etiam ampliore cognomine, ut ait *Sueton. in ejus vita cap.* 7. ut scilicet jam tum, dum colit terras, ipso nomine, ac titulo consecraretur, ut ait *Flor. in fi. lib.* 4. & ὡς καὶ πλεῖόν τι, ἢ κατὰ ἀνθρώπους ὤν, ut est apud *Dion. lib.* 53. Ejus deinde successores & ipsi *Augusti* sunt appellati, eorumque uxores *Augustæ*: quin crescente adulatione, *semper Augusti*, ut est apud *Auct. paneg. ad Maximian. & Constantin. cap.* 1. & apud *Symmach. l.* 2. *ep.* 30. & alibi. ¶ Mensis quoque Sextilis in ejusdem Octavii honorem *Augustus* dictus est, *Agosto*, quia eo mense primum consulatum inierat, tres triumphos in Urbem intulerat, Ægyptum in ditionem populi R. redegerat, finemque imposuerat bellis civilibus, ut est in ipso Senatus consulto hac de re lato, quod a *Macrob. Saturnal. l.* 1. *c.* 12. *ad fin.* refertur. Adjective *Juvenal. sat.* 3. *v.* 9. Augusto recitantes mense Poetas. *Martial. l.* 12. *epigr.* 68. Augustis redit Idibus Diana. *Plin. l.* 2. *c.* 47. Ante calendas Augustas. Adde *Colum. l.* 11. *cap.* 2. & *Inscription.* apud *Gruter. pag.* 731. *n.* 3. ¶ De iis, quæ ad Cæsarem Augustum pertinent. *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 5. *v.* 18. & *Vellej. l.* 2. *c.* 126. Pax Augusta. *h. e.* ab Augusto parta. *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 2. *v.* 76. Domus Augusta. & *lib.* 1. *ep.* 2. *v.* 117. Augustæ aures. & *lib.* 4. *ep.* 5. *v.* 10. Forum Augustum. *h. e.* ab Augusto ædificatum in regione Urbis octava, cum æde Martis ultoris, ut est apud *Sueton. in ejus vita, cap.* 29. quod forum inter magnifica Urbis opera *Plin. l.* 6. *c.* 15. recenset. *Ovid.* 3. *Trist. eleg.* 8. *v.* 13. Augustum numen. *Martial. l.* 7. *epigr.* 39. Augusta aula. *h. e.* Domitiani. ¶ *Augusta aqua* dicta est, quam Augustus in supplementum Marciæ perduxit, & in ipsam Marciam immisit, ut est apud *Frontin. de aquæduct. artic.* 12. & *in Monum. Ancyr.* apud *Gruter pag.* 232. ¶ Alia est *Augusta aqua* ab eodem Romam perducta, quæ ex Alsietino lacu concipiebatur. *Frontin. ibid. artic.* 11. V. *Alsietinus*. ¶ Apud *Plin. l.* 15. *c.* 30. & *lib.* 17. *c.* 10. dicitur *augusta laurus*, quæ amplissima est & arbore, & folio, baccis gustatu quoque non asperis: *regia* etiam ob id appellata. ¶ Via Augusta (ab auctore nominata) in Faliscis fuisse dicitur, & per Anniam in Flaminiam desiisse. V. *Annia*. ¶ *Augusta charta* vocata est ea, quæ, officinis Romam translatis lota ibi diligentius, & retractata est, *carta reale*: tenuitque aliquamdiu principatum: donec sub Claudio melior excogitata est. Antea *hieratica* dicebatur, religiosis tantum voluminibus dicata. *Id. l.* 13. *c.* 12. ¶ Præterea *Augustum* dictum est genus marmoris sub Augusto in Ægypto repertum. *Id. l.* 37. *c.* 7. ¶ Inter varia ficorum genera *augustas* enumerat *Macrob. l.* 2. *Saturn. c.* 16. & fortasse intelligit ficos virides biferas, quas Augustus maxime appetebat, ut narrat *Sueton. in ejus vita cap.* 76. ¶ *Historia Augusta* est historia Augustorum. *Vopisc. in Tacit. cap.* 10. Cornelius Tacitus scriptor historiæ Augustæ.

AVIA, æ, f. *avola, nonna*, μάμμη, μαμμία, patris, vel matris meæ mater. *Plaut. Truccul.* 4. 3. 34. Matres duas habet, & avias duas. ¶ Metonymice *Pers. sat.* 5. *v.* 92. Dum veteres avias tibi de pulmone revello. *h. e.* inveteratas, & diu conceptas animo opiniones, quas vel ab avia puer didicisse videri potes. ¶ Est etiam nomen cujusdam herbæ. *Colum. l.* 6. *c.* 14. *ad fin. ex Celso*. Herba, quæ vocatur avia cum sale trita, & imposita. ¶ Si divinare quis velit, non absurde dicere possit, aviam esse eandem ac *senecionem*, quam ita appellarunt Latini, quod vere canescat, & ob id ipsum Græci ἠριγέρωντα. Juvat hanc conjecturam *Apulej. de herb. c.* 75. ubi tradit, senecionis flores a Græcis πάππους vocari, a nobis *avos* dici posse. Apud *Colum.* alii aliter leg.

AVIARIUM, ii, n. *uccelliera, uccellajo, pollajo*, ὀρνιθών, locus conclusus, in quo aves altiles custodiuntur, & aluntur: de quo multa *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 3. & 5. ubi docet hoc nomine primum significatam esse eam villæ partem, quæ & gallinis, & columbis alendis assignata erat: postea ita dictum esse locum, in quo alebantur delicatiores aves, ut turdi, pavones, & hujusmodi, ad luxum cœnarum. *Columel.* vero *lib.* 8. *c.* 1. tradit, *aviaria* appellari etiam piscinas, in quibus nantes volucres servantur, ut anates, anseres: quamvis hæc loca proprium insuper nomen habeant. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 1. Nihil ei restabat præter balnearia, & ambulationem, & aviarium. ¶ *Aviaria* etiam dicuntur cubilia avium in nemoribus. *Virg.* 2. *Georg. v.* 430. Sanguineis inculta rubent aviaria baccis.

AVIARIUS, ii, m. *pollajuolo*, ὀρνιθοκόμος, qui aviarii curam gerit. *Colum. l.* 8. *c.* 3. *de gallinariis*. Aviarius subinde debet speculari, aut incubantis, aut parturientis fetus. *Inscrips.* apud *Reines. class.* 11. *n.* 33. & *Murator. pag.* 971. *n.* 6. Priscus L. VarI Ambiboli aviarius altiliarius. *h. e.* qui altilia curat, & farcit, qui & *fartor avium* dictus est.

AVIARIUS, a, um, adject. *da uccelli*, ad aves pertinens. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 5. Pro pariete rete aviarium est objectum.

AVICELLA, V. *Aucella*.

AVICULA, æ, f. *uccelletto, augellino*, ὀρνίθιον, ὀρνιθάριον, parva avis. *Gell. l.* 2. *c.* 29. Aviculæ nidulus. *Apulej. l.* 11. *Metam.* Aviculæ canoræ. ¶ Quidam putarunt esse etiam diminutivum ab *avia*, afferentes illud *Cicer. pro Flacc. c.* 36. *in fi.* Festivus filius aviculæ minime suspiciosæ, &c. sed ibi legendum est *aniculæ*.

AVICULARIUS, ii, m. idem quod aviarius, apud *Apic. l.* 8. *c.* 7.

AVIDE, *avidamente, bramosamente, golosamente*, ἐπιθυμητικῶς, ἁρπαλέως, λίχνως, cum aviditate, cupide. *Petron. in Satyr. c.* 111. Avide replere se cibo. *Sueton. in Calig. c.* 18. Hilarius, & avidius vesci. *Plin. l.* 17. *c.* 2. Avide esurire. *Cic. de Senect. c.* 8. Græcas litteras sic avide arripui, quasi diuturnam sitim explere cupiens. *Id. ibid. c.* 20. Avide appetere aliquid. *Liv. l.* 23. *c.* 18. Avidius immergere se in voluptates. *Cic. Phil.* 14. *c.* 1. Avidissime exspectare aliquid. *Id. Attic. l.* 12. *ep.* 41. Avide sum affectus de fano. *h. e.* vehementer cupio, ut fanum fiat. *Liv. l.* 34. *c.* 15. Extra ordinem avidius procurrere. *Id. l.* 28. *c.* 27. Avide credere. *Curt. l.* 3. *c.* 6. Avide intueri aliquem. *Petron. in Satyr. c.* 22. Avidius rixari.

AVIDITAS, atis, f. *avidità, ingordezza, brama, voglia ardente*, ἐπιθυμία, cupiditas, desiderium. *Cic. de Senect. c.* 14. Senectus mihi sermonis aviditatem auxit, potionis, & cibi sustulit. *Plin. l.* 20. *c.* 16. Aviditas ad cibos. *Cic.* 3. *de Fin. c.* 2. Inexhausta aviditas legendi. *Id.* 2. *Offic. c.* 11. Ad divitias plerique inflammati aviditate rapiuntur. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c. ult.* Infinita aviditas gloriæ me tenet. *Tacit. l.* 1. *Hist. c.* 52. Aviditas imperandi. ¶ Speciatim ponitur pro nimia pecuniæ aviditate. *Plaut. Merc. prol. v.* 29. Inhæret etiam aviditas, desidia, injuria. ¶ Item pro appetentia cibi, *appetito, fame*. *Plin. l.* 23. *c.* 1. Uvæ in ollis servatæ & os, & stomachum, & aviditatem excitant. *Id. ibid. c.* 8. Amygdalæ aviditatem faciunt. *Id. l.* 20. *c.* 7. Lactuca in cibis aviditatem incitat, inhibetque eadem. ¶ In plurali numero. *Plin. l.* 11. *c.* 6. Alveum illinunt amarioribus succis contra aliarum bestiolarum aviditates.

AVIDITER, *avidamente*, avide. *Apulej. l.* 4. *Metam.* Aviditer ingurgitare merum. *Arnob. sub init. l.* 5. Invadere aviditer pocula.

AVIDUS, a, um, *bramoso, voglioso, ingordo, avido*, γλιχόμενος, ἐπιθυμητικός, cupidus, vehementer appetens: ab *aveo*. *Terent. Eun.* 5. 4. 16. Avidus cibi. *Justin. l.* 9. *c.* 8. vini. *Liv. l.* 22. *c.* 21. Hispanorum inquieta, avidaque in novas res ingenia. *Terent. Eun.* 1. 2. 51. Ejus frater aliquantulum ad rem est avidior. *Cic. Phil.* 5. *c.* 8. Avidus in pecuniis locupletum. *Plin. l.* 7. *c.* 55. Avidus numquam desinere. *Ovid. Metam.* 10. *v.* 472. avidus cognoscere amantem. *Lucanus l.* 6. *v.* 696. Et Chaos innumeros avidum confundere mundos. *Cic. pro Leg. Manil. c.* 3. Avidus laudis. *Id. pro Marcell. c.* 8. Avidissimus gloriæ. *Id. in Orat. c.* 29. *in fi.* Aures avidæ, & capaces. *Ovid. Heroid. ep.* 4. *v.* 15. Avidus ignis. *Id. l.* 1. *Trist. eleg. ult. v.* 31. Rapina avida. *Martial. l.* 1. *epigr.* 50. Avida sitis. *Plin. l.* 14. *c.* 22. Avidi oculi. *Lucret. l.* 4. *v.* 595. Humanum genus est avidum nimis auricularum. *h. e.* habet aures avidas audiendi. ¶ Cum dativo. *Tacit. l.* 1. *Hist. c.* 7. Servorum nimis subitis avidæ. ¶ Speciatim ponitur pro nimis cupido pecuniæ. *Cic. pro Rosc. Com. c.* 7. Callidum imperitus, liberalis avidum fraudavit. *Plaut. Pers.* 2. 3. 14. Triparcos homines, vetulos, avidos, aridos. *Id. Trinum.* 4. 1. 6. Avidis moribus esse. *Id. Aulul. prol. v.* 9. Avido ingenio esse. ¶ In illo *Lucretii l.* 5. *v.* 201. quantum cæli tegit impetus ingens, Inde avidam partem montes, silvæque ferarum Possedere, &c. *avidam partem* interpretari possumus vastam, ingentem: quia avidus magna appetit: nisi malis esse hypallagen, & *avidam* partem dici, hoc est avide occupatam. Al. leg. *aliam*: al. *habitant*. Similiter apud *eund. l.* 2. *v.* 1064. & *l.* 5. *v.* 471. *avidum complexum ætheris* intelligunt nonnulli vastum, ingentem.

AVIENUS, i, Rufus Festus Avienus poeta patria, ut multi putant, Hispanus, ut alii, Italus, multa scripsit, e quibus adhuc supersunt Metaphrasis Arati, & Periegeseos Dionysii Alexandrini, Fabulæ aliquot Æsopi (quamquam has *Flavio Aviano* alii tribuunt.) & quædam alia minutiora. Vixit Theodosii Junioris, Marciani, & Leonis Thracis temporibus, Macrobii fere æqualis (qui eum in Saturnalibus suis loquentem inducit) post initium sæculi Christi quinti: scripsitque, ut illis temporibus, adeo eleganter, & Latine, ut dignus videri possit, qui inter superioris ætatis scriptores referatur.

AVILLAS, agnas esse recentis partus, scribit *Paul.* ex *Festo*.

AVIS, is, f. *uccello, augello*, ὄρνις, οἰωνός, volucris omnis, quæ ova parit, & pennis prædita est. Itaque hoc nomine veniunt etiam gallinæ, anates, anseres. Hinc *Paul. Dig. lib.* 32. *leg.* 63. docet, avibus legatis, anseres, phasianos, & gallinas, & aviaria deberi. Hinc etiam liquet, minus late patere *avis* vocem, quam *volucris*. Nam apes, vespæ, muscæ, papiliones, *volucres* quidem sunt; non tamen *aves*. Quamquam hoc discrimen non est perpetuum. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 70. *de aquila*. Illa enim avi volat nulla vehementius. *Horat. de art. Poet. v.* 13. Serpentes avibus geminentur, tigribus agni. ¶ De variis avium volandi rationibus fuse, & curiose *Plin. l.* 10. *c.* 38. ¶ Quia vero *aves* habent præcipuum in auguriis locum, *bona avis* pro bono omine, *adversa*, & *mala* pro malo ponitur. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 513. Este bonis avibus visi natoque, mihique. *Liv. l.* 6. *c.* 12. Dii, qui secundis avibus in prœlium miserint. *Plaut. Epid.* 2. 2. 2. Avi sinistra exire. *Horat. l.* 1. *od.* 15. *v.* 5. Mala ducis avi domum, &c. *Vetus Poeta* apud *Cicer. l.* 1. *de Divin. c.* 16. Adversa avi solvere. ¶ *Alba avis* proverb. de re admodum rara, & fausta. Paucæ enim eo colore aves sunt. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 28. Qui avem albam videntur bene sentientem civem videre. ¶ In illo *Plauti Pœn.* 5. 2. 15. Quænam illæc avis est, quæ huc cum tunicis advenit? *avis* dicitur tunicatus homo, & in tunica habens manicas alarum instar. ¶ In ablativo sing. potest & *ave* dici sine reprehensione, ut *Varr. l.* 7. *L. L. c.* 37. & *Priscian. l.* 7. *pag.* 7.. *Putsch.* docent: quamquam *Charis. l.* 1. *pag.* 96. id negare videatur. *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 5. Ave sinistra. *Ovid.* 2. *Amor. eleg.* 6. *in f.* Ora fuere mihi plus ave docta loqui.

AVISPEX, ispicis, qui aves inspicit auguriis captandis. V. *Extispex*.

AVITE, adverb. ab avo. *Tertull. advers. Valentinian. c. ult.* Dominus Jesus filius hominis avite pronuntiatus. *Al. aliter leg.*

AVITIUM, ii, n. grex avium, quemadmodum *servitium* servorum turbam significat. *Apulej. in Florid. sub fin.* Tam pulcra ales, quæ ex omni avitio longe præcellit.

AVITUS, a, um, *degli avi*, *προγονικός*, qui ab avis, & majoribus nostris ad nos pervenit. *Cic.* 2. *Agrar. c.* 30. Paternæ, atque avitæ possessiones. *Id. Fam.* 13. *ep.* 34. Avitum mihi hospitium est cum Lysone. *Id. l.* 1. *Tuscul. c.* 19. Patria, atque avita philosophia. *Propert. l.* 2. *eleg.* 19. *v.* 23. Sanguine avito nobilis. *Id. l.* 4. *eleg.* 11. *v.* 29. Avita tropæa. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 38. Avita nobilitas. *Justin. l.* 1. *c.* 1. Avitus gentium mos. *Ovid. Metam.* 6. *v.* 239. aviti nominis heres. *Id. ibid. v.* 650. sedens solio sublimis avito. *Liv. l.* 1. *c.* 6. Avitum malum regni cupido. *Ovid. de art. aman. v.* 696. Avitum merum. *h. e.* vetus, quasi ab avis conditum. ¶ De brutis animalibus. *Colum. l.* 6. *c. penult.* Ubi asina, & onagro natus admittitur equæ, quidquid ex eo provenit, paternam formam, & modestiam, fortitudinem, celeritatemque avitam refert. Adde *l.* 7. *c.* 2. *ad fin.*

AVIUS, a, um, adject. *senza strada*, *o lontano dalla strada*, *ἄνοδος*, *ἄβατος*, qui est sine via, vel a via remotus. *Horat. l.* 1. *od.* 23. *v.* 2. Avii montes. *Virg.* 2. *Georg. v.* 328. Avia tum resonant avibus virgulta canoris. *Vellej. l.* 2. *c.* 55. Solitudines aviæ. *Sallust. in Jug. c.* 58. Nocturnis, & aviis itineribus Metellum sequitur. ¶ Substantive. *Virg.* 2. *Æn. v.* 736. namque avia cursu Dum sequor, & nota excedo regione viarum. *Vellej. l.* 2. *c.* 75. Avia itinerum. *Tacit.* 6. *Ann. c.* 21. Per avia, ac derupta præire. *Id.* 2. *Ann. c.* 15. Avia Oceani. & *cap.* 68. Avia saltuum. *Id. Ann.* 13. *c.* 37. Avia Armeniæ. ¶ *Avius* etiam dicitur, qui a via recedit. *Virg.* 11. *Æn. v.* 810. Continuo in montes se se avius abdidit altos, Occiso pastore, lupus. ¶ Translate *Lucret. l.* 2. *v.* 81. Avius a vera longe ratione vagaris. *Id. l.* 3. *v.* 464. Quin etiam morbis in corporis avius errat Sæpe animus. dementit enim, deliraque fatur. *Silius l.* 12. *v.* 493. init nunc avia cœpto consilia. *h. e.* quæ a cœpto abducunt.

AULA, læ, f. *atrio*, *cortile*, *αὐλή* in Græcorum ædificiis est idem, quod atrium, seu locus sub dio in ædibus. Docet enim *Vitruv. l.* 6. *c.* 10. ubi de eorum ædificiis disserit, mesaulas dici itinera inter eorum peristylia, & hospitalia, *quod inter duas aulas media sunt interposita*, hoc est per quas ab uno ad aliud atrium transitur. Hoc sensu *Virg. Æn.* 3. *v.* 353. Illos porticibus rex excipiebat in amplis: Aulai in medio libabant pocula Bacchi. *aulai* genitivus est Græci moris, diphthongo soluta per diæresim. Sic *terrai*, *pictai*, & alia. Et quia domus Principum utpote amplior ceteris, plures aulas seu atria habere solet, factum est, ut *aulæ* nomine a Latinis appellaretur & per metonymiam ipsi Principum, ac Regum servi, & ministri, *palagio reale*, *la Corte*. *Horat. l.* 3. *od.* 11. *v.* 16. janitor aulæ Cerberus. *h. e.* regiæ Plutonis domus. *Id. l.* 2. *od.* 10. *v.* 7. caret invidenda Sobrius aula. *Cic. Fam.* 15. *ep.* 4. Rex sine tumultu, ac sine armis, omni auctoritate aulæ communita, regnum cum dignitate obtinuit. *Senec. l.* 2. *de ira*, *c.* 33. Rarissimam rem in aula consequi, senectutem. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 43. Divisa, & discors aula erat, tacitis in Drusum, aut Germanicum studiis. *Id. Ann.* 6. *c.* 43. Potiri aula. *aver tutta l' autorità in corte*. *Sueton. in Ner. c.* 6. Esse inter ludibria aulæ. *Lucan. l.* 8. *v.* 494. exeat aula, qui volet esse pius. ¶ *Aula regia* erat locus in scenæ medio exterius ornatius, quod Regum (præsertim in Tragicis) domicilium referebat. *Vitruv. l.* 5. *c.* 7. Græci *βασίλειον* dicunt, & *οἶκον ἔνδοξον*, *sala regia*. ¶ *Virgilius* aulam vocat sedem, & cellam regis apum *l.* 4. *Georg. v.* 201. ipsæ Regem, parvosque Quirites Sufficiunt, aulasque, & cerea regna refingunt. ¶ Antrum etiam hac voce significari quidam putant, afferuntque illud *Virg. Æn.* 1. *v.* 144. illa se jactet in aula Æolus, & clauso ventorum carcere regnet. Et *Silii l.* 6. *v.* 216. Jamque ubi feralem strepitu circumsonat aulam, &c. ubi de antro loquitur, in quo immanis serpens degebat. Verum aptius dicemus, aulam Æoli ejus regiam esse, ubi ventis imperat; aulam serpentis locum, in quo cædibus & veneno quodammodo regnat. ¶ Significat etiam septum animalium, caulam, stabulum, tum apud Græcos, teste *Polluce l.* 1. *c.* 12. & *lib.* 9. *c.* 4. & aliis, tum apud Latinos, *pecorile*, *mandra*, *stalla*. *Propert. l.* 3. *eleg.* 11. *v.* 39. vacuum pastoris in aulam Dux aries saturas ipse reduxit oves. *Petron. in Satyr. c.* 119. Tigris aurata gradiens vectatur in aula. *h. e.* in cavea. V. locum, & *Burmanni* notas. *Gratius* quoque in *Cyneg. v.* 167. aulam vocat septum, ubi custodiuntur canes venatici. ¶ *Aulæ* etiam dicuntur, si *Servio* credimus *ad* 9. *Æn. v.* 60. septa in sacris ædibus, & in tribunalibus, quæ turbas prohibent. ¶ Est præterea *aula* vas illud, quod frequentius *olla* dicitur. Facile enim *au* in *o* longum vertitur, ut a *caudex codex*, a *plaustrum plostrum*, &c. *pentola*, *pignatta*. *Cato R. R. c.* 86. Postea in aulam indat, & aquam puram, coquatque. *Plaut. Curcul.* 2. 3. 89. Poculum grande, aula magna. *Id. Cas.* 4. 1. 16. Aulas pervortunt, ignem restinguunt aqua. Adde *in Aulul.* sæpe, *&* *in fragm. Amphitr.* apud *Non. c.* 15. *n.* 1.

AULÆA, æ, f. *αὐλαία*, idem quod aulæum. *Curt. l.* 8. *c.* 5. Cum post aulæam, quæ lectos obduxerat, staret.

AULÆUM, i, n. *arazzo*, *tapeto*, *cortinaggio*, *αὐλαία*, *παραπέτασμα*, *τὰ περιστρώματα*, velum intextum, & picturatum, quo parietes ædium teguntur, lecti, & mensæ insternuntur, peripetasma, peristroma: ita dictum, quod illo aulæ ornari solent. *Servius ad Virg.* 3. *Georg. v.* 25. docet, *aulæa* dicta esse a Latinis ab aula Attali Regis, in qua primum hujusmodi vela inventa sunt, cum ejus hereditatem populus Romanus adiit: quod etiam *Varro* indicat apud *Non. c.* 14. *n.* 4. Usurpatur sæpius in plurali numero, quam in singulari. *Curt. l.* 9. *c.* 15. Lectis circumdare aulæa, purpura auroque fulgentia. *Virg.* 1. *Æn. v.* 701. aulæis jam se Regina superbis Aurea composuit sponda. *Horat. l.* 2. *sat. ult. v.* 54. Aulæa suspensa. *Propert. l.* 2. *eleg.* 23. *v.* 46. Porticus aulæis nobilis Attalicis. ¶ De sipario, quo scena obtegitur. *Cic. pro Cœl. c.* 27. Scabilla concrepant, aulæum tollitur. *Phædr. l.* 5. *fab.* 7. *v.* 23. Aulæo misso. *Ovid. Metam.* 3. *v.* 111. ubi tolluntur festis aulæa theatris. *Horat. de art. poet. v.* 154. Si plausoris eges, aulæa manentis, &c. *Juvenal. sat.* 14. *v.* 262. ergo omnia Floræ, Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas. *h. e.* ludos, Floralia, Cerealia, &c. ¶ De toga picta, & sinuosa, *Juvenal. sat.* 10. *v.* 38. & pictæ Sarrana ferentem Ex humeris aulæa togæ.

AULAR, aris, n. *coperchio*, aulæ, vel alterius vasis operculum, *πῶμα*. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 15. Cum aular impositum est in doliis, fiunt pingues. Ita *Scalig.* emendat. nam editi fere omnes habent *cum cumulatim*.

AULAX, ăcis, *solco*, *αὖλαξ*, *ακος*, *ἡ*, Græce est sulcus, qui aratro fit in agro. *Auson. ep.* 10. *v.* 9. Et si Pierias patitur lirare sorores, Nunquam ipse torquet aulaca. *aulaca* accusativus est Græcæ positionis, & in pluribus optim. editionib. Græce legitur.

AULETES, tæ, m. *sonatore di flauto*, *o piva*, *αὐλητής*, idem ac tibicen: ab *αὐλός*, tibia. Legunt quidam apud *Cicer. pro Mur.* V. *Aulœdus*. ¶ *Auletes* cognomine dictus est Ptolemæus pater Cleopatræ, quod tibia adeo delectaretur, ut eam palam sonare, choraulæ more, non puduerit, ut narrat *Strabo lib.* 17.

AULETĬCUS, a, um, *da flauto*, *αὐλητικός*, ad tibiam pertinens, quæ Græce *αὐλός* dicitur. *Plin. l.* 16. *c.* 36. Orchomenius calamus est continuo foramine pervius, quem auleticum vocant: hic tibiis utilior.

AULICŎQUUS, a, um, qui in aula, seu olla coquitur. *Paul. ex Festo* in *Aulas*: Aulicoqua exta, quæ in aulis coquebantur, dicebant, id est elixa. *Al. leg.* aulicoctia, *vel* aulicocia.

AULĬCUS, a, um, *di corte*, *aulico*, *αὐλικός*, ad aulam, seu domum Principis pertinens. *Sueton. in Domit. c.* 4. Aulicus apparatus. *Id. in Ner. c.* 45. Luctatores aulici. ¶ *Aulici*, *orum*, sunt servi, & ministri aulæ, *cortigiani*. *Nepos in Datam. c.* 5. Aulicorum invidia. *Sueton. in Calig. c.* 19. Aulici interiores. Adde *Mamertin. in gratiar. act. ad Julian. cap.* 11. & 19.

AULIS, is, & idis, f. *Aulide*, *Αὐλίς*, regiuncula saxosa Bœotiæ, e regione Chalcidis urbis Eubœæ, cum urbe, & portu capaci. Huc Græcos convenisse ferunt, deliberandi causa, bellumne Trojanis inferendum esset. Hinc locus *Aulis* nominatus est, ab *αὐλις*, castra, tentorium. *Virg.* 4. *Æn. v.* 425. Non ego cum Danais Teucrorum exscindere Gentem Aulide juravi. *Lucan. l.* 5. *v.* 236. ad iniquam classibus Aulin.

AULĬUM, i, n. parva aula, seu olla. Afferunt quidam locum *Catonis* apud *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 4. In Italia in scrobes terna, atque quaterna millia aulia succidia. At *Scaliger* monet legendum *a vila* pro *villa*. nam antiqui non geminabant consonantes.

AULIX, ĭcis, m. *solco*, videtur idem esse, quod *aulax*. *Veget. de re veterin. l.* 1. *c.* 56. *sub fin.* In sicco, æqualique solo digeritur creta ad similitudinem stadii, quod aulicibus asperius sit. *Et mox*. In quo spacio cum equus frequentissime exerceri cœperit, in illos aulices necessario offendit, & ungulas impingit.

AULŒDUS, i, m. *sonatore di flauto*, *o piva*, *αὐλῳδός*, *αὐλητής*, tibicen: ab *αὐλός*, tibia. *Cic. pro Mur. c.* 13. Ut ajunt in Græcis artificibus, eos aulœdos esse, qui citharœdi fieri non potuerint. Ita *Manut.* edidit, & ita legit *Quintil. l.* 8. *c.* 3. hunc eundem locum referens: at *Victorius* auletas.

AULULARĬA, æ, f. titulus Comœdiæ Plautinæ, in qua inducitur senex avarus aulam, seu ollam habens auri plenam. Ipsa vox est ab *aulula* diminutivo ab *aula*: cujus tamen exemplum adhuc nullum vidimus.

AULUS, i, m. prænomen est Latinum, quod passim occurrit in Romanorum civium appellationibus, ut *A. Postumius Albus*, *A. Hostilius Mancinus*. In libello *de nominibus Romanorum* (quem alii *Valerio Maximo*, alii C. *Titio Probo*, alii *Julio Paridi*, alii aliis tribuunt) dicuntur *Auli*, *qui Diis alentibus nati sunt*. Alii censent, ita dictos esse ab aulis, idest ollis faciendis. ¶ Est etiam *aulus* piscis quidam e pectinum genere: ita appellatus a similitudine tibiæ, quæ Græce *αὐλός* dicitur. *Plin. l.* 32. *c.* 9.

AUMARĬUM, ii, n. *Petron. in fragm. pag.* 673. *Burm.* In aumarium memet conjeci. *Fulgent. de prisco serm. in fi.* interpretatur locum secretum publicum, sicut in theatris, aut circo: v. gr. latrinam publicam. Alii leg. *aumatium* eodem sensu. *Turneb. l.* 26. *c.* 10. suspicatur legendum *automatium*, ut locus significetur theatri, vel circi, ubi erant machinæ, quæ *automata* a Græcis vocantur. Alii putant corruptum esse ex *armarium*.

AVOCAMENTUM, ti, n. *divertimento*, *ἀποτροπή*, id, quo ab aliqua re avocamur, & abstrahimur. *Plin. l.* 8. *ep.* 23. Omnia mihi studia, omnes curas, omnia avocamenta exemit, excussit, eripuit dolor. & *epist.* 5. Admittere avocamenta doloris. Adde *in paneg. c.* 82. & *Apulej. in Apolog.*

AVOCATĬO, onis, f. actus avocandi, & abstrahendi ab aliqua re. *Cic.* 3. *Tuscul. c.* 15. Levationem ægritudinis in duabus rebus ponit, avocatione a cogitanda molestia, & revocatione ad contemplandas voluptates. *Senec. epist.* 56. *ante med.* Quæ me sine avocatione circumstrepunt. *senza mia distrazione*.

AVOCĀTOR, otis, m. qui avocat. *Tertull. de carne Christi*, *cap.* 5. *in fi.* Nec mortuorum suscitator, sed vivorum avocator.

AVOCĀTRIX, icis, f. quæ avocat. *Tertull. de anim. c.* 1. Vis perniciosissima, omnis veritatis avocatrix.

AVOCĀTUS, a, um, *chiamato altrove*, *divertito*, *distolto*, alio vocatus, abstractus. *Liv. l.* 4. *c. ult.* Pars tribunorum ad Volscum avocata bellum. *Tacit. Ann.* 3. *c.* 37. Solus, & nullis voluptatibus avocatus, mœstam vigilantiam, & malas curas exerceret.

AVOCO, as, avi, atum, a. 1. chiamare altrove, divertire, distorre, staccare, ἀποκαλέω, ἀποτρέπομαι, ab aliqua re revoco, abstraho, abduco, averto: ex a præposit. & voco, as. Cic. Phil. 2. c. 10. Nihil prætermisi, quin Pompejum a Cæsaris conjunctione avocarem. Id. pro Rosc. Amer. c. 32. Quos jam ætas a prœliis avocabat. Id. de Senect. c. 5. Senectus avocat a rebus agendis. Id. 2. Phil. c. 45. Ne metus quidem te a fœdissimis factis potest avocare. Id. de Harusp. resp. c. 9. Deterrere, atque avocare animos a religione. Id. 1. de Fin. c. 1. aliquem a Philosophia. Id. pro Balb. c. 26. in f. aliquem a contentione. Id. 2. de Legib. c. 4. Vocare ad recte facta, & avocare a peccatis. Quintil. l. 6. c. 5. ad fin. Avocare judicem in aliam quæstionem. h. e. a re proposita ad aliam avertere. Senec. epist. 56. ante med. Animum cogo sibi intentum esse, nec avocari ad externa. Id. de consol. ad Polyb. c. 36. sub fin. Luctum suum intempestivis avocare lusibus. ¶ Translate Cic. l. 1. Acad. c. 4. Avocare philosophiam a rebus occultis, & ab ipsa natura involutis, & ad vitam communem adducere. Id. in Orat. c. 14. Avocare controversiam a propriis personis, & temporibus. ¶ Avocare concionem ab aliquo magistratu est concionem a magistratu, qui eam advocavit, abducere. Messala apud Gell. l. 13. c. 15. Consul ab omnibus magistratibus & comitiatum, & concionem avocare potest. ¶ Cum dativo Id. ibid. sub fin. Nec avocare alius alii posset, si concionem habere vellet. ¶ Avocare se est divertirsi, ricrearsi. Arnob. l. 7. pag. 215. Parvuli pusiones, ut abstineant a ploratibus, passerculos, pupulos, equuleos, panes accipiunt, quibus avocare se possint. ¶ Avocare aquam apud Paul. Dig. lib. 39. tit. 2. leg. 26. est ab una in aliam partem derivare, & abducere. Ita enim ibi legitur in opt. edition. Torentini. Nam Haloand. habet evocare. ¶ Avocare factum alicujus pro revocare, efficere, ut factum non sit, Ulpian. ibid. tit. 5. leg. 6. ¶ Pro revocare, recipere, auferre ab aliquo, Scævola lib. 22. tit. 3. leg. 6. Ut partem ejus, quod in fraudem datum esset, posset avocare. Pompon. lib. 19. tit. 1. leg. 3. Avocare possessionem. ¶ Cum dativo personæ Paul. Dig. lib. 35. tit. 2. leg. 1. a med. Si legatarius possessionem nactus est, & non potest avocari ei res, &c.

AVOLO, as, avi, atum, n. 1. volar via, ἀφίπταμαι, volando fugio, evolo. Cajus Dig. lib. 41. tit. 1. leg. 5. Pavones, qui ex consuetudine avolare, & revolare solent. ¶ Translate est celeriter fugere. Virg. Æn. 11. v. 712. avolat ipse, Haud mora, conversisque fugax aufertur habenis. Cic. Attic. l. 9. ep. 10. Experiar certe, ut hinc avolem. Id. 2. de Fin. c. 32. Fluit voluptas corporis, & prima quæque avolat. Liv. l. 1. c. 57. Citatis equis avolant Romam. Id. l. 3. c. 61. avolat deinde ad equites. Utroq. loc. al. advolant. Utraque lectio proba.

AURA, æ, f. vento piacevole, arietta, aura, αὔρα, & αὔρη. aer lenis, & placide spirans. Græca quidem vox, sed usu Latina facta. Plin. l. 5. ep. 6. Semper aer spiritu aliquo movetur: frequentius tamen auras, quam ventos habet. Virg. 2. Æn. v. 726. Et me, quem dudum non ulla injecta movebant Tela, neque adverso glomerati ex agmine Graji, Nunc omnes terrent auræ. Adde Plin. l. 2. c. 45. ¶ Aeris auras sæpe dixit Lucretius, ut lib. 1. v. 207. l. 2. v. 203. l. 3. v. 753. l. 6. v. 1225. &c. sic auras aerias non semel, ut l. 5. v. 502. & l. 4. v. 931. & Virg. 5. Æn. v. 520. qua loquendi ratione ostenditur, auram proprie significare aerem spirantem, & se moventem. Nam ut multi Græci Etymologi docent, est aura ab ἄω, spiro, vel ab ἀὴρ, aer, & ῥέω, fluo. Isidor. l. 13. Orig. c. 11. Agitatus aer auram facit. Ovid. Metam. 15. v. 246. tenuatus in auras, Aeraque humor abit. ¶ Sumitur tamen sæpe generatim pro aere, aut vento, vento, aria. Virg. Eclog. 9. v. 53. Omnes ventosi ceciderunt murmuris auræ. Id. 4. Georg. v. 171. taurinis follibus auras Accipiunt, redduntque. Id. Æn. 3. v. 356. auræ Vela vocant, tumidoque inflatur carbasus austro. Horat. l. 1. od. 2. v. 48. Ocyor aura. Senec. in Med. v. 304. de navigantibus. Animam levibus auris credere. Id. in Oedip. v. 599. Trahere auras. h. e. spiritum ducere. Virg. 1. Æn. v. 550. & Æn. 2. v. 339. Vesci aura. h. e. vivere. Sic Æn. 1. v. 391. Auras vitales carpere. Et Quintil. in proœm. l. 6. Auram communem haurire. Virg. 6. Æn. v. 194. Dirigere cursus per auras. per l' aria. Sic Æn. 4. v. 357. Deferre aliquid per auras. ¶ In auras, ad auras, sub auras est in altum, per aera. Virg. 4. Æn. v. 176. Attollere se in auras. Id. 2. Georg. v. 291. Tendere ad auras. Id. 3. Georg. v. 109. Assurgere in auras. Id. 3. Æn. v. 422. Erigere fluctus sub auras. Senec. in Agamemn. v. 854. Fugere in auras. Virg. 2. Georg. v. 47. de arboribus. Sponte sua quæ se tollunt in luminis auras. h. e. crescunt. ¶ Ferre aliquid sub auras apud eund. 2. Æn. v. 158. est vulgare, manifestare. Sic reddere ad auras, in apertum educere ibid. v. 259. Contra fugere auras est diem, hominesque vitare, abdere se. Id. 4. Æn. v. 388. ¶ Apud eund. 4. Georg. v. 86. venire ad auras superas est ab Inferis in nostrum orbem ascendere. ¶ Ferre auras est aeri & cælo assuescere. Virg. 2. Georg. v. 422. de oleis. Ut semel hæserunt arvis, aurasque tulerunt. ¶ In illo ejusdem 3. Georg. v. 251. si tantum notas odor attulit auras: Servius monet, hypallagem esse, pro, si auræ odorem apportaverint notum. Nam aura est, quæ odores diffundit, & pro odore ponitur. Id. 4. Georg. v. 415. & liquidum ambrosiæ diffundit odorem, Quo totum nati corpus perduxit: at illi Dulcis compositis spiravit crinibus aura. Adde Valer. Flacc. l. 5. v. 589. Sic Martial. l. 3. epigr. 65. Quod de Corycio quæ venit aura croco. Stat. 10. Theb. v. 46. pinguesque ab ovilibus auræ. ¶ Interdum aura significat tenue quiddam & varium ex aere, & lumine, aut colore resultans. Virg. 6. Æn. v. 204. Discolor unde auri per ramos aura refulsit. Servius huc trahit illud Horatii l. 2. od. 8. extr. tua ne retardet Aura maritos. h. e. splendor, & pulcritudo. Alii aliter interpretantur. ¶ Item mixtum quid ex aere, & calore. Varr. apud Non. c. 4. n. 33. Simul ac languido corpore solis calidior visa est aura. ¶ Accipitur etiam pro repercussu vocis, quæ echo dicitur, quia medio aere fit. Propert. l. 1. eleg. 20. v. 50. Sed illi Nomen ab extremis fontibus aura refert. ¶ Item pro flatu, qui exspiratur ab animali, fiato. Ovid. 5. Fast. v. 507. Ipse genu posito flammas exsuscitat aura. ¶ Translate Ovid. 2. ex Pont. ep. 3. v. 25. En ego non paucis quondam munitus amicis, Dum flavit velis aura secunda meis. h. e. dum prospera utebar fortuna: ducta translatione a navigantibus secundo vento. Liv. l. 3. c. 37. Captare auram libertatis. Id. l. 42. c. 39. Levi aura spei objecta. h. e. spe instar auræ aspirante. Virg. 7. Æn. v. 646. Ad nos vix tenuis famæ perlabitur aura. h. e. tenuis rumor. Cic. pro Mur. c. 17. Totam opinionem parva nonnunquam commutat aura rumoris. Id. pro Sext. c. 47. in f. Quem neque periculi tempestas, neque honoris aura potuit unquam de suo cursu dimovere. Id. Verr. 3. c. 13. Sperat, sibi auram posse aliquam afflari voluntatis, assensionisque, &c. h. e. favorem. Adde Horat. l. 1. od. 5. v. 11. Hinc aura popularis est favor, & plausus vulgi, favore, aura popolare. Cic. de Harusp. respon. c. 20. in f. Sulpicium longius, quam voluit, popularis aura provexit. Virg. 6. Æn. v. 817. jam nimium gaudens popularibus auris. Liv. l. 3. c. 33. Omnis popularis auræ captator. Id. l. 42. c. 30. Esse auræ popularis. h. e. popularem esse, populo placere studere. ¶ Genitivus aurai pro auræ soluta diphthongo per diæresim. Virg. 6. Æn. v. 747. atque aurai simplicis ignem. ¶ Auras etiam pro auræ legit Servius apud eund. Æn. 11. v. 801. nihil ipsa, nec auras, &c. atque hanc esse antiquam lectionem asserit. Nam apud majores ductum fuisse aliquando genitivum singularem a Græco τῆς αὔρας. Sic Sallust. dixisse custodias pro custodiæ: & familias pro familiæ adhuc in usu esse, junctum nominibus pater, mater. Veteres tamen Codices MSS. habent auræ, teste Pierio, & sic passim in Editis quoque legitur.

AURARIUS, a, um, adject. ad aurum pertinens. Plaut. Bacch. 2. 2. 51. Negotium hoc ad me pertinet aurarium. h. e. efficiendi aurum, seu inveniendi pecuniam. Plin. l. 34. c. 13. Auraria fornax. h. e. in qua aurum purgatur. Id. l. 37. c. 12. Auraria metalla. miniere d' oro. Et Varr. apud Non. c. 6. n. 41. Auraria statera. da pesar oro. ¶ In Cod. lib. 10. tit. 47. leg. 10. dicitur aurarius canon præstatio pecuniæ, quæ a mercatoribus, & negotiatoribus conferebatur Principi; quæ auraria pensitatio appellatur ibid. lib. 11. tit. 61. leg. 2. & auraria absolute lib. 12. Cod. Theodos. tit. 6. leg. 29. ¶ Est etiam auraria absolute, aurifodina, miniera d' oro. Tacit. Ann. 6. c. 19. Publicare aurarias alicujus. ¶ Item femina in auro negotians. Inscript. apud Donium class. 8. n. 13. & Murator. pag. 964. n. 1. Marcia T. F. Severa auraria & margaritaria de via sacra. ¶ Aurarius, ii, est faber aurarius. Inscript. apud Gruter. pag. 11. n. 6. Pro S. Imperatoris Colleg. Aurariorum L. Calpurnius D. D. ¶ Aurarii præterea sunt fautores, si Servio credimus ad Æn. 6. v. 817. ducta appellatione ab aura populari.

AURATA, æ, f. χρύσοφρυς, piscis, ita dictus, quia aurata habet supercilia: quem tamen quidam negant eum esse, quem nos orata dicimus. Nominatur a Cels. l. 2. c. 18. & 28. Plin. l. 9. c. 16. & Martial. l. 13. epigr. 90. ¶ Scribit idem Plin. l. 32. c. 5. iis, qui mel venenatum comederint, auratam pro antidoto esse. ¶ Quidam C. Sergius civis Romanus, quod hoc pisce admodum delectaretur, cognominatus est Aurata, (ut legitur apud Citer. l. 1. de Orat. c. 39.) seu Orata, au in o converso, ut est apud Plin. l. 9. c. 54. itemque apud Macrob. l. 2. Saturn. c. 11. ubi addit, ex simili causa etiam Murenas appellatos fuisse. Aliam causam Oratæ appellationis affert Fest. in Orata. V.

AURATILIS, le, adject. aureus. Solin. c. 15. (al. 25.) ad fin. Mares punctillis ad gratiam interlucentibus auratilis pulmfculus variat.

AURATURA, æ, f. indoratura, χρύσωσις, inductio auri in rem aliquam. Quintil. l. 8. c. 6. Quia non est nisi pars auratura. Al. leg. aurata. ¶ Servus ab auraturis est in veteri Inscripr. apud Gruter. pag. 583. n. 4. M. Ulpio Aug. Lib. Dionysio, qui fuit ab auraturis, &c.

AURATUS, a, um, dorato, indorato, κεχρυσωμένος, auro obductus, inauratus. Cic. post redit. in Sen. c. 11. Currus auratus. Id Parad. 6. ad fin. Aurata tecta in villis. ¶ Item universim auro ornatus. Liv. l. 9. c. 40. Aurati milites. h. e. scuta habentes auro cælata. Virg. Æn. 12. v. 536. Aurata tempora. h. e. tecta galea aurata. Ovid. 2. de ar. aman. v. 299. Aurata est; ipso tibi sit pretiosior auro. h. e. induta vestibus auro intextis. Propert. l. 3. eleg. 11. v. 57. Auratos lacertos gerere. ¶ Interdum est idem ac aureus, d' oro. Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 5. Auratam optantes Colchis avertere pellem. h. e. vellus aureum arietis Phryxei. Ovid. Metam. 5. v. 52. ornabant aurata monilia collum. Claudian. in II. Consul. Stilich. v. 226. Auratos Rhodiis imbres, nascente Minerva, Indulsisse Jovem perhibent. ¶ Item aureum colorem habens. Plin. l. 37. c. 10. Gemma nunc sanguineis, nunc auratis guttis. ¶ Comparativum auratior legitur apud Tertull. de Idolol. c. 6. in f. Saginatiorem, & auratiorem, & majorem hostiam cædere.

AUREA, æ, f. freno, frenum. Paul. ex Festo docet, aureas dictas esse frenos, quibus equorum aures religabantur: quod confirmat etiam in sequenti voce Aureax; ubi addit oreas, seu orias dictas, quibus equorum ora coercebantur. Sed fortasse aurea, & oria unum & idem sunt. & eo modo dicuntur, quo plaustrum plostrum, cauder coder, & similia, ut adnotavit Salmas. ad Vopisc. in Carin. c. 19. Quis enim credat, frenos equorum auribus unquam inditos?

AU-

AUREATUS, a, um, adject. *Sidon. carm. 9. v. 396.* In castris hedera ter aureatus. *h. e.* decoratus, ornatus.

AUREAX, auriga, ab *aurea*, frenum. *Paul. ex Festo.* In *Gloss.* exponitur ἱππικός, quæ vox & de equite, & interdum etiam de equo ipso dicitur.

AURELIA, Αὐρηλία, familia Romæ in primis celebris, a Sabinis, *Festo* auctore, oriunda, cui locus publice designatus erat, in quo Soli sacra faceret. Olim *Auselia* dicebatur, ut *Valesia*, *Papisia* pro *Valeria*, *Papiria*. Putarunt autem nonnulli, teste eodem *Festo*, a Sole nomen habuisse, qui Græce ἥλιος dicitur. Sed fortasse aptius derivari potest ab *ausum*, quod Sabinorum lingua significat aurum, ut idem *Festus* docet in voce *Aurum*. ¶ Fuit etiam nomen proprium matris C. Julii Cæsaris. *Sueton. in Cæs. c. 74.* ¶ Item nobilis scorti tempore Ciceronis, cujus meminit *Fam. 9. ep. 22.* ¶ Denique hoc nomen tribuitur quibusdam urbibus, quarum præcipua est in Gallia Celtica ad Ligerim fluvium, nunc *Orleans*, V. Geographos.

AURELIANENSIS, se, adject. Aurelianensis urbs apud *Sidon. l. 8. ep. 15.* est Aurelia in Gallia Celtica nunc *Orleans* dicta, quam ferunt conditam ab Aureliano Imperatore.

AURELIANUS, i, m. unus ex Romanis Imperatoribus, cujus vitam scripsit *Vopiscus*. ¶ Adjective *Aureliani sodales* dicti sunt Sacerdotes instituti ad similitudinem *Augustalium*. V. *Capitolin. in M. Anton. Philos. c. 7. in fi.* ¶ *Balneum Aurelianum* legitur in *Inscrips.* apud *Gruter. pag. 178. n. 3.* Ex liberalitate M. Aurelii exstructum.

AURELIUS, a, um, adject. deductum ab *Aurelio*, quod est nomen Romanum. *Aurelia Via* dicta est ab Aurelio viro consulari, qui eam stravit. Incipiebat a tribunali Aurelio, vel a Porta Aurelia, & tendebat per maritima Thusciæ Pisas versus. Duplex fuit, vetus, & nova, ut colligitur ex *Inscript.* apud *Gruter. pag. 457. n. 6.* Multa de hac via disserit *Fabrett. in differtat. de aquis, & aqued.* ¶ *Aurelia aqua* eadem fuit ac Trajana, quæ a Sabatino agro ad summum Janiculum, & Transtiberinam regionem deducta fuit: sic dicta, quia per duo fere passuum millia secus viam Aureliam deferebatur: vel ut alii volunt, appellata est a L. Aurelio qui consul fuit A. U. 630. & eam deduxisse creditur. V. *Fabrett. loc. cit.* ¶ *Aurelia lex* judiciaria denominata est a C. Aurelio Cotta Prætore, qui eam tulit M. Licinio Crasso, Cn. Pompejo Magno Coss. circa A. U. 683. ut judicia quæ penes solos Senatores erant, inter Senatores, & Equestrem ordinem, & Tribunos Ærarios communicarentur. *Ascon. in Divin. Verr. c. 3.* ¶ Alia fuit de tribunis plebis, lata a C. Aurelio Cotta, qui consul fuit cum L. Octavio circa A. U. 678. qua permissum est Tribunis plebis, ut ad alios quoque Magistratus capessendos accederent: quod antea lege a Sulla Dictatore lata, facere prohibebantur. *Ascon. in Orat. pro C. Cornel. majestatis reo.* ¶ *Forum Aurelium* fuit oppidum Etruriæ, ut quidam putant, medium inter Centumcellas, & Cosam. *Cic. Catil. 1. c. 9.* ¶ *Aurelium tribunal*, cujus meminit *Cic. post redit. ad Quir. c. 5. pro Sext. c. 15.* & alibi, fuit in Foro: putantque nonnulli factum fuisse ab eodem Aurelio, qui legem Aureliam judiciariam tulit. De hoc tribunali intelligendus est ille etiam locus *Cicer. pro Cluent. c. 34.* Gradus illi Aurelii tum novi, quasi pro theatro illi judicio ædificati videbantur. Adde *pro Flacc. c. 28.* ¶ *Aurelia porta* quænam fuerit, & quo Urbis loco, non satis constat: alii putant fuisse illam, quæ nunc dicitur S. Pancratii, unde vetus Aurelia via incipiebat: alii alium ei locum, & nomen assignant.

AURELIUS, ii, Sextus Aurelius Victor, Afer vulgo creditus, sub Constantio Imperatore floruit, hoc est medio sæculo Christi IV. ignobili quidem loco, tenuique parte ortus, sed propter virtutem ad amplissimos honores promotus. Putatur autem esse is, cujus meminit *Ammian. l. 21. c. 10.* (*al. 18.*) Ei tribuuntur libelli *de origine gentis Romanæ*, *de Viris illustribus*, & *de Vitis Cæsarum* ab Augusto usque ad decimum Consulatum Constantii: in quibus apparet stilus, ut illa ætate, satis nitidus, & elegans, & ab Africanorum salebris omnino remotus. Auctor vero *Epitomes de vita, & moribus Impp. Rom.* quæ eodem Sexti Aurelii Victoris nomine inscribitur, junior certe est priore, & diverso etiam dicendi genere utitur, quin aliquando ab illo dissentit. De utroque plura *Vossius de histor. Lat. Mattin. Hanckius de Rom. rer. Scriptorib. Andr. Schott. in præfat. ad Sext. Aur. Vict.* & alii.

AUREOLUS, a, um, *di color d' oro*, χρυσίτης, ὁ, χρυσῖτις, ἡ, χρυσοῦς, auri colorem referens: diminutivum ab *aureus*. *Varr. l. 3. R. R. c. 9.* Galli salaces, lacertosi, rubenti crista, rostro brevi, collo vario, aut aureolo. Adde *Colum. l. 9. c. 3.* ¶ Item auro constans, *d' oro*. *Plaut. Epid. 5. 1. 34.* Anellus aureolus. *Id. Rud. 4. 4. 122.* Ensiculus aureolus. *Catull. carm. 2.* Aureolum malum. ¶ Et auro ornatus. *Prudent. περὶ στεφ. 9. de S. Eulal. v. 196.* Tecta coruscа super rutilant De laquearibus aureolis. *Lucil.* apud *Non. c. 18. n. 3.* Aureolus cinctus. ¶ Translate ponitur pro formoso, pulcro. *Id. carm. 60. epithal. Jul. & Manl. v. 166.* Transfer omine cum bono Limen aureolos pedes. ¶ Et pro pretioso, eximio, præstanti. *Cic. Acad. l. 4. c. 44.* Est enim non magnus, verum aureolus, & ad verbum ediscendus libellus. *Id. l. 3. de nat. Deor. c. 17.* Aureola oratiuncula. ¶ *Aureolus*, *i*, absolute, (subaudi *nummus*) idem est ac *aureus*, licet diminutivum ab eo sit. *Martial. l. 12. epigr. 36.* Aureoli manu crepantes. Adde *lib. 5. epigr. 20.*

AURESCO, is, n. *farsi di color d' oro*, aureum colorem sumo. *Varr. l. 6. L. L. c. 5.* Aurora dicitur ante solis ortum, ab eo, quod ab igne solis tum aureo aer aurescit.

AUREUS, a, um, *d' oro*, *aureo*, χρυσοῦς, qui est ex auro. *Plaut. Amph. 1. 1. 104.* Patera aurea. *Virg. Æn. 4. v. 139.* Aurea fibula. *Ovid. Metam. v. 107.* Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ Curvatura rotæ, radiorum argenteus ordo. ¶ *Nummus aureus*, & absolute *aureus*, *i*, est pecunia ex auro. *Plin. l. 33. c. 3.* scribit, aureum nummum primum percussum esse Romæ post annum LXII. quam argenteum: quod est circa A. U. 547. bello Punico secundo, M. Livio Salinatore, C. Claudio Nerone Coss. Ejus valor fuit vigintiquinque denariorum, hoc est bis centum & quinquaginta assium. Porro non una fuit ejus forma, & pondus. Nam & minores, & majores fuere, ut apud *Harduin. ad loc. cit.* videre est. *Cic. Phil. 12. c. 8.* Cum aquilæ primipili nummos aureos daret, de meis bonis se dare dixit. *Sueton. in Calig. c. 42.* Super aureorum acervos volutari. *Id. in Domit. c. 7.* Addidit & quartum stipendium militi, aureos ternos. ¶ Hinc *aureus* sumitur pro numero XXV. in illo *Martial. l. 10. epigr. 24.* vitæ tribus aureis peractis. *h. e.* annis LXXV. ætatis completis. Alii tamen aliter explicant. V. *Area*. ¶ Dicitur etiam *denarius aureus*. *Petron. in Satyr. c. 33.* Pro calculis albis, ac nigris aureos, argenteosque habebat denarios. *Plin. l. 34. c. 7.* Lysippum solitum ex manipretio cujusque signi denarios seponere aureos singulos. *Id. l. 37. c. 1.* Indicatus sex aureis denariis smaragdus. *Id. l. 33. c. 3. denarium ex auro* dixit. Atque *Harduin.* affirmat, *denarium aureum* idem omnino esse ac *nummum aureum*. Alii vero *denarium aureum* non Romanam, sed peregrinam pecuniam fuisse asserunt, & appellatum *denarium*, quod valeret drachmas decem argenti. Plura de his V. apud *Gronov. de Pecun. Veter. Sperling. Hotoman.* &c. ¶ Est etiam *aureus* idem ac inauratus, auro ornatus, *indorato*, *ornato d' oro*. *Cic. 2. Phil. c. 34.* Sedere in sella aurea. *Virg. Æn. 1. v. 496.* Aurea cingula. ¶ Item auri colorem habens, *di color d' oro*. *Virg. 1. Georg. v. 431.* Aurea Phœbe. *Id. 2. Æn. v. 488.* Aurea sidera. *Plin. l. 37. c. 5.* Aureus color. *Virg. 8. Æn. v. 659.* Aurea cæsaries. *chioma bionda*. *Id. Eclog. 3. v. 71.* Aurea mala. *h. e.* poma ea, quæ vulgo *aurantia* dicimus, ut quidam putant. *Martial. l. 3. epigr. 60.* Aureus turtur. *h. e.* pinguis, pinguedo enim aureum colorem refert. ¶ Translate ponitur pro eximie pulcro, nitenti, splendido. *Virg. 10. Æn. v. 16.* Venus aurea. *Ovid. 2. Amor. eleg. 18. v. 36.* Aureus Amor. *Martial. l. 11. epigr. 81.* Litus aureum. *h. e.* pulcrum, amœnum. *Manil. l. 5. v. 383.* Olor aureus. *h. e.* nitidissimi, splendentisque candoris. Nisi malis eodem sensu hic *aureum* dici, quo *sidera aurea* a *Virg.* Nam *Manil.* de Olore sidere loquitur. ¶ Præterea *aurea* dicuntur quæ optima sunt; sicut aurum est optimum, & præstantissimum metallorum. *Horat. l. 2. od. 10. v. 5.* Aurea mediocritas. *Id. l. 4. od. 2. v. 23.* Aurei mores. *Virg. Ecl. 4. v. 9.* Gens aurea. *Id. 6. Æn. v. 794.* Aurea sæcula. *Ovid. 1. Metam. v. 89.* Aurea ætas. *Horat. epodon 16. v. 64.* Aureum tempus. *Albinovan. eleg. 2. v. 23.* Sic illi vixere, quibus fuit aurea Virgo. *h. e.* Astræa. *Tibull. l. 1. eleg. 7. v. 64.* Ætas aurea vincit anus. *h. e.* optima, & quæ auro contra non est cara, ut *Plaut. Epid. 3. 3. 30.* loquitur. Huc pertinet & illud *Horatii l. 1. od. 5. v. 9.* Qui nunc te fruitur credulus aurea: Qui semper vacuam, semper amabilem Sperat. *h. e.* credens, te esse moribus aureis, & fide stabili.

AURICHALCUM, & Orichalcum, ci, n. ὀρείχαλκος. *Servius ad Virg. Æn. 12. v. 87.* docet ex auctoritate *Lucretii*, cum primum homines silvas incendissent, nullarum adhuc rerum periti, terram fertilem omnium, ex incendii calore desudasse metalla, inter quæ *orichalcum* pretiosius visum fuisse, quod & splendorem auri, & æris duritiem possideret. Quibus verbis significare videtur hanc vocem hibridam esse, conflatam nimirum ex Latino *aurum*, & Græco χαλκός, æs. *Festo* autem magis placet, totam Græcam esse, ab ὄρος, mons, & χαλκός, æs, quod in montuosis locis inveniatur. Sed valde ambigitur, quodnam metalli genus hac voce intelligatur. Et quidem *Servius* videtur innuere, orichalcum esse mixturam æris, auri, & argenti igne percolati, & in unum commixti. Quæ si ejus sententia est, frustra *Lucretii* auctoritatem interponit, qui *lib. 5. v. 1240. & sequent.* docet, qua ratione metalla primum reperta sint, nullam orichalci, aut similis mixturæ mentionem facit. Alii putarunt esse non casu, sed a natura productum metallum, quod ex auro, & ære constaret: sed hujusmodi mixturam exstare, negat *Aristot.* ut *Scalig. in adnotationib. ad Festum* testatur. *Plin. l. 34. c. 2.* enumerat inter varia æris genera, & præcipuam bonitatem, admirationemque diu obtinuisse dicit: sed longo jam tempore non reperiri, effeta tellure. Ex quibus intelligimus putasse *Plinium* nativum ac fossitium fuisse: simulque discimus, qualecunque illud fuerit, in maximo pretio ab antiquis fuisse habitum. Hinc *Plaut. Curcul. 1. 3. 45.* Auro contra cedo modestum amatorem: a me aurum accipe. *Pa.* Cedo mihi contra aurichalco, cui ego sano serviam. *Id. Mil. 3. 1. 64.* Cedo tres mihi homines aurichalco contra cum istis moribus. Adde *Pseud. 2. 3. 22.* ¶ Successit in idem nomen metalli genus factitium, quod Itali *ottone*, *oricalco* appellant. Fit autem ex ære, & cadmia, seu cadmea ut *Festus* docet in *Cadmea*, & nos diximus in *Æs*. *Cic. 3. Offic. c. 23. sub fin.* Si quis aurum vendens, orichalcum se putet vendere. *Sueton. in Vitell. c. 5.* Proque auro, & argento stannum, & aurichalcum supposuisse. *Plin. l. 37. c. 9.* Chrysolithi perspicuæ funda includuntur: ceteris subjicitur aurichalcum. *h. e.* bractea tenuis ex aurichalco. *la foglia*. ¶ Videtur etiam aliquando esse genericum metalli nomen. *Virg. Æn. 12. v. 87.* auro squalentem alboque orichalco Circumdat loricam humeris. *h. e.* argento. *Horat. de art. poet. v. 202.* Tibia non, ut nunc, orichalco juncta, &c. *h. e.* metallo ferruminata. ¶ Postremum hunc hujus vocis usum confirmat etymon *Festi* ab ὄρος, & χαλκός, utcunque alii *Virgilium* & *Horatium* interpretentur. Nam qui *aurichalcum* scribere maluerunt, eo fortasse decepti sunt, quod crederent, metallum hoc ex *auro* fieri: de quo V. *Voss. in Etymol.* ¶ Per synecdochen. *Val. Flacc. l. 3. v. 60.* ecce super foribus Bellona reclusis Nuda latus, pal-

pastoque movens orichalca sonoro. *h. e.* tubam ex aurichalco. Alii intelligunt arma, quibus induta erat. *Stat. 10. Theb. v. 658.* ipsa insanire videtur Sphynx galeæ custos, visoque animata cruore Emicat effigies, & sparsa orichalca renident. *h. e.* armorum ornamenta.

AURICILLA, & Oricilla, æ, f. diminutivum ab auricula. *Catull. carm. 25. ad Thall.* mollior cuniculi capillo, Vel anseris medullula, vel imula oricilla. *h. e.* ima parte auriculæ, quæ mollissima est. Ita legit, & interpretatur *Scaliger*. V. *Auricula*. Est autem *oricilla* dictum pro *auricilla* eo modo, quo *auricularius oricularius*, *plaustrum plostrum*, *caudex codex*, &c.

AURICOCTOR, oris, m. faber qui igne aurum purgat. *Inscript.* apud *Murator. pag. 676. n. 6.* C. Selius auricoctor.

AURICOLOR, oris, *di color d' oro*, χρυσόχροος, aureum colorem habens. *Juvenc. lib. 1. in Evang. de bapt. Christi, v. 359.* Scinditur auricolor cæli septemplicis æthra.

AURICOMANS, antis, *di chioma bionda*, χρυσοκόμης, comam habens aurei coloris. *Auson. Edyll. 6. de Cupid. crucif. v. 11.* En crocus auricomans, & murice pictus Adonis.

AURICOMUS, a, um, auricomans. *Valer. Flacc. l. 4. v. 92.* Sol auricomus. *Sil. l. 3. v. 608.* Batavus auricomus. *Virg. 6. Æn. v. 141.* Auricomi fetus arboris. *h. e.* ramus aureus.

AURICULA, æ, f. *orecchia*, οὖς, ὠτὸς, membrum, quo animal audit: & primo, ac proprie significat exteriorem auris partem. *Cic. Q. Fr. l. 3. ep. 4.* Auriculam alicui mordicus auferre. *Sueton. in Aug. c. 69.* Auriculæ rubentes. *Plaut. Asin. 3. 3. 78.* & *Pœn. 1. 2. 163.* Prehendere aliquem auriculis. *Plin. l. 20. c. 9.* Auriculas fractas curare. Adde *lib. 11. c. 37. sect. 80. Hard.* ¶ Proverbium est *auricula infima mollior*, de homine valde remisso, ac leni in agendo, non acri, non iracundo. *Cic. Q. Fr. l. 2. ep. penult.* Tu quemadmodum me censes oportere esse in Republica, & in nostris inimicitiis; ita & esse, & fore auricula infima scito molliorem. Apud *Ammian. l. 28. c. 12. (al. 26.)* usurpatur de eo, qui levis est ingenii, & valde mobilis. Huc etiam pertinet, quod attulimus ex *Catullo* in *Auricilla*, ubi *imula oricilla mollior* dicitur homo mollis ingenii, & effeminati. ¶ Sumitur etiam *auricula* generatim pro tota aure. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 10.* Cui etiam nunc pædagogi lites ad auriculas versarentur. *Martial. l. 3. epigr. 28.* Garrire alicui in auriculam. *Lucret. l. 4. v. 595.* Humanum genus est avidum nimis auricularum. *h. e.* cupidus audiendi. *Pers. sat. 2. v. 29.* qua tu mercede deorum Emeris auriculas. *h. e.* obtinueris, ut tibi faciles aures dii præbereut. ¶ Etiam *oricula* dictum est, ut *oricularius* pro *auricularius*. *Trogus* apud *Plin. l. 11. c. 52. extr.* Oricularum magnitudo loquacitatis, & stultitiæ nota est. *Fest.* in *Orata*. Aurum rustici orum dicebant, ut auriculas oriculas.

AURICULARIS, re, auricularius. *Impp. Dioclet. & Maxim. lib. 10. Cod. tit. 50. leg. 2.* Cum auriculari morbo debilitatum te esse dicas. *Al. rectius leg.* articulari.

AURICULARIUS, a, um, *da orecchie*, ὠτικός, ad auriculas pertinens. *Ulpian. Dig. lib. 50. tit. 13. leg. 1.* Medici, qui alicujus partis corporis, vel certi doloris sanitatem pollicentur; ut puta si auricularius, si fistulæ, si dentium. V. *Oricularius*.

AURIFER, a, um, *che porta, o produce oro*, aurum ferens, aut producens, χρυσοφόρος. *Plin. l. 4. c. 22.* Tagus auriferis arenis celebratur. *Id. l. 5. c. 1.* Auriferum nemus. *Flor. l. 4. c. ult.* Regio aurifera. *Sil. l. 4. v. 639.* Aurifera arbor. *h. e.* aurea poma ferens in hortis Hesperidum. *Et l. 16. v. 25.* Aurifera arva. *h. e.* Hispania, in qua Tagus aurifer. *Tibull. l. 3. eleg. 3. v. 29.* Lydius aurifer amnis. *h. e.* Pactolus.

AURIFEX, icis, m. *orefice, orafo*, χρυσοχόος, χρυσοποιὸς, χρυσοτέκτων, faber aurarius. *Cic. Verr. 6. c. 25.* Cum vellet sibi annulum facere, aurificem jussit vocari, & ei palam aurum appendit. *Id. 2. de Orat. c. 38.* Quæ non aurificis statera, sed quadam populari trutina examinantur. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 258. n. 7.* Collegium aurificum. ¶ In alia inscriptione *ibid. pag. 639. n. 1.* scriptum est *aurufex*.

AURIFLUUS, a, um, auro fluens. *Prudent. l. 2. advers. Symmach. v. 604.* Quos Tagus auriflus, quos magnus inundat Hiberus.

AURIFODINA, æ, f. *miniera d' oro*, χρυσωρυχεῖον, locus ubi aurum effoditur. *Plin. l. 33. c. 4.* Lex Censoria Ictimuiorum aurifodinæ, Vercellensi agro.

AURIFUR, furis, *rubatore d' oro*, χρυσοκλέπτης, qui aurum furatur. *Plaut. Pœn. 5. 5. 55.* Et mihi hic aurifur est. Alii *auri fur* divisim scribunt.

AURIGA, æ, m. *cocchiero, carrettiere*, ἡνίοχος, qui in curru sedens equos habena regit. *Virg. Æn. 12. v. 624.* in faciem soror conversa Metisci Aurigæ, currumque, & equos, & lora regebat. *Ovid. 2. Metam. v. 327.* Phaethon currus auriga paterni. *Id. l. 3. Amor. eleg. 12. sub fin.* hunc eundem absolute *auriganti* vocat. ¶ Cum nominibus femininis. *Virg. Æn. 12. v. 918.* Nec currus usquam videt, aurigamque sororem. Adde *Priscian. initio lib. 6.* ¶ Speciatim aurigæ dicti sunt, qui in ludis Romanorum equis, seu curribus insidentes cursu certabant. Cujus rei summum erat studium, fervensque vincendi contentio: ipsaque aurigandi ars magna diligentia addiscebatur: victores summis honoribus afficiebantur, non secus ac qui apud Græcos Olympia vicissent. Quatuor autem erant in Circo aurigarum factiones a colore vestis, quo earum aurigæ utebantur, appellatæ, *Prasina*, *Veneta*, *Russata*, *Alba*, quibus Domitianus duas addidit *Auratam*, & *Purpuream*, ut *Sueton.* narrat in ejus vita *cap. 7.* V. *Factio*. *Cic. in fragm.* apud *Non. c. 4. n. 154.* Ut auriga e curru trahitur, operitur, eliditur, laniatur. *Sueton. in Calig. c. 54.* Sed & aliorum generum artes studiosissime, & diversissimas exercuit: Thrax, & auriga, idem cantor, atque saltator. *Inscript.* apud *Fabrett. class. 5. n. 26.* M. Aurelius Mollicius Tatianus natione verna, qui vixit annos XX. m. VIII. d. VII. qui vicit palmas n. CXXXIII. Sic in Russeo LXXXIX. in Prasino XXXII. in Veneto n. V. in Albo n. VII. præmia XXX. V. *Ovum* sub fin. ¶ Est etiam *auriga* signum cæleste. Græco nomine *Heniochus* constans stellis, secundum *Hygin.* undecim, secundum alios 14. secundum alios 27. aut 31. quarum præcipua est in sinistro ejus humero, & *capella* appellatur. deinde duæ in sinistra manu, quas *hædos* vocant. Situm est in Lactea via, inter Perseum, & Geminos dextrum pedem habens super sinistrum Tauri cornu. Fabulantur esse Erichthonium, qui primus quadrigas invenisse fertur: & ob id fingitur lora tenens, & verber. *Hygin. Poet. Astron. l. 3. c. 12. Cic. in Arat. l. 2. de nat. Deor. c. 43.* Auriga sub læva Geminorum obductus parte feretur. *Colum. l. 11. c. 2.* Quarto non. Octobr. Auriga occidit mane. ¶ Aliquando sumitur pro equite, qui equum insidet, & regit, *cavaliere*. *Auct. Paneg. ad Pison.* (quem quidam *Lucanum* putant) *v. 49.* Sic auriga solet ferventia Thessalus ora Mobilibus frenis in aperto flectere campo, Qui modo non solum rapido permittit habenas Quadrupedi, sed calce citat, &c. ¶ In illo *Virg. Æn. 12. v. 85.* Circumstant properi aurigæ, manibusque lacessunt Pectora plausa cavis, & colla comantia pectunt: *aurigæ* sunt agasones, & curatores equorum, ut & *Servius* adnotavit. ¶ De gubernatore navis. *Ovid. l. 1. Trist. el. 3. v. 118.* Aurigam video vela dedisse rati. ¶ Adjective *Tertull. de spectac. c. 9.* Merito & aurigis coloribus Idololatriam vestierunt. *Al. leg.* & aurigas coloribus Idololatriæ vestierunt.

AURIGARIUS, ii, m. qui in Circo aurigatur. *Sueton. in Ner. c. 5.* Mercede palmarum aurigarios fraudare. *Torrentius* suspicatur, significari hoc loco non ipsos aurigas, sed eorum ministros, nimirum qui ornandi, instruendique eos, curam gerebant, ut *auriga* apud *Virg. 12. Æn. v. 85.*

AURIGATIO, onis, f. ἱππεία, ἁρματηλασία, actus aurigandi. *Sueton. in Ner. c. 35.* Ex aurigatione sero reversus. ¶ Translate *Gell. l. 7. c. 8.* Delphini amantis, & pueri non abhorrentis consuetudines, lusus, gestationes, aurigationes.

AURIGATOR, oris, m. qui aurigat. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 340. n. 3.* M. Vipsanio Eroti Aurigatori, &c. *Avien. in Phænom. Arat. v. 405.* Aurigatorem par sit quoque cura videre. *h. e.* Aurigam sidus cæleste.

AURIGENA, æ, ex auro genitus, auri filius. *Ovid. Metam. 5. v. 250.* Hactenus aurigenæ comitem Tritonia fratri, &c. *h. e.* Perseo filio Danaes, quam Jupiter imbris aurei figura delapsus matrem fecisse dicitur. Adde *Sidon. carm. 6. v. 14.*

AURIGER, a, um, idem quod aurifer. *Cic.* vertens quædam *Homeri* carmina *l. 2. de Divin. c. 30.* Aurigeris divum placantes numina tauris. *h. e.* aurata habentibus cornua, ut in victimis ornandis mos fuit. *Valer. Flacc. l. 8. v. 110.* Aurigera arbor. *h. e.* in qua suspensum erat vellus aureum.

AURIGO, as, avi, atum, a. 1. *guidar il cocchio, far da cocchiere*, ἁρματηλατέω, ἡνιοχέω, currum, & equos rego. *Plin. l. 33. c. 5.* Visum est Neronis principis spectaculis arenam Circi chrysocolla sterni, cum ipse concolori panno aurigaturus esset. *Sueton. in Ner. c. 24.* Aurigavit quoque plurifariam: Olympiis vero etiam decemjugem. ¶ Translate *Gell. l. 14. c. 1.* Si homines nihil sua sponte faciunt, sed ducentibus stellis, & aurigantibus.

AURIGO, iginis, V. *Aurugo*.

AURIGOR, aris, dep. 1. idem quod *aurigo, as*. Translate *Varr.* apud *Non. c. 2. n. 14.* & *cap. 4. n. 322.* Asse vinum, asse pulmentarium, sed eo quo natura aurigatur, non necessitudo. *h. e.* moderatur, ac regit, ut & *Non.* exponit. Al. leg. *sed edas quo natura*, &c. Alii *sed ita quo*, &c.

AURILEGULUS, li, χρυσολόγος, qui aurum legit. Dicti sunt *aurilegult*, qui aurum inter arenas, ubi abundabat, scrutabantur: item generatim quicunque in metallis auri effodiendi causa laborant. *Impp. Valent. & Theodos. lib. 11. Cod. Justin. tit. 6. leg. 5.* & *lib. 11. Cod. Theodos. tit. 19. leg. 9.* & *Paulin. Nolan. carm. 17. ad Nicet. v. 269.*

AURIPIGMENTUM, ti, n. *orpimento*, ἀρσενικὸν, genus est arsenici flavum colorem, & auro similem habentis, quo pictores quoque utuntur. Ex eo aurum fieri posse, parvi tamen ponderis, *Plin. l. 33. c. 4.* docet. *Vitruv. l. 7. c. 7.* Auripigmentum, quod ἀρσενικὸν Græce dicitur, foditur in Ponto. Adde *Cels. l. 5. c. 5.*

AURIS, is, f. *orecchia, orecchio*, οὖς, ὠτὸς, & in plurat. num. Aures, ium, τὰ ὦτα, *gli orecchi, l' orecchie*, membrum duplex in capite animalis utrinque positum, quo sonus, & voces percipiuntur. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 56.* Et aures, cum sonum percipere debeant, qui natura in sublime fertur, recte in altis corporum partibus collocatæ sunt. *Id. pro Syll. c. 11.* Erigere aures. *h. e.* attente audire. Sic *Terent. Andr. 5. 4. 30.* Arrigere aures. *Id. Phorm. 5. 6. 29.* Admovere aurem. Et *Cic. in fragm. Acad.* apud *Augustin. l. 3. cont. Acad. c. 7.* Admovere aures huc & illuc. *Id. l. 1. de Orat. c. 59.* & *Terent. Hecyr. 3. 3. 3.* Accipere auribus. *h. e.* audire. Sic *Plin. l. 4. ep. 19.* Excipere auribus. *Terent. Hecyr. 3. 5. 32.* Sermo accessit ad aures meas. *Nepos in Miltiad. c. 3.* Pervenit ad aures. *Liv. l. 38. c. 53.* & *40. cap. 8.* Præbere alicui aurem. *Plaut. Bacch. 4. 9. 72.* Dicare alicui operam aurium. *Cic. Attic. l. 1. ep. 4.* Dare aures suas alicui. *h. e.* præbere se auditorem. Sic *pro Arch. c. 10. in fi.* Dedere alicui aures suas. *Id. 2. de Orat. c. 84. in fi.* Ferire aures. *Tacit. 4. Hist. c. 7.* Imbuere aures honestis sermonibus. *Id. l. 1. Hist. c. ult.* Implere aures populi. *Id. 3. Histor. c. 67.* Aures surdæ ad fortia consilia. *Cic. pro Cluent. c. 24.* Dicere aliquid, quod

sit dignum auribus alicujus. h. e. dignum quod audiatur. Curt. l. 4. c. 10. a med. Parcere auribus alicujus. h. e. reticendo ea, quæ auditu gravia essent. Plaut. Cistell. 1. 1. 120. Obtundere aures. intronar gli orecchi, torre gli orecchi. Tacit. 11. Ann. c. 32. Adire aures alicujus. h. e. convenire alloquendi causa. Id. 4. Ann. c. 69. Vitare aures. h. e. colloquia hominum. Vellej. l. 2. c. 130. Apud aures deorum queri. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 27. Servire auribus alicujus. h. e. loqui ad voluntatem, adulari. grattare altrui gli orecchi. Et eod. sensu Trebon. ad Cicer. Fam. 12. ep. 16. Noli putare, mi Cicero, me hoc auribus tuis dare. Cic. in Orat. c. 51. Capere aures. h. e. delectare, tenere, jucunda auditu proferendo. Adde Phædr. in prol. l. 2. v. 6. ¶ In aurem, in aure, ad aurem dicere aliquid est secreto, & submissa voce aliquem alloqui, parlar all' orecchio, in segreto. Horat. l. 1. sat. 9. v. 9. in aurem dicere nescio quid puero. Juvenal. sat. 11. v. 59. pultes Coram aliis dictem puero, sed in aure placentas. Cic. 2. de Fin. c. 21. Admonere aliquem ad aurem. Id. in fragm. apud Macrob. l. 3. Saturn. c. 12. In aurem Pontius, Scipio, inquit, vide quid agas. Adde Martial. l. 1. epigr. 90. ¶ Aurem vellere admonendi causa. Virg. Ecl. 6. v. 3. Cum canerem reges, & prœlia, Cynthius aurem Vellit, & admonuit, &c. Sic aurem pervellere apud Senec. l. 4. de benefic. c. 36. & epist. 94. Est enim, ut ait Plin. l. 11. c. 45. in aure ima memoriæ locus, quem tangentes antestamur. ¶ Dormire in utramvis aurem, ἐπ' ἀμφότερα τὰ ὦτα καθεύδειν, proverbio de summa alicujus securitate. Terent. Heaut. 2. 3. 100. Ademptum tibi jam faxo omnem metum, in aurem utramvis otiose ut dormias. Plaut. dixit eodem sensu jlocaliter, in utrumvis oculum conquiescere, Pseud. 1. 1. 121. Nos, dormire col capo fra due guanciali. Eodem sensu Plin. l. 4. ep. 21. Nihil est, quod in dexteram aurem fiducia mei dormias. dexteram aurem dixit, quia nobilior est, & quia in eam partem dormire arctius, & commodius homines solent. ¶ Translate aures sumuntur pro judicio, quod fit de rebus auditis, præsertim in re litteraria. Cic. in Orat. c. 9. Atticorum aures teretes, & religiosæ. Id. de clar. Orat. c. 32. Hæc oratio puerilis est locis multis: de amore, de tormentis, de rumore loci sane inanes: veruntamen nondum tritis nostrorum hominum auribus, nec erudita civitate tolerabiles. Horat. de ar. poet. v. 386. si quid tamen olim Scripseris, in Metii descendat judicis aures, &c. Martial. l. 6. epigr. 1. Tergere libellum aure diligenti. ¶ Aures regiæ. V. Otacusta. ¶ Per similitudinem aures in aratro sunt duo asses circa vomerem utrinque aptati, quibus sulcus latior fit, & lira, seu porca elatior. Virg. 1. Georg. v. 172. Binæ aures, duplici aptantur dentalia dorso. Pallad. l. 1. tit. ult. aratra ita facta appellat aurita, & locis planis apta esse dicit. Nam iis sata celsiore sulco attolli, contra stationes humoris hiberni.

AURISCALPIUM, ii, n. stuzzicorecchi, ὠτογλυφίς, instrumentum, quo scalpuntur, & purgantur aures. Martial. l. 14. epigr. 23. cui titulus Auriscalpium. Si tibi morosa prurigine verminat auris, Arma damus tantis apta libidinibus. ¶ Hoc instrumento utuntur etiam chirurgi ad easdem fere res, ad quas specillo. Scribon. Larg. compos. 41. ad aurium dolorem. Injicere medicamentum per lanam, & auriscalpium. Id. compos. 230. Uvam nimis jacentem sine periculo per auriscalpium lana involutum perunctam, &c. Id. compos. 228. ad hæmorrhoidas. Sensim tentare auriscalpio averso: quam partem κυαθίσκον Græci vocant.

AURITULUS, a, um, diminutivum ab auritus. Phædr. l. 1. fab. 11. v. 6. de asello. hic auritulus Clamorem subito totis tollit viribus. Al. aliter leg.

AURITUS, a, um, adject. orecchiuto, ὠτώεις, magnas habens aures. Virg. 1. Georg. v. 308. Auritosque sequi lepores. Ovid. 2. Amor. eleg. 7. v. 15. Auritus asellus. Adde Martial. l. 7. epigr. 86. ¶ Hinc auritum absolute pro lepore dixit Avien. in Phænom. Arat. v. 788. Quo pertinet illud Afran. apud Macrob. l. 6. Saturn. c. 5. ex persona Priapi: Quod vulgo prædicant, aurito me parente natum. h. e. lepore patre natum, fortasse quia Priapus pulpamentum quærere dicitur, ut est apud Terent. Eun. 3. 1. 36. Possis tamen auritum parentem interpretari asinum. ut creditus sit Priapus asini filius esse propter ingens peculium. ¶ Ponitur etiam pro audiente, attento. Plaut. Asin. prol. v. 4. Fac jam tu, præco, nunc omnem auritum populum. Id. Mil. 3. 1. 14. Ne quis nostro consilio venator adsit cum auritis plagis. h. e. auribus venans, & aucupans dicta nostra. Horat. l. 1. od. 12. v. 11. de Orpheo. auritas fidibus canoris Ducere quercus. h. e. sensum audiendi habentes. Ita Sidon. carm. 16. v. 4. de Amphione. auritos erexit carmine muros. ¶ Auritus testis est, qui de re audita testimonium dicit, testimonio d' udita. Plaut. Truc. 2. 6. 8. Pluris est oculatus testis unus, quam auriti decem. ¶ Auritas leges dixit Prudent. in Apotheosi, v. 835. h. e. auribus exceptas, auditas; vel verbis, & voce prolatas, & intimatas. ¶ Auritus etiam dicitur ad similitudinem aurium factus. Plin. l. 10. c. 49. Gryphes aurita aduncitate rostri. ¶ Auritum aratrum quid sit V. Auris in fine.

AURIVOMUS, a, um, adject. ut Cassis aurivoma apud Sil. l. 4. v. 518. h. e. cassis aurea fulgorem emittens. Alii leg. auricoma, alii Aurunca.

AURO, onis, m. abrotonum. Plin. l. 17. c. 24. ubi alii aliter.

AURO, as, a. 1. indorare, auro obduco, inauro, χρυσόω. Tertull. de coron. Mil. c. 12. Hinc auratur lamnulis, unguentis delibuitur. Al. aliter leg. Agnoscit hoc verbum etiam Priscian. l. 8. pag. 828. Putsch. nullum tamen affert exemplum.

AUROCLAVATUS, a, um, aureis clavis ornatus, ut Auroclavatæ vestes apud Vopisc. in Tacito cap. 11. & Auroclavata tunica apud eund. in Bonoso c. 15. ¶ Scribitur & divisum auro clavatus.

AURORA, æ, f. aurora, alba, ἠώς, αὔως, initium diei, quo aer ab igne solis tum aureo aurescit, ut ait Varro l. 6. L. L. c. 5. Est autem vox fere Poetica. Plaut. Pœn. 1. 2. 8. Nos usque ab aurora, ad hoc quod diei est, nunquam concessavimus. Virg. 3. Æn. v. 521. Jamque rubescebat stellis aurora fugatis. Plin. l. 11. c. 12. Prima aurora folia arborum melle roscida inveniuntur. ¶ In fabulis est filia Hyperionis & Æthræ, seu Thiæ, vel ut alii volunt, Titani & Terræ, uxor Tithoni filii Laomedontis (Servius ad Æn. 1. v. 493. fratrem Laomedontis fuisse dicit) quem eximia ejus pulcritudine capta, rapuisse dicitur, & ex eo suscepisse filium Memnonem, qui postea ad Priamum missus auxilii causa, belli Trojani tempore, quamvis esset armis a Vulcano factis munitus, ab Achille occisus fuit: quem mater deflere quotidie matutino rore dicitur. Porro Tithonus cum diu vixisset, jam decrepitus in cicadam conversus traditur. Dicitur etiam Aurora amasse Cephalum. (V. Cephalus.) Astræum quoque, unum ex Titanibus, ex quo ventos genuit, Argestem, Zephyrum, Boream, & Notum. Quadrigis, seu bigis roseis vehi fingitur, quas albi equi trahunt: & pro sceptro facem, aut lampada habere. Virg. Æn. 4. v. 585. Tithoni croceum linquens aurora cubile. Id. 6. Æn. v. 535. roseis Aurora quadrigis, &c. Id. Æn. 7. v. 26. Aurora in roseis fulgebat lutea bigis. ¶ Pro populis Orientis, Claudian. l. 1. in I. Consul. Stilich. v. 154. totam pater undique secum Moverat Auroram. Sidon. carm. 2. v. 432. & Ovid. 5. Fast. v. 160.

AURORESCO, is, n. 3. auroræ in modum fulgeo. Adelhelm. de Virginit. cap. ult. Cum Euangelii splendor auroresceret.

AUROSUS, a, um, di color d' oro, aureum colorem habens, auro similis. Pallad. l. 1. tit. 5. Aurosus pulvis. Lamprid. in Heliogab. c. 31. in f. Aurosa arena.

AURUGINEUS, a, um, auruginis colorem habens. Cæl. Aurel. Tard. l. 2. c. 11. Auragineus color. Al. leg. dolor.

AURUGINO, as, n. 1. esser itterico, aurugine laboro. Tertull. de anim. c. 17. Qui redundantia fellis auruginant, amara sunt omnia.

AURUGO, uginis, f. itterizia, ἴκτερος, morbus regius, seu arquatus: ita dictus a colore auri, quo æger inficitur, flava bile ad cutem se se effundente. Scribon. Larg. compos. 110. Aurugo, quam quidam regium, quidam arquatum morbum vocant. Adde compos. 127. Varro quoque hac voce usus est si credimus Isidoro, cujus hæc sunt verba l. 4. Orig. c. 8. Auruginem vero Varro appellari ait a pallore auri. auriginem hoc loco alii legunt. Sic Apulej. de herb. c. 85. Herba Sabina aurugine discutit.

AURULA, læ, f. diminutivum ab aura. Tertull. de anim. c. 28. Quid si defectæ jam traditionis superstites aliquas famæ aurulas hausit? Hieron. ep. 141. ad Marcellam, a med. Græcarum quoque litterarum quandam aurulam ceperat.

AURULENTUS, a, um, aureum colorem habens. Prudent. peristeph. 6. v. 49. Bracteolas trabibus sublevit, ut omnis aurulenta Lux esset intus, ceu jubar sub ortu.

AURUM, i, n. oro, χρυσός, metallum omnium pretiosissimum, quod unum nihil igne deperit, quinimo quo sæpius arsit, proficit ad bonitatem. Ob id enim maxime præcipuam gratiam huic materiæ esse, Plin. l. 33. c. 3. scribit. Cic. 2. de nat. Deor. c. 60. Nos æris, argenti, auri venas penitus abditas invenimus. Id. Fam. 9. ep. 16. Quasi aurum igni, sic benevolentia fidelis periculo aliquo perspici potest. Id. 5. Tuscul. c. 21. Abacos ornare argento, auroque celato. Virg. Æn. 10. v. 527. Aurum factum, & infectum. Id. Æn. 6. v. 32. Effingere aliquid in auro. Plin. l. 33. c. 3. ad fin. Aurum nere, ac texere. Terent. Phorm. 1. 2. 18. Montes auri polliceri. Proverb. promettere Roma, e Toma; & promettere mari, e monti. Sil. l. 1. v. 233. Concolor auro. h. e. pallidus. ¶ Auro contra V. Contra. ¶ De auro coronario, Tolosano, &c. V. Coronarius, Tolosanus, &c. ¶ Quid sit aurum maceratum apud Plaut. V. in Conicus, a, um. ¶ Multos præterea loquendi modos huc pertinentes habes in voce Argentum. ¶ Per synecdochen ponitur pro opere ex auro facto. Terent. Heaut. 3. 1. 43. Ancillæ oneratæ veste, atque auro. h. e. monilibus, inauribus, annulis, ceterisque hujusmodi ex auro ornamentis muliebribus. Juvenal. sat. 1. v. 28. Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum. h. e. annulum. Stat. l. 5. Theb. v. 188. Vacuare aurum mero. h. e. poculum. (Adde Virg. 1. Æn. v. 743.) Id. l. 3. silv. 4. v. 2. Aurum coronatum. h. e. pyxis, aliudve aureum vas. Adde ibid. v. 11. Virg. 4. Æn. v. 138. crines nodantur in aurum. h. e. veluti retiolum, quod colligit comas, quæ Græce κρωβύλη dicitur, ut Servius exponit. Id. Æn. 7. v. 279. de equis. fulvum mandunt sub dentibus aurum. h. e. frenum aureum. ¶ Servus ab auro dicitur, qui aureæ supellectilis curam habet. Inscript. apud Gruter. pag. 582. n. 5. Philetæro Aug. lib. præpos. ab auro gemmato, &c. (Adde aliam apud Donium class. & n. 17.) Et n. 9. M. Ulpio Eridano Aug. L. ab auro escario præposito, &c. ¶ Pro pecunia & divitiis. Plaut. Aulul. 4. 2. 4. & 10. Aula onusta auri. Cic. Attic. l. 12. ep. 6. Vide quæso, ne qua lacuna sit in auro. Propert. l. 3. eleg. 11. v. 48. Aurum omnes, victa jam pietate, colunt. Auro pulsa fides, auro venalia jura, Aurum lex sequitur, &c. Virg. 3. Æn. v. 56. quid non mortalia pectora cogis Auri sacra fames? Spartian. in Severo, c. 12. Cum magnam partem auri per Gallias, per Hispanias, per Italiam Imperator fecisset. avendo accumulato gran parte di soldo. ¶ Pro aurea ætate, età dell' oro. Horat. l. 4. od. 2. v. 39. quamvis redeant in aurum Tempora priscum. V. Ætas. ¶ Item pro splendore, fulgore, qualis ab auro emicat. Valer. Flacc. l. 5. v. 369. sævo cum nox accenditur auro, Luciferas crinita faces. ¶ Et pro colore auri. Ovid. 9. Metam. v. 688. cum spicis nitido flaventibus auro. ¶ Rustici dicebant orum pro aurum, ut oricula pro auricula. Fest. in Orata.

AURUN-

AURUNCA, æ, f. oppidum Campaniæ conditum ab Ausone Ulyssis, & Calypsus filio, ut *Fest.* in *Ausonia* docet, ubi Aurunci populi fuere. Patria fuit Turni Poetæ Satyrici, temporibus Titi, & Domitiani, qui fratrem habuit Scævam Memorem, Poetam Tragicum, ut *Vet. Juvenal. Scholiast. ad sat.* 1. *v.* 21. & *Martial. l.* 11. *epigr.* 11. docent. Hujus Turni etiam *Rutil.* meminit *in itinerar. l.* 1. *v.* 604. Addit idem *Scholiast.* ex eodem illo oppido fuisse Lenium, & Silium, itidem Poetas Satyricos. *Juvenal.* tamen *loc. cit.* ubi *magnum Auruncæ alumnum* memorat, nullum horum intelligere videtur, sed Lucillium, qui Suessæ, Auruncorum colonia, ortum habuit. V. vocem sequent.

AURUNCUS, a, um, adject. ad Auruncam pertinens. *Virg. Æn.* 7. *v.* 206. Aurunci senes. & *v.* 795. Auruncæ manus. *Vellej. l.* 1. *c.* 14. Suessa Aurunca *h. e.* quæ olim Auruncorum colonia fuit: postea a Romanis quoque deducta. ¶ *Aurunci, orum*, sunt Auruncæ populi. *Plin. l.* 3. *c.* 5. *Virg. Æn.* 11. *v.* 318. ¶ Docet *Serv. ad Æn.* 7. *v.* 727. hos Græce Ausones nominari.

AUSCARIPEDA, æ, f. genus verminculi pilosi, qui solet esse in fronde, cum multis pedibus. *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 3. *ad fin. Scalig. in Conjectan.* mallet *ascaripeda*.

AUSCULARI dicebant antiqui pro *osculari*: quod est os cum ore conferre. *Festus*. Hinc in quibusdam MSS. *Plauti* legitur ausculari *Merc.* 3. 3. 10. & 14. teste *Pareo*, *Taubm.* & al. ¶ Sic *ausculum* pro *osculum* olim a priscis dictum est, teste *Prisciano l.* 1. *pag.* 562. *Putschii*.

AUSCULTATIO, onis, f. *l' ascoltare*, ἀκρόασις, actus auscultandi, & dictis alicujus parendi. *Plaut. Rud.* a. 6. 18. Quid mihi scelesto tibi erat auscultatio? ¶ Item actus audiendi, & aliena dicta ex insidiis aucupandi. *Senec. de tranquill. anim. c.* 12. Illud deterrimum vitium, auscultatio, & publicorum, secretorumque inquisitio.

AUSCULTATOR, oris, m. *uditore*, *ascoltatore*, ἀκροατής, qui auscultat, auditor. *Cic. in Partit. c.* 3. Causa auditorum genere distinguitur. nam aut auscultator est modo, qui audit; aut disceptator, idest rei, sententiæque moderator. ¶ Item qui obtemperat. *Apulej. Metam.* 7. Pastor mandati dominici servus auscultator.

AUSCULTATUS, us, m. *udizione*, ἀκρόασις, auscultatio, auditio. *Apulej. l.* 6. *Metam.* Nec auscultatu pœnitendo diligenter instructa. *Fulgent. in Comment. Virgil.* Quæ mensualibus stipendiis Grammatici distrahunt puerilibus auscultatibus.

AUSCULTO, as, avi, atum, a. r. *ascoltare*, *udire*, ἀκροάομαι, audio, aures admoveo. *Cato* apud *Gell. l.* 1. *c.* 15. Ita est cupidus orationis, ut conducat qui auscultet. *Horat. l.* 2. *sat.* 7. *v.* 1. Jamdudum ausculto, & cupiens tibi dicere servus Pauca, reformido. *Terent. Andr.* 3. 3. 4. Ausculta paucis. *Ch.* Ausculto: loquere quid velis. *Plaut. Pœn.* 4. 2. 19. Nimis eum ausculto libens. *Catull. carm.* 66. *ad Januam*, *v.* 39. Auscultare populum. ¶ Aliquando est clam, atque ex insidiis aliorum sermones excipere. *Plaut. Merc.* 2. 4. 9. Omnia ego istæc auscultavi ab ostio. *Id. Trucul.* 1. 2. 1. Ad fores auscultate, atque asservate ædes. *Id. Pœn.* 4. 1. 6. Quid habeat sermonis, auscultabo. ¶ Sæpe plus est quam *audire*: significat enim non solum auribus accipere, sed etiam fidem habere dictis alicujus, eique aliquid præcipienti, aut monenti obtemperare, obsequi, *badare*, *dar fede*, *far a modo*, &c. *Cato loc. cit.* Auditis non auscultatis, tanquam pharmacopolam. nam ejus verba audiuntur: verum ei se nemo committit, si æger est. *Pacuv.* apud *Cicer. l.* 1. *de Divin. c. penult.* Istis qui linguam avium intelligunt, magis audiendum, quam auscultandum censeo. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 36. Mihi ausculta: vide, ne tibi desis. *Plaut. Trinum.* 3. 2. 36. Nisi me auscultas, atque hoc, ut dico, facis. *Terent. Adelph.* 5. 8. 12. Quid? tu autem huic, asine, auscultas? *e tu gli badi?* Adde *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 8. *ad fin.* & *Cæcil.* atque *Enn.* apud *Non. c.* 4. *n.* 36. ¶ Passive impersonaliter *Plaut. Merc.* 2. 3. 127. Ad portum ne bitas, dico jam tibi. *Ch.* auscultabitur. ¶ *Auscultare crimina* est audire, & fidem habere criminibus de aliquo delatis. *Plaut. Pseud.* 1. 5. 12. ¶ In illo *Afranii*, Videt ludos: hinc auscultavi procul, *Nonius loc. cit.* exponit *spectavi*: vereor ut satis apte: & alii leg. *huic auscultavi*.

AUSIM, is, it, V. in *Audeo*.

AUSON, ŏnis, m. filius Ulyssis, & Calypsus, ut docent *Fest.* in *Ausonia*, & *Serv. ad Æn.* 3. *v.* 171. quamquam hic *ad Æn.* 8. *v.* 328. dicat, Circes filium fuisse. Hic eam partem Italiæ, in qua sunt urbes Beneventum, & Cales, (quæ pars fuit Campaniæ) ubi regnabat, *Ausoniam* a se nominavit: quod nomen postea toti Italiæ, quæ Apennino finitur, datum est. *Fest. ibid.* Cui videtur adstipulari *Plin. l.* 3. *c.* 5. ubi docet, ultra Circejos fuisse Volscos, Oscos, Ausones: qui proinde in veteri Latio non comprehendebantur. Sed de his ad Geographos. ¶ Adjective *Avien. in Arat. v.* 102. *de Arctis*. Ausone easdem Voce feras, Ursasque, & Plaustra vocare solemus. *h. e.* vocabulo Latino.

AUSŎNA, æ, oppidum veteris, & proprie dictæ Ausoniæ. *Liv. l.* 9. *c.* 25.

AUSŎNES, um, populi veteris Ausoniæ: quorum urbes fuerunt Ausona, Minturnæ, Vescia, Cales, ut ex *Liv. l.* 8. *c.* 16. & *l.* 9. *c.* 25. colligitur. V. *Auson*. ¶ Item populi Magnæ Græciæ, quæ & ipsa quondam *Ausonia* dicta est, quoniam Ausones tenuere primi, ut est apud *Plin. l.* 3. *c.* 10. ¶ Latius inde sumuntur pro ipsis Italis. *Stat. l.* 4. *silv.* 5. *v.* 37. ¶ Aurunci quoque a Græcis *Ausones* dicti sunt, teste *Servio ad Æn.* 7. *v.* 727. ¶ Denique etiam Sabini olim *Ausones* sunt appellati, si eidem *Servio* credimus *ad* 2. *Georg. v.* 167.

AUSONIA, æ, f. Αὐσονία, olim fuit pars Italiæ inter Beneventum, & Cales, ut dictum est in *Auson*. ¶ Item Magna Græcia; V. vocem præced. Sed paulatim tota ipsa Italia, quæ Apennino finitur, *Ausonia* appellata est. *Virg. Æn.* 10. *v.* 54. magna ditione jubeto, Carthago premat Ausoniam.

AUSONIANUS, a, um, ad Ausonium pertinens. *Fulgent. l.* 1. *Mythol. pag. m.* 23.

AUSONIDÆ, arum, m. Ausoniæ populi. *Virg. Æn.* 10. *v.* 563. ditissimus agri Qui fuit Ausonidum, & tacitis regnavit Amyclis. *Ausonidum* dictum est per syncopen pro *Ausonidarum*, ut *Serv.* & hoc loco, & *ad Æn.* 12. *v.* 121. monet. nam *Ausonidum* est simpliciter genitivus pluralis ab *Ausonis*, *idis*, f. ¶ Late etiam sumuntur pro Latinis, Romanis, aut Italis. *Virg. Æn.* 12. *v.* 121. Procedit legio Ausonidum, &c. *Lucan. l.* 9. *v.* 998. grata vice mœnia reddent Ausonidæ Phrygibus, Romanaque Pergama surgent.

AUSONIS, idis, adject. feminin. ad Ausoniam pertinens: & sumitur plerumque pro Romana, aut Itala. *Ovid.* 2. *Fast. v.* 94. Ausonis ora. *Sil. l.* 9. *v.* 187. pater ipse superbus aquarum Ausonidum Eridanus. *Claudian. de B. Get. v.* 627. Ausonidum gemmata monilia matrum. *Avien. in Perieg. v.* 308. Ausonis dextra. & *v.* 309. Ausonis gens.

AUSONIUS, a, um, ad Ausoniam pertinens: & accipitur fere pro Romano, aut Italo. *Virg.* 4. *Æn. v.* 349. Ausonia terra. *Id.* 1. *Georg. v.* 385. Ausonii coloni. *Id.* 5. *Æn. v.* 83. Ausonius Tibris. *Horat. l.* 4. *od.* 4. *v.* 56. Ausoniæ urbes. *Ovid. Metam.* 5. *v.* 350. Ausonium Pelorum. *h. e.* promontorium Siciliæ, quod ad Italiam spectat. *Id.* 2. *ex Pont. ep.* 2. *v.* 72. Ausonium imperium. *h. e.* Romanum. *Martial. l.* 9. *epigr.* 88. Ausonio ore potens. *h. e.* Latina facundia. *Id. ibid. epigr.* 9. Ausonius pater. *h. e.* Domitianus Imperator. *Id. l.* 12. *epigr.* 6. Ausonia aula. *h. e.* Imperatoris R. domus. ¶ *Ausonium mare* dicitur a Geographis, quod alluit Magnam Græciam, quæ quondam *Ausonia* dicta est, nempe inter Tyrrhenum, quod ad fretum Siculum terminatur, & Jonium, quod alluit Salentinos. *Plin. l.* 3. *c.* 10. & *l.* 14. *c.* 6. ¶ *Ausonii, orum*, sunt Ausoniæ populi: & sæpe accipiuntur pro Latinis, Romanis, aut Italis. *Virg. Æn.* 12. *v.* 834.

AUSONIUS, ii, Decimus Magnus Ausonius, Grammaticus, & Rhetor sui temporis doctissimus, Poeta etiam elegans, & ingeniosus, patriam habuit Burdigalam Aquitaniæ urbem, fuitque præceptor Gratiani, ac Valentiniani fratrum Impp. ob id promotus ad Quæsturam & Præfecturam Prætorii, & demum ad Consulatum, A. C. 379. Obiit sub Honorio post A. C. 392. Exstant ejus carmina varii generis, atque argumenti: quædam etiam prosa oratione scripta, & præcipue Oratio ad Gratianum Imp. in qua gratias ei agit pro delato Consulatu: in quibus omnibus apparet studiosissimum fuisse, atque in omni Latinæ, ac Græcæ eruditionis genere apprime versatum, & in optimorum Scriptorum lectione assiduum: licet subinde a puritate verborum, ac phrasium Latini sermonis discedat, & sæculum prodat, in quo scripsit, plerisque nihilominus suæ ætatis, multis etiam superioris temporis scriptoribus sine dubio præferendus.

AUSPEX, auspĭcis, m. & f. *pronosticatore*, *indovino* οἰωνοσκόπος, quasi *avispex*, qui spiciendis, hoc est spectandis avibus, ex eorum volatu, cantu, aut pastu deorum voluntatem interpretatur, & res futuras prædicit. *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 7. Latores, & auspices legis Curiatæ. *h. e.* qui legem tulerunt, & qui pro ea ferenda de cælo servarunt. *Horat. l.* 3. *od.* 27. *v.* 8. ego cui timebo Providus auspex, Oscinem corvum prece suscitabo. ¶ In nuptiis *auspex* est conciliator ex parte viri (sicut *pronuba* ex parte mulieris) cujus ductu, & consiliis matrimonium contrahitur, quique adest dum dos adnumeratur, tabulæ nuptiales conficiuntur, & cetera conjugii solemnia celebrantur. Quod ex eo ductum est, quia apud antiquos non solum publice, sed etiam privatim nihil gerebatur, nisi auspicio prius sumpto: quo ex more etiamnum *auspices* interponuntur: qui quamvis auspicia petere desierint, ipso tamen nomine veteris consuetudinis vestigia usurpant, ut *Valer. Max. l.* 2. *c.* 1. *n.* 1. loquitur. Hoc idem docet etiam *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 16. Hujusmodi *auspex* dicitur Græce παρανύμφιος. *Cic. pro Cluent. c.* 5. Nubit genero socrus nullis auspicibus, &c. *Plaut. Cas. prol. v.* 85. Argentum si quis dederit, ultro ibit nuptum, non manebit auspices. *Sueton. in Claud. c.* 26. Messalinam C. Silio nupsisse, dote inter auspices consignata. Adde *Tacit. Ann.* 15. *c.* 37. & *Ann.* 11. *c.* 27. *Juvenal. sat.* 10. *v.* 336. *Lucan. l.* 2. *v.* 731. & denique *Claudian. l.* 1. *in Rufin. v.* 83. ubi in feminino genere usurpat. ¶ Dicitur præterea *auspex*, qui auspicium præbet. *Plin. l.* 10. *c.* 21. *de gallis gallinaceis*. Hi magistratus nostros quotidie regunt: hi fasces Romanos impellunt, aut retinent: jubent acies, aut prohibent, victoriarum omnium toto orbe partarum auspices. ¶ Item qui auctor, & princeps est alicujus rei faciendæ: ductum a more Romanorum, apud quos soli magistratus summi, & in bello summus imperator, auspicia captabant, & habere auspicia dicebantur. V. *Auspicium*. *Horat. l.* 1. *od.* 7. *v.* 27. Nil desperandum Teucro duce, & auspice Teucro. ¶ Hinc translate *Id. l.* 1. *ep.* 3. *v.* 12. fidibusne Latinis Thebanos aptare modos studet auspice Musa? *h. e.* bona quasi auspicia dante, ac favente. Sic *Dii auspices* dicuntur, qui auxilium pollicentur, favent, secundant bono omine conatus nostros. *Virg. Æn.* 3. *v.* 19. Sacra Dionææ matri, divisque ferebam Auspicibus cœptorum operum. *Id.* 4. *Æn. v.* 45. Diis equidem auspicibus reor, & Junone secunda, &c. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 615. Auspicibusque deis tanti cognominis heres, Omine suscipiat, quo pater, orbis onus. ¶ Præterea *auspex* dicitur qui alicui rei initium præbet, sicut *auspicium* pro initio ponitur. *Eumen. in paneg. ad Constant. c.* 3. O Calendæ Marciæ, sicuti olim annorum volventium, ita nunc æternorum auspices Imperatorum! *Pacat. in paneg. ad Theodos. c.* 3. Ille felicitatis publicæ auspex dies. ¶ Adjective interdum usurpatur pro fausto, & læti auspicii. *Claudian. de IV. Consul. Honor. v.* 610. Auspice mox lætum sonuit clamore tribunal. *Id. de* VI.

VI. Consul. Honor. v. 653. Auspex victoria. Id. in ep. ad Serenam, v. 51. Auspex purpura.

AUSPICABILIS, le, adject. bonum præbens auspicium: vel cujus auspicium optabile est. Arnob. l. 4. pag. 131. Cujus horrenti fascino vestras inequitare matronas, & auspicabile ducitis, & optatis. Adde lib. 7. pag. 237.

AUSPICALIS, le, οἰωνοσκοπικὸς, ad auspicium pertinens. Plin. l. 32. c. 1. Res est etiam auspicalis pisciculus. hoc est unde auspicium peti potest. Mamert. in paneg. ad Maxim. c. 6. Primus consulatus tui auspicalis dies. V. Auspicor.

AUSPICALITER, adverb. auspicato, auspicio prius capto. Hygin. de limitib. constit. pag. 153. Goes. Posita auspicaliter groma.

AUSPICATO, adverbialis vox, qua significatur captis auspiciis, augurato, αἰσίως. Cic. l. 1. de Divin. c. 2. Romulus non solum auspicato urbem condidisse, sed ipse etiam optimus augur fuisse traditur. Id. ibid. c. 16. Nihil unquam gerere, nisi auspicato. Liv. l. 6. c. 41. a med. auspicato creare magistratus. ¶ Et quia quod captis prius auspiciis fit, feliciter evenire creditur, hinc & pro feliciter, prospere ponitur, con buon augurio, felicemente, a buona stella. Plaut. Pers. 4. 4. 56. Vide, ut ingrediare auspicato. Terent. Andr. 4. 5. 12. Haud auspicato huc me attuli. Plin. l. 7. c. 9. Auspicatius enecta parente gignuntur. Id. l. 3. c. 11. Auspicatius mutato nomine.

AUSPICATUS, us, m. idem ac auspicium. Plin. l. 10. c. 18. Pici Martio cognomine insignes, & in auspicatu magni. Ita Harduin. Alii leg. auspiciis.

AUSPICATUS, a, um, particip. ab auspicor, quod V. ¶ Est etiam adject. idem ac auguratus, capto auspicio rite factus, aut consecratus. Horat. l. 3. od. 6. v. 9. Jam bis Monœses, & Pachori manus Non auspicatos contudit impetus Nostros. Cic. pro Rabir. perduell. c. 4. Qui in campo Martio, auspicato in loco, crucem ad civium supplicium defigi jubes. ¶ Ponitur etiam pro fausto, felici, & boni ominis, di buon augurio, felice, prospero. talia enim esse creduntur, quæ captis prius rite auspiciis fiunt, tanquam a diis approbata. Vellej. l. 2. c. 79. Auspicatis ominibus ducere uxorem. Justin. l. 4. c. ult. Neque in bello male auspicato amplius perseverandum. Id. l. 18. c. 5. Urbs toto orbe auspicatissima. Plin. l. 13. c. 22. Auspicatior arbor. Catull. carm. 45. de Acme, & Septim. v. 25. Quis ullos homines beatiores Vidit? quis Venerem auspicatiorem? h. e. amorem feliciorem. Quintil. l. 10. c. 1. Auspicatissimum exordium dare. Tacit. de German. c. 11. Auspicatissimum initium rebus agendis.

AUSPICIUM, ii, n. auspizio, augurio, οἰωνισμὸς, avium observatio, & ex eorum volatu, cantu, pastu, &c. prædictio futurorum. Credebant enim voluntatem deorum per hujusmodi signa hominibus manifestari: quasi avispicium, a spiciendis, seu aspiciendis avibus. Quomodo differat ab augurio in ea voce dictum est. Cic. 2. de Divin. c. 38. Cur aliis a læva, aliis a dextera datum est avibus, ut ratum auspicium facere possint? ¶ Sæpissime sumitur pro augurio ex quacumque re capto. Id. ibid. c. 18. Fulmen omnibus rebus optimum auspicium habemus, si sinistrum fuerit. (V. Lævus.) Plaut. Stich. 3. 2. 6. Auspicio optimo exivi foras: mustela murem mihi abstulit præter pedes. Plin. l. 18. c. 12. Fabam e frugibus referre auspicii causa. Justin. l. 1. c. 10. Felix auspicium equus domino primus emisit. Sueton. in Ner. c. 41. Frivolo auspicio mente recreata, cum annotasset insculptum monumento, &c. Cic. de Senect. c. 4. Optimis auspiciis gerere aliquid. Id. Attic. l. 8. ep. 3. Ferre leges contra auspicia. ¶ De variis auspiciorum generibus caduco, jugi, pedestri, &c. V. suis locis. ¶ Facere auspicia dicuntur ea, ex quibus auspicium capitur, ut est in allato exemplo Cicer. 2. de Divin. c. 38. & apud Liv. l. 1. c. 34. ¶ Auspicia habere dicuntur, qui auspiciorum captandorum jus habent. Hi autem apud Romanos fuere omnes urbani magistratus secundum illud Cicer. 3. de legib. c. 3. Omnes magistratus auspicium, judiciumque habento. Sed in militia unus Imperator auspicia habebat. Nam legati, aliique Imperatori subjecti licet aliquando rem militarem administrarent, non tamen suis, sed Imperatoris auspiciis omnia gerere dicebantur. Neque vero minor inde laus Imperatoribus ipsis contingebat, quod vel morbo vel publica alia causa impediti ab exercitu absuissent. Credebatur enim ab iis ipsis felix rei eventus provenisse, quibus deorum voluntatem per auspicia aucupari, & omnium, quæ vel per se, vel per alios gessissent, approbationem quodammodo obtinere contigisset. Hinc quibus aliquid pro se gerendum mandassent, suos ipsi deos tradere dicebantur, ut est apud Horat. l. 4. od. 14. v. 33. & apud Ovid. l. 2. Trist. v. 173. Hinc si ipsi per se gessissent, ductu, & auspiciis suis, vel imperio, & auspiciis suis gessisse dicebantur: si per alios, auspiciis tantum. Vetus Inscript. apud Plin. l. 3. c. 20. Ejus ductu, auspiciisque gentes Alpinæ sub imperium Pop. Rom. redactæ. Alia apud Liv. l. 41. c. ult. Tib. Sempronii Gracchi consulis imperio, auspicioque legio, exercitusque Populi R. Sardiniam subegit. Sueton. in Aug. c. 21. Domuit partim ductu, partim auspiciis suis Cantabriam, &c. Tacit. 2. Ann. c. 41. Recepta signa ductu Germanici, auspiciis Tiberii. Plin. l. 2. c. 67. Septentrionalis Oceanus majore ex parte navigatus est auspiciis D. Augusti. nempe ductu Drusi, aut Tiberii. Plaut. Amph. 1. 1. 41. Gessit rempublicam ductu, imperio, auspicio suo. ¶ Aliquando auspicium sumitur pro potestate, jure, imperio. Virg. 4. Æn. v. 102. Communem hunc ergo populum, paribusque regamus Auspiciis. Servius æquali potestate. & dictum est a comitiis, in quibus iisdem auspiciis creati, licet non simul crearentur, parem tamen habebant honorem: unde & consules pares sunt. ¶ Aliquando etiam pro privato cujusque arbitrio, ac potestate. Virg. Æn. 4. v. 340. Me si fata meis paterentur ducere vitam Auspiciis, & sponte meas componere curas, &c. ¶ Translate Horat. l. 1. ep. 1. v. 85. cui si vitiosa libido Fecerit auspicium, &c. h. e. si eum incitarit, &, velut avis, auspicium lætum obtulerit. Stat. l. 5. silv. 2. v. 8. Quid si militiæ jam te, puer inclyte, primæ Clara rudimenta, & castrorum dulce vocaret Auspicium? Justin. l. 27. c. 1. Auspicia regni a parricidio capere.

AUSPICO, as, avi, atum, a. 1. idem quod auspicor. Plaut. Rud. 3. 4. 22. Non hodie isti rei auspicavi, ut cum furcifero fabuler. Id. Stic. 3. 2. 46. Auspicare mustelam. h. e. sumere in auspicium. Id. Pers. 4. 6. 7. Auspicare lucro faciendo. h. e. capere auspicium pro lucro faciendo. Gell. l. 3. c. 2. Auspicare super re aliqua. Adde Attam, Cæcil. & Nævium apud Non. c. 7. n. 5. ubi Næv. auspicare auspicium dixit.

AUSPICOR, aris, atus sum, dep. 1. prender auspizio, οἰωνοσκοπέω, auspicium capio, avium inspectionem facio ad divinanda futura. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 4. Cum pomœrium transiret, auspicari est oblitus. Id. l. 1. de Divin. c. 35. Cum tripudio auspicaretur, pullarius diem prœlii committendi differebat. Liv. l. 27. c. 16. Fabio auspicanti aves non addixere. ¶ Auspicari aliquid est capere auspicium pro re inchoanda. Sueton. in Ner. c. 37. in f. In auspicando opere Isthmi. ¶ Auspicari alicui est auspicium alicui facere. Hygin. Poet. Astronom. l. 2. c. 16. Sacrificanti ei aquila auspicatur. ¶ Porro credebant Veteres, ea prospere toto anno successura, quæ ipso anni initio, hoc est Cal. Jan. inchoassent. Quare eo die suam quisque artem leviter, & tantum boni ominis causa tractare solebant: id cum facerent, auspicari dicebantur. isque dies auspicalis vocabatur. Colum. l. 11. sub fin. c. 2. Per hos quoque dies abstinent terrenis operibus religiosiores agricolæ: ita tamen ut ipsis Cal. Januariis auspicandi causa omne genus operis instaurent: ceterum differant terrenam molitionem usque in proximas idus. V. Senec. ep. 83. & Ovid. l. 1. Fast. v. 165. & seq. ubi hoc idem diserte tradit. ¶ Sed & aliis temporibus, cum novi aliquid inchoandum erat, prima die delibare aliquid solebant, auspicii causa, ut primo die initi magistratus, & hujusmodi. Tacit. Ann. 4. c. 36. Feriarum Latinarum diebus Præfectus Orbis Drusus auspicandi gratia tribunal ingressus, &c. Sueton. in Ner. c. 7. Auspicari jurisdictionem. Plin. l. 3. ep. 5. Lucubrare a Vulcanalibus incipiebat, non auspicandi causa, sed studendi. h. e. non leviter, & auspicii tantum causa, sed &c. ¶ Hinc factum est, ut auspicari sæpe ponatur pro incipere, aggredi, cominciare, dar principio. Plin. in proœm. l. 7. Auspicari vitam a suppliciis. Sueton. in Aug. c. 38. Auspicari militiam. Solin. c. 52. (al. 65.) Ab Emodis montibus auspicatur India. ¶ Et cum infinito, Plin. l. 31. c. 3. Primus eam (aquam) in urbem ducere auspicatus est Ancus Marcius. Sueton. in Ner. c. 22. Auspicatus est cantare. Senec. ep. 83. Auspicabar in Virginem (aquam) desilire. ¶ Apud eund. Senec. ep. 47. auspicari gradum Senatorium per militiam est ad Senatorium ordinem per militiæ gradus accedere, & ex ea velut auspicium capere ad eum obtinendum.

AUSTELLUS, i, m. parvus auster. Lucil. apud Non. c. 2. n. 229. Rex Cotys ille duos ventos, Austrum, atque Aquilonem Novisse ajebat solos se, demagis istos Ex nimbo Austellos, nec nosse putare necesse.

AUSTER, stri, m. Ostro, vento di mezzodì, νότος, ventus meridionalis humidus, & calidus, Græco vocabulo Notus dictus: cui contrarius est a septentrione spirans Septentrio, seu Aparctias. Cic. in Somn. Scip. c. 6. Quis in ultimis aut aquilonis, austrive partibus tuum nomen audiet? Horat. l. 2. sat. 6. v. 18. Plumbeus auster. Id. l. 2. od. 14. v. 15. Auster nocens corporibus. Ovid. l. 1. Metam. v. 66. pluvius. Virg. 4. Georg. v. 261. frigidus. Macrob. l. 2. in Somn. Scip. c. 5. docet, hunc ventum natura quidem frigidum esse, sed quia per calida Africæ loca ad nos permeat, calidum fieri. Dici etiam potest, a Virgilio poni pro quolibet vento: quod Poetis est familiare. Ceterum Propert. quoque l. 2. el. 20. v. 36. frigidum dicit. Et Tibull. l. & el. 1. v. 41. Aut gelidas hibernus aquas cum fuderit auster. ¶ Floribus austrum, & liquidis immittere fontibus apros: proverbialis locutio apud Virg. Ecl. 2. v. 58. de eo, qui ipse sibi malum creat. nam auster ob violentiam flatus, & nimium humorem flores corrumpit: apri fontes cœno perturbant. ¶ Aliquando ponitur pro regionibus ad meridiem sitis. Plin. l. 2. c. 9. Luna nunc in Aquilonem elata, nunc in Austros detecta. Adde Varr. l. 8. L. L. c. 18. ¶ Auster pro austerus, V. Austerus.

AUSTERALIS herba, apud Apulej. de herb. c. 105. est eadem quæ sisymbrium.

AUSTERE, adverb. austeramente, aspramente, αὐστηρῶς, severe, duriter. Cic. pro Mur. c. 35. Agit mecum austere, & Stoice Cato.

AUSTERITAS, atis, f. austerità, severità, rigore, αὐστηρότης, severitas, nimia gravitas, triste ac durum ingenium. Quintil. l. 2. c. 2. de præceptore. Non austeritas ejus tristis, non dissoluta sit comitas. ¶ De coloribus. Plin. l. 9. c. 38. Buccinum pelagio admodum alligatur, nimiæque ejus nigritiæ dat austeritatem illam, nitoremque, qui quæritur, cocci. h. e. quandam saturitatem coloris. color caricato. & lib. 35. c. 10. Nimis floridis coloribus austeritatem dare. dare alle tinte lascive un non so che d' austero, e carico. ¶ Item de saporibus. Colum. l. 11. c. 2. a med. Quædam genera uvarum nunquam dulcedinem capiunt propter austeritatem nimiam. Plin. l. 14. c. 2. & 6. Austeritas vini. ruvidezza, lazzezza. Id. l. 19. c. 6. Austeritas cæpæ. Id. l. 14. c. 1. Austeritas picis. ¶ In plur. numero. Pallad. l. 1. tit. 35. Aqua lupinorum psilotri austeritatibus juncta.

AUSTERULUS, a, um, diminut. ab austerus. Apul. in Florid. n. 20. (al. l. 4.) Cratera Musicæ dulcis, Dialecticæ austerula.

AUSTERUS, a, um, aspro, lazzo, austero, αὐστηρός, vox Græca, sed con-

consuetudine Latina facta: & dicitur proprie de saporibus, non quidem acerbis, & ingratis, sed linguam tamen adstringentibus, & contrahentibus: qualis est gustus meri vini, sed non dulcis, & sapor pomorum, quæ nondum plenam maturitatem consequuta, sunt tamen satis matura. Huic opponitur sapor lenis. Cels. l. 3. c. 24. Vinum nigrum austerum. Plin. l. 25. c. 5. Herba austero sapore. Colum. l. 12. c. 12. Austerior gustus. Scribon. Larg. compos. 142. Vinum austerissimum. ¶ Dicitur etiam de odoribus. Plin. l. 12. c. 25. Balsami succus debet esse lenis, non subacidus: odore tantum austerus. ¶ Item de coloribus. Est autem austerus color, qui saturior est, & lucet obscurius, βαρὺ καὶ πικρὸν χρῶμα: color forte, franco, carico: cui opponitur floridus, & eximie fulgens. Plin. l. 35. c. 6. Sunt autem colores austeri, aut floridi, &c. Id. ibid. c. 11. Athenion pictor & austerior colore, & in austeritate jucundior. ¶ Et de statuaria ratione. Plin. l. 34. c. 8. de Euthycrate Lysippi filio, & discipulo. Quamquam is constantiam patris potius æmulatus, quam elegantiam, austero maluit genere, quam jucundo placere. nel fodo, e forte. ¶ Transfertur ad mores hominum, & ponitur pro severo, rigido, gravi: & quidem in utramque partem. Cic. in Pison. c. 29. Si fuisset in discipulo comparando meliore fortuna, fortasse austerior, & gravior esse potuisset. Id. pro Cæl. c. 14. Austero more agere cum aliquo. ¶ Item pro gravi, molesto. Horat. l. 2. sat. 2. v. 12. Austerus labor. Plin. l. 24. c. 7. Æger omnem austeram curationem recusans. ¶ Item pro sævo, tristi. Propert. l. 4. eleg. 11. v. 49. Quælibet austeras de me ferat urna tabellas. ¶ De genere dicendi graviore, & minus voluptatis habente. Horat. de art. poet. v. 342. Celsi prætereunt austera poemata Rhamnes. Cic. 3. de Orat. c. 26. Ita sit nobis ornatus, & suavis orator, ut suavitatem habeat austeram & solidam, non dulcem atque decoctam. ¶ Auster in recto singulari. Scribon. Larg. compos. 188. Aconiti gustus est auster, atque subamarus. sed non est imitandum: & fortasse ibi mendum est, ut adnotavit Jo. Rhodius. ¶ Superlativum austerrimus legitur in quodam libello de progenie Augusti (qui Messalæ Corvino a quibusdam tribuitur) cap. 5.

AUSTRALIS, le, Australe, meridionale, νότιος, ad Austrum pertinens: item meridionalis. Ovid. 4. ex Pont. ep. 4. v. 1. Australes nimbi. Id. 2. Metam. v. 131. Australis polus. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 19. Australis regio.

AUSTRIFER, a, um, umido, piovoso, Australes flatus, vel pluvias ferens. Sil. l. 12. v. 2. austrifero nebulosam vertice frontem Immitis condebat hiems.

AUSTRINUS, a, um, Australis. Virg. 2. Georg. v. 271. Austrini calores. h. e. calores solis meridiani. Plin. l. 17. c. 2. Austrinus flatus. Id. l. 2. c. 68. Austrinus vertex. h. e. polus Australis. Id. l. 6. c. 34. Austrina Cypri. h. e. loca Cypri ad meridiem conversa. Sic paulo post. Austrina Sardiniæ. & mox. Cappadociæ. Id. l. 2. c. 47. Austrinum tempus. h. e. quo Auster flat, & humidi sunt dies. Sic lib. 16. c. 26. Austrinum cælum. & lib. 17. c. 2. Austrinus dies. & lib. 17. c. 24. Austrinæ pluviæ. Colum. l. 11. c. 2. Quarto Non. Septembr. piscis austrinus desinit occidere. h. e. alter ex piscibus cælestibus, qui ad Australem polum versus est.

AUSTROAFRICUS, i, m. Ostro Garbino, ventus est Africo, & Austro utrinque junctus, ut Isidor. l. 13. Orig. c. 11. docet: qui & Libonotus dicitur Græca appellatione. Vetus lapis apud Grater. pag. 137. Λιβόνοτος, Austroafricus. Plin. l. 2. c. 47. Inter Liba, & Noton compositum ex utroque medium, inter meridiem, & hibernum occidentem, Libonotos. Sen. l. 5. quæst. nat. c. 16. extr. A meridiano axe Euronotus est: deinde Notus, Latine Auster: deinde Libonotus, qui apud nos sine nomine est. Al. hic leg. Leuconotus.

AUSTRONOTUS, ti, m. apud Isidor. l. 3. Orig. c. 32. & 36. est idem ac polus Australis, seu Antarcticus.

AUSUM, i, n. attentato, azione, impresa ardita, τόλμημα, factum, quod quis aggredi audet, tum in bonam, tum in malam partem. Est autem vox fere Poetica. Virg. 2. Æn. v. 535. At tibi pro scelere, exclamat, pro talibus ausis Dii persolvant grates dignas. Id. 9. Æn. v. 281. Fortia ausa. Ovid. Her. ep. 14. v. 49. crudelia. Id. 9. Metam. v. 620. ausorum semper memor esse meorum. Plin. l. 2. c. penult. ad fin. Ausum improbum. Sil. l. 11. v. 366. compos memorabilis ausi. Stat. l. 4. Theb. v. 368. magnique fugit non inscius ausi. Ovid. Metam. 11. v. 242. Potiri auso. Id. Metam. 2. v. 328. magnis excidere ausis.

AUSUS, us, m. idem quod ausum. Valer. Flacc. l. 3. v. 613. Jamque moræ impatiens, cunctantes increpat ausus, Tiphys. Al. aliter leg. Impp. Leo, & Anthemius l. 1. Cod. tit. 2. leg. 14. Qui protervo ausu Ecclesiastica prædia acquirere tentarit.

AUSUS, a, um, particip. verbi Audeo. Liv. l. 26. c. 40. ad fin. Exsules, obærati, capitalia ausi plerique. Ovid. 1. Metam. v. 199. studiisque ardentibus ausum Talia deposcunt. ¶ Passiva significatione ausa res dicitur, quam quis facere ausus est. Tacit. Ann. 3. c. 67. Ausis ad Cæsarem codicillis, quibus invidiam, & preces miscuerat. Apulej. in Florid. n. 7. (al. l. 1.) Multa sublimia facinora vel belli ausa, vel domi provisa.

AUT, o, ovvero, o veramente, ἤ, vel, conjunctio variis usibus inserviens: & plerumque est separativa. Cic. l. 1. de Orat. c. 9. Cetera, inquit, assentior Crasso, ne aut de C. Lælii, aut de hujus generi aut arte aut gloria detraham. Liv. l. 6. c. 18. Audendum est aliquid universis, aut omnia singulis patienda. ¶ Sequente vel, Tacit. l. 2. Hist. c. 76. Ne contra Caji quidem, aut Claudii, vel Neronis domum exsurgimus. Martial. l. 3. epigr. 3. Aut aperi faciem, vel tunicata lava. ¶ Jungitur particulis, vero, certe, etiam. Cic. 6. Verr. c. 35. Quem tibi aut hominem, invitis Diis immortalibus, aut vero deum auxilio futurum putas? Id. in Orat. c. 3. Video hanc primam ingressionem meam aut reprehensionis aliquid, aut certe admirationis habituram. Id. Fam. 1. ep. 9. Quod de illo acceperant, aut etiam suspicabantur. ¶ Addit Diomedes sub fin. l. 1. aliquando esse diminutivum, ut in illo Virg. Æn. 1. v. 73. Incute vim ventis, submersasque obrue puppes, Aut age diversas. Petit enim Juno primum quod gravius est: deinde quod minus: Ital. o almeno. Aliquando comminativam, ut Id. Ecl. 7. v. 21. Nymphæ, noster amor, Libethrides, aut mihi carmen, Quale meo Codro, concedite. proxima Phœbi Versibus ille facit: aut si non possumus omnes, Hic arguta sacra pendebit fistula pinu. Aliquando conjunctivam pro &, atque, ut Virg. 1. Georg. v. 410. Tum liquidas corvi presso ter gutture voces, Aut quater ingeminant. pro terque quaterque. Adde Priscian. l. 18. pag. 1170. Putsch. ¶ Est interdum dubitativa, & ponitur pro an. Cic. pro Rosc. Amer. c. 21. Quæsivit num ille, aut ille defensurus esset. Plaut. Aulul. 2. 6. 11. Cœnæ causa, aut tuæ mercedis gratia nos nostras ædes postulas comburere? Plin. in paneg. c. 84. Dubitare cogatur, utrum sit efficacius ad recte vivendum, bene institui, aut feliciter nasci. Quintil. tamen lib. 1. c. 5. (al. 9.) monet minus recte hac ratione adhiberi. ¶ Pro aliqui. Plin. l. 2. c. 70. Neque enim mundus hoc polo excelsiore se attollit: aut undique cernerentur hæc sidera. & lib. 19. c. 5. ad fin. Effodiuntur bulbi ante ver, aut deteriores illico fiunt. Ovid. Metam. 10. v. 50. de Orpheo, & Eurydice. Hanc simul & legem Rhodopeius accipit heros Ne flectat retro sua lumina, donec Avernas Exierit valles: aut irrita dona futura. Adde Lucret. l. 1. v. 1010. Quintil. l. 2. c. 17. & Tertull. de Orat. c. 13. Simile est illud Virgil. Æneid. 10. v. 630. Nunc manet insontem gravis exitus: aut ego veri Vana feror. Et Propertii l. 4. eleg. 1. v. 75. Certa feram certis auctoribus: aut ego vates Nescius ærata signa movere pila. Et Ovidii heroid. epist. 18. v. 189. Aut ego non novi, quam sit temerarius, aut me In freta non cautum tunc quoque mittet Amor. In loco Propertii al. leg. haud, quod minus elegans est.

AUTEM, ma, poi, δὲ, vero, sed, conjunctio continuandæ orationi inserviens. Semper postponitur uni, interdum etiam pluribus verbis: habetque multiplicem usum. Cic. l. 1. de Orat. c. 16. Est enim finitimus oratori poeta, numeris adstrictior paulo; verborum autem licentia liberior; multis vero ornandi generibus socius, ac pæne par. Id. l. 2. de Divin. c. 56. Crœsus hostium vim se perversurum putavit: pervertit autem suam. Id. pro Cæcin. c. 6. Cum pecunia Cæsenniæ deberetur: eam porro in prædiis collocari, maxime expediret; essent autem prædia, quæ mulieri maxime convenirent; ea venirent, &c. Id. pro Cluent. c. 60. Per quem porro datum venenum? unde sumptum? quæ deinde interceptio poculi? cur non de integro autem datum? Teren. Eun. 5. 5. 22. Atque adeo autem cur non egomet intro eo? Cic. Verr. 5. c. 89. Vultis autem istorum audacias, ac libidines aliqua ex parte resecare? Desinite dubitare, &c. Id. Q. Fr. l. 3. ep. 1. c. 1. ad fin. Subgrande cubiculum autem valde probavi. Terent. Adelph. 3. 5. 16. Salve, Demea. De. Quid autem? e bene che è è? Id. Eun. 5. 7. 4. Quid hoc autem est? ma che è questo? ¶ Nonnunquam in interrogationibus servit correctioni. Cic. pro Rabir. Post. c. 5. Num quis testis Postumum appellavit? testis autem? num accusator? &c. ma che dico testimonio! Id. Attic. l. 5. ep. 13. Quid in Republica fiat: fiat autem? immo vero etiam quid futurum sit, perscribe ad me omnia. Liv. l. 21. c. 44. Parum est quod Siciliam ademit, nisi adimat etiam Hispaniam: &, si inde cessero, in Africam transcendet: transcendet autem dico? duos Consules, &c. ¶ Aliquando omittitur. Cic. Attic. l. 12. ep. 43. Sed ferendus tibi in hoc meus error. ferendus! immo vero etiam adjuvandus. ¶ Pro at, atqui. Plaut. Rud. 3. 4. 21. La. Tu, senex, si istas amas, huc arido argento est opus. Dæ. Hæ autem Veneri complacuerunt. La. Habeat, si argentum dabit. ¶ Hinc adhibetur in assumptione syllogismi. Cic. in Top. c. 2. ad fin. Jus civile est æquitas constituta iis, qui ejusdem civitatis sunt, ad res suas obtinendas: ejus autem æquitatis utilis est cognitio. Utilis est ergo juris civilis scientia. ¶ Ecce autem, porro autem, tum autem eleganter habent locum in connexionibus. Terent. Adelph. 1. 2. 72. Sperabam jam defervisse adolescentiam: gaudebam: Ecce autem de integro, &c. Sallust. in Catil. c. 47. Porro autem anxius erat, quid facto opus esset. Terent. Hecyr. 2. 1. 14. Tum autem, ex amicis inimici ut sint nobis affines, facis. ¶ Neque autem, Cic. Fam. 5. ep. 12. Neque autem ego sum ita demens, ut &c. Adde Lucret. l. 6. v. 779. & Apulej. in Florid. n. 9. (al. l. 1. sub fin.) ubi paulo post etiam nec autem legitur. ¶ Et autem, Plaut. Pæn. 4. 2. 19. Et adire lubet hominem: & autem nimis eum ausculto libens. ¶ Interposito verbo, est mollius. Lucret. l. 1. v. 1008. Et quod inane autem est, finiri corpore cogit. Sueton. in Aug. c. 73. Et forensia autem, & calceos, &c. Plin. l. 16. c. 27. Et caprifici autem, &c. ¶ Habet vim similem τῷ etiam in his. Plaut. Mostell. 3. 2. 91. Vehit hic clitellas: vehit hic autem alter senex. Id. Mil. 3. 1. 82. Liberæ sunt ædes: liber sum autem ego. Id. ibid. 4. 4. 13. Facile istuc quidem est, si & illa volt, & ille autem cupit. Id. Merc. 1. 2. 9. Et currendum, & pugnandum, & autem jurgandum est in via. ¶ Putat Servius abundare in illo Virgilii 2. Æn. v. 101. Sed quid ego hæc autem nequidquam ingrata revolvo?

AUTHENTA, & Autenta, æ, m. αὐθέντης, Græca vox, qua significatur dominus, qui pro arbitrio quidlibet agere potest, nec ab ullo alio pendet: item auctor, cui refragari nemo potest. Fulgent. in continent. Virgil. de Virgilio. O vatum Latiaris authenta! ita ne tuum ingenium clarissimum, &c?

AUTHENTICUS, a, um, originale, autentico, αὐθεντικός. Apud Jurisconsultos authenticum dicitur, quod auctoritatem indubitatam, & legitimam habet: qualia sunt instrumenta, quæ vulgo dicimus originalia.

nalia. *Paul. Dig. lib.* 22. *tit.* 4. *leg.* 2. Quicunque a fisco convenitur, non ex indice, & exemplo alicujus scripturæ, sed ex authentico conveniendus est. *Ulpian. Dig. lib.* 10. *tit.* 2. *leg.* 4. Heredem enim exemplum debere dare, tabulas vero authenticas ipsum tenere. *Id. l.* 29. *tit.* 3. *leg. ult.* Testamentum authenticum. *Id. lib.* 10. *tit.* 2. *leg.* 8. Authenticæ rationes. *Tertull. de monog. c.* 11. Sciamus, non sic esse in Græco authentico. ¶ *Authentici* absolute sunt vel libri, vel scriptores S. Scripturæ utriusque Testamenti, *Sidonio l.* 7. *ep.* 9. & *Claud. Mamert. l.* 1. *de statu anim. cap.* 2. & *lib.* 2. *cap.* 9. *in fi.*

AUTHEPSA, æ, f. *vaso da cuocere, fatto a guisa di fornello*, αὐθέψης, vel αὐθέψη, vas duos habens fundos, in quorum superiore ponitur aqua cum iis cibis, qui coquendi sunt; in inferiore ignis, qui ita inclusus majorem vim habet, ac minima impensa rem conficit: ita dictum ab αὐτὸς, ipse, & ἕψω, coquo, elixo, quia ipsum per se coquit, foculi simul, & vasis vicem præstans. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 46. Domus referta vasis Corinthiis, & Deliacis, in quibus est authepsa illa, quam tanto pretio nuper mercatus est, ut qui prætereuntes pretium enumerari audiebant, fundum venire arbitrarentur. *Lamprid. in Heliogab. c.* 19. Primus authepsas argenteas habuit. Al. hic aliter leg.

AUTHOR cum derivatis, V. Auctor.

AUTOCHTHONES, um, αὐτόχθονες, populi in ipsa terra, seu regione orti, quam incolunt, non aliunde advecti; quales esse se prædicabant Athenienses, de quibus ita loquitur *Justin. l.* 2. *c.* 6. Soli, præterquam incremento, etiam origine gloriantur: quippe non advenæ, neque passim collecta populi colluvies originem urbi dedit, sed eodem innati solo, quod incolunt; & quæ illis sedes, eadem origo est. *Tacit. de German. c.* 2. etiam Germanos hujusmodi fuisse dicit. Est autem Græca vox ab αὐτὸς, ipse, & χθὼν, terra. *Apulei. l.* 11. *Metam.* Autochthones Attici Cecropiam Minervam nominant. V. Cicada.

AUTOGRAPHUS, a, um, *scritto di propria mano, originale, autografo*, αὐτόγραφος, propria alicujus manu scriptus, non aliunde descriptus: vox Græca ab αὐτὸς, ipse, & γράφω, scribo. *Sueton. in Aug. c.* 71. Autographa quadam epistola, Cœnavi, ait, mi Tiberi, &c. & *cap.* 87. Litteræ ipsius autographæ ostentant. ¶ *Autographum, i*, absolute. *Symmach. l.* 3. *ep.* 11. Vetustatis exemplum de autographo tuo sumere.

AUTOLOLES, um, m. populi Mauritaniæ inter Gætulos, mira pedum pernicitate celebres. *Plin. l.* 5. *c.* 1. *Lucan. l.* 4. *v.* 677. & *Sil. l.* 3. *v.* 306.

AUTOLYCUS, ci, Αὐτόλυκος, Mercurii filius, & avus maternus Ulyssis, artificiis furtorum clarus. *Martial. l.* 8. *epigr.* 59. Non fuit Autolyci tam piceata manus. Adde *Plaut. Bacch.* a. 3. 41. *Ovid. Metam.* 11. *v.* 313. & *Serv. ad Æn.* 2. *v.* 79.

AUTOMATARIUS, a, um, ad automaton pertinens. *Paul. Dig. lib.* 30. *leg.* 41. *ad fin.* Sed & automataria (*subaudi* opera) & canthari, per quos aquæ saliunt, poterunt legari. ¶ *Automatarius faber*, qui automata facit. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 642. *n.* 5. quam plenius exhibet *Fabrett. cap.* 10. *num.* 385. C. Cæcilio Saturnino fabro automatario P. Domitius Maximus amico. Adde aliam apud *Murator. pag.* 935. *n.* 8.

AUTOMATON, ti, n. *machina, che si muove da se*, αὐτόματον, machina ita artificiose contexta, ut dispositis intus ingeniosis rationibus, ipsa sua sponte moveri videatur, qualia sunt horologia, & aliæ id genus machinæ versatiles. *Sueton. in Claud. c.* 34. Si automaton, vel pegma, vel quid tale aliud parum cessisset. Quædam optimæ edition. habent Græce αὐτόματον. est enim Græca vox. *Petron. in Satyr. c. penult.* Dum frater sororis suæ automata per clostellum miratur. *h. e.* motus sororis, quæ cum ab alio extolleretur, per se videbatur surgere. ¶ Adjective *Id. in fragment. Tragur. c.* 50. *Burman.* Plausum post hoc automatum familia dedit. *h. e.* spontaneum. *Serv. ad Æn.* 1. *v.* 724. Automata Venus. *h. e.* quæ sponte adfuit, favitque Alexidi, & Melibœæ: de quorum nuptiis historiam ibi narrat. V. Epidætia.

AUTOMEDON, ontis, Αὐτομέδων, auriga Achillis, ut *Ascon. ad Cicer. pro Rosc. Amer. c.* 35. docet, itemque *Virg.* 2. *Æn. v.* 476. ubi quia *armigerum* etiam vocat, subdit *Servius*, fuisse armigerum Pyrrhi. Per synecdochen ponitur pro quovis auriga. *Juvenal. sat.* 1. *v.* 61. dum pervolat axe citato Flaminiam. puer Automedon nam lora tenebat. Adde *Cicer. loc. cit.*

AUTONOE, es, f. Αὐτονόη, filia Cadmi, & Hermiones soror Semeles, uxor Aristæi, mater Actæonis. *Ovid. in Ibin v.* 471.

AUTONOEIUS, a, um, adject. ad Autonoen pertinens. *Ovid. Metam.* 3. *v.* 198. fugit Autonoeius heros. *h. e.* Actæon Autonoes filius.

AUTOPYROS, i, *pane di tutta farina*, αὐτόπυρος, panis cibarius, h. e. factus ex farina, cui nihil, aut sane parum admodum furfuris ademptum sit, ut *Cels. l.* 2. *c.* 18. docet: ubi tamen Græce utitur. Est enim ab αὐτὸς, ipse, & πυρὸς, triticum. Latine legitur apud *Plin. l.* 22. *c.* 25. & apud *Petron. in fragment. Tragur. c.* 66. *Burman.*

AUTOR cum derivatis, V. Auctor.

AUTRONIANUS, a, um, ad Autronium pertinens: quod est nomen Romani hominis, ut Autroniana domus. *Cic. l.* 1. *Attic. epist.* 13. *sub fin.*

AUTUMNAL pro *autumnalis*, vel pro *autumnale*, eadem ratione, qua *animal, capital*, &c. *Varr.* apud *Charis. l.* 1. *pag.* 94. *Putsch.* Æquinoctium autumnal.

AUTUMNALIS, le, *autunnale*, ὀπωρινὸς, ad autumnum pertinens. *Liv. l.* 31. *c.* 47. Jam autumnale æquinoctium instabat. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 39. Autumnale tempus. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 665. Corna autumnalia. *Plin. l.* 21. *c.* 4. Rosa autumnalis. *Id. l.* 19. *c.* 3. Imbres autumnales. *Id. l.* 37. *c.* 8. Cælum autumnale.

AUTUMNESCIT, ebat, n. 3. autumnus incipit. *Martian. Capell. l.* 6. *pag.* 196. Cum hic ver pubescit, illic edomita æstas temporibus autumnescit. *Al. leg.* autumnascit.

AUTUMNITAS, atis, f. *tempo d' autunno*, autumni tempus. *Cato R. R. c.* 155. Prima autumnitate cum pulvis est, tum maxime ab aqua periculum est. *Id. ibid. c.* 5. Circum oleas autumnitate ablaqueato. Adde *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 22. & *Arnob. l.* 2. *pag.* 96. ¶ Item autumni proventus, *raccolto d' autunno*, ὀπωρισμός. *Arnob. l.* 1. *pag.* 12. Ex olivis, atque vinetis plenam faciant autumnitatem fundi. *Varr.* apud *Non. loc. cit.* (ut legit *Scalig. in Conjectan. ad Varr. pag.* 47.) Cape hanc caducam Liberi mollem dapem, De fronde Bromiæ autumnitatis uvidam.

AUTUMNO, as, n. 1. dies autumnales facere, autumnum inducere. *Plin. l.* 2. *c.* 50. Mobilior aer mitiore hieme, & æstate nimbosa semper quodammodo vernat, vel autumnat. *Id. ibid. c.* 47. Corus autumnat.

AUTUMNUM, i, n. idem quod autumnus. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 22. Etesiæ uberius flaverant, & autumnum ventosum fuerat. *Charis.* quoque *l.* 1. *pag.* 21. *Putsch.* autumnum neutro genere agnoscit.

AUTUMNUS, i, m. *autunno*, ὀπώρα, unum ex quatuor anni temporibus, medium inter æstatem & hiemem, quo tempore vindemiæ, & majoris partis frugum collectio fit. Incipit, secundum veteres Latinos agricolas, pridie, vel 6. aut 7. id. Augusti, occasu Fidiculæ, ut *Varr. R. R. l.* 1. *c.* 28. *Plin. l.* 18. *c.* 28. & *Colum. l.* 11. *c.* 2. docent: definit cum occasu Vergiliarum, nempe circa 5. *id.* Novembr. ut *Varr.* & *Colum. ibid.* tradunt. *Cic. in Partit. c.* 11. Quæ temporis quasi naturam notant, hiems, ver, æstas, autumnus. *Horat. l.* 4. *od.* 7. *v.* 11. Pomifer autumnus fruges effudit. *Ovid. Metam.* 2. *v.* 29. Autumnus calcatis sordidus uvis. *Juvenal. sat.* 4. *v.* 56. Lethifer autumnus. *scil.* quia eo tempore solent morbi ingravescere. *Plin. l.* 11. *c.* 29. Locustæ pariunt autumni tempore. *Id. ibid. c.* 36. Insecta autumno moriuntur. *Ovid.* 2. *de ar. am. v.* 315. sub autumnum. *Al. leg.* sub autumno. *Tacit. Ann.* 11. *c.* 31. Adulto autumno. *avanzato. Id. ibid. c.* 4. Vergente autumno. *piegando verso il fine.* Sic *Idem* 5. *Hist. c.* 23. Flexu autumni. ¶ In *plur.* numero. *Horat. l.* 2. *od.* 14. *v.* 15. per autumnos nocentem Corporibus metuemus austrum. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 117. Inæquales autumni. *h. e.* qui modo serenos, & calidos dies, modo pluvios, & gelidos habent. *Id. Metam.* 3. *v.* 326. Septem autumni. *h. e.* septem anni per metalepsim. ¶ Per metonymiam ponitur pro fructibus autumni. *Martial. l.* 3. *epigr.* 58. Et multa fragrat testa senibus autumnis. *h. e.* vino vetere. ¶ Quidam scribunt *auctumnus*, assensi Etymologis, qui *Festo* auctore derivant a supino *auctum* verbi *augeo*, quod eo tempore maxime augeantur hominum opes, coactis agrorum fructibus. Verum usus obtinuit, ut sæpius sine *c* scriberetur: quod & *Scalig. ad Fest.* & *Dausq. in Orthograph.* approbant.

AUTUMNUS, a, um, *di autunno*, ὀπωρινὸς, ad autumnum pertinens, autumnalis. *Ovid.* 3. *Metam. sub fin.* frondes autumno frigore tactæ. *Plin. l.* 19. *c.* 6. Seritur ab æquinoctio autumno. *Manil. l.* 2. *v.* 269. Autumna sidera. & *v.* 425. Autumnum tempus. *Gell. l.* 19. *c.* 6. Autumna tempestas.

AUTUMO, as, avi, atum, a. 1. *stimare, giudicare*, censeo, judico, existimo, puto, opinor, δοκέω, νομίζω. *Cic. in Orat. c.* 49. Bene quam meritam esse autumas, dicis male mereri. *Terent. Heaut. prol. v.* 18. Factum hic esse id non negat, & deinde facturum autumat. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 43. Quem mala stultitia, & quæcunque inscitia veri Cæcum agit, insanum Chrysippi porticus, & grex Autumat. *Plaut. Pseud.* 4. 2. 28. Quem hanc misisse ad me autumas? ¶ Præterea sumitur pro dicere, narrare, *dire, raccontare. Plaut. Amph.* 1. 1. 150. Quatuor viros sopori se dedisse autumat. *Id. Trinum.* 2. 2. 43. Ob eam rem hæc, pater, autumavi, quia &c. *Id. Capt.* 4. 2. 111. Iterum natus videor, si vera autumas. *Id. Men.* 5. 2. 7. Res plurimas pessimas affert, quas si autumem omnes, nimis longus sermo sit. Adde *Pacuv.* & *Lucil.* apud *Non. c.* 4. *n.* 7. ¶ Passive *Plaut. Pœn.* 1. 2. 31. Soror, cogita, amabo, item nos perhiberi, quasi salsa muriatica esse autumantur, &c. ¶ *Nonius loc. cit.* pro *sperare* positum esse ait in illo altero *Pacuvii* loco: *Anc hic est, aut hic adfore actutum autumo.* Sed commodius ad primam putandi notionem trahitur. ¶ *Nigidius* apud *Gell. l.* 15. *c.* 3. docuit factum esse ex *ab*, & *æstumo*, seu *æstimo*: quod *Gellius* improbat. *Voss.* putat derivari ab antiquo, & obsoleto *augno*, quod videtur significasse, ad agendum aliquem meo consilio, & auctoritate impello; vel ab *auctor* eliso *c*, ut autumare proprie sit *auctorem esse*. Viderint alii.

AVULSIO, onis, f. *staccamento, strappata*, ἀπόσχισις. Inter sex modos, quos enumerat *Plin. l.* 17. *c.* 10. quibus arbores, & plantæ per artem proveniunt, unus est *avulsio*, qua stolones una cum fibris, & radiculis e stirpe, aut corpore arboris abscinduntur, & sulcis, seu scrobibus mandantur. *Id. ibid. c.* 13. Sabina herba propagine seritur, & avulsione. *Virg.* de hac avulsione intelligendus est *l.* 2. *Georg. v.* 23. Hic plantas tenero abscindens de corpore matrum Deposuit sulcis.

AVULSOR, oris, m. qui avellit, ἀποσχίζων. *Plin. l.* 9. *c.* 45. *de spongiis.* Intellectum inesse his apparet, quia ubi avulsorem sensere, contractæ multo difficilius abstrahuntur.

AVULSUS, a, um, *staccato, distaccato, strappato, separato*, ἀπόσπαστος, ἀπόσπαστος, divulsus, abstractus, divisus. *Cic. pro Dom. c. penult.* Ut perpetuum dolorem avulsus a meis sustinerem. *Virg.* 2. *Æn. v.* 558. Avulsumque humeris caput. *Id. Æn.* 4. *v.* 616. complexu avulsus Iuli. *Plin. l.* 4. *c.* 12. Thera insula: ex ea avulsa postea

Therasia. & ibid. Eubœa avulsa Bœotiæ. Id. l. 17. c. 10. a med. Avulsi arboribus stolones.

AVUNCULUS, li, m. zio materno, μητράδελφος, matris meæ frater. nam patris mei frater patruus appellatur. Dictus est avunculus, quasi minor avus, quia minus habet auctoritatis in filios sororis, quam avus in nepotes. Cic. l. 2. de Orat. c. 84. P. Tubero Africanum avunculum laudans. ¶ Avunculus magnus est frater aviæ, fratello di mia nonna, ut Cajus Dig. lib. 38. tit. 10. leg. 1. & Paul. ibid. leg. 10. docent. Cic. de clar. Orat. c. 62. M. Drusus tuus magnus avunculus. ¶ Avunculus major est frater proaviæ, fratello di mia bisavola, qui & proavunculus dicitur. Paul. & Cajus loc. cit. ¶ Latini scriptores ponunt avunculum majorem pro avunculo magno hoc est pro fratre aviæ, non proaviæ. Sic Sueton. in Claud. c. 3. Augustum vocat avunculum majorem Claudii. Erat autem Augustus frater Octaviæ, ex qua nata est Antonia minor Claudii mater. Eadem ratione C. Julius Cæsar Dictator ab eodem Sueton. in Aug. c. 7. & a Vellej. l. 2. c. 59. dicitur avunculus major Augusti, licet esset tantummodo avunculus magnus, nempe frater Juliæ minoris, quæ fuit mater Atiæ, ex qua Augustus genitus est. ¶ Avunculus absolute pro avunculo majore usurpatur a Tacito in fi. l. 4. Ann. ¶ Avunculus maximus est frater abaviæ, fratello di mia arcavola, qui & abavunculus nominatur. Paul. loc. cit. ¶ Accipitur aliquando avunculus latiore significatione pro marito sororis matris meæ. Sic enim adhibetur a Seneca de consol. ad Helv. cap. 17. ¶ In duobus lapidib. apud Maffei. in Mus. Veron. pag. 308. n. 10. & 310. n. 7. legitur avonculus.

AVUS, i, m. avolo, avo, nonno, πάππος, patris, vel matris meæ pater. ut Paul. Dig. lib. 38. tit. 10. leg. 10. docet. Cic. pro Mur. c. 7. Et proavus L. Murænæ, & avus prætores fuerunt. Horat. l. 1. sat. 6. v. 3. Nec quod avus tibi maternus fuit, atque paternus. Terent. Phorm. 2. 3. 48. Progeniem usque ab avo, & atavo proferens. ¶ Supra avum sunt proavus, abavus, atavus, tritavus, ut eos ordine recenset Plaut. Pers. 1. 2. 5. de quib. V. suis loc. Deinceps carent proprio nomine, & majores appellantur. ¶ Interdum tamen avos dicunt Poetæ quoscumque majores, sive consanguinei sint, sive non. Ovid. Her. ep. 16. v. 173. Plejada, si quæras in nostra gente, Jovemque Invenies: medios ut taceamus avos. Id. l. 4. ex Pont. ep. 8. v. 17. Equites ab origine prima, Usque per immensos inveniemur avos. Id. 2. Fast. v. 30. Hoc apud intonsos nomen habebat avos. ¶ De homine sene. Albinov. eleg. 2. v. 4. Longius annoso vivere dignus avo. ¶ De apibus. Virg. 4. Georg. v. 209. Stat fortuna domus, & avi numerantur avorum. ¶ Avum pro avorum habet Stat. 3. Theb. v. 560.

AUXESIS, is, f. αὔξησις, Græca vox, & Græce usurpanda, quæ significat augmentum, incrementum. Sumitur a Rhetoribus pro parte orationis, in qua amplificamus, & dicendo augemus rem aliquam.

AUXILIABUNDUS, a, um, qui auxiliatur, vel ad auxilium ferendum intentus. Apulej. de Deo Socrat. pag. 48. Elmenhorst. Hinc illa Virgiliana Juturna, quæ mediis millibus auxiliabunda fratri conversatur.

AUXILIARIS, re, ajutativo, soccorrevole, ausiliario, βοηθητικός, ἐπίκουρος, qui auxilium fert, vel ad auxilium ferendum aptus. Ovid. Metam. 9. v. 698. de Lucina. dea sum auxiliaris, opemque Exorata fero. Lucan. l. 6. v. 523. Numen auxiliare. Plin. l. 23. c. 1. Acetum auxiliarem contra eadem vim habet. Id. ibid. c. 4. Oleum auxiliare lethargicis. Id. l. 28. c. 2. Carmen auxiliare luxatis membris. Ovid. 4. Metam. v. 334. Cum frustra resonant æra auxiliaria Lunæ. h. e. Lunæ eclipsi laborantis. ¶ Auxiliares milites, & auxiliares absolute in exercitu sunt, qui ab sociis, & fœderatis gentibus in auxilium mittuntur, σύμμαχοι. Cæs. l. 3. B. Gall. c. 25. Auxiliares, quibus ad pugnam non multum Crassus confidebat. Liv. l. 30. c. 34. Auxiliares terga dant repente. Tacit. Ann. 12. c. 39. Auxiliares cohortes. Id. Ann. 1. c. 39. Auxiliares equites. Vellej. l. 2. c. 112. Legiones nostræ, auxiliaresque. Tacit. 11. Ann. c. 18. Gannascus dux auxiliaris, & diu meritus. V. Auxilium. ¶ Auxiliaria fulmina sunt quæ advocata, seu advocantium bono veniunt. Senec. l. 2. quæst. nat. c. 49. in fi.

AUXILIARIUS, a, um, idem quod auxiliaris. Plaut. Trucul. 2. 1. 6. Amicus consiliarius magis, quam auxiliarius. ¶ Auxiliarii milites, qui in auxilium ad exercitum accedunt. V. Auxilium. σύμμαχοι. Cic. de provinc. consul. c. 7. Res in Sicilia a proprætore una cohorte auxiliaria gesta. Asinius Poll. ad Cicer. Fam. 10. ep. 32. ad fin. Militem non modo legionarium, sed ne auxiliarium quidem ullum quoquam misi. Sallust. in Jug. c. 50. Auxiliarii equites.

AUXILIATIO, onis, f. auxilium. Usurpatur a Nonio cap. 4. n. 403. Est etiam qui leg. apud Liv. l. 2. c. 33. quibus auxiliatio adversus consules esset. Sed pleriq. omn. auxilii latio.

AUXILIATOR, oris, m. ajutatore, sovvenitore, βοηθός, ἐπίκουρος, qui auxiliatur. Petron. in Satyr. c. 89. in carmine. Infirmus auxiliator. Quintil. l. 12. c. 3. Litigantium auxiliator. Tacit. Ann. 6. c. 37. Ornospades Tiberio auxiliator. Stat. l. 3. silv. 4. v. 23. de Æsculapio. maximus ægris Auxiliator adest.

AUXILIATRIX, icis, f. ajutatrice, παραστάτις, quæ auxiliatur. Cassiodor. l. 2. ep. 40. Auxiliatrix gratia.

AUXILIATUS, us, m. idem quod auxilium. Lucret. l. 5. v. 1038. Alituum porro genus alis omne videmus Fidere, & a pennis tremulum petere auxiliatum.

AUXILIATUS, a, um, chi ha ajutato, particip. verbi auxilior, qui auxilium tulit. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 27. Nihil Numantinis vires corporis auxiliatæ sunt. ¶ Passiva significatione, ajutato, qui auxilium accepit, βοηθηθείς. Lucil. apud Priscian. l. 8. pag. 791. & l. 11. pag. 927. Putsch. A me auxiliatus si est. Vitruv. l. 5. c. 8. Vox ab imis auxiliata, cum incremento scandens, ingreditur ad aures.

AUXILIO, as, a. 1. ajutare, idem quod auxilior. Gracchus apud Diomed. l. 1. pag. 395. Putsch. Quibus ego primus quomodo auxiliem? Adde Priscian. l. 8. pag. 797. Hinc auxiliatus particip. passivum. V. vocem præced.

AUXILIOR, aris, atus sum, dep. 1. ajutare, soccorrere, βοηθέω, auxilium do, opem fero. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 50. ad fin. Conantibus auxiliari suis, frustra, inquit, meæ vitæ subvenire conamini. Cic. Fam. 5. ep. 4. Si mihi neque magistratum, neque Senatum, neque populum auxiliari licuerit. Terent. Heaut. 5. 1. 50. Nonne id flagitium est, te aliis consilium dare, tibi non posse auxiliarier? paragoge. Sallust. in Jug. c. 26. Neque mihi patris mei beneficia, neque vestra decreta auxiliantur. Cæs. l. 4. B. Gall. c. 29. Neque ulla nostris facultas auxiliandi dabatur. Plin. l. 10. c. 9. Columbæ contra naturam accipitris auxiliantes sibi. ¶ De auxilio in medicina. Id. l. 27. c. 12. Phalangitis flore vel semine auxiliantur contra scorpionum ictus. Id. l. 13. c. 22. Ferulam quibusdam morbis auxiliari, dicunt medici. Ovid. 1. ex Ponto, epist. 3. v. 23. Tollere nodosam nescit medicina podagram, Nec formidatis auxiliatur aquis.

AUXILIUM, ii, n. ajuto, soccorso, βοήθεια, ἐπικουρία, adjumentum, subsidium, opem significat. Cic. pro Rosc. Amer. c. 40. Auxilium sibi se putat adjunxisse, qui rem cum altero communicavit. Virg. Æn. 2. v. 691. Dare auxilium. Cic. 4. Verr. c. 3. Ferre opem, & auxilium alicui. Id. 2. Catil. c. 9. ferre alicui contra aliquem. Id. pro Cornel. Balb. c. 9. Juvare aliquem auxilio laboris, & commeatus. Nepos in Milt. c. 4. Auxilio alicujus facere aliquid. & cap. 5. & in Attic. cap. 11. Esse auxilio alicui. Id. in Thrasyb. c. 3. Venire auxilio alicui. Id. in Timol. c. 1. Mittere aliquem auxilio alicui. Sueton. in Aug. c. 10. Contrahere milites in auxilium Reipublicæ. Cæs. l. 3. B. Gall. c. 15. Reperire auxilium alicui rei. trovar rimedio. Cic. in Orat. c. 41. Petere auxilium ab aliquo. Liv. l. 37. c. 1. extr. Est mihi plus auxilii in te, quam in illo. Sallust. in Jug. c. 57. Noctis auxilio integri abeunt. col benefizio della notte. Quintil. l. 5. c. ult. Uti auxilio legis. Sueton. in Cæs. c. 60. Eripere alicui auxilium fugæ. il comodo di fuggire. Id. ibid. c. 54. Emendicare pecuniam in auxilium æris alieni. per sollevarsi da' debiti. Liv. l. 5. c. 37. Civitas ultima experiens auxilia dictatorem dixisset. Quintil. l. 7. c. 1. Auxilia liberorum. Ovid. l. 3. de ar. am. v. 259. Auxilia navis. h. e. gubernaculum, aliaque instrumenta, in quibus est auxilium contra tempestates. ¶ Sæpe dicitur de ope, & remedio, quod ex medicina adhibetur morbis, medicina, rimedio: ut ex Celso l. 1. c. 9. discimus. Id. ibid. c. 11. in fin. Nec posse vehementi malo nisi æque vehemens auxilium succurrere. Id. in præfat. l. 1. sub init. Auxilia adversæ valetudinis. Id. l. 5. c. 26. n. 21. Auxilium adversus profusionem sanguinis. Id. l. 4. c. 22. Valentissimum auxilium. Plin. l. 25. c. 3. Reperta est auxilio herba, quæ vocatur Britannica. ¶ In re militari auxilia sunt milites sociorum, & fœderatorum, qui augendarum virium, & opis ferendæ causa ad exercitum se adjungunt, truppe ausiliarie, σύμμαχοι, συμμαχικόν, τὸ ἐπικουρικόν. Tales erant in Romano exercitu pedites & equites sociorum, & Latini nominis, qui levis armaturæ loco habebantur, obtinebantque in acie proprium ordinem extra legiones. Interdum tamen auxilia a sociis distinguuntur, & auxiliorum nomine significantur milites exterarum nationum; sociorum vero Latini nominis, & Italici. V. Lips. de milit. Rom. l. 1. Dial. 7. & in analect. & alios. Porro nonnulli putant, hanc esse primam, & propriam hujus vocis significationem. Auxilia enim dicta esse ab augendo, quod augeant exercitum, & vires ejus, ad quem accedunt, ut Varr. l. 4. L. L. c. 16. & Festus in Auxiliares tradiderunt. Ceterum legitur passim hac significatione apud Latinos scriptores, præsertim historicos. Cic. Parad. 6. c. 1. Tueri sex legiones, & magna equitum, ac peditum auxilia. Id. pro Dejot. c. 8. & Sallust. in Jug. c. 7. Imperatoribus nostris auxilia mittere. Cæs. l. 3. B. Gall. c. 24. Duplici acie instituta, auxiliis in mediam aciem conjectis. Sueton. in Aug. c. 49. Legiones, & auxilia provinciatim distribuere. ¶ In sing. num. Ovid. Metam. 11. v. 386. colloque infusa mariti, Mittat ut auxilium sine se, verbisque precatur, Et lacrimis. ¶ Interdum auxilia dicuntur propriæ alicujus ducis militares vires, & copiæ. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 106. Sed Cæsar confisus fama rerum gestarum, infirmis auxiliis proficisci non dubitaverat. con deboli forze. Justin. l. 1. c. 6. Astyages contractis undique auxiliis ipse in Persas proficiscitur. ¶ Apud Veteres Auxilium deus fuit, quemadmodum Salus, Fides, Victoria, &c. Hunc deum Plautus prologum facientem inducit, Cistell. a. 1. sc. 3. ¶ In illo Horat. epod. 1. v. 21. non ut adsit, auxili Latura plus præsentibus: auxili pro auxilii dictum est, contractis per synæresim duabus vocalibus, metri causa. Sic oti pro otii dixit Virg. 4. Georg. v. 564. & peculi pro peculii, Ecl. 1. v. 33. ¶ Apulej. l. 11. Metam. Antistes manibus ambabus gerebat altaria, idest auxilia, quibus nomen dedit proprium Deæ summatis (Isidis) auxiliaris providentia.

AUXILLA, olla parva. Festus.

AUXIM, is, it, V. in fine verbi augeo.

AUXUMATES, & Auximates, um, cives Auximi, quod est oppidum Italiæ in Piceno, nunc Osimo. Inscrips. apud Gruter. pag. 258. n. 1. & pag. 259. n. 9.

AXAMENTA dicebantur carmina Saliaria, quæ a Saliis sacerdotibus componebantur in universos homines. (V. vocem sequent.) Nam in deos singulos versus facti a nominibus eorum appellabantur, ut Janualii, Junonii, Minervii. Hæc Festus. Legitur & assamenta. Contrario Festo docuit Jos. Scalig. in Conjectan. ad Varr. nempe assamenta fuisse carmina in unum solum hominem condita, &c. Ejus verba V. in Asso, as.

AXARE, nominare. *Festus*. Legitur & *assare*. Ab hoc videntur duci *axamenta*, fortasse quia in iis nominabantur illi, de quibus ea carmina composita erant. *Scaliger* tamen, quem sequitur *Voss. in Etymol.* *axamenta*, seu *assamenta* ideo dicta putat, quia ea carmina in *axibus*, seu *assibus*, hoc est tabulis describebantur (quemadmodum Solonis leges ab Atheniensibus. V. *Axones*.) Quia enim legitime concepta erant illa carmina, propterea non minus ediscebantur a Saliis; quam a Legulejis actiones, & juris formulæ: & Cicero ait a pueris prætextatis carmen Saliare, tanquam legitimas formulas, disci solitum. Hæc *Scalig.*

AXE adglomerati, universi stantes, idest cohortibus, aut legionibus. *Festus*. Illud *axe* quid sit, nemo Interpretum docet: nec vero expedire facile est.

AXEDO, onis, videtur esse idem quod axis, vel asserculus. *Marcell. Empir. cap. 33. sub. fin.* Ubicunque minxerit, supra lotium ejus obicem, idest axedonem ex usu figes.

AXENUS PONTUS, ἄξενος, hoc est inhospitalis dictus est olim, qui nunc Euxinus appellatur: ab α privativa, & ξένος, peregrinus, hospes: quia illud mare quondam vix adibatur propter barbariem Scytharum, qui loca maritima incolentes, mactare appulsos hospites, eorumque carnibus vesci solebant. *Ovid. 4. Trist. eleg. 4. v. 55.* Frigida me cohibent Euxini litora Ponti: Dictus ab antiquis Axenus ille fuit. *Id. in fi. eleg. 13. l. 3.* Dum me, terrarum pars pæne novissima, Pontus, Euxini falso nomine dictus, habet.

AXIARIUS, ii, qui in axibus, tignis, asseribus artificium exercet. *Vet. Lap.* apud *Murator. pag. 977. n. 7.* M. Sergius M. L. Eutychus Axiarius sibi, & M. Sergio M. L. Philocalo Axiario patrono. In Lapide est *axearius*.

AXICIA, æ, f. *forbicette da tosare*, forfex, qua tondentur capilli, ψαλίς. Videtur dicta esse a secando. nam *seco* in compositis mutat aliquando *e* in *i*, ut *exsico* pro *exseco*, apud *Plaut. Rud. 1. 2. 34.* & *prosico* pro *proseco*, apud *eund. Pœn. 2. 2. v. 8.* Itaque a *seco* fit *adsico*, seu *assico*, a quo *assicia*, quæ paulatim in *axiciam* transit cognatione litterarum. *Plaut. Curcul. 4. 4. 21.* Ita me volsellæ, pecten, speculum, calamistrum meum bene me amassint, meaque axicia, linteumque, &c. Pro *axicia*, quidam leg. *exicia*, vel *exsicia* eod. sensu, ut sit ab *exseco*, seu *exsico*, *as*; quod verbum certe est in usu, non item *assico*. *Lambinus* de suo reposuit *excutia*, exponens parvam scopam, qua excutitur pulvis e vestibus. Sed ejus conjectura minus placet *Vossio in Etymol.* in *Præsecta*, & aliis.

AXICULUS, li, m. *picciolo stelo*, *o perno*, parvus axis, circa quem aliquid vertitur, ἄξων. *Vitruv. l. 10. c. 14.* Tympanum versatile, in cultro collocatum, & in axiculo conclusum. ¶ Item trabecula, vectis, palus, *travicello*. *Vitruv. l. 10. c. 21.* Axiculi ex torno facti duo, e quibus funes alligati retinebant arietem. *Colum. l. 6. c. 19.* Ut velut in caveam quadrupes possit induci, nec exire alia parte prohibentibus axiculis. ¶ Item parva tabula sectilis, *asserello*, *assicella*, *tavoletta*. *Ammian. l. 21. c. 2.* (*al. 4.*) Axiculis, queis orbis (*h. e. scutum*) erat compaginatus, in vanum excussis, ansa remanserat sola. *Id. l. 16. c. 8.* (*al. 13.*) Dionysius ædem, ubi cubitare solebat, alta circumdedit fossa, eamque ponte solubili superstravit; cujus disjectos asseres, & axiculos secum in somnum abiens transferebat. ¶ Legitur & *assiculus*.

AXIES, mulieres sive dii dicebantur una agentes. *Fest.* in *Axitiosi*. Sed legendum est *Axites*, *mulieres*, *sive viri*, &c. ut *Scalig.* & *Voss. de Grammat. l. 5. c. 41.* monent. *Axites* autem est ab *axim* antique dicto pro *egerim*, ut *Fest. ibid.* tradit.

AXILLA, æ, f. *ascella*, μασχάλη, locus sub brachiis concavus, ubi enascuntur pili. Vox obsoleta, pro qua *alam* Latini elegantiæ causa usurpant, ab ea per syncopen factam. *Cic. in Orat. c. 45.* Quomodo enim vester axilla, ala factus est, nisi fuga litteræ vastioris? quam litteram etiam e maxillis, & taxillis, & vexillo, & paxillo consuetudo elegans Latini sermonis evellit.

AXIM. V. in fi. verbi *Ago*.

AXINOMANTIA, æ, f. ἀξινομαντεία divinatio quæ per secures, seu ascias fit: ab ἀξίνη, ascia, securis, & μαντεία, divinatio. *Plin.* enim *l. 30. c. 2.* species magices, seu divinationis enumerat per aquam, aerem, lucernas, pelves, secures, &c. *Id. l. 36. c. 19.* Hoc dicuntur uti Magi in ea, quam vocant axinomantiam. *Salmas. in Solin.* legit *causinomantiam*, hoc est divinationem per ea, quæ uri possunt a καίνομαι. Putabant enim Magi, si aliquid, quod facile comburi solet, in ignem injectum peruri nequiret, significari id eventurum, quod quis in votis haberet.

AXIOMA, atis, n. *proposizione*, *sentenza*, *assioma*, ἀξίωμα, Græca vox, quæ Latine pronuntiatum, enunciatio, enunciatum, effatum a *Cicerone*; profatum, proloquium a *Varrone*; verbum etiam a *Terent. Eun. 1. 2. 95.* teste *Donato*, appellatur: Est autem oratio seu propositio, aut dictum absolutam aliquam sententiam complectens, quam necesse est, aut veram, aut falsam esse, ut si dicam, *Scipio Numantiam delevit*, *Neque bonum voluptas est*, *neque malum*. Ejus varia genera faciunt Dialectici, de quibus *Gell. l. 16. c. 8.* & *Apulej. de dogm. Platon. l. 3.* seu *de syllog. categor.* ¶ Dicitur etiam ἀξίωμα in disciplinis effatum verum per se, & clarum, nec ulla indigens probatione, quod vulgo *principium* vocant, quale est illud: *Quæ eidem sunt æqualia*, *inter se quoque æqualia esse necesse est*. ¶ Hæc vox Latine scripta legitur apud *Apulej. loc. cit.* rectius tamen Græce adhibebitur a Latino scriptore.

AXIS, is, m. *perno*, *stelo*, *asse*, ἄξων, lignum illud teres, circa quod rota currus, aut alia quæpiam res vertitur. *Virg. 3. Georg. v. 172.* valido nitens sub pondere faginus axis Instrepat. *Ovid. 2. Metam. v. 317.* temone revulsus axis. *Vitruv. l. 9. c. 9.* Tympano medio axis versatilis est inclusus; inque eo axe mollis catena est involuta, &c. *Id. l. 3. c. 3.* Axes volutarum ne crassiores sint quam oculi magnitudo. V. Interpretes. *Plin. l. 15. c. 8.* Axes amurca ungere. ¶ Per synecdochen accipitur pro ipso curru, *carro*, *cocchio*. *Ovid. Her. ep. 4. v. 160. de Sole.* Purpureo tepidum qui movet axe diem. *Propert. l. 3. eleg. 3. v. 13.* spoliis onerato Cæsaris axe. *Senec. in Herc. Oet. v. 1442.* Phœbeus axis. *Sil. l. 16. v. 360.* Sinuare axem. & *v. 407.* Propellere axem. Adde *Valer. Flacc. l. 5. v. 431.* ¶ In plural. num. *Ovid. 4. Metam. v. 632.* qui solis anhelis Æquora subdit equis, & fessos excipit axes. Adde *2. Metam. v. 148.* ¶ Sæpe *axis* dicitur linea imaginaria, quæ ab uno cæli cardine seu polo per centrum terræ transiens, in alterum terminatur: circa quam universa Mundi machina circumvolvi dicitur. Simili ratione tribuitur aliis minoribus sphæris, seu circulis in ipso cælo contentis. Omnes enim circa proprium axem verti dicuntur. *Cic. 4. Acad. c. 39.* Terra circum axem se summa celeritate convertit, & torquet. *Id. l. 2. de nat. Deor. c. 40.* Mundus versatur circum axem cæli admirabili celeritate. *Lucan. l. 4. v. 333.* Axis Cancri. *h. e.* Tropicus Cancri. *Sever. in Ætna*, *v. 231. de Luna*, *& Sole*. Hæc brevior cur bissenos cita pervolet axes, Annuus ille meet. *h. e.* duodecim signa Zodiaci. ¶ Sæpe accipitur pro ipso polo, seu cardine cæli, ubi axis infigitur. Per *axes* itaque intelligitur uterque polus Arcticus, & Antarcticus, *i Poli*. *Lucan l. 7. v. 422.* Te geminum Titan procedere vidit in axem. *Id. l. 8. v. 175.* Axis inocciduus, gemina clarissimus Arcto. *Id. l. 9. v. 876.* Imus in adversos axes. *Vitruv. l. 6. c. 1.* Meridianus axis. ¶ Interdum etiam *axem* absolute dicimus Polum arcticum, quia is a nobis semper cernitur, cum alter sub terra lateat. *Cic. l. 1. Tuscul. c. 28.* Globum terræ duabus oris habitabilem: quarum altera, quam nos incolimus, sub axe posita; altera Australis ignota nobis. *Virg. 2. Georg. v. 270.* qua parte calores Austrinos tulerit, quæ terga obverterit axi. *Ovid. 4. ex Pont. ep. 7. v. 1.* Missus es Euxinas quondam, Vestalis, ad undas, Ut positis reddas jura sub axe locis. Adde *Manil. l. 4. v. 589.* ¶ Frequenter sumitur pro toto cælo, *il cielo*. *Virg. 4. Æn. v. 482.* maximus Atlas Axem humero torquet stellis ardentibus aptum. *Ovid. l. 1. Trist. eleg. 2. v. 46.* Ætherius axis. *Stat. l. 5. Theb. v. 86.* Serenus axis. *Id. l. 10. v. 758.* in terras supero demissus ab axe. ¶ Hinc *sub axe* aliquando est sub dio, sub aere aperto, *alla scoperta*, *all' aria aperta*. *Virg. 2. Æn. v. 512.* Ædibus in mediis, nudoque sub ætheris axe. *Id. 8. Æn. v. 28.* in ripa, gelidique sub ætheris axe. ¶ Aliquando accipitur pro aliqua cæli plaga, regione, climate. *Plin. l. 27. c. 1.* Exustus sideribus axis. *h. e.* zona torrida. *Ovid. 4. Metam. v. 214.* & *Lucan. l. 3. v. 359.* Hesperius axis. *h. e.* Occidens, vel Hispania. *Ovid. 4. Trist. eleg. 8. v. 41.* Axis Boreus. *h. e.* regio Septentrionalis. ¶ *Axis* etiam vocatur ferrum illud, in quo januæ cardo vertitur, *arpione del cardine*. *Stat. l. 1. Theb. v. 346.* jam claustra rigentis Æoliæ percussa sonant, *&c.* venti transversa frementes Confligunt, axemque emoto cardine vellunt. ¶ Præterea *axis* idem est, atque *assis*, seu tabula sectilis, *asse*, *tavola*, σανίς, ἄξων: & usurpatur etiam in feminino genere. Hujus autem significationis exempla habes supra in *Assis*. ¶ A *Vitruvio* ubi describit machinam Ctesibicam ad extollendam aquam, appellatur *axis* epistomium, vel potius tabella epistomii vicem reddens, qua obturatur os, seu naris canalis aquam effundentis, *animella*. Ejus verba sunt *l. 10. c. 12.* In quo catino fiant axes, in superioribus naribus fistularum, coagmentatione subtili collocati, qui præobturantes foramina narium, non patiuntur exire id, quod spiritu in catinum fuerit expressum. ¶ Aliquando *axis* significat asserem, aut tignum, *palo*, *tronco*, *travicello*, *Lucan. l. 3. v. 455.* stellatis axibus agger Erigitur. *Sil. l. 13. v. 109.* latera intextus stellatis axibus agger. *h. e.* tignis, stipitibus, seu truncis arborum, quibus cancellatim in stellæ modum dispositis, directis, transversisque latera aggerum terrenorum colligabantur, & muniebantur, ne derui ab hostibus possent. ¶ Sunt qui putant significare etiam clivum, montem, locum editum, ducta fortasse significatione ab polo Septentrionali, qui nobis sublimis est, & proprie axis dicitur. Afferunt locum *Juvenalis sat. 4. v. 117.* Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes. (Sed *axes* rectius alii exponunt currus, & rhedas illac transeuntes.) *Propertii l. 4. eleg. 1. v. 125.* Scandentisque axis consurgit vertice murus (*al. rectius leg.* arcis) *Claudiani de Consul. Mall. Theod. in proœm. v. 16.* Contulit alternas Pythius axis aves. *h. e.* mons Parnassi, sed alii commodius interpretantur oram, regionem. ¶ Denique *axis*, *is*, f. nomen est feræ in India, hinnulei pelle, pluribus, candidioribusque maculis. *Plin. lib. 8. cap. 21.*

AXITIOSI factiosi dicebantur, cum plures una quid agerent, facerentque: ab antiquo *axit* pro egerit. *Fest.* Hinc *Plaut. in fragment.* apud *Varr. l. 6. L. L. c. 3.* Axitiosæ annonam caram e vili concinnant viris. *Al. leg.* actiosæ.

AXON, onis, m. ἄξων, in horologiis solaribus est linea πρὸς ὀρθὰς posita radio æquinoctiali: ita dicta a Mathematicis ad similitudinem axis cælestis, qui Græce ἄξων vocatur. *Vitruv. l. 9. c. 8.* ¶ Item unum ex membris balistæ in modum axis rotæ efformatum. *Id. l. 10. c. 17.* ¶ *Axones* sunt axes, seu tabulæ, in quibus descriptæ erant leges Solonis, ut *Gell. l. 2. c. 12.* docet. Atque ob id ipsæ leges *axones* dicuntur ab *Ammiano l. 16. c. 5.* ¶ Denique *Axon* fluvius est Cariæ apud *Plin. l. 5. c. 27. in fi.*

AXONA, æ, *l' Aine*, fluvius Belgarum in extremis Remorum finibus, Augustam Suessionum alluens. *Auson. in Mosell. v. 461.* Non tibi se Liger anteferet, non Axona præceps.

AXONES, um, m. populi Galliæ Belgicæ. *Lucan. l. 1. v. 423.* Et Biturix, longisque leves Axones in armis. *Grotius* monet legendum *Suessones*.

AXUNGIA, æ, f. *sugna*, *sugnaccio*, στέαρ, ὔειος, adeps suillus inveteratus,

teratus, ita dictus ab *ungendis axibus*, ut *Plin. l.* 28. *c.* 9. docet, quia eo perunguntur curruum axes, ut rotæ facilius vectantur. Græci quoque recentiores ἀξούγγιαν, & ὀξύγγιον appellant sumpto a Latinis vocabulo, ut *Plin. ibid.* testatur: ubi varios ejus usus in medicina percenset. *Id. ibid. c.* 10. Axungiam cum calce tusam admovere.

AXURUS, V. Anxurus.

A Z

AZAN, m. mons Arcadiæ, Cybelæ Deorum matri sacer. *Stat. Theb.* 4. *v.* 292. Idæis ululatibus æmulus Azan.

AZANIÆ nuces pineæ dicuntur, quæ, si non decerpantur in tempore, se ipsæ in arbore dividunt. Estque hæc Græca vox, vel ab ἀζαίνω, arefacio, vel ab ἀζάνω, aresio, quia longiore mora in arbore aridiores factæ dehiscunt. *Plin. l.* 16. *cap.* 26.

AZONI DII, Ἄζωνοι, dicuntur, qui certas in Cælis zonas, seu sphæras non habent, ut habent Jupiter, Venus, Mars, Saturnus, &c. ab α privativa, & ζώνη, zona. *Martian. Capell. l.* 1. *pag.* 17. Ex cunctis igitur Cæli regionibus advocatis diis, ceteri, quos Azonos vocant, ipso commonente Cyllenio convocantur.

AZYMUS, a, um, *senza lievito*, *non levitato*, *azzimo*, ἄζυμος, non fermentatus: ab α privativa, & ζύμη, fermentum: & dicitur de pano. *Scribon. Larg. compos.* 133. Cibos assæ carnis dare cum pane azymo. ¶ Pænultima corripitur a *Prudent. in Apotheosi*, *v.* 421. Lascivire choris, similaginis azymon esse, Cum fermentati turgescant crimine mores. (*azymon* Græca positione dictum est pro *azymum*; & absolute neutrorum more positum est pro pane azymo.) Græci tamen aliquando produxere, ut *Nicand. in* Ἀλεξιφαρμ. *v.* 521. Μὴ μὲν δὴ ζύμωμα νεκρὸν χθονὸς αἴσιμα κέλοι. Quare si quis Latine proferret longa pænultima, haberet quo se tueretur.

DE LITTERA B.

B Littera muta est, quæ non in sonum suum, sed in sonum e litteræ finitur. Hanc Græci βῆτα nominant. Gerit virtutem, & potestatem mediam inter *p*, & *ph*. Quare nos ob litterarum affiniatem dictiones Græcas traducentes nonnunquam *p*, & *ph* in *b* convertimus, ut πύξος, buxus, ἄμφω, ambo. Et e contrario, quod illi *b* scribunt, nos cum *ph* traducimus, ut θρίαμβος, triumphus. ¶ Sæpe transit in *v*. Cujus rei exempla multa habentur in Veteribus Inscriptionibus etiam probæ ætatis. Hinc *ababus* pro *abavus*, *abe* pro *ave*, *bixit* pro *vixit*, *curbatus* pro *curvatus*, & alia sexcenta apud *Gruter.* & *Reines.* V. eorum Indices *cap. de his*, *quæ ad Grammaticam pertinent*, & *Pier. ad Æn.* 7. *v.* 627. His adde *habeo* pro *aveo* apud *Cicer. l.* 1. *Tuscul. c.* 8. *ad fin.* ex optim. MSS. Codicib. ¶ B in præpositione *ab* in duobus tantum verbis mutatur in *u*, *aufero*, & *aufugio*, ut advertit *Cic. in Orat.* c. 47. In aliis transit etiam in *c*, ut *occurro*; in *f*, ut *sufficio*; in *g*, ut *suggero*; in *m*, ut *summitto*; in *p*, ut *nubo*, *nupsi*, &c. ¶ In notis Lapidum inscriptorum fere est *bene*.

B A

BA, interjectio avertentis, aut fastidientis. *Plaut. Asin.* 1. 1. 24. ubi plerique omnes legunt *ah*.

BAAL, & Bahal, m. indeclinab. Βαάλ, nomen est Dei, ab Assyriis, Phœnicibus, & aliquando etiam a Judæis culti, qui & *Bel*, seu *Belus* dictus est, consecratus a Nino Beli filio in honorem patris, ut *Hieronym. in cap.* 23. *Ezechiel.* docet. *Augustin.* autem *lib.* 7. *Quæstion. super Jud. quæst.* 17. Punicam vocem esse scribit, & significare *dominum*: eoque nomine Jovem cultum fuisse. ¶ Prima syllaba est natura longa, Hebraice בַּעַל Bahal. *Prudent. in Apotheosi*, *v.* 393. Fluxerat ornatus, caput & jam coctile Baal &c. *Sedul.* tamen corripuit *l.* 5. *v.* 147. Tunc coluere Baal, nunc elegere Barabbam.

BABA, æ, m. insignis fatuitatis homo temporibus *Senecæ*, cujus is meminit *ep.* 15. & *in Apocolocyn.*

BABÆ, *càpperi*! βαβαί, παπαί, interjectio admirantis, plaudentis, & approbantis. *Plaut. Pers.* 5. 2. 25. Hui! babæ! basilice te intulisti, & facete. *Id. Pseud.* 1. 3. 130. *Ca.* Fur. *Ba.* babæ. *Ps.* fugitive. *Ba.* bombax. *Ca.* fraus populi. *Ba.* planissime. ¶ Apud eund. *Plaut. in Stich. sc. ult. babæ*, *tatæ*, *papæ* sunt voces hilariter ludentium, saltantium, atque invicem plaudentium.

BABECALUS, vel Babæcalus, i. Legitur apud *Arnob.* & *in fragment. Tragur. Petronii cap.* 67. *Burmanni*. Utroque autem loco significat libidinosum, mulierosum, & ex nimiis voluptatibus pæne amentem. *Arnob. l.* 4. *pag.* 141. Pellicibus, atque amiculis delectatus impatientiam suam spargebat passim, ut babecali adolescentes solent. *Petron.* Videtis, inquit, mulieris compedes? Sic nos babæcali despoliamur. Adde *ibid. cap.* 37. *in f.* Sed mira est ubique lectionum varietas, ac interpretationum, quas Eruditi commenti sunt, dum vocis originem, & vim assequi conantur.

BABYLON, ŏnis, f. *Babilonia*, Βαβυλών, urbs Chaldaicarum gentium caput, in Babylonia, celeberrima, & ex maximis Asiæ, ad Euphratem fluvium interfluentem, in vastissima, & lætissima planitie. Condita est a Nembroth, seu Belo filio Chusan, nep. Cham, postea a Semiramide amplificata, & mœnibus cincta, quibus sexaginta passuum millia complectebatur: obtinuitque diu summam claritatem in toto orbe. Nunc tota in ruinis jacet. V. apud *Plin. l.* 6. *c.* 26. & *Curt. l.* 5. *c.* 6. plura. *Martial. l.* 9. *epigr.* 77. Nec latere cocto, quo Semiramis longam Babylona cinxit, &c. *Babylona* accusativus est Græcæ positionis pro *Babylonem*. *Sil. l.* 14. *v.* 657. Vestis spirantes referens subtemine vultus, Quæ radio cælat Babylon. *h. e.* variis coloribus intexta ex arte acu pingendi, quæ Babylone ortum habuit. Sic *Martial. l.* 14. *epigr.* 150. Babylonis acus. V. Babylonius.

BABYLONIA, æ, f. pars Mesopotamiæ, atque Assyriæ, ita dicta a Babylone urbe, quæ ejus regionis caput fuit. *Plin. l.* 6. *c.* 26. ¶ Sumitur etiam pro Babylone *Justin. l.* 1. *c.* 2. Hæc Babyloniam condidit, murumque urbi cocto latere circumdedit. *Id. l.* 12. *c.* 13. Ejus adventum Babyloniæ operiri. Adde *Curt. l.* 4. *c.* 6.

BABYLONIĂCUS, a, um, Babylonius. *Manil. l.* 4. *v.* 578. Cum Babyloniacas submersa profugit in undas. *h. e.* in Euphratem, qui Babyloniam interluit.

BABYLONĬCUS, a, um, *di Babilonia*, Βαβυλωνικός, ad Babyloniam pertinens. *Martian. Dig. lib.* 39. *tit.* 4. *leg. ult.* Pelles Babylonicæ, pelles Parthicæ. *h. e.* ex Babylonia advectæ. *Plaut. Stich.* 2. 3. 54. Babylonica peristromata. *h. e.* variis coloribus intexta. V. *Babylonius*. Sic *Martial. l.* 8. *epigr.* 28. Babylonica picta superbe texta. ¶ *Babylonicum*, *ci*, & frequentius *Babylonica*, *orum*, absolute sunt vestes Babylonia arte pictæ. *P. Syrus Mimogr.* apud *Petron. in Satyr. cap.* 55. Plumato amictus aureo Babylonico. *Al. leg.* aulæo *pro* aureo. *Lucret. l.* 4. *v.* 1023. Cum Babylonica magnifico splendore rigantur. *Ulpian. Dig. lib.* 34. *tit.* 2. *leg.* 26. Stragula, & Babylonica, quæ equis insterni solent. *Haloander* edidit *Babylonicas*, ut sit femininum pluralis numeri.

BABYLONIENSIS, e, adject. *di Babilonia*, Babylonius. *Plaut. Trucul.* 1. 1. 66. Babyloniensis miles.

BABYLONĬUS, a, um, *di Babilonia*, Βαβυλώνιος, ad Babylonem pertinens. *Plaut. Trucul.* 2. 5. 19. Babylonius miles. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 248. Euphrates Babylonius. *Curt. l.* 5. *c.* 1. Babylonia arx. *Lucan. l.* 6. *v.* 50. Babylonia mœnia. *Plin. l.* 6. *c.* 26. Seleucia Babylonia. *h. e.* quæ in provincia Babylonia condita fuit a Nicatore, in confluente Euphratis fossa perducti, & Tigris, ut *Id. ibid.* narrat. *Id. l.* 21. *c.* 18. Babylonius juncus. *h. e.* juncus odoratus, qui laudatissimus circa Babylonem nascitur. ¶ *Babylonii*, *orum*, sunt Babylonis incolæ. Horum celebre fuit studium in astrorum, totiusque cæli motibus perscrutandis, atque in universa astronomia perdiscenda, ex qua futura præsciri arbitrabantur. *Cic. l.* 2. *de Divin. c.* 46. *in f.* Nam quod ajunt, quadringenta & septuaginta millia annorum in periclitandis, experiundisque pueris, quicunque essent nati, Babylonios posuisse, falsum est. *Horat. l.* 1. *od.* 11. *v.* 2. nec Babylonios Tentaris numeros. ¶ Horum quoque inventum fuit, & subtiliter exculta ars pingendi acu vestes variis coloribus, atque in illis varias texendo figuras exprimendi, non secus ac pictores in tabulis penicillo. *Plin. l.* 8. *c.* 48. Aurum intexere in Asia invenit Attalus Rex: colores diversos picturæ intexere Babylon maxime celebravit, & nomen imposuit.

BACAR, vas vinarium simile bacrioni. *Festus*. *Scalig.* docet scribendum esse *baccar* duplici *cc.* Nam legi in *Gloss. Isid.* Baccarium, vas aquarium. In *Gloss.* tamen *Philox.* Bacar, ὕδος ἀγγεῖον.

BACCA, æ, f. *bacca*, *coccola*, *orbacca*, κόκκος, ἀκρόδρυον, nomen generale, quo significantur minutiores, ac rotundiores fructus arborum, præsertim silvestrium, ut oleæ, lauri, corni, myrti, platani, &c. item quarundam herbarum, ut hyssopi, ebuli, &c. Quomodo differant ab acinis, V. in *Acinus*. *Cic. l.* 2. *Divin. c.* 6. Agricola cum florem oleæ videt, baccam quoque se visurum putat. *Cato R. R. cap.* 101. Baccæ myrti. *Virg.* 1. *Georg. v.* 306. lauri. *Id. Ecl.* 10. *v.* 27. sanguineæ ebuli. *Plin. l.* 16. *c.* 27. cupressi. *Id. l.* 12. *c.* 7. juniperi. *Id. l.* 15. *c.* 7. platani. *Id. l.* 24. *c.* 5. cedri. *Id. l.* 26. *c.* 11. & 12. hyssopi. *Id. l.* 32. *c.* 2. Baccæ curalii. *i coralli*. ¶ Per antonomasiam dicitur de bacca oleæ, *oliva*: quia est omnium utilissima hominibus. *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 15. *v.* 10. Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla favos. Adde *Horat. lib.* 2. *od.* 6. *v.* 16. & *Martial. l.* 13. *epigr.* 98. ¶ Interdum generatim significat quoscunque arborum, & plantarum fructus. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 51. Semen inclusum est in intima parte earum baccarum, quæ ex quaque stirpe funduntur. *Id. l.* 1. *Tuscul. c.* 14. Ergo arbores seret diligens agricola, quarum aspiciet baccam ipse nunquam. *Id. de Senect. c.* 2. In arborum baccis, terræque frugibus. Adde *l.* 1. *de Divin. c.* 51. & *Silium l.* 15. *v.* 535. ¶ Per similitudinem dicitur de variis rebus baccæ, vel globuli figuram habentibus. *Pallad. in Januar. tit.* 14. Si caprini stercoris baccam subula subtiliter excavaveris, & in ea semen lactucæ immiseris. *cacherello*. ¶ Pro unionibus, aut gemmis. *Virg. in Culice*, *v.* 66. Indi conchea bacca maris. *perla*. *Ovid. Metam.* 10. *v.* 116. parilesque ex ære nitebant Auribus in geminis circum cava tempora baccæ. *pendenti*, *orecchini*. Adde *Horat. epod.* 8. *v.* 13. ¶ Similiter nodi vinculorum, & catenarum anuli *baccæ* dicuntur. *Prudent. Peristeph.* 1. *v.* 46. Carcer illigata duris colla baccis impedit. *Id. in Psycom. in proœm. v.* 33. Artita baccis colla liber erigit. *bojis* utroque loco alii leg. ¶ Scribitur & *baca*, unico *c*. Putant autem nonnulli, *baccam* scribi, cum fructum arboris significat; *bacam* vero cum unionem. Aliis semper *baca* scribi placet. Sed & *bacca* optima scriptura est: quia frequentius in libris reperitur, & est consuetudine usitatior.

BACCALĬA, æ, f. *Plin. l.* 15. *c.* 30. scribit *baccaliam* appellari a nonnullis lauri illud genus, quod vulgatissimum est, baccarumque fertilissimum.

BACCĂLIS, le, adject. baccas ferens, ut *baccalis laurus* apud *Plin. l.* 17. *c.* 10. quam *l.* 15. *c.* 30. appellavit *baccaliam*.

BACCAR, ăris, n. & Baccăris, is, f. herba alio nomine *nardum rusticum*, radice tantum odorata, ex qua ab antiquis unguenta fiebant: odorem habet cinnamomo proximum, provenitque gracili solo,

lo, nec humido. Usum habet in coronamentis. Creditur etiam habere vim contra fascinationes. Quidam vulgo appellant *chirothecas D. Mariæ*, teste *Ruellio*, alii *Digitalem*. *Plin. l. 12. c. 12.* Baccaris vocatur nardum rusticum. *Id. l. 21. c. 6.* Combrettum procerius, quam baccar. *Virg. Ecl. 7. v. 27.* baccare frontem Cingite ne vati noceat mala lingua futuro. ¶ Est & alia herba hoc nomine, quam Græci asaron vocant. V. *Asarum*. Hanc rectius quam priorem, nardum rusticum appellari posse, docet *Plin. l. 21. c. 6.* ¶ Scribitur etiam *bacchar*, & *baccharis* cum aspiratione. Nam apud Græcos quoque & βάκκαρις apud *Hesych.* & βάκχαρις apud *Dioscor.* legitur.

BACCATUS, a, um, baccas habens. *Monile baccatum* apud *Virg. Æn. 1. v. 659.* & *Sil. l. 8. v. 134.* est margaritis consertum. Adde *Lamprid. in Alex. Sever. c. 41.* ¶ Scribitur & *bacatus*. V. Bacca.

BACCHA, æ, *& Græca terminatione* Bacche, es, f. Βάκχη, quæ vox Græce *furore percitam* significat. *Bacche* dicta est Nympha, quæ cum Brome sorore sua Bacchum nutrivit in Nysa monte, ut *Serv. ad Virg. Ecl. 6. v. 15.* docet. Præterea ita appellatur mulier Bacchi sacra celebrans, *Baccante*. Conveniebant enim statis temporibus, hoc est singulis trienniis, mulieres (maxime in Thracia, & Thebis) thyrsis pro hasta armatæ, viteis, & hederaceis ramis caput coronatæ, cervinaque pelle ad sinistrum latus pendente amictæ, ut est apud *Ovid. 6. Metam. v. 591.* discurrebantque passis capillis per vias furentum more, validis ululatibus adstrepentes, & Bacchi laudes canentes: & si quos obvios habuissent, thyrsis cædentes. Vagabantur per agros, nemora, & montes, in quibus sacra Bacchi cæsis victimis perficiebant. Hujuscemodi comitatum habuisse dicebatur is Deus cum ad expeditionem Indicam proficisceretur. Immiserat enim iis ejusmodi furorem, quo hostibus terribiles, licet feminæ, videri possent. Quem ipsum furorem, quæ illud sacrum celebrabant, omnibus insanientis animi signis imitari studebant: adeo ut aliquando ipsæ sibi brachia, pectusque crebris vulneribus perfoderent, ut ex *Ovid. 4. Trist. eleg. 1. v. 41.* & *Valer. Flacc. l. 3. v. 20.* colligitur. *Ovid. Her. ep. 10. v. 48.* Qualis ab Ogygio concita Baccha deo. *Id. 9. Metam. v. 640.* Ismariæ celebrant repetita triennia Bacchæ. *Id. l. 4. Trist. eleg. 1. v. 41.* Utque suum Bacche non sentit saucia vulnus Dum stupet Edonis exululata jugis. *Al. leg.* Bacchis. *Lucan. l. 5. v. 74.* Delphica Thebanæ referunt trieterica Bacchæ. *Liv. l. 39. c. 9.* & 10. Initiare aliquam Bacchis. *h. e.* sacris Bacchanalium, quibus Bacchæ sacerdotes præerant. *Plaut. Amph. 2. 2. 71.* Bacchæ bacchanti si velis adversarier, Ex insana insaniorem facies; feriet sæpius: si obsequare, una resolvas plaga. Proverb. de eo qui furenti obsistere velit. ¶ Pro muliere furiosa. *Plaut. Bacch. 3. 1. 4.* Bacchides, non Bacchides, sed Bacchæ sunt acerrimæ.

BACCHABUNDUS, a, um, *baccante*, bacchans, vino, & comissationibus deditus, hilari crapula amens. *Curt. l. 9. c. 10.* Hoc modo per dies septem bacchabundum agmen incessit. ¶ Item clamans, obstrepens Baccharum more. *Apulej. in Apolog.* In medio foro bacchabundus.

BACCHÆUS, V. Baccheus.

BACCHANAL, is, n. Βακχεῖον, locus quo Bacchæ conveniunt sacra facturæ. *Plaut. Aulul. 3. 1. 3.* Ad Bacchas veni in Bacchanal. & *vers. 8.* Apetit Bacchanal. *Liv. l. 39. c. 18.* Omnia Bacchanalia Romæ, & per totam Italiam diruere. ¶ Item ipsum Bacchi sacrum. *Plaut. in suppolit. Amph. scena, quæ incipit* Tun' me mactes? *v. 12.* Bacchanal te exercuisse oportuit senex. *h. e.* Bacchi sacris adsuisse, atque ibi in furorem actum esse. *Id. Mil. 3. 2. 44.* Vos in cella vinaria bacchanal facitis.

BACCHANALIA, ium, & iorum, n. *baccanali, feste, e sagrifizj di Bacco*, Βακχεύματα, Διονύσια, festa & sacra in honorem Bacchi: quibus initiati, præter infanos ritus, omnibus se vitiis polluebant: quæ suse persequitur *Liv. l. 39. c. 9. & sequent.* ubi narrat de iis sacris Romæ detectis, & abolitis. *Tacit. 2. Hist. c. 68.* Apud Vitellium omnia indisposita, temulenta, pervigiliis ac Bacchanalibus, quam disciplinæ, & castris propiora. *Liv. l. 39. c. 41.* Reliquias Bacchanalium quæstionis cum omni exsequutus est cura. *Sallust. in fragment. l. 3. Hist.* apud *Non. c. 8. n. 49.* Exauditique sonus Bacchanaliorum. V. *Saturnalia*. ¶ *Vivere Bacchanalia* est dissolute ac luxuriose vitam agere. *Juvenal. sat. 2. v. 3.* Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt. ¶ Significat etiam interdum loca, in quibus Bacchanalia fiunt. V. *Bacchanal*. ¶ In singulari numero adjective quidem dici poterit *Bacchanale festum*, sed non *Bacchanale* absolute, quia hujusmodi nomina festorum dierum singulari numero carere solent. Ita docet *Macrob. l. 1. Saturnal. cap. 4.*

BACCHANALIS, le, adject. ad Bacchum, vel ad Bacchanalia pertinens, Διονύσιος, Βακχικός. *Macrob. l. 1. Saturn. c. 4.* Bacchanale festum. *Valer. Max. l. 1. c. 3. n. 1.* Bacchanalium sacrorum mos. *Aurel. Vict. de Cæsarib. cap. 3. in Epit. cap. 3.* Bacchanalis thorus. *Al. leg.* chorus.

BACCHANS, antis, *baccante*, *furioso*, *impazzito*, Βακχεύων, qui bacchatur, & furit Baccharum more. *Plaut. Amph. 2. 2. 71.* Bacchæ bacchanti adversarier. *Cic. Catil. 4. c. 6.* Versatur mihi ante oculos aspectus Cethegi, & furor in vestra cæde bacchantis. ¶ *Bacchantes*, *um*, sunt ipsæ Bacchæ, *le Baccanti*, Βάκχαι. *Curt. l. 8. c. 10.* Ut passim hederæ, ac vitium folia decerperent, redimitique fronde toto nemore similes Bacchantibus vagarentur. *Ovid. Metam. 3. v. 702.* Vadit, ubi electus facienda ad sacra Cithæron Cantibus, & clara Bacchantum voce sonabat. ¶ Translate *Horat. l. 1. od. 25. v. 11.* Thracius ventus bacchans. *h. e.* vehementius flans. *Prudent. in Hamartig. v. 376.* stolidi bacchantia gaudia mundi.

BACCHAR, V. Baccar.

BACCHATIM, adverb. Bacchantium more. *Apulej. l. 1. Metam.* Quin igitur, inquit, soror, hunc primum bacchatim discerpimus?

BACCHATIO, onis, *baccanale*, Βακχεία, Βάκχευσις, bacchantium ludus, & furor. *Cic. 3. Verr. c. 12.* Nocturnæ bacchationes, ac vigiliæ.

BACCHATUS, a, um, participium verbi *bacchor*. *Propert. l. 3. eleg. 15. v. 1.* Nunc, o Bacche, tuis humiles advolvimur aris: Da mihi bacchato vela secunda, pater. *Al. leg.* placato. ¶ Translate *Valer. Flacc. l. 6. v. 632.* velut hiberno promptus ab arcu Imber agens scopulos, nemorumque, operumque ruinas: Donec ab ingenti bacchatus vertice montis Frangitur. ¶ Passive dicitur de loco, in quo Bacchi festa celebrata sint. *Virg. 2. Georg. v. 487.* & virginibus bacchata Lacænis Taygeta. *Valer. Flacc. l. 3. v. 20.* Dindyma sanguineis famulum bacchata lacertis.

BACCHEIS, idis, *& Græca terminatione* idos, adject. femin. *Stat. l. 2. silv. 2. v. 34.* si subeas Ephyres Baccheidos altum Culmen. *h. e.* Corinthi, quam urbem familia Bacchiadum per ducentos annos tenuit.

BACCHEIUS, a, um, *di Bacco*, ad Bacchum pertinens. *Ovid. 3. Metam. v. 691.* Accensis aris Baccheia sacra frequento. *Virg. 2. Georg. v. 454.* Baccheia dona. *h. e.* vites, & vina.

BACCHEUS, a, um, *di Bacco*, Βακχεῖος, ad Bacchum pertinens. *Ovid. Metam. 11. v. 16.* Tympanaque, plaususque, & Bacchei ululatus. *Id. 2. Fast. v. 313.* Bacchea vineta. *Calpurn. eclog. 4. v. 56.* Bacchei corymbi. *h. e.* fructus hederæ, qua coronantur poetæ. *Stat. 7. Theb. v. 603.* Baccheus cultor. *divoto di Bacco*. Adde *lib. 12. v. 791.* ¶ Item ad Bacchas pertinens. *Stat. l. 1. Theb. v. 328.* Ogygiis ululata furoribus antra Deserit & pingues Bacchæo sanguine colles. *h. e.* fuso a Bacchantibus cum Penthea discerperent. ¶ Legitur & *Bacchæus*.

BACCHIADÆ, arum, gens, vel familia Corinthi, a Bacchia Bacchi filia sic appellata, quæ ut *Strabo l. 8.* narrat per CC fere annos tyrannidem in patria exercuit: a Cypselo tandem expulsa in Siciliam venit, & Syracusas condidit. *Ovid. Met. 5. v. 407.* Et qua Bacchiadæ bimari gens orta Corintho, Inter inæquales posuerunt mœnia portus.

BACCHICUS, a, um, *di Bacco*, Βακχικός, ad Bacchum pertinens. *Martial. l. 7. epigr. 62.* Aoniæ Bacchica serta comæ. *Macrob. l. 1. Saturn. c. 18.* Hedera coronantur Bacchico ritu. *Et mox.* Speluncæ Bacchicæ. V. *Bacchius*. ¶ Bacchicum metrum est tale: *Lætare, baccare præcinge frontem*. Hoc mihi videtur magis ad prosam convenire. Et sane multis pedibus in oratione utimur. Hæc *Diomed. l. 3. pag. 513. Putschii*.

BACCHILIDIUM metrum constat dimetro hypercatalecto, ut *Floribus corona texitur*. *Serv. in Centimetr. pag. 1819. Putschii*.

BACCHIS, Idis, f. mulier Bacchi sacerdos. *Ovid. 4. Trist. eleg. 1. v. 41.* Utque suum Bacchis non sentit saucia vulnus, &c. Quidam leg. *Bacche*. ¶ *Bacchides* titulus est comœdiæ Plautinæ, in qua inducuntur duæ sorores, quarum utrique nomen erat *Bacchis*, quia earum parentes Bacchi sacris initiati fuerant.

BACCHISONUS, a, um, Βακχεύτικός, Bacchum sonans, Bacchicus. *Paulin. Nolan. in Nat. XI. S. Fel. edit. Murator. v. 281.* Evoe Bacchisonum fractis imitantur anheli Vocibus.

BACCHIUS, a, um, idem quod Bacchicus. *Ovid. Metam. 3. v. 518.* Orbus, ait, fieres, ne Bacchia sacra videres. Ita *Heins.* ex variis Codicib. MSS. Sed Editiones tres principes, quas habemus, item Aldina, & aliæ habent *Bacchica*. Similiter apud *eund. l. 1. Trist. eleg. 6. v. 2.* Bacchia serta, *Id. Heins.* legi monet in MSS. cum tamen in editis fere habeatur *Bacchica*. Idem dic de illo *Statii 9. Theb. v. 479.* Bacchia buxus. Et *l. 2. Achill. v. 4.* Bacchia Naxos.

BACCHIUS, ii, m. Βακχεῖος, pes metricus trisyllabus, constans prima brevi, & duabus longis, ut *Catones*. Ita *Donat. pag. 1739. Putsch.* *Quintil. l. 9. c. 4.* & *Ascon. in Divin. Verr. cap. 7.* ubi illam Ciceronis clausulam *cujus ego causa laboro*, ex spondeo & bacchio constare docet. Alii contra definiunt, quod constet duabus longis, & brevi, ut *Romanus*. Ita *Terentian.* apud *Putsch. pag. 2414.* & *Atil. Fortunatian. ibid. pag. 2687.* Sed profecto a prioribus standum est. Dictus est autem *bacchius*, quia præcipue in iis canticis, in quibus laudatur Bacchus, locum habet: vel quia aptissimus est saltationibus Baccharum.

BACCHOR, aris, atus sum, dep. 1. *infuriare*, *impazzire*, βακχεύομαι, proprie significat Bacchi sacris operam dare Baccharum ritu. *Plin. l. 3. c. 1.* Lusum Liberi Patris, aut Lysam cum eo bacchantem nomen dedisse Lusitaniæ. *Claudian. l. 1. de rapt. Pros. v. 205.* ululatibus Ide bacchatur. ¶ *Bacchari evoe* est bacchando *evoe* inclamare. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 61. & 255.* ¶ Sæpissime accipitur pro furere, impotenter se gerere in aliqua re, impetu ferri, more Baccharum. *Colum. l. 10. v. 197.* Nunc amor ad coitus properat, nunc spiritus orbis Bacchatur Veneri, stimulisque Cupidinis actus, &c. *Virg. 4. Æn. v. 300.* Sævit inops animi, totamque incensa per urbem Bacchatur. *Horat. l. 2. od. 7. v. 26.* non ego sanius Bacchabor Edonis. recepto Dulce mihi furere est amico. *Cic. in Orat. c. 28. ad fin.* Furere apud sanos, & quasi inter sobrios bacchari vinolentus videtur. ¶ Speciatim *bacchari* dicitur quidquid violentius commovetur, & concutitur. *Virg. Æn. 6. v. 77.* At Phœbi nondum patiens immanis in antro Bacchatur vates, magnum si pectore possit Excussisse deum. *Santra* apud *Non. c. 2. n. 78.* Ita obsoletum sono furenter ab omni parte bacchatur nemus. ¶ Hinc & ventus *bacchari* dicitur, cum vehementius spirat. *Ovid. l. 1. Trist. eleg. 2. v. 29.* gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto. ¶ Est etiam vagari, discurrere. *Virg. 4. Æn. v. 666.* concussam bacchatur fama per urbem. *Lucret. l. 5. v. 821.* atque animal prope certo tempore fudit Omne, quod in magnis bacchatur montibu' passim. *Plaut. Milit. 3. 2. 42.* Bacchabatur hama, cassabant cadi. ¶ Item sævire, grassari, crudeliter se gerere. *Claudian. de B. Get. v. 155.*

v. 155. cum vilis Spartacus omne Per latus Italiæ ferro bacchatus, & igni. *Sueton. in Calig. c.* 56. Ita bacchantem, atque grassantem non defuit plerisque animus adoriri. ¶ Item immodice lætari. *Cic. Catil.* 1. *c.* 10. Hic tu qua lætitia perfruere! quibus gaudiis exultabis! quanta in voluptate bacchabere! ¶ Eleganter dicitur de actione, & oratione oratoris nimis ardenti. *Cic. de clar. Orat. c.* 80. Eos, quorum altior oratio, actioque esset ardentior, furere, & bacchari arbitrabatur. Adde *Quintil. l.* 12. *c.* 10. ¶ Item de poetis carmina fundentibus. Divino enim furore intus agi dicuntur. *Stat. l.* 1. *silv.* 2. *v.* 257. tecum similes, junctæque Camenæ, Stella mihi, multumque pares bacchamur ad aras.

BACCHUS, i, m. *Bacco*, Βάκχος, filius Jovis, & Semeles, quæ cum, adhuc gravida, ictu fulminis arsisset, puer ab ipso patre servatus fuit, & proprio femori assutus, atque abditus; exactis justis mensibus in lucem editus, Nymphisque educandus datus. Hoc vero inde fictum est, quod veteres Indi tradunt, Bacchum fuisse nutritum in specu montis apud Nysam, qui Meros dicitur. Græce autem μηρὸς femur significat, ut *Solin.* tradit *cap.* 52. (*al.* 65.) Alii scribunt non a Jove, sed a Nymphia ereptum incendio matris fuisse, & aqua infusa fotum, atque recreatum. Hinc *Stat.* 9. *Theb. v.* 428. Hac tibi flagrantem Bromium restinximus unda. ubi de Ismeno amne loquitur, qui est in Bœotia prope Thebas, quæ Bacchi patria sunt. V. *Nysa*. Natus est autem cornutus, ut quidam Græci auctores tradidere: a Latinis quoque ei cornua tribuuntur, *Tibull. l.* 2. *eleg.* 1. *v.* 3. *Horat. l.* 2. *od.* 19. *v.* 29. & aliis: nempe quia vinum *addit cornua pauperi*, ut ait idem *Horat. l.* 3. *od.* 21. *v.* 18. vel quia homines nimio vino truces fiunt, ut *Fest.* in *Cornua* docet. Adolescens factus multas res admirabiles gessit, assumptisque secum pluribus feminis comitibus, quibus vires supra sexum, furorique similes animos indidit, varias terras peragravit, Indos bello perdomuit, & de iis triumphavit. Tigres, & lynces currui suo adjunxit, vitium colendarum rationem mortales docuit: ex quo vini repertor, & præses habitus est. Hinc semper ebrius esse fingitur, semperque sitiens. Currum habere dicitur vitium pampinis, & uvis ornatum, pampineis frenis tigres regens, pro sceptro thyrsum gestans, hoc est hastam frondibus viteis, aut hederaceis ornatam, coronam in capite ejusdem materiæ, cervinamque pellem ab humeris dependentem: quo ornatu ejus quoque comites Bacchæ incedunt. Habet pro magistro, & custode Silenum, senem hominem, & vinosissimum, qui ejus currum asello sedens sequitur, Satyris comitantibus, & subinde labantem sustinentibus. Ipse autem Bacchus perpetua juventa, eximiaque pulcritudine florere dicitur, ut est apud *Ovid. sub. init. l.* 4. *Metam.* ubi multa de eo narrantur, variaque ejus cognomina recensentur. V. etiam *Senec. in Oedip. a verf.* 403. ubi de ejus laudibus. & *Nemesian. ecl.* 3. *a verf.* 17. ¶ *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 23. quinque Bacchos commemorat, primum e Jove, & Proserpina natum: secundum Nilo, qui Nysam dicitur interemisse: tertium Caprio patre, qui in Asia regnasse fertur, cui Sabazia sunt instituta: quartum Jove, & Luna, cui sacra Orphica putantur confici: quintum Niso natum, & Thyone, a quo Trieterides institutæ putantur. Poetæ passim per Bacchum intelligunt filium Jovis, & Semeles, ut dictum est. Appellatur etiam *Liber*, & *Liber Pater*, *Dionysius*, *Iacchus*, &c. quæ V. suis locis. *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 18. docet, Bacchum eundem esse ac Apollinem, seu Solem: idque multis veterum auctoritatibus confirmat. ¶ Metonymice ponitur pro vitibus. *Virg.* 2. *Georg. v.* 112. apertos Bacchus amat colles, aquilonem & frigora taxi. *Manil. l.* 5. *v.* 238. Et te Bacche tuas nubentem junget ad ulmos. *Lucan. l.* 9. *v.* 433. ora vicina perusti Ætheris exurit messes, & pulvere Bacchum Enecat. ¶ Sæpissime pro vino. *Virg. Ecl.* 5. *v.* 69. Et multo in primis hilarans convivia Baccho. *Id. l.* 1. *Georg. v.* 344. Cui tu lacte favos, & miti dilue Baccho. *Horat. l.* 3. *od.* 16. *v.* 34. Nec Læstrygonia Bacchus in amphora Languescit mihi. ¶ Est etiam Poetarum deus, & fautor. Dicitur enim illis Poeticum furorem afflare, quia vini potus hilaritatem inducit, facitque disertos. V. *Horat. l.* 2. *ep.* 2. *v.* 78. & *l.* 2. *od.* 19. ¶ Denique Bacchus nomen est piscis cujusdam marini, qui non nisi in alto capitur, ideoque pretium habet. *Plin. l.* 9. *c.* 17. & *l.* 32. *c.* 11.

BACCIFER, a, um, *che fa bacche, o coccole*, ἀκροδρυοφόρος, baccas ferens. *Plin. l.* 16. *c.* 10. Taxus baccifera. *Senec. in Oedip. v.* 414. Hedera baccifera. ¶ Item ferax olivæ, quæ sæpe absolute *bacca* dicitur. *Silius l.* 3. *v.* 596. Bellatrix gens baccifero nutrita Sabino. ¶ Scribitur & *bacifer*. V. Bacca.

BACCINA, æ, f. herba alio nomine Apollinaris dicta. *Apulej. de Herb. cap.* 22.

BACCULA, æ, f. *coccolina*, parva bacca. *Plin. l.* 25. *c.* 8. Ferunt bacculas parvas, ut capparis. *Arnob. l.* 5. *pag.* 159. Pomis, atque aliis bacculis sustentatur. Adde *lib.* 2. *pag.* 58. & *lib.* 1. *pag.* 2.

BACEOLUS, stultus, forte a Græco βάκηλος, quod ab *Hesych.* exponitur etiam ἀνόητος. Hac voce utebatur Augustus teste *Sueton. in ejus vita, cap.* 87. ubi alii leg. *baceolum*. alii *bacelum*.

BACILLUM, i, n. *bastoncello, bacchetta*, ῥάβδος, σκῆπτρον, λύγος, parvus baculus, virga. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 11. Bacillum aliud est inflexum, & incurvatum de industria, aliud ita natum. *Juvenal. sat.* 3. *v.* 27. pedibus me Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo. ¶ *Bacilla* sæpe dicuntur virgæ lictorum. *Cic. Verr.* 7. *c.* 54. Sex lictores eum circumsistunt valentissimi, cædunt acerrime virgis: denique proximus lictor, converso bacillo, oculos misero tundere vehementissime cœpit. *Id. Agrar.* 2. *c.* 34. Anteibant lictores non cum bacillis, sed ut hic Prætoribus anteeunt, cum fascibus duobus. *h. e.* non cum solis bacillis sine securibus, sed cum duobus fascibus virgarum, cum quibus secures colligatæ erant. ¶ *Bacillus*, *i*, m. gen. legitur apud *Isidor. l.* 20. *Orig. c.* 13. A baculo bacillus per diminutionem.

BACRIO, onis, m. genus vasis. *Festus*: Bacrionem dicebant genus vasis longioris manubrii: hoc alii trullam appellant. Al. leg. *Baccionem*. Al. *Batrionem*. Videtur autem esse idem, quod in Gloss. dicitur *Baccario*: & in Gloss. Isid. *Baccarium*.

BACTRA, orum, n. plur. τὰ Βάκτρα, urbs ad Bactrum fluvium sita sub monte Paramiso, caput regionis Bactrianæ. *Curt. l.* 7. *c.* 4. Ipsa Bactra sita sunt sub monte Paramiso. Bactrus amnis præterit mœnia. ¶ Dicitur & *Bactrum* in sing. numero. *Plin. l.* 6. *c.* 16. Bactri, quorum oppidum Zariaspe (quod postea Bactrum) a flumine appellatum est. ¶ *Bactrus*, *i*, fluvius est modo dictus, ex Tauro monte profluens, Bactra alluens, & in Oxum amnem influens. *Lucan. l.* 3. *v.* 268. *Bactros* dixit Græca terminatione.

BACTRI, orum, Bactrianæ regionis incolæ. *Plin. l.* 6. *c.* 16.

BACTRIANUS, a, um, adject. ad Bactra, vel Bactros pertinens. *Curt. l.* 6. *c.* 6. Bactriana regio. V. Geographos. *Id. l.* 9. *c.* 7. Bactriana arx. *Plin. l.* 37. *c.* 5. Bactriani smaragdi. ¶ *Bactriani*, *orum*, sunt Bactrianæ regionis incolæ. *Plin. l.* 6. *c.* 23. *Curt. l.* 4. *c.* 6.

BACTRINUS, a, um, Bactrianus. *Apulej. l.* 7. *Metam.* Frenum camelo Bactrino sufficiens.

BACTROPERITA, æ, m. qui baculum, & peram gestat, & dicitur de philosophis Cynicis, qui contemptores sæculi, & omnia pro nihilo ducentes, cellarium secum vehebant, ut loquitur *Hieronym. in cap.* 10. *Matth.* Græca vox est a Βάκτρον, baculus, & πήρα, pera, saccus.

BACTRUM } V. Bactra.
BACTRUS }

BACULUS, li, m. & Baculum, li, n. *bastone*, βακτηρία, βάκτρον, scipio, fustis. *Cels. l.* 8. *c.* 20. Habenas ad valida bacula deligare. *Ovid.* 15. *Metam. v.* 655. Baculum agreste. *Sil. l.* 13. *v.* 334. pastorale. *Ovid. l.* 1. *Fast. v.* 177. Incumbens baculo, quem dextra gerebat. *Apulej. l.* 7. *Metam.* Baculo, quem gerebat, obverberans. *Ovid. Met.* 6. *v.* 27. Sustinere artus baculo. *Id. l.* 8. *v.* 218. & *l.* 14. *v.* 655. Inniti baculo. ¶ Pro sceptro, *scettro*. *Flor. l.* 4. *c.* 11. Aureum in manu baculum, ad latus acinaces, purpurea vestis, diadema, &c. Adde *lib.* 3. *c.* 19. ¶ *Pera*, & *baculus* fuere veluti insignia Cynicorum philosophorum. His enim solum instructi divitiarum contemptum præ se ferebant. *Apulej. in Apolog.* Hoc Diogeni & Antistheni pera, & baculus, quod Regibus diadema, &c. *Auson. epigr.* 53. Pera, polenta, tribon, baculus, scyphus, arcta supellex. Ista fuit Cynici. *Martial. epigr.* 53. *l.* 4.

BADIUS, a, um, *di color bajo*, color in equis rubeus cum exuberantia, & splendore: qui dicitur etiam phœniceus, & spadix. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 87. Equi colore dispares ita dati, hic badius, iste gilvus, ille murinus. Adde *Pallad. l.* 4. *tit.* 13. Porro *bajo* est a βάϊς, quæ in *Gloss.* est palma, seu palmæ ramus, spadix: quæ & βάϊς, & βαΐον.

BADIZO, as, n. 1. *camminare, andare*, βαδίζω, Græcum verbum, quod ire, incedere, ambulare significat. *Plaut. Asin.* 3. 3. 116. Demam hercle jam hordeo, tolutim ni badizas. ¶ Scribitur & *badisso*, quemadmodum & *patrisso* pro *patrizo* dicitur, & *atticisso* pro *atticizo*; sic *lachanisso*, *sicilisso*, *betisso*, *obrusso*, & alia. Sæpe enim Latini, teste *Priscian. l.* 1. *pag.* 452. *Putsch.* Græcum ζ in duos *s* vertere solent. Quod si *Isidoro* habenda fides est *l.* 1. *Orig. c.* 4. fuit hic scribendi modus apud Antiquos usque ad Augusti tempora. Quæ utraque scriptio probabilis est: imo vero probabilior quæ duplex *s* adhibet. nam ζ Græca littera est, non Latina.

BÆBIUS, a, um, adject. ad Bæbium pertinens, quod est nomen proprium Romanum. *Bæbia lex* de prætoribus, qua jubebatur, ut alternis annis quaterni prætores crearentur, cum sex quotannis creari solerent, denominata est a M. Bæbio trib. pleb. qui eam tulit circa A. U. 570. *Liv. l.* 40. *c.* 44. & *Festus* in *Rogat.*

BÆTICATUS, a, um, adject. indutus vestibus ex lana provinciæ Bæticæ. Ibi enim oves lanam ferebant coloris rutili valde grati, & satis se sine alia tinctura commendantis. *Martial. l.* 1. *epigr.* 97. Et Bæticatus, & leucophæatus.

BÆTICOLA, læ, accola Bætis fluvii. *Sil. l.* 1. *v.* 146. Bæticolasque viros furiis agitabat iniquis.

BÆTICUS, a, um, ad Bætim fluvium pertinens. *Bætica provincia*, quæ & *Bætica* absolute dicitur, est Hispaniæ ulterioris pars ad meridiem versa, ubi urbes celebres Hispalis, Corduba, Gades, Munda, Eliberis, &c. nunc *Andaluzia* cum majori parte regni Granatensis. Dicta est a Bæti fluvio, qui eam ab Oriente in Occasum interfluit. *Plin. l.* 3. *c.* 1. Bætica a flumine eam mediam secante cognominata, &c. V. ibi plura. *Id. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 76. *Harduin.* Cuniculorum in Bætica sæpe geminæ (*fibræ*) reperiuntur. *Tacit. l.* 1. *Hist. c.* 78. Provinciæ Bæticæ Maurorum civitates dono dedit. ¶ *Bætici*, *orum*, sunt ejus incolæ. *Plin. jun. l.* 1. *ep.* 7. Excusat Bæticis contra unum hominem advocationem. Et *paulo post.* Adesse contra Bæticos. ¶ Interdum tota ulterior Hispania, quamvis latius pateat, *Bætica* dicitur. *Plin. l.* 3. *c.* 1. Hispania ulterior appellata, eadem Bætica. ¶ *Bæticæ lanæ* olim in pretio fuerunt propter colorem nativum rutilum, & nulla alia tinctura adhibita, valde nobilem, ut in *Bæticatus* dictum est. *Plin. l.* 8. *c.* 48. *Martial. l.* 12. *epigr.* 66. & *l.* 14. *epigr.* 133. & *Juvenal. sat.* 12. *v.* 40. ¶ Primam syllabam corripit *Seren. Sammonic. cap. ult.* Sal niveum sumes, Beticum quod nomine dicunt. quod & *Auson.* facit in voce *Betis*. Sic enim scribendum est, abjecta prima diphthongi littera, ut corripiendi ratio constet.

BÆTIGENA, æ, natus circa Bætim fluvium, Bæticola. *Sil. l.* 9. *v.* 234. Bætigenæque viri.

BÆ-

BÆTIS, is, m. *Guadalquivir*, fluvius nobilis Hispaniæ olim ab incolis *Circe* dictus, qui oritur in confinio provinciæ Tarraconensis, & per ulteriorem Hispaniam fluens in Occidentem, nomen dat Bæticæ, quam mediam secat, receptisque aliquot aliis fluviis in Oceanum immittitur. Celebris est tum multis oppidis, quibus dextra, lævaque accolitur, tum lanis nativi coloris rutili, de quibus dictum est in *Bætica*; tum denique copia olearum, & vini. *Plin. l. 3. c. 1. Martial. l. 12. epigr. 100.* Bætis olivifera crinem redimite corona, Aurea qui nitidis vellera tingis aquis. Quem Bromius, quem Pallas amat, &c. ¶ In accusativo *Bætim* Latino, & *Bætin* Græco more habet. *Martial. l. 9. epigr. 62.* Qua dives placidum Corduba Bætin amat. ¶ In ablativo & *Bæti* habet, & *Bæte*. *Liv. l. 28. c. 22.* Marcius superato Bæte amni, quem incolæ Circen appellant. *Plin. loc. cit.* Quæ regio a Bæti ad fluvium Anam tendit. ¶ *Paulin. Nolan.* scribit *Betis*, & primam corripit *carm. 10. ad Auson. v. 236.* Qua Betis Oceanum, Tyrrhenumque auget Iberus. V. *Bæticus* in fi.

BAGAUDA, & Bacauda, æ, Vox Gallica agrestem, & latronem significans. Hujusmodi enim hominum magna manus, ducibus Heliano, Amandoque, temporibus Diocletiani cœpit in Gallia rapinis & cædibus grassari, populatisque late agris, plerasque etiam urbes tentare: quos Maximianus magna clade fudit, ut est apud *Aurel. Vict. de Cæsarib. c. 30.* & *Eutrop. l. 9. c. 20.* ¶ Hæc vox ab aliis aliter effertur. Nam & *Baganda*, & *Baucauda*, & *Bagoda*, & *Vocanda* legitur. Sed nihil hæc ad Latinam linguam.

BAGAUDICUS, a, um, ad Bagaudas pertinens. *Eumen. pro restaur. schol. c. 4.* Civitas latrocinio Bagaudicæ rebellionis obsessa.

BAGOUS, i, & Bagôas, æ, m. *eunuco*, Βαγῶος, & Βαγώας, vox Persica spadonem significans, ut ait *Plin. l. 13. c. 4.* ubi legitur *bagou* in Genitivo retenta Græca positione τοῦ Βαγώου. Erant autem hujusmodi semimares, qui custodes puellis apponebantur. *Ovid. 2. Amor. eleg. 2. v. 1.* Quem penes est dominam servandi cura, Bagoe. *Quintil. l. 5. c. 12.* Statuarum artifices, pictoresque clarissimi nunquam in hunc inciderunt errorem, ut Bagoam, aut Megazybum aliquem in exemplum operis sumerent.

BAHAL, V. Baal.

BAJÆ, arum, f. *Baja*, Βαΐαι, oppidum Campaniæ litorale, inter Cumam, & Puteolos, cum portu: locus celebris amœno situ, & aquis calidis tum ad voluptatem, tum ad morbos sanandos accommodatissimis; cui nomen dedisse perhibent Bajum quendam, qui fuit unus ex sociis Ulyssis, ut est apud *Strab. l. 5.* & *Serv. ad 3. Æn. v. 441.* Itaque magna, assiduaque frequentia eo concurrebant ex Romanis lavandi studio, & loci amœnitate fruendi, ibique parvulis cymbis navigare, convivia, & comissationes celebrare solebant: adeo ut paulatim sedes luxuriæ, & vitiorum diversorium factum sit, ut est apud *Senec. ep. 51.* Hinc *Stat. l. 4. silv. 7. v. 18.* Non tamen portu retinent amœno Desides Bajæ. *Propert. l. 1. eleg. 11. v. 27.* quamprimum corruptas desere Bajas. ¶ Adjective *Propert. ibid. v. 30.* Ah pereant Bajæ, crimen amoris, aquæ. ¶ Hinc quibuscunque aliis balneis calidis, & locis amœnis ac voluptariis, item lacubus, quos privatim ditiores in hortis suis habere solebant deliciarum causa *Bajarum* nomen aliquando datum est. *Cic. pro Cæl. c. 16.* Cujus in hortos, domum, bajas, jure suo libidines omnium commearent. Adde *Tibull. l. 3. eleg. 5. v. 3.*

BAJANUS, a, um, *di Baja*, ad Bajas pertinens. *Plin. l. 2. c. 103.* Bajanus sinus. *Golfo di Pozzuolo*. *Id. l. 14. c. 6.* Bajanus lacus. *Horat. l. 2. sat. 4. v. 32.* Bajanus murex. *h. e.* qui in mari prope Bajas capitur. *Cic. Attic. l. 14. ep. 8.* Bajana negotia. *Martial. l. 6. epigr. 43.* Bajani soles. *Id. l. 1. epigr. 60.* Bajana sportula. *h. e.* quæ Bajis datur. *Id. l. 13. epigr. 82.* Concha ebria Lucrino Bajano *h. e.* ostrea pasta in lacu Lucrino Bajis proximo. Aliquando enim Bajanus, & Lucrinus lacus propter vicinitatem commutant nomina. ¶ *Bajanum, i*, absolute. *Plin. l. 9. c. 8.* Ex Bajano Puteolos in ludum litterarium itare. *h. e.* ex Bajano agro. *Id. ibid. c. 54.* Ostrearum vivaria in Bajano. *h. e.* in lacu Bajano.

BAJULATORIUS, a, um, *portatile*, ad bajulandum aptus. *Cæl. Aurelian. l. 1. Acut. c. 11.* Ut sella bajulatoria leniter, atque mediocriter moveantur.

BAJULO, as, avi, atum, a. 1. *portare*, βαστάζω, fero, porto: & dicitur proprie de iis, qui proprio corpore ferunt. *Plaut. Asin. 3. 3. 70.* Ego bajulabo: tu, ut decet dominum, ante me ito inanis. *Quintil. l. 6. c. 1. ad fin.* Ego te bajulare non possum. *Phædr. l. 3. fab. 20.* Asinus bajulans sarcinas. *Cajus Dig. lib. ult. tit. penult. leg. 235.* Bajulare suo corpore.

BAJULUS, i, m. *facchino*, *bastaggio*, φορεὺς, βαστάζων, qui corpore portat. *Gell. l. 5. c. 3.* Vecturas onerum corpore suo factitavisse: quod genus Græci βαστάζοντας vocant; Latine bajulos appellamus. *Plaut. Pœn. sc. ult. v. 17.* Collo rem solvam jam omnibus, quasi bajulus. *Cic. parad. 3. c. 2.* Utrum bonis est quærendum, quid bajuli, atque operarii, an quid homines doctissimi senserint? Adde *2. de Orat. c. 10.* ¶ *Festus* docet, *bajulos* dictos esse ab antiquis, quos nunc dicimus *operarios*: unde adhuc *bajulari* dici. Sed hæc exemplorum confirmatione indigent. ¶ Aliquando *bajuli* dicti sunt vespillones, νεκροφόροι, ut docet *Fulgent. de prisc. serm. n. 2.* Hinc *Sidon. l. 3. ep. 12.* Ut locum auderent corporum bajuli rastris funebribus impiare. *Ammian. l. 14. c. 7. (al. 23.)* Ejulans bajulorum præcentor. Adde *Augustin. ep. 19. ad Hieronym. c. 2.* ¶ Legitur & *bajolus*.

BALÆNA, æ, f. *balena*, φάλαινα, piscis, seu potius belua marina ingentis magnitudinis, quæ pilos in cute habet, & vivum animal, non ova parit, fetusque suos mammis nutrit, ut *Plin. l. 9. c. 8. & 13.* & *l. 11. c. 40.* tradit. *Juvenal. sat. 10. v. 14.* Quanto Delphinis balæna Britannica major. Adde *Plaut. Rud. 2. 6. 61.* ¶ De sidere cælesti, V. in *Cete*.

BALÆNARIA, vel Balænata virga apud *Petron. in Satyr. c. 21.* exponitur a quibusdam virga ex cartilagine balænarum facta. Sed alii aliter leg. & explicant.

BALANATUS, a, um, ungento balanino perfusus. *Pers. sat. 4. v. 37.* cum maxillis balanatum gausape pectas, &c. V. *Maxilla* in fi.

BALANINUS, a, um, βαλάνινος, qui est ex balano. *Plin. l. 13. c. 1.* Balaninum oleum. V. *Balanus*.

BALANITIS, idis, f. *simile alla ghianda*, balani, seu glandis figuram referens. Hinc *balanitis castanea*, quæ rotundior & oblonga est, & glandi similis. *Plin. l. 15. c. 23.*

BALANITES gemma, βαλανίτης, dicitur a figura glandis. Hujusmodi gemmarum duo sunt genera apud *Plin. l. 37. c. 10.* nempe subvirides, & Corinthii æris similitudine: illæ Copto, hæ ex Troglodytica venientes, secante medias flammea vena.

BALANS, antis, f. *pecora*, ovis, τὸ βληχητόν. Ovium enim est balare. *Virg. 1. Georg. v. 272.* Balantumque gregem fluvio mersare salubri. *Id. 3. Georg. v. 457.* ima dolor balantum lapsus ad ossa. *Lucret. l. 2. v. 369.* Balantum pecudes. ¶ Adjective *Enn.* apud *Cicer. l. 1. de Divin. c. 21.* Balantes hostiæ. *Juvenal. sat. 13. v. 233.* Pecus balans.

BALANTIUM, ii, n. appellatum est a *Nævio* ipsum Palatium, hoc est collis Palatinus, quod quidam eum a pecore ovillo dictum putant. *Varr. l. 4. L. L. cap. 8. a med.*

BALANUS, i, f. *ghianda*, βάλανος, Græca vox idem significans, quod *glans* Latine. *Plin. l. 16. c. 6. de quercu.* Probatur & ea, cujus in balano, utrinque ex longitudine, extrema lapidescit duritia. *Id. l. 17. c. 20. de esculo.* Nascitur e balano, sed non nisi esculi. ¶ *Balani* quoque aliquando dicuntur genera quædam castanearum excellentioris magnitudinis, vulgo *marroni*. V. *Plin. l. 15. c. 23.* ¶ Idem *Plin. l. 26. c. 8.* tribuit chamæcisso *balanum*, quam alias *acinum*, alias *baccam* dixit. ¶ Speciatim *balanus* dicitur, & sæpius *myrobalanus* glans cujusdam arboris simile heliotropio folium habentis, & fructum magnitudine nucis avellanæ. Est ea plurium generum, ut apud *Plin. l. 12. c. 21.* videre est: succumque, seu oleum habet grati odoris, quod unguentarii e cortice premunt. Hinc *Horat. l. 3. od. 29. v. 4.* Pressa tuis balanus capillis. ¶ Medici etiam nucleum tundunt, affusa paulatim aqua calida, & tum eo, tum oleo ex cortice expresso ad varios morbos utuntur. *Plin. l. 22. c. 20. de radice anchusæ.* Datur & ad renum dolores drachma ejus potui in vino; aut si febris sit, in decocto balani. *Id. l. 23. c. 8.* Nuclei nucis pineæ bilem pellunt, poti ex balanorum decocto. ¶ Arbor quoque balanum ferens vocatur *balanus* ab eodem *Plin. l. 13. c. 9.* ¶ Item *balanus* est medicamentum rotundum, & oblongum, glandis figura, quod in anum immittitur alvi subducendæ causa, *supposta*, *cura*. *Plin. l. 20. c. 5. ad fin.* Cæpæ ventrem molliunt, suppositæ pro balanis. *Id. l. 26. c. 8.* Solvit alvum cyclaminos ex aqua pota, aut balanis subditis. Adde *l. 24. c. 6.* ¶ Denique balanus genus est piscis marini ita dicti, quia querneæ glandis figuram refert. *Plin. l. 32. c. 11. Colum. l. 8. c. 16.* ¶ Ab Ichthyographis refertur inter testacea: estque non unius generis. Nam *Metellus* apud *Macrob. l. 2. Saturn. c. 9.* describens Pontificalem cœnam enumerat inter alia *patinam ostrearum*, *peloridum*, *balanos nigros*, *balanos albos*, &c. *Plaut.* quoque in *Rud. 2. 1. 8.* inter testacea recenset.

BALATRONES, onum, m. vox incertæ significationis. Varie enim a variis explicatur. Illud certum est, dici de vilibus, nugatoriis, nequam, perditis hominibus, quales sunt scurræ, decoctores, parasiti, & hujusmodi popelli fæx. *Horat. l. 1. sat. 2. v. 2.* Mendici, mimæ, balatrones, hoc genus omne Mœstum, ac sollicitum est cantoris morte Tigelli. *Vopisc. in Carino, cap. 21.* Ne patrimonia sua proscriptis legitimis heredibus, mimis, & balatronibus deputarent. *Festus* docet, olim *balatrones*, & *blateas* dictas esse bullas luti ex itineribus, aut quod de calceamentorum soleis eraditur. *Vetus Horatii Scholiast.* tradit, luxuriosos & perditos homines *balatrones* esse appellatos a Servilio Balatrone, qui luxu perditam vitam duxit. (de quo multa *Id. Horat. l. 2. sat. ult.*) Sed veri similius est ipsum Servilium ita cognominatum fuisse a luxuria vivendi, non balatronibus nomen dedisse. Idem addit, legi etiam *baratrones*, quod bona sua devorando, quasi in barathrum mittant: item *blaterones* a *blatiendo*, quia hujusmodi homines vaniloqui sunt. Sed profecto *balatrones*, & *blaterones* longe diversa nomina sunt. ¶ Usurpat hanc vocem etiam *Varro* pro convicio leniter, & jocose mordentis, potius quam acerbe pungentis. Ejus verba sunt *l. 1. R. R. c. 5.* Cum alius eum salutasset, alius conviciatus esset, qui tam sero venisset ad constitutum, Videbo jam vos, inquit, balatrones, & huc afferam meum corium, & flagra.

BALATUS, us, m. *belamento*, βλῆχημα, vox ovium. *Virg. 9. Æn. v. 62.* tuti sub matribus agni Balatum exercent. Adde *Ovid. 7. Metam. v. 319. & 320.*

BALAUSTINUS, a, um, adject. V. vocem sequent.

BALAUSTIUM, ii, n. *fiore del pomo granato*, βαλαύστιον, flos mali Punicæ, seu granatæ. *Plin. l. 13. c. 19.* Flos balaustium vocatur, & medicinis idoneus, & tingendis vestibus, quarum color inde nomen accepit. ¶ Quod *Plin.* dixit, *quarum color inde nomen accepit*, putant quidam Lexicographi, probari posse adjectivum *balaustinus, a, um*, ut scilicet *color balaustinus* sit. ¶ Græci scriptores, ut *Hard.* notat *balaustium* dicunt esse florem mali punicæ silvestris, non domesticæ: *Plin.* promiscue & silvestris, & domesticæ, tum *loc. cit.* tum *l. 23. c. 6. Columella* tamen Græcos sequi videtur, *sterile* cognominans, *l. 10. v. 297.* Carpite narcissique comas, steri-

sterilisque balausti. *balausti* dixit pro *balaustii*, ut *peculi* pro *peculii*, *auxili* pro *auxilii*, &c. per synæresim. ¶ *Balaustii* mentio fit etiam a *Scribon. Larg. compos.* 85. & 112.

BALBE, adverb. balbutiendo. *Lucret. l.* 5. *v.* 1021. Vocibus, & gestu cum balbe significarent. ¶ Translate obscure, involute, implicate. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 89. Præterquam duobus in primis scriptum est balbe, spectare velit potius, &c. Sunt qui illud *balbe* omittunt.

BALBUS, a, um, *balbo*, *scilinguato*, ψελλός, blæsus, hoc est qui propter hæsitantiam linguæ verba profert inarticulata, & indistincta; quales sunt qui *r* litteram exprimere non possunt, sed pro ea *l* dicunt. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 61. Demosthenes cum ita balbus esset, ut ejus ipsius artis, cui studeret, primam litteram non posset dicere, perfecit meditando, ut nemo planius eo locutus putaretur. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 126. Os tenerum pueri, balbumque. *Id. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 274. Balba verba. *h. e.* balbe prolata. *Id. l.* 1. *ep.* 20. *v.* 18. Balba senectus. *Pers. sat.* 1. *v.* 33. Balba de nare loqui. *h. e.* ita vocem per nares loquendo emittere, ut difficiliter sermo intelligatur. ¶ *Balbum balbus rectius intelligit*, proverbium, apud *D. Hieronym. epist.* 51. *ad Domnion.* quod significat, barbare loquentem melius intelligi a barbaro, quam ab ullo alio. ¶ Ex hoc linguæ vitio orta sunt Romana cognomina *Balbus*, *Balbinus*, *Balbilius*, *Balbutius*, &c.

BALBUTIO, itis, ivi, itum, a. 4. *balbettare*, *scilinguare*, ψελλίζω, ambigue pronuntio, inarticulata verba profero: & translate, obscure loquor, aut inepte dissero. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 26. *in f.* Academici balbutire desinant aliquando, aperteque, & clara voce audeant dicere, &c. *Id. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 3. Epicurus balbutiens de natura deorum. *Id. l.* 4. *Acad. c.* 45. Stoicus perpauca balbutiens. *Horat. l.* 1. *sat.* 3. *v.* 48. Balbutit Scaurum pravis fultum male talis. ¶ Tribuitur & avibus. *Plin. l.* 10. *c.* 29. Merula canit æstate, hieme balbutit. καπυρᾷ, ἢ φθέγγεται θορυβῶδες, dixit *Aristotel. l.* 9. *histor. animal. c.* 49.

BALEARES INSULÆ, & absolute Baleares, ium, *f. l' isole Baleari*, insulæ duæ in mari Mediterraneo e regione Hispaniæ Tarraconensis, quarum major *Majorica*, minor *Minorica* appellatur: ita dictæ vel a Baleo Herculis comite ibi relicto; vel a βάλλω, jacio, quia earum incolæ in fundarum usu peritissimi fuisse dicuntur, eaque arte in prœliis formidabiles. Lege *Liv. l.* 28. *c.* 37. *Epit. Liv. l.* 60. *Flor. l.* 3. *c.* 8. & *Veget. l.* 1. *c.* 16. ubi tradunt in more apud eos fuisse, ut cibum puer a matre non acciperet, nisi quem, ipsa monstrante, lapide funda jacto percussisset. Græci has insulas Gymnasias, Γυμνησίας, vocaverunt, teste *Plin. l.* 3. *c.* 5. *ad fin.* quia incolæ nudi æstatis tempore in fundæ jactu se exercebant. *Liv. l.* 28. *c.* 37. Baleares insulæ. *Plin. l.* 10. *c.* 49. Phalacrocoraces, aves Balearium insularum peculiares. *Id. l.* 8. *c.* 58. Cuniculi scatent in Hispania, Balearibusque. ¶ Legitur, & *Baliares*, præsertim in MSS. & Lapidib. non unis.

BALEARICUS, a, um, ad Baleares insulas pertinens. *Plin. l.* 3. *c.* 5. *ad fin.* Balearicum mare. *Id. l.* 11. *c.* 37. *sub init.* Balearica grus. *Id. l.* 14. *c.* 6. Balearica vina. *Ovid.* 2. *Met. v.* 727. Non secus exarsit, quam cum Balearica plumbum Funda jacit. V. vocem præced. ¶ *Balearici*, *orum*, sunt Balearium insularum populi. *Plin. l.* 8. *c.* 55. *de cuniculis*. Certum est, Balearicos adversus proventum eorum auxilium militare a divo Augusto petiisse. ¶ *Balearicus* cognominatus est Q. Cæcilius Metellus ob devictos Baleares populos, bello Balearico, ut *Flor. l.* 3. *c.* 8. narrat, ipso Metello, & T. Quinctio Flaminino Coss. circa A. U. 630. Hujus meminit etiam *Cicero l.* 1. *de Divin. c.* 2. & *pro Rosc. Amer. c.* 50. ¶ Scribitur & *Baliaricus*.

BALEARIS, re, adject. ad Baleares pertinens. *Plin. in f. l.* 35. Balearis terra. *Virg.* 1. *Georg. v.* 309. Balearis verbera fundæ. *Lucan. l.* 3. *v.* 710. excussa Balearis tortor habenæ Glande petens. *Sil. l.* 1. *v.* 314. Hic crebram fundit Baleari verbere glandem. *Id. l.* 7. *v.* 297. Telum Baleare. ¶ *Baleares*, *ium*, sunt Balearium insularum populi. His propter peritiam, utebantur Romani in exercitu pro funditoribus. *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 7. Cretas sagittarios, & funditores Baleares subsidio oppidanis mittit. Adde *Liv. l.* 28. *c.* 37. ¶ In singulari num. *Sil. l.* 3. *v.* 365. Funda bella ferens Balearis, & alite plumbo. ¶ Scribitur & *Baliaric.*

BALINEÆ, arum, f. *bagni*, balnea: & speciatim balnea publica. Nam quia, ut *Varro* docet *l.* 8. *L. L. pag.* 128. publica balnea duobus constabant ædificiis conjunctis, in quorum altero viri, in altero mulieres lavabant; ideo *balineas* in plurali dicere consueverunt. Aliquando tamen vitio corruptorum temporum promiscue mulieres cum viris lavasse legimus: quam licentiam multi Principes severis legibus coercuerunt. *Plin. l.* 9. *c.* 54. Ut qui primus pensiles invenerit balineas. Adde *Plaut. Mostell.* 3. 2. 68. *Rud.* 2. 3. 51. & alibi non semel: quamquam alii ubique *balnea* reponunt. ¶ Dicuntur etiam de balneis privatis. *Plin. l.* 13. *c.* 3. Spargi parietes balinearum unguento. *Id. l.* 33. *c.* 12. Stratas argento mulierum balineas. ¶ Nonnunquam ponuntur pro ipsa lavatione in balneis. *Plin. l.* 28. *c.* 19. Caventur pridiana balinea. *Id. l.* 20. *c.* 14. *in f.* Cuminum morbo regio in vino albo a balineis datur. Adde *lib.* 13. *c.* 15. *in f.* & *lib.* 24. *c.* 19. ¶ Sunt qui putant pænultimam producendam esse. Ducunt enim a Græco βαλανεῖον, quod idem significat. Quæ origo si vera est, Latini alteram diphthongi vocalem extriverunt.

BALINEARIUS, a, um, ad balineas pertinens, ut *Balinearius lacus* in quadam *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 171. *n.* 8.

BALINEUM, ei, n. *bagno*, idem quod balneum. Habet non semel *Varro l.* 8. *L. L. cap.* 41. Cui adde *Plin. l.* 2. *epist.* 17. Balinei cella frigidaria. *Plin. alter l.* 7. *c.* 53. A balineo reversus. *Id. l.* 36. *c.* 15. Gratuita præbita balinea centum septuaginta. Adde *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 178. *n.* 8. & *Cicer. Attic. l.* 2. *ep.* 3. ubi tamen alii leg. *balneum*. ¶ De quantitate pænultimæ. V. in *Balineæ*.

BALIOLUS, i, *di color fosco*, qui colore fusco est. *Plaut. Pœn.* 5. 5. 22. Non pudet puellam amplexari baliolum in media via? *Plaut.* hoc loco Afrum hominem alloquitur. Afri enim fusci coloris sunt. Est autem *baliolus* a *balius* pro *badius*, ut *Voss. in Etymol.* docet. Porro badius color licet splendoris aliquid habeat, ad fuscum tamen accedit. ¶ Quidam *balium* dicunt esse colorem tritici: qui sane a *badio* non longissime recedit.

BALITANS, antis, particip. frequentativum a *balans*. *Plaut. Bacch.* 5. 2. 5. Pastor harum dormit, cum hæ eunt sic a pecu balitantes. *Plerique alii leg.* palitantes.

BALLISTA, & Balista, æ, f. *spingarda*, *balestra a bolzoni*, *bolista*, πετροβόλος, λιθοβόλος, καταπέλτης ὀξυβελής, militaris machina, qua ingentia saxa mirabili impetu torquentur: a βάλλω, jacio. *Cic.* 2. *Tuscul. c.* 24. Ballistæ lapidum, & reliqua tormenta telorum, eo graviores emissiones habent, quo sunt contenta, atque adducta vehementius. *Sil. l.* 1. *v.* 334. adductis stridula nervis Phocais effundit vastos ballista molares. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 23. Excussa ballistis saxa. *Lucil.* apud *Non. c.* 18. *n.* 22. Ballistæ centenariæ. *Sisen. ibid.* talentariæ. ¶ Differt a *catapulta*, qua tela, & grandiores sagittæ jaciuntur. *Tacit.* 12. *Ann. c.* 56. Catapultas, ballistasque tendere. *Gell. l.* 6. *c.* 3. Ballistis, atque catapultis oppugnare. *Vitruv.* quoque hanc differentiam agnoscit describens *l.* 10. *c.* 15. catapultas, quibus sagittæ; & *cap.* 16. ballistas, quibus saxa emittuntur. Nihilominus non raro promiscue usurpantur, *ballista* quæ sagittas & alia id genus tela majora, *catapulta* quæ saxa. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 2. Asseres cuspidibus præfixi, atque hi maximis ballistis missi. *Id. ibid. c.* 9. Ne saxa ex catapultis lateritium discuterent. *Lucan. l.* 3. *v.* 464. Lancea tenso ballistæ turbine capta. *Sidon. carm.* 22. *v.* 123. tridentes torquet catapulta molares. ¶ Plura de ballistis V. apud *Ammian. l.* 23. *c.* 4. (*al.* 7.) ubi totam machinam diligenter describit, *Vitruv. loc. cit. Lips. Poliorcet. l.* 3. *dial.* 2. & 3. & *Stewech. in commentar. ad Veget. l.* 4. *c.* 22. ubi etiam figuras exhibet. ¶ Videtur aliquando *ballista* sumi pro ipso telo, quod ballista jacitur. *Plaut. Trinum.* 3. 2. 42. Ita est amor: ballista ut jacitur; nihil sic celere est, neque volat. ¶ Translate *Plaut. Pœn.* 1. 1. 73. Cui jam infortunii intenta ballista est probe. *Id. Bacch.* 4. 4. 58. De ducentis nummis primum intendam ballistam in senem. ¶ Scribitur & *balista* unico *l*, ut dictum est: sed duplici *ll* tutior scriptio est. ¶ Legitur & *ballistra* in *Vet. Gloss.* quam scriptionem *Lips. cit. dial.* 3. præ aliis probare videtur: tametsi consuetudo extrivit.

BALLISTARIUM, & Balistarium, ii, n. locus, in quo ballistæ servantur. *Plaut. Pœn.* 1. 1. 73. Cui jam infortunii intenta ballista est probe, quam ego haud multo post mittam e ballistario. *Lips. Poliorcet. l.* 3. *dial.* 2. legit *ballisterium*, & interpretatur ipsam machinam: *ballistam* autem *intentam* id quod emittitur.

BALLISTARIUS, & Balistarius, ii, m. *Vegetius l.* 2. *de re milit. c.* 2. recenset ballistarios cum ferentariis, sagittariis, funditoribus, qui omnes sunt levis armaturæ milites. Fuere autem ii, qui minoribus ballistis missilia jaciebant: quos *Id. l.* 4. *c.* 21. *manuballistarios*, vel *arcuballistarios* appellat. *Ammian. l.* 16. *c.* 2. Et ne qua interveniret mora, adhibitis cataphractariis solis, & ballistariis, Autosidorum pervenit. *In Gloss.* legitur *Ballistrarii*, τοξοβολισταί. ¶ Sunt præterea *ballistarii* artifices, qui ballistas faciunt, *balestrieri*, *balestrai*. *Aurel. Arcad. Dig. lib.* 50. *tit.* 6. *leg. ult.* Naupegi, ballistarii, specularii, fabri, &c. *Inscript.* apud *Fabrett. class.* 10. *n.* 6. Collegium Ballistariorum, & Ferrariorum.

BALLISTEA, orum, n. *balletti*, *ariette da cantare ballando*, saltationes, vel potius carmina in saltationibus canenda. Vox est origine Græca: a βαλλίζω, salto, quod a βάλλω, jacio, jacto. Nam saltantes τὰς χεῖρας βαλλίζειν, manus jactant. *Vopisc. in Aurel. c.* 6. Adeo ut etiam ballistea pueri, & saltatiunculas in Aurelianum tales componerent, quibus diebus festis militariter saltitarent: Mille, mille, mille, mille, mille decollavimus, &c. ¶ Legitur & *balistea* unico *l*.

BALLONOTI, orum, populi Scythiæ, apud *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 160.

BALLOTE, es, f. βαλλωτή, herba fruticosa, angulosis caulibus nigris, hirsutis foliis vestientibus, majoribus quam porri, & nigrioribus, graveolentibus. Vis ejus efficax adversus canis morsus, ad condylomata, &c. Alio nomine porrum nigrum, & marrubium nigrum dicitur. *Plin. l.* 27. *c.* 8.

BALLUCA, & Baluca, æ, f. χρύσαμμος, arena aurosa, seu minuta auri ramenta terræ mixta, & nondum excocta. Videtur esse Hispanica vox. *Impp. Valentin. & Valens lib.* 11. *Cod. tit.* 6. *leg.* 3. Octonos scrupulos in balluca, quæ Græce χρύσαμμος appellatur, exsolvere. Adde *ibid. leg.* 2. Quæ referuntur etiam *lib.* 10. *Cod. Theod. tit.* 19. *leg.* 3. & 4. ¶ Dicitur hæc eadem *balux*, vel *balucis*, f. *Plin. l.* 33. *c.* 4. Palacras Hispani, alii palacranas: iidem quod minutum est balucem vocant. *Martial.* 12. *epigr.* 57. Illinc lucis malleator Hispanæ. *Justin. l.* 44. *c.* 1. *de Hispania*. Apud plerique etiam divites auro, quod in balucibus vehunt. Ita *Turneb.* in loco *Martial.* legendum putat *lib.* 30. *Advers. cap.* 26. & *Lips.* in *Exercit. Plin.* in loco *Justini*. Nam passim in editis habetur *paludis*, & *paludibus*. Et quod pertinet ad *Martial.* quidam cum his putant de lino, & setabo, quod in paludosis Hispaniæ locis seritur, & malleatum siccatumque fuste in saxo confringitur. Locus *Martialis* integer est: Illinc paludis malleator Hispanæ Tritum nitenti fuste verberat saxum. Magis tamen placet prior lectio. nam malleator si

ad metalla, & monetam refertur in Vet. Inscript. apud Grutter. pag. 1070. n. 1. neque ad lini artifices apte referri potest.

BALNEÆ, arum, f. bagni, βαλανεῖα, balnea præcipue quæ publice exhibentur lavaturis, quæstus gratia: per syncopen dictæ pro balineæ, ut & balneum pro balineum. Ideo autem dicuntur de publicis, quia ejusmodi ædificia ad lavandum destinata duobus membris constare solebant, ut possent mulieres a viris sejunctæ lavare: quod & in Balineæ ex Varrone adnotavimus. Cic. pro Cæl. c. 25. Constitutum factum esse cum servis, ut venirent ad balneas Senias. & cap. 26. Cur enim balneas publicas potissimum constituerat? Id. pro Rosc. Amer. c. 7. Occiditur ad balneas Palatinas rediens a cœna Sex. Roscius. ¶ In singulari numero, Vet. Inscript. apud Reines. class. 11. num. 115. L. Paullus L. L. Auctus a balnea custos H. S. E. L. Paullo Melampo Mulio. balnea hic privatum balneum significat.

BALNEĀRIS, re, di bagno, ad balneas pertinens. Paul. Dig. lib. 34. tit. 2. leg. 33. Balneare argentum. h. e. vasa, & supellex argentea, qua in balneis utebantur. Lamprid. in Alex. Sever. c. 42. Balnearis vestis. h. e. tunica, vel alia quæpiam, qua a balneo exire solebant sine toga. Spartian. in Adrian. c. 17. Balnearis jocus. ¶ Balnearia, ium, absolute Apulej. l. 3. Met. Milo, jussis balnearibus adsequi, producit me ad lavacrum proximum. h. e. servis balnearibus, & balnearum instrumentis, nempe ampullis, oleo, strigilibus, linteis &c.

BALNEĀRĬUS, a, um, di bagno, idem quod balnearis. Catull. carm. 33. in Vibenn. & Fur. O furum optime balneariorum. h. e. qui ab balneas stabant, & lavantium vestes depositas subripiebant, de quibus est titulus 17. de furibus balneariis inscriptus, Digestor. lib. 47. Paul. ibid. leg. 3. in furto balneario deprehensus. Martian. Dig. lib. 33. tit. 7. leg. 17. Instrumentum balnearium. ¶ Balnearia, orum, absolute sunt locus balneis destinatus, atque adeo ipsum balneum, bagno. Cic. Q. Fr. l. 3. ep. 1. c. 1. Nihil ei restabat præter balnearia, & ambulationem, & aviarium. Et paulo post. In balneariis assa in alterum apodyterii angulum promovi. Senec. l. 4. quæst. natur. c. 9. Minora balnearia, & minora miliaria citius calefiunt. Adde de Tranquil. anim. c. 9. & Columell. l. 1. cap. 6.

BALNEATĬCUM, ci, n. τὸ βαλανικόν, pretium, quo pro lavatione in balneis meritoriis solvitur. Usus est Vet. Scoliast. Juvenal. ad sat. 2. v. 152. sed parvam admodum, eamque valde incertam auctoritatem habet.

BALNEĀTOR, oris, m. βαλανεύς, βαλανείτης, qui balnei curam habet, ejusque usum præbet advenientibus. Cic. pro Cæl. c. 26. Nisi forte mulier potens quadrantaria illa permutatione familiaris facta erat balneatori. Adde Phil. 13. c. 12. Apud Fabrett. vetus lapis habet cap. 2. n. 67. Faber balneator. ¶ Potest etiam balneator feminino genere efferri, si vera est Servii doctrina. Is enim ad Æn. 12. v. 159. docet nomina in tor, si a verbo descendant, habere femininum in trix, ut lector lectrix, doctor doctrix: si a verbo non descendant, utroque genere usurpari posse, ut hic, & hæc Senator, hic, & hæc balneator. Fatetur tamen balneatrix usurpari a Petronio.

BALNEATORĬUS, a, um, balnearius. Martian. Dig. lib. 33. tit. 7. leg. 17. Instrumento balneatorio legato, dictum est, balneatorem sic instrumento contineri balneario, &c. Ita legitur apud Torrentin. At Haloander utrobique habet balneario.

BALNEĀTRIX, icis, f. quæ balneas curat. Usus est hac voce Petron. teste Serv. ad Æn. 12. v. 159. V. Balneator.

BALNEŎLÆ, arum, f. parvæ balneæ. Cic. in Hortens. apud Non. c. 3. n. 24. Primus balneolas suspendit, inclusit pisces. Al. leg. balneola. Augustin. l. 3. cont. Acad. c. 4. Certe vel istæ balneolæ aliquam decoris gymnasiorum faciunt recordationem.

BALNEŎLUM, li, n. parvum balneum. Senec. epist. 86. Balneolum angustum, tenebricosum, ex consuetudine antiqua. Juvenal. sat. 7. v. 4. Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos. V. vocem præced.

BALNĔUM, i, n. bagno, βαλανεῖον, locus, in quo sanitatis, aut voluptatis causa, simul ut abstergerent sordes, corpora lavare Veteres consueverunt: per syncopen dictum pro balineum. Hujus ædificii plures erant cellæ: frigidaria, tepidaria, & caldaria ad lavandum: aqua ita disposita, ut ex frigidaria in tepidariam influeret, ubi modico igne calefiebat: inde majore addito calore in caldariam: item assa cella, vehementius calefacta, sed sine aqua ad sudandum: apodyterium, ubi vestes deponebant: unctuarium, seu unctorium, ubi ungebantur: præterea sphæristerium, ubi pilæ lusu se exercebant, &c. Quæ omnia V. suis locis. In cellis ad lavandum destinatis erant vel labra aquam continentia, vel alvei in quos per gradus descendebatur: ibique solium erat sedendi causa. Plura de balneis V. apud Mercurial. de ar. gymn. l. 1. c. 10. Ferrar. in Dissertat. de baln. Pitisc. in Lex. Antiquit. Vitruv. l. 5. c. 10. & alios. Cic. Attic. l. 13. ep. ult. Cæsar ambulavit in litore: post horam octavam in balneum. Varr. l. 7. L. L. c. 25. docet balneum ex consuetudine carere plurali numero. Solum enim balneas dicimus ad significandas publicas lavationes, ut supra in Balneæ dictum est: Balneum autem privatam lavationem notat. Verum hanc consuetudinem Poetæ non servant, apud quos balnea, & de publicis, & de privatis usurpantur. Martial. l. 12. epigr. 50. Daphnonas, platanos, ac aerias cyparissos, Et non unius balnea solus habes. Adde lib. 9. epigr. 20. ¶ Servus a balneis fuit inter officia domus Augustæ. Inscript. apud Spon. in Miscell. sect. 6. pag. 213. ¶ Differunt balnea a thermis. Nam thermæ sunt loca aquis sponte calentibus instructa, ut in Aponi fonte, & in Bajis; vel etiam subjecto igne calefacta ad lavandum, & sudandum: a θερμός, calidus: in balneis autem sunt etiam frigidariæ cellæ, quæ thermarum nomine venire non possunt. Præterea balnea & publica, & privata sunt; thermæ non nisi publicæ. Interdum tamen promiscue usurpantur. V. Thermæ. ¶ Aliquando balneum pro cella frigidaria, & thermæ pro caldaria unius, ejusdemque balnei sumitur. Lege epigr. 77. l. 9. Martial. de balneo Tuccæ: ubi hac ratione usurpari videntur.

BALO, as, avi, atum, n. 1. belare, βληχάομαι, verbum exprimens vocem ovium: pro quo & Belo dicitur (minus tamen frequenter) quod ad eam vocem propius accedit. Oves enim clamando bee dicunt. Plaut. Bacch. 5. 2. 19. Oves ætate credo esse mutas: ne balant quidem, cum a pecu cetero absunt. Ovid. 4. Fast. v. 740. Tactaque fumanti sulphure balet ovis. Quintil. l. 1. c. 5. in fi. Jam ne balare quidem, aut hinnire fortiter diceremus, nisi judicio vetustatis niterentur. ¶ De altero belo, as, Varr. l. 2. R. R. c. 1. Vox earum non me, sed bee sonare videtur. Oves beelare, vocem efferentes: a quo belare dicunt, extrita littera. ¶ Balantes sunt ipsæ oves. V. Balans. ¶ Translate balare dicitur, qui absurda dicit, & more pecudis stulte loquitur. Arnob. l. 3. pag. 122. Si novenarius numerus cognomen Novensilium ducit, Cornificius balare convincitur, &c. Al. leg. labare. Huc referri potest illud Varron. l. 2. R. R. c. 3. Quoniam satis balasti, inquit, o Faustule noster, accipe a me de capellis, & quemadmodum oporteat breviter dicere, disce. Festive Varro & locutum illum esse de ovibus indicat, & nimis multa dixisse, & quasi blaterasse, lepide arguit.

BALSAMĔUS, a, um, di balsamo, balsaminus. Auct. carm. de Phœnice (quod quidam Lactantio tribuunt) v. 118. Unguine balsameo, myrrhaque, & ture soluto, Condit, & in formam conglobat ore pio.

BALSAMĬNUS, a, um, di balsamo, βαλσάμινος, balsamo constans. Plin. l. 23. c. 4. Balsaminum (subaudi oleum) longe pretiosissimum omnium, contra omnes serpentes efficax.

BALSAMŎDES CASIA, βαλσαμώδης κασία, est quædam casiæ species, ab odore balsami ita appellata, amara gustu, atque utilis in medicinis. Plin. l. 12. c. 19. in fi.

BALSĂMUM, i, n. balsamo, βάλσαμον, succus cujusdam arbusculæ, quæ in Judæa solum nascitur, viti similior, quam myrto, cujus tria genera: alterum tenui, & capillacea coma, quod vocant eutheriston: alterum scabro aspectu, incurvum, fruticosum, odoratius, quod trachy appellant: tertium quod dicunt eumeces, reliquis procerius, lævi cortice. Semen fert vino proximum gustu, colore rufum, nec sine pingui. Ramum crassiorem habet, quam myrtus. Folium proximum rutæ, perpetua coma. Malleolis seri dicitur, & implet colles vinearum modo: tondeturque similiter fruticans, ac rastris nitescit. Ex ejus cortice ita leviter inciso, nihil ut ultra eum lædatur (aliter enim emoritur) succus manat, quem etiam opobalsamum vocant, suavitatis eximiæ, principatum inter unguenta obtinens, multi quoque usus in medicina. Fit autem incisio vel vitro, vel lapide, vel osseis cultellis, quoniam ferro lædi vitalia odit. Ipsa quoque sarmenta in pretio sunt: coquuntur enim in unguentis, vocaturque xylobalsamum, qui inde exprimitur liquor. Plura de re hac tota, V. apud Plin. l. 12. c. 25. & Solin. c. 35. (al. 48.) ¶ Fere autem hac voce ipse succus significatur. Plin. l. 13. c. 1. Unguentum appellatum megalium ex oleo balanino, balsamo, calamo, junco, xylobalsamo, casia, resina. Martial. l. 3. epigr. 63. Balsama qui semper, cinnama semper olet. Adde Justin. l. 36. c. 3. ¶ Sed & ipsa arbor balsamum dicitur. Tacit. 5. Hist. c. 6. Balsamum modica arbor: ut quisque ramus intumuit, si ferri vim adhibeas, pavent venæ, &c. Adde Serv. ad illud Virg. 2. Georg. v. 119. Quid tibi odorato referam sudantia ligno Balsamaque, &c. Ubi tamen Virgil. succum intelligit non arborem. ¶ Oleum balsamum dixit Apulej. quasi vox adjectiva sit, lib. 10. Metam. De stanneo vasculo multo se se perungit oleo balsamo.

BALTEARĬUS, ii, m. qui balteos facit. Vetus inscript. apud Reines. class. 8. n. 69. M. Critonius M. F. Apollonius Miles ex armamentario Augustorum baltearius fecit sibi, & suis liberis. Spon. in Miscell. Erud. antiqu. pag. 253. intelligit eum, qui in armamentario Augustorum balteis curandis præerat, sive iis conservandis, sive subministrandis, sive resarciendis, vel ornandis incumberet. Sic cassidarius ex armamentario Cæsaris Domitiani, qui eandem curam circa cassides gerebat, ut docet alia Inscript. apud eund. Spon. pag. 254.

BALTEĀTUS, a, um, cinctus. Martian. Capell. sub init. l. 5. Pectus exquisitissimis gemmarum coloribus balteatum. Al. leg. subbalteatum: quod idem est.

BALTEŎLUS, li, m. parvus balteus. Capitolin. in Maximin. c. 2. Propositis præmiis argenteis, idest armillis, torquibus, & balteolis.

BALTĔUS, i, m. & Balteum, i, n. tracolla, pendaglio, ciarpa, cintola, ζωστήρ, cingulum militare, quod aliquando ab humero dextro sub sinistrum brachium descendens, transversum pectus cingit, sæpius tamen medium hominem ambit zonæ modo; e corio plerunque factum, & bullis æreis, argenteisve, aut auratis distinctum, a quo arma dependent. Varr. apud Charis. l. 1. pag. 59. Putsch. tradit, esse Thuscum vocabulum: at l. 4. L. L. c. 24. docet ex eo dici, quod bullatum est. Ejus verba sunt. Quod cingulum e corio habebant bullatum, balteum dictum. Accius apud Non. c. 3. n. 25. Manuleos, baltea, machæras. Virg. 5. Æn. v. 313. Alter amazoniam pharetram, plenamque sagittis Threiciis, lato quam circumplectitur auro Balteus, & tereti subnectit fibula gemma. Id. 12. Æn. v. 941. infelix humero cum apparuit alto Balteus, & notis fulserunt cingula bullis. Id. ibid. v. 273. teritur qua sutilis alvo Balteus, & laterum juncturas fibula mordet. Valer. Flacc. l. 5. v. 579. quem balteus asper Subligat. ¶ Dicitur etiam de quovis cingulo, cintura, cintola. Lucan. l. 2. v. 361. Balteus haud fluxos gemmis astrinxit amictus, Colla monile decens. Adde Martial. l. 14. epigr. 207. ubi de Veneris cesto usurpat. ¶ Claudian. epigr. 21. & Apulej. l. 10. Me-

Metam. balteum dixere zonam, qua ephippia equorum dorso adstringuntur: vel potius lorum pectorale, quod bullis ornari solet. ¶ Translate Juvenal. sat. 9. v. 111. quod enim dubitant componere crimen In dominos? quoties rumoribus ulciscuntur Baltea? h. e. verbera loreis cingulis, seu generatim loris inflicta. ¶ Pro Zodiaco Manil. l. 1. v. 677. Sed nitet ingenti stellatus balteus orbe. Adde l. 3. v. 361. ¶ Est etiam balteus circulus ligneus caseorum formis similis, quo in placentis fingendis utebantur. Cato R. R. c. 76. de placenta facienda. Indito mellis boni p. IV. id una bene commisceto cum caseo. Postea in tabula plura balteum ponito, folia laurea uncta supponito, placentam fingito. Adde cap. 78. ¶ Plin. l. 16. c. 37. de salicibus. In proceritatem magnam emittunt: jugis vinearum perticas, pariuntque balteo corticis vincula. h. e. cortice in baltei modum secto in longas tænias, & vinculorum usum præbente. ¶ Apud Vitruv. l. 3. c. 3. baltei pulvinorum in capitulo Jonico sunt veluti funes, aut cingula, quibus volutarum pulvini terminantur, & veluti ligantur, Italice cordoni, aut cinte. ¶ A Tertull. de spectac. c. 3. dicuntur baltei in theatris, quas præcinctiones appellat Vitruv. l. 5. c. 3. & Græco vocabulo diazomata ibid. c. 7. nempe quasi transversa cingula: erantque latiores areolæ cum altiore gradu totum amphitheatrum ambientes, quibus aliquot graduum ordines ab aliis separabantur. V. plura apud Lips. de Amphith. c. 13. ubi & figuram exhibet. Quod vero Tertull. loc. cit. cardines balteorum dixit, videtur intelligere ipsarum præcinctionum fores, per quas in ipsos balteos spectaturi ingrediebantur. De hoc theatri balteo est etiam locus Calpurnii eclog. 7. v. 47. quem V. Consule etiam Scip. Maffei. in Ver. Illustrat. par. 4. l. 2. c. 8. ¶ In singulari numero fere est generis masculini, in plurali vero communis. Nam præter Vitruv. loc. cit. etiam Tacit. 1. Hist. c. 57. & Plin. l. 33. c. 12. balteos dixere. Quod vero discrimen tradit Plin. apud Charis. loc. supra cit. inter balteus, & balteum, ut ille vinculum significet, hoc lora ad ligandum, subtilius profecto est, quam verius, ut & Voss. censet l. 3. de Grammat. c. 36. ¶ Legitur & baltheus addita aspiratione, sed rectius puto sine ea, cum Latina vox sit, vel saltem longissima consuetudine Latina facta. Sic optime scribitur silva, stilus, caritas Latinis litteris, licet, si earum originem spectes, stylus, sylva, charitas scribendum sit. Voces enim externæ si Latine diu usurpentur, Latino etiam more scribi plerunque solent.

BALUX, V. Balluca.

BAMBALIO, onis, m. vocabulum est ignominiosæ appellationis usurpatum a Cicer. Philip. 3. c. 6. his verbis: Tuæ conjugis Bambalio quidam pater, homo nullo numero: nihil illo contemptius, qui propter hæsitantiam linguæ, stuporemque cordis, cognomen ex contumelia traxerit. Est autem bambalio a Græco βαμβαίνειν, aut βαμβαλίζειν, quæ apud Hesych. significant tremere labiis, aut dentibus; quod facere videntur ii, qui ore tumultuantur, balbutiunt, & hæsitantes loquuntur: quos Italice dicimus tartaglioni. Illud etiam huc pertinere potest, quod in eodem Hesych. legitur, βάμβαλον apud Phryges significare τὸ αἰδοῖον.

BAMBATÆ. Apud Columell. ita in libris paucis legitur l. 12. c. 34. quod de aceto scyllitico inscribitur. Qui scylliticum acetum facere volunt; decem bambatæ in tres amphoras musti mittit, &c. sed locus plane corruptus est, & vox bambatæ monstro similis. Emendandus itaque, & assumptis aliquot verbis (quæ perperam divulsa sunt) ex fine capitis præcedentis, legendum. Alii hoc ipsum scyllæ pondus, quod supra dixi, in aceti duas urnas adjiciunt, & per XL. dies inesse patiuntur, qui scylliticum acetum facere volunt.

De Embammate Cap. 34.

In tres amphoras musti mitis, aceti acris congium. &c. Ita recte præter alios Hieronym. Mercurial. l. 1. variar. lection. c. 14. quidquid ingeniose magis, quam vere, ut bambatæ vocem defenderet, commentus sit Turneb. l. 17. Advers. cap. 13. Vide Jo. Bapt. Morgagni epist. 4. in Auct. R. R. §. 1. ubi rem totam luculenter exsequitur.

BAMBYCIUS, a, um, ab Bambycen, Βαμβύκην, pertinens, quæ est urbs Cœlesyriæ, eadem ac Hierapolis, ubi dea Atargatis colebatur, ut Plin. l. 5. c. 23. docet. Hinc Bambycii dicuntur ab Avieno in Arat. v. 541. & 644. Pisces, signum cæleste, quod Atargatim (quæ eadem ac Venus esse creditur) servaverint a morte, cum se in Euphratem præcipitasset: vel quod ipsa Atargatis se in piscem aliquando mutaverit. V. Piscis.

BAMPLUS, i, m. Fulgent. de prisco serm. n. 44. Celocem dicunt genus naviculæ modicum, quod bamplum dicimus.

BANNANICA VITIS memoratur a Plin. l. 14. c. 3. & fallax esse dicitur, hoc est incerti proventus. Unde autem nomen duxerit, adhuc est incompertum.

BANTIA, æ, f. oppidum fuit Apuliæ Peucetiæ, in Lucaniæ confinio. Liv. l. 27. c. 24.

BANTINUS, a, um, adject. ad Bantiam pertinens. Horat. l. 3. od. 4. v. 15. Bantini saltus. Al. leg. Batini, a Batia pro Bantia. ¶ Bantini, orum, sunt Bantiæ populi. Plinius Lucanis attribuit, quia in eorum confinio fuere, l. 3. c. 11.

BAPHEUS, i, m. disyllab. tintore, βαφεύς, tinctor, & præsertim qui murice tingit: a βάπτω, tingo. Imp. Constantin. lib. 11. Cod. tit. 7. leg. 2. Baphei, & gynæciarii. Alii leg. baphii eod. sensu.

BAPHIA, orum, n. plur. βαφεῖα, botteghe de' tintori, tinctorum officinæ, præsertim eorum, qui murice tingunt: a βαφή, tinctura. Lamprid. in Alex. Sev. c. 40. Purpura, quæ vulgo Probiana dicitur, idcirco quod Aurelius Probus baphiis præpositus id genus muricis reperisset. Impp. Theod. & Valentin. lib. 11. Cod. Justin. tit. 8. leg. ult. & lib. 10. Cod. Theodos. tit. 20. leg. ult. Ad baphia Phœnices ad certum tempus mitti præcipimus. ¶ In loco Lampridii citato alii leg. baphii præpositus, hoc est tincturis, seu tingendis lanis præpositus. Βαφή enim tincturam, seu colorem significat.

BAPTÆ, arum, m. Βάπται, fuerunt Athenis molles, & effeminati sacerdotes Cotyttus impudicitiæ Deæ, cui nocturna sacra faciebant omni petulantis licentiæ, & prodigiosarum libidinum genere lascivientes, non secus ac in Bacchanalibus Romæ deprehensis Bacchæ. In hos Eupolis Græcus Poeta Comœdiam scripsit, Βάπται inscriptam, in qua omnia eorum flagitia depinxit: quam ob causam ab ipsis in mare præcipitatus est. vel ut tradit Vet. Scholiast. Juvenal. ab Alcibiade necatus est, quod eum præcipue perstrinxerat. Dicti sunt a βάπτω, tingo, quia mulierum instar faciem suco tingebant. Juvenal. sat. 2. v. 92. Cecropiam soliti Baptæ lassare Cotytto. Ille supercilium madida fuligine tactum Obliqua producit acu, pingitque trementes Attollens oculos, &c.

BAPTES, æ, m. βάπτης, gemma est colore veluti artificiali tincta, mollis alioqui, odore excellens. Plin. l. 37. c. 10.

BAPTISMA, atis, n. & Baptismus, i, m. lavanda, Battesimo, Βάπτισμα, Βαπτισμός, ablutio, a βαπτίζω, mergo, abluo. Prudent. in Psychom. v. 103. Expiat ergo aciem fluviali docta lavacro Victricem victrix, abolens baptismate labem Hostilis juguli. ¶ Per excellentiam ita appellatur primum novæ Legis Sacramentum, quo per externam corporis ablutionem significatur, & efficitur interior ablutio animæ a sordibus peccatorum. Tertull. de Bapt. c. 1. Augustin. Hieronym. & alii. ¶ Dicitur etiam Baptismum, i, n. Tertull. loc. cit. c. 15. Quoniam unus Dominus, & unum baptismum, & una Ecclesia in cælis. Gasp. Schop. in not. ad Tertull. legit baptisma. Augustin. serm. 36. de Temp. a med. Quale est hoc baptismum, ubi purior est fonte ille, qui mergitur?

BAPTISMUM, }
BAPTISMUS, } V. Baptisma.

BAPTISTA, æ, m. βαπτιστὴς, qui abluit, & baptizat. Ita per excellentiam dictus est D. Joannes Christi præcursor, tum quia baptismum instituit, tum quia Christum ejus Sacramenti auctorem baptizavit. Sedul. l. 2. de op. Pasch. v. 143. Hunc baptista potens ut vidit ab amne Joannes.

BAPTISTERIUM, ii, n. lavatojo, bagno, βαπτιστήριον, vas amplum, seu labrum, aut piscina in cella balinei frigidaria, ad lavandum: a βαπτίζω, lavo. Plin. l. 2. ep. 17. Balinei cella frigidaria, spatiosa, & effusa, cujus in contrariis parietibus duo baptisteria velut ejecta sinuantur abunde capacia. Id. l. 5. ep. 6. Cella frigidaria, in qua baptisterium amplum atque opacum. Adde Sidon. l. 2. ep. 2. ¶ Apud Ecclesiasticos Scriptores est locus, in quo Baptismi Sacramentum solemni ritu administratur, Battisterio. Sidon. l. 4. ep. 15. Fabricari, & consecrare baptisterium.

BAPTIZATOR, oris, m. battezzatore, βαπτιστὴς, qui baptizat. Tertull. de baptism. c. 12. Joannes baptizator. Adde Augustin. ep. 23. a med.

BAPTIZATUS, a, um, battezzato, Baptismi Sacramento ablutus. Augustin. ep. 23. Parvuli baptizati.

BAPTIZO, as, avi, atum, a. 1. lavare, βαπτίζω, Græca vox idem significans quod abluo, lavo. Apud Ecclesiasticos Scriptores est Baptismi Sacramentum administrare. Tertull. Augustin. Hieronym. & alii.

BARATHRO, onis, m. homo insatiabilissimus, atque avidissimus, qui omnia in ventrem tanquam in barathrum congerit, & absumit. Lucret. l. 3. v. 968. Aufer ab hinc lacrimas, barathro, & compesce querelas. Ita Lambinus. Alii leg. barde. Adde dicta in voce Balatrones.

BARATHRUM, i, n. baratro, abisso, profondità immensa, βάραθρον, ζέρεθρον, βάθος, Græca vox, qua significatur locus in altissimam profunditatem depressus, qualis fuit Athenis profunda vorago, in quam noxios morti damnatos præcipitabant, ut Suidas docet. Latini Scriptores ita appellant locum omnem profundum, & præcipitem, unde evadere difficile est. Vitruv. sub fin. lib. ult. Quibus locis fossa non potuerat fieri intra murum; barathrum longitudine & amplitudine, uti piscinam, fecerunt, &c. Virg. Æn. 3. v. 420. Dextrum Scylla latus, lævum implacata Charybdis Obsidet, atque imo barathri ter gurgite vastos Sorbet in abruptum fluctus. Sil. l. 9. v. 497. se postquam Ætnæ mersit candente barathro. Catull. carm. 67. ad Manl. v. 108. Abruptum barathrum. ¶ Speciatim de Inferorum locis. Virg. Æn. 8. v. 245. superque immane barathrum Cernatur, trepidentque immisso lumine Manes. Plaut. Bacch. 1. 2. 41. O barathrum ubi nunc es? ut ego te usurpem lubens! Adde Rud. 2. 7. 12. & Valer. Flacc. l. 2. v. 86. & 192. ¶ Transfertur ad alia. Plaut. Curcul. 1. 2. 29. Age, effunde hoc cito in barathrum. h. e. in ventrem. Est enim sermo de anu bibacissima. Horat. l. 2. sat. 3. v. 166. quid enim differt, barathro ne Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis? h. e. in ventrem congeras, absumas, perdas. Id. l. 1. ep. 15. v. 31. Pernicies, & tempestas, barathrumque macelli. Martial. l. 1. epigr. 88. Extremo ructus cum venit a barathro. h. e. ab imo stomacho. Apud eund. Martial. l. 3. epigr. 81. barathrum femineum est τὸ αἰδοῖον. ¶ In plurali numero caret adhuc exemplis.

BARBA, æ, f. barba, πώγων, pili in mento hominis. Cic. 5. Tuscul. c. 20. Tondere barbam, & capillum. Plin. l. 6. c. 28. ad fin. abradere. Gell. l. 3. c. 4. rasitare. Ovid. Metam. 13. v. 767. recidere. Horat. de ar. poet. v. 298. ponere. tagliarsi la barba. Lucret. l. 5. v. 673. mollem malis demittere barbam. fare, cioè produrre la barba. Tacit. 2. Ann. c. 31. promittere. far la barba lunga. Et summittere, Id. de Germ. c. 31. eod. sensu. Senec. sub fin. l. 1. quæst. nat. prominentem depectere. Lamprid. in Heliogab. c. 31. a med. psilothro accurare. Plin. l. 7. c. 4. Barba provenit. Lucret. l. 6. v.

6. *v.* 945. crescit. *Ovid.* 12. *Metam.* *v.* 295. incipiens. *Juvenal.* *sat.* 8. *v.* 166. prima. *Plin.* *l.* 6. *c.* 28. *ad fin.* intonsa. *Nepos in Datam.* *c.* 3. promissa. *Gell.* *l.* 9. *c.* 2. ad pubem usque porrecta. *Ovid.* *Met.* 15. *v.* 656. longa. *Id.* 1. *Fast.* *v.* 259. mulcens propexam ad pectora barbam. *Cic.* 4. *Verr.* *c.* 25. Homo maxima barba. *Id.* 2. *Agrar.* *c.* 5. Capillatior quam ante, barbaque majore. *Plaut.* *Bacc.* 5. 1. 15. Homo cano capite, atque alba barba. ¶ *Barbam facere* est radere, quod & Itali dicunt, *far la barba*. *Lamprid.* *in Heliogab.* *c.* 31. *extr.* Novacula barbam facere. ¶ *Barbam plenam habere* est barbam omnem emisisse, perfectæque ætatis esse. *Spartian.* *in Antonin.* *c.* 10. Nulli vitem, nisi robusto, & bonæ famæ, daret, nec tribunum, nisi plena barba, faceret. ¶ *Barba*, & *pallium* fuere velut insignia Philosophorum, præsertim Stoicorum, quibus se commendare populo, & verendos reddere studebant, vultu ipso habituque morum severitatem, gravitatemque præ se ferentes. Hinc de quodam, qui se philosophum ementiebatur, *Gell.* *l.* 9. *c.* 2. Video barbam & pallium: philosophum nondum video. *Quintil.* *l.* 11. *c.* 1. *ante med.* Philosophiam ex professo ostentantibus parum decori sunt plerique orationis ornatus. Verba exquisitiora non conveniunt barbæ illi atque tristitiæ. *Horat.* *l.* 2. *sat.* 3. *v.* 34. sapientem pascere barbam. *h. e.* Stoicum philosophum profiteri. Adde *Lactant.* *l.* 3. *c.* 25. ¶ *Aurea barba* ornari solebant Deorum statuæ, quos maxime colere quis volebat. Ea enim re valde iis gratificari credebant. Hinc *Pers.* *sat.* 2. *v.* 56. nam fratres inter ahenos, Somnia pituita qui purgatissima mittunt, Præcipui sunto; sitque illis aurea barba. *Petron.* *in Fragm.* *Tragur.* *c.* 58. *Burm.* Aut ego me non novi, aut non deridebis, licet barbam auream habeas. *h. e.* deus sis: vel ditissimus, & potentissimus. Hinc Italum proverbium, *fare la barba d' oro*. ¶ Apud *Juvenal.* *sat.* 16. *v.* 31. dicitur aliquis *dignus esse barba, & capillis majorum*, qui probis est moribus, & antiquis. Prisci enim homines, qui castigatissimis moribus fuisse dicuntur, neque barbam, neque capillum tondere consueverunt. Primi enim tonsores in Italia fuisse dicuntur post A. U. C. CCCCLIV. ut *Varr.* *sub fin.* *l.* 2. *R. R.* & ex eo *Plin.* *l.* 7. *c.* 59. narrat: quo tempore ex Sicilia in Italiam venere tonsores: primusque omnium radi quotidie instituit Africanus sequens, ut *Plin.* *ibid.* tradit. Inde mos inductus, ut viri raderent, adolescentes alerent, ut mox dicetur. Hinc barbatuli juvenes, *Cicer.* *Attic.* *l.* 1. *ep.* 14. ¶ *Barbam alicui vellere*, τὸν πώγωνα τίλλειν τινὶ, atrox injuria, magnumque ludibrium est. *Horat.* *l.* 1. *sat.* 3. *v.* 133. *Pers.* *sat.* 1. *in fi.* & *sat.* 2. *v.* 28. ¶ Primam barbam solebant Romani, ut primum totondissent, diis consecrare, præsertim Apollini, Jovi, & Veneri. Fere autem id fiebat circa vigesimum secundum ætatis annum (comam enim aliquot annis ante id tempus detondere, atque itidem diis dicare mos fuit) eratque ille dies solemnis, ac lætus, & celebrabatur coacto consanguineorum atque affinium cœtu, conviviis, missisque ultro citroque muneribus, &c. tanquam alter natalis dies. Videbantur enim quodammodo pueritiam exuere, & ad virilem statum transire. *Sueton.* *in Ner.* *c.* 12. Barbam primam posuit, conditamque in auream pyxidem, & pretiosissimis margaritis adornatam Jovi Capitolino consecravit. *Juvenal.* *sat.* 3. *v.* 186. Ille metit barbam: crinem hic deponit amati: Plena domus libis venalibus. Adde *Petron.* *in Satyr.* *c.* 29. ¶ Dicitur etiam *barba* de brutis animalibus, qui vel villos habent a mento pendentes, vel aliquid barbæ simile. *Plin.* *l.* 12. *c.* 17. Barbæ hircorum. *Id.* *l.* 26. *c.* 8. caprarum. *Id.* *l.* 30. *c.* 11. gallinaceorum. *Id.* *l.* 9. *c.* 17. Mulli barba gemina insigniuntur inferiori labro. *Id.* *ibid.* *c.* 30. Polyporum barbæ. *h. e.* crines, cirri, flagella barbæ modo e capite pendentia. *Horat.* *l.* 1. *sat.* 8. *v.* 42. ubi de veneficiis agit Canidiæ, & Saganæ, lupis quoque *barbam* tribuit: & videtur significare partem rostri inferiorem, vel totum rostrum, parte pro toto accepta. ¶ *Barba hirquina* est in conviciis, *barba da becco*. *Plaut.* *Pseud.* 4. 2. 12. Heus tu, qui cum hirquina astas barba. ¶ *Serv.* *ad* 3. *Georg.* *v.* 311. & *Vell.* *Long.* *in Orthogr.* *pag.* 2243. *Putsch.* docent, *barbam* in singulari numero dici de hominibus, in plurali vero de brutis animalibus: quod sane discrimen aut falsum est, aut certe non perpetuum. Nam ipse *Virg.* 3. *Georg.* *v.* 366. de hominibus *impexas barbas* dixit, ut & *Charis.* observavit *l.* 1. *pag.* 74. (licet *Serv.* aliter explicare malit) cui adde *Sil.* *l.* 13. *v.* 310. & *Petron.* *in Satyr.* *c.* 99. ubi *barbas horrentes* uni tantum nautæ adtribuit. Contra in singulari de pluribus etiam hircis *barbam* dixit *Plin.* *l.* 28. *c.* 13. ¶ Denique *barba* dicitur de summis arborum ramulis, seu tenuioribus foliis extremis, de lanugine in plantis, & similibus. *Plin.* *l.* 17. *c.* 23. Rami a projectu digitorum modo subrigi, tonsili in his tenuium quoque virgultorum barba, ne obumbrent. *Id.* *l.* 15. *c.* 22. Ponticas nuces mollis protegit barba. ¶ *Barba Jovis* species est fruticis, in opere topiario tonsilis, & in rotunditatem spissa, argenteo folio. *Plin.* *l.* 16. *c.* 18.

BARBĂRE, adverb. *barbaramente*, βαρβαρικῶς, βαρβαριστὶ, barbaro more: & refertur tum ad sermonem, tum ad mores. *Cic.* 2. *Tuscul.* *c.* 4. Si grammaticum se professus quispiam, barbare loquatur. *Quintil.* *l.* 1. *c.* 6. *in fi.* (*al.* *c.* 12.) Barbare exclamare. *Horat.* *l.* 1. *od.* 13. *v.* 14. Barbare lædens oscula. ¶ Quia vero Græci omnes externas gentes *barbaras* vocabant: hinc *barbare* pro Latine usurpatur in illo *Plaut.* *Asin.* *prol.* *v.* 10. Huic nomen Græce est Onagos Fabulæ: Demophilus scripsit, Marcus vortit barbare. Adde *Trinum.* *prol.* *v.* 19. *Varr.* *l.* 7. *L. L.* *c.* 36. & *Fest.* in *Barbari*.

BARBĂRI, orum, m. *Barbari*, οἱ Βάρβαροι. Appellati ita sunt a βάρβαρ, voce ficta ab Atheniensibus, cum exteros irridere vellent, quod eorum sermo vernaculus inconcinnus videretur, & quod loqui Græce volentes, difficulter, duriter, aspereque Græca sonarent. ¶ Hujus generis ceteræ omnes gentes erant præter Græcos; quod nulli præter ipsos viderentur eleganter loqui. nam πᾶς μὴ Ἕλλην Βάρβαρος, ut est apud *Serv.* ad 2. *Æneid.* *vers.* 504. Unde *Plautus* *Mil.* 2. 2. 56. Nævium Poetam Latinum *Barbarum* dixit. Quo pertinet & illud ejusdem *Curcul.* 1. 2. 60. Pessuli gerite amanti mihi morem: fite causa mea Lydi barbari. V. *Lydus*. Adde *Catonem* apud *Plin.* *l.* 29. *c.* 1. & *Festum*. ¶ Hoc deinde nomen Latini usurparunt: eoque omnes appellavere, qui vel Latini, vel Græci non essent. Græcis enim hunc honorem habuere propter culturam litterarum, legum, & artium, quas ab iis acceperant. *Plin.* *l.* 11. *c.* 37. Urorum cornibus Barbari Septentrionales potant. *Id.* *l.* 8. *c.* 27. Pantheras perfricata carne aconito Barbari venantur. Adde *l.* 13. *c.* 15. V. *Barbaria*, & *Barbarus*. ¶ Denique *Barbaros* dixere eos omnes, qui Romano Imperio subjecti non essent: qua ratione etiam Itali in Gallia comata, in Liguribus, &c. interdum significantur. Cujus rei testimonia occurrunt apud *Cicer.* 2. *de nat.* *Deor.* *c.* 4. item *Liv.* *Flor.* & *Ammianum*: item in *libb.* *Dig.* & *Cod.* *Justin.* ut est apud *Brisson.* *de U. S.* ¶ *Barbarum* pro *Barbarorum* in genitivo plural. *Phædr.* *l.* 4. *fab.* 6. In perniciem Grajum, & Barbarum.

BARBARĬA, æ, & Barbaries, ei, f. a Latinis dicitur omnis externa regio præter Italiam, & Græciam: item gentes in iis regionibus incolentes. *Cic.* 2. *de Fin.* *c.* 15. A quo non solum Græcia, & Italia, sed etiam omnis Barbaria commota est. *Id.* 5. *de Fin.* *c.* 4. Omnes fere civitates, non Græciæ solum, sed etiam Barbariæ. *Ovid.* 15. *Metam.* *v.* 829. Quid tibi Barbariem, gentes ab utroque jacentes Oceano numerem? *Lucan.* *l.* 8. *v.* 812. adde subactam Barbariem, gentesque vagas. ¶ Hoc sensu in plurali num. usurpavit *Tertull.* *advers.* *Judæos*, *c.* 7. & *de Virgin.* *veland.* *c.* 2. ¶ Speciatim dicitur de Phrygia. *Horat.* *l.* 1. *ep.* 2. *v.* 7. Græcia Barbariæ lento collisa duello. ¶ Apud Græcos omnis externa regio *Barbaria* est. *Plaut.* *Pœn.* 3. 2. 21. Macerato hoc pingues fiunt auro in Barbaria boves. *h. e.* in Italia. Est enim Græcus homo, qui ibi loquitur. Adde *eund.* *in fragm.* apud *Fest.* in *Vapula*. ¶ Dicitur etiam de barbaris, ac feris moribus, *barbarie*, *ferità di costumi*. *Cic.* *pro Cornel.* *Balb.* *c.* 19. Inveteratam barbariam ex Gaditanorum moribus, disciplinaque delere. *Flor.* *l.* 4. *c.* 12. *de Sarmatis*. Tanta barbaries est, ut pacem non intelligant. *Ovid.* 2. *de ar.* *am.* *v.* 551. Oscula vir dederat (memini) suus: oscula questus Sum datu. barbarie noster abundat amor. *h. e.* feritate quadam, & nimia zelotypia. ¶ Sumitur item pro rusticitate, ignorantia, aut stultitia. *Ovid.* 3. *Amor.* *eleg.* 8. *v.* 3. Ingenium quondam fuerat pretiosius auro: At nunc barbaries grandis, habere nihil. *Justin.* *l.* 43. *c.* 4. Ab his igitur Galli & usum vitæ cultioris, deposita & mansuefacta barbaria, & agrorum cultus didicerunt. ¶ Item pro vitio sermonis, *parlar barbaro*. *Cic.* *de clar.* *Orat.* *c.* 74. Sed omnes tum fere, qui nec extra urbem hanc vixerant, nec eos aliqua barbaries domestica infuscaverat, recte loquebantur. *Id.* *l.* 1. *de Orat.* *c.* 26. Si multitudo litium, si varietas causarum, si hæc turba, & barbaria forensis dat locum vel vitiosissimis oratoribus. *h. e.* turba illitterata, & barbara.

BARBARICARĬI, orum, m. iidem qui Phrygiones, hoc est textores artificesque barbaricæ vestis, exprimentes ex auro, & coloratis filis hominum formas, & diversorum animalium & specierum imitatam subtilitate veritatem. Ita *Donat.* ad illud *Virg.* *Æn.* 11. *v.* 777. Pictus acu tunicas, & barbara tegmina crurum. Ubi *Servius* quoque de textura Phrygionum intelligit. Hi autem ideo *barbaricarii* dicti sunt, quia *Barbaria* speciatim pro Phrygia aliquando sumitur, & *Barbaricus* pro Phrygio. ¶ Legitur præterea in *Cod.* *Justin.* *lib.* 12. *tit.* 24. *leg.* 7. *in fi.* & in *Cod.* *Theodos.* *lib.* 10. *tit.* 22. *leg.* 1. ubi *barbaricarii* sunt, qui aurum, argentumve operibus illinunt, *indoratori*.

BARBARĬCE, *all' uso de' Barbari*, βαρβαρικῶς, Barbarorum more. *Capitolin.* *in Vero*, *c.* 10. Barba prope barbarice demissa.

BARBARĬCUS, a, um, *barbarico*, *barbaro*, βαρβαρικὸς, idem quod Barbarus. *Sueton.* *in Claud.* *c.* 47. Barbarica nomina. *Plaut.* *Cas.* 3. 6. 19. & *Sallust.* *orat.* 1. *ad Cæs.* *de republ.* *ordin.* *c.* 3. *extr.* Neque barbarico ritu cæde cædem, sanguine sanguinem expiandum. *Claudian.* 2. *in Eutrop.* *v.* 226. Barbarica vita. *h. e.* Barbarorum similis, & plena feritatis. *Ovid.* *Heroid.* *ep.* 3. Quam legis, a rapta Briseide littera venit, Vix bene barbarica Græca notata manu. *scil.* quia Briseis erat e Lyrnesso insula. Omnes autem qui Græci non essent a Græcis barbari dicti sunt. *Plaut.* *Capt.* 4. 2. 104. Barbaricæ urbes. *h. e.* Italæ. Græcus enim ibi homo loquitur. Sic *Id.* *Capt.* 2. 3. 32. Barbarica lex. *h. e.* Romana. *Flor.* *l.* 3. *c.* 3. Barbarica stoliditas. *Virg.* 8. *Æn.* *v.* 685. Hinc ope barbarica, variisque Antonius armis. *h. e.* Orientalium nationum exercitu contra Romanos bellum ferens. ¶ Ponitur etiam pro Phrygio. Phryges enim speciatim *barbari* dicti sunt. *Ennius* apud *Cicer.* *Tuscul.* 3. *c.* 19. O pater, o patria, o Priami domus! Vidi ego te, astante ope barbarica, Tectis cælatis, &c. *h. e.* dum staret regnum Phrygum incolume. *Virg.* 2. *Æn.* *v.* 504. Barbarico postes auro, spoliisque superbi. Ubi *Servius*: aut multo, quia Barbari copiæ magis quam elegantiæ student: aut a Barbaris capto: aut vere barbaro, idest Phrygio. nam & *Homerus* Phrygas *barbaros* appellat. *Lucret.* *l.* 2. *v.* 499. Barbaricæ vestes. *h. e.* Phrygio more pictæ. ¶ *Barbarica silva* ab agricolis dicitur, quæ conseminea est, & aut nulla, aut certe levi cultura colitur. *Colum.* *l.* 11. *c.* 2. *a med.* Silvam si quis barbaricam, idest consemineam velit facere. ¶ Accipitur etiam *barbaricus* pro peregrino, externo. Hinc *Plin.* *l.* 21. *c.* 6. errasse eos dicit, qui Baccaris radicem *barbaricam* appellavere, quia nempe in Italia non proveniret, sed solummodo in externis regionibus. Ita

enim

enim ibi interpretatur *Harduin.* (quamquam *Salmas. in Exercit. Plin. pag.* 1068. aliter legendum putat.) Eadem fortasse ratione dicta videntur ab eodem *Plin. l.* 15. *c.* 15. pyra barbarica. & *lib.* 36. *c.* 25. barbarica pavimenta: quia nempe ab exteris regionibus in Italiam primum invecta fuerint. *Prudens. in Apoth. v.* 211. Barbarici sinus. *h. e.* vestes Babylonicæ. ¶ De *sphæra barbarica* dicemus in *Sphæra*. ¶ *Barbaricum*, ei, absolute (subaudi *solum*) est Barbarorum regio non subjecta Romanis. *Spartian. in Sever. c.* 47. Milites expeditionis tempore sic disposuit, ut in mansionibus annonas acciperent, nec portarent cibaria XVII dierum, nisi in Barbarico. *in paese nemico*. *Ammian. l.* 18. c. 2. (*al.* 4.) Visus in barbarico miles. *Eutrop. l.* 9. *c.* 4. Uterque in Barbaeico interfecti. ¶ Est præterea *Barbaricum*, teste *Festo*, clamor exercitus, quia eo Barbari uti solent. qui clamor *barritus* etiam appellatur Barbaro vocabulo, ut infra suo loco dicemus. ¶ Denique *barbaricum* adverbii more pro *barbarice* ponitur. *Sil. l.* 12. *v.* 418. Barbaricum, atque immane gemens.

BARBARIES, V. Barbaria.

BARBARISMUS, i, m. *barbarismo*, βαρβαρισμὸς (Græca vox, Latine *sermo rusticus*, teste *Gell. l.* 13. *c.* 6.) vitium orationis, quod fit in singulis verbis. nam si in plurium verborum constructione fiat, *solœcismus* dicitur. Fit autem pluribus modis, ut cum peregrinam, & barbaram vocem usurpamus; vel utimur quidem vocibus Latinis, sed eas corrumpimus vel declinatione, aut conjugatione, ut si *legebo* dicamus pro *legam*, vel *carmini* pro *carminis*; vel pronuntiatione, longam *v. gr.* pro brevi proferendo; vel scriptione, ut si aspirationem adscribamus, ubi locum non habet; vel denique alio quopiam modo verba invertamus: qua de re plura Grammatici. V. *Quintil. l.* 1. *c.* 5. (*al.* 9.) *Charis. initio lib.* 4. *Diomed. l.* 2. *pag.* 446. *Putsch.* & alios. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 12. Barbarismus est, cum verbum aliquod vitiose effertur. *Martial. l.* 6. *epigr.* 17. Cinnam, Cinname, te jubes vocari: Non est hic, rogo, Cinna barbarismus? ¶ *Gell. l.* 13. *c.* 6. Id vocabulum quod dicitur vulgo barbarismus, qui ante divi Augusti ætatem pure, atque integre locuti sunt, an dixerint, nondum equidem inveni. ¶ Potest etiam ad animi naturam referri: & quemadmodum *barbarum* dicimus, qui est incultis, ac feris moribus, ita *barbarismum* pro feritate, & baebarie usurpare licebit. *Quintil.* enim *loco cit.* ubi *barbarismi* genera enumerat, Alterum, *inquit*, genus barbarismi accipimus, quod fit animi natura, ut is a quo insolenter quid, aut minaciter, aut crudeliter dictum sit, barbare locutus existimetur. *Sidon. l.* 9. *ep.* 3. Quidam barbarismus est morum sermo jucundus, & animus afflictus. ¶ Si qui apud Poetas reperiantur *barbarismi*, schematismos, schemata, metaplasmos appellari docent *Quintil. l.* 1. *c.* 8. (*al.* 14.) *Charis. initio lib.* 4. & *Diomed. l.* 2. *pag.* 446. & 449. *Putschii*. V. Metaplasmus.

BARBAROLEXIS, is, f. βαρβαρόλεξις, vitium est orationis barbarismo simile: in eo tamen differens, quod baebarismus fit in nostra loquela, inquit *Charis. initio lib.* 4. βαρβαρόλεξις in peregina, hoc est ut *Isid. l.* 1. *Orig. c.* 31. explicat, barbarismus in verbo Latino fit, dum corrumpitue; quando autem barbara verba Latinis eloquiis inferuntur, βαρβαρόλεξις dicitur. Refertur autem inter figuras orationis; ac tales sunt *gaza*, & *magalia* apud *Virgil.*

BARBARUS, a, um, *barbaro*, βάρβαρος, a Græcis dicitur quicunque Græcus non est, ut in *Barbari* docuimus. Hinc apud *Plaut.* qui in suis Fabulis plerumque Græcos homines loquentes inducit, legitur *Barbaria* pro Italia, & *Barbaricæ urbes* pro Italis. Sic *Mil.* 2. 2. 56. ubi poetam barbarum memorat, *Nævium* Latinum poetam intelligit. Huc pertinet etiam illud ejusdem *Plauti Stich.* 1. 3. 40. Hæc verba subigunt me, mores ut barbaros discam, atque ut faciam præconis compendium: itaque auctionem prædicem, ipse veneam. *h. e.* mores omnino inusitatos in Græcia, & peregrinos, qualis est, ut qui præconem agit, & auctionem facit, ipse se vendat. ¶ Latini quoque Barbaras dixerunt omnes externas Gentes, Græcis exceptis (V. *Senec.* 3. *de Ira*, *c.* 2.) idque non ob eam solum rationem, quod externi essent, sed tum propter asperiorem sermonem, tum propter rudia ingenia, stultitiam, ignorationem litterarum, agrestem, duramque vivendi rationem, morum feritatem, & sævitiam. Tribuitur autem non solum hominibus, ac rebus ipsis, sed etiam locis ipsis cultu, & cælo mitiore carentibus. *Cic.* 6. *Verr.* c. 50. Neque tam barbari lingua & natione illi, quam tu natura, & moribus. *Id. pro Marcell. c.* 2. Gentes immanitate barbaræ, multitudine innumerabiles. *Id. pro Font. c.* 10. Immanis ac barbara consuetudo hominum immolandorum. *Petron. in Satyr. c.* 96. Rabiosa, & barbara voce perorare. *Ovid.* 3. *ex Pont. ep.* 2. *v.* 78. Sacra suo facio barbariora loco. *Curt. l.* 5. c. 5. Barbaræ litteræ. *Horat. l.* 2. *od.* 6. *v.* 3. Barbaræ Syrtes. & *od.* 19. *v.* 17. Mare barbarum. *Tacit. l.* 1. *Ann. c.* 61. Barbaræ aræ. *h. e.* a Barbaris exstructæ. *Trebell. Poll. in* XXX *Tyrann.* c. 23. *de Saturnino*. Victoriæ barbaræ. *h. e.* de Baebaris reportatæ. Al. aliter leg. ¶ *Barbarum*, *i*, genus emplastri, de quo *Cels. l.* 5. *c.* 19. *sect.* 1. & *cap.* 26. *sect.* 23. *a med.* & *Scribon. Larg. compos.* 207. ¶ *In barbarum* est in morem barbarorum. *Tacit. Ann.* 6. *c.* 42. Civitas non in barbarum corrupta, sed conditoris Seleuci retinens. *Id.* 5. *Hist.* c. 2. Accolas Idæos, aucto in barbarum cognomento, Judæos vocitari. ¶ Speciatim *Barbari* dicti sunt Phryges. *Horat. Epod.* 9. *v.* 5. Sonante mixtum tibiis carmen lyra, Hac Dorium, illis Barbarum. *Virg. Æn.* 11. *v.* 777. Pictus acu tunicas, & barbara tegmina crurum. V. Phrygius.

BARBATORIA, æ, f. recisio barbæ, πωγωνοκουρία, barbæ recisio. *Barbatoriam facere* apud *Petron. in fragm. Tragur. c.* 73. *Burman.* est primam barbam ponere, quod solemni ritu fieri solebat, ut in *Barba* dictum est. Verba *Petronii* sunt: Amici, inquit, hodie servus meus barbatoriam facit. Itaque usque in lucem cœnemus.

BARBATULUS, a, um, *di prima*, *o poca barba*, qui primam barbam vix emisit, aut qui exiguam habet barbam, ἀρτιγένειος, λειογένειος. *Cic. l.* 1. *Attic. ep.* 14. Concursabant baebatuli juvenes, totus ille grex Catilinæ. *Id. Parad.* 5. *c.* 2. Barbatulos mullos exceptans de piscina. V. Barba.

BARBATUS, a, um, *barbata*, *barbuto*, πωγωνίας, ἐκπώγων, barbam habens. *Cic. pro Cæl.* c. 14. Aliquis mihi ab inferis excitandus est ex barbatis illis, non hac barbula, qua ista delectatur, sed illa horrida, quam in statuis antiquis, & imaginibus videmus. *Id. Attic. l.* 2. *ep.* 1. Si mulli barbati sint, qui ad manum accedant. ¶ Sæpe dicitur de antiquis hominibus, quia Veteres nec capillum tondere, nec barbam radere solebant. V. *Barba*. *Cic. pro Mur. c.* 11. Hæc jam tum apud illos barbatos eidicula, credo, dicebantur. *Id. pro Sext. c.* 8. Unum aliquem ex barbatis illis, exemplum imperii veteris, imaginem antiquitatis intueri. *Juvenal. sat.* 4. *v.* 103. facile est barbato imponere regi. *h. e.* stulto, aut minus astuto, simplici, ac rudi. Tales enim prisci illi fuere. ¶ Item de philosophis qui barbam alere solebant. *Pers. sat.* 4. *v.* 1. barbatum hæc crede magistrum Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutæ. *h. e.* Socratem. Adde *Juvenal. sat.* 14. *v.* 12. ¶ *Barbatus* substantive. *Petron. in fragment. Tragur. c.* 40. *Burman.* Non ille Carpus accessit, sed barbatus ingens, fasciis cruralibus alligatus. *Martial. l.* 14. *epigr.* 81. Ne mendica ferat barbati prandia nudi, Dormiat & tetrico cum cane pera rogat. *h. e.* Philosophi Cynici. *Phædr. l.* 4. *fab.* 8. *v.* 10. *barbatum* pro hirco posuit. ¶ Translate *Martial. l.* 14. *epigr.* 84. Ne toga barbatos faciat, vel pænula libros. *h. e.* assiduo attritu libros villosos reddat, dum sinu gestantur. ¶ *Barbata nux* dicitur a *Plin. l.* 19. *c.* 1. quæ lanugine, ceu barba, tegitur. ¶ Apud eund. *l.* 10. *c.* 3. inter varias aquilarum species est etiam *barbata*, quam a Tuscis ossifragam appellari ait. ¶ De *Fortuna barbata*, h. e. viri barbati specie culta, cujus ædiculam fuisse Romæ dicunt in secunda regione, exstat figura & vetus Inscriptio apud *Spon. in miscell. erud. antiq. sect.* 3. *pag.* 104.

BARBIGER, a, um, *chi porta barba*, πωγωνοφόρος, qui barbam fert: & dicitur fere de capris. *Lucret. l.* 5. *v.* 898. Barbigeræ pecudes. & *lib.* 6. *v.* 970. Barbigeræ capellæ.

BARBITIUM, ii, n. *barba*, idem ac barba. *Apulej. l.* 5. *Metam.* Juvenis lanoso barbitio genas inumbrans. *Id. l.* 11. *Metam.* Hircino barbitio philosophum fingere.

BARBITOS, i, m. & f. & Barbiton, i, n. *cetera*, *cetra*, ὁ καὶ ἡ βάρβιτος, & βάρβιτον τό, genus musici instrumenti multas chordas habentis (nam *Theocritus* appellat πολύχορδον) & graviorem edentis sonum: unde & βαρύμιτον dicitur, ut *Poll. l.* 4. *c.* 9. docet, a βαρὺς, gravis, & μίτος, quæ vox tum filum, tum fides seu nervos significat. A Latinis Poetis pro lyra sumitur: cumque Græca vox sit, libenter Græca positione effertur. *Horat. l.* 1. *od.* 32. *v.* 3. age dic Latinum, Barbite, carmen. *Id. l.* 3. *od.* 26. *v.* 3. defunctumque bello Barbiton hic paries habebit. *Ovid. Her. ep.* 15. *v.* 7. Flendus amor meus est: elegeia flebile carmen. Non facit ad lacrimas barbitos ulla meas. *Auson. epigr.* 44. *ad Philomus. Gramm.* Hoc genere & chordas, & plectra, & barbita conde. *Claudian. in proœm. ad Epithal. in nuptiis Honor. & Mar. v.* 9. Terpsichore facilem lascivo pollice movit Barbiton.

BARBULA, æ, f. *picciola*, *a poca barba*, *barbetta*, γένειον, exigua barba. *Cic. pro Cæl. c.* 14. Aliquis ex barbatis illis, non hac barbula, qua ista delectatur, sed illa horrida, &c. ¶ Translate *Plin. l.* 21. *c.* 8. Bellio pastillicantibus quinquagenis quinis barbulis coronatur. *Id. l.* 27. *c.* 12. Gerit juxta folia singulas veluti barbulas. ¶ Fuit cognomen Romanum in gente Æmilia, ut Q. Æmilius Barbula. *Liv. l.* 9. *c.* 20.

BARBUS, i, m. *pesce barbo*, piscis fluviatilis, & marinus, *idem qui* mullus, vel ex mullorum genere (unde *barbatos mullos* dixit *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 1. *a med.*) ita appellatus, quia veluti barba gemina insignitur in labris. *Auson. in Mosell. v.* 94. Liberior laxos exerces, barbe, natatus. & *v.* 134. Propexique jubas imitatus gobio barbi.

BARCA, æ, f. *barca*, ἐφολκὶς, σκάφος, genus parvi navigii phaselo, aut scaphæ simile, & vehendis oneribus aptum. Scribit *Isidor. l.* 19. *Orig. c.* 1. barcam esse, quæ cuncta navis commercia ad litus portat; eamque in pelago, propter nimias undas, in navi ipsa vehi. Hujusmodi vocant Itali *schifo*, & *paliscbermo*. Sed *barca* in Latina lingua vox est recentioris ævi. *Paulin. Nolan. carm.* 21. (*al.* 13.) *v.* 95. *ad Cyther.* Ut mox salubri barca præsidio foret Puppi superstes obrutæ.

BARCE, es, f. Βάρκη, nutrix Sichæi apud *Virg. Æn.* 4. *v.* 632. ubi *Servius* notat, hoc cognomen fuisse etiam familiæ Annibalis. ¶ Item oppidum Africæ, quod postea *Ptolemais* dictum est inter Ægyptum & Syrtes majores, ubi Cyrenaica, & Marmarica regiones; ita dicta a *Barce* Regina, ut *Serv. ad Æn.* 4. *v.* 42. docet. *Plin. l.* 5. *c.* 5.

BARCÆI, orum, m. Populi Africæ a Barce oppido denominati, Carthaginiensium hostes. *Virg.* 4. *Æn. v.* 43.

BARCÆUS, a, um, Barcæus juvenis *Silio l.* 10. *v.* 355. & *l.* 12. *v.* 200. est Annibal, qui ortus Sarrana prisci Barcæ de gente vetustis A Belo numerabat avos, ut ait *Id. l.* 1. *v.* 72.

BARCHINUS, a, um, adject. ad Barcham pertinens, quæ fuit familia Carthagine nobilissima, & potentissima, ex qua Annibal fuit. Hinc *Barchinos*, & *Barchinam factionem*, & *Barchinam familiam* memorat *Liv. l.* 21. *c.* 3. & 9. & *lib.* 23. *c.* 13. ¶ Barchinam cladem *Sidon. carm.* 2. *v.* 532. appellat, qua victus fuit a C. Claudio,

dio, & M. Livio, ad amnem Metaurum Asdrubal frater Annibalis, & in ipso prœlio occisus: de qua *Liv. l. 27. c. 47. & sequentib.* ¶ Legitur & *Bartinus*.

BARCINO, & Barcinon, onis, f. *Barcelona*, urbs nobilis Hispaniæ citerioris maritima cum portu, caput Catalauniæ, olim colonia Romanorum, cognomine Faventia, ut apud *Plin. l. 3. c. 3.* legitur. *Auson. ep. 24. ad Paulin. v. 89.* Tarraco, & ostrifero superaddita Barcino ponto. *Prudent. peristeph. 7. de SS. Martyrib. Cæsaraugustan. v. 33.* Barcinnn claro Cucusate freta Surget, & Paulo speciosa Narbo.

BARCINONENSIS, e, ad Barcinonem pertinens, ut *Barcinonensis muria* apud *Auson. ep. 21.*

BARDAICUS, a, um, adject. *Juvenal. sat. 16. v. 13.* Bardaicus judex datur hæc punire volenti Calceus, & grandes magna ad subsellia furæ. *h. e.* miles habens calceum Bardaicum, & grandes suras datur judex, &c. Est autem *Bardaicus* vox deducta a *Bardæis*, qui fuere populi Illyrici; apud quos fortasse militares illi calcei vel inventi sunt, vel in magno usu fuere. Hinc *Bardaicum* absolute pro Bardaico calceo posuit *Martial.* inter ea, quæ mali sunt odoris, enumerans, *lib. 4. epigr. 4.* Lassi bardaicus quod evocati. ¶ Sunt qui aliter verba *Juvenal.* interpretantur, nempe ut *Bardaicus* ad judicem referatur, non ad calceum. Qua ratione *Bardaicus judex* esse dicitur miles cucullo amictus, quæ vestis est militaris vilior a Bardeis itidem denominata, & alio nomine *bardocucullus* dicta. Hinc *bardaicos cucullos* legimus apud *Capitolin. in Pertin. c. 8.* ubi multa *Salmas.* in hanc rem. Similiter apud *Martial.* exponunt *bardaicum* non calceum, sed bardocucullum, qui diu a milite gestatus, & sudore perfusus, satis habet tetri odoris. Itaque *Liburnici cuculli*, qui apud *eund. Martial.* leguntur in lemmate *epigram. 139. libri 14.* iidem esse videntur qui *Bardaici*. Nam & Liburnia in Illyrico est. ¶ Plura qui volet ad hæc loca, quæ varie præterea a variis exponuntur, ipsos adeat eorum Interpretes. ¶ Sunt, qui ubique legunt *Bardiacus*, eodem tamen sensu: sed *Bardaicus* magis placet eidem *Salmas. Gruter.* & aliis, quia ut ab *Athæus* fit *Achaicus*, sic a *Bardeus*, vel *Bardæus* (ut mallet legi *Salmasius*) fit *Bardaicus*.

BARDEI, vel Bardæi, orum, m. populi Illyrici, qui quondam ut in Italia sedes figerent, bellum cum Cinna, & Mario gessere, ut in quibusdam *Vet. Gloss.* legitur apud *Salmas. in commentar. ad Capitolin. in Pertin. cap. 8.*

BARDI, orum, m. apud Gallos dicti sunt, qui poeticæ studiosi erant, & carminibus celebrabant laudes virorum fortium, magno ob id a suis in honore habiti, ut *Fest.* & *Suid. lib. 4.* tradunt. Est autem hæc appellatio non gentis, aut loci, sed sectæ, seu ordinis. Tria enim hominum genera apud Gallos honestissima fuisse, docet *Suid.* nempe Vates qui sacrificiis, & præterea contemplandæ naturæ operam dabant; Druidas, qui præter hanc philosophiam, de moribus etiam disceptabant; & Bardns. *Lucan. l. 1. v. 447.* Vos quoque, qui fortes animas, belloque peremptas Laudibus in longum vates dimittitis ævum, Plurima securi fudistis carmina Bardi. Adde *Ammian. l. 15. c. 9.* (*al.* 24.) ubi *Valesius* ex auctoritate *Athenæi*, *Appiani*, &c. ostendit solitos fuisse Bardos castra sequi, & Regum, ac ditiorum mensas, veluti parasitos & scurras, consectari, carmina in eos laudum plena, & conviciorum in hostes fundendo, quibus se commendabant.

BARDIACUS, V. Bardaicus.

BARDITUS, V. Barritus.

BARDOCUCULLUS, i, m. *schiavinetto*, *cappotto*, *saltambarca*, genus vestis e viliore, ac villoso panno, quæ cucullum, seu tegmen capitis assutum habet, qua utebantur rustici, milites, & servi viliores pluvio tempore, & in ea etiam, si opus esset, cubabant. Sunt qui putant non vestem, sed solum capitis tegmen significari. Quod probari videtur illo *Juvenal. sat. 8. v. 145.* Tempora Santonico velas adoperta cucullo. ubi *bardocucullum* procul dubio designat. Aptius tamen pro tota veste sumitur tegmen capitis habente. Fiebant hujusmodi vestes præcipue in Gallia apud Santones, & Lingones: putantque nonnulli denominatas esse a *Bardis*, de quibus dictum est in voce præcedenti: alii tradunt dictas esse a *Bardeis* populis Illyrici, & esse easdem, quas *Capitolin. in Pertin. c. 8.* appellat *cucullos Bardaicos*. V. *Bardaicus*. *Martial. l. 14. epigr. 128.* Gallia Santonico vestit te bardocucullo. Cercopithecorum pænula nuper erat. *Id. l. 1. epigr. 54.* Sic interpositus villo contaminat uncto Urbica Lingonicus Tyrianthina bardocucullus.

BARDUS, a, um, *tardo d' ingegno*, *stupido*, *babbiane*, *balordo*, *βαρδύς*, *δυσμαθής*, qui tardus est ingenio, hebes, stolidus, stupidus, stultus: a *βραδὺς* facta metathesi, ut *Fest.* & *Non. c. 1. n. 32.* docent. *Cic. de Fato c. 5.* Zopyrus stupidum esse Socratem dixit, & bardum. *Plaut. Bacch. 5. 1. 2.* Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones. *Id. Pers. 2. 1. 2.* Barda, & rustica mulier. *Tertull. adverf. Hermog. c. 36.* Pictor te bardior non est.

BARINULÆ, arum, m. sunt scrutatores, & repertores aquarum, qui usitatiore vocabulo *aquilices* dicuntur. Legitur apud *Serv. ad l. 1. Georg. v. 109.* Sed est tamen dubiæ admodum auctoritatis.

BARIPPE, V. Baroptenus.

BARIS, idis, *& Græca positione* idos, f. *βάρις*, genus navigii apud Ægyptios, quod contis propellitur, magnorum quidem ponderum capax, sed Nilo tamen solummodo, non mari idoneum. *Propert.* hoc nomine appellat naves, quibus Cleopatra cum Antonio contra Augustum pugnavit: non quod revera *barides* fuerint. nam maximas eas fuisse, & munitissimas, nec contis, sed pluribus remorum ordinibus actas, ex *Floro l. 4. c. 11.* constat: sed ad irridendas Ægyptiorum opes, qui cum fortissima, atque invicta Romanorum classe concurrere ausi fuerint. Locus *Propertii* est *lib. 3. eleg. 9. v. 41.* Ausa Jovi nostro latrantem opponere Anubin, Et Tiberim Nili cogere ferre minas. Romanamque tubam crepitanti pellere sistro, Baridos & contis rostra Liburna sequi.

BARITUS, V. Barritus.

BARO, ōnis, m. vox est contumeliæ, & significat stultum, bardum, fatuum, hebetem. Legitur non semel apud *Ciceronem l. 2. de Fin. c. 23. ad fin.* Hæc cum loqueris, nos barones stupemus. *Lib. 2. de Divin. c. 70.* Huic equidem Antipho, baro, inquit, te victum esse non vides? Quidam leg. *tu vero, inquit*, quod *Victorius* valde improbat. *Lib. 9. Fam. ep. ult.* Ille baro te putabat quæsiturum, unum cælum esset, an innumerabilia. Al. leg. *ille vero*. Quidam *ille non:* sed a *Victor. Manut.* & aliis rejicitur. *Lib. 5. ad Attic. ep. 11. a med.* Apud Patronem, & reliquos barones te in maxima gratia posui. *Pers. sat. 5. v. 138.* eheu, Baro regustatum digito terebrare salinum Contentus perages, si vivere cum Jove tendis. ¶ Sunt qui in omnibus hisce exemplis pro *baro* reponunt *varo*, vel *varro*, eadem tamen manente sententia. nam *b* & *v* sæpissime commutantur, ut initio hujus litteræ diximus. *Varo* enim, vel *varro* significat stipitem non dolatum, prædurum, atque enodem: a quo *vallum* dictum est. Recte itaque *varo*, seu *baro* pro hebeti, ac stolido usurpatur, cum etiam *stipes* eleganter eum sensum habeat. Posset etiam deduci a *vara*, quæ lignum, aut perticam significat. *Vetus Persii Scholiast.* docet, *barones*, seu *varones* Gallorum lingua dici servos militum, qui utique stultissimi sunt, servi videlicet stultorum. Hoc sensu *Hirt. de B. Alex. c. 53.* Concurritur ad Cassium defendendum. semper enim barones, compluresque evocatos cum telis secum habere consueverat. *Al. leg.* Berones. V. *Berones*. ¶ Quidam scripserunt *baronem* fuisse mulierem philosophiæ studiosam, a qua hanc convicii appellationem ortam esse. Sed ridet hoc *Gruter.* in notis ad *lib. 5. Attic. ep. 11.* rejicit etiam *Voss. in Etymol.* ¶ Porro quod in quibusdam *Gloss.* exponeretur *baro*, *ἀνήρ*, & *vir fortis in laboribus*, putarunt quidam, *baronem* vocabulum esse dignitatis, & honoris; qua ratione hodieque apud Germanos usurpatur: *Ciceronem* autem ac *Pers.* per ironiam, aut jocum locutos fuisse: sed hæc significatio ad corruptæ Latinæ linguæ ætatem referenda est. V. *Du Fresne in Glossario*. ¶ Vox *baro* legitur etiam bis in *fragmen. Tragur. Petron. c. 53.* & *63. Burmanni*.

BAROPTENUS, gemma est nigri coloris, sanguineis, & albis notis: alio nomine barippe dicta *Plin. l. 37. c. 10.*

BARRINUS, a, um, *di elefante*, ad barrum, seu elephantem pertinens. *Sidon. l. 3. ep. 13.* Gerit aures immanitate barrinas.

BARRIO, is, n. 4. *τρίζω*, verbum exprimens vocem barrorum, seu elephantorum, ut *Fest.* docet. *Spartian. in Geta c. 5.* Elephanti barriunt, ranæ coaxant, equi hinniunt.

BARRITUS, us, m. *voce dell' elefante*, verbum exprimens vocem barri, seu elephanti, quam *Plin. l. 11. c. 51.* similem esse ait tubarum raucitati. *Apulej. in Florid. n. 16.* (*al. l. 3.*) Taurorum mugitus, elephantorum barritus, equorum hinnitus. ¶ Est præterea clamor ingens, & inconditus, quem edere solent milites ipso pugnæ initio, ad terrendos hostes. *Veget. l. 3. de re milit. c. 18.* Clamor autem, quem barritum vocant, prius non debet attolli, quam acies utraque se junxerit. *Ammian. l. 16. c. 12.* (*al.* 30.) Cornuti, & Braccati barritum civere vel maximum: qui clamor ipso fervore certaminum a tenui susurro exoriens, paulatimque adulescens, ritu extollitur fluctuum cautibus illisarum. *Id. l. 26. c. 7. in fi.* (*al.* 22.) Pro terrifico fremitu, quem Barbari dicunt barritum. ¶ Ex postremo hoc loco apparet *barritum* non esse Latinam vocem, sed barbaram: quod confirmatur *l. 31. c. 7.* (*al.* 21.) ubi tradit, Romanos clamorem edidisse, quem *gentilitate appellant barritum*, hoc est lingua gentium, seu Barbarorum. Quod vero ibidem subdit: *Barbari vero majorum laudes clamoribus stridebant inconditis*, explicat illud idem, quod de Germanis narrat *Tacit.* ita loquens *de mor. German. c. 3.* Sunt illis hæc quoque carmina, quorum relatu, quem barritum vocant, accendunt animos, futuræque pugnæ fortunam ipso cantu augurantur. *Lips.* hoc loco legi mallet *baritus* unico *r*. Putat enim Germanicam vocem esse, a verbo *beren*, seu *baeren*, quod clamare significat. Alii leg. *barditum*, derivantque a *Bardis*, qui apud Gallos sequi exercitum, & versus canere solebant. V. Bardi.

BARRUS, i, m. *elefante*, elephantus. *Glossa Gr. Lat.* Ἐλέφας, Elephantus, barrus. Ita etiam exponitur a *Cassiod. de Orthogr. c. 5.* ex *Adimant. Mart.* & ab *Acrone* ac *Porphyr.* ad illud *Horat. Epod. 11.* Quid tibi vis, mulier, nigris dignissima barris? Ubi *Horat.* vel revera elephantos intelligit; vel potius ut placet *Turnebo l. 14. c. 30.* *Torrentio*, & aliis, significat sordidos, deformes, ac valentes amatores, quibus libidinosa illa anus digna esse videbatur. ¶ Hæc vox non est Latina, sed Barbara, ab Afris, aut Indis petita, quemadmodum barbarum est animal, cujus appellatio est. *Vossius* tamen more suo a Græcis, vel ab Hebræis ducere conatur.

BARYCÆ ÆDES, & Barycephalæ dicuntur à *Vitruv. l. 3. c. 2.* quæ sunt aræostylæ, quæ cum raras habeant columnas, non possunt in magnam altitudinem attolli, ne pondere ipso fatiscant: itaque humiles fiunt, & latæ. Ductæ sunt eæ voces a *βαρὺς*, gravis, & *κεφαλή*, caput, quia ejusmodi ædes, quasi graviores sint, non ascendunt, neque caput extollunt; ducta fortasse similitudine a brutis animalibus, quæ quo crassius, graviusque caput habent, eo in terram proniora ingrediuntur.

BARYPICRON, *βαρύπικρον*, cognominatur a Græcis absinthium, propter gravem amaritiem, a *βαρὺς*, gravis, & *πικρός*, amarus. *Apulej. de herb. c. 100.*

BASALTES, Æthiopum lingua dictum est quoddam genus marmoris in Æthiopia ab Ægyptiis inventi, ferrei coloris, atque duritiæ. Nam *basal* Æthiopibus ferrum significat. *Plin. l. 36. c. 7.*

BASANITES LAPIS, *βασανίτης λίθος* (a *βάσανος*, quod idem significat) est lapis Lydius, cujus tactu aurum, argentumque exploratur. *Plin. l.* 36. *c.* 20. & 22.

BASCAUDA, æ, f. *catino*, *conca*, vas Anglicum, in quo calices, & cacabus lavabuntur, ut est apud *Vet. Scholiast.* ad illud *Juvenal. sat.* 12. *v.* 46. Adde & bascaudas, & mille escaria, &c. ¶ Ipsa quoque vox Britannica est, ut indicat *Martial. l.* 14. *epigr.* 99. Barbara de pictis veni bascauda Britannis: Sed me jam mavult dicere Roma suam.

BASCULI, orum, populi Hispaniæ Bæticæ, ad fretum Gaditanum, Turdulis vicini. Hos *Plin. l.* 3. *c.* 1. & *Pompon. Mela l.* 3. *c.* 1. appellant *Bastulos*. *Varr. l.* 2. R. R. *c.* 10. Non omnis apta natio ad pecuariam: quod neque Basculus, neque Turdulus idonei.

BASELLA, æ, f. *picciola base*, parva basis. *Pallad. l.* 1. *tit.* 18. *de cella vinaria*. Medium spatium cupis deputabitur, quas ne ambulacra prohibeant, basellis altioribus impositas, &c. Al. leg. *asellis*. V. Asellus.

BASIATIO, onis, f. *baciamento*, *φίλημα*, actus basiandi. *Catull. carm.* 7. Quæris, quot mihi basiationes, &c. Adde *Martial. l.* 7. *epigr.* 94.

BASIATOR, oris, m. *baciatore*, *φιλητής*, qui basiat. *Martial. l.* 11. *epigram.* 99. Effugere non est, Basse, basiatores.

BASIATUS, a, um, *baciato*, basio affectus. *Martial. l.* 12. *epigr.* 59. Hic sutor modo pelle basiata.

BASILEA, æ, f. *Basilea*, urbs Helvetiorum ad Rhenum media inter Constantiam, & Argentoratum. Prima ejus mentio est apud *Ammian. l.* 30. *c.* 3. (*al.* 8.) ubi al. leg. *Basilia*.

BASILIA, orum, *τὰ Βασιλικὰ*, hoc est regia, ad Reges spectantia. *Tertull. l.* 4. *advers. Marcion. c.* 14. Sic & retro in Basiliis, Anna mater Samuelis, &c. *h. e.* in libris S. Scripturæ, qui Regum inscribuntur.

BASILICA, æ, f. *Βασιλική*, vox Græca est, quæ proprie domum regiam significat: a *Βασιλεύς*, Rex. Est autem per se adjectivum, & subintelligitur *domus*. Quia vero Regum ædes ampliores esse solent, atque ornatiores, Latini *basilicas* appellarunt ædes publicas spatiosis membris (quæ Itali dicunt *Sale*) & ambulationibus instructas, porticibusque amplis sæpe circumdatas: quarum multæ in Foris Urbis Romæ diversis temporibus exstructæ fuere, & eorum, qui exstruxerunt, nominibus appellatæ. Basilicæ faciendæ rationem pluribus docet *Vitruv. l.* 5. *c.* 1. ex quo earum formam, quæ Romæ fuere, facile colligere licet. Erant autem hujusmodi ædificia ad populi commodum facta, ut haberet, quo convenire posset ab aeris injuriis munitus, & negotia sua sub tecto agere. Nam in basilicis plura judiciorum genera exercebantur, *v. gr.* Centumviralia, ut ex *Quintil. l.* 12. *c.* 5. *in f.* & ex *Plin. l.* 2. *ep.* 14. & *l.* 6. *ep.* 33. apparet. Tribunos etiam plebis in basilica Porcia jus dixisse, testatur *Plutarch. in Cat. min.* Præterea conveniebant eo negotiatores, vendendi, emendive caussa, mercesque suas venales proponebant, ut ex *Paul. Dig. lib.* 34. *tit.* 2. *leg.* 33. colligitur. *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 14. Basilicam habeo, non villam, frequentia Formianorum. *h. e.* adeo frequentes ad me accedunt Formiani, ut non in villa mea esse, sed in publica basilica videar. *Id. Verr.* 7. *c.* 58. Forum plenum, & basilicas istorum hominum videmus. ¶ Accipitur aliquando pro parte ædis ampla, columnis ornata, aut pro porticu, in qua ambulare, & spatiari licet. *Capitolin. in Gordian. c.* 32. Villa Gordianorum Prænestina, ducentas columnas in tetrastylo habens: in qua basilicæ centenariæ tres. *h. e.* centum pedum longitudinis. ¶ *Pallad. l.* 1. *tit.* 18. nomen *basilicæ* de cella vinaria usurpavit: fortasse quia latior exstrui solet, quam cætera ædium membra. ¶ Apud Christianos Scriptores *basilica* dicitur ædes sacra augustior, & celebrior, *Basilica*. *Sulpic. Sever. l.* 2. *hist. sac. c.* 33. *de Helena Constantini matre*. Mox usa regni viribus, basilicam in loco Dominicæ passionis, & resurrectionis, & ascensionis constituit. *Id. ibid. c.* 38. In basilica Martyrum, extra oppidum sita. ¶ *D. Hieronym. ep.* 3. *ad Heliodor.* appellat *basilicas Ecclesiæ* minora sacella, seu ædiculas in ipsa Ecclesia positas.

BASILICE, adverb. *da Re*, *signorilmente*, *splendidamente*, *βασιλικῶς*, more Regis, regie, magnifice. *Plaut. Pers.* 4. 2. 1. Euge euge, exornatus basilice! Tiara ornatum lepide condecorat tuum. *Id. ibid.* 5. 1. 29. Basilice agito eleutheria. & 5. 2. 25. Hui! babæ! basilice te intulisti, & facete! *h. e.* regio quasi fastu. ¶ Translate *Id. Epid.* 1. 1. 54. Dii immortales, ut ego interii basilice! *h. e.* omnino, funditus, magna ruina perii. nam Reges si quando adversa utantur fortuna, de magno statu decidunt.

BASILICE, es, V. Basilicon.

BASILICON, i, n. nomen collyrii cujusdam Euelpidis apud *Cels. l.* 6. *c.* 6. *n.* 31. quod ad oculos scabros mire facit. ¶ Apud *Scribon. Larg. compos.* 210. est *Basilicon* emplastrum nigrum Triphonis, quod facit ad contusa, ad canis morsus, ad furunculos, &c. Hoc ab *eodem compos.* 238. appellatur *Basilice*, *es*.

BASILICULA, æ, f. *picciola Basilica*, parva basilica, seu ædes sacra. *Paulin. Nolan. ep.* 32. *ad Sever. n.* 17. Basiliculam consecrare.

BASILICUS, a, um, *regio*, *reale*, *splendido*, *βασιλικός*, regalis splendidus, magnificus. *Plaut. Pseud.* 1. 5. 43. Statum vide hominis, Calliphon, quasi basilicum. *Ca.* Bene confidenterque adstitisse intellego. *Id. Capt.* 4. 2. 31. Basilicas editiones, atque imperiosas habet. *Id. Pers.* 1. 1. 32. Veni, vives mecum: basilico accipiere victu. *farai spesato da Re*. *Id. Trinum.* 4. 3. 23. Basilica hic quidem facinora inceptat loqui. *Id. Rud.* 2. 4. 18. At ego basilicus sum, quem nisi oras, guttam non feres. *sono un signor grande*. ¶ Apud *eund. Plaut. Epid.* 2. 2. 48. refertur *basilicum* inter varia vestimentorum nomina: & certe significat vestem quandam magnificam, & plane regalem. ¶ In ludo talorum *basilicus jactus* dicitur, qui est omnium fortunatissimus, & victoriam dat: & videtur esse idem, qui *Venerius*. *Id. Curcul.* 2. 3. 79. Talos arripio: invoco almam meam nutricem Herculem: jacto basilicum. ¶ *Basilica* dicitur a Dyrrachinis vitis, quam Hispani cocolobin vocant, rariorem ferens uvam, æstus, austrosque tolerantem; capiti inimicam, copia largam. Suntque ejus duo genera: unum oblongo acino, alterum rotundo. *Plin. l.* 14. *c.* 2. *Colum. l.* 3. *c.* 2. ¶ Tradit idem *Plin. l.* 15. *c.* 22. inter nucum juglandium genera, quod optimum est, *basilicon* appellari. *Macrob. l.* 2. *Saturn. c.* 14. docet ipsam juglandem a Græcis *basilicam* vocari.

BASILISCA, æ, f. herba est, Latino vocabulo *regula* dicta, in illis locis nascens, ubi fuerit serpens basiliscus, & vim antidoti contra ejus venenum habens. Est autem similis rutæ, foliis oblongioribus, angustis, asperis, & nigrioribus, radice pedis ursini simili, flore coloris aurei simul, & crocei, lacteque auroso simili chelidoniæ. *Apulej. de herb. c. ult.*

BASILISCUS, i, m. *basilisco*, *βασιλίσκος*, genus serpentis, in Cyrenaica Africæ regione præcipue nascentis, duodenum non amplius digitorum magnitudine, candida in capite macula, ut quodam diademate. Sibilo omnes fugat serpentes: nec flexu multiplici, ut reliquæ serpentes, corpus impellit, sed celsus, & erectus in medio incedens: necat frutices, non contactos modo, verum etiam afflatos: exurit herbas, rumpit saxa. Hæc *Plin. l.* 8. *c.* 21. *ad fin.* Sed *Apulej. de herb. c. ult.* tria basiliscorum genera enumerat, quorum primus est totus aurei coloris, & afflatu nocet: alter stellatus, nocetque solo visu: tertius coloris sanguinei, ut minium, capite tamen aureo: & quidquid viderit vel tetigerit, defluere facit, ut si animal tangat, ossa sola remaneant, carne in tabem resoluta. ¶ Dicitur autem *basiliscus*, h. e. parvus rex: id enim sonat Græca vox. Hinc a quibusdam *regulus* Latine dicitur. *Lucan. l.* 9. *v.* 725. late sibi submovet omne Vulgus, & in vacua regnat basiliscus arena. Adde *vers.* 828.

BASIO, as, avi, atum, a. 1. *baciare*, *φιλέω*, basium dare, osculari: & dicitur tum de officiosis, tum de impudicis osculis. Est tamen verbum minus, ut ita dicam, civile, quam *osculor*, & poeticum magis, quam oratorium. *Petron. in Satyr. c.* 18. Basiare aliquem spissius. & *cap.* 135. Semel iterumque basiare aliquem. *Catull. carm.* 7. Basiare basia multa. *Martial. l.* 7. *epigr.* 94. Audes tu tamen osculo nivali Omnes obvios hinc, & hinc tenere, Et totam, Line, basiare Romam. Adde *lib.* 11. *epigr.* 99. ubi morem basiandi obvios acerrime detestatur.

BASIOLUM, i, n. *bacinccbio*, parvum basium. *Petron. in Satyr. c.* 85. Aliquot basiolis invadere aliquem. Adde *Apulej. l.* 10. *Metam.*

BASIS, is, f. *base*, *basa*, *basamento*, *sostegno*, *βάσις*, fulcrum, & veluti pes, qui a fundamento consurgit, & columnas, statuas, aliaque hujusmodi sustinet: a *βαίνω*, incedo, ingredior, quia est veluti pes, quo animal sustinetur, & ingreditur. *Cic.* 4. *Verr. c.* 63. Videmus in basi statuarum maximis litteris incisum. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 23. Basis columellæ. *Id. in Pison. c.* 38. Basis tropæorum. *Ovid.* 3. *ex Pont. ep.* 2. *v.* 52. Quoque minus dubites, stat basis orba dea. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 2. Topiarium laudavi: ita omnia convestit hedera, qua basim villæ, qua intercolumnia ambulationis. *basim villæ* appellat imam parietum partem, quæ super substructionem a solo emergit. ¶ Cum de columnis sermo est *basis* duo significare potest, tum ipsum stylobaten, *il piedestallo*: quo sensu intelligenda est in allato *Ciceronis* exemplo 5. *Tuscul.* tum ipsas spiras, quæ scapo columnæ subjiciuntur, & stylobatæ imponuntur, ut docet *Philand. ad Vitruv. l.* 4. *c.* 1. qua ratione usurpatur a *Festo* in voce *Spira*, & a *Serv. ad* 2. *Æn. v.* 217. Quod vero *Id. Vitruv. loc. cit.* basim scapi appellavit, & paulo post *basi spiram supposuerunt*, &c. utroque loco *basis* intelligenda est de ima parte ipsius scapi, quæ ideo *basis* dicitur, quia est inferior columnæ pars. ¶ *Basis arcus* est, quam Mathematici chordam vocant. *Colum. l.* 5. *c.* 2. *ad fin.* Esto arcus, cujus basis habeat pedes sexdecim. ¶ *Basis trianguli*, ima pars, qua triangulum sedet. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 49. *ad fin.* Basis autem trianguli, quam grues efficiunt, ea tanquam a puppi ventis adjuvatur. ¶ De basibus vasorum V. dicta in *Abac.* ¶ Radix alicujus verbi derivati est ipsa vox simplex, unde illud derivatur: eaque *basis* dicitur a *Varrone* apud *Non. c.* 2. *n.* 86. ¶ *Metiri aliquem cum sua basi* proverbiali locutione est prava mensura metiri. Nam si statuæ magnitudinem scire volens, metiendo basim quoque comprehendas, justo major illa videbitur. Eleganter hoc proverbio utitur *Senec. ep.* 76. *sub fin.* ¶ *Valer. Prob. in Cathol. pag.* 1472. *Putsch.* docet etiam *basidis* in genitivo dici posse: nullum tamen affert exemplum. ¶ In accusativo habet etiam *basem*, & in ablat. *base*, sed rarius. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 51. *n.* 2. & *pag.* 63. *n.* 3. & *Reines. in append. n.* 3.

BASIUM, ii, n. *bacio*, *φίλημα*, osculum, suavium: inter quæ *Donat. ad Terent. Eun.* 3. 2. 3. ita distinguit, ut *basium* sit pudici affectus, *osculum* officii, *suavium* libidinis. *Serv.* vero ad 1. *Æn. v.* 260. scribit, quosdam docere, *osculum* filiis dari, uxori *basium*, scorto *suavium*. Sed hæc discrimina vera non sunt. Nam *basium* sæpissime usurpatur de osculo Venerio, & impuro: itemque de officioso. V. *Basio*. *Petron. in Satyr. c.* 110. Dare alicui basium. *Id. ibid. c.* 31. Spississima basia alicui impingere. *Id. ibid. c.* 24. Diterere aliquem basiis. & *cap.* 23. Conspuere aliquem basio immundissimo. *Catull. carm.* 97. *ad Juvent.* Surripere alicui basium. *Martial. l.* 12. *epigr.* 55. Blandiri alicui longo basio. *Phædr. l.* 5. *fab.* 7. & *Juvenal. sat.* 4. *v.* 118. Jactare basia. *gettar baci*.

BASSAREUS, i, *Bacco*, *Βασσαρεύς*, vox trisyllaba, quæ est cognomen Bacchi, a quodam genere vestis usque ad talos demissæ, quæ fiebat

in

in Bassara, loco Libyæ; qua veste utebantur ipsæ Bacchæ, ob id *Bassarides* dictæ. Ita *Acron*, & *Porphyr.* ad illud *Horat. l. 1. od.* 18. *v.* 11. non ego te, candide Bassareu, Invitum quatiam. *Bassareu* vocativus est Græcæ positionis, ὦ Βασσαρεῦ. Quidam putant, *Bassareum* denominatum esse a vulpibus, quæ Græce a Thracibus βασσάραι dicuntur, quia earum pellibus Bacchæ succingebantur. *Vet. Scholiast. Persii ad sat.* 1. *v.* 101. ¶ Scribit *Macrob. l. 1. Saturn. c.* 18. Græcos, qui Bacchum Bassarei nomine colunt, ejus simulacrum barbata, & senili specie fingere: cum tamen alioquin juvenis, & imberbis esse dicatur, ut in *Bacchus* dictum est.

BASSARICUS, a, um, Βασσαρικός, ad Bassareum, id est Bacchum pertinens. *Propert. l. 3. eleg.* 15. *v.* 30. Cinget Bassaricas Lydia mitra comas.

BASSARIS, idis, f. *Baccante*, Βασσαρίς, Baccha. Vide dicta in *Bassareus*. *Pers. sat.* 1. *v.* 100. Et raptum vitulo caput ablatura superbo Bassaris.

BASSUS, a, um, adject. In multis Romanorum familiis cognomen est, ut apparet ex *Indicib. Gruteri*, &c. Aliquando transit in nomen, ut M. Bassus Aquila, *ibid. pag.* 12. *n.* 7. Videtur autem duci a *basis*, geminato *ss*: unde quidam *bassum* interpretantur humilem, depressum, quia basis imo loco stat: alii custodem populi, ea ratione, qua βασιλεὺς dicitur Βάσις τοῦ λαοῦ. alii denique crassum, pinguem, succulentum, quia qui tales sunt, humiliores videntur: unde in *Glossis vet.* exponitur bassus ὄγχυλος, παχύς. Hoc vero magis placet.

BASTAGA, vel Bastagia, æ, f. vox a Græco βαστάζω, hoc est porto, bajulo, veho, deducta, quæ significat onus, sarcinam, βαστάγη: sumitur in *Cod. Justinian.* pro munere, & officio transvehendi jumentis res publicas, aut Principis de uno in alium locum. *Impp. Arcad. & Honor. lib.* 12. *Cod. tit.* 58. *leg.* 3. Jubemus eos non ad sollicitudinem bastagæ, non ad functionem naviculariam devocandos. *Al. leg.* bastagiæ.

BASTAGARII, vel Bastagiarii, orum, qui bastagis, hoc est oneribus transvehendis præsunt. *Impp. Valentin. & Valens lib.* 11. *Cod. tit.* 7. *leg.* 4. Quintum animal bastagariis pro reportatione præbeatur. Adde *lib.* 10. *Cod. Theodos. tit.* 20. *leg.* 11.

BASTARNÆ, & Basternæ, arum, m. Βαστάρναι, populi Sarmatiæ Europeæ, vel ei contermini, quorum regio creditur esse Hungaria superior. V. Geographos. Apud *Plin. l.* 4. *c.* 12. legitur *Basternæ*: apud *Liv. l.* 40. *c.* 57. & 58. *Bastarnæ*, ut & in *Vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 453.

BASTERNA, æ, f. *sorta di lettiga da donne*, φορεῖον, genus lecticæ muliebris, tectæ, binos asseres utrinque prominentes habentis, quæ a duobus jumentis gestatur. *Incertus Poeta in catalect. Pithœi, lib.* 4. *pag.* 131. Aurea matronas claudit basterna pudicas, Quæ radians patulum gestat utrunque latus. Hanc geminus portat duplici sub robore burdo, Provehit & modico pendula septa gradu. Provisum est caute, ne per loca publica pergens, Fuscetur visis casta matrona viris. *Pallad. in Jun. tit.* 2. A tergo vehiculi duo brevissimi temones figurantur, velut amites basternarum. *Lamprid. in Heliogab. c.* 21. Eunuchos pro apophoretis dedit: dedit quadrigas, equos stratos, mulos, basternas, & rhedas. Adde *Ammian. l.* 14. *c.* 6. (*al.* 17.) & *Hieronym. ep.* 22. *ad Eustoch. de custod. virg. c.* 6. ubi *caveas basternarum* appellat: quia hujusmodi vehicula undique clausa erant, & tecta, in caveæ modum. *Salmas. in commentar. ad loc. Lamprid. cit.* multa differit de hac voce, & derivari putat a βαστὰς, quo significari ait quidquid ferendo est: unde & βαστάζω ortum esse. ¶ Aliquando virorum etiam usui fuit, ut colligitur ex *Symmacho*, cujus verba vide in voce sequenti.

BASTERNARIUS, ii, jumentum basternam ferens. *Symmach. l. 6. ep.* 16. (*al.* 15.) Itaque fratrem vestrum continuo ad vos opto dimittere, cui basternarios mox præbere dignemini, ut festinationi ejus jumentorum adminiculis adjuvetur.

BASTULI, V. Basculi.

BAT, *Charis. l. 2. pag.* 213. *Putsch.* ex *Cesellio Vindice* docet, esse sonum cornicinis lituum ex ore eximentis. Usurpat *Plaut. Pseud.* 1. 3. 6. sed pro sono vocis, qua irridet alterum, qui *at* pronunciaverat. Verba *Plauti* sunt *Ps.* Potin' aliam rem ut cures? *Ca.* at. *Ps.* bat. *Ca.* crucior. *Ps.* cor dura.

BATÆ, arum, f. Legitur apud *Cels. l. 2. c.* 17. & *lib.* 3. *c.* 21. Sed emendandum esse *Baiæ*, censent Interpretes.

BATAVIA, æ, f. *l' Ollanda*, regio Germaniæ inferioris ad Oceanum Germanicum, quæ Hollandiæ maximam partem constituit. *Eumen. pro restaurat. Schol. in fi.* & *Pacat. in paneg. ad Theodos. c.* 5. ¶ A *Cæsare, l. 4. B. Gall. c.* 10. & a *Plin. l.* 4. *c.* 15. dicitur *Batavorum insula*, quia sita est inter duo cornua Rheni fluvii.

BATAVODURUM, i, n. *Durostad*, oppidum Bataviæ in Geldriæ ducatu. *Tacit. l. 5. Hist. c.* 20.

BATAVUS, a, um, *Ollandese*, ad Bataviam pertinens. *Martial. l.* 8. *epigr.* 33. Et mutat Latias spuma Batava comas. *h. e.* sapo. ¶ *Batavi, orum, gli Ollandesi*, sunt Bataviæ populi, de quibus *Tacit.* 4. *Hist. c.* 12. & *de German. c.* 29. ¶ Ambiguæ quantitatis est in pænultima. Sæpius tamen producitur. *Lucan. l. 1. v.* 431. Vangiones, Batavique truces, quos ære recurvo, &c. *Juvenal. sat.* 8. *v.* 51. Hic petit Euphraten juvenis, domitique Batavi, &c. *Silius l. 3. v.* 608. Jam puer auricomo præformidate Batavo. ¶ *Aurem Batavam* habere est nescium esse aut abhorrentem a dictis lascivioribus, & fœdis jocis. Batavi enim barbari, rustici, & a luxu alieni. *Martial. l. 6. epigr.* 82. Cujus nequitias, jocosque novit, Aurem qui modo non habet Batavam. Al. aliter explicant. Al. leg. *severam*.

BATERNÆ, arum, populi iidem qui *Bastarnæ*. *Valer. Flacc. l. 6. v.* 96. Illinc juratos secum trahit Æa Baternas.

BATHYLLUS, i, m. Βάθυλλος, puer Samius ab Anacreonte adamatus. *Horat. epod.* 14. *v.* 9. ¶ Item Alexandrinus quidam pantomimus celebris Augusti tempore, quem Mecænas, cujus libertus fuit, teste *Vet. Persii Scholiaste*, effuse dilexit. Habuit hic in eadem arte æmulum Pyladem, cum quo magna contentione, variantibus vulgi studiis, certavit. De eo *Tacit. l. 1. Ann. c.* 54. *Juvenal. sat. 6. v.* 63. *Pers. sat.* 5. *v.* 123. V. plura apud *Macrob. l. 2. Saturn. c.* 7. Quem enim hic *Hylam* nominat, *Bathyllum* esse, multi autumant.

BATIA, æ, f. piscis genus, cujus fel auribus est utilissimum. *Plin. l.* 32. *c.* 7.

BATIACA, V. Batiola.

BATILLUM, i, n. & Batillus, li, m. *paletta, badile, pala*, πύραυνον, πυράγρα, instrumentum ferreum ad palæ similitudinem, quo utimur ad ignem circumferendum, vel in foco miscendum. *Plin. l.* 33. *c.* 8. Batillis ferreis candentibus ramento imposito, quod candidum permaneat probatur. *Trebell. Poll. in Claud. c.* 14. Ligni quotidiani pondo mille: coctilium quotidiana batilla quatuor. *Marcell. Empir. cap.* 27. *a med.* Deinde super batillum candentem defundes, & coques. *Horat. l. 1. sat. 5. v.* 35. *de Aufidio Lusco, qui Fundis Prætor erat.* insani ridentes præmia scribæ, Prætextam, & latum clavum, prunæque batillum. Ridet *Horat.* Aufidii insaniam, qui sibi Prætori a Fundanis præferri jubebat foculum in batillo, ad instar virorum Principum, quibus ejusmodi ignis prælatus summæ potestatis, & auctoritatis index erat. Quidam hoc loco docent, jus fuisse hujusmodi Prætoribus prunas e publicis balneis in usum culinæ accipere. Alii putant, *batillum* fuisse vasculum ferreum, in quo pro felici hospitum adventu accensis odoribus, Jovi hospitali sacra fiebant. ¶ Est præterea *batillus*, quo utuntur rustici ad purgandum, & egerendum. *Varr. l. 3. R. R. c. 6. de pavonibus*. Utrunque locum purum esse volunt hæ volucres. Itaque pastorem earum cum batillo circumire oportet, ac stercus tollere. ¶ Fuit etiam hoc nomine lignum incurvum, & batilli forma, in extremo habens serrulam ferream, quæ comprehendens spicarum fascem desecat, & stramenta stantia relinquit, ut postea subsecentur. Eo Picentes olim usi sunt. *Varr. l. 1. R. R. c.* 50. ¶ In quibusdam lib. legitur *vatillum*. Sunt enim valde affines *b* & *v*, ut dictum est initio hujus litteræ.

BATINUS, V. Bantinus.

BATIOLA, æ, f. *sorta di vaso da bere*, ποτήριον, genus poculi. *Plaut. in fragment.* apud *Non. c.* 15. *n.* 19. Batiolam auream octo pondo habebat. *Id. Stich.* 5. 4. 11. Quibus divitiæ domi sunt, scaphio, & cantharis, batiolis bibunt: at nos nostro Samiolo poterio tamen vivimus. ¶ Al. leg. *batioca* pro *batiola*, ut est in *Gloss. Isid.* ubi habetur: *batioca, patera*. Alii mallent *batiata*, propterea quod apud *Athen. l.* 11. *c.* 10. βατιάκη, & βατιάκιον inter poculorum genera enumeratur, & magnum esse, latum, auribusque patulis, significatur. Apud *Arnob.* quoque *l. 2. pag.* 59. alii *batiata* leg. alii *batiola*. alii etiam omittunt. ¶ Sunt qui scribant *battiola* duplici *tt*.

BATIS, is, & idis, m. & f. βατὶς, genus piscis marini, alio nomine *raja*; ita dictum a similitudine rubi, quem βάτον Græci vocant. Est enim aculeis aspera, præsertim in cauda. Ejus meminit *Plin. l.* 32. *c.* 11. ¶ Est etiam genus herbæ, quam in duo genera dividit *Plin. l.* 21. *c.* 15. marinam, & hortensiam: hanc quidam Gallicum asparagum nominant: illam portulacam sativam, cujus species quædam est *crethmus*, de quo V. suo loco. *Colum. l.* 12. *c.* 7. Flos nepetæ, & lapsanæ, & batis. *Id. ibid. c.* 13. Olus cordium, quod quidam sativum batim vocant. ¶ *Batim* vim habere ad emolliendam alvum & adversus podagram, docet *Plin. l.* 21. *c.* 27. ¶ Apud *Isid. l.* 19. *c.* 21. est *batis* inter vestes sacerdotales, nempe linea feminalia usque ad genua pertingentia. ¶ Scribitur & *battis* duplici *tt*.

BATRACHITES, æ, m. gemma ita dicta a similitudine ranæ, quæ Græce βάτραχος dicitur. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

BATRACHIUM, & *Græca positione* Batrachion, ii, n. *ranuncolo, flammula*, βατράχιον, herba Latino vocabulo *ranunculus* appellata (βάτραχος enim ranam significat. & videtur ideo appellari quia iis plerunque locis nascitur, ubi ranæ degere solent) cujus quatuor genera enumerat *Plin. l.* 25. *sub fi.* Unum pinguioribus, quam coriandri, foliis, & ad latitudinem malvæ accedentibus, colore livido, caule alto, gracili, radice alba: nascens in limitibus humidis & opacis. Alterum genus foliosius, pluribus foliorum incisuris, altis caulibus. Tertium minimum omnium, gravi odore, flore aureo. Quartum simile huic, flore luteo. Omnibus vis caustica, si cruda folia imponantur, pusulasque, ut ignis, faciunt. Ideo ad lepras & psoras eis utuntur, &c. Hæc *Plin.* pergens deinde varios ejus usus in medicina describere. V. etiam *Apulej. de herb. c.* 8. & 9.

BATRACHOMYOMACHIA, æ, f. Βατραχομυομαχία, pugna ranarum & murium; a βάτραχος, rana, μῦς, ὸς, mus, & μάχομαι, pugno. Hoc nomine inscribitur poemation, quod *Homero* tribui solet. *Stat. in præfat. ad l. 1. silv.* Sed & Culicem legimus, & Batrachomyomachiam etiam agnoscimus. Adde *Martial. l.* 14. *in lemmate epigr.* 183.

BATRACHUS, i, m. genus piscis marini, inter aculeatos recensitum a *Plin. l.* 32. *c.* 11. Nomen habet a similitudine ranæ, quæ Græce βάτραχος.

BATTIADES, æ, patronym. masc. Ita cognominatus est Callimachus, poeta Græcus, qui se prædicabat filium Batti Laconis, a quo Cyrene condita est: vel certe eum sui generis auctorem jactabat. *Stat. l. 5. silv. 3. v.* 157. tu pandere doctus Carmina Battiadæ. *Ovid. in Ibin, v.* 53. Nunc quo Battiades inimicum devovet Ibin, Hoc ego devoveo teque, tuosque modo. (V. Callimachus.) *Id.* 2. *Trist. v.* 367. Nec tibi, Battiade, nocuit, quod sæpe legenti Delicias versu

sassus es ipse tuas. *J* Βαττιάδαι. ¶ *Battiadæ, arum*, sunt incolæ Cyrenes urbis a Batto conditæ. *Sil. l.* 3. *v.* 252. Nec non Cyrene Pelopei stirpe nepotis Battiadas pravos fidei stimulavit in arma. Adde *lib.* 2. *v.* 61. & *l.* 17. *v.* 592.

BATTIS, idis, f. Βαττίς, puella Coa formosissima, quam Philetas itidem Cous, elegiarum scriptor suis versibus celebravit. *Ovid. l.* 1. *Trist. eleg.* 6. *v.* 2. Nec tantum Coo Battis amata suo. *Id.* 3. *ex Pont. ep.* 1. *v.* 58. Inserius Coa Battide nomen habes. ¶ *Battis* herba. V. Batis.

BATTOLOGIA, æ, f. βαττολογία, Græca vox: vitium est orationis, quo idem verbum, vel eadem sententia sine causa iteratur. Dicta est a quodam *Batto* inepto poeta, qui, ut legitur apud *Suid.* longos hymnos condidit, & inanis loquacitatis plenos, idem sæpe repetens, & farciens potius, quam componens. Hæc eadem dicitur etiam *tautologia*. Græca vox utraque adhibetur a Grammaticis.

BATTUO, is. V. Batuo.

BATTUS, i, m. vir Lacon, qui Cyrenem in Africa condidit, vel eo coloniam deduxit, ibique regnavit, ut est apud *Pausan.* in *Laconicis*, & *Sil. l.* 8. *v.* 57. ¶ Fuit etiam hoc nomine pastor quidam, qui quod furtum Mercurii male celasset, postquam accepta mercede celaturum promiserat, ab eo in lapidem, qui *Index* dicitur, mutatus est. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 688. & *sequent.* & in *Ibin*, *v.* 586. ¶ Item ineptus quidam poeta, de quo V. in voce præced.

BATULUM, i, n. oppidum Campaniæ a Samnitibus conditum. *Virg.* 7. *Æn. v.* 739. & *Sil.* l. 8. *v.* 566.

BATUO, is, ui, a. 3. *battere*, *percuotere*, τύπτω, καταικίζω, concidere, verberare, contundere. *Plaut. Cas.* 2. 8. 61. Qui, quæso, potius, quam sculponeas, quibus batuatur tibi os, senex nequissime. ¶ Dicitur etiam de iis, qui velitandi causa pugnant, armisque se invicem verberant. *Sueton. in Calig. c.* 54. Batuebat pugnatoriis armis, aurigabat, &c. & *cap.* 32. Mirmillonem e ludo rudibus secum batuentem, & sponte prostratum confodit ferrea sica. ¶ Habet præterea obscenum sensum, idemque valet, quod βατεύειν: a quo etiam derivari, *Voss. in Etymol.* existimat. *Cic. l.* 9. *Fam. ep.* 22. Batuit, inquit, impudenter, depsit multo impudentius. ¶ *Batuere ulcera* pro comprimere, arcte stringere, exponi solet in illo *Plin. l.* 31. *c.* 9. *ad fin.* Sal imposuere crocodilorum morsibus ex aceto in linteolis, ita ut batuerentur antehac ulcera. *Harduin.* tamen ex conjectura aliter legendum putat. ¶ Etiam *battuo* duplici tt scriptum legitur, sed minus recte.

BATUS, genus herbæ, inquit *Festus*. Fortasse eadem est ac *batis*: vel significat rubum, sentem, qui Græce βάτος dicitur. *Gloss. vet.* Batum, πράσον. *h. e.* porrum. *Gloss. Isid.* Batus, genus oleris. ¶ Apud Hebræos est mensuræ genus, *h. e.* decima pars cori, quia decem bati corum faciunt, ut habetur *Ezech.* 45. 14.

BAUBOR, aris, dep. 1. *abbajare*, βαΰζω, latrare: verbum exprimens vocem canum, qui latrantes *bau bau* proferunt: qua ratione etiam Græcum βαΰζω formatum est. *Lucret. l.* 5. *v.* 1070. Et cum deserti baubantur in ædibus. ¶ Differunt autem *baubari* & *latrare*. Latrant canes cum irati sunt: baubantur sine ira, sed potius cum queruntur: quod ex ipso *Lucretio* colligitur. V. *ibid. v.* 1058. & *sequentib. Vetus Scholiast. Theocr. ad Edyll.* 6. docet, ὑλακτεῖν, quod est latrare, proprie dici de canibus jam adultis: βαΰζειν, quod est baubari, catulorum.

BAUCIS, idos, f. anus paupercula, quæ una cum marito Philemone Jovem, ac Mercurium humanam speciem mentitos hospitio pauperrimæ casæ excepit; a quibus ob id meritum ab aquarum inundatione erepta est; casam suam in templum versam vidit; & post longos felicis senectutis annos una cum marito in arborem mutata est. *Ovid. Metam.* 8. *v.* 630. & *sequent.* ¶ A *Persio sat.* 4. *v.* 21. ponitur pro quavis anicula.

BAULI, orum, m. locus juxta Bajas in Campania, prius dictus *Boaulis*, hoc est boum stabulum: a βοῦς, bos, & αὐλή, caula. Nam eo loco fertur Hercules ex Hispania adveniens consedisse, & abducta, occiso Geryone, armenta boum septo conclusisse. *Symmach. l.* 1. *ep.* 1. Huc deus Alcides stabulanda armenta coegit, Eruta Geryonis de lare tergemini. Inde recens ætas corrupta Boaulia Baulos Nuncupat, occulto nominis indicio. *Serv. ad Æn.* 7. *v.* 662. hoc idem tradit: sed *Baulas* ponit in femin. genere, & *ad Æn.* 6. *v.* 107. Baulias.

BAVIUS, ii, m. malus poeta Virgilii, & Horatii æqualis, & ambobus infensus: qui una cum Mævio, sui simili versificatore, ausus est ipsum Virgilium reprehendere, quod 1. *Georg. v.* 210. dixisset *hordea* in plurali numero, illo versu *Hordea qui dixit, superest, ut tritica dicat. Virg. eclog.* 3. *v.* 90. Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Mævi. *Serv.* tum hoc, tum loco *Georgic.* citato.

BAXEÆ, arum, f. *pianelle*, genus calceamenti crepidis simile, quo Philosophi potissimum usi sunt. *Plaut. Men.* 2. 3. 40. Peniculus, qui extergentur baxeæ. *Apulej. l.* 2. *Metam.* Linteis amiculis intectus, pedesque palmeis baxeis indutus. *Id. l.* 11. Qui pallio, baculoque, & baxeis, & hircino barbitio philosophum fingeret. *Id. in Florid. n.* 9. (*al. l.* 2.) Vestem de textrina emere, baxeas de sutrina præstinare. ¶ In singulari numero *Tertull. de pall. c.* 4. Si philosophus in purpura, cur non in baxea Tyria calceare, &c. Adde de *Idolol. c.* 8. ¶ Videtur orta esse a Græco πάξ, quod *Hesych.* interpretatur ὑπόδημα, εὐτελές, hoc est calceamentum, quod facile indui potest. ¶ Legitur & *Baxa*.

BDELLIUM, ii, n. βδέλλιον, arbor nigra est, magnitudine oleæ, folio roboris, fructu, & natura caprifici, exsudans odoratum gummi, quod quidam eodem nomine appellant, alii aliis: habetque magnum usum in unguentis. *Plaut. Curcul.* 1. 2. 6. Tu mihi stacte, tu cinnamomum, tu rosa, tu crocinum, & casia es, tu bdellium. Al. aliter leg. V. plura de eo apud *Plin. l.* 12. *c.* 9.

B E

BEATE, *beatamente*, *felicemente*, μακαρίως, feliciter, sine ulla calamitate. *Cic. Parad.* 1. *in f.* Profecto nihil est aliud bene & beate vivere, nisi honeste, & recte vivere. εὖ, καὶ καλῶς ζῆν. *Catull. carm.* 14. *ad Calv. Licin.* Non est mi male, sed bene ac beate. *Senec. ep.* 92. Rectius vivat oportet, ut beatius vivat. *Id. de consol. ad Helv. c.* 9. Beatissime vivens. ¶ In plausibus *beate* significat feliciter, prospero successu. *Martial. l.* 2. *epigr.* 27. Effete, graviter, cito, naviter, euge, beate. ¶ Translate *M. Senec. in proœm. l.* 3. *controv. de Albucio declamatore*. Locum beate implebat. *h. e.* nihil ei deerat ad implendam orationem, & causam perorandam. *aveа di tutto*.

BEATIFICO, as, a. 1. *beatificare*, beatum facio, beo. *Augustin. l.* 14. *de Trinit. c.* 14. & *l.* 8. *de Genes. ad lit. c.* 12.

BEATIFICUS, a, um, *beatifico*, qui beatum facit. *Apulej. l.* 1. *de dogm. Plat.* Deus beatus, & beatificus. Adde *Augustin. l.* 2. *Confess. cap.* 5.

BEATITAS, atis, f. *beatitudine*, *felicità*, beatitudo, felicitas, beata vita, μακαριότης. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 34. vocabula *beatitatis*, & *beatitudinis* omnino quidem dura esse ait, veruntamen usu putat posse molliri: quod & *Quintil. l.* 8. *c.* 3. adnotavit. *Macrob. l.* 1. *in somn. Scip. c.* 9. Ad beatitatem pervenire. *Apulej. l.* 2. *de dogm. Plat.* Virtutes, quarum beatitas fructus est.

BEATITUDO, inis, f. *beatitudine*, *felicità*, μακαριότης, beata vita, felicitas. Judicium *Cicer.* de hac voce V. in voce præced. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 38. *Burman.* Vides tot culcitas? nulla non aut conchyliatum, aut coccineum tomentum habet: tanta est animi beatitudo. *h. e.* divitiæ. nam & *beatus* sæpe pro divite ponitur. *Al. leg.* Tanta est homini beatitudo. *Apul. l.* 6. *Metam.* Vitæ totius beatitudo. *Nazar. in paneg. ad Constant. c.* 33. Cumulatissima tuis beatitudo. *Mamertin. in gratiar. act. ad Julian. c.* 23. Beatitudo præstantior. *Imp. Constantin. lib.* 12. *Cod. Justin. tit.* 47. *leg.* 1. Augere beatitudinem militum. *h. e.* commoda vitæ.

BEATULUS, a, um, *beatino*, diminut. a *Beatus*. *Pers. sat.* 3. *v.* 103. tandemque beatulus alto Compositus lecto, crassisque lutatus amumis, &c.

BEATUS, a, um, *beato*, *felice*, μακάριος, felix, nullo malo pressus, cui bene est ab omni parte. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 10. Neque ulla alia huic verbo, cum beatum dicimus, subjecta notio est, nisi, secretis malis omnibus, cumulata bonorum complexio. & *cap.* 8. Qui beatus est, non intelligo quid requirat, ut sit beatior. si est enim, quod desit, ne beatus quidem est. *Id. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 33. Opulentissima, & beatissima civitas. *Id. de amic. c.* 7. Illorum beata mors videtur, horum vita laudabilis. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 139. Agricolæ prisci fortes, parvoque beati. *h. e.* contenti, & felices. *Ovid. Metam.* 7. *v.* 707. Beatum tempus. ¶ Quia vero divites omnium felicissimi videntur, quod in divitiis omnia vitæ commoda constare videntur, *beatus* sæpe pro divite ponitur, *ricco*. *Varr. l.* 4. *de L. L. c.* 17. Dives a divo, qui, ut deus, nihil indigere videtur: beatus, qui multa bona possidet. *Nepos in Agesil. c. ult.* Ut eorum ornatus non modo in his regem neminem significaret, sed hominis non beatissimi suspicionem præberet. *Juvenal. sat.* 1. *v.* 39. Vetulæ vesica beatæ. *Horat. l.* 3. *od.* 7. *v.* 3. Thyna merce beatus. *Id. l.* 1. *od.* 29. *v.* 1. Gazæ beatæ Arabum. *Propert. l.* 2. *eleg.* 16. *v.* 25. Munera beata. *ricchi doni*. *Horat. l.* 3. *od.* 29. *v.* 11. mitte mirari beatæ Fumum, & opes, strepitumque Romæ. *Ovid. Heroid. ep.* 12. *v.* 24. Regna beata. *Id. l.* 1. *Amor. eleg. ult. v.* 34. auriferi ripa beata Tagi. *Id. l.* 2. *ex Pont. ep.* 8. *v.* 5. Argentum felix, omnique beatius auro. *h. e.* pretiosius. *Martial. l.* 9. *epigr.* 77. Idem beatus lautus exstruit thermas. *h. e.* sumptuosas. ¶ *Beatus locus*, aut res dicitur aliquando, quæ beatos quodammodo facit. *Horat. l.* 1. *ep.* 10. *v.* 14. Novisti ne locum potiorem rure beato? *Martial. l.* 9. *epigr.* 12. Beatum nectar. *Catull. carm.* 67. *ad Manl. v.* 14. Ne amplius a misero dona beata petas. *h. e.* carmina consolatoria, quibus a tristitia animum tuum liberes. ¶ Videtur etiam significare nobilem in illo *Horat. l.* 2. *od.* 4. *v.* 13. Nescias, an te generum beati Phyllidis flavæ decorent parentes. ¶ Translate ponitur pro affluenti, abundanti. *Quintil. l.* 10. *c.* 1. Immortalis ingenii beatissima ubertas. *Id. ibid.* Beatissima rerum, verborumque copia. *Id. l.* 11. *c.* 3. Ornata est pronuntiatio, cui suffragatur vox facilis, magna, beata, flexibilis, firma, dulcis, durabilis, clara, pura. *h. e.* abundans, *voce piena*. ¶ Aliquando *beati* dicuntur mortui, ut Græce μακαρῖται; idque ἐπ' εὐφημισμῷ ad evitandum mali ominis vocabulum. *Ammian. l.* 25. *c.* 3. (*al.* 11.) Anatolium quæsivit Officiorum Magistrum: quem cum beatum fuisse Sallustius respondisset Præfectus, intellexit occisum. V. *Felix* in fine. Huc quidam trahunt etiam illud *Horatii Epod.* 8. *v.* 11. Esto beata: funus atque imagines Ducant triumphales tuum. ¶ Apud Christianos Scriptores *beatæ memoriæ* vir dicitur, qui pie vita functus est. *Hieronym. ep.* 23. *ad Marcell. de laudib. Asellæ*. & *ep.* 32. *ad Abigaum*.

BEBER, & Bebrinus V. in *Castor*.

BEBRA, æ, f. genus pili, aut hastæ, qua Barbari utuntur, & binas ac ternas in prœliis portant. quod teli genus prorsus hoc tempore ignotum esse, docet *Stevvech. in commentar. ad Veget. de re milit. c.* 20. ubi hæc vox legitur.

BEBRIACENSIS, & Bedriacensis, se, adject. ad Bebriacum pertinens. *Plin. l.* 10. *c.* 49. Bebriacensia bella civilia. *h. e.* inter Vitellium, & Othonem de Imperio Romano decertantes ad Bebriacum oppidum. *Sueton. in Vitell. c.* 10. Bebriacensis victoria. *h. e.* qua Vitellius Othonem devicit. *Tacit. l.* 2. *Hist. c.* 66. Bebriacensis acies.

BEBRIACUM, ei, n. oppidum inter Veronam, & Cremonam, ubi Otho a Vitellio victus est. V. *Sueton. in Oth. c. 9.* Hinc *Juvenal. sat. 2. v. 106.* Bebriaci in campo spolium affectare Palati. ¶ Alii scribunt *Bedriacum*, & *Plutarch.* Græce habet Βητριακόν.

BEBRUS, i, m. *bévero*, idem qui fiber. Hæc vox nullum habet alium Auctorem Latinum præter *Vet. Scholiast. Juvenal. ad Sat. 12. v. 34.*

BEBRYCES, ycum, Βέβρυκες, populi Asiæ in Bithynia, quæ ideo *Bebrycia* dicta est, ut *Solin. c. 42.* (*al.* 54.) & *Serv. ad 5. Æn. v. 373.* docent. Nomen habuisse dicuntur a Bebryce una ex filiis Danai, quæ & ipsa secundum quosdam, una cum Hypermnestra marito suo pepercerit, & in hæc usque loca ex Græcia profugerit. *Valer. Flacc. l. 4. v. 315.* Bebrycas extemplo spargit fuga. Adde *Plin. l. 5. c. 30.* ¶ Alii fuerunt in Gallia Narbonensi, ita denominati vel a Bebrycibus Asiaticis, a quibus originem duxeriot; vel a Bebryce Rege, qui in ea parte Galliæ Narbonensis, quæ Pyrenæos montes tangit, regnavit: cujus filia Pyrene cum Hercule concubuit. Vide *Sil. l. 3. v. 420. & sequent.* ¶ De quantitate pænultimæ V. in *Bebryx*.

BEBRYCIA, æ, f. provincia Asiæ minoris postea Bithynia appellata. *Valer. Flacc. l. 5. v. 502.* Nec tamen aut Phrygios reges, aut arva furentis Bebryciæ spernendus adi. V. vocem præced.

BEBRYCIUS, a, um, ad Bebryciam regionem Asiæ, vel ad Bebryces populos pertinens. *Virg. 5. Æn. v. 373.* Bebrycia veniens Amyci de gente ferebat. *Valer. Flacc. l. 4. v. 99.* Proxima Bebrycii panduntur litora regni: Rex Amycus, &c. *Id. ibid. v. 220.* Bebrycium fretum. *Stat. l. 4. silv. 5. v. 28.* Bebrycia arena. *h. e.* locus ubi Pollux cum Amyco cæstibus pugnavit, eumque occidit. In illo autem *Tertull.* (*seu quicunque alius auctor est*) *in carm. de Sodoma cap. 2.* cæsusque cruorem Fundere Bebrycium: notatur ejusdem Amyci sævus mos, qui cum cæstu valeret maxime, hospites quoscunque ad certandum cogebat, & victos occidebat: atque ob id in quodam nemore insidias posuerat, quibus ignaros advenas caperet. Hinc *Stat. l. 3. Theb. v. 352.* servatoremque cruentum Bebrycii nemoris. ¶ Est etiam *Bebrycius* pertinens ad Bebrycem Regem, qui in ea parte Galliæ Narbonensis regnavit, ubi Pyrenæis montibus jungitur, ubi etiam *Bebryces* populi. *Sil. l. 3. v. 443.* Bebryciæ Pœnus fines transcenderat aulæ. Adde *lib. 15. v. 497.* ¶ *Bebrycia virgo* est Pyrene Bebrycis Regis filia, quæ Pyrenæis montibus nomen dedit, ab Hercule ibi sepulta. *Sil. lib. 3. v. 420.* Nomen Bebrycia duxere a virgine colles.

BEBRYX, ycis, qui est ex Bebrycia, seu Bithynia, Asiæ provincia. *Valer. Flacc. l. 4. v. 315.* ¶ *Bebryx* etiam dicitur Amycus, qui in Bebrycia regnavit, & a Polluce occisus fuit certamine singulari cæstibus inito. *Id. ibid. v. 261. & 290.* ¶ Item Rex Galliæ Narbonensis, qua Pyrenæis montibus jungitur. V. *Bebryces*. *Sil. l. 3. v. 423.* Possessus Baccho, sæva Bebrycis in aula. *Bebrycis* hoc loco pænultimam habet longam, cum apud *Valer. Flacc. l. 2. v. 649. & l. 4. v. 315.* & apud *Stat. l. 1. Achill. v. 190.* corripiatur. Ex quo intelligimus ancipitis esse quantitatis: tutius tamen corripi.

BECCO, Gallica vox, rostrum galli gallinacei significans: quo cognomine appellatus fuit Antonius Primus Tolosæ natus, qui Vitellium oppressit. *Sueton. in Vitell. in fi.*

BECHION, ii, n. βήχιον, herba eadem quæ *tussilago*: a βὴξ, βηχός, tussis, quia tussim sedat. *Plin. l. 26. c. 6.*

BEDELLA, æ, f. videtur idem esse ac bdellium. *Marcell. Empir. in carm. post cap. ult. sub fin.* Balsama, peucedanum, spicam, crocum, atque bedellam.

BEDRIACUM, V. Bebriacum.

BEE, vox ovium balantium. *Varr. l. 2. R. R. c. 1.* V. Balo.

BEELPHEGOR, indeclinab. Βεελφεγώρ, בַּעַל פְּעוֹר, Bahal phegor, hoc est Idolum nomine *Bahal*, quod in monte Phegor colebatur. (*V. Baal.*) Est autem *Phegor* mons in regione Moabitarum, qui huic deo præcipue inservisse dicuntur. Pro *Bahal*, quod est in Hebræo, dicitur etiam *Beel*, quod idem est omnino. Deinde duæ voces in unam coaluerunt, factumque Beelphegor. *Tertull. advers. Gnost. c. 3.* Adorant deos gentis, & Beelphegor initiantur.

BEELZEBUB, indeclinab. & Beelzebul, ulis, m. Βεελζεβούβ, & Βεελζεβούλ, deus ab Accaronitis cultus, ut abigeret muscas, a quibus vexabantur. Nam בַּעַל dominum significat, & זְבוּב muscam. Dictus est etiam בַּעַל זְבוּל quod significat dominum habitaculi. Sed quia זְבוּל non solum habitaculum valet, sed aliquando etiam stercus, idcirco *Beelzebul*, quasi *deus stercoreus* sæpe per contemptum vocatus est ab iis, qui Accaronitas, eorumque numina irridebant. ¶ In Sacris Litteris significat principem dæmoniorum, ut *Lucæ 11. n. 15.* habetur. *Tertull.* secundam appellationem non semel usurpavit *l. 4. advers. Marcion. c. 26.* Sic *Prudent. Peristeph. 2. de S. Vincent. v. 267.* Sed Beelzebulis callida Commenta Christus destruit.

BELA, oves, antiquo nomine. *Varr. l. 2. R. R. c. 1.* Græci appellarunt μῆλα. Nec multo secus nostri ab eadem voce, sed ab alia littera, *bela* vocarunt. non enim *me*, sed *bee* sonare videtur. Hæc *Varro*: Sed alii aliter legunt.

BELATUCADRUS, i, veterum Britannorum deus: crediturque esse idem qui *Belenus*, de quo V. infra suo loco. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 87. n. 1. & 2.*

BELBUS, i, m. idem atque hyæna. *Capitolin. in Gordian. c. 33.* Fuerunt sub Gordiano Romæ elephanti XXX. & II. alces X. tigres X. leones LX. leopardi XXX. belbi, idest hyænæ, X. Al. leg. *belbi*, *item hyænæ*, X. qua ratione essent belbi hyænis dissimiles. *Salmas.* primam lectionem tuetur, docetque *belbos* dictos esse pro *beluos* (facile enim *u* in *b* mutatur) *beluos* autem pro *beluas*, eo modo quo *luscinius* & *luscinia* dicitur, *simius* & *simia* &c. Porro *beluas* pro hyænis usurpasse videtur *Arnob. l. 7. pag. 223.* Cur non & canes, ursos, & vulpes, camelos, & beluas, & leones? ubi alii leg. *benuas* eodem sensu: alii *belbas*: ut sit *belba*, *æ*, *f.*

BELENA pro *Helena* dictum est ab antiquissimis, teste *Priscian. lib. 1. pag. 547. Putsch.* qui id confirmat etiam auctoritate *Quintil. l. 1. c. 4.* (*al. c. 5.*) ubi tamen alii aliter legunt.

BELENUS, & Belinus, i, m. Βέλενος, & Βέλινος, deus peculiaris Norici provinciæ, ut est apud *Tertull. in Apolog. c. 24.* item Aquilejensium. *Vet. Inscript.* Aquilejæ reperta apud *Gruter. pag. 36. n. 12.* Apollini Beleno C. Aquilejens. Felix. & *n. 14.* Belino Sex. Cæsernius Faustus, &c. & *n. 15.* Beleno Aug. Sacr. L. Cornelius L. Fil. Vel. Secundinus Aquil. Evoc. Aug. &c. Ex his colligimus, Belenum eundem fuisse atque Apollinem: quod confirmatur etiam ex *Capitolino in Maximin. c. 22.* Etiam deum Belenum per haruspices spopondisse, Maximinum esse vincendum. Unde etiam postea Maximini milites jactasse dicuntur, Apollinem contra se pugnasse. ¶ Galli quoque Apollinem suum *Belenum* appellarunt, ut indicat *Auson. in Professorib. n. 4. & 10.* ¶ Hanc vocem ductam esse putant aliqui a βέλος, sagitta, quia Apollo sagittis potens passim a Poetis laudatur. *Philipp. a Turre in Dissertat. de Beleno* conatur probare ducendam esse ab Heleno Trojano, qui Trojanis ea loca, ubi Aquileja est, monstraverit, & ut in iis considerent, persuaserit: illi autem ut pro beneficio gratiam referrent, eum tanquam numen coluerint. V. ¶ In alia Aquilejensi *Inscript.* apud *Gruter. pag. 37. n. 3.* legitur: Fonti Beleno C. Aquilejensis Diadumenus B. V. S. &c. ubi significatur Fons Beleni nomine cultus. Nam & fontibus divinitatem tribuit superstitiosa antiquitas.

BELGÆ, arum, m. populi Galliæ Belgicæ, quos olim omnium Gallorum fortissimos fuisse, docet *Cæs. l. 1. B. Gall. c. 1.* propterea quod a cultu, & humanitate Provinciæ longissime aberant, minimeque ad eos mercatores commeabant, qui ea, quæ ad effeminandos animos pertinent, importarent. *Id. ibid. l. 2. c. 4.* tradit, plerosque eorum ortos esse a Germanis, Rhenumque antiquitus transductos, propter loci fertilitatem, ibi consedisse, Gallosque, qui ea loca incolebant, expulisse. ¶ In singulari numero *Lucan. l. 1. v. 426.* Et docilis rector rostrati Belga covini. *Claudian. l. 1. in I. Consul. Stilich. v. 226.* Pascat Belga pecus.

BELGICUS, a, um, ad Belgas pertinens. *Virg. 3. Georg. v. 204.* Belgica vel molli melius feret esseda collo. *Sil. l. 10. v. 80.* Ut canis occultos agitat cum Belgicus apros. *Propert. l. 2. eleg. 14. v. 30.* Turpis Romano Belgicus ore color. *Plin. l. 16. c. 36.* Belgici calami. ¶ *Gallia Belgica*, quæ & *Belgica* absolute, est ea Galliæ pars, quam incolunt Belgæ, nimirum tota illa regio, quæ Matrona, Sequana, Rheno, & Oceano includitur. V. Geographos. *Plin. l. 7. c. 16. in fi.* Belgicæ Galliæ rationes procurans. *Id. l. 15. c. 2. de cerasis*. Principatus duracinis, quæ Pliniana Campania appellat: in Belgica vero Lusitanis. *Tacit. l. 1. Hist. c. 58.* Pompejus Propinquus procurator Belgicæ.

BELGIUM, ii, n. nunc ponitur pro tota Belgica. Sed Latinis est ejus pars tantummodo, qua comprehenduntur Bellovaci, Atrebates, & Ambiani. *Cæs. l. 5. B. Gall. c. 24.* Tres legiones in Belgio collocavit. Adde *Hirt. de B. Gall. l. 8. c. 46. & 47.*

BELIAL, indeclinab. & Belia, æ, m. nequam, & malignus spiritus. *Isidor. l. 8. Orig. c. 11.* interpretatur *sine jugo*. Hebraice est בְּלִיַּעַל (quasi בְּלִי עוֹל, hoc est sine jugo) & exponitur nequitia. *Tertull. de habitu Mulier. c. 2.* Quod est commercium damnaturis cum damnandis? opinor, quod Christo, & Beliæ. *Prudent. in Psychom. v. 714.* Præceptor Belia mihi, domus, & plaga mundus. Al. leg. *Præceptor Belial mihi sit, domus est plaga mundi*: qua ratione prima & secunda corriperentur. Sed hoc minus placet. Producuntur enim ab *eod. in Hamartig. v. 522.* Principe Belia, rectoribus horret iniquis. *Al. leg.* Belial.

BELIAS, adis, patronym. femin. Beli neptis, filia Danai. *Senec. in Herc. Oet. v. 959.* nec memor castæ facis, Stricto cruenta Belias ferro stetit. *Al. leg.* Belis in ferro stetit: ut sit *Belis*, *idis*. ¶ Est etiam patronym. a *Belial*, seu *Belia* deductum. *Prudent. in Hamartig. v. 612.* ubi secundam syllabam corripit, cum in *Belial* bis producat. Sed frustra est, qui Prosodiæ leges a *Prudentio* exigit.

BELIDES, æ, m. Βηλίδης, patronym. filius, vel nepos, vel utcunque a Belo ortum trahens. *Ovid. Heroid. ep. 14. v. 73.* Surge age, Belide, de tot modo fratribus unus. *Belide* vocativus est, ὦ Βηλίδη. Intelligit autem Lynceum Ægypti filium, Beli nepotem. *Virg. Æn. 2. v. 81.* si forte tuas pervenit ad aures Belidæ nomen Palamedis. *Servius* hic docet ex *Apollonio* Palamedem septimo gradu a Belo originem ducere. *Stat. 6. Theb. v. 291.* Belidæ fratres. *h. e.* Danaus, & Ægyptus Beli filii. ¶ Pænultima brevi etiam invenitur. *Cinna in Propemptico Pollionis* apud *Charis. l. 1. pag. 99. Putsch.* Jam inde a Belidis, natalique urbis ab anno.

BELIS, idis, f. patronym. Beli filia, vel neptis. *Ovid. l. 1. de art. am. v. 73.* Quaque parare necem miseris patruelibus ausæ Belides, & stricto stat ferus ense pater. *h. e.* quinquaginta Danai filiæ, Beli neptes, quæ maritos suos prima nuptiarum nocte, una excepta, occiderunt. (V. *Danaus*.) Eaque historia picta erat Romæ in porticu Apollinis Palatini ab Augusto constructa. Adde *l. 3. Trist. eleg. 1. v. 61.* ¶ Dicuntur hæ Belides apud inferos ea pœna multari, ut

aquam assidue ingerant in dolium pertusum, quod nunquam implere possint. *Ovid. Metam.* 4. *v.* 462. Assidue repetunt, quas perdant Belides undas. Adde *Metam.* 10. *v.* 43. & *in Ibin*, *v.* 177. & 355.

BELLANS, antis, *guerreggiante*, *combattente*, qui bellum gerit, aut pugnat. *Horat. l.* 3. *od.* 2. *v.* 7. Matrona bellantis tyranni. *Id. in carm. secul. v.* 51. Imperet bellante prior, jacentem Lenis in hostem. *Hist. de B. Afric. c.* 61. Gaudium bellantibus fortuna tribuere non decrevit.

BELLARIA, riorum, n. pl. *pasticci*, *confetture*, *frutte*, *cose dolci*, *e altre simili da pospasto*, τραγήματα, τραγάλια, πέμματα, cupediarum omne genus, poma, nuces, cibi saccharo, aut melle conditi, aliaque hujusmodi irritamenta gulæ: qualia sunt, quæ secundis mensis inferri solent. Videntur autem ita appellari, quia *bella* sunt, hoc est gulæ valde grata, jucundaque stomacho, præsertim si solidioribus cibis satur jam sit. Hinc *bellissimas res* dixit eodem sensu *Terent. Adelph.* 4. 2. 51. ut *Donatus* adnotavit: & *pulcralia* appellavit *Cato* apud *Fest.* in *Pulcralibus*. Eademque ratione Græci ὡραῖα dixerunt cupedias, ut *Scalig. ad Fest.* & *Voss. in Etymol.* docent. Ὡραῖος enim etiam pulcrum significat. *Varr.* apud *Gell. l.* 13. *c.* 11. Bellaria ea maxime sunt mellita, quæ mellita non sunt. πέμμασιν enim cum πέψει societas infida. *Plaut. Trucul.* 2. 5. 27. Fer huc verbenam mihi, tus, & bellaria. *Sueton. in Ner. c.* 25. Incedenti passim victimæ cæsæ, sparso per vias identidem croco, ingestæque aves, ac lemnisci, & bellaria. ¶ Addit *Gell. loc. cit.* etiam vina dulciora hoc nomine significata olim fuisse, dictaque esse *Liberi bellaria*: ejusque rei exempla in antiquioribus Comœdiis inveniri: quod ab eo exscripsit *Macrob. l.* 2. *Saturn. cap.* 8.

BELLARIUM, & Bellaria res aptas bellis appellabant. Ita *Paul.* ex *Fest. Scaliger* autem putat legendum: *Bellarium & Bellaria res bellae appellabant*: & significari cupedias secundæ mensæ. Alii leg. *res aptae epulis appellabant* eodem sensu. V. vocem præced.

BELLATOR, oris, m. *combattitore*, *guerreggiatore*, *bellicoso*, πολεμικὸς, qui bello est aptus, bellicosus, pugnax. *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 24. Quis est, qui aut bellatori, aut imperatori, aut oratori quærat aliquid, neque eos existimet sine rabie quidquam fortiter facere posse? *Virg.* 9. *Æn. v.* 721. Bellatorque animos deus incidit. *h. e.* Mars. *Liv. l.* 7. *c.* 26. *ad fin.* Nec Græci terra, nec Romanus mari bellator erat. *pratico di guerreggiare*. ¶ De brutis, & de rebus aliis ad pugnandum aptis. *Virg. l.* 2. *Georg. v.* 145. & *Ovid.* 2. *Fast. v.* 12. Bellator equus. *Stat.* 12. *Theb. v.* 603. taurus. *Sil. l.* 13. *v.* 376. ensis. *Stat. l.* 8. *Theb. v.* 378. campus. *il campo della battaglia*. V. *Venator*. ¶ Absolute de equo. *Juvenal. sat.* 7. *v.* 126. ipse feroci Bellatore sedens curvatum hastile minatur.

BELLATORIUS, a, um, *bellicoso*, *guerriero*, ad bellandum pertinens. *Plin. l.* 7. *ep.* 9. Sed non ideo semper pugnacem hunc & quasi bellatorium stylum suaserim. *Ammian. l.* 23. *c.* 5. (*al.* 13.) Bellatoria jumenta.

BELLATRIX, icis, f. *combattitrice*, *bellicosa*, *guerriera*, bello, & pugnæ apta, bellicosa, pugnax. *Cic. Tuscul.* 4. *c.* 24. Bellatrix iracundia. *Virg.* 1. *Æn. v.* 497. Penthesilea bellatrix. *Ovid.* 1. *Trist. eleg.* 5. *v.* 76. diva. *h. e.* Pallas. *Id. ibid. l.* 2. *v.* 321. Roma. *Stat.* 6. *Theb. v.* 262. cohors. *Sil. l.* 9. *v.* 576. belua. *h. e.* elephas. *Stat. l.* 7. *Theb. v.* 57. Bellatricesque carinæ. *navi da guerra*. Et *Valer. Flacc. l.* 7. *v.* 612. Bellatrix gleba. *h. e.* quæ armatos viros emittit. V. Venator.

BELLATULUS, a, um, adject. diminut. idem ac bellulus: & adhibetur in blandiciis. *Plaut. Cas.* 4. 4. *in f.* Bella bellatula. *bella*, *galantina*. Sunt qui aliter legi mallent. In *vet. lap.* apud *Gruter. pag.* 350. *n.* 4. *Bellatula* est nomen propr. mulieris: & *pag.* 943. *n.* 3. cognomen.

BELLAX, ācis, adject. *bellicoso*, bellicosus, πολεμιστής. *Lucan. l.* 4. *v.* 466. Illic bellaci confisus gente Curetum.

BELLE, adverb. bene, apte, commode, scite, eleganter, καλῶς, ἐμμελῶς, κομψῶς: diminutive dictum a *bene*, ut docet *Festus* in *Bellule*. Differt aliquo modo a *bene*, quia *belle* commodum, venustatem, & convenientiam significat; *bene* omnimodam perfectionem in genere quolibet. *Plaut. Trucul.* 2. 2. 35. Quia istas buccas tam belle purpurissatas habes. *tanto vagamente*, *pulitamente*. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 1. Aquam belle sane fluentem vidi. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 1. *in f.* Hermathena belle posita. *con vaghezza*. *Id. Attic. l.* 16. *ep.* 3. Prædiola belle ædificata. *Id. Fam.* 16. *ep.* 9. Inde Corcyram bellissime navigavimus. *comodissimamente*. *Id. Attic. l.* 7. *ep.* 2. Ita belle nobis flavit lenissimus ventus. *tanto favorevole*. *Id. Fam.* 14. *ep.* 14. Modo ut hæc vobis loca tenere liceat, bellissime vel mecum, vel in nostris prædiis esse poteritis. *con tutto l' agio*. *Id. Attic. l.* 4. *ep.* 16. dices tu: ergo hæc quo modo fers? belle mehercule: & in eo me valde amo. *con disinvoltura, e senza alterarmi*. *Id. Attic. l.* 5. *ep.* 10. Persuasum est omnibus, serviendum esse famæ meæ. belle adhuc. *fin qui va bene*. *Id. Attic. l.* 13. *ep.* 33. Horum ego vix attigi pænulam: tamen remanserunt. ceciditque belle. *accadde opportunamente*. *Id. l.* 2. *de Divin. c.* 31. Hæc non tam mirabilia sunt, quam conjecta belle. *ingegnosamente*. *Id. Attic. l.* 6. *ep.* 1. *a med.* Epistola belle scripta. *Id. ibid. sub fin.* Hæc te volui παρασημῆναι. sumus enim ambo belle curiosi. *curiosetti*: scite diligentes in aliorum negotiis perscrutandis. & *l.* 12. *ep.* 37. Attica belle se habet. *sta bene*. *Id. Fam.* 9. *ep.* 9. Terentia minus belle habuit. *Seren. Sammon. compos.* 136. Purgat belle chamælea. *senza incommodo*. *Id. compos.* 150. Calcifraga ad calculosos belle facit. *h. e.* prodest. *P. Syrus* apud *Gell. l.* 17. *c.* 14. Pars beneficii est, quod petitur si belle neges. *con garbo e grazia*. *Quintil. l.* 6. *c.* 3. Uti belle aliqua re. *a tempo, a proposito*. *Id. ibid.* Verba, quæ belle respondent. ¶ *Belle tractare*, & *belle tangere* aliquem apud *Plaut. Cas.* 4. 4. 25. & *Rud.* 2. 4. 12. est molliter, placide, & blandiendo contrectare, & tangere, *soavemente toccare*, *palpare*. ¶ *Belle ire* est pedetentim, placideque ingredi, molli quadam gravitate incedere, *camminare bel bello*. *Plaut. Asin.* 3. 3. 86. I sane bella belle. *Id. Curcul.* 4. 2. 35. Sequere istum bella belle. ¶ *Belle facere aliquid* interdum non tam significat bene facere, quam venuste, scite, eleganter, & ad speciem jucunde. *Martial. l.* 2. *epigr.* 7. Causas agis, Attale, belle. Et Componis belle mimos, epigrammata belle. Sic Belle cantare, belle saltare, *ibid.* V. integrum epigramma. Huc pertinet illud ejusd. *l.* 10. *epigr.* 46. Omnia vis belle, Matho, dicere: dic aliquando Et bene: dic neutrum: dic aliquando male. Apud *Cicer.* quoque *pro Quint. c.* 30. *belle dicere* hoc sensu legitur. ¶ *Belle* nonnunquam idem est ac facete, salse, & simul apposite. *Martial. l.* 5. *epigr.* 78. Narratur belle quidam dixisse, Marulle, Qui te ferre oleum dixit in auriculam. *Senec. in præfat. lib.* 3. *Excerpt. controvers.* Declamat tam male, ut videar belle optasse, cum dixi: nunquam surgas. *Et paulo post*. Id quod bellissime Censorinus ajebat, &c. ¶ Est etiam vox plaudentium recitantibus. *Pers. sat.* 1. *v.* 48. Sed recti finemque, extremumque esse recuso Euge tuum, & belle. nam belle hoc excute totum, &c. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 26. Bene & præclare, quamvis nobis sæpe dicatur: belle, & festive, nimium sæpe nolo. *bene & præclare* refertur ad orationem gravem & perfectam; *belle & festive* ad dulcem & floridam.

BELLEROPHON, ontis, Βελλεροφῶν, & Bellerophontes, æ, m. Βελλεροφόντης, filius Neptuni, & Eurynomes Nisi filiæ, ut est apud *Hygin. fab.* 157. vel ut alii volunt, filius Glauci, nepos Sisyphi, pronepos Æoli. Primum Hipponous dictus est, deinde Bellerophontes, a Bellero quodam Corinthio, quem occidit. Fuit Rex Ephyræ, sed Regno spoliatus a Prœto Argivorum Rege, apud illum ejus jussu aulicam vitam vixit. Corporis pulcritudine excelluit, ornatus simul præclarissimis maximisque virtutibus. Cum ab Anthia, seu Stenobœa uxore Prœti interpellatus esset, veritus hospitalis Jovis iram, lascivam feminam repulit. Quare exardens repulsa mulier, apud virum, innocentem hospitem accusavit, qui hospitii jure motus illum domi interficere non sustinuit, sed datis codicillis ad Ariobatem, seu Jobatem socerum in Lyciam misit. Lectis ergo codicillis Jobates in ultionem criminis ad Solymos domandos Bellerophontem misit, ut sub prætextu memorabilis pugnæ interiret. Verum cum & Solymos facile vicisset, & aliis plerisque periculis objectus semper victor rediisset, postremo ad interimendam Chimæram missus est: quem etiam laborem, nactus Neptuni beneficio Pegasum equum, summa cum laude superavit. Jobates virtutem juvenis admiratus, alteram illi ex filiis, Achimenen appellatam, cum Regni parte uxorem dedit: ex qua Isandrum, Hippolochum, & Laodamiam suscepit. Hæc cum audisset Stenobœa sibi ipsa mortem conscivit. Bellerophontes felici rerum successu elatus, cum in cælum evolare cum Pegaso conaretur, immisso a Jove œstro, equo excussus est, deciditque in eum campum, qui Alejus appellatus est. *Hygin. fab.* 57. & *Poet. Astronom. l.* 2. *c.* 18. item *Serv. ad Æn.* 5. *v.* 118. ¶ In recto casu *Bellerophontes* legitur apud *Auson. ep.* 25. *in f.* & apud *Serv.* tum *loc. cit.* tum ad *Æn.* 6. *v.* 288. item apud *Hygin. loc. cit.* At *Bellerophon* habetur apud eund. *Hygin. fab.* 57. & *Fulgent. l.* 3. *Mythol. c.* 1. ubi etiam *Bellerophonta* in accusativo, Græca positione. Sed *Bellerophontem* Latino more dixere *Horat. l.* 4. *od.* 11. *v.* 28. *Manil. l.* 5. *v.* 97. & *Plaut. Bacch.* 4. 7. 11. ¶ Præterea *Horat. Bellerophonti* dixit in dativo, *l.* 3. *od.* 7. *v.* 15. & in ablativo *Bellerophonte*, *ibid. od.* 12. *v.* 8. quæ sunt a recto *Bellerophon*. ¶ Apud *Plaut. loc. cit. Bellerophontem jam tuus me fecit filius*, proverbii modo dicitur, ex eo ducti, quod Bellerophon nescius litteras ad eum attulit, a quo occidendus erat. Simile est illud *litteras Uriæ ferre*, quod e Sacris Litteris ductum est, *lib.* 2. *Reg. cap.* 11.

BELLEROPHONTEUS, a, um, Βελλεροφόντειος, ad Bellerophontem pertinens. *Propert. l.* 3. *eleg.* 2. *v.* 2. Bellerophontei qua fluit humor equi. V. Pegasus. *Rutil. l.* 1. *Itiner. v.* 449. Sic nimiæ bilis morbum assignavit Homerus Bellerophonteis sollicitudinibus.

BELLICOSUS, a, um, *bellicoso*, *guerriero*, *valoroso*, πολεμικὸς, ad bella gerenda aptus, bellica virtute valens. *Cic. de provinc. Consul. c.* 13. Gentes barbaræ, & bellicosæ. *Liv. l.* 37. *c.* 8. Gallogræci bellicosiores ea tempestate erant. *Nepos in Hamilc. c. ult.* & *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 1. Bellicosissima gens. *Liv. l.* 9. *c.* 6. *in f.* Cepisse eos non Romam, sicut ante Gallos, sed quod multo bellicosius fuerit, Romanam virtutem, ferociamque. *h. e.* quod magis bellicam virtutem ostenderit. *Id. l.* 10. *c.* 9. Bellicosus annus. *pieno di guerre*.

BELLICRĔPAM SALTATIONEM (ἐνόπλιον ὄρχησιν) dicebant quando cum armis saltabant: quod a Romulo institutum est, ne simile pateretur, quod fecerat ipse, cum a ludis Sabinorum virgines rapuit. *Festus*.

BELLĬCUS, a, um, *militare*, *di guerra*, *bellico*, πολεμικὸς, πολέμιος, ad bellum pertinens. *Cic. l.* 2. *de Divin. c.* 36. Rem bellicam administrare. *Id. l.* 2. *de legib. c.* 18. Insignia bellica. *Propert. l.* 1. *eleg.* 15. *v.* 43. Bellica navis. *nave da guerra*. *Id. l.* 4. *eleg.* 4. *v.* 14. Bellicus equus. *Cic.* 2. *de legib. c.* 24. Bellica mors. *h. e.* in bello obita. *Id. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 64. Bellica disciplina. *Id.* 1. *Offic. c.* 29. Jus bellicum. *Id. pro Mur. c.* 10. Bellica virtus. *Id. de clar. Orat. c.* 21. Bellica laus. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 52. Bellica gloria. *Flor. l.* 3. *c.* 8. Bellica nomina. *h. e.* bello parta, ut *Africanus*, *Macedonicus*, *Creticus*, &c. *Plin. l.* 16. *c.* 4. Bellicæ coronæ. *h. e.* quæ in bello dantur victoribus. ¶ *Bellica columna* quænam fuerit, V. in *Bellona*. ¶ *Bellicum* absolute dicitur sonus tubæ ad arma vocans. Hinc *bellicum canere* est milites tubæ cantu ad bellum, & prœlia animare. *Liv. l.* 35. *c.* 18. A Macedonia Philippum, ubi primum bellicum cani audisset, arma capturum. *Cic. pro Mur. c.* 14.

Simul

Simul atque aliquis motus novus bellicum canere cœpit. *Justin. l.* 12. *c.* 15. Bellicum canere inter aliquos. ¶ Translate *Cic. in Orat. c.* 12. Thucydides incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. ¶ Est etiam *bellicus* idem ac bellicosus, *bellicoso*. *Vellej. l.* 2. *c.* 38. Bellica civitas. *Ovid.* 2. *Fast. v.* 478. Bellicus deus. *h. e.* Romulus. & *l.* 3. *v.* 1. Bellicus Mars. *Id. ibid. v.* 814. Bellica dea. *h. e.* Pallas.

BELLIFER, a, um, belliger, bellicosus. *Claudian. l.* 1. *in Eutrop. v.* 429. quid belliferam communibus urunt Italiam maculis? &c.

BELLIFICOR, aris, atus sum, idem quod gratificor, belle alicui facio, belle cum aliquo ago. *Cœl. ad Cicer. Fam.* 8. *ep.* 10. Quare tibi suadeo, quicunque est istic status rerum, diligenter & caute perscribas, ne aut bellificatus alicui dicaris, aut aliquid, quod referret scirer, reticuisse. *Velificatus* leg. plerique alii, & rectius.

BELLĬGER, a, um, *guerresco*, *guerriero*, *bellicoso*, qui bellum gerit, bellicus, bellicosus. *Ovid.* 3. *Trist. eleg.* 11. *v.* 13. Belligeræ gentes. *Id.* 3. *Metam. v.* 534. Belliger ensis. *Id.* 2. *de ar. am. v.* 672. Belligeræ manus. *Martial. l.* 5. *epigr.* 25. Hasta belligera. *Stat.* 12. *Theb. v.* 717. Belligeræ acies. *Sil. l.* 3. *v.* 124. viris ignobile lethum Belligeris in pace mori. & *vers.* 162. Belligera mens. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 617. Belligeri labores. *Sil. l.* 8. *v.* 261. Ars belligera. *Id. l.* 11. *v.* 567. Fera belligera. *h. e.* elephas, qui & armatos gerit, & in acie pugnat.

BELLIGERĀTOR, oris, m. *combattitore*, *guerreggiatore*, πολεμιστὴς, bellator, bellicosus. *Avien. in Perieg. v.* 55. Belligeratores nutrit tellus Arimaspas. *Venant. l.* 3. *de vita Martini*, *v.* 370. Belligeratori valeat ne femina jungi.

BELLIGĔRO, as, avi, atum, n. 1. *guerreggiare*, *far guerra*, πολεμέω, πολεμίζω, bellum gero, bello, pugno. *Cic. pro Font. c.* 12. Excitandus nobis erit ab inferis C. Marius, qui Indutiomaro isti par in belligerando esse possit. *Tacit.* 4. *Ann. c.* 46. Belligerare adversum accolas. ¶ Translate *Cic. post redit. ad Quir. c.* 8. Belligerare cum fortuna. *Plaut. Trucul.* 1. 2. 80. Isti, qui cum geniis suis belligerant, parcipromi. ¶ Deponentis forma, *Hygin. fab.* 274. *in fi.* Belus Neptuni filius gladio belligeratus est.

BELLIO, onis, m. flos pratensis, lutei coloris, pastillicantibus quinquagenis quinis barbulis, ut est apud *Plin. l.* 21. *c.* 8.

BELLIPŎTENS, entis, *possente in guerra*, in bello potens, ἀπτολέμιος. *Virg.* 11. *Æn. v.* 8. tibi, magne, tropæum Bellipotens. *h. e.* Mars. *Stat.* 2. *Theb. v.* 715. Diva bellipotens. *h. e.* Pallas. *Enn.* apud *Cicer. l.* 2. *de Divin. c.* 56. stolidum genus Æacidarum Bellipotentes sunt magi', quam sapientipotentes. Adde *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 529.

BELLIS, idis, f. *margheritina*, herba in pratis nascens, flore albo, aliquatenus rubente. *Plin. l.* 26. *c.* 5.

BELLISŎNUS, a, um, bella sonans. *Paulin. Nolan. in Natal. S. Felicis*, 8. *carm.* 23. *sub fin.* Sic modo bellisono venientes flumine pugnas De nostris averte locis.

BELLITUDĬNEM, sicut magnitudinem *Verrius* dixit. *Festus*.

BELLO, as, avi, atum, n. 1. *guerreggiare*, *far guerra*, πολεμέω, πολεμίζω, bellum gero, belligero. *Cic. pro leg. Manil. c.* 12. Longe a domo bellare. *Id. Verr.* 6. *c.* 33. Cum illa civitas cum Pœnis suo nomine, ac sua sponte bellaret. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 60. Bellare de aliqua re. *Curt. l.* 9. *c.* 4. inter se. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 373. contra aliquem. *Nepos in Themist. c.* 9. adversus aliquem. *Id. in Conon. c.* 2. Cum Agesilaum bellatum misissent in Asiam. *Id. in Annib. c.* 1. Bellare animo cum aliquo. *Liv. l.* 8. *c.* 39. *in fi.* Hoc bellum a Consulibus bellatum est. *Est qui legit* debellatum. *Tacit.* 1. *Hist. c.* 1. Postquam bellatum est apud Actium. *Plin. l.* 5. *c.* 1. Romana arma primum, Claudio principe, in Mauritania bellavere. ¶ Significat etiam pugnare, *combattere*, apud Poetas. *Stat.* 6. *Theb. v.* 829. Bellare cæstu. *Sil. l.* 3. *v.* 235. ense. *Id. l.* 8. *v.* 498. manu. ¶ Cum dativo Poetice. *Stat.* 8. *Theb. v.* 505. citius me fulmina contra (Infandum) ruere, & magno bellare parenti Aspiciat. *Sil. l.* 9. *v.* 503. & bellare maniplis Jussa lætatur rabie. Adde *l.* 16. *v.* 565. ¶ Deponentis forma. *Virg.* 11. *Æn. v.* 660. & pictis bellantur Amazones armis.

BELLONA, æ, f. *Bellona*, Ἐνυώ, Dea præses armorum, & belli (*Duellona* olim dicta, ut *duellum* pro *bellum*. *Varr. l.* 6. *de L. L. c.* 3. *a med.*) dissidiis gaudens, cædibus, & sanguine. Alii dicunt, esse sororem Martis, alii nutricem, alii aurigam: quidam ejus filiam, quidam uxorem faciunt. Nonnulli putant, esse ipsam Palladem, quæ belli inventrix habetur. *Lactant. l.* 1. *c.* 21. tradit, Bellonam Romanis eandem esse ac Virtutem. *Plaut.* tamen distinguit *Amph. prol. v.* 42. ¶ *Tartaream* dicit *Sil. l.* 5. *v.* 222. quia ex Tartaro prodire creditur: unde omnia mala in genus humanum. V. *Petron. in Satyr. c.* 124. *Senec. in Herc. Oet. v.* 1311. & *Claudian. l.* 2. *in Eutrop. v.* 145. ¶ Romæ templum habuit in nona regione non procul a Circo Maximo ante portam Carmentalem, ab Appio Claudio Cœco exstructum: quod ante posita erat columella, quæ *bellica* dicebatur, super quam hastam jaciebant bellum indicturi, ut *Fest.* in *Bellona*, & *Ovid. l.* 6. *Fast. v.* 201. *& seq.* tradunt. Cujus rei ratio est, quia cum olim Romani bellum indicebant finitimis populis, Fecialem mittere solebant, qui in eorum fines hastam jaceret, eaque cæremonia bellum indiceret. Prolato deinde imperio, cum trans mare quoque bellum aliquando inferendum esset, nec inveniretur locus, ubi is hastæ jaciendæ ritus fieret, columnam ad id ante Bellonæ ædem consecrarunt. ¶ In hoc templo dabatur Senatus iis, quos in Urbem admittere nolebant. Nam regio nona tota fuit olim extra Urbem. ¶ Describitur Bellona a Poetis facem & hastam, aut flagellum quatiens, tuba sonans, bellicum canens, ac per acies discurrens ad pugnam conciendam. Ejus sacerdotes proprio cruore ei faciebant. V. *Bellonarii*. *Virg. Æn.* 8. *v.* 700. Sævit medio in certamine Mavors Cælatus ferro, tristesque ex Æthere diræ, Et scissa gaudens vadit discordia palla, Quam cum sanguineo sequitur Bellona flagello. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 223. gaudens Bellona cruentis.

BELLONARĬA, æ, f. dicta est herba solanum, sive solata, quia ea utebantur olim in bello ad tingendas cuspides: vel potius quia eam adhibebant Bellonarii, putantes ejus auxilio facilius se vaticinaturos. *Apulej. de herb. cap.* 74.

BELLONARĬI, orum, sacerdotes Bellonæ. Hi statis temporibus (præsertim IX. cal. April. qui dicebatur *dies sanguinis*, teste *Trebell. Poll. in Claud. c.* 6.) sacra ei faciebant, œstroque perciti, quem ab ipsa Dea sibi immitti credebant, cultris humeros, & brachia sua secabant, proprio cruore se, aliosque aspergentes: quo tempore futura etiam vaticinabantur. Cujus rei meminere *Juvenal. sat.* 4. *v.* 123. *Lucan. l.* 1. *v.* 565. *Tertull. in Apolog. c.* 9. *Lactant. l.* 1. *c.* 21. & alii. Apud *Lamprid. in Commod. c.* 9. legitur, Commodum ex studio crudelitatis præcepisse, ut Bellonæ servientes vere exsecarent brachia. Ex quo intelligimus, plerunque ficta, & simulata fuisse tantum vulnera Bellonariorum. ¶ Ipsa vox *Bellonarii* legitur apud *Acronem Vet. Horat. Scholiast. ad sat.* 3. *l.* 2. *v.* 223. ut est in ejus *edit. Basil.* apud *Valentin. Curion.* 1527. 8. *pag.* 685.

BELLONE, es, quæ legitur apud *Hygin. fab.* 274. & prima acum invenisse dicitur, videtur esse eadem, quæ *Bellona*. Sed fortasse legendum est *Belŏne*, a Græco βελόνη, quod acum significat. Unde & piscis quidam, qui *acus* Latine dicitur, Græce *belone* appellatur, ut est apud *Plin. l.* 9. *c.* 51. V. Acus.

BELLOR, aris, V. in *Bello*, *as*.

BELLŌSUS, a, um, *bellicoso*, idem quod bellicosus. *Cæcil.* apud *Non. c.* 2. *n.* 96. Tantum bellum suscitare conari adversarios contra bellosum genus.

BELLOVĂCI, orum, m. populi Galliæ Belgicæ, quorum præcipua urbs *Bellovacum*. Fuere inter Parisios, Velocasses, Belgium, & Suessones. *Plin. l.* 4. *c.* 17. *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 4. V. Geographos.

BELLŬA, & Belua, æ, f. *bestia*, *belva*, θήρ, θηρίον, proprie dicitur de fera immani & formidabili, ut sunt leones, elephanti, tigres, apri, item pisces majores, ut balænæ, delphīni, phocæ, & hujusmodi. Hinc distinguitur a *fera*, & *bestia*, quæ ampliorem significationem habent, & dicuntur etiam de minoribus brutis animalibus. *Sueton. in Aug. c.* 72. *in fi.* Immanium belluarum, ferarumque membra prægrandia. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 35. Elephanto belluarum nulla prudentior. *Id. l.* 4. *Acad. c.* 34. Fera & immanis bellua. *Id. l.* 1. *de Divin. c.* 25. vasta & immanis. *Horat. l.* 1. *od.* 12. *v.* 23. sæva. *Senec. in Hippol. v.* 1047. Squamosa. ¶ Frequenter usurpatur de elephantis, ut apud *Flor. l.* 1. *c.* 18. *Arnob. l.* 7. *pag.* 223. & apud *Curt.* multis in locis. Sic Gætula bellua *Juvenal. sat.* 10. *v.* 158. Inda *Ovid.* 4. *Trist. el.* 6. *v.* 7. Adde *Terent. Eun.* 3. 1. 25. & *Cicer. l.* 7. *Fam. ep.* 1. *a med.* ¶ Sæpissime tamen ponitur pro quocunque animali bruto. *Plaut. Aulul.* 3. 6. 26. Quo quidem agno sat scio magis curiosam nusquam esse ullam belluam. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 39. In mari quot genera, quamque dispaꝛia partim submersarum, partim fluitantium, & innantium belluarum, partim ad saxa nativis testis inhærentium. ¶ Crebro adhibetur in conviciis. *Cic. Verr.* 7. *c.* 42. Sed quid ego hospitii jura in hac tam immani bellua commemoro? *Id. in Pison. c.* 1. Jam ne vides bellua, jam ne sentis, quæ sit hominum querela frontis tuæ? *Liv. l.* 7. *c.* 10. Si tu permittis, volo ego illi belluæ ostendere, me ex ea familia ortum, quæ, &c. *Plaut. Rud.* 2. 6. 59. Impurata bellua. *Terent. Phorm.* 4. 2. 11. Sed quid pertimui autem bellua? *bestia che io sono?* ¶ Translate *Sueton. in Tiber. c.* 24. Principatum recusavit, adhortantes amicos increpans, ut ignaros, quanta bellua esset imperium. *Sallust. in Orat.* 2. *ad Cæs. de Republ. ordin. c.* 54. Avaritia bellua fera, immanis, intoleranda est. ¶ Rectius scribitur duplici *ll*: ita enim frequentius legitur, placetque *Manut.* & *Cellar.* Confirmatur auctoritate *Festi*, qui *bellum* a *belluis* ductum putat. Si unico scribatur, prima corripi potest. *Varr.* apud *Non. c.* 3. *n.* 69. Quid dubitatis, utrum nunc sitis cercopitheci, An colubræ, an beluæ?

BELLUĀLIS, le, *da bestia*, belluinus. *Macrob. l.* 5. *Saturn. c.* 11. Educatio bellualis, & aspera.

BELLUĀTUS, a, um. *Plaut. Pseud.* 1. 2. 14. Alexandrina belluata, conchyliata tapetia. *h. e.* belluarum imaginibus picta. V. *Bellutus*.

BELLUĪNUS, a, um, *bestiale*, *da bestia*, θηριώδης, ad belluas pertinens, belluæ similis. *Gell. l.* 19. *c.* 2. Qui istis belluinis voluptatibus se se dediderunt. *Prudent. Cathemer.* 7. *v.* 114. Belluinæ fauces.

BELLŬLE, adverb. diminutivum a *Belle*. *Apulej. l.* 11. *Metam. sub fin.* Liberali deum providentia jam stipendiis forensibus bellule fotus. *Id. ibid. l.* 10. Bellule suffarcinatus. *Id. in fi. l.* 5. Ætatem portat bellule. *Plautus* quoque hac voce usus est, teste *Festo*.

BELLŬLUS, a, um, *belluccio*, *galantino*, pulchellus: diminutivum a *Bellus*. *Plaut. Mil.* 4. 1. 42. Ædepol hæc quidem bellula est. Adde *Cas.* 4. 4. 22.

BELLUM, li, n. *guerra*, πόλεμος, dissensio populorum, cum arma sibi mutuo inferunt. Olim *duellum* dictum est, ut est apud *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 3. *a med. Cicer. in Orat. c.* 45. & *Quintil l.* 1. *c.* 4. (*al.* 5.) ea nimirum ratione, qua a *duis* factum est *bis*, a *duonum bonum*, a *Duellona Bellona*. Putat *Festus* ductum esse a belluis, quia earum propria est dissensio. Alii tradidere *bellum* dictum esse, quia sit minime bellum. Sed hæc levia sunt. *Cic. Verr.* 5. *c.* 28. Hæ terræ, in quibus bellum acerbum, diuturnumque versatum est. *Id. Attic. l.* 9. *ep.* 10. crudelissimum, & maximum. *Id. l.* 1. *de Divin. c.* 47. triste, ac turbulentum. *Id. l.* 8. *ad Attic. ep.* 14. pestiferum. *Id. pro leg. Manil. c.* 2. grave, & periculosum. *Id. pro Balb. c.* 2. durissimum.

rissimum. Sueton. in Cæs. c. 35. difficillimum. Ovid. in Ibin, in fi. Bella acria. Horat. l. 2. ep. 1. v. 7. aspera. Cic. Fam. 9. ep. 13. Commovere bellum. Id. Attic. l. 9. ep. 13. parare. Id. Attic. l. 10. ep. 4. terra & mari comparare. Planc. ad Cic. Fam. 10. ep. 23. alere. Cic. l. 1. Offic. c. 11. a med. denunciare, & indicere. Id. pro Sext. c. 27. Magna belli contentione superare aliquem. Id. pro leg. Manil. c. 20. in fi. Administrare bellum cum aliquo. h. e. contra aliquem. Sic Id. l. 1. de Divin. c. 46. gerere cum aliquo. eodem sensu. (V. alia huc pertinentia in Gero) Id. in Pison. c. 24. conficere. h. e. finire. Id. Fam. 7. ep. 3. ducere. h. e. in longum trahere. Id. pro Dom. c. 23. & Phil. 2. c. 22. inferre alicui, & contra aliquem. Id. Agrar. 2. c. 28. facere, atque instruere. Id. pro Mil. c. 23. & Catil. 3. c. 9. Cæs. l. 3. B. Gall. in fi. Liv. l. 1. c. 38. & Nepos in Dion. c. 4. Bellum facere alicui. (Hoc sensu bellum agere dixere Id. Nepos in Annib. c. 8. & Cæs. l. 3. B. Gall. c. 28.) Nepos in Datam. c. 8. in fi. Sedare bellum. Id. in Hamilc. c. 1. componere. Id. in Conon. c. 4. Bello persequi aliquem. Id. in Annib. c. 3. subigere gentes. Id. in Chabr. c. 2. devincere insulam. Id. in Datam. c. 1. Vir manu fortis, & bello strenuus. Id. in Epamin. c. 5. Bello exercitatus. ¶ Deferre bellum ad aliquem est belli gerendi facultatem, atque imperium tradere. Sic Dare alicui bellum. Utraque phrasis est Cicer. Phil. 11. c. 8. ¶ Genitivus belli (quemadmodum & militiæ) significat in bello, in guerra: & jungi solet cum domi, cui opponitur. Cic. l. 2. Offic. c. penult. Præterea quibuscunque rebus vel belli, vel domi poterunt, Rempublicam augeant. Sallust. in Jug. c. 45. Paucorum arbitrio belli domique agitabatur. Adde Liv. l. 1. c. 36. & lib. 3. c. 43. Id. tamen l. 9. c. 26. sub fin. Post res tot domi, belloque gestas. ¶ Si vox domi non sequatur, pro belli dicimus in bello. Cic. Fam. 9. ep. 5. Magis illos, qui in bello occiderunt. Adde Fam. 12. ep. 10. & alibi ¶ Ablativus bello sæpe significat tempore belli. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 2. Ut apud Regillum, bello Latinorum, cum Postumius cum Octavio Mamilio prœlio dimicaret. Id. l. 1. de Divin. c. 44. Vejenti bello, cum lacus Albanus præter modum crevisset. ¶ Dicitur aliquando bellum navigare, ascendere, &c. Cic. pro leg. Manil. c. 12. Quam celeriter, Pompejo duce, belli impetus navigavit! Flor. l. 2. c. 2. Regulo duce jam in Africam navigabat bellum. Id. ibid. Serpente latius bello. Id. l. 4. c. 12. Alpes, & nives, quo bellum non posset ascendere. ¶ De iis rebus, quibus bellum geritur. Ovid. 12. Metam. v. 24. Permanet Aoniis Nereus violentus in undis, Bellaque non transfert. Heinf. mavult legi velaque: fatetur tamen, in omnibus libris bella haberi. Huc trahi potest illud Silii l. 7. v. 472. Sed victæ fera bella deæ vexere per æquor, &c. h. e. arma, & milites. Stat. Theb. 9. v. 490. quid faciat bellis obsessus, & undis? h. e. armis, & hostibus. ¶ Differt a prœlio, quod bellum significat totum illud tempus, quo homines sunt in armis, etiam si cessetur a conflictu: prœlium vero est, cum acies utrinque congrediuntur: itaque prœlium belli pars est. Cic. 2. de nat. Deor. c. 28. Nec vero dii bellis, prœliisque caruerunt. Id. in Orat. c. 9. Thucydides & bella narrat, & prœlia. Liv. l. 30. c. 35. extr. Annibal fassus in curia est, non prœlio modo se, sed bello victum. Id. l. 9. c. 18. & Lucil. apud Non. c. 5. n. 61. Quod populus R. etsi nullo bello, multis tamen prœliis victus sit. Adde Virg. 11. Æn. v. 541. ¶ Aliquando bellum pro prœlio ponitur. Varr. l. 6. L. L. c. 3. a med. Rorarii dicti a rore: qui bellum commitebant ante. Justin. l. 2. c. 12. Artemisia inter primos duces bellum acerrime ciebat. Adde l. 18. c. 1. in fin. & l. 24. c. 8. Virg. 2. Æn. v. 439. & Stat. 3. Theb. v. 666. ¶ Et vicissim prœlium pro bello. Liv. l. 31. c. 2. Consultatio de Macedonico bello integra ad Consules, qui in prœlio cum Bojis erant, rejecta est. Petron. in Satyr. c. 89. Decenne prœlium. h. e. bellum Trojanum. Adde Justin. l. 3. c. 6. ¶ Pro oppugnatione Liv. l. 21. c. 8. Itaque acrius de integro obortum est bellum. V. integr. loc. ¶ Translate Cic. pro Sull. c. 9. extr. Suscipere æternum bellum cum improbis. Id. l. 2. de nat. Deor. c. 49. Milvo est quoddam bellum quasi naturale cum corvo. Id. 2. de Orat. c. 37. Philosophiæ bellum indicere. Horat. l. 1. sat. 5. v. 7. ventri. Liv. l. 3. c. 25. falsum testem justo ac pio bello persequebatur.

BELLUOSUS, a, um, belluis abundans. Horat. l. 4. od. 14. v. 47. belluosus qui remotis Obstrepit Oceanus Britannis. Adde Avien. in Ora marit. v. 204.

BELLUS, a, um, atto, confacevole, propria, comodo, καλός, aptus, commodus, appositus, congruens, idoneus: diminutive factum a bonus (ut docet Priscian. l. 3. sub fin.) pro quo benus olim dictum fuisse, & inde bellus, docet Voss. in Etymol. Itaque minus significat, quam bonus. Nam bona dicimus ea, quæ perfectionem habent in quolibet genere: bella autem non item. Alii docent esse ab obsoleto duellus, quod idem significat. Varr. apud Non. c. 4. n. 45. Socius bellum ita geris, ut bella omnia domum auferas. tutto 'l buono, e 'l bello. Petron. in Satyr. c. 25. Bellissima occasio. Cic. Attic. l. 5. ep. 17. Illum pueris locum esse bellissimum duximus. Id. ibid. l. 13. ep. 20. Theatrum quidem sane bellum habuisti. h. e. locum, & occasionem commodam. Id. l. 1. de Orat. c. 60. Subsidium bellissimum existimo esse senectuti otium. Id. Attic. l. 15. ep. 11. Bella est hujus juris quinquennii licentia. mi comoda assai. Id. ibid. l. 10. ep. 14. Hæc potius conquire de Hispaniis, de Massilia: quæ quidem satis bella Servius affert. porta assai buone nuove. Id. 4. Attic. ep. 16. circa med. Recordor enim quam bella paulisper, nobis gubernantibus, civitas fuerit. h. e. quam tranquillus, & jucundus Reipublicæ status. ¶ Epistolam valde bellam vocat Cic. Attic. l. 4. ep. 6. in fi. quæ scite scripta est, & apposite ad impetrandum. bella lettera, e ben messa. ¶ Bellum est, commodum est, utile, jucundum est. Cic. Fam. 9. ep. 2. Mihi jampridem venit in mentem, bellum esse aliquo exire, ut ea, quæ agebantur hic, quæque dicebantur, nec viderem, nec audirem. Id. l. 1. de Orat. c. 58. Etiam sine cognitione juris, quam sit bellum cavere malum, scire possumus. Id. Attic. l. 13. ep. 49. Est bellum aliquem libenter odisse. ¶ Belli cibi dicuntur qui suaves, & delicati sunt. Ex qua notione bellariorum nomen ortum est. Terent. Adelph. 4. 2. 51. Unumquodque, quod erit bellissimum, carpam. Colum. l. 12. c. 19. Vinum bellissimum. ¶ Dicitur nonnunquam de rebus affabre factis. Varr. l. 7. L. L. c. 16. Non solum vasa ad victum habilia, sed etiam figura bella. ¶ Sæpe transfertur ad mores. Hinc bellus homo dicitur, qui lepidus est, facetus, festivus, urbanus, blandus, suavis, garbato, faceto, dolce, piacevole, ἀστεῖος, χαρίεις, εὐτράπελος. Cic. 2. de Fin. c. 31. Hæc non possum dicere, non esse hominis & belli, & humani: sapientis vero nullo modo. Id. Fam. 14. ep. 7. Cicero bellissimus tibi salutem plurimam dicit. Id. Attic. l. 1. ep. 1. Durius accipere hoc, mihi visus est, quam homines belli solent. Plaut. Capt. 5. 2. 3. Fui ego bellus, lepidus; bonus vir nunquam. Id. Merc. 4. 5. 10. Tuus pater bellissimus amicam adduxit intro in ædes. il galantissimo tuo padre. [illegible]: Adde ibid. 4. 1. 22. Jocus est in illo Martial. l. 1. epigr. 10. Bellus homo & magnus vis idem Cotta videri: Sed qui bellus homo est, Cotta, pusillus homo est. bellus enim cum sit diminutivum a bonus, ut dictum est; diminutiva autem de rebus parvis dicantur, non posset idem & bellus, & magnus esse. ¶ Bellus quoque est, qui bene se habet, & sano corpore, ac mente hilari est. Cic. Fam. 16. ep. 18. Fac, bellus revertare. Adde Plaut. Curcul. 1. 1. 20. Hinc belle habere, hoc est valere. V. Belle. ¶ Dicitur de rebus in speciem elegantibus, & ingeniosis. Martial. l. 2. epigr. 7. Historias bellas, carmina bella facis. ¶ Bella fama est bona fama. Horat. l. 1. sat. 4. v. 114. ¶ Refertur aliquando ad pulcritudinem corporis, bello, ὡραῖος: sed hoc sæpius apud Poetas. Varr. apud Non. c. 4. n. 45. Quid enim est, quod homo masculus lubentius videre debeat, quam bellam uxorem? Plaut. Asin. 3. 3. 84. Nimis bella es, atque amabilis. Id. Rud. 2. 5. 6. Accipe aquam, mea tu bella. Martial. l. 2. epigr. 87. Dicis amore tui bellas ardere puellas. Adde l. 1. epigr. 65. & Ovid. l. 1. Amor. eleg. 9. v. 6. ¶ Comparativum bellior perrarum est. Varr. apud Non. c. 2. n. 74. In quo Græci belliores, quam Romani nostri. h. e. meliores, ut ipse Non. exponit.

BELLOTUS, belluæ similis. Festus. Suspicatur Voss. in Etymol. legendum esse belluatus.

BELLUUS, a, um, belluinus, θηριώδης. Legitur tum in Gloss. Isid. tum apud Augustin. de Grammat. cap. de particip. pag. 2012. Putsch.

BELO, as, n. 1. belare, idem quod balo. Varr. l. 2. R. R. c. 1. V. Balo.

BELONE, V. Bellone.

BELUA cum derivatis, V. Bellua.

BELUNUM, i, n. Cividal di Belluno, urbs Venetiæ in Marchia Tarvisina ad Plavim fluvium. Plin. l. 3. c. 19.

BELUS, li, m. Βῆλος, per simplex l, Nembroth filius Chusan, nepos Cham, pronepos Noe, pater Nini, primus Rex Assyriorum, ita nominatus a Sole, qui illorum lingua Bel dicitur. Huic vita functo templum erexere Babylonii, & divinis honoribus illum coluere. Alii illum Saturnum, alii primum Jovem appellant. ¶ Alius item fuit cognomento Priscus, filius Epaphi, nepos primi Jovis, frater Libyes, quæ ex Neptuno Busiridem peperit, pater Danai, Ægypti, seu Ægisthi, & Agenoris, avus Phœnicis, proavus Beli junioris, & Philisthenis, qui Sichæum genuit Didonis maritum. Dominatus est in Ægypto, ubi rerum cælestium scientia inventa templum meruit est Babylone, nomine Jovis Beli. Sunt qui Belum Priscum Jovem secundum existiment. Ab illius nomine quinquaginta Danai filiæ Belides appellatæ sunt. ¶ Est etiam hoc nomine parvus fluvius in Phœnice, qui e palude Cendevia, a radicibus Carmeli profluit, vitri fertiles arenas parvo litori miscens. Plin. l. 5. c. 19. ¶ Est etiam gemma Beli oculus dicta, quam vulgo felis oculum appellant, albicanti colore pupillam cingens nigram, & e medio aureo fulgore lucentem. Id. l. 37. c. 10.

BENACENSIS, se, ad Benacum pertinens. Benacenses, inus, Benaci accolæ. Inscript. apud Gruter. pag. 260. n. 2. &c.

BENACUS, i, m. Lago di Garda, Βήνακος, lacus Venetiæ in finibus Cenomanorum, inter Brixiam, & Veronam, ex quo Mincius fluvius effusus Mantuam defertur. Plin. l. 2. c. 103. Virg. 2. Georg. v. 160. teque Fluctibus & fremitu adsurgens Benace marino.

BENE, bene, καλῶς, εὖ, recte, probe, cum ratione: adverbium ab antiquo, & obsoleto benus, quo pro bonus usos fuisse Veteres, tradunt Etymologi: quemadmodum & bemo pro homo, & Apello pro Apollo dixere. Latissime autem patet ejus vis, & significatio: dicitur enim de omnibus iis rebus, quæ aliquo modo bona sunt. Terent. Andr. 1. 1. 78. O factum bene! Id. Hecyr. 3. 5. 6. Bene factum, te advenisse, Pamphile. Id. Adelph. 5. 8. 25. Bene facere aliquid alicui. fargli qualche bene. Plaut. Asin. in fi. Bene sibi facere. trattarsi bene, godersela. Cic. Attic. l. 12. ep. 24. Bene fecit Silius, qui transegerit. Gell. l. 5. c. 3. Ingenium bene faciendi habere. ingegno da far bene. Cic. Attic. 13. ep. 6. Quod coheredes convenisti, plane bene. Id. ibid. ep. 33. Sane bene narras. Id. Fam. 1. ep. 8. Rem valde bene gerere. Terent. Adelph. 5. 8. 30. Bene, & sapienter dicere. Id. Andr. 2. 2. 36. Bene mones. Id. Adelph. 3. 4. 70. Bene præcipere aliquid. Id. Andr. 1. 1. 145. Bene adsimulare nuptias. Id. Hecyr. 3. 5. 11. & Cic. 5. Tuscul. c. 5. Bene vivere. Plaut. Asin. 1. 3. 23. Bene agere cum aliquo. trattar bene. Id. Mostell. 1. 3. 82. Bene loqui in aliquem. dirgli buone parole. Pseud. 4. 3. 7. Bene velle alicui. voler bene. Cic. de Senect. c. 24. in fi. Viri prudentes, & bene instituti. Et cap. 16. Ager bene cultus. Id. de Fin

rep.

cap. 15. Viator bene vestitus. Cas. ad Cicer. post ep. 16. l. 9. ad Attic. Bene cognitus. Cato R. R. c. 130. Ligna neque fumosa erunt, & ardebunt bene. ¶ Bene dicere alicui, V. in Benedico. ¶ Bene mereri, bene audire, V. in Mereor, Audio. ¶ Bene vendere, aut emere, vendere, o comperare con avvantaggio. Plaut. Curcul. 4. 2. 34. & Pers. 4. 4. 38. ¶ Bene esse alicui est eum bene tractari, bene cum eo agi, pulcre esse. Plaut. Curcul. 4. 2. 31. Quæso, ut hanc cures, bene ut sit isti. che sia trattata bene. Id. Pseud. 4. 7. 36. Qui neque tibi bene esse patere, & illis, quibus est, invides. Id. Men. 3. 2. 20. Minore nusquam bene fui dispendio. in nium luogo sono stato mai tanto bene con minore spesa. Horat. l. 1. ep. 1. v. 88. jurat, bene solis esse maritis. ¶ Bene esse alicui aliqua re est abundare. Horat. l. 2. sat. 2. v. 120. bene erat, non piscibus urbe petitis, Sed pullo, atque hædo. Plaut. Cas. 2. 3. 37. Ubi illi bene sit ligno, aqua calida, cibo, vestimentis. ¶ Bene habere est bene vivere, bene se tractare, trattarsi bene. Plaut. Mil. 3. 1. 129. Huic homini dignum est divitias esse, qui & rem servat, & qui bene habet, suisque amicis vult bene. Id. Aulul. 2. 8. 2. Ut bene haberem filiæ nuptiis. ¶ Item bene nobiscum agitur, res nobis bene procedunt. Cic. Attic. l. 2. ep. 8. Bene habemus: nos, si in his spes est, opinor, aliud agamus. stiam bene, le cose per noi van bene: & est hoc loco ironia. ¶ Bene, aut male habere aliquem, trattarlo bene, o male. Plaut. Men. 5. 2. 50. & 4. 1. 11. ¶ Bene est, bene habet, va bene. Cic. sæpe in principiis epistolar. Si vales, bene est; ego valeo. Id. pro Mur. c. 6. Bene habet: jacta sunt fundamenta defensionis. Liv. l. 8. c. 6. Bene habet: dii pium movete bellum. Juvenal. sat. 10. v. 72. bene habet: nil plus interrogo. Stat. l. 11. Theb. v. 557. bene habet: non irrita vovi. Sic Terent. Phorm. 2. 3. 82. Bene habent tibi principia. h. e. succedunt. Plaut. Pseud. 4. 1. 24. Ornatus hic satis me condecet? Pseud. Optime habet. va benissimo. ¶ Bene facis est approbantis, laudantis, & gratias agentis. Terent. Eun. 5. 9. 61. Bene fecisti: gratiam habeo maximam. Id. ibid. 1. 2. 106. Merito te amo. Ph. bene facis. ubi Donatus: in consuetudinem venit, bene facis, & bene fecisti non judicantis esse, sed gratias agentis. ¶ Bene facere dicuntur etiam medicamenta, quæ prosunt, & sanant. Cato R. R. c. 157. Id bene faciet, & mali nihil sinet in corpore consistere. Scribon. Larg. compos. 1. Ad capitis dolorem bene facit serpyllum. Adde compos. 5. 9. 13. 41. 42. &c. ubi etiam benefacit junctis vocibus scriptum legitur. ¶ Frequenter bene locum habet in plausibus & acclamationibus. Cic. 3. de Orat. c. 26. Bene, & præclare quamvis nobis sæpe dicatur: belle, & festive nimium sæpe nolo. V. Belle in fi. ¶ Item in precationibus, & ominibus, quæ a bibentibus fieri solent: cum accusativo, aut dativo. Ovid. 2. Fast. v. 636. Parca precaturæ sumite vina manus, Et, bene nos, patriæ, bene te, pater, Optime Cæsar, Dicite: suffuso sint rata verba mero. Plaut. Pers. 5. 1. 20. Bene mihi, bene vobis, bene amicæ meæ. Adde Stich. 5. 4. 27. Tibull. l. 2. eleg. 1. v. 31. & Ovid. l. 1. de ar. am. v. 601. ¶ Interdum accipitur pro large, liberaliter. Sallust. in Catil. c. 42. Bene polliceri. Plaut. Men. 1. 2. 12. Lanam, aurum, vestem bene præbere. ¶ Item pro prospere. Cic. 2. de Divin. c. 17. Quæ autem inconstantia deorum, ut primis minentur extis, bene promittant secundis? Plaut. Trucul. 2. 4. 33. Cumque bene provenisti salva, gaudeo. Cato R. R. c. 141. Quod bene eveniat. ¶ Item sæpe pro valde. Cic. 14. Attic. ep. 7. Litteræ bene longæ. Id. 2. Tuscul. c. 19. Dolor bene plane magnus. Id. Fam. 10. ep. 33. Inermes bene multi. Id. Attic. l. 4. ep. 9. Bene mane hæc scripsi. di buon mattino. ¶ Jungitur eleganter cum aliis adverbiis. Cic. Phil. 5. c. 15. Respublica & bene, & feliciter gesta. Id. Fam. 5. ep. 12. Bene, & naviter esse impudentem. Plaut. Mostell. 3. 2. 129. Bene, benigneque facere. Id. Cas. 5. 1. 2. Bene, & commode accipere aliquem. Sallust. in Catil. c. 55. Bene, & composite differere. Plin. initio paneg. Bene, ac sapienter majores instituerunt. ¶ Gradus hujus adverbii melius, optime, V. suis locis.

BENEDICE, adverb. εὐφήμως, εὐηγόρως, bonis, & lenibus verbis. Plaut. Asin. 1. 3. 54. Cum illiciebas me ad te blande, ac benedice.

BENEDICO, & Bene dico, is, xi, ctum, 2. 3. usar buone parole, dir bene, lodare, εὐλογέω, bene de aliquo loquor, laudo. Cic. pro Sext. c. 52. Qui bene dixit unquam bono? bene dixit? immo quem fortem, & bonum civem non petulantissime est insectatus? Ovid. 5. Trist. eleg. 9. v. 9. Nec tibi cessaret doctus bene dicere lector. ¶ Quidam his locis benedico scribunt junctis vocibus: rectius tamen divisis scribitur. Hinc interjectis etiam aliis verbis usurpari solet. Plaut. Mil. 4. 8. 31. Omnes bene valete, & vivite: bene, quæso, inter vos dicatis, & mihi absenti tamen. Id. Rud. 3. 2. 31. Bene equidem tibi dico, qui te digna ut eveniant, precor. ¶ Bene dicere absolute est bona verba dicere, & boni ominis, εὐφημεῖν. Plaut. Asin. 3. 3. in f. Heja bene dicite: ite intro cito, valete. Id. Aulul. 4. 10. 57. Bono animo es, & benedice. ἀρχαϊκῶς pro benedic. Id. Cas. 2. 5. 38. Quid si fors aliter, quam voles, evenerit? St. benedice: diis sum fretus: deos sperabimus. Bona verba quæso dicebant hoc eodem sensu. ¶ Bene dicere pro ornate dicere, semper divisim scribendum est. Cic. 2. de Orat. c. 2. & lib. 1. de Orat. c. 6. ¶ Reperitur etiam cum accusativo, sed apud inferioris ævi scriptores: atque hoc sensu fere junctim scribitur. Apulej. ad Asclep. sub fin. Restat hoc solum nobis, ut benedicentes deum, orantesque, ad curam corporis redeamus. Et passive Tertull. de orat. c. 3. Benedici deum omni tempore condecet ob debitam memoriam beneficiorum ejus. Adde Sulpic. Sever. l. 1. hist. sacr. c. 4. ¶ Hinc participium benedicendus. Apulej. loc. cit. Nomen unum, quo solus deus benedicendus. ¶ Pro consecrare, sanctum reddere. Lactant. l. 7. c. 14. Perfectis operibus, requievit die septimo, eumque benedixit. Sulpic. Sever. de vita Martini, dial. 2. c. 2. Cum altarium benediceret. ¶ Sunt qui putant cum accusativo legi etiam apud Tibull. l. 2. eleg. 1. v. 31. Sed bene Messalam sua quisque ad pocula dicat. Sed illud bene Messalam formula est bene precantis, in compotationibus usurpata, V. in Bene.

BENEDICTIO, onis, f. benedizione, lode, εὐλογία, actus benedicendi, laus. Apulej. in Trismegist. ad Asclep. pag. 92. Elmonhorst. Deus, ab hominibus laudum præconiis, benedictionibusque celebretur. Adde Tertull. de testim. animæ, cap. 2. ¶ Quemadmodum apud Græcos εὐλογία aliquando sumitur pro re benedicta, & consecrata, ita apud Christianos Scriptores benedictio. Hinc Paulin. Nolan. ep. 32. cap. 8. benedictionem crucis vocat frustum sanctæ crucis pro sacra reliquia asservatum. ¶ Et quemadmodum eadem εὐλογία donum aliquando significat, ita & benedictio. Sulpic. Sever. de vita S. Martini, dial. 2. c. 12. Dicens, benedictionem illius minime respuendam, quæ &c.

BENEDICTUM, & Bene dictum, i, n. buone parole, εὐλογία, bona verba. Terent. Phorm. prol. v. 20. Benedictis si certasset, audisset bene. Plaut. Curcul. 4. 2. 27. Indignis si male dicitur, maledictum id esse dico: verum si dignis dicitur, benedictum est, meo quidem animo. Adde Pers. 4. 3. 25. ¶ Benedictum pro benedictione. Paulin. Nolan. ep. 43. c. 4. Ut ficus quæ sterilis fuerat benedicto Domini, fieret arida maledicto. ¶ Bene dictum, recte, prudenter, aut ornate dictum. Cic. de clar. Orat. c. 93. Philosophia mater omnium benefactorum, beneque dictorum. Pompon. Dig. lib. 1. tit. 2. leg. 2. ad fin. Cascellii scripta non exstant, nisi unus liber Bene dictorum.

BENEDICTUS, a, um, benedetto, sacro, consecratus, sanctus, ἁλογητός, apud Ecclesiæ Scriptores. Hieronym. in vita Hilarion. a med. Oleum benedictum. Tertull. ad Martyr. c. 1. Benedicti Martyres. ¶ Item laudatus, hoc est, de quo bene loquuntur homines. Inscript. apud Gruter. pag. 875. n. 3. Hic super ossa, cineresque tuos benedicta quiescis. ¶ Herba benedicta dicitur ab Apulej. de herb. c. 61. quæ lagopus, & leporinus pes appellatur.

BENEFACIO, & Bene facio, is, eci, actum, a. 3. far benefizio, beneficare, ἀγαθοποιῶ, εὐεργετῶ, boni aliquid facio, bene mereor, beneficium confero. Cic. l. 1. de Invent. c. ult. Quod ab iis, a quibus minime conveniat, male tractemur, propinquis, amicis, quibus benefecerimus. Plaut. Pœn. 3. 3. 22. Malo si quid bene facias, id beneficium interit. Id. Trinum. 5. 2. 4. Si quid amicum erga bene feci. Id. Mil. a. 5. v. 27. & Pers. 4. 3. 18. Dii tibi benefaciant. ¶ Bene facere pro recte facere, fere divisim scribitur. V. in Bene. ¶ Benefacere ad aliquid junctis vocibus, usurpatur de medicamentis, quæ prosunt & sanant: & sæpissime legitur apud Scribon. Larg. ut in Bene indicavimus. Sic benefacientes compositiones apud eund. in perorat.

BENEFACTIO, onis, f. benefizio, εὐεργεσία, actus benefaciendi, beneficium. Tertull. l. 4. contra Marcion. cap. 12. sub fin. Ipsum sabbati diem benedictionem patris a primordio sanctum, benefactione sua efficit sanctiorem.

BENEFACTOR, oris, m. benefattore, εὐεργέτης, qui benefacit. Coripp. de laudib. Anastas. Quæst. v. 19. fons maximus aulæ Communis benefactor herus. Adde de laudib. Justin. l. 1. v. 314.

BENEFACTUM, & Bene factum, i, n. beneficio, beneficium, εὐεργεσία. Adhibetur fere in plurali numero. Enn. apud Cicer. 2. Offic. c. 18. Benefacta male locata, malefacta arbitror. Plaut. Capt. 5. 1. 20. Pro benefactis ejus uti ei pretium possim reddere. ¶ Item recte, prudenter, honeste, fortiter factum, bella azione. Cic. de Senect. c. 3. in f. Conscientia bene actæ vitæ, multorumque benefactorum recordatio. Propert. l. 2. eleg. 1. v. 24. Cimbrorumque minas, & benefacta Mari. Sallust. in Jug. c. 87. Benefacta mea Reipublicæ procedunt. Marius ipse loquitur.

BENEFACTUS, & Bene factus, a, um, ben fatto, recte, & sapienter factus, perfectus. Cic. de Univers. c. 13. Nisi quatenus ipse (humanus animus, vel homo) benefactus, sua culpa sibi aliquid miseriæ quæreret. Al. leg. beneficiis sua culpa: alii beneficio suo. h. e. culpa sua.

BENEFICE, beneficamente, liberalmente, cum beneficentia, liberaliter, benigne. Gell. l. 17. c. 5. ad fin. Benefice, liberaliterque facere.

BENEFICENTIA, æ, f. beneficenza, εὐεργεσία, benignitas, liberalitas, propensio ad benefaciendum, & bene merendum. Cic. l. 1. de nat. Deor. c. penult. Quid enim est melius, aut quid præstantius bonitate, & beneficentia. Id. l. 1. Offic. c. 7. Justitiæ conjuncta beneficentia, quam eandem vel benignitatem, vel liberalitatem appellari licet. (beneficientia hoc loco legitur in quibusdam MSS. est enim a beneficiens ea ratione, qua ab efficiens efficientia fit, & a despiciens despicientia. Consuetudo tamen in beneficentia medium i extrivit) Tacit. Ann. 12. c. 20. Uti beneficentia adversus aliquem.

BENEFICIARIUS, ii, m. εὐεργετηθείς, εὐεργετούμενος, qui beneficium accepit. In militia beneficiarii dicuntur, qui ad militarem aliquem gradum, aut commodum beneficio tribuni, prætoris, proconsulis, aut consulis, alteriusve magistratus promoti sunt. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 75. Petrejus (qui legatus Pompeji erat) cum prætoria cohorte, barbarisque equitibus, beneficiariis suis, quos suæ custodiæ causa habere consueverat, improviso ad vallum advolat. Veget. l. 2. rei milit. c. 7. Beneficiarii ab eo appellati, quod promoventur beneficio tribunorum. Inscript. apud Gruter. pag. 525. n. 3. L. Aufidio Felici B-F. Cos. &c. h. e. beneficiario Consulis. Alia ibid. pag. 130. n. 5. P. Ælius Veranus B. F. Proc. h. e. beneficiarius Proconsulis.

Alia

Arta ibid. pag. 555. n. 4. L. Octavius L. F. Pob. Marcellinus beneficiarius Prætor. &c. Ibid. pag. 393. n. 5. C. Cœlio Aniceto Mil. Coh. II. Pr. sing. Trib. spe beneficiae. &c. h. e. cui Tribuni promiserant, eum se promoturos. ¶ Dicebantur etiam beneficiarii, qui militaris muneris vacationem præmii loco acceperant, ut est apud Paul. ex Festo. De quibus intelligendum quidam putant illud Cæsar. l. 3. B. Civ. c. 88. Cohortes evocatorum circiter duæ, quæ ex beneficiariis superiorum exercituum ad eum convenerant. In loco Pauli citato ubi legitur: Beneficiarii dicebantur milites, qui vacabant muneris beneficio, sententia obscura videtur Lipsio de milit. Rom. l. 5. dial. 6. Quare legendum putat, qui vacabant muneribus, beneficio. Docet autem, duo fuisse immunium genera in militia: unum eorum, qui ex lege, & more ab opere faciendo vacabant, ut tribuni, centuriones, equites, veterani, evocati: alterum eorum, qui beneficio imperatorum eam immunitatem obtinebant, quos beneficiarios hoc loco Paulus vocat. ¶ Hujusmodi beneficiariis militaribus varia officia posterioribus temporibus assignata fuisse leguntur. Nam & exhibitio cursus publici, & vectigalium exactio, reorum conquisitio, & alia id genus munera iis demandabantur, ut est apud Tertull. de fug. in persecut. c. penult. lib. 8. Cod. Theodos. tit. 4. leg. 7. & Spartian. in Adrian. cap. 2. ubi V. quæ adnotavit Salmas.

BENEFICIARIUS, a, um, adject. ad beneficium pertinens. Senec. ep. 90. Quid haberes, quod in philosophia suspiceres, si beneficiaria res esset? h. e. si ab aliis, tanquam beneficium accipi posset.

BENEFICIUM, ii, n. benefizio, εὐεργεσία, εὐεργέτημα, benevola actio dantis aliquid liberaliter juvandi causa, benefactum, munus, meritum. Cic. Fam. 13. ep. 8. Dare beneficium alicui. Id. ibid. l. 8. ep. 8. Dare alicui aliquid pro beneficio. Id. l. 1. Offic. c. 15. ad fin. Deferre beneficium. & cap. 14. in f. Conferre in aliquem. & l. 2. c. 20. Collocare apud aliquem. Id. Fam. 14. ep. 54. ponere apud gratos homines. Id. Agrar. 1. c. 4. ad fin. Afficere aliquem beneficio. Id. pro Planc. c. 33. complecti aliquem. Id. post. redit. ad Quirit. c. 5. Ornare aliquem maximis beneficiis. Cæl. ad Cicer. ibid. ep. 12. Debere alicui magna beneficia. Petron. in Satyr. c. 126. Effice, ut beneficium debeam. sommi restar obbligato. Sallust. in Jug. c. 9. Vincere aliquem beneficiis. Terent. Adelph. 2. 3. 1. Accipere beneficium ab aliquo. Id. ibid. 1. 1. 47. Adjungere sibi aliquem beneficio. Id. Heaut. 2. 4. 14. Devincire aliquem beneficio. Cic. Fam. 13. ep. 4. Obligare sibi aliquem beneficio in perpetuum. Id. Verr. 4. c. 11. Deferre aliquid alicui in beneficii loco. h. e. tribuere alicui aliquid beneficii nomine. Sic Id. Verr. 5. c. 48. Petere aliquid ab aliquo in beneficii loco. Liv. l. 4. c. 7. ad fin. Tribuni plebis certamen sine effectu in beneficio apud primores patrum reliquere. Cic. Verr. 5. c. 48. Impetrare aliquid in summo beneficio. per sommo favore. Id. ibid. Concedere aliquid alicui beneficii, gratiæque causa. Id. ibid. c. 83. Concedere aliquid alicui per beneficium & gratiam. ¶ Beneficium alicui facere legitur apud Gell l. 7. c. 20. ¶ Facere aliquid beneficii sui est aliquid ita administrare, & distribuere, ut tanquam beneficium ab aliis accipiatur. Justin. l. 13. c. 4. Reversus inde inter principes provincias dividit, simul ut & removeret æmulos, & munus imperii beneficii sui faceret. ¶ Ablativus beneficio eleganter ponitur pro per beneficium, per auxilium. Cic. Fam. 11. ep. 22. Nobilissimum adolescentem beneficio tuo esse salvum. Id. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 1. in f. Nostri consulatus beneficio se incolumes fortunas habere arbitrantur. Cæs. l. 1. B. Gall. c. penult. Sortium beneficio se esse incolumem. Quintil. l. 3. c. 1. Gorgias Leontinus beneficio longissimæ ætatis cum multis simul floruit. ¶ Sæpe apud JCtos accipitur pro privilegio, aut jure. Triphonin. lib. 48. tit. 5. leg. 42. Beneficium annulorum. Ulpian. lib. 29. tit. 1. leg. 3. Qui voluit jure communi testari, statim beneficio militari renunciavit. Modestin. lib. 3. tit. 3. leg. 18. Beneficium religionis. ¶ Est etiam militaris vox, & significat promotionem ad aliquem militiæ gradum, vel commodum, quod qui adepti essent, beneficiarii dicti sunt. Ideo autem beneficium vocatur, quia ex gratuita promoventis benignitate provenit. nam si virtute sua quis ad altiores ascendat gradus, minus proprie beneficium id dicetur. Hirt. de B. Afric. c. 54. Cum ordines in meo exercitu beneficio, non virtute consecuti, ita vos gesseritis, &c. Tacit. l. 1. Hist. c. 25. Primores militum, per beneficia Nymphidii, ut suspectos stimulant. Id. 4. Hist. c. 48. Æquatus inter duos beneficiorum numerus. Sueton. in. Tiber. c. 12. Venit etiam in suspicionem per quosdam beneficii sui centuriones. sue creature. ¶ Usurpatur etiam generatim pro jure, & facultate promovendi, seu eligendi aliquem ad aliquod munus: item pro ipsa promotione, seu electione. Cic. de Amic. c. 25. Meministis quam popularis lex de sacerdotiis C. Licinii Crassi videbatur. cooptatio enim collegiorum ad populi beneficium transferebatur. Id. Phil. 2. c. 36. Ne qua post idus Martias immunitatis tabula, neve cujus beneficii figeretur. Adde Liv. l. 9. c. 30. ¶ Præterea beneficium dictum opera laudabiliter impensa in Rempublicam ab eo, qui magistratui in provincia præsto fuisset, diligenterque inservisset. Ipse autem Magistratus in Urbem reversus hujusmodi bene meritorum nomina deferre ad ærarium solebat tum honoris, tum commendationis causa, ut prodesset illis aliquando quod publice rei adjutores fuissent. Cic. pro Arch. c. 5. Et in beneficiis ad ærarium delatus est a L. Lucullo prætore, & consule. fra i benemeriti. Id. Fam. 5. ep. 20. Quod scribis de beneficiis, scito, a me & tribunos militares, & præfectos, & contubernales dumtaxat meos delatos esse, &c. ¶ Liber beneficiorum, cujus meminit Hygin. de limitib. constit. pag. 193. Goes. erat, in quo perscripti erant agri beneficio Principis concessi, aut assignati coloniis. Hic liber dictus est etiam beneficium. Arcad. Aug. inter var. auctor. de limitib. ibid. pag. 260. Qui beneficium nostrum legerit, hoc observet, &c. Huc pertinet servus a commentariis beneficiorum in veteri Inscript. apud Gruter. pag. 578. n. 1. qui commentarii non solum, quot agros Princeps concessisset, sed alia quæcunque largitus esset, continere poterant. ¶ Beneficium & Pœnam deos esse, credi voluit Democritus, teste Plin. l. 2. c. 7. ¶ Denique beneficium per quandam ironiam pro maleficio, fraude, culpa malitia ponitur. Ulpian. Dig. lib. 39. tit. 2. leg. 40. Consequens est dicere detrimentum hoc, quod beneficio ejus contigit, ipsum sarcire debere. Id. lib. 47. tit. 2. leg. 47. Res quæ beneficio furis abfuit. ¶ Huc pertinere quidam putant Inscript. apud Gruter. pag. 687. n. 5. Mater misera, & in luctu æternali beneficio novercæ. Sed verius est beneficio scriptum esse pro veneficio. Nam sæpe b & v in Lapidib. commutantur.

BENEFICUS, a, um, benefico, liberale, εὐεργέτης, εὐεργὸς, qui bene alicui facit, benignus, liberalis. Cic. l. 1. de legib. c. 18. Ubi enim beneficus, si nemo alterius causa benigne facit? Id. l. 1. Offic. c. 14. Qui gratificantur cuipiam quod obsit, non benefici, neque liberales, sed perniciosi assentatores judicandi sunt. Id. 2. Offic. c. 9. Benefica voluntas. Plaut. Epid. 1. 2. 14. Beneficus oratione. liberale di parole. ¶ Gradus sunt beneficior, beneficissimus. Cato apud Priscian. l. 3. pag. 603. Putsch. De Ptolemæo Rege optimo, & beneficissimo. ¶ Usitatiora sunt beneficentior, beneficentissimus ab inusitato beneficiens, extrita i littera. Cic. de amic. c. 14. Liberalissimum esse, & beneficentissimum. Senec. de benef. c. 4. Me aliquid eorum doce, per quæ beneficentior, gratiorque adversus benemerentes fiam. Voss. de Grammat. l. 4. c. 25. docet in quibusdam MSS. Cic. de amic. & Senecæ scriptum esse beneficientior, & beneficientissimus. ¶ Cuidam Grammatico apud Vel. Long. de Orthograph. pag. 2215. Putsch. placebat, ut benificus per i scriberetur: sed hoc quoque consuetudo repudiavit.

BENEMĔRENS, V. Merens.

BENEMERĔOR,) V. Mereo.
BENEMERITUS,)

BENEŎLENS, entis, di buon odore, qui bene olet, εὐώδης, benee. Virg. eclog. 2. v. 48. Narcissum & florem jungit beneolentis anethi. Propert. l. 3. eleg. 15. v. 27. per mediam beneolenti flumine Nisæ. ¶ Sæpius divisim scribitur bene olens.

BENESUĀDUS, a, um, qui bona suadet, ἀγαθοσύμβουλος. Apulei. in Apolog. Paupertas habitu secura, cultu simplex, consilio benesuada.

BENEVĀLENS, entis, ben sano, qui bene valet. Augustus apud Gell. l. 15. c. 7. Quem spero lætum & benevalentem celebrasse quartum & sexagesimum natalem meum. Al. leg. benevolentem. ¶ Scribitur & divisim bene valens.

BENEVENTĀNUS, a, um, di Benevento, ad Beneventum pertinens. Cic. Verr. 3. c. 15. Beneventanus ager. Juvenal. sat. 5. v. 46. Beneventanus sutor. V. Nasus. Ascon. in 3. Verr. c. 15. Beneventani plerique Sullani erant.

BENEVENTUM, ti, n. Benevento, oppidum, & colonia Hirpinorum ad Calorem, & Sabatum fluvios confluentes: conditum a Diomede. Prius Maleventum dictum est, dum incolebatur a Græcis, postea, cum eo colonia Romanorum deduceretur, auspicatius mutato nomine, Beneventum, ut docent Liv. l. 9. c. 27. Plin. l. 3. c. 11. & Festus.

BENEVŎLE, & Benivole, adverb. affettuosamente, amorevolmente, cum benevolentia, amice, εὐνοϊκῶς, φιλικῶς. Cic. l. 1. de Fin. c. 10. Amice, & benevole facere aliquid. Id. Fam. 13. ep. 21. Fideliter, benevoleque præsto esse alicui. ¶ Gradus sunt benevolentius, benevolentissime a benevolens. Augustin. 64. ad Aurel. Benevolentissime accipere. ¶ De ratione scribendi, V. Benevolus.

BENEVŎLENS, & Benivolens, entis, adject. affettuoso, amorevole, amico, εὔνους, εὐνοϊκός, qui bene vult alicui. Plaut. Bacch. 3. 6. 14. Quis is est? Mnes. benevolens vivit tibi. Id. Merc. 5. 2. 46. Amicus multum benevolens. Id. Truncul. 2. 2. 61. At pol hero benevolens ut is est suo! (est qui hoc loco legit benevolentus, sed minus recte.) Cic. Fam. 13. ep. 60. Benevolentior, quam semper fui, esse non possum. Id. Fam. 5. ep. 16. in f. Fungi officio benevolentissimi, atque amicissimi. Plaut. Mil. 4. 8. 41. Ite cum diis benevolentibus. h. e. propitiis. ¶ Absolute more substantivi. Plaut. Cistell. 2. 3. 42. Se quandam ajebat mulierem suam benevolentem convenire. Adde Trinum. 1. 2. 8. ¶ De ratione scribendi, V. in Benevolus.

BENEVOLENTIA, & Benivolentia, æ, f. benevolenza, affetto, amorevolezza, εὔνοια, φιλία, benevolus animus, amor, charitas. Cic. 1. Offic. c. 15. Habere benevolentiam erga aliquem. Id. Fam. 4. ep. 11. Præstare alicui benevolentiam. Id. Fam. 10. ep. 29. Esse benevolentia singulari in aliquem. Id. Fam. 6. ep. 14. Complecti aliquem summa benevolentia. Id. Fam. 10. ep. 5. Conferre benevolentiam erga aliquem. Id. 2. de Orat. c. 43. Conciliare aliquem ad benevolentiam erga alium. & mox. Conciliare benevolentiam. Id. 2. Offic. c. 14. Oratione benigna animos multitudinis ad benevolentiam allicere. Id. post redit. ad Quirit. c. 10. Colere memoriam beneficii benevolentia sempiterna. Id Fam. 13. ep. 60. Bonam benevolentiam hominum, & fidem perspicere. Id. Fam. 1. ep. 5. Experiri fidem, & benevolentiam alicujus erga se. Id. pro Mur. c. 20. Adjungere sibi benevolentiam alicujus. Id. 2. Offic. c. 15. comparare. Auct. ad Herenn. l. 1. c. 5. captare. Nepos in Datam. c. 5. consequi. Quintil. l. 3. c. 8. Acquirere sibi. Auct. ad Herenn. l. 1. c. 4. colligere civium. ¶ In plurali num. Arnob. l. 6. sub init. Individuas cunctis benevolentias exhibere. Spartian. in Caracall. c. 1. Non ille in litteris tardus, non in benevolentiis segnis. ¶ Inter benevolentiam, charitatem, & amorem quid differat, diximus in Amor. ¶ Aliquando sumitur pro benignitate, facilitate. Marcian. Dig. lib. 29. tit. 2. leg. 51.

52. Interponere se suam benevolentiam, divus Pius rescripsit, ut si filiusfamilias adierit, perinde habeatur, atque si paterfamilias adiisset. *Justinian. lib. 2. Institution. tit. 20. a med.* Quod plerique prudentum contra benevolentiam introducebant. *h. e.* æquitatem, & benignam juris interpretationem. ¶ De ratione scribendi V. in *Benevolus*.

BENEVOLENTUS, V. in *Benevolens*.

BENEVŎLUS, & Benivŏlus, a, um, *benevolo, affettuoso, amorevole*, εὔνους, Benevolens, amicus, animo in aliquem propensus. *Cic. l. 2. de Orat. c. 19.* Ut eum, qui audit, benevolum nobis faciamus, & docilem, & attentum. *Id. pro Cluent. c. 63.* Illum servum & sibi benevolum esse, & patri fuisse arbitrabatur. *Id. 2. Verr. c. 8. in fi.* Benevolo animo facere aliquid. *Terent. Hecyr. 5. 1. 35.* Reddere aliquem sibi facilem, & benevolum. *Plaut. Capt. 2. 2. 100.* Benevolum esse erga aliquem. *Valer. Max. l. 6. c. 8. sub fin.* Benevolo studio facere aliquid. ¶ *Benevolus, Benevolentia* &c. rectius scribatur an *benivolus, benivolentia*, difficilis diremptu controversia est. *Eutyches* apud *Putsch. pag. 2152. Beda ibid. pag. 2331. Isid. l. 12. Orig. c. 1. Lips. Voss.* & *Dausquius* malunt *i* in secunda vocali, confirmantque tum auctoritate multorum vet. libror. Pandect. Florent. & Inscription. apud *Gruter. pag. 443. n. 6.* ubi *benivolentiæ*, & *pag. 651.* ubi *benivolentibus* legitur; tum ratione, quia in compositionibus verborum fere *e* in *i* mutatur. Sed quia vox *bene* in aliis compositis *e* retinet, ut in *beneficium, benedico*, videtur omnino consuetudo adhuc recepta retineri posse: quæ *Cellarii*, præter alios, sententia est.

BENIGNE, *benignamente, cortesemente, liberalmente, gentilmente*, εὐμενῶς, φιλανθρώπως, ἐλευθερίως, liberaliter, comiter, benefice, libenti, & propenso animo. *Cic. 5. Verr. c. 85.* Benigne ac liberaliter facere aliquid. *Id Verr. 1. c. 11.* Benignissime communicare aliquid cum aliquo. *Id. Attic. l. 3. ep. 4.* Benigne invitari. *Id. Fam. 4. ep. 13.* Benigne polliceri. *Id. l. 1. de Legib. c. 18.* & *lib. 1. Offic. c. 14.* Benigne facere alicui. *esser liberale con alcuno. Terent. Hecyr. 5. 2. 2.* Benigne præbere quod opus est. *Cic. pro Flacc. c. 23.* Benigne defendere aliquem. *Id. Phil. 13. c. 2.* (& *Plaut. Aulul. 1. 2. 36.*) Benigne salutare. *Id. pro Cluent. c. 3. in fi.* Benigne, attenteque audire. *Sallust. in Jug. c. 11.* Benigne respondere. & *cap. 101.* Benigne appellare aliquem. *Sallust. in Jug. c. 121.* Benigne habere aliquem. *Curt. l. 8. c. 6.* Benignius alloqui. *Tacit. Ann. 1. c. 57.* Benigne excipere aliquem. *Horat. l. 1. ep. 17. v. 11.* Benignius tractare se. *Plin. l. 33. c. 11.* Benigne vivere inter se. *facendosi servigio volentieri l' un l' altro. Liv. l. 3. c. 26.* Plebs benigne arma cepit. *h. e.* libenter. *Horat. l. 1. ep. 16. v. 8.* si rubicunda benigne Corna vepres, & pruna ferant. *h. e.* abundanter, feraciter. *Plin. l. 31. c. 2.* Aquæ emicant benigne, passimque in plurimis terris. *h. e.* abundanter, & in utilitatem telluris. ¶ Nonnunquam *benigne* in responsionibus est gratias agentis pro benignitate, & comitate. *Terent. Phorm. sub fin.* At ego ecastor posthac tibi, quod potero, & quæ voles, faciamque, & dicam. *Ph.* benigne dicis. ¶ Recusantes etiam cum gratiarum actione oblatum beneficium, hac formula eleganter utimur. *Horat. l. 1. ep. 7. v. 61.* dic Ad cœnam veniat. non sane credere Mena: Mirari secum tacitus. quid multa? benigne, Respondet. Negat ille mihi? &c. *grazie*. Et *ibid. v. 15.* vescere sodes. Jam satis est. at tu quantumvis tolle. benigne. ¶ *Benigne* pro ex æquo, & bono seu clementer. *Paul. Dig. lib. ult. tit. ult. leg. 197.* In pœnalibus causis benignius interpretandum est.

BENIGNITAS, atis, f. *benignità, liberalità, inclinazione a far servigio*, εὐεργεσία, ἐλευθερία, liberalitas, propensus ad benefaciendum animus. *Cic. l. 1. Offic. c. 14.* Videndum ne major benignitas sit, quam facultates. *Id. Verr. 5. c. 83.* Qui benignitate adducti, per beneficium & gratiam civitatibus concesserunt, ut &c. *Id. 2. de nat. Deor. c. 53.* Quanta benignitas naturæ, quod tam multa ad vescendum gignit! *Id. Attic. l. 4. ep. 2. in fin.* Amicorum benignitas exhausta. *Terent. Eun. 1. 2. 83.* Num solus ille dona dat? nuncubi meam benignitatem sensisti in te claudier? ¶ In plurali num. *Plaut. Stich. 4. 2. 53.* Benignitates hominum periere, & prothymiæ. ¶ Sumitur etiam generatim pro humanitate, comitate, facilitate, clementia. *Cic. pro Sext. c. 13.* Etsi me attentissimis animis summa cum benignitate auditis. *Id. pro Cæcin. c. 3.* Nimiæ vestræ benignitati pareremus, si alia ratione jus nostrum recuperare possemus. *Id. pro Rosc. Com. c. 12.* Nunc, deum immortalium benignitate, omnium fortunæ sunt certæ. *Martian. lib. 48. Dig. tit. 19. leg. 11.* In gravioribus pœnis severitatem legum cum aliquo temperamento benignitatis subsequi. ¶ Si stricta significatione accipiantur, differunt inter se *liberalitas*, & *benignitas*. Nam *liberalitas* versatur tantummodo in largitione: *benignitas* significat inclinationem ad benefaciendum quocunque modo possumus. Differunt etiam a *comitate*. Hæc enim consistit in blandis ac benevolis verbis: illæ in re, & factis. *Cic. l. 5. de Fin. c. 23.* Justitia, cui adjunctæ sunt pietas, bonitas, liberalitas, benignitas, comitas.

BENIGNITER, adverb. *benignamente*, benigne. *Titinn.* apud *Non. c. 11. n. 9.* Nimium te patrocinari censeo benigniter.

BENIGNUS, a, um, *benigno, liberale, inclinato a far servigio, amorevole*, εὐεργετικός, ἐλευθέριος, idem fere ac liberalis: nisi quod *benignus* est is, qui ad quocunque modo juvandum propensus est, latiusque patet, cum *liberalis* in largiendo tantummodo spectetur. *Benigno* opponitur *malignus*, qui parcum, illiberalemque significat. *Cic. l. 1. de legib. c. 18.* Quid? liberalitas gratuita ne est, an mercenaria? si sine præmio benigna est, gratuita; si cum mercede, conducta: nec est dubium, quin is, qui liberalis, benignusve dicitur, officium, non fructum sequatur. *Id. l. 1. de nat. Deor. c. ult.* Homines benefici, & benigni. *Id. l. 1. Offic. c. 14.* Qui benigniores volunt esse, quam res patitur, in eo peccant, &c. *Id. Verr. 6. c. 3.* Benignus ad commodandum. *Plaut. Rud. 5. 3. 33.* Benignum esse erga aliquem. *Id. Trinum. 3. 3. 12.* & *Horat. l. 3. od. 29. v. 52.* Benignum esse alicui. *Terent. Hecyr. 3. 5. 22.* Benigno animo esse in aliquem. *Plin. l. 35. c. 2. ad fin.* Benignissimum inventum. *h. e.* beneficentissimum. ¶ Videtur aliquando in malam partem sumi pro prodigo. *Plaut. Trucul. 1. 1. 20.* Atque est benignius potius, quam frugi bonæ. ¶ Præterea sæpe accipitur pro largo, abundanti, copioso. *Horat. l. 1. od. 17. v. 15.* hinc tibi copia Manabit ad plenum benigno Ruris honorem opulenta cornu. *Id. l. 2. od. 18. v. 10.* ingenii benigna vena. & *epod. ult. v. 66.* Egens benignæ Tantalus semper dapis. ¶ Item pro feraci, fertili. *Plin. initio l. 18.* Quæque alia præter arbores, aut frutices benigna tellure proveniunt. *Tibull. l. 3. eleg. 3. v. 6.* Et magnas messes terra benigna daret. *Ovid. l. 1. Amor. eleg. 10. v. 56.* Benignus ager. *Pompon. Mela in proœm.* Materia benigna. *h. e.* quæ dicendo facile excoli, & facunde tractari potest. ¶ Item pro propitio, favente. *Horat. l. 4. od. 4. in fi.* Quas & benigno numine Jupiter defendit. *Id. l. 1. ep. 11. v. 20.* vultum servat fortuna benignum. *Gell. l. 7. c. 3.* Benevolos, benignosque sibi auditores parare. ¶ Item pro blando, placido, benevolentiæ pleno. *Liv. l. 30. c. 14.* Benigno vultu excipere aliquem. *Cic. l. 2. Offic. c. 14.* Oratione benigna multitudinis animos ad benevolentiam allicere. *Propert. l. 1. eleg. 10. v. 24.* Verba benigna. ¶ Item pro jucundo, grato. *Horat. l. 1. ep. 5. v. 11.* Æstivam sermone benigno tendere noctem. ¶ Item pro facili, comi, humano, æquo, placido. *Plin. l. 33. c. 10.* Apelles & in æmulis benignus. *Id. in proœm. Hist. nat.* Est enim benignum, & plenum pudoris fateri, per quos profeceris. *è da uomo onorato, e amante dell' equità*. Huc referuntur illa *Ulpian. Dig. lib. 39. tit. 5. leg. 16.* Dominium ad libertos benigna interpretatione pertinere dixi. *h. e.* ex æquitate. *Id. Dig. lib. 32. leg. 5.* Fideicommissum valere, benignum est. *Papinian. lib. 37. tit. 6. leg. 8.* Benignior sententia. *Cajus lib. 36. tit. 1. leg. 10.* Benignius est, intelligi tunc translatas videri actiones. ¶ Item pro fausto, felici. *Stat. l. 5. silv. 1. v. 108.* Benignus dies. *Id. 10. Theb. v. 116.* Benigna nox. ¶ Cum genitivo, Græca constructione, *Horat. l. 2. sat. 3. v. 3.* vini, somnique benignus. *h. e.* vino, & somno large indulgens.

BENNA, æ, f. Gallica vox, qua significatur genus quoddam vehiculi, ut *Festus* docet. Addit *Voss. in Etymol.* hodieque a Gallis, & Belgis vocari *benne* (ut & a rusticis nostris *bena*) corbem, cistam, item vehiculum vimineum quadratum, duabus rotis volubile. Legitur apud *Catonem R. R. c. 23.* ubi enumerat, quæ ad vindemiam opus sunt. In *Edit. Jensoniana* 1472. habetur hoc loco *uenæ* pro *bennæ*, quod mire placet *Auson. Popmæ*. sed *Meurs.* quod in antiquo suo optimæ notæ codice *bennæ* reperit, id omnino retinendum censet: quod & in vulgatis reliquis legitur. ¶ Hinc *combennones* dicuntur in eadem benna sedentes. *Fest. ibid.*

BĔO, as, avi, atum, a. 1. *beatificare, far beato*, εὐδαίμονα ποιεῖν, beatum facio, lætum, & felicem reddo. *Horat. l. 2. od. 3. v. 6.* Seu te in remoto gramine per dies Festos reclinatum bearis Interiore nota falerni. *Id. l. 4. od. 8. v. 29.* Cælo Musa beat. *Id. l. 1. ep. 18. v. 75.* Beare aliquem munere. *Terent. Andr. 1. 1. 78.* O factum bene! beasti: metui a Chryside. *beasti* responsum est audientis bonum nuncium. Sic *Id. Eun. 2. 2. 46.* Sex ego te totos Parmeno hos menses quietum reddam: ecquid beo te? *h. e.* affero ne tibi lætum ac jucundum nuncium, ac tale prorsus, ut beatus & felix tibi videaris? ¶ Pro solari, recreare. *Plaut. Amph. 2. 2. 12.* Hoc me beat saltem, quod perduelles vicit, & domum laudis compos revenit: id solatio est. *Id. Capt. 1. 2. 34.* Neque unquam quicquam me juvat, quod edo domi: Foris aliquantillum etiam quod gusto, id beat. ¶ Pro prodesse, utilem esse. *Ulpian. Dig. lib. ult. tit. penult. leg. 49.* Naturaliter bona ex eo dicuntur, quod beant, hoc est beatos faciunt. beare est prodesse. ¶ Et quia divitiæ maxime omnium recreant, & prosunt, accipitur etiam pro ditare, *arricchire:* eademque ratione *beatus* pro divite ponitur. Translate *Horat. l. 2. ep. 2. v. 121.* Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua.

BERBECŬLUS, i, parvus berbex. *Petron. in fragm. Tragur. c. 37.* & *67. Burman.* & *Arnob. l. 4. pag. 141.* sed utroque loco incerta est lectio.

BERBEX pro *Vervex* legitur apud *Petron. in fragm. Tragur. c. 57. Burman.* Apud *Vopisc. in Aurelian. in fi.* legitur *berbicem* in accusativo pro *berbecem* in quodam optimo Cod. ut adnotavit *Salmas.*

BERECYNTĬA, æ, V. *Berecyntius*.

BERECYNTIĂCUS, a, um, idem ac Berecyntius. *Prudent. l. 2. cont. Symmach. v. 51.* Cur Berecyntiacus perdit truncata sacerdos Inguina?

BERECYNTIĂDES, æ, m. *Ovid. in Ibin, v. 508.* ut legit *Heinsius*. Phryx tu venator sis Berecyntiades. *h. e.* venator quidam Phrygius in Berecynto monte. Quid autem *Ovid.* significet, obscurum est. Alii aliter leg.

BERECYNTĬUS, a, um, Βερεκύντιος, ad Berecyntum montem pertinens. *Plin. l. 5. c. 29.* Berecyntius tractus. *Claudian. l. 2. in Eutrop. v. 300.* Berecyntia juga. ¶ Quia vero is mons Cybele sacer fuit, ibique a Gallis sacerdotibus ejus sacra celebrabantur, fere dicitur de iis, quæ ad Cybelen, atque ad ejus sacra pertinent. *Horat. l. 4. od. 1. v. 22.* Berecyntia tibia. *h. e.* quam inflabant sacerdotes Cybeles, ejusque sonitu ad furorem incitabantur. *Id. l. 1. od. 18. v. 13. de Baccho.* sæva tene cum Berecyntio cornu tympana. (Etiam in Bacchi sacris tibiæ, & cornua adhibebantur. Hinc *Ovid. Metam. 11. v. 16.* ingens Clamor, & inflato Berecyntia tibia cornu, Tympanaque, plaususque, & Bacchei ululatus) *Martial. l. 4. epigr. 43.* Berecyntii furores. *Pers. sat. 1. v. 93.* Berecyntius Attin.

h. e. a Cybele adamatus, eodemque ob id cognomine dictus. ¶ *Berecyntia mater*, & absolute *Berecyntia* est ipsa Cybele. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 355. Quod bene mutarit sedem Berecyntia, &c. *Virg.* 6. *Æn. v.* 785. qualis Berecyntia mater Invehitur curru Phrygias turrita per urbes. *Id. Æn.* 9. *v.* 82. Deum genitrix Berecyntia. *Servius* hoc loco, & *Pier. ad Æn.* 9. *v.* 619. recte monent scribendum esse sine aspiratione, quia etiam *Berecyntus* ea caret. Neque enim est a Cyntho Deli monte, qui Apollini sacer est, & *th* aspiratam semper habet. Nihilominus sæpissime in libris tum editis, tum MSS. *Berecynthius* legitur.

BERECYNTUS, i, m. Βερέκυντος, mons Phrygiæ cum oppido cognomine, ad Sangarium fluvium, ut *Serv. ad Æn.* 6. *v.* 785. & *ad* 9. *Æn. v.* 82. & *Vib. Sequest. de montib.* docent. Ibi Cybele Deum mater a Phrygibus culta fuit. ¶ Scribitur & *Berecynthus*, sed minus recte. V. vocem præced. *in fin.*

BERENICE, es, f. Βερενίκη, Ptolemæi Philadelphi & Arsinoes filia, quæ Ptolemæo Evergetæ fratri nupsit. Hæc cum Ptolemæus expeditionem in Asiam suscepisset, vovit, se comam sibi detonsuram, qua nihil pulcrius unquam visum est, Venerique dicaturam, si incolumis reverteretur. Igitur Ptolemæo reverso Berenice abscissos crines tulit in templum Veneris. Cum postridie coma non apparuisset, ægre id ferente Rege, Conon Mathematicus Regis gratiam per adulationem captans, inter sidera collocatam affirmavit, septem ei figura vacuas ad caudam leonis ostendens stellas, in quas Berenices comam mutatam asserebat. Hæc & alia etiam narrat *Hygin. Poet. Astronom. l.* 2. c. 24. Exstat etiam de hac Berenices coma elegans Catulli carmen, *n.* 65. ¶ Etiam *Plin. l.* 2. *c.* 70. memorat *crinem Berenices*, sed eum stellam esse dicat, quam Italia non videt, procul dubio aliam a *coma Berenices* intelligit, ut & *Harduin.* adnotavit. ¶ Legitur & *Beronice*, & Græce Βερονίκη. Utraque autem scribendi ratio suos habet auctores, ut videre est apud *Dausq. in Orthogr.* qui eo inclinare videtur, ut *Beronicen* præferat.

BERENICEUS, a, um Βερενίκειος, ad Berenicen pertinens. *Catull. carm.* 65. *de coma Berenices*, *v.* 8. E Bereniceo vertice cæsariem.

BERENICIS, idis, f. *Lucan. l.* 9. *v.* 523. nam quidquid pulvere sicco Separat ardentem tepida Berenicida Lepti, &c. *h. e.* regionem Pentapolitanam Libyæ, ita dictam a *Berenice*, quæ una est ex quinque ejus urbibus. *Sil. l.* 3. *v.* 249. Affuit undosa eretus Berenicide miles.

BERGOMATES, um, *Bergamaschi*, populi Bergomi, quod est oppidum Italiæ in Cenomanis in edito loco situm. Et populorum, & oppidi mentio fit a *Plin. l.* 3. *c.* 17. Adde *l.* 34. *c.* 1. ubi *Bergomatium ager* legitur.

BERINUS, V. *Cerinus*.

BERONES, um, m. Βήρωνες, inter Hispaniæ populos enumerantur a *Strab. l.* 3. Hinc quod scribit *Auct. de B. Alex. c.* 53. Cassium semper berones, compluresque evocatos cum telis secum habere consuevisse; multi ita interpretantur, ut ex ea gente custodes corporis habuerit. verum alii legunt *barones*, quos *Vetus Scholiast. Pers. ad sat.* 5. *v.* 138. docet, Gallica lingua servos militum significare. V. *Baro*.

BERNA pro *verna* scribi volunt *Cassiodor.* & *Beda de Orthogr. pag.* 2297. & 2330. *Putsch.* quando significat domi genitum, *verna* vero a *vere*, ut verna tempora. Sed contra est consuetudo.

BERYLLUS, li, m. *berillo*, Βήρυλλος, gemmæ, seu lapidis pretiosi nomen. Beryllorum multa genera *Plin. l.* 37. *c.* 5. *ad fin.* enumerat. Probatissimos dicit esse, qui colore viriditatem puri maris imitentur: proximos qui vocantur chrysoberylli, & sunt paulo pallidiores, sed in aureum colorem exeunte fulgore. Vide ibi reliqua. *Id. ibid.* India beryllos gignit, raro alibi repertos. & *in fi.* Indi & alias quidem gemmas adulterare repererunt, sed præcipue beryllos. *Juvenal. sat.* 5. *v.* 37. ipse capaces Heliadum crustas, & inæquales beryllo Virro tenet phialas. *h. e.* beryllo undique inserto asperas. *Propert. l.* 4. *eleg.* 7. *v.* 9. Et solitum digito beryllon adederat ignis. *beryllon* accusativus est Græcæ positionis pro *beryllum*. ¶ Primam corripuit *Prudent. in Psychomach. v.* 855. Hinc sibi sapphirum sociaverat, inde beryllum.

BERYTENSIS, e, adject. idem ac Berytius, ut *Berytensis colonia* apud *Ulpian. Dig. lib.* 50. *tit.* 15. *leg.* 1. ut legitur in *edit. Torrentini*, nam apud *Haloandr.* est *Berytiensis*: quod habetur etiam *in præfat. Justiniani ad Senat. & omnes populos initio Digestor. ante med.*

BERYTIUS, a, um, adject. ad Berytum pertinens. Est autem Berytus, f. *Baruti*, Βηρυτός, urbs Phœnices ad montem Libanum quondam colonia Romanorum, ab Agrippa Augusti genero deducta, & Felix Julia appellata. Ejus ager vinum producit inter laudatiora enumeratum a *Plin.* apud quem legitur *l.* 14. *c.* 7. Berytium vinum: & *lib.* 15. *c.* 17. Coa uva, & Berytia nullius suavitati postferendæ. ¶ Pænultima in *Berytus* corripitur ab *Avieno in descript. Orbis terræ*, *v.* 1080. Hic Tyrus est opulens, & Berytus optima, Biblos, &c. *Priscian.* vero produxit *in Periegesi*, *v.* 853. Antiquamque Tyrum, Beryti & mœnia gratæ.

BES, bessis, m. *ott' oncie*, δίμοιρον, διμοιρία, pars assis octo uncias significans: de cujus etymologia hæc habet *Varr. l.* 4. *L. L. prope fin.* ubi de assis partibus verba facit. Reliqua obscuriora, quod a deminutione; & ea, quæ deminuuntur, ita sunt, ut extremas syllabas habeant, ut a duodecim una dempta, deunx; dextans dempto sextante; dodrans dempto quadrante; bes, ut olim des dempto triente. *Festus* docet, *bes* dictum esse, quod *bis triens* sit: sed ineptam, & duram esse ajunt *Voss.* & *Scalig.* qui proinde priorem *Varronis* probant. Tertium etymon ponit *Voss.* quod dicatur ab obsoleto *des* quasi *de asse*, quia partes assis (quas V. in *As*) usque ad septimam nominantur ab unciarum additione & augmento, reliquæ deinceps detrahendo ab asse appellationem trahunt, ut est etiam in allatis verbis *Varronis*. Alii denique afferunt quartum, quod *bes* conflatum sit ex *bis*, & *as*, quia ex tribus assis partibus, quæ sunt trientes, duas contineat. Sed de etymologia jam plus satis. ¶ Accipitur *bes* pro pondere, & pro mensura. Cum *as* pro libra ponitur, *bes* significat pondus octo unciarum. *Plin. l.* 18. *c.* 11. In binos semodios farinæ satis esse besses fermenti. *Scribon. Larg. compos.* 157. Ceræ pondo libram & trientem, magmatis pondo bessem. ¶ Cum *as* mensuram aliquam significat, *bes* est ejus octava pars. Sic *bes jugeri* est octava pars jugeri, apud *Colum. l.* 5. *c.* 1. Et *bes sextarii* est octava sextarii pars, apud *Scribon. Larg. compos.* 126. ¶ Universim significat octavam partem, seu duas tertias partes totius alicujus, adhibita ea proportione, quæ est octavi numeri ad duodecimum, *l' ottava parte, due terzi*. Hinc bes usurarum, *otto per cento*: bes hereditatis, societatis, pretii, &c. *Cic. Attic. l.* 4. *ep.* 15. Fenus ex triente Idib. Quint. factum erat bessibus. *da quattro per cento era cresciuto ad otto*. *Procul. Dig. lib.* 17. *tit.* 2. *leg.* 76. Ut tu ex triente socius esses, ego ex besse. *Ulpian. ibid. tit.* 1. *leg.* 11. Exsolvere bessem pretii. *Julian. Dig. lib.* 21. *tit.* 2. *leg.* 39. Bessem fundi emere. *Manil. l.* 3. *v.* 367. bisque novem Nemeæe, dabis, bessemque sub illis. *h. e.* 18. annos, & menses octo. ¶ Accipitur aliquando absolute pro octo. *Martial. l.* 11. *epigr.* 37. Quincunces, & sex cyathos, bessemque bibamus, Caius ut fiat, Julius & Proculus. *h. e.* bibamus quinque, sex, & octo cyathos: totidem enim sunt litteræ in illis nominibus *Caius*, *Julius*, *Proculus*. V. *Bibo*. ¶ Apud Mathematicos, qui assem accipiunt pro senario numero, *bes* quatuor significat. *Vitruv. l.* 3. *c.* 1. V. *As*. ¶ *Bessis* in recto casu pro *bes*. *Paul.* ex *Festo*: Bessis unciæ octo sunt, triens quatuor. Al. leg. *trientis* pro *triens*. Adde *Priscian. in lib. de ponderib. pag.* 1348. *Putsch.*

BESEVUS, V. *Vesevus*.

BESSALIS, le, adject. a *bes*, *bessis* deductum. *Vitruv. l.* 5. *c.* 10. & *lib.* 7. *c.* 4. Laterculis bessalibus pilæ struantur. *h. e.* octo unciarum, seu pollicum. Pedis enim mensura in duodecim uncias, seu pollices dividitur. *Martial. l.* 8. *epigr.* 71. Bessalis scutula. *h. e.* vas octo unciarum capax.

BESSI, orum, Βέσσοι, populi Thraciæ, seu Mysiæ, in confinio, juxta Hebrum fluvium inter Hæmum, & Pangæum M. quorum præcipua urbs Philippopolis. Gens fera est, & latrociniis sueta. Metallorum divites, & in effodiendo auro solertes fuisse significat *Claudian. de Cons. Mall. &c. v.* 41. Quidquid luce procul venas rimata sequaces Abdita pallentis fodit solertia Bessi. Adde *Veget. l.* 2. *de re militar. cap.* 11. & *lib.* 4. *c.* 24.

BESSICUS, a, um, ad Bessos pertinens. *Cic. in Pison. c.* 34. Bessicæ gentis princeps.

BESTIA, æ, f. *bestia*, Θηρίον, proprie dicitur de animalibus, quæ natura fera sunt, & hominibus noxia, ut *Ulpian. Dig. lib.* 3. *tit.* 1. *leg.* 1. & *lib.* 9. *tit.* 1. *leg.* 1. docet, ut ursi, leones, apri, tigres, item canes feri, serpentes venenatæ, aranei, & hujusmodi alia, quæ aliquo modo in homine sæviunt: illa vero, quæ per se quidem fera sunt, sed domari tamen possunt, ut cameli, elephanti, quadrupedum, aut pecudum nomine, postquam domita sunt, contineri possunt, ut idem tradit *cit. lib.* 9. quamquam in *lib. regular. tit. de dominio, & acquisitionib. rer.* camelos, & elephantos bestiarum numero esse affirmat: & re vera *Auct. de B. Afric. c.* 72. elephantos ita vocat. Differt itaque *bestia* a *bellua*, quod in hac magnitudinem, in illa feritatem spectamus. *Nepos in Datam. c.* 3. Feram bestiam captam ducere. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 1. Cum homo imbecillus a valentissima bestia laniatur. *Id. l.* 1. *de Divin. c.* 7. Herbarum genera, & radicum ad morsus bestiarum. *Id. in Pison. c.* 36. Populari illi sacerdoti sexcentos ad bestias amicos, sociosque misisti. *h. e.* qui cum bestiis depugnarent in ludis. V. *Bestiarius*. *Asin. Poll. ad Cicer. Fam.* 10. *ep.* 32. Bestiis cives Romanos objicere. *Gell. l.* 5. *c.* 14. & *Modestin. Dig. lib.* 48. *tit.* 8. *leg.* 11. Dare aliquem ad bestias. *h. e.* cum bestiis committere depugnandi causa. *Modestin. ibid.* Tradere aliquem ad bestias depugnandas. *Gell. ibid.* Servus ad pugnam bestiarum datus. *Sueton. in Calig. c.* 27. Condemnare aliquem ad bestias. *h. e.* ut ab iis laceretur. ¶ De quibuscunque brutis animalibus. *Cic. Tuscul.* 5. *c.* 13. Natura alias bestias nantes, aquarum incolas esse voluit; alias volucres cœlo frui libero; serpentes quasdam, quasdam esse gradientes; earum ipsarum partim solivagas; partim congregatas; immanes alias; quasdam autem cicures; nonnullas abditas, terraque tectas. *Id. de amic. c.* 21. Hoc apparet in bestiis volucribus, nantibus, agrestibus, cicuribus, feris. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 20. Canes, tametsi bestiæ sunt, tamen, &c. Adde *lib.* 2. *de nat. Deor. c.* 48. *ad fin.* ubi inter aquatiles bestias enumerat etiam testudines. ¶ Adhibetur aliquando in conviciis. *Plaut. Bacch.* 1. 1. 21. Mala tu es bestia. ¶ Est etiam *Bestia* inter Romana cognomina. *Sallust. in Catil. c.* 17. enumerat L. Bestiam inter participes conjurationis Catilinæ. & *in Jug. c.* 29. memorat L. Bestiam Calpurnium, (*Flor. l.* 3. *c.* 1. Calpurnium Bestiam appellat) qui Consul fuit cum P. Scipione Nasica circa A. U. C. 640. Adde *Plin. l.* 27. *c.* 2.

BESTIALIS, le, *di bestia*, *bestiale*, Θηριώδης, belluinus. *Prudent. Cathemerin.* 7. *v.* 153. Impexa villis virgo bestialibus. ¶ Translat. *Sidon. Apollin. l.* 4. *ep.* 1. Bestialium rigidarumque nationum corda cornea.

BESTIARIUS, a, um, adject. ad bestias pertinens. *Senec. ep.* 70. Jam ego istam virtutem habere tam multa exempla in ludo bestiario, quam in ducibus belli civilis ostendam. *h. e.* in ludo, in quo homines cum bestiis depugnant. ¶ *Bestiarius* absolute, qui cum bestiis pugnat, θηριομάχος, ἀγωνιστής, παράβολος. Duplex fuit bestiariorum

riorum genus: alterum eorum, qui mercede conducebantur, ut cum bestiis pugnarent, vel ipsi ultro virium, & virtutis ostentandæ causa in arena cum bestiis congrediebantur, populi oblectandi causa. Hi certis utebantur armis, quibus bestias confoderent, quarum tamen ictibus ita expositi erant, ut maximus esset virtuti locus: itaque victores si evasissent, præmio, & laude afficiebantur. Eorum pugna *venatio*, ipsi etiam *venatores* dicti sunt. Alterum genus erat eorum, qui ob admissa scelera damnabantur ad bestias, ut ab iis lacerarentur: hi plerunque inermes contra eas prodire cogebantur, nonnunquam etiam colligati iis discerpendi objiciebantur, ut ex *Tertull. de pudic. c. ult.* colligitur. *Cic. pro Sext. c.* 64. Præclara ædilitas: unus leo, ducenti bestiarii. *Id. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 6. Vindex gladiatorum, & bestiariorum. Adde *Senec.* 2. *de benef. c.* 19. & *Tertull. in Apolog. c.* 9. ubi de bestiariis secundi generis mentio fit.

BESTIŎLA, læ, f. *bestiuola*, *animaluzzo*, θηρίδιον, ζωΐδιον, parva bestia: & dicitur de quibuscunque minutis animalibus. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 48. Sic dissimillimis bestiolis communiter cibus quæritur. *Plin. l.* 22. *sub fin.* Leguminibus innascuntur bestiolæ venenatæ. *Id. l.* 18. *c.* 17. Bestiola aranei generis.

BETA, æ, f. *bietola*, τεῦτλον, genus oleris, quod omnium hortensiorum levissimum esse *Plin.* scribit *l.* 19. *c.* 8. simplici, & carnosa radice, foliis viridibus, & succulentis, caule candido. Ejus duo sunt genera, vernum, & autumnale, a temporibus satus: quanquam & Junio seritur. Græci distinguunt in nigrum, & candidius. Gemina quoque ei natura, oleris, hoc est brassicæ, & bulbi capite ipso radicis exsilientis: species summa in latitudine, quæ adjuvatur imposito lapillo latiore, aut testa fictili, quo pondere pressa beta in latum adeo folia extendit, ut nulli alii hortensiorum latitudo major contingat. In binos enim aliquando pedes expanditur. *Colum. l.* 10. *v.* 254. folio viridis, pede candida beta. *Martial. l.* 13. *epigr.* 13. Ut sapiant fatuæ, fabrorum prandia, betæ. &c. *fatuæ* dicuntur, quia per se insipidæ sunt, nisi probe condiantur. *Id. l.* 3. *epigr.* 47. Pigroque ventri non inutiles betas. V. *Plin. l.* 20. *c.* 8. ubi varios betæ in medicina usus recenset.

BETA, indeclinab. nomen secundæ Græcorum litteræ, Βῆτα. *Juvenal. sat.* 14. *v.* 209. Hoc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ. ¶ Translate ponitur pro secundo, sicut *alpha* pro primo. V. *Alpha*. ¶ Declinatur aliquando *beta*, *æ*. *Auson. in Technopægn. cap. de litt. monosyll.* Dividuum betæ monosyllabon Italicum B. ¶ Etymologi putant, *betam* herbam ita esse appellatam, quod ejus semen cum turget figuram Græcæ B referat. Paulo aliter *Colum. l.* 10. *v.* 251. Nomine tum Grajo, ceu littera proxima primæ, Pangitur in cera docti mucrone magistri; Sic & humo pingui ferratæ cuspidis ictu Deprimitur folio viridis, pede candida beta.

BETACĔUS, a, um, *di bietola*, ad betam herbam pertinens. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 2. *ad fin.* Quemadmodum pedes betaceos seri oporteat. ¶ *Charis. l.* 1. *pag.* 24. *Putsch.* & *l.* 2. *pag.* 128. item *Priscian. in fi. lib.* 3. docent dici substantive *hic betaceus*, *i*: eademque ratione a malva *hic malvaceus*, *i*: & ὑποκορισμός, hoc est diminutive dici pro parva beta, aut malva. *Apic. l.* 3. *c.* 2. Facies betaceorum fasces, &c. Et mox eandem vocem repetit, & *Varronem* citat. *Arnob. l.* 4. *pag.* 133. Cur enim deus præsit melli uni tantummodo, non ficis, betaceis, caulibus? *Al. leg.* betis. *Turneb. l.* 11. *c.* 3. putat, cum *betaceus* absolute dicitur, subintelligi *pes*: qua ratione *betaceus* potest diminutiva vox dici, quia *beta* integram herbam significat: *betaceus* autem *pes* solum caulem, vel radicem.

BETĀLIS, le, adject. betaceus. *Petron. in fragment. Tragur. c.* 58. *Burman.* Longe tibi sit comula ista betalis. *h. e.* mollis, & diffusa, qualis est beta. Alii leg. *bessalis*, hoc est vilis, & parvi pretii.

BETHLĔEM, f. indeclinab. Βηθλεέμ, antea Ephrata, urbs Judææ, a Jebusæis condita, in tribu Juda. Hebraice dicitur בֵּית לֶחֶם, hoc est domus panis, propter ejus agri fertilitatem. In ea Jesus Christus verus Deus, verique Dei filius, humani generis Redemptor, ex Maria Virgine natus est.

BETHLEEMĬCUS, &

BETHLEEMITĬCUS, a, um, &

BETHLEMITIS, e, adject. ad Bethleem pertinens. *Hieronym. ep.* 27. *ad Eustoch. in epitaph. Paulæ matr. in fi.* Romam, patriamque relinquens, Divitias, sobolem, Bethlemiti conditur antro. *Al. leg.* Bethleemi. *Id. ibid.* Pauperiem Christi, & Bethlemitica rura secuta est. *Juvenc. l.* 1. *in cap.* 2. *Matth. v.* 262. Crudeli tinxit Bethleemica compita cæde.

BETHLEUS, a, um, Bethlemiticus. *Paulin. Nolan. carm.* 32. (*al.* 15.) *v.* 583. Aut cum Bethleis infantibus in Paradiso. *Sedul. l.* 2. *de op. Pasch. v.* 73. Talia Bethleis dum signa geruntur in oris. ¶ Quidam scribunt *Bethlæus*.

BETIS, is, f. herba eadem ac beta. *Seren. Sammon. cap. de nerv. incis. & dolentib. atque contract. cap.* 54. *v.* 983. Carica, vel betis lento cum melle jugatur. ¶ Est etiam nomen fluvii, quod rectius per diphthongum scribitur. V. *Bætis*.

BETISSO, vel Betizo, as, n. a *beta*, pro languere usurpare solitus est *Augustus*, teste *Sueton. in ejus vita*, *cap.* 87. Beta enim tenerrimum, ac mollissimum caulem & folia habet. Quo pertinet illud *Catulli carm.* 66. *ad januam impud. v.* 21. Languidior tenera cui pendens sicula beta, &c. ¶ De ratione scribendi V. in *Badizo*.

BETO, is, n. 3. *andare*, *camminare*, πορεύομαι, idem quod eo, ambulo. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 73. Multos foras betere jussit. *Id. ibid.* Si ire conor, prohibet betere. *Pacuv. ibid.* Vos hinc defensum patriam foras betite. ¶ Est etiam *Bito*, *is*, eod. sensu. *Plaut. Merc.* 2. 3. 127. Ad portum ne bitas, dico jam tibi. *Id. Curcul.* 1. 2. 52. Qui me in terra æque fortunatus erit, si illa ad me bitet? *Id. Pseud.* 1. 3. 23. Licet ne, obsecro, bitere, an non licet? *Ps.* vah manta. Ita legendum censet *Lips. epistolic. quæst. l.* 1. *ep.* 14. alii *vivere* retinent, quod est in Codicib. passim. Adde *Stich.* 4. 2. 28. ubi *Pareus* legit *ebito*, h. e. exeo. ¶ Etiam *Bitio*, *is*, *ire*, usurpatum fuisse videtur, a quo *Bitienses*, hoc est assidue peregrinantes, apud *Festum*. Ita monet *Scalig. ad Fest.* Sed cum nullum aliud suppetat hujus conjugationis argumentum, non est ea facile usurpanda.

BETŎNICA, & Vetonica, seu Vettonica, æ, f. *bettonica*, κέστρον, ψυχροτρόφον, herba de qua *Plin. l.* 25. *c.* 8. Vettones in Hispania invenere eam, quæ vettonica dicitur in Gallia, in Italia autem serratula, a Græcis cestros, aut psychrotrophon, ante cunctas laudatissima. Exit angulosa caule cubitorum duum, a radice spargens folia fere lapathi, serrata, semine purpureo. Folia siccantur in farinam ad plurimos usus. Fit vinum ex ea, & acetum stomacho, & claritati oculorum. Tantumque gloriæ habet, ut domus in qua sata sit, tuta existimetur a piaculis omnibus. Hæc *Plin.* qui aliis in locis passim infinitos prope ejus usus in medicina refert, ut factum sit apud Italos proverbio locus: *aver più virtù, che la bettonica*. ¶ Ad scriptionem quod attinet, rectius *vettonica* scribitur, cum sit a *Vettonibus*: reperitur tamen & *vetonica*; & propter affinitatem litterarum *b* & *v*, etiam *betonica*. ¶ Exstat de ea libellus *Antonii Musæ*, qui Augusti medicus fuit, nomen præferens: indignus tamen ea ætate, in qua Latina Lingua maxime floruit.

BETULLA, æ, f. arbor Gallica lentissima, mirabili candore, atque tenuitate: ex qua olim Consulares fasces plerunque fiebant. Eadem circulis flexilis, item corbium costis, hoc est crassioribus & firmioribus viminibus, quibus reliqua, quæ tenuiora sunt, & subtiliora, firmantur atque nectuntur. Bitumen quoque ex ea Galliæ excoquunt. *Plin. l.* 16. *c.* 18. ¶ Scribitur & *betula* unico *l*.

BETŬLUS, i, gemma quædam, de qua V. *Plin. l.* 37. *c.* 9. *ad fin.*

BIÆON vinum, V. *Bion*.

BIÆOTHANĂTOS, V. *Aborus*, & *Biothanatus*.

BIARCHIA, æ, f. Βιαρχία, officium Biarchi. *Imper. Constantin. lib.* 1. *Cod. tit.* 31. *leg.* 1. Ad biarchiam nemo suffragio perveniat.

BIARCHUS, i, m. Βίαρχος, *chi ha la cura de' viveri per l' esercito*, militaris gradus est ejus, qui commeatibus comparandis præest: a Βίος, victus, annona, & ἄρχων, præfectus. *Hieronym. ep.* 61. *ad Pammach. advers. Joann. Hierosol. cap.* 7. Ante primicerius, deinde senator, ducenarius, biarchus, circitor eques, deinde tiro. *Imp. Zeno lib.* 12. *Cod. tit.* 20. *leg.* 3. Biarchorum nomen, meritumque.

BIBACŬLUS, i, m. *bevitore*, *beone*, qui strenuus potator est. Ita cognominati sunt quidam apud Romanos, quod largis poculis delectarentur, ut M. Furius, quem inter Grammaticos *Sueton.* referre videtur de *Grammat. cap.* 4. & inter Poetas *Quintil. l.* 10. *c.* 1. enumerat: de quo *Plin. in proœm. Hist. nat.* Ut qui Bibaculus erat, & vocabatur. ¶ De L. Furio Bibaculo V. *Valer. Max. l.* 1. *c.* 1. *n.* 9. Adde *Liv. l.* 22. *c.* 49.

BIBAX, ācis, *bevitore*, *beone*, πολυπότης, bibendi avidus. *Gell. l.* 3. *c.* 12. Bibendi avidum P. Nigidius in commentariis grammaticis bibacem, & bibosum dicit. Bibacem ego, ut edacem, a plerisque aliis dictum lego: bibosum dictum etiam nusquam reperi, nisi apud Laberium. Hæc *Gellius*.

BIBER, vox indeclinabilis, quæ ab infinito *bibere* mutilata videtur, & significat potum. *Hinc* dare alicui biber, *dar da bere*. *Titinn.* apud *Charis. l.* 2. *pag.* 99. Date illi biber: iracunda hæc est. *Fannius* 8. *Ann. ibid.* Jubebat biber dari. Adde *Caton. in Originib. ibid.* V. in fine verbi *Ingero*.

BIBERĬUS pro *Tiberius* jlocaliter dictus est Tiberius Nero Imperator ob nimiam vini aviditatem. Appellabatur enim *Biberius Caldius Mero* pro *Tiberius Claudius Nero*, ut est apud *Sueton. in ejus vita cap.* 42.

BIBESĬA, æ, f. *Festus* in *Peredia*. Perediam, & Bibesiam Plautus cum dixit, intelligi voluit cupiditatem edendi, & bibendi. *Plauti* locus est *Curcul. a.* 3. *v.* 74. ubi Curculio ridicule refert inter varia provinciarum, & populorum nomina has etiam voces, quasi & ipsæ provinciæ sint: sed pro *bibesia* legitur passim *perbibesia*.

BIBĬLIS, le, qui bibi potest. *Cæl. Aurelian. Acutor. l.* 2. *c.* 11. *ad fin.* Cibum damus varium atque bibilem, ut ovum sorbile, &c.

BIBĬO, onis, m. *moscione*, parva musca, quæ in vino nascitur. *Afranius*. Cum ad me spectas, & fabulari incipis, ex ore in oculis tuis bibiones involant. Hæc *Isidor. in fi. l.* 12. *Orig.* At *Salmas. in notis ad Spartian. in Hadrian. c.* 16. legit *bibones*, & interpretatur culices. ¶ *Bibiones* legitur etiam apud *Plin. lib.* 1. *Hist. nat.* in indice *libri* 10. *n.* 69. sed ibi significat *vipiones*, hoc est minores grues, ut est apud *eund. l.* 10. *c.* 49.

BIBĬTOR, oris, m. *bevitore*, qui bibit, πότης. *Sidon. lib.* 1. *ep.* 8. Quem utique raro bibitor Araricus inspexerim.

BIBĬTUS, a, um, *bevuto*, potus, particip. pass. verbi *bibo*. *Æmil. Macer*, *cap. de Porro*. Commixtus porri succus lacti muliebri, Et bibitus tussim fertur sedare vetustam. *Plin. Valer. l.* 2. *c.* 18. Equi lingua inveterata ex vino bibita valet.

BIBLĬNUS, a, um, βύβλινος, qui est ex biblo, seu papyro, ut epistolæ biblinæ, apud *Hieronym. inic. ep.* 60. h. e. papyraceæ. Alii exponunt tam longas, ut librum pæne constituant.

BIBLIOPŎLA, læ, m. *librajo*, βιβλιοπώλης, librorum venditor: Græca vox a βιβλίον, liber, & πωλέω, vendo. *Plin. l.* 9. *ep.* 11. Bibliopolas Lugduni esse non putabam. *Martial. l.* 4. *epigr.* 72. Exigis, ut donem nostros tibi, Quincte, libellos: Non habeo, sed habet bibliopola Tryphon. ¶ Legitur & *bybliopola*. *Inscript.* apud *Fabrett. cap.* 10. *n.* 386. M. Ulpius Aug. Lib. Dionysius Bybliopola F. S. & S. Vide vocem sequent.

BIBLIOTHECA, cæ, f. *libreria*, βιβλιοθήκη, βιβλιοφυλάκιον, locus, in quo libri studiorum causa asservantur: Græca vox a βιβλίον, liber, & θήκη, repositorium. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 28. Abdere se in bibliothecam. Adde *Vitruv. l.* 1. *c.* 2. *l.* 6. *c.* 7. & 10. &c. ¶ Interdum dicitur de armario, seu pluteo, in quo libri ponuntur, *ciscranno, scanzia*. *Paul. Dig. lib.* 30. *leg.* 41. Bibliothecæ parietibus inhærentes. Adde *Ulpian. ibid. lib.* 32. *leg.* 52. *a med.* ¶ Sumitur etiam pro ipsa librorum multitudine. *Cic. Fam.* 13. *ep.* 77. Dionysius servus meus, qui meam bibliothecam multorum nummorum tractavit, cum multos libros surripuisset, aufugit. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 7. Conficere bibliothecam. *Vitruv. in præfat. l.* 7. instituere. *Sueton. in Aug. c.* 56. *in f.* & *de Grammat. cap.* 22. ordinare. & *cap.* 21. Præesse bibliothecæ. *esser bibliotecario*. *Plin. in proœm. Hist. nat.* narrat, Diodorum, Græcum scriptorem, historiam suam βιβλιοθήκην inscripsisse. ¶ *Servus a bibliotheca* est, qui bibliothecæ custodiendæ & curandæ præpositus est, *bibliotecario*, βιβλιοφύλαξ. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 584. *n.* 6. Antiochus Ti. Claudii Cæsaris a bybliotheca Latina Apollinis. & *n.* 4. Hymenæus Medicus a bybliothecis. Adde *ibid. n.* 7. & *pag.* 576. *n.* 9. & *pag.* 578. *n.* 5. Quod vero ubique *bybliotheca* per Græcam υ scribitur ex eo factum est, quia charta, ex qua libri constant, ex papyro olim fiebat: papyrum autem Græci βύβλον vocant, eodemque vocabulo librum significant. Quia tamen consuetudo obtinuit, ut etiam βίβλος (& quidem sæpius) per ι scriberetur, etiam Latine *bibliotheca* ex eadem consuetudine scribi consuevit. Quare ea scribendi ratio, quæ *y* adhibet neque improbari omnino potest, neque sane, contra consuetudinem passim imitanda videtur. ¶ Dicitur etiam *Bibliothece*, *es*, positione Græca. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 584. *n.* 2. Alexio Cæsaris Aug. ab bybliothece.

BIBLIOTHECĀLIS, le, ad bibliothecam pertinens. *Sidon. Apoll. l.* 8. *ep.* 4. Thesauris bibliothecalibus large refertus. *h. e.* ampla bibliotheca instructus. *Martian. Capell. l.* 2. *pag.* 35. Bibliothecalis copia.

BIBLIOTHECŬLA, læ, f. *picciola libreria*, parva bibliotheca. *Symmach. l.* 4. *ep.* 18. Sume ephemeridem C. Cæsaris decerptam bibliothecula meæ, ut tibi muneri mitteretur.

BIBLIS, V. *Byblis*.

BIBLUS, i, f. βύβλος, papyrus, ex qua charta primum facta est. Ita enim significat Græca vox allata. *Lucan. l.* 3. *v.* 222. Nondum flumineas Memphis contexere biblos Noverat. *flumineas biblos* dixit, quia papyrus in palustribus Ægypti locis circa Nilum nascitur, ut *Plin. l.* 13. *c.* 11. docet. *Sedul. l.* 1. *v.* 6. Plurima Niliacis tradunt mendacia biblis. *h. e.* litteris mandant. ¶ Quod vero *biblus* scribitur non *byblus*, ut est in Græca voce, id consuetudini tribuendum est. V. dicta in *Bibliotheca*.

BIBO, is, bibi, bibitum, a. 3. *bere*, πίνω, potum ore assumere. *Terent. Andr.* 3. 2. 4. & *Liv. l.* 40. *c.* 47. Dare alicui bibere. *Cic. Tuscul.* 5. *c.* 34. Darius in fuga cum aquam turbidam bibisset, negavit unquam se bibisse jucundius. nunquam videlicet sitiens biberat. *Id. Attic. l.* 13. *ep. ult.* Edere, & bibere ἀδεῶς, & jucunde. *Plin. l.* 10. *c.* 34. Bibere large. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 274. exiguis haustibus. *Propert. l.* 2. *eleg.* 20. *v.* 32. ex aqua. *Martial. l.* 12. *epigr.* 11. ab amne. *Propert. l.* 4. *eleg.* 4. *v.* 14. ex fonte. *Juvenal. sat.* 10. *v.* 25. fictilibus. *Virg.* 2. *Georg. v.* 506. gemma. *h. e.* poculo ex gemma facto. *Propert. l.* 3. *eleg.* 3. *v.* 26. e gemma. *L. Varius* apud *Macrob. l.* 6. *Saturn. c.* 1. *a med.* ex solido auro. Et *Senec. in Thyest. v.* 453. in auro. *h. e.* in poculis aureis. *Plaut. Stich.* 5. 4. 27. Bibe, si bibis. *formula hortantis alium, ut sine mora bibat: cui similis est illa*, ite, si itis *apud eund. Pœnul.* 5. 4. 67. ¶ *Bibere Græco more* est merum cyathis libare, salutando deos primum, deinde amicos nominatim, & ad singula nomina bibendo, ut *Ascon.* exponit ad illud *Cicer. Verr.* 3. *c.* 26. Discumbitur: fit sermo inter eos, & invitatio, ut Græco more biberetur, &c. Sed & illud Græci moris erat, præsertim apud Athenienses, ut minoribus primo poculis biberent, deinde, ut fit, majoribus, postquam incalescentibus animis invicem ad bibendum provocabantur. Solebant enim alter alterum propinando nominare: qui toties respondere cogebatur, eodemque poculo paria facere. ¶ *Aut bibat, aut abeat*, ἢ πῖθι, ἢ ἄπιθι, jocosa lex in conviviis Græcorum, qua jubebantur convivæ omnes ei, qui modimperator erat (quem *Horat. l.* 2. *od.* 7. *v.* 25. arbitrum bibendi appellat) parere, & singuli aliorum in bibendo conditionem subire. Transiit autem in proverbium, quo admonemur, ut aut tempori locoque nos accommodemus, aut hominum consuetudinem fugiamus. *Cic.* 5. *Tuscul. c. ult.* Mihi quidem in vita servanda videtur illa lex, quæ in Græcorum conviviis obtinetur: aut bibat, inquit, aut abeat. Et recte. aut enim fruatur aliquis pariter cum aliis voluptate potandi, aut ne sobrius in violentiam vinolentorum incidat, ante discedat: sic injurias fortunæ, quas ferre nequeas, defugiendo relinquas. ¶ *Bibere mandata* apud *Plaut. Pers.* 2. 1. 3. est præ nimio potu oblivisci quod mandatum fuerat. V. similem locum *Amph.* 2. 1. 84. ¶ Apud *eund. Stich.* 5. 4. 38. *bibere pro summo* est strenue bibere, tanquam pro ultima vice potaturi simus. Alii aliter explicant. ¶ *Bibere nomen alicujus*. In hilarioribus conviviis mos fuit, ut compotores amicorum nomina proferrent, ac tot haurirent pocula, quot litteris ea constabant. *Martial. l.* 8. *epigr.* 51. Ut jugulem curas, nomen utrumque bibam. *Id. l.* 1. *epigr.* 72. Nævia sex cyathis, septem Justina bibatur, Quinque Lycas, Lyde quatuor, Ida tribus. Adde *lib.* 9. *epigr.* 95. & *lib.* 11. *epigr.* 37. ¶ Apud *Apulej. l.* 2. *Metam. post init. bibere nutricem* est lac a nutrice sugere. ¶ Poetice *bibere flumen aliquod* dicuntur ii, qui ei flumini appositam regionem incolunt. *Virg.* 7. *Æn. v.* 715. Qui Tiberim, Fabarimque bibunt, quos frigida misit Nursia, &c. *Id. Ecl.* 1. *v.* 64. Ante, pererratis amborum finibus exsul Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim. ¶ *Bibere* etiam dicuntur, quæ humorem hauriunt, & ad se trahunt. *Virg. Ecl.* 3. *in f.* Claudite jam rivos pueri; sat prata biberunt. ἀλληγορικῶς dicit: jam cantare cessate: satiati enim audiendo sumus. *Plin. l.* 13. *c.* 4. Palma toto anno bibere amat. *Id. l.* 8. *c.* 48. Lanarum nigræ nullum colorem bibunt. *Id. l.* 31. *c.* 11. Spongiæ ad pruinas sternuntur inversæ, ut candorem bibant. *Horat. l.* 3. *od.* 8. *v.* 11. Amphora fumum bibere instituta. V. *Fumarium*. ¶ Arcus etiam cælestis *bibere* dicitur. Veteres enim vulgo credebant, Iridem demissis in terram cornibus aquam haurire e mari & fontibus, quam postea in altum sublatam per nubes effunderet. Hinc inter varia pluviæ signa *Virg.* enumerat, cum *bibit ingens arcus*, 1. *Georg. v.* 380. Hinc festive *Plaut.* de anu ob ætatem curva, simulque bibacissima, *Curcul.* 1. 2. 41. Ecce autem bibit arcus: pluet credo hercle hodie. ¶ Sumitur etiam *bibere* pro elicere, haurire, *cavar fuori*. *Virg.* 11. *Æn. v.* 803. Hasta sub exsertam donec perlata papillam Hæsit, virgineumque alte bibit acta cruorem. *Plin. l.* 9. *c.* 36. Purpuræ flos liquoris est minimi in candida vena, unde pretiosus ille bibitur nigrantis rosæ colore sublucens. ¶ Translate *Horat. l.* 2. *od.* 13. *v.* 31. Pugnas & exactos tyrannos Densum humeris bibit aure vulgus. *h. e.* studiose audit. Sic *Propert. l.* 3. *eleg.* 4. *v.* 8. Incipe: suspensis auribus ista bibam. *Virg.* 1. *Æn. v.* 753. Infelix Dido, longumque bibebat amorem. *Stat. l.* 1. *Achill. v.* 303. totisque novum bibit ossibus ignem. *Claudian. in nupt. Honor. & Mar. v.* 231. Maternosque bibit mores. *Quintil. l.* 1. *proœm.* Nudæ illæ artes omnem succum ingenii bibunt.

BIBO, onis, m. *beone*, bibax, *Jul. Firmic. l.* 5. *Mathes. c.* 4. *sub fin.* Homines vitiosi, epulones, & bibones. ¶ *Bibones* alio sensu V. supra in *Bibio*.

BIBŌSUS, a, um, *bevitore*, *beone*, πολυπότης, bibendi avidus. *Laber.* apud *Gell. l.* 3. *c.* 12. Non mammosa, non annosa, non bibosa, non procax. Adde *P. Nigid. ibid.* V. *Bibax*.

BIBRĔVIS, e. Pes bibrevis apud *Diomed. l.* 3. *pag.* 471. & 472. *Putsch.* Latine est idem, qui Græce Dibrachys. V.

BIBŬLUS, a, um, *che riceve*, *e assorbe*, qui facile humorem bibit, & sorbet. *Virg.* 6. *Æn. v.* 227. Favilla bibula. *Id.* 1. *Georg. v.* 114. Arena bibula. *Id.* 2. *Georg. v.* 348. Lapis bibulus. *h. e.* lapis arenarius bibendo humori idoneus, ut *Serv.* exponit. Nam alii ideo dictum putant, non quod ipse humorem bibat, sed quod per eum humor ad radices arborum admittatur. *Colum. l.* 12. *c.* 43. *in f.* Ollæ bibulæ, & male coctæ. *Plin. l.* 8. *ep.* 15. Charta bibula. *sugante*. *Lucan. l.* 4. *v.* 136. Conseritur bibula Memphitis cymba papyro. *Ovid.* 4. *Metam. v.* 743. Medulla bibula. *Id. Metam.* 6. *v.* 9. Lana bibula. ἐμβαφικός. *Id. Metam.* 14. *v.* 368. Bibulæ nubes. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 289. Bibulæ vestes. *Martial. l.* 11. *epigr.* 33. Bibula palus. *Sueton. in Aug. c.* 76. Caseus bibulus. *h. e.* recens, quia tunc condituram facile imbibit. Sed alii rectius leg. *bubulus*. ¶ Item qui bene bibit, bibax, *beone*, *bevitore*, πολυπότης. *Horat. l.* 1. *ep.* 18. *v.* 91. Potores bibuli. & *epist.* 14. *v.* 34. Bibulus falerni. ¶ Hinc ortum est Romanum cognomen *Bibulus*, ut L. Publicius Bibulus apud *Liv. l.* 22. *c.* 53. M. Calpurnius Bibulus, qui cum C. Julio Cæsare consul fuit. *Sueton. in Cæs. c.* 19. ¶ Translate *Pers. sat.* 4. *v.* 50. Nequicquam populo bibulas donaveris aures. *h. e.* ad audiendum paratas, & avidas.

BICAMERĀTUS, a, um, adject. *Hieronym. l.* 1. *advers. Jovinian. cap.* 9. *in f.* Si arca plures habuit mansiones, & nidulos, & bicamerata, & tricamerata, & diversas bestias, &c. *h. e.* duplici, & triplici camera, seu fornice.

BICEPS, bicipitis, omn. gen. *di due capi*, *o cime*, duo capita, vel vertices habens, δικόρυμβος, δικέφαλος. *Cic. l.* 1. *de divin. c.* 53. Si puella nata biceps esset. *Liv. l.* 41. *c.* 21. In Vejenti agro biceps natus puer. *Pers. in prol. v.* 2. Nec in bicipiti somniasse Parnaso. ¶ Translate *Varr.* apud *Non. c.* 6. *n.* 36. Civitas biceps. *divisa in due capi, o fazioni*. (Adde *Flor. l.* 3. *c.* 17.) *Apulej. in Florid. n.* 18. (*al. l.* 4.) Argumentum biceps. *dilemma*. ¶ Veteres *bicipes* in recto dixere, ut testatur *Priscian. in f. l.* 6. & *lib.* 7. *pag.* 754. *Putsch.* eo modo, quo *ancipes* pro *anceps*, *pracipes* pro *praceps*.

BICEPSOS, i. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 8. *a med.* affert ex Argeorum sacris plura nomina hujus positionis, quæ sunt *primiceps*, *bicepsos*, *terticepsos*, vel *terticepsos*, *quadricepsas*, & *quarticepsos*, *quinticepsos*, *sexticepsos*, & *septicepsos*. Est autem ibi sermo de septem collibus Urbis Romæ. Putat *Scalig. in conjectan.* legendum ubique *biceps*, *triceps*, *quadriceps*, &c. Alii contra priorem lectionem ita retinent, ut & primam vocem *primiceps* in *primicepsos*, vel *princepsos* mutandam censeant. Utcunque autem legas, nihil aliud significant, quam primum caput, seu cacumen, primus montis vertex, secundum caput, & sic deinceps. Sed hæc obsoleta sunt.

BICESSIS idem valet ac duo decusses. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 36. ubi al. leg. *vicessis*, hoc est viginti asses. Nam duo decusses viginti asses continent.

BICHORDŬLUS, duas habens chordulas. Legitur a quibusdam in *Apolog. Apuleji*. Aureæ ilices, bichordulæ. Sed alii aliter. V. *Elmenhorst. pag.* 294. & *in emendationib. pag.* 337.

BICLINIUM, ii, n. cœnatio, in qua duo tantum lecti sunt ad discumbendum: vel lectus, qui duos discumbentes capit, ut triclinium tres. Est autem hibrida vox, ut & *Quintil.* docet *l.* 1. *c.* 5. (*al.* 9.) ex Latino *bis*, & Græco κλίνη, lectus. *Plaut. Bacch.* 4. 4. 69. Ubi est biclinium vobis stratum. & *v.* 102. Jam facite, in biclinio cum amica sua uterque accubitum eatis.

BICŎLOR, oris, omn. gen. *di due colori*, δίχροος, qui duorum est colorum. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 664. Ponitur hic bicolor sinceræ bacca

Miner-

Minervæ. *Id.* 10. *Metam.* v. 98. Bicolor myrtus. *Virg.* 5. *Æn.* v. 566. Equus bicolor albis maculis. *Plin.* l. 10. c. 52. Intus omne ovum volucrum bicolor.

BICOLOREUS, a, um, &

BICOLORUS, a, um, idem ac bicolor. *Vopisc. in Aurelian.* c. 13. Hastas puras decem, vexilla bicolora quatuor. Al. leg. *bicolorea* a recto *bicoloreus*. Sic apud *Apulej. in Apolog.* Tæniæ alterplices, bicoloreæ. Sed hic quoque alii aliter.

BICOMIS, e, duplicem habens comam, ut *Equus bicomis*, apud *Veget.* l. 1. *rei veterin.* cap. 56. hoc est, qui comam habet utrinque dependentem.

BICORNIGER, a, um, idem ac bicornis. *Ovid. Heroid.* ep. 13. v. 33. Ut quas pampinea tetigisse bicorniger hasta Creditur. *h. e.* Bacchus, qui bicornis fingitur.

BICORNIS, e, *bicornuto*, δίκερως, & δίκερως, bina habens cornua. *Cels.* l. 8. c. 1. *ante med.* Maxillæ partes extremæ quasi bicornes sunt. *Ovid. Heroid.* ep. 4. v. 49. Faunique bicornes. *Id.* 15. *Metam.* v. 304. Caper bicornis. *Virg.* 1. *Georg.* v. 264. Furcæ bicornes. *Horat. in carm. secul.* v. 35. Luna bicornis. *Virg.* 8. *Æn.* v. 727. Rhenus bicornis. ubi *Servius*: aut quia commune est omnibus fluviis (cornua enim omnibus tribuunt Poetæ) aut quia duplici alveo fluit, uno, qua Romanum imperium est; altero, qua interluit Barbaros, & insulam Batavorum facit. ¶ *Bicornes* absolute, boves. *Inscript. vetus* sub Valente & Valentiniano, apud *Gruter.* pag. 27. n. 4. Ut mactet repetens aurata fronte bicornes.

BICORPOR, is, δίσωμος, duo habens corpora. *Cic.* vertens quosdam versus *Sophoclis in Trachiniis*, 2. *Tuscul.* c. 9. Hæc dextra Lernam tetram, mactata excetra, Placavit; hæc bicorporem afflixit manum. *h. e.* Centauros ab Hercule interfectos, ut est apud *Natal. Com.* l. 7. *Mythol.* c. 1. Versus autem Sophoclis his respondentes sunt: Λερναίαν δ' ὕδραν, διφυῆ τ' ἄμικτον ἱπποβάμονα στρατὸν θηρῶν, &c. *Attius* apud *Priscian.* l. 6. pag. 699. *Putsch.* Pallas bicorpor anguium spiras trahit. *Nævius ibid.* pag. 679. Titani bicorpores, gigantes, magnique Atlantes.

BICORPOREUS, a, um, idem ac bicorpor. *Jul. Firmic.* l. 2. c. 12. Gemini est signum in cælo masculinum, bicorporeum, bipes, rationale, &c.

BICROTA, V. *Dicrotum*.

BICUBITALIS, *di due cubiti*, δίπηχυς, duorum cubitorum. *Plin.* l. 20. c. 23. Meum foliis aniso simile, & caule aliquando bicubitali.

BICUBITUS, a, um, bicubitalis. *Apul. de herb.* c. 72. Herba ramulis tenuibus, bicubitis, &c.

BIDENS, tis, adject. *di due denti*, qui duos habet dentes. *Auct. Priapeor. carm.* 82. Bidens amica, Romuli senis memor. *h. e.* anus, cui duo tantum supersunt dentes. *Plin.* l. 7. c. 56. *ad fin.* Ancoram (*invenit*) Eupalamus: eandem bidentem Anacharsis. *Auct. epigr. de Sabino inter Catal. Virg.* (V. *Attondeo*.) Bidens forceps. *Virg. in Ciri*, v. 213. ferroque manus armata bidenti. *h. e.* forcipe. ¶ *Bidens* absolute, *sarchio, marra*, δίκελλα, instrumentum rusticum ferreum, duobus veluti dentibus ex una parte instructum, aptumque ad terram fodiendam. *Ovid.* 4. *Fast.* v. 927. Sarcula nunc, durusque bidens, & vomer aduncus, Ruris opes, niteant. *Virg.* 2. *Georg.* v. 400. glebaque versis Æternum frangenda bidentibus. *Tibull.* l. 2. *eleg.* 3. v. 6. Versarem valido pingue bidente solum. *Juvenal. sat.* 3. v. 128. Bidentis amans. *h. e.* agriculturæ studiosus. ¶ Præterea *bidens*, *tis*, f. est ovis bima, apta ad sacrificium. Fere enim dicitur de ove, quæ in hostiam eligitur, *pecora atta al sacrifizio*. Ratio autem hujus appellationis est, vel quia duorum annorum ætas in hujusmodi pecore requiritur: quod neque minores, neque majores licebat hostias dare, ut *Servius ad Æn.* 4. v. 57. docet: itaque dicta est (si *Servio*, & *Nigidio* apud *Gell. loc. cit.* credimus) primo *bidennis*, *d* littera immissa, quasi *biennis* a *bis*, & *annus*: tum longo usu loquendi corrupta vox est, & ex *bidenni* facta *bidens*. Vel potius appellata est *bidens* a *bis*, & *dens*, quia oportet, ut ovis, quæ hostia est, habeat dentes octo, & in his duos ceteris eminentiores, qui non nisi circa bimatum apparere solent, per quos apparet ex minore ætate in majorem transcendisse: quæ sententia est *Julii Hygini* apud *Gell. loc. cit. Festi* in *Bidental*, *Servii* tum *loc. cit.* tum *ad Æn.* 6. v. 39. & *Isidori* l. 12. *Orig.* c. 1. probaturque a *Scalig. in Conjectan. ad Varr.* pag. 45. & a *Voss. in Etymol.* Quod enim putarunt nonnulli, *bidentes* esse, quæ duos tantum dentes habeant, absonum, & falsum est: evidenturque a *Gell. loc. cit.* & *Non. cap.* 1. n. 264. *Virg. Æn.* 4. v. 57. mactant lectas de more bidentes Legiferæ Cereri, &c. *Id.* 7. *Æn.* v. 93. Centum lanigeras mactabat rite bidentes. *Id.* 12. *Æn.* v. 170. intonsamque bidentem Attulit, admovitque pecus flagrantibus aris. *Horat.* l. 3. *od.* 23. v. 14. Tentare multa cæde bidentium Deos. ¶ Idem *Nigid. loc. cit.* scripsit, non solas oves, sed omnes bimas hostias *bidentes* vocari. Quo pertinet illud *Pomponii* apud *Gell.* & *Non. loc. cit.* Mars, tibi voveo, me facturum, si unquam redierit, bidenti verre. ¶ Dicitur interdum *bidens* generatim de quacunque ove, & extra sacrificium. *Phædr.* l. 1. *fab.* 17. Bidens jacentem in fovea prospexit lupum.

BIDENSES, populi Siciliæ, quorum oppidum *Bidis* non longe a Syracusis. *Cic. Verr.* 4. c. 22. ¶ Hi frequentius *Bidini* dicuntur, ut videre est *ibid.* & *cap.* 23. 24. & 25. & apud *Plin.* l. 3. c. 8.

BIDENTAL, alis, n. *luogo percosso da fulmine*, τόπος κεραυνόπληξ, locus fulmine ictus. Mos fuit Romanis ab Hetruscis acceptus, ut quo loco fulmen decidisset, eum locum haruspex mactata bidenti expiaret (dispersos ignes colligendo, & terra tegendo: quod dicebatur *fulmen condere*), expiatum consecraret, consecratum clauderet sepimento aliquo, quia calcari nefas erat. Dictum est itaque a *bidenti*, qua expiabatur. *Hor. de ar. poet.* v. 471. Minxerit in patrios cineres, an triste bidental Moverit incestus. *Pers. sat.* 2. v. 27. Triste jaces lucis, evitandumque bidental. *Apulej. de Deo Socrat.* Tuscorum piacula, fulguritorum bidentalia.

BIDENTALIS, le, adject. *Sacerdotes bidentales* dicti sunt, qui fulmina procurabant: qui in decuriam redacti fuerunt. *Inscript.* apud *Gruter.* pag. 96. n. 5. Semoni Sanco Deo Fidio sacrum Sex. Pompejus Sp. F. Col. Mussianus Quinquennalis Decur. Bidentalis donum dedit. & n. 6. Sancto Sanco Semoni Deo Fidio sacrum pecunia sacerdotum Bidentalium reciperatis vectigalibus.

BIDINI, V. *Bidenses*.

BIDUUM, i, n. *spazio di due giorni*, διήμερον, duorum dierum tempus. *Nepos in Annib.* c. 6. Biduo, & duabus noctibus Adrumetum pervenit. *Id. in Attic.* c. *ult.* Cum biduum cibo se abstinuisset. *Terent. Eun.* 1. 2. 110. In hoc biduum Thais vale. *per questi due dì*. *Liv.* l. 10. c. 23. Supplicationes in biduum decretæ. *Cic.* l. 2. *de nat. Deor.* c. 38. Tantæ tenebræ finitimas regiones obscuravisse dicuntur, ut per biduum nemo hominem homo agnosceret. *Id. Attic.* l. 8. ep. 14. In his locis, quæ a Brundusio absunt propius, quam tu, biduum, aut triduum. *due, e tre giornate*. *Id. Attic.* l. 5. ep. 16. Castra, quæ aberant bidui. *Id. Fam.* 10. ep. 17. Ventidius bidui spatio abest ab eo. *Id. Attic.* l. 4. ep. 3. Concio biduo nulla. *per due giorni*. *Sueton. in Cæs.* c. 16. Biduo post. *Id. in Aug.* c. 10. Post biduum. *Id. in Calig.* c. 19. Biduo continenti. *per due giorni continui*. *Terent. Andr.* 2. 6. 9. Solicitudo bidui, aut tridui.

BIENNALIS, le, *di due anni*, biennium durans. *Justinian.* lib. 5. *Cod.* tit. 37. leg. 27. Biennalis meta.

BIENNIS, ne, *di due anni*, διετής, duorum annorum. *Plin.* l. 2. c. 82. Cum quidam annuo, & bienni spazio duraverint. Al. leg. *biennii*. Ita enim habent tres editiones princip. A. 1469. 1470. & 1472. *Aldus*, & alii. *Harduin.* cum aliis quibusdam edidit *annuo*, & *biennio spatio*. Ceterum vox *biennis* affertur etiam a *Beda de Orthogr.* pag. 2331. *Putsch.* & *P. Nigidius* apud *Gell.* l. 16. c. 6. docet, *bidentes primo dictas* bidennes, d *littera immissa*, *quasi* biennes.

BIENNIUM, ii, n. *spazio di due anni*, τὸ διετές, διετία, duorum annorum tempus, sicut *triennium* trium. *Cic. Phil.* 5. c. 3. Tribuni plebis tulerunt de provinciis contra acta Cæsaris, ille biennii, iste sexennii. *Terent. Hecyr.* 1. 2. 12. Biennium ibi perpetuum misera illum tuli. *Plaut. Bacch.* 2. 1. 1. Biennio postquam hinc abii. *Id. ibid.* 3. 2. 4. Hoc factum est ferme abhinc biennium. *Id. Merc.* 3. 1. 35. Jam biennium est, cum mecum rem cœpit habere. *Liv.* l. 5. c. 14. Comitia biennio habita. *ne' due anni passati*.

BIFARIAM, adverb. *in due luoghi, a parti*, διμερῶς, διχῆ, bipartito. *Liv.* l. 3. c. 63. Gemina victoria duobus bifariam prœliis parta. *Sueton. in Aug.* c. 100. Bifariam laudatus est: pro æde D. Julii a Tiberio, & pro Rostris sub Veteribus a Druso. *Liv.* l. 10. c. 21. *a med.* Jam castra bifariam facta esse, quia unus locus capere tantam multitudinem non posset. *Cic. Tusc.* 3. c. 11. Bifariam quatuor perturbationes æqualiter distributæ sunt. *Varr.* l. 2. R. R. c. 4. Annus divisus bifariam. *Plaut. Aulul.* 2. 4. 3. Dispartire obsonium bifariam. ¶ Item duobus modis, vel duabus vicibus, dupliciter. *Messala* apud *Gell.* l. 13. c. 15. Bifariam cum populo agi non potest. *Apulej. de dogm. Plat.* l. 3. *ad fin.* Quoniam utraque acceptio bifariam tollitur. *Modestin. Dig.* lib. 38. tit. 10. leg. 4. Cognationis substantia bifariam apud Romanos intelligitur. nam quædam cognationes jure civili, quædam naturali continentur.

BIFARIUS, a, um, *di due parti, di due sorte*, duarum partium, vel duorum generum, duplex, διφάσιος. *Apulej.* l. 3. *de dogm. Plat. de syllog. categor.* Ut bifaria sit sublata illatio. Al. leg. *bifariam*. *Ammian.* l. 18. c. 4. (*al.* 8.) Ratione bifaria.

BIFER, a, um, *che fa frutto due volte all' anno*, qui bis in anno fructum fert, δίφορος, δίκαρπος. *Virg.* 4. *Georg.* v. 119. biferique rosaria Pæsti. *Cato* R. R. c. 7. Biferæ arbores. *Plin.* l. 16. c. 27. Ficus biferæ. *h. e.* arbores fici bis ferentes. *Sueton. in Aug.* c. 76. Caseum bubulum & ficos virides biferas maxime appetebat. *h. e.* fructus arborum fici biferarum. *Manil.* l. 4. v. 230. signum sagittarii vocat *biferum Centauri corpus*, quia constat equina, & humana forma. ¶ Rectus casus singularis rectius est *bifer*, quam *biferus*. Nam composita a *fero* frequentius hoc modo desinunt, *æstifer*, *anguifer*, *armifer*, *falcifer*, *furcifer*, *letifer*, *pestifer*, & alia. Quamquam & *biferus* defendi potest, cum *mortiferus*, & *pestiferus* apud *Cels.* legantur l. 2. c. 6. & l. 4. c. 2. n. 2.

BIFESTUS, a, um, a *bis*, & *festus*. *Prudent. peristeph.* 6. *in fin.* festum SS. Petri, & Pauli vocat *diem bifestum*.

BIFIDATUS, a, um, idem ac bifidus. *Plin.* l. 13. c. 4. Folia cultrato mucrone, lateribus in se se bifidatis.

BIFIDUS, a, um, *fesso, o diviso in due parti*, δίχηλος, in duas partes fissus, seu divisus: a *bis*, & *findo*. *Ovid. Metam.* 14. v. 303. setæque cadunt, bifidosque relinquit Rima pedes. *Plin.* l. 11. c. 37. *sect.* 65. *Hard.* Lacertis lingua bifida, & pilosa. *Id.* l. 17. c. 20. *ad fin.* Bifida stirps. *Id.* l. 16. c. 39. Bifidi venarum cursus. *Valer. Flacc.* l. 1. v. 570. In bifidum discessit iter.

BIFILUM, i, duplex filum. Affertur a *Servio* ad illud *Virg.* 12. *Æn.* v. 375. *bilicem loricam*: sed nullo confirmatur Latini Scriptoris exemplo.

BIFISSUS, a, um, idem ac bifidus. *Solin.* c. 52. (*al.* 65.) *a med.* Sunt præterea boves solidis ungulis, nec bifissis.

BIFORIS, re, adject. *di due imposte*, binas habens fores, seu valvas, δίθυρος. *Ovid.* 3. *ex Pont.* ep. 3. v. 5. Nox erat, & bifores intrabat Luna fenestras. ¶ Item duo habens foramina, seu portas. *Solin.* c. 2. (*al.* 8.) *ad fin.* Nidos moliuntur bifori accessu. *Apulej. de dogm. Plat.* l. 1. Nares quarum bifori via odor cum spiritu commeat. ¶ Translate *Virg. Æn.* 9. v. 617. O vere Phrygiæ, neque

que enim Pryges: ite per alta Dindyma, ubi assuetis biforem dat tibia cantum. ubi *Servius:* bisonum, imparem. Et servavit eis tibiarum suarum, idest Phrygiarum naturam. Tibiæ aut Serranæ dicuntur, quæ sunt pares, & æquales habent cavernas: aut Phrygiæ, quæ & impares sunt, & inæquales habent cavernas. Ergo *biforem*, dissonum, dissimilem. non enim sunt pari modulatione compositæ. Ut enim ait *Varro*, Tibia Phrygia dextra unum foramen habet, sinistra duo, quorum unum acutum sonum habet, alterum gravem. Hæc *Servius*. *Stat. Theb. 4. v. 668.* Æraque, tympanaque, & biforem reticere tumultum Imperat.

BIFORMATUS, a, um, idem ac biformis. Cic. vertens aliquot versus ex *Trachiniis Sophoclis*, *lib. 2. Tuscul. c. 8.* non biformato impetu Centaurus ictus corpori infixit meo.

BIFORMIS, e, adject. *biforme*, *bisforme*, διμορφος, duas habens formas. *Tacit. Ann. 12. c. 64.* Biformes hominum partus. *Virg. 6. Æn. v. 25.* mixtumque genus, prolesque biformis Minotaurus inest. *Horat. l. 2. od. ult.* Non usitata, nec tenui ferar Penna biformis per liquidum æthera Vates. *Ovid. Fast. l. 1. v. 89.* Janus biformis. Adde *Justin. l. 2. c. 6.*

BIFORUS, a, um, *di due imposte*, idem ac biforis, hoc est binas habens fores, seu valvas. *Vitruv. l. 4. c. 6. ad fin.* Ipsaque forium ornamenta non fiunt cerostrota, neque bifora, sed valvata.

BIFRONS, ontis, *di due fronti*, διμέτωπος, duas habens frontes. *Virg. Æn. 7. v. 180.* Saturnusque senex, Janique bifrontis imago. Adde *12. Æn. v. 198.*

BIFURCUS, a, um, *biforcuto*, δίκροος, duas habens cuspides, seu acumina. *Liv. l. 33. c. 5. ad fin.* Bifurci valli. *Plin. l. 16. c. 30.* Bifurcæ arbores. *Colum. l. 3. c. 18.* Pastinum vocant agricolæ ferramentum bifurcum. *Ovid. Metam. 12. v. 442.* Ramus bifurcus.

BIGA, æ, f. *carro di due cavalli*, ζεῦγος, συνωρὶς, currus duorum equorum: item duo equi ad currum juncti sub uno jugo, *due cavalli sotto 'l carro*: vel etiam duo alterius generis animalia. Usurpatur sæpissime in plurali numero. *Plin. l. 7. c. 56.* Bigas primas junxit Phrygum natio: quadrigas Erichthonius. *Id. l. 37. c. 10.* Bigis vehi. *Virg. 2. Æn. v. 272.* Hector raptatus bigis. *Id. 5. Æn. v. 721.* Nox bigis subvecta. *Id. 7. Æn. v. 26.* Aurora in roseis fulgebat lutea bigis. *Id. 12. Æn. v. 164.* bigis it Turnus in albis. *Catull. carm. 55. ad Camer.* Rhesi niveæ, citæque bigæ. ¶ Negat *Varr. l. 9. L. L. pag. 157.* usurpari in singulari numero. Ratio enim exigit, ut quæ pluribus constant, plurali tantum dicantur. Reperitur tamen apud idoneos scriptores. *Tacit. l. 1. Hist. c. 86.* Omissas habenas bigæ, cui Victoria institerat. *Sueton. in Tiber. c. 26.* Unius bigæ adjectione. *Stat. l. 3. silv. 4. v. 46.* olorinaque jubet considere biga. Adde *lib. 1. Theb. v. 338. Plin. l. 34. c. 8.* & *l. 35. c. 11.* & *Inscript.* apud *Gruter. pag. 352. n. 1.* & *440. n. 1.* ¶ Adjective *Manil. l. 5. v. 3.* Quadrijugis & Phœbus equis, & Delia bigis *meant*.

BIGARIUS, ii, qui bigam agit. *Vetus Inscript.* apud *Murator. pag. 621. n. 2.* Florus ego hic jaceo bigarius infans, Qui cito dum cupio currus, cito decidi ad umbras. ¶ Item bigarum artifex. *Arnob. l. 2. pag. 70.* Bigarii, salinatores, unguentarii, aurifices. Al. leg. *cybiarii*.

BIGATUS, a, um, adject. *Bigatus nummus*, & *bigatus* absolute est, qui bigæ notam impressam habet. *Plin. l. 33. c. 3.* Nota argenti fuere bigæ, atque quadrigæ: & inde bigati, quadrigatique dicti. *Liv. l. 23. c. 15. in f.* Læto juveni bigatos quingentos quæstorem numerare jubet. *Tacit. de Germ. c. 5.* Pecuniam probant veterem, & diu notam, serratos, bigatosque. ¶ *Argentum bigatum* est pecunia argentea cum nota bigæ. *Liv. l. 33. c. 23.* Æris translata ducenta & quinquaginta quatuor millia, argenti bigati quinquaginta tria millia.

BIGEMMIS, e, *di due gemme*, duas habens gemmas. *Valerian. in quadam epist.* apud *Trebell. Poll. in Claud. c. 14.* Balteum inauratum unum, annulum bigemmem uncialem, &c. ¶ Dicitur etiam de arboribus. *Colum. l. 5. c. 5.* Pro custodibus autem bigemmes resecces fiunt.

BIGENERUS, a, um, *di due generi*, διγενὴς, qui est duorum generum. *Festus*: Bigenera animalia dicuntur ex diverso genere nata, ut leopardus ex leone, & panthera, mulus ex equa, & asino. *Varr. l. 2. R. R. c. 8.* Nam muli, & hinni bigeneri, atque insiticii, non suopte genere ab radicibus.

BIGERRI, orum, populi Galliæ Aquitanicæ ad Pyrenæos montes: quorum oppidum Tarbe; regio nunc *la Bigorre*. *Paulin. Nolan. in ep. ad Auson. carm. 10. v. 246.* Dignaque pellitis habitas deserta Bigerris. ¶ Hi dicuntur *Bigerrones*, vel *Bigerriones* a *Cæs. l. 3. B. Gall. c. 27.*

BIGERRICUS, a, um, ad Bigerros pertinens. *Sidon. l. 8. ep. 12.* Quia solet Bigerricus turbo mobilium aggerum indicia confundere. *h. e.* ventus a regione Bigerrorum flans.

BIGERRIGA, seu Bigerrica vestis est ex vili, crasso panno, & villoso: ita dicta a Bigerris populis, qui ea maxime usi sunt adversus frigora, & nives Pyrenæas. *Sulpic. Sever. Dial. 2. c. 1.* A proximis tabernis bigerrigam vestem, brevemque, atque hispidam, quinque comparatam argenteis rapit. *Venant. Fortun. l. 3. de vita S. Martini v. 49.* Induitur Sancto hirsuta bigerrica palla. ¶ In *Gloss. Isid.* legitur: *bigerra*, *vestis gusa*, *vel villosa*. Ubi *Salmas.* in not. ad *Capitolin. in Pertin. cap. 8.* docet *bigerram* corrupte dici pro *bicirram*, hoc est utrinque cirros, seu villos habentem διμαλλον. *Gusa* vox est Germanorum antiqua.

BIGERRITANUS, a, um, idem quod Bigerricus. *Auson. ep. 11. in f.* In fundo patriæ Bigerritanæ.

BIGERRONES, V. *Bigerri*.

BIGNÆ, *gemelle*, geminæ dicuntur, quia bis una die natæ sunt: quasi *bigenæ*. *Festus*.

BIJUGIS, e, adject. idem ac bijugus: ut Bijugis currus, *carro tirato da due cavalli*: Bijuges equi, *due cavalli ad un giogo*. *Sueton. in Calig. c. 19.* Commeavit quadrigario habitu, curriculoque bijugi famosorum equorum. *Virg. 3. Georg. v. 91.* Martis equi bijuges. *Ovid. Metam. 4. v. 24.* tu bijugum pictis insignia frenis Colla premis lyncum.

BIJUGUS, a, um, adject. a *bis*, & *jugum*. *Bijugi equi*, & *bijugi* absolute, sunt duo equi uno jugo ad currum juncti, *due cavalli ad un giogo*. *Virg. 10. Æn. v. 586.* ut pronus pendens in verbera telo Admonuit bijugos. & *v. 299.* bijugis fugiens Rhœteus. & *v. 453.* Desiluit Turnus bijugis. *h. e.* curru a bijugis tracto. & *v. 253.* bijugique ad frena leones. *Valer. Flacc. l. 7. v. 218.* quæ te bijugis serpentibus egit Hinc fuga? ¶ *Bijugus currus* est, quem equi uno jugo juncti trahunt, *carro tirato da due cavalli*: *Lucret. l. 5. v. 1298.* bijugo curru belli tentare pericla. *Stat. l. 2. Theb. v. 723.* qua te bijugo temone frementem Intemeratarum volucer rapit axis equarum. Adde *Sil. l. 2. v. 82.* ¶ *Certamen bijugum* est, quod in Circo editur curribus bijugis. *Virg. 5. Æn. v. 144.* Non tam præcipites bijugo certamine campum Corripuere, ruuntque effusi carcere currus. ¶ Translate *Claudian. in Consul. Prob. & Olybr. v. 233.* Atque uno bijuges tolli de limine fasces. *h. e.* fasces consulares geminatos, sex pro uno Consule, & sex pro altero.

BILANX, ancis, *bilancia*, statera duas habens lances. *Martian. Capell. l. 2. pag. 42.* Sine bilance libra.

BILBIO, is, n. 4. verbum est factum a similitudine sonitus, qui fit in vase. *Gloss.* Bilbit, βομβύζει. *Nævius* apud *Fest.* Bilbit amphora.

BILBIS, V. *Billis*.

BILIBRA, æ, f. *peso di due lire*, duarum librarum pondus. *Liv. l. 4. c. 15.* Bilibris farris sperasse libertatem se civium suorum emisse. Al. leg. *bilibre*, ut sit *Bilibre*, *is*, n.

BILIBRIS, bre, adject. *di due lire*, pondus vel mensuram continens duarum librarum. *Horat. l. 2. sat. 2. v. 61.* oleum cornu ipse bilibri Caulibus instillat. *Plaut. Mil. 3. 2. 30.* Aqualis bilibris. *Martial. l. 3. epigr. 45.* Mullus bilibris. *Plin. l. 18. c. 11.* Bilibres offæ.

BILINGUIS, e, *chi ha due lingue*, δίγλωττος, qui duas habet linguas. Hinc jlocaliter *Plaut.* de mutuo osculantibus, *Pseud. 5. 1. 14.* Ubi amans complexus est amantem; ubi labra ad labella adjungit; ubi alter alterum bilingui manifesto inter se prehendunt. ¶ Translate *bilinguis* est duarum linguarum peritus, *chi parla in due linguaggi*: Hinc *Ennius*, teste *Festo*, *bilingues Brutates* dixit, quod Brutii & Osce, & Græce loquerentur. Sic *Horat. l. 1. sat. 10. v. 29.* patriis intermiscere petita Verba foris malis, Canusini more bilinguis. *Curt. l. 7. c. 5.* Sed jam bilingues erant, paulatim a domestico, externoque sermone degeneres. ¶ Præterea dicitur *bilinguis*, qui subdole loquitur, & fide parum sincera, fraudulentus, fallax, *bugiardo*, *ingannatore*, *doppio*. *Virg. 1. Æn. v. 665.* Quippe domum timet ambiguam, Tyriosque bilingues. *Plaut. Pers. 2. 4. 28.* Tanquam proserpens bestia est bilinguis, & scelestus. *Phædr. l. 2. fab. 4. in f.* Quantum homo bilinguis sæpe concinnat mali. *Sil. l. 16. v. 157.* Bilingues socii. *Claudian. de B. Gildon. v. 284.* Bilingues insidiæ. ¶ *Bilingus* pro *bilinguis*. *Varr.* apud *Non. c. 3. n. 256.* si sana est lectio.

BILIOSUS, a, um, *bilioso*, χολώδης, bile abundans. *Cels. l. 1. c. 8.* Nihil plus adversus surditatem, quam biliosa alvus, potest. *Id. ibid. c. 6.* Sputum biliosum, & purulentum. *Id. l. 1. c. 3.* Vomitus utilis plenis, & biliosis omnibus.

BILIS, is, f. *bile*, χολὴ, nomen est commune duobus humani corporis humoribus, quorum alter, qui calidus est, & siccus, ab aureo colore *flava bilis* appellatur, estque idem ac *fel*, præcipuam in vasis hepatis sedem habens: alter qui frigidus est, *atra bilis*: quamvis uterque sæpius *bilis* absolute dicitur. Sed plures præterea a Medicis recensentur *bilis* colores, pro ut ex morbosa aliqua causa varie tingitur. *Cels. l. 7. c. 18.* Nonnunquam stomachus quoque affectus primum rufam bilem per os reddit, deinde viridem, quibusdam etiam nigram. *Cic. 4. Tuscul. c. 10.* Cum pituita redundat, aut bilis, in corpore morbi nascuntur. *Horat. de art. poet. v. 302.* Purgare bilem. *Plin. l. 23. c. 8.* Nuclei nucis bilem pellunt. *Id. l. 27. c. 4.* Androsæmon bilem trahit. *Id. ibid. c. 12.* Peplis semine bilis detrahitur. ¶ *Biles* in plurali numero cum dicuntur, utraque bilis atra & flava intelligitur. *Plin. l. 20. c. 9.* Biles detrahere brassicam non percoctam putant. *Scribon. Larg. compos. 136.* Chamelæa biles purgat. ¶ *Bile suffusus* dicitur, qui regio morbo laborat, bile flava exundante, & ad cutem effusa, *iterico*: & *bilis suffusa* est ipse regius morbus, *itterizia*. *Plin. l. 22. c. 20.* Datur anchusæ radix & bile suffusis. & *cap. 21.* Anthemis inflationes, jocinorum vitia, bilem suffusam sanat. *Senec. ep. 95.* vocat suffusionem *luridæ bilis*. ¶ *Flava bilis*, & *bilis* absolute sæpe ponitur pro ira, aut indignatione, *ira*, *stizza*, *collera*, *sdegno*, quia accendendis, & concitandis spiritibus inservit. *Cic. Attic. l. 2. ep. 7.* Si, ut scribis, bilem id commovet. *Horat. l. 2. sat. 3. v. 140.* maledicit utrique, vocando Hanc furiam, hunc aliud, jussit quod splendida bilis. *Id. l. 1. od. 13. v. 4.* Fervens difficili bile tumet jecur. *Id. l. 1. sat. 9. v. 66.* Meum jecur urit bilis. *mi brucio da rabbia*. *Pers. sat. 3. v. 9.* Turgescit vitrea bilis: Findor. *Id. sat. 4. v. 6.* commota fervet plebecula bile. *Juvenal. sat. 5. v. 159.* Effundere bilem. *sfogar la collera*. *Id. sat. 15. v. 15.* & *Horat. l. 1. ep. 19. v. 20.* Movere alicui bilem. *Juvenal. sat. 13. v. 143.* Mediocri bile ferre aliquid. *Plin. l. 4. ep. 11.* Cui sententiæ tantum bilis, tantum amaritudinis inest, ut, &c. *h. e.* ea sententia adeo plena est indignationis, &c. Lapis inscriptus apud *Gruter. pag. 787. n. 2. & pag. 1040. n. 3.*

n. 3. Q. Cavius Severus Rutiliæ Primitivæ conjugi suæ dulcissimæ, cum qua vixit annis XX sine bile. ¶ *Bilem habere*, irasci, moveri ad iracundiam. *Senec.* 2. *de ira*, *cap.* 25. ¶ Bilem commovere in nasum, *far venire la mosca al naso*. *Plaut. in suppos. Amph. scena*: *Dii vostram fidem*, *v.* 40. Vetus est adagium: Fames, & mora bilem in nasum conciunt. ¶ *Atra bilis* Græce μελαγχολία, ponitur interdum pro furore, quia furoris causa est, *pazzia*. *Senec. ep.* 94. Bilis nigra curanda est, & ipsa furoris causa removenda. *Plaut. Amph.* 2. 2. 95. Uxor atra bili percita est: *bili* ablativus pro *bile* legitur etiam apud *Lucret. l.* 4. *v.* 665. Quippe ubi cui febris bili superante coorta est.

BILIX, icis, adject. δίμιτος, duobus constans liciis. *Bilicem loricam* cum dixit *Virg. Æn.* 12. *v.* 375. duplicem loricam significavit, hoc est duplici textura munitam, *lorica doppia*: ducta similitudine a pannis, quæ duplici licio contexta spissiora sunt, & firmiora. Nisi malis intelligere loricam linteam duplicis texturæ. Nam veteribus hujusmodi munimenta corporis in usu fuere. Itaque loricæ linteæ mentio fit a *Sueton. in Galb. c.* 19. *Liv. l.* 4. *c.* 20. *Sil. l.* 9. *v.* 587. & *Nepot. in Iphicr. c.* 1. qui narrat, Iphicratem genus loricarum mutasse, & pro ferreis, atque æneis linteas militibus dedisse, quo expeditiores essent ad pugnam. Docet autem *Casaubon. ad loc. cit. Sueton.* hujusmodi linteas loricas fieri consuevisse ex lino, quod aceto, vel vino austero cum sale maceratum esset, deinde ita probe coactum, & multoties complicatum (vel in funiculos contortum) ut crassitiem, & soliditatem acquireret, & contra aciem ferri posset resistere. Plura hac de re V. apud *Lips. de milit. Rom. l.* 3. *dial.* 6.

BILLIS apud Afros appellatur semen humanum humi profusum. *Festus.* ubi *Scalig. ad Priap. pag. m.* 461. legit *bilbit*, aut *bilbil*.

BILUSTRIS, e, *di due lustri*, δεκαετὴς, duo lustra durans, hoc est decem annos. *Ovid.* 2. *Amor. eleg.* 12. *v.* 9. Pergama cum caderent bello superata bilustri.

BILYCHNIS, e, *di due lucignoli*, δίλυχνος, duos habens lychnos. *Petron. in Satyr. c.* 30. Etiam lucerna bilychnis de camera pendebat. Adde vetus monument. apud *Gruter. pag.* 215. *n.* 2.

BIMAMMIÆ VITES, de quibus *Plin. l.* 14. *c.* 3. ita dictæ sunt, quia geminas semper uvas ferunt, quæ crassitudine mammas æmulantur, colore autem purpureæ sunt. Eædem *bumasti* etiam appellantur, & *bumammæ*. V.

BIMARIS, re, *di due mari*, duo habens maria. *Bimaris* dicitur Corinthus, quia cum in parte septentrionali Peloponnesi sita sit, ab Occidente Jonium mare prospectat, ab Oriente mare Græcum, seu Ægæum. *Horat. l.* 1. *od.* 7. *v.* 2. bimarisve Corinthi mœnia. *Ovid. Heroid. ep.* 12. *v.* 27. Hic Ephyren bimarem, &c. *Ephyre* est Corinthus. *Id. Metam.* 7. *v.* 407. bimarem pacaverat Isthmon. *h. e.* Isthmum Corinthiacum, qui a duobus illis maribus alluitur.

BIMARITUS, i, *due volte marito*, δίγαμος, qui duas habet uxores. *Cic. pro Planc. c.* 12. Jacis adulteria, quæ nemo non modo nomine, sed ne suspicione quidem possit agnoscere: bimaritum appellas, ut verba fingas, non solum crimina.

BIMATER, tris, *chi ha due madri*, διμήτωρ, qui duas habet matres: cujusmodi dicitur esse Bacchus, qui a Semele genitus, & ab Jove in lucem editus fingitur. *Ovid. Metam.* 4. *v.* 11. Bacchumque vocant, Bromiumque, Lyæumque, Ignigenamque, satumque iterum, solumque bimatrem.

BIMATUS, us, m. *età di due anni*, διετία, duorum annorum ætas. *Varr. l.* 2. R. R. *c.* 5. *ad fin.* Vitulos castrare non oportet ante bimatum. *Plin. l.* 9. *c.* 30. Polypi ultra bimatum non vivunt. Adde *Colum. l.* 7. *c.* 3.

BIMEMBRIS, e, adject. *di doppie membra*, duplicia habens membra. *Juvenal. sat.* 13. *v.* 64. Egregium, sanctumque virum si cerno, bimembri Hoc monstrum puero, vel mirandis sub aratro Piscibus inventis, & fetæ comparo mulæ. ¶ *Bimembres* sunt etiam Centauri, quia supra humana, infra equina specie. *Virg.* 8. *Æn. v.* 293. Nubigenæ bimembres. *Sil. l.* 3. *v.* 41. Centauri bimembres. Et absolute *Ovid. Metam.* 15. *v.* 283. illic lavere bimembres Vulnera. *Id Her. ep.* 9. *v.* 99. Forma bimembris.

BIMENSIS, is, m. *due mesi*, duorum mensium tempus. *Liv. l.* 45. *c.* 15. Ut ad sarta tecta exigenda anni & bimensis tempus prorogaretur.

BIMESTRIS, e, *di due mesi*, δίμηνος, duos menses durans. *Planc. ad Cicer. l.* 10. *Fam. ep.* 24. *ad fin.* Consulatus bimestris. *Plin. l.* 18. *c.* 7. Triticum bimestre. *h. e.* quod intra duos menses seritur & metitur. ¶ Sextus casus & in *e*, & in *i* desinit. *Horat. l.* 3. *od.* 17. *v.* 15. cras genium mero Curabis, & porco bimestri. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 158. Extaque de porca cruda bimestre tenet.

BIMETER, tra, trum, δίμετρος, duobus metris constans: vox hybrida, ex Latino *bis*, & Græco μέτρον conflata. *Dimeter* autem (quam V. suo loco) idem significans, tota Græca est. *Sidon. l.* 9. *ep.* 15. Litteræ bimetræ. *h. e.* in quibus duo genera carminum insunt, cujusmodi est ejusdem libri decimatertia.

BIMULUS, a, um, *di due anni*, διετὴς, qui duos annos ætatis habet. Proprie de iis dicitur, teste *Valla elegant. l.* 1. *c.* 5. quæ post eam ætatem adhuc incrementum possunt accipere. Exemp. grat. puer proprie *bimulus* dicitur, bos, aut canis non ita. *Catull. carm.* 17. *ad Colon. v.* 12. Nec sapit pueri instar bimuli. Adde *Sueton. in Calig. c.* 8.

BIMUS, a, um, *di due anni*, διετὴς, qui est duorum annorum. *Varr. l.* 2. R. R. *c.* 5. Taurum unum anniculum, alterum bimum. *Planc. ad Cicer. Fam.* 10. *ep.* 24. In castris Bruti una veterana legio, altera bima octo tironum. *Plin. l.* 18. *c.* 24. Semen optimum anniculum, bimum deterius, trimum pessimum, ultra sterile. *Id. l.* 17. *c.* 14. Bimi surculi. *Id. l.* 35. *c.* 14. Lateres ædificiis non nisi bimos probant. *Horat. l.* 1. *od.* 19. *v.* 15. Bimum merum. *Martial. l.* 12. *epigr.* 32. Pensio bima. *pensione scorsa di due anni*. *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 9. *v.* 63. Bimus honor. Al. leg. *binus* minus recte. *Id.* 3. *Trist. eleg.* 10. *v.* 16. Nix bima. *Pompon. Dig. lib.* 33. *tit.* 2. *leg.* 6. Æstimatio bima ususfructus. *stima di quanto importa l' usufrutto di due anni*. *Ulpian. lib.* 33. *tit.* 1. *leg.* 3. Legatum relictum bima die. V. *Dies*. ¶ Translate *Cic. Fam.* 3. *ep.* 8. *ad fin.* Hortensium roges, ut si unquam mea causa quidquam aut sensit, aut fecit, de hac quoque sententia bima recedat. *h. e.* qua agitur de prorogando mihi imperio provinciæ ad biennium.

BINARIUS, a, um, duo continens. *Lamprid. in Alex. Sever. c.* 39. Formas binarias, ternarias, & quaternarias resolvi præcepit. *h. e.* typos nummorum, qui binis aureis valebant, aut ternis, aut quaternis.

BINI, æ, a, *due*, δύο, δισσοὶ, σύνδυο, idem ac duo; & locum habet præcipue in distributionibus. *Cic. Verr.* 4. *c.* 53. Describebat censores binos in singulas civitates. *Id. Agrar.* 2. *c.* 31. Unicuique binos pedes assignare. *due per ciascheduno*. *Id. Verr.* 5. *c.* 70. *in fi.* Fenerari binis centesimis. *dare a censo a due per cento al mese*. V. *Centesima*. *Id. Fam.* 7. *ep.* 1. Venationes binæ per dies quinque. *due al giorno*. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 25. Turres binorum tabulatorum. ¶ Extra distributionem significat duo, non separatim, sed simul sumpta. *Cic. l.* 3. *de Orat. c.* 51. *ad fin.* Itaque illi veteres, cum circuitum, & quasi orbem verborum conficere non possent, terna, aut bina, aut nonnulli singula etiam verba dicebant, &c. *Id. Attic. l.* 6. *ep.* 1. *ante med.* Quibus de rebus propter casum navigandi, per binos tabellarios misi Romam litteras. *Plaut. Pers.* 2. 5. 16. Boves bini hic sunt. *un pajo di buoi*. ¶ Jungitur fere cum nominibus, quæ singulari numero carent: item cum iis, quæ numerum, aut mensuram significant: in plurali autem genitivo *binum* habet pro *binorum*. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 1. *ante med.* Credo, te binas meas litteras accepisse, unas a Pindenisso, alteras a Laodicea. *Id. Phil.* 12. *c.* 11. Pompejus cum duce Marsorum inter bina castra collocutus est. *Id. Verr.* 4. *c.* 52. *in fi.* Inter binos ludos. *Id. pro Leg. Manil. c.* 4. Binæ hostium copiæ. *Quintil. l.* 6. *c.* 3. Bina millia passuum ambulare. *Martial. l.* 12. *epigr.* 55. Quater bini nummi. *h. e.* octo. *Sallust. in fragment.* apud *Non. c.* 18. *n.* 16. Verutum pedum binum. *Plin. l.* 31. *c.* 6. Crassitudo binum digitorum. *Sisenn.* apud *Non. c.* 2. *n.* 88. Ad binum millium numero sauciis utrinque factis. *Scribon. Larg. compos.* 8. Salis, nitri, mellis, aceti, singulorum P. binum. *Servius ad* 8. *Æn. v.* 168. narrat *Ciceronem* per epistolam culpasse filium, quod dixisset *Direxi duas litteras* pro *binas*: contra *epistolas duas* dici non *binas*, quia *litteræ* pro *epistola*, numeri tantum pluralis sunt. ¶ Nihilominus *bini* usurpatur universim pro *duo*. *Cic. Verr.* 6. *c.* 14. Binos scyphos habebam: jubeo promi utrosque. *Virg.* 1. *Æn. v.* 317. Bina manu lato crispans hastilia ferro. *Servius ad illud* 1. *Æn. v.* 97. duplices tendens ad sidera palmas: *duplices* duas dicebant, ut hoc loco; & *binos* duos; & *utrosque* pro utrunque. Rursus *Virg.* 1. *Georg. v.* 172. Binæ aures. *Id. Æn.* 8. *v.* 168. Bina frena. *Lucret. l.* 1. *v.* 533. Secare aliquid in bina. ¶ Ponitur aliquando pro duplici. *Lucret. l.* 4. *v.* 550. uti videantur Omnia, quæ tuimur, fieri tum bina tuendo, Bina lucernarum florentia lumina flammis. ¶ Et in singulari numero *Lucret. ibid.* Binaque per totas ædes geminare supellex. *Id. l.* 5. *v.* 877. Sed neque Centauri fuerunt, nec tempore in ullo Esse queat duplici natura, & corpore bino Ex alienigenis membris compacta potestas. ¶ Quod ex *Ovid.* quidam huc addunt, 4. *ex Pont. ep.* 9. *v.* 63. Inque domo binus conspicietur honor: *bimus* multo rectius alii plerique reponunt. ¶ In illo *Cicer. Fam.* 9. *ep.* 22. Cum loquimur terni, nihil flagitii dicimus: at cum bini, obscenum est, &c. ambiguum est in voce *bini*, quæ potest etiam esse imperativum βίνει, a βινέω, liberis operam do.

BINOCTIUM, ii, n. *due notti*, duarum noctium tempus. *Tacit.* 3. *Ann. c.* 71. Plusquam binoctium abesse. *Ammian. l.* 30. *c.* 1. (*al.* 2.) Biduum, & binoctium.

BINOMINIS, e, adject. m. & f. *di due nomi*, duo habentis nomina, διώνυμος. *Ovid. l.* 1. *ex Pont. ep.* 8. *v.* 11. urbs ripæ vicina binominis Istri. *h. e.* qui & *Danubius* dicitur. *Id. in Ibin*, *v.* 417. fortuna binominis Iri. *h. e.* qui & *Arnæus* est appellatus. *Id.* 14. *Metam. v.* 609. sub Ascanii ditione binominis. *h. e.* qui & Iulus vocabatur. ¶ Rectus casus *binominis* probatur auctoritate *Servii ad Æn.* 6. *v.* 382. & analogia adjectivi *cognominis*.

BINOMIUS, cui geminum est nomen, ut Numa Pompilius, Tullus Hostilius, *Festus*. ubi *Scalig.* vult legi *binominis*.

BINUS, a, um, V. in *Bini*.

BIOCOLYTA, æ, m. Βιοκωλύτης, Officialis præpositus violentiis cohibendis: cujus mentio fit apud *Justinian. Novell. constitut.* 145. Est autem Græca vox a βία, vis, violentia, & κωλύω, prohibeo.

BION, genus quoddam vini celebratissimi apud Græcos, & ad plurimos valetudinum usus excogitati, quos recenset *Plin. l.* 23. *c.* 1. *ad fin.* ejus autem conficiendi rationem docet *l.* 14. *c.* 8. Videtur ita appellatum a βίος, vita, quoniam valetudini tuendæ utilissimum creditum est. A *Dioscor. l.* 5. *c.* 12. vocatur οἶνος ὀμφακίτης, quia fit ex uva paulo ante maturitatem decerpta, & sole acri siccata per triduum, quarto die expressa, dein in cadis Sole inveterata. ¶ Sunt qui legunt *Bimon*, sunt qui *Abion*, sed contra omnes libros tum MSS. tum editos, *Harduino* teste.

BION, ōnis, m. Βίων, ωνος, patria Borysthenites, libertino patre ortus, professione Philosophus, & Sophista, perditam, & voluptariam vitam duxit, jocisque mordacibus non homines solum insectatus est, sed etiam deos, de quibus impie sentiebat. V. plura apud *Laert. l.* 4. ubi novem alios *Biones* recenset.

BIONEUS, a, um, Βιώνειος, ad Bionem pertinens. *Horat. l.* 2. *ep.* 2.

ep. 2. *v.* 60. hic delectatur iambis: Ille Bioneis sermonibus, & sale nigro.

BIONIAS, V. *Bryonia*.

BIOTHANATUS, a, um, *chi muore di morte violenta*, βιοθάνατος, violenta morte occumbens: a βία, violentia, & θάνατος, mors. *Samprid. in Heliogab.* c. 33. Prædictum eidem erat a sacerdotibus Syris, biothanatum se futurum. *Jul. Firmic. l.* 3. *c.* 14. *in f.* Damnari, ac biothanatos interire. Adde *l.* 4. *c.* 1. ¶ Apud *Tertull. de anim.* c. 57. *Biæothanatus* legitur eodem sensu, nempe a βίαιος, violentus: additque *Tertull.* esse proprium Magicæ artis vocabulum. Magi enim inter varias de hominum vita prædictiones βιοθανάτους ponebant. ¶ *Biothanatum* perperam *Isidor. l.* 10. *Orig.* interpretatur *bis mortuum*. Putat enim conflatum esse a Latino *bis*.

BIOTICUS, a, um, βιωτικὸς, ad vitam pertinens: Græca vox, a βίος, vita. Hinc *Bioticum metrum*, de quo ita *Diomed. sub. init. l.* 3. Metrum tripliciter auditur, nam aut βιωτικὸν est, aut ποιητικὸν, aut commune. Bioticum metrum est, quod in usibus est conversationis humanæ. Adde *Mar. Victorin. l.* 1. *art. Grammat. pag.* 2494. *Putschii*. Eadem ratione *Servius* bioticos epilogos *in f.* 3. *Æn.* vocat, in quibus *Virgilius* posuit res in vita evenire solitas.

BIPALIUM, ii, n. *vanga*, *vanghetto*, *badile*, instrumentum rusticum ferreum, palæ instar latum, & ligneo oblongo manubrio præfixum, ad terram versandam, & fodiendam. *Cato* R. R. *c.* 45. Locus bipalio subactus fiet. *Id. ibid.* c. 6. & *Plin. l.* 18. *c.* 26. Terram bipalio vertere. *vangare*. *Liv. l.* 3. *c.* 26. Fossam fodiens bipalio innixus. *Colum. l.* 11. c. 3. *non longe ab init.* Ubi copia est rigandi, satis erit non alto bipalio, id est minus quam duos pedes ferramento, novale converti. *Plin. l.* 17. *c.* 21. Solum apricum bidente pastinari debet ternos pedes bipalio alto. *Plin.* hoc loco non bipalii, sed ipsius bidentis ferramentum intelligit, fortasse quia bidentes aliquando ita fieri solent, ut ex una parte ferrum palæ instar expansum habeant, ex altera in duos dentes seu cornua divisum. ¶ Bipalii simplicis figuram exhibet marmor apud *Fabrett. cap.* 8. *n.* 60.

BIPALMIS, e, *di due palmi*, διπάλαιστος, duorum palmorum mensuram habens. *Varr. l.* 3. R. R. c. 7. Tabulæ bipalmes. *Liv. l.* 42. c. 65. Spiculum bipalme.

BIPARTIO, is, ivi, itum, a. 4. *dividere in due*, in duas partes divido, διχοτομέω. *Colum. l.* 11. *c.* 2. Undecimo calendas Majas ver bipartitur. *Cic. Catil.* 2. c. 2. Atque ibi in proximis villis ita bipartiti fuerunt, ut Tiberis inter eos, & pons interesset. ¶ Legitur & *Bipertio*.

BIPARTITO, adverb. *in due parti*, διμερῶς, δίχα, in duas partes. *Cic. pro Flacc. c.* 14. Classis bipartito distributa. *Cæs. l.* 1. *B. Gall.* c. 25. Romani conversa signa bipartito intulerunt. *Ovid. de remed. amor. v.* 443. Secta bipartito cum mens discurrit utroque. *h. e.* diducta, & ad duo intenta. ¶ Legitur & *Bipertito*.

BIPARTITUS, a, um, *diviso in due*, διμερὴς, in duas partes divisus. *Varr. l.* 4. *L. L.* c. 3. Bipartita divisio. *Plin. l.* 5. c. 8. Bipartiti Æthiopes. *Colum. l.* 11. *c.* 2. Sexto cal. Febr. Leonis quæ est in pectore clara stella, occidit: nonnunquam significatur hiems bipartita. ¶ Legitur & *Bipertitus*.

BIPATENS, entis, qui duabus partibus aperitur, vel qui habet duos aditus. *Virg.* 2. *Æn. v.* 330. portis alii bipatentibus adsunt. *Id.* 10. *Æn. v.* 5. Considunt tectis bipatentibus. Ubi *Servius*: Physice dixit. nam Cælum patet ab ortu & occasu. Est autem sermo Ennianus, tractus ab ostiis, quæ ab utraque parte aperiuntur: unde & modo *bipatentibus* apertis intelligimus, quod intrantibus & exeuntibus pateant.

BIPEDA, æ, f. *pianella*, lapis, vel later quadratus, aut oblongus, binum pedum mensura, quo pavimenta sterni solent. *Pallad. l.* 1. *tit.* 19. Solum omne bipedis sternatur, vel minoribus laterculis, quos suffuso testaceo pavimento debemus imprimere. & *tit.* 40. Aream bipedis sternere. & *ibid.* Bipedas constitues ferreis ancoris colligatas. *Id. l.* 6. *tit.* 11. Antequam rudus siccetur, bipedas, quæ per omnia latera canaliculos habeant digitales, jungemus, ita ut calce viva ex oleo temperata bipedarum canales, qui inter se connectendi sunt, impleantur, &c. Loquitur hic *Palladius* de pavimentis, quæ sub dio fiunt: descripsit autem a *Vitruv.* c. 1. *l.* 7. qui, quas *Palladius* bipedas, bipedales tegulas appellat. *Bipeda* vox legitur etiam in inscriptione coctilis lateris apud *Fabrett.* c. 7. *pag.* 511. *n.* 159.

BIPEDALIS, le, *di due piedi*, mensuram habens duorum pedum, δίπους. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 10. Musculum ex materia bipedali facere instituerunt. *Id. l.* 4. *B. Gall. c.* 17. Bipedales trabes. *Colum. l.* 8. *c.* 3. *ad fin.* Bipedalis latitudo. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 308. Modulus bipedalis.

BIPEDANEUS, & Bipedānus, a, um, idem ac bipedalis. *Plin. l.* 17. *c.* 20. Populus alba seritur bipedaneo pastinatu. *Colum. l.* 4. *c.* 1. Altitudo bipedanea. & *cap.* 30. Spatium bipedaneum. *Id. l.* 2. *c.* 2. Bipedana humus. Ita editum est ab *Aldo*, *Commelino*, *Gryphio*, atque etiam *Jenson.* A. 1472.

BIPENNIFER, a, um, bipennem ferens, πελεκυφόρος. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 391. Bipennifer Arcas. *Id.* 4. *Metam. v.* 22. bipenniferumque Lycurgum.

BIPENNIS, ne, adject. *di due tagli*, *bicitacute*, δίστομος, δίθηκτος, utrinque aciem habens; a *bis* & *pinna*, quæ cum etiam acuminatam significat, ut *Quintil. l.* 1. *c.* 4. (*al.* 6.) docet. Sic *Isid. l.* 19. *c.* 19. *Orig.* Bipennis dicitur, quod ex utraque parte habeat acutam aciem, quasi duas pennas. Pennum autem antiqui, acutum dicebant: unde & avium pennæ, quia acutæ. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 82. Ferens ferream humero bipennem securim. *Virg.* 11. *Æn. v.* 135. ferro sonat icta bipenni Fraxinus. ¶ Absolute significat securim utrinque cædentem, *scure da due tagli*, δίστομος ἀξίνη, πέλεκυς. *Horat. l.* 4. *od.* 4. *v.* 57. Duris ut ilex tonsa bipennibus *Virg. Æn.* 5. *v.* 307. cælatamque argento ferre bipennem. *Id. Æn.* 2. *v.* 479. correpta dura bipenni Limina perrumpit. *Plin. l.* 8. c. 8. Præacuta bipenni poplitem cædere. ¶ In ablativo *bipenne* pro *bipenni* habet *Tibull. l.* 1. *eleg.* 7. *v.* 55. ubi pro novacula, seu cultro usurpat. ¶ Quia vero *pinna* alam quoque significat, hinc *bipennis* aliquando dicitur, qui binas utrinque alas habet, δίπτερος. *Plin. l.* 11. *c.* 28. Nullum insectum, cui aculeus in alvo, bipenne est. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 82. ut ciconiæ, Quarum bipennes fulminis plumas vapos Perussit alte. *h. e.* utramque alam.

BIPENSILIS, le, adject. *Varr.* apud *Non.* c. 2. *n.* 237. Hic bipensiles forcipes, dentarpagæ. *h.* e. quæ cum duo manubria habeant, utraque suspendi possunt.

BIPERTIO, &c. V. *Bipartio*.

BIPES, ĕdis, adject. *che ha due piedi*, δίπους, animal duos habens pedes. *Cic. pro Dom.* c. 19. Omnium non solum bipedum, sed etiam quadrupedum impurissimus. *h. e.* non solum hominum, sed etiam bestiarum. (Hanc loquendi rationem leges etiam apud *Lamprid. in Alexan. Sever.* c. 9. & *Apulej. l.* 4. *Metam.*) *Virg.* 4. *Georg. v.* 389. *de Proteo*. Et juncto bipedum curru metitur equorum. V. *Equus*. *Juvenal. sat.* 9. *v.* 92. Bipes asellus. *Martial. l.* 12. *epigr.* 32. Bipes mensa. *Plin. l.* 10. *c.* 65. Ægyptii mures bipedes ambulant. *in due piedi*.

BIPRORA navis dicitur, quæ duas habet proras, δίπρῳρον πλοῖον. *Plin. l.* 6. *c.* 22. memorat naves utrinque proram habentes, quarum usus in angustis fretis, & canalibus, ut si revertendum sit, utrinque possint procedere. *Hygin. fab.* 168. Tum primum dicitur Minerva navem fecisse biproram, in qua Danae profugeret. Adde *Fab. ult. in f.*

BIREMIS, e, adject. δίκροτος, δίκροτον πλοῖον, duos remos habens, vel duos remorum ordines. Priori modo intelligendum est illud *Hor. l.* 3. *od.* 29. *in f.* Tunc me biremis præsidio scaphæ, &c. *barchetta a due remi*. Neque enim scapha duplicem remorum ordinem capere potest. Item illud *Liv. l.* 24. *c.* 40. Lembis biremibus centum viginti flumine adverso subvectus. Et *Lucani* (ut monet *Schefer. de milit. nav. l.* 2. *c.* 2.) *l.* 8. *v.* 562. non longa vecta biremi Appulit scelerata manus. Hanc enim eandem mox *v.* 565. *parvam ratem* appellat, & *v.* 611. *alnum*: quin *Plutarch. in Pomp.* ἁλιάδα, hoc est scapham, cymbam, lembum fuisse narrat. Adde *l.* 10. *v.* 56. ubi quam *parvam biremem* vocat, *Plutarch. in Cæs.* ἀκάτιον μικρὸν nominat, quod est navigiolum, magnitudine lembum, aut etiam scapham non excedens. ¶ Ceterum sæpius significat navem majorem, duobus remorum ordinibus instructam, mari trajiciendo, itemque agendis bellis idoneam, *galea*, *galeotta*, *fregata*: quam Erythræos primum invenisse, *Plin. l.* 7. *c.* 56. scribit. *Cæs. l.* 3. *B. Civ.* c. 40. Quatuor biremes, subjectis scutulis, impulsas vectibus transduxit. *Tacit.* 5. *Hist.* c. 23. Complet quod biremium, quæque simplici ordine agebantur. In loco *Livii* supra allato pro *lembis biremibus* legunt alii *levibus biremibus*. Et *Bayfius ex Appiano* docet, biremes leves easdem esse ac Liburnicas. V. *Decemremis*.

BIROTUS, a, um, *di due ruote*, δίτροχος, duas habens rotas. *Nonius cap.* 2. *n.* 139. Cisium vehiculi biroti genus. ¶ *Birota*, æ, f. absolute (subaudi *rheda*, aut aliquid simile) *Imp.* Constantius *lib.* 8. *Cod. Theodos. tit.* 5. *leg.* 8. Rhedæ mille pondo tantummodo superponi, birotæ ducenta, veredo triginta. non enim ampliora onera perpeti videntur. Octo mulæ junganiur ad rhedam, æstivo videlicet tempore, hiemali decem: birotis trinas sufficere judicavimus. ¶ In genit. plurali *birotum* pro *birotarum*. *Id. ibid. leg.* 9. Nec passim rhedarum tractorias, vel evectiones birotum faciat.

BIRRUS, ri, m. *sorta di gabbano*, *o mantello*, genus vestis, vel lacernæ simile, vel idem omnino ac lacerna, quod aliis vestibus superinjicitur, & pro toga gestatur: a Græco πυῤῥὸς: rufus, quia fere ille colore fuit: in quo differt a lacerna, quæ certum colorem non habuit. Quemadmodum autem lacernæ materia aliæ aliis pretiosiores fuerunt, ita birri, alii nempe lanei, alii serici. Celebres fuere *Atrebatici*, qui ab Atrebatibus conficiebantur, & *Canusini* ex Canusina lana, quorum meminit *Vopisc. in Carino*, *cap.* 20. ubi multa adnotavit *Salmas.* V. Etiam *Ferrar. de re vestiar.* ¶ Hæc vox per se adject. est, quemadmodum & Græcum πυῤῥὸς: quare *lacernam birrum*, quod ex actis S. Cypriani affert *Salmas. loc. cit.* significat lacernam rufam. *Lacernum* autem pro *lacernam*, cadente latinitate aliquando dictum est. *Augustin.* quoque *in serm.* 1. *de vita, & moribus Clericor. qui est* 49. *de divers. birrum* absolute neutro gen. dixit. ¶ Scribitur & *byrrhus*, quod est Græcis litteris inhærere: item *burrus* Græco υ in *u* Latinum converso.

BIS, adverb. *due volte*, δὶς, duabus vicibus: ab antiquo *duis*, ut *Cic. in Orat.* c. 45. docet. *Id. Fam.* 9. *ep.* 16. De quo mihi scripseras bis eodem exemplo. *Id. Phil.* 8. *c.* 4. Bis falleris. *h. e.* duplici ratione falleris. Sic *Martial. l.* 3. *epigr.* 6. Dies bis celebranda. *Id. l.* 6. *epigr.* 27. Bis vicinus. *h. e.* duplici modo vicinus. Rursus *Cic. Verr.* 7. *c.* 23. In una civitate bis improbus fuisti. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 8. Ludos apparat magnificentissimos: stulte bis terque non postulatus. *Terent. Hecyr.* 3. 2. 8. Bis stulte facere. *Plaut. Truc.* 2. 1. 26. Bis periit amator, ab re, atque animo simul. *Cels. l.* 1. *c.* 1. & 8. & *l.* 3. *c. ult. n.* 2. & *Virg. eclog.* 3. *v.* 34. Bis die. *due volte al di*, δὶς τῆς ἡμέρας. Sic *Plin. l.* 2. *c.* 73. Bis anno. *Varr.* R. R. c. *ult. l.* 2. Quidam oves hirtas in anno bis tondent. *Cic. Tuscul.* 5. c. 35. *Liv. l.* 44. *c.* 16. & *Cels. l.* 7. *c.* 4. *sect.* 4. bis in die. (Sic *ter in anno*, apud *Cicer. pro Rosc. Amer. c.* 46.) *Plaut. Amph.* 3. 2. 62. Bis tanto amici sunt inter se, quam prius. *il doppio di più di prima*. Eadem ratione *Men.* 4. 3. 6. & *Merc.* 2. 2. 26. locutus est. Sic *Virg. Æn.* 6. *v.* 578. Tartarus ipse Bis patet in praeceps

ceps tantum, tenditque sub umbras, Quantus ad ætherium cæli suspectus Olympum. *Varr. l. 3. R. R. c. 2.* Bis tantum reddit ea pars villæ, quam tuus fundus. *due volte tanto. Gell. l. 12. c. 6.* Bis minus. ¶ Cum nominibus numeralibus. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 18. in fi.* Si, bis bina quot essent, didicisset Epicurus. *h. e.* quatuor. *Horat. Epod. 4. v. 8.* Cum bis ter ulnarum toga. *h. e.* sex ulnarum. *Al. leg.* bis trium. *Id. l. 2. ep. 1. v. 24.* Bis quinque viri. *h. e.* decemviri. *Virg. Ecl. 1. v. 44.* Bis seni dies. *Liv. l. 38. c. 55.* & *Hirt. de B. Afric. c. 90.* Bis millies H S. *Martial. l. 4. epigr. 37.* Trecenta debet Titius, hoc bis Albinus. *il doppio.* ¶ *Bis*, & *iterum* in eo differunt, quod *bis* utramque simul rem complectitur: *iterum* secundam respicit. *Cic. pro Dom. c. 52.* Audierat, se a me bis salutem accepisse, separatim semel, iterum cum universis. ¶ Itaque *bis consul* est, qui duos consulatus gessit; quia *bis* refertur ad numerum, *due volte console*: at *iterum consul* est, qui secundum consulatum gerit; quia *iterum* refertur ad tempus, *console la seconda volta*. *Cic. 4. Acad. c. 5.* C. Flaminius, qui legem agrariam tribunus plebis tulerit, & postea bis consul factus sit. *Id. de Amic. c. 11.* Bis una consules. *Sueton. in Ner. c. 35.* Messalina Tauri bis consulis abneptis. *Cic. l. 1. de Divin. c. 35.* Bello Punico secundo, nonne C. Flaminius consul iterum neglexit signa rerum futurarum magna cum clade Reipublicæ? *Valer. Max.* uno loco utramque notionem complexus est *l. 4. c. 1. n. 3.* Marcius Rutilus Censorinus iterum Censor creatus, ad concionem populum vocatum quam potuit gravissima oratione corripuit, quod eam potestatem bis sibi detulisset. ¶ *Bis* pro *iterum* ponitur in illo *Martial. l. 10. epigr. 48.* De Nomentana vinum sine fæce lagena, Quæ bis Frontino consule prima fuit. ¶ *Bis ad eundem* (supple *lapidem offendere*) proverb. apud *Cicer. Fam. 10. ep. 20.* de iis, qui in eadem re bis errant. ¶ *Bis pueri senes*, δὶς παῖδες οἱ γέροντες unum est ex illis proverbialibus dictis, quibus *Varro* Satyras suas inscripsit: & dicitur de iis, qui etiam provecta ætate puerilia consectantur, vel de senibus puerorum more desipiscentibus.

BISACCIUM, ii, n. *bisaccia*, duplex saccus, seu mantica. *Petron. in Satyr. c. 31.* In promulsidari asellus erat Corinthius cum bisaccio positus, qui habebat olivas in altera parte albas, in altera nigras.

BISACŪTUS, a, um, utrinque acutus, ut bisacutus gladius, *Augustin. l. 12. Confess. c. 14.* ¶ Scribunt & *bis acutus*.

BISALTÆ, arum, m. Βισάλται, populi Macedoniæ, Thraciam versus, juxta Strymonem fluvium circa Amphipolim, & Philippos, ubi Bisaltes fluvius, & Bisaltia regio; a Bisalte Solis, & Terræ filio denominati. *Plin. l. 4. c. 10. Liv. l. 45. c. 29.* Quare errasse videtur *Serv.* qui ad illud *Virg. Georg. 3. v. 461.* Bisaltæ quo more solent, acerque Gelonus: vult esse Scythiæ populos, qui sanguine equino lacte permixto victitent.

BISALTĬA, & Bisaltica, æ, f. Βισαλτία, regio Thraciæ ad Strymonem fluvium, ita dicta a Bisalte Solis, & Terræ filio, aut a Bisalte vicino fluvio. *Liv. l. 45. c. 29.* Bisalticam, *Gell. l. 16. c. 15.* Bisaltiam vocat.

BISALTIS, idis, nomen puellæ, quam Neptunus in arietem conversus compressit. *Ovid. 6. Metam. v. 117.* ¶ *Hygin. fab. 188.* non Bisaltidem, sed Theophanem Bisaltidis filiam a Neptuno compressam fuisse narrat, atque ex eo concubitu natum arietem illum, qui Colchos Phryxum vexit.

BISELLIĀRIUS, ii, m. qui honorem Bisellii est consequutus. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 1099. n. 2.* Cn. Plætorio VI. Viro Augustali Bisellario honorato ornamentis Decurionalibus Populus Abellinus, &c. Adde aliam *ibid. pag. 1103. n. 6.*

BISELLĬUM, & Bissellium, ii, n. δίφρος. *Varr. l. 4. L. L. c. 28.* Ab sedendo appellantur sedes, sedile, sellæ. deinde ab his subsellium. Ut subsipere, quod non plane sapit; sic quod non plane erat sella, subsellium dictum: ubi in ejusmodi duo, bisellium dictum. Hæc *Varro:* ex quibus colligimus, *bisellium* esse sellam solito ampliorem, & duorum capacem: quamvis unus tantum in ea sederet. Accipitur itaque pro sella splendida, atque honesta, & honoris causa præclaris viris concedi solita, ut publice in ea sederent in ludis, in theatro, in foro, in curia, ea ratione, qua Romanis magistratibus sella curulis. *Vet. Lapis* A. Chr. XXVI. exaratus, apud *Fabrett. c. 3. n. 324.* Centumviri Municipii Vejentis Romæ in ædem Veneris cum convenissent, placuit universis, permitti C. Julio Divi Augusti L. Geloti honorem justissimum decerni, ut Augustalium numero habeatur, liceatque ei omnibus spectaculis bisellio proprio inter Augustales considere, &c. Alia apud *Gruter. pag. 475. n. 3.* Huic ordo Decurionum honorem bisellii decrevit, &c. Adde aliam apud *Fabrett. c. 3. n. 604.* ubi dicitur quidam Largennius certam pecuniæ summam Reipublicæ Pisanorum dedisse *ob honorem Bisellii*. Quia vero hæ Inscriptiones fere ad Sacerdotes Augustales pertinent, putat *Fabrettus*, non absurde conjici posse, honorem Bisellii fuisse proprium Augustalitatis, non quod omnibus Augustalibus communiter daretur, sed iis, qui in eadem Augustalitate honoratiores, & digniores essent.

BISETA porca dicitur, cujus a cervice setæ bifariam dividuntur, cum jam esse incipit major sex mensium. *Festus.*

BISOMUS locus, & Bisomum, Trisomus, Quadrisomus, aut Tetrasomus, sepulcrum duo, tria, quatuor corpora continens: vel in duo, tres, quatuor partes, seu membra divisum: a *bis*, &c. & σῶμα, corpus. Voces sunt partim hybridæ. *h. e.* ex Latino, & Græco conflatæ; & omnes parum Latinæ: quæ leguntur apud *Reines.* in quibusdam Christianis, & sequioris ævi Lapidib. *class. 2. n. 40. 43. 116.* & *437.* Sic vas disomum *in Antiquit. Beneventan. class. 9. n. 2.*

BISON, ontis, m. & f. *sorta di bue selvatico*, βίσων, bos ferus cervi figura, cujus a media fronte inter aures unum cornu exsistit excelsius, magisque directum his, quæ nobis nota sunt, cornibus; ab ejus summo rami quam late diffunduntur. Eadem est feminæ, marisque natura; eadem forma, magnitudoque cornuum. Ita tacito tamen nomine *Cæsar l. 6. B. Gall. c. 26.* describit. *Plin.* inter alia ferorum boum genera, quæ in silvis Germanorum nascuntur recenset *bisontes jubatos*, *l. 8. c. 15.* Et *Senec. Hippol. v. 63. villosos* appellat. *Solin. cap. 20.* (*al. 32.*) setosa illis colla tribuit, & horridas jubas. *Martial. de spectac. epigr. 23.* Illi cessit atrox bubalus, atque bison.

BISŎNUS, a, um, *di due suoni*, duplicem habens sonum. *Serv.* illud *Virg. Æn. 9. v. 618. biforem dat tibia cantum*, exponit *bisonum, imparem*.

BISPELLĬO, onis, m. versutus, versipellis, fraudulentus, quasi duas habens pelles, πολύτροπος. *Marcell. Dig. lib. 47. tit. 3. leg. 72.* Num & si bispellionem, aut alias turpem dederit hominem, idem sit. ¶ Dicitur & *vispellio*. Facile enim *b* in *v* mutatur, ut dictum est initio hujus litteræ. *Marian. lib. 36. tit. 1. leg. 7.* Sed & salutis, & dignitatis ratio habenda erit. Quid enim si morbo implicitus Alexandriam jussus sit adire, vel nomen vispellionis testatoris ferre? *Ulpian. lib. 21. tit. 2. leg. 31.* Si ita quis stipulanti spondeat sanum esse, furem non esse, vispellionem non esse, &c. Ita tribus hisce locis legitur in *in edit. Torrentini*: Ac *Haloander* ubique edidit *vespillo:* nisi quod postremo loco monet ab aliis legi *versipellem*. Mallet *Hotomanus* ubique reponi *bipellio: vespillonem* autem ideo rejiciendum putat, quia vespillones liberos homines fuisse constat, in allatis autem exemplis de servis sermo est. ¶ In *vet. Glossar. bispelliones* exponuntur vespillones, a binis palliis, quia lugubres vestes suis superinducebant, cum ad efferenda cadavera admovebantur.

BISSENI, æ, a, *dodici*, bis seni. *Auson. in Monosyl. Edyll. 12.* Bissenas partes quis continet æquipares? as. *Prudent. Cathemer. ult. v. 192.* Bissena fratrum semina. ¶ In singulari numero *Stat. l. 3. Theb. v. 574.* Bisseno premit ora die. ¶ Frequentius divisim scribitur *bis seni*.

BISSEXTIALIS, le, adject. bis sex, hoc est duodecim continens. *Marcell. Empir. c. 15.* Ungulas teneras buxi in ollam bissextialem cum aqua mittes.

BISSEXTUS DIES, *bisesto*, dies intercalaris, qui quarto quoque anno mense Februario inseritur post diem vigesimum quartum, ἐμβόλιμος ἡμέρα: a *bis*, & *sextus*, quia bis, hoc est duobus diebus continuis, nempe 24. & 25, *sexto calendas Martii* dicimus, duos dies pro uno computantes. *Ulpian. Dig. lib. 4. tit. 4. leg. 3.* Proinde etsi bissexto natus est (sive priore, sive posteriore die) Celsus scribit nihil referre. nam id biduum pro uno die habetur, & posterior dies Calendarum intercalatur. ¶ Neutro genere usurpant *Censorin. de die nat. c. 20.* Dies unus intercalatur, quod bissextum vocatur. Et *Ammian. lib. 26. c. 1.* (*al. 2.*) Bissextum vitans Februarii mensis tunc illucescens. ¶ *Bissextus annus* est, in quo dies ille intercalaris inseritur, *anno bisestile*. *Augustin. ep. 119. ad Januar. c. 7.* Non plantem hoc anno vineam, quia bissextus est. V. *Macrob. l. 1. Saturn. c. 14.* ¶ *Bissextus honor* est consulatus, in quo bis sex lictores cum fascibus, præferuntur. *Stat. l. 4. silv. 1. v. 9.*

BISTŎNES, um, *Traci*, Βίστονες, iidem qui Thraces, populi bellicosissimi, ac feri: ita dicti a Bistone Martis, & Callirrhoes filio, qui in iis regionibus urbem condidit. Regnavit ibidem Diomedes, qui equis suis hospites devorandos dabat: quem Hercules occidit. *Lucan. l. 7. v. 568.* Sanguineum veluti quatiens Bellona flagellum, Bistonas, aut Mavors agitans. *Sil. l. 2. v. 76.* lunatis Bistones armis. Adde *Valer. Flacc. l. 3. v. 83.* ¶ Sunt tamen inter Thraces, qui peculiari nomine Bistones appellantur: de quibus *Plin. lib. 4. cap. 11.*

BISTONĬA, æ. f. V. *Bistonius*.

BISTONIS, idis, adject. feminin. ad Bistones, seu ad Thraciam pertinens. *Horat. l. 2. od. 19. v. 20.* Bistonidum crines. *h. e.* mulierum Thracum. *Ovid. Heroid. ep. 16. v. 344.* Bistonis ora. *h. e.* Thracia. *Senec.* in *Agamemn. v. 673.* Bistonis ales. *h. e.* Procne Terei Regis Thraciæ filia in lusciniam, vel hirundinem versa. ¶ Penultimam produxit *Virg. in Ciri*, *v. 165.* Sæva velut gelidis Ciconum Bistonis in oris. *Al. legebant* Sithonum Bistonis oris.

BISTONIUS, a, um, ad Bistones, seu Thraces pertinens. *Ovid. Metam. 13. v. 429.* Phrygiæ contraria tellus Bistoniis habitata viris. *Id. l. 1 ex Pont. ep. 3. v. 59.* Bistoniæ sarissæ. *Id. in Ibin*, *v. 379.* Bistonia Minerva. *h. e.* quæ præest Thracibus, bellicosis populis: vel cujus simulacrum ex Thracia asportatum a Spartanis exstructo templo cultum fuit. *Lucan. l. 2. v. 163.* Bistonii tyranni stabula. *h. e.* Diomedis Thraciæ Regis. *Id. l. 3. v. 200.* Bistoniæ aves. *h. e.* grues. *Id. l. 4. v. 767.* Bistonius turbo. *h. e.* aquilo vehementius flans. *Claudian. l. 2. de rapt. Proserp. in præfat. v. 8.* Bistonia chelys. *h. e.* lyra Orphei, qui Thracius fuit. *Stat. l. 2. Theb. v. 586.* Bistonius ensis Tydei. *h. e.* in Thracia elaboratus: vel quia munus Œnei Martis filii. ¶ *Bistonia*, *æ*, absolute est Bistonum regio, seu Thracia. *Valer. Flacc. l. 3. v. 159.* qui dulci festis assistere mensis Pectine, Bistoniæ magnum post ausus alumnum. *h. e.* Orpheum.

BISULCILINGUA, æ, m. linguam habens bisulcam, & translate qui duplici lingua loquitur, fraudulentus. *Plaut. Pœn. 5. 2. 72.* Hercle esse te oportet & sycophantam, & subdolum, qui huc advenisti nos captatum, migdilybs, bisulcilingua, quasi proserpens bestia.

BISULCUS, a, um, *fesso, o diviso in due*, δίχηλος, bifidus, in duas partes divisus, quasi duplicem habens sulcum. *Ovid. 7. Metam. v.*

113. Pulvereumque solum pede pulsavere bisulco. *Id. 9. Metam. v.* 65. Lingua bisulca. *Plin. l. 9. c. 29.* Cauda bisulca. *Id. l.* 8. *c.* 21. Bisulca ungula. *Id. l. 11. c.* 28. Cornua bisulcis dentata forcipibus. ¶ *Bisulca* dicuntur bruta animalia, quæ bifidas habent pedum ungulas, *animali d' unghia fessa*, quibus opponuntur *solidipedes*. *Plin. l. 11. c. 37. ad fin.* Cornigera sævo pinguescunt, bisulca adipe. *Id. l. 10. c. 65.* Contra naturam solidipedum aut bisulcorum. *Solin. c.* 31. (*al.* 43.) Animal bisulco vestigio. ¶ Reperitur etiam *bisulcis, ce*. *Pacuv.* apud *Non. c. 10. n.* 12. Linguæ bisulcis actu crispo fulgere. *Al. leg.* Linguæ bisulcæ jactu crispo fulgere.

BISULTOR, oris, m. Martis cognomen, a bis ulciscendo. Augustus enim, cum Brutum, & Cassium vicisset, & signa a Parthis recepisset, Marti templum dedicavit, quem *Bisultorem* cognominavit, quod primum C. Cæsaris, deinde Crassorum M. patris, & P. filii necem ultus esset. *Ovid.* 5. *Fast. v.* 595. Rite Deo templumque datum, nomenque Bisultor. Al. leg. *bis ultum*. Ex meliorib. lib. *bis ulto* reposuit *Heinsius*.

BISYLLABUS, a, um, *di due sillabe*, δισύλλαβος, duas habens syllabas. *Varr. l.* 8. *L. L. c.* 52. Sic socer, macer, quod in transitu fiat ab altero trisyllabum soceri, ab altero bisyllabum macri.

BITHYMUM MEL dicitur, quod ex utriusque thymi candidi, & nigri floribus apes conficiunt. *Plin. l.* 11. c. *16.* Album mel non fit, quod bithymum est, sed oculis, & ulceribus aptissimum existimatur. *Harduinus*, quod in nullo MS. hæc verba exstare comperit, spuria, & supposititia esse judicavit, & in sua editione omisit.

BITHYNIA, æ, Βιθυνία, regio Asiæ minoris, Ponto finitima ad mare Euxinum, adversa Thraciæ, & proxima Troadi ad Propontidem. Primum Bebrycia dicta est, postea Mygdonia, denique Bithynia a Bithyno Rege, vel a Thynis populis Thraciæ, qui in eam regionem transierunt. Appellata etiam est Thracia Asiatica, Maliande, Cronia, Strymonis, Thessalis, ut est apud *Plin. l.* 5. *c.* 32. ¶ Thracum sua terra egressorum sedes quondam fuit. *Claudian. l. 2. in Eutrop. v.* 247. Thyni Thraces erant, quæ nunc Bithynia fertur.

BITHYNICUS, a, um, ad Bithyniam pertinens. *Cic. Fam.* 13. *ep. 9.* Bithynica societas. *Plin. l.* 10. *ep.* 115. Bithynicæ civitates. *Flor. l.* 3. c. 5. Nicomedes Bithynicus. Adde *Juvenal. sat.* 15. *v.* 1. Quis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens, &c. ¶ Bithynicus cognominatus est A. Pompejus ob devictam Bithyniam. *Festus* in *Rursum*.

BITHYNIS, adject. femin. Βιθυνίς, quæ est ex Bithynia. *Ovid.* 3. *amor. eleg. 6. v.* 25. Inachus in Melie Bithynide pallidus isse Dicitur, &c. *h. e.* Melie matre Amyci Regis Bithyniæ.

BITHYNIUS, a, um, Bithynicus. *Colum. l.* 1. *c.* 1. Diophanes Bithynius. ¶ *Bithynii, orum*, Bithyniæ populi. *Plin. l. 7. c.* 16. Prusiæ Regis Bithyniorum filius.

BITHYNUS, a, um, Bithynicus. *Horat. l.* 1. *ep. 6. v.* 33. Ne Cybiratica, ne Bithyna negotia perdas. *Tacit.* 2. *Ann. c. 60.* Bithynum mare. *Juvenal. sat.* 7. *v.* 15. Bithyni equites. *Id. sat.* 10. *v.* 162. Bithynus tyrannus. ¶ Bithynus caseus laudatur a *Plin. l.* 11. *c.* 42. ¶ *Bithyni, orum*, Bithyniæ populi. *Tacit.* 12. *Ann. c.* 22. & *Plin. sub fin. l.* 5.

BITIENSES *Festus* interpretatur eos, qui assidue peregrinantur. V. *Beto*.

BITO, is, V. *Beto*.

BITUÆ dictæ sunt feminæ in Scythia, δίκοροι, hoc est singulis in oculis binas pupillas habentes: a *bis*, & *tueor*. Legit hanc vocem *Salmas. in exercitat. Plin.* in *Solini cap.* 1. (*al.* 6.) & in *Plin. l.* 7. c. 2. sed utroque loco alii aliter.

BITUMEN, inis, n. *bitume*, ἄσφαλτος, limus pinguis, & sulphureus, lentus tamen, ac tenax, qualis in Asphaltide lacu Judææ, & qui oleacei liquoris specie gignitur in Agragantino fonte Siciliæ. Bitumine abundans est supra ceteras Assyriæ, & Chaldæorm regio; adeo ut etiam e terra emergat pluribus locis: quod crebris fulminibus in ea loca incidentibus tribuendum putat *Serv.* ad illud *Virg. Ecl.* 8. *v.* 82. & fragiles incende bitumine lauros. (Nam *bitumen* hoc loco interpretatur divinum ignem, qualis est fulminum, quæ ab Jove immittuntur.) Unde Semiramis Babylonis muros bitumine pro arena, & calce struxisse dicitur, ut est apud *Justin. l.* 1. *c.* 2. & *Vitruv. l.* 8. c. 5. *sub fin.* De variis bituminum generibus, deque eorum usu in medicina multa differit *Plin. l.* 35. *c.* 15. & speciatim de bitumine lacus Judææ, *Tacit. l.* 5. *Hist. c.* 7. ¶ *Bituminis*, quod igni admotum arderet (facile autem accenditur, quod sulphur habet admixtum) usus erat in sacris, quæ incantamenti, & veneficii, aut expiationis causa diis inferis fiebant: quod nigra illa flamma delectari eos crederent, & quod purgationibus aptissima est. Huc pertinet locus allatus *Virgilii*. Sic *Claudian. de VI. Consul. Honor. v.* 324. Lustralem sic rite facem, cui lumen odorum Sulphure cæruleo, nigroque bitumine fumat, Circum membra rotat doctus purganda sacerdos.

BITUMINATUS, a, um, *bituminoso*, bitumine mixtus. *Plin. l.* 31. *c. 6.* Est utilis aqua bituminata, aut nitrosa, bibendo, atque purgationibus.

BITUMINEUS, a, um, *bituminoso*, bitumine mixtus. *Ovid.* 15. *Metam. v.* 350. *de Ætnæ ignibus*. Sive bitumineæ rapiunt incendia vires.

BITUMINOSUS, a, um, *bituminoso*, bitumine abundans, ἀσφαλτώδης. *Vitruv. l.* 8. *c.* 3. Cum per bituminosam terram vis erumpit aquæ. *Id. ibid.* Bituminosi fontes.

BITURICUS, a, um, ad Bituriges pertinens. *Biturica uva* laudatur a *Plin. l.* 14. *c.* 2. & a *Colum. l.* 3. *cap.* 2. 7. & 9. propter ubertatem, & bonitatem ad aliquot annos. Biturigum porro Ubiscorum potius, quam Cuborum intelligendum esse, putant *Harduinus*.

BITURIGES, igum, populi Galliæ Aquitanicæ, cognomine *Cubi* dicti, quorum præcipuum oppidum Avaricum fuit, inter Æduos (a quibus eos Ligeris dividit, ut *Cæs.* docet *l. 7. B. Gall. c.* 5.) Lemovices, Pictones, & Turones. Eorum regio nunc dicitur *le Berri*, & urbs *Bourges*. *Cæs. loc. cit. Plin. l.* 4. c. *19.* ¶ Alii sunt Bituriges, cognomine *Ubisci*, seu *Vibisci*, ad Oceanum Aquitanicum, quorum urbs Burdigala: nunc ii *les Bourdelois*, urbs *Bourdeaux* appellatur. *Plin. loco citato.* ¶ In singulari numero *Lucan. l.* 1. *v.* 423. Et Biturix, longisque leves Suessones in armis.

BIVERTEX, icis, adject. *di due cime*, qui binos vertices habet; & solet esse epithetum Parnassi, cujus duo juga sunt, Helicon, & Cytheron. *Stat. l.* 1. *Theb. v.* 628. Delius insurgit, summaque biverticis umbra Parnassi residens, &c. *Sidon. in carm. epistolæ* 15. *l.* 9. Montemque victor ipse per biverticem.

BIVIRA, æ, f. *moglie di due mariti*, quæ vidua cum esset, alteri nupsit. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 83. Ad biviram venio.

BIVIUM, ii, n. *luogo di due strade*, ἄμφοδον, locus ubi duæ viæ concurrunt. *Virg.* 9. *Æn. v.* 238. Qui patet in bivio portæ. Adde *Plin. l. 6.* c. 28. ¶ Translate *Varr. l.* 1. R. R. *c.* 18. *ad fin.* Bivium enim nobis ad culturam dedit natura experientiam, & imitationem. & *cap.* 55. Olea, ut uva per idem bivium redit in villam: alia ad cibum eligitur, alia ut eliquescat. *Ovid. de remed. amor. v.* 486. Ut tuus in bivio distineatur amor.

BIVIUS, a, um, *di due strade*, qui duas habet vias. *Virg.* 11. *Æn. v.* 516. Ut bivias armato obsidam milite fauces. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 395. Bivii calles. ¶ *Dii bivii, trivii, quadrivii* in vet. Inscriptionibus apud *Gruter. pag.* 84. *n.* 5. & *pag.* 1015. *n.* 1. & apud *Reines. class.* 1. *n.* 14. sunt biviorum, triviorum, & quadriviorum præsides, similes iis, quos *Viales*, & *Semitales* appellabant.

BIURUS, i, m. quasi *diurus*, hoc est duplicem habens caudam; ab οὐρά, cauda. *Plin. l.* 30. *c.* 15. *in f.* M. Cicero tradit, animalia biuros vocari, qui vites in Campania erodunt. ¶ Quidam *Ipsirue* scripsere.

BIXIT pro *vixit* legitur in *vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 307. n. 6. V. initium hujus litteræ.

B L

BLACTERO, as, n. 1. verbum est exprimens vocem arietis. *Auct. carm. de Philom.* (quod olim perperam *Ovidio* tributum fuit) *v.* 56. Blacterat hinc aries, & pia balat ovis. *Voss. in Etymol. in voce Blaterones* putat legendum esse *braterat* ex quodam MS. Al. leg. *blaterat*. Sed *blaterare* proprium est camelorum, ut docet *Festus*.

BLÆSIANUS, a, um, ad Blæsum pertinens, quod est nomen proprium Romani hominis. *Martial. l.* 8. *epigr.* 38. Quod donas, facis ipse Blæsianum.

BLÆSUS, a, um, *balbo*, *scilinguato*, ψελλός, balbus, hoc est, qui linguam impeditam habet, & aliquam litteram, ut *R*, pronuntiare non potest, vel in pronuntiando aliquam litteram excludit, vel male profert. *Juvenal. sat.* 15. *v.* 48. Blæsis, atque mero titubantibus. *Martial. l.* 10. *epigr.* 65. Os blæsum tibi, debilisque lingua est. *Ovid. l.* 3. *de ar. am. v.* 294. Blæsa lingua. *Id. l.* 2. *Amor. el. 6. v.* 24. *de psittaco*. Reddebas blæso tam bene verba sono. ¶ Ab hoc vitio factum est cognomen Romanum in gente Sempronia, ut C. Sempronius Blæsus, in Fastis Capitol. apud *Gruter. pag.* 291.

BLANDE, *lusinghevolmente*, *carezzevolmente*, ἠπίως, μειλιχίως, blandiendo, suaviter, placide, comiter. *Cic. pro Rosc. Com.* c. 16. Rogare blande, & concinne. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 24. Petere aliquid blandius. *Id. pro Cluent. c.* 26. Appellare aliquem blandissime. *Terent. Adelph.* 5. 4. 24. Blande dicere. *Lucret. l.* 2. *v.* 320. agni lasciviunt, blandeque coruscant. *Id. l.* 5. *v.* 1368. fructusque feros mansuescere terra Cernebant indulgendo, blandeque colendo. *h. e.* paulatim, & molli cultura. *Quintil. Declam.* 1. *c.* 13. Suspensa manu blande flectere cardinem sonantem. *pian piano*, *bel bello*, *lentamente*.

BLANDICELLA VERBA, *paroline*, *moine*, verba blandula. *Festus*.

BLANDICULE, adverb. blande. *Apulej. l.* 10. *Metam.* Blandicule respondere.

BLANDIDICUS, a, um, qui blanda verba dicit, blandiloquus, χρηστολόγος. *Plaut. Pœn.* 1. 1. 10. Nunc mihi blandidicus es: heu in tergo meo tres facile corios contrivisti bubulos.

BLANDIFICUS, a, um, blandum faciens. *Martian. Capell. initio l.* 9. Blandificaque libens stringere corda face.

BLANDIFLUUS, a, um, blande, & suaviter fluens. *Venant. Fortun. l.* 3. *carm.* 12. *ad fin.* Blandifluas stupidis induxit collibus uvas. *Id. l.* 11. *carm.* 10. *v.* 10. blandifluus odor.

BLANDILOQUENS, entis, *chi parla carezzevolmente*, qui blande loquitur, blandidicus, χρηστολόγος. *Laber.* apud *Macrob. l.* 2. *Saturn. c.* 7. Viri excellentis mente clemente edita Submissa placide blandiloquens oratio.

BLANDILOQUENTIA, æ, f. *discorso carezzevole*, χρηστολογία, blandus sermo, suavia verba. *Vetus Poeta* apud *Cicer. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 25. *extr.* Nam ut ego illis supplicarem tanta blandiloquentia?

BLANDILOQUENTULUS, a, um, adject. diminut. *Plaut. Trinum.* 2. 1. 13. Amor ab re consulit blandiloquentulus, harpago, mendax, avarus.

BLANDILOQUIUM, ii, *n.* blandiloquentia. *Augustin. ep.* 19. *ad Hieronym. c.* 4. Insidiosum blandiloquium.

BLANDILOQUUS, a, um, blandiloquens, blandidicus. *Plaut. Bacch.* 5. 2. 54. Ut blandiloqua est? hei mihi, metuo. *Senec. in Agamemn. v.* 289. Quid voce blandiloqua mala consilia dictas?

BLANDIMENTUM, i, n. *lusinghe*, *carezze*, blanditiæ, illecebræ: Usurpatur

surpitur fere in plurali numero. *Cic. pro Cæl. c.* 17. Multa nobis blandimenta natura ipsa genuit, quibus sopita virtus conniveret. *Id. l.* 5. *Tuscul. c.* 31. Sequetur igitur vel ad supplicium beata vita virtutem, nec eam minimis blandimentis corrupta deseret. *Liv. l.* 2. *c.* 9. Multa blandimenta plebi per id tempus ab Senatu data: annonæ in primis habita cura. *Ovid. Metam.* 2. *v.* 815. Jactare blandimenta, & preces. *Plin. l.* 2. *ep.* 19. Captus Blandimentis. *Tacit. Ann.* 13. *c.* 13. Aggredi aliquem per blandimenta. *Id. Ann.* 12. *c.* 64. Devincire aliquem blandimentis. ¶ Blandimenta in cibis sunt condimenta. *Petron. in Satyr. c.* 141. Aliqua inveniemus blandimenta, quibus saporem mutemus. *Tacit. de morib. German. c.* 23. Sine apparatu, sine blandimentis expellunt famem. ¶ In singulari numero. *Tacit.* 14. *Ann. c.* 4. Blandimentum sublevavit metum. *Plin. l.* 17. *c.* 13. *a med.* Hoc blandimento impetratis radicibus, &c. *h. e.* hac blanda cultura.

BLANDIOR, iris, itus sum, depon. 4. *lusingare*, *accarezzare*, *vezzeggiare*, μωθίζειν, χρηστολογέω, κολακεύω, θωπεύω, molliter contrectando & palpando alicui adulor, & placere studeo. *Ovid. Heroid. ep. ult. v.* 195. Et minus audacter blanditur, & oscula rara Accipit. *Plin. l.* 10. *c.* 37. Columbæ blandiuntur inter se. *Id. l.* 10. *c.* 42. Blandiri avibus cibo. *Id. l.* 34. *c.* 8. *post med.* Infans blandiens matri mortuæ. ¶ Sæpius refertur ad animum. *Plaut. Cistell.* 1. 1. 35. Nostro ordini palam blandiuntur: clam, si occasio usquam est, aquam frigidam subdole suffundunt. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 12. De Commageno Rege, quod rem totam discusseram, mirifice mihi & per se, & per Pomponium blanditur Appius. *Ovid.* 2. *de ar. am. v.* 527. Postibus & duræ precibus blandire puellæ. *Al. rectius*, supplex blandire puellæ. *Plin. l.* 1. *ep.* 2. *in f.* Blandiri auribus alicujus. *gratare altrui gli orecchi*. *Tacit.* 2. *Histor. c.* 12. Blanditur cœptis fortuna. *h. e.* favet cœptis, & ad ulteriora tentanda invitat. *Ovid.* 4. *Metam. v.* 531. Venus sic patruo blandita suo est. *h. e.* blande rogavit. ¶ *Blandiri sibi* est in sua causa sibi aliquid vani persuadere, sibi indulgere, *lusingarsi*. *Ulpian. Dig. lib.* 26. *tit.* 7. *leg.* 3. Blandiuntur enim sibi, qui putant honorarios tutores omnino non teneri, &c. Huc pertinet illud *Ovidii l.* 2. *Amor. eleg.* 11. *in f.* Omnia pro veris credam, sint ficta licebit: Cur ego non votis blandiar ipse meis? ¶ Tribuitur & rebus inanimis. *Cic.* 4. *Acad. c.* 45. Video quam suaviter voluptas sensibus nostris blandiatur. *Quintil. declam.* 14. *c.* 4. Levior est calamitas, cui blanditur aliquid de voluptate lætitia. *Sueton. in Ner. c.* 20. Blandiente profectu, prodire in scenam concupivit. *h. e.* invitante. *Tacit.* 5. *Hist. c.* 4. Blandiens inertia. *Id. in Agric. c.* 16. Vitia blandientia. *Ovid. Metam.* 10. *v.* 555. Opportuna sua blanditur populus umbra. *Plin. l.* 13. *c.* 9. Pomi suavitas blanditur. *alletta*. *Id. l.* 31. *c.* 2. *ad fin.* Quædam aquæ blandiuntur aspectu. *invitano a bere*. Et *Cels. l.* 5. *c.* 28. *sect.* 2. *a med.* Imponendo lenia medicamenta, quæ quasi blandiantur. ¶ Cum accusativo *Colum. l.* 7. *c.* 5. Lac caprinum infusum tantum valet, ut & blandiatur igneam sævitiam. *h. e.* mitiget, & quodammodo placet. ¶ Passive etiam usurpari potest teste *Priscian. l.* 8. V. *Blanditus*, *a*, *um*.

BLANDITER, adverb. idem quod blande. *Plaut. Pseud.* 5. 2. 3. Magis cogito, sæviter, blanditerne alloquar. *Id. Asin.* 1. 3. 69. Compellare blanditer. Adde *Titinn.* apud *Priscian. l.* 15. *pag.* 1010. *Putsch.* & apud *Non. c.* 11. *n.* 7.

BLANDITIA, æ, f. *carezze*, *lusinghe*, *sottratta*, *moine*, αἱμυλία, κολακεία, ἀπάτη, χαριτολογία, actus blandiendi, adulatio, illecebra. *Plaut. Trucul.* 2. 7. 19. Velut meretrix meum herum miserum sua blanditia intulit in pauperiem. *Cic. de Amic. c.* 25. Sic habendum est, nullam in amicitiis pestem esse majorem, quam adulationem, blanditiam, assentationem. *Id. pro Planc. c.* 12. Illa occursatio, & blanditia popularis. Adde *l.* 4. *de Republ.* apud *Non. c.* 3. *n.* 27. *Q. Cicer. de petit. Consul. c.* 11. *Propert. l.* 1. *eleg. & vers.* 16. & *Quintil. l.* 10. *c.* 1. ¶ Sæpius usurpatur in plurali numero. *Cic. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 2. *c.* 2. Elicere aliquem blanditiis ad judicium. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 19. *ad fin.* Exprimere nummulos ab aliquo blanditiis. *Id. de Amic. c.* 17. Colligere benevolentiam civium blanditiis, & assentando. *Id. l.* 1. *de Fin. c.* 10. Blanditiis voluptatum deliniri, & corrumpi. *Tacit.* 14. *Ann. c.* 56. Velare odium fallacibus blanditiis. *Sueton. in Ner. c.* 34. Dicere aliquid per blanditias. *h. e.* blandiendo. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 1. *v.* 86. & *Ovid. Her. ep.* 13. *v.* 153. Dicere alicui blanditias. *h. e.* blanda verba. *Ovid.* 10. *Metam. v.* 259. Adhibere blanditias.

BLANDITIES, ei, f. idem ac blanditia. *Apulej. l.* 9. *Metam.* Talis sermonis blanditie cavillatum deducebat, &c.

BLANDITIM, adverb. blande, blanditer. *Lucret. l.* 2. *v.* 173. Ut res per Veneris blanditim sæcla propagent.

BLANDITUS, a, um, particip. verbi blandior. *Ovid. Metam.* 4. *v.* 531. Sic patruo blandita suo est: o numem aquarum, &c. ¶ Interdum transit in nomen, & ponitur pro grato, jucundo, & allicienti, *piacevole*, *grato*. *Propert. l.* 4. *eleg.* 6. *v.* 72. Blanditæque fluant per mea colla rosæ. *Plin. l.* 10. *c.* 23. Hanc initio blandita peregrinatione avide profectam, pœnitentia in volatu, cum labore scilicet, subit. ¶ Passiva significatione, *Verrius* apud *Priscian. l.* 8. *pag.* 792. *Putsch.* Blanditusque labor molli curabitur arte. κολακευθείς, ut idem *Priscian.* exponit.

BLANDITUS, us, m. blanditia. Quidam hanc vocem leg. in illo *Lucret. l.* 2. *v.* 173. Ut res per Veneris blanditum sæcla propagent. Sed plerique omnes leg. *blanditim*.

BLANDULUS, a, um, *vezzosetto*, diminut. a blandus. *Hadrian. Imp. in quodam carm.* apud *Spartian. in ejus vita*, *cap.* 25. Animula vagula, blandula, Hospes, comesque corporis.

BLANDUS, a, um, *carezzevole*, *lusingante*, *piacevole*, ἐπαγωγός, μείλιχος, ἀσπαστός, χαριτολόγος, placens, adulans, suavis, lenis. Dicitur tum de personis, tum de rebus. *Nepos in Alcib. c.* 1. Affabilis, blandus, temporibus callidissime inserviens. *Terent. Hecyr.* 5. 4. 21. Hominum te vivit nusquam quisquam blandior. *Cic.* 2. *Offic. c.* 10. Voluptates, blandissimæ dominæ. *Petron. in Satyr. c.* 126. Blandissima oratio. *Ovid. Her. ep.* 15. *v.* 27. Blandissima carmina. *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 6. Blandæ illecebræ voluptatis. *Ovid. l.* 1. *de ar. am. v.* 362. Blanda arte subit Venus. *Id.* 2. *Metam. v.* 100. Blandis lacertis tenere colla alicujus. *Senec. in Troad. v.* 1071. Blando sinu fovere aliquem. *Plin. in præfat. Hist. nat.* Res Blandæ legentibus. *Virg.* 3. *Georg. v.* 185. Gaudere blandis laudibus. *Id. ibid. v.* 127. Blandus labor. *fatica gustosa*. *Ovid. l.* 1. *ex Pont. ep.* 5. *v.* 46. Alea blanda. *giuoco dilettevole*. *Id.* 3. *Fast. v.* 19. Blanda quies. *Id.* 4. *Metam. v.* 344. Blandarum aquarum temperies. *Stat. l.* 3. *silv. ult. v.* 96. Blandissima litora. *amenissimi*. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 54. Blandi oculi. *Id. l.* 35. *c.* 10. *ad fin.* Blandissimus aspectus. *bellissima vista*. *Id. l.* 37. *c.* 9. Color aspectu leniter blandus. *Lucret. l.* 2. *v.* 846. Blandus liquor amaracini. *h. e.* suavem spirans odorem. *Plin. l.* 12. *c.* 1. Blandiores succi. *h. e.* mitiores, & suaviores. *Manil. l.* 2. *v.* 147. Blandus sonus. *grato agli orecchi*. *Claudian. in Epithal. Pallad. & Celer. v.* 1. blando quæsitum frigore somnum. *freschetto*. ¶ De eo, qui non nocet. *Id. de IV. Consul. Honor. v.* 163. blandi angues. *Id. de Consul. Prob. & Olybr.* Blandus fluctus. *tranquillo*. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 157. *de verno tempore*. Blandi soles. *Claudian. l.* 1. *de rap. Proser. v.* 209. blandasque leones Submisere jubas. *Id. de IV. Consul. Honor. v.* 604. irent blandæ sub vincula tigres. ¶ Speciatim *blandus* dicitur, qui pollet arte persuadendi, & impetrandi. *Plaut. Cas.* 2. 3. 55. Tu eum orato: ego autem orabo villicum. Jam hic erit. nunc experiemur, uter nostrum sit blandior. *Stat.* 11. *Theb. v.* 104. blandamque precatu Antigonen timeo, ne, &c. *Tibull. l. & eleg.* 3. *v.* 2. Blanda tura. *h. e.* quibus Dii placantur. ¶ Et cum genitivo more Græcorum. *Stat.* 2. *Achil. v.* 236. blandusque precum compellat Ulysses. ¶ Et cum infinito *Horat. l.* 1. *od.* 12. *v.* 11. *de Orpheo*. Blandum & auritas fidibus canoris Ducere quercus. Adde *Stat.* 5. *Theb. v.* 456. ¶ Cum accusativo Græco more. *Stat.* 9. *Theb. v.* 155. Blanda genas, vocemque. ¶ *Blandum* adverbialiter positum pro *blande*. *Petron. in Satyr. c.* 127. Delectata illa risit tam blandum, ut, &c.

BLAPSIGONIA, æ, f. βλαψιγονία, morbus est apum, cum prolem non generant ad familiam propagandam. Græca vox a βλάπτω, lædo, & γονή, fetura: & Latine legitur apud *Plin. l.* 11. *c.* 19.

BLASPHEMABILIS, le, dignus conviciis, & vituperationibus. *Tertull. de cultu femin. c.* 12. Quanto blasphemabile est, si, quæ sacerdotes pudicitiæ dicimini, impudicarum ritu procedatis cultæ?

BLASPHEMATIO, onis, *maldicenza*, βλασφημία, convicium, probrum, vituperatio. *Tertull. de cultu femin. c.* 12. Optemus ne justæ blasphemationis causa simus.

BLASPHEMIA, æ, f. *bestemmia*, *maldicenza*, *sparlamento*, *diffamazione*, βλασφημία, convicium, obtrectatio, dictum lædens famam: a βλάπτω, lædo, & φήμη, fama. *Hieronym. ep.* 75. *adverf. Vigilant. ad fin.* & *Augustin. de verbo Dom. serm.* 11. *cap.* 14. & 15. & *de morib. Manich. l.* 2. *c.* 10. quo posteriore loco intelligit tum quod in Deum, tum quod in homines convicium dicitur: licet alioquin sæpius dicatur de eo, quod in Deum ingeritur. ¶ *Prudent.* neutro genere extulit *blasphemium in Psychom. v.* 715. Non tulit ulterius capti blasphemia monstri Virtutum regina Fides.

BLASPHEMIUM, ii, n. V. vocem præced.

BLASPHEMO, as, avi, atum, a. 1. *bestemmiare*, *dir male*, βλασφημέω, convicium in aliquem dico, alterius famam dictis lædo. *Prudent. in Apoth. v.* 415. & *Augustin. tract.* 27. *in Joann. ad fin.* Inter illos malos, qui blasphemant Christum. *Tertull. adverf. Jud. c.* 13. *ad fin.* Nomen domini per ipsos blasphemaretur. Adde *Hieronym. ep.* 75. *adverf. Vigilant. ad fin.*

BLASPHEMUS, a, um, *bestemmiatore*, *maldicente*, βλάσφημος, qui dictis alterius famam lædit. *Prudent. peristeph.* 1. *v.* 75. Blasphemus satelles. Adde *Tertull. de resurr. carn. c.* 26.

BLATEA, vel Blattea, bulla luti ex itinere adhærens vestibus. *Festus in Balatrones*.

BLATERATUS, us, m. *cicalamento*, *chiacchiere*, actus blaterandi, stulta loquacitas, ineptus sermo. *Sidon. in f. ep.* 11. *l.* 9. Redeamus ad causam super cujus abundante blateratu precor, ut &c. *Martian. Capell. in f. l. ult.* Caninos blateratus pendere.

BLATERATUS, a, um, particip. verbi blatero. *Apulej. l.* 4. *Metam.* His, & similibus blateratis. *Id. in Apolog.* Quæ etsi ab his futiliter blaterata, &c.

BLATERO, as, avi, atum, a. 1. *ciarlare*, *chiacchierare*, ματαιολογῶ, est stulte, & percupide loqui, inani loquacitate obtundere; & a Græco βλάξ originem ducit, ut *Festus* docet. Est autem βλάξ, ἀνόε, stultus, hebes, stupidus. Rectius tamen duci videtur a *blatio*, *is*, quod eandem habet significationem. *Horat l.* 2. *sat.* 7. *v.* 35. ecquis Audit? cum magno blateras clamore, fugisque. *Gell. l.* 1. *c.* 15. Homines stulta, & immodica blaterantes. *Apulej. in Florid. n.* 9. (*al. l.* 1. *sub fin.*) Incondita, & vitiosa verba blaterare. ¶ Significat etiam confingere per mendacia, ut *Non.* exponit. *Cæcil.* apud *Non. c.* 2. *n.* 79. Sine blaterare: nihil agit in amore inermus. *Afran. ibid.* Illud memento, ne quid in primis blateres. ¶ *Fulgent. Planciad. de prisco serm. n.* 12. docet, *blaterare* esse verba trepidantia metu balbutire: affertque in hanc sententiam illud *Pacuvii*: Ni ego te blaterantem aspicerem, his nuncium indicassem. ¶ Fortasse tamen ad unam eandemque notionem, quam primo loco posuimus, ea loca reduci possunt, quæ a *Nonio*, & *Fulgentio* afferuntur. ¶ Etiam cameli cum vocem edunt *blaterare* dicuntur, teste *Festo*.

Et ranæ apud *Sidon. l. 2. epist. 2. post med.* ¶ Quidam tribuunt etiam arieti. V. *Blaßero*. ¶ Sunt qui *blaterø* fcribunt duplici *tt*, fed invito *Horatio*, qui primam corripuit, & *Dausq. in Orthogr.*

BLATĔRO, onis, m. *ciarlone, chiacchierone, cicalone*, ἀκαιρόβοας, γλωσσαργής, λάλος, ftulte loquax, immoderate, ac temere in verba profufus, levis, futilis, & importunus locutor. *Gell. l. 1. c. 15.* Neque minus infigniter veteres noftri hoc genus homines in verba projectos, locutulejos, & blaterones, & lingulacas dixerunt.

BLATĬO, is, idem quod blatero. *Plaut. Amph. 2. 1. 79.* Qui, malum, intelligere quifquam potis eft? ita nugas blatis. Adde *Curcul. a. 3. v. 82.* & *Epid. 3. 1. 13.*

BLATTA, æ, f. σίλφη, infectum eft naufeofum, fœdique odoris, in humidis locis nafcens, lucifque inimicum, fcarabæo, gryllove fimile: cujus tria genera *Plin. l. 29. fub fin.* enumerat, alias molles, quas in oleo decoctas, verrucis efficaciter illini ajunt: alterum genus *mylæcon* dictum (a μύλη, mola, & οἶκος, domus) circa molas fere nafcens: tertium genus & odoris tædio invifum, exacuta clune: has autem omnes varios habere in medicina ufus, tradit. *Virg. 4. Georg. v. 242.* nam fæpe favos ignotus adedit Stellio, lucifugi congefta cubilia blattis. ¶ Eft ex iis ea blatta, quæ veftes, chartafque erodit, *tignuola, tarma*. *Horat. l. 2. fat. 3. v. 118.* cui ftragula veftis Blattarum, & tinearum epulæ, putrefcat in arca. *Martial. l. 14. epig. 37.* Conftrictos nifi des mihi libellos, Admittam tineas, trucefque blattas. ¶ Apud fequioris ævi fcriptores *blatta* accipitur pro panno colore purpuræ, *porpora*. Cujus appellationis eam effe rationem putat *Voff. in Etymol.* quod purpureus color illi colori fimilis eft, quo apprehenfa *blatta* manum hominis tingit. *Turneb.* vero *l. 28. adverfar. c. 33. in fi.* docet, *blattam* non purpuræ, fed cocci colorem effe: blattas enim effe vermiculos, qui e cocci granis rubentes erumpunt, quorumque cruore floridiffimus inficitur color. Sed *blattam*, & *coccum* diverfos colores effe, fatis oftendit illud *Lamprid. in Heliogab. c. 33.* Paraverat funes blatta, & ferico, & cocco intortos, &c. *Salmaf. in adnotat. ad Vopifc. in Aureliano, c. 46.* tradit, ideo *blattam* pro purpura accipi, quia aliquando fanguinis concreti bullam fignificat: unde in *Gloff.* legitur: Blatta, θρόμβος αἵματος. Purpuræ autem color ille laudatiffimus eft, qui fanguinem concretum refert, nigricans afpectu, idemque fufpectu refulgens, ut *Plin. l. 9. c. 38.* docet. Quæ fententia ceteris præferenda videtur. *Impp. Gratian. Valentin. & Theod. lib. 4. Cod. Juftinian. tit. 40. leg. 1.* Purpura, quæ blatta, vel oxyblatta, vel hyacinthina dicitur. *Impp. Theodof. & Valentinian. lib. 10. Cod. Theodof. tit. 20. leg. 18.* Trecentas libras blattæ fericæ. *Sidon. carm. 5. v. 48.* Pontus caftorea, blattam Tyrus, æra Corinthus, Sardinia argentum defert.

BLATTARĬUS, a, um, ad blattam pertinens. *Blattariæ balneæ* dicuntur, quæ tenebrofæ funt, quia blattæ in humidis locis, & præcipue in balneis nafcuntur, & tenebras amant, ut *Plin. l. 11. c. 28.* tradit. *Senec. ep. 86.* At nunc blattaria vocant balnea, fi qua non ita aptata funt, ut totius diei folem feneftris ampliffimis recipiant. ¶ *Blattaria* herba eft verbafco fimilis, foliis minus candidis, cauliculis pluribus, flore luteo: fic appellata, quia abjecta blattas in fe contrahit. *Plin. l. 25. c. 9.*

BLATTĔA, & Blatea, æ, f. bulla luti ex itinere contracta. *Feftus* in voce *Balatrones*. ¶ Eft etiam idem ac *blatta*, hoc eft purpura. *Venant. Fortun. l. 2. carm. 3. v. 19.* Serica cui niveis agnata eft blattea telis.

BLATTĔUS, a, um, *di porpora*, blattæ, hoc eft purpuræ colorem habens. *Vopifc. in Aurelian. c. 46.* Conceffit, ut blatteas matronæ tunicas haberent. *Eutrop. l. 7. c. 9. de Nerone*. Retibus aureis pifcabatur, quæ blatteis funibus extrahebat. *Sueton. in Ner. c. 30.* hanc eandem rem narrans *funes purpura, coccoque nexos* appellat.

BLATTIARĬI, orum, funt qui fericum purpureo colore tingunt. *Imp. Conftantin. lib. 13. Cod. Theodof. tit. 4. leg. 2.*

BLATTIFER, a, um, blattam, hoc eft purpuram ferens. *Sidon. in carm. l. 9. ep. 16.* Blattifer Senatus.

BLATTOSERĬCUS, a, um, ferico textus, & purpura tinctus. *Vopifc. in Aurelian. c. 45.* Cum ab eo uxor fua peteret, ut pallio blattoferico uteretur. Ita legit *Salmaf.* ex veteri Edit. Al. *blatteo ferico*. Adde *Impp. Arcad. Honor. & Theodof. lib. 10. Cod. Theodof. tit. 20. leg. 18.* ubi pro *blattoferica* al. leg. *blattæ fericæ*. ¶ Eodem fenfu legitur *fericoblattus* in *Cod. Theodof. lib. 10. tit. 20. leg. 13.* & in *Cod. Juftin. lib. 11. tit. 7. leg. 10.*

BLEMMYÆ, arum, & Blemmyes, feu Blemyes, yum, m. populi in Æthiopia fabulofi, qui capite carere dicuntur, ore, & oculis pectori affixis. *Claudian. in carm. de Nilo, v. 19.* Per Meroen, Blemyafque feros, atramque Syenem. Apud *Plin. l. 5. c. 8. Vopifc. in Aurelian. c. 33.* & *in Probo c. 17.* & *Mamertin. in Genethliac. Maxim. c. 17.*

BLENDĬUS, ii, m. pifciculus quidam marinus, cujus meminit *Plin. l. 32. c. 9.*

BLENNUS, a, um, *fciocco, ftupido*, ftultus, ftupidus, ignavus, vecors. Videtur effe a Græco βλέννα, mucus, qui per nares emittitur. Nam ftupidi, & ignavi homines fordidi etiam effe folent, & muco madentes. *Plaut. Bacch. 5. 1. 2.* Stulti, ftolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones. ¶ *Dentes blenni* funt ftupidi, rubiginofi, & tanquam mucofa illuvie obfiti. Tales habere fe dentes ait famelicus ille diu efuriens apud *Plaut. Curcul. 2. 3. 39.* Os amarum habeo, dentes blennos; lippiunt fauces fame. Al. leg. *plenos*.

BLEPHĂRO, onis, m. nomen eft perfonæ a *Plauto* inductæ in *Amphitr.* Significat autem hominem magnas palpebras, vel cilia habentem: a βλέφαρον, palpebra, vel cilium.

BLERĀNI, orum, m. populi Tufciæ, quorum oppidum Blera, Βλῆρα, nunc *Bieda*, *Plin. l. 3. c. 5.*

BLITĔUS, a, um, *baloido, goffo, infulfo*, ἀνόητος, infulfus, fatuus, ftultus: a *Blitum*. *Plaut. Trucul. 4. 4. 1.* Blitea, & lutea eft meretrix, nifi quæ fapit in vino ad rem fuam. Adde *Laber.* apud *Non. c. 2. n. 93.*

BLITUM, i, n. & Blitus, i, m. βλίτον, ἀνόητον, genus eft oleris infipidi guftus, celerrime nafcens, radice flexa, plurimis capillamentis, femine adeo abundans, ut ejus dejectione per multos annos ipfum fe reparet, ut etiam fi velis, vix poffit aboleri, ut *Pallad. in Mart. tit. 9. fub fin.* loquitur. *Varr.* apud *Non. c. 17. n. 2.* Empedocles totos homines ex terra ait, ut blitum. *Plin. l. 20. c. 22.* Blitum iners videtur, ac fine fapore, aut acrimonia ulla. *Pallad. loc. cit.* Hoc menfe blitus feritur folo qualicunque, fed culto.

B O

BOA, æ, f. ὕδρος, genus eft ferpentis aquatilis, in miram magnitudinem crefcentis, adeo ut in unius Claudio Principe occifi alvo integer infans inventus fit, teftib. *Plin. l. 8. c. 14.* & *Solin. c. 1.* (al. 8.) qui ideo hoc nomine appellari fcribunt, quod boum lacte mire delectetur. Adhæret enim vaccis, eafque exfugit ufque ad fanguinem. Alii ita dictum putant, quod qui ejus morfu icti funt, boum inftar fœde turgefcant. *D. Hieronym. in vita Hilarion. fect. 39.* tradit boas diei, quia tam grandes evadunt, ut boves glutire foleant. *Salmafio in Solin. pag. 87.* hæc omnia fabulofa videntur. Docet autem, *boam* effe a Græco δύας, pro quo Æoles βύας dixere, unde *boa* factum effe. Porro δύας idem eft ac δύτης, hoc eft urinator, a δύνω, feu δύω fubeo. In Gloff. quibufdam vet. *boa* eadem eft, quæ *natrix*. ¶ Addit *Feftus*, crurum quoque tumorem viæ labore collectum, *boam* appellari. *Plin. l. 24. c. 8.* docet, *boam* appellari morbum papularum, cum rubent corpora: quod confirmat *l. 26. c. 11. ad fin. Libro* vero *28. c. 18.* fcribit, ita vocari hunc morbum, quia boum fimo fanatur. De *boa* qua morbum fignificat intelligendum eft illud *Lucilii* apud *Feft.* in voce *Tama*. Inguen ne exiftat, papulæ, tama, ne boa noxit. ¶ In quibufdam codicib. apud *Plin. l. 28. c. 18.* & *l. 30. c. 15.* & apud *Feft.* fcriptum eft *bova*.

BOARĬUS, a, um, adject. βοάριος, ad boves pertinens. *Infcript.* apud *Gruter. pag. 265. n. 2. fub Severo Imp.* Negotiantes boarii. ¶ *Forum boarium* Romæ fuit in regione octava prope Circum maximum, partem Velabri continens: quo loco nunc effe creditur Ædes S. Georgii in Velabro. Dictum eft *boarium*, quia ibi boves vendebantur, ut *Feftus* docet, vel quia in eo pofitum erat fignum bovis ex ære Æginetico, ut *Plin.* narrat *l. 34. c. 2. ad fin.* Hinc *Ovid. 6. Faft. v. 477.* Pontibus & magno juncta eft celeberrima Circo Area, quæ pofito de bove nomen habet. Vel tandem quia eo loco Hercules quondam boves fuas, Caco interempto, ad pafcendum dimiferit, ut innuere videtur *Propert. l. 4. eleg. 9. ubi v. 19. arva bovis* appellat. *Liv. l. 21. c. 62.* In foro boario bovem in tertiam contignationem fua fponte fcandiffe. ¶ *Lappa boaria* herba eft apud *Plin. l. 26. c. 11.*

BOĀTIM, V. *Bovatim*.

BOĀTUS, us, m. *muggito, grido*, mugitus, clamor, βόησις. *Apulej. l. 3. Metam.* Præconis amplo boatu citatus accufator.

BOBSĔQUA, V. *Bubfequa*.

BOCAS, pifcis genus eft a boando, ideft vocem emittendo appellatus. *Feft.* Quidam leg. *Boca*. Videtur autem effe idem qui *box* dicitur a *Plin. l. 32. c. ult.* tergum habens pictum, Græce βῶξ, & βόξ, & βόωξ παρὰ τὴν βοήν, hoc eft a voce, quam edit: item βῶψ ab oculis boum fimilibus. *Rondeletius* tradit in Gallia Narbonenfi appellari *Bogue*.

BOCCAR, aris, vel Bocchor, ŏris, m. nomen cujufpiam Regis Maurorum: & per fynecdochen ponitur pro Mauro quolibet, ut in illo *Juvenal. fat. 5. v. 90.* Propter quod Romæ cum Boccare nemo lavatur. *Al. leg.* Bocchore. ¶ Apud *Arnob. l. 1. pag. 20.* Tituces & Bocchores (vel Bocores) Mauri inter Deos Gentium connumerantur.

BODONES, um, funt termini agrarii quoddam genus. *Paul. fentent. lib. 5. tit. 22.* Qui terminos effodiunt, vel exarant, arborefve terminales evertunt, vel qui convellunt bodones, &c. Videntur idem effe ac *botones*, *botontini*, & *botoniones*: quæ voces leguntur apud Auctores rei Agrariæ. *Fauft.* & *Valer.* apud *Goef. pag. 306.* In limitibus vero, ubi rariores terminos conftituimus, monticellos plantavimus de terra, quos botontinos appellavimus. ¶ Sunt tamen hæ cadentis Latinitatis voces non adhibendæ.

BŒBE, es, f. Βοίβη, oppidum Theffaliæ, cui vicina eft palus Bœbeis dicta. *Ovid. Metam. 7. v. 231.* juncofaque litora Bœbes.

BŒBEIS, idis, f. Βοιβηΐς, palus, feu lacus Theffaliæ ad radices Offæ montis. *Lucan. l. 7. v. 176.* Ire per Offæam rapidus Bœbeida fanguis. Adde *Plin. l. 4. c. 8.* ¶ *Sanctas undas* hujus lacus nominat *Propert. l. 2. eleg. 2. v. 63.* quod in iis dicatur olim Minerva pedes laviffe.

BŒBEJUS, a, um, ad Bœben oppidum, vel ad Bœbeida lacum pertinens: & ponitur generatim pro Theffalico. *Valer. Flacc. l. 3. v. 543. de Hyla*. Præreptum quanto proles Bœbeia queftu Audiet! & Fuit enim Hylas Argivus, hoc eft Argis Theffaliæ oppido (de quo in *Argos* dictum eft) ortus.

BŒBICĬUS, a, um, idem ac Bœbejus, feu Theffalicus. *Lucan. l. 6. v. 382.* Pinguis Bœbicio difceffit vomere fulcus. Al. leg. *Bebrycio* eod. fenfu.

BŒOTARCHES, æ, m. Βοιωτάρχης, h. e. Bœotorum Princeps: nomen fupremi magiftratus apud Bœotos. *Liv. l. 33. c. 27.*

BŒOTĬA, æ, f. Βοιωτία, regio Græciæ inter Atticam, Euripum, Phocidem, & finum Corintiacum: cujus præcipua urbs fuere Thebæ cognomento

gaomento Bœotiæ, duorum numinum, Liberi, atque Herculis patria, ut est apud *Plin. l. 4. c. 7.* Nomen habuit a bove, quo duce Cadmus in ea loca pervenit, ubi Thebas condidit, ut est apud *Ovid. init. l. 3. Metam.* vel a Bœoto filio Neptuni, & Menalippes, vel Antiopæ, vel Arnes Æoli filiæ, ut est apud *Hygin. fab.* 186. Sunt in ea nemus Heliconis, mons Cithæron, fontes Arethusa, Dirce, Hippocrene, & Aganippe, a Poetis passim celebrata nomina. *Plin. loc. cit.* ¶ Fuit etiam *Bœotia* uxor Hyantis, mater Plejadum. *Hygin. Poet. Astronom. l. 2. c.* 21. ¶ Una etiam ex amissis Plauti comœdiis *Bœotia* inscripta fuit, de qua V. *Gell. l. 3. c.* 3.

BŒOTICUS, a, um, ad Bœotiam pertinens. *Plin. l. 18. c. 7.* Frumentum Bœoticum. *Id. l. 19. c.* 5. Bœoticus cucumis. & *ibid.* Bœoticus napus.

BŒOTIS, idis, f. idem ac Bœotia. *Pompon. Mela l. 2. c.* 3. Locris, Phocis, Bœotis.

BŒOTIUS, a, um, Βοιώτιος, ad Bœotiam pertinens. *Cic. l. 1. de Divin. c.* 18. Bacis Bœotius. *Ovid. 3. Metam. v.* 13. Bœotia mœnia. *Propert. l. 2. eleg. 7. v.* 83. Bœotius Hæmon. *Valer. Flacc. l. 5. v.* 80. Bœotia Thyas.

BŒOTUS, a, um, Βοιωτὸς, idem ac Bœotius. *Stat. l. 7. Theb. v.* 424. Bœota flumina. *Ovid. 5. Fast. v.* 493. Quorum si mediis Bœoton Oriona quæris, &c. *Bœoton* accusativus est Græcæ positionis pro *Bœotum*. *Stat. 4. Theb. v.* 360. Bœotæ urbes. *Ovid. Metam. 12. v.* 9. Bœota tellus. *Lucan. l. 3. v.* 174. Bœoti duces. ¶ *Bœoti, orum*, sunt Bœotiæ populi, qui ingenio hebeti propter aeris crassitudinem habiti sunt. *Horat. l. 2. ep. 1. v.* 244. Bœotum in crasso jurares aere natos. Adde *Liv. l. 33. c.* 29.

BOETHI, orum, m. *ajutanti*, βοηθοὶ, hoc est adjutores: a βοηθέω, adjuvo. Speciatim sic appellantur adjutores scribarum. *Impp. Theodos. & Valentin. lib. 11. Cod. Justinian. tit. 68. leg.* 4.

BOETHIUS, ii, m. Anicius Manlius Torquatus Severinus Boethius patria Romanus, genere nobilissimus, religione Christianus floruit initio sæculi Christi VI. sub Theodorico Gothorum Rege. Præcipuis honoribus in patria functus, & ad Consulatum ter evectus est. Ex Elpide uxore duos habuit filios, Patritium, & Hypatium, qui & ipsi patre vivo Consulatum gesserunt. Sed cum tandem in suspicionem venisset ipsi Theodorico de mutando Reipublicæ statu, atque Italia in libertatem vindicanda Ticinum in exsilium pulsus est, publicatis omnibus bonis, ibique in carcerem conjectus, atque post sex circiter menses ejusdem Regis jussu interfectus A. C. DXXVI. Vir fuit in omnibus fere disciplinis eruditus: scripsitque multa, quorum pleraque adhuc exstant, inter quæ præcipue laudantur libri quinque *de consolatione Philosophiæ*, quos in carcere confecit, partim soluta, partim ligata oratione, tanta doctrina, & elegantia Latini sermonis, quantam vix ætas illa ad barbariem inclinata capere potuisse videtur.

BOJA, æ, oppidum, vel regio Bojorum, apud *Cæsar. l. 7. B. Gall. c.* 14. ubi tamen lectio eruditis suspecta est.

BOJÆ, arum, f. *bove*, κλοιοὶ, vincula ferrea, vel lignea, vel lorea, quibus noxiorum colla adstringuntur. *Plaut. Asin. 3. 2.* 5. Nervos, catenas, carceres, numellas, pedicas, bojas. *Prudent. in præfat. Psychom. v.* 34. Attrita bojis colla. *Plaut. Capt. 4. 2.* 108. Bojam terere. V. *Boji*. ¶ Putant Etymologi dictas esse a βόειος, bubulus; & proprie significare vinculum colli ex corio bubulo factum.

BOICUS, a, um, ad Bojos pertinens, ut Boicus ager. *Festus*.

BOJI, jorum, m. Βόιοι, populi Galliæ Lugdunensis, ubi nunc sunt Borbonienses, *le Bourbonnois*. *Plin. l. 4. c.* 18. ¶ Hi Alpes aliquando transgressi Pœnino monte, ut est apud *Liv. l. 5. c.* 35. in Italia pedem fixerunt, pulsisque indigenis, varia tenuere oppida, & Lauden Pompejam condidere, ut *Plin. l. 3. c.* 17. narrat. Habitarunt in iis locis, ubi nunc Ducatus Parmensis, & Mutinensis; & ager Bononiensis; multaque cum Romanis bella gessere: a quibus tandem devicti sunt. Coacti igitur alio migrare in Germaniam transiere, & in ea regione consederunt, quæ nomine ab iis accepto *Bojemum* a *Tacito de Germ. c.* 28. appellatur, & *Bojohemum* a *Vellejo l. 2. c.* 109. nunc *Boemia*. Sed inde quoque pulsi sunt a Marcomannis. *Tacit. ibid. c.* 42. ¶ Plura de *Bojis* V. apud Geographos. ¶ *Bojus est*, *Bojam terit* dictum est jocose a *Plauto* de quodam servo compedito. Ejus verba sunt *Capt. 4. 2.* 107. *Er.* Stalagmus cujus erat tunc nationis cum hinc abiit? *He.* Siculus. *Er.* at nunc Siculus non est: Bojus est, Bojam terit: liberorum quærundorum causa ei, credo, uxor data est. *h. e.* nunc est in vinculis, boja constrictus. Ludit autem in ambiguo. Videtur enim velle dicere, uxorem cum ex Bojorum gente duxisse. Cui simile est illud, *Gallam subigere*, dictum a quodam sutore apud *Macrob. l. 2. Saturn. c.* 2.

BOLA, seu Vola, æ, f. vetus oppidum Latii in Æquis, via Appia. *Virg. 6. Æn. v.* 776. Pometios, castrumque Inui, Bolamque, Coramque. ¶ *Liv. l. 4. c.* 49. *Volas* appellat plurali numero.

BOLĀNUS, seu Volanus, a, um, ad Bolam pertinens. *Liv. l. 4. c.* 49. Volanus ager. ¶ *Bolani*, seu *Volani*, *orum*, sunt Bolæ populi. *Liv. loc. cit. Plin. l. 3. c. 5. a med.* ¶ Fuit etiam *Bolanus* inter Romana cognomina, ut *M. Vettius Bolanus* apud *Tacit. l. 15. Ann. c.* 3.

BOLBITON, i, n. *sterco di bue*, βόλβιτον, vox Græca fimum bubulum significans. *Plin. l. 28. c.* 17. Fimi taurini, sed & bubuli, (de armentivis loquor) quod bolbiton vocant, cinis, &c.

BOLĒTAR, āris, n. vasis genus, in quo boleti apponebantur; sed usurpatum est pro quolibet escario vase. *Martial. l. 14. epigr.* 101. cui titulus *Boletaria*. Cum mihi boleti dederint tam nobile nomen, Prototomis (pudet heu!) servio cauliculis. *Trebell. Poll. in Claud. c.* 17. Boletar halieuticum argenteum librarum XX. *Salmas.* putat ideo *halieuticum* dici quia ἁλιέα, hoc est piscatorem haberet insculptum. In vet. editionib. quibusdam legitur *voletar*. Facile enim *b* in *v* transit, ut diximus initio hujus Litteræ. Sunt qui legendum putant *boltter balituticum*, & exponunt rete, aut quidpiam simile ad pisces capiendos. Ceterum *boletar* legitur etiam apud *Apic. l. 2. c. 1. l. 5. c. 2. & l. 8. c.* 7. & ubique vas escarium seu culinarium significat.

BOLĒTUS, i, m. *uovolo*, βωλίτης, genus fungi omnium optimi, sed simul maxime periculosi, ut qui facillime venenum attrahit, ut *Plin. l. 22. c. 22. sub fin.* ostendit. *Martial. l. 3. epigr.* 60. Sunt tibi boleti: fungos ego sumo suillos. ¶ Nascitur primo tuberis figura, quam *volvam* dicunt, colore albo; intus est boletus rubei coloris, ceu in ovo est luteum. Ipsa quoque tunica boleti adhuc infantis gratiam habet in cibis. Boleto nascente ea rumpitur; mox increscente in pediculi corpus absumitur. Hæc ex *Plin. loc. cit.* ¶ Dictus est a βῶλος, vel qua glebam significat, quia figura sua globosa rotundæ glebulæ similis est; vel qua rubricam significat propter colorem. ¶ Hoc fungorum genere Claudius Imperator, Agrippinæ fraude sublatus dicitur: quam rem tanquam certam narrat *Plin. loc. cit. Martial. l. 1. epigr. 21. Juvenal. sat. 5. v.* 147. & alii. ut dubiam affert *Sueton. in Claud. c.* 44. ¶ In magno pretio tale cibi genus olim fuit. *Martial. l. 13. epigr.* 48. Argentum atque aurum facile est lænamque, togamque Mittere; boletos mittere difficile est.

BOLIS, idis, f. βολὶς, Græca vox, quæ significat missilem hastam, seu jaculum: a βάλλω, jacio. Hinc *bolides* dicuntur cælestes faces, totæ ardentes, & longum limitem trahentes. *Plin. l. 2. c.* 26.

BOLĪTES, æ, m. βολίτης, vocatur ab Asianis radix lychnidis herbæ. *Plin. l. 21. c.* 26.

BOLŒ, βῶλοι, gemmæ sunt, quæ nimbo cadere dicuntur, glebæ similitudine. *Plin. l. 37. c.* 10.

BOLONÆ, arum, m. *Arnob. l. 2. pag.* 70. Cybiarios, salinatores, bolonas, unguentarios, &c. *Donat.* ad illud *Terent. Eun. 2. 2.* 26. *Cetarii, lanii, coqui*, &c. Cetarii, qui cete, idest magnos pisces venditant, & bolonas exercent. *Muretus* docet *bolonas exercere* dici eos, qui solent non singulos pisces, sed universos retis jactus simul vendere: a βόλος, retis jactus; quod a βάλλω, jacio. In *Gloss. Isid.* Bolonæ dicuntur, qui diversa genera piscium emunt. In *Gloss. Philox.* bolonæ exponuntur μεταπρᾶται, παλιγκάπηλοι, hoc est qui emunt, ut postea vendant. ¶ In quibusdam *Arnob. codicib.* legitur *volonas*: sed facile *b* in *v* transit, ut dictum est initio hujus Litteræ.

BOLTINIA Tribus pro *Voltinia* legitur in *Inscrip.* apud *Gruter. pag. 546. n.* 2. Sæpe enim *v* in *b* transit, ut initio hujus Litteræ dictum est.

BŎLUS, i, m. βόλος, Græca vox, quæ jactum significat: a βάλλω, jacio. Latine sumitur aliquando pro jactu talorum. *Plaut. Rud. 2. 3.* 29. Nec te aleator ullus est sapientior. profecto nimis lepide jecisti bolum. *Id. Curcul.* 5. 2. 12. Si vis tribus bolis, vel in chlamydem. *a i tre punti*. Adde *Auson. in Professorib. 1. v.* 26. ¶ Item pro jactu retis, & pro piscibus, qui uno retis jactu capiuntur. *Sueton. de clar. Rhetor. c.* 1. Adolescentes urbani litus ingressi piscatores trahentes rete adierunt, & pepigerunt, bolum quanti emerent. ¶ Hinc translate accipitur pro præda, aut lucro. *Plaut. Pers.* 4. 4. 106. Dabit hæc tibi grandes bolos. *Varr. l. 3. R. R. c.* 14. Cochleæ magnum bolum deferunt æris. *gran guadagno di soldo*. Adde *ibid. c. 2. a. med.* & *Plaut. Trucul.* 4. 2. 12. ¶ Et pro jactura, damno. Hinc *tangere*, aut *multare aliquem bolo* est circumvenire, decipere, damno afficere; ducta translatione a piscatoribus, qui rete jaciendo pisces decipiunt, & capiunt. *Plaut. Pœn. prol. v.* 101. Quia amare cernit, tangere hominem vult bolo. *Id. Trucul.* 4. 3. 70. Verum hoc ego te multabo bolo: sex talenta magna a dote demam pro ista inscitia. Adde *ibid.* 1. 1. 10.

BŌLUS, i, βῶλος, Græca vox glebam significans. Metaphorice notat partem sive frustum: item offam, buccam. *Terent. Heaut.* 4. 2. 6. Crucior, bolum tantum mihi ereptum tam subito e faucibus. *un rì buon boccone*. Sunt qui huc trahunt, quæ ex *Plaut. Pers.* 4. 4. 106. & *Trucul.* 4. 2. 12. attulimus in voce præced. sed *Plautus* ubique primam syllabam corripit. Sunt etiam, quibus placet hunc *Terentii* locum ad præcedentem *bŏlum* transferre, qua significat prædam, aut lucrum. Et sane *prædam* interpretatur *Eugraphius*: quod non admodum incongruum est.

BOMBAX! Interjectio est hominis læte, vel cum admiratione approbantis, vel etiam negligentis, & contemnentis. *Plaut. Pseud. 1. 3. v.* 131. Fur. *B.* babæ. *P.* fugitive. *B.* Bombax. *P.* fraus populi. *B.* planissime. ¶ Etiam Græci hoc habent adverbium, a quibus mutuatus est *Plautus*. Legitur enim apud *Aristoph. in Thesmophoriaz. v.* 46. ubi vim habet irridentis & contemnentis.

BOMBĬCUM, i, n. bombus, clamor. *Venant. Fortunat. l. 4. de vita Martini, v.* 450. Intolerabilium per inania bombica jactans.

BOMBĬLO, V. *Bombito*.

BOMBINĀTOR, V. *Bombitator*.

BOMBITATIO, onis, f. est sonus apum, ait *Festus*, ab ipso sono dictum, sicut mugitus boum, hinnitus equorum. Al. leg. *Bombizatio*, al. *Bombigatio*.

BOMBITĀTOR, oris, qui bombum edit instar apum. *Martian. Capell. in fi. lib.* 9.

BOMBĬTO, as, are, βομβῶ, bombum edere, quod est Apum. *Auctor carm. de Philom. v.* 36. Bombitat ore legens munera mellis apis. Ita enim legendum, non *bombilat*, ut monuit *Giphanius ad Lucret. l. 2. v.* 1114. in voce *Perfice*, & *Voss. in Etymol.* in *Bombus*.

BOMBOMACHĪDES, æ, m. nomen imperatoris fictum risus causa a *Plaut. Mil.* 1. 1. 14. quasi *clamore pugnans*: a βόμβος, clamor, & μάχομαι, pugno.

BOMBUS, i, m. *mormorìo*, *rimbombo*, βόμβος, Græca vox a sono ficta.

ɑa. Dicitur de murmure apum, de tubarum cantu, de clamore plaudentis turbæ & similibus. Primo autem & proprie dici videtur de apibus: unde *bombitare*, *bombitatio*, *bombitator*. *Varr. l. 3. R. R. c. 16. ad fin.* Ex apibus conjecturam capiunt, si intus faciunt bombum. *Lucret. l. 4. v. 545.* Tuba reboat raucum bombum. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 263.* Multi raucisonis efflabant cornua bombis. *Martian. Capell. l. 2. pag. 34.* Ut Musarum cantus aliquanto bombis tympani obtusior redderetur. *Ennius* apud *Fortunatian. in Dialectic.* sonum pedum *bombum pedum* dixit. *Sueton. in Ner. c. 20.* narrat tria plausuum genera edi solita ab adolescentibus, quos ut sibi cantanti acclamarent, Nero delegerat, vocata fuisse *bombos*, & *imbrices*, & *testas*. *Bombi* autem fuisse videntur cum eadem vox ab omnibus simul magna voce bis terque repetebatur: *imbrices* plausum significabant ad similitudinem pluviæ super tegulas crepitantis obstrepentem. *Testæ* ideo fortasse dictum est tertium plausuum genus, quod testarum collisarum crepitus similem sonum edebat. Hæc ex *Casaub. ad Sueton.*

BOMBYCINUS, a, um, *di seta* βομβύκινος, qui est ex bombyce, sericus. V. *Bombyx*. *Juvenal. sat. 6. v. 258.* Hæ sunt, quæ tenui sudant in cyclade, quarum Delicias & panniculus bombycinus urit. *Martial. l. 14. epigr. 24.* Tænia ne madidos violet bombycina crines. *Plin. l. 11. c. 22.* Bombycina vestis. ¶ *Bombycina* absolute sunt vestes bombycinæ. *Martial. l. 11. epigr. 50.* Nunc furtiva lucrifieri bombycina possunt. Adde *l. 8. epigr. 68.*

BOMBYCIUS, a, um, βομβύκιος. *Bombyciæ arundines* apud *Plin. l. 16. c. 36.* dicuntur, quæ lanugine bombycis simili obductæ sunt. ¶ *Bombycii Pisces* V. Bombycius.

BOMBYLIUS, ii, m. βομβύλιος. V. in voce sequen.

BOMBYX, ycis, m. *sorta di vespa*, βόμβυξ. Primo ita appellatur insectum quoddam ex vesparum genere, in Assyria proveniens, majus tamen, quam vespa. Nomen habet a *bombo*, quem apum instar edit. Nidum luto fingit salis specie, applicatum lapidi, tanta duritie, ut spiculis perforari vix possit. In eo ceram largius, quam apes, facit; deinde majorem vermiculum. *Plin. l. 11. c. 22.* ¶ Secundo *bombyx* dicitur aliud insectum e grandiore nascens vermiculo, & gemina protendente cornua. Hoc primum eruca fit; deinde quod vocatur bombylius (al. leg. *bombylis*) ex eo necydalus; ex hoc in sex mensibus bombyx. Telam araneorum modo texit ad vestem, luxumque feminarum; quæ bombycina appellatur. Hujusmodi telas redordiri, rursusque texere prima invenit in Ceo insula mulier Pamphila, Latoi filia. *Plin. loc. cit.* ¶ Etiam in Co insula bombycas nasci traditur ex floribus cupressi, terebinthi, fraxini, & quercus imbre decussis, & putrefactis. Fieri autem primo papiliones parvos, nudosque: mox frigorum impatientia villis inhorrescere, & adversum hiemem tunicas sibi instaurare densas, pedum asperitate radendo lanuginem foliorum. Hanc ab iisdem cogi unguium carminatione, mox trahi inter ramos, & tenuari ceu pectine: postea apprehensam corpori involvi nido seu folliculo volubili. Tum ab homine tolli, fictilibusque vasis tepore, & furfurum esca nutriri: atque ita subnasci sui generis plumas, quibus vestitos ad alia pensa dimitti. Eam vero lanuginem nidi forma coactam aquam macerari, ut lentescat, mox in fila tenuari junceo fuso: inde vestes confici. *Plin. ibid. c. 23.* ¶ Ex his satis apparet, quos nunc habemus bombyces, Italice *bachi da seta*, *bigattoli*, *cavalieri*, alterius quidem speciei esse ab iis, quos *Plinius* memorat, similes tamen, ut eadem omnibus appellatio aptissime tribui possit. Putat nihilominus *Salmas. ad Tertull. de pall. c. 3.* nec absurde, bombyces *Plinii* eosdem omnino fuisse cum nostris, sed *Plinium*, cum apud falsum quendam scriptorem eam invenisset descriptionem, quam attulimus, sine delectu arripuisse, quod veram esse putaverit. ¶ Sæpe *bombyx* sumitur pro veste ex bombyce, vel pro ipsa bombycis lanugine, *seta*, *o veste de seta*. *Propert. l. 2. eleg. 2. v. 25.* Nec siqua Arabie lucet bombyce puella. *Arabium bombycem* appellat, quia in Arabia felici bombycinæ vestes optime texebantur. *Lucere* autem puella dicitur, quia ex bombice fiebant vestes pellucidæ, & visum transmittentes: iisque ditiores feminæ, & luxui deditæ utebantur: quod & *Plin.* adnotavit *l. 11. c. 22.* queriturque *Senec. ep. 90.* & *l. 7. de benef. c. 9.* nihil in iis esse, quo defendi corpus, aut denique pudor possit. *Martial. l. 8. epigr. 68.* Femineum lucet sic per bombycina corpus. ¶ *Bombyx* cum pro lanugine, aut veste bombycina ponitur, etiam feminino genere effertur. *Plin. l. 11. c. 23.* Assyria tamen bombyce adhuc feminis cedimus. ¶ Sed & ipsum animal femineo genere usurpatum legitur. *Tertull. de pall. c. 3.* Prorsus haud latet, bombycem, quæ per aerem aliquando araneorum more, &c. ¶ Aliquando accipitur pro quavis tenuiore, ac molliore lanugine. *Plin. l. 19. c. 1. de frutice ferente gossypium*. Parvus est, similemque barbatæ nucis defert fructum, cujus ex interiore bombyce lanugo netur. ¶ Lis est inter Eruditos non levis, utrum *serica* & *bombycina* antiquorum idem sint vestis genus, an diversum. Distincta esse putat *Lips. in Excurs. I. ad Tacit. l. 2. Ann.* bombycina enim e verme, serica ex arborum lana fuisse. Distinguit etiam *Jul. Paul. senten. lib. 3. tit. 7. a med.* illis verbis: Veste legata, ea cedunt, quæ ex lana & lino texta sunt, item serica, & bombycina. Cui adde *Ulpian. Dig. lib. 34. tit. 2. leg. 24.* Contra *Salmas. in exercitat. Plin. ad Solin. c. 24. in adnotationib. ad Tertull. de pall. c. 3.* & *ad Vopisc. in Aurelian. c. 45.* pluribus ostendit, sericum, & bombycinum eandem omnino rem esse. Quod enim Seres, a quibus *sericum* denominatum est, lanuginem arborum depectere dicuntur tum a *Virg. 2. Georg. v. 121.* tum a *Plin. l. 6. c. 17.* & aliis, eam ipsam lanuginem nihil aliud esse, quam telam, ac texturam bombycum, quos in ramis arborum texere idem *Plin.* tradit, ut supra dictum est. Re itaque hæc duo idem esse, nomine tamen distincta, quod Sericum dictum sit, quod a Seribus texebatur; bombycinum, quod in Cea insula. *Salmasio* adstipulantur *Isidor. l. 19. Orig. c. 27.* & *Servius ad loc. Virg. cit.* eaque sententia vero propior videtur.

BONA, orum, V. *Bonum*.

BONA DEA, Ἀγαθὴ θεά. Hoc nomine terra ipsa culta est a Romanis: quia omnium nobis ad victum bonorum causa est. Dicta est etiam *Fauna*, quia omni usui animantium favet: item *Fatua* a fando, quod infantes partu editi non prius vocem edunt, quam terram attigerint: (vel quia mulieribus fata canere consueverat, ut *C. Bassus* apud *Lactant. l. 1. c. 22.* docet) *Opem* quoque appellarunt, quod ipsius ope, & auxilio vita constet. Hæc ex *Cornelio Labeone* tradit *Macrob. l. 1. Saturn. c. 12.* ubi addit alios putare, eandem esse ac Majam, alios Junonem, alios Semelem, alios Medeam. Sed *Varro* apud *eund. Macrob.* & *Lactant. ibid.* docent, Bonam Deam Fauni filiam fuisse, adeo pudicam, ut extra *γυναικωνῖτιν* nunquam sit egressa, nec nomen ejus in publico fuerit auditum, nec virum unquam viderit, nec a viro visa sit: propter quod ejus ædem ingredi, & sacris adesse viris nefas erat. Solæ enim mulieres, & in operto, ei operabantur. Quam religionem violavit P. Clodius. Cum enim C. Cæsaris Pont. Max. uxorem Pompejam deperiret, inventus est aliquando in ejusdem Cæsaris domo, ut *Sueton. in Cæs. c. 6. & 74.* narrat, muliebri habitu inter matronas sacrificantes, & ab Aurelia C. Cæsaris matre agnitus, atque expulsus. Cujus rei toties fere mentio fit a Cicerone, quoties in P. Clodium invehitur. Adeo autem masculini sexus vitabatur consortium, ut etiam picturæ masculorum animalium eo loco contegerentur, ut *Senec. ep. 97.* & *Juvenal. sat. 6. v. 340.* docent. Multa tamen impudicitiæ crimina a mulieribus in hujus Deæ sacris admitti solita perstringit *Id. Juvenal. ibid. v. 313.* ¶ Hujus sacrificia erant instituta pro salute populi Romani. In his porca cædebatur, & vas cum vino inferebatur, mutatis tamen nominibus, ut vas ipsum *mellarium*, vinum *lac* appellaretur: quia ejus Deæ pater stuprum ei obtulisse traditur, & reluctantem decipere per ebrietatem voluisse. *Macrob. loc. cit.* ¶ Etiam Venus *Bona Dea* dicta est, ut apparet ex *vet. Inscrip.* apud *Reines. class. 1. n. 92.* ¶ Plura de hoc Numine V. apud *Macrob. loc. cit.*

BONASUS, i, m. βόνασσος, & βόνασος, fera esse traditur in Pæonia nascens juba equina, cetera tauro similis, cornibus tamen ita in se flexis, ut sint inepta pugnæ: quapropter fuga sibi auxiliari, fimum in ea reddens, interdum & trium jugerum longitudine, cujus contactus insequentes, ut ignis aliquis, amburat. Hæc *Plin. l. 8. c. 15.* cui similia habet *Solin. c. 40.* (*al. 53.*) ubi al. leg. *Bonasus*, & *Bonacus*.

BONE, adverb. idem ac bene, καλῶς. *Lucret. l. 2. v. 7.* Sed nihil dulcius est, bone quam munita tenere. *Id. l. 4. v. 573.* Quæ bone cum videas, &c. *Id. l. 6. v. 996.* bone confirmata, atque locata. Ita *Gifan.* edidit ex quibusd. vet. codicib. addens, etiam a *Sosipatr. Charis.* hoc adverbium probari: Alii passim *bene* reposuerunt.

BONITAS, atis, f. *bontà*, ἀγαθότης, ἐσθλότης. *Cic. pro Rosc. Amer. c. 7.* Bonitas prædiorum. *Id. in Orat. c. 18.* vocis. *Id. 3. Offic. c. 3.* ingenii. *Phædr. fab. 8. l. 4.* aquæ. *Plin. l. 14. c. 4.* vini. *Id. l. 13. c. 9.* Materies Persicæ arboris bonitate, firmitudine, nihil differens a loto. *Id. l. 37. c. 8.* Bonitates gemmarum distinguere. *Id. l. 34. c. 12. ad fin.* Atramentum quantum colore, tantum bonitate deterius. *Id. l. 33. c. 3.* Aurum quo sæpius arsit, proficit ad bonitatem. *sì perfezione*. *Pompon. Dig. lib. 12. tit. 1. leg. 3.* Mutuum eadem bonitate solvatur, qua datum est. *Cic. pro Dom. c. 11.* Bonitas causæ. *h. e.* causa quæ justa est, & facile probari, ac defendi potest. *Id. in Orat. c. 49.* Bonitate potius nostrorum verborum utamur, quam splendore Græcorum. ¶ Sæpius refertur ad animum, & mores. *Cic. l. 1. Offic. c. 32. in f.* Nonnulli sine felicitate quadam, sive bonitate naturæ, sive parentum disciplina rectam vitæ consecuti sunt viam. *Id. pro Dom. c. 42.* Vir singulari bonitate, & modestia præditus. *Nepos in Timol. c. 5.* Hominis excellens bonitas. *Cic. Fam. 13. ep. 4.* Commendare aliquid fidei, justitiæ, & bonitati alicujus. ¶ Speciatim sumitur pro benignitate, liberalitate, clementia. *Cic. l. 1. de nat. Deor. c. penult.* Quid enim est melius, aut quid præstantius bonitate, & beneficentia? *Id. ibid. l. 3. c. 34.* Uti bonitate deorum. *Id. ibid. l. 2. c. 23.* & *Plaut. Capt. 2. 1. 48.* Bonitas alicujus erga aliquem. *Cic. pro Rosc. Com. c. 10.* Affluere bonitate. ¶ Item pro justitia, & pietate in parentes. *Id. in Partit. c. 22. extr.* Justitia erga deos, religio: erga parentes, pietas, vulgo autem bonitas; creditis in rebus, fides nominatur.

BONNENSIS, e, ad Bonnam pertinens; quæ est urbs Germaniæ inferioris ad Rhenum, inter Coloniam & Confluentiam. *Tacit. 4. Hist. c. 19.* Legionis primæ Legato, qui Bonnam obtinebat. & *cap. 10.* Cum castris Bonnensibus propinquarent. Adde *cap. 62.*

BONONIA, æ, f. *Bologna*, urbs nobilis Æmiliæ, octava Italiæ regione, ad Rhenum fluvium, colonia quondam Romanorum. V. *Liv. l. 37. c. 57.* Dicta est etiam Felsina: fuitque antiquitus totius Etruriæ caput, licet ipsa in Etruria non sit. *Sil. l. 8. v. 601.* Ocni prisca domus, parvique Bononia Rheni. *Martial. l. 3. epigr. 59.* culta Bononia. Adde *Plin. l. 3. c. 15.* & *Pomp. Mela l. 2. c. 4.* ¶ Est etiam hoc nomine urbs Pannoniæ, cujus meminit *Ammian. l. 31. c. 11.* (*al. 32.*)

BONONIENSIS, e, *Bolognese*, ad Bononiam pertinens. *Cic. de cl. Orat. c. 46.* C. Rusticellus Bononiensis. *Plin. l. 16. c. 36.* Rhenus Bononiensis amnis.

BONUM, i, *bene*. τὸ ἀγαθόν, id quod est honestum, aut utile, ac jucundum, perfectum in suo genere, & naturæ consentiens. *Cic. 5. Tuscul. c. 30.* Tria genera bonorum, maxima animi, secunda corporis,

poris, externa tertia. Id. 3. de Fin. c. 6. Summum illud hominis per se laudandum, & expetendum bonum, positum est in eo, quod ὁμολογίαν Stoici, nos appellamus convenientiam. Id. Tuscul. 5. c. 23. Bonum mentis est virtus. Id. de Univers. in fi. Philosophiam adepti sumus, quo bono nullum optabilius, nullum præstantius. Id. l. 1. Acad. c. 5. Bona animi, & corporis. Id. de Amic. c. 13. Bona, & incommoda. prosperità, e disgrazie. Id. Fam. 15. ep. 14. Uti bono litterarum. della comodità di scriversi l' un l' altro. Quintil. l. 1. proœm. Eloquentiæ bonis male uti. Id. ibid. in fi. Bona ingenii, studiique corrumpere. Id. l. 11. c. 3. Bona vocis. Tacit. 3. Hist. c. 81. Bona pacis. Sallust. in Catil. c. 44. Maximum bonum in celeritate putare. sommo vantaggio. Id. ibid. c. 39. Bonum publicum simulare. fingere di procurar il ben pubblico. Plin. in fi. proœm. Hist. nat. Quia occupationibus tuis bono publico parcendum erat. per riguardo del ben pubblico. Liv. l. 34. c. 5. Facere aliquid bono publico. Id. l. 36. c. 31. Pax bono omnium parta. per ben di tutti. ¶ Bono esse alicui est utile, aut commodum alicui esse, esser di vantaggio, giovare, tornar a conto. Liv. l. 8. c. 12. Quin etiam bono fuisse Romanis adventum eorum constabat. Cic. pro Rosc. Amer. c. 5. Accusant ii, quibus occidi patrem Sex. Roscii bono fuit. ¶ Hinc cui bono fuerit, dictum celebre est L. Cassii summæ severitatis viri, qui quoties quæsitor judicii alicujus erat, in quo quæreretur de homine occiso, suadebat, atque præibat judicibus, ut quærerent, cui bono fuisset perire eum, de cujus morte quærebatur, hoc est cuja interfuisset, e cujus re fuisset, qui bonum aliquod ex ea morte sperasset. eum enim probabiliter reum esse. Ascon. in Cicer. pro Mil. c. 12. Adde Cicer. tum loca cit. tum Phil. 2. c. 14. ¶ Quid mihi sit boni, si mentiar? che utile ne ricavo io? Plaut. Mostell. 2. 1. 23. simile est illud quod bonum est? h. e. quæ utilitas est? quod multoties legitur apud JCtos. Ulpian. Dig. lib. 37. tit. 4. leg. 10. Quod enim bonum est, eis favere, ut partem faciant, nihil habituri? Adde Cajum lib. 16. tit. 1. leg. 13. & alibi. Sed ubique alii legunt quo bonum est? ¶ Facere sibi bona multa apud Plaut. Cas. 2. 8. 34. est genio suo valde indulgere, darsi molto spasso, godersela assai. ¶ Facere aliquid boni alicui, h. e. beneficium conferre. Plaut. Amph. prol. v. 47. ¶ Bona, orum, sunt facultates, fortunæ, patrimonium, beni, averi, facoltà, τὰ ὑπάρχοντα, οὐσία. Ulpian. Dig. lib. ult. tit. penult. leg. 49. Naturaliter bona ex eo dicuntur quod beant, hoc est quod beatos faciunt: beare est prodesse. Cic. pro Cæcin. c. 13. Ad incertum revocari bona, fortunas, possessiones omnium. Id. pro Quint. c. 10. Possidere bona alicujus ex edicto. Id. ibid. c. 29. Bonorum possessio spectatur non in aliqua parte, sed in universis, quæ teneri, ac possideri possunt. Id. pro Cæcin. c. 7. Esse in possessione bonorum. Id. in Top. c. 3. Legare alicui usumfructum bonorum suorum. Id. 2. Offic. c. 23. Bona civium voci subjicere præconis. Terent. Eun. 2. 2. 4. Bona patria abligurire. Quintil. l. 6. cap. 1. Cedere bonis. ¶ Esse in bonis est esse in possessione bonorum. Cic. Fam. 13. ep. 30. Nullam arbitramur de ea hereditate controversiam eum habiturum; & est hodie in bonis. ¶ Præterea esse in bonis alicujus dicitur, quod in ejus patrimonio est. Cajus Dig. lib. 1. tit. 8. leg. 1. Quod divini juris est, id nullius in bonis est. Paul. Dig. lib. 40. tit. 12. leg. 38. Servus, quem venditor emptori tradidit, & nondum pretio soluto, in bonis emptoris esse cœpit. ¶ Habere in bonis est possidere. Ulpian. Dig. lib. 27. tit. 10. leg. 10. ¶ De bonis Porsenæ. V. Porsena. ¶ Bonum in singulari pro bonis, seu fortunis. Plaut. Trinum. 4. 1. 3. Quos penes mei potestas boni, navisque foret, & meæ vitæ. ¶ Pro beneficio. Inscript. apud Gruter. pag. 787. n. 5. L. Bæb. Pardus omni bono de se meritæ fecit.

BONUS, a, um, buono, ἀγαθὸς, ἐσθλὸς, καλὸς, probus, integer, absolutus, perfectus, conveniens naturæ: ab obsoleto duonus, quod legitur apud Fest. & idem significat. Latissime autem patet ejus vis, ut significatio: dicitur enim non solum de hominibus, sed de omnibus rebus, quæ gratiam, voluptatem, utilitatem, commoditatem aliquam habent. Ejus gradus melior, & optimus suis loc. ponemus. Cic. Tuscul. 5. c. 15. Quidquid est, quod bonum sit, id expetendum est. Id. Agrar. 3. c. 3. ad fin. Vir multum bonus. Id. Attic. l. 12. ep. 5. auctor. Id. 2. de Orat. c. 46. in fi. poeta. Id. 3. de legib. c. 19. augur. Tacit. de German. c. 19. in fi. Boni mores, bonæ leges. Id. Ann. 6. c. 46. Bonæ artes. Cic. pro Sext. c. 16. Bona causa. Id. Attic. l. 2. ep. 2. conditio. Id. Attic. l. 7. ep. ult. fama. Id. Attic. l. 8. ep. 4. memoria. Id. Top. c. 17. fides. V. Fides. Id. Fam. 13. ep. 60. benevolentia. Id. pro leg. Manil. in fi. Bonam gratiam sibi quærere. Id. Fam. 8. ep. ult. Bona mens. Quintil. in fi. lib. 12. voluntas. Id. l. 9. c. 2. conscientia. Cic. 2. de Fin. c. ult. spes. Id. 1. Offic. c. 33. Bono consilio aliquid facere. Id. Q. Fr. l. 2. ep. 2. Bona tempestate navigare. Quintil. l. 11. c. 3. Bona vox. Lucret. l. 2. v. 418. Bonus color. Sueton. in Calig. c. 33. Bona cervix. Terent. Heaut. 3. 2. 13. Mulier forma bona. Cic. 3. Offic. c. 23. Boni numi. di buona lega. Plaut. Bacch. 5. 2. 11. Bona ovis. Senec. de Vita beata, c. 22. Bonus dies. sereno, e bello. Ovid. 1. Fast. v. 72. Bonus dies. prospero, felice. Cic. pro Dom. c. 4. Bona tempora. eod. sensu. Re bona copiosum esse apud Gell. l. 16. c. ult. est divitiis affluere. Cato R. R. c. 4. Vicinis bonus esto. tratta bene coi vicini. Liv. l. 42. c. 20. Prodigium vertetur in bonum. ¶ Boni, orum, sunt viri boni, integeis, probatisque moribus, i buoni, gli uomini da bene. Horat. l. 1. ep. 16. v. 52. Oderunt peccare boni virtutis amore. Adde Cicer. Tuscul. 5. c. 10. & de Amic. c. 14. & alibi sæpe. In illo ejusd. ad Brut. ep 3. ad fin. Consules duos, bonos quidem, sed dumtaxat bonos, amisimus: bonos intelligit probos viros, & bene de Republica sentientes, sed non strenuos, fortes, animosos. ¶ Bonus aliquando dicitur eleganter per quandam ironiam. Terent. Andr. 3. 5. 10. Ehodum bone vir, quid ais? viden' me tuis consiliis miserum impeditum esse? Cic. Verr. 7. c. 6. Quid ais, bone custos defensorque provinciæ? Adde Sil. l. 2. v. 240. & Stat. 2. Theb. v. 460. ¶ O bone est blande compellantis. Horat. l. 2. sat. 6. v. 51. o bone (nam te Scire, deos quoniam propius contingis, oportet) Nunquid de Dacis audisti? & v. 95. quo bone circa, Dum licet, in rebus jucundis vive beatus. Adde l. 2. ep. 2. v. 37. & Pers. sat. 6. v. 43. ¶ Boni aliquando dicuntur divites, & felices. Cic. Attic. l. 8. ep. 1. Ut quemcunque fors tulerit, casum subeam potius cum iis, qui dicuntur esse boni, quam videar a bonis dissentire. Etsi propediem video bonorum, id est lautorum, & locupletum, urbem refertam fore. & l. 9. ep. 12. Prætores jus dicunt, Ædiles ludos parant, viri boni usuras perscribunt. Plaut. Capt. 3. 4. 51. Est miserorum, ut malevolentes sint, atque invideant bonis. ¶ Item nobiles. Terent. Phorm. 1. 2. 64. Illam civem esse Atticam bonam, bonis prognatam. Plaut. Pers. 4. 4. 93. Bono genere natus. Optimatum appellatio hinc orta est. ¶ Bonæ res idem sunt ac bona. Nepos in Agesil. c. ult. Præter vitulina, & hujusmodi genera obsonii nihil accepit: unguenta, coronas, secundamque mensam servis dispertiit: cetera referri jussit. Quo facto eum Barbari magis contempserunt: quod eum ignorantia bonarum rerum illa potissimum sumpsisse arbitrabantur. per non saper quel che è buono. ¶ Dicuntur etiam bonæ res, quæ sunt in bono statu. Cic. Attic. l. 15. ep. 13. Res Hispanienses valde bonæ. Id. Attic. l. 12. ep. 21. Quod me in forum vocas, eo vocas, unde etiam bonis meis rebus fugiebam. ¶ In re bona esse est bona fortuna uti, divitiis abundare. Laber. apud Gell. l. 10. c. 17. ¶ Bona ætas est adolescentia, & juventus, & mala ætas senectus. Cic. de Senect. c. 14. Voluptatibus bona ætas fruitur libentius. V. Malus. ¶ Interdum bona ætas est, quæ vergit ad senium. Senec. ep. 76. Bona, inquis, ætate. Quidni bona? quid autem stultius, quam quia diu non didiceris, non discere? età avanzata. Alii rectius hoc loco ironiam agnoscunt. ¶ Sæpe bonus idoneum significat, aptum, commodum. Varr. l. 1. R. R. c. 9. Terra cujusmodi sit, refert, & ad quam rem bona. aut non bona sit. Tacit. 2. Ann. c. 14. Campi militi Romano ad prœlium boni. Virg. 2. Georg. v. 447. At myrtus validis hastilibus, & bona bello Cornus. ¶ Item peritum, doctum, præstantem, Cic. 4. Acad. c. 31. Bonus gubernator. Virg. Ecl. 5. v. 1. boni quoniam convenimus ambo, Tu calamos inflare leves, ego dicere versus. (Adde Sil. l. 14. v. 453.) Tacit. 1. Ann. c. 3. Agrippa militia bonus. ¶ Item fortem. Sallust. in fragm. apud Serv. ad Æn. 1. v. 199. Sane bonus ea tempestate contra pericula, & ambitionem. Id. in Catil. c. 34. ad fin. Libertatem nemo bonus, nisi cum anima simul amittit. ¶ Item amicum, faventem, propitium. Cic. Attic. l. 10. ep. 8. in fi. Eo velim tam facili uti possem, & tam bono in me. Virg. Eclog. 5. v. 65. Sis bonus o, felixque tuis. Id. 12. Æn. v. 647. vos o mihi Manes Este boni. Adde Planc. ad Cicer. Fam. 10. ep. 21. ¶ Cum iis nominibus, quæ quantitatem significant, ponitur pro multo, vel magno. Cic. 2. de Orat. c. 3. ad fin. Ajebat, bonam partem sermonis in hunc diem esse dilatam. Horat. l. 1. ep. 18. v. 109. Sit bona librorum, & provisæ frugis in annum Copia. ¶ Bonum est, è buona cosa. Plaut. Curcul. 1. 3. 20. Bonum est, pauxillum amare sane; insane non bonum est. ¶ Bonum factum. V. Factum. ¶ In bonum exire, succedere, evenire ex sententia. Senec. de Vita beata, c. 8. ad fin. Nihil inopinatum accidet, sed quidquid aget, in bonum exibit. ¶ Quo bonum est? h. e. ad quid utile est? Cui bono fuerit, h. e. cui utile fuerit, V. in Bonum, i. ¶ Quod bonum, faustum, felix, fortunatumque sit solemnis præfatio bene precandi in omnibus pæne rebus agendis. Legitur apud Cicer. l. 1. de Divin. c. 45. & Liv. l. 3. c. 34. & 54. &c. Dicebant etiam quod faustum, felixque sit, teste Donato ad Terent. Phorm. 1. 2. 81. item quod bonum, atque fortunatum sit, ut est apud Plaut. Cas. 2. 6. 30. V. plura apud Brisson. de Formul. lib. 1. ¶ O bone Deus, exclamandi formula, quæ idiotismum sapere videtur, legitur apud Scribon. Larg. compos. 84. in fi. Dubitat autem Rhodius, an aliunde irrepserit. non enim sibi videri, ætati Scribonii congruere.

BONUSCULA, orum, diminut. a bona scil. possessiones. Sidon. Apoll. l. 9. ep. 6. Quantum de bonusculis avitis, & paternis sumptuositas domesticæ charybdis abligurisset.

BOO, & Bovo, as, avi, atum, n. 1. & Boo, is, n. 3. risuonare, rimbombare, βοάω, resonantem clamorem edo. Ducitur vel a boum voce, ut Varr. l. 6. L. L. c. 5. & Non. c. 2. n. 80. docent, vel ab allato βοάω, ut Festus tradit. Ovid. 3. de ar. am. v. 449. Redde meum, clamant spoliatæ sæpe puellæ: Redde meum, toto voce boante foro. Ennius apud Varr. loc. cit. clamore bovantes. Plaut. Amph. 1. 1. 77. Boat cælum fremitu. Pacuv. apud Non. loc. cit. Clamore, & sonitu colles resonantes bount. ¶ Est etiam clamare, vociferari, gridare, dar voce. Varr. apud Non. loc. cit. Exeunt citi, strepunt, bount. Apulej. l. 5. Metam. Quam maxime boans, honesta, inquit, hæc, &c. Id. in Florid. n. 17. (al. l. 3. ad fin.) Tragœdi identidem boando purgant ravim.

BOOTES, æ, m. 1. Boote, Βοώτης, Latine bubulcus, ἀπὸ τοῦ βόας ὠθεῖν, hoc est boves, & plaustrum agere; vel vociferans, a βοᾶν, clamo. De hoc satis dictum est in Arctophylax. Juvenal. sat. 5. v. 23. illo tempore, quo se Frigida circumagunt pigri sarraca Bootæ. Ovid. 5. Fast. in fi. Auferat ex oculis veniens Aurora Booten. ¶ Legitur etiam Bootis in genitivo, ut sit tertiæ Latinorum declinationis. Avien. in Perieg. v. 364. sed latior axe Bootis. & v. 456. plaga dura Bootis. & v. 856. vel qua riget ora Bootis. Nisi malis esse adject. Bootis, idis, ut Mæotis.

BOREA, æ, f. Βόρεος, ἰατρίς, gemma ex genere jaspidum; colorem habens cælo autumnali matutino similem: alio nomine aerizusa. Plin. l. 37. c. 8.

BOREALIS, le, Boreale, settentrionale, Βόρειος, ad Boream pertinens. Avien. in Phænom. Arat. v. 951. Borealia flamina. Adde in Perieg. v. 84. & v. 292.

BOREAS, æ, m. Borea, Greco Tramontana, Βορέας, ita dicitur Græca appellatione ventus Aquilo, de quo V. suo loco. Virg. 3. Æn. v. 687. Ecce autem Boreas angusta e sede Pelori, &c. Ovid. Metam. 6. v. 682. Boreæ Tereus, Thracesque nocebant, (de Borea tanquam deo, & amatore loquitur.) Id. l. 15. v. 471. Horriferum contra Borean ovis arma ministrat. Borean Græca positione dixit pro Boream. Colum. l. 10. v. 288. Boreas nubifugus. ¶ Qui quatuor tantum ventos posuere, Boream eundem fecerunt cum Septentrione, seu Aparctia, ex adverso Noti. Ovid. 1. Trist. ele. 2. v. 29. Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto. Manil. l. 4. v. 589. Asper ab axe ruit Boreas: fugit Eurus ab ortu. ¶ Quia Græce etiam Βοῤῥᾶς dicitur, quidam Latine dixerunt Borra, seu Borrha, æ, m. Prudent. in Psychom. v. 847. algida Borræ ætas. h. e. senectus. Paulin. Nolan. carm. 17. (al. 30.) v. 245. Te patrem dicit plaga tota Borræ. Male alii utroq. loco leg. Boreæ.

BOREUS, a, um, settentrionale, Βόρειος, septentrionalis. Ovid. 4. Trist. el. 8. v. 41. Vita procul patria peragenda sub axe Boreo est. ¶ Pænultima correpta, extrita nempe altera vocali Diphthongi, Priscian. in Perieg. v. 271. Oceanum Boreo contingunt frigore durum. & v. 315. Et Mysi Thracum Boreis in finibus orti. Id. ibid. v. 789. Ad latus istorum Boreum sunt mœnia clara. ¶ Hac ratione scribitur & Borius.

BORIUS. V. vocem præced.

BORRA. V. in Boreas.

BORYSTHENES, is, m. il Nieper, Boristene, Βορυσθένης, fluvius Sarmatiæ Europææ, in Polonia, qui fontes habet in Moschovia, qua relicta Poloniam ingreditur, ubi varias urbes rigat, deinde multis auctus fluviis, per Volhiniam inferiorem labitur juxta Kioviam, & Circassium urbem, & in mare nigrum se exonerat prope Oczacoviam, quæ aliis Olbia, & Borysthenes etiam dicta fuit. Plin. l. 4. c. 12. & Pompon. Mela l. 2. c. 1. ubi addunt etiam lacum, & gentem per ea loca eodem nomine esse. Pompon. Mela l. 2. c. 7. Leuce insula Borysthenis ostio objecta. ¶ Borusthenes pro Borysthenes legitur in vet. Inscript. apud Gruter. pag. 453. n. 1. ex consuetudine Latinorum Græcam υ in u vertentium.

BORYSTHENIDÆ, arum, m. ad Borysthenem habitantes. Propert. l. 2. el. 6. v. 18. Gloria ad hybernos lata Borysthenidas.

BORYSTHENIS, idis, f. urbs ad ostia Borysthenis sita. Pompon. Mela l. 2. c. 1. de Borysthene. Secundum Borysthenida, & Olbiam, Græca oppida, egreditur. ¶ Adjective Calvus apud Valer. Prob. l. 1. Grammat. pag. 1394. Putsch. Frigida jam celeri peragrata Borysthenis ora.

BORYSTHENITÆ, arum, m. Borysthenidæ. Macrob. l. 1. Saturn. c. 11.

BORYSTHENIUS, a, um, ad Borysthenem pertinens. Ovid. l. 4. ex Pont. ep. 10. v. 53. Cumque Borysthenio liquidissimus amne Dryaspes.

BOS, bovis, commun. gen. bue, βοῦς, βοὸς, animal notum, quo agri coluntur. Dicitur tum de mare, tum de femina. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 63. Boum cervices natæ ad jugum: tum vires humerorum, & latitudines ad aratra extrahenda. Id. l. 1. de Divin. c. 52. Bos opimus. Ovid. 4. Fast. v. 631. Forda ferens bos est, fecundaque. Horat. Epod. 9. v. 22. Intactæ boves. Liv. l. 1. c. 7. Bove eximia capta de grege. ¶ In genitivo plurali habet boum per syncopen pro bovum, & in dativo bobus pro bovibus, ut Priscian. l. 7. pag. 773. & 774. Putsch. docet. Virg. 3. Georg. v. 211. Sive boum, sive est cui gratior usus equorum. Horat. l. 3. od. 6. v. 43. & juga demeret Bobus fatigatis. Id. in carm. sæcul. v. 49. Quæque vos bobus veneratur albis. Ita enim Priscian. ibid. legit utroque loco; eodemque modo edidit Bentlejus. Pro bobus sæpissime dicitur bubus. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 63. Quid de bubus loquar? Et mox. Tanta putabatur utilitas percipi ex bubus. Ovid. Heroid. ep. 5. v. 16. Non profecturis litora bubus aras. Tacit. de Germ. c. 40. Dea vecta bubus feminis. ¶ Reperitur etiam bubum pro boum. Ulpian. Dig. lib. 32. leg. 53. (al. 55.) a med. In quibusdam provinciis & editu bubum ad hanc rem utuntur. Ita leg. in celebri edit. Torrentini. Haloander edidit boum. Veteres olim dixerunt etiam boverum pro boum teste Varr. l. 7. L. L. c. 38. sub fin. Sic enim declinabant, bovis, boveris. Itaque quot juga boverum legendum censet Turneb. l. 6. c. 23. apud Caton. R. R. c. 62. ubi plerique editi habent boum. ¶ Prima in bobus, seu bubus producitur, quia ex bovibus contracta est. Corripuit tamen Auson. epigr. 62. Æs veluti spirans cum bubus exagites. ¶ Boves mortui sunt lora bubula in illo Plauti Asin. 1. 1. 21. Apud fustitudinas ferricrepidas insulas, ubi vivos homines mortui incursant boves. ¶ Bos lassus fortius figit pedem, proverb. quo utitur Hieronym. ep. 91. ad Augustin. & inter hujus epist. n. 13. (al. 68.) a med. volens eum deterrere, ne se juvenis senem ad pugnam provocet, quia plus intertium senex valet, quam juvenis. ¶ Bovi clitellas imponere, aliud proverb. apud Cicer. Attic. l. 5. ep. 15. h. e. munus alicui imponere, quod ei accommodatum non sit. Boum enim terga ipsa declarant, non esse se ad onus accipiendum figurata, ut idem lib. 2. de nat. Deor. c. 63. loquitur. Quintil. l. 5. c. 11. Non nostrum inquit onus: bos clitellas. Adde Ammian. l. 16. c. 5. (al. c. 7.) Huc pertinet illud Horatii l. 1. ep. 14. v. penult. Optat ephippia bos piger, optat arare caballus. quo significatur neminem sua sorte contentum esse. ¶ De bove Luca, V. Lucas bos. ¶ De bove sancto Ægyptiorum, V. Apis. ¶ Est etiam piscis marinus bovis nomine, apud Plin. l. 9. c. 24. Hunc Galenus βοῦν θαλάττιον vocat. Ovid. in Halieut. v. 94. Nam gaudent pelago, quales scombrique, bovesque, &c. ¶ Quod Plin. scribit l. 18. c. 3. Servium Regem primum effigie ovium boumque æs signasse, putarunt quidam, boves esse nomen pecuniæ bovem impressum habentis, in illo Plaut. Pers. 2. 5. 16. Boves bini hic sunt in crumena. Verum Plaut. non binos numos eo loco intelligit, sed binum boum pretium. V. ¶ Reperitur & bovis in recto singulari. Petron. in fragm. Tragur. c. 62. Burm. ad fin. Miles meus jacebat in lecto, tanquam bovis.

BOSCHIS, idis, f. Colum. l. 8. c. 15. Nessotrophii cura similis, sed major impensa est. Nam clausæ pascuntur anates, querquedulæ, boschides, phalerides, similesque volucres, quæ stagna, & paludes rimantur. boschides sunt aves anatibus similes, sed minores. Apud Colum. alii leg. boscides, alii boscades. Græce enim dicitur βοσκάς, άδος.

BOSPHORANUS, a, um, ad Bosphorum pertinens. Tacit. 12. Ann. c. 15. Mithridates Bosphoranus. Valer. Max. l. 7. c. 6. in f. Bosphoranus tractus. ¶ Bosphorani, orum, populi ad Bosphorum incolentes. Cic. pro leg. Manil. c. 4. & Tacit. 12. Ann. c. 16. Uterque autem intelligit eos, qui Bosphorum Cimmerium habitant.

BOSPHOREUS, a, um, &

BOSPHORICUS, a, um, &

BOSPHORIUS, a, um, ad Bosphorum pertinens, Βοσπόριος. Ovid. 1. Trist. v. 298. Ionium, Bosphoriumque mare. h. e. Pontus Euxinus. Sidon. carm. 2. v. 55. Bosphoreis elephas inglorius ora tributis. Gell. l. 17. c. 8. Mare Bosphoricum.

BOSPHORUS, i, m. Βόσπορος, angustæ maris fauces, ita dictæ a meabili bovis transitu, quasi βοὸς, bovis, & πόρος, via, iter. Sunt autem duo Bosphori Thracius & Cimmerius, tanta uterque angustia, ut & alitum cantus, & canum latratus ab ulteriore litore invicem audiantur. Bosphorus Thracius, Stretto di Constantinopoli, est angustia maris inter Thraciam, & Asiam minorem, seu inter Byzantium in Europa, & Chalcedonem in Asia, seu inter Pontum Euxinum, & Propontidem. Patet passus D. seu stadia quatuor, ut Plin. l. 5. c. ult. & l. 4. c. 12. docet, qua Darius pater Xerxis copias ponte transvexit. Valer. Flacc. l. 4. v. 345. & sequentib. fabulatur, Io puellam in vaccam commutatam per hasce angustias in Asiam transiisse, inde fretum illud Bosphorum nominari cœpisse. ¶ Bosphorus Cimmerius, al. Fretum Cimmerium, Vospero, Stretto di Caffa, Bocca di S. Giovanni, est angustia maris inter Tauricam Chersonesum in Europa, & Sarmatiam in Asia, seu inter Mæotidem Paludem, & Pontum Euxinum, per quam illa in Euxinum defluit, multo latior Bosphoro Thracio, cum pateat passus MMD. ut Plin. l. 4. c. 12. tradit. Dictus est autem Cimmerius a Cimmeriis populis ibi accolentibus. Sed ipsi Cimmerii vicissim ab eo Bosphorani dicuntur. ¶ Scribitur & Bosporus sine aspiratione, & quidem rectius, si Græcas litteras attendas, in quibus nulla aspiratio est: sed si consuetudinem, & quosdam antiquos opt. Cod. aspiratio defendi potest, & sane defenditur a Dausq. in Orthogr. ¶ In plur. num. neutr. genere extulit Propert. l. 3. eleg. 9. v. 60. Et modo Pompeja Bospora capta manu. Sic Tænara, Ismara, Mænala. In singulari feminine Sulpic. Sever. dial. 1. c. 26. Bosporus exclusa. Sic Ægyptus.

BOSTRYCHITES, æ, m. βοστρυχίτης, gemma crinibus mulierum similis. Plin. l. 37. c. 10.

BOSTRYCHUS, i, m. riccio, βόστρυχος, Græca vox cincinnum, seu cirrum significans. Etymol. deducit a βότρυς, racemus, ut significet cæsariem in modum racemi compositam. Sunt etiam qui putant, proprie dici de crinibus muliebribus. Adjective Jul. Firm. l. 4. c. 12. Crispos quoque, aut crinibus bostrychis comatos.

BOTANISMUS, i, m. βοτανισμὸς, runcatio, herbarum evulsio. Nam βοτάνη herbam significat, & βοτανίζω, herbas evellere. Plin. l. 18. c. 18. Pauci runcant: quod botanismon vocant.

BOTELLUS, i, m. salsiccia, salsicciuolo, φύσκη, intestinum delicatiore aliquo cibo fartum, puta ex carne suilla minutatim concisa, et hujusmodi: diminutivum a Botulus. Martial. l. 5. epigr. 79. Et pultem niveam premens botellus. Adde l. 11. epigr. 32. ¶ Apic. l. 2. c. 3. peculiaris cujusdam botelli conficiendi rationem docet, nempe ex ovi vitellis coctis, nucleis pineis concisis, addita cæpa, porro conciso, admixtoque jure crudo, ac pipere minuto: quibus omnibus intestinum farciri jubet, adjectoque liquamine, & vino coqui.

BOTHYNUS, i, m. Βόθυνος, genus quoddam cometæ, in modum foveæ, seu scrobis: Græca vox a βόθρος, scrobs. Senec. l. 1. quæst. natur. c. 14. Sunt bothynoe cum velut corona cingente introrsus ingens cæli recessus est, similis effossæ in orbem speluncæ. Bothynoe scriptum est Græca servata diphthongo, ut Βόθυνοι: sed Latine bis usurpatum legitur ab Apulej. de Mundo.

BOTRONATUM, i, n. ornamentum feminarum, baccis margaritarum ita contextis, ut racemum uvæ referant: a βότρυς, racemus. Tertull. de cult. femin. c. 10.

BOTRUOSUS, a, um, βοτρυώδης, racemosus, a βότρυς, racemus. Plin. l. 12. c. 13. Amomum frutice botruoso. Ita Salmas. legit: sed Harduin. myrtuoso, ex omnibus MSS. & edit. libb. Apulej. de herb. c. 66. Brionia fructu, sive semine botruoso.

BOTRYITES, æ, m. Βοτρυΐτης, ὁ, gemma incipienti uvæ similis: estque duplicis generis, nigra, & pampinea. Plin. l. 37. c. 10.

BOTRYITIS, idis, & itis, Βοτρυΐτις, ἡ. Ita appellatur genus quoddam cadmiæ cameris in modum uvæ pendentis: a βότρυς, uva, racemus. Scribon. Larg. compos. 24. & 220. Plin. l. 34. c. 10. & Cels. lib. cap. & sect. 6.

BOTRYO, & Botryon, onis, m. grappolo, raspo, Βοτρυὼν, uva, racemus. Pallad. R. R. l. 3. tit. 33. Ut vitis botryones & albos afferre possit, & nigros. Adde lib. 12. tit. 12. ¶ In illo Martial. l. 11. c. 28. Nec dignam toto se botryone putat. botryonem alii interpretantur

tantur racemum uvæ condititiæ; alii liquamen ex ovis piscium, quia ova sic condita ita mutuo adhærescunt, ut in uva acini. ¶ Est etiam botryon medicamentum quoddam, apud Plin. l. 28. c. 4.

BOTRYS, yos, f. βότρυς, Græce racemum uvæ significat. A Plin. l. 25. c. 7. & l. 27. c. 4. ita appellatur herba quædam, quæ & artemisia, & ambrosia dicitur. Aliam iisdem nominibus appellatam describit ibid. c. 8. V. Ambrosia.

BOTULARIUS, ii, m. salcicciajo, qui botulos conficit, aut vendit. Senec. ep. 56. Et botularium, & crustularium, & omnes popinarum institores.

BOTULUS, li, m. φύσκος, φύσκη, genus farciminis vel ex carne minutatim concisa, cujusmodi dicitur Italice salciccia, salcicciuolo: vel ex sanguine animalium intestinis infuso, & percocto, quod vocant boldone. Gell. l. 16. c. 7. Laberius in mimo, qui Saturnalia inscriptus est, botulum pro farcimine appellat. Martial. l. 14. epigr. 72. Qui venit botulus medio tibi tempore brumæ, &c. Tertull. in Apolog. c. 9. Botulos cruore distentos admovetis. Adde Arnob. l. 2. pag. 73. ¶ Aliud hujusmodi farciminum genus describit Apic. V. Botellus. ¶ Translate Tertull. de jejun. advers. Psych. c. 1. appellat botulos homines epulis bene fartos, & pingues. ¶ Gell. loc. cit. hanc vocem enumerat inter vocabula sordidiora, quibus Laberius usus est.

BOVA, æ, f. V. Bos. ¶ In illo Varron. apud Non. c. 1. n. 95. Æs defraudasse cauponem, bovam luto oblevisse, &c. Turneb. l. 17. c. ult. interpretatur vas vinarium longum turgidum, & amplum, boæque, seu bovæ serpentis similem. Sed alii leg. obbam.

BOVATIM, adverb. boum genere: item ad similitudinem boum. Ita exponit Non. c. 1. n. 190. & auctorem affert Nigidium. Al. leg. Boatim.

BOVIANIUS, a, um, ad Bovianum pertinens. Est autem Bovianum duorum oppidorum in Samnio nomen, quorum alterum Bovianum vetus, nunc Bojano, de quo Liv. l. 9. c. 31. alterum Bovianum Undecimanorum, quod eo milites legionis undecimæ coloni deducti sunt. Plin. l. 3. c. 12. ¶ De priore Sil. l. 9. v. 566. Qui Batulum, Nucrasque metunt, Boviania quique Exagitant lustra.

BOVICIDIUM, ii, n. cædes boum. Solin. c. 1. (al. 2.) Ritus sacrorum, factis bovicidiis, Potitios docuit.

BOVILE, is, n. stalla da buoi, βοϊκόν, βουστάσιον, boum stabulum. Phædr. l. 2. fab. 8. v. 4. Et opportuno se bovili condidit. Al. leg. bubili. Cato etiam, & Varr. usi sunt teste Charis. l. 1. pag. 81. Putsch. Sed idem Varr. l. 7. L. L. c. 30. docet a bove non bovile, sed bubile dici, quod certe multo est usitatius.

BOVILLÆ, arum, f. vetus oppidum Latii in Appia via, quod propter parvitatem alii vicum, seu pagum fuisse dicunt: ita appellatum, quia aliquando in Albano monte ab ara fugiens bos jam consecratus, ibi comprehensus est. Ita docet Vet. Scholiast. Persii ad sat. 6. v. 55. Paulo aliter Non. c. 2. n. 410. Hilas, inquit, intestina Veteres esse dixerunt. Unde Bobilla (sic enim scribit) oppidum in Italia, quod eo bos intestina a vulnere trahens advenerit. Suburbanas appellant Ovid. 3. Fast. v. 667. & Propert. l. 4. eleg. 1. v. 33. quia Urbi Romæ id oppidum valde vicinum fuit.

BOVILLANUS, a, um, ad Bovillas pertinens. Cic. pro Planc. c. 9. Bovillana vicinitas.

BOVILLUS, a, um, bovino, βοϊκός, bubulus. Theodor. Priscian. l. 1. c. 7. Bovillas carnes in carbonibus superpones.

BOVINATOR, oris, m. tergiversator, cunctator, qui rem malitiose differt. Lucil. apud Gell. l. 11. c. 7. & Non. c. 2. n. 84. Hic strigosu', bovinatorque, ore improbu' duro. V. Strigosus.

BOVINARI est conviciari, teste Festo. Alii exponunt tergiversari, cunctari malitiose: & ductum esse ajunt a bubus macilentis, & in arando strigantibus. Vox est obsoleta.

BOVINUS, a, um, bovino, βοϊκός, bubulus. Theodor. Priscian. de diæta c. 15. Medulla bovina.

BOVO, V. Boo.

BOX, bocis, m. βώξ, genus piscis, de quo V. in Bocas.

BRABEUM, seu Brabium, aut Bravium, ii, n. premio della vittoria, palio, βραβεῖον, victoriæ præmium, ejus præcipue, quæ in ludis publicis paritur. Novatian. ep. de cibis Judaic. c. 1. & Prudent. περὶ στεφ. 2. v. 538. brabii duplicis palmam tulisti.

BRABEUTA, æ, m. βραβευτής, Græca vox qua significatur præses, & judex certaminum gymnicorum, quique victoribus sua præmia distribuit. Latine designator dici potest, propter similitudinem officii. Ulpian. Dig. lib. 3. tit. 2. leg. 4. Designatores autem, quos Græci βραβευτὰς appellant, artem ludicram non facere, Celsus probat, quia ministerium, non artem ludicram exerceant. Sueton. in Ner. c. 53. Nec aliter certamina gymnica Græcia tota spectaverat, quam brabeutarum more in stadio humi assidens. ¶ Inter agonothetam, & brabeutam quidam hoc statuunt discrimen, quod ille scenicis ludis præsit, hic vero gymnicis. Sed vereor ut probari possit.

BRABYLA, æ, f. herba quædam, quæ spissandi vim habet cotonei mali modo: nec amplius de ea tradunt auctores, inquit Plin. l. 27. c. 8.

BRACA, & Bracca, æ, f. brache, braconi, calzoni, ἀναξυρίς, vestis barbarorum propria, ut Persarum, Medorum, Sarmatarum, Gallorum, Germanorum, & hujusmodi, nostris femoralibus valde similis, laxior tamen, & longior, ut quæ non femora solum, sed & crura, imo & ventrem contegat. Talis putatur, quam Dalmatæ e plebe adhuc gestant. A Romanis, sicut neque a Græcis diu adhibita non fuit. Quamvis enim de Augusto narret Sueton. in ejus vita c. 82. feminalia, & tibialia hieme gestasse; ea tamen non bracæ, sed fasciæ fuerunt, quibus femora, & tibias involvebat, ut præter alios Casaubon. eo loco pluribus docet. Posterioribus tamen temporibus etiam ad Romanos transiit. Scribit enim Lamprid. in Alex. Sev. c. 40. in fi. eum Imperatorem bracas albas habuisse, non coccineas, ut prius solebant. Ex quo intelligitur aliquanto etiam ante bracas a Romanis gestari cœptas. Qui mos postea adeo invaluit, ut latis legibus coercendus fuerit. Hinc Impp. Arcad. & Honor. sanxerunt, ut nemini liceret intra Urbem bracas gestare, ut in Cod. Theodos. lib. 14. tit. 10. leg. 2. legitur. V. Salmas. ad loc. cit. Lamprid. Usurpatur fere in plurali numero. Ovid. 5. Trist. eleg. 7. v. 49. Pellibus & laxis arcent male frigora bracis. Tacit. l. 2. Hist. c. 20. Versicolore sagulo, bracas, tegmen barbarum indutus, togatos adloquebatur. Propert. l. 4. eleg. 10. v. 43. Bracæ virgatæ. Valer. Flacc. l. 6. v. 227. pictæ. Id. l. 5. v. 424. Sarmaticæ. ¶ In singulari. Ovid. 5. Trist. eleg. 10. v. 33. Hos quoque qui geniti Graja creduntur ab urbe, Pro patrio cultu Persica braca tegit. ¶ De varia etymologia Vossium consule. ¶ Scribitur autem tum unico c, tum duplici, ut dictum est, neque, utra scriptio sit melior, definiri certo potest. Vossio, & Dausquio magis placet unico c scribi. Sed & pro duplici multa sunt & aliorum Auctorum suffragia, & optimorum librorum testimonia. Sunt etiam quibus bracha placet, tanquam sit a Græco βραχύς: sed hoc in consuetudine minus obtinuit.

BRACARA, æ, f. Braga cognomento Augusta, urbs Hispaniæ Tarraconensis occidentalis ad fluvium Cavado, non longe a Gallæcia. Nunc pertinet ad Regem Lusitaniæ. Auson. de Urbib. 9. v. 5. Quæque sinu pelagi jactat se Bracara dives.

BRACARAUGUSTANUS, a, um, ad Bracaram Augustam pertinens. Inscript. apud Gruter. pag. 324. n. 11.

BRACARI, orum, populi Hispaniæ, quorum caput Bracara. Plin. l. 3. c. 3. & l. 4. c. 20.

BRACARIUS, vel Braccarius, ii, m. qui bracas conficit. Lamprid. in Alex. Sev. c. 24. Bracariorum, linteonum, vitreariorum vectigal instituit. Al. leg. Bractariorum. Adde Cod. Justin. l. 10. tit. 64. leg. 1. ubi eadem est lectionis varietas.

BRACATUS, & Braccatus, a, um, vestito di brache, bracis indutus. Cic. Fam. 9. ep. 15. Bracatæ, & Transalpinæ nationes. Propert. l. 3. eleg. 3. v. 17. Bracatus miles. Pers. sat. 3. v. 53. Bracati Medi. ¶ Bracata Gallia dicta est ea Galliæ pars, quæ postea Narbonensis est appellata, cujus populi bracis utebantur. Ideo autem ea præcipue regio bracata dicta est, quia provincia Romanorum fuit, idque vestimenti genus & primo, & sæpius propter commercium, Romani conspiciebant: eoque nomine a Togata, & Comata distinguebatur. Pomp. Mela, l. 2. c. 5. Plin. l. 3. c. 4. ¶ Quos dixit Juvenal. sat. 8. v. 234. Bracatorum pueros, Gallorum Narbonensium filios significavit. ¶ Interdum bracatus dicitur, qui veste laxa, & bracas referente indutus est. Pompon. Mela l. 2. c. 1. Satarchæ totum bracati corpus, & nisi qua vident, etiam ora vestiti. ¶ Legitur & brachatus apud Priscian. l. 8. pag. 835. Putschii.

BRACE, es, f. vox Gallica, qua significatur genus farris in Gallia provenientis. Plin. l. 18. c. 7. ubi Harduin. adnotat, esse le blé blanc de Dauphiné: additque in editis Plinii lib. haberi brance, at in MSS. brace.

BRACHA, V. Braca.

BRACHIALE, lis, n. maniglio, bracciale tto, βραχιόνιον, περιχείριον, circulus armillæ modo in ornamentum brachii. Plin. l. 28. c. 7. ad fi. Menstruum in lana arietis nigri, brachiali argenteo inclusum. ¶ Reperitur etiam brachialis, is, m. Trebell. Poll. in Claud. c. 14. Balteum inauratum unum, annulum uncialem, brachialem unum unciarum septem. ¶ Revera hæc vox adjectiva est; & cum neutro genere effertur, subintelligitur ornamentum; cum masculino torques, aut aliquid simile.

BRACHIALIS, le, adject. di braccio, ad brachium pertinens. Plaut. Pœn. 5. 4. 99. Condamus alter alterum in nervum brachialem. h. e. brachiorum vinculo jungamur. Plin. l. 17. c. 17. & l. 20. c. 23. Brachialis crassitudo. grossezza d' un braccio.

BRACHIATUS, a, um, adject. Brachiata arbor dicitur, quæ ramos utrinque in brachiorum modum compositos habet. Colum. l. 5. c. 5. Nam duæ species hujus quoque culturæ sunt: alii capitatas vineas, alii brachiatas magis probant. Quibus cordi est in brachia vitem componere, convenit, ut, &c. Plin. l. 16. c. 30. Arborum aliæ ab radice brachiatæ, ut ulmus: aliæ in cacumine ramosæ, ut pinus.

BRACHIOLUM, li, n. braccetto, parvum brachium. Catull. carm. 60. in epithal. Jul. & Manl. v. 181. Mitte brachiolum teres.

BRACHIUM, ii, n. braccio, βραχίων, membrum hominis a cubito ad manum, duobus ossibus constans, quorum alterum radius, alterum cubitus, & ulna appellatur. Ita vocem brachii accipit Celsus l. 8. c. 1. item cap. 10. n. 3. ubi agit de brachio fracto. Nam reliquam partem, quæ est a cubito ad humerum, os humeri, atque etiam humerum appellat: alii Latini scriptores lacertum. Ovid. 1. Metam. v. 500. laudat digitosque, manusque, Brachiaque, & nudos media plus parte lacertos. Tacit. de Germ. c. 17. Feminæ nudæ brachia, ac lacertos. ¶ Ceterum sæpius brachium dicitur totum illud, quod est ab humero ad manum. Cic. pro Cæl. c. 5. Cohibere brachium toga. Id. in Orat. c. 18. Projectio, & contractio brachii. Id. l. 2. de Orat. c. 59. Extendere brachium. Ovid. 2. Met. v. 270. exserere. Virg. 1. Georg. v. 34. contrahere, & v. 202. remittere. Id. 5. Æn. v. 364. attollere. Quintil. l. 2. c. 13. demittere. Virg. 5. Æn. v. 377. Jactare brachia. Ovid. Metam. 9. v. 210. & v. 293. tendere cælo, & ad cælum. Id. Metam. 1. v. 766. porrigere. Id. 2. Metam. v. 82. curvare. Varr. apud Gell. l. 16. c. 15. diducere. Horat. l. 3. od. 4. v. 50. Fidere brachiis. Id. Epod. 15. v. 6. Lentis brachiis adhærere alicui. h. e. amplexu adhærere. Id. l. 3. od. 9. v. 2. & Virg. 6. Æn. v. 700. Dare brachia collo. Ovid. Metam. 9. v. 458. Circumdare brachia collo. Id. Metam. 1. v. 762. implicare. Id. Metam. 3. v. 389. injicere. ¶ Brachia jactare in numerum,

merum, *Lucret. l.* 4. *v.* 770. candida molli deducere brachia motu, *Stat. l.* 3. *silv.* 5. *v.* 66. numeris brachia mota suis, *Ovid. de remed. Amor. v.* 754. numerosa brachia ducere, *ejusd.* 2. *amor. eleg.* 4. *v.* 29. mollia mobiliter brachia mittere, *Lucret. l.* 4. *v.* 791. pertinent hæc omnia ad saltationem. V. *Salto*. ¶ Translate *præbere brachia sceleri* apud *Ovid. Heroid. ep.* 7. *v.* 126. est dare manus, & cedere scelus facienti. ¶ *Molli*, aut *levi brachio aliquid agere* est remisse, leniter, vel negligenter agere. *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 1. Quod me quodammodo molli brachio de Pompeji familiaritate objurgas. *Id. Attic. l.* 4. *ep.* 16. Consules, qui illud levi brachio egissent, rem ad Senatum detulerunt. ¶ *Dirigere brachia contra torrentem* apud *Juvenal. sat.* 4. *v.* 89. proverbialis locutio est, sumpta a natantibus, qui si adverso flumine natare velint, vi aquæ abripiuntur. Dicitur de iis, qui majori potentiæ resistere volunt. ¶ Per similitudinem tribuuntur brachia multis animalibus, ut loliginibus, sepiis, polypis, scorpionibus, cancris, & hujusmodi, quæ similia humanis brachiis membra habent. *Plin. l.* 9. *c.* 29. *de nautilo pisce*. Prima duo brachia retorquens membranam extendit, &c. *Id. l.* 11. *c.* 48. Octonos pedes esse diximus polypis, sepiis, loliginibus, cancris, qui brachia in contrarium movent, pedes in orbem, aut in obliquum. & *cap.* 37. *sect.* 86. Leoni in feminum, & brachiorum ossibus exigua medulla. *h. e.* pedibus anterioribus. *Virg.* 1. *Georg. v.* 34. jam brachia contrahit ardens Scorpius. *Plin. l.* 9. *c.* 31. Dextrum brachium omnibus cancris majus. ¶ In arboribus *brachia* sunt rami, seu potius minores rami e majoribus erumpentes. *Virg.* 2. *Georg. v.* 298. *de æsculo*. Tum fortes late ramos, & brachia tendens. (Adde *Valer. Flacc. l.* 8. *v.* 114.) *Id. ibid. v.* 368. *de vitib.* tunc stringe comas, tunc brachia tonde. (Adde *Colum. l.* 4. *c.* 21. & V. *Duramen*.) *Plin. l.* 16. *c.* 34. Omnium ederarum generi radicosa brachia. *Id. l.* 13. *c.* 9. In brachia ramorum spargi. ¶ Item fluminibus, quæ in plures a principe alveo canales diducuntur. *Liv. l.* 22. *c.* 52. Brachio fluminis objecto eos excludit. Al. aliter leg. *Id. l.* 44. *c.* 35. *in f.* Veluti per devexum in mare brachium transitum tentaturus. ¶ Item mari, ubi ex oceano per medias terras variis sinibus se effundit. *Ovid. Metam.* 1. *v.* 13. nec brachia longo Margine terrarum porrexerat Amphitrite. ¶ In munitionibus sunt projecti aggeres, aut fossæ, & hujusmodi opera in longum protensa ad claudendum, & muniendum. *Liv. l.* 4. *c.* 9. *extr.* Et alia parte Consul muro Ardeæ brachium injunxerat, qua ex oppido sui commeare possent. *una linea di comunicazione*. Et *l.* 22. *c.* 52. Brachio objecto, flumine eos excludit. (Adde *l.* 38. *c.* 5.) *Sueton. in Claud. c.* 20. Portum Ostiæ exstruxit, circumducto dextra sinistraque brachio. *Auct. de B. Alex. c.* 30. Castellum brachiis cum opere castrorum conjungere. Adde *Lucan. l.* 3. *v.* 387. & *l.* 4. *v.* 266. & *Auct. de B. Afric. c.* 56. & *de B. Hisp. c.* 13. Simile est illud *Curt. l.* 6. *c.* 4. Duo terræ ejus velut brachia excurrunt. & *Propert. l.* 3. *eleg.* 20. *v.* 24. Scandam ego Theseæ brachia longa viæ. & *Plin. l.* 5. *c.* 27. Taurus mons dictus Caucasus, ubi brachia emittit, subinde tentanti maria similis. ¶ In navi sunt antennæ, veluti brachia mali. *Virg.* 5. *Æn. v.* 829. Attolli malos, intendi brachia velis. ¶ Denique in balistis *brachia* sunt, quæ extenduntur, & remittuntur in jaciendo. *Vitruv. l.* 1. *c.* 1. ¶ Vult *Manut. in Orthogr.* scribi bracchium duplici *cc.* in *Virgil. Carpensi*, & aliis veterib. libb. Sed ea scriptio non obtinuit.

BRACHMANÆ, um, m. Βραχμᾶνες, *Bramini*, & *Nairi*, Sapientes in India citeriori diligentissimi siderum observatores, alterum genus Gymnosophistarum. Nam Bardesanes Babylonius Gymnosophistarum duo tradit genera, quorum illi, qui ex generis successione veluti hereditariam sapientiæ professionem amplectebantur, *Brachmanæ* dicti; qui vero electione ad Philosophiæ professionem assumebantur, *Samanæi*. Ex *Strab. l.* 15. Horum mentio fit etiam ab *Apuleio in Florid. n.* 15. (*al. l.* 2. *ad fin.*) & a *Tertull. in Apolog. c.* 42. ¶ A *Plinio* memorantur *Brachmanæ* populi circa Gangen *l.* 6. *c.* 17.

BRACHYCATALECTUM, & Brachycatalecticum metrum, βραχυκατάληκτον, βραχυκαταληκτικόν, dicitur cui pes deest. *Diomed. l.* 3. *pag.* 501. *Putsch.* & *Serv. in Centim. pag.* 1817.

BRACHYLOGIA, æ, f. βραχυλογία, quæ Latine dici potest *copulata dissolutio*, figura est, qua conjunctiones omittuntur, cum quid instantius dicitur, & singula inculcantur, & quasi plura fiunt, ut in illo *Cicer. contr. concion. Metelli*: Qui indicabantur, eos vocari, custodiri, ad Senatum adduci jussi, in Senatu sunt positi, &c. Hæc *Quintil. l.* 9. *c.* 3. qui tamen ipsam vocem tum hoc loco, tum infra *eod. cap.* tum etiam *lib.* 8. *c.* 3. Græce scribit. est enim a βραχὺς, brevis, & λόγος, sermo. Dicitur etiam *Asyndeton*. V.

BRACHYSYLLABUS PES, βραχυσύλλαβος, idem qui tribrachys, tribus syllabis brevibus constans, ut *legere*. *Diomed. l.* 3. *pag.* 475. *Putsch.*

BRACTEA, æ, f. *foglia*, *sfoglia*, *lama sottile*, πέταλον, lamina tenuis ex metallo, vel alia quapiam materia, quæ alicui rei superinducitur. Videtur esse a βράχειν, crepitare, quia bractea jactata manu plicatur, & crepitat. Differt a lamina, quæ crassior est, & durior. *Virg. Æn.* 6. *v.* 208. Talis erat species auri frondentis opaca Ilice: sic leni crepitabat bractea vento. *Lucret. l.* 4. *v.* 728. ut aranea, bracteaque auri. *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 232. Aspice, quam tenuis bractea ligna tegat. *Martial. l.* 8. *epigr.* 33. astuti derasa est ungue ministri Bractea. *Plin. l.* 16. *c.* 43. *ad fin.* Ut una arbor sæpius veniret, excogitatæ sunt & ligni bracteæ. ¶ Per similitudinem *bractea viva* dicitur a *Martial. l.* 9. *epigr.* 62. pellis ovium auratum vellus habentium. ¶ Translate *Solin. ep.* 2. *ad Advent. præfixa Polyhist.* Cui libro si animum propius intenderis, velut fermentum cognitionis magis ei inesse, quam bracteas eloquentiæ deprehendes. *h. e.* fucum verborum, *il lustro dell' eloquenza*. ¶ Scribitur & *brattea*, sed minus recte. *Pieri. ad loc. Virg. cit.* docet, eos qui *brattea* scripsere, deceptos esse characteribus Longobardicis, in quibus c, & t eadem pæne forma figurantur. Addit juniores quosdam etiam *bractea* scripsisse, sed contra omnes orthographiæ leges.

BRACTEALIS, le, ad bracteam pertinens. *Prudent. perist. hi. de S. Rom. v.* 1024. Nec non & auro frons coruscat hostiæ, Setasque fulgor bractealis inficit.

BRACTEAMENTUM, ti, n. *Fulgent. Planc. de contin. Virg. paulo post init.* Ascræi fontis bracteamento saturior. *h. e.* Poetica facundia: ea ratione, qua *bracteas eloquentiæ* dixit *Solin.* V. *Bractea*.

BRACTEARIUS, ii, m. qui bracteas facit, πεταλουργός. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 1074. *n.* 12. Concordiæ Collegi Brateariorum inauratorum Q. Herdionius Primigenius S. P. D. D. *Jul. Firmic. l.* 4. 15. Facit enim artifices, inauratores, bractearios, argentarios. V. *Bractearius*. ¶ *Bractearia*, æ, f. quæ bracteas facit. *Inscript.* apud *Donium class.* 8. *n.* 19. Fulvia Melema bractearia.

BRACTEATOR, oris, m. πεταλουργός, bractearius. *Jul. Firmic. l.* 8. *c.* 16. Aurifices, bracteatores, inauratores. *Inscript.* apud *Donium class.* 9. *n.* 1. Concordiæ collegii bracteatiorum inauratorum Q. Herdionius, &c.

BRACTEATUS, a, um, *coperto di sfoglie*, *indorato*, bracteis inductus, & fere ponitur pro inaurato. *Senec. ep.* 41. Bracteatus leo. *h. e.* jubam auratam habens. *Sidon. l.* 8. *ep.* 8. Sellæ gestatoriæ bracteatæ. *Id. l.* 2. *ep.* 10. *in carm.* Bracteatum lacunar. Adde *Martian. Capell. l.* 1. *pag.* 20. ¶ Translate *Senec. ep.* 115. Omnium istorum quos incedere altos vides, bracteata felicitas est. *h. e.* fucata, non sincera, non solida, ut quæ in exteriori tantum specie & velut crusta consistit. ¶ *Bracteatum dictum* est elegantissimum, & ornatissimum, *parole d' oro*. *Auson. in gratiar. act. ad Gratian. cap.* 8. O mentis aureæ dictum bracteatum!

BRACTEOLA, æ, f. parva bractea. *Juvenal. sat.* 13. *v.* 150. minor exstat sacrilegus, qui Radat inaurati femur Herculis & faciem ipsam Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat. Adde *Arnob. l.* 6. *pag.* 205.

BRANCE, V. *Brace*.

BRANCHIÆ, arum, f. *branchie*, τὰ βράγχια, sunt partes hiantes in piscibus follium more juxta cervicem, quibus anhelitum reddere, ac per vices respirare existimantur: a βράγχος, guttur, quia gutturis officio in reddenda aqua, quæ ore accepta est, funguntur. Balænæ, & Delphini excipiuntur, qui fistulis spirant, Balænæ a fronte, Delphini a dorso. *Plin. l.* 9. *c.* 7. & 18. ¶ In singulari numero *Auson. in Mosell. v.* 266. Reddit mortiferos exspirans branchia flatus.

BRANCHIDÆ, arum, m. Apollinis Didymæi Sacerdotes, apud Posideum oppidum, & promontorium Joniæ, qui locus prius Branchidarum Oraculum dicebatur. *Plin. l.* 5. *c.* 29. *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 17.

BRANCHOS, i, m. *raucedine*, βράγχος, ὁ, raucedo ex acris humoris in fauces destillatione proveniens. Græca vox est, sed Latine scripta legitur apud *Cæl. Aurelian. l.* 2. *Tard. c.* 7.

BRANCHUS, i, m. Βράγχος, filius Simari, & filiæ cujusdam Patroni, quæ cum gravida esset, vidit in somnis per fauces suas introiisse Solem, & exisse per ventrem: ideo infantem quem peperit, Branchum vocavit, ἀπὸ τῶν βραγχίων, hoc est a faucibus. Alii patrem ei assignant ipsum Apollinem, & matrem quandam Jauci filiam, Sucronis uxorem. Hic cum in silvis Apollini occurrisset, eumque osculatus esset, accepit ab eo coronam, & virgam, & vaticinari cœpit, subitoque nusquam comparuit. Ideo templum ei factum est, quod Branchiadon appellavere: & Apollini quoque Philesio (ἀπὸ τοῦ φιλεῖν, osculari) templa sunt consecrata, quæ ab osculo Branchi, sive certamine puerorum, philesia sunt nuncupata. Hæc & alia plura *Vetus Scholiast. Statii* ex *Varrone*, ut quidem ait, tradit. Meminit hujus Branchi *Stat.* 3. *Theb. v.* 479. & *l.* 8. *v.* 198.

BRASMA, V. *Brechma*.

BRASMATIÆ, arum, m. βρασματίαι, Græce dicuntur ebullitiones, æstus veluti aquæ ferventis, & sursum agitatæ: a βράζω, ferveo, bullio. Hinc *Ammian. l.* 17. *c.* 7. (*al.* 16.) docet, *brasmatias* appellari terræmotus quandam speciem, qua humus molestius suscitatur, sursumque propellit immanissimas moles, ut in Asia cum Delos emersit, quæ antea maris undis tecta fuerat.

BRASSICA, æ, f. *cavolo*, κράμβη, genus oleris frequentissimi, & usitatissimi, caule, & foliis magnis, cujus plura genera recenset, ac describit *Plin. l.* 19. *c.* 8. & *l.* 20. *c.* 9. post *Catonem de R. R. c.* 157. qui eam miris laudibus commendat. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 47. Vites a caulibus, brassicisque, si propter sati sint, ut a pestiferis, & nocentibus, refugere dicuntur. ¶ Brassica Pompejana ea esse creditur a quibusdam, quæ ab Italis *cavolfiore*: brassica capitata, vel Cumana, *cavolo cappuccio*: brassica Sabellica, *broccoli*. Sed de his ad Botanicos. Habet etiam multos olus hoc usus in medicina, quos legere est apud *Plin. cit. l.* 20. *c.* 9. & *Caton. ibid.* Quin per DC fere annos solam brassicam in medendis morbis Romanos adhibuisse, scribit ex Catonis testimonio *Plin. ibid.* & *Plin. Valerian. l.* 4. *c.* 29.

BRASTÆ, arum, m. βράσται, eadem terræmotus species, quæ *brasmatiæ* dicuntur: quod V. Hæc quoque Græca vox est, a βράσσω ebullio; legiturque apud *Apulej. de Mundo*.

BRATTEA, V. *Bractea*.

BRATUS, i, f. arbor quædam in finibus oppidi Sittacæ in Zagro monte Asiæ, cupresso fusæ similis, exalbidis ramis, odorem reddens cum accenditur, cedro proximum, atque jucundum. *Plin. l.* 12. *c.* 17. ubi ita legendum monet *Harduin.* ex MSS. non *bruta*, quod est in quibusdam editis.

BRAVIUM, V. *Brabeum*.

BRECHMA, Indorum lingua significat semen piperis cassum, & inane, ut

ut est apud *Plin. l.* 12. *c.* 7. ¶ Græci hoc idem vocant βρᾶσμα: ex quo quidam etiam apud *Plin. brasma* legere malunt.

BRENNI, orum, populi Norici in Alpibus, quos *veloces* appellat *Horat. l.* 4. *od.* 14. *v.* 11. Horum meminit etiam *Flor. l.* 4. *c.* 12. Eorum oppidum creditur esse *Bruneck* in comitatu Tyrolensi. ¶ Apud *Horat.* al. leg. *Breuni*.

BRENNICUS, a, um, ad Brennum pertinens. *Sidon. carm.* 7. *v.* 561. cum Brennica signa Tarpejum premerent.

BRENNUS, i, dux Gallorum, qui Romanos ad Alliam fudit, urbemque cepit, ut est apud *Liv. l.* 5. *c.* 38. & *Serv. ad Æn.* 6. *v.* 816. ¶ Dicitur Brennonam condidisse, quæ postea *Verona* dicta est. Apollinis Delphici templum prædæ causa ingressus, ira Numinis se ipsum interfecit. *Val. Max. lib. & cap.* 1. *n.* 18. ¶ Est etiam *Brennus* mons Galliæ cisalpinæ, Brixiæ proximus.

BREPHOTROPHEUM, & Brephotrophium, ii, n. *ospitale da bambini*, βρεφοτροφεῖον, locus, in quo infantes aluntur, & educantur. Græca vox a βρέφος, infans, & τρέφω, nutrio. *Justinian. lib.* 1. *Cod. tit.* 2. *leg.* 19.

BREPHOTROPHUS, i, m. βρεφοτρόφος, qui alit infantes. *Justinian. Cod. lib.* 1. *tit.* 3. *leg.* 42. V. vocem præced.

BREVIARIUM, ii, n. *summario, compendio, ristretto*, ἐπιτομή, summarium, compendium, epitome. *Senec. ep.* 39. Hæc quæ nunc vulgo breviarium dicitur, olim cum Latine loqueremur, summarium vocabatur. *Sueton. de Grammat. c.* 10. Breviarium rerum omnium Romanarum. *Id. in Galb. c.* 12. Breviarium rationum. *Plin. l.* 18. *c.* 26. Peragere breviarium totius culturæ.

BREVIARIUS, a, um, adject. *ristretto, compendioso*, in compendium redactus. *Scævola Dig. lib.* 33. *tit.* 8. *leg. ult.* Cum rationibus breviariis & sortem, & usuras complexus sit.

BREVIATIO, onis, f. *abbreviamento, accorciamento*, contractio, decrementum. *Augustin. ep.* 80. *ad Hesych. circ. med.* Breviatio dierum.

BREVIATOR, oris, m. *abbreviatore*, qui in compendium redigit. *Oros. l.* 1. *Histor. c.* 8. Pompejus historicus, ejusque breviator Justinus.

BREVIATUS, a, um, *corto, accorciato*, brevis factus, contractus. *Paulin. Nolan. carm.* 24. *Natal. S. Fel.* 9. *v.* 13. & breviatas Cogit hiems horas. *Sidon. l.* 2. *ep.* 2. Non breviatis, angustatisque gradibus ascenditur. *Sever. Sulpic. l.* 1. *Histor. sacræ, cap.* 1. Ea, quæ de saccis voluminibus breviata digessimus.

BREVICULUS, a, um, adject. diminutivum a brevis. *Plaut. Merc.* 3. 4. 54. Homo ventriosus, bucculentus, breviculus. *bassetto di statura*. *Apulej. l.* 1. *Metam.* Grabatulus breviculus. & *lib.* 6. Breviculo tempore. ¶ *Breviculum*, vel *Breviculus, i*, absolute, est parvus libellus, brevis scriptura. *In Cod. Justinian. lib.* 7. titulus 44. & *in Cod. Theodos. lib.* 4. titulus 17. inscribuntur *de sententiis ex breviculo recitandis*. In legibus enim, quæ eo titulo continentur, præcipitur, ut judices sententias suas perscribant, & ex libello partibus legant. Ita *Budæus*, *Alciat.* & alii. *Cujacius* vero *in lib.* 4. *Cod. tit.* 19. *ad leg.* 5. 6. 7. *in fi.* legi jubet *ex periculo*: sed non satis probat, ut apparet sedulo examinanti auctoritates, quas affert. Denique alii volunt legi *ex pariculo*, quod in quibusdam ex infima Latinitate Scriptoribus *pericula charta* accipiatur pro exemplo, seu descriptione, ut est *in Glossar. Du Fresne*.

BREVILOQUENS, entis, *di poche parole*, βραχυλόγος, qui breviter, & pauca loquitur. *Cic. Attic. l.* 7. *ep.* 20. Breviloquentem jam me tempus ipsum facit.

BREVILOQUENTIA, æ, f. *parlar breve, poche parole, breviloquio*, βραχυλογία, brevis sermo, pauca verba. *Cic. in fragm.* apud *Senec. l.* 22. *epistolar. moral.* (ita enim refert *Gell. l.* 12. *c.* 2.) Breviloquentiam in dicendo colat. Addit *Gell.* reprehendi a *Seneca* Ciceronem quod *breviloquentiam*, & *suaviloquentiam*, Enniana verba usurpaverit.

BREVIO, as, avi, atum, a. 1. *abbreviare, accorciare*, βραχύνω, brevem facio, abbrevio. *Quintil. l.* 1. *c.* 9. (*al.* 15.) Versus paraphrasi audacius vertere, qua & breviare quædam, & exornare, salvo modo poetæ sensu, permittitur. *Id. l.* 11. *c.* 3. Breviatur cervix, & gestum quendam humilem atque servilem facit, cum se in habitum metus fingunt. Adde *Manil. l.* 3. *v.* 461. ¶ *Breviare syllabam* est brevi mora proferre. *Quintil. l.* 12. *c.* 10. Detraxit aspirationem, breviavitque secundam ejus nominis syllabam.

BREVIS, ve, *breve*, βραχύς, qui parvo tempore fit: cui opponitur *longus*, & *diuturnus*. *Cic. de Amic. in fi.* Omnia brevia tolerabilia esse debent, etiam si magna sint. *Id. pro Arch. c. penult.* In hoc tam exiguo vitæ curriculo, & tam brevi. *Id. Fam.* 12. *ep.* 2. Respublica brevi tempore jus suum recuperabit. ¶ *Brevi* idem est ac brevi tempore, *in breve, in poco tempo*. *Cic. Verr.* 7. *c.* 54. Brevi postea est mortuus. *Gell. l.* 1. *c.* 15. *ad fin.* Brevi antequam moreretur. *poco prima di morire*. & *lib.* 13. *c.* 18. Fuit Æschylus non brevi antiquior. *di non poco tempo*. ¶ *In brevi* pro *brevi* rarum est. *Quintil. l.* 9. *c.* 4. *ante med.* Hæc arbitror, ut in brevi, de ordine fuisse dicenda. *Auct. ep. ad Octav. quam quidam olim Ciceroni tribuebant*. O miseram, & in brevi tam celerem, & tam variam Reipublicæ commutationem! ¶ Significat etiam *brevi* paucis verbis, *in poche parole*. *Cic. Fam.* 3. *ep.* 8. Tamen cum tu tam multis verbis ad me scripsisses, faciendum mihi putavi, ut tuis litteris brevi responderem. ¶ *Ad breve* (subaudi *tempus*) *per breve tempo*. *Sueton. in Tiber. c.* 68. Oculi, qui noctu etiam & in tenebris viderent, sed ad breve. ¶ Dicitur etiam *brevis*, qui parvo tempore durat. *Horat. l.* 2. *od.* 3. *v.* 14. nimium breves Flores amœnæ ferre jube rosæ. & *od.* 14. *v.* 24. Brevis dominus. *Terent. Eun.* 3. 5. 56. Occasio brevis. ¶ Item qui pauca continet. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 80. Brevis oratio. ¶ Item qui pauca loquitur. *Cic. de Invent. l.* 1. *c.* 20. Multos imitatio brevitatis decipit, ut cum se breves putent esse, longissimi sint. ¶ *Breve, is*, n. absolute est libellus, in quo summatim aliquid perscriptum est. *Vopisc. in Aurelian. c.* 36. Breve nominum conscripsit. *la nota*. Et *mox*. Breve legit singulis, quorum nomina continebat. *Id. in Bonos. c.* 15. Dabis ei, juxta breve infra scriptum, omnia quæ præcipimus. *Gruter.* & *Salmas.* ubique legunt *brevem* ex MSS. ut sit *brevis, is*, m. & subintelligatur *libellus*. Sic *idem ibid. cap.* 15. Brevis munerum fuit, &c. Et *Lamprid. in Alex. Sev. c.* 21. Milites suos sic ubique scivit, ut in cubiculo haberet breves, &c. & *Hieronym. ep.* 6. *ad Florent.* Libros, quos me non habere brevis subditus edocebit, &c. ¶ Dicere aliquid breve, *dir una cosa breve*. *Cic. pro Sext. c.* 5. Longum est ea dicere: sed hoc breve dicam, &c. ¶ Facere aliquid breve, *far breve*. *Auct. declamat. in Sallust. c.* 1. Jam dabo operam, quam maxime potero, ut breve id faciam. ¶ Cogere aliquid in breve, *ridur in breve*. *Liv. l.* 39. *c.* 47. Erant de rebus singulis in breve coactæ causæ. *Alio sensu Horat. l.* 1. *ep. ult. v.* 8. *ad librum suum*. & scis, In breve te cogi, cum plenus languet amator. *h. e.* involvi, & complicari. Nam Veterum volumina evolvebantur, si legi opus esset, rursusque involvebantur, si claudi & deponi. ¶ Sumitur præterea brevis pro exiguo, parvo, *poco, picciolo*. *Horat. l.* 1. *sat.* 2. *v.* 88. Breve caput, ardua cervix. *Id. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 37. Breve pondus. *Id. l.* 1. *ep.* 14. *v.* 35. Cœna brevis. *Id. l.* 2. *od.* 15. *v.* 13. Brevis census. *Ovid.* 2. *Fast. v.* 574. Brevis mus. *Pallad. l.* 5. *tit.* 8. Brevissimum vasculum. *Juvenal. sat.* 1. *v.* 73. Breves Gyari. *Claudian. de B. Gildon. v.* 107. *ex persona Romæ*. brevior duxi securius ævum: Ipsa nocet moles. ¶ Item pro contracto, non longo, *corto*. *Ovid. Heroid. ep.* 2. *v.* 119. Brevis coluber. *Virg. Eclog.* 9. *v.* 23. Brevis via. ¶ Item pro humili, *basso di statura*. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 60. Pusillus testis processit: sed sedebat judex L. Aurifex, brevior etiam, quam ipse testis. *Sueton. in Galb. c.* 3. Homo brevi corpore. *Senec. in Herc. Oet. v.* 1640. Brevior ilex. ¶ *Brevia vada*, & *brevia, ium*, absolute, sunt, ubi aqua profunda non est, & transiri pedibus potest, *secche, secagne*. *Senec. in Agamemn. v.* 572. Has inopis undæ brevia comminuunt vada. *Virg.* 1. *Æn. v.* 115. tres Eurus ab alto In brevia, & Syrtes urget. Adde *Tacit. l.* 1. *Ann. c.* 70. Sic apud *Juvenal. sat.* 3. *v.* 226. puteusque brevis, nec reste movendus. ¶ Syllaba brevis dicitur, quæ brevi mora temporis profertur, cui contraria est longa, aut producta. Itaque brevis syllaba dicitur esse unius temporis, longa duorum, ut *Quintil. l.* 9. *c.* 4. docet. Hoc autem duplici ratione intelligendum est, nempe vel quantitate, vel pronuntiatione. Quantitate, ut in pedibus metricis: quo sensu *Horat. de ar. poet. v.* 251. Syllaba longa brevi subjecta vocatur iambus. Pronuntiatione, cum plus, minusve moræ trahitur in syllaba aliqua pronuntianda, etiam contra rationem quantitatis. Quantitas enim syllabæ ex ipsius natura aut positione petitur: pronuntiatio ex usu atque instituto loquendi. Ex quo fit, ut aliquando quæ quantitate longa est, brevis pronuntiatione dicatur, & contra. Hinc *Cic. in Orat. c.* 48. *Inclytus* dicimus prima brevi littera, *insanus* producta, *inhumanus* brevi, *infelix* longa. V. *Gell. l.* 2. *c.* 17. & *l.* 4. *c.* 17. Hæc facilius intelligerentur, si Latinæ pronuntiationis vim ac sonum legitimum, quem jam penitus amisimus, calleremus. Tamen Itali quoque interdum syllabam natura longam brevi tempore efferunt, ut in *mandorla, Otranto, Scarpanto*: quæ similia sunt ac si dicas *inclytus* prima brevi.

BREVITAS, atis, f. *brevità, cortezza*, βραχύτης, contractio, parvitas. Tot modis accipitur quot *brevis*. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 10. Brevitate temporis tam pauca cogerer scribere. *Nepos in Epamin. c.* 5. Concinnus in brevitate respondendi. *Cic. in Orat. c.* 51. *in fi.* Omnium longitudinum, & brevitatum in sonis judicium natura in auribus collocavit. *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 30. Gallis præ magnitudine corporum suorum brevitas nostra contemptui est. *picciolezza*. & *Claudian. epigr.* 20. *de zona*, &c. Brevitas doni. *Plin. l.* 8. *c.* 34. crurum. *cortezza*. *Id. l.* 12. *c.* 2. arborum. *bassezza*. *Gell. l.* 10. *c.* 26. angusti freti. *strettezza*. *Vitruv. l.* 7. *c.* 8. guttæ. *picciolezza*. *Plin. l.* 18. *c.* 25. Brevitatis gratia. *per brevità*. *Cic. de Harusp. resp. c.* 19. *ad fin.* Cujus tanta in dicendo gravitas, tanta jucunditas, tanta brevitas fuit, ut posset, vel ut prudentes errarent, vel ut boni minus bene sentirent, perficere dicendo. *h. e.* stilus pressus.

BREVITER, *brevemente, in breve*, brevibus, seu paucis verbis, βραχέως. *Cic. in Orat. c.* 15. *in fi.* Summatim breviterque describere aliquid. *Id.* 4. *de Fin. c.* 10. Quod ego pluribus verbis, illi brevius. *Id. l.* 1. *de Divin. c.* 32. Exposui, quam brevissime potui, somnii & furoris oracula. ¶ Item brevi tempore. *Cic. in Orat. c.* 48. Quibus in verbis eæ primæ litteræ sunt, quæ in *sapiente*, & *felice*, producte dicitur, in ceteris omnibus breviter. *Gell. l.* 19. *c.* 1. *ad fin.* Cum breviter, & strictim colore atque vultu motus est. ¶ *Plin. l.* 2. *c.* 67. Parvo brevius, quam totus, hinc aut illinc Septentrio eremigatus. *h. e.* paulo minus quam totus: *poco meno che tutto*, *quasi tutto*. ¶ De loco *Tibull. l.* 4. *carm.* 1. *v.* 94. equum curvo brevius compellere gyro. *h. e.* angustiore spatio.

BRIA, æ, f. *sorta di bicchiero*, εἶδος ἀγγείου, genus vasis, seu poculi, ut exponitur in vet. Gloss. Lat. Gr. sed quale tandem vas sit, ignoratur. *Arnob. l.* 7. *pag.* 235. Date, quæso, Diis immortalibus bibant, scyphos, brias, pateras, simpuviaque depromite. ¶ *Charis. l.* 1. *pag.* 63. *Putsch.* non *briam*, sed *bebriam*, seu *ebriam* vocat; quod vel mendum est, ut quidam putant, vel dicendum, articulum cum nomine coaluisse, ut *bebria* sit ex ἡ βρία, ea ratione qua *temetum* ex τὸ μέθυ factum esse videtur. ¶ Ab hac *bria*, seu *bebria* ducunt Etymologi *ebrius*, & *ebrietas*, item *sobrietas*, *sobrius*. ¶ *Id. Charis. ibid. pag.* 37. docet, *bebriam* esse communis generis, allato testimonio *Pomponii in Auctorato*, quod tamen satis obscurum est, & fortasse mendo corruptum.

BRIAREIUS, a, um, ad Briareum pertinens. *Claudian. l.* 3. *de rap.*

Proser. v. 187. nostros an forte penates Appetiit centum Briareia turba lacertis?

BRIAREUS, i, m. *Briareo*, Βριαρεύς, vox trisyllaba; nomen est cujusdam Gigantis filii Titani, vel ut alii volunt, Ætheris, & Terræ, qui in bello fortissimus fuit: ita dictus vel a βρῖ, valde, & Ἄρης, Mars; vel a βριαρός, robustus, validus. Hunc Poetæ finxerunt centum habuisse brachia, & quinquaginta ventres. *Virg.* 6. *Æn.* v. 287. Et centumgeminus Briareus, & bellua Lernæ. ¶ *Homerus* narrat 1. *Iliad.* Briareum suasione Tethydis, cum Pallas, Juno, Neptunus, aliique ex Diis nonnulli adversus Jovem conjurassent, in cælum ascendisse, ut Jovi suppetias ferret, Deosque conjuratos illius adventu territos a cœptis destitisse, & cum Jove in gratiam rediisse, Ubi etiam hoc addit a Superis quidem *Briareum* dictum fuisse, ab hominibus autem *Ægæonem*. ¶ Alii *Briareum* inter eos numerant Gigantes, qui adversus Jovem bellum gesserunt. Unde a *Virg. loc. cit.* cum aliis monstris in vestibulo Inferorum collocatur. Adde *Lucan. l.* 4. v. 596. & *Serv. ad loc. Virg. cit.*

BRIGANTES, um, m. apud *Marcell. Empir.* c. 8. sunt vermiculi, qui cilia arare, & exulcerare solent. ¶ Sunt etiam hoc nomine populi Britanniæ, apud *Tacit. in Agric.* c. 17.

BRIMO, us, f. Βριμώ, Hecates, seu Proserpinæ cognomentum: a βριμάω, seu βριμάζω, leonis voce utor terrendi causa: vel a βριμάομαι, excandesco, fremo, minitor, quod credita est pueris noctu terriculamenta immittere. Quidam Græci Grammatici narrant, Mercurium Proserpinæ concubitum appetiisse. Quo allusit *Propert. l.* 2. *eleg.* 2. v. 64. Mercurio & sanctis fertur Bœbeidos undis Virgineum Brimo composuisse latus. *Al. aliter leg. Stat. l.* 2. *silv.* 3. v. 38. Immitem Brimo, stagna invida, & invida tela. *h. e.* Dianam, quæ eadem est cum Hecate. ¶ Aliter de *Brimo* narrat *Arnob. l.* 5. *pag.* 170. nempe Jovem aliquando matris concubitum appetiisse (hæc autem mater Ceres fuit) atque in taurum versum obscene in eam irruisse: qua injuria vehementer commotam Cererem adeo indignatam æstuasse, & fremuisse, ut inde *Brimus* nomen acceperit.

BRISA, æ, f. vinaceus uvæ, cum calcatur, vel, ut alii malunt vinaceorum massa, ex qua vini, vel aquæ effusione fit vinum secundarium: videturque esse a βρύω, mano, scaturio, quia cum calcatur, vini liquorem effundit. *Colum. l.* 12. c. 39. Subactam brisam prelo subjicere. ¶ Est etiam Brisa, Βρῖσα, promontorium Lesbi, in quo Bacchus colebatur; inde *Brisæus* dictus. Quare in *Persii sat.* 1. v. 76. ita legunt quidam: Est nunc, Brisæi quem vinosus liber Acci: ut *Accius Brisæus* dicatur, quod *Bacchas* tragœdiam scripserit, vel quod in Bacchi tutela esset. Alii autem putant, Bacchum ipsum dictum esse *Brisæum* non a promontorio, sed ab uva, quæ *Brisa* dicitur. Sed apud *Pers.* alii aliter legunt.

BRISÆUS, a, um, V. vocem præced.

BRISEIS, idis, f. Βρισηΐς, Lyrnessia puella a patre *Brisa* ita appellata, cum vero nomine *Hippodamia* vocaretur. Hæc, capta Lyrnesso urbe, Achilli victori in sorte cessit: postea ab Agamemnone erepta, implacabilis inter eos dissidii causa fuit. Detrectabat enim Achilles Agamemnonis imperium, neque unquam adduci potuit, ut arma sumeret, donec Patrocli mors nuntiata eum ad vindictam impulit. *Horat. l.* 2. *od.* 4. v. 3. Serva Briseis niveo colore Movit Achillem. *Ovid.* 2. *Amor. eleg.* 8. v. 11. Thessalus ancillæ facie Briseidos arsit. *Id. Heroid. ep.* 3. v. 137. Respice sollicitam Briseida, fortis Achille. *Briseidos*, & *Briseida* Græcæ positionis casus sunt.

BRISEUS, m. Βρισεύς, dissyllab. unum est ex cognominibus Bacchi a Græcis ei impositum, ut *Macrob. l.* 1. *Saturn.* c. 18. docet. Videri possit ductum a βρύσις, quam *Varinus in Lex.* interpretatur fontem pellucidum solvendo curis animo accommodatum. Nam vinum quoque curas jugulare solet. ¶ Sunt qui scribunt *Bryseus*, & ducunt vel a Græca voce allata, vel a Brysea Laconiæ urbe, ubi præcipue Bacchus colebatur.

BRITANNIA, æ, f. *Inghilterra*, Βρεττανία, insula maxima in Oceano Septentrionali. Prius dicta est *Albion* ab Albis montibus, qui ad eam navigantibus primo apparent, deinde *Britannia* a Britone Rege. Ab Ortu abluitur Oceano Germanico, ab Occ. Hibernico, a Sept. Caledonio, ad Mer. angusto freto a Belgio dirimitur. Dividitur in duo Regna, Angliam in Austrum, & Scotiam ad Septentr. *Plin. l.* 4. c. 16. ¶ Ob hanc causam usurpatur etiam in plurali. *Catull. carm.* 29. *in Mamurr.* v. 21. Hunc Galliæ timetis, & Britanniæ? Adde *carm.* 45. *de Acm. & Septim.* v. 21. & *Plin. l.* 25. c. 3. & *l.* 33. c. 1. *a med.*

BRITANNICIANUS, a, um, ad Britanniam pertinens. *Vet. Inscript.* apud *Reines. class.* 1. n. 177. M. Secund. Silvanus negotiator cretarius Britannicianus. *h. e.* qui in Britannia cretifodinas exercebat.

BRITANNICUS, a, um, Βρεττανικός, ad Britanniam pertinens. *Cic.* 3. *de nat. Deor.* c. 10. Æstus maritimi Britannici. *Juvenal. sat.* 10. v. 14. Quantum Delphinis balæna Britannica major. *Plin. l.* 4. c. 19. *in f.* Oceanus Britannicus. ¶ *Britannica herba* est, quam alio nomine *hydrolapathum* appellari quidam putant, foliis oblongis nigris, radice nigra, flore qui vibo appellatur. Utilis est ad vitia oris, ad anginas, & ad serpentum ictus. *Plin. l.* 25. c. 3. & *Apulej. de herb.* c. 29.

BRITANNUS, a, um, adject. Britannicus. *Propert. l.* 2. *eleg.* 1. *in f.* Esseda cælatis siste Britanna jugis. *Juvenal. sat.* 15. v. 111. Gallia causidicos docuit facunda Britannos. *Claudian. in* II. *Consul. Stilich.* v. 301. Canes Britannæ. ¶ Substantiv. *Britannus*, i, & in plur. num. *Britanni*, *orum*, Britanniæ populi. *Horat. Epod.* 7. v. 7. Intactus aut Britannus ut descenderet Sacra catenatus via. *Virg. Eclog.* 1. v. 67. Et penitus toto divisos Orbe Britannos. ¶ Sunt etiam *Britanni* populi Galliæ, qui & *Britones* appellantur, *les Bretons*. *Sidon. l.* 1. *ep.* 7. & *l.* 9. *ep.* 9. ¶ Primam syllabam, quam Poetæ passim corripiunt, produxit *Lucret. l.* 6. v. 1104. Nam quid Britannis cælum differre putamus. Ex quo quidam putant etiam duplici *tt* scribi posse.

BRITO, ŏnis, & ōnis, m. idem qui Britannus. *Auson. epigr.* 110. Silvius hic Bonus est. quis Silvius? iste Britannus. Aut Brito hic non est Silvius, aut malus est. ¶ Sunt etiam populi Galliæ ad Oceanum Britannicum siti, quorum regio *Britannia minor* dicitur, *la Bretagne*. *Juvenal. sat.* 15. v. 124. Qua nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam. *Martial. l.* 11. *epigr.* 22. Quam veteres braccæ Britonis pauperis, & quam &c. ¶ Sunt qui putant, nec absurde, etiam *Ausonium* Galliæ populos designare, non insulæ Britanniæ. Nam illi quoque *Britanni* dicuntur. ¶ Scribitur & *Britto*. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 569. n. 5. M. Ulpio Justo Vix. annos XLV. Natione Britto, &c.

BRITOMARTIS, is, f. Βριτόμαρτις, Cretica vox, quæ *dulcem puellam* significat, ut *Solin.* c. 11. (*al.* 16.) docet. Cretes hoc nomine Dianam appellarunt, ut *idem ibid.* tradit. Sed alii Nympham quamdam Cretensem fuisse dicunt, quæ ut vim suæ pudicitiæ imminentem effugeret, in mare se præcipitavit. V. dicta in *Aphæa*. *Claudian. in* II. *Consul. Stilich.* v. 251. Ignea Cretæa properat Britomartis ab Ida.

BRIXELLANUS, a, um, ad Brixellum pertinens, quod est oppidum Galliæ Cisalpinæ ad Padum fluvium, non procul a Rhegio Lepidi, nunc *Bersello*. *Plin. l.* 7. c. 49. & *Sueton. in Othon.* c. 9. Hinc *Vet. lap.* apud *Gruter. pag.* 1057. n. 1. L. Callidius Primus Brixellanus, &c. ¶ Legitur & *Brixillum*, & *Brixillanus*, in *vet. Inscrip.* apud *Murator. pag.* 2439.

BRIXIA, æ, f. *Brescia*, clara Urbs Transpadanæ regionis ad Melam fluvium, coloniam olim Romanorum. *Liv. l.* 32. c. 30. *Plin. l.* 3. c. 19.

BRIXIANUS, a, um, *Bresciano*, ad Brixiam pertinens. *Liv. l.* 21. c. 25. *extr. Tacit.* 3. *Hist.* c. 27. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 397. n. 1. & 631. n. 6. & 1098. n. 1. & 1100. n. 8. & apud *Murator. pag.* 1034. n. 4. & alibi.

BRIXIENSIS, se, idem qui Brixianus. *Augustin. ep.* 222. *edition. Benedictin. Parisiens.* Philastrius quidam Brixiensis Episcopus, quem cum Sancto Ambrosio Mediolani etiam ipse vidi. Idem *Augustin.* in libro *de Hæresibus cap.* 41. hunc eund. Philastrium *Brixianum Episcopum* vocat.

BROCCHITAS, vel Brochitas, atis, f. dentium prominentia. *Plin. l.* 11. c. 37. *sect.* 64. *Harduin.* Senectus in equis, & ceteris veterinis intelligitur dentium brochitate, superciliorum canitie.

BROCCHUS, vel Brochus, a, um, *chi ha i denti in fuori*, προχείλης, qui est producto ore, & dentibus prominentibus, ut *Non.* c. 1. n. 102. exponit. *Lucil. ibid.* Brocchus novit lanius dente adverso eminulo. Adde *Plaut. in fragment.* apud *Fest.* in *Valgus*. ¶ Fuit cognomen Romanum in gente Furia, ut L. Furius Brocchus in nummo apud *Patin. de Famil. Rom. pag.* 117. ¶ Ipsi quoque dentes, qui prominent, *brocchi* dicuntur. *Varr. l.* 2. *R. R.* c. 9. Canes debent esse mento suppresso, & ex eo enatis duobus dentibus dextra & sinistra, paulo eminulis superioribus, directis potius, quam brocchis. ¶ Legitur etiam *broncus*, *bronchus*, & *broccus*, sed prima scriptio rectior videtur.

BROCHON, i, gummi, quod ex bdellio arbore manat. *Plin. lib.* 12. *cap.* 9.

BROME, seu Bromie, es, f. nympha quæ Bacchum educavit. *Bromen* appellat *Servius ad Virg. Eclog.* 6. v. 15. *Bromien Hygin. fab.* 182.

BROMIUS, ii, m. Βρόμιος, unus ex nominibus Bacchi: vel a *Brome* nympha, quæ una cum sorore Bacche ipsum nutrivit, ut *Serv. ad Eclog. Virg.* 6. v. 15. docet: vel a βρόμος, fremitus, fragor, quia inter fragores tonitruum, matre Semele fulmine icta, editus fertur: vel quia ebrii fremere, minari, & furere solent. *Ovid. Metam.* 4. v. 11. Turaque dant, Bacchumque vocant, Bromiumque, Lyæumque. ¶ Adjective *Claudian. in* II. *Consul. Stilich. sub fin.* taurinaque pulsu Baccharum Bromios invitant tympana remos. *Al. aliter leg. Varr.* apud *Non.* c. 2. n. 22. Cape hanc caducam Liberi mollem dapem De fronde Bromiæ autumnitatis uvidam.

BROMOS, i, f. *vena*, βρόμος, avena sativa, jumentorum cibus. *Plin. l.* 18. c. 10. ¶ Ab eod. *sub fin. l.* 22. sic appellatur etiam avena silvestris, folio, & stipula triticum imitata, & inter vitia segetum enumeranda.

BROMOSUS, a, um, *puzzolente*, *fetido*, graveolens, βρομώδης. Græca vox. *Cæl. Aurelian. Acut. l.* 2. c. 37. *a med.* Caro neque pinguis, neque bromosa. *Id. Tard. l.* 3. c. 2. Qualitas bromosa, vel fumosa. ¶ Legitur & *brumosus*.

BRONCHUS, V. *Broccus*.

BRONTE, es, f. βροντή, Græce est tonitru. Hoc sensu *Plin.* de Apelle *lib.* 35. c. 10. *a med.* Pinxit & quæ pingi non possunt, tonitrua, fulgetraque: Bronten, Astrapen, Ceraunobolian appellant. ¶ Est etiam nomen unius ex equis Solis apud *Hygin. fab.* 183. ¶ Item gemma e capitibus testudinum tonitribus cadens. ex quo nomen traxit. Nam βροντὴ tonitrum significat. Huic similis nomine est *Brontia*, βροντία, quæ & ipsa imbribus, & fulminibus cadere dicitur. De utraque *Plin. l.* 37. c. 10.

BRONTES, æ, m. Βρόντης, Cyclops, unus e tribus Vulcani ministris. *Virg. Æn.* 8. v. 424. Ferrum exercebant vasto Cyclopes in antro, Brontesque, Steropesque, & nudus membra Pyracmon. Adde *Ovid.* 4. *Fast.* v. 288. & *Claudian. de* III. *consul. Honor.* v. 193. ¶ Hæc nomina sic interpretatur *Serv. ad loc. cit. Virgil.* Quid facturi sint, ex nominibus docet. nam Brontes a tonitru dictus est ἀπὸ τῆς βροντῆς: Steropes a fulgetra, ἀπὸ τῆς στεροπῆς:

πυρὸς : Pyracmon vero, qui nunquam a calenti incude discedit, ἀπὸ τῆς πυρὸς, ἐ τῆ ἄκμονος. nam πῦρ ignis est, ἄκμων incus.

BRONTIA, V. Bronte.

BRONTON, ontis, tonante (Græca vox) βροντῶν, tonans. Jupiter Bronton est Jupiter tonans. Inscript. apud Gruter. pag. 34. n. 5. Sacerdos Dei brontontis. Adde pag. 17. n. 12.

BROTĔAS, æ, m. Vulcani, vel ut alii volunt, Jovis, & Minervæ filius, qui cum ob deformitatem contemni se ab omnibus cerneret, in ardentem pyram se conjecit. Ovid. in Ibin, v. 517. Quodque ferunt Brotean fecisse cupidine mortis, Des tua succensæ membra cremanda pyræ.

BRUCHUS, i, m. bruco, βροῦχος, vel βροῦκος, genus insecti, e locustarum genere, tenera germina herbarum, arborumque erodens: a βρύκω, rodo. Quidam eum definiunt locustam minime alatam. Prudent. in Hamartig. v. 229. Aut populator edet gemmantia germina bruchus.

BRUCTĔRUS, i, & Bructeri, orum, m. populi Germaniæ ad silvam Hercyniam. Claudian. de IV. Consul. Honor. v. 450. venit accola silvæ Bructerus Hercyniæ. Tacit. 1. Ann. c. 51. Excivit ea cædes Bructeros, Tubantes, &c. ¶ Sunt qui aliam sedem iis attribuunt. V. Geographos.

BRUGES pro Phryges, olim a Latinis scriptum fuit, quemadmodum & Burrus pro Pyrrhus. Quintil. l. 1. c. 4. (al. 5.)

BRUMA, æ, f. solstizio d' inverno, χειμερινὴ τροπή, tempus solstitii hiemalis, cum dies brevissimi sunt: quod incidit secundum Latinos Auctores a. d. VII. cal. Januar. ut est apud Plin. l. 18. c. 25. vel XVI. cal. Januar. ut ex Hipparcho docet Colum. l. 11. c. 2. ad fin. Sole Capricorni signum ingrediente, & per tres fere dies durat. Et quia eo tempore Sol fine ulterius recedendi facto, rursus ad nos incipit accedere, & quodammodo renovari, ideo bruma dicitur novissimum veteris Solis tempus, & novi primum, atque adeo anni ipsius principium. Varr. l. 5. L. L. c. 2. a med. Tempus a bruma ad brumam, dum sol redit, vocatur annus. Ovid. 1. Fast. v. 163. Bruma novi prima est, veterisque novissima Solis. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 7. Posset ne tot rebus ipsis se immutantibus, solis accessus, discessusque solstitiis, brumisque cognosci? Ovid. 5. Trist. eleg. 10. v. 7. Nec mihi solstitium quidquam de noctibus aufert: Efficit angustos nec mihi bruma dies. Virg. 1. Georg. v. 210. serite hordea campis Usque sub extremum brumæ intractabilis imbrem. Plin. l. 18. c. 24. Inter omnes convenit, circa brumam serendum non esse. Id. l. 16. c. 39. Si competant Lunæ coitus in novissimum diem brumæ. ¶ Metaleptice ponitur pro anno. Manil. l. 3. v. 603. Per quinquagenas complet sua munera brumas. Adde Martial. l. 10. epigr. ult. ¶ Sæpe a Poetis accipitur pro ipso hieme, inverno. Horat. l. 4. od. 7. v. 9. ver proterit æstas Interitura, simul Pomifer autumnus fruges effuderit, & mox Bruma recurret iners. Phædr. l. 4. fab. 23. v. 18. de musca. Æstate me lacessis; cum bruma est, siles. Virg. 3. Georg. v. 321. nec tota claudes fœnilia bruma. Id. ibid. v. 443. Horrida bruma. Id. 2. Æn. v. 472. Frigida bruma. Adde Ovid. in Ibin, v. 37. Stat. l. 4. sil. 1. v. 24. & Manil. l. 1. v. 267. ¶ Saniores Etymologi dictam docent cum Varr. loc. cit. a brevissimis diebus: nempe brumam esse per syncopen a brevissima.

BRUMĀLIS, le, adject. solstiziale, ad brumam pertinens. Cic. 3. de Orat. c. 45. Ut sol accedat ad brumale signum, & inde sensim ascendat in diversam partem. h. e. ad signum Capricorni. Id. de Fato, cap. 3. Brumali die natus. Plin. l. 2. c. 47. Brumalis ortus. h. e. ea cæli pars, qua sol brumæ tempore oritur. ¶ Item ad hiemem pertinens, d' inverno. Martial. l. 13. epigr. 16. brumali gaudentia frigore rapa. Id. l. 14. epigr. 136. Brumale tempus.

BRUMARĬA, æ, f. herba eadem, quæ leontopodium. Apulej. de herb. c. 7.

BRUMOSUS, V. Bromosus.

BRUNDA, æ, f. idem ac Brundusium, a Poetis aliquando usurpata vox, brevitatis causa, Festo teste. Legitur etiam apud Arnob. l. 2. pag. 50. ¶ Apud Fest. quidam legunt Brenda, alii Brendum, vel Brentium.

BRUNDISIANUS, a, um, Brundisinus, ut Brundisiana ostrea, apud Plin. l. 32. c. 6. h. e. quæ in Brundisii portu capiuntur.

BRUNDISINUS, & Brundusinus, a, um, ad Brundisium pertinens. Cic. Attic. l. 4. ep. 1. Brundisina colonia. ¶ Brundisini, vel Brundusini, orum, sunt Brundisii incolæ. Cic. Attic. l. 4. ep. 1. Summa Brundisinorum gratulatione celebrata est.

BRUNDISIUM, & Brundusium, ii, n. Brindisi, Βρεντέσιον, & Βρεντήσιον, oppidum Salentinorum cum portu, conditum ab Ætolis sociis Diomedis, vel ut alii volunt, a Cretensibus quibusdam, qui e Creta cum Theseo Minotauri victore profugerant. Plin. l. 3. c. 11. Describitur etiam a Lucano l. 2. v. 610. & sequent. Sil. l. 8. v. 576. Nec non Brundisium, quo desinit Itala tellus. ¶ Scribitur & Brundusium recte: sed Brundisium frequentius in vet. libb. invenitur, ut & in Inscriptionib. apud Gruter. pag. 151. n. 2. & pag. 801. n. 5. ¶ In celebri editione Torrentini Dig. lib. 14. tit. 1. leg. 1. & lib. 19. tit. 1. leg. 3. legitur Brundesium, & lib. 45. tit. 1. leg. 22. Brentesium.

BRUSCUM, & Molluscum, n. sunt tubera aceris arboris, bruscum quidem intortius crispum, molluscum simplicius sparsum, hoc est magis recto venarum discursu. E brusco fiunt & mensæ nigrescentes: e mollusco autem pugillares, & similia minora opera. Plin. l. 16. c. 16.

BRUTA, arbor, V. Brathy.

BRUTĀTES, um, m. iidem qui Brutii. Enn. apud Fest. in Bilingues.

BRUTESCO, is, n. 3. brutum fieri, bruto similem esse. Sidon. l. 4. ep. 1. ad fin. Illorum ferocia stoliditasque, quæ secundum belluas ineptit, brutescit, accenditur. ¶ Quidam tribuunt etiam Lactantio l. 2. c. 5. ad fin. Animal quia sensu præditum est, etiam membra ejus habent sensum, nec, nisi a corpore divulsa, brutescunt. h. e. sensum amittunt. Nam brutum proprie dicitur, quod sensu caret. Alii leg. putrescunt.

BRUTIANUS, a, um, ad Brutum pertinens, Brutinus. Vellej. l. 2. c. 72. Brutiana castra. h. e. M. Bruti, qui Cæsarem interfecit. Sic ibid. c. 74. Brutianæ, Cassianæque partes. & Lactant. l. 2. c. 7. sub fin. Bello civili Brutiano. Valer. Max. l. 4. c. 7. n. 6. Brutiana ultio. ¶ Brutianus ad Brutos pertinens, V. in Bruttianus.

BRUTINUS, a, um, Brutianus. Cic. ad Brutum, ep. 15. Consilia inire cœpi Brutina plane, Reipublicæ liberandæ.

BRUTTIANUS, a, um, adject. ad Bruttios pertinens, Bruttius. Plin. l. 19. c. 8. Bruttiani caules. h. e. qui in Bruttio agro nascuntur. ¶ Bruttiani dicebantur, qui officia servilia magistratibus Romanis in provinciis præstabant, eo quod Bruttii primi totius Italiæ ad Annibalem defecerant, & cum eo perseveraverant, usque dum recederet de Italia. Quibus propterea eam ignominiam Romani imposuere, ut neque milites scriberent, neque pro sociis haberent, sed magistratibus in provincias euntibus præsto esse servorum vice juberent. Hæc Fest. & Gell. l. 10. c. 3. apud quem Cato in lib. de falsis pugnis. Dixit, a decemviris parum sibi bene cibaria curata esse: jussit vestimenta detrahi „ atque flagro cædi: decemviros Bruttiani verberavere. ¶ Bruttianæ parmæ dicebantur scuta, quibus Bruttiani sunt usi. Festus. ¶ Scribitur & Brutianus.

BRUTTII, orum, Βρέττιοι, populi extremæ Italiæ, quorum regio nunc dicitur Calabria ultra, inter Lucaniam, & fretum Siculum, & inter mare Tyrrhenum, & sinum Tarentinum. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 30. ¶ In singulari numero Sil. l. 8. v. 570. Bruttius haud dispar animorum, unaque juventus Lucanis excita jugis. Adde lib. 11. v. 10. ¶ Scribitur & Brutius unico t: sed alteram scriptionem magis probant Manut. & Dausqu. ex vet. libb. & lapidib.

BRUTTIUS, a, um, ad Bruttios pertinens. Plin. l. 3. c. 5. Bruttium littus. Id. ibid. Bruttius ager. Sil. l. 17. v. 433. vastabat Bruttia signa. Adde Pers. sat. 6. v. 27. ¶ Bruttia pix, quam probatissimam antiqui habuere, præsertim ad dolia picanda, est secundus liquor, qui ex tæda excoquitur, & aceto spissatur. Ideo autem Bruttia cognominata est, quia in Bruttio agro optima coquebatur. Eam laudat Plin. l. 16. c. 11. item l. 24. c. 7. ubi aliquot ejus usus in medicina enumerat. Bruttia absolute dicitur a Calpurn. eclog. 5. v. 80. ¶ Scribitur & Brutius. V. vocem præced.

BRUTUS, a, um, grave, tardo, insensato, βαρύς, ἀναίσθητος, proprie terræ tribuitur, quasi quæ sine sensu immota, & gravis maneat. Horat. l. 1. od. 34. v. 9. Quo bruta tellus, & vaga flumina, &c. Ad quem locum Vet. Scholiast. Bruti, inquit, graves & tardi dicuntur, quod terræ perpetuum est. Festus: Brutum antiqui gravem dicebant. Serv. ad 10. Æn. v. 102. Terra semper immobilis: unde Horatius: Et bruta tellus. Apulej. de Deo Socrat. Corpora neque tam bruta, quam terrea, neque tam levia, quam ætheria. Levibus corporibus bruta, hoc est gravia opponit. Huic significationi astipulantur Etymologi, qui brutum ἀπὸ βαρύτητος, hoc est a gravitate ductum putant. ¶ Hinc dicitur de animalibus, iis præcipue, quæ minus sensu vigent, magisque tarda sunt, ac stupida. Plin. l. 11. c. 37. sect. 70. Harduin. Bruta existimantur animalium, quibus cor durum riget; audacia quibus parvum est; pavida quibus prægrande. Quæ Plin. hic bruta, Aristot. l. 3. de partib. animal. c. 4. ἀναίσθητα appellat. Rursus Plin. l. 9. c. 29. de polypo. Et cum alioqui brutum habeatur animal, ut quod ad manum hominis adnatat, in re quodammodo familiari callet. Id. l. 8. c. 51. de sue. Animalium hoc maxime brutum; animamque ei pro sale datam non illepide existimatur. Adde lib. 11. c. 39. ¶ Ab animalibus ad alia eleganter transfertur. Pacuv. apud Auct. ad Herenn. l. 2. c. 23. Fortunam insanam esse, & cæcam, & brutam perhibent philosophi. h. e. stolidam, & more bruti animalis temere operantem, ut quæ dignum, atque indignum nequeat internoscere. ut ibid. subditur. Plin. l. 2. c. 43. bruta fulmina appellat, quæ nulla veniunt ratione naturæ: cujusmodi sunt, quibus percutiuntur montes, maria, omnesque alii irriti e cælo jactus. Quibus opponit fatidica, quæ statis de caussis veniunt, & ex suis sideribus. Id. l. & cap. 15. pyra bruta (ex emendat. Harduini. nam alii aliter leg.) dici ait, quæ corium laneum habent. Nam stultissima animalium lanata esse, Id. l. 8. c. 49. tradit. Prudent. peristeph. hym. 2. v. 66. Scitumque brutum Cæsaris. h. e. sine consilio, & ratione factum. ¶ De homine hebeti, stupido, stolido. Pacuv. apud Non. c. 2. n. 75. Ea obnoxium esse, aut brutum, aut elinguem putes. Senec. l. 3. de benef. cap. penult. a med. T. Manlius relegatus a patre ob adolescentiam brutam atque hebetem. Apulej. l. 7. Metam. Non sum quidem tam brutus, vel certe temerarius, ut scitum vestrum inhibeam. ¶ Ab hac notione cognomen traxit L. Junius ille, qui, referente Livio l. 1. c. 56. ut tutus esset a Tarquinio superbo avunculo suo, stupiditatem simulavit, & Brutorum familiæ nobilissimæ nomen reliquit.

BRYA, æ, f. frutex in Achaja, quem Dioscorides μυρίκην, Romani tamaricem appellant. Plin. l. 13. c. 21.

BRYON, i, n. βρύον, uva populi albæ. Plin. l. 12. c. 28. ¶ Item frutex folio lactucæ, rugosiore tantum. Id. l. 13. c. 25. Adde lib. 27. cap. 8. & lib. 32. cap. 9. ubi varios ejus usus in medicina recenset.

BRYONĬA, æ, & Bryonias, adis, f. fescera, brionia, βρυωνία, herba sarmenta, capreolos, & folia habens sativæ viti non dissimilia, omnia tamen hirsutiora: alio nomine vitis alba, a nonnullis psilothrum,

lothrum,

brum, quod acinos ferat rubentes, quibus tergora depilantur. *Plin. l.* 33. *c.* 1. Sed aliis est vitis sylvestris genus, quam ampelomelænam dicunt. V. *Plin. l.* 23. *c.* 1. *Dioscor. l.* 4. *c.* 176. ubi plura de ea. *Colum. l.* 10. *v.* 250. indomitasque bryonias alligat alnos. Al. leg. *bionias* eod. sensu.

B U

BU, βȣ̃, particulam solebant Græci magnis, & amplis rebus præponere, a magnitudine scilicet bovis. Hinc *bupædas* magnos pueros dixerunt, & mariscam ficum *busycon*, & magnam famem *bulimum*. *Festus*. Adde *Varron. l.* 2. R. R. *c.* 5. ¶ Præterea *bu* est idem quod *bua* puerilis vox potionem petendi. *Fest.* in *Imbutum*.

BUA, æ, f. *bombo*, βȣ̃ς, vox est, qua infantes utuntur, cum potum petunt. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 97. Cum cibum ac potionem buas ac papas docent, & matrem mamman, patrem tatam. Hinc *vinibuæ* dicuntur mulieres vinolentæ, *Lucil. ibid.*

BUBALINUS, a, um, *bovino*, bubulus, βόειος, *Valerian. Imp. in quadam epist.* apud *Vopisc. in Probo, cap.* 4. Vini veteris sextarios decem cum larido bubalino: salis, olerum, lignorum quantum satis est. *Salmas. in hunc loc.* quia laridum de suilla tantum carne usurpari solet, mendum esse suspicatus, & reponendum, *cum larido, bubula; salis, olerum*, &c.

BUBALION, ii, βεβάλιον, cucumis silvaticus. *Apulei. de herb. c.* 113.

BUBALIS, le, *bovino*, bubalinus. *Petron. in Satyr. c.* 35. Super Arietem cicer arietinum; super Taurum bubale frustum. *h. e.* frustum carnis bubulæ. Al. leg. *bubulæ frustum*.

BUBALUS, li, m. βέβαλος, animal ferum in Africa, vitulo ac cervo simile. Ita definit *Plin. l.* 8. *c.* 15. & ejus simia *Solin. c.* 20. (*al.* 33.) ubi addunt male imperitum vulgus hoc nomine appellare uros, qui sunt tauri feri in Hercynia silva Germaniæ. Hunc autem bubalum *Plinii* longe diversum esse ab eo, quem Itali vocant *bufalo*, recte existimat *Harduin. ad hunc loc.* Fortasse autem & *Martialis* ex vulgi opinione locutus est, bisontem Hercyniæ silvæ cum bubalo conjungens *de spectac. epigr.* 23. Illi cessit atrox bubalus, atque bison. ¶ *Frontin. de stratg. l.* 1. *c.* 5. *sub fin.* Ligurum bubalos commemorans, bovinum pecus universim videtur intelligere.

BUBASIS, idis, f. ad Bubasum pertinens, quæ est urbs, & regio Cariæ. *Ovid. Metam.* 9. *v.* 642. Byblida non aliter latos ululasse per agros Bubasides videre nurus.

BUBASTIUS, a, um, ad Bubastim pertinens. *Grat. in Cyneg. v.* 42. Vix operata suo sacra ad Bubastia lino Velatur sonipes æstivi turba Canopi.

BUBASTIS, is, f. Βέβαστις, nomen Dianæ apud Ægyptios, qui & urbem eodem nomine habuerunt, ut est apud *Pompon. Mel. l.* 1. *c.* 9. a qua *Bubastites* præfectura denominata est, de qua *Plin. l.* 5. *c.* 9. verba facit. *Ovid.* 9. *Metam. v.* 689. cum qua latrator Anubis, Sanctaque Bubastis, variusque coloribus Apis.

BUBBATIO, V. *Bullatio*.

BUBETII, orum, m. *Plin. l.* 18. *c.* 3. Ludos boum causa celebrantes, Bubetios vocabant.

BUBILE, is, n. *stalla da buoi*, βοσκῆμα, boum stabulum, quod & *bovile* dicitur. *Cato* R. R. *c.* 4. Bubilia bona, bonas præsepes. *Colum. l.* 1. *c.* 6. Domitis armentis duplicia bubilia sint, hiberna, atque æstiva. Adde *Varron. de* L. L. cujus verba V. in *Bobile*. ¶ Revera vox adjectiva est, & subintelligitur *stabulum*, aut quippiam simile. *Bubilem* in accusativo dixit *Plaut. Pers.* 2. 5. 18. ubi subintelligi potest *caula*.

BUBINARE est menstruo mulierum sanguine inquinare. *Festus*.

BUBIO, is, V. *Butio*.

BUBLEUM, genus quoddam vini. *Festus*: ubi al. leg. *bublinum*, al. *bubrum*, al. denique *byblinum*, cujus meminere *Hesiod.* & *Theocrit.*

BUBO, onis, m. & f. *gufo*, *barbagianni*, βύας, avis nocturna, noctuæ similis, magnitudine tamen aquilam pæne æquans, pennis in capite utrinque aurium similibus, volatu transverso, uncis unguibus hebetibus oculis, nec cantu aliquo vocalis, sed gemitu: unde & funebris avis habetur: deserta incolit, raroque interdiu, & in urbibus visitur; quod si accidat, dirum ostentum est, & lustratione piandum: quod bis Romæ factum fuisse, *Plin. l.* 10. *c.* 12. & 13. narrat. Poetæ fabulantur, in hanc avem mutatum fuisse Ascalaphum Acherontis, seu Stygis filium. V. *Ascalaphus*. Multa ex augurum disciplina de hac ave disputat *Serv.* ad illud *Virg. Æn.* 4. *v.* 462. Solaque culminibus ferali carmine bubo Sæpe queri & longas in fletum ducere voces. *Ovid.* 15. *Metam. v.* 791. Tristia mille locis Stygius dedit omina bubo. *Id. Metam.* 5. *v.* 550. Ignavus bubo, dirum mortalibus omen. & *lib.* 6. *v.* 431. profanus. & *lib.* 10. *v.* 453. funereus. ¶ Negat *Serv. loc. cit.* esse feminini generis, & ubi a *Virg. sola* dicitur, subaudiendum esse *avis*. Sed *Non. c.* 3. *n.* 23. *Priscian. l.* 6. *pag.* 683. & *Palæmon in art. Gramm. ibid. pag.* 1370. femininum quoque genus admittunt.

BUBO, vel Bubio, is, n. 3. vel 4. verbum exprimens vocem butionis avis. *Auct. carm. de Philom. v.* 42. Inque paludiferis butio bubit aquis. Al. leg. *butit*, ut sit *butio, is*, n. 4.

BUBONIUM, ii, n. βεβώνιον, herba, quæ tumoris inguinum præsentaneum remedium est: a βεβὼν, *inguen*, *tumor inguinis*. Hinc Latine *inguinalis* dicitur. Vocatur etiam Aster Atticus a capitulis quibusdam, quæ in cacumine habet, stellæ in modum radiata. *Plin. l.* 27. *c.* 5.

BUBSEQUA, æ, m. *bifolco*, βȣ̃κος, bubulcus, qui boves sequitur. *Apulei. init. l.* 8. *Metam.* Equisones, opiliones, & bubsequæ. *Sidon. l.* 1. *ep.* 6. Bubsequæ rusticani. ¶ Scribitur & *bobsequa*, & *busequa*.

BUBULARIUS, ii, m. Legitur in ludicro testamento M. Grunii Corocottæ porcelli (cujus meminit *Hieronym. in proœm. lib.* 12. *commentar. in Esai.*) quod affertur a *Brisson. de formul. l.* 7. a *Lambec. in adnotationib. ad Apicii lib.* 8. *c.* 7. & inter spuria *Gruteri pag.* 18. his verbis: Donabo sutoribus setas, surdis auriculas, bubulariis intestina, isiciariis femora. *Bubularii* videntur esse qui farcimina faciunt ex carne bubula concisa. *Vicus bubularis novus* in regione Urbis octava memoratur in veteri lapide apud *Gruter. pag.* 621. *n.* 4. In eadem regione prope Palatium locus fuit *capita bubula* dictus.

BUBULCITO, as, n. 1. & Bubulcitor, aris, dep. 1. *paster buoi*, βουκολέω, boves pasco, bubulcum ago. *Plaut. Mostell.* 1. 1. 50. Decet me amare, & te bubulcitarier. paragoge pro *bubulcitari*. *Apulei. in Florid. n.* 6. (*al. l.* 1.) Est apud illos gens, qui nihil amplius, quam bubulcitare, novere. ¶ Translate est declamitare more bubulcorum verius, quam Oratorum. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 85. Vinicius meus, quod apud Plotium rhetorem bubulcitaret, alteri in dolore non defuit.

BUBULCUS, i, m. *bifolco*, βȣ̃κος, qui boves curat, & agit, arator. Qualis is esse debeat, & quod ejus in arando officium, docet *Colum. l.* 1. *c. ult.* & *l.* 2. *c.* 2. & 3. & alibi. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 27. Mane bubulco præsto ad portam fuisse. *Ovid. Trist. l.* 3. *eleg.* 12. *v.* 30. Stridula Sauromates plaustra bubulcus agit. *Juvenal. sat.* 11. *v.* 151. Pastoris duri est hic filius, ille bubulci. ¶ In Junia gente Romana *Bubulcus* qui cognominatus est, qui bubus optime utebatur, inquit *Plin. l.* 18. *c.* 3. *Liv. l.* 27. *c.* 6. & *l.* 9. *c.* 20.

BUBULINUS, a, um, idem quod bubulus. *Veget. l.* 1. *de re Veterin. c.* 13. Stercus bubulinum. *Id. l.* 2. *c.* 28. *in f.* Fimum bubulinum. Adde *l.* 3. *c.* 4. 8. & 47.

BUBULO, as, n. 1. verbum exprimens bubonis vocem. *Auct. carm. de Philom. v.* 37. Bubulat horrendum ferali carmine bubo.

BUBULUS, a, um, adject. *di bue*, *bovino*, βόειος, bovinus. *Varr. l.* 2. R. R. *c.* 1. Bubulum pecus. *Plaut. Pœn.* 1. 1. 11. Tres facile corios contrivisti bubulos. *h. e.* lora, flagra. *Plin.* l. 6. *c.* 29. Utres bubuli. *Id. l.* 11. *c.* 41. Bubulum lac. & *l.* 28. *c.* 10. Bubula caro. ¶ *Bubula, læ*, absolute, bubula caro, *carne di manzo*, *vaccina*. *Plaut. Aulul.* 2. 8. 3. Venio ad macellum, rogito pisces: indicant caros; agninam caram, caram bubulam, vitulinam, cetum, porcinam. Adde *Curcul.* 2. 3. 88. & *Cels. l.* 2. *c.* 24.

BUCA, V. *Bucca*, in fine.

BUCÆDA, æ, m. servus, qui bubulis loris cæditur. *Plaut. Mostell.* 4. 2. 1. Illi bucædæ erunt multo potius, quam ego sim restio. Alii leg. *bucidæ*, quod idem est.

BUCARDIA, æ, f. βȣκαρδία, gemma est bubulo cordi similis: a βȣ̃ς, bos, & καρδία, cor. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

BUCCA, æ, f. *bocca*, *guancia*, στόμα, γνάθος, pars interior oris humani concava, qua dentes & lingua continentur, quæ collecto & retento spiritu inflatur: item pars exterior, qua hilaritas & risus indicatur, ut *Plin. l.* 11. *c.* 37. loquitur. Usurpatur sæpe in plurali numero, præsertim cum pars exterior significatur, quia utrinque in ore apparet. *Juvenal. sat.* 3. *v.* 262. Bucca excitare foculum. *Plaut. Pœn.* 5. 2. 43. Miseram esse prædicat buccam sibi. *dice d'aver male in bocca*. *Martial. l.* 1. *epigr.* 42. Bucca loquax. *Cato* apud *Gell. l.* 2. *c.* 23. Implere buccam. *Cic. l.* 2. *de Orat. c.* 66. Gallus distortus, ejecta lingua, buccis fluentibus. V. *Fluens*. *Sueton. de clar. Rhet. c.* 5. Fulvia, cui altera bucca inflatior erat. *Plaut. Stich.* 5. 4. 42. Age tibicem, refer ad labia tibias, sufflа celeriter tibi buccas. *Id. ibid.* 5. 6. 7. Inflare buccas. *Martial. l.* 3. *epigr.* 17. Sufflare buccis. *Plaut. Trucul.* 2. 2. 35. Buccæ purpurissatæ. *guancie imbellettate*. ¶ *Buccas inflare* dicuntur irati, & superbi. *Horat. l.* 1. *sat.* 1. *v.* 20. Quid causæ est, merito quin illis Jupiter ambas Iratus buccas inflet? Græci quoque φυσᾶν τὰς γνάθους, dicunt de iis, qui irascuntur. ¶ *Quod in buccam venit dicere*, hoc est, quidquid venit in mentem, *quel, che viene in bocca*. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 12. *in f.* Tu velim sæpe ad nos scribas: si rem nullam habebis, quod in buccam venerit, scribito. *Id. Attic. l.* 12. *ep.* 1. Cum coram sumus, & garrimus quidquid in buccam. ¶ Apud *Pers. sat.* 5. *v.* 11. *scloppo tumidas buccas rumpere* allegorice est ventosa, & inania verba, seu, ut *Horat.* loquitur *de ar. poet. v.* 97. ampullas, & sesquipedalia verba profundere. ¶ *Duræ buccæ homo* est idem, qui improbi, ac duri oris, *ardito*, *sfacciato*. *Petron. in fragmen. Tragur. c.* 43. *Burman.* Duræ buccæ fuit, linguosus, discordia, non homo. ¶ In illis verbis *ejusd. Petron. ibid. c.* 64. *bucca, bucca quot sunt hic?* innuitur quidam ludus puerilis, de quo multa *Scheffer. in adnotationib.* ¶ *Buccæ* interdum dicuntur ipsi tibicines, quia canendo buccas inflant. *Juvenal. sat.* 3. *v.* 34. Quondam hi cornicines, & municipalis arenæ Perpetui comites notæque per oppida buccæ. *Al. aliter interpret.* ¶ Item inepti declamatores, & viles rabulæ, qui inflatis buccis in foro latrant. *Juvenal. sat.* 11. *v.* 34. te consule, dic tibi, quis sis, Orator vehemens, an Curtius, & Matho, buccæ. Noscenda est mensura sui, &c. *Alii ita conjungunt*: buccæ Noscenda est mensura tuæ. *h. e.* videndum, quam polleas facultate dicendi. ¶ *Bucca* pro *buccea*, quantum scilicet bucca capit, *boccone*. *Martial. l.* 10. *epigr.* 5. Oret caninas panis improbi buccas. *Petron. in fragmen. Tragur. c.* 44. *Burm.* Non mehercule hodie buccam panis invenire potui. Al. leg. *bucceam*. ¶ De brutis animalib. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 65. *Hard. de ranis coeuntibus*. Tunc extenti buccarum sinus perlucent, oculi flagrant labore propulsi. ¶ Per similitudinem usurpatur de cavitate aliqua buccæ simili. *Plin. l.* 11. *c.* 45. In ipsa genu utriusque commissura, dextra lævaque, a priore parte gemina quædam buccarum inanitas est. ¶ Fuit cognomen Romani hominis, ut L. Messi. M. F. Bucca, *inscript.* apud *Gruter. pag.* 729. *n.* 11. Adde *pag.* 468. *n.* 7. In tribus

nunis

numis Jul. Cæsaris *pag.* 112. *Muf. Theupol.* habetur *Buca* fimplici *c*. Fuit etiam L. Æmilius Bucca apud *Afcon. in orat. pro Scauro fub fin.* & io quatuor numis gentis Æmiliæ apud *Patin. de Famil. Rom. pag.* 13.

BUCCEA, æ, f. *boccone*, ψωμός, ἔνθεσις, a *bucca* fit, & fignificat fruftulum alicujus rei efui aptæ, quantum fcilicet bucca commode capit. *Auguftus* apud *Sueton. in ejus vita*, *cap.* 76. Duas bucceas manducavi, priufquam ungi inciperem.

BUCCELLA, æ, f. parva buccea, ψωμίον. *Martial. l. 6. epigr.* 75. Cum mittis turdumve mihi, quadramve placentæ, Sive femur leporis, five quid his fimile; Buccellas miliffe tuas te, Pootia, dicis. ¶ Eft etiam *buccella* panis io modum coronæ factus, qui ab Imperatoribus populo Romano diftribui aliquando folebat. *Impp. Valentinian.* & *Valent lib.* 14. *Codicis Theodof. tit.* 17. *leg.* 5. Civis Romanus, qui in vigioti panibus fordidis quinquaginta uncias comparabat, triginta, & fex uncias in buccellis fex mundis fine pretio coofequatur. V. *Salmaf. in adnotat. ad Vopifc. in Aureliano*, *cap.* 35. ubi plura hac de re. Quod vero *mundæ buccellæ* in allata lege dicuntur, intelligendæ funt puræ, non fordidæ, & furfuraceæ, fed ex optimo frumento confectæ.

BUCCELLARIS, re, adject. *Buccellaris farina*, quæ legitur apud *Plin. Valerian. l. 1. c. 6.* videtur effe farina ex buccellato bene tunfo confecta. ¶ *Buccellare*, *is*, n. abfolute eft vas quoddam ad coquendum aptum apud *Marcell. Empir. cap.* 23. Æris florem mittes in acetum, fimulque in buccellari decoques. Al. leg. *bucculari*, ut fit a *bucculo*.

BUCCELLARIUS, ii, m. verna, cliens, parafitus, item fatelles, qui cibi caufa dominum armatus fequitur, ejufque corpus cuftodit: ita dictus a *buccella*, qua panem fignificat, quia domini panem edit. *Impp. Leo*, & *Anthem. lib. 9. Cod. Juftinian. tit.* 12. *leg. ult.* Omnibus per civitates & agros habendi Buccellarios, vel Ifauros, armatofque fervos liceotiam volumus effe præclufam.

BUCCELLATUM, i, o. *bifcotto*, panis militaris ad ufus diuturnitatem excoctus, qui (ut *Ammian. l. 17. c.* 8. (*al.* 17.) loquitur) militi io expeditionibus diftribui folet. *Spartian. in Nigro*, *c.* 10. Piftores fequi expeditionem prohibuit, buccellato jubens milites contentos effe. Adde *Vulcat. Gallic. in Ovid. Caff. c.* 5. & *Impp. Conftant.* & *Julian. lib. 7. Cod. Theodof. tit. 4. leg.* 6. & *tit. 5. leg.* 2. ¶ Dictum eft a *buccella*, qua panem fignificat, & fortaffe idem funt *buccellatum*, & *buccella*, cum hoc tameo difcrimine, quod *buccella* recens, & femel taotum cocta civibus dabatur, ut dictum eft, *buccellatum* bis coctum militibus.

BUCCINA cum derivat. V. *Bucina*.

BUCCO, onis, m. *ftolido*, *fciocco*. *Ifid. l. 10. Orig.* bucconem interpretatur garrulum, quod ceteris oris loquacitate, non fenfu præftet. Alii exponunt fcurram, parafitum, qui implendæ buccæ caufa alienas menfas fectatur. A *Plauto*, & *Apulejo* fumitur pro ftulto, ftolido, fatuo. Nam qui magnas buccas habent, ftulti effe fæpe confueverunt. *Plaut. Bacch.* 5. 1. 2. Stulti, ftolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones. *Apulej. in Apolog.* Omnes ifti, fi cum hac una Rufini fallacia contendantur, macci prorfus, & buccones videbuntur. ¶ Docet *Lipfius l. 2. epiftolicar. quæft. ep.* 22. Maccum, & Bucconem effe perfonas ftolidas, fatuas, ftultas poetis Atellanarum. Hioc *Pomponius* quafdam fabulas fuas infcripfit *Bucconem adoptatum*, & *Maccos geminos*, &c. ut eft apud *Charif. l. 2. pag.* 187. *Putfch.* & apud *Non. c. 2. n.* 840. & alibi.

BUCCONIATIS VITIS a *Plin. l. 14. c.* 3. recenfetur inter eas, quæ in Thurinis collibus non ante demetuntur, quam gelaverit.

BUCCULA, æ, f. *bocchina*, *guancia*, γνάθος, parva bucca. *Sueton. in Galb. c.* 4. Conftat, Auguftum puero adhuc falutanti fe inter æquales, apprehenfa buccula dixiffe, καὶ σὺ, τέκνον, τῆς ἀρχῆς ἡμῶν παρατρώξῃ. *Apulej. l. 3. Metam.* Tuis iftis micantibus oculis, & rubentibus bucculis, & renitentibus crinibus. *Arnob. l. 2. pag.* 73. Bucculas ioflandis tibiis diftendere. ¶ Item pars caffidis buccam & genas utrinque tegens, *baviera*, *buffa*, *vifiera*, παραγναθίς. *Liv. l. 44. c.* 34. Alii galeas, bucculafque, fcuta alii, loricafque tergere. *Juvenal. fat. 10. v.* 133. truncis affixa tropæis Lorica, & fracta de caffide buccula pendens. ¶ Eft etiam *buccula* umbo fcuti, hoc eft media cjus pars & eminentior, in qua fæpe facies hominis, vel animalis cujufpiam effingi folet, cujus bucca feu os medium fcuti obtinet. Porro quemadmodum *umbo*, fic & *buccula* pro ipfo fcuto ponitur, *fcudo*. *Capitolin. in Maxim. jun. c.* 3. Fecit & fpathas argenteas; fecit etiam aureas: fecit & galeas gemmatas; fecit & bucculas. *Impp. Valentinian. Valent*, & *Gratian. lib. 10. Cod. Theodof. tit. 22. leg.* 1. Cum fenæ per tricenos dies ex ære a fingulis barbaricariis caffides, fed & bucculæ tegerentur, octo vero caffidas, totidemque bucculas & tegerent argento, & deaurarent, &c. *Gloff. Lat. Gr.* Buccula, παραγναθίς, ὀμφαλός. ¶ Per fimilitudinem *bucculæ* dicuntur in catapultis parva ofcula, feu labella ipfius canalis, io quo telum ponitur, ne vacillet: quæ & regulæ appellantur. *Vitruv. l. 10. c.* 15.

BUCCULARIUS, ii, m. qui bucculas facit. *Aurel. Arcad. Dig. lib. 50. tit. 6. leg. ult.* Fabri fagittarii, ærarii, buccularii, ftructores, carpentarii, &c. Ita legendum cenfet *Turneb. l. 9. adverf. c.* 16. Verum optimæ editiones aliæ *bucculorum ftructores*; aliæ *bractearii*, *ftructores* habeot.

BUCCULENTUS, a, um, *di gran bocca*, qui magnam buccam habet. πλατύστομος, γνάθων. *Plaut. Merc.* 3. 4. 54. Canus, varus, ventriofus, bucculentus, breviculus.

BUCEPHALUS, i, m. a βοῦς, bos, & κεφαλή, caput, fuit equus Alexandri Magni, fic dictus per excellentiam, a figura taurini capitis armo impreffa, quæ generofioribus Theffaliæ equis imprimebatur, ex qua omnes *bucephali* dicebantur, vel quod latitudioe frontis bubulum caput referret; vel ab afpectu torvo: vel fimpliciter a magnitudine, quia βοῦ magnum fignificat. *Plin. l. 8. c.* 42. ¶ Eo mortuo in India io prœlio adverfus Porum, urbem condidit Alexander, quam ab ejus nomine Bucephalam, vel Bucephalon appellavit. *Plin. l. 6. c. 20. fub fin. Solin. c.* 45. (*al.* 57.) *Gell. l. 5. c.* 2.

BUCERAS, atis, n. βούκερας, herba quam fœnum græcum vulgo appellant: ita dicta a βοῦς, bos, & κέρας, cornu, quia femen habet coroiculis fimile. *Plin. l. 24. c. ult.*

BUCERIÆ, arum, f. greges boum. *Lucret. l. 2. v.* 660. Lanigeræ pecudes, & equorum duellica proles, Buceriæque greges. Ita *Non. c. 2. n.* 94. Alii legunt *buceræque greges*, a Græco βουκέρως pro βούκερως: alii *buceriæque* retinent, ut fit choræus primo loco pofitus pro fpondæo, vel dactylo: quod in *Lucretio*, qui Poetica licentia fæpe utitur, mirum effe non debet.

BUCERUS, a, um, *bovino*, βούκερως, & βούκερος, idem quod bubulus: a βοῦς, bos, & κέρας, cornu. *Feftus:* Bucerum pecus de bobus dicimus. *Lucret. l. 5. v.* 864. Lanigeræque fimul pecudes, & bucera fæcla. *Ovid. 6. Metam. v.* 395. Bucera armenta.

BUCETUM, i, n. *luogo da pafcolo*, locus, ubi boves, vel armenta pafcuntur. *Gell. l. 11. c.* 1. Buceta in ea terra gigni, pafcique folita funt plurima. Ita legit *Gronov.* ex MSS. pro quo quidam leg. *Bucera*. *Lucan. l. 9. v.* 185. Calidi lucent buceta Matini. Ubi al. *buxeta*. At *Sidon. Apoll.* fine cootroverfia *buceta* habet *l. 2. ep.* 2. *poft med.* Tityri noftrorum montium inter greges per depafta buceta reboaotes. ¶ Scribitur & *bucitum*. Ita enim legendum cenfet *Scalig.* illud *Varron. l. 4. L. L. c.* 34. Porta Mucionis, a mugitu, quod ea pecus in bucita, tum antiquum oppidum exigebat. *Gloff. Ifid.* Bucita, pafcua, ubi cientur boves.

BUCITUM, V. vocem præced.

BUCINA, & Buccina, æ, f. *tromba*, *bufna*, σάλπιγξ, tuba, ea præcipue, cujus fonitu fignum militibus datur. *Cic. pro Mur. c.* 9. Te gallorum, illum bucinarum cantus exfufcitat. *Id. Verr. 6. c.* 44. Signum bucina dare. *Virg. 11. Æn. v.* 475. bello dat fignum rauca cruentum Bucina. ¶ De paftorali tuba *Varr. l. 2. R. R. c.* 4. Subulcus debet porcos coofuefacere, ut omoia faciant ad bucinam. *a fuon di tromba*. *Id. l. 3. c.* 13. Apros ad bucinam convenire. *Propert. l. 4. eleg. 10. v.* 29. paftoris bucina caotat. ¶ Sed & ad alios ufus bucina adhibetur. *Id. l. 4. eleg. 1. v.* 13. Bucina cogebat prifcos ad verba Quirites. ¶ *Prima*, *fecunda*, *tertia bucina* eft prima, fecunda, tertia vigilia noctis. Nam in caftris vigiliarum fignum bucina datur. *Propert. l. 4. eleg. 4. v.* 61. Et jam quarta caoit venturam bucina lucem. *Liv. l. 26. c.* 15. Ut ad tertiam bucinam præfto effent. Adde *Sil. l. 7. v.* 154. ¶ Diei quoque partes bucinæ fono aliquando, nondum horologiis fonantibus inveotis indicari folitæ. Nam quemadmodum noctem in quatuor vigilias, ita diem in quatuor partes dividebaot. *Senec. in Thyeft. v.* 798. Nondum io noctem vergente die, Tertium dedit bucina fignum. Adde *Senec. l. 3. controv.* cujus verba iofra in *Buccino* referemus. ¶ Translate *Juvenal. fat. 14. v.* 152. Sed qui fermones? quam fœdæ bucina famæ? &c. Nam Fama cum tuba pingi folet. ¶ Inter *tubam*, & *bucinam* hoc intereft, quod *tuba* aliquando directa eft; *bucina* in femetipfam æreo circulo flectitur, ut *Veget. l. 3. de re milit. c.* 5. docet. Hinc *Ovid. l. 1. Metam. v.* 335. defcribens Tritonis bucinam, tortilem fuiffe dicit, *in latum quæ turbine crefcit ab imo*. Hoc tamen difcrimem non femper fervatur. Nam *Lucan. l. 1. v.* 431. tubam recurvam dixit. *Tertull. de Pall. c.* 2. bucinam dicit concham marinam, quam *Plinius* bucinum. V. ¶ Variam hujus vocis origioem varii affignant Etymologi: ex quo fequitur varia fcribendi ratio. Alii derivaot a *bucca*, & duplici *cc* fcribi volunt: alii vel a fimilitudine vocis *bu bu*, & *cano*, vel a *vocando*, quafi *vocina*, vel denique a Græco βυκάνη, quod idem fignificat; & fimplici *c* fcribunt, quod magis placet *Manut.* & *Doufq.* pluraque habet ex vet. lapidib. & codicib. teftimonia.

BUCINATOR, & Buccinator, oris, m. *trombetta*, qui bucina caoit, tubicen, βυκανιστής, σαλπιγκτής. *Caf. l. 2. B. Civ. c. 35. in f.* Bucinatore in caftris, & paucis ad fpeciem tabernacolis relictis. *Infcript.* apud *Murator. pag. 834. n.* 8. D. Memmius D. lib. Xenophon bucinator leg. III. Parth. *Gruter. pag. 1116. n.* 4. L. Volufio Urbano nomenclatori Prætorio Papias fervos publicus buccinator nominum. ¶ Translate eft prædicator, laudator. *Cic. 16. Fam. ep.* 21. Quod polliceris, te buccinatorem fore exiftimationis meæ, firmo id coostantique animo facias licet.

BUCINO, & Buccino, as, n. 1. *fonar di tromba*, βυκανίζω, bucina cano. *Varr. l. 2. R. R. c. 4. ad fin.* Cum bucinatum eft. *Senec. in proœm. l. 3. controverf.* Sæpe, declamante illo, ter buccinavit. *Apulej. l. 4. Metam.* Triton concha fonaci leniter bucinat.

BUCINUM, & Buccioum, i, n. *tromba*, *o fuono di tromba*, idem quod bucina, vel bucinæ fonus. *Plin. l. 9. c.* 33. Conchæ aliæ ad plaufum apertæ, aliæ ad bucinum recurvæ. *Id. l. 11. c. 10. de apib.* Noctu quies in matutioum, donec una excitet gemino, aut triplici bombo, ut bucino aliquo. ¶ Eft etiam genus conchæ marinæ minoris, quæ non nifi petris adhæret, & circa fcopulos legitur, ore rotundo, & in margioe incifo (quemadmodum ejus figuram exhibeot *Randeletius*, & *Gefnerus*) unde & nomen accepit: nempe quia illa rotunditate refert vel bucinam, qua fonus editur, vel bucinatorem ipfum rotundantem os, dum bucina canit. Porro quia bucinator Græce κῆρυξ dicitur; ex hac voce factum eft aliud nomen huic conchæ, *murex*, parva litteræ mutatione. Ex bucino eliciebant olim pretiofum illum fuccum purpuræ, quo veftes tingebaotur: cujus ufus nunc omnino amiffus eft. Hæc & alia de bucino *Plin. l. 9. c.* 36. &c.

BUCI-

BUCINUS, & Buccinus, i, m. *trombetta*, bucinator. *Petron. in fragm. Tragur. c. 74. Burman. de gallinaceo cantante*. Non sine causa hic bucinus signum dedit. ¶ *Fl. Caper de Orthogr. pag. 2243. Putsch.* docet, *burinum* masc. gen. significare ipsum bucinæ sonum; sed nullo id testimonio confirmat.

BUCOLICUS, a, um, *pastorale*, βουκολικός, pastoralis: a βουκολέω, boves pasco: quod a βοῦς, bos, & κόλον, cibus. *Colum. l. 7. R. R. c. 10.* Ut Bucolicon loquitur poema. *h. e. Virgilii* eclogæ, in quibus res pastorales tractantur: quæ ideo *Bucolica, orum*, inscribuntur. *Gell. l. 9. c. 9.* Cum legerentur: utraque simul Bucolica Theocriti, & Virgilii. Sic de eodem *Virgilio Ovid. 2. Trist. v. 538.* Bucolicis juvenis luserat ante modis. ¶ Bucolice tome, βουκολικὴ τομὴ, *h. e.* pastoralis sectio, seu cæsura: dicitur ab *Ausonio* cum in versu hexametro pes quartus est dactylus, dictionem terminans: ut in illo *Virgilii Eclog. 1. v. 8.* Sæpe tener nostris ab ovilibus imbuet agnus. *Auson. ep. 4. v. 86.* Sunt quos hexametri creant revulsi, Ut penthemimeris prior locetur, Tum quod bucolice tome relinquit. *Bucolice*, & *bucolicon* Græca positione dicuntur. ¶ *Bucolici* milites, quorum mentio fit a *Capitolin. in Antonin. Philos. c. 21.* & a *Vulcat. in Avid. Cass. c. 6.* sunt milites Ægyptii, ita appellati a locis, quæ in Ægypto incolebant, qui *Bucolia* dicebantur, quod a barbaris, & ferocibus hominibus, atque armentorum curæ apprime deditis, habitarentur. ¶ Bucolicon panaces, πάνακες βουκολικόν, est, quod in Macedonia nascitur; ita dictum, quod armentarii succum ejus sponte erumpentem excipiunt. *Plin. l. 25. c. 4.*

BUCRANIUM, ii, n. *teschio di bue*, βουκράνιον, caput bovis recisum. *Inscript.* apud *Murator.* in qua de Taurobolio agitur, *pag. 333.* Aram & bucranium suo impendio consacravit. V. *Philipp. a Turr. explicat. Taurobol. Lugdun.* apud *Sallengr. to. 3. novi Thes. antiquit. R.* ¶ Item herba bubuli capitis similitudinem referens. *Apulej. de herb. c. 86.*

BUCULA, læ, f. *vacchetta*, βοΐδιον, parva bos. *Virg. 1. Georg. v. 375.* aut bucula cælum Suspiciens, patulis captavit naribus auras. ¶ De bucula ex ære Atheniensibus a Myrone statuario egregie elaborata, multisque Poetarum versibus celebrata, mentionem facit *Cic. 6. Verr. c. 60.* & *Plin. l. 34. c. 8.* V. epigrammata *Ausonii* 58. 59. *& sequent.*

BUCULUS, li, m. *torello, buciocchio*, βοΐδιον, parvus bos, parvus juvencus. *Colum. l. 6. c. 2.* Cum buculos comprehenderis, extra stabulum producito.

BUFO, onis, m. *botta, rospo*, genus ranæ terrestris, venenatæ, nimiæ magnitudinis. Φύσαλος a Græcis dicitur, a φυσάω, inflo, quia immaniter inflari solet. *Virg. Georg. 1. v. 184.* Inventusque cavis bufo, & quæ plurima terræ Monstra ferunt.

BUGLOSSA, æ, & Buglossos, i, f. *lingua buona, borrace, borrana*, βούγλωσσον, & βούγλωσσος, herba boum linguæ similis: a βοῦς, bos, & γλῶσσα, lingua. *Plin. l. 25. c. 8.* Jungitur huic buglossos: cui præcipuum, quod in vinum dejecta, &c. *Apulej. de herb. c. 41.* Buglossa dicta est eo, quod folia aspera in modum linguæ bubulæ habeat.

BUGONIA, æ, f. *nascimento dell' api*, βουγονία, apum generatio: a βοῦς, bos, & γονὴ, fetificatio, quia apes ex putrefactis bobus gigni dicuntur: ex quo Græci eas βουγενεῖς vocant. *Varr. l. 2. R. R. c. 5.* Non minus satisfaciam tibi, quam qui bugoniam scripsit.

BULAPATHUM, i, n. βουλάπαθον, genus lapathi altitudine radicis ab aliis differens. *Plin. l. 20. c. 21. in f.*

BULBA, V. *Vulva*.

BULBACEUS, a, um, bulbosus. *Plin. l. 21. c. 26.* Hyacinthi radix est bulbacea.

BULBINE, es, f. βολβίνη, herba ex bulborum genere, foliis porraceis, bulbo rubicundo. *Plin. l. 20. c. 9. in f.*

BULBOSUS, a, um, bulbos habens, βολβώδης. *Plin. l. 21. c. 21.* Hemerocalles radice odorata, atque bulbosa. Adde *cap. 17.*

BULBULUS, li, m. parvus bulbus, βολβάριον, βολβίον. *Pallad. l. 3. tit. 21.* Ne oculos circa radicem nascentes, & minores bulbulos sauciemus.

BULBUS, i, m. *bulbo, cipolla*, βολβὸς, radix quarundam herbarum, vel florum, in modum cæpæ rotunda, & tunicata, quales sunt narcissi, lilii, arundinum, squillæ, & hujusmodi. *Celsus l. 2. c. 18.* inter bulbos enumerat etiam cæpam, & allium. *Plin. l. 17. c. 20.* Arundo seritur bulbo radicis, quem alii oculum vocant. *Id. l. 21. c. 6.* Croci bulbus. *Id. l. 22. c. 22.* asphodeli. *Id. l. 19. c. 4.* In hortis nascentium alia bulbo commendantur, alia capite, alia caule, alia folio. ¶ Speciatim *bulbus* dicitur quædam herba hortensis, bulbos in radice habens esui aptos, quam plerique nobis incognitam putant: cujus varia fuerunt genera, quorum celebratius Megaricum. Meminere *Ovid. de remed. Amor. v. 797. Plin. l. 19. c. 5. Colum. l. 10. v. 106.* & alii. ¶ Cognomen fuit Romanum in gente Atilia, ut C. Atilius Bulbus, qui bis consul, & censor fuit A. U. 519. ut est in Fastis consularib. apud *Gruter. pag. 292.* Lepidum jocum *Ciceronis* in nomine *bulbi* V. in *Conditor*.

BULE, es, f. *Senato, Consiglio*, Βουλὴ, Græca vox, quæ inter alia significat collegium Senatorum, seu Decurionum, quorum consiliis, & voluntate civitas gubernatur: præsertim apud Græcos. *Plin. l. 10. ep. 117.* Solent totam bulen, atque etiam e plebe non exiguum numerum vocare. & *ep. 113.* In bulen a Censoribus legi. & *ep. 111.* Et bule, & ecclesia consentiente.

BULEUTA, æ, m. *Consigliere, Senatore*, Βουλευτὴς, Senator, qui in bulen lectus est. *Plin. l. 10. ep. 48.* Ex ea pecunia, quam buleutæ additi beneficio tuo aut jam obtulerunt, aut conferent. Adde *ep. 113.* & *Spartian. in Severo cap. 17.*

BULEUTERIUM, ii, n. *luogo del Consiglio*, Βουλευτήριον, locus, ubi Senatores conveniunt, curia. *Cic. 4. Verr. c. 21.* In curia Syracusis, quem locum illi buleuterium vocant. Adde *Plin l. 36. c. 15.*

BULGA, æ, f. *bolgia, valigia, sacchetto*, ὀρσοθύρα, μολγὸς, *Festus* ait esse vocem Gallicam, & significare sacculum scorteum. *Nonius c. 2. n. 76.* interpretatur folliculum, hoc est sacculum ad brachium pendens, quem Veteres etiam crumenam appellarunt: cujusmodi est, qui a viatoribus gestari solet. *Lucil.* apud *Non. ibid.* Cui neque jumentum est, nec servus, nec comes ullus: Bulgam, & quidquid habet nummorum, secum habet ipse. Cum bulga cœnat, dormit, lavit: omnis in una Spes hominis bulga: hac devincta est cetera vita. Adde *Varr. ibid.* ¶ Per similitudinem dicitur de feminarum utero. *Lucil. ibid.* Ut quisque nostrum de bulga est matris in lucem editus. ¶ Eadem videtur esse *vulga*: de qua *Non. ibid. n. 908.* afferens illud *Varron.* Eo ut viaticum ex arcula adderem in vulgam. Et *Lucilii*: in vulgam penetrare pilosam.

BULIMANS, antis, βουλιμιῶν, intolerabili fame laborans: Græca vox a βοῦ, quod in compositione auget, & λιμὸς, fames. *Theodor. Priscian. l. 2. c. 29.* (*ol. par. 2. c. 16.*) ubi alii aliter leg.

BULIMUS, V. in *Bu*.

BULLA, æ, f. *bolla, bollicola, gallozzola, rigonfiamento d' acqua, o altro liquore gorgogliante*, πομφόλυξ, tumor globosus in aqua, aut aliquo alio liquore excrescens, cum bullit, aut spumam facit, & repente evanescens. *Ovid. Metam. 10. v. 731.* Sic fata cruorem Nectare odorato sparsit, qui tactus ab illo Intumuit sic, ut pluvio perlucida cælo Surgere bulla solet. *Martial. l. 8. epigr. 33.* orbicula bulla tumescit aquæ. ¶ Ad hanc significationem respexit *Varro l. 1. R. R. c. 1.* Cogitans, esse properandum, quod, ut dicitur, si est homo bulla, eo magis senex. ¶ Ab similitudine dicuntur bullæ umbellata clavorum capita, quibus ditiorum fores ornari solent, *borchie*: item quæ cingulis, & balteis infigi ad ornatum. *Cic. Verr. 6. c. 56.* Bullas aureas omnes ex his valvis non dubitavit auferre. *Virg. Æn. 12. v. 942.* & notis fulserunt cingula bullis. & *Æn. 9. v. 359.* aurea bullis cingula. ¶ Hujusmodi bullatis clavis foribus, vel tabulæ impactis mos fuit aliquando dies, qui boni, quique incommodi essent, notare: cujus rei testimonium exstat apud *Petron. in Satyr. c. 30.* ¶ Bullam in tympano horologii, quæ bullato clavo similis esse debuit, memorat *Vitruv. l. 9. c. 9.* ubi de variis horologiorum rationibus agit. ¶ Sed præcipue *bulla* dicta est insigne quoddam, quod a pueris Romanis e collo ante pectus loro suspensum gestabatur in signum ingenuitatis, & fortunæ. Nam tempore sumendæ togæ bullam una cum prætexta deponebant, & Laribus donabant, sicut puellæ Veneri pupas suas. *Pers. sat. 5. v. 30.* Cum primum pavido custos mihi purpura cessit, Bullaque succintis laribus donata pependit. Narrat *Plin. l. 33. c. 1.* hunc bullæ gestandæ morem originem habuisse a Tarquinio Prisco, qui filium suum, quod adhuc prætextatus hostem in bello occidisset, aurea bulla donavit. Ex quo factum est, ut equitum filii prætextati insigne id haberent. Alii vero scribunt, non modo equitum, sed omnium ingenuorum filios bullam auream gestasse. Nam libertini, & aliquando etiam tenuiores vel lorum tantum, vel bullam scorteam ex loreo nodo pendentem habebant, ut *Ascon. in Verr. 3. c. 58.* docet. Hinc *Juvenal. sat. 5. v. 153.* Hetruscum puero si contigit aurum, Vel nodus tantum, & signum de paupere loro. *Hetruscum* dicit, quia ab Hetruscis morem hunc Romani mutuaverant, vel quia ejus auctor fuit Tarquinius in Hetruria natus. *Macrob. l. 1. Satur. c. 6.* tradit, peritissimos vetustatis referre hoc inventum ad Romulum, qui infantem ab Hersilia Sabina ante alias omnes primum editum tali insigni decoraverit. ¶ Fuit etiam gestamen triumphantium, quod in triumpho præ se gerebant, inclusis intra illud remediis, quæ crederent adversus invidiam valentissima. *Macrob. ibid.* ¶ Solebant in puerili bulla humani cordis figuram effingere, ut eam inspicientes pueri, ita demum se homines cogitarent, si corde præstarent, ut *Macrob. ibid.* ait. *Cic. Verr. 3. c. 58.* Bulla ornamentum pueritiæ, indicium atque insigne fortunæ. ¶ *Bulla dignus* dicitur, qui ineptit, & puerilia facit: dignus propterea qui inter pueros referatur. *Juvenal. sat. 13. v. 33.* Dic, senior bulla dignissime, nescis, Quas habeat Veneres aliena pecunia! ¶ Bullæ puerilis figuram habes apud *Sponium miscel. erud. antiq. pag. 299.*

BULLATIO, onis, f. *Plin. l. 34. c. 14.* Lapis hic & in Cantabria nascitur, non ille magnes verus caute continua, sed sparsa bullatione. *h. e.* bullarum instar per agros sparsus, non e continua rupe excisus. Ita legit, & interpretatur *Harduin.* nam editi alii habent *bubbatione*.

BULLATUS, a, um, bullam habens. *Juvenal. sat. 14. v. 4.* Heres bullatus. *h. e.* parvulus, ut qui adhuc bullam gestat. *Scipio Afric.* apud *Macrob. l. 2. Saturn. c. 10.* Bullatus puer. *Valer. Max. l. 3. c. 1. n. 1.* Bullata statua. *h. e.* statua pueri cum bulla. ¶ Translate *Fulgent. in carm. l. 1. Mythol.* Luna bicornis Bullatum bijugis conscenderat æthera tauris. *h. e.* stellis tanquam bullis distinctum. *Pers. sat. 5. v. 19.* Non equidem hoc studeo, bullatis ut mihi nugis Pagina turgescat. *h. e.* inflatis, tumidis instar bullarum in aqua excrescentium. Al. leg. *pullatis*.

BULLIO, is, ivi, itum, n. 4. *bollire*, βράζω, ferveo, bullas emitto, a *bullis*, quas in aqua fervida videmus. *Cels. l. 5. c. 19. in f.* Spumæ argenti selibra cocti, donec bullire desierit. *Pers. sat. 3. v. 34.* & alto Demersus, summa rursus non bullit in unda. *h. e.* non emergit. aqua enim bulliens in altum ejicit quidquid immixtum habet. ¶ Translate *Apulej. l. 10. Metam.* Bullire indignatione. *h. e.* ardere iracundia.

BULLITUS, us, m. *bollimento*, agitatio aquæ bullientis, ἀνάβρασις. *Vitruv. l. 8. c. 3.* Capita fontium cum sunt angustiis compressa, fiunt in summo spiritus aquæ bullitus.

BULLITUS, a, um, *bollito*, particip. passiv. fervefactus. *Veget. de re Veterin. l. 1. c. 45. in f.* Castoreum, lauri baccas, ammoniacum mittis in ollam, & bullita atteres, dabisque ad bibendum.

BULLO, as, avi, atum, n. 1. *far bolle*, *bollire*, bullas emitto, bullio, πομφολυγέω. *Cels. l. 2. c. 7.* Si urina bullat, aut male olet. *Cato R. R. c. 105.* Mustum in ahenum infundito, ignem subdito: ubi bullabit vinum, ignem subducito. *Plin. l. 9. c. 7.* Bullantium aquarum sufflatio. *Id. l. 18. c. 31.* Rugæ mali torcularis bullantes per cochleas. *h. e.* spiræ crassiores, exstantes, & in bullæ morem rotundatæ.

BULLULA, æ, f. *bollicella*, *bollicina*, parva bulla. *Cels. l. 2. c. 5. extr.* Si urina bullulas excitat. Adde *lib. 5. c. 28. sect. 17.*

BULVA, æ, quæ legitur in quodam versu *Nævii* apud *Macrob. l. 2. Saturn. c. 14.* idem est ac *vulva*, ea ratione, qua initio hujus Litteræ dictum est. V. *Vulva*.

BUMAMMA, æ, f. βέμαστος, genus uvæ crassioris, rotundique acini: a βᾶς, bos, & *mamma*, quia instar mammæ bovis turgescit, ut *Serv. ad l. 2. Georg. v. 102.* docet. *Varr. l. 2. R. R. c. 5.* Novi majestatem boum, & ab his dici pleraque magna, ut βέσυκον, βέπαιδα; uvam quoque bumammam. Adde *Macrob. l. 2. Saturn. c. ult.*

BUMASTUS, i, f. βέμαστος, uva eadem quæ bumamma: a βᾶς, bos, & μαςὸς, mamma. *Virg. 2. Georg. v. 102.* & tumidis, bumaste, racemis. *Plin. l. 14. c. 1.* Tument mammarum modo bumasti. Adde *Colum. l. 3. c. 2.*

BUMELIA, æ, f. βεμελία, species fraxini amplissimæ, & lentissimæ: a βε, quod in compositione auget, & μελία, fraxinus. *Plin. l. 16. c. 13.*

BUNIAS, adis, f. genus napi. *Plin. l. 20. c. 4.* Naporum duas differentias & in medicina Græci servant. Angulosis foliorum caulibus florentis, quod bunion (βένιον) vocant, purgationibus feminarum & vesicæ & urinæ utile decoctum, &c. Alterum genus buniada (βενιάδα) appellant, & raphano & rapo simile, seminis præclari contra venena, &c. *Colum. l. 10. v. 422.* Quæque Amiterninis defertur bunias arvis.

BUNION, V. vocem præced.

BUPALUS, li, Chius quidam marmorarius, aut pictor. Hic una cum fratre Athenide cum imaginem Hipponactis poetæ, ob insignem fœditatem, ridendam exposuisset, eos Hipponactes tam amaro carmine est persecutus, ut ad laqueum compulerit. *Horat. epod. 6. v. 14.* Qualis Lycambæ spretus infido gener, Aut acer hostis Bupalo. ¶ Hanc tamen historiam vanam arguit *Plin. l. 36. c. 5.*

BUPÆDES, V. in *Bu*.

BUPHTHALMOS, i, m. βέφθαλμος, & βέφθαλμον, a βᾶς, bos, & ὀφθαλμὸς, oculus, herba est similis boum oculis, folio fœniculi, fruticosa caulibus, qui & manduntur decocti: circa oppida nascitur. *Plin. l. 25. c. 8.* ¶ Item genus aizoi majoris, quod in fictilibus vasculis seri solet, & in subgrundiis fere nascitur. Itali vocant sedum magnum, aut oculum, aut digitellum. *Id. ibid. c. 13.*

BUPLEURON, i, n. βέπλευρον, herba, quam in sponte nascentium olerum numero Græci habent, caule cubitali, foliis multis longisque, capito seu umbella anethi simili, laudatam in cibis ab Hippocrate, in medicina a Glaucone, & Nicandro. Herbariis nostris nunc incognita esse creditur. Meminit *Plin. l. & c. 22.*

BUPRESTIS, is, f. βέπρηστις, animal ex genere cantharidum, scarabeo longipedi simile, venenatum, sanguine carens: a βᾶς, bos, & πρήθω, incendo, quod boves inter herbas fallit, devoratumque tacto felle ita inflammat, ut rumpat, ut *Plin. l. 30. c. 4.* docet. *Id. ibid.* Buprestis cum hircino sevo illita lichenas ex facie tollit. *Id. l. 31. c. 10.* Nitrum succurrit & venenis fungorum, ex posca potum; aut si buprestis pasta sit. ¶ Est etiam hoc nomine herba ex olerum genere. *Plin. l. & c. 22.*

BURA, æ, & Buris, is, f. *bure*, ἔλυμα, curvamentum aratri, hoc est præcipua aratri pars curva, cui a posteriori parte stiva, a priori dentale, aures, & temo infigitur: quasi βοὸς ἐρὰ, bovis cauda, quia instar caudæ bovinæ incurvata est. *Varr. l. 1. R. R. c. 19.* Terram boves proscindere nisi magnis viribus non possunt, & sæpe fracta bura relinquunt vomeres in arvo. *Virg. Georg. 1. v. 169.* magna vi flexa domatur In burim, & curvi formam accipit ulmus aratri. *Serv. ad hunc loc.* affert quoddam *Varronis* fragmentum, in quo *buris* masculino genere effertur: *Totum burim indici ab urbe*. ¶ *Turneb. l. 22. adversar. c. 30.* buram dicit esse temonem illum longum aratri, qui inter boves est protensus. Sed profecto fallitur. Nam *Virg. loc. cit.* post *burim* enumerat *temonem*, *aures*, *dentalia*, & *stivam*, quibus partibus totum aratrum componitur.

BURDIGALA, æ, f. *Bourdeaux*, urbs Aquitaniæ ad Garumnam amnem. Patria fuit Ausonii poetæ, ut idem testatur *de clar. urbib. n. 14. v. 8.* ¶ Scribitur & *Burdegala*.

BURDIGALENSIS, se, ad Burdigalam pertinens. *Sidon. l. 9. ep. 13. in carm.* Coram discipulis Burdigalensibus. ¶ Scribitur & *Burdegalensis*.

BURDO, onis, m. *mulo*, ἡμίονος, mulus ex equo, & asina genitus, ut est apud *Eugen. Toletan. carm. 22. Ulpian. Dig. lib. 32. leg. 47.* Legato continentur jumenta vel lectica, vel sella, vel burdones. ¶ Videtur ducta hæc vox ab Hebræo mulus.

BURDUNCULUS, li, m. herba quæ & lingua bovis appellatur. *Marcell. Empir. c. 5.*

BURGARII, orum, m. qui in Burgis habitant. Exstat de his titulus in *Cod. Theodos. lib. 7. tit. 14.* ubi intelligi videntur ii, qui in Burgis, seu castellis custodiendæ provinciæ causa ponuntur.

BURGUNDIONES, um, *Borgognoni*, populi Galliæ Celticæ, quos quondam a Druso & Tiberio adoptivis filiis Cæsaris devictos, & per varia habitacula dispositos ajunt in magnam coaluisse gentem; indeque nomen accepisse, quod crebra per limitem habitacula constituta Burgos vocant. Hæc *Oros. l. 7. c. 32.* & *Isid. l. 9. Orig. c. 4.* In singulari numero, *Sidon. carm. 7. v. 234.* Burgundio trux.

BURGUS, i, m. *Forte*. Vox est cadentis Latinitatis, qua significatur parvum castellum muniendi causa exstructum. Videtur esse a Græco πύργος, turris. *Veget. l. 4. de re milit. c. 10.* Quod si ultra jactum teli, in clivo tamen civitatis, subjecta sit vena, castellum parvulum (quem Burgum vocant) inter civitatem, & fontem convenit fabricari, ibique balistas, sagittariosque constitui, ut aqua defendatur ab hostibus. *Justinian. lib. 1. Cod. tit. 27. leg. 2.* Ubi ante invasionem Wandalorum Respublica Romana fines habuerat, & ubi custodes antiqui servabant, sicut ex clausuris, & burgis ostenditur. ¶ *Burgus* etiam dicitur plurium domorum congregatio, per limites alicujus provinciæ constitutarum: item vicus quilibet munimento aliquo conclusus, *borgo*, *terra*. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 164. n. 3.* & 4. *Isid. l. 9. Orig. c. 4.* & *Oros. l. 7. c. 32.* Burgum Pontii Leontii describit *Sidon. carm. 22.*

BURICUS, i, m. *cavallo rozzo*, parvus, & vilior equus, mannus. *Paulin Nolan. ep. 29. ad Sever. (al. 10.) c. 12.* Macro illa, & viliore asellis burico sedens. Adde *Veget. de re Veterin. l. 4. c. 2. in f.* ¶ *Salmas. in adnotat. ad Vopisc. in Carino, c. penult.* docet, hanc vocem derivari a Græco πύρριχος, rufus (nam & *burricus* scriptum legitur, & *burrichus*) ut proprie significet equum parvum rufi coloris. Alii putant Gallicam esse.

BURRÆ, arum, f. *gerræ*, nugæ, res vanæ, & nullius pretii. *Auson. in præfat. 3. ad Latin. Pacat.* At nos illepidum, rudem libellum, Burras, quisquilias, ineptiasque, &c. *Scalig. in lection. Ausonian. l. 2. c. 13.* putat esse vocem Aquitanicam. Majorem enim Aquitanicarum nationum partem quisquilias appellare *burras*. Quidam apud *Voss. in Etymol.* in *Burrus* docent, *burram* esse vestis cujusdam vilioris genus: ex quo burras dici res quaslibet minimi pretii.

BURRANICA POTIO appellatur lac sapa commixtum: a rufo colore, qui *burrus* dicitur. *Festus*. Hujusmodi potionem designavit *Ovid. 4. Fast. v. 480.* Lac niveum potes, purpureamque sapam.

BURRANICUM, genus vasis, teste *Festo*. Videtur autem, ductum a potione burranica, ut scribit *Voss. in Etymol.* in *Burrus*.

BURRHINON, i, n. βέῤῥινον, herba, quæ & cynocephalion dicitur: a βᾶς, bos, & ῥὶν, ῥινὸς, naris, quod bovinis naribus similis est. *Apulej. de herb. c. 86.*

BURRIO, is, n. 4. verbum fictum ad exprimendam trepidationem illam, & concursationem, quæ videtur in formicarum ædificiis. *Apulej. l. 8. Metam.* In carioso stipite formicarum nidificia burriebant, & ultro citroque commeabant multijuga scaturigine. Al. leg. *bulliebant*, al. *aberrabant*, vel *oberrabant*.

BURRUS, a, um, *rosso*, rufus, a Græco πυῤῥὸς, quod idem significat, υ in *u* converso. Hinc rustici *burram* appellant buculam, quæ rostrum habet rufum. Pari modo rubens cibo, ac potione ex prandio *burrus* dicitur. *Festus*. ¶ Etiam *Burrus* nomen proprium R. & *Burra* prænomen muliebre, a rufo colore imposita sunt, ut videre est in *lib. de nominib. Rom.* quem alii *C. Tito Probo* tribuunt, alii *Valer. Max.* ¶ Olim *Burrus* pro *Pyrrhus* a veterib. scribebatur, ut *Quintil. l. 1. c. 4. (al. 6.)* docet, & factitatum fuisse ab *Ennio*, narrat *Cic. in Orat. c. 48.*

BUSELINUM, i, n. βεσέλινον, herba sativo apio similis, sola caulis brevitate, & rufa radice differens. *Plin. l. 20. c. 12.*

BUSEQUA, V. *Bubsequa*.

BUSIRIS, genit. Busiris, & Busiridis, Βέσιρις, Neptuni, & Libyes filiæ Epaphi filius, crudelissimus Ægyptiorum Tyrannus fuit, quo tempore Danaus Argivis imperavit. Hic cum hospites omnes ad aras Jovis immolaret, ab Hercule in Ægyptum delato, cum easdem illi insidias pararet, una cum Amphidamante filio, & præcone Chalbe, & ministris aræ interfectus est. *Virg. 3. Georg. v. 5.* Aut illaudati nescit Busiridis aras. *Ovid. l. 1. de ar. am. v. 649.* Cum Thrasius Busirin adit, monstratque piari, &c. ¶ *Statius* mediam syllabam corripuit 12. *Theb. v. 576.* Non trucibus monstris Busirim, infandumque dedisti Cercyona. Alii tamen rectius leg. *Sinin*. ¶ Est & nomen urbis in Ægypto, *Bosire*, ad Nilum fluvium a *Busiride* condita, in qua fuit templum magnum Isidis. *Plin. l. 5. c. 10.*

BUSTAR, aris, idem quod bustum. Affertur a *Charis. l. 1. pag. 25. Putsch.* sed nullo Latini scriptoris exemplo confirmatur.

BUSTEUS, a, um, adject. a busto derivatum. *Plauto* quidam olim tribuebant, *Trucul. 2. 7. 58.* Odio es consossius, busteus. *h. e.* busto seu morti proximus. Ubi nunc ita legitur: *hic odiose es*, *confessus omnibus reus*: vel *omnibus te iis*.

BUSTIALIS, V. *Bustualis*.

BUSTICETUM, ti, locus in quo multa sunt busta: item ipsum bustum. *Arnob. l. 1. pag. 22.* Hercules, quem vos fertis vivum arsisse, & concrematum in funestis busticetis. *Id. l. 7. pag. 222.* Aræ istæ, quas dicitis, altariaque hæc pulcra infelicissimi animalium generis ustrinæ, rogi sunt, & busticeta in opus structa fœdissimum.

BUSTIRAPUS, i, m. qui lucri causa busta spoliat, τυμβώρυχος. *Plaut. Pseud. 1. 3. 126.* Impudice, scelesto, verbero, bustirape, furcifer.

BUSTUALIS, le, ad bustum pertinens. *Sidon. l. 3. ep. 12.* Campus refertus bustualibus favillis. *Prudent. Cathemerin. 9. v. 52.* Suetus antro bustuali sub catenis frendere. Al. leg. *bustali*.

BUSTUARIUS, a, um, adject. ἐπιτύμβιος, bustualis, ut bustuarii gladiatores, qui ante busta dimicabant. *Cic. in Pison. c. 9.* ¶ *Bustuaria mœcha*, quæ inter busta prostat. *Martial. l. 3. epigr. 93.* ¶ *Bustuarius*, *ii*, substant. *Ammiano l. 28. c. 1. (al. 4.)* est libitinarius, qui curat funera, & corpora comburit.

BUSTUM, sti, n. *luogo dove s' abbruciano i cadaveri*, κῶνος νεκρῶν. ab *urendo* derivata vox, a *Festo* definitur locus, in quo mortuus combu-

buritur, & sepelitur. Nam ubi quis combustus tantummodo est, alibi vero sepultus, ustrina vocatur. Hæc *Festus*. ¶ Sic etiam dicitur ipsa cadaveris combustio. *Lucret. l. 3. v. 920.* At nos horrifico cinefactum te prope busto Insatiabiliter deflebimus. ¶ Item ipsum cadaver combustum. *Stat. 12. Theb. v. 247.* haud procul Ogygias domos, & egena sepulcri Busta jacere reor. ¶ Quia vero plerumque Romani eodem loco & cremabantur, & sepeliebantur, hinc sæpe accipitur pro ipso sepulcro, *sepolcro*, τύμβος. *Cic. 2. de legib. c. 26.* De sepulcro autem nihil est apud Solonem amplius, quam ne quis ea deleat, neve alienum inferat; pœnaque est, si quis bustum (nam id puto appellari τύμβον) aut monumentum violarit, &c. *Id. 5. Tuscul. c. 35.* Sardanapalus incidi jussit in busto: hæc habeo, quæ edi. *Id. Phil. 1. c. 2.* Bustum facere. V. *Insepultus*. ¶ Hoc sensu differt a *monumento*, quod *bustum* cremati cadaveris reliquias habet, *monumentum* non habet, sed ad memoriam tantummodo defuncti exstructum est. Hinc duo ista distinxit *Sueton. in Ner. c. 38.* ubi narrat plebem Romanam, incensa a Nerone Urbe, *ad monumentorum, bustorumque diversoria* fuisse compulsam. Porro *diversoria* quod appellat, significat varia subterranea cubicula, quæ in bustis extrui a ditioribus solebant, ad quæ per gradus descendebatur. Quibus in locis prostare solebant viliores meretrices, quas proinde *bustuarias mœchas* vocat *Martial. l. 3. epigr. 93.* ¶ *Ad Busta Gallica* locus fuit in Urbe Roma, in regione quarta, ubi Gallorum, qui eam ceperant, ossa coacervata, & condita fuerant. *Varr. l. 4. L. L. c. 32. ad fin.* & *Liv. l. 22. c. 14.* ¶ Translate *Cic. in Pison. cap. 5.* Templum illud fuit, te consule, castellum forensis latrocinii, bustum legum omnium, ac religionum. & *cap. 4.* Cum tu interim, bustum Reipublicæ, qui, &c. Sic *Plin. l. 5. c. 17.* oppidum excisum *bustum* vocat.

BUSYCON, V. in *Bu*.

BUTEO, onis, m. genus accipitris subnigri coloris, alio nomine triorches, τριόρχης, dictus, quod tres habere dicatur testiculos. Huic quidam principatum in auguriis dedere. Apud Baleares in honore mensarum est. Romanæ familiæ in gente Fabia cognomen dedit, cum prospero auspicio in ducis navi sedisset. Hæc ex *Plin. l. 10. c. 8. & 49.* ¶ Putant quidam, esse buteonem, quem Italorum multi vocant *pojana*. V. *Aldrovand. l. 5. Ornithol. c. 7.* & alibi. ¶ De hac ave hæc habet *Festus*: Buteo genus avis, quæ ex eo se alit, quod accipitri eripuerit: vastitatisque est causa his locis, quæ intraverit, ut bubo: a quo etiam appellatur *buteo*. Quædam ex his, ut minus vera reprehendit *Voss. in Etymol.* ¶ Fuit cognomen Romanum in gente Fabia, ut Q. Fabius Buteo, *Liv. l. 33. c. 26.* M. Fabius, & Numer. Fabius Buteo *in Fast. Capitol.* apud *Gruter. pag. 292. col. 1. & 2.*

BUTES, æ, m. Βούτης, filius fuit Amyci, Bebryciorum Regis, qui ob sævitiam patris ab Argonautis cæsi Regno pulsus parvo navigio Drepanum in Siciliam confugit, ubi a Lycaste nobili meretrice hospitio susceptus est, a qua cum ob formæ, morumque, & ætatis elegantiam diligeretur, ejus concubitu usus Erycem filium ex ea suscepit. Et quoniam Lycaste ob eximiam pulcritudinem *Venus* vocabatur, datus est locus fabulæ, Butem ex Venere filium Erycem suscepisse. Narrat *Virg. 5. Æn. v. 370.* hunc a Darete juxta tumulum Hectoris occisum fuisse.

BUTHROTIUS, a, um, ad Buthrotum pertinens. *Cic. ad Planc. post epist. 16. lib. 16. ad Attic.* Buthrotius ager. & *ibid.* Buthrotia causa. ¶ *Buthroti, orum*, sunt Buthroti incolæ. *Cic. ibid.*

BUTHROTUM, ti, n. & Buthrotus, ti, f. *Butintrò*, Βουθρωτὸς, oppidum Epiri in ora, contra Corcyram, colonia olim Romanorum. *Plin. l. 4. c. 1.* Colonia Buthrotum, maximeque nobilitatus Ambracius sinus. *Ovid. Metam. 13. v. 720.* regnataque vati Buthrotus Phrygio.

BUTHYSIA, æ, f. *sacrifizio di buoi*, βουθυσία, magnum, ac solemne sacrificium, in quo multæ, & magnæ victimæ cæduntur, qualis est hecatombe: Græca vox a βοῦ, quod in compositione auget, & θύω, macto, sacrifico: vel a βοῦς, bos, quia bos est maxima victimarum. *Sueton. in Ner. c. 12.* Gymnico, quod in septis edebat, inter buthysiæ apparatum, barbam primam posuit.

BUTICUM linum, genus lini Ægyptii a Buto urbe, circa quam nascitur, denominatum. *Plin. l. 19. c. 1.*

BUTIO, onis, m. ardea stellaris minor, seu asterias. *Auct. carm. de Philom. v. 42.* Inque paludiferis butio bubit aquis.

BUTTUBATA, seu Butubata *Nævius*, teste *Festo*, pro nugatoriis posuit, hoc est nullius dignationis. De vocis origine multa *Scalig. ad Fest.* & *Voss. in Etymol.*

BUTYRUM, i, n. *butirro*, *burro*, βούτυρον, spuma lactis sero concretior, & multa agitatione pinguior, Romanis quondam ignota: Græca vox a βοῦς, bos, & τυρὸς, coagulum, quia ex bubulo lacte plerunque fieri solet. *Plin. l. 28. c. 9.* E lacte fit & butyrum, barbararum gentium lautissimus cibus, & qui divites a plebe discernat. Plurimum e bubulo; & inde nomen: pinguissimum ex ovibus. Fit & ex caprino, sed hieme, calefacto lacte. *Id. l. 11. c. 41.* Mirum, barbaras gentes, quæ lacte vivant, ignorare, aut spernere tot sæculis casei dotem, densantes id alioqui in acorem jucundum, & pingue butyrum. Spuma id est lactis, concretiorque, quam quod serum vocatur. Non omittendum, in eo olei vim esse, & barbaros omnes, infantesque nostros ita ungi. Adde *Cels. l. 4. c. 15. & 18. & l. 5. c. 26. sect. 30.* ¶ Pænultima longa est. *Sidon. carm. 12. v. 7.* Infundens acido comam butyro. (*Homerus* quoque *in Batrachomyomach.* primam in τυρὸς produxit.) Corripuit *Æmil. Macer de herb. c. de ruta*. Cum butyro, modicoque oleo decocta tumorem, &c. sed non est imitandus. Turpius tamen peccavit primam quoque corripiendo. Est enim Græca diphthongus. qua in re & *Sidon.* erravit, & quicunque auctor est illius versus, quem quidam perperam *T. Valgio* tribuunt: Lac niveum, butyrumque novum cum melle comedit.

BUXANS, antis, *simile al bosso*, buxum colore referens. *Apulej. l. 8. Metam.* Refert se se buxanti pallore trepidus.

BUXETUM, ti, n. *luogo piantato di bossi*, πυξεών, locus buxo consitus. *Martial. l. 2. epigr. 14.* Lotus ad Europes tepidæ buxeta recurrit. Adde *l. 3. epigr. 58.*

BUXEUS, a, um, *di bosso*, πύξινος, qui est e buxo. *Colum. l. 7. c. 8. sub fi.* Caseus vel manu figuratur, vel buxeis formis exprimitur. *Solin. c. 52. (al. 65.) ante med.* Buxei luci. ¶ Item qui colore est buxo simili, *di color di bosso*. *Plin. l. 8. c. 20.* Buxeus color. *Varr.* apud *Non. c. 6. n. 65.* Anates tremipedas, buxeis rostris pecudes. *Martial. l. 2. epigr. 41.* Dentes piceique, buxeique. *Petron. in fragm. Tragur. c. 58. edition. Burman.* Buxei annuli. *h. e.* aurei, ut quidam Interp. exponunt. Auri enim color buxeo similis est. *Apulej. l. 1. Metam.* Buxeus pallor.

BUXIFER, a, um, πυξοφόρος, buxos ferens. *Catull. carm. 4. de Phaselo*. Amastri Pontica, & Cytore buxifer.

BUXIS, idis, f. idem ac pyxis, Græco υ in *u* Latinum converso. Legitur in quibusdam editionibus *Pauli JCti lib. 3. receptar. sententiar. tit. de legatis sub fin.*

BUXOSUS, a, um, adject. *Plin. l. 12. c. 25. de xylobalsamo*. Buxosum est optimum, quod est odoratissimum. *h. e.* buxo simile.

BUXUM, i, n. *bosso*, πύξος, lignum, & arbor buxi. *Virg. 2. Georg. v. 449.* & torno rasile buxum. *Enn.* apud *Phylargyr.* longique cupressi Stant rectis foliis, & amaro corpore buxum. *Plin. l. 16. c. 43.* Quæ in lamina secantur, præcipua sunt citrum, terebinthus, buxum. ¶ Per synecdochen accipitur pro tibia e buxo (V. vocem sequentem.) *Ovid. 14. Metam. v. 537.* tinnitibus aera pulsi Æris, & inflati complevit murmure buxi. *Propert. l. 4. eleg. 8. v. 42.* Jactabat truncas ad cava buxa manus. *h. e.* saltabat ad tibiam. Adde *Stat. Theb. lib. 7. v. 170.* ¶ Item pro trocho, quo pueri ludunt. *Virg. 7. Æn. v. 382.* Volubile buxum. *Pers. sat. 3. v. 51.* buxum torquere flagello. ¶ Et pro pectine e buxo. *Juvenal. sat. 14. v. 194.* caput intactum buxo, naresque pilosæ. *Ovid. 6. Fast. v. 229.* Crines depectere buxo.

BUXUS, i, f. *bosso*, *busso*, πύξος, arbor exigua, foliis minutis, densis, rotundis, & concavis, semperque virentibus, ligno vero coloris aurei, adeoque duro, ac ponderoso, ut neque cariem sentiat, & in aqua subsidat. *Ovid. l. 3. de ar. aman. v. 691.* Nec densæ foliis buxi. *Plin. l. 16. c. 40.* Spississima, ideo & gravissima judicatur ebenus, & buxus. ¶ Per synecdochen sumitur pro opere aliquo ex buxo facto, ut v. g. pro tibia. Nam multæ e buxo tibiæ fiebant, præsertim illæ, quas in sacris adhibebant, ut ex *Plin. l. 16. c. 36. in fi.* colligitur. *Virg. 9. Æn. v. 619.* Tympana vos, buxusque vocant Berecynthia matris Idææ. *Stat. 2. Theb. v. 77.* plurima buxus. *h. e.* tibiæ. (Adde *9. Theb. v. 480.*) *Juvenal. sat. 14. v. 194.* caput intactum buxo. *h. e.* pectine.

B Y

BYBLIS, idis, f. Βυβλίς, filia Mileti Regis Mileti urbis, & Cyanees nymphæ, quæ a fratre Cauno, cujus amore deperibat, repulsa, impatientia amoris in fontem sui nominis mutata est, ut *Ovid. Metam. 9. v. 662.* narrat: qui tamen *l. 1. de ar. am. v. 282.* laqueo vitam finisse dicit. *Hygin.* quoque *fab. 243.* ipsam sibi vim intulisse scribit. *Ovid. 9. Metam. v. 451.* Cyanee præstanti corpora forma, Byblida cum Cauno prolem est enixa gemellam. Byblis in exemplo est, ut ament concessa puellæ. & *v. 650.* Bybli taces, frondesque tuo premis ore caducas. ¶ Legitur & *Biblis*, sed minus recte.

BYRRHUS, V. *Birrus*.

BYRSA, æ, f. Βύρσα, arx in media Carthaginiensium urbe, a Didone exstructa, & appellata. V. *Carthago*. *Virg. Æn. 1. v. 371.*

BYRSICUS, a, um, ad Byrsam pertinens, Carthaginiensis. *Sidon. in carm. l. 7. ep. 17. v. 17.* Spernis Elissææ Byrsica tecta domus.

BYSSICUS, a, um, idem, ac byssinus. *Marcian. Dig. lib. 39. tit. 4. leg. 16.* Opus byssicum, pelles Babylonicæ, &c. *h. e.* pannus ex bysso. Ita legitur in celebri editione *Torrentini*. Al. hab. *byssinum*.

BYSSINUS, a, um, *di bisso*, Βύσσινος, qui ex bysso est. *Plin. l. 19. c. 1.* Lino, quod ignibus non absumatur, principatus in toto orbe. Proximus byssino, mulierum maxime deliciis circa Elim in Achaja genito. Quaternis denariis scripula ejus permutata quondam, ut auri, reperio. *Apulej. l. 11. Metam.* Byssina vestis. ¶ *Byssinum*, i, absolute pro veste byssina. *Tertull. de cultu femin. in f.* Vestite vos serico probitatis, byssino sanctitatis, purpura pudicitiæ.

BYSSUS, i, f. *sorta di lino finissimo*, *bisso*, Βύσσος, ἡ, genus lini (quod *linum byssinum* dicitur a *Plin. l. 19. c. 1.*) subtilissimi, & delicatissimi circa Elim in Achaja nascentis, adeoque pretiosi, ut auro contra æstimatum sit, habitumque in deliciis feminarum. *Apulej. l. 11. Metam.* Vestis multicolor, bysso tenui pertexta.

BYTHIOS, Βύθιος, hoc est profundus, idem ac Bythos apud *Tertull. advers. Valentinian. c. 8.*

BYTHOS, m. Βυθὸς, hoc est profundum, unus ex æonibus Valentini apud *Tertull. advers. Valentinian. c. 7.* & *advers. Hæretic. c. 49.*

BYTORUS, V. *Biturus*.

BYZACENUS, a, um, ad Byzacium pertinens. Est autem Byzacium regio Africæ CCL. M. pass. per circuitum, fertilitatis eximiæ, cum centesima fruge agricolis fenus reddente terra. Varia habet oppida, quæ *Plin. l. 5. c. 4.* enumerat. Ejus cultores Libyphœnices dicuntur. *Justinian. lib. 1. Cod. tit. 27. leg. 2.* Dux Byzacenæ provinciæ. Adde *Inscript.* apud *Gruter. pag. 361. n. 1.* & *pag. 362. n. 1.*

BYZA-

BYZACIUS, a, um, idem ac Byzacenus, Βυζάκιος. *Sil. l. 9. v.* 204. seu sunt Byzacia cordi Rura magis, centum Cereri fruticantia culmis. Al. leg. *Byzantia* eod. sensu, quia Byzacenæ provinciæ incolæ a Græcis Βυζάκιοι dicuntur.

BYZANTIACUS, a, um, Byzantius. *Stat. l. 4. silv. ult. v.* 13. Aut Byzantiacos colunt lacertos.

BYZANTINUS, a, um, Byzantius. *Auson. de clar. urbib. n.* 2. Byzantina Lygos. *Sidon. l. 7. ep. 17. in carm.* Romuleos refugis, Byzantinosque fragores. *Id. l. 4. ep.* 7. Byzantini Chironomuntes. *h. e.* periti cœnarum structores, quales aliquando fuerunt Byzantini.

BYZANTIUM, ii, n. *Costantinopoli*, Βυζάντιον, urbs Thraciæ ad Bosphorum contra Chalcedonem urbem Bithyniæ. Antea *Lygos* dicta est, postea Constantinopolis a Constantino M. qui eam instauravit. *Plin. l. 4. c.* 11. ¶ Ab incolis hodie *Stambul*, vel *Stambol* dicitur, corrupto nomine ex his verbis εἰς τὴν πόλιν, quæ Græci circa incolentes, cum illam adirent, usurpabant.

BYZANTIUS, a, um, Βυζάντιος, ad Byzantium urbem pertinens. *Ovid. l. 1. Trist. eleg. 9. v.* 31. Quaque tenent Ponti Byzantia litora fauces. *Plin. l. 9. c.* 15. Byzantius portus. ¶ *Byzantii, orum*, sunt Byzantii incolæ. *Cic. de provinc. Consul. c.* 4. ¶ Item ad Byzacium Africæ regionem pertinens. V. *Byzacenus*.

BYZERES, um, Βύζηρες, populi Asiæ inter Cappadoces, & Colchos, qui *Buzeri* a *Plin. l. 6. c.* 4. & *Pomp. Mel. l. 1. c.* 19. dicuntur. *Valer. Flacc. l. 5. v.* 152. Byzeresque vagi, Philyræque a nomine dicta Litora. ¶ Scribitur & Bizeres, Βίζηρες.

DE LITTERA C.

C Tertia Latinorum Littera, eaque muta, sonum habet κ Græcorum, lenem quidem, si præponatur vocalibus *e*, & *i*; durum vero, si ceteris. In his nominibus *Cneus*, & *Cajus* pronunciatur ut G, docente *Quintil. l. 1. c. 7.* (*al.* 13.) Nam Latini olim G non habebant, sed pro ea C utebantur: quæ postea in illis vocibus tantummodo remansit. (Etiam in *Cnidus* hac ratione proferri quidam volunt, & si qua sunt alia, quæ *n* post *c* habeant.) Hinc in columna Duiliana legitur *leciones*, *macistratus*; *Cartacinienses*, *pucnando*, pro *legiones*, &c. In notis verborum C. Cajum significat, & si inversa scribatur Ɔ, Cajam: in notis numerorum valet centum: In tabellis judicum est nota condemnationis, sicut A absolutionis. Hinc illa dicitur *tristis*, hæc *salutaris* a *Cicer. pro Mil. c.* 6.

C A

CABALLATIO, onis, f. pabulum caballi, annonæ loco præbitum. *Impp. Honor. & Theodos. lib. 12. Cod. Justinian. tit. 38. leg.* 14. & *in Cod. Theodos. lib. 7. tit. 4. leg.* 34.

CABALLINUS, a, um, *di cavallo*, ἵππειος, ad caballum pertinens, equinus. *Pers. in prol. Satyrar.* Fons caballinus. *h. e.* Hippocrene. *Plin. l. 28. c. ult.* Caballina caro. *Id. l. 30. c.* 8. Caballini dentes. *Id. ibid. c.* 13. Caballinum fimum.

CABALLION, herba eadem quæ cynoglossa. *Apulej. de herb. c.* 96.

CABALLUS, li, m. *cavallaccio*, *rozza*, καβάλλης, idem est ac equus, sed dicitur fere semper de vilioribus, quales sunt qui in pistrino molas versant, qui onera portant, qui pro vectura locantur, & hujusmodi. *Lucil.* apud *Non. c. 2. n.* 134. Succussatoris, tetri, tardique caballi. *Horat. l. 1. ep. 18. v.* 36. aut olitoris aget mercede caballum. *Id. l. 1. sat. 6. v.* 59. vectari rura caballo. ¶ *Lassus tanquam caballus in clivo*, proverb. de valde defatigato: legiturque apud *Petron. in Satyr. c.* 134. ¶ De equo nobili, ac generoso dici videtur a *Juvenal. sat. 3. v.* 118. ubi Pegasum *Gorgoneum caballum* appellat: item *sat. 10. v.* 60. & *sat. 11. v.* 193. item ab *Horat. l. 1. sat. 6. v.* 59. nisi quod satyrice, *h. e.* ridendo, & per contemptum loquuntur.

CABATOR, oris, m. Legitur in *vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 622. *n.* 1. Putat *Salmas. ad Vopisc. in Saturn. c.* 8. & alii, idem esse quod *cavator*: (Facile enim *v*, & *b* invicem mutantur. V. initium litteræ B.) Eo autem loco accipiendum esse pro sculptore gemmarum. Nam qui gemmas scalpunt, quasi quosdam sulcos in iis cavant.

CABILLONENSIS, se, adject. ad Cabillonum pertinens. Est autem Cabillonum oppidum Æduorum in Gallia Celtica ad Ararim fluvium, cujus meminit *Cæs. l. 7. B. Gall. c.* 42. Nunc *Challon* dicitur. *Eumen. in paneg. ad Constantin. c.* 18. Cabillonensis portus.

CABIRUS, i, m. Κάβειρος, Deus, quem Macedones, & Samothraces summa veneratione coluerunt, ut ex *Lactant. l. 1. c.* 15. constat, & ex *vet. Inscript.* apud *Reines. class. 1. n.* 143. Docet *Scalig. in Conjecton. ad Varron. pag.* 128. Phœnicum & Syrorum lingua *Cabir* potentem significare. Sed plures fuere hoc nomine Dii. Nam alii duos fuisse docent, eosdemque ac Castorem ac Pollucem: alii tres Tricopatreum, Eubuleum, & Dionysium, filios Jovis antiquissimi, & Proserpinæ, ut est apud *Cicer. l. 3. de nat. Deor. c.* 21. alii denique quatuor, Axiorum, Axiocersam, Axiocersum, & Casmillum. ¶ Dicuntur *Cabiri* filii Vulcani & Caberæ Protei filiæ. Hi ignis usum, ferrique fabricam homines docuerunt. Ideo *Cabirus* in nummo quodam malleum gerit. ¶ *Kipping. l. 1. antiq. c. 3. n.* 8. scribit, Cabiros vixisse circa diluvii Ogygiani tempora, & magicam artem, ac incantationes exercendo Orbem peragrasse. Hinc iidem creduntur esse, ac Telchines, fascinatores nimirum, & præstigiatores. Post mortem divinitate donati sunt, quia insignium generi humano commodorum auctores habebantur. Plura V. apud *Kipping. Voss. de Idololatr. Gyrald. in Syntagm. Deor.* & alios. ¶ In genitivo plurali *Cabirum* pro *Cabirorum*. *Accius* apud *Varr. l. 6. L. L. cap.* 73. Celsa Cabirum delubra tenes. ¶ Scribitur etiam *Cabyrus*, & *Cabyrius*, sed tamen rarius.

CACA, æ, f. soror Caci, quæ, quia Herculi furtum fratris prodidit, divinitate donata est, atque ara, sacelloque culta, in quo ei per virgines sacrificabatur. *Lactant. l. 1. c.* 20. & *Serv. ad Æn.* 8. *v.* 190.

CACABACEUS, & Caccabaceus, a, um, adject. ad cacabum pertinens. *Tertull. advers. Hermog. c.* 41. Motus non turbulentus, nec cacabaceus, sed compositus, & temperatus. *h. e.* qualis est liquoris in olla ferventi ebullientis. *Schiop.* in notis *ad Tertull.* legit *cacabicius*.

CACABATUS, & Caccabatus, a, um, fuligine aspersus, fumidus, denigratus instar cacabi. *Paulin. Nolan. ep. 32. ad Sever.* (*al.* 22.) *cap.* 9. Cum ædificia, quæ immaculata adhuc operis tui gratia splendent, obscurata næniis insipientiæ meæ, & ut digno meis versibus verbo utar, cacabata conspicies.

CACABO, as, n. κακκαβίζειν, verbum exprimens vocem perdicis: ductumque est a Græcis, qui perdicem κακκάβαν, & κακκαβίδα appellant. *Auct. carm. de Philom. v.* 19. Cacabat hinc perdix, hinc gratitat improbus anser. *In fragm. de Ancup.* quod quidam *Nemesiano* tribuunt, *v.* 12. maculosaque terga Inficiunt pullæ cacabantis imagine guttæ. *h. e.* ad similitudinem perdicis. In priore versu prima syllaba producitur, in posteriore corripitur, minus recte tamen. Nam Græce duplici κκ scribitur.

CACABULUS, li, m. vel Cacabulum, li, n. *pignattino*, κακκάβιον, parvus cacabus. *Tertull. in Apolog. c.* 13. Domesticos deos domestica potestate tractatis, pignerando, venditando, demutando aliquando in cacabulum de Saturno, aliquando in trullam de Minerva. Adde *Arnob. l. 6. pag.* 200. & *Apic. l. 4. c.* 1. ¶ Scribitur & *caccabulus*. ¶ Sunt qui putant, *cacabulum* dici etiam lasanum, *pitale*, a *cacando*. sed non probant.

CACABUS, i, m. *pignatto*, *pajuolo*, *laveggio*, κακκάβη, & κάκκαβος, vas vel fictile, vel ex aliquo metallo, in quo cibi coquuntur. Quomodo ab aheno differat, V. in *Ahenum*. Videtur esse a καίω, uro, & κάβος, cibus. *Varr. l. 4. L. L. c.* 27. Vas, ubi cibum coquebant, ab eo cacabum appellarunt. *Colum. l. 12. c.* 46. Radiculam in cacabo æneo coquito. *Id. ibid. c.* 41. Cacabus stanneus. *Ulpian. Dig. lib. 34. tit. 2. leg.* 20. Cacabi argentei. *Scribon. Larg. compos.* 220. Cacabus fictilis. *Stat. l. 4. silv. ult. v.* 44. Aut unam dare synthesim quid horres Alborum calicum, atque cacaborum? ¶ Scribitur & *caccabus* duplici *cc*, quod est Græcos imitari, a quibus κάκκαβος dicitur.

CACALIA, æ, f. κακαλία, herba, quæ & leontice dicitur, in montibus fere nascens, semine minutis margaritis simili, dependente inter folia grandia. *Plin. l. 25. c.* 11.

CACATURIO, is, n. 4. *desiderar di cacare*, χεζητιῶ, χεζητιάω, cacare cupio, nitor. *Martial. l. 11. epigr.* 78. In omnibus Vacerra quod conclavibus Consumit horas, & die tota sedet, Cœnaturit Vacerra, non cacaturit.

CACATUS, a, um, particip. κεχεσμένος. *Catull. carm. 36. in annal. Volus.* Annales Volusi, cacata charta. *h. e.* annales cacando compositi: vel excremento fœdati.

CACCABUS, &c. V. *Cacabus*.

CACEMPHATON, & Cacephaton, i, n. κακέμφατον, & κακόφατον, vitium sermonis, idem quod Cacophaton: a κακός, malus, & φημί, dico. *Charis. l. 4. pag.* 242. *Putsch.* & *Diomed. l. 2. pag.* 446. sed uterque Græce scribit. Latine autem legitur apud *Serv. ad 2. Georg. v.* 13. & *ad 1. Æn. v.* 197. & *cacemphaton* apud *Isid. l. 1. Orig. c.* 33.

CACHECTES, vel Cachecta, æ, m. *cachettico*, καχέκτης, dicitur a Medicis, qui cachexia laborat: a κακῶς, male, & ἔχω, habeo. *Plin. l. 28. c.* 9. Lac bubulum bibunt phthisici, syntectici, & cachectæ.

CACHECTICUS, a, um, *cachettico*, καχεκτικός, idem qui cachectes. *Plin. l. 32. c.* 10. Cachecticis, quorum corpus macie conficitur, techea utilia sunt cum ruta, ac melle.

CACHEXIA, æ, f. *cachessia*, καχεξία, malus corporis habitus, quo alimenta omnia corrumpuntur: quod fere fit, cum longo morbo vitiata corpora, etiamsi illo vacant, refectionem tamen non accipiunt; aut cum malis medicamentis corpus affectum est; aut cum diu necessaria defuerunt; aut cum insolitos, & inutiles cibos aliquis assumpsit. Ita describit *Celsus l. 3. c.* 22. ubi tamen hanc vocem Græce scribit. Est enim Græca a κακός, malus, & ἕξις, habitus. Attamen Latine non semel usurpat *Cæl. Aurelian. l. 3. Tard. c.* 6.

CACHINNABILIS, le, adject. *Apulei. l. 3. Metam.* Totus populus risu cachinnabili diffluens. *h. e.* risu in cachinnos effuso. *Id. de habitud. doctr. Plat. l. 3.* seu *de syllog. categor.* Homo animal cachinnabile.

CACHINNATIO, onis, f. *riso smoderato*, *sghignazzata*, καγχασμός, actus cachinnandi, risus effusus. *Cic. 4. Tuscul. c.* 31. Ut si ridere concessum sit, vituperetur tamen cachinnatio.

CACHINNO, onis, m. *chi ride smoderatamente*, καγχαστής, qui cachinnat. *Pers. sat. 1. v.* 12. Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.

CACHINNO, as, avi, atum, a. 1. & Cachinnor, aris, atus sum, dep. 1. *ridere smoderatamente*, *crepar delle risa*, *sghignazzare*, καγχάζω, effuse, immoderate rideo. *Lucret. l. 4. v.* 1169. Quam famulæ longe fugitant, furtimque cachinnant. *Id. l. 2. v.* 974. & risu tremulo concussa cachinnant. *Cic. 5. Verr. c.* 25. Ridere convivæ, cachinnari ipse Apronius. ¶ Cum accusativo junxisse videtur *Apulej.*

lej. l. 3. Metam. At ille non contentus, quod mihi nec assistendi solatium præbuit, insuper exitium meum cachinnat. Nisi dicamus esse casum præposit. *insuper*, quam *Vitruv.* quoque accusativo junxit *l.* 10. *c.* 20. Alii apud *Apulej.* leg. *exitio meo*. ¶ Quia vero effuse ridentes magnam etiam vocem emittere solent, hinc per catachresim *cachinnare* dicuntur, quæ strepitum vehementiorem edunt. *Acc.* apud *Non. c. 6. n. 86. de mari*. Simul & circum magna sonantibus excita saxis Sæva sonando cum crepitu clangente cachinnant.

CACHINNOSUS, a, um, facile cachinnans. *Cœl. Aurelian. Acut. l.* 1. *c.* 3. *ad fin.* Hilares natura, atque cachinnosi.

CACHINNUS, i, m. *riso smoderato, sghignazzata, cachinno*, καγχασμός, risus solutior, effusus, incompositus, & perstrepens. *Cicer. de clar. Orat. c.* 60. Curio in agendo cachinnos irridentium commovebat. *Id. de Fato*, *c.* 5. In quo Alcibiades cachinnum dicitur sustulisse. *Pers. sat.* 3. *v.* 87. Ingeminaor tremulos naso crispante cachinnos. *Catull. carm.* 31. *ad Sirmion. extr.* Ridete quidquid est domi cachinnorum. *Sueton. in Calig. c.* 32. Effundi in cachinnos. & *cap.* 57. Edere cachinnum. *Ovid.* 3. *de ar. ani. v.* 287. Distorquere ora cachinno perverso. *Juvenal. sat.* 3. *v.* 100. Cachinno concuti. *Id. sat.* 11. *v.* 3. Excipere aliquid cachinno. ¶ Per catachresim dicitur de strepitu maris, ea ratione qua in *Cachinno, as*, diximus. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v.* 272. Quæ tarde primum clementi flamine pulsæ Procedunt, leviterque sonant plangore cachinni.

CACHLA, æ, f. κάχλα, herba eadem, quæ buphthalmos. *Plin. l.* 25. *c.* 8.

CACHRYS, yos, f. κάχρυς, & κάγχρυς, ros, semen resinaceum rosismarini. *Plin. l.* 24. *c.* 11. ¶ Item pilula quædam nascens in roboribus præter glandem; item in abiete, larice, picea, tilia, nuce, platano, postquam folia cecidere, hieme durans. Continet nucleum pineis similem: is crescit hieme: aperitur vere pilula tota: cadit, cum folia cœpere crescere. In medicina urendi vim habet. *Plin. l.* 16. *c.* 8. & *Cels. l.* 5. *c.* 18. *n.* 5. ¶ Item nucleus candidus in semine crethmi. *Plin. l.* 26. *c.* 8. ¶ Scribitur & *canchrys*.

CACIZOTECHNOS, κακιζότεχνος, hoc est artem damnans, aut corrumpens: a κακίζω, damno, improbo, & τέχνη, ars. Ita cognominatus fuit ab Atheniensibus Callimachus statuarius, quod semper esset calumniator sui, nec finem haberet diligentiæ. *Plin. l.* 34. *c.* 8. *ad fin.* ¶ *Vitruv. l.* 4. *c.* 1. hanc eandem rem narrans, catatechnon appellatum fuisse tradit: hoc est artificiosum, industrium. Sed alii leg. *cacotechnon*, hoc est male in arte se exercentem, κακότεχνον.

CACO, as, avi, atum, a. 1. *cacare*, χέζω, alvum exonero. Videtur esse a κακκᾶν, seu κακκάω, qua voce pueri utuntur cacare significantes. *Horat. l.* 1. *sat.* 8. *v.* 38. in me veniat mictum, atque cacatum Julius, &c. *Phædr. l.* 4. *fab.* 17. *v.* 25. Canes odorem mixtum cum merdis cacant. *Pompon.* apud *Non. c.* 2. *n.* 114. Ego quæro quod edim: has quærere quod cacent, contra jus est. *Martial. l.* 3. *epigr.* 89. Nam faciem durum, Phœbe, cacantis habes. *h. e.* vultum nitentis. V. *Nitens*.

CACOETHES, is, n. *cattivo costume*, κακόηθες, mala consuetudo, malus mos: a κακός, malus, & ἦθος, mos. *Juvenal. sat.* 7. *v.* 51. tenet insanabile multos Scribendi cacoethes, & ægro in corde senescit. ¶ A Medicis dicitur vitium ex genere carcinomatum, quod difficile quidem sanari potest, curationem tamen recipit. Sic autem vocatur propter obstinatam repugnantiam adversus remedia. *Cels. l.* 5. *c.* 28. *n.* 2. Discernere cacoethes, quod curationem recipit, a carcinomate, quod non recipit. *Plin. l.* 22. *c.* 25. Sesama prodest ulceribus, quæ cacoethe vocant. τὰ κακοήθη. Sic *l.* 24. *c.* 10. Hedera illinitur omnium ulcerum generi, etiamsi cacoethe sint. *Id. l.* 24. *c.* 3. Glans intrita duritias, quas cacoethes vocant, sanat. τὰς κακοήθεις. Ex his apparet, vocem adjectivam esse.

CACOPHĂTON, i, n. κακέμφατον, κακοφωνία, vitium sermonis, quod etiam *Cacemphaton*, & *Cacephaton*, & *Cacophonia*, item *Æschrologia* dicitur, cum vel duo verba junguntur, quæ durum sonum efficiunt, ut *Dorica castra* apud *Virgil. Æn.* 2. *v.* 27. & *numerum cum navibus æquat*, *Æn.* 1. *v.* 197. & *legere leges* apud *Liv. l.* 3. *c.* 34. & *dote mandata*, *lib.* 7. *c.* 31. *a med.* & *negligens gens lib.* 5. *c.* 46. vel obscenum, ut *cum nos te voluimus convenire* apud *Cicer. Fam.* 9. *ep.* 22. vel cum vox, vel sententia usurpatur, quæ honestam simul & obscenam significationem habere potest. ut quod *Sallust. in Jug. c.* 78. usurpavit, *patrare bellum*, & illud *Terent. Andr.* 5. 4. 30. Arrige aures, Pamphile: & *Virg.* 6. *Æn. v.* 406. aperit ramum, qui veste latebat. V. *Quintil. l.* 8. *c.* 3. ubi hanc vocem modo Græcis, modo Latinis Litteris scriptam reperies.

CACOMEMNON, ŏnis, m. κακομέμνων, titulus est unius ex mimis *Laberii* apud *Gell. l.* 16. *c.* 7.

CACOSYNTHĔTON, i, n. κακοσύνθετον, hoc est incompositum, male collocatum: a κακῶς, male, & σύνθετος, compositus. Est vitium sermonis ex indecenti structura verborum, ut in illo *Virg.* 9. *Æn. v.* 610. versaque juvencum Terga fatigamus hasta. Nam *terga* cum eodem fine casus terminatur, ut *versa hasta*. *Quintil. l.* 8. *c.* 3. *Charis. lib.* 4. *pag.* 243. *Putsch.* & *Serv. ad loc. Virg. cit.* qui omnes Græcis litteris scribunt. Latine tamen legitur in illo *Lucil.* apud *Vel. Long. de Orthograph. pag.* 1214. *Putsch.* At non multum abit hoc cacosyntheton, atque canina, &c.

CACOTECHNIA, æ, f. κακοτεχνία, h. e. mala ars: a κακός, malus, & τέχνη, ars. Græca vox est, & Græce adhibetur a *Quintil. l.* 2. *c. penult.*

CACOTECHNOS, V. in *Cacizotechnos*.

CACOZELIA, æ, f. κακοζηλία, mala, & indecora affectatio, quoties inscite aliquid imitantes in vitium labimur. Græca vox a κακός, malus, & ζῆλος, æmulatio, imitatio. *Diomed. Grammat. l.* 2. *pag.* 446. *Putsch.* duplici ratione peccari per κακοζηλίαν docet, aut nimio tumore, ut in illo: *Jupiter omnipotens, cæli qui sidera torques, Ore tuo dicenda loquar*. Aut nimio ornatu, ut apud *Ovid.* 2. *Metam. v.* 107. *Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ Curvatura rotæ*, & quæ sequuntur. *Senec. l.* 4. *controv.* 24. *in f.* Gorgonius in hac controversia pessimo genere cacozeliæ usus est. *Id. Suasor. ult. a med.* Dixit sententiam cacozeliæ genere humillimo, & sordidissimo. Apud *Quintil. l.* 8. *c. ult.* modo Græcis, modo Latinis litteris scripta legitur. ¶ *Id. l.* 8. *c.* 3. hoc idem vitium κακόζηλον appellat.

CACOZELON, i, n. κακόζηλον, mala affectatio. V. vocem præced.

CACOZELUS, a, um, *affettato imitatore*, κακόζηλος, qui cacozeliæ vitio in dicendo peccat, affectatus & infelix imitator. *Sueton. de Aug. c.* 86. Cacozelos, & antiquarios, ut diverso genere vitiosos, pari fastidio sprevit. *Ascon. in Divin. Verr. c.* 6. Hæc in loco nec oxymora, nec cacozela judicanda sunt. aut enim inferioribus dictis, aut supra positis leniuntur.

CACTOS, i, m. κάκτος, herba est folio lato & spinoso, caule a radice emisso & in terram serpente, semine lanuginis, quam *pappos* vocant. In Sicilia tantum nasci, *Plin. l.* 21. *c.* 16. tradit. Ipse quoque caules *castos* dicitur, & detracto cortice, gratus in cibis est. Semen *ascolia* vocatur *Plin. ibid.* ¶ Quidam putant, *cactum* esse cinaram, quam Itali dicunt *carciofo*, vel cardum sativum, *cardo*. ¶ Translate a spinis foliorum *Tertull. de Pall. c.* 2. *in f.* Revera orbis cultissimum hujus imperii rus est, eradicato omni aconito hostilitatis, & cacto & rubo subdolæ familiaritatis.

CACULA, æ, m. *servo di soldato*, δοῦλος στρατιώτου, idem qui calo, hoc est servus militis, qui fustibus clavisque ligneis ad tutelam domini armatur, ut docet *Festus*; qui ideo a Græco κᾶλον, lignum, derivati putat. Aptius tamen *Scalig.* ducit a κακός, qua imbellem, ignavum, timidum significat, quia caculæ non sunt in numero militum, sed imbellium, & qui primi fugam capessere solent. *Plaut. Trinum.* 3. 2. 95. Video, caculam militarem me futurum haud longius. Etiam apud *Varr. l.* 9. *L. L. c.* 3. *ad fin.* hæc vox legitur, & in *Argum. Pseud. Plautini*.

CACULĀTUS, servitium, caculæ munus. *Festus*.

CACUMEN, inis, n. *cima, sommità*, κορυφή, ὕψος, proprie est summitas cujuscunque rei in acutum desinens: videturque esse ab *acumen*, addito *c*, ut *Voss.* docet. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 73. Cacumina ramorum. *Lucret. l.* 6. *v.* 463. summa montis. *Ovid. l.* 3. *Trist. eleg.* 12. *v.* 12. Cacumen herbæ. *Plin. l.* 10. *c.* 54. ovi. *Id. l.* 36. *c.* 12. pyramidis. *Id. l.* 36. *c.* 4. In metæ cacumen se contrahens. *Id. l.* 2. *c.* 11. Metæ effigies in cacuminis finem desinens. *Id. l.* 16. *c.* 36. Tenuari in cacumen. *Horat. Epod.* 16. *v.* 30. Cacumina Matina. *h. e.* vertices Matini montis Apuliæ. ¶ Sumitur etiam pro extremitate, *estremità*. *Lucret. l.* 1. *v.* 592. quoniam extremum cujusque cacumen Corporis est aliquod: *Plin. l.* 21. *c.* 37. *sub fin.* Arteriarum pulsus in cacumine maxime membrorum evidens. ¶ Translate *Lucret. in f. l.* 5. Namque aliud ex alio clarescere corde videbant Artibus, ad summum donec venere cacumen. *all' ultima perfezione*. *Laber.* apud *Macrob. l.* 2. *Saturn. c.* 7. Floris cacumen famæ nostræ frangere. ¶ *Martian. Capell. l.* 3. *pag.* 63. accentus, qui adscribuntur syllabis, tum cacumina, tum fastigia appellari docet.

CACUMINĀTUS, a, um, *acuminato nella sommità*, summitatem habens in acutum desinentem. *Plin. l.* 10. *c.* 52. Ova aquatilium rotunda; reliqua fere fastigio cacuminata.

CACUMĬNO, as, avi, atum, a. 1. *far aguzzo nella sommità*, acutum in summitate facere. *Ovid.* 3. *Metam. v.* 194. Dat sparso capiti vivacis cornua cervi, Dat spatium collo, summasque cacuminat aures. *Sidon. carm.* 7. *v.* 414. saxoque cacuminat ensim. *aguzza la punta della spada*.

CACUS, i, m. Κάκος, insignis latro temporibus Evandri Regis: fortasse a κακός, malus: quamvis prima syllaba repugnet. Hic Latium undique latrociniis, & incendiis infestabat: demum Herculis quoque ex Hispania occiso Geryone redeuntis, & apud Evandrum hospitantis boves noctu cauda traxit in antrum suum. Quas cum mane diminutas cerneret Hercules, nec quorsum errassent, scire posset, forte fortuna ad hoc antrum pervenit, sed cum vestigia omnia foras versa videret, cum reliquis abiit. Abeuntibus autem ceteris, occlusæ boves aliarum desiderio mugierunt. Hercules audito mugitu, Caci fraudem cognovit, raptaque clava iratus recurrit, extractumque occidit: Quidam dicunt, ipsius Evandri servum fuisse, & non ab Hercule, sed a domino damnatum extremo supplicio, cum ejus furtum Caca ejus soror, quæ postea Dea habita est, Herculi prodidisset. Rem narrant *Liv. l.* 1. *c.* 7. *Aurel. Vict. de Orig. Gen. Rom. c.* 6. & 7. & *Serv. ad Virg.* 8. *Æn. v.* 190. ubi ipse *Virg. v.* 193. & *seq.* Poetarum more fabulas secutus, Cacum dicit Vulcani filium fuisse, semihominem, & ore ignem vomentem. *Propert.* etiam *l.* 4. *eleg.* 9. *v.* 10. & 15. tricipitem fuisse fingit. *Id. Serv. ibid. ad vers.* 203. ex *Verrio Flacco* tradit, eum qui Cacum occidit, fuisse Garanum quendam, pastorem magnarum virium: omnes autem hujusmodi apud veteres *Hercules* dictos. *Juvenal. sat.* 5. *v.* 125. Ducitis planta, vel ut ictus ab Hercule Cacus. ¶ *Cacus* titulus est libri cujusdam logistorici M. Varronis. *Gell. l. ult. c. ult.* ¶ Afferunt quidam ex *Ovid.* 9. *Metam.* versiculum 198. in quo prior syllaba corripitur: sed ille locus multis Criticis est suspectus.

CADĀVER, ĕris, n. *cadavero*, [illegible], corpus animalis mortuum, & nondum sepultum, sed præcipue hominis. *Cic. pro Mil. c.* 13. P. Clodii cruentum cadaver infelicissimis lignis semiustulatum nocturnis canibus dilaniandum reliquisti. *Virg.* 8. *Æn. v.* 264. Informe cadaver. *Lucret. l.* 2. *v.* 415. tetrum. *Aurel. Vict. in Epitom. c.* 23. caninum. ¶ De homine fœde macilento. *Quintil.*

tiil. Declam. 12. *c.* 13. *in f.* Prona est cervix, tergum ossibus inæquale, infernis imaginibus similes, fœda etiam cadavera. Adde *Senec. in Thebaid. v.* 36. ¶ Translate per convicium ponitur pro homine vili, abjecto, & omnibus abominando. *Cic. in Pison. c.* 9. Ego istius pecudis, ac putidæ carnis consilio scilicet, aut præsidio uti volebam? ab hoc ejecto cadavere quidquam mihi aut opis, aut ornamenti expetebam? Adde *cap.* 33. Dicitur autem *ejectum cadaver*, quod honore exsequiarum caret (quod ultimæ censebatur apud Veteres ignominiæ) & quod propter paupertatem, cum sumptus funeris deesset, e cella ejectum a sandapilariis ad bustum sine ulla pompa efferebatur, ut *Turneb. l.* 21. *adversar. c.* 15. docet. ¶ De oppidis dirutis & neglectis, *Sulpic. ad Cicer. l.* 4. *Fam. ep.* 5. Cum uno loco tot oppidum cadavera projecta jaceant.

CADAVERINUS, a, um, *di cadavero*, νεκρώδης, qui est cadaveris. *Tertull. de anim. c.* 32. Cadaverina caro.

CADAVEROSUS, a, um, *morticcio*, cadaveri similis, νεκρώδης. *Terent. Hecyr.* 3. 4. 26. Magnus, rubicundus, crispus, crassus, cæsius, cadaverosa facie.

CADETUM, V. *Candetum*.

CADI, orum, Κάδοι, urbs, & populi Mygdoniæ seu Phrygiæ apud *Strabon. l.* 12. Hinc *Propert. l.* 4. *eleg.* 6. *v.* 8. Tibia Mygdoniis libet eburna Cadis. *h. e.* tibia Phrygia. Sunt qui hæc intelligenda putant de pythaule, ut *cadi* non urbem, sed πίθους significent, quibus tibiæ inserebantur. Sunt etiam qui legendum putant *modis*, vel *sonis*.

CADIALIS, le, ad cadum pertinens. *Cadialis resina* dicitur a *Cæl. Aurelian. l.* 2. *Tard. c.* 7. *a med.* quæ liquidior est, & cadis condi, atque advehi solet.

CADIVUS, a, um, *caduto da per se*, qui per se cecidit, caducus, πτώσιμος: ut *cadiva poma*, quæ per se cadunt non manu decerpta, aut decussa. *Plin. l.* 15. *c.* 16. Colligi mala post æquinoctium autumnale: cadiva separari. Adde *cap.* 17. ¶ Apud *Marcell. Empir. cap.* 20. *a med.* dicitur cadivus, qui caduco morbo laborat.

CADMEIS, idis, patronym. femin. a Cadmo deductum, Καδμηΐς. *Ovid.* 3. *Metam. v.* 287. Talibus ignaram Juno Cadmeida dictis Formarat. *h. e.* Semelem Cadmi filiam. Adde *lib.* 4. *v.* 544. ubi de Ino altera Cadmi filia loquitur. *Senec.* in *Herc. fur. v.* 758. Errant furentes impiæ Cadmeides. *h. e.* Agave, Ino, Autonoe, Cadmi filiæ, quæ Penthea discerpserunt. ¶ Ponitur etiam pro Thebana. Nam Thebas Cadmus condidit. *Ovid.* 9. *Metam. v.* 304. matres Cadmeides adsunt. & *l.* 6. *v.* 217. Contigerant tecti Cadmeida nubibus arcem. ¶ In vocativo est *Cadmei*. *Id.* 6. *Fast. v.* 553. Una ministrarum solita est, Cadmei, tuarum, &c. *h. e.* Ino.

CADMEIUS, a, um, idem quod Cadmeus. *Stat.* 4. *Theb. v.* 565. Genitrix Cadmeia. *h. e.* Agave Cadmi filia. *Id.* 8. *Theb. v.* 453. & 520. Cadmeius Æmon. *h. e.* Thebanus. Thebas enim Cadmus condidit. *Id.* 3. *Theb. v.* 366. Cadmeius heros. *h. e.* Polynices Rex Thebarum. *Valer. Flacc. l.* 7. *v.* 281. Cadmeia seges. *h. e.* dentes draconis a Cadmo sati.

CADMEUS, a, um, Καδμεῖος, ad Cadmum pertinens. *Stat. Theb.* 8. *v.* 601. Cadmea juventus. *h. e.* Thebana: a Cadmo conditore. *Senec. in Oedip. v.* 1006. Cadmea mater. *h. e.* Agave mater Penthei. *Lucan. l.* 3. *v.* 175. Dirce Cadmea. *scil.* fons Thebis proximus. A *Propert. l.* 3. *eleg.* 11. *v.* 7. Tyros *Cadmea* appellatur, quia Cadmus fuit filius Agenoris Regis Tyriorum. Sic apud *Sil. l.* 1. *v.* 6. & 106. & *lib.* 17. *v.* 581. *gens*, *stirps*, *manus Cadmea* dicuntur Carthaginienses, qui a Tyriis erant oriundi. ¶ *Cadmea*, *æ*, absolute est arx urbis Thebarum a Cadmo ædificata. *Nepos in Pelop. c.* 1. & *in Epamin. c. ult.* ¶ Legitur & *Cadmæus*, sed minus recte.

CADMIA, æ, (etiam *Cadmea* scribi potest) f. *cadmia*, καδμεία, lapis quidam ærosus, ex quo æri admixto fit æs illud, quod Itali *ottone* vocant. *Plin. l.* 34. *c.* 1. & 10. & *Fest.* ¶ Est præterea *cadmia*, quæ in æris fornacibus fit, egesta flammis atque flatu tenuissima parte materiæ, cameris, lateribusque fornacum adhærens. Tria ejus genera persequitur *Plin. l.* 34. *c.* 10. ubi addit, etiam in argenti fornacibus cadmiam fieri, candidiorem, & minus ponderosam, sed nequaquam ærariæ comparandam. V. ibi plura. Videtur nomen accepisse a *Cadmo*, quem primum Thebis æs invenisse, *Hygin. fab.* 274. tradit. *Plin.* autem *l.* 7. *c.* 56. auri, ejusque conflaturæ, item lapicidinarum inventionem ei tribuit.

CADMUS, i, Κάδμος, Agenoris Phœnicum Regis filius, qui ab eo missus ad Europem sororem conquirendam, in Bœotiam pervenit, ibique Thebas condidit, interempto prius Dracone eum locum infestante, ex cujus satis dentibus homines nati, ipsum Cadmum in urbis ædificatione juverunt. Ipse tandem post varia discrimina in draconem mutatus est. V. *Ovid. Metam.* 3. & *sequent.* ¶ Hic primus litteras invenisse dicitur, vel certe in Græciam intulisse e Phœnicia, sive omnes, sive, ut est apud *Plin. l.* 7. *c.* 56. sedecim tantum. nam octo reliquas Palamedes, & Simonides Melicus adjecere. Hinc *Auson. ep.* 4. *v.* 72. & *ep.* 7. *v.* 52. litteras *Cadmi filias* appellat. ¶ Alius fuit *Cadmus* Milesius, qui primus prosa oratione scripsisse, & historiam condidisse dicitur a *Plin. l.* 5. *c.* 29. & *l.* 7. *c.* 56. ¶ Apud *Horat. l.* 1. *sat.* 6. *v.* 39. *tradere aliquem Cadmo* est ad carnificem dare: quia ejus ætate carnifex quidam fuit notæ crudelitatis nomine *Cadmus*, ut *Acron*, & *Porphyr.* adnotarunt.

CADO, is, cecidi, casum, n. 3. *cadere*, *cascare*, πίπτω, ruo, delabor: cui contrarium est *stare*, *consistere*. *Sueton. in Aug. c.* 43. Ut laxatis sellæ compagibus caderet supinus. *Plaut. Rud.* 1. 2. 89. Cadere deorsum. *Virg.* 4. *Georg. v.* 80. Apes cadunt præcipites. *Id.* 6. *Æn. v.* 310. Lapsa cadunt folia. *Id. Ecl.* 6. *v.* 38. Cadunt imbres. *Cic. in Orat. c.* 28. Alte cadere. *cader da alto*. *Lucret. l.* 2. *v.* 209. Non cadere in terram stellas, & sidera cernis? *Enn.* apud *Cicer. in Top. c.* 16. & *Plin. l.* 2. *c.* 97. Cadere ad terram. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 20. Cadit a mento manus. *Plaut. Mil.* 4. 4. 15. Cadere a summo. *Martial. l.* 11. *epigr.* 50. Gemma vel a digito, vel cadit aure lapis. *Plin. l.* 10. *c.* 38. Cadere ab alto. *Cic. pro Cluent. c.* 62. ex equo. *Plaut. Mil.* 3. 1. 125. de equo. *Petron. in fragm. pag.* 677. *edition. Burm.* Cælo cadunt fulmina. *Lucret. l.* 3. *v.* 595. Molliaque exsangui cadere omnia corpore membra. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 355. Asterion, quem matre cadentem Cristatus gemino fovit pater amne Cometes. *h. e.* ex utero matris egressum. Alii leg. *carentem*. ¶ Sæpe sumitur pro *mori* præsertim in pugna. *Nepos in Pausan. c.* 1. Eo prœlio ipse dux cecidit. *Id. in Datam. c.* 6. Cadit in prœlio adolescens. *Sallust. in Catil. c. penult.* Mallius, & Fæsulanus in primis pugnantes cadunt. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 142. Cadere acie. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 3. Cadere in acie. *Liv. l.* 23. *c.* 21. pugna Cannensi. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 812. ense. *Tacit. de Germ. c.* 33. telis. *Quintil. l.* 2. *c.* 15. (*al.* 16.) Cadere pro patria. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 7. Silvanus quamvis absolutus, sua manu cecidit. *s' ammazzò da se stesso*. ¶ Cadere ab aliquo, *morire per mano di alcuno*. *Ovid. Metam. v.* 191. magna feres solatia mortis, A tanto cecidisse viro. *Suet. in Oth. c.* 5. Cadere ab hoste in acie. ¶ Et omissa præposit. *Claudian. de IV. consul. Honor. v.* 88. Non hostes Victore cadunt, sed judice sontes. *Grat. in Cynegetic. v.* 315. Sic & Achæmenio cecidisti, Lydia, Cyro. ¶ Victimæ etiam cum mactantur, *cadere* dicuntur. *Horat. l.* 3. *od.* 18. *v.* 5. Si tener pleno cadit hædus anno. *Virg.* 1. *Æn. v.* 337. Multa tibi ante aras nostra cadet hostia dextra. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 652. geminas Rex Numa mactat oves. Prima cadit Fauno, leni cadit altera Somno. ¶ Hinc translate *Cornel. Sever. in fragm. de morte Cicer. v. penult.* nostræque cadens ferus Annibal iræ. ¶ Astra quoque *cadere* dicuntur, cum ad occasum accedunt, *tramontare*. *Horat. Epod.* 10. *v.* 10. Qua tristis Orion cadit. *Virg.* 4. *Æn. v.* 480. Sol cadens. *Ovid.* 4. *Metam. v.* 626. Cadente die. *sulla sera*. ¶ Item venti cum flare desinunt, aut leniores fiunt. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 2. cadit Eurus, & humida surgunt Nubila. *Liv. l.* 26. *c.* 39. Venti vis omnis cecidit. *Id. l.* 36. *c.* 43. *a med.* Ubi primum aquilones cecidere. Adde *lib.* 25. *c.* 27. *ad fin.* Sic *Virg.* 1. *Æn. v.* 158. cunctus pelagi cecidit fragor. ¶ Contra incumbere & flare in illo *Varron.* apud *Non. c.* 4. *n.* 42. Adversi venti ceciderunt. quod si pergunt diutius mare volvere, vereor, ne me quoque &c. *La Cerda* huc trahit & illud *Virg.* 1. *Georg. v.* 354. Quo signo caderent Austri. *Servius* tamen exponit: desinerent. ¶ Item tesseræ in ludo, cum jaciuntur. *Terent. Adelph.* 4. 7. 21. Ita vita est hominum, quasi cum ludas tesseris. Si illud, quod maxime opus est jactu, non cadit, Illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas. ¶ Translate varios habet usus. *Nepos in Pelop. c.* 2. Quorum imperiosa majestas ab hoc initio perculsa cecidit. *Cic. de Harusp. resp. c.* 20. Si tanta civitas cadet, quod dii omen obruant. & *cap. ult.* Auctoritas principum cecidit: Et *mox*. Jam pridem humana consilia ceciderunt. *Horat. de art. poet. v.* 70. Multa renascentur, quæ jam cecidere, cadentque Quæ nunc sunt in honore vocabula. *anderanno in disuso*. *Cic.* 2. *Offic. c.* 13. Tua laus pariter cum Republica cecidit. *Id. pro Dom. c.* 52. Sed tibi tamen oculi, vultus, verba cecidissent, cum, &c. *ti sarebbero mancati la vista, il colore, e le parole*. *Id. Fam.* 6. *ep.* 10. Nostrum uterque cecidit. *siam caduti d' autorità, e favore*. *Liv. l.* 2. *c.* 40. & *Pers. sat.* 5. *v.* 91. Ira cadit. *passa*. *Liv. l.* 2. *c.* 6. Spes cadit ad irritum. *svanisce*. Sic *Tacit. Ann.* 15. *c.* 39. & 51. Cadere in irritum. & *Plaut. Pœn.* 1. 2. 147. Cadere incassum. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 32. in morbum. *Id. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 30. in offensionem alicujus. *Id.* 6. *Fam. ep.* 1. Non debemus ita cadere animis. *perdersi d' animo*. *Id. de Amic. c.* 7. & *Liv. l.* 1. *c.* 11. Cadit animus. *il coraggio vien meno*. ¶ *Cadere fabula* dicitur, cum displicet spectatoribus; sicut contra *stare*, cum placet. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 176. Securus, cadat, an recto stet fabula talo. ¶ Cadere formula, causa. V. *Formula*, *Causa*. ¶ *Cadere dentes* dicuntur non solum pueris, cum eos circa septennium mutant, ut est apud *Plaut. Men.* 5. 9. 57. & *Censorin. de die nat. c.* 7. & 14. sed etiam senibus, cum eos amittunt. Hinc jocus *Senecæ ep.* 83. Earinus ait, nos eandem crisim habere, quia utrique dentes cadunt. Adde *ep.* 12. ¶ *Vota cadere* dicuntur, cum irrita sunt. *Propert. l.* 1. *eleg.* 17. *v.* 4. ingrato litore vota cadunt. Contrario sensu, succedunt, rata sunt, *Tibull. l.* & *eleg.* 2. *v.* 17. Vota cadunt. viden' ut, &c. ¶ Frequenter est venire, redigi. *Cic. Tuscul.* 1. *c.* 22. Cadere in conspectum. *esser visibile*. *Id. in Orat. c.* 3. sub oculos. *Id. l.* 1. *de Invent. c.* 30. sub sensum. *Id.* 2. *de Orat. c.* 2. Quæcunque in hominum disceptationem cadunt. *Id.* 1. *Offic. c.* 3. Cadere in deliberationem. *Id. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 9. Quod ne in cogitationem quidem cadit. *neppur viene in pensiero*. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 4. Quod in nostram intelligentiam cadit. *Id. pro Font. c.* 1. Cadere sub imperium, & ditionem populi Romani. *Id. Attic. l.* 8. *ep.* 3. in potestatem alicujus. *Quintil. l.* 4. *c.* 1. *in f.* Abrupte cadere in narrationem. *passar exabrupto alla narrazione*. *Cic. Attic. l.* 15. *ep.* 20. In eam diem cadunt nummi. *h. e.* solutio nummorum incidit in eam diem. *Id. Fam.* 15. *ep.* 14. Ne in alienissimum tempus cadat adventus tuus. ¶ Item evenire, accidere, *accadere*. *Cic. Fam.* 5. *ep.* 19. Aliter res cecidit, ac putabas. *Id. pro Quint. c.* 16. Nihil ipsis jure incommodi cadere potest. *Id.* 2. *de Orat. c.* 4. Hoc cecidit mihi peropportune. *Id. ibid. l.* 1. *c.* 21. Insperanti mihi cecidit, ut, &c. *Id. Attic. l.* 3. *ep.* 1. Nihil mihi optatius cadere potest. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 3. A te mihi omnia semper honesta, & jucunda ceciderunt. *Id. Attic. l.* 3. *ep.* 24. Verebar, quorsum id casurum esset. *dove dovesse andar a finire*. *Virg.* 4. *Georg. v.* 165.

165. quibus ad portas cecidit custodia sorti. *toccò in sorte*. ¶ Item convenire, quadrare, locum habere, *aver luogo*, *adattarsi*, *quadrare*. *Cic. in Orat. c.* 56. Pedes, qui in orationem cadere possunt. *Id. de Harusp. resp. c.* 26. In eum maxime cadit hoc verbum. *Id. Attic. l.* 13. *ep.* 19. Hæc Academica sane in personas non cadebant. erant enim λογικώτερα. *Id. pro Syll. c.* 27. Non cadit in hos mores, non in hunc pudorem, non in hanc vitam, non in hunc hominem ista suspicio. *Virg. Ecl.* 9. *v.* 17. Heu! cadit in quemquam tantum scelus? *Plin. l.* 35. *c.* 10. Non cadit in alium tam absolutum opus. *altri non è capace di far opera sì perfetta*. ¶ Item desinere, terminari, *finire*. *Cic. in Orat. c.* 57. Trochæus eo est vitiosus in oratione, quod verba melius in syllabas longiores cadunt. & *cap.* 67. Quæ incisim, aut membratim efferuntur, ea vel aptissime cadere debent *Quintil. l.* 12. *c.* 10. Nullum Græce verbum *m* littera cadit. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 54. Et illa, quæ similiter desinunt, aut quæ cadunt similiter. *Similiter desinentia*, & *similiter cadentia* verba differunt in eo, quod illa (Græce ὁμοιοτέλευτα, Italice *rime*) similes exitus habent, sive similia sint, sive dissimilia, quæ declinantur, ut in illo *Cicer. pro leg. Manil. c.* 16. Ut ejus semper voluntatibus non modo cives *assenserint*, socii *obtemperarint*, hostes *obedierint*, sed etiam venti, tempestatesque *obsecundarint*. At *similiter cadentia*, Græce ὁμοιόπτωτα, sunt, quę similiter declinantur, licet dissimiles exitus habeant, ut apud *Cicer. Verr.* 3. *c.* 1. Est Verres ut ad audiendum *projectus*, sic *paratus* ad audiendum. & *Verr.* 7. *c.* 8. Qui non ita *defendatur*, ut mediocris prætor, sed ita *laudetur*, ut optimus imperator. ¶ Interdum habet obscenum sensum. *Plaut. Pers.* 4. 4. 105. *Tibull. l.* 4. *eleg.* 10. *v.* 2. & *Senec. l.* 1. *controv.* 3. *sub fin.* ¶ *Cadit* pro *cadat* dictum videtur a *Plaut. Rud.* 1. 2. 89. ἀρχαϊκῶς usurpatum ea ratione, qua *duit*, *edit*, pro *duat*, *edat*.

CADUCARIUS, a, um, adject. *Caducaria lex* dicitur ab *Ulpian. in lib. regular. tit. penult. de possessionib. dand.* quæ de bonis caducis publicandis lata est. Ejus lator videtur fuisse C. Octavius Cæsar Augustus. Verba *Ulpiani* sunt: Si nemo sit, ad quem bonorum possessio pertinere possit, aut sit quidem, sed jus suum omiserit, populo bona deferuntur, ex lege Julia caducaria. Adde *Dig. lib.* 30. *leg.* 93. ubi *Id. Ulpian.* hanc eandem legem memorat, sed omisso *caducariæ* nomine. ¶ Apud *Augustin. de vita beata*, *cir. med.* dicuntur *caducarii homines*, qui comitiali morbo laborant. Sed paulo post *vulgare verbum* appellat, & *male Latinum*.

CADUCEATOR, oris, m. *ambasciatore di pace*, legatus, qui pacis petendæ causa mittitur: ita dictus a caduceo, quo utitur. *Cato apud Fest.* Caduceatori nemo homo nocet. *Liv. l.* 32. *c.* 32. Caduceator ab Rege venerat. Adde *Curt. l.* 3. *c.* 1. & *lib.* 4. *c.* 2. ¶ Apud *Arnob. l.* 5. *pag.* 174. caduceator enumeratur cum ministris sacrorum, hierophantis, & præconibus. *Herald.* putat esse, quos *Pollux l.* 1. *c.* 1. *sect.* 35. σπονδοφόρους appellat, *h. e.* libationes ferentes, & cum *ἱεροφάνταις*, & δᾳδούχοις, & κήρυξι ipse quoque conjungit.

CADUCEATUS, a, um, caduceum ferens. *Vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 927. *n.* 6. Mercurius petasatus, & caduceatus.

CADUCEUS, i, m. & Caduceum, i, n. *caduceo*, κηρύκειον, virga Mercurii duobus serpentibus illigata, quam illi Apollo donasse dicitur, cum ab eo lyram accepisset. Hi serpentes, ut describit *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 19. *ad fin.* parte media voluminis sui invicem nodo, quem vocant Herculis, obligantur: primæque partes eorum reflexæ in circulum, pressis osculis ambitum circuli jungunt, & post nodum caudæ revocantur ad capulum caducei, ornanturque alis ex eadem capuli parte nascentibus. Hac virga Mercurius animas evocat Orco Pallentes: alias sub tristia Tartara mittit: Dat somnos, adimitque & lumina morte resignat; Illa fretus agit ventos, & turbida tranat Nubila. Ita *Virg. Æn.* 4. hujus virgæ usus enumerat, *vers.* 242. Addit *Serv.* tum hic, tum *ad Æn.* 8. *v.* 138. hac eadem uti Mercurium ad concordiam inter certantes componendam. Narrat etiam *Hygin. l.* 2. *Astron. c.* 7. Mercurium, cum ab Apolline discessisset, vidisse duos angues inter se implicito corpore dimicantes, quos interposita virga diremit, & pacavit. Hinc factum est, ut ejusmodi virga serpentibus implexa signum pacis haberetur. *Macrob. loc. cit.* duos illos angues non dimicantes, sed coeuntes repræsentari scribit: quod & ipsum concordiæ signum est. *Plin. l.* 29. *c.* 3. *ad fin.* Hic complexus anguium, & efferatorum concordia, causa videtur esse, quare exteræ gentes caduceum in pacis argumentis, circumdata effigie anguium, fecerint. ¶ Hujusmodi virgam solebant exterarum nationum legati pacem petentes præferre. Romani enim sagmina, seu verbenam pro ea habebant, ut *Martian. Dig. lib.* 1. *tit.* 8. *leg.* 8. docet. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 46. Eum virum conquirimus, qui possit non tam caduceo, quam nomine oratoris ornatus, incolumis vel inter hostium tela versari. *Nepos in Annib. c.* 11. Tabellarium in scapha cum caduceo mittit. ¶ Genus hujus vocis neutrum esse quibusdam placet: a Græco κηρύκειον, vel κηρύκιον, vel καρύκειον, seu καρύκιον (ut Tarentini, & Syracusani dixerunt) *ρ* in *d* mutata. *Gell. l.* 10. *c.* 27. In altera caduceum, in altera hastæ simulacra fuerunt incisa. *Macrob. loc. cit.* Caduceum, quod in specie draconum conjunctorum figuraverunt. Adde *Apulej. l.* 10. *Metam.* & *Serv. locis citat.* ¶ Alii tamen masculini generis faciunt. *Varr.* apud *Non. c.* 12. *n.* 37. Verbenarius ferebat verbenam: id erat caduceus pacis signum. *Apulej. l.* 11. *Metam.* Attollens Mercurialem caduceum. *Quidam leg.* Mercuriale. *Hygin. loc. cit.* Cum faciunt caduceos, duos dracones implicitos virgula faciunt. Adde *Caprum de verb. dub. pag.* 2247. *Putsch.* ubi diserte negat, neutrius generis esse. ¶ Lis est etiam de quantitate penultimæ, quam alii correptam volunt cum *Alciat. in Emblem.* alii productam. Græce & per diphthongum *ει* scribitur, & per simplex *ι*, seu *ε*. Mihi nullus adhuc visus est Latini Poetæ locus, qui litem dirimat.

CADUCIFER, ri, qui caduceum gestat: epitheton Mercurii. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 627. Venit Atlantiades positis caducifer alis. *Id.* 5. *Fast. v.* 449. Venit adoratus Caducifer.

CADUCITER, adverb. *precipitosamente*, præcipitanter, ut *Non. c.* 1. *n.* 172. exponit. *Varr. ibid.* Frigidos nimbos aquæ caduciter ruentis.

CADUCITOR, idem qui caducifer, apud *Arnob. l.* 3. *pag.* 118. si sana est lectio.

CADŪCUS, a, um, *cadente*, *cascaticcia*, πτώσιμος, cadens; item casui vicinus; item qui cecidit. *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 7. *v.* 40. caducis Percussu crebro saxa cavantur aquis. *Cic. de Senect. c.* 15. Vitis, quæ natura caduca est, & nisi fulta sit, ad terram fertur. *Id. ibid. c.* 2. Arborum baccæ maturitate tempestiva vietæ, & caducæ. *Horat. l.* 2. *od.* 13. *v.* 11. Lignum caducum in caput domini. *Id. l.* 3. *od.* 4. *v.* 43. immanemque turmam Fulmine sustulerit caduco. *Propert. l.* 4. *eleg.* 2. *v.* 53. Tela caduca. *Virg.* 1. *Georg. v.* 368. Frondes caducæ volitant. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 2. Spica caduca. *h. e.* quæ cecidit inter metendum, & in agro relicta est. *Colum. l.* 11. *c.* 50. *sub fin.* Oliva caduca. *Lucret. l.* 5. *v.* 1362. Glans caduca. *Martial. l.* 8. *epigr.* 64. moro coma nigrior caduco. *Plin. l.* 13. *c.* 12. Scabritia chartæ lævigatur dente, sed caducæ litteræ fiunt. *h. e.* fugaces, & evanescentes. *Adrian. Imp.* apud *Spartian. in Ælio Vero*, *c.* 6. In caducum parietem incumbere. ¶ In aquæductibus *caducæ aquæ* dicuntur, quæ ex lacu abundant, aut ex castellis effluunt, vel ex manationibus fistularum, ut est apud *Frontin. de aquæduct. artic.* 94. & 110. ¶ *Caduca auspicia* dicebantur, cum aliquid in templo excidebat, veluti virga e manu. *Festus*. ¶ Caducus morbus est idem qui comitialis, quoniam eo correpti repente cadunt, *mal caduco*, ἐπιληψία. *Apulej. de herb. c.* 60. *Æmil. Macer cap. de Aristoloch.* ¶ *Caducus homo*, qui caduco morbo laborat, *chi patisce di mal caduco*, ἐπιληπτικός. *Apulej. l.* 9. *Metam.* Detestabili morbo caducus. *Id. in Apolog.* Quibus caducis a dextra morbus occipiat, eorum difficiliorem esse medelam. Adde *Jul. Firmic. l.* 3. *c.* 6. *n.* 8. & *Æmil. Macr. de herb. c. de Paonia*. ¶ Generatim corpus caducum dicitur, quod ægrotare, & mori potest. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 35. Ex animo constare, & corpore caduco, & infirmo. *Virg.* 10. *Æn. v.* 622. Si mora præsentis leti, tempusque caduco Oratur juveni. *h. e.* morituro. ¶ *Caducus bello*, qui in bello periit. *Virg. Æn.* 6. *v.* 481. Hic multum fleti ad superos, belloque caduci Dardanidæ. ¶ Translate *Cic.* 4. *Phil. c.* 5. Omnia alia incerta sunt, caduca, mobilia: virtus est una altissimis defixa radicibus. *Id. de Amic. c. ult.* Res humanæ fragiles, caducæque sunt. *Id. in somn. Scip. c.* 4. Infra lunam nihil est, nisi mortale, & caducum. *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 8. *v.* 46. Fama caduca. *h. e.* quæ perit. *Id. l.* 1. *Fast. v.* 181. Caducæ preces. *h. e.* incassum fusæ. *Id. in Ibin*, *v.* 86. Votum caducum. *Id.* 9. *Metam. v.* 596. Spes caducæ. *Plin. in paneg. c.* 55. Mortales, caducique tituli. *Apulej. in Apolog.* Vanæ, & caducæ calumniæ. ¶ Apud JCtos *caduca bona* dicuntur, quæ deficiente eo, cui jure civili debebantur, in alium ceciderunt. *Ulpian. in lib. regular. tit.* 17. *de Caducis.* Quod quis sibi testamento relictum, ita ut jure civili capere possit, aliqua ex causa non ceperit, caducum appellatur, quia veluti cecidit ab eo. *Marcell. Dig. lib.* 28. *tit.* 4. *leg.* 3. Cum bona ejus, ut caduca, a fisco vindicarentur. *Paul. Dig. l.* 23. *tit.* 2. *leg.* 38. Dos data non fit caduca. *Cic. Phil.* 10. *c.* 5. Caducæ hereditates. *Juvenal. sat.* 9. *v.* 88. Legatum omne capis, nec non & dulce caducum. *Inscript.* apud *Fabrett. c.* 10. *n.* 319. D. Laberius Secundus procur. caducorum. ¶ Allegorice *Cic.* 3. *de Orat. c.* 31. Nostra est omnis ista prudentiæ, doctrinæque possessio, in quam homines, quasi caducam, atque vacuam, nobis occupatis, involaverunt.

CADURCI, V. *Cadurcus*, *a*, *um*.

CADURCUM, ci, n. *padiglione*, *o coperta di lino da letto*, κατωστρῶμα, velum, tentorium, aut stragulum lineum, quo lectus operitur. Dictum videtur a Cadurcis Galliæ populis, quos celebres fuisse in velis e lino texendis, *Plin. l.* 19. *c.* 1. scribit. *Juvenal. sat.* 7. *v.* 221. Institor hibernæ tegetis, niveique cadurci. *Id. sat.* 6. *v.* 536. Magnaque debetur violato pœna cadurco. (hic ponitur pro ipso lecto per synecdochen: vel metonymice refertur ad sacra Isidis, per quæ mulieres a viris secubabant.) *Sulpicia poetria* apud *Vet. Scholiast. Juvenal. ad cit. sat.* 6. Ne me cadurci destitutam fasciis Nudam Caleno concubantem proferat. Alii leg. *cadurcis*, ut sit adjectivum. ¶ Sunt qui putant *cadurcum* non tentorium esse, sed culcitam, propterea quod *Plin.* non longe post citata verba iisdem Cadurcis tribuit præcipuam gloriam in culcitis faciendis; additque: *Galliarum hoc*, *& tomenta pariter*, *inventum*. *Italia quidem nostra etiam nunc durat in appellatione stramenti*. Alii *cadurcum* interpretantur cucullum candidum, propter hiemes & nives comparatum: alii τὸ αἰδοῖον γυναικεῖον. Sed prima, quam dedimus, notio aptissima omnium esse videtur.

CADURCUS, a, um, adject. ad Cadurcos pertinens. Sunt autem *Cadurci* (de quibus *Plin. l.* 4. *c.* 19.) populi Galliæ Aquitanicæ Narbonensi provinciæ contermini, quorum oppidum nunc *Cahors*, ager *le Quercy* dicitur. *Auson. in Professorib. n.* 17. Tempora prædives finisti sede Cadurca. *Sidon. carm.* 9. *v.* 282. Natales puer horum Cadurcos. *Sulpicia poetria*. Cadurcæ fasciæ. V. *Cadurcum*.

CADUS, i, m. *caratello*, *barile*, κάδος, πιθάκνη, vas vinarium condendo, servandoque vino aptum, ut *Non. c.* 15. *n.* 9. docet. Ejus figura turbinata fuit, ore non admodum lato, quippe quod obturamento ex subere facto claudi solebat, ut *Plin.* docet *l.* 16. *c.* 8. item *l.* 27. *c.* 4. ubi tradit aloen ferri in turbinibus cadorum. Ex quo etiam intelligitur ex fictili materia fuisse, quemadmodum & dolia. Hinc *Ovid.* 12. *Metam. v.* 243. *fragiles cados* dixit; & *Martial. l.* 1. *epigr.* 56. & *l.* 4. *epigr.* 66. rubrum cadum appellat, qui fictilis

fictilia igni cocta rubri fere coloris, vel ad rubrum accedentis esse solent: qua ratione *rubram testam* vocat Id. l. 13. epigr. 7. Sed & ex ophite lapide albo cados aliquando factos, Plin. lib. 36. c. 22. narrat. Virg. 1. Æn. v. 199. Vina, bonus quæ deinde cadis onerarat Acestes. Horat. l. 3. od. 15. extr. Cadus potus fæce tenus. Id. l. 1. od. 35. v. 26. diffugiunt cadis Cum fæce siccatis amici. Id. l. 4. od. 12. v. 17. cadus, Qui nunc Sulpiciis accubat horreis. Ovid. 5. Fast. v. 518. fumoso condita vina cado. ¶ Habuit præterea alios usus. Plin. l. 34. c. 11. de ærugine facienda. Ære candido perforato, atque in cadis super acetum suspenso. Id. l. 15. c. 19. Cadi ficis siccis implentur. & cap. 13. Poma cadis condita. Id. l. 18. c. 30. ad fin. Condere fabam, & legumina in cadis oleariis. h. e. in quibus oleum antea fuit. Id. ibid. Cadi salsamentarii. Martial. l. 1. epigr. 44. Nec de Picenis venit oliva cadis. Id. l. 1. epigr. 56. Flavaque de rubro promere mella cado. ¶ Est etiam mensura liquidorum, continens urnas tres, seu congios duodecim (urna enim quatuor habet congios) sextario LXXII. ponderis vero libras CXX. vel secundum alios C. secundum alios LXXX. Difficile enim est invenire rationem, quæ omnibus regionibus, ac temporibus æque respondeat. Rhemn. Fann. de ponderib. & mensuris v. 84. Attica præterea discenda est amphora nobis, Seu cadus. hanc facies, nostræ si adjeceris urnam. nostræ, h. e. amphoræ Romanorum, quæ duarum urnarum capax est, ut ibid. v. 64. dicitur. Porro *amphoram Atticam* appellat, quia tum vox ipsa, tum vas & mensura Græca sunt, & usu Latina facta. Hinc Plin. in Histor. natur. cum de Græcis vinis loquitur, fere *cadum* usurpat, *amphoram* cum de Latinis, ut lib. 14. c. 15. Cæsar Dictator triumphi sui cœna vini Falerni amphoras, Chii cados in convivia distribuit. ¶ In hac significatione *cadum* sæpius facit in genit. plurali, quam *cadorum*. Varr. apud Non. c. 15. n. 9. apud Plin. l. 14. c. 14. Hortensius supra decem millia cadum heredi reliquit. Plin. ibid. Millia cadum in congiarium divisit. In veterib. editionib. anni 1469. 1470. & 1472. habetur *cadorum*. Lucil. apud Non. loc. cit. Millia ducentum frumenti tolle medimnum, Vini mille cadum. ¶ De *Cadis Mygdoniis* apud Propert. l. 4. eleg. 6. V. supra in *Cadi, orum*.

CADYTAS, æ, m. καδύτας, herba est in Syria, non tantum arboribus, sed etiam ipsis spinis circumvolvens se se. Plin. l. 16. c. 44.

CÆA, æ, V. *Cea*.

CÆCATOR, oris, m. qui cæcat. Paulin. Nolan. carm. 24. Nat. 9. 5. Fel. v. 618. Inveniam puteos: sed ne precor obruat illos Invidus, & viventis aquæ cæcator Amalec. h. e. qui obstruit. Respicit ad illud Genes. 26. 14. Invidentes ei Palæstini, omnes puteos obstruxerunt, implentes humo.

CÆCATUS, a, um, *acciecato*, τυφλωθείς, cæcus factus. Paulin. Nolan. carm. 20. Nat. 7. S. Fel. v. 292. Perdita cæcatis qui lumina reddidit. ¶ Translate Cic. pro Dom. c. 23. Argenti, & supellectilis meæ cupiditate cæcatus. Id. l. 1. Tuscul. c. 30. Cæcati libidinibus. Liv. l. 44. c. 6. extr. Cæcata mens subito terrore. Cic. de clar. Orat. c. 76. Præceps quædam, & cum idcirco obscura, quia peracuta, tum rapida, & celeritate cæcata oratio. Ovid. 2. ex Ponto ep. 7. v. 45. Pectora quam mea sunt serie cæcata laborum. h. e. atris curis molestiarum perturbata, & confusa.

CÆCIAS, æ, m. *Greco Levante*, Καικίας, ventus spirans ab oriente solstitiali, seu inter Aquilonem, & exortum æquinoctialem, ut Plin. l. 2. c. 47. docet. Vox Græca est, & Latino caret nomine, ut ait Senec. l. 5. quæst. natur. c. 16. Hujus hoc peculiare esse tradit ex Aristot. Gellius l. 2. c. 22. ut nubes non procul propellat, sed ad se attrahat: unde factum est Græcum proverbium, κακὰ ἐφ᾽ αὑτὸν ἕλκων, ὡς ὁ Καικίας νέφος, mala ad se trahens, ut Cæcias nubes. Apulej. de Mundo scribit, Cæcian putari de iis ventis, qui non continuo, sed reflabro, & reciproco flatu, hoc est alternante, spirant. Meminit etiam Vitruv. l. 1. c. 6.

CÆCIGENUS, i, *cieco nato*, τυφλογενής, qui cæcus genitus est. Lucret. l. 2. v. 740. Nam cum cæcigeni, solis qui lumina nunquam Adspexere, tamen cognoscant corpora tactu, &c. ¶ Eadem forma *ventigenus* legitur apud eund. l. 5. v. 701.

CÆCILIA, æ, f. *cicigna*, τυφλίας, τυφλῖνος, genus serpentis cæcæ, & venenatæ, quam dehiscente ventre parere, a partu vulnere rursus coalescente, tradit Aristot. ut Plin. l. 9. c. 51. refert. Colum. l. 6. c. 17. Vipera, & cæcilia sæpe, cum in pascua bos improvide supercubuit, lacessita onere morsum imprimit. & paulo post. Cæciliæ morsus tumorem, suppurationemque molitur. ¶ Est etiam genus lactucæ, apud Colum. l. 10. v. 190. V. in voce sequenti.

CÆCILIANUS, a, um, adject. ad Cæcilium pertinens. Cic. Tuscul. 3. c. 23. Hic commemoratur Cæcilianum illud: Sæpe est etiam sub palliolo sordido sapientia. Id. pro Rosc. Amer. c. 16. Senex ille Cæcilianus. h. e. a Cæcilio in fabula inductus. Sic Quintil. l. 11. c. 1. Cæcilianus pater. Cic. Attic. l. 1. ep. 16. ad fin. Cæciliana fabula. ¶ *Cæciliana cerasa* omnium rotundissima memorantur a Plin. l. 15. c. 25. ¶ Genus quoque lactucæ purpureæ, maximæque radicis, Cæciliana lactuca vocatur ab eodem l. 19. c. 8. nempe a Q. Cæcilio Metello, ut est apud Colum. l. 10. v. 182. ubi hujus lactucæ duo genera facit, altera crebra viret, fusco nitet altera crine. (Adde lib. 11. c. 3.) Cæciliam appellat ibid. v. 190. Cæciliam primo deponit Aquarius anno.

CÆCILIUS, ii, m. nomen proprium Romanum, quod putant alii a Cæculo Vulcani filio Prænestis conditore ductum; alii a Cæcade Trojano Æneæ comite, teste Festo. Alii docent, qui primus hoc nomine appellatus est, ita dictum esse ab oculorum parvitate. ¶ *Statius Cæcilius* poeta Comicus, Ennii contubernalis, natione Gallus fuit, variasque scripsit fabulas, quarum aliquot solummodo fragmenta adhuc restant apud Cicer. Gell. Macrob. Non. Donat. Serv. & alios Grammaticos veteres. Eum Cic. ad Attic. l. 7. ep. 3. malum auctorem Latinitatis esse dicit; Quintil. quoque l. 10. c. 1. parum honorifice de eo sentit. Contra Horat. l. 2. ep. 1. v. 59. eum laudat a gravitate. Varr. apud Non. c. 4. n. 377. dat ei palmam in argumentis Comicis: & Vulcatius Sedigitus apud Gell. l. 15. c. 24. inter Comicos primum facit. ¶ *Q. Cæcilius Epirota*, Tusculi natus, conditione libertus, professione Grammaticus, circa tempora Ciceronis vixit. Sueton. de Grammat. c. 16. ¶ Alius fuit *Sex. Cæcilius* jurisconsultus, quem laudat Gell. l. 20. c. 1.

CÆCILIUS, a, um, adject. ad Cæcilium pertinens. Vellej. l. 2. c. 11. Cæciliæ familiæ claritudo. ¶ *Cæcilia lex* multiplex fuit. Alia de Censoribus, ut Censoria potestas a P. Clodio imminuta restitueretur. Tulit Q. Cæcilius Metellus Pius consul, circa annum U. C. 700. ¶ Alia de jure Italiæ, ut Italia a vectigalibus esset immunis. Tulit Q. Cæcilius Metellus Nepos prætor, Q. Cæcilio Metello Celere, L. Afranio Coss. circa annum U. C. 690. Alia de repetundis, cujus meminit Valer. Max. l. 6. c. ult. n. 10. Alia denique de legibus ferendis, quæ *Cæcilia & Didia* appellatur, quia lata est a Q. Cæcilio Metello & T. Didio Coss. circa annum U. C. 655. Duo hæc capita habuit: in altero cavebatur, ne diversis de rebus lex ferretur; in altero ut leges omnes trinundino promulgarentur. Hujus meminit Cic. pro Dom. c. 20. & Phil. 5. c. 3. ¶ Apud eund. pro Syll. c. 22. legitur *rogatio Cæcilia*, cujus auctor fuit L. Cæcilius trib. qui, ut P. Syllæ fratri de ambitu damnato consuleret, legem ferre conatus fuerat, ut pœnæ ambitus, aliis jam legibus constitutæ, minuerentur. ¶ De *Cæcilia lactuca* (ita enim appellat Colum. l. 10. v. 190.) V. in *Cæcilianus*.

CÆCINIANUS, a, um, ad Cæcinam pertinens, quod est cognomen Romanum, ut Cæciniana oratio, quam Cicero pro A. Cæcina habuit. Martian. Capell. lib. 5. pag. 172.

CÆCITAS, atis, f. *cecità*, τυφλότης, ἀβλεψία, privatio visus. Cic. 5. Tuscul. c. 39. Asclepiadem ferunt, cum quidam quæreret, quid ei cæcitas attulisset, respondisse, puero ut uno esset comitatior. Plin. l. 12. c. 8. Inferre cæcitatem alicui. Id. l. 11. c. 37. sect. 55. Harduin. Liberari cæcitate. ¶ Translate refertur ad animum. Cic. de Harusp. resp. c. 18. Cæcitas libidinis. Id. pro Dom. c. 40. mentis. & cap. 56. Furor animi, & cæcitas.

CÆCITUDO, inis, f. *cecità*, cæcitas. P. Opilius Aurelius Grammaticus (de quo V. Sueton. de Grammat. c. 6.) apud Fest. in Nusciciosus. P. Opilius Aurelius nusciciones ait esse cæcitudines nocturnas.

CÆCO, as, avi, atum, a. 1. *acciecare*, τυφλόω, cæcum facio. Lucret. l. 4. v. 315. Sol etiam cæcat, contra si cernere pergas. Colum. l. 4. c. 9. de vitibus. Defluens humor cæcat oculum, nec patitur frondescere. Adde cap. 24. ¶ Translate Pallad. l. 1. tit. 6. Fossorem si apertus vitis oculus viderit, cæcabitur spes vindemiæ. ¶ Eleganter refertur ad animum. Cic. pro Sex. c. 66. Largitione cæcare mentes imperitorum. Id. l. 5. Tuscul. c. 13. ad fin. Si animi acies ita curata est, ut ne cæcetur erroribus. ¶ Pro obscurare. Avien. in Perieg. v. 504. denso cæcantur stipite silvæ.

CÆCUBUM, i, n. Καίκουβον, locus palustris (ut & Martial. indicat lib. 13. epigram. 115.) in confinio Campaniæ ad sinum Cajetanum, Fundis, & Amyclis vicinus; in quo optima vina nascebantur, & apud Latinos celebratissima. Strabo lib. 5.

CÆCUBUS, a, um, adject. ad Cæcubum pertinens. Plin. l. 2. c. 95. Quædam insulæ semper fluctuant, sicut in Cæcubo agro. Id. l. 17. c. 4. Cæcubæ vites. ¶ *Cæcubum vinum*, quod & *Cæcubum* absolute dicitur, celebratissimum olim fuit, & principatum inter generosissima obtinuit, laudaturque ab Horat. & Martial. passim, itemque a Colum. l. 3. c. 8. in fi. & aliis. Plinii tamen tempore jam interciderat, tum incuria coloni, locique angustia, tum vero magis fossa Neronis, quam a Bajano lacu Ostiam usque navigabilem inchoaverat, ut ipse lib. 14. c. 6. tradit. Horat. l. 1. od. 37. v. 5. Depromere Cæcubum cellis avitis. Id. l. 2. sat. 8. v. 15. Cæcuba vina. Martial. l. 13. epigr. 115. Cæcuba Fundanis generosa coquuntur Amyclis.

CÆCULTO, as, n. 1. cæco proximus sum, oculorum acie obtusa. Ita Festus: affertque hæc verba ex Plauti fragment. Numnam mihi oculi cæcultant? est ne hic noster Hermio? Voss. in Etymol. in Cæcus dubitat, an *cæculco* non sit rectius: legi enim in Onomast. vet. Cæculco, ἀμβλυώττω. Fatetur tamen, constanter apud Fest. haberi *cæcultant*. Est qui hanc vocem tribuit etiam Livio, & quidem activa significatione, lib. 27. c. 3. Inter multas, magnasque res, quæ nunc secundæ, nunc adversæ cæcultabant cogitationes hominum, &c. Sed legendum est *occupabant*.

CÆCULUS, li, m. Latini Regis filius, qui Præneste condidit: ita dictus, quod minores haberet oculorum orbes. In fabulis est, ejus matrem eum ad focum sederet, ex scintilla insiliente concepisse, & tempore suo enixam, juxta templum Jovis puerum adjecisse: quem virgines quasdam aquatum euntes juxta ignem inventum sustulisse, atque educasse. Quibus de causis Vulcani filius habitus est. Quam de se opinionem de industria fovens, collecta primum agrestium manu, diu omnia circa loca latrociniis infestavit; deinde cum ad ludos invitasset vicinos populos, ad secum habitandum hortatus, seque Vulcani filium jactans, cum persuadere non posset, invocato Vulcano, omnis illa turba flamma repente circumdari visa est: quo facto commoti omnes simul habitaverunt, & Prænestinam urbem constituerunt. Virg. 7. Æn. v. 678. & ibi Servius.

CÆCUS, a, um, *cieco*, *orbo*, τυφλός, oculorum sensu carens. Cic. 4. de Fin. c. 23. in fi. Catuli, qui jam dispecturi sunt, cæci æque, & ii, qui modo nati. Horat. l. 1. sat. 2. v. 90. Hypsæa cæcior. Id. l. 1. ep. 17. v. 4. ut si Cæcus iter monstrare velit. *proverbium*. Liv. l. 32. c. 34. Apparet id quidem etiam cæco. *aliud proverb.*

Si-

Sic *Quintil. l. 12. c. 7. ad fin.* Cæcis hoc, ut ajunt, satis clarum est. ¶ Translate significat obscurum, lumine carentem, *oscuro, tenebroso*. Cic. *pro Mil. c. 19.* Cæca nox. *Virg. 3. Æn. v. 203.* caligo. & *vers. 87.* tenebræ. *Sil. l. 11. v. 456.* chaos, cæca sine sidere moles. *Id. l. 7. v. 350.* Cæca silentia. *h. e.* tempus nocturnum. ¶ *Cæca domus, paries, cubiculum* dicitur, quod fenestram non habet. *Cic. in Orat. c. 67.* Domus depressa, cæca, jacens. *Virg. 5. Æn. v. 589.* Parietes cæci. τυφλὰ τείχη. Adde *Varron. l. 8. L. L. c. 38. circ. med.* ¶ Cææ fossæ, *fosse coperte*, quibus *patentes* opponuntur. *Colum. l. 2. c. 2.* ¶ *Cæcæ gemmæ* dicuntur a *Plin. l. 37. c. 6.* quæ non translucent. Sic *cæci smaragdi, ibid. c. 5.* ¶ In arboribus *cæci rami* dicuntur, qui non germinant, nam gemmæ arborum *oculi* sunt. *Plin. l. 16. c. 30.* ¶ Ponitur etiam *cæcus* pro occulto, latente, *occulto, nascosto*. *Cic. 2. de Orat. c. 87.* Res cæcæ, & ab aspectus judicio remotæ. *Id. Agrar. 2. c. 14.* Hoc est obscurum, atque cæcum. *Lucret. l. 3. v. 317.* Rerum cæcas exponere causas. *Senec. in Oedip. v. 92.* Sphinx nectens verba cæcis modis. *Lucret. l. 1. v. 778.* Natura clandestina & cæca. *Id. l. 4. v. 113.* tabescunt vulnere cæco. *Horat. l. 2. od. 13. v. 16.* Cæca fata. *Plin. l. 18. c. 24.* Nimia, & ideo cæca subtilitas. *Liv. l. 5. c. 31.* Cæcum crimen. *h. e.* quod probari non potest. *Virg. Æn. 2. v. 453.* Cæcæ fores. *porta segreta*. *Ovid. 2. Fast. v. 214.* & *Sil. l. 5. v. 3.* Cæca arma. *h. e.* milites in insidiis dispositi. *Virg. 12. Æn. v. 591.* murmure cæco Intus saxa sonant. *Valer. Flacc. l. 2. v. 461.* Cæcus clamor. ¶ *Cæci morbi* dicuntur a *Colum. l. 1. c. 5.* quorum causæ ignorantur. Sic *cæci dolores* a *Plin. l. 29. c. 2. in f.* & *cap. 3. ad fin.* ¶ *Cæcum vallum* est, in quo præacuti pali terræ affixi herbis vel frondibus occuluntur, ut *Fest.* exponit. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 38.* Moniti a Brundusinis, ut vallum cæcum, fossasque caveant. ¶ *Cæci fluctus*, quos Græci κωφὰς dicunt, hoc est surdos, sunt, quorum non apparet causa, quiescentibus quidem ventis, sed nihilominus æstuante mari, & fluctuante. *Sisenn.* apud *Non. c. 6. n. 7.* Subito mare perhorrescere, cæcosque fluctus in se provolvere leniter cœpit. *T. Livius* apud *Senec. Suasor. 7.* Cum ipse jactationem navis cæco volvente fluctu pati non posset. ¶ *Cæcus ictus, cæcum vulnus*, quod a tergo alicui, & non videnti infligitur. *Liv. l. 34. c. 14. ad fin.* Non cæcis ictibus procul ex improviso vulnerabantur, sed pede collato, tota in virtute, ac viribus spes erat. *Virg. Æn. 10. v. 733.* fugientem haud est dignatus Oroden Sternere, nec jacta cæcum dare cuspide vulnus. Adde *Sil. l. 9. v. 105.* ¶ *Cæcum corpus* est aversa pars corporis, qua nec hostem videre, neque tela vitare possumus. *Sallust. in Jug. c. 115.* In maximo metu nudum & cæcum corpus ad hostes vertere. ¶ Sæpe transfertur ad animum, & temeritatem, præcipitantiam, stultitiam significat. *Cic. de Amic. c. 15.* Non solum ipsa fortuna cæca est, sed eos etiam plerumque efficit cæcos, quos complexa est. *Id. pro Sext. c. 7.* Cæcus atque amens tribunus. *Id. pro Planc. c. 3.* Cæcum & præcipitem ferri in re aliqua. *Id. de Harusp. resp. c. 23.* Cæcus amentia. *Id. pro Cluent. c. penult.* crudelitate, & scelere. *Id. pro Quint. c. 26.* cupiditate, & avaritia. *Horat. l. 2. sat. 3. v. 43.* quemcunque inscitia veri cæcum agit. *Phædr. l. 4. fab. 19. v. 17.* Cæca mens. *Gell. l. 13. c. 28.* Cæco judicio esse. *Cic. 4. de Fin. c. 23. in f.* Cæcus animo. ¶ Cum genit. more Græcorum. *Quintil. l. 1. c. 10.* (*al. 17.*) & *Gell. l. 12. c. 13.* Cæcus animi. *Lucan. l. 2. v. 14.* Mens hominum cæca fati futuri. *h. e.* ignara. Adde *Claudian. l. 1. de rap. Proser. v. 138.* ¶ Dicitur etiam de affectibus, qui homines cæcos faciunt. *Cic. in Pison. c. 24.* Cupiditate cæca rapi. *Id. l. 1. de Fin. c. 13.* Cæco impetu incurrere in aliquem. *Id. pro Ligar. c. 1.* Cæcus timor. *Horat. Epod. 7. v. 13.* Cæcus furor. *Id. l. 1. od. 18. v. 14.* Cæcus amor sui. *Tacit. l. 2. Hist. c. 82.* Lymphati cæco pavore animi. *Cæcina ad Cicer. l. 6. Fam. ep. 7.* Cæca suspicio. *h. e.* quæ sine justa ratione habetur. *Liv. l. 40. c. 10.* Cææ exsecrationes. *h. e.* quæ cæco impetu feruntur in aliquem. ¶ Pro incerto, dubio. *Cic. Agrar. 2. c. 25.* Nolo suspensam, & incertam plebem Romanam obscura spe, & cæca exspectatione pendere. *Virg. 6. Æn. v. 157.* cæcosque volutat Eventus animo secum. ¶ *Cæca die emere*, vel *vendere* est emere solutione in diem incertam prolata, *a credenza:* Contra *oculata die emere*, vel *vendere* est præsenti pecunia emere, *a contanti*. *Plaut. Pseud. 1. 3. 67.* Eme cæca die olivum, id vendito oculata die. ¶ *Cæcus* pro improvido. Sic enim interpretatur *Non. c. 12. n. 29.* illud *Varron. in fragment.* Neque id cæci consules fecissent. ¶ *Cæcissimus* non habet, quod sciam, exempla. ¶ *Cæca* adverbialiter positum eo modo, quo *acerba*, pro *acerbe*, & *transversa* pro *transverse*, &c. *Tertull. de patient. c. 1.* Bonum patientiæ etiam qui cæca vivunt, summæ virtutis appellatione honorant. *Sciop. in not. ad Tertull.* legit *cæci*. ¶ De cæcorum sede V. *Chalcedon*.

CÆCUTIO, titis, n. 4. *esser cieco*, cæcus sum, male video, cæculto. *Varr.* apud *Non. c. 2. n. 133.* Utrum oculi mihi cæcutiunt, an ego vidi servos in armis contra dominos? *Id. ibid. cap. 1. n. 149.* Non mirum, si cæcutis, aurum enim non minus præstringit oculos. *Apulej. in Florid. n. 2.* (*al. l. 1.*) Omnes quodammodo cæcutimus.

CÆDES, is, f. *tagliamento, tagliata*, concisio, recisio: a *cædendo*, ἐκτομή, ἐκκοπή. *Gell. l. 19. c. 12.* Ligni atque frondium cædem facere. *Apulej. l. 3. Metam.* Capilli, qui cæde cultrorum defecti humi jacebant. ¶ Accipitur etiam pro percussione, qua homo vulneratur, *ferita, piaga*. *Cic. pro Cæcin. c. 14.* Nemo, inquit, occisus est, neque saucius. Quid ais? tu vim negabis esse factam, si cædes, & occisio facta non erit? *Nepos in Epamin. c. 9.* Magna cæde facta, multisque occisis. ¶ Sæpissime vero pro ipsa occisione hominis, *omicidio, uccisione*, φόνος. *Cic. pro Mil. c. 5.* Cædes, qua P. Clodius occisus est, Senatus judicavit contra Rempublicam esse factam. *Al. leg.* in qua. *Id. ibid. c. 32.* Magistratuum, privatorumque Cæsus cædes effecit. *Id. Catil. 1. c. 1.* Notare, & designare oculis aliquem ad cædem. *Sallust. in Jug. c. 34.* Cædem facere in aliquem. *Liv. l. 45. c. 5.* perpetrare. *Sueton. in Tiber. c. 37.* admittere. *Liv. l. 5. c. 45.* & *Justin. l. 2. c. 11.* edere. *Lucan. l. 3. v. 580.* peragere. *Curt. l. 8. c. 2.* & *Ovid. Heroid. ep. 14. v. 59.* committere. *Tacit. Ann. 13. c. 2.* Ire in cædes. *Virg. 10. Æn. v. 119.* Sternere cæde viros. *Curt. l. 3. c. 11.* Hostes ingenti cæde prosternere. *Virg. 2. Æn. v. 499.* Furere cæde. *Liv. l. 45. c. 5.* Arguere aliquem cædis. ¶ Dicitur etiam de occisione bestiarum *Horat. l. 3. od. 23. v. 14.* Tentare deos multa cæde bidentium, &c. Adde *Martial. l. 14. epigr. 4.* ¶ Pro verberatione, *Donat. ad Terent. Adelph. 2. 1. 46.* Contumeliosa cædes colaphus, & digna lenone. & *ibid. ad act. 4. 2. 19.* *Occidit* nimiæ cædis verbum, non occisionis intelligi oportet. Adde *ibid. ad. 2. 1. 18.* ¶ Per metonymiam sumitur pro sanguine. *Ovid. Metam. 4. v. 125.* Arborei fetus aspergine cædis in atram Vertuntur faciem. *Virg. 9. Æn. v. 455.* tepidaque recentem Cæde locum. ¶ In recto casu singulari *cædis* pro *cædes* legitur apud *Plaut. Mostell. 1. 2. 44.* (quamquam *alii* quidam reponunt) & in quibusdam MSS. *Justini lib. 12. c. 1.* Sic *torquis* dicitur pro *torques* a *Propert. l. 4. eleg. 10. v. 44.* Sic *canis* legitur, & *canis* teste *Voss. l. 1. de analog. c. 15.* Sic *ædis*, & *ædes*, &c. ¶ In genitivo plurali reperitur etiam *cædum* pro *cædium*. *Sil. l. 4. v. 353.* Exoritur rabies cædum, & vix tela furori Sufficiunt. Adde *vers. 423. & 796.* & *l. 5. v. 229.* & *l. 10. v. 233.* & *Priscian. l. 7. pag. 771. Putschii*.

CÆDITIÆ TABERNÆ in via Appia a domini nomine sunt vocatæ. *Fest.* ¶ Quidam scribunt *Cedisiæ*, & a *Cedio* denominatas putant.

CÆDO, is, cecidi, cæsum, a. 3. *tagliare*, κόπτω, seco, abscindo. *Cic. l. 2. de Divinat. c. 14.* Arbores cum luna simul senescentes tempestive cædi. *Cæs. l. 3. B. Gall. c. ult.* silvas. *Horat. l. 1. ep. 2. v. 220.* vineta. *Cic. Verr. 3. c. 56.* lapidem. *Virg. 3. Georg. v. 364.* cæduntque securibus humida vina. *Tibull. l. 1. eleg. 8. v. 34.* nondem cædere falce comam. *Plaut. Merc. 2. 3. 63.* & *Lucil.* apud *Non. c. 4. n. 97.* Cædere lignum. *tagliare, o spaccar legna per uso del fuoco*. *Paul. Dig. lib. 7. tit. 4. leg. 13.* fœnum. *Plin. in proœm. l. 12.* montes in marmora. ¶ Est etiam percutere, verberare, *battere, percuotere, ferire*, πλήττω. *Cic. 3. Verr. c. 27.* Cædere januam saxis. *Id. 5. Verr. c. 28.* aliquem virgis ad necem. *Id. 8. Phil. c. 8.* aliquem loris. *Petron. in Satyr. c. 138.* lenta manu. *Plaut. Curcul. 1. 3. 43.* pugnis. *Id. Pœn. 3. 3. 71.* calcibus. *Curt. l. 9. c. 1.* ferro. *Ovid. 3. ex Pont. ep. 2. v. 59.* ense. Et absolute *Sallust. in Jug. c. 102.* Equites, pedites permixti cædere alios, alios obtruncare. *Quintil. l. 1. c. 3.* (*al. 4.*) Cædi vero discentes, quamquam receptum sit, minime velim. *Id. l. 11. c. 3.* Cædere pectus. *Pers. sat. 1. v. 105.* pluteum. ¶ Item occidere. *Cic. Attic. l. 5. ep. 10.* A. d. III. id. Octobr. magnum numerum hostium cecidimus. *tagliammo a pezzi*. Alii leg. *occidimus*. *Liv. l. 4. c. ult.* Infra arcem cæsi, captique multi mortales. *Curt. l. 7. c. 5.* Cædere proditores ad unum. Adde *Virg. 2. Æn. v. 266.* Rursus *Cic. Phil. 3. c. 12.* Cædere greges armentorum. ¶ Item mactare, immolare. *Cic. pro Cluent. c. 68.* Cæsis hostiis deos placare. *Id. Attic. l. 1. ep. 13.* & *Liv. l. 45. c. 7.* Cædere victimas. *Virg. 5. Æn. v. 96.* cædit quinas de more bidentes. *Juvenal. sat. 6. v. 446.* Cædere Silvano porcum. *In veteri formula se devoventium, quam refert Liv. l. 8. c. 10. ad fin.* Cædere piaculum hostia. *h. e.* cæsa hostia piaculare sacrificium facere: hypallage. ¶ Translate *Cic. ad Q. Fr. l. 3. ep. 3.* Quo quidem in judicio odio premitur omnium generum; maxime testibus cæditur, accusatoribus frigidissimis utitur. *h. e.* urgetur, affligitur. ¶ *Cædere sermones* est disserere, colloqui, confabulari. *Terent. Heaut. 2. 3. 1.* Interea dum sermones cædimus, illæ sunt relictæ. *Priscian. l. 18. pag. 1188. Putsch.* docet, Græcos quoque eodem sensu dicere κόπτειν τὰ ῥήματα. ¶ *Cædere pignora* est in auctione vendere: ea ratione, qua bonorum venditio sub hasta *sectio* appellatur: vel qua *cædere* ponitur pro minutatim concidere, & consumere: quo sensu *Lucil.* apud *Non. c. 4. n. 97.* & *cap. 6. n. 81.* Lanæ opus omne perit; pallor, tineæ omnia cædunt. V. *Pignus*. ¶ Habet etiam obscenum sensum, ut *præcido, concido*. *Plaut. Cas. 3. 1. 14.* *Auct. Priapeor. carm. 25.* *Lucil.* apud *Non. c. 1. n. 80.* &c. V. etiam *Cicer. Verr. 5. c. 66.*

CÆDUUS, a, um, *che si può tagliare*, qui cædendo aptus est: & dicitur de arboribus, quæ succidi sine detrimento possunt; & de iis, quarum totus fructus in cædendo est. *Paul. Dig. lib. ult. tit. penult. leg. 30.* Silva cædua est, ut quidam putant, quæ in hoc habetur, ut cæderetur. *Servius* eam esse ait, quæ succisa rursus ex stirpibus, aut radicibus renascatur. *Cato R. R. c. 1.* & *Varr. l. 1. R. R. c. 7. ad fin.* septimum gradum nobilitatis atque usus agrorum *silvæ cæduæ* tribuunt. *Plin. l. 12. c. 19.* Cæduæ naturæ frutex. *Id. l. 16. c. 37.* Cædua salici fertilitas. *Id. l. 17. c. 20.* Castanea regerminatione cædua vel salice lætior. & *ibid.* Arbores cæduo ligno. & *ibid.* Plantaria cædua.

CÆL pro *Cælum* per apocopen dictum est ab *Ennio* ea ratione, qua *do* pro *domus*, & *gau* pro *gaudium*. In quo Græcos Poetas est imitatus, qui δῶ pro δῶμα, *domus*, & κρῖ pro κριθή, hordeum dixerunt. *Auson. in Technopægn. Edyl. 12. sub fin.* Unde Rudinus ait, Dun domus altisonum Cæl? Et cujus de more quod astruit, endo suo do? Et *paulo ante*. Ennius ut memorat replet te lætificum gau.

CÆLAMEN, inis, n. *intaglio*, cælatura, opus cælatum, γλύμμα, γλυφή. *Ovid. 13. Metam. v. 291.* neque enim clypei cælamina novit. *Apulej. de deo Socrat.* Suspicientes in hoc perfectissimo Mundi, ut ait Ennius, clypeo, miris fulgoribus variata cælamina.

CÆLATOR, oris, m. *intagliatore, scultore*, γλύπτης, qui cælat. *Cic. Verr.*

Verr. 6. c. 27. Mittit rogatum vasa ea, quæ pulcherrima apud illum viderat: ait se suis cælatoribus velle ostendere. *Quintil. in f. l. 2.* Cælator cælum desiderat, & pictor penicilla. *Plin. l. 34. c. 8.* Eunicus, & Hecatæus argenti cælatores. *Juvenal. sat. 9. v. 145.* cælatorem *curvum* appellat, quia cælando incurvatur. ¶ Fuerunt *cælatores* inter officia domus Augustæ. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 583. n. 5.* Amiantus Germanici Cæsar. cælator fecit.

CÆLATURA, æ, f. *intaglio, opera d'intaglio, scoltura*, γλυφὴ, γλύμμα, opus cælatum. *Quintil. l. 2. c. 4.* Tenuis nimium lamina, & quam cælatura altior rumpat. *Senec. ep. 5.* Argentum, in quod solidi auri cælatura descendit. *h. e.* argenteum vas, aureis cælatisque emblematis ornatum. *Sueton. in Ner. c. 47.* Duo scyphi, quos Homericos a cælatura carminum Homeri vocabat. *Plin. l. 33. c. penult.* Usque adeo attritis cælaturis, ne figura discerni possit. *Id. l. 35. c. 12.* Opus mira cælatura. ¶ Quod legitur apud *eund. Plin. l. 19. c. 4.* Super pistrinarum operibus, & cælaturis vivere: *cælaturas* pistrinarum interpretatur *Harduin.* varias rerum imagines, quas panibus, & crustulis pistores effingere solent. ¶ Pro arte ipsa cælandi, *arte dell' intaglio*. Hanc *Quintil. l. 2. c. ult. sculpturæ*, seu *sculpturæ* partem facit. Docet enim, *cælaturam* esse, quæ auro, argento, ære, ferro opera efficit; *sculpturam* vero etiam lignum, ebur, marmor, vitrum, gemmas, præter supra dicta, complecti. At *Manut. epist. 9. de quæsit. per epist.* non a materia, in qua versantur, sed a forma operis, quam efficiunt, distingui oportere arbitratur, ut nempe *sculptura* sit, qua opera integra undique, & solida fiunt, ut statuæ; vel in cavo depressa; *cælatura* vero, qua opera in aliqua materia plana, vel tumida, vel convexa ita fiunt, ut ei adhæreant, & solum aliqua parte promineant: quæ & anaglypta appellantur, *di basso rilievo*. *Plin. l. 35. c. 12.* Plastice mater statuariæ, sculpturæque, & cælaturæ. V. *Manut.* Fatendum tamen alteram pro altera aliquando usurpari.

CÆLATUS, a, um, *intagliato, lavorato ad intaglio, scolpito*, cælando elaboratus, κοιλόγλυπτος. *Cic. in Orat. c. 70.* Cælatum aurum, & argentum. *Id. l. 2. de Invent. c. 40.* Vasa magnifica, & pretiose cælata. *Id. Verr. 6. c. 44.* Galeæ æneæ cælatæ opere Corinthio. *Virg. 1. Æn. v. 644.* cælataque in auro Fortia facta patrum. *Ovid. Metam. 13. v. 110.* clypeus vasti cælatus imagine mundi. *Plin. l. 33. c. 12.* Centauri cælati in scyphis. *Vitruv. l. 7. c. 3.* Coronæ cælatæ. *cornici lavorate*: quibus *puræ* opponuntur, *schiette*. ¶ *Cælata* etiam dicuntur, quæ pretiosiore aliqua materia ornata sunt. *Liv. l. 7. c. 10.* Pictis, & auro cælatis refulgens armis. *Virg. 5. Æn. v. 307.* Cælata argento bipennis. *Ovid. Heroid. ep. 21. v. 119.* Balteus cælatus auro. *Id. 2. Fast. v. 79.* Delphin cælatus stellis. *Valer. Flacc. l. 5. v. 6.* Velamina cælata multa arte. *h. e.* varia intexta, & ornata. ¶ Translate *Horat. l. 2. ep. 2. v. 92.* Cælatumque novem Musis opus. *h. e.* ipsis veluti Musarum manibus factum & elaboratum, ut multi exponunt Interpretes. Sed aliter omnino *Bentlejus*, quem consule. ¶ Græca constructio est in illo *Valer. Flacci, l. 1. v. 402.* Tum cælata metus alios gerit arma Eribotes. *h. e.* habentia alios metus, seu alias res terribiles cælatas. & *Silii l. 10. v. 175.* Phoecys cælatus Gorgone parmam.

CÆLEBS, ibis, adject. *celibe, smogliato*, ἄζυγος, ἄλεκτρος, qui est sine conjugio, sive aliquando, sive nunquam matrimonium inierit. *Cic. 3. de legib. c. 3.* Censores prolem describunto, cælibes esse prohibento. *Plaut. Stich. 4. 1. 37.* Ille cælebs erat senex. *vedovo*. *Martial. l. 4. epigr. 69.* Diceris hac factus cælebs quater esse lagena. *vedovo quattro volte*. & *Catull. carm. 67. ad Manl. v. 5.* & *Ovid. Heroid. ep. 13. v. 107.* Quem neque sancta Venus molli requiescere somno Desertum in lecto cælibe perpetitur. *Horat. l. 1. ep. 1. v. 87.* lectus genialis in aula est? Nil ait esse prius, melius nil cælibe vita. *Gell. l. 5. c. 11.* Cælibem vitam vivere. *Plin. l. 10. c. 34.* Columba cælebs, aut vidua. ¶ Translate *cælibem platanum* vocat *Horat. l. 2. od. 15. v. 4.* quia ei arbori non maritantur vites, sicut ulmis. Sic *Ovid. 14. Metam. v. 663.* cælebs sine palmite truncus. Adde *Plin. l. 17. c. 23.* ¶ Per diphthongum *æ* rectissime scribitur. Sic enim habetur in libris vet. teste *Manut.* & *Cellar. in Orthogr.* & in veteri inscript. apud *Gruter. pag. 574. n. 6.* Neque tamen damnandi, qui per *œ* scribunt: pro quibus facit altera inscriptio apud *eund. pag. 575. n. 1.* & Græcum κοίλιψ, carens lecto, ex quo *cælebs* a *Scalig.* & *Voss.* ducitur: quasi a κοίτη, lectus, & λείπω, ἔλιπον, deficio. Fuerunt etiam, qui a *cælo* derivarent, quia cœlibes quasi cælestem vitam agant, improbante *Quintil. l. 1. c. 6. (al. 10.) ad. fin.* Prior tamen scriptio Eruditis placere magis videtur. Fuit qui *cæleps* per *p*, scribi mallet, ex affinitate *b* & *p*, ut *obsonium*, & *opsonium*.

CÆLES, itis, adject. *celeste*, οὐράνιος, idem ac cælestis. *Ovid. l. 1. Fast. v. 236.* Cælitibus regnis ab Jove pulsus erat. *Apulej. in Apolog.* Geminam esse Venerem deam, alteram vulgariam, alteram cælitem. *Martian. Capell. l. 1. pag. 17.* Imperio Jovis convocati in aulam cælitem venere. *Paulin. Nolan. carm. 24. Natal. S. Felic. 9. v. 403.* Apostolici cineres sub cælite mensa depositi. Adde *vers. 207.* & carm. 21. (*al. 13.*) *v. 773. & 873.* ¶ Absolute pro Deo, *Ovid. 4. ex Pont. ep. 6. v. 17.* Quale tamen potui de cælite, Brute, recenti Vestra procul positus carmen in ora dedi. *h. e.* de Augusto nuper in Deos relato. Adde *ibid. ep. 9. in f.* & *Tertull. de Pall. c. 4. a med.* ¶ Sed hac ratione sæpius adhibetur in plurali numero. *Cælites* enim sunt ipsi dii, *gli Dei*. *Cic. in Somn. Scip. c. 1.* Grates tibi ago, summe sol, vobisque reliqui cælites. *Horat. epod. 16. v. 56.* Rex cælitum. *Plaut. Rud. Prol. v. 2.* civitas cælitum. *Ovid. Metam. 5. v. 321.* Emissumque ima de sede Typhoea terræ Cælitibus fecisse metum. ¶ In recto singulari qui usurpaverit, vidi adhuc neminem.

CÆLESTIANUS, a, um, ad Cælestium pertinens, ut Cælestiana hæresis, *Hieronym. ep. 79. ad Alip. & Augustin.*

CÆLESTIS, te, adject. *del Cielo, celeste*, οὐράνιος, ad cælum pertinens. *Cic. in somn. Scip. c. 4.* Orbis cælestis extimus, qui reliquos omnes complectitur. *Id. 2. de Divin. c. 44.* Si concedamus, aliquid vim cælestem ad eos, qui in terra gignuntur, pertinere. *Id. 4. Acad. c. 41.* Cogitantes supera atque cælestia, hæc nostra, ut exigua & minima, contemnimus. *Tibull. l. 3. eleg. 4. v. 53.* Cælestia numina. *Ovid. l. 2. de ar. am. v. 237.* Nubes cælestis. *Plin. l. 11. c. 14.* Cælestis arcus. *l' iride*. *Horat. l. 3. od. 10. in. f.* Cælestis aqua. *acqua piovana*. *Lucret. l. 2. v. 384.* Cælestis ignis fulminis. *Festus:* Cælestia auguria vocant, cum fulminat, aut tonat. *Virg. Æn. 6. v. 730.* Cælestis origo. *Ovid. 2. Amor. eleg. 1. v. 11.* Bella cælestia. *h. e.* Gigantum cum diis. *Id. Metam. 15. v. 630.* Petere auxilium cæleste. *Tacit. in f. l. 12. Annal.* Cælestes honores alicui decernere. *Id. l. 1. Annal. c. 30.* & *Liv. l. 2. c. 36.* Ira cælestis. *h. e.* ira deorum. *Augustus* apud *Sueton. in ejus vita, c. 71.* Efferre aliquem ad cælestem gloriam. *h. e.* ad gloriam cælitum. *Plin. l. 18. c. 28. ad. fin.* Cælestes injuriæ. *h. e.* grandines, procellæ, & similia. *Senec. ep. 66.* Nihil est divino divinius, cælesti cælestius. ¶ *Cælestes, ium*, absolute Dii ipsi, *gli Dei*. *Cic. 4. Phil. c. 4. in f.* Quid est, quod de voluntate cælestium dubitare possimus? *Liv. l. 1. c. 16. ad fin.* Nuntia Romanis, cælestes ita velle, ut mea Roma caput orbis terrarum sit. *Ovid. 6. Metam. v. 72.* Bis sex cælestes. *Id. l. 1. de ar. aman. v. 147.* cum pompa frequens cælestibus ibit eburnis. *h. e.* imaginibus deorum ex ebore. *Tibull. l. 1. eleg. 10. v. 5.* Parcite cælestes. ¶ In singulari num. *Id. l. 2. eleg. 4. v. 35.* quicumque dedit formam cælestis avaræ. *bellezza di dea*. ¶ *Cælestis* (quemadmodum *divinus*) sæpe accipitur pro eximio, præstanti, excellenti, tanquam e cælo sit, & mortalium rerum conditionem superet. *Cic. ep. 7. ad Brut. ex recentiorib.* Res a te gesta memorabilis, & pæne cælestis repellit omnes reprehensiones. *Id. 5. Phil. c. 11.* Cælestes, divinæque legiones. *Quintil. l. 10. c. 2.* Cicero cælestis in dicendo vir. *Ovid. l. 1. de ar. am. v. 185.* Ingenium cæleste. *Martial. l. 5. epigram. 5.* Cælestia carmina. *Sueton. in Ner. c. 21.* Cælestis vox. *Vellej. l. 2. c. 60.* Cælestis animus. & *cap. 24.* Cælestis vita. & *cap. 66.* Cælestissimum os Ciceronis. Et *cap. 104.* Cælestissima opera. *Horat. l. 4. od. 2. v. 17.* Quos Elea domum reducit Palma cælestes. *h. e.* summis honoribus affectos, & diis æquatos. ¶ In ablativo & *cælesti*, habet, & *cæleste*. *Lucret. l. 6. v. 394.* Turbine cælesti subito correptus. *Ovid. 2. de ar. am. v. 237.* imber cælesti nube solutus. *Id. 15. Metam. v. 743.* specie cæleste resumpta. *Id. Heroid. ep. 16. v. 277.* a cæleste sagitta. ¶ In genitivo plurali *cælestium*, & *cælestum*. *Pers. sat. 2. v. 61.* O curvæ in terris animæ, & cælestium inanes. *Virg. 7. Æn. v. 430.* Cælestum vis magna jubet. *Lucret. l. 6. v. 1272.* Cælestum templa. *Ovid. Metam. 1. v. 150.* Ultima cælestum.

CÆLESTIS, is, f. Οὐρανία, Dea Afrorum, quam alii Venerem, alii Junonem, plerique Lunam esse arbitrantur. Ejus mentio fit apud *Tertullian. in Apolog. c. 24.* & in *Inscriptionib.* apud *Gruter. pag. 59. n. 4.* & *pag. 318. n. 4.* ¶ Quidam putant Deum esse, non Deam, & *Cælestum* appellari non *Cælestem*. Fortasse utroque modo dicta est. quemadmodum *Luna*, & *Lunus*.

CÆLIA, V. *Celia*. Ita enim scribi debet.

CÆLIBALIS, le, adject. a cælebs agnoscitur tanquam Latinum a *Prisciano l. 4. pag. 631. Putsch.*

CÆLIBARIS, re, adject. *Celibaris hasta* ea dicta est, qua novæ nuptæ caput comebatur, ut *Festus* docet in *Celibaris*. *Arnob. l. 2. pag. 91.* Cum in matrimonia convenitis nubentium crinem cælibari hasta mulcetis. ¶ De hac intelligi quidam volunt illud *Ovidii 2. Fast. v. 559.* Nec tibi, quæ cupidæ matura videbere matri, Comat virgineas hasta recurva comas. Sed quia *recurva* appellatur, alii potius comatoriam acum intelligunt. ¶ Porro hastam illam stetisse oportebat in corpore gladiatoris abjecti, & occisi, ad significandum, quod quemadmodum illa conjuncta fuerat cum corpore gladiatoris, sic nova nupta cum viro esse debebat: vel quia matronæ erant in tutela Junonis Curitis, quæ ita appellabatur a ferenda hasta, quam Sabini *curim* dixerunt. Vel etiam hasta illa ominabatur, nascituros fortes viros: vel tandem significabat viri imperium in uxorem, quia hasta summa armorum, & imperii est. Hæc ex *Festo loc. cit.* ubi sine diphthongo scribitur, litterarum ordine ita postulante.

CÆLIBATUS, us, m. *celibato*, ratio vitæ sine conjugio, ἀζυγία, ἀγαμία. *Senec. l. 1. de Benef. c. 9.* In consensu vidui cælibatus. *Sueton. in Claud. c. 26.* Permanere in cælibatu. Adde *cap. 16.* & *in Galb. c. 5.*

CÆLICOLÆ, arum, m. *abitatori del Cielo, gli Dei*, οὐρανίδαι, οὐρανίωνες, qui cælum incolunt, atque adeo ipsi Dii. *Virg. 6. Æn. v. 554.* non ipsi exscindere ferro Cælicolæ valeant. *Id. 2. Æn. v. 552.* qualisque videri Cælicolis, & quanta solet. *Id. 6. Æn. v. 787.* centum complexa nepotes, Omnes Cælicolas, omnes supera alta tenentes. ¶ Adjective *Valer. Flacc. l. 5. v. 111.* blandosque Jovis quæ luserat ignes, Cælicolis immota procis. *Apulej. de habitud. doctrin. Platon. l. 1.* Dii cælicolæ. *Prudent. l. 1. in Symmach. v. 170.* nec cælicolam descendere Ephebum, &c. ¶ Genitivus plural. *cælicolarum*, & per syncopen *cælicolum*. *Juvenal. sat. 13. v. 42.* Nulla super nubes convivia cælicolarum. *Virg. 3. Æn. v. 21.* Cælicolum regi. ¶ *Cælicolæ* dicti sunt quidam inter Judæos hæretici, qui cælum tanquam summum numen colebant. Exstat *in Cod. Justin. lib. 1. tit. 9. de Judæis, & Cælicolis*. ibique eorum mentio fit ab *Impp. Honor. & Theodos. leg. 11.* Adde *Cod. Theodos. lib. 16. tit. 8.* ¶ Sed & universi olim Judæi per convicium *Cælicolæ* sunt appellati: de quibus *Juvenal. sat. 14. v. 97.* *Nil præter nubes, & cæli numen adorant.*

dorant. Cum enim nullam Dei figuram manu factam admitterent, Deumque orantes cælum suspicere solerent, illud ipsum adorare crediti sunt. ¶ In singulari numero legitur apud Priscian. l. 5. pag. 668. Putsch. & Isidor. l. 10. Orig. ad litt. C.

CÆLICUS, a, um, celeste, οὐράνιος, cælestis. Stat. l. 2. silv. 3. v. 14. Cælica tecta subit. h. e. ædes magnificas, & cælo dignas. Auct. carm. de nomine Jesu, (quod quidam Paulino Nolano tribuunt) v. 64. quod omnes cælici, medii, inferi Nomen genu flexo audiunt.

CÆLIFER, a, um, che porta il cielo, cælum ferens; estque epithetum Atlantis, & Herculis. Virg. 6. Æn. v. 797. ubi cælifer Atlas Axem humero torquet stellis ardentibus aptum. Senec. in Herc. fur. v. 527. Alcmena genitus bella per omnia Monstris exagitet cæliferam manum.

CÆLIFLUUS, a, um, (ut mellifluus, multifluus) Paulin. Nolan. in Nat. XII. S. Fel. edit. Murator. v. 780. Cælifluí fontes. h. e. e cælo fluentes.

CÆLIGENUS, a, um, (ut terrigenus, ventigenus) nato nel Cielo, in cælo genitus. Varr. l. 4. L. L. c. 10. Victoria, & Venus dicitur cæligena. Apulej. de Mundo. Stellæ cæligenæ.

CÆLIPOTENS, entis, qui in cælo potest, seu imperat. Plaut. Pers. 5. 1. 3. Jupiter, diique alii cælipotentes.

CÆLISPEX, vel Cœlispex, ispicis, adject. qui cælum spicit, hoc est aspicit; estque epitheton Apollinis. Fuit enim locus Romæ in regione 11. Apollo Cælispex appellatus, testibus Sex. Rufo, & P. Vict. de reg. Urb. Rom. Quidam putant non a Cælo, sed a Cœlio monte dictum esse. Fuisse nimirum statuam Apollinis vultu ad Cœlium montem positam. Sed hæc omnia valde incerta sunt.

CÆLITES, um, m. gli Dei. V. Cæles, itis.

CÆLITUS, adverb. dal Cielo, οὐρανόθεν, e cælo. Apulej. l. 1. de. doctr. Plat. Omnia, quæ cælitus mortalibus exhibentur. Lactant. l. 4. c. 2. Statuerat Deus ducem magnum cælitus mittere. (Adde de Opif. Dei, cap. ult.) Ammian. l. 23. c. 6. (al. 22.) Ignis cælitus lapsus. Adde Prudent. Cathemer. 12. v. 79. ¶ Ex quo Romani Imperatores divinis honoribus, ac nominibus coli cœpere, cælitus aliquando idem significabat, ac a Principe. Hinc Valentinian. lib. 12. Cod. tit. 41. leg. penult. Si qui dignitates quascunque cælitus impetraverunt. Adde Constant. Imp. ibid. tit. 26. leg. 2.

CÆLIUS, V. Cælius.

CÆLO, as, avi, atum, a. 1. intagliare, scolpire, γλύφω, incido, insculpo. Cic. l. 1. de Divin. c. 36. Atque hanc speciem Praxiteles cælavit argento. Ovid. Metam. 5. v. 188. clypeo quoque flumina septem Argento partim, partim cælaverat auro. Id. Metam. 13. v. 684. Cælare cratera longo argumento. Virg. 1. Æn. v. 644. Cælare aliquid in auro. Plin. l. 33. c. 12. Cælare Satyrum in phiala. Id. l. 34. c. 8. Cælare argentum. Id. in proœm. l. 33. libidines in poculis. Id. in proœm. l. 35. Morosa cælandi subtilitas. ¶ Est etiam materia aliqua pretiosiore ornare. Liv. l. 9. c. 40. Duo exercitus erant: scuta alterius auro, alterius argento cælaverunt. V. Cælatus. ¶ Cælassis antique dictum pro cælaveris. Festus. ¶ Quomodo differant cælare, & scalpere V. in Cælatura. ¶ Cælo pro occulto, V. Celo.

CÆLUM, li, n. scarpello, bulino, γλυφεῖον, ἐγκολαπτήρ, instrumentum cælatoris, scalprum. Varr. apud Non. c. 2. n. 235. & cap. 5. n. 55. Num nam cælatus in manu dextra scyphus Cælo dolitus artem ostentat Mentoris? Quintil. in fi. l. 2. Cælator cælum desiderat, & pictor penicilla. Stat. l. 4. silv. 6. v. 26. laboriferi vivant quæ marmora cælo Praxitelis. Martial. l. 6. epigr. 13. Statua formata cælo Phidiaco. ¶ In plural. numero, Auson. epigr. 57. de Venere a Praxit. sculpta. Talem fecerunt ferrea cæla deam. ¶ Serv. ad Æn. 1. v. 644. & ad 2. Georg. v. 291. vult celum, & cela, at, sine diphthongo scribi, & nihilominus cælatus cum diphthongo, ea ratione, qua æsculus est ab esu: Sed hæc sine ratione dici videntur.

CÆLUM, li, n. & in plural. num. Cæli, orum, m. il cielo, οὐρανός, pars mundi extima, quæ totum orbem complectitur. Cic. in somn. Scipion. c. 4. Novem orbibus vel potius globis connexa sunt omnia: quorum unus est cælestis, in quo infixi sunt illi, qui volvuntur stellarum cursus sempiterni: cui subjecti sunt septem qui versantur retro, contrario motu, atque cælum. ¶ Sed & alii cæli orbes eodem nomine appellantur. Lucret. l. 2. v. 1095. Quis pariter cælos omnes convertere? &c. Varr. l. 4. L. L. cap. 3. Cæli dicuntur loca supera, & ea deorum: terræ loca infera, & ea hominum. ¶ Putant quidam, Ciceronem quoque cælos usurpasse in fragment. Hortensii, apud Serv. ad Æn. 1. v. 335. Epicurei plures volunt esse cælos. Ita Muret. var. lect. l. 15. c. 1. Sigon. in Cicer. fragment. & alii. Sed locum plane corruptum esse, ostendit Voss. de vit. Serm. l. 1. c. 21. cujus emendationem confirmat Masvicius in editione Virgilii Leovardiæ 1717. Sane Cic. alibi non innumerabiles cælos dixit, sed absolute innumerabilia, respiciens ad genus neutrum singularis numeri. Ejus verba sunt lib. 9. Fam. ep. ult. Ille te putabat quæsiturum, unum cælum esset, an innumerabilia. Neque tamen ideo putandum est, cæla posse usurpari. Caret enim cælum plurali numero, ut ex Cæsare de analog. Gellius l. 19. c. 8. docet. Cæli autem a cælus sunt, de quo V. infra. ¶ Multiplex est hujus vocis usus in Latina syntaxi. Senec. in Agamemn. v. 812. Allegere aliquem cælo. h. e. referre in Deorum numerum. Tacit. 1. Ann. c. 73. Decernere cælum Augusto. Plin. l. 39. c. 1. Dicare cælo. h. e. Diis. Ovid. l. 1. Metam. v. 194. Dignari aliquem honore cæli. Horat. l. 4. od. 8. v. 29. Cælo Musa beat. ¶ Per hyperbolen adhibetur ad significandam immensam altitudinem. Virg. Æn. 4. v. 89. æquataque machina cælo. Plin. l. 20. c. 1. Mons e mediis arenis in cælum attollitur. ¶ Sæpe etiam pro culmine felicitatis, honorum, aut laudis. Horat. l. 1. ep. 10. v. 9. Efferre aliquem ad cælum. portare fino alle stelle. Cic. Attic. l. 6. ep. 2. ad fin. Salaminii nos in cælum decretis suis sustulerunt. Justin. l. 12. c. 5. Cælo tenus extollere aliquid. Id. l. 5. c. 4. Ponere aliquem in cælo. Cic. 4. Phil. c. 3. Cæsar in cælum fertur, laudantur legiones, &c. (Adde Attic. l. 14. ep. 18.) Lucret. l. 1. v. 79. nos exæquat victoria cælo. Petron. in Satyr. c. 37. In cælum abiit, & Trimalchionis τὰ πάντα est. Cic. Attic. l. 2. ep. 9. Si vero quæ de me pacta sunt, ea non servantur, in cælo sum. son beato. Id. ibid. ep. 19. Bibulus in cælo est: nec quare, scio: sed ita laudatur, quasi Unus homo nobis cunctando restituat rem. Id. 2. Phil. c. 42. Detrahere aliquem de cælo. ¶ Digito cælum attingere, toccare il Cielo col dito, summam fortunam se assequutum esse putare. Cic. Attic. l. 2. ep. 1. circa med. Nostri autem principes digito se cælum putant attingere, si mulli barbati in piscinis sint, qui ad manum accedant. Sic Auson. in Precat. Edyll. 8. in fi. Tunc ero bis consul, tunc tangam vertice cælum. ¶ De cælo delapsus, aut missus dicitur eximiis virtutibus præditus vir, & animi veluti cælestis. Cic. pro leg. Manil. c. 14. Omnes quidem Cn. Pompejum, sicut aliquem non ex hac urbe missum, sed de cælo delapsum intuentur. Plin. l. 26. c. 3. Universum prope hominum genus circumegit in se, non alio modo, quam si cælo emissus advenisset. Justin. l. 5. c. 4. Hunc quasi de cælo missum, & ut ipsam victoriam contuentur. ¶ Cælo missus aliquando dicitur, qui ex improviso adest (talis enim cælestium adventus esse solet) ut Lactant. l. 1. c. 11. ex Minucio Felice in Octavio cap. 22. docet. Tibull. l. 1. eleg. 3. v. 89. Tunc veniam subito, ne quisquam nuntiet ante, Sed videar cælo missus adesse tibi. Adde Minut. Fel. loc. cit. & Tertull. in Apolog. c. 10. ¶ Miscere cælum, & terram, V. Misceo. ¶ Toto cælo errare, vehementer errare, ingannarsi a partito. Macrob. l. 3. Saturn. c. 12. Toto, ut ajunt, cælo errasse Virgilium, cum &c. ¶ Quid si nunc cælum ruat? τί, εἰ ὁ οὐρανὸς ἐμπέσοι; proverbium est in eos, qui vano timore correpti etiam in tutissimis rebus pavent. Terent. Heaut. 4. 3. 41. Quid si redeo ad illos, qui ajunt: Quid si nunc cælum ruat? Varr. apud Non. c. 9. n. 7. Tanta invasit cupiditas honorum plerisque, ut vel cælum ruere, dummodo magistratum adipiscantur, exoptent. ¶ Aliquando inservit constructioni significanti partem diei. Nepos in Pelop. c. 2. Ut vesperascente cælo Thebas possent pervenire. Hirt. de B. Afric. c. 11. & 80. Albente cælo. ¶ Sæpe sumitur pro aere, seu pro regione aeris. Lucret. l. 4. v. 132. Constituuntur in hoc cælo, qui dicitur aer. Plin. l. 2. c. 38. Et hoc cælum appellavere majores, quod alio nomine aera. Cic. 1. Tuscul. c. 19. Cælum hoc, in quo nubes, imbres, ventique coguntur, quod & humidum, & caliginosum est propter exhalationes terræ. Id. Catil. 1. c. 6. Potest ne tibi hujus vitæ lux, Catilina, aut hujus Cæli spiritus esse jucundus! Id. Attic. l. 11. ep. 22. Corpore vix sustineo gravitatem hujus cæli. aria grossa, umida, e cattiva. Id. l. 1. de Divin. c. 57. Pingue, & concretum cælum, cujus aspiratio gravis, & pestilens futura est. Id. de Fato, c. 4. tenue. aria sottile. & ibid. crassum. aria grossa. Id. 2. de nat. Deor. c. 5. Commoda, quæ percipiuntur cæli temperatione. Virg. 1. Georg. v. 51. varium cæli prædiscere morem. Plin. l. 2. c. 47. Cælum hibernum molliunt favonii. Id. l. 16. c. 26. austrinum. h. e. in quo auster spirat. Id. ibid. nubilum. Virg. 1. Georg. v. 260. serenum. Tacit. in Agric. c. 12. crebris imbribus, ac nebulis fœdum. Plin. l. 18. c. 22. austerum. clima rigido. Id. l. 15. c. 18. Cælum mite. Sueton. in Tiber. c. 69. turbatum. Stat. l. 1. Theb. v. 455. Tecto cælum prohibere. h. e. pluviam. (V. ibid. v. 387. & 404.) Sueton. in Tiber. c. 36. grave. aria cattiva. Cic. l. 1. de Divin. c. 57. salubre. Flor. l. 1. c. 16. & Plin. l. 18. c. 26. molle. cielo buono, temperato: cui opponitur apud eund. Flor. l. 3. c. 2. atrox. Plin. l. 14. c. 6. Ille cæli aer plus proficit, quam &c. Virg. Æn. 6. v. 15. de Dædalo. Præpetibus pennis ausus se credere cælo. ¶ Cælo committere, esporre all' aperto Cielo, all' aria. Plin. l. 36. c. 22. ad fin. Quæ et lapide rubro læsa fuerint, in subterranea structura aptantur utiliter: quæ restiterint, tutum est vel cælo committere. ¶ De cælo, aut e cælo ici, aut tangi, est fulmine percuti, esser percosso dal fulmine. Cic. l. 1. de Divin. c. 10. Summanus e cælo ictus. Virg. Eclog. 1. v. 17. De cælo tactæ quercus. V. Tactus. ¶ De cælo servare est augurum auspicia e cælo captantium. Cic. Attic. l. 4. ep. 3. Proscripsit se per omnes dies comitiales de cælo servaturum. ¶ Hinc aliquid de cælo fieri, apud eund. l. 1. de Divin. c. 42. est novum aliquid, & ominosum in cælo contingere, ex quo auguria peti possint. ¶ Cælum pro certo aeris spatio. Cic. l. 1. de Orat. c. 39. Cuicunque particulæ cæli officeretur, mutari lumina ædium putabat. ¶ Nonnumquam sumitur pro cæli climate, aut regione, clima, paese. Horat. l. 1. ep. 11. v. 27. Cælum, non animum mutant, qui trans mare currunt. Plin. l. 8. c. 54. Hoc animal negatur vivere in alio, quam Æthiopiæ, quo gignitur, cælo. Id. l. 17. c. 2. ad fin. Cæli cujusque mores. Flor. l. 4. c. ult. ad fin. Ipse hominum color ab alio venire cælo fatebatur. ¶ Et pro regione viventium, & opponitur Inferis, ubi sunt mortui. Virg. sub fin. 6. Æn. Sed falsa ad cælum mittunt insomnia Manes. Ubi Macrob. l. 1. in somn. Scipion. c. 3. Cælum hic vivorum regionem vocat, quia sicut a nobis, ita nos defunctis superi habemur. ¶ Per similitudinem dicitur de aliis rebus. Vitruv. l. 7. c. 3. Cælum cameræ. Plin. l. 11. c. 37. sect. 49. Hard. Cerebrum est proximum cælo capitis. Adde Flor. l. 3. c. 5. ad fin. ¶ Scribi potest per æ, vel per œ diphthongum. Pro prima scriptione stant, qui a cælando derivant, ut quia est Plin. l. 2. c. 4. quod sit stellis veluti cælatum, & distinctum; quibus favent Inscriptiones bene multæ, & Virgil. Carpensis apud Manut. & Cellar. in Orthog. Alteram defendunt, qui a κοῖλον, cavo, dedu-

deducunt : afferuntque & ipsi suas *Inscriptiones* apud *Grûter. pag.* 115. *n.* 10. & *pag.* 180. *n.* 3. &c. Prior videtur præferenda.

CÆLUS, i, m. *cielo*, idem ac cælum. *Enn.* apud *Non. c.* 3. *n.* 44. & apud *Charis. l.* 1. *pag.* 55. *Putsch.* Cælus profundus. *Petron. in fragment. Tragur. c.* 39. *Burm.* Cælus hic, in quo duodecim dii habitant. Adde *cap.* 45. ¶ In fabulis est pronepos Demogorgonis, nepos Erebi, filius Ætheris, & Diei, Vestæ maritus, ex qua Saturnum, Opim, Tetyn, & alios hujusmodi majorum gentium deos genuit. *Enn.* apud *Non.* & *Charis. loc. cit.* Saturno, quem Cælu' genit. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 4. *n.* 12. Cælus æternus. ¶ Alii Cælo non Vestam, sed Diem uxorem attribuunt, ex quibus Mercurius, & Venus prima nata sit. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 22. & 23. & *Serv. ad Æn.* 1. *v.* 301. ¶ Alii Cæli parentes statuunt Ætherem & Diem. *Cic. ibid. c.* 17. ¶ Huic traditur Saturnus virilia amputasse, ex quibus in mare delapsis Venus secunda genita est. *Cic. ibid. c.* 23. & *Serv. ad* 5. *Æn. v.* 801. ¶ Ex cruore nutem, & guttis ab illo vulnere manantibus natus est Silenus. *Serv. ad Eclog.* 6. *v.* 13. ¶ Hic idem *Cælus* neutro genere effertur ab *Hygino in præfat. fabular.*

CÆMENTA, æ, f. idem ac cæmentum. *Enn.* apud *Non. c.* 3. *n.* 42. Labuntur saxa, cæmentæ cadunt.

CÆMENTARIUS, ii, m. *muratore*, qui cæmenta componit, & muros struit. *Hieronym. ep.* 103. *ad Paulin. c.* 6. Agricolæ, cæmentarii, fabri metallorum, lignorumve cæsores.

CÆMENTITIUS, a, um, ex cæmento factus. *Vitruv. l.* 2. *c.* 4. Cæmentitiæ structuræ. *Id. ibid. c.* 8. Cæmentitii parietes. *di pietra non lavorata.* ¶ *Cæmentitium saxum* idem est ac *cæmentum*: cui opponitur *saxum quadratum*. *Vitruv. ibid.* Parietum structuræ cæmentitio, aut quadrato saxo. ¶ Scribitur & *cæmenticius*.

CÆMENTUM, ti, n. *sassi*, *pietre rozze da muro*, λατύπη, σκῖρος, ἢ χάλικες, lapis cæsus in lapicidinis, item fragmenta, quæ ex majoribus saxis exciduntur, ad muros extruendos, aut farciendos. Differt a *silice*: item a *lapide quadrato*, qui arte cæsus, & politus est. Est autem a *cædendo*, quasi *cædimentum*. Adhibetur sæpe in plurali numero. *Cic. pro Mil. c.* 27. In eam insulam materiam, calcem, cæmenta, atque arma convexit. *Liv. l.* 21. *c.* 11. Cæmenta muri non calce durata erant, sed interlita luto. *Vitruv. l.* 2. *c.* 7. Lapicidinæ, de quibus quadrata saxa, & cæmentorum ad ædificia eximuntur copiæ. *Id. ibid. c.* 8. & *Plin. l.* 36. *c.* 22. *ad fin.* Farcire muros in medio cæmentis fractis. *Vitruv. l.* 7. *c.* 6. Cæmenta marmorea, sive assulæ, quæ marmorarii ex operibus dejiciunt. ¶ In singulari numero *Id. sub fin. l.* 8. Cæmentum de silice frangere. *Id. l.* 1. *c.* 5. *ad fin.* Ubi sunt saxa quadrata, sive silex, sive cæmentum, &c. *Martial. l.* 9. *epigr.* 77. Non silice duro, structilique cæmento. Adde *Plin. l.* 35. *c.* 14.

CÆNA, V. *Cœna*.

CÆNEUS, i, m. disyllab. Καινεύς, vir Thessalicus, Elati filius. Hic primum puella fuit *Cænis* appellata, quam cum Neptunus compressisset, mercedis loco præcepit, ut quidquid optabat, peteret; illa petiit, ut in virum mutaretur, ne talia deinceps pati posset. Annuit Neptunus, addiditque insuper, ut esset invulnerabilis. Vir factus *Cæneus* dictus est. Sed cum superbia elatus deos contemneret, juberetque Lapithas, quibus imperabat, per hastam suam jurare, a Jove punitus est. Nam prœlio inter Lapithas, ac Centauros in nuptiis Pirithoi, & Hippodames inito, cum ingentem hostium stragem edidisset, tandem ab ipsis conjectu arborum oppressus est, sed antequam efflaret animam, in avem mutatus. Rem fuse narrat *Ovid. Metam.* 12. *v.* 189. *& sequentib. Serv.* ad *Æn.* 6. *v.* 448. tradit, Cæneum post mortem in feminam rursus transiisse. *Virg. ibid.* Et juvenis quondam, nunc femina, Cæneus Rursus & in veterem fato revoluta figuram. *Ovid. loc. cit.* Clara decore fuit proles Elateia, Cænis. & *vers.* 471. Et te Cæni feram? & *vers.* 172. Corpore non læso Perrhæbum Cænea vidi. & *vers.* 531. Maxime vir quondam, sed nunc avis unica, Cæneu.

CÆNINA, æ, f. Καινίνη, urbs Latii apud *Plin. l.* 3. *c.* 5.

CÆNINENSIS, e, ad Cæninam pertinens. Cæninense sacerdotium, de quo mentio fit in *vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 436. *n.* 5. & *pag.* 484. *n.* 6. erat sodalitium sacerdotum Herculis. ¶ *Cæninenses, ium*, sunt Cæninæ incolæ. *Liv. l.* 1. *c.* 9.

CÆNINUS, a, um, ad Cæninam urbem pertinens. *Propert. l.* 4. *eleg.* 10. *v.* 7. portas Cæninum Acronta petentem. & *vers.* 9. Cænina arx.

CÆNIS, V. *Cæneus*.

CÆPA, æ, f. & Cæpe, n. indeclinab. *cipolla*, κρόμμυον, olus hortense notum, cujus plura genera apud Græcos sunt: apud Latinos duo præcipue, *condimentarium*, & *capitatum*. Primum *pallacana* dicitur, Græce γήθυον, *gethyon*: est autem pæne sine capite, cervicis tantum longæ; & ideo totum in fronde; sæpiusque resecatur, ut porrum. *Condimentarium* appellatur, quia condiri potest, & servari. De eo *Martial. l.* 3. *epigr.* 77. & putri cæpas alece natantes. Alterum genus ideo *capitatum* dicitur, quia in caput extuberat, itidemque in multa genera dividitur. Quæ omnia fuse *Plin. l.* 19. *c.* 6. persequitur. *Varr.* apud *Non. c.* 3. *n.* 67. & *Cels. l.* 2. *c.* 21. & 22. Sinapi, allium, cæpa. *Plin. loc. cit.* Cæpas ter fosso solo seri jubent. *Ovid. Fast.* 3. *v.* 340. hortis eruta cæpa. *Colum. l.* 11. *c.* 3. Cæparum thalli. *Pers. sat.* 4. *v.* 31. Cæpe tunicatum. *Gell. l.* 20. *c.* 8. Pelusiotæ cæpe non edunt. *Horat. l.* 1. *ep.* 12. *v.* 21. seu porrum, & cæpe trucidas. *Enn.* apud *Macrob. l.* 6. *c.* 5. Neque triste quæritat sinapi, neque cæpe mœstum. *h. e.* lacrymas ciens. Sic *Lucil.* apud *Non. c.* 3. *n.* 67. flebile. ¶ Quod autem affertur ab *eodem Non. ibid.* ex *Varr. in Eumenidib. Cæpam esse, & vesci cuminum*: proverbialiter dictum esse, quidam putant; pro *flere & pallere*. Cæpa enim gustata lacrimas ciet, ut modo diximus; & cuminum pallorem inducit, teste *Plin. l.* 19. *c.* 6. & *l.* 20. *c.* 14. ¶ *Cæpe* neutrum in genitivo singulari: *Apulej. in Medicinalib.* apud *Priscian. l.* 6. *pag.* 681. *Putsch.* Cæpe succum melle mixtum. Adde *Cæl. Aurelian. l.* 3. *Acutor. c.* 4. ¶ *Cæpe* neutrum plurali numero caret, ut *Charis. l.* 1. *pag.* 23. *Diomed. l.* 1. *pag.* 314. & *Priscian. l.* 5. *pag.* 673. docent. Quod vero quidam afferunt ex *Virg.* (*seu quicunque alius auctor est*) *in Moreto*, *v.* 74. & capiti nomen debentia cæpe. *Jos. Scalig.* legi vult *porra*. Sane hujusmodi positionem in *e* in nominibus neutris pluralis numeri Latini non habent, ut videre est apud *Priscian. l.* 7. *cap. de nominat. plurali tertiæ declinationis pag.* 768. *Putsch.* Quod si quis objiciat *cete*, & *Tempe*, Græca hæc sunt, non Latina. ¶ *Charis. l.* 1. *pag.* 43. declinat hoc *cæpe*, *pis*, *pi*, &c. Sed hoc non habet adhuc, quod sciam, idoneum Latini Scriptoris exemplum. ¶ Allium, & cæpe apud Ægyptios pro diis habebantur. *Juvenal. sat.* 15. *v.* 9. & *Plin. loc. cit.* ¶ Scribitur etiam *cepa*, & *cepe* sine diphthongo. Sed priorem scriptionem frequentius in optimis libris invenies. Confirmant *Dausq.* & *Voss. in Etymol.* V. *Cæpio*.

CÆPARIA, æ, f. apud *Marcel. Empir. c.* 33. est morbus inguinum externus, cujus ipse eo loco remedia docet. Quodnam autem morbi genus sit, videant *Medici*.

CÆPARIUS, ii, m. qui cæpas vendit, vel qui cæpis delectatur. *Lucil.* apud *Non. c.* 3. *n.* 67. Lippus edenda acri assidue cæpariu' cæpa.

CÆPETUM, i, n. idem ac cæpina. Quidam legi putant apud *Gell. l.* 20. *c.* 8. Cæpetum revirescit, & congerminat decedente luna. Alii libri habent *cæpe tum* &c. Sed meliores *Cæpe enim*. Ita editiones Jenson. 1472. & Brixiæ 1485.

CÆPINA, æ, fem. κρομμυών, *luogo piantato di cipolle*, locus cæpis consitus. *Colum. l.* 11. *c.* 3. *ad fin.* Cæpina non minus debet, quam quater, sarriri.

CÆPIO, onis, cognomen Romanum in gente Servilia a cæpis colendis impositum, ut plerique Eruditi existimant. Quod cum passim per *æ* diphthongum scribatur in lapidib. libris, & numis, teste *Manut. in Orthogr.* satis confirmat scriptionem vocis cæpa per diphthongum *æ*.

CÆPITIUS, & Cæpicius, ii, m. vel Cæpitium, ii, n. *cipolla*, cæpe caput, vel ipsa cæpa. Legitur non semel apud *Arnob. sub init. l.* 5. Adde *Priscian. l.* 6. *pag.* 681. *Putsch.* ubi docet ex *Capro* veteres & *cæpitius*, & *cæpitium* dixisse.

CÆPULA, æ, f. Quas *Cæl. Aurelian. l.* 3. *Acut. c.* 4. *ad fin.* memorat *cæpulas germanas*, putant quidam esse eadem cum bulbis vomitoriis: de quibus V. Medicos.

CÆPULLA, æ, f. *cipolla*, idem ac cæpa. *Pallad. in Februar. tit.* 24. Satureja cæpullis mixta seminatur. Hoc etiam mense cæpullas seres. &c. Adde *in Octobr. tit.* 11. ¶ Quidam putant, *cæpullam* non cæpam simpliciter, sed ejus quoddam genus tantummodo significare. Sed cum quæ hoc loco tradit *Pallad.* de cæpullis serendis eadem sint cum iis, quæ tradunt *Plin. l.* 19. *c.* 6. & *Colum. l.* 11. *c.* 3. de cæpis, manifestum est, cæpam, & cæpullam idem omnino esse. ¶ Apud *Plin. Valerian. l.* 2. *c.* 3. legitur *cibulla*: unde Gallica vox *ciboule*.

CÆRE, n. indeclinab. & Cæres, itis, & etis, f. *Cervetere*, Καῖρε, & Καίρετα, urbs Tusciæ prope Tarquinios, a Pelasgis condita, & primum *Agylla* appellata. (V. *Agylla*.) Mutandi autem nominis occasio fuit hujusmodi. Lydis, qui Tyrrheni dicti sunt, adversus Agyllinos bellum gerentibus, quidam ad urbem propius accessit, nomenque urbis interrogavit: a Thessalo autem e muro responsi loco accepit χαῖρε. Id omen accepere Tyrrheni, captaque urbe, *Chære* ei nomen fecerunt, & dempta aspiratione *Cære*. *Servius ad Virg. Æn.* 8. *v.* 597. non Lydos occasione belli, sed Romanos urbi nomen mutasse, scribit. *Liv. l.* 1. *c.* 60. Qui exsulatum Cære in Etruscos abierunt. *Id. ibid. c.* 2. Cære, opulento tum oppido imperitans. *Plin. l.* 35. *c.* 3. *in f.* Durant picturæ & Cære, antiquiores & ipsæ. *Virg. loc. cit.* Est ingens gelidum lucus prope Cæritis amnem. *Id. l.* 10. *v.* 183. Qui Cærete domo, qui sunt Minionis in arvis. Ubi *Servius*: ac si diceret, *qui sunt domo Carthagine*.

CÆREFOLIUM, ii, n. *cerfoglio*, χαιρέφυλλον, oleris genus, quod & chærephyllum, & pæderota Græci vocant. Græce inde dictum videtur, quod foliis gaudeat: a χαίρω, gaudeo, & φύλλον, folium: ex quo corrupta voce *Cærefolium* Latini dixere. Est autem foliis apii hortensis similibus, radice alba, caule multiplici ramoso, & concavo, floribus albis, parvis, quinque foliolis constantibus, semine oblongo, & tenui. Radix saporem habet ferme pastinacæ. *Plin. l.* 19. *c.* 8. Æquinoctio autumni seruntur coriandrum, anethum, cærefolium, &c. Adde *Pallad. in Februar. tit.* 24. & *in Septemb. tit.* 13. & *Apulej. de herb. c.* 104. ¶ Scribitur & *cerefolium*.

CÆRES, itis, & etis, adject. ad Cære oppidum pertinens. *Liv. l.* 7. *c.* 19. Cæritem populum Tarquiniensibus adjunctum fama ferebat. *Valer. Max. l.* 1. *c.* 6. *n.* 9. Cærites aquæ. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 226. *n.* 4. Imp. Cæsari Divi F. Augusto Pontif. Maxim. S. P. Q. Cæres. *Liv. l.* 22. *c.* 1. Aquas Cæretes sanguine mixtas fluxisse. Al. leg. *Cærete*. ¶ *Cærites*, *tum*, absolute sunt Cære oppidi cives. *Liv. l.* 7. *c.* 20. Tum primum Cærites belli terror invasit. & *cap.* 19. Prædæ pars in Cæritum fines avecta. ¶ Cærites primi fuerunt, quos Romani fecerunt municipes, sine jure tamen suffragii. Cum enim bello Gallico Romanorum sacra recepissent, & servassent, concessum est illis præmii loco, ut Civitatis Romanæ honorem quidem caperent, sed negotiis tamen, & oneribus vacarent, ut *Gell.* docet *l.* 16. *c.* 13. ¶ Hinc *Cærites tabulæ*, in quas Censores referi jubebant eos, quos notæ causa suffragii jure privabant. Censores enim sic notabant cives, ut Senatorem quidem Senatu ejice-

ejicerent; equiti equum publicum adimerent; plebejum vero in Cæritum tabulas referrent, & ærarium facerent, ut per hoc non esset amplius in albo centuriæ suæ, sed ad hoc esset civis tantum, ut pro capite suo tributi nomine æra penderet. Ita *Ascon. in Divinat. Verr. c.* 3. & *Gell. loc. cit.* Dictæ sunt autem Cærites hujusmodi tabulæ, non quod Cæritibus ignominiæ fuissent, sed quod suffragii jure privabant. Hinc *Horat. l.* 1. *ep.* 6. *v.* 62. Quid deceat, quid non obliti, Cærite cera Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssei. ¶ De ipso oppido Cære, V. in ea voce. ¶ Quidam scribunt *Cere*, sed minus recte.

CÆRETANUS, a, um, ad Cære oppidum pertinens, ut *Cæretanus amnis*, qui ipsum Cære præterfluit apud *Plin. l.* 3. *c.* 5. *Cæretanum vinum* apud *Martial. l.* 13. *epigr.* 124. ¶ *Cæretani*, *orum*, sunt ipsi Cærites. *Valer. Max. l.* 1. *c.* 1. *n.* 10. ¶ Scribitur & *Ceretanus*.

CÆRIMONIA, æ, f. *ceremonia*, *cirimonia*, *sacri riti*, *culto sacro*, ἱερουργία, sacri ritus, quibus Deum colimus, religio sacrorum. *Cic. l.* 2. *de Invent. c.* 53. Religio est, quæ superioris cujusdam naturæ, quam divinam dicunt, curam, cærimoniamque affert. *Id. pro Balbo, c.* 24. Conficere sacra Cereris summa religione, & cærimonia. *Id. de Harusp. resp. c.* 17. Facere sacrificium incredibili cærimonia. *Id. ibid. c.* 10. Servare solemnia & justa ludorum summa cum cærimonia. *Nepos in Themist. c.* 8. Colere sacrarium summa cærimonia. *Plin. l.* 30. *c.* 1. Celebrare magicen multis cærimoniis. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 39. Polluere cærimoniam legationis. *Id. Tuscul.* 1. *c.* 12. Cærimoniæ sepulcrorum. *Id. pro Rabir. c.* 10. Præesse cærimoniis. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 83. Cærimoniarum antistes. *Plin. l.* 37. *c.* 7. Habere aliquid in cærimoniis. *Id. l.* 6. *c.* 27. Amnis est in magna cærimonia: *h. e.* in magna religione. *Cæsar* apud *Sueton. in ejus vita, c.* 6. Est ergo in genere (*familiæ*) & sanctitas Regum, qui plurimum inter homines pollent, & cærimonia deorum, quorum ipsi in potestate sunt Reges. *h. e.* religio deorum. Sic *Id. l.* 7. *c.* 2. *B. Gall.* Quo more eorum gravissimæ cærimoniæ continentur. Et *Tacit.* 4. *Ann. c.* 64. Augere cærimoniam alicui loco. Et *Gell. l.* 4. *c.* 9. Cum castitate, cærimoniaque adire, & revereri aliquid. ¶ Variæ ab Etymologis afferuntur hujus vocis origines. Alii deducunt a *carendo*, quasi *carimonias*, eo quod observantes careant his rebus, a quibus abstinent, ut est apud *Augustin. l.* 2. *Retractat. c.* 37. Adde *Massur. Sabin.* apud *Gell. l.* 4. *c.* 9. *Serv. Sulpic.* apud *Macrob. l.* 3. *Saturn. c.* 3. & *Isid. l.* 6. *Orig. c. ult.* Alii derivant a *Cerere*, & ejus sacra proprie hoc nomine appellari putant. Alii a *caritate*, teste *Festo*. Alii a *cælo*, quasi *cælimonia*. Alii ab obsoleto *cerus*, hoc est sanctus, & bonus. Alii denique ab oppido *Cære*, quod illo Romani bello Gallico omnia sacra sua transtulerint, & Cæritum custodiæ commiserint, a quibus postea, devictis Gallis, sancte & cum fide servata receperint. *Valer. Max. l.* 1. *c.* 1. *n.* 10. ¶ Scribitur ergo *ceremonia*, *cæremonia*, & *cærimonia*: quæ postrema scriptio probatur duob. vet. lapidib. quorum alterum *Manut.* alterum affert *Cellar. in Orthogr.* Confirmant *Dausq.* & *Voss. in Etymol.* ¶ Duas priores syllabas corripuit *Prudent.* malus fere Prosodiæ servator, *in præfat. l.* 1. *contra Symmach. v.* 5. Immansueta suas ut cerimonias Gens pagana Deo sperneret agnito.

CÆRIMONIALIS, le, ad cærimonias pertinens. *Arnob. l.* 7. *pag.* 237. O deorum sublimitas præpotens, quam venerari, quam colere officiis omnibus cærimonialibus debeas.

CÆRIMONIOSUS, a, um, idem quod cærimonialis. *Ammian. l.* 22. *c.* 15. (*al. c.* 37.) Per septem cærimoniosos dies, quibus sacerdotes Memphi natales celebrant Apis. *h. e.* dies religiosos.

CÆRITES, um, V. *Cæres*, *itis*.

CÆRULANS, antis, cæruleum colorem referens. *Fulgent. l.* 1. *Mythol.* Musa cærulanti peplo circumdata.

CÆRULEATUS, a, um, cæruleo colore amictus. *Vellej. l.* 2. *c.* 83. Plancus cæruleatus, & nudus, caputque redimitus arundine.

CÆRULEUM, i, n. *azzurro*, *lapislàzzalo*, κυανός, genus coloris cærulei intensioris admixtis aureis maculis. Duplex est nativum, & factitium. *Nativum* est arena, seu lapis sabulo, arenæve duræ similis. Ejus tria genera antiquitus fuere, Ægyptium, quod maxime probatur; Scythicum, quod facile diluitur, cumque teritur, in quatuor colores mutatur, binos candidiores plus minusve ex cæruleo tenui, binos magis minusve nigros ex cæruleo crasso. Tertium genus est Cyprium, quod Scythico præfertur. *Factitium* multas habet species, de quibus non est hoc loco dicere. Plura V. apud *Plin. l.* 33. *c. ult.* ¶ Ejus temperandi rationem docet *Vitruv. l.* 7. *c.* 11.

CÆRULEUS, & Cærulus, a, um, *turchino*, *cilestro*, *azzurro*, *sbiadaro*, κυάνεος. *Color cæruleus* (Græce κυανός, Italice *acqua di mare*, & *mavì*, cum est aliquanto dilutior) est color cæli, cum serenum est, quasi *cæluleus*; item maris, quod sereni cæli colorem repræsentat. *Enn.* apud *Cicer. l.* 1. *de Divin. c.* 20. Cæli cærula templa. *Ovid.* 14. *Metam. v.* 814. Tollere aliquem in cærula cæli. *Cic. in fragment.* apud *Non. c.* 2. *n.* 717. Mare cæruleum. *Id. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 30. Cærulei oculi Neptuni. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 7. Cærula æquora. *Ovid. Her. ep.* 16. *v.* 104. Cærulea via. *h. e.* navigatio. *Juvenal. sat.* 2. *v.* 97. Cærulea vestis. *Sueton. in Aug. c.* 25. Cæruleum vexillum. *Ovid. Metam.* 3. *v.* 38. Cæruleus serpens. *Propert. l.* 2. *eleg.* 14. *v.* 27. Tingere tempora fuco cæruleo. *Plin. l.* 22. *c.* 21. Cæruleus flos heliotropii. *h. e.* ejus plantæ, quam recentiores herbarii *herbam cancri* appellant, ut *Harduin.* hic docet. *Id. l.* 37. *c.* 9. Gemma splendoris cærulei. ¶ *Cæruleum*, *i*, absolute, V. in voce præced. ¶ *Cærulei* dicuntur Germani ab *Horat. epod.* 16. *v.* 7. & Britanni ab iis oriundi a *Martial. l.* 11. *epigr.* 54. propter oculos cæruleos, quibus eæ nationes (sicut & flava coma) ab aliis velut peculiari nota distinguuntur, teste *Tacit. de Germ. c.* 4. ¶ *Cærula* neut. plural. sunt ipsa maria, *il mare* (subaudi *freta*, aut *æquora*.) *Virg.* 8. *Æn. v.* 612. fluctu spumabant cærula cano. *Id.* 4. *Æn. v.* 583. torquent spumas, & cærula verrunt. Adde *Stat.* 3. *Theb. v.* 250. ¶ Hinc ipsi dii maris *cærulei* dicuntur, & quæ ad ipsos pertinent. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 8. Cæruleos habet unda deos, Tritona canorum, Proteaque ambiguum. *Propert. l.* 3. *eleg.* 5. *v.* 16. Cæruleus deus. *h. e.* Neptunus. *Ovid. Her. ep.* 9. *v.* 14. Cærulus Nereus. *Propert. l.* 2. *eleg.* 7. *v.* 53. cærula mater. *h. e.* Thetis. *Ovid. Heroid. ep.* 7. *v.* 50. Cæruleis Triton per mare curret equis. *Virg.* 5. *Æn. v.* 819. Cæruleus currus Neptuni. ¶ Amnes quoque. *Virg.* 8. *Æn. v.* 64. Tibris cærulus. *Ovid. l.* 1. *de ar. am. v.* 224. Coma cærula Tigridis. ¶ Item naves, quæ ex aqua contrahere colorem quodammodo videntur. *Ovid.* 2. *Fast. v.* 112. Spargitur impulsa cærula puppis aqua. ¶ Plures sunt cærulei coloris gradus, prout aut dilutior, aut intensior est. Cum mari aut fluminibus tribuitur, plerumque de intensiore intelligendus est, & ad fuscum, seu nigrum accedente, qualem aquæ præsertim cum altiores sunt, præseferunt. Hinc *Servius* illud *Virgilii* 8. *Æn. v.* 64. Cæruleus Tibris: exponit *altus*, *profundus*. Et ad illud 5. *Æn. v.* 123. Scyllaque Cloanthus Cærulea: *id est* nigra, inquit, aut alta carina. omne enim altum nigrum est. ¶ Frigida etiam *cærulea* dicuntur, scil. fusca, quia lux calida videtur, & a calidis fere proficisci. *Virg.* 1. *Georg. v.* 135. *de zonis frigidis*. Quem circum extremæ dextra, lævaque feruntur Cærulea glacie concretæ, atque imbribus atris. Ubi *Servius*: *cærulea* frigore scilicet, quia ipse color frigori convenit. *Valer. Flacc. l.* 7. *v.* 563. Nix & cærulei Boreæ ferus horror. ¶ Hinc sæpe *cæruleus* pro fusco, aut nigro ponitur, *fosco*, *nero*. *Virg.* 3. *Æn. v.* 63. stant Manibus aræ Cæruleis mœstæ vittis, atraque cupresso. *Servius* hic ex *Catone* docet, feminas olim in luctu, purpurea veste deposita, cæruleam sumpsisse. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 446. Equi cærulei Plutonis. *In Cenotaph. Pisano L. Cæsaris.* Bos & ovis atri infulis cæruleis infulati diis manibus ejus mactentur. *Tibull. l.* 3. *eleg.* 4. *v.* 18. Jam nox cæruleas laverat amne rotas. *Stat.* 2. *Theb. v.* 518. Nox & cæruleam terris infuderat umbram. *Id. l.* 1. *Sil.* 6. *v.* 85. Nox cærula. *Albinovan. ad Liviam*, *eleg.* 1. *v.* 93. Cærulea mors. *Virg.* 3. *Æn. v.* 194. Cæruleus imber. ¶ Huc referri possunt etiam illa *Virg.* 6. *Æn. v.* 410. Cærulea puppis Charontis (nam *v.* 303. *ferrugineam* dixerat) & 4. *Georg. v.* 482. Cærulei angues Eumenidum. & *Ovid. Metam.* 14. *v.* 45. Velamina cærula. Et *Juvenal. sat.* 14. *v.* 128. Mucida cærulei panis consumere frusta. *h. e.* jam nigricantis. Adde *Valer. Flacc. l.* 3. *v.* 400. ¶ *Cæruleus* color dilutus ad album, aut subviridem prope accedit. Hac ratione intelligi possunt, quæ subjiciuntur. *Propert. l.* 4. *eleg.* 2. *v.* 43. Cæruleus cucumis. *Ovid.* 11. *Metam. v.* 158. Cærula quercus. *Id.* 2. *de ar. am. v.* 518. Cærula quot baccas Pallados arbor habet. (Adde *Plin. l.* 15. *c.* 30.) *Manil. l.* 5. *v.* 26. Cæruleum foliis, viridemque in gramine collem Conserere. *Enn.* apud *Macrob. l.* 6. *Saturn. c.* 3. campi cærula, lætaque prata. ¶ Huc referri possunt & illa *Virg.* 8. *Æn. v.* 611 cum cærula nubes Solis inardescit radiis, longeque refulget. Et *Manil. l.* 1. *v.* 399. Cæruleus vultus Caniculæ. *h. e.* pallidior, cum a sole longius distat. ¶ *Cornel. Fronto* discrimen statuit inter *cærulum*, & *cæruleum*, ut illud sit naturæ color, hoc naturam fingat. Sed falsum id esse, ex allatis exemplis satis constat. Illud verius, utrumque idem omnino significare, sed *cærulum*, a Poetis tantummodo (quibus adde *Apulej.* qui Poeticis floribus passim stilum aspergit), *cæruleum* etiam a prosæ scriptoribus adhiberi.

CÆSA, æ, f. *colpo di taglio*, idem ac cæsio, seu ictus cæsim inflictus: sicut *puncta*, *æ*, est ictus punctim illatus, *colpo di punta*. *Veget. l.* 1. *de re milit. c.* 12. Cæsa quovis impetu veniat, non frequenter interficit: at puncta duas uncias adacta, mortalis est. Deinde dum cæsa infertur, brachium dextrum, latusque nudatur: puncta autem tecto corpore infertur. Hæc *Veget.* qui tamen non est imitandus. ¶ *Cæsa & porrecta* quid sint, V. in *Cæsus*, *a*, *um*. ¶ *Ruta cæsa*, V. in *Ruta*. ¶ *Cæsa*, teli genus, V. *Gæsa*. Sic enim scribendum. ¶ *Cæsa*, & *Cæsai*, hoc est elephas, V. in *Cæsar*. ¶ *Cæsa*, *orum*, hoc est commata, incisa, V. in *Cæsus*, *a*, *um*.

CÆSAPON, i, n. genus lactucæ in arvis nascentis, cujus folia trita, & cum polenta illita ulceribus medentur. *Plin. l.* 1. *in indice libri* 20. *n.* 25. & *lib.* 20. *cap.* 7. ubi docet a Græcis hanc appellationem ductam esse. ¶ Quidam legunt *æsapon*. Sed utriusque vocis origo æque ignota est.

CÆSAR, aris, m. Καῖσαρ, cognomen Romanum in gente Julia. Qui primus ita est cognominatus, dictus est, quod cæso mortuæ matris utero natus fuerit, ut *Plin. l.* 7. *c.* 9. & *Non. c. ult. n.* 1. docent: vel a cæsarie, cum qua e matris ventre prodierit, ut est apud *Fest.* vel quod manu sua elephantum occiderit, qui Pœnorum, vel Maurorum lingua *Cæsar* (apud *Spartian. in Ælio Vero cap.* 2. alii leg. *cæsa*, alii *cæsai*) dicitur, ut tradit *Serv. ad Æn.* 1. *v.* 290. vel denique quod oculis cæsiis, & ultra humanum modum viguerit, quæ addit *Spartian. loc. cit.* postquam alias quoque illas opiniones retulit, quæ modo dictæ sunt. Sed postremum hoc etymon rejicit *Voss. in Etymol.* in *Cæsones*. Primum autem ceteris præferendum videtur propter auctoritatem *Plinii*. ¶ *Serv. ad* 11. *Æn. v.* 743. tradit, vocem *cæsar* Gallica lingua significare *dimitte*. Narrat enim cum C. Jul. Cæsar in Gallia dimicaret, & ab hoste raptus, equo ejus portaretur, occurrisse quendam ex hostibus, qui eum nosset, & insultantem clamasse *cæsar*, *cæsar*: quo factum esse, ut ille dimitteretur. Hanc historiam ex ipsius Cæsaris ephemeride traxisse se affirmat. ¶ In familia Cæsarum clarissimus fuit *C. Julius Cæsar* C. Julii Cæsaris, & Aureliæ filiæ Aurelii Cottæ filius, qui democra-

mocraticum Romani imperii statum in monarchicum mutavit, & ad se transtulit. Nam devictis Germanis, Gallis, Britannisque, & Romanæ Reipublicæ additis, arma vertit in Pompejum qui Senatus partes tutabatur. Quo in bello pulsis Roma in Græciam usque hostibus, & omnino devictis, rerum omnium potitus est. Sed non longo post tempore a conjuratis in Curia impetitus, & tribus ac viginti vulneribus confossus, Idib. Mart. infeliciter exstinctus est. Ab eo *Cæsares* postea appellati sunt Imperatores Romani, ut *Augusti* ab Augusto. Sed aliquando hæc nomina separata sunt, ita ut *Augustus* esset, qui imperabat, *Cæsar* vero, qui futurus erat in imperio successor. Primus qui hac ratione *Cæsar* factus sit, fuit L. Ælius Verus ab Adriano in spem successionis adscitus, ut est apud *Spartian. in Ælio Vero, c. 1.* & *Aurel. Victor. de Cæsarib. c. 13. in f.* ¶ Fuit vero C. Jul. Cæsar non modo belli, sed etiam domi laude ingenii clarissimus, optimus orator, poeta etiam valde bonus. Sed orationes omnes, & poemata injuria temporum interciderunt. Satis tamen ostendunt, quam fuerit in scribendo felix, & Latine sciens, quæ adhuc supersunt Commentaria de bellis a se gestis Gallico, & Civili, in quibus & sermonis uitorem lucidissimum, & rerum mirabilem perspicuitatem nemo satis pro dignitate unquam laudaverit. V. *Cicer. in Brute c. 72. & 75. Sueton. in Cæs. c. 55. & 56.* & *Solin. c. 1.* (*al. 6. extr.*) ¶ In antiquis aliquot monumentis scriptum legitur *Caisar*, *ai*, pro *æ* diphthongo adhibita: cujus rei plura exempla *Dausq. in Orthogr. tract. 2. sect. 5.* congessit. In quo Latini Græcos sequuti sunt, quorum diphthongus *αι* eundem habet sonum. De hac scribendi ratione differit etiam *Quintil. l. 1. c. 7.* (*al. 13.*) & a veteribus Latinis sæpissime usurpatam dicit. V. *Noris. dissertat. 4. in Cenotaph. Pisan. c. 5.*

CÆSARAUGUSTA, æ, *Saragoza*, urbs Hispaniæ Tarraconensis ad Iberum fluvium, antea Salduba dicta, colonia Romanorum, ab Octavio Cæsare Augusto sic appellata. Patria fuit *Prudentii* Poetæ Christiani. *Plin. l. 3. c. 3.* ¶ In *veteri Inscript.* apud *Golts.* legitur *Cæsarea Augusta*. cui adde *Auson. ep. 24. v. 88.*

CÆSARAUGUSTANUS, a, um, ad Cæsaraugustam pertinens, ut *Cæsaraugustanus conventus* apud *Plin. l. 3. c. 3.*

CÆSAREA, æ, f. Κα[...]ρεια, nomen est aliquot urbium in Armenia minore, Mauritania, Palæstina, &c. de quibus V. Geographos. *Plin. l. 6. c. 9. l. 3. c. 3.* & *lib. 5. c. 13.* & alibi.

CÆSAREUS, a, um, *Cesareo*, ad Cæsares pertinens. *Ovid. l. 1. Metam. v. 201.* Sanguine Cæsareo Romanum exstinguere nomen. *Id. 2. ex Pont. ep. 1. v. 17.* Cæsarea mens. & *ep. 8. v. 13.* Cæsarei vultus. *Id. 1. Trist. eleg. 1. v. 70.* Cæsarea domus. *Stat. l. 1. silv. 1. v. 85.* Cæsareum forum. *h. e.* a Jul. Cæsare Romæ exstructum. *Martial. de spectac. epigr. 1.* Amphitheatrum Cæsareum. *Id. l. 1. epigr. 7.* Cæsarei leones. *h. e.* a Domitiano in arena exhibiti. ¶ *Cæsareum*, *i*, n. p. p. idem est quod Augusteum, hoc est ædes sacra in honorem Cæsaris cujuspiam constructa. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 227. n. 3.* & in *Antiquit. Benevent. pag. 264.* P. Veidius P. F. Pollio Cæsareum Cæsari Augusto & Coloniai Beneventanai. Adde Lapidem Hispan. apud *Murator. pag. 134. n. 1.* Et apud *Donium class. 3. n. 2.* ¶ Legitur etiam *cæsarius in fragm. marmor.* apud *Gruter. pag. 41. n. 10.*

CÆSARIANUS, a, um, *Cesareo*, *Cesariano*, idem quod Cæsareus. *Cic. Attic. l. 16. ep. 10.* Cæsariana celeritate uti. *h. e.* Julii Cæsaris. *Cleric.* & *Gronov.* leg. *Cæsarina*. *Nepos in Attic. c. 7.* Cæsarianum civile bellum. *Martial. l. 8. epigr. 1.* Pallas Cæsariana. *h. e.* a Domitiano culta. *Id. l. 9. epigr. 81.* Sed domini mores Cæsarianus habet. *h. e.* aulici, & servi Domitiani. ¶ *Cæsariani*, *orum*, dicuntur, qui bello civili Julii Cæsaris, & Pompeji, illius partes contra hunc defendebant. *Hirt. de B. Afric. c. 13.* Equites ita condensaverant, ut procul Cæsariani pedestres copias arbitrarentur. *Flor. l. 4. c. 2.* Eoque acrior Cæsarianorum impetus fuit. ¶ Sunt etiam *Cæsariani* Officiales Principis, qui in provinciis sunt, & earum aliquam administrationem habent. *Impp. Diocletian. & Maximian. lib. 10. Cod. Justin. tit. 1. leg. 5.* & *in Cod. Theodos. lib. 10. tit. 7.* qui est *de Cæsarianis*. ¶ *Cæsarianas orationes* appellat *Serv. ad 2. Georg. v. 131.* eas, in quibus Cicero C. Cæsarem impense laudat, ut sunt pro Marcello, pro Dejotaro, de provinciis consularibus. ¶ *Cæsarianum*, *i*, n. apud *Celsum l. 6. c. 6. n. 27.* est nomen collyrii. ¶ *Serv. ad Æn. 1. v. 181.* monet, etiam *cæsareanus* scribi posse (quemadmodum *Cerealis*, & *Cerialis*, *Cæsareus*, & *Cæsarius*) judice Euphonia.

CÆSARIATUS, a, um, *zazzeruto*, comatus, κομήτης. *Plaut. Mil. 3. 1. 173.* Miles usque cæsariatus. ¶ Translate *Apulej. de Mundo.* Vides viridantibus comis cæsariatam esse terram. *Tertull. de Pall. c. 4.* Numidæ etiam equis cæsariati. *h. e.* qui capiti, aut galeæ equinas jubas impositas gestabant juxta illud *Virg. 10. Æn. v. 869.* Ære caput fulgens, cristaque hirsutus equina.

CÆSARIENSIS, e, ad Cæsaream pertinens. *Tacit. 2. Hist. c. 58. & 59.* Mauritania Cæsariensis. *Ulpian. Dig. lib. 50. tit. 15. leg. 1.* Colonia Cæsariensis in Palæstina. ¶ *Cæsarienses*, *ium*, Cæsareæ incolæ. *Paul. Dig. loc. cit. leg. ult.* cui adde *Plin. l. 5. c. 29.*

CÆSARIES, ei, f. *capellatura*, *chioma*, *zazzera*, κόμη, coma. *Plaut. Mil. 1. 1. 64.* Cæsaries quam decet! *Liv. l. 28. c. 35.* Promissa cæsaries. *Horat. l. 1. od. 15. v. 14.* Pectere cæsariem. *Juvenal. sat. 13. v. 165.* Flava cæsaries. *Ovid. 10. Metam. v. 139.* horrida. *Virg. 1. Æn. v. 590.* decora. ¶ Dicta est a *cædendo*, ideoque de viris tantum dici volunt *Serv. ad Æn. 1. v. 594.* & *Isidor. l. 11. Orig. c. 1.* quia in feminis cædi, ac tonderi non solet; atque in eo distingui a *coma*, quæ viris, feminisque communis sit. Sed & de feminis usurpatam legimus. *Virg. Georg. 4. v. 337. de Nymphis.* Cæsariem effusæ nitidam per candida colla. *Ovid. 3. Amor. eleg. 1. v. 31.* & movit pictis innexa cothurnis Densum cæsarie terque, quaterque caput. (Adde *4. Metam. v. 491.*) *Catull. carm. 65. de coma Beren. v. 8.* E Bereniceo vertice cæsariem. ¶ Transfertur etiam ad barbam. *Ovid. Metam. 15. v. 656.* Cæsariem longæ dextra deducere barbæ.

CÆSARINUS, a, um, V. *Cæsarianus*.

CÆSENA, æ, f. *Cesena*, urbs Senonum in Gallia Cispadana ad Sapin fluvium. *Plin. l. 3. c. 15.*

CÆSENAS, atis, *di Cesena*, adject. ad Cæsenam pertinens. *Plin. l. 14. c. 6.* Cæsenatia vina.

CÆSICIUS, a, um, adject. *Plaut. Epid. 2. 2. 46.* Tunicam rallam, Tunicam spissam, linteolum cæsicium. *Non. c. 14. n. 17.* exponit purum, candidum, a *cædendo*, quod ita ad candorem perveniat, vel quod oras circumcisas habeat. ¶ Scribitur & *cæsitius*.

CÆSIM, adverb. *di taglio*, τμητικῶς, τμήδην, significat cædendo, sicut *punctim* pungendo, *di punta*. *Liv. l. 22. c. 46.* Hispano punctim magis, quam cæsim, assueto petere hostem. (Adde *lib. 7. c. 10.*) *Sueton. in Calig. c. 58.* Gladio cæsim percutere aliquem. *Colum. l. 4. c. 25.* Cæsim vitem ictu falcis petere. ¶ Translate *cæsim dicere* est idem ac incisim, hoc est per incisa loqui, sicut *membratim* per membra, ut in illo *Cic. l. 1. de Orat. c. 8.* Quid porro tam regium, tam liberale, tam munificum, quam opem ferre supplicibus, excitare afflictos, dare salutem, liberare periculis, retinere homines in civitate? *Id. in Orat. c. 67.* Membratim adhuc; deinde cæsim diximus. *Quintil. l. 9. c. 4. ad fin.* Ubicunque acriter erit, & instanter, pugnaciterque dicendum, membratim, cæsimque dicemus.

CÆSIO, onis, f. *taglio*, *tagliatura*, ἐκτομή, cædes, cæsura. *Colum. l. 1. c. 33.* Castanea post quinquennium cæsa more salicti recreatur, atque in palum formata fere usque in alteram cæsionem perennat.

CÆSIUS, a, um, adject. γλαυκός, qui colore est subviridi, seu glauco, qualis est in mari, & in oculis felium, ac leonum; habetque aliquid de cæruleo dilutiore: quasi *cælius*, ut *Nigid.* ait apud *Gell. l. 2. c. 26.* quia ad cæli colorem accedit. Dicitur de oculis, & de iis, qui hujusmodi oculos habent. *Cic. l. 1. de nat. Deor. c. 30.* Cæsii oculi Minervæ, cærulei Neptuni. γλαυκῶπις Ἀθήνη. *Terent. Heaut. 5. 5. 18.* Rufa virgo, cæsia, sparso ore, adunco naso. *Catull. carm. 45. de Acme, & Septim. v. 7.* Leo cæsius. Adde *Terent. Hecyr. 3. 4. 26.* & *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 49. ad fin.* ¶ Habet superlativum *cæsissimus*, sed caret comparativo, teste *Varron. l. 7. L. L. c. 39.* ¶ Est etiam nomen propr. Romanum, ductum ab oculis cæsiis, ut M. Cæsius, Sex. Cæsius, *Cic. 3. Verr. c. 50.* & *pro Flacc. c. 28.* Sic in *Inscript.* apud *Gruter. pag. 535. n. 1.* M. Cæsio L. F. Mutilo, &c.

CÆSO, onis, m. prænomen Romanum, ei primum impositum, qui e cæso mortuæ matris utero natus est, ut *Plin. l. 7. c. 9.* & *Festus* docent. Fuit proprium gentis Fabiæ, ut Cæso Fabius apud *Liv. l. 2. c. 43. & 48.* Cæso Quintius *lib. 3. c. 11.* In veteribus Inscriptionib. per K scribi solet, V. in fine vocis *Calumnia*.

CÆSONIANUS, a, um, adject. ad Cæsonium pertinens. Est autem *Cæsonius* Romanum nomen. *Colum. l. 1. c. 4.* Cæsonianum præceptum. *h. e.* cujusdam Cæsonii, qui de re rustica scripsit.

CÆSOR, oris, m. *tagliatore*, qui cædit. *Hieronym. ep. 103. ad Paulin. c. 6.* Cæmentarii, fabri metallorum, lignorumve cæsores. ὑλοτόμος. Agnoscit hanc vocem etiam *Valer. Prob. in Cathol. pag. 1458. Putsch.*

CÆSPES, ĭtis, m. *piota*, *cespite*, χορτόπλινθος, terra in modum lateris cæsa cum herba, ut *Festus* exponit, sicut *gleba* terræ pars est sine herba. *Cic. pro Cæcin. c. 21.* Non esse arma cæspites, neque glebas. ¶ Cæspitum usus erat in exstruendis aris, tegendis tumulis, aggeribus, aut subito tribunali castrensi faciendo, tuguriis, & mapalibus erigendis, aut contegendis. *Ovid. 5. Trist. eleg. 5. v. 9.* Araque gramineo viridis de cæspite fiat. *Horat. l. 3. od. 8. v. 2.* Quid velint flores, & acerra turis Plena, miraris, positusque carbo in Cæspite vivo. *h. e.* cum viridi vivaque herba exciso. *Juvenal. sat. 12. v. 2.* festus promissa deis animalia cæspes Exspectat. *Serv.* ad illud *Virg. Æn. 12. v. 118. & diis communibus aras gramineas*, docet Romani moris fuisse, cæspitem aræ superimponere, & ita sacrificare. *Virg. 3. Æn. v. 304.* Hectoreum ad tumulum, viridi quem cæspite inanem, &c. *Tacit. Ann. 1. c. 62.* Exstruendo tumulo cæspitem ponere (Adde *de German. c. 27.*) *Id. Ann. 1. c. 18.* Congerere cæspites. & *cap. 19.* aggerere. & *cap. 65.* excidere. *Plin. in paneg. c. 56.* Tribunal viridi cæspite exstructum. *Virg. Eclog. 1. v. 69.* Pauperis & tuguri congestum cæspite culmen. *Senec. ep. 8.* Domum utrum cæspes erexerit, an varius lapis gentis alienæ, nihil interest. *Horatii* quoque illud huc pertinere videtur *lib. 2. od. 15. v. 17.* Nec fortuitum spernere cæspitem. *h. e.* tugurium, quod forte alicui ad habitandum contigisset. ¶ Interdum ponitur pro ipsa terra herbosa non excisa, in agro, aut campo. *Virg. 11. Æn. v. 565.* atque hastam cum virgine victor Gramineo donum Triviæ, de cespite vellit. *Petron. in Satyr. c. 120.* Non hæc autumno tellus viret, aut alit herbas Cæspite lætus ager. *Plin. l. 17. c. 4.* Subest arena tenuissimo cæspitum corio. *Id. l. 16. c. 31.* Oleæ & cupressis radices per summa cæspitum. *h. e.* in summa terra adrepunt. ¶ Pro regione, *paese*. *Avien. in Perieg. v. 227.* Cæspite Paphiaco prodit saxosa Charambis. & *vers. 388.* Istius extenti sola cæspitis undique sulcant Gentes innumeræ, quæ sparsæ litore longo, &c. ¶ Per similitudinem dicitur alicujus rei globus. *Plin. l. 17. c. 21.* Hoc vocatur in vite gemma, cum ibi cæspitem fecit. ¶ Sumitur etiam pro complexu unius, aut plurium herbarum, aut virgultorum, *cesto*, *cespuglio*. *Plin. l. 21. c. 8. ad fin.* Saliunca herba verius, quam flos, densa veluti manu pressa; breviterque cæspes sui generis. ¶ Scribitur & *cespes* sine diphthongo. Sed quia *Festus* a *cædendo* deducere vide-

feri, afflicti, ærumnosi, calamitosi. *Id. 5. de Fin. c. 19.* Calamitosum otium. *Id. pro Rosc. Amer. c. 28.* O rem miseram & calamitosam!

CALAMOCHNUS, V. *Adarca*.

CALĂMUS, i, m. *canna*, κάλαμος, idem atque arundo, vel potius ipsius arundinis truncus internodiis distinctus ut colligitur ex *Plin. l. 16. c. 36.* ubi de arundine, & calamis ex professo agit, docetque varios eorum usus ad sagittas, tibias, fistulas, & scriptorios calamos conficiendos. Pro ipsa arundine, *Plin. l. 16. c. 21.* Non decidunt folia & in fruticum genere cuidam rubo, & calamo. *Martial. l. 4. epigr. 30.* Dum prædam calamo tremente ducit. *h. e.* arundine piscatoria. Adde *Colum. l. 2. c. 2.* ¶ De calamo hujusmodi fabulam tradit *Serv. ad Virg. Ecl. 5. v. 48.* Calamus Mæandri fluvii filius amavit, & amatus est a Carpo filio Zephyri, & unius ex Horis, pulcherrimo puero. Accidit ut Carpus in Mæandrum fluvium caderet, & exstingueretur. Calamus patrem propter hoc detestatus aufugit, rogavitque Jovem, ut finem suis luctibus daret, mortemque sibi præstaret, ut amato puero post obitum jungeretur. Jupiter Calamum in arundinem vertit, quæ circa fluvios nasci amat: Carpum vero in fructus rerum omnium (καρπὸς Græce fructum significat) ut semper renasceretur. ¶ Per metonymiam dicitur de tibia, & fistula, *flauto, sampogna*. *Virg. loc. cit.* Nec calamis solum æquiparas, sed voce magistrum. *Id. Ecl. 2. v. 33.* Pan primus calamos cera conjungere plures Instituit. ¶ Item de sagitta, *saetta, freccia*. *Horat. l. 1. od. 15. v. 17.* Hastas, & calami spicula Gnossii. Adde *Virg. Ecl. 3. v. 13.* ¶ Item de instrumento, quo in charta scribitur, *penna da scrivere*. *Cic. Attic. 6. ep. 8.* Cum instituissem ad te scribere, calamumque sumpsissem. *Horat. de art. poet. v. 446.* incomptis illinet atrum Transverso calamo signum. ¶ Per similitudinem dicitur de culmo segetum (unde *calamitas*) *gambo, fusto, stelo*. *Plin. l. 18. c. 7.* Calamus altior frumento, quam hordeo. *Virg. 1. Georg. v. 75.* tristisque lupini Sustuleris fragiles calamos. ¶ Item de tereti virgula, aut surculo cujuscunque arboris: qualis est, quæ ad insitionem reciditur, *pollone, marza, sorcolo*. *Plin. l. 17. c. 14. de insitione*. Multa in hoc servanda: primum omnium, quæ patiatur coitum arbor, & cujus arboris calamus. & *ibid.* Calami exacutio medullam ne nudet. & *ibid. ad fin.* Pomorum calami. & *cap. 18.* Inseritur oleaster calamo, & inoculatione. *i' innesto a marza, e ad occhio*. *Id. l. 24. c. 14.* Rubus Idæus tenerior, ac minor, rarioribus calamis, innocentioribusque. *h. e.* spinis longiusculis, & surculorum similibus. Hinc sunt nostra illa *calmo, calmella, calmone, incalmare, incalmo*. ¶ Item de virga ad capiendas aves visco illita, *paniuzzolo*. *Martial. l. 14. epigr. 218.* cui titulus *Calami aucupatorii*. Non tantum calamis, sed cantu fallitur ales. Adde *lib. 13. epigr. 68.* & *Senec. in Octav. v. 411.* ¶ *Calamus odoratus*, qui & *calamus* simpliciter dicitur: vulgo *calamus aromaticus*; est, qui in Arabia, Syria, & India nascitur, multis nodis geniculatus, præstantissimo odore: quare multi est usus in unguentis, *canna aromatica*. *Plin. l. 12. c. 22.* Calamus quoque odoratus in Arabia nascens. *Id. l. 13. c. 1.* Unguentum, quod constat oleo myrteo, calamo, cupresso, lentisco, &c. Sic sæpe *ibid.* & *cap. 2.*

CALANTĬCA, æ, f. *cuffia, ciarpa*, κρήδεμνον, tegmen muliebre, quod capiti innectitur, ut *Non. c. 14. n. 2.* definit. *Serv. ad Æn. 9. v. 616.* idem esse docet, ac mitram. *Eustath.* κρήδεμνον dicit esse κεφαλῆς κάλυμμα καθιέμενον μέχρι τῶν ὤμων, hoc est tegmen capitis usque ad humeros demissum & extensum: quod cum mitra maxime convenit, cujus laciniæ humeros usque & sub mentum pertingebant. Quod vero κρήδεμνον, & *mitra* idem fuerint, illud satis probat, quod *Auson. in periocha Odyss. 5.* vertit *calanticam*, quod *Homer.* κρήδεμνον dixerat. *Cic. in fragment.* apud *Non. loc. cit.* Cum vincirentur pedes fasciis, cum calanticam capiti accommodares, cum strophio accurate præcingerere. Adde *Ulpian. Dig. lib. 34. tit. 2. leg. 26.* & *Arnob. l. 2. pag. 59.* ¶ In Glossario veteri exponitur εἶδος ζώνης, hoc est species cinguli: sed hæc significatio idoneo caret exemplo. ¶ Legitur & *calautica*: neque sane definiri certo potest, utra scriptio sit verior. Habetur enim utraque in optimis Codicib. tum MSS. tum editis, ut videre est apud *Voss. in Etym.* & *Vinet.* in notis ad *Auson.* Magis placet *calantica*, quam præfert etiam *Dausq. in Orthogr.* & legitur in duabus editionib. *Nonii 1476.* & *1480.* Nam quod *calatica* nonnulli legunt in quodam exemplari *Servii*, ab omnibus rejicitur. ¶ Hinc est *decalanticare*, hoc est, calanticam detrahere: & translate aliqua re spoliare, quod usurpavit *Lucil.* apud *Non. c. 2. n. 218.*

CALĂRIS, V. *Caralis*.

CALĂSIS, is, f. tunicæ genus, quod Græci καλάσιρις dicunt. Alii dicunt, esse nodum tunicæ muliebris, quo connexa circa cervicem tunica submittitur. Hæc *Festus*. Magis placet *Vossio in Etymol.* secunda significatio: deducitque a χαλάω, laxo, remitto, ut sit κάλασις pro χάλασις. Apud *Fest.* est *calassis*.

CALASTER, V. *Catastus*.

CALASTICUS, V. *Chalasticus*.

CALATHIĂNUS, a, um, adject. ad calathum pertinens. *Calathianæ violæ* dicuntur, quod calathi similem figuram habeant. *Plin. l. 21. c. 6.* In totum vero sine odore, minutoque folio calathiana, munus autumni, ceteræ veris. Alii leg. *calthiana*, hoc est calthæ similia: al. *calatina*, ab urbe Calatia.

CALATHISCUS, i, m. *cestelletta, cesterello*, καλαθίσκος, parvus calathus. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 318.* candentis mollia lanæ Vellera virgati custodibant calathisci.

CALĂTHUS, i, m. *cestello, paniere*, κάλαθος, vas ex vimine, vel alio ligno plerumque factum, rotunda figura, in fundo angustius, paulatimque sese dilatans, & in amplius os desinens, quale est lilii flos, quem scilicet calatho *Plin. l. 21. c. 5.* assimilat. Capituli quoque Corinthii figura, si folia demas, calathum refert: qua de re V. *Vitruv. l. 4. c. 1.* ¶ Vox Græca est, usu tamen Latina facta, quamquam habent Latini eadem significatione *quasillum*, ut docent *Festus*, & *Servius ad Ecl. 2. v. 45.* Est autem vas feminarum proprium, in quo lanam nendam reponere, flores colligere, & similia his solent. *Virg. Ecl. 2. v. 46.* tibi lilia plenis Ecce ferunt nymphæ calathis. *Ovid. 4. Fast. v. 435.* Hæc implet (*floribus*) lento calathos e vimine textos. *Juvenal. sat. 2. v. 54.* Vos trahitis lanam, calathisque peracta refertis Vellera. *Virg. Æn. 7. v. 805. de Camilla.* non illa colo, calathisve Minervæ Femineas assueta manus, sed prœlia virgo, &c. Adde *Ovid. Her. ep. 9. v. 73. & 76.* ¶ Habet etiam alios usus. *Ovid. 2. de ar. am. v. 263.* Dum bene dives ager, dum rami pondere nutant, Afferat in calatho rustica dona puer. *Virg. 3. Georg. v. 400.* Quod surgente die mulsere, horisque diurnis, Nocte premunt: quod jam tenebris, & Sole cadente, Sub lucem exportant calathis, &c. Ubi *Serv.* vasis æreis, in quibus lac, vel recens caseus in urbe distrahitur. (Quod ait *æreis*, mallem *junceis*: unde opus illud lacteum, quod dicimus *giuncata*) *Colum. l. 7. c. 8.* calathis, uti docet recenti caseo percolando. *Plin. l. 34. c. 16.* In calathis, in quibus aurum colligitur. *Apulej. l. 9. Metam.* Calathus fetui gallinaceo destinatus. *hoc est* in quo gallinæ ova excludunt. ¶ Sunt etiam *calathi* vinaria vasa, ceu calices. *Virg. Ecl. 5. v. 71.* Vina novum fundam calathis Ariusia nectar. Adde *Martial. l. 9. v. 60.* & *lib. 14. epigr. 107.*

CALATĬA, V. vocem sequent.

CALATĪNUS, a, um, ad Calatiam pertinens. Est autem *Calatia, æ*, ut eam appellant *Cic. Att. l. 16. ep. 8.* & *Liv. l. 9. c. 2.* vel *Calatiæ, arum*, ut *Plin. l. 3. c. 5.* oppidum Campaniæ in via Appia ad Vulturnum fluvium contra ostia Sabati fluvii. *Liv. l. 22. c. 13.* Calatinus ager. ¶ *Calatini, orum*, ejus urbis incolæ. *Id. ibid. c. ult.* ¶ Celebris fuit A. Atilius Calatinus, qui bis consul fuit, & semel dictator, ac censor, quem tamen putant non a Calatia dictum, sed fortasse a *calando*, id est vocando, quia cum valde pauper esset, ab aratro ad honores calatus est. Meminit *Cic. de senect. c. 17.* V. & *Livii Epit. l. 19.* & *Flor. l. 2. c. 2.*

CALATĬO, onis, f. *chiamata*, vocatio, κλῆσις, a calo, as. *Varr. l. 4. L. L. c. 1. extr.* Nec curia Calabra sine calatione potest aperiri.

CALĀTOR, oris, m. *chiamatore*, κλήτωρ, κλητήρ, vocator: a calo, as. *Calatores* dicti sunt servi publici, qui sacerdotibus apparebant, eorumque jussu ad aliquem vocandum, vel indicendum aliquid mittebantur, viatorum simillimo munere. *Serv. ad Virg. Georg. 1. v. 268.* Sunt aliqua, quæ si festis diebus fiant, ferias polluant: quapropter & Pontifices sacrificaturi præmittere calatores suos solent, ut sicubi viderint opifices adsidentes opus suum, prohibeant, ne cæremonias deorum attaminent. *Sueton. de Grammat. c. 12.* Cornelius Epicadius L. Cornelii Syllæ Dictatoris libertus, calatorque sacerdotio augurali. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 307. n. 6.* Vinicio Costo Calat. VII. vir. Epul. Liberto optimo Patronus. & *pag. 304. n. 9.* Q. Cæcilio Feroci Kalatori sacerdotii Titialium Flavialium, &c. *Kalator* hic per K scribitur ea ratione, qua *Kalare*, & *Kalendæ*. V. *Calo, as*. ¶ Sed & in privatis familiis *calatores* fuere. *Festus* quidem docet, hoc nomine omne servorum genus significari, quia semper vocari possunt ob necessitatem servitutis. Alii dicunt *calatorem* esse qui nomina dictat domino, qui & *nomenculator* appellatur: alii eum, qui alios vocat ad ministerium. Verius puto servos privatos a similitudine publicorum nomen accepisse, quod ultro citroque cum mandatis a domino mitterentur. *Plaut. Rud. 2. 3. 5.* Estne hic Trachalio, quem conspicor, calator Pleusidippi! *Id. Merc. 5. 2. 11.* Egomet mihi comes, calator, equus, agaso, armiger. Adde *Pseud. 4. 2. 52.* quo loco, ut & *in Mercatore* militis servum designat. Ex quo quidam putant, calatorem, & calonem idem esse: quæ sententia ex his locis non satis probatur.

CALĀTUS, a, um, *chiamato*, vocatus: a calo, as. *Macrob. l. 1. Saturn. c. 15.* Calata in Capitolium plebe. *Cic. pro Sext. c. 33. a med.* Alter vero non ille Serranus ab aratro, sed ex deserto Gavi Oleli calatis granis in Calatinos Atilios insitus. *h. c.* singillatim enumeratis. V. Interpretes. ¶ *Calata* primum dicta sunt omnia *comitia*, quod ad ea populus calaretur, seu convocaretur: hæc postea in *curiata, centuriata*, & *tributa* divisa sunt. Deinde *calata comitia* speciatim dicta sunt, quæ pro collegio pontificum habebantur, aut regis sacrorum, aut flaminum inaugurandorum causa: item quæ sacris promulgandis, aut testamento faciendo cogebantur. Hæc ex *Gell. l. 15. c. 27.* ¶ Scribitur & *Kalatus*. V. *Calo, as*.

CALAUREA LATOIS, V. *Calauria*.

CALAURIA, æ, f. Καλαυρία, & Καλαύρεια, insula sinus Argolici contra Trœzenium, quingentos passus ab eo distans. In ea Demosthenes mortuus est. *Pompon. Mela l. 2. c. 7. Plin. l. 4. c. 12.* ¶ Ab hac insula Latona cognominata est *Calaurēa*, quia ibi culta fuit. Accepta deinde Delo insula, Calauriam Neptuno cessit. *Ovid. 7. Metam. v. 384.* Inde Calaureæ Latoidos aspicit arva.

CALAUTICA, V. *Calantica*.

CALBĔI, orum, m. auctore *Festo*, dicebantur armillæ, quibus triumphantes utebantur, & milites ob virtutem donabantur. Dicti sunt vel a καλός, pulcher, vel a *galbeus*, viridis, vel a καρπός, junctura manus, quod primo *carpios* diceretur, deinde *calpios*, tandem *calbius*, vel *calbeus*. ¶ Idem *Festus* sub littera G ponit *Galbeum ornamenti genus*. Ubi idem, quod in hac voce, significare videtur.

CALBIENSIS, sis, adject. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 36. n. 1.* Sol. Sanctissimo Sacrum Ti. Claudius Felix Et Claudia Helpis Et Ti. Claudius Alypus Fil. Eorum Votum Solverunt Libens Merito. Calbienses de coh. III.

CALCABILIS, le, qui calcari potest. *Sidon. l. 1. epist.* 5. Agger calcabili silice crustatus.

CALCANEUM, i, n. *calcagno*, πτέρνα, pars posterior imi pedis, quæ & *calx* dicitur. *Virg.* (seu quicunque alius auctor est) *in Moreto*, *v.* 36. Continuis rimis calcanea scissa rigebant. *Lamprid. in Heliogab. c.* 20. Comedit sæpius ad imitationem Apicii calcanea camelorum. ¶ A quibusdam Grammaticis, & Lexicographis ponitur etiam *calcaneus*, *i*, m. sed nullo adhuc firmatur Auctore.

CALCAR, āris, n. *sperone*, *sprone*, κέντρον, stimulus ferreus calci alligatus, quo equos pungimus, & incitamus. *Hirt. l.* 8. *B. Gall. c.* 48. incendere equum calcaribus. *Plaut. Asin.* 3. 3. 118. Calcari agitare quadrupedem adversum clivum. *Liv. l.* 2. *c.* 6. Concitare equum calcaribus. *Curt. l.* 7. *c.* 2. Subdere equo calcaria. *Id. l.* 4. *c. ult.* Calcaribus subditis proruere in hostem. *Valer. Max. l.* 3. *c.* 2. *n.* 9. Equus calcaribus stimulatus. *Virg.* 6. *Æn. v.* 881. Seu spumantis equi foderet calcaribus armos. ¶ Translate ponitur pro stimulo, incitamento. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 1. Adscribit etiam, & quasi calcar admovet, intercessisse se pro iis magnam pecuniam. *Id. de clar. Orat. c.* 56. Ut Isocratem in acerrimo ingenio Theopompi, & lenissimo Ephori dixisse traditum est, alteri se calcaria adhibere, alteri frenos. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 216. si munus Apolline dignum Vis complere libris, & vatibus addere calcar. *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 2. *v.* 35. laudataque virtus Crescit, & immensum gloria calcar habet. *Lucret. l.* 5. *v.* 1074. calcaribus ictus amoris. ¶ In illo *Varron.* apud *Non. c.* 6. *n.* 21. Ventus sub occasu vehementius sufflare, & calcar admovere: *Nonius* calcar exponit impetum. ¶ *Addere calcaria sponte currenti* proverb. de eo, qui alterum incitat, & hortatur jam ultro facientem. *Plin. l.* 1. *ep.* 8. V. *Curro*. ¶ Per similitudinem dicitur *calcar*, quod acutum exstat in cruribus gallinarum, & gallinaceorum, πλῆκτρον. *Colum. l.* 8. *c.* 2.

CALCARĬA, æ, V. *Calcarius*.

CALCARIARĬUS, a, um, ad calcariam & calcem pertinens, ut Negotians calcariarius, *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 641. *n.* 1. Exonerator calcariarius. *ibid. pag.* 1117. *n.* 5.

CALCARIENSIS, is, m. calcarius, qui calci excoquendæ, & perficiendæ dat operam. *Impp. Constantius*, & *Constans lib.* 12. *Cod. Theodos. tit.* 1. *leg.* 37. Hoc & in calcariensibus, & fabricensibus, & argentariis observetur.

CALCARĬUS, a, um, ad calcem muralem pertinens, ut Calcaria fornax, *fornace da calcina*, *calcara*, apud *Caton.* R. R. *c.* 38. & *Plin. l.* 17. *c.* 9. quæ & *Calcaria* absolute dicitur. *Ulpian. Dig. lib.* 48. *tit.* 19. *leg.* 8. In calcariam vel sulphurariam damnare aliquem. *Ammian. l.* 27. *c.* 3. (*al.* 4.) Calcarias vino exstinguere. ¶ *De calcaria in carbonariam pervenire* proverb. apud *Tertull. de carne Christi*, *cap.* 6. quod significat de impuro loco in immundiorem venire, vel de minore in majorem calamitatem incidere. ¶ *Calcarius*, *ii*, absolute, qui calcem coquit. *Cato* R. R. *c.* 16. Perficit, & coquit, & ex fornace calcem eximit calcarius.

CALCĀTOR, oris, m. *calcatore*, *pigiatore*, qui calcat, & speciatim qui calcat uvas, ληνοβάτης. *Calpurn. ecl.* 4. *v.* 124. Ut nudus ruptas saliat calcator in uvas.

CALCATORĬUM, ii, n. *palmento*, ληνός, locus in cella vinaria, in quo uvæ calcantur. *Pallad. l.* 1. *tit.* 18. *de cella vinaria*. Basilicæ ipsius forma calcatorium loco habeat altiore constructum, ad quod inter duos lacus, qui ad excipienda vina hinc inde depressi sint, gradibus tribus fere, aut quatuor ascendatur.

CALCĀTRIX, icis, f. *calcatrice*, quæ calcat, contemptrix. *Prudent. in Psychom. v.* 587. Calcatrix mundi.

CALCATŪRA, æ, f. *calcamento*, πάτησις, actus calcandi, calcatus. *Vitruv. l.* 10. *c.* 10. Rotæ modiolis aquam haurientes, & in summum referentes, sine operarum calcatura, ipsius fluminis impulsu versatæ, præstant quod opus est ad usum. *h. e.* sine ope hominum, qui calcando rotas versent, ut *ibid.* dicitur *c.* 9.

CALCĀTUS, us, m. *calcamento*, *calcatura*, *pigiatura*, πάτησις, actus calcandi, calcatura. *Pallad. in Januar. tit.* 13. *ad fin.* Ne post calcatu assiduo terra effosa solidetur.

CALCĀTUS, a, um, *calcato*, *pigiato*, στειπτός, calcando pressus. *Ovid. Metam.* 10. *v.* 23. Calcata vipera diffudit venenum. *Id. Metam.* 2. *v.* 29. Autumnus calcatis sordidus uvis. *Colum. l.* 2. *c.* 2. Calcatis frondibus terram contegere. *Petron. in Satyr. c.* 135. Calcato radiabat marmore terra. *h. e.* calcatu pedum attrito, & splendenti. *Martial. l.* 12. *epigr.* 50. Calcatusque tuo sub pede lucet onyx. ¶ Translate est proculcatus, violatus, contemptus. *Stat. l.* 3. *Theb. v.* 208. Calcatum fœdus. *Claudian. l.* 2. *in Eutrop. v.* 123. rueret derisa vetustas, Nullaque calcati starent vestigia juris. *Senec. l.* 4. *excerpt. controv. in præfat. ad fin.* Verbis calcatis, & obsoletis uti. *h. e.* abjectis, sordidis, usu damnatis. ¶ In illo *Auct. de B. Hisp. c.* 16. Secumque extulerunt calcatas ad fossas complendas. *crates* alii leg. alii *calcatas* retinent, & *crates* subintelligunt. Quidam cod. antiq. habet *culcatas*, alius *cultatas*. ¶ *Calcatus* pro habitatus Poetice, *Sil. l.* 3. *v.* 675. Has umbras nemorum, & connexa cacumina cælo, Calcatosque Jovi lucos prece, Bostar, adora.

CALCEĀMEN, inis, n. *scarpa*, calceamentum. *Plin. l.* 15. *c.* 8. Calceamina amurca ungi. *Id. l.* 19. *c.* 2. Calceamina, & pastorum vestis e sparto. ¶ Scribitur & *calciamen*: sic *calciamentum*, *calciarium*, *calciatus*, *calcio*, *as*, & si qua sunt alia per *i* sæpe scripta reperiuntur; sæpe etiam per *e*. *Dausq.* videtur *i* retinere. Fatetur tamen utramque scriptionem usu receptam esse.

CALCEAMENTŬM, ti, n. *scarpa*, ὑπόδημα, nomen generale, quo calceorum omne genus significatur. *Cic. Tuscul.* 5. *c.* 32. Mihi amictui est Scythicum tegmen, calceamentum solorum callum, cubile terra. *Colum. l.* 12. *c.* 3. Calceamenta utrique sexui convenientia. *Plin. l.* 28. *c.* 4. Induere calceamentum. ¶ Dicuntur etiam *calceamenta*, quibus crura vestiuntur, *calze*: quæ & *tibialia* appellantur. *Justin. l.* 1. *c.* 2. *de Semiramide*. Igitur brachia, ac crura calceamentis, caput tiara texit. Ita legit *Salmas. in commentar. ad Trebell. Poll. in Gallien. c.* 16. Alii *velamentis*. ¶ Scribitur & *calciamentum*. V. vocem præced.

CALCEARĬUM, ii, n. impensa, quæ in calceis comparandis fit, sicut *vestiarium*, quod in vestes impenditur, *clavarium*, quod in clavos, &c. *Sueton. in Vespas. c.* 8. Classiarii, qui ab Ostia Romam pedibus per vices commeant, petentes constitui aliquid sibi calcearii nomine. *Ulpian. Dig. lib.* 34. *tit.* 1. *leg.* 21. Diariis relictis, neque habitationem, neque vestiarium, neque calcearium deberi, palam est. Adde *Dig. lib.* 2. *tit.* 15. *leg.* 8. ¶ Scribitur & *calciarium*. V. *Calceamen*.

CALCEĀTOR, & Calciator, oris, m. qui calceat. *Inscript.* apud *Gorium de Libertor. columbario*, *pag.* 131. M. Livius Aug. L. Menophilus calciator. Refertur etiam a *Murator. pag.* 909. *n.* 12.

CALCEĀTUS, us, m. idem quod calceamentum. *Sueton. in Calig. c.* 52. Vestitu, calceatuque, & cetero habitu neque patrio, neque civili, ac ne virili quidem usus est. *Plin. l.* 8. *c.* 57. Fasciæ, quibus in calceatu utebatur. *Id. l.* 23. *c.* 6. Solutus vinculo omni cinctus, & calceatus. *Id. l.* 28. *c.* 16. Injurias e calceatu sanat ex oleo corii caprini cinis. *Id. l.* 11. *c.* 45. *in f.* Cameli in longiore itinere sine calceatu satiscunt. ¶ Scribitur & *calciatus*. V. *Calceamen*.

CALCEĀTUS, a, um, *calzato*, ὑποδεδεμένος, calceis indutus. *Cic. pro Cœl. c.* 26. Homines calceati, & vestiti. *Sueton. in Aug. c.* 78. Ita ut vestitus, calceatusque erat. *Plin. l.* 7. *c.* 20. Calceatus cothurnis. ¶ Equus *altius calciatus* dicitur a *Pallad. in Mart. tit.* 13. qui altas ungulas habet, (*d' unghia alta*) ut est apud *Colum. l.* 6. *c.* 29. ¶ Jlocalariter *Plaut. Capt.* 1. 2. 84. parasito tribuit *dentes calceatos*, hoc est munitos, paratos, instructosque ad comedendum: sumpta translatione a viatoribus, qui per scruposas vias ituri, calceis diligentius se muniunt. Dixerat enim Parasito is, qui ad cœnam invitaverat: *Nam meus scruposam victus commeat viam*. Similis est *Ennij* sententia apud *Donat. ad Terent. Phorm.* 2. 2. 25. Quippe sine cura lætus, lautus cum advenis, Infertis malis, expedito brachio, Alacer, celsus, lupino exspectans impetu, Mox dum alterius abligurias bona. Ubi *inserta malæ* videntur esse clausæ & adstrictæ, dentibus invicem presse insertis, quales esse valde esurientium solent. Sed alii leg. *infertis*, quod quid sit, non facile dixerim. ¶ Scribitur & *calciatus*. V. *Calceamen*.

CALCĔO, as, avi, atum, a. 1. *calzare*, ὑποδέω, calceis vestio. *Phædr. l.* 1. *fab.* 14. *v.* 16. Cui calceandos nemo commisit pedes. *Plin. l.* 36. *c.* 5. *ad fin.* Calceare aliquem soccis. *Id. l.* 7. *c.* 53. Obiere, dum calceantur matutino, duo Cæsares. *Id. l.* 32. *c.* 9. *ad fin.* Fibrinis pellibus calceari. *Sueton. in Vespas. c.* 23. Calceare mulas. *ferrare*. *Pallad. l.* 1. *tit.* 24. Spartea, qua calceantur animalia. *h. e.* solea ex sparto, qua indui boves solent, cum pedibus laborant, ut *Colum. l.* 6. *c.* 12. & 15. docet. *Plin. l.* 8. *c.* 54. Simias visco inungi, laqueisque calceari imitatione venantium tradunt. ¶ Scribitur & *calcio*, *as*. V. *Calceamen*.

CALCEOLARĬUS, ii, m. *calzolajo*, ὑποδηματοποιός, qui calceos conficit. *Plaut. Aulul.* 3. 5. 38. Propolæ, linteones, calceolarii.

CALCEŎLUS, li, m. *scarpetta*, ὑποδημάτιον, parvus calceus. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 29. Sospita cum pelle caprina, cum hasta, cum scutulo, cum calceolis repandis. C. *Memmius* apud *Serv. ad Æn.* 4. *v.* 261. Syriaci calceoli gemmarum stellati coloribus. *Scribon. Larg. compos.* 208. Calceolorum ligulæ.

CALCES, ampullæ plumbeæ. *Festus*.

CALCĔUS, i, m. *scarpa*, ὑπόδημα, pedis indumentum, quod fit plerumque ex pellibus animalium, viris feminisque commune, ingenuis tamen. nam servi calceis non utebantur. Videtur esse a *calx*, *calcis*, quia non pedem tantum, sed & calcaneum vestit, sicut *solea* solum pedis tantummodo. Alii derivant a κᾶλον, lignum, quod olim e ligno calcei fierent. *Varr. l.* 8. *L. L. c.* 29. Calcei viriles, & muliebres. *Cic. l.* 1. *de Invent. c.* 30. Si multus erat in calceis pulvis, ex itinere eum venire oportebat. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 54. Calcei habiles, & apti ad pedem. *Horat. l.* 1. *sat.* 3. *v.* 31. male laxus In pede calceus hæret. *Id. l.* 1. *ep.* 10. *v.* 42. ut calceus olim, Si pede major erit, subvertet; si minor, uret. *Sueton. in Oth. c.* 6. Calceus laxatus. *Id. in Aug. c.* 92. Inducere alicui calceum. *metter le scarpe*. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 54. Uti calceis. *Apulei. l.* 7. *Metam.* Indutus calceis. ¶ *Calceos poscere* dicebantur convivæ, cum peracta cœna erant abituri. Nam discumbentes ponebant calceos, ne tricliniares lectos fœdarent. *Plin. l.* 9. *ep.* 17. Quam multi, cum lector, aut lyristes, aut comœdus inductus est, calceos poscunt! ¶ *Calceos mutare*, hoc est conditionem, statumque mutare. Romani Senatores calceos habebant diversos a communibus, ejusque ordinis peculiares. Hinc *Cic. Phil.* 13. *c.* 13. Est etiam Asinius quidam, senator voluntarius, lectus ipse a se. Apertam curiam vidit post Cæsaris mortem: mutavit calceos: pater conscriptus repente factus est. ¶ *Ammian. l.* 14. *c.* 6. (*al.* 17.) Quidam per ampla spatia urbis, subversasque silices sine periculi metu properantes, equos velut publicos signatis, quod dicitur, calceis agitant, familiarum agmina tanquam prædatorios globos, post terga trahentes. *h. e.* tanquam si essent patricii, & nobilissimi, quorum calcei lunula ex aluta insigniti erant. V. *Luna* in fi. ¶ De universa veterum calceorum ratione eruditum condidit libellum *Benedictus Balduinus*. *Rubenius* quoque *de re vestiar. l.* 2. de hac eadem re differit.

CALCHAS, antis, m. Κάλχας, proprium nomen Græci Auguris Thestoris filii, a quo *Thestorides* a Poetis appellatur, qui cum Græcis ad expeditionem Trojæ profectus est: cujus consilio, quoniam divi-

nandi arte plurimum præstabat, multa gesta sunt. Diruta Troja reversus cum Amphilocho Amphiarai filio terrestri itinere Colophonem, cum in luco Apollinis Clarii extra urbem apud fanum in Mopsum præstantissimum Augurem incidisset, artis peritia ab illo superatus, dolore contabuit; quod proposita sibi a Mopso caprifico, ut refert *Hesiodus*, aut ut *Pherecydes* mavult, sue gravida, conjicere non potuisset, quot in illa ficus essent, quotve hæc utero suculas gereret, quod tamen Mopsus sine ullo errore divinavit. *Virg. 2. Æn. v.* 182. ita digerit omina Calchas. & *vers.* 122. vatem magno Calchanta tumultu Protrahit in medios. *Calchanta* accusativus est Græcæ positionis. *Cic. l. 1. de Divin. c.* 40. Calchantem augurem scribit Homerus longe optimum. ¶ Declinatur etiam *Calchas*, *æ*, ut *Priscian. l. 6. pag.* 702. *Putsch.* docet. *Plaut. Men.* 5. 1. 48. Novistin' tu illum? *Me.* novi cum Calcha simul. Idem *Plaut.* & *Pacuv.* apud *Charis. l. 1. pag.* 50. hunc Calchan dixerunt: & *Cn. Gell.* hujus Calchæ. *Priscian. ibid.* addit, in vocativo & *Calchas*, & *Calchan* dici posse. Posset etiam idem casus esse *Calcha* ea ratione, qua *Palla* dictum est a *Virg. Æn.* 10. *v.* 411. & *Æn.* 11. *v.* 97. ubi de Pallante Euandri filio loquitur.

CALCHEDON. V. *Calcedon*.

CALCIARIUM, } V. *Calcearium*, &c.
CALCIATUS, &c. }

CALCIFRAGA, æ, f. σπλήνιον, σκολοπένδριον, herba, quam nunc fœniculum marinum, vel marinam cristam vocant, Galli *perce-pierre*, Itali, ut quidam putant, *citracca*, nascens in marinis montibus, fere in saxo, & quo propius mari fuerit, minus salsa est; quo longius, magisque terrena, amarior sentitur, ut est apud *Plin. l.* 27. *c.* 9. ¶ Nomen habet a frangendis calculis vesicæ, ut *Dioscorides l.* 3. c. 151. docet. *Scribon. Larg. compos.* 150. Herba σκολοπένδριον, quam nos calcifragam appellamus. Adde *compos.* 153. utroque autem loco calculosis prodesse tradit.

CALCIO, as, V. *Calceo*.

CALCIOPE. V. *Chalciope*.

CALCITRATUS, us, m. *il tirar calci*, λακτισμός, actus calcitrandi. *Plin. l.* 8. *c.* 44. Mulæ calcitratus inhibetur vini crebriore potu.

CALCITRO, as, avi, atum, n. 1. *tirar calci*, *calcitrare*, *scalcheggiare*, λακτίζω, calcibus ferio. *Plin. l.* 30. *c. ult.* Mulas non calcitrare, cum vinum biberint. ¶ Translate *Cic. pro Cœl. c.* 15. Illum filium familias patre parco, ac tenaci, habere tuis copiis devinctum non potes: calcitrat, respuit, non putat tua dona esse tanti. ¶ *Calcitrare contra stimulum*, proverb. apud *Ammian. l.* 18. *c.* 5. (*al.* 9.) de quo V. in *Calx*, *alcis*, *calcagno*.

CALCITRO, onis, m. *calcitroso*, λακτιστής, λακτιστικός, qui calcibus ferit. *Varr.* apud *Non. c.* 1. *n.* 214. Equum mordacem, calcitronem horridus miles non vitabat. *Plaut. Asin.* 2. 3. 10. Ita hæc morata est janua: extemplo janitorem clamat, procul si videt ire ad sese calcitronem. Adde *Cæl. Sabin.* apud *Gell. l.* 4. *c.* 2. ¶ In loco *Plauti* dicitur *calcitro*, qui fores ædium calcibus pultat.

CALCITROSUS, a, um, *calcitroso*, λακτιστικός, idem qui calcitro. *Colum. l.* 2. *c.* 2. *ad. fin.* Nunquam stimulo lacessat juvencum, quod retrectantem, calcitrosumque eum reddit. *Ulpian. Dig. lib.* 9. *tit.* 1. *leg.* 1. Si equus calcitrosus calce percusserit. Adde *lib.* 21. *tit.* 1. *leg.* 4.

CALCO, as, avi, atum, a. 1. *premere col piede*, *calcare*, *pigiare*, πατέω, στείβω, ἐπιστείβω, calce & pede premo. *Ovid. Metam.* 12. *v.* 390. terraque ferox sua viscera traxit, Tractaque calcavit, calcataque rupit. *Tacit.* 4. *Histor. c.* 81. Alius manu æger, ut pede ac vestigio Cæsaris calcaretur, orabat. *Cato R. R. c.* 112. Calcare uvam in torculario. *Plin. l.* 18. *c.* 32. Calcare musta. ¶ Nonnunquam ponitur pro ambulare, peragrare, sed fere Poetice. *Horat. l.* 1. *od.* 28. *v.* 16. Calcanda semel via lethi. *Petron. in Satyr. c.* 118. Ceteri aut non viderunt viam, aut visam timuerunt calcare. & *cap.* 122. Hæc ubi calcavit loca Cæsar milite læto, Oravitque locum, &c. *Ovid. Her. ep.* 2. *v.* 121. Mœsta tamen scopulos, fruticosaque litora calco. *Id.* 3. *Trist. eleg.* 10. *v.* 39. durum calcavimus æquor. *scil.* glacie concretum. *Claudian. de VI. consul. Honor. v.* 515. patulum prospectans Narnia campum Regali calcatur equo. ¶ *Calcare* dicitur gallus gallinam iniens. *Colum. l.* 8. *c.* 5. *al. fi.* Quæ velut mares cantare, atque etiam calcare cœperunt. ¶ Pro habitare, V. *Calcatus*. ¶ Sæpe est inculcare, calcando immittere, arcte infarcire, & implere. *Cato R. R. c.* 117. Calcare oleas in orculam manibus. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 35. Calcare tomentum in culcita. *Virg.* 2. *Georg. v.* 243. Huc ager ille malus, dulcesque a fontibus undæ Ad plenum calcentur. *Stat. l.* 8. *Theb. v.* 542. Calcare alicui clypeum in pectora. ¶ Item proculcare, deprimere, contemnere, nihili ducere. *Propert. l.* 2. *eleg.* 7. *v.* 82. Insultetque rogis, calcet & ossa mea. *Justin. in fi. l.* 12. Cum nullo hostium unquam congressus est, quem non vicerit; nullam gentem adiit, quam non calcaverit. *Ovid. l.* 3. *Amor. eleg.* 11. *v.* 5. Vicimus, & dominum pedibus calcamus amorem. *Auct. paneg. ad Pison. v.* 107. non humilem calcat fastosa clientem. *Quintil. l.* 5. *c.* 13. *ante med.* Simulatio hucusque procedit, ut quæ dicendo refutare non possumus, quasi fastidiendo calcemus. *Id.* (seu quicunque alius auctor est) *declam.* 321. Calcare patientiam alicujus. V. *Calcatus*.

CALCULARIUS, a, um, adject. ad calculos pertinens. *Modestin. Dig. lib.* 50. *tit.* 8. *leg.* 8. Calcularii erroris retractatio etiam post decennii tempora admittetur. *h. e. error di conti*.

CALCULATIO, onis, f. *mal di calcoli*, λιθίασις, calculorum generatio in vesica. *Cæl. Aurel. Tard. l.* 5. *c.* 4. In vesica speciales plurimæ passiones eveniunt, tumor, collectio, debilitas, paralysis, calculatio. ¶ Item computatio, *calcolo*, *computo*. *Cassiod. l.* 1. *Variar. epist.* 10. Crescit nova conditione, per se redeundo, addita sibi semper ipsa calculatio. Adde *Venant. Fortun. l.* 5. *ep.* 6. *ad Syagrium*.

CALCULATOR, oris, m. *computista*, *ragioniere*, λογιστής, qui rationes conficit. *Martial. l.* 10. *epigr.* 62. Nec calculator, nec notarius velox. *Ulpian. Dig. lib.* 38. *tit.* 1. *leg.* 7. Si forte vel librarius, vel nomenclator, vel calculator sit. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 376. *n.* 7. P. Cæcilius Epaphroditus VI. Vir Aug. calculator.

CALCULENSIS, se, adject. *Plin. l.* 9. *c.* 37. Purpuræ genera plura: lutense putri limo, & algense nutritum alga, vilissimum utrumque: melius tæniense in tæniis maris collectum: calculense appellatur a calculo maris, mire aptum conchyliis. Ita *Harduin*.

CALCULO, onis, m. idem qui calculator. *Augustin. l.* 2. *de Ordine*, *c.* 12. Quibus duobus repertis nata est illa librariorum & calculonum professio. Adde *Ruf. Fest. initio Breviar.* ubi tamen plerique alii leg. *calculator*.

CALCULO, as, a. 1. *calcolare*, *far computo*, λογίζω, ψηφίζομαι, calculum pono, rationem ineo. *Prudent. peristeph.* 3. *de S. Laurent. v.* 131. Nam calculanda est primitus, Tum subnotanda est summula. ¶ Translate *Sidon. in concione post ep.* 9. *l.* 7. Solam clericatus diuturnitatem pro meritis autumant calculandam.

CALCULOSUS, a, um, *pieno di sassolini*, λιθώδης, calculis abundans. *Plin. l.* 35. *c.* 14. Lateres non fiunt e sabuloso, neque arenoso, multoque minus calculoso ducendi solo. *Colum. l. de arborib. c.* 21. Ficus loca aprica, calculosa, glareosa, interdum & saxosa amat. ¶ Item calculis vesicæ laborans, *chi patisce di calcoli*, λιθιῶν. *Cels. l.* 7. *c.* 26. *n.* 2. Adhibere curationem calculosis. *Plin. l.* 28. *c.* 4. Ejectus lapillus calculoso, alligatusque supra pubem, levare ceteros dicitur. Adde *Scribon. Larg. compos.* 150. & 153.

CALCULUS, li, m. *sassolino*, λιθίδιον, κόχλαξ, ψῆφος, lapillus, ita dictus per deminutionem a *calx*, *calcis*, qua lapidem significat, ut *Fest.* in voce *Cancri* docet. *Serv. ad Virg. l.* 2. *Georg. v.* 180. & *Isid. l.* 16. *Orig. c.* 3. tradunt *calculum* esse lapillum terræ admixtum, atque ita appellari, quod sine molestia calcetur. *Cic. l.* 1. *de Orat. c. pænult.* Demosthenes conjectis in os calculis, summa voce versus multos uno spiritu pronuntiare consuescebat. *Virg.* 2. *Georg. v.* 18. Tenuis ubi argilla, & dumosis calculus arvis. *Vitruv.* l. 7. c. 2. Si ad asciam offenderint calculi, calx non erit temperata. *Plin. l.* 28. *c.* 9. Calculi marini. *h. e.* qui in fundo maris sunt. *Id. l.* 4. *c.* 8. Peneus amnis viridis calculo. *h. e.* virides calculos in fundo habens. *Id. l.* 7. *c.* 40. Calculi candore laudatus dies. *Plin. ibid.* narrat, morem fuisse Thraciæ gentis, ut calculos colore distinctos pro experimento cujusque diei, qui dies felix cuique esset, vel infelix, in urnam condere, ac supremo die separatos dinumerare, ad dignoscendum, utri frequentiores fuissent; atque ita de quoque pronuntiare, felixne, an infelix jure dici posset. Quo pertinent loca *Martial. l.* 11. *epigr.* 34. & *lib.* 9. *epigr.* 53. item *Plin. junior. l.* 6. *ep.* 11. & *Persii Sat.* 2. *v.* 1. &c. ¶ Dicitur etiam de lapillo, qui in renibus, & vesica gigni solet, *calcolo*, *mal di pietra*, λιθίασις. *Cels. l.* 7. *c.* 26. Urina non redditur, quia calculus intus se opposuit. V. ibi plura. *Plin. l.* 21. *c.* 27. Calculorum valetudo. *Id. l.* 20. *c.* 21. Curare calculos. & *cap.* 22. discutere. & *cap.* 4. comminuere, & ejicere. *Id. l.* 20. *c.* 22. & *lib.* 21. *c.* 18. ciere, movere. *Id. l.* 20. *c.* 10. exturbare. *Id. l.* 22. *c.* 21. pellere, & frangere. *Id. l.* 23. *c.* 8. rumpere. ¶ Sunt etiam calculi lusorii, nempe iidem, qui *latrunculi*, & *latrones*, Græce κύνες: ludus valde similis ei, quem Itali dicunt *scacchi*, aut *dama*. Dicti sunt *calculi*, quia primum lapillis ad id ludi genus usi sunt: deinde ex alia materia fecere, sed frequentissime e vitro, aliquando etiam ex ebore, auro, argento. Triginta, vel triginta duo erant, bicolores, fere autem quindecim albi, ac totidem nigri, vel rubei: disponebantur in tabula lusoria hinc atque inde in duas turmas divisi, suisque regionibus, lineisque conclusi, movebanturque multa arte, ne circumvenire alter alterum posset. Si qui calculus incomitatus a duobus aliis discoloribus circumveniretur, vinci dicebatur, & *capi*: si duo simul contra leges ludi moti loco fuissent, *capi* quidem ab uno adversario non poterant, sed *ligari*, hoc est ita concludi, ut exire loco non amplius possent, fierentque lusori inutiles, dicebanturque *calculi inciti*: ex quo natum proverb. ad *incitas redigi*. V. *Incitus*. *Isid. l.* 18. *Orig. c.* 63. tres calculorum species enumerat: alios *ordinarios*, qui certo ordine, & lege movebantur: alios *vagos*, qui vage, & liberius: alios *incitos*, quos modo diximus. Universam tractandorum calculorum rationem ita describit *Auct. paneg. ad Pison.* (quem quidam *Lucan.* putant) *v.* 180. Callidiore modo tabula variatur aperta Calculus, & vitreo peraguntur milite bella, Ut niveus nigros, nunc & niger alliget albos. & *vers.* 185. Mille modis acies tua dimicat: ille petentem Dum fugit, ipse rapit: longo venit ille recessu, Qui stetit in speculis: hic se committere rixæ Audet, & in prædam venientem decipit hostem. Ancipites subit ille moras, similisque ligato Obligat ipse duos: hic ad majora movetur, Ut citus, & fracta prorumpat in agmina mandra, &c. Hujus ludi victoria in eo sita erat ut alter alterum calculis omnibus spoliaret, uno excepto, quem regem appellabant. Hic enim nunquam capiebatur, sed ad incitas redigebatur. Cetera turba *milites* dicebantur: vel ut alii volunt, erant utrinque duo centuriones, duo equites, octo pedites, & duo satellites. Addunt etiam alii duas reginas: sed harum appellationum nullum fortasse testimonium apud idoneos scriptores invenies, qui omnes calculos generatim *milites* vocant, ut dictum est. Totus enim hic ludus imago fuit militaris aciei, quem propterea illi potissimum colere solebant, qui in re bellica versabantur. Qui superior discedebat, imperator exisse dicebatur: cujus rei testimonium habetur apud *Vopisc. in Procul. c.* 13. ¶ Sunt qui putant, calculorum ludum a latrunculis distinctum esse, inter quos est *Casaubon. ad Vopisc.* loc. cit.

eit. Sed unam eandemque rem esse pluribus probat Salmas. ibid. & confirmant exempla, quæ subjicimus, ab ipso etiam Salmas. allata. Ovid. 2. de ar. am. v. 207. Sive latrocinii sub imagine calculus ibit: Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus. & lib. 3. v. 357. Cautaque non stulte latronum prœlia ludat, Unus cum gemino calculus hoste perit. Martial. l. 14. epigr. 20. cui titulus Calculi. Insidiosorum si ludis bella latronum, Gemmeus iste tibi miles & hostis erit. ¶ Translate Cic. Attic. l. 8. ep. 12. Nunc saltem ad illos calculos revertamur, quos tum abjecimus, ut non solum gloriosis consiliis utamur, sed etiam salubribus. ¶ Præterea quoniam lapillis rationes inire mos olim fuit, eorumque adjectione, aut detractione aliquid numerare, calculus ponitur pro supputatione, calcolo, computo, conti, λογισμός. Quintil. l. 7. c. 4. In tutelæ judicio solet quæri, an alia de re, quam de calculis cognosci oporteat. Cic. de Amic. c. 16. & Liv. l. 5. c. 4. Vocare aliquid ad calculum, ut par sit ratio acceptorum & datorum. chiamare a conti. Sic Valer. Max. l. 4. c. 7. n. 1. Revocare aliquid ad calculos. Petron. in Satyr. c. 115. Plin. in paneg. c. 20. & Colum l. 3. c. 3. Ponere calculum cum aliquo. far i conti. Cic. 2. de Fin. c. 19. Subducere calculum. eodem sensu. Sic Colum. l. 5. c. 1. Imposito calculo rationem computare. Capitolin. in Pertin. c. 1. Puer litteris elementariis, & calculo imbutus. Paul. Dig. lib. 4. tit. 3. leg. 29. Calculi ratione convenire aliquem. Ulpian. lib. 3. tit. 2. leg. 6. Calculum judicio dirimere. Macer l. 49. tit. 8. leg. 1. Error calculi. error di conti. ¶ Translate Plin. l. 1. ep. 14. ad fin. Hic quoque in conditionibus deligendis ponendus est calculus. anche questo conto si dee fare. Id. l. 2. ep. 19. ad fin. Omnes, quos ego movi, in utraque parte calculos pone. h. e. omnia rationum momenta, quæ ego proposui, perpende, & veluti rationem ini. Id. l. 5. ep. 2. Accepi pulcherrimos turdos, cum quibus parem calculum ponere non possum. h. e. par pari referre, & quasi parem rationem adscribere. ¶ Item quia lapillis vel nigris, vel albis in urnam conjectis suffragium, aut sententiam ferebant veteres, sumitur calculus pro sententia, aut suffragio, voto, sentenza, ψῆφος. Ovid. Metam. 15. v. 41. Mos erat antiquus, niveis, atrisque lapillis, His damnare reos, illis absolvere culpæ. Nunc quoque sic lata est sententia tristis; & omnis Calculus immitem demittitur ater in urnam. Quintil. l. 8. c. 3. sub init. Causæ paucorum calculorum. h. e. paucorum judicum. Justinian. lib. 3. Cod. tit. 1. leg. 12. Judicialis calculus. Impp. Dioclet. & Maxim. lib. 7. Cod. tit. 62. leg. 10. Deteriorem calculum reportare. h. e. adversam sententiam. Apulej. l. 7. Metam. Calculis omnibus ducatum alicui deferre. a pieni voti. ¶ Translate Plin. l. 1. ep. 2. Si modo tu fortasse errori nostro album calculum adjeceris. h. e. approbaveris.

CALDA, æ, f. V. Caldus.

CALDAMENTUM, i, fomentum calidum. Marcell. Empir. c. 5. Caldamentis adhibitis sopiri.

CALDARIA, V. Caldarius.

CALDARIOLA, æ, f. parva caldaria, parvum vas ad aquam calefaciendam, vel ad alium similem usum. Legitur apud Vet. Scholiast. Juvenal. ad illud sat. 5. v. 47. Siccabis calicem nasorum quatuor, ac jam Quassatum, &c.

CALDARIUM, V. Caldarius.

CALDARIUS, & Calidarius, a, um, ad calefaciendum, vel calescendum pertinens. Caldaria cella in balneis erat, in qua aqua calida lavabant; cui annexa erat tepidaria, inde frigidaria. Italice stufa dici potest. Plin. l. 5. ep. 6. Frigidariæ cellæ connectitur media, cui sol benignissime præsto est, caldariæ magis. ¶ Calidaria maltha est qua in caldaria balnei cella utebantur, si quando ejus parietes scinderentur: sicut frigidaria, qua utebantur in cella frigidaria. Utriusque meminit Pallad. l. 1. tit. 41. ubi earum conficiendarum rationem tradit. ¶ Caldaria cella dicitur etiam caldarium, & calidarium, ii, & caldaria, æ, absolute. Vitruv. l. 5. c. 10. Ipsa autem caldaria, tepidariaque lumen habeant ab Occidente hyberno. Senec. ep. 86. Diem in caldarium latis specularibus admittere. Cels. l. 1. c. 4. Si in balneum venit, in tepidario insudare, tum transire in calidarium. Marcell. Empir. c. 25. Deinde ad balneum ducas, & cum sudaverit, diutissime compellas in tosta caldaria commorari. ¶ Etiam vas, in quo aqua in balneis calefit, caldarium dicitur (subaudi ahenum, vel vas) caldaja, calderone. Vitruv. ibid. ¶ Hoc idem etiam caldaria, æ, appellatur. Apulej. de herb. c. 59. Herbæ radices in caldaria decoquere. ¶ Apud Plin. l. 34. c. 8. ad fin. dicitur caldarium æs, quod tantum funditur, sed malleis duci non potest: cui contrarium est regulare, quod & funditur, & in regulas malleo ducitur.

CALDOR, oris, m. calore, θέρμη, calor. Varr. l. 1. R. R. c. 55. Olea lecta, si nimium diu fuit in acervis, caldore fracescit, & oleum fœtidum fit. Id. l. 3. c. 9. Evitare caldorem, & frigus. Gell. l. 17. c. 8. Vinum semina quædam caldoris in se se habet. Arnob. l. 7. pag. 240. Lavacrorum se refovere caldoribus.

CALDUS, a, um, caldo, θερμός, adject. per syncopen a calidus, idemque omnino significans. Varr. l. 4. L. L. c. 22. in testu caldo coquere. & cap. 27. Caldam pultem apponere. Id. l. 3. R. R. c. 2. Sol caldus. Martial. l. 2. epigr. 28. Calda bucca. Id. l. 8. epigr. 67. Aqua calda. Adde Senec. ep. 86. ¶ Calda, æ, absolute est aqua calida. Senec. ep. 83. In frigidam descendi: hoc apud me vocatur parum calda. Plin. l. 23. c. 4. Oleum cicinum bibitur cum pari caldæ mensura. Colum. l. 6. c. 13. & 30. Fovere os calda. Martial. l. 1. epigr. 12. Jam defecisset portantes calda ministros. Adde Valer. Max. l. 2. c. 4. n. 5. ¶ Negare videtur Varro l. 7. L. L. c. 39. caldius, & caldissimum in usu esse: nihilominus Horat. l. 1. sat. 3. v. 53. Caldior est? acres inter numeretur. h. e. ad irascendum pronior, translate. Hoc sensu nos quoque dicimus uomo caldo. Sic Cic. l. 2. de Invent. c. 9. Ut si dicamus, idcirco aliquem Caldum vocari, quod temerario, & repentino consilio sit. ¶ Quintil. l. 1. c. 6. (al. 10.) narrat, solitum fuisse Augustum reprehendere in C. Cæsare, quod calidum dicere, quam caldum mallet, non quia illud Latinum non esset, sed quia odiosum, & ut ipse Græco verbo significabat, περίεργον, h. e. nimis exquisite & curiose dictum. Porro odiosum appellasse videtur, quia valde proximum voci callidus, quod fere in malam partem usurpari solet. Ex hoc intelligimus, Augusti ævo caldum pro calidum usitatissimum fuisse. ¶ Fuit cognomen Romanum in gente Cœlia, ut C. Cœlius Caldus, apud Cicer. l. 2. Famil. epist. ult. & in numis apud Patin. de Famil. Rom. pag. 79.

CALECANDUS) V. Calicata.
CALECATUS)

CALEDONIA, æ, f. Καληδονία, regio Britanniæ, in media fere parte regni Scotiæ, ubi Caledonii populi. Tacit. in Agric. c. 10. Plin. l. 4. c. 16. Solin. c. 22. (al. 35.) ¶ In ea regione ingens silva fuit, horrore saltuum, ferarumque immanitate terribilis. V. Caledonius, a, um. ¶ Scribitur & Calidonia.

CALEDONES, um, populi Caledoniæ. Eumen. in paneg. ad Constantin. c. 7. Non dico Caledonum, aliorumque Pictorum silvas & paludes, sed nec Hiberniam proximam, &c. ¶ Scribitur & Calidones.

CALEDONICUS, a, um, Caledonius. Solin. c. 22. (al. 35.) Caledonicus angulus. ¶ Scribitur & Calidonicus.

CALEDONIUS, a, um, Καληδόνιος, ad Caledoniam pertinens. Flor. l. 1. c. 17. Caledonius saltus. Et l. 3. c. 10. Caledoniæ silvæ. Martial. de spectac. epigr. 7. Nuda Caledonio sic pectora præbuit urso. Id. l. 10. epigr. 44. & Lucan. l. 6. v. 68. Britanni Caledonii. Valer. Flacc. l. 1. v. 8. Caledonius Oceanus. ¶ Scribitur & Calidonius: sed Calydonius per y V. infra suo loco.

CALEFACIO, & per syncop. Calfacio, is, eci, actum, a. 3. scaldare, θερμαίνω, calidum facio. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 60. Ad calefaciendum corpus igni adhibito. Al. leg. calfaciendum. Lucret. l. 6. v. 687. calefecitque omnia circum. Ovid. 4. Fast. v. 698. calfacit igne focum. Gell. in fi. l. 13. Vinum quod neque refrigerat, neque calefacit. Augustus apud Sueton. in ejus vita cap. 71. Lusimus per omnes dies, forumque aleatorium calfecimus. ¶ Translate Cic. Q. Fr. l. 3. ep. 2. Eodem die Gabinium ad populum luculenter calefecerat Memmius. h. e. vehementer accusando exagitaverat. Id. Fam. 16. ep. 18. Iste nos tanta impensa derideat? calface hominem. h. e. commove, hortare, accende. Adde Cal. ad Cicer. Fam. 8. ep. 6. ¶ Calefacior passivum. Vitruv. l. 5. c. 10. Testudines alveorum ex communi hypocausi calefacientur. Id. l. 4. c. 7. simili ratione concalefaciuntur dixit. Sed non est imitandus. Quintil. l. 1. c. 6. (al. 10.) tradit calfacio suo quoque tempore usitatius fuisse, quam calefacio.

CALEFACTIO, onis, f. riscaldamento, θέρμανσις, calefaciendi actus. Hermogenian. Dig. lib. 50. tit. 4. leg. 1. Calefactiones thermarum. Arcad. ibid. leg. 18. Calefactio publici balnei.

CALEFACTO, as, avi, atum, a. 1. riscaldare, θερμαίνω, idem quod calefacio: sed quia frequentativum est, majorem quandam vim habet. Horat. l. 2. ep. 2. v. 169. lignis calefactat ahenum. Plaut. Rud. 2. 3. 80. Calefactare aquam. Gell. l. 17. c. 8. Oleum vim in corporibus calefactandis habet. ¶ Festive Plaut. Cas. 2. 6. 48. Ipse actutum virgis calefactabere.

CALEFACTORIUS, a, um, calefaciendi vim habens. Usurpant Plin. Valerian. l. 1. c. 38. & Theodor. Priscian. de diæta, cap. 10.

CALEFACTUS, & per syncop. Calfactus, us, m. riscaldamento, calefactio, θέρμανσις. Plin. l. 29. c. 3. Calfactu fovere. Lactant. de Opific. Dei, cap. 14. Jecur cibos concoquit amplexu, & calefactu suo. ¶ Extra ablativum casum nondum exempla vidimus.

CALEFACTUS, & per syncop. Calfactus, a, um, scaldato, θερμανθείς, calidus factus. Varr. l. 4. L. L. c. 29. Calamistris calefactis in cinere capillus ornatur. Virg. 12. Æn. v. 65. cui plurimus ignem Subjecit rubor, & calefacta per ora cucurrit. ¶ Translate Id. ibid. v. 269. Turbati cunei, calefactaque corda tumultu. h. e. commota, accensa. Ovid. in Ibin, v. 47. petit primo plenum flaventis arenæ Nondum calfacti velitis hasta solum. h. e. nondum accensi in pugnam. Claudian. de B. Gild. v. 182. Ut vino calefacta Venus.

CALEFIO, is, passiv. anom. scaldarsi, θερμαίνομαι, calidus fio. Cic. l. 2. ad Attic. ep. 3. in fi. Balineum calefieri jubebo. Auct. ad Herenn. l. 3. c. 12. Fauces calefiunt, & arteriæ complentur. ¶ Calfio per syncop. est apud Charis. l. 3. pag. 220. Putsch.

CALENDÆ, arum, f. il primo dì del mese, calende, νουμηνία, & νεμηνίαι, primus dies cujusque mensis, a καλῶ, vocare, a quo calo, as, factum est. Primis enim Reipublicæ temporibus, antequam Fasti vulgarentur, solebat minor pontifex populum calare, seu convocare in Curiam Calabram, ibique re divina facta pronuntiare inter alia, quot numero dies a primo ad nonas superessent, quinque ne, an septem. Qua in re utebatur his verbis (apud Varr. l. 5. L. L. c. 4. ex emendatione Scalig.) Quinque dies te calo, Juno novella: Septem dies te calo, Juno novella. h. e. hoc mense per quinque vel septem dies invoco te, Juno novella. (V. Calo.) Primi enim cujusque mensis dies Junoni sacri erant, ut docent Ovid. 1. Fast. v. 55. & Macrob. l. 1. Satur. c. 15. ubi plura de hac re. Hinc factum est, ut primus mensis dies calendæ appellarentur. Conscriptis postea Fastis, & calendario constituto, cessatum est a populi calatione, mansit tamen calendarum vocabulum. Varr. loc. cit. Primi dies mensium nominati calendæ ab eo, quod his diebus calentur ejus mensis nonæ a pontificibus. Cic. Attic. l. 13. ep. 17. Rogat magnopere, ut sim calendis in Senatu. Id. Q. Fr. l. 3. ep. 4. Hæc scripsi a. d. IX. calend. Novemb. h. e. die vigesima quarta Octobris. (De hac loquendi ratione tum in hac voce, tum in illi cognatis per totum men-

mensem, Grammaticos consule.) *Id. Attic. l. 3. ep. 17.* Ex ante diem non. Jun. usque ad pridie cal. Sept. *h. e.* usque ad diem ultimum Augusti. *Cato R. R. c. 149.* Pabulum frui occipito ex calend. Septembribus. *dal primo giorno di Settembre. Solin. c. 1. (al. 2.)* Ante diem duodecimum calendarum Januariarum. ¶ Per synecdochen *Calendæ* sunt menses. *Ovid. 3. Fast. v. 99.* Nec totidem veteres, quot nunc, habuere calendas. ¶ Dicuntur etiam *Calendæ primæ, secundæ, tertiæ,* &c. hoc est primus, secundus, tertius mensis. *Cato R. R. c. 147.* Locus vinis ad cal. Octobr. primas dabitur: si non ante ea exportaveris, dominus vino, quod volet, faciet. *per il primo dì del prossimo venturo Ottobre.* (Adde *cap.* 148.) *Martial. l. 1. epigr.* 100. Atque intra, puto, septimas calendas Mortes hoc tibi quatuordederunt. *dentro di sette mesi. Id. l. 10. epigr. 75.* Transierant binæ forsan, trinæve calendæ. *due o tre mesi. Paul. Dig. lib. 45. tit. 1. leg. 46.* Centesimis calendis dari utiliter stipulamur. ¶ Sic dicimus *calendis proximis, sequentibus, futuris,* eod. sensu. *Ulpian. Dig. lib. 45. tit. 1. leg. 13. & 41. & Paul. lib. 12. tit. 1. leg. 40.* ¶ Apud *Ovid. 6. Fast. v. 180. sextæ calendæ* est primus dies mensis Junii, qui est sextus anni, si a Januario incipias. ¶ Quærit *Gell. l. 12. c. 13.* quid significet *intra calendas*, num ante calendas, an vero in ipsis calendis: respondetque ex recepta vulgi consuetudine idem esse ac *ante calendas*, sed si verborum vim spectes, significare etiam *in ipsis calendis.* Lege integrum illud cap. ¶ *Calendæ* propriæ sunt Latinorum: neque enim Græci hac appellatione, quamvis origine Græca sit, sed alia utuntur ad denotandum primum mensis diem. Hinc *Calendas Ausonias* vocat *Ovid. l. 1. Fast. v. 55.* Hinc etiam de iis, qui debita nunquam soluturi sunt, proverbio dicitur, *ad calendas Græcas* soluturos; quo sæpe usum Augustum, *Sueton.* narrat *in ejus vita* c. 87. ¶ *Calendis* cujusque mensis solebant creditores usurarum solutionem a debitoribus exigere. Feneratores enim calendis pecuniam fenori dare, & calendarum diem pro solutione definire solebant. *Horat. Epod. 2. in fi.* fenerator Alphius Omnem relegit Idibus pecuniam: Quærit calendis ponere. *Id. l. 1. sat. 3. v. 87.* cum tristes misero venere calendæ, Mercedem aut nummos unde unde extricat. *Ovid. de remed. Amor. v. 561.* Qui puteal, Janumque timet, celeresque calendas. ¶ *Calendæ Martiæ* solemnes erant matronis Romanis. In iis enim matronalia celebrabant (de quibus *Ovid. 3. Fast. v. 170. & sequentib.*) & munera invicem missitabant, & a viris accipiebant, servis cœnas ponebant, similiaque iis faciebant, quæ viri Saturnalibus, ut *Macrob. l. 1. Saturn. c. 12. Solin. c. 1. (al. 3.)* docent. *Festus* scribit, Martias calendas a matronis celebratas, quod eo die Junonis Lucinæ ædes coli cœpta sit. Alii, in memoriam dirempti prœlii inter Romanos, & Sabinos feminarum interventu: alii in honorem Iliæ, quæ ex Marte Romulum, Remumque peperit. *Juvenal. sat. 9. v. 53.* Munera femineis tractas secreta calendis. Adde *Sueton. in Vespas. c. 19. Martial. l. 5. epigr. 85. & Paul. Dig. lib. 24. tit. 1. leg. 31.* ¶ Ex illo *Horatii l. 3. od. 8.* Martiis cælebs quid agam calendis, Quid velint flores, & acerra turis, &c. colligimus non solum a matronis, sed etiam a maritis eum diem sacrum solemnemque habitum fuisse. *Horatius* autem, qui cælebs erat, peculiarem privatamque habuit causam diis supplicandi, quam ibi affert. ¶ Neque mariti solum, verum etiam amantes, uti docet *Tibull. l. 3. eleg. 1.* & dona mittebant puellis suis. ¶ Sæpissime scribitur per K Græcum. V. in *Calo, as.*

CALENDARIS, re, ad calendas pertinens. *Macrob. l. 1. Saturn. c. 14.* Ut idus omnes Jovi, ita omnes calendas Junoni tributas, & Varronis, & pontificalis affirmat auctoritas: quod etiam Laurentes patriis religionibus servant; qui & cognomen deæ ex ceremoniis addiderunt, Calendarem Junonem vocantes. ¶ *Calendaris curator* est, qui calendarii curam habet: de quo V. in voce sequenti. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 440. *n. 6.* M. Mucerio M. F. Pal. Quinto Severo....... curatori calendar. pecuniæ &c. *Alia pag. 446. n. 7.* P. Otacilio L. F. Pal. Ruso Curatori Kalendari R. P. Æclanensium electo a D. Pio, Patrono Municipj. ob eximiam munificentiam ejus Ordo Dec. pecunia publica ponendum cens. Utroq. loco *curatori calendarii* legi potest. ¶ Horum curatorum collegia etiam fuere. *Inscript.* alia apud *Gruter. pag.* 478. *n. 9.* L. Val. L. Fil. Gal. Faventino II. Virali. qui annona frumentaria empta plebem adjuvit, & ob alia merita ejus Collegia Kalendarium, & Iduaria duo Civi gratissimo posuerunt. ¶ Sæpe scribitur *Kalendaris.* V. *Calo, as.*

CALENDARIUM, ii, *calendario*, ἡμερολόγιον, liber in quo anni, mensium, ac dierum, ac Lunarium mutationum ratio perscribitur. Veteris Calendarii specimen non unum exstat apud *Gruter. pag.* 133. *& sequentib.* & apud *Manut. de dier. veter. ratione*, ubi ejus notas explicat. ¶ Latini sæpius hoc nomine appellant librum, in quo feneratores perscribebant nomina eorum, quibus pecuniam fenori dederant, & pensionis solvendæ quantitatem: quoniam calendis pecunia fenebris collocari solebat, & calendis iisdem, vel idibus ejus usura solvi, ut in *Calendæ* dictum est, *libro de' crediti, registro de' censi. Senec. l. 7. de Benefic. c. 10.* Quid fenus, & calendarium, & usura, nisi humanæ cupiditatis extra naturam quæsita nomina? *Id. ep. 87.* Divitem illum putas, quia in omnibus provinciis arat, quia magnus calendarii liber volvitur. *Id. ep. 14. in fi.* Versare calendarium. *Id. l. 1. de Benef. c. 2.* Nemo beneficia in calendario scribit. *African. Dig. lib. 12. tit. 1. leg. penult.* Præponere aliquem calendario. *Imp. Constantin. lib. 12. Cod. Theodos. tit. 11. leg. 1.* Calendario alicujus obnoxium esse. *Scævola Dig. lib. 15. tit. 1. leg. ult.* Debitorem esse alicui ex ratione calendarii. *Id. lib. 40. tit. 7. leg. 40.* Inferre aliquid calendario. *Papinian. lib. 26. tit. 7. leg. 38.* Convertere pecuniam in calendarium. *h. e.* fenori ponere. *African. lib. 32. leg. 62.* Pecuniæ Calendario, id est nominibus faciendis destinatæ. *Scævola lib. 32. leg. 39.* Exercere calendarium. *h. e.* usuras facitare. *Id. ibid. leg. 33.* Prælegare alicui calendaria. *h. e.* ipsam pecuniam fenori positam: quo sensu usurpatur ab *eod. Scævola lib. 33. tit. 2. leg. 37. & tit. 7. leg. 6.* ¶ In coloniis, & municipiis *curatores calendarii* dicebantur, qui curam habebant tabularum, in quibus perscribebantur nomina eorum, qui pecuniam fenebrem a civitatibus acceperant, & usuras solvebant. Hi successisse videntur proquæstoribus coloniarum, quibus cura fuit & pecuniam publicam & tabulas custodire, in quibus reditus, & expensæ coloniæ descriptæ erant. Valde enim simile, & fortasse etiam idem fuit hujusmodi curatorum officium. Horum mentio fit in *Vet. Inscript.* apud *Noris. in Cenotaph. Pis. dissertat. 1. c. 3.* item *Gruter. pag. 444. n. 5. & pag.* 441. *n. 5. & pag.* 1029. *n. 7.* & 1091. *n. 7.* & alibi. Exstat præterea de his titulus in Cod. *Theodos. loc. cit.* ¶ Fuit etiam inter Officia domus Augustæ. *Vet. Inscript.* apud *Murator. pag. 889. n. 8.* Aurelius Hermas Aug. Lib. Proc. K. &c. *Alia ibid. pag. 928. n. 16.* Julius Cypsus Aug. Ser. A Cal. ¶ Hujusmodi curatores appellati sunt *Calendares.* V. vocem præced. ¶ Sæpissime scribitur *Kalendarium.* V. *Calo, as.*

CALENS, entis, *caldo*, nom. ex particip. *Horat. l. 2. od. 16. v. 18.* Terræ sole calentes. ¶ Translate *Id. Epod. 11. v. 13.* Calens mero. *Ovid. 3. de ar. am. v. 571.* Pueri ætate, & amore calentes. *Liv. l. 25. c. 39.* Romani calentes adhuc ab recenti pugna, ferocesque victoria. Ἐλλειπτικῶς est illud *Prudent. 2. contra Symmach. v. 8.* sub imagine avita Eductos exempla domi congesta calentes Orator catus instigat.

CALENUM, i, n. *Calvi*, oppidum Campaniæ, cujus ager laudatissima vina tulit, a Latinis scriptoribus sæpe celebrata. *Plin. l. 3. c. 5.* Bovillæ, Calatiæ, Casinum, Calenum. ¶ Appellatur etiam *Cales, ium*, plurali numero. *Cic. 2. Agrar. c. 35.* Lanuvium, Ariciam, Tusculum cum Calibus, Teano, Neapoli. *Id. Phil. 12. c. 11. ad fin.* Inter Cales, & Teanum. ¶ In sing. num. *Sil. l. 12. v. 525.* Threiciamque Calen, vestras a nomine nati, Orithyia, domos. *Threiciam* dicit, quia ejus conditor fingitur fuisse Calais filius Boreæ regis Thraciæ, quem rapta per auras Orithyia vago Geticis nutrivit in antris, ut est apud *eund. 8. v. 514.* V. *Orithyia.*

CALENUS, a, um, ad Calenum, seu Cales oppidum pertinens. *Cic. Fam. 9. ep. 13.* M. Planius, qui est Calenus. *Et mox.* Municipium Calenum. *Plin. l. 2. c. 103.* Calenus ager. ¶ *Calenum vinum* inter nobiliora recenset *Plin. l. 14. c. 6.* ita tamen, ut suo tempore pretium amisisse, non obscure significet. *Horat. l. 1. od. 20. v. 9.* Cæcubum, & prelo domitam Caleno Tu bibes uvam. *Juvenal. sat. 1. v. 69.* Molle Calenum. ¶ *Caleni, orum*, sunt ejus oppidi cives. C. *Gracchus* apud *Gell. l. 10. c. 3.* ¶ Sunt qui, cum de vino sermo est, scribendum putant *Calænus*, ut sit a Græco καλὸς, pulcher, & οἶνος, vinum: sed hoc nimis subtile commentum est. ¶ De Melicis calenis V. in *Melicus.*

CALEO, es, lui, n. a. *esser caldo*, ἀλεαίζω, ἀλεαίνω, calidus sum, ferveo. *Cic. l. 1. de Fin. c. 9.* Sentiri hoc putat, ut calere ignem, nivem esse albam. *Plaut. Rud. 2. 6. 48.* Qui apud carbones assident, semper calent. *Id. Bacch. 1. 1. 72.* Aqua calet: eamus hinc intro, ut laves. *Juvenal. sat. 10. v. 218.* Calere febre. ¶ Translate varios, elegantesque habet usus, ut *fervere, ardere,* & hujusmodi. *Cic. Verr. 3. c. 26.* Hortatur hospes: poscunt majoribus poculis: celebratur omnium sermone, lætitiaque convivium. Postea quam satis res calere Rubrio visa est, &c. *quando parve a Rubrio, che tutti fossero abbastanza riscaldati dal vino. Horat. l. 3. od. 21. v. 12. & Stat. Theb. 5. v. 263.* Calere mero. *Cic. pro Sext. c. 13.* Illud crimen de nummis caluit re recenti, nunc in causa refrixit. *h. e.* multis sermonibus pervulgatum est. *Horat. l. 4. od. 11. sub. fi.* Non enim posthac alia calebo Femina. *non m' innamorerò. Petron. in Satyr. c. 116.* Quædam feminæ calent sordibus. *eod. sensu.* Sic *Martial. l. 5. epigr.* 56. Calere igne aliquo. *Id. l. 7. epigr. 31.* amore. *Ovid. 7. Metam. v. 731.* desiderio alicujus rei. *h. e.* valde cupere. *Horat. l. 2. ep. 1. v. 108.* studio scribendi. *Curt. l. 4. c. 1.* Animi calent spe. *h. e.* valde sperant. *Valer. Flacc. l. 3. v. 216.* Et rabie magis ora calent. *vie più s' accendono. Stat. l. 3. Theb. v. 382.* commotæ questibus iræ, Et mixtus lacrimis caluit dolor. *e' inasprì. Mamertin. in genethl. Maxim. c. 10.* Cuncta gaudio calere, cuncta plausibus tripudiare. *Martial. l. 4. epigr. 35.* Calere furore. *Stat. 4. Theb. v. 356.* Bellator nulli caluit deus. *h. e.* Martis & belli amore nemo accensus fuit. ¶ Cum infinito pro vehementer cupere, *Stat. l. 4. Theb. v. 260.* Prosiluit audaci Martis percussus amore, Arma, tubas audire calens, & pulvere belli Flaventem sordere comam. *Claudian. epist. 1. v. 29.* leones Quæ stravisse calent, eadem prostrata relinquunt. Sic *Virg. 4. Æn. v. 281.* Ardet abire fuga, dulcesque relinquere terras. ¶ *Calere vitio aliquo* est laborare, ducta metaphora a calore febrili. *Horat. l. 2. sat. 3. v. 79.* Quisquis luxuria, tristive superstitione, Aut alio mentis morbo calet. ¶ *Calere* etiam res dicitur, quæ magna vi agitur, seu exercetur. *Cic. Attic. l. 4. ep. 16.* Hoc tamen agitur severius, itaque judicia calent. *Al. leg.* indicia. *Tibull. l. 1. eleg. 11. v. 53.* Veneris bella calent. *Virg.* eadem ratione *fervet opus* dixit *4. Georg. v. 169.* ¶ Item illi, qui in re aliqua fervidi, & operosi sunt. *Juvenal. sat. 6. v. 148.* Interea calet, & regnat. *Cic. de cl. Ora. c. 66. ad fin.* Calere in agendo. *Hirt. ad Cic. 16. epist. l. 15. ad Attic.* An ego, cum omnes caleant, ignaviter aliquid faciam? *Propert. l. 4. eleg. 3. v. 62.* Succinctique calent ad nova lucra popæ. ¶ Item qui æstuant, & dubitant. *Cic. Attic. l. 7. ep. 20.* Hæc velim explices, & me juves consilio. Etsi te ipsum istic jam calere puto. Sed tamen quantum poteris. ¶ Item res, quæ frequentantur. *Martial. l. 7. epigr. 6.* Et ungularum pulsibus calens Ister. Sic *auree calere* dicuntur ab *Auct. declam. in Sallust. c. 1.*

quæ

quæ rem aliquam sæpissime audierunt. ¶ Item res, quæ recentes sunt, & vigent. *Cœl. ad Cicer. Fam.* 8. *ep.* 1. Nam illi rumores de comitiis Transpadanorum, Cumarum tenus caluerunt. *Plaut. Pœn.* 4. 2. 92. At enim nihil est, nisi dum calet, hoc agitur. ¶ Cum accusativo more Græcorum, *Prudent. l.* 2. *contra Symmach. v.* 10. exempla domi congesta calentes. *h. e.* accensi, incitati ad virtutem propter domestica avorum exempla. ¶ Caret supino: reperitur tamen particip. *caliturus. Ovid.* 13. *Metam. v.* 590. Des mihi sacrificos, calituraſque ignibus aras. ¶ Passive impersonaliter. *Plaut. Trucul.* 2. 1. 45. Nunc lenonum, & scortorum plus est fere, quam olim muscarum, cum caletur maxime. *h. e.* æstatis medio. *quando s' ha gran caldo.* Adde *Captiv.* 1. 1. 12. ¶ Docet *Priscian. l.* 8. *pag.* 797. *Putsch.* antiquissimos dixisse *caleor* pro *caleo* personaliter, sicut *careor* pro *careo*, *copulor* pro *copulo*, &c. hujusque rei testem *Caprum* appellat.

CALES, V. *Calenum*.

CALESCO, is, n. 3. *scaldarsi*, θερμαίνομαι, calidus fio, caleo. *Cic. de Senect. c.* 16. Calescere vel apricatione, vel igni; umbris, aquisve refrigerari. *Id. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 55. Quæ spiritu in pulmones anima ducitur, calescit ab eo spiritu. ¶ Translate *Ovid.* 6. *Fast. v.* 6. Est deus in nobis: agitante calescimus illo. *Id. Heroid. ep.* 18. *v.* 177. Quo propius nunc es, flamma propiore calesco. *h. e.* amore magis accendor.

CALFACIO } V. *Calefacio*, *Calefactus*.
CALFACTUS }

CALICATA ÆDIFICIA, *hoc est* calce polita. *Festus.* Græce κεκονιαμένα. *Scalig.* ad hunc locum notat, Veteres dixisse *calecata*, adducitque veterem lapidem qui habetur etiam apud *Gruter. pag.* 171. *n.* 8. *L. Betilienus L. F. Vaarus hec, que infera scripta sont, de senatus sententia facienda coiravit, semitas in oppido omnis, porticum qua in arcem eitur, campum ubi ludunt, horologium, macelum, basilicam calecandam*, &c. *Voss. in etymol.* ad vocem *calx* docet, prius fuisse *calix*, a quo factum esse *calicatus*. Hinc est etiam *decalicatus*, vel *decalecatus* idem significans quod *calicatus*, apud *eund. Fest. in lit.* D.

CALICULARIS, re, adject. ut *herba calicularis*, quæ caliculos habet, qualis est hyoscyamos, apud *Apulej. de herb. c.* 4. ¶ Rectius tamen scribitur *calycularis*. V. *Calyx*.

CALICULUS, li, m. *calicetto, picciol vaso da bere*, κυλίκιον, κυλίσκιον, parvus calix. *Cato R. R. c.* 108. Dimidium acetabuli in caliculum novum indito. *Cels. l.* 2. *c.* 11. Caliculus oris compressioris. *Plin. l.* 9. *c.* 30. Caliculi urnales. Adde *Pallad. in Novembr. tit.* 7. *de pinu.* ¶ *Caliclus* syncope, est in Natali XI. *S. Fel. Paulini Nol. edit. Muratorii, v.* 416. ¶ Aliud est *calyculus* per *y*, de quo V. suo loco.

CALIDA, æ, f. V. *Calidus*.

CALIDARIUM } V. *Caldarius*.
CALIDARIUS }

CALIDE, adverb. *caldamente*, θερμῶς, cum calore. Translate *Plaut. Epid.* 2. 2. 99. Tu te igitur calide, quidquid acturus age. *h. e.* prompte, sine mora. Al. leg. *callide*, h. e. astute, prudenter.

CALIDIANUS, a, um, ad Calidium pertinens, quod est nomen proprium R. civis. *Cic. Verr.* 6. *c.* 20. Dilue sane crimen hoc Calidianum.

CALIDONIA } V. *Caledonia*, &c.
CALIDONIUS }

CALIDUS, a, um, *caldo*, θερμός, calorem habens. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 9. Omne quod est calidum, & igneum, cietur motu suo. *Id. l.* 1. *Tuscul. c.* 18. *in f.* Calidior est animus, vel potius ferventior, quam hic aer. *Vitruv. l.* 2. *c.* 1. Calidissimæ hiemes. *Colum. l.* 12. *c.* 50. *a med.* Calidissima lixivia. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. Calidus dies. *Gell. l.* 3. *c.* 1. Ambulare sub calido sole. *Plaut. Curcul.* 2. 3. 14. Calidum bibere. *h. e.* calidam potionem: *bere caldo*. Adde *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 27. ¶ *Calida*, absolute est aqua calida, *acqua calda*. *Cato R. R. c.* 156. Qui poturus erit, lavet calida. *Senec. ep.* 77. *ante med.* Calida subinde suffusa. Adde *Plin. l.* 25. *c.* 7. Hinc *servus a calida* inter officia domus Augustæ. *Inscript.* apud *Spon. Miscell. sect.* 6. *pag.* 206. Julius Cypsus Aug. ser. a calida. *h. e.* qui Augusto aquam calidam (cujus usus fuit illis temporibus frequentissimus) ministrabat. ¶ Translate *calidus* est præceps, audax, promptus, ferox. *Horat. l.* 3. *od.* 14. *in f.* Non ego hoc ferrem calidus juventa. *Id. ibid. od.* 27. *sub fin.* Calida rixa. *Virg. Georg.* 3. *v.* 119. Equus calidus animis. *Sil. l.* 15. *v.* 337. Calidus Gradivus. ¶ Sumitur & pro veloci, celeri. nam calor agilitatem præstat, sicut frigus inertiam. Quare *caldos pedes*, quod legitur in quodam *Varronis* fragmento, *Nonius c.* 4. *n.* 76. interpretatur citatos, veloces. Verba *Varronis* sunt: Ecce caldis pedibus quidam navicularius semiustulatus irrupit se in curiam. Huc pertinent illa *Plauti Epid.* 1. 2. 38. Huic homini opus est quadraginta minis celeriter calidis. *quaranta monete calde calde*. & *Mostell.* 3. 1. 135. Calidum hercle audivi esse optimum mendacium. *h. e.* celeriter, & subito excogitatum. Alii *callidum* malunt. ¶ *Calidum consilium* est quod subito alicui venit in mentem, fervidum, ferox, audax, animosum, atque adeo inconsultum, præceps, temerarium. *Plaut. Epid.* 2. 2. 71. Reperiamus aliquid calidi conducibilis consilii. *Liv. l.* 22. *c.* 24. *de Minutio mag. eqnit. Fabii Dictat.* Agitabantur pro ingenio ducis consilia calidiora. *Id. l.* 35. *c.* 32. *ad fin.* Consilia calida, & audacia prima specie læta, tractatu dura, eventu tristia esse. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 24. Periculosa, & calida consilia. Sunt qui tum hic, tum apud *Livium* reponi malunt *callida*: quod profecto non apte cohæret. Huc pertinet illud *Terentii Eun.* 2. 3. 88. Vide, ne nimium calidum hoc sit modo. *troppo precipitoso*. *Donatus* tamen hic mavult *callidum*. ¶ *Calida manu* dicitur furtorum rea, ut quæ in re aliena tractanda concaluit: qua de re exstat jocus apud *Macrob. l.* 7. *Saturn. c.* 3.

CALIENDRUM, i, n. ornamentum capitis muliebre, galericulo simile, quod Italice *cuffia* dici potest. Putant alii, esse comam supposititiam, quam nos dicimus *perrucchino*. Duci solet a Græco κάλλυντρον, seu καλλυντήριον, hoc est ornamentum, a καλλύνω, orno. *Horat. l.* 1. *sat.* 8. *in f.* Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendrum Excidere. *Arnob. sub fin. l.* 6. Falciculæ, claves, calieadra, fomites, talaria. *Varro* quoque usurpavit, teste *Acrone Scholiaste Horatii ad loc. cit.* ubi non definit, galericulum ne, an capillamentum appositum significet. *Porphyr.* fictitios crines interpretari videtur. ejus enim verba, *altera quod gibba fuerit, caliendrum habere consueverit*, emendant alii, *altera quod glabra fuerit*.

CALIGA, æ, f. *sorta di scarpa da soldato*, στρατιωτικὸν ὑπόδημα, σανδάλιον, calceamentum militare, quo Romani milites gregarii utebantur, constans solea coriacea, quæ ferreis plerumque clavis muniebatur, habebatque ligamenta plura, quibus tum superiori pedis parti, tum imæ tibiæ circumdatis ligabatur. Si clavos demas, simillima fuit calceis Cappucinorum. Ejus figuram exhibet *Jul. Nigron. in Dissertat. de caliga Veterum cap.* 4. ubi omnia, quæ ad hanc rem pertinent, diligenter persequitur, & præcipue refellit eorum sententiam, qui caligas idem esse ac femoralia, aut tibialia, arbitrati sunt. *Cic. l.* 2. *ad Attic. ep.* 3. Etenim mihi caligæ ejus, ut fasciæ cretatæ, non placebant. *Justin. l.* 38. *c.* 10. Argenti certe, aurique tantum, ut etiam gregarii milites caligas auro figerent. *Sueton. in Calig. c.* 52. Processit in publicum aliquando fericatus, & cycladatus; ac modo in crepidis, vel cothurnis, modo in speculatoria caliga. *speculatoriam* dicit, quæ peculiare caligæ genus erat. Speculatores enim, qui huc illuc sæpius cursitabant, leviores caligas habuere. ¶ Per metonymiam ponitur pro militia. *Senec. de brevit. vitæ, cap.* 17. Marium caliga dimisit? consulatus exercet. *Plin. l.* 7. *c.* 43. Juventam inopem in caliga militari tolerare. *Vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 445. *n.* 9. C. Oppio C. F. Vel Basso omnibus officiis in caliga functo. ¶ A militibus ad alios quoque *caligæ* usus transiit V. *citat. Nigron. c.* 2. ¶ *Caliga Maximini* proverbio dicitur de longo, & inepto homine. V. *Campagus*.

CALIGANS, antis, *caliginoso, oscuro*, caligine plenus, obscurus, tenebrosus. *Cic. in Arat. v.* 204. Ipseque cærula contectus nube feretur, Atque Aram tenui caligans vestiet umbra. *Virg.* 4. *Georg. v.* 468. Et caligantem nigra formidine lucum. *Stat.* 1. *Theb. v.* 95. Et caligantes animarum examine campos. ¶ *Oculus caligans* est, cujus aciem caligo obscurat, ἀμβλυώττων. *Plin. l.* 20. *c.* 22. Caligantes oculos sinapi inungere. ¶ Hinc dicitur *caligans*, qui oculis est caligantibus, *cieco*, ἀμβλυωπής. *Id. l.* 11. *c.* 37. In morbo comitiali aperti oculi nihil vident, animo caligante. *Martial. l.* 10. *epigr.* 4. Qui legis Œdipodem, caligantemque Thyestem. V. *Caligo, inis*. ¶ *Caligantes fenestras* dixit *Juvenal. sat.* 6. *v.* 31. quæ ita altæ sunt, ut despicientium oculos caligare faciant. ¶ *Vultus caligans* est mœrorem præseferens, σκυθρὸν πρόσωπον. *Pacuv.* apud *Non. c.* 2. *n.* 869. Quis istic vultus caligans? quæ tristitas? Ita *Scalig.* Alii aliter.

CALIGARIS, re, ad caligam pertinens, ut *caligaris clavus*, qui solo caligæ suffigitur. *Plin. l.* 9. *c.* 18. Pisces squamis conspicui crebris, atque præacutis, clavorum caligarium effigie. *Id. l.* 22. *c.* 22. *ad fin.* Si caligaris clavus fungo nascenti affuerit.

CALIGARIUS, a, um, idem quod caligaris. *Plin. l.* 34. *c.* 14. *de ferri generib.* Aliud brevitate sola placet, clavisque caligariis. ¶ *Caligarius sutor*, qui & *caligarius* absolute, est qui caligas conficit. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 649. *n.* 1. C. Atilius C. F. Justus sutor caligarius, &c. Alia apud *Spon. in Miscell. sect.* 6. *pag.* 220. Q. Lævio Q. F. Tychico caligario de Vico Cypr. &c. *Lamprid. in Alex. Sev. c.* 33. Corpora vinariorum, lupinariorum, caligariorum.

CALIGATIO, onis, f. *oscurità, caligine*, caligo, tenebræ. *Plin. l.* 29. *c.* 6. Nubeculæ, & caligationes, suffusionesque oculorum. ἀμβλυωπίαι, ἀμαυρώσεις. V. *Caligo, inis*.

CALIGATUS, a, um, caligis indutus: & dicitur de militibus gregariis, quorum proprie caliga fuit. *Sueton. in Aug. c.* 25. Dona militaria Coronas murales quam parcissime, & sine ambitione, ac sæpe etiam caligatis tribuit. *Id. in Vitell. c.* 7. Tota via caligatorum quosque militum obvios exosculans. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 279. *n.* 3. Imp. Cæs. Valerio Diocletiano Procos. Honorati & Decuriones, & numerus militum caligatorum. *Modestin. Dig. lib.* 27. *tit.* 1. *leg.* 10. Caligata militiæ. *Arrius Menand. lib.* 49. *tit.* 16. *leg.* 6. Caligatus, qui metu hostium languorem simulavit.

CALIGINEUS, a, um, idem quod caliginosus. *Gratius in Cyneget. v.* 56. Vel caliginea laxanda reponito fumo.

CALIGINO, as. V. *Caligo, as*, in fine.

CALIGINOSUS, a, um, *oscuro, caliginoso, scombujato*, γνοφώδης, obscurus, caligine tectus. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 19. Cælum humidum, & caliginosum est propter exhalationes terræ. *Horat. l.* 3. *od.* & *vers.* 29. Futuri temporis exitum Caliginosa nocte premit deus. *Valer. Max. l.* 1. *c.* 7. *extern. n.* 1. Caliginosæ tenebræ. *Plin. l.* 17. *c.* 22. Pluvius & caliginosus tractus. *paese soggetto a nebbie*. ¶ Translate *Augustin. ep.* 7. *a med.* Hoc me facere compellit de animæ exortu caliginosissimæ quæstionis obscuritas.

CALIGO, iginis, f. *nebbia, caligine, tenebre*, γνόφος, ζόφος, ἀχλύς, aeris obscuritas ex nebula, vel fumo, tenebræ. *Virg.* 2. *Georg. v.* 303. *de igne*. Et totum involvit flammis nemus, & ruit atram Ad cælum picea crassus caligine nubem. *Plin. l.* 2. *c.* 42. Humidam a terra, alias vero, propter vapores, fumidam exhalari caliginem, cer-

certium est". Colum. l. 11. c. 2. Septimo cal. Aug. Canicula apparet: caligo æstuosa. Plaut. Mil. 2. 4. 51. Ob oculos mihi caligo obstitit. Plin. l. 6. ep. 16. Crassiore caligine obstructus spiritus. Virg. 12. Æn. v. 466. densa. Id. 11. Æn. v. 876. atra. ¶ Translate Cic. post redit. in Sen. c. 3. Ex superioris anni caligine, & tenebris lucem in Republica dispicere cœpistis. Id. Phil. 12. c. 2. Quod videbam equidem, sed quasi per caliginem. in confuso. (Adde Plin. l. 5. ep. 8.) Et paulo post. Discussa est illa caligo, quam paulo ante dixi: diluxit, patet, videmus omnia. Virg. 6. Æn. v. 266. Pandere res alta terra, & caligine mersas. Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 207. Cæca caligo mentis. Stat. 2. Theb. v. 685. multaque operis caligine plenum Consilio dignata virum. h. e. mente obcæcatum. Vellej. l. 2. c. 36. Augustus omnibus omnium gentium viris magnitudine suæ inducturus caliginem. h. e. eorum famam, & gloriam obscuraturus. Plin. l. 3. ep. 9. Offundere alicui multum caliginis, & perturbationis. ¶ Est etiam oculorum vitium, cum eorum acies ex morbo hebetatur, & obtenebratur, ἀχλύς, ἀμαύρωσις, ἀμβλυωπία. Celsus l. 6. c. 6. n. 32. oriri ait nonnunquam ex lippitudine, nonnunquam propter senectutem, imbellicitatemve aliam. Scribon. Larg. compos. 179. Cicutam potam caligo, mentisque alienatio insequitur. Plin. l. 34. c. 11. ad fin. Hieracium collyrium excellentis remedii contra initia glaucomatum, & suffusionum, contra caligines, & scabritias, & albugines. Id. l. 25. c. 13. Anagallidis succus oculorum caliginem discutit. Id. l. 20. c. 7. Sanare caligines. & cap. 23. levare. Id. l. 32. c. 9. emendare. ¶ In fabulis Caligo est uxor Chao, mater Noctis, Diei, Erebi, & Ætheris. Hygin. in præfat.

CALIGO, as, avi, atum, n. 1. innebbiarsi, esser caliginoso, ζοφόομαι, caliginosus sum. Virg. 2. Æn. v. 604. Aspice: namque omnem, quæ nunc obducta tuenti Mortales hebetat visus tibi, & humida circum Caligat, nubem eripiam. Colum. l. 1. c. 5. Amnes æstate vaporatis, hieme frigidis nebulis caligant. ¶ Caligant etiam, qui visus caligine laborant, & cæcutiunt. (V. vocem præced.) ἀμβλυώττω. Cels. l. 6. c. 6. n. 32. Caligare oculi nonnunquam ex lippitudine consueverunt. & n. 34. Cuicunque oculi caligabunt, huic opus erit multa ambulatione. Scribon. Larg. compos. 184. Cerussam qui biberunt, facile deprehenduntur. Linguam enim albam habent, nauseant, caligant. ¶ Translate Senec. initio de vita beata, & Plin. l. 3. c. 1. Ad quas maxime etiam nunc caligat humanum genus. Quintil. declam. 18. sub fin. Fractæ malorum contentione mentes ad inexspectata caligant. Id. l. 1. c. 2. (al. 3.) Caligare in sole. h. e. in media luce cæcutire: quod & in proverbium abiit. Stat. l. 5. sil. 3. v. 237. labat incerto mihi limite cursus Te sine, & orbatæ caligant vela carinæ. Sil. l. 14. v. 88. bis octonis nondum rex prædictus annis Caligare alto in solio, nec pondera regni Posse pati. ¶ Alia huc pertinentia V. in Caligam. ¶ Activa significatione pro caligine obducere, obscurare, usurpavit Fulgent. in continent. Virgil. sed non est imitandus. Quidam legunt caliginare: sed hoc quoque improbandum.

CALIGULA, æ, f. parva caliga. Ambros. l. 7. ep. 53. Vestibus candidissimis induti, caligulis calceati. Adde Vet. Scholiast. ad Juvenal. sat. 3. v. 67. ¶ Caligula cognominatus est C. Cæsar filius Germanici, & Agrippinæ M. Agrippæ filiæ, quartus Romanorum imperator, quod in castris educatus, & manipulario habitu indutus frequenter legionibus ostenderetur, ad conciliandam militarem benevolentiam, ut narrant Sueton. in ejus vita c. 9. Tacit. 1. Ann. c. 41. & 69. & Aurel. Vict. de Cæsarib. c. 3.

CALIM antiqui dicebant pro clam, ut nis pro nobis, sam pro suam, im pro eum. Festus.

CALIPTRA genus vestimenti, quo capita operiebant. Festus. ¶ Est a καλύπτω, tego, & καλύπτρα Græce dicitur. Quare rectius calyptra per y scribetur, ut Voss. monet in Etymol. Docet autem Pollux l. 3. c. 3. esse genus vestimenti muliebris.

CALISTO, V. Callisto.

CALIX, icis, m. bicchiero, calice, κύλιξ, ποτήριον, poculum, scyphus. Plaut. Capt. 4. 4. 8. Aulas, calicesque omnes confringere. Cic. 3. Tuscul. c. 19. Calix mulsi. Horat. l. 2. sat. 8. v. 35. Poscere calices. Id. ibid. sat. 6. v. 68. & Juvenal. sat. 5. v. 47. siccare. Catull. carm. 27. ad puer. suum. Inger mi calices amariores. Martial. l. 2. epigr. 15. Propinare alicui calicem. Horat. l. 1. ep. 5. v. 19. Fecundi calices quem non fecere disertum? h. e. vini potus. ¶ Est etiam vas coquendis, & inferendis cibis aptum. Varr. l. 4. L. L. c. 27. Calix a caldo, quod in eo calda puls apponebatur, & calidum eo bibebant. Ovid. Fast. 5. v. 509. Stant calices: minor inde fabas, olus alter habebant: Et fumant testu pressus uterque suo. ¶ Dicitur præterea calix ea vasis pars, quæ humoris est capax. Plin. l. 37. c. 2. Murrhinum LXX talentis emptum, capaci plane ad sextarios tres calice. coppa. ¶ In aquæductibus est modulus, hoc est fistula plerumque ænea, quæ rivo vel castello induitur: cui aliæ minores fistulæ applicantur ad aquam derivandam; ut Frontin. de aquæductib. artic. 36. docet. ¶ Testa etiam cochleæ, & echinorum, calix dicitur, guscio, nicchio. Plin. l. 9. c. 56. & 31. Sed in hac significatione scribitur rectius calyx.

CALLA, V. Calfa.

CALLÆCIA, V. Gallæcia.

CALLÆCUS, a, um, Callaicus. Grat. in Cyneg. v. 514. Callæcis lustratur equis scruposa Pyrene.

CALLAICUS, a, um, adject. Καλλαϊκός, ad Callaicos pertinens. Sunt autem Callaici populi Hispaniæ Tarraconensis extremæ, ad Oceanum, Asturibus contermini, quorum regio nunc Gallizia dicitur. A Plinio & aliis Gallaici, & Gallæci vocantur: a Strabone l. 3. Καλλαϊκοί. Olim aurifodinis abundabant, ut Plin. l. 33. c. 4. auctor est. Ovid. 6. Fast. v. 461. Tum sibi Callaico Brutus cognomen ab hoste Fecit (h. e. Decimus Junius Brutus devictis Gallæcis, ut est in Epit. Liv. l. 56.) Martial. l. 10. epigr. 16. Accipe Callaicis quidquid fodit Astur in arvis. Id. l. 14. epigr. 95. de phiala. Quamvis Callaico rubeam generosa metallo. ¶ Callaicæ lacernæ, quarum meminit Martial. dictæ putantur a colore auri Callaici, l. 14. epigr. 139. Jungere nescisti nobis, o stulte, lacernas: Indueras albas, exue Callaicas. Al. leg. callainas, h. e. coloris callaidis gemmæ; sed & callaidem gemmam Solin. callaicam appellat. V. Callais. Aliter sentit Voss. in Etymol. Scribit enim, callaicas dici lacernas a colore, qui est in barbis, seu palearibus gallorum gallinaceorum, quæ κάλλαια, seu κάλλαια dicuntur a Græcis, teste Hesych. & Auct. Etymol. magni. Hinc etiam callainum colorem dictum nempe quem vulgo viridem marinum dicimus (Veteres Venetum appellavere) qui est purpuræ dilutioris, ut in smaragdo, qui e pallido viret, & aliquando propter affinitatem, purpureus, aut puniceus dicitur.

CALLAINUS, a, um, adject. Καλλάϊνος, qui est colore callaidis gemmæ. Plin. l. 37. c. 10. Callainas vocant e turbido callaino. h. e. callainas gemmas vocant, quæ colorem habent callaidis, sed turbidum. Martial. l. 14. epigr. 139. Lacernæ callainæ. Al. leg. Callaicæ. V. Callaicus.

CALLAIS, idis, f. gemma colore sapphiri, candidiore tamen, & litorosi maris simili. Plin. l. 37. c. 10. ¶ Alia est hoc nomine apud eund. ibid. cap. 8. topazio similis, e viridi pallens. Hanc Solin. c. 20. (al. 33.) Callaicam appellat. Multa de utraque Salmas. in exercitationib. Plin. pag. 236. & 237.

CALLARIAS, æ, m. καλλαρίας, piscis marinus ex genere asellorum, minor tamen. Plin. l. 9. c. 17. & l. 32. c. ult.

CALLENS, entis, dotto, pratico, ἐπιστήμων, sciens, peritus, doctus, callidus. Plin. l. 21. c. 31. ad fin. Halicacabi radicem bibunt, qui sunt vaticinandi callentes. Gell. l. 16. c. 10. Familiaris meus jus civile callens. Ammian. l. 16. c. 12. (al. 28.) Milites bellandi usu diutino callentes.

CALLENTER, adverb. astutamente, perite, astute, callide, τεχνικῶς, ἐπιστημόνως. Apulej. l. 4. Metam. Satis callenter inhibere aliquid.

CALLEO, es, ui, n. 2. fare il callo, incallire, τυλόομαι, callum obduco, callosus sum. Plaut. Pseud. 1. 2. 4. Plagis costæ callent. Sever. in Ætna, v. 260. Callent rure manus. Plin. l. 11. c. 37. sect. 84. Hard. Sumen antiqui abdomen vocabant; priusquam calleret, incientes occidere non assueti. ¶ Translate Sulpic. ad Cicer. Fam. 4. ep. 5. In illis rebus exercitatus animus callere jam debet. ¶ Significat etiam perfecte scire, doctum, peritum esse, sapere, aver piena cognizione, esser pratico, ἐπίσταμαι: quoniam sicut pes, vel manus ex longo labore callum obducit, ita mens longa experientia colligit habitum quendam rerum, in quibus versatur. Plaut. Pers. 2. 1. 8. Potin' ne moneas? memini, & scio, & calleo, & commemini. Id. ibid. 2. 5. 4. Satin' ea tenes? So. magis calleo, quam aprugnum callum callet. Terent. Heaut. 3. 2. 37. Quo pacto id fieri soleat, calleo. Plin. l. 9. c. 29. Callere in re familiari. Plaut. Truc. 4. 5. v. 40. Omnes homines ad suum quæstum callent. Al. leg. calent. Sisenn. apud Non. c. 4. n. 66. Quem Marcellini consiliarium fuisse, callebant. Horat. l. 4. od. 9. sub fin. Duramque callet pauperiem pati. Cic. pro Balb. c. 14. Callere jura Pœnorum. Terent. Adelph. 4. 1. 17. Callere pulcre sensum alicujus. Pompon. apud Non. c. 7. n. ult. Callere canticulam in colubras. Plaut. Mostell. 1. 3. 122. Perdocte callere cuncta. Tacit. Ann. 13. c. 3. Callere artem aliquam. Gell. l. 20. c. 1. Scite, atque docte callere aliquid. Justin. l. 24. c. 4. Nam augurandi studio Galli præter ceteros callent. Solin. c. 8. (al. 13.) Callere arte sagittaria. Senec. apud Non. c. 4. n. 66. Callet senium arte vivendi. Valer. Max. l. 8. c. 12. n. 1. Callere usu quotidiano alicujus rei. Apul. in Florid. l. 3. (al. n. 18.) Callere fidibus. Horat. de ar. Poet. v. 274. Legitimumque sonum digitis callemus, & aure. h. e. mensurando, & audiendo.

CALLIBLEPHARUM, i, n. medicamento, o belletto per le palpebre, καλλιβλέφαρον, (subaudi φάρμακον) medicamentum ad sanandas, restituendasque, aut etiam fucandas palpebras morbo aliquo deformatas. Græca vox a κάλλος, pulcritudo, & βλέφαρον, palpebra. Varr. apud Non. c. 3. n. 164. Callblepharo naturali palpebræ tinctæ. Plin. l. 21. c. 19. Folia rosæ uruntur in calliblepharum. Id. l. 23. c. 4. in f. Nuclei palmarum cremati calliblephara faciunt, addito nardo. Id. l. 33. c. 6. Stibium in calliblepharis feminarum dilatat oculos. ¶ Adjective calliblephara dicuntur, quæ pulcras palpebras habent. Plin. l. 32. c. 6. de ostreis. Addunt peritiores notam, ambiente purpureo crine fibras; eoque argumento generosa interpretantur, calliblephara appellantes. Harduin. in quodam Ms. reperit callipharata, quod est pulcre amicta. ¶ Apud Marcell. Empir. c. 8. sub fin. legitur calliblepharium.

CALLICIA, æ, f. herba, qua Pythagoras aquam conglaciari tradit. Plin. l. 24. c. 17.

CALLIDE, adverb. dottamente, pericamente, ἐπιστημόνως, scite, perite, docte. Cic. l. 1. de Orat. c. 11. Neque enim sine legum, morum, juris scientia, neque hominum natura incognita ac moribus, in his ipsis rebus satis callide versari, & perite potest. Id. in Orat. c. 11. Callide, arguteque dicere. Plaut. Asin. 2. 2. 82. Callide nosse aliquem. benissimo. Nepos in Themist. c. 1. De instantibus verissime judicare, & de futuris callidissime conjicere. perspicacissimamente. Terent. Andr. 1. 2. 30. Callide intelligere aliquid. Id. Adelph. 3. 4. 11. Hoc facito. Sy. recte sane. De. Hoc fugito. Sy. callide. accortamente. Gell. l. 7. c. 3. Tiro confidenter, & nimis callide conscripsit epistolam ad Q. Axium. facenda troppo il saccente. Al. leg. calide. Tacit. 6. Ann. c. 37. Callidius interpretari aliquid. più sottilmente.

mente. ¶ Significat etiam astute, vafre, *astutamente*, *scaltritamente*, *furbescamente*, πανούργως. *Cic. pro Flacc. c.* 10. Bene testem interrogavit, callide accessit, reprehendit, quo voluit, adduxit. *Sallust. in Jug. c.* 18. Vitia sua callide occultare. *Tacit. l.* 3. *Hist. c.* 53. *in f.* Simultates Antonius simplicius, Mucianus callide, eoque implacabilius nutriebat. *Gell. l.* 12. *c.* 12. Callide, & cum astu facere aliquid.

CALLIDITAS, atis, f. *avvedimento*, *accortezza*, *finezza d' ingegno*, *perizia*, ἐπιστήμη, ἐπιστημοσύνη, scientia, peritia, acre ingenium, insignis solertia. *Nepos in Eumen. c.* 1. Vincebat omnes cura, vigilantia, patientia, calliditate, & celeritate ingenii. *Id. in Timol. in f.* Magnitudine animi, & calliditate præstare omnes. *Flor. l.* 2. *c.* 17. Vir acerrimæ calliditatis. *Cic. de Harusp. resp. c.* 9. *ad fin.* Nec numero Hispanos, nec robore Gallos, nec calliditate Pœnos, nec artibus Græcos superavimus. *Sallust. orat.* 2. *ad Cæsar. de republ. ordin.* Patres consilio valere decet; populo supervacanea est calliditas. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 380. Consilium multæ calliditatis. *Plin. l.* 37. *c.* 12. Calliditas ingenii. ¶ In malam partem pro astutia, malitiosa solertia, dolo, *astuzia*, *furberia*, πανουργία. *Cic.* 1. *Offic. c.* 19. Scientia, quæ est remota a justitia, calliditas potius, quam sapientia est appellanda. *Id. pro Rosc. Com. c.* 7. Nonne ipsum caput & supercilia illa penitus abrasa olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur? ¶ In plurali numero *Terent. Heaut.* 5. 1. 13. Servi venere in mentem Syri calliditates. *Lactant. l.* 2. *c.* 12. Omnes fallacias, & calliditates suas ad decipiendum hominem intendere. ¶ Apud *Cicer. in Partit. c. penult.* ponitur pro nimia interpretandi subtilitate. *troppa sottigliezza*.

CALLIDROMUS, καλλίδρομος, pulcher cursus: a κάλλος pulcritudo, & δρόμος cursus. In tabula marmorea apud *Gruter. pag.* 341. est nomen equi Circensis.

CALLIDULUS, a, um, *astutello*, *furbetto*. *Arnob. l.* 2. *pag.* 91. Callidula fraus.

CALLIDUS, a, um, *dotto*, *pratico*, *avveduto*, *scaltro*, *di fino ingegno*, ἐπιστήμων, σοφιστὴς, multa rerum experientia doctus, acer ingenio, perspicax, acutus, solers: a *calleo*, vel a *callum*. Proprie enim sic appellatur is (ut ait *Cic. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 10.) cujus, tanquam manus opere, sic animus usu concalluit. *Id.* 4. *Acad. c.* 29. Ego enim, ut agitator callidus, prius quam ad finem veniam, equos sustinebo. *Lucret. l.* 6. *v.* 91. Tu mihi supremæ præscripta ad candida calcis Currenti spatium præmostra, callida Musa. *Nepos in Annib. c.* 5. Annibal Fabio callidissimo imperatori dedit verba. *Tacit. l.* 2. *Histor. c.* 31. *in f.* Nemo illa tempestate callidior rei militaris habebatur. *Id.* 4. *Ann. c.* 33. Callidus temporum. *Colum. l.* 7. *c.* 3. Aristoteles vir callidissimus rerum naturæ. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 57. Callidus accendendis offensionibus. *Gell. l.* 9. *c.* 9. Doctus homo, & in intelligendis pensitandisque veteribus scriptis bene callidus. *Ovid. Heroid. ep.* 20. *v.* 25. Callidus natura, aut usu. *Plaut. Epid.* 3. 3. 47. Homo callidus ad rem. *Id. Trucul.* 2. 4. 62. Callidus ad quæstum. *Claudian. l.* 2. *de rap. Pros. v.* 11. Venus dolo gaudens, & tanti callida voti. *h. e.* callide dissimulans votum suum. ¶ Cum infinito *Horat. l.* 3. *od.* 11. *v.* 3. Tuque testudo resonare septem Callida nervis. *Id. l.* 1. *od.* 10. *v.* 7. Callidus, quidquid placuit, jocoso Condere furto. Adde *Pers. sat.* 1. *v.* 118. ¶ De ipsis rebus ingeniose, & solerter factis. *Nepos in Eumen. c.* 5. Callidum inventum. *Horat. de ar. poet. v.* 47. Dixeris egregie, notum si callida verbum Reddiderit junctura novum. *Hirt. ad Cicer. post epist.* 6. *l.* 15. *ad Attic.* Callidius consilium inire. *Al. leg.* calidius. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 20. *ad fin.* Callidissimum artificium naturæ. ¶ In malam partem pro astuto, vafro, malitioso, *astuto*, *furbo*, πανοῦργος. *Cic.* 2. *Offic. c.* 3. Hi sæpe versutos homines, & callidos admirantes, malitiam sapientiam judicant. *Plaut. Pœn.* 5. 2. 148. Malus, crudus, & callidus, atque subdolus. *Id. Cistell.* 4. 2. 61. Mala merx hæc, & callida est. *convicium in mulierem*. Rursus *Id. Pers.* 4. 4. 70. Dii istam perdant: ita cata est, & callida. *Martial. l.* 5. *epigr.* 43. Callidus fur. *Plaut. Bacch.* 4. 4. 4. Callidi doli. *Nepos in Attic. c.* 11. Callida liberalitas. *h. e.* ad captandos insidiose animos effusa. *maliziosa*. Sic *Stat.* 2. *Achill. v.* 171. Callida dona, Grajorumque doli.

CALLIGONON, i, n. herba eadem, quæ polygonon mas. *Plin. l.* 27. *c.* 12.

CALLIMACHIUM METRUM constat tribus choriambis, anapæsto, & Bacchio, vel amphibrachy, ut Armipotens Mars genitor Romulidum, ut venias precamur. *Serv. in Centimetr. pag.* 1823. *Putsch.*

CALLIMACHUS, i, m. Καλλίμαχος, filius Batti poeta Græcus Cyrenensis, qui omne quidem poematum genus attigit, sed Elegiacum præcipue, in quo mire excelluit, lascivus tamen passim, & amorum plenus, ut ex *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 16. *v.* 32. & 2. *Trist. v.* 367. & *de remed. amor. v.* 759. colligitur. Scripsit etiam acerbissimum carmen in adversarium suum, quem ficto nomine *Ibin* appellavit; unde idem *Ovidius* poematis sui nomen, & argumentum mutuatus est. V. *Battiades*. *Quintil. l.* 10. *c.* 1. Tunc & elegiam vacabit in manus sumere, cujus princeps habetur Callimachus.

CALLIMUS, κάλλιμος, hoc est pulcher, vel pulcherrimus. Nomen est lapidis cujusdam ex genere aetitarum, quo nihil tenerius. *Plin. l.* 36. *c.* 21.

CALLINICUS, i, καλλίνικος, pulcre victor. Vox Græca a κάλλος pulcre, & νίκη victoria. In veteri marmore apud *Gruter. pag.* 431. est nomen equi Circensis.

CALLION, ii, n. κάλλιον, herba ex genere trychni, acinis coccineis, folliculis granosis; alio nomine *halicacabum*, & Latine *vesicaria*, quoniam vesicæ, & calculis prodest. *Plin. l.* 21. *c.* 31.

CALLIONYMUS, i, m. καλλιώνυμος, piscis marinus exiguus, alio nomine *uranoscopus*, οὐρανοσκόπος. Ejus fel oculorum cicatrices sanat, & carnes eorum supervacuas consumit; caro autem omnis aurium morbis prodest, teste *Plin. l.* 32. *c.* 7. Meminit etiam *c.* 11. ¶ *Casaubon.* referente *Voss. in Etymol.* putat eundem esse atque eum, quem Græci iidem λύκοι, hoc est lupum appellant; dictumque esse καλλιώνυμον, hoc est pulcri nominis εὐωνυμίας causa. V. *Uranoscopus*.

CALLIOPE, es, f. Καλλιόπη, una ex Musis, quæ præest versibus heroicis, & Musarum princeps est. Dicta est ab excellentia cantus. καλὸς enim pulcrum significat, & ὄψ, ὀπὸς, cantum. Uxor fuit Deagri, & ex eo Orpheum genuit, ut est apud *Hygin. fab.* 14. quod *Propert. l.* 2. *eleg.* 23. *v.* 29. confirmat. *Virg.* 9. *Æn. v.* 525. Vos, o Calliope, precor aspirate canenti. (synecdoche *h. e.* Musæ. Adde *Sil. l.* 3. *v.* 222. *& l.* 12. *v.* 390.) *Horat. l.* 3. *od.* 4. *v.* 2. Calliope regina. *Ovid. l.* 2. *Trist. sub fin.* Inter tot populos, tot scripti millia nostri, Quem mea Calliope laeserit, unus ego. *h. e.* mea carmina: metonymia. *Martial. l.* 9. *epigr.* 88. Calliopen, & ait, tu quoque vulnus habes. ¶ *Servius ad Æn.* 5. *v.* 864. facit Calliopen matrem etiam Sirenum ex Acheloo flumine.

CALLIOPEA, æ, f. Καλλιόπεια, eadem quæ Calliope, Orphei mater. *Virg. Ecl.* 4. *v.* 57. Orphei Calliopea, Lino formosus Apollo. *Ovid.* 5. *Fast. v.* 80. Prima sui cœpit Calliopea chori. Adde *Propert. l.* 1. *eleg.* 2. *v.* 28.

CALLIPPIDES, æ, m. Καλλιππίδης, tragœdiarum scriptor celebris, Agesilai ætate: cujus nimium motum in scena reprehensum, ut etiam a Mynisio histrione simia sit appellatus, ostendit *Aristot. in arte Poet.* Hinc ortum est proverbium in eos, qui satagunt, & nihil agunt. Ita *Manut. in commentar. ad ep. Cicer. ad Attic.* Alii dicunt, fuisse cursorem, sed cunctatorem tardissimum. *Sueton. in Tiber. c.* 38. Ad extremum vota pro itu, & reditu suo suscipi passus, ut vulgo jam per jocum Callipides vocaretur, quem cursitare, ac ne cubiti quidem mensuram progredi, proverbio Græco notatum est. *Cic. Attic. l.* 13. *ep.* 12. Cum illa Καλλιππίδης assiduo cursu cubitum nullum processerit.

CALLIPOLIS, is, f. *Gallipoli*, Καλλίπολις, urbs Chersonesi Thraciæ ad Hellespontum, qui ab ea nomen traxit, *lo stretto di Gallipoli*, e regione Asiæ minoris contra Lampsacum. *Plin. l.* 4. *c.* 11. ¶ Item insula maris Ægæi, quæ & Naxus, & Sicilia minor est appellata. *Id. l.* 4. *c.* 12. ¶ Item urbs Italiæ in Salentinis a Græcis condita. *Id. l.* 3. *c.* 11. & *Pompon. Mela l.* 2. *c.* 4. ¶ Item urbs Siciliæ, apud *Sil. l.* 14. *v.* 249.

CALLIROE, es, f. Καλλιρόη, Acheloi filia, uxor altera Alcmæonis, quæ petiit a Jove, & impetravit, ut duo filii adhuc infantes confestim ad viri occisi ultionem adolescerent. *Ovid.* 9. *Metam. v.* 414. & 430. V. *Alcmæon*. ¶ Alia item, filia Lyci, quæ Diomedem liberavit ab insidiis patris, qui hospites omnes immolabat, a quo cum se desertam videret, vitam laqueo finivit. ¶ Item alia Piranthi filia, vel, ut alii volunt, uxor, ex qua Argus, Aristorides, & Triopas nati sunt. *Hygin. fab.* 145. ¶ Item alia Chrysaoris uxor, mater Geryonis trimembris. *Hygin. in præfat.* & *fab.* 145. & 151. ¶ Item filia Oceani, quæ ex Neptuno Chionem peperit. *Serv. ad Æn.* 4. *v.* 250. ¶ Est præterea nomen fontis in Attica, *enneacrunos* cognominatus, ἐννεάκρουνος, hoc est novem habens scaturigines. *Stat.* 12. *Theb. v.* 629. Et quos Calliroe novies errantibus undis Implicat, &c. Adde *Plin. l.* 4. *c.* 7. Qui *Calliroen*, & *Enneacrunon* duos diversos fontes faciunt, probe refelluntur ab *Harduino in notis*, *& emendat. ad cit. l.* 4. *Plinii*, *n.* 32. ¶ Item alius calidæ aquæ in Judæa, prope Asphaltiten lacum, medicæ salubritatis, aquarum gloriam ipso nomine præferens. *Plin. l.* 5. *c.* 16. ¶ Item alius in Arabia apud Edessam urbem, quæ & ipsa Calliroe cognominata est. *Id. ibid. c.* 24. ¶ Omnes hi fontes ab aquarum pulcritudine nomen habent: a κάλλος, pulcritudo, & ῥοή, fluentum. ¶ Quid sibi velit *Pers. sat.* 1. *v. ult.* His mane edictum, post prandia Calliroen do, V. Interpretes: varie enim a variis exponitur. ¶ Scribitur etiam *Callirhoe*, & *Callirrhoe*: sic Græce καλλιρόη, & καλλιῤῥόη.

CALLIS, is, m. *calle*, *strada stretta*, στίβος, τρίβος, ἀτραπὸς, seu ἀτραπιτὸς, proprie est semita angustior, & devia, qua animalia ire solent. *Serv. ad Æn.* 4. *v.* 405. Callis est semita tenuior, callo pecorum prædurata. *Vet. Glossæ*: Callis, via pecorum vestigiis trita. *Isidor. l.* 15. *Orig. c. ult.* Callis est iter pecudum inter montes angustum, & tritum. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 10. Neque senes, neque pueri callium difficultatem, ac montium arduitatem facile ferunt. *Cic. pro Sext. c.* 5. Cum Catilina e pruina Apennini, atque e nivibus illis emersisset, atque æstatem integram nactus, Italiæ calles, & pastorum stabula præclara cepisset. *Virg. loc. cit. de formicis*. prædamque per herbam Convectant calle angusto. *Curt. l.* 5. *c.* 4. Calles silvestres, vix singulis pervii. *Id. ibid. c.* 6. Calles invii. *Liv. l.* 22. *c.* 14. Nos hic pecorum more per æstivos saltus, deviosque calles exercitum ducimus. *Non. c.* 3. *n.* 46. hoc loco (si modo hunc locum designat. nam paulum immutatis verbis refert, citatque *lib.* 12. pro *lib.* 22.) legit *devias*, atque inde probat etiam in femin. gen. usurpari: additque ita frequenter apud *Liv.* legi: sed Editiones omnes etiam principes A. 1470. & 1480. habent *devios*. Nihilominus *exiguam callem* feminine dixit *Ammian. l.* 30. *c.* 1. (*al.* 3.) Addunt alii loca tria *Livii l.* 31. *c.* 42. *l.* 36. *c.* 15. & *l.* 38. *c.* 2. in quib. *calles ignotas*, & *ullas calles*, & *notas calles*, sed ubique incerta lectione, habetur. ¶ Generatim accipitur pro via, *strada*. *Valer. Flacc. l.* 3. *v.* 568. Litora curva petens. alio nam calle reverti Credit Hylam. *Id. l.* 5. *v.* 394. ipsaque juxta Mœnia, si bivios possis dignoscere calles. Al. leg. *virens*, hoc est vias gramine viridantes. ¶ *Callium provincia*, quæ magistratibus demandari solebat, erat munus callium, silvarum, saltuumque administrandorum.

rum. Ex hujusmodi enim locis vectigalia exigebantur propter pecora, & pascua. Hæc autem provincia minimi negotii erat, & a quæstoribus administrari solebat; interdum a consulibus, quando scilicet nusquam bella instabant. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 27. Curtius Lupus Quæstor, cui provincia vetere ex more calles evenerat. *Al. leg.* Cales, quod est oppidum Campaniæ: qua de re *Lipsius ad hunc loc.* consulendus. *Sueton. in Cæs.* c. 19. Ut provinciæ futuris consulibus minimi negotii, id est silvæ, callesque decernerentur. *Id. in Claud.* c. 24. Collegio Quæstorum, detracta Ostiensi, & callium provincia, curam ærarii Saturni reddidit. *Al. leg.* & Gallica provincia. V. ibi *Casaubon.* Hac de re agit etiam *Turneb. l.* 2. *adversar.* c. 9. & *l.* 3. c. 22.

CALLISCO, is, ἀρχαϊκῶς pro callesco. *Cato de B. Carthagin.* Aures nobis calliscerunt ad injurias. *h. e.* occalluerunt. Ita *Non. c.* 2. *n.* 162.

CALLITHRIX, ĭchis, f. καλλίθριξ, herba foliis lenticulæ, caule junci tenuis simili, radice minima: nascitur in opacis, & humidis, gustatu fervens, & sternumentum movens. *Plin. l.* 25. *c.* 11. ¶ Eadem dicitur etiam *trichomanes*: callithrix autem, quia illita cohibet capillos defluentes, aut si effluxerint, reparat: a κάλλος, pulcritudo, & θρίξ, τριχὸς, capillus. *Plin. l.* 26. *c.* 15. Callithrix capillos inficit oleo trita. Adde *lib.* 27. c. 13. ¶ *Callitriches* item sunt simiarum quoddam genus toto pæne aspectu ab aliis simiis differens, barbam habens in facie, & caudam late fusam primori parte. *Plin. l.* 8. *c.* 54.

CALLISTO, us, & onis, f. Καλλιστὼ, Lycaonis filia, eadem quæ *Ursa major*; de qua V. in *Arctos*. *Propert. l.* 2. *eleg.* 21. *v.* 25. Callisto Arcadios erraverat ursa per agros. *Catull. carm.* 65. *de coma Beren. v.* 66. Callisto justa Lycaonida. Al. leg. *Callistoe juncta Lycaoniæ*, ut sit dativus Græcæ positionis, τῇ Καλλιστοῖ. *Hygin. fab.* 176. Filiam ejus Callisto compressisse. *Serv. ad Virg.* 1. *Georg. v.* 67. Arcas Callistonis & Jovis filius. ¶ Scribitur & *Calisto*.

CALLISTRUTHIA FICUS, καλλιστρούθιοι σῦκος, genus est ficorum ex Græcia in Italiam translatum, quod *Plin. l.* 15. *c.* 18. ait, esse parum sapore præstans, omniumque frigidissimum: sed *Athenæus l.* 3. c. 3. mire laudat, & antecellere omnes ficus asserit, quæ in universo terrarum orbe generantur. ¶ Nomen habuit a κάλλος, pulcritudo, & στρουθὸς, passer, vel στρουθίον, passerculus, fortasse quia ejus avidissimi sunt passeres: vel quod pulcritudine referat genus quoddam mali cotonei, quod στρούθιον Græce dicitur, ut apud *Voss. in Etymol.* legitur *Capitolin. de Albino*, *cap.* 11. Quingentas ficus passarias, quas Græci callistruthias vocant, jejunum comedisse dicit. *Marcell. Donat.* apud *Voss. loc. cit.* mallet legere *passerarias*, inhærens etymologiæ modo allatæ. ¶ Dicitur etiam *callistruthis*, *idis*. *Colum. l.* 10. *v.* 416. Et callistruthis, roseo quæ semine ridet.

CALLISTRUTHIS, V. vocem præced.

CALLITAS, V. *Calvitas*.

CALLITRICHES SIMIÆ, καλλίτριχες πίθηκοι. V. *Callithrix*.

CALLITRICHON, i, n. καλλίτριχον, herba eadem, quæ *adiantum*. V.

CALLOSITAS, atis, f. *callosità*, τύλωμα, durities callosa. *Scribon. Larg. compos.* 36. Collyrium, quod proprie facit ad aspritudinem palpebrarum, & callositatem. ¶ Translate *Tertull. de testim. anim. c. penult. in f.* Quid igitur vis homo, de humanis sententiis litterarum tuarum exisse hæc in usus communis callositatem? *h. e.* consuetudinem veluti callo obducto firmatam.

CALLOSUS, a, um, *calloso*, τυλώδης, τυλώδης, callo obducto duratus, callis abundans. *Cels. l.* 6. c. 3. Ulcus callosum. *Plin. l.* 11. *c.* 39. Crassior, callosiorve cutis. *Auct. paneg. ad Pison. v.* 17. Humida callosa cum pinseret hordea dextra. ¶ Per similitudinem dicitur de variis rebus. *Horat. l.* 2. *sat.* 4. *v.* 14. *de ovis*. namque marem cohibent callosa vitellum. *callosa ova* appellat, quæ densiora & spissiora sunt, ac duriuscula. *Callum* enim ovi videtur esse albumen: non ut quidam volunt, putamen, cujus durities minus apte cum duritie calli compararetur. *Plin. l.* 15. *c.* 3. Callosæ olivæ. *Id. l.* 14. *c.* 20. Callosior resina. *h. e.* minus liquida, & solidior. *Colum. l.* 3. *c.* 1. Callosi acini uvæ. *Apic. l.* 3. *c.* 4. Reddere cucurbitas calliosiores ad gustum. *h. e.* firmiores, solidioresque, & ita gustui gratiores.

CALLUM, i, n. & Callus, i, m. *callo*, τύλος, τύλωμα, cutis labore viæ in pedibus, aut assiduo opere in manibus, parteve alia corporis densior facta, cujusmodi est in suis rostro, cervice bovis, animalium plantis, & duritia illa, quæ in manibus hominum ex labore nascitur. *Cic. Tuscul.* 5. c. 32. Mihi calceamentum est solorum callum, cubile terra. *Cels. l.* 5. c. 28. *n.* 12. *a med.* Callus fistulæ neminem fallit, quia durus est, & aut albus, aut pallidus. (Masculine extulit etiam *Domit. Marsus* apud *Charis. l.* 1. *pag.* 55. *Putsch.*) *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 68. *Hard.* Stomachus denticulatus callo, in modum rubi, ad conficiendos cibos. *Sueton. in Aug. c.* 80. Callis quibusdam ex prurigine corporis, assiduoque & vehementi strigilis usu plurifariam concretis, ad impetiginis formam. *Plin. l.* 22. *c.* 25. Farina in pollinem subacta imponitur pedum callo, clavisque. ¶ *Callum aprugnum*, & *callum* absolute dixere Veteres lumbos apri teneram quandam duritiem, & callo similem habentes, propter quam comedentibus mire commendabantur. *Plaut. Pers.* 2. 5. 4. Magis calleo, quam aprugnum callum callet. *Id. Capt.* 4. 3. 4. Quanta pernis pestis veniet! quanta callo calamitas! *Id. Pseud.* 1. 2. 32. Pernam, callum, glandium, sumen facito in aqua jaceant. *Cato* quoque *Censorius* in orationib. suis aprugnum callum, tanquam nimii luxus, Romanis exprobrabat, teste *Plin. l.* 8. *c.* 51. *ad fin.* Observat *Humelberg. in notis ad Apic. l.* 7. *c.* 1. non solum apri, sed & domesticorum suum lardum, seu carnem calliosiorem & duriusculam *callum* appellari. Hinc *Id. Apic. l.* 1. *c.* 9. *callum porcinum* memorat. ¶ *Callum* quoque vocant solidam carnem piscium, quibus sunt testacea operimenta, ut ostreorum, cancrorum, & hujusmodi. *Plin. l.* 9. c. 30. *in f. de locustis*. Unum hoc animalium, nisi vivum ferventi aqua incoquatur, fluida carne non habet callum. ¶ Per similitudinem variis rebus tribuitur. *Plin. l.* 14. *c.* 1. Uva non aliubi gratior callo: ut inde possit invenisse nomen duracina. *Id. l.* 18. *c.* 29. Uvæ acini præcoquuntur in callum. *Id. l.* 15. *c.* 28. *ad fin.* Callo placent pira, ac mala. *Id. l.* 16. *c.* 22. Callo crassa folia. *Id. l.* 22. *c.* 23. Tutissimi fungorum qui rubent callo. *Id. l.* 19. *c.* 2. Tubera cortice includuntur, ut plane nec terram esse possimus dicere, nec aliud quam terræ callum. *Id. l.* 17. c. 5. Terra sterilis, densa callo facile deprehenditur. (callum terræ vocat particulas ejus duriores, & solidiores, ut in carne animalium sunt calli). *Id. l.* 31. c. 4. Coli, moverique terram, callumque summæ cutis solvi, aquarum interest. *h. e.* duritiem illam, qua terræ superficies tenacior est, sive herbis ipsam continentibus, sive quod sole, & aere durescit, & solidatur. *Id. l.* 16. c. 12. Pix derasa navibus efficacior ad omnia, quibus pices resinæque prosunt, videlicet adjecto salis callo. *h. e.* duritie quadam ac soliditate a sale seu marina aqua accepta. Denique *Id. l.* 9. *c.* 60. & *l.* 32. *c.* 10. vocat *callum* quorundam piscium tegumen, quod neque tam siccum ac durum est ut testa, neque tam molle ut caro & cutis, sed inter utramque naturam medium. Quo pertinet illud *Lucret. l.* 4. *v.* 933. Propterea que fere res omnes aut corio sunt, Aut seta, aut conchis, aut callo, aut cortice tectæ. ¶ Translate *Cic.* 2. *Tuscul. c.* 15. *in f.* Ipse labor quasi callum quoddam obducit dolori. *h. e.* ita assuefecit, ut dolor non sentiatur. callosa enim caro minus sentit. *Id. Tuscul.* 3. *c.* 22. Quorum animis diuturna cogitatio callum vetustatis obduxerat. *Id. Fam.* 9. *ep.* 2. Consuetudo diurna callum jam obduxit stomacho meo. *Senec. de consol. ad Marc. c.* 8. Manet quidem tibi etiam num ingens tristitia, & jam videtur duxisse callum.

CALO, as, a. 1. καλῶ. Verbum Græcum est, quod tres habet significationes, vocandi, nominandi, & invocandi: totidemque notionibus a priscis Latinis usurpatum est. Utebantur enim voce *calandi* cum vocabant populum in Curiam Calabram, vel ad Comitia, vel ut dies nonarum cujusque mensis indicerent, eo modo, quo dictum est in *Calendæ*. Ipsos quoque dies *calare* dicebantur, cum pronuntiabant, quinque ne an septem usque ad nonas essent futuri: quod faciebant quinquies aut septies pronuntiato verbo *calo*. si credimus *Macrobio l.* 1. *Saturn.* c. 15. vel potius quia ut est apud *Varr. l.* 5. *de L. L. c.* 4. utebantur illa formula: *quinque dies te calo, Juno novella*, &c. Quia enim primus cujusque mensis dies Junoni sacer erat, ideo in iis diebus pronuntiandis Junonem invocabant, atque itidem verbum *calo* adhibebant. *Gell. l.* 15. *c.* 27. Curiata comitia per lictorem curiatum calari, idest convocari, centuriata per cornicinem. (V. *Calatus*.) *Varr. loc. cit.* Primi dies mensium nominati calendæ ab eo, quod his diebus calarentur ejus mensis nonæ a pontificibus, quintanæ, an septimanæ sint futuræ, in Capitolio, in Curia Calabra sic: Dies te quinque calo, Juno novella: septem dies te calo, Juno novella. Ita *Scalig. in conjectan.* hæc verba *Varron.* emendat, quæ in ipso textu paulo confusiora sunt. *Macrob. loc. cit.* Hunc diem, qui ex his diebus, qui calarentur, primus esset, placuit calendas vocari. ¶ Itaque *calare comitia*, aut *populum* est convocare; *calare dies* est pronuntiare, nominare, indicere: *calare Junonem* est invocare. Extra hæc nullus fuit amplius hujus verbi usus. Est enim purum putum ex Græco, ut diximus: quod ea causa est, cur etiam per K Græcam litteram *Kalo*, *Kalatio*, *Kalator*, *Kalendæ*, &c. scripta sæpissime reperiantur tum in lapidibus tum in opt. Codicib. Et quidem *Diomed. l.* 2. *pag.* 417. *Putsch.* & *Scaur. pag.* 2252. & alii quidam Grammatici ita K defendunt, ut necessario tum in his, tum in aliis quibusdam vocibus scribendum putent. Sed cum pro ea Latini passim C substituerint in aliis verbis, quæ a Græco K incipiebant, ut in *cala*, *cacabus*, *cantharus*, *carchesium*, aliisque sexcentis, non est cur in eas scribendi angustias compellamur, ut sine piaculo *calare*, *calendæ*, &c. scribere non liceat. V. alia huc pertinentia in *Calumnia*.

CALO, onis, m. *servo di soldato*, *saccardo*, *bagaglione*, ξυλοφόρος, servus militis, a ferendis lignis, palisque ad usum militiæ sic appellatus. *Cala* enim lignum, seu fustem significat. *Festus*: Calones militum servi dicti, quia ligneas clavas gerebant, quæ Græci κᾶλα vocant. Adde *Serv. ad* 6. *Æn. v.* 1. cujus verba in *Cala* allata sunt, & *Non. c.* 1. *n.* 310. ¶ Sed non solum ligna, & vallum, verum & aquam ferebant, & alia hujusmodi viliora ministeria exhibebant. *Veget. l.* 3. c. 6. memorat calones dictos *galearios*, qui galeas dominis suppeditabant: quamquam *Stewech.* monet, tum eo loco, tum *lib.* 1. *c.* 10. ubi ea vox iterum reperitur, varie in variis codicibus legi. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 5. Eos tu cantheriis albis, nullis calonibus, obviam Vatieno venisse existimas. *Cæs.* l. 6. *B. Gall. c.* 35. Ne calonem quidem extra munitionem egredi passus est. ¶ Sæpe *calones*, & *lixæ* conjunguntur: inter quos illud interest, quod *lixæ* liberi erant, & quæstus gratia exercitum sequebantur: *calones* vero mancipia. Neque enim audiendus est *Acron*, qui ad illud *Horat. l.* 1. *sat.* 2. *v.* 44. *Hunc perminxerunt calones*, hos liberos, lixas vero servos facit: neque item movere debet *Taciti* locus 2. *Hist. c.* 87. ubi incerta lectio est. Præterea *calones* erant pars exercitus: eorumque opera duces aliquando usi sunt: non enim ipsi omnino militiæ erant, cum omnibus fere militum exercitationibus adessent: *lixæ* non item. Ad hæc *lixæ* cibaria portabant ad eum, quod de calonibus non legitur. *Tacit. l.* 1. *Hist. c.* 49. Caput Galbæ per lixas calonesque suffixum, laceratumque. *Id. l.* 3. *Hist. c.* 20. *in f.* Lixas, calonesque Bedriacum mittit, copias, ceteraque usui allaturos. Adde *ibid. c.* 33. ¶ Aliquando tamen prœliis adh-

adhibentur. Nam *Cæsar in suis commentar.* solos nominat calones, lixas numquam: atque adeo calonum nomine utrosque intelligere videtur. ¶ Proverbii speciem habet illud *Pers. sat.* 5. *v.* 95. *Sambucam citius caloni aptaveris alta.* Solent enim hujusmodi homines crasso ingenio esse, & ad musicam ineptissimi. ¶ Dicuntur etiam *calones* viliores quique servi urbani, aut rustici. *Horat. l.* 1. *sat.* 6. *v.* 103. plures calones, atque caballi pascendi. *Senec. ep.* 110. *ad fin.* Cohors culta servorum, lectica formosis imposita calonibus. ¶ Sunt præterea *calones* calcei lignei, teste *Festo:* qui tamen nullum hujus significationis testimonium producit: valdeque metuit *Voss. in Etymol.* ne *Paulus Festi Epitomator* calones cum calopodiis confuderit. ¶ Idem *Festus* in voce *Procalare* eumque sequutus *Porphyr. ad loc. cit. Horat.* calones eosdem cum calatoribus faciunt: a *calando* enim derivant. Sed jure ac merito reprehenduntur a *Voss. in Etymol.* & aliis.

CALOBATARIUS, ii, *καλοβάτης*, grallator, qui in ligneis perticis incedit: a *κᾶλον*, lignum, & *βαίνω*, gradior. Habet *Non. c.* 2. *n.* 361. ubi alii leg. *colobathrarius*. nam *καλόβαθρα* grallæ sunt. Quod vero in multis vulgatis *Nonii* legitur *collobatarius*, aut *collobathrarius*, corruptum videtur. *Voss. in Etymol.* in *Grallæ*.

CALŒNUS, V. *Calenus*.

CALOPHANTA, æ, m. *καλοφάντης*. *Plaut. Curcul.* 4. 1. 2. Calophantam, an Sycophantam hunc magis esse dicam, nescio. Ita legunt *Alciatus*, & *Pareus*, & exponunt *χρηστολόγον*, *h. e.* eum, qui honeste quidem loquitur, sed ejus facta ab oratione discrepant. Alii leg. *blaphantam*, & varie exponunt. Alii *halapanta*, hoc est omnia mentientem. V. *Taubman.* qui multorum sententias collegit.

CALOPODIUM, ii, n. *forma di legno da scarpe*, forma lignea, qua utuntur sutores in calceis faciendis: a *κᾶλον*, lignum, & *πῦς*, *ποδὸς*, pes. Auctorem habet *Helenium Acronem* ad illud *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 106. *Si scalpra, & formas non sutor*, &c. Ubi *formas* exponit *calopodias* in feminino genere. Sed observarunt Eruditi, iis temporibus, quibus scripsit *Acron*, neutra nomina fere in feminino usurpata fuisse. V. *Calo*, *onis*, sub fin.

CALOR, oris, m. *calore*, *caldo*, *θέρμη*, *θερμότης*, ardor, æstus. *Cic. de Univ. sub fin.* Causæ, quæ vim habeant caloris, & frigoris. *Vitruv. l.* 1. *c.* 4. Mutationibus caloris, & refrigerationis corpora vitiantur. *Cic. de senect. c.* 15. Uva succo terræ, & calore solis augescit. *Cels. l.* 3. *c.* 3. Quartanæ incipiunt fere ab horrore, deinde calor erumpit. ¶ Sæpe accipitur pro ardore solis æstivi, *caldo della state*. *Cic. Attic. l.* 13. *ep.* 34. Vitandi caloris causa Lanuvii tres horas acquieveram. *Id. in fi. l.* 1. *de Orat.* Paulum requiescet dum se calor frangat. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. Ego ex magnis caloribus (non enim meminimus majores) in Arpinati summa cum amœnitate fluminis me refeci. *Colum. l.* 11. *c.* 2. hujusmodi *caloris* initium statuit idus Junias. *Horat. l.* 1. *ep.* 7. *v.* 5. dum ficus prima, calorque Designatorem decorat lictoribus atris. ¶ Aliquando pro febri. *Tibull. l.* 4. *carm.* 11. Dum mea nunc vexat corpora fessa calor. ¶ Translate ponitur pro impetu, fervore, & ardore animi, aut mentis. *Quintil. l.* 2. *c.* 15. (*al.* 16.) Juvenili calore inconsideratior. *Id. l.* 10. *c.* 3. Calor ille cogitationis, qui scribendi mora refrixit, recipit ex integro vires. *Petron. in Satyr. c.* 5. Obruere calorem mentis vino. *il vigor della mente*. *Stat. l.* 1. *Theb. v.* 3. Pierius menti calor incidit. *Id.* 2. *Achill. v.* 26. Calor Martius. *h. e.* furor, & armorum cupiditas. *Lucan. l.* 2. *v.* 324. juvenisque calorem Excitat in nimios belli civilis amores. *Plin. l.* 3. *ep.* 9. Calor dicentis. *Paul. Dig. lib.* 9. *tit.* 4. *leg.* 9. Locatio vectigalium, quæ calore licitantis ultra modum solitæ conductionis inflatur. *Id. l. ult. tit. ult. leg.* 48. In calore iracundiæ facere aliquid. *Stat.* 2. *Theb. v.* 391. rudis fandi, pronusque calori. *facile ad accendersi d' ira*. ¶ Pro amore, *Ovid.* 11. *Metam. v.* 305. Videre hanc pariter, pariter traxere calorem. *Id. Heroid. epist.* 19. *v.* 173. Nunc male res junctæ, calor & reverentia, pugnant. *Sil. l.* 14. *v.* 223. *de Aci*. Æmulus ille tuo quondam, Polypheme, calori. In plurali numero. *Ovid. l.* 1. *de ar. am. v.* 237. Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos. Adde *Horat. l.* 4. *od.* 9. *v.* 11. ¶ Neutro genere *Plaut. Merc.* 5. 2. 18. Neque mihi ulla obsistet amnis, neque mons, neque adeo mare: Nec calor, nec frigus metuo, neque ventum, neque grandinem. Confirmat *Philargyr.* qui ad illud *Virg.* 2. *Georg. v.* 344. Si non tanta quies iret frigusque caloremque Inter; hæc eadem *Plauti* verba ita refert: *Neque frigus, neque calor metuo*; additque in versu *Virgilii* prius lectum fuisse *iret frigusque, calorque Inter*. Item *Nonius*, qui *c.* 3. *n.* 62. hanc vocem ponit inter eas, quæ, ut ipse vocat, indiscreti generis sunt. Adde, quod versus ille hypermeter sit, si *calorem* legas, ut & *Philarg.* adnotavit. Sunt qui ut Grammaticorum regulis consulant, ita ea verba distinguunt, ut *calor* non ad *metuo*, sed ad superius *obsistet* referatur. Sed hoc durius videtur. Non est tamen ideo *Plautus* facile imitandus.

CALORATUS, a, um, *scaldato*, *caldo*, calefactus, calidus, *θερμός*. Translate *Apulej. l.* 6. *Metam.* Cujus primæ juventutis caloratos impetus freno quodam coercendos existimavi.

CALORIFICUS, a, um, *che riscalda*, *θερμαντικός*, vim calefaciendi habens. *Gell. l.* 17. *c.* 8. Sed non secus quoque oleum calorificum est.

CALOTIBOS, pes est quinque syllabarum, quarum quatuor sunt longæ, & quinta brevis, ut *circumferretur*. *Diomed. l.* 3. *pag.* 478. *Putsch.*

CALPAR, aris, n. antiqua vox, qua significatur vas vinarium fictile condendis vinis aptum, quod postea dolium dictum est. Item vinum ipsum in tali vase conditum. *Nonius cap.* 15. *n.* 31. Calpar nomine antiquo dolium. *Varr. ibid.* Quod antequam nomen dolii prolatum esset, cum id genus vasis calpar diceretur, id vinum calpar appellatum: ¶ Speciatim ita dictum est vinum novum, auctore *Festo*, quod ex dolio demebatur sacrificii causa, antequam gustaretur. Jovi enim prius sua vina libabant, ne, si non libarent, vinum omne, quod in cellis atque apothecis erat conditum, esse sacrum inciperet, & usibus eriperetur humanis, ut *Arnob. l.* 7. *pag.* 236. loquitur. V. *Inferius*. Hujusmodi sacrificii dies *vinalia* appellabatur. Videtur esse a Græco *κάλπη*, quod alii urceum, alii urnam, aut situlam interpretantur.

CALPE, es, f. *Calpe*, mons extimus Hispaniæ Bæticæ freto imminens, qua Oceanus in mediterraneum mare influit; cui impositum est oppidum, quod nunc *Gibilterra* dicimus, a quo & ipsum fretum *stretto di Gibilterra* appellamus. Huic monti opponitur Abyla in Africa: & dicuntur ambo columnæ Herculis, ejusque laborum metæ. *Plin. l.* 3. *in proœm.* & *cap.* 1. *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 5. & *lib.* 2. *c.* 6. *Senec. in Herc. Oet. v.* 1253. Ibera Calpe.

CALPETANUS, a, um, &

CALPETITANUS, a, um, ad Calpen pertinens. *Avien. in Prognost. v.* 1620. Et Calpetano tranquillum gurgite lumen Tingat. *Id. in Arat. v.* 1023. Lucis ab exortu procul in vada Calpetitana.

CALPURNIANUS, a, um, idem quod Calpurnius, a, um, ut Calpurniani milites, *h. e.* sub Calpurnio prætore militantes, *Liv. lib.* 39. *c.* 31.

CALPURNIUS, ii. T. Julius Calpurnius Siculus, Latinus poeta non vulgaris, vixit sub Caro, & Numeriano Imperatoribus, Nemesiano poetæ æqualis, cui etiam Bucolicon suum inscripsit: tametsi *Ulitius* suspicatur, pro *ad Nemesianum Cart.* legendum esse ad *Numerianum Cæs.* Putant nonnulli, eundem esse cum Julio Calpurnio illo, cujus epistolam de morte Cari refert *Vopisc. in Caro*, *cap.* 8. Ejus carmina Latina admodum sunt, & eleganti facilitate composita: quorum propterea lectio non nisi utilis litterarum studiosis esset potest. ¶ De ratione scribendi, V. in fine vocis sequent.

CALPURNIUS, a, um, adject. ad aliquem unum pertinens ex Calpurniorum familia, quam originem traxisse a *Calpo*, seu *Calpa* Numæ Regis filio, docent *Auct. paneg. ad Calpurn. Pison. v.* 3. & 15. & *Festus*. *Cic. in Pison. c.* 23. Calpurnia familia. *Auct. paneg. modo dicti*, *v.* 15. Calpurnia domus. ¶ Lex Calpurnia triplex fuit. Una repetundarum, lata a L. Calpurnio Pisone Frugi trib. pl. L. Marcio Censorino, M. Manilio Coss. circa Annum U.C. 600. qui primus repetundarum reos legibus coercuit, ut docet *Cic. Verr.* 6. *c.* 25. & 2. *Offic. c.* 21. *ad fin.* Ea lege statutum est, ut quibus in provinciis magistratus populi R. eorumve comites pecuniam contra leges cepissent, earum provinciarum homines, judicio Romæ constituto suas pecunias repeterent. ¶ Alia de ambitu lata est a C. Calpurnio Pisone, qui consul fuit cum M. Glabrione circa annum U. C. 686. in qua præter alias pœnas pecuniaria quoque multa damnatis de ambitu adjecta fuit, ut *Ascon. in commentar. in Orat. Cicer. pro C. Cornel. majestatis reo* & *in toga candida contra C. Anton.* & *Catil.* (quarum aliquot tantummodo fragmenta exstant) tradit. Meminit etiam *Cic. pro Mur. c.* 23. & *Tacit. Ann.* 15. *c.* 20. ¶ Alia fuit militaris, ut milites auxiliorum virtutis ergo civitate Romana donarentur. Hujus mentio fit a Sisenna apud *Non. c.* 2. *n.* 300. ¶ Scribitur & *Calphurnius*: sed prior scriptio in lapidibus est frequentissima, probaturque a *Manut.* & *Dausquio in Orthograph.* Altera vix unum aut alterum habet, quo se tueatur, vetus monumentum.

CALSA, æ, f. herba duorum generum. Una similis aro: nascitur in arationibus: colligitur, antequam inarescat, ususque eosdem habet, quos arum. Alteram quidam vocant anchusam, alii rhinochisiam: folia habet lactucæ longiora, plumosa, radicem rubram. *Plin. l.* 27. *c.* 8. ubi libri editi habent *calla*, sed MSS. omnes *calsa*, teste *Harduino*.

CALTHA, æ, f. *fiorrancio*, genus violæ sativæ, luteæ, odore gravi, folio numeroso. V. *Plin. l.* 21. *c.* 6. ubi de violis agit. *Virg. Ecl.* 2. *v.* 50. Mollia luteola pingit vaccinia caltha. *Colum. l.* 10. *v.* 97. Candida leucoja, & flaventia lumina calthæ. & *vers.* 307. Pressaque flammeola rumpatur fiscina caltha. ¶ Reperitur etiam *calthum*, *i*, n. *Prudent. Cathemer.* 5. *v.* 114. calthaque pinguia, Et molles violas, & tenues crocos Fundit fonticulis unda fugacibus.

CALTHIANUS, V. *Calathianus*.

CALTHULA, æ, f. genus vestis sic appellatum a colore calthæ, ut *Non. c.* 16. *n.* 4. docet. Non est tamen eadem cum veste janthina, quæ est coloris violæ purpureæ, ut *Plin. l.* 21. *c.* 6. tradit. *Plaut. Epid.* 2. 2. 45. Quid istæ, quæ vesti quotannis nomina inveniunt nova? Indusiatam, patagiatam, calthulam, aut crocotulam. ¶ Addit *Non. loc. cit.* calthulam apud *Varr. l.* 1. *de vita Pop. Rom.* palliolum breve significare. ¶ Scribitur & *caltula* sine aspiratione.

CALTHULARIUS, ii, m. qui vestes eas tingit, quæ calthulæ vocantur. *Plaut. Aulul.* 3. 5. 35. Caupones, patagiarii, indusiarii, Flammearii, violarii, calthularii. Ita *Douza* ex auctoritate unius MS. quem & *Lambin.* se vidisse ait. Ipse tamen *Lambin.* cum aliis mavult *cerinarii*, ut intelligantur ii, qui cerino colore pannum tingunt. Plerique alii ex multis MSS. reponunt *carinarii*, eod. tamen sensu, quo *cerinarii*. Nam quæ Græce communiter *κηρὸς* dicitur, *h. e.* cera, Dorice est *καρός*. *Turneb. l.* 14. *adversar. c.* 5.

CALVA, æ, f. *cranio*, *teschio*, *κρανίον*, os capitis carne, vel capillis nudatum. *Liv. l.* 23. *c.* 24. *ad fin.* Purgato inde capite, ut mos iis est, calvam auro celavere; idque sacrum vas iis erat, quo solemnius libarent. *Martial. l.* 10. *epigr.* 83. Et latum nitidæ, Marine, calvæ Campum temporibus tegis comatis. *Id. l.* 12. *epigr.* 45. Hædina tibi pelle contegenti Nudæ tempora, verticemque calvæ.

CALVARIA, æ, f. *cranio*, *teschio*, *κρανίον*, os capitis cerebrum tegens, sine carne; & dicitur tam de hominibus, quam de brutis. *Cels. l.* 8. *c.* 1. Calvaria ex interiore parte concava, extrinsecus gibba, u-

trinque lævis. & *nior*. Raro calvaria solida, & sine suturis est. *Plin. l.* 30. *c.* 6. Calvaria canis. *Pallad. l.* 1. *tit.* 35. *in fi.* equæ, vel asinæ. ¶ Reperitur etiam *Calvarium*, *ii*, n. *Apulej. in Apolog.* Si dicas marinum pectinem comendo capillo quæsitum, aut venandis apris piscem apriculum, aut eliciendis mortuis marina calvaria. Adde *lib.* 3. *Metam.* ¶ Est etiam hoc nomine piscis marinus, quem eundem esse quidam putant cum eo, quem *Plin. l.* 32. *c.* 2. *orbem* appellari ait, & durissimum esse piscium tradit, rotundum, & sine squamis, totumque capite constare. Sic enim quandam cum calvaria hominis similitudinem habere videtur. *Enn.* apud *Apulej. in Apolog.* Polypu' Corcyræ, calvaria pinguia Atarnæ. Al. leg. *calvaria pinguis Atarnæ*, ut sit gen. fem. Al. *pinguis carne*. Sunt etiam qui non piscem aliquem, sed salsamentum e thymnis factum hoc loco esse arbitrantur.

CALVATUS, a, um, calvus factus. Translate *calvata a vite vinea* dicitur, in qua vites raræ sunt: quemadmodum calvi homines dicuntur, quibus vel nullus est, vel rarus capillus. *Plin. l.* 17. *c.* 22. *ad fin.* ex *Catone de* R. R. *c.* 33. Si vinea ab vite calvata erit, sulcos interponito, ibique viviradicem serito. ¶ In verbis *Catonis* quædam Editiones habent *si vinea a vite calva erit:* sed legendum esse *calvata*, satis probat tum auctoritas *Plinii*, qui verba *Catonis* repetit, tum Editio princeps *Jensoniana* 1472.

CALVEFIO, is, *farsi calvo*, calvesco, *Varr. l.* 1. R. R. *c.* 37. ne decrescente luna tondens calvefiam. Ita *Editio Aldi* 1514. Aliæ habent *calvus fiam*.

CALVEO, es, n. 2. *esser calvo*, φαλακρόομαι, calvus sum. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 47. *Hard.* Quædam animalium naturaliter calvent, sicut struthiocameli, & corvi aquatici, quibus apud Græcos nomen est inde. *nempe* φαλακροκόρακας *vocant*.

CALVESCO, is, *n.* 3. *divenir calvo*, φαλακρόομαι, calvus fio. *Plin. l.* 10. *c.* 29. *de picis Martiis*. Proprium his calvescere omnibus annis, cum feruntur rapa. *Colum. l.* 6. *c.* 14. *ad fin. de bub.* Potior ratio est custodiendi, ne colla calvescant: quæ non aliter glabra fiunt, nisi, &c. ¶ *Calvescere* dicuntur etiam arbores, quæ alicubi rarescunt, & minus densæ sunt, ad similitudinem capillorum in capite hominis calvescentis. *Colum. l.* 4. *c.* 33. Spissius autem semen propter varios casus deponitur. nam interdum prius quam enascatur, aut siccitatibus nux inarescit, aut aquarum abundantia putrescit; interdum subterraneis animalibus infestatur: propter quæ sæpe novella castaneta calvescunt, V. *Calvatus*.

CALVISIANUS, a, um, adject. *Calvisiana actio*, ita dicta a quodam *Calvisio* auctore, apud JCtos est, quæ datur patrono ad revocanda ea, quæ in fraudem ejus libertus alienavit, ut docet *Ulpian. Dig. lib.* 38. *tit.* 5. *leg.* 3. & alibi.

CALVITAS, atis, f. *inganno*, fraus, deceptio: a *calvo*, *is*. *Ulpian. Dig. lib.* 17. *tit.* 1. *leg.* 29. Ipse autem stellionatus crimine propter suam calvitatem plectetur. Ita *Haloander*. At *Torrentinus* habet *callitatem*, & in margine *calliditatem*. Sed τὸ *callitatem* videtur esse error librarii, cui mediæ litteræ exciderint *calliditatem* scribere volenti.

CALVITIANUS, a, um, adject. *Calvitianum Senatusconsultum*, quo impar matrimonium improbatur, & jubetur non proficere ad capiendas hereditates, memoratur ab *Ulpiano in lib. regular. tit.* 17. *de solidi capacit. inter vir. & uxor.* ubi *Cujac.* suspicatur legendum esse *Claudianum*; alii *Calvisianum*.

CALVITIES, ei, f. *calvezza*, φαλάκρωσις, capillorum, aut pilorum defluvium. *Sueton. in Galb. c.* 20. Quoniam capillo præ calvitie arripere non poterat. ¶ De eo qui sibi capillos, vel pilos derasit. *Petron. in Satyr. c.* 108. Superciliorum etiam æqualis cum fronte calvities. V. *ibid. c.* 103. & infra *Calvus*.

CALVITIUM, ii, n. *calvizio*, *calvezza*, φαλάκρωμα, φαλάκρωσις, idem quod calvities. *Cic. l.* 3. *Tuscul. c.* 26. Stultissimum Regem in luctu capillum sibi evellere, quasi calvitio luctus levaretur. *Sueton. in Cæs. c.* 45. Calvitii deformitatem iniquissime ferre. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 47. *Hard.* Calvitium uni tantum animalium homini, præterquam innatum. ¶ Translate dicitur, cum raræ arbores in aliquo solo sunt. *Colum. l.* 4. *c.* 29. *post med.* Pampinus cum excrevit, nepotibus orbandus est; nisi si propter penuriam, & calvitium loci sumitur in propagines. V. *Calvatus*, & *Calvesco*.

CALUMNIA, æ, f. *calunnia*, *calogna*, *cavillazione*, *frode*, *inganno*, συκοφαντία, ἐπήρεια, fraus, dolus, versuta, & callida fallendi ratio, quæ vel malitiosa juris interpretatione, vel falsa accusatione, vel alia quapiam dolosa calliditate fit, ad alios perdendos, aut re sua spoliandos: & locum habet præcipue in judiciis, accusationibus, litibus. Videtur esse ab inusitato supino *calutum* verbi *calvo*, *is*, quod significat frustrari, decipere, fraudare, ut *Priscian. l.* 10. *pag.* 883. *Putsch.* & *Charis. l.* 1. *pag.* 43. existimant, & *Cajus Dig. lib.* 50. *tit.* 16. *leg.* 233. non obscure indicat. *Cic. pro Cæcin. c.* 21. Siquidem erit armorum judicium, tum ista dicito: juris judicium cum erit, & æquitatis, cave in ista tam frigida, tam jejuna calumnia delitescas. *Id. pro Mil. c.* 27. Calumnia litium petere aliquid. *Id. Verr.* 4. *c.* 27. A quo HS C. millia per calumniam, malitiamque petita sunt. *Liv. l.* 39. *c.* 4. Afferre ad judices calumniam de re aliqua. *una falsa accusa*. *Sallust. in Catil. c.* 31. Calumnia impedire aliquem, ne triumphet. *Sueton. in Vitell. c.* 7. Amovere creditores terrore calumniæ. *Id. de clar. Rhetor. c.* 4. Calumnia notare aliquem. *Cic. Verr.* 4. *c.* 17. Imponere alicui gravissimam personam calumniæ. *Id. de Fato, cap.* 14. & *pro Dom. c.* 14. Adhibere calumniam, fraudem, dolum. *Ulpian. Dig. lib.* 37. *tit.* 14. *leg.* 1. Instruere alicui calumniam. *Cic.* 4. *Acad. c.* 20. Coercere calumniam alicujus. *Id. pro Cæcin. c.* 7. Obterere, ac contundere calumniam. *Tacit. Ann.* 14. *c.* 41. Condemnare aliquem calumniæ. ¶ *Effugere calumniam* apud *Cicer. pro Cluent.* est effugere damnationem calumniæ. Verba sunt *c.* 59. Hic illo privato judicio, nobis iisdem fortasse patronis, calumniam non effugiet. Sic *puniri calumnia* apud *Paul. Dig. lib.* 48. *tit.* 16. *leg.* 11. est pœnam subire ob calumniam in accusando adhibitam. ¶ *Ferre calumniam* idem est ac deferre, hoc est quempiam accusare, & probare eum in re quapiam usum fuisse calumnia: ea ratione qua *ferre tribum* dicimus, & ferre punctum. *Cæl. ad Cic. Fam.* 8. *ep.* 8. Scito C. Sempronium Rufum calumniam maximo plausu tulisse. ¶ Huc refertur illud *Auct. declam. in Sallust. c.* 1. Est quædam calumnia, quam unusquisque nostrum, testante animo suo, fert de eo, qui falsum crimen bonis objectat. ¶ *Jurare calumniam*, vel *de calumnia* dicitur accusator cum jurejurando profitetur se accusatorem, & sine calumnia accusaturum. *Cæl. ad Cic. Fam.* 8. *ep.* 8. Nam de divinatione Appius, cum calumniam jurasset, contendere ausus non est. *Liv. l.* 33. *c.* 47. Nec satis habere, bello vicisse Annibalem, nisi, velut accusatores, calumniam in eum jurarent, ac nomen deferrent. *Ulpian. Dig. lib.* 39. *tit.* 2. *leg.* 13. Qui damni infecti caveri sibi postulat, prius de calumnia jurare debet. *Id. ibid. leg.* 7. Alterο nomine satisdare jubebo ei, qui juraverit non calumniæ causa id se postulare, &c. *Id lib.* 12. *tit.* 2. *leg.* 34. Jusjurandum de calumnia. ¶ Sumitur etiam latius pro quacunque vitiosa calliditate, astutia, vexatione. *Cic. Attic. l.* 4. *ep.* 3. Metellus calumnia dicendi tempus exemit. *Id. Fam.* 1. *ep.* 4. Res ab adversariis nostris extracta est variis calumniis. *Id. in. fragm.* apud *Non. c.* 4. *n.* 74. Carneades sæpe optimas causas ingenii calumnia ludificari solet. *Phædr. in prol. l.* 3. *v.* 37. Eludere calumniam alicujus. *Gell. l.* 7. *c.* 2. Multa in aliquo reprehendendo, etiam per calumnias rimari. *Quintil. l.* 10. *c.* 1. Inveni qui Calvum præferrent omnibus: inveni, qui Ciceroni crederent, eum nimia contra se calumnia verum sanguinem perdidisse. *h. e.* nimium in se inquirendo, atque se se observando, ut loquitur *Cic. de clar. Orat. c.* 82. ubi de eodem *Calvo* verba facit. *Cæcina ad Cicer. l.* 6. *Fam. ep.* 7. In hac calumnia timoris, & cæcæ suspicionis tormento quam difficile sit evadere, nos sentimus. *h. e.* in hoc vano metu, quem mihi ipse fingo nulla satis certa ratione. ¶ *Calumnia religionis* dicitur a *Cicer. Fam.* 1. *ep.* 1. malitiosa, & ficta Sibyllinorum versuum interpretatio. ¶ Quidam Grammatici *Kalumniam* scribi jubent, eam regulam statuentes, quod omnia verba, quæ *a* in secunda sede habeant per K scribenda sint, præsertim si ab externa Lingua originem habeant, ut *Kalendæ*, *Kartago*, *Kaput*, *Karissimus*, *Kamenæ*, *Kastra*, *Kareo*, & alia, quæ etiam in antiq. lapidib. aliquando inveniuntur. Alii ad tria tantum verba appingi voluerunt, *Kalendas*, *Kaput*, & *Kæsonem*, quod est nomen viri proprium. ut est apud *Terentian. de syllab. pag.* 2400. *Putsch.* & *Martian. Capell. l.* 3. *pag.* 57. Quo respexisse videtur *Auson. in Technopægn. de litt. monosyllab.* illo versu: Hæc tribus in Latio tantum addita nominibus K. Sed receptissima consuetudo, etiam nostræ ætatis, eam litteram jamdiu ablegavit, cum suam C habeant Latini, quæ eundem omnino sonum aptissime reddit. *Quintil. l.* 1. *c.* 7. (*al.* 13.) K quidem in nullis verbis utendum puto, nisi, quæ significat, etiam ut sola ponatur. (hoc dicit quia K olim *Kalendas*, & *Karthaginem*, & *Kæsonem*, & *Kaput*, quæ legis partem notat, ut docet *Voss. l.* 1. *de Grammat. c.* 17. & alia quædam significabat, de quibus V. *Valer. Prob. de notis Rom. pag.* 1515. *Putsch.*) Hoc eo non omisi, quod quidam eam, quoties *a* sequatur, necessariam credunt; cum sit *c* littera, quæ ad omnes vocales vim suam perferat. Hæc *Quintil.* V. *Calo*, *as*.

CALUMNIANS, antis, particip. qui calumnia utitur. *Cic. pro Quint. c.* 21. Jacet res in controversiis, isto calumniante biennium. *Varr. initio l.* 5. *de L. L.* Siqua erunt ex diverso genere adjuncta, potius cognationi verborum, quam auditori calumnianti geremus morem. Adde *Quintil. l.* 6. *c.* 3.

CALUMNIATIO, onis, f. actus calumniandi, calumnia. *Ascon. Pedian. in Divinat. Cicer. c.* 14. Calumniationes, & hoc genus argumenti complexio dicitur.

CALUMNIATOR, oris, m. *calunniatore*, συκοφάντης, κατήγορος, qui calumnia utitur. *Cajus Dig. lib.* 50. *tit. penult. leg.* 233. Si calvitur, & moretur, & frustretur: inde & calumniatores appellati sunt, qui per fraudem, & frustrationem alios vexarent litibus. *Cic. pro Cluent. c.* 59. Est hic Ennius egens quidam, calumniator, mercenarius Oppianici. *Id. pro Cæcin. c.* 23. Scriptum sequi calumniatoris est; boni judicis voluntatem scriptoris, auctoritatemque defendere. *Id.* 3. *Verr. c.* 10. Calumniatores apposuit, qui illam hereditatem Veneri commissam esse dicerent. ¶ *Calumniator sui*, qui in se ipsum nimis inquirit, & diligentiæ finem ponere nescit in eo, quod facit, metu peccandi. *Plin. l.* 34. *c.* 8. *ad fin.* Callimachus statuarius semper calumniator sui, nec finem habens diligentiæ: ob id cacizotechnos appellatus.

CALUMNIATRIX, icis, f. *calunniatrice*, συκοφάντρια, quæ calumniatur. *Ulpian. Dig. lib.* 37. *tit.* 8. *leg.* 1. *post med.* Videlicet cum nemo contendit, nec calumniatricem dicit.

CALUMNIOR, aris, atus sum, dep. 1. *calunniare*, συκοφαντέω, διαβάλλω, calumnia utor, falsa crimina intendo, malitiose ago, fallacias, dolosque adhibeo. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 6. Defensoris locus est, cum accusatorem calumniari criminatur. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 20. Aperte ludificari, & calumniari. *Id. Fam.* 9. *ep.* 7. Nam quod antea te calumniatus sum, indicabo malitiam meam. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 75. Innocentiam, justitiamque ejus non argueres. sermonis nimius erat: id unum calumniatus est rumor. *h. e.* accusavit, reprehendit, nimis tamen, & tanquam summum scelus esset. *Phædr. in prol. l.* 1. *v.* 5. Calumniari si quis autem voluerit, Quod arbores loquantur, &c. *criticare*, *riprendere*. Et *Ascon. in Divin. Verr. c.* 5. Frustra calumniantur Ciceronem homines. *Est qui legit Ciceroni.*

Gell.

Gell. l. 7. c. 3. Tiro verba ponit Catonis, & aliis tamen eum verbis calumniatur. *In critica. Apulej. lib. 1. Metam.* Ecce frater meus, quem occisum a me calumniabaris. *Paul. Dig. lib. 20. tit. 4. leg. penult.* Calumniari verba juris. *h. e.* malitiose interpretari. ¶ *Calumniari se* est nimis anxie inquirere, & damnare singula, etiam quæ proba esse possunt, nimio timore peccandi. *Quintil. l. 10. c. 3.* Nec enim rursus eos, qui robur aliquod in stilo fecerint, ad infelicem calumniandi se pœnam alligandos puto. Nam quomodo sufficere civilibus officiis possit, qui singulis actionum partibus insenescat? *Id. l. 8. in proœm. ad fin.* Quibusdam nullus finis calumniandi est, & cum singulis pæne syllabis commorandi. V. *Calumnia*, & *Calumniator*. ¶ Item falso apud se suspicari, inani metu torqueri, falsas sibi ipsi difficultates objicere, quæ agentem remorentur. *Cic. Fam. 9. ep. 2.* Ac mihi quidem jampridem venit in mentem, bellum esse aliquo exire, ut ea quæ agebantur hic, quæque dicebantur, nec viderem, nec audirem. Sed calumniabar: putabam, qui mihi obviam venisset, suspicaturum, aut dicturum, &c. V. *Cacinæ* similem usum in *Calumnia*, & *Senec. de tranquillitate*, *cap. 2.* ¶ Passive *Staverius* apud *Priscian. l. 8. pag. 793. Putsch.* A quibus interdum analogia calumniatur. *h. e.* συκοφαντεῖται, ut idem *Priscian.* exponit.

CALUMNIOSE, adverb. *calunniosamente*, συκοφαντικῶς, cum calumnia, fraudulenter. *Papinian. Dig. lib. 46. tit. 5. leg. 7.* Calumniose petere aliquid. *Augustin. ep. 48. ad Vincent. ante med.* Innocentem calumniose appetere. *Symmach. l. 10. ep. 76.* Calumniosissime credere.

CALUMNIOSUS, a, um, *calunnioso*, συκοφαντικός, calumnia plenus, fraudulentus. *Ulpian. Dig. lib. 38. tit. 2. leg. 14.* Accusationem calumniosam instituere. *Arnob. initio lib. 1.* Calumniosas criminationes dissolvere. *Augustin. ep. 152. ad fin.* In qua cognitione Cæcilianum innocentem, illos autem calumniosissimos judicavit. ¶ *Calumniosus*, *i*, idem est qui calumniator, *calunniatore*. *Paul. receptar. sententiar. lib. 1. tit. 5.* Calumniosus est, qui sciens prudensque per fraudem negotium alicui comparat. Et *mox.* Omnes calumniosi extra ordinem plectuntur. Adde *Apulej. in Apolog.*

CALVO, is, calvi, a. 3. *ingannare*, decipio, frustror. Passive *Sallust.* apud *Priscian. l. 10. pag. 883. Putsch.* & *Non. cap. 1. n. 20.* Contra ille calvi ratus. *Pacuv.* apud *Non. ibid.* Sentio, pater, te vocis calvi similitudine. ¶ Præteritum *calvi* agnoscit *Priscian. loc. cit.* at supinum *calutum* in usu non esse affirmat.

CALVOR, ĕris, dep. 3. *ingannare*, idem quod calvo. *Accius* apud *Non. c. 1. n. 20.* Sed memet calvor: vos istum, ut jussi, ocyus Abstrahite. *Lucil. ibid.* Si non it, capito, inquit, eum: & si calvitur, endo Ferto manum. (Adde *Caj. Dig. lib. 50. tit. 16. leg. 233.*) *Pacuv. ibidem.* Me calvitur suspicio. *Id. ibid. n. 15.* Calamitas plures annos arvas calvitur. *h. e.* fructuum spe frustratur. *Plaut. Cas. 2. 2. 3.* Ubi domi sola sum, sopor manus calvitur. *h. e.* frustratur manus iotentas operi.

CALVUS, a, um, *calvo*, φαλακρός, cui capillus, vel pili defluxerunt. & dicitur tum de hominibus, ut in subjectis exemplis apparet; tum de brutis, ut in *Calveo*, & *Calvesco* videre est. *Petron. in Satyr. c. 27.* Senex calvus. *Sueton. in Calig. c. 27.* Ex noxiis laniandos adnotavit, & a calvo ad calvum duci imperavit. *Apulej. l. 5. Metam.* Maritum sortita sum cucurbita calviorem. Al. leg. *glabriorem*. ¶ Dicitur etiam calvus, qui capillis est tonsis, *tosato*, *raso*, κεκαρμένος, κουρίας. *Plaut. Amph. 1. 1. in fin.* Ubi ego hodie raso capite calvus capiam pileum. Confirmat *Petron. in Satyr. c. 107. sub fin.* & *Non. c. 12. n. 38.* ¶ De occasione quæ calva depingi solet, V. *Phædr. l. 5. fab. 8.* ¶ Calvorum, & Calvinorum familiæ apud Romanos a capillorum calvitio denominatæ sunt. ¶ De *Venere calva* narrat *Lactanc. l. 1. c. 20.* cum Romani a Gallis in Capitolio obsessi, in omnium rerum penuria, ex mulierum capillis tormenta fecissent, (quod & *Veget.* tradit *l. 4. de re milit. c. 9.*) soluta obsidione ædem Veneri *Calvæ* cognomine consecrasse, insigne factum, ac beneficium eo nomine testantes. Adde *Capitolin. in Maximin. jun. c. 7.* Sed & alias hujus appellationis causas affert *Serv.* ad illud *Æn. 1. v. 724.* Matris Acidaliæ. V. ¶ *Calvæ nuces*, & *calvæ* absolute sunt genus quoddam nucum, quod in *Gloss. Vet.* exponitur κάρυα πεφρυγμένα, hoc est Pontica nux torrefacta, quasi intelligantur eæ, quæ tostura glabræ factæ sunt: sed *Salmas. in exercit. Plin. pag. 602.* virides omnino, & crudas nuces esse recte tradit, nempe ex genere earum, quas λεπτοκάρυα Græci vocant, hoc est tenue putamen habentes: calvas autem dici, quod ea lanugine, seu barba careant, qua protectas esse Ponticas nuces *Plin. l. 5. c. 22.* tradit. *Cato R. R. c. 8.* Nuces calvas, avellanas, Prænestinas, & Græcas, hæc facito uti serantur. *Petron. in fragment. Tragur. c. 66. Burman.* Cicer, & lupinum, calvæ, arbitratu. V. *Interpr.* Has *Plin. loc. cit.* ubi earum varia genera ex *Catone* recenset, *galbas* appellat; atque ita legi in MSS. omnibus, *Harduinus* testatur, quamquam *Salmas. loc. cit. calvas* restitui vult. ¶ *Martial. l. 12. epigr. 32. calvas restes* dixit *allioque*, *cepisque*, in quibus rarum allium, & paucæ cæpæ erant, quemadmodum in calvo capite rari capilli sunt. Eadem ratione *calvescere* dicuntur loca, in quibus raræ arbores sunt, & *calvata* vinea, paucis vitibus consita. V. supra suis locis.

CALX, calcis, *f. sæpius quam m. calcagno*, πτέρνα, pars posterior imi pedis, quæ & calcaneum dicitur. *Cels. l. 8. c. 7. ad fin.* Costæ, spina coxarum, os tali, calx, manus, planta. *Pers. sat. 3. v. 105. de cadavere mox efferendo.* In portam rigidos calces extendit. *Juvenal. sat. 1. v. 43.* Nudis calcibus anguem premere. *Plaut. Merc. 5. 2. 111. Eu.* Sequere sis. *Ch.* sequor. *Eu.* clementer, quæso; calces deteris. *cu mi scalcagni.* *Virg. Æn. 11. v. 2. 714.* Quadrupedemque citam ferrata calce fatigat. *h. e.* calce stimulo ferreo armata. *Stat. l. 5. silv. 2. v. 115.* vexantemque ilia nuda Calce ferocis equi. *Sil. l. 13. v. 169.* Et jam ferrata rapiebat calce volantem Taurea cornipedem. Adde *lib. 7. v. 697.* & *lib. 17. v. 541.* quib. loc. *ferrata calce* legitur. Sunt enim qui in locis *Virgilii*, & *Silii* legant *ferrato*: sed *Non. c. 3. n. 60.* & *Charis. l. 1. pag. 72. Putsch. Probus*, & alii veteres Grammatici *ferrata* retinent. *Pierius* quoque sæpius in MSS. *ferrata*, quam *ferrato*, reperisse se affirmat. ¶ De brutis animalibus. *Varr. l. 2. R. R. de vaccis c. 5.* Cauda profusa usque ad calces. Hinc *calce* petere de quadrupedibus dicitur, cum posterioribus pedibus feriunt, *calciare*, *dar calci*, λακτίζειν. *Horat. l. 2. sat. 1. v. 55.* neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos. *Nepos in Eumen. c. 5.* Jumentum verberibus cogebat exsultare, & calces remittere. *Alfen. Dig. l. 9. tit. 1. leg. ult.* Mula calcem rejecit, & crus agasoni fregit. *Ovid. 3. Fast. v. 755.* Calce ferire. *Plaut. Pœn. 3. 3. 71.* Cædere calcibus. *Sil. l. 17. v. 136.* Elatis calcibus pulsare aera. *Phædr. fab. 21. l. 1.* Calcibus frontem alicui exterere. ¶ *Adversus stimulum calces*, (subaudi *jactare*) proverbio dicitur de iis, qui contra eos reluctantur, quos vincere nequeunt. sibi enim ipsis magis nocent. Ductumque est a bobus, qui cum a bubulco stimulis fodiuntur, si calcitrare velint, altius punguntur. Græci etiam dicunt πρὸς κέντρα λακτίζειν. *Terent. Phorm. 1. 2. 27.* Nam quæ inscitia est, adversum stimulum calces? ¶ Dicuntur etiam homines *calce percutere*, cum pedibus feriuntur. (Nam *calx* pro toto pede etiam accipitur, ut in illo *Virg. 5. Æn. v. 324.* calcemque terit jam calce Diores.) *Cic. Tuscul. 5. c. 27.* Certare pugnis, calcibus, unguibus. *Id. Verr. 5. c. 23.* Pugnis, & calcibus aliquem conscindere. *Terent. Eun. 2. 2. 54.* Calcibus insultare fores. *Plaut. Pœn. 4. 1. 3.* Incursare pugnis, & calcibus. *Juvenal. sat. 3. v. 295.* Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem. ¶ *Calcem alicui impingere* translate est rem aliquam abjicere, deserere, a se dimittere. *Petron. in fragm. Tragur. c. 46. Burm.* Ceterum jam Græculis calcem impingit, & Latinas cœpit noo male appetere. ¶ Per similitudinem dicitur de particula ligni, quæ cum ipso stolone aut surculo e corpore suæ arboris avellitur, serendi gratia, quia cum in ima surculi parte sit, humani calcis speciem præbet. *Plin. l. 17. c. 21.* Solebat capitulatus utrinque e duro surculus seri: postea avelli cum sua calce cœptus est, ut in fico. *Supra cap. 10.* dixerat *cum sua perna.* ¶ Notat *Charis. l. 1. pag. 72.* etiam *Lucil. l. 23. satyrar.* calcem masculino genere usurpasse. ¶ De *calce*, qua finem significat, V. in voce sequenti.

CALX, calcis, *f. calcina*, τίτανος, κονία, lapis excoctus, & in pulverem redactus, quo aqua macerato, & arena mixto utimur in structuris pro bitumine. Antequam maceretur, *calx viva* est, τίτανος ἀκατάσβεστος: postquam macerata fuerit, *exstincta* dicitur. *Cic. pro Mil. c. 27.* In eam insulam materiam, calcem, cæmenta convexit. *Vitruv. l. 8. c. 7.* Calcem vivam ex oleo subactam illinere. *Id. l. 2. c. 5.* Cum calx erit exstincta, tunc materiæ ita misceatur, ut, &c. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 207.* Calcis restinctæ partem quartam indito. *Plin. l. 36. c. 23.* Macerata calx. ¶ Quidam calci masculinum genus tribuunt, quod fit apud *Catonem R. R. c. 18.* & in vetusta inscriptione apud *Gruter. pag. 207. calce arenato.* Sed qui recte loca illa considerabit, inveniet *arenato* substantivum esse, & a *calce* minime regi. ¶ Antiqui *calcem* dixerunt in Circo, quam postea cretam appellarunt, teste *Seneca ep. 108. ad fin.* Erat autem linea ducta ex creta alba eo loco, ubi cursus finis erat, ut *Plin. l. 35. c. 17. in fi.* docet. Hinc factum est, ut *calcem* pro cujuscunque rei fine, termino, metà usurparent, *fine*, *meta*, *termine*: quemadmodum *carcerem* pro principio. *Lucret. l. 6. v. 92.* Tu mihi supremæ præscripta ad candida calcis Currenti spatium præmonstra, callida musa. *Cic. in fragm. Senec. loc. cit.* Quoniam fumus ab ipsa calce ejus interpellatione revocati. *Id. de Senect. c. ult.* Nec vero velim, quasi decurso spatio, ad carceres a calce revocari. *Id Tuscul. 1. c. 8.* Nunc video calcem; ad quam cum sit decursum, nihil sit praeterea extimescendum. *Al. leg.* ad quem. *Varr.* apud *Non. c. 3. n. 60.* Nemini fortuna currum carcere emissum intimo Labi inoffensum per æquor candidum ad calcem finit. ¶ *Extra calcem decurrere* proverbio dicitur pro extra rem digredi. *Ammian. l. 21. c. 1.* (*al.* 3.) *extr.* Ne extra calcem, quod dicitur, sermo decurrens, lecturo fastidium ferat. ¶ Porro quia in allato *Cicer.* loco 1. *Tuscul.* fortasse, in verbis autem *Varron.* certo (si fides *Nonio*) *calx* masculino genere effertur, putant nonnulli, cum pro fine accipitur, non a creta Circi, sed a parte infima pedis ducendam esse: ea enim significatione utrumque genus sine controversia admittit, ut in voce præcedenti videre est. ¶ *Calx* denique significat lapillum: a quo factum est diminutivum *calculus*, ut *Festus* in *Caneri* docet. *Voss. in Etymol.* derivat a Græco χάλιξ, lapis, a quo per syncopen factum sit *calx*; additque, ideo sic appellari eam, qua in structuris utimur, quia fit ex lapide cocto. ¶ Pro calculo lusorio *Lucil.* apud *Priscian. l. 6. pag. 687. Putsch.* Naumachiam licet hæc, inquam, alveolumque putare, & Calces: delectes te, hilo non rectiu' vivas. Et *Plaut. Pœn. 4. 2. 85.* Profecto ad incitas lenonem rediget, si eas abduxerit. *Mi.* prius disperibit faxo, quam unam calcem civerit. *pria che muova un solo scacco.* *Non. loc. cit.* legit *unum*: sed *Taubman.* ex multis MSS. & veterib. Editionib. fere omnib. *unam*.

CALYBA, æ, f. καλύβη, pergula est, tugurium, attegiæ, quales in meritoriis tabernis fieri solent, in quibus ganeones ad potandum sedent. Id enim sonat Græca vox, quæ est a καλύπτω, tego. Ita *Salmas. in commentar. ad Vopisc. in Carino, cap. 19.* afferens illud *Virg.* (seu quicunque alius auctor est) *in Copa*, *v. 7.* Sunt topia, & calybæ, cyathi, rosa, tibia, chordæ. *Scalig.* etiam eam lectionem agnoscit (vulgo enim legitur *Sunt cupæ*, *calices*, &c.) sed mavult legi *chalybes*, hoc est æra in crotalis, & crepitaculis. ¶ Quia vero καλύβη Græce aliam quoque habet significationem, nempe

nempe cellam, vel thalamum aliquando notat; & in veteri Græco epigrammate ponitur pro cubiculo, seu thalamo, in quo sunt signa, & pulvinaria Deorum, & præsertim Cybeles; hinc calybitam affirmat idem Salmas. significare Gallum Matris Deum sacerdotem, quasi dicas cubicularium, in illis versibus ejusdem Copæ. Huc calybita veni: vester jam sudat asellus. Parce illi: vestrum delicium est Asinus. Constat enim etiam ex Phædro l. 3. fab. ult. solitos fuisse Gallos circumducere, quæstus causa, asinum bajulantem sarcinas. Ita quidem Salmas. At vero Scalig. pro calybita vult legi asivehida, factum per syncopen ex asinivehida, hoc est qui asino vehitur, & significari Silenum Bacchi comitem. Alii denique retinent calybita, & interpretantur eum, qui tabernas, earumque calybas potandi gratia frequentant. Verum hæc omnia valde incerta sunt, & in scribendi usum non facile deducenda.

CALYBITA, V. vocem præced.

CALYCULUS, li, f. bottoncino, καλύκιον, parvus calyx. Plin. l. 20. c. 19. Ceratitis radice crassa, & corticosa, calyculo inflexo, ut cornicula. Id. l. 27. c. 5. Ascyron semen habet in calyculis pusillum. Apulej. in Apolog. Calyculi echinorum. Id. Metam. 4. Floris inodori porrecti calyculi modice punicantes. V. Calyx. ¶ Scribitur & caliculus.

CALYDON, ōnis, f. Καλυδών, oppidum Ætoliæ, septem millibus quingentis passib. a mari, juxta Evenum amnem, ut Plin. l. 4. c. 2. docet, regia olim Œnei patris Meleagri, & Dejaniræ. Ovid. Metam. 6. v. 415. Et nondum torvæ Calydon invisa Dianæ. Virg. Æn. 7. v. 305. concessit in iras Ipse Deum antiquam genitor Calydona Dianæ. Plaut. Pœn. prol. v. 72. Ille qui surripuit puerum, Calydonem avehit. Martial. l. 9. epigr. 49. Inter quæ rari Laurentem ponderis aprum Misimus: Ætola de Calydone putes. V. Œneus.

CALYDONIACUS, a, um, Calydonius. Manil. l. 5. v. 180. Et Calydoniaca bellantem rupe puellam. h. e. Atalantam, quæ aprum Calydonium prima vulneravit. V. Atalanta.

CALYDONIS, idis, f. ad Calydonem pertinens. Ovid. 9. Metam. v. 112. Tradidit Aonius pavidam Calydonida Nesso. h. e. Dejaniram Calydone ortam. Id. 8. Metam. v. 527. matres Calydonides Eueninæ. Adde Stat. 2. Theb. v. 736.

CALYDONIUS, a, um, Καλυδώνιος, ad Calydonem pertinens. Ovid. Metam. 8. v. 324. Calydonius heros. h. e. Meleager. Id. ibid. v. 727. Calydonius amnis. h. e. Achelous, qui Ætoliam alluit. Id. 14. Metam. v. 512. Calydonia regna, h. e. Apulia, in qua regnavit Diomedes Œnei nepos ex Ætolia illo transvectus. Martial. l. 11. epigr. 19. Calydonius sus. V. Œneus, Meleager, & Atalanta. ¶ Calydoniæ, arum, apud Senec. in Herc. Oet. v. 582. sunt eædem quæ Calydonides matres.

CALYPSO, us, & onis, f. Καλυψώ, nympha, Athlantis ex incerta matre filia, vel ut alii volunt, Oceani, & Tethyos, quæ regnavit in insula cognomine, ut est apud Plin. l. 3. c. 10. in mari Siculo, quam Homer. Ogygiam appellavit: sed Pompon. Mela l. 2. c. 7. Ææam. In hac insula benigne excepit Ulyssem naufragum, & sex ipsos annos, teste Ovid. apud se retinuit; ex quo etiam filium genuit, Ausonem nomine, a quo postea Ausonii dicti sunt. Ovid. 4. ex Pont. ep. 10. v. 13. de Ulysse. An grave, sex annis pulcram fovisse Calypso, Æquoreæque fuit concubuisse deæ? Tibull. l. 4. eleg. 1. v. 77. fecunda Atlantidos arva Calypsus. Serv. ad Æn. 3. v. 171. Auson Ulyxis, & Calypsus filius. ¶ Quintil. l. 1. c. 5. non probat Calypsonem dici pro Calypso: quamquam secutus antiquos C. Cæsar usus fuerit hac ratione declinandi. Jam enim a consuetudine auctoritatem superatam esse. Sed & Apulej. l. 1. Metam. Calypsonis dixit pro Calypsus: quin & Livius ipse in fragment. apud Priscian. l. 6. pag. 685. Putsch. Apud Nympham Atlantis filiam, Calypsonem.

CALYPTRA, V. Caliptra.

CALYX, ycis, m. bottone, κάλυξ, dicitur in floribus globulus ille, qui in medio foliorum est, & semen continet, habetque sæpe infixa stamina, seu capillos, decussisque floris foliis, adhuc remanet, ut in rosa, in lilio, in narcisso, in papavere, &c. Dictus videtur a καλύπτω, tego, quia semen contegit. Plin. l. 21. c. 5. Narcissi alterum genus flore candido, calyce purpureo: tertio generi calyx herbaceus. Id. ibid. c. 4. de rosa. Paulatim dehiscit, ac se se pandit, in calycis medio sui stantis complexa luteos apices. (Adde ibid. c. 18.); Id. l. 20. c. 18. Calyx papaveris. Id. l. 21. c. 5. de lilio. Ita odor, colorque duplex, & alius calycis, alius staminis. ¶ Similiter in arboribus ita appellatur folliculus, ex quo primum flos, deinde fructus erumpit: & generatim quidquid earum semen continet. Plin. l. 12. c. 6. Arbor foliis moro similis, calyce pomi. Id. l. 15. c. 22. Castaneis armatum echinato calyce vallum. Id. ibid. Nuces gemino protectæ operimento, pulvinati primum calycis, mox lignei putaminis. Id. l. 23. c. 4. Oleum laurinum auribus in calyce Punici mali calfactum illinitur. Adde lib. 22. c. 22. ¶ Præterea testaceorum piscium durum corium, calyx appellatur, guscio, nicchia. Plin. l. 9. c. 31. Calyces echinometrarum. Id. lib. 32. c. 4. de testudine. Latitudo his in dorso pectori similis, nec convexo curvata calyce. Id. l. 9. c. 56. Calyces cochlearum. ¶ In hac significatione etiam calix scriptum invenitur. ¶ Per similitudinem calyx dicitur de ovi putamine integro, postquam quis exsorbuerit, guscio d' ovo. Id. l. 28. c. 2. ¶ Item de crusta e gypso, vel cera, qua vestiuntur pomorum quædam genera, servandi causa. Plin. l. 15. c. 17. Mala generosissima crustant gypso, vel cera; quæ nisi maturuerint, incremento calycem rumpunt. ¶ Item de operimento, seu crusta e luto, qua caminantur strues lignorum in carbone faciendo. Id. l. 16. c. 6. Acervi consertis taleis recentibus luto caminantur; accensaque strue, contis pungitur durescens calyx, atque ita sudorem emittit.

CAMACUM, i, n. succus cinnami succo similis, in Syria nascens. Plin. in fi. l. 12. & lib. 13. c. 2. Alii aliter legunt. In lib. 1. ejusd. Plin. ad indicem l. 12. legitur comacum.

CAMARA, V. Camera.

CAMARINA, æ, f. Camarana, Καμάρινα, urbs Siciliæ in ora Australi inter Gelam fluvium, & Pachynum promontorium, cum fluvio, & palude cognomine. Ea palus aliquando siccata cum fœtore pestilentiam creasset, consultus Apollo, an eam penitus exhaurire deberent, respondit: Μὴ κίνει Καμάριναν· ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων. Quo oraculo neglecto, per eam mox ingressis in urbem hostibus, contempti numinis pœnas dederunt. Ita Servius ad illud Virg. 3. Æn. v. 700. & fatis nunquam concessa moveri Apparet Camarina procul. (Adde Sil. l. 14. v. 198.) Ovid. 4. Fast. v. 477. Hinc Camarinan adit, Thapsonque, & Heloria tempe. τὴν Καμάριναν, Græca positione. ¶ Hinc ortum est Græcorum proverbium, κινεῖν Καμάριναν, Camarinam movere, de iis, qui ultro ad se malum arcessunt. ¶ Scribitur & Camerina, Καμέριναν, neque sane, utra scriptio sit potior, facile est definire, cum ubique libri varient, teste Heins. ad Claudian. & Sil. Græci sæpius per α scribere videntur.

CAMARUS, V. Cammarus.

CAMBIO, is, psi, a. 4. cambiare, permutare, ἀμείβομαι, commuto, permuto. Apulej. in Apolog. Ego adeo, servos tu an habeas ad agrum colendum, an ipse mutuarias operas cum vicinis tuis cambias, neque scio, neque laboro. ¶ Agnoscunt hoc verbum etiam Charis. l. 3. pag. 219. & pag. 233. Putsch. & ex eo Priscian. l. 10. pag. 906. eique tribuunt præteritum campsi, vel cambsi, quod a Græco κάμπτω, ἔκαμψα esse videtur, ut ibid. Priscian. tradit. Legitur etiam apud Sicul. Flacc. de condit. agror. pag. 13. Goesii.

CAMĒLA, æ, f. V. Camelus.

CAMĒLÆ Virgines sunt, quibus supplicare solebant sponsæ nupturæ. Festus. Ad quem locum Voss. in Etymol. docet Camelas virgines esse γαμηλίας θεὰς, hoc est nuptiarum præsides deas, g in c mutato, quemadmodum Γάϊος, Cajus &c. γαμηλίας autem dictas ἀπὸ τοῦ γαμεῖν, uxorem ducere.

CAMELARIUS, ii, m. καμηλίτης, qui camelorum curam gerit. Arcad. Dig. lib. 50. tit. 4. leg. ult. V. vocem sequent.

CAMELASIA, æ, f. καμηλασία, publicorum camelorum, qui ex fisco principis alebantur ad convehendos militibus commeatus, cura, & custodia. Arcad. Dig. lib. 50. tit. 4. leg. ult. Camelasia quoque personale munus est. nam ratione habita & alimentorum, & camelorum, certa pecunia camelariis dari debet. Ita Taurinin. qui etiam ibid. leg. 1. καμηλασία habet. Sed Haloander edidit priore quidem loco camelelasia, posteriore autem καμηλελασία. quæ vox camelorum agitationem significat, ab ἐλαύνω, agito, & κάμηλος, camelus. Quare καμηλασία videtur esse per syncopen a καμηλελασία.

CAMELASIUM, ii, n. annona pro alendis camelis, aut vectigal, quod ad eos alendos fisco penditur. Ammian. l. 17. c. 3. (al. 5.) Ut præter solita, nemo Gallis quidquam exprimere conaretur camelasii nomine inique. Valesius affirmat, ea verba camelasii nomine in MSS. deesse, & ab alio per summam audaciam inserta fuisse.

CAMELINUS, a, um, di camelo, καμήλειος, ad camelum pertinens. Plin. l. 11. c. 49. Camelino genitali arcus intendere, Orientis populis fidissimum. Id. l. 28. c. 9. Camelinum lac. Amb. l. 6. pag. 200. Camelina ossa.

CAMELLA, æ, f. vox est, quam Gell. l. 16. c. 7. recenset inter obsoletas, & ex sordidiore vulgi usu petitas, usurpataque a Laberio in Mimis suis: injuria tamen, cum & apud Ovid. & apud Petron. legatur. Significat autem vas quoddam potorium, quod quidam putant ita dictum esse, quasi camuram, quod flexum incurvumque foret. Alii illud idem esse arbitrantur, quod Pollux l. 10. c. 24. καμέλλαν, seu καυκάλην vocat, & Romanam appellationem esse, docet. Salmas. enim cum aliis καμέλλαν legendum putat, & illud e ex præcedenti voce Ῥωμαϊκὴ perperam ei adjunctum fuisse. Sed enim Pollux quodnam tandem vas illud sit, non definit, solum enumerat inter vasa coquinaria, de quibus toto illo capite agit. Nos ex locis Latinorum scriptorum, quos subjicimus, illud dicere possumus, fuisse vas potorium, in sacris quibusdam adhibitum. Ovid. 4. Fast. v. 779. Tum licet, apposita veluti cratere camella, Lac niveum potes, purpureamque sapam. Petron. in Satyr. 135. Camellam etiam vetustate ruptam pice temperata refecit. Et mox Camella lignea. & cap. 137. Infra manus meas camellam vini posuit. ¶ In conviviis quoque adhibitam fuisse, colligitur ex illo ejusdem in Fragment. Tragur. cap. 63. Burman. Camellam grandem jussit misceri, potiones dividi omnibus servis.

CAMELOPARDALIS, is, f. καμηλοπάρδαλις, animal forma camelum referens, pellis autem colore variegato pantheram: a κάμηλος, camelus, & πάρδαλις, panthera. Varr. l. 4. L. L. c. 20. Alexandria camelopardalis nuper adducta, quod erat figura ut camelus, maculis ut panthera. Plin. l. 8. c. 18. Nabum Æthiopes vocant, collo similem equo, pedibus & cruribus bovi, camelo capite, albis maculis rutilum colorem distinguentibus: unde appellata camelopardalis, Dictatoris Cæsaris Circensibus ludis primum visa Romæ. Ex eo subinde cernitur, aspectu magis, quam feritate conspicua: quare etiam ovis feræ nomen invenit. h. e. ovis peregrinæ. V. Fera. ¶ Dicitur etiam camelopardalus, i. Capitolin. in Gordian. tert. cap. penult. Camelopardali decem, onagri viginti. Adde Vopisc. in Aur. c. 33. ¶ Isidor. l. 12. Orig. c. 2. camelopardum vocat, non absurde. ¶ Italorum quidam giraffa appellant.

CAMELOPODION, ii, n. καμηλοπόδιον, hoc est cameli pes, herba eadem, quæ marrubium. Apulej. de herbis cap. 45.

CAMĒLUS, i, m. cammelo, κάμηλος, vox Syriaca, teste Varr. l. 4. L. L. c. 20. qua significatur animal quadrupes in Orientalibus regionibus

nibus frequentissimum, longo, gracili, obtortoque collo, capite exili, altis cruribus, pectore amplo, & villoso, & in superiore maxilla primoribus carens dentibus, ut *Plin. l.* 11. *c.* 37. tradit. Est autem duplicis generis Bactrianum, & Arabicum: illud bina habet tubera in dorso ephippiorum modo exstantia, hoc unum tantum (unde *curvum camelum* dixit *Paulin. Nolan. carm.* 6. *v.* 229.) utrumque autem alterum sub pectore, cui incumbit, dum ad accipienda onera (quibus portandis quam aptissimum est) ultro in genua demittitur. Sitim adeo tolerat, ut quatriduum potu abstineat, eod. *Plin.* teste *l.* 8. *c.* 18. ubi de eo plura. Hinc *Pers. sat.* 5. *v.* 136. *sitientem* appellat. ¶ *Camelus* femina femin. genere effertur. *Trebell. Poll. in Claud. c.* 14. Equos annuos tres, camelos annuas decem, mulas annuas novem. *Salmas.* tamen, & *Gruter.* ex quibusdam MSS. leg. *camelas*. Etiam *Paulin. Nolan.* hac ratione usurpavit, nec tamen camelum feminam intellexit. Ejus verba sunt *ep.* 29. *c.* 2. Et illa nobis de Euangelio camelus ingeritur, quæ facilius per foramen acus transit, &c. Fortasse respexit ad τὸν κάμιλον, quæ vox rudentem, seu funem nauticum significat. In quodam tamen MS. Codice legitur *ille camelus, qui*, &c.

CAMENA, æ, f. *Musa*, eadem quæ Musa, ita dicta a *canendo*, ut *Festus*, *Serv. ad Virg. Ecl.* 3. *v.* 59. & *Macrob. l.* 2. *in somno Scip. c.* 3. docent, quasi *canena*. Contra sentit *Var. l.* 5. *L. L. c.* 8. *sub fin. canere* a *camena* factum esse, *n* permutato. Viderint Etymologi. *Horat. in carm. sæcul. v.* 61. Augur, & fulgente decorus arcu Phœbus, acceptusque novem Camenis. *Virg. loc. cit.* Alternis dicetis: amant alterna camenæ. *Pers. sat.* 5. *v.* 21: tibi nunc, hortante camena, Excutienda damus præcordia. *Plin. in præfat. histor. nat.* Libri naturalis historiæ, novitium Camenis Quiritium opus. *h. e.* a nemine litteratorum Romanorum tentatum. Præsunt autem camenæ non solum carminibus, sed omnibus litterarum studiis. ¶ Per metonymiam sumitur pro carminibus. *Horat. l.* 1. *od.* 12. *v.* 39. Gratus insigni referam Camena. *Id. l.* 4. *od.* 9. *v.* 8. Stesichorique graves Camenæ. *Id. l.* 1. *ep.* 1. *v.* 1. Prima dicte mihi, summa dicende Camena. Adde *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 13. *v.* 33. ¶ Camenarum lucus fuit extra portam Capenam, sacratus Musis a Numa, teste *Liv. l.* 1. *c.* 21. De hoc intellige illud *Vitruv. l.* 8. *c.* 3. Uti nec fontanalis ab Camenis, nec Martia saliens desideretur. ¶ Scribit *Tertullian. l.* 1. *adversf. Marcion. c.* 13. Veteres Gentiles, quemadmodum per Junonem intelligebant aera, per Vestam ignem, ita per *Camenas* voluisse significari aquas. Nempe Camenæ nymphæ sunt. Nymphas autem tum Deas fontium, tum ipsos fontes appellant Græci. ¶ Scribitur & *Camœna*, & ita legitur in quadam *Inscript.* apud *Spon.* teste *Cellar. in Orthogr.* & probatur a *Dausqu.* Videtur tamen a priscis solummodo ita scriptum fuisse, qui & *mœrus* pro *murus*, & alia hujusmodi efferebant. Frequentius enim in *opt. lib. Camena* reperitur, præferturque ob id a *Cellar. loc. cit.* adeoque sequenda est hæc scribendi ratio, si vera est etymologia, quam præmisimus. In quadam *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 47. *n.* 10. habetur *Camina*: quod non est imitandum. ¶ Olim *Casmena*, & *Carmena* dictum fuit, teste *Varron. de L. L. l.* 6. *c.* 3. & *Fest.* in *Pœsnæ*.

CAMENALIS, le, *di Musa*, ad Camenas pertinens. *Avien. in Phænom. Arat. v.* 495. Camenalis Hippocrene. *Sidon. l.* 3. *ep.* 3. Camenales modi. *Symmach. l.* 1. *ep.* 53. (*al.* 47.) Camenalis familia.

CAMĔRA, æ, f. *volta*, *cielo fatto a volta*, *testuggine*, καμάρα, tectum incurvum in modum testudinis. Differt a fornice in eo, quod *camera* significat tutum tectum fornicatum, *fornix* vero de singulis etiam cameræ arcubus dicitur. Tametsi hoc discrimen perpetuum non est. *Sallust. in Catil. c.* 58. Tullianum muniunt undique parietes, atque insuper camera lapideis fornicibus vincta. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 1. Pavimenta recte fieri videbantur: cameras quasdam non probavi mutarique jussi. *Sueton. in Ner. c.* 34. Solutilem navem, cujus vel naufragio, vel camera ruina periret, commentus est. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 7. Περιστερὼν fit, ut testudo, magna camera tectus. *Propert. l.* 3. *eleg.* 1. *v.* 50. Nec camera auratas inter eburna trabes. *Plin. l.* 16. *c.* 36. Arundinibus cameras levissime suspendere. *Id. l.* 36. *c.* 25. Cameras vitreas facere. *Colum. l.* 4. *c.* 17. *sub fin.* Pampini condensati cameræ more terram obumbrant. ¶ De camerarum rationibus multa *Vitruv. l.* 7. *c.* 3. ¶ Est etiam hoc nomine genus navigii, accolis Ponti, & Bosphori usitatum, arctis lateribus, lata alvo, sine vinculo æris, aut ferri, cujus tumente mari, prout fluctus attollitur, summam partem tabulis augent, donec in modum tecti claudatur. Ita describit *Tacit.* 3. *Hist. c.* 47. Affertur etiam a *Gell. l.* 10. *c.* 25. ubi varia navigiorum nomina enumerat. ¶ Scribitur & *camara*, quod est Græcos imitari. Probant hanc scribendi rationem *Verr. Flacc.* & *Festus*: item *Charis. l.* 1. *pag.* 43. *Putsch.* ubi tamen etiam *cameram* admittit. *Burman.* quoque *in not. ad Petron. c.* 30. multis contendit *camaram* scribendum esse. Sed profecto etiam *camera* sæpissime apud Latinos Scriptores invenitur in optim. lib. ut *Dausq.* docet *in Orthogr.* V. *Cameratus*.

CAMERARIUS, a, um, adject. ad cameram pertinens. *Camerarius cucumis* dicitur a *Plin. l.* 19. *c.* 5. qui in altum scandit, levi umbra cameras, ac pergulas operiens: cui contrarius est *plebejus*, humi repens.

CAMERATIO, onis, f. *fabbrica a volta*, καμάρωσις, structura in cameram curvata. *Spartian. in Caracall. c.* 9. Nam ex ære, vel cupro cancelli superpositi esse dicuntur, quibus cameratio tota concredita est.

CAMERATUS, a, um, *fatto a volta*, καμαρωτός, in cameram curvatus. *Ulpian. Dig. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 19. Si inquilinus arcam cameratam in ædes intulerit. Alii leg. *arcam æratam*. Habetur etiam *in vet. Inscript.* apud *Reines. in append. n.* 46. ubi tamen legitur *camaratus*. V. *Camera*.

CAMERĪNA, V. *Camarina*.

CAMERĪNUM, V. in *Camers*.

CAMERĪNUS, a, um, adject. ad Camerium pertinens. *Camerini, orum*, sunt ejus oppidi cives. *Valer. Maxim. l.* 6. *c.* 5. *n.* 1. Camerinos auspiciis suis captos sub hasta vendidit. ¶ *Camerinus* cognomen est Romanum in gente Sulpicia nobilissima. *Liv. l.* 3. *c.* 32. *Juven. sat.* 7. *v.* 90. & *sat.* 8. *v.* 38.

CAMERĪUM, ii, n. Καμέριον, oppidum vetus Latii, nunc excisum. *Plin. l.* 3. *cap.* 5.

CAMĔRO, as, avi, atum, a. 1. *fabbricar a volta*, in modum cameræ struo. *Plin. l.* 10. *c.* 33. Publicum omnium (*avium*) est tabulata ramorum sustinendo nido provide eligere, camerare ab imbri, aut fronde protegere densa.

CAMERS, ertis, adject. ad Camertes pertinens. *Cic. pro Syll. c.* 19. In Camerti agro. ¶ Sunt autem Camertes populi Umbriæ, in montibus incolentes, qua Picenum ea provincia pertingit. Eorum oppidum est Camerinum, *Camerino*. *Plin. l.* 3. *c.* 14. Arnates, Æsinates, Camertes. *Cic. pro Balb. c.* 20. Camertium fœdus. *Sil. l.* 4. *v.* 157. Camertum phalanx. ¶ In sing. numero *Id. l.* 8. *v.* 463. & armis, Vel rastris laudande camers.

CAMERTĪNUS, a, um, ad Camertem pertinens. *Cic. pro Balb. c.* 20. Camertinum fœdus.

CAMĔRUS, V. *Camurus*.

CAMILĪA Tribus Romana memoratur, in vet. Lapid. apud *Gruter. pag.* 431. *n.* 6. L. Luccejo L. F. Camil. Aprili, &c. *Pag.* 677. *n.* 3. Ti. Claudio Ti. F. Camil. Soterico &c. *Pag.* 528. *n.* 4. *integrit. litter.* L. Aurelius L. Fil. Camilia Firmus, &c. Sunt aliæ præterea Inscriptiones *ibid.* non paucæ, in quibus *Cam.* legitur (quod alii *Camilla*, aut *Camillina* legendum putant) & ad hanc pertinere videntur. Creditur autem esse una ex illis octo Tribubus quas additas fuisse bello sociali, tradit *Vellej. l.* 2. *c.* 20. Unde autem dicta sit, incertum est.

CAMILLA, Καμίλλη, Virgo Volsca, quæ venit suppetias ferens Turno contra Latinos & Æneam, quo in bello etiam periit. *Virg. Æn.* 7. *v.* 803. Hos super advenit Volsca de gente Camilla. Multa de ea *Virg.* 7. *Æn. v.* 803. & *Æn.* 11. *v.* 535. & *sequent.* docetque *vers.* 543. prius *Casmillam* fuisse appellatam. V. *Camillus*.

CAMILĀNUS, a, um, adject. a nomine proprio *Camilli* deductum. *Sidon. l.* 1. *ep. ult.*

CAMILLUM, i, n. teste *Festo* in voce *Cumera* erat vas quoddam, quod opertum in nuptiis ferebant, in quo erant nubentis utensilia. (*Varro* scribit, celari consuevisse quid eo contineretur, ut dicetur in voce sequenti.) Ideo autem *camillum* dicebatur, quod *camillus* vocabatur minister ille sacrorum, qui eum gerebat. ¶ Fortasse ab hujus vasis similitudine dicitur *camillum* cavitas quædam, seu loculamentum, de quo ita *Vitruv. l.* 10. ubi agit de catapultis, & scorpionib. *c.* 15. Crassitudo buculæ, quæ affigitur, vocitatur camillum, seu, quemadmodum nonnulli, loculamentum. *Bald. in Lex. Vitruv.* suspicatur legendum *catillum*, meticulose tamen, & indefinitam rem in medio relinquens.

CAMILLUS, i, m. & Camilla, æ, f. *chierico*, prisca vox, & origine Græca, ut *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 3. arbitrari se dicit; Tusca vero, vel potius a Phœnicibus ducta, ut alii. Nam Tusci a Phœnicibus originem trahunt: Ea significatur minister, aut ministra deorum, non quidem in quocunque munere, sed in rebus, & sacris occultioribus. *Varr. loc. cit.* In Medo Pacuvius: Cælitum camilla exspectata advenis; salve hospita. Camillam qui glossemata interpretati sunt, dixerunt administram: addi oportet, in his, quæ occultiora. Igitur dicitur in nuptiis Casmillus qui cumerum fert, in quo quid sit in ministerio, plerique extrinsecus nesciunt. Hinc Casmillus nominatur in Samothraces mysteriis dius quidam administer diis magnis. Verbum Græcum arbitror, quod apud Callimachum in poematis ejus inveni. Hæc *Varro* ex emendatione *Scaligeri Macrob. l.* 3. *Saturn. c.* 8. ad illud *Virg. Æn.* 1. *v.* 542. matrisque vocavit Nomine Casmillæ mutata parte Camillam: Statius Tullianus de vocabulis rerum libro primo ait dixisse Callimachum Tuscos Camillum appellare Mercurium; quo vocabulo significant præministrum deorum. Unde Virgilius ait, Metabum Camillam appellasse filiam, Dianæ scilicet præministram. Nam & Pacuvius, cum de Medea loqueretur: Cælitum Camilla exspectata advenis; salve hospita. Romani quoque pueros, & puellas nobiles, & investes, camillos, & camillas appellant, flaminicarum, & flaminum præministros. Hæc *Macrob.* quem ad verbum descripsit *Servius ad Virg. loc. cit.* Sic *Interpres* Apollonii: Κάσμιλλος Ἑρμῆς ἐστιν. Quod vero ultimo loco ponit *Macrob.* confirmatur ex *Festo*, qui docet, *camillum* proprie appellari puerum ingenuum: & in voce *Flaminius* hæc habet: Flaminius camillus puer dicebatur patrimus & matrimus (παῖς ἀμφιθαλής) qui flamini Diali ad sacrificia præministrabat. Antiqui enim ministros, camillos dicebant. Alii dicunt omnes pueros ab antiquis *camillos* appellatos, sicut habetur in antiquo carmine, cum pater filio de agricultura præciperet. Hiberno pulvere, verno luto grandia farra, camille, metes. Qui versus habetur etiam apud *Serv.* ad illud *l.* 1. *Georg. v.* 101. hiberno lætissima pulvere farra. Huc pertinet versiculus ille derisus a veteribus Criticis apud *Quintil. l.* 8. *c.* 3. Prætextam in cista mures rosere camilli. *h. e.* exigui: vel adludit ad cistam, in qua prætexta, tanquam sacra quædam, reposita erat. ¶ Quod in *Virg.* & *Varr.* legitur etiam *Casmillus*, idem omnino est. Nam & apud Græcos κάσμιλος, & κάδμιλος legitur. Simile est quod priscis Latinis *casmena* dicebatur, quæ postea *camena*, ut est apud *Varron. l.* 6. *L. L. c.* 3. ¶ Fuit etiam *Casmillus* unus ex diis Cabiris, V. *Cabirus*. ¶ Denique *Camillus* est cognomen Romanum, ut M. Furius Camillus de quo V. *Liv. l.* 5. & 6.

CAMINATUS, a, um, in camini, seu fornacis modum cavatus: *Plin. l. 17. c. 11.* Et ubique caminata fossura ore compressiore sint. *h. c.* in imo, quam in summo patentiore.

CAMINO, as, a. t. facere in modum camini. *Plin. l. 16. c. 6.* Acervi confertis taleis recentibus luto caminantur. V. *Caminus.*

CAMINUS, i, m. *fornace*, κάμινος, fornax igni continendo apta. Solent autem fornaces ita disponi, ut patentiores in imo, quam in summo sint, quo calor intensior fiat, & vehementior. Ex quo intelligitur, quod sit *caminare*, & *caminatur*, de quibus modo dictum est. Quidam inter fornacem, & caminum eam statuunt differentiam, ut *fornax* sit balneatorum, pistorum, & figulorum; *caminus* vero, in quo metallum excoquitur. Sed hoc discrimen aut verum non est, aut sane non perpetuum. *Virg. 3. Æn. v. 580.* ingentemque insuper Ætnam Impositam, ruptis flammam exspirare caminis. *Id. 6. Æn. v. 630.* Cyclopum educta caminis Mœnia. *Plin. l. 33. c. 4.* Sudoris, qui e camino jactatur, spurcitia in omni metallo scoria appellatur. *Pers. sat. 5. v. 10.* anhelanti coquitur dum massa camino. ¶ Allegorice *Juvenal. sat. 14. v. 118.* Sed crescunt quocunque modo majoraque fiunt Incude assidua, semperque ardente camino. *h. c.* assiduo labore, & opera crescunt patrimonia: ducta translatione a fabris metallariis. ¶ Est etiam locus in privatis ædibus, in quo ignis ad calefaciendum, aut ad coquendos cibos accenditur; qui & *focus* dicitur, *focolare*, *cammino*. *Horat. l. 1. ep. 11. v. 19.* Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus. *Sueton. in Vitell. c. 8.* Flagrante triclinio ex conceptu camini. ¶ Magna lis est inter Eruditos, an habuerint veteres emissaria illa, seu gulas, quæ foco superpositæ fumum excipiunt, & extra ædes ex superiore parte ejiciunt. Negant multis argumentis *Manut. ad epist. citand. Cicer. Lips. Centur. 3. ad Belg. ep. 76. Philander ad Vitruv. l. 7. c. 3. Burman. ad Petron. Satyr. c. 135.* ad illa verba *fumoso suspensa rigillo*, & alii. Affirmat constanter *Ferrarius Elector. l. 1. c. 9.* & ex eo *Pitisc. in Lex.* allatis præcipue aliquot Græcorum scriptorum locis, ex quibus satis aperte colligi videtur, tales tubos in usu fuisse. Nos in re valde incerta, & nimis multa verba requirente, ut dilucide definiatur, ad eos lectorem remittimus. ¶ Per metonymiam ponitur pro ipso igne camini. *Cic. Fam. 7. ep. 10.* Valde metuo, ne frigeas in hibernis: quamobrem camino luculento utendum censeo. *Horat. l. 1. sat. 5. v. 79.* Nisi nos vicina Trivici Villa recepisset, lacrimoso non sine fumo, Udos cum foliis ramos urente camino. *Senec. in Thyest. v. 765.* Lentis caminis dare aliquid. *h. c.* igni lento admovere. *a fuoco lento.* ¶ *Oleum camino addere*, proverb. hoc est malo addere fomentum, quo magis crescat. alitur enim ignis, & vires auget oleo infuso, *aggiunger legna al fuoco*. *Horat. l. 2. sat. 3. sub fi.* Adde poemata nunc, hoc est oleum adde camino.

CAMISIA, æ, f. genus vestis. *Paul. ex Festo* in *Supparus:* Supparus vestimentum puellarum lineum, quod & subucula (id est camisia) dicitur. Illa verba, *id est camisia*, sunt a *Paulo* addita. *Hieronym. ep. 128. (al. 64.) ad Fabiolam, de vestitu Sacerdotum, sect. 11.* Solent militares habere lineas, quas camisias vocant, sic aptas membris, & adstrictas corporibus, ut expediti sint vel ad cursum, vel ad prœlia. V. *Ferrar. de re vestiar. l. 3. c. 5.*

CAMMARON, i, n. κάμμαρον, herba eadem, quæ aconitum, ita dicta, quod cammari marini caudæ similem radicem habeat. *Plin. l. 27. c. 3.* ¶ Alii κάμμορον appellare malunt, quasi κακόμορον, quod malam mortem inferat. *Voss. in Etymol.* in *Cammarus.*

CAMMARUS, i, m. *gambero*, κάμμαρος, genus cancri marini, vel fluviatilis. *Varr. l. 3. R. R. c. 11. de anatibus.* Pabulum iis datur triticum, ordeum; nonnunquam etiam ex aqua cammari. *Juvenal. sat. 5. v. 84.* Sed tibi dimidio constrictus cammarus ovo Ponitur. *Martial. l. 2. epigr. 43.* Concolor in nostra, cammare, lance rubes. ¶ Cammari marini meminit *Plin. l. 27. c. 3.* ¶ Legitur etiam *camarus* unico *m*. *Plaut.* apud *Fest.* in *Narica*. Muriatica autem video in vasis stagneis, Bonam naritam, & camarum, & tagenia, &c. *Scalig. in Conjectan. ad Varron. pag. 135.* Camarum scriptum est uno *m*, veteri consuetudine: etiam apud *Hesych.* κάμαρος.

CAMŒNA, V. *Camena*.

CAMPA, V. *Campe*.

CAMPAGUS, i, m. *sorta di scarpa*, apud sequioris ævi scriptores idem est quod calceus patricius, ac senatorius, quo etiam imperatores usi sunt, colore tamen a senatoriis distincto, nimirum rubro, vel phœniceo, cum alii nigri plerumque essent. *Salmas. ad Trebell. Poll. in Gallien. c. 16.* docet, dictos esse *campagos* propter multas καμπάς, *h. c.* flexuras corrigiarum, quibus decussatim, & in retis modum convolutis campagus tibiæ alligabatur. *Trebell. Poll. loc. cit.* Caligas gemmatas annexuit, cum campagos reticulos appellaret. ¶ Alii putant fuisse calceamentum ex genere caligarum; in eo tamen diversum, quod longiores haberet corrigias, quibus altius quam caliga, tibiæ involveretur. Quo facit illud *Capitolin. in Maxim. juniore, c. 2.* ubi qui primum *campagus*, mox *caliga* dicitur, his verbis: Calceamentum ejus, idest campagum regium, quidam in luco inter Aquilejam, & Arziam posuerunt, quod constat pede majus fuisse hominis vestigio, atque mensura: unde etiam vulgo tractum est, cum de longis, & ineptis hominibus diceretur, *caliga Maximini*. ¶ Sunt qui leg. *campacus:* sunt qui *compagus*.

CAMPANIA, æ, f. regio Italiæ felicissima a Latio excurrens usque in Lucanos, multisque populis, atque oppidis frequentissima, quorum præcipua fuit Capua, ausa olim cum Roma de imperio contendere. Multa de ea *Plin. l. 3. c. 5.* & *Flor. l. 1. c. 16.* Dicta est autem a campestri planitie, ut in *Capua* dicemus. *Serv. ad Æn. 3. v. 334.* docet, Epirum quoque *Campaniam* olim dictam fuisse, a *Campo* Rege cujus posteri *Campylidæ* dicti sunt; vel ab ejus filia *Campania*. Hinc dixisse *Virg.* Chaonios cognomine campos. ¶ Adjective *Tibull. l. 1. eleg. 10. v. 33.* Non tibi si pretium Campania terra daretur. V. *Arabia*.

CAMPANICUS, a, um, ad Campaniam pertinens, Campanus. *Cato R. R. c. 135.* Aratra Campanica. Et Fiscinæ Campanicæ. *Id. cap. 107.* Serta Campanica. *h. c.* herba eadem quæ sertula Campana *Plinio* dicta *l. 21. c. 9.* quia laudatissima in Campania nascitur, Græco nomine melilotos, μελίλωτος: usum habuit præcipue in coronamentis: unde & *serta* appellata: itemque in condituris, propter odorem. Quare ubi condiendæ sapæ inter alios odores *Colum. l. 12. c. 20.* misceri præcipit *cripæ pampinaceæ libram*, monstrum hoc verbi *Hermolaus in Dioscor.* ita tollendum censet, *sertæ Campanicæ libram*. V. similem locum apud *Caton. R. R. c. 107.* ¶ Apud *Plaut. in Pseud. 1. 2. 13.* memorantur *Campanica peristromata*, & cum Alexandrinis tapetiis conjunguntur: & sane Campanorum deliciæ & luxus ex *Liv.* & aliis notæ sunt.

CAMPANUS, a, um, ad Campaniam, & Capuam pertinens. *Cic. Fam. 11. ep. 20.* Campanus ager. *Id. Agrar. 2. c. 32.* Campana colonia. *Liv. l. 26. c. 13.* Campanæ matres. ¶ *Campani, orum*, sunt Campaniæ populi, & præsertim Capuæ cives. Hi superbiæ, ac fastus opinione apud Romanos male audiebant. *Cic. Agrar. 1. c. 7.* Si luxuries, Annibalem ipsum Capua corrupit; si superbia, nata inibi esse ex Campanorum fastidio videtur. ¶ *Campana supellex* dicuntur ab *Horat. l. 1. sat. 6. v. 118.* vasa fictilia, quæ propter soli bonitatem, plurima in Campania fiebant. Sic *lib. 2. sat. 3. v. 144.* Campana trulla. ¶ *Campana vina* laudatissima fuerunt. In agro enim Campano proveniebant Falernum, Setinum, Cæcubum, Massicum, & alia, ut apud *Plin. l. 3. c. 5.* videre est. *Martial. l. 1. epigr. 19.* & *lib. 13. epigr. 118.* ¶ Celebrabantur etiam *rosæ Campanæ*, de quibus *Plin. l. 21. c. 4.* & *Martial. l. 9. epigr. 61.* ¶ De morbo Campano, cujus mentio fit ab *Horat. l. 1. sat. 5. v. 62.* alii alia. Nam quidam turpitudinem, & impuritatem, & τὸ λεσβιάζειν interpretantur: nonnulli intelligunt arrogantiam verborum, & dicacitatem: alii lichenas, impetiginem, mentagram, aliaque id genus vitia, fœditatesque cutis, qui morbus fuerit in Campania familiaris. ¶ *Campanus pons* erat super amnem Savonem, ab urbe Capua Sinuessam tendentibus, prope eum pagum, qui nunc etiam *S. Giovanni a ponte Campano* dicitur. *Horat. loc. cit. v. 45.* & *Plin. l. 14. c. 6.* ¶ *Campana via*, cujus meminit *Sueton. in Aug. c. 94.* videtur eadem esse, quæ Appia, qua recta Capuam ibatur.

CAMPAS GENUS, idem est quod Campanum genus. *Plaut. Trinum. 2. 4. 143.* Credo, istuc, Stasime, ita esse: sed Campas genus multo Syrorum jam antidit patientia. ¶ Quidam Grammatici declinant *Campas, atis:* sed de obliquis casibus exempla nondum vidimus. ¶ *Non. c. 8. n. 23.* legit *Campans*.

CAMPE, es, & Campa, æ, f. κάμπη, eruca, vermis hortensis herbas, & arborum frondes infestans: a κάμπτω, flecto, quod flexo obliquis tractibus corpore progreditur. *Column. sub fin. l. 12.* Ubi noxia incesserunt animalia, quæ a nobis appellantur erucæ, Græce autem κάμπαι nominantur. *Id. lib. 10. vers. 324.* teneras audent erodere frondes Implicitus concha limax, hirsutaque campe. & *vers. 366.* Volvitur ad terram distorto corpore campe. *Pallad. l. 1. tit. 35.* Campas fertur evincere, qui fusticulos allii comburit. & *ibid.* Campas ficulneo cinere persequi. ¶ Apud *Plaut. Trucul. 2. 5. v. 50.* *campas dicere* est nugari, nugas dicere: fortasse ab erucis, quæ vilissimæ bestiolæ sunt. Sed valde dubia est lectio. ¶ Sunt etiam *campæ* equi marini, quin etiam quivis ingens piscis, caudam sinuoso motu flectens, ut delphini, cete, & hujusmodi alia: a κάμπτω, flecto. *Festus:* Campas marinos equos Græci a flexione posteriorum partium appellant. Al. leg. *Cappas*. Hinc *hippocampi* sunt equi marini, Neptuni currum trahentes, ut *Non. c. 2. n. 397.* docet. *Martial. l. 9. epigr. 43.* Campis dives Apollo sic marinis, Sic semper senibus fruare cycnis. *h. c.* delphinis. Ita legi volunt, & interpretantur *Scalig. ad Manil. l. 1. v. 781.* & *Voss. in Etymol.* Sed alii leg. *campis dives Apollo sic Myrinis*, vel (mutata *y* in *u* ex Latinorum consuetudine) *Murinis*, & intelligunt agrum Grynii Myrinæorum oppidi, ut est apud *Strabon. l. 13.* ubi Apollo colebatur: unde & *Gryneus* cognominatus est. In editione principe *Vindelini* habetur *Semuranis:* ex quo quidam fecerunt *Semurinis*, & intelligi volunt campum Semurium, Urbi Romæ proximum: ubi tamen, inquit *Raderus*, nunquam legimus, Apollinem cultum fuisse. Erit etiam fortasse, qui *campis marinis* retineat, & intelligat templum Apollini exstructum ab Augusto apud Actium, unde longus in maris æquora prospectus erat.

CAMPENSIS, se, ad campum pertinens. *Apulej. l. 11. Metam.* docet, Isidem, quæ templum in campo Martio habuit, Campensem cognominatam esse.

CAMPESTER, estris, estre, & Campestris, estre, adject. *campestre*, *di campagna*, *di pianura*, πεδινός, πεδιάσιμος, ad campum pertinens, cui *montanus*, & *collinus* opponitur. *Varr. l. 1. R. R. c. 6. ad fin.* Campester locus is melior, qui totus æquabiliter in unam partem vergit. *Plin. l. 24. c. 6. ad fin.* Quærunt, ut sit resina montana potius quam campestris. *Colum. l. 3. c. 14.* Campestris, & uliginosa planicies. & *cap. 13.* Campestris locus alte duos pedes infodiendus est. *Cato* apud *Priscian. l. 6. pag. 696. Putsch.* Campestris ager. *Varr. loc. cit.* Tria genera agrorum, campestre, collinum, & montanum. *Id. ibid.* Campestres segetes. *Plin. l. 25. c. 5.* Campestria culta. *Id. l. 16. c. 15.* Campestre acer candidum, nec crispum; montanum crispius. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 66.* Campestre iter. *Horat. l. 3. od. 24. v. 9.* Scythæ campestres. *h. c.* in campestribus locis habitantes. *Liv. l. 22. c. 18.* *campestrem* appellat *hostem*, qui in planicie, & æquis locis pugnare assuevit: cui opponit *assuetiorem montibus*, & *ad concursan-*

cursandum inter saxa, rupesque, &c. ¶ *Campestria, ium*, absolute sunt loca campestria, *luoghi di pianura*. *Tacit. de Germ. c.* 43. Hi populi pauca campestrium, ceterum saltus, & vertices montium insederunt. *Plin. l. 6. c. 26.* Mox in campestribus oppida Diosprage, Polytelia, Stratonice. ¶ Item ea, quæ in campestribus locis proveniunt. *Plin. l. 16. c.* 25. Ex eodem genere, quæ sunt in palustribus, priora germinant; mox campestria. ¶ Sæpe *campestris* refertur ad campum, in quo ludicra certamina, & exercitationes fiunt, qualia erant, quibus exercebatur juventus in campo Martio, cursus, palæstra, equitatio, pilæ ludus, & hujusmodi: item quibus milites armorum artem perdiscebant. *Horat. de ar. poet. v.* 379. Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis. *Id. l. 1. ep. 18. v.* 54. Prœlia campestria. *Sueton. in Galb. c. 6.* Campestris decursio. *Id. in Aug. c.* 83. Exercitationes campestres. *Plin. in paneg.* c. 13. Cum in illa meditatione campestri, militaribus turmis imperatorium pulverem, sudoremque misceres. *Plin. alter l. 36. c.* 13. Puerorum ludicra campestria. ¶ Hinc *campestre, estris*, dictum velamentum, quo pudenda operiebant, qui nudi in campo exercebantur. *Horat. l. 1. ep. 11. v.* 17. Incolumi Rhodos, & Mitylene pulcra facit, quod Pænula solstitio, campestre nivalibus auris. *Augustin. l. 14. de Civ. Dei c.* 17. Consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi campestria, idest succinctoria genitalium. ¶ Eo utebantur etiam sub toga æstate. *Ascon. sub fin. commentar. in orat. Cic. pro M. Scauro*. Cato Prætor judicium, quia æstate agebatur, sine tunica exercuit, campestri sub toga cinctus. In forum quoque sic descenderat, jusque dicebat: idque repererat ex vetere consuetudine, secundum quam & Romuli ætatis statuæ in Capitolio, & in Rostris Camilli fuerunt togatæ sine tunicis. Hæc *Ascon.* Simili vestitu togæ, & campestris nunc utuntur, qui *Cappuccini* apud nos, & *Reformati* appellantur. ¶ Quia vero in campo Martio comitia fiebant, *campestris* etiam ad comitia, & petitiones honorum pertinet. *Sueton. in Aug. c.* 3. Hunc quoque a nonnullis argentarium, atque etiam inter divisores, operasque campestres proditum. *Liv. l. 7. c.* 1. Patres præturam Sp. Furio, ædilitatem Cn. Quintio gratia campestri dederunt. *Valer. Max. l. 4. c. 1. n.* 14. Ne quid in persona sua novaretur, campestrem experiri temeritatem, quam Curiæ beneficio uti, satius esse duxit. ¶ *Campestres Dii* in *Vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 1015. *n.* 2. sunt, qui campo præsunt: utrum vero speciatim Campo Martio, & Comitiis, an universim locis campestribus, non definio.

CAMPESTRATUS, a, um, subligari indutus, quod *campestre* dicitur. *Augustin. l. 14. de Civ. Dei, c.* 17. Campestria Latinum quidem verbum est, sed ex eo dictum, quod juvenes, qui nudi exercebantur in campo, pudenda operiebant: unde qui ita succincti sunt, campestratos vulgus appellat.

CAMPICURSIO, onis, f. exercitatio militaris, quæ cursu in campo fit. *Veget. l. 3. de re milit. c.* 4. Campicursionem, ut ipsi appellant, inspectionemque armorum assidue faciant.

CAMPIDOCTOR, oris, m. *maestro di campo*, ὁπλοδιδάκτυλος, qui milites in campo se exercentes tractandorum armorum artem, ceteraque ad militarem disciplinam spectantia docet. *Veget. de re milit. l. 3. c. 6.* Interponendi ergo sunt exercitatissimi campidoctores, vicarii, vel tribuni qui alacriores tardent, & pigrius incedentes accelerare compellant. *Id. ibid. c.* 8. Nam singulæ centuriæ, dividentibus campidoctoribus, accipiunt pedaturas, &c. Adde *lib. 1. c.* 13. V. *Armidoctor*. *Stewech.* vult his locis legi *campiductor*: sed *campidoctor* habetur etiam in duabus *Inscriptionib.* apud *Gruter. pag.* 80. *n.* 2. & *pag.* 565. *n.* 5. in quarum prima legitur *campi doctor coh.* I. in altera *campi doc. coh.* VII. ex quibus intelligimus singulas cohortes suum campidoctorem habuisse: discimus præterea etiam *campi doctor* divisim scribi posse. Apud *Lamprid.* quoque *in Alex. Sever. c.* 53. hæc vox habetur, ubi *Salmas.* pluribus verbis *campidoctorem* defendit, *campiductorem* rejicit.

CAMPIDUCTOR, V. vocem præced.

CAMPIGĔNUS, i, m. *Campigeni* in exercitu qui fuerint, in *Antesignanus* dictum est. V. etiam *Salmas. ad Lamprid. in Alex. Sev. c.* 53. ubi de *campidoctoribus* verba facit.

CAMPSO, as, a. 1. *piegare*, flecto, deflecto. *Priscian. l. 10. pag.* 906. *Putsch.* Cambio, κατίβομαι, ponit Charisius, & ejus præteritum campsi, quod ἀπὸ τῦ κάμπτω, ἔκαμψα Græco esse videtur. Unde & *campso, as*, solebant vetustissimi dicere. Ennius in decimo: Leucatem campsant. Hæc *Priscian.* Falluntur autem, qui *campsant* exponunt *permutant*. Nam *campsare* hoc loco est flectere & navigando præterire. Sic *Cic. l. 5. ad Attic. ep. 9.* Actio maluimus iter facere pedibus, qui incommodissime navigassemus; & Leucatem flectere molestum videbatur. *Id. 2. de Divin. c.* 45. Qui navigant, in flectendis promontoriis ventorum mutationes maximas sentiunt. κάμπτειν ἄκρας Græci dicunt eodem sensu, & Itali *superare, o passare un capo*.

CAMPTAULES, æ, m. *Vopisc. in Carino, c.* 19. Exhibuit centum salpistas uno crepitu concinentes, & centum camptaulas, choraulas centum. *Camptaulæ* qui sint, varie a variis exponitur. Alii dicunt fuisse tibicines, qui crebris vocis flexionibus, & artifici modulatione tibiis canebant: a κάμπτω, flecto, & αὐλὸς, tibia: alii eos significari volunt, qui curvis tibiis utebantur. cum eæ alioquin rectæ plerumque essent. *Salmas.* legendum censet *ceraulas*, κεραταύλας, hoc est cornicines, a κέρας, cornu, ut sic dicatur, tria artificum genera exhibita fuisse, tubicines, cornicines, & tibicines.

CAMPTER, ēris, m. *piegatura, volta*, καμπτὴρ, flexus, curvatura: & speciatim flexus metæ in cursu. *Pacuv.* apud *Non. c. 1. n.* 328. Extremum intra campterem ipsum prægradat Parthenorem. *Pollux* quoque *l. 3. c.* 30. καμπτῆρα hanc significationem habere scribit. Sunt tamen qui ex quibusdam MSS. *carcerem*, aut *cancerem*, hoc est cancellum legunt.

CAMPUS, i, m. *campo, campagna*, πεδίον, planities, ager planus excultus fructuum percipiendorum causa. *Var. l. 4. L. L. c. 4. a med.* Quod primum ex agro plano fructus capiebant, campus dictus: posteaquam proxima superiora loca colere cœperunt, a colendo colles appellarunt. *Colum. l. 1. c. 2. a med.* Segetes campis melius, quam præcipitibus locis proveniunt. *Cic. 2. Agrar. c.* 35. Agros vero Vaticanum, & Pupiniam cum suis optimis, atque uberibus campis conferendos scilicet non putabunt. *Id. 2. de nat. Deor. c.* 64. Cernes jam spatia frugifera, atque immensa camporum, vestitusque densissimos montium. *Id. Phil. 3. c.* 9. Possideat in agro publico populi R. campi Leontini duo millia jugerum immunia. *Plin. l. 5. ep.* 6. Campi, quos non nisi ingentes boves, & fortissima aratra perfringunt. ¶ Per metonymiam ponitur pro satis, & frugibus. *Stat. 5. Theb. v.* 528. moriturque ad sibila campus. ¶ Dicitur etiam de toto alicujus oppidi agro. *Cic. 1. de Divin. c.* 28. Cum in villa quadam campo Atinatis maneres. *Auct. de B. Hisp. c. 27. extr.* In campum Mundensem cum esset ventum. ¶ Sumitur etiam generatim pro quacumque æquabilis soli lata planitie, *pianura, campo, piazza*. *Cic. l. 1. de Divin. c.* 42. Babilonii in camporum patentium æquoribus habitantes. *Liv. l. 24. c.* 14. Postero die signis collatis, dimicaturum puro ac patenti campo, ubi sine ullo insidiarum metu, vera virtute geri res posset. *campo netto, e largo*. *Cæs. l. 3. B. Civ. c.* 40. Copias ex locis superioribus in campum deducere. *Id. ibid. c.* 27. Cum esset inter bina castra campus circiter millium passuum sex. *Virg. 5. Æn. v.* 128. Campus saxi. *h. e.* planities. ¶ Sæpe dicitur de campo Martio Romæ (ut & *Cic.* docet *l. 3. de Orat. c.* 42.) in quo comitia habebantur, & ambitiones in honoribus petendis. *Cic. Q. Fr. l. 2. ep.* 2. In campo Martio comitia consulum habere. *Id. Catil. 1. c.* 5. Cum proximis comitiis consularibus me consulem in campo, & competitores meos interficere voluisti. *Horat. l. 3. od. 1. v.* 10. hic generosior Descendat in campum petitor. *Pers. sat. 5. v.* 57. Hic campo indulget, hunc alea decoquit. *Lucan. l. 1. v.* 179. lethalisque ambitus urbi, Annua venali referens certamina campo. ¶ Huc pertinet proverbium *Fors domina campi*. Valde enim dominatur fortuna in suffragiis propter mobilitatem, atque inconstantiam populi, qui cum aliquem unum maxime designare videtur, quem ad honores evehat, repente destituit, & ad alterum accedit. Legitur apud *Cicer. in Pison. c.* 2. ¶ Est etiam *campus* ubi exercitationes, & ludicra certamina fiunt, cursus, palæstra, equitationes, aurigationes, & hujusmodi, quæ Romæ in campo itidem Martio a juvenibus fieri solebant, & ab otiosis & feriatis hominibus frequenter spectari: item ubi militaria exercitia, quibus tyrones armorum tractandorum rationem, & universam bellandi disciplinam edocentur: ex quo *campicursio*, & *campidoctores* dicti sunt. *Horat. de ar. poet. v.* 161. Imberbis juvenis, tandem custode remoto, Gaudet equis, canibusque, & aprici gramine campi. *Id. l. 1. od. 8. v.* 3. cur apricum Oderit campum, patiens pulveris, atque solis. *Id. l. 1. sat. 1. v.* 90. ut si quis asellum In campum doceat parentem currere frenis. *Id. l. 1. ep. 7. v.* 58. Gaudentem parvisque sodalibus, & lare certo, Et ludis, &, post decisa negotia, campo. *Cic. pro Quint. c.* 18. Vixit semper inculte, atque horride, natura tristi, ac recondita fuit: non ad solarium, non in campo, non in conviviis versatus est. ¶ (De *campo Martio* V. Martius, a, um. De *campo minore* V. in *Equiria*.) ¶ Item locus pugnæ, *campo di battaglia*. *Juvenal. sat. 2. v.* 106. Bebriaci campo spolium affectare Palati. *Veget. l. 3. de re milit. c.* 25. Prior de cæsis hostibus spolia capiat, & quod ipsi dicunt, colligat campum. Adde *Vopisc. in Aurelian. c.* 23. & *Trebell. Poll. in* XXX. *Tyrann. c.* 26. ¶ Translate *Cic. pro Cæcin.* c. 29. Me ex hoc, ut ita dicam, campo æquitatis ad istas verborum angustias, & ad omnes litterarum angulos revocas. *Id. 4. Acad. c.* 35. Cum sit campus, in quo exsultare possit oratio, cur eam in tantas angustias, & in Stoicorum dumeta compellimus? *Id. 3. de Orat. c.* 31. In hoc tanto, tamque immenso campo licet oratori vagari libere. *Id. 1. Offic. c. 18. ad fin.* Hinc rhetorum campus de Marathone, Salamine, Platæis, &c. *h. e.* ampla dicendi materia. *Plin. in paneg.* c. 26. Tuis laudibus materies, campusque prosternitur. *Juvenal. sat. 1. v.* 19. Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo, Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus. *Cic. Phil. 14. c. 6. in fi.* Magnus est in Republica campus; multis apertus cursus ad laudem. *Id. pro Mur. c. 8. in fi.* Nullum vobis sors campum dedit, in quo excurrere virtus, cognoscique posset. *Plin. in paneg. c.* 70. Patet enim omnibus honoris, & gloriæ campus. ¶ Quemadmodum *æquor* de planitie terræ, sic aliquando *campus* de æquore maris dicitur. *Virg. 6. Æn. v.* 724. cælum, & terram, camposque liquentes. *Id. Æn. 10. v.* 214. campos salis ære secabant. *Plaut. Trinum.* 4. 1. 15. Campi cærulei.

CAMŬLUS, i, nomen est Martis apud Sabinos, ut videtur. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 56. *n.* 11. Camulo. Sanc. Fortiss. Sac. Ti. Claudius Ti. Fi. Quir. Tertius, &c. & *n.* 12. Marti Camulo ob salutem Tiberj Claudj Cæs. &c. Adde *pag.* 40. *n.* 9.

CAMUM, i, n. V. *Curmi*.

CAMŪNI, orum, Καμοῦνοι, populi Italiæ, quos Euganeis accenset *Plin. lib. 3. cap.* 20. Eorum regio nunc dicitur *Val Camonica*.

CAMŬRUS, a, um, adject. *Camura cornua* boum dicuntur, quæ introrsum conversa sunt, & in se redeuntia; & *camuri boves*, qui hujusmodi cornua habent: quibus contrarii *patuli*, qui cornua diversa. Lævi autem sunt, quorum cornua terram spectant; *licini*, qui sursum versum reflexa habent. Hæc *Serv.* & *Philargyr.* ad illud *Virg. 3. Georg. v.* 55. & camuris hirtæ sub cornibus aures. Porro *licinus* in *Gloss.* vertitur ἀνάθριξ, h. e. sursum versus crispus. Quod vero

ad

ad *Virg.* attinet, *Non. c. 1. n. 126.* legit *camerus*, & exponit obtortus; atque inde *camera* appellationem derivat, quod non placet. *Macrob. l. 6. Saturn. c. 4. in f.* peregrinam vocem esse affirmat. ¶ *Camurum arcum* dixit *Prudent. περὶ στεφ. 6. de S. Petr. & Paul. v. 53.* de arcu columnis imposito.

CAMUS, i, m. *sorta di freno*, κημὸς, & Dorice καμὸς, genus ferrei freni, quod non intra equi dentes immittitur, sed ori exterius circumdatur, teste *Polluce l. 1. c. 10.* dictum ex eo, quod κημὸς dicitur pars labiorum totum os ambiens, ut idem docet *l. 2. c. 4.* a qua significatione traducitur ad notandum circulum quendam in superiori parte latum, in inferiori angustum, qui super os urnæ imponitur, in quam calculi suffragiorum immittuntur, ad similitudinem coli, quo vina percolantur, ne calculi foras decidant, ut ex eodem *Poll. l. 8. c. 5.* & ex *Scholiast. Aristoph. in Thesmophor. v. 1040.* colligimus. *Isidor. l. 20. Orig. c. ult.* ait, esse frenum asperius, quo caballi superbi coerceri solent, & dictum esse a curvitate: χαμὸς enim Græce curvum significare: sed non definit quodnam illud sit, & in assignanda etymologia prorsus fallitur. ¶ Significat etiam nexum ligneum, vel ferreum, vel coriaceum, vel cannabinum, quo servorum nocentum colla constringuntur, & gravantur. *Acc.* apud *Non. c. 3. n. 64.* Quid cesso ire ad eam? hem præsto est, camo collum gravem. *Voss. in Etymol.* legendum putat, *præsto est, camo en collum gravem*: ut apertior sit sententia. Tribuunt etiam *Plauto Cas. 2. 6. 37.* Tu ut quidem hodie camum, & furcam feras. Ita enim esse in veterib. lib. testatur idem *Voss.* Passim tamen nunc *canem* legitur.

CANA dicunt Græci, nos canistra, & per deminutionem canistella. Hæc *Festus*. Græci autem dicunt κάνεα, & contracte κανᾶ.

CANĂBIS, V. *Cannabis*.

CANABULÆ, arum, f. apud *Frontin.* & alios Gromaticos scriptores sunt termini quidam, quibus agrorum fines designantur. *Auct. de limitib. pag. 257. Goes.* Variatio fluminum, rivorum cursus, canabulæ, vel novercæ. ¶ Fortasse significant canales, per quos aqua deducitur. Nam in duobus *Frontini* locis ubi alii leg. *pag. 142. & 143. Goesii*: Eorum delimitatio est per rationem arcarum riparum canabularum, vel novercarum, &c. alii reponunt *vel canalibus*, & *noverca*.

CANĂCE, es, f. Κανάκη, Æoli filia, quæ cum fratre Macareo corpore mixto puerum peperit, qui cum extra Regiam ad educandum mitteretur, se ipse vagitu avo prodidit, Æolus jussit puerum canibus objici. Filiæ ensem per satellitem misit, ut illo pro meritis uteretur. Illa sibi necem traditur conscivisse. Macareus fugit. Exstat hac de re *Ovidii* epistola inter Heroidas undecima. *Id. 2. Trist. v. 384.* Nobilis est Canace fratris amore sui. ¶ Apud eund. *Metam. 3. v. 217.* est *canace*, vel *canache* nomen canis a καναχὴ, sonitus, strepitus. Adde *Hygin. fab. 181.*

CANACHENUS, i, m. *Arnob. l. 6. pag. 207.* Infiniti operis res esset, toto in orbe describere, quæ sint fana convulsa terræ motibus, quæ incensa ab hostibus, quæ antistites & sacerdotes ipsi suspicione aversa nudaverint; quæ ad ultimum fures, & obserata pandentes remedorum obscuritate canacheni. *canacheni* videntur esse genus quoddam furum templa spoliantium; sed quid tandem hæc vox significet, divinare non possum. Fortasse homini Afro Africanum verbum excidit, quod a suis tantummodo popularibus usurpabatur.

CANACĬUS. *Apulej. in Florid. n. 16.* (*al. l. 3.*) Plenius gratias, canaciusque libro mandabo. *h. e.* sonantius, & verbis valde significantibus, ut sit adverbium comparativum, a *canaciter*, & hoc a *canax*, *acis*, a *cano*, *is*. Ita legitur apud *Elmenhorst. pag. 357.* sed apage monstrum verbi. Legendum enim cum *Scioppio*, & aliis: *Plenius gratias canam, ocyusque libro mandabo.*

CANALICĬUS, V. *Canaliensis*.

CANALICŎLA, æ, m. Canalicolæ forenses, teste *Festo*, dicti sunt homines pauperes, quod circa canales fori consisterent. *Scaliger* monet, dicendum fuisse *circa canalem*, non *canales*. Fuit enim locus in Foro Romano *Canalis* dictus, de quo ita *Plaut. Curcul. 4. 1. 14.* In infimo foro boni homines, atque dites ambulant: In medio propter Canalem ibi ostentatores meri. Sed quid fuerit ille *Canalis*, non satis constat. Quidam intelligunt viam demissiorem in foro, canalis instar excavatam: alii fossam, quæ corrivatas aquas acciperet, & in cloacam immitteret: quo pertinet illud *Tertull. de Pall. c. 5.* Ego nihil officio advigilo, nulla rostra præoccupo, nulla prætoria observo, canales non odoro, cancellos non adoro, subsellia non contundo. Ita enim *Salmas.* legit ex veterib. lib. Nam aliæ editiones *canales non odoro* omittunt. Alii denique suspicantur, ita aliquando appellatos fuisse ipsos fori cancellos, ad quos viliores homines starent, dum judicia exercebantur. Ceterum *Gellio* quoque vocem *canalicola* Eruditi restituunt, *l. 4. c. 20.* Qui jurabat, cavillator quidam, & canalicola, & nimis ridicularius fuit. Quidam leg. *canicula*, & interpretantur hominem mordacibus dictis utentem.

CANALICŬLA, æ, f. *canaletto*, σωληνίσκος, parvus canalis. *Varr. l. 3. R. R. c. 5.* Quibus aqua ministratur per canaliculam. *Gell. l. 17. c. 11.* Duas esse quasi canaliculas quasdam, vel fistulas, &c. Adde *Lucil.* apud *Non. cap. 3. n. 50.*

CANALICULĀTIM, V. *Cuniculatim*.

CANALICULĀTUS, a, um, adject. *fatto a canaletti*, in canaliculorum modum cavatus. *Plin. l. 19. c. 7.* Semina quibusdam angusta, & canaliculata, ut cumino. στενὰ, καὶ γραμμοειδῆ, habet *Theophrast. l. 7. Histor. c. 3.* Rursus *Plin. l. 27. c. 9.* Herba foliis ad radicem canaliculata.

CANALICŬLUS, i, m. *canaletto*, *gorello*, σωληνάριον, parvus canalis. *Vitruv. l. 10. c. 14. in f.* Emittere per canaliculum. *Colum. l. 8. R. R. c. 15.* Perpetuus canaliculus humi depressus construatur, per quem mixti cum aqua cibi decurrant. ¶ Est etiam, quo ossa luxata continentur, ut in suam sedem redeant. *Cels. l. 8. c. 10. in f.* Potest conditus articulus canaliculo aliquo contineri. ¶ Item cavitas longa, securiclata, in catapultis, per quam epitoxidis musculus movetur, Græce σύριγξ. *Vitruv. l. 10. c. 15.*

CANALIENSIS, e, & Canalicĭus, a, um, ad canalem pertinens. *Canaliense*, & *Canalicium aurum* dicitur, quod puteis foditur, quoniam ejus metalli venæ, tanquam canales vagantur per latera puteorum, huc illuc. *Plin. l. 33. c. 4.*

CANĀLIS, is, f. & m. *canale*, σωλὴν, alveus, tubus, fistula, meatus, per quem aqua deducitur. *Virg. 3. Georg. v. 330.* Currentem ilignis potare canalibus undam. *Sever. in Ætna, v. 127.* Quod si diversas emittat terra canales Hospitium fluviorum. *Varr. l. 3. R. R. c. 5.* Aquam per canales angustas serpere. *Vitruv. l. 8. c. 7.* Ducere aquam per canales structiles. *Cæs. l. 2. B. Civ. c. 10.* Aqua canalibus immissa. *Sueton. in Claud. c. 20.* Per tria passuum millia, partim effosso monte, partim exciso, canalem absolvit. *Stat. l. 1. silv. 2. v. 205. de Acheloo.* Flumina demerso trahit intemerata canali. *Plin. l. 6. c. 22.* Mare interest vadosum, sed certis canalibus ita profundum, ut nullæ ancoræ sidant. *Id. l. 33. c. 4. de aurifodinis.* Vagantur hi venarum canales per latera puteorum. *Id. l. 8. c. 10.* asperam arteriam, per quam spiritus ducitur, *canalem animæ* appellat. Et *Celsus l. 4. c. 1. sub fin.* cervicem vulvæ. ¶ De canali in Foro Romano, de quo *Plaut. Curcul. 4. 1. 14.* V. *Canalicola*. ¶ Quem dicit *Liv. l. 23. c. 31. a med.* canalem inter ædes Mentis, & Veneris Erycinæ in Capitolio, fossam intellige in modum canalis excavatam. ¶ Dicitur etiam *canalis* instrumentum illud concavum, in quo chirurgi ossa fracta reponunt, ut coalescant. *Cels. l. 8. c. 10.* Ubi crus deligatum est, in canalem conjiciendum est. Is canalis ab inferiori parte foramina habere debet, &c. ¶ In architectura *canalis* dicitur a *Vitruv. l. 3. c. 3.* cavum illud in voluta Jonica, quod post abacum incipiens usque ad oculum circumagitur. ¶ Translate *Plin. l. 11. c. 37.* Cornea pupilla, cujus angustiæ aciem velut canali dirigunt. *Apulej. l. 6. Metam.* Canale directo pergere. *h. e.* recta via. (Adde *lib. 9.*) *Gadullius Gallicanus* apud *Non. c. 3. n. 50.* Ego vero confiteor, certo canali cuncta decurrere. *h. e.* certa via, ac ratione. ¶ *Serv. ad cit. 3. Georg.* docet hanc vocem melius feminino, quam masculino genere proferri. Quod an verum sit valde dubito. Frequentius enim in masculino usurpatam legi.

CANĀLIS, le, canarius, caninus. *Plaut. Pœn. 5. 2. 54.* Ligulas canales ait se advexisse, & nuces. *h. e. fortasse* ligulas ex corio canis, quibus calceos religabant. Alii alia.

CANARĬUS, a, um, ad canes pertinens. *Plin. l. 18. c. 3. ex commentar. Pontif.* Augurio canario agendo dies constituantur, priusquam frumenta vaginis exeant. *h. e.* sacrificio, quod rufa cane fiebat Robigo deo ipsis Robigalibus diebus, ad placandam Caniculæ sideris sævitiem; cujus rei tum *Fest.* in *Catularia*, & in *Rutilæ*, tum *Ovid. 4. Fast. v. 935.* tum *Colum. l. 10. v. 342.* testes sunt. ¶ *Canaria lappa* genus est *lappæ* cujus vires in medicina *Plin. l. 24. c. 19.* recenset. ¶ *Canaria herba* est, qua canes fastidium deducunt, eamque in nostro conspectu mandunt, sed ita ut nunquam intelligatur quæ sit: etenim depasta cernitur. Hæc *Id. l. 25. c. 8.* ubi *Harduin.* notat esse gramen ipsum, quod Græce ἄγρωστις dicitur. ¶ *Canaria insula* una ex iis, quæ Fortunatæ dicuntur, in Atlantico mari, dicta est a canibus ingentis magnitudinis ibi repertis. *Id. l. 6. c. 32.* ¶ Ab ea etiam reliquæ Fortunatæ *Canariæ* dictæ sunt. *Arnob. l. 6. pag. 192.* ¶ *Canarii*, *orum*, populi sunt circa Atlantem in Mauritania, κυνοφάγοι, h. e. caninis carnibus victitantes. *Plin. l. 5. cap. 1. ad fin.*

CANĀTIM, adverb. *da cane*, κυνηδὸν, more canum. *Nigid.* apud *Non. c. 1. n. 290.* Sunt etiam assimilanter dicta hæc, canatim, suatim, bovatim, quæ ab animalibus sumuntur.

CANCĂMUM, i, n. κάγκαμον, arboris est Arabicæ lacrima, myrrham quandam referens, virosi gustus, ut ex *Dioscor. l. 1. c. 23.* colligitur. *Plin. l. 12. c. 20.* Ex confinio casiæ, cinnamique & cancamum, ac tarum invehitur.

CANCELLARĬUS, ii, m. *cameriere*, qui ad cancellos januæ cubiculi assistit. Olim enim Imperatorum, ac procerum cubicula, qua patebant, non tantum vela ad fores, sed & cancellos habebant, seu fenestratas januas, ut *Cassiod. l. 11. Variar. epist. 6.* appellat. His igitur qui præfecti erant, non solum *a velis*, & *a cancellis*, sed etiam *Velarii*, & *Cancellarii* appellabantur; quorum munus erat stare pro foribus, & admissiones curare. Iidem igitur erant ac Ostiarii. Quam ob causam *Vopisc. in Carino, cap. 16.* eum reprehendit, quod unum ex Cancellariis Præfectum Urbi fecisset. V. etiam *Sidon. l. 1. epist. 2.* ¶ Horum tamen aliquos non tantum Ostiarios fuisse, colligitur ex *Agathia*, qui *lib. 1. de gestis Justinian.* narrat, Cancellarios istos τὰ ἀρχεῖα, archiva scil. Narsetis curasse. ¶ Etiam tribunalia habebant cancellata septa, quibus excludebantur turbæ, atque iis præpositi item Cancellarii dicti: quorum aliqui Judicibus scribendo navabant operam. De his multa *Cassiod. loc. cit.* Digniores tamen erant quam Scribæ; eoque munere fungi etiam soliti, quo ii, qui *a secretis* dicuntur apud nos. Qui his omnibus præerat, hodie κατ' ἐξοχὴν Cancellarius, olim Quæstor Sacri Palatii dicebatur, & in Constantinopolitana Aula ὁ μέγας λογοθέτης. *Vet. Inscript.* apud *Gruter. pag. 647. n. 6.* Cancellarius, & Scriba. Vide *Casaubon.* & *Salmas. in Vopisci Carinum, loc. cit.* & alios. Nos enim rem leviter attigimus, quæ ad sequiora tempora nimis prope accedit.

CANCELLĀTIM, adverb. *a modo di grata*, *o gelosia*, διὰ κιγκλίδων, in modum cancellorum. *Plin. l. 7. c. 20.* Militem Magni Pompeji & rectos, & transversos cancellatim toto corpore habuisse nervos. *Id. l. 9. c. 33.* Testæ distinctione virgulata, crinita, crispa, cunicula-

culatim, pectinatim divisa, cancellatim reticulata. *Id. l.* 11. *c.* 37. Venter terrestrium aliis denticulatæ asperitatis, aliis cancellatim mordacis. V. *Cancelli*.

CANCELLATIO, onis, limitatio, vel metatio agrorum. *Frontin. de Colon. pag.* 109. *Goes.* Ager Sestertianus assignatus in cancellatione limitibus maritimis. Adde *Sicul. Flacc. pag.* 16. ¶ Fortasse ita dicta est, quia hujusmodi termini in cancellorum morem infixi erant. Alii aliter interpretantur.

CANCELLATUS, a, um, *ingraticolato*, *incrocicchiato*, in cancellorum morem implexus. *Plin. l.* 8. *c.* 10. *de elephantis*. Setarum nullum tegumentum, ne in cauda quidem præsidium abigendo tædio muscarum, sed cancellata cute. *Id. l.* 9. *c.* 33. eodem sensu *cancellatim reticulatus* dixit. *Id. l.* 9. *c.* 51. Polypus femina modo in ovis sedet, modo cavernam cancellato brachiorum implexu claudit. ¶ Est etiam idem ac deletus, *cancellato*, quia decussatis, & implexis lineolis scripta delere solemus. *Paul. Dig. lib.* 47. *tit.* 2. *leg.* 84. Tabulæ, cautionesve cancellatæ. *Scævola lib.* 2. *Dig. tit.* 14. *leg.* 47. Omnes cautiones vanæ, & pro cancellatis habentur.

CANCELLI, orum, m. *cancelli*, *grata*, *gelosia*, κιγκλίδες, δρύφακτος, septum ex rectis & obliquis lignis, aut ferramentis, modicoque intervallo distinctis contextum, quo fenestræ, januæ, scenæ, tribunalia muniri, eorumque aditus præcludi solent. *Cic. pro Sext. c.* 58. Tantus est ex fori cancellis plausus excitatus, ut &c. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 5. Perticæ inclinatæ, & in eis transversis gradatim modicis intervallis perticis annexis, ad speciem cancellorum scenicorum, ac theatri. *Colum. l.* 8. *c.* 17. Rivis, per quos exundat piscina, præfigantur ænei exiguis foraminibus cancelli, quibus impediatur fuga piscium. ¶ De cancellis ædium privatarum mentio fit a *Paul. Dig. lib.* 30. *leg.* 41. & ab *Ulpian. lib.* 33. *tit.* 7. *leg.* 12. Cancellos etiam fenestrarum nominat *Augustin. l.* 11. *de Trinit. c.* 2. ¶ De iis vero, qui in gradibus ac sedilibus Circi, insignis locus est apud *Ovid.* 3. *Amor. eleg.* 2. *v.* 64. ¶ In singulari numero *Ulpian. lib.* 43. *tit.* 23. *leg.* 9. Si sera vel clavis, vel specularium, vel cancellus sit ablatus. *cancello*, *castrello*. ¶ In cute elephantorum *cancelli* dicuntur a *Plin. l.* 8. *c.* 10. parvæ cavernulæ quadratæ, instar cancellorum dispositæ, & limam ferrariam referentes, quibus in rugas repente arctatis muscas deprehensas elidunt. ¶ In agris *cancelli* sunt quoddam limitum genus: unde *cancellatio*. *Gloss. vet.* Χαγκέλλα, cancellus. *Cassiod.* apud *Du Fresne in Glossar.* Intra Tusciæ cancellos. ¶ Translate *Cic. pro Quint. c.* 10. Me facile revocabitis, si extra hos cancellos egredi conabor, quos mihi ipse circumdedi. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 12. Esse quasdam oratorum proprias sententias, atque causas, & certarum rerum forensibus cancellis circumscripta scientia. *Hirt. de B. Afric. c.* 15. Cæsaris copiis in orbem compulsis, intra cancellos omnes conjecti pugnare cogebantur.

CANCELLO, as, a. 1. *ingraticolare*, in cancellorum modum struo. *Colum. l.* 4. *c.* 2. Vitis, quæ toto prostrata corpore, cum inferius solum quasi cancellavit, atque irretivit, cratem facit, &c. ¶ Significat etiam delere, quod multis cancellatim ductis lineis fieri solet, *cancellare*. *Ulpian. Dig. lib.* 28. *tit.* 4. *leg.* 2. Cancellare testamentum. *Modestin. lib.* 22. *tit.* 3. *leg.* 24. Cancellare chirographum.

CANCER, cancri, & canceris, m. *granchio*, καρκίνος, piscis crusta munitus, pedibus octonis in obliquum flexis, & præterea binis brachiis in denticulatas forcipes desinentibus: cum incedit, transversim fertur: in pavore autem etiam retrorsum pari velocitate, ac prorsum, redit. Cancrorum marinorum varia genera recenset *Plin. l.* 9. *c.* 30. Sunt enim & fluviatiles, quorum meminit *Id. l.* 19. *c.* 10. & alibi, & *Pallad. l.* 1. *tit.* 35. & alii, qui & *cammari* dicuntur. *Plaut. Pseud.* 4. 1. 45. Non prorsus, verum ex transverso cedit, quasi cancer solet. *Virg.* 4. *Georg. v.* 48. neve rubentes Ure foco cancros. *Plin. l.* 32. *c.* 10. Carbunculos, & carcinomata sanari tradunt cancro femina cum salis flore contuso. ¶ Est etiam unum ex duodecim signis, per quæ Sol annuo spatio decurrit, *segno del Cancro:* de quo narrat *Hygin. poet. Astron. l.* 2. *c.* 23. eum Herculem contra hydram Lernæam constitisset, cancrum ex palude pedem ejus momordisse (unde *Lernæus* cognominatur a *Colum. l.* 10. *v.* 313.) & ab Hercule interfectum fuisse: Junonem autem valde Herculi infensam, in sidera transtulisse. Alii ideo *cancrum* appellari id signum putant, quod sol, eo cum pervenerit, cancri more incipiat retro cedere, ut est apud *Macrob.* 1. *Saturn. c.* 17. *ad fin.* Constat, secundum *Hygin. ibid. l.* 3. *c.* 22. stellis septemdecim, quarum duæ *Aselli* dicuntur, de quibus suo loco dictum est. Ingreditur sol Cancri signum X. Cal. Jul. & tunc solstitium æstivum dies longissimos facit. *Colum. l.* 10. *v.* 313. Hauserit & flammis Lernæi brachia Cancri. *Lucret. l.* 5. *v.* 616. *de sole*. Canceris ut vertat metas ad solstitiales. *Lucan. l.* 10. *v.* 259. Calidi tetigit cum brachia cancri. ¶ Præterea *cancer* dicitur ulcus pessimæ naturæ, lividum, putridum, quod ad cutem erumpit, carnem consumit, serpitque vorando, & insanabile aliquando est, *canchero*. *Cels. l.* 5. *c.* 26. *n.* 31. Omnis autem cancer non solum id corrumpit, quod occupavit, sed etiam serpit. *Id. l.* 6. *c.* 18. *n.* 3. Exciso cancro vulnus esse adurendum. *Cato R. R. c.* 157. *de brassica*. Eadem vulnera putrida, canceresque purgabit, sanosque faciet. *Cels.* 4. *c.* 15. *ad fin.* Valens est etiam adversus cancerem intestinorum. *Est qui legit* adversus ulcera. *Arnob. l.* 1. *pag.* 30. Contumacia canceris sævi. ¶ Denique *Festus* docet, *cancros* dictos esse ab antiquis, quos nunc per deminutionem cancellos dicimus. Quo pertinere putant illud *Apuleji l.* 6. *Metam.* Meas manus incidisti, & inter Orci cancros jam ipsos adhæsisti. Sed *Apulej.* potuit alludere etiam ad brachia cancrorum, forcipis more, quidquid attigerint, constringentia. nam *lib.* 7. etiam Orci manus dixit. ¶ Cancer pro morbo etiam neutro genere usurpatum legitur. *Claud. in* 4. *histor.* apud *Priscian. l.* 6. *pag.* 697. *Putsch.* Quod verminatione ad cancer pervenerit. *Scribon. Larg. compos.* 240. Hoc medicamentum cancer non patitur serpere. Adde *Compos.* 206.

CANCERATICUS, a, um, *cancheroso*, ad cancrum morbum pertinens. *Veget. l.* 2. *de re veterin. c.* 43. Canceraticus fœtor. καρκινώδης.

CANCĔRO, as, n. 1. *incancherire*, cancri ulcere putresco. *Apulej. de herb. c.* 36. Ad vulnera etiamsi canceraverint. *Plin. Valerian. l.* 1. *c.* 10. & *Marcell. Empir. c.* 9. Prodest etiam, si intrinsecus canceraverit auris.

CANCERŌMA, atis, n. *canchero*, καρκίνωμα, idem quod cancer, quà ulcus significat. *Apulej. de herb. c.* 19. Ad canceromata, quæ in naribus nascuntur. Adde *cap.* 31.

CANCREMA, atis, n. idem quod canceroma. Habetur apud *Veget. l.* 2. *rei veterin. c.* 22. *ad fin.* si modo salva est lectio.

CANDĂCUS, a, um. *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 6. tradit hanc vocem usurpatam fuisse a *Nævio*, & significare suavem, *tametsi* a magistris exponatur *mansuetus*. Sed *Scalig. in conjectan.* docet, manifesto legendum esse *elucidatus*, vel *glucidatus*, quod *Festus* interpretatur *dulce*, & *suave*; a Græco γλυκύς. *Auson.* vero *Popma* legit *saudatus*, atque idem esse putat, quod *sedatus*. Sed hæc omnia solis conjecturis fulciuntur, atque adeo incerta admodum sunt.

CANDAVĬA, æ, f. regio est Albaniæ, in qua sunt montes eam a Macedonia, & Thessalia disterminantes. *Lucan. l.* 6. *v.* 331. quà vastos aperit Candavia saltus. Adde *Cicer.* 3. *ad Attic. ep.* 7. & *Plin. l.* 3. *c.* 23.

CANDEFACĬO, is, eci, actum, a. 3. *imbiancare*, λευκαίνω, candidum facio. *Una opera ebur atramento candefacere* proverbio dicitur a *Plaut. Mostell.* 1. 3. 102. de eo, qui rem aliquam, dum exornare, aut perficere vult, corrumpit. ¶ Significat etiam ignitum facere, *infocare*, πυρακτόω. V. *Candefactus*, & *Candefio*.

CANDEFACTUS, a, um, *imbiancato*, candidus factus. *Gell. l.* 6. *c.* 5. Argentum putum dictum est, quasi exputatum, excoctumque, omnibusque ex eo vitiis detractis emaculatum, & candefactum. ¶ Item ignitus, inflammatus, *infocato*, *rovente*, κατάπυρος. *Plin. l.* 34. *c.* 8. *in fi.* Æs inter lapides candefactos fundere. *Id. l.* 25. *c.* 10. Rubetæ patinis candefactæ. *Cels. l.* 6. *c.* 8. Atramentum sutorium candefactum.

CANDEFĪO, is, *infocarsi*, candens fio. *Plin. l.* 33. *c.* 3. *ad fin.* Aurum marmori, & iis, quæ candefieri non possunt, ovi candido illinitur.

CANDELA, æ, f. *candela*, λύχνος, fax ex funiculo, vel ex scirpo, pice, aut cera, aut sebo vestitis. Ex totidem enim materiis candelas factas legimus. Etiam papyrus in hunc usum adhibita legitur apud *Serv. ad Æn.* 1. *v.* 731. sed hoc non est intelligendum de papyro Ægyptia, ex qua charta fiebat, sed de nostrate, quæ eadem planta est, quæ scirpus, ut *Salmas. in exercitationib. Plin. pag.* 1003. & *Harduin. ad Plin. l.* 16. *sect.* 70. adnotarunt. Detracto enim cortice e scirpo, interiorem materiem illinebant cera, eaque funalium loco utebantur. *Varr.* apud *Serv. ibid.* Facibus aut candela simplici, aut ex funiculo facta, cera vestita, quibus ea figebant, appellarunt funalia. (*candelam simplicem* appellat virgulam scirpeam. Eodem modo intelligendum est illud *Serv. ibid.* Candelabra, quibus affigi solebant vel candela, vel funes pice delibuti.) *Juvenal. sat.* 3. *v.* 184. Me, quem luna solet deducere, vel breve lumen Candelæ, cujus dispenso, & tempero filum. *Colum. l.* 3. *c. ult.* Sebare candelas. ¶ *Candelam apponere valvis* apud *Juvenal. sat.* 9. *v.* 98. est facem subdere incendendi causa. ¶ *Candelæ* erant pauperiorum, sicut lucernæ divitum. Colligitur hoc ex *Martial. l.* 14. *epigr.* 40. ubi *candelam* lucernæ ancillam appellat: item ex *epigr.* 43. & ex *Juvenal. loc. cit.* ¶ Maximus earum usus erat in funeribus, prorsus ut hodieque fit. *Plin. loc. cit.* E scirpis detracto cortice, candelæ luminibus, & funeribus serviunt. *Pers. sat.* 3. *v.* 103. Hinc tuba, candelæ: tandemque beatulus alto Compositus lecto, &c. ¶ Quod *Cassius Hemina* apud *Plin. l.* & *cap.* 13. narrat de *lapide quadrato vincto candelis quoquoversus*, & de eadem re *Liv. l.* 40. *c.* 29. verba faciens, duos fasces memorat *candelis involutos*, intelligendi sunt funiculi cera delibuti, quo diutius vetustatem ferrent, *spago incerato*. Quod vero *Vitruv. l.* 7. *c.* 9. & *Plin. l.* 33. *c.* 7. *ad fin.* tectorium, in quo miniacea expolitio facienda est, cera Punica induci, & ille *candela linteisque puris*; hic *candelis, ac deinde linteis puris subigi* jubent, vel eosdem funiculos intelligunt, vel virgulas cera illitas, ad similitudinem virgarum scirpearum, quæ cera obductæ accendebantur ad lumen faciendum.

CANDELABRARĬUS, ii, m. candelabrorum artifex. *Inscript.* apud *Murator. pag.* 945. *n.* 8. & apud *Donium class.* 8. *n.* 90. Ti. Claudius Primigenius candelabr.

CANDELĀBRUM, i, n. *candeliere*, κηροπήγιον, instrumentum, in quo candelæ infiguntur. *Cic.* 6. *Verr. c.* 26. Candelabrum æneum. & *cap.* 28. e gemmis clarissimis, opere mirabili perfectum. *Petron. cap.* 95. ligneum. *Quintil. l.* 6. *c.* 3. humile. ¶ In masculino genere *Cæcil.* apud *Non. c.* 3. *n.* 74. Candelabrum ligneum ardentem. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 75. *Burm.* Tam magnus ex Asia veni, quam hic candelabrus est. ¶ Etiam *candelaber* olim usurpatum fuit, ut testatur *Arnob. l.* 1. *pag.* 36. ubi varias Gentilium stribligines enumerat.

CANDELĬFER, a, um, adject. candelam ferens. Diana, quæ eadem est, ac Lucina, parientium præses, dicta est *candelifera*, quia ad candelæ lumina puerperæ fiunt. *Tertull. ad Nation. l.* 2. *c.* 11.

CANDENS, entis, *albeggiante*, *candido*, λευκός, albus, candidus, sed cum splendore. *Virg.* 9. *Æn. v.* 563. Candenti corpore cycnus. *Id.* 5. *Æn. v.* 236. Candens taurus. *Id.* 6. *Æn. v.* 896. elephantus.

h. e. ebur. Horat. l. 1. sat. 5. v. 26. Impositum saxis late candentibus Anxur. Id. Epod. 1. v. 29. superni villa candens Tusculi. h. e. candido marmore exstructa. Lucret. l. 1. v. 258. candens lacteus humor. Tibull. l. 4. eleg. 1. v. 65. Queis nunquam candente dies apparuit ortu. h. e. aurora, cujus primum lumen multum candoris habet. Sic Vitruv. l. 9. c. 4. post med. Candens Luna. ¶ Quia vero ea maxime splendet, quæ ignita sunt, hinc sæpe candens idem est ac ignitus, inflammatus, accensus, *infocato*, *acceso*, πεπυρωμένος, καπύρωτος. Hinc Gell. l. 17. c. 10. ex Phavorino docet, quam dixit Virg. 3. Æn. v. 573. candentem favillam, proprie significare igneam, & relucentem, improprie autem, & pervulgate ferventem: candens enim a candore, non a calore ductum est. Cic. 2. Offic. c. 7. Candenti carbone capillum adurere. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 46. Tædæ candentes. Horat. l. 1. ep. 15. v. 36. Lamna candens. Lucret. l. 6. v. 147. ferrum. Id. ibid. 1196. lumen solis. Valer. Flacc. l. 3. v. 481. Candentior Phœbus. Solin. c. 52. (al. 65.) Sidus candentissimum. ¶ Dicitur etiam de iis, quæ sine splendore fervent. Colum. l. 7. c. 5. circa med. Candens sevum vulneri per ardentem tædam instillato. *bollente*. & l. 12. c. 53. Glabrare sues aqua candente. Sil. l. 9. v. 502. Candentes globi arenæ.

CANDENTIA, æ, f. *splendore biancheggiante*, λευκότης, splendida albedo, candor. Vitruv. l. 9. c. 4. a med. Candentia Lunæ. V. Candens.

CANDEO, es, ui, n. 2. *albeggiare*, *esser bianco*, λευκαίνομαι, candidus sum: & dicitur sæpe de iis, quæ candori adjunctum splendorem habent. Ovid. 2. de ar. am. v. 440. Ut levis absumptis paulatim viribus ignis Ipse latet, summo candet in igne cinis. Al. leg. canet. Manil. l. 1. v. 753. de via lactea. An major densa stellarum turba corona Contexit flammas, & crasso lumine candet. Claudian. l. 2. in I. Consul. Stilich. v. 448. Hic ferrata rigent, illic argentea candent. ¶ Item de iis, quæ ignescunt, & flagrant, *esser infocato*, αἴθω. Ovid. l. 1. Metam. v. 119. Tum primum siccis aer fervoribus ustus Canduit. Colum. l. 1. c. 4. ad fin. Sunt loca, quæ tepent hieme, sed æstate sævissime candent. ¶ Item de iis, quæ igneo colore splendent. Horat. l. 2. sat. 6. v. 102. rubro ubi cocco Tincta super lectos canderet vestis eburnos. *fiammeggiava*. ¶ Translate Claudian. de Consul. Mall. Theodos. v. 225. cum viscera felle Canduerint. h. e. ira inflammata fuerint. ¶ Alia huc pertinentia V. in Candens.

CANDESCO, is, n. 3. *farsi bianco*, *imbiancarsi*, λευκαίνομαι, candidus fio, albesco. Ovid. 6. Metam. v. 47. ut solet aer Purpureus fieri, cum primum aurora movetur, Et breve post tempus candescere solis ab ictu. Tibull. l. 1. eleg. 11. v. 43. caput candescere canis. ¶ Item accendor, inflammor, ignesco, *infiammarsi*, *accendersi*. Lucret. l. 1. v. 490. Ferrum candescit in igne. Ovid. 2. Metam. v. 230. de Phaethonte. currusque suos candescere sentit. Vitruv. l. 7. c. 9. ad fin. Ad ignem collocetur, donec lamna candescat.

CANDETUM, i, n. genus mensuræ agrorum. Colum. l. 5. c. 1. Galli candetum appellant in areis urbanis spatium centum pedum; in agrestibus autem pedum centum quinquaginta: quod aratores cadetum nominant. Apud vet. Auct. de limitib. pag. 292. Goesii, & Isidor. l. 15. Orig. c. 15. legitur, candetum dictum esse quasi centetum, quod centum pedes contineat: sed hæc notatio inepta est.

CANDICANS, antis, *biancheggiante*, albidus, albicans. Plin. in proœm. l. 3. Frequentes teniæ candicantis vadi carinas territant. Id. l. 11. c. 16. in fi. de Rege apum. In fronte macula quodam diademate candicans. Id. l. 18. c. 35. Nube gravida candicante, grando imminebit. Id. l. 12. c. 13. Cardamomum e ruso candicans. Id. l. 37. c. 10. Gemma e fulvo candicans.

CANDICANTIA, æ, f. candicans color. Plin. l. & cap. ult. Gemmæ fictitiæ scarificationis candicantiam fugiunt. Harduin. ex MSS. legit scarificationes candicantium fugiunt.

CANDICO, as, n. 1. *biancheggiare*, λευκόομαι, albesco, candorem habeo. Scribon. Larg. compos. 237. Ulcus candicat. Plin. l. 37. c. 11. Polyzonos nigra multis zonis candicat. Adde lib. 34. c. 12.

CANDIDANS, antis, *biancheggiante*. V. Candido.

CANDIDARIUS, a, um. Pistor candidarius in vet. Lapide inscripto A. Chr. 44. apud Murator. pag. 304. n. 3. est, qui panem candidum facit: de quo Juvenal. sat. 5. v. 70. Sed tener, & niveus, mollique siligine factus Servatur domino. ¶ Candidarius dicitur ea forma, qua pistor dulciarius.

CANDIDATORIUS, a, um, ad candidatum pertinens. Cic. Attic. l. 1. ep. 1. Nos in omni munere candidatorio fungendo summam adhibebimus diligentiam. *nell' adempiere tutte le parti di concorrente*.

CANDIDATUS, a, um, *vestito di bianco*, candidis vestibus indutus, λευχειμονῶν, λευκοφόρος. Plaut. Cas. 2. 8. 10. At candidatus cedit hic mastigia. Id. Rud. 1. 5. 12. Mulieres candidatæ. Sueton. in Aug. c. 98. Vectores, nautæque candidati, coronatique. Apulej. l. 9. Metam. Farinulento cinere sordide candidatus. *imbiancato*. ¶ Candidatus, i, est qui honores petit, *concorrente*, *candidato*, quia apud Romanos nemo ad magistratum aspirabat, quin candida toga, (hoc est ad nativum lanæ colorem addita creta: ex quo cretata ambitio apud Pers. sat. 5. v. 177.) indutus, dum populi suffragia per ambitionem captabat, conspiceretur. Eo itaque vestitu circuibant Tribus, prensabant, se submittebant obvio cuique, osculabantur, &c. quasi significantes, se non pecunia, aut aliis illecebris munitos, sed pure, ac sincere, solaque fretos virtute ad honores accedere. Cic. Attic. l. 1. ep. 1. Nemo est ex iis, qui nunc petunt, qui si in nostrum annum reciderit, firmior candidatus fore videatur. Id. in Pison. c. 23. Officiosissima natio candidatorum. Id. pro Mur. c. 27. Candidatus prætorius, & consularis. h. e. præturam, & consulatum petens. Id. Q. Fr. l. 2. ep. 15. ad. fin. Candidati tribunitii. Sueton. in Tiber. c. 42. quæsturæ. Id. in Vespas. c. 2. ædilitatis. Senec. l. 7. de benef. c. 28. sacerdotii. In Epit. Livii lib. 69. consulatus. ¶ Candidata, æ, f. Quintil. (seu quicumque alius auctor est) declam. 252. ad fin. Qui candidatam sacerdotii rapuit. ¶ Extrahere candidatos apud Senec. de Tranquill. an. c. 3. est ad petendum producere, adesse, suffragari, eisque vocem ac manum accommodare, ut Id. ep. 8. loquitur. ¶ Candidati Principis, vel Cæsaris primo dicti sunt, quos Princeps ipse populo commendabat, & pro iis nonnunquam civiliter prensare solebat, ut factum est aliquoties ab Augusto, teste Sueton. in ejus vita, c. 56. Hi admodum negligenter petere solebant, utpote qui subnixi favore principis, cujus commendatio maxime valebat ad dignitates obtinendas, præsertim ex quo comitia cum populo C. Jul. Cæsar partitus fuerat, ut est apud eund. Sueton. in Cæsar. c. 41. Hinc ambiguum illud festive dictum in quemdam, qui pilam negligenter petebat, apud Quintil. l. 6. c. 3. Sic petis tanquam Cæsaris candidatus. De hujusmodi candidatis exemplum habes apud Vellej. l. 2. c. 124. ¶ Sublatis postea omnino populi comitiis, totaque eligendorum Magistratuum potestate ad Principes translata, candidati Principis dicti sunt Quæstores quidam, qui solis libris Principalibus, hoc est epistolis, decretis, orationibus in Senatu legendis vacabant, ut Ulpian. Dig. lib. 1. tit. 13. qui est de offic. Quæst. docet; exstant etiam hac de re testimonia apud Tacit. Ann. 16. c. 27. & Sueton. in Aug. c. 65. in Ner. c. 15. & in Tito, c. 6. ¶ Hi dicebantur etiam Quæstores candidati, ut legitur apud Sueton. in Claud. c. 40. & in Inscriptionib. apud Gruter. pag. 352. n. 5. & pag. 421. n. 3. Ratio autem hujus appellationis videtur esse, quia hujusmodi Quæstores ita Principi inserviebant, ut ejus commendationem sibi mererentur, & ad Præturam promoverentur; eratque eorum munus non tam quæstura, quam quoddam veluti prætoriæ dignitatis petendæ tirocinium. Ceterum & in aliis honoribus, candidatos se Principis vocabant, qui ab eo vel commendabantur (ut supra dictum est) vel provehebantur. Hinc honori sibi tribuebat C. ille Popilius C. F. Quir. Carus, quod D. Hadriani Aug. in omnibus honoribus candidatus fuisset, ut in Inscript. Grut. pag. 457. n. 6. legitur. ¶ Candidati fuerunt etiam in militia. Ita enim appellati sunt, qui præ ceteris staturæ proceritate, & fortitudine commendabantur, pugnabantque circa Imperatoris personam, quo ei se commendarent, testem virtutis habentes; ut fidentius altiores militiæ gradus petere possent. Veget. in fi. cap. 7. l. 2. de re milit. principales milites fuisse dicit, quique variis privilegiis muniebantur. Ammian. l. 15. c. 5. (al. 11.) Laniogaiso vetante, tunc tribuno, quem dum militaret candidatus, solum adfuisse morituro Constanti, supra retulimus. Vales. ad hunc locum docet, duas fuisse in militia candidatorum scholas: alteram a Gordiano seniore institutam, lectis fortissimis quibusque, & maximæ proceritatis; alteram a Gordiano juniore, vel a Philippo: primam seniorum candidatorum fuisse appellatam; secundam juniorum: utrosque autem ab iis candidatis distinguendos esse, qui a Vegetio memorantur. Hi enim etiam ante Gordiani tempora in legionibus fuerunt. ¶ Translate candidatus dicitur aliarum quoque rerum petitor, & studiosus. Quintil. l. 12. c. 2. ad fin. Oratori nihil est necesse in cujusquam jurare leges. Majus enim est opus atque præstantius, ad quod ipse tendit, & cujus est velut candidatus. Id. in proœm. l. 6. Te omnium spe Atticæ eloquentiæ candidatum, superstes parens tantum ad pœnas, amisi. Plin. in paneg. c. 63. Candidatus non consulatus tantum, sed immortalitatis, & gloriæ. Apulej. in Apolog. Candidatus socer. h. e. qui socer esse cupit. Id. l. 1. Metam. Candidatus crucis. h. e. quem crucis supplicium mox manet.

CANDIDE, adverb. candido colore. Plaut. Cas. 4. 1. 10. Candide vestitus. *vestito di bianco*. ¶ Translate est *candidamente*, *sinceramente*, ἁπλῶς, ἀδόλως, sincere, simpliciter, sine dolo. Cælius ad Cicer. Fam. 8. ep. 6. Cavendum tibi erit, ne parum simpliciter & candide posuisse inimicitias videaris. Petron. in Satyr. c. 107. Quod velim tam candide ad aures vestras perveniat, quam simpliciter gestum est.

CANDIDO, as, avi, atum, a. 1. *imbiancare*, λευκόω, λευκαίνω, dealbo, candidum facio. Tertull. advers. Gnost. c. 12. ex Apocalyps. 7. 14. Laverunt vestimenta sua, & candidaverunt ea in sanguine agni. ¶ Item candidus sum, *esser bianco*, λευκαίνομαι. Apulej. in Florid. n. 3. (al. l. 1.) Lyra ejus auro fulgurat, ebore candidat. Al. leg. candicat. ¶ Sic particip. candidans, *biancheggiante*. Solin. c. 49. (al. 62.) Mons nivibus candidans. Al. leg. candicans.

CANDIDULE, adverb. diminutivum. Arnob. l. 2. pag. 50. Sermonem candidule promere.

CANDIDULUS, a, um, *bianchetto*, *biancolino*, diminutivum. Cic. 5. Tuscul. c. 16. Hæc quæ sunt minima, tamen bona dicantur, necesse est, candiduli dentes, venusti oculi, color suavis.

CANDIDUS, a, um, *chiaro*, *lucente*, *puro*, *sereno*, qui candorem habet cum nitore conjunctum; in quo differt ab albo, ut in Albus dictum est. Plaut. Rud. prol. v. 3. Stella splendens candida. Id. Amph. 1. 3. 49. Lux clara, & candida. Martial. l. 6. epigr. 42. Aqua candida, & serena. Valer. Flacc. l. 8. v. 243. candida flamma. Id. l. 3. v. 559. rota candida Phœbi. Id. l. 5. v. 70. Candida nox. Ovid. 2. Trist. v. 142. Nube solet pulsa candidus ire dies. Virg. 7. Æn. v. 8. Candida Luna. ¶ Accipitur etiam generatim pro albo, *bianco*, *candido*, λευκός. Virg. Ecl. 9. v. 41. hic candida populus antro Imminet. Id. 2. Georg. v. 320. Candida avis. h. e. ciconia. Sever. in Ætna, v. 88. Candidus ales. h. e. cycnus. Flor. l. 1. c. 11. & Tacit. de Germ. c. 10. Candidus equus. Virg. 6. Æn. v. 708. Candida lilia. Quintil. l. 6. c. 3. Candidus panis. Ovid. Her. ep. 16. v. 249. Pectora puris nivibus, & lacte candidiora. Vitruv. l. 10. c. 7. Candidissimus color. ¶ Candidis vestibus indutus.

tus. Ovid. 4. Fast. v. 906. Candida pompa. Tibull. l. 2. eleg. 1. v. 16. Candida turba. Martial. l. 8. epigr. 65. cultu candida Roma. h. e. Romani, qui togis albis utebantur. ¶ Canus, canuto. Plaut. Mostell. 5. 2. 27. Capite candido esse. Virg. Ecl. 1. v. 29. Candidior barba. Valer. Flacc. l. 6. v. 60. Candidus crinis. ¶ Candida de nigris facere, proverbio dicitur de simulatoribus, & adulatoribus, quique bonum in malum, vitia in virtutes convertunt, in se per fictos mores, in aliis per invidiam, & calumnias. Ovid. Metam. 11. v. 315. & Juvenal. sat. 3. v. 30. ¶ Candidum ovi, il bianco dell' uovo. Plin. l. 29. c. 3. Candidum ex ovo infundere. & mox. Candido ovorum in oculis pili reclinantur. ¶ Quia vero candor in homine magna pulcritudinis pars est, saepe candidus sumitur pro formoso, ut Serv. docet ad Æn. 8. v. 138. & ad Ecl. 5. v. 56. atque hac ratione accipiendum esse vult in illo Virg. 5. Æn. v. 571. quem candida Dido Esse sui dederat monumentum, & pignus amoris. Sic Horat. Epod. 3. v. 9. Ut Argonautas praeter omnes candidum Medea mirata est ducem. Senec. in Medea, v. 110. de Hymenaeo. Candida thyrsigeri proles generosa Lyaei. Adde Tibull. l. 4. v. 17. ubi plura in hanc rem Broukusius congessit. ¶ Translate varios habet usus. Candida vox dicitur a Quintil. l. 11. c. 3. & Plin. l. 28. c. 6. & a Graecis λευκὴ φωνὴ, quae pura, & clara est: cui opponitur fusca apud eosd. ibid. Cic. autem l. 2. de nat. Deor. c. 58. voci fuscae opponit canoram, & videtur idem significare, quod alii, candidam appellantes; nisi quod canora puram quidem & claram, sed sonantem quoque, ut ita dicam, significat. ¶ Hinc dicitur candidum orationis genus, quod purum & liquidum est, & cujus aequabilis compositio aures valde delectat. Cic. in Orat. c. 16. Elaborant alii in lenitate, & aequabilitate, & puro quasi quodam, & candido genere dicendi. Quintil. l. 10. c. 1. Candidum, & lene, & speciosum dicendi genus. Gell. l. 16. c. 19. Celeri admodum, & cohibili oratione, vocumque filo tereti, & candido fabulam scribere. ¶ Qui hujusmodi orationis genere utitur, candidus dici potest. Quintil. loc. cit. Densus, & brevis, & semper instans sibi Thucydides; dulcis, & candidus, & fusus Herodotus: ille concitatis, hic remissis affectibus melior; ille vi, hic voluptate. ¶ Pro sincero, simplici, aperto, quique fingere, aut mentiri nescit, schietto, sincero. Horat. l. 1. sat. 5. v. 41. animae quales neque candidiores Terra tulit, &c. Id. l. 1. ep. 4. v. 1. Albi, nostrorum sermonum candide judex. Petron. in Satyr. c. 129. Animumque ejus candida humanitate restitue. & cap. 132. Quodque facit populus, candida lingua refers. Ovid. 4. ex Pont. ep. 14. v. 43. Tam felix utinam, quam pectore candidus, essem! ¶ Item pro benigno, benevolo, & bono, sicut malum nigrum dicimus, inquit Serv. ad illud Virg. Ecl. 5. v. 56. Candidus insuetum miratur limen Olympi, &c. Horat. l. 1. ep. 6. in f. si quid novisti rectius istis, Candidus imperti. Vetus epigr. inter fragmen. Petron. Omnia, quae miseras possunt finire querelas, In promptu voluit candidus esse Deus. ¶ Item pro felici, prospero, auspicato. V. dicta in Albus, & Calculus. Sallust. orat. 1. ad Caes. de repub. ordin. Qui benignitate imperium temperavere, his laeta & candida omnia visa. Ovid. 3. Trist. eleg. 4. v. 33. Nam pede inoffenso spatium decurrere vitae Dignus es, & fato candidiore frui. Propert. l. 2. eleg. 12. v. 1. O me felicem, o nox mihi candida! Tibull. l. 3. eleg. 6. v. 30. Candida fata. Id. l. 1. eleg. 11. v. 45. candida Pax. Propert. l. 4. eleg. 1. v. 67. Candida omina. & eleg. 6. v. 71. Candida convivia. h. e. laeta, & hilaritatibus plena.

CANDIFICO, as, a. 1. imbiancare, λευκόω, candidum facio. Augustin. l. 21. de civ. Dei, c. 7. Ignis lapides coquendo candificat. ¶ Si fides habenda est Nicolao Perotto ad epigr. 13. l. 13. Martial. affert ille ex Nonio haec verba: Poliens se se, & succis herbarum candificans cutem. Quae multi Lexicographi exscripserunt, & Naevio tribuerunt. Fortasse Perottus pro Nonio posuit Novium: sed hoc ego fragmentum apud neminem adhuc inveni.

CANDIFICUS, a, um, qui candidum facit. Apulej. in Apolog. in carm. Pulvisculus candificus. h. e. candificandis dentibus aptus.

CANDOR, oris, m. chiarore, splendore, lucidità, λαμπρότης, albedo cum splendore. Cic. 2. de nat. Deor. c. 15. Solis candor illustrior, quam ullius ignis, quippe qui immenso mundo tam longe, lateque colluceat. Id. in somn. Scip. c. 3. Splendidissimo candore inter flammas circus elucens. Lucret. l. 4. v. 232. Lux, & clarus candor. In plural. num. Plaut. Men. 1. 2. in f. Solem vides satin' ut occaecatu'st prae hujus corporis candoribus! ¶ Raro ponitur pro calore. Claudian. de Consul. Prob. & Olybr. v. 218. Quam neque fas Zephyris frangi, nec sole perustam Æstivo candore mori. ¶ Sumitur saepe generatim pro albedine, candore, bianchezza, λευκότης. Naevius apud Non. c. 4. n. 275. Jam solis aestu candor cum liquesceret. Lucret. l. 2. v. 764. Candor marmoreus. Virg. 3. Æn. v. 538. nivalis. Quintil. l. 1. c. 1. simplex lanae. Plin. l. 9. c. 17. carnis. Id. l. 22. c. 25. dentium. Plin. sub fin. l. 34. Cerussae vis est ad candorem feminarum. Id. l. 10. c. 53. Increscente pullo candor in medium vertitur, luteum circumfunditur. il bianco dell' uovo. ¶ Ponitur saepe in laude pulcritudinis. Cic. pro Cael. c. 15. Candor hujus te, & proceritas, vultus, oculique perpulerunt. Propert. l. 1. eleg. 20. v. 45. de Hyla. Cujus ut accensae Dryades candore puellae, &c. ¶ Translate Cic. in Orat. c. 23. ad fin. Fucati vero medicamenta candoris, & ruboris omnia repellentur; elegantia modo, & munditia remanebit. ¶ Pro animi sinceritate, simplicitate, benevolentia, simplicità, schietezza, buon cuore: cui livor opponitur. Ovid. 2. ex Pont. ep. 5. v. 5. Candor, in hoc aevo res intermortua paene. & lib. 3. ep. 4. v. 13. Viribus infirmi vestro candore valemus. Id. 3. Trist. eleg. 6. v. 7. Candor animi. (Adde lib. 2. Trist. v. 467.) Plin. in paneg. cap. 84. Soror tua ut se sororem esse meminit! ut in illa tua simplicitas, tua veritas, tuus candor agnoscitur! Phaedr. in f. prol. l. 3. sincerum mihi Candore noto reddas judicium, peto. Adde Vellej. l. 2. c. 116. ¶ Item pro integritate, innocentia. Ovid. Her. ep. 4. v. 31. Si tamen ille prior, quo me sine crimine gessi, Candor ab insolita labe notandus erat.

CANDOSOCCUS, i, m. voce Gallica, palmes prolixus in vitibus, qui summo solo obruitur, deinde iterum erigitur in arborem ad fructum gignendum. Colum. l. 5. c. 5. a med. ¶ Latini mergum vocant.

CĀNENS, entis, canuto, πολιός, qui canos habet capillos. Virg. Æn. 10. v. 191. Canentem molli pluma duxisse senectam. ¶ Item albescens, biancheggiante. Ovid. 6. Metam. v. 81. Prodere cum baccis fetum canentis olivae. Virg. 2. Georg. v. 13. glauca canentia fronde salicta. Sil. l. 4. v. 362. Spumat canenti sulcatus gurgite limes. Ovid. 5. Trist. eleg. 2. v. 66. Canens gelu. Sil. l. 3. v. 534. Pruina canens.

CĂNENS, entis, cantante ᾄδων, qui canit. Cic. 2. de nat. Deor. c. 8. Tibiae modulate canentes. Id. in fragm. Oecon. apud Colum. l. 12. c. 2. Chorus canentium. Ovid. 4. Trist. eleg. 2. v. 53. plausuque simul, fremituque canentum. ¶ Fuit Canens filia Jani, & Veniliae, uxor Pici, peritissima in arte canendi. Ovid. Metam. 14. v. 333. & sequentib.

CANENTAS, apud Festum legimus, esse capitis ornamenta. Voss. in Etymol. scribit fortasse derivari a Graeco κανοῦν, quod canistrum significat, & intelligi de iis, quos portabant Canephorae in sacris Palladis.

CANĒO, es, ui, n. 2. esser canuto, πολιοῦμαι, canus sum, hoc est capillis albeo. Virg. 5. Æn. v. 416. Temporibus geminis canebat sparsa senectus. Claudian. de B. Get. v. 35. Totaque sub galeis Mavortia canuit aetas. Adde Tacit. de Germ. c. 31. ¶ Item albere, esser bianco. Virg. 3. Georg. v. 325. dum mane novum, dum gramina canent. Juvenal. sat. 14. v. 144. & densa montem qui canet oliva. Plin. l. 18. c. 7. vertens e Graeco carmen Sophocl. in Triptol. Et fortunatam Italiam frumento canere candido. Ovid. 3. Fast. v. 880. Canuerint herbae rore recente quater. Sil. l. 1. v. 206. Canet barba gelu. Adde Stat. qui l. 5. Theb. v. 337. de spuma maris usurpat. ¶ Reperitur etiam cano, is, 3. conjugation. sicut fervo, is, pro ferveo, es, & fulgo, is, pro fulgeo, es, & alia non pauca. Propert. l. 2. eleg. 14. v. 7. Quid si jam canis aetas mea caneret annis? candeat est qui reponere malit, sed caneret a Scalig. Broukus. & aliis defenditur.

CANEPHŎRA, ae, vel Canephoros, i, f. chi porta un canestro, ἡ κανηφόρος, canistrum ferens: a κάνεον, canistrum. Festus: Canephora mulier appellatur, quae fert canum, idest qualum, quod est cistae genus. ¶ Speciatim Canephorae dictae sunt Virgines Athenienses primariae, & nobiliores, quae in solemnioribus festis, & pompis sacra Palladis in canistris reposita, & sublatis manibus capiti imposita ferebant. Ovid. Metam. 2. v. 702. Illa forte die castae de more puellae, Vertice supposito, festas in Palladis arces Pura coronatis portabant sacra canistris. Cic. Verr. 6. c. 3. Erant aenea duo signa eximia venustate, virginali habitu, atque vestitu, quae manibus sublatis sacra quaedam, more Atheniensium virginum, reposita in capitibus sustinebant. Canephorae ipsae vocabantur. Al. scribunt Canephoroe, ad exprimendum Graecum αἱ Κανηφόροι. Plin. l. 36. c. 5. Fecit Scopas Vestam sedentem, duasque chametaeras circa eam, quarum pares in Asinii monumentis sunt, ubi & Canephoros ejusdem. Al. leg. Canephorus, terminatione Latina. Sed Harduin. praefert Canephoron, quod feminine accipiendum est, ἡ Κανηφόρος. Sic apud Cicer. loc. cit. c. 8. Habe Canephoros. h. e. τὰς Κανηφόρους. de iisdem enim loquitur, de quibus cap. 3.

CANESCO, is, n. 3. incanutire, πολιοῦμαι, canus fio. Ovid. Metam. 9. v. 421. queritur canescere mitis Iasiona Ceres. Plin. l. 7. c. 2. In quadam gente Indiae genitos confestim canescere. Id. l. 30. c. 15. Capilli canescunt. ¶ Translate Cic. de clar. Orat. c. 2. ad fin. Cumque ipsa oratio jam nostra canesceret, haberetque suam quandam maturitatem, & quasi senectutem. Quintil. l. 11. c. 1. ante med. Senibus convenit genus eloquentiae pressum, & mite, & limatum, & quale intelligi vult Cicero, cum dicit, orationem suam coepisse canescere. ¶ Significat etiam albescere, candescere, farsi bianco, λευκαίνομαι. Ovid. Her. ep. 3. v. 65. canescunt aequora remis. Id. 2. Metam. v. 212. Pabula canescunt. h. e. prae nimio solis calore arescendo albescunt. Sic Plin. l. 31. c. 10. Canescentibus nimia siccitate convallibus. Ovid. l. 1. Amor. eleg. 8. v. 52. Canescunt turpi tecta relicta situ. s' ammuffiscono. Claud. Mamert. in Genethl. ad Maxim. c. 9. Cum ipsi anhelitus hominum, circa sua ora concreti, rigore canescerent.

CANĬA, ae, sorta d' urtica, genus urticae silvestris, acrioris, caule quoque mordaci, foliis fimbriatis. Plin. l. 21. c. 15. ad fin. ubi alii leg. canina; sed cania in omnibus suis MSS. vidit Harduin.

CANICÆ, arum, f. semola di farro, furfures de farre, a cibo canum vocatae, ut Festus docet. Nonius vero cap. 2. n. 150. furfures generatim exponit. Usurpat Lucil. apud Non. ibid.

CANICACĒUS, a, um, di semola, qui est ex canicis. Pacuvius: Qui apud te quasi servos est canicaceum panem. Al. leg. caniceum eodem sensu. Scalig. ad Fest. in Canicae, & Voss. in Etymol. hoc fragmentum ab ipso Festo citari tradunt: Nos neque apud Fest. neque apud alium quempiam veterem Grammaticum invenire adhuc potuimus.

CANICŬLA, ae, f. cagnuola, cagnuolo, κυνίδιον, κυνίσκος, parva canis. Plin. l. 32. c. 7. Dentium dolores sedantur cerebro caniculae. Plaut. Curcul. 5. 1. 7. Ut eum eriperet, manum arripuit mordicus: vix foras me abripui, atque effugi. apage istam caniculam. de muliere loquitur. ¶ De canicula, hoc est homine mordaci V. Cani-

licula. ¶ Est etiam nomen stellæ, *canicula*, *sollione*, κυνάστρον. Ea oriente, maximi calores fiunt. Oritur autem post solstitium æstivum, sole primam partem Leonis ingrediente, ut *Plin. l. 2. c. 47. & l. 18. c. 28.* docet. Aliter ab aliis *canicula* designatur. Quidam enim intelligunt minorem canem, qui aliquanto ante canem majorem oritur, & προκύων ob id, atque *antecanis* appellatur. V. *Antecanis*. Alii rectius significari volunt stellam lucidissimam, primæ, ut vocant, magnitudinis, in ore ipsius Canis positam (quæ & ipsa προκύων appellari potest, ut est apud *Galen. commentar. 1. in lib. 1. Hippocr. de morb. vulg.* præcedit enim & ipsa, licet brevi intervallo totius astri, qui *canis* dicitur, exortum) quam & *Sirium* appellant, cui Scriptores passim ardentissimus æstus tribuunt. Dicta est autem *canicula*, vel quia tunc temporis facile canes in rabiem aguntur, vel quia summum efficit calorem, cujus canes intolerantissimi sunt: vel tandem a Fabulis hoc nomen sortita est, de quibus V. in *Canis*. *Horat. l. 3. od. 13. v. 9.* flagrantis atrox hora Caniculæ. *Id. l. 1. od. 17. v. 17.* Caniculæ æstus vitare. *Manil. l. 5. v. 207.* Exoriturque canis, latratque canicula flammans, Et rabit ore suo. (*Id. ibid. v. 197. & sequentib.* jam de *Antecane*, seu Procyne verba fecerat: ex quo etiam apparet, hunc a Canicula diversum esse) *Ovid. l. 2. de ar. am. v. 231.* Nec grave te tempus, sitiensque Canicula tardet. *Pers. sat. 3. v. 5.* siccas insana Canicula messes Jamdudum coquit. ¶ Aliquando & ipse *Canis*, in cujus ore Canicula est, *Canicula* appellatur. *Varr. l. 1. R. R. c. 41.* Quod inseritur Caniculæ signo, commodissime existimatur inseri. *Serv. ad Virg. 3. Æn. v. 141.* Canicula, in cujus ore est Sirius, &c. ¶ Est præterea hoc nomine piscis marinus, *cane marino*, καρχαρίας, ita dictus a similitudine formæ: de cujus sævitie, & capiendi difficultate ac periculo (acri enim morsu ferociter homines petit) multa *Plin. l. 9. c. 46.* ¶ Denique *canicula*, qui & *canis* dicitur, est infelix jactus talorum, quem qui jecisset, certo vincebatur. Sic autem appellabatur, cum quis unitatem miserat: cui contrarius erat jactus *Venerius*, omnium felicissimus. *Pers. sat. 3. v. 48.* quid dexter senio ferret, Scire erat in voto; damnosa canicula quantum Raderet. *Voss. in Etymol.* in *Canis* ideo *caniculam* appellari hunc jactum putat, quia instar canis mordeat eum, qui luserit.

CANICULARIS, re, *di canicola*, ad Caniculam cæleste sidus pertinens. *Pallad. l. 8. tit. 7.* Inchoantibus Canicularibus diebus. *Sidon. l. 2. ep. 2.* Clementissimo recessu fallere inclementiam canicularem. ¶ Habet etiam *Tertull. l. 1. cont. Marcion. c. 19.* Sed V. ibi interpretes.

CANICULATUS, a, um, adject. *Æmil. Macer l. 2. c. 35.* Jusquiamum Græci, quam nostri caniculatam dicunt. *Marcell. Empir. c. 14. ad fin.* Uvam caniculatam, & cochleam germanam combure. ¶ Quod ad priorem *Macri* locum attinet, recte adnotavit *Janus Cornarius* verbum *caniculatam* corruptum esse. Debuit enim dicere *calicularem*. V. *Calicularis*. Quam vero appellat alter ille Scriptor *uvam caniculatam*, nihil adhuc comperti habeo. Illud modo admonebo, esse utrumque scriptorem infirmæ admodum in lingua Latina auctoritatis.

CANIFORMIS, e, *chi ha forma di cane*, qui canis formam habet. *Prudent. in Apotheosi, v. 263.* Quæve superstitio tam sordida, quæ caniformem, Latrantemque throno Cæli præponat Anubim?

CANINEFATES, Cannenufates, & Cannanefates, um, populi Germaniæ inferioris, partem ejus regionis incolentes, quæ a majori Batavorum populo *Batavorum insula*, & *Batavia* dicta est. Consule *Cluver. l. 2. German. antiquit. c. 33.* ubi plura de his. *Vellej. l. 2. c. 105.* Intrata protinus Germania, subacti Caninefates. *Plin. l. 4. c. 15.* Nobilissima Batavorum insula, & Cannenufatum. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 385. n. 1.* Præf. Eq. alæ primæ Cannanefatum. ¶ In singulari numero *Tacit. Ann. 11. c. 18.* Dux natione Caninefas. ¶ Adjective *Id. 4. Hist. c. 16.* Caninefatem tumultum comprimere. *Id. 4. Ann. c. 73.* Alam Caninefatem circumgredi terga hostium jubet.

CANINIANUS, a, um, adject. a Caninio deductum, quod est nomen proprium civis R. *Cic. Fam. l. 1. ep. 7.* Qui mihi semper tuæ laudi favere visus est, etiam ipso suspiciosissimo tempore Caniniano. *h. e.* quo Caninius quidam tribunus pleb. rogationem ferebat de Ptolemæo Rege reducendo.

CANINIUS, a, um, adject. Caninianus. *Caninia lex* de certo numero servorum, qui manumitti possunt, memoratur a *Vopisc. in Tacit. c. 10. in fi.* V. *Furius, a, um*.

CANINUS, a, um, *di cane*, *canino*, κυνικός, κύνειος, ad canem pertinens. *Scribon. Larg. compos. 161.* Canina pellis. *Ovid. in Ibin, v. 229.* Caninum lac. *Juvenal. sat. 10. v. 171.* Caninus rictus. *Id. sat. 14. v. 64.* Stercus caninum. ¶ *Canina, æ*, est canina caro. Hinc proverbium apud *Varron. l. 6. L. L. c. 3.* Canis caninam non est: *lupo non mangia di lupo. & corbi con corbi non si cavano gli occhi*. Eod. sensu *Juvenal. sat. 15. v. 160.* parcit Cognatis maculis similis fera. Adde *Justin. l. 19. c. 1.* ¶ *Far caninum* dicitur a *Juvenal. sat. 5. v. 11.* quia pane ex eo confecto canes alere solebant. Hinc *canicæ*, & *caniceaceus*. ¶ *Caninus rubus*. V. Cynosbatos. ¶ *Canini* dicuntur non solum in canibus, sed etiam in aliis brutis, & in homine, bini dentes, longissima radice instructi, qui hinc inde inter primores (quos incisores vulgo appellant) & molares in utraque maxilla infixi sunt, *denti occhiali*, κυνόδοντες. Dicti sunt *canini* ob acutam duritiem, & quia quando iis utimur, canum more mandere videmur. *Cel. l. 8. c. 1.* Quaterni primi quia secant, τομεῖς a Græcis nominantur. Hi deinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Adde *Varron. l. 2. R. R. c. 7. & Plin. l. 11. c. 37.* ¶ *Caninum prandium* est, in quo nihil vini potatur. Canes enim non vinum, sed aquam bibunt. Ita exponit *Gell. l. 13. c. ult.* verba illa *Varronis*. Novum vinum refrigerare, vetus calefacere, medium esse prandium caninum. Vide integrum loc. Alii intelligunt prandium, in quo vilissima quæque comeduntur. ¶ *Canina verba* sunt dicta asperiora & mordacia, quibus alterius existimatio læditur. Sic *facundia canina*, cujus omnis vis in criminando, & conviciando posita est, & obtrectatoribus, accusatoribus, rabulisque forensibus tribuitur. *Quintil. l. 12. c. 9.* Ea est enim prorsus canina, ut ait Appius, eloquentia, censuram maledicendi subire. *Lactant. l. 6. c. 18. a med.* Cicero caninam facundiam (sicut Sallustius ab Appio dictum refert) exercuit: voluit quoque hominem canino more vivere, ut remordeat lacessitus. *Colum. in proœm. l. 1.* Sed ne caninum quidem, sicut dixere veteres, studium locupletissimum quemque adlatrandi, &c. *Ovid. in Ibin, v. 232.* Latrat & in toto verba canina foro. ¶ Hinc fortasse *canina* cognominatus est C. Claudius consul, qui anno U. C. 480. de Lucanis, Samnitibus, Bruttiis triumphavit, ut est apud *Gruter. pag. 296. col. 2. ad fin.* V. Freinshemii supplem. *Livii lib. 14. n. 38. & 39.* ¶ *Caninæ nuptiæ* vocantur a *D. Hieronym. ep. 83. ad Ocean. cap. 2.* eorum, qui vago, ac meretricio concubitu, canum more, delectantur. ¶ In illo *Persii sat. 1. v. 109.* *sonat de nare canina littera*: intelligitur littera R, quam exprimere videntur canes, cum latrant; secundum illud *Lucil.* apud *Charis. l. 1. pag. 100. Putsch.* Irritata canes quod, homo quam, planiu' dicit. ¶ In illo *Plauti Cas. 5. 4. 4.* Hac ibo: caninam scævam spero meliorem fore: *canina scæva* est augurium, quod ex canis occursu, vel latratu capitur. ¶ *Caninam pellem rodere* proverbii speciem habet apud *Martial. l. 5. epigr. 61.* & videtur idem esse, ac maledicum maledictis insectari. ¶ *Caninus* refertur etiam ad Philosophos Diogenis sectatores, qui Cynici appellati sunt. *Tertull. de Patient. c. 2.* Caninæ æquanimitatis stupor. *h. e.* ἀπάθεια, vacuitas omnium affectuum.

CANIS, is, m. & f. *cane*, κύων, κυνός, animal latrans. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 63.* Canum vero tam fida custodia, tamque amans dominorum adulatio, tantumque odium in externos, & tam incredibilis ad investigandum sagacitas narium, tanta alacritas in venando, &c. *Id. Verr. 6. c. 13.* Canes venatici. *Terent. Phorm. 4. 4. 24.* Introiit in ædes ater alienus canis. *Senec. l. 3. de Ira, c. 37.* Canis catenarius. *Justin. l. 1. c. 4.* Canis femina parvulo ubera præbens. *Senec. l. 5. controver. 30. sub fin.* Alligare canem ad ostium. *Terent. Andr. 1. 1. 30.* Alere canes ad venandum. *Virg. 3. Georg. v. 410.* Venari canibus leporem. *Id. Ecl. 10. v. 57.* Canibus circumdare saltus. *Id. 3. Georg. v. 371.* Immissis canibus agitare feras. *Ovid. Her. ep. 5. v. 20.* Agere canes per silvas. *Id. ibid. ep. 4. v. 42.* Hortari canes. ¶ De canibus, eorumque natura, usu, & alendi ratione multa *Varr. l. 1. R. R. c. 21. & lib. 2. c. 9. Plin. l. 8. c. 40. & Colum. l. 7. c. 12. & 13.* ¶ Plurima venaticorum, & villaticorum nomina Græcis, Latinisque usitata, & rem ipsam significantia habes apud *Hygin. fab. 181. Ovid. 3. Metam. a vers. 206. & a vers. 232.* ubi de Actæone: & apud *Colum. l. 7. c. pænult. sub fin.* ¶ *Canis triformis* apud *Senec. in Herc. Oet. v. 1202.* & *Stygius, v. 1257.* & *Inquietus, v. 1526.* & *Tergeminus* apud *Ovid. 3. de ar. am. v. 322.* & *Tartareus* apud *Martial. l. 9. epigr. 67.* est Cerberus. ¶ Sæpe feminino genere effertur, licet non de sexu agatur, sed de eo animali in genere. *Horat. epod. 2. v. 31.* Aut trudit acres hinc, & hinc multa cane Apros in obstantes plagas. *Virg. 1. Georg. v. 470.* Obscenæ canes. *Lucret. l. 1. v. 404.* montivagæ. *Horat. epod. 5. v. 23.* Canis jejuna. & *l. 2. epist. 2. v. 75.* rabiosa. *Ovid. 7. Metam. v. 408.* Echidnæa canis. *h. e.* Cerberus. Adde *lib. 3. v. 140.* & alibi, & *Colum. l. 7. c. ult.* idque ad Græcorum exemplum, quibus κύων eodem sæpe genere effertur. ¶ Hujus vocis *Canis* usus sæpe est in conviciis, cum obtrectatorem, maledicum, impudentem, vel sordidum hominem notamus. *Terent. Eun. 4. 7. 33.* Diminuam ego caput tuum hodie, nisi abis. *Gn.* Ain vero, canis? *Horat. epod. 6.* Quid immerentes hospites vexas, canis, Ignavus adversus lupos? *Plaut. Men. 5. 1. 17.* Hecubam ait ideo *canem* appellatam a Græcis fuisse, quia omnia mala ingerebat, quemquem aspexerat. ¶ *Canes* etiam dici possunt, qui aliquem sequuntur cibi, & prædæ gratia, quales sunt parasiti, & asseclæ potentiorum, qui horum patrocinio, & clientela protecti alere se posse, & ditescere sperant. *Cic. Verr. 3. c. 48.* Multa sibi opus esse, multa canibus suis, quos circa se habebat. & *Verr. 5. c. 11.* Ista cohors quorum hominum est? Volusii haruspicis, & Cornelii medici, & horum canum, quos tribunal meum vides lambere. Adde *Senec. de consol. ad Marc. c. 22.* ¶ *Cane pejus, & angui vitare aliquid*, proverbium est apud *Horat.* V. *Anguis*. ¶ *Canis assuetus corio*, aliud proverbium de iis, qui postquam semel aliqua in re peccarunt, abstinere deinceps non possunt. *Horat. l. 2. sat. 5. v. 81.* Quæ si semel uno De sene gustarit, tecum partita lucellum, Ut canis, a corio nunquam absterrebitur uncto. ¶ *Canis timidus vehementius latrat, quam mordet*: de homine ignavo, & loquaci, qui ad verba promptus, ad rem gerendam segnis est. *esser più di parole, che di fatti*. *Curt. l. 7. c. 4.* ¶ *A cane non magno sæpe tenetur aper*, apud *Ovid. de remed. amor. v. 422.* Eod. sensu dicunt Itali, *picciola pietra fa versar gran carra*. ¶ *Tam facile, quam canis exta edit*, proverb. apud *Senec. in ludo de morte Claud.* de re quæ facillime fit. Canes enim extorum voracissimi sunt: quo pertinet Græcum proverbium, κύων παρ᾽ ἐντέροις. Alii tamen legunt, *quam canis excidit*, ut *canis* significet jactum illum infelicem talorum, qui & *canicula* dicitur, de quo *Propert. l. 4. eleg. 8. v. 45.* Me quoque per talos Venerem quærente secundos, Semper damnosi subsiluere canes. V. *Canicula*. Porro is jactus facillime excidere dicitur, tum quia ea erat talorum positio, ut facilius in canem sederent, quam in aliam faciem, ut

plu-

pluribus ostendit Libert. Fromond. in adnotat. ad tit. lot. Senecæ; tum quia fere fit, ut ludo dediti sæpius vincantur, quam vincant. ¶ Venatum ducere invitas canes est quod Itali dicunt, far fare ad alcuno qualche cosa per forza: quod est stulte agere. Nam facere coactus aut nihil aget, aut certe male. Habetur apud Plaut. Stich. 1. 2. 82. ¶ Mos fuit, & hodieque est, canem prope ædium fores alligatum tenere, custodiæ causa; ad quem ne quis propius accedere auderet, cave canem majoribus litteris in pariete inscribebant, ut est apud Petron. in Satyr. c. 29. Hinc Varr. apud Non. c. 2. n. 647. Quod ea die mea erat præbitio, in januam Cave canem inscribi jubeo. h. e. quod ea die a me cœna præbenda erat, jubeo inscribi cave canem, ut ignotos, & mihi parum amicos a mea mensa arceam; vel ne tam frequentes adsint convivæ, & sumptus levior sit. Potest etiam illud cave canem proverbii speciem habere, quo admoneamur, cavendos esse maledicos, & obtrectatores. Fortasse hoc sensu accipitur ab eodem Varron. qui unam ex satyris suis cave canem inscripsit, teste Non. c. 2. n. 58. ¶ Est etiam canis sidus cæleste, & quidem duplex, major, & minor. De minore V. Antecanis. Major autem in fabulis dicitur fuisse ab Jove appositus custos Europæ, & ea præditus facultate, ut nulla eum fera præterire posset. Hic postea Minois Regis fuit, a quo Procri Cephali uxori, quæ venandi studiosissima erat, donatus est. Ea defuncta, Cephalus secum Thebas duxit, ubi erat vulpes, cui datum fuerat, ut omnes canes fugere posset. Quare Jupiter, ne sua in alterutro dona corrumperet, utrumque in lapidem vertit: Vel ut alii volunt, cum Thebas venisset, omnem circa regionem, quæ a vulpibus infestabatur, iis occisis, liberavit: quam ob rem in cælum translatus est. Alii fabulantur fuisse canem Orionis, qui quod studiosus esset venationis, cum eo canem quoque inter astra fuisse collocatum. Alii Icarii canem fuisse dicunt, & cum cane minore confundunt. Hæc Hygin. l. 2. Poet. Astron. c. 35. & Serv. ad 1. Georg. v. 218. Situs est autem in cælo in ipso Tropico Cancri, habetque ante se leporem, quem insequi videtur, post se proram navis Argo, ut & Vitruv. l. 9. c. 7. docet. Constat stellis secundum Hygin. l. 3. Poet. Astron. c. 34. viginti, secundum alios decem & octo, quarum præcipua in ejus ore, quæ & ipsa canis dicitur, & canicula, & Sirius: quamquam Hygin. locis cit. Sirium distinguit a canicula, & illum in capite, hanc in ore Canis collocat. Poetæ passim pro una eademque accipiunt. Virg. 1. Georg. v. 218. & averso cedens Canis occidit astro. Ovid. 4. Fast. sub fin. Est Canis (Icarium dicunt) quo sidere moto, Tosta sitit tellus, &c. Id. Fast. 5. sub fin. Canis Erigonejus. Utroque loco Ovid. tribuit Cani majori fabulam, quam alii de minore narrant. V. Antecanis. ¶ Præterea canis significat genus quoddam vinculi, quo nocentes servi nectebantur, qui catellus etiam, & catulus appellatur. Plaut. Cas. 2. 6. 37. Tu ut quidem hodie canem, & furcam feras. Al. leg. camum. ¶ Est etiam hoc nomine piscis marinus, canis figura. Plin. l. 9. c. 35. & Virg. Æn. 3. v. 432. V. Canicula. ¶ Canes in recto casu singulari in feminino gen. Enn. apud Varron. l. 6. L. L. c. 3. Tantidem quasi feta canes sit, dentibu' latrat. Lucil. ibid. Nequam & magnus homo, laniorum immani' canes ut. Adde eund. apud Charis. l. 1. pag. 100. Putsch. & Plaut. in Trinum. t. 2. 133. & 135. ¶ In ablativo habet cane: sed & cani dici posse, docent quidam Grammatici. Exempla nondum vidimus.

CANISTELLUM, i, n. canestruccio, parvum canistrum. Paul. ex Festo: Cana dicunt Græci, nos canistra, & per deminutionem canistella. Symmach. l. 2. ep. 81. Ceteros quoque amicos eburneis pugillaribus, & canistellis argenteis honoravi.

CANISTRUM, i, n. & Canister, tri, m. canestro, cesta, corba, κάνεον, κανίσκιον, vas vimineum ad panem, & alia mensæ inferenda; item ad alios usus. Cic. Attic. l. 6. ep. 1. circ. med. In lancibus, & splendidissimis canistris, olusculis nos soles pascere; quid te in vasis fictilibus appositurum putem? Juvenal. sat. 5. v. 74. Vin' tu consuetis, audax conviva, canistris Impleri, panisque tui novisse colorem? Virg. 8. Æn. v. 180. Viscera tosta ferunt taurorum, onerantque canistris Dona laboratæ Cereris. Ovid. 8. Metam. v. 675. & in patulis redolentia mala canistris. Id. 2. Metam. v. 704. Pura coronatis portabant sacra canistris. Id. 2. Fast. v. 650. Lata canistra. Pallad. in Novemb. tit. 17. Salignis canistros fieri debere virgultis, quia genus hoc oleum dicitur adjuvare. ¶ Sunt etiam canistra argentea, qualia adhiberi solent apponendis in mensa poculis: quæ canistra siccaria dicuntur. Hæc Serv. ad illud l. 1. Æn. v. 710. Qui dapibus mensas onerent, & pocula ponant. ¶ Exempla in singulari numero nondum vidimus.

CANITIA, V. Canities.

CANITIES, ei, f. canutezza, πολιότης, albedo capillorum, quæ homini seni advenit: item ipsi capilli cani. Ovid. 3. de ar. am. v. 163. Femina canitiem Germanis inficit herbis. Virg. 10. Æn. v. 549. Canitiemque sibi, & longos promiserat annos. Id. 6. Æn. v. 300. Charon, cui plurima mento Canities inculta jacet. Plin. l. 11. c. 37. sect. 47. Harduin. Canities homini tantum, & equis: sed homini semper a priori parte capitis, tum deinde ab aversa. Id. ibid. sect. 64. Canities superciliorum. ¶ Metonymice est ipsa senectus. Horat. l. 2. od. 11. v. 7. Arida canities pellens lascivos amores. Id. l. 1. od. 9. v. 17. Canities morosa. ¶ De aliis rebus albescentibus. Plin. l. 21. c. 20. Folia thymo similia, nisi quod molliora sunt, & lanatiore canitie. Id. l. 36. c. 7. Tiberium marmor sparsa, non convoluta canitie. Id. l. 37. c. 11. Canities sparti. ¶ Dicitur etiam canitia, æ. Plin. l. 31. c. 7. Canitia in vasis summa est. Adde Lucan. l. 8. v. 57. ut est in veterib. codicib. teste Voss. l. 3. de Grammat. c. 35. nam alii habent canities. Charisius quoque lib. 1. pag. 41. Putsch. hanc positionem probat.

CANITUDO, inis, f. canutezza, canities. Varr. apud Non. c. 2. n. 106. Neque vetulus cantherius, quam novellus, melior, nec canitudini comes virtus. Plaut. apud Fest. Stultus est adversus ætatem, & capitis canitudinem.

CANNA, æ, f. canna, θελίς, frutex palustris ex genere arundinum, de quo V. in Arundo. Ovid. 4. Metam. v. 298. Canna palustris. Id. 6. Metam. v. 326. Cannæ tremulæ. Id. 6. Fast. v. 406. Cassa canna. ¶ In illo Juvenal. sat. 5. v. 89. Canna Micipsarum prora subvexit acuta. canna videtur accipi pro majori arundine, ex qua olim a quibusdam populis Indiæ, & Ægypti parva navigia factitari solita, Plin. l. 7. c. 2. & 56. ad fin. tradit. Illud enim discrimen inter cannam, & arundinem, quod in Arundo posuimus, sæpe negligunt scriptores. Alii tamen interpretantur vasculum e canna, quo oleum ex Africa Romam comportari solebat. ¶ Apud Stat. l. 1. silv. ult. v. 15. canna est species arundinis aromaticæ. V. Canneus. ¶ Canna gutturis, la canna della gola, aspera arteria, per quam respiramus. Cæl. Aurelian. Acut. l. 2. c. 16. & Tard. l. 2. c. 12. ¶ Accipitur etiam (sicut arundo, & calamus) pro fistula, qua canitur. Ovid. 2. Metam. v. 682. dispar septenis fistula cannis. Id. Metam. 11. v. 171. Pana jubet Tmolus citharæ submittere cannas. Sil. l. 7. v. 439. errantes dumosa per avia tauros Arguta revocans canna. ¶ Apulej. l. 5. Metam. Cannam Deam appellat Syringam Nympham, quæ Pana fugiens, in palustres calamos versa fuit, ex quibus ipse Pan fistulam fecit, ut est apud Ovid. l. 1. Metam. a vers. 690.

CANNABETUM, i, n. locus cannabe consitus. Inscript. apud Gruter. pag. 896. n. 14. (ubi unico n scribitur) Retro usque ad canabetum huic aræ cedet. V. Cannabis.

CANNABIFER, a, um. Inscript. apud Murator. pag. 70. n. 6. Silvano Sancto, patri, & custodi, pecudifero, lactifero, glandifero, pomifero, cannabifero, linifero Q. Zosimus Q. L. Tertull. Grammaticus, &c.

CANNABĬNUS, a, um, di canape, κανναβινος, qui est ex cannabe. Varr. l. 3. R. R. c. 8. Mutuli, aut pali, supra quos tegeticulæ cannabinæ sint impositæ. Colum. l. 12. c. 50. Funes cannabini.

CANNĂBIS, is, f. canape, canapa, κάνναβις, frutex ferulaceus, cujus siccato cortice, uti lini, utimur ad crassiores telas, & præsertim ad funes contexendas. Plin. l. 19. c. 9. Utilissima funibus cannabis seritur a Favonio. Varr. l. 1. R. R. c. 23. Ubi seras cannabim, linum, juncum, spartum. Plin. l. 19. c. 2. In sicco præferunt e cannabi funes. Pers. sat. 5. v. 146. Tun' mare transilias? tibi torta cannabe fulto Cœna sit in transtro? ¶ Quidam scribunt canabis unico n, pro quibus est Inscript. vetus, quam in Cannabetum retulimus. ¶ Reperitur etiam cannabus, i, m. Varr. apud Gell. l. 17. c. 3. Cannabo, & stuppa, ceterisque sativis rebus naves fuere. Pallad. l. 3. tit. 5. Hoc mense cannabum seres terra pingui. Adde l. 4. tit. 5. & Marcell. Empir. c. 9. & Fest. in Thomices.

CANNABIUS, a, um, adject. idem quod cannabinus. Gratius in Cyneget. v. 47. At pauper rigui custos Alabandicus horti Cannabias nutrit silvas.

CANNĂBUS, V. in Cannabis.

CANNÆ, arum, f. vicus Apuliæ prope Aufidum fluvium, ubi Annibal ingenti cæde Romanos fudit. V. Liv. l. 22. c. 44. & sequentib. & Sil. l. 9. & 10.

CANNENSIS, se, adject. ad Cannas pertinens. Cic. pro Rosc. Amer. c. 32. Cannensis pugna. Id. de clar. Orat. c. 3. calamitas. Liv. l. 22. c. 50. clades. Id. l. 29. c. 24. exercitus. h. e. qui ad Cannas pugnavit. Stat. l. 1. silv. 4. v. 87. Cannenses animæ. h. e. in ea pugna cæsorum. ¶ Titinn. apud Festum (ut quidem emendat Scalig.) Cannensem pro cursore posuit, ducta appellatione a fuga, & consternatione militum, qui e Cannensi clade evaserant.

CANNETUM, i, n. canneta, καλαμών, locus ubi cannarum copia est. Pallad. l. 3. c. 23. & 24. sub fin. Canneta ponenda sunt.

CANNĔUS, a, um, adject. di canna, qui ex canna est. Colum. l. 12. c. 50. Canneæ tegetes.

CANNICIUS, a, um, canneus. Legitur apud Pallad. in lemmate tit. 13. l. 1. De cameris canniciis. Eo autem titulo docet Pallad. rationem conficiendarum camerarum in ædificiis agrestibus, ex tabulis, aut cannis. ¶ Cannicia, æ, idem est quod cannetum. Innocent. de casis litter. pag. 225. Gors. Sub se cannicias, & res palustres habet.

CANNŬLA, æ, f. cannuccia, cannella, θελίς, parva canna. Apulej. l. 4. Metam. Parva casula cannulis temere contecta. Cæl. Aurelian. Tard. l. 2. c. 13. Pulmonis cannula, quam Græci arteriam vocant. la canna della gola.

CANO, is, cecini, cantum, a. 3. cantare, ᾄδω, μέλπω, vocem variando, & modulando cantum edo. Cic. 2. Tuscul. c. 4. ad fin. Si absurde canat is, qui se haberi velit musicum. Id. in Orat. c. 8. in fi. Inclinata, ululantique voce canere. Id. l. 3. de nat. Deor. c. 11. Canere ad harmoniam. Id. l. 1. Tuscul. c. 2. ad tibicinem. cantare accompagnato da istrumenti. Sic Id. 4. Tuscul. c. 2. ad tibiam. Et Quintil. l. 1. c. 10. (al. 17.) ad citharam. Cic. 2. de Orat. c. 86. carmen aliquod. Gell. l. 19. c. 9. versus voce admodum quam suavi. Horat. l. 2. ep. 2. v. 9. indoctum, sed dulce. senz' arte, ma con buona voce. Cic. l. 1. de Divin. c. 7. Corvus canit. Id. ibid. l. 2. c. 26. Victores galli canere solent. Virg. 1. Georg. v. 378. (& Plin. l. 8. c. penult.) Et veterem in limo ranæ cecinere querelam. Terent. Phorm. 4. 4. 27. Gallina cecinit. ¶ Sæpe ponitur pro narrare aliquid versibus; item pro laudare, prædicare, celebrare. Horat. l. 1. sat. 10. v. 42. Pollio regum facta canit.

canit. Id. l. 2. sat. 4. v. 11. Ipsa memor præcepta canam. Id. ibid. sat. 3. v. 4. Nil dignum sermone canis. Virg. Ecl. 6. v. 3. Cum canerem reges, & prœlia. Petron. in Satyr. c. 2. Lyrici Homericis versibus canere timuerunt. Virg. 4. Georg. in fi. Hæc super arvorum cultu, pecorumque canebam, Et super arboribus. Horat. l. 4. od. ult. in fin. Virtute functos, more patrum, duces, Lydis remixto carmine tibiis, Trojamque, & Anchisen, & almæ Progeniem Veneris canemus. Cic. l. 1. Tuscul. c. 2. Canere de clarorum hominum virtutibus. Quintil. l. 1. c. 10. (al. 17.) laudes heroum, ac deorum. Ovid. Her. ep. 15. v. 28. Jam canitur toto nomen in orbe meum. Stat. 8. Theb. v. 553. longa laude canendus. Martial. de Spectac. epigr. 5. Quidquid fama canit, donat arena tibi. decanta. ¶ Item pro vaticinari, prædicere, predire, pronosticare, tum quia vates divinandi œstrum habere dicuntur, tum quia omnia fere oracula futurorum carmine vulgari consueverunt. Cic. Catil. 3. c. 8. Ut hæc, quæ nunc fiunt, canere dii immortales viderentur. Nepos in Attic. c. 16. Non solum ea, quæ se vivo acciderunt, futura prædixit, sed etiam quæ nunc usuveniunt, cecinit, ut vates. Tibull. l. 1. eleg. 7. v. 56. Canere eventus. Sil. l. 3. v. 687. responsa. & l. 4. v. 131. omina alicui. Tacit. 14. Ann. c. 32. Et feminæ in furorem actæ, adesse exitium, canebant. Adde lib. 4. Hist. c. 54. & Liv. l. 1. c. 7. & l. 5. c. 15. & l. 30. c. 28. Virg. 8. Æn. v. 534. & Horat. l. 1. od. 15. v. 4. ¶ Significat etiam musicum sonum organo aliquo edere, sonare. Cic. 2. de Divin. c. 59. Canere voce vel fidibus. Id. l. 1. de Divin. c. 17. Lituus, quo canitur. Varr. l. 4. L. L. c. 23. Canere cornu. Quintil. l. 1. c. 10. (al. 17.) tibiis. Tacit. Ann. 14. c. 14. cithara. Cic. 5. Verr. c. 44. Cum in eis conviviis symphonia caneret. Id. in Orat. c. 12. Canere bellicum. sonare all' arme. Sallust. in Catil. c. 62. Catilina signa canere jubet. dar segno della battaglia. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 82. Classicum apud eum cani, & alterum illi jubet prætorium tendi. Liv. l. 24. c. 46. Ubi quartæ vigiliæ signum cecinisset. Cic. Phil. 12. c. 3. extr. Canere receptui. sonar a raccolta. ¶ In illo Severi in Ætna, v. 295. Carmineque irriguo magni cortina theatri Imparibus numerosa modis canit arte regentis; canit idem est ac resonat, risuona. Simile est illud Lucret. l. 1. v. 256. Frondiferasque novis avibus canere undique silvas. ¶ Canere surdis auribus proverbio dicitur pro monere vel hortari nolentem audire, predicare a i porri. Habet Liv. l. 40. c. 8. ¶ Illud etiam in proverbium abiit, quod Antigenidam tibicinem discipulo sane frigenti ad populum dixisse, narrat Cic. de clar. Orat. c. 50. Mihi cane, & Musis: quo monemur, pluris faciendum esse unius sapientis viri judicium, quam imperitæ multitudinis: vel, ut est apud Valer. Max. l. 3. c. 7. extern. n. 2. perfectam artem, fortunæ lenocinio defectam, fiducia tamen justa non exui; quamque scit se laudem mereri, eam etsi ab aliis non impetret, domestico tamen acceptam judicio referre. ¶ Intus canere, & sibi canere quid sit, V. in Aspendius. ¶ Canerit pro cecinerit ex Auguralibus libris affert Fest. in Rumentum: & canui pro cecini olim dictum fuisse, ait Serv. ad 2. Georg. v. 384. V. Occano, & Occino. A canui est caniturus, ut a nocui nociturus, a monui moniturus. Habetur autem in fin. cap. 8. Apocalyps. Angelorum, qui erant tuba canituri. ¶ Cante per syncopen pro canite legitur in quodam Saliari carmine apud Varron. l. 6. L. L. c. 3. Divum exta cante, divum deo supplice cante. ¶ Particip. canens V. suo loco.

CANON, ŏnis, m. regola, κανὼν, regula, norma, lex. Græca vox, & Græce usurpata a Cic. Fam. 16. ep. 17. Sed heus tu, qui κανὼν esse meorum scriptorum soles. ¶ Canones Grammatici sunt præcepta artis Grammaticæ. Auson. epigr. 136. Is demum excessit Grammaticos Canonas. ¶ Plin. l. 34. c. 8. narrat, Polycletum inter alia opera fecisse simulacrum adeo exacte ad artis leges omnes elaboratum, ut ceteri postea artifices lineamenta artis ab eo peterent, velut a lege quadam; & ob id canona ab iisdem fuisse appellatum. ¶ Est etiam certa, & annua pensitatio alicui persolvenda, qualis erat is, quo sub Imperatoribus conferebatur quotannis certa frumenti mensura ad annonam Urbis Romæ: item generatim quæcumque annua præstatio. Ascon. ad illa verba Cicer. 4. Verr. c. 2. Quando illa frumentum, quod deberet, non ad diem dedit? quando id, quod opus esse putaret, non ultro pollicita est? quando id, quod imperaretur, recusavit? Omne, inquit, genus pensitationis in hoc capite positum est, canonis, oblationis, indictionis. Spartian. in Sever. c. 8. Rei frumentariæ ita consuluit, ut excedens vita septem annorum canonem P. R. relinqueret. Lamprid. in Heliogab. c. 27. in fi. Canon frumentarius. Justinian. lib. 4. Cod. tit. ult. leg. ult. a med. Solvere emphyteuticum canonem. pagar l' affitto. Impp. Gratian. Valent. & Theodos. ibid. lib. 10. tit. 10. leg. 10. Canon aurarius. Iidem ibid. lib. 11. tit. 6. leg. 2. metallicus. Impp. Valentin. Theodos. & Arcad. ibid. lib. 12. tit. 40. leg. 1. vestium. ¶ Apud Vitruv. l. 10. c. 13. est canon arca in machina hydraulica, in qua servatur aer, & per canales distribuitur. Vitruv. ibi modo Latine appellat, modo Græce κανόνα μουσικόν. Id. ibid. Inter tabulam & canona regulæ sunt interpositæ. ¶ Super hanc arcam est tabula multis foraminibus terebrata, quam nos dicimus sommiere.

CANONICARII, orum, m. dicuntur a Justiniano in novell. Constit. 30. & a Cassiod. l. 6. variar. form. 8. & lib. 12. ep. 13. qui publicum canonem a privatis exigunt.

CANONICUS, a, um, regolare, κανονικὸς, ad canonem spectans, regularis. Canonica ratio in Musica dicitur, quæ longitudines, & altitudines vocis emetitur, ut Gell. l. 16. c. 18. docet. Vitruv. l. 1. c. 1. Architectus musicen sciat oportet, uti canonicam rationem, & mathematicam notam habeat. Adde lib. 5. c. 3. ad fin. ¶ Apud Astronomos est qua siderum motus, situm, & aspectum dimetiuntur. Plin. l. 2. Hist. nat. in elencho lib. 2. n. 12. Errantium motus, & luminum canonica. h. e. rationes, & regulæ, τὰ κανονικά. Id. l. 2. c. 17. Sed ratio quoque canonica fallit. Namque apparet, absidas quoque earum, &c. Harduin. hic monet, in MSS. quibusd. legi canonicos, hoc est hujusmodi canonicæ rationis in astronomia peritos. Augustin. l. 3. de civ. Dei, c. 15. Canonicæ defectiones solis. h. e. quæ statis temporibus, & certo siderum cursu fiunt. ¶ Refertur etiam ad annuam pensionem, quæ canon dicitur. Imp. Constantin. lib. 12. Cod. tit. 62. leg. 2. Canonicæ pensitationes. Impp. Arcad. & Honor. lib. 11. Cod. Theodos. tit. 17. leg. 3. Canonici equi. h. e. qui pro canone solvuntur. Imp. Constantin. ibid. tit. 9. leg. 1. Vestes canonicæ.

CANOPÆUS, vel Canopius, a, um, Κανώπαιος, ad Canopum pertinens. Catull. carm. 65. de coma Beren. v. 58. Grata Canopæis incola litoribus. Al. leg. Canopiis.

CANOPICUS, a, um, Κανωπικός, idem quod Canopæus. Plin. l. 5. c. 10. & 31. Canopicum Nili ostium. Id. l. 12. c. 24. Canopica arbor.

CANOPITÆ, arum, Canopi incolæ. Cic. apud Quintil. l. 1. c. 5. (al. 9.) Canopitarum exercitus. A Celso l. & cap. 6. sect. 25. & 28. memoratur collyrium Canopite.

CANOPITANUS, a, um, idem quod Canopicus. Solin. c. 31. (al. 44.) Quod ab Atlante adusque Canopitanum ostium panditur.

CANOPUS, i, m. Bochir, Bichieu, Κάνωπος, & Κάνωβος, urbs cum insula Ægypti apud ostium Nili, quod inde Canopicum dictum est, aliis Heracleoticum, vel Naucraticum: condita a Menelao, qui, devicta Troja, eo vi ventorum cum Helena delatus est, & nominata a Canopo Amycleo ejus gubernatore, qui ictu serpentis, quem hæmorrhoida vocant, ibi interiit, & sepultus est, ut Plin. l. 5. c. 31. Tacit. 2. Ann. c. 60. & Solin. c. 31. (al. 44.) narrant. Juvenal. sat. 15. v. 46. famosum Canopum vocat: ob profligatam luxuriam, qua populus ille male audiebat. Est enim ea regio fertilissima: ex abundantia autem rerum omnium luxuria viget. Hinc Lucan. l. 8. v. 543. Et Pelusiaci tam mollis turba Canopi. Et Stat. l. 3. silv. 2. v. 111. Curve Terapnæi lasciviat ora Canopi. ¶ Pro ipsis Ægyptiis accipitur in illo Lucan. l. 10. v. 64. de Cleopatra. Et Romana petit imbelli signa Canopo. ¶ Serv. ad Virg. Georg. 4. v. 287. appellat Canobum, non Canopum, eum, qui huic urbi nomen dedit. Quin & ipsam urbem alii Canobum dicunt. ¶ Vetus lapis in Antiquit. Benevent. class. 6. n. 3. C. Umbrio Eudrasto C. F. Stel. Patrono Coloniæ Beneventanorum.... quod is a solo Canopum propriis sumptibus perfecerit, &c. canopus videtur Joanni de Vita esse ædificium amœnum, in quo collegium Martensium sacrorum, ludorum, cœnarum causa convenirent. Simile quidam habes apud Spartian. in Adrian. c. pænult. ¶ Est etiam hoc nomine stella ingens, & clara, & primæ, ut vocant, magnitudinis, in parte Australi, & nobis inconspicua, in ipso temone navis Argo. Manil. l. 1. v. 215. Idcirco terris non omnibus omnia signa Conspicimus: nusquam invenies fulgere Canopum, Donec Niliacas per pontum veneris oras. Adde Vitruv. l. 9. c. 7. Plin. l. 2. c. 70. & Lucan. l. 8. v. 181. ¶ Apud Pompon. Mel. l. 2. c. 7. & Lucan. loc. cit. legitur Canopos in recto casu Græca positione.

CANOR, oris, m. canto, cantus, μέλος. Ovid. l. 3. de ar. am. v. 315. Res est blanda canor: discant cantare puellæ. Pro facie multis vox sua lena fuit. Adde Lucret. l. 4. v. 181. & Quintil. l. 1. c. 10. (al. 17.) ¶ Item sonus, suono. Id. Her. ep. 16. v. 180. Mœnia Phœbææ facta canore lyræ. Virg. 4. Georgic. v. 71. Æris canor. h. e. tubæ. ¶ Translate Petron. in Satyr. c. 5. & bella truci memorata canore. h. e. magnis versibus, & Epica materia dignis.

CANORE, adverb. ἐμμελῶς, canendo, cum cantu. Apulej. de dogm. Plat. l. 1. Musice mundus, & canore movetur.

CANORUS, a, um, canoro, sonoro, cum canore & sonitu conjunctus, ᾠδικὸς, λιγύθροος, ἐμμελής. Cic. de clar. Orat. c. 66. Vox suavis, & canora. Id. ibid. c. 27. Canorus orator. h. e. canoram vocem habens. Id. de Senect. c. 9. Omnino canorum illud in voce splendescit etiam, nescio quo pacto in senectute. Quintil. l. 11. c. 3. post med. Canoro quodam modo in funeribus proclamare. pianger cantando. Cic. l. 2. de Divin. c. 26. in fi. Gallus animal canorum. Horat. l. 2. od. ult. v. 15. Ales canorus. h. e. cycnus. Colum. l. 7. c. 12. Canis vasti latratus, & canori. Plin. l. 11. c. 26. Canoræ cicadæ. Virg. 9. Æn. v. 503. Æs canorum. h. e. tubæ. Id. 6. Æn. v. 120. & Horat. l. 1. od. 12. v. 11. Canoræ fides. Senec. in Troad. v. 321. Canora chelys. Ovid. 6. Fast. v. 671. turba canora. h. e. tibicines. Horat. l. 2. ep. 2. v. 76. Canori versus. Id. de ar. poet. v. 322. Nugæ canoræ. h. e. versus inepti. Plin. l. 4. c. 8. Fluvius canorus avium concentu. risonante. Hieronym. in præfat. ad Chronic. Euseb. Quid Psalterio canorius? ¶ Musices peritus. Sever. in Ætna, v. 571. ille impiger, iste canorus.

CANOSUS, a, um, canuto, idem quod canus. Legitur in quadam epist. Valeriani Imp. apud Vopisc. in Probo, c. 5. sed non est facile usurpanda.

CANTA, V. Cantatus.

CANTABER, bra, um, adject. ad Cantabriam pertinens. Claudian. de laud. Serenæ Reg. v. 74. Oceanus Cantaber. ¶ Cantaber, bri, qui est e Cantabria. Horat. l. 2. od. 6. v. 2. Cantabrum indoctum juga ferre nostra. Cæs. l. 4. B. Gall. c. 26. Ex Aquitania, & Cantabris. Adde Plin. l. 4. c. 20.

CANTABRARIUS, ii, m. vexillifer, qui cantabrum fert. Impp. Honor. & Theodos. lib. 14. Cod. Theodos. tit. 7. leg. 2.

CANTABRI, V. Cantaber.

CANTABRIA, æ, f. regio Hispaniæ juxta Oceanum, inter Vardulos,

& A-

& Asturès, ubi nunc *la Bisraglia*. *Plin. l.* 34. *c.* 14. & 16. & *Sueton. in August. cap.* 21.

CANTABRICUS, a, um, ad Cantabriam pertinens. *Horat. l.* 1. *ep.* 18. *v.* 55. Cantabrica bella. *Sueton. in Aug. c.* 29. Cantabrica expeditio. *Plin. l.* 3. *c.* 3. Cantabrici populi. ¶ *Cantabrica*, *æ*, herba est caule junceo pedali, in quo sunt flosculi oblongi, veluti calathi, in his semen perquam minutum: dicta a Cantabris, qui eam invenerunt. *Plin. l.* 25. *c.* 8.

CANTABRUM, ri, n. *semola*, *crusca*, furfur, vel tritici purgamentum, ex quo panis sordidus fit. Quidam deducunt a Cantabrorum gente, qui utpote durum genus hominum, furfuraceo pane usi fuerint. *Cæl. Aurelian. l.* 3. *Tard. c.* 2. *sub fin.* Decoctio cantabri, aut succus ptisanæ. & *lib.* 4. *c.* 3. Vaporatio stymmatum, aut cantabri colligati, vel in aceto decocti. *Apic. l.* 7. *c.* 1. Vulvam ut tostam facias. In cantabro involve, & postea in muriam mitte, &c. *Vet. Scholiast. Juvenal. ad sat.* 5. *v.* 11. far caninum exponit cantabrum. ¶ Item genus vexilli apud Imperatores Romanos: de cujus appellationis causa alii alia commenti sunt, sed valde incerta, & nimis multis enarranda, si persequi omnia velim. *Minuc. Fel. in Octav. c.* 29. Nam & signa ipsa, & cantabra, & vexilla castrorum, quid aliud, quam inauratæ cruces sunt, & ornatæ. *Tertull. in apolog. c.* 16. Sipara illa vexillorum, & cantabrorum, stolæ crucium sunt. V. hic Interpr.

CANTABUNDUS, a, um, cantans. *Claud. Quadrigar.* apud *Gell. l.* 9. *c.* 13. Gallus sua disciplina, scuto projecto, cantabundus. Al. leg. *cunctabundus*, al. *captabundus*, quia *captare* & *captatio* gladiatoria verba sunt. Sed prior lectio præfertur ab Eruditis. Confer quæ habet *Liv. l.* 21. *c.* 28. de Gallis cantu ad pugnam procedentibus. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 62. *Burman.* Sedeo ego cantabundus, & stellas numero.

CANTAMEN, inis, n. *incantesimo*, *stregheria di parole*, veneficium magicis carminibus factum, incantamentum, ἐπῳδή. *Propert. l.* & *eleg.* 4. *v.* 49. O utinam magicæ nossem cantamina Musæ. *Apulej. in Apolog.* Sanguinem profluentem cantamine sistere. *Id.* 2. *Metam.* Dira cantamina.

CANTATIO, onis, f. *canto*, ᾆσμα, ᾠδή, cantus, cantio, canticum. *Plaut. Stich.* 5. 5. 19. Lepidam, & suavem cantationem aliquam occipito. *Alii plerique leg.* cantionem. *Apulej. l.* 2. *Metam. ad fin.* Cantationibus permulcere animum. *Varro* quoque hanc vocem agnoscit *l.* 5. *L. L. c.* 7. *sub fi.* ¶ Pro incantamento, *Jul. Firmic. l.* 3. *c.* 6. *post med.* Valetudines remedio aliquo, aut cantationibus compescere.

CANTATOR, oris, m. *cantore*, ἀοιδός, ᾠδός, cantor. *Martial. l.* 13. *epigr.* 77. Cantator cycnus funeris ipse fui. ¶ Item *sonatore*. *Gell. l.* 16. *c.* 19. Vetus & nobilis Ario cantator fidibus fuit. ¶ Agnoscit etiam *Varro l.* 7. *L. L. c.* 32. ubi tamen alii ita legunt, ut neget *Varro*, Latine recte usurpari.

CANTATRIX, icis, f. *cantatrice*, cantrix, πολυφθόγγος. *Claudian. de B. Gild. v.* 448. Imploret citharas, cantatricesque choreas. ¶ Item quæ cantaminibus veneficia facit, *strega*. *Apulej. l.* 2. *Metam.* Cantatrices aniculæ alienam sepulturam antevortunt. & *ibid.* Cantatrices anus exsuviis meis imminentes.

CANTATUS, us, ui, m. cantio. *Alcimus Avit. l.* 5. *Carm. v.* 144. *de plaga Ægyptiaca*. Ranarum fœdis texit cantatibus urbes. *Al. leg.* implevit saltibus urbes.

CANTATUS, a, um, *cantato*. *Gell. l.* 4. *c.* 5. Versus hic scite factus, cantatusque esse a pueris urbe tota fertur. ¶ Item versibus narratus, celebratus, laudatus. *Ovid. l.* 2. *Amor. eleg.* 1. *v.* 29. Cantatus Achilles. *Id. Her. ep.* 12. *v.* 137. Hymen cantatus. *Martial. l.* 7. *epigr.* 13. *de puella*. Vel Stellæ cantata meo. *Id. l.* 9. *epigr.* 50. Hæc est illa meis multum cantata libellis. *Sil. l.* 11. *v.* 447. Jussit in immensum cantatas surgere turres. *h. e.* cantando excitatas, & exstructas. loquitur de Amphione, qui Thebas sono lyræ condidit. *Stat. l.* 10. *v.* 504. gurges cantatus olore. *h. e.* in quo olor cantitavit. ¶ Item magicis carminibus ligatus, *incantato*, *magico*. *Ovid. Her. ep.* 6. *v.* 84. Diraque cantata pabula falce metit. *Id.* 7. *Metam. v.* 98. Cantatæ herbæ. & *lib.* 14. *v.* 369. cantato densatur carmine cælum. *Propert. l.* 4. *eleg.* 5. *v.* 13. Audax cantatæ leges imponere Lunæ. *Sil. l.* 1. *v.* 430. Cantatus ignis. *Lucan. l.* 6. *v.* 767. Cantata umbra. *Apulej. in Apolog.* Puer carmine cantatus. ¶ *Canta* per syncopen pro *cantata* olim Veteres dixisse, testis est *Paul.* ex *Festo*, ubi al. leg. *cante* pro *canite*. V. *Cano* in fi.

CANTE, V. *Cano* in fi.

CANTERIATUS, a, um, canteriis fultus. *Colum. l.* 5. *c.* 4. Vites, quæ pedaminibus adnixæ singulis jugis imponuntur, eas rustici canteriatas appellant. ¶ Scribitur & *cantheriatus*. V. *Canterius*.

CANTERINUS, a, um, *di cavallo*, ad canterium pertinens. *Plaut. Men.* 2. 3. 44. Certe hæc mulier cantherino ritu hic astans somniat. *Plin. l.* 10. *c. ult.* docet, etiam equos somniare. Porro hi etiam stantes aliquando dormiunt. ¶ *Canterinum hordeum*, cujus meminere *Colum. l.* 2. *c.* 10. & *Pallad. l.* 10. *tit.* 4. & *l.* 11. *tit.* 1. est genus hordei, quo canterii, & alia animalia, quæ ruri sunt, melius quam tritico, aluntur, & homines salubrius, quam malo tritico, vescuntur. Italice dicitur a multis *orzo scandello*. ¶ Est etiam genus lapathi silvestris, quod *canterinum* dicitur, teste *Plin. l.* 20. *c.* 21. fortasse, quia canterii eo libenter pascuntur. ¶ Scribitur & *cantherinus*. V. *Canterius*.

CANTERIOLUM, li, n. *picciol palo*, *o frasca*, parvus canterius ad aliquid fulciendum. *Colum. l.* 11. *c.* 3. *ad fin.* Cæpæ cum fecerint caulem, humilioribus quasi canteriolis interpositis rigorem stilorum conservato.

CANTERIUS, ii, m. *cavallo castrato*, equus castratus, ut *Varr. l.* 2. R. R. *c.* 7. *ad fin.* & *Fest.* docent. *Cic. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 5. *de Castore*, & *Poll.* Eos tu canteriis albis obviam Vatieno venisse existimas. *Plaut. Capt.* 4. 2. 34. Pisces fœtidi, qui advehuntur quadrupedanti crucianti canterio. *cavallo di cattivo passo*. *Senec. ep.* 87. M. Cato Censorius canterio vehebatur, & hippoperis quidem positis, ut secum utilia portaret. ¶ *Canterius in fossa*, rusticum proverbium apud *Liv. l.* 23. *c.* 47. dicitur de re valde impedita, & nullius usus, multi autem periculi. Canterius enim in fossa nihil propemodum valet, & si moveri liberius velit, facile prolabitur. Verba *Livii* sunt: Minime sis canterium in fossa. Sunt qui putant legendum *fris*: sed obstat librorum consensus. Editio *Aldina* anni 1519. habet: *canterium in fossam?* addita nota interrogationis, quæ habetur etiam in editionib. 1470. & 1480. ¶ Dicitur aliquando de quovis viliori jumento. *Apulej. l.* 3. *Metam. de asino*. Quousque tandem canterium patiemur istum paulo ante cibariis jumentorum, nunc etiam simulacris deorum infestum? ¶ In ædificiis *canterii*, Græce ἀμείβοντες, sunt trabes a tecti culmine usque ad extremam projecturam protensi. Habent enim quandam cum equi dorso similitudinem. In multis Italiæ locis, retenta Latina appellatione, *cantieri* appellantur: dicuntur etiam *cavalli*, & *saettoni*. Usurpantur hac notione a *Vitruv. l.* 4. *c.* 2. ¶ Denique in vineis *canterius* est transversa pertica ad pedamenta firmanda, & jugatam vitem sustinendam, ut *Colum. l.* 4. *c.* 12. & *lib.* 5. *c.* 4. docet. Adde *lib.* 4. *c.* 14. & *sub fin. lib.* 11. quib. locis masculinum genus apparet. ¶ Scribitur & *cantherius* cum aspiratione, præsertim ab iis, qui a Græco κανθήλιος derivant. *Varr.* absurde a *carendo* deducit, his verbis *l.* 2. R. R. *c.* 7. *sub fin.* Equi demptis testiculis fiunt quietiores: & ideo quod semine carent, ii canterii appellati. Utcumque sit de etymologia, frequentius certe sine aspiratione legitur, probaturque a *Dousquio in Orthograph.*

CANTHARIAS, æ, m. gemma est innatam scarabæi effigiem habens. Nam κανθαρὶς, & κάνθαρος scarabæum significat. *Plin. l.* 37. *c.* 11.

CANTHARIS, idis, f. *canterella*, κανθαρὶς, parvum animal volatile, scarabæus etiam dictus, cujus plura genera. *Plin. l.* 11. *c.* 28. recenset. Sic etiam appellatur vermiculus frumenta erodens, teste *eod. l.* 18. *c.* 17. ¶ Sunt præterea cantharides, quæ vitibus nocent, ut docet *Pallad. l.* 1. *tit.* 35. ¶ Porro ex his præsentissimum venenum habent, &, expresso succo, potæ statim interimunt, quæ in summitate ramorum fraxini, vel olivæ nascuntur, & quæ in eo rosarum genere, quæ cynorrhoidi vocantur, item quæ ex vermiculis ficorum, pyri, peuces, & cynacanthæ: qua de re multa differit *Id. l.* 29. *c.* 4. *sub fin.* & *lib.* 11. *c.* 35. Hinc *Ovid. in Ibin*, *v.* 308. Cantharidum succos, dante parente, bibas. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 21. C. Carbo, accusante L. Crasso, cantharidas sumpsisse dicitur. *Plin. l.* 29. *c.* 4. *in fi.* Cantharides objectæ Catoni Uticensi, ceu venenum vendidisset. ¶ Est tamen non unus ex iisdem usus in medicina, ut apud *eund. ibid.* & *lib.* 11. *c.* 35. videre est.

CANTHARITES VINUM, κανθαρίτης οἶνος, quod inter transmarina nobiliora *Plin. l.* 14. *c.* 7. enumerat, dictum est a quodam vitis genere, quæ κανθάρειος ἄμπελος a *Theophrasto l.* 2. *de caus. plant. c.* 20. appellatur. ¶ V. *Abrotanites*.

CANTHARULUS, li, m. *picciol bicchiere*, κανθάριον, parvus cantharus. *Arnob. sub fin. l.* 6. Cantharuli, forcipes, cornuaque pomifera. *Paulin. Nolan. in Nat. XI. S. Fel. edit. Muratorii*, *v.* 462. de parvo lychno usurpat.

CANTHARUS, i, m. *bicchiere*, *tazza*, κάνθαρος, genus poculi ansati. *Virg. Ecl.* 6. *v.* 17. *de Baccho*. Et gravis attrita pendebat cantharus ansa. *Plaut. Asin.* 5. 2. 56. Mihi cantharo mulsum date. *Id. Stich.* 5. 4. 30. Propinare alicui cantharum. *Id. Pers.* 5. 2. 40. Dare bibere plenis cantharis. *Horat. l.* 1. *od.* 20. *v.* 1. Potare modicis cantharis. ¶ Quemadmodum scyphus Herculis, ita cantharus Bacchi proprium poculum est, ut *Macrob. l.* 5. *Saturnal. c.* 21. docet: quo pertinet locus *Virgilii* modo allatus, & quæ de C. Mario cantharis bibente exemplo Liberi Patris, narrant *Plin. l.* 33. *c.* 11. *in fi.* & *Valer. Max. l.* 3. *c.* 6. *n.* 6. ¶ Est etiam genus navigii, ut docet *Macrob. loc. cit.* ubi affert in hanc rem locum *Menandri in Nauclero*: quare ad Græcos potius hæc notio pertinet. Addit autem, appellationem poculi ab ejus navigii forma derivatam esse, ut & *cymbii* a *cymba*, &c. ¶ Item fistula, tubus epistomio instructus, per quem aqua salit. Quia enim hujusmodi salientes, seu emissaria variis figuris elaborare artifices solent, ut est apud *Auson. in ep. Centoni nupt. præfixa*; quæ in canthari modum facta sunt canthari appellantur. *Paul. Dig. lib.* 30. *leg.* 41. *ad fin.* Sed & automataria, & canthari, per quos aquæ saliunt, poterunt legari; maxime si impostitii sint. *Vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 182. *n.* 2. Perdiderat laticum longæva incuria cursus, Quos tibi nunc pleno cantharus ore vomit. ¶ Quidam putant, *cantharum* significare marculum, quo fores pultantur, in illo *Plauti Men.* 1. 2. 64. Mille passum commoratu's cantharum. *Me.* placide pulta, &c. Sed negant alii, fortasse rectius. ¶ *Cantharus* præterea dicitur piscis quidam marinus, succo ingratus gustui; cujus meminere *Ovid. in Halieut. v.* 103. & *Plin. l.* 32. *c.* 1. ¶ Denique Ægyptii *cantharum* dixere nodum sub lingua Apis bovis. V. *Apis*. 2.

CANTHERIUS cum derivatis, V. *Canterius*.

CANTHUS, i, m. *cerchio della ruota*, ferrum, quo rotæ absis cingitur, teste *Quintil. l.* 5. *c.* 5. (*al.* 9.) ubi addit, Afrum, vel Hispanum vocabulum esse, sed eo uti *Persium* tanquam recepto. *Casaubon.* tamen vult esse Græcum, quod teste *Hesych.* κάνθος sit orbis oculorum. Porro *Pers.* pro ipsa rota usurpat per synecdochen, *sat.* 5. *v.* 70. Nam quamvis prope te, quamvis temone sub uno, Vertentem se se frustra sectabere canthum, Cum rota posterior curras, & in axe secundo. ¶ Fuit etiam *Canthus* filius Abantis,

vel

vel Canethi, vel Cerioutis, unus ex Argonautis, qui in reversione in Libya a Cephalione pastore occisus periit. *Hygin. fab.* 14. & *Valer. Flacc. l.* 1. 3. & 6.

CANTICO, as, V. *Cantito*.

CANTICULA, æ, f. &

CANTICULUM, li, n. parvum canticum, ᾀσμάτιον. *Septimius Afer* apud *Terentian. Maur. de metr. pag.* 2427. *Putsch.* Pinea brachia cum trepidant, Audio canticulum Zephyri. ¶ Item breve carmen magicum. *Pompon.* apud *Non. c.* 7. *n. ult.* Mirum ni hæc Marsa est: in colubras callet canticulum. Ita habetur etiam in antiqu. editionib. 1476. & 1480. Sunt tamen qui leg. *canciculam*.

CANTICUM, ci, n. *cantico*, *canzone*, *cantata*, ᾆσμα, ᾀσμὸς, ᾠδὴ, cantio, cantilena. *Petron. in Satyr. c.* 31. Paratissimus puer me acido cantico excepit. *Quintil. l.* 1. *c.* 2. (*al.* 3.) Omne convivium obscenis canticis strepit. *Martial. l.* 3. *epigr.* 63. Cantica qui Nili, qui Gaditana susurrat. *Apulej. in Florid. n.* 15. (*al. l.* 2.) Canticum ore tereti, semihiantibus labellis eliquare. *Id. ibid. n.* 17. (*al. l.* 3.) Lusciniæ canticum adolescentiæ garriunt. ¶ Speciatim dicitur pars Comœdiæ, in qua una tantum persona ad tibias canit. Tres enim Comœdiæ partes assignat *Diomed. l.* 3. *pag.* 489. *Putsch.* Diverbium, Canticum, & Chorum. *Diverbium* est, quando diversi alternis colloquuntur: *canticum*, quando unus tantum; ex quo μονῳδία Græce dicitur: *chorus*, quando plures simul junctis vocibus eandem rem canunt. Addit *Diomed.* Latinas comœdias chorum non habere, sed diverbium solummodo, & *canticum*; quod præterea respondet aliqua ratione ei, quod Itali dicunt *intermezzo*, si ab uno tantum agatur: habetque locum etiam in Tragœdiis, sed rarius. Aliquando *canticum* dicitur tota fabula, in qua una duntaxat persona est, quæ agit. Plura V. apud *Voss. l.* 2. *institut. poet.* variis in locis, & *Jacob. Mazzon. in Dantem l.* 2. *c.* 10. & *Cic. Fam.* 9. *ep.* 22. Forte nosti canticum, meministi Roscium. *Liv. l.* 7. *c.* 2. Agere canticum. *Sueton. in Calig. c.* 54. desaltare. *Id. in Galb. c.* 13. Atellanis notissimum canticum exorsis, &c. Adde *Phædr. l.* 5. *fab.* 7. *v.* 25. & 31. ¶ Ab *Apulej. in Apolog. pag.* 301. *Elmenhorst.* dicitur de carmine magico, quod etiam *cantamen* appellatur. ¶ Item de carmine probroso, & dicteriis pleno. *Id. in Apolog.* Fenestræ canticis circumstrepitæ. *Paul. receptar. sentent. lib.* 5. *tit.* 4. Qui carmen famosum in injuriam alicujus, vel alia quælibet cantica, quo agnosci possit, composuerit, &c. & *mox*. Psalterium quod vulgo dicitur canticum, in alterius infamiam compositum. ¶ Adjective *Macrob. l.* 2. *in somn. Scip. c.* 3. Ita deliniments canticis occupatur, ut, &c.

CANTILENA, æ, f. *cantilena*, *canzone*, ᾆσμα, ᾠδὴ, cantio, canticum, carmen. *Gell. l.* 9. *c.* 4. Notissima illa veterum poetarum de Cænide, & Cæneo cantilena. *Id. l.* 19. *c.* 9. Et sicut in voluptatibus cultus, atque victus, ita in cantilenarum quoque multis anteiretis. ¶ Translate *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 23. Qui non Græci alicujus quotidianam loquacitatem sine usu, neque ex scholis cantilenam requirunt, sed, &c. *h. e.* toties vulgata dicendi præcepta, vel inanes rhetorum declamationes. *Id. Attic. l.* 1. *ep. penult.* Ut crebro mihi vafer ille Siculus insusurret Epicharmus cantilenam illam suam, Νᾶφε, καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν, &c. *Terent. Phorm.* 3. 2. 10. Cantilenam eandem canere. *h. e.* eandem rem multis jam cognitam, ac sæpius repetitam rursus repetere: proverb. *Bruc. ad Cicer. l.* 11. *Fam. ep.* 20. Totam istam cantilenam ex hoc pendere, ut quam plurimum lucri faciant. *h. e.* jactationem verborum, & facti prædicationem. *Hieronym. ep.* 53. *in fi. ad Ripar.* vocat *cantilenas librorum* libros nugarum plenos. ¶ Apud *Fest.* in *Occentassint*, si sanus est locus, *cantilena* dici videtur de convicio, vel carmine probroso.

CANTILENOSUS, a, um, *fatto in versi*, metricus. *Sidon. l.* 3. *ep. ult.* Meas nugas sive confectas opere prosario, seu poetarum stilo cantilenosas lectione dignaris. Adde *lib.* 4. *ep.* 1.

CANTILLO, as, avi, atum, a. 1. *cantare*, *canticchiare*. *Apulej.* non semel usurpat pro cantare, vel cantitare: ut *lib.* 4. *Metam.* Clamore ludunt, strepitu cantillant, conviciis jocautur. & *in Florid. n.* 3. (*al. l.* 1.) Doctissime, & gratissime cantillare. Adde *ibid. n.* 15. (*al. l.* 2.)

CANTIO, onis, f. *cantata*, *canzone*, ᾆσμα, ᾠδὴ, canticum, carmen. *Plaut. Stich.* 3. 4. 25. Cantio est Græca: ἢ πέντε πῖν', ἢ τρεῖς πῖν', ἢ μὴ τέτταρα. *Id. ibid.* 5. 6. 8. Redde cantionem veteri pro vino novam. ¶ Item cantamen, *incantesimo*. *Cic. de clar. Orat. c.* 60. Idque veneficiis, & cantionibus Titiniæ factum esse dicebat. Adde *Caton. R. R. cap.* 160.

CANTITO, as, avi, atum, a. 1. *cantare spesso*, sæpius canto. *Cic. in Bruto, cap.* 19. Carmina, quæ in epulis esse cantitata, in Originibus scriptum reliquit Cato. Adde *Varron. l.* 5. *L. L. c.* 7. *sub fin.* & *lib.* 7. *c.* 32. *extr.* ¶ In illo *Apulej. l.* 6. *Metam.* Ceteræ, quæ dulce cantitant aves. Quidam leg. *canticant*: sed non est facile admittendum.

CANTIUNCULA, æ, f. *canzonetta*, ᾀσμάτιον, brevis cantus, canticulum, breve carmen. *Cic. l.* 5. *de Fin. c.* 18. *ad fin. de Sirenibus*. Cantiunculis aliquem irretitum tenere.

CANTO, as, avi, atum, a. 1. *cantare*, ᾄδω, cano, cantum edo. Eosdem fere habet usus, quos *cano*, eandemque usurpandi rationem. *Cic. Catil.* 2. *c.* 10. Hi pueri cantare, & saltare didicerunt. *Terent. Eun.* 3. 1. 53. Provocare aliquem cantatum. *Nepos in Epamin. c.* 2. Nam & citharizare, & cantare ad chordarum sonum doctus est. & *ibid.* Cantare carmina tibiis. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 26. *in fi.* Deos gallis signum dedisse cantandi. ¶ Pro carmina dicere, & rem aliquam prosequi versibus, laudare, prædicare. *Horat. l.* 1. *od.* 6. *sub fin.* Nos convivia, nos prœlia virginum cantamus vacui. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 13. Istum jampridem canto Cæsarem. *Virg. Ecl.* 5. *v.* 54. Dignus cantari. *Ovid.* 1. *Amor. eleg.* 3. *in fi.* per totum cantabimur orbem. & *lib.* 2. *eleg.* 17. *in fi.* Nec, nisi tu, nostris cantabitur ulla libellis. ¶ Item frequenter in ore habere, inculcare. *Terent. Heaut.* 2. 3. 19. Qui harum mores cantabat mihi. *Plaut. Trinum.* 2. 2. 10. Hæc dies, noctesque tibi canto, ut caveas. ¶ Item fabulas versu narrare. *Juvenal. sat.* 4. *v.* 35. Incipe Calliope: licet hic consistere: non est Cantandum: res vera agitur. ¶ *Cantare* etiam dicuntur histriones, dum in scena fabulas agunt (V. infra in *Cantor*.) Nam & versibus eas enarrant, & ad tibias canunt. *Sueton. in Ner. c.* 21. Cantare Nioben. & *ibid.* tragœdias. ¶ *Cantare ad manum histrioni* apud *Liv. l.* 7. *c.* 2. est cantare, seu cantu recitare fabulam in scena simul cum histrione, qui eodem tempore eam manibus gesticulatur. V. integrum *Livii* locum, & *Valer. Max. l.* 2. *c.* 4. *n.* 4. ¶ Cantant etiam mali recitatores, & declamatores, qui fracto utuntur pronuntiationis genere, & cantui simili. Quo pertinet illud C. *Cæsaris* apud *Quintil. l.* 1. *c.* 8. (*al.* 14.) Si cantas, male cantas: si legis, cantas. *Quintil. l.* 11. *cap.* 3. Quodcumque ex his vitium magis tulerim, quam quo nunc maxime laboratur in causis omnibus, scholisque, cantandi. V. ibi plura hac de re. ¶ *Cantare surdo* apud *Propert. l.* 4. *eleg.* 8. *v.* 47. idem est, quod *canere surdis auribus*. V. *Cano*. ¶ Significat etiam magicis carminibus incantare, *incantare*. *Virg. Ecl.* 8. *v.* 71. Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. *Sil. l.* 8. *v.* 498. & chelydris cantare soporem. ¶ Præterea *cantare* dicitur de sono alicujus organi musici, *sonare*. *Nepos in præfat.* Cantare scienter tibiis. *Plaut. Epid.* 3. 4. 64. Cantare fidibus alicui. *Propert. l.* 4. *eleg.* 10. *v.* 29. pastoris buccina lenti Cantat. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 659. Cantabat fanis, cantabat tibia ludis, Cantabat mœstis tibia funeribus. ¶ Festive *Plaut.* cantare litteras dicit, quæ aperte aliquid significant, ut *Bacch.* 4. 9. 60. Tabellas obsignatas dedit: tibi me jussit dare. Sed metuo, ne idem cantent, quod priores. & *Rud.* 2. 5. 21. Urna hæc litterata est: ab secantat, cuja sit. ¶ Apud *eund. Mostell.* 4. 2. 65. Vera cantas: vana vellem. *h. e.* aperte dicis, narras, prædicas.

CANTOR, oris, m. *cantore*, *musico*, ᾀοιδὸς, ᾠδὸς, qui cantat. *Horat. l.* 1. *sat.* 3. *v.* 1. Omnibus hoc vitium est cantoribus, &c. ¶ Item versificator, poeta. *Id. de ar. poet. v.* 407. ne forte pudori Sit tibi Musa lyræ solers, & cantor Apollo. ¶ Item histrio, qui in scena fabulam cantat. *Id. de ar. poet. v.* 155. donec cantor, vos plaudite, dicat. *Salmas. in commentar. ad Vopisc. in Aurelian. c.* 7. docet, cantorem proprie dici de eo, qui tragœdiam agit, sicut *saltatorem* de eo, qui comœdiam: sic *cantare* de tragœdiis dici, *saltare* de comœdiis. Affert in hanc rem locum *Sueton. in Calig. c.* 54. Thrax, & auriga; idem cantor, atque saltator. & *mox*. Canendi, & saltandi voluptate ita efferebatur, ut, &c. *Cic.* tamen *pro Sext. c.* 55. ubi de *Simulante Afranii* comœdia verba facit, *cantores* appellat qui eam agebant. ¶ Translate *cantor* dicitur, qui aliquid sæpe dicit, & inculcat. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 55. *ad fin.* Jurisconsultus ipse per se nihil est, nisi legulejus quidam cautus, & acutus, præco actionum, cantor formularum, auceps syllabarum. *Sunt qui aliter leg.*

CANTRIX, icis, f. *cantatrice*, μολπάστρια, quæ canit. *Plaut. Trinum.* 2. 1. 23. Flabelliferæ, sandaligerulæ, cantrices, cistellatrices. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 5. Intra retem aves sunt omne genus, maxime cantrices, ut lusciniolæ, ac merulæ. Adde *Inscript.* apud *Reines. class.* 11. *n.* 58.

CANTULUS, li, m. diminutivum a cantu. *Jul. Firmic. l.* 3. *c.* 12. Cantulus, & organum.

CANTURIO, is, n. 4. *canterellare*, ψιθυρίζω, submissa voce cantillo. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 64. *Burman.* Canturire belle. *Paul.* ex *Festo* in *Dagnades*. Aves, quæ vellicando, morsicandoque, & canturiendo assidue, non patiuntur dormire potantes. Al. leg. *cantitando*, sed invito, imo adversante *Scalig.*

CANTURNUS, nomen loci. *Festus*.

CANTUS, us, m. *canto*, μέλος, vocis modulatio. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 25. Quanto molliores sunt, & delicatiores in cantu flexiones, & falsæ voculæ, quam certæ, & severæ! & *lib.* 2. *c.* 8. Cantus dulcis. *Id. pro Arch. c.* 8. Flectere aliquem cantu. *Quintil. l.* 5. *c.* 8. aliquem delinire. *Virg.* 7. *Æn. v.* 34. Mulcere æthera. *Tacit. Ann.* 13. *c.* 3. Exercere cantus. *esercitar il canto*. *Cic. in Prognost. l.* 1. *de Divin. c.* 8. fundere. *Catull. carm.* 64. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 306. edere. *Virg.* 1. *Æn. v.* 402. & *Ovid.* 2. *Fast. v.* 767. Dare cantum. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 378. Gaudere cantu. *dilettarsi di musica*. *Horat. l.* 1. *sat.* 1. *v.* 10. Cantus galli. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 9. *v.* 4. avis. *Virg.* 1. *Georg. v.* 403. noctuæ. ¶ Pro carminibus, versi. *Sil. l.* 8. *v.* 595. Evehere aliquem ad sidera cantu. *Tacit.* 15. *Ann. c.* 34. Per compositos cantus diis grates agere. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 306. Veridicos Parcæ cœperunt edere cantus. ¶ Et pro carminibus magicis, *incantesimo*. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 2. *v.* 60. Cantibus, atque herbis solvere amores. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 448. Æmoniis agitare cantibus umbras. Adde *Ovid. Her. ep.* 12. *v.* 167. & 4. *Metam. v.* 49. ¶ Est etiam sonus musicus, *suono*. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 46. Quotidiano cantu vocum, & nervorum, & tibiarum tota vicinitas personabat. *Id. Verr.* 7. *c.* 13. Lucum illum percrepare totum mulierum vocibus, cantuque symphoniæ. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 36. Moderari arbitrio suo cantus, numerosque tibiæ, aut fidium. *Id. pro Mur. c.* 9. Cantus buccinarum. *Horat. l.* 3. *od.* 1. *v.* 20. citharæ. *Plin. l.* 34. *c.* 8. *a med.* lyræ.

CANULEJUS, a, um, ad Canulejum pertinens, quod est nomen proprium R. *Canuleja lex* lata fuit a C. Canulejo trib. pleb. circa A. U. 302. M. Genutio, C. Curtio Coss. ut Consules etiam de plebe creari possent, & ut plebeji cum patriciis matrimonio jungi possent.

Liv.

Liv. lib. 4. cap. 1. & sequentib. Flor. lib. 1. cap. 25.

CANUS, a, um, canuto, πολιός, albus; & dicitur de capillis, & pilis, qui in senectute albescunt. Horat. l. 2. od. 11. v. 15. Cani capilli, Plaut. Asin. 5. 2. 84. Cano capite esse. Martial. l. 4. epigr. 36. Cana barba. Catull. carm. 60. in Epithal. v. 162. Cana anilitas. Id. carm. 106. in Comin. Cana senectus. Tibull. l. 1. eleg. 9. v. 29. Canus amator. ¶ Cani, orum, sunt capilli cani, canizie. Cic. de Senect. c. 18. Non cani, non rugæ repente auctoritatem arripere possunt. Ovid. 8. Metam. v. 9. Cani honorati. ¶ Sumitur sæpe pro albo, bianco. Horat. l. 2. sat. 5. v. 41. Cana nix. Cic. in Arat. v. 71. Cani fluctus. h. e. spumosi. Sic Plin. l. 6. ep. 31. Canum mare. Martial. l. 9. epigr. 27. Cana ligustra. Id. l. 3. epigr. 77. Cana pellis. Id. l. 1. epigr. 50. December canus. Ovid. in Ibin, v. 202. Quam multa fiat grandine canus Athos. Virg. 2. Georg. v. 376. Cana pruina. Id. 3. Georg. v. 442. Canum gelu. Ovid. 2. Metam. v. 373. Canæ plumæ Cycni. Id. 5. Metam. v. 590. Cana salicta. Plin. l. 12. c. 25. Cano situ obductus color. bianchiccio, e come ammuffito. Rursus Ovid. Metam. 10. v. 655. canam segetem appellat jam maturescentem, quia eo tempore flavescit, & a viridi ad album colorem accedit. ¶ Item pro sene, aut antiquo, prisco, vecchio, antico. Ovid. Metam. 6. v. 527. velut agna pavens, quæ saucia cani Ore excussa lupi. Martial. l. 8. epigr. 80. Sanctorum nobis miracula reddis avorum, Nec pateris, Cæsar, sæcula cana mori. ¶ Hinc translate Id. l. 1. epigr. 16. Si quid longa fides, canaque jura valent. Varr. apud Non. c. 2. n. 138. & cap. 4. n. 25. Et ecce de improviso ad nos accedit cana veritas, Atticæ philosophiæ alumna. Virg. Æn. 1. v. 296. Cana Fides, & Vesta. ubi Servius: Canam fidem dixit, vel quod in canis hominibus invenitur, vel quod ei albo panno involuta manu sacrificabatur: per quod ostenditur fidem debere esse secretam: unde & Horat. l. 1. od. 35. v. 21. & albo rara fides colit Velata panno. Virg. Æn. 5. v. 744. & canæ penetralia Vestæ. ubi Servius: aut antiquæ, aut propter ignis favillas.

CANUSINATUS, a, um, Canusina veste indutus. Sueton. in Ner. c. 30. Muliones canusinati. Martial. l. 9. epigr. 23. Syrus canusinatus. V. vocem sequent.

CANUSINUS, a, um, ad Canusium pertinens. Varr. l. 1. R. R. c. 8. Canusinus ager. Horat. l. 1. sat. 10. v. 30. Canusini more bilinguis. h. e. utraque lingua utentis, Græca, & Latina. Nam primi Canusii incolæ Græci fuerant. ¶ Canusinam lanam Plin. l. 8. c. 48. recenset inter eas, quæ ob nativum colorem laudatissimæ olim fuerunt. Eum autem colorem fulvum fuisse ait (ut quidem eum locum emendat Harduin. Nam alii ita legunt, ut rutilum, non fulvum colorem ei tribuerit.) Martial. vero l. 14. epigr. 127. cujus lemma est Canusinæ fuscæ, eum colorem turbato mulso simillimum dicit: & in lemmate epigram. 129. Canusinas rufas appellat. Rufus autem, fulvus, & rutilus affines colores sunt. Vopisc. in Carino, cap. 20. Birri Canusini.

CANUSIUM, i, n. Canosa, oppidum Apuliæ Dauniæ, apud Aufidum fluvium, a Diomede olim conditum, ut Plin. l. 3. c. 5. & Horat. l. 1. sat. 5. v. 92. testantur. Ibi lanæ nativo colore laudatissimæ nascebantur. V. Canusinus.

CAPACITAS, atis, f. capacità, ampiezza, χώρημα, spatium capiendi, seu locus, qui capere aliquid, & continere potest. Cic. l. 1. Tuscul. c. 25. Utrum capacitatem aliquam in animo putamus esse, quo tanquam in aliquod vas, ea quæ meminimus, infundantur? Colum. l. 12. c. 43. ad fin. Pro capacitate vasorum. Frontin. de aquæductib. artic. 26. Capacitas moduli. Plin. l. 10. c. 47. Mira uteri capacitas. Solin. c. 52. (al. 65.) Quinque millia oppidorum mira capacitate. ¶ Pro mensura cibi, quam quis capere solet, edacitate, voracitate. Plin. l. 18. c. 7. Athletarum capacitas jumentis similis. ¶ Translate pro jure, quod quis habet capiendæ hereditatis, aut legati. Cajus Dig. lib. 31. leg. 57. Tractantibus nobis de capacitate, videndum est, utrum heredis, &c. & ibid. Nullus est dominus, in cujus persona de capacitate quæri possit.

CAPACITER, capacemente, adverb. Augustin. lib. 11. de Trinit. c. 2. ad fin. Primordia seminum sequuntur efficaciter, & capaciter intentionem maternæ animæ.

CAPANEJUS, a, um, &

CAPANEUS, a, um, ad Capaneum pertinens. Stat. 12. Theb. v. 545. Capaneia conjux. Id. ibid. v. 764. Capaneaque misimus umbris Pectora. & lib. 10. v. 832. Capaneaque signa secuti.

CAPĂNEUS, i, m. Καπανεύς, nomen viri trisyllabum. Fuit hic Argivus Hipponoi, & Astynomes filius, Evadnes maritus, pater Stheneli, unus ex septem ducibus, qui Thebas obsederunt. Dicitur in ea obsidione usum scalarum primus invenisse, sed primus etiam pœnas dedisse. Cum enim murum scandere aggressus esset, tam vehementi saxorum vi a Thebanis petitus est, ut fulmine ictum sui crediderint. Veget. l. 4. de re milit. c. 21. ¶ In fabulis est, fulmine ictum fuisse a Jove, quod contra ejus voluntatem Thebas se capturum jactasset. Stat. sub fin. l. 10. Theb. Hygin. fab. 68. & alibi. Stat. 11. Theb. v. 70. dum cœtu Capaneus laudatur ab omni. Propert. l. 2. eleg. 25. v. 40. Aut Capanei magno grata ruina Jovi. Plin. l. 35. c. 11. de Theodoro pictore. Fecit Polynicem regnum repetentem, & Capanea. Ovid. 3. de ar. am. v. 21. Accipe me, Capaneu; cineres miscebimus, inquit.

CAPAX, ācis, adject. capace, capevole, largo, grande, δεκτικός, qui capere seu continere potest, magnus, amplus, latus. Horat. l. 2. od. 7. v. 22. funde capacibus Unguenta de conchis. Id. epod. 9. ad fin. Capaciores affer huc, puer, scyphos. Lucret. l. 6. v. 122. capacis mœnia mundi. Ovid. 3. Amor. eleg. 6. v. 19. Amnis effusus ripis capacibus. Sil. l. 17. v. 321. Campi capaces. spaziosi. Liv. l. 9. c. 16. Vir cibi, vinique capacissimus. Ovid. l. 1. de ar. am. v. 136. Circus capax populi. Plin. l. 6. c. 23. Flumen navium capax. Id. l. 12. c. 1. Quindecim convivarum, ac ministerii capax triclinium. Id. l. 37. c. 2. Calix capax ad tres sextarios. Plin. alter l. 2. ep. 17. Villa usibus capax. Senec. in Herc. Fur. v. 658. regnum Plutonis capax vocat, quia omnes mortales post vitam capit. ¶ Translate Cic. in Orat. c. 29. Demosthenes non semper implet aures meas: ita sunt avidæ, & capaces, & semper aliquid immensum infinitumque desiderant. Ovid. Metam. 8. v. 533. Ingenium capax. gran mente, ingegno vasto. Id. ibid. v. 243. Animus capax ad præcepta. Alii melius leg. rapax. Tacit. 1. Ann. c. 13. & lib. 1. Hist. c. 49. Vir capax imperii. Vellej. l. 2. c. 127. Laboris, ac fidei capacissimus. Plin. l. 1. ep. 12. Uxor omnis secreti capacissima. h. e. continere sciens, & celare. Ulpian. Dig. lib. 43. tit. 4. leg. 1. Doli capax. Id. Dig. lib. 9. tit. 2. leg. 5. Impubes injuriæ capax. h. e. qui injuria alterum potest afficere. ¶ Dicitur capax a Jurisconsultis, qui acquirere, & possidere aliquid potest ex testamento, aut legato. Paul. lib. 34. tit. 3. leg. 29. Quod si socii sint, propter eum, qui capax est, & ille capit, &c.

CAPEDO, edinis, f. genus vasis in sacris olim adhibiti. Videntur autem capedines eædem esse, quæ capides, seu capulæ, quas Varr. l. 4. L. L. c. 26. scribit fuisse vasa fictilia, vel lignea in sacrificiis usurpata; & ita dicta, quod ansata essent, ut prehendi possent, idest capi. Confirmat Priscian. l. 6. pag. 708. Putsch. apud quem Aruntius: Capis vasis genus pontificalis, diminutive capidula. Et Fest. Capis poculi genus dictum a capiendo. Rursus Varr. apud Non. c. 15. n. 33. Etiam nunc pocula, quæ vocant capulas, & capides, &c. Cic. Parad. 1. c. 3. Minus ne gratas diis immortalibus capedines, ac fictiles urnulas fuisse, quam filicatas aliorum pateras arbitramur? Liv. l. 10. c. 7. Cum capide, ac lituo, capite velato victimam cædat. Plin. l. 37. c. 2. Capidem unam myrrhinam trecentis denariis parare. Adde Petron. in fragmen. Tragur. c. 52. Burman. Ex his omnibus liquet capidem non solum vas sacrificiis aptum, sed etiam poculum in mensis adhibitum fuisse. ¶ A capedo diminutive fit capeduncula. Cic. l. 3. de nat. Deor. c. 17. Capedunculæ eæ, quas Numa reliquit. ¶ Porro capula videtur fuisse etiam genus vasis olearii. Nam inde fit capulo, ar, & capulator, quæ in confectione olei usurpata leguntur. V.

CAPEDUNCŬLA. V. vocem præced.

CAPELLA, æ, f. capretta, capra, χίμαιρα, diminutivum a capra, sed pro eodem fere sumitur. Cic. Verr. 4. c. 35. Etiam capella quædam est scite facta, & venuste. Virg. Ecl. 7. v. 3. Distentæ lacte capellæ. Horat. l. 1. sat. 1. v. 110. Capella gerit distentum uber. Id. Epod. 16. v. 49. injussæ veniunt ad mulctra capellæ. Virg. Ecl. 10. v. 7. attondent simæ virgulta capellæ. ¶ Adhibetur interdum in conviciis, de homine hirsuto, inculto, & deformi. Ammian. l. 17. c. 12. (al. 22.) narrat milites Julianum hirsutum carpentes, clamare solitos: In odium venit cum victoriis suis capella, non homo. Id. l. 24. c. 8. (al. 26.) Captivos graciles, & macie jam confectos jussit in medium duci, nostrosque respiciens, En, inquit, quos Martia ista pectora viros existimant, deformes illuvie capellas, & tetras. ¶ Est etiam sidus cæleste, hoc est stella insignis magnitudinis in sinistro humero Aurigæ. Hæc in fabulis est capra illa nobilis, infantis Jovis nutrix, de qua diximus in Amalthea. Hanc Colum. l. 11. c. 2. capram appellat, Plin. vero l. 18. c. 26. 27. & 31. capellam. Ovid. 5. Fast. v. 113. Nascitur Oleniæ sidus pluviale capellæ: Illa dati cælum præmia lactis habet. V. ibi reliqua.

CAPELLA. Martianus Mineus Felix Capella Carthaginiensis, vel, ut alii volunt, Madaurensis; Africanus certe, ut vel inde discas, quanti in Latina lingua faciendus sit; vixit sæculo Christi V. temporibus Aviti, aut Majorani Imperatorum, vel etiam post; scripsitque satyricon prosa oratione, admixtis passim varii metri carminibus; in quo de nuptiis Philologiæ duobus prioribus libris agit, in reliquis vero septem de totidem artibus liberalibus, Grammatica, Dialectica, Rhetorica, Geometria, Arithmetica, Astronomia, & Musica. Quo in opere multa quidem doctrinæ, & ingenii vestigia sunt, at dicendi stilus asper adeo est, & barbarie subinde aspersus, præsertim in prosa (nam in versu aliquando est castigatior) ut Latinæ compositionis & nitoris nihil admodum, aut pæne inveniatur.

CAPELLIANUS, a, um, ad capellam pertinens. Capelliana ruta apud Martial. l. 11. epigr. 32. eadem est, quæ ruta capraria, ita dicta quod ea libenter vesci capellæ dicantur.

CAPELLUS, i, m. Agnoscit Priscian. l. 3. pag. 617. Putsch. tanquam diminutivum a capro: nullo tamen exemplo confirmat.

CAPENA, æ, f. fuit olim oppidum Latii Romæ proximum. Excisum postea est, nomenque suum reliquit portæ Urbis, quæ nunc a proxima D. Sebastiani æde dicitur porta di S. Sebastiano. Ab ea incipiebat via Appia, ut Frontin. de aquæd. artic. 5. docet. Supra eam transibat ductus aquæ Marciæ, teste eod. artic. 19. Hinc Juvenal. sat. 3. v. 11. Substitit ad veteres arcus, madidamque Capenam. madidam dixit, quia semper aliquid inde stillabat. Sic Martial. l. 3. epigr. 47. Capena grandi porta qua pluit gutta. Cic. l. 4. Attic. ep. 1. Cum venissem ad portam Capenam. ¶ Aliud fuit hoc nomine oppidum in Tuscia apud Lucum Feroniæ; cujus populi Capenates dicuntur. V. vocem sequent.

CAPENAS, atis, ad Capenam oppidum pertinens. Cic. Verr. 4. c. 12. Fundus Capenas. Id. Fam. 9. ep. 17. Ager Capenas. Liv. l. 5. c. 16. Capenati bello occupatos videbant Romanos. & cap. 24. Servilio Capenas bellum forte evenit. ¶ Capenates, um, ejus oppidi incolæ. Plin. l. 3. c. 5. Liv. l. 5. c. 8. & l. 26. c. 21. ¶ Reperitur etiam Capenatis, e. Cato apud Priscian. l. 4. pag. 629. Putsch.

Lucus Capenatis. ¶ Est etiam Capenas parvus fluvius Tusciæ, apud Lucum Feroniæ. Sil. l. 13. v. 84. Dives ubi ante omnes colitur Feronia luco, Et sacer humectat fluvialia rura Capenas.

CAPENUS, a, um, adject. ad Capenam Tusciæ oppidum pertinens. Virg. 7. Æn. v. 697. Et Cymini cum monte lacum, lucosque Capenos.

CAPER, pri, m. capro, becco, τράγος, idem qui hircus, hoc est vir capellarum, quemadmodum aries est vir ovium. Virg. 7. Ecl. v. 7. Vir gregis ipse caper. Colum. l. 7. c. 6. Caper optimus habetur amplissimi corporis, cruribus crassis, exiguo capite, &c. Adde Ovid. Metam. 10. v. 327. & Horat. epod. 10. in fin. ¶ Immolabatur Baccho, quia vitibus infestus est, easque erodendo urit. Virg. 2. Georg. v. 380. Ovid. 15. Metam. v. 114. & lib. 2. ex Pont. ep. 9. v. 31. & Horat. l. 3. od. 8. v. 7. Addit Serv. ad. cit. 2. Georg. cum primum cognovisset Bacchus, vites sibi a capro rosas fuisse, eum occidi jussisse, atque ex ejus pelle utrem fecisse, & vino implevisse in ultionem admissi sceleris. ¶ Ponitur etiam pro fœtore hircino, qui sub brachiis hominum ex sudore collecto nascitur. Catull. carm. 69. in Rufum. tibi fertur Valle sub alarum trux habitare caper. Ovid. l. 3. de ar. am. v. 193. ne trux caper iret in alas. V. Hircus. ¶ Aliquando dicitur de mare caprarum castrato. Martial. l. 3. epigr. 24. Dum jugulas hircum, factus es ipse caper. Gell. l. 9. c. 9. docet ex Varron. hanc esse propriam hujus vocis significationem: ex quo sequitur, illam alteram per catachresim ei attribui. Ut ut res se habeat, plures certe sunt, qui caprum, pro hirco accipiunt. ¶ Apud Manil. l. 2. v. 178. & 658. Caper idem est qui Capricornus, cæleste sidus. ¶ Denique caper est nomen piscis marini. Plin. l. 11. c. 51. Et is, qui caper vocatur, in Acheloo amne, grunnitum habet. caper dicitur a Plin. quia Græce κάπρος est. Verum quia κάπρος aprum significat, rectius aper Latine diceretur, cui (non capro) grunnitus convenit.

CAPERATUS, a, um, adject. rugoso, rugosus, ῥυτιδώδης. Caperata frons est contracta, & tristitiam, vel iram, sævitiemve significans. Pacuv. apud Varr. l. 6. L. L. sub fin. & Non. c. 3. n. 89. Voce suppressa caperata fronte, vultu turbido. (Adde Varron. apud Non. c. 1. n. 27.) Apulej. l. 9. Metam. Qui insuavis, & odiosi mariti tui caperatum supercilium ignaviter perhorrescis. V. Capero. ¶ Caperata vela dixit Id. in Florid. n. 23. (al. l. 3.) quæ restricta sunt, & complicata, non expansa, & extensa.

CAPERO, as, avi, atum, a. 1. Caperare frons dicitur, cum contrahitur, & in rugas componitur, incresparsi: quod est irati, aut severi, aut etiam mœsti animi signum. Varr. sub fin. l. 6. L. L. & Non. c. 1. n. 27. ductum esse docent a caprarum frontibus crispis. Plaut. Epid. 5. 1. 2. Sed eccum incedit Epidicus. Quid illuc est, quod illi caperat frons severitudine? Auson. in fi. centon. Nuptial. Prurire opusculum Sulpitiæ, frontem caperare. h. e. Sulpitiam in carmine lasciviorem esse, in moribus severam.

CAPESSO, is, ivi, itum, a. 3. in præterit. 4. pigliare, prendere, ἐπιβαίνω, idem quod capio, prehendo, sed cum quodam motu, & nisu, quasi ad capiendum accedo. Cic. 2. de nat. Deor. c. 47. Animalia partim cibum oris hiatu, & dentibus ipsis capessunt, partim unguium tenacitate arripiunt. Virg. Æn. 3. v. 234. sociis tunc arma capessant, Edico. ¶ Est etiam suscipere, inire, subire, intraprendere. Plaut. Capt. 4. 1. 9. Capessere cursum ad aliquem. Liv. l. 1. c. 25. fugam. Tacit. Ann. 4. c. 48. Noctem in castris tutam, & vigilem. la notte passarsela negli steccati. &c. Plaut. Rud. 1. 3. 21. consilium. prender partito. Liv. l. 2. c. 6. pugnam. mettersi a combattere. Justin. l. 2. c. 12. prœlium collatis viribus. Liv. l. 21. c. 4. pericula, incontrare. Gell. l. 2. c. 29. laborem. Id. l. 1. c. 6. matrimonia. Tacit. in fi. l. 5. Ann. inimicitias. Id. 4. Ann. c. 52. accusationes. Id. Ann. 13. c. 41. bellum. Plin. l. 6. c. 19. militiam. Tacit. Ann. 13. c. 29. magistratum. & cap. 4. imperium. Plin. in Paneg. c. 66. curas imperii. Cic. 3. de Orat. c. 29. & Sallust. in Catil. c. 54. rempublicam. h. e. curam, & administrationem reipublicæ suscipere. Id Phil. 10. c. 9. & Sallust. in orat. Lepidi contra Syll. libertatem. h. e. libertatis retinendæ, aut recuperandæ curam suscipere. Tacit. 4. Ann. c. 16. cærimonias. Id. Ann. 12. c. 11. clementiam, ac justitiam. Horat. l. 1. sat. 7. v. 7. Capessere recta. Gell. l. 6. c. 10. philosophiam. Tacit. Annal. 15. c. 29. Omissis præcipitibus, tuta, & salutaria capessere. apigliarsi. Liv. l. 37. c. 24. Capessere spectaculum oculis. h. e. haurire, percipere, spectaculo frui. ¶ Sæpe significat ire, accedere, ferri ad aliquem locum, andare verso qualche luogo. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 45. Omnes mundi partes undique medium locum capessentes, nituntur æqualiter. Id. l. 1. Tuscul. c. 18. ad fin. Animus superiora capessit. Id. Attic. l. 10. ep. 9. Melitam igitur capessamus. Virg. 4. Æn. v. 346. Capessere Italiam. ¶ Dicimus etiam capessere se in aliquem locum. Plaut. Amph. 1. 1. 106. Capessere se domum. Id. Asin. 1. 3. 6. Capessere se navi in altum. Id Bacch. 1. 2. 5. Quo nunc capessis tu te hinc advorsa via? Et translate Id. Bacch. 4. 10. 2. Quam se ad vitam, & quos ad mores præcipitem inscitus capessat. ¶ Capessere jussa est accipere, & exsequi. Virg. 1. Æn. v. 80. tuus, o regina, quid optes, Explorare labor: mihi jussa capessere fas est. Sic Plaut. Trinum. 2. 2. 19. Capessere imperia. Id. Aulul. 4. 1. 3. Qui hero ex sententia servire servus postulat, in herum matura, in se sera condecet capessere. h. e. res domini cito, suas sero exsequi. ¶ Capessere sensus naturæ, apud Gell. l. 12. c. 1. est percipere, intelligere: quo sensu etiam capio adhibetur. ¶ Præterit. capessivi, & capessii legitur apud Tacit. Ann. 15. c. 49. & Ann. 12. c. 30. Et particip. capessiturus apud eund. 6. Ann. c. 48. & 12. Ann. c. 25. ¶ Diomed. l. 1. pag. 367. Putsch. ponit etiam capessi, sed nullo probat exemplo. ¶ Olim capisso dicebatur. Pacuv. apud Non. c. 3. n. 337. Dubito, quam insistam viam, aut quod primordium capissam ad stirpem exquirendum.

CAPHAREUS, i, m. trisyllab. Καφηρεύς, mons, & promontorium Eubœæ, celebre ob naufragium Græcæ classis ab excidio Trojæ revertentis. Cum enim Nauplius ejus insulæ rex filium suum Palamedem a Græcis interemptum audisset, videns Græcos tempestate laborare, montem illum ascendit, & elata facula signum dedit vicini portus: quo decepti Græci, ad asperrimos scopulos naves omnes alliserunt. Hæc Servius ad illud Virg. 11. Æn. v. 260. & Euboicæ cautes, ultorque Caphareus. Valer. Flacc. l. 1. v. 371. & face sæva In tua mox Danaos acturus saxa, Capharen, Nauplius. Pompon. Mela l. 2. c. 7. Eubœa ad meridiem promontorium Geræston, & Capharea extrudit. Adde Plin. l. 4. c. 12.

CAPHARĔUS, & Capharēus, a, um, ad Caphareum pertinens, Καφήρειος. Propert. l. 3. eleg. 5. v. 55. Saxa triumphales fregere Capharea puppes. Ovid. 5. Trist. eleg. 7. v. 36. audet Graja Capharеam currere puppis aquam.

CAPHARIS, idis, adject. feminin. ad Capharea pertinens. Senec. in Herc. Oet. v. 802. Petræ Capharides.

CAPHARNÆUS, a, um, adject. Capharnæa urbs, est Capharnaum Palæstinæ oppidum in Galilæa. Sedul. l. 4. v. 81. Jamque Capharnææ synagogam intraverat urbis.

CAPIDES,) V. Capedo.
CAPIDULA,)

CAPIDULUM, genus vestimenti, quo caput tegebatur. Festus. V. Crepiculum.

CAPIENS, entis, qui capit, hoc est continet, capax. Gell. l. 4. c. 1. Homo est mortale animal, rationis & scientiæ capiens.

CAPILLACEUS, a, um, simile a capelli, τριχώδης, capillo similis. Plin. l. 12. c. 25. Arbor tenui & capillacea coma. Id. l. 13. c. 25. Frutex capillaceo folio.

CAPILLAGO, aginis, f. capellatura, capilli coma. Tertull. de anim. c. 51. Pro cerebri ubertate vel affluit capillago, vel deserit.

CAPILLAMENTUM, i, n. capellatura, zazzera, parrucca, τρίχωμα, capillorum complexus: quo nomine veniunt & supposititiæ comæ. Tertull. de cultu femin. c. 7. Adfigitis præterea nescio quas enormitates subtilium, & textilium capillamentorum, nunc in galeri modum, quasi vaginam capitis, & operculum verticis, nunc in cervicem retro. Sueton. in Calig. c. 11. Ganeas, atque adulteria capillamento cælatus, & veste longa noctibus obibat. Petron. in satyr. c. 110. Decoro capillamento exornare aliquem. ¶ Dicitur etiam per similitudinem de tenuibus filis radicum, & foliorum, aliarumque rerum hujusmodi. Plin. l. 19. c. 6. Quæ rectam non habent radicem, statim plurimis nascuntur capillamentis. Id. l. 16. c. 10. Pinus folium habet capillamenti modo prætenue. Id. l. 27. c. 12. Capillamentis fimbriata radix. Senec. sub fin. ep. 86. Vitis capillamenta quoque, si fieri potest, colligenda sunt. Plin. l. 35. c. 15. Aluminis unum genus schiston appellant Græci, in capillamenta quædam canescentia dehiscens. Id. l. 37. c. 2. Capillamentum in crystallo rimæ simile. Id. l. 11. c. 37. sect. 83. Hard. Setarum capillamenta in vesica hominum. Adde l. 13. c. 15.

CAPILLARIS, re, adject. ad capillum pertinens. Capillaris arbor apud Fest. eadem est quæ capillata. V. Capillatus. Capillaris herba, ab Apulej. de herb. c. 47. dicitur, quæ alio nomine capillus Veneris appellatur. V. Adiantum. ¶ Capillare, is, est unguentum capillis ungendis aptum. Martial. l. 3. epigr. 82. Et Cosmianis ipse fusus ampullis, Non erubescit murice aureo nobis Dividere mœchæ pauperis capillare.

CAPILLATIO, onis, f. capellatura, chioma, τρίχωμα, capillamentum. Paulin. Nolan. ep. 23. ad Sever. c. 23. Tunc honori fuerit capillatio, cum, &c. ¶ Est etiam morbus vesicæ, cum ex ea una cum crassa urina fila quædam capilli similia egeruntur. Cæl. Aurelian. Tard. l. 5. c. 4. In vesica plurimæ passiones eveniunt, capillatio, debilitas, calculatio, &c. τριχίασις.

CAPILLATURA, æ, f. capellatura, τρίχωμα, capillamentum. Tertul. de cult. femin. c. 7. Frustra laboratis ornatæ videri; frustra peritissimos quosque structores capillaturæ adhibetis. Cæl. Aurelian. Tard. l. 1. c. 1. Radere caput nunc pro capillatura, nunc contra capillaturam.

CAPILLATUS, a, um, capelluto, comato, τριχωτός, capillos habens, comatus. Cic. Agrar. 2. c. 22. Adolescens bene capillatus. Id. ibid. c. 5. Capillatior, quam ante, barbaque majore. Juvenal. sat. 5. v. 30. Ipse capillato diffusum consule potat. h. e. vinum vetustissimum, & eo tempore diffusum, quo Consules adhuc intonsi erant. Nam tonsores primum Romæ adhiberi cœpti sunt anno U. C. 454. testibus Varron. sub fin. l. 2. R. R. & Plin. l. 7. c. 59. ¶ Olim capillata arbor dicta est, ad quam capillus virginum Vestalium deferebatur, cum se tondebant, & Vestæ cultui mancipabant. Plin. l. 16. c. 44. & Festus. ¶ Capillati etiam dicti sunt addicti sacris Matris Deum, & Bellonæ, quia capillum nutriebant, vel ut alii volunt, nigro vellere caput obtegebant in sacris peragendis. Inscript. apud Gruter. pag. 308. n. 5. Dis M. L. Vettio Syntropho religioso a Matre Magna, capillato, &c. Valer. Flacc. l. 7. v. 636. exsectos lacerat Bellona comatos. Alard. legendum putant Comanos a Comanis populis Cappadociæ, apud quos celebre fanum Bellonæ fuit. Repugnat cum aliis Salmas. ad cap. 4. Tertull. de Pall. ¶ Præterea capillata dicuntur ea, quæ subtilia, & tenuia capilli modo sunt. Plin. l. 19. c. 6. Radices capillatæ apio, malvæ. Id. l. 16. c. 24. Folia capillata pino, cedro.

CAPILLITIUM, ii, n. capellatura, chioma, τρίχωμα, capillamentum, capillatura. Cels. l. 4. c. 2. Sub quo nomine (capitis) nunc significo eam partem, quæ capillitio tegitur. Pleriqu. omn. leg.

capillo,

capillo, aut capillis. Apulej. l. 2. Metam. Flavum, & inaffectatum capillitium.

CAPILLOR, aris, capillos habeo, vel emitto, τριχόω. Plin. l. 22. c. 37. Polytrichos in viridi capillatur, sed defluvia comarum facere dicitur.

CAPILLOR, oris, m. genus est augurii stativi, cum auspicato arbor capitur, & consecratur Jovis fulguri. Hæc Serv. ad Æn. 10. v. 423.

CAPILLOSUS, a, um, capillis abundans. Cæl. Aurelian. Tard. 5. c. 4. Plurimus mictus cum arenoso vel capilloso sedimine.

CAPILLULUS, li, m. diminut. a capillus. In quodam carmine, quod quidam Corn. Gallo tribuunt. Pande puella, pande capillulos Flavos, lucentes, ut aurum nitidum.

CAPILLUS, i, m. capello, i capelli, chioma, θρίξ, capitis pilus. Adhibetur etiam in singulari numero ad significandam totam capitis comam. Cic. in Pison. c. 11. Erant illi compti capilli, & madentes cincinnorum fimbriæ. Id. pro Rosc. Amer. c. 46. Composito & delibuto capillo per forum volitare. Id. pro Sext. c. 8. Capillus horridus. Ovid. 1. Amor. eleg. 7. v. 11. Capilli digesti. Horat. l. 1. od. 12. v. 41. incompti. Ovid. Her. ep. 9. v. 63. hirsuti. & epist. 10. v. 137. demissi. Plin. l. 2. c. 78. Capillus vibratus. Terent. Heaut. 2. 3. 49. passus, prolixus, circum caput rejectus negligenter. Cæs. l. 5. B. Gall. c. 14. Capillo promisso esse. Nepos in Datam. c. 3. longo esse. Sueton. in Tiber. c. 68. esse pone occipitium submissiore. Id. in Aug. c. 99. Comere capillum. Ovid. 2. Amor. eleg. 7. v. 23. ornare. Id. l. 1. de ar. am. v. 505. ferro torquere. Plin. l. 16. c. 39. tondere. Id. l. 24. c. 15. ad fin. alere. Id. l. 29. c. 4. crispare. Senec. in Hippol. v. 319. Dare legem rudibus capillis. Seneca alter in proœm. l. 1. controv. frangere. farsi i ricci. Fab. Pict. apud Gell. l. 10. c. 15. deplectere. Varr. l. 4. L. L. c. 29. pectine explicare. Ovid. 1. Amor. eleg. 14. v. 1. medicare. Id. de medicam. fac. v. 19. positu variare. Plaut. Rud. 2. 3. 46. promittere. Sueton. in Cæs. c. 67. submittere. Ovid. 3. Metam. v. 170. in nodum colligere. Id. 3. Amor. eleg. 9. v. 3. solvere. Id. ibid. eleg. 2. v. 75. turbare. Id. 2. Amor. eleg. 5. v. 45. laniare. Id. Her. ep. 3. v. 15. rumpere. & vers. 79. scindere. Senec. epist. ult. ad fin. vel effundere more Parthorum, vel Germanorum vincire nodo, vel, ut Scythæ solent, spargere. Terent. Eun. 4. 3. 4. Capillo aliquem conscindere. h. e. capillum alicui conscindere. Id. ibid. 5. 2. 2. Involare alicui in capillum. Plin. l. 8. c. 36. Capilli defluvium. Plaut. Men. 5. 2. 117. Capillo aliquem de curru deripere. tirarlo giù per i capelli. In vocativo casu Ovid. 2. de ar. am. v. 304. Torserit igne comam; torte capille place. ¶ Dicitur etiam generatim de pilis humani corporis. Senec. epist. 92. sub fin. Ex barba capillos detonsos negligimus. Adde Cic. 2. Offic. c. 7. Auct. Priap. carm. 45. & Cæl. Aurelian. Acut. l. 3. c. 18. ¶ Item de pilis animalium. Catull. carm. 25. ad Thall. mollior cuniculi capillo. Pers. sat. 3. v. 10. bicolor positis membrana capillis. Gell. l. 12. c. 1. & Macrob. l. 5. Saturn. c. 11. a med. Capillus hædi tenerior. Colum. l. 9. c. 10. Plenior quasi capillus in ventre regis apum. ¶ Item de tenuibus filis aliarum rerum capillo similibus. Plin. l. 21. c. 6. Crocum pinguissimum, & brevis capilli. & cap. 18. ad fin. Capillus in rosa. h. e. lutea fila, & apices intra rosæ florem. ¶ Capillus Veneris nomen est herbæ, quæ capillaris dicitur. Apulej. de herb. c. 47. V. Adiantum. ¶ Non. c. 3. n. 53. neutrius etiam generis esse putat, allato Plauti exemplo in Mostell. 1. 3. 97. Vide capillum satin' compositum sit commode. Sed integer locus passim ita legitur: Suo quique loco viden', capillus satis compositu' st commode? ¶ Veteres singulari tantum numero hanc vocem usurparunt. Negat enim Varr. apud Charis. l. 1. pag. 80. Putsch. pluraliter dici debere. Sed usus postea contra obtinuit.

CAPIO, is, cepi, captum, a. 3. prendere, pigliare, λαμβάνω, prehendo, accipio. Verbum est latissimi usus, tum proprie, tum translate. Virg. 3. Georg. v. 420. cape saxa manu, cape robora, pastor. Plaut. Aulul. 1. 1. 9. Si hodie hercle fustem cepero, aut stimulum in manum. Cic. Verr. 3. c. 4. Probabo, C. Verrem contra leges pecuniam cepisse. Id. pro Rabir. perduell. c. 7. Capere arma pro salute communi. Liv. l. 27. c. 18. locum castris. Cic. l. 1. de Divin. c. 33. castra hostium. Vatin. ad Cicer. Fam. 5. ep. 10. Sex oppida vi oppugnando capere. & ibid. aliquem bello. fare schiavo. Phædr. l. 1. fab. 5. v. 5. cervum. Varr. l. 7. L. L. c. 33. aves, pisces. Liv. l. 28. c. 39. vectigal ex agro alicujus. Terent. Phorm. 5. 3. 6. talenta bina ex prædiis. (Adde Cicer. Parad. 6. c. 3.) Cæs. l. 4. B. Gall. c. 36. portum. approdare. Phædr. l. 3. fab. 16. v. 5. somnum. Terent. Eun. 2. 3. 76. cibum. Propert. l. 4. eleg. 9. v. 49. Mollis & hirsutum cepit mihi fascia pectus. mi cinse, mi strinse. ¶ Speciatim capere dicebatur pontifex maximus, cum virginem sacris inter Vestales addicendam a paterna domo abducebat. Eam enim manu prehensam parentibus, veluti bello captam, eripiebat. Gell. l. 1. c. 12. In libro Fabii pictoris, quæ verba pontificem maximum dicere oporteat, cum virginem capit, scriptum est. Ea verba hæc sunt: Sacerdotem Vestalem, quæ sacra faciat, quæ jus siet sacerdotem Vestalem facere pro populo R. Quirit. uti quod optima lege fiat, ita te, amata, capio. Adde Tacit. Ann. 2. c. 86. & Sueton. in Aug. c. 31. ¶ Sed & flamines Diales, item pontifices, & augures capi dicebantur, teste eodem Gell. ibid. ubi affert exempla L. Syllæ, & M. Catonis. quibus adde Liv. l. 27. c. 8. ¶ Capere tabernaculum, V. Tabernaculum. ¶ Apud Jurisconsultos sæpe significat acquirere, & possidere aliquid ex testamento, donatione, aut legato. Hermogenian. Dig. lib. 28. tit. 6. leg. 6. Ut ex bonis, quæ testatoris fuerant, amplius capere non possit. Scævola l. 22. tit. 3. leg. 27. Capere posse usque ad certum modum. Juvenal. sat. 1. v. 55. Si capiendi jus nullum uxori. Cajus lib. 39. tit. 6. leg. 30. Mortis causa capere. Javolen. lib. 49. tit. 14. leg. 42. Reddere fideicommissum non capienti. h. e. jus capiendi non habenti. ¶ Hinc Ulpian. lib. ult. tit. penult. leg. 71. discrimen statuit inter capere & accipere, quod capere cum effectu intelligatur, accipere autem, etiam siquis non ita accepit, ut habeat: ideoque non videri quem capere, quod est restituturus. Quamquam ne ipsi quidem Jurisprudentes hanc differentiam perpetuo servant. ¶ Pro usucapere, & suum facere, legitur apud Paul. Dig. lib. 41. tit. 1. leg. 48. & alibi. ¶ Translate Cic. 2. Verr. c. penult. Si patris vim, & acrimoniam ceperis, si avi prudentiam, si so eri constantiam. Id. Phil. 3. c. 11. Aliquando patrium animum, virtutemque capiamus. Id. Fam. 11. ep. 16. Scite, & commode capere tempus adeundi ad aliquem. Plaut. Pseud. 4. 3. 6. occasionem. Id. Aulul. 4. 10. 68. numerum. far il conto. Liv. l. 3. c. 5. conatum. fare uno sforzo. Sueton. in Oth. c. 6. cursum. mettersi a correre. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 26. fugam. prender la fuga. Tacit. 4. Hist. c. 3. & Plin. l. 8. c. 42. finem. fare, o por fine. Terent. Andr. 4. 2. 12. Capere sibi inimicos omnes homines. farsi nemici. Id. Heaut. 5. 2. 11. rationem. trovar il modo. Id. Eun. 4. 5. 25. aliquid commodi ex aliqua re. Cic. Fam. 1. ep. 9. a med. maximum fructum ex re aliqua. Id. pro Planc. c. 1. animo non mediocrem voluptatem. Id. Attico, l. 14. ep. 14. lætitiam justo interitu tyranni. Id. pro Quint. c. 31. misericordiam. muoversi a compassione. Liv. l. 33. c. 27. sub fin. metum. concepire. Terent. Heaut. 2. 3. 25. conjecturam ex re aliqua. Id. Andr. 4. 1. 27. exemplum de aliquo. h. e. imitari. Id. Heaut. 2. 3. 86. consilium. Cicer. Phil. 11. c. 2. documentum ex aliquo. Sueton. in Aug. c. 42. impetum alicujus rei faciendæ. prendere risoluzione. Tacit. Ann. 3. c. 56. experimentum. ¶ Sæpe reciprocam constructionem habet. Dicimus enim: cepi rem aliquam; & res aliqua cepit me. Cic. de Senect. c. 15. ad fin. Capere desiderium ex filio. attristarsi per la perdita del figliuolo. Terent. Hecyr. 1. 2. 13. Cepit me desiderium alicujus rei. & ibid. 2. 1. 22. Cepit me odium tui. Id. Phorm. 2. 3. 23. Capere inimicitias graves in aliquem. Plin. l. 7. c. 24. Capere oblivionem alicujus rei. dimenticarsi. Cic. 3. Phil. c. 4. Cepit nos oblivio servitutis. Terent. Eun. 3. 1. 14. & Liv. l. 27. c. 49. Cepit me satietas alicujus rei. Plaut. Amph. 1. 2. 10. Capere satietatem rei alicujus. ¶ Significat etiam eligere, assumere. Terent. Hecyr. 4. 1. 22. Capere aliquem generum. Id. Heaut. 3. 1. 94. aliquem arbitrum. Id. Eun. 5. 2. 48. aliquem sibi patronum. Id. Andr. 1. 2. 21. aliquem magistrum ad aliquam rem. Plaut. Merc. 4. 3. 34. aliquem judicem de re aliqua. ¶ Item consequi, adipisci, conseguire. Cic. de Amic. c. 7. in fin. Capere maximam gloriam ob aliquam rem. Nepos in Phoc. c. 1. summos magistratus. Id. in Attic. c. 7. honores, aut divitias. Hirt. de B. Gall. l. 8. c. 8. opinionem virtutis. ¶ Item subire, ferre, pati. Cic. Catil. 1. c. 2. Ne quid respublica detrimenti capiat. Liv. l. 5. c. 20. Invidiam capere apud aliquem ex prodiga largitione. Terent. Andr. 4. 3. 4. laborem ex aliquo. h. e. propter aliquem. Al. leg. dolorem. Id. Adelph. 5. 4. 21. miseriam. ¶ Item continere, capere, esser capace, χωρεῖν. Cic. l. 1. Offic. c. 17. Qui cum una domo jam capi non possint, in alias domos, tanquam in colonias, exeunt. Terent. Heaut. 2. 3. 13. Dii boni, quid turbæ est? ædes nostræ vix capient. Plaut. Curcul. 1. 2. 14. Modica est; capit quadrantal. ¶ Sic capere dicimur, quæ in nostram naturam, mores, aut vires cadunt. Curt. l. 9. c. 3. Quidquid mortalitas capere poterat, implevimus. Id. l. 7. c. 8. Concupiscis, quæ non capis. Capitolin. in Vero, c. ult. Nota est fabula, quam Marci vita non capit. Paul. Dig. lib. 40. tit. 12. leg. 15. Dummodo ejus ætatis sit, ut dolum capiat. ¶ Tribuitur & aliis rebus. Plin. l. 16. c. 40. Rimam, fissuramque non capit cedrus. Id. ibid. c. 16. Bruscum non capit magnitudinem mensarum. h. e. non adeo crescit, ut magnitudini mensarum sufficiat. Ulpian. Dig. lib. 4. tit. 4. leg. 19. Res non capit restitutionem, cum statum mutat. ¶ Translate Cic. Phil. 2. c. 44. in fin. Eam gloriam consecuti sunt, quæ vix cælo capi posse videtur. Id. pro Mil. c. 32. Capere ejus amentiam civitas, Italia, provinciæ, regna non poterant. Id. Fam. 2. ep. 6. Nulla est gratia, quam vel non capere animus meus in accipiendo, vel in remunerando cumulandoque illustrare possit. Ovid. in eleg. de nuce, v. 4. Non capit ira moram. Prudent. in Apoth. v. 154. de Deo. Nec capit humanis angoribus excruciari. non è capace: non è soggetto. Paulin. Nolan. carm. 9. v. 22. Sed Domini carmen tellus aliena mereri Non capit. Sic Tertull. de Pudic. c. 1. ad fin. Crimina, quæ non capiunt indulgeri. Stiopp. in not. ad Tertull. legit non capit indulgeri. h. e. οὐκ ἐνδέχεται, fieri non potest, ut remittantur. Hac ratione usurpat etiam in Apolog. c. 17. de habit. mul. c. 2. & alibi. ¶ Præterea capere dicimur ea, quæ mente, cogitatione, & intelligentia comprehendere possumus. h. e. intelligere, percipere, capire, intendere, concepire. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 19. Mens, & intelligentia capit, quæ sit beata natura. Id. pro Marcell. c. 2. Quæ tam magna sunt, ut ea vix cujusquam mens, aut cogitatio capere possit. Quintil. l. 1. c. 1. Capere intellectum disciplinarum. Liv. l. 27. c. 5. Mente capere aliquid. ¶ Ponitur etiam pro allicere, ad se trahere, delectare, devincire, irretire, tum in bonam, tum in malam partem. Cic. l. 3. Offic. c. 15. Inest in his aliquid probi, quod capit ignaros. Id. pro Cluent. c. 5. Animum adolescentis pellexit iis omnibus rebus, quibus ætas illa capi, ac deliniri potest. Id. de Amic. c. penult. Animum advertant, ne callida assentatione capiantur. Nepos in Alcib. c. 9. Quem adeo cepit sua humanitate, ut eum nemo in amicitia antecederet. Horat. l. 1. sat. 4. v. 28. Hunc capit argenti splendor. Ovid. Her. ep. 4. v. 64. Me tua forma capit: capta parente soror. m' innamora. Id. 3. de ar. Am. v. 133. Munditiis

tiis capimur. *Tibull. l. 3. eleg. 1. v. 7.* Carmine formosæ, pretio capiuntur avaræ. *Quintilian. l. 2. c. 5.* Capi specie. *Lucret. l. 1. v. 61. de Deo.* Nec bene pro meritis capitur, nec tangitur ira. *h. e.* flectitur, propitius redditur, ut & *Non.* exponit *c. 4. n. 56.* ¶ Et pro decipere, fallere, *ingannare*. *Cic. 4. Acad. c. 20. ad fin.* Sapientis vim maximam esse, cavere, ne capiatur, ne fallatur, videre. *Virg. 2. Æn. v. 196.* Capi dolis, lacrimisque coactis. ¶ Et pro coarguere, convincere. *Plaut. Amph. 2. 2. 188.* Tu si me impudicitiæ captas, non potes capere. ἐλέγχειν dicunt Græci eod. sensu. ¶ *Capi* pro impediri, veteri more; unde oculis captus, mente captus. *Varr. l. 2. R. R. c. 4. ad fin. de porcellis.* Cum creverunt, capiuntur sequi matrem. *h. e.* impediuntur, prohibentur. Vulgo legitur *cupiunt*. ¶ *Capsis* pro *cape si vis* usurpatum testantur *Cic. in Orat. c. 45.* & *Quintilian. l. 1. c. 5. ad fin.* (*al. c. 9.*) ¶ Sed & *capso, is, it*, pro *cepero, is, it*, antique dictum est. *Plaut. Rud. 2. 1. 15.* Nisi quid concharum capsimus, incœnati sumus profecto. *Id. Pseud. 4. 3. 6.* Si occasionem capsit. & *Bacch. 4. 4. 60.* Invadam extemplo in oppidum: si id capso, &c. Adde *Atteium* apud *Non. c. 8. n. 5.*

CAPIO, onis, f. actus capiendi. Vox est Jurisconsultorum, & fere conjungitur cum *usu*, & *pignoris*, ut *usucapio*, *pignoriscapio*, quæ V. suis locis. Reperitur tamen etiam sine his. *Paul. Dig. lib. 39. tit. 2. leg. 18.* Consequi aliquid dominii capione. *Gell. l. 7. c. 10.* Per quod satis dilucet, hanc *capionem* posse dici, quasi hanc *captionem*, & in usu, & in pignore. ¶ Pro usucapione, *Paul. Dig. lib. 41. tit. 1. leg. 48.* Perseverat per longum tempus capio. *& infra.* Hoc enim ad jus, hoc est capionem, illud ad factum pertinet. Et *Jabolen. ibid. tit. 3. leg. 21.* An durare nihilominus capionem ejus fundi putes? *Id. ibid. tit. 5. leg. 4. extr.* Ceterarum partium non impedietur longa possessione capio.

CAPIS, idis, V. *Capedo*.

CAPISSO, V. *Capesso*.

CAPISTERIUM, ii, n. *Colum. l. 2. c. 9.* Cum amplior messis provenerit, quidquid exteretur, capisterio expurgandum erit, & semper, quod propter magnitudinem ac pondus in imo subsederit, ad semen reservandum. ¶ Quidam Lexicographi exponunt cribrum ad cernendum. Sed ex *Columellæ* verbis satis apparet, esse alveum, seu vas, in quod infusa aqua frumenti grana immittuntur, & purgantur. Est autem a σκάφος, quæ vox inter alia cavum vas significat: inde σκαφιστήριον, quod legitur in Gloss. Græcolat. *Aldhelmus* quoque *in carm. de laud. Virgin. c. 19.* *capisterium* ponit pro vase, quod a quadam nutrice fractum D. Benedictus mirabiliter restituit. *Salmas. in commentar. ad Capitolin. in Albino, c. 5.* notat, σκάφας, & σκαφιστήρια fuisse alveos, in quibus infantes calefiebant, & lavabantur, vel in quibus infantilia linteamina aqua purgabantur. Quidam mallent scribere *scaphisterium*. Editio *Columellæ* A. 1472. apud *Jenson* habet *caphisterium*.

CAPISTRATUS, a, um, capistro vinctus. *Ovid. Her. ep. 2. v. 80.* Inque capistratis tigribus alta sedes. *Sidon. carm. 22. v. 23.* Euan Vite capistratas cogebat ad esseda tigres.

CAPISTRO, as, a. 1. *incapestrare*, ἐμφορβειόω, φιμόω, κημόω, capistrum impono. *Plin. l. 18. c. 19.* Fiscellis capistrari boves oportet. *Colum. l. 6. c. 19.* Capistrare jumenta ad jugum. ¶ *Capistrare* præterea est vites, aut arbores vinculis alligare. *Colum. l. 11. c. 2. sub fin.* Ut juga vineis imponantur, & capistrentur.

CAPISTRUM, i, n. *capestro, cavezza, legame*, φορβειά, κημός, capitis vinculum, quod equis, & hujusmodi animalibus adhiberi solet. *Varr. l. 2. R. R. c. 6. ad fin.* Pullos asinorum leniter capistris habent vinctos. *Virg. 3. Georg. v. 399.* Præfigere ora capistris. *Ovid. 10. Metam. v. 125.* Frenare ora capistris. ¶ *Capistra* etiam dicuntur vincula, quibus vites ligantur. *Colum. l. 4. c. 20.* Cum ad summum palum recta vitis extenta est, capistro constringitur. ¶ Sunt etiam retinacula prelorum. *Cato R. R. c. 12.* In torcularium quæ opus sunt, trocleas quinque, capistra quinque, assercula quinque, &c. ¶ Translate *Juvenal. sat. 7. v. 43.* Stulta maritali jam porrigis ora capistro.

CAPITA MINERVA cognominata est a Romanis, eoque nomine culta mense Martio per quinque dies, quos *Quinquatria* appellabant. Caussas hujus cognominis non unas affert *Ovid. 3. Fast. v. 837.* Alii leg. *Minerva Capta*.

CAPITAL, alis, n. *dictum per apocopen a Capitale*, κεφαλίς, genus operimenti, quod capiti imponitur. *Varr. l. 4. L. L. c. 29.* Dictum capital a capite, quod sacerdotulæ in capite etiam nunc solent] habere. *Festus* interpretatur linteum, quo in sacrificiis utebantur. ¶ Item facinus, quod pœna capitis lui debet. *Plaut. Men. 1. 1. 16.* Nunquam edepol fugiet, tametsi capital fecerit. *Lucil.* apud *Non. c. 1. n. 175.* Scimus capital esse, irascier. *Cic. l. 2. de legib. c. 8. in fi.* Quique non paruerit, capital esto. *Liv. l. 24. c. 37.* Præsidio decedere apud Romanos capital esse. *Justin. l. 2. c. 7.* Capital esse apud Athenienses cœpit, si quis, &c. Apud *Cicer. Liv.* & *Justin.* quidam leg. *capitale*.

CAPITALIS, e, adject. *capitale, mortale*, κεφαλικός, ad caput seu vitam pertinens. *Gell. l. 16. c. 13.* Revalescere ex morbo capitali. *Plaut. Trinum. 4. 3. 81.* Ego miser meis periculis sum per maria maxima vectus capitali periculo. ¶ Facinus, crimen, fraus, res capitalis dicitur, quæ capitis pœnam meretur. *Cic. Verr. 4. c. 38. & 39.* Aliquem rerum capitalium reum facere. & *cap. 28.* Accusatus rei capitalis. *Vetus poeta* apud *Cicer. l. 1. de nat. Deor. c. 6.* Facinora capitalia facere. *Cic. pro Rabir. perduell. c. 9.* Fraudem capitalem admittere. *Tacit. Ann. 3. c. 60.* Suspecti criminum capitalium. ¶ *Inimicus capitalis*, qui ad necem usque persequitur. *Plaut. Pœn. 4. 2. 57.* Sciu' tu, herum tuum meo hero esse inimicum capitalem? *Cic. Catil. 2. c. 2.* Hostis tam capitalis. Sic *ira capitalis* apud *Horat. l. 1. sat. 7. v. 13.* & *odium capitale* apud *Cicer. de Amic. c. 1.* ¶ *Triumviri capitales*, qui de rebus capitalibus inquirunt, & reos pœna capitis afficiunt. V. *Triumviri*. ¶ Capitalis pœna est, *pena di morte*. *Sueton. in Cæs. c. 48.* Capitali pœna aliquem afficere. *Id. in Aug. c. 24.* Capitali animadversione punire. ¶ Dicitur etiam *capitalis pœna* damnatio ad metalla, & deportatio in insulam, ut *Callistrat.* docet *Dig. lib. 48. tit. 19. leg. 28.* ¶ *Capitalis causa, judicium capitale*, in quo de vita, aut exsilio, hoc est aquæ, & ignis interdictione agitur, ut apud *Paul. Dig. lib. 48. tit. 1. leg. 2.* legitur. *Apulej. l. 9. Metam.* Capitalem caussam evadere. ¶ *Capitale esse* dicitur, quod vitæ amittendæ periculum creat. *Cic. l. 2. de Invent. c. 31.* Cum Lacedæmoniis lex esset, hostias nisi ad sacrificium redemptor præbuisset, capitale esset. *Sueton. in Calig. c. 24.* Risisse, lavisse, cœnasse cum parentibus, capitale fuit. *Plin. l. 12. c. 14.* Digredi via capitale leges fecere. V. *Capital*. ¶ *Capitalia, ium*, sunt crimina capitalia. *Cic. l. 3. de legib. c. 3.* Vincula sontium servanto, capitalia vindicanto. ¶ *Capitalis homo* dicitur a *Cicerone* summe scelestus, percussor, & qui vitam hominum petit, vel petere paratus est. *Cic. 3. Offic. c. 21.* Capitalis Eteocles, vel potius Euripides, qui, &c. *Id. Phil. 5. c. 12.* Quidam septemvir capitalis homo. ¶ *Capitalis lucus*, teste *Festo* est, ubi si quid violatum est, capite violatoris expiatur. *Scalig.* autem non *lucus*, sed *locus* legi vult. ¶ Accipitur etiam *capitalis* generatim pro valde pernicioso. *Cic. l. 2. Offic. c. 21.* Capitalis oratio, & ad æquationem bonorum pertinens. *Id. Phil. 4. c. 1. ad fin.* Cum capitalem, & pestiferum Antonii reditum timeremus. *Id. l. 1. Offic. c. 13. in fi.* Totius injustitiæ nulla est capitalior, quam eorum, qui tum, cum maxime fallunt, id agunt, ut viri boni esse videantur. *Id. de senect. c. 12.* Nulla capitalior pestis, quam corporis voluptas, hominibus a natura data. ¶ Denique aliquando significat solertem, ingeniosum, ut docet *Ovid. 3. Fast. v. 839. de Minerva Capita*, seu *Capta*. Nominis in dubio caussa est: capitale vocamus Ingenium solers: ingeniosa dea est. *Trebell. Poll. in XXX. Tyran. c. 10.* Capitali etiam joco regna promeruit. Ita in antiqu. membranis, teste *Salmas.* & aliis. Vulgo legitur *militari*. Huc quidam trahunt & illud *Cicer. Q. Fr. l. 2. ep. 13. de Philisto historico Siculo*. Siculus ille capitalis, creber, acutus, brevis, pæne pusillus Thucydides. *Manut.* tamen exponit *gravis*, *& capita rerum consequens*. Plura hac de re *Muret. variar. lection. l. 2. c. 5.*

CAPITALITER, *capitalmente, mortalmente*, κεφαλικῶς. *Plin. l. 1. ep. 5.* Quam capitaliter me ipsum apud Centumviros lacessisset. *h. e.* usque ad periculum capitis. Sic capitaliter odisse, *Ammian. l. 21. c. 16.* (*al. 32.*) Capitaliter animadvertere, *Veget. l. 2. c. 22. de re milit.*

CAPITARIUM ÆS, quod capi potest. Ita *Festus*: sed negat *Scalig.* *Festum* ita scripsisse, sed *Capitarium est quod caput est*; atque id significare, capitariam dici pecuniam, quæ caput est usuræ, & *sors* etiam dicitur, *il capitale*, ἀρχαῖον. Ipse tamen mallet, capitarium æs esse, quod capite penditur. Duplex enim fuit tributi collatio, alia per capitationem, alia ex censu, ut idem *Fest.* docet in *Tributorum*.

CAPITATIO, onis, f. *capitazione*, ἐπικεφάλαιον, tributum, quod in singula capita, & viritim imponitur. *tributum capitis* ab *Ulpian. Dig. lib. 50. tit. 15. leg. 3.* & *exactio capitum* a *Cic. l. 3. Fam. ep. 8.* appellatur. *Arcad. lib. 50. tit. 4. leg. ult. ad fin.* Neque ab annona, neque ab angariis, neque a capitatione (exceptis militibus, & veteranis) excusare se possunt. ¶ Dicitur etiam *capitatio*, quæ in singula animalium capita indicitur, ut videre est apud *Impp. Theodos. & Valentinian. lib. 11. Cod. Theodos. tit. 20. leg. ult.*

CAPITATUS, a, um, *capitato*, κεφαλωτός, qui habet caput, vel in caput late crescit. *Varr. l. 2. R. R. c. 9. ad fin.* Cingulum circum collum cum clavulis capitatis canibus imponere. *Lucil.* apud *Non. c. 1. n. 334.* Natibu' natricem impressit crassam & capitatam. *Plin. l. 19. c. 6.* Cæpa capitata. *Id. l. 20. c. 6.* Porrum capitatum. *Id. l. 24. c. 19.* Herba thyrsi modo vestita, & capitata. ¶ *Capitata vinea* est, quæ non in brachia, sed in caput crescere finitur, & robur crassitudinis accipit in stirpe: quod fit, cum juxta ipsam matrem usque ad corpus sarmentum detrahitur, una, aut altera tantummodo gemma relicta, quæ ipsi trunco adhæret. Huic opponitur *brachiata*, quæ in ramos spargitur. *Colum. l. 5. c. 5.*

CAPITECENSI, & Capite censi (alibi enim junctim, alibi divisim scriptum invenitur) erant, qui in plebe Romana nullo ære censebantur: a censione capitum, quod solis capitibus, idest, solis personis censerentur. Horum opera Romani in bello non utebantur, quod opes civium obsidum loco ducerent, metuerentque, ne infimæ sortis homines, qui nihil quod amittere possent, in urbe reliquissent, aut segniter pugnarent, aut facile spe lucri ad hostes deficerent. Differebant a Proletariis, qui Reipublicæ nihil præter prolem filiorum dabant in usum belli. *Gell. l. 16. c. 10.* Qui in plebe Romana pauperrimi erant, neque amplius quam mille quingentum æris in censum deferebant, proletarii appellati sunt, qui vero nullo, aut perquam parvo ære censebantur, capitecensi vocabantur. *Sallust. in Jug. c. 91.* Ipse interea milites scribere non more majorum, neque ex classibus, sed capite censos plerosque. V. *Gell. loc. cit.* & *Sigon. de antiq. Jure Civ. Rom. l. 1. c. 4.*

CAPITELLUM, i, n. *capolino*, κεφαλίδιον, parvum capitulum, vel crassior summitas cujuscumque rei. *Varr. l. 7. L. L. sub fin.* negat, hanc vocem in Latina consuetudine esse. Nihilominus reperitur apud *Plin. l. 24. c. ult.* Inde alii ramuli assurgunt sua capitella gerentes. Ita leg. in Vet. Editionib. 1470. & 1472. item in Aldina 1535. Elzeviriana 1637. & aliis. At omnium harum antiquissima A. 1469.

habet

habet *capitula*; quam sequutus est *Harduin.* quod & in MSS. suis se ita reperisse testatur. Adde *Apulei. de herb. c. 60. & 72.* ¶ In architectura est capitulum columnæ, *capitello*. *Coripp. l. 4. v. 59.* Buxea populeis aptans capitella columnis; Materiaque ipsa bases firmaverat imas. *Plin. l. 36. c. 23.* Columnis spiræ subditæ, & capitella addita. *Eadem in hoc est, quæ in superiori loco, lectionis varietas.*

CAPITINA, æ, f. *In testamento M. Grunii (de quo V. in Bubularius)* Donabo sutoribus setas, rixatoribus capitinas, surdis auriculas. *Lambecius* putat, *capitinas* significare capistra ad maxillas constringendas, vel ipsas maxillas.

CAPITIUM, ii, n. tegumentum est pectoris muliebre ita dictum, quod capit pectus, idest, ut antiqui dicebant, indutu comprehendit, ut *Varr. l. 4. L. L. c. 29.* docet. *Non. c. 14. n. penult.* interpretatur tegumentum capitis, sed male: *Varr. de vita pop. Rom.* apud *Non. ibid.* Neque id ab orbita matrumfamilias instituti, quod eæ pectore, ac lacertis erant apertis, nec capitia habebant. *Laber.* apud *Gell. l. 16. c. 7.* Induis capitium tunicæ pictacium. *Ulpian. lib. 34. Dig. tit. 2. leg. 24.* Vestimenta muliebria stolæ, pallia, tunicæ, capitia, zonæ. *Gell. loc. cit.* hanc vocem reponit inter eas, quas tanquam obsoletas, & ex sordidiore vulgi usu, in *Laberio* damnat. ¶ Dicitur etiam *capitium* superior tunicæ pars, quæ collum ambit. *Hieronym. ep. 128. ad Fabiol. de vestib. Sacerd.* Tunica talaris assutas habens manicas, & in superiori parte, qua collo induitur, aperta, quod vulgo capitium vocant, oris firmissimis ex se textis ne facile rumpatur.

CAPITO, onis, m. *chi ha testa grande*, μεγαλοκέφαλος, qui magnum habet caput. *Cic. l. 1. de nat. Deor. c. 29.* Redeo ad Deos. ecquos arbitramur nævum habere? ecquos silos, flaccos, frontones, capitones? ¶ Est etiam cognomen Romanum in gente Maria, quo qui primus appellatus est, insigni capitis magnitudine fuit. *In numo antiqu.* apud *Patin. de Famil. Rom.* C. Marius C. F. Capito. Et in gente Sestia, ut P. Sestius Q. F. Capito. *Fasti Capitol.* apud *Gruter. pag.* 289. ¶ Huc allusisse videtur *Plaut. Pers. 1. 2. 8.* ubi parasitis quibusdam *duris Capitonibus* cognomentum fuisse dicit. V. Interpretes. ¶ L. Attejus, vel Atejus Capito, scriptor vetus, pontificii juris valde peritus, affertur non uno loco a *Macrobio*, præsertim *lib. 7. Saturn. c. 13.* ubi longiusculum ex eo fragmentum recitat: item a *Festo*, *Nonio*, *Plinio*, *Gellio*, &c. ¶ Est etiam *Capito* piscis marinus, qui & Cephalus dicitur, a magnitudine capitis. *Cato R. R. c. 158.* ¶ Item piscis fluviatilis, multis spinis ventrem septum habens. *Auson. in Mosell. v. 85.*

CAPITOLINUS, a, um, Καπιτωλῖνος, ad Capitolium pertinens. *Cic. pro Rabir. perduell. in f.* Clivus Capitolinus. *Id. pro Dom. c. penult.* Jupiter Capitolinus. *Martial. l. 11. epigr. 21.* Capitolinus collis. *Id. ibid. epigr.* 48. Dapes Capitolinæ. *h. e.* epulum, quod Jovi præbetur in lectisterniis. *Sueton. in Calig. c. 7.* Venus Capitolina. *h. e.* quæ templum habuit in Capitolio. *Juvenal. sat. 6. v. 386.* Capitolina quercus. *h. e.* corona querna, quæ dabatur victori in certaminibus Capitolinis, a Domitiano institutis in honorem Jovis Capitolini, ut est apud *Sueton. in ejus vita cap. 4.* ¶ De amphora Capitolina, V. *Amphora*. ¶ *Capitolinus* cognominatus est M. Manlius ob defensos ab arce Capitolii Gallos, teste *Aurel. Vict. de Vir. Illustr. c. 24.* quod confirmat *Plutarch. in Camillo*. Sunt tamen qui putant hoc cognomen in gente Manlia etiam ante Urbem a Gallis captam fuisse, ductumque esse ex eo, quod Manliorum quædam familia in Capitolio habitaverit. ¶ *Capitolina palmata*, cujus mentio fit a *Fl. Vopisco in Probo*, *c. 7.* erat toga palmata, quæ dabatur Consulibus ab Imperatore, & de Capitolio accipiebatur: unde ratio nominis. *Capitolin. in Gord. c. 4.* V. *Salmas. in commentar. ad Vopisc. in Carino*, *c. 20.* ¶ *Capitolini*, *orum*, fuerunt homines in Capitolio, atque arce habitantes, ex quibus M. Furius Camillus collegium constitui jussit ad edendos ludos (itidem *Capitolinos* dictos) in honorem Jovis Capitolini, ob servatam a Gallis arcem Capitolii, ut *Liv. l. 5. c. 50.* narrat. *Cic. Q. Fr. l. 2. ep. 5.* M. Furium Flaccum, hominem nequam, Capitolini, & Mercuriales de Collegio ejecerunt.

CAPITOLINUS, i. Julius Capitolinus unus ex sex scriptoribus, qui historiam Augustam, seu vitas Imperatorum Romanorum condiderunt, ab Hadriano usque ad Carinum. Reliqui sunt duo Ælii, Spartianus & Lampridius, Vulcatius Gallicanus, Trebellius Pollio, & Flavius Vopiscus. Hi omnes desinente fæculo Christi III. & ineunte IV. parvo annorum intervallo vixerunt. Stilo sunt pro illa ætate probabili, nec admodum inæquali.

CAPITOLIUM, i, n. *Campidoglio*, Καπιτώλιον, unus ex septem Romæ collibus, in quo fuit arx Urbis, & templum Jovis Capitolini, totius Reipublicæ præsidis. Antiquitus dictus est *Saturnius mons*, & ab eo late *Saturniam terram* appellavere. Deinde *Tarpejus* a virgine Tarpeja, filia Sp. Tarpeji ejus arcis custodis, quæ eam Sabinis prodidit, & ibi necata ab iisdem fuit. Denique L. Tarquinio Superbo regnante *Capitolium* appellari cœpit, & *Clivus Capitolinus*, quia cum Rex Jovi templum ædificaret, caput humanum integra facie aperientibus fundamenta dicitur apparuisse; quæ visa species haud per ambages arcem eam imperii, caputque rerum fore portendebat. *Varr. l. 4. L. L. c. 7. Liv. l. 1. c. 11. & 55.* ¶ Sunt, qui ex eo derivant, quod caput illud humanum fuerit cujusdam *Toli*, seu *Oli*, seu *Auli Vulcentani*, qui eo loco sepultus fuisset. Ita *Serv. ad Virg. Æn. 8. v. 345.* & *Arnob. l. 6. pag. 194.* ubi plures hujus rei testes citat. Sed *Voss. in Etymol.* in *Medius*, & *Territorium* illud *solium* censet meram esse vocis productionem nihil significantem. *Virg. Æn. 9. v. 448.* Dum domus Æneæ Capitoli immobile saxum Accolet. ¶ *Varr. l. 4. L. L. c. 32. sub fin.* memorat *Capitolium vetus*, antiquius altero illo, de quo hactenus dictum est in quo fuit, sacellum Jovis, Junonis, & Minervæ. *Pub. Victor* fuisse dicit in regione Urbis sexta prope templum Floræ. Alterum enim fuit in regione octava. Sed *Capitolium vetus* tunc solum ita appellari cœptum est, cum in monte Tarpejo humanum caput est repertum, & novo Capitolio nomen dedit. *Martial. l. 7. epigr. 72.* ubi *novum* & *veterem Jovem* nominat, de utroque Capitolio intelligendus est. ¶ Poetæ etiam in plurali num. usurpant. *Virg. loc. cit.* Hinc ad Tarpejam sedem, & Capitolia ducit. *Ovid. l. 3. de ar. am. v. 115.* Aspice, quæ nunc sunt Capitolia, quæque fuerunt. Adde *Propert. l. 4. eleg. 4. v. 25.* ¶ Aliarum quoque urbium magnifica templa, & arces *Capitolii* nomine appellantur. *Sueton. in Tiber. c. 40.* Cum Capuæ Capitolium, Nolæ templum Augusti dedicasset. *Vitruv. l. 3. c. 2.* Capitolium Pompejanum. *h. e.* quod fuit Pompejis urbe Campaniæ, ut *Turneb. l. 11. c. 2.* putat. *Sidon. carm. 23. v. 41.* Salve, Narbo, potens salubritate, Delubris, capitoliis, monetis. Adde *Silium l. 11. v. 267. Sueton. de Grammat. c. 9.* & *Eumen. in Orat. de restaur. Schol. c. 9.*

CAPITULANI, V. vocem sequent.

CAPITULARII, orum, *sotto esattori*, in *Cod. lib. 12. tit. 29. leg. 1.* appellantur, qui adjutores sunt arcarum præpositis, & Tabulariis, hoc est exactores capitum, seu rationum publicarum. Horum mentio fit etiam a *Cassiod. l. 10. Variar. ep. 28.* ubi dicuntur *capitularii horreariorum*, *& tabernariorum*, hoc est qui exigunt quidquid ab horreariis, & tabernariis tributi nomine pendi debet: item a *Symmacho l. 9. ep. 10.* ubi plerique leg. *capitulani* eod. sensu.

CAPITULARIUS, a, um, adject. ut *Capitularia functio*, *lib. 11. Cod. Theodos. tit. 16. leg. 14.* V. *Capitulum*.

CAPITULATIM, adverb. *sommariamente*, summatim, per capita, κεφαλαιωδῶς. *Nepos in Cat. c. ult.* Atque hæc omnia capitulatim sunt dicta. *Plin. l. 2. c. 12.* Breviter & capitulatim attingere aliquid.

CAPITULATUS, a, um, *capitato*, capitulum habens, capitatus. *Cels. l. 8. c. 1.* Costæ primis partibus rotundæ, & leniter quasi capitulatæ. *Plin. l. 17. c. 21.* Surculus capitulatus.

CAPITULENSES, ium, populi Latii, in finibus Hernicorum, supra Præneste. *Paul. Dig. lib. 50. tit. 15. leg. ult.* ¶ Eorum oppidum fuit *Capitulum*, seu *Capitolum*, *Straboni lib. 5.* Καπίτουλον, cujus meminit *Plin. l. 5. c. 7.*

CAPITULUM, i, n. *picciol capo*, *capolino*, κεφάλιον, κεφαλίδιον, parvum caput. *Plaut. Curcul. 2. 3. 14.* Ubi quid surripuere, operto capitulo calidum bibunt. *Cels. l. 2. c. 22.* Capitulum hædi. *Colum. l. 11. c. 3.* Capitulum cæpæ. *Plin. l. 25. c. 5.* Herba quadrato caule, capitulis marrubii. *Cels. l. 6. c. 18. sect. 9.* Ora venarum tanquam capitulis quibusdam turgentia. ¶ Adhibetur etiam in blanditiis. *Terent. Eun. 3. 3. 25.* O capitulum lepidissimum! ¶ Pro homine *Plaut. Asin. 2. 4. 89.* Scribam huic te capitulo hodie facturum satis pro injuria. ¶ In architectura est pars superior columnæ, *Capitello*, ἐπίκρανον. *Vitruv. l. 4. c. 1.* Columnæ Corinthiæ, præter capitula, omnes symmetrias habent, uti Jonicæ, sed capitulorum altitudines efficiunt eas pro rata excelsiores, & graciliores. Adde *Plin. l. 36. c. 23.* ¶ In balistis, & catapultis *capitula* sunt trabes transversariæ, in quibus sunt foramina, per quæ trajiciuntur nervi ad distinenda brachia machinarum. *Vitruv. l. 1. c. 1. & l. 10. c. 15. 17. & 18.* & *Bald. in Lex. Vitruv.* ¶ Præterea *capitulum* dicitur a *Varr. l. 3. R. R. c. 5.* appendicula lignea rotunda tabulæ quadratæ litterariæ impacta, & perforata, ut sit unde suspendi possit. *Scalig. in not. ad Varron. de re Rust.* ¶ Item capitium, ab *eod.* teste *Non. c. 14. n. 37.* ¶ Sumitur etiam pro brevi divisione, & sectione in libris, *capitolo*, *particella*. *Tertullian. adver. Jud. c. 9. de Idololatr. c. 19.* & *lib. 2. ad Uxor. c. 2.* itemque *D. Hieronym. in cap. 22. Hierem.* & *in cap. 47. Ezech. sub fin.* Quidam addunt etiam locum *Cicer. l. 1. de Legib. c. 7.* Te primum capitulum libri optimi prodidisse. sed plerique omnes leg. *caput*. ¶ Pro lege, seu legis parte usurpat *Justinian. in Cod. lib. 5. tit. 37. leg. ult.* ¶ Denique sequiori ævo ita appellatum est genus quoddam præstationis, seu functionis, quæ inter sordida munera enumeratur in *Cod. Theodos. lib. 11. tit. 16. leg. 15. & 18.* & cum temonaria conjungitur. Eadem dicitur etiam *functio Capitularia*, ut supra dictum est. Eam qui præstare debebant, tenebantur tyronem supplendo exercitui præbere, vel pro eo, æstimatione facta, pecuniam solvere. Alia etiam onera habuit, de quibus V. *Brisson. de verb. signific.* *Du Fresne in Glossar.* & *Gothofred. ad Cod. Theodos.* V. etiam vocem sequent.

CAPITUM, seu Capetum, i, n. καπετόν, pabulum jumentorum: a κάπη, præsepe. *Hesych.* Καπετόν, κατάβλημα ἀλόγων. *Aurelian. Imp. in quadam epist.* apud *Vopisc. in ejus vita*, *c. 7.* Equum sagmarium suum defricet, capitum animalis non vendat. Al. aliter leg. V. *Salmas. ad hunc locum*.

CAPLATOR, V. *Capulator*.

CAPNIAS, æ, m. καπνίας, gemma est ex jaspidum genere, veluti fumo infecta: a καπνός, fumus. *Plin. l. 37. c. 9.* ¶ Eadem *ibid. c. 10.* vocatur *Capnitis*. ¶ Est & alia ex genere chrysolithorum, *Capniæ* nomine dicta. *Id. ibid. c. 9.*

CAPNITIS, itidis, f. καπνῖτις, cadmiæ species tenuissima, quæ e fornacibus flamma, atque flatu egesta cameris, lateribusque fornacum adhæret: a καπνός, fuligo. *Plin. l. 34. c. 10.*

CAPNITIS, vel Capnites, æ, m. καπνίτης, gemma eadem, quæ Capnias. *Plin. l. 37. c. 10.*

CAPNOS, i, f. καπνός, herba est, alio nomine pes gallinaceus, nascens in parietinis, & sepibus, ramis tenuissimis, & sparsis, flore purpureo, viridis: succus ejus caligines discutit oculorum. *Plin. l. 25. c. 13.* qui eam vocat *Capnon primam*. Est enim altera similis nomine, & effectu, fruticosa, prætenera, foliis coriandri, cineracei coloris, flore purpureo. *Id. ibid.*

CAPNU-

CAPNUMARGOS, V. *Acaunumarga*.

CAPO, onis, & Capus, *i*, m. *cappone*, ἀλεκτρυὼν, ἐκτομίας, gallus gallinaceus castratus. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 7. *in f.* Equi demptis testiculis canterii appellati, ut in suibus majales, in gallis gallinaceis capi, *Id. ibid. l.* 3. *c.* 9. Capi semimares. (Adde *Colum. l.* 8. *c.* 2.) *Martial. l.* 3. *epigr.* 58. Coacti non amare capones. *Pallad. l.* 12. *tit.* 1. Faba macerata sanguine caponis.

CAPPA, κάππα, decima Græcorum littera, tertia Latinorum, de qua diximus initio hujus litteræ. ¶ *Cappæ* equi marini, apud *Fest.* V. *Campe*.

CAPPADOCIA, æ, f. *Cappadocia*, Καππαδοκία, regio Asiæ minoris, habens a Septemtrione Pontum Euxinum, ab Occidente Galatiam, a Meridie Ciliciam, ab Oriente Armeniam. Nomen ei dedit *Cappadox* parvus in ea fluvius. *Plin. l.* 6. *c.* 3. *Cic. Fam.* 15. *ep.* 2.

CAPPADOCIUS, a, um, ad Cappadociam pertinens. *Plin. l.* 21. *c.* 9. Cappadocia zizipha. *Colum. l.* 11. *c.* 3. Lactuca Cappadocia. V. vocem sequent. ¶ *Cappadocia gemma* in Phrygia quidem nascitur, ebori similis, ut est apud *Plin. l.* 37. *c.* 10. sed quia in Cappadocum officinis poliri solebat, & inde Romam advehi, Cappadocia appellata est. *Harduin. ibid.*

CAPPADOCUS, a, um, ad Cappadociam pertinens. *Colum. l.* 10. *v.* 184. Cappadoca gens. *Martial. l.* 10. *epigr.* 76. Nec de Cappadocis eques catastis. V. *Cappadox*. *Id. l.* 5. *epigr.* 79. Nec deerunt tibi, si soles πρασίνω, Viles Cappadocæ, gravesque porri. *h. e.* lactucæ e Cappadocia, quæ *Cappadocæ* dicuntur etiam a *Plin. l.* 19. *c.* 8. estque genus lactucæ pallido, & pexo, densoque folio virens, ut est apud *Colum. l.* 11. *c.* 3. & *lib.* 10. *v.* 184. & 191. ¶ *Sal Cappadocus* apud *Colum. l.* 6. *c.* 17. genus est nativi salis, quod e terra effoditur in Cappadocia, humore densato, cæditurque specularium lapidum modo, ut *Plin. l.* 31. *c.* 7. docet. *Id. ibid. a med.* In Cappadocia croceus effoditur, translucidus, & odoratissimus.

CAPPADOX, ŏcis, m. fluvius, qui Cappadociæ nomen dedit. *Plin. l.* 6. *c.* 3. ¶ Adjective *di Cappadocia*, Καππάδοξ, ad Cappadociam pertinens. Dicitur aliquando de servis, quorum multi e Cappadocia Romam advehebantur, erantque, ut grandi corpore ita plerumque stupidioris ingenii. *Cic. post redit. in Senat. c.* 6. Cappadocem modo abreptum de grege venalium diceres. *Pers. sat.* 6. *v.* 77. Capadocas rigida pingues plausisse catasta. ¶ *Cappadoces*, *um*, Cappadociæ populi, antea *Leucosyri* appellati, ut *Plin. l.* 6. *c.* 3. docet. *Horat. l.* 1. *ep.* 6. *v.* 39. Mancipiis locuples, eget æris Cappadocum rex.

CAPPARI, n. indeclin. & Cappar, is, n. & Cappăris, is, f. *cappero*, ἡ κάππαρις, frutex est firmioris ligni, fructum ferens vulgatum in cibis, & eodem nomine dictum. Est autem aculeatus, spinisque in hami modum aduncis, foliis rotundis, & mali cotoneæ similibus. Fructum fert instar olivæ, sed minutioris, qui cibi gratia sale conditur: sic & caulis. Ita *Dioscor. l.* 2. *c.* 204. Ejus varia genera recenset *Plin. l.* 13. *c.* 23. Rationem vero serendi *Colum. l.* 11. *c.* 3. *ad fin.* & *Pallad. in Septembr. tit.* 13. docent. *Plin. loc. cit.* Capparis firmioris ligni frutex. *Colum. loc. cit.* Capparis si serenda fuerit, siceum locum desiderabit. *Cels. l.* 4. *c.* 9. Multisque modis huic rei cappari aptum est. *Pallad. l.* 11. *tit.* 11. *ad fin.* Seruntur thymum, & origanum, & cappar mensis initio. *Martial. l.* 3. *epigr.* 77. Capparin, & putri cæpas alece natantes. Adde *Plaut. Curcul.* 1. 1. 90. *Varro* quoque *capparin* feminino genere dixit, teste *Charis. l.* 1. *pag.* 79. *Putschii*.

CAPPARA, æ, f. herba eadem, quæ portulaca. *Apulej. de herb. c.* 103.

CAPRA, æ, f. *capra*, αἴξ, αἶγες, animal notum, ita dictum, ut vult *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 19. & *lib.* 2. *R. R. c.* 3. quasi *carpa* a *carpendo*. Studiose enim de agrestibus fruticibus pascitur, atque in cultis locis virgulta carpit. *Cato* apud *Charis. l.* 1. *pag.* 79. *Putsch.* Et in Italia atras capras lacte album habere. *Cic. de Amic. c.* 17. Ut capras, & oves, quot quisque haberet, dicere posset; amicos quot haberet, non posset dicere. Plura de his V. apud *Varron. loc. cit. R. R. Colum. l.* 7. *c.* 6. *Plin. l.* 8. *c.* 50. ubi ex Muciano narrat duarum caprarum obviarum solertia in angusto transitu. V. *Proculcatus*. ¶ Apud *Virg. Æn.* 4. *v.* 152. *capræ feræ* sunt capreæ. Sed & absolute *capram* pro capra fera dixit *Apulej. lib.* 8. *Metam. post princip.* ¶ De fœtore sub alis hominum, qui & *caper* & *hircus* vocatur. *Horat. l.* 1. *ep.* 5. *v.* 29. Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ. ¶ Est etiam convicium in hirsutos. *Sueton. in Calig. c.* 50. Fuit fronte lata, & torva, capillo raro, ac circa verticem nullo; hirsutus cetera. Quare transeunte eo, quacumque de causa capram nominare, exitiale habebatur. V. *Capella*. ¶ Capram Æsculapio immolari solitam fuisse, diximus in *Æsculapius*. Sed & Ditis patris propriam hostiam esse, docet *Serv. ad Æn.* 7. *v.* 519. Narrat *Liv. l.* 45. *c.* 16. quinquaginta capris Romæ in foro sacrificatum fuisse jussu Decemvirum, ob id maxime, quod nuntiatum fuerat, sanguinem e foco cujusdam per triduum & duas noctes manasse. ¶ Est etiam hoc nomine cæleste sidus, V. *Amalthea*. *Horat. l.* 3. *od.* 7. *v.* 6. Insana Capræ sidera. ¶ Denique tradit *Senec. l.* 1. *nat. quæst. c.* 1. vocari *capras* ab Aristotele quasdam cælestium ignium species in cælo apparentes: sed ejus appellationis rationem ignorare se fatetur. *Lipsius* ita dici putat, vel quia barbulam præferunt capræ similem, vel quia saltant, & locum lascive mutant. V. *Aristot. l.* 1. *Meteor. tex.* 19. ¶ Fuit & *Capra* cognomen Romanum, ut *Annius Capra* apud *Varron. l.* 2. *R. R. c.* 1. ductum ex eo quod caprarum gregibus delectatus sit.

CAPRAGO, aginis, f. herba, alio nomine cicer columbinum, tithymali species: ita fortasse dicta, quod ea libenter capræ pascantur. *Apulej. de herb. c.* 108. ¶ Alia significatione V. in *Capragineus*.

CAPRARIENSIS, e, adject. ut *Caprariense plumbum*, quod effoditur in Capraria insula prope Balearem majorem. *Plin. l.* 34. *c.* 17.

CAPRARIUS, a, um, adject. *di capre*, ad capras pertinens. *Solin. c.* 1. (*al.* 6.) Cum a matre locatus esset ad caprarios pastus. ¶ Caprarius, ii, *capraio*, caprarum pastor, αἰπόλος, αἰγελάτης, *Varr. R. R. l.* 2. *c.* 3. *ad fin.* Caprarius, qui adduxit capellas ad urbem. Adde *Colum. l.* 3. *c.* 10. ¶ *Capraria insula* a multitudine caprarum appellata est, ut *Varr. loc. cit.* docet: sed ipse *Caprasiam* vocat. Eam *Plin. l.* 3. *c.* 6. in mari Ligustico ponit prope Corsicam. ¶ Est & alia prope Balearem majorem. *Id. ibid. c.* 5. *ad. fin.* ¶ Item alia inter Fortunatas. *Id. l.* 6. *c.* 32. V. Geographos.

CAPRASIA INSULA. V. in voce præced. ¶ *Caprasia* etiam dictum est unum ex ostiis Padi, ubi nunc *Porto di Magnavacca*. *Plin. l.* 3. *c.* 16.

CAPRĔA, æ, f. *capra salvatica*, *cavriola*, *camozza*, αἴξ ἀγρία, ἴξαλος, capra fera miræ agilitatis, & pernicitatis, acutissima etiam oculorum acie prædita, domesticæ capræ non una in re similis, ramosa habens cornua, ut *Plin. l.* 11. *c.* 37. docet; parva tamen, & innoxia venantibus. Sola enim fuga se defendit. *Ovid.* 5. *Fast. v.* 372. imbelles capreæ. *Virg.* 2. *Georg. v.* 374. Silvestres uri, capreæque sequaces. *Id.* 10. *Æn. v.* 725. Caprea fugax. *Martial. l.* 13. *epigr.* 100. Pendentem summa capream de rupe videbis: Casuram speres: decipit illa canes. ¶ Apud *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 74. ubi docet, capreas fel non habere, notat *Harduin.* eo loco intelligi illud caprarum silvestrium genus, quod ab Aristotele πρὸξ appellatur, & quidam Latine vertunt *damam*; sed reprehenduntur a *Salmas. in Solin. pag.* 224. ¶ Capreas inter & lupos perpetuum odium est. Hinc proverbio dicimus de re impossibili: *Jungentur capreæ lupis*. *Horat. l.* 1. *od.* 33. *v.* 8. ¶ Quidam putant, *capream* dici etiam partem vitis, ex qua prodit capreolus, ex illo *Varron. l.* 1. *R. R. c.* 31. Ex altera parte caprea dicta, quod parit capreolum: is est coliculus viteus intortus, &c. Sed *Scalig.* locum fœde interpolatum esse ait, veramque esse veterem lectionem: *Ex altera parte parit capreolum: is est coliculus*, &c. atque ita etiam *Auson. Popma* edidit. Alii priorem lectionem servant. ¶ *Capræ palus* (*Liv. l.* 1. *c.* 16. *Capræ palus*) fuit prope Romam, in qua cum esset Romulus, exercitum suum recensens, subita coorta tempestate, non comparuit, & in cælum ascendisse creditus est. *Ovid.* 2. *Fast. v.* 491. ¶ Is locus postea dictus est *Caprilia*, teste *Festo*.

CAPREÆ, arum, f. *Capri*, insula est in mari Tyrrheno, Campaniæ adjacens, octo mill. pass. a Surrento distans, secessu Tiberii principis nobilis. Eam Teleboæ populi incoluerunt. Dicta autem creditur a quodam *Capreo*, qui in illa regione potens opibus fuit, ut apud *Serv. ad Æn.* 7. *v.* 734. & 735. legitur. *Id. ad Æn.* 5. *v.* 864. etiam a Sirenibus aliquando habitatam fuisse tradit. Describitur a *Tacit. Ann.* 4. *c.* 67. V. etiam *Sueton. in Tiber. c.* 40. & *sequentib.*

CAPREENSIS, e, adject. ad Capreas insulam pertinens. *Sueton. in Tiber. c.* 43. Capreensis secessus.

CAPREIDA, æ, f. herba est, quam contusam, & in vino veteri potam urinæ ciendæ prodesse, tradit *Cato R. R. c.* 122. Fortasse eadem est quæ *caprago*, aut *capraria*, quæ species sunt lactucæ marinæ apud *Apulej. de herb. c.* 108. Quod autem urinæ difficultatibus prosit omnis lactucæ succus, docet *Plin. l.* 20. *c.* 7. ¶ Alii putant, esse eandem, ac clymenon, seu periclymenon, quæ in officinis *caprifolium* dicitur, & urinæ ciendæ vim habet, teste *Plin. l.* 27. *c.* 12.

CAPREOLATIM, adverb. *Apulej. l.* 11. *Metam.* Profert quosdam libros prænotatos nodosis, & in modum rotæ tortuosis, capreolatimque condensis apicibus. *h. e.* inter se implicatis instar capreolorum in vitibus.

CAPREOLUS, li, m. *cavriolo*, δορκάδιον, parvus caper silvestris. *Virg. Ecl.* 2. *v.* 40. Præterea duo, nec tuta mihi valle reperti, Capreoli, sparsis etiam nunc pellibus albo. *Colum. l.* 9. *c.* 1. Feræ pecudes, ut capreoli, damæque. ¶ Est etiam ferramentum rusticum bicorne, ad terram commovendam, *sarchiello*: dictum a similitudine cornuum capreolorum. *Colum. l.* 11. *c.* 3. *a med.* Vere deinde, priusquam cœperit germinare, capreolis, quod genus bicornis ferramenti est, terra commoveatur. ¶ *Capreoli* etiam dicuntur tigna in acclive assurgentia, proclinata, & obnixa, ad aliquid firmandum. Hujusmodi sunt, quæ in tectis domorum conspiciuntur, invicem incumbentia, vel hinc inde in trabem illam erectam, seu columellam, qua canteriorum pondus innititur: Italorum alii *contraffissi* appellant: nostri artifices *bracci*: Græci συγκύπτας, *h. e.* simul incumbentes: a similitudine horum animalium, cum adversis capitibus & cornibus assurgentes invicem incursant. Quare *luctantes* dicuntur ab *Isidoro c.* & *l.* 19. *Orig. Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 10. *in descriptione musculi*. Duæ trabes in solo collocantur, inque eis columellæ defiguntur: has inter se capreolis molli fastigio conjungunt, &c. *Vitruv. l.* 4. *c.* 2. In contignationibus tigna, & axes: sub tectis columen in summo fastigio culminis, & transtra, & capreoli. Adde *lib.* 10. *c.* 15. ubi de catapultis, & scorpionibus agit: quorum capreolos exhibent figuræ apud *Lips. l.* 3. *Poliorc. dial.* 3. *pag.* 323. ¶ Denique in vitibus, & aliis plantis capreoli sunt coliculi intorti, & veluti cincinni, quibus teneriores ramuli, & flagella serpunt, & se adminiculis innectunt, *viticci*, ἕλικες. Nomen habent ex eo, quod capreolorum inflexa cornua referunt. Hoc enim magis placet, quam quod *Varr. R. R. l.* 1. *c.* 31. & *Fest.* tradunt, a *capiendo* dictos esse. Dicuntur etiam *claviculæ*. *Plin. l.* 17. *c.* 23. Nova flagella, circumcisis undique capreolis, spargantur in tabulatis.

CAPRICORNUS, i, m. *capricorno*, αἰγόκερως, αἰγοκερῶς, unum e duodecim signis Zodiaci, in quod cum sol ingreditur, hiemale solstitium, & dies brevissimos facit. Pingitur in cælo superiori parte capri pedibus anterioribus, pectore, capite, & cornibus; inferiori

piscis

piscis longa, intortaque cauda, & in latum desinente. De eo ita fabulantur poetæ. Cum in Ægypto Dii convivium celebrarent, repentino adventu Typhonis, seu Typhoei Gigantis omnibus perterritis, alii se in alias formas transmutarunt, Pan inferiorem partem in effigiem piscis, superiorem in formam hirci commutavit, seque in flumen dejecit. Periculum ubi evaserunt, ingentes risus de Panis metamorphosi ediderunt. Jupiter vero admiratus ingenium, hanc figuram in cælum transtulisse fertur. Alii dicunt, hoc signum fingi dimidio capram referre propter capram Jovis nutricem; & capram scandentem, quia sol, ubi ad Capricorni sidus pervenerit, iterum ad nos scandit, ut est apud *Macrob. Saturn. l. 1. c. 17. ad fin.* dimidio vero piscem, quia copiosissimi eo tempore imbres cadunt. *Hygin. fab.* 196. & *Poet. Astronom. l. 2. c.* 28. V. Ægipan. *Cic. in Arat. v.* 58. gelidum valido de corpore frigus anhelans, Corpore semifero magno Capricornus in orbe. *Horat. l. 2. od. 17. v.* 20. tyrannus Hesperiæ Capricornus undæ. *h. e.* magnas in mari occidentali tempestates excitans.

CAPRIFICATĬO, onis, f. *ἐρινασμός*, actus caprificandi, hoc est perficiendi, ut culices, seu vermiculi, qui e grossis caprifici gignuntur, ad alias ficus advolent, humoreque earum lacteo consumpto, ad maturitatem eas perducant. *Plin. l. 15. c.* 19. Quæ ratio pulvere, & caprificatione hoc quoque præstat, ne fici decidant. Adde *lib. 17. c.* 27. V. *Caprificus*.

CAPRIFICIĀLIS, le, adject. Legunt quidam apud *Plin. l. 11. c. 15. in f.* sed corruptam lectionem recte e MSS. sanavit *Harduin.* & verbum sustulit.

CAPRIFĬCO, as, a. 1. *ἐρινάζω*, *ἐρινῶ*, est culicibus e caprifico genitis ficubus aliis maturitatem afferre, quod fit, cum lacteum humorem in iis contentum absumunt. *Plin. l. 16. c.* 27. Fici caprificantur. *Pallad. l. 7. c. 6.* Mense Junio caprificandæ sunt arbores fici. V. *Caprificus*.

CAPRIFĬCUS, i, f. *sorta di fico salvatico*, *caprifico*, *ἐρινεός*, *ἐρινός*, ficus e silvestri genere, cujus fructus (qui & ipsi *caprifici* dicuntur, ut videre est apud *Plin. l. 16. c. 27.*) nunquam maturescunt. Sed quod ipsa non habet, aliis tribuit. Parit enim culices, qui fraudati alimento in matre, quoniam tota intus post aliquod tempus computrescit, ad cognatam, nempe ad ficum sativam, volant, morsuque ficorum crebro, hoc est avidiore pastu aperientes ora earum, atque ita penetrantes, intus solem primo secum inducunt, cerealesque auras immittunt foribus adapertis: mox lacteum humorem, hoc est infantiam pomi absumunt, & brevi tempore ad maturitatem perducunt. Hinc reperta est ratio *caprificandi*, illatis aliunde caprificis, & inter domesticas ficus suspensis, ut ad eas advolare, & citius maturitatem afferre possint. *Plin. l. 15. c. 19. Colum. l. 11. c.* 2. & *Pallad. in Mart. tit. 10. de ficu.* ¶ Hujus autem *caprificationis* tempus est mense Junio circa solstitia, post imbrem, ut *Plin. l. 17. c.* 27. & *Pallad. loc. cit.* & *in Jun. tit.* 5. docent: quamquam & sub finem Julii fieri potest teste *Colum. loc. cit.* ¶ Hæc arbor enasci solet inter saxa, & parietes, easque, quamvis præduras, findit. Hinc *Horat. epod. 5. v.* 17. Caprifici erutæ sepulcris. *Martial. l. 10. epigr.* 2. Marmora Messalæ findit caprificus. Adde *Propert. l. 4. eleg. 5. in f.* ¶ Translate *Pers. sat. 1. v.* 24. Quo didicisse? nisi hoc fermentum, & quæ semel intus Innata est, rupto jecore, exierit caprificus. *h. e.* scientia, quæ foras exit, seque ipsa patefacit. ¶ De origine nominis multa Etymologi. V. *Voss.* Ludit in ea *Martial. l. 4. epigr.* 52. tanquam si a *capro*, vel *capra*, & *ficu* derivetur.

CAPRIGĔNUS, a, um, *nato di capra*, *caprino*, *αἰγογενής*, ex capra genitus. *Pacuv.* & *Cornific.* apud *Macrob. 6. Saturn. c. 5. ad fin.* & *Cic. in Prognost.* apud *Priscian. l. 6. sub init.* Caprigeni pecoris custos. ¶ In genitivo plurali *caprigenum* pro *caprigenorum*, vel potius pro *caprigenarum*. Constat enim ex analogia etiam *caprigena* dici posse in recto singulari, quemadmodum *alienigena*, *terrigena*, & sexcenta alia. Quamquam *caprigena* caret adhuc exemplis. *Accius* apud *Macrob. loc. cit.* Caprigenum trita ungulis. *h. e.* caprarum. ¶ Jocose *Plaut. Epid.* 1. 1. 16. Qui varie valent, caprigenum hominum non placet mihi, neque pantherinum genus. Alludit *Plaut.* ad id quod ex vulgi opinione tradunt *Varr. l. 2. R. R. c.* 3. & *Plin. l. 8. c.* 50. capras nunquam febri carere.

CAPRĪLE, is, n. *stalla da capre*, stabulum caprarum, *αἰγών*, *ὖρος*. *Varr. l. 2. R. R. c.* 3. Exigunt a grege hircos in caprilia. Adde *Vitruv. l. 6. c. 9. Plin. l. 28. c. 10.* & *Colum. l. 7. c. 6.* ¶ *Caprilia* locus prope Romam. V. in fine vocis *Caprea*.

CAPRILĬUS, ii, nomen proprium Romanum a *capris* ductum. *Varr. l. 2. R. R. c. 1.*

CAPRIMULGUS, i, m. qui capras mulget. *Catull. carm. 22. ad Var.* tum bellus ille, & urbanus Suffenus, unus caprimulgus, aut fossor Rursus videtur. ¶ Est etiam hoc nomine avis quædam, Italice *calcabotto*, *αἰγοθήλας*, grandioris merulæ aspectu, interdiu visu carens, noctu videns: quo tempore intrat pastorum stabula, caprarumque uberibus advolans, lac emulget: qua injuria uber emoritur, caprisque cæcitas, quas ita mulsit, oboritur. *Plin. l. 10. c.* 40.

CAPRINĔUS dictus est per convicium Tiberius Imperator apud *Sueton. c. 43. in f.* cum in secessu Capreensi variis infandarum libidinum flagitiis operam daret: fortasse a caprarum fœtore. Quamquam *Torrent.* & *Casaubon.* aliter legi mallent.

CAPRĪNUS, a, um, *caprino*, *αἴγειος*, ad capram pertinens. *Cic. l. 1. de nat. Deor. c.* 29. Pellis caprina. *Varr. l. 2. R. R. c.* 3. Grex caprinus. *Id. ibid. l. 1. c.* 2. Caprinum genus. *Plin. l. 28. c. 9.* Caprinum lac. *Id. ibid. c.* 17. Sanguis caprinus. ¶ *Lana caprina* nullius pæne pretii est. Hinc proverbio dicitur de re frivola. *Horat. l. 1. ep. 18. v.* 15. Alter rixatur de lana sæpe caprina. ¶ *Caprina*, *æ*, est caprina caro. *Valerian. Imp. in quadam epist.* apud *Vopisc. in Probo*, *c.* 4. Porcinæ pondo sex, caprinæ pondo decem. ¶ *Caprinum prælium* inscripta fuit una ex Satyris *M. Varronis*, ex qua fragmenta aliquot afferuntur a *Non. c. 4. n.* 88. & 346. & alibi. Videtur autem in ea egisse de voluptate. Hac enim de re maxime capri, & hirci pugnant, pecus lascivum, & petulans: quæ sententia est *Turnebi l. 24. Adversar. c. ult.* & aliorum. Hinc apud *Non. cit. n.* 88. ubi legitur *Caprino prælio περὶ αἰδοῦς*, corrigunt alii *περὶ ἡδονῆς*. Quam emendationem adhibent etiam *eod. cap. 4. n.* 186. ut videre est *in notis Gothofredi*.

CAPRĬPES, ĕdis, *che ha i piedi di capra*, *τραγοσκελής*, *αἰγίπους*, caprinos pedes habens: estque epithetum Panis, & Satyrorum. *Horat. l. 2. od. 19. v.* 4. Aures capripedum Satyrorum. *Propert. l. 3. eleg. 15. v.* 34. Panes capripedes. Adde *Lucret. l. 4. v.* 581.

CAPRONÆ, & Capronĕæ comæ dicuntur, quæ ante frontem sunt: quasi a capite pronæ, ut *Non. c. 1. n.* 81. interpretatur, *προκόμιον*. *Lucil. ibid.* Aptari caput, atque comas fluitare capronas Altas, frontibus immissas, ut mos fuit illis. *Apulej. Florid. n. 3.* (*al. l. 1.*) *de Apolline*. Crines ejus præmulsis antiis, & promulsis caproneis anteventuli, & propenduli. In his *Apuleji* verbis illud videtur discrimen esse inter *antias*, & *caproneas*, quod illæ sint quæ a sincipite in frontem propendent; hæ quæ ex temporibus in malas. *Festus* docet, capronas dici equorum jubas in frontem devexas.

CAPROTĪNUS, a, um, adject. *Caprotinam Junonem* Veteres dixerunt, quod illi Nonis Juliis (quas itidem *Caprotinas* appellabant) sub caprifico sacra fierent ab ancillis simul, & liberis. Nam post Urbem captam, cum sedatus esset Gallicus tumultus, exhausta Rep. finitimi opportunitatem invadendi Romani Imperii aucupati, præfecerunt sibi Posthumium Livium, Fidenatium Dictatorem, qui Feciale ad Senatum misso, postulavit, ut si vellent, reliquias suæ Urbis non deleri, matres familias, & virgines omnes sibi dederentur. Cum Patres essent in ancipiti deliberatione, ancilla nomine Philotis, vel (ut alii malunt) Tutela, assumptis ceteris omnibus ancillis, matrum familias, virginumque habitu, nomine dominarum, ad hostes transiit, prosequentibus ceteris cum lacrimis ad rei fidem. Quæ cum a Livio in castris distributæ essent, viros plurimo vino provocaverunt, diem festum apud se simulantes: quibus somno obrutis, ex caprifico dato signo hostes trucidati sunt. Memor itaque populus Rom. accepti ab ancillis beneficii, omnes jussit manumitti, dotemque eis ex publico assignavit, diemque ipsum Nonas Caprotinas appellavit, ab illa caprifico, ex qua signum acceperant, sacrificiumque annuum Junoni Caprotinæ sub caprifico instituit, cui etiam lac, quod ex caprifico fluit, ad rei memoriam adhibebatur. Hæc *Macrob. l. 1. Saturnal. c. 11. post med.* narrat. *Varr. l. 5. L. L. c.* 3. Nonæ Caprotinæ, quod eo die in Latio Junoni Caprotinæ mulieres sacrificant, & sub caprifico faciunt, & e caprifico adhibent virgam. *Auson. in Eclogar. de Fer. Rom. v. 9.* Festa Caprotinis memorabo celebria nonis, Cum stola matronia dempta teget famulas.

CAPRUGINĔUS, vel Caprugĭnus, a, um, *caprino*, caprinus, *αἴγειος*. *Macrob. l. 2. Saturn. c. 9.* Ficedulas, lumbos caprugineos, aprugnos, altilia, &c. Ita leg. *Salmas. in exercitat. Plin. pag.* 455. vel *capruginos*. Alii *lumbos*, *capragines*, *aprugnos*, &c. Et videntur *capragines* idem esse quod capreæ, quarum cibus in deliciis ciborum fuit, ut colligitur ex *Juvenal. sat. 11. v.* 142. Putant alii legendum *capras*, *oryges*, quod genus est feræ in lautitiis, & voluptatibus mensarum habitum, ut constat ex *Colum. l. 9. c. 1.* & *Juvenal. ibid. v.* 140.

CAPRUNCŬLUM, vas fictile. Ita *Festus*. Fortasse, inquit *Voss. in Etymol.* nomen ex eo habet, quod capri figuram referat. Fortasse etiam legendum *capunculus*, vel *capedunculus*, quod erit diminutivum a *Capedo*.

CAPSA, æ, f. *cassa*, *cassetta da libri*, *e scritture*, *κιβωτός*, *κάψα*, arca, cista, scrinium, in quo libri, & tabulæ, & litteræ reponuntur. *Cic. Divin. in Verr. c.* 16. Mihi quam multis custodibus opus erit, si te semel ad meas capsas admisero! *Horat. l. 1. ep. 1. in f.* Cum scriptore meo, capsa porrectus aperta Deferar in vicum vendentem tus, & odores. Adde *lib. 1. sat. 4. v.* 22. & *sat. 10. v. 63.* ¶ Aliis etiam usibus inservit. *Martial. l. 11. epigr. 9.* Poma quod hiberna maturescentia capsa. *Plin.* quoque *l. 15. c. 17. & 19.* ad servanda poma *capsas* adhiberi docet. *Vellej. l. 1. c. 16.* Quemadmodum clausa capsa, alioque septo diversi generis animalia, &c. *Salmas. in commentar. ad Vopisc. in Proculo*, *c.* 13. monet legendum *capso*, & *capsum* significare vallum, septum, mandram, in qua includuntur animalia: a Græco *κάψος*, quod *Hesych.* *τεῖχος* interpretatur, hoc est parietem. V. *Capsus*.

CAPSĂCES, æ, m. *vaso da oglio*, *utello*, *ὁ καψάκης*, vas olearium, lecythus. Vox Græca, quam sumpsit *D. Hieronym.* ex versione LXX. *Interpr. 3. Reg. 17. 12. & 14.* eaque utitur *epist. 10. ad Fur. ad fin.* Farina seritur, & olei capsaces nascitur. & *epist. 22. ad Eustoch. de custod. virgin. c. 14.* Mirum in modum capsace completo, qui alendus venerat, alit.

CAPSARĬUS, ii, m. servus, qui pueris in ludum litterarium itantibus libros defert in capsa. *Sueton. in Ner. c. 36.* Constat quosdam cum pædagogis, & capsariis uno prandio pariter necatos. Adde *Ulpian. Dig. lib. 40. tit. 2. leg.* 13. ¶ Item qui mercede servanda suscipit in balineis vestimenta lavantium, fortasse quia in capsis ea includit, *ἱματιοφύλαξ*. *Paul. lib. 1. tit. 15. leg.* 3. ubi adnotat *Haloander*, in multis libris atque etiam in Pandect. Florent. haberi *carpsarius*. *Torrentinus* tamen qui easdem Pandectas ad fidem Florentini codicis edere se profitetur, *capsarius* edidit. ¶ In *leg. ult. tit. 6. lib.* 50. ubi *Aurelius Arcad.* inter eos, qui, ob munerum graviorum conditionem, vacationem aliquam habent, enumerat *mensores*, *optionem*, *medicos*, *valetudinarios*, *capsarios*, & *artifices* &c.

putant

putant quidam capsarios esse, qui capsas faciunt. Sed cum ibi sermo sit de iis, qui in exercitu aliquam præbent operam, aliis placet esse eos, qui libros, & tabulas ad militarem rationem pertinentes, io capsis servant. Fuerunt enim & in castris sui librarii, qui io libros referebant rationes ad milites pertinentes, ut videre est tum in hac eadem lege, tum apud Veget. l. 2. rei milit. c. 7.

CAPSELLA, æ, f. cassella, κιβώτιον, parva capsula ad aliquid reponendum. Ulpian. Dig. lib. 33. tit. 7. leg. 12. Capsellæ, in quibus fructus componuntur. Petron. in fragm. Tragur. c. 67. Burman. Scintilla de cervice sua capsellam detraxit aureolam; inde duo crotalia protulit. una scatolina.

CAPSENSIS, e, adject. ad Capsam pertinens, quæ est oppidum Africæ magoum atque valens, ultra Numidiam inter Bagradam & Tritonem amnes, magnis undique solitudinibus cinctum, de quo Sallust. in Jug. c. 94. ¶ Ejus incolæ Capsenses dicuntur ab eodem ibid. & cap. 47. a Plinio vero l. 5. c. 4. Capsitani.

CAPSIS, V. in fine verbi Capio.

CAPSITANUS, a, um, adject. ad Capsam oppidum pertineos. V. Capsensis. ¶ Capsitani, orum, sunt ejus oppidi incolæ. Plin. l. 5. c. 4.

CAPSO, V. io fine verbi Capio.

CAPSULA, æ, f. cassetta, cassella, κιβώτιον, parva capsa ad libros, & chartas reponendas: item ad alios usus. Catull. carm. 67. ad Manl. v. 36. Huc una ex multis capsula me sequitur. Fab. Pict. apud Gell. l. 10. c. 15. Capsula cum strue, atque serto. Plin. l. 30. c. 11. a med. Stellionem inclusum capsuiis subjiciunt capiti, & sub decessu febris emittunt. ¶ Homo totus de capsula dicitur, qui summopere munditiis studet, & in eo totus est, ut exquisito cultu compositus, ornatusque pareat. Senec. ep. 115. Nosti complures juvenes, barba, & coma nitidos, de capsula totos: nihil ab illis speraveris forte, nihil solidum. Simile est illud ejusdem de tranquill. anim. c. 1. Placet non io ambitiooem cubile compositum, noo ex arcula prolata vestis, &c.

CAPSUS, i, m. in rheda est pars illa, in qua qui vectantur, sedent. Vitruv. l. 10. c. 14. Insuper ad capsum rhedæ loculamentum firmiter figatur, habens tympanum versatile, &c. Isid. l. 20. Orig. c. 12. docet, capsum esse carrucam undique contextam, quasi capsam. ¶ Est præterea capsus septum, vallum, locus sudibus, aliave re conclusus, in quo animalia continentur, mandra, serraglio, steccato. Legit hanc vocem Salmas. in Vellej. l. 1. c. 16. V. Capsa. Addit idem ibid. & ad Capitolin. in Anton. Pio, c. 12. & in Procul. c. 13. appellari etiam capsos cellulas illas in tabula lusoria lineis distinctas, in quibus ponuntur calculi, seu latrunculi. Sed nullum de hac significatione Latini scriptoris exemplum affert.

CAPTABUNDUS, V. Cantabundus.

CAPTATELA, æ, f. captio, prehensio. Captatela pallii est prehensio pallii, cum eo induimur, apud Tertull. de pall. c. 5. ut quidem legit Salmas. nam alii aliter.

CAPTATIO, onis, f. actus captandi. In re gladiatoria est ictus arte inflictus ad fallendum, una finta. Quintil. l. 5. c. 13. ad fin. Ut gladiatorum manus, quæ secundæ vocantur, fiunt & tertiæ, si prima ad evocandum adversarii ictum prolata erat; & quartæ, si geminata captatio est, ut bis cavere, bis repetere oportuerit. ¶ Translate Cic. in partitionib. c. 23. Nam & prudentiam malitia, &c. & illam disputandi prudentiaio concertatio, captatioque verborum, & hanc oratoriam vim inanis quædam profluentia loquendi imitatur. ¶ Captatio testamenti est callidum, & blandum aucupium alienas opes occupandi per testamenta eorum, qui sine heredibus sunt. Plin. l. 20. c. 14. ad fin. Julium Vindicem assertorem illum a Nerone libertatis, captatione testamenti sic lenocinatum. Id. in proœm. l. 14. Postquam cœpere orbitas in auctoritate summa & potentia esse, captatio in quæstu fertilissimo, pessum iere vitæ pretia. ¶ Studiosa aucupatio. Quintil. l. 8. c. ult. a med. Jam in his amisimus modum, & gratiam rei nimia captatione consumpsimus.

CAPTATOR, oris, m. ἰθήρευτής, qui studiose, & callide venatur, & ambit aliquid. Liv. l. 3. c. 33. Ut plebicola repente, omnisque auræ popularis captator evaderet. Prudent. Peristeph. 2. v. 17. Ac verba primum mollia Suadendo blande effuderat, Captator ut vitulum lupus Rapturus, adludit prius. ¶ Sæpe ponitur pro heredipeta, qui orbis senibus omni arte blanditur, omnique obsequio, & fœda etiam adulatione inservit, ut heres in eorum bonis scribatur. Horat. l. 2. sat. 5. v. 57. Captatorque dabit risus Nasica Corano. Petron. in Satyr. c. 141. Captatores jam exhausti liberalitatem imminuerunt. Juvenal. sat. 10. v. 201. Usque adeo gravis uxori, natisque, sibique, Ut captatori moveat fastidia Cosso.

CAPTATORIUS, a, um, ad captanda testamenta pertinens. Captatoriæ institutiones dicuntur a Papin. Dig. lib. 28. tit. 5. leg. 68. & Paulo leg. 69. & 79. quibus ita aliquis heres instituitur, si vicissim alterum heredem instituat: ut si quis in testamento suo ita scribat: Qua ex parte me Titius heredem instituit, ex ea parte heres esto. Sic captatoriæ scripturæ apud Cajum lib. 30. leg. 63.

CAPTATRIX, icis, f. quæ captat, & quærit aliquid. Apulej. l. 2. de doctrin. Platon. Rhetoricæ duæ sunt partes, quarum una est contemplatrix bonorum, justi tenax; alia vero adulandi scientia est, captatrix verisimilium.

CAPTATUS, a, um, nom. ex particip. Ovid. Metam. 4. v. 72. Inque vicem fuerat captatus anhelitus oris. h. e. datus invicem, & acceptus. Id. Metam. 11. v. 768. Hesperie sæpe captata. h. e. adamata, adsectata, petita. Id. l. 3. Metam. v. 279. Captatus sermo. Id. 3. ex Pont. eleg. 1. v. 129. Captatum tempus. Quintil. l. 9. c. 3. Vox non captata, sed velut oblata. non cercata a posta. V. Capto.

CAPTENSULA, æ, f. captiuncula, sophisma, captiosum argumentum. Martian. Capel. l. 4. in f. de Dialectica. Dum ambage ficta præstruis sophismata, Captensulisque ludis illigantibus.

CAPTIO, onis, f. pigliamento, λῆψις, actus capiendi, prehensio. Gell. l. 7. c. 10. Per quod satis dilucet, hanc capionem posse dici, quasi hanc captionem, & in usu, & in pignore. Lactant. de opif. Dei, c. 10. post med. odoris captio. ¶ Fere accipitur pro fallaci argumentatione, sophismate, argutia ad decipiendum facta, sofisma, cavillazione, sottigliezza per ingannare, ὑπαγωγή, ἀπάτη. Cic. 4. Acad. c. 14. sub fin. Ne ab iis, quæ clara sunt ipsa per se se, quasi præstigiis quibusdam, & captionibus depellamur. & cap. 15. Discutere captiones. Id. l. 2. de Divin. c. 17. ad fin. explicare. Id. de Fato, c. 13. refellere. Id. in Bruto, c. 53. Multa est in verbis captio, cum in ceteris rebus, tum in testamentis, si negligantur voluntates. Id. 2. de Fin. c. 6. Captiones dialecticæ. Gell. l. 1. c. 2. Captionum laquei. Senec. epist. 45. a med. Idem de istis captionibus (dialecticis) dico. quo enim nomine potius sophismata appellem? ¶ Item pro fraude, deceptione, qua quis capitur, & jacturam rei suæ facit, frode, danno, perdita. Cic. pro Quint. c. 16. Si dupondius tuus ageretur, Sex. Nævi; si io parvula re captionis aliquid vererere. Plaut. Epid. 2. 2. 112. Nihil in ea re captio est. Cajus Dig. lib. 29. tit. 3. leg. 7. Sæpe cum magna captione a rebus nostris avocamur. Ulpian. lib. 4. tit. 1. leg. 1. Incidere io captionem. ¶ Captioni esse, fraudi esse. Plaut. Mostell. 3. 3. 19. Ne quid captioni mihi sit, si dederim tibi.

CAPTIOSE, adverb. sofisticamente, con inganno, cum captione, & fallacia, σοφιστικῶς. Cic. 4. Acad. c. 29. Nec diutius captiose interroganti respondebo.

CAPTIOSUS, a, um, sofistico, fallace, ingannevole, σοφιστικός, ἀπατηλός, ad capiendum, & fallendum aptus, dolosus, fallax. Cic. 4. Acad. c. 15. Fallacibus, & captiosis interrogationibus circumscribi, & decipi. & paulo post. Captiosissimo genere interrogationis uti. Id. pro Rosc. Com. c. penult. Quo nihil captiosius, neque indignius potest dici. Id. l. 1. de Fin. c. 7. Solvere captiosa, ambigua distinguere. ¶ De iis rebus, quæ cum fallacia damnum, jacturamque rei conjunctam habent. Id. pro Rosc. Com. c. 10. Societas captiosa. Id. pro Cæcin. c. 14. Periculosum est dissolvi hoc interdictum; captiosum est omnibus, rem ullam constitui ejusmodi, quæ cum armis gesta sit, rescindi jure non possit. Ulpian. Dig. lib. 42. tit. ult. leg. 6. Pupilli ignorantia non debet esse captiosa creditoribus, & ipsi lucrosa.

CAPTITO, as, avi, atum, a. 1. frequentativum a capto, as. Apulej. de deo Socrat. Ne quisquam arbitretur, omina eum vulgo loquentium captitasse. Gell. quoque l. 9. c. 6. hoc verbum agnoscit.

CAPTIVATOR, oris, m. αἰχμαλωτίζων, qui captivum facit. Augustin. ep. 199. a med. Tuos captivatores, & deprædatores putans.

CAPTIVITAS, atis, f. cattività, schiavitù, prigionia, servitus ejus, qui bello, aut alia vi servire cogitur, αἰχμαλωσία, ὅμηρος. Differt a servitute, quod captivus quis potest esse, qui noo serviat; & servire aliquis ultro, nec tameo esse captivus. Cic. in fragm. pro C. Cornel. apud Ascon. Cum omnibus gentibus finem diuturnæ captivitatis, turpitudinis, & servitutis afferret. Senec. ep. 85. Describe captivitatem, verbera, catenas, egestatem. Tacit. l. 5. Hist. c. 21. Evadere periculum captivitatis. Id. 12. Ann. c. 51. Eximere aliquem contumeliis captivitatis. Id. Ann. 11. c. 23. Inferre alicui captivitatem. Adde Justin. l. 3. c. 5. & Petron. in Satyr. c. 113. ¶ Dicitur etiam de feris cum venatu capiuntur. Plin. l. 8. c. 37. de herinaceis. Ita terminum supremum opperientes, ut ferme ante captivitas occupet. ¶ Tacit. 3. Hist. c. 70. Captivitates urbium. prese, espugnazioni di città. ¶ Apud Apulej. captivitas oculorum est cæcitas; ex eo quod cæcus captus oculis dicitur. Sic enim ille lib. 1. Metam. Diffletis pæne ad extremam captivitatem oculis suis.

CAPTIUNCULA, æ, f. arguzietta sofistica, diminutivum a captio. Cicer. Attic. l. 15. ep. 7. Omnes captiunculas pertimescere. Adde Gell. l. 16. c. 2.

CAPTIVO, as, a. 1. fare schiavo, αἰχμαλωτίζω, captivum facio. Augustin. l. 1. de Civ. Dei, c. 1. Captivandi cupiditas. Adde io Psalm. 63.

CAPTIVUS, a, um, schiavo, cattivo, prigione, forzato, αἰχμάλωτος, δοριάλωτος, λήϊτος, homo qui bello, aut alia ratione captus est, & in alterius potestatem redactus. Cic. l. 3. de nat. Deor. c. 33. Plures captivos, quam prædones necatos. Id. Fam. 5. ep. 11. Ducere aliquem captivum in triumpho. Auct. ad Herenn. l. 3. c. 2. Redimere captivos ab hostibus. Nepos in Annib. c. 7. Reddere, & remittere captivos. Curt. l. 5. c. 3. Captivos libertate donare. Claudian. l. 2. de rap. Proserp. v. 264. Servitum Stygio ducor captiva tyranno. ¶ Differunt servus, & captivus. Juvenal. sat. 7. v. 201. Servis regna dabunt, captivis fata triumphos. V. Captivitas. ¶ De rebus ad captivos pertinentibus. Virg. 10. Æn. v. 510. Captivus sanguis. Martial. l. 11. epigr. 97. Captiva sitis. Ovid. 1. Amor. eleg. 14. v. 45. Crines captivi. Id. 2. ex Pont. ep. 1. v. 43. Captiva colla. ¶ Item de re quacumque bello capta. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 5. Naves captivæ. Sallust. in epist. Mithrid. ad Arsac. Ager captivus. Liv. l. 1. c. 53. Captiva pecunia. Virg. Æn. 1. v. 765. vestis. Id. Æn. 7. v. 184. Currus captivi. Propert. l. 2. eleg. 1. v. 32. de Nilo. Septem captivis debilis ibat aquis. Horat. l. 1. ep. 1. v. 193. Captivum ebur. Plin. l. 33. c. 1. Aurum ferro, captivisque rebus mutare. ¶ Item de animalibus venatu captis. Ovid. in Halieut. v. 44. Muræna captiva. Id. Metam. 13. v. 931. captivi pisces. Id. 4. Fast. v. 705. captiva vulpes. Plin. l. 8. c. 25. Crocodilos captivos agere io terram. Martial. l. 10. epigr. 37. Mullus captivus. Capitolin. in Maxim. jun. c. 2. Ut non oia aprugnam, anates, grues, & omnia captiva ederet. ¶ Ponitur etiam

tiam simpliciter pro vincto, legata. Ovid. 2. de ar. am. v. 587. Vix precibus, Neptune, tuis captiva resolvit Corpora. ¶ Translate Id. 1. Amor. eleg. 2. v. 30. Mens captiva.

CAPTO, as, avi, atum, a. 1. prendere, pigliare, accattare, procacciare, cercare, λαμβάνειν, ἀγρεύειν, idem quod capio, sive frequentativum sit, sive desiderativum. significat enim diligenter, aut frequenter capere: item capere velle, consectari, sollicite petere, quærere. Horat. epod. 2. v. 35. Pavidumque leporem, & advenam laqueo gruem Jucunda captat præmia. Id. l. 1. sat. 1. v. 68. Tantalus a labris sitiens fugientia captat Flumina. Virg. 1. Georg. v. 139. Captare feras laqueis. Sueton. in Domit. c. 3. muscas. Virg. 1. Georg. v. 376. auras patulis naribus. Id. Ecl. 1. v. 53. frigus opacum inter fontes. Ovid. Her. ep. 8. v. 93. colla lacertis. Martial. l. 12. epigr. 84. trigonem. Colum. l. 7. c. 10. somnos. ¶ In re gladiatoria captare est insidioso ictu adversarium petere. Auct. Paneg. ad Pison. v. 166. Arma tuis etiam si forte rotare lacertis, Inque gradu clausis libuit consistere membris, Et vitare simul, simul & captare petentem. V. Captatio. ¶ Translate captare consilium cum aliquo apud Terent. Andr. 1. 1. in fi. idem est, quod consilium cum aliquo consultando capere. ¶ Sæpissime significat studiose quærere, aucupari, sectari cupide, & diligenter. Petron. in Satyr. c. 3. Captare cœnas divitum. Cic. l. 1. de Fin. c. 7. voluptatem. Brut. ad Citer. Fam. 11. ep. 4. nomen imperatorium. Cic. in Pison. c. 25. plausus. Id. 2. Tuscul. c. 7. risus. cercare di far ridere. Id. 2. Phil. c. 34. misericordiam. Plin. in Paneg. c. 91. commendationem beneficiis suis ex difficultate. Id. ibid. c. 4. reverentiam terrore: & amorem humanitate. Quintil. l. 6. c. 1. favorem ex aliqua re. Id. l. 12. c. 3. in fi. auctoritatem contemptu ceterorum. Id. in fi. l. 11. elegantiam. Sueton. in Vespas. c. 21. momenta temporum ad aliquid agendum. Cic. de Harusp. resp. c. 25. & Cels. l. 3. c. 18. occasionem. Planc. ad Citer. Fam. 10. ep. 23. adventum alicujus. star in attenzione della venuta. Liv. l. 5. c. 6. tempestates, & anni tempus observare. Id. l. 38. c. 7. sonitum aure admota. ascoltare attentamente. Terent. Phorm. 5. 6. 30. sermonem alicujus. spiare i discorsi. Cic. 3. Tuscul. c. 26. solitudines. cercare, e goder di star solo. Plin. in Paneg. c. 48. tenebras, secretumque. ¶ Cum infinito Colum. l. 8. c. 11. Agricola captans undique voluptates acquirere. Ovid. 10. Metam. v. 58. Brachiaque intendens, prendique, & prendere captans. Al. leg. ceptans. Phædr. l. 4. fab. 7. v. 6. Quid me, inquit, stulta dente captas lædere? tenti di offendermi. & lib. 5. fab. 3. v. 2. Muscam captans opprimere. Adde Auson. in Mosell. v. 275. ¶ Interdum significat conari ad se allicere, & conciliare, quemadmodum & capio. Cic. l. 2. de Invent. c. 52. Est quiddam, quod sua vi nos alliciat ad se se, non emolumento captans aliquo, sed trahens sua dignitate. ¶ De iis, qui senes orbos sectantur, & omni adulatione prosequuntur, ut eorum hereditates capiant. Petron. in Satyr. c. 116. Quoscumque in hac urbe videritis, scitote in duas partes esse divisos. Nam aut captantur, aut captant, &c. Martial. l. 6. epigr. 63. Scis te captari; scis hunc, qui captat, avarum: Et scis, qui captat, quid, Mariane, velit. Adde Juvenal. sat. 16. v. 56. & Plin. l. 2. ep. ult. V. Captator. Sic Horat. l. 2. sat. 5. v. 23. captes astutus ubique Testamenta senum. ¶ Est etiam captiosis verbis illaqueare, & ligare conari, insidiari in sermone. Cic. 4. Acad. c. 29. Quid enim ad illum, qui te captare vult, utrum tacentem irretiat te, an loquentem? Plaut. Amph. 1. 1. 269. Quid me captas carnufex? Id. Men. 4. 2. 83. Viden', uti scelestus captat? huic surrepta est, non tibi. vedi come piglia in parole? Apud eund. Amph. 2. 2. 188. captare aliquem impudicitiæ, est convincere conari. ¶ Captare cum aliquo apud eund. Mostell. 5. 1. 21. est captiosis verbis, & callida, vafraque disputatione cum aliquo contendere, & captiose niti, ut decipiatur. Eadem loquendi forma cavere cum aliquo dixit ibid. 5. 2. 21. ¶ Captare verba, captiose interpretari. Paul. Dig. lib. 10. tit. 4. leg. 19. Non oportere jus civile calumniari, neque verba ejus captare, sed, qua mente quid diceretur, animadvertere. ¶ Est etiam quacumque ratione conari decipere. Terent. Hecyr. 1. 1. 15. Injurium autem est ulcisci adversarios? Aut qua via te captent, eadem ipsos capi? Liv. l. 44. c. 24. a med. Dum inter se duo Reges captantes fraude, & avaritia certant. & in fi. cap. sequent. Ita nequicquam inter se captati, nihil præter infamiam movere. h. e. cum invicem captavissent.

CAPTOR, oris, m. qui capit, v. gr. feras. ληπτής. Vetus Poeta apud Pithœum pag. m. 129. Et satur escali vulnere captor obit.

CAPTRIX, icis, f. quæ captat. Cæl. Aurelian. Acut. l. 2. c. 39. Injectiones clysterum sunt virium captrices. h. e. vires tentant, & debilitant.

CAPTURA, æ, f. presa, ἄγρευσις, ἄγρα, actus capiendi, venatio. Plin. l. 9. c. 19. Uberrima piscium captura. pescagione abondante. Id. l. 19. c. 1. alitum. uccellagione, uccellatura. Id. l. 28. c. 8. pantheræ. ¶ Item ipsa præda, quæ capitur, preda. Sueton. in Aug. c. 25. in fi. Aurei hami abrupti damnum nulla captura pensari potest. Plin. l. 35. c. 10. Pinxit venatores cum captura. Adde lib. 10. c. 40. ¶ Præterea significat mercedem, quæ ex sordida opera ab aliquo capitur, mercede, guadagno. Sueton. in Calig. c. 40. Ex capturis prostitutarum, quantum quæque mereret. Valer. Max. l. 9. c. 4. Inhonesti lucri captura invitatus. Id. l. 3. c. 4. n. 4. Ali capturis sordidissimæ mercis. Adde Senec. l. 1. controv. 2. Huc pertinet illud Plin. l. 24. c. 1. Hinc nata medicina: hæc sola naturæ placuerat esse remedia, parata vulgo, inventu facilia. Postea fraudes hominum, & ingeniorum capturæ officinas invenere, &c. h. e. artes eorum, qui ingeniose quæstum ex quacumque re captant. ¶ Dicitur etiam captura id quod ostiatim quotidie capiunt mendici ad vitam tolerandam. Senec. in excerpt. controv. l. 10. declam. 4. Tibi quotidiana captura non constat: apparet te nondum satis miserum videri.

CAPTUS, us, m. prendimento, λῆψις, λαβή, actus capiendi, captio. Plin. l. 24. c. 10. Flos hederæ trium digitorum captu alvum emendat. un pizzico. Pompon. Dig. lib. 18. tit. 1. leg. 8. Cum captus piscium, vel avium, vel missilium emitur. Valer. Max. in fi. c. 3. l. 3. Virtus in captu bonorum suorum tibi ipsi pondus examinandum relinquit. ¶ Item ingenium, natura, capacità, talento, ingegno. Cic. 2. Tusul. c. ult. Græci homines non satis animosi, prudentes, ut est captus hominum, satis, hostem aspicere non possunt. h. e. quantum capit animus, ingenium, & natura Græcorum. Terent. Adelph. 3. 4. 34. Hic Geta, ut captus est servorum, non malus, neque iners. Cæs. l. 4. B. Gall. c. 3. Ubiorum fuit civitas ampla atque florens, ut est captus Germanorum. Gell. l. 1. c. 9. Non in omnes idem, sed aliud aliis tempus, pro æstimato captu solertiæ, statuebat. h. e. prout alium alio plus vel minus solertem judicabat. Apulej. l. 1. Metam. Ea putari mendacia, quæ supra captum cogitationis ardua videantur. Id. in Apolog. Ego certe pro captu meo dixerim, &c. Vet. lap. apud Gruter. pag. 1120. n. 7. Filiæ mansuetissimæ, & supra sexus sui captum & ætatem prudeuti.

CAPTUS, a, um, pigliato, preso, ληφθείς, nom. ex particip. a capio, prehensus. Cic. Catil. 3. c. 7. Belli duces captos, & comprehensos tenetis. Liv. l. 3. c. 1. Ager captus. h. e. bello occupatus. Id. ibid. c. 5. Conatus frustra capti. Plaut. Stich. 4. 1. in fi. Captum consilium. Petron. in Satyr. c. 115. Opes fraudibus captæ. acquistate. Et Liv. l. 5. c. 20. pecunia capta ex hoste. In epit. Livii lib. 20. extr. ager de Gallis captus. Ovid. l. 1. de ar. am. v. 234. Captus locus. posto preso. Heins. legit coeptus. Sed captus locus dicitur etiam, qui est ad saccificandum legitime constitutus, teste Festo. ¶ Captæ pecuniæ sunt, quas quis turpi de causa ab alio accepit, v. gr. judex ob rem judicandam, magistratus vendendo honores, testis ob testimonium in judicio, & hujusmodi. Cic. in Pison. c. 16. Nondum commemoro rapinas, nondum exactas pecunias, non captas, non imperatas. Id. pro Cluent. c. 42. extr. Furti, & captarum pecuniarum nomine notare aliquem. ¶ Interdum ponitur pro captivo, schiavo. Virg. Æn. 2. v. 75. quæ sit fiducia capto. Terent. Heaut. 3. 3. 47. Hanc esse captam ex Caria, ditem, nobilem. ¶ Captus membro aliquo dicitur, qui ejus usu caret, quemadmodum qui vinctus, & captivus est, caret usu motus, & libertatis. Cic. pro Rabir. perduell. c. 7. Scævola præpeditus morbo, mancus, & membris omnibus captus, ac debilis. attratto, rattratto. Id. 5. Tuscul. c. 40. Oculis, & auribus captus. cieco, e sordo. Serv. ad Virg. Georg. 1. v. 183. docet, captum oculis proprie dici eum, qui aliquando viderit; improprie autem Virgilium dixisse, talpæ oculis capti, cum ii cæci nascantur. ¶ Translate Cic. 4. Acad. c. 17. Mente captus. mentecatto. Senec. in Herc. Fur. v. 107. Animo captus. fuor di se. Quidam leg. animum: qua ratione Sil. l. 5. v. 54. & lib. 9. v. 644. dixit excussus mentem, Græca constructione. ¶ Cum genitivo more itidem Græco, Tacit. 3. Histor. c. 73. Dux segnis, & veluti captus animi. ¶ Sæpe captus dicitur, qui aliqua re vehementer afficitur, delectatur, trahitur. Terent. Andr. 1. 1. 55. Egomet continuo mecum: certe captus est. certamente egli è preso, ed innamorato. Sic Cic. pro Cluent. c. 5. Captus amore. Nepos in Attic. c. 4. Captus humanitate, ac doctrina adolescentis. Tacit. Ann. 15. c. 52. Captus amœnitate loci. Cic. in Hortens. apud Non. c. 7. n. 101. Captus splendore virtutis. Id. 2. de Orat. c. 47. Captus misericordia. mosso a compassione. Horat. l. 2. od. 18. ad fin. Auro captus. corrotto dall' oro. Cic. Verr. 6. c. 45. Captus oculis. h. e. videndo illectus. ¶ Item deceptus. Vetus formula apud Citer. 3. Offic. c. 17. Ne propter te fidemve tuam captus, fraudatusve siem. Id. Phil. 12. c. 2. ad fin. Eodem captus errore, quo nos. ¶ Item verbis, seu argumentis captiosis irretitus. Cic. in Hortens. apud Non. c. 4. n. 57. Captum me fortasse putas, & id, quod nollem, confiteri coactum.

CAPŬA, æ, f. Capua, Καπύη, urbs clara olim belloque potens, ut quæ aliquando cum Romanis congredi ausa est; totius Campaniæ caput, ad Vulturnum amnem: ita dicta, ut est apud Serv. ad Æn. 10. v. 145. & Fest. vel ab ejus conditore, cui pollices pedum curvi erant instar falconis avis; hujusmodi autem viros Tusci capuas, vel capyas dixere: vel a falcone ave, quem Campani capyn vocasse lingua sua dicuntur; quod ex ejus volatu urbis ædificandæ augurium sumptum fuerit: vel a Capye Trojano Æneæ socio, qui eam condiderit, ut apud Virg. Æn. 10. v. 145. legitur: vel a Capye Samnitium duce, qui eam ceperit, cum Alternum, vel Vulturnum ab alluente flumine antea vocaretur: vel denique (quod fortasse verisimilius est) a camporum, in quibus sita est, planitie, & latitudine, ut Liv. l. 4. c. 37. & Plin. l. 3. c. 5. scribunt. Postremum hoc ex eo etiam probatur, quod a Capua, adjectivum fit Campanus, non Capuanus, ut Varr. l. 9. L. L. c. 1. ante med. docet. Horat. epod. 16. v. 5. Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer. ¶ Magni quondam luxus, ac deliciarum sedes, item superbiæ, & fastus fuit. Cic. in Pison. c. 11. Erant illi fluentes cerussatæque buccæ, dignæ Capua, sed illa vetere, &c. V. Campanus.

CAPUĀNUS, a, um, Campanus. Negat Varr. l. 9. L. L. c. 1. ante med. in consuetudine Latina esse. Apud Servium ad Æn. 10. v. 145. hæc verba leguntur: Varro dicit, propter cæli temperiem, & cæspitis fecunditatem, campum eundem Capuanum, sive Campanum dictum. Crediderim tamen, Servium non verba ipsa Varronis, sed sententiam tantummodo retulisse. Sunt etiam MSS. non una, quæ Capuanus præferunt apud Cicer. Agrar. 1. c. 7. & Liv. l. 7. c. 30. & l. 9. c. 26. sed non persuadent.

CAPUENSIS, e, ad Capuam pertinens, Campanus. Inscript. apud Gru-

ser. pag. 459. n. 1. Postumo Lampadio V. C. & Inlustri Cons. Campaniæ Ordo Capuensis, &c. Adde Serv. ad Æn. 7. v. 730.

CAPULA, æ, V. Capedo.

CAPULARIS, e, da feretro, ad capulum pertinens. Lucil. apud Fulgent. de prisco serm. n. 23. Capulare cadaver. ¶ Capularis homo dicitur, qui morti vicinus est, & capulo mox efferendus, τυμβογέρων, μελλοθάνατος. Plaut. Mil. 3. 1. 33. Quid ais tu? itane tibi videor oppido Acheronticus, tam capularis? tamne tibi diu videor vitam vivere? tanto co' piedi nella fossa? Cæcil. apud Fulgent. ibid. Tu ne amare audes, edentule, & capularis senex? ¶ Addit Fulgent. appellatos esse reos capulares, qui capitis damnari digni erant: sed hoc nullo confirmat Latini Scriptoris exemplo.

CAPULATOR, oris, m. qui factoribus olei inservit, & ex uno in aliud vas oleum, vinumve diffundit: a capula, de qua V. in Capedo. Cato. R. R. c. 66. Ubi factores vectibus prement, continuo capulator concha oleum, quam diligentissime poterit, tollat, nec cesset: amurcam caveat ne tollat: oleum in labrum primum indito, &c. Colum. l. 12. c. 50. post med. Quod deinde primum defluxerit in rotundum labrum, protinus capulator depleat, & in fictilia labra defundat. ¶ Caplator per syncopen. Inscript. apud Gruter. pag. 1088. n. 3. Caplatores Tiburtes. Reines. class. 11. n. 62. ex hac, & alia Inscrip. apud eundem Gruter. pag. 414. n. 1. colligit, hujus generis mercenariorum corpora, & collegia fuisse non in Urbe solum, sed & in Provinciis. Hinc Capulatorum schola locus fuit Romæ in regione tertia, & Capulatorum vicus in regione quinta, ut est apud P. Victor. de Regionib. Urb. Rom. & Capulatorum collegium in vet. Lap. apud Donium class. 9. n. 19.

CAPULATUS, a, um, adject. Inscript. apud Fabrett. c. 2. n. 175. M. Nomeicius M. F. Pal. Nomesianus Magister Augustalis Coloniæ Setin. Sal Martialis capulatus, IIII Vir. viar. curand. V. S. fecit, &c. Fabrett. ibid. pag. 115. exponit Salius Martialis capulatus, hoc est capulum habens, seu apicem in pileo, qui apex similis erat capulo, & manubrio, ut Idem exhibita figura ostendit. Adde aliam Inscription. in Antiquitatib. Benevent. class. 1. n. 32. item aliam apud Donium class. 9. n. 19. & apud Reines. class. 1. n. 269.

CAPULICUS creditur esse nomen navigii, apud Gell. l. 10. c. 25. sed alii legunt caupuli (pro capulici) vel capuli.

CAPULO, as, avi, atum, travasar oglio, oleum ex uno in aliud vas capula seu concha diffundere. Cato R. R. c. 67. Oleum frequenter capulent. Al. leg. capiant. Plin. l. 15. c. 6. Oleum sæpius die capulandum. Ita legit Hard. ex MSS. Alii sæpius decapulandum. ¶ Ad illum locum Pomp. Melæ l. 2. c. 5. ad fin. In ea regione piscem e terra oriri, qui ubi ex alto huc usque penetravit, per ea foramina ictu capulantium interfectus extrahitur. Is. Voss. notat, alios mutasse captantium, sed in omnib. lib. veterib. haberi capulantium. Porro capulare hic significat percutere, vulnerare, ducta significatione a capulo ensis.

CAPULUS, li, feretro, cataletto, bara, φέρετρον, feretrum, in quo defunctorum cadavera efferuntur: a capiendo dictus, ut Festo, Non. c. 1. n. 13. & Serv. ad Æn. 6. v. 222. placet. Varr. apud Non. loc. cit. Propter cunam capulum positum nutrix tradit pollinctori. Lucil. ibid. Quem cum vidissent Hortensiu' Posthumiusque, Ceteri item, in capulo hunc non esse, aliumque cubare. Novius, seu Nævius ibid. Prius in capulo, quam in curuli sella suspendit nates. ¶ Nonius ibid. interpretatur sarcophagum, seu sepulcrum: sed reprehenditur a Voss. in Etymol. & aliis: ac præterea, quæ attulimus exempla, si attente expendantur, aptius de feretro, quam de sepulcro intelliguntur. ¶ Nihilominus etiam hoc sensu usurpatum legitur, sepolcro. Apulej. l. 4. Metam. Capulos carie, & vetustate semitectos, queis inhabitabant pulverei, & jam cinerosi mortui, passim adfuturæ prædæ receptacula referamus. ¶ Capuli decus dicitur per convicium homo morti vicinus, capularis. Plaut. Asin. 5. 2. 42. Ut osculatur carnufex, capuli decus! ¶ Significat etiam manubrium, manico, λαβή. Ovid. 1. ex Pont. eleg. 8. v. 57. Ipse manu capulum prensi moderatus aratri. Id. 7. Metam. v. 506. Capulus sceptri. ¶ Hac notione habet obscenum sensum apud Plaut. Cas. 5. 2. 26. & Auct. Priap. carm. 24. ¶ Sæpe dicitur de manubrio ensis, manico della spada, κώπη. Cic. de Fato, c. 3. Philippus hasce in capulo quadrigas vitare monebatur: quasi vero capulo sit occisus. Petron. in Satyr. c. 82. Frequentiusque manum ad capulum, quem devoveram, refero. Tacit. 2. Ann. c. 21. Miles, cui scutum pectori adpressum, & insidens capulo manus. Virg. 10. Æn. v. 536. capulo tenus abdidit ensem. Ovid. 12. Metam. v. 133. capulo cava tempora pulsat. ¶ Non. loc. cit. neutro genere usurpat, sed non probat. ¶ Addit Isidor. l. 20. Orig. c. ult. aliam hujus vocis notionem, quod nempe significet funem, quo jumenta colligantur; & neutrius generis facit. sed nec ipse ullo confirmat Latini Scriptoris exemplo.

CAPUS, i, m. cappone. V. Capo.

CAPUT, capitis, n. capo, testa, κεφαλή, κάρηνον, princeps animalis membrum, quod collo sustentatur, in quo omnium sensuum sedes est. Varro ad Cicer. apud Lactant. de opif. Dei c. 5. inde dictum tradit, quod ab eo initium capiunt nervi & sensus. Cic. de Senect. c. 10. ad fin. Masinissam nullo imbre, nullo frigore adduci, ut capite operto sit. Hirt. de B. Afric. c. 16. Capite nudo esse. Cic. Phil. 2. c. 31. Capite involuto esse. & ibid. aperire caput. scoprirsi. Virg. 12. Æn. v. 885. Caput contegere. Petron. in Satyr. c. 20. Operire pallio caput. incappucciare. Cic. in fragm. apud Non. c. 14. n. 2. Calanticam capiti accommodare. Sueton. in Aug. c. 79. Comere caput. aggiustar la zazzera. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 32. Capite demisso terram intueri. colla testa bassa. Virg. 9. Æn. v. 437. Demittere caput. Cic. pro Planc. c. 13. extollere. Sueton. in Aug. c. 23. illidere foribus. Quintil. l. 6. c. 3. offendere ad fornicem. dar del capo nella volta. Plaut. Curcul. 2. 3. 3. Capite offendere aliquem. dar di capo in alcuno. Id. Mil. 2. 2. 52. nutare. Plin. l. 7. c. 8. gigni. nascere col capo innanzi. Virg. 1. Æn. v. 116. pronum volvi in caput. far un capitombolo. Terent. Adelph. 3. 2. 18. Capite aliquem in terram statuere. trarlo a terra col capo in giù. Phædr. l. 5. fab. 7. in fi. Capite aliquem foras protrudere. h. e. in caput, & præcipitem protrudere. ¶ Aliquando ponitur pro ipso homine. Cæs. l. 4. B. Gall. c. 15. Cum hostium numerus capitum CCCCXXX. millium fuisset. Horat. l. 2. sat. 1. v. 27. quot capitum vivunt totidem studiorum millia. Plaut. Mostell. 1. 3. 142. Triginta minas pro capite tuo dedi. Cic. Verr. 4. c. 32. De capite libero judicare. Terent. Andr. 2. 2. 34. Ridiculum caput! Id. Adelph. 2. 3. 8. festivum! Virg. 4. Æn. v. 354. carum. Senec. in Med. v. 465. ingratum. Justin. l. 18. c. ult. nefandissimum. Cic. Fam. 3. ep. 8. Acerbissima exactio capitum. h. e. tributi, quod in singula capita, hoc est singulos homines imponitur. V. Capitatio. Liv. l. 2. c. 33. in fi. Sextantibus collatis in capita. per testa. ¶ De Capite censis V. supra suo loco. ¶ Item pro animali. Virg. 3. Æn. v. 390. Sus triginta capitum fetus enixa. Colum. l. 8. c. 2. de gallinis. Parandi modus est, ducentorum capitum, quæ pastoris unius curam dispendant. Id. ibid. c. 11. de pavonib. Quinque & viginti capitum grex. Adde Ulpian. Dig. lib. 7. tit. 1. leg. 68. & 70. ¶ Sæpe accipitur pro vita. Plaut. Trinum. 4. 2. 120. Cui, si capitis res siet, nummum nunquam credam plumbeum. se si tratti della vita. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 71. Capitis pœnam alicui constituere. pena della testa. Curt. l. 3. c. 8. Capite luere stolidum consilium. pagar colla testa. Tacit. Ann. 12. c. 19. Capite pœnas expendere. Cic. de clar. Orat. c. 12. Orare causam capitis. h. e. in qua de vita alicujus agitur. Id. ibid. c. 36. Vocare aliquem in judicium capitis. Nepos in Pausan. c. 1. Accusare capitis. Id. in Milt. c. 7. Absolvere capitis. Cic. l. 1. de Orat. c. 54. Condemnare capitis. condannare alla morte. Id. Tuscul. 1. c. 22. Damnare capite. Plaut. Asin. 1. 2. 5. Ibo ad Tresviros.... capitis te perdam ego, & filiam. Nepos in Timoth. c. ult. Adire periculum capitis. arrischiar la vita. Liv. l. 2. c. 12. Capite suo dimicare. h. e. suæ vitæ periculo. ¶ Huc pertinent illa, quibus utimur cum alicui minamur, aut summum malum imprecamur, apud Plaut. Mostell. 4. 3. 10. Væ capiti tuo. h. e. væ tibi, vel vitæ tuæ. & Pœn. 3. 3. 32. Capiti vestro istuc quidem. ¶ Dicitur interdum causa capitis, cum de sola existimatione agitur, aut de exsilio, aut ejusmodi gravi jactura. Cic. Verr. 4. c. 40. Cum abs te, tui capitis causa peteret. Id. l. 1. de Orat. c. 40. Capitis nostri sæpe potest accidere ut causæ versentur in jure. V. utrobique integrum loc. Terent. JCtus Dig. lib. 37. tit. 14. leg. 10. Capitis accusatio est ea, cujus pœna mors, aut exsilium est. ¶ Hinc capitis diminutio, seu deminutio est status mutatio, hoc est amissio eorum bonorum, per quæ in statu aliquo inter homines sumus. Ejus tria sunt genera, maximum, medium, minimum. Tria enim sunt, quæ habemus, libertas, civitas, familia. Cum itaque hæc omnia amittimus, maxima capitis diminutio est, ut in servitute, & deportatione: cum vero amittimus civitatem, & libertatem retinemus, media, ut fit in transportatione in colonias: cum vero familia tantum mutatur, infima diminutio est, ut accidit in adoptionibus, & emancipationibus. Ita Paul. Dig. lib. 4. tit. 5. qui est de capite minutis, leg. ult. Adde Fest. in Deminutus, & Justinian. in Institutionib. lib 1. tit. 16. & cit. tit. 5. Dig. ubi hac de re plenius. Cic. in Top. c. 4. Si ea mulier testamentum fecit, quæ se capite nunquam diminuit. Sic Horat. l. 3. od. 5. v. 41. de M. Regulo. Fertur pudicæ conjugis osculum, Parvosque gnatos, ut capitis minor, A se removisse. ¶ Præterea caput ponitur pro vertice, aut extremitate, estremità, sommità. Liv. l. 1. c. 54. Summa papaverum capita baculo decutere. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 9. Ut capita tignorum extrema parietum structura tegerentur. Curt. l. 4. c. 2. Duas turres ex capite molis erigere. dalla punta della mole. Planc. ad Cicer. l. 10. Fam. ep. 18. ad fin. Capita pontis. Cels. l. 8. c. 7. fasciæ, aut habenæ. Plin. l. 2. c. 64. lineæ. Id. l. 34. c. 3. ad fin. & l. 36. c. 14. columnæ. il capitello. Id. l. 37. c. 5. beryllorum auro comprehendere. h. e. partem crassiorem auro colligare. Senec. in Troad. v. 173. Movere silvæ capita. h. e. cacumina. Plin. l. 10. ep. 81. Juliopolitani sunt in capite Bithyniæ. sulle frontiere. ¶ Caput extorum, pars jecoris superior, gibbera, & rotunda, quam ex omni parte diligentissime haruspices observabant, ex ea præcipue futura portendi existimantes. Cic. l. 2. de Divin. c. 13. in fi. Caput jecoris si non est inventum, nihil putant accidere posse tristius. Plin. l. 11. c. 37. sect. 73. Jecur in dextra parte est: in eo quod caput extorum vocant, magnæ varietatis. M. Marcello, circa mortem, defuit in extis: sequenti die geminum repertum est. Ovid. Metam. 15. v. 795. cæsumque caput reperitur in extis. Lucan. l. 1. v. 627. Ecce videt capiti fibrarum increscere molem Alterius capitis. Adde Senec. in Oedip. v. 360. ¶ Caput allii est ipse allii globus, capo d' aglio. Cato R. R. c. 71. Plin. l. 26. c. 7. & Pers. sat. 5. v. 188. ¶ In vite caput dicitur ipse pes, seu imus truncus, a quo tanquam a capite, rami propagantur. Cato R. R. c. 33. Circum capita addito stercus, paleas, vinaceas, aliquid horum, quo rectius valeat. Et mox. Vites subligato, pampinato, circum capita fodito. Plin. l. 17. c. 22. Capita vitium putata circumfodito. ¶ Item extrema vitis pars, hoc est ultimum ejus, & productissimum flagellum, ut Colum. l. 3. c. 10. docet. Cic. de Senect. c. 15. post med. Adminiculorum ordines, capitum jugatio, religatio, & propagatio vitium. ¶ Caput facere dicuntur ulcera quædam, cum in globulum, seu apicem, collecto pure, velut in caput intumescunt. Plin. l. 22. c. ult. Horminum discutit furunculos, priusquam capita

ta faciant. *avantichè vengano a capo*. *Id. l. 26. c. 12.* Furunculis remedio sunt pycnocomi folia trita, si nondum caput fecerint. *Celsi* huc pertinet illud *l. 8. c. 9. post. med.* Si nusquam caput se ostendit, ubi maxime pus subsit, &c. Ita *Morgagnus* in suis libr. & codice MS. Alii *tumor*. ¶ *Caput fontis* est unde fons nascitur, vel unde primum fluere incipit, ut *Ulpian. Dig. lib. 42. tit. 19. leg. 1.* docet. *Vitruv. l. 8. c. 1.* Si fontes noo profluent, quærenda sub terræ sunt capita, & colligenda. *Pompon. Mela l. 3. c. 2.* Rhenus prope a capite duos lacus efficit. *Horat. l. 1. od. 1. v. 22.* nunc ad aquæ lene caput sacræ. Adde *Lucret. l. 6. v. 729.* & *Plin. l. 8. ep. 8.* ¶ Item ostium, qua flumen in mare influit. *Cæs. l. 4. B. Gall. c. 10.* Rhenus multis capitibus in Oceanum influit. *mette capo nell' Oceano con molte bocche*. ¶ In usuris *caput* dicitur ipsa pecunia occupata, ex qua usuræ percipiuntur, quæ etiam *sors* appellatur, *il capitale*, τὸ κεφάλαιον. *Horat. l. 1. sat. 2. v. 14.* Quinas hic capiti mercedes exsecat. *Liv. l. 6. c. 36.* Promulgavere legem de ære alieno, ut deducto eo de capite, quod usuris pernumeratum esset, &c. ¶ Sic in vectigalibus, & decumis *caput* vocatur tota summa pecuniæ, aut frumenti, quæ penditur. *Cic. Verr. 3. c. 4. ad fin.* Quod aliquot nominibus de capite frumenti decumani detraxerit. Adde *Verr. 5. c. 35.* ¶ In legibus *capita* dicuntur singulæ legis partes, in quibus aliquid sub una verborum sententia constituitur, qui nunc io Scholis *paragraphi* appellantur. *Cic. Verr. 3. c. 46.* Quæro abs te, sicut modo in illo capite Anniano de mulierum hereditatibus, ounc in hoc de hereditatum possessionibus; cur ea capita in edictum provinciale transferre nolueris. *Ascon. ibid.* Proprie juris capita dicuntur. *Cic. Agrar. 2. c. 6.* A primo capite legis usque ad extremum reperio, nihil aliud cogitatum, oisi ut &c. Adde *cap. 10.* & *Gell. l. 2. c. 15.* ¶ Usus hic transfertur ad scriptiooes illas omnes, quæ partes inter se distioctas habent; cujusmodi sunt disputatio, oratio, epistola, & similia, *articolo*, *punto*, *capitolo*. *Cic. l. 2. de Orat. c. 55.* Cum duos lectores excitasset, & alteri de Colonia Narboneosi Crassi orationem legendam dedisset, alteri de lege Servilia; & cum contraria inter se de Republica capita contulisset. *Id. l. 3. Fam. ep. 8.* Sed prima duo capita epistolæ tuæ tacita mihi quodammodo relinquenda sunt. *Cels. l. 5. c. 8.* Quod proximo capite supra comprehensum est. ¶ Sic appellantur etiam dogmata, & placita Philosophorum. *Cic. 4. Acad. c. 32.* Ita oobis tacentibus, ex uno Epicuri capite, altero vestro, perceptio, & comprehensio tollitur. Quod est caput Epicuri? si ullum sensibus visum falsum est, oihil percipi potest. Quod vestrum? sunt falsa sensus visa. ¶ Præterea summæ, & præcipuæ partes alicujus syntagmatis, *capita* dicuntur. *Quintil. l. 6. c. 1.* Io peroratione quæ repetemus, quam brevissime dicenda sunt, &, quod Græco verbo patet, decurrendum per capita. *per i luoghi, o punti principali*. Græcum autem verbum est ἀνακεφαλαίωσις. *Cic. de clar. Orat. c. 44.* Ipsa illa censoria contra Domitium collegam, non est oratio, sed quasi capita rerum, & orationis commeotarium paulo pleoius. *Id. 2. Phil. c. 31.* Caput autem litterarum, sibi cum illa mima posthac nihil futurum. *la sostanza, il punto principale della lettera*. *Gell. in fi. præfation.* Capita rerum, quæ cuique commentario insunt, exposuimus hic universa. *il sommario delle cose più notabili*. ¶ In aliis quoque rebus, quod quaque in re est præcipuum, *caput* vocamus. *Cic. 5. Tuscul. c. 34.* Negavit, se jure illo oigro, quod cœnæ caput erat, delectatum. *il piatto principale*. (Adde *lib. 2. de Fin. c. 8. ad fin.* & *Martial. l. 10. epigr. 31.*) *Id. 2. de Orat. c. 82.* Ad consilium de Republica dandum, caput est, nosse Rempublicam. *Id. de Amic. c. 13.* Caput est ad beate vivendum, securitas. *Id. l. 1. de Orat. c. 19.* Caput esse arbitrabatur oratoris, ut ipsis, apud quos ageret, talis, qualem se ipse optaret, videretur. *Id. l. 2. de Invent. c. 7.* In hoc autem loco caput erit accusatori, si demonstrare poterit, *&c.* secundarium, si &c. *Cic. 1. de Orat. c. 29.* & *Quintil. l. 11. c. 3.* Vere dictum est, caput artis esse, decere quod facias. *Cic. Fam. 3. ep. 7.* Ao ego tibi obviam non prodirem? primum Appio Claudio? deinde, imperatori? deinde, more majorum? deinde, quod caput est, amico? *Id. Attic. l. 1. ep. 17. ante med.* Si ita statueris, irritabiles animos esse optimorum sæpe hominum, &, id quod caput est, nobis inter nos nostra vitia esse toleranda. ¶ Item eum, qui princeps est, & auctor alicujus rei faciendæ. *Cic. pro Flacc. c. 18.* Caput est omnium Græcorum concitandorum Heraclides. *Terent. Adelph. 4. 2. 29.* Idem, quod ego, sentit, te esse huic rei caput. *Plaut. Curcul. 2. 1. 19.* Caput scelerum. *Propert. l. 2. eleg. 18. v. 86.* nequitiæ. *Liv. l. 10. c. 1.* Capita conjurationis ejus virgis cæsi, & securi percussi. *i capi*. metonymia. *Id. l. 26. c. 40. a med.* Qui capita rerum Agrigenti. ¶ Urbs aliqua *caput* esse dicitur, quæ provinciæ nobilissima, & potentissima est. *Nepos in Epamin. in fi.* Thebæ totius Græciæ caput. *Flor. l. 2. c. 9.* Caput Gentis Ambracia. *la capitale*. *Plin. l. 12. c. 14.* Caput Regni Sabota. ¶ Eodem modo *caput* dicitur vir suæ civitatis primarius. *Liv. l. 26. c. 16. & 40.* In eos, qui capita rerum erant, animadversum. *capi di governo*. *Vellej. l. 2. c. 52.* Collisa inter se duo Reipublicæ capita. *h. e.* Cæsar, & Pompejus. Adde *cap. 101.* ¶ Item dux exercitus, *il capitano*. *Id. ibid. c. 85.* Militibus, etiam detracto capite, in longum fortissime pugnandi duravit constantia. ¶ Item origo, unde aliquid manat, & exit in vulgus; ducta a fontibus translatione. *Cic. pro Planc. c. 23. ad fin.* Neque ego, si fontem maledicti reperietis, ut aut negligatis, aut dissimuletis unquam postulabo: sed si quid sine capite manabit, aut si quid erit ejusmodi, ut non exstet auctor, qui audierit, &c. ¶ Et pro principio. *Cic. in Top. c. 9.* Cum a genere ducetur argumentum, nou erit necesse, id usque a capite arcessere. ¶ *Nec caput, nec pedes*, proverbium Italice *nè capo, nè coda*. *Cic. Fam. 7. ep. 31.* Propter tuas res ita contractas, ut, quemadmodum scribis, nec caput, nec pedes. *subaudi* habeant. *Plaut. Asin. 3. 3. 139.* Quin nec caput, nec pes sermonum apparet. *In Epit. Livii lib. 50.* Cum legatos ad pacem inter Nicomeden & Prusiam faciendam Romani misissent, & unus ex iis multis cicatricibus sparsum caput haberet, alter pedibus æger esset, tertius ingenio socors haberetur; dixit Cato, eam legationem nec caput, nec pedes, nec cor habere. ¶ *Capita deorum* olim appellabantur fasciculi facti de verbenis, teste *Festo*. Fortasse eos fasciculos e verbena intelligit, quibus utebantur ad verrendam mensam Jovis, & ad purgandas, lustrandasque domos, ut est apud *Plin. l. 25. c. 9.* ¶ *Capita, aut navim* lusus puerilis apud Romanos, quo nummum in sublime jactantes, cum in terram reciderat, utram faciem ostenderet, observabant. Nam postquam asses sextantario pondere feriri cœperunt, eorum nota fuit ex altera parte Janus geminus, ex altera rostrum navis, ut *Plin. l. 33. c. 3.* docet. Adde *Ovid. 1. Fast. v. 239.* Huic ludo apud Venetos nomen est *Marco Madonna*, ductum a signo minutioris pecuniæ, quæ in usu est. *Macrob. l. 1. Saturn. c. 7.* Ita fuisse signatum, hodieque intelligitur in aleæ lusu, cum pueri denarios in sublime jactantes, capita aut navim, lusu teste vetustatis, exclamant. Ita leg. in Editionib. Brix. A. 1483. Venet. 1521. & in Aldina 1528. & aliis. Nam in aliquot recentioribus habetur *capita, aut navia*: ut sit *navia, æ*, scapha, lynter. *Paulin. Nolan. in poem. ult. edit. Murator. v. 73.* Nummus huic (*Jano*) primum tali est excusus honore, Ut pars una caput, pars scalperet altera navem. Cujus ounc memores quæcumque nomismata signant, Ex veteri facto capita hæc, aut navia dicunt.

CAPYS, m. vir Trojanus, comes Æneæ. *Virg. 1. Æn. v. 183.* Aut Capyo, aut celsis in puppibus arma Caici. ¶ Item filius Assaraci, pater Anchisæ, ut est apud *Ovid. 4. Fast. v. 34. & 35.* ¶ Item octavus Rex Albanorum filius Atys, vel Epiti, qui fertur Capuam condidisse. Regnavit annos 28. Reliquit filium nomine *Capetum*, vel *Calpetum*. *Liv. l. 1. c. 3.* & *Ovid. Metam. 14. v. 613.* ¶ Declinatur *Capys, yos*, & *ys*. *Liv. loc. cit.* Latino Alba ortus, Alba Atys, Aty Capys, Capy Capetus. *Ovid. 4. Fast. v. 45. de Epito.* Ille dedit Capyi recidiva vocabula Trojæ: Et tuus est idem, Calpete, factus avus. ¶ Scribitur & *Capis*.

CAR, V. *Cares*.

CARA, V. in *Careum*.

CARABUS, i, m. genus cancrorum, cauda a ceteris distans. *Plin. l. 9. c. 31.* ubi *Harduin.* notat, esse idem ac locustam, quæ ab *Aristot.* appellatur κάραβος, de qua *Plin. in fi. cap. præced.* *Apicius* quoque *l. 9. c. 1.* marinam locustam esse indicat. ¶ Addit *Isidor. l. 19. Orig. c. 1. sub fin.* esse *carabum* parvam scapham ex vimine factam, quæ cootexta crudo corio genus navigii præbet. Sed nullum io hanc rem affert Latini idonei Scriptoris exemplum.

CARACALLA, æ, f. genus vestis usque ad talos demissæ, cujus cum magnam copiam populo R. Aurelius Antoninus Bassianus Imperator largitus esset, coegissetque plebem iis indutam ad se salutandum accedere, *Caracallæ*, & *Caracalli* cognomen accepit: ipsæque vestes *Caracallæ Antoninianæ* sunt appellatæ, & in usu postea Romanæ plebis frequentatæ. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c. 21.* & *in Epit. c. 21.* *Spartian. in Sever. c. 21.* & *in Antonin. Carac. c. 9.* ubi *Salmas.* docet, hujusmodi vestem fuisse Gallorum propriam, & breviorem, sed ab Antonino talarem factam ad populi R. usum, qui non nisi longis vestibus utebatur. Quod ex *Aurel. Vict. locis cit.* colligitur. *Auson. in Cæsarib. n. 22.* Irrisu populi tu, Caracalla, magis. ¶ Hujus vestimenti meminit etiam *D. Hieronym. ep. 128.* (*al. 64.*) *ad Fabiol.* ubi agit de vestitu sacerdotum, his verbis, *sect. 15.* Efficitur palliolum miræ pulcritudinis, perstrigens fulgore oculos, io modum caracallarum, sed absque cucullis. *Salmas. loc. cit.* notat, intelligendas esse hoc loco caracallas Gallicas, non Romanas. illæ enim breviores eraot, ut dictum est, & pænulæ aut pallio similes.

CARAGŌGOS, i, καραγωγός, herba eadem, quæ chamædaphne, ita dicta, quod caput a noxiis humoribus expurget: a κάρα, caput, & ἄγω, duco. *Apul. de herb. c. 27.*

CARĂLIS, is, f. *Càgliari*, Κάραλις, urbs Sardiniæ primaria cum portu, in ejus parte ad Austrum sita. *Claudian. de B. Gild. in fi.* Urbs Libyam contra, Tyrio fundata potenti, Tenditur in longum Caralis. *Tyrium potentem* vocat Carthaginienses, qui a Tyriis oriundi Sardiniam diu tenuerunt. *Solin.* tamen, *c. 4.* (*al. 10.*) ab Aristæo conditam scribit. Hic autem Aristæus fuit Actæonis filius, post cujus mortem in Sardiniam cum Dædalo venit, ibique regnavit, ut *Sallust.* apud *Servium ad l. 1. Georg. v. 14.* narrat. ¶ Dicitur etiam *Carales, lum*, plurali numero. *Liv. l. 23. c. 40.* Navibus longis ad Carales subductis. & *infra*. Carales perventurus erat. *Hirt. de B. Afric. c. ult.* A Caralibus secundum terram provectus. ¶ Credet aliquis, etiam *Carala, æ*, declinari propter locum *Flori l. 2. c. 2.* Caralæ urbis excidio incolas terruit. Sed ex Eruditorum consensu legendum est *Alriæ urbis*: quod habetur etiam in optim. Editionib. bene multis. Editio princeps sine nota anni, loci, aut Typographi, habet *valeriæ urbis*. ¶ Scribitur & *Calaris*, ex quo factum est Italicum nomen *Cagliari*: sed prior scribendi ratio præfertur a *Dausq. in Orthograph.*

CARALITĀNUS, a, um, *di Càgliari*, ad Caralim urbem pertinens. *Liv. l. 27. c. 6.* Caralitanus ager. *Plin. l. 3. c. 7. & 8.* Caralitanum promontorium. ¶ *Caralitani, orum*, sunt ejus urbis incolæ. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 30.* & *Plin. cit. cap. 7.* ¶ Scribitur & *Calaritanus*. V. in fi. vocis præced.

CARAMALLUS, seu Caramālus, & Phabāton, nomina sunt duorum Pantomimorum apud *Sidon. carm. 23. v. 268.*

CARAMBIS, is, f. Κάραμβις, *Capo Pisello*, promontorium Paphlagoniæ in Asia, vasto excursu in Euxinum mare se protendens. Item Oppi-

Oppidum in eadem regione. *Plin. l. 6. c.* 2. De promontorio *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 107. alta Carambis Raditur, & magnæ pelago tremit umbra Sinopes. *Id. l.* 8. *v.* 214. nubiferam tranlire Carambin. Adde *Ammian. l.* 22. *cap.* 8. (*al.* 14.)

CARBAS, æ, m. κάρβας, ventus ſpirans ab Orientali plaga prope Orientem æquinoctialem. *Vitruv.* enim *l.* 1. *c.* 6. poſtquam docuit, Solanum flare ab Oriente æquinoctiali, ad ejus dexteram, & ſiniſtram collocat Carban, & Ornithias.

CARBASĔUS, a, um, *di lino finiſſimo*, qui eſt ex carbaſo. *Cic. Verr.* 7. *c.* 12. & 31. Tabernacula carbaſeis intenta velis. *Virg. Æn.* 11. *v.* 776. chlamidemque, ſinuſque crepantes Carbaſeos fulvo in nodum collegerat auro. Adde *Stat. Theb.* 7. *v.* 658. ¶ In illo *Tibulli l.* 3. *eleg.* 2. *v.* 21. Poſt hæc carbaſeis humorem tollere ventis: *ventos carbaſeos* interpretantur telam carhaſeam tenuiſſimi fili, eo modo quo *textilem ventum*, & *nebulam lineam* appellat *Publ. Syrus* apud *Petron. in Satyr. c.* 55. *in fi.* veſtem ſubtiliſſimam, & æquantem propemodum ventos, & nebulas tenuitate texturæ. Alii malunt legere *velis* eod. ſenſu: inter quos ſunt *Brouckhuſius*, & *Vulpius*.

CARBASINĔUS, a, um, carbaſeus. Uſurpavit *Varr.* apud *Non. c.* 14. *n.* 28.

CARBASĬNUS, a, um, carbaſeus. *Plin. l.* 19. *c.* 1. *ad fin.* Carbaſina vela. *Apul. l.* 8. *Metam.* Mitellis, & crocotis, & carbaſinis, & bombycinis injecti.

CARBASUS, i, f. & *in plural. num.* Carbaſa, orum, n. *lino finiſſimo*, genus lini temuiſſimi, quod primum in Hiſpania Tarraconenſi repertum eſt, teſte *Plin. l.* 19. *c.* 1. ¶ Per ſynecdochen eſt veſtis e carbaſo aliove tenui panno facta. *Virg. Æn.* 8. *v.* 34. cum tenuis glauco velabat amictu Carbaſus. (Ubi *Servius* veſtem lineam fluminum propriam eſſe dicit, quia maceratur aqua, & irrigatione fluminum maxime provenit. Confirmat *Non. c.* 14. *n.* 28.) *Curt. l.* 8. *c.* 9. Corpora uſque ad pedes carbaſo velant. *Valer. Max. l.* 1. *c.* 2. *n.* 7. Carbaſum, quam optimam habebat, foculo impoſuit. Hoc eſt quod habet *Propert. l.* 4. *eleg.* 11. *v.* 54. Vel cui, commiſſos cum Veſta repoſceret ignes, Exhibuit vivos carbaſus alba focos. *Lucan. l.* 3. *v.* 239. Carbaſa fluxa. ¶ Apud *Scribon. Larg. compoſ.* 227. Radices hæmorrhoidarum carhaſis ducere. *h. e.* tenuis lini filo adſtringere, ut in re eadem *Celſ.* loquitur, *l.* 7. *c.* 30. *n.* 3. ¶ Ponitur & pro velo. *Lucret. l.* 6. *v.* 108. Carbaſus ut quondam magnis intenta theatris Dat crepitum malos inter jactata, trabeſque. ¶ Et ſæpiſſime pro velo navis, *vela*. *Virg.* 3. *Æn. v.* 357. tumidoque inflatur carbaſus Auſtro. *Ovid. Her. ep.* 7. *v.* 171. Cum dabit aura viam, præbebis carbaſa ventis. *Id. Metam.* 6. *v.* 233. Deducere carbaſa. *ſpiegar le vele*. *Id.* 3. *Faſt. v.* 587. Subducere carbaſa. *calar le vele*. Adde *Lucan. l.* 3. *v.* 596. & *Valer. Flacc. l.* 4. *v.* 422. ¶ Pro navi. *Rutil. l.* 1. *v.* 221. Æſtivos penetrent oneraria carbaſa fluctus. ¶ Apud *Claudian. de B. Get. v.* 232. *cuſtos Romani carbaſus ævi* ſunt libri Sibyllini, qui linei fuerunt. ¶ Adjectivi more *Propert. l.* 4. *eleg.* 3. *v.* 64. Raptave odorato carbaſa lina duci. ¶ Neutro genere in ſingulari numero. *Pacat. in paneg. ad Theodoſ. c.* 33. Tenero perlucentes amictu, & vix leve carbaſum vitando ſole tolerantes. ¶ Et maſculino in plurali. *Ammian. l.* 14. *c.* 8. (*al.* 27.) A fundamento carinæ ad ſupremos uſque carbaſos.

CARBATĬNA, æ, f. *ſcarpa da contadino*. Adjective *Catull. carm.* 96. *ad Vectium*. Iſta cum lingua..... poſſis Culos, & crepidas lingere carbatinas. Al. ſcribunt *carpatinas*. *Pollux l.* 7. *c.* 22. ſcribit καρβατίνη εἶναι ἀγροικικὸν ὑπόδημα κληθὲν ὑπὸ Καρῶν, carbatinam eſſe calceamentum ruſticorum, a Caribus appellatum. Idem docet *Heſychius*: Καρπάτινον, ἀγροικικὸν, ὑπόδημα μονόδερμον, carpatinum, calceamentum ruſticum unius corii. Probant hanc interpretationem *Ang. Politian. Miſcell. centur.* 1. *c.* 2. *Scalig.* & *Voſſ. in Catull.* & alii. Porro *carbatinæ*, & *crepidæ* ſunt duo nomina ſubſtantiva per figuram appoſitionis ſimul juncta, ut *urbs Roma*. V. *Cercolips*.

CARBO, onis, m. *carbone*, ἄνθραξ, ligni ſcuſtum igne peruſtum, & percoctum. *Aurel. Arcad. Dig. lib.* 50. *tit.* 6. *leg. ult.* Torrere carbonem. *Cato R. R. c.* 38. De lignis carbones coquere. *Plin. l.* 16. *c.* 6. Arbor minus utilis carboni. *Scribon. Larg. compoſ.* 59. Redigere aliquid in carbonem. *Terent. Adelph.* 5. 3. 63. Tam excoctam reddam, atque atram, quam carbo eſt. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 7. *ad fin.* Ex quibuſdam lignis combuſtis, carbonibus ſalſis pro ſale utuntur. (V. *Plin. l.* 31. *c.* 7. *ſect.* 40. Harduini.) *Plaut. Merc.* 2. 3. 74. Impleantur meæ fores elogiorum carbonibus. *h. e.* carminibus maledicis carbone ſcriptis. *Perſ. ſat.* 5. *v.* 107. Quæque ſequenda forent, quæque evitanda viciſſim, Illa prius creta, mox hæc carbone notaſti. *h. e.* illa approbationis nota, hæc damnationis. Adde *Horat. l.* 2. *ſat.* 3. *v.* 246. & V. quædam huc pertinentia in *Albus*, & *Calculus*. ¶ *Serv. ad Æn.* 11. *v.* 788. docet hoc eſſe diſcrimen inter prunam, & carbonem, quod illa accenſa ſit, hic vero exſtinctus. Sed etiam dum ardet, carbo dicitur. *Cato R. R. c.* 108. Imponito in carbones, facito bis inferveat. *Plaut. Rud.* 2. 6. 47. Fabri ferrarii, qui apud carbones aſſident, ſemper calent. *Horat. l.* 3. *od.* 8. *v.* 3. poſituſque carbo in cæſpite vivo. *Plin. l.* 34. *c.* 10. Coquere aliquid carbone. *Ovid. l.* 3. *Triſt. eleg.* 11. *v.* 47. Lentis carbonibus urere. *Cic. Offic.* 2. *c.* 7. Candenti carbone adurere capillum. *Petron. in Satyr. c.* 135. Carbones vivi. *acceſi*. ¶ *Carbonem pro theſauro invenire* proverbio dicuntur, qui magna aliqua ſpe fruſtrantur. *Phædr. l.* 5. *fab.* 6. *v.* 6. Carbonem, ut ajunt, pro theſauro invenimus. ¶ Dicuntur etiam carbones minutæ ſcintillæ ex lignis ardentibus ſæpe exſilientes. *Plin. l.* 2. *c.* 20. Ut e flagrante ligno carbo cum crepitu, ſic a ſidere cæleſtis ignis exſpuitur. *Id. l.* 16. *c.* 10. Carbonem repente exſpuunt cum eruptionis crepitu, ejaculanturque longe. ¶ Pro cinere aliquando uſurpari videtur. *Celſ. l.* 4. *c.* 4. *n.* 1. Pullum hirundinum comburere, carbonemque ejus contritum infriare. ¶ Pro carbunculo, hoc eſt ulcere peſſimæ naturæ, *Seren. Sammon. c.* 39. *v.* 725. Horrendus magis eſt, perimit qui corpora, carbo. ¶ Fuit etiam cognomen Romanum in gente Papiria, ut Cn. Papirius Carbo, quem *Plin. l.* 7. *c.* 16. cum dentibus natum fuiſſe narrat. Fortaſſe qui primus ita cognominatus eſt, a nigro cutis colore eam appellationem traxit. ¶ Item nomen proprium, ut Carbo Accienus apud *Valer. Max. l.* 6. *c.* 1. *n.* 13.

CARBONARĬUS, a, um, *da carbone*, ad carbonem pertinens. *Aurel. Vict. de vir. illuſtr. c.* 72. Pater ejus quamvis patricius, ob paupertatem carbonarium negotium exercuit. ¶ *Carbonarius*, *ii*, eſt, qui carbonem facit, vel vendit, *carbonajo*, ἀνθρακοπώλης, ἀνθρακεύς. *Plaut. Caſ.* 2. 8. 2. Ego remittam ad te virum cum furca in urbem, tanquam carbonarium. ¶ *Carbonaria*, *æ*, eſt fornax, in qua carbo coquitur, *carbonaja*, ἀνθρακιά. *Tertull. de carne Chriſt. c.* 6. cujus verba V. in *Calcarius*, *a*, *um*.

CARBONESCO, is, n. 3. *incarbonire*, in carbonem tranſire. *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 2. *c.* 13. Uſque eo inuritur, donec carboneſcat. Adde *l.* 5. *c.* 1. *ad fin.*

CARBONIĀNUS, a, um, adject. ad Carbonem pertinens, qui eſt cognomen Rom. ut *Carbonianum edictum*, cujus auctor quidam Carbo fuit. De hoc edicto exſtat titulus in *Digeſt. lib.* 37. *tit.* 10.

CARBUNCULATIO, onis, f. morbus arborum, cum verno tepore invitatis & erumpere audentibus ſatis mollibus inſidens pruina lacteſcentes germinum oculos adurit, ut *Plin. l.* 17. *c.* 24. docet. ¶ Hoc idem ſi in floribus accidat, *carbunculus* appellatur. *Plin. ibid.* Quamquam etiam in vitibus ipſa carbunculatio carbunculus appellatur. V. *Carbunculus*, in fi.

CARBUNCŬLO, as, n. 1. carbunculatione laboro. *Plin. l.* 18. *c.* 28. In hoc temporis intervallo res ſumma vitium agitur, decretorio uvis ſidere illo, quod Caniculam appellavimus, unde carbunculare dicuntur, ut quodam uredinis carbone exuſtæ. *Id. l.* 14. *c.* 2. *ad fin.* Helvenaca vitis carbunculari negatur. *Id. l.* 12. *c.* 7. Arbores, quæ piper gignunt, cæli intemperie carbunculantur, fiuntque ſemina caſſa, & inania. ¶ Item carbunculo laboro. *Id. l.* 24. *c.* 13. Genitalia exulcerata, aut carbunculantia. *Id. l.* 23. *c.* 3. Ulcera circa oculos carbunculantia. V. *Carbunculus*.

CARBUNCŬLOSUS, a, um, adject. carbunculo abundans. *Colum. l.* 3. *c.* 11. *ad fin.* Carbunculoſum agrum niſi ſtercore juves, macras vineas efficit. ¶ Addunt Lexicographi locum *Plinii l.* 31. *c.* 3. Arena carbunculoſa. *Harduin.* habet, *arena*, & *carbunculus*.

CARBUNCŬLUS, i, m. *carboncello*, ἀνθράκιον, parvus carbo. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 6. Ipſe a vicinis, cum teſta ambulans, carbunculos corrogaret. ¶ Translate *Plaut. Moſtell.* 4. 2. 69. Qui cum iſtæc ſciet facta ita, amburet miſero ei corculum carbunculus. ¶ Eſt etiam gemma coloris ignei, & accenſum carbonem referens, *carbonchio*. de qua multa *Plin. l.* 37. *c.* 7. ¶ *Probitas eſt carbunculus*, dictum *Publii Syri* apud *Petron. in Satyr. c.* 55. h. e. incidit in oculos, & ſplendet inſtar carbunculi. ¶ Item genus ulceris, *carboncello*, *carbone*, ἄνθραξ, ἀνθράκωσις. Ejus hæ notæ ſunt: Rubor, & ſuper eum puſtulæ ſæpe nigræ, interdum ſublividæ, aut pallidæ, in quibus ſanies eſſe videtur: circa quaſi cruſta eſt, eaque inflammatione cingitur, &c. V. *Celſ. l.* 5. *c.* 28. *n.* 1. ubi & ejus curandi rationem docet. Adde *Plin. l.* 26. *c.* 1. ¶ Eſt præterea genus terræ, vel arenæ carboni ſimilis, *carboncino*, *carbuncolo*. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 9. Terræ ſpecies multæ, in queis argilla, rubrica, creta, glarea, carbunculus, ideſt quæ ſole perfervet ita, ut radices ſatorum comburat. *Vitruv. l.* 2. *c.* 6. *in fi.* Quo penitus ab imo vehementia vaporis aduſto, nonnullis in locis procreatur id genus arenæ, quod dicitur carbunculus. *Plin. l.* 17. *c.* 4. Et carbunculus, terra, quæ ita vocatur, emendari vite macra putant. ¶ Denique ita appellatur morbus in arboribus, de quo diximus in *Carbunculatio*. *Plin. l.* 18. *c.* 28. Rorem inuſtum ſole acri frugibus rubiginis cauſam eſſe, & carbunculi vitibus. *Id. ibid. c.* 29. Cancros cremari jubent in arbuſtis, ut carbunculi non noceant. Adde *Colum. l.* 3. *R. R. c.* 2.

CARCER, is, m. *prigione*, *carcere*, φυλακή, δεσμωτήριον, locus in quo nocentes homines concluſi detinentur: a *coercendo*, ut *Varroni l.* 4. *L. L. c.* 32. *circa med.* placet. *Cic.* 2. *Catil. c.* 12. *in fin.* Sentiet in hac urbe eſſe carcerem, quem vindicem nefariorum, & manifeſtorum ſcelerum majores noſtri eſſe voluerunt. *Id. Verr.* 7. *c.* 28. Conjicere aliquem in carcerem. & *cap.* 29. condere. & *cap.* 30. ducere. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 68. trahere. *Id.* 6. *Ann. c.* 40. rapere. *Plaut. Amph.* 1. 1. 3. compingere. *Id. Pœn.* 3. 3. 78. ire. *Salluſt. in Catil. c.* 58. deducere. *Curt. l.* 8. *c.* 7. Includi carcere. *Id. l.* 5. *c.* 5. Erumpere ex carcere. *Cic. pro Planc. c.* 12. E carcere emittere. ¶ Translate *carcer* dicitur homo improbus, & carcere dignus. *Terent. Phorm.* 2. 3. 26. Ain' tandem, carcer? bonorum extortor, legum contortor? Adde *Lucil.* apud *Donat. ibid.* ¶ Per ſynecdochen dicitur de incluſis in carcere. *Cic. in Piſon. c.* 7. *extr.* In me carcerem effudiſtis, conjuratos armaſtis. ¶ Præterea *carcer* dicitur ſeptum, quo clauduntur equi, & inde ad curſum emittuntur, in publicis ludis, ὕσπληγξ. *Virg.* 3. *Georg. v.* 104. & *l.* 5. *Æn. v.* 145. ruuntque effuſi carcere currus. *Ovid. Her. ep.* 18. *v.* 166. Ut celer Eleo carcere miſſus equus. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 3. Intra carcerem ſtare. Al. leg. *carceres*. Frequentius enim hac notione in plurali num. effertur. *Cic. de clar. Orat. c.* 47. Nec enim in quadrigis eum ſecundum numeraverim, qui vix e carceribus exierit, cum palmam jam primus acceperit. *Virg.* 1. *Georg. in fi.* Ut cum carceribus ſe ſe effudere quadrigæ. *Horat. l.* 1. *ſat.* 1. *v.* 114.

Ut

Ut cum carceribus missos rapit ungula currus. Adde *Ovid.* 5. *Trist. eleg.* 12. *v.* 26. ¶ Allegorice *Cic. de Senect. c. ult.* Nec vero velim, quasi decurso spatio ad carceres a calce revocari. *Id. de Amic. c.* 27. Ut possis quibuscum tanquam e carceribus missus sis, cum iisdem ad calcem, ut dicitur, pervenire. Adde *Varron. l.* 1. R. R. *c.* 3. ¶ De quolibet concluso loco. *Virg. 6. Æn. v.* 734. clausæ tenebris, & carcere cæco. *Id.* 1. *Æn. v.* 58. ventos vinclis, & carcere frenat. *Lucan. l. 6. v.* 797. Carcer Ditis. & *vers.* 721. Invisa claustra carceris antiqui. *h. e.* corporis, quod animæ quodammodo carcer est.

CARCERĀLIS, le, ad carcerem pertinens. *Prudent. Peristeph.* 2. *de S. Vincent. v.* 269. Carceralis cæcitas. & *v.* 551. Per vincla, flammas, ungulas, Per carceralem stipitem.

CARCERĀRIUS, a, um, ad carcerem pertinens. *Plaut. Capt.* 1. 2. 26. Facere quæstum carcerarium. *h. e.* ex captivis in carcerem conjectis.

CARCERĔUS, a, um, *di carcere*, ad carcerem pertinens. *Prudent. Peristeph.* 10. *v.* 16. Catena carcerea. *Id.* 2. *advers. Symmach. v.* 468. Antrum carcereum. Adde *in Hamartig. v.* 853.

CARCĔRO, as, a. 1. *incarcerare*, in carcerem compingo. Legitur apud *Messal. Corvin. de progen. Aug. c.* 29. verum is libellus auctoritatis est valde dubiæ.

CARCHĀRUS, i, m. *ragnea*, καρχαρίας, genus piscis, qui idem putatur esse, quod *canicula*, de qua *Plin. l. 9. c.* 46. multa differit. Dictus est ab asperis dentibus, & feritate mordendi. Κάρχαρος enim asperum significat. *Colum. sub fi. l.* 8.

CARCHEBI sucularum foraminum &c. legitur apud *Vitruv. l.* 10. *c.* 15. ubi de Catapultis agit. Sed legendum esse *carchesii*, notant Interpretes.

CARCHEDONĪUS, a, um, Καρχηδόνιος. Carthaginiensis. Carthago enim Græce Καρχηδὼν dicitur. (V. *Catamitus*) *Plaut. in prol. Pœnuli v.* 53. Carchedonius vocatur hæc comœdia. ¶ Hinc genus quoddam carbunculorum, *Carchedonii* appellati sunt, quia iis Carthago olim abundavit. Iidem dicti sunt etiam Garamantici, a loco, ubi reperiuntur. Sunt autem nigrioris, quam ceteri, aspectus; sed igne, vel sole, & inclinatione, acrius, quam ceteri excitantur, & refulgent. In umbra purpurei videntur, sub cælo flammei, contra radios solis scintillant etiam. Hæc *Plin. l.* 37. *c.* 7. ex *Archelao*. *P. Syrus* apud *Petron. in Satyr. c.* 55. Quo Carchedonios optas ignes lapideos, Nisi ut scintillent? Probitas est carbunculus. ¶ Sunt & alii *Carchedonii* ceteris carbunculis multo viliores, qui nascuntur apud Nasamonas, in montibus inveniuntur ad repercussum lunæ maxime plenæ; omnesque quondam Carthaginem deportari consueverunt: unde & nomen sortiti sunt. *Plin. loc. cit.* ¶ Quod de *smaragdis Carchedoniis* addi solet ex eodem *Plin. l.* 37. *c.* 5. eo loco *Harduin.* contendit legendum esse *Calchedonii*, ex omnib. suis MSS. ¶ Quidam scribunt *Charchedonius*.

CARCHESĪUM, ii, n. *calcese*, καρχήσιον. *Asclepiades* vir inter Græcos apprime doctus, ac diligens, ait, navalis veli partem inferiorem πτέρναν vocari; circa mediam ferme partem τράχηλον dici; summam vero partem *carchesium* nominari, & inde diffundi in utrumque veli latus ea, quæ *cornua* vocantur. Hæc *Macrob. l.* 5. *Saturn. c.* 21. qui quod dicit *navale velum*, non ipsum velum, sed malum, quo sustinetur, intelligit. *Athenæus* enim *l.* 11. *c.* 7. unde hæc *Macrobius* sumpsit, habet τῷ ἱστῷ τὸ καρχήσιον. ἱστὸς autem prima sui significatione malum navis significat. Clarius itaque *Non. c.* 15. *n.* 28. & *Serv. ad Æn.* 5. *v.* 77. carchesium esse dicunt summam mali partem, in qua sunt foramina, per quæ funes trajiciuntur. Porro in eo cacumine machina quædam est, Italice *gabbia*, in qua stare vel unus, vel plures possunt: eoque ascendunt nautæ, ventos, & alia exploraturi. Ea ab aliquibus cum carchesio confunditur, ab aliis distinguitur. V. *Bayf.* & *Scheffer.* & alios, qui ex professo de re navali scripserunt. Fere usurpatur in plurali num. *Lucil.* apud *Non. loc. cit.* Tertius hic mali superat carchesia summa. *Catull. ibid.* Lucida qua splendent summi carchesia mali. (Hunc *Catulli* versum inter ejus carmina non invenio.) Adde *Lucan. l.* 5. *v.* 418. ¶ In singulari numero *Apul. l.* 11. *Metam.* & *in Florid. n.* 22. (*al. l.* 4.) Malus insigni carchesio conspicua. ¶ Ab hujus carchesii similitudine nomen habuit poculum quoddam procerum, & circa mediam partem compressum, ansis a summo ad infimum pertinentibus, ut *Macrob. loc. cit.* describit, *tazza*. *Virg.* 4. *Georg. v.* 380. cape Mæonii carchesia Bacchi, Oceano libemus, ait. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 247. Æneaque invergens tepidi carchesia lactis. *Id. Metam.* 12. *v.* 317. Sopitus vinis, & inexperrectus Aphidas, Languentique manu carchesia mixta tenebat. Adde *Valer. Flacc. l.* 2. *v.* 656. & *Sil. l.* 11. *v.* 302. ¶ Præterea ab ejusdem navalis carchesii similitudine sic appellata est pars machinæ alicujus, in qua aliquid ita infigitur, ut versari possit. *Dan. Barbarus* Italice vertit *paretto-lo*. *Vitruv. l.* 10. *c.* 5. Machinationes aliæ rectæ, aliæ planæ in carchesiis versatilibus collocatæ. & *cap. ult.* Supra murum machinam in carchesio versatili constituit.

CARCINĪAS, æ, m. καρκινίας, gemma cancri marini colore. *Plin. l.* 37. *c.* 11.

CARCINETHRON, i, καρκίνηθρον, genus herbæ, cujus succus naribus infusus supprimit sanguinem. Græci etiam polygonon, geniculatam Latini vocant. *Plin. l.* 27. *c.* 12.

CARCINŌDES, καρκινώδης, vox Græca Latine scripta, quæ significat rem aliquam cancro similem. *Carcinodes narium* apud *Plin. l.* 20. *c.* 17. est polypus in naribus, qui facile in cancrum degenerare solet, ut *Cels.* docet *l.* 6. *c.* 8. *ad fin.*

CARCINŌMA, atis, n. *cancro*, *canchero*, καρκίνωμα, periculosissimum morbi genus, quod nascitur maxime in superioribus partibus circa faciem, nares, aures, labra, mammas feminarum, modo cum ulcere, modo sine eo. Habet autem quosdam gradus, quorum primus *cacoethes* curationem recipit, secundus proprie *carcinoma* dictus, & ceteri non item, sed medicaminibus irritantur. Hæc ex *Cels. l.* 5. *c.* 28. *n.* 2. ubi plura de eo. *Id. ibid.* Si levatur malum, procedere curatio potest: si protinus irritatum est, scire licet, jam carcinoma esse, &c. ¶ Medici quidam distinguunt inter *cancrum*, & *carcinoma*, ut hoc exulceratum, ille sine ulcere sit. At *Celsus* in utroque & ulcus, & carentiam ulceris agnoscit, ut videre est *loc. cit.* & *cap.* 26. *n.* 31. ¶ Ipsum quoque *cacoethes*, quod curationem recipit, ceteraque vitia sanabilia, quæ similitudinem aliquam habent cum carcinomate, *carcinomata* appellantur. *Cato* R. R. *c.* 157. Si quid in mammis ulceris natum, & carcinoma, brassicam tritam opponito, sanum faciet. *Plin. l.* 29. *c.* 2. *ad fin.* Sordes caudarum prosunt gingivis, si carcinoma serpat. *Id. l.* 28. *c.* 18. Carcinomata curat coagulum leporis. *Id. l.* 22. *c.* 13. sanat urtica. ¶ *Augustus* nepotem Agrippam ingenii sordidi, & ferocis, & Julias filiam, & neptem, contaminatas probris omnibus, & plane extra omnem emendationis spem positas, tres vomicas, aut tria carcinomata sua vocare solebat, ut narrat *Sueton. in ejus vita c.* 65.

CARCĪNOS, i, m. *cancro*, καρκίνος, Græca vox idem significans, quod cancer. Pro cælesti sidere *Lucan. l. 9. v.* 536. Par Geminis Chiron, & idem quod Carcinos ardens, Humidus Ægoceros. ¶ Græce scribitur & καρκῖνος. Quare pœnultima posset etiam produci.

CARDA, V. *Cardea*.

CARDĂCES, um, m. Κάρδακες, militis Persici genus, forte quidem, & bellicosum (nam κάρδα Persis virile, & bellicosum significat, teste *Suida ad fin. lib.* 15.) sed idem admodum furax. *Nepos in Datam. c.* 8.

CARDAMŌMUM, i, n. *cardamomo*, καρδάμωμον, frutex odoratus amomo similis, semine oblongo. Quatuor ejus genera sunt: viridissimum ac pingue, acutis angulis, contumax fricanti, quod maxime laudatur: proximum huic e rufo candicans: tertium brevius, atque nigrius. Postremum omnium varium & facile tritu, odorisque parvi. Locum habet maxime in unguentis. *Plin. l.* 12. *c.* 13. & *lib.* 13. *c.* 1. & 2.

CARDĂMUM, i, n. κάρδαμον, herba Latine *nasturtium* dicta. *Scribon. Larg. compos.* 129. Cardami nigri, idest nasturtii seminis, &c. *Rhodius* legendum putat, *Cardami*, *idest nasturtii nigri seminis*, &c. Adde *Apul. de herb. c.* 20.

CARDĔA, æ, f. Dea præses cardinibus forum. *Tertull. de cor. mil. c.* 13. *in fi.* (ubi alii leg. *carda* eod. sensu.) *de Idolol. c.* 15. ubi alii deum masculum, non feminam, faciunt; & *in Scorpiac. advers. Gnost. c.* 10. *Augustin. l.* 4. *de Civ. Dei*, *c.* 8. *in fi.* V. *Carna*.

CARDIĂCUS, a, um, *cordiaco*, καρδιακός. *Cardiacus morbus* est vehemens stomachi languor, & dolor, cum corporis imbecillitate, nimio sudore, aliisque affectibus, de quib. V. *Cels. l.* 3. *c.* 19. *Cæl. Aurelian. Acut. l.* 2. *c.* 30. & *sequent.* & alios. Dicitur autem *cardiacus* a καρδία, cor, quia olim creditum est, cor maxime in eo morbo laborare, vel a καρδία, qua significat os ventriculi: quo sensu usurpari a Medicis, *Galenus l.* 2. περὶ τροφῶν δυνάμεως, *cap.* 24. testatur. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 71. *Hard.* Cor negatur cremari posse in iis, qui cardiaco morbo obierint. ¶ *Cardiacus* dicitur, qui tali morbo laborat. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 38. Nec cardiacis hoc tribuendum est, nec phreneticis. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 161. Non est cardiacus (Craterum dixisse putato) Hic æger: recte est igitur, surgetque: negabit. ¶ Cardiacis maximum remedium vinum esse putatur, ut est apud *Cels. loc. cit.* & *Plin. l.* 23. *c.* 1. *post med.* Hinc *Juvenal. sat.* 5. *v.* 32. Cardiaco nunquam cyathum missurus amico.

CARDINĀLIS, le, *cardinale*, *di cardine*, ad cardinem pertinens. *Vitruv. l.* 4. *c.* 6. Fores ita compingantur, ut scapi cardinales sint ex altitudine luminis totius duodecima parte. *cardinales scapi* sunt tigilla, vel crassiores tabulæ hinc inde erectæ, & ipsis foribus affixæ, quibus forum ornamenta præcinguntur, secundum antepagmenta lapidea ipsius januæ. Dicuntur autem *cardinales*, quia habent ex utraque parte cardinem, quo fores vertuntur. ¶ Translate *Servius* ad illud *Virg. Æn.* 1. *v.* 135. Eurum ad se, Zephyrumque vocat: *cardinales* hos ventos appellat, hoc est præcipuos. per hos enim omnes venti eo loco intelligendi sunt. V. *Cardo*. ¶ *Cardinales numeri* dicuntur a Grammaticis, ex quibus formantur ordinales, & distributivi, ut *quatuor* unde *quartus*, *quaterni*: *sex* unde *sextus*, *seni*, &c. *Priscian. de ponderib. pag.* 1351. *Putsch.*

CARDINALITER, per cardinem. *Firmic. l.* 4. *c.* 10.

CARDINĀTUS, a, um. *Vitruv. l.* 10. *c.* 21. *de testudine militari*. Arrectaria duo conjuncta capitibus transversario cardinato tigno, & altero mediano inter duos scapos cardinato, & laminis ferreis religato. *Tignum cardinatum* hoc loco est *trave incastrato*. Sic *Idem ibid. c.* 20. Intercardinatæ trabes. V. *Cardo*.

CARDINĔUS, a, um, *di cardine*, cardinalis. *Septimius Afer* apud *Terentian. de Metris*. Stridula cui limina, cui cardinei tumultus. ¶ *Cardinea Dea*, V. *Carna*.

CARDO, inis, m. *arpione*, *cardine*, γιγγλυμός, ὀχλεύς, στροφεύς, fulcimentum illud, cui fores incumbunt, & vertuntur. Cardines apud veteres plerumque infixi erant in superiore, & inferiore ostii parte, hoc est in supero, & infero limine, ut *Plaut.* loquitur *Merc.* 5. 1. 1. quibus proinde in imo quidem fores incumbebant, in summo autem ita detinebantur, ut huc illuc extra perpendiculum vergere, & loco moveri non possent. Fiebant autem ex crassiore tigillo, in capitibus acuminato, quæ capita ferream etiam cuspidem, aut æneam præfixam interdum habebant, ne assidua versatione dete-

reren-

rerentur. *Plin. l. 16. c. 40.* Rigorem fortissime servat ulmus: ob id cardinibus, crassamentisque portarum utilissima, quoniam minime torquetur. Permutanda tantum sic, ut cacumen ab inferiore sit cardine, radix superior. *Id. ibid. c. 43.* Ex olea durissimo ligno, cardines in foribus diutius immoti, plantæ modo germinaverunt. *Id. l. 36. c. 15.* Theatra duo e ligno, cardinum singulorum suspensa libramento. *Plaut. Amph. 4. 2. 6.* & *Asin. 2. 3. 8.* Foribus cardines effringere. *Virg. 1. Æn. v. 480.* Vellere postes a cardine. & *vers. 493.* emoti procumbunt cardine postes. *Id. 9. Æn. v. 724.* Portam converso cardine torquere. *Id. 1. Æn. v. 453.* foribus cardo stridebat ahenis. *Serv.* ad hunc locum docet post obsessum a Gallis Capitolium, cautum a Romanis fuisse, ut ejus ostii cardines ex ære fierent, quorum stridore custodes, si quis clam aperire vellet, admonerentur. *Virg. in Ciri, v. 222.* sonitum nam fecerat illi Marmoreo, æratus stridens in limine cardo. ¶ In aliis quoque machinationibus, ubicumque lignum aliquod in cavum, seu foramen alterius immittitur, ut versari possit, *cardo* dicitur. *Vitruv. l. 10. c. 20. de testudine paranda.* Ex arbusculæ ita sint temperatæ, ut habeant cardines, & foramina, quo vectes trajecti versationes earum expediant. *Id. l. 9. c. 9.* Tympanum includatur cardinibus ex torno, masculo & femina inter se coarctatis, ita uti minus tympanum in majore circumagendo arcte leniterque versetur. *cardinem* hoc loco appellat non solum id, quod vertitur, sed etiam id, in quo vertitur, illud vocans *masculum*, hoc *feminam*. ¶ Præterea dicitur *cardo* tigni vel tabulæ caput, figura cunei, vel metæ efformatum, quod in cavum alterius tigni eadem figura excavati immittitur, quo firmius hæreat. *Vitruv. l. 10. c. 20.* Supra trabes collocentur capreoli, cardinibus alius in alium conclusi. *incastrati*. *Id. ibid. c. 16.* Cardines securiclati. *incastri a coda di rondine*. Hinc *signum cardinatum*, de quo V. supra suo loco. ¶ Similiter in coronis *cardines* dici possunt extrema earum capita, quæ invicem connectuntur ad circulum faciendum. *Plin. l. 21. c. 4.* Cæpio negavit, centifoliam rosam in coronas addi, præterquam extremos velut ad cardines. ¶ Per synechdochen ponitur pro ipsa fore, quæ in cardine vertitur. Hinc *Tertull. de Spect. c. 3.* appellat *cardines balteorum* in Theatris ipsas eorum fores, ut in *Balteus* dictum est. ¶ Quoniam vero forum omne fulcimentum in cardine est, in eoque uno vertuntur, translate *cardo* dicitur in omni re id, in quo maximum momentum positum est, unde totius rei pendet eventus. *Virg. Æn. 1. v. 676.* haud tanto cessabit cardine rerum. *Stat. Theb. 10. v. 853.* attoniti fatorum in cardine summo. *Quintil. l. 12. c. 8.* Quorum nihil refert, ubi litium cardo vertatur. *Id. l. 5. c. 12.* Hic causæ cardinem ponit, in quo si victus fuerit, etiam in sequentibus ruit. ¶ Hinc proverb. *res est in cardine*, h. e. eo res devenit, ut ad exitum prope accedat. Refertur a *Servio ad 1. Æn. v. 676.* Quidam sic intelligunt, ut dicatur res esse in cardine, cum est in incerto statu, neque quo evasura sit, cognosci potest; ducta significatione ab ipsis foribus, quæ motu cardinis huc atque illuc impelluntur. ¶ Præterea quemadmodum *axis*, ita & *cardo* pro cæli plaga sæpe usurpatur. Et primo *cardines* dicuntur duo axes seu poli septentrionalis, & meridianus; & præsertim ille, qui nobis semper est conspicuus, cum hic sub terra lateat, *i Poli*. *Varr. l. 1. R. R. c. 2.* Inter circulum septentrionalem, & inter cardinem cæli, ubi sol sex mensibus non videtur. *Plin. l. 4. c. 12. de Hyperboreis populis*. Ibi creduntur esse cardines mundi, extremique siderum ambitus, &c. Adde *Ovid. l. 2. ex Pont. ep. 10. v. 45.* ¶ Aliquando ipsa terra *cardo* dicitur, quia circa eam cæli vertuntur. *Plin. l. 2. c. 64.* Cælum cardini suo, hoc est terræ undique incumbit. *Id. ibid. c. 9. de Luna*. Proxima ergo cardini, ideoque minimo ambitu peragit spatia, &c. ¶ Deinde quæcumque cæli plaga *cardo* dicitur. *Lucan. l. 5. v. 71.* Eous, & Hesperius cardo. *Id. l. 4. v. 672.* Cardo medius. *h. e.* meridies. *Pallad. l. 3. tit. 19.* Plantas notabimus, ut ipsis, quibus steterant, cardinibus opponamus. *h. e.* ad eandem cæli regionem, quam ante respexerant. *Flor. l. 4. c. 12.* Omnes illius cardinis populi. *di quel paese, o clima*. Adde *Liv. l. 37. c. 54.* ¶ *Cardo anni* dicitur a *Plin. l. 18. c. 28.* solstitium æstivum, quo dies ad summam longitudinem perveniunt, & veluti in cardine se vertentes, decrescere incipiunt. ¶ Eadem ratione *cardo temporum* ab *eod. ibid. c. 25.* vocatur quadripartita anni distinctio per incrementa, & decrementa lucis, quæ augetur a bruma usque ad æquinoctium vernum, ab hoc usque ad solstitium; deinde minuitur usque ad æquinoctium autumni, & ab hoc usque ad brumam. ¶ In vita humana *extremus cardo* est senectus, apud *Lucan. l. 7. v. 381.* ¶ In re agraria *cardo* est via, fossa, limes a meridie ad septentrionem ductus; quemadmodum *decumanus limes* est, qui ab oriente ad occidentem. Nomen traxit a cardine mundi. *Decumanus* autem prius dictus est *duodecumanus* ab hora duodecima diei, qua sol occidit: spectat enim in occidentem. Ita *Salmas. in exercitat. Plin. pag. 676.* ubi de utroque fuse disputat. Alii *decumanum* dictum putant, quia ex transverso *cardinis* currens X litteræ figuram exhibet, quæ decem significat. *Plin. l. 18. c. 33.* Qui ita limes per agrum currit cardo appellatur. *Id. l. 17. c. 22.* Si major modus sit, totidem pedum cardine, quot decumano, limitari. Adde *lib. 18. c. 34.* *Hygin. de limitib. constit.* apud *Goes.* & *Fest.* Cave autem a *Servio*, qui quod hac super re docet ad *lib. 1. Georg. v. 126.* non probat. ¶ *Cardo convexitatis* est pars ejus media, quæ a Mathematicis *vertex*, & *focus parabolæ* appellatur, ubi ejusdem parabolæ axis infigitur. *Plin. l. 31. c. 3.* Reperiuntur aquæ in convallibus maxime, & quodam convexitatis cardine, aut montium radicibus. *h. e.* in parte depressiore. ¶ Feminino genere a Veteribus. *Grajus*, seu *Granius* apud *Non. c. 3. n. 75.* Sonat impulsa regia cardo. *Gracchus* apud *Priscian. l. 6. pag. 683. Putsc.* O grata cardo, regium egressum indicans.

CARDUELIS, is, m. *cardellino*, videtur esse avis parva, capite rubro, alis luteis, albo nigroque distinctis: ita dicta, quod carduorum semine libenter pascatur, ut apud *Isid. l. 12. c. 7. ad fin. Serv. ad Georg. 3. v. 338.* & *Prob. ibid.* legitur. *Plin. l. 10. c. 42.* Minimæ avium carduelеs, imperata faciunt, nec voce tantum, sed pedibus, & ore pro manibus. Adde *Petron. in fragm. Tragur. c. 46. Burman.* V. *Acanthis*.

CARDUETUM, i, n. locus carduis consitus. *Pallad. in Mart. tit. 9.* Contra talpas prodest catos frequenter habere in mediis carduetis.

CARDUS, i, m. *cardo*, idem quod carduus. *Capitolin. in Pertin. c. 12.* Dimidiatas lactucas & cardos apponere. Ita *Salmas.* legi ait in optimo quodam Codice. Alii *carduos* legunt. *Veget. de re veterin. l. 1. c. 17.* Herba cardo silvestri pæne similis.

CARDUUS, i, m. *cardo*, herba aculeata, in plura divisa genera, de quibus consulendi sunt Botanici. Silvestris generis duas species describit *Plin. l. 20. c. 23. in fi.* quarum altera *scolymus* dicitur, de qua *Dioscor. l. 3. c. 16.* Silvestris cardui infecundi, & inutilis meminit *Virg. 1. Georg. v. 151.* segnisque horreret in arvis Carduus. ¶ Sativi, & hortensis serendi rationem docent *Plin. l. 19. c. 8.* *Colum. l. 11. c. 3.* & *Pallad. in Mart. tit. 9.* & *in Octobr. tit. 11.* Porro *Harduin. ad Plin. loc. cit.* notat, tum ipsum *Plin.* tum *Columell.* inter carduos hortenses intelligere etiam eum, qui alio nomine *cinara* dicitur, Italice *carciofo*.

CARE, adverb. *a caro prezzo*, *caramente*, *caro*, magno pretio, & pluris, quam pro rei valore, τιμίως. *Varr. l. 3. R. R. c. 5.* Aves pingues care væneunt. *Cic. pro Dom. c. 44.* Emit domum prope dimidio carius, quam æstimabat. *Brut. ad Cicer. ep. 16. a med.* Valde care æstimare aliquid. *Senec. ep. 42.* Gratuita nobis videntur, quæ carissime constant.

CARECTUM, i, n. *luogo pieno di carici*, locus caricibus plenus. *Virg. Ecl. 3. v. 20.* tu post carecta latebas. *Colum. l. 6. R. R. c. 22.* Melius nemoribus herbidis, & frutetis, & carectis, quam lapidosis locis, durantur ungulæ. *Pallad. in Aug. tit. 3.* Exstirpare carecta.

CARENARIA, æ, f. vas, in quo carenum fit. *Pallad. in Jul. tit. 7.* In tribus aquæ sextariis unum sextarium non despumati mellis admisces, ac diligenter per carenarias divisum, &c. ¶ Scribitur & *carœnaria*. V. vocem sequent.

CARENUM, i, n. *sorta di vin cotto*, genus musti ea mensura decocti, ut ex tribus partibus duæ remaneant, ut *Pallad. in Octobr. tit. 18.* docet. *Apic. l. 2. c. 1. in fi.* Subassare cum careno. Adde *lib. 1. c. 33.* & *Augustin. l. 2. de morib. Manich. c. 13.* ¶ Scribitur & *carœnum* a Græco κάροινον, ut sit a κάρα, caput, & οἶνος, vinum, fortasse quia valde inimicum sit capiti: vel a Κᾶρες, quod Cares populi primum coxerint. Sed & κάρηνον Græce scriptum invenitur: κάρηνον autem caput significat. ¶ Est etiam genus herbæ, vel seminis, de quo V. in *Careum*.

CAREO, es, rui, caritum, n. 2. *esser privo*, *star senza*, *mancare*, ὑστερέω, ἀποστεροῦμαι. *Cic. l. 1. Tuscul. c. 36.* Carere hoc significat, egere eo, quod habere velis. Inest enim velle in *carendo*: nisi cum sic, tanquam in febri, dicitur, alia quadam notione verbi. Dicitur enim alio modo etiam *carere*, cum aliquid non habeas, & non habere te sentias, etiamsi id facile patiare. *Carere* enim in morte non dicitur, nec enim esset dolendum. Dicitur illud bono carere, quod est malum. Sed ne vivus quidem bono caret, si eo non indiget, &c. Hæc Cicero. *Id. post redit. ad Quirit. c. 1.* Amicitiæ, consuetudines, vicinitates quid haberent voluptatis, carendo magis intellexi, quam fruendo. *Id. pro Rabir. perduell. cap. penult.* Sensu, & vita carere. *Id. de Senect. c. 3.* voluptatibus. *Id. 5. Tuscul. c. 22.* consuetudine amicorum, societate victus. *Id. Fam. 16. ep. 15.* febri. *Id. de Amic. c. 6.* dolore. *Id. pro Rosc. Amer. c. 20.* suspicione. *Terent. Hecyr. 4. 4. 41.* culpa. ¶ Tribuitur & rebus inanimis. *Quintil. l. 1. c. 1.* (*al. 2.*) Stilus rudis, & confusus intellectu caret. *Senec. in Hippol. v. 554.* Nullum caruit exemplo nefas. *Ovid. 3. Metam. v. 226.* adituque carentia saxa. *Id. Heroid. ep. 2. v. 26.* Vela queror reditu, verba carere fide. ¶ Sæpe significat abesse, *essere*, *o star lontano*. *Cic. pro Mil. c. 7.* Caruit foro postea Pompejus, caruit Senatu, caruit publico: janua se, ac parietibus texit. *Id. Attic. l. 9. ep. ult.* Ego meo Ciceroni, quoniam Roma caremus, Arpini potissimum togam puram dedi. *Id. de clar. Orat. c. 8.* Isocrates magnus orator, & perfectus magister, quamquam forensi luce caruit, &c. ¶ Item abstinere, non uti. *Sallust. in Catil. c. 13.* Animus imbutus malis artibus, haud facile lubidinibus carebat. *Cic. in fragm.* apud *Non. c. 1. n. 14.* Magnam habet vim disciplina verecundiæ: carent temeto omnes mulieres. *Nepos in Epamin. c. 3.* Amicorum in se tuendo caruit facultatibus; fide ad alios sublevandos sæpe usus est. Adde *in Phoc. c. 1.* ¶ Cum genitivo. *Levius* apud *Gell. l. 19. c. 7.* Carendum tui est. *Terent. Heaut. 2. 4. 20.* Tui carendum quod erat. ¶ Cum accusativo, præsertim communi. *Plaut. Curcul. 1. 2. 46.* Id, quod amo, careo. *Turpil.* apud *Non. c. 6. n. 104.* & *cap. 9. n. 5.* Meos parentes careo. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 770. n. 9. non tamen optimæ notæ*. Quæ filios duos caruit. Alia *ibid. pag. 572. n. 7.* dulcem carui lucem, cum te amisi. ¶ Participium *cariturus*. *Ovid. Her. ep. 4. v. 1.* Qua, nisi tu dederis, caritura est ipsa. *Id. 4. ex Pont. ep. 5. v. 41.* carituros arbore montes. Adde *Juvenal. sat. 6. v. 39.* & *Plin. l. 20. c. 21.* ¶ Aliud participium *carendus* usurpatur etiam a *Cicer. l. 1. Tuscul. c. 12.* Istuc ipsum vereor, ne malum sit, non dico carere, sed carendum esse. ¶ Passive *Ovid. Her. ep. 1. v. 50.* Virque mihi, dempto fine carendus, abest. ¶ *Priscian. l. 9. pag. 797. Putsch.* ait, *careor* etiam ab antiquissimis usurpatum fuisse, sicut *copulor* pro *copulo*, *calcor* pro *calco*: eosque auctores apud *Caprum* legi posse. Sed *Capri* is liber non exstat. ¶ *Carri*

ri passive habet *Marcell. Empir. c. 36. a med.* ¶ *Carint* pro *careant* ἀρχαϊκῶς. *Plaut. Mostell.* 4. 1. 1. Qui cum culpa carint, tamen malum metuunt.

CARES, um, m. Κᾶρες, populi Cariæ, qui olim insulas habitarunt. Postea Asiæ minoris partem meridionalem occupaverunt, qua Rhodum spectat, ab eaque *Cares* appellati sunt. Ea enim regio *Caria* dicebatur a *Care* ejus Rege. In rebus bellicis præcellebant: sed viles habiti sunt, quod mercede militarent, ac in prima acie locati primos hostium impetus sustinentes vitam suam nihili æstimarent. Hinc proverb. *In Care periculum facere*, cum periculo exponitur res, cujus jactura gravis non sit. *Cic. pro Flacc. c.* 27. Quid de tota Caria? nonne hoc vestra voce vulgatum est, si quid cum periculo experiri velis, in Care id potissimum esse faciendum? Al. leg. *in Caria*, alii *in Cariam*. Græce dicitur ἐν Καρὶ κινδύνῳ. Ita exponit hoc proverbium *Erasm.* At *Manut.* censet, ex eo ductum esse, quod Cares nulla fide essent apud ceteras nationes: proinde nihil iis, nisi cum periculo, committi solere. Quod ad mentem *Ciceronis* magis accedere videtur. *Virg.* 8. *Æn. v.* 725. Hinc Lelegas, Carasque, sagittiferosque Gelonos. *Nepos in Datam.* c. 1. Natus est patre Camissare, natione Care. ¶ In singulari est *Car*, *Caris*. *Auson. in Technopægn. c. de historiis*. Fallaces Ligures, nullo situs in pretio Car. ¶ Fuit etiam *Car* vir quidam, qui primus auguria ex avibus petere instituit, & Cariæ provinciæ nomen dedit. *Plin. l.* 7. c. 56.

CARĔUM, i, n. *carvi*, herbæ genus, gentis suæ (hoc est Cariæ populi) nomine ita appellatum, semen habens exiguum, cujus maximus usus est in condituris culinæ. Laudatissimum provenit in Caria. *Plin. l.* 19. *c.* 8. & *Apic. l.* 7. *c.* 2. Adde *Paul. Dig. lib.* 33. *tit.* 9. *leg.* 5. ubi docet, careum in penore contineri. ¶ Κάρος dicitur a *Diascor. l.* 3. *c.* 66. ubi ejus usum in medicina exponit, & habere ait multam cum aniso affinitatem. ¶ Sunt qui putant hanc herbam eandem esse cum ea, que *Chara*, vel *Cara* dicitur a *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 48., quæ lacte admixto, indeque effectis panibus, inopiam militum multum levavit. Huc facit, quod *Diascor. loc. cit.* cari radicem coctam æque edulem esse ait, ac pastinacæ. ¶ Apud *Colum. l.* 12. *c.* 49. ubi arida condimenta, quibus sampsam misceri jubet, esse ait *carenum*, *cyminum*, *semen fœniculi*, *anisum Ægyptiam*, quidam putant *careum* legendum esse. Alii autem reponunt *carpum*.

CAREX, ĭcis, f. *carice*, herba acuta, & durissima, sparto similis. *Virg.* 3. *Georg. v.* 231. Frondibus hirsutis, & carice pastus acuta. *Catull. carm.* 19. *in Priap. v.* 2. Villula tecta vimine junceo, caricisque maniplis. ¶ Rectus casus legitur apud vet. Grammaticos v. gr. *Phocam pag.* 1700. *Putsch.*

CARĬA, æ, f. Καρία, regio Asiæ minoris, cujus incolæ *Cares*. Habet ab Oriente Lyciam, a meridie mare Rhodium, ab occidente mare Carpathium, a Septentrione Joniam, & Pissidiam. Ejus oppida enumerat *Plin. l.* 5. c. 27. *in fi.* & *cap.* 28.

CARĬANS, antis, cariosus. *Martian. Capell. l.* 1. *pag.* 5. Arentes hederas, cariantem tripodem, crepidasque situ murcidas, &c.

CARĬCA, æ, V. in *Caricus*.

CARICĔUS pro cariosus dictum est a Veteribus, teste *Non. c.* 1. *n.* 79. ubi tamen nullum hujus adjectivi profert exemplum.

CARĬCUS, a, um, Καρικὸς, ad Cariam, & Cares pertinens. *Varr. l.* 1. *R. R.* c. 57. & *Plin. l.* 18. c. 30. *ad fin.* Triticum Carica creta aspergere. ¶ *Carica ficus*, quæ *carica* absolute dicitur, genus est ficorum, qui in Caria abunde nascebantur, & ibidem siccabantur, ut in alias terras vehi possent. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 40. Quidam in portu caricas Cauno advectas vendens, cauneas clamitabat. *Caunus* oppidum est Cariæ, teste *Plin. l.* 5. *c.* 28. ¶ Idem *Plin. l.* 13. *c.* 5. hujusmodi ficus in Syria nasci scribit, & qui in eo genere minores sunt, *cottana* appellari. Sed *caricae* generatim accipit pro quocumque ficorum genere: quod & alii Scriptores faciunt, *fichi secchi*, ἰσχάδες. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 674. Hic nux, hic mixta est rugosis carica palmis. *Id.* 1. *Fast. v.* 185. Carica rugosa. ¶ In illo *Statii l.* 4. *silv. ult. v.* 26. Chartæ, Thebaicæve, Caricæve. *chartas Caricas* quidam exponunt, in Caria factas: sed melius chartas a Thebaicis, & Caricis distinguas, & *caricas* ficus intelligas ex Caria, sicut *Thebaicas* palmas ex Thebaide Ægypti. Nam & *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 2. c. 1. *sect.* 29. palmulas Thebaicas memorat.

CARĬES, ei, f. *putrefazione*, *corruzione*, *intarlamenta*, ἄρης, corruptio, putredo ex vetustate, aut alia quapiam de causa. *Non.* c. 1. *n.* 79: & *cap.* 2. *n.* 111. exponit vetustatem, vel putrilaginem. *Cels. l.* 8. c. 2. Ubi caries, nigritiesve in osse est. *Lucil.* apud *Non. ibid.* Ne auriculam obsidat caries. ¶ Sæpe dicitur de vitio ligni, ætate, aut humore, aliave aeris injuria putrescentis. *Ovid.* 5. *Trist. eleg.* 12. *v.* 27. Vertitur in teneram cariem, rimisque dehiscit, Si qua diu solitis cymba vacavit aquis. *Vitruv. l.* 7. *c.* 3. Materia, cui nec caries, nec vetustas, nec humor possit nocere. *Plin. l.* 16. *c.* 39. Caries subnascens cortici. *Id. l.* 16. *c.* 40. Cariem, vetustatemque non sentiunt cupressus, cedrus, ebenus, &c. & *cap.* 39. Cedri oleo peruncta materies nec tineam, nec cariem sentit. *Id. l.* 23. c. 1. In materiis cariem fumus erodit. *Id. l.* 35. c. 10. Tabula, quæ carie consenuit. *Colum. l.* 11. c. 2. Infestari carie. ¶ De muris, & ædificiis vetustate ruentibus, *Ammian. l.* 16. c. 2. Muri carie vetustatis invalidi. *Apulej. l.* 4. *Metam.* Capuli carie, & vetustate semitecti. ¶ De agris, *Colum. l.* 3. c. 11. De vinetis, quæ longo situ exoleverunt, inter omnes constat, pessima esse, si referere velimus, quod solum adhuc non amiserit virus, & cariem illam vetustatis, quibus &c. V. *Cariosus*. ¶ In vinis *caries* dicitur sapor, & odor ille, quem ex vetustate acquirunt, qui aliquando gratus est gustui, aliquando ingratus. *Plin. l.* 14. *c.* 4. Nec Opimiana vina potari per se queunt, si non pervincat aqua, usque in amaritudinem carie indomita. *Id. l.* 15. *c.* 2. Invitat ad servandum inveterati vini caries. *Id. l.* 23. c. 1. Ætatem addere vinis, quæ per se cariem traxere. *Colum. l.* 3. c. 2. Tardius recipere cariem vetustatis. ¶ Simili ratione *caries* dicitur in succis aliorum ciborum nimia vetustate ingratis. *Apul. l.* 9. *Metam.* Lactucæ veteres, & insuaves, quæ seminis enormi senecta, ad instar scoparum, in amaram cœnosi succi cariem exolescunt. ¶ De pomis ætate corrugatis, non tamen corruptis. *Martial. l.* 13. *epigr.* 29. Pruna peregrinæ carie rugosa senectæ. ¶ Adhibetur in conviciis de sene homine, & malæ valetudinis. *Turpil.* apud *Non. loc. cit.* Viden', ut osculatur caries? num illum illæc pudet. *Afran. ibid.* Nemo illa vivit carie cariosior. Adde *Auctor. Priapeor. carm.* 57.

CARĪNA, æ, f. *carena*, δρύοχος, τρόπις, ima navis pars, navis fundus. Etymologi volunt proprie significari trabem imam, quæ totius navis fundamentum est. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 46. Quid tam in navigio necessarium, quam latera, quam carinæ, quam prora, &c. *Liv. l.* 22. *c.* 20. Naves, quæ carinas fixerant vadis. *Cæs. l.* 3. *B. Gall. c.* 13. Carinæ aliquanto planiores, quo facilius vada excipere possent. ¶ A figuræ similitudine dicitur de aliis rebus. *Plin. l.* 15. *c.* 22. *de nucibus*. Carinæ putaminum bifidæ, nucleorumque quadripartita distinctio. *Nemesian. in Cyneg. v.* 109. *de forma canis*. multamque gerat sub pectore lato Costarum sub fine decenter prona carinam. ¶ Per synecdochen ponitur pro ipsa navi. *Virg.* 2. *Æn. v.* 23. statio male fida carinis. *Ovid. Her. ep.* 17. *v.* 103. Tunc ego te vellem celeri venisse carina. Adde *Horat. l.* 1. *od.* 35. *v.* 8. *Propert. l.* 1. *eleg.* 3. *v.* 1. &c.

CARĪNÆ, arum, vicus celebris Romæ in regione quarta, ubi templum fuit Telluris, Ædes Junonis sororiæ, domus Ciceronis, Pompeji, aliorumque principum civium. *Cic. de Harusp. resp.* c. 23. *in fi.* Cum diceret, velle se in Carinis ædificare alteram porticum, quæ Palatio responderet. *Virg. Æn.* 8. *v.* 360. armenta videbant Romanoque foro, & lautis habitare Carinis. *lautas* dicit propter elegantiam ædificiorum, quæ in eo vico erant temporibus *Virgilii*, ut *Servius ibid.* docet, ubi & alias assignat causas, cur *lautæ* dictæ sint, non tamen æque probabiles. *Carinas* vero ideo appellatas esse ait, quod circa templum Telluris essent ædificia in modum carinarum exstructa: sed alii aptius appellationem ducunt ex eo, quod locus ipse ejus vici in carinæ modum depressus esset. *Varr. l.* 4. *L. L.* c. 8. docet, hunc locum primo dictum esse *Ceroliensem*, deinde a carinarum junctu *Carinas*: si modo is locus mendo caret. ¶ *Vellej. l.* 2. *c.* 77. Sex. Pompejus cum in navi Cæsarem & Antonium cœna exciperet, dixit, in carinis suis se cœnam dare: referens hoc dictum ad loci nomen, in quo paterna domus ab Antonio possidebatur.

CARINARĬUS, ii, m. qui cerino colore vestes inficit, juxta illud *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 184. Et sua velleribus nomina cera dedit. V. *Calthularius*.

CARINĀTUS, a, um, *fatto a guisa di carena*, in carinæ modum formatus. *Plin. l.* 9. c. 30. Concha acatii modo carinata, inflexa puppe, prora rostrata. *Id. l.* 11. c. 37. *sect.* 82. *Hard.* Pectus homini tantum latum, reliquis carinatum, volucribus magis.

CARĪNO, as, a. 1. *fare la carena*, carinam facere. *Carinare se* dicuntur marini pectines, dum ex sua testa veluti carinam faciunt, qua per summa æquoris navigent. *Plin. l.* 9. c. 33. ¶ Præterea *carināre* est obtrectare, illudere, ut *Serv. ad Æn.* 8. *v.* 361. interpretatur. *Ennius ibid.* Contra carinantes verba atque obscena profatus. *Id. ibid.* neque me decet hanc carinantibus edere chartis. *Festus*: Carinantes, probra objectantes, a carina dicti, quæ est infima pars navis, sic illi sortis infimæ. *In Glossis* quoque *Isidori* legitur: Carinantes, illudentes. Simile & Græcum γεφυρίζω (a γέφυρα, pons) quod eandem habet significationem. In carina enim nautarum fæx, ut in ponte infimi popelli homines, stare solent. *Voss. in Etymol.* non a *carina*, sed vel a χαρίεν, idest venustum, lepidum, deduci putat, ut proprie significet facete, & salse jocari, & mordere; vel a *caro*, *is*, quod carminare significat: quam postremam notationem probat etiam *Salmas. in exercitat. Plin. pag.* 398. ut eadem ratione fiat a *caro*, *carĭno* (pænul. correpta) qua a *nato*, *natino*, &c. Quia vero in priore *Ennii* versu propter pænultimæ quantitatem, mendum subesse videtur, ita emendandum putat *Id. Salmas.* Et contra carinans verba atque obscena profatus.

CARĬO, as, n. 1. putresco, cariem contraho. A quo particip. *carians*, hoc est cariosus. *Martian. Capell. l.* 1. *pag.* 5. Alibi arentes hederas, alibi cariantem tripodem, præsagiorumque interlitam memoriam repererunt.

CARIŌSUS, a, um, *putrefatto*, *guasto*, *intarlato*, ἀρώδης, ἀραιώδης, carie plenus, putrefactus, corruptus. *Cels. l.* 8. *c.* 2. Os cariosum. *Phædr. l.* 5. *fab. ult.* & *Plin. l.* 32. c. 7. Dentes cariosi, & fœtidi. *Id. l.* 18. *c.* 17. Si cariosum fuit semen, cum sereretur. *Id. l.* 17. c. 23. Cariosas vitis partes deputare. *Martial. l.* 13. *epigr.* 120. Vina cariosa. (V. *Caries*.) *Id. l.* 11. *epigr.* 50. Amphora cariosa falerni. *Varr. l.* 1. *R. R.* c. 67. Vetustate ficus fit pallidior, palmula cariosior, nux aridior. *Ovid.* 1. *Amor. eleg.* 12. *in fi.* Cariosa senectus. *h. e.* ætas longa, quæ cariem rebus affert. *Prudent. Cathemer.* 10. *v.* 149. cariosa vetustas. *Id. l.* 1. *in Symmach. v.* 435. cariosi dii. *h. e.* veteres deorum statuæ. ¶ Quam *Cato R. R. c.* 5. *terram cariosam* appellat, docetque si colatur, triennii fructum amitti, *Plin. l.* 17. c. 5. interpretatur aridam, fistulosam, scabram, canescentem, exesam, & pumicosam. Et *Colum. l.* 2. c. 4. cariosam dici ait, cum post longas siccitates levis pluvia superiorem partem glebarum madefecit, infernam non attigit. ¶ Translate *Afran.* apud *Non.* c. 1. *n.* 79. Nemo illa vivit carie cariosior. V. *Caries*. Sunt, qui leg. *curiosior*. *h. e.* curis magis enecta, & macilentior.

CARIS, idis, f. *χαρὶς*, genus piscis tenui testa vestiti, & sinuosi. Quidam putant esse eundem, ac squillam. *Ovid. in Halieut. v.* 130. Loligo, durique sues, sinuosaque caris.

CARISIUS, ii, (rectius quam *Charisius*, ut *Manutio*, & *Dousquio* placet) *Flavius Carisius Sosipater* unus est ex veteribus illis Grammaticis, quibus, præter regulas Latine loquendi, debemus fragmenta antiquorum Scriptorum bene multa. Ejus dicendi stilus est ejusmodi, ut nihil assurgat supra Grammaticum. Exstant hujus Institutionum Grammaticarum libri quinque. Tempus autem ætatis, quo vixerit, valde incertum est. Illud constat, antiquissimum esse omnium quorum de Latina Grammarica integri commentarii ad nos pervenere. Sunt qui putant, vixisse circa tempora Plinii Secundi: sunt qui non multo post Valerium Maximum: sunt etiam, qui ad sæculum Christi V. traducunt. Fuit natione Campanus, religione Christianus, si *Georgio Fabricio* credimus.

CARISSA, apud *Lucilium* vafram significat. *Fest.* Al. leg. *vafrum*. *In Gloss. Isid.* Carissa, lena vetus & litigiosa, ancilla dolosa & fallax. ¶ Quod legitur apud *Seren. Sammon. c.* 46. *v.* 830. Cuspide non quisquam, longæ neque cæde carissæ: *Robert. Keuchen.* recte monet legendum *sarissæ*.

CARITAS, atis, f. *carestia*, *prezzo caro*, *penuria*, *πολυτιμία*, penuria frumenti, & cibariorum, vel alterius rei, ex qua ultra modum ejus pretium augetur: cui opponitur *vilitas*. *Cic. Verr.* 5. *c.* 93. Cum alter annus in vilitate, alter in summa caritate fuerit. *Id. pro Lege Manil. c.* 15. Tanta repente vilitas ex summa inopia, & caritate rei frumentariæ consecuta est. *Id. pro Dom. c.* 10. Qua ex re primum caritas nata est, deinde inopia. (*Inopia* & *caritas* in eo differunt, quod illa est ex privatione rerum, quæ non exstant, hæc ex penuria earum, quæ exstant) *Id.* 5. *Verr. c.* 18. Vereri caritatem annonæ. *Plin. l.* 18. *c.* 28. Inferre caritatem annonæ. *Sueton. in Aug. c.* 42. Caritas vini. *Plin. l.* 18. *c.* 28. *ad fin.* olei. & *cap.* 30. operariorum. *scarsezza*. *Cic. Attic. l.* 9. *ep.* 9. *in fi.* nummorum. ¶ Translate sumitur pro dilectione, benevolentia, amore. Nam ea, quæ magno constant, valde diligere solemus, *benevolenza*, *amore*. *Cic. de Amic. c.* 8. Caritas, quæ est inter natos, & parentes. *Id. ibid. c.* 9. Natura gigni sensum diligendi, & benevolentiæ caritatem. *Id. l.* 2. *de Fin. c.* 16. Liberalitate qui utuntur, benevolentiam sibi conciliant, & quod aptissimum est ad bene vivendum, caritatem. *Id. Fam.* 10. *ep.* 22. Tibi persuade, tantam esse apud omnes bonos tui caritatem, ut &c. *Nepos in Alcib. c.* 5. Caritate patriæ duci. *Liv. l.* 7. *c.* 40. Omnes caritate cives complecti. *Quintil. in proœm. l.* 1. Mutuæ caritatis pignus. *Curt. l.* 3. *c.* 6. Eximia caritate diligere aliquem. & *ibid.* Caritate alicujus flagrare. *Ulpian. Dig. lib.* 34. *tit.* 1. *leg.* 11. Duo æqua caritate conjuncti. ¶ De discrimine inter *caritatem*, *benevolentiam*, & *amorem* diximus in *Amor*. ¶ In plurali numero *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 17. Cari sunt parentes, cari liberi: sed omnes omnium caritates patria una complexa est. Adde *Quintil. declam.* 2. *c.* 7. & *Apul. l.* 5. *Metam.* ¶ Quemadmodum *amores*, & *affectus* pro iis, quos diligimus, interdum ponuntur, ita etiam *caritates* usurpavit *Ammian. l.* 24. *c.* 1. (*al.* 2.) Reliqui cum caritatibus suis, & supellectile Chalcida transmissi sunt. ¶ Interdum *caritas* pro gratia ponitur, qua quis apud alios carus est, *graziosità*. *Cic. in fragment.* apud *Gell. l.* 16. *c.* 16. Non modo invidia pari non erant, sed etiam Claudii invidiam Gracchi caritas deprecabatur. ¶ *Caritas*, & *carus*, cum ad amorem referuntur, cum aspiratione scribi solent, tum ad differentiam *caritatis*, & *cari*, qua pretium adsignificant, tum ad Græcam originem retinendam. Derivant enim a *χάρις*, vel *χαρίεις*. Sed discriminis illius causa levis admodum est; notatio vero prorsus incerta, ut & *Voss.* fatetur. Quare rectius sine aspiratione scribetur, more antiquorum: quæ sententia est ejusdem *Vossii*, *Scaligeri*, *Dousquii*, *Cellarii*, & *Manutii*, qui præter libros veteres, Pandectas Florentinas, & Virgilium Carpensem, testes affert lapides quinquaginta, in quibus nulla aspiratio est. Quod vero in aliquot hujusmodi monumentis *Karus* per K scriptum legitur, idipsum scilicet satis probat, nullam aspirationem adhibendam esse, cum Græcum K inter tenues consonantes numeretur, & Latino C respondeat.

CARIUS, a, um, adject. ad Cariam, vel Caras populos pertinens. *Stat.* 4. *Theb. v.* 225. Plaudentique habiles Cariæ resonare Dianæ. Ita leg. quidam, sed *Carius* a *Caria* primam producit, ut videre est in *Cares*, & *Caricus*. Præterea nulla celebris Diana in Caria fuit, sed Apollo. Quare rectius alii *Caryæ* legunt, & de Diana a Laconibus culta intelligi volunt, a *κάρυα*, nux. Cum enim virgines Laconicæ in templo Dianæ luderent, atque illud ruinam minari cœpisset, illæ profugientes in nucem juxta positam ascenderunt: ex quo *Dianæ Caryæ* nomen hæsit. *Servius ad Ecl.* 8. *v.* 30. longam narrat fabulam de quadam *Carya* filia Dionis Regis Laconiæ a Libero Patre primum adamata, deinde in arborem sui nominis, hoc est in nucem conversa. Quod postea, inquit *Serv.* Diana ita factum Laconas docuit: unde templum Caryatidi Dianæ a Laconibus consecratum.

CARMANI, orum, *Καρμάνιοι*, populi Asiæ in Perside, ad Persicum sinum, quorum regio *Carmania*. *Pompon. Mela l.* 3. *c.* 8. Carmani sine veste ac fruge, sine pecore ac sedibus, piscium cute se velant, carne vescuntur, præter capita toto corpore hirsuti. Adde *Plin. l.* 6. *c.* 23. & *Lucan. l.* 3. *v.* 250.

CARMELUS, i, m. *Carmelo*, *Κάρμηλος*, mons Palæstinæ, in ora, in confinio Phœnices, inter Sycaminum, & Doram urbes, prope Porphyrion, & Caipham. Est eodem nomine Deus, in eodem monte cultus, sine simulacro, aut templo, ara tantum, & reverentia, ad quem accedebant oracula petituri. De utroque *Tacit. l.* 2. *Hist. c.* 78. Adde *Sueton. in Vespas. c.* 5.

CARMEN, inis, n. *verso*, *carme*, *μέλος*, *μέτρον*, *ἔπος*, oratio numeris, seu pedibus vincta, & canendo apta. Putat *Voss.* dictum esse a *casmen*, ab obsoleto *casno* pro *cano*. *Quintil. l.* 1. *c.* 10. *ante med.* (*al. c.* 16.) Versus quoque Saliorum habent carmen. *Cic. pro Arch. c.* 27. Templorum aditus carminibus exornare. *Id. l.* 1. *Tuscul. c.* 26. Fundere carmina. *Id.* 4. *Tuscul. c.* 2. condere. *Id. pro Cæl. c.* 8. contexere. *Lucret. l.* 1. *v.* 931. pangere de aliqua re. *Horat. l.* 1. *sat.* 1. *v.* 63. componere. *Id. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 227. fingere. *Id. l.* 4. *od.* 12. *v.* 9. dicere. *Id. l.* 2. *sat.* 5. *v.* 74. scribere. *Virg. Ecl.* 3. *v.* 86. facere. *Id. Ecl.* 10. *v.* 51. modulari avena. *Nepos in Epamin. c.* 2. cantare tibiis. *Cic. pro Rab. Posth. c.* 16. Celebrare aliquid carminibus. ¶ Sæpe sumitur pro poemate, *poema*. Hinc dicimus *Bucolicum carmen*, *lyricum*, *epicum*, *amœbeum*, *nuptiale*, *funebre*, &c. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 86. Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, &c. Adde *Plin. l.* 2. *c.* 25. & *Sueton. in Tiber. c.* 70. ¶ Et pro parte poematis. *Lucret. l.* 6. *v.* 937. quod in primo quoque carmine claret. *h. e.* in primo libro poematis Lucretii. ¶ Et speciatim pro carmine lyrico. *Horat. l.* 2. *ep.* 2. *v.* 59. Carmine tu gaudes, hic delectatur Iambis, Ille Bioneis sermonibus, & sale nigro. ¶ Item pro titulo, epigraphe, *iscrizione*. *Virg.* 3. *Æn. v.* 287. clypeum Postibus adversis figo, & rem carmine signo. *Id. Ecl.* 5. *v.* 42. tumulo superaddite carmen. Adde *Ovid. Her. ep.* 7. *in f.* & *Sil. l.* 9. *v.* 266. & *l.* 15. *v.* 491. ¶ Item pro incantamento, quod verbis fit, *incantesimo*. *Tacit.* 4. *Ann. c.* 22. Uxor ejus accusata, injecisse carminibus, & veneficiis vecordiam marito. *Virg. Ecl.* 8. *v.* 69. Carmina vel cælo possunt deducere lunam: Carminibus Circe socios mutavit Ulyssis. *Lex* XII. *Tab.* apud *Plin. l.* 28. *c.* 2. Malum carmen incantare. *Plin. ibid.* Incantamenta carminum. Adde *Virg.* 4. *Æn. v.* 487. & *Juvenal. sat.* 6. *v.* 132. ¶ Item pro vaticinio. Poetæ enim, qui vaticinari dicuntur, item Oracula, carmine res futuras prædicere solent, *vaticinio*. *Liv. l.* 1. *c.* 45. Cecinere vates, cujus civitatis eam civis Dianæ immolasset, ibi fore imperium: idque carmen pervenerat ad antistitem fani Dianæ. *Virg. Ecl.* 4. *v.* 4. Ultima Cumæi venit jam carminis ætas. ¶ Aliquando *carmen* dicitur ipsa ratio carminis. *Cic.* 4. *Acad. c.* 27. Pictor videt, quæ nos non videmus: & simul inflavit tibicen, a perito carmen agnoscitur. ¶ Ponitur & pro cantu, *canto*. *Virg.* 4. *Æn. v.* 462. Solaque culminibus ferali carmine bubo Visa queri. *Ovid. Metam.* 14. *v.* 430. Carmina jam moriens canit exsequialia cycnus. ¶ Item pro sono. *Sever. in Ætna*, *v.* 295. Carmineque irriguo magni cortina theatri Imparibus numerosa modis canit arte regentis. *Claudian. de consul. Mall. Theod. v.* 319. trabali Vecte laborantes in carmina concitet undas. ¶ Præterea dicuntur *carmina* formulæ quædam certis verbis compositæ, ut Jurisconsultorum, Prætorum, Fecialium, Imperatorum in obsidione urbium Deos evocantium, se devoventium, &c. *Cic. pro Mur. c.* 12. Prætor interea ne pulcrum se, ac beatum putaret, atque aliquid ipse sua sponte loqueretur, ei quoque carmen compositum est: Suis utrisque superstitibus, præsentibus, istam viam dico: inite viam. *Id. pro Rabir. perduell. c.* 4. *ad fin.* Crudelissimi Regis ista sunt cruciatus carmina: Caput obnubito, &c. *Liv. l.* 1. *c.* 26. Lex horrendi carminis erat: Duumviri perduellionem judicent, &c. *Plin. l.* 28. *c.* 2. Durat immenso exemplo Deciorum patris, filiique, quo se devovere carmen. V. *Liv. l.* 8. *c.* 9. & *l.* 10. *c.* 28. *ad fin.* ¶ *Cato* quoque librum quendam, quem de moribus composuit, *carmen de moribus* inscripsit, licet versu non esset compositus (ut indicant aliquot ejus fragmenta apud *Gell. l.* 11. *c.* 2.) quia habuit certa quædam capita brevibus verbis descripta, ita ut disci, & recitari possent. ¶ Denique *carmen* est *scardasso*, *cardo*, *ξαίνιον*, instrumentum ferreum dentatum, quo lana caritur, & purgatur. *Lucret. l.* 4. *v.* 376. quasi carmine lana trahatur. Sunt qui aliter leg. *Claudian. l.* 2. *in Eutrop. v.* 458. Quam bene texentum laudabas carmina tutus.

CARMENTA, V. *Carmentis in fi.*

CARMENTALIS, le, adject. ad Carmentam pertinens. *Cic. de clar. Orat. c.* 14. Flamen Carmentalis. ¶ *Carmentalis porta* Romæ fuit ad ima Capitolini montis versus Tiberim, ita dicta a Fano Carmentæ, quod eo loci situm erat. Postea dicta est *Scelerata*, quod per eam sex & trecenti Fabii adversus Etruscos egressi, omnes ad unum ad amnem Cremeram interfecti sunt. Ex quo factum est, ut ea porta intrare, egredive, ominosum habitum sit. *Liv. l.* 2. *c.* 49. *Festus* in *Scelerata*, & alii. *Virg.* 8. *Æn. v.* 338. Et Carmentalem Romano nomine portam. ¶ *Carmentalia*, *ium*, dicti sunt dies, in quibus sacra Carmentæ fiebant. *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 3. & *Macrob. l.* 1. *Saturnal. c.* 16. ubi eos inter stativas ferias enumerat. In veteri Calendario apud *Gruter. pag.* 133. his sacris assignantur dies undecimus cum quatuor sequentibus mensis Januarii: quod confirmat *Ovid. l.* 1. *Fast. v.* 461.

CARMENTARIUS, V. vocem sequent.

CARMENTIS, tis, f. *Καρμέντις*, cognomen Nicostrates Arcadis, matris Evandri, quæ cum filio persuasisset, ut patrem suum occideret, cum eo postea ex Arcadia profugiens, in Latium venit, ante Romam conditam, ætate Herculis; habitavitque apud radices collis Capitolini Tiberim versus. Dicta est *Carmentis* ex eo, quod erat fatidica, & vates: antique autem vates *carmentes* sunt appellati: unde etiam librarios, qui eorum dicta perscriberent, *carmentarios* nuncupavere. Hæc *Serv.* ad illud *Virg. Æn.* 8. *v.* 335. matrisque egere tremenda Carmentis Nymphæ monita. *Id. ibid. ad vers.* 51. scribit, hoc ideo nomine fuisse vocitatam, quod carminibus vaticinaretur: quod fortasse ab *Ovid.* sumpsit 1. *Fast. v.* 467. Quidam etiam a *mente*, & *carendo* derivarunt, quod Vates extra se esse solent. *Hygin. fab. ult.* hanc primam fuisse ait, quæ Græcas litteras numero quindecim, vel sexdecim, in Latinas commutaverit. Quidam

dicunt,

dicunt, cum ad centum & decem annorum ætatem pervenisset, ab ipso filio fuisse occisam. ¶ A Romanis fano, & sacris culta fuit, quæ Carmentalia dicta sunt. Varr. l. 5. L. L. c. 3. Carmentalia nominantur, quod sacra tum, & feriæ Carmentis. ¶ Ceterum hoc nomen aliis quoque deabus commune est. Nam Varro apud Gell. l. 16. c. 16. Postvertam & Prorsam Carmentes appellat. Aræ, inquit, statutæ sunt Romæ duabus Carmentibus, quarum altera Postverta nominata est, Prorsa altera. Ex quo veri similius fit, quod docet Servius, vates olim omnes Carmentes fuisse appellatos. ¶ Sunt qui putant in recto casu esse Carment, sed Carmentis dicitur a Solino cap. 1. (al. 2.) ¶ Reperitur etiam Carmenta, æ. Sic enim usurpant Hygin. loc. cit. & Fest. in Scelerata.

CARMINABUNDUS, a, um, carminans. Translate Sidon. l. 8. ep. 11. post carmen. In Comica urbanus, multiformisque; in Bucolica vigilax, parcus, carminabundus; in Georgica sic rusticans multum, quod nihil rusticus.

CARMINATIO, onis, f. lo scardassare, actus carminandi. Plin. l. 11. c. 23. Lanuginem cogere carminatione unguium.

CARMINATOR, oris, m. scardassiere, ξάντης, qui lanam carminat. In vet. lap. apud Donium class. 8. n. 56. memorantur lanarii carminatores.

CARMINATUS, a, um, scardassato, pettinato, διαξανθεὶς, carminando pexus. Plin. l. 9. c. 38. Lana carminata.

CARMINO, as, avi, atum, a. 1. scardassare, cardare, pettinare, ξαίνω, διαξαίνω, pectendo lanam purgo, & ut ait Juvenal. sat. 7. v. 224. obliquo lanam deducere ferro. Varr. l. 6. L. L. c. 3. a med. Carminari dicitur tum lana, cum caret eo, quod in ea est nequam. Plin. l. 19. c. 1. Carminare linum. ¶ Pro carmina facere, far versi. Sidon. l. 1. ep. 9. Exeras volo in obsequium novi Consulis veterem Musam, votivum quippiam vel tumultuariis fidibus carminantem. Id. in carm. epist. 15. l. 9. Quotiesque verba Graja carminaverit, Tenuisse celsa junctus astra Pindaro. Cave imiteris.

CARNA, æ, f. dea eadem quæ Cardea ostiorum cardinibus præses. Ovid. 6. Fast. v. 101. Prima dies tibi, Carna, datur: Dea cardinis hæc est: Numine clausa aperit, claudit aperta suo. ¶ Fuit hæc primum Nympha luci Helerni, Grane seu Crane antiquitus dicta, & deinde per metathesim Carne, & Carna. A Jano compressa accepit in præmium, ut cardinum præses esset, & præterea ut infantes in cunis ab infestis strigibus, quæ lac ab illis sugere solent, eorumque viscera vitiare, tutaretur. V. Ovid. loc. cit. Sed non solum infantium, verum universim omnium hominum vitalibus præesse credita est. Ab ea enim petebatur, ut jocinera, & corda, quæque sunt intrinsecus viscera, salva conservaret: ideoque pulte fabacea, & larido ei sacrificabatur, quod his maxime rebus vires corporis roborentur, ut est apud Macrob. l. 1. Saturn. c. 12. Calendis Jun. ejus sacra celebrabantur, quæ Junius Brutus pulso Tarquinio primus in Cœlio monte voti reus fecit. Macrob. ibid. ¶ Sunt qui putant aliam esse deam, quæ præesset cardinibus ostiorum, Cardam, vel Cardeam appellatam, & aliam, quæ vitalibus humanis, Carnam dictam. Quæ sententia fortasse vera est. Ovidius tamen uni Carnæ utrumque munus attribuit.

CARNALIS, le, di carne, carnale, σαρκικὸς, ad carnem pertinens. Tertull. de Baptism. c. 7. in fi. Baptismi carnalis actus, quod in aqua mergimur, spiritalis effectus, quod delictis liberamur. Minuc. Fel. in Octav. c. 32. Deum videre oculis carnalibus. Prudent. in Apotheos. v. 1051. Stirps carnalis. Tertull. de Pœnit. c. 3. Delictorum quædam sunt carnalia, id est corporalia, quædam spiritalia. ¶ Quid sint carnales, de quibus ex Varrone Nonius c. 2. n. 136. V. in Casnar.

CARNALITAS, atis, f. Augustin. serm. 186. de Temp. c. 2. Carnalitas vetustas est, gratia novitas est.

CARNALITER, secondo la carne, σαρκικῶς, secundum carnem, seu corpus. Tertull. de Baptism. c. 7. in fi. In nobis carnaliter currit unctio, sed spiritaliter proficit. Hieronym. ep. 10. ad Fur. In carne non carnaliter vivere. Prudent. in Apotheos. v. 436. Posteritas carnis carnaliter omnia credens.

CARNARIUM, ii, n. rampicone da appendervi le carne, instrumentum ferreum pluribus uncis instructum, in quo caro, & alia ad victum pertinentia suspenduntur. Varr. l. 2. R. R. c. 4. Ignavum, & sumptuosum esse, qui succidiam in carnario suspenderit potius ab laniario, quam ex domestico fundo. Petron. in Satyr. c. 136. Sinciput in carnarium furca reponit. Id. c. 135. Pannum de carnario detulit furca, in quo faba erat ad usum reposita. Plaut. Pseud. 1. 2. 64. Nisi carnaria tria grandia tergoribus oneri uberi hodie mihi erunt, &c. Varr. l. 1. R. R. c. 54. Uva alia, quæ in piscinam, in amphoram picatam descendat: alia, quæ in aram, ut in carnarium ascendat. Adde Colum. l. 12. c. 53. ¶ Item locus, ubi caro servatur, dispensa. Plin. l. 19. c. 4. Nequam esse in domo matremfamilias, ubi indiligens esset hortus: quippe e carnario, aut macello vivendum esse. Plaut. Curcul. 2. 3. 44. Ph. Pernam, abdomen, sumen, suis glandium. Cu. Ain' tu omnia hæc? In carnario fortasse dicis. Ph. immo in lancibus.

CARNARIUS, a, um, ad carnem pertinens. Carnarius homo dicitur, qui carne delectatur. Jocose Martial. l. 11. epigr. 101. Habere amicam nolo, Flacce, subtilem: Sed idem amicam nolo mille librarum. Carnarius sum, pinguiarius non sum.

CARNATIO, onis, f. grassezza, carnosa habitudo, obesitas. Cœl. Aurelian. Tard. l. 1. c. 4. Est enim semper gravabilis carnatio, & magis si tenuibus fuerit imposita viribus.

CARNATUS, a, um, adject. Carnatum corpus dicitur, quod bene habitum est, εὔσαρκον, ben in carne. Cœl. Aurelian. Tard. l. 1. c. 4. sect. 105.

CARNEA, Dea eadem quæ Carna, de qua V. suo loco. P. Vict. de regionib. Urb. Rom. ponit templum Deæ Carneæ in secunda regione Urbis. Alii tamen Carnæ legendum putant.

CARNEADES, is, m. Καρνεάδης, Cyrenæus fuit, novæ Academiæ princeps, Chrysippi studiosus, Zenonis confutator, de quo Gell. l. 17. c. 15. Multa de eo passim prædicat Cicero. Fuit enim in eo magna differendi vis, magnum acumen, adeo ut nihil non explicare posse videretur. Sed nihil certo affirmabat. Quare cum missus ab Atheniensibus Legatus, copiose de justitia disputaret Romæ, postridie contraria disputatione omnia rursus subvertit, uti narrat Lactant. l. 5. Instit. Divin. c. 14. Vixit annos nonaginta, teste Cicer. l. 4. Acad. c. 6. Id. 2. de Orat. c. 38. sub fin. Carneadis vis incredibilis illa dicendi, & varietas.

CARNEADEUS, & Carneadius, a, um, Καρνεάδειος, & Καρνεάδιος, ad Carneadem pertinens. Cic. 4. Acad. c. ult. Carneadea sententia. Id. 5. de Fin. c. 6. Carneadea divisio. Id. 3. de Orat. c. 19. Hæc Carneadia, aut Aristotelia vis comprehendenda est.

CARNEUS, a, um, di carne, σάρκινος, σαρκώδης, qui carne constat. Augustin. serm. 344. edit. recentior. circa med. Spoliatus per mortem carnea tunica. ¶ Translate Prudent. in Apotheos. v. 438. nec enim cælo lex carnea fluxit.

CARNI, orum, m. populi Italiæ, in decima ejus regione, ubi Concordia, & Aquileja, quorum tractus nunc est pars orientalis Forojulii. Plin. l. 3. c. 18. & Pompon. Mela, l. 2. c. 4.

CARNICULA, V. in fi. vocis Caro.

CARNICUS, a, um, adject. ad Carnos pertinens, ut Carnicæ Alpes, quæ & Juliæ dicuntur. Plin. l. 3. c. 25.

CARNIFEX, & veteri loquendi more Carnufex, icis, m. carnefice, boja, manigoldo, βασανιστὴς, δήμιος, servus publicus, qui torquet homines, aut interficit. Cic. Verr. 7. c. 45. Aderat janitor carceris, carnifex prætoris, mors terrorque sociorum, &c. Sueton. in Ner. c. 54. Cum ei carnifex laqueos, & uncos ostentaret. Plaut. Bacch. 4. 4. 37. Rapere aliquem ad carnificem. Id. Capt. 5. 4. 22. Dare aliquem ad carnificem. Id. Rud. 3. 6. 19. Tradere aliquem ad carnificem. ¶ Ex ultimo hoc Plauti loco quidam colligunt, carnificem aliquando intelligi custodem carceris. Sed ex hoc uno loco non satis probant. ¶ Translate Terent. Andr. 4. 1. 26. Nescis quantas hic suis consiliis mihi confecit sollicitudines meus carnifex. Plin. l. 28. c. 4. Fortuna gloriæ carnifex. ¶ Est etiam convicium in scelestum hominem, aut crudelem. Cic. in Pison. c. 5. Hæc sunt, o carnifex, in gremio sepulta consulatus tui. Plaut. Amph. 1. 1. 220. Etiam clamas carnifex? Terent. Eun. 4. 4. 3. Illud vide, ut os sibi distorsit carnifex! ¶ Adjective Martial. l. 11. epigr. 85. Carnificem nudo pectore pascat avem. Id. l. 12. epigr. 48. Pedes carnifices. h. e. podagrici, & magnos cruciatus afferentes. Sil. l. 1. v. 173. Manus carnifices. Claudian. de B. Gildon. v. 178. Carnifices epulæ. h. e. mortiferæ. Arnob. sub fin. l. 1. Quæ libido tam carnifex, inexpiabile bellum indicere nihil de te merito?

CARNIFICATUS, V. in Carnifico.

CARNIFICINA, æ, f. luogo, dove si giustiziano i rei, carnificina, κολαστήριον, βασανιστήριον, locus, in quo sontes a carnifice torquentur, & necantur. Liv. l. 2. c. 23. Ductum se ab creditore non in servitium, sed in ergastulum, & carnificinam esse. ¶ Item carnificis officium. Plaut. Capt. 1. 2. 26. Ægre est mihi, hunc facere quæstum carcerarium: sed si ullo pacto huc conciliari potest, vel carnificinam hunc facere possum perpeti. ¶ Item cruciatus, tormentum. Cic. 5. Tuscul. c. 27. Ægyptii quamvis carnificinam prius subierint, quam ibim, aut canem violent. Cato apud Gell. l. 10. c. 3. Dolores, atque carnificinas facere. Auson. epigr. 108. v. 10. Tam diversa locis vaga carnificina pererrat. ¶ Translate Cic. 3. Tuscul. c. 13. Cum omnis perturbatio miseria est, tum carnificina est ægritudo, habet ardorem libido, &c.

CARNIFICINUS, a, um, ad carnificinam pertinens. Plaut. Mostel. 1. 1. 52. O carnificinum cribrum. de servo loquitur, cujus tergum est a carnifice stimulis perforatum. Alii leg. carnificum. Alii carnificium gen. plural. pro carnificum.

CARNIFICO, as, a. 1. scarnificare, squartare, est corpus humanum in frusta secare, cædere, lacerare. Liv. l. 24. c. 15. Neminem stantem jam vulnerari hostem, carnificari jacentes. ¶ Priscian. l. 8. pag. 791. docet, carnificor, aris, esse verbum commune, ut adhortor, dimetior, & alia. Pro sola tamen passiva significatione affert exemplum ex Sisenna his verbis pag. 793. Vitam cum dolore, & insigni cruciatu carnificatus amisit. Βασανισθεὶς.

CARNIVORUS, a, um, che mangia carne, σαρκοφάγος, qui carne vescitur. Carnivora dicuntur illa animalia, quæ aliorum carnibus vescuntur. Plin. l. 10. c. 13. Serratorum dentium carnivora sunt omnia. Adde l. 9. c. 24.

CARNOSUS, a, um, carnoso, grasso, pieno di carne, πολύσαρκος, carne abundans, pinguis. Plin. l. 11. c. 37. sect. 65. Hard. Carnosum aquatilibus palatum. Id. ibid. c. 43. Carnosæ manus. & cap. 45. Carnosa crura. ¶ Tribuitur etiam aliis rebus. Id. l. 16. c. 6. Folia carnosa. Id. ibid. c. 31. Carnosæ radices. Id. l. 14. c. 20. Resina carnosa. Id. l. 19. c. 3. Misy præcipuum suavitate odoris, ac saporis, sed carnosius. Id. l. 15. c. 3. Carnosissimæ olivæ. Id. l. 25. c. 5. Carnosissimus cortex. ¶ Carnosus etiam dicitur, qui carni similis est. Plin. l. 16. c. 38. Alternant fructus, quibus siccius lignum, ut olea; magis quam quibus carnosum, ut cerasus. Id. l. 11. c. 37. sect. 54. Hard. Carnosus candor.

CARNULENTUS, a, um, carnoso, grasso, carnosus, vel carni similis, πολύσαρκος. Solin. c. 2. (al. 8.) Frutices fluxi, tactu prope carnulento. Prudent. Peristeph. 14. v. 372. Carnulenta pectora.

CARNUTES, utum, & Carnuti, orum, m. populi Galliæ Lugdunensis,

sis, quorum regio nunc dicitur *le pais Chartrain*. Eorum oppidum fuit *Autricum*, nunc *Chartres*. *Caes. l.* 2. *B. Gall. c.* 35. & alibi *Carnutes* appellat: *Tibull.* vero *l.* 1. *eleg.* 8. *v.* 12. & *Plin. l.* 4. c. 18. *Carnutes*: ubi *Harduin.* notat, in quibusdam MSS. legi *Carnutenos*.

CARO, is, a. 3. *scardassare, tardare, pettinare*, ξαίνω, lanam pectere, & purgare: non, ut vult *Varr. l. 6. L. L. c.* 3. *a med.* a *carendo*, quod lanam tum purgant, ac deducunt, ut careat spurcitia; sed a κείρω tondeo, aor. 2. ἔκαρον, ut *Scaliger. Plaut. Men.* 5. 2. 46. Inter ancillas sedere jubeas, lanam carere. Adde *Nev.* apud *Varron. loc. cit.*

CARO, carnis, f. *carne*, κρέας, pars corporis mollior, quae ossibus nervisque supervenit. *Donat. ad Terent. Hecyr.* 3. 4. 27. docet, *carnem* proprie dici mortuorum, eo quod *careat* anima. Sed hoc discrimen a Scriptoribus non servatur. *Cic. in Pison. c.* 27. Exstructa mensa non conchyliis, aut piscibus, sed multa carne subrancida. *Caes. l.* 5. *B. Gall. c.* 14. Lacte, & carne vivere. *Sallust. in Jug. c.* 21. Caro ferina. *Plin. l.* 23. *c.* 7. Carnes bubulae. *Id. l.* 9. *c.* 35. Caro unionum. *Ovid. Metam.* 15. *v.* 380. Male viva caro. *Cels. l.* 5. *c.* 14. Carnem alere, & ulcus implere. *Martial. l.* 11. *epigr.* 103. Carnem formosam habere. *bella carnagione*. ¶ De pomis, aliisque fructibus, qui esui sunt. *Plin. l.* 15. *c.* 24. Caro alia acinis, alia moris, alia unedonibus. *Id. lib.* 28. *cap.* 14. Carnes cucurbitae. *Pallad. in Februar. tit.* 25. *de liquamine ex pyris*. pyrorum. ¶ In arboribus *caro* dicitur pars ligni ea, quae est post alburnum; cui subsunt ossa, hoc est materies durior. *Plin. l.* 16. *c.* 38. ubi plura hac de re. ¶ In gemmis pars est mollior, & obtusior, carnique similis, σαρκίον. *Plin. l.* 37. *c.* 5. *de Calchedonio*. Peculiare in his vitium sarcion appellatum, hoc est quaedam gemmae caro. ¶ *Caro putida* convicium est in hominem improbum, pestiferum, abominandum. *Cic. in Pison. c.* 9. Ego istius pecudis, ac putidae carnis consilio scilicet, aut praesidio niti volebam. ¶ Translate *Quintil. l.* 10. *c.* 1. *a med.* Plenior Demosthene Aeschines, & magis fusus, & grandiori similis, quo minus strictus est: carnis tamen plus habet, lacertorum minus. ¶ Pro corpore, quia animo opponitur. *Senec. ep.* 65. *ad fin.* In hoc obnoxio domicilio animus liber habitat: nunquam me caro ista compellet ad metum, nunquam ad indignam bono simulationem: nunquam in honorem hujus corpusculi mentiar. ¶ Reperitur etiam *carnis* in recto casu singulari. *Liv. l.* 37. *c.* 3. Latinae instauratae, quod Laurentibus carnis, quae dari deberet, data non fuerat. Adde *Liv. Andron.* apud *Priscian. l.* 6. *pag.* 684. *Putsch.* ¶ Ab hoc nominativo diminutivum debet esse *carnicula*, inquit *Priscian. ibid.* sicut a *caro* est *caruncula*: non est tamen a quoquam, quod sciam, usurpatum.

CAROENUM, V. *Carenum*.

CAROPEIUS, a, um, adject. *Stat. l.* 5. *Theb. v.* 159. Caropeia conjux. *h. e.* Polyxo uxor Caropi Lemnii.

CAROTA, ae, f. *carota*, σταφυλῖνος, genus oleris, quod *pastinacam erraticam* appellari a *Plin. l.* 25. *c.* 9. notat *Harduin.* Est autem praedulci radice, odorata, lutea, rufa, vel interdum purpurea, quae cocta in aceto, & oleo manditur. *Apic. l.* 3. *c. ult.* Carotae, seu pastinacae frictae, &c.

CARPASUM, i, n. κάρπασον, genus plantae, cujus succus, teste *Dioscor. in Alexiphar. c.* 13. soporem inducit, ac repentinam strangulationem infert. A *Plin. l.* 32. *c.* 5. *extr.* appellatur *carpathium*. *Galenus l.* 5. *de compos. medic. secund. loc.* ponit inter remedia ad dolores dentium. Fortasse ab hoc diversum est illud, cujus meminit inter species ad vectigal pertinentes *Martian. Dig. lib.* 39. *tit.* 4. *leg. ult.* ubi male *Haloander* edidit *carbasum* teste *Gothofr.*

CARPATHIUS, a, um, ad Carpathum pertinens. *Horat. l.* 4. *od.* 5. *v.* 10. Carpathium mare. *Virg.* 4. *Georg. v.* 387. Carpathius gurges. *Ovid.* 11. *Metam. v.* 249. Carpathium vates. & 2. *Amor. eleg.* 15. *v.* 10. Carpathius senex. *h. e.* Proteus, qui in Carpathio mari, & in Carpatho insula habitavit, ut *Virg. loc. cit.* & *Servius* docent.

CARPATHOS, & Carpathus, i, f. *Scarpanto*, Κάρπαθος, insula maris Aegaei inter Cretam, & Rhodum, una Sporadum. Ab ea *Carpathium* cognominatum est mare illud, quod circa alluit. *Plin. l.* 4. *c.* 12. & *l.* 5. *c.* 31. & *Pompon. Mela l.* 2. *c.* 7.

CARPENTARIUS, a, um, ἁμαξικός, ad carpenta pertinens. *Plin. l.* 16. *c.* 8. Subere uti in carpentariis fabricis. *Lamprid. in Alex. Sever. c.* 52. Artifex carpentarius. *Trebell. Poll.* in XXX. *Tyrann. n.* 29. *de Zenobia*. Usa vehiculo carpentario, raro pilento, equo saepius. *h. e.* carpento: quemadmodum *vehiculum rhedarium* est ipsa rheda. ¶ *Carpentarius*, *ii*, est faber carpentorum, & generatim vehiculorum cujuscumque generis, *carradore*, ἁμαξουργός. *Arcad. Arcad. Dig. lib.* 50. *tit.* 6. *leg. ult.* Bractearii, structores, carpentarii, scandularii, &c.

CARPENTUM, ti, n. *cocchio, carrozza*, ἀπήνη, genus vehiculi, cujus forma, quantum ex Latinis Scriptoribus colligitur, varia fuit; quemadmodum apud nos currus, & rhedae. Illud certum est, diversum a pilento fuisse. *Liv. lib.* 5. *cap.* 25. Honorem ferunt matronis habitum, ut pilento ad sacra ludosque, carpentis festo, profestoque uterentur. *Id. lib.* 1. *cap.* 48. Carpento invecta in forum. *Id. ibid.* Flectere carpentum in clivum. & *ibid.* Per patris corpus carpentum egit. *Id. ibid. c.* 34. Sedens carpento cum uxore. *Id. l.* 34. *c.* 3. *in fi.* Vectari carpento per urbem. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 42. Carpento ingredi Capitolium. *Juvenal. sat.* 8. *v.* 147. Rapi carpento volucri. *Apulej. l.* 11. *Metam.* Carpento pervolare aliquo. *Lamprid. in Heliogab. c.* 4. Vehi carpento mulari. *h. e.* a mulis ducto. *Vopisc. in Aurelian. c.* 1. Carpento judiciali aliquem accipere. *h.* e. quo judices, & alii honoratiores viri in Urbe utebantur. ¶ Romae *carpenta* matronae plurimum in itineribus Urbis usae sunt; quod cum eis bello Punico secundo lege Oppia interdictum fuisset, denuo concessum est bello peracto, abrogataque lege, ut est apud *Liv. l.* 34. *c.* 3. *in fi.* Hinc & matronis principibus mortuis instituta aliquando carpenta, quae in solemni pompa cum earum imagine transveherentur: eratque haec divini cujusdam honoris pars: nam & Deorum imagines in thensis transducebantur. Hujusmodi carpenti effigies in Agrippinae, & aliarum Augustarum numis conspicitur. *Sueton. in Calig. c.* 15. Instituit matri Circenses, carpentumque, quo in pompa traduceretur. Adde *in Claud. c.* 11. ¶ Putat *Ovid.* dictum *carpentum*, quasi *carmentum*, quod eo *Carmentis* Evandri mater usa sit. Ejus verba sunt *l.* 1. *Fast. v.* 619. Nam prius Ausonias matres carpenta vehebant: Haec quoque ab Evandri dicta parente reor. ¶ Dicitur etiam *carpentum* cujuslibet vehiculi, aut carri genus, *carretta, carro*, ἅμαξα. *Flor. l.* 1. *c.* 18. *ad fin.* Pecora Volscorum, carpenta Gallorum, fracta Samnitum arma. *Id. l.* 3. *c.* 10. Plena tumultu hostico litora, & trepidantia carpenta volitabant. (His locis *Florus* de vehiculis militaribus loquitur. Hinc *carpentarii* in legionibus, de quibus *Veget. l.* 2. *de re milit. c.* 11. mentionem facit.) *Ammian. l.* 31. *c.* 2. (*al.* 4.) Omnes sine sedibus fixis, semper fugientium similes, cum carpentis, in quibus habitant. *Pallad. in Septembr. tit.* 1. Uni jugero asserit Columella viginti quatuor stercoris carpenta sufficere. *ventiquattro carrate*: vehes. ¶ Speciatim de vehiculo, quo in cursu publico utuntur, *sedia da posta, calesso*. *Impp. Valentinian.* & *Valens lib.* 8. *Cod. Theodos. tit.* 5. *leg.* 18. Omni cautione praecipiat, ne amplius in singulis quibusque carpentis, quam bini, aut ut summum terni homines invehantur. *Ibid. leg.* 30. Sanxetamus, ut in carpentis rhedarum mensuram subditam nullus excederet. *Apulej. l.* 10. *Metam.* Postabitis rhedarum carpentis, quae &c. *Carpentum rhedae* videtur esse locus, in quo sedent homines in ipsa rheda.

CARPETANIA, ae, f. Carpetanorum regio, cujus caput Toletum. *Plin. l.* 3. *c.* 3.

CARPETANUS, a, um, ad Carpetaniam pertinens, Καρπητανικός. *Plin. l.* 3. *c.* 1. Carpetana juga. ¶ *Carpetani*, *orum*, Carpetaniae populi, quorum principes Toletani ad Tagum amnem. *Plin. lib.* 3. *cap.* 3.

CARPHEOTUM vocatur tus purissimum, & candidum, quod autumno legitur ab aestiso partu, inquit *Plin. l.* 12. *c.* 14. Videtur autem vox barbara esse, ut notat *Harduin.* qui monet etiam in quibusdam MSS. legi *Carphiatum*. At *Salmas. in exercitat. Plin. pag.* 505. vult legi *Carphiotum*, τὸ καρφιωτόν, a surculis arefactis, qui κάρφη Graece dicuntur, quod tale tus non solum ex trunco arboris turiferae, sed etiam ex summis ejus virgulis, & cacuminibus aridis autumno colligeretur.

CARPHOLOGIA, ae, f. καρφολογία, hoc est palearum, seu festucarum collectio: a κάρφος, palea, & λέγω, colligo. Est autem inter signa, & symptomata phreneticorum, cum summis digitis festucas e pariete detrahunt; quemadmodum *crocidismus*, *i*, (κροκιδισμός,) hoc est floccorum, seu filorum collectio: a κρόκις, floccus, filum in veste exstans) cum stragulorum floccos vellunt, & decerpunt. Utramque vocem habet *Cael. Aurelian. Acut. l.* 1. *c.* 4. & 5. *ad fin.*

CARPHOS, n. κάρφος, foenum Graecum. Ipsa vox festucam vel paleam significat. *Plin. l.* 24. *c. ult. a med.*

CARPI, orum, m. populi barbari, Romanis infesti, qui videntur primum Carpates montes insedisse; deinde ad Danubium digressi sunt. *Eutrop. l.* 9. *c.* 25. Carpis, & Basternis subactis. Adde *Aurel. Victor. de Caesar. c.* 39. & *Vopisc. in Aurelian. c.* 30.

CARPICUS, a, um, ad Carpos populos pertinens. *Carpicus* cognominatus est a Senatu absens Aurelianus Imperator, ob devictos Carpos: quod ille cognomen recusavit. *Vopisc. in Aurelian. c.* 30.

CARPINEUS, a, um, *di carpine*, qui est ex carpino. *Plin. l.* 16. *c.* 43. & *Colum. l.* 11. *c.* 2. *sub fin.* Carpinea manubria.

CARPINUS, i, f. *carpine*, ζυγία, arbor ex acerorum genere (quamquam alii proprii generis esse volunt) rubens, fissili ligno, cortice livido, & scabro: montes amat, estque in usu facum familiarissima: est autem satis firmae materiei, & ad varia opera utilis. Haec ex *Plin. l.* 16. *c.* 15. 18. & 40. ¶ Dicta est ζυγία a Graecis, quia ex ea materia juga jumentis comparant, quae apud eos ζυγά sunt. *Vitruv. l.* 2. *c.* 9.

CARPISCULUS, i, m. genus calceamenti barbarici multifariam scissi, quod Graeci πολυσχιστά vocant, & κρηπίδια. Ita *Salmas. ad* illud *Vopisci in Aurelian. c.* 30. Carpisculum enim genus calceamenti esse, satis notum est. *carpiselum* legitur in quodam cod. teste *cod. Salmas.* ¶ Ab hujus similitudine dicitur *carpisculus* in architectura membrum quoddam in basibus, ea ratione, qua κρηπίς Graece & calcei, & basis genus significat, ut & apud Italos *il zoccolo*. Sed quemadmodum hujusmodi calcei figura ignoratur, ita & hujus membri architectonici. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 98. *n.* 8. Tegulas aeneas auratas cum carpisculis, & vestituris basium, & signa Castoris, & Pollucis cum equis D. S. D. Ita *Salmas.* & *Casaubon. ad loc. Vopisci cit.* At *Gruter.* edidit *cum carpusculis*. quod videtur esse diminutivum Latinum a Graeco καρπός fructus, & significare ornamenta in columnis, aut stylobatis varia poma & frondes intextas referentia, quae nos dicimus *festoni*.

CARPISTES, ae, m. καρπιστής, hoc est vindex, assertor: a καρπός, qua tum carpum manus, tum ipsam volam significat. Ita *Horon* sum appellavit *Valentinus* apud *Tertullian. advers. Valentinian. c.* 9. *in fi.* V. etiam *cap.* 10. *in fi.*

CARPO, is, carpsi, carptum, a. 3. *staccare, tor via a poco, a poco, o qua, e là piluccare*, δρέπω, δρέπομαι, est manu aliquid leviter, & paulatim avellere, auferre, decerpere. *Virg.* 6. *Aen. v.* 245. Et sum-

summas carpens media inter cornua fetas, Ignibus imponit sacris. *Ovid. 2. Amor. eleg. ult. v. 31.* carpere arbore frondes. *Virg. Ecl. 9. v. 50.* carpent tua poma nepotes. *Id. 2. Georg. v. 90.* Carpere uvam de palmite. *Colum. l. 5. c. 6.* Manibus carpere herbas. *cavare. Ovid. 9. Metam. v. 380.* Carpere flores ab arbore. *Horat. l. 2. sat. 3. v. 256.* ex collo furtim carpsisse coronas. *h. e.* detraxisse. *Virg. 3. Georg. v. 176.* Carpere manu frumenta. *Id. 2. Georg. v. 366.* Uncis manibus carpere frondes. *Id. Ecl. 2. v. 54.* Et vos, o lauri, carpam, & te, proxima myrte. *vi sfronderò. Ovid. in Ibin, v. 198.* Carpere aquam de mari. ¶ Pecus etiam *carpere* dicitur, cum herbas frondesque depascitur. *Virg. 9. Æn. v. 353.* Carpunt gramen equi. *Id. 3. Georg. v. 325.* Carpamus frigida rura. *h. e.* carpere cogamus animalia. *Servius.* Sic *Horat. l. 4. od. 2. v. 29.* Apis carpens thyma. *Varr. l. 3. R. R. c. 16.* Apes e malo punico & asparago cibum carpunt. ¶ *Carpere pecus* est tondere. *Propert. l. 2. eleg. 13. v. 8.* ἀλληγορικῶς. Et stolidum pleno vellere carpe pecus. ¶ *Carpere lanam* est summis digitis trahendo purgare, vel etiam nere. *Virg. 4. Georg. v. 334.* Milesia vellera Nimphæ Carpebant. & *l. 1. v. 390.* & *Horat. l. 3. od. 27. v. 64.* Carpere pensum. ¶ Nonnunquam significat scindere, lacerare. *Petron. in Satyr. c. 36. in fi.* Vides illum, qui obsonium carpit? Carpus vocatur. Itaque quotiescunque dicit, Carpe, eodem verbo & vocat, & imperat. *trinciare. Ovid. in Ibin, v. 460.* Et tua dente fero viscera carpat equus. *Lex XII. Tab.* apud *Serv. ad Æn. 12. v. 606.* Mulier faciem ne carpito. *non si graffi. Valer. Flacc. l. 8. v. 7.* Carpere crinem genasque. *Senec. in Thyest. v. 1059.* Carpere artus in frusta. Adde *alter. Senec. l. 3. de Ira, c. 18.* ¶ Item dividere, *dividere. Liv. l. 26. c. 38.* Quos neque omnes tenere præsidiis, nisi vellet in multas parvasque partes carpere exercitum, poterat. *Cic. 3. de Orat. c. 49.* Neque semper utendum est perpetuitate, & quasi conversione verborum, sed sæpe carpenda membris minutioribus oratio est. *Curt. l. 8. c. 9.* Carpere fluvium. *h. e.* multifariam derivare. ¶ Translate *Cic. pro Sext. c. 56.* Non sum tam insolens in dicendo, ut ex omni genere orationem aucuper, & omnes undique flosculos carpam, atque delibem. *Gell. l. 9. c. 4.* In legendo carpsi quædam, & notavi. ¶ Sæpe significat verbis lacerare, alterius existimationem imminuere, alicui detrahere, *detrarre, lacerare. Cic. pro Balbo, c. 26.* Maledico dente carpere. *Cæs. l. 3. B. Gall. c. 17.* Nostrorum militum vocibus nonnihil carpebatur. *Ovid. 3. ex Pont. ep. 1. v. 64.* Carpere facta alicujus. *Quintil. l. 11. c. 1.* alterius carmina. *Justin. l. 12. c. 5.* Indignabatur, carpi se sermonibus suorum. ¶ Item imminuere, debilitare, auferendo paulatim absumere, *sminuire, indebolire, consumare a poco a poco. Virg. 3. Georg. v. 215.* Carpit enim vires paulatim, uritque videndo Femina. *Id. 4. Æn. v. 2.* cæco carpitur igni. *Id. ibid. v. 32.* Sola ne perpetua mœrens carpere juventa? *Valer. Flacc. l. 3. v. 364.* ægro assidue mens carpitur æstu. *Ovid. 3. de ar. am. v. 680.* Carpi cura alicujus. *Id. 4. ex Ponto, ep. 8. v. 32.* carpsit opes illa ruina meas. *Id. 1. Amor. eleg. 8. v. 91.* Et soror, & mater, nutrix quoque carpat amantem. *h. e.* emungat, aliquid ab eo corradat. *Horat. l. 4. od. 9. v. 33.* Totve tuos patiar labores Impune, Lolli, carpere lividas Obliviones. *Senec. in Herc. Fur. v. 874.* Prima, quæ vitam dedit hora, carpit. *Valer. Flacc. l. 7. v. 533.* Carpi periclis. ¶ In re militari *carpere* est recedentem hostem insequi, & in itinere identidem aggredi, modo ex una, modo ex altera parte, ac sic veluti per partes concidere, & debilitare. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 79.* Equitatu præmisso, qui novissimum agmen carperet, atque impediret. Adde *ibid. c. 63.* & *Tacit. Ann. 12. c. 32.* Sic *Liv. l. 3. c. 5.* Superante multitudine, hostes carpere multifariam vires Romanas, ut non suffecturas ad omnia aggressi sunt: simul castra oppugnabantur, simul pars exercitus ad populandum agrum Romanum missa. *attaccare da molte parti.* ¶ Apud Poetas, & alios liberiores scriptores nonnunquam ponitur quasi pro accipere, capere, sumere. *Virg. 1. Æn. v. 392.* Carpere vitales auras. *Id. 3. Georg. v. 435.* sub dio somnos. *Ovid. 3. Fast. v. 622.* commodum alicujus rei. *Id. Her. ep. 2. v. 117.* oscula. *Horat. l. 1. od. 11. extr.* Carpe diem, quam minimum credula postero. *h. e.* cape, arripe. *Martial. lib. 7. epigr. 46.* fugitivaque gaudia carpe. *Pers. sat. 5. v. 151.* Indulge genio: carpamus dulcia. ¶ Item agere, transigere. *Valer. Flacc. l. 5. v. 48.* Carpere noctes securas. *Catull. carm. 67. ad Manl. v. 35.* illa domus, Illa mihi sedes: illic mea carpitur ætas. ¶ *Carpere viam, iter*, est iter facere, ambulare, *far viaggio, camminare. Petron. in Satyr. c. 116.* Hoc peracto officio, destinatum carpimus iter. *Horat. l. 2. sat. 6. v. 93.* Carpere viam. *Ovid. 3. Fast. v. 604.* Pede iter. *Sil. l. 10. v. 62.* fugam. *fuggire. Stat. l. 1. Theb. v. 310.* volatus. ¶ Huc & illa pertinent. *Ovid. l. 1. Trist. eleg. 9. v. 23.* Pede carpere campos. *Id. 4. Metam. v. 615.* Aera alis. *Virg. 3. Georg. v. 142.* prata fuga. *h. e.* celeriter præterire. ut *Serv.* exponit: qui eodem modo intelligit illud *Lucilii*, quod a *Nonio* quoque affertur *cap. 4. n. 54.* Hiemem unamquamque carpam. *Virg. 3. Georg. v. 191. de equo.* Carpere mox gyrum incipiat. *h. e.* currere in gyrum. Sic *Plin. l. 8. c. 42. in fi.* Equis tolutim carpere incursus, traditur arte.

CARPOBALSĂMUM, i, n. *carpobalsamo*, καρποβάλσαμον, fructus balsami arboris. Nam *balsamum* est aliquando ipsa arbor: καρπὸς autem fructum significat. Sic autem dicitur ipsum semen ejus arboris, de quo V. in *Balsamum*. *Cels. l. 5. c. 23. n. 1.* Sil, bdellium, carpobalsamum, semen papaveris, &c.

CARPOPHYLLOS, καρπόφυλλος, aut φυλλόκαρπος, genus lauri Alexandrinæ (quæ & *hypelate* appellatur) quia fructum fert in mediis foliis: a καρπὸς, fructus, & φύλλον, folium. *Plin. l. 15. c. 30.*

CARPTIM, adverb. *prendenda qua, e là*, δρεπομένως, δρεπτικῶς, hinc, atque illinc decerpendo, & delibando. *Sallust. in Catil. c. 4.* Statui res gestas populi Rom. carptim, ut quæque memoria digna videbantur, perscribere. *h. e.* non ipsam totam rerum seriem sequendo historiam scribere, sed habito hinc inde materiæ delectu, quæ maxime memoratu digna videbantur, persequi. *Nonius* tamen *c. 11. n. 23.* cum aliis *strictim* legit. *Plin. in paneg. c. 25.* Carptim, breviterque perstringere aliquid. *Ammian. l. 16. c. 7.* (*al.* 10.) Itaque carptim ejus præcipua, quæ sunt comperta, monstrabo. Adde *Sulpic. l. 1. Hist. sacr. c. 1.* ¶ Exponitur etiam per frusta, *a pezzi a pezzi. Colum. l. 9. c. 15. ad fin.* Saligneus qualus suspenditur: in eum deinde carptim congeruntur favi. ¶ Item separatim, seorsum, per partes, *separatamente*. nam carpere etiam pro dividere ponitur. *Liv. l. 38. c. 25.* Edictum propositum, ut ad stipendium petendum convenirent Carthaginem, seu carptim partes, seu universi mallent. *Tacit. l. 4. Hist. c. 46. in fi.* Quibus ætas, & justa stipendia, dimissi cum honore, alii ob culpam: sed carptim, ac singuli: quo tutissimo remedio consensus multitudinis extenuatur. *Sueton. in Domit. c. 9.* Subseciva, quæ divisis per veteranos agris carptim superfuerunt. *Plin. l. 18. c. 35.* Corvi singultu quodam latrantes, si continuabunt, ventos; si vero carptim vocem resorbebunt, ventosum imbrem præsagient. *interrottamente. Plin. alter l. 8. ep. 5.* Non posse perinde carptim, ut contexta; perinde inchoata placere, ut effecta. *Id. l. 6. ep. 22.* Agere causam carptim, & κατὰ κεφάλαια. *h. e.* non perpetua, sed interrupta, ac veluti in partes divisa oratione, pro variis rerum capitibus, quæ in ea exponuntur. ¶ *Carptim aggredi* est multifariam, seu multis partibus aggredi, *assaltare da molte parti, far molti attacchi. Liv. l. 44. c. 41.* Si carptim aggrediendo circumagere immobilem longitudine & gravitate hastam cogas, confusa strue implicantur.

CARPTOR, oris, m. *trinciante*, διαιρέτης, qui cibos in mensa carpit, & convivis distribuit, qui etiam structor dicitur. *Juvenal. sat. 9. v. 109.* librarius, archimagiri, carptores. ¶ Translate qui carpit, & obtrectat, *maldicente, critico*. Usus est *Levius*, qui vituperones suos *subducti supercilii carptores* appellavit, ut narrat *Gell. l. 19. c. 7. in fi.* Putat *Voss. l. 4. Institut. orator. c. 2. n. 8.* ita legendum esse hoc loco, quasi ex tribus vocibus una facta sit, *subductisupercilicarptores*, quia *Gell.* eam refert inter ea, quæ *Levius multiplicia ludens composuit*.

CARPTŪRA, æ, f. actus carpendi. *Varr. l. 3. R. R. c. 16.* Nec non etiam aliud discrimen sequuntur in carptura, &c. Loquitur de apib. cibum carpentibus.

CARPTUS, us, m. *Plin. l. 24. c. 10.* Flos cujuscumque generis trium digitorum carptu. *h. e.* quantum tribus digitis carpi potest. *Harduin.* edidit *captu*.

CARPTUS, a, um, particip. decerptus. *Ovid. 3. de ar. am. v. 80.* carpit florem, Qui nisi carptus erit, turpiter ipse cadet. *se non verrà colto.* ¶ Item carminatus, pexus. *Cels. l. 6. c. 6. n. 1.* Ubi facta unitas est, demitti debet lana mollis bene carpta. ¶ *Scribon. Larg. compos. 237.* Linteola carpta medicamento continguntur, atque ita ulceri superponuntur. *faste*.

CARPUM, i, n. κάρφος, fœnum Græcum. *Colum. l. 12. c. 49.* Condimenta hæc sunt, carpum, cyminum, &c. Al. aliter leg.

CARPUS, i, m. *polso*, καρπὸς, pars brachii extrema, qua cum manu jungitur. *Cels. l. 8. c. 1.* primam palmæ partem vocat. Porro *carpum* sunt qui eidem tribuunt *l. 3. c. 6. ante med.* Ejus carpo manum admovere. Sed *Morgagnus* docet legendum *corpori*, & *carpum* Latinam vocem non esse.

CARPUSCULUS, V. *Carpisculus*.

CARRÆ, arum, f. Κάῤῥαι, Urbs Arabiæ secundum *Plin. l. 5. c. 24.* secundum alios Mesopotamiæ, apud quam Crassus cum exercitu a Parthis cæsus est. *Lucan. l. 1. v. 107.*

CARRĂGO, aginis, f. *recinto fatto di carri*, munimentum ex carris, atque impedimentis exercitus factum. *Trebell. Poll. in Gallien. c. 13.* Scythæ, facta carragine, per montem Gessacem fugere sunt conati. *Ammian. l. 31. c. 7.* (*al.* 20.) *de Gothis*. Ad carraginem (quam ita ipsi appellant) aliti velocitate regressæ. *Veget. l. 3. de re milit. c. 10.* Omnes barbari carris suis in orbem connexis ad similitudinem castrorum, securas a superventibus exigunt noctes. ¶ Significat etiam ipsam carrorum vim, & cetera impedimenta exercitus, *carriaggio, bagaglio*. *Claudius Imper. in quadam epist.* apud *Trebell. Poll. in ejus vita, c. 8.* Ingens carrago deserta est. Adde ipsum *Trebell. Poll. ibid.* & *Aurelian. Imper.* apud *Vopisc. in ejus vita c. 11.*

CARRI, vel Carrhi, orum, populi Cariæ, vel Syriæ piraticam exercentes. *Valer. Max. l. 1. c. 5. extern. n. 1.*

CARROBALLISTA, æ, f. ballistæ genus carro impositum, ut transferri facile possit. Est autem ceteris ballistis major, & longius, ac vehementius spicula dirigit. *Veget. l. 3. de re milit. c. 24. ad fin.*

CARRŎCO, onis, m. genus piscis marini. *Auson. ep. 4. v. 57.* referuntur ab unda Carroco, lethalisque trygon, mollesque platessæ.

CARRŪCA, æ, f. *carrozza, cocchio*, ἁμάξα, ἅμαξα, genus vehiculi, tum in Urbem, tum extra in itineribus adhibiti, & non solum a viris (præsertim honoratioribus) sed etiam a feminis. Quidam apud *Scheffer. de re vehic. l. 2. c. 27.* docent quatuor rotas habuisse, & fuisse undique contectum. Sed nihil pæne certi de ejus forma statui potest. Diversum a *carpento* facit *Acron Scholiast. Horat. ad l. 1. sat. 6. v. 104.* sed qui fuit antiquioribus carpentorum usus, idem certe postea carrucarum fuit. V. *Scheffer. loc. cit.* ubi multa hac de re. *Plin. l. 33. c. 11.* Carrucas ex argento cælare. *Sueton. in Ner. c. 30.* Nunquam carrucis minus mille fecisse iter traditur. *Martial. l. 3. epigr. 62.* Carruca aurea. Adde *lib. 12. epigr. 24.* ¶ Quam-

Scævola appellat carrucam dormitoriam, videtur esse lectica, vel lecticæ similis. Ejus verba sunt Dig. lib. 34. tit. 2. leg. 13. Carruca dormitoria cum mulis, qua semper uxor usa est. ¶ Ceterum carruca dicitur etiam ipsa rheda, vel quodcumque aliud vehiculum itineri faciendo aptum. Nam Martial. l. 3. epigr. 47. cum vers. 5. rhedam nominasset, eandem postea vers. 13. carrucam appellat: & Lamprid. in Heliog. c. 31. quæ primo vehicula mox eadem carrucas dicit. ¶ Legitur & carrucha cum aspiratione, atque ita ex Pandect. Florent. edidit Torrentin. fortasse quia καρρύχα apud Hesych. habetur. Frequentius tamen sine aspiratione invenitur.

CARRUCARIUS, a, um, ad carrucam pertinens. Ulpian. Dig. lib. 21. tit. 1. leg. 38. Mulæ carrucariæ. Capitolin. in Maxim. jun. c. 4. Mulio carrucarius. ¶ Carrucarius, ii, qui carrucam regit, cocchiere. Ulpian. Dig. lib. 19. tit. 2. leg. 13. Si cisiarius, idest carrucarius, dum ceteros transire contendit, cisium evertit, &c. Ita legitur in quibusdam libris, etiam Torrentini. Sed illa verba, idest carrucarius videntur esse glossema. Certe ab Haloandro omissa sunt. ¶ Scribitur & carrucharius.

CARRŬLUS, li, m. carretto, ἁμάξιον, parvus carrus. Ulpian. Dig. lib. 17. tit. 2. leg. 52. ad fin. Carrulorum vecturas vel sui, vel sarcinarum suarum gratia, vel mercium recte imputabit.

CARRUS, i, m. & Carrum, i, n. carro, carretta, ἅμαξα, ἄμαξα, χάρρον, genus vehiculi oneribus vehendis aptum. Sisenn. apud Non. c. 3. n. 35. Impedimenta collocant omnia, construunt carros, & sarraca crebra disponunt. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 26. Ad impedimenta, & carros suos se contulerunt. & ibid. Pro vallo carros objecerant. & cap. 3. Jumentorum, & carrorum quam maximum numerum coemere. Adde Liv. lib. 10. c. 28. & Varr. apud Non. loc. cit. ¶ Pro altero genere Auct. B. Hispan. c. 6. Per viarum angustias carra complura, multasque ballistas retraxit. Addit Non. ibid. consuetudinem esse, ut neutro genere usurpetur. Sed de sua ætate loquitur.

CARSEOLĀNUS, a, um, ad Carseolos pertinens. (Fuerunt autem Carseoli, orum, Καρσίολοι, oppidum Latii in Æquis prope flumen Anienem, qui locus nunc dicitur piano di Carsoli. cujus mentio est apud Liv. l. 29. c. 15. & Ovid. 4. Fast. v. 683.) Ovid. 4. Fast. v. 710. nam vivere captam Nunc quoque lex vulpem Carseolana vetat. Colum. l. 3. R. R. c. 9. Ager Carseolanus. ¶ Carseolani, orum, sunt ejus oppidi incolæ. Plin. l. 3. c. 12.

CARTEJĀNUS, a, um, ad Cartejam pertinens. Plin. l. 3. c. 2. Cartejana ora. ¶ Est autem Carteja, Καρτηΐα, & Καρτηία, urbs Bastulorum in Hispania, ad fretum Herculeum, a Græcis Tartessos dicta. Id. ibid. c. 1.

CARTEJENSIS, se, Cartejanus. Auct. de B. Hispan. c. 36. Legati Cartejenses.

CARTHÆUS, a, um, ad Carthæam pertinens, quæ est urbs Ceæ insulæ in Ægæo mari, Καρθαία, ut Plin. l. 4. c. 12. docet. Ovid. 10. Metam. v. 109. Carthæa arva.

CARTHEĬUS, a, um, Καρθήϊος, idem quod Carthæus. Ovid. 7. Metam. v. 368. antiquæ Cartheia mœnia Ceæ.

CARTHAGĬNIENSIS, se, Cartaginese, ad Carthaginem pertinens. Plaut. Pœn. 5. 2. 3. Has esse ingenuas ambas Carthaginienses. Ennius apud Cic. pro Balb. c. 22. Hostem qui feriet, mihi erit Carthaginiensis. Cic. Agrar. 2. c. 35. Carthaginienses fraudulenti, & mendaces. Inscript. apud Gruter. pag. 586. n. 9. Basso Aug. Lib. Proc. tractus Carthaginiensis Fabia Q. F. Priscilla marito piissimo, &c. Adde pag. 404. n. 1. ubi affertur fragmentum antiquissimæ Inscriptionis C. Duilio positæ bello Punico primo, in quo legitur Cartaciniensis. Nihilominus non desunt, qui Carthaginensis extrito altero i, dicendum putant, ut habetur in alia Inscript. apud Gruter. pag. 349. n. 1. L. Æmil. M. F. Quir. Restitutus domo Rom. qui & Carthaginens, &c. Horum princeps est Voss. l. 1. de Grammat. c. 43. contra quem stant præter allata monumenta, Manut. Dausq. & Cellar. in Orthogr. & alii.

CARTHĀGO, ginis, f. Cartagine, Καρχηδών (V. Catamitus) urbs Africæ, in ora lit. Condita est 72. annis ante Romam ab Elissa, seu Didone filia Beli junioris Regis Phœnices, uxore avunculi Acerbæ, vel Sichei Sacerdotis Herculis. Hæc fratrem Regem aversata, quod virum sibi interfecisset cupiditate auri, quo hic affluebat, e Tyro fugit, & primo in Cyprum, deinde in Africæ sinum delata est, ubi empto ab incolis loco, qui corio bovis tegi posset, in quo fessos longa navigatione socios, quoad proficisceretur, reficere posset, corium in tenuissimas partes secari jussit; atque ita ingens spatium occupavit. Loco inde Byrsæ nomen fuit, a corio bovis. Nam βύρσα corium est. Scalig. tamen in animadvers. ad Euseb. vult, Byrsam dictam esse a bysra, quo nomine Phœnices arcem significant. Confluentibus vicinis locorum, qui spe lucri multa hospitibus venalia inferebant, sedesque ibi statuentibus, ex frequentia hominum velut instar civitatis effectum est. Uticensium quoque legati dona ut consanguineis attulerunt, hortarique sunt, urbem ibi conderent, ubi sedes sortiti essent. Sed & Afros detinendi advenas amor cepit. Itaque consentientibus omnibus urbs conditur, statuto annuo vectigali pro solo urbis. In primis fundamentis caput bubulum inventum est. Auspicium fuit fructuosæ terræ, sed laboriosæ, perpetuoque servæ urbis. Quare in alium locum urbs translata est. Ibi equi caput repertum, bellicosum potentemque populum futurum significans, urbi auspicatam sedem dedit. Mœnibus urbis montem incluserunt, in quo arcem condidere, & Byrsam appellavere. Urbs vero universa Carthago vocata est a Charta opp. Phœnices haud procul a Tyro, vel a Carthagine filia Herculis. Progressu temporis facta est urbs amplissima, & Romam diu æmulata est, quam bellis gravissimis, & periculosissimis vexavit, misso in Italiam Annibale, & aliis ducibus cum maximis exercitibus. Dominata est sexcentos fere annos, propter consilia, & disciplinam. Eversa tandem fuit a P. Scipione Æmiliano, qui Africanus junior dicitur, post tertium bellum Punicum. Justin. l. 18. c. 3. 5. & 6. Sil. Ital. l. 1. v. 21. & sequentib. ¶ Carthago nova est in Hispania Tarraconensi in ora Contestanorum, nunc Cartagena. Plin. l. 3. c. 3. ¶ In fabulis fuit Carthago filia Herculis quarti, ut dictum est, qui Tyri maxime colebatur. Cic. 3. de nat. Deor. c. 16. ¶ In sexto singulari etiam in i desinit. Plaut. Cas. prol. v. 71. in Græcia, & Carthagini. Adde Liv. l. 28. c. 25. in plerisq. MSS. ¶ Scribitur & Karthago. V. dicta in Calumnia.

CARTHEGON, V. Cratægum.

CARTHĬNA, æ, f. & inde Carthinatius, vel Carthinacius, ii, sunt duæ voces, quæ agnoscuntur, tamquam Latinæ, a Priscian. sub fin. l. 4. pag. 635. Putsch. Quam lectionem exhibent etiam Aldus 1527. & alii. Sed Editio A. 1485. habet carthina, carthinacius: & in MS. Cod. sæc. XIV. legitur chartina, chartinatius. Hanc postremam lectionem quidam amplectuntur, & chartinam, idem esse quod chartam, chartinatium idem quod chartaceum putant. Ita enim locutos esse Veteres, adnotatum est in Thes. Basil. Fabri A. 1717.

CARTIBŬLUM, i, n. vinaria mensa lapidea, quadrata, oblonga, una columella: quæ apud multos in ædibus ad compluvium ponebatur, & in ea, & cum ea ænea vasa. Prius dicta est gertibulum, a gerendo, postea cartibulum. Hæc Varr. l. 4. L. L. c. 26. extr.

CARTILAGINĔUS, a, um, di cartilagine, χονδρώδης, ἔγχονδρος, cartilagine constans. Plin. l. 9. c. 24. Animalia cartilaginea. h. e. pisces, qui pro spina cartilaginem habent. Id. l. 19. c. 5. Cartilaginei generis, extraque terram est cucumis.

CARTILAGINŌSUS, a, um, cartilaginoso, cartilagineus. Cels. l. 8. c. 1. Radius in caput cartilaginosum consurgens. Plin. l. 12. c. 25. in fi. Galbanum cartilaginosum, minimeque lignosum.

CARTILĀGO, inis, f. cartilagine, χόνδρος, pars corporis mediæ naturæ inter carnem, & ossa, qualis est in auribus, naribus, extremitatibus costarum, operculis ossium, quæ moventur. Cels. l. 8. c. 1. Illud ignorari non oportet, plurima ossa in cartilaginem desinere, nullum articulum non sic finiri. Id. ibid. c. 5. Cartilago narium. & cap. 6. auris. Plin. l. 11. c. 37. ad fin. rupta non solidescit. ¶ Per similitudinem dicitur de aliis rebus. Plin. l. 15. c. 28. ad fi. Carne placent palmæ, succo uvæ, callo pira, mora cartilagine. Id. l. 16. c. 36. Nostratibus arundinibus fungosior subest natura, cartilagine bibula, quæ superne tenui inarescit ligno. Id. l. 19. c. 5. Cortice, & cartilagine constant raphani. & cap. 4. Cucumeris cartilago.

CARVILIĀNUS, a, um, ad Carvilium pertinens: quod est nomen proprium Rom. civis, ut Carvilianum divortium in lemmate cap. 3. l. 4. Gellii, quod scilicet Sp. Carvilius Ruga primus Romæ M. Atilio P. Valerio Coss. ultra quingentos annos ab U. C. cum uxore fecit, quod esset sterilis, uti Gell. ibid. & lib. 17. c. 21. ad fin. tradit.

CARUNCŬLA, æ, f. carnicina, σαρκίον, σαρκίδιον, parva caro. Cic. l. 2. de Divinat. c. 24. An tu, inquit, carunculæ vitulinæ mavis, quam imperatori veteri credere? Adde Cels. l. 8. c. 4. circ. med. & Valer. Max. l. 3. c. 7. n. 6. extern.

CARUS, a, um, caro, prezioso, πολύτιμος, qui nimio pretio emitur, cui vilis opponitur. Plaut. Aulul. 2. 8. 3. Venio ad macellum, rogito pisces: indicant caros, agninam caram, caram bubulam, vitulinam, cetum, porcinam, cara omnia. Cic. l. 2. de Divin. c. 27. Putarem annonam in macello cariorem fore. Id. pro Dom. c. 6. Illo ipso die carissimam annonam necopinata vilitas consecuta est. Plaut. Pseud. 3. 2. 59. Fateor me esse cocum carissimum: verum pro pretio facio ut opera appareat. Plin. in proœm. l. 33. Aurum, & argentum cælando cariora facere. Justin. l. 16. c. 4. Facere pretium alicujus rei carius. ¶ Translate Lucret. l. 1. v. 729. de Sicilia, quæ Empedoclis patria fuit. Nil tamen hoc habuisse viro præclarius in se, Nec sanctum magis, & mirum, carumque videtur. h. e. pluris faciendum. ¶ Est etiam amatus, dilectus, caro, diletto, φιλητός, ἀγαπητός, quia quæ multi sunt pretii, amari solent. Cic. Catil. 4. c. 6. Homo populo R. carus, atque jucundus. Id. 2. de Orat. c. 4. Homines mihi carissimi, & amicissimi. Id. Catil. 4. c. 1. Frater carissimus, atque amantissimus. Id. Attic. l. 10. ep. 11. Omnes suos caros habet; me quidem se ipso cariorem. Id. Fam. 1. ep. 7. in fi. Amare aliquem, carumque habere. Id. l. 1. de Fin. c. 16. Diligi, & carum esse, jucundum est. Virg. 12. Æn. v. 639. quo non superat mihi carior alter. Ovid. 5. Trist. eleg. ult. v. 2. O mihi me conjux carior. Cic. l. 1. Offic. c. 17. Omnium societatum nulla est carior, quam ea, quæ cum Republica est unicuique nostrum. Sallust. in Jug. c. 19. Paucis carior fides, quam pecunia fuit. Cic. l. 1. de nat. Deor. c. ult. Carum ipsum, verbum est amoris: ex quo amicitiæ nomen est ductum. ¶ Vita carior, me ipso carior, oculis carior, auro carior dicitur, qui maxime carissimus est. Harum locutionum prima est Cicer. post redit. ad Quirit. c. 1. aliæ duæ Catulli carm. 67. ad Manl. in fin. & carm. 102. ad quend. de Lesbia: postrema Tibulli l. 1. eleg. 9. v. 31. Sic luce carior apud Claudian. de B. Get. v. 308. ¶ Diis carus dicitur, qui in aliqua re felix est. Horat. l. 1. od. 31. v. 13. Diis carus ipsis: quippe ter & quater Anno revisens æquor Atlanticum Impune. ¶ Cari, orum, aliquando sunt liberi. Lactant. l. 6. c. 12. Qui sciat se caros suos Deo relinquere. ¶ De orthographia, V. in Caritas.

CARYA, æ, f. Καρύα, urbs Peloponnesi. Vitruv. l. 1. c. 1. ¶ De Carya Diana, V. in Caries.

CARYĀTES, atium, m. Caryæ urbis incolæ. Vitruv. l. 1. c. 1. Bellum Caryatibus indixerunt. & mox. Pœna peccati Caryatium.

CARY-

CARYATIS, idis, f. Καρυᾶτις, quæ est ex Carya Peloponnesi urbe. Caryatides dictæ sunt statuæ muliebri forma in ædificiis publicis collocatæ oneri ferendo. Caria enim civitas Peloponnesi cum Persis contra Græciam consensit. Græci bello Persico per victoriam liberati communi consilio Caryatibus bellum indixerunt. Urbe capta, & deleta, viris interfectis, matronas eorum in servitutem abduxerunt, nec sunt passi ornatus matronales deponere, ut æterno servitutis exemplo gravi contumelia pressæ pœnas penderent pro civitate: denique voluerunt, ut earum imagines ad ignominiam sempiternam in publicis ædificiis oneri ferendo collocarentur. Ita narrat Vitruv. l. 1. c. 1. ¶ Dictæ sunt etiam Caryatides virgines cultui Dianæ Cariæ addictæ. Harum meminit Plin. l. 36. c. 5. ubi de Praxitelis operibus loquitur. Diana quoque ipsa Caryatis dicitur a Servio ad Virg. Ecl. 8. v. 30. V. Carius, a, um.

CARYĪNON, & Caryinum, oleum dicitur, quod e nuce juglande fit. nam κάρυα nucem significat. Plin. l. 15. c. 7. & lib. 23. c. 4.

CARYĪTES, æ, m. καρυΐτης, species tithymali, cujus fructus nux appellatur: a κάρυα, nux. Plin. l. 26. c. 8.

CARYON, ii, n. κάρυον, nux juglans, Græca appellatione. Plin. l. 15. c. 22. docet ita dici nuces a Græcis, a capitis gravedine, propter odoris gravitatem. Nam κάρη caput, κάρος soporem veternumque significat.

CARYOPHYLLON, V. Garyophyllon.

CARYŌTA, æ, & Caryŏtis, idis, f. sorta di dattero, καρυώτης, καρυωτίς, φοῖνιξ, fructus palmæ, qui & palmula Latine diciur. Plin. l. 13. c. 4. ubi multa de hoc fructu disputat, docet, vinum etiam ex eo in Oriente fieri, sed capiti inimicum, unde & pomo ipsi nomen factum, nempe a κάρος, gravedo capitis. Aptius tamen duxeris a κάρυον, quod nucem significat. Cum enim palmularum non unum sit genus, eæ caryotæ sunt appellatæ, quæ majores erant, & magis ad nucum similitudinem accedentes. Hinc Cæl. Aurelian. Acut. l. 2. c. 37. palmulas nucales vocat. Varr. l. 2. R. R. c. 1. in fi. Non scitis palmulas caryotas in Syria parere, in Italia non posse? Scribon. Larg. compos. 74. Caryotarum recentium pulpæ mediæ detracta exteriore cute, interioribusque venis. Plin. l. 15. c. 18. Carne palmæ placent, crusta Thebaicæ, succo uvæ, & caryotæ. Id. l. 19. c. 5. Inula mixta pinguibus caryotis. Martial. l. 11. epigr. 32. Et notas caryotidas theatris. h. e. quæ populo in theatris spargi solebant, præsertim diebus Saturnalibus: quod confirmatur etiam ex illo Statii l. 1. Silv. 6. v. 19. & latente palma Prægnantes caryotides cadebant. ¶ Mos fuit Romæ, ut calendis Januar. pauperiores clientes mitterent patronis, & dominis suis caryotas pro munere, vel ramum palmæ caryotis plenum: qui solebant etiam aurea vel argentea spuma, vel bractea tenuissima obducere, ut magis eo ornamento commendarentur. Martial. l. 13. epigr. 27. cujus lemma est spathalion caryotarum. Aurea porrigitur Jani caryota calendis: Sed tamen hoc munus pauperis esse solet. Id. l. 8. epigr. 33. Hoc linitur sputo Jani caryota calendis, Quam fert cum parvo sordidus asse cliens.

CARYSTEUS, a, um, ad Carystum pertinens. Ovid. 4. Fast. v. 282. Quaque Carysteis frangitur unda vadis. Capitolin. in Gord. III. c. 32. Carysteæ columnæ.

CARYSTIUS, a, um, Καρύστιος, Carysteus. Plin. l. 26. c. 2. Diocles Carystius. Id. l. 36. c. 7. Carystium marmor. Plin. alter l. 5. ep. 6. Columellæ Carystiæ. ¶ Carystii, orum, ejus oppidi incolæ. Solin. c. 11. (al. 17.)

CARYSTOS, i, f. Κάρυστος, oppidum Eubœæ insulæ, sub monte Ocho, notum celebri marmore, quod viridi colore, & maris simili commendabatur. Plin. l. 4. c. 12. Hinc Tibull. l. 3. eleg. 3. v. 13. Quidve domus prodest Phrygiis innixa columnis, Tænare sive tuis, sive Caryste tuis? Senec. in Troad. v. 836. Ferax varii lapidis Carystos. Adde Martial. l. 9. epigr. 77.

CARYUS, a, um. De Carya Diana V. in Carius.

CASA, æ, f. capanna, casuccia, καλύβη, καλιάς, domus vilis, tugurium, mapale: cujusmodi sunt, quas rustici & pauperes habitant. Senec. ep. 90. ante med. Furcæ utrinque suspensæ fulciebant casam: spissatis ramalibus, ac fronde congesta, & in proclive disposita, decursus imbribus quamvis magnis erat. Sub his tectis habitavere securi. Culmus liberos texit: sub marmore atque auro servitus habitat. Vitruv. l. 2. c. 1. Non casas, sed etiam domos perficere cœperunt. Cic. Tuscul. 5. c. 34. Ptolemæo peragranti Ægyptum comitibus non consecutis, cibarius in casa panis datus est. Cæs. l. 5. B. Gall. c. 41. Casæ stramentis tectæ. Plin. l. 7. c. 2. post med. Pygmæorum casas luto, pennisque, & ovorum putaminibus construi. Id. l. 30. c. 10. Casæ fissis arundinibus textæ. Quintil. l. 2. c. 17. Facere casas sine arte. Horat. l. 2. sat. 3. v. 247. Ædificare casas, plostello adjungere mures. Petron. in Satyr. c. 115. Casam piscatoriam subire. Virg. Ecl. 2. v. 29. humiles habitare casas. Lactant. l. 5. c. 16. Romanis, si justi esse velint, hoc est, si aliena restituant, ad casas esse redeundum. ¶ Ponitur aliquando pro villa, casa di villa, in quam agri fructus convehuntur. Martial. l. 6. epigr. 43. Me Nomentani confirmant otia ruris, Et casa jugeribus non onerosa suis. Cic. quoque Fam. 16. ep. 18. casam in horto appellat, in quam convehuntur ipsius horti fructus, vel in qua olitor habitat. ¶ De quibuscumque ædibus deterioribus, & male constructis. Martial. l. 12. epigr. 67. Et casa divitiis ambitiosa latet. ¶ Veget. l. 2. de re milit. c. 10. appellat casas, quas ex assibus, frondibus, aut alia materia milites pro tentoriis, & papilionibus ædificant. Sic Auct. de B. Hispan. c. 16. Casæ, quæ stramentitiæ a nostris hybernorum causa ædificatæ erant. ¶ Ita fugias, ne præter casam: proverbium apud Terent. Phorm. 5. 2. 3. ubi Donatus: h. e. ne prætereas casam tuam, quæ sit tibi tutissimum receptaculum. Vel ita fugias, ne præter casam, ubi custodiri magis & prehendi fur, & mulcari verberibus potest. Vel verbum erat ipsius custodis furem exagitantis, & interea prohibentis, ne ante casam transeat, ne in prætereundo etiam inde aliquid rapiat. Queritur senex, se dum avari infamiam fugeret, in stulti reprehensionem incidisse. Hæc Donat. Primam interpretationem quidam probant, ut Erasm. in Adag. Nonnulli enim ardore fugiendi, etiam ea prætereunt, ubi tuto poterant conquiescere. Monemur itaque ne domum fugiendo prætereamus, quia in ea præsidium in periculis habere possumus: & sententia est, non sic aliquod malum fugiendum, ut in pejus incidas. Aliis placet secunda; in his Gronovio l. 3. Observat. c. 9. ubi ait, ductum videri proverbium a servis, qui de ergastulo fugiunt (quod indicat vox casa) qui monentur procul a casa domini fugam occipere, puta ex ultimis agri partibus, neque ante eam transire, ne rursus capti, dum servitutem, & compedes evadere nituntur, in furcam, stigmata, & crurifragium incurrant. Quod propius ad Terentii mentem accedit, apud quem senex se ipsum increpat, qui metu calumniæ & falsarum litium, illum, a quo injuria affectus erat, pecunia donaverit. Tertia Donati interpretatio longius petita videtur, minusque probabilis. Sunt qui ex MSS. quibusdam, & Editionib. leg. præter causam qua lectione & proverbii ratio corruit, & fortasse obscurior fit sensus. ¶ Scelera non intrant casas: aliud proverb. apud Senec. in Thyest. v. 451. quo significatur, in paupere fortuna innocentiam, ac virtutem sæpius coli, quam in magna. ¶ Casa litterarum apud Auctores rei Agrariæ sunt agri, & fundi litteris designati, quibus litteris ii auctoritatem, hoc est significationem dederunt secundum artificium Agrimensuræ, & secundum notas juris Agrimensorii. V. Innocent. apud Goes. ¶ Hinc casam absolute pro fundo, possessione reperies apud Cassiod. l. 5. Variar. Epist. 14.

CASABUNDUS, a, um, chi cade spesso, πτώσιμος, πτωτός, qui crebro cadit, aut nutat. Nævius apud Varron. l. 6. L. L. c. 3. a med. Risi egomet casabundum ire ebrium. Macrob. l. 5. Saturn. c. 21. Herculem fictores veteres non sine causa cum poculo fecerunt, & nonnunquam casabundum & ebrium. Al. leg. Quassabundum. ¶ Apud Fest. & Varron. legitur Cassabundus: sed emendat Scalig. alterum s tollendo.

CASĀLIS, le, adject. ad casas pertinens in re Agraria. Casalia sunt fines, limites, vel rigores, qui casas, hoc est agros, & fundos finiunt. Casalis est terminus in casali positus. V. Auct. rei Agrar. apud Goes. Sed hæc cadentis, vel potius jam prolapsæ Latinitatis sunt.

CASANS, antis, cadente, cadens, nutans. Plaut. Bacch. 2. 3. 71. Subducunt lembum capitibus casantibus. h. e. nutantibus, demissis, & mœrorem indicantibus. Id. Asin. 2. 3. 23. Casanti capite incedit. Ita Lambin. & Pereus utroque loco legunt, & interpretantur. Alii rectius quassant.

CASARĪA, æ, f. casiera, οἰκουρός, mulier, quæ casam custodit. Festus.

CASARĪUS, ii, m. rusticus, qui in casa habitat, agri colendi causa. Impp. Valentinian. Valens, & Gratian. lib. 9. Cod. Theodos. tit. 42. leg. 7. V. Censuarii.

CASCE, adverb. all' antica, ἀρχαίως, ἀρχαϊκῶς, prisco more. In lemmate cap. 10. l. 1. Gellii. Adolescens casce nimis, & vetuste loquens. ¶ An vero illa capitum lemmata ipsius Gellii sint, an Avieni, qui eum recensuisse dicitur, dubitant Eruditi. Jac. Gronov. & Falster. Gellio attribuunt. V. Fabric. Biblioth. Lat. vol. 3. lib. 3. cap. 1.

CASCĪNUM FORUM est forum vetus, & Cascinum oppidum, vetus oppidum, a Cascus, a, um. Varr. l. 6. L. L. c. 3. ubi al. leg. Cassinum.

CASCUS, a, um, antico, vecchio, ἀρχαῖος, ἀρχαϊκός, priscus, antiquus, senex. Hujus vocis origo Sabina est, quæ usque radices in Oscam linguam egit, ut Varro l. 6. L. L. c. 3. docet. Cic. 1. Tuscul. c. 12. Priscis illis, quos cascos appellat Ennius. Ennius apud Varron. loc. cit. Quam primum casci populi genuere Latini. Attius ibid. Cascas res profari. Manl. ibid. Caseum duxisse cascam mirabile non est. Auson. ep. 22. v. 27. Cascum sal.

CASEĀLE, is, luogo dove si fa il formaggio, locus, in quo fit, aut servatur caseus. Colum. l. 1. c. 15. Culina, & caseale quotidie debent emundari.

CASEARĪUS, a, um, di formaggio, ad caseum pertinens. Ulpian. Dig. lib. 8. tit. 5. leg. 8. Respondit non putare se, ex taberna casearia fumum in superiora ædificia immitti posse. taberna casearia est, in qua caseus curatur, & maligno ligni, vel culmi fumo coloratur, ut est apud Colum. l. 7. c. 8. in fi. Græce τυροκομεῖον.

CASEĀTUS, a, um, caseo admixtus, τυρόεις. Apul. sub init. l. 1. Metam. Polentæ caseatæ offula. Hieronym. ep. 26. ad Pammach. a med. Puer, qui inter caseatos nutritus est montes. Alludit, opinor, ad illud Psalm. 67. 17. Mons coagulatus, mons pinguis, &c. Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo.

CASEŎLUS, li, m. parvus caseus. Auct. Copæ inter Catal. Virg. Sunt & caseoli, quos juncea fiscina siccat. V. Casiolus.

CASĔUS, i, m. cacio, formaggio, τυρός, lac coactum, & formis pressum: item ipsa casei pressi forma, una forma di cacio. Putat Varr. l. 4. L. L. c. 22. dici caseum quasi coaxeum a coacto lacte. Cic. de Senect. c. 16. Villa abundat gallina, lacte, caseo, melle. Plaut. Capt. 4. 2. 71. Mollis caseus. Varr. l. 2. R. R. c. ult. Facere caseos. & ibid. Casei molles, ac recentes, aut aridi, & veteres. Virg. Ecl. 1. v. 35. Pinguis & ingratæ premeretur caseus urbi. Plin. l. 16. c. 38. Figurare caseos. Pallad. in Majo, tit. 9. Coagulare caseum. Colum. l. 7. c. 8. Ita ordinatur, ne alter alterum caseus contingat. ¶ Va-

ria

ria casei genera enumerat *Plin. l.* 1. *c.* 42. Ejus vero conficiendi, & servandi rationem tradunt *Varr. Colum.* & *Pallad. locis cit.* ¶ *Molliculus caseus*, *dulciculus caseus* apud *Plaut. Pœn.* 1. 1. 154. & 177. blandientis verba sunt. ¶ Reperitur etiam *caseum*, *i*, neutro genere. *Novius*, seu *Nævius* apud *Non. c.* 3. *n.* 63. Sardeis veniens caseum. *Plaut. in fragment. ibid.* Parasito cum virgis caseum radi potest. Addo *Caton.* R. R. *c.* 76. ubi bis *caseum omne* legitur in edit. *Commelin. Meurs.* & *Gryph.* quamquam *Jensoniana* A. 1472. & *Aldina* 1514. habent *omnem*.

CASIA, æ, f. κασία, & κασσία (Italice *cannella*, ut quidam putant) frutex aromaticus in Æthiopia, & Arabia nascens, juxta campos cinnami, multis, surculosisque brachiatus ramis, in montibus autem crassiore sarmento, infirmiori virtute, tenui cute verius, quam cortice, altitudine cubitorum trium. Color ei triplex: cum primum emicat candidus est; deinde rubescit; ultra nigricans fit. V. plura apud *Plin. lib.* 12. *cap.* 19. ¶ Est etiam genus herbæ, alio nomine *cneoron*, & *thymelæa*, odoratum, & ramosum, usumque habent ejus folia in coronamentis. *Plin. l.* 21. *c.* 9. 10. & 12. De hac *Virg. Ecl.* 2. *v.* 49. Tum casia, atque aliis intexens suavibus herbis, &c. Adde 4. *Georg. v.* 30. ¶ Jubetur hæc herba seri propter alveos apum, quæ ea maxime delectantur, testibus *Virg.* 4. *Georgic. v.* 182. & *Plin. l.* 21. *c.* 12. ¶ *Casia* frutex usum habuit plurimum in unguentis; adhibebaturque etiam in funeribus, ut myrrha. *Martial. l.* 6. *epigr.* 55. *l.* 10. *epigr.* 97. & *l.* 11. *epigr.* 55. ¶ Item in medicina, ut videre est apud *Cels. l.* 5. *c.* 23. *n.* 1. & 2. & *Scribon. Larg. compos.* 93. 125. & alibi. ¶ Hæc eadem *casiæ fistula* appellatur a *Scribon. Larg. compos.* 36. a *Palladio in Octobr. tit.* 14. *post med. Veget. l.* 1. *rei veterin. c.* 59. & *Plin. Valerian. l.* 2. *c.* 37. & a Græcis quibusdam κασίας σύριγξ, propterea quod tunicam seu corticem habet instar fistulæ, cum in vaginæ morem a ligno sejungitur & divellitur, angusto foramine ac meatu, ut ex *Plin. l.* 12. *sect.* 43. exponit *Harduin.* Neque enim nota fuit Veteribus illa, quæ Italice *cassia* appellatur, & solvendæ, ac refrigerandæ alvo adhibetur, aut si nota fuit, alia certe est ab ea, quam his locis *Plin.* describit. V. Botanicos.

CASILINAS, atis, Casilinensis. *Valer. Max. l.* 7. *c.* 6. *n.* 2. Casilinates obsidione Annibalis clausi.

CASILINENSIS, se, ad Casilinum pertinens. *Casilinenses*, *ium*, sunt ejus oppidi incolæ. *Cic.* 2. *de Invent. cap.* 57.

CASILINUM, i, n. *Castelluccia*, Κασίλινον, col. & oppid. olim, nunc pagus Campaniæ, ubi Casilinus fluvius in Vulturnum excipitur. *Plin. l.* 3. *c.* 5.

CASILINUS, a, um, ad Casilinum pertinens. *Sil. l.* 12. *v.* 426. Casilina limina.

CASINA, Κασίνα, nomen Fabulæ Plauti a præcipua ejus dramatis persona tractum, quæ *Casina* est, & scortillum significare videtur. Nam κάσα, seu κάσσα meretricem significat.

CASINAS, atis, adject. ad Casinum pertinens, ut *Casinas ager*, *Casinas fundus*, apud *Cicer.* 2. *Agrar. c.* 25. & 2. *Phil. c.* 40. & *Plin. l.* 2. *c.* 103. ¶ Sunt, qui apud *Cicer. cit. Agrar.* 2. legi volunt *Casilinas*. ¶ *Casinates*, *um*, Casini incolæ. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 431. *n.* 7. & *pag.* 462. *n.* 4. ¶ Scribitur & *Cassinas*.

CASINUM, i, n. *Monte Cassino*, oppidum Volscorum in Latio ad radicem montis cognominis. *Plin. l.* 3. *c.* 5. ¶ Scribitur & *Cassinum*. sed alterum *s* non apparet in *Inscriptionib.* apud *Gruter. pag.* 136. *n.* 1. & *pag.* 351. *n.* 1. & præterea in iis, quas in voce præcedenti attulimus. *Dansq.* etiam unico *s* scribendum docet, afferens duo *Silii* loca, quorum primus est *lib.* 12. *v.* 527. Nymphisque habitata Casini Rura evastantur. (al. leg. *Casinis* ut sit adject. *Casinus*, *a*, *um*.) Alter *lib.* 4. *v.* 227. nebulosi rura Casini.

CASITO, as, n. 1. *cadere spesso*, frequentat. a *caso*, *as*. *Paul. Dig. lib.* 8. *tit.* 2. *leg.* 19. Si ex tegula casitaverit stillicidium, postea ex tabulato casitare non potest. ¶ Sunt qui scribunt *cassito*.

CASIUS MONS, *Larissa*, mons Ægypti, in ora litorali prope Sirbonis paludem, & confinia Palæstinæ, extensus versus limites Arabiæ Petreæ. Ibi Pompeji Magni sepulchrum, & Jovis templum, qui inde *Casius* cognominatus est, & urbs Cassium. *Plin. l.* 5. *c.* 12. & 13. ¶ *Casius* alter, *Lison*, *Liza*, mons Syriæ, mare Syrium inter Ciliciam, & Phœnicem attingens, Antiochiæ urbi, & Lydiæ finitimus, cujus altitudo tanta est, ut Sol oriens 4. vigilia noctis conspiciatur, ac eodem tempore dies sit ad Or. nox ad Occ. ut scribit *Plin. l.* 5. *c.* 22.

CASIUS, a, um, adject. ad Casium montem pertinens. *Plin. l.* 5. *c.* 12. Delubrum Jovis Casii. *Lucan. l.* 8. *v.* 539. Perfida qua tellus Casiis excurrit arenis. *Id. l.* 10. *v.* 434. Lucifer a Casia prospexit rupe, &c.

CASMENA, V. *Camena*.

CASMILLUS, V. *Camillus*.

CASNAR, aris, m. *vecchio*, Oscorum lingua senem significat, ut *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 3. & *Festus* docent. *Varro* apud *Non. c.* 2. *n.* 136. More majorum ultro casnares arripiunt, de ponte in Tiberim deturbant. Apud *Non.* corrupte legitur *carnales*, ut *Gothofred.* cum aliis adnotavit. V. *Depontanus*. ¶ *Turnebus l.* 29. *c.* 21. & *Voss. in Etymol.* in voce *Caro* falso putarunt, *carnales* eo loco significare Ædiles, quorum inter alia munera, illud fuit, ut carni venali præessent, & si quando corruptam nanciscerentur, in Tiberim, ut hodieque fit, projiciendam curarent. Quamquam *Voss. ibid.* in *Cascus* eorum opinionem probat, qui *casnares* legunt. ¶ Ceterum *Quintil. l.* 2. *c.* 5. (*al.* 9.) scribit, etiam in oratione *Labieni*, (sive illa *Cornelii Galli* est) vocem *casnar* usurpatam reperiri, & e Gallia ductam esse, ac proinde inter barbarismos enumerandam. V. variorum adnotationes ad eum locum apud *Burman.*

CASO, as, n. 1. frequentat. a *cado*, *is*, & significat nutare, pronum esse ad cadendum. *Plaut. Mil.* 3. 2. 37. & 42. Bacchabatur hama, casabant cadi. ¶ Particip. *casans* V. supra suo loco.

CASPERIA, æ, f. *Aspra*, oppidum Sabinorum ad ortum Himellæ fluvii. *Virg. Æn.* 7. *v.* 714. Adde *Sil. l.* 8. *v.* 417. ubi a Bactris hoc nomen ductum esse, docet. Bactra enim sunt Caspiis contermina. Quidam hoc loco leg. *Casperula*, sed minus recte.

CASPIACUS, a, um, adject. idem quod Caspius, ut *porta Caspiaca* apud *Stat. l.* 4. *silv.* 4. *v.* 64.

CASPIADÆ, arum, m. populi Caspii. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 106. claustrisque profusi Caspiadæ, quis turba canum non segnius acres Exsilit ad lituos, pugnasque capessit heriles.

CASPIANI, orum, populi iidem qui Caspii. *Mela l.* 1. *c.* 2. & *Curt. l.* 4. *c.* 12.

CASPINUS, a, um, idem quod Caspius apud *Avien. in Perieg. v.* 881. Caspinam latte terram superabluit unda, Euxinique subest tergum salis. ¶ Fortasse legendum est *Caspiacam*.

CASPIUS, a, um, adject. *Caspia gens*, qui etiam *Caspii*, & *Caspiani*, *orum*, sunt populi Asiæ in Hyrcania, in Parthiæ, & Armeniæ confinio ad mare Hyrcanum, quod inde Caspium mare dictum est. *Plin. l.* 6. *c.* 13. & 15. *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 2. Hinc *Virg.* 6. *Æn. v.* 799. Caspia regna. *Stat.* 10. *Theb. v.* 288. Caspia tigris. (*Hyrcanam tigrem* pro sævissima ponit *Virg. Æn.* 4. *v.* 267.) *Plin. l.* 37. *c.* 8. Caspia jaspis. *h. e.* quæ in Caspiorum regione invenitur. ¶ *Caspium mare* describit *Curt. l.* 6. *c.* 4. & dulcius ceteris esse, tradit: quod confirmat *Plin. l.* 6. *c.* 17. & ex magna amnium Asiæ influentium copia ejus salem vinci scribit. ¶ *Caspius sinus* est ejus maris sinus, qua Hyrcaniam, & Assyriam versus incurrit. *Plin. l.* 2. *c.* 68. & *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 3. ¶ Caspiorum regio acerrimis abundat canibus, & in bello, & pugna etiam utilissimis. V. *Caspiadæ*. ¶ *Caspiæ portæ*, & *Caspiæ pylæ*, Κασπίαι πύλαι, sunt angustiæ montis Tauri, haud procul a Caspio mari, qua Mediam ad Occidentem separat a Parthia, ita arctæ, ut vix singula meent plaustra, longitudine octo mill. pass. toto opere manu facto, dextera lævaque ambustis similibus impendentibus scopulis. *Plin. l.* 6. *c.* 14. *Pompon. Mela l.* 3. *c.* 15. & *Solin. c.* 47. (*al.* 60.) ¶ *Tacit.* 1. *Histor. c.* 6. *Caspiarum claustra* vocat, & 6. *Ann. c.* 33. ubi *Caspiam viam* memorat, Caspiarum portarum angustias intelligens. ¶ *Plin. l.* 6. *c.* 11. & 12. multorum errorem corrigit, qui putarunt Caspias portas easdem esse, quod *Caucasiæ*, quæ non artis, sed naturæ opus sunt, & in Caucasi angustiis sitæ, ad Cyrum amnem. ¶ *Caspius mons* pars est montis Tauri, ubi Caspiæ portæ sunt. *Plin. l.* 5. *c.* 27. Hinc *Senec. in Herc. Fur. v.* 1206. Caspiæ rupes.

CASSABUNDUS, V. *Casabundus*.

CASSANDRA, æ, f. (quæ & *Alexandra* dicta est) Κασσάνδρα, Priami & Hecubæ filia, quæ cum ob formæ elegantiam ab Apolline amaretur, eidem corporis sui copiam promisit, si vates ab illo fieret. Quod Apollo quidem ei præstitit; sed cum illa promissis non staret, iratus Deus fecit, ut ejusdem vaticiniis nulla fides haberetur. Nunquam igitur illi creditum est, cum ex Helenæ raptu futura incommoda prædiceret. Postea desponsata fuit Chorœbo (ut ait *Virg. Æn.* 2. *v.* 342. Homerus vero Orthryon eum nominat) qui in auxilium Trojanis veniens postrema nocte periit. Hanc Ajax Oileus in Minervæ templo vitiavit. Tandem devastata Troja, Agamemnoni in sorte contigit, cui omnia quæ illi a conjuge pararentur, prædixit. Sed nihil ei creditum est. Veniens igitur cum Agamemnone Mycenas, cum eodem in convivio jussu Clytæmnestræ occisa est. *Serv. ad* 2. *Æn. v.* 247. & alibi, & *Hygin. fab.* 93. & 117. ¶ Notat *Quintil. l.* 1. *c.* 4. (*al.* 5.) in vetustis operibus urbis, & celebribus templis scriptum fuisse *Cassantra*, & *Alexanter*, propter cognationem litteræ T cum D.

CASSATUS, a, um, sublatus, abrogatus. *Cassiodor. l.* 5. *Variar. Epist.* 14. Omnium redemptione cassata. *Lib.* 1. *Cod. tit.* 2. *leg.* 16. Cassata, & rescissa, quæ &c.

CASSE, *in darno*, *a vuoto*, ματαίως, frustra. *Liv. l.* 24. *c.* 26. Aversis auribus, animisque, casse ne tempus tereretur, &c. *Quidam leg.* Aversis auribus, animisque a se, ne, &c.

CASSESCO, is, n. 3. cassus fio, evanesco. *Solin. c.* 22. (*al.* 35.) *sub fin.* In cujus æde perpetui ignes nunquam cassescunt in favillas. Ita *Salmas. in exercitat. Plin.* alii *canescunt*.

CASSIA, V. *Casia*.

CASSIANUS, a, um, adject. ad Cassium pertinens, quod est nomen proprium R. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 13. Cassianum bellum. *h. e.* a L. Cassio Cos. gestum cum Helvetiis. *Vellej. l.* 2. *c.* 7. Cassianæ partes. *h. e.* C. Cassii, qui Cæsarem occidit. ¶ Fuit quidam L. Cassius, satis severus judex, qui in cognoscendis criminalibus caussis illud in primis quærendum esse dicebat, cui bono fuisset, perire eum, de cujus morte quæreretur. Ob quam severitatem non semel in gravissimis causis a populo R. quæsitor est factus, ut narrat *Ascon.* ad illud *Cic. pro Mil. c.* 12. Itaque illud Cassianum, Cui bono fuerit, in his personis valeat. Adde *Phil.* 2. *c.* 14. & *Valer. Max. l.* 3. *c.* 7. *n.* 9. ubi ait, *scopulum reorum* fuisse nominatum. ¶ Hinc *Cassianus judex* pro severo. *Cic. Verr.* 5. *c.* 60. Hic tu medicum, & haruspicem, & præconem tuum recuperatores dabis, aut etiam illum ipsum, quem tu in cohorte tua Cassianum judicem habebas, si qua res major esset, Papirium Potamonem. ¶ *Cassiana schola* apud *Plin. l.* 7. *ep.* 24. dicta est a C. Cassio Longino Jurisconsulto, qui Consul fuit cum Quartino sub Tiberio, & plurimum in civitate auctoritatis habuit, ut ait *Pompon. lib.* 1. *Dig. tit.* 2. *leg.* 2. *sub fin.* Ejus placita secuti *Cassiani* dicti sunt. *Id. ibid.* & *Tacit.* 12. *Ann. c.* 12.

CAS-

CASSICULUS, i, m. *reticella*, parvus cassis, reticulum. *Hieronym. l. 3. advers. Rufin.* c. 6. Nequaquam aranearum mihi opponas casticulos, sed fortissimo me constringas reti. ¶ Apud *Fest.* & *Isidor. in Gloss.* legitur *cassiculum* neutrius generis.

CASSIDA, æ, f. *elmo*, *celata*, idem quod cassis. *Virg.* 11. *Æn. v.* 774. Aureus ex humeris sonat arcus, & aurea vati Cassida. *Propert. l.* 3. *eleg.* 9. *v.* 15. Aurea cui postquam nudavit cassida frontem, &c. *Servius ad loc. cit. Virg.* & *Priscian. l.* 6. *pag.* 689. *Putsch.* docent, *cassida* esse accusativum Græcæ positionis pro *cassidem*, & pro nominativo positum. Sed contra est *Charis. l.* 1. *pag.* 80.

CASSIDARIUS, qui cassidas facit. *Inscript.* apud *Reines. class.* 8. *n.* 70. Q. Nævius Marinus miles ex armamentario Imp. Cæsaris Domitiani Aug. Germanici cassidarius. Adde aliam apud *Murator. pag.* 959. *n.* 5. & V. *Baltearius*.

CASSILAM antiqui pro casside ponebant, inquit *Festus*. Sed *Voss. in Etym.* ad vocem *Cassis* putat legendum *cassidam*. V. *Cassida*.

CASSINUM, V. *Casinum*.

CASSIODORUS, i. M. Aurelius Cassiodorus scriptor Christianus, ingenio, & eruditione clarus, vixit medio sæculo Christi VI. carusque fuit Theodorico, & aliis Gothorum Regibus Italiam obtinentibus, a quibus variis honoribus decoratus, Quæsturæ sacri Palatii, Magistri Officiorum, Consulatus, Præfecti Prætorio, & Patriciatus, tandem abdicatis aulæ curis, in monasterium a se in finibus Calabriæ conditum secedens, ætate provectus diem obiit. Ejus opera, quæ magna ex parte supersunt, ut doctrina abundant, ita corruptam eorum temporum Latinitatem, quibus vixit, ubique referunt.

CASSIOPE, es, Κασσιόπη, & Cassiopēa, æ, f. Κασσιόπεια, uxor Cephei Regis Æthiopum, mater Andromedæ. Cum filiæ pulcritudinem Nereidum formæ antetulisset, ea pœna multata est, ut filiam marino monstro objectam videret: tandemque in cælum translata, fingitur sedens in sella expansis manibus, & specie casum adhuc filiæ lamentantis. Est autem sidus tredecim constans stellis, secundum *Hygin.* situmque est in parte cæli boreali, prope circulum Arcticum, a tergo habens Cepheum, a fronte Andromedam. *Manil. l.* 1. *v.* 355. Cepheusque & Cassiopea In pœnas signata suas, juxtaque relictam Andromedam. *Propert. l.* 1. *eleg.* 17. *v.* 3. Nec mihi Cassiope solito visura carinam Ominat. Adde *Hygin. fab.* 64. & *Poet. Astronom. l.* 2. c. 10. & *lib.* 3. *c.* 10. ¶ Legitur & *Cassiepea*, *Cassiepeja*, & *Cassiopeja*, apud *Hygin. locis cit.* ut & Græce Κασσιέπεια. ¶ Est etiam *Cassiope* oppidum Corcyræ cum portu, nunc *S. Maria di Cassopo*, ubi templum fuit Jovis Cassii. *Plin. l.* 4. c. 12. & *Sueton. in Ner. c.* 22. ¶ Porro *Jupiter Cassius* videtur esse idem, qui *Casius* a Casio monte Ægypti denominatus. Nam & hoc modo scriptum legitur.

CASSIS, idis, f. *elmo*, *celata*, κόρυς, armatura capitis, ut galea. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 45. Muliones cum cassidibus, equitum specie, ac simulatione, colles circumvehi jubet. *Plaut. Trinum.* 3. 2. 10. Sumere cassidem in caput. *Hirt. de B. Afric.* c. 16. Cassidem de capite dejicere. *Lucan. l.* 7. *v.* 586. plebeja contectus casside vultus. *Stat.* 4. *Theb. v.* 302. Casside crines integere. & *vers.* 204. Claudi casside. *Id.* 9. *Theb. v.* 541. Laxare vultus casside. ¶ *Sub casside* est in armis, in bello, apud *Plin. l.* 13. c. 3. Sic *Juvenal. sat.* 7. *v.* 33. Ætas patiens cassidis. *h. e.* apta militiæ. ¶ Differunt aliquando *galea*, & *cassis*. Illa enim de corio est, ista de lamina, inquit *Isidor. l.* 18. *Orig. c.* 14. Hinc *Tacit. de Germ. c.* 6. Paucis loricæ, vix uni alterive cassis, aut galea. ¶ Sæpe tamen promiscue ponuntur. *Ovid. Metam.* 8. *v.* 25. Seu caput abdiderat cristata casside pennis, In galea formosus erat. *Virg. Æn.* 5. *v.* 490. Galea ærea.

CASSIS, is, m. *rete da caccia*, *ragna*, δίκτυον, rete venatorium. Adhibetur fere in plurali numero. *Ovid.* 2. *de ar. am. v.* 2. Decidit in casses præda petita meos. *Id. Metam.* 5. *v.* 578. nec me studiosius altera saltus Legit, nec posuit studiosius altera casses. *Id. l.* 1. *de ar. am. v.* 392. Non bene de laxis cassibus exit aper. *Propert. l.* 4. *eleg.* 2. *v.* 33. Cassibus impositis venari. *Martial. l.* 3. *epigr.* 58. *v.* 28. Dama impedita cassibus. *Senec. in Agamem. v.* 893. Aper casse vinctus. ¶ De tela aranearum, qua muscæ irretiuntur, *Virg.* 4. *Georg. v.* 247. Laxos in foribus suspendit aranea casses. Adde *Martial. l.* 3. *epigr.* 93. & *Arnob. l.* 6. *pag.* 202. ¶ Translate *casses alicui tendere*, apud *Tibull. l.* 1. *eleg.* 7. *v.* 5. est insidiari. *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 554. novus viso casse resistet amans.

CASSITA, æ, f. avicula quædam, alio nomine galerita, & alauda, cristam gerens in capite instar galeri, aut cassidis. Festivam de ea fabellam narrat *Gell. l.* 2. c. 29.

CASSITĔRON, i, n. *stagno*, κασσίτερος, Græca vox, quæ plumbum album significat. *Plin. l.* 24. c. 16.

CASSITO, V. *Casito*.

CASSIUS, a, um, adject. ad Cassium pertinens. Est autem Cassius nomen proprium Rom. *Cassiæ leges* variæ fuerunt. Una fuit tabellaria, quam tulit L. Cassius L. F. Longinus trib. pleb. Lepido, & Mancino Coss. ut judices, & populus sententias, & suffragia non voce, sed tabellis ferrent, excepto crimine perduellionis. *Cic.* 3. *de Legib.* c. 16. & *pro Sext. c.* 48. & *Ascon. in* 2. *Verr.* c. 10. ¶ Alia fuit lata eb eodem, C. Mario L. Flacco Coss. ut quem populus damnasset, cuive imperium abrogasset, in Senatu nec esset. Tulerat autem eam maxime propter simultates cum Q. Cæcilio, cui populus, quia male adversus Cimbros rem gesserat, imperium abrogaverat. Hæc *Ascon. ad Cicer. fragm. pro Cornel.* ¶ Alia fuit frumentaria, quæ Terentia, & Cassia dicta, quia latores habuit M. Terentium Lucullum, & C. Cassium Varum Coss. Jubebat emi in Sicilia frumentum, æquabiliter ab omnibus civitatibus. De ea verba facit *Cic. Verr.* 5. *c.* 70. & *Verr.* 7. *c.* 21. ¶ Aliæ sunt a variis Cassiis latæ leges, de quibus V. *Hotoman. Pitisc.* & alios. ¶ *Cassia via* dicta est, quia a Cassio strata fuit, inquit *Fest.* Quidam putant hunc fuisse C. Cassium, qui cum M. Messala censor fuit, ut apud *Plin. l.* 17. *c.* 25. legitur. Fuit autem hæc alter Flaminiæ ramus, & extra portam Flumentanam ferebat Sutrium, Vetrallam, Viterbium, & Vulsinios, &c. *Cic. Phil.* 12. *c.* 9. Hanc Hadrianus Imp. Florentiam usque a finibus Clusinorum perduxit, ut constat ex Inscript. apud *Gruter. pag.* 156. *n.* 2. ¶ De *Jove Cassio* dictum est in *Cassiope*. ¶ De Cassio judice V. *Cassianus*.

CASSO, as, a. 1. *render vano*, cassum reddo, destruo. *Sidon. l.* 1. *ep. ult. a med.* Si objecta non improbabiliter cassaverimus, oro, ut &c.

CASSUS, a, um, *vuoto*, *vano*, *casso*, vacuus, inanis, κενός, ὀρφανός, μάταιος. Quidam putant, esse supinum verbi *careo*: alii esse adjectivum suæ originis, ut *lassus*, *fessus*, &c. *Plaut. Pseud.* 1. 3. 137. Te amatorem inventum esse inanem, quasi cassam nucem. *noce scussa*. Adde *Horat. l.* 2. *sat.* 5. *v.* 36. Rursus *Plaut. Rud.* 5. 2. 37. Cassa glans. *Plin. l.* 18. *c.* 17. *a med.* Granum longius fieri, sed inane cassumque, ac satum non nasci. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 406. Cassa canna. *Fab. Pictor* apud *Gell. l.* 10. c. 15. Annulus pervius, & cassus. *Apulej. de Deo Socrat.* Aer cassus ab omnibus. *h. e.* vacuus omnium rerum. ¶ Substantivi more. *Solin. c.* 52. (*al.* 65.) *ad fin.* Aut palearum cassa, aut chartarum fila ad se rapit. ¶ Est etiam carens, orbus, *privo*. *Vetus Poeta* apud *Cicer. l.* 2. *de Divin.* c. 64. Cochlea sanguine cassa. *Lucret. l.* 3. *v.* 563. Cassum anima corpus. *Id. l.* 4. *v.* 126. Simulacra cassa sensu. *Id. ibid. v.* 368. Aer cassus lumine. *Plaut. Aulul.* 2. 2. 14. Virgo cassa dote. *Ovid. de remed. Amor. v.* 446. Cassaque seducto stipite flamma perit. *h. e.* privata pabulo. ¶ *Cassus lumine* dicitur, qui vita functus est, *defonto*, *morto*. *Virg.* 2. *Æn. v.* 85. nunc cassum lumine lugent. Adde *Stat.* 2. *Theb. v.* 15. Sic *æthere cassus* apud *eund. Virg.* 11. *Æn. v.* 104. ¶ Cum genitivo Cic. *in Arat. v.* 369. Et dextra retinens non cassum luminis ensem. ¶ Translate ponitur pro vano, inutili, irrito. *Cic.* 5. *Tuscul.* c. *ult.* Omne quod honestum nos, & laudabile esse dicimus, id illi cassum quiddam, & inani vocis sono decoratum esse dicunt. *Lucret. l.* 3. *v.* 1063. Sollicitamque geris cassa formidine mentem. *Id. l.* 4. *v.* 513. Illa tibi est igitur verborum copia cassa. *Senec. in Troad. v.* 569. Cassa consilia. & *vers.* 792. præsidia. *Id. ibid. v.* 678. Furor cassus feminæ. *Lucan. l.* 5. *v.* 130. Cassa fraus. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 556. ira. *Stat. Theb.* 11. *v.* 449. Cassæ viæ. *h. e.* frustra aditæ. *Arnob. l.* 1. *pag.* 18. Cassus rumor. *Apulej. l.* 6. *Metam.* Cassa spes. *Plin. l.* 8. *ep.* 23. Cassi labores, & infructuosæ preces. *Virg.* 12. *Æn. v.* 780. Cassa vota. *Sil. l.* 3. *v.* 17. Vulgatum (nec cassa fides) ab origine sani Impositas durare trabes. *Id. l.* 10. *v.* 117. quisnam ad cassos furor impulit ictus Exsanguem senio dextram? *Stat. l.* 9. *Theb. v.* 770. Nunquam cassa manus. *h. e.* frustra feriens. *Id. ibid. v.* 629. Augur cassa futuri. *h. e.* vana, & mendax. *Plaut. Cistell.* 4. 1. 16. Non ecastor cassa memoro. *non dico fandonie*. ¶ *Cassum*, & sæpius *in cassum* (quod & *incassum* recte, ac frequenter scribitur) est frustra, *in vano*, *inutilmente*, *a voto*, μάτην, ματαίως. *Senec. in Herc. Oet. v.* 352. Quid cassum times? *Liv. l.* 10. c. 29. Vana in cassum jactare tela. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 4. Pauci bona libertatis incassum disserere. *Sallust. in orat. Macri Licinii ad pleb.* Incassum agere aliquid. *Plaut. Pœn.* 1. 2. 147. Omnia incassum cadunt. *Virg.* 3. *Georg. v.* 100. Incassum furere. *Id. Æn.* 7. *v.* 421. Incassum fusi labores. *Lucan. l.* 2. *v.* 263. In cassum ire.

CASTALIA, æ, f. Κασταλία, idem quod Castalius mons, vel fons Castalius. *Virg.* 3. *Georg. v.* 292. juvat ire jugis, qua nulla priorum Castaliam molli devertitur orbita clivo. *Horat. l.* 3. *od.* 4. *v.* 61. Qui rore puro Castaliæ lavit Crines solutos. Adde *Stat. l.* 1. *Theb. v.* 697. ubi *Lactant. vel. Scholiast.* adnotat, fuisse quandam virginem *Castaliam* nomine, ab Apolline adamatam, quæ cum ab eo sibi vim parari videret, in eum fontem se præcipitavit.

CASTĂLIS, idis, f. ad Castaliam pertinens. *Martial. l.* 9. *epigr.* 19. Quam dederis nostris, Auguste, penatibus undam, Castalis hæc nobis, aut Jovis imber erit. ¶ *Castalides, dum*, sunt ipsæ Musæ. *Id. l.* 4. *epigr.* 14. Sili, Castalidum decus sororum. *Id. l.* 7. *epigr.* 11. Castalidum grex.

CASTALIUS, a, um, adject. Κασταλιος. *Castalius fons* est in radicibus Parnassi montis, quem Musæ incolere dicuntur. Idem fatidicus fuisse dicitur propter Apollinem, cui sacer fuit, & oppidum Delphos, a quo non longe abfuit. *Pausan. in Phocic.* seu *l.* 10. c. 8. scribit ejus aquam potu suavem esse; alios autem putare dictam esse a quadam muliere indigena nomine *Castalia*, quæ Acheloi amnis filia fuit; alios a quodam *Castalio*: esse etiam qui putent, eum fontem esse partem Cephissi amnis, quod cum Lilæenses more majorum quædam bellaria quotannis in Cephissum projicerent, eadem in Castalia emergentia conspicerentur. *Ovid. l.* 1. *Amor. eleg. ult. v.* 35. mihi flavus Apollo Pocula Castalia plena ministret aqua. *Senec. in Oedip. v.* 229. Sancta fontis lympha Castalii. Adde *Plin. l.* 4. c. 3. ¶ *Umbra Castalia* est, quam facit plurima laurus circa fontem Castalium, & in ipso monte Parnassi. *Tibull. l.* 3. *eleg.* 1. *v.* 16. Castaliamque umbram, Pieriosque lacus. ¶ *Castalia arbor* est laurus. *Propert. l.* 3. *eleg.* 2. *v.* 13. ¶ Quod *Ovid.* 3. *Metam. v.* 14. appellat *antrum Castalium*, vel ipsius fontis antrum intelligit, vel Apollinis Delphici templum. Ex utroque enim oracula petebantur. ¶ Alius fuit *fons Castalius* in radice montis Antiochiæ imminentis, qui & ipse *Parnassus* dictus est. Is quoque fatidicus est habitus, ut colligitur ex *Ammiano l.* 22. *c.* 12. (*al.* 30.) & notat *Casaubon. ad Spartian. in Hadrian. c.* 2. & *ad Capitolin. in Antonin. Philos. c.* 8.

CASTA-

CASTANĔA, æ, f. castagno, κάστανος, arbor pomum ferens nigro corio, & præterea spinoso calyce inclusum. Voss. in Etymol. docet, dictam esse a Castana, vel ut est apud Plin. Harduini l. 4. c. 9. Casthanæa, seu Castanæa, quæ est Thessaliæ urbs sub Pelio monte, ubi hæc arbor felicissime provenit. Plin. l. 16. c. 40. Tardissime cariem sentiunt robur, suber, castanea. Id. l. 17. c. 20. Castanea pedamentis omnibus præfertur. Adde Virg. Georg. 2. v. 71. & Colum. l. 4. c. ult. ubi de ejus satione multa. ¶ Castanea nux, & absolute castanea est ejus arboris fructus, castagna. Virg. Ecl. 2. v. 52. Castaneasque nuces, mea quas Amaryllis amabat. Adde Seren. Sammon. c. 29. v. 560. Rursus Virg. Ecl. 1. v. 82. Castaneæ molles. Plin. l. 15. c. 28. Putamine clauduntur nuces, corio castaneæ. Adde lib. 13. c. 18.

CASTANETUM, i, n. castagneto, locus castaneis consitus. Colum. l. 4. c. ult. Sæpe novella castaneta calvescunt. Adde cap. 30. & Pallad. in Novemb. tit. 7.

CASTE, castamente, santamente, puramente, costumatamente, ἁγνῶς, sine labe non solum impudicitiæ, sed & aliorum vitiorum, pudice, pure, sancte, integre, abstinenter, honeste. Cic. de clar. Orat. c. penult. Eloquentiam tueamur, ut adultam virginem, caste. Curt. l. 4. c. 10. Caste sancteque habere aliquam. C. Gracchus apud Gell. l. 15. c. 12. A servis aliorum caste se habere. Lactant. l. 6. c. 23. Docenda uxor, ut caste se gerat. Ovid. 2. ex Pont. ep. 1. v. 33. Caste placare deos. Cic. Fam. 14. ep. 4. Castissime colere deos. Liv. l. 10. c. 7. Castius sacra privata facere. Cic. pro leg. Manil. c. 1. Meus labor in privatorum periculis caste, integreque versatus. Id. 4. de Fin. c. 23. Caste, & integre vivere. Plaut. Trinum. 2. 4. 148. Caste agere ætatem suam. Macrob. l. 1. Saturn. c. 2. Cibus & potus in convivio ubertim, casteque affuerunt. ¶ Translate Gell. l. 17. c. 2. Caste, pureque lingua Latina uti. Id. l. 7. c. 14. in f. Dicendi genus caste pudiceque ornare.

CASTELLAMENTUM, i, n. Arnob. l. 2. pag. 73. Ut spirulas, & botulos facerent, isicia, castellamenta Lucanica, suminatam carnem, &c. h. e. farcimina Lucanica in castelli figuram efformata: quemadmodum circulos inter scitamenta ponit Varr. de L. L. l. 4. c. 22. & hamos, ac lacertulos Apul. l. 10. Metam. Alii leg. castellamenta, lucanicas eadem manente sententia. Alii vero reponunt catillamenta, quasi catillationes. Nam catillare est catillos lingere, vel ligurrire; & catillo gulosus, ligurritor. Firmat hanc lectionem alius ejusdem Arnobii locus l. 7. ubi ait pag. 230. In exiguas arvina est miculas catillaminum infecta de more. Nam catillamina idem sunt quod catillamenta, nempe scitamenta, quæ linguntur, & orexim ac gulam excitant. Sunt tamen qui hoc quoque loco aliter legunt.

CASTELLĀNUS, a, um, di castello, ad castellum pertinens. Cic. de clar. Orat. c. 73. Malim mihi L. Crassi unam pro M'. Curio dictionem, quam castellanos triumphos duos. At plus interfuit Reip. castellum capi Ligurum, quam bene defendi causam M'. Curii. Credo: sed, &c. Impp. Honor. & Theodos. lib. 11. Cod. tit. 59. leg. 2. Castellanus miles. h. e. qui in castelli custodia est, vel qui in castelli territorio agrum possidet. ¶ Castellani, orum, qui castella habitant, castellani. Sallust. in Jug. c. 97. Iter castellanorum angustum admodum. Liv. l. 34. c. 27. Hi sunt jam inde castellani, agreste genus. Adde Hirt. de B. Alexandr. c. 42. & Liv. l. 38. c. 45. a med.

CASTELLARĬUS, ii, m. qui præest custodiæ castellorum in aquæductibus. Frontin. de aquæduct. art. 117. Villicos, castellarios, circitores, silicarios, &c. Inscript. apud Gruter. pag. 601. n. 7. Servus castellarius aquæ Claudiæ. Alia ibid. n. 8. Timbræo Aug. L. castellario aquæ Marciæ. Adde n. 9. & Murator. Inscript. pag. 924. n. 4.

CASTELLĀTIM, adverb. Liv. l. 7. c. 36. ad fin. Hostes & nocturno pavore attonitos, & circa collem castellatim dissipatos aggredi. h. e. non continuis castris dispositos, sed per varia veluti castella dispersos, sparsi in varj corpi. ¶ Plin. l. 19. c. 6. ad fin. Quidam ulpicum, & allium in plano seri vetant, castellatimque grumulis imponi, distantibus inter se pedes ternos. h. e. acervatim, σωρηδόν. grumulos spicarum allii ita seri jubet, ut non singuli, sed acervatim castelli more pedum ternum distantia ponantur.

CASTELLUM, i, n. castello, fortezza, forte, locus militari opere munitus exstructo aggere, vel muro cum fossa, quasi parvum castrum, ut est apud Veget. l. 3. de re milit. c. 9. in f. quia in eo milites ponuntur ad custodiam regionis. Construuntur enim castella in agris contra excursiones hostium; in finibus imperii, ut eorundem aditus prohibeantur; per ipsum castrorum vallum congruis in locis, ut facilius defendi possit. Sisen. apud Non. c. 11. n. 37. Prætor festinatim de castellis ad castra maxima milites conducit. Cæs. l. 2. B. Gall. c. 30. Primo adventu exercitus nostri crebras ex oppido excursiones faciebant: postea vallo pedum XII. crebrisque castellis circummuniti, oppido se continebant. Cic. Attic. l. 3. ep. 7. Castellum natura munitum. Id. Fam. 11. ep. 4. Multa castella cepi, multa vastavi. Id. Phil. 5. c. 4. Aditus hostium castellis, & operibus prohibere. Nepos in Datam. c. 10. Expugnare castella. Id. in Milt. c. 2. Loca castellis communire. Id. in Alcib. c. 7. Communire castellum. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 36. Munire castellum. alzar un forte. Nepos in Datam. c. 4. Regio saltuosa, & castellis munita. Tacit. Ann. 3. c. 74. Castella, & munitiones idoneis locis imponere. Id. Ann. 4. c. 46. Castella rupibus indita. bicocche. Id. in Agric. c. 14. Promovere castella in ulteriora. Flor. l. 3. c. 19. ad fin. Vicos, castella, oppida diripere. ¶ Differt ab oppido, & urbe, quod illud munimenti causa exstruitur, hæc tum ad munimentum, tum ad civilem hominum convictum, & societatem: illud belli tantummodo est, hæc etiam pacis. Sæpe vero accidit, ut quæ castella contra vim hostium excitata fuerant, paulatim confluentibus hominibus frequentarentur, & oppida, urbesque fierent. Hinc aliquando castellum, & oppidum, aut urbs promiscue adhibentur, ut apud Curt. l. 5. c. 3. ¶ Translate Cic. in Pison. c. 5. Templum illud fuit, te consule, arx civium perditorum, receptaculum veterum Catilinæ militum, castellum forensis latrocinii, bustum legum omnium, ac religionum. Liv. l. 3. c. 57. Respicerent tribunal homines, castellum omnium scelerum. Cic. 2. de Divin. c. 16. Urbem philosophiæ, mihi crede, proditis, dum castella defenditis. ¶ Est etiam castellum receptaculum aquarum in aquæductibus; ex quo aqua ex communi ductu per fistulas in varia loca distribuitur: unde & dividiculum dictum est, teste Festo. Appellatur autem castellum, quia altius cetero opere assurgit, & latius extenditur, ut militaris castelli figuram referat. Vitruv. l. 8. c. 7. Cum venerit ad mœnia efficiatur castellum, & castello conjunctum, ad recipiendam aquam, emissarium, collocenturque in castello tres fistulæ, &c. Plin. l. 36. c. 15. Agrippa adjecta Virgine aqua, lacus septingentos fecit, salientes centum quinque, castella centum triginta. Frontin. de aquæduct. artic. 35. Aqua, quæ in castellum cadit. Ulpian. Dig. lib. 43. tit. 19. leg. 1. Aquam ex castello ducere. ¶ Eodem nomine appellatur labrum amplum in summo rotæ aquariæ, in quod influit aqua ex modiolis, cum ad summum elati invergi cœperint, vasca. Vitruv. l. 10. c. 9. ad fin. ¶ In mascul. gen. Paul. Dig. lib. 30. leg. 41. a med. in edit. Torrentini.

CASTERĬA, æ, f. locus, in quo, ubi navigatio conquiescit, remi, & gubernacula conquiescunt. Ita Nonius cap. 2. n. 128. Putat Scheffer. de milit. navali l. 2. c. 5. Græce dictam esse ἰσθόλιον. Voss. in Etymol. docet, esse a Græco σχασηρία, vel σχαστήριον, (quod navis partem quandam esse, docet Hesych.) ducto a verbo σχάζω, dimitto, intermitto. Ex quo Turneb. l. 4. c. 13. scribi vult schasteria: quamquam l. 29. c. 21. aliter sentit, nempe esse velut γαστέριον, hoc est ventrem navis. Plaut. Asin. 3. 1. 15. Quin pol si reposivi remum sola ego in casteria; ubi quiesco, omnis familiæ causa consistit tibi. Alii ita distinguunt: Quin pol si reposivi remum, sola ego in casteria ubi quiesco, omnis, &c. Qua ratione casteria non est locus ubi reponuntur remi, sed potius ubi nautæ conquiescunt. Lactant. seu Lutat. vetus Scholiast. Statii ad 6. Theb. v. 800. perperam casteriam cum portisculo confundit.

CASTIFĬCO, as, a. 1. castum facio. Est Augustini l. 9. Confess. c. 9. & de bono viduit. c. 7. & Tertull. de pudicit. c. 19. ex 1. Joann. 3.

CASTIFĬCUS, a, um, castum faciens, vel castus. Senec. in Hippol. v. 169. Expelle facinus mente castifica horridum. Paulin. Nolan. carm. 25. Nat. S. Fel. 10. v. 188. Castificum lavacrum.

CASTIGABĬLIS, le, degno di riprensione, o castigo, castigatione dignus. Plaut. Trinum. 1. 2. 5. Hic ille est, senecta ætate qui factus est puer: qui admisit in se culpam castigabilem.

CASTIGĀTE, disciplinatamente, castigatis moribus. Senec. in excerpt. controv. lib. 6. controv. ult. Vixit modeste, castigate. Non in illa cultus luxuriosior, non conversatio cum viris licentiosior. ¶ Alio sensu Macrob. l. 1. in somn. Scipion. c. 6. Hæc de monade castigatius, quam se copia suggerebat. h. e. pressius, brevius. Augustin. l. 4. de doctr. Christ. c. 14. Castigatius eloqui. h. e. pressius, & sine verborum affluentia.

CASTIGATĬO, onis, f. riprensione, emendamento, castigo, ἐπανόρθωσις, σωφρονισμός, reprehensio, objurgatio, coercitio, animadversio corrigendi causa facta, & ad meliorem frugem revocandi. Cic. 1. Offic. c. 25. Omnis autem & animadversio, & castigatio contumelia vacare debet, neque ad ejus, qui punitur aliquem, aut verbis castigat, sed ad Reipublicæ utilitatem referri. Id. 4. Tuscul. c. 20. Afficere aliquem castigationibus, reprehensionibus, ignominiis. Senec. l. 1. de ira, c. 5. Aliquando castigatio necessaria est: sed hæc sincera cum ratione. non enim nocet, sed medetur specie nocendi. Id. ibid. l. 2. c. 27. Parentum, præceptorum ac judicum castigatio sic accipienda est, quomodo scalpellum, & abstinentia, & alia, quæ profutura torquent. Id. ep. 47. ad fin. Verborum castigatione uti. Liv. l. 27. c. 15. Cum verborum castigatione accipere aliquem. bravata, correzione. Justin. l. 1. c. 6. Reprimere aliquem castigatione. Plin. l. 18. c. 6. Castigatio Censoria. Valer. Max. l. 2. c. 7. n. 14. Aspero, & abscisso castigationis genere militaris disciplina indiget. Vet. inscript. apud Gruter. pag. 1030. n. 4. Militavit ann. XXX. sine ulla castigatione. Paul. Dig. lib. 1. tit. 15. leg. 3. Castigatio fustium. Callistrat. Dig. lib. 48. tit. 19. leg. 7. flagellorum. Apul. l. 9. Metam. Muli senes, costas perpetua castigatione ossium tenus renudati. ¶ Translate Plin. l. 17. c. 22. Viviradix secundo anno reciditur: alias festinatione pariendi gracilis atque ejuncida, ni cohibeatur castigatione tali, in fetum exeat tota. Id. ibid. c. 28. Olearum nudatas radices hiberno frigori opponunt; eaque castigatione proficiunt.

CASTIGĀTOR, oris, m. riprensore, σωφρονιστής, ἐπανορθωτής, qui castigat, emendator. Horat. de ar. poet. v. 173. laudator temporis acti Se puero, censor, castigatorque minorum. Liv. l. 1. c. 59. Brutus castigator lacrimarum, atque inertium querelarum. Senec. l. 1. de Ira, c. 15. in f. Ad coercitionem errantium irato castigatore non opus est. Adde Plaut. Trinum. 3. 1. 13.

CASTIGATORĬUS, a, um, atto a castigare, ad castigandum pertinens. Plin. l. 5. ep. 16. ad fin. Adhibere solatium non quasi castigatorium, & nimis forte, sed molle & humanum. Sidon. l. 4. ep. 1. Castigatoria severitas.

CASTIGĀTUS, a, um, ripresa, castigato, reprehensus, objurgatus, multatus. Juvenal. sat. 2. v. 35. vitia ultima fictos Contemnunt Scauros, & castigata remordent. Tacit. Ann. 3. c. 35. Patres oblique per litteras castigati. Apul. l. 9. Metam. Affatim plagis castigatus. ¶ Translate Cic. 2. Tuscul. c. 21. Vides ne, ut obmu-

tuerit

tuerit non sedatus corporis, sed castigatus animi dolor? *alquanto repressa*. *Augustin. de Civ. Dei, lib.* 5. *c.* 24. Luxuria tanto castigatior, quanto posset esse liberior. *Gell. l.* 4. *c.* 20. Inter censorias severitates tria hæc exempla in litteris sunt castigatissimæ disciplinæ. *della disciplina più rigida*. *Stat. Theb.* 9. *v.* 687. nodis & castigata jubarum Libertas. *h. e.* collecta, & constricta, ut in cervice equi compta sedeat. ¶ Dicitur etiam de forma, & pulcritudine membrorum elegantissima, & in qua nihil reprehendi potest. *Ovid.* 1. *Amor. eleg.* 5. *v.* 21. Castigatum pectus. *Stat. l.* 2. *silv.* 1. *v.* 43. Et castigatæ collecta modestia frontis. ¶ *Castigatæ mamillæ* apud *Seren. Sammon. cap.* 20. *v.* 357. sunt tumidulæ, duriusculæ, & quas *stantes mammas* vocat *Plin. l.* 30. *c.* 14.

CASTIGO, as, avi, atum, a. 1. *punire*, *castigare*, σωφρονίζω, ἐγκαλεῖν(?), κολάζω, coerceo, corrigo, ad meliorem frugem animadvertendo revoco. *Cic.* 3. *Tuscul. c.* 27. Pueros vero matres, & magistri castigare etiam solent, nec verbis solum, sed etiam verberibus. *Id. de legib. l.* 1. *c. ult.* Castigare improbos, tueri bonos. *Plaut. Mostell.* 4. 1. 26. servos bubulis exsuviis. *Virg.* 6. *Æn. v.* 567. dolos. ¶ Sæpe est reprehendere, objurgare, *riprendere*, *sgridare*, *bravare*. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 1. In hoc me ipse castigo, quod, &c. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 41. Et quoniam de impudentia dixi, castigemus etiam segnitiem hominum, atque inertiam. *Liv. l.* 39. *c.* 55. Castigare nimiam lenitatem alicujus. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 3. Laudare promptos, castigare atque incitare segniores. *Id. ibid. l.* 3. *c.* 25. aliquem litteris. *Plaut. Bacch.* 4. 8. 66. dictis plurimis. *Justin. l.* 2. *c.* 15. graviter. *Juvenal. sat.* 14. *v.* 54. acerbo clamore. *Virg.* 4. *Æn. v.* 407. moras. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 660. metus. *Lucan. l.* 8. *v.* 71. Castigare dolorem immodicum. ¶ Item emendare, corrigere, *correggere*, *emendare*. *Plin. in paneg. c.* 46. Castigaverunt vitia sua ipsi, qui castigari merebantur. *Horat. de ar. poet. v.* 294. Carmen decies castigare ad unguem. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 454. opicæ castigat amicæ Verba. *Stat.* 6. *Theb. v.* 700. Molis prægravidæ castigat pulvere lapsus. *h. e.* discum lusorium manibus elabentem asperso pulvere asperat (ut *ibid.* loquitur *vers.* 671.) ut labilis esse desinat. ¶ Et translate coercere, compescere. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 47. *Burm.* Castigare risum crebris potiunculis. ¶ Item cingere, & veluti constrictum tenere. *Sil. l.* 12. *v.* 355. Insula fluctisono circum vallata profundo, Castigatur aquis, compressaque gurgite terras Enormes cohibet, &c. Sic *Liv. l.* 39. *c.* 25. Equus tenax non parens, frenis asperioribus castigandus est. ¶ *Examen in trutina castigare*, apud *Pers. sat.* 1. *v.* 6. est examen, seu ligulam trutinæ ita continere, & componere, ut nihil extra scapi foramen inclinet, quod cum accidit, fit æquilibrium, & rei appensæ pondus cognoscitur. ¶ *Voss. in Etym.* propriam notionem esse putat loris cædere, a κεστὸς pro κεστός, lorum; vel fuste percutere, a κ... fustis.

CASTIMONIA, æ, f. *castità*, *continenza*, ἁγνότης, abstinentia a Venereis corporis voluptatibus. *Cic. Verr.* 6. *c.* 45. *in f.* Sacra, quæ fiunt per summam castimoniam virorum, ac mulierum. *Id.* 2. *de legib. c.* 10. Castimonia corporis. Adde *Liv. l.* 39. *c.* 9. ¶ In plurali num. *Plin. l.* 31. *c.* 8. Superstitio castimoniarum. *Tertull. de Jejun. c.* 2. Quales castimoniæ Apin, Isidem, & Magnam Matrem certorum eduliorum exceptione purificant. Adde *Apul. l.* 11. *Metam.* His autem locis non tam castitatem significant, quam ritus, & sacra, quæ cum certarum rerum castimonia, & abstinentia celebrari oportet, eadem ratione, qua *castus*, *us*. Hinc *Id. Apul. in. f. ejusdem lib.* 11. appellat *inanimam castimoniam* sacra ea, & ritus, qui conjuncti sunt cum abstinentia a cibis animatis.

CASTIMONIALIS, e, adject. *Pallad. in Februar. tit.* 25. liquamen quoddam ex pyris, cujus conficiendi rationem docet, *liquamen castimoniale* appellat, fortasse quia ad castimoniam servandam aptum sit, vel quia castimoniam servantibus in usu fuerit. Sic *Plin. l.* 31. *c.* 8. quoddam gari genus memorat, a Judæis superstitioni castimoniarum dicatum.

CASTITAS, atis, *castità*, *continenza*, *onestà*, ἁγνότης, abstinentia a turpi libidine, castimonia, pudicitia. V. *Pudicitia*. *Cic.* 2. *de legib. c.* 12. Vestæ colendæ virgines præsint, ut advigiletur facilius ad custodiam ignis; & sentiant mulieres in natura feminarum omnem castitatem pati. *Al. leg.* peti. *Horat. l.* 3. *od.* 24. *v.* 22. metuens alterius viri Certo fœdere castitas. *Tacit. in Agric. c.* 4. Femina raræ castitatis. *Plin. l.* 24. *c.* 9. Matronæ Thesmophoriis Atheniensium castitatem custodientes. ¶ Translate accipitur pro abstinentia a quocumque vitio, integritate, sanctitate. *Gell. l.* 15. *c.* 18. Cornelius sacerdotii religionibus venerandus, & castitate vitæ sanctus. *Macrob. l.* 7. *Saturn. c.* 3. L. Quintius prætor de provincia nuper reverterat, observata, quod mireris Domitiani temporibus, præturæ maxima castitate. *Vitruv. l.* 1. *c.* 1. Nullum enim opus vere sine fide, & castitate fieri potest. ¶ Dea, eadem quæ Pallas. *Pallad. l.* 1. *tit.* 6. *a med.* Olivæ esse præsulem Castitatem.

CASTITUDO, inis, f. castitas. *Accius* apud *Non. c.* 2. *n.* 124. Ibi fas, ibi cunctam antiquam castitudinem.

CASTOR, ŏris, m. Κάστωρ, ορος. Castor, & Pollux fratres gemini fuerunt, Tyndari & Ledæ filii, fratres Helenæ. In fabulis est, Jovem furtim cum Leda cycni specie concubuisse, illamque ovum concepisse, ex quo gemini infantes nati sunt. Alii dicunt geminum ab ea ovum conceptum fuisse, alterum ex Tyndaro marito, ex Jove alterum: ex primo natos esse Castorem, & Clytemnestram, & quidem mortales, ut ab homine progenitos; ex secundo Pollucem, & Helenam immortales, ut ex Deo. Castor a prima ætate equis delectari cœpit, Pollux pugilatu: quibus in studiis adeo uterque excelluit, ut haberent sua ætate parem neminem. Colchos cum aliis Argonautis profecti sunt, in qua expeditione Pollux Amycum Bebryciæ Regem cæstu pugnans interfecit. Interfuerunt etiam venationi apri Calydonii. Castor tandem plurimis una cum fratre editis præclaris facinoribus in oppido Aphidnis occisus fuisse dicitur, bello Lacedæmoniorum cum Atheniensibus, vel, ut alii volunt, in oppugnatione Spartæ. Quidam dicunt fuisse interfectum ad radices Taygeti montis a Lynceo Apharei filio, cui puellam quandam desponsam eripuerat. Pollux qui fratrem vehementissime diligebat, ab Jove impetravit, ut immortalitatem suam cum fratre divideret. Hinc alternis diebus vivere dicuntur, vel ut alii scripsere, alterno semestri spatio. In cælum quoque translati sunt, eorumque sidus *Gemini* appellantur. *Serv. ad* 6. *Æn. v.* 121. dicit, esse duas stellas ita collocatas, ut una oriente, altera occidat. Nautæ vero sidera Castoris, & Pollucis appellarunt quasdam faculas, quæ in mediis tempestatibus aliquando conspiciuntur in summitate mali, aut velorum, quæ si geminæ appareant, tranquillitas; si una tantum, majus periculum portendi solet. Nunc vocant Divos Nicolaum, & Hermum. De his V. *Senec. l.* 1. *quæst. nat. c.* 1. & *Plin. l.* 2. *c.* 37. Hujus autem fabulæ origo ex alia fabula ducta est, quod nimirum navigantibus hisce fratribus in Argo navi, & sæviente mari procellis, cum Orpheus variis votis deos fatigasset, apparuerunt geminæ faces in eorum capitibus, & mox tempestas cessavit. Quare cum ignes illi navigantibus apparerent, Castoris & Pollucis arbitrio apparere crediti sunt. Hinc pingi consuevere albis equis sedentes, igneumque apicem in capite habentes. ¶ *Castores* in plur. numero utrumque fratrem significant. *Plin. l.* 10. *c.* 43. Ædes Castorum. *Id. l.* 35. *c.* 4. Tabula Castorum in foro Augusti. Adde *lib.* 7. *c.* 12. *Arnob. l.* 1. *pag.* 20. *& lib.* 2. *pag.* 93. & *Auson. in gratiar. action. sub fin.* Sic *alter Castor* apud *Stat. l.* 4. *silv.* 6. *v.* 15. ¶ *Per Castorem* jurare solebant mulieres, sicut per Herculem viri. Hinc *ecastor*, *mecastor*, quæ V. suis locis. Apud *Plaut.* legitur etiam *næ castor*. Sic enim habet *Asin.* 3. 1. 29. Nisi mihi huc argenti affert viginti minas, næ ille, castor, hinc trudetur foras. ¶ Notat *Quintil. l.* 1. *c.* 5. (*al.* 9.) olim hoc nomen in obliquis casibus producta pænultima pronunciatum fuisse ab iis, qui omnia ex Latina ratione, non ex Græca usurpanda esse censebant.

CASTOR, ŏris, m. *castòro*, *bèvero*, κάστωρ, animal ex genere amphibiorum, horrendi morsus, ut qui arbores juxta flumina, ut ferro cædat, & si forte hominem comprehenderit, non antequam fracta concrepuerint ossa, morsus resolvat. Caudam habet piscium, ceteram speciem lutræ, pilum vero pluma molliorem. Hæc *Plin. l.* 8. *c.* 30. ¶ Latino nomine appellatur *fiber*, item *canis Ponticus*, quia in Ponto maxime abundat. *Serv. ad Virg.* 1. *Georg. v.* 58. ¶ Dicitur quasi γάστωρ, quia ventre magno est. Vulgo fertur, cum viderit se obsideri, testiculos sibi suos ipsum dentibus avulsos projicere, gnarum ob id se peti, quia multos habent in medicina usus, quos *Plin. l.* 32. *c.* 3. enumerat. *Juvenal. sat.* 12. *v.* 34. imitatus castora, qui se Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno Testiculorum: adeo medicatum intelligit inguen. *Castora* accusativus est Græcæ positionis, pro *Castorem*. *Vetus Scholiast. Juvenal. ad hunc loc.* hoc animal *bebrum* quoque vocari ait: cujus rectus casus est *beber*, seu *bebrus*, & inde adject. *bebrinus* apud *eund. Scholiast. ad satyr.* 2. *v.* 99. Sed hæ voces cadentis Latinitatis sunt. Nam *beber* levi mutatione ex *fiber* corruptum est. ¶ Ceterum *Plin. loc. cit.* astipulante *Dioscor. l.* 2. *c.* 26. falsum hoc esse ait, ut sibi testiculos amputet, quos parvos, & nimis substrictos habet, & adhærentes spinæ, ut sine vita animalis nequeant avelli. Addit autem esse folliculos geminos in inguinibus, graveolenti liquore plenos, & veluti mellis cerosi, gustu amaro, & acri, colore hammoniaci, & friabiles. *Castorea* hi appellantur, & propter odoris gravitatem *virosa* a *Virg. loc. cit.* dicuntur. V. *Castoreum*.

CASTORĔUM, ei, n. & *in plural. num.* Castorea, orum, *castorio*, καστόριον, testiculi, seu folliculi in inguinibus castoris animalis, & liquor in iis existens, de quo V. in fin. vocis præced. *Cels. l.* 6. *c.* 7. *n.* 8. In aurem dari debet castoreum cum aceto. *Scribon. Larg. compos.* 3. Castorei, nucum amararum, singulorum uncias. *Virg.* 1. *Georg. v.* 58. At Chalybes nudi ferrum, virosaque Pontus Castorea. *Lucret. l.* 6. *v.* 794. Castoreoque gravi mulier sopita recumbit. *Plin. l.* 32. *c.* 9. Castorea emolliunt alvum.

CASTORĔUS, a, um, *di castòro*, ad castorem animal pertinens. *Plin. l.* 12. *c.* 24. Aspalathos odore castoreo. Ita Veteres edit. A. 1469. 1470. & 1472. Alii cum *Harduino* leg. *castorei*. ¶ Item ad Castorem fratrem Pollucis pertinens. *Senec. in Hippol. v.* 810. Frenis Castorea mobilior manu Spartanum poteris flectere Cyllaron.

CASTORINATUS, a, um, adject. ad castorem animal pertinens. *Sidon. l.* 5. *ep.* 7. Incedunt albati ad exsequias, pullati ad nuptias, castorinati ad litanias. *h. e.* delicatissimis vestibus induti, quales sunt quæ ex pilis castoris conficiuntur. *Isid. l.* 19. *Orig. c.* 22. *castorinam vestem* appellat. Ita enim ibi legendum esse, non *caprinam*, monent Eruditi.

CASTORINUS, a, um, ad castorem animal pertinens. *Marcell. Empir. c.* 35. Castorinum oleum. *Isid. l.* 19. *Orig. c.* 22. Castorina vestis. V. diction. præced.

CASTRA, orum, n. plur. *alloggiamento dell' esercito in campagna*, *steccato*, *campo*, στρατόπεδον, locus, in quo exercitus, cum in expeditione est, subinde consistit, & vallo fossaque munit, tentoria figit, quietem capit. Caret fere singulari numero. *Cic. Fam.* 15. *ep.* 4. Castra in radicibus Amani habuimus apud Aras Alexandri quatriduum. *stemmo accampati*. *Cæsar ad Q. Pedium* apud *Cicer. ad Attic. l.* 9. *ep.* 14. Pompejus se oppido tenet; nos ad portas castra habemus. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 42. Hostes prope muros castra habent. *Cæsar ad Opp.* post *epist.* 13. *l.* 9. *ad Attic.* Ponere castra ad murum.

sum. Justin. l. 2. c. 8. metari. (eodem sensu.) Sallust. in Jug. c. 54. Capere locum castris. Tacit. 2. Hist. c. 19. Vallare castra. Id. 5. Hist. c. 22. erigere. Cic. l. 15. Fam. ep. 2. Locare. Id. Verr. 7. c. 12. facere stativa. Id. l. 1. de Divin. c. 35. movere versus Arretium. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 48. promovere. & cap. 49. munire. & cap. 40. Continere se castris. & lib. 2. c. 11. Recipere se in castra. Cic. l. 1. de Divin. c. 33. Florentissima Samnitium castra capere. Id. Phil. 12. c. 11. Pompejus cum duce Marsorum inter bina castra collocutus est. Sallust. in fragm. apud Non. c. 4. n. 235. Castris collatis. accampatisi a fronte. Adde Tacit. 3. Hist. c. 57. ¶ De castris faciendis multa Veget. l. 3. de re milit. c. 8. ¶ Castra Prætoriana, & Prætoria fuit locus ad Urbem prope muros, non longe a via Nomentana, ubi Prætorianus miles continebatur. Instituta sunt ex consilio Sejani a Tiberio, qui dispersas antea, & sine castris cohortes, quas Augustus præsidii causa in Urbem induxerat, in eum locum collegit. Sueton. in Claud. c. 21. & Capitolin. in Maxim. & Balb. c. 10. Vide Tacit. 4. Ann. c. 2. & Sueton. in Tiber. c. 37. ¶ Eadem absoluto castra vocantur a Sueton. in Claud. c. 36. nec alia intelligenda, cum in urbanis rebus de castris mentio fit. ¶ Interdum castra dicuntur fossa, vallum, aliaque opera militaria, quibus urbes in obsidionibus cinguntur, linee di circonvallazione. Cic. Fam. 15. ep. 4. Oppidum sex castellis, castrisque maximis sepsi. Cæs. 3. B. Civ. c. 9. Quinis castris oppidum circumdedit. ¶ Castra navalia est locus, ubi naves ad bellum paratæ consistunt, l' armata navale. Cæs. l. 5. B. Gall. c. 22. Castra navalia de improviso adoriri. Sic Nepos in Alcib. c. 8. Castra nautica juxta hostes habere. Virg. 4. Æn. v. 604. faces in castra tulissem, Implessemque foros flammis. Adde Æn. 5. v. 519. & Nepot. in Annib. c. 11. ¶ Quia vero quotiescumque locum mutat exercitus, nova castra facere opus est, castra designant aliquando ipsa itinera militaria, marcia. Liv. l. 38. c. 24. Ad eos profectus Consul, tertiis castris Ancyram pervenit. in tre marcie. Id. l. 28. c. 16. ad fin. Septuagesimis castris Tarraconem rediit. Curt. l. 3. c. 7. Castris motis ad urbem Mallon pervenit, inde alteris castris ad oppidum Castabalum. ¶ Sæpe accipiuntur pro ipsa militia, milizia, guerra, per metonymiam. Tibull. l. 4. carm. 1. v. 39. Nam quis te majora gerit castrisve, forove? Vellej. l. 2. c. 125. Vir, nescias utilior in castris, an melior in toga. Nepos in Annib. c. 23. In castra proficisci cum aliquo. h. e. ire in militiam. Id. in Epamin. c. 5. Castris uti non palæstra. ¶ Translate Cic. Fam. 9. ep. 20. In Epicuri nos adversarii nostri castra conjecimus. Horat. l. 3. od. 16. v. 22. nil cupientium Nudus castra peto. Adde Senec. ep. 2. ad fin. ¶ Castra apium dicuntur earum stationes a Pallad. l. 1. tit. 37. ¶ In descriptione regionum Urbis R. sub fin. leguntur apud P. Victor. castra lecticariorum, tabellariorum, victimariorum, falgamariorum: & videntur esse certa loca, ubi magna erat hujusmodi artificum frequentia, quo facilius a conducentibus inveniri possent. ¶ In singulari num. castrum Pœnorum dixit Plaut. apud Serv. ad 6. Æn. v. 776. V. infra in Castrum. ¶ Reperitur etiam castra, æ, femin. generis. Accius apud Non. c. 3. n. 65. Castra hæc vestra est, &c. ¶ Castra militaria variis locis nomen dedere, ubi posita aliquando fuerant. Sic Castra Pyrrhi, locus prope Lacedæmonem, apud Liv. l. 35. c. 27. Castra Corneliana, & Cornelia locus in Africa prope Uticam, apud Cæs. l. 2. B. Civ. c. 25. & Plin. l. 5. c. 4. His adde Castra Julia, & Castra Cæcilia oppida Hispaniæ apud Plin. l. 4. c. 22. & alia, de quibus V. Geographos.

CASTRAMETOR, aris, dep. 1. accamparsi, στρατοπεδεύω, metato captoque loco castra pono. Liv. l. 9. c. 27. Et primo circa saltus, cum utrinque ad hostem iniqua via esset, cunctati, castrametatique sunt. Ita Vet. Editiones A. 1470. & 1480. aliæ castrametatique omittunt. Plin. l. 18. c. 6. Villam posuit peritia castrametandi. Vetus Editio A. 1469. & Harduini junctim scribunt; aliæ divisim castra metandi. Nam castra metor divisis vocibus legitur apud Tacit. Ann. 1. c. 63. & Curt. l. 3. c. 8. &c.

CASTRATIO, onis, f. castratura, σπαδονισμός, ὀρχοτομία, testiculorum exsectio. Colum. l. 6. c. 26. Id optimum genus castrationum, quod, &c. Adde lib. 7. c. 11. & Pallad. in Majo, tit. 7. ¶ In arboribus castratio est ramorum amputatio certa ratione facta. Plin. l. 16. c. 40. & Colum. l. 4. c. 32.

CASTRATOR, oris, m. castratore, τομεύς, qui castrat. Tertull. l. 1. advers. Marcion. c. 1. Castor castrator carnis suæ.

CASTRATORIUS, a, um, da castrare, ad castrandum pertinens. Pallad. l. 1. tit. ult. Castratoria ferramenta, atque tonsoria.

CASTRATURA, æ, f. castratura, idem quod castratio, vel locus, in quo castratio facta est. Pallad. in Majo, tit. 7. Vulnera castraturæ cinere sarmentorum linere. ¶ Apud Plin. l. 18. c. 9. castratura siliginis est ejus purgatio. V. vocem sequent.

CASTRATUS, a, um, castrato, ἐκτομίας, ἔκτομος, testiculis privatus, exsectus. Plin. l. 11. c. 51. Castratis hominibus vox exilior. Id. ibid. c. 37. Equo castrato non decidunt dentes. Id. l. 10. c. 21. Galli castrati canere desinunt. capponati. ¶ Ponitur etiam generatim pro amputato, truncato, tagliato, troncato. Hinc castrata arbor, cui supervacui rami præciduntur, quo minus luxurietur, & utilius crescat. Plin. l. 24. c. 8. Humor e medulla castratæ arboris effluens. ¶ Id. l. 15. c. 14. Mala spadonia, appellata a conditione castrati seminis. h. e. nullum intus semen habentia. ¶ Castrata siligo, vel similago est usque ad certam mensuram cribro purgata. Plin. l. 18. c. 9. Justum est e grano Campanæ, quam vocant castratam, e modio redire sextarios quatuor siliginis, vel e gregali sine castratura sextarios quinque. & cap. 10. Pretium huic annona media in modios farinæ quadraginta asses, similagini castratæ octonis assibus amplius, siligini castratæ duplum. ¶ Translate castratæ vires dicuntur a Plin. l. 11. c. 18. h. e. attenuatæ, attritæ. Eodem sensu Castratam Rempublicam morte Africani recte dici, negat Cic. l. 3. de Orat. c. 41. quia deformis in eo similitudinis cogitatio inest. Adde Quintil. l. 8. c. 6.

CASTRENSIANUS, a, um, adject. Castrensiani dicti sunt ministri sacri Palatii, quorum varia fuere munera. Hoc enim numero fuerunt prægustatores, pincernæ, fullones, vestitores, pistores, aliique hujusmodi administri, ut est apud Lamprid. in Alex. Sever. c. 41. ubi multa de his disputat Salmasius. Horum mentio fit in Cod. Justin. l. 12. tit. 26. cui titulus est de castrensianis, &c. alii leg. castrensiariis. ¶ Alii sunt castrensiani, de quibus ibid. tit. 36. leg. 14. nempe milites, qui in castris, seu castellis ad finium custodiam positis degebant, & excubabant.

CASTRENSIARIUS, a, um, idem quod Castrensis. Castrensiarius negotiator legitur in Inscriptione quadam apud Gruter. pag. 649. n. 5. & significat eum, qui ad castra annonam convehens negotiatur, vivandiere.

CASTRENSIS, se, ad castra, & militiam pertinens. Cic. pro Cæl. c. 5. Eadem erat, si statim mereri stipendia cœperamus, castrensis ratio & militaris. Id. Catil. 3. c. 7. Nisi ex domesticis insidiis in castrense latrocinium compulissem. Id. apud Plin. l. 7. c. 43. Modius castrensis. Plin. l. 10. c. 21. Vigilia castrensis. Flor. l. 2. c. 2. ad fin. Romana classis prompta, levis, expedita, & quodam genere castrensis. h. e. quæ velut castra, quolibet facile promovetur. Sueton. in Tiber. c. 72. Castrenses ludi. h. e. qui a militibus in castrorum statione eduntur. Tacit. in Agric. c. 9. Jurisdictio castrensis. h. e. quæ ab imperatore in castris exercetur. Liv. l. 7. c. 36. Triumphus castrensis. h. e. in castris actus. Plin. in præfat. Histor. natur. & Gell. l. 17. c. 2. Verbum castrense. vocabolo di milizia: cujusmodi sunt copiari & conterraneus, quæ V. ¶ Castrensis corona est, qua donat eum imperator, qui primus hostium castra pugnans introivit. Ea insigne valli habet. Ita Gell. l. 5. c. 6. Eadem dicebatur etiam vallaris a vallo incenso, & expugnato. Valer. Max. l. 1. c. 8. n. 5. Vallarem coronam ei se servare dixit, a quo castra erant oppressa. ¶ Castrensis creditor est cui æs alienum debetur in castris contractum. Ulpian. Dig. lib. 42. tit. 7. leg. 1. & Tertyll. lib. 49. tit. 17. leg. 7. ¶ Peculium castrense est, quod a parentibus & cognatis in militia agenti donatum est, vel quod ipse filius familias in militia acquisivit, quod nisi militaret, acquisiturus non fuisset, ut Pompon. Dig. lib. 49. tit. 17. qui est de castrensi peculio, leg. 11. definit. Adde Paul. lib. 3. sentent. tit. 4. De eo testari potest miles etiam vivo patre. Nam quæ sunt parta labore militiæ, placuit non esse in corpore census, ut ait Juvenal. sat. 16. v. 51. ¶ Quasi castrense, quod filius familias in palatina vel togata militia sibi paravit, ad similitudinem peculii militaris. Ulpian. Dig. lib. 37. tit. 6. leg. 1. a med. & tit. 1. leg. 3. ¶ Castrenses ministri in sacro Palatio fuerunt iidem, qui Castrensiani, de quibus supra dictum est. Lamprid. in Alex. Sev. c. 41. Fullones, & vestitores, & pistores, & pincernæ, omnes castrenses ministri. ¶ Hi & Castrenses absolute dicuntur, erantque sub dispositione ejus, qui Castrensis sacri Palatii appellabatur. V. leg. 1. tit. 18. lib. 11. Cod. Theodos. & leg. 3. tit. 35. lib. 6. & alibi.

CASTRICIANUS, a, um, adject. ad Castricium pertinens, quod est nomen viri proprium. Cic. pro Flacc. c. 23. Castricianum nomen. & ibid. Castricianum vulnus. Adde ad Attic. l. 12. ep. 28. & 30.

CASTRO, as, avi, atum, a. 1. assettare, sanare, conciare, castrare, ἀποκηρύζω, ὀρχοτομεῖν, testiculos amputare, evirare: & cum de feminis sermo est, genitalia ita cædere, ut ad concipiendum inepta sint. Plaut. Aulul. 2. 2. 73. Impero, auctorque sum, ut me cuivis castrandum loces. Varr. R. R. l. 2. c. 5. ad fin. Castrare vitulos. Plin. l. 8. c. 51. Castrantur feminæ sues suspensæ pernis prioribus, vulva recisa. ¶ Ponitur etiam generatim pro amputare, truncare, troncare, tagliare. Plin. l. 8. c. 41. Si castretur morsu cauda, summusque ejus articulus auferatur, nec caudam crescere, nec canes rabidos fieri. Colum. l. 8. c. penult. ad fin. Castrare caudas catulorum. ¶ Hinc castrare arbores est trunco ad imum perforato, aut supervacuis ramis præcisis, vel alia quapiam ratione nimiam luxuriam compescere, quo utilius proveniant. Vitruv. l. 2. c. 9. Arbusta suo quæque tempore ad imum perforata castrantur. Cato R. R. c. 33. & apud Plin. l. 17. c. 22. Vites teneras quamprimum propagato, veteres quam minimum castrato. Id. l. 17. c. 20. Castrare arundinetum. h. e. cum nimis densatum est intercidere, & diradare, ut Colum. l. 4. c. 32. exponit. ¶ Translate Plin. l. 18. c. 14. Lupinum condi in fumo maxime convenit, quoniam in humido vermiculi umbilicum ejus in sterilitatem castrant. h. e. erodunt, ut satum nasci non possit. ¶ Castrare alvearia apud Colum. l. 9. c. 15. & Pallad. in Jun. tit. 7. est favos eorum præcidere, & mella eximere, smelare. ¶ Castrare vina faecis dixit Plin. l. 19. c. 4. hoc est saccis percolare, eorumque vires frangere, ut Idem loquitur l. 14. c. 22. Hoc enim pacto mitiora, & suaviora fiunt. V. Sacco. ¶ Castrare libellum hoc est impuros jocos ab iis auferre, est Martialis l. 1. epigr. 36. ¶ Illa etiam translata sunt Claudiani l. 1. in Eutrop. v. 192. Quid nervos secuisse juvat? vis nulla cruentam Castrat avaritiam. h. e. compescit, vel tollit. Et Lactantii l. 6. c. 15. Stoici affectus non temperant, sed abscindunt, rebusque a natura insitis castrare hominem quodammodo volunt. Et Hieronym. ep. 22. ad Eustoch. c. 13. Castrare se domo, parentibus, cognatis, & consuetudine lautiorum cibi. h. e. se abdicare, privare. V. alia in Castratus.

CASTRUM, i, n. castello, fortezza, locus muro, fossaque munitus cum milite excubante præsidii causa: quod si angustius sit, castellum appellatur. Primo exstrui cœpta sunt hujusmodi loca ad custodiam regionis, arcendosque hostes, deinde & ab incolis frequentari cum

cœpissent, oppidorum vicem supplevere. Quare idem discrimen est inter *castrum*, & *oppidum*, quod supra in *Castello* posuimus. *Nepos in Alcib. c. 9.* Ei Grunium dederat in Phrygia castrum, ex quo &c. *Pompejus ad Domit. post epist. 12. l. 8. ad Attic.* Cæsar in castrum Truentinum venit. *Virg. 6. Æn. v. 776.* Pometios, castrumque Inui, Bolamque, Coramque. *Varr.* apud *Serv. ad Æn. 9. v. 7.* Castrum Laurens. ¶ Varia sunt (præter modo dicta) in variis regionibus oppida, quæ *Castri* nomine appellantur, ut *Castrum Julium*, alio nomine *Urgia*, in Hispania, apud *Plin. l. 3. c. 1.* *Castrum novum* in Hetruria, *ibid. c. 5.* &c. V. Geogcaphos. ¶ Translate *Plaut. in fragment.* apud *Serv. ad Æneid. 6. v. 776.* Castrum pœnarum.

CASTŬLA, æ, f. est palliolum præcinctui, quod nudæ infra papillas præcinguntur, quo mulieres nunc, & eo magis utuntur, postquam subuculis desierunt. Hæc *Non. c. 16. n. 5.* cujus verba quidam *Varroni* tribuerunt. Afferuntur quidem a quibusdam Lexicographis hæc *Varronis* verba: *Castulam mulier sumpserat pro succula.* (forte *subucula*) Sed a quonam ea referantur, nondum inveni.

CASTULONENSIS, se, adject. ad Castulonem pertinens, quod est oppidum in finibus Hispaniæ Bæticæ, ad Anam fluvium, ut apud *Plin. l. 3. c. 2.* legitur. *Liv. l. 22. c. 20. extr.* & *Asin. Poll. ad Cicer. Fam. 10. ep. 31.* Castulonensis saltus. ¶ *Castulonenses, ium*, sunt ejus oppidi incolæ. *Plin. ibid. c. 3.*

CASTUS, a, um, *casto, continente*, ἁγνὸς, καθαρὸς, a turpi libidine immunis, continens. *Cic. 3. Phil. c. 6.* Quis hoc adolescente castior? quis modestior? quis autem illo maledico impurior? *Id. de Harusp. resp. c. 13.* Femina, quæ matronarum castissima putabatur. *Id. pro Cœl. c. 4.* M. Crassi castissima domus. *Colum. l. 9. c. 14.* Castus a rebus venereis. *Martial. l. 6. epigr. 28.* Castus moribus, integer pudore. ¶ A *Tibullo l. 3. eleg. 1. v. 23.* dicitur *casta*, quæ uno amatore contenta est. Adde *l. 1. eleg. 3. v. 83.* & *eleg. 7. v. 73.* & 81. ¶ Sumitur etiam generatim pro integro, sancto, innocente, & ab omni improbitate immuni, *netto, puro, innocente*. *Cic. l. 2. de Invent. c. 11.* Indignum demostrabitur, cum animus omni in vita fuerit a vitiis remotissimus, eam causam putare, castissimum quoque hominem ad peccandum potuisse impellere. *Id. pro Rabir. perduell. c. 4.* Uter nostrum popularis est? tu ne, qui civibus Romanis in concione ipsa carnificem, qui vincla adhiberi putas, qui in campo Martio crucem constitui jubes; an ego, qui castam concionem, sanctum campum defendo servari oportere? *Plaut. Pœn. 5. 4. 13.* Eo sumus gnatæ genere, ut deceat nos esse a culpa castas. *Horat. de art. poet. v. 206.* Populus frugi, castus, & verecundus. *Id. in carm. sæc. v. 42.* Castus Æneas. *Varr.* apud *Non. c. 4. n. 87.* *castum* dicit a furtis, & rapinis abstinentem, ut ipse *Non.* exponit. quo sensu etiam *Cicer.* usurpat pro *Sext. c. 43.* & *pro Flacc. c. 28. a med.* ¶ Tribuitur & rebus inanimis. *Cic. Phil. 13. c. 4.* Res familiaris cum ampla, tum casta a cruore civili. *Id. 2. de legib. c. 18.* Ebur ex inani corpore extractum haud satis castum donum deo. *Id. de Harusp. resp. c. 13.* Castissimos ludos omni flagitio polluere. *Id. 2. de Invent. c. 39.* Præmia virtutis sancta, & casta esse oportet, neque ea aut cum improbis communicari, aut in mediocribus hominibus pervulgari. *Horat. l. 4. od. 11. v. 6.* Ara castis cincta vecbenis. *h. e.* puris, mundis. *Id. l. 1. od. 12. in fi.* Parum castis lucis mittere fulmina. *h. e.* quorum religio scelere aliquo polluta est. ¶ *Casta mola*, inquit *Festus*, est genus sacrificii, quod Virgines Vestales faciebant. ¶ Juvenca *cervice casta* dicitur a *Silio l. 13. v. 431.* quæ jugum non sensit. ¶ In illo *Virg. 7. Æn. v. 71.* castis adolere altaria tædis: *Serv.* illud *castis* exponit *piis*; eademque ratione intecpretatur illud *3. Æn. v. 409.* Hac casti maneant in religione nepotes. & *6. Æn. v. 563.* Nulli fas casto sceleratum insistere limen. ¶ Eleganter *castus* dicitur, qui fidem servat, cui opponitur perjurus, perfidus: ducta translatione ab uxoribus, quæ thori fidem castæ custodiunt. *Cic. pro Rosc. Com. c. 7.* Considera, quis quem fraudasse dicatur, probus improbum, pudens impudentem, perjurum castus, &c. *Sil. l. 17. v. 131.* casti ductoris fœdera. *Id. l. 3. v. 1.* Sagunti mœnia castæ. Adde *l. 14. v. 83.* Sic dicitur *casta fides*, quæ inviolata servatur. *Id. l. 13. v. 284.* Fœdera, mortales, ne sævo rumpite ferro, Sed castam servate fidem. ¶ Sæpissime autem *casta fides* dicitur de conjugio. *Stat. l. 5. silv. 1. v. 154.* & *Senec. in Herc. Fur. v. 309.* & alibi. ¶ *Castus* pro suavi & jucundo. *Varr. in Parmen.* Demittis acres pectore curas, cantu, castaque poesi. Ita *Non.* interpretatur *loc. cit.* ¶ *Castus sermo* est purus, nitidus, elegans, & ab omni barbarie, ac sordidis phrasibus expurgatus. *Gell. l. 19. c. 8.* C. Cæsac vic ingenii præcellentis, sermonis præter alios suæ ætatis castissimi. V. *Sanctus* in fine.

CASTUS, us, & i, m. *rito, instituto sacro*, ἅγνευμα, ritus, cæremonia, sacrum. Dicitur etiam *castimonia*. Proprie autem significat sacrum illud, in quo a certis quibusdam rebus abstinentia præcipitur, & præsertim cum ministros ejus sacri a rebus veneceis castos esse oportet. *Varr.* apud *Non. c. 3. n. 45.* Et religiones, & castus id possunt, ut &c. *Id. ibid.* Græco castu sacere. *Nævius ibid.* Res divas edicit, prædicit castus. *Gell. l. 10. c. 15.* Castus multiplices impositi Flamini Diali. *Festus* in *Minuitur* &c. Minuitur populo luctus, cum in casto Cereris est. *h. e.* cum sacris Cereris operatur, ὅτε ἁγνεύει Δημητρί. Porro in casto Cereris a panis alimonio abstinebant, imitati Cererem cum violentia mœroris ob amissam filiam, diu fatarum a se frugum inediam toleravit, ut *Arnob. l. 5. pag. 167.* docet. *Tertull. de jejun. c. penult.* Castus Isidis, & Cybeles.

CASUALIS, le, adject. πτωτικός. Grammatici usurpant de iis rebus, quæ casus declinationis cespiciunt, ut *Casuale genus*, *h. e.* quod in casus declinatur, apud *Varron. l. 7. L. L. c. 29.* & *Casualis pars* apud *eundem l. 9. c. 1. a med.* Sic *casuales formæ*, *h. e.* earum dictionum, que habent casus, apud *Priscian. l. 5. pag. 672. Putsch.* ¶ Dicitur præterea *casualis*, qui casu fit, *casuale, fortuito*, τυχαῖος. *Justinian. lib. 6. Cod. tit. 27. leg. ult.* Casualis conditio. *h. e.* quæ a casu pendet.

CASUALĬTER, *casualmente*, τυχηρῶς, casu, forte. *Sidon. l. 9. ep. 11.* Si quid ibi vel casualiter placet. Adde *Fulgent. l. 1. Mythol. c. 5.*

CASŬLA, æ, f. *casetta, casuccia*, καλύβιον, οἰκίσκη, parva casa. *Petron. in Satyr. c. 111.* Secundum illam casulam, in qua recens cadaver matrona deflebat. *Plin. l. 35. c. 10. ad fin.* Casula Protogenes contentus erat in hortulo suo. *Juvenal. sat. 11. v. 153.* Et casulam, & notos tristis desiderat hædos. ¶ De casula veste V. in *Cucullatus*.

CASUS, us, m. *caduta, cadimento*, πτῶσις, πτῶμα, actus cadendi, ruina. *Cic. pro Cœl. c. 17.* Via lubrica, qua insistere, aut ingredi sine casu aliquo vix posset. *Accius* apud *Cicer. l. 1. de Divin. c. 22.* cornibus in me arietare, eoque ictu me ad casum dari. *Liv. l. 21. c. 35.* Nivis casus ingentem terrorem adjecit. *Horat. l. 2. od. 10. v. 10.* celsæ graviore casu Decidunt tucres. *Plin. l. 2. c. 50.* Casus fulminum. *Id. l. 28. c. 2.* vehiculi. *Lucret. l. 1. v. 313.* Stillicidii lapidem cavat. *Id. ibid. v. 741.* Magno casu cadere. *Id. l. 5. v. 1332.* Gravi casu terram consternere. *Phædr. l. 5. fab. 7. v. 7.* Casu gravi concidere. ¶ Translate dicitur de morte alicujus. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 7.* Saturnini, atque Gracchorum casus. *Sueton. in Aug. c. 65.* Caji, & Lucii casu non adeo fractus. ¶ Item sæpissime de quacumque ruina, qua quis de suo statu aliquo modo decidit, *disgrazia, avversità, sciagura, calamità*. *Phædr. l. 1. fab. 21.* Quicumque amisit dignitatem pristinam, Ignavis etiam jocus est in casu gravi. *Cic. pro Sext. c. 24.* Cum illum meum casum tam horribilem, tam gravem, tam repentinum homines lugerent. *Id. Q. Fr. l. 1. ep. ult.* Relevare casum alicujus. *Id. pro Syll. c. 21.* Tutari, & conservare aliquem in casu, quo afflictus jacet. *Id. 2. de Orat. c. 85.* Ferre sapienter casus adversos. *Id. Fam. 4. ep. 13.* Aliorum opibus casus suos sustentare. *In Epist. Catil.* apud *Sallust. c. 36.* Hoc nomine satis honestas pro meo casu spes reliquæ dignitatis conservandæ sum secutus. *h. e.* pro mea conditione, & statu, in quem decidi. ¶ Dicitur *casus hiemis*, cum hiems finitur: *Virg. 1. Georg. v. 340.* Extremæ sub casum hiemis. ¶ A Medicis *casus* dicitur ipse morbus, vel symptoma. *Horat. l. 1. sat. 1. v. 80.* si condoluit tentatum frigore corpus, Aut alius casus lecto te affixit. *Cels. l. 4. c. 7.* Pulmo totus afficitur: hunc ejus casum subsequitur tussis. Et *cap. 4. extr.* In hoc casu locis maritimis opus est. *Id. l. 8. c. 2. in fi.* In ceteris vero casibus, ubi ossa paululum recesserunt, &c. *Id. l. 5. c. 23.* Antidota gravissimis casibus opitulantur. *Cœl. Aurelian. Acut. l. 2. c. 38.* Casus virium. *scadimento delle forze*. ¶ Præterea sumitur pro eventu fortuito, & non præviso, sive bonus, sive malus sit, *caso, accidente*, τύχη, εὐτυχία. Veteres *casum* & *fortunam* deos fecere, qui inopinatis eventibus præessent, eosque cum liberet, accidere permitterent. Discrimen, quod inter hæc duo statui solet, est ejusmodi, ut *Fortunæ* tribuantur ea, quæ ex causis quidem non necessariis proficiscuntur, & propterea fortuita dicuntur; tamen sine hominum opibus & studiis neutram in partem effici possunt, ut interitus exercituum, invidiæ, exsilia, honores, &c. *Casui* vero ea assignentur, quæ sine ulla hominum ope eveniunt, ut procellæ, incendia, morsus bestiarum, & similia. *Cic. l. 2. Offic. c. 6.* utrumque genus *Fortunæ* tribuit. Sed non solum ipse, verum alii quoque Scriptores illam differentiam sæpissime negligunt, quæ ad Philosophiam sane magis, quam ad recte loquendi rationem pertinet. *Cic. l. 1. de nat. Deor. c. 32.* Quis iste tantus casus? unde tam felix concursus atomorum, ut repente homines deorum forma nascerentur? *Id. l. 2. de Divin. c. 6.* Quid est enim aliud fortuna, quid casus, nisi cum sic aliquid cecidit, ut vel non cadece, vel aliter cadere potuerit? Quomodo ergo id, quod temere fit cæco casu, & volubilitate fortunæ, præsentiri potest? *Id. 2. Offic. c. 13.* Habere aliquid aut a patre acceptum, aut aliquo casu, atque fortuna. *Id. pro leg. Manil. c. 20.* Ad novos casus temporum, novorum consiliorum rationes accommodare. *Id. in Orat. c. 28.* Extimescere ancipites dicendi, incertosque casus. *Nepos in Datam. c. 5.* Reges hominibus casus adversos tribuunt, secundos fortunæ suæ. *Horat. l. 1. sat. 6. v. 52.* felicem dicere non hoc Me possunt casu, quod te sortitus amicum. *Cic. Fam. 7. ep. 5.* Casus mirificus quidam intervenit, quasi sponsor humanitatis tuæ. *Planc. ad Cicer. l. 10. Fam. ep. 21.* Si casus inciderit, mori paratus sum. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 78.* Res plures casus recipere potest. *è soggetta a molti accidenti*. *Liv. l. 42. c. 62.* Dare se in casum irrevocabilem. *porsi in una contingenza, da cui non sia lecito il ritirarsi*. *Tacit. Ann. 12. c. 14.* Rem in casum dare, prœlioque experiri. *h. e.* fortunæ permittere. *Juvenal. sat. 1. v. 90.* loculis comitantibus itur Ad casum tabulæ. *alla sorte del giuoco*. *Curt. l. 9. c. 6.* Trahere aliquem in casum. *Planc. ad Coss. l. 10. Fam. ep. 8.* Cum in eum casum me fortuna demisisset, ut aut, &c. *in tal contingenza, che*, &c. ¶ Ablativus *casu* adverbii loco adhibetur, & significat forte, *a caso, per accidente, casualmente*, τύχῃ, ἀπὸ τύχης. *Cic. pro Cluent. c. 27.* Casu Stalenus ipse non aderat. *Nepos in Annib. c. 12.* Accidit casu, ut legati, &c. *Cic. 5. Fam. ep. 15.* Casu nescio quo in ea tempora ætas nostra incidit, ut, &c. *Id. l. 2. de nat. Deor. c. 2.* Id evenit non temere, nec casu, sed &c. *Senec. epist. 71.* Necesse est, multum in vita nostra casus possit, quia vivimus casu. ¶ Aliquando *casus* ponitur pro discrimine, periculo. *Planc. ad Cicer. Fam. 10. ep. 18.* Quæ res nullam habebat dubitationem, ea nunc magnam affert sollicitudinem, magnumque habet casum. *Cic. de Senect. c. 19.* Ætas adolescentiæ multo plures, quam nostra, mortis casus habet. *Virg. 4. Æn. v. 560.* potes hoc sub casu ducere somnos? ¶ Item pro occasione. *Sallust. in Jug. c. 27.*

c. 27. Maxime sperans, diducta manu hostium, aut vi, aut dolis se se casum victoriæ inventurum. *Id. ibid. c.* 60. Fortunam illis præclari facinoris casum dare. *Tacit. Ann.* 11. *c.* 9. Casus Mithridati datus est occupandi Armeniam. ¶ A Jurisconsultis dicitur aliquando de iis rebus, quæ consulto quidem eveniunt, & ex hominum electione, sed respectu legum, sub quas cadunt, velut inopinato accidunt. *Ulpian. Dig. lib.* 24. *tit.* 3. *leg.* 64. in quibus casibus lex deficit. *Id. lib.* 36. *tit.* 1. *leg.* 16. *ad fin.* Talis casus a divo Pio terminatus est, cum servo legato, &c. *Julian. lib.* 1. *tit.* 3. *leg.* 20. Neque leges, neque senatus consulta ita scribi possunt, ut omnes casus comprehendantur. ¶ A Grammaticis *casus* appellatur forma nominum, quæ declinatione in aliam atque aliam positionem cadunt. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 25. Jupiter, idest juvans pater, quem conversis casibus appellamus a juvando Jovem. *Id. l.* 2. *de Orat. c.* 87. Verba immutata casibus. *Id. in Orat. c.* 48. Rectus casus. *il nominativo. Nigid.* apud *Gell. l.* 13. *c.* 25. Casus interrogandi. *il genitivo.* Sic *casus dandi*, hoc est dativus; *accusandi*, *vocandi* &c. apud *eund. Gell.* & alios Grammaticos passim. *Casus Latinus* dicitur a *Varron.* apud *Diomed. l.* 1. *pag.* 277. *Putsch.* ablativus, quia Latinæ linguæ proprius est, cujus vis apud Græcos per genitivum explicatur.

CATABĂSIS, is, f. *discesa*, κατάβασις, hoc est descensus, a καταβαίνω, descendo. *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 21. Solis catabasi finita. *h. e.* inferiori via, qua ad signa hiemalia descendit. *Aldus* Græce edidit καταβάσει, rectius.

CATABATHMOS, i, m. *luogo declive*, *discesa*, καταβαθμὸς, descensus, vel locus declivis, ubi descenditur: a καταβαίνω, descendo. Apud *Sallust. in Jug. c.* 20. *&* 22. sic appellatur locus devexus Ægyptum ab Africa disterminans.

CATABOLENSIS, se, adject. *Catabolenses* in *Cod. Theodos. lib.* 14. *tit.* 3. *leg.* 9. *&* 10. cum pistoribus conjunguntur, quod utrorumque ars quandam invicem affinitatem habebat. Fuerunt enim *Catabolenses*, qui onerariis jumentis onera transvehebant, & præsertim molenda frumenta ad pistrinum comportabant, ut censet *Cujac. l.* 16. *Observation. c.* 5. Dicti sunt a *catabulo*, quod erat stabulum jumentorum publicæ utilitati inservientium. Horum meminit etiam *Cassiod. l.* 3. *variar. epist.* 10. ubi marmora a catabolensibus transvecta memorat, & *l.* 4. *ep.* 47. ubi multam statuit in catabolensem, qui ultra centum libras jumentum oneraverit. ¶ Scribitur & *catabulensis*.

CATABOLĬCI SPIRITUS, apud *Tertull. de Anim. c.* 28. sunt Genii infausti, a καταβολὴ, jactus ex alto deorsum, quia sæpe eos, in quibus sunt, prosternunt, ac dejiciunt per furorem. Quidam mallent legi *Procatabolicos*, qui Spiritus quidam sunt, qui non perpetuo adsunt, sed ex condicto, & quasi devincti pignore se se repræsentant: a προκαταβάλλω, repræsento. V. *Voss. in Etymol.* ¶ Possis etiam interpretari spiritus calumniatores, quia καταβολὴ aliquando calumniam significat, ut notat *Pamelius*.

CATACECAUMĔNE, κατακεκαυμένη, a κατακαίεσθαι, comburi; est regio Sole perusta, quam Mysi, & Lydi incolunt, omnibus arboribus, præter vites, exuta. *Vitruv. l.* 2. *c.* 6. Græce. Hinc

CATACECAUMENĪTES, m. vinum generosum, quod colles in Mysia producunt. *Vitruv. l.* 8. *c.* 3. Græcis litteris: Latinis autem *Plin. l.* 14. *c.* 7. ¶ Qua porro ratione *catacecaumenites vinum* dicatur, dictum est in *Abrotonites*.

CATACHRESIS, is, f. *catacresi*, *abusione*, κατάχρησις, figura Rhetorica, de qua V. in *Abusio*. Ipsa vox Græca est, a καταχράομαι, abutor: quare tutius Græce, quam Latine usurpatur. *Varr.* apud *Non. c.* 3. *n.* 195. κατάχρησις enim vera est, cum in candelabro pendet strigilis.

CATACLISTA VESTIS, *veste nuova*, *e fiammante*, κατάκλειστον ἱμάτιον, vestis est recentissima, optimique coloris, in arca diligenter servata, festisque tantummodo diebus promenda: a κατακλείω, circum claudo. Ita exponit *Salmas. ad Tertull. de Pall. c.* 3. locum illum *Apuleji l.* 11. *Metam.* Eas amœnus lectissimæ juventutis, veste nivea, & cataclista prænitens sequebatur chorus. *Senec. de Tranquill. c.* 1. hujusmodi vestes appellat *ex arcula* prolatas, & qui his vestiti incedunt, *epist.* 115. *totos de capsula*. Simili ratione *cataclista vasa* dixit *Venant. Fortun. l.* 3. *de vita S. Martini sub fin.* ubi alii aliter leg. ¶ Quidam tamen cataclistam intelligunt vestem undique clausam. Sunt etiam qui legendum putant *cataclita*.

CATACLISTĬCUS, a, um, pretiosus: a *cataclistus*, quia quæ pretiosa sunt, in arcis condita servari solent. V. vocem præced. *Venant. Fortun. l.* 4. *de vita S. Martini ante med.* Quæ manus artificis catacliftica fila rotavit. Ita *Salmas. loco modo cit.* Alii aliter leg. & interpretantur.

CATACLĪTA, orum, τὰ κατάκλιτα, vestis stragula, qua lecti tricliniares sternuntur, a voce Græca allata, qua lecti discubitorii significantur. *Tertull. de Pall. c.* 3. Quamquam & pavo pluma vestis, & quidem de cataclitis. *h. e.* pavi vestis est pluma, & quidem picta, & versicolor, qualis solet esse stragulum, quo tricliniares lecti operiuntur. Hujusmodi enim stragula pretioso colore tincta, & auro, purpuraque insignita a ditioribus adhibebantur. Ita *Salmas. ad hunc loc.*

CATACLYSMOS, i, m. *diluvio*, *inondazione*, κατακλυσμὸς, diluvium, inundatio: a κατακλύζω, proluo, inundo. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 1. Thebæ, quæ ante cataclysmon Ogygi conditæ dicuntur. *h. e.* ante diluvium, quod sub Ogyge contigit. *Ogygi* enim genitivus est pro *Ogygis*. V. *Ogyges*. Adde *Hygin. fab.* 153. & *Lactant. l.* 2. *c.* 10. ¶ A Medicis Græcis *cataclysmus* dicitur illisio aquæ vehementius aspersæ alicui parti corporis. *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 1. *c.* 1. Utendum etiam fomentis, sive vehementioribus illisionibus aquarum: Græci cataclysmos appellant. & *cap.* 4. Adhibenda aquarum illisio, qua patientes partes percussæ mutari cogantur: quod Græci cataclysmum appellant. & *l.* 2. *c.* 3. *in fi.* Totius capitis curatio ex illisione aquarum supercadentium, quam Græci cataclysmum appellant.

CATADRŎMUS, i, m. κατάδρομος, locus in quo decurritur. Speciatim significat funem extensum in theatro, in quo funambuli decurrunt. Græce legitur apud *Labeon. Dig. lib.* 19. *tit.* 1. *leg. penult.* Servus, qui per καταδρόμου γεφύρας descendere solitus fuerit, &c. Ita enim habetur apud *Haloandr.* Sed Latine *Torrentin.* edidit *per catadromum*. Præterea *Sueton. in Ner. c.* 11. Notissimus eques R. elephanto supersedens per catadromum decucurrit. Quidam hoc *Suetonii* loco, non funem, sed stadium decursionis intelligunt: sed *Xiphilin.* hanc eandem rem narrans, funem aperte nominat: Ἐλέφας, inquit, ἐπὶ σχοινίων καταδραμόντες, ἀναβάτην φέρων. Præterea elephantos funambulos legimus tum apud eundem *Sueton. in Galb. c.* 6. tum apud *Plin. l.* 8. *c.* 2. *&* 3. & *Senec. ep.* 85. *in fi.*

CATADŪPA, orum, n. *catadupe*, locus in Æthiopia, qua Ægypto jungitur, ubi per prærupta saxa præceps Nilus tanto fragore ruit, ut qui circa sunt accolæ, aurium sensum amiserint: a κατὰ, & δοῦπος sonus, fragor. *Cic. in Somn. Scip. c.* 5. Sicut ubi Nilus ad illa, quæ Catadupa nominantur, præcipitat ex altissimis montibus, ea gens, quæ illum locum accolit, propter magnitudinem sonitus sensu audiendi caret. Adde *Macrob. l.* 2. *in Somn. Scip. c.* 4. *in fi.* ¶ Hæc loca a *Vitruv. l.* 8. *c.* 2. & *Senec. l.* 4. *quæst. nat. c.* 2. appellantur *catarractæ*. ¶ Accolæ populi *Catadupi* dicuntur a *Plin. l.* 6. *c.* 29. *post med.* & *l.* 5. *c.* 9.

CATÆGIS, gidis, f. *vento impetuoso*, *procella*, καταιγίς, ventus procellosus, & qua perflat, divellens, & perfringens: ab αἰγίζω, divello. *Apulej. de Mundo*. Procellosus flatus catægis dicitur, quem præfractum possumus dicere. V. *Ægis*. ¶ Est etiam ventus quidam peculiaris Pamphyliæ. *Senec. l.* 5. *quæst. nat. c.* 17.

CATAGELASĬMUS, i, m. *beffatore*, καταγελάσιμος, ridiculus, qui irridet, a καταγελάω, irrideo. *Plaut. Stich.* 4. 2. 50. Nunc ego nolo e Gelasimo mihi te catagelasimum. *Gelasimus* nomen est parasiti in ea Comœdia. Dicit ergo: nolo, te, qui adhuc ridiculus fuisti, fieri irrisorem mei.

CATAGRĂPHUS, a, um, *dipinto*, *delineato*, κατάγραφος, depictus, delineatus. Nam καταγράφειν etiam delineare significat. *Catull. carm.* 25. *ad Thall.* Remitte pallium mihi meum, quod involasti, Sudariumque, Setabum, catagraphosque Thynos. Al. leg. *catagraphonque linum:* Al. aliter. est enim locus obscurus, varieque explicatus. V. *Vulpium*. ¶ Speciatim *catagrapha*, *orum*, sunt picturæ, in quibus imagines a latere tantummodo cernuntur, *figure in proffilo*. *Plin. l.* 35. *c.* 8. *ad fin.* Cimon Cleonæus catagrapha invenit, hoc est obliquas imagines.

CATAGŪSA, æ, f. κατάγουσα, hoc est quæ reducit. Ita appellatum fuit signum æreum a Praxitele factum, Cereris filiam Proserpinam ab inferis reducentis, secundum id quod docet *Ovid. Metam.* 5. *v.* 564. statutum fuisse a Jove, ut Proserpina sex menses apud Plutonem conjugem esset, totidem apud matrem. De hoc signo *Plin. l.* 34. *c.* 8.

CATALECTA, orum, n. *raccolta*, κατάλεκτα, collectio. *Catalecta Maronis* appellantur breviora quædam carmina a nescio quo collecta, & *Virgilio* attributa. *Auson. in Technopægn.* seu *Edyll.* 12. *in Grammaticomast.* Dic, quid significent catalecta Maronis? in his al, &c. *Serv. ad princip. Æn.* 1. *de Virg.* Scripsit etiam septem sive octo libros hos, Ætnam, Culicem, Priapeja, Catalecton, &c.

CATALECTĬCUS, a, um, καταληκτικός. *Catalecticum metrum* dicitur, cui syllaba in fine deest, seu quod in pedem desinit imperfectum: a καταλήγω, desino, terminor: quale est illud jambicum *Horat. l.* 2. *od.* 18. *v.* 2. *Mea renidet in domo lacunar.* Contra *acatalecticum* est, cui nihil deest, ut illud jambicum ejusdem Epod. 2. *Beatus ille, qui procul negotiis*. Sed non in solis jambicis metris, verum in aliis quoque carminum generibus sua sunt *catalectica*, & *acatalectica*. V. Grammaticos. *Priscian. in partition. vers.* 12. *Æn. pag.* 1216. *Putsch.* Catalecticos versus dicunt, quibus deest in fine aliquid: acatalecticos, quibus nihil deest.

CATALECTUS, a, um, κατάληκτος, idem quod catalecticus. *Diomed. l.* 3. *pag.* 501. *Putsch.* Species catalecta est versus minus habens, &c.

CATALŎGUS, i, m. *catalogo*, *serie*, κατάλογος, enumeratio, recensio multarum rerum per ordinem. *Hieronym. ep.* 83. *ad Ocean.* Apostolus in catalogo virtutum, episcopum unius uxoris virum præcepit ordinandum. ¶ Speciatim dicitur de enumeratione nominum eorum, qui stipendia merentur. *Macrob. l.* 5. *Saturn. c.* 15. Homerus prætermissis Mycænis, unde erat rector exercitus, Bœotiam in catalogi sui capite locavit. *Auson. in Perioch.* 2. *Iliad.* Sequitur enumeratio copiarum viritim, ut per catalogi seriem milites, naves, duces patriæ referantur.

CATAMIDIO, V. *Catomidio*.

CATAMĪTUS, i, m. a Veteribus Latinis dictus est Ganymedes, teste *Festo*. Cum enim Græcæ linguæ rudes essent, vocem Γανυμήδης ita corrupte pronunciabant; eademque de causa *Alumentum* pro *Laomedonte* dixerunt, & *Proserpinam* pro Περσεφόνη, & *Thorsomenum* pro *Thrasymeno*, & *Melo* pro *Nilo*, & *Saguntum* pro *Zacyntho*, *Telamonem* pro *Atlantem*, *Æsculapium* pro *Asclepio*, *Caduceum* pro κηρύκειον, *jusquiamus* pro ὑοσκύαμος, *Carthaginem* pro *Carchedonem*, Καρχηδόνα, *Crustumerium* pro *Clytemnestrum*, *Pollucem* pro Πολυδεύκης, *promuscis* pro *proboscis*, & *alcedonem* pro *halcyone*, &c. *Plaut. Men.* 1. 2. 34. Tabula picta, ubi aquila Catamitum rapit, aut Venus Adoneum. Adde *Lactant. l.* 1. *c.* 11. ¶ Ponitur etiam pro pocillatore, pincerna: item pro amasio. Utrumque enim Ganymedes Jovi fuit. *Apulej. l.* 11. *Metam.* Vidi simiam pileo textili, catamiti pastoris specie, aureum gestantem poculum. *Auson. epitaph.* 33. *de*

Glau-

Glaucia. Aut Jovis Elysii tu catamitus eris. *Apulej. l. 1. Metam.* Hic est carus Endymion, hic Catamitus meus, &c. ¶ Denique sumitur pro homine molli, & effeminato. *Cic. Phil.* 2. *c.* 31. Ut te catamitum, necopinato cum ostendisses, præter spem mulier aspiceret, idcirco, &c.

CATAMPO genus est lusus, teste *Festo*: scilicet a Græco κατ' ἅμα, hoc est conjunctim, vel per duos simul, ut sit ludus, qui a duobus fiat. Sed fortasse legendum est *catambo* a καταμβῶ, quod est motus εἰς τὸ κάτω, καὶ τὸ πρόσω. Hæc *Scalig. ad Fest.*

CATĂNA, V. *Catina*.

CATAPHAGES, æ, m. *mangione*, *scialacquatore*, καταφαγᾶς, helluo, vorax, nepos: a καταφαγεῖν, devoro. *Petron. in fragm. Tragur.* 1. 39. *Burman.* In Leone cataphagæ nascuntur, & imperiosi.

CATAPHRACTA, æ, f. *armatura*, καταφράκτη, θωρακόμαχος, tegmen est linteum, vel laneum, ferreis squamis confertum, quod modo pectus, modo totum hominem, & totum equum munit, quo tum pedites aliquando usi sunt, tum equites. De peditum cataphractis testatur *Veget. l. 1. de re milit. c.* 20. Sed & equites iis usos fuisse, constat tum ex *Tacit. l. 1. Hist. c.* 79. tum ex *Liv. l.* 37. *c.* 40. V. *Lips. de Milit. Rom. l.* 3. *dial.* 6. ubi plura hac de re: & infra *Cataphractus*. Est a καταφράττω, munio. *Veget. loc. cit.* Ab urbe condita usque ad tempus D. Gratiani & cataphractis, & galeis muniebatur pedestris exercitus. *Tacit. loc. cit. de Sarmatis*. Neque conti, neque gladii usui, lapsantibus equis, & cataphractarum pondere: id principibus & nobilissimo cuique tegmen, ferreis laminis, aut præduro corio consertum; ut adversus ictus impenetrabile, ita impetu hostium provolutis inhabile ad resurgendum. ¶ *Cataphracta* in equis Italice dicitur *barda*. ¶ Dicitur etiam *cataphracte*, *es*, positione Græca. *Tertull. de Pall. c.* 4. Triumphalem cataphracten amolitus.

CATAPHRACTARIUS, a, um, cataphractus, cataphracta munitus, loricatus. *In Actis Senatus* apud *Lamprid. in Alex. Sev. c.* 56. Cataphractarios, quos illi clibanarios vocant, decem millia in bello interemimus. Adde *in epist. Decii* apud *Trebell. Poll. in Claud. cap.* 16.

CATAPHRACTUS, a, um, *armato da capo a piedi*, *corazziere*, κατάφρακτος, θωρακομάχος, cataphracta armatus, loricatus. *Cataphracti milites* ita plerumque muniti fuere, ut non modo loricam haberent, sed & ocreas ferreas in cruribus, ut tecti undequaque essent. *Sisenn.* apud *Non. c. penult. n.* 28. Custodiæ in muro statuuntur cataphractorum. *Propert. l.* 3. *eleg.* 10. *v.* 12. Ferreus aurato neu cataphractus equo. *Liv. l.* 37. *c.* 40. Tria millia equitum loricatorum (cataphractos ipsi appellant) adjunxit. *Serv.* ad illud *Virg. Æn.* 11. *v.* 770. Spumantemque agitabat equum, quem pellis ahenis In plumam squamis auro conserta tegebat, *&c.* Cataphracti equites & ipsi ferro muniti sunt, & equos similiter munitos habent; de quibus Sallustius: Equis paria operimenta erant, quæ lintea ferreis laminis in modum plumæ adnexuerant. *Sallust.* apud *Non. loc. cit.* Prægrediebantur equites cataphracti, ferrea omni specie. V. *Nazar. in paneg. ad Constantin. c.* 22. 23. *&* 24. ubi cataphractorum equitum pugnandi rationem describit. ¶ *Equus cataphractus* Italice dicitur *cavallo bardato*. ¶ *Ammian. l.* 22. *c.* 15. (*al.* 37.) *cataphracta terga* crocodilis esse ait, quia cutem habent ita validam, ut vix tormentorum ictibus perforentur.

CATAPIRATES, æ, *scandaglio*, *piombino*, καταπειρατηρία, καταπειρατηρίας, βολίς, funiculus cum appenso plumbo, quo nautæ profunditatem maris explorant. *Isid. l.* 19. *Orig. c.* 4. affert locum *Lucilii*, quem Eruditi ita legendum putant: Hanc catapiratem puer eodem deferat, uncum Plumbi pauxillum rodus, linique metaxam. *Alii leg.* Huc catapiratem: alii aliter, ita ut omnia incerta faciant. Nam quod addi solet ex *Plauto Aulul.* 4. 1. 12. est ex mera conjectura *Lambini*.

CATAPLASMA, atis, n. & Cataplasmus, i, m. *empiastro*, κατάπλασμα, & καταπλασμός, medicamentum pulti simile ex variis rebus compositum, quod extimæ corporis parti illinitur, & imponitur: a καταπλάσσω, illino. *Cels. l.* 3. *c.* 19. Supra præcordia imponere, quæ reprimunt, cataplasmata. *Lucil.* apud *Non. c.* 4. *n.* 210. *&* 314. Ventrem fovere ex molito hordeo, uti cataplasmo. *Plin. l.* 36. *c.* 17. *in fi.* Fit & cataplasma ex eo podagricis, mixto fabæ lomento. ¶ In dativo plurali habet *cataplasmatis*, & *cataplasmatibus*, sed illud est usitatius. *Cels. l.* 7. *c.* 26. *n.* 5. & *l.* 4. *c.* 4. *n.* 3. Cataplasmatis calefacientibus uti. *Id. lib.* 7. *c.* 2. Satis est cataplasmatibus efficere, ut per se pus aperiatur. *Veget. l.* 2. *de re Veterin. c.* 25. Cataplasmatibus maturare. V. *Emblema*.

CATAPLASMO, as, a. 1. *porre un empiastro*, *ungere*, καταπλάττω, cataplasma impono, cataplasmate illino. *Cæl. Aurelian. Acut. l.* 2. *c.* 19. Præcordia semine lini cataplasmare. *Id. Tard. l.* 5. *c.* 1. Sinapi cataplasmantes.

CATAPLEXIS, is, f. κατάπληξις, hoc est stupor, mens attonita, admiratio. Græca vox a καταπλήττω, obstupefacio, in admirationem induco. *Lucret. l.* 4. *v.* 1156. Magna atque immanis; cataplexis, plenaque honoris. *h. e.* corporis proceritate, & magnitudine attonitos reddit spectantes, & in admirationem sui rapit. Quidam Græce ediderunt κατάπληξις.

CATAPLUS, i, m. Græca vox, κατάπλους, & proprie dicitur cum ex alto redit navis, atque in portum unde exierat, remeat; a καταπλέω, navigando ad portum accedo: sicut contra cum e portu solvitur, ἀνάπλους dicitur. Hinc sæpe pro ipsa classi appulsa accipitur. *Martial. l.* 12. *epigr.* 75. Cum tibi Niliacus portet crystalla cataplus. *Alii leg.* catastus. *Auson. de clar. Urbib. in Narbone n.* 13. Toto tibi navigat orbe cataplus. *Alii Græce habent* κατάπλους. *Sidon. l.* 6. *ep.* 8. Catapli recentis nundinas adire. Adde *lib.* 7. *epist.* 7. Quin & *Cic. pro Rabir. Post. c.* 14. Cataplus ille Puteolanus, sermo illius temporis, &c. Ubi Alexandrina classis intelligitur Puteolis portum ingrediens.

CATAPOTIUM, ii, n. *pillola*, καταπότιον, medicamentum, quod non diluitur, sed integrum devoratur, ut *Scribon. Larg. compos.* 87. definit. Formatur enim in pilulas, quæ integræ deglutiuntur: a καταπότης, gula, guttur: vel a καταπίνω, qua significat deglutire, devorare. *Cels. l.* 4. *c.* 8. Absynthium contritum ex melle, & pipere, ejusque catapotium quotidie devorare. (Adde *lib.* 5. *c.* 25.) *Scribon. Larg. compos.* 89. Facere catapotia magnitudinis fabæ. Adde *Plin. l.* 28. *c.* 1. *ad fin.*

CATAPULTA, æ, f. *sorta di macchina da lanciare*, *catapulta*, καταπέλτης, & *Hesychio* καταπάλτης, genus machinæ militaris, qua sagittæ, & tela magno impetu, longoque spatio jaciuntur. Quomodo differat a *ballista*, ibi dictum est: ubi etiam allata sunt Scriptorum testimonia ad *catapultam* pertinentia, & indicata loca Auctorum, qui de ea scripserunt. ¶ Pro ipso telo, qui jacitur. Hinc a *Nonio cap.* 18. *n.* 1. exponitur jaculum celer, vel sagitta. *Plaut. Pers.* 1. 1. 28. Vide modo, ulmeæ catapultæ tuum ne transfigant latus. *Titin.* apud *Non. loc. cit.* Catapulta volat. Adde *Varron. ibid.*

CATAPULTARIUS, a, um, ad catapultam pertinens. *Plaut. Curcul.* 5. 3. 11. Ex te hodie faciam pilum catapultarium. *h. e.* quod ejicitur catapulta.

CATARACTA, vel Catarrhacta, æ, f. & Cataractes, æ, m. *cateratta*, καταράκτης, vel καταῤῥάκτης, locus angustus, præruptus, & præceps in flumine, ubi aqua illisa, & refracta magno impetu ruit, qualis est in Nilo eo loco, quæ *Catadupa* ab accolis appellantur. *Plin. l.* 5. *c.* 9. *de Nilo*. Novissimo cataracte inter occursantes scopulos non fluere immenso fragore creditur, sed ruere. & *paulo post.* Intra novissimum cataracten. *Lucan. l.* 10. *v.* 317. *de eod.* cum lapsus abrupta viarum Excepere tuos, & præcipites cataractæ. *Vitruv. l.* 8. *c.* 2. *de eod.* Ab his paludibus pervenit per montes ad cataractam, ab eaque se præcipitans, &c. *Senec. l.* 4. *quæst. nat. c.* 2. Excipiunt eum cataractæ, nobilis insigni spectaculo locus. *Ammian. l.* 22. *c.* 15. (*al.* 36.) Æstuans inundatione ditissima, ad cataractas, idest præruptos scopulos venit. *Solin. c.* 32. (*al.* 45.) A cataracte ultimo tutus est. ita enim quædam claustra ejus Ægyptii nuncupant. *Salmas. ad hunc loc.* tum *Solin.* tum *Ammian.* reprehendit, quod *cataracten* de loco, & scopulis ipsis præruptis intellexerint, cum potius sit ipsa eruptio fluminis ruentis, & non ad locum, sed ad Nilum referatur. Sane Græcum verbum καταῤῥάττω significat cum impetu ruere, & καταῤῥάκτης præcipitem eruptionem, & descensum. Verum Latini Scriptores, quos attulimus, aptius omnes de loco, quo Nilus præceps effluit, quam de ejus præcipiti effluxu intelliguntur. ¶ Sunt etiam *cataractæ* claustra in fluminibus arte facta ad aquarum impetum temperandum. *Plin. l.* 10. *ep.* 69. Cataractis aquæ cursum temperare. *Rutil. l.* 1. *v.* 481. Cum cataractarum claustris excluditur æquor. ¶ Item genus militaris obicis in urbium portis, qui funibus, aut catenis cum aperitur, in altum tollitur, & cum opus est iis repente solutis, citissime decidens, momento temporis aditum claudit, *Saracinesca*. *Veget. l.* 4. *rei milit. c.* 4. In ingressu portæ ponitur cataracta, quæ anulis ferreis, ac funibus pendet, ut si hostes intraverint, demissa eadem exstinguantur inclusi. *Liv. l.* 27. *c.* 28. Porta, cataracta dejecta, clausa erat. & *mox*. Cataracta magno impetu decidit. ¶ *Cataractæ* etiam dicuntur quædam aves Diomedeæ cognominatæ, teste *Plin. l.* 10. *c.* 44. fortasse quia ex alto cum impetu decidunt, cum alias aves venantur. ¶ Denique *Catarractes* fluvius est Pamphyliæ, ita dictus a præcipiti aquarum cursu. *Plin. l.* 5. *c.* 27. & *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 14. ¶ Utrum rectius cum simplici, an cum duplici *rr* scribatur, *Voss. in Etymol.* & *Dousqu. in Orthograph.* non definiunt. Græci quoque a quibus profluxit, promiscue scribunt: quæ licentia non est Latinis deneganda.

CATARACTRIA, æ, f. vox jlocaliter ficta a *Plauto Pseud.* 3. 2. 47. ad fictum condimentum significandum.

CATARRHUS, i, m. *catarro*, *distillazione*, κατάῤῥους, destillatio, defluxus humoris noxii ex capite ad nares, vel fauces, vel aliam partem corporis: a καταῤῥέω, defluo. *Marcell. Empir. c.* 5. Ad catarrhum, sive destillationem humoris ex capite. Adde *Plin. Valerian. l.* 1. *c.* 2. *ad fin. Æmil. Macr. c. de colubrina*, & *Cæl. Aurelian. Acut. l.* 2. *c.* 17.

CATASCOPIUM, ii, n. κατασκόπιον, navis exploratoria; a κατασκοπέω, circumspicio. Afferunt locum ex *Cic. l.* 5. *ad Attic. ep.* 11. Sed lectio varia est. Refert hanc vocem inter alia navium nomina *Gell. l.* 10. *c.* 25.

CATASCŎPUS, i, m. *spia*, κατάσκοπος, explorator, speculator: a σκοπέω, exploro. *Hirt. de B. Afric. c.* 26. Litteris per catascopum missis.

CATASTA, æ, f. machina lignea editior, pegma, tabulatum, in quo venales servi exponebantur, ut in eis possent omnia membra inspici: a καθίστημι, statuo, colloco: a quo κατάστασις, inde *catasta*. *Tibull. l.* 2. *eleg.* 6. *v.* 41. quem sæpe coegit Barbara gypsatos ferre catasta pedes. *Pers. sat.* 6. *v.* 77. Rigida catasta. *Martial. l.* 6. *epigr.* 29. avara. *Sueton. de Grammat. c.* 13. Emptus de catasta. Adde *Plin. l.* 35. *c.* 18. ¶ Apud *Stat. l.* 2. *silv.* 1. *v.* 72. legitur *turbo catastæ*, quia servi in catasta in omnes partes versabantur, ut ab emptoribus undequaque inspicerentur. ¶ *Arcanæ tabulata catastæ* dixit *Martial. l.* 9. *epigr.* 60. intelligens eas, in quibus pulcriores servi, & majoris pretii collocabantur, quos non in publicum producere, sed secretos, domique inclusos servare solebant. ¶ *Mendacis deliramenta catastæ*, apud *Rutil. in Itiner. l.* 1. *v.* 393. sunt superstitiosæ Judæorum fabulæ, quos hoc nomine appellat vel quia vilissimi habebantur, ut servi, vel quia, ut placet *Burmanno*, in ligneo pegmate catastæ simili eorum doctores in Synagogis legere

S. Scripturam solent. ¶ Dicta est etiam *catasta* genus machinæ ad torquendum, quam quidam compedem, aliudve vinculum fuisse putant, alii lectulum ferreum, in quo igne subjecto ponebant torquendos. *Prudent. peristeph.* 1. *v.* 56. Verberum post vim crepantum, post catastas igneas. *Id. peristeph.* 3. *v.* 399. appellat *catastam* cratem illam ferream ignitam, in qua D. Laurentius ambustus fuit. Adde *peristeph.* 14. *v.* 467. & *Augustin. in Psalm.* 96.

CATASTOLICUS, a, um, καταστολικὸς, cohibendi, & reprimendi, aut supprimendi vim habens, a καταστέλλω, supprimo, reprimo, ut *Catastolicum meditamentum* apud *Veget. l.* 2. *de re Veterin. c.* 22.

CATASTRŎPHE, es, & Catastropha, æ, f. καταστροφὴ, subversio, item exitus: a καταστρέφω, subverto, item claudo. Hinc extrema pars fabulæ *catastrophe* dicitur, quod in ea res turbulentæ in lætum exitum convertantur, ut in Comœdiis, aut contra res lætæ sortiantur tristem exitum, ut in Tragœdiis. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 54. *Burman.* Ne his precibus periculo aliquid catastrophæ quæreretur. *h. e.* ne periculum in necopinatum gaudium verteretur.

CATASTUS, i, m. exponi solet servus venalis e catasta: afferunturque loca *Vitruv. l.* 8. *c.* 4. & *Martial. l.* 12. *epigr.* 75. Sed in *Vitruvio* alii leg. *calastrot*, *h. e.* canoræ vocis, a καλιστρέω, clamo, alii *catlastror*, a *catulire*: in *Martiale* aliqui legunt *cataplus*, navigatio, adventus navis, locus quo navigatur. V. *Catlaster*.

CATATECHNOS, V. *Cacizotechnos*.

CATATŎNUS, V. *Anatonus*.

CATAX, acis, *zoppo*, *sciancato*, claudus, ut *Festus* exponit. *Non. c.* 1. *n.* 100. Catax dicitur, quem nunc coxonem vocant. *Lucil. ibid.* hostilibu' contra Pestem, perniciemque catax, quam & Manliu' nobis. ¶ Etymologi docent, esse quasi *cadax*, hoc est qui sæpe cadit: vel a Græco κατάξαι, quasi κατεαγὼς τοὺς πόδας, fractos habens pedes. ¶ Porro *cadax*, & *coxa*, seu *coxus* voces sunt cadentis Latinitatis. Legitur autem utraque in *Gloss. Isid.*

CATE, adverb. *accortamente*, *ingegnosamente*, τεχνικῶς, τεχνικῶς, scite, accurate, acute, prudenter, callide. *Plaut. Pœn.* 1. 1. 3. Sapienter, docte, cordate, cate. [*Id. Mil.* 3. 1. 9. Cate legere locum loquendi. *Id. Men.* 2. 3. 61. Mulier, quæ te novit tam cate. *che ti conosce tanto bene*. *Cic. in Arat. v.* 304. Tornare cate aliquid. *h. e.* ingeniose, artificiose.

CATECHĔSIS, is, f. *istruzione*, κατήχησις, institutio, eruditio, & speciatim ea, qua prima scientiæ alicujus elementa traduntur. Ab Ecclesiasticis Scriptoribus sumitur pro institutione elementorum religionis Christianæ. *Hieronym. ep.* 61. *ad Pammach. c.* 4. Quæ indesinenter in Ecclesia docemus, & in catechesibus.

CATECHISMUS, i, m. κατηχισμὸς, idem quod catechesis: item libellus catechesin continens. *Augustin. lib. de Fide, & operib. c.* 13.

CATECHISTA, æ, m. *instruttore*, *maestro*, κατηχιστὴς, qui catechizat. *Hieronym. ep.* 51. *ad Domnion.* Nasianzenum, & Didymum in Scripturis sanctis habui catechistas.

CATECHĬZO, vel Catechiso, as, a. 1. *instruire*, κατηχίζω, instituo, erudio, præsertim in elementis Christianæ Religionis. *Augustin. lib. de Fide, & operib. c.* 13. & *Tertull. de cor. mil. c.* 11. Catechizare aliquem. *Id. l.* 4. *advers. Marcion. c.* 29. Catechizare alicui. *h. e.* in obsequium alicujus, ut sit *dativus commodi*, ut Grammatici loquuntur. *Id. de Idolol. c.* 10. Catechizare de aliqua re.

CATECHUMĔNA, æ, f. κατηχουμένη. *Augustin. ep.* 169. *ad Euseb.*

CATECHUMĔNUS, i, m. *catecumeno*, κατηχούμενος, qui in elementis alicujus scientiæ instruitur. Ab Ecclesiæ Scriptoribus ita appellatur candidatus Christianæ religionis, qui mysteriis Fidei imbuitur, & ad Baptismum se præparat. *Tertull. de præscriptionib. advers. hæret. c.* 41. *Hieronym. ep.* 83. *ad Ocean. c.* 2. & *Augustin.* sæpe.

CATEGORĬA, æ, f. *accusa*, κατηγορία, Græca vox accusationem significans. Latinis litteris scripta legitur in quibusd. Editionib. *Macrob. l.* 7. *Saturn. c.* 3. Præterea *Hieronym. ep.* 62. *advers. Joann. Hierosolym. c.* 3. Hucusque apologia ejus, immo categoria. ¶ Item apud Logicos prædicamentum. *Sidon. l.* 4. *ep.* 1. Inter Aristotelicas categorias artifex dialecticus atticissabas.

CATEGORĬCUS, a, um, κατηγορικὸς, ad categoriam pertinens, qua prædicamentum significat. *Sidon. l.* 9. *ep.* 9. *ad fin.* Spiris categoricis lubricas quæstiones innodare. Liber tertius *Apuleji de doctr. Plat.* a nonnullis inscribitur *de syllogismo categorico*. Hac tamen voce ipse *Apulejus* in eo libro nunquam utitur.

CATEJA, æ, f. *sorta d' asta da lanciare*, genus teli missilis. *Serv. ad Æn.* 7. *v.* 741. Catejam quidam afferunt teli genus esse tale, quales aclides sunt, ex materia quam maxime lenta, cubitus longitudine, tota fere clavis ferreis illigata, quam in hostem jaculantes, lineis, quibus eam adnexuerant, reciprocam faciebant. Similia his tradit *Isid. l.* 18. *Orig. c.* 7. Uterque autem Gallorum proprium telum fuisse dicit. *Virg. loc. cit.* Teutonico ritu soliti torquere catejas. *Sil. l.* 3. *v.* 277. panda manus est armata cateja. Adde *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 83. & *Gell. l.* 10. *c.* 25.

CATELLA, æ, f. *cagnuolina*, κυνίδιον, parva canis. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 653. Morte viri cupiant animam servare catellæ. *Martial. l.* 3. *epigr.* 82. Catellæ lambentes. ¶ A cura catellæ. V. *Cura* sub fin. ¶ Item parva catena, *catenella*, ἁλυσίδιον. *Cæcil.* apud *Non. c.* 3. *n.* 58. *Fest.* in *Redimiculum*, & *Priscian. l.* 1. *pag.* 556. *Putsch.* Hinc pro monili, armilla, ἅλυσιον, *braccialetto*, *smaniglia*. *Liv. l.* 39. *c.* 31. *in f.* Prætor suos equites catellis, ac fibulis donavit. *Horat. l.* 1. *ep.* 17. *v.* 55. sæpe catellam, Sæpe periscelidem raptam sibi flentis. Adde *Caton. R. R. c.* 153. ¶ Adhibetur & in blanditiis, ut *catellus*. *Hieronym. ep.* 22. *ad Eustoch. c.* 13. Mi catella, rebus tuis utere: vive, dum vivis.

CATELLŬLUS, li, m. parvus catellus. Agnoscitur a *Diomed. l.* 1. *pag.* 313. *Putsch.*

CATELLUS, li, m. *cagnuolino*, *canino*, σκυλάκιον, κυνίδιον, parvus catulus canini generis. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 46. Catellus mortuus. *Alii leg.* Catella mortua. Sed & *Valer. Max. l.* 1. *c.* 5. *n.* 3. idem narrans, quod *Cicero*, *catellum* dicit. *Plaut. Stich.* 4. 2. 40. Tantillum loci, ubi catellus cubet, id mihi sat est loci. *Juvenal. sat.* 9. *v.* 61. Catellus lusor. ¶ Adhibetur in blanditiis amantum. *Plaut. Asin.* 3. 3. 103. Dic me anaticulam, columbam, vel catellum, &c. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 259. Sume, catelle: negat &c. Sunt qui lectionem sollicitant. Ceterum eadem ratione *agnellum*, *bellum*, *vitellum* dicebant. V. & *Catella*. ¶ Est etiam genus vinculi, quo servi alligabantur, V. *Canis*. *Plaut. Curcul.* 5. 3. 13. Delicatum te hodie faciam, cum catello ut accubes: ferreo ego dico.

CATĒNA, æ, f. *catena*, σειρὰ, ἅλυσις, vinculum ex connexis annulis compositum. Quidam derivant a Græco καθ' ἕνα, qui varios annulos nectit, atque unit; vel a κάθεμα, monile: ex quo fortasse factum est, ut *cathena* a multis scriptum sit: quod certe est contra Latinam consuetudinem. *Plaut. Capt.* 1. 2. 3. His captivis indito catenas singularias: istas majores, quibus sunt vincti, demito. *Cic. Verr.* 7. *c.* 41. Injicere catenas alicui. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 47. Conjicere aliquem in catenas. *Id. ibid. l.* 5. *c.* 27. Tenere aliquem in catenis. *Vellej. l.* 2. *c.* 82. Catenis aureis vincire. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 65. & *Horat. l.* 3. *od.* 11. *sub fin.* Onerare catenis. *Sueton. de clar. Rhet. c.* 3. In catena esse. *h. e.* vinctum esse. *Plaut. Capt.* 2. 1. 9. Esse cum catenis. *Horat. l.* 1. *od.* 29. *v.* 5. Nectere catenas alicui. *Id. l.* 1. *ep.* 2. *v.* 63. Compescere aliquem catena. *Id. l.* 1. *od.* 37. *v.* 20. Dare aliquem catenis. *Flor. l.* 3. *c.* 5. *ad fin.* Catenas dare alicui. *Id. l.* 2. *c.* 18. *in f.* Ducere aliquem in catenis. *Sallust. in Jug. c.* 68. Habere aliquem in catenis. *Liv. l.* 29. *c.* 21. *sub fin.* Damnare aliquem, & in catenis Romam mittere. *Plin. l.* 7. *c.* 28. Custodire in catenis. *Stat.* 12. *Theb. v.* 460. manus insertare catenis. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 31. Catenas alicui exsolvere. *Sueton. de clar. Grammat. c.* 15. Surripere aliquem catenis. *Plaut. Men.* 1. 1. 8. Eximere se ex catenis. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 39. Solutus ex catenis. ¶ *Catenarum colonus* dicitur per convicium servus, qui in catenis diu fuit, apud *Plaut. Asin.* 2. 2. 32. ¶ Sumitur etiam pro quovis nexu, quo aliquid conjungitur, & ligatur. *Vitruv. l.* 7. *c.* 3. Hique asseres catenis dispositis ad contignationes crebriter clavis ferreis fixi religentur. *Pallad. l.* 1. *tit.* 13. Asseres catenis ligneis ex junipero, aut oliva, aut cupresso factis ad contignationem suspendemus. ¶ Item pro cingulo, *cinto*. *Plin. l.* 33. *c.* 3. Habeant feminæ aurum in armillis digitisque totis, collo, auribus, spiris: discurrant catenæ circa latera, &c. ¶ Translate *Cic. pro Sext. c.* 7. Hanc immanem bestiam vinctam auspiciis, constrictam legum sacratarum catenis, &c. *Horat. l.* 1. *ep.* 2. *v.* 63. Animum frenis, & catena compescere. *Lucret. l.* 2. *v.* 630. inter se forte catenas Ludunt in numerumque exsultant. *h. e.* choreas agunt manibus, quasi catenis invicem nexi. Al. aliter leg. ¶ Pro ordine rerum invicem connexarum *Gell. l.* 6. *c.* 2. Fatum est sempiterna quædam, & indeclinabilis series rerum, & catena. ¶ Quæstio peculatus *plena catenarum* dicitur a *Cicer. pro Mur. c.* 20. hoc est plena vinctorum, atque indicum. ¶ De catena inter meteora V. *Halysis*. ¶ Quidam Paulus Constantii Imp. minister, quia erat in complicandis negotiis artifex dirus, *catena* cognomento dictus est. *Ammian. l.* 14. *c.* 5. *ad fin. al. c.* 13.

CATENARĬUS, a, um, ἁλυσίδετος, qui catena ligatur, ut canis ad fores domus causa custodiæ. *Senec. l.* 3. *de Ira*, *c.* 37. Irasceris catenario cani. Adde *Petron. in fragment. Tragur. c.* 72. *Burman.*

CATENATIO, onis, f. *incatenatura*, *legamento*, σύζυγία, colligatio, quæ catena, vel alio quovis ligamine fit. *Vitruv. l.* 2. *c.* 9. Ulmus, & fraxinus aridæ factæ fiunt duriores, & in commissuris, & coagmentationibus ab lentitudine firmas recipiunt catenationes. *Id. l.* 10. *c.* 1. Machina scansoria catenationibus, & transversariis & plexis colligationibus, & erismatum fulturis continetur. *Petron. in Satyr. c.* 34. Cum larvam argenteam super mensam abjecisset, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret. *h. e.* junctura, & commissura partium versatilium.

CATENĀTUS, a, um, *incatenato*, ἁλυσίδετος, catena vinctus. *Horat. epod.* 7. *v.* 8. Britannus catenatus. *Flor. l.* 3. *c.* 19. Frequentia ergastula, catenatique cultores. *Plin. l.* 9. *c.* 15. Piscis ad mille libras catenato captus hamo, nec nisi boum jugis extractus. *Martial. l.* 7. *epigr.* 60. Catenatæ lagenæ. Adde *Sueton. in Aug. c.* 13. & *in Tiber. c.* 64. ¶ *Catenatas* equorum linguas vocat *Stat.* 4. *Theb. v.* 731. frenum in ore habentium. ¶ *Catenatas palæstras* dixit *Id. l.* 2. *silv.* 1. *v.* 110. quia luctantes se mutuo implicant brachiis, & cruribus, & quasi catena constringunt. *Catenatus lectus* apud *eund.* 7. *Theb. v.* 63. est rete invisibili circundatus a Vulcano, ut Martem cum Venere cubantem deprehenderet. ¶ *Catenatus janitor* dicitur a *Colum. in præfat. l.* 1. servus ostiarius, quem ditiores habere solebant in catenis ad ostium ædium custodiæ causa. V. *Ovid. l.* 1. *amor. eleg.* 6. ¶ Translate *Quintil. l.* 1. *c.* 1. (*al. c.* 2.) *in f.* Versus affectatæ difficultatis, ex pluribus, & asperrime coeuntibus inter se syllabis catenati. *Martial. l.* 1. *epigr.* 16. Exspectant curæque, catenatique labores. *h. e.* se se invicem sequentes, & non intermissi.

CATĒNO, as, a. 1. *incatenare*, σειρόω, catena vincio. *Venant. Fortunat. l.* 2. *carm.* 14. Petrus, qui cælum clave catenat. Adde *lib.* 8. *carm.* 4. *post med.*

CATENOPLĬUM, ii, n. κατενόπλιον, vox Græca significans genus quoddam carminis, ad quod saltabant arma quatientes, ut *Suidas* docet. *Auson. ep.* 10. *in f.* Nobiscum invenies catenoplia, si libet uti. Al. scribunt κατενόπλια Græcis litteris: alii etiam aliter leg.

CATENULA, æ, f. *catenella*, ἁλυσίδιον, parva catena. *Paulin. Nolan. in Nat.* XI. *S. Fel. edit. Murator. v.* 462.

CATERVA, æ, f. *caterva*, *squadrone*, *squadra*, εἶρος, præcipua pars exercitus, apud multas Barbaricas gentes, ea ratione, qua *legio* apud Romanos. *Veget. l.* 2. *rei milit. c.* 2. Macedones, Græci, Dardani phalanges habuerunt, & in una phalange armatorum octo millia censuerunt: Galli, atque Celtiberi, pluresque barbaricæ nationes catervis utebantur in prœlio, in quibus erant sena millia armatorum. Romani legiones habent, &c. Ex his apparet, hanc vocem externæ originis esse: quæ tamen a Romanis passim recepta est, atque usu Latina facta. *Horat. l.* 1. *od.* 8. *extr.* Lyciæ catervæ. *Id. l.* 4. *od.* 4. *v.* 23. Vindelicum catervæ late victrices. ¶ Dicitur sæpissime de quacumque militum manu. *Nepos in Chabr. c.* 1. Catervæ conductitiæ fugatæ. *Cic. pro Dom. c.* 42. Forum armatis catervis perditorum hominum possidere. *Petron. in Satyr. c.* 124. *de exercitib. Cæsar. & Pomp.* toto fluitantes orbe catervas. *truppe*. ¶ Aliquando ita sumitur, ut peditum multitudinem tantummodo significet, *squadra di fanteria*: quemadmodum *turma* de equitibus dicitur. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 190. Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ. *Virg. Æn.* 7. *v.* 804. & *l.* 11. *v.* 433. Agmen agens equitum, & florentes ære catervas. ¶ Item aliquando de peculiari ordine aciei quadrato. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 42. Cominus, eminus, catervis, & cuneis concurrebant. ¶ Sæpe de quacumque hominum multitudine extra militiam, *moltitudine*, *truppa*, *frotta*. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 50. *in fi.* Catervæ, & conventus hominum. *Id. ibid. l.* 1. *c.* 40. *in fi.* Vagari magna cum caterva toto foro. *con un gran seguita*. *Id Verr.* 7. *c.* 43. Catervæ testium. *Sallust. in Catil. c.* 14. Omnium flagitiosorum, atque facinorosorum circum se, tanquam stipatorum, catervas habebat. *Virg.* 11. *Æn. v.* 478. Subvehitur magna matrum regina caterva. *Martial. l.* 11. *epigr.* 48. Catervæ feminex. ¶ Item de animalibus. *Virg.* 11. *Æn. v.* 456. Catervæ avium. *Tibull. l.* 3. *eleg.* 4. *v.* 87. anguium. *Apulej. l.* 4. *Metam.* canum. ¶ De rebus inanimis. *Gell. l.* 15. c. 2. Vili, & incondita verborum caterva hortabatur omnes ad bibendum. *farragine di parole*.

CATERVARIUS, a, um, adject. *Sueton. de Aug. c.* 45. Spectavit studiosissime pugiles, non legitimos, atque ordinarios modo, sed & catervarios oppidanos, inter angustias vicorum pugnantes temere ac sine arte. *h. e.* qui non singulis cum singulis, sed confusi, mixtique pugnarent, & per catervas, *a truppe*, *in frotta*. V. *Lips. l.* 2. *Saturn. c.* 16.

CATERVATIM, adverb. *a schiere*, *a squadre*, *a frotte*, ἰλαδὸν, ὁμιλαδὸν, per varias catervas. *Liv. l.* 23. *c.* 27. Jam primi conseruerant manus, cum alii catervatim currerent, alii nondum castris exissent. *Sallust. in Jug. c.* 102. Non acie, neque ullo more prœlii, sed catervatim, uti quosque fors conglobaverat, in nostros incurrunt. *Virg.* 3. *Georg. sub fin.* Jamque catervatim dat stragem. *Plin. l.* 10. *c.* 24. Sturni catervatim volant.

CATHARTICUS, a, um, *purgante*, *purgativo*, καθαρτικὸς, purgandi vim habens, ut *medicamentum catharticum*, apud Medicos: a καθαίρω, purgo. *Cels. l.* 2. *c.* 12. Medicamenta stomachum fere lædunt: ideoque omnibus catharticis aloe miscenda est. Sed membrum totum videtur insiticium. *Tertull. de Pall. c.* 5. *in fi.* Dabo catharticum impuritati Scauri, aleæ Curii, & vinolentiæ Antonii. *Hieronym. in Ezechiel. l.* 7. *c.* 23. *a med.* Dantur cathartica, ut noxius humor, qui inest corporibus, egeratur.

CATHEDRA, æ, f. *sedia*, *seggia*, καθέδρα, sedile, sella. *Juvenal. sat.* 7. *v.* 47. Quæque reportandis posita est orchestra cathedris. *Martial. l.* 12. *epigr.* 18. Ignota est toga: sed datur petenti Rupta proxima vestis e cathedra. Adde *Plin. lib.* 8. *ep.* 21. ¶ Speciatim sumitur pro sella molliore, & delicatiore, qua utebantur mulieres, & delicati etiam homines: eaque non solum domi, sed etiam foris, lecticæ loco. (quandoquidem inter sellam & lecticam discrimen est, ut *Lips.* docet *l.* 1. *electlor. c.* 19.) *Horat. l.* 1. *sat. ult. in fi.* Discipularum inter jubeo plorare cathedras. *Propert. l.* 4. *eleg.* 5. *v.* 37. Supplex ille sedet: posita tu scribe cathedra Quidlibet. *Juvenal. sat.* 1. *v.* 65. cum jam sexta cervice feratur Hinc atque inde patens, ac nuda pæne cathedra Signator, &c. *Id. sat.* 9. *v.* 52. strata positus, longaque cathedra. *Martial. l.* 3. *epigr.* 63. Inter femineas tota qui luce cathedras Desidet. *Id. l.* 11. *epigr.* 100. Surgere de cathedra. ¶ Quas *Plin. l.* 16. *c.* 37. appellat *cathedras supinas*, in quibusdam Italiæ locis dicuntur vulgo *poltrone*. ¶ Per metonymiam *molles cathedræ* dicuntur mulieres delicatiores, & luxuriosiores. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 90. famam contempserat olim, Cujus apud molles minima est jactura cathedras. ¶ In theatris *cathedra* nominatur ipse in anfractu ad consessum situs, ut ait *Tertullian. de spectac. c.* 4. ¶ Dicitur etiam de sellis magistrorum, & professorum, *cattedra*. *Juvenal. sat.* 7. *v.* 203. Pœnituit multos vanæ, sterilisque cathedræ, Sicut Thrasymachi probat exitus, atque secundi. *Martial. l.* 1. *epigram.* 77. Illic (h. e. *in foro*.) æra sonant: ac circum pulpita nostra, Et steriles cathedras basia sola crepant. ¶ Hinc aliquando sumitur pro ipso munere Professorum. *Auson. in Profess. n.* 9. Et te, quem cathedram temere usurpasse loquuntur, Nomen Grammatici nec meruisse putant. ¶ Apud *Sidon. in canc. post epist.* 9. *l.* 7. ponitur *cathedra* pro sella, & munere Episcopali.

CATHEDRALICIUS, a, um, ad cathedram pertinens. *Martial. l.* 10. *epigr.* 13. Cum cathedralicios portet tibi rheda ministros. *h. e.* pueros molles, & feminis similiores, quam viris. *Cathedra* enim feminarum, & delicatiorum hominum propria fuit, ut dictum est in voce præced.

CATHEDRALIS, le, V. *Cathedrarius*.

CATHEDRARIUS, a, um, adject. ad cathedram pertinens. *Sidon. l.* 1. *ep. ult.* Per cathedrarios servos domum reportatus est. *h. e.* qui cathedram gestatoriam portant. ¶ *Cathedraria*, *orum*, sunt ipsæ cathedræ. *Paul. Dig. lib.* 33. *tit.* 10. *leg.* 5. De tapetis quibus subsellia, & cathedraria insterni solent. Ita leg. apud *Haloandr.* At *Torrentin.* hab. De tapetis, subsellia cathedraria quibus insterni solent. Al. leg. *cathedralia*, quod minime probandum videtur. ¶ *Cathedrarii philosophi* dicuntur a *Senec. de brevit. vitæ*, *cap.* 10. qui philosophiam profitentur, & in *cathedra* sedentes publice docent. Eos autem præstringit tanquam vanos, falsosque, & philosophiam verbis tantummodo præ se ferentes, non moribus, & vita, quales erant antiqui, & veri philosophi. ¶ *Cathedrarii oratores* apud *Sidon. l.* 4. *ep.* 3. sunt qui in cathedra artem oratoriam docent, sed in forum prodire non audent.

CATHEMERINON, Καθημερινῶν, *h. e.* diurnorum, vel quotidianorum. Græca vox est genitivi pluralis, qua *Prudentius* partem poematum suorum inscripsit, in qua varios hymnos complexus est, certis diei horis, & in aliquot etiam solemnioribus festis decantandos.

CATHETER, eris, m. *sciringa*, καθετὴρ, ῆρος, instrumentum chirurgicum, quod in vesicam immittitur ad ejus vitia curanda, & urinam eliciendam. Vox Græca a καθίεμι, demitto, immitto, legitur Latine apud *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 2. *c.* 1. *n.* 13.

CATHETUS, i, f. *linea perpendicolare*, κάθετος, linea perpendicularis: a καθίημι, demitto. *Vitruv. l.* 3. *c.* 3. Secundum abacum lineæ demittendæ, quæ catheti appellantur.

CATHOLICE, adverb. καθολικῶς, in universum, universe. *Tertull. de præscriptionib. adversf. hæret. c.* 26. Etsi quædam inter domesticos disserebant, non tamen ea fuisse credendum est, quæ aliam regulam fidei superducerent contrariam illi, quam catholice in medium proferebant. *universalmente a tutti*. *Id. de fuga in persecut. c.* 3. Hæc catholice fiunt. *h. e.* passim. ¶ Item secundum doctrinam Catholicorum. *Hieronym. l.* 2. *in Ruf. c.* 3. Catholice dictum.

CATHOLICIANI, orum, ministri, & officiales Catholicorum. *Impp. Arcad.* & *Honor. lib.* 9. *Cod. tit.* 49. *leg. pænult.* Exceptis dumtaxat Cæsarianis, vel Catholicianis, qui, &c. Al. leg. *Cæsarianis*, *idest Catholicianis*. Porro *Catholicorum* sequiori ævo dignitas, & magistratus fuit in Africa præsertim; quos eosdem fuisse, ac Procuratores fisci, non uno in loco ostendit *Cujacius*, nempe exigendis tributis præfectos: quod probat etiam *Du Fresne in Glossar.*

CATHOLICUS, a, um, *universale*, καθολικὸς, universalis, ad omnes pertinens. *Plin. l.* 1. *Hist. nat. in elencho l.* 2. *n.* 15. Catholica siderum errantium. *h. e.* ea, quæ universim pertinent ad sidera errantia. Sic *n.* 55. Catholica fulgurum. *Apul. in Trismeg. pag.* 100. *Elmenhorst.* Cælestes dii catholicorum dominantur, terreni incolunt singula. *Tertull. l.* 2. *adversf. Marcion.* c. 17. Catholica, & summa bonitas Dei. ¶ *Catholica traditio* dicitur ab eodem *Tertull. de monogam. c.* 2. quæ ubique, & apud omnes disseminata est, & ab omnibus recipi debet: qua ratione *Catholica fides*, est Fides Christiana apud *Prudent. peristeph.* 4. *v.* 24. & alios Ecclesiasticos Scriptores passim. & *Catholici populi* apud *eund. ibid. v.* 30. sunt Christiani. ¶ Metrica necessitate, ut in *Italia*, sic in *Catholicus* prima producitur. *Prudent. in Apoth. v.* 70.

CATI FONS dicebatur, ex quo aqua Petronia in Tyberim fluebat, quia in agro erat cujusdam Cati. *Fest.*

CATIANUS, a, um, ad Catium pertinens, quod est nomen viri proprium: ut *Catiana spectra*, *Cic. Fam.* 15. *ep.* 16. & *Cassius ad Cicer. ibid. ep.* 19.

CATICARIUS VICUS ponitur a *P. Vict.* in quinta regione Urbis Romæ: sed unde dictus sit, ignoratur.

CATILINA, æ, m. L. Sergius Catilina Patricius R. qui cum multis aliis ex Nobilitate contra Rempubl. conjuravit, exercitu etiam in Etruria parato adversus Patriam. Detecta conjuratione nonis Decembris prudentia M. T. Ciceronis tum Consulis in exsilium concessit. Inde exercitum Romam versus movit. Victus a C. Antonio altero Consule in prœlio desperatissime pugnans interiit. Hanc historiam scripsit *Sallustius*. *Lucan. l.* 7. *v.* 63. *de Cicer.* cujus sub jure, togaque Pacificas sævus tremuit Catilina secures.

CATILINANUS, a, um, ad Catilinam pertinens. *Plin. l.* 2. *c.* 51. Catilinana prodigia. *Id. l.* 33. *c.* 2. Catilinanæ res. *Alii hoc loco aliter leg.*

CATILINARIUS, a, um, Catilinanus. *Cic. Catil.* 2. *c.* 10. Seminarium Catilinarium futurum. *Quintil. l.* 3. *c.* 8. Bellum Catilinarium.

CATILLA, æ, f. *Plaut. Cas.* 3. 2. 21. Operam uxoris polliceor foras, quasi catillæ. *h. e.* quasi feminæ, quæ per alienas ædes cursitat ligurriendi causa: ut *catilla* dicatur ea ratione, qua homo ligurritor *catillo* dicitur. Sunt qui aliter interpretantur: sunt etiam qui aliter legunt. V. *Catillo*, *as*.

CATILLAMINA, &) V. *Castellamentum*.
CATILLAMENTA,)

CATILLATIO, onis, f. λειχμὴ, actus lingendi. *Festus*: Catillatio grave opprobrium objiciebatur hominibus generosis, si qui provincias amicas pop. Rom. exspoliassent.

CATILLATUS. V. *Catillo*, *as*.

CATILLI, orum, m. populi Sabinorum ad Catillum montem, & Anienem fluvium. Prima syllaba producitur a *Virg.* 7. *Æn. v.* 672. & *Sil. l.* 4. *v.* 225. ut legendum ibi monet *Heins.* & *l.* 8. *v.* 366. Corripitur a *Stat. l.* 1. *silv.* 3. *v.* 100.

CATILLO, as, a. 1. *leccare i piatti*, est catillos lingere. *Fulgent. de prisco serm. n.* 22. docet *catillare* esse per alienas domos cursitare: ductum a catulis, qui per omnes domos lingendi causa circumeunt.

Plaut.

Plaut. Cas. 3. 2. 21. Operam uxoris polliceor foras, quasi catillatum. Ita leg. *Fulgent.* Alii aliter. *Id. Fulgent.* affert etiam hæc ex *Catullo* verba: *Catillata geris vadimonia publicum prostibulum*: quæ alii *Petronio* tribuunt, alii *Propertio*, sed frustra.

CATILLO, onis, m. *lecca piatti*, λίχνος, ligurritor, & generatim gulosus: a catillis, idest catinis lingendis. Proprie *catillones* dicti sunt, qui ad sacrificium Herculis ultimi cum venirent, catillos ligurriebant. Translate etiam lupi pisces dicti sunt *catillones* a *Lucilio*, qui inter duos Tiberis pontes proxime ripas stercore vescebantur. Hæc omnia habet *Macrob. l. 2. Saturn. c. 12. in fi.*

CATILLUS, i, m. *catinello*, parvus catinus, λεκάνιον, λεκανίδιον. *Colum. l. 12. c. 57.* Hanc mixturam cum in catillo composueris, oleum superfundito. *Afin.* apud *Charis. l. 1. pag. 61. Putsch.* Volitantque urbe tota catilli. *Valer. Max. l. 4. c. 3. n. 5.* Ligneo catillo cœnans Curius. ¶ Reperitur etiam *catillum*, *i*, n. *Petron. in fragm. Tragur. c. 50. Burman.* Facere catilla, & paropsides. *Priscian.* quoque *l. 1. pag. 556. Putsch.* genus neutrum agnoscit. ¶ In illo *Plinii l. 33. c. 12.* Cum capuli militum, ebore etiam fastidito, cælentur argento, vaginæ catillis, baltei laminis crepitent: *catillos* intellige lamellas in catillorum figuram efformatas, quibus vaginæ ornabantur, ut est apud *Burman. ad Petron. loc. cit.* ¶ Est etiam *catillus* superior molæ molendariæ pars, sicut *meta* inferior. Ita *Paul. Dig. lib. 33. tit. 7. leg. 18.* Sed male *catillum* ab eo definiri, vel saltem inverso ordine ejus verba posita esse, putant *Scalig. ad Manil.* & *Salmas. in Exercit. Plin.* V. *Mola*.

CATILLUS filius Amphiarai, qui cum fratribus Corace, & Tiburto in Italiam venit, & urbem condidit, quam a fratre Tibur vocavit. *Sil. l. 8. v. 366.* ¶ Item mons, *Monte di Tivoli*, apud Tibur urb. & Anienem fluvium. *Serv. ad 7. Æn. v. 672.*

CATINA, & Catana, æ, *& Græca positione* Catane, es, f. *Catania*, Κατάνη, urbs Siciliæ in ora Orientali, Ætnæ monti vicina, colonia olim Rom. Græci omnes per *a* scribunt secundam syllabam, Latini fere per *i*, ut in MSS. *Plinii* invenisse se *Harduin.* testatur. *Dausq. in Orthograph.* & *Salmas. in Exercit. Plin.* probant, ut per *i* scribamus: sic etiam *Numidas* dici, qui Græce Νομάδες sunt, & *Massiliam*, quæ Μασσαλία, &c. *Plin. l. 3. c. 8.* Colonia Catina. *Sil. l. 14. v. 196.* Tum Catane nimium ardenti vicina Typhœo. *Silium* hoc loco per *a* Græco more scripsisse, veri simillimum est, quia Græcam quoque positionem adhibuit, inquit *Drakenborch.*

CATINENSIS, & Catanensis, se, ad Catinam pertinens. *Cic. Fam. ep. 13.* L. Manlius Catinensis. ¶ *Catinenses, ium*, Καταναῖοι, sunt ejus urbis incolæ. *Cic. Verr. 4. c. 49.* ¶ Hos male olim audisse ob mollitiem, effeminatosque mores, colligunt quidam ex illo *Juvenal. sat. 8. v. 16.* Si tenerum attritus Catinensi pumice lumbum, &c. Sed ideo *Catinensem* cognominavit, quia Catinensis ager propter incendia vicini Ætnæ, eo lapide abundat. Unde *Sever. in Ætna, v. 477.* Sic velut in fornace lapis, torretur, & omnis Exuitur penitus venis: subit altius humor: Amissis opibus levis, & sine pondere pumex. *Vitruv. l. 2. c. 6.* etiam Vesuvio similem lapidem tribuit: item *Plin. l. 6. ep. 16.* ¶ Apud *Justin. l. 4. c. 3.* ter legitur *Catiniensis* in plerisque ejus Codicib.

CATINIENSIS, V. *Catinensis*.

CATINULUS, li, *catinello*, catillus. Usurpatum est a *Varron. ad Cic.* teste *Charis. l. 1. pag. 61. Putsch.*

CATINUM, i, n. & Catinus, i, m. *catino*, λεκάνη, τρύβλιον, vas escarium, & culinarium fictile, vel ligneum, vel ex alia quapiam materia. *Varr. l. 4. L. L. c. 25. ad fin.* docet a Siculis dictum esse κάτινον, vel ut *Scalig.* legi vult, κάτανον. *Id. l. 1. R. R. c. 63.* In sole ponere oportet aquæ catinos, quod eo conveniunt, ut ipsi se necent, curculiones. *Id.* apud *Non. c. 15. n. 26.* Acetabula, catini, patenæ. *Mæcenas* apud *Charis. l. 1. pag. 60. Putsch.* fumans calido cum farre catinus. *Cato R. R. c. 84.* Catinum fictile oleo ungito. *Horat. l. 1. sat. 6. v. 115.* inde domum me Ad porri, & ciceris refero, laganique catinum. *Pers. sat. 3. v. 111.* positum est algente catino Durum olus, & populi cribro decussa farina. ¶ Aliis quoque usibus inservit. *Plin. l. 33. c. 4. & 6.* memorat *catinos ex tasconio*, in quibus metalla coquuntur. *Sueton. in Galb. c. 18.* Senex atratus in catino vitreo tus tenens. *Apul. in Apolog.* Simpulo, & catillo fictili sacrificare. ¶ Per similitudinem *catini saxorum* dicuntur cavitates in saxis naturaliter excavatis, in quas aliquid congeritur. *Plin. l. 34. cap. 12.* Calcantum fit & in saxorum catinis, pluvia aqua corrivato limo gelante.

CATIUS, ii, m. Deus apud Romanos, qui pueris præerat, ut eos *catos*, hoc est acutos, solertes, & prudentes faceret. *Augustin. l. 4. de civit. Dei, c. 21.* ubi aliis placet legi *Cautius* a *cautus*, *a*, *um*. ¶ Fuit præterea *Catius* cognomen Rom. de quo multa exstant testimonia in veteribus monumentis apud *Gruter.* A voce *Cata* ductum esse putat *Sigon. de nom. Romanor.*

CATLASTER, tri, m. *giovinotto ben complesso*, grandior puer, adolescentulus. *Vitruvio* hanc vocem restituit *Turneb. l. 24. Adversar. c. 7.* pro eo quod vulgo legebatur *castaster*, *l. 8. c. 4.* Catlastri autem forma, quam *Charisius* habet *l. 1. pag. 65. Putsch.* contracta est ex *Catulaster*, quod in diminutivis ex *Catulus* ponit *Priscian. l. 3. pag. 618.* & *l. 4. pag. 628.* Gloss. Vet. *Catulaster*, βίτοις. Et Gloss. Cyril. *Catulaster.* σκύμνος. ¶ Hinc est *Catulastra*, *æ*, f. puella jam grandis, & viri patiens. *Dracont. in fi. lib. 2.* Non catulastra gerit puerilia; non puer audet Attrectare tener Martia tela manu.

CATLITIO, V. *Catulitio*.

CATO, onis, m. Catonum familia ex Tusculano municipio ortum traxit, & perillustris Romæ fuit propter celebres viros, qui ex ea prodierunt. Primus M. Porcius Cato se Romam contulit, amicitia, & suasione Val. Flacci, Natus est Q. Fabio Maximo, eo, qui Tarentum recepit, primum Consule. Fuit æqualis Africani Superioris, & Q. Fabii Maximi. Gessit censuram summa severitate. Hinc *Censorius* dictus est. Scripsit historiam, & libros de originibus rerum, item de re Rustica, & alia. Reliquit plurimas orationes, in quibus omnes Oratoriæ virtutes inerant. Ex his solus liber de re Rust. superest: aliorum scriptorum aliquot solummodo fragmenta. Fuit Stoicus, sed summa humanitate. Sapiens etiam nominatus est. Filium præstantissimum genuit, qui ante patrem mortuus est Prætor designatus. Diutissime vixit, & floruit in senectute. Linguam Græcam in senectute didicit. Annos natus 85. mortuus est. L. Marcio, M. Manilio Coss. annis 86. ante Ciceronem Consulem. Præter *Cic.* qui passim in scriptis suis ejus mentionem facit, & præsertim *de Senect.* & *3. de Orat. c. 33.* summis laudibus prædicant etiam *Liv. l. 34. c. 18.* & *lib. 39. c. 40. & 42. Plin. l. 7. c. 27.* & *lib. 14. c. 4. Valer. Max.* variis in locis, & alii. ¶ Fuere alii Catones, omnes viri gravissimi, de quibus legendus est *Gell. l. 13. c. 19.* ubi totam ejus familiæ rationem exponit. In iis celeberrimus est M. Cato, cognomento *Uticensis*, Imperator in Africa. Hic, cum ceteri omnes se Cæsari traderent, mortem sibi suis manibus maluit Uticæ consciscere, quam Tyranni vultum aspicere. Hujus elogia exstant apud *Sallust. in Catil. c. 57. Vellej. l. 2. c. 35. Lucan. l. 2. v. 380.* & alibi, item *Senec.* multis in locis. ¶ Per translationem dicitur de viro gravi, severo, constanti, & integris moribus. *Senec. ep. 120.* Quidam alternis Vatinii, alternis Catones sunt. *Juvenal. sat. 2. v. 40.* Tertius e cælo cecidit Cato. *Lamprid. in Alex. Sev. c. 68.* Fabius Sabinus alter sui temporis Cato. ¶ Et de moroso, ac difficili. *Phædr. l. 4. fab. 6. v. 21.* Quid possum facere tibi, lector Cato, Si nec fabellæ te juvant, nec fabulæ? ¶ *Contenti simus hoc Catone*, proverb. Augusti, quoties hortabatur ad ferenda præsentia, quæcumque essent. *Sueton. in ejus vita, cap. 87.*

CATOBLEPAS, æ, m. καταβλέπας, fera est in Æthiopia ad Nili caput, modica alioquin, ceterisque membris iners, caput tantum prægrave ægre ferens: id dejectum semper in terram (unde & nomen traxit a κάτω, deorsum, & βλέπω, aspicio) alias internecio humani generis, omnibus, qui oculos ejus videre, confestim expirantibus. Ita eam *Plin. l. 8. c. 21.* describit. Adde *Pompon. Melam l. 3. c. 9. ad fin.*

CATOCHITES, æ, m. κατοχίτης λίθος, gemma est in Corsica, ceteris major; mirabilis, si vera traduntur, impositam manum, veluti gummi retinens: a κατέχω, retineo. *Plin. l. 37. c. 10.*

CATOMIDIO, as, a. 1. est κατ' ὤμων τύπτω, humeros verberare. *Petron. in Satyr. c. 132.* Vocat cubicularios, & me jubet catomidiari. *Spartian. in Adrian. c. 18.* Decoctores bonorum suorum catomidiari in amphitheatro, & dimitti jussit. Ita leg. *Salmas.* & *Gruter.* At *Casaubon. ad Spartian.* vult *catamidiari*: & sic *catamidio*, *as*, significat publice irrisui præbere, ac ludibrio, κατωμίζω. Alii alias lectiones, ex varia conjectura, ad utrumque locum commenti sunt.

CATOMITARII quid sint apud *Ennium*, non facile dixeris. Verba *Ennii* sunt apud *Serv. ad Æn. 9. v. 329.* Quo tamen temere itis eitati, catomitarii? *Merula* habet: quo tam temere iti' citate Catomeraris. ¶ Videtur utrobique vox corrupta. Si liceret reponere *catomidiarii*, lux aliqua appareret in voce præced. & esset convicium.

CATONES, V. *Cothon*.

CATONIANUS, a, um ad Catonem pertinens. *Cic. Q. Fr. l. 2. ep. 6.* Catoniana familia. *Senec. de Tranquill. anim. c. 7.* Catoniana ætas. *h. e.* qua Cato vixit. *Id. ep. 94.* Catoniana præcepta. *Martial. l. 9. epigr. 28.* Catoniana lingua.

CATONIUM, ii, n. locus inferorum, inferi: a κάτω, infra, vel deorsum. *Laber.* apud *Gell. l. 16. c. 7.* Tollet bona fide vos Orcus nudas in catonium. *Gell.* enumerat inter ea, quæ obsoleta, & maculantia et sordidiore vulgi usu *Laberius* adhibuit. Sunt tamen qui *Ciceroni* quoque tribuunt *l. 7. Fam. ep. 25.* sed valde incerta ea lectio est. Præterea apud *Laber.* alii leg. *charonium*, a Græco χαρώνιον, seu χαρώνειον, quo significatur barathrum gravem odorem exhalans; & translate Orcus, Inferi. Huc referri potest, quod docet *Pollux l. 8. c. 9.* χαρώνιον dictam esse portam carceris, qua damnati ducebantur ad supplicium: quasi illac via esset ad Carontem.

CATORCHITES VINUM, οἶνος κατορχίτης, vinum sycites, hoc est e ficu factum. *Plin. l. 14. c. 16.* ¶ Videtur ita appellatum a κατορχέομαι, demulceo, quia lentum admodum, ac lene est.

CATTA, æ, f. *Martial. l. 13. epigr. 69.* cujus lemma est *Cattæ*: Pannonicas nobis nunquam dedit Umbria cattas: Mavult hæc domino mittere dona Pudens. *Martial.* tum in præcedentibus, tum in sequentibus distichis de variis avibus agit: quare etiam *cattæ* istæ inter aves censendæ sunt, & quidem Pannoniæ peculiares, ut ipse *Martial.* indicat (quamvis non constet, quodnam avium genus hoc nomine designetur) neque audiendi, qui mustelas silvestres esse putant, multo minus qui *feles* interpretantur. ¶ Apud *Gell. l. 10. c. 25.* ubi varia navium nomina recenset, pro *stlata* quidam legunt ex MSS. quibusdam *catta*, sed hoc valde incertum est.

CATTI, orum, m. populi sunt Germaniæ prope Hercyniam silvam, ubi nunc *Hassia*, eorumque regio Hassia cum parte Turingiæ, &c. *Tacit. de Germ. c. 30. Juvenal. sat. 4. sub fin. Sueton. in Domit. c. 6.* &c. ¶ Apud *Plin. l. 4. c. 14.* legitur *Chatti* cum aspiratione.

CATULA, æ, f. *cagnuola*, parva canis, κυνίδιον. *Propert. l. 4. eleg. 3. v. 55.* Glaucidos & catulæ vox est mihi grata querentis. *Aurel. Vict. in Epit. c. 23. de Heliogab.* Hujus corpus per Urbis vias, more canini cadaveris, a milite tractum est, militari cavillo appellantium indomitæ, & rabidæ libidinis catulam.

CATULARIUS, a, um, adject. ad catulum pertinens, ut *Catularia porta* Romæ ita dicta, quia non longe ab ea ad placandum Canieulæ sidus frugibus inimicum rufæ canes immolabantur, ut fruges flavescentes ad maturitatem perducerentur. *Festus* hic, & in *Rutilæ*.

CATULASTER, & Catulastra. V. in *Caslaster*.

CATULIANUS, a, um, ad Catulum pertinens, ut *Catuliana Minerva*, quam Q. Lutatius Catulus Romæ infra Capitolium dedicavit. *Plin. l.* 34. *c.* 8.

CATULINUS, a, um, *di cane*, κυνικός, qui est ex catulo, ut *Catulina cara*, *Plaut.* apud *Fest.* & *catulina* absolute apud *Plin. l.* 29. *c.* 4. eod. sensu.

CATULIO, is, a. 4. *essere a cane*, σκυζᾶν, dieitur de catulis, cum libidine lasciviunt, & Venerem appetunt. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 9. *de canib.* Principium admittendi faciunt veris principio. Tunc enim dicuntur catulire, id est ostendere se velle maritari. ¶ Translate *Laber.* apud *Non. c.* 2. *n.* 171. Lupa catuliens. *h. e.* meretrix ἀνδρα ἐφελκουσα.

CATULITIO, onis, f. actus eatuliendi, σκύζα. Translate *Plin. l.* 16. *c.* 25. Catulitionem rustici vocant, gestiente natura femina accipere, eoque (*vento Favonio*) animam inferente omnibus satis. In quibusdam MSS. est *catlitionem* per syncopen testib. *Harduino*, & *Turnebo l.* 24. *Adversar. c.* 7.

CATULLIANUS, a, um, adject. a Catullo, ut *basia Catulliana* apud *Martial. l.* 11. *epigr.* 7.

CATULLUS, i, m. C. Valerius Catullus Poeta Veronensis, natus Syllæ, Mariique temporibus, in poemate cum lascivus, tum mordax, quippe qui Cæsari maximo tunc viro minime pepercit, Jambis eum eriminatus. Reconciliatus nihilominus eodem die ab eo cœnæ adhibitus est, ut *Sueton. in Cæs. c.* 73. narrat. Amavit Ipsithillam, & Clodiam, quam Lesbiam vocat. Scripsit de passere suæ Lesbiæ, & alia multa. Mortuus est Romæ. Eum doctum appellant *Tibull. l.* 3. *eleg.* 6. *v.* 41. & *Ovid.* 3. *Amor. eleg.* 9. *v.* 62. & elegantissimum Poetarum *Gell. l.* 7. *c.* 20. ¶ Alius fuit Catullus urbicarius mimographus, eujus meminit *Juvenal. sat.* 13. *v.* 111. & *sat.* 8. *v.* 185.

CATULUS, i, m. *cagnuolo*, *cagnolino*, κυνίδιον, eanum fetus recens editus. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 14. Omnia in perfectis & maturis esse meliora, ut in equo, quam in equulo, in cane, quam in catulo. *Horat. l.* 1. *ep.* 2. *v.* 65. venaticus ex quo Tempore cervinam pellem latravit in aula, Militat in silvis catulus. ¶ *Aliter catuli longe olent, aliter sues*, proverb. apud *Plaut. Epid.* 4. 2. 9. de rebus inter se valde dissimilibus. ¶ Sæpe tota significatione accipitur pro recenti partu omnium fere animalium. *Horat. l.* 1. *od.* 1. *v.* 27. Catuli cervæ. *Id. l.* 3. *od.* 20. *v.* 2. leænæ. *Plaut. Truaul.* 2. 2. 13. suum. *Virg. Æn.* 2. *v.* 357. luporum. *Plin. l.* 8. *c.* 4. tigrium. *Id. l.* 10. *c.* 74. vulpium. *Id. l.* 8. *c.* 54. simiarum. *Id. l.* 10. *c.* 65. *in fi.* lacertarum. *Id. l.* 29. *c.* 4. mustelæ. *Phædr. l.* 2. *fab.* 4. *v.* 24. felis. *Plin. l.* 9. *c.* 8. delphinorum. *Id. l.* 10. *c.* 74. Aspis enixa catulos. *Id. l.* 10. *c.* 62. Catuli viperæ. *Id. l.* 11. *c.* 37. & *Virg.* 3. *Georg. v.* 437. serpentium. ¶ Est etiam genus vinculi, quo servi constringebantur, qui & *canis*, & *catellus* dieitur. *Lucil.* apud *Non. c.* 1. *n.* 162. Cum manicis, catulo, collarique ut fugitivum Deportem. Adde *Festum*.

CATULUS, i, m. *Catulorum* familia in Lutatiorum gente nobilis in primis exstitit. In ea fuit C. Lutatius Catulus, qui victis navali prœlio Carthaginiensibus ad Ægates insulas, finem bello Punico primo imposuit. ¶ Q. Catulus orator celebris laudatur a *Cicer.* multis in locis, & præsertim in *lib. de Orat.* & *de clar. Orat.* Hic a Mario bello eivilli mori jussus, haustis ardentibus carbonibus vitam finivit. ¶ Verisimile est horum appellationem a *catus*, *a*, *um*, derivatam esse.

CATUMEUM, i, n. genus libi in sacris adhibiti, apud *Arnob. l.* 7. *pag.* 230. Videtur autem significare libum e earne desecta ex cervice animalis: a *catanium*, quod quædam *Glossæ* eervicem interpretantur, κατ' ὦμον. Hæc conjectura ex eo firmari potest, quod non una ex iis libis, quæ eo loco *Arnob.* enumerat, ex variis animalium membris ductæ sunt, ut *caro strebula* ex coxendicibus, *arumina* ex gula, *tæniæ* ex intestinis, *offa penita* ex cauda, &c.

CATUS, a, um, *acuto*, proprie acutum significat, estque vox a Sabinis ducta, ut *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 3. *a med.* docet. *Enn.* apud *Varron. ibid.* Jam eata signa fere sonitum dare voce parabant. ¶ Hinc translate *Id. ibid.* Cata dicta. *h. e.* acute dicta. ¶ Sumitur sæpissime pro solerti, eallido, acuto, *sagace*, *accorto*, *avveduto*, *ingegnoso*, εὐμηχανής, πανοῦργος. Videtur autem significare potius solertiam & prudentiam, quæ a natura est, non quæ ab habitu. *Cic. l.* 1. *de legib. c.* 16. Quis igitur prudentem, &, ut ita dicam, catum non ex ipsius habitu, sed ex aliqua re externa judicet? *Horat. l.* 1. *od.* 10. Mercuri, qui feros cultus hominum recentum voce formasti catus. *Plaut. Pers.* 4. 4. 70. Ita eata est, & callida: habet cor: quam dicit, quod opus est! *Id. Mostell.* 1. 3. 29. Miror tam catam, tam doctam te, & bene eductam. *Id. Epid.* 2. 2. 73. Dare alicui consilium catum. *Auson. in Parentalib. n.* 17. Lingua catus, ore canorus. ¶ Cum infinito *Horat. l.* 3. *od.* 12. *v.* 10. Catus jaculari cervos. *Apul. in Florid. n.* 3. (*al. l.* 1.) Catus canere. ¶ Cum genitivo *Auson. in Mosell. v.* 400. legumque catos, fandique potentes. ¶ *Non. c.* 2. *n.* 184. *catum* interpretatur *sapientem*, sed abutitur verbis *Cicer. l.* 2. *Tuscul. c.* 19. in quibus meliores libri habent *cautus*, pro *catus*: quod si *catus* legere velis, nihil aliud certe quam callidum significat. ¶ Fuit etiam *catus* (sicut & *corculus*) eognomen apud Romanos, datum iis, qui acumine ingenii, ac solertia, & quod hinc sequitur, sapientia & prudentia pollebant, ut *Plin. l.* 7. *c.* 31. docet. *Enn.* apud *Cicer. l.* 1. *de Orat. c.* 45. Egregie cordatus homo Catus Æliu' Sextus.

CATUS, i, m. *gatto*, αἴλουρος, feles. *Pallad. in Mart. tit.* 9. Contra talpas prodest catos frequenter habere in mediis carduetis. ¶ Videtur etiam significare canem; & feminino etiam genere efferri posse, si sana sunt hæc verba *Servii ad Æn.* 5. *v.* 610. Catullus, & alii feminino genere ponunt, referentes ad originem, sicut hæc eatus, & hæc gallus legimus imitatione Græcorum, qui ὁ καὶ ἡ κύων, ὁ καὶ ἡ ἀλεκτρυών dicunt. ¶ Item machina militaris, eadem quæ vinea, aut pluteus, qua tecti milites ad muros urbis obsessæ subruendos, & fossam implendam accedunt. Quo loco *Veget. l.* 4. *rei milit. c.* 15. habet: *Vineas dixerunt, quas nunc barbarico usu causias vocant*: fuit qui legendum putaret *catos vocant*. Præterea usurpat *Guil. Brito* scriptor sæculi XII. atque adeo nullius in Lingua Latina auctoritatis. ¶ Scribitur & *cattus*.

CAVÆDIUM, ii, n. *cortile*, *corte*, *chiostro*, locus cavus, *h. e.* patulus, & vacuus in mediis ædibus. Quomodo ab atrio differat, V. *Atrium*. Dicitur etiam *impluvium*, cum eo tamen discrimine, quod *cavædium* latius est, & ampliorum domuum, *impluvium* angustiorum. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 33. duo Cavædiorum genera ponit, alterum sub dio positum, quod *impluvium* quoque, & *compluvium* vocatur, alterum tectum, quod a similitudine appellatur testudo. *Vitruv. l.* 6. *c.* 3. quinque genera ponit, quæ ibi vide. *Plin. l.* 2. *ep.* 17. Est contra medias porticus cavædium hilare. ¶ *Varr.* & *Vitruv. loc. cit.* item *Plin. alter l.* 19. *c.* 1. *cavum ædium* dicunt.

CAVAMEN, inis, n. *cava*, *caverna*, eavum, caverna, κοίλωμα. *Solin. c.* 9. (*al.* 14.) In latebrosis rupium cavaminibus, quæ fluctuum confligiis adesa sunt.

CAVATICUS, a, um, adject. *Cavaticæ cochleæ* dicuntur a *Plin. l.* 8. *c.* 39. & *l.* 30. *c.* 6. quæ in cavis terræ, & speluncis nascuntur, neque ex iis prorepunt, neque herba vivunt, sed uvæ modo inter se cohærent. Eæ in Balearibus insulis gignuntur.

CAVATIO, onis, f. *cavamento*, *concavità*, κοιλότης, eavum. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 3. scribit Ennium ad *cavationem* respexisse, cum dixit Cæli ingentes fornices. & *cap.* 26. Sinum majorem cavationem, quam pocula habebat.

CAVATOR, oris, m. *scavatore*, qui cavat. *Plin. l.* 10. *c.* 18. Pici arborum cavatores. V. *Cabator*.

CAVATURA, æ, f. *cavità*, eavamen, eavum, κοιλότης. *Veget. l.* 1. *rei veterin. c.* 25. Sub cavatura temporum vena perquiritur. *Marcell. Empir. c.* 12. *post med.* Cavaturæ dentium.

CAVATUS, a, um, *incavato*, *scavato*, κοιλωθείς, eavus factus. *Cic. l.* 2. *de leg. c.* 18. Lignum cavatum. Plerique al. leg. *dedicatum* rectius. *Virg.* 3. *Æn. v.* 229. Rupes cavata. *Id.* 4. *Georg. v.* 33. Cortices cavati. *Id. l.* 1. *Georg. v.* 136. Alni cavatæ. *Plin. l.* 2. *c.* 82. Oppida erebris cunieulis cavata. *minate*. *Id. l.* 36. *c.* 17. Vas eavatum ex lapide. *Sil. l.* 7. *v.* 190. Quercus cavata in cratera. *Apul. l.* 2. *Metam.* Succinum mire cavatum in capides. *Lucret. l.* 6. *v.* 1192. Cavati oculi. *Tertull. adverf. Hermog. c.* 29. Aquæ segregatæ in cavatiorem sinum. *Ammian. lib.* 16. *c.* 5. *a med.* (*al.* 7.) Quidam non, ut moris est, expansa chlamyde, sed utraque manu cavata aurum suscepit.

CAUCALIS, idis, f. καυκαλίς, herba est edulis, fœniculo similis, brevi caule, flore candido. Multos habet etiam in medicina usus. *Plin. l.* 22. *c.* 22.

CAUCASEUS, V. *Caucasius*.

CAUCASIGENA, æ, m. & f. ad Caucasum genitus. *Sidon. l.* 4. *ep.* 1. Alani Caucasigenæ.

CAUCASIUS, & Caucaseus, a, um, ad Caucasum pertinens. *Plin. l.* 6. *c.* 13. Caucasii jugi. *Virg.* 2. *Georg. v.* 440. Caucasius vertex. *Id. Ecl.* 6. *v.* 43. Caucasiæ volucres. *Pier.* notat in antiquissimis MSS. & per *e*, & per *i* scriptum legi. *Propert. l.* 2. *eleg.* 1. *v.* 71. Caucasea rupes. *Claudian. l.* 1. *in Eutrop. v.* 247. Caucasiæ pruinæ. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 381. Nymphæ Caucaseæ. *Id. l.* 7. *v.* 565. Caucaseæ trabes. *Id. l.* 4. *v.* 63. Caucaseus senex. *h. e.* Prometheus. ¶ *Caucasiæ portæ*, quæ & *Iberiæ* & *Albanæ* dicuntur, sunt angustiæ inter Caucasum montem, & mare Caspium, seu Hyrcanum, ad Cyrum amnem, ingens inquit *Plin. l.* 6. *c.* 11. naturæ opus montibus interruptis repente, ubi fores obditæ ferratis trabibus, subter medias amne diri odoris fluente, citraque in rupe castello (quod vocatur Cumania) communito ad arcendas transitu gentes innumeras: ibi loci, terrarum orbe portis disclusо, &c. Hæc *Plin.* ¶ *Caucasii*, *orum*, populi sunt Caucasum incolentes. *Pompon. Mela l.* 1. *c. ult.*

CAUCASUS, i, m. *monte Caucaso*, Καύκασος, mons Asiæ, ad Sept. versus Mengreliam, & Georgiam valde extensus, inter mare Euxinum ad Occ. & Caspium, seu Hyrcanum ad Orientem. Est autem pars Tauri montis, qui cum longissimo terrarum tractu protendatur, varia in variis regionibus nomina habet. *Caucasus* itaque appellatur, ubi in tantam altitudinem extollitur, ut se quoque exsuperare videatur: quod cum duobus maxime locis fiat, altero quem modo diximus, altero vero ad mare Indicum, duplex ideo *Caucasus* est, Indicus, & Scythicus, seu Colchicus, de quibus videndus *Salmas. in Solin.* & Geographi. ¶ *Caucaso abruptior*, proverb. *Tertull. l.* 1. *adverf. Marcion. c.* 1. Marcion hieme frigidior, Istro fallacior, Caucaso abruptior. ¶ In Caucaso Scythico (is enim in fabulis, & apud Poetas eelebris est) alligatus fuit Prometheus, immissa aquila, seu vulture, qui jecur ejus exederet. ¶ Qui ad hunc montem accolunt durissimi homines, & erudelissimi perhibentur. Hinc *Horat. l.* 1. *od.* 22. *v.* 6. & *Epod.* 1. *v.* 12. Caucasum inhospitalem appellat. Et *Virg. Æn.* 4. *v.* 367. duris genuit te cautibus horrens Caucasus, Hyrcanæque admorunt ubera tigres. Et *Senec. in Med. v.* 43. Inhospitalem Caucasum mente indue. *h. e.* feritatem, crudelitatem. ¶ Græca positione *Ovid.* 8. *Metam. v.* 797. rigidique ca-

cumine montis (Caucason appellant) &c. *Stat. 4. Theb. v. 394.* Amazoniis ululatum Caucason armis. ¶ Apud *Sil. l. 16. v. 357.* *Caucasus* est nomen equi quadrigas in Circo trahentis.

CAUCUS, i, m. *tazza, bicchiere*, κώθων, genus vasis potorii. *Spartian. in Pescenn. Nigr. c. 10.* Cum milites quosdam in cauco argenteo bibere vidisset. *Salmas.* pluribus more suo hanc lectionem tuetur, additque locum ex *epist. Valeriani* apud *Trebell. Poll. in Claud. c. 14.* ubi bis legitur *in caucos, & scyphos*. Et *Marcell. Empir. c. 25. sub fin.* ubi *ligneus caucus*. Alii tamen ubique reponunt *cavcur*. Addi potest *Hieronym. l. 2. advers. Jovinian. c. 9.* Habens ad potandum caucum ligneum. Sed alii leg. *cavum*. ¶ *Cauci*, seu *Cauchi* aut *Chauci* sunt Germaniæ populi ostia Rheni accolentes, Frisiis contermini. *Plin. l. 4. c. 16.* & *Claudian.* V. *Caycur*.

CAUDA, æ, f. *coda*, κέρκος, οὐρά, posterior pars pendens in animalibus omnibus præter hominem, & simiam. *Cic. 3. de Fin. c. 5.* Cauda pavoni donata a natura ad ornatum. *Horat. l. 2. od. 19. in f.* Cerberus leniter atterens caudam. *Gell. l. 5. c. 14.* Leo caudam more adulantium canum clementer, & blande movens. *Catull. carm. 62. de Aty, v. 81.* Cædere terga cauda. *Plin. l. 11. c. 50.* Sues caudam intorquent, canum degeneres sub alvum reflectunt. *Id. l. 8. c. 54.* Cauda late fusa. *Id. l. 10. c. 3.* prominentior. *Virg. 8. Æn. v. 674.* Delphines æquora verrunt caudis. ¶ In illo Auctoris *Moreti, v. 23.* Præverrit cauda silices, gremiumque molarum: *cauda* est peniculus ex cauda, seu caudæ muscarium, quo ad abstergendum utimur. *scopetta*. ¶ *Caudam jactare popello* apud *Pers. sat. 4. v. 15.* est venditare se populo speciosis actionibus, ejusque favorem captare: ductum a pavonibus caudam ostentantibus: vel a canibus, qui cum blandiuntur, caudam agitant. ¶ *Caudam trahere* apud *Horat. l. 2. sat. 3. v. 53.* proverbii species est, & significat derisui esse: ducique ex eo posse videtur, quod pueri, quos irridere volunt, quiddam eis caudæ simile appendere a tergo solent. ¶ Festive *Cic. Verr. 4. c. ult.* Videtis Verrutium? videtis primas litteras integras? videtis extremam partem nominis, caudam illam Verris, tanquam in luto, demersam esse in litura? ¶ Obsceno sensu *Horat. l. 1. sat. 2. v. 45.* & *lib. 2. sat. 7. v. 49.*

CAUDĔA CISTELLA, V. vocem sequent.

CAUDĔCÆ, cistellæ e junco, a similitudine equinæ caudæ factæ. *Festus.* Al. leg. *Caudeta*. Sed *Scalig.* vult legi *caudea*, quod etiam apud *Plaut. in Rud.* habeatur 4. 4. 65. & 89. Cistellam istic inesse oportet caudeam in isto vidulo.

CAUDEX, ĭcis, m. *tronco, ceppo, pedale*, στέλεχος, κορμός, στύπος, truncus arboris, hoc est ea pars, quæ a radice supra terram simplex assurgit. Differt a *caule*, qui herbarum est, *caudex* vero arborum, & fruticum. *Virg. 2. Georg. v. 30.* Quin & caudicibus sectis (mirabile visu) Truditur e sicco radix oleagina ligno. *Plin. l. 16. c. 30.* Arbores quædam simplices, quibus a radice caudex unus, & rami frequentes, ut olivæ, fico, viti. *Id. l. 11. c. 37. sect. 55. Harduin.* Caudices robusti vetustate putres. ¶ Est aliquando convicium in hominem stupidum, fatuum, stultum. *Terent. Heaut. 5. 1. 3.* In me quidvis harum rerum convenit, quæ sunt dicta in stultum: caudex, stipes, asinus, plumbeus. ¶ Antiqui *caudicem* appellarunt plurium tabularum contextum. Et quia primæ rates, seu naviculæ piscatoriæ, aut ad trajiciendum aptæ ex pluribus crassioribus tabulis, seu potius caudicibus sine arte connexis Romæ in Tibri factæ fuerunt, *caudicariæ*, vel (quod idem est) *codicariæ* dictæ sunt, ut *Senec. de brevit. vitæ, c. 13. Fest.* & *Varr.* apud *Non. c. 13. n. 12.* docent: item *caudicæ*, vel potius *caudiceæ*, ut est apud *Gell. l. 10. c. 25.* Quod nomen Tiberinis lembis, aliisque quibus ad trajiciendum utimur, hæsit, etiam postquam meliore forma construi cœptæ sunt. Hinc Appius Claudius Cæci frater *Caudex* cognominatus est, quod primus ad explorandos hostes fretum piscatoria navi trajecit, ut est apud *Aurel. Vict. de vir. illustr. c. 37.* & *Senec. loc. cit.* ¶ Tiberinas naves caudicarias designat *Plin.* his verbis *l. 3. c. 5.* Tiberis propter aspera, & confragosa, ne sic quidem, præter quam trabibus verius, quam ratibus, longe meabilis fertur. ¶ *Codex* pro *caudex*, V. suo loco.

CAUDICÆ, V. vocem præced.

CAUDICĀLIS, le, adject. στελεχιαῖος, ad caudicem pertinens. *Plaut. Pseud. 1. 2. 25.* Caudicalem provinciam, jlocaliter dixit, h. e. munus caudicum findendorum. ita enim loquitur: Te cum securi caudicali præficio provinciæ.

CAUDICARĬUS, & Codicarius, a, um, ad caudicem pertinens. *Caudicariæ naves* quid sint, V. in *Caudex*. *Sallust.* apud *Non. c. 13. n. 12.* Contendit ad flumen Euphratem: & quamquam ad id naves codicariæ occulte per hiemem fabricatæ aderant, &c. ¶ *Caudicarii*, vel *Codicarii* dicuntur ipsi nautæ, qui hujusmodi navigiis utuntur, *barcajuoli*. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 462. n. 1.* Nos portuenses, quibus vetus fuit cum caudicariis diuturnumque luctamen. Alia *ibid. pag. 440. n. 3.* Codicarii navicularii. Adde *pag. 1086. n. 6.* & *lib. 14. Cod. Theodos. tit. 4. leg. 9.*

CAUDICĔUS, a, um, ad caudicem pertinens. *Auson. in Mosell. v. 197.* Navita caudiceo fluitans super æquora lembo, V. *Caudex*.

CAUDĪNUS, a, um, ad Caudium pertinens. Est autem *Caudium* oppidum Hirpinorum, ubi Romanus exercitus quondam a Samnitibus interceptus, & sub jugum missus fuit, ut *Liv. l. 9. c. 2. & sequentib.* narrat. Ibi enim angustiæ sunt inter duos saltus, quæ *Furculæ Caudinæ* appellantur, in quas cum se Romani locorum ignari demisissent, exire inde obsessi ab hostibus nequiverunt. *Cic. de Senect. c. 12.* Caudinum prœlium. *Liv. l. 9. c. 16.* Caudina clades. *Id. l. 25. c. 6.* Caudinæ legiones. *Quintil. l. 3. c. 8.* Caudinum jugum. *Flor. l. 2. c. 18.* Caudini fœderis ignominia. *Colum. l. 10. v. 132.* Caudinæ fauces. ¶ *Caudini, orum*, sunt ejus oppidi incolæ. *Plin. l. 3. c. 11. ad f.*

CAVĔA, æ, f. *cava, concavità*, κοίλωμα, locus cavus, & vacuus: a *cavus*, vel *cavo, as*, ut *Varr. l. 4. L. L. c. 3. in f.* docet. *Plin. l. 11. c. 2.* Natura in culice disposuit jejunam caveam, uti alvum. *Prudent. Cathemer. 3. v. 92.* Pulsat & incita quod resonam Lingua, sub ore latens, caveam. *h. e.* cavum oris. ¶ Sæpius accipitur pro loco concluso, aut septo, in quo feræ bestiæ asservantur; item quo aves includuntur, *serraglio, stia, gabbia*. κλωβός, κλουβός. *Horat. de art. poet. in f.* velut ursus, Objectos caveæ valuit si frangere clathros. *Cic. l. 2. de Divin. c. 35.* Avis inclusa in cavea. *Id. l. 2. de nat. Deor. c. 3.* Cavea liberati pulli. *Petron. in Satyr. c. 28.* Super limen cavea pendebat aurea, in qua pica varia intrantes salutabat. ¶ De alveari apum. *Virg. 4. Georg. v. 58.* Hic ubi jam emissum caveis ad sidera cæli Nare per æstatem liquidam suspexeris agmen. ¶ Item de septo ex lignis, aut spinis, quo teneræ arbores a pecudum injuriis muniuntur. *Colum. l. 5. c. 6. a med.* Arbores caveis ab injuria pecoris emunire. & *cap. 9.* Constitutas plantas circummunire caveis. ¶ Præterea sæpissime dicitur de loco, in quo sedet populus in theatris, quia concavus est, & profundus. *Plaut. Amph. prol. v. 66.* Ut conquisitores singuli in subselliis eant per totam caveam, spectatoribus, si cui fautores delegatos viderint, ut his in cavea pignus capiantur togæ. *Cic. de Amic. c. 7.* Qui clamores tota cavea nuper in M. Pacuvii nova fabula; cum &c. Adde *de Harusp. resp. c. 12. in f.* ¶ Triplex est cavea, *ima, media, summa*: in *ima* erant Orchestra, & Equestria, ubi senatores & Equites sedebant: *media*, & *summa* assignata est populo: sed *media* erat honoratior, in qua sedere aliquem pullatum, vetuit Augustus, ut *Sueton. in ejus vita, c. 44.* narrat: *summa* cavea minutæ plebi promiscue concessa est, atque etiam feminis. Hinc *verba ad summam caveam spectantia*, apud *Senec. de Tranquill. anim. c. 11.* hoc est viliora, & ad popelli gustum accommodata. *Cic. de Senect. c. 14.* Turpione Ambivio magis delectatur, qui in prima cavea spectat; delectatur tamen etiam qui in ultima. ¶ De amphiteatris quoque *caveam* dictam fuisse probat *Lips. de Amphith. c. 2.* auctoritatibus petitis ex *Tertull. l. 1. advers. Marcion. c. 27. Prudent. l. 1. contra Symmach. v. 385. Apul. l. 10. Metam. Ammian. l. 29. c. 1.* (al. 4.) & aliis. Nam antiquiores de theatro & scena tantummodo usurparunt. ¶ Pro ipso theatro. *Cic. 2. de leg. c. 15.* Jam ludi publici, quoniam sunt cavea, circoque divisi, &c. *Plaut. Trucul. 2. 5. v. 39.* Venit ne in mentem tibi, quod verbum in cavea dixit histrio, &c? ¶ Et generatim pro quocumque loco ubi plures sedent ad aliquid spectandum: vel etiam pro ipso populo spectante. *Virg. 5. Æn. v. 340.* Hinc totum caveæ consessum ingentis, & ora Prima patrum magnis Salius clamoribus implet. *Id. 8. Æn. v. 635.* raptas sine more Sabinas Consessu caveæ. ¶ *Caveai* pro *caveæ* more suo dixit *Lucret. l. 4. v. 76.*

CAVEĀTUS, a, um, in modum caveæ theatri dispositus. *Plin. l. 4. c. 8.* Montes omnes theatrali modo inflexi, caveatis ante eos septuaginta quinque urbibus. Ita ex MSS. & antiq. editionib. leg. Harduin. Quidam leg. *cuneatis*. ¶ *Id. l. 9. c. 6.* Orcæ balænis occurrere laborant, seseque opponere, & caveatas angustiis trucidare. *h. e.* velut cavea, hoc est septo conclusas. Ita *Harduin.* ex conjectura: alii aliter.

CAVEFACĬO, is, a. 3. *schivare*, idem quod caveo, evito. *Venant. Fortunat. l. 8. carm. 4. ante med.* Per stimulos gradiens, spinæ cavefecit acumen, Sentibus in mediis nescia ferre vepres.

CAVĔO, es, cavi, cautum, a. 2. *star in guardia, guardarsi da qualche cosa, schivare*, εὐλαβέομαι, fugito, declino, evito. *Nepos in Alcib. c. 5.* Erat ea sagacitate, ut decipi non posset, præsertim cum animum attendisset ad cavendum. *quando si mettea in guardia*. *Plaut. Mostell. 5. 2. 21.* Mihi tecum cavendum est. *bisogna, che teco io stia in guardia*. *Cic. pro Dom. c. 11.* Metuere, & cavere aliquem. *Id. Attic. l. 16. ep. 11.* Cavere interventum alicujus. *Id. 11. Fam. ep. 21.* Neque metuere quidquam, & cavere omnia. *Varr.* apud *Non. c. 2. n. 647.* canem. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 28.* Vallum cæcum, fossasque. *Petron. c. 130.* paralysim. *Ovid. 2. de ar. am. v. 302.* frigora. *Sueton. in Cæs. c. 86.* insidias. *Id. in Tiber. c. 53.* exitium. *Gell. l. 13. c. 27.* Cavere, & declinare pericula. *Plin. l. 10. c. 3.* Cavere ruinam. *Plaut. Trinum. 2. 4. 14.* Sero, atque stulte, prius quod cautum oportuit. *Cic. Attic. l. 10. ep. 16.* Cetera, quæ quidem consilio provideri poterunt, cavebuntur. ¶ Cum ablat. & præposit. *a*, vel *ab*. *Cic. de Harusp. resp. c. 12.* Cavere a servitio. *Id. Phil. 12. c. 10.* ab homine impuro, & nefario. *Id. 5. de Fin. c. 22.* a veneno. *Sallust. in Jug. c. 116.* ab insidiis. *Plaut. Men. 2. 2. 69.* Navis prædatoria, a qua cavendum nobis sane censeo. ¶ Cum infinito *Sallust. in Jug. c. 68.* Caveret id petere a populo R. quod illi jure negaretur. *Plin. l. 8. c. 43.* Pedes tingere cavent. *Virg. Ecl. 9. v. 25.* capro occursare caveto. Adde *Horat. de ar. poet. v. 168.* & *Ovid. 3. ex Pont. ep. 1. v. 139.* ¶ Cum conjunctivo, & particula *ne*. *Cic. 3. Fam. ep. penult. in f.* Ut caverem, ne cui suspicionem ficte reconciliatæ gratiæ darem. *Id. pro Rosc. Amer. c. ult.* Cavete per deos immortales, judices, ne nova proscriptio instaurata esse videatur. *Horat. l. 2. sat. 3. v. 177.* Tu cave, ne minuas. Adde *Cicer. 2. de Divin. c. 40.* Et passive impersonaliter *Cæs. l. 1. B. civ. c. penult.* Ne quid eis noceretur, a Cæsare cavetur. ¶ Et frequentius omissa particula: præsertim si in secunda persona imperativi usurpetur. *Cic. pro Ligar. c. 5.* Cave ignoscas. *Id. Fam. 9. ep. 24. ad fin.* Sed cave, si me amas, existimes, &c. & *Fam. 10. ep. 12.* Cave enim, putes, &c. *Terent. Andr. 4. 4. 14.* Cave, fexis. *Id. Adelph. 3. 5. 12.* Cave, dixeris. *Id. Heaut. 5. 4. 8.* Cave, unquam istuc verbum ex te audiam. ¶ Et cum particula *ut*: & significat operam dare. *Cic. 1. Offic. c. 39. sub fin.* Ut caveamus, ut ea, quæ pertinent ad liberalitatem, moderata sint. *Colum. l. 2. c. 8.*

c. 8. Quamvis tempestive sementis confecta erit, cavebitur tamen, ut patentes liras, crebrosque sulcos aquarios faciamus. ¶ *Cavere mala* pro *a malo* dixit *Plaut. Cas.* 2. 6. 59. & *Bacch.* 1. 2. 39. item *Rud.* 3. 5. 48. & *Petron. in Satyr. c.* 82. Est autem formula, qua utimur, cum aliquem, ut malum vitet, admonemus. Eodem sensu dicimus *vitare infortunio*. V. *Vito*. Porro illud *mala* dativus est, non ablativus. Hanc eandem phrasim quidam legunt etiam apud *Auct. Priap. carm.* 52. ubi alii aliter. ¶ *Cauto opus est*, pro cavendum est, apud *Plaut.* non semel legitur, ut *Capt.* 2. 1. 29. Viso opu' st, cauto est opus, ut hoc accurate agatur. *Cistell.* 2. 1. 54. Amens ne quid faciat, cauto opu' st. Adde *Mostell.* 4. 2. 22. ¶ Inter *cavere*, & *vitare* hoc interest; quod *cavere* est in eo diligentiam ponere, ut quæ vitanda sunt, prospiciamus, *vitare* est reipsa effugere. *Lucil.* apud *Non. c.* 5. *n.* 62. Quid tibi cavendum censes, quid vitandum maxime. *Cavere* itaque minus est, quam *vitare*: quamquam non semper hoc discrimen servatur. ¶ Frequenter dativum habet, & exponitur prospicere, providere, consulere, ne mali, aut incommodi aliquid alicui in posterum accidat, atque adeo in tuto eum ponere providentia earum rerum, quæ accidere possunt. *Terent. Eun.* 4. 7. 12. Ut hosce instruxit, ipsus sibi cavit loco. *Cæcin. ad Cicer. ep.* 7. *l.* 6. *Fam.* In Oratore tuo caves tibi per Brutum, & ad excusationem socium quæris. *ti metti in sicuro*. *Cic. in Pison. c.* 12. Caverat sibi ille sororius adulter, ut si tibi provinciam dedisset, &c. *Id. Verr.* 3. *c.* 35. Semper existimasti, satis cautum tibi ad defensionem fore si vetuisses, &c. *Petron. cap.* 133. Solerti cura cavere deposito suo. *Sueton. in Tito, c.* 6. Cavere securitati. *Plaut. Bacch.* 1. 1. 8. Hæc ita me orat, sibi qui caveat, aliquem ut hominem reperiam, ab istoc milite: id, amabo te, huic caveas. *Pi.* quid istic caveam? *Ba.* ut revehatur domum. ¶ Porro hæc notio & loquendi ratio in Jure frequentissima est. Nam leges cavere alicui dicuntur, cum ea sanciunt, quæ ad ejus securitatem pertinent: & ipsi juris consulti aliis cavent, cum suis clientibus ea respondent, quibus damnum aliquod futurum amoliri possint: similiter *cavere sibi* dicitur quicumque rem de qua contrahit, aut jus suum per juris formulas in tuto ponit. *Cic.* 2. *de leg. c.* 24. Duæ sunt præterea leges de sepulcris, quarum altera privatorum ædificiis, altera sepulcris cavet. *Id.* 2. *de Invent. c.* 41. Amentiæ fuit, cum heredi vellet cavere, id adscribere, quo non adscripto, nihilominus heredi caveretur. *Id. Fam.* 7. *ep.* 6. *ad Trebat. JCtum.* Tu qui ceteris cavere didicisti, in Britannia ne ab essedariis decipiaris, caveto. *Id. l.* 1. *de leg. c.* 5. Non enim quærimus, quemadmodum caveamus in jure, aut quid de quaque consultatione respondeamus. *Id.* 1. *Agrar. c.* 4. Agri de quibus cautum est fœdere. *Id.* 2. *de Invent. c.* 47. Non omnia scriptis, sed quædam, quæ perspicua sunt tacitis exceptionibus caventur. *Id. Attic. l.* 5. *ep.* 8. Alicui cautum esse velle. *Id. Verr.* 3. *c.* 11. Cum ita cavereut: Si post cal. Januar. in consilium iretur. *Ulpian. Dig. lib.* 17. *tit.* 1. *leg.* 8. *ad fin.* Cavere, se restituturum. *Sueton. in Aug. c.* 41. Cavere in duplum. *dar sicurtà del doppio*. ¶ *Cavere re aliqua* est re aliqua, veluti pignore, securum facere. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 2. Civitates jurejurando inter se confirmant, obsidibusque de pecunia cavent. *Cicer. Verr.* 3. *c.* 54. Prædibus, & prædiis populo cautum est. *Plin. l.* 34. *c.* 7. Cavere capite pro re aliqua. *obbligar la vita per la manutenzione di qualche cosa*. *Sueton. in Calig. c.* 12. Jurejurando, & chirographo cavere. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 3. *extrem.* Cavere cautione. *Paul. Dig. lib.* 24. *tit.* 3. *leg.* 49. Cavere instrumento se daturum decem. *Ulpian. lib.* 13. *tit.* 7. *leg.* 9. Cavere sibi pignore. *sequestrare, staggire*. ¶ *Cavere ab aliquo* est cautionem exigere, satis accipere. *Cic. Verr.* 4. *c.* 23. Rogat, ut id quod ab ipsis abjisset pecuniæ, curet; ab se se caveat, quemadmodum velit. *Id. de clar. Orat. c.* 5. Tibi ego, Brute, non solvam, nisi prius a te cavero, amplius eo nomine neminem, cujus petitio sit, petiturum. ¶ Dicimus etiam *cavere alicui aliquid*, hoc est cautione præstare, satisdare alicui pro re aliqua, *cautelare*. *Scævola Dig. lib.* 46. *tit.* 3. *leg.* 89. Post rationem propositam ejus pecuniæ, quam mihi Stichus Titii servus caverat. & *ibid.* Cavere chirographum. *Venulej. l.* 46. *tit.* 8. *leg.* 6. cautionem. *Scævola l.* 29. *tit.* 2. *leg.* 97. Singuli heredes Sempronio caverunt summam, qua quisque condemnatus erat. ¶ Aliquando *cavere* idem est, quod sancire, decernere, jubere, *decretare, ordinare*. *Cic. Verr.* 4. *c.* 50. Cautum erat in Scipionis legibus, ne plures essent, &c. *Id.* 2. *de Fin. c.* 31. *in f.* Cavere testamento, ut dies natalis agatur. *Sueton. in Aug. c.* 1. Decretum, quo cavebatur, ut &c. *Plin. l.* 16. *c.* 5. Cautum est lege XII. Tab. ut &c. *Callistrat. Dig. lib.* 50. *tit.* 6. *leg.* 5. Nec omnia ei congruunt, quæ principalibus constitutionibus cauta sunt. ¶ Item arcere, defendere. *Cato R. R. c.* 5. *ad fin.* Scabiem pecori, & jumentis caveto. ¶ Imperativum *cave* aliquando transit in adverbium, & jungitur cum verbis pluralis numeri, quemadmodum & *age*. *Plaut. Pœn. prol. v.* 116. Jam ne hoc tenetis? si tenetis, ducite: cave dirumpatis: quæso finite transigi. ¶ Huc fortasse pertinet & illud ejusdem *Men.* 5. 7. 5. Cave quisquam, quod illic minitetur, vestrum flocci fecerit. ¶ *Cave sis* (quod aliquando *cavesis* junctim legitur) pro *cave si vis*, majorem vim habet imperandi, ut caveatur. *Terent. Eun.* 4. 7. 29. Cave sis: nescis, cui maledicas nunc viro. *Plaut. Amph.* 2. 2. 215. Cave sis, ne tu te usu perduis. ¶ Hujus imperativi ultima syllaba longa est secundum regulas Grammaticorum. Et sane producitur ab *Horat. Epod.* 6. *v.* 11. & *lib.* 1. *ep.* 6. *v.* 32. ab *Ovid.* 2. *Metam. v.* 89. & *lib.* 1. *de ar. am. v.* 753. *Lucret. l.* 2. *v.* 754. &c. Eadem tamen corripitur ab eodem *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 37. & 177. & *sat.* 5. *v.* 75. item ab *Ovid. Propert.* & aliis variis in locis. Itaque censent nonnulli (cum *Serv. ad Æn.* 4. *v.* 409.) cum corripitur esse a *cavo*, *is*, *a.* 3. pro qua conjugatione afferunt illud *Tibulli l.* 1. *eleg.* 4. *v.* 67. ut quidem legit *Scalig. ad Fest.* Hæc mihi, quæ caverem Titio, deus edidit ore. Sed *Bronckus.* cum aliis legit *canerem*. ¶ Supinum *cautum* factum est per syncopem a *cavitum*, quod habetur in fragmento Legis Thoriæ agrariæ apud *Goes. pag.* 330. Quod C. Sempronii Tr. pl. rog. exceptum cavitumque est, nei, &c.

CAVERNA, æ, f. *cavità*, *caverna*, κρύπτη, κοίλωμα, locus cavus, antrum, spelunca. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 9. *in f.* Magna vis terræ cavernis continetur caloris. *Id. ibid. c.* 60. E terræ cavernis ferrum elicere. *Scribon. Larg. compos.* 95. Si dens exesus est, medicamentum in cavernam ejus infertur. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 50. Cavernas habere aurium loco. *Id. l.* 12. *c.* 3. Cavernæ vasorum fictilium. *h. e.* foramina. *Gell. l.* 15. *c.* 16. Immissis in cavernas arboris digitis, diducere, & rescindere quercum conatus est. *h. e.* rimas. ¶ Dicitur etiam de foramine ani in animalibus. *Plin. l.* 8. *c.* 55. *l.* 28. *c.* 8. *ante med.* & *lib.* 30. *c.* 15. ¶ *Cavernas cæli* dixere *Varr.* apud *Non. c.* 1. *n.* 221. & *Lucret. l.* 4. *v.* 171. ea ratione, qua *Ennius* apud *Varron. l.* 4. *L. L. c.* 3. *sub fin. cæli fornicer* (quam translationem improbat *Cic. l.* 3. *de Orat. c.* 40.) & *cava cæli*: nempe convexum cæli spatium significantes. Eodem modo *cavernam aeris* leges apud *Manil. l.* 1. *v.* 202. ¶ Docet *Serv. ad Æn.* 2. *v.* 19. putare nonnullos, *cavernas* dici etiam fustes curvos navium, quibus extrinsecus tabulæ adsiguntur: fortasse quia in cavum efformantur. Sane *Lucan. l.* 9. *v.* 110. *cavernas puppis* dixit.

CAVERNĀTIM, adverb. per cavernas. *Sidon. l.* 5. *ep.* 14. Aqua scabris pumicibus cavernatim ructata.

CAVERNO, as, a. 1. cavernam facere, cavare, ut *cavernare fistulam* apud *Cæl. Aurelian.* 4. *Tard. c.* 3.

CAVERNŌSUS, a, um, *cavernoso*, *pieno di cavità*, ἀντρώδης, σπηλαιώδης, cavernis plenus, cavus. *Plin. l.* 26. *c.* 8. Radix polypodii acetabulis cavernosa. Adde *lib.* 27. *c.* 5.

CAVERNŬLA, æ, f. *cavernetta*. *Plin. l.* 27. *c.* 11. Cavernulas habent, & intus semen.

CAVEUS, V. *Cavus*.

CAVIĀRES hostiæ dicebantur, quod caviæ (al. *cava*) idest pars hostiæ cauda tenus diceretur, & ponebatur in sacrificio pro collegio pontificum quinto quoque anno. *Festus*. ubi *Scalig.* locum corruptum esse ait, & legendum: *Caviares hostiæ dicebantur, quod caviar pars hostiæ cauda tenus diceretur*: additque loqui *Festum* de equo Octobri, cujus coda tanta celeritate in Regiam perferebatur, ut sanguis recens inde in focum stillaret, ut idem *Fest.* in *October* docet, & de eo intelligendum esse illud *Propert. l.* 4. *eleg.* 1. *v.* 20. Qualia nunc curto lustra novantur equo.

CAVĬLE. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 3. *sub fin.* Quare ut a cavo cavea & cavile, & convallis, cavata vallis, &c. *Scalig. Voss.* & *Anson. Popma* manifestum errorem hoc loco esse censent, & legendum *caule*, vel etiam *caulla*, ut & *Paullus* pro *Paulus* scribebant.

CAVILLA, æ, f. *cavillo*, *sofisticheria*, *ambiguità ingannevole*, σκῶμμα, verba jocosa, & ambigua ad fallendum. *Plaut. Aulul.* 4. 4. 11. Pone hoc, sis: aufer cavillam: non ego nunc nugas ago. Adde *Martian. Capell. in carm. sub fin. l.* 4.

CAVILLABUNDUS, a, um, qui cavillatur, aut qui cavillari paratus est. *Tertull. de anim. c.* 34. *in f.* Decenni prœlio extorquet, non fallens, non cavillabundus.

CAVILLĀTIO, onis, f. *cavillo*, *sofisticheria*, σόφισμα, sophisma, subtilis, & inanis quæstio, vel ad rem inaniter ducendam, vel ad fallendum instituta. *Quintil. l.* 7. *c.* 4. Hinc moventur quidem mille juris cavillationes: quid sit rempubl. lædere, &c. *Ulpian. Dig. lib. ult. tit. penult. leg.* 177. & *tit. ult. leg.* 65. Natura cavillationis, quam Græci σόριτμα appellaverunt, hæc est, ut ab evidenter veris per brevissimas mutationes disputatio ad ea, quæ evidenter falsa sunt, perducatur. *Senec. ep.* 111. docet, Ciceronem quoque (in libris tamen, qui perierunt) τὰ σοφίσματα cavillationes appellasse, nempe quæstiunculas quidem vafras in philosophia, ceterum ad vitam nihil proficientes. *Quintil. l.* 8. *c.* 6. Nos omissis, quæ nihil ad instruendum accusatorem pertinent, cavillationibus, &c. *h. e.* inutilibus quæstionibus. *Id. l.* 10. *c.* 7. Infelix verborum cavillatio. *h. e.* curiosa nimis, & inutilis sollicitudo in verbis singulis expendendis. ¶ Sed & aliam huic voci notionem tribuit idem *Cic.* hac antiquiorem. Docet enim *l.* 2. *de Orat. c.* 54. duo genera esse facetiarum, alterum æquabiliter in omni sermone fusum, alterum peracutum & breve: illud a veteribus *cavillationem*, hoc *dicacitatem* fuisse appellatum. Est itaque *cavillatio* hoc sensu perpetua festivitas sermonis sine aculeis contumeliarum, (ut ex *cit.* & *sequent. cap. Cicer.* intelligitur) plena tamen jucunditatis, & leporis. ¶ Quamquam & ipsa dicacitas, hoc est breve & acutum dictum, dicterium, salsus jocus, &, ut ait *Festus*, jocosa contumelia *cavillatio* dicitur, *motto*, *detto pungente*. *Plaut. Stich.* 1. 3. 76. Cavillationes, assentatiunculæ, ac perjuratiunculæ parasiticæ. *Sueton. in Tiber. c.* 57. Affirmavit fore, ut ex Pompejo Pompejanus fieret; acerba cavillatione simul hominis nomen incessens, veterumque partium fortunam. *Id. in Vespas. c.* 23. Maxime dicacitatem in deformibus lucris affectabat, ut invidiam aliqua cavillatione dilueret, transferretque ad sales. Adde *de illustr. Grammat. c.* 3. *Gell. l.* 5. *c.* 5. & *Valer. Max. lib.* 6. *cap.* 2. *n.* 7.

CAVILLĀTOR, oris, m. *sofistico*, *gavilloso*, σοφιστής, qui cavillationibus, & sophismatis utitur. *Senec. ep.* 102. *a med.* Cavillatoribus istis abunde responderimus. ¶ Item facetus, ridicularius, dicteriis utens, dicax, *buffone*, *motteggiatore*, *arguto*, σκώπτης. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 13. Cavillator genere illo moroso, quod etiam sine dicacitate ridetur; facie magis, quam facetiis ridiculus. *Plaut. Mil.* 3. 1. 47. Cavillator facetus. *Gell. l.* 4. *c.* 20. Cavillator, & canalicula, & nimis ridicularius.

CAVILLATRIX, icis, f. quæ ſophiſmatis, & cavillationbus utitur. *Quintil. l. 7. c. 3.* Concluſio ſubtilis in diſputationibus potius per argumenta verborum cavillatrix, quam &c. Adde *lib. 2. cap. 15. a med.*

CAVILLATUS, us, m. idem quod cavillatio. *Apul. l. 8. Metam.* Sed ille cognito cavillatu, ſimilis indignanti, &c. *h. e.* joco, dicterio.

CAVILLATUS, a, um, particip. verbi *cavillor*. *Gell. l. 5. c. 5.* Facetiſſime cavillatus eſt. *h. e.* jocatus. Sic *Apul. l. 3. Metam.* Lepido ſermone invicem cavillatus. ¶ Paſſive *Id. l. 9. Metam.* Tali ſermonis blanditie cavillatum deducebat. *h. e.* deceptum.

CAVILLOR, aris, atus ſum, dep. 1. *gavillare*, *ſofiſticare*, ſophiſmate, & cavillationibus utor, ſubtiles ac inanes quæſtiones moveo. V. *Cavillatio*. *Liv. l. 3. c. 20.* Cavillari tum tribuni, & populum exſolvere religione velle. *Ulpian. Dig. lib. 38. tit. ult. leg. 2. ad fin.* Si verba cavillatus, imputaverit matri, cur, &c. *ſtiracchiando le parole*. *Tacit. Ann. 1. c. 46.* Tiberium ſedere in Senatu, verba patrum cavillantem. *h. e.* calumniantem, & in vanas ſuſpiciones adducentem. *Plin. l. 35. c. 10.* Cavillari circa crus. *Id. l. 11. c. 51.* Stridorem eum dentibus fieri, cavillantur. *Valer. Max. l. 9. c. 12. n. 8.* Cavillari fata. *Id. l. 1. c. 8. extern. n. 8.* Animus demens ad deos uſque cavillandos. *Quintil. l. 1. c. 4.* (*al.* 5.) Cavillari artem Grammaticam, ut tenuem, ac jejunam. ¶ Sæpe ſumitur pro jocari, dicteria dicere, dictis irridere, *motteggiare*, *dir facezie*, *pungere con parole*, σκώπτειν, χλευάζειν. *Cic. Q. Fr. l. 2. ep. 12.* Togam ſum ejus prætextam magno hominum riſu cavillatus. *Id. l. 3. de nat. Deor. c. 34.* In eo etiam cavillatus eſt, æſtate grave eſſe aureum amiculum, hieme frigidum. *Id. Attic. l. 2. ep. 1.* Familiariter cavillari, & jocari cum aliquo. *Liv. l. 2. c. 58. in f.* Tribunos plebis cavillans interdum, & Volerones vocabat. ¶ In illo *Suetonii in Tito c. 8.* Sæpe cum populo & voce, & geſtu, ut fautor, cavillatus eſt, verum majeſtate ſalva. *cavillatus eſt* ſignificat, Titum, ut faveret iis, quos populo placere cognoſcebat, cavillatum eſſe, hoc eſt jocoſe calumniatum, & criminatum & voce & geſtu eos, quos populus quoque aſpernabatur. ¶ Paſſive *Tertull. de reſurr. carn. c. 21. in f.* Per quæ fere promulgatio majorum cavillatur. ¶ *Scalig. ad Feſt.* & *Voſſ. in Etymol.* docent, proprie idem eſſe, quod caveo, vel ſæpe caveo. Factum enim eſſe ὑποκοριστικῶς, hoc eſt diminutive a *caveo*, ea ratione qua *ſorbillo* a *ſorbeo*, *conſcribillo* a *conſcribo*, & quemadmodum *caveo* proprium eſt Juriſconſultorum, cum de jure reſpondent; ita *cavillor* dici de legulejis, & rabulis forenſibus. Uſurpari autem pro ſimplici *caveo* a *Tertull.* cum ait *de coron. mil. c. 11.* Omnibus modis cavillandum, ne quid adverſus Deum committatur. Quæ tamen verba alia ratione alii interpretantur.

CAVILLOSUS, a, um, cavillis abundans. *Jul. Firmic. l. 5. c. 8.* Aſtuti, callidi, cavilloſi, & inſidiarum pleni.

CAVILLULA, æ, f. vel Cavillulum, i, n. parvum cavillum. *Plaut. Trucul. 3. 2. 15.* *Stra.* Dicax ſum factus: jam ſum cavillator probus. *Aſtaph.* Quid id eſt, amabo? iſtæcce ridicularia cavillationes vis fortaſſe dicere? *Stra.* Ita: ut pauxillum differat a cavillulis. ubi *cavillula* videntur acrius aliquid continere quam *ridicularia*. Al. leg. *cavillibus*, ut ſit *cavillis*, *is*, 3. declinationis.

CAVILLUM, i, n. σκῶμμα, irriſio jocoſa, cavillatio. *Apul. l. 1. Metam.* Jam allubentia proclivis eſt ſermonis, ac joci, & ſcitum eſt cavillum. Adde *Feſt.*

CAVILLUS, i, m. idem quod cavillum. *Apul. l. 2. Metam.* Jam riſus affluens, & joci liberales, & cavillus hinc inde.

CAVITIONEM olim dicebant, inquit *Feſt.* quam modo dicimus *cautionem*, a ſupino *cavitum* pro *cautum*.

CAVITUS, a, um, particip. a *caveo* pro *cautus*. *Plaut. Pſeud. 2. 3. 4.* Hæc cavita eſt mihi opportune epiſtola. Al. aliter leg.

CAULA, æ, f. *pecorile*, *mandra*, αὐλὴ, idem quod aula, qua ſignificat ſeptum, quo includuntur oves: a Græca voce allata, addito *c*, ut docet *Serv.* ad illud *Virg. 9. Æn. v. 60.* pleno lupus inſidiatus ovili, Cum fremit ad caulas. ¶ *Feſtus* (itemque *Varr. l. 4. L. L. c. 3.* ex emendat. *Scalig.*) docet, *caulam* dictam eſſe a *cavo*, quia olim ante uſum tectorum, oves in antris claudebantur. Favet huic opinioni *Lucret.* qui *caulam* pro loco cavo uſurpat non ſemel, ut *l. 3. v. 255.* atque animai Diffugiant partes per caulas corporis omnes. & *verſ. 703.* Diſpertitur enim per caulas corporis omnes. *h. e.* per cavas partes, foramina, meatus. *Id. l. 4. v. 621.* per caulas omne palati, & raræ per plexa foramina linguæ. *Id. l. 6. v. 491.* per caulas ætheris omnes. ¶ De ſepto, & cancellis, quibus cingitur ſignum, aut altare cujuſpiam dei. *Inſcript.* apud *Murator. pag. 191. n. 3.* .... Cornelia Prima uxor ex indulgentia Colleg. ſignum Liber. baſim caulas D. D. ¶ *Chariſ. l. 1. pag. 20. Putſch.* enumerat inter eas, quæ in plurali tantum uſurpantur. ¶ Etiam *caulla* olim ſcribebatur, ut dictum eſt in *Cavile*.

CAULIAS, æ, m. καυλίας, ſuccus ex caule laſerpitii. *Plin. l. 19. c. 3.*

CAULICULATUS, a, um, in cauliculi modum factus. *Apul. de virt. herb. c. 90.* Cauliculati rami.

CAULICULUS, i, m. καυλίον, parvus caulis. *Celſ. l. 2. c. 18.* Imbecilliſſima materia eſt omne olus, & quidquid in cauliculo naſcitur, qualis eſt cucurbita, & cucumis. *Scribon. Larg. compoſ. 128.* Cauliculi rubi. *Plin. l. 23. c. 7.* Ramorum fici teneri cauliculi. ¶ Apud Architectos *Cauliculi* ſunt flexuræ illæ in capitulis columnarum, quæ e quadruplici caule prodeuntes ad modum volutarum curvatæ, partim ad angulos abaci, partim vero ad ipſos flores, quibus abacorum frontes mediæ ornantur, cincinnatæ concurrunt, *cartocci*, *viticci*. *Vitruv. l. 4. c. 1. ad fin.* Cauliculi eandem habeant altitudinem, ex quibus folia naſcuntur projecta, ut abacum excipiant.

CAULINUM, i, n. vinum juxta Capuam proveniens, ab agro ita nominatum. *Plin. l. 14. c. 6.*

CAULIS, is, m. *gambo dell' erbe*, *fuſto*, καυλὸς, idem eſt in herbis, ac fruticibus, quod caudex in arboribus, nempe ſtipes, ſeu ſcapus, unde ſe produnt folia, & ramuſculi. *Cato R. R. c. 157.* Braſſica latis foliis, caule magno. *Plin. l. 12. c. 12.* Frutex caule cubitali, geniculato. *Id. l. 19. c. 3.* Laſerpitium caule ferulaceo. *Id. l. 18. c. 12.* Caules fabarum. *Id. l. 12. c. 26.* Caulis panaces. *Id. l. 16. c. 20.* Rhododendron caulibus fruticoſum. ¶ Speciatim dicitur de thyrſo braſſicæ, & per ſynecdochen de ipſa braſſica, quia amplius in ea thyrſus creſcit, quam in ceteris oleribus, & eſt maxime edulis, *torſo*. *Horat. l. 2. ſat. 4. v. 15.* Caule ſuburbano, qui ſiccis crevit in agris, Dulcior. *Id. ibid. ſat. 2. v. 61.* Cornu bilibri oleum caulibus inſtillare. *Plin. l. 17. c. 24. in f.* Vitis odit caulem, & olus omne. ¶ Aliquando ſumitur pro certo genere braſſicæ, & ab ea diſtinguitur, *cavolo*. *Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 47.* Vites a caulibus, braſſicisque refugere dicuntur. ¶ In vitibus, aliiſque arboribus *caulis* dicitur ſummus ramorum ſurculus vireſcens, tener & cauli ſimilis. *Plin. l. 14. c. 19.* Vitis ipſa quoque manditur, decoctis caulibus ſummis, qui & condiuntur in aceto, ac muria. *Id. l. 23. c. 7.* Cauliculi ramorum fici. Adde *Varron. l. 1. R. R. c. 31.* V. *Colis*. ¶ Translate de aliis quoque rebus uſurpatur. *Plin. l. 11. c. 50.* Boum caudis longiſſimus caulis, atque in ima parte hirtus. ςέλεχος κέρκου. *Id. ibid. c. 39.* Pennarum caules omnium cavi. *h. e.* calami, in quibus pennæ infixæ ſunt. *Id. ibid. c. 29.* Locuſtæ pariunt, in terram demiſſo ſpinæ caule, ova condenſa. *Lucil.* apud *Non. c. 4. n. 434.* ſibi illico telo Præcidit caulem, teſteſque una amputat ambo. *h. e.* colem, penem. ¶ Dicitur etiam *caules* in recto ſingulari. V. *Colis*.

CAULODES, is, καυλώδης, hoc eſt qui caulem magnum habet. Ita appellatur genus quoddam braſſicæ lata habentis folia e caule exeuntia. *Plin. l. 20. c. 9.*

CAULON, onis, m. *Caſtel vetere*, Καυλὼν, oppidum Magnæ Græciæ in monte cognomine, in ora Calabriæ ult. juxta Cocynthum promontorium inter Cryptam auream, & Stylum. *Virg. 3. Æn. v. 553.* & *Ovid. Metam. 15. v. 705.* ¶ Apud *Virg. Servius* legit *Aulon*, & eundem eſſe ſignificat, de quo *Horat. l. 2. od. 6. v. 18.* & apricus Aulon Fertili Baccho minimum Falernis Invidet uvis.

CAUNÆ, arum, V. Vocem ſequent.

CAUNEUS, & Caunius, & Caunæus, a, um, Καύνιος, & Καυναῖος, ad Caunum pertinens, quod eſt Cariæ oppidum. *Cauneæ ficus* dictæ ſunt, quæ ex ejus oppidi agro Romam magna copia ſiccatæ adferebantur, & caricarum optimæ habebantur: erant tamen plebejus cibus, & parvi pretii. *Petron. in fragmen. Tragur. c. 44. edition. Burman.* Habemus Ædilem trium caunearum, qui ſibi mavult aſſem, quam vitam noſtram. *Celſ.* quoque hujus fici meminit *l. 5. c. 21.* item *Plin. l. 15. c. 19.* ubi cottana, caricas, & cauneas, ut diverſa genera enumerat. ¶ Narrat *Cic. l. 2. de Divin. c. 40.* cum Brundiſii M. Craſſus exercitum adverſus Parthos in naves imponeret, occurriſſe quendam, qui caricas Cauno advectas vendens, *cauneas* clamitabat: qua voce putabatur admonere voluiſſe, ne iret, quaſi diceret. *cave ne eas*. Adde *Plin. loc. cit.* ¶ Dicuntur etiam *Caunæ*, *arum*, & quemadmodum *caricæ*, pro ficis quibuslibet ſiccis uſurpantur. *Colum. l. 10. v. 414.* Livia Chalcidicis, & caunis æmula Chiis, *h. e.* ficus Livia æque grati ſaporis, quam Chalcidicæ, & caunæ Chiæ. *h. e.* ſiccæ ficus ex Chio. *Stat. l. 1. ſilv. 6. v. 15.* Et quas percoquit Ebosea caunas. Ita leg. *Salmaſ. ad Solin. pag. 938.* alii aliter. ¶ *Caunei* ſeu *Caunii*, *orum*, ſunt Cauni oppidi incolæ. *Cic. Fam. 13. ep. 56.* & *ad Q. Fr. lib. 1. ep. 1. cap. 11.*

CAUNUS, i, m. filius Mileti ex Cyanee filia Mæandri, nepos Solis. A ſorore Byblide ſceleſte amatus fugit e Lesbo in Cariam. V. *Byblis*. ¶ Ab eo conditum eſt, & appellatum *Caunus* oppidum Cariæ in maritima ejus ora, apud oſtia Calbis fluvii. *Plin. l. 5. c. 28.* & *Cic. l. 2. de Divin. c. 40.* Adde *Pompon. Mel. l. 1. c. 16.* qui ait valetudine habitantium infame eſſe.

CAVO, as, avi, atum, a. 1. *incavare*, *ſcavare*, κοιλαίνω, cavum facio. *Liv. l. 21. c. 26. in f.* Cavare naves ex ſingulis arboribus. *Virg. 1. Georg. v. 262.* cavat arbore lintres. *Id. 3. Georg. v. 87.* Equi ungula cavat tellurem. *Id. 2. Georg. v. 450.* Tilias, & buxum ferro acuto cavare. *Plin. l. 7. c. 16.* Dentes flammis indomiti, cavantur tabe pituitæ. *Id. l. 37. c. 7.* Carbunculi Indici cavantur in ſextarii unius menſuram. *Id. l. 36. c. 8.* Cavare onychen ad vaſa unguentaria. *Id. l. 33. c. 4.* foſſas. *Id. l. 8. c. 17.* Luna cavans cornua. *h. e.* decreſcens. *Ovid. 12. Metam. v. 130.* parmam gladio, galeamque cavare. *h. e.* penetrare, transfodere.

CAVO, is, V. in fine verbi *Caveo*.

CAVOSITAS, atis, f. cavatura, locus cavus. *Tertull. de anim. c. 55.* & *de pudicit. c. 20.*

CAUPO, onis, m. *oſte*, *oſtiero*, ξενοδόχος, κάπηλος, eſculentorum, poculentorumque venditor. *Cic. 1. de Divin. c. 27.* Alterum ad cauponem divertiſſe, ad hoſpitem alterum. *Martial. l. 1. epigr. 57.* Non potes, ut cupias, vendere, caupo, merum. *Horat. l. 1. ſat. 5. v. 3.* Forum Appi Differtum nautis, cauponibus atque malignis. *Ulpian. Dig. lib. 4. tit. 9. leg. 1.* docet, *caupones* dici tum eos, qui cauponam exercent, tum eorum inſtitores. ¶ Quidam docent, latius aliquando accipi, ut ſignificet quemcumque mercatorem, & inſtitorem, quemadmodum & Græce κάπηλος: afferuntque illud *Plauti Aulul. 3. 5. 35.* Caupones, patagiarii, induſiarii, flammearii, *&c.* Sed alii aliter leg. ¶ Translate *Tertull. de anim. c. 3.* Caupones ſapientiæ, atque facundiæ. ¶ *Chariſ. l. 1. pag. 47. Putſch.* docet

cet hoc nomen esse communis generis: & pro caupo dictum esse etiam cupo, onis.

CAUPONA, æ, f. osteria, taverna, ξενοδοχεῖον, καπηλεῖον, taberna, locus, ubi caupones vinum, & cibos vendunt. Cic. in Pison. c. 22. in f. Tibi solitudo erat pro frequentia, caupona pro oppido. Horat. l. 1. ep. 11. v. 12. Vivere in caupona. Gell. l. 7. c. 11. Delitescere in caupona. ¶ Item ipsa negotiatio cauponum, καπηλική. Paul. Dig. l. 33. tit. 7. leg. 13. Caupona negotiationis nomen est. Ita Torrentin. at Haloand. habet cauponia. Ulpian. Dig. lib. 23. tit. 2. leg. 43. Exercere cauponam. ¶ Item mulier, quæ hujusmodi negotiationem facit, ut Priscian. l. 6. pag. 684. Putsch. docet, ostiera, καπηλίς. Lucil. ibid. Caupona hic tamen una Syra. Apul. l. 1. Metam. Stabulum accessi, & de quadam anu caupona illico percontor.

CAUPONANS, antis, qui cauponam exercet, καπηλεύων: & translate lucri causa aliquid faciens. Enn. apud Cicer. l. 1. Offic. c. 12. Nec cauponantes bellum, sed belligerantes. Guereggio in Asia, e non vi cambio o merca: eadem sententia dixit Tassus Can. 20. sub fin.

CAUPONARIUS, a, um, ad cauponam pertineus, καπηλικός. Ulpian. Dig. lib. 23. tit. 2. leg. 43. Sub prætextu instrumenti cauponarii. Ita Haloand. sed cauponii habet Torrentin.

CAUPONIA, æ, f. V. Caupona, & Cauponius.

CAUPONIUS, a, um, idem quod cauponarius. Paul. Dig. lib. 33. tit. 7. leg. 13. Tabernæ cauponiæ instrumento legato. Justin. l. 1. c. 7. Cauponias artes exercere. Plaut. Pœn. 5. 5. 19. Puer cauponius. h. e. puer meritorius, cujusmodi in cauponis prostare solebant; ex quo cauponia ars infamis habebatur. ¶ Cauponium, ii, est cauponis negotiatio, καπηλική. Pompon. ibid. leg. 15. Caballi, qui in pistrinis sunt, & in cauponio institores. Haloand. habet cauponia, ut sit cauponia, æ, eod. sensu.

CAUPONOR, V. Cauponans.

CAUPONULA, æ, f. picciola osteria, parva caupona. Cic. Phil. 2. c. 31. Delituit in quadam cauponula, atque ibi se occultans perpotavit ad vesperum.

CAUPULUS, vel Caupŏlus, li, m. genus navigii est apud Gell. l. 10. c. 25. Docet Isid. l. 19. c. 1. ad fin. designari hoc nomine idem navigium, quod lembo, & cymba.

CAURINUS, a, um, ad Caurum pertinens. Grat. in Cyneg. v. 296. Verum ubi Caurino perstrinxit frigore vesper, &c.

CAURIO, is, n. 4. verbum effictum ad exprimendam pantheræ vocem. Auctor Carm. de Philom. (quod Ovidio falso tribuitur) v. 50. Panther caurit amans, pardus hiando felit.

CAURUS, i, m. Coro, Ponente maestro, ἀργέστης, ventus est spirans ab occidente solstitiali contra Eurum positus. Senec. l. 5. quæst. nat. c. 16. Plin. l. 2. c. 47. & Gell. l. 2. c. 22. V. Argestes. Virg. 3. Georg. v. 356. spirantes frigora cauri. Veget. l. 4. de re milit. c. 38. docet, caurum eundem esse ac libonotum, qui est inter meridiem, & occidentem hibernum. Sed aliorum auctoritas, qui allati sunt, potior esse debet. ¶ In libris citatorum scriptorum sæpius legitur Corus. Sic apud Cæs. l. 5. B. Gall. c. 7. Corus ventus navigationem impediebat.

CAUSA, & Caussa, æ, f. cagione, motivo, αἰτία, αἴτιον, ea est, quæ id efficit, cujus est causa, ut Cic. de Fato, c. 15. definit. Id. 2. Phil. cap. 22. Ut in seminibus est causa arborum, & stirpium, sic hujus luctuosissimi belli semen tu fuisti. & ibid. Ut Helena Trojanis, sic iste huic Reipublicæ causa belli, causa pestis, atque exitii fuit. Id. Attic. l. 15. ep. 7. Epistolæ me delectarunt, in primis Sextii nostri. dices, quia te laudat: puto mehercule, id quoque esse causæ: sed tamen, &c. Id. l. 1. Acad. c. 3. Quid causa est, cur poetas Latinos legant? an quia, &c. Id. 2. de Invent. c. 20. Atrocitas injuriarum satis ne causæ est, quare, &c? Teren. Eun. 1. 2. 65. Multæ sunt causæ, quamobrem cupio abducere. Cic. Phil. 6. c. 1. Causa consulibus de republica referendi fuit ex eo, quod &c. Id. l. 3. de nat. Deor. c. 20. Ob eam causam, quia &c. Id. 5. Verr. c. 46. Pensum exigendum est propter hanc causam, quod &c. Id. Fam. l. 1. ep. 8. Ob eam causam scribo, ut, &c. Id. Verr. 4. c. 40. Ob eam causam, ne, &c. Sallust. in Jug. c. 15. Ad impetrandum nihil causæ habeo præter miseram fortunam. Cic. 2. de Orat. c. 60. ad fin. & ad Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 2. Facere aliquid cum causa. Id. Attic. l. 7. ep. 7. Gravi de causa facere aliquid. Id. l. 5. Fam. ep. 20. Justis de causis facere aliquid. Id. de Divin. l. 1. c. 35. Equus sine causa repente concidit. Id. Attic. l. 13. ep. 22. Non sine causa tam diligenter exquiro. Id. 1. Acad. c. 3. Afferre causam probabilem. Id. Phil. 2. c. 22. Causam dare alicui belli contra patriam inferendi. dar motivo. Auct. ad Herenn. l. 2. c. 19. ad fin. Dare causam, qua inductus quispiam aliquid fecerit. assegnar la cagione, per cui, &c. Horat. l. 1. sat. 4. v. 116. Reddere alicui causas, quid vitatu, aut petitu sit melius. ¶ Sequente infinito. Tibull. l. 3. eleg. 2. extr. dolor huic & cura Neæræ Conjugis ereptæ causa perire fuit. Lucan. l. 5. v. 463. Apso (fluvio) gestare carinas Causa palus. ¶ In causa esse idem est quod causam esse, esser cagione. Plin. l. 9. c. 30. ad fin. Humana calamitas in causa est. ¶ Ablativus causa idem est quod propter sequente genitivo, per cagione. Cic. ad Dolabel. post ep. 14. l. 15. ad Attic. Si hoc honoris mei causa susceperis. Terent. Eun. 1. 2. 122. Quidquid hujus feci, causa virginis feci. Liv. l. 39. c. 14. Ne quis convenisse, aut coisse causa sacrorum velit. Sallust. in Catil. c. 32. Dissimulandi caussa, & quasi sui expurgandi, in Senatum venit. ¶ Sic dicimus mea, tua causa, &c. h. e. propter me, propter te. Cic. Fam. 15. ep. 18. Te abesse, mea causa moleste fero, tua gaudeo. Horat. l. 1. sat. 4. v. 97. causaque mea permulta rogatus Fecit. a contemplazion mia. Terent. Phorm. 4. 4. 14. Nostra causa scilicet in nervum potius ibit. ¶ Aliquando causa omittitur. Tacit. 4. Hist. c. 25. E seditiosis unum vinciri jubet, magis usurpandi juris, quam quia unius culpa foret. ¶ Interdum sumitur pro prætextu, colore, pretesto, πρόφασις. Nepos in Hamilc. c. 3. Quo facilius causam bellandi reperiret. Terent. Eun. 1. 2. 57. Postquam sensit, me tecum quoque rem habere, fingit causas, ne det, sedulo. ¶ Hinc per causam, sotto pretesto, o colore. Cic. pro Dom. c. 5. ad fin. Cum tu in annonæ caritate in Consules, in Senatum, per causam inopum, atque imperitorum, repentinos impetus comparares. sotto pretesto di sollevar i poveri. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 9. Per causam supplementi, equitatusque cogendi, ab exercitu discedit. (Adde lib. 3. B. Civ. c. 76.) Tibull. l. 1. eleg. 7. v. 25. Sæpe velut gemmas ejus signumque probarem, Per caussam memini me tetigisse manum. Adde Ovid. Her. ep. 20. v. 140. & l. 2. Trist. v. 451. & Liv. l. 2. c. 32. ¶ Nonnunquam significat excusationem. scusa. Cic. Fam. 16. ep. 19. Si ob eam rem moraris, accipio causam. Id. Verr. 3. c. 25. in fin. Causam alicujus negligere. ¶ Item impedimentum, quo excusatur aliquis, quo minus quidpiam facere possit, impedimento. Cic. Phil. 1. c. 11. in f. Nec erit justior in Senatum non veniendi morbi causa, quam mortis. Auct. ad Herenn. l. 2. c. 13. Ut major annis LX, & cui morbus causa est, cognitorem det. Cic. pro Dom. c. 50. Consuluit, numquid causæ esse videretur, quin id signum dedicaret. Terent. Andr. 3. 4. 21. Quid causæ est, quin hinc in pistrinum recta proficiscar via. Adde Plaut. Rud. 3. 4. 53. ¶ Item morbum. Tibull. l. 1. eleg. 9. v. 51. Sontica causa. Plin. l. 28. c. 15. in f. Femina atteri, adurique equitatu notum est. Utilissimum est ad omnes inde causas spumam equi inguinibus illinire. Senec. de consol. ad Marc. c. 11. ad fin. Corpus tenuissimis causis atque offensionibus morbidum. Cels. l. 3. c. 3. Atque hæc quidem sanis facienda sunt, tantum causam metuentibus. ¶ Item occasionem, occasione, motivo. Cic. 2. de Divin. c. 2. Mihi causam explicandæ philosophiæ attulit gravis casus civitatis. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 28. Hanc nactus appellationis causam Quintilius, &c. ¶ Sæpissime ponitur pro quæstione, seu controversia, quæ versatur circa certas personas, loca, tempora, actiones, negotia: cujusmodi sunt, quæ in Foro, & judiciis agitantur, causa, lite. Cic. in Top. c. 21. Quæstionum duo sunt genera: alterum infinitum, definitum alterum. Definitum est, quod ὑποθέσεις Græci, nos causam, &c. (Adde Quintil. eadem docentem l. 3. c. 5.) Id. l. 1. de Invent. c. 6. Causa est res, quæ habet in se controversiam in dicendo positam, cum personarum certarum interpositione. Id. in Partit. c. 20. in f. Tria sunt causarum genera, unum quod, a meliori parte, laudationis est appellatum, deliberationis alterum, tertium judiciorum. ¶ Speciatim vero dicitur de causis judicialibus. Id. Verr. 7. c. 1. Causam constituere. Id. pro Quint. c. 24. Causam perorare. Id. de clar. Orat. c. 47. Orare causam capitis. Id. 2. de Orat. c. 48. Agere causam apud judices. & cap. 49. tractare. Id. in fragm. pro Cornel. defendere. Sueton. in Domit. c. 9. tenere. Ovid. heroid. ep. 16. v. 75. vincere. Cic. l. 1. Fam. ep. 4. obtinere. Id. pro Rabir. Post. c. 4. Causa judicata, & damnata. Id. pro Rosc. Com. c. 4. Causam perdere. Id. ibid. labefactare. & ibid. Confidere, aut diffidere causæ. Id. 2. Phil. c. 23. Rem, indicta causa, judicare. senza sentir le parti. Quintil. l. 4. c. 1. Laborare causa. ¶ Causam dicere, absolute, & sine addito, proprie est ejus, qui defenditur, hoc est rei. Cic. pro Rosc. Amer. c. 5. Accusant ii, qui in fortunas hujus invaserunt; causam dicit is, cui nihil reliquerunt. Id. pro Quint. c. 8. De capite suo priore loco causam dicere. Id. pro Sext. c. 8. Causam dicere de ambitu. Liv. l. 29. c. 19. Ex vinculis causam dicere. ¶ Causam, vel causas dicere cum aliquo addito est idem quod agere, sive accuses, sive defendas. Cic. l. 1. de Orat. c. 2. Usus, quem ex causis, quas diximus, tot tantisque consecuti sumus. Id. pro Dejot. c. 2. Tantam causam dico intra domesticos parietes, &c. & mox. Hanc causam si in foro dicerem, &c. ¶ Significat etiam excusationem afferre, utcumque se defendere. Terent. Heaut. 1. 2. 111. Dixere causam tunc nescio quam. addussero un pretesto. & Phorm. 2. 1. 42. Non causam dico, quin quod meritus sit, ferat. h. e. non deprecor, non recuso. Cic. pro Quint. c. 18. Nonis Febr. si Romæ fuit, causæ nil dicimus, quin tibi vadimonium promiserit. concediamo. ¶ Aliquando est rationem afferre cur aliquid fiat. Phædr. l. 3. fab. 17. v. 5. quare steriles sumerent, interrogavit. Causam dixit Jupiter. ¶ Causa cadere est causam amittere, perder la causa: & videtur dici proprie de eo, qui contra formulas juris egit, neque eum servavit ordinem, qui in actionibus instituendis servandus est; quod Itali dicunt, fallar in ordine. Cic. 2. de Invent. c. 19. Ita jus civile habemus constitutum, ut causa cadat is, qui non, quemadmodum oportet, egerit. Id. Fam. 7. ep. 14. ad Trebat. JCtum. Minus multi jam, te advocato, causa cadent. Adde pro Mur. c. 4. ¶ Aliquando causa partes, factiones significat. Cic. pro Dejot. c. 10. Nemini in illa causa, studio & cupiditate concedebat. h. e. in favendo partibus Pompeji. Adde pro Marcel. c. 1. & pro Ligar. c. 9. a med. ¶ Accipitur etiam pro quocumque negotio, negozio, faccenda. Nepos in Pausan. c. 4. Quod nemo eorum rediisset, qui super tali causa eodem missi erant. Cic. Verr. 5. c. 73. Halesinus Æneas, cui Senatus dederat publice causam, ut mihi fratrique meo gratias ageret. ¶ Item pro conditione, statu, stato, condizione. Cic. 1. Offic. c. 31. Nonnunquam mortem sibi consciscere alius debet, alius in eadem causa non debet. Num enim alia in causa M. Cato fuit, alia ceteri, qui se in Africa tradiderunt? & l. 3. c. 27. Regulus cum vigilando necabatur, erat in meliore causa, quam si domi perjurus remansisset. Id. Agrar. 3. c. 2. ad fin. Soluta meliore in causa sunt, quam obligata. Adde Fam. 2. ep. 4. ¶ Item pro conjunctione, vel causa conjunctionis. Cic. pro Quint. c. 15. Quicum tibi affinitas,

tas, societas, omnes denique causæ, & necessitudines veteres intercedebant. *Id. de provin. consul. c.* 17. Explicabo breviter, quæ sit mihi ratio & causa cum Cæsare. *Id. Fam.* 13. *ep.* 19. Cum Lysone est mihi quidem hospitium vetus: sed ea causa etiam cum aliis compluribus: familiaritas tanta nullo cum hospite. ¶ A Jurisconsultis interdum ponitur pro re. *Ulpian. Dig. lib.* 2. *tit.* 14. *leg.* 7. Cum nulla subest causa præter conventionem, hic constat, non posse constitui obligationem. ¶ Sæpe pro conditione, titulo, jure. *Gell. l.* 4. *c.* 2. *ad fin.* Mulier non sana est in causa redhibitionis. *Ulpian. Dig. lib.* 40. *tit.* 7. *leg.* 2. Usucapere aliquid cum sua causa. *Paul. Dig. lib.* 13. *tit.* 7. *leg.* 18. Fundus pignoratus transit cum sua causa. *Pompon. Dig. lib.* 18. *tit.* 1. *leg.* 67. Transferre dominium ad alium cum sua causa. *Paul. lib.* 41. *tit.* 2. *leg.* 3. Ex pluribus causis eandem rem possidere. *h. e.* ex pluribus titulis. *Id. lib.* 8. *tit.* 2. *leg.* 19. Per causam tigni possidere. *h. e.* ex eo titulo, quod tignum immissum sit. ¶ Item pro commodo, utilitate, emolumento, quod ex re aliqua percipitur. *Cajus lib.* 6. *tit.* 1. *leg.* 20. Nec sufficit corpus ipsum restitui, sed opus est, ut & causa rei restituatur, idest ut omne habeat petitor, quod, &c. Huc pertinet titulus *de usuris, & fructibus, & causis*, &c. qui est primus *lib.* 22. *Dig.* ubi per *causas* intelliguntur partus, & partus partuum, & omnes rei extrinsecus accidentes utilitates, ut *Brisson. de verb. significat.* exponit. Huc etiam trahi potest illud *Martial. lib.* 7. *epigr.* 92. Quid Nomentani causam mihi perdis agelli, Propter vicinum, qui pretiosus erat? *h. e.* utilitatem, & commodum agelli, qui mihi carus erat propter amicum, qui vicinus rusticari solebat. Item illud *Plauti Asin.* 3. 1. 17. Ubi quiesco omnis familiæ causa consistit tibi. V. *Taubman.* ¶ Sæpe etiam ita usurpant, ut vacare videatur, & elegantiæ tantum inserviat: ut cum dicunt *causa bonorum, causa dotis, causa emptionis*, &c. significant enim ipsa bona, dotem, emptionem, &c. Cujus rei exempla multa ex *Dig. libris* congessit *Brisson. loc. cit.* ¶ Ad scriptionem quod attinet, docet *Quintil. l.* 1. *c.* 7. (*al.* 13.) Ciceronem & Virgilium duplici *ss* scripsisse: simulque indicat, tum ante, tum post ea tempora simplicem *s* fuisse adhibitam. Exstant præterea monumenta antiqua permulta pro utraque scriptione. Ex Orthographis *Manut.* vult *caussa*, *Dausquio* placet *causa*. Utrumque probat *Cellarius*.

CAUSALIS, le, ad causam pertinens, ut *Causalis ratio*, *Augustin. de Gen. ad lit. l.* 7. *c.* 23. ¶ *Causales conjunctiones* dicuntur a Grammaticis, quibus aliquo modo causa redditur rerum. *Charis. l.* 2. *pag.* 199. *Putsch. Diomed. l.* 1. *pag.* 410. & *Priscian. l.* 16. *pag.* 1027. ¶ Quod legitur apud *Arnob. l.* 5. *pag.* 168. Sicut suis scribit in Causalibus Butas: *Causalia*, vel *Causales libri* sunt, in quibus de causis rerum disseritur: quales sunt Plutarchi *Αἰτίαι φυσικαί*. Imo pro *Butas* vult *Herald.* legi *Plutarchus*.

CAUSALITER, adverb. per causas. *Augustin. l.* 5. *de Gen. ad litter. c. ult.* Quæ terra producit potentialiter, atque causaliter.

CAUSARIE, adverb. per causariam missionem. *Macer Dig. lib.* 49. *tit.* 16. *leg.* 13. Qui causarie missus est. Ita leg. quid. At *Torrentin.* & *Haloand.* habent *causaria*, ut subaudiendum sit *missione*.

CAUSARIUS, a, um, *malaticcio*, *cagionevole*, ad causam pertinens, qua morbum significat, valetudinarius. *Senec. ep.* 68. In animo nostro sunt quasi causariæ partes, quibus adhibenda curatio est. *Id. in præfat. l.* 1. *quæst. nat.* Corpus hoc causarium ac fluidum, periturumque. *Plin. l.* 25. *c.* 5. *sub fin.* Elleborum vetant dari causariis vel latere, vel faucibus. ¶ *Causarii milites* sunt, qui ob valetudinem ab militia excusantur, *soldati invalidi*. *Liv. l.* 6. *c.* 6. Exercitum ex causariis, senioribusque scribere. *Spartian. in Adrian. c.* 10. Omnes causarios liberalitatibus sublevavit. Al. leg. *causariis*. ¶ Hinc *causaria missio* dicitur, cum quis miles vitio animi, vel corporis minus idoneus militiæ renunciatur, ut *Macer* definit *Dig. lib.* 49. *tit.* 16. *leg.* 13. ¶ *Causarius oculorum* dicitur a *Marcell. Empir. c.* 8. qui oculis æger est: & *dens causarius*, *ibid. cap.* 12. qui dolet.

CAUSATE, adverb. cum causa. *Plin. in præfat. hist. nat.* causatius defendere. *con più ragione*.

CAUSATIO, onis, f. *pretesto*, *scusa*, prætextus, excusatio. *Gell. l.* 20. *c.* 1. Ne causatio ista ægri corporis perpetuam vacationem daret. ¶ Significat etiam morbum, quemadmodum & *causa*. *Pallad. de R. R. l.* 1. *tit.* 4. Si salvo capite, in pulmonibus ac thorace aut nulla, aut rara causatio est. ¶ Apud *Martian. Capell. l.* 5. *pag.* 151. causatio est ipse status causæ, seu controversiæ forensis. ¶ A *Tertull. l.* 5. *advers. Marcion. c. penult.* adhibetur pro occasione, vel prætextu, ex *D. Paul. ad Philipp.* 1. 18.

CAUSATIVUS, a, um, adject. *αἰτιολογικός*, causam præbens, efficiens. Apud *Martian. Capell. l.* 5. *pag.* 154. *Causativum litis* est res, quæ controversiam facit, & statum causæ constituit. ¶ *Causativus casus* idem est qui accusativus, apud *Priscian. l.* 5. *pag.* 671. *Putschii*.

CAUSIA, æ, f. *cappello*, *καυσία*, genus pilei barbarici ad æstum, solemque arcendum. *Plaut. Mil.* 4. 4. 41. Facito ut venias huc ornatus ornatu nauclerico, causiam habeas ferrugineam, culcitam ob oculos laneam, &c. *Id. Pers.* 1. 3. 75. Cape tunicam, atque zonam, & chlamydem afferto, & causiam. *Valer. Max. l.* 5. *c.* 1. *n.* 4. *extern.* Causia caput velatum more Macedonum habere. ¶ Videtur Romanis quoque in usu aliquando fuisse. Nam illius distichi *Martialis l.* 14. *n.* 29. In Pompejano tectus spectabo theatro: Nam ventus populo vela negare solet: *Lipsius de Amphith. c.* 18. lemma esse ait *causia*: alii leg. *gausapa*. Sed *Lipsii* lectio magis placet. ¶ Legitur & *causea*. ¶ Aliquando *causiæ* dictæ sunt vineæ militares, quibus utebantur in urbium oppugnationibus: quia sicut *causia* solem, ita vineæ saxa, & tela capiti defendunt. *Veget. l.* 4. *de re milit. c.* 15. Vineas dixerunt Veteres, quas nunc militari barbaricoque usu causias vocant.

CAUSIDICINA, æ, f. *arte dell' avvocato*, ars, & munus causidicorum, *αἰτιολογία*. *Ammian. l.* 30. *c.* 4. (*al.* 16.) Id habet causidicina metuendum, quod &c. *Symmach. l.* 5. *ep.* 75. Causidicinæ nomen dare. *Impp. Theodos.* & *Valentinian. lib.* 8. *Cod. Theodos. tit.* 4. *leg. ult.* Causidicinam profiteri. Adde *lib.* 12. *tit.* 1. *leg.* 188.

CAUSIDICUS, i, m. *causidico*, *avvocato*, *δικολόγος*, *ῥήτωρ*, qui causas agit. Apud optimos Scriptores valde distat ab oratore. Nam ita appellatur quicumque patronus dicendi usu aliquo præditus, qui in foro probabilis esse videtur, & causas utcumque agit. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 46. Non enim causidicum nescio quem, neque proclamatorem, aut rabulam hoc sermone nostro conquirimus, sed eum virum, qui &c. *Id. in Orat. c.* 9. Nam qui Lysiam sequuntur, causidicum quendam sequuntur, non illum quidem amplum atque grandem, subtilem & elegantem tamen, & qui in forensibus causis possit præclare consistere. Adde *Quintil. l.* 12. *c.* 1. *circa med.* & *Auct. dial. de Orat. c.* 1. Hinc *Juvenal. sat.* 6. *v.* 138. causidicum, & præconem conjungit, tamquam utriusque ars æque sit digna contemptus: quod facit & *Petron. in fragm. Tragur. c.* 46. *Burman.*

CAUSIFICOR, aris, dep. 1. idem quod causor, *αἰτιολογέομαι*. *Plaut. Aulul.* 4. 10. 25. Non causificor, quin ego illam habeam potissimum. *Apul. l.* 10. *Metam.* Inconcinne causificans.

CAUSIMOMANTIA, V. *Axinomantia*.

CAUSOR, aris, atus sum, dep. 1. *addurre in iscusa*, *incolpare*, *προφασίζω*, *αἰτιάομαι*, afferre tamquam causam. *Virg. Ecl.* 9. *v.* 56. Causando nostros in longum ducis amores. *Liv. l.* 3. *c.* 64. Consensum Patrum causabantur. *Quintil. l.* 11. *c.* 1. Nec causanti pupillo sic tutor irascatur, ut &c. *h. e.* causas afferenti, cur eum tutorem nolit. *Horat. l.* 1. *ep.* 14. *v.* 12. Stultus uterque locum immeritum causatur inique: In culpa est animus. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 3. *v.* 17. Causari aves, aut omina dira. *Ovid.* 1. *Amor. eleg.* 9. *v.* 13. euros tumidos. *Tacit. l.* 3. *Hist. c.* 59. Inhabilem labori valetudinem. *Id. l.* 13. *Ann. c.* 44. adversam voluntatem patris. *Sueton. in Calig. c.* 23. Causari aliquid in aliquo. *Id. in Ner. c.* 49. Duos pugiones arripuit, tentataque utriusque acie, rursus condidit, causatus, nondum adesse fatalem horam. *Ulpian. Dig. lib.* 16. *tit.* 3. *leg.* 3. Causatus, quod semel ignarus vendiderit. *Id. lib.* 36. *tit.* 1. *leg.* 13. Causari aliquid, ne, &c. *Trebell. Poll. in XXX Tyrann. in fi.* Causari cum aliquo. *h. e.* queri, expostulare: quam significationem etiam *αἰτιᾶσθαι* apud Græcos habet. ¶ Addunt quidam duo Ciceronis loca 2. *de Orat. c.* 89. & *pro Rosc. Com. c.* 14. sed utrobique leg. aliter plerique omnes. ¶ Passiva significatione *Ovid. de nuce*, *v.* 125. Causabor, quare sit lapidosus ager. *Salmas.* legit *causs habeor*, quod *Heins.* probat. ¶ *Non. c.* 2. *n.* 157. *causari* interpretatur causam dicere, defendere: & affert exempla ex *Accio*, *Afranio*, & *Pacuvio*, quæ non ita aperta sunt, ut rem plane conficiant.

CAUSTICUS, a, um, *adustivo*, *caustico*, *καυστικός*, adurendi vim habens: a *καίω*, uro. *Martial. l.* 14. *epigr.* 26. Caustica Teutonicos accendit spuma capillos. *h. e.* sapo, qui ex cinere & sevo factus capillum rutilat. ¶ Dicitur sæpe de medicamentis, quæ vehementer calida sunt, & carnem arefaciunt, exedunt, adurunt. *Plin. l.* 27. *c.* 9. Enneaphyllon est causticæ naturæ. *Id. l.* 32. *c.* 10. Adarca vim habet causticam. ¶ *Causticum*, *i*, est medicamentum causticum, *fuoco morto*. *Id. l.* 26. *c.* 8. Tithymalum est tam ferventis naturæ, ut per se extra corpori impositum pusulas ignium modo faciat, & pro caustico in usu sit. Et *ibid. c.* 1. Causticis curare lichenas. *Id. in fi. l.* 34. Arsenicum causticis additur, & psilothris.

CAUSULA, æ, f. parva causa. *Cic. de opt. gen. Orat. c.* 3. *in fi.* Lysias parvarum rerum causulas scripsit. *h. e.* breves, vel leves controversias. *Hirt. de B. Afric. c.* 54. Parvulam modo causulam nactus. *h. e.* occasiunculam.

CAUTE, *cautamente*, *ἀσφαλῶς*, prudenter, callide. *Cic. pro Cluent. c.* 42. A me omnia caute, pedetentimque dicentur. *Id. pro Dejot. c.* 6. Cautius efficere aliquid. & *Attic. lib.* 15. *ep.* 26. Cautissime navigare.

CAUTELA, læ, f. *cautela*, *ἀσφάλεια*, cautio, diligentia, providentia, qua aliquid cavemus. *Apul. l.* 5. *Metam.* Exitiabile tibi periculum fortuna minatur, quod observandum pressiore cautela censeo. *Id. l.* 2. *Metam.* Tantum a cautela Pamphiles absfui, ut etiam, &c. *h. e.* tantum absfuit, ut a Pamphile mihi caverem, &c. ¶ A Jurisconsultis adhibetur eodem modo quo cautio, *cauzione*, *sicurtà*, *ἀσφάλεια*. *Pompon. Dig. lib.* 13. *tit.* 7. *leg.* 6. Prius idonea cautela a debitore pro indemnitate ei præstanda. *Ulpian. lib.* 3. *tit.* 3. *leg.* 15. Cautelam interponere. *Cajus lib.* 16. *tit.* 3. *leg.* 14. Cautelam idoneam reddere.

CAUTER, ĕris, m. *cauterio*, *καυτήρ*, idem quod cauterium. *Pallad. l.* 1. *tit. ult.* Cauteres, castratoria ferramenta atque tonsoria, vel quæ ad animalium solent pertinere medicinam. *Prudent. Peristeph.* 14. *v.* 490. cremari stridulis cauteribus. *Pallad. l.* 1. *tit.* 41. Picem duram, ceram albam .... juncturis adline, & cautere cuncta percurre. ¶ Item vulnus, adustio cautere facta. *Prudent. peristeph.* 2. *v.* 229. Arvina posthinc igneum Impressa cauterem lavit. ¶ Translate *Tertull. de Pall. c. penult.* Adigere cauterem ambitioni.

CAUTERIATUS, a, um, *cauterizzato*, cautere adustus. Translate *cauteriatam conscientiam* dixit *Hieronym. in cap.* 1. *Abdiæ* ex *D. Paul.* 1. *ad Timoth.* 4.

CAUTERIUM, ii, n. *cauterio*, *καυτήριον*, Græca vox a *καίω*, uro, quæ significat instrumentum, quo ignito notæ & stigmata carni inuruntur: quod *cauter* a *Pallad.* appellatur. *Veget. l.* 1. *de re veterin. c.* 14.

14. Inuri rectis cauteriis convenit; & ut efficacius prosint, cuprinis cauteriis est utendum. ¶ Significat etiam medicamentum carnes exedens, aut humores desiccans, *vescicatoria*, *cauterio*. *Scribon. Larg. compos.* 240. Hoc acre est, & quasi cauterium crustam altam facit. *Plin. l.* 25. *c.* 8. Plantagini vis mira in siccando, densandoque corpore cauterii vicem obtinens. Adde *lib.* 22. *c.* 23. ¶ Item instrumentum, quo utebantur pictores in encaustice ad colores ceris inurendos. *Martian. Dig. lib.* 33. *tit.* 7. *leg.* 17. Pictoris instrumento legato, ceræ, colores legato cedunt: item peniculi, & cauteria. Adde *Tertullian. advers. Hermogen. c.* 1.

CAUTERIZO, as, a. 1. cauterium adhibeo. *Veget. l.* 3. *rei veterin. altera cap.* 2. Cauterizare subtiliter.

CAUTES, is, f. *sasso grande*, *e aspro*, *rupe*, ῥαχίς, πέτρα, saxum magnum, & asperum, rupes. *Tibull. l.* 2. *eleg.* 4. *v.* 9. insanis cautes obnoxia ventis. *Cæs. l.* 3. *B. Gall. c.* 13. Naves nihil saxa, & cautes timebant. *Virg.* 4. *Æn. v.* 366. duris genuit te cautibus horrens Caucasus. *Plin. l.* 37. *c.* 2. Cautes Alpium inviæ. *Id. l.* 34. *c.* 14. Lapis hic & in Cantabria nascitur, non ille magnes verus caute continua, sed sparsa bullatione. *Impp. Valent. Theodos.* & *Arcad. lib.* 10. *Cod. Theodos. tit.* 19. *leg.* 14. Nobilitas cautium. *h. e.* lapidum, marmorum. ¶ De quocumque lapide, seu saxo. *Colum. l.* 10. *v.* 66. nos abruptæ tum montibus altis Deucalioneæ cautes peperere. ¶ *Prudens.* in recto casu *cautis* dixit, ut secundam corriperet, *Peristeph.* 14. *v.* 701. Quæ cautis illud perpeti spectaculum, &c. ¶ *Cautes*, vel *Cautus*, cujus mentio fit in vet. Inscriptionib. apud *Gruter. pag.* 89. *n.* 4. & 5. & apud *Reines. class.* 1. *n.* 152. non absurde creditur ab eodem *Reines.* fuisse *Deus Cautes* Germanorum, ea ratione, qua dicebant *Deum montem*, *Deum fontem*, *Deum Nilum*, &c.

CAUTIM, adverb. *cautamente*, caute, εὐλαβῶς. *Terent. Heaut.* 4. 8. 30. Cautim, & paulatim dare. *Acc.* apud *Non. c.* 11. *n.* 22. Tibi cautim est adeundum ad virum.

CAUTIO, onis, f. *cautela*, *guardia*, *precauzione*, εὐλάβεια, providentia, qua advertimus, ne quid mali nobis accidat: a supino *cautum* verbi *caveo*. *Cic. Tuscul.* 4. *c.* 6. A malis natura declinamus: quæ declinatio si cum ratione fiat, cautio appellatur; quæ autem sine ratione, nominatur metus. *Id. de Amic. c.* 21. Horum incommodorum una cautio est, atque provisio, ut ne nimis cito diligere incipiamus. *Id.* 2. *de Orat. cap.* 74. Neque illa mea cautio, & timiditas in caussis negligenda est. *Id. pro Font. cap.* 1. Videte, quam longe videar a consuetudine mea, & cautione, ac diligentia discedere. *Id. Attic. lib.* 1. *ep.* 19. *a med.* Adhibere cautionem, & diligentiam alicui rei. *Id. Fam.* 11. *ep.* 21. Quæ provideri poterunt, non fallar in iis: quæ cautionem non habebunt, de his non ita valde laboro. *h. e.* quæ caveri non poterunt. *Id. lib.* 1. *Offic. cap.* 14. Beneficentia nihil est naturæ hominum accommodatius: sed habet multas cautiones. *h. e.* multa cavere oportet in ea exercenda. *Id. pro Flacc. c.* 13. *in fi.* Defendendi facilis est cautio. *h. e.* provisio, & ratio defendendi. ¶ *Cautio est*, caveo, provideo, curo. *Terent. Adelph.* 3. 4. 57. Pisces hi mihi ne corrumpantur, cautio est. *sta in guardia, che non mi si guastino.* (Adde *Andr.* 2. 3. 26.) *Plaut. Pœn.* 1. 3. 36. Nunc mihi cautio est, ne meamet culpa meo amori obiexim moram. ¶ Est etiam verbum forense, & significat chirographum, syngrapham, fidejussionem, & aliam quamcumque stipulationem, qua quis sibi vel alteri cavet, idest, se, vel alium securum reddit, *cauzione*, *sicurtà*, συγγραφή, ἀσφάλεια. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 18. *ad Trebat. JCtum.* Quando vestræ cautiones infirmæ sunt, Græculam tibi misi cautionem chirographi mei. *Id. pro Dom. c.* 5. Facere cautiones pecuniarum. *Senec. l.* 3. *de benef. c.* 7. *ad fin.* Prolatis cautionibus controversiam tollere. *Sueton. in Aug. c.* 98. Exigere cautionem ab aliquo, non alio datam summam, quam in emptionem mercium, absumpturum. *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 3. *extr.* Cavere cautione. *Venulej. Dig. lib.* 46. *tit.* 8. *leg.* 6. Cavere cautionem, ratam rem dominum habiturum. *Papinian. lib.* 40. *tit.* 4. *leg.* 50. Offerre cautionem idoneam. *Julian. lib.* 44. *tit.* 1. *leg.* 11. interponere de solvendo. *Ulpian. lib.* 43. *tit.* 22. *leg.* 1. *ad fin.* polliceri damni infecti. *Papinian. lib.* 3. *tit.* 5. *leg.* 30. præbere alicui indemnitatis. *Modestin. lib.* 26. *tit.* 7. *leg.* 31. Cautiones soluti vectigalis. *Gell. l.* 4. *c.* 3. rei uxoriæ. *h. e.* de reddenda dote, si divortium sequatur. *Paul. lib.* 26. *tit.* 3. *leg.* 27. Conferre dotem in cautionem sub titulo depositi. *h. e.* dare dotem sub cautione: *dar la dote con sicurtà*. Exemplum cautionis habes *lib.* 12. *tit.* 1. *leg.* 40. ¶ Translate *Cic. pro Sext. c.* 7. Hunc Pompejus omni cautione, fœdere, exsecratione devinxerat, nihil in tribunatu contra me esse facturum.

CAUTIONALIS, le, ad cautionem pertinens. *Ulpian. Dig. lib.* 46. *tit.* 5. *leg.* 1. Stipulationes cautionales. *h. e.* quibus aliquid cavetur, & securum redditur.

CAUTIUNCULA, læ, f. parva cautio. Habetur in notis *Tiron.* & *Senecæ* in calce *Inscription. Gruter. fol.* 8. *col.* 5. ubi legitur etiam *pactiuncula*.

CAUTOR, ōris, m. qui cavet, & providet sibi, vel alteri. *Plaut. Capt.* 2. 2. 5. Qui cavet, ne decipiatur, vix cavet, cum etiam cavet: etiam cum cavisse ratus, sæpe is cautor captus est. *Cic. pro Sext. c.* 7. Ille nefarius, parum se fœdus violaturum est arbitratus, nisi ipsum cautorem alieni periculi suis propriis periculis terruisset.

CAUTUS, us, m. cautio. *Gell. l.* 10. *c.* 15. Cautus multiplices Flaminis Dialis. Alii plerique leg. *castus* rectius.

CAUTUS, a, um, *cauzionato*, *cautelato*, *sicurato*, ἀσφαλισθείς, cautione forensi securus factus: nomen ex particip. a *caveo*. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 105. Cautos nominibus certis expendere nummos. Al. leg. *scriptos*. *Cic. pro Cæcin. c.* 4. Ut mulieri res esset cautior, curavit, ut in eo fundo dos collocaretur. *Ulpian. Dig. lib.* 50. *tit.* 13. *leg.* 1. Si cui cautum est honorarium. *h. e.* sub cautione promissum. ¶ Translate est tutus, munitus, *sicuro*, *difeso*. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 20. In eam partem peccare, quæ est cautior. *Martial. l.* 2. *epigr.* 1. Esse tibi tanta cautus brevitate videris. *Lucan. l.* 4. *v.* 409. Cautus ab incursu belli. ¶ Sæpissime activa significatione usurpatur, & significat eum, qui diligenter cavet, & providet, circumspectum, providum, *cauto*, *guardingo*, *accorto*, *avveduto*, εὐλαβής. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 40. Cautus, & providus. *Gell. l.* 12. *c.* 12. Prudens, & cautus paterfamilias. *Cic. Agrar.* 2. *in fi.* Cautus in periculis. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep. ult.* Cautum esse in scribendo. *Liv. l.* 24. *c.* 32. & *Tibull. l.* 1. *eleg.* 10. *v.* 46. & *Quintil. l.* 6. *c.* 1. Cautiorem esse ad aliquid. *Curt. l.* 10. *c.* 1. Cautum esse erga bona sua. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 76. Cautissima Tiberii senectus. *Cic. Philip.* 13. *c.* 3. Cautioribus consiliis uti. *Martial. l.* 12. *epigr.* 6. Hilaris clementia, cauta potestas. *Id. l.* 6. *epigr.* 25. Cauta virtus. *Sil. l.* 14. *v.* 188. Cautis armis invigilare. *Ovid.* 3. *Trist. eleg.* 4. *v.* 65. Timor cautus. *Id.* 2. *Fast. v.* 336. Cautæ manus. ¶ Cum infinito *Horat. l.* 1. *sat.* 6. *v.* 51. Cautus dignos assumere. ¶ Cum genitivo *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 15. Peractis totius mensis feriis dies suos, rei divinæ cautus, inseruit. ¶ Pro callido, vafro. *Horat. l.* 1. *ep.* 1. *v.* 73. quod vulpes ægroto cauta leoni Respondit. *Martial. l.* 5. *epigr.* 4. Fœtere multo Myrtale solet vino, Sed fallat ut nos, folia devorat lauri, Merumque cauta fronde, non aqua miscet. ¶ In illo *Corippi l.* 3. *v.* 389. Debita persolvit genitoris, cauta recepit: *cauta* sunt cautiones, syngraphæ, ut & *Barth.* docet *lib.* 44. *Adver. cap.* 15.

CAVUM, i, n. & Cavus, i, m. *cavità*, *cava*, *buco*, locus cavus, foramen, κοιλότης, κοίλωμα. *Cato* R. R. *c.* 128. Neque aspergo nocebit, neque mures cava facient. *Liv. l.* 24. *c.* 34. Murum cubitalibus fere cavis aperuit, per quæ cava sagittis petebant hostem. *Plin. l.* 2. *c.* 79. Venæ, & cava occulta terræ. *Id. l.* 20. *c.* 6. Cava dentium. *Colum. l.* 12. *c.* 8. Cavus terebra factus. *Varr.* R. R. *c.* 15. *l.* 3. Facere cavos laxiores. *Horat. l.* 1. *ep.* 7. *v.* 33. Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti. *Vitruv. sub fin. l.* 3. Norma in cavo strigis circumacta. *Plin. l.* 11. *c.* 51. Duobus cavis recepto spiritu. ¶ De cavo ædium V. *Cavædium*.

CAVUS, a, um, *cavo*, *concavo*, *vuoto*, κοῖλος, ἀνάκοιλος, cavatus, sinuosus, foramen & spatium habens, vacuus. *Horat. l.* 2. *od.* 19. *v.* 12. truncis Lapsa cavis iterare mella. *Flor. l.* 3. *c.* 20. Cavus mons. *Virg. Æn.* 2. *v.* 53. Cavæ cavernæ. *pleonasmus*. *Id. Ecl.* 1. *v.* 18. Cava ilex. *Id.* 2. *Georg. v.* 186. convallis. *Id. Georg.* 4. *v.* 464. testudo. *Id.* 3. *Æn. v.* 24. Ære cavo dare signum. *h. e.* tuba. *Id.* 6. *Æn. v.* 171. cava dum personat æquora concha. *Id.* 10. *Æn. v.* 475. vagina. *Id.* 9. *Æn. v.* 665. galea. *Id. ibid. v.* 46. Cavæ turres. & *vers.* 534. fenestræ. *h. e.* patentes. *Id. Æn.* 2. *v.* 487. ædes. *h. e.* cameratæ, ut *Serv.* exponit. *Id.* 8. *Æn. v.* 69. cavis undam de flumine palmis sustulit. *Sueton. in Aug. c.* 91. Cavam manum assem porrigentibus præbere. *Virg.* 3. *Æn. v.* 191. vastumque cava trabe currimus æquor. *Id.* 9. *Æn. v.* 633. cava tempora ferro trajicit. *Martial. l.* 11. *epigr.* 32. Cavæ lances. *Plin. l.* 8. *c.* 54. Luna cava. *h. e.* decrescens, & in cornua diducta. *Id. l.* 12. *c.* 1. Cava specus. ¶ *Vena cava* in corpore animalis est vena omnium maxima, quæ ex ceteris venis omnibus sanguinem in cor infert. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 55. Ventriculus cordis, in quem sanguis a jecore per venam illam cavam influit. ¶ *Cava flumina* apud *Virgil. l.* 1. *Georg. v.* 326. & *l.* 4. *v.* 427. sunt profunda, alta. Sic *Lucan. l.* 1. *v.* 396. Lemannus cavus. & *lib.* 2. *v.* 422. Rutubamque cavum. Quo referri possunt & illa *Catulli carm.* 93. *de Smyrna*. cavas Atracis penitus mittetur ad undas. & *carm.* 17. *ad Colon.* cavaque in palude recumbat. Et *Ennii* apud *Macrob. lib.* 6. *Saturn. cap.* 4. Lumine sic tremulo terra, & cava cærula candent. ¶ Dicitur etiam *cavus* de rebus inanibus, & obscuris, ut *Non. c.* 6. *n.* 105. observat. *Virg.* 2. *Æn. v.* 360. nox atra cava circumvolat umbra. ubi *Servius*: bonum epitheton: naturale enim est, ut obscurum sit omne concavum: vel *cava*, inani. *Id.* 1. *Æn. v.* 520. Nube cava amictus. *Id.* 6. *Æn. v.* 293. tenues sine corpore vitas volitare cava sub imagine formæ. ¶ Apud sequioris ævi Scriptores legitur aliquando usurpatum pro vano, inani, *vano*. *Paulin. carm.* 22. *Epithal. Jul. & Ia*, *v.* 139. Dissidet a nostris cava mundi gloria regnis. *Id. carm.* 21. *ad Cyther. v.* 906. Opibus inflati cavis. ¶ *Cavi menses* dicuntur a *Censorino de die nat. c.* 20. qui XXX dies habent, & *pleni*, qui XXXI.

CAYCUS, i, m. V. *Caicus*. ¶ *Cayci*, *orum*, sunt populi Germaniæ, quorum meminit *Lucan. l.* 1. *v.* 463. & *crinigeros* appellavit. Hos *Claudian. l.* 1. *in Eutrop. v.* 379. & *l.* 1. *in I. Cons. Stilich. v.* 225. vocat *Caucos*. V. Geographos.

CAYSTRIUS, a, um, Καΰστριος, ad Caystrum pertinens. *Ovid.* 5. *Trist. eleg.* 1. *v.* 11. Utque jacens ripa deflere Caystrius ales, &c. *h. e.* cygnus.

CAYSTRUS, & Caystros, i, m. Κάϋστρος, fluvius Lydiæ, seu Mæoniæ in Asia minori, qui oritur in Phrygia combusta, deinde per Lydiam labitur, multos amnes deferens, alluit Philadelphiam, & alias urbes, & prope Ephesum in sinum Jonium influit. A quibusdam *Meander minor* dictus est. Cygnis abundare traditur. *Senec. l.* 4. *quæst. nat. c.* 2. *a med.* Nec Rhenus, nec Rhodanus, nec Ister, nec Caystrus. *Ovid. Metam.* 5. *v.* 386. non illo plura Caystros Carmina cygnorum labentibus audit in undis. Al. leg. *Cayster*, sed *Caystros* est in meliorib. libris, teste *Heins.* V. dicta in *Asius*, *a*, *um*.

CE,

C E

CE, adjectio syllabica, quæ jungitur fere pronominibus articularibus, & demonstrativis, per omnes eorum casus, ut hicce, hæcce, hocce; additque non solum elegantiam, sed etiam vim sermoni. Cic. Divin. in Verr. c. 14. ad fin. Hujusce rei judicium. Id. Verr. 2. c. 12. Per hosce annos. Id. Fam. 4. ep. 5. Hisce temporibus. Cato R. R. c. 129. Illace dape. & ibid. Istace dape. Plaut. Mostell. 3. 1. 116. Hæcce ædes ita erant. Al. leg. hæce. Id. Merc. prol. v. 91. Iisce confectis. Id. Rud. 3. 4. 40. Pro istisce ambabus. Id. Pseud. 3. 2. 34. Cum hasce herbas hujusmodi in suum alvum congerunt. Ubi nota pleonasmum hasce hujusmodi. Terent. Eun. 2. 2. 38. Hice arbitrantur. Priscian. l. 12. pag. 948. Putsch. vult legi hisce, licet sit rectus casus pluralis, & litteram s interponi euphoniæ causa. Similiter hisce legit Camerar. in illo Plauti Capt. prol. v. 35. Hisce confinxerunt dolum. Al. tamen hice retinent utroque loco. ¶ Jungitur etiam particulæ sic. Plaut. Rud. a. 4. 12. Sicce placide tangere. h. e. sic placide. Lambin. putat esse adverbium, & interpretatur sobrie: quem ridet Schoppius apud Taubman. ¶ Quando additur particula ne, mutatur ce in ci, ut hiccine, hæccine, hoccine, &c. Terent. Andr. 4. 1. 1. Hoccine credibile est? Id. Heaut. 4. 5. 3. Illanccine mulierem? Plaut. Pseud. 4. 1. 44. Illiccine est? Arnob. l. 5. pag. 177. Ad hæccine nos sacra compellitis? hoscine nobis deos importatis? Terent. Phorm. 5. 8. 23. Hæccine erant itiones crebræ, &c? Al. leg. hæcine. Id. Hecyr. 1. 1. 13. Hiscine tu non contra insidiabere? Plaut. Curcul. 4. 4. 33. Siccine mihi esse os oblitum? Terent. Andr. 4. 1. in fine. Hem, nunccine demum? ¶ Hiccine? h. e. hoc ne in loco? Plaut. Cistell. 1. 1. 21. hiccine istuc licet? Le. jus fasque est: nemo alienus hic est. Terent. Adelph. a. 1. 29. Hiccine libertatem ajunt esse æquam omnibus?

CEA, æ, f. Ζία, Κέα, vel Κῶος, item Κέως, & Κία, insula maris Ægæi, una Cycladum, prope Helenam insulam, & regionem Atticam, distans ab Eubœa XX M. P. Ovid. Her. ep. 20. v. 221. Insula Coryciis quondam celeberrima Nymphis Cingitur Ægæo, nomine Cea, mari. Adde Virg. 1. Georg. v. 14. ¶ Dicitur item Ceos, i, item Hydrussa, ab aquarum copia, ut Plin. l. 4. c. 12. docet. Ex ea profectam esse delicatiorem feminis vestem, auctor est Varro, teste Plin. ibid. qui addit l. 11. c. 22. mulierem quandam nomine Pamphilam Latoi filiam, primam invenisse rationem redordiendi telas bombycum, rursusque texendi, ut molliores essent, & pellucidiores. ¶ Est etiam Cea eadem quæ Coos prope Cariam, de qua V. suo loco. Plin. l. 5. c. 31. ¶ Ceterum facile hæc cum priori confunditur ob similitudinem nominum: qua de re docte Harduin. in notis, & emendationib. ad cit. lib. 11. Plin. n. 42. ¶ Sunt qui scribunt Gea, sed contra Lambin. ad Horat. l. 2. od. 1. Heins. ad locum Ovid. cit. & Metam. 7. v. 369. & alios plures. ¶ Legitur & Cia a Græco Κία.

CEBANUS, a, um, ad Cebam pertinens, quod est oppidum Liguriæ ad Cebanum fluvium. Hinc Cebanus caseus apud Plin. l. 11. c. 42.

CEBRENIS, idis, Κεβρηνίς, adject. femin. a Cebrene fluvio Troadis, a quo Cebrenia ejusdem Troadis provincia est appellata. In fabulis est hunc fluvium filiam habuisse Hesperien, seu Heperien, quæ morsu anguis icta periit. Ovid. Metam. l. 11. v. 769. Aspicit Hesperien patria Cebrenide ripa. Vide ibi reliqua, & supra in Æsacus. ¶ Addunt alii, ipsum fluvium Cebrenem ex mœrore ob natæ mortem exaruisse, & factum esse paludem pestilentes exhalationes emittentem. Stat. l. 1. silv. 5. v. 21. & viduæ Cebrenidos arida luctu Flumina. ¶ Hujus Cebrenis meminit A. Sabinus in epist. 3. Paridis ad Oenon. v. 89. & Oenones patrem facit. Heins.

CEBRENUS, i, m. Auson. ep. 14. ad Paul. v. 19. Sic qui venalis tam longa ætate Cebrenus Non habet emptorem, sit tibi pro pretio. Al. leg. Crebennus. Utcumque sit, nomen est proprium fundi.

CECAUMENUS, abbruciato, κεκαυμένος, vox Græca, ustum significans: a καίω, uro. Martian. Capell. l. 1. pag. 8. Flamma flagrantior, & ab ipsis cecaumenis exanclata fomitibus.

CECROPIA, æ, f. Κεκροπία, oppidum Athenarum, a Cecrope conditum, & sic appellatum. Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 79. Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro. ¶ Specialim ita dicta est ejus oppidi arx, teste Plin. l. 7. c. 56.

CECROPIDES, æ, m. Κεκροπίδης, idem ac Atheniensis. Nam Athenis Cecrops primus regnavit, quatuor fere seculis ante Trojæ excidium. Quare Athenienses antiquissimam, atque adeo nobilissimam generis originem jactabant. Hinc Cecropides pro valde nobili ponitur, ut in illo Juvenal. sat. 8. v. 44. Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima nostri, Ast ego Cecropides. ¶ In vocativo est Cecropida, & Cecropide, ὦ Κεκροπίδη. Ovid. Metam. 8. v. 550. Inclyte Cecropida. h. e. Theseu. Sic Æacida, Atrida. Al. leg. Cecropide. ¶ In genitivo plurali habet etiam Cecropidum pro Cecropidarum. Ovid. Metam. 7. v. 502. Cecropidum Cephalus peragit mandata.

CECROPIS, idis, f. filia Cecropis Regis Athenarum. Ovid. 2. Metam. v. 805. quibus irritata, dolore Cecropis occulto mordetur. ¶ Sumitur etiam pro quacumque Atheniensi. Juvenal. sat. 6. v. 186. De Sulmonensi mera Cecropis. ¶ Adjective Ovid. Her. ep. 10. v. 100. Impia funeribus, Cecropi terra, tuis. Lactant. l. 1. c. 17. sub. fin. Puerum tribus virginibus Cecropidibus commendavit.

CECROPIUS, a, um, Κεκρόπιος, ad Cecropem pertinens: & ponitur sæpissime pro Atheniensi, Attico, Græco. Horat. l. 2. od. 1. v. 12. grande munus Cecropio repetes cothurno. h. e. Tragico stylo, quia Tragœdia apud Athenienses primum scripta, atque acta est, auctore Thespi. Ovid. 6. Metam. v. 70. Pallas Cecropia. Id. Her. ep. 10. v. 125. Cecropii portus. Stat. l. 2. silv. 6. v. 55. Cecropia fides, h. e. amicitia Thesei, & Pirithoi. Martial. l. 9. epigr. 14. Cecropiæ apes. h. e. Hymettiæ. V. Hymettus. Sic Id. l. 13. epigr. 24. Mel Cecropium. Juvenal. sat. 2. v. 92. Cotytto Cecropia. h. e. ab Atheniensibus culta. Stat. l. 3. silv. 2. v. 110. de Nilo: Cur vada desidant, & ripa coerceat undas Cecropio stagnata luto. h. e. luto eo, quo hirundines nidum in ripis Nili construunt. Ideo autem Cecropium dixit, quia Progne Pandionis Athenarum Regis filia, in hirundinem versa fingitur. Alii Cecropium lutum exponunt Ægyptium, quia secundum quosdam Cecrops fuit Ægypto oriundus. Martial. l. 1. epigr. 54. Cecropiæ querelæ. V. Querela. ¶ Cecropia voce (id. dote) madere apud Martial. l. 7. epigr. 68. est Græcis litteris eruditum esse. Similem locum habes apud eund. l. 1. epigr. 40. ¶ De Cecropia insula apud Plaut. V. in Cercopius.

CECROPS, ŏpis, m. Κέκροψ, antiquissimus Rex Atheniensium, qui Athenas vel condidit, vel amplificavit jam conditas a Pallade. Regnavit annos 50. vixitque sæculis fere quatuor ante Trojanum excidium. Quidam eum indigenam ejus loci fuisse scribunt: alii Ægyptium origine faciunt. In fabulis est, fuisse filium Terræ, & Vulcani, ut est apud Hygin. fab. 48. & 158. Tradunt etiam partim hominem, partim draconem fuisse; ab eoque primo institutum esse, ut matrimonium inter virum & feminam jungeretur, cum antea homines vago concubitu uterentur. Hinc Ovid. Metam. 2. v. 555. geminum appellat. Cujus tamen appellationis alii alias causas afferunt. Plin. l. 7. c. 56. huic condendi oppidi inventum tribuit.

CEDAR, V. in Cedreus.

CEDENS, entis, particip. a cedo, is. Plin. l. 3. ep. 6. Rari, & cedentes capilli, contracta facies, exile collum. h. e. flexiles.

CEDENTER, adverb. cedendo. Cæl. Aurelian. Acut. l. 3. c. 16. Ita respondentes, ut cedenter, ac sine ulla constantia eum consentiendo coerceant.

CEDIANUS, a, um, ad Cedias pertinens, qui est locus Campaniæ prope Sinuessam. Inscript. apud Gruter. pag. 448. n. 4. Colonis Sinuessanis, & Cedianis.

CEDITIUS, a, um, ad Cedias pertinens, Cedianus, ut Ceditius campus apud Plin. l. 11. c. 42. ¶ De Cediciis tabernis. V. Ceditium.

CEDO, is, cessi, cessum, a. 3. cedere, dar luogo, ritirarsi, παραχωρεῖν, εἴκειν, χάζειν, locum do, me retraho, recedo, abeo. Cic. pro Mil. c. 34. Ego cedam, atque abibo. Id. 2. de nat. Deor. c. 33. Aer quacumque imus, videtur quasi locum dare, & cedere. Gell. l. 3. c. 6. de palma. Ingenium ejusmodi ligni est, ut urgentibus, opprimentibusque non cedat. Nepos in Hamilc. c. 1. Nunquam cessit hosti, neque locum nocendi dedit. Cic. Phil. 10. c. 4. Cedere e patria. Id. pro Mil. c. 25. ad fin. Cedere patria. Id. ibid. c. 27. ad. fin. Cedere alicui possessione hortorum. Id. pro Rosc. Amer. c. 40. in f. Cedere a gladiatore. Al. leg. recedere. Virg. 3. Æn. v. 447. ab ordine. Cic. Attic. l. 7. ep. 22. de oppidis. Horat. de ar. poet. v. 257. de sede. Sueton. in Cæs. c. 72. & Liv. l. 2. c. 47. loco. Id. ibid. ex acie. Et l. 3. c. 63. ex loco. Et cap. 17. ad fin. & Sil. l. 5. v. 677. hosti. Cic. 4. Fam. epist. 8. a med. tempori. ¶ Regit etiam casus, & adverbia motus tum de loco, tum ad locum. Cic. Fam. 11. ep. 1. Cedere ex Italia. Propert. l. 3. eleg. 16. in f. Cæsar ab humana cessit in astra via. Ovid. l. 1. ex Pont. ep. 3. v. 75. ab Hæmonia Pirenida cessit ad undam. Plaut. Cas. 2. 8. 7. Recessim cedam ad parietem, imitabor nepam. mi ritirerò. Lucret. l. 5. v. 841. Cedere quoquam. Lucil. apud Non. c. 4. n. 51. Si hinc aliquo cesseris. ¶ Absolute pro accedere, venire, Plaut. Aulul. 3. 5. 51. Ubi nugigerulis res soluta est omnibus, ad postremum cedit miles, æs petit. ¶ Et pro incedere, ambulare, camminare. Horat. l. 2. sat. 1. v. 65. nitidus qua quisque per ora Cederet. Plaut. Pseud. 4. 1. extr. Non prorsus, verum ex transverso cedit, quasi cancer solet. ¶ Habet etiam accusativum rei, & significat dare, concedere. Justin. l. 10. c. 2. Cedere alicui pellicem, & regnum. Id. l. 32. c. ult. victoriam hosti. Paul. Dig. lib. 41. tit. 2. leg. 1. a med. possessionem. Cic. 2. Offic. c. 18. multa multis de jure suo. h. e. remittere. ¶ Cum infinito Stat. 1. Theb. v. 704. cui ætherii dono cessere parentes Æternum florere genas. Paul. Dig. lib. 8. tit. 1. leg. 19. Si tu mihi per aream tuam in domum meam ire, agere cessisti. Ita Taurentin. at Haloand. legit concessisses: Horat. l. 2. ep. 1. v. 66. Si quædam nimis antique, si pleraque dure Dicere cedit eos. Ita Bentlej. ex MS. Alii credit. ¶ Cum conjunctivo, & partic. ut, Paul. Dig. lib. 8. tit. 3. leg. 10. Si, ut quærere liceat, cedere possimus, etiam ut inventa ducatur, cedi potest. ¶ Translate varios habet usus. Cedere alicui dicitur, qui primas alicui concedit, & inferiorem se fatetur. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 6. Cedere virtute alicui. Cic. 2. de nat. Deor. c. 60. Nulla re, nisi immortalitate cedens cælestibus. Id. in Hortens. apud Non. c. 4. n. 367. Cedere alicui in Philosophia. Plin. l. 35. c. 10. Apelles cedebat Amphioni de dispositione. Id. l. 33. c. 3. a med. Cedere alicui per aliquid. h. e. in aliqua re. Scribon. Larg. compos. 219. Dolores, qui ad nullum medicamentum cedunt. ¶ Passive impersonaliter, Cic. l. 1. Tuscul. c. 3. Ut nihil omnino Græcis cederetur. ¶ Pro abire, recedere. Valer. Flacc. l. 4. v. 89. dulces cedunt e pectore nati. escono dalla memoria. Lucan. l. 5. v. 760. attonito cesserunt pectore sensus. Senec. in Herc. Oet. v. 392. Cesserunt vultus peritus. h. e. abiit prior facies. Stat. l. 1. silv. 2. v. 26. Cedant curæque, metusque. Virg. 9. Æn. v. 126. non cessit fiducia Turno. ¶ Cedere tempori est in præsenti parere necessitati, & in aliud tempus sua consilia differre, accomodarsi al tempo. Cic. Fam. 4. ep. 8. Sic dicimus cedere invidiæ, furori, insidiis, periculis, &c. ut est apud eund. pro Sext. c. 29. & 30. h. e. retrahere se, recedere, evitare. Sed cedere invidiæ apud Phædr. l. 3. fab. 9. est subire, & pati invidiam. V. integrum locum. ¶ Cedere precibus, est flecti, in-

sciens

f.iarsi vincere dalle preghiere, Cic. ad Brut. ep. 12. ¶ Cedere malis est succumbere, lasciarsi abbattere dalle disgrazie. Virg. Æn. 6. v. 95. ¶ Cedere timori apud Valer. Flacc. l. 8. v. 436. est timore vinci. ¶ Cedere foro est æris alieni causa abstinere foro, & solum vertere, fallire: ductum fortasse ab argentariis, qui tabernas in foro habuerunt, unde recedere cogebantur, si creditorum urgentium manus effugere volebant. Senec. l. 4. de benef. c. 39. Juvenal. sat. 11. v. 50. Ulpian. Dig. lib. 16. tit. 3. leg. 7. & Julian. lib. 42. tit. 8. leg. ult. ¶ Cedere bonis, rinunziare i beni, est bona sua, hoc est facultates dimittere. Sueton. in Ner. c. 35. Senecæ commeatum petenti, bonisque cedenti juravit, &c. ¶ In jure cedere bonis dicuntur, qui ob vim æris alieni, cui solvendo non sunt, omnia sua bona renuntiant, ut a creditoribus liberentur: qua de re V. JCtos, præsertim lib. 42. Dig. tit. 3. qui est de cessione bonorum. ¶ Cedere vita, & e vita est mori, morire. Cic. de clar. Orat. c. 1. Perpetua usus felicitate cessit e vita. Tacit. 2. Hist. c. 55. Cessisse vita Othonem, attulerunt. ¶ Dicimus etiam cedere absolute eod. sensu. Plin. in paneg. c. 43. Donavit pater tuus multa, & ipse donasti: cesserit parum gratus: manent tamen ii, qui bonis ejus fruuntur. Al. aliter leg. Albinovan. eleg. 1. v. 75. Cedis, & in cassum tua nomina, Druse, levantur. ¶ Sæpe significat evenire, succedere. Nepos in Datam. c. 1. Ea, quæ prospere ei cesserunt. Horat. l. 2. sat. 1. v. 31. neque si male cesserat, usquam Decurrens alio, neque si bene. Al. leg. gesserat, minus recte. Virg. 12. Æn. v. 148. Cedunt res Latio. vanno bene. Gell. l. 4. c. 5. Ea res bene, & prospere reipublicæ cessit. Plin. in paneg. c. 44. ad fin. Prout bene, aut secus cessit. Curt. l. 7. c. 4. Utcumque cesserit. Senec. in Hippol. v. 181. Cedit in vanum labor. Adde Ovid. Metam. 10. v. 80. & Senec. l. 4. de benef. c. 33. ¶ Item accedere, vel pertinere. Cic. Verr. 4. c. 70. Ea feneratio erat hujusmodi, ut etiam hic quæstus huic cederet. Horat. l. 2. sat. 2. in fi. ager cedet in usum Nunc mihi, nunc alii. Virg. 3. Æn. v. 333. Morte Neoptolemi regnorum reddita cessit Pars Heleno. Cajus Dig. lib. 41. tit. 1. leg. 7. Omne, quod inædificatur, solo cedit. ¶ Item venire, verti, venire, ridursi. Ulpian. Dig. lib. 24. tit. 3. leg. 7. Si arbores cæduæ fuerint, cedunt in fructum. Tacit. Ann. 1. c. 1. Pompeji potentia cessit in Cæsarem. Id. l. 1. Hist. c. 11. Italia cessit in pretium belli. Id. de Germ. c. 14. Epulæ pro stipendio cedunt. servono di stipendio. Sic Colum. l. 12. c. 13. Cedit pro pulmentario. Plin. l. 35. c. 10. Ipsa injuria cessit in gloriam artifici. Id. l. 23. c. 1. Cessit in proverbium, sapientiam vino obumbrari. Liv. l. 6. c. 34. Pœna in vicem fidei cesserat. era succeduto in luogo della fede. ¶ Item abire, præterire, passare. Cic. de Senect. c. 19. Horæ quidem cedunt, & dies, & menses, & anni, nec præteritum tempus unquam revertitur. Liv. l. 2. c. 33. ad fin. Memoria cessit. h. e. periit. ¶ Cedere tempore dicuntur a JCtis, h. e. currere, & computari. Ulpian. Dig. lib. 38. tit. 16. leg. 2. & Marcell. ibid. leg. 5. & alibi. ¶ Diem cedere est accedere tempus, quo incipit deberi pecunia. Ulpian. Dig. lib. 50. tit. 16. leg. 213. Cedere diem significat incipere deberi pecuniam: venire diem, significat eum diem venisse, quo pecunia peti possit. Ubi ergo pure quis stipulatus fuit, & cessit, & venit dies: ubi in diem, cessit dies, sed nondum venit: ubi sub conditione, neque cessit, neque venit dies, pendente adhuc conditione. Id. lib. 46. tit. 7. leg. 13. Nec fidejussoribus videtur statim dies cedere. Papinian. Dig. lib. 36. tit. 1. leg. 58. Usurarum dies post mortem creditoris cessit. ¶ Simili ratione operæ alicui indictæ cedere dicuntur, cum earum præstandarum tempus incepit. Ulpian. Dig. lib. 38. tit. 1. leg. 13. & Pompon. ibid. leg. 34. Huc pertinet illud Tertull. de fuga in persecut. c. 12. Sol cessit diem emptionis nostræ. V. ibi Interpr. ¶ Cesse pro cessisse dixit Lucret. sub fin. l. 1. ¶ Particip. cessus V. suo loco.

CĒDO, dammi, mostrami, δός. Verbum est defectivum imperativi modi, secundæ personæ, & significat da, præbe, porrige, exhibe. Quidam ducunt ab ipso cedo, is, quia ex eo, quod in familiari sermone dicebant cedo, hoc est concedo, permitto, cum alteri quidpiam postulanti annuebant, paulatim traductum sit ad significandum da, præbe. Sed obstare videtur, quod cedo, is, primam habet longam, hoc vero brevem. (Corripitur enim a Juvenal. sat. 13. v. 210. & Pers. sat. 2. in fi.) Quare suæ potius originis censendum est, & inter defectiva collocandum, ut est apud Priscian. sub fin. l. 8. & alios Grammaticos. Cic. de clar. Orat. c. 86. Cedo, quæso, orationes, & dic, &c. Id. Attic. l. 16. ep. 13. Obviam mihi fit tabellarius: ego statim, cedo, inquam, si quid ab Attico. Plaut. Mostell. 2. 1. 26. Cedo, ut bibam. Id. ibid. 1. 3. 150. Cedo aquam manibus. Terent. Hecyr. 4. 4. 86. Puerum mihi cedo: ego alam. Id. Adelph. 3. 5. 38. Postremo non negabit: coram ipsum cedo. fallo venir qua. ¶ Ponitur etiam pro dic, dimmi. Cic. in Partit. c. 1. C. F. Quot in partes distribuenda est doctrina dicendi? C. P. in tres. C. F. cedo, quas? &c. Id. Verr. 4. c. 43. Cedo, cui Siculo civis Romanus cognitor factus unquam sit. Terent. Andr. 2. 3. 9. Cedo igitur, quid faciam, Dave? Id. Andr. 1. 1. 123. Qui, cedo? come, di grazia? Id. ibid. 4. 4. 24. Cedo, cujum puerum hic apposuisti? dic mihi. Ubi Donatus adscribit, dictum esse cum quadam fiducia & contemptu ejus, cum quo sermo est. ¶ Jungitur etiam nominibus pluralis numeri. Nævius apud Cicer. de Senect. c. 6. Cedo, qui vestram rempublicam amisistis tam cito? ¶ Reperitur tamen & cette, per syncopen factum ex cedite, hoc est date. Enn. apud Non. c. 2. n. 122. Cette manus vestras, measque accipite. Attius ibid. Cette in conspectum. Adde Plaut. Merc. 5. 4. 4. ¶ Pro dicite, Pacuv. apud Non. loc. cit. Is vestrorum uter sit, cui signum datum est, cette. ¶ Etiam cedite pro ceste ex Plauti fragmentis quidam afferunt: sed valde incertum est. Quod enim Phocam testem advocant, is cette habet apud Putsch. pag. 1718.

CEDRĀTUS, V. Citratus.

CEDRELÆON, i, n. V. Pissélæon.

CEDRELĀTE, es, f. κεδρελάτη, species cedri majoris, & frugiferæ: a κέδρος, cedrus, & ἐλάτη, abies: quia abietis proceritatem imitatur. Plin. l. 13. c. 5. & lib. 24. c. 5.

CEDRĔUS, a, um, di cedro, κέδρινος, cedrinus. Vitruv. l. 2. c. 9. Ex cedro oleum, quod cedreum dicitur nascitur. ¶ Cedrei Arabes denominati sunt a Cedar, quæ est regio in eremo Saracenorum, ita dicta a Cedar filio Ismaelis. Plin. l. 5. c. 11.

CEDRĪA, æ, f. pece di cedro, κεδρία, pix nascens ex cedro majori, quæ cedrelate appellatur: ex qua fit oleum, quod pissélæon dicitur. Cels. l. 5. c. 28. n. 35. Colum. l. 6. c. 32. & Plin. l. 29. c. 3.

CEDRĪNUS, a, um, di cedro, κέδρινος, qui est ex cedro arbore. Plin. l. 13. c. 5. Apollo cedrinus. Id. l. 16. c. 40. Tectum e cedrinis trabibus.

CEDRIS, ĭdis, f. fructus cedri, κεδρίς, ίδος. Plin. l. 24. c. 5. Cedrides, hoc est fructus cedri, tussim sanant.

CEDRĪUM, ii, n. pece di cedro, κεδρία, pix, vel succus e cedro arbore, cedria. Plin. l. 16. c. 11. docet, ita vocari picem in Syria, non quod cedrium quamcumque picem significet, sed quia Syri ex cedro tantum, & terebintho picem urunt, ut ex Theophrast. notat Harduin. Hujus cedrii tanta est vis, ut in Ægypto corpora defunctorum eo perfusa serventur, teste Plin. ibid.

CEDROSTIS, is, f. κέδροστις, vitis alba, al. ampeloleuce. Plin. lib. 23. c. 1.

CEDRUS, i, f. cedro, κέδρος, arbor perpetuo virens, jucundo odore, quæ a tinea immunis est, cujus pice, vel succo res unctæ a tineis, & carie non læduntur. Plin. l. 16. c. 39. ad fin. & cap. 40. & Vitruv. l. 2. c. 9. ¶ Hinc cedro digna loqui, h. e. digna immortalitate. Pers. sat. 1. v. 42. & Horat. de ar. poet. v. 331. Speramus carmina fingi Posse linenda cedro. Ubi cedrus pro cedri succo sumitur. Hoc enim illiti Numæ libri ad annos DXXXV. durarunt, teste Plin. l. 13. c. 13. Hinc Martial. ad librum suum lib. 3. epigr. 2. Cedro nunc licet ambules perunctus, &c.

CEJUS, V. in Ceus, a, um.

CELÆNÆ, arum, f. Κελαιναί, urbs Phrygiæ magnæ in monte ejusdem nominis, juxta quas Marsya fluvius decurrit. Ibi enim Marsya ausus cum Apolline de tibiarum cantu certare, victus, excoriatus, & tandem in fluvium sui nominis conversus est. Lucan. l. 3. v. 205. & quæ tua munera, Pallas, Lugent damnatæ Phœbo victore Celænæ, Qua celer erectis descendens Marsya ripis, &c. Adde Stat. l. 4. Theb. v. 186.

CELÆNÆUS, a, um, ad Celænas pertinens. Martial. l. 10. epigr. 62. Marsyas Celænæus. Stat. 2. Theb. v. 666. Celænæa committere prœlia buxo. h. e. tibia. V. vocem præced. Martial. l. 5. epigr. 42. Concubinus Celænæus. h. e. Atys a Cybele adamatus, qui Celænis natus est: de quo Id. l. 14. epigr. 204. Æra Celænæos lugentia matris amores. h. e. tympana Cybeles.

CELÆNO, us, f. Κελαινώ, una Harpyiarum. Significat atrum, tenebrosum: a κελαινός, niger. Virg. 3. Æn. v. 211. quas dira Celæno, Harpyiæque colunt aliæ. ¶ Ponitur etiam pro quacumque femina avara, & rapaci. Juvenal. sat. 8. v. 129. Nec per conventus, nec cuncta per oppida curvis Unguibus ire parat nummos raptura Celæno. ¶ Fuit etiam una ex septem Atlantis filiis, quæ a Jove inter sidera relatæ sunt, dicunturque Plejades. Ovid. Heroid. ep. 19. v. 135. Cæloque recepta Celæno.

CELĀMEN, V. Cælamen.

CELĀTE, celatamente, celatim. Ammian. l. 14. c. 7. (al. 24.) Non celate ut antea, turbidum sæviebat ingenium.

CELĀTIM, celatamente, κρυφῆ, clam, occulte, tecte. Sisenn. apud Gell. l. 12. c. ult. Quam maxime celatim poterat, in insidiis suos disponit.

CELATO, nomen Deæ esse creditur, & legi in illo Varronis apud Gell. l. 13. c. 22. Ted Anna Perenna, Panda, Celato, Pales, &c. Sed Eruditi reponunt te Lato, vel Græce, te Λητώ, h. e. Latona. V. Turneb. l. 19. Adversar. c. 11.

CELĀTOR, oris, m. nasconditore, qui celat, κρύπτων. Lucan. l. 10. v. 286. undarum celator, Nile, tuarum.

CELĀTUS, a, um, celato, coperto, nascosto, absconditus, ἀποκεκρυμμένος. Sueton. in Calig. c. 11. Celatus capillamento ganeas obibat. Terent. Andr. 1. 1. 105. Dissimulatus & celatus amor. Propert. l. 3. eleg. ult. v. 31. At te celatis ætas gravis urgeat annis. h. e. tacite subeuntibus. Sil. l. 13. v. 57. Nec celata deam, & minitans Tritonia virgo. h. e. celans se esse deam. ἀφανῶς. ¶ Substantive Plaut. Trinum. 2. 1. 15. Celati indagator. del secreto.

CELĔBER, bris, bre, frequentato, celebre, qui frequentatur. Cic. in Partit. c. 10. Loci plani, an montuosi, celebres, an deserti. Cato R. R. c. 1. Via bona, celebrisque. Cic. l. 1. de Divin. c. 19. Oraculum tam celebre, & tam clarum. Ovid. 4. Fast. v. 391. Circus celeber. Liv. l. 25. c. 12. extr. Celeber dies. Cic. pro leg. Manil. c. 12. Portus Cajetæ celeberrimus, atque plenissimus navium. Id. Verr. 6. c. 48. in fi. Festos dies agunt celeberrimo virorum, mulierumque conventu. con numerosissimo concorso. Ovid. 3. Amor. eleg. 5. v. 3. celeberrimus ilice lucus. h. e. plenissimus. ¶ Item qui colitur, laudatur, prædicatur, clarus, fama notus, διάφημος, ἔνδοξος. Horat. l. 2. od. 12. v. 20. Diana celebris. Vellej. l. 2. c. 116. Viri diversis virtutibus celebres. Id. ibid. c. 18. Vir opibus, gratia, amicitiis, vigore ingenii, atque animi celeberrimus. Tibull. l. 2. eleg. 1. v. 33. celeber Messala triumphis. Plin. l. 24. c. 17. Vir celeber arte grammatica. Id. l. 36. c. 25. Celeberrimus fuit in hoc genere Sosus. Gell. l. 6. c. 7. Nomina celebria in annalibus. Liv. l. 4. c. 53.

Manii celebre nomen laudibus fuit. *Cic. pro Sext. c. 67.* Celeberrimum monumentum. *Id. de Amic. c. 3.* Celeberrimus, & lætissimus dies. *Plin. l. 13. c. 1.* Celeberrimum unguentum. *h. e.* usitatissimum; atque adeo ab omnibus laudatum. *Gell. l. 10. c. 10.* Verba celebriora. *h. e.* magis usitata. *Id. l. 11. c. 3.* Habere usum, atque notitiam celebriorem alicujus rei. ¶ Pro celeri, *celere, presto. Accius* apud *Non. c. 2. n. 161.* Celebri gradu gressum acceleraſſe decet. Al. aliter leg. V. *Accelebro.*

CELEBERRIME, adverb. magna frequentia. *Sueton. in Tiber. c. 52. sub fin.* Et per noctes celeberrime acclamatum eſt, Redde Germanicum.

CELEBRABILIS, le, celebrandus, celebris. *Ammian. l. 29. c. 5. (al. 34.)* Ætatum, ordinumque omnium celebrabili favore ſuſceptus.

CELEBRATIO, onis, f. *celebrità, frequenza,* frequentatio, celebritas. *Cic. pro Syll. c. 26.* Quæ domus? quæ celebratio quotidiana? ¶ Item alicujus rei editio, & administratio, quæ cum celebritate, & frequentia fit, *celebrazione. Cic. Attic. l. 15. ep. ult.* De celebratione ludorum Bruti tibi aſſentior. *Vellej. l. 2. c. 56.* Elephantorum certaminis ſpectacula, epulique per multos dies dati celebratio. *Plin. l. 30. c. 1.* Celebratio ſacri. *Eumen. pro reſtaur. Schol. c. 3.* Optimarum artium celebratio. ¶ Item commendatio, prædicatio, laudatio. *Cic. pro Planc. c. 40.* Nihil eſt ex meis temporibus, quod minus mea celebratione commemoratum ſit. *Al. plerique leg.* commemoratione celebratum ſit. *Plin. l. 34. c. 5.* Equeſtres ſtatuæ Romanam celebrationem habent. *h. e.* in commendatione & pretio ſunt apud Romanos.

CELEBRATOR, oris, m. qui celebrat, laudator. *Martial. l. 8. epigr. 78.* Hyperborei celebrator Stella triumphi.

CELEBRATUS, a, um, *frequentato, celebrato, celebre,* frequentatus. *Salluſt. in Jug. c. 52.* Forum rerum venalium totius regni maxime celebratum. *Plin. l. 33. c. 1. ad fin.* Uſus annuli celebratior. *Gell. l. 17. c. 2. ad fin.* Verbum celebratius. *Sil. l. 3. v. 319.* Celebratum miſſile. *h. e.* ab omnibus uſurpatum, & cognitum. ¶ Item ſolemniter, & cum celebritate adminiſtratus, & cultus. *Salluſt. in Jug. c. 70.* Dies feſtus, celebratuſque per omnem Africam. *ſolennizzato. Plin. l. 10. c. 43.* Funus innumeris exſequiis celebratum. *Liv. l. 3. c. 63.* Supplicatio celebratior. ¶ Item in ore omnium verſatus, prædicatus, laudatus. *Cic. Phil. 2. c. 23. ad fin.* Scio me in rebus celebratiſſimis ſermone omnium verſari. *Id. pro Mur. c. 7.* Vir nulla illuſtri laude celebratus. *Liv. l. 29. c. 26.* Vir factis fortibus ingentis ad incrementa gloriæ celebratus. *Plin. l. 31. c. 2.* Fontes celebrati carmine Laureæ Tullii. *Id. ibid.* Villa celebrata porticu, ac nemore. *Id. l. 34. c. 7.* Celebrati artifices. *Gell. l. 19. c. 1.* Philoſophus in diſciplina Stoica celebratus. *Id. l. 7. c. 2.* Celebratiſſimi commentarii. ¶ In malam partem *Martial. l. 9. epig. 16.* Inſcripſit tumulo ſeptem celebrata virorum, Se feciſſe, Chloe: quid pote ſimplicius?

CELEBRESCO, is, n. 3. *farſi celebre,* celebris fio. *Accius* apud *Non. c. 2. n. 158.* Et qualis fuerit, fama celebreſcat tua.

CELEBRITAS, atis, f. *frequenza, concorſo, celebrità,* πολυπλήθεια, frequentia, concurſus. *Cic. Attic. l. 3. ep. 7.* Odi celebritatem, fugio homines: eſſet mihi iſta ſolitudo non amara. *Id. Attic. l. 12. ep. 13.* Me hæc ſolitudo minus ſtimulat, quam iſta celebritas. *Id. l. 5. Tuſcul. c. 3.* Totius Græciæ celebritas. *Id. 2. de Legib. c. 26.* Celebritas virorum, ac mulierum. *Id. Attic. l. 3. ep. 14.* Celebritas viæ. *Id. pro Mil. c. 32.* Supremi diei celebritas. *h. e.* ſolemnitas exſequiarum, quæ concurſu hominum fit. *Id. Fam. 7. ep. 2.* Multitudo, & celebritas judiciorum. *Plin. l. 33. c. 12.* Celebritate affectari aliquem. ¶ Item fama, claritas, dignitas, ſplendor, *fama, gloria, grido. Id. Offic. 2. c. 13.* Si quis habet cauſam celebritatis ac nominis. *Id. in ſomn. Scip. c. 6.* Conſequi celebritatem ſermonis hominum. *Id. 1. Tuſcul. c. 12. ad fin.* Celebritas famæ. *Sueton. de Grammat. c. penult.* Celebritas nominis. *Gell. l. 7. c. 17.* Grammaticus quidam primæ in docendo celebritatis. *Plin. l. 34. c. 1.* Celebritas æris in Aſia, & quondam in Campania fuit.

CELĔBRO, as, avi, atum, a. 1. *frequentare,* φοιτάω, frequentare. *Cic. pro Cæl. c. 14. & pro Sext. c. 63.* Celebrare viam aliquam. *Id. pro Mur. c. 34.* domum alicujus. *Id. Attic. l. 1. ep. 19. ad fin.* conventus. *Id. pro Sext. c. 55.* conciones convicio cantorum. *h. e.* hiſtrionum. *Id. de provinc. conſul. c. 9.* Cujus litteris, fama, nuntiis celebrantur aures quotidie meæ novis nominibus gentium, nationum, locorum. *h. e.* replentur. ¶ Eſt etiam frequentia hominum aliquid ſolemniter adminiſtrare, *ſolennizzare, celebrare. Cic. pro Arch. c. 6.* Celebrare feſtos dies ludorum. *Plin. l. 35. c. 11.* quinquatrus. *Curt. l. 4. c. 2.* Celebrare ſacrum anniverſarium. *Id. l. 8. c. 2. in fi.* funus omni apparatu, atque honore. *Liv. l. 25. c. 17.* exſequias. *Id. l. 36. c. 11.* nuptias. *Cic. Verr. 3. c. 26.* convivium ſermone, & lætitia. *Id. l. 1. c. 4. extr.* ſeria, ac jocos. ¶ Celebrari etiam dicitur, quod a multis adminiſtratur, factitatur, exercetur. *Cic. pro Dom. c. 50.* Celebrare vicatim deſcriptionem ſervorum. *Id. 3. de Orat. c. 28.* cognitionem, exercitationemque cauſarum. *Id. l. 1. de Orat. c. 1.* artes. *Pallad. in Febr. tit. 17.* inſitionem. *Id. in Majo, tit. 8.* tonſuram ovium. *Id. in Septemb. tit. 11.* vindemiam. *Manil. l. 5. v. 682.* ſalinas. *Cic. Attic. l. 4. ep. 1. circa med.* Similis & frequentia, & plauſus me uſque ad Capitolium celebravit. *h. e.* comitata eſt. ¶ Eadem ratione ponitur pro peragere, exſequi. *Plaut. Pſeud. 1. 2. 35.* Intro abite, atque hæc cito celebrate, ne mora quæ ſit, cocus cum veniat. ¶ Eſt etiam in conſuetudinem trahere, frequenter uſurpare. *Cic. l. 3. de Orat. c. 38.* Tertius ille modus transferendi verbi late patet, quem neceſſitas genuit inopia coacta, poſt autem delectatio, jucunditaſque celebravit. ¶ Sæpe ponitur pro laudare, ornare, celebrem facere. *Cic. Phil. 9. c. 5.* Semper illius gravitatem, conſtantiam, fidem omnium mortalium fama celebrabit. *Id. 2. de Fin. c. 31. ſub fin.* Epulis celebrare memoriam nominis alicujus. *Id. pro Planc. c. 39.* laudes alicujus. *Id. pro Flacc. c. 38.* ſepulcrum hominum conventu, & epulis. *Id. pro Rabir. Poſt. cap. penult. & Horat. l. 1. od. 7. v. 5.* aliquid carminibus. & *od. 12. v. 1.* virum aut heroa lyra, vel tibia. *Cic. Fam. 5. ep. 12.* Illuſtrare, & celebrare nomen alicujus ſcriptis. *Salluſt. in Catil. c. 9.* facta alicujus pro maxumis. *Id. in Jug. c. 76.* aliquid in majus. *Id. ibid. c. 89.* ſe, & rempublicam præclare factis. *Ovid. 3. Faſt. v. 656.* ſe, & diem largo mero. *Plin. l. 4. c. 22.* Tagus auriferis arenis celebratur. *Id. l. 33. c. 1.* Ex eo ſe ordine profectum celebrans. *gloriandoſi.* ¶ *Celebrare ſenectutem, h. e.* hominem in ſenectute celebrem reddere, ut adeatur a multis, appetatur, colatur. *Cic. 1. de Orat. c. 45.* Senectuti vero celebrandæ & ornandæ quod honeſtius poteſt eſſe perſugium, quam juris interpretatio? ¶ Et generatim vulgare, omnibus notum facere, prædicare. *Cic. pro Mur. c. ult.* Quibus in locis paucis ante diebus, factum eſſe conſulem Murenam, nuntii, litteræque celebraſſent. *Id. pro Cæl. c. 3.* Quod omnium accuſatorum non criminibus, ſed vocibus, maledictiſque celebratum eſt. *Id. pro Flacc. c. 17.* Quid porro in Græco ſermone tam tritum, atque celebratum eſt, quam &c. *Quintil. l. 1. c. 10. (al. 17.)* In proverbium uſque celebratum eſt. *h. e.* adeo vulgatum, ut in proverbium abierit. *Q. Cic. de petit. conſul. c. penult.* Ad celebrandum rumorem valent dicenti laus, ſtudia publicanorum, hominum nobilium voluntas, &c. *ad accreſcer la fama.* Adde *Cicer. 1. de Divin. c. 17.*

CELĔBRUS, a, um, idem ac *celebris.* Pro celeri *Gell. l. 19. c. 4.* De urina celebra, ex igni proximo facta. Ita leg. plerique ex quibuſdam editis libb. & multis codicib. MSS. Alii *de urina crebra.*

CELER, ris, re, *preſto, veloce, celere,* ταχύς, ὠκύς, qui brevi tempore fit, velox. *Cic. pro Dom. c. 24.* Celer reditus. *Cæſ. l. 7. B. Gall. c. 47.* Elati ſpe celeris victoriæ. *Horat. de ar. poet. v. 261.* Opera nimium celeris. *Nepos in Milt. c. 4.* Celeri auxilio opus eſt. *Id. in Attic. c. 21.* Celeria remedia proponere. *Plin. l. 14. c. 3.* Uvæ celeres proventu. *Terent. Phorm. 1. 4. 1.* Reperire conſilium celere. *Virg. 12. Æn. v. 507.* Fata celerrima. *Tacit. 2. Ann. c. 11.* Celerrimus amnis. *Horat. l. 3. od. 4. ſub fin.* Celer ignis. *Ovid. Metam. 8. v. 86. de Scylla.* prædaque potita nefanda Fert ſecum ſpolium celeris. *Horat. l. 4. od. 8. v. 15.* Celeres fugæ. *Vellej. l. 2. c. 73.* Adoleſcens manu promptus, cogitatione celer. *Valer. Max. l. 4. c. 7.* Celerius eſt propinquum avertere, quam amicum. *h. e.* brevius tempus opus eſt, facilius eſt. ¶ Cum infinito *Horat. l. 3. od. 12. extr.* Celer excipere aprum. *Plin. l. 35. c. 16.* Terra celerrima dilui aquæ. ¶ Translate *Horat. l. 1. ep. 18. v. 89.* Oderunt hilarem triſtes, triſtemque jocoſi, Sedatum celeres. *h. e.* qui impetu quodam omnia agunt. *Quintil. l. 9. c. 4.* Pedes longi graviorem faciunt orationem, breves celerem ac mobilem. *Cic. 2. de Orat. c. 21.* Oratio celeris & concitata. *Horat. l. 1. od. 16. v. 24.* Celeres jambi. ¶ Superlativum *celeriſſimus* antiquum eſt. *Enn.* apud *Priſcian. l. 7. pag. 760. Putſch.* Exin' per terras poſtquam celeriſſimu' rumor. *Cn. Manlius ibid.* celeriſſimus advolat Hector. *Chariſ. l. 1. pag. 64.* barbariſmum eſſe ait. ¶ *Celeris* in recto ſingulari, fortaſſe maſculini generis, eſt in illo *Caton.* apud *Priſcian. loc. cit.* Satis celeris ſis in tempore. *Priſcian.* certe ita agnoſcere videtur. ¶ Reperitur etiam *celer* in feminino gen. *Liv. in Odyſſ.* apud *Priſcian. ibid.* Celer haſta. ¶ Neutrum *celere* pro adverbio *celeriter. Plaut. Curcul. 2. 3. 4.* Subito, propere, celere objectum eſt mihi negotium. Adde *Enn. & Næv.* apud *Non. c. 11. n. 8. & in vet. lege* apud *Frontin. de aquæduct. artic. 129.* ¶ Et etiam *Celer* cognomen Rom. a pernicitate impoſitum, vel ab equitibus Romuli, qui *Celeres* dicti ſunt, ut *Q. Metellus Celer.*

CELERANTER, adverb. celeriter. *Accius* apud *Non. c. 11. n. 33.* Quis eſt, qui curſum huc celeranter rapit!

CELERATIM, adverb. celeriter. *Siſenn.* apud *Non. c. 2. n. 140.* Quo magis celeratim poterant.

CELĔRE, adverb. V. in *Celer.*

CELĔRES, um, m. trecenti equites a Romulo conſtituti ad cuſtodiam ſui corporis, ut *Liv. l. 1. c. 15.* narrat. *Feſtus* docet, ita nominatos fuiſſe a *Celere* interfectore Remi, quem Romulus initio iis præpoſuerat, & Tribunum Celerum appellaverat. Alii docent, dictos eſſe a Græco κέλης, ητος, qua voce vel equus ſignificatur, vel eques equo inſidens. (V. *Celos*) Sunt etiam qui a celeritate dictos putant. Quæ omnia leguntur etiam apud *Serv.* ad illud *Æn. 11. v. 603.* Nec non Meſſapus contra, celereſque Latini. Nam *celeres Latini* eſt equitatus Latinorum, quem ſic vocavit *Virg.* alludens ad illos *Celeres* Romuli, a quibus olim, hoc eſt ſub Regibus, omnes equites *celeres* dicebantur, teſte *Feſto,* & *Plin. l. 33. c. 2.*

CELERĬPES, pĕdis, m. *veloce,* ὠκύπους, qui levis eſt pedibus. *Cic. Attic. l. 9. ep. 7.* Venit autem eo ipſo die ille celeripes, quem Salvius dixerat. *Auſon. epigr. 141.* Nec ulla tam velox manus Celeripedis compendii.

CELERĬTAS, atis, f. *preſtezza, celerità,* ταχύτης, ὠκύτης, velocitas, pernicitas. *Cic. l. 4. Tuſcul. c. 13. in fi.* Velocitas corporis celeritas appellatur: quæ eadem ingenii etiam laus habetur, propter animi multarum rerum brevi tempore percurſionem. *Id. l. 2. de nat. Deor. c. 20.* Mundus verſatur circum axem cæli admirabili celeritate. & *lib. 2. c. 57.* Facere aliquid cum maxima celeritate. *Cæſ. l. 7. B. Gall. c. 46.* Celeritas in capiendis caſtris. *Nepos in Eumen. c. 9.* Adhibere celeritatem. *Cic. Attic. 16. ep. 10.* Uti celeritate. *Sueton. in Cæſ. c. 57.* Longiſſimas vias incredibili celeritate conficere. *Cic. 2. de Divin. c. 70.* Celeritas equorum. *Id. pro Cæl. c. 24. ad fin.* veneni. ¶ In plurali numero *Id. l. 1. Offic. c. 36.* Cavendum ne

aut

aut tarditatibus utamur ingressu mollioribus; aut in festinationibus suscipiamus nimias celeritates. ¶ Translate *Id. de Senect. c.* 21. Celeritas animorum. *Id. l.* 1. *Acad. c.* 5. Celeritas ad discendum. *Id. pro Flacc. c.* 20. Homo quadam præcipiti celeritate dicendi. *Id. in Orat. c.* 57. Brevitate, & celeritate syllabarum labi putat verba proclivius. *Id. in Orat. c.* 16. Flumen aliis verborum volubilitasque cordi est, qui ponunt in orationis celeritate eloquentiam.

CELERITER, *presto, in breve tempo*, ταχέως, ὠκέως, brevi tempore, propediem. *Cic. l.* 15. *ad Attic. ep.* 27. Librum tibi celeriter mittam. *Id. Fam.* 9. *ep.* 11. Celeriter una futuros nos arbitror. *Id. Verr.* 5. *c.* 24 Eo celerius de isto transigamus, quo maturius ad Apronium possimus accedere. *Id.* 2. *de Fin. c.* 14. Mens celerrime multa simul agitans. *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 3. Cum celerius omnium opinione venisset. ¶ Proverbium est apud *Sueton. in Aug. c.* 25. ab Augusto sæpe usurpatum: Sat celeriter fit, quidquid fiat satis bene.

CELERITŪDO, inis, f. celeritas. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 12. *ad fin.* L. Ælius putabat, ab eo dictum leporem a celeritudine, quod levipes esset.

CELERIUSCŬLE, *alquanto presto*, aliquantum celeriter. *Auct. ad Herenn. l.* 3. *c.* 14. Strenue quod volumus ostendere factum, celeriuscule dicemus: at aliud otiose retardabimus.

CELERIUSCŬLUS, a, um, adject. *alquanto celere*. Agnoscitur a *Priscian. l.* 3. *pag.* 611. *Putsch.*

CELĔRO, as, avi, atum, a. 1. *far presto, accelerare*, celeriter facio, festino, propero, ταχύνω. *Cic. de Univ. c.* 10. Genus motus, quod semper esset in eodem æque, atque uno modo celeraret. *Lucret. l.* 1. *v.* 387. Auræ celerantes. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 24. Quam maximis itineribus celerare. *Catull. carm.* 62. *de Aty, v.* 26. Celerare aliquo. *Virg.* 5. *Æn. v.* 609. Celerare viam. *Id. Æn.* 9. *v.* 378. fugam in silvas. *Id.* 4. *Æn. v.* 641. gradum. *Valer. Flacc. l.* 3. *v.* 251. opem. *Id. l.* 4. *v.* 80. & 385. imperium alicujus. *h. e.* celeriter exsequi. *Lucret. l.* 2. *v.* 231. casum. *Tacit.* 2. *Annal. c.* 5. Celerandæ victoriæ intentus. *Eutrop. l.* 4. *c.* 20. Celerare ad Asiam. ¶ Cum infinito *Auson. in Mosell. v.* 353. sed celerant in te consumere nomen. ¶ Particip. *celeratus*, festinatus, properatus. *Apul. l.* 10. *Metam.* Celeratas hereditates excipere. *Ammian. l.* 31. *c.* 11. (*al.* 31.) Celeratis itineribus.

CELES, ētis, m. κέλης, ητος, apud Græcos genus est navis, quæ & *celox*, de qua V. infra. *Plin. l.* 7. *c.* 56. *sub fin.* Cymbam invenere Phœnices, celetem Rhodii. *Gell. l.* 10. *c.* 25. Hippagines, cercuri, celoces, vel ut Græci dicunt, celetes. ¶ Præterea ab iisdem Græcis dicitur *celes* equus, qui ab uno tantum regitur freno, non jugo, ad differentiam eorum, qui bigis, aut quadrigis junguntur: item eques qui in certaminibus publicis hujusmodi equo utitur. *Plin. l.* 34. *c.* 5. Equestres statuæ Romanam celebrationem habent, orto sine dubio a Græcis exemplo. Sed illi celetas tantum dicabant in sacris victores. *Serv. ad Æn.* 8. *v.* 635. Celetes Neptuno equestri deo edere. *h. e.* certamina, in quibus singulis equis insidentes decurrerent. *Salmas. ad Lamprid. in Commodo, c.* 2. eos reprehendit, qui hoc loco *celeres* legendum putant. ¶ Denique *celeres* dicti sunt tercenti illi equites a Romulo instituti, qui sæpius Latino vocabulo, hinc fortasse deducto, *Celeres* appellantur. Hinc in notis *Valer. Probi pag.* 1534. *Putsch.* legitur: *Tr. Cel. Tribuni Celetum*, vel ut alii leg. (sed minus placet) *Celerum*.

CELETIZONTES, κελητίζοντες, equum singularem in certamine regentes. V. vocem præced. *Plin. l.* 34. *c.* 8. *de Canacho sculptore*. Idem & celetizontas pueros fecit. & *paulo post*. Hegiæ Minerva laudatur, & celetizontes pueri.

CELEUS, i, m. dissyllab. Κελεὸς, nomen propr. regis Eleusinæ, a quo Ceres hospitio excepta omnem ei agriculturæ rationem aperuit. *Virg.* 1. *Georg. v.* 165. Virgea præterea Celei, vilisque supellex. Adde *Ovid.* 4. *Fast. v.* 507. & *Hygin. fab.* 147.

CELEUSMA, ătis, n. *voce, e grido del comito, o aguzzino*, κέλευσμα, vox & clamor, quo portisculus remigibus signum dat, eosque ad remigandum adhortatur: a κελεύω, jubeo. *Ascon. in Divinat. Verr. c.* 17. ubi hanc vocem usurpat, docet, aliquando hoc celeusma cani solitum remigibus per symphoniacos, & per assam vocem, &, ut in Argo navi, per citharam. Quo cantu remiges a tædio laboris non parum levabantur. *Martial. l.* 3. *epigr.* 67. Lentos figitis ad celeusma remos. *Rutil. l.* 1. *v.* 370. Dum resonat variis vile celeusma modis. ¶ *Venant. Fortun. l.* 4. *de vita S. Martini, v.* 423. *celeusma, æ*, f. usurpavit: non imitandus. ¶ Reperitur etiam *celeuma* extrito *s* in optimis quibusdam libris, teste *Dausq. in Orthograph.* qui ejusmodi scriptionem non improbat. Nam Græci quoque κέλευμα interdum dicunt.

CELIA, æ, f. vox Hispana, qua significatur potio ex tritico facta. Madefaciebant enim Hispani triticum, & macerabant, deinde siccabant, & in farinam redactum molli succo admiscebant, quo fermentato sapor austeritatis, & calor ebrietatis adjiciebatur, ut *Oros.* loquitur *lib.* 5. *c.* 7. ubi de Numantinis a Scipione obsessis verba facit: dictamque *celiam* tradit a calefaciendo. Legitur hæc vox etiam apud *Plin. in fi. l.* 22. & *Flor. l.* 2. *c.* 18.

CELIBARIS HASTA, V. *Cælibaris*.

CELLA, æ, f. *guardaroba, dispensa, conserva*, ἀποθήκη, locus secretus in ædibus, in quo aliquid ad usum familiæ pertinens reconditur, & asservatur. Capit autem significationem pro ratione adjectivorum, quæ illi junguntur, ut *cella vinaria*, in qua vinum servatur, *cantina, grotta*, οἰνῶν: *olearia*, in qua oleum; *farinaria, pomaria, lignaria, mellaria, casearia*, &c. *Cic. de Senect. c.* 16. Semper boni assiduique domini referta est cella vinaria, olearia, etiam penaria. *Id. in Pison. c.* 27. *in fi.* Pistor domi nullus, nulla cella: panis & vinum a propola, atque de cupa. *Id.* 4. *Verr. c.* 2. Cato cellam penariam Reipub. nostræ Siciliam nominavit. ¶ Jlocaliter *Plaut. Amph.* 1. 1. 4. *cellam promptuariam* vocat carcerem, in quo vincti custodiuntur, ut inde ad supplicium extrahantur. Festive etiam ludit in illo *Curcul. a.* 3. *v.* 16. Edepol ne ego hic me intus explevi probe; & quidem reliqui in ventre cellæ uni locum, ubi reliquiarum reliquias reconderem. ¶ *Emere aliquid in cellam* est emere in usum familiæ. Hinc Prætoribus Siciliæ dari solebat frumentum in cellam, quod in usum suum consumerent. *Cic. Verr.* 5. *c.* 87. Data est tibi pecunia, Verres, qua frumentum tibi emeres in cellam. & *in Divin. c.* 10. Imperare frumentum in cellam. ¶ De *cella vinaria* dictum est etiam in *Apotheca*. ¶ Est præterea *cella* cubiculum secretum in ædibus, servis destinatum, *camera de' servidori*. *Cic. Phil.* 2. *c.* 27. Servorum in cellis stratos lectos peristromatis videres. *Petron. in Satyr. c.* 29. Cella ostiarii. *Colum. l.* 1. *c.* 6. Cellæ bubulcorum, & pastorum. *Cato R. R. c.* 14. Cellæ familiæ. V. *Familiaricus*. Adde *Horat. l.* 1. *sat.* 8. *v.* 8. & *Senec. controv.* 21. *l.* 3. ¶ Item casa angustior pauperiorum hominum. *Martial. l.* 3. *epigr.* 48. Pauperis exstruxit cellam, sed vendidit Ollus Prædia: nunc cellam pauperis Ollus habet. Adde *l.* 7. *epigr.* 19. ¶ Ita quoque appellantur cubicula meretricum. *Petron. in Satyr. c.* 8. Jam pro cella meretrix assem exegerat. Adde *Juvenal. sat.* 6. *v.* 122. & *Martial. l.* 11. *epigr.* 46. ¶ In templis *cella* erat pars sacratior, & nobilior, in qua signa deorum stabant; & uno templo plures cellæ aliquando continebantur, ut in Capitolino tres, quarum media Jovi, dextra Minervæ, læva Junoni dicata fuit. Italice dici potest *cappella*. Sciendum tamen, pro varia templorum dispositione variam cellarum magnitudinem fuisse. Aliquando enim cella majus spatium, quam ceteræ partes, occupabat: quod colligimus ex *Vitruv. l.* 3. *c.* 1. & *l.* 4. *c.* 1. Quare tunc *il corpo della Chiesa* Italice appellari posset. *Cic. Phil.* 3. *c.* 12. Armatos in cella Concordiæ inclusit. ¶ De aliis quoque locis *cella* dicitur, ut de membris balinei, quæ sunt frigidarium, tepidarium, caldarium, apud *Plin. l.* 5. *ep.* 6. *Pallad. l.* 1. *tit.* 40. & *Vopisc. in Carino, c.* 17. ¶ Item de cubilibus, seu loculamentis columbarum, & anserum altilium, ubi habitant, & pullos fovent, apud *Colum. l.* 8. *c.* 8. & 14. ¶ Item de cavernulis, quæ sunt in favis apum, fucorum, crabronum. *Plin. l.* 11. *c.* 11. Apum cellæ sexangulæ. *Virg.* 1. *Æn. v.* 437. dulci distendunt nectare cellas. ¶ Fere sine diphthongo scribitur. est enim a *celando*, hoc est condendo, ut docent *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 33. *a med. Festus, Serv. ad* 1. *Æn. v.* 437. *Voss.* & alii. Quia vero ipsum *celo* etiam hac significatione quidam per diphthongum scribunt, ut *Varr.* & *Fest.* ideo & *cœlla* scriptum alicubi invenitur. Rectius tamen erit sine diphthongo scribere, ut placet *Manut. Dausq. Voss.* ex antiquis monumentis, & consuetudine.

CELLARARIUS, ii, m. idem quod cellarius. *Paul. receptar. sentent. l.* 3. *tit.* 7. *de legatis*. Vestiarii, & cellararii, & cubicularii, & arcarii. *Cujac.* ex antiq. libb. *cellarii* reponit. *Ulpian. Dig. lib.* 33. *tit.* 7. *leg.* 12. Cellararium ideo præpositum, ut rationes salvæ sint. Ita *Torrentin.* at *Haloand.* habet *cellarium*. Adduntur alia loca ex *Cod. Justinian.* & *Cassiod.* sed ubique lectio variat. Sane *cellararius* minus apte a *cella*, & *cellaris* descendit, quam *cellarius*.

CELLARIENSIS, se, adject. ad cellarium pertinens. *Impp. Theodos.* & *Valentinian. lib.* 11. *Cod. Theodos. tit.* 28. *leg. penult.* Species cellarienses. Adde *ibid. lib.* 7. *tit.* 4. *leg.* 32. V. *Cellarium*.

CELLARIŎLUM, i, n. parvum cellarium. *Hieronym. l.* 2. *advers. Jovinian. c.* 16. (*al. sect.* 29.) Sunt & culinæ in templo, sunt & cellariola, & torcularia.

CELLĀRIS, e, ad cellam pertinens. *Columbi, & palumbi cellares* apud *Colum. l.* 8. *c.* 8. sunt qui in columbario aluntur, & in cellis, seu caveis in eo exstructis habitant, & nidificant.

CELLARIUM, ii, n. *guardaroba, dispensa, conserva*, ἀποθῆκαι, ταμεῖον, cella, promptuarium, locus in ædibus secretus, & obseratus, in quo reconduntur, &, ubi opus est, promuntur, quæ ad victum necessaria sunt. *Scævola Dig. lib.* 32. *leg.* 39. Liberto meo diætam, in qua habitabam, item cellarium junctum eidem diætæ ab herede meo concedi volo. *Plin. l.* 36. *c.* 15. Quorum agri minorem modum obtinuere, quam cellaria istorum. *Harduin.* legit *sellaria*. ¶ Per metonymiam ponitur pro iis rebus, quæ cellario continentur, quæ sunt sal, vinum, oleum, carnes, laridum, caseus, & his similia, (præter annonam panis, vel frumenti) quæ in *Cod. Theodos. species cellarienses* dicuntur. *Sever. Sulpic. l.* 2. *Hist. sacr. c.* 41. Acciti Episcopi Ariminum convenere: quibus omnibus annonas, & cellaria dari Imperator præceperat. *Impp. Gratian. Valentinian.* & *Theodos. Cod. Theodos. lib.* 1. *tit.* 10. *leg. ult.* Neque plus aliquid præstabitur, quam nos concessimus in annonis, seu cellariis. ¶ Inter *penum*, & *cellarium* hoc interest, quod *cellarium* est paucorum dierum, *penus* vero temporis longi. Ita *Serv. ad Æn.* 1. *v.* 707. Quod sane discrimen perpetuum non est.

CELLARIUS, a, um, ad cellam pertinens. *Plaut. Mil.* 3. 2. 31. Postea sagina ego ejiciar cellaria. ¶ *Cellarius, ii*, (subaudi *servus*) est cellæ præpositus, ut condat, & promat, quæ opus sunt, *dispensiere, canovajo*, ταμίας. *Plaut. Capt.* 4. 2. *in fi.* Sume, posce, prome quidvis: te facio cellarium. *Colum. l.* 11. *c.* 1. Ut cibus, & potio sine fraude a cellariis præbeatur. *Plin. l.* 9. *c. ult.* Cellarii in saccis odorem vino gravem eximunt. ¶ *Cellaria, æ*, (subintellige *ancilla*) mulier cellæ præposita, *dispensiera*, ταμία. *Plaut. Mil.* 3. 1. 102. Quia nihil abstulerit, succenset cellaria. Al. leg. *cerarıa*, alii *geraria*.

CELLATIO, onis, f. plurium cellarum series. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 77. *Burman.* Domus habet susum cellationem, cubiculum, in quo ipse dormio, &c. Sunt qui suspicantur, aliter legendum esse.

CELLIO, onis, m. idem qui cellarius. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 582. *n.* 10.

n. 10. D. M. Secundi Nundini Primitivi cellionis Pomp. Primitiva Lib. & Coni. Obseq.

CELLULA, æ, f. parva cella. *Terent. Eun.* 2. 3. 18. Cum in cellulam ad te patris penum omnem congerebam clanculum. *h. e.* cubiculum servi. *Petron. in Satyr. c.* 11. Risu, plausuque cellulam implevit. *h. e.* cubiculum meretricis, aut diversorii. Adde *cap.* 136.

CELLULANUS, i, apud *Sidon. l. 9. ep.* 3. est monachus, qui in angusta casa vitam agit.

CELO, as, avi, atum, a. 1. *nascondere*, *celare*, ἀποκρύπτω, occulto, abscondo, clam habeo, ne sciatur curo. *Cic. 3. Offic. c. 13. sub fin.* Neque enim id est celare, quidquid reticeas; sed cum, quod tu scias, id ignorare emolumenti tui causa velis eos, quorum intersit id scire. *Id. 4. Acad. c. 18. ad fin.* Cur celatis, quasi turpe aliquid, sententiam vestram? *Nepos in Eumen. c. 9.* Iter, quod habebat, omnes celat. *Terent. Hecyr.* 3. 3. 24. Te, atque alios partum ut celaret suum. *Liv. l. 5. c. 51. ad fin.* Sacra celare terræ. *Nepos in Datam. c.* 5. Celaos, qua voluntate esset io regem. *Phædr. l. 2. fab.* 2. Mulier annos celans elegantia. *Ovid. 4. Metam. v.* 681. Celare vultum manibus. *Ulpian. Dig. lib. 21. tit. 1. leg.* 17. Celare se ab aliquo. *Virg. 9. Æn. v.* 415. Celare se tenebris. *Terent. Hecyr.* 2. 2. 11. Celare iras. *Ovid. Her. ep. 12. v.* 37. quis enim bene celat amorem? *Id. 2. Metam. v.* 37. Celare culpam sub imagioe falsa. ¶ *Celare aliquem* est curare, ut alter nesciat. *Cic. pro Dejot. c.* 6. Si te ioteremisset, Jovis numen nunquam celare potuisset, homines fortasse celavisset. *Cic. Fam. 7. ep.* 20. Bassus noster me de hoc libro celavit. *Id. in Orat. c.* 69. O virum simplicem, qui nos nihil celat! ¶ Et passive. *Cic. Agrar. 2. c.* 5. Cum me io eorum sermonem insinuarem, celabar, excludebar. *Terent. Hecyr.* 4. 4. 23. Nosne hoc celatos tamdiu? *Cic. Fam. 5. ep.* 2. Te maximis de rebus a fratre esse celatum. ¶ Significat etiam aliquem tegere, & abscondere, ne videatur, aut sciatur. *Cæs. l. 1. B. Civ. c.* 76. Plerosque ii, quos receperant, celant, noctuque per vallum emittunt. *Ulpian. Dig. lib. 11. tit. 4. leg.* 1. Qui fugitivum celavit, fur est. *Horat. l. 2. sat. 4. v.* 11. præcepta canam, celabitur auctor. ¶ *Celare diem* dicitur Sol, cum occidit. *Horat. in carm. sæcul. v.* 9. Alme Sol curru nitido diem qui Promis, & celas. ¶ Cum dativo personæ. *Hirt. de B. Alex. c.* 7. Quod neque celari Alexandrinis possent in apparanda fuga. *Al. leg.* Alexandrinos. *Ovid. Fast. 4. v.* 149. Ut tegat hoc, celetque viris. *Al. leg.* viros. *Paulin. Nolan. carm. 18. in natal. 6. S. Felic. v.* 295. occulti fures quacumque latebra Non tibi celantur. *Nepos in Alcib. c.* 5. Id Alcibiadi diu celari non potuit. ¶ Reperitur etiam cælo cum diphthongo *æ*, ut dictum est in fine vocis *Cilla*: sed hac ratiooe fere ponitur pro insculpere.

CELONES sunt veloces biremes, inquit *Isid. l. 19. Orig. c.* 1. sed V. vocem sequent.

CELOX, ōcis, f. *fregata*, *brigantino*, κέλης, genus navigii parvi, & celeris: a voce Græca allata, quæ sumpta est per metaphoram ab equo *celete*, quia ut hic ab uno tantum regitur, ita hoc navigium, vel uno taotum remo agitur, vel si (quod verius est) pluribus, ita tamen ut a singulis singulos remos tractantibus agatur. Fuit inventum Rhodiorum, ut *Plin. l. 7. c.* 56. docet. *Liv. l. 21. c.* 17. Naves CCXX. quinqueremes, celoces viginti deductæ. *Varr.* apud *Non. c. 13. n.* 1. Nautæ remivagam movent celocem. ¶ Adjective *Plaut. Pœnul.* 3. 1. 40. Obsecro, operam celocem hanc mihi, ne corbitam date. *h. e.* operam celerem, non tardam. Nam sicut celox citato cursu fertur, ita corbita lento, cum navis oneraria sit. ¶ Festive *Id. Pseud.* 5. 2. 12. Dic tamen, unde onustam celocem agere te prædicem. *h. e.* stomachum vino plenum. ¶ Nonnunquam accipitur pro navi prædatoria, ut apud *Liv. l. 37. c.* 27. & *Plaut. Asin.* 2. 1. 10. ¶ Apud *Ennium* quoqoe hæc vox legitur illo versu: *Labitur uncta carina per æquora cana celocis*. Ubi male quidam cum *Isid. l. 19. Orig. c.* 1. leguot *celonis*.

CELSE, *altamente*, *in alto*, alte, excelse, ὑψηλῶς. *Colum. l. 4. c.* 19. Lætitia vitium celsius evagatur. *Claudian. l. 1. in Eutrop. v.* 387. Celsius assurgunt cornua. ¶ Translate *Stat. l. 3. silv. 3. v.* 145. celse natorum æquavit honori. *h. e.* equestris ordinis. Nam celsus de equitibus sæpe dicitur. *Quidam leg.* celso.

CELSINIANUS, a, um, adject. a *Celsinio*, quod est nomen viri proprium. *Celsinianus porcellus* apud *Apic. l. 8. c.* 7. est peculiari quadam ratione conditus porcellus, cujus auctor quidam *Celsinius* fuerit.

CELSĬTAS, atis, f. celsitudo. Quidam tribuunt *Cicer. 3. Offic. c.* 5. sed plerique alii leg. *excelsitas*.

CELSITŪDO, inis, f. *altezza*, ὕψος, altitudo, excelsitas. *Vellej. l. 2. c.* 94. Juvenis genere, forma, celsitudine corporis, maximoque ingenio instructissimus. ¶ Sequiore ævo titulus fuit, quo appellabantur Comes sacrarum largitionum, & Præfectus Prætorio, ut est in *Cod. Theodos. lib. 6. tit. 26. leg. ult.* & *lib. 8. tit. 5. leg.* 23.

CELSUS. Aurelius Cornelius Celsus variæ eruditionis nomine a *Quintiliano l. 12. c.* 11. commendatur, qui Rhetoricam multo, quam antea, diligentius explicavit, & de re militari accuratissime scripsit, nullumque pæne disciplinæ genus intactum reliquit. Sed ex ejus scriptis ad nostra tempora nihil pervenit, præter octo elegantissimos de re medica libros, qui omnium manibus teruntur. Floruit sub Tiberio Principe. Columella quoque eum sæpissime appellat, & laudat in suis de re rustica libris. Meruit enim propter stili nitorem, & purgatissimam Latioitatem, ut *medicus Cicero*, & propter medicinæ artis peritiam ut *Latinus Hippocrates* ab Eruditis appelletur.

CELSUS, a, um, *alto*, *eccelso*, ὑψηλός, altus, sublimis, elatus: & dicitur proprie de iis, quæ alta simul, & erecta sunt. *Festus* docet derivari a Græco κέλης, hoc est eques, de quo V. *Celes*: quasi inde hujus vocis ratio petita sit, quod homines equis insidentes, alti sint, erectoque corpore sedent. Quo respexisse videntur *Horat. in ar. poet. v.* 342. Celsi prætereunt austera poemata Ramnes. & *Stat. l. 1. silv. 4. v.* 41. Non labente Numa timuit sic Curia felix, Pompejo nec celsus eques, nec femina Bruto. & *l. 8. Theb. v.* 564. Nunc pedes ense vago, prensis nunc celsus habenis. Sic *Varr.* apud *Non. c. 1. n.* 12. Hæc postquam dixit, redit citus, celsu' tolutim. ¶ Latius tameo accipitur. *Cic. l. 2. de nat. Deor. c.* 56. Deus homines humo excitatos, celsos & erectos coostituit. *Id. in Orat. c.* 18. Status erectus, & celsus. *Senec. in Agamemn. v.* 717. Phœbas graditur celsa. *Horat. epod. 16. v.* 29. Apenninus celsus. *Plin. l. 11. c. 16. in f.* Regi apium pennæ breviores, crura recta, ingressus celsior. *Id. l. 10. c.* 21. Graditur gallus ardua cervice, cristis celsus. *Valer. Flacc. l. 2. v.* 547. Taurus celsior artus. *Ovid. 10. Metam. v.* 538. Cervus celsus in cornua. ¶ Translate *Cic. 5. Tuscul. c.* 14. Vir celsus, & erectus, & ea quæ homini accidere possunt, omnia parva duceos. *Quintil. l. 1. c. 3. sub fin.* Animus generosior, & celsior. *Liv. l. 7. c.* 16. Celsi, & spe haud dubia feroces in prœlium vadunt. *Sil. l. 16. v.* 188. Celsus mente. *Cic. pro Syll. c.* 2. Celsissima sedes dignitatis, atque honoris. *Impp. Valentinian. Theodos. & Arcad. lib. 1. Cod. tit. 44. leg.* 2. Celsiores viri. *h. e.* in majori dignitate constituti.

CELTÆ, arum, m. Κέλται, populi Galliæ ita dicti a Celto Herculis, vel ut alii volunt, Polyphemi filio. Tertiam Galliæ partem incoluerunt. Nam alias duas Belgæ, & Aquitani habuere, ut *Cæs. initio B. Gall. Plin. l. 4. c.* 17. & *Pompon. Mela l. 3. c.* 2. docent. Ceterum olim latius patuit hoc nomen. Celtæ enim appellati sunt omnes populi Germaniam, & Galliam incolentes. V. *Cluver. l. 1. German. antiq.* & alios. ¶ Celtis se geoitum dicens *Martialis l. 10. epigr. 65. & 78. Celtiberos* intelligit. V. *Celtiberia*.

CELTĪBER, era, erum, ad Celtiberiam pertioens. *Martial. l. 11. epigr.* 18. Celtiberis hæc sunt nomina crassiora terris. *Id. l. 10. epigr.* 20. Ducit ad auriferas quod me Salo Celtiber oras. *Valer. Max. l. 5. c. 1. n.* 5. Celtiberæ urbes. ¶ *Celtiberi*, *orum*, sunt Celtiberiæ populi. *Cic. 2. Tuscul. c. ult. Cæs. l. 1. B. Civ. c.* 38. & *Plin. l. 3. c.* 3. ¶ In singulari numero *Catull. carm. 39. in Egnat. v.* 17. Nunc Celtiber in Celtiberia terra. *Quidam leg.* Celtiberus Celtiberia in terra.

CELTIBERĬA, æ, f. ea pars Hispaniæ, quam Celtæ olim occuparunt, & Iberis populis immixti Celtiberi appellati sunt. *Cic. 11. Phil. c.* 5. & *Cæs. l. 1. B. Civ. c.* 61. Hinc *Lucan. l. 4. v.* 9. profugique a gente vetusta Gallorum Celtæ miscentes nomen Iberis.

CELTIBERĬCUS, a, um, ad Celtiberiam pertinens. *Plin. l. 33. c.* 3. Viriæ Celtibericæ. *Valer. Max. l. 3. c. 2. n.* 21. Celtibericum bellum.

CELTĬCE, adverb. *Sulpic. Sever. Dial. 1. c. ult.* Celtice, vel Gallice loqui.

CELTĬCUS, a, um, ad Celtas pertinens. *Plin. l. 4. c.* 17. Gallia Celtica. *Id. l. 8. c.* 3. Celtica spolia. *Sil. l. 1. v.* 46. Celtica rura. *h. e.* regio Galliæ cisalpinæ, cis Padum. ¶ *Celtici*, *orum*, sunt populi Hispaniæ prope Lusitaniam. *Id. lib. 3. cap.* 1. V. Geographos.

CELTIS, is, f. arbor de genere lotorum, magnitudine pyri, in Africa. *Plin. l. 13. c.* 17. ¶ Item genus scalpei, quo lapides inciduntur, *scalpello*. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 329. lin.* 23. Malleolo, & celte litteratus silex.

CENA cum derivatis, V. *Cœna*.

CENÆUS, i, Κηναῖος, epitheton Jovis a Cenæo promontorio Eubœæ, ubi Hercules Jovi aram exstruxit. *Ovid. 9. Metam. v.* 136. Victor ab Œchalia Cenæo sacra parabat Vota Jovi.

CENCRÆUS, a, um, idem quod Corinthius. Nam Cenchreæ, Κεγχρεαί, oppidum est in Isthmo positum prope Corinthum. (Hinc *Ovid. 1. Trist. eleg. 9. v.* 9. Cenchreas Corinthiacas appellat.) Item portus ipsius Corinthi. *Stat. 4. Theb. v.* 60. Cenchrææque manus. ¶ In loco *Ovidii* citato legitur *Cenchreis* in Dativo plurali dissyllabum per figuram synæresim: ex quo alii ediderunt *Cenchris*.

CENCHREÆ, V. vocem præced.

CENCHRĒIS, idis, f. uxor Cinyræ, mater Myrrhæ, ut *Hygin. fab.* 58. docet. *Ovid. Metam. 10. v.* 435. ¶ Est etiam nomeo insulæ in Ægæo mari. *Plin. l. 4. c.* 12.

CENCHRIS, idis, f. κεγχρίς, genus avis ex genere accipitrum, ita dicta fortasse quia milio maxime delectatur, quod Græce κέγχρος dicitur. *Plin. l. 10. c.* 52. Cenchris supra quaterna edit ova. & *paulo post*. Ova rubris coloris phasianis, cenchridi. Adde *lib. 19. c.* 6. ¶ Est etiam genus serpentis alvum habens minutissimis maculis ad instar milii variegatam. Cum incedit, non sinuatur in spiras, sed recto corpore movetur. *Plin. l. 20. c.* 22. Serpyllum adversus serpentes efficax, maxime cenchrin. ¶ *Lucan.* masculini generis facit, fortasse ad Græcum ὄφις respiciens, *l. 9. v.* 712. Et semper recto lapsurus limite cenchris: Pluribus ille notis variatam pingitur alvum.

CENCHRĪTIS, vel Cenchrites, æ, m. κεγχρίτης λίθος, gemma maculas habens veluti milii grana sparsa: a κέγχρος, milium. *Plin. l. 37. c.* 11.

CENCHROS, i, m. κέγχρος, genus adamantis milii magnitudine. Κέγχρος enim milium est. *Plin. l. 37. c.* 4.

CENĪNA, æ, f. oppidum Latii olim clarum, deinde excisum: ita dictum a Cenite ejus conditore. *Fest.* & *Plin. l. 3. c.* 5. ¶ Scribitur & *Cænina*, Græce Καινίνη.

CENINENSIS, & Cæninensis, se, ad Ceninam pertinens. *Ceninenses*, *ium*, sunt Ceninæ oppidi incolæ. *Liv. l. 1. c. 9.* & 10. ¶ Legitur & *Ceniensis*.

CENĪNUS, & Cæninus, a, um, ad Ceninam pertioens. *Liv. l. 1. c.* 10. Ceninus ager. *Propert. l. 4. eleg. 10. v.* 9. Cenina arx.

CENOMANI, orum, m. Κενομανοί, populi Galliæ, qui primo in Lugdunensi

dunensi tractu habitarunt : deinde in Italiam transgressi ea loca trans Padum occuparunt, ubi sunt Cremona, Brixia, Verona, Bergomum, Mantua, &c. Liv. l. 5. c. 33. & Plin. l. 3. c. 19. Plura V. apud Geographos, & præsertim Cluver. de Ital. antiq. lib. 1. ¶ Secundæ & tertiæ syllabæ quantitas incerta est. Produxit tertiam Bapt. Mantuan. Agelarior. l. 6. v. 759. & de B. Venet. v. 322. 347. & 414. Corripuit Miroclet Episc. Mediolanens. Mantuano multo antiquior, apud Gruter. pag. 1161. Prior ille duas primas syllabas corripuit : hic secundam & tertiam, prima producta. Antiquiores poetas, qui usurpaverint, inveni adhuc nullos.

CENOTAPHIOLUM, li, parvum cenotaphium. Vet. lapis apud Murator. pag. 1709. n. 10.

CENOTAPHIUM, ii, n. monumento, cenotafio, κενοτάφιον, monumentum vacuum cadavere, tumulus inanis (ut appellat Virg. 3. Æn. v. 304.) vel honorarius (ut Sueton. in Claud. c. 1.) ad memoriam alicujus, qui alibi sepultus sit, colendam : a κενός, vacuus, & τάφος, sepulcrum. Ulpian. Dig. lib. 11. tit. 7. leg. 6. Si monumentum purum est, poterit quis hoc & vendere, & donare : si cenotaphium, posse hoc vænire, dicendum est. nec enim hoc esse religiosum, divi Fratres rescripserunt. Lamprid. in Alexand. Sever. c. 63. Cenotaphium in Gallia, Romæ sepulcrum amplissimum meruit. ¶ Cenotaphia Pisana, quorum non semel in hoc Opere mentio fit, sunt duo insignes lapides Pisis inventi, in quibus perscripta sunt, quæ in honorem Caji, & Lucii Cæsaris Augusti filiorum, immatura morte sublatorum, Pisani eo tempore decreverant. Qui lapides cum ipso Augusti ævo, & Romanis caracteribus elegantissimis exarati sint, multam habent in Lingua Latina auctoritatem, non solum quod ad stylum, sed etiam quod ad orthographiam pertinet. Eos insigni commentario illustravit Henricus Card. Norisius Veronensis.

CENSEO, es, ui, censum, vel censitum, a. 2. stimare, giudicare, esser di parere, νομίζω, οἴομαι, puto, arbitror, existimo. Terent. Heaut. 3. 3. 9. Amantes advertunt graviter, quæ non censeas. che non pensereste mai. Plaut. Rud. 1. 2. 78. Non vidisse undas me majores censeo. Cic. 7. Fam. ep. 13. Treviros vites, censeo. Id. Attic. l. 10. ep. 11. ad fin. Quid mihi animi in navigando censes fore ? Id. Verr. 7. c. 68. Censeo magnopere, desistas. Nepos in Thrasyb. c. 2. Cives civibus parcere, æquum censebat. Liv. l. 24. c. 37. Claves portarum reddi sibi, æquum censebant. Gell. l. 3. c. 3. Comœdiæ, quæ consensu omnium Plauti esse censebantur. Cassius Hemina apud Non. c. 4. n. 88. Censuit, se regem Porsenam occidere. ¶ In responsionibus est approbantis. Terent. Eun. 2. 1. 9. Ego rus ibo, atque ibi manebo. Par. censeo. stimo ben fatto. Plaut. Cas. 4. 3. 9. Quid si etiam occentem hymenæum ? Sta. censeo. Adde Rud. 4. 8. ubi tota scena pluries festive repetitur. ¶ Eleganter interseritur aliis verbis, ut opinor, credo. Cic. Catil. 4. c. 6. ad fin. Veremini, censeo, ne in hoc scelere, &c. ¶ Speciatim censere dicuntur, qui in Senatu, aut concilio sententiam dicunt de re aliqua. Sueton. in Aug. c. 35. in f. Ut perinde quisque animum intenderet, ac si censendum magis, quam assentiendum esset. Id. in Cæs. c. 20. Nec quoquam reperto, qui censere aliquid auderet. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 67. Plerique censebant, ut noctu iter faceret. Id. l. 2. B. Civ. c. 30. Erant sententiæ, quæ castra oppugnanda censerent. Cicer. Phil. 3. c. ult. De ea re ita censeo: ut Consules dent operam, &c. Pompej. ad Marcell. & Lentul. Coss. post ep. 12. l. 8. ad Attic. Ita video censeri Marcello, & ceteris nostri ordinis. Cæsar l. 7. B. Gall. c. 77. Pars deditionem, pars eruptionem censebant. subaudi faciendam esse. Justin. l. 13. c. 2. Perdicca censet, Roxanes exspectari partum. Gell. l. 5. c. 6. Corona civica Ciceronem donari a republica censuit. Al. leg. e republica. ¶ Pro decernere, decretare, ordinare. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 35. Senatus censuit, uti quicumque Galliam provinciam obtineret, Æduos defenderet. Liv. l. 10. c. 12. Bellum Samnitibus & patres censuerunt, & populus jussit. Sallust. in Jug. c. 24. in f. S. P. Q. R. verbis nuntient, velle, & censere, eos ab armis discedere. Tacit. 4. Ann. c. pænult. Aram Clementiæ, & Amicitiæ censuere. Id. 2. Ann. c. 83. Cum censeretur clypeus auro, & magnitudine insignis. ¶ Frequenter ponitur pro æstimare : vel potius rationem, & numerum inire, ac describere alicujus rei : quod munus Censorum fuit, qui non solum omnium civium nomina describebant, sed & eorum bona, ipsis profiteri jussis, æstimabant, & in publicis tabulis, quantum quisque possideret, perscribebant, ut imponere tributa in usum reipublicæ possent. Ideo autem æstimare significat, quia ut ait Festus, tanti quisque rem suam æstimabat, quanti illi censuissent. Cic. l. 3. de leg. c. 3. Censores populi ævitates, soboles, familias, pecuniasque censento. Id. 4. Verr. c. 56. Quinto quoque anno Sicilia tota censetur. Erat censa Prætore Peducæo : quintus annus cum te Prætore incidisset, censa denuo est. Id. Attic. l. 1. ep. 18. in f. Ne absens censeare, curabo edicendum. Plin. l. 33. c. 1. Cum capitum liberorum censa essent CLII. millia, &c. Ascon. ad 2. Verrin. c. 18. Convenerat multitudo ex municipiis, ut censeretur apud Censores, qui tunc erant. Gell. l. 7. c. 13. Qui centum & viginti quinque millia æris censi erant : & mox. Qui minore summa æris censebantur. Senec. l. 7. de benef. c. 8. Censeri capite. h. e. solo capite in censum venire. V. Capitecensi. ¶ Censui censendo, V. in Census. ¶ Dicuntur etiam censere, qui apud magistratum profitentur nomen, familiam, facultates suas, & ea in censum deferunt. Cic. pro Flacc. c. 32. In qua tribu denique ista prædia censuisti ? & paulo post. Si aliena censendo Decianus sua facere posset. Id. Verr. 2. c. 18. Hæc frequentia, quæ convenit censendi causa. Vellej. l. 2. c. 15. Cives Romanos ad censendum ex provinciis in Italiam revocarunt. ¶ In hac significatione videtur adhiberi etiam deponentis forma. Cic. pro Flacc. c. 32. Voluisti magnum agri modum censeri. Census es præterea numeratæ pecuniæ triginta HS. millia. Census es mancipia Amyntæ. Cum te audisset servos suos esse censum. Sic Ovid. l. 1. ex Pont. ep. 2. v. 139. Hanc probat, & primo dilectam semper ab ævo Est inter comites Marcia censa suas. h. e. numeravit, habuit. Adde Fast. 5. v. 25. ¶ Censebantur privatorum agri tributi imponendi causa. V. locum Spartiani in Censitio. ¶ Adhibetur etiam universim pro æstimare, rationem inire. Cic. parad. 6. c. 2. Si censenda atque æstimanda res sit, utrum pluris æstimemus pecuniam Pyrrhi, an continentiam Fabricii. Stat. l. 5. silv. ult. v. 60. nimium crudelis, qui dicere legem Fletibus, aut fines audet censere dolendi. h. e. statuere, præscribere. ¶ Hinc censeri aliqua re, est ob aliquam rem æstimari, in pretio haberi, notum, & clarum esse. Senec. ep. 76. Id in quoque optimum est, cui nascitur, quo censetur. Plin. l. 36. c. 5. Non vitibus tantum censeri Chium, sed & operibus Antermi filiorum. Sueton. de Grammat. c. 10. Eratosthenes multiplici, variaque doctrina censebatur. Valer. Max. l. 8. c. 7. extern. n. 4. Censeri divitiis. Id. l. 5. c. 3. extern. n. 3. Aristides, quo totius Græciæ justitia censetur. Adde Martial. l. 9. epigr. 17. & lib. 1. epigr. 62. & Plin. in paneg. c. 15. ¶ Censere numerum gregis apud Colum. l. 6. c. 23. est inire, numerare. Al. tamen legunt constare. ¶ Censeri nomine est appellari, quia qui censebantur, nomen suum apud Censores edebant. Valer. Max. l. 8. c. 7. n. 2. extern. Quo cognomine censeretur, interrogatus. Apul. l. 5. Metam. Et nomen quo tu censeris, ajebat. ¶ Pro succensere aliquando usurpatum est. Varr. apud Non. cap. 4. n. 88. Ne vobis censeam, si ad me referretis. ¶ Particip. Censitus, V. infra.

CENSIO, onis, f. sententia, arbitrium. Varr. l. 4. L. L. c. 14. Censor ad cujus censionem, idest arbitrium, populus censetur. ¶ Item æstimatio, quæ fit a Censore. Gell. l. 10. c. 28. Ut discrimina pueritiæ, juventæ, senectutis ex ista censione Servii Tullii prudentissimi Regis noscerentur. Id. l. 16. c. 10. Capitis censio. ¶ Item animadversio, correzione, castigo : quia Censores in eos animadvertere solebant, quos in moribus peccare cognovissent. Hinc censionem facere dicebantur, cum equiti multam irrogabant, teste Festo. Legitur etiam apud Plaut. Rud. 4. 8. 9. sed quo sensu non satis constat. Lege integram illam scenam lepidissimam, & Interpretes. ¶ Item opinio, judicium. Symmach. l. 1. ep. 3. In gravi dono habeo, hanc apud vos esse de nostris epistolis censionem. ¶ Censio hastaria erat, cum militi multæ nomine ob delictum militare indicebatur, quod hastas daret, ut idem Fest. docet. Festive Plaut. Aulul. 4. 1. 15. Qui ea curabit, abstinebit censione bubula. h. e. loris bubulis non punietur.

CENSITIO, onis, f. censio, in censum relatio, æstimatio. Frontin. de colon. pag. 146. Goesii. Cetera autem prout quis occupavit, posteriore tempore censita sunt, & possidenti assignata Imp. Vespasiani censitione, & jussu. ¶ Item tributum, vectigal, gravezza. Nam ideo censentur agri, ut tributum imponi possit. Spartian. in Pescen. Nigr. c. 7. in f. Palæstinis rogantibus, ut eorum censitio levaretur, idcirco quod esset gravata, respondit: Vos terras vestras levari censitione vultis : ego vero etiam aerem vestrum censere vellem.

CENSITOR, oris, m. idem quod Censor. Ulpian. Dig. lib. 50. tit. 15. leg. 4. Illam æquitatem debet admittere Censitor, ut officio ejus congruat, &c. Inscript. apud Gruter. pag. 417. n. 5. Q. Hed. L. F. Pol. Ruf. Procos. Asiæ, censitori Prov. Lug. Comiti Severi, & Antonini Augg. &c. Alia ibid. pag. 439. n. 5. Cn. Munatius M. F. Pal. Aurelius censitor civium Rom. Coloniæ Vitricensis, &c. ¶ Revera nullum discrimen est inter Censitor, & Censor, cum eandem originem habeant. Tamen Censor usitatior est ; & si quando Censitor adhibetur, de iis fere dicitur, qui non in urbe, sed in provinciia censent, quod & Cuperus adnotavit ad Lactant. c. 23. de mortib. persecut.

CENSITUS, a, um, in censum delatus, in censum acceptus, æstimatus, descriptus. In monum. Ancyr. tab. 2. apud Gruter. pag. 230. in quo recensentur gesta Cæsaris Aug. Quo lustro civium R. censita sunt capita quadragiens centum millia, & sexaginta tria. In Cod. quoque Justin. non semel legitur. Hinc recensitus.

CENSOR, oris, m. censore, correttore, τιμητής, qui censuram gerit, vel qui censum populi agit. Censorum munus instituit Servius Tullus Rex, & ipse primus exercuit. Exactis Regibus, ipsi Consules primis temporibus administrarunt. Postea bellorum curis impliciti, cum ei negotio vacare non possent, peculiaris ad hoc Magistratus est institutus, in quo penes duos Censoria potestas esset: & aliquando creati, qui nondum Consules fuerant. V. Liv. lib. 27. cap. 11. Censores igitur dicti, quod populi opes censerent. Quibus postea morum, disciplinæque Pop. Rom. cura data, immo & jus additum publicorum privatorumque locorum, & vectigalium. Quinto quoque anno creabantur : civesque sic notabant, ut Senatorem, qui in moribus deliquisset, Senatu ejicerent, Equitem equo publico spoliarent, plebejum jure suffragii privarent, & ærarium facerent. Pertinebat etiam ad Censores legere Senatum, tribus addere, tueri Urbia templa, leges condere, aut abrogare, de certis rebus cognoscere, &c. Eorum Magistratus usque ad Imperatores perduravit, qui ad se hoc munus traxere, cum in eo esset magna vis, & amplissima dignitas : nomen quoque ipsum mutarunt, morum præfectos appellantes. De origine Censorum, atque officio V. Liv. l. 4. c. 8. & lib. 40. c. 46. & Cic. l. 3. de leg. c. 3. &c. ¶ Hinc Censores appellantur quicumque alicujus rei corrigendæ munus suscipiunt, ut qui de aliorum scriptis judicium ferunt, &c. Horat. l. 2. ep. 2. v. 109. At qui legitimum cupiet fecisse poema, Cum tabulis animum Censoris sumet honesti. Id. de ar. poet. v. 174. Censor, castigatorque minorum. Cic. pro Cæl. c. 11. Pertristis quidam patruus, censor, magister. ¶ Ali-

¶ Aliquot Censorum insigniora acta incensura refert *Fest.* in *Religionis* ex *Varron. in lib. de vita populi R.* V. & *Gell. l.* 4. *c.* 12. & 20.

CENSORINUS, i, cognomen Rom. (ut *M. Rutilus Censorinus*) vel a censura administrata, vel a severitate morum deductum. ¶ Item nomen Imperatoris, de quo V. *Trebell. Poll. in* XXX. *Tyrann. c.* 33. ¶ Præterea fuit hoc nomine Grammaticus quidam suæ artis doctissimus, ut eum vocat *Priscian. l.* 1. *pag.* 544. *Putsch.* qui floruit circa A. Chr. 240. temporibus Alexandri Severi, Maximiani, & Gordiani Impp. Scripsit libellum *de die Natali*, seu de humana origine, stylo, ut Grammatici, & illis temporibus, satis culto, & nitido, selecta etiam eruditione, & doctrina illustri. Eum laudat etiam *Sidon. in epist. ad Polem. præfixa carmini* 14.

CENSORIUS, a, um, *Censorio*, ad Censorem pertinens, ut *Censorius vir*, qui scilicet Censor fuit. *Cic. l.* 2. *de Orat. c.* 89. Censoria animadversio. *Id. pro Cluent. c.* 42. ¶ Sic quidquid grave, & severum est, *censorium* dicitur. *Cic. pro Cæl. c.* 15. Censoria gravitas. *Quintil. l.* 1. *c.* 4. (*al.* 6.) Censoria virgula notare versus. *criticare*. *Martial. l.* 5. *epigr.* 81. Mordere libellum lima censoria. ¶ *Censorius dies*, pro die extremi judicii, invenitur in quadam Inscript. apud *Gruter. pag.* 1052. *n.* 8. ¶ Opus censorium facere, *Gell.* dixit *l.* 14. *c.* 7. *circa med.* h. e. rem facere Censorum animadversione dignam.

CENSUALIS, le, adject. ad censum pertinens. *Ulpian. Dig. lib.* 50. *tit.* 15. *leg.* 4. Forma censuali cavetur, ut agri sic in censum deferantur, &c. & *ibid.* Si quis inquilinum, vel colonum non fuerit professus, vinculis censualibus tenetur. *Arcad. ibid. tit.* 4. *leg. ult.* Censuales professiones. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 478. *n.* 2. Tabularium censuale. ¶ *Censuales*, substantive dicebantur Scribæ publici, qui censuales Tabulas conficiebant. *Capitolin. in Gord. c.* 12. Ut non scribæ, non servi publici, non censuales illis actibus interessent. Hinc *tit.* 2. *in Cod. Theodos. lib.* 8. de Tabulariis, Logographis, & Censualibus. Adde *Symmach. l.* 10. *epist.* 43. (*al.* 36.) ¶ Dicuntur etiam *Censuales* ipsi censuales libri, in quibus census perscripti sunt, a *Tertull. in Apolog. c.* 19.

CENSUARII, orum, videntur esse, qui censum, hoc est pensionem annuam domino agri, quem colunt, pendunt. Legitur in *Cod. Justin. lib.* 9. *tit.* 49. *leg.* 7. At in *Cod. Theodos.* ubi eadem lex habetur, *lib.* 9. *tit.* 42. *leg.* 7. legitur *censarii*.

CENSURA, æ, f. *censura*, τιμητικὴ ἀρχὴ, munus Censorum. *Liv. l.* 4. *c.* 8. M. Geganio Macerino, T. Quintio Capitolino Coss. censuræ initium fuit. *Cic. l.* 1. *de Invent. c.* 30. Quod insciente collega in censura nihil egisset, post censuram consulem fecit. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 647. Agere censuram. *Sueton. in Claud. c.* 16. gerere. *Gell. l.* 16. *c.* 8. Censura fungi. ¶ Ponitur etiam pro quocumque judicio, examine. *Vellei. l.* 2. *c.* 36. *in fi.* Vivorum ut magna admiratio, ita censura difficilis est. *Ovid. de remed. amor. v.* 362. Quorum censura musa superba mea est. *Gell. l.* 12. *c.* 2. Facere censuram de ingenio, & scriptis alicujus. *Plin. l.* 14. *c.* 6. Facere censuram vini. *dar giudizio*. & *lib.* 9. *c.* 54. Peragere censuram culinarum. *h. e.* recensere omnia, quæ ad culinas, & gulam pertinent. *Juvenal. sat.* 2. *v.* 63. Dat veniam corvis, vexat censura columbas. ¶ Item pro gravitate, severitate, *Trebell. Poll. in Gallien. c.* 3. Non posse ferre censuram parentis. *Capitolin. in M. Antonin. Philos. c.* 22. Reprimere censura, & auctoritate res turbatas. *Vulcat. Gallican. in Avid. Cass. c. ult.* Mores propensiores ad censuram, & crudelitatem.

CENSUS, us, m. *censo, estimo*, τίμημα, ἀπογραφὴ, descriptio, ac æstimatio bonorum, & personarum, quæ fit a Censoribus. Census personarum ita agebatur, ut quisque civis nomen, genus, annos de se, uxore, liberis, & servis, eorumque officia, & artes, deinde pecunias suas, & prædia coram Censoribus profiteretur. Agri ita deferebantur, ut nomen fundi, tum locus in quo esset, vicini præterea, deinde arva, vineæ, prata, silvæ, pascua deferrentur. V. *Ulpian. Dig. lib.* 50. *tit.* 15. *qui* de censib. *inscribitur*, *leg.* 3. & 4. Atque hæc omnia jurati edebant; & si quis detrectaret, aut falleret, primis temporibus virgis cædebatur, postea vero amissione bonorum, & civitatis multari consuevit. Institutus est census primum Romæ a Servio Tullo sexto Rom. Rege, eo consilio, ut de viribus Reipubl. constare posset. In provinciis etiam census agebatur non solum ut de cujusque facultatibus constaret, sed ut tributa imponi possent. *Sueton. in Aug. c.* 27. Censum populi agere. *Cic.* 4. *Verr. c.* 26. Censum habere. *Gell. l.* 10. *c.* 28. Facere censum. ¶ Ad censum servi non admittebantur, sed solum ingenui, & cives Rom. Hinc *censu manumitti* apud *Ulpian. tit.* 2. *Regular.* dicebantur servi, qui Romæ permissu dominorum inter cives Rom. apud Censores profitebantur. *Cic. in Top. c.* 2. Si neque censu, neque vindicta, nec testamento liber factus est, non est liber. ¶ *Censere censum* idem est, quod censum agere. *Liv. l.* 43. *c.* 14. Legem censui censendo dicturos esse, ut præter commune omnium civium jusjurandum hæc adjurarent, &c. ¶ *Censui censendo agri* vocantur a *Cicer.* qui ea conditione sunt, ut in censum deferri possint, & a censoribus describi, atque æstimari: qui proinde & emi, & vendi jure civili poterant, ut *Festus* docet. Hujusmodi erant prædia mancipi, & juris solique Italici. Nam quæ erant in provinciis, nec mancipi erant (ante *Justiniani* constitutionem) & usu tantummodo a Provincialibus habebantur: mancipium vero, & proprietas ad populum Romanum pertinebat. Hæc *censui censendo* dici non poterant. *Cic. pro Flacc. c.* 32. Illud quæro, sint ne ista prædia censui censendo; habeant jus civile; sint necne sint mancipi. ¶ Aliquando *censum habere* significat solummodo inire numerum, *numerare*. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 29. Eorum qui domum redierunt, censu habito, repertus est numerus militum centum & decem. ¶ *Census* etiam dicuntur libri, sive tabulæ, in quibus census populi descriptus erat, *libro dell' estimo*. *Marcell. Dig. lib.* 22. *tit.* 3. *leg.* 10. Census, & monumenta publica potiora testibus esse Senatus censuit. ¶ Huc illa trahi possunt *Liv. l.* 39. *c.* 44. Referre in censum. *P. African.* apud *Gell. l.* 7. *c.* 11. Dedicare in censum omne instrumentum fundi. *Cic. pro Balb. c.* 2. Irrepere in censum. *Ulpian. Dig. l.* 50. *tit.* 15. *leg.* 4. Inserere aliquid censui. & *ibid.* Deferre in censum. ¶ Præterea *census* sæpissime significat fortunas, & facultates cujusque, *averi, facoltà, entrate*. *Ovid. Fast.* 1. *v.* 217. In pretio pretium nunc est, dat census honores, Census amicitias. *Horat. l.* 2. *od.* 15. *v.* 13. Privatus illis census erat brevis, Commune magnum. *Ovid. l.* 1. *Amor. eleg.* 10. *v.* 41. Census augere paternos. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 361. Prodiga non sentit pereuntem femina censum. *Cic. pro Flacc. c.* 22. Homo egens, sordidus, sine honore, sine existimatione, sine censu. *Horat. l.* 1. *ep.* 7. *v.* 56. Homo tenui censu. *Plin. in proœm. l.* 14. Senator censu legi cœptus, judex fieri censu. *Id. l.* 33. *c.* 1. Censu opimo onerare digitos. *h. e.* gemmis maximi pretii. ¶ *Census Senatorius* scil. patrimonium Senatorum, erat octingenta millia H. S. Nomine autem census non annuum reditum intelligendum esse, sed universorum bonorum æstimationem, sentit *Octav. Ferrar. elect. l.* 1. *c.* 20. Augustus tamen Senatorium censum ampliavit ad duodecies H. S. *Sueton. in ejus vita*, *c.* 41. ¶ *Census equestris* erat duplo minor, *h. e.* quadringentorum H. S. ut colligitur ex *Horat. l.* 1. *ep.* 1. *v.* 57. Qui vero minus habebant, plebs erant. Sed de hac re tota fusius Eruditi *Ferrar. Lips. Manut. Mazzon. in Dantem l.* 1. *c.* 41. & alii. ¶ Translate *Manil. l.* 1. *v.* 12. Ætherios per carmina pandere census. *h. e.* cæli divitias. *Id. l.* 3. *v.* 71. Sua nomina cuique Attribuit, totumque hominis per sidera censum. *h. e.* quidquid est hominis, opes, artes, studia, casus, &c. *Id. l.* 1. *v.* 792. & censu Tullius oris Emeritus cælum. *h. e.* facultate dicendi. ¶ Reperitur etiam *censum*, *i*, n. *Cic. in fragment.* apud *Non. c.* 3. *n.* 76. Quorum luxuries fortunata censa peperit.

CENSUS, a, um, is de cujus persona, & bonis census habitus est. *Liv. l.* 10. *c. ult.* Censa capitum millia ducenta septuaginta duo, trecenta viginti duo. *Cic. pro Arch. c.* 5. Census indicat, eum, qui sit census, ita se jam tum gessisse pro cive. ¶ Cum accusativo more Græcorum. *Horat. de ar. poet. v.* 387. præsertim census equestrem summam nummorum. *h. e.* in censendo repertus habere summam equestrem: nisi malis *census* accipere deponentis forma, ut sit idem quod *professus summam*, &c. V. *Censeo*. ¶ *Ascon. in Verr.* 3. *c.* 41. docet, *censos* olim a veteribus dictos fuisse, qui centum millia professione detulissent. hujusmodi enim facultates *census* vocabantur. Hanc tamen summam alii aliter tradunt. V. *Classis*.

CENTAUREUM, i, & Centaurĭon, ii, n. vel Centaurēa, æ, f. κενταύρειον, & κενταύριον, *centuria*, herba alio nomine Chironium, foliis latis & oblongis, serrato ambitu, densa ab radice, caule trium cubitorum geniculato, in quo caput ceu papaveris: radice vasta, rubescenti, tenera, & fragili, madida succo, amara cum quadam dulcedine. Nomen habuit a Chirone Centauro, qui ea pedem vulneratum sagitta Herculis, cum ejus arma pertractaret, sanasse dicitur. *Plin. l.* 25. *c.* 6. Centaurio sanatus dicitur Chiron, &c. *Virg. Georg.* 4. *v.* 270. & graveolentia centaurea. ¶ Hæc dicitur centaureum majus. Est enim & centaureum minus origano simile, foliis angustioribus, & longioribus, caule anguloso, fruticante, flore lychnidis, radice tenui. Latino vocabulo *fel terræ* appellatur. *Plin. loc. cit.* ¶ *Apul. de herb. cap.* 34. & 35. feminina voce utitur.

CENTAUREUS, a, um, ad Centauros pertinens, Κενταύρειος. *Horat. l.* 1. *od.* 18. *v.* 8. Centaurea rixa cum Lapithis.

CENTAURICUS, a, um, ad Centauros pertinens, Κενταυρικὸς, ut Centaurica lustra, apud *Stat.* 1. *Achill. v.* 266.

CENTAURIS, idis, f. κενταυρὶς, herba cognomine triorchis, succum habens sanguineum, quam *Theophrastus* tradit defendi a triorche accipitrum genere contra colligentes. *Plin. l.* 25. *c.* 6.

CENTAUROMACHIA, æ, f. Κενταυρομαχία, pugna cum Centauris. A *Plauto Curcul. a.* 3. *v.* 75. ponitur jlocalariter pro nomine provinciæ Thessaliæ, in qua Centauri habitarunt.

CENTAURUS, i, m. Κένταυρος, monstrum superiori parte homo, inferiori equus. *Centauri* erant centum equites ad instar 300. Celerum Romuli, qui Regibus Lapitharum in Thessalia ad corporis custodiam & in bello, & in pace aderant. Dicuntur filii fuisse Ixionis ex Nube, quia ab illo instituti sunt, ut ab iis corpus suum tegeretur. Dicti sunt Centauri a κεντέω, pugno, & ταῦρος, taurus. Cum enim Ixion bobus œstro exagitatis, satellites suos ad eos revocandos ire jussisset, illique cursu non sufficerent, ascenderunt equos, & eorum velocitate boves assecuti, eos stimulis ad tecta revocarunt. Hæc *Serv. in.* 3. *Georg. v.* 115. Sunt tamen, qui non ἀπὸ τοῦ κεντεῖν τοὺς ταύρους, sed ἀπὸ τοῦ κεντεῖν τὰς αὔρας, a fodiendo aere, seu nube deducunt, eo quod Ixion cum nube coisse dicitur, unde Centauri nati sunt. Ideo autem a Poetis parte superiore viri, inferiore equi finguntur, quia a rudibus hominibus conspecti, animalia ex equis & hominibus composita crediti fuere. Sed aliqui dicunt, populos illos Thessaliæ, qui circa Pelium montem habitabant, universim Centauros appellatos esse, quod primi equos domuissent & ex iis pugnare cœpissent. Hinc *Virg.* 1. *Georg. v.* 115. Frena Pelethronii Lapithæ, gyrosque dedere Impositi dorso, &c. *Horat. epod.* 13. *v.* 11. Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno. *h. e.* Chiron. *Lucret. l.* 5. *v.* 876. Sed neque Centauri fuerunt, nec tempore in ullo Esse queat, &c. *Virg.* 7. *Æn. v.* 674. Centauri nubigenæ. ¶ De pugna Centaurorum cum Lapithis, V. *Lapitha*. ¶ Est etiam hoc nomine cæleste sidus, & quidem duplex: alterum idem est, qui *Sagittarius*, de quo

de quo V. suo loco, alterum vero in parte cæli Australi, quem dicunt esse Chironem, artis medicæ inventorem, ob id meritum inter sidera esse. Situs est inter Argo navim, quam habet a tergo, & Aram, quam a fronte; habetque in manu hostiam, quasi sacrificaturus. Pedibus innixus est circulo Antartico: supra caput habet extremam Hydræ caudam. Constat stellis secundum *Hygin.* vigintiquatuor: secundum alios triginta sex. Quidam dicunt, non Chironem, sed Pholon Centaurum esse, qui haruspicio præter ceteros plurimum valuerit: ideoque ad Aram cum hostia venire Jovis voluntate figuratum. *Hygin. Poet. Astronom. l.* 2. *n.* 38. & *lib.* 3. *n.* 37. *Cic. in Arat. v.* 207. *Manil. l.* 1. *v.* 408. ¶ De priori Centauro quidam afferunt locum *Vitruvii l.* 9. *c.* 7. ubi tamen alii rectius leg. *Taurus*. ¶ Est etiam nomen navis apud *Virg. Æn.* 5. *v.* 122. Centauro invehitur magna. *centaurus magna* Græce dicitur βουκένταυρος, ex quo nomen inditum navi, qua Venetorum Dux quotannis vehitur, *Bucentaro*. Porro ea ratione *Virg.* dixit *Centauro magna*, qua *Terent. Eun. prol. v.* 32. *Eunuchum suam*. Ille enim ad *navim*, hic ad *fabulam* adjectivum retulit. Sic *Plin. l.* 26. *c.* 14. Dictamnum pota sagittas pellit. *h. e.* herba. Quæ dicitur a Grammaticis figura *synthesis*. ¶ Denique *centaurus* apud *Lucret. l.* 2. *v.* 400. herba est eadem, quæ *Centaureum*.

CENTENARIUS, a, um, *di cento*, qui centum continet, ἑκατοστός. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 16. Centuriæ, quarum justus centenarius numerus. *Id. l.* 3. *R. R. c.* 6. *in fi.* Grex Centenarius facile quadragena millia sestertia ut reddat. *Plin. l.* 7. *c.* 20. Centenaria pondera. *h. e.* centum librarum. *Hieronym. ep.* 21. *ad Paul. Concord.* Ætas centenaria. *Lucil.* apud *Non. c.* 18. *n.* 22. Balistæ centenariæ. *h. e.* quæ saxa pondo centum jaciunt. *Lamprid. in Heliogab. c.* 19. Vasa centenaria argentea. *h. e.* e centenis argenti libris conflata. *Tertull. de cor. mil. c. penult.* Centenariæ rosæ. *h. e.* centifoliæ. *Capitolin. in Gordian. c.* 32. Centenariæ basilicæ. *h. e.* centum pedum. *Frontin. de aquæduct. artic.* 29. & 62. Fistula centenaria. *h. e.* quæ habet centum digitos quadratos areæ, id est luminis, ut *Id. artic.* 29. docet. *Ulpian. Dig. lib.* 37. *tit.* 14. *leg.* 16. Centenarius libertus. *h. e.* qui centum millia H. S. possidet, ut *Justinian. Institut. l.* 3. *tit.* 8. §. 2. docet. ¶ *Centenariæ cœnæ* dicebantur, in quas Lege Licinia certis diebus non plus centussibus, præter terra nata, impendebatur. *Festus*, & *Tertull. in Apolog. c.* 7. V. *Licinius*. ¶ *Centenaria auri* in *Cod. Justin. lib.* 12. *tit.* 51. *leg.* 12. sunt centenæ libræ auri signati, ut contra *Dion. Gotofr.* & *Cujac.* ostendit *Salmas. ad Lamprid. in Alexand. Sev. c.* 39. ¶ *Centenarii, orum*, dicti sunt aliquando ipsi centuriones. *Veget. l.* 2. *de re milit. c.* 13. Centuriones, qui nunc centenarii vocantur. Adde Inscription. apud *Murator. pag.* 1024. *n.* 4. ¶ Fuerunt etiam *Centenarii*, qui ad *Centenæ* gradum promoti erant. V. *Centenus*.

CENTENIONALIS NUMMUS, de quo mentio fit in *Cod. Theodos. lib.* 9. *tit.* 23. *leg.* 1. & 2. creditur a quibusdam esse idem, qui centenarius aureus ab Heliogabalo primum conflatus, ut docet *Lamprid. in Alex. Sever. c.* 39. Alii autem probabilius putant, fuisse nummum minutiorem, & usui publico accommodatum, atque adeo parvi valoris. *In cit. leg.* 2. Centenionalem tantum nummum in conversatione publica tractari præcipimus, majoris pecuniæ figuratione submota.

CENTENUS, a, um, *cento*, adjectivum distributivum a centum. *Tacit. de Germ. c.* 6. Centeni ex singulis pagis sunt. *cento per radaun cantone*. *Hirt. de B. Alex. c.* 48. HS. centenos militibus est policitus. ¶ Extra distributionem. *Cic. Parad.* 6. *c.* 3. Capit ille ex suis prædis sexcenta sestertia, ego centena ex meis. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 13. Omnis insula est in circuitu vicies centena millia passuum. ¶ In genitivo plurali fere habet *centenum*: quod de omnibus distributivis licet observare. *Plin. l.* 7. *c.* 49. Centenum annorum censi sunt homines LIV. centenum denum XIV. centenum vicenum quinum II. ¶ In singulari numero. *Virg.* 10. *Æn. v.* 207. centenaque arbore fluctus Verberat. *h. e.* centum remis. *Pers. sat.* 5. *v.* 6. centeno gutture niti. *Martial. l.* 8. *epigr.* 45. Centeno consule. *Stat. l.* 4. *silv.* 4. *v.* 43. Centeni judicis hasta. *h. e.* Centumvirorum. ¶ *Centena, æ*, f. dignitas, quæ dabatur militantibus in sacro palatio, *h. e.* inservientibus in schola *Agentium in rebus*: qui centum ex iis, qui Agentes in rebus dicebantur, præerant; & centurionatui in re militari similis erat. Colliguntur hæc ex *Cod. Justinian. lib.* 12. *tit.* 20. *leg. ult.* & ex *Cod. Theodos. leg.* 3. *tit.* 4. *lib.* 8. & *leg.* 7. *tit.* 27. *lib.* 6. Qui ad hunc gradum erant promoti, *centenarii* dicebantur *cit. leg.* 7. *tit.* 27. &c. ¶ Erat & *ducena* ejus, qui ducentis hujusmodi præerat, qui *Ducenarius* vocabatur. In *Cod. Justinian. loc. cit.*

CENTESIMO, as, a. 1. centesimum quemque ducta sorte punire. *Capitolin. in Macrin. c.* 12. Milites sæpius decumavit, aliquando etiam centesimavit: quod verbum proprium ipsius est; cum se clementem diceret, quando eos centesimaret, qui digni essent decumatione, atque vicesimatione.

CENTESIMUS, a, um, *centesimo*, ἑκατοστός, adjectivum ordinale a *centum*: significat autem ultimum ex centum. *Plaut. Mil.* 3. 1. 168. Haud centesimam partem dixi. *Cic. pro Mil. c.* 35. *ad fin.* Centesima lux est hæc ab interitu P. Clodii. *Martian. Dig. lib.* 27. *tit.* 1. *leg.* 21 Ultra centesimum lapidem urbis. *h. e.* ultra centesimum milliarium. ¶ *Centesimæ calendæ* sunt centesimus mensis, qui intra annos octo, & menses quatuor recurrit. *Paul. Dig. lib.* 45. *tit.* 1. *leg.* 46. Centesimis calendis dari utiliter stipulamur. ¶ *Centesimæ, arum*, erant usuræ, in quibus centesima sortis pars, hoc est unum pro centum, singulis mensibus solvebatur, atque adeo duodecim pro centum quotannis, *dodici per cento*: qua ratione centesimo mense usura sortem æquabat. Hæc erat usurarum gravissima & veluti as, a qua usuræ minores nominibus partium assis appellabantur, *semisses, trientes, quadrantes*, &c. *Cic. Attic. l.* 5. *ep. ult. ad fin.* Nihil impudentius Scaptio, qui centesimis cum anatocismo contentus non esset. Nam aut bono nomine centesimis contentus erat, aut non bono quaternas centesimas sperabat. & *ibid.* Centesimas perpetuo fenore ducere. *Senec. l.* 7. *de Benef. c.* 10. Sanguinolentæ centesimæ. ¶ *Centesima, æ*, ἑκατοστή, vectigal ab Augusto institutum post bella civilia, ærario militari condendo, quo solvebatur centesima pars cujusque pecuniæ, quæ ex rebus auctione venalibus redigeretur, *dazio d' uno per cento*. Sic *ducentesima* erat tributum, quo ducentesima pars atque adeo dimidio minus pendebatur, *mezzo per cento*. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 78. Indicere centesimam rerum venalium. *Id.* 2. *Annal. cap.* 42. Levare vectigal centesimæ, & ducentesimam statuere. *Sueton. in Calig. c.* 16. Centesimam auctionum remittere. ¶ Antiquius tributi genus fuit illud, cujus meminit *Cic. ad Brut. ep. ult. ad fin.* nempe centesima pars census cujusque, ad alendos exercitus contra M. Antonium. Tributum, inquit *Cic.* ex centesima collatum, impudenti censu locupletum in duarum legionum præmiis omne consumitur. ¶ Aliquando *centesimus* accipitur pro centuplo, ut cum dicimus, ex agro centesimum fructum percipi, hoc est centies tantum, quantum sementis acceperat. *Plin. l.* 5. *c.* 4. Regio fertilitatis eximiæ, cum centesima fruge agricolis fenus reddente terra. *cento per uno*.

CENTICEPS, cipitis, omn. gen. *di cento capi*, ἑκατογκέφαλος, centum habens capita. *Horat. l.* 2. *od.* 13. *v.* 34. Demittit atras bellua centiceps Aures. *h. e.* Cerberus, cujus furiale centum Muniunt angues caput, ut *Id.* ait *l.* 3. *od.* 11. *v.* 17. vel quia revera centum capita habet, ut *Isacius* apud *Natal. Comit. Mythol. l.* 3. *c.* 5. tradit. *Hesiod.* in Θεογον. quinquaginta ei tribuit: ceteri Poetæ tria tantum.

CENTIES, adverb. *cento volte*, ἑκατοντάκις, centum vicibus. *Terent. Heaut.* 5. 1. 8. Ut nihil credas intelligere, nisi idem dictum est centies. *Plaut. Asin.* 2. 4. 16. Centies eadem imperare. *Cic. in Pison. c.* 35. Sestertium centies & octogies ex ærario tibi attributum. *supple* millia. *Martial. l.* 5. *epigr.* 71. O quanta est gula, centies comesse! *h. e.* centena millia HS. V. *Sestertius*. ¶ Legitur & *centiens*.

CENTIFIDUS, a, um, qui in centum, vel in plurimas partes finditur, multifidus. *Prudent. l.* 2. *advers. Symmach. v.* 888. Dæmon adest, qui parte sinistra Centifidum confundit iter.

CENTIFOLIA rosa, *di cento foglie*, ἑκατοντάφυλλος, rosa centum, vel plurimorum foliorum. *Plin. l.* 21. *c.* 4. *de rosa*. Paucissima quina folia, ac deinde numerosiora, cum sit genus ejus, quam centifoliam vocant.

CENTIGRANIUM triticum, *di cento grani*, tritici genus centum grana in culmo habentis. *Plin. l.* 18. *c.* 10. Fertilissima tritici genera, ramosum, aut quod centigranium vocant. *Isidor. l.* 17. *Orig. c.* 3. hoc genus tritici *centenum* vocat.

CENTIMALIS fistula, instrumentum chirurgicum Mulomedicorum, multis foraminibus, minutisque pertusum, quo immisso in vulnus, humor foras emanat. *Veget. l.* 1. *de re veterin. c.* 43. ubi alii leg. *Centinalis*.

CENTIMANUS, us, m. (ita enim declinari vult *Priscian. l.* 6. *pag.* 718. *Putsch.*) *di cento mani*, ἑκατόγχειρ, centum habens manus. *Horat. l.* 2. *od.* 17. *v.* 14. Centimanus Gyges. *Ovid.* 3. *Metam. v.* 303. Centimanum dejecerat igne Typhœa.

CENTIMETER, tri, m. qui centum metris utitur, vel qui vario, & multiplici metrorum genere carmina componit, qualis fuit *Terentianus Maurus*, de quo *Sidon. carm.* 9. *v.* 265. Sed nec centimeter Terentianus, Nec Lucilius hic, Lucretiusque est.

CENTIMETRUM, i, n. opus de centum metris. *Servius in Centimetro* apud *Putsch. pag.* 1817. Licet audacter, non tamen ineleganter, hunc libellum, qui voluerit, Centimetrum nominabit.

CENTINODIA herba, *di cento nodi*, centum, vel plurimos habens nodos. *Marcell. Empir. c.* 31. Plantaginis folia, & herbam centinodiam, & rubi summitatem, &c. ¶ Videtur esse polygonon, quod ita dicitur a frequentia geniculorum, ut tradit *Plin. l.* 27. *c.* 12.

CENTIPEDA, æ, f. *centogambe*, πολύπους, animal e vermibus terræ, pilosum, multis pedibus arcuatim repens, tactuque contrahens se, ab aliis *millepeda*, & *multipeda* dictum. Ita *Plin. l.* 29. *c. ult. a med.* & *Arnob. l.* 2. *pag.* 79. ¶ *Isid. l.* 12. *Orig. c.* 4. vocat *centupedam*.

CENTIPELLIO, onis, m. ita dicitur alter e ventriculis cervorum (nam duo habere dicuntur) quod multis constet plicaturis, & sinubus, quasi pellibus. *Plin. l.* 28. *c.* 9. *ad fin.* Item venter, quem centipellionem vocant.

CENTIPES, edis, adject. *di cento piedi*, centum, vel multos habens pedes, ἑκατόμπους. *Plin. l.* 9. *c.* 43. Scolopendræ, quas centipedes vocant.

CENTIPLEX, tiplicis, V. *Centuplex*.

CENTISIUM milliarium pro *centesimum* edidit *Torrentin.* ex Pand. Florent. in *Dig. lib.* 27. *tit.* 1. *leg.* 42. Sed *Haloand.* & alii *centesimum*. Plane enim *centisium* mendum est.

CENTO, onis, m. *centone*, *schiavina*, *schiavinetto*, κέντρων, ωνος, vestis stragula crassior, & vilior, ex variis pannis veteribus, ac diversi coloris consuta, qua pauperum lecti sternuntur, ipsique pauperes, ac rustici amiciuntur. *Cato* apud *Fest.* in *Probibere*. Servi, ancillæ, siquis eorum sub centone crepuit, quod ego non sensi, nullum mihi vitium facit. *Id. de R. R. c.* 59. Quoties cuique tunicam aut sagum dabis, prius veterem accipito, unde centones fiant. *Columel. l.* 1. *c.* 8. Vestitam familiam magis utiliter, quam delicate habeat,

habeat, munitamque a vento, frigore, pluvia: quæ cuncta prohibentur pellibus manicatis, centonibus confectis, vel sagis cucullis. *Juvenal. sat. 6. v. 121.* Intravit calidum veteri centone lupanar. *Lucil.* apud *Non. c. 2. n. 818.* Suere centonem. *Cato R. R. c. 2.* sarcire. ¶ Culcitæ quoque loco, in qua cubatur, centonibus utebantur. *Macrob. l. 1. Saturn. c. 6. in fi.* Scrophæ cadaver sub centonibus collocat, super quos uxor cubabat. ¶ Centonum usus fuit etiam ad arcendum, vel restinguendum ignem, & in pugna ad telorum ictus excipiendos. *Sisenn.* apud *Non. c. 2. n. 177.* Puppes aceto madefactis centonibus teguntur. *Cæs. l. 2. B. Civ. c. 9.* Centones insuper injecerunt, ne aut tela tormentis missa tabulationem perfringerent, &c. *Id. ibid. l. 3. c. 44.* Magnus incesserat timor sagittarum: atque omnes fere milites aut ex coactis, aut ex centonibus tunicas, & tegmenta fecerant. *Ulpian. Dig. lib. 33. tit. 7. leg. 12.* Acetum quoque, quod incendii exstinguendi causa paratur, item centones, siphones, &c. ¶ *Centones farcire alicui*, proverbii modo significat mendacia multa gloriosa unum post aliud coacervare, & congerere. *Plaut. Epid. 3. 4. 18.* Proin tu alium quæras, cui centones farcias. *Al. leg.* sarcias. ¶ Translate dicitur genus carminis ex variis alieni operis hinc inde decerptis versibus, & ad alia significanda traductis consarcinatum: qualis est. *Cento nuptialis* compositus ab *Ausonio* ex Virgilianis versibus. Alios quoque centonum auctores, *Probam* & *Pomponium* refert *Isid. l. 1. orig. c. 38. in fi.* Porro *Auson.* in epist. suo Centoni præfixa rationem universam hujusmodi carminis fusius exponit.

CENTOBRICENSIS, e, ad Centrobicam pertinens, quæ est urbs Hispaniæ in Celtiberia, ut Centobricenses machinæ, *Valer. Max. l. 5. c. 1. n. 5.*

CENTOCŬLUS, i, centum, aut multos habens oculos, πολυόμματος, ut Argo centoculus, *Hieronym. in Ezech. l. 1. c. 1. a med.*

CENTONĀRIUS, a, um, ad centonem pertinens. *Tertull. de præscript. advers. Hæret. c. 39.* Homerocentonas etiam vocare solent, qui de carminibus Homeri propria opera, more centonario, ex multis hinc inde compositis in unum farciunt corpus. ¶ *Centonarii, orum*, artifices, qui centones consuunt. Horum erant, sicut & ceterorum artificum, instituta collegia, & in oppidis quidem centones suppeditabant ad exstinguendum, si quod oriretur, incendium; in bello autem ad vestes militibus conficiendas, ad tabernacula contegenda, ad munienda machinamenta contra ignem, & telorum ictus. Quare sæpe cum Dendrophoris, Tignariis, Dolabrariis, Scalariis, & ejusmodi fabris, qui exercitum sequi solebant, junguntur, ut videre est in *Cod. Theodos. lib. 14. tit. 8.* & in variis antiquis Inscriptionib. apud *Gruter. pag. 36. n. 11. pag. 45. n. 8. pag. 161. n. 4. pag. 322. n. 4. pag. 358. n. 6.* & alibi. V. *Burman.* ad *Petron. Satyr. c. 45.*

CENTŌRES, um, populi Scythiæ Europeæ, fortasse iidem, qui Essedones, quos *Plin. l. 6. c. 7.* Colchis junctos facit. *Valer. Flacc. l. 6. v. 150.* Impulit & dubios Phryxei velleris arbor Centoras.

CENTRĀLIS, le, *del centro*, ad centrum pertinens. *Plin. l. 2. c. 23.* Terra centralis intervenit. *h. e.* quæ in centro mundi posita est.

CENTRĀTUS, a, um, centralis, in centro positus. *Fulgent. l. 1. Mythol. c. 11.* Sol ardens cum ad umbilicum diei centratum conscenderit circulum.

CENTRĬÆ. V. *Centuria* in fi.

CENTRĪNÆ, arum, m. κεντρίναι, vox Græca est, qua significatur genus quoddam culicum, fucis apum simile ignavia, malitiaque, cum pernicie verorum & utilium culicum, & caprificationi inservientium. Interimunt enim eos, atque ipsi moriuntur. *Plin. l. 17. c. 27.*

CENTRONĪCUS, a, um, ad Centrones pertinens. *Plin. l. 11. c. 42.* Centronicæ alpes.

CENTRŌNES, um, m. Κέντρωνες, populi incolentes Alpes Grajas, quorum urbs Tarantasia, *Tarantaise*. *Cæs. l. 1. B. Gall. c. 10. Plin. l. 3. c. 20.* ¶ Alii fuere Centrones, quos cum Grudiis, Levacis, &c. conjungit *Cæs. lib. 5. B. Gall. c. 38.* & sub Nerviorum imperio fuisse dicit.

CENTRŌSUS, a, um, ad centrum pertinens. *Centrosa scobe* deprehendi gemmas factitias, ait *Plin. l. 37. c. 7.* ubi intelligit scobem duriorem, & similem illi, quæ eraditur ex nodis arborum, & marmorum. Nam in gemmis adulterinis fere inest durities quædam, & veluti callum, quod in arboribus & marmoribus *centrum* appellatur.

CENTRUM, i, n. *centro*, κέντρον, Græca vox, qua significatur pars media circuli, vel globi, punctum a quo lineæ ad circumferentiam & superficiem ductæ sunt æquales. *Cic. l. 1. Tuscul. c. 17.* Græce utitur. Latine *Plin. l. 2. c. 15.* Terra centrum cæli est. *Id. ibid. c. 19.* Sol in centrum incidens terræ. *Id. ibid. c. 64.* Vergere in centrum. & Exire a centro. *Id. l. 18. c. 29.* Solis, terræque centra *Vitruv. l. 3. c. 1.* centrum circini vocat alterum ejus crus, quod in describendo circulo in centro figitur, & immobile manet, altero circumacto. ¶ Dicitur etiam *centrum* pars durior, veluti nodus, seu clavus in marmoribus, & arboribus, inimica ferris: & in arboribus quidem sæpe accidit lapide comprehenso, aut recepto in corpus, aut alterius arboris ramo. Ita *Plin. l. 16. c. 39. sub fin.* ¶ In gemmis quoque & crystallis centra dicuntur prædurae quædam partes, simulque fragiliores. *Id. l. 37. c. 2.* Infestantur crystalli plurimis vitiis: scabro ferrumine, maculosa nube, occulta vomica, præduro fragilique centro. *Id. ibid. c. 9.* Sapphirorum inutiles scalpturæ, intervenientibus crystallinis centris.

CENTUM, *cento*, ἑκατόν, nomen numerale indeclinabile, decies denarium numerum continens. *Horat. l. 3. od. 27. v. 33.* Creta potens centum oppidis. *Cæs. l. 1. B. Gall. c. 29.* Eorum qui domum redierunt repertus est numerus centum & decem. *Gell. l. 16. c. 4.* Menandrum alii centum octo, partim centum novem comœdias reliquisse ferunt. *Id. l. 2. c. 24.* Fannius centum æris constituit. *h. e.* centum asses. *Paul. Dig. lib. 17. tit. 1. leg. 5.* Emere domum centum. *h. e.* centum nummis. Sic *ibid.* Vendere fundum centum. & *mox.* Emere servum decem. *Ovid. Metam. 9. v. 71. de hydra.* nec ullum De centum numero caput est impune recisum. ¶ Sæpissime accipitur indefinite pro magno aliquo numero, præsertim a Poetis. *Horat. l. 2. od. 14. v. 26.* Cæcuba servata centum clavibus. & *od. 16. v. 33.* Centum greges. *Id. l. 3. od. 8. v. 14.* Centum cyathos sumere.

CENTUMCAPĬTA, nomen est herbæ, quæ Græca appellatione erynge alba, seu eryngium dicitur. *Plin. l. 22. c. 8.* Ex his candidam nostri centumcapita vocant. *Id. l. 1. in indice l. 22. n. 9.* De centumcapite.

CENTUMGEMĬNUS, a, um, adject. *Virg. 6. Æn. v. 287.* Et centumgeminus Briareus. *h. e.* centum habens brachia. *Serv.* exponit *centies* duplex. Sed vox *geminus* juncta nominibus numeralibus, fere non duplicat, ut *tergeminus* idem est ac triplex, non sextuplex: *septemgeminus* est septemplex: *quadrigeminus* est quadruplex, &c. Sic *Valer. Flacc. l. 6. v. 118.* Centumgemina Thebe. *h. e.* centum habens portas, ἑκατόμπυλος.

CENTUMPĔDA, æ, m. centum pedes habens: adeoque firmissimus. Cognomen fuit Jovis, quod vim habeat omnia firmandi & stabiliendi, ut est apud *Augustin. l. 7. de Civit. Dei c. 11.*

CENTUMPONDĬUM, & Centupondium, ii, n. *peso di cento libre*, pondus centum librarum, & accipitur pro lapide pondo centum, quo in appendendo utebantur. *Plaut. Asin. 2. 2. 37.* Ad pedes quando alligatum est æquum centumpondium. ¶ *Cato R. R. c. 13.* inter instrumenta cellæ oleariæ ponit *trutinam unam, centumpondium incertum unum, & pondera certa*. Ideo autem *incertum* appellat, quia una mole centum libras pendet: atque ita *certis ponderibus* opponitur, quæ distincta partitaque sunt, non in unum pondus confusa. Ita *Turneb. l. 7. c. 24.* Vel significat indefinite magnum pondus, & longe excedens minuta illa pondera, quibus in appendendo utebantur. Fieri enim potest, ut ex consuetudine *centumpondium* appellaretur, licet centum pondo vel non æquaret, vel excederet. Itaque hoc dixit *Cato*: præter certa pondera, quibus in trutina utimur, habendum esse etiam unum magnum pondus sed incertum, & ad libitum. Vel denique intelligit majus quoddam pondus, quod in eadem trutina ad res diversi ponderis appendendas aptum sit, prout in trutinæ scapo propius vel longius ab ansa recedit, ut in nostris stateris usuvenit. Quidam ut refert *Voss. in Etymol.* in *As* legi volunt *incretum*, hoc est indivisum.

CENTUMVIRĀLIS, le, ad Centumviros pertinens, ut Centumvirale judicium, *Cic. pro Cæcin. c. 18.* Centumvirales causæ, *Id. 1. de Orat. c. 3.* Centumviralis hasta, *Sueton. in Aug. c. 36.* V. vocem sequent.

CENTUMVĬRI, orum, m. fuerunt judices Romæ, qui de rebus privatis judicabant, ut de usucapionibus, tutelis, gentilitatibus, agnationibus, alluvionibus, nexis, mancipiis, parietibus, luminibus, stillicidiis, testamentis, hereditatibus, & ejusmodi. *Cic. l. 1. de Orat. c. 38. Scævola Dig. lib. 5. tit. 2. leg. 13.* & *Paul. l. 5. sentent. tit. 16.* ¶ Eligebantur terni ex singulis tribubus: quæ cum essent trigintaquinque, judices fuerunt centum, & quinque, nihilominus quo facilius nominarentur, *Centumviri* dicti sunt. *Festus.* ¶ Postea tamen is numerus valde auctus est. Nam *Plin.* de Centumviris loquens *l. 6. ep. 33.* centum & octoginta sedisse ait, additque in quatuor consilia, seu tribunalia distributos fuisse. Hinc *quadruplex judicium* appellat *ibid.* & *l. 1. ep. 18.* Adde *Quintil. l. 12. c. 5. in fi.* ¶ Judicabant itaque ex quatuor tribunalibus: & in unum interdum conveniebant, si causæ gravitas poposcisset, ut omnes simul sententiam ferrent. *Plin. cit. ep. 33.* ¶ Instituti sunt simul cum Decemviris post institutionem Prætoris inter peregrinos, post A. U. 512. *Pompon. Dig. lib. 1. tit. 2. leg. 2. circa med.* ¶ Causæ centumvirales leves habebantur. Cujusmodi potissimum essent, habes apud *Cicer. 1. de Orat. c. 38.* Non legimus Ciceronem, vel alium magnum Oratorem causas egisse coram centumviris, præter Asinium Pollionem. Sed Taciti ætate primum locum obtinebant. *Auct. Dial. de Orat. c. 38. Plin. l. 2. ep. 14.* ¶ Dicebantur *præesse hastæ*, ut est apud *Pompon. loc. cit.* quia in foro, in aliqua Basilica ponebatur hasta, quotiescumque Centumviri convenirent ad judicandum: qua etiam significabatur, summum & populare esse judicium, & supremam illis judicandi potestatem esse commissam. *Martial. l. 7. epigr. 62.* Hunc miratur adhuc centum gravis hasta virorum. *Sueton. in Aug. c. 36.* Centumvirale hastam cogere. *h. e.* Centumviros cogere ad judicandum. *Cic. l. 1. de Orat. c. 38. ad fin.* Rem aliquam deferre ad Centumviros. *Phædr. l. 3. fab. 10.* Pertrahere aliquem ad Centumviros. ¶ Conveniebant fere in Basilicam Juliam. *Quintil. l. 12. c. 5. Plin. l. 5. ep. 21.*

CENTUNCŬLUS, li, m. *picciolo, e vil centone*, parvus cento, fragulum, vel vestis e centunculo facta. *Liv. l. 7. c. 14.* Mulis strata detrahi jubet, binisque tantum centunculis relictis, &c. *Senec. ep. 80. ad fin.* Dormire in centunculo. *Quidam leg.* cœnaculo. *Apul. l. 7. Metam.* Centunculis disparibus, & male consarcinatis semiamictus. *Id. l. 1.* Sutili centunculo faciem obtegere. V. *Cento*. ¶ Est etiam hoc nomine herba in arvis jacens, foliis ad similitudinem capitis penularum, egregii effectus ad sistendam alvum: Græce clematis, κληματίς, *centonchio*. *Plin. l. 24. c. 15. ad fin.*

CENTŬPLEX, uplicis, adject. *centuplo*, ἑκατονταπλάσιος. *Plaut. Pers. 4. 4. 11.* Centuplex murus rebus servandis parum est. *Prudent. Cathemer. 7. in fi.* Ditatque fructus fenerantem centuplex. Opt. edit. habent *centiplex*.

CENTUPLICATO, *centuplicatamente*, ἑκατονταπλασίως. *Plin. l. 6. c. 23.* India merces remittit, quæ apud nos centuplicato væneant.

CENTUPLICATUS, a, um, *centuplicato*, ἑκατονταπλασίων, centuplex. *Prudent. l. 2. contra Symmach. v. 1050.* solertia centuplicatos Agrorum redigit fructus. Adde *Fulgent. l. 1. Mythol. n. 9.*

CENTUPONDIUM, V. *Centumpondium*.

CENTURIA, æ, f. *centuria*, ἑκατοντάς, multitudo centum rerum. In re Agraria *centuria* est ducentorum jugerum modus. Olim ab centum jugeribus vocabatur centuria: sed postea duplicata nomen tamen retinuit, ut *Varr. l. 4. L. L. c. 4.* & *Colum. l. 5. c. 1.* docent. *Siculus Flacc. de condit. agror.* apud *Goes. pag. 15.* tradit, ex eo dictas *centurias*, quod antiqui Romani agrum ex hoste captum victori populo per bina jugera partiti, centenis hominibus ducentena jugera dederunt. Confirmat *Festus* in *Centuriatus*. *Varr. l. 1. R. R. c. 18.* Si quis habebit centuriam, quæ sit dimidium vineti, dimidium oliveti, &c. ¶ Non in omnibus tamen regionibus idem modus centuriis assignabatur. Nam alibi L. jugerum, alibi CCX, alibi etiam CCCC. secundum agri amplitudinem, centurias fuisse constat ex *Hygin. de limitib. constit. pag. 154. Goes.* ¶ In re militari *centuria* est centum equitum numerus, *compagnia di cento cavalli*. Romulus enim tres equitum turmas conscripsit, quæ centenos homines haberent, quibus in bello uteretur, ut *Liv. l. 1. c. 13.* narrat. Hæ Ramnensium, Tatiensium, & Lucerum nomine appellatæ sunt. Postea crescente Romano populo, numerus quoque harum auctus est, sed appellatio mansit, ut ex eodem *Liv. ibid. c. 36. & 43.* colligitur. ¶ Præter has tres centurias, aliæ plures fuerunt in exercitu, ex centenis, aut etiam pluribus, vel paucioribus militibus pro majore, vel minore legionis numero. Cohortes enim in centurias dividuntur: hæ in contubernia. Fere autem dicuntur de peditibus, sicut *turmæ* de equitibus, *compagnia di cento fanti*. *Veget. l. 2. de re milit. c. 13. & 14. Cincius* apud *Gell. l. 16. c. 4. Varr. l. 4. L. L. c. 22.* ¶ Populus quoque Rom. universus quemadmodum in Tribus, & Curias, ita & in Centurias dividebatur. Nam Servius Tullius cives omnes in sex classes distribuit, has in centum nonaginta tres centurias, habita ratione census, quem eodem tempore primus egit. In his separavit divites a pauperibus, juvenes a senioribus, ut hi domi urbem custodirent, illi foris bellum gererent, si quando ingrueret; omnibusque sua assignavit arma. Addidit & fabrum centurias, qui, quæ in bello opus essent, fabricarentur. Equitum quoque centurias duodecim descripsit, primisque illis tribus a Romulo institutis sex insuper sub iisdem nominibus adjecit. Unam quoque centuriam ex infima, & inopi plebe fecit, ex proletariis nempe, & capitecensis, immunem a militia. V. *Liv. l. 1. c. 43.* ubi plura hac de re. *Horat. de ar. poet. v. 341.* Centuriæ seniorum agitant expertia frugis. ¶ Secundum hanc divisionem admissus est populus ad suffragium in iis comitiis ferendum, quæ inde *centuriata* dicta sunt, ut scilicet quisque suffragium daret in ea centuria, in qua census esset. V. *Centuriatus, a, um*. *Cic. pro leg. Manil. c. 1.* Ter prætor primus centuriis cunctis renunciatus sum. *Id. l. 2. de Orat. c. 64.* Cum ex centuria sua renuntiaret Acidinum consulem. *Id. post redit. in Sen. c. 11.* Eædem centuriæ, quæ me consulem fecerant. *Id. Fam. 11. ep. 16. in f.* Cum equitum centurias tenes, in queis regnas, mitte ad Lupum nostrum, ut is nobis eas centurias conficiat. *Liv. l. 10. c. 13.* Populus suffragia inibat; & ut quæque intro vocata erat centuria, consulem haud dubie Fabium dicebat. *Cic. pro Planc. c. 20.* Ferre centuriam prærogativam. *h. e.* ejus suffragium obtinere. V. *Prærogativus*. *Id. Agrar. 2. c. 13.* Ornare decemviros mulis, tabernaculis, centuriis, supellectili. *h. e.* instruere centuriis fabrum. Ita suspicatur *Gravius*. Nam *Manut.* & *Turneb.* ignorare se fatentur, quid a *Cicerone* significetur. Et ille quidem *canteriis*, hic vero *tentoriis* fortasse legi posse, autumant. *Merouvill.* interpretatur, comitatum eorum, qui Decemviros stipare debebant. ¶ Apud *Veget. de re veterin. l. 1. c. 25.* leguntur *centuriæ hoc est musculi brachiolares* in jumentis, ubi *Sambucus* monet in suis MSS. haberi *centriæ*: quas quidam putant esse ἀπὸ τοῦ κεντεῖν, & significare loca, ubi calcaribus equi stimulantur.

CENTURIALIS, le, adject. ad centuriam pertinens: ut *centurialis civis*, qui alicui centuriæ adscriptus est ad suffragium ferendum. *Fest.* in *Ni quis scivit*. Sic *centuriales lapides* apud *Var. Auct. de limitib. pag. 298. Goes.* sunt lapides terminales in agrariis centuriis positi.

CENTURIATIM, adverb. *a centurie, a cento a cento*, per centurias, κατ' ἴλας ἑκατοντάδας. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 76.* Centuriatim producti milites idem jurant. *Liv. l. 6. c. 20. a med.* In campo Martio cum centuriatim populus citaretur. *Cic. pro Flacc. c. 7.* Tributim, & centuriatim descriptis ordinibus. ¶ Translate *Pompon.* apud *Non. c. 1. n. 63.* Continuo ad te centuriatim current, qui panem petent. *h. e.* turmatim, magno numero.

CENTURIATIO, onis, f. actus centuriandi. *Sicul. Flacc. de condit. agror.* apud *Goes. pag. 16.* Alii dicunt perticam, alii centuriationem, alii metationem. *h. e.* formam, & divisionem agrorum per centurias. *Hygin. de limit. constit. ibid. pag. 206.* Agri deducebantur per centuriationem.

CENTURIATUS, us, m. divisio, & distributio in centurias, κατάλοχισμός. *Liv. l. 22. c. 38.* Ubi milites ad decuriatum, aut centuriatum convenissent, sua voluntate ipsi inter se equites decuriati, centuriati pedites conjurabant. ¶ Item centurionis dignitas, ἑκατονταρχία. *Cic. pro leg. Manil. c. 13.* Cujus in exercitu væneant centuriatus. Adde *in Pison. c. 36.* & *Sueton. de Grammat. c. ult.*

CENTURIATUS, a, um, *diviso in centurie*, in centurias divisus. *Liv. l. 22. c. 38.* Equites decuriati, centuriati pedites. ¶ Festive *Plaut. Mil. 3. 2. 2.* Eripiam ego hodie concubinam militi, si centuriati bene sunt manipulares mei. *h. e.* bene dispositi, atque instructi. Ironice *Id. Curc. 4. 4. 29.* Miles pulcre centuriatus expuncto in manipulo. *h. e.* deceptus. Nam si manipulus expunctus erat, nullæ erant centuriæ, in quas manipulus dividebatur, ut *Cincius* apud *Gell. l. 16. c. 4.* docet. ¶ *Mulus centuriatus* dictus est, quo cujusque centuriæ sarcinas transvehebant. Nam soluta veteri disciplina, ceperant muli deputari, qui militum onera ferrent. *Aurelian. in quadam epist.* apud *Vopisc. in ejus vita, c. 7.* Capitum animalis non vendat: mulum centuriatum communiter curet. ¶ *Centuriata comitia* erant, in quibus populus per centurias distributus suffragium ferebat: erantque omnium maxima, quia in his universi cives intererant, non solum qui in Urbe, sed etiam qui in agris, & in urbibus fœderatis, quibus data fuisset civitas cum jure suffragii, iis tantum exceptis, qui a Censoribus notati, ac jure suffragii privati fuissent. Nam in *tributis* comitiis soli plebeji, exclusis patribus, conveniebant: in *curiatis* ii tantummodo, qui Urbem incolebant. Porro in comitiis centuriatis creabantur majores magistratus, & rex sacrorum; confirmabantur leges a majoribus magistratibus latæ, bellum indicebatur, & judicia quædam majoris momenti exercebantur. Fiebant autem extra urbem in campo Martio Consularibus auspiciis consecrato. *Messala* apud *Gell. l. 13. c. 15.* & *Lal. Felix* apud *eund. l. 15. c. 27. Fest.* in *Populi*, & alii. *Cic. post redit. in Sen. c. 11.* Quo die nos comitiis centuriatis, quæ maxime majores comitia justa dici haberique voluerunt, arcessivit in patriam. *Id. 1. Phil. c. 8.* Ferre aliquid ad populum comitiis centuriatis. *Id Agrar. 2. c. 11.* Lex centuriata. *h. e.* centuriatis comitiis confirmata. ¶ Jlocaliter *Plaut. Pseud. 4. 7. 134.* Pseudolus mihi centuriata habuit capitis comitia. *h. e.* consilia habuit in caput meum omnibus artibus instructissima, & callidissima. *Cic.* quoque *3. de legib. c. 19. a med.* vocat *comitia capitis*, in quibus de capite civis rogatur: & *privilegii*, in quibus fertur lex in privatos homines. ¶ *Centuriatus ager* est in centurias, hoc est in centena jugera definitus. *Fest.* & *Sicul. Flacc. de condit. agror.* apud *Goes. pag. 23.*

CENTURIO, as, a. 1. *distribuire in centurie*, κατάλοχίζω, κατατάττω, milites in centurias distribuo. *Cic. post redit. ad Quirit. c. 5.* Cum homines in tribunali Aurelio palam conscribi, centuriarique vidissem. *Id. Attic. l. 16. ep. 9.* Centuriat Capuæ, dinumerat. *fa compagnie*. Al. aliter leg. *Liv. l. 6. c. 2. & l. 25. c. 15.* Centuriare juventutem, & seniores. ¶ *Centuriare milites in cohortes* apud *Aurel. Vict. in Epit. c. 14.* est in cohortes adlegere, cohortibus inserere. *Valer. Max. l. 3. c. 2. n. 8.* Juventus Rom. ne acies nostra jam inclinata propelleretur equis delapsa seipsam centuriavit. *h. e.* tamquam si pedites essent, centuriatim pugnavit. ¶ *Centuriare agrum* est limitibus includere, & in centuriam redigere. *Hygin. de limitib. constit. pag. 195. Goesii.*

CENTURIO, onis, m. *capo di cento, centurione*, ἑκατοντάρχης, qui centuriæ præest. In exercitu Romanorum plures fuerunt centuriones, qui singulis ordinibus præerant. Legio enim in decem cohortes divisa erat: hæ in ordines ternos, quorum præfecti Centuriones dicti sunt. Qui Triariorum primus centurio erat, aliis dignitate antestabat, & consilii particeps fiebat, vocabaturque *primipilus*, seu *primipili centurio*: qui secundus, *secundi Triarii centurio*; qui tertius, *tertii Triarii centurio*. Qui primus Hastatorum, dicebatur *primi hastati centurio*, &c. qui primus principum, *primus princeps*, & sic de reliquis. V. *Sigon. l. 2. de antiq. jure Provinciar. Manut. de quæst per epist. Lips. de milit. Rom. l. 2. Dial. 8. Rosin. l. 10. c. 7.* & alios. *Cic. pro Cornel. Balb. c. 15.* L. Marcius primipili centurio. *Sueton. in Tiber. c. 60.* Primarum cohortium centurio. *Plin. l. 14. c. 1. in f.* Centurionum in manu vitis, & opimo præmio tardos ordines ad lentas perducit aquilas, atque etiam in delictis pœnam ipsam honorat. *Horat. l. 1. sat. 6. v. 73.* pueri magnis e centurionibus orti. *h. e.* parentibus bello claris, nobilibus, & divitibus. ¶ *Quintil. l. 1. c. 5.* (*al. 9.*) tradit olim a quibusdam scriptum fuisse *chenturio*: quod est vitium illi simile, quod reprehendit *Catull. carm. 84.* in Arrio, qui *chommoda*, & *hinsidias* dicebat.

CENTURIONATUS, us, m. est delectus centurionum, apud *Tacit. 1. Annal. c. 44.* V.

CENTURIONUS antea, qui nunc *centurio*; & *curionus*, & *decurionus* dicebantur. *Festus*.

CENTURIPÆ, arum, f. τὰ Κεντόριπα, oppidum Siciliæ ad radices Ætnæ montis, apud Adranum fluvium. *Sil. l. 14. v. 204.* necnon & vertice celso Centuripæ. *Plin. l. 31. c. 7.* Sal Centuripis purpureus est.

CENTURIPINUS, a, um, ad Centuripas pertinens. *Cic. Verr. 4. c. 49.* Centuripini legati. *Plin. lib. 21. cap. 6.* Centuripinum crocum. ¶ *Centuripini, orum*, sunt ejus oppidi incolæ. *Cic. Verr. 6. c. 23. Plin. l. 3. c. 8.*

CENTUSSIS, is, m. summa pecuniæ centum assium. Neque enim fuit nummus signatus, sed usu tantum sermonis usurpatus. Erat hæc summa pecuniæ appellatio ab asse derivata: ultra quam si vellent majorem vim exprimere, ad alia pecuniarum nomina confugiebant, ut ex *Varron. l. 4. L. L. c. 36.* colligitur. *Pers. sat. 5. in f.* Et centum Græcos curto centusse licetur. *Varr.* apud *Gell. l. 15. c. 19.* Illum qui norunt, volunt emere millibus centum: te, qui novit, nemo centussis. Al. leg. *centussi*, sed *Grævio*, & *Gronov.* repugnantibus. *Festus* in *Peculatus*: Tarpeja lege cautum est, ut bos centussibus, ovis decussibus æstimaretur. ¶ *Lucilius* apud *Macrob. l. 2. Saturn. c. 13.* festive *legem centussis* appellat legem Fanniam, qua cavebatur, ne quis ultra centum asses in cœnam impenderet. Adde *Gell. l. 2. c. 24.*

CEOS, insula eadem quæ Coos. *Plin. l. 11. c. 22.* V. *Cea*.

CEPA, &c. V. *Cepa*.

CEPÆA, æ, f. κηπαία, herba similis portulacæ, nigriore radice, sed inutili, nascens in litoribus arenosis, gustu amara. *Plin. l.* 26. *c.* 8.

CEPHALÆA, æ, f. *dolor lungo di capo*, κεφαλαία, dolor capitis inveteratus: a κεφαλή, caput. *Plin. l.* 20. *c.* 13. *de ruta*. Capitis dolores lenit pota cum vino, aut cum aceto, & rosaceo illita. Si vero sit cephalæa, cum farina hordeacea. Adde *Cæl. Aurelian. l.* 2. *chronic. c.* 1. ¶ Videtur etiam esse adjectivum in illo *Lucilii* apud *Gell. l.* 10. *c.* 20. abdomina thynni Advenientibu' priva dabo cephalæaque carne. Vel, ut legit *Turneb. l.* 14. *c.* 18. carnem & cephalæam. Sed alii reponunt *cephalæaque*, *acarne*, ita ut hæ duæ voces dependeant ab aliquo verbo sequenti, quod *Gell.* non retulerit. Hac porro ratione *cephalæa*, seu *cephalea*, erit vel genus quoddam piscis, fortasse cephali, vel caro ex capite. Verum hæc omnia incerta sunt, & sola Eruditorum conjectura nituntur.

CEPHALALGIA, vel Cephalargia, æ, f. *dolor di capo*, κεφαλαλγία, dolor capitis: a κεφαλή, caput, & ἄλγος, dolor. Speciatim a Medicis accipitur pro diuturno dolore capitis, ut est apud *Scribon. Larg. compos.* 99. & 206. qui tamen Græcis litteris vocem ipsam usurpat: sed Latine adhibet *Plin. Valerian. l.* 1. *c.* 3. item *Æmil. Macer cap. de Acidula*, qui etiam pænultimam corripit. ¶ Putant quidam, mendum esse, si *r* post tertiam syllabam ponatur pro *l*: esse enim ab ἄλγος. Alii contra recte per litteram *r* scribi defendunt, quod Attici λ in ρ libenter mutent (unde & ποδαγρία legitur pro ποδαλγία) & quod ita constanter legatur tum Latine in allatis Scriptoribus, & præterea in *Veget. de re veterin. l.* 1. *c.* 25. tum Græce apud *Scribon. Larg. loc. cit.* Tutius tamen erit *cephalalgia*, adstipulante *Jo. Rhodio ad Scribon. Larg. compos.* 99.

CEPHALALGICUS, vel Cephalargicus, *chi patisce dolor di capo*, κεφαλαλγικός, qui cephalalgia laborat. *Veget. l.* 1. *de re Veterin. c.* 25. ¶ De ratione scribendi V. vocem præced.

CEPHALEA, V. *Cephalæa*.

CEPHALICUS, a, um, *cefalico*, κεφαλικός, ad caput pertinens: a κεφαλή, caput: & dicitur de iis, quæ ad capitis morbos sanandos faciunt, ut *Cephalicum emplastrum*, *in titulo n.* 7. *cap.* 19. *lib.* 5. *Celsi*: qui tamen in ipso textu Græce scribit.

CEPHALLENES, um, m. Cephalleniæ insulæ homines. *Sil. l.* 15. *v.* 305. Saxa Cephallenum, & scopulosis Neriton arvis. ¶ Legitur & *Cephalenes*.

CEPHALLENIA, æ, f. *Cefalonia*, Κεφαλληνία, insula maris Jonii, quondam Melæna dicta, postea sic appellata vel a Cephalo Dionei filio, vel a Cephalo Amphitryonis socio, qui in ea regnarunt. *Plin. l.* 4. *c.* 12. ¶ Scribunt & *Cephalenia*. ¶ Est etiam hoc nomine urbs Thraciæ, quæ & *Same* dicitur. *Serv. ad Æn.* 7. *v.* 207.

CEPHALLENITÆ, arum, Cephalleniæ incolæ, ut *Cephallenitarum oppidum* apud *Serv. ad Eclog.* 8. *v.* 68.

CEPHALO, vel Cephalon, onis, m. ἐγκέφαλον, palmæ planta. *Pallad. l.* 5. *tit.* 5. Planta palmarum, quam cephalonem vocamus.

CEPHALŒDIAS, adis, f. Κεφαλοιδίας. *Cephalœdias ora* apud *Sil. l.* 14. *v.* 252. est in Sicilia ad oppidum Cephalœdium, de quo V. Geograph.

CEPHALOTES, æ, m. capitatus: a κεφαλή, caput. *Seren. Sammon. c.* 23. *v.* 427. Ac thymbræ speciem, quam commemorant cephaloten. *Plin. l.* 32. *c.* 10. hanc herbam vocat *cunilam capitatam*.

CEPHALUS, i, m. Κέφαλος, filius, vel nepos Æoli, filius Dejonei, vel Mercurii, & Creusæ, venator insignis. Procrin Erechthei, seu Erichthei, Atheniensium Regis, vel Pandionis secundum *Hygin.* vel secundum *Servium*, Iphicli filiam, Orithyiæ sororem in uxorem habuit. Sed non minus etiam diligebatur ab Aurora, a qua, cum venaretur, raptus est. Cum ille fœdus conjugale excusaret, Aurora irata vaticinata est, futurum, ut Cephalus Procrin non habuisse vellet. Dubitans Cephalus de uxoris fide, habitu mercatoris sumpto, faciem Aurora mutante, uxorem donis sollicitare statuit. Diu repulsus est. Sed augendis muneribus Procrin dubitare coegit. Illa victa pudore, ubi se Cephalus indicavit, in sylvas fugit, & Dianæ comitem se adjunxit. Sed paulo post Cephalo veniam orante in urbem regressa est, & viro dona dedit Lælapam canem, cui fatis datum fuerat omnes feras currendo superare, & jaculum omnia contingens, quæ vellet. Circa meridiem Cephalus venatum in sylvas ire solebat sine famulis, sine equis, sine canibus, solo armatus jaculo, & cum satiatus cæde ferarum esset, repetere frigus, & umbras, & auram invocare. Audiens nescio quis nomen auræ sæpe vocatum putavit esse Nymphæ, & Procri nuntiavit, Nympham a Cephalo amari. Postero die Procris furtim virum in sylvam secuta est, ut ipsa videret, an alteram amaret, seque venatione peracta inter virgulta abscondit. Cum maritum auram vocantem audisset, movit se paulum. Quod Cephalus sentiens, feram ratus, jaculum immisit, atque ita insciens uxorem interfecit. Aliqui scripsere, Lælapam canem, & duo jacula dono data Cephalo fuisse ab Aurora: aliqui etiam Cephalum ex Aurora, vel ex Aura filium Hesperum suscepisse. De cane Lælapa, & fera quadam, quæ item invincibilis erat, *Ovidius* narrat, eos inter se certavisse apud Thebas, cumque Cephalus jaculum in feram immissurus esset, in lapides a Jove fuisse conversos. Sed alii omnes fabulantur, Lælapam in cælum translatum esse, dicique Canem Sirium, vel majorem. *Ovid. Metam.* 7. *v.* 665. & *sequent. Hygin. fab.* 160. & 189. & *Poet. Astronom. l.* 2. *c.* 35. & *Serv. ad Æn.* 6. *v.* 665.

CEPHEIS, idis, f. filia Cephei, hoc est Andromeda. *Ovid.* 3. *de ar. aman. v.* 291. Alba decent fuscas: albis, Cephei, placebas. Adde *Manil. l.* 1. *v.* 426.

CEPHEIUS, a, um, ad Cepheum pertinens. *Ovid. Heroid. ep.* 15. *v.* 33. & *l.* 3. *Amor. eleg.* 3. *v.* 17. & *Propert. l.* 1. *eleg.* 3. *v.* 3. Andromede Cepheia. *Ovid.* 4. *Metam. v.* 668. Æthiopum populos, Cepheia conspicit arva.

CEPHENES, um, m. *fuchi*, κηφῆνες, fuci, apes imperfectæ, & inutiles operi, nisi quod multitudine, quæ calorem confert, fetum adjuvant. *Plin. l.* 11. *c.* 16. ¶ Sunt etiam hoc nomine populi Æthiopum, sub Cepheo Rege. *Ovid. Metam.* 7. *v.* 1. & 97. ¶ Hi dicuntur etiam *Cepheni*, *orum*, si modo legitimus est versus 763. ejusdem *Ovid. l.* 4. *Metam.* Nam *Heins.* spurium judicat.

CEPHESIAS. V. *Cephisias*.

CEPHEUS, i, m. dissyllab. Κηφεύς, Phœnicis, vel Agenoris filius, maritus Cassiopes, pater Andromedæ, Rex Æthiopum. Cum Andromeda a patre desponsa fuisset Perseo, qui eam a Ceto liberaverat, in ipso nuptiali convivio Phineus Cephei frater, cui illa antea promissa fuerat, Perseum cum sociis occidere tentavit: quare cruenta pugna commissa fuit, in qua post multorum cædem, Phineus cum suis in lapidem, objecto Medusæ capite, versus est. Cepheus, qui fratrem omni vi, licet frustra, ab eo facinore impedire conatus fuerat, post mortem in cælum una cum conjuge, filia, & genero translatus est, factumque sidus constans, secundum *Hygin.* stellis XIX. secundum alios XI. vel XVII. Alii dicunt ipsum quoque in necem Persei conspirasse, & ab eo in lapidem mutatum fuisse. Situs est in parte Boreali prope ipsum polum Arcticum, secaturque medius ab Arctico circulo: vertice attingit viam lacteam, pedibus pæne caudam minoris Ursæ. Ante se habet sidus uxoris; figuraturque manibus utrisque projectis. *Ovid. Metam.* 5. *fab.* 1. *Hygin. fab.* 64. & *Poet. Astron. l.* 2. *c.* 9. & *l.* 3. *c.* 8. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 3. & *Manil.* variis in loc. *Ovid. ibid. v.* 4. Exierat Cepheus, testatus jusque fidemque. & *vers.* 42. Et sunt qui Cephea dicant Cum genero debere mori. ¶ Alius fuit Cepheus Arcas filius Alei, & Cleobules, unus ex Argonautis. *Hygin. fab.* 14. ¶ Genitivus *Cepheos* pænultima producta, Κηφῆος Jonice pro Κηφέος. *Germanic. in Arat. v.* 189. minor utraque jungit Regula Cepheos vestigia.

CEPHEUS, a, um, κηφήιος, ad Cepheum pertinens, Æthiopicus. *Propert. l.* 4. *eleg.* 6. *v.* 78. Cepheam hic Meroen, fuscaque regna canat.

CEPHISIAS, & Cephissias, adis, adject. feminin. ad Cephisum amnem pertinens. *Ovid. Metam.* 7. *v.* 438. Vidit & immitem Cephisias ora Procusten. *h. e.* ea regio, quam Cephisus alluit. ¶ Est etiam hoc nomine lacus in Africa juxta mare Atlanticum, qui a sole excalfactus, e limo dat electrum fluitans. *Plin. l.* 37. *c.* 2.

CEPHISIS, & Cephissis, idis, adject. feminin. idem quod Cephisias. *Ovid. Metam.* 1. *v.* 369. adeunt pariter Cephisidas undas.

CEPHISIUS, & Cephissius, a, um, Κηφίσιος, ad Cephisum pertinens. *Ovid. Metam.* 3. *v.* 351. Jamque ter ad quinos unum Cephisius annum Addiderat. *h. e.* Narcissus Cephisi filius. ¶ *Cephisia*, *æ*, Κηφισία, est locus in Attica, ad Cephisum amnem. *Gell. l.* 18. *c.* 10. ¶ Item fons in eadem regione. *Plin. l.* 4. *cap.* 7.

CEPHISUS, & Cephissus, & *Græca terminatione* Cephisos, i, m. *Cefisso*, Κηφισσός, fluvius Græciæ, qui oritur in Doride prope Lilæam urbem, deinde auctus Mela fluvio Elatæam Phocidis urbem rigat, postea per Cherroneam in Bœotiam labitur, & cadit in Copaidem lacum, qui ab eo *Cephissides* aliquando dictus fuit; mox per cuniculum exsiliens in Euripum se exonerat prope Larimam oppidum. Aquæ Cephisi fatidicæ a *Lucano l.* 3. *v.* 175. dictæ sunt ob Themidis Oraculum vicinum. ¶ In fabulis est, Cephisum cum Liriope Nympha concubuisse, & Narcissum genuisse. *Ovid.* 3. *Metam. v.* 343. clausæque suis Cephisos in undis Vim tulit. Adde *Stat. Theb.* 7. *v.* 340. ¶ *Cephissus* alter fluvius Atticæ, qui juxta Athenas fluit ad Occ. & in sinum Saronicum se exonerat prope Pyræum portum. Ad hunc pertinet locus *Ovidii* in *Cephisias*.

CEPINA, V. *Cæpina*.

CEPITIS, sive Cepolatitis, f. gemma est candida, venarum nodis coeuntibus, candore imaginem regerens. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

CEPONIDES, um, f. gemmæ in Atarne Ætolidis nascentes, multis coloribus translucentes, alias vitreæ, alias crystallinæ, alias jaspideæ. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

CEPOS APHRODITES, m. κῆπος Ἀφροδίτης, hoc est hortus Veneris; nomen est herbæ, quæ usitatiore appellatione cotyledon dicitur. *Apulej. de herb. c.* 43.

CEPOTAPHIUM, ii, n. κηποτάφιον, sepulcrum in horto, vel hortus sepulcro religiosus factus: a κῆπος, hortus, & τάφος, sepulcrum. Legitur in veteri Inscript. optimæ notæ apud *Donium class.* 2. *n.* 178. & in tribus Inscriptionibus medii ævi apud *Fabrett. pag.* 80. & *pag.* 115. In alia apud *Gruter. pag.* 809. *n.* 2. dicitur *hortulus religiosus*.

CEPTO. V. *Cæpto*.

CEPULLA, V. *Cæpulla*.

CEPURICUS, a, um, *di orto*, κηπουρικός, hortensis: a κῆπος, hortus. *Jul. Firmic. l.* 2. *Mathes. c.* 12. Loca cepurica, & hortensia. *Plin. l.* 19. *c.* 10. Sabinus Tiro in libro Cepuricon. *h. e.* hortorum, vel olerum. τῶν κηπουρικῶν.

CEPOROS, i, m. *ortolano*, κηπουρός, hoc est olitor, hortulanus. Ita inscribitur liber *Apicii* 3. in quo agitur de ratione condiendorum olerum.

CERA, æ, f. *cera*, κηρός, id quod præter mel in apum favis invenitur. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 45. Persæ mortuos cera circumlitos condunt. *Id.* 3. *de Orat. c.* 45. Verba sicut mollissimam ceram, ad nostrum arbitrium formare, & fingere. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 198. Ceram pollice mollire. *Colum. l.* 9. *c.* 15. Apes figurant, & fingunt ceras. & *ibid.* Favi superpositis ceris tamquam operculis obliti. *Plin. l.* 35. *c.* 2. Expressi cera vultus. & *lib.* 8. *c.* 54. Icones ceræ fictæ. & *lib.* 13. *c.* 15. Illinere aliquid cera. *Virg. Ecl.* 2. *v.* 32.

Cala-

Calamos cera conjungere. *Id. 4. Georg. v.* 38. Linere spiramenta cera. *Id. ibid. v.* 57. Recentes ceras apes excudunt. *Id. ibid. v.* 162. Tenaces ceræ. ¶ Per synecdochen ponitur pro opere e cera facto. *Juvenal. sat.* 8. *v.* 19. Veteres ceræ exornant atria. *h. e.* avorum cereæ imagines. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 591. dispositæ generosa per atria ceræ. Adde *Sallust. in Jug. c.* 4. ¶ Ceræ usus multus fuit in obsignando. *Plin. l.* 2. *c.* 51. Aurum, argentum fulmine liquatur intus, sacculis ipsis nullo modo ambustis, ac ne confuso quidem signo ceræ. *il sigillo*. Adde *Plaut. Bacch.* 4. 4. 96. & *Ovid.* 2. *Amor. eleg.* 15. *v.* 15. ¶ Plurimus vero in scribendo. Tabellis enim utebantur cera illitis, in qua litteras stilo exarabant. *Quintil. l.* 10. *c.* 3. *ad fin.* Scribitur optime ceris, in quibus facillima est ratio delendi: nisi forte visus infirmior membranarum potius usum exiget. *Plaut. Bacch.* 4. 9. 73. Ceræ equidem haud parsit neque stilo. Adde *Asin.* 4. 1. 22. & *Gell. l.* 17. *c.* 9. ¶ Hinc sæpe dicitur de ipsis tabellis, in quibus aliquid perscribitur. *Quintil. l.* 11. *c.* 2. Illud neminem uon juvabit, iisdem, quibus scripserit, ceris ediscere. *Id. l.* 10. *c.* 3. *ad fin.* Mandare aliquid ceris. *Juvenal. sat.* 1. *v.* 63. Ceras implere capaces. *Horat. l.* 1. *ep.* 6. *v.* 62. Cærite cera digni. V. *Cæres, itis*. ¶ Hinc *prima, secunda cera*, hoc est prima, secunda pagina: *ima, extrema cera*, hoc est ima pars paginæ, &c. *Cic. Verr.* 3. *c.* 36. Codicis extrema cera. *Suetan. in Ner. c.* 17. Ut in testamentis primæ duæ ceræ vacuæ signaturis ostenderentur. *Id. in Cæs. c.* 83. Novissimo testamento tres instituit heredes, *&c.* in ima cera C. Octavium etiam adoptavit. Adde *Horat. l.* 2. *sat.* 5. *v.* 53. ¶ Pictores quoque ceris usi sunt, præsertim in illo pingendi genere, quæ *encaustice* dicitur. *Stat. l.* 1. *silv.* 1. *v.* 100. Apelleæ cuperent te scribere ceræ. Adde *Varron. l.* 3. R. R. *c. ult.* & *Plin. l.* 35. *c.* 7. *&* 11. ¶ Denique cera utebantur colore aliquo infecta, v. gr. miniata, adnotandis iis, quæ in opere aliquo perlegendo aut placerent insigniter, aut minus probarentur. Exempla ex *Cicerone* duo V. in *Miniatur*, & *Miniatulus*. ¶ Ponitur etiam *cera* pro quacumque mixtura tenaci, & ceræ simili. *Ovid.* 11. *Metam. v.* 514. *de navi*. spoliataque tegmine ceræ Rima patet, præbetque viam lethalibus undis. *h. c.* pice. *Virgil. l.* 3. *Georg. v.* 450. pingues unguine ceræ. Sic *Plin. l.* 24. *c.* 10. & *lib.* 25. *c.* 8. & alibi *ceram* pro *cerata* ponit. & *Plaut. Trucul.* 2. 2. 39. pro fuco, quo illinuntur feminæ, *belletta*. Buccas, *inquit*, rubricæ, cera omne corpus intinxit tibi.

CERACHĀTES, æ, m. κηροχάτης, gemma ex achatæ generibus, ceræ colore. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

CERAMĪCI, orum, m. Κεραμεικοὶ, loca duo Athenarum fuere, unus in urbe, qui erat certa sedes meretricibus constituta; alter extra urbem, in quo qui in bello cecidissent, publico sumptu sepeliebantur, funebrique oratione ornabantur: a κέραμος, terra figularis. *Cic.* 1. *Fin. c.* 11. & 2. *de leg. c.* 26. & *Plin. l.* 36. *c.* 5. ¶ Fortasse qui in urbe erat, idem fuit cum illo Ceramico, quem ab officina Chalcosthenis figuli appellatum esse, tradit *Plin. l.* 35. *c.* 12.

CERAMĪTES, æ, m. gemma testæ colorem habens: a κέραμος, testa. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

CERARĪA. V. *Geraria*.

CERARĪUM, ii, n. *Cic.* 5. *Verr. c.* 78. Ex omni pecunia, quam aratoribus solvere debuisti, certis nominibus deductiones fieri solebant: primum pro spectatione, & collybo, deinde pro nescio quo cerario. *h. c.* pecunia quam exigebat Verres pro impensis ceræ: & videtur eam ceram intelligere, quæ in scribendo a tabulariis consumebatur.

CERAS, κέρας, Græce cornu significat. Ab aliquibus ita appellatur pastinaca agrestis, quia cornu similis est. *Apulej. de herb. c.* 80. ¶ *Ceras chryseon*, Κέρας χρύσεον apud *Solin. c.* 10. (*al.* 15.) est promontorium illud, quod a *Plin. l.* 9. *c.* 15. appellatur promontorium *aurei cornus*: de quo verba facit etiam *l.* 4. *c.* 11. ubi *Chrysoceras* vocat. ¶ *Hesperion ceras*, Ἑσπέριον κέρας, promontorium Africæ in mari Atlantico, sub Zona torrida. V. Geograph. *Plin. l.* 6. *c.* 30. *extr.* & *cap.* 13.

CERASĪNUS, a, um, *di ciriegia*, ad cerasum pertinens. *Petron. in Satyr. c.* 28. Ostiarius prasinatus, cerasino succinctus cingulo. *di color di ciriegia*. *Id. in fragment. Tragur. c.* 67. *Burman.* Tunica cerasina.

CERASTES, æ, m. *cerasta*, κεράστης, serpens dictus a κέρας, cornu, quia gemina, & sæpe etiam quadrigemina in capite velut cornicula habet, non tamen illa dura, ut cornutis quadrupedibus, sed *corporea*, ut *Plin.* appellat *l.* 11. *c.* 37. hoc est carnea, vel cartilaginosa, quorum motu, occultato sub arenis cetero corpore, illectas aves veluti esca perimit, ut *Plin. l.* 8. *c.* 23. docet. Est etiam maxime flexuosus, ut spinam non habere videatur. *Lucan. l.* 9. *v.* 716. spinaque vagi torquente cerastæ. ¶ A Poetis finguntur Furiæ cerastas in capite pro capillo habere. *Stat. l.* 11. *Theb. v.* 65. *de Tisiphone*. Crinalem attollit longo stridore cerasten. Adde *Theb.* 1. *v.* 163. & *Claudian. l.* 1. *in Rufin. v.* 96. & *lib.* 2. *de raptu Proserp. v.* 346. ¶ Est etiam vermiculus cornutus in arboribus nascens, qui cum tantum eroserit, ut circumagat se, generat alium, ut *Plin. l.* 16. *c.* 41. tradit. Adde *lib.* 17. *c.* 24. ¶ In fabulis dicti sunt *Cerastæ* populi quidam in Cypro insula, cornutam frontem habere crediti, quibus cum humanas victimas sacrificare mos esset, a Venere in juvencos mutati sunt. *Ovid.* 10. *Metam. v.* 222. *& sequent.* V. *Cerastis*. ¶ Legitur etiam *cerasta*, *æ*, positione Latina; & quidem pro quocumque serpente, per synecdochen. *Alcim. Avit. l.* 5. *v.* 79. Primus adhuc mordax absorbuit ore cerasta.

CERASTIBŎLA. *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 3. *ad fin.* Cerastibola, ut de lumbo obcœnabis. Cerastibola, Opilius scribit, circum coxendices sunt nobis: id Græcum est, ab hujus loci versura. *Scaligero in Conjectan.* legendum videtur: *caro strebola, vitellina est: cœnabis*. Hæc autem verba sunt ex comœdiis *Plauti* deperditis: cetera ipsius *Varronis*. *Auson. Popma* sic edidit: *Cerastrebula ut de lumbo abcœnabis. Cerastrebula, Opilius scribit, circum coxendices sunt bobus*, &c. In notis vero mavult legere *crea strebula*: quod est τὰ κρέα στρεβλά, carnes tortuosæ, vel flexiles: quales nimirum sunt in coxendicibus, quia in ambulando flectuntur, & versantur. Ex quo apte intelliguntur sequentia verba: *id Græcum est, ab hujus loci versura*.

CERASTIS, idis, f. Κεραστίς, & Κεραστία. Ita dicta est olim insula Cyprus, teste *Plin. l.* 5. *c.* 31. propter crebra promontoria, quæ Græce κέρατα appellantur: vel fortasse ab incolis cornutis, ut est in fabulis. V. *Cerastes*.

CERĂSUM, si, n. *ciriegia*, κεράσιον, fructus cerasi arboris. *Cels. cap.* 24. *lib.* 2. Stomacho apta sunt ex pomis cerasum, morum, sorbum. *Pallad. in Octobr. tit.* 12. Cerasa ut sine osse nascantur. ¶ Cerasorum plura sunt genera. *Aproniana* maxime rubent: *Lutatia* nigerrima sunt: *Cæciliana* vero etiam rotunda. *Juniana* grati sunt saporis, sed adeo tenera ut gestatum non tolerent. *Pliniana* dicuntur in Campania, quæ *duracina* alibi, principatum facile obtinentia, pulpa, & veluti callo duriore. Hæc a nominibus eorum, qui insitione primi invenerunt, sunt appellata. Alia porro sunt a regionibus dicta, ut *Lusitana*, quæ in Belgica optima omnium censentur. *Macedonica* parvæ arboris, raroque tria cubita excedentis. A qualitate nomen habent *duracina* modo dicta, *laurea* amaritudinis non ingratæ, quæ ex lauro insita proveniunt; & quæ ex brevi frutice verius, quam arbore nascuntur, quæ ob id *chamæcerasus* dicitur. Sunt etiam, quæ mixtum colorem habent ex nigro, rubenti, ac viridi, similia semper maturescentibus. *Plin. l.* 15. *c.* 25.

CERĂSUS, si, f. *ciriegio*, κέρασος, arbor nota, a Cerasunte Ponti urbe sic dicta, quam cum L. Lucullus delevisset, inde arborem Romam transtulit, & ab urbe cerasum appellavit. Nam ante Lucullum erant quidem cerasa in Italia, sed dura, & *corna* appellabantur: postea *cornocerasa* dicta sunt. Ita *Serv. ad* 2. *Georg. v.* 18. & *Isid. l.* 17. *Orig. c.* 7. Adde *Ammian. l.* 22. *c.* 8. (*al.* 13.) Sed *Plin. l.* 15. *c.* 25. negat ante Lucullum ulla in Italia fuisse: quod *Tertull. in Apolog. c.* 11. confirmat, & *Hieronym. ep.* 19. *ad Eustoch. Ovid. de nuce*, *v.* 32. Audiat hoc cerasus; stipes inanis erit. *Colum. l.* 11. *c.* 2. *sub fin.* Possunt etiam his diebus cerasi, & tuberes, ceteræque arbores, quæ primæ florent, inseri commode. ¶ De ipso pomo, *ciriegia*, κεράσιον, *Propert. l.* 4. *eleg.* 2. *v.* 15. Hic dulces cerasos, hic autumnalia pruna Cernis.

CERĂSUS, untis, f. *Chirissonda*, Κερασοῦς, urbs Cappadociæ in ora litorali Ponti Euxini. *Plin. l.* 6. *c.* 4. *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 19.

CERATAULES, æ, m. *sonator di cornetta*, κερατaύλης, idem qui cornicem. V. *Camptaules*.

CERATHEUS, a, um, adject. a Ceratho fluvio Cretæ, apud Gnossum. *Virg. in Ciri, v.* 113. Carpathium fugiens, & flumina Cerathea. Alii scribunt *Ceratæa*, alii *Curetea*, Κουρήτεια, Cretensia: a Κουρήτη pro Κρήτη, (sic enim antiquitus dicebant, teste *Strabone*) Creta; ut intelligat generatim omnes ejus insulæ fluvios.

CERATĪA, æ, f. herba uno folio, radice nodosa magna, cœliacis, & dysentericis utilis. *Plin. l.* 26. *c.* 8.

CERATĪAS, æ, m. κερατίας, cometa cornu speciem habens: a κέρας, cornu: qualis visus fuit, cum Græcia apud Salamina depugnavit. *Plin. l.* 2. *c.* 25.

CERATĪNÆ, & crocodilinæ quæstiones, seu ambiguitates, κερατινοὶ, καὶ κροκοδείλινοι λόγοι, de quibus mentio fit a *Quintil. l.* 1. *c.* 10. (*al.* 16.) sunt captiosæ quæstiones, & sophismata, quæ captandi, & cavillandi causa proponi solent. Duplici autem ratione intelligi possunt, nempe ut sic dictæ sint a modo proponendi, ut *ceratina ambiguitas* idem sit, quod syllogismus cornutus (nam κέρας cornu significat) & *crocodilina*, quæ, crocodili more luctum fingentis, sub veritatis, & honestatis specie ad insidiandum, & fallendum proponatur: vel quod veri similius est, ut ita appellatæ sint a materia: qua ratione *ceratina* erit captio illa apud *Gell. l.* 18. *cap.* 2. Quod non perdidisti habes: cornua non amisisti: habes igitur cornua. *Crocodilinæ* exemplum erit illud *Luciani* ἐν βίων πράσει, de illa muliere, cui filium crocodilus abstulerat, & se redditurum promiserat, si mulier verum responderet. Illa autem respondit, non redditurum: atque ob id æquum ajebat, reddi. Huc pertinet illud ejusdem *Luciani in dial. Diogen. & Pollucis*. Κέρατα φύειν ἀλλήλοις, καὶ κροκοδείλους ποιεῖν, καὶ τοιαῦτα ἄπορα ἐρωτᾷν διδάσκουσι τὸν νοῦν. Hæc fere ex *Polit. in miscellan. c.* 54. *&* 55.

CERATĪTIS, is, f. κερατῖτις, genus papaveris silvestris, nigri, cubitali altitudine, folio minore, & tenuiore quam ceteris silvestribus, semine exili, radice crassa, & corticosa, calyculo inflexo, ut cornicula: unde & nomen habet. Nam κέρας est cornu. *Plin. l.* 20. *c.* 19.

CERATORĪUM, ii, *ceratta*, ceratum. *Cæl. Aurelian. l.* 2. *Acut. c.* 11. *Chronic. lib.* 2. *cap.* 3. Ceratorium apponere. *Marcell. Empir. c.* 35. Chalasticum olympianum, ceratorium insigne. ¶ Legitur & *cerotarium* a Græco κηρωτὸν, eod. sensu. *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 1. *c.* 1. Cerotariis, atque malagmatis uti. *Theodor. Priscian. l.* 1. *c.* 9. Calcis flos cerotario mixtus.

CERĀTUM, ti, n. *cerotto*, κηρωτὸν, medicamentum ceræ modo tenax, quod impositum adhæret. *Cels. l.* 4. *c.* 20. Ceratum ex cyprino. & *cap.* 24. liquidum. *Scribon. Larg. compos.* 250. Sulphur oleo mixtum, atque in cerati spissitudinem redactum. Adde *Columell. l.* 7. *c.* 7. *extr.* & *Plin. l.* 23. *c.* 6. & alibi. ¶ Dicitur etiam *cerotum* a Græco κηρωτὸν. *Martial. l.* 11. *epigr.* 99. Nec labra pingui delibuta ceroto. *Pallad. l.* 1. *tit.* 41. Ceroti instar efficies, & curabis adlinire. Adde *Plin. l.* 22. *c.* 24. & *lib.* 26. *c.* 14.

CERATURA, æ, f. *inceratura*, κήρωσις, ceræ inductio. *Colum. l. 12. c. 50. a med.* Quemadmodum nova vasa si calefiant, liquidam ceram facile excipiunt, sic vetera non crediderim propter olei succum ceraturam pati.

CERATUS, a, um, *incerato*, κηρωτός, cera illitus, obductus. *Cic. in divinat. Verr. c. 7.* Ceratam unicuique tabellam dari cera legitima. *Horat. l. 4. od. 2. v. 2.* Ceratæ pennæ. Adde *Plaut. Asin. 4. 1. 18.* ¶ Item generatim illitus. *Ovid. Heroid. ep. 7. v. 23.* inducto ceratæ sulphure tædæ. & *epist. 5. v. 42.* Cærula ceratas accipit unda rates.

CERAULA, æ, m. *sonatore di cornetta*, κεραύλης, idem quod ceratavles, cornicen. *Apulej. l. 8. Metam.* Quidam juvenis ceraula doctissimus. *Id. in Florid. n. 4. (al. l. 1.)* Monumentarii ceraulæ. ¶ Priore loco al. leg. *choraula*.

CERAUNIA, æ, f. V. *Ceraunius*.

CERAUNIA, orum, n. Κεραύνια, montes Epiri, qui & Acroceraunia dicuntur. *Virg. 1. Æn. v. 506. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 6.* V. *Acroceraunia*.

CERAUNIUM, ii, n. V. *Ceraunius*.

CERAUNIUS, a, um, Κεραύνιος, ad Ceraunia pertinens. *Plin. l. 15. c. 29. & Flor. l. 2. c. 9.* Ceraunii montes. *Colum. l. 3. c. 2.* Ceauniæ vites. ¶ *Ceraunia gemma* dicitur, quæ cum fulmine cadere creditur, & *lapis fulminis* dicitur a *Sidon. carm. 5. v. 50.* a κεραυνός, fulmen. Sunt etiam *cerauniæ*, quæ ita appellantur a fulgore. *Plin. l. 37. c. 9. ad fin. & cap. 10.* ¶ Dicitur etiam *ceraunium*, ii, n. *Claudian. de laudib. Serenæ, v. 77.* Pyrenæisque sub antris Ignea fluminei legere ceraunia Nymphæ. Adde *Solin. c. 23. (al. 36.)* ¶ Quod addunt quidam, *ceraunium* esse nomen tuberis apud *Plin. l. 19. c. 3. Harduinus* monet legendum *geranion*.

CERAUNOBOLIA, κεραυνοβολία, hoc est fulminum jactus: a κεραυνός, fulmen, & βάλλω, jacio. Ita dicta est quædam Apellis tabula, in qua cadentia fulmina pinxerat. *Plin. l. 35. c. 10.*

CERAUNUS, a, um, Ceraunius. *Propert. l. 2. eleg. 13. v. 3.* Non potuit saxo vitam posuisse Cerauno? *h. e.* scopulis Acroceranniis. ¶ Apud *Prudent.* idem est quod Ceraunia gemma. Sic enim ille *in Psychom. v. 470.* Si fratris galeam fulvis radiare Ceraunis Germanus vidit commilito, &c. *Martian. Capell. l. 1. pag. 19.* Tres fuerant in fronte gemmæ, lychnis, astrites, & ceraunos.

CERBERASTRUM. V. *Serperastrum*.

CERBEREUS, a, um, *di Cerbero*, ad Cerberum pertinens. *Lucret. l. 4. v. 734.* Cerbereasque canum facies. *Ovid. 4. Metam. v. 500.* Cerbereum os. *Stat. l. 5. silv. 1. v. 249.* Cerberei latratus. *Id. 8. Theb. v. 56.* Cerbereæ portæ. *h. e.* janua Ditis, juxta quam Cerberus excubat.

CERBERUS, i, m. *Cerbero*, Κέρβερος, canis triceps, ex Typhone gigante, & Echidna genitus (ut *Hygin. fab. 151.* docet) serpentes pro setis habens, custos appositus januæ Ditis, ne quis inde mortuorum egredi possit, aut vivorum ingredi. V. *Senec. in Herc. Furen. v. 783.* ubi eum describit. Quidam tribuunt ei quinquaginta capita: quidam etiam centum, ut dictum est in *Centiceps*. Hunc Hercules domuit, & ad Superos catenis constrictum traxit, tum videlicet, cum ad Inferos descendit, ut Theseum liberaret. Interpretatio hæc est: Cerberum canem fuisse Plutonis, vel Orci Regis Epiri, seu Albaniæ inferioris: Epirum partem esse infernam Regni Saturni secus mare inferum: in Epiro canes ferocissimos esse, qui sint instar trium canum alius generis. Alii terram interpretantur, dictamque volunt *Cerberum*, quasi κρεόβορον, hoc est carnivoram, a κρέας, caro, & βορός, vorax, quia terra corpora omnia sibi credita vorat, & consumit. *Serv. ad 6. Æn. v. 395.* ubi addit, ideo Herculem dici eum ab Inferis traxisse, quia omnes cupiditates, & terrena vitia contempsit. Adde *ad 8. Æn. v. 397.* ¶ Alii serpentem fuisse volunt in Tænaro Laconiæ promontorio, qui populis exitiosissimus esset, & quoniam in Tænaro ad Inferos dicitur esse aditus, Ditis canem esse nominatum, denique hunc serpentem ab Hercule interemptum fuisse. *Virg. 6. Æn. v. 417.* Cerberus hæc ingens latratu regna trifauci Personat, adverso recubans immanis in antro. ¶ Græca positione *Ovid. 7. Metam. v. 412.* nexis adamante catenis Cerberon abstraxit. Adde *Heroid. ep. 9. v. 94.*

CERCERIS, is, f. genus avis amphibiæ, apud *Varr. l. 4. L. L. c. 13.* Aliæ in hoc genere a Græcis, ut querquedula, cerceris: halcedo, quod ea halcyon. Quidam leg. *cercuris*: quod rejicitur a *Scalig. in Conjectan.* qui mallet reponere κερκιθαλίς, quomodo placet *Scioppio*, qui ita edidit. *ut querquedula a κερκιθαλίς*, &c. Itaque *Varro* dicit, *querquedulam* esse ab ea Græca voce, quemadmodum *halcedo* est ab *halcyon*. V. *Querquedula*.

CERCITES, V. *Circites*.

CERCIUS. V. *Circius*.

CERCO, onis, m. cognomen fuit Romanum in gente Lutatia, ut Q. & Cn. Lutatius, Cerco apud *Patin. in numis familiar. R. pag. 161.* & *Liv. l. 42. c. 6.* Κέρκος Græce est cauda, unde ductum videtur.

CERCOLIPS, ipis, f. genus simiæ, inquit *Festus*, quæ ultimam partem caudæ villosam habet. Quidam leg. *cercalopex* (hoc est caudata vulpes; a κέρκος, cauda, & ἀλώπηξ, vulpes) alii *cercolopis*: quæ *Scaligero* non probantur. Porro *cercolipe* putant nonnulli esse a κέρκος, cauda, & λιπός, pinguedo, quod villosa simul, & pinguis sit. Sed *Scalig.* deducit a κέρκος, & λείπω deficio, quod hac voce significetur tantummodo simia sine cauda, quæ Latina appellatione *cluna* dicitur, teste eodem *Festo*. Hinc a quibusdam ita legi apud *Catull. carm. 96. ad Vect.* Ista cum lingua, si usus veniat tibi, possis Culos, & trepidas lingere cercolipas. Nam clunibus simiæ non caudatæ nihil est spurcius. Alii tamen plures aliter leg. V. *Carbatina*.

CERCOPIA INSULA videtur jlocaliter appellari a *Plauto Trinum. 4. 2. 84.* regio Inferorum, ubi puniuntur homines scelerati, & fraudulenti, qui Græce κέρκωπες per metaphoram appellantur. Alii tamen leg. *Cecropia*.

CERCOPITHECUS, i, m. *gatto mammone*, *scimia coduta*, κερκοπίθηκος, simiæ genus caudam habentis: a κέρκος, cauda, & πίθηκος, simia. *Plin. l. 8. c. 21.* tradit, nasci hos in Æthiopia nigris capitibus, & pilo asinino. *Varr.* apud *Non. c. 3. n. 69.* Quid dubitatis, utrum nunc sitis cercopitheci, An colubræ, an beluæ? *Martial. l. 14. epigr. 202.* Callidus emissas eludere simius hastas, Si mihi cauda foret, cercopithecus eram. Adde *epigr. 128.* ¶ Hoc animal in Ægypto tanquam numen colebatur, teste *Juvenal. sat. 15. v. 4.* ¶ Græca positione *Martial. l. 7. epigr. 86.* Si Cronius similem cercopithecon amat.

CERCOPS, ōpis, m. κέρκωψ. Cercopa, inquit *Festus*, Græci appellant lucrari undique cupientem: quasi κέρδωπα: quem nos quoque lucrionem vocamus. ¶ *Cercopes* sunt populi in insula Pithecusa, quos Poetæ fabulantur, ob perjuria & fraudes a Jove in simias fuisse conversos. *Ovid. Metam. 14. v. 90.* deum genitor fraudem & perjuria quondam Cercopum exosus, gentisque admissa dolosæ. ¶ Ita etiam appellantur simiæ quædam monstrosæ, & caudatæ, & turpissimæ omnium. *Manil. l. 4. v. 664.* sævosque leones In pœnas fecunda suas parit horrida tellus, Et portentosos cercopum ludis in ortus. *Ammian. l. 22. c. 14. (al. 32.)* narrat de Juliano Apostata, quod *ridebatur ut cercops*, hoc est tanquam turpis simia.

CERCURUS, i, m. *sorta di nave*, κέρκουρος, genus navis Asianæ prægrandis, ut *Nonius* docet *c. 13. n. 4.* Inventa fuit a Cypriis, teste *Plin. l. 7. c. 56.* Cyprii autem Asiæ sunt contributi. Aperta erat, & vehendis oneribus comparata. *Liv. l. 33. c. 19.* Cum classe tectarum navium ad hoc levioribus navigiis, cercurisque ac lembis ducentis. Ex his *Livii* verbis satis apparet, inter minora navigia ponendum esse. Vox ipsa est conflata a κέρκος, & οὐρά, quæ utraque dictio caudam significat; fortasse quod prælonga esset, & velut in caudam utrinque desineret. Sunt qui deducant a Κέρκυρα, hoc est Corcyra insula; quasi Corcyræorum propria fuerit: quod est contra *Nonii*, & *Plinii* mentem. *Plaut. Merc. 1. 1. 86.* Ædificat navim cercurum, & merces emit. *Id. Stich. 2. 3. 44.* Conspicatus sum cercurum, quo ego me majorem non vidisse censeo. Adde *Lucil.* apud *Non. loc. cit.*

CERCYONEUS, a, um, ad Cercyonem pertinens. Fuit hic Neptuni filius, latro insignis apud Eleusinem, qui validissimas arbores incurvans, alligatos iis viatores discerpebat, ut *Ovid. 7. Metam. v. 439.* narrat. Hic a Theseo occisus fuit. *Id. in Ibin, v. 412.* Quæque Ceres vidit læto pereuntia vultu Corpora Thesea Cercyonea manu. *Stat. 12. Theb. v. 576.* trucibus monstris Sinin, infandumque dedisti Cercyona.

CERCYROS, i, m. κέρκυρος, nomen piscis marini, in scopulorum fine habitantis. *Ovid. in Halieut. v. 102.* & *Plin. sub fin. l. 32.*

CERDO, ōnis, m. *artefice vile*, *artigiano di poco pregio*, significat vilem, & sordidum artificem, quique omni ratione lucellum sectatur, quales sunt infimæ plebis homines, & nullius census: a κέρδος, lucrum. *Juvenal. sat. 8. v. 181.* At vos Trojugenæ, vobis ignoscitis, & quæ Turpia cerdoni, Volesos Brutosque decebunt. *Id. in fi. sat. 4. de Domitiano.* Sed periit postquam cerdonibus esse timendus Cœperat. Adde *Pers. in fi. sat. 4.* ¶ Jungitur interdum cum aliis artificum nominibus, ut *sutor cerdo* apud *Martial. l. 3. epigr. 59.* *ciabattino*: qui veteres calceos resarcit: de quo *Martial. l. 3. epigr. 16.* Et *cerdo faber* in antiqua *Inscript.* apud *Spon. in miscell. erud. pag. 221.* ¶ Apud *Papinian. Dig. lib. 38. tit. 1. leg. 42.* & *in veteri Inscript.* apud *Gruter. pag. 186. n. 4.* Cerdo est nomen proprium servi. Apud *Murator.* in vet. Inscript. *pag. 1505. n. 3.* est cognomen. C. Pompejus Cerdo.

CEREALIS, le, adject. *di Cerere*, ad Cererem pertinens, Δημητριακός, Δημήτριος. *Ovid. Metam. 8. v. 741.* Cereale nemus. *h. e.* Cereri consecratum. *Id. 3. Amor. eleg. 10. v. 1.* Cereale sacrum. *Id. Metam. 11. v. 121.* Cerealia munera. *h. e.* fruges, vel panis. *Id. 3. Trist. eleg. 12. v. 11.* Cereales sulci. *h. e.* in quibus seruntur segetes. *Id. 4. Fast. v. 911.* Cereales herbæ. *h. e.* segetes. *Id. ibid. v. 507.* Cerealis Eleusin. *h. e.* in qua Ceres colebatur. *Virg. 1. Æn. v. 181.* Cerealia arma. *hoc est* instrumenta, quibus panem conficimus. *Id. Æn. 7. v. 111.* Cereale solum. *h. e.* liba adorea, quæ pro mensa subjecta erant, ut in iis ceteræ dapes reponerentur. *Plin. l. 15. c. 19.* Cereales auræ. *h. e.* frugibus maxime utiles. *Auson. in Mosella, v. 362.* fluvius Præcipiti torquens Cerealia saxa rotatu. *h. e.* molas aquarias, quibus frumenta moluntur, *le mulina*. ¶ *Cereale papaver* dicitur a *Virg. 1. Georg. v. 212.* quod esui est, sicut frumentum: quale est sativum illud, cujus tria genera facit *Plin. l. 19. c. 8. ad fin.* nempe candidum, cujus semina tosta cum melle ab antiquis in secunda mensa apponebantur; & rustici panum crustis affuso ovo inspergebant: nigrum, cujus scapo inciso lacteus succus excipitur: tertium genus erraticum, quod & sponte nascitur in arvis, cum hordeo maxime. Vel *Cereale* dixit, quia eo usa est Ceres ad oblivionem doloris ob raptum Proserpinæ filiæ: vel quia Meconem Atheniensem dilexit, & transfiguratum in papaver (μήκων Græce papaver significat) tutelæ suæ jusserit reservari. *Serv. ad loc. cit.* Potest etiam addi alia causa, quod narrat *Ovid. 4. Fast. v. 547.* de Triptolemo a Cerere pasto papavere, ut eum faceret deum. V. ibi reliqua. ¶ *Cerealis sapor* apud *Plin. loc. cit.* est sapor tritici. Scribit enim, rusticos inferiorem panum suorum crustam *apio & gith, cereali sapore, condire*. Cum enim ex vilioribus, & ingratis frugibus panem conficere soleant, eo condimento saporem ei triticeum, & gratum conciliant. ¶ *Cerealis cœna* est opima, lauta, qualis solebat in festis Cereris parari. *Plaut. Men. 1. 1. 25.* Hinc Cerealis pœ-

pompa dicitur a *Varron. l.* 1. *R. R. c.* 2. longus ille ferculorum ordo, quæ in hujusmodi epulis inferebantur: ducta loquendi ratione a pompa Circensi. ¶ *Cerealia, um*, dicuntur a *Plin.* initio *l.* 23. fruges omnes, quibus aluntur homines. ¶ Sunt etiam *Cerealia*, festa in honorem Cereris, in quibus matronæ albis indutæ togis, discurrentes cum facibus celebrabant luctum, & errores Cereris ob amissam filiam. Ludi præterea fiebant in Circo in ejus honorem, quos albatus populus spectabat: vetitumque erat vino, aut Venere uti, atque ante noctem cibum capere. Hinc *Plaut. Aulul.* 2. 6. 5. *Cereri* eos *nuptias facere* ait, qui nihil temeti in cœnam attulerint. V. alia in hanc rem in *Ceres*. ¶ Celebrabantur pridie Id. April. ut est in veteri Kalendario apud *Gruter. pag.* 133. & *Ovid.* 4. *Fast.* docet. *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 12. Emerseram commode ex Antiati ipsis Cerealibus. *Liv. l.* 30. *c.* 39. *in fi.* Cerealia ludos dictator, & magister equitum ex S. C. fecerunt. Plura de his V. apud *Ovid.* 4. *Fast. v.* 389. & *sequentib.* ¶ *Ædiles Cereales* erant duumviri, qui annonam curabant, & frumentum, cum opus esset, populo publice distribuebant: iidemque Cereris ludos in Circo faciebant. Originem habuerunt a Jul. Cæsare, ut tradit *Pompon. Dig. lib.* 1. *tit.* 2. *leg.* 2. *ante med.* Horum mentio fit etiam in *Inscript. antiq.* apud *Gruter. pag.* 492. *n.* 9. & *pag.* 272. *n.* 5. & 6. ubi appellantur *Ædil. Pleb. Cerial.* Ex quo patet etiam *Cerialis* recte scribi, quod & *Servius* confirmat *ad* 1. *Æn. v.* 181. quin ita omoino scribi vult *Manut. in Orthogr.* Alii utramque scriptiooem, & merito, probant. ¶ Denique *cereales* dicuntur a *D. Hieronymo* (cujus verba V. in *Anabasius*) qui celeriter huc illuc discurrunt, velut Ceres cum filiam quæreret, vel Triptolemus ab ea per universum Orbem missus ad portanda frumenti semina. ¶ *Charis. l.* 1. *pag.* 99. *Putsch.* docet hoc adjectivum in *e* terminari in ablativo singulari, si de homine sermo sit; in *i*, si de re & frugibus. Sed hoc discrimen Scriptores non servant.

CEREBELLĀRE, is, n. tegumentum capitis, & cerebri, apud *Veget. l.* 3. *de re veterin. c.* 33. si modo ea lectio sana est.

CERĒBELLUM, i, n. *cervelletto*, ἐγκρανίς, parvum cerebrum. *Cels. l.* 2. *cap.* 18. Ungulæ suis, rostrum, aures, cerebellum. *Plin. l.* 30. *c.* 13. Gallinacei cerebellum. *Sueton. in Vitell. c.* 13. Phasianorum, & pavooum cerebella.

CERĒBER, bri, qui dicunt (pro *Cerebrum, bri*) sine cerebro vivuot, inquit *Flav. Caper de Orthogr. pag.* 2245. *Putschii*.

CEREBRŌSUS, a, um, *leggiero di cervello*, *ghiribizzoso*, ὀξύχολος, αἰωνόδης, qui cerebro ita laborat, ut facile irascatur, facile seotentiam mutet, levis, incoostans, uno verbo ad insaniam proclivis sit. *Lucil.* apud *Non. c.* 1. *n.* 82. Te primum cum istis insanum hominem, & cerebrosum. *Plaut. Mostell.* 4. 2. 36. Senex hic cerebrosus est certe. *Horat. l.* 1. *sat.* 5. *v.* 21. donec cerebrosus prosilit unus, Ac mulæ, nautæque caput, lumbosque saligno Fuste dolat. ¶ De brutis animalibus. *Colum. l.* 2. *c.* 11. *ad fin.* Ervum boves cerebrosos reddit.

CERĔBRUM, i, n. *cervello*, ἐγκέφαλος, substaotia mollis in capite, nervorum, & sensus omnis principium. *Cic. Tuscul.* 1. *c.* 9. Alii in corde, alii in cerebro dixerunt animi esse sedem, & locum. *Plaut. Cas.* 3. 5. 19. Cerebrum alicui dispercutere. *Aurel. Vict. in Epitom. c.* 1. *ante med.* Cerebri valido incussu (al. *incursu*) parietem pulsare. *dar del capo nel muro*. ¶ Translate pooitur interdum pro mente, animo, intelligeotia, sapientia. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 75. Putidius multo cerebrum est, mihi crede, Perilli Dictantis, quod tu nunquam rescribere possis. *Phædr. l.* 1. *fab.* 7. O quanta species cerebrum non habet! *è priva di senno*. *Plaut. Aulul.* 2. 1. 29. Mihi misero cerebrum excutiunt tua dicta, soror: lapides loqueris. *mi fanno strasecolare*. *Horat. l.* 1. *sat.* 9. *v.* 11. o te, Bolane, cerebri Felicem ajebam tacitus. *h. e.* simplicis, tranquillæ, & sanæ mentis, quæ nulla re perturbatur, & omnes molestias patientia vincit. Alii aliter exponunt. ¶ *Uri cerebrum*, *findi cerebrum* iis dicitur, qui valde indignantur, & veluti extra se sunt præ iracundia. *Plaut. Pœn.* 3. 5. 25. Id nunc his cerebrum uritur, me esse hos treceotos philippos facturum lucri. *Id. Bacch.* 2. 3. 17. Cor meum, & cerebrum finditur, istius hominis ubi fit mentio. *crepo da rabbia*. Hinc *cerebrosus*. ¶ *Experiri cerebrum alicujus* apud *Petron. in fragment. Tragur. c.* 75. *Burman.* est ejus mentem, animum experiri. ¶ Per similitudinem *cerebrum arboris* apud *Plin. l.* 13. *c.* 4. est superior medulla arboris. ¶ *Saxo cere comminuit brum* dixit *Ennius* per tmesim, non tamen ullo pacto imitandus. Locum *Ennii* afferunt *Donat. de Tropis pag.* 1777. *Putsch.* & *Serv. ad* 1. *Æn. v.* 416. sed *Ennii* nomine tacito. Simile est illud *Sempronii Gracchi* apud *Calpurn. Pison. MS.* referente *Merula ad fragm. Ennii*, *pag.* 308. oblatam stultum est medi spernere cinam. Et *Pomponii ibid.* Lamen color tatrici mutat: lacrymis se falsis lavitat. Et *Julii Proculi ibid.* Clausa fagi fera naot. ¶ Et tmesis, & metathesis simul est in illo *Lucret. l.* 6. *v.* 962. terram sol excoquit, & facit are. ¶ Insoleotissima omnium est illa veteris Poetæ apud *Donat. loc. cit.* Massili portant juvenes ad litora tanas.

CEREFOLIUM. V. *Cærefolium*.

CEREMONIA. V. *Cærimonia*.

CERĔO pro *Creo* obsoletum verbum. V. *Cerus*.

CEREŎLUS, a, um, dimioutivum a *cereus, a, um*. Apud *Colum. l.* 10. *v.* 404. *cereola* dicimtur pruna, quæ cerei coloris sunt, a *Plin. cerina* appellata *l.* 15. *c.* 13. Versus *Columellæ* est: Armeniisque, & cereolis, prunisque Damasci. *Plin. loc. cit.* Sunt & nigra, ac laudatiora cerina, nec non Armeniaca, &c. *Ovid.* quoque nigra, & cerina pruna memorat *Metam.* 13. *v.* 817.

CERES, ĕris, f. *Cerere*, Δημήτηρ, Saturoi, & Opis filia, Jovis, & Plutonis soror, mater Proserpinæ, quam ex Jove ipso peperisse dicitur. A Neptuno quoque sub equi specie compressam, teste *Ovid.* 6. *Metam. v.* 118. Arionem equum celeberrimum, & vaticinandi arte præditum genuisse fabulantur. Dicta est vel quasi *geres*, a gerendis frugibus, ut est apud *Cicer. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 26. & *Varron. l.* 4. *L. L. c.* 10. quemadmodum Δημήτηρ a Græcis denominata est quasi γημήτηρ, hoc est terræ mater: vel a *creando*, ut putat *Serv. ad* 1. *Georg. v.* 7. quod sit frugum creatrix. Ipsa enim est, quæ fruges monstravit, atque agriculturam, & domandorum boum rationem homines docuit. V. *Triptolemus*. Quare spicea corona caput cincta pingitur, & peculiari epitheto *alma* appellatur, quia homines alit. Quod multo magis ei convenit si dicatur eadem esse ac Terra, quæ non solum homines, sed cuncta animantia nutrit. Cererem autem esse ipsam Tellurem, docent plures Mythologi. Hinc *Ovid.* 4. *Fast. v.* 497. currum ei tribuit, quem juncti angues trahunt, qui maxime sunt terræ animalia. Eo autem curru vecta totam terram peragrasse dicitur cum Proserpinam a Plutone raptam quæreret. V. *Proserpina*. A Græcis dicta est Θεσμοφόρος, & a *Virg.* 4. *Æn. v.* 58. *legifera*, quia, ut docet *Macrob. l.* 3. *Saturn. c. ult.* ante inventa frumenta homines passim sine lege vagabantur: quæ feritas inde interrupta est, atque ex agrorum divisione nata sunt jura. Adde *Serv. ad Virg. loc. cit.* ¶ Præterea Ceres eadem ac Luna esse existimatur, quia hujus sideris influxus in terrenas fruges maxime possunt. *Macrob. l.* 1. *Saturnal. c.* 18. *sub fin.* ¶ In sacris Cereris porca mactabatur, quæ segetes virides cupidissime depasci, & proterere solet. *Id. ibid. l.* 1. *c.* 12. *Hygin. fab. ult. Cato R. R. c.* 134. ¶ Mulsum quoque libabant, noo vinum. Hinc nuptias Cereri facere, apud *Plaut.* hoc est sine vino epulas parare. V. *Cerealis*. *Cato* tamen *loc. cit.* & *Virg.* 1. *Georg. v.* 344. vioum in sacrificio Cereris adhiberi jubent: quod de privatis sacrificiis intelligendum est, vel de iis, in quibus aliquid a Cerere petebatur, non de solemni illo, in quo tantummodo celebrabatur memoria luctus & doloris Cereris ob amissam filiam, & abstinebatur a vino, quod lætitiæ causa est. Alia ratione hanc quæstionem solvit *Macrob. l.* 3. *Saturn. c.* 11. qui mulsum intelligendum putat: alia *Serv. ad cit.* 1. *Georg.* quem V. ¶ Quidam duas faciunt Cereres: unam, quæ dicta est: alteram filiam Cæli, & Vestæ, sororem Saturni, uxorem Sicani Siculorum Regis, matrem Acherontis; quæ Siculos frumenti usum docuit. *Ovid.* 3. *Amor. eleg.* 10. *v.* 3. Flava Ceres, tenues spicis redimita capillos. *Manil. l.* 2. *v.* 442. Spicifera Ceres. ¶ *Ceres inferna*, & *profunda* dicitur a *Stat.* 4. *Theb. v.* 460. & *lib.* 5. *v.* 156. Proserpina Cereris filia, quia quod quidam tradunt de Cerere, quod sit eadem ac Luna, ut dictum est, hoc alii dicunt de Proserpina, cui Jupiter ad solandam matrem concessit, ut sex menses apud Inferos, totidem apud Superos esset. Sæpe autem Poetæ alteram cum altera confundunt. ¶ Per metonymiam pooitur pro segetibus, & frumento. *Virg.* 1. *Georg. v.* 297. At rubicunda Ceres medio succiditur æstu. *Ovid.* 3. *Amor. el.* 7. *v.* 31. Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam. *Virg.* 1. *Æn. v.* 181. Tum Cererem corruptam undis, Cerealiaque arma Expediunt. ¶ Item pro pane. *Id. ibid. v.* 705. Cereremque canistris Expediuot. *Næv.* apud *Fest.* in *Coquum*. Coquus edit Neptunum, Venerem, Cererem. *h. e.* pisces, olera, & panem.

CERES, itis. V. *Cares*.

CERETĀNI. V. *Caretanus*, & *Cerretanus*.

CEREVISIA. V. *Cervisia*.

CERĔUS, a, um, *di cera*, κήρινος, qui est ex cera. *Cic. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 12. Nihil esset cereum, quod commutari non posset. *Horat. epod. ult. sub fin.* Cereæ imagines. *Virg. Æn.* 12. *v.* 589. Cerea castra. *h. e.* apum favi. ¶ Item ceræ colorem habens. *Virg.* 2. *Eclog. v.* 59. Cerea pruna. (V. *Cereolus, a, um*). *Martial. l.* 1. *epigr.* 93. Cerea, & trita lacerna. *h. e.* quæ candorem amisit, & flava ob vetustatem facta est. Alii exponunt succidam, unctam; quasi ceratam. Sic *lib.* 4. *epigr.* 53. Cerea abolla. *Id. l.* 13. *epigr.* 5. Cerea quæ patulo lucet ficedula lumbo. *h. e.* pinguis. Nam pingue cerei coloris est. Sic *Id. l.* 3. *epigr.* 58. Cereus turtur. ¶ Translate est tener, flexilis, mutabilis. *Horat. de ar. poet. v.* 163. Cereus in vitium flecti. ¶ Quod quidam afferunt ex eodem *l.* 1. *od.* 13. *v.* 2. cerea Telephi laudas brachia. *h. e.* mollia: *Bentlej.* contendit legendum *lactea*.

CERĔUS, i, m. *cero*, *torchio*, *doppiere*, λαμπάς, λαμπάδιον, fax e cera. *Cic.* 3. *Offic. c.* 20. Omnibus vicis statuæ: ad eas tus, & cerei. *Senec. de Tranquill. c.* 11. Toties in vicinia mea conclamatum est: toties præter limen immaturas exsequias fax cereusque præcessit. *Id. de brevit. vitæ, in fi.* Ducere funus ad faces & cereos. *Id. ep.* 122. Quantulum a funere absunt, & quidem acerbo, qui ad faces & cereos vivunt? *h. e.* noctu vigilant, & ad lumen facum & cerei agunt. *Plaut. Curcul.* 1. 1. 9. Lucere alicui cereum. ¶ Saturnalibus cereos dabant tenuiores clientes ditioribus patronis suis, lege lata a quodam Publicio trib. pleb. ad coercendam avaritiam patronorum, qui majora munera a clientibus eo tempore exigere solebant. Hic autem mos missitandi cereos ex eo ortus est, quod socii Herculis ab eo in Italia relicti Saturni aram pro humanis victimis, quæ prius ad eam mactabantur, plurimis accensis luminibus excolere cœperunt, ita ab Hercule edocti ac jussi. Habebant enim oraculum, in quo erat: Καὶ κεφαλὰς Ἅδῃ, καὶ τῷ πατρὶ πέμπετε φῶτα. Vox autem φῶτα non solum virum, sed etiam lumen significat. *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 7. & 11. *ad fin.* & *Martial. l.* 5. *epigr.* 18.

CERIA, æ, f. genus potionis ex frugibus, apud Hispanos. V. *Cervisia*.

CERIĀLIS. V. *Cerealis*.

CERIFICE. V. *Ærifice*.

CERIFICO, as, avi, atum, *far cera*, κηρίζω, ceram facio. *Plin. l.* 9. *c.* 38. *de pelagiis, seu purpuris*. Capi eas post Canis ortum, utilissi-

lissimum: quoniam cum cerificavere, fluxos habent succos. *h. e.* cum lentorem illum suum ceræ similem mutuo attritu salivavere, ut *Id.* loquitur *cap.* 36. Alii leg. *fetificavere*: sed *Harduin.* priorem lectionem defendit tum ex MSS. quibusdam, tum ex verbis *Aristot.* hac eadem super re: *Ὅταν δὲ κηρίζωσιν αἱ πορφύραι*, &c.

CERINARIUS. V. *Calthularius*.

CERINTHA, æ, & Cerinthe, es, f. *κηρίνθη*, herba apibus gratissima, folio candido, incurvo, cubitalis, capite concavo, mellis succum habente. *Virg.* 4. *Georg. v.* 63. Trita meliphylla, & cerinthæ ignobile gramen. *Plin. l.* 21. *c.* 12. Casiam, melilotum, cerinthen.

CERINTHUS, i, m. *κήρινθος*, idem quod *erithace*, hoc est medium quid inter mel, & ceram, quo apes vescuntur, cum operantur, amari saporis: gignitur rore verno, & arborum succo, gummium modo: sæpe invenitur in favorum inanitatibus sepositus. Vocatur etiam *sandaraca* a quibusdam. *Plin. l.* 11. *c.* 7.

CERINUS, a, um, *di color di cera*, *κήρινος*, *κηροειδής*, qui est cerei coloris. *Plin. l.* 15. *c.* 13. Pruna cerina. V. *Cereolus*. *Id. l.* 37. *c.* 5. Berylli cerini. ¶ *Cerinum*, *i*, n. apud *Plaut. Epid.* 2. 2. 49. est vestimentum ceræ colore, ut interpretatur *Non. c.* 16. *n.* 6. Quidam leg. *berinum*, & interpretantur burrum, *h. e.* rufum.

CERIOLARE, is, n. *candeliere*, *torciere*, candelabrum cereis sustinendis aptum. *Vetus Inscript.* apud *Gruter. pag.* 175. *n.* 4. Cum basi marmorea & ceriolarib. duobus æreis habentibus effigiem cupidinis, &c. *Alia* apud *Reines. class.* 1. *n.* 273. Ceriolare arg. alt. ped. I. semis refecit. Adde aliam in *Museo Veron. pag.* 83. ¶ Scribi potest & *Cereolare*.

CERION, & Cerium, ii, n. *κηρίον*, proprie favum significat. Translate sic appellatur ulceris genus multis foraminibus, favi more præditum, & mellei coloris humore manans. Accuratius describitur, & in duo genera dividitur a *Celso l.* 5. *c.* 28. *n.* 13. qui tamen Græce usurpat. *Plin. l.* 20. c. 2. Radix peponum sanat ulcera concreta in modum favi, quæ ceria vocant. Adde *lib.* 23. *c.* 7.

CERITES. V. *Cares*, *itis*.

CERITIS, vel Cerites, æ, m. *κηρίτης*, gemma est a colore ceræ appellata, quæ *κηρὸς* Græce dicitur. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

CERITULUS) V. *Cerritus*, &c.
CERITUS)

CERMALUS, locus in Urbe sic nominatus. *Festus*. ¶ Rectius tamen scribas *Germalus*, ut est apud *Varron. l.* 4. *L. L. c.* 8. *ad fin.* ubi docet, ita dictum esse a duobus germanis Romulo & Remo, & esse eum locum, in quo hi inventi sunt in alveolo in ripa Tiberis. Hinc etiam format adjectivum *Germalensis*. Meminit hujus vocis *Id. Fest.* etiam in *Septimontio*, ubi licet eum enumeret inter montes, non tamen mons est, sed locus imus ad Tiberim.

CERNENTIA, æ, f. *vista*, visus. *Martian. Capell. l.* 4. *pag.* 115. Cernentia opponitur cæcitati.

CERNO, is, crevi, cretum, a. 3. *vagliare*, *stacciare*, *crivellare*, *διακρίνω*, *σήθω*. Proprie significat separare. Est enim a *κρίνω*, (quod idem significat) ut *Voss.* omnium probabilissime censet. Ponitur itaque pro cribro secernere, purgare. *Cato R. R. c.* 107. Quam minutissime per cribrum cernas. *Ovid. de medicam. fac. v.* 89. Hæc ubi contrieris, per densa foramina cerne. *Plin. l.* 18. *c.* 11. *ad fin.* Arctiore cribro cernere farinam. Adde *lib.* 33. *c.* 5. ¶ Hinc & pro agitare usurpat *Cornel. Sever.* quia quæ cernuntur, agitantur, *agitare*, *sbattere*, *in Ætna*, *v.* 491. Sicut cum curvo rapidum mare cernitur æstu. ¶ Translate est judicare, decernere, deliberare, quia omnis judicandi vis in eo posita est, ut vera a falsis, justa ab injustis separentur, *giudicare*, *deliberare*. *Cic.* 3. *de legib. c.* 3. Huic potestate pari quotcumque Senatus creverit, populusve jusserit, tot sunto. *Pacuv.* apud *Non. c.* 4. *n.* 69. Et æquum est, & rectum quod postulas: jurati cernant. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 14. Locum illis tempusque destinatum, quo de Armenia cernerent. ¶ Item pro certare, dimicare, quia in bello, & prœliis de summa rerum decernitur, *combattere*. *Auct. argum.* 2. *Amphitr. Plautini*. Pro patria Amphitruo dum cernit cum hostibus. *Virg. Æn.* 12. *v.* 709. Inter se coisse viros, & cernere ferro. Al. leg. *decernere* contra *Servium*. *Enn.* apud *Non. c.* 11. *n.* 16. Severiter fortuna ferri cernunt de victoria. ¶ Festive *Plaut. Trinum.* 2. 4. 77. Verecundari neminem apud mensam decet. Nam ibi de divinis, atque humanis cernitur. ¶ Hoc sensu regit etiam accusativum. *Enn.* apud *Cicer. l.* 1. *Offic. c.* 12. Ferro non auro vitam cernamus utrique. *h. e.* in disceptationem & discrimen adducamus, & de ea armis decernamus. *Plaut. Bacch.* 3. 2. 15. Cernere certamen. *Lucret. l.* 4. *v.* 965. bellum. *κρίνειν πόλεμον*. Alii leg. *degerere*, pro *gerere*, ut sit pæon pro dactylo: alii *degere*. ¶ Significat etiam statuere, constituere, & veluti apud se decernere. *Plaut. Cistell.* 1. 1. 1. Cum ego antehac te amavi, & mihi amicam esse crevi. *h. e.* constitui, inquit *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 5. *a med. Priscian.* tamen *l.* 8. *pag.* 898. *Putsch.* exponit vidi, cognovi: qua de significatione infra dicemus. *Lucil.* apud *Non. c.* 4. *n.* 69. Postquam præsidium castris educere crevit. *Cic.* 3. *de leg. c.* 3. *a med.* Imperia, potestates, legationes, cum Senatus creverit, urbe exeunto. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. v.* 150. potius germanum amittere crevi, quam &c. Apud *Liv. l.* 43. *c.* 12. dicitur *sors cernere*, cum sorti permittitur, ut dijudicet, quid sortientibus obveniat. ¶ Hinc est celebris illa phrasis Jurisconsultorum, *cernere hereditatem*: quæ legitur apud *Cicer.* 2. *Agrar. c.* 15. *ad fin. ad Attic. l.* 11. *ep.* 2. & 12. *in f.* & alibi. Porro is dicitur *hereditatem cernere*, ut exponit *Varr. loc. cit.* qui constituit se heredem esse: & cum id fecit, dicitur *crevisse*. Itaque differunt *cernere*, & *adire*. Nam *cernere* est decernere, se heredem esse, & hereditatem acceptare, *dichiararsi erede*, *accettare l' eredità*: At *adire* est ipsam occupare, & in possessionem ejus venire. Docet enim *Ulpian. in lib. regular. tit.* 22. *qui hered. instit. poss.* cretionem esse certorum dierum spatium, quod datur instituto heredi ad deliberandum, utrum expediat ei adire hereditatem, nec ne, velut: *Titius heres esto, cernitoque in diebus centum proximis, quibus scieris poterisque: nisi ita creveris, exheres esto.* Hinc intelliges illud *Varron. l.* 5. *L. L. c.* 8. In testamento, cernito, idest facito, videant te esse heredem. Itaque in cretione adhibere jubent testes. Et *Cic.* 1. *de Orat. c.* 22. De his credo rebus, inquit Crassus, ut in cretionibus scribi solet, *Quibus sciam poteroque*. Quamvis autem prius sit *cernere*, quam *adire*, hoc tamen verbum in formula hereditatis agnoscendæ priore loco ponitur. *Plin. l.* 10. *ep.* 75. Rogavit testamento, ut hereditatem suam adirem, cerneremque. *Ulpian. loc. cit.* Cernere est verba cretionis dicere, ad hunc modum: Cum me Mævius heredem instituerit, eam hereditatem adeo, cernoque. ¶ Translate *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 1. Is fratris Appii amorem erga me cum reliqua hereditate crevit. ¶ Sæpissime significat videre, quæ notio & ipsa ab illa priore descendit, quam posuimus. Proprie enim *cernere* est oculis res internoscere, unam ab alia separando, *vedere*, *discernere*, *distinguere*. Quare *cernere* plus est quam *videre*. *Cic. Tuscul.* 1. *c.* 20. Nos enim ne nunc quidem oculis cernimus ea, quæ videmus. *Gell. l.* 5. *c.* 16. De videndi ratione, deque cernendi natura diversas esse opiniones Philosophorum. ¶ Usus tamen hæc confundit, & promiscue usurpat. Porro in hac significatione fere semper caret præterito. *Cic.* 4. *Acad. c.* 25. Ego Catuli Cumanam ex hoc loco regionem video, Pompejanum non cerno. *Id. Fam.* 6. *ep.* 3. Quem ego tam video animo, quam ea, quæ oculis cernimus. *Nepos in Timol. c.* 2. Ut non solum auribus acciperetur, sed etiam oculis cerneretur. ¶ *Cerne* pro vide, aspice, *mira*, *vedi*. *Cic. in somn. Scip. c.* 6. Hic autem alter, quem incolitis, cerne, quam tenui vos parte contingat. ¶ Sæpe transfertur ad animum. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 31. Neque tanta tamen est in rebus obscuritas, ut eas non penitus acri vir ingenio cernat, si modo adspexerit. *Id. Fam.* 5. *ep.* 12. Cerno jam animo, quanto omnia uberiora futura sint. *Terent. Andr.* 1. 1. 108. Ut consuetum facile amorem cerneres. *Enn.* apud *Cicer. de Amic. c.* 17. Amicus certus in re incerta cernitur. *si scorge*, *si conosce*. ¶ Per catachresim sumitur pro audire. *Titinn.* apud *Priscian. l.* 10. *pag.* 898. *Putsch.* Simul ut pueras has nocte suspirare crevi. *Accius* apud *Non. c.* 4. *n.* 69. Vox illius certe est: idem omnes cernimus. ¶ Præterea eleganter accipitur pro inspicere, dignoscere. *Liv. l.* 35. *c.* 7. Libero fenore obruebant debitores: cujus cernendi cum ratio quæreretur, diem finiri placuit. Al. leg. *coercendi*. ¶ *Cerni aliqua re* dicitur, quod ea re constat: sic enim unumquodque distinguitur, æstimatur, & cognoscitur. *Cic. in Top. c.* 21. Causa certis personis, locis, temporibus, actionibus, negotiisque cernitur, aut in omnibus, aut in plerisque eorum. *Id. in Partit. c.* 22. *in f.* Atque hæ quidem virtutes cernuntur in agendo. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 8. Vires, valetudo, divitiæ, honor, gloria, quæ genere, non numero cernuntur. ¶ In illo *Accii*: Regnum tibi permitti malunt: cernam, tradam exercitum: *cernam* exponit *Non. c.* 4. *n.* 69. cedam: sed non videtur apte explicare. ¶ De præterito *crevi*, quod commune est duobus verbis *cerno*, & *cresco*, hæc habentur apud *Fest.* Crevi modo significat hereditatem adii (a *cerno*) modo major ætate, vel censu sum (a *cresco*) modo judicavi, modo divisi (a *cerno*) quæ omnia a duobus verbis cresco, & cerno veniunt: cujus unius origo ex Græco trahitur, quod illi *κραίνειν* dicunt perficere.

CERNUALIA, um, n. ludi, in quibus super pelles unctas saliebant, & cernuabant. *Varr.* apud *Non. c.* 1. *n.* 76. Etiam pelles bubulas oleo perfusas percurrebant, ibique cernuabant: a quo ille versus vetus est in carminibus: Sibi pastores ludos faciunt coriis Cernualia. Ita legit *Scalig. ad Fest.* in *Coinquire*. Alii *coriis consualia*.

CERNUATUS, a, um, *volto col capo chino all' ingiù*, cernuus, in terram pronus. *Solin. c.* 45. (*al.* 57.) Equus adeo sprevit lupatos, ut de industria cernuatus, ruina pariter & se, & equitem affligeret.

CERNULO, as, idem quod cernuo. *Senec. ep.* 8. Non evertit fortuna, sed cernulat, & allidit. *Id. de Tranquill. c.* 3. *ad fin.* Cernulare se. *Al. hic aliter leg.*

CERNULUS, a, um, idem quod cernuus, cernuatus. *Apul. l.* 9. *Metam.* Supra mensam cernulus corruens, &c. Ita leg. in quodam Cod. *Scalig. ad Manil.* at plerique alii *cernuus*.

CERNUO, as, avi, atum, a. 1. *voltare col capo in giù*, *κυβιστᾶν*, in caput vertere, cernuum ad terram dare. *Varr.* apud *Non. c.* 1. *n.* 76. Pelles oleo perfusas percurrebant, ibique cernuabant. (*subaudi se*. *faceano un capitombolo*.) a quo ille versus vetus est in carminibus: Sibi pastores ludos faciunt cernui. *Apul. l.* 1. *Metam.* Corpus exanimatum in flumen pæne cernuat. Ita *Pricaus*, & *Elmenhorst.* Alii leg. *corruerat*. *Prudent. l.* 1. *adversf. Symmach. v.* 350. Cernuat ora senex barbatus, & oscula figit Cruribus ænipedum, si fas est credere, equorum. *si china*. Passive *Solin. c.* 17. (*al.* 27.) *de tigrib.* In litore irrita rabie cernuantur.

CERNUUS, a, um, *chino*, *curvo*, *volto col capo a terra*, *λοξὸς*, *πρηνὴς*, in faciem pronus, curvus. *Lucil.* apud *Non. c.* 1. *n.* 76. Cernuus extemplo plantas convestit honestas. *Prudent. Cathemer.* 7. *v.* 43. pulverem Humi madentis ore pressit cernuo. *Virg.* 10. *Æn. v.* 894. *de equo*. effusum equitem super ipse secutus Implicat, ejectoque incumbit cernuus armo. Ubi *Servius*. Cernuus dicitur equus, qui cadit in faciem, quasi in eam partem, qua cernimus: unde & pueri, quos in ludis videmus ea parte, qua cernunt, *κυβιστῶντες* (*h. e.* cernuantes se) cernui vocantur, ut etiam *Varr.* in Ludis theatralibus docet. Hæc *Servius*, cui adstipulatur *Non. loc. cit.* quod ad etymologiam attinet. ¶ Hinc *cernuus* idem est, qui petaurista, vel schœnobates *κυβιστητὴς*, in illo *Lucil.* apud *Non. ibid.* ut

putat

putat *Scalig. ad Fest.* Modo sursum, modo deorsum, tanquam collus cernui. *h. e.* velut collus petauristæ se cernuantis. In Gloss. quoque *Philox.* legitur *Cernuli*, κυβιστητῆρες. ¶ *Festus* docet, *cernuum* esse genus calceamenti. Sed *Voss. in Etymol.* recte notat, deceptum esse ex illo *Lucilii* versu male intellecto, quem hic priore loco attulimus. Idem videtur dicendum de *Isid. qui in f. l.* 19. *Orig.* docet, *cernuos* dici soccos sine solo.

CERO, as, avi, atum, a. 1. *incerare*, κηρόω, ceram induco, cera illino. *Colum. l.* 12. *c.* 50. *a med.* Fere sexta quaque olivitate dolia cerari oportere.

CEROLIENSIS dictus est olim quidam locus in Urbe Roma, qui quod Cariois junctus erat, Carinarum postea nomine est appellatus. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 8.

CEROMA, atis, n. κήρωμα, unguentum ex cera, & oleo, quo illiniebantur corpora eorum, qui in Gymnasiis se exercebant: a κηρός, cera. Adhibebant etiam genus terræ albidæ ex agro Albano, vel rubeæ ex Bajano pulvere; eaque oleo mixta ungebantur. *Plin. l.* 35. *c.* 13. Plura de hac re non sum dicturus, non hercules magis, quam de terræ usu in ceromatis, &c. *Martial. l.* 7. *epigr.* 31. Vara nec injecto ceromate brachia tendis. *Id. l.* 4. *epigr.* 19. Lentum ceroma terere. *Id. l.* 14. *epigr.* 50. Immundum ceroma. Adde *Plin. l.* 28. *c.* 4. & *l.* 29. *c.* 1. *ad fin.* ¶ In illo *Senecæ epist.* 57. A ceromate nos haphe excepit: *ceroma* est lutum, quo in cœnosa via aspersum se dicit: & post illud pulverem excepit in crypta Neapolitana. ¶ Per metonymiam accipitur pro loco gymnasii, seu palæstræ, in quo ungebantur, ἐλαιοθέσιον. *Senec. de brevit. vitæ, cap.* 12. Qui in ceromate spectator puerorum rixantium sedet. *Plin. l.* 35. *c.* 2. Palæstras athletarum imaginibus, & ceromata sua exornant. ¶ *Oleum perdit, & impensas, qui bovem mittit ad ceroma*. proverbium apud *Hieronym. epist.* 101. *ad Pammach. sub fin.* quo significatur, eum operam perdere, qui quempiam ad aliquod munus admovet, ad quod plane ineptus est. Bos enim, tametsi magnis viribus pollet, non est tamen certe ad palæstram idoneus. ¶ In illo *Martial. l.* 5. *epigr.* 66. Et castigatum Libycæ ceroma palæstræ: *ceroma* significat luctæ certamen, quo Hercules in Libya Antæum vicit. ¶ Est etiam genus morbi, fortassis idem quod *cerion*: utrumque enim est a κηρός, cera. *Plin. Valerian. l.* 1. *c.* 25. *ad fin.* Draconteæ succus cum melle infunditur: quæ res etiam ceromata sanat. V. *Cerion*. ¶ Quod *ceromas* apud *Arnobium l.* 3. legimus, *pag.* 114. tamquam a *ceroma*, *æ*, f. intelligenda sunt ipsa ceromata palæstritarum: tametsi alii aliter legunt.

CEROMATICUS, a, um, κηρωματικός, ceromate unctus. *Juvenal. sat.* 3. *v.* 68. Et ceromatico fert niceteria collo.

CERONIA, æ, f. κερωνία, genus arboris siliquas ferentis, trunco & ramis fertilis. Ita eam appellant Jones. *Plin. l.* 13. *c.* 8.

CEROSUS, a, um, κηρώδης. *Plin. l.* 32. *c.* 3. Liquor veluti mellis cerosi. *h. e.* non plane defæcati, sed ceram adhuc admixtam habentis.

CEROSTROTUM, i, n. *tarsia, intarsiamento*, κερόστρωτον, vox Græca, qua significatur quod cornibus stratum, seu iotectum est: a κέρας, cornu, & στρωτός, stratus. Sumitur autem pro genere picturæ, quo ramenta, & tessellæ ex cornibus tinguntur variis coloribus, deinde vermiculatim ligno, aut lapidi inseruntur. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 45. *Hard.* Cornua nunc tincta, nunc sublita, nunc quæ cerostrota, picturæ genere, appellantur. *Vitruv. l.* 4. *c.* 6. Ipsaque forium ornamenta non sint cerostrota, neque bifora, sed valvata. *Philandr. ad Vitruv.* & al. ¶ *Harduin.* in *Plin.* legit *cestrota*, κέστρωτα & intelligi ait illud picturæ genus, quo cestro, idest viriculo in ebore imagines inscribebant. Huic assentitur *Salmas. in Solin.* ¶ Alii in *Vitruv.* leg. *cerostrata*, quod idem sonat ac *cerostrota*; alii ut *Bald. in Lex. Vitruv.* reponunt *clostrata*. & interpretantur portas, quæ unica fore constant, ut sic opponantur *biforis*, & *valvatis*. Sunt etiam qui arbitrantur *cerostrota* esse a κηρός, cera, & significare picturas ceris fusis, & stratis inustas, quod genus *encaustice* appellatur: de quo *Auson. epigr.* 26. *in divitem quendam*. Ceris inurens januarum limina. V. *Salmas.* & *Bald. loc. cit.* & *Voss. in Etymol.* in *Cestrum*.

CEROTARIUM. V. *Ceratorium*.

CEROTUM. V. *Ceratum*.

CERRETANUS, a, um, adject. Κερρητανός, *Cerretani, orum*, sunt populi Hispaniæ Tarraconensis ad radices Pyrenæi in finibus Vasconum: quorum regio nunc dicitur *la Cerdana*. In duo genera divisi sunt. Nam alii Juliani, alii Augustani cognominantur. *Cerretanas pernas* memorat *Martial. l.* 13. *epigr.* 54. De Cerretanis verba facit *Plin. l.* 3. *c.* 3. Meminit etiam *Sil. l.* 3. *v.* 357. ¶ Alii sunt *Cœretani*, de quibus supra suo loco dictum est, a *Cære* oppido Thusciæ. Sunt qui putant locum *Martialis* allatum ad hos pertinere. ¶ Scribitur & *Ceretani*.

CERREUS, a, um, *di cerro*, ad cerrum pertinens. *Plin. l.* 16. *c.* 6. *ad fin.* Glans cerrea. *Id. ibid. c.* 43. Manubria cerrea. Adde *Colum. l.* 9. *c.* 1.

CERRINUS, a, um, *di cerro*, idem quod cerreus. *Plin. l.* 30. *c.* 10. *sub fin.* Cerrino calice bibere.

CERRITULUS, a, um, diminut. a Cerritus *Martian. Capell. l.* 8. *pag.* 272.

CERRITUS, a, um, adject. Δαιμονιζόμενος, *demoniato, fanatico, furioso*, furiosus (ut interpretatur *Fest.*) insanus, quasi *cereritus*, hoc est a Cerere percussus, Cereris ira animo vexatus, & mente alienatus. Quidam docent, Cererem, idem esse aliquando, ac Erinnym, quæ Furiarum una est: ex quo hujus vocis significationem petendam esse. *Horat. l.* 2. *Sat.* 3. *v.* 277. Hellade percussa Marius cum præcipitat se, Cerritus fuit, an &c.? *Plaut. Amph.* 2. 2. 143. Quin tu istanc jubes pro cerrita circumferri? *Id. in fragm.* apud *Non. c.* 1. *n.* 113. Tu certe aut larvatus, aut cerritus es. Adde *Rud.* 4. 3. 67. ¶ Comparat. *cerritior* quidam putant legi apud *Cicer. l.* 8. *ad Attic. ep.* 7. sed libri omnes habent *certior*. ¶ Scribitur & *Ceritus*: illud tamen est rectius, teste *Dausq.* & *Scalig. in Conjectan. ad Varron. pag.* 94.

CERRONES, homines leves, & inepti, a cratibus dicti, quod Siculi adversus Atheoienses cratibus pro scutis usi sunt, quas Græci γέῤῥα appellant: quam ob rem inepti, ac stulti sunt habiti. *Festus*. Al. leg. *gerrones*, alii *congerrones*. Idem *Fest.* in *Gerræ*, Athenienses ait contra Siculos in obsidione Syracusarum hujusmodi scutis usos, ac proinde a Siculis irrisos. Sed hoc vocis significationem nihil immutat.

CERRUS, i, f. *cerro*, δρῦς, vel ἄγριος, arbor est ex genere quercuum, procera, glandem ferens tristem, horridam, echinato calyce, ceu castaneæ. In Italia non omnibus locis nota est: in Gallia nec ortum, nec nomen habet. Est autem in operibus pæne inutilis, quoniam celeriter marcescit. *Vitruv. l.* 2. *c.* 9. & *lib.* 7. *c.* 1. *Plin. l.* 16. *c.* 5. & 6. & *Colum. l.* 7. *c.* 9.

CERTABUNDUS, a, um, certans, disceptans. *Apul. in Apolog.* Diogenes Cynicus cum Alexandro M. de veritate Regni certabundus.

CERTAMEN, minis, n. *contesa, contrasto*, ἀγών, contentio inter duos, aut plures de re aliqua, conatus, quem quis adhibet, ut alium vincat. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 21. Certamen honestum, & disputatio splendida. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 12. Cum altero certamen honoris, & dignitatis est, cum altero capitis, & famæ. *Id. pro Flacc. c.* 26. De urbis possessione inter deos certamen fuit. *Id. in f. l.* 3. *de nat. Deor.* Est mihi tecum pro aris & focis certamen. *Id. in Pison. c.* 32. Adducere rem in certamen. *Id.* 1. *Acad. c. penult.* Instituere sibi certamen cum aliquo. *Id. de clar. Orat. c.* 92. *in f.* Venire in certamen cum aliquo. *Justin. l.* 2. *c.* 10. Deferre certamen ad judicem. (paulo post *contentionem*, & *litem* appellat.) *Sallust. in Catil. c.* 1. Diu magnum inter mortales certamen fuit, vi ne corporis, an virtute animi res militaris magis procederet. *gran quistione*. Et *Liv. l.* 2. *c.* 53. Certamina domi finita. *h. e.* seditiones. *Et cap.* 28. *ad fin.* Apparebat atrox cum plebe certamen. *Id. l.* 5. *c.* 16. Nec intra muros quietiora negotia esse certaminibus patrum ac plebis. ¶ Dicitur sæpe de Ludis, in quibus cursu, pugilatu, lucta, equis, quadrigis, &c. certabatur. *Just. l.* 7. *c.* 2. Olympio certamine vario ludicrorum genere contendit. *Sueton. in Ner. c.* 12. Certamen quinquennale triplex, musicum, gymnicum, equestre. *Virg.* 5. *Æn. v.* 144. Certamen bijugum. *Ovid.* 10. *Metam. v.* 177. Inire certamina disci. *Cic.* 2. *Tuscul. c.* 26. Descendere in certamen. ¶ Metonymice *Virg.* 2. *Georg. v.* 530. pecorisque magistris Velocis jaculi certamina ponit in ulmo. *h. e.* præmia certaminis. Sic apud Græcos ἆθλος, certamen, & ἆθλον certaminis præmium significat. ¶ Sæpissime ponitur pro prœlio, *battaglia, combattimento*. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 46. Vario certamine pugnatum est. *Vellej. l.* 2. *c.* 85. Certamen classicum. *battaglia navale*. *Id. ibid.* & *Liv. l.* 7. *c.* 26. Inire certamen. *Sallust. in Jug. c.* 13. Ubi res ad certamen venit. *Curt. l.* 4. *c.* 15. Tentare certamen. *Liv. l.* 35. *c.* 4. conserere. *Flor. l.* 1. *c.* 13. Singulare certamen. *duello*. ¶ Proprie differt a *prœlio*. Significat enim ardorem, & conatum, quo milites in prœlio utuntur. *Hirt. de B. Gall. lib.* 8. *c.* 28. Fit prœlium acri certamine. *Id. de B. Alexand. c.* 16. Minime autem erat par prœlii certamen. *Cic.* 2. *Catil. c.* 11. *extr.* In hujusmodi certamine ac prœlio. Sic *Ovid. Metam.* 12. *v.* 180. Qua tibi militia cujus certamine pugnæ Cognitus. ¶ Præterea dicitur de studio, conatu, & alacritate plurium circa eandem rem, *gara, concorrenza*. *Petron. in Satyr. c.* 124. *ad fin.* Opes suas summo certamine in Eumolpum congesserunt. *Curt. l.* 9. *c.* 4. Ingenti certamine concitant remos. Adde *Virg.* 5. *Æn. v.* 197. Et absolute *Sil. l.* 10. *v.* 536. Funereas tum deinde pyras certamine texunt. Adde *l.* 12. *v.* 268. ¶ *Certamen vini* apud *Tibull. l.* 3. *eleg.* 6. *v.* 11. est compotatio. Adde *Plin. l.* 36. *c.* 21. *in f.* ¶ *Certamina divitiarum* apud *Horat. l.* 1. *ep.* 5. *v.* 8. sunt curæ, & labores in divitiis comparandis. ¶ Videtur etiam poni pro periculo, quia in certamine semper aliquid periclitamur. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 43. Quo majus erat certamen, & discrimen salutis.

CERTANTER, adverb. certatim. *Paulinus Petrocor. l.* 6. *sub fin.* Aut si certanter rapuissent flumina cœtus.

CERTATIM, adverb. *a gara*, ἀγωνιστικῶς, cum certamine & æmulatione. *Cic. pro Sex. cap.* 34. Cum omnes certatim, alius alio gravius, atque ornatius de mea salute dixissent. *Id.* 2. *Phil. in fin.* Certatim currere. *Plin. l.* 2. *ep.* 9. Omnes me certatim, & tamen æqualiter amant. *Virg. Æn.* 5. *v.* 778. Certatim socii feriunt mare, & cærula verrunt.

CERTATIO, onis, f. *combattimento, contesa, contrasto*, ἀγώνισμα, φιλονεικία, actus certandi, contentio, conatus ad vincendum. *Sisenn.* apud *Non. c.* 1. *n.* 36. Jaculis celeriter consumptis, ad gladios certationem revocaverunt. *Cic. l.* 2. *de leg. c.* 15. Ludi publici sint corporum certationes, cursu, & pugilatione, &c. *Id. de Amic. c.* 9. Hæc inter amicos sit honesta certatio. *Id. pro Quint. c.* 22. Hæc est iniqua certatio, non illa, qua tu contra Alphenum velitabaris. *Id.* 2. *de Fin. c.* 14. Relinquitur non mihi cum Torquato, sed virtuti cum voluptate certatio. *Id.* 3. *de leg. c.* 3. Cum magistratus judicassit, irrogassitve, per populum multæ, pœnæ certatio esto. *Certatio multæ* est disceptatio, quæ fit apud populum, vel apud judices de multa alicui statuenda. *Liv. l.* 25. *c.* 3. Tribuni ducentum millium æris multam Posthumio dixerunt: cujus certandæ cum dies advenisset, &c. & *cap.* 4. Omissa multæ certatione, rei capitalis diem Posthumio dixerunt. Dicitur *certatio* quia fit cum certamine, & contentione accusatorum, & defensorum.

CERTATOR, oris, m. *combattitore*, *contrastatore*, ἀγωνιστής, qui certat. *Gell. l. 12. c. 10.* Agrestes quidam, & indomiti certatores, qui nisi auctoritatibus adhibitis non comprimuntur. Adde *Apul. l. 1. de doctr. Plat.*

CERTATUS, us, m. *combattimento*, idem quod certamen. *Stat. l. 3. Silv. 1. v. 152.* ridetque benigna Parthenope gentile sacrum, nudosque virorum Certatus, & parva suæ simulacra coronæ.

CERTATUS, a, um, particip. is de quo certatum est. *Sil. l. 17. v. 338.* Certatus nobis hodie dominum accipit orbis. Sic *Stat. l. 1. Theb. v. 1.* Regna decertata odiis. ¶ Ablativus *certato* ponitur pro *cum certatum esset*, sicut *audito*, *comperto*, &c. *Tacit. Ann. 11. c. 10.* Huic contra itum ad amnem Erindem, in cujus transgressu multum certato, pervicit Bardanes. Adde *lib. 4. Histor. c. 16.* V. similem loquendi rationem *in fi.* verbi *Erro*, *as*.

CERTE, adverb. *certamente*, *per certo*, *sicuramente*, ἐν δίκῃ, ἀληθῶς, profecto, sine dubio, certo. *Cic. de clar. Orat. c. 31.* Certe & boni aliquid attulimus juventuti, & nocuimus fortasse, quod &c. *Id. pro Marcell. c. 2.* Et certe in armis militum virtus, locorum opportunitas multum juvant. *Id. l. 2. de Divin. c. 9.* Certe igitur ignoratio futurorum malorum utilior est, quam scientia. *Id. l. 1. de nat. Deor. c. 2. in fi.* Alterum fieri profecto potest, alterum certe non potest. *Terent. Andr. 3. 2. 15.* Certe hercle hic se ipsus fallit. *Id. ibid. 3. 2. 23.* Certe enim scio. *Liv. l. 3. c. 40. ad fin.* Speculatores mittendos, qui certius explorata referant. *Tertull. de Pall. c. 4. in fin.* Tunc certissime pallium super omnes exuvias deducit, &c. ¶ In responsionibus affirmat, aut concedit. *Plaut. Asin. 3. 3. 132.* Ain vero? *Le.* certe inquam. *Cic. in Orat. c. 42.* At dignitatem docere non habet: certe, si quasi in ludo. ¶ Jungitur eleganter particulis *quidem*, & *equidem*: quod si aliis verbis præponatur, fere dicimus *certe quidem*; si subjiciatur, *quidem certe*. *Plaut. Aulul. 2. 2. 38.* Certe edepol equidem te civem sine malitia sum arbitratus. *Id. Pers. 2. 2. 27.* Certe equidem pejorem te vidi neminem. *Cic. 1. Tuscul. c. 29.* Nunc ubi sit animus, certe quidem in te est. *Terent. Eun. 4. 5. 5.* Certe tu quidem pol multo hilarior. *Cic. Fam. 1. ep. 9. ad fin.* Me quidem certe tuarum actionum comitem habebis. *Id. Q. Fr. l. 3. ep. 8. a med.* Aliud hoc tempore de Republica nihil loquebantur: agebatur quidem certe nihil. ¶ Ponitur aliquando pro *saltem*. *Cic. l. 1. Tuscul. c. ult.* Ut homines mortem vel optare incipiant, vel certe timere desistant. ¶ Item pro *tamen*. *Cic. Attic. l. 16. ep. 7.* Quamvis non fueris suasor, & impulsor profectionis meæ, approbator certe fuisti.

CERTIORO, as, avi, atum, a. 1. *far consapevole*, παραγγέλλω, μηνύω, ἐνσημαίνω, certiorem facio, denuntio, significo. *Julian. JCtus* apud *Ulpian. Dig. lib. 13. tit. 6. leg. 5. circa med.* Neque me certiorasti, chirographum ibi esse scriptum. *Ulpian. lib. 19. tit. 1. leg. 1. in fi.* Nec certiorari debuit, qui non ignoravit. *Id. lib. 29. tit. 4. leg. 1.* Nec certioratus dominus est a servo. Adde *lib. 16. tit. 3. leg. 1.*

CERTISSO, as, n. 1. certior fio. *Pacuv.* apud *Non. c. 2. n. 160.* Atque eccos, unde certissent. *Voss.* putat scribendum esse *certiscent*, *h. e.* certiores fient: ut sit *certisco*, *is*.

CERTITUDO, inis, *certezza*. Apud *Ammian. Marcell. l. 30. c. 1.* (*al. 3. in fi.*) quidam leg. In cujus fidei certitudine mansit immobilis. Sed abesse eam vocem ex MSS. atque aliter legendum esse *Valesii* fratres adnotarunt.

CERTO, adverb. *certamente*, *per certo*, *di certo*, ἀληθῶς, σαφῶς, idem quod certe. *Cic. Attic. l. 2. ep. 23.* Nam id te scire cupere, certo scio. (Sæpissime cum verbo *scio* jungitur apud *Cicer. Terent. Plaut.* & al.) *Id. ibid. ep. 22. ad fin.* Sed certo videntur hæc aliquo eruptura. *Al. leg.* certe, *rectius*. *Id. 5. Tuscul. c. 28.* Nihil ita exspectare, quasi certo futurum. *Terent. Eun. 5. 1. 9.* Certo comperi. *Id. Hecyr. 4. 2. 10.* Certo decrevi. *Plaut. Stich. 2. 1. 86.* Certo mecastor id fuit nomen tibi. *Id Pœn. 3. 5. 42.* Nunc pol ego perii certo, non arbitrario. ¶ In responsionibus. *Plaut. Men. 5. 9. 50.* Es ne tu Syracusanus? *Me.* Certo. *Id. ibid. 2. 3. 38.* Ego ne te jussi coquere? *Er.* certo, tibi, & parasito tuo. ¶ Jungitur & cum *quidem*, ut de *certe* dictum est. *Id. ibid. 2. 2. 39.* Nam tu quidem hercle certo non sanus satis. *Id. Epid. 3. 2. 42.* Me quidem certo servavit consiliis suis.

CERTO, as, avi, atum, a. 1. *contendere*, *contrastare*, *combattere*, ἀγωνίζομαι, est frequentativum a *cerno*, quasi per syncopen factum ex *cernito*, & significat contendere, pugnare, conari vincere. *Cæs. l. 6. B. Gall. c. 5.* Pro explorato habebat, Ambiorigem prœlio non esse certaturum. *Sallust. in Jug. c. 6.* Cursu cum æqualibus certare. *Id. ibid. c. 52.* Certare armis. *Id in Catil. c. 63.* maxima vi. *Cic. 2. de Orat. c. 18.* cum populo R. de imperio. *Liv. l. 3. c. pænult.* bello de ambiguo agro. *Horat. de art. Poet. v. 220.* ob hircum. *Tacit. 2. Ann. c. 46.* augendæ dominationi. *h. e.* ad augendam dominationem. *Cic. de clar. Orat. c. 46.* cum aliquo dicacitate. *Horat. l. 2. od. 12. v. 18.* joco. *Id. l. 4. od. 1. v. 31.* mero. *Liv. l. 5. c. 8. in fi.* Certatum est maledictis inter collegas. *Cic. l. 7. Fam. ep. 31.* Officiis certare inter se. *Liv. l. 34. c. 18.* Parsimonia, & vigiliis, & labore cum ultimis militum. *Plin. l. 7. ep. 7.* Certare cum aliquo honestissimo certamine mutuæ caritatis. *Id. in paneg. c. 30.* Certat Ægyptus cum feracissimis terris. *la contende in fertilità*. *Justin. l. 5. c. 4.* Certant secum ipsi, utrum contumeliosius eum expulerint, an, &c. ¶ Certare fructibus prædiorum cum usuris, apud *Cicer. 2. Catil. c. 8.* est tot usuris se onerare, ut prædiorum fructus exæquent: qua ratione fructus cum usuris committuntur, & certant; & plerumque superantur, quia usuræ quotannis certæ sunt, fructus autem incerti. ¶ Frequenter usurpatur in re forensi pro disceptare, lites agere. *Cic. 4. Verr. c. 16.* Cum diceret, jus esse certum Siculis, inter se quo jure certarent. Et *c. 13.* Siculi hoc jure sunt, ut quod civis cum cive agat, domi certet suis legibus. *Horat. l. 1. ser. 5. v. 27.* Magna, minorve foro si res certabitur olim. *Ulpian. Dig. l. 25. tit. 3. leg. 5.* Certare præjudicio. ¶ *Certare multam*. V. in *Certatio*. ¶ In illo *Statii l. 6. Theb. v. 6.* Hunc pius Alcides Pelopi certavit honorem: *h. e.* certamen sacrum Olympicum certavit in honorem Pelopis. ¶ *Certare alicui rei* pro *aliqua re*. *Sisenn.* apud *Non. c. 9. n. 20.* Alii saltui ac velocitati certare. ¶ A Poetis interdum dativo jungitur. *Virg. Ecl. 5. v. 8.* solus tibi certet Amyntas. *Id. Ecl. 8. v. 55.* certent & cycnis ululæ. *Id. 2. Georg. v. 138.* Certare laudibus alicujus. *Horat. Epod. 11. v. 18.* Certare imparibus. *Stat. l. 5. Silv. 3. v. 191.* Non tibi certasset juvenilia fingere corda Nestor. Adde *Sil. l. 13. v. 111.* ¶ *Certare* etiam dicuntur, qui eandem rem simul, & cum conatu, atque æmulatione agunt, *gareggiare*. *Virg. 2. Æn. v. 64.* certantque illudere capto. *Curt. l. 9. c. 4. in fi.* Certat quisque evadere. *Tacit. 1. Histor. c. 47.* Certare adulationibus. ¶ Pro conari, studere. *Virg. Ecl. 5. v. 9.* Quid, si idem certet Phœbum superare canendo? *Id. 5. Æn. v. 194.* Non jam prima peto Mnestheus, neque vincere certo. *Plin. in Paneg. c. 81. in fin.* Nunc cum valentissimo quoque sodalium certat frangere fluctus, &c. ¶ Falso putat *Non. c. 7. n. 42.* deponentis forma adhiberi *certor* pro *certo* a *Pacuv.* illis verbis: An quis est, qui te esse dignum, qui cum certetur, putet? Est enim passivum impersonale. Legitur tamen apud *Hygin. fab. 273.* Gymnici ludi, in quibus certati sunt cursu Nestor, Helenus, &c. ¶ *Certato* apud *Tacit.* V. in *Certatus*, *a*, *um*.

CERTUS, a, um, adject. *deliberato*, *risoluto*. Est a *cerno*, a quo fit *cretus*, & per metathesim *certus*. Itaque *certus esse* is dicitur, qui jam decrevit, & minime dubius est de re aliqua facienda. *Virg. 4. Æn. v. 563.* dirumque nefas in pectore versat Certa mori. *Albinovan. eleg. 1. v. 291.* Certus eras nunquam, nisi victor, Druse, reverti. (Adde *v. 170. & 228.*) *Valer. Flacc. l. 5. v. 47.* Certa sequi quocumque ferant. *Plaut. Amph. 1. 1. 183.* Certum est confidenter contra colloqui. (ita sæpissime *Plautus* & *Terent.*) *Liv. l. 1. c. 16.* Certum, atque obstinatum est. *Cic. pro Roscio Amer. c. 11.* Certum est, deliberatumque, quæ ad causam pertinere arbitror, omnia dicere. *Id. 2. de Orat. c. 33.* Cum diceret, sibi certum esse, a judiciis, causisque discedere. *Id. Attic. l. 1. ep. 8. in fi.* Mihi autem abjurare certius est, quam dependere. *Plaut. Merc. 2. 4. 3.* Cur non morior? quid mihi est in vita boni? Certum est: ibo ad medicum, atque me ibi toxico morti dabo. *Id. Mil. 2. 6. 91.* Ita facere certum est me. *Id Merc. 3. 4. 59.* Certum est exsulatum hinc ire me. *Terent. Eun. 3. 3. 30.* Si istuc ita certum est tibi. *Sil. l. 9. v. 480.* Nec fat certa diu, patris an cederet armis, &c. ¶ Regit nonnunquam genitivum. *Tacit. Ann. 4. c. 34.* Certus relinquendæ vitæ. *Id. 4. Hist. c. 14.* Certus desciscendi. *Virg. Æn. 4. v. 554.* Certus eundi. ¶ Sæpe significat constitutum, definitum, selectum, peculiarem, *determinato*, *stabilito*, *espresso*. *Cic. Verr. 4. c. 52.* Cephaledi mensis est certus, quo mense sacerdotem maximum creari oporteat. *Liv. l. 1. c. 50.* In diem certam ut conveniant, indicit. *Cic. 2. de Invent. c. 45.* Quærere a judicibus, cur in certa verba jurent, certo tempore conveniant, certo discedant. *Id. pro Quint. c. 10.* Totam causæ dictionem certas in partes dividam. *Id. 1. de Orat. c. 40.* Certis quibusdam verbis divortium fit. *Id. in Orat. c. 58.* Certa quædam, & definita lex. ¶ Hoc sensu adhibetur loco pronominis *quidam*. *Cic. de clar. Orat. c. 16.* Habet certos sui studiosos, qui, &c. *Id. pro Marcell. c. 6.* Insolentiam certorum hominum extimescere. ¶ *Certus* etiam dicitur, qui aliquam rem exploratam, compertam, & cognitam habet, *certo*, *consapevole*. *Gell. lib. 18. c. 13.* Fac me, oro, magister, ut sim certus, an, &c. *fa ch' io sappia di certo*, *se*, &c. *Id. ibid. c. 10.* Certi sumus, non ignorare te, quid, &c. *sappiamo benissimo*. Et *Sueton. in Vespas. in fi.* Tam certus de sua suorumque genitura semper fuit, ut, &c. *Id. in Tiber. c. 61.* Certus damnationis. *Tacit. 4. Hist. c. 3.* spei. *Lucan. l. 8. v. 120.* loci. ¶ Hinc *certiorem facere* est *far sapere*, *far consapevole*, παραγγέλλειν, μηνύειν. *Cæs. l. 1. B. Gall. c. 12.* Ubi per exploratores Cæsar certior factus est. *Cic. Attic. l. 1. ep. 14. in fi.* Tu quid agas, ubi sis, cujusmodi res sint, fac me quam diligentissime certiorem. *Id. Attic. l. 9. ep. 2.* Certiorem me sui consilii fecit. *Cæs. l. 5. B. Gall. c. 36.* Eum de rebus gestis certiorem faciunt. *Id. l. 1. B. Gall. c. 11.* Cæsarem certiorem faciunt, se se non facile vim hostium prohibere. ¶ Dicitur etiam hoc sensu *certum facere*, sed raro, & fere a Poetis. *Virg. 3. Æn. v. 179.* Anchisen facio certum, remque ordine pando. *Plaut. Pseud. 1. 1. 16.* Fac me certum, quid tibi sit. ¶ Is etiam *certus* est, cujus fides explorata, ac tuta est, *sicuro*, *fedele*, *fidato*. *Cic. Fam. 1. ep. 7.* Quoties mihi certorum hominum potestas erit, quibus recte dem (*litteras*) non prætermittam. (adde *l. 6. Fam. ep. 12.* & *Attic. l. 5. ep. 17. & 21. lib. 8. ep. 1.*) *Plaut. Trinum. 1. 2. 57.* Tu ex amicis certis mihi es certissimus. *Martial. l. 5. epigr. 62.* sane certus, & asper homo. *Nepos in Pausan. c. 2.* Si quid geri volueris, certum hominem mittas, cum quo colloquatur. *Quintil. l. 6. ep. 3.* Parum certus auctor. ¶ Hinc & pro veraci sumitur, & non fallente. *Horat. l. 1. od. 7. v. 28.* Certus enim promisit Apollo. Adde *Cicer. l. 6. Fam. ep. 12.* ¶ Et generatim pro probato, spectato. *Cic. pro Quint. c. 3.* Certus paterfamilias. *Id pro Rosc. Amer. c. 19.* Id erat certi accusatoris officium, explicare omnia vitia, &c. Adde *Verr. 4. c. 64.* ¶ Similiter *certus* dicitur, qui in jaciendo non aberrat. *Senec. in Hippol. v. 191. de Cupidine.* Ipsumque Phœbum, tela qui nervo regit, Figit sagitta certior missa puer. *Valer. Flacc. l. 1. v. 366.* Deucalion certus jaculis. *Id. l. 1. v. 191.* non illo certior alter Pinguia letifera perstringere colla bipenni. *Martial. de Spectac. epigr. 13.* O quam certa

fuit

fuit librato dextera ferro. *Id. ibid. epigr.* 23. quam certo venabula dirigit ictu! *Virg. Æn.* 11. *v.* 767. certam quatit improbus hastam. *Horat. l.* 1. *od.* 12. *v.* 23. metuende certa, Phœbe, sagitta. ¶ Item *res certa* est tuta, & cui fidere possumus. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 2. *in fi.* Tu, velim, quamprimum bona, & certa tempestate conscendas. *Plin. l.* 36. *c.* 22. Globosus lapis ad structuram infidelis: nec certior fluvialis. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 81. Certa maris opperiri. ¶ Et quæ constanter, & sine dubio evenit, aut fit. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 38. Qui tam certos cæli motus, tam ratos astrorum ordines viderit. *Id. pro leg. Manil. c.* 2. Aguntur certissima populi R. vectigalia. ¶ Item *certus* dicitur, qui constans, firmus, ac fortis est. *Cic. pro Quint. c.* 24. Diffidebam mehercule, satis animo certo, & confirmato me posse in hac causa consistere. *Virg. Æn.* 9. *v.* 249. Cum tales animum juvenum, & tam certa tulistis Pectora. *Serv. ad Æn.* 1. *v.* 58. affert in eandem sententiam hæc verba *Sallustii*: Apud latera certos locaverat. ¶ Sæpissime ponitur pro aperto, comperto, manifesto, noto, & minime dubio, βέβαιος δῆλος. *Liv. l.* 28. *c.* 14. Vix dum satis certa luce. *Cic.* 3. *de Nat. Deor. c.* 5. Qui quæ affirmant, certiora esse dicunt, quam illa, &c. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 9. Certius tibi est, me esse Romæ, quam mihi te Athenis. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 45. Neque, certi quid esset, explorari poterat. *Cic. Attic. l.* 3. *ep.* 11. Ad me, obsecro te, ut omnia certa perscribas. *Id. ibid. l.* 16. *ep.* 13. *in fi.* Tu mihi de his rebus omnia certa, clara. *subaudi*, scribes. *Id. Fam.* 1. *ep.* 9. *ad fin.* Mihi non tam de jure certum est (quamquam ne id quidem valde dubium est) quam, &c. *Id. pro Arch. c.* 7. Difficile est hoc de omnibus confirmare, sed tamen certum est, quid respondeam. *so cosa rispondere*. *Id. de Fato, c.* 6. Quoniam certum in Fabio ponitur, ortum eum esse Canicula oriente. *si mette per cosa certa*. *Id. pro Sext. c.* 22. Certissimum signum amoris. *Id. l.* 1. *de Invent. c.* 2. Certi liberi. *legittimi*. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 16. Patre certo nasci. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 2. *c.* 2. Certissimus matricida. *Id Attic. l.* 15. *ep.* 21. Quem tu illo certiorem nebulonem? *Id.* 1. *de nat. Deor. c.* 14. Cleanthes æthera certissimum deum judicat. *Id. in Divin. Verr. c.* 10. Certissimum crimen. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 1. Competitores certi. *h. e.* qui certo petituri sunt. *Cæl. ad Cicer. Fam.* 8. *ep.* 3. Certior candidatus. *h. e.* quem certius est, esse designandum. *Horat. Epod.* 15. *v.* 16. Certus dolor. *h. e.* verus, & acer. ¶ *Certum scire*, aut *nescire*, *habere*, est certam, & indubitatam rem scire, aut nescire, *saper di certo*. *Cic.* 9. *Fam. ep.* 23. Cum certum sciam, faciam te paulo ante certiorem. *Id. Attic.* 12. *ep.* 23. De Oropo, opinor, sed certum nescio. *Terent. Phorm.* 1. 2. 98. Senem quoad exspectatis vestrum? *G.* non certum scio. *Lucej. ad Cicer. Fam.* 5. *ep.* 14. Non habeo certum, quæ te res hinc retrahat. *Cic. Fam.* 12. *ep.* 5. Hiemem credo adhuc prohibuisse, quo minus de te certum haberemus. ¶ *Pro certo habere*, *putare*, *dicere*, &c. *saper di certo*, *tener per certo*. *Cic. Attic. l.* 10. *ep.* 6. Pompejum pro certo habemus proficisci in Galliam. *Matius ad Cicer. post ep.* 15. *l.* 9. *ad Attic.* De adventu Cæsaris pro certo habebamus. & *ibid.* Hoc pro certo putamus. *Cic. Agrar.* 2. *in fin.* Pro certo polliceri. *Id. de clar. Orat. cap.* 3. Dicere aliquid pro certo. *Sallust. in Catil. c.* 15. Pro certo creditur. *Cic. Attic. l.* 5. *ep.* 21. Omnia, quæ certa non erunt, pro certo negato. *Liv. lib.* 25. *cap.* 10. Sed quid rei esset, nemo satis pro certo scire. ¶ *Certum alicui facere* est certum dicere, aperire. *Plaut. Men.* 2. 1. 17. Istuc quæro certum qui faciat mihi, qui se se dicat scire, eum esse mortuum. *Id. Pseud.* 2. 2. 4. Nimis velim, certum qui mihi faciat, leno ubi hic habitat. *Id. Men.* 5. 2. 12. Nec, quid id sit, mihi certius facit. ¶ *Certum* interdum adverbialiter ponitur pro *certo*. *Horat. l.* 2. *sat.* 5. *v.* 100. Et certum vigilans, quartæ sit partis Ulysses, Audieris, heres. *Id. ibid. sat.* 6. *v.* 27. quod mi obsit clare, certumque locuto. ¶ *Ad certum* idem quod *certo*. *Censorin. de die nat. c.* 19. Hoc tempus quot dierum esset, ad certum nondum astrologi reperire potuerunt. ¶ *Certo certius esse* dicitur, quod plane certissimum est. *Ulpian. Dig. lib.* 42. *tit.* 9. *leg.* 10. Et hoc certo certius est, & sæpissime constitutum. ¶ Adverbialiter *Apul. l.* 9. *Metam. sub. fin.* Nos, quos occultaret apud se certo certius, dedere potius, quam, &c. *piucchè certamente*.

CERVA, æ, f. *cerva*, ἔλαφος, femina in cervino genere. *Plin. l.* 11. *c.* 37. Cornua nulla ovium, nec cervarum. ¶ Nonnunquam adhibetur a Poetis nullo habito respectu generis, sive marem, sive feminam significet: quemadmodum Græci τὴν ἔλαφον etiam de cervo mare dicunt. *Virg.* 4. *Æn. v.* 69. qualis conjecta cerva sagitta, &c. *Ovid.* 3. *de art. aman. v.* 670. Non docet infestos currere cerva canes. *Id.* 7. *Metam. v.* 545. Non aper irasci meminit; non fidere cursu Cerva. *Horat. l.* 3. *od.* 5. *v.* 31. Si pugnat extricata densis Cerva plagis. Ita *canis*, *bos* feminine libentius dicuntur ab iisdem Poetis; sic *agna*, *porca*, &c. Vide quæ congessit *Brouckusius ad Tibull. l.* 4. *carm.* 3. *v.* 13. ¶ Quin aliquando cervum marem significantes *cervam* tamen appellant. *Virg.* enim 6. *Æn. v.* 803. *Senec. in Agamemn. v.* 831. & *Sil. l.* 3. *v.* 39. *cervam* appellant, quam Hercules cursu cepit, de qua *Hygin. fab.* 30. *Sil. loc. cit.* & alii Mythologi narrant, cornua & quidem aurea habuisse, atque adeo marem fuisse, cum feminæ cornibus omnino careant. Adde *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 70. Quare *Plaut. Pers.* 1. 1. 3. *Martial. l.* 9. *epigr.* 104. & *Auson. Edyll.* 19. non *cervam*, sed *cervum* appellarunt. Quidam tamen, ne quid dissimulem, apud *Sil.* legunt *cervum*, & apud *Martial. cervam*. Præterea etiam cervas aliquando cornutas inventas esse, non desunt, qui affirment, atque in his *Scalig.* qui *l.* 3. *Poetices*, *c.* 4. talem in Gallia visam & captam suis temporibus fuisse testatur. *Pindarus* quoque *Olymp. hymn.* 3. cervam hanc Herculis χρυσόκερων ἔλαφον θήλειαν vocat. ¶ Cervæ nomen interdum canibus imponebatur, ut colligitur ex *Colum. lib.* 7. *cap. penult. ad fin.*

CERVARIUS, a, um, adject. cervinus. Est quoddam quadrupedum genus, qui *cervarii lupi* appellantur, tum propter velocitatem, qua cervos æquant, quibus infensissimi sunt, tum propter aviditatem luporum similem, *lupi cervieri*. De his verba facit *Plin. l.* 8. *c.* 22. & *lib.* 11. *c.* 37. *sect.* 79. *Hard.* ¶ *Cervarium venenum* dicta est quædam herba, a Gallis limeum appellata, qua venatores sagittas tingunt, inquit *Id. l.* 27. *c.* 11. & *Fest.* in *Toxicum*. ¶ In sacrificiis Dianæ cerva immolabatur: quæ si forte defuisset, ejus loco ovem mactabant, quam proinde *ovem cervariam* dicebant, teste *Festo*.

CEROCHI, orum, m. κεροῦχοι, Græca vox a κέρας, cornu, & ἔχω, habeo. *Ceruchi* sunt rudentes, quibus antennæ ex utroque cornu religantur ad malum, & cum opus est, in quamcumque partem vertuntur. Quidam putant, esse ipsas antennarum extremas partes, seu cornua, quæ Græci ἀκροκέραια vocant. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 469. Temperet ut tremulos Zethes, fraterque ceruchos. *Lucan. l.* 8. *v.* 176. cum mihi semper in altum Surget, & instabit summis magna Ursa ceruchis. (*Jos. Scalig. ad Manil. l.* 1. *v.* 565. *pag.* 73. integrum hunc *Lucani* locum diligenter exponit.) *Id. l.* 10. *v.* 495. Transtraque nautarum, summique arsere ceruchi. ¶ Sunt etiam qui putant significari summam partem proræ, & puppis: quibus favere videtur illud *Venant. Fortun. l.* 4. *de vita Martini*, *v.* 407. feriunt cava vela rudentes, Nutat pinus iners, rapiuntur signa ceruchis. *Signa* enim appellare videtur deorum icunculas, quas in summa prora, aut puppi collocare solebant.

CERVICAL, is, n. *capezzale*, *guanciale*, ὑπαυχένιον, προσκεφάλαιον, pulvinar, quod vel ad mensam, vel in cubiculo, vel in lectica decumbentes cervici, & capiti supponimus. *Petron. in Satyr. c.* 32. Positus inter cervicalia minutissima. *Martial. l.* 14. *epigr.* 146. Tinge caput nardi folio, cervical olebit: Perdidit unguentum cum coma, pluma tenet. Adde *Plin. l.* 20. *c.* 20. & *Juvenal. sat.* 6. *v.* 352. ¶ *Cervicale* in recto casu agnoscit *Cassiodor. de Orthograph. pag.* 2303. *Putschii*.

CERVICOSITAS, atis, f. *durezza*, *ostinazione*, ἀπειθεία, obstinatus animus, pervicacia. *Sidon. l.* 7. *ep.* 9. *in conc.* Monasterialibus disciplinis ægre subditur popularium cervicositas.

CERVICULA, æ, f. parva cervix. *Cic.* 5. *Verr. c.* 19. Tamen ne putamus, patronum tuum in hoc crimine cerviculam jactaturum? *Quintil. l.* 11. *c.* 3. Cervicula contracta. ¶ Metaphorice *Vitruv. l.* 10. *c.* 13. *in machina hydraulica descriptione*. Supra cerviculam ejus coagmentata arcula, &c.

CERVINUS, a, um, *di cervo*, ἐλάφειος, ad cervum pertinens. *Horat. l.* 1. *ep.* 2. *v.* 66. Cervina pellis. *Varr. R. R. l.* 3. *c.* 9. Cornum cervinum incendere. *Ovid. Metam.* 6. *v.* 592. Cervina vellera. *Plin. l.* 28. *c.* 19. Cervinus pilus. *Pallad. in Mart. tit.* 13. Cervinus color. *Juvenal. sat.* 14. *v.* 251. Cervina senectus. *h. e.* diuturna, & vivax. Cervi enim ultra centum annos vivere dicuntur, ut est apud *Cicer.* 3. *Tuscul. c.* 28. & *Plin. l.* 8. *c.* 32.

CERVISCA, genus piri apud *Macrob. l.* 2. *Saturn. c.* 15.

CERVISIA, æ, f. *cervogia*, *birra*, potus factus ex variis frugibus maceratis, & expressis, præcipue vero ex hordeo, olim apud Gallos usitatissimus. Quare ex illorum lingua vocis origo petenda est. Neque enim verisimile videtur, quod quidam docent, dictam esse per syncopen a *cerevisia*, quasi *Cereris vis*, quia frugum vis in eo liquore dominetur. *Plin. in fi. l.* 22. Ex iisdem (*frugibus*) fiunt & potus, zythum in Ægypto, celia & ceria in Hispania, cervisia, & plura genera in Gallia, aliisque provinciis. Adde *Ulpian. Dig. lib.* 33. *tit.* 6. *leg.* 9. ¶ *Serv. ad* 3. *Georg. v.* 379. docet, *cervisiam* designari a *Virg.* illo versu: & pocula læti Fermento, atque acidis imitantur vitea sorbis.

CERVIX, icis, f. *cervice*, *collottola*, *collo*, αὐχὴν, δέρη. Proprie est posterior colli pars ab occipitio ad dorsum, in qua sunt vertebræ, & nervi caput sustinentes, & moventes. Differt a *collo*, quod tum posteriorem, tum anteriorem partem (quæ *jugulum* dicitur) significat. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 5. Vaccæ cervicibus crassis, ac longis, a collo palearibus demissis. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 67. *Hard.* Cervix nulli, nisi quibus utraque hæc (*gula & arteria*) ceteris collum quibus tantum gula. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. *circa med.* Cervicem rectam oportet esse, non rigidam, aut supinam: collum diversa quidem, sed pari deformitate & contrahitur, & tenditur. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 63. Boum cervices natæ ad jugum. *Id. pro Sext. c.* 42. Aliquo præsidio caput, & cervices, & jugulum, ac latera tutari. ¶ Sæpe tamen sumitur pro ipso collo. *Cic. Verr.* 7. *c.* 42. *ad fin.* Frangere cervices. *fiaccare il collo*. *Id. Phil.* 11. *c.* 2. *ad fin.* Abscindere caput cervicibus. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 53. Offerre cervicem percussoribus. *stendere il collo*. *Juvenal. sat.* 10. *v.* 345. Præbere cervicem gladio. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 11. Dare cervices alicui. *h. e.* præbere se occidendum. *Id. Phil.* 2. *c.* 21. Subjicere cervices securi. *Horat. l.* 3. *od.* 9. *v.* 3. Dare brachia cervici. *gettar le braccia al collo*. *Id. l.* 2. *od.* 12. *v.* 26. Detorquere cervicem ad oscula. *piegar il collo*. *Sueton. in Tiber. c.* 68. Cervice rigida, & obstipa incedere. *Id. in Claud. c.* 30. & *in Ner. c.* 51. opima, *aut* obesa esse. *Id. in Aug. c.* 67. Onerare cervices gravi pondere. *Juvenal. sat.* 1. *v.* 64. Sexta cervice ferri. *h. e.* lectica a sex famulis gestata. *Id. sat.* 9. *v.* 143. Cervix locata. *h. e.* servus gestandæ lecticæ pretio locatus. *Id. sat.* 6. *v.* 206. submitte caput cervice parata Ferre jugum. *Id. sat.* 10. *v.* 88. Cervice astricta trahere aliquem. *tirarlo pel collo*. ¶ Translate *Cic. pro Mil. c.* 28. Clodii furores, quos nullis jam legibus frenare poteramus, hac dextera a cervicibus vestris repuli. *Id. Catil.* 3. *c.* 7. Non facile hanc tantam molem mali a cervicibus vestris depulissem. *Id. Fam.* 12. *ep.* 23. Cogitabat legiones ad Urbem adducere, & in cervicibus nostris collocare.

Sallust. in epist. Pompeji ad Senat. Hostes in cervicibus jam Italiæ agentes, ab Alpibus in Hispaniam submovi. Cic. Phil. 5. c. 16. Dare cervices crudelitati nefariæ. Id. Verr. 7. c. 42. Cum istius avaritiæ pœnam collo, & cervicibus suis sustinerent. Id. pro Dom. c. 56. & pro Sext. c. 66. Qui suis cervicibus tanta munia, & Rempublicam sustinent. Id. Verr. 5. c. 59. Qui erunt tantis cervicibus recuperatores, qui audeant, &c? h. e. tanta vi, & audacia. Liv. l. 44. c. 39. Quanto facilius abire fuit, cum procul abessemus, quam nunc cum in cervicibus sumus. gli siamo addosso. Sic Curt. l. 7. c. 7. Stare in cervicibus alicujus. Liv. l. 22. c. 33. Etsi bellum ingens in cervicibus erat. h. e. imminebat. Justin. in fi. l. 6. Philippus regnum Macedoniæ cervicibus Græciæ, velut jugum servitutis imposuit. Pers. sat. 1. v. 98. Laxa cervice legere aliquid. h. e. remissa, & molli, non rigida, & erecta. Claudian. in Rufin. l. 1. v. 53. Cumque Fide Pietas alta cervice vagantur. h. e. securæ. ¶ Dicitur & de aliis rebus. Petron. in Satyr. c. 136. Cervix cucumæ. Id. ibid. c. 34. & Martial. l. 12. epigr. 32. amphoræ. Vitruv. l. 10. c. 13. Fistulæ continenter conjunctæ ligneis cervicibus. Stat. 6. Theb. v. 855. de cupresso. urgentes cervicem inclinat in Austros. piega la cima. Colum. l. 4. c. 7. Decacuminare pampinum, ut in cervicem potius confirmetur, & sit robustior. Plin. l. 4. c. 3. in fi. Bœotiæ oppidum Pagæ, unde Peloponnesi prosilit cervix. h. e. Isthmus, qui est tanquam collum, quo Græcia jungitur Peloponneso, quæ Græciæ caput videri potest. Id. l. 6. c. 29. Urbs sita in cervice longe procurrente. lingua di terra. & lib. 33. c. 4. Cervices fornicum cædere. h. e. fulcra ad perpendiculum utrinque stantia, & fornicem sustinentia. ¶ Quod tradit discrimen Serv. ad 2. Æn. v. 507. in singulari numero cervicem significare collum, in plurali superbiam, falsum omnino est. ¶ Varr. l. 7. L. L. c. 4. & lib. 9. c. 4. extr. & Quintil. l. 8. c. 3. docent, hoc nomen in plurali numero usitatius esse, primumque Hortensium in poematis, ut Varr. cit. l. 7. testatur, usurpasse in singulari. Sane Cicero pluraliter ubique usus est, itemque Cato, Sallust. & Plaut. Ceteri Scriptores promiscue. Ceterum ante Hortensium ipsum Pacuvius apud Cicer. l. 2. de Divin. c. 64. & Enn. apud Serv. ad Æn. 10. v. 396. cervicem dixerant. ¶ Charis. l. 1. pag. 100. Putschii docet ex Plin. Secundo l. 6. sermonis dubii, in genitivo plurali cervicium dici: sed cervicum legitur apud Cicer. in Orat. c. 18. & Plin. l. 23. c. 2. in fi.

CERŬLA, æ, f. picciola, o poca cera, parva cera, vel parum ceræ. Cic. Attic. l. 16. ep. 11. Nostrum opus tibi probari lætor: ex quo ἄνθη ipsa posuisti, quæ mihi florentiora sunt visa tuo judicio. cerulas enim tuas miniatulas illas extimescebam. Alludit Cic. ad ceram pictam, qua censores librorum utebantur in notandis locis, quæ minus placuissent.

CERUS MANUS, in carmine Saliari apud Fest. in Matrem matutam, est creator bonus, ut idem Fest. interpretatur; & est nomen mysticum Jani. Cerus enim videtur esse ab obsoleto cereo pro creo, quod legitur in quibusdam antiquis editionibus Varronis l. 5. L. L. c. 8. teste Voss. in Etymol. in Creo, & Scalig. in Conjectan. a quo & Ceres dicta esse creditur, quia omnia in terra creat. At idem Scalig. ad Fest. in voce Cærimonia docet, cerum veteri lingua idem esse ac sanctum. Hac ratione erunt duo adjectiva idem sonantia, quod sanctus, bonus. Nam manum Antiqui bonum dicebant, ut docet Varr. loc. cit. c. 2. ¶ In carmine Saliari apud eund. l. 6. L. L. c. 3. duonus cerufes, ut quidem legit Scalig. itidem bonum creatorem significat. Sed hæc omnia obsoleta sunt.

§ CERUSSA, æ, f. biacca, ψιμύθιον, ψίμυθος, pigmentum metallicum albi coloris, quod fit ex plumbi ramentis tenuissimis super vas aceti asperrimi impositis, atque ita distillantibus. Quod ex eo cecidit in ipsum acetum, arefactum molitur, et cribratur, iterumque aceto mixto in pastillos dividitur, & in sole siccatur. Si rursus coquatur, rufescit. Est autem potus lethalis, sicut spuma argenti. V. Plin. l. 34. c. ult. a quo hæc sumpsimus, & Vitruv. l. 7. c. 12. ¶ Cerussa utuntur pictores, teste eodem Plin. l. 35. c. 6. Item mulieres ad candorem cuti inducendum, lisció, fattibello. Hinc Ovid. de medicam. faciei, v. 73. Nec cerussa tibi, nec nitri spuma rubentis Desit. Plaut. Mostell. 1. 3. 101. Cerussa malas oblinere. ¶ In medicina habet usum (sicut & molybdæna) in emplastris, quæ non alligantur, sed illita ad cicatricem perducunt, in teneris corporibus, mollissimisque partibus, ut ex Plin. cit. l. 34. colligitur. Hinc Martial. l. 10. epigr. 22. Cur spleniato sæpe prodeam mento, Albave pictus sana labra cerussa, &c.

CERUSSĀTUS, a, um, imbiaccato, ψιμυθιωθείς, cerussa illitus. Cic. in Pison. c. 11. Erant illi compti capilli, & madentes cincinnorum fimbriæ, & fluentes, cerussatæque buccæ. Martial. l. 7. epigr. 24. Cerussata cutis. Imp. Constantin. lib. 11. Cod. Theodos. tit. 27. leg. 1. Æreis tabulis, vel cerussatis, vel linteis mappis scripta per omnes civitates Italiæ proponatur lex. h. e. tabulis cerussa plumbea obductis, ut litteræ magis conspicuæ sint.

CERVŬLA, æ, f. cervetta, parva cerva. Legitur inter opera Augustini, serm. 215. de Temp. a med. sed ille sermo spurius est, & nulla ratione Augustino adscribendus.

CERVŬLUS, & Cervŏlus, li, m. cervietto, cerviatto, parvus cervus, ἐλάφιον. ¶ Pro ramoso stipite instar cervini cornu, Frontin. l. 1. Strategem. c. 5. Vallum cervolis, & alio materiæ genere constructum incendit. V. Cervus.

CERVUS, i, m. cervo, ἔλαφος, animal miræ velocitatis, & vitæ diuturnæ, cornua habens præalta, & ramosa, quæ quotannis mutat. Cic. 3. Tuscul. c. 28. Theophrastus moriens accusasse naturam dicitur, quod cervis & cornicibus vitam diuturnam, hominibus tam exiguam dedisset. Plaut. Pœn. 3. 1. 27. Vincere cervum cursu. Lucret. l. 6. v. 765. Cervi alipedes. Ovid. 3. Trist. eleg. 11. v. 11. Fugax cervus. Id. 5. Fast. v. 173. Pavidi formidine cervi. Virg. 3. Georg. v. 265. Imbelles cervi. Id. Ecl. 7. v. 30. Ramosa vivacis cornua cervi. ¶ De cervorum natura pluribus agit more suo Plin. l. 8. c. 32. ¶ Eos in tutela Dianæ esse scribit Fest. in Servorum: ubi & illud docet, servus fugitivus cervus dici, a celeritate. Sic enim ibi legendum monent Critici. Hinc Dianæ currum cervi trahere dicuntur. Claudian. in II. Consul. Stilich. v. 286. cervi currum subiere jugales, &c. ¶ Proverbii speciem habet illud Horat. Epod. 16. v. 31. tigres subsidere cervis; cum de re impossibili sermo est. Simile est illud Virg. Ecl. 1. v. 60. Ante leves ergo pascentur in æthere cervi. ¶ De fabula cervi, & equi V. Horat. l. 1. ep. 10. v. 34. & sequentib. ¶ Poetæ sæpissime cervam pro cervo usurpant. V. Cerva. ¶ Per similitudinem cervi dicuntur furcæ ex truncis arborum, quibus utuntur rustici ad sua mapalia fulcienda, quia cornuum cervinorum similitudinem referunt, forconi. Virg. Ecl. 2. v. 29. Atque humiles habitare casas, & figere cervos. Ita Servius, qui tamen melius esse ait, si figere cervos jaculis cervos venari intelligamus. ¶ Pedamenta etiam furcillata, quibus vites fulciuntur, cervi appellantur. Tertull. de anim. c. 19. Vitis sine arundine, sine cervo, si quid attigerit, ultro amabit. Alii aliter leg. ¶ In re militari cervi dicuntur trunci arborum ramosi, ad instar cervini cornu, quibus utuntur milites in vallo muniendo, aggeribusque firmandis. Eos enim subinde defodiunt, ne terra alte congesta delabatur, & ut difficilior fiat hostibus irruptio in castra. Sæpe etiam qua transiturus est hostis, humi occulte defigunt, ut incedens miles, & præsertim equitatus, implicetur, & induatur. Varr. l. 4. L. L. c. 24. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 72. Liv. l. 44. c. 11. Tibull. l. 4. carm. 1. v. 84. & Sil. l. 10. v. 414. Apud Tibull. quidam leg. nervos, sed male. Quod vero addit Scalig. in conjectan. ad Varron. loc. cit. hujusmodi cervos a Lucano vocari brachia l. 3. v. 387. & lib. 4. v. 266. non omnibus probatur.

CERYCĬA, orum, n. κηρύκεια, insignia pacis, quæ præferuntur a caduceatoribus, nempe caduceus. Græca vox est, a κῆρυξ, legatus: & Latinis litteris scripta legitur Dig. lib. 1. tit. 8. leg. 8. in quibusdam Editionib.

CERYX, ycis, m. κῆρυξ, Græca vox præconem, vel caduceatorem, vel legatum significans. Ceryces Athenis nobilissimæ familiæ homines fuere, a Ceryce Neptuni, vel, ut alii volunt, Mercurii filio originem, & nomen trahentes, ex quibus fere eligebantur summi sacrorum Cereris antistites. Senec. de Tranquill. c. 3. Non vis enim, nisi consul, aut prytanes, aut ceryx, aut sufes administrare rempublicam. ¶ Addunt quidam & locum Nepotis in Alcib. c. 4. sed est ibi dubia lectio.

CESPES, V. Cæspes.

CESSÆUS, a, um, adject. Cessææ manus Valer. Flacc. l. 6. v. 130. sunt milites gentis Iberæ in Asia, qui Græce K[illegible].

CESSANS, antis, cessante, intralasciante, tardo, ozioso, [illegible], ἀργός, qui cessat, & intermittit, piger, tardus, otiosus. Plin. l. 11. c. 10. de apib. Cessantium inertiam notant, castigant mox. Horat. l. 1. od. 35. v. 15. Concitare cessantes ad arma. Virg. Æn. 3. v. 430. Præstat Trinacrii metas lustrare Pachyni Cessantem, longos & circumflectere cursus. h. e. morantem in legendis Siciliæ litorib. & longius iter facientem. Propert. l. 1. eleg. 11. v. 1. Cessans mediis Bajis. h. e. immorans, & otians. Lucan. l. 3. v. 451. Solum cessans aratro. h. e. coli intermissus. Id. l. 3. v. 68. Cessantes Austri. Ovid. 3. Trist. eleg. 2. in fi. Cessantia fata. h. e. tarda. Horat. l. 3. od. 28. v. 8. Diripere horreo cessantem amphoram. h. e. ex qua diu vinum desusum non est. Id. l. 1. ep. 15. v. 6. Morbus cessans nervis. h. e. diu immorans, contumax. Sueton. in Cæs. c. 76. Repentina consulis morte cessans honor. vacante. ¶ Sever. in Ætna, v. 175. terra, Introrsus cessante solo, trahit undique venas. h. e. cedente, dehiscente, hiante.

CESSATĬO, onis, f. cessagione, intralasciamento, ἀνάπαυσις, actus cessandi, intermissio. Cic. Fam. ult. ep. pænult. Etiamsi quod scribas, non habebis, scribito tamen, ne furtum cessationis quæsivisse videaris. Plaut. Pœn. 4. 2. 103. Id negotium institutum est, non datur cessatio. Colum. l. 2. c. 1. Seu sponte, seu quolibet casu destituta humus, cum repetita est cultu, magno fenore cessationis colono respondet. Gell. l. 1. c. 25. Cessatio pugnæ pactitia. tregua. ¶ Item otium, il non far niente, inazione. Cic. l. 1. de nat. Deor. c. 37. Epicurus, quasi pueri delicati, nihil cessatione melius existimat. & ibid. Deum sic feriatum volumus cessatione torpere, ut si se commoverit, vereamur, ne beatus esse non possit.

CESSĀTOR, oris, m intralasciatore, cessatore, pigro, ὀκνητής qui cessat, & intermittit, iners, piger. Cic. Fam. 9. ep. 17. Hæc tibi antea non rescripsi, non quod cessator esse solerem, sed &c. Colum. l. 11. c. 1. Dici vix potest, quid navus operarius ignavo, & cessatore præstet. Horat. l. 2. sat. 7. v. 100. nequam, & cessator Davus.

CESSĀTRIX, icis, f. quæ cessat. Tertull. l. 1. cont. Marcion. c. 24. Quomodo perfecta defenditur bonitas, ex majore parte cessatrix?

CESSĀTUS, a, um, intralasciato, intermissus. Ovid. 10. Metam. v. 669. Illa moram celeri, cessataque tempora cursu Corrigit. (eod. modo locutus est Silius l. 5. v. 533.) Id. 4. Fast. v. 617. Largaque provenit cessatis messis in arvis.

CESSICĬA tutela dicitur, quæ in jure cessa est. Ulpian. lib. regulo tit. 11. V. vocem sequent.

CESSĬCUS tutor est is, cui tutela in jure concessa est, quæ ideo cessicia appellatur. Is porro tutor, sive mortuus fuerit; sive capite minutus, sive alii tutela processerit, redit ad legitimum tutorem tutela: sed & si legitimus decesserit, aut capite minutus fuerit, cessicia

sicia tutela exstinguitur .. Hæc *Ulpian. in lib. regular. tit.* 11. *de tutelis*.

CESSIM, adverb. *addietro*, *indietro*, ὀπίσθε, ἄψ, retro, retrorsum, cedendo. *Varr.* apud *Non. c.* 4. *n.* 42. & 109. Cum domum ab Ilio cessim revertero. *Justin. l.* 2. *c.* 12. At vos, commisso prœlio, ite cessim, inhibete remis, & a bello discedite. *Alfen. Dig. lib.* 9. *tit.* 2. *leg.* 52. Plostrum cessim ire cœpit. ¶ *Apulej. l.* 2. *Metam.* Lagena orificio cessim dehiscente patescens. *h. e.* quæ os habet retro diductum, expansum, & patens. Alii exponunt, paulatim. Quidam leg. *sensim*.

CESSIO, onis, f. *cessione*, παραχώρησις, cedendi actus. *Cic. in Top. c.* 5. *in fi.* Abalienatio est ejus rei, quæ mancipi est, aut traditio alteri nexu, aut in jure cessio. Adde *Dig. lib.* 42. *tit.* 3. qui est *de cessione bonorum*. ¶ *Cessio diei* est accessio temporis, quo incipit deberi æs alienum. *Ulpian. Dig. lib.* 36. *tit.* 2. *leg.* 7. Heredis aditio moram legati quidem petitioni facit, cessioni diei non facit.

CESSO, as, avi, atum, n. 1. *cessare*, *intralasciare*, παύομαι, ἀποκάμνω, frequentativum a *cedo*, *is*, & significat cedere ab opere, illudque intermittere, desistere ab agendo: & fere in malam partem: & dicitur de iis, qui segnitiæ, aut tædii causa agere desinunt, & otium sectantur. *Donat. ad Terent. Eun.* 3. 1. 15. Cessat desidiosus, requiescit defessus. *Cic. de Provinc. Consul. c.* 7. Alterum, si tabellarii non cessarint, necesse est paucis diebus pœniteat audere. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 4. *in fi.* Cicero noster, dum ego absum, non cessavit apud rhetorem. *Id. de Senect. c.* 5. Gorgias centum & septem complevit annos, neque unquam in suo studio, atque opere cessavit. *Liv. l.* 4. *c.* 27. Nec, ex quo castris castra collata sunt, cessatum a levibus prœliis est. *Cic. Attic. l.* 11. *ep.* 11. Ille non cessat de nobis detrahere. *Justin. l.* 16. *c.* 1. Non cessavit, quoad omnem stirpem deleret. *Senec. in Med. v.* 406. Nunquam meus cessabit in pœnas furor, crescetque semper. *Phæd. l.* 1. *fab.* 9. Ubi pernicitas nota, inquit, illa est? quid ita cessarunt pedes? *Plin. l.* 34. *c.* 8. Cessavit deinde ars, ac rursus Olympiade CLV. revixit. *Martial. l.* 12. *epigr.* 1. Retia dum cessant, latratoresque molossi. ¶ *Cessare* etiam dicuntur agri, cum non feruntur. *Virg.* 1. *Georg. v.* 71. Alternis idem tonsas cessare novales, &c. *Plin. l.* 18. *c.* 23. Gracilior terra & in annum tertium cesset. ¶ Et mulieres, cum non pariunt. *Paulin. Nolan. carm.* 6. *de S. Joanne Bapt. v.* 48. ¶ Item qui in judicio non comparent statuto tempore, aut actiones peragere desistunt. *Sueton. in Claud. c.* 15. *Callistrat. Dig. lib.* 49. *tit.* 14. *leg.* 2. & *Ulpian. lib.* 47. *tit.* 10. *leg.* 17. ¶ Item ea, quæ deficiunt, & locum amplius non habent. *Ulpian. lib.* 39. *tit.* 1. *leg.* 1. Cessat edictum. *Id. lib.* 42. *tit.* 9. *leg.* 10. Cessat actio. *Paul. lib.* 13. *tit.* 4. *leg. ult.* Cessat arbitrium judicis. ¶ Sæpe ponitur pro otiari, vacare, nihil agere, *star ozioso*, *non far nulla*. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c. penult.* Cur tam multos deos nihil agere, & cessare patitur? cur non rebus humanis aliquos otiosos deos præficit? *Id. ibid. l.* 1. *c.* 9. Isto tam immenso spatio, quæro, cur pronœa vestra cessaverit: laborem ne fugiebat? *Propert. l.* 3. *eleg.* 22. *v.* 15. venias hodie: cessabimus una. *h. e.* otio indulgebimus: *si daremo bel tempo*. *Lucan. l.* 4. *v.* 24. Prima dies belli cessavit Marte cruento. *h. e.* fuit sine ullo prœlio. *Flor. l.* 1. *c.* 10. Sic quidem viri: sed ne quis sexus a laude cessaret, ecce & virginum virtus. *h. e.* nihil ageret laude dignum. *Horat. l.* 1. *od.* 27. *v.* 13. Cessat voluntas? *h. e.* recusat, renuit? *Liv. l.* 42. *c.* 6. Cessare officio. *mancar del suo debito*. ¶ Est etiam *cessare alicui rei* ita vacuum esse, ut alicui rei operam dare queas: uno verbo, vacare. *Propert. l.* 1. *eleg.* 6. *v.* 21. At tua non ætas unquam cessavit amori; Semper at armatæ cura fuit patriæ. ¶ Pro morari, differre, tardum & negligentem esse in agendo. *Terent. Eun.* 4. 4. 5. Paululum si cessassem, domi non offendissem: ita jam adornabat fugam. *Id. Heaut.* 5. 1. 9. Sed interim quid illic jamdudum gnatus cessat cum Syro? *ma che fa egli, che non la finisce mai?* *Id. Andr.* 5. 6. 15. Quid stas? quid cessas? *Id. Phorm.* 2. 1. 22. Sed quid cessas hominem adire, & blande alloqui? *Id. Adelph.* 4. 5. *in fi.* Sed cesso ire intro, ne moræ meis nuptiis egomet siem? *ma che tardo io ad entrare?* & *Eun.* 5. 6. 26. Cesso huc intro irrumpere? *Id. Heaut.* 3. 1. 1. Cesso pultare ostium vicini? *Virg. Æn.* 6. *v.* 51. cessas in vota, precesque, Tros, ait, Ænea? cessas? ¶ *Cessare sibi* est suo sibi incommodo, & damno differre, aut morari. *Plaut. Pseud.* 1. 3. 12. It dies: ego mihi cesso. Adde *Epid.* 3. 2. 8. ¶ Videtur interdum idem esse, quod omittere, negligere. *Plaut. Pers.* 4. 4. 3. Numquid in principio cessavit verbum docte dicere? ¶ Item errare, peccare. Hoc enim faciunt, qui ab officio cessant, & quod debent, & possunt, præstare omittunt. *Horat. l.* 2. *ep.* 2. *v.* 14. semel hic cessavit, &, ut fit, In scalis latuit metuens pendentis habenæ. *Id. in ar. Poet. v.* 357. Sic mihi qui multum cessat, fit Chœrilus ille. Adde *Quintil. l.* 1. *c.* 10. ¶ Alia quædam huc pertinentia V. in *Cessans*.

CESSUS, a, um, *ceduto*, παρακεχωρηθείς, particip. a *cedo*, *is*. *Liv. l.* 7. *c.* 13. Sicubi loco cessum, si terga data hosti. *Cels. Dig. lib.* 8. *tit.* 3. *leg.* 11. Jure cesso uti. *Modestin. Dig. lib.* 46. *tit.* 1. *leg.* 39. Cessæ actiones. *Varr. l.* 3. R. R. *c.* 16. Hereditas me cessa. *h. e.* mihi cessa: singularis constructio. *Aldus* tamen edidit *mi cessa*.

CESTIANUS, a, um, ad Cestium pertinens, qui fuit declamator, sæpe a *Senec. in Controvers.* laudatus. *Id. sub fin. controv.* 7. Deinde ad illum colorem redit Cestianum.

CESTICILLUS, i, m. *cercine*, arculus, seu circulus, quem superponit capiti, qui aliquid est laturus in capite. *Festus*. Alii leg. *cestillus*, alii, inter quos *Salmas. in Exercitat. Plin.* malunt *circitellus*, vel *circitillus*. Si *cesticillus* magis placeat, erit a *cestus*, qua cingulum significat. *Voss. in Etymol.*

CESTICUS. V. *Cæsticus*.

CESTROS, i, κέστρος, Græcis herba eadem est, quæ *vettonica* Latinis, teste *Plin. l.* 25. *c.* 8.

CESTROSPHENDONE, es, f. κεστροσφενδόνη, genus teli habens bipalme spiculum hastili semicubitali crassitudine digiti infixum, & pinnas tres, velut sagitta, ad libramen circumdatas, quo primum usi sunt milites Persei bello Macedonico adversus Romanos. Nomen habet a κέστος, vel κέστρος, quod telum veru simile significat, & σφενδόνη, funda, quia funda, velut glans, eminus jaciebatur. *Liv. l.* 42. *c.* 65.

CESTROTUS, a, um, adject. κεστρωτὸς, cestro insculptus. V. *Cerostrotus*.

CESTRUM, *vel Græca positione* Cestron, i, n. *scarpelletto*, *bulino*, κέστρος, viriculum, quo in ebore, aut cornu scalpitur. *Plin. l.* 35. *c.* 11. *ad fin.* Pingere cestro in ebore. ¶ Quidam putant derivari a *cædo*, *is*, & *cæstrum* scribunt.

CESTUS, *& Græca positione* Cestos, i, m. *ligatura*, vinculum, quo aliquid ligatur. *Varr. l.* 1. R. R. *c.* 8. Vindemia facta denique discat pendere aut funiculo, aut vinctu: quod antiqui vocabant cestum. ¶ Item balteus, seu zona picturata, omnibus Gratiarum, & Venerum lenociniis imbuta, quam Juno, & Venus assidue gestare dicuntur, ad conciliandos, & illiciendos animos illa Jovis, hæc Martis: a κεστὸς, acu pictus, *cinto di Venere*. Fingunt Poetæ, intextas habere cupiditates, voluptates, delicias, illecebras, suspiria, desideria, risus, jocos, blanda verba, gaudia, jurgia, & hujusmodi, quibus amatorum vita constat. Eum eleganter *Homer. Iliad.* Ξ 14. *v.* 214. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 470. & *Torquatus Tassus Hierus. Lib.* XVI. 24. & 25. describunt. *Martial. l.* 6. *epigr.* 13. Ut Martis revocetur amor, summique Tonantis, A te Juno petat ceston, & ipsa Venus. *Id. l.* 14. *epigr.* 206. Collo necte, puer, meros amores, Ceston de Veneris sinu calentem. & *epigr.* 207. Sume Cytheriaco medicatum nectare ceston. Ussit amatorem balteus iste Jovem. *Stat. Theb.* 5. *v.* 62. Jugalis cestos. *Claudian. in nupt. Honor. & Mar.* alios usus memorat hujus cinguli: blando (inquit de Venere loquens *vers.* 124) spirantem numine ceston Cingitur, impulsos pluviis quo mitigat amnes, Quo mare, quo ventos, irataque fulmina solvit. ¶ *Vetus Statii Scholiast.* tum *loc. cit.* tum *ad Theb.* 2. *v.* 283. docet, ita etiam appellari cingulum, quod in honestis nuptiis nova uxor marito tradit, quo significatur tum corporum, tum animorum in matrimonio conjunctio. Hinc *incestae* dici nuptias, quæ honestæ, & legitimæ non sunt. ¶ De *cestu* armatura pugilum V. *Cæstus*.

CETARIÆ, arum, f. & Cetaria, um, n. *vivai*, *peschiere*, ἰχθυοτροφεῖον, loca stagnantia in litoribus maris, quo majores pisces statis anni temporibus convenire, & a piscatoribus, qui ea loca de industria nanciscuntur, & parant, ubere præda capi, juxtaque saliri solent. *Plin. l.* 9. *c.* 15. Scombri Hispaniæ cetarias replent, thynnis non commeantibus. *Id. l.* 31. *c.* 8. Garum e scombro pisce laudatissimum fit in Carthaginis cetariis. (Adde *lib.* 37. *c.* 5.) *Horat. l.* 2. *sat.* 5. *v.* 44. Plures adnabunt thynni, & cetaria crescent. ¶ *Charis. l.* 1. *pag.* 100. *Putsch.* docet auctoritate *Plinii Secundi*, hanc vocem in neutro genere esse tertiæ declinationis, & *cetaribus* dicendum esse in dat. & abl. plurali, ut *mœnia mœnibus*, *ilia ilibus*: Nihilominus *cetariis* dictum esse a *Pomponio Secundo ad Thraseam*.

CETARIUS, ii, m. *pescatore di pesci grossi*, *salumiere*, genus piscatorum, quod majores pisces capit, & salsamentis condit, ut vendat: dictum ab eo, quod cete in mari majora sunt piscium genera. *Varr.* apud *Non. c.* 1. *n.* 244. Non animadvertis, cetarios, cum videre volunt in mari thynnos, ascendere in malum, &c. *Terent. Eun.* 2. 2. 26. Cetarii, lanii, coqui, fartores, piscatores, aucupes. *Colum. sub fin. l.* 8. Salsamentorum omnium purgamenta, quæ cetariorum officinis everruntur. ¶ *Cetarius* inscriptus est liber cujusdam C. Matii, in quo tradebatur ratio saliendorum, & condiendorum piscium, teste *Colum. l.* 12. *c.* 44.

CETE, on, n. plur. *pesci grossi di mare*, τὰ κήτη, nomen generale omnium majorum piscium maris, præsertim eorum, qui animal, non ovum, pariunt, ut ex *Plin. l.* 9. *c.* 24. colligitur: quales sunt balænæ, orcæ, thynni, pristes, delphini, & hujusmodi. *Virg. Æn.* 5. *v.* 822. Immania cete. *Sil. l.* 7. *v.* 476. Dum cete ponto innabunt, dum sidera cœlo Lucebunt. *Plin. l.* 9. *c.* 50. Delphini, & reliqua cete. *Id. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 75. *Hard.* Fel in jecore est cetis omnibus. ¶ In singulari numero est *cetus*, *i*, m. Latino more. *Plaut. Aulul.* 2. 8. 3. Rogito pisces: indicant caros, caram vitulinam, cetum, porcinam. *Cels. l.* 2. *c.* 18. Omnes belluæ marinæ, ex quibus cetus est. *Manil. l.* 1. *v.* 612. Et redit in Cetum, squamosaque tergora Ceti, &c. *Vitruv. l.* 9. *c.* 7. Arieti, & Piscibus Cetus est subjectus. ¶ Porro *Plaut.* & *Cels.* loquuntur de iis piscibus, qui esui sunt, & saliri plerumque solent, quales nunc quoque sunt thynni, & qui salmones dicuntur, &c. ¶ *Manil.* autem, & *Vitruv.* intelligunt cæleste sidus, quod fabulantur Poetæ, esse monstrum illud marinum, cui devoranda Andromeda objecta fuerat, a Perseo occisum, deinde translatum inter astra, ceu virtutis ejus illustre testimonium. *Cic. in Arat. v.* 140. *German. in Arat. v.* 353. & *Hygin. Poet. Astronom. l.* 3. *c.* 30. pistricem appellant, quidam alii balænam. Est autem situm in parte Cœli Australi, cujus caput medio Æquatore secatur, pedes anteriores Tropico Capricorni nituntur, supra caput habet Arietem, cauda tangit effusiones Aquarii. Constat stellis secundum *Hygin.* tredecim, secundum alios 22. aut 27. ¶ Reperitur etiam *cetos* singulari num. & neutro gen. Græca positione, τὸ κῆτος. *Plin. l.* 32. *c.* 1. *in fi.* Juba tradit, cetos sexcentorum pedum longitudinis in flumen Arabiæ intrasse, pin-

guique ejus mercatores negotiatos. Ita *Harduin.* ex suis MSS. omnib. & antiquæ Edition. A. 1470. & 1472. Nam illa A. 1469. habet *& bos*, manifesto errore operarum, illud *cetos* non assequentium.

CETĔRA, æ, f. & Ceterum, ri, n. (*in casibus vero obliquis etiam masculin.*) & in plurali numero Ceteri, æ, a, adject. *restante, altro*, ὁ λοιπός, ἄλλος, reliquus, alius. *Cic. 6. Attic. ep. 2. circa med.* Jam cetera jurisdictio nec imperita, & clemens. *Id. 2. de Invent. c. 29. in fi.* Id confirmandum ex cetera diligentia. *Id. Verr. 6. c. 22.* Argentum illi ceterum purum apposuerat. *Id. 2. de Fin. c. 1.* Et illum, & ceteros sophistas lusos videmus a Socrate. *Id. Fam. 4. ep. 4. in fi.* Ceteri, & cetera ejusmodi sunt, ut &c. *Liv. l. 34. c. 36.* Veni, ut ad ceteram fidem, sic ad secreta tegenda. *Scribon. Larg. compos.* 20. Ita ut cum cetero corpore caput quoque immergatur. *Cato* R. R. *c.* 114. Nec commisceas cum cetero vino. ¶ Absolute *Liv. l. 22. c. 20.* Quod satis in usum fuit, sublato, ceterum omne incensum est. *tutto il resto. Ulpian. Dig. lib. 27. tit. 9. leg.* 5. Cetera venditionis pupillus potest perficere. *Scævola lib. 4. tit. 4. leg.* 39. Cetera cognitionis differre. ¶ *Et cetera* addi solet, cum aliquid, quod facile intelligatur, subticemus. *Cic. 2. de Orat. c.* 32. Cum scriptum ita sit: Si mihi filius genitus, isque prius moritur, & cetera: Tum ut mihi ille sit heres. *eccetera*, καὶ τὰ ἑξῆς. & *cap.* 64. Ut illud Scipionis: agas asellum, & cetera. ¶ Et omissa *&* particula, *Lucret. l. 2. v.* 1083. Terramque, & solem, lunam, mare, cetera. Adde *vers.* 857. ¶ Accusativus pluralis *cetera* eleganti hellenismo adhibetur pro quantum attinet ad cetera, *nell' altre cose, quanto al rimanente, per altro. Horat. l. 1. ep. 10. in fi.* Excepto, quod non simul esses, cetera lætus. (Adde *lib. 4. od. 2. in fi.*) *Liv. l. 1. c.* 35. Virum cetera egregium secuta ambitio est. *Vellej. l. 2. c.* 119. Legatus Vari, cetera quietus, diri auctor exempli. *Virg. 3. Æn. v.* 593. dira illuvies, immissaque barba, Consertum tegmen spinis, at cetera Grajus. Adde *Sueton. in Calig. c.* 50. ¶ Hoc sensu dicitur etiam *ad cetera. Horat. l. 1. ep. 10. v. 2.* hac in re scilicet una Multum dissimiles: ad cetera pæne gemelli. ¶ Interdum *cetera* ponitur pro *ceterum, nel rimanente, del resto. Virg. 9. Æn. v.* 654. primam hanc tibi magnus Apollo Concedit laudem, & paribus non invidet armis: Cetera parce puer. *Enn.* apud *Serv. ibid.* Cetera, quos peperisti, ne cures. ¶ *De cetero* idem est ac *ceterum. Cic. l. 1. de Fin. c.* 7. De cetero vellem equidem, aut ipse doctrinis fuisset instructior, aut ne deterruisset alios a studiis. Adde *Plin. l. 3. c.* 4. ¶ Adhibetur etiam cum post res multas ejusdem generis enumeratas transitur ad percensenda alia alterius generis. Hac ratione usurpat *Plin. l. 3. c. 5. sect. 8. Harduin.* ubi post enumerata oppida, quæ Romanorum coloniæ sunt, transit ad ea, quæ coloniæ non sunt: quasi dicat *de cetero ordine.* Adde *cap.* 14. ¶ Interdum significat in posterum, *per l' avvenire. Paul. Dig. lib. 48. tit. 3. leg.* 10. Cum scierint, sibi quoque molestiæ futurum magistratum, si facile solverint vinctos, non indifferenter de cetero facient. Adde *Justinian. lib. 8. Cod. tit. 54. leg. ult.* Sic *Senec. epist. 78. a med.* Pax in ceterum parta. ¶ De adverbio *cetero*, & *ceterum* V. infra. ¶ *Ceterus* nominativus singularis rarissimus est. *Cato R. R. c.* 22. Ceterus ornatus domi. Ita apud *Jenson* 1472. & *Aldum* 1514. legitur. Sed aliæ Editiones hæc verba omittunt. ¶ Sunt qui ponunt etiam *ceter*: sed hoc omnino destituitur exemplis. ¶ Scribitur & *cætera* cum diphthongo *æ*, præsertim ab Etymologis, qui derivant a Græco καὶ ἕτερα. Confirmat *Inscript.* apud *Gruter. pag. 801. n.* 11. & *Dausqu. in Orthogr.* nec damnare se audere, scribit *Cellar.* Sed libri veteres, & lapides non uni, quos affert *Manut.* & quod est instar omnium, Cenotaphium Pisanum L. Cæsaris, in quo non semel legitur, per *e* simplex scriptum exhibent. Quare hæc scribendi ratio omnino est præferenda.

CETĔRO, *del resto*, adverbium *Plinio* familiarissimum, idem ac ceterum. *Lib. 3. c.* 11. Cetero intus in secunda regione Beneventum. & *lib. 6. c.* 26. Cetero ad solitudinem rediit. & *lib. 8. c.* 3. Hoc solum ebur est: cetero & in his vilitas ossea. Adde *lib. 10. c.* 63. & *lib. 20. c.* 6. &c.

CETEROQUI, & Ceteroquin, adverb. *nel resto, per altro*, ἄλλως τε, eandem vim habet ac ceterum, vel alioquin. *Cic. 6. Fam. ep.* 19. Ceteroqui mihi locus non displicet. *Id. Fam. 9. ep.* 10. Ego ceteroqui animo æquo fero. *Id. in Orat. c.* 25. Quem, nisi quod solum, ceteroquin recte quidem vocant Atticum.

CETĔRUM, adverb. *nel rimanente, del resto, per altro*, τὸ λοιπόν, quod reliquum est, quantum ad reliqua. *Cic. Q. Fr. l. 2. ep.* 14. Ego me in Cumano, præterquam quod sine te, ceterum satis commode oblectabam. *Terent. Eun.* 1. 2. 7. Ceterum de exclusione verbum nullum. *Nepos in Eumen. c.* 8. Via brevior per loca deserta, ceterum dierum erat fere decem. *Liv. l. 1. c.* 24. Fœdera alia aliis legibus, ceterum eodem modo omnia fiunt. ¶ Elegans est usus in illo *Livii l. 38. c.* 55. Ceterum ad hunc nimis æquum, aut iniquum prætorem, &c. Lege integrum locum. ¶ Servit sæpe transitionibus, & per *sed*, aut *verum* explicari potest, *ma. Liv. l. 2. c.* 3. Ceterum, id quod non timebant, per proditionem prope libertas amissa est. *Id. l. 42. c.* 50. Ceterum multo major pars ferocioris sententiæ erat. ¶ Sumitur & pro alioquin, hoc est si aliter res sit, *altrimenti. Ulpian. Dig. lib. 42. tit. 1. leg.* 15. Non puto eos ultra procedere: ceterum longe res abibit. *Id. lib. 37. tit. 10. leg.* 5. Desiderandum a prætore, ne instrumenta in possessionem suam redigat: ceterum decipietur pupillus, dum &c. Adde *lib. 39. tit. 2. leg. 15. ad fin.* & *Tertull. l. 2. ad Uxor. c.* 2. ¶ Scribitur & *cæterum*. V. *Cetera* in fi.

CETĔRUS, V. *Cetera*.

CETO, us, Κητώ, οῦς, f. uxor Phorci, mater Medusæ. *Lucan. l. 9. v.* 645. Hoc monstrum timuit genitor, numenque secundum Phorcus aquis, Cetoque parens, ipsæque sorores Gorgones. Al. leg. *Cetosque*, ut sit a Græco κῆτος: de qua positione V. in *Cete.* ¶ Præterea *ceto* idem est ac *cetus*, marinum monstrum. *Plin. l. 5. c.* 13. In saxo vinculorum Andromedæ vestigia ostendunt. Colitur ibi fabulosa Ceto. Quidam leg. *Derceto*, sed *Harduin.* priorem lectionem jure defendit. Addit autem, hanc *Ceton* pingi solitam Nereidis figura ex pisce, feminaque composita.

CETOS, V. in *Cete*, & in voce præced.

CETŌSUS, a, um, ad cete pertinens. *Avien. in Arat. v.* 1300. *de Ceto cælesti.* cum primum rursus ab undis Cetosa in superum referuntur viscera cælum.

CETRA, æ, f. *sorta di scudo*, genus scuti brevioris ex loro, quo utuntur Afri, & Hispani, teste *Serv.* ad illud *Virg. Æn. 7. v.* 731. Lævas cetra tegit. *Plin. l. 11. c.* 39. tradit, ex elephantorum tergoribus impenetrabiles cetras fieri. *Tacit. in Agric. c.* 36. scribit, etiam Britannis breves cetras in usu fuisse. Harum meminere *Sueton. in Calig. c.* 19. & *Sil. l. 3. v. 278. & 348. & l. 10. v.* 231. ubi *Heins.* ex quibusdam MSS. *cætra* cum diphthongo scribendum putat: sed *Pier. ad loc. Virg. cit.* & *Dausqu. in Orthogr.* rectius *cetra* esse ajunt. *Lips. in Analect. l. 3. dial. 1. de milit. Rom.* etiam *citra* invenisse se ait: sed hoc est contra receptum scribendi usum. Addit vero, consuevisse olim hæc scuta cælari, aut pingi. Hinc *Sil. cit. v.* 278. *versicolorem cetram* dixit. ¶ Proverbii speciem habet illud *Varron.* apud *Non. c. 2. n.* 104. Quis rotundam facere cetram queat? De re factu difficillima. Cetræ enim figura ejusmodi fuit, ut rotundari sine corruptione, non posset. V. *Lips. loc. cit.*

CETRĀTUS, a, um, cetra armatus. *Cæs. l. 1. B. Civ. c.* 39. Cetratæ cohortes. *Id. ibid. c.* 70. Neque equitum vim cetrati sustinere potuerunt. *Liv. l. 31. c.* 36. Cetratos, quos peltastas vocant, in insidiis abdiderat.

CETTE, V. *Cedo* pro *da*.

CETUS, i, m. V. *Cete*.

CEU, *come, siccome*, ἠύτε, ὡς, ὥσπερ, adverb. Poetis familiarissimum, idem significans cum quemadmodum, sicut, velut. *Sueton. in Vitell. c.* 17. Reducto coma capite, ceu noxii solent. *Horat. l. 4. od. 4. v.* 43. Ceu flamma per tædas, vel Eurus Per Siculas equitavit undas. *Virg. 2. Æn. v.* 356. lupi ceu Raptores atra in nebula. *Plin. l. 2. c.* 28. Cernuntur & stellæ circa solis orbem, ceu spiceæ coronæ. ¶ Pro tamquam, aut quasi. *Plin. l. 29. c. 4. in fi.* Cantharides objectæ Catoni, ceu venenum vendidisset. *Id. l. 31. c.* 1. At illæ, ceu parum sit in tantam pervenire altitudinem, rapiunt eo secum piscium examina, &c. Adde *lib. 34. c.* 6. & *Stat. l. 2. Theb. v.* 418. ¶ *Ceu vero*, quasi vero. *Plin. in præfat. Hist. natur.* Ceu vero nesciam, scripsisse etiam feminam. *Id. l. 7. c.* 55. Ceu vero ullo modo spirandi ratio homini a ceteris animalibus distet. *Id. l. 13. c.* 22. Ceu vero remedia desint. ¶ *Ceu plerumque*, ut plerumque, *come per lo più. Plin. l. 11. c. ult.* Atque ut intelligatur vana, ceu plerumque, vitæ persuasio, &c.

CEVA, æ, f. V. *Altinus, a, um*.

CEVĔO, es, n. 2. est clunes movere, ut in re Venerea, & proprie de maribus dicitur. Mulierum enim est *crissare*. Usi sunt hoc verbo *Juvenal. sat. 2. v.* 21. & *sat. 9. v.* 40. *Martial. l. 3. epigr.* 95. & *Plaut. in fragm.* apud *Non. c. 2. n.* 118. ¶ Translate est adulari, tractum a canibus, qui cum domino blandiuntur, clunes & caudam movent. *Pers. sat. 1. v.* 87. An, Romule, ceves? Al. aliter interpret. ¶ *Valer. Prob. in Cathol. pag.* 1482. *Putsch.* ponit præteritum *cevi*, sed nullo confirmat exemplo. *Id. ibid. pag.* 1484. ait esse *cevo, cevis, cevi*, tertiæ conjugationis, & in allato *Persii* loco *cever* futurum esse putat.

CEUS, i, m. V. *Cœus*.

CEUS, a, um, adject. Κεῖος, & Κῷος, ad Ceam insulam Ægæi maris, unam Cycladum pertinens. *Lucret. l. 4. v.* 1124. Interdum in pallas, Melitensia, Ceaque vertunt. *h. e.* vestes delicate textas, de quibus V. *Cea*. ¶ Fuit hæc patria Simonidis poetæ Melici, seu Lyrici, qui teste *Suida*, inter alia scripsit librum, cui titulus erat Θρῆνοι, hoc est lamentationes, & hujusmodi tristia carmina: ad quem respexit *Horat. l. 2. od. 1. sub fin.* Ceæ retractes munera næniæ. *Id. l. 4. od. 9. v.* 7. Ceæ Camenæ. ¶ *Cei, orum*, ejus insulæ homines. *Cic. 1. de Divin. c.* 57. Ceos accepimus ortum Caniculæ diligenter solere servare. ¶ Dicitur & *Cejus, a, um*, & Græce Κεῖος, & Κέϊος. *Cic. 2. de Orat. c.* 86. Gratiam habeo Simonidi illi Cejo, &c. Ita enim ibi legendum, non *Chio*, ut est in quibusdam libris. ¶ Quidam scribunt *Cœus*. V. dicta in *Cea*. ¶ Legitur etiam *Cius* in quibusdam lib. apud *Lucret. loc. cit.*

CEYX, ycis, m. Κήϋξ, filius Luciferi, maritus Halcyones, Rex Trachiniæ. Ob Dedalionis fratris casum in accipitrem mutati, ad Clarium Oraculum repugnante uxore navigans, in Ægæo mari tempestate submersus est. Halcyone, cum quotidie Diis, ac præsertim Junoni, sacrificia offerret pro viri salute, ab illa per Morpheum nocturno in somno monita est, maritum interiisse. Mane igitur experrecta ad litus accessit, & cadaver in mari longius aspexit, quod cum mariti esse cognovisset, ac per undas ad illud proficisci vellet, Deorum miseratione in avem conversa ad os mariti advolavit: qui oscula uxoris sentiens in avem & ipse mutatus est. Hæ aves alcyones dicuntur, & habitant prope maris litora. *Ovid. Metam. 11. v.* 544. Halcyone Ceyca movet, Ceycis in ore Nulla nisi Halcyone est. V. ibi reliqua, & *Serv. ad 1. Georg. v.* 399. ¶ Ceyces aves memorat etiam *Plin. l. 32. c.* 8. & cum halcyonibus conjungit. Ex quo intelligimus halcyones in eo genere esse feminas, ceyces vero mares. ¶ Scribitur & *Ceyx*.

C H

CHÆNŎPUS, odis, adjectiv. *χαινόπους*, *οδος*, qui pedes habet rimis seu rhagadibus hiscentes. Vox Græca a *χαίνω*, hisco, & *πῦς*, *ποδὸς*, pes. *Lucil.* apud *Macrob. 6. Saturn. c. 4.* ubi alii mallent *cœnopus*, *κοινόπους*. h. e. qui una cum alio pedibus iter facit: a *κοινὸς* communis.

CHÆREPHYLLON, i, n. *χαιρέφυλλον*, herba, de qua V. in *Cærefolium*. *Colum. l. 11. c. 3. a med.* ¶ Extrito altero *l* pænultimam corripit *Id. l. 10. v. 110.* Jam breve chærephylum, & torpenti grata palato Intyba. *συστολή*. ¶ Legitur & *chærophyllum*.

CHÆRONÆUS, a, um, ut Plutarchus Chæronæus, qui patriam habuit Chæronæam Bœotiæ urbem, de qua *Plin. l. 4. c. 7.*

CHALASTĬCUS, a, um, *rilassativo*, *emolliente*, *χαλαστικὸς*, relaxandi vim habens: a *χαλάω*, laxo, remitto. *Theodos. Priscian. l. 1. c. 7.* Ut spongia molli vaporetur ex aquis chalasticis. & *cap. 15.* Fomenta chalastica.

CHALASTRÆUS, a, um, idem quod Chalastricus, ut *Chalastræum nitrum*, apud *Plin. l. 31. c. 10.* V. vocem sequent.

CHALASTRĬCUS, a, um, adject. ad Calastram pertinens, quod est oppidum Macedoniæ in ora litorali ad sinum Thermæum. Hinc *Chalastricum nitrum*, quod optimum, copiosumque ibi invenitur. *Plin. l. 31. c. 10.*

CHALATORĬUS, a, um, adject. ad laxandum pertinens: a *χαλάω*, laxo, remitto. *Veget. l. 4. de re milit. c. ult.* Falx chalatorios funes, quibus antenna suspenditur, repente præcidit. Al. leg. *collatorios*, fortasse quia hujusmodi funes in inferiori parte in unum conferuntur.

CHALĀTUS, V. *Chalo*.

CHALAZĬAS, æ, m. *χαλαζίας*, gemma adamantinæ duritiæ, quæ grandinis figuram, & candorem refert: a *χάλαζα*, grando. *Plin. l. 37. c. 11.*

CHALAZĬUS, a, um, adject. *χαλάζιος*, grandini similis candore, ut *chalazius lapis* apud *Plin. l. 36. c. 22.* Nam *χάλαζα* grandinem significat. ¶ *Chalazia* dicuntur a Medicis tubercula in palpebris nascentia, mobilia, & grandini similia. *Cels. l. 7. c. 7. n. 3.* ubi tamen in ipso textu Græce scribitur.

CHALBĀNE, es, f. *χαλβάνη*, succus ferulæ arboris, idem quod galbanum: quod V. *Marcian. Dig. lib. 39. tit. 4. leg. ult.*

CHALCANTHUM, i, n. *vitriuolo*, *χάλκανθον*, corpus metallicum, quasi æris flos: a *χαλκὸς*, æs, & *ἄνθος*, flos. Latina appellatione dicitur *atramentum*, teste *Celso l. 5. c. 1.* & *Plin. l. 34. c. 12.* V. *Atramentum*.

CHALCEDON, & Calchedon, onis, f. *Χαλκηδών*, & *Καλχηδών*, urbs Asiæ in Bithynia, in ora litorali, contra Byzantium: dicta etiam cæcorum oppidum, quod locum eligere nescissent, septem stadiis distante Byzantio, tanto feliciore omnibus modis sede, ut apud *Tacit. Annal. 12. c. 63.* & *Plin. l. 5. c. ult.* legitur. *Claudian. de IV. Consul. Honor. v. 176.* Bosphorus adversam patitur Chalcedona cerni. *Lucan. l. 9. v. 959.* *ostriferam* appellat ab ostreorum copia.

CHALCEDONĬUS, a, um, *Χαλκηδόνιος*, ad Chalcedonem pertinens. *Cic. 3. de Orat. c. 32.* Thrasymachus Chalcedonius. *Gell. l. 7. c. 16.* Pelamys Chalcedonia. *Claudian. l. 2. in Rufin. v. 55.* Et Chalcedonias contra despectat arenas. ¶ *Chalcedonii*, *orum*, sunt Chalcedonis incolæ. *Tacit. 12. Ann. c. 63.*

CHALCENTĔRUS, i, *χαλκέντερος*, intestina habens ænea: a *χαλκὸς*, æs, & *ἔντερον*, intestinum: & metaphorice indefessus, laboris patientissimus. Ita appellatus est Didymus Grammaticus Alexandrinus (qui vixit sub Antonio, & Cicerone usque ad Augustum) ob assiduitatem legendi, & scribendi. Dicitur enim tria millia, & quingenta volumina conscripsisse, ut *Suidas* narrat. Legitur apud *Hieronym. epist. 51.* quod est *Apologet. ad Domnionem*.

CHALCĔUS, a, um, *di rame*, *χάλκεος*, idem quod æreus: a *χαλκὸς*, æs. *Martial. l. 9. epigr. 96.* Chalcea donanti chrysea qui dederas.

CHALCIDENSIS, e, adject. ad Chalcidem pertinens. *Plin. l. 35. c. 9.* Timagoras Chalcidensis. *Χαλκιδεὺς*.

CHALCIDĬCE, es, f. *χαλκιδική*, genus lacertæ, quam & *sepa* vocant. *Plin. l. 29. c. 5.*

CHALCIDICENSIS, e, adject. idem quod Chalcidensis, & a voce *Chalcidicus* deductum, ut *Colonia Chalcidicensis*, apud *Gell. l. 10. c. 16. h. e.* Cumæ, quam urbem Chalcidenses condidisse dicuntur.

CHALCIDĬCUS, a, um, *Χαλκιδικὸς*, ad Chalcidem pertinens. *Cic. 3. de nat. Deor. c. 10.* Euripus Chalcidicus. *Varr. R. R. c. 9. l. 3.* Chalcidici galli. *Plin. l. 15. c. 18.* Chalcidicæ ficus. *Valer. Flacc. l. 1. v. 454.* Chalcidicæ arenæ. ¶ *Chalcidica arx* apud *Virg. 6. Æ. . 17.* est Cumarum oppidum a Chalcidensibus conditum. Et *Chalcidica litora* apud *Stat. l. 4. silv. 4. v. 78.* sunt ora maritima Cumarum, & Neapolis. *Et l. 2. silv. 2. v. 94.* Chalcidicæ turres. Sic *Chalcidicam Nolam* dicit *Sil. l. 12. v. 161.* h. e. a Chalcidensibus conditam. ¶ *Chalcidicus versus* apud *Virg. Ecl. 10. v. 50.* est carmen Euphorionis poetæ Chalcidensis, ut *Quintil. l. 10. c. 1.* & *Serv.* tradunt. Alii dicunt; significari carmen a Theocrito compositum, vel quia is Siculus quidem fuit, & Naxum oppidum patriam habuit, sed ejus oppidi conditores Chalcide profecti sunt, ut & *Salmas. ad Solin. pag. 105.* ex Græcis Auctoribus docet: vel quia de Sicilia Chalcidem aliquando migravit. *Servius*. ¶ Sed *carmen Chalcidicum* apud *Stat. l. 5. silv. 3. v. 182.* sunt versus Sibyllini, quorum auctor fuit Sibylla Cumana: Cumas autem *Chalcidicas* appellari, modo diximus. *Chalcidica corona* apud *eund. ibid. v. 226.* est, qua coronabantur in sacris Cereris, quæ Neapoli celebrabantur: quod significare videtur *Id. l. 4. silv. 8. v. 50.* ¶ *Chalcidicum*, ci, n. genus est ædificii, ab urbe Calcide dictum, ut *Fest.* docet. Vel potius membrum est, seu pars ædificii. Ejus mentio fit a *Vitruv. l. 5. c. 1.* ubi in extremis Basilicarum partibus jubet constitui *Chalcidica*, si locus erit amplior in longitudine. Videtur autem significare amplam veluti porticum, in qua exspatiari homines possunt, *sala*, *o portico spazioso*. Eandem significationem habere videtur in *monum. Ancyrano*, ubi Curia, Calcidicum, & templum conjunguntur; & in illo *Hygini fab. 184.* Merope credens eum esse filii sui interfectorem, qui dormiebat, in calcidicum cum securi venit, &c. Adde *Inscription.* apud *Reines. class. 7. n. 15.* ¶ Translate *Arnob. l. 3. pag. 105.* Avet animus, atque ardet in calcidicis illis magnis, atque in palatiis cæli deos deasque conspicere intectis corporibus, &c. ¶ Superiores quoque ædium partes, in quibus cœnacula, & solaria, & loca ampla erant vel tecta, vel sub dio posita, *chalcidica* appellantur. Ita enim intelligendum videtur illud *Ausonii in Periocha lib. 1. Odyss.* Penelope degressa Chalcidico. Et *in Periocha lib. 23.* Chalcidicum gressu nutrix superabat anili. *Homer.* enim his locis habet *ὑπερῷον*, & *ὑπερωιόθεν*: *ὑπερῷον* autem summam ædium partem significat. Huc pertinet illud *Arnobii l. 4. pag. 149.* Describuntur dii vestri in tricliniis cælestibus, atque in chalcidicis aureis cœnitare.

CHALCIŒCUS, ci, m. *χαλκίοικος*, domus ærea: a *χαλκὸς*, æs, & *οἶκος*, domus. Ita appellata est ædes Minervæ a Spartanis exstructa. *Nepos in Pausan. c. ult.* In ædem Minervæ, quæ Chalciœcus vocatur, confugit. *Liv. l. 35. c. 36.* Ætoli circa Chalciœcum (Minervæ est templum) congregati cæduntur. ¶ Est etiam epitheton ipsius Minervæ, præsertim apud Græcos, a quibus *Χαλκίοικος Ἀθήνη* dicitur. ¶ Quidam putant non ab ære, sed a Calcidensibus, qui fabricati fuerint, templo nomen inditum. *Suid.*

CHALCIŎPE, es, f. *Χαλκιόπη*, uxor Mnesyli, vel ut alii volunt, Thessali, mater Antiphi, qui ad Trojanum bellum cum aliis Græcis profectus est. *Hygin. fab. 97.* ¶ Alia fuit hoc nomine, soror Medeæ, uxor Phryxi, mater Argi, Phrontidæ, Melæ, & Cylindri, ut apud *eund. fab. 21.* legitur. *Ovid. Her. ep. 17. v. 232.* Non Ipsea parens, Calciopeque soror. *Valer. Flacc. l. 6. v. 479.* Chalciopen imitata sono, formaque sororem. ¶ Legitur & *Calciope*.

CHALCIS, ĭdis, f. *Negroponte*, *Χαλκίς*, urbs primaria Eubœæ insulæ, ex adverso Aulidis Bœotiæ portus, Euripo interfluente: ita dicta, quod æs ibi primum repertum fuerit, quod *χαλκὸς* Græce dicitur: vel a Chalcide Asopi filia. Aliis quoque nominibus vocitata est, Macris, & Macra, Abantias, & Asopis. *Plin. l. 4. c. 12.* & *Pompon. Mela l. 2. c. 7.* Hinc *Lucan. l. 2. v. 710.* Arctior Euboica, qua Chalcida verberat, unda. & *lib. 5. v. 227.* Chalcidos Euboicæ regnum. *Chalcidos*, & *Chalcida* casus sunt Græcæ positionis pro *Chalcidis*, & *Chalcidem*. ¶ Alia est *Chalcis* in Arabia, alia in Cœle Syria, de quibus V. *Plin. l. 6. c. 28.* & *lib. 5. c. 23.* & Geographos. ¶ Est etiam hoc nomine piscis sardiniæ similis, de quo *Plin. l. 9. c. 47.* & *51.* & *Colum. l. 8. c. ult.* ¶ Item genus serpentis venenosi morsus, maculas quasdam in tergo habentis ærei coloris. *Plin. l. 32. c. 3.* & *5.*

CHALCĪTES, æ, m. *χαλκίτης*, lapis idem qui *chalcitis*. *Plin. l. 34. c. 2.*

CHALCĪTIS, itidis, f. *χαλκῖτις*, lapis, ex quo cocto æs fit: a *χαλκὸς*, æs. Differt a *cadmia*, quod ea super terram ex subdialibus petris cæditur, chalcitis vero ex obrutis. Illa æs solummodo continet; hæc tria genera, æris, misyos, & soryos: præterea magis est friabilis quam cadmia, & mollis natura, ut videatur lanugo concreta. *Plin. lib. 34. cap. 12.* Chalcitin vocant lapidem, ex quo ipsum æs fit. *Cels. l. 6. c. 6. n. 31.* Chalcitidis aliquid, & cadmiæ dimidio plus simul conteruntur. *Id. l. 7. c. 7. n. 7.* Calcitidem imponere. ¶ Est etiam nomen gemmæ, a colore æris sic appellatæ. *Plin. l. 37. c. 11.*

CHALCOPHŌNOS, i, f. *χαλκόφωνος*, gemma, quæ illisa æris tinnitum reddit: a *χαλκὸς*, æs, & *φωνή*, vox, sonus. *Plin. l. 37. c. 10.* ¶ Hæc eadem a *Solin. c. 37.* (*al. 50.*) dicitur *chalcophthongos*: a *φθέγγος*, vox.

CHALCOPHTHONGOS, V. vocem præced.

CHALCOSMARAGDOS, i, f. *χαλκοσμάραγδος*, genus smaragdi æreis venis turbidi: a *χαλκὸς*, æs. *Plin. l. 37. c. 5.*

CHALCUS, i, m. *χαλκὸς*, Græce æs significat. Est etiam nomen ponderis, itidem, apud Græcos, sexagesimam partem drachmæ, & oboli decimam pendentis, ut *Plin. c. ult. l. 21.* docet. Quamquam a Græcis Scriptorib. aliter atque aliter definitur. *Diodorus* enim apud *Suid.* sextam oboli partem esse dicit, *Cleopatra* apud *Galen.* octavam, ut *Harduin.* adnotavit.

CHALDÆUS, a, um, adject. *Caldeo*, *Χαλδαῖος*. *Chaldæi* sunt populi Asiæ in Babylonia, quorum regio *Chaldæa* nunc *Caldar*. Astrologiæ dediti in primis fuerunt, & præsertim ei parti, quæ ex stellarum positione, quæ in nativitate contigit, de cujusque casibus ac fortuna deque incertis aliarum rerum eventibus, quid futurum sit prædicit: quæ Italice dicitur *Astrologia giudiciaria*: adeoque in ea arte excelluerunt, ut & cum aliarum gentium hominibus, qui eam profiterentur, nomen communicaverint. *Cic. l. 1. de Divin. c. 1.* Qua in natione (*Assyriorum*) Chaldæi, non ex artis, sed ex gentis vocabulo nominati, diuturna observatione siderum scientiam putantur effecisse, ut prædici posset, quid cuique eventurum, & quo quisque fato natus esset. *Id. pro Mur. c. 9.* A quibus etiam dies, tanquam a Chaldæis, petebantur. *Juvenal. sat. 10. v. 94.* Grex Chaldæus. *Lucan. l. 8. v. 226.* Chaldæum regnum. *Lucret. l. 5. v. 726.* Babylonica Chaldæum doctrina. *pro* Chaldæorum. *Favorin.* apud *Gell. l. 14. c. 1.* contra Chaldæos multa disputat, vanamque esse eorum artem ostendit.

CHAL-

CHALDAÏCUS, a, um, idem quod Chaldæus, soluta Græca diphthongo αι, Χαλδαϊκός. *Cic. l. 2. de Divin. c. 42.* Chaldaicum prædicendi genus. & *cap.* 47. Chaldaicis rationibus eruditus. *h. e.* genethliaces, & divinandi arte.

CHALO, as, avi, atum, a. 1. *mandar giù*, *calare*, demitto, laxo, remitto: a χαλῶ, vel χαλάζω, quod idem significat. *Vitruv. l. 10. c. 13. de hydraulicis machinis.* Delphini ærei in verticulis collocati, pendentia habentes catenis cymbala ex ore, infra foramina modiolorum, chalata intra arcam. *Id. ibid.* Delphini, qui sunt in verticulis inclusi, chalantes in os cymbala replent spatia modiolorum. *Veget. l. 4. de re milit. c. 23.* Centones & culcitas funibus chalant, & illis opponunt locis, qua cædit aries. Al. aliter leg.

CHALYBEÏUS, &

CHALYBEUS, a, um, ad chalybem pertinens. *Ovid. 4. Fast. v.* 405. Æs erat in pretio: chalybeia massa latebat. Al. leg. *chalybeaque massa:* alii *chalybis jam*, &c.

CHALYBS, ybis, f. *ferro*, χάλυψ, ferrum, ita dictum a gente *Chalybum*, qui sunt populi Asiæ circa Pontum, apud quos id metallum in magna copia eruitur, & in alias terras mittitur, ut apud *Plin. l. 6. c. 4. l. 7. c. 5. Virg. l. 1. Georg. v.* 58. & *Avien. in descript. Orbis, v.* 959. legitur. *Virg. 8. Æn. v.* 446. Vulnificusque chalybs vasta fornace liquescit. *Id. Æn. 10. v.* 174. Insula inexhaustis chalybum generosa metallis. ¶ Per synecdochen *Senec. in Thyest. v.* 364. Strictus chalybs. *h. e.* ensis. *Lucan. l. 6. v. 398. de equo.* primus chalybem, frenosque momordit. & *vers.* 547. Insertum manibus chalybem. *h. e.* clavum ferreum. & *vers.* 797. Chalybum nodi. *h. e.* catena ferrea. *Id. l. 7. v.* 518. ponit pro spiculis ferreis sagittarum, & *Valer. Flacc. l. 6. v.* 341. pro acumine hastæ. ¶ Sumitur etiam pro nucleo ferri, hoc est parte ferri puriore, sinceriore, & duriore, certa quadam temperatura, & ad acies faciendas aptissima, quæ Græce dicitur στόμωμα, Italice *acciajo*, *acciaro*. *Justin. l. 44. c. 3.* docet, esse fluvium in Hispania nomine *Chalybem*, quo tinctum ferrum optimam acquirat temperaturam: unde etiam ejus fluvii accolas Chalybes appellari, & ferro ceteris præstare. *Properr. l. 1. eleg. 16. v.* 29. Sit licet & saxo patientior illa Sicano: Sit licet & ferro durior, & chalybe. *Senec. in Herc. Oet. v.* 152. Ferrum sentit hebes: lentior est chalybs.

CHAMA, atis, n. *lupo cerviero*, lupus cervarius, animal effigie lupi, pardorum maculis, cervis infensus. *Plin. l. 8. c. 19.* ubi al. leg. *chaus* (quod habetur etiam in *indice lib. 2. ejusd. Plinii n.* 28.) Galli *rufium* vocant. *Plin. ibid.* ubi al. leg. *raphium*.

CHAMÆ, arum, f. χῆμαι, concharum genera sunt, in eo a ceteris distantia, quod testas semper apertas habent: a χήμη, hiatus, quod a χαίνω, hio, apertus sum. Earum multæ sunt species, ut *chamæ striatæ*, *chamæ læves*, *chamæ pelorides*, *chamæ glycymerides*, de quibus *Plin. l. 32. c. ult.*

CHAMÆCTE, es, f. χαμαιάκτη, genus sambuci silvestris, & humilis, seu brevioris, a χαμαὶ, humi, & ἀκτὴ, sambucus. Latina appellatione *ebulus*, vel *ebulum* dicitur. *Plin. l. 24. c. 8. & lib. 26. c. 11.*

CHAMÆCERASUS, i, f. χαμαικέρασος, genus cerasi humilioris, & frutici potius quam arbori similis: a χαμαὶ, humi. *Plin. l. 15. c. 25.*

CHAMÆCISSOS, i, f. χαμαικισσος, genus hederæ, nunquam nisi humi repentis: a χαμαὶ, humi, & κισσός, hedera. *Plin. l. 16. c. 34.* & *lib. 24. c. 15.* ¶ Est etiam species cyclamini, cognomine *chamæcissos*, uno omnino folio, radice ramosa, qua pisces necantur. *Id. l. 25. c. 9.* ¶ Primam syllabam produxit *Seren. Sammon.* in illo spondaico versu *cap. 44. vers.* 799. Necte adipes vetulos, & tritam chamæcisson. *Homer.* primam in χαμαὶ corripit *Odyss. 7. & Iliad. 3. & 16.*

CHAMÆCYPARISSUS, i, f. χαμαικυπάρισσος, genus herbæ cupressi folio: a χαμαὶ, humi, & κυπάρισσος, cupressus. *Plin. lib. 24. cap. 15.*

CHAMÆDAPHNE, es, f. χαμαιδάφνη, herba Latine *vincapervinca*: a χαμαὶ, humi & δάφνη, laurus: quod sit veluti humilis laurus, ob foliorum similitudinem. *Plin. l. 15. c. 30. l. 21. c. 11. & 27. & lib. 24. c. 15.*

CHAMÆDRACON, ontos, m. χαμαιδράκων, genus draconis in Africa, ita dicti, quod humi tantum serpat, cum quidam sint, qui etiam arbores scandunt: a χαμαὶ, humi. *Solin. c. 27.* (*al.* 40.) Sunt & hammodytæ, elephantiæ, chersydri, chamædracontes.

CHAMÆDROPS, V. *Chamærops*.

CHAMÆDRYS, yos, f. *querciuola*, *calamandrina*, χαμαίδρυς, herba Latine *trixago*, foliis mentæ, colore, & divisura quercus: unde & nomen habuit: a χαμαὶ, humi, & δρῦς, quercus, quasi parva quercus. *Plin. l. 14. c. 16. in fi. & lib. 24. c. 15.*

CHAMÆLÆA, V. *Chamelæa*.

CHAMÆLEON, onis, & ontis, m. *camaleonte*, χαμαιλέων, quasi parvus, & pumilus leo: a χαμαὶ, humi, & λέων, leo: animal est in Africa raro, sæpius in India nascens, figura, & magnitudine lacertæ, nisi quod crura habet recta, & excelsiora. Latera ventri junguntur, ut piscibus, & spina simili modo eminet: rostrum simile suillo, cauda prælonga in tenuitatem desinens, & implicans se viperinis orbibus, ungues adunci, motus tardior, ut testudini, asperum corpus, ut crocodilo: oculi prægrandes, & corpori concolores, quos nunquam totos operit, nec pupillæ motu, sed totius oculi versatione circumspicit. Ipse celsus hianti semper ore; coloris etiam natura mirabili: eum enim subinde mutat, redditque semper quemcumque proxime attingit, præter rubrum, candidumque. Solus animalium nec cibo, nec potu alitur, nec alio, quam aeris alimento. Hæc & alia *Plin. l. 8. c. 33.* & ex eo *Solin. c. 40.* (*al.* 53.) item *Tertull. de Pall. c. 3.* quorum nonnulla falsa esse a posteris compertum est. *Plin. l. 10. c. 52.* Chamæleones ova gignunt. *Gell. l. 10. c. 12.* De vi, & natura chamæleontis. *Solin. loc. cit.* Per omnem Asiam chamæleon plurimus. *Ovid. 15. Metam. v.* 411. Id quoque quod ventis animal nutritur, & aura, Protinus assimulat tactu quoscumque colores. ¶ Est etiam hoc nomine herba, alio nomine *ixia*, & Italice *camaleone*, *carlina*. Ejus duo sunt genera. Chamæleon candidior asperiora folia habet, serpit in terra, echini modo spinas erigens, radice dulci, odore gravissimo. Quibusdam in locis viscum gignit album sub alis foliorum: unde & *ixia* appellatur (ἰξὸς enim viscum significat) Chamæleon autem ideo dicitur, quia mutat cum terra colores, instar chamæleonis animalis. Chamæleon niger alius florem purpureum gignit: hunc marem vocant: alius violaceum: hunc feminam putant. V. *Plin. l. 22. c. 18.* ubi plura hac de re. *Id. l. 27. c. 13.* Chamæleon niger quadraginta annis durat. *Scribon. Larg. compos.* 192. Ixia, quam quidam chamæleonta vocant. ¶ Reperitur etiam in genere feminino: sed *herba* subintelligitur. *Id. l. 30. c. 4.* Vulturinus sanguis cum chamæleonis albæ (quam herbam esse diximus) radice tritus. ¶ De quantitate primæ syllabæ V. dicta in *Chamæcissos*.

CHAMÆLEUCE, es, f. χαμαιλεύκη, herba, quæ & *bechion*, & *tussilago*, & *farfarus*, sive *farfugium* dicitur. Ideo autem *chamæleuce* appellatur, quia est veluti parva populus, habens cum ea arbore foliorum similitudinem: a χαμαὶ, humi, & λεύκη, populus. *Plin. l. 24. c. 15. & l. 26. c. 6.*

CHAMÆLYGOS, i, f. χαμαίλυγος, herba verbenaca, ita dicta a caulis, & ramulorum in terra dejectione, & eorundem ad ligandum aptitudine: a χαμαὶ, humi, & λύγος, vimen. *Apulej. de herb. c. 3.*

CHAMÆMELON, i, n. *camamilla*, χαμαίμηλον, quasi parva malus: habet enim odorem mali. Herba est humilis, cujus tria genera flore tantum distantia, candido, aut melino, aut purpureo, enumerat *Plin. l. 22. c. 21.*

CHAMÆMYRSINE, es, f. χαμαιμυρσίνη, hoc est parva myrtus: a χαμαὶ, humi, & μυρσίνη, myrtus. Ita appellatur genus myrti silvestris brevioris, quam sativæ, baccis rubentibus. Alio nomine *ruscus* dicitur. *Plin. sub fin. l. 23.*

CHAMÆPEUCE, es, f. χαμαιπεύκη, herba larici folio similis: ita dicta quasi parva larix: a χαμαὶ, humi, & πεύκη, larix. *Plin. l. 24. c. 15.*

CHAMÆPITYS, yos, f. χαμαιπίτυς, Latine abiga, & tus terræ, herba est cubitalibus ramis, flore pinus, & odore, ut *Plin. l. 24. c. 6.* docet, unde & nomen traxit, quasi pinus pumila: a χαμαὶ, humi, & πίτυς, pinus. *Plin. l. 14. c. 16.* Lignum chamæpityos. *Id. l. 21. c. 29.* Herba chamæpityi similis. *Id. l. 26. c. 8.* Hypericon, quam alii chamæpityn appellant.

CHAMÆPLATANUS, i, f. *picciol platano*, pumila platanus: a χαμαὶ, humi. *Plin. l. 12. c. 2.* Et chamæplatani vocantur coactæ brevitatis: quoniam arborum etiam abortus invenimus.

CHAMÆREPES, um, f. plur. χαμαιρεπεῖς, sunt humilium palmarum quoddam genus folio latiore, & molliore: a χαμαὶ, humi, & ῥέπω, propendeo, inclino. *Plin. l. 13. c. 4.*

CHAMÆROPS, ŏpis, f. herba eadem, quæ *chamædrys*, apud *Plin. l. 24. c. 15. & Apulej. de herb. c. 24.* Est autem a χαμαὶ, humi, & ῥώψ, ῥωπός, virgultum. Quidam apud *Plin.* legi volunt *chamædrops*, quod χαμαίδρωψ dicatur a *Dioscor.* & *chamædropis* in genitivo legatur apud *Marcell. Empir. c. 20. post med.*

CHAMÆSYCE, es, f. χαμαισύκη, herba est lentis folia habens, nihil se attollentia: a χαμαὶ, humi, & συκῆ, ficus, quia succum habet lacteum fici similem. *Plin. l. 24. c. 15.* ¶ Perperam confundi cum chamæacte, ab *Apul. de herb. c. 91.* adnotavit Hummelbergius.

CHAMÆZELON, i, n. χαμαίζηλον, herba alio nomine gnaphalion, humi tota jacens, a χαμαίζηλος, humilis, humi depressus. *Plin. l. 27. c. 10.*

CHAMEDYOSMOS, i, f. χαμαιδύοσμος, herba eadem, quæ ros marinus: a χαμαὶ, humi, & ἡδύοσμος, jucunde olens, quia per terram folia spargit, & jucundi est odoris. *Apul. de herb. c. 79.*

CHAMELÆA, æ, f. χαμελαία, hoc est olea pumila: a χαμαὶ, humi, & ἐλαία, olea. Ita appellatur herba quædam, similitudinem foliorum & baccarum oleæ habens, in petrosis nascens, & palmum altitudine non excedens. *Plin. l. 24. c. 15. & lib. 15. c. 7.* ¶ Alia est chamelæa, ex qua Gnidium granum nascitur. V. *Coccum*. ¶ Quidam scribunt *chamælæa* minus recte, teste *Dausqu.*

CHAMETÆRA, æ, f. χαμεταίρα, socia, amica humi jacens, vel sedens: a χαμαὶ, humi, & ἑταίρα, amica, sodalis. *Plin. l. 36. c. 5. de Scopa.* Fecit Vestam sedentem, duasque chameteras circa eam. ¶ Quidam scribunt *Chamætæra*, sed perperam. *Dausqu. in Orthogr.*

CHAMEUNIA, æ, f. *il dormir sulla terra*, χαμευνία, humi cubatio: a χαμαὶ, humi, & εὐνὴ, cubile. *Hieronym. ep. 2. ad Nepotian.*

CHAMULCUS, ci, m. *carretta*, χαμουλκός, traha, carrus humilis, quo utimur ad magna pondera vehenda: a χαμαὶ, humi, & ἕλκω, traho. *Ammian. lib. 17. cap. 4.* (*al.* 8.) Obeliscus chamulcis impositus, tractusque lenius, per Ostiensem portam Circo illatus est Maximo.

CHANANÆUS, a, um, ad Chanaam pertinens, quæ regio est Palæstinæ. *Prudent. in Hamartig. v.* 410. Surgit in auxilium Chananæus, & agmina densat.

CHANIUS dicitur a quibusdam pes Molossus tribus syllabis longis constans, ut est apud *Diomed. l. 3. pag.* 475. *Putsch.* Fortasse est a χαίνω, hisco, quia tot longæ syllabæ hiante ore proferuntur.

CHAN-

CHANNE, & Chane, es, f. χάννη, & χάνη, genus piscis: a χαίνω, hisco: quia semper est ore hiante. Hunc sine mare esse, & ex se concipere, tradit *Plin. l. 9. c. 16.* & *in fi. l. 32.* ex *Ovid. in Halieut. v.* 108. & ex se Concipiens channe, gemino fraudata parente.

CHAON, V. *Chaones*.

CHAŎNES, um, m. Χάονες, populi Epiri, quorum regio Chaonia, a Chaone fratre Heleni Trojani, postea Molossia, a Molosso filio Pyrrhi, nunc *Canina*, a castro cognom. intra montes, extensa ab Ouæo sinu Buthrotum usque versus oram maris Jonii. Porro Chaon hic ab aliis dicitur fuisse comes Heleni, qui cum eum imprudens occidisset in ejus honorem provinciam illam nominavit. Alii narrant, ipsum se devovisse ad avertendam sævissimam pestilentiam, quæ in ea regione grassabatur. *Serv. ad Virg. Æn. 3. v. 334. &* 335. & *Plin. in proœm. l.* 4. Hinc *Claudian. de B. Gct. v.* 135. non Chaonas, atque Molossos, Quos Epirus alit, &c.

CHAONĬA, æ, f. Χαονία, regio Epiri, in qua sunt Chaones populi. *Virg. 3. Æn. v.* 334. qui Chaonios cognomine campos, Chaoniamque omnem Trojano a Chaone dixit. Adde *Plin. l. 4. in proœm.* & *Cicer. Attic. l. 6. ep.* 3.

CHAŎNIS, nidis, f. Χαονίς, quæ est ex Chaonia. *Ovid. 2. de ar. am. v.* 150. Quasque colat turres, Chaonis ales habet. *h. e.* columba. *Id. Metam. 10. v.* 90. non Chaonis absuit arbos. *h. e.* quercus. Sic *Senec. in Herc. Oet. v.* 1621. Chaonis quercus quondam loquax. V. *Chaonius*.

CHAONĬUS, a, um, Χαόνιος, ad Chaones, vel Chaoniam pertinens. *Virg. 3. Æn. v.* 334. Chaonii campi. *Id. 1. Georg. v.* 8. Chaonia glans. *h. e.* quæ multa in Epiro colligebatur, propter abundantiam quercuum. Sic *2. Georg. v. 67.* Chaoniique patris glandes. *h. e.* Jovis Dodonæi, cui quercus illæ sacræ erant. *Id. Ecl. 9. v.* 13. Chaoniæ columbæ. *Chaonias* appellat, alludens ad celebres illas columbas, quæ inter quercus Dodonæas degebant, & fatidicæ fuisse dicuntur. *Stat. 6. Theb. v.* 98. cadit ardua fagus, Chaoniumque nemus, brumæque illæsa cupressus. *h. e.* quercus. Sic Chaonius truncus *Valer. Flacc. l. 8. v.* 461. Eadem ratione locuti sunt *Senec. in Oedip. v.* 728. & *Ovid.* V. *Chaonis*. *Lucan. l. 3. v.* 180. Chaonius vertex. *h. e.* mons Chaoniæ quercubus fatidicis abundans. *Claudian. l. 3. de rapt. Proserp. v.* 47. Avertere gentes victu Chaonio. *h. e.* ab esu glandium.

CHAOS, n. *baratro*, *vasta profondità*, Χάος, εος, τό, & in ablativo *Chao*, (neque enim alia præterea positione a Latinis usurpatum legimus) proprie significat baratrum, vastitatem hiantem, patentemque in profundum, ut *Festus* docet. Est enim a χάω, vel χαίνω, hio, patens & vacuus sum. Hinc sæpe ponitur pro Inferis (hoc est pro immensis illis spatiis, ubi degunt tenues sine corpore vitæ) luce & cælo carentibus, quo fingunt Poetæ recasura in fine mundi omnia, quæ nunc Orbem universum componunt: qui locus etiam pro Numine invocatur, & colitur, *il profondo dell' Inferno*. *Ovid. 4. Fast. v.* 600. Possidet alter aquas (*Neptunus*) alter inane Chaos. (*Pluto.*) *Lucan. l. 6. v.* 696. Et Chaos innumeros avidum confundere mundos. *Senec. in Med. v.* 741. Cæcum chaos. & *v.* 9. Noctis æternæ Chaos. *Valer. Flacc. l. 7. v.* 402. profundum Per Chaos occurrunt cæcæ sine vocibus umbræ. *Sil. l. 13. v.* 439. quidquid ab imo Natum hominum exstinctumque chao. *Virg. 4. Æn. v.* 510. Tercentum tonat ore deos, Erebumque, Chaosque. Adde *6. Æn. v.* 264. ¶ Hinc dicitur eleganter de tenebris. *Prudent. Cathemer. 5. v.* 3. Merso sole, chaos ingruit horridum: Lucem redde tuis, Christe, fidelibus. Adde *Peristeph. 9. v.* 55. Huc referendum videtur *Cimmerium chaos*, quod legitur apud *Stat. l. 3. silv. 2. v.* 92. Nam Cimmerii sunt populi Septentrionales, apud quos longissimæ noctes sunt. ¶ Sæpissime accipitur pro materia cæli, & terræ confusa, atque informis qualis initio fuisse non a Poetis modo dicitur, sed e sacris etiam Libris cognoscitur, quæ non fuit ex omni æternitate, ut quidam Philosophi, & Poetæ arbitrati sunt, sed a Deo ex nihilo facta est primo sex illorum dierum, quibus mundum machinatus est: de qua postmodum res omnes hujus universitatis per species varias, formasque proprias prodierunt, *confusione*, *e miscuglio di tutte le cose*, *caos*, ὕλη. *Lactant. l. 1. c.* 5. Chaos est rudis inordinatæque materiæ confusa congeries. *Ovid. 1. Met. v.* 5. Ante mare, & tellus, &, quod tegit omnia, cælum Unus erat toto naturæ vultus in orbe, Quem dixere Chaos, rudis indigestaque moles, &c. *Senec. in Thyest. v.* 831. Deforme Chaos. ¶ *Chaon* in accusativo quidam asserunt ex illo *Ovid. Metam. 14. v.* 404. Et Noctem, noctisque Deos Ereboque, Chaonque, &c. Sed rectius alii leg. *Ereboque*, *Chaoque*. ¶ Genitivus *Chai* legitur apud *Serv. ad Æn. 1. v.* 668. & apud *Priscian. l. 6. pag. 720. Putsch.*

CHARA, herba, vel radix herbæ, de qua V. in *Careum*.

CHARACĀTUS, a, um, adject. *Characata vinea* dicitur a *Colum. l. 5. c. 4. & 5.* quæ defixis arundinibus circummunita, per statumina calamorum materiis ligatis, in orbiculos gyrosque flectitur, ut *Id. ibid.* exponit: *h. e.* quæ pedamentis arundinum veluti vallata, ramis in gyrum alligatis fulcitur: a χάραξ, vallum, pallus, pedamentum.

CHARACENUS, a, um, ad Characem pertinens, ut *Characenorum Rex* apud *Plin. l. 6. c.* 28. ¶ Porro *Charax* oppidum est in Susiana extrema ad oram intimam sinus Persici inter confluentes dextra Tigrin, læva Eulæum fluvium: ita dicta a vallo, quo munita aliquando fuerat contra impetum aquarum. Χάραξ enim Græce vallum significat. Condita est ab Alexandro M. a quo & Alexandria, & Pagus Pellæus dicta est: fuitque patria Dionysii illustris Geographi. *Plin. l. 6. c. 27. ad fin.* ¶ Regio circa posita, *Characene* appellatur. *Id. ibid.* ¶ Alia est *Charax* in Taurica Chersoneso, cujus incolæ & ipsi *Characeni* vocantur ab *eod. lib. 4. cap.* 12.

CHARACĬAS, æ, m. χαρακίας, vallis, seu pedamentis aptus, a χάραξ, vallum, palus. *Characias calamus* est genus arundinis crassioris, & firmioris, quod in ripis Orchomenii lacus nascens multo olim in pretio habebatur, quia pedandis vineis (quæ inde *characatæ* dicebantur) & vallis faciendis idoneum erat. *Plin. l. 16. c. 36.* ¶ Est etiam cognomen tithymali, masculi dicti, ramos habentis digitali crassitudine, rubris, succosis, quinque, aut sex cubitali longitudine. *Plin. l. 26. c.* 8. Primus cognominatur characias, qui & masculus existimatur, &c. Adde *cap.* 11.

CHARACTEARĬUS, a, um, ad characterem pertinens. *Artis charactearia* videtur mentio fieri in quadam *Inscript.* apud *Spon. in miscell. erud. antiq. sect. 6. pag.* 220. Aureli. Leont. qui vixit ann. XVIII. M. VII. D. V. artis characte. . . . . iari Antonia Amanda mater &c. *Spon.* putat, significari eam artem qua lapides litteris inscribuntur.

CHARACTER, ĕris, m. *segno*, *impronta*, *carattere*, χαρακτὴρ, nota, signum inscriptum, vel insculptum alicui rei ut dignosci possit: a χαράσσω, sculpo, imprimo. *Colum. l. 11. c.* 2. His etiam diebus maturi agni, & reliqui fetus pecudum, nec minus majora quadrupedia charactere signari debent. Adde *Pallad. in Januar. tit.* 17. ubi eadem verba repetit. *Augustin. l. 1. cont. Crescon. Grammat. c.* 30. Characterem alicui infigere. ¶ Docet *Isidor. l. 20. Origin. c. ult.* etiam ipsum instrumentum, quo hujusmodi notæ imprimuntur, *characterem* nominari. ¶ Sic etiam appellantur notæ quædam occulta forma expressæ, & figuræ superstitiosæ, quibus vim miram, & supra naturalium causarum facultatem Veteres tribuebant. *Augustin. l. 2. de doctr. Christ. c. 20. & 29.* & *Serm. 163. de Temp.* ¶ Translate est forma & genus dicendi. *Gell. l. 7. c.* 14. Et in carmine, & in soluta oratione genera dicendi probabilia sunt tria, quæ Græci χαρακτῆρας vocant, nominaque eis fecerunt ἁδρὸν, ἰσχνὸν, μέσον: nos primum uberem vocamus, secundum gracilem, tertium mediocrem. *Cic. in Orat. c.* 39. Sed jam forma ipsa restat, & character ille qui dicitur, qui &c. *Varr. l. 3. R. R. c. 2. ad fin.* L. Albutius homo apprime doctus, cujus Luciliano charactere sunt libelli. *sullo stile di Lucilio*. ¶ Tres poematis characteres enumerat *Servius ad Ecl. 3. v.* 1. quatuor vero *Diomed. lib. 3. pag. 481. Putsch.* V.

CHARACTERISMUS, i, m. χαρακτηρισμὸς, figura, qua vita alicujus describitur. *Rutilius Lupus antiquus Rhetor*, *Quintiliano major l. 2. de fig. sentent.* Characterismus: Quemadmodum pictor coloribus figuras describit, sic Orator hoc schemate aut vitia, aut virtutes eorum, de quibus loquitur, deformat.

CHARADROS, i, m. χαράδρος, fluvius Phocidis in Achaja, magno impetu decurrens, & in Cephissum influens. *Stat. 4. Theb. v. 46. & 712.*

CHARADRĬUS, V. *Chartarius*.

CHARAX, V. in *Characenus*.

CHARAXO, as, a. 1. *graffiare*, *scarificare*, *scarnare*, χαράσσω, scarifico. *Prudent. in Romano*, *v.* 557. Charaxat ambas ungulis scribentibus Genas, cruentis & secat faciem notis. Adde *Apic. lib. 6. cap.* 9.

CHARAXUS, i, m. Χάραξος, frater Sapphus, qui captus amore cujusdam meretricis, omnia bona sua absumpsit, & ad summam inopiam redactus piraticam exercuit. *Ovid. Heroid. ep. 15. v.* 117. Gaudet, & e nostro crescit mœrore Charaxus.

CHARCHEDONĬUS, a, um. V. *Carchedonius*.

CHARIENTISMUS, i, m. χαριεντισμὸς (vox Græca & Græce scribenda) figura est, qua per ea quæ grata sunt, aliud dicimus aliud significamus, ut cum interroganti, *quis eum quæsierit*, respondemus, *bona salus*, unde intelligi potest, neminem eum quæsisse. Ita *Charis. l. 4. pag. 247. Putsch.* At *Diomed. l. 2. pag.* 458. ita definit: χαριεντισμὸς est tropus, quo dura dictu gratius proferuntur. Deinde eadem subjicit, quæ *Charisius*. Similiter describit *Donat. de Tropis*, *ibid. pag.* 1778. ¶ Videtur etiam designari a *Cicer.* iis verbis *l. 3. de Orat. c.* 53. *Ad hilaritatem impulsio:* cum scilicet orator ea dicit, quibus judicum animus a contentione attendendi, tædioque actionis grata quadam, festivaque significatione abducatur, & exhilaretur.

CHARISĬUS, V. *Carisius*.

CHARISMA, atis, n. *dono*, χάρισμα, donum. Græca vox est, quam adhibuit *Prudent.* & quidem prima syllaba producta: qua in re non est imitandus. *in proœm. Apotheos. v.* 11. Deus ipse fideles In populos charisma suum diffundere promptus. Adde *περὶ στεφ. 5. de S. Cypr. v.* 61.

CHARISTĬA, orum, n. plur. χαρίστια, erat solemne convivium a majoribus institutum, cui præter cognatos, & affines nemo adhibebatur, ut siqua inter necessarios querela esset orta, apud sacra mensæ, & inter hilaritatem animorum, fautoribus concordiæ adhibitis tolleretur: a χαρίζομαι, gratificor, largior, condono. Ita *Valer. Max. l. 2. c. 1. n.* 8. ¶ Agitabantur VIII. Cal. Mart. qui dies eodem nomine appellatur. *Ovid. 2. Fast. v.* 617. Proxima cognati dixere charistia cari. V. *quæ sequuntur*, & *Martial. l. 9. epig. 55. & 56.* ¶ Dies a Patavinis dictus *la Domenica parentela* hisce Charistiis valde similis est.

CHARISTĬCON, i, n. *regalo*, *donativo*, τὸ χαριστικὸν, quod alicui gratificandi, & remunerandi causa donatur: a χαρίζομαι, gratificor, dono. *Callistrat. Dig. lib. 48. tit. 20. leg. 6.* Bona damnatorum debent ad ea servari, quæ jure præsidum solent erogari, ut puta charisticon quibusdam officialibus inde subscribere, vel si quid fortiter fecerint milites, inde donare eis. Ita *Haloander*: at *Torrentin.* edidit

dit *chartiaticum* (nota distinctionis subjecta) quod significat quidquid insumitur in chartis, quibus librarii, aliique magistratuum officiales utuntur, *le spese della carta*. Quo pertinet Senatus consultum allatum a *Frontino de aquæduct. artic.* 100. ubi Scribis, & librariis, qui Curatoribus aquarum attribuebantur, *chartæ, ceteraque, quæ ejus curationis caussa opus essent* præberi jubentur.

CHARITAS. V. *Caritas*.

CHARITES, um, f. *le Grazie*, αἱ Χάριτες, Græce eædem sunt, quæ Latinis *Gratiæ*, de quibus plura in ea voce dicemus. *Ovid.* 5. *Fast. v.* 219. Protinus arripiunt Charites, nectuntque coronas. *Senec. l.* 1. *de benef. c.* 4. Charites Jovis filiæ sunt. Adde *Plin. l.* 36. *c.* 5. & *Inscript. antiq.* apud *Gruter. pag.* 607. *n.* 4. ¶ In dativo plurali *Charisin* Græca positione, χάρισιν, metri causa dixisse videtur *Propert. l.* 4. *eleg.* 1. *v.* 75. Aversis Charisin cantas: aversus Apollo, &c. Sunt tamen qui aliter leg. ¶ In singulari numero, sed Græca itidem positione, *Plin. l.* 35. *c.* 10. Deesse iis unam Venerem dicebat, quam Græci Charita vocant. τὴν Χάριτα. ¶ In illo quoque *Lucretii l.* 4. *v.* 1155. Parvula, pumilio, Chariton mia, tota merum sal. *chariton mia* voces Græcæ sunt Latinis litteris scriptæ, Χαρίτων μία, *h. e. una Gratiarum*. Al. leg. Χαρίτων ἴα, quod idem sonat.

CHARITOBLEPHĂRON, i, n. χαριτοβλέφαρον, frutex marinus circa Troglodytarum insulas nascens: ita dictus a χάρις, gratia, & βλέφαρον, palpebra, quia gratiam addit utentibus, & philtri vim habet. *Plin. in f. l.* 13.

CHARĪTON MIA. V. in *Charites*.

CHARMIDĀTUS. V. dictionem sequent.

CHARMĪDES, is, m. Χαρμίδης, nomen proprium senis inducti a *Plauto* in Comœdia Trinummi; factum a Græco χάρμη, lætitia, gaudium: ad quam significationem alludens *Id. ibid.* 4. 2. 133. Postquam, inquit, ego me aurum ferre dixi, post tu factus Charmides. Prius tu non eras, quam auri feci mentionem. Nihil agis. Proin tu te itidem, ut charmidatus es, rursum recharmida. *h. e.* postquam aurum me ferre dixi, tu es factus Charmides, quem te esse, antea dissimulabas, & spe auri habendi gavisus es: proinde quam lætitiam concepisti, rursum depone. ¶ In vocativo habet *Charmide* Græca psitione, ὦ Χαρμίδη, quemadmodum dicitur ὦ Σώκρατη. *Id. ibid.* 3. 1. 16.

CHARON, tis, m. *Caronte*, nepos Demogorgonis, filius Herebi, quem animas mortuorum per tria Inferni flumina, Acherontem, Stygem, & Cocytum ad aliam ripam cymba transvehere fabulantur. Cum Herculem ad Inferos degressum, ejus minis territus transvexisset, anno integro in compedibus detentus fuit, ut narrat *Serv.* ad illud *Æn.* 6. *v.* 392. Nec vero Alciden me sum lætatus, &c. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 17. Tum Charon, tum Cerberus dii putandi. *Virg. in Culice*, *v.* 215. Præda Charontis agor. *Senec. in Herc. Fur. v.* 771. Dirus Charon. V. *ibid.* elegantem ejus descriptionem a *vers.* 764. & apud *Virg. cit. Æn.* 6. *v.* 297. ¶ Est etiam convicium in hominem teterrimæ faciei, & sævi animi. *Apul. in Apolog. bis*. ¶ Reperitur etiam in genitivo *Charonis*. *Fulgent. l.* 1. *Mythol.* Quo ferant Charonem citius sopiturum. Adde *Vet. Scholiast. Juvenal. ad sat.* 3. *v.* 266. ubi quod legitur, *Carinant Porthmeum dicit*, Eruditi emendant *Charonem*, vel *Caronem*. Huc facit adjectivum *Charonēus*, & Græce χαρώνειος, Nam a *Charontis Charonteus* dicendum fuisset. ¶ Hanc vocem quidam putant Ægyptiam esse, quæ proprie portitorem significet: alii Græcam a Χαίρω, gaudeo, κατ' ἀντίφρασιν. vel proprie quia Charon transferat animas ad sedes beatas: alii alia comminiscuntur. V. *Voss. in Etymol.* in *Charonium*.

CHARONEUS, a, um, adject. χαρώνειος, ad Charontem pertinens. *Charoneas scrobes* nonnulli appellant, teste *Plin. l.* 2. *c.* 93. spiracula quædam terrarum mortiferum spiritum exhalantia, & vitam hominibus, si nimis diu hauriant, eripientia: quæ *Galen. l.* 7. *de usu partium, c.* 8. χαρώνεια βάραθρα nominat.

CHARONĬUM. V. Catonium.

CHAROPEIUS, a, um, ad Charopum, seu Charopen pertinens, ut *Charopeia conjux*, h. e. *Polyxo*, apud *Stat. l.* 5. *Theb. v.* 159. ubi alii scribunt *Caropeia*. V. *Caropeius*.

CHARTA, æ, f. *carta*, χάρτης, folia, quibus utimur ad scribendum, quæ nunc fiunt ex linteis contritis, olim ex papyri libro, & philuris conficiebantur: dispositis super tabula aqua madente tenuibus illis papyri tunicis, rectis & transversis, in modum cratis deinde prelo pressis, & sole siccatis. V. *Papyrus*. Hinc orta phrasis *texere chartam* (apud *Plin.*) quia ad modum staminis & subteminis philuras disponebant. Plura V. apud *Plin. l.* 13. *c.* 11. 12. & 13. in quem locum *Melchior Guillandin.* integrum edidit commentarium, & in eum *Jos. Scaliger* animadversiones, item *Salmas. ad Vopisc. in Firmo*, &c. *c.* 3. ¶ *M. Varro* apud *Plin. cit. cap.* 11. scriptum reliquit, chartam non fuisse ante conditam in Ægypto Alexandriam. In palmarum foliis primo scriptitatum, deinde quarundam arborum libro, postea plumbeis, & linteis voluminibus, ac ceratis tabulis, denique charta, postremum omnium membranas repertas fuisse. Sed *Id. Plin. cit. cap.* 13. ingentia ait reperiri exempla, quæ contra Varronis sententiam probent, etiam ante Alexandriam conditam chartæ usum fuisse. *Cic. Attic. l.* 5. *ep.* 4. Pæne præterii, chartam tibi deesse: siquidem ejus inopia minus multa ad me scribis. *Id. Q. Fr. l.* 2. *ep. penult.* Charta dentata. *h. e.* lævigata, dente polita. *Sueton. in Cæs. c.* 56. Transversa charta scribere epistolas. *pel traverso del foglio*. *Martial. l.* 8. *epigr.* 62. Scribere epigrammata in charta aversa. *h. e.* in utraque parte chartæ. Porro veteres in una tantum facie scribere solebant. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *in f.* Amicire aliquid chartis ineptis. *invogliere in carta straccia*. *Plin. l.* 8. *ep.* 15. Chartæ bibulæ. *carta sugante*. *Plin. alter cit. cap.* 12. Scapus chartarum. *un quinterno, o quaderno di carta*. *Horat. l.* 1. *sat.* 4. *v.* 36. Illinere aliquid chartis. *h. e.* scribere. *Ulpian. Dig. lib.* 32. *leg.* 50. Chartæ puræ. *h. e.* in quibus nihil scriptum est: quibus opponuntur *scriptæ*. & *lib.* 37. *tit.* 11. *leg.* 4. novæ, & deletitiæ. ¶ Differt a *membranis*, quæ ex pellibus animalium confectis, & lævigatis fiunt, *cartapecora, pergamena*. Hinc *Ulpian. cit. leg.* 50. Librorum appellatione continentur omnia volumina, sive in charta, sive in membranis sint. ¶ Ipsa papyrus aliquando *charta* dicitur per metonymiam. *Plin. cit. cap.* 11. In Sedennytico Ægypti nomo non nisi charta nascitur. ¶ Metonymia etiam est, cum, quod sæpe fit, *charta* sumitur pro scriptura, epistola, libro. *Ulpian. Dig. lib.* 32. *leg.* 52. *circa med.* Si quis sic reliquerit: Chartas meas universas; nemo dubitabit, libros deberi. nam in usu plerique libros chartas appellant. *Cic. pro Cæl. c.* 17. Chartæ quoque, quæ illam pristinam severitatem continebant, obsoleverunt. *Id. Attic. l.* 2. *ep.* 20. Charta ipsa ne nos prodat, pertimesco. *Martial. l.* 10. *epigr.* 19. Chartæ Arpinæ. *h. e.* scripta Ciceronis. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 161. Chartæ Græcæ. *h. e.* scripta Græcorum. *Id. l.* 4. *od.* 8. *v.* 21. Si chartæ sileant. *h. e.* si scriptores litteris non consignent aliquid. *Ovid.* 3. *Trist. eleg.* 1. *v.* 4. Nullus in hac charta versus amare docet. *Catull. carm.* 1. Omne ævum tribus explicare chartis. *h. e.* tribus libris historiarum. *Pers. sat.* 5. *v.* 62. nocturnis juvat impallescere chartis. *h. e.* nocturnæ lectioni librorum. ¶ Per similitudinem *charta plumbea* apud *Sueton. in Ner. c.* 20. est lamina plumbea. ¶ Olim *chartus, i*, m. usurpatum fuit. *Lucil. l.* 27. Ubi Græci, ubi nunc Socratici charti. Ita *Non.* refert *cap.* 3. *n.* 40.

CHARTACĔUS, a, um, *di carta*, qui est ex charta. *Ulpian. Dig. lib.* 32. *leg.* 50. Codices membranei, vel chartacei.

CHARTARĬUS, a, um, ad chartam pertinens. *Plin. l.* 1. *in indice libri* 22. *n.* 60. Farina chartaria. *h. e.* qua utuntur ad chartas glutinandas. *Id. l.* 18. *c.* 10. Chartariæ officinæ. *cartiera*. *Apul. in Florid. n.* 9. (*al. l.* 2.) Calamus chartarius. *h. e.* quo in charta scribitur. *Id. de herb. c.* 1. Arnoglossa nascitur in chartariis locis. *h. e.* ubi papyrus. Possis tamen, paucis immutatis litteris, legere *charadriis*, a χαράδρα, quæ significat terræ fissuram, cavernam, sulcum a torrente factum, atque etiam ipsum torrentem. Hæc *Hummelbergius*. ¶ *Chartarius, ii*, idem esse videtur qui chartularius, & chartophylax. *Inscript. vetus mutila* apud *Gruter. pag.* 480. *n.* 2. IIIIII. Vir. Aug. L. Valerio Vol. Philumeno Cartario. *Alia* apud *Reines. class.* 20. *n.* 409. Locus Valeriani Chartarii. V. *Chartularius*. ¶ Potest etiam significare eum, qui chartas conficit, aut vendit, ut colligitur ex *Diomed. l.* 1. *pag.* 313. *Putsch.* ¶ Quod vero in priori Inscript. sine adspiratione scribitur, lapicidæ mendum esse potest. Quamquam & in quibusdam editionib. apud *Prudent. Peristeph.* 2. *v.* 75. *cartula* scriptum legitur. ¶ *Chartarium, ii*, n. est locus, in quo asservantur chartæ, & libri, *archivio, biblioteca*. *Hieronym. l.* 3. *advers. Rufin. c.* 6. Cur eam (*epistolam*) in Romanæ Ecclesiæ chartario non requiris?

CHARTĔUS, a, um, *di carta*, chartaceus. *Auson. ep.* 10. *v.* 40. nam tota supellex Vatum piorum chartea est. *Id. in præfat. ad Griphum*. Situs chartei pulveris. ¶ *Charteum stadium* vocat *Varr.* apud *Non. c.* 4. *n.* 45. chartas & libros, quibus nos scribendo exercemus. *Turneb. l.* 29. *advers. c.* 20.

CHARTIATĬCUM. V. *Charisticon*.

CHARTINA. V. *Carthina*.

CHARTOPHȲLAX, ăcis, m. χαρτοφύλαξ, hoc est chartarum, & archivi custos, chartularius. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 587. *n.* 11. M. Aurelio M. F. Rom. Veturio. Aug. N. Chartophyla. Aurelia. Procula. uxor. &. Aurelia Proculina. Mat. Fil. Piiss. Fecit. *Verba illa* Aug. N. Chartophyla. *lege* Augusti Numerario Chartophylaci: *ut utrumque munus & numerarii & chartophylacis, hoc est chartularii exercuerit*. V. *Cod. Justin. lib.* 12. *tit.* 50. *qui est de numerariis*, actuariis, & chartulariis, &c.

CHARTOPRĀTES, æ, m. qui chartam vendit, χαρτοπράτης. Legitur in *lemmate tit.* 17. *lib.* 11. *Cod. Justin.*

CHARTŬLA, æ, f. *cartolina, foglietto*, χαρτίον, parva charta. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 18. Miror quid in illa chartula fuerit, quod delere malueris.

CHARTULARĬUS, ii, m. χαρτοφύλαξ, vel χαρτουλάριος, apud sequioris ævi Scriptores dictus est, qui chartas, & archivum Principis curabat; idem nempe qui commentariensis, vel ab eo non valde dissimilis. Non enim solum chartas, & scrinia custodiebat, sed quædam etiam perscribebat, & in commentarios referebat. Dicebatur qui in eo munere erat, *chartis inservire*, & *chartarum tractatibus occupari*, & *chartas publicas agere*, ut est *in Cod. Justin. lib.* 3. *tit.* 26. *leg.* 10. *lib.* 12. *tit.* 21. *leg.* 1. & *lib.* 10. *tit.* 69. *leg.* 3. ¶ Varii fuerunt *chartularii*, nempe divinæ domus, sacri cubiculi, largitionum, numerorum militarium, &c. Horum mentio fit *in Codice Justiniani*, *lib.* 10. *tit.* 23. *leg.* 3. *lib.* 12. *tit.* 50. (qui est de numerariis, actuariis, chartulariis, &c.) *leg.* 10. & *alibi*, & *in Cod. Theodos. lib.* 8. *tit.* 7. *leg.* 5. ubi memorantur *chartularii magistrorum equitum, & peditum*.

CHARTUS. V. *Charta* in fi.

CHARUS. V. *Carus*.

CHARYBDIS, is, f. *Cariddi, Galofaro*, Χάρυβδις, vasta profunditas in freto Siculo, prope Messanam, ubi vorticosum mare, depressis ad imum fluctibus, & vicissim in miram altitudinem contortis, magnum navigantibus negotium facessit, navigia absorbens, & absorpta iterum revomens. Quod tamen non nisi flante vehementius vento, accidere, ex *Senec. de consol. ad Marc. c.* 17. & *ep.* 79. colligitur. Est a χαίνω, dehisco, & ῥοιβδῶ, vehementer. In fabulis est, fuisse hoc nomine meretricem quandam, filiam Neptuni, & Terræ, voracissimam,

mam, & rapacissimam, quæ amatores suos bonis spoliabat: & cum aliquando boves Herculis furto abegisset, a Jove fulmine ictam, & in illud mare præcipitatam esse, ubi adhuc priscæ voracitatis signa præfert, naves absorbendo, uti narrat Servius ad illud Virg. Æn. 3. v. 420. Dextrum Scylla latus, lævum implacata Charybdis Obsidet, &c. Tibull. l. 4. carm. 1. v. 73. Charybdis violenta. Ovid. 14. Metam. v. 75. avida. Id. 7. Metam. v. 63. ratibus inimica. Id. 13. Metam. v. 730. irrequieta. Id. 5. Trist. eleg. 2. v. 73. Zanclæa Carybdis. Id. 4. ex Pont. epist. 10. v. 27. Nec potes infestis conferre Charybdin Achæis. Cic. 2. Phil. c. 27. Quæ Charybdis tam vorax? Charybdim dico? quæ si fuit, fuit animal unum: Oceanus medius Fidius vix videtur tot res tam cito absorbere potuisse. Adde de Harusp. respon. c. pænult. ¶ Translate charybdis bonorum, de eo, qui bona sua abligurit, Ciceroni nimis longe petita metaphora videtur l. 3. de Orat. c. 41. magisque probatur vorago. Prudent. Cathemer. 6. v. 107. Charybdis sanguinis. h. e. cædium insatiabilis cupiditas.

CHASMA, atis, n. aprimento di terra, squarciamento, voragine aperta, χάσμα, hiatus, vorago: a χαίνω, hisco, dehisco. Senec. l. 6. quæst. nat. c. 9. Tunc chasmata, tunc hiatus vasti aperiuntur. Ulpian. Dig. lib. 50. tit. 15. leg. 4. Si agri portio chasmate perierit. Adde lib. 18. tit. 6. leg. 10. ¶ Est etiam genus meteori, cum fit in cælo subita aeris veluti disruptio, & hiatus, ex quo ignis apparere videtur, ut docet Servius ad illud Virg. Æn. 9. v. 20. medium video discedere cælum. Senec. l. 1. quæst. nat. c. 14. Sunt chasmata, cum aliquod cæli spatium discedit, & flammam dehiscens velut in abdito ostentat. Adde Plin. l. 2. c. 26. extr.

CHASMATĬAS, æ, m. χασματίας, species terræmotus, quo tellus biscit: a χαίνω, dehisco. Ammian. l. 17. c. 16. (al. c. 7.) Chasmatiæ grandiori motu patefactis subito voratrinis, terrarum partes absorbent. Adde Apul. de Mundo.

CHAUCI. V. Caucus.

CHAUS. V. Chama.

CHELÆ, arum, f. branche, forbici de' gamberi, granchi, e scorpioni, χηλαί, denticulati cancrorum, & scorpionum forcipes, seu brachia. Sæpissime dicuntur de signo illo cælesti, inter Virginem & Scorpionem posito, quod ab ipsius Scorpii brachiis occupari finxerunt: postea vero is locus Libræ est assignatus. Virg. 1. Georg. v. 33. Erigonem inter, chelasque sequentes. Lucan. l. 1. v. 659. minacem Scorpion incendis cauda, chelasque peruris. Adde Manil. l. 1. v. 609. & Colum. l. 10. v. 56. ¶ In singulari numero Cic. in Arat. v. 293. Et paucæ Cheles stellæ. Al. plerique leg. Et paucæ e Chelis stellæ. ¶ In ballistis chele est membrum quoddam ad similitudinem brachiorum cancri efformatum. Vitruv. l. 10. c. 17. a med. Exstantia cheles. h. e. pars cheles, quæ exstat.

CHELE, es, f. V. in voce præced.

CHELĪDON, ŏnis, f. rondinella, χελιδών, όνος, ἡ, Græce eadem, quæ hirundo Latine, cujus adventus veris ineuntis indicium est. Hoc nomine appellabatur etiam quædam Verris amica: unde ludit in ambiguo avis, & scorti Cic. Verr. 3. c. 40. ad fin. Nam ut prætor factus est, qui auspicato a Chelidone surrexisset, sortem nactus est urbanæ provinciæ. ¶ Pænultima longa est. Colum. l. 10. v. 415. Purpureæque chelidoniæ, pinguesque mariscæ. Avien. in Periegesi, v. 683. Inde Chelidoniæ tres se se gurgite tollunt. Adde vers. 184. Æmil. quoque Macer produxit cap. de chelidonia: sed uno tamen eodemque versu etiam corripuit. Sic enim habet: Indeque nomen habet chelidonia. namque chelidon, &c. Qua in re sola metri necessitate defendi potest. ¶ Ascon. in 3. Verr. c. 46. nomen Verrini scorti in recto casu Chelido profert.

CHELIDONĬAS, æ, m. χελιδονίας, Favonius ventus dicitur, post diem 23. Febr. per novem dies, a primo aspectu hirundinum. Nonnulli Ornithian vocant, ab adventu avium universim. Plin. l. 2. c. 47.

CHELIDONĬUS, a, um, χελιδόνιος, ad chelidones, hoc est hirundines pertinens. Chelidonii lapilli sunt, qui inveniuntur in ventre hirundinum pullis, magicis narrati artibus. Plin. l. 11. c. 37. sect. 79. Hard. ¶ Chelidoniæ ficus dicuntur quoddam earum genus purpureum, & sub hieme maturescens: vel quod iis avide hirundines vescantur: vel quia eo tempore proveniant, quo hirundines migrant. Plin. l. 15. c. 18. & Colum. l. 10. v. 415. ¶ Chelidonia, æ, f. (subaudi herba) celidonia, herba est duorum generum: major fruticosa caule, folio pastinacæ erraticæ ampliore, ipsa altitudine duum cubitorum, colore albo, flore luteo: minor folia habet hederæ rotundiora, minus candida. Utraque succi est mordacis, seminis papaveris. Nomen habet ex eo, quod adventu hirundinum floret, discessu marcescit. Tradunt etiam monstratam ab hirundinibus, quæ ad morbos oculorum ea utuntur. Plin. l. 25. c. 8. ¶ Chelidonia collyria sunt, quæ ex succo chelidoniæ herbæ fiunt. Plin. ibid. ¶ Chelidonia gemma duplex est: alia hirundinum colore; alia altera parte purpureo nigris interpellantibus maculis. Id. l. 37. c. 10. ¶ Chelidoniæ insulæ nunc le Correnti, tres sunt in Lycio mari contra Tauri promontorium, pestiferæ navigantibus. Id. l. 5. c. 31. & Pompon. Mela l. 2. c. 7. ¶ Ipsum quoque promontorium Chelidonium appellatur, nunc capo Camoroso. Plin. ibid. cap. 27.

CHELO. Vitruv. l. 10. c. 15. Item chelo (sive manucla dicitur) longitudo foraminum, &c. Ex his verbis apparet esse membrum catapultæ, quod nonnulli illud esse dicunt, quo nervus attractus continetur. Bald. in Lex. Vitruv. putat legendum esse cheles, vel cheli, vel chelonii (quam autem ex his præferat, determinare non audet) genitivo casu. Quæ voces videntur esse a χηλή, forfex cancrorum, item ungula bisulca.

CHELONE, es, f. χελώνη, Græce testudinem significat. In fabulis est fuisse hoc nomine Virginem quandam, quæ cum nuptias Jovis & Junonis, ad quas celebrandas a Mercurio invitata fuerat, derisisset, ab eo in animal sui nominis mutata est, ædibus ejus, quæ ad ripam fluminis sitæ erant, in ipsius caput eversis. Serv. ad Æn. 1. v. 509.

CHELONĬA, æ, f. χελωνία, oculus est Indicæ testudinis, inter gemmas connumeratus a Plin. l. 37. c. 10. ¶ Apud Vitruv. l. 10. c. 18. est idem quod chelonium.

CHELONITĬDES, um, f. gemmæ sunt testudinum similes. Nam χελώνη testudinem significat. Plin. l. 37. c. 10.

CHELONĬUM, ii, n. χελώνιον. Vitruv. l. 10. c. 2. de machinis tractoriis. In quadris autem tignorum posterioribus, quo loci sunt divaricata, figuntur chelonia, in quæ conjiciuntur sucularum capita, ut faciliter axes versentur. Philander docet, chelonia esse velut umbilicos, aut ansas, quæ affiguntur arrectariis, in quas, ceu in armillas, conjecti sucularum cardines versantur: atque ita dicta esse a similitudine tegumenti testudinis, quæ χελώνη dicitur. Barbarus Italice vocat orecchie, o manichi: alii anelli. ¶ Horum meminit Id. etiam c. 5. ejusd. lib. sed aliquantum diversa ratione. Est, inquit, tignum, quod erigitur, & distinetur retinaculis quadrifariam: sub retinaculis chelonia duo figuntur, trochlea funibus supra chelonia religatur, &c. chelonia hoc loco sunt ligneæ regulæ summo capiti tigni adpactæ, ne trochlea deligata defluat, & ut a tigno aliquantulum in exteriorem partem promineat. Italice quidam vocant tasselli. Barbarus hic quoque appellat manichi. ¶ Item chelonium pars est catapultæ supra minorem columnam; & dici potest etiam pulvinus. Id. ibid. c. 15. ad fin. ¶ Est etiam chelonium herba, alio nomine cyclaminos. Apul. de herb. c. 17.

CHELONOPHĂGI, orum, m. χελωνοφάγοι, populi in Carmaniæ angulo, qui solis testudinibus vivunt, earumque superficie casas tegunt: a χελώνη testudo, & φάγω, edo. Plin. l. 6. c. 24. & lib. 9. c. 10.

CHELYDRUS, i, m. chelidro, χέλυδρος. Si originem spectes, testudinem aquaticam, vel marinam significat: a χέλυς, testudo, & ὕδωρ, aqua. Ceterum nomen est serpentis venenosi amphibii, hoc est in terra, & in aqua simul degentis, gravi odore, cute prædura instar testudinis. Quidam docent eundem esse cum τῷ δρυΐνῳ, qui ita est appellatus, quod circa quercuum radices libenter degat: ita ab utraque re scilicet a cute, & a loco, quem incolit, nomen habuisse. Nam χέλυς testudinem, δρῦς quercum significat. Sil. l. 8. v. 498. at Marsica pubes Et bellare manu, & chelydris cantare soporem. (Hic ponitur pro quocumque serpente.) Virg. Georg. l. 3. v. 415. Galbaneoque agitare graves nidore chelydros. Serv. ad hunc loc. scribit, chelydros dictos esse quasi chersydros, quia in aquis, & in terris morantur: nam χέρσος dicimus terram, aquam vero ὕδωρ. Sed perperam confundit alterum genus cum altero. Vera quidem est etymologia chersydri: is tamen a chelydro distinguendus est. Lucan. l. 9. v. 710. Natus & ambiguæ coleret qui Syrtidos arva Chersydros, tractisque via fumante chelydri.

CHELȲON, yi, n. guscio della testudine, χέλυον, testudinum tegumentum, præsertim earum, quæ cornigeræ a Troglodytis capiuntur: a χέλυς, testudo. Plin. l. 6. c. 29. Deferunt plurimum ebur, rhinocerotum cornua, hippopotamorum coria, chelyon testudinum. Adde lib. 9. c. 10.

CHELYS, yis, vel yos, f. cetera, cetra, χέλυς, apud Græcos & testudinem animal significat, & musicum instrumentum. Apud Latinos in secunda significatione adhibetur, quia ex testudine, exempta carne, dicitur Mercurius citharam fecisse. Cum enim, ut est apud Serv. ad 4. Georg. v. 464. regrediens Nilus in suos meatus varia in terris reliquisset animalia, relicta etiam testudo est: quæ cum putrefacta esset, & nervi ejus remansissent extenti intra corium, percussa a Mercurio sonitum dedit. Ex cujus imitatione cithara est composita. ¶ Differt proprie a lyra quia hæc chordas habet utrinque, ut ita dicam, nudas, chelys vero, seu cithara ventrem habet manubriatum, super quo fides extenduntur, ut pleniorem sonum edant: qui venter primum ex testudinis tegumento factus est, postea ex alia materia, figuram tamen retinuit. Sed hæc a Poetis promiscue usurpantur. Immo Prudent. chelyn, & testudinem, tamquam duo diversa, distinxit in Apotheos. v. 455. Quidquid casta chelys, quidquid testudo resultat. Ovid. Her. ep. 15. v. 181. Inde chelyn Phœbo communia munera ponam. Auct. paneg. ad Pison. v. 154. Sive chelyn digitis, & eburno pectine pulsas. Stat. l. 1. silv. 5. v. 11. Intendere chelyn. Id. l. 4. silv. 4. v. 33. Laxare chelyn. Senec. in Troad. v. 321. Levi plectro canoram chelyn verberare. Stat. l. 2. silv. 2. v. 60. Jam Methymnæi vatis manus, & chelys una Thebais. h. e. cithara Amphionis Thebani. & vers. 120. doctamque trahuntur Ad Chelyn, & blandi scopulis delphines aderrant. ¶ Est etiam signum cæleste, idem quod Lyra. Avien. in Arat. v. 617. & 631. V. Lyra. ¶ In vocativo est chely. Stat. l. 4. silv. 3. v. 119. Cedamus, chely: jam repone cantus.

CHEME, es, f. χήμη, mensura liquidorum continens cochlearia bina, seu tertiam partem mystri: mystrum autem est quarta pars cyathi. Quare cheme est duodecima pars cyathi. Rhemn. Fann. de ponderib. & mensur. v. 77. At mystrum cyathi quarta est, ac tertia mystri, Quam vocitant chemen: capit hæc cochlearia bina.

CHEMŌSIS, is, f. χήμωσις, Græca vox, qua significatur vitium oculorum, cum album oculi nigro supereminet, adeo ut hiatus veluti quidam appareat: a χημή, hiatus: item rubra & carnosa corneæ oculi tunicæ inflammatio. Theodor. Priscian. l. 1. c. 10.

CHENALŌPEX, ĕcis, f. χηναλώπηξ, εκος, genus avis in genere anserum, quandam habens cum vulpe similitudinem: a χήν, ηνὸς, anser, & ἀλώπηξ, vulpes. Plin. l. 10. c. 22.

CHENĔROS, ŏtis, f. χηνέρως, ωτος, genus anseris minoris, quibus lautiores epulas non novit Britannia, inquit Plin. l. 10. c. 22.

CHENISCUS, i, m. χηνίσκος, Graece est anserculus: a χὴν, νὸς, anser. Significat etiam ornamentum navis in summitate puppis, in modum anserculi efformatum. Solebant enim naupegi hujus animalis effigiem deformare boni ominis causa, ut scilicet navigium ita feliciter per undas ferretur, ut solent anseres, quae nullo periculo natant. *Apulej. circa med. l. 11. Metam.* ubi quidam olim aliter legendum putarunt.

CHENOBOSCION, ii, n. χηνοβόσκιον, locus ubi anseres, aliaeque id genus nantes volucres aluntur: a χὴν, anser, & βόσκω, pasco. Graece legitur apud *Varr. l. 3. R. R. c. 10.* Latine in multis editionib. apud *Colum. l. 8. c. 14.*

CHENOMYCHON, i, n. χηνόμυχον, herba coloris hysgini, folio spinae, nec a terra se attollens: a χὴν, χηνὸς, anser, & μυχὸς, penetrale, quia ea visa dicuntur anseres refugere, & abdere se. Vocatur etiam *nyctegretum*, νυκτέγρετον, a νὺξ, νυκτὸς, nox, & ἐγείρω, expergefio, quia cum noctu fulgeat, nocturnas veluti excubias agere videtur. Ob eandem rationem dicitur etiam *nyctalops*, νυκτάλωψ, a νὺξ, nox, & ὄπτομαι, video. *Plin. l. 21. c. 11.*

CHERAGRA. V. *Chiragra*.

CHERNITES, ae, m. χερνίτης, lapis ebori simillimus, servandis mortuorum corporibus, nec absumendis aptus. *Plin. l. 36. c. 17.*

CHERRONENSIS, & Chersonensis, e, adject. ad Cherronesum pertinens. *Cherronenses, ium*, sunt Cherronesi incolae. *Cic. in Pison. c. 35.* Adde *Justin. l. 9. c. 1.* ubi legitur *Chersonensis*.

CHERRONESICE, vel Chersonesice, adverb. Cherronensium more. Usurpat *Varr. l. 4. L. L. cap. 31.* si vera est quorundam conjectura. V. *Scalig. in Conjectan.*

CHERRONESUS, & Chersonesus, i, f. *penisola*, χεῤῥόνησος, & χερσόνησος, paeninsula, terra in insulae modum mari cincta, uno tantum, eoque angusto spatio continenti adjuncta: a χέῤῥος, vel χέρσος, terra, & νῆσος, insula. Per excellentiam hoc nomine pars Thraciae appellatur juxta Hellespontum. *Plin. l. 4. c. 11.* & *Liv. l. 31. c. 16.* ¶ Deinde multae aliae *Chersonesi* numerantur, nomine proprio addito, ut *Aurea Chersonesus*, *Cimbrica*, *Taurica*, &c. Est item nomen multarum urbium: de quibus omnib. V. Geographos.

CHERSINAE testudines, χερσιναὶ χέλωνες, hoc est testudines terrestres: a χέρσος, terra inculta. Ita appellantur, teste *Plin. l. 9. c. 10.* quae in Africae desertis inveniuntur, qua parte maxime sitientibus arenis squalent, roscido, ut creditur, humore viventes. Earum testae in operibus adhibentur: sunt tamen minoris pretii, quam marinae. *Martial.* appellat *chersos* illo *epigr. l. 14. n. 88.* Femineam nobis cherson si credis inesse, Deciperis: pelagi mascula praeda sumus.

CHERSONESUS, i, f. χερσόνησος. V. *Cherronesus*.

CHERSOS, i, f. V. *Chersinae*.

CHERSYDRUS, i, m. χέρσυδρος, genus serpentis amphibii, hoc est in aqua, & in terra degentis: a χέρσος, terra, & ὕδωρ, aqua: quem quidam eundem esse putant cum hydro, & describi a *Virg. 3. Georg. v. 425.* Est etiam ille malus Calabris in saltibus anguis, &c. *Lucan. l. 9. v. 710.* Natus & ambiguae coleret qui Syrtidos arva Chersydrus. V. *Aldrovand. de Serp. & Drac. l. 1. c. 17.*

CHERUB, m. indeclin. & in plur. num. Cherubim, *Cherubino*, כרוב & כְּרֻבִים Sunt hoc nomine sublimiora agmina Angelorum, qui quod vicinius positi divina scientia ceteris amplius fruuntur, Cherubim, hoc est plenitudo scientiae, appellantur. Ita *Isidor. l. 7. Orig. c. 5.* Hinc *Prudent. Cathemer. 4. v. 4.* Patri qui Cherubim sedile sacrum, Nec non & Seraphim suum supremo Subnixus solio tenet, regitque. ¶ *D. Hieronym. in cap. 9. & 28. Ezech.* docet, perperam a nonnullis hanc vocem neutro genere usurpari: additque *Cherub* dici in sing. numero, & *Cherubim* in plur. Videtur tamen in *cap. 65. Isai.* ad illud: *secundum dies ligni vitae*, &c. dixisse *Cherubim* in singulari, quod & *Augustin.* fecit *enarrat. in Psalm. 79.*

CHERUSCI, orum, m. populi Germaniae versus Visurgim fluvium, & Meliboccum montem, ubi nunc Ducatus Brunsuicensis, & Luneburgensis, Marchia antiqua, Dioeceses Halberstadiensis, & Hildesheimiensis, & pars Magdeburgensis, cum quadam parte Thuringiae. *Claudian. de IV. Consul. Honor. v. 451.* & ingentes Albim liquere Cherusci.

CHESIPPUS, a χέζω, caco. Zeno convicii causa Chrysippum nunquam nisi Chesippum vocabat, ut narrat *Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 34.*

CHILIARCHES, ae, & Chiliarchus, i, m. *capo di mille soldati*, χιλιάρχης, & χιλίαρχος, mille militum dux: a χίλιοι, mille, & ἀρχὸς, princeps. *Tacit. Ann. 15. c. 51.* Erat Chiliarchus in ea classe Volusius Proculus. *Nepos in Con. c. 3.* Primum ex more Persarum ad Chiliarchum, qui secundum gradum imperii tenebat, accessit. Adde *Curt. l. 5. c. 2.* ¶ Ex loco *Taciti* allato discimus etiam in Romana militia Graecam hanc appellationem, & gradum fuisse.

CHILIAS, adis, f. *migliajo*, χιλιάς, numerus millenarius. Vox Graeca est: & legitur apud *Macrob. l. 1. Saturn. c. 5.*

CHILIASTAE, arum, m. χιλιασταί, millenarii. V. *Milliarius*.

CHILIODYNAMA, ae, f. χιλιοδύναμις appellatur a Cappadocibus herba Polemonia, radice crassa, exilibus ramis, quibus in summis corymbi dependent, semine nigro: cetero rutae similis. Sic autem dicta est ob multiplicem virtutem: a χίλιοι, mille, & δύναμις, virtus. *Plin. l. 25. c. 6.*

CHILIOPHYLLON, i, n. χιλιόφυλλον, nomen herbae polygoni, a multitudine foliorum. Nam χίλιοι, mille, φύλλον, folium. *Apulej. de herb. c. 18.*

CHILO, onis, *chi è di grosse labbra*, qui magna habet labia: a χεῖλος, labium. *Fest.* & *Charis. l. 1. pag. 78.* *Pursch.*

CHIMAERA, ae, f. *Chimera*, χίμαιρα, mons Lyciae (ut est apud *Plin. l. 2. c. 106.* & *lib. 5. c. 27.* & *Pomp. Melam l. 1. c. 15.*) in cujus cacumine degunt leones; medio ignes noctu erumpunt, instar Aetnae in Sicilia, regionem eam saepe infestantes, quos tamen circa caprae habitant, & pascuntur; in radicibus vis ingens serpentum est. Hinc datus est locus fabulae, Chimaeram esse monstrum triplex, vertice nempe leonis, media parte caprae ignem evomentis, extremi in draconem desinens. Unde incertus Poeta apud *Pithoeum pag. 119.* Ore leo, tergoque caper, postremaque serpens Belua tergemino mittit ab ore faces. Ejus patrem dicunt fuisse Typhonem, matrem Echidnam. Cum ea pugnavit Bellerophon Pegaso vectus, & occidit. *Hygin. in praefat.* & *fab. 57. Serv. ad Aen. 5. v. 118.* & *ad Aen. 6. v. 288.* Hinc *Ovid. 9. Metam. v. 646.* Quoque Chimaera jugo mediis in partibus ignem, Pectus & ora leae, caudam serpentis habebat. *Senec. in Med. v. 828.* Habeo mediae dona Chimaerae. *h. e.* ignem. ¶ Quidam docent hac fabula significari scortum, quod primum aggreditur saltu leonino, deinde lascivum ignem inducit, postremo venenum & poenitentiam. Alii accommodant tribus partibus Rhetoricae. Nam per leones denotari judicialem, qua terrentur, & puniuntur rei: per capras demonstrativam, quod in ea dictio plurimum lasciviat: per dracones deliberativam propter argumentorum varietatem, longioresque circumductus, & quasi spiras, quibus ad persuadendum opus est. *Horat. l. 1. od. 27. extr.* Chimaera triformis. *Id. l. 2. od. 17. v. 13.* ignea. *Id. l. 4. od. 2. v. 15.* tremendae flamma Chimaerae. ¶ Apud *Virg. 5. Aen. v. 118. & 223.* est nomen navis propter signum Chimaerae in puppi.

CHIMAEREUS, a, um, χιμαίρειος, ad Chimaeram pertinens. *Virg. in Culice v. 14.* Alma Chimaereo Xanthi perfusa liquore. Xanthus est etiam Lyciae fluvius, & oppidum. In Lycia Apollo colebatur. *Auct. carm. de laudib. Herc. quod operi Claudiani subtexitur, v. 76.* Chimaerea cretum de gente leonem.

CHIMAERIFER, a, um, Chimaeram ferens, ut *Chimaerifera Lycia*, apud *Ovid. Metam. 6. v. 339.* quia Chimaera in Lycia est.

CHIMIA. V. *Alchimia*.

CHINAEA, vel Chinnaea specula, locus est editior Brixiae imminens, castro & turri munitus. *Catull. carm. 65. ad Januam, v. 32.* Brixia Chinaeae supposita speculae. ¶ Fortasse legendum est *cycneae*. Vulgo enim nunc dicitur *colle cigneo*.

CHIONE, es, f. Χιόνη, filia Daedalionis filii Luciferi. Nupsit Paeonio Epidauriensi, sed ob pulcritudinem a Diis quoque adamata fuit. Itaque & cum Mercurio, & cum Apolline eadem die concubuit, & ex Mercurio quidem Autolycum celebrem furem, ex Apolline vero Philammona cantu, & cithara peritissimum, uno eodemque partu peperit. Qua ex re cum nimium superbia efferretur, & Dianae ipsi formam suam praeferret, ab ea sagittis confixa est. Ob ejus mortem doloris impatiens Daedalion e scopulo se praecipitem dedit, & ab Apolline in accipitrem mutatus est. *Ovid. Metam. 11. v. 295.* & *sequentib.* ¶ Aliam de Chione fabulam narrat *Serv. ad Aen. 4. v. 250.* Fuisse filiam Nili & Callirhoes Oceani filiae: rure vitam agentem a Jove per Mercurium fuisse abductam, & inter nubes collocatam: inde factum, ut nives Graece χιόνες appellentur: quae repraesentantes virginem, & vitam priorem montibus magis inhaerent, &c.

CHIOS, & Chius, ii, f. *Scio*, Χίος, insula Asiae in mari Aegaeo, & Icario, Joniae adjacens. Tota fere montosa est. Sola mastichen inter insulas gignit. Dividitur in duas partes, superiorem, seu Epanomeream, & inferiorem, seu Catomeream. In ea montes Pellenaeus, & Arvisius vino celebres, & marmore. Nomen habet vel ἀπὸ τῆς χιόνος, hoc est a nive, quae ibi plurima decidit, vel a Chione nympha Aquilonis filia, vel a Chione filia Daedalionis. *Cic. Verr. 7. c. 48.* Athenas, Miletum, Chium, Samnum. *Horat. l. 1. ep. 11. v. 21.* Romae laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens. Adde *Plin. l. 5. c. 31.*

CHIRAGRA, ae, f. *chiragra*, *gotta delle mani*, χειράγρα, morbus articularis, qui manus infestat: ab ἄγρα, captura, & χεὶρ, manus, quia manus irretit, illaqueat. *Horat. l. 1. epist. 1. v. 31.* Nodosa corpus nolis prohibere chiragra. & *lib. 2. sat. 7. v. 15.* postquam illi justa chiragra Contudit articulos. ¶ Nota primam syllabam contra naturam corripi, more Graecorum, qui nonnunquam ex diphthongo alteram vocalem abjiciunt. Ob eandem rationem scribitur & *cheragra*, quod rectius esse putant *Voss. in Etymol.* & *Bentlej. in Horat.* corripere volenti. *Dausq. in Orthogr.* mavult semper per *i* scribi.

CHIRAGRICUS, a, um, *gottoso nelle mani*, χειραγρικὸς, qui chiragra laborat. *Petron. in Satyr. c. 132.* Chiragrici manibus maledicunt, lippi oculis. *Cels. initio cap. 24. l. 4.* Quae in podagricis chiragricisve esse consuerunt. *Sidon. l. 3. ep. 13.* Chiragricae manus.

CHIRAMAXIUM, ii, n. *carretto da mano*, χειραμάξιον, genus modici plaustri, quo unus tantum homo gestari poterat, & a servis, non ab equis, aut bobus, trahebatur, alio nomine *arcuma*, ut videtur: a χεὶρ, manus, & ἅμαξα, currus. *Petron. in Satyr. c. 28.* Hinc lecticae impositus est, praecedentibus cursoribus, & chiramaxio, in quo deliciae ejus ferebantur, puer vetulus, lippus.

CHIRIDOTA TUNICA, *sottana*, *o sottabito colle maniche*, χειριδωτὸς χιτὼν, tunica manicata, ut *Cic. 2. Catil. c. 10.* vel manuleata, ut *Plaut. Pseud. 2. 4. 48.* appellat, hoc est manicas habens usque ad manum protensas: a χεὶρ, manus: quod olim Romae, atque omni in Latio indecorum fuit. Romani enim feminis quidem vestem large lateque diffusam decoram existimaverunt, quae crura & ulnas pudoris causa protegeret. Viri autem primo sola toga amicti fuerunt: postea substrictas, & breves tunicas citra humerum desinentes habebant, quae Graece ἐξωμίδες dicuntur. Demum laxas & manicatas tu-

micas

nicas luxus iovexit, quas tamen probro viris omnibus, maxime autem militibus datas legimus. *Virg. 9. Æn. v. 616.* Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ. *Scipio African.* apud *Gell. l. 7. c. 12.* Qui in conviviis adolescentulus cum amatore cum chiridota tunica inferior (*al.* interior) accubuerit. *Gell. ibid.* Eas tunicas Græco vocabulo nostri chiridotas appellaverunt. ¶ Absolute *Capitolin. in Pertin. c.* 8. Lacernas, & chiridotas Dalmatarum. ¶ Quidam scribunt *Chirodota*, quos reprehendit *Salmas. ad Capitolin. loc. cit.*

CHIRĪNUM OLEUM apud *Cæl. Aurelian. l.* 2. *Chronic. c.* 1. est quod cooficitur ex leucojo luteo. *Io: Conradus Amman.*

CHIROCMĒTA, ton, n. plur. τὰ χειρόκμητα, hoc est maou facta: a χεὶρ, maous, & κμητὸς, laboratus, factus, a κάμνω, laboro. Titulus est libri a Democrito conscripti, io quo de rebus naturalibus scripsit, signans anulo in cera quæ esset expertus, ut *Vitruv. l. 9. c. 3.* tradit. *Plin. l. 9. c. 3.* V. *Bald. in Lex. Vitruv.* qui, quam varie hic locus apud utrumque scriptorem lectus sit, diligenter exponit.

CHIROGRAPHARIUS, a, um, ad chirographum pertinens, ot *Chirographarius creditor*, qui sibi chirographo cavit: seu qui habet chirographum debitoris, io quo hic perscripsit, se illi pecuniam debere: *Chirographarius debitor*, qui sua manu se debitorem scripsit: *Chirographaria pecunia*, quæ ex solo chirographo, non dato pignore debetur. Quæ omnia habentur *Dig. lib.* 42. *tit. 6. leg. pænult.* & *lib.* 13. *tit. 6. leg. 5. cir. med.* & *lib.* 8. *Cod. tit.* 27. *leg.* 1.

CHIROGRĂPHUM, i, n. & Chirographus, i, m. *scritto di mano propria, carattere proprio di ciascuno*, χειρόγραφον, quod nostra manu scripsimus: a χεὶρ, maous, & γράφω, scribo. *Planc. ad Cicer. Fam.* 10. *ep.* 21. Laterensis suo chirographo mittit mihi litteras. *lettere di suo pugno*. *Cic. Attic. l. 2. ep. 20. ad fin.* Noo utar meo chirographo, neque signo, si modo erunt ejusmodi litteræ, quas in alienum incidere nolim. *Id. 1. Phil. c. 7.* An in commeotariolis, & chirographis & libellis acta Cæsaris firma erunt. *nelle scritture di sua mano*. *Id. 2. Phil. c. 4.* Convincere aliquem chirographo. *col suo proprio carattere*. *Id. Fam. 2. ep. 13.* Extrema pagella pupugit me tuo chirographo. *con quel poscritto di tua mano*. *Id. 3. de nat. Deor. c. 30.* & *Sueton. in Aug. c. 64.* Imitari chirographum alicujus. *imitare, contraffare il carattere*. *Quintil. l. 6. c. 3. ad fin.* Ioterroganti, an in tabulis chirographus esset, & verus, inquit, domine. ¶ Speciatim sumitur pro scripto, in quo quis sua manu alicui promittit aliquid, aut creditoribus suis cavet, *cauzione, chirografo*. *Cic. Fam. 7. ep. 18. ad Trebat. JCtum.* Quando vestræ cautiones infirmæ sunt, Græculam tibi misi cautionem chirographi mei. *Sueton. in Calig. c.* 12. Cavere alicui jurejurando, & chirographo de re aliqua. *Id. in Cæs. c.* 17. Chirographum dare alicui. *Callistrat. Dig. lib.* 49. *tit.* 14. *leg.* 3. Domestica cautione, & chirographo obligare se ad præstandum. *Modestin. lib.* 20. *tit.* 1. *leg.* 26. Chirographum sua manu perscribere. *Gell. l.* 14. *c.* 2. Exhibitio chirographi. *Juvenal. sat.* 13. *v.* 135. Vana supervacui dicunt chirographa ligni. *h. c.* perscripta in ligneis tabellis ceratis. *Sidon. carm.* 16. *v.* 56. chirographon illud, Quo pervasus homo est, hæc compensatio rupit. *chirographon* Græca positio. ¶ Ioter *chirographa* & *syngraphas* hoc ioteresse docet *Ascon. in Verr. 3. c. 36.* quod in iis tantum quæ gesta sunt scribi solent; io syngraphis etiam contra fidem veritatis pactio veoit, & non numerata quoque pecunia, aut non integre oumerata, pro temporaria voluotate hominum scribi solet, more iostitutoque Græcorum. Præterea chirographa ab una parte servari solent; syngraphæ signatæ utriusque maou utrique parti servandæ traduntur. Hæc *Ascon.*

CHIRON, & Chiro, onis, Χείρων, Centaurus Saturni & Phillyræ, seu Philyræ filius, unde dictus est *Phillyrides*, homo parte superiore, equus inferiore. Fabulaotur enim Poetæ, Saturnum, cum Phillyram Oceani filiam adamaret, ejusque frueretur concubitu, Opis uxoris ioterventu turbatum subito se io equum convertisse, Phillyram autem ex eo gravidam fetum peperisse, cujus anterior pars hominem, posterior equum referret. Sed fingitur hac forma, quia fuit ex genere Centaurorum, qui primi equos domuisse dicuntur, & idcirco omnes forma partim humana, partim equina describuntur: vel quia Medicinam iovenit, quæ & hominibus, & jumeotis salutaris est. Fortasse etiam Chiroo dictus est, quia Chirurgicæ artis inventor fuit. Ubi primum adolevit, in silvas se se cootulit, ibique herbarum vires contemplatus, præstantissimus Medicus evasit. Ludum aperuit juventuti Græcæ erudiendæ in aotro quodam Pelii montis, ut io fabulis est. Huic Thetis Achillem filium educandum tradidit, quem leonum medullis aluisse fertur, & docuisse citharæ artem, & herbarum usum. Universos suæ ætatis homines bonitate & justitia superavit. Ad extremum, cum Herculem hospitio suscepisset, armaque ejus tractaret, evenit, ut sagitta quædam Hydræ Lernææ veneno imbuta illi in pedes decideret. Hoc malum cum nulla ope sanari posset, optavit se esse mortalem, & a Diis mortem precatus est. Mori enim noo poterat, quod utroque pareote immortali natus esset. Deorum itaque miseratione in cælum sublatus est, & collocatus inter signa Zodiaci figura Sagittarii. *Hygin. in præfat. & fab.* 274. *& Poet. Astron. l. 2. c.* 38. & *Serv. ad 3. Georg. v.* 91. *&* 550. qui tamen *ad 4. Georg. v.* 270. scribit, Chironem sagitta Herculis vulneratum ope Ceotaureæ herbæ a se inventæ (quæ inde *Chironion* dicta est) sanitatem recuperasse. *Ovid. 6. Metam. v.* 126. Ut Saturnus equo gemioum Chirona crearit. *Chirona* Græca positiooe dixit pro *Chironem*. ¶ De sigoo cælesti *Lucan. l. 9. v.* 536. Par Geminis Chiron, & idem quod Carcinos ardens, &c. ¶ *Chiro* in recto *Liv.* apud *Fest.* in *Ocrem*. Quem Chiro in Pelio docuit ocri.

CHIRONĪCUS, a, um, ad Chironem pertinens. *Sidon. l. 2. ep. 12. ad fin.* Chironica magis institutus arte, quam Machaonica. Ludit *Sidon.* io ambiguo, ad Chironem medicum simul respiciens & ad Græcum χείρων, quæ vox deteriorem, pejorem significat.

CHIRONĪUS, a, um, ad Chironem pertinens, Χειρώνιος. Hinc quædam herbæ Chironiæ sunt cognominatæ, quia a Chirooe vel ioventæ, vel adhibitæ primum in medicina sunt. *Plin. l.* 24. *c.* 14. Spina, quam & pyxacanthon Chironiam vocant. *Id. l.* 25. *c.* 4. Tertium panaces Chirooium cognominatur ab inventore. Et *paulo post*. Est Chiroois inventum ampelos, quæ vocatur Chironia. Adde *lib.* 23. *c.* 1. ¶ *Chironium* vulnus est, quod & magnum est, & habet oras duras, callosas, tumentes: sanie tenui manat, odorem malum emittit, dolorem modicum affert: nihilominus difficile coit, & sanescit. Dictum a Chirone, qui primus ejus sanandi rationem repperisse fertur. *Cels. l. 5. c. 28. n. 5.* & *Apul. de herb. c.* 22. ¶ Scribitur & *Chironeum*. ¶ *Chironius* potest etiam corripi in pæoult. si exteratur præpositiva diphthongi.

CHIRONOMĪA, æ, f. *arte de' gesti*, χειρονομία, ars, & lex gestus in dicendo adhibendi: a χεὶρ, manus, & νόμος, lex. *Quintil. l. 1. c. 11.* (*al.* 19.) *ad fin.*

CHIRONŎMOS, i, m. & f. χειρονόμος, qui certa lege, atque arte maoibus gesticulatur: a χεὶρ, manus, & νόμος, lex. *Juvenal. sat. 6. v.* 63. Chironomon Ledam molli saltante Bathyllo, &c. ¶ *Chironŏmon, ontis*, vel *untis*, Græca declinatione idem omnino significat: χειρονομῶν, ῶν, οῦντος, ῶντες. *Id. sat. 5. v.* 120. Structorem interea, oe qua indignatio desit, Saltantem spectes, & chironomoota volanti Cultello, donec peragat dictata magistri Omnia. *h. c.* cibos scindentem artificiosa manuum gesticulatione. *Sidon. l. 4. ep. 7. ad fin.* Ac si inter Apicios epulones, & Byzaotinos chironomuntas hucusque ructaverit. *trinciante*. Huc pertinet illud *Petron. in Satyr. c.* 36. Processit statim scissor, & ad symphoniam ita gesticulatus laceravit obsonium, ut &c. ¶ Reperitur etiam *chironomonta* in recto casu. *Inscript.* apud *Reines. class. 9. n.* 96. Dis M. Marcellinæ Floræ M. Marcellius M. L. Hilarus Augg. N. N. Chironomonta parens.

CHIRURGĪA, æ, f. *chirurgia*, χειρουργία, proprie significat opus manu factum, a χεὶρ, manus, & ἔργον, opus: sed κατ' ἐξοχὴν ita appellatur ea medicinæ pars, quæ manibus medetur, ut secando, urendo, &c. V. *Cels. in præfat. lib.* 7. *Cic. Attic. l. 4. ep.* 3. ἀλληγορικῶς. Diæta curari incipio: chirurgiæ tædet. Adde *Scribon. Larg. compos.* 200.

CHIRURGĬCUS, a, um, *di chirurgia*, χειρουργικός, ad chirurgiam pertioens. *Hygin. fab.* 274. Chiron artem medicinam chirurgicam ex herbis primus instituit.

CHIRURGUMĔNA, n. plur. τὰ χειρουργούμενα, hoc est manu facta: a χεὶρ, maous, & ἔργον, opus. Ita appellantur a *Cæl. Aurel. l. 2. Chronic. c.* 12. libri Chirurgorum.

CHIRURGUS, i, m. *chirurgo, cerusico*, χειρουργός, medicus, qui maou curat. *Cels. l. 7. in proœm.* Esse autem chirurgus debet adolescens, aut certe adolescentiæ proximus; manu strenua, stabili, nec unquam intremiscente; acie oculorum acri claraque; aoimo iotrepidus, immisericors, &c. Adde *cap.* 11. & *Scribon. Larg. compos.* 201. & 209. &c. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 581. *n.* 1. Celadus Antinous Drusi medicus chirurgus.

CHITŌNA, vel Chitone, *in vet. Inscript. votiva* apud *Gruter. pag.* 40. *n.* 11. nomen est Deæ cujusdam.

CHIUS, ii, f. Χίος, iosula. V. *Chios*.

CHIUS, a, um, *di Scio*, Χῖος, ad Chion insulam pertinens. *Varr. in proœm. l. 2. R. R.* Chia insula. *Cic. de Senect. c.* 1. Aristo Chius. *Plin. l. 35. c.* 16. Chia terra. *Id. l. 36. c.* 17. Chius lapis. *Id. l. 5. c.* 31. Chium marmor. ¶ *Chii, orum*, sunt ejus iosulæ homines. *Cic. pro Arch. c.* 8. & *Liv. l. 37. c.* 27. ¶ *Chium vinum*, & *Chium* absolute, laudatur passim a Latinis Scriptoribus, hodieque summo in pretio est. *Plaut. Curcul.* 1. 1. 79. Lagena, ubi vioum solet Chium esse. *Tibull. l. 2. eleg. 1. v.* 28. & Chio solvite vincla cado. *Horat. l. 2. sat. 3. v.* 115. Si positis iotus Chii, veterisque Falerni Mille cadis, &c. Adde *Plin. l. 14. c.* 7. ¶ *Chia ficus*, & absolute *Chia, æ*, species est fici ex Chio insula grato sapore palatum pungens. *Martial. l. 7. epigr.* 24. Infanti melimela dato, fatuasque mariscas: Nam mihi quæ novit pungere Chia sapit. *Id. l. 13. epigr.* 23. Chia seni similis Baccho. *h. e.* vino veteri. *Id. l. 7. epigr.* 30. Chiæ flavæ. ¶ *Chiam vitam gerere* apud *Petron. in fragm. Tragur. c.* 63. *Burman.* quidam exponunt mollem, delicatam vitam agere: alii idem esse putant, quod servire, quod Chii primi omnium Græcorum servis pecunia emptis usi siot. ¶ *Chium signum* in Cælo est signum Scorpii. Narrat enim *Arat. ἐν τοῖς φαινομ. v.* 637. cum læsisset Orion Dianam, omnes in Chio insula feras occidendo, eique venandi materiam subtrahendo, iratam Deam immisisse venenatum Scorpionem, a quo Orion ictus ioteriit. Utroque postea in Cælum translato, Scorpio *Chii* cognomen hæsit. Hinc factum est, ut Scorpio exoriente, Orioo occidat, quasi perterritus, ejusque morsus evitans. *Avien.* quoque *in Arat. v.* 1170. & *Cic. in Arat. v.* 424. hanc eandem plus minus enarrant fabulam. *Avien. ibid. v.* 1135. Curva Chii cælo consurguot brachia monstri. & *vers.* 251. Huc falcata Chii repserunt coroua monstri. ¶ Prima syllaba adjectivi ab *Avieno* corripitur tum *loc. cit.* tum *v.* 1179. & in *Chius* substantivo producitur a *Cicer. loc. cit. v.* 426. (si modo ibi legendum est *Ægæo defixa in gurgite Chius*, ut vult *H. Grotius*) contra communem aliorum Poetarum usum, qui semper producuot adjectivum, substantivum vero corripiunt. Sic etiam Græci adject. Χῖος per circumflexum, quia looga est, substant. Χίος per acutum scribunt, quia est brevis. Quare noo videtur *Avien.* neque *Cic.* ea

in re imitandus. ¶ In ludo talorum *Chius jactus* Græcis idem est qui *canis*, seu *Canicula*. Apud Latinos Scriptores nullum adhuc exemplum hujus rei vidimus.

CHLAMYDA, æ, f. idem quod chlamys. *Apul. l. 10. Metam.* Humeris dependebat pretiosa chlamyda. Adde in *Florid. n. 15.* (*al. l. 2. ad fin.* ¶ Fortasse etiam *Varr.* apud *Non. c. 14. n. 12.* hac forma usus est: sed locus est valde suspectus.

CHLAMYDATUS, a, um, *soprasbergato*, chlamyde indutus, χλαμυδωμένος. *Cic. pro Rabir. Post. c. 10.* L. Sulla imperator chlamydatus. Adde *Plaut. Rud. 2. 2. 9.*

CHLAMYS, ydis, f. *sopravvesta*, *sopraberga*, *giornea*, χλαμύς, vestis militaris aperta, quæ thoraci superinduitur, posteriora fere corporis tantummodo ambiens; similis paludamento, sed brevior, & minus fusa, ex humeris pendens, & fibula ad cervicem, vel in dextero humero connexa. *Ovid. 14. Metam. v. 393.* Purpureum chlamydis pennæ traxere colorem: Fibula quod fuerat, vestemque momorderat aurum, Pluma fit. *Id. 2. Metam. v. 733.* Collocare chlamydem, ut apte pendeat. ¶ Materia chlamydis fuit lana: color, nativus ipsius lanæ. Sed ut in aliis vestibus, ita & in ea pretiosior, vel crassior lana, pro utentium opibus, aut dignitate adhibebatur. Color etiam purpuræ, & auri intexti ornamenta in chlamydibus non raro leguntur. Formam exhibent varii nummi, & icones, quas affert *Ferrar. de re vestiar. par. 2. l. 3. c. 8.* ¶ Qui discrimen aliquod inter chlamydem, sagum, & paludamentum assignare volunt, in re prorsus difficili versantur. Illud tantummodo dici potest, ut apud Græcos Scriptores fere semper *chlamys* (quæ vox Græca est) militibus tribuitur, sic raro admodum apud Latinos, qui *sagum* potius in re militari usurpant. Illud quoque usitatissimum est, ut paludamentum peculiare sit imperatorum, sagum & chlamys militum. Prioris usus exempla sunt apud *Cic. in Pison. c. 13.* & *Attic. l. 4. ep. 13.* &c. posterioris apud *Plaut. Mil. a. 5. v. 30.* & *Pseud. 2. 4. 45.* &c. & *Virg. 9. Æn. v. 582.* Tametsi in hoc etiam aliquando contra invenitur. Nam *Sallust. in fragm.* apud *Non. c. 14. n. 10.* Metello imperatori sagum tribuit: contra *Livius l. 1. c. 26.* militi paludamentum: præterea chlamydatum imperatorem legimus apud *Cicer. pro Rabir. Post. c. 10.* & *Valer. Max. l. 3. c. 6. n. 2.* & *3.* ¶ Ceterum *chlamys* habet etiam alios usus. Ea enim usi inveniuntur etiam pueri. Hinc inter puerilia vestimenta enumeratur ab *Ulpiano Dig. lib. 34. tit. 2. leg. 24.* Adde *Virg. 3. Æn. v. 484.* & *Sueton. in Tiber. c. 6.* ¶ Item mulieres. *Virg. 4. Æn. v. 137. de Didone.* Sidoniam picto chlamydem circumdata limbo. Adde *Tacit. l. 13. Ann. c. 56.* ubi, chlamyde aurata Agrippinam indutam ad navalis prœlii spectaculum processisse dicit. Quam eandem rem narrans *Plin. l. 33. c. 3. ad fin.* vocat *paludamentum*. ¶ Item citharœdi, teste *Apul. in Florid. n. 15.* (*al. l. 2.*) ¶ Mercurius quoque chlamyde indutus fingitur ab *Ovid. Metam. 2. v. 733.* ¶ Chlamys Macedonica a vulgari chlamyde in eo differebat, quod in extrema parte clausa erat, cum vulgaris tota esset aperta, ut *Ferrar. loc. cit.* docet. *Plin. l. 5. c. 10.* tradit, Alexandriam Ægypti urbem chlamydi Macedonicæ humi extentæ figuram retulisse, orbe gyrato laciniosam, dextra lævaque anguloso procursu. Veteres autem omnem terram habitabilem, quam tunc noverant, extentæ chlamydi assimilarunt, teste *Macrob. l. 2. in somn. Scip. c. 9. ad fin.* ¶ In illo *Horatii l. 1. ep. 17. v. 30.* Alter Mileti textam cane pejus, & angue Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non Rettuleris pannum: *chlamys* sumitur pro quolibet amictu, quod superinduitur. ¶ Scribitur & *chlamis*, *idis*, minus tamen recte, si *Dausqu.* audias.

CHLOREUS, i, m. χλωρεύς, vox dissyllaba, avis est perpetuas inimicitias cum corvo gerens, altero alterius ova noctu exquirente, ut *Plin. l. 10. c. 74.* narrat. ¶ Ad aliud genus pertinet (ut censet *Harduin.*) *Chlorion*, *onis*, χλωρίων, coloris lutei, magnitudine turturis, hieme non apparens, & circa solstitia procedens, ut est apud *eund. ibid. c. 29. in fi.*

CHLORIS, idis, f. *Flora*, Χλωρίς, Dea eadem cum illa, quæ a Romanis Flora dicta est, & Dea florum habita, quæ cum Zephyro nupsisset, a marito muneris loco impetravit, ut florum omnium haberet potestatem: χλωρὸς, viridis, quia hortis, & herbidis locis gaudet: *Ovid. 5. Fast. v. 195.* Chloris eram, quæ Flora vocor: corrupta Latino Nominis est nostri littera Græca sono. V. ibi reliqua. ¶ Alia fuit filia Amphionis, & Niobes, uxor Nelei, ex quo duodecim filios peperit, quorum decem occidit Hercules, undecimum Periclymenum Neptunus in aquilam vertit, ultimum Nestorem cum aliis Græcis ad Trojam profectum absentia morti eripuit: *Hygin. fab. 10.*

CHLORITIS, itidis, f. χλωρῖτις, gemma est herbacei coloris, a χλωρὸς, viridis; quam dicunt Magi in motacillæ avis ventre inveniri, congenitam ei. *Plin. l. 37. c. 10.*

CHOA, æ, f. & Chus, m. χοῦς, οὸς, vel χοὶ, ῆς, & χοῦς, χοὸς, mensura liquidorum apud Atticos, continens sextarios sex, hoc est congium. *Fann. de ponderib. & mens. v. 70.* Adde duos, χοῦς fit, vulgo qui est congius idem. ¶ Huc pertinere putant ænigma illud, quod refertur a *Quintil. l. 8. c. 6. In triclinio choa, in cubiculo nola:* quod ita exponitur a *Cal. Rhodig. l. 29. c. 1.* & *lib. 19. c. 1.* ut significet in triclinio bibacem (quasi congium vini haurientem) in cubiculo loquacem, & garrulam, quasi tintinnabulum, quod *nola* appellatur. *Turneb. l. 3. adversar. c. 19.* scribit *Coa*, & putat esse proverbium de muliere valde lasciva in conviviis ad instar Veneris Coæ, in cubiculo quoque impuram infandæ libidinis obscenitate, qua quondam Nolani notati fuisse dicuntur, ut est apud *Auson. epigr. 71. Voss.* denique *in Etym.* in *Campana*, *Alciat. l. 2. Parerg. c. 12.* & *Franc. Robortell. de nominib. Romanor.* ita intelligunt, ut designetur mulier in triclinio quidem, & coram aliis lasciviens, in cubiculo vero, & clam nimia rusticitate nolens, & detrectans. Sed nulla harum interpretationum omnibus satis facit: quod mirum esse non debet, cum nec ipsi *Quintiliano* satis cognitum fuisse videatur.

CHOACON, nomen est emplastri nigri, quod cruentis vulneribus imponitur, constans spuma argenti, & resina in oleo cocta. *Cels. l. 5. c. 19. n. 2.*

CHOASPES, is, m. *Tiritiri*, Χοάσπης, fluvius Asiæ, qui in Media nascitur, & Susam alluit, a Tigri recipitur, & cum eo in sinum Persicum influit. *Plin. l. 6. c. 27.* qui *lib. 31. c. 3.* tradit Parthorum Reges ex hujus tantummodo, & Eulæi fluvii aquis bibere solitos. *Tibull. l. 4. carm. 1. v. 140.* Nec qua vel Nilus, vel regia lympha Choaspes Profluit. ¶ Hic quoque amnis, ut & alii majores fluvii in Deorum numero habitus est. *Valer. Flacc. l. 5. v. 584.* quid si amnigenam mirere Choaspen?

CHOASPITIS, is, f. gemma est coloris viridis, fulgoris aurei, ita dicta a Choaspe fluvio, ubi reperitur. *Plin. l. 37. c. 10.*

CHOATRÆ, arum, populus circa Mœotim. *Plin. l. 6. c. 7.* & *Lucan. l. 3. v. 246.* Ubi *Grotius* pro *Coastris*, restituit *Choatras*. ¶ Fuerunt incantatores maximi cum duce suo Choaste. Unde *Valer. Flacc. l. 6. v. 151.* Diros magico terrore Choatras.

CHODAX. V. *Cnodax*.

CHŒNIX, icis, f. χοῖνιξ, ικος, genus mensuræ duos sextarios continentis. *Fann. de ponderib. & mensur. v. 68.* Heminas recipit geminas sextarius unus, Queis, quater assumptis, Grajo fit nomine χοῖνιξ. Al. leg. *Qui quater assumptus:* qua ratione *chœnix* quatuor sextarios continere dicenda esset. *Pallad. in Novembri, tit. 20.* In olei metreta chœnicas duas olivarum mittere. ¶ Apud *Paul. ex Festo* legitur: Chœnica, mensuræ genus. ut sit *Chœnica*, *æ*. *Pallad. in Octobri, tit. 14.* Tribus cadis unam floris mensuram, quam Syri chœnicam vocant, adjicies.

CHŒRADES, um f. *scrofole*, χοιράδες, Græce idem sunt, quæ *strumæ* Latinis: a χοῖρος, sus, quia sues iis sæpe laborant. *Theodor. Priscian. l. 1. c. 9.* Chœradas, quas frequenter in collo, vel sub mento, vel sub ascellis nasci novimus, hac cura visitamus. Adde *Apul. de herb. c. 2. n. 10.*

CHŒRILIUM METRUM est Dactylicæ speciei, habens duos dactylos, spondæum, duos dactylos, & syllabam, ut *Nunc age Pierios versus, Dea Calliope*. Est & aliud genus, quod ἀμφίκολον dicitur hoc est utrinque imminutum, ut *Tibi namque decens latet rosa vertice*. Ita *Servius in Centimetro pag. 1820. Putschii*, & *Mar. Victorin. l. 3. artis Grammat. pag. 2558.* Sed *Plotius de metr. ibid. pag. 2633.* octo ejus genera enumerat. V. ¶ Dictum est *Chœrilium* a Chœrilo poeta, cujus meminit *Horat. l. 2. ep. 1. v. 232.* & *de ar. poet. v. 355.* ¶ Legitur & *Cherilēum*.

CHOÏCUS, a, um, *di terra*, χοϊκὸς, terrenus, limaceus, pulvereus: a χόος, χοῦς, pulvis, terra. *Tertull. advers. Valentinian. c. 24.* Homo choicus, & animalis. Adde *de Anim. c. 40.* & *de resurrect. carnis, c. 49.*

CHOLAS, æ, m. genus smaragdi in Arabia frequentissimi. *Plin. lib. 37. c. 5.*

CHOLĔRA, æ, f. *bile*, *collera*, χολέρα, χολὴ, idem quod bilis. *Lamprid. in Alexandr. Sev. c. 17.* Commotione animi, stomachi choleram evomere. ¶ Pro morbo, qui ex bile nascitur. *Cels. l. 2. c. 13.* Si acutus est morbus, sicut in cholera. & *ibid.* Cholera laborare. *Id. l. 4. c. 11.* Primo facienda mentio est choleræ, quia commune id stomachi atque intestinorum vitium. *Plin. l. 24. c. 13.* Mora bibuntur in cholera. ¶ In plurali numero. *Id. l. 20. c. 14.* Mentastrum potum orthopnoicis, torminibus, choleris efficacissimum. *Id. l. 20. c. 12. ad fin.* Choleræ ocymo inhibentur. *Id. ibid. c. 14.* Menta choleras emendat. ¶ *Facere choleram* est bilem turbare, movere, & ejus vomitum ciere. *Id. l. 20. c. 22. in fi.* ¶ *Hieronym. ep. 51. ad Domnion. post med.* Adducere aliquem ad choleram. *h. e.* iram alicui movere.

CHOLERĬCUS, a, um, *bilioso*, qui choleræ morbo laborat, χολερικός. *Scribon. Larg. compos. 256.* Malagma intestina soluta habentibus, & cholericis prodest. *Plin. l. 24. c. 13.* Cœliaci, dissenterici, cholerici.

CHOLIAMBUS, m. χωλίαμβος, versus jambicus trimeter, vel senarius acatalecticus, qui quinto loco jambum habet, sexto spondæum, in ceteris consentit cum jambico: ita dictus quasi claudus jambus, a χωλὸς, claudus, quia deturbato a sexta sede jambo, & substituto spondæo, videtur quasi claudicare, ut illi *Martialis l. 1. epigr. 3.* *Cur in theatrum Cato severe venisti? An ideo tantum veneras, ut exires?* Dicitur etiam *scazon*, idest claudicans, a σκάζω, claudico. *Diomed. l. 3. pag. 503. Putschii*.

CHOMA, atis, n. *argine*, χῶμα, agger, sive terræ aggestæ moles, qua aqua coercetur: a χόω, vel χώννυμι, aggerem educo, quod a χοῦς, terra egesta. *Ulpian. Dig. lib. 47. tit. 11. leg. penult.* In Ægypto qui chomata rumpit, vel dissolvit (hi sunt aggeres, qui quidem solent aquam Niloticam continere) æque plectitur extra ordinem.

CHONDRILLON, i, n. sive Chondrille, es, f. χονδρίλλιον, & χονδρίλλη, herba est folia habens intubi, circumrosis similia, caulem minus pedali, succo madentem amaro, radicem fabæ similem, aliquando numerosam. *Plin. l. 22. cap. 22.*

CHONDRIS, is, f. herba eadem, quæ pseudodictamnum. *Plin. l. 25. c. 8.* & *l. 26. c. 8.*

CHORAGIARIUS, ii, m. qui choragio præest, vel qui choragium instruit. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 475. n. 2.* A. Titio A. L. Bellico VI. Vir. Augustali Choragiario.

CHORAGIUM, ii, n. *apparato da Scena*, χορήγιον, scenicum instrumen-

mentum, quo scena instruitur, & apparatur, a χόρος, chorus, & ἡγεῖσθαι, duco. *Fest.* Hinc *Plaut. Capt. Prol. v.* 61. Comico choragio agere tragœdiam. Adde *Apul. in Apolog.* ¶ In plurali numero. *Valer. Max. l.* 2. *c.* 4. *n.* 6. Scenam argentatis choragiis P. Lentulus Spinther adornavit. ¶ Item ædificium amplum post scenam, unde promebantur omnia ad ludos necessaria. *Vitruv. l.* 5. *c.* 9. ¶ Translate dicitur de cujuslibet rei apparatu. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 50. Aut aliquod fragile falsæ choragium gloriæ comparetur. *Apul. l.* 2. *Metam.* Choragium funebre. *Id. l.* 4. *Metam. sub fin.* nuptiarum. *Ammian. l.* 29. *c.* 1. *a med.* (*al.* 7.) Mensula imprecationibus carminum secretorum, choragiisque multis ac diuturnis ritualiter consecrata. ¶ In illo *Vitruvii l.* 10. *c.* 13. *ubi de machinis hydraulicis.* Hæ regulæ habent ferrea choragia fixa, & juncta cum pinnis, &c. *Turneb.* emendat *cnodacia* : cui assentitur *Bald. in Lex. Vitruv.*

CHORAGUS, i, m. χορηγός, est is, qui scenicis histrionibus ornamenta agendæ fabulæ necessaria, vel ab Ædilibus accepta præbet, vel de suo locat. *Plaut. Pers.* 1. 3. 78. Ornatam adduce lepide in peregrinum modum. *Sa.* Sed πόθεν ornamenta? *To.* Abs chorago sumito: dare debet: præbenda Ædiles locaverunt. ¶ Est etiam dux chori, vel cœtus. *Vetus epigramma de Augusto*, apud *Sueton. in ejus vita*, *c.* 70. Cum primum istorum conduxit mensa Choragum, &c.

CHORALISTRĬA. V. *Crotalistria*.

CHORAULES, æ, & Choraula, æ, m. *sonatore corista*, χοραύλης, qui ad chori cantum tibia sonat: a χορός, chorus, & αὐλός, tibia. Differt ab aulœdo, vel citharœdo, quia hi soli tibia, vel cithara canunt, choraules vero cum choro, & cantoribus. *Martial. l.* 5. *epigr.* 57. Fac, discat citharœdus, aut choraules. *Id. l.* 9. *epigr.* 79. Quod optimum sit, quæritis, convivium? In quod choraules non venit. *h. e.* in quod non confluit turba, & quieta mensa est. Nam choraules turba semper comitatus venit. *Apul. l.* 8. *Met. ad fin.* Erat quidam juvenis, choraula doctissimus. *Beroald.* putat hoc loco esse ablativum, a recto *choraula*, *æ*, f. quod significet artem ipsam tibicinis. Al. vero leg. *ceraula*. ¶ Addunt *Jos. Scalig. in animadversionib. ad Euseb. ad ann.* 1995. & *Voss. in Etymol. choraulem*, qui ad tibiam saltat, ὁ πρὸς αὐλὸν χορεύων. *In quodam fragm. Petron.* Manu puer loquaci Ægyptius choraules. Ita legit & interpretatur *Salmas. ad Vopisc. in Carino*, *c.* 19. Nam alii aliter. Addunt hoc sensu usurpasse etiam *Sidon.* cujus locum nondum vidimus.

CHORDA, æ, f. *corda negl' istrumenti musicali*, χορδή, funiculus in instrumento musico, qui Latine *fides* dicitur: a χορδή, intestinum quia ex tenuioribus animantium intestinis fissis contortisque fieri solet. *Cic. l.* 3. *de Orat. c.* 57. Voces ut chordæ sunt intentæ, quæ ad quemque tactum respondeant. *Horat. l.* 4. *od.* 9. *v.* 4. Verba loqui socianda chordis. *da accompagnare colla cetera*. *Tibull. l.* 2. *eleg.* 5. *v.* 3. vocales impellere pollice chordas. *Ovid. Fast.* 2. *v.* 108. Reddidit icta suos pollice chorda sonos. *Id.* 5. *Metam. v.* 339. Pollice prætentare chordas. *Id.* 10. *Metam. v.* 145. Pollice tentare chordas impulsas. *Id.* 2. *Amor. eleg.* 4. *v.* 27. querulas agili percurrere pollice chordas. *Id. de remed. amor. v.* 336. Chordas tangere. *Stat. l.* 1. *Achill. v.* 187. experiri. *h. e.* tentare, an congruenter respondeant. ¶ Aliquando accipitur pro fune. *Plaut. Mostell.* 3. 2. 55. Nunc tibi chorda tenditur; inde in ferriterium; postea in crucem recta. *h. e.* tibi vincula parantur. *Lambin.* explicat: arcus intento fune in te dirigitur, & periculum tibi creatur. ¶ Est etiam cibi genus, ex intestinis animalium, apud *Athen. l.* 3. *c.* 14. & *l.* 9. *c.* 1. Hinc *Petron. in fragm. Tragur. c.* 66. *Burm.* Habuimus caseum mollem, & cochleas singulas, & chordæ frusta. Al. leg. *cordæ* eod. sensu.

CHORDACISTA, æ, m. qui chordis, seu fidibus canit. *Martian. Capell. l.* 9. *pag.* 313. Psaltas, Chordacistas, Hydraulas ad commodum humanæ utilitatis inveni. Al. leg. *cordacistas*, & eos intelligunt, qui cordacem saltant: quod hoc loco minus aptum est.

CHORDAPSUS, i, m. *spezie di dolor colico*, χόρδαψος, morbus ventris cum inflammatione, & tumore intestini plenioris instar chordæ extenti: a χορδή, intestinum, & ἅπτω, accendo: vel ἀπὸ τῆς χορδῆς ἅπτεσθαι, quod qui manu tangit, tensam chordam sibi tangere videatur. *Cæl. Aurel. Acut. l.* 3. *c.* 17. & Græce *Cels. l.* 4. *c.* 14.

CHORDUS, a, um, adject. *tardivo*, ὀψίγονος, ὄψιος, serotinus, tarde nascens, aut maturescens. De origine vocis ita *Varr.* 2. *R. R. c.* 1. Dicuntur agni chordi, qui post tempus nascuntur, ac remanserunt in vulvis ultimis. vocant χόριον (*h. e.* membranam, *qua fetus involvitur*) a quo chordi appellati. *Plin. l.* 8. *c.* 47. Oves gerunt partum diebus CL. Chordos vocabant antiqui post id tempus natos. *Id. l.* 18. *cap.* 28. & *Cato R. R. c.* 5. Fœnum chordum. *Colum. l.* 12. *c.* 13. Olus chordum. *Fest.* Chorda frumenta. ¶ Etiam de hominibus sero natis usurpari posse, colligitur ex illo *Quintil. l.* 1. *c.* 4. (*al.* 7.) *Nomina ex casu nascentium: hinc Agrippa, & Opiter, & Chordus, & Posthumus.* Hinc Cremutius Chordus, Junius Chordus, &c. ¶ Legitur & *Cordus* sine aspiratione, & quidem sæpissime: ut in numo apud *Patin. de Famil. R. pag.* 180.

CHORĒA, æ, f. *ballo*, *carola*, *danza*, χορεία, saltatio, tripudium cum cantu: a χόρος, chorus. *Virg. in Cul. v.* 19. celebrate deum plaudente chorea. *Lucret. l.* 2. *v.* 635. *de Curetib.* Cum pueri circum puerum pernice chorea Armati in numerum pulsarent æribus æra. ¶ Sæpius adhibetur in plur. numero. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 581. festas duxere choreas. *Virg.* 9. *Æn. v.* 615. juvat indulgere choreis. *Martial. l.* 1. *epigr.* 105. Molles choreas dare. *Manil. l.* 5. *v.* 239. Disponere choreas. *Claudian. de B. Gild. v.* 448. Cantatrices choreæ. *h. e.* quæ ducuntur ad cantum. ¶ Translate dicitur de cursu siderum. *Varr.* apud *Non. c.* 6. *n.* 16. Cum pictus aer fervidis late ignibus Cæli choreas astricas ostenderet. *Manil. l.* 1. *v.* 668. Et quinque adverso luctantia sidera mundo Exercent varias naturæ lege choreas. ¶ Nonnunquam Poetæ, extrita altera syllaba diphthongi, pænultimam corripiunt. *Virg.* 6. *Æn. v.* 644. Pars pedibus plaudunt choreas, & carmina dicunt. *Propert. l.* 2. *eleg.* 15. *v.* 15. Protinus & nuda choreas imitabere sura.

CHOREPISCŎPUS, i, m. *Vicario del Vescovo*, Χωρεπίσκοπος, qui Episcopi vices gerit in pagis & vicis, ejusque munera minoris momenti in iis locis obit: sive is Episcopali dignitate sit, sive non: qua de re V. apud *Du Fresne in Glossario*. Est autem quasi τοῦ χώρου, id-est agri, vel τῆς χώρας, idest regionis Episcopus, vel ἐν χώρᾳ, *h. e.* vice, loco Episcopi. De his mentio fit a *Justiniano lib.* 1. *Cod. tit.* 3. *leg.* 42.

CHORĒUS, i, m. χορεῖος, pes metricus dissyllabus, qui & *trochæus* appellatur, constans longa, & brevi, ut *arma*, *vincor*: ita dictus, quod ex eo compositi versus choreis saltandis, & choreis ducendis aptissimi sunt. Est autem adjectiva vox, & subintelligitur *pes*. *Cic. in Orat. c.* 63. *Quintil. l.* 9. *c.* 4. ¶ *Choreus* quoque dicitur tribrachys, pes trisyllabus tribus brevibus constans, ut *serere*, *pedibus*. *Diomed. l.* 2. *pag.* 261. *Putsch.* & *l.* 3. *pag.* 475. ¶ Legitur & *Chorius*.

CHOREUTES, æ, m. χορευτής, saltator quilibet ex choro. Putant quidam legi in fragmento *Petronii* supra allato in *Choraules*: sed valde incerta res est.

CHORIAMBĬCUS, a, um, ad choriambum pertinens, ut *Choriambicus versus*, apud *Sidon. in carm. priore epist.* 13. *l.* 9. ¶ *Choriambicum metrum* describitur a *Diomed. l.* 3. *pag.* 509. *Putsch.* Tale est illud *Horatii lib.* 1. *od.* 8. *v.* 2. Te deos oro Sybarim quid properes amando. ¶ Sed alia quatuor sunt ejus genera, quæ V. apud *Serv. in Centim. pag.* 1822.

CHORIAMBUS, i, m. χορίαμβος, pes metricus quatuor syllabarum, constans choreo, & jambo, hoc est prima & ultima longis, & duabus mediis brevibus, ut *nobilitar*, *distulerant*. *Diomed. l.* 3. *pag.* 478. *Putsch.* ¶ Adjective *Auson. ep.* 10. *v.* 37. Dactylicos, elegos, choriambum carmen, epodos Carpentis impone tuis.

CHORĬCUS, a, um, χορικός, ad chorum pertinens. *Choricum metrum*, ita dictum, quod choris aptum est, est species metri anapæstici, constans monometro hypercatalecto, ut *Animus male fortis*. *Auson. in præfat. ad Centon. nupt.* & *Servius in Centim. pag.* 1821. *Putsch.* ¶ Dicuntur etiam *chorici*, qui choris, seu choreis, & hujusmodi delectantur. *Jul. Firmic. l.* 3. *Mathes. c.* 14. Faciet etiam musicos, choricos, & qui musicos choros faciant.

CHORĬON, ii, n. χόριον. *Vitruv. l.* 2. *c.* 8. *de structuris parietum*. Ponunt de silice, seu de lapide duro structuram ordinariam, & ita alligant eorum alternis choriis coagmenta. & *paulo post*. Isodomum dicitur, cum omnia choria æqua crassitudine fuerint structa: pseudisodomum, cum impares & inæquales ordines choriorum diriguntur. *Choria* appellat, inquit *Salmas. in Solin.* ordines lapidum, qui æquali crassitudine sunt in structura Isodomo. Addit autem, eadem significatione dictum esse *ab eod. ibid. c.* 3. Lateres ad lineam cum struuntur, alternis choris parietes alligantur. & *cit. cap.* 8. Sed nostri celeritati studentes, erectos choros locantes, frontibus serviunt, &c. Sic enim utroque loco legit ex veteri MS. *Choros* autem esse ait, quos ibidem dixerat *ordines*, ducta translatione a choris hominum ordine consedentium, aut ludentium, & manibus invicem connexorum. Itaque *chori*, & *choria* sunt, ex ejus sententia, ordines & series laterum, aut lapidum, quibus veluti fasciis omnis parietum structura colligatur, *un corso*. Alii tamen leg. ubique *coria*.

CHORĬUS. V. *Choreus*.

CHOROBĂTES, æ, m. *istrumento da livellar l' acque*, instrumentum ad perlibrandas aquas, & loca, per quæ perducendæ sunt. Est enim regula longa circiter pedum viginti, habens in capitibus extremis ancones ad normam coagmentatos, & inter regulam & ancones transversaria, in quibus sunt lineæ ad perpendiculum descriptæ, pendentiaque ex regula perpendicula in singulis partibus singula. Ea humi collocata indicat libratam collationem. Hæc *Vitruv. l.* 8. *c.* 6. ubi *Dan. Barbarus*, & *Rusconius* figuram exhibent. Dicitur a χῶρα, regio, & βαίνω, gradior. Aquam enim inquit *Bald. in Lex. Vitruv.* diligenter librare non possumus, nisi regionem, per quam ducenda est, obambulemus, & oculis minute perlustremus.

CHOROCITHARISTA, æ, m. *chi suona in coro*, χοροκιθαριστής, qui in choro citharizat. *Sueton. in Domit. c.* 4. Præter citharœdos, chorocitaristæ quoque, & psallocitharistæ. Ubi *Chorocitharistæ*, & *Psallocitharistæ* opponuntur. *Chorocitharistæ* enim dicuntur, qui cum aliis canunt, *Psallocitharistæ* qui vel soli canunt cithara sine melodia vocis, ut *Turnebo* placet, *l.* 20. *c.* 16. vel una cum voce citharam pulsant, ut *Casaubon. ex Athen.* & *Platone* interpretatur. Alii leg. *Psilocitharistæ*, ψιλοὶ κιθαρισταί, sola cithara, sine voce, canentes.

CHOROGRAPHĬA, æ, f. *descrizione d' un paese*, χωρογραφία, regionis alicujus particularis descriptio, *v. gr.* Agri Patavini: a χώρα, regio, & γράφω, describo. *Vitruv. l.* 8. *c.* 2.

CHORS, & Cors, ortis, f. *corte*, *pollajo*, locus est in villa, maceriis, aut sepe circumdatus, in quo altiles aves custodiuntur, & alia ad usum villæ servantur. Idem prorsus significat, quod *cohors*, sed *cohors* sæpius adhibetur in re militari. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 112. Ad focum hieme cœnitabant, æstivo tempore in propatulo, rure in corte, in urbe in tabulino. *Colum. l.* 2. *c.* 15. Filicem permiscere cum purgamentis chortis. *scil.* ad sterquilinium faciendum. *Martial. l.* 13. *epigr.* 45. Chortis aves. *h. e.* pulli gallinacei. *Id. l.* 3. *epigr.* 58. Vagatur omnis turba sordidæ chortis, Argutus anser, gemmeique pavones, &c. ¶ *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 13. duas in fundo chortes esse jubet: altera est interior, *h. e.* intra villæ compluvium, in qua est aqua saliens, unde bibunt boves ex arvo æstate reducti, item anse-

anseres, sues, porci e pastu redeuntes: altera exterior, in qua aves altiles libere vagari possunt: eoque purgamenta villæ congeruntur, quæ inde postea in sterquilinium conjiciantur: quod etiam ex *Colum. l. 2. c. 15.* colligitur. ¶ *Chors* etiam appellatur septum, in quo includuntur oves, cum longe a villa pascuntur, *mandra*. *Varr. l. 2. R. R. c. 2.* ¶ Dicitur etiam de stabulis boum in ipsa villa. *Vitruv. l. 6. c. 9.* ¶ Ad scriptionem quod attinet *Dausqu.* mavult scribi *cors* sine aspiratione: contra *Vossio* magis placet *chort*, quod ita legatur in vett. libb. & quod aptissime derivetur a Græco χόρτος, quo præter alia significatur etiam septum chortem ipsam cingens.

CHORTINON OLEUM, χόρτινον ἔλαιον, est, quod fit ex gramine herba. Nam gramen Græce χόρτος dicitur. *Plin. l. 15. c. 7.*

CHORUS, i, m. *coro*, *radunanza di persone per cantare*, *e danzare*, χορός, multitudo hominum ad saltandum, & canendum congregata, præcipue in sacris. *Cic. Phil. 5. c. 6.* Saltatores, citharistas, totum denique comissationis Antonianæ chorum, &c. *Sueton. in Calig. c. 37.* Discumbere inter choros, & symphonias. *Horat. l. 1. od. 1. v. 31.* Nympharumque leves cum Satyris chori. *Virg. Ecl. 6. v. 67.* Utque viro Phœbi chorus assurrexerit omnis. *h. e.* Musæ. *Id. 4. Georg. v. 460.* Chorus Dryadum. *Id. Æn. 5. v. 240.* Nereidum, Phorcique chorus. *Id. Æn. 8. v. 718.* Omnibus in templis matrum chorus, omnibus aris. *Id. Æn. 11. v. 737.* Indicere choros. *Id. 4. Æn. v. 145.* instaurare. *Id. 1. Æn. v. 503.* exercere. *Id. 4. Georg. v. 533.* agitare. *Horat. l. 4. od. 7. v. 5.* Gratia cum Nymphis, geminisque sororibus audet Ducere nuda choros. *Propert. l. 2. eleg. 2. v. 28.* Agere choros. *Id. ibid. eleg. 25. v. 42.* & ad molles membra resolve choros. *Senec. in Herc. Oet. v. 367.* nectere. *Id. ibid. v. 593.* celebrare. ¶ Speciatim a Poetis dicitur de cœtu siderum. *Horat. l. 4. od. 14. v. 21.* Pleiadum choro scindente nubes. Adde *Propert. l. 3. eleg. 3. v. 58.* & *Tibull. l. 2. eleg. 1. v. 88.* & *Stat. l. 1. Achill. v. 643.* ¶ Item de cœtu eorum, qui in scena simul canunt, & interloquuntur: & de ipso carmine, quod ab iis canitur. *Horat. de art. poet. v. 193.* Actoris partes chorus, officiumque virile Defendat. Adde *vers. 204. & 283.* & *Gell. l. 19. c. 10.* ¶ Translate sumitur pro quocumque cœtu, & comitatu. *Cic. pro Mur. c. 24.* Catilina stipatus choro juventutis. *Id. Attic. l. 14. ep. 8.* Bajana negotia, chorumque illum, de quo, &c. *h. e.* turbam hominum, qui Bajis versantur voluptatis causa. *Id. l. 1. de Fin. c. 8.* Epicurum pæne e philosophorum choro sustulisti. *Horat. l. 2. ep. 2. v. 77.* Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit urbes. *Senec. in Agamemn. v. 454.* Chorus piscium lascivit. *Cic. l. 3. Offic. c. ult.* Chorus virtutum. ¶ Pro caterva pugnantium ludicro certamine, *Virg. 5. Æn. v. 580.* Olli discurrere pares, atque agmina terni Diductis solvere choris. ¶ Accipitur etiam pro chorea, *h. e.* pro ipsa saltatione, & cantu, qui a choro fit. *Martial. l. 4. epigr. 44.* Hoc nuper Satyri monte dedere choros. *Tibull. l. 2. eleg. 1. v. 88.* currumque sequuntur Matris lascivo sidera fulva choro. ¶ Aliam significationem V. in *Chorion*. ¶ Quidam Lexicographi addunt *chorum* esse musicum instrumentum duabus æreis fistulis constans, quarum altera inspiretur, altera sonum emittat: idque auctoritate *D. Hieronymi in quadam epistola ad Dardanum*, ut habetur in Edit. A. 1476. sed jamdiu est, cum illam esse suppositisiam a viris doctis deprehensum est.

CHRESTOLOGUS, i, m. χρηστολόγος, qui bene loquitur, sed male facit: vel qui blandus est magis, quam beneficus: a χρηστός, bonus, benignus, & λέγω, dico. Hoc convicio notatus est a suis Pertinax Imperator Rom. teste *Capitolin. in ejus vita. cap. 13.* & *Aurel. Vict. in Epitom. cap. 18.*

CHRESTON, n. χρηστόν, appellatur a quibusdam cichorium herba, propter singularem salubritatem: a χρηστός, utilis, commodus. *Plin. l. 20. c. 8.*

CHRESTUS, i, m. χρηστός, sic olim perperam appellatus est JESUS CHRISTUS Salvator noster a Romanis veri nominis rationem ignorantibus: & Christiani *Chrestiani*, ut *Tertull. in Apolog. c. 3. in f.* & *Lactant. l. 4. c. 7.* docent. Legitur etiam apud *Sueton. in Claud. c. 25.* Putabant enim esse a χρηστός, utilis, cum sit a χριστός, unctus.

CHRIA, æ, f. χρεία, est commemoratio, seu explicatio alicujus dicti, vel facti, vel utriusque simul, certis capitibus comprehensa: sic dicta, quod est exercitatio valde utilis ad eloquentiam adipiscendam. Nam χρεία est usus, utilitas, commodum. Triplex est, activa, quæ factum aliquod exponit; verbalis, quæ sententiam ab aliquo prolatam explicat; mixta, quæ factum quodpiam sermone conjunctum cumplectitur. Partes ejus octo sunt, encomium, paraphrasis, causa, contrarium, simile, exemplum, testimonium veterum, epilogus. ¶ Proprie *Chria* vocatur ipsum dictum, aut factum, quod Chriæ materia est, & Latine *oraculum*, & *scitum* dici potest. *Quintil. l. 1. c. 9.* (*al. 15.*) Sententiæ quoque, & Chriæ, & ethologiæ, subjectis dictorum rationibus, apud Grammaticos scribantur. (V. ibi reliqua, quibus plura Chriarum genera enumerat.) *Senec. ep. 33.* Ideo pueris & sententias edidicendas damus, & has, quas Chrias Græci vocant, quia complecti eas puerilis animus potest. ¶ De ratione declinandi per omnes casus exercitationem Chriarum differit Grammatico more *Diomed. l. 1. pag. 289. Putsch.*

CHRISMA, ătis, n. *unzione*, χρίσμα, unctio: a χρίω, ungo. *Tertull. de Baptism. c. 7. & adverf. Jud. c. 13.* & *Prudent. Cathemer. 6. v. 128. & in Psychom. v. 361.*

CHRISTIANE, *Cristianamente*, Christiano more, atque adeo caste, sancte, religiose. *Augustin. ep. 89. sub fin.* Domos suas, & familias Christiane regunt.

CHRISTIANISMUS, i, m. *Cristianesimo*, *Cristianità*, Χριστιανισμός, Christianorum religio. *Tertull. l. 4. adverf. Marcion. c. 33. post med.*

CHRISTIANITAS, atis, f. idem quod Christianismus. *Impp. Honor. & Theodos. lib. 16. Cod. Theodos. tit. 8. leg. 19.* ¶ Sumitur etiam pro Clericatu in Religione Christiana, *stato Chericale*. *Impp. Valentinian. Theodos. & Arcad. lib. 12. ejusd. Cod. tit. 1. leg. 123.* & *Impp. Valentinian. & Valent ibid. lib. 14. tit. 3. leg. 11.*

CHRISTIANIZO, as, n. 1. *essere*, *o professarsi Cristiano*, Χριστιανίζω, Christianum ago, Christianam religionem profiteor. *Tertull. l. 1. adverf. Marcion. c. 21.*

CHRISTIANUS, a, um, *Cristiano*, Χριστιανικός, ad CHRISTUM, & Christianam religionem pertinens. *Sueton. in Ner. c. 16. Tacit. 15. Ann. c. 44. Plin. l. 10. ep. 97.* & præterea *Lactant. Tertull. Arnob. Hieronym.* &c. sæpissime, & Lapides duo apud *Gruter. pag. 280. n. 2. & 3.* ¶ Superlat. *Christianissimus* legitur apud *Hieronym. ep. 101. ad Pammach. c. ult.*

CHRISTICŎLA, æ, m. & f. *Christiano*, qui CHRISTUM colit, Christianus. *Prudent. Cathemer. hym. 3. v. 56. & hym. 8. in f.* ¶ In genit. plur. *Christicolum* pro *Christicolarum* dixit *Id. l. 2. contra Symmach. v. 1002. & peristeph. 9. de S. Eulal. v. 72.*

CHRISTIGĔNA, æ, m. & f. qui genere CHRISTUM contingit. *Prudent. Hamartig. v. 789. de Ruth*: Christigenam secunda domum, Davidica regna Edidit.

CHRISTIPŎTENS, entis, qui in CHRISTO potest, qui fide, & pietate in CHRISTUM valet. *Prudent. l. 2. adverf. Symmach. v. 709.* Christipotens juvenis.

CHRISTUS, i, m. ΧΡΙΣΤΟ'Σ, unigenitus Dei filius, Deus & homo, humani generis salvator: a χρίω, ungo. Hoc enim nomine designatur ejus potestas, ac dignitas sacerdotalis simul, & regia. Nam apud Judæos mos erat, ut qui ad sacerdotium, vel ad regnum vocabantur, sacro unguento perungerentur, ut est apud *Lactant. l. 4. c. 7.*

CHROMA, atis, n. genus musicæ est, quæ, ut inquit *Vitruv. l. 5. c. 4.* subtili solertia, ac crebritate modulorum suaviorem habet delectationem. ¶ A nostris Musicis *chromata* dicuntur nigræ notulæ minutiores, vel a colore (χρῶμα enim est color) vel quod in chromatico modulationis genere præcipue locum habent. V. *Petr. Gassend. in manuduct. ad theor. Musicer.*

CHROMATIARIUS, ii, m. *Vetus Interpr. Persii sat. 4. v. 18.* Chromatiarii dicuntur colorarii, vel qui tota die in arena sunt, vel in sole. Antiqui enim ungebant se, & in sole erant, ut oleum corpus imbiberet.

CHROMATICE, es, f. χρωματική, una ex tribus Musicæ partibus quæ & *chroma* dicitur. *Vitruv. l. 5. c. 5.* V. *Chroma*.

CHROMATICUS, a, um, *cromatico*, χρωματικός. *Chromaticum genus* apud *Vitruv. l. 5. c. 5.* & *Macrob. l. 2. in somn. Scip. c. 4. ad fin.* est idem quod Chroma, & Chromatice.

CHROMIS, is, f. χρόμις, piscis est marinus in aquis nidificans, & auditus sensu acuto præditus. *Plin. l. 32. c. 11.* & *l. 10. c. 70.*

CHRONICA, orum, n. plur. *Croniche*, *Cronaca*, τὰ χρονικά, historiæ cum descriptione temporum, quibus scilicet res gestæ, servato temporum ordine, digeruntur: a χρόνος, tempus. Differunt ab annalibus, quod hi commemorant, quid quoque anno in gente una contigerit, illa plurium gentium res exponunt. *Plin. l. 35. c. 9.* Chronicorum errore non dubio. *Gell. l. 17. c. 4.* Apollodori liber, qui chronica inscriptus est. *Id. l. 15. c. 16.* In chronicis scriptum est. Adde *l. 17. c. 21.*

CHRONICUS, a, um, adject. χρονικός. *Chronici libri* sunt ipsa Chronica, *le Cronache*. *Gell. l. 17. c. 21.* Excerpebamus ex libris, qui chronici appellantur. ¶ *Chronici morbi* sunt, qui diu durant: quibus opponuntur *acuti*, qui brevi vel sanantur, vel conficiunt. *Cœl. Aurelian.* quinque libros suos *Chronicorum morborum* inscripsit. Dicitur etiam *Chronius*, *a*, *um*, eod. sensu. *Id. l. 1. Acut. c. 28. in f.* & *l. 3. c. 16.*

CHRONIUS. V. vocem præced.

CHRONOGRĂPHUS, i, m. *scrittore di cronologia*, χρονογράφος, qui res gestas per sua quamque tempora digerit, ac describit: a χρόνος, tempus, & γράφω, scribo. *Sidon. in f. ep. 6. l. 8.* Varronem logistoricum, sicut poposceras, & Eusebium chronographum misi.

CHRYSALLIS, & Chrysălis, idis, f. *crisalide*, χρυσαλλίς, & χρυσαλίς. Hoc nomine appellantur insecta, quæ primo sui ortu vermiculi sunt, deinde circa se folliculum, seu telam aranei similem obducunt, eaque se involvunt; ex qua postea se expedientes, emissis alis evolant, ut v. gr. bombyces, ex quibus sericum conficitur. Cum itaque folliculo illo involuta sint *chrysallides* appellantur: a χρυσός, aurum, quia multæ harum bestiolarum aurei coloris inveniuntur. *Plin. l. 11. c. 32. & 35.* quæ loca V.

CHRYSANTHĔMUM, i, n. χρυσάνθεμον, alio nomine heliochryson, herba est ramulos habens candidos, folia subalbida, abrotono similia, ad folis repercussum aureæ lucis, in orbem veluti corymbis dependentibus, qui nunquam marcescunt: a χρυσός, aurum, & ἄνθεμον, flos: heliochrysos vero est ab ἥλιος, sol, & χρυσός, aurum. *Plin. l. 21. c. 25.*

CHRYSANTHIANUS, a, um, adject. *Certamen Chrysanthianum*, cujus mentio fit *a Marcell. Dig. lib. 33. tit. 1. leg. pænult.* dictum est a quodam Chrysanthio Sardis in Lydia sacrorum præfecto, qui solemne certamen, ac ludos instituerat, & suo nomine appellandos reliquerat. Ita *Cujac.* ex *Eunapio Sardiano*, qui scripsit vitas Philosophorum, & Sophistarum sui temporis.

CHRYSEIS, idos, f. Χρυσηΐς, Astynome filia Chrysæ. *Ovid. de remed. Amor. v. 469. & l. 2. Trist. v. 373.* V. *Chryses*.

CHRYSELECTRUM, i, n. χρυσήλεκτρον, genus electri coloris aurei: a χρυσός, aurum. *Plin. l. 37. c. 3. ad fin.* ¶ Item gemma in colo-

colorem electri declinans matutino tantum aspectu jucunda. *Id. ibid. c. 9.*

CHRYSENDĔTON, i, n. *forta di vaso, o piatto*, χρυσένδετον, vas escarium, in quo cibi mensæ inferendi reponuntur, ut ex *Martial. l. 2. epigr. 43. l. 6. epigr. ult. & l. 14. epigr. 97.* colligitur. Dicitur *chrysendeton*, hoc est auro vinctum, auro ornatum, aureo emblemate insertum: a χρυσὸς, aurum, & ἐνδέω, illigo, adstringo. Revera adjectivum est, & subintelligitur σκεῦος, aut quid simile. Hinc in citato epigrammate apud *Martial. l. 14.* habetur *Lances chrysendetæ*.

CHRYSES, æ, m. Χρύσης, Sminthii Apollinis sacerdos, pater Astynomes, quæ a nomine ejus *Chryseis* cognominata fuit. Cum Græci expugnatis Thebe, Cilla, Chryse, Lyrnesso, & aliis, virginem abduxissent, & Agamemnoni in prædæ divisione tradidissent, Chryses Apollinis insignibus exornatus, ad Græcorum castra accessit, filiamque sibi petiit restitui: quod cum impetrare non potuisset, Apollinis auxilium imploravit, qui tam gravem Græcis pestilentiam immisit, ut Agamemnon patri puellam restituere coactus fuerit. Ejus autem loco Achilli Hippodamiam Briseæ filiam eripuit. Hinc inter Achillem, & Agamemnonem implacabile dissidium ortum est. *Ovid. l. 2. de art. am. v. 401.* Audierat, laurumque manu vittasque ferentem Pro nata Chrysen non valuisse sua. Adde *Hygin. fab. 121.* & *Anth. Priap. carm. 69.*

CHRYSĔUS, & Chryseos, a, um, *d' oro*, χρύσεος, aureus: a χρυσὸς, aurum. *Martial. l. 9. epigr. 96.* Chalcea donanti chrysea qui dederat. ¶ *Chryseos basiliscus* apud *Apul. de herb. c. 128.* est basiliscus coloris aurei.

CHRYSIPPĒUS, a, um, ad Chrysippum pertinens, Χρυσίππειος. *Cic. 4. Acad. c. 30.* Hæc Chrysippea sunt, ne ab ipso quidem dissoluta. *Hieronym. ep. 83. ad Occan.* Chrysippeum sophisma. ¶ *Chrysippea* apud *Plin. l. 26. c. 9.* est herba a Chrysippo inventore sic dicta.

CHRYSIPPUS, i, m. Χρύσιππος, Apollonidæ filius, patria Solensis, sive, ut alii malunt, Tarsensis, Stoicæ sectæ Philosophus, auditor Zenonis, & Cleanthis, post quos etiam scholæ præfuit, & habitus est Princeps Stoicorum. In Dialectica longe omnibus antecelluit. De exitu ejus varia tradunt. Quidam volunt, a discipulis ad sacrificium vocatum, cum vinum dulce affatim hausisset, anhelitus difficultate laborare cœpisse, atque ita quinto demum die fato concessisse, annos jam natum circiter tres & septuaginta. Alii ferunt nimio risu exspirasse. Nam cum ficus rure allatos asinum comedentem videret, ancillæ imperavisse ajunt, ut vinum asino bibendum daret, ejusque dicti urbanitate tantopere sibi placuisse, ut nimio risu suffocaretur. Mortuo Athenienses statuam posuerunt in Ceramico. *Pers. in f. sat. 6.* Inventor, Chrysippe, tui finitor acervi. *h. e.* soritæ.

CHRYSITES, æ, m. χρυσίτης, lapis aurei coloris, a χρυσὸς, aurum. *Plin. l. 36. c. 22.* ¶ Item gemma, quæ & *phloginos* appellatur, ochræ Atticæ assimilata; & in Ægypto invenitur. Porro *phloginos* dicitur a colore flammeo, qui cum aureo valde convenit. *Id. l. 37. c. 10.*

CHRYSITIS, idis, f. adject. χρυσῖτις, Chrysitis spuma dicitur, quæ in argenti fodinis fit, colore flavo, seu aureo: a χρυσὸς, aurum. *Plin. l. 33. c. 6.* ¶ Est etiam hoc nomine herba palmi altitudine, comantibus fulgore auri corymbis, radice nigra ex austero dulci, in petrosis, opacisque nascens. Eadem dicitur *chrysocome*, χρυσοκόμη: a χρυσὸς, aurum, & κόμη, coma. *Plin. l. 21. c. 8. in f. & cap. 20.*

CHRYSOASPĬDÆ, arum, m. χρυσοάσπιδες, milites, qui clypeos auro cælatos gestant: a χρυσὸς, aurum, & ἀσπὶς, clypeus. Alexander Severus Alexandrum imitaturus, fecerat sibi argyroaspidas, & Chrysoaspidas, ut scribit *Lamprid. in ejus vita, c. 50.* Tale quid priscis etiam Reip. Rom. temporibus factum scribit *Liv. l. 9. c. 40.*

CHRYSOBERYLLUS, i, m. χρυσοβήρυλλος, beryllus pallidior, cujus viriditas in aureum colorem resplendet. *Plin. l. 37. c. 5. ad fin.*

CHRYSOCANTHOS, i, genus hederæ grana ferens coloris aurei. *Apul. de herb. c. 119.* ¶ Eandem *Plin. l. 16. c. 34.* appellari ait *chrysocarpum*: a χρυσὸς, aurum, & καρπὸς, fructus.

CHRYSOCARPUS. V. vocem præced.

CHRYSOCEPHĂLOS, i, m. χρυσοκέφαλος, genus est basilisci aureo capite: a χρυσὸς, aurum, & κεφαλὴ, caput. *Apul. de herb. c. 128.*

CHRYSOCOLLA, æ, f. *borrace*, χρυσοκόλλα, humor qui in aurifodinis per venas auri defluit, & crassescens rigoribus hybernis usque in duritiem pumicis congelascit. Invenitur etiam in metallis ærariis, argentariis, & plumbariis. Est a χρυσὸς, aurum, & κόλλα, gluten, quia aurum agglutinat. *Plin. l. 33. c. 5.* Addit *ibid.* Neronem in solemni aurigatione Circi arenam chrysocolla stravisse. Adde *Vitruv. l. 7. c. 5. sub fin. & cap. 9. extr. & cap. ult.* ¶ Etiam pictores ea utuntur in pingendo. *Plin. ibid. qui in proœm. ejusd. l. a med.* vocat eam auri saniem.

CHRYSOCŎME. V. *Chrysitis*.

CHRYSOCŎMES, æ, m. *chi ha la chioma d' oro*, χρυσοκόμης, comam habens coloris aurei, auricomus: a χρυσὸς, aurum, & κόμη, coma: estque epithetum Apollinis, propter fulgorem radiorum. *Macrob. l. 1. Saturn. c. 17. post med.*

CHRYSOGRAPHATUS, a, um, auro pictus, & ornatus, χρυσόγραφος: a χρυσὸς, aurum, & γράφω, pingo. *Valerian. Imper. in epist.* apud *Trebell. Pollion. in Claud. c. 14.* Scuta chrysographata.

CHRYSOLACHĂNUM. V. *Atriplex*.

CHRYSOLAMPIS, idis, f. χρυσόλαμπις, lapillus, qui die pallescit, nocte ignei, sive aurei coloris est: a χρυσὸς, aurum, & λάμπω, splendeo. *Plin. l. 37. c. 10.*

CHRYSOLĪTHUS, i, m. *occhio di gatto, grisolito*, χρυσόλιθος, lapis pretiosus, aureo nitore translucens: a χρυσὸς, aurum, & λίθος, lapis. *Propert. l. 2. eleg. 13. v. 44.* Quosque dedit flavo lumine chrysolithos. ¶ *Plin. l. 37. c. 9.* ubi de chrysolithis verba facit, & eorum genera recenset, feminino genere usurpat: nisi malis ubique subintelligere vocem *gemma*. Certe λίθος apud Græcos utroque genere effertur.

CHRYSOMALLUS, i, χρυσόμαλλος, h. e. aureum vellus habens: a χρυσὸς, aurum, & μαλλὸς, villus, lana. Ita appellatur in fabulis auratus ille aries, qui Cholchos Phryxum vexit. *Hygin. fab. 188.*

CHRYSOMELIANUS, V. vocem sequent.

CHRYSOMĒLUM, i, n. *sorta di cotogno*, χρυσόμηλον, genus est mali cotonei incisuris distinctum, colore ad aurum inclinato: a χρυσὸς, aurum, & μῆλον, pomum. *Plin. l. 15. c. 11.* ¶ Hoc idem vocatur *chrysomelianum malum* a *Colum. l. 5. c. 10. ad fin.*

CHRYSOPASTUS, i, m. χρυσόπαστος, gemma ex genere chrysolithorum, aurei coloris. *Solin. c. 30. (al. 43.)* in fi. ubi V. *Salmas.*

CHRYSOPIS, idis, f. χρυσῶπις, gemma, quæ aspectum & speciem auri habet: a χρυσὸς, aurum, & ὤψ, vultus, species. Ita legit apud *Plin. l. 37. c. 10. Harduin.* ex MSS. Alii *Chrysophis*.

CHRYSOPHRYS, yos, f. χρυσόφρυς, piscis idem, qui aurata: a χρυσὸς, aurum, & ὀφρὺς, supercilium: quia locis illis, ubi cetera animalia supercilia habere solent, aureo colore fulget. *Ovid. in Halieut. v. 110.* & auri Chrysophrys imitata decus.

CHRYSOPŎLIS, *Scutari*, prom. Asiæ, cum arce, in Bithynia, apud Chalcedonem, contra Byzantium: ita dictum, quod ibi Persæ tributa exigerent, vel a Chryse fil. Agamemnonis, & Chryseidis.

CHRYSOPRASIUS LAPIS, χρυσοπράσιος, gemma est ex genere viridantium, porri succum referens, sed paulum declinans a topazio in aurum: a χρυσὸς, aurum, & πράσον, porrum. *Plin. l. 37. c. 8.* ¶ Ejusdem etymologiæ est *Chrysoprasus*, χρυσόπρασος, gemma ex genere beryllorum, sed pallidior. *Id. ibid. c. 5.*

CHRYSOPRĂSUS. V. vocem præced. *Prudent. in Psychomach. v. 865.*

CHRYSOPTĔROS, i, χρυσόπτερος, gemma ex genere topaziorum, similis chrysopraso. *Plin. l. 37. c. 8.*

CHRYSORRHŎAS, æ, m. χρυσοῤῥόας, auro fluens: a χρυσὸς, aurum, & ῥέω, fluo. Est nomen quorundam fluviorum in agro Damasceno, in Lydia, in Bithynia, & in Ponto, ut est apud *Plin. l. 5. c. 18. 29. & 32. & l. 6. c. 4. in f.* quia crediti sunt auri particulas arenæ immixtas deferre.

CHRYSOS, i, m. *oro*, χρυσὸς, aurum. *Plaut. Bacch. 2. 3. 6.* Est opus chryso Chrysalo. ¶ Est etiam nomen piscis aurei coloris. *Plin. sub fin. l. 32.*

CHRYSOTHALES, is, adject. neut. gen. χρυσοθαλὲς, *h. e.* aureo flore pullulans: a χρυσὸς, aurum, & θάλλω, pullulo. Est epithetum unius generis aizoi, apud *Plin. l. 25. c. ult.*

CHUNI, orum, populi Scythiæ, ultra paludem Mæotidem, circa Tanaim amnem, *Hunni* postea, seu *Hunni* appellati. Horum mentio fit a *Claudiano l. 2. in Eutrop. v. 338. & l. 1. in I. Cons. Stilich. v. 110.* ab *Auson. epigr. 1. v. 8. & Edyll. 8. v. 31.* & a *Sidon. carm. 23. v. 243.*

CHUS. V. *Choa*.

CHUTRA. V. *Scutra*.

CHYDÆUS, a, um, *vile, volgare*, χυδαῖος, vilis, vulgaris: a χύδην, abundanter, copiose, quia quæ copiosa sunt, & passim inveniuntur, vilia esse solent. Hinc *chydæum* vocatur genus quoddam caryotarum, seu palmarum poma ferentium, apud *Plin. l. 13. c. 4. & l. 14. c. 16.*

CHYLISMA, atis, n. χύλισμα, succus expressus ex aliqua re, ut *chylisma acaciæ*, apud *Scribon. Larg. compos. 23.* Est enim a χυλίζω, succum elicio, exprimo: quod a χυλὸς, succus.

CHYMUS, i, m. *chilo*, χυμὸς, succus: a χέω, fundo. Et dicitur etiam de succo ventriculi, qui et χυλὸς appellatur. *Seren. Sammon. cap. 48. v. 900.* Præterea chymum stomacho desiccat iniquum.

CHYTRA. V. *Scutra*.

C I

CIA, Κία, nomen insulæ. V. *Cea*.

CIĀNUS, a, um, ad Cion pertinens, quod est nomen fluvii, & oppidi in Hellespontο, teste *Plin. l. 5. c. 32.* ¶ Hinc *Ciani*, orum, ejus oppidi cives. *Liv. l. 32. c. 21.*

CIBĀLIS, le, adject. ἐδώδιμος, ad cibum pertinens. *Lactant. de opific. Dei, c. 11.* Duas esse per collum fistulas, necesse est, cibalem, & spiritalem. *h. e.* stomachum, & asperam arteriam. *Varr. l. 2. R. R. c. 11.* Est enim lac omnium rerum, quas cibali causa cupimus, liquentium maxime alibile. Ita legit. in Edit. princ. A. 1472. apud *Jenson*. Aliæ habent *quas cibi causa capimus*.

CIBARĬA, orum. V. *Cibarius*.

CIBARĬUS, a, um, adject. *cibale*, ἐδώδιμος, ad cibum pertinens. *Plaut. Capt. 4. 3. 1.* Mihi rem summam credidit cibariam. *Plin. l. 14. c. 3.* Cibaria uva. *da mangiare*. *Id. ibid. c. 2. in f.* Uva vilitatis cibariæ. *h. e.* quæ esui tantum, non vino est apta. *Apul. l. 2. Metam.* Cibarium vas. *h. e.* escarium. *Cato* apud *Macrob. l. 2. Saturn. c. 13.* Cibariæ leges. *h. e.* sumptuariæ, quæ moderantur sumptus, & luxum ciborum. ¶ *Cibarium*, ii, teste *Plin. l. 18. c. 9.* ubi de siligine agit, dicitur farina, quæ post pollinem, seu florem excussum restat, post quam nihil aliud remanet, nisi furfures: eadem dicitur etiam secundarium. Ex ea qui conficitur: vocatur *panis cibarius*, quia solet esse communis vulgi cibus, cum ditiores polline tantummodo utantur, *pan di cruschello, pane inferigno*, πιτυρίτης ἄρτος. *Cic. 5. Tuscul. c. 34.* Ptolemæo peragranti Ægyptum cum cibarius in casa panis datus esset, nihil visum est illo pane jucundius. Adde *Cels.*

Cels. l. 2. c. 18. ¶ *Vinum cibarium* appellatur a *Varron.* apud *Non. c. 2. n.* 188. quod vilis est pretii, & vulgo pauperiorum potui est. Similiter *cibarium oleum* vocat *Colum. l.* 12. *c.* 50. *ad fin.* quod vilius vænit, & pauperiorum usibus inservit. Eadem ratione *cibarium saporem* inesse in mella scribit *Id. l.* 12. *c.* 11. hoc est viliorem, minusque gratum, adeoque magis idoneam esse condiendis olivis, quam ad supplendam vicem aquæ mulsæ. V. integrum loc. ¶ Translate est vilis, sordidus, plebejus. *Varr. loc. cit.* Tuus autem ipse frater cibarius fuit Aristoxenus. Ita *Non.* interpretatur. ¶ Præterea *Cibaria, orum*, sunt alimenta, hoc est ea omnia, quibus in cibo animantes utuntur, *la cibaria, il vitto, gli alimenti*, τὰ σιτία. Quomodo differant ab alimentis, V. in *Alimentum*. *Cic.* 5. *Verr. c.* 30. Menstrua cibaria. *Nepos in Eumen. c.* 8. Comparare cibaria cocta dierum decem. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 20. Cibaria alicui præbere. *Senec. l.* 3. *de benef. c.* 21. Præstare servis cibaria, & vestiarium. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 16. *ad fin.* Dare militi duplicia cibaria. *Quintil. l.* 5. *c.* 13. Detrahere de cibariis militum. *Cæs. l.* 3. *B. Gall. c.* 18. Inopia cibariorum. *mancanza di viveri*. *Cic. Verr.* 4. *c.* 4. Liberaliter ex istius cibariis tractati. *a spese della cucina di costui*. (Dabatur publice Magistratibus in provincias euntibus pecunia ex ærario cibariorum nomine, ut ex *l.* 5. *Fam. ep.* 20. & *l.* 6. *ad Attic. ep.* 3. colligitur.) *Id. pro Rosc. Amer. c.* 20. Anseribus cibaria publice locare. *Cato R. R. c.* 60. Bubus cibaria annua in juga singula lupini modios CXX. &c.

CIBATIO, onis, f. *cibamento*, cibi præbitio, vel sumptio. *Solin. c.* 27. (*al.* 40.) Alternis cibum capiunt, ac frequenter, si digestio non est insequuta, solitæ cibationi superponunt diem. *Cæl. Aurelian. Tard. l.* 1. *c.* 1. Quæ quidem cibatio alternis diebus adhibenda. & *l.* 4. *c.* 3. Sicca cibatio.

CIBĀTUS, us, m. *cibamento, cibo*, cibus, vel cibi præbitio, aut sumptio. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 4. Sues cum pepererint, cibatu largiore sustentare. *Id. ibid. l.* 3. *c.* 5. Turdis cibatui offæ positæ. & *cap.* 8. Cibatui quod sit, objiciunt triticum siccum. *Plaut. Mil.* 2. 2. 68. Tibi munii viam, qua cibatus, commeatusque ad te, & legiones tuas tuto possit pervenire. *le vettovaglie*. *Gell. l.* 9. *c.* 4. *a med.* Nullo cibatu vesci. *Plin. l.* 10. *c.* 61. Vespertilioni in cibatu culices gratissimi. & *cap.* 73. Sues omni cibatu aluntur. & *l.* 8. *c.* 55. Leporibus in Alpibus hibernis mensibus pro cibatu nivem credunt esse. & *ibid. cap.* 10. & *Solin. c.* 25. (*al.* 38.) *circa med.* Fetus uberibus ablatos gratissimo in cibatu habent.

CIBICĪDA, æ, m. *mangiapane*, σιτοφάγος, qui cibum cædit. Ita satyrice appellatur a *Lucil.* qui cibum consumit, & patri familias sumptui est: apud *Non. c.* 2. *n.* 148. Viginti domi, an triginta, vel centum cibicidas alas. *cento bocche, che mangiano*. Placet *Turnebo l.* 29. *c.* 21. legi *tibicidas*, quibus intelligi putat magistros, quod discipulorum peccantium tibias ferula cædere soleant.

CIBILLA, æ, f. *mensa*, mensa escaria, in qua cibum capimus. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 25. Mensam escariam cibillam appellabant: ea erat quadrata, ut etiam nunc in castris est: a cibo Cibilla dicta. Apud *Fest.* legitur *Cillibæ, mensæ rotundæ*, sed corrupte, ut censet *Voss. in Etymol.* in voce *Cibus*. Nisi dicas loqui *Fest.* de mensis vinariis, non de escariis. Nam *Varr. ibid. c.* 26. *ex emendat. Scalig.* Mensam vinariam rotundam nominabant cilibantum, ut etiamnum in castris. Id videtur declinatum a Græco ἀπὸ τῆ κύλικος. Hæc *Varro*, ubi al. leg. *cylibanthum*, a κύλιξ, calix, quia calices, & pocula ei imponuntur: alii *cylibathum*, quod nec *Scalig.* nec *Voss.* placet. Porro *cilibantum* est a Græco κιλλίβας, seu κιλλίβας, quo *Suid.* utitur, vel κιλλιβάντις, seu κιλλιβάντις, quo *Hesych.* eaque vox utraque mensam, vel mensæ basim significat. ¶ Ceterum tam *cibilla*, quam *cilliba*, & *cilibantus* obsoletæ voces sunt, & ne *Varronis* quidem tempore, præterquam in castris usurpatæ, ut *Idem* non obscure utroque loco significat.

CIBO, as, avi, atum, a. 1. *cibare, alimentare*, σιτίζω, cibum præbeo, alo, nutrio. *Colum. l.* 8. *c.* 10. *in fi.* Atque ea genera, quæ intra septa villæ cibantur, fere persecuti sumus. *Id. ibid. c.* 11. *post med.* Locustæ utiles cibandis pullis pavoninis habentur. *Sueton. in Tiber. c.* 72. Draconem sua manu cibaturus. *Epist. Livii l.* 19. Jussis immergi pullis, qui cibari nolebant. *Lucret.* quoque *l.* 1. *v.* 1092. est usus, si sequimur lectionem *Parei, Lambini*, & *Gifanii*. Nam *Creech* cum aliis aliter leg.

CIBORĬA HERBA appellatur faba Ægyptia ab *Apul. de herb. c.* 67. V. vocem sequent.

CIBORĬUM, ii, n. κιβώριον, fabæ Ægyptiæ folliculus, qui ima parte latior est, superiore angustior, ex qua faba prominet, quæ madefacto luto condita seritur: a voce Ægyptia, vel quasi κιβώτιον, scrinium, propter similitudinem, quod a κιβωτὸς, arca. Hinc etiam significat poculum ex faba Ægyptia: ac denique sumitur pro poculo capaciore alius materiæ, quod fabæ Ægyptiæ folliculum refert. *Horat. l.* 2. *od.* 7. *v.* 21. Oblivioso lævia Massico Ciboria exple. ¶ Genus etiam esse dicitur pomorum Alexandrinorum, quæ habent similia fabæ Ægyptiæ folia. *Vet. Interpr. in Horat. loc. cit.*

CIBUS, i, m. *cibo*, σῖτος, ἐδωδή, omne id, quo homines & animalia vescuntur, esca, pabulum. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 47. Animalia cibum partim oris hiatu & dentibus capessunt, partim unguium tenacitate arripiunt: alia sugunt; alia carpunt, alia vorant, alia mandunt. *Id.* 1. *de Divin. c.* 29. Onusti cibo, ac vino. *Tacit.* 2. *Hist. cap.* 21. Cibo, vinoque prægravis. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 9. Nullus est cibus tam gravis, quin is die & nocte concoquatur. *Id.* 2. *de Fin. c.* 20. Uti cibo suavissimo, eodemque facillimo ad concoquendum. *Cels. l.* 3. *c.* 7. Levibus cibis nutrire aliquem. *Cic. l.* 3. *de Fin. c.* 11. Cibo, & potione famem sitimque depellere. *Id. de Senect. c.* 11. Tantum cibi, & potionis adhibendum, ut reficiantur vires, non opprimantur. *Id.* 2. *de legib. c. ult.* Suppeditare cibos. *Id. in fragm.* apud *Non. c.* 2. *n.* 284. Cibum subtrahere. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 78. Juvare aliquem cibo. *Nepos in Attic. c. ult.* Abstinere se cibo. & *cap. penult.* Cibum sumere. *Terent. Eun.* 2. 3. 76. Cibum capere cum aliquo. *pransare con alcuno*. *Colum. l.* 6. *c.* 8. Cibum appetere. *aver appetito*. & *cap.* 34. Fastidio ciborum languescere. *per inappetenza*. *Petron. c.* 96. & 111. Replere se cibo. *Phædr. l.* 3. *fab.* 7. *v.* 14. Largo cibo satiari. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 21. Vires cibo recuperare. *Curt. l.* 5. *c.* 4. Reficere milites cibo. & *l.* 7. *c.* 5. Cibo, ac potione firmare. *Sueton. in Galb. c. penult.* Plurimi cibi esse. *mangiar assai*. *Id. in Aug. c.* 76. Cibi minimi esse. *essere di poco pasto*. Alio sensu *Varr. l.* 2. *R. R. c. ult.* Casei maximi, aut minimi cibi. *h. e.* qui valde, aut parum sunt alibiles. *di molta, o poca sostanza*. *Sallust. in Jug. c.* 21. Quibus cibus erat caro ferina. *Plin. l.* 18. *c.* 14. Lupinum maceratum aqua calida homini quoque in cibo est. *serve di cibo*. *Id. l.* 30. *c.* 6. Pulmonis vitiis medentur mures in cibo sumpti. *Id. l.* 30. *c.* 5. Mustela cibo sumpta idem efficit. *Id. l.* 9. *c.* 57. Pisces gratissimi cibis. *buonissimi da mangiare*. *Id. l.* 30. *c.* 7. Conficere cibos. *digerire*. & *l.* 11. *c.* 53. perficere. *eod. sensu*. ¶ Proverb. est illud *Terentii Eun.* 3. 2. 38. *E flamma cibum petere*. de iis, qui cibi causa quidvis facere aut pati in animum induxerunt. Similem locum habes apud *Catull. carm.* 59. *de Rufa, & Rufulo*. ¶ Translate *Cic.* 5. *de Fin. c.* 19. *ad fin.* Sed animi cultus ille erat ei quasi quidam humanitatis cibus. *Ovid. Metam.* 6. *v.* 480. Omnia pro stimulis, facibusque, ciboque furoris Accipit. *Id. de remed. amor. v.* 138. Hæc sunt jucundi causa, cibusque mali. *Plin. l.* 17. *c.* 2. Cibus arborum imber. ¶ Veteres olim declinasse *cibus, us*, tradit *Priscian. l.* 6. *pag.* 712. *Putsch.* subjicitque illud *Plauti in Captiv.* 4. 2. 46. *Tantus ventri commeatus meo adest in portu cibus*. Non est tamen necesse hoc loco pro genitivo accipere.

CIBȲRA, & Cybira, æ, f. Κίβυρα, & Κύβιρα, urbs Ciliciæ versus Pamphyliam, ad Tragum montem. *Plin. l.* 5. *c.* 27. & *Cic. Verr.* 6. *c.* 13. ¶ Item urbs Phrygiæ magnæ, in confinio Cariæ, vel Lyciæ prope fontes Xanthi fluvii. Hæc dicitur *Cibyra magna* ad discrimen prioris, quæ minor multo est. *Plin. ibid. c.* 28.

CIBYRĀTÆ, & Cybiratæ, arum, m. & f. Κιβυράται, populi Phrygiæ, ubi Cibyra urbs. *Plin. l.* 5. *c.* 28. & *Cic. Verr.* 6. *c.* 13. ¶ *Cibyratæ panthera*, h. e. circa Cibyram Ciliciæ urbem captæ, vel ab ejus urbis incolis, qui venandi peritissimi erant. *Cic. Attic. l.* 5. *ep. ult.*

CIBYRATĬCUS, & Cybiraticus, a, um, ad Cibyram pertinens. *Horat. l.* 1. *ep.* 6. *v.* 33. Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas. *Plin. l.* 5. *c.* 28. Cibyratica jurisdictio. ¶ *Cibyraticos canes* vocat *Cic. Verr.* 6. *c.* 21. duos fratres Cibyratas pictores, quos secum habebat in Sicilia Verres, eorumque opera in suis furtis utebatur: simulque alludit ad incolas Cibyræ in Cilicia, qui cum montuosa, & aspera loca incolerent, venationi maxime dediti erant.

CICĀDA, æ, f. *cicala*, τέττιξ, genus insecti alati & canori, quod rore pasci creditur, & non nisi æstivis mensibus apparet, & interdiu, quo majores sunt æstus, eo intentiore voce, arboribus insidens canit. V. *Plin. l.* 11. *c.* 26. & 27. ubi plura de his. *Virg.* 3. *Georg. v.* 328. Et cantu querulæ rumpent arbusta cicadæ. *Id. Ecl.* 2. *v.* 13. raucis Sole sub ardenti resonant arbusta cicadis. *Id. in Culice*, *v.* 151. Argutis & cuncta fremunt ardore cicadis. ¶ Proverbii specie *Vere prius volucres taceant, æstate cicadæ* dixit *Ovid.* 1. *de ar. am. v.* 271. de re impossibili. ¶ Per metalepsim ponitur pro æstate. *Juvenal. sat.* 9. *v.* 68. Quid dicam scapulis servorum mense decembri, Et pedibus? durate, atque exspectate cicadas! ¶ Fuit insigne regum, & civium Atheniensium. Hi enim cicadas aureas in fronte, aut in vertice capillis innexas, aut in ensis capulo insculptas gestare solebant, ut se autochthones ostenderent. Nam cicadæ e terra oriri dicuntur. Alii dicunt, Athenienses Apollinem tanquam suæ civitatis defensorem coluisse, atque in ejus honorem cicadas gestasse, quæ cum vocalissimæ sint, Apollini Musices præsidi sacræ dicuntur. *Virg. in Ciri*, *v.* 126. Ergo omnis caro residebat cura capillo; Aurea solemni comptum quem fibula ritu Mopsopio, tereti nectebat dente cicadæ. Adde *Tertull. de virg. veland. c.* 10.

CICATRICĀTUS, a, um, cicatricosus. *Sidon. l.* 6. *ep.* 1. *in fi.* Si precatu tuo levare valeamus cicatricatum pectus ad veniam.

CICATRICO, as, a. 1. *cicatrizzare*, οὐλόω, cicatricem inducere, ut & *Festus* exponit. *Sidon. l.* 6. *ep.* 7. Ut conscientiæ hiulca vulnera vestro saltem cicatricentur oratu. *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 4. *c.* 8. Ulcera cicatricantur.

CICATRICŌSUS, a, um, *pieno di cicatrici*, οὐλώδης, cicatricibus plenus. *Plaut. Amphit.* 1. 1. 290. Tergum cicatricosum. *Quintil. l.* 4. *c.* 1. *post med.* Cicatricosa facies. *Colum. l.* 4. *c.* 27. Vitis cicatricosa. ¶ Quæ materies ex cicatricibus arborum repullulascit, cicatricosa dicitur a *Plin. l.* 17. *c.* 22.

CICATRICŬLA, æ, f. *marginetta*, parva cicatrix. *Cels. l.* 2. *c.* 10. *in fi.* Donec valens cicatricula fit. Adde *l.* 7. *c.* 7. *n.* 1.

CICĀTRIX, īcis, f. *cicatrice, margine, saldatura*, οὐλή, signum, quod sanato vulnere, vel ulcere hæret in corpore. *Cic. Phil.* 7. *c.* 6. Luculentam plagam accepit, ut declarat cicatrix. *Id. Verr.* 7. *c.* 1. Cicatrices adverso corpore exceptæ. *Id.* 2. *de Orat. c.* 28. Judicibus cicatrices adversas senis imperatoris ostendere. *Gell. l.* 2. *c.* 11. Cicatricem aversam nullam, adversas XLV. tulit. *Senec. ep.* 2. Vulnus venit ad cicatricem. *Cels. l.* 7. *c.* 27. *ad fin.* Vulnus ad cicatricem tendit. & *cap.* 28. Plaga ad cicatricem pervenit. & *ibid.* Cicatricem inducere. *rammarginare*. Sic *Plin. l.* 12. *c.* 17. Medicamentum singulari effectu contrahendis vulnerum cicatricibus. *Id. l.* 28. *c.* 18. Reducere cicatrices ad colorem. *Id. l.* 20. *c.* 9. Cicatrices ad pla-

num

num redigere. & *cap.* 15. emendare. *Id. l.* 24. *c.* 6. tollere. *Id. l.* 31. *c.* 10. extenuare. *Id. l.* 26. *c.* 14. Perducere vulnus ad cicatricem. *Id. l.* 33. *c.* 6. Glutinare cicatrices. ¶ *Cicatricem ducere* dicitur non solum vulnus, quod coit, sed etiam medicamentum, quod ad sanitatem perducit. *Scribon. Larg. compos.* 205. Vetera ulcera, quæ nullo modo cicatricem ducunt. (Adde *compos.* 206. *ad fin.* & 220.) *Id compos.* 214. Emplastrum cicatricem ducit diutini ulceris. Adde *compos.* 240. 241. & 242. ¶ Dicitur etiam de cæsuris arborum, quæ sanescunt. *Plin. l.* 16. *c.* 12. Cicatrix in hac arbore non coit. *Id. l.* 17. *c.* 24. *ad fin.* Cortex cicatricem trahit. *Virg.* 2. *Georg. v.* 379. Admorso signata in stirpe cicatrix. (Adde *Quintil. l.* 2. *c.* 4.) Sic *Plin. l.* 34. *c.* 8. *de statua Lysippi*. Cicatrices operis, atque concisuræ. ¶ Translate *Cic. Agrar.* 3. *c.* 2. Refricare obductam jam Reipublicæ cicatricem. *Petron. in Satyr. c.* 113. Ne inter initia coeuntis gratiæ recentem cicatricem rescinderet. ¶ Monet *Charis. l.* 1. *pag.* 100. *Putsch.* in genitivo plurali non *cicatricium*, sed *cicatricum* dicendum esse emendate loquentibus: similiter *ibid. pag.* 99. in ablativo singulari *cicatrici* pro *cicatrice* dici non posse.

CICCUM, i, n. vel Ciccus, i, m. item Cicum, vel Cicus, γρὺ, (Neque de genere, neque de scribendi ratione satis constat, utrum melius) significat membranam illam tenuem, qua grana in malis punicis discriminantur, ut *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 5. *ante med.* & *Fest.* docent. *Plaut. Rud.* 2. 7. 22. Eluas tu, an exungare, ciccum non interduim. *non darei un bagattino: non ci darei un fico. Id. in fragm.* apud *Varron. loc. cit.* Densum ciccum non interduo. ¶ Eodem sensu dixit *Id. Mil.* 2. 3. 45. Non ego nunc emam vitam tuam vitiosa nuce.

CICER, ĕris, n. *cece*, ἐρέβινθος, genus leguminis siliquas rotundas ferens: cujus plures sunt species, prout magnitudine, figura, colore, sapore differunt. Est quod dicitur *arietinum*, quia arietini capitis simile est; item columbinum arietino minus; item punicum, &c. V. *Plin. l.* 18. *c.* 12. *ad fin. Colum. l.* 2. *R. R. c.* 10. & *Pallad. in Mart. tit.* 4. Addit *Plin. ibid.* dulcissimum esse cicer, quod est ervo simillimum; firmiusque quod nigrum & rufum, quam quod album: omne autem non, nisi madefactum pridie, seri debere. *Horat. l.* 1. *sat.* 6. *v.* 114. inde domum me Ad porri, & ciceris refero, laganique catinum. *Martial. l.* 1. *epigr.* 104. Asse cicer tepidum constat. ¶ Apud Romanos frigi consueverat cibi causa. Hinc *frictum cicer* memorat *Horat. de art. poet. v.* 249. & *Plaut. Bacch.* 4. 5. 7. Tam frictum ego illum reddam, quam frictum est cicer. ¶ *Cicera* in plurali numero dici negat *Varr. l.* 7. *L. L. c.* 25. & *l.* 8. *c.* 39. & *l.* 9. *c.* 3. *a med.*

CICĔRA, æ, f. *cicerchia*, legumen ciccerculæ simile. Paulum aqua maceratum, dum lentescat, atque ita mixtum paleis subtritis, pecori loco ervi præbetur. Idem hominibus non inutile, neque injucundum est: sapore certe nihil differt a cicercula: colore tantum discernitur. Nam est obsoletius, & nigro propius. Hæc ex *Colum. l.* 2. *c.* 11. *sub fin.* & *Pallad. in Mart. tit.* 6.

CICERCŬLA, æ, f. *cicerchia*, *cesarella*, λάθυρος, genus minuti ciceris, inæqualis, angulosi, veluti pisum. *Plin. l.* 18. *c.* 12. *ad fin.* & *Colum. l.* 2. *c.* 10. ¶ Aliquando ponitur pro ipso cicere: quod fecisse *Plin.* non uno in loco *Harduin.* adnotavit ad *lib.* 22. *c. ult. a med. sect.* 72.

CICERCŬLUM appellant colorem sinopidis ejus, quæ ex Africa venit: qui Ital. dicitur *grigio bruno*. *Plin. l.* 35. *c.* 6.

CICĔRO, ōnis, m. Κικέρων, ωνος. Marcus Tullius Cicero filius Marci equitis Romani, & Helviæ, natus est Arpini III. Non. Januar. Q. Servilio Cæpione, C. Atilio Serrano Coss. Anno U. C. DCXLVII. ante Christum CIII. Patrem ejus ex regio Volscorum genere fuisse, in *Euseb. Chronic.* & apud *Sil. l.* 8. *v.* 406. legimus. Certe gens Tullia antiquissima fuit: Ciceronis vero familia in Arpinati municipio admodum honesta, & clara. Qui primus in ea *Cicero* appellatus est, cognomen traxisse dicitur a *ciceribus*, quod ejus leguminis serendi rationem optime calleret, ut *Plin. l.* 18. *c.* 3. tradit. Alii ut *Plutarch. in ejus vita*, & *Priscian. l.* 2. *pag.* 578. *Putsch.* ab habitu faciei ita cognominatum putant, vel quod maculis ciceri similibus aspersus esset, vel quod in extrema nasi parte tuberculum figura ciceris habuerit. Veri tamen similior est *Plinii* sententia. Porro noster Cicero Romæ educatus, & liberalibus studiis imbutus, magistros habuit partim ibi, partim in Græcia doctissimos viros, in rhetoricis Molonem Rhodium, Apollonium Alabandensem, Æschylum Gnidium, Dionysium Magnetem, Zenoclem Adramyttenum; in Dialectica & Philosophia Diodotum Stoicum, Philonem principem Academiæ, Antiochum, Posidonium; in jurisprudentia Q. Mucium Scævolam. Attigit etiam Poeticam, & quædam carmine composuit non invitis omnino Musis: sed singularis fuit atque eximia eloquentiæ facultas, qua maxime excelluit, & Romanorum omnium tum ante, tum post se disertissimus evasit. Hujus ope per omnes honorum gradus ad consulatum ascendit, & in Augurum quoque collegium cooptatus fuit. In consulatu Catilinæ conjurationem detexit, & Rempublicam ab exitio servavit, Pater patriæ ob id a Senatu appellatus. Sed cum quosdam Patricios Catilinæ socios, indicta causa, ex Senatus consulto in carcere necandos curasset, ejus rei invidia, P. Clodio Trib. Pleb. legem ferente, in exsilium pulsus exsulavit in Græcia. Sed decimosexto mense revocatus est decreto Senatus, suffragiis cunctis totius Italiæ. Proconsul Ciliciam provinciam sortitus, arma etiam tractavit, & devictis feliciter hostibus Imperatoris nomen promeruit: triumphi vero spem non dubiam neglexit. V. *lib.* 15. *Fam. ep.* 4. In bello civili stetit a partibus Pompeji, sed nihilominus a Cæsare victore veniam impetravit. Eo interfecto, in Triumviratu Antonii, Octavii, & Lepidi proscriptus, occisus est ab Herennio centurione, & Popillio trib. mil. quem parricidii reum olim defenderat, annos natus LXIV. C. Vibio Pansa, A. Hirtio Coss. cum a villa sua prope Capuam ad mare fugæ causa, lectica deferretur, jubente Antonio, quem Philippicis suis summopere irritaverat: ad quem caput & manus præcisæ delatæ sunt, & in rostris deinde collocatæ: Fulvia vero uxor Antonii linguam crinali acu repetitis ictibus, multisque exsecrationibus, feminea rabie transfixit. Habuit uxorem Terentiam, ex qua suscepit Marcum filium (qui hebetioris ingenii fuisse dicitur) & filiam Tulliam, quam Dolabellæ collocavit. Habuit etiam Quintum Ciceronem fratrem, non mediocriter in litteris eruditum, cujus exstat ad ipsum libellus de petitione Consulatus. Plurima scripsit, quarum major pars exstat, multos libros de Eloquentia, & de Philosophia, elegantissimas epistolas, & divinas orationes multas, tanta sermonis elegantia, & nitore, tam singulari facundia, *ut non immerito ab hominibus ætatis suæ regnare in judiciis dictus sit; apud posteros vero id sit consecutus, ut Cicero non jam hominis, sed eloquentiæ nomen habeatur*: quæ sunt verba *Quintiliani l.* 10. *c.* 1. Alia tanti viri illustria testimonia, & laudes V. apud *eund. l.* 11. *c.* 1. ubi eum a crimine arrogantiæ defendit: *Catull. carm.* 49. *Lucan. l.* 7. *v.* 62. *Senec. in proœm. l.* 1. *controver.* & *Suasor.* 7. *Plin. l.* 7. *c.* 30. *Vellej. l.* 1. *c.* 17. & *l.* 2. *c.* 66. *Sil. l.* 8. *v.* 407. *Hieronym. in prol. lib. de quæst. Hebr.* &c. Ejus vitam habes brevem quidem apud *Aurel. Victor. de Vir. illustr. c.* 81. fusam vero apud *Plutarch.* ex antiquis; ex recentioribus vero diligentissime conscriptam a *Francisco Fabricio Marcodurano*, & a *Conyers Middletonio*. Hunc igitur assidue in manibus habeat, quicumque aliquo litteraturæ genere delectatur: præsertim vero Latini sermonis, & eloquentiæ studiosus hunc attente perlegat, meditetur, ac imitari contendat, atque tum demum, ut ait *Quintil. loc. cit. se profecisse sciat, cum sibi Cicero valde placuerit*. ¶ In accusativo singulari *Cicerona* Græca positione pro *Ciceronem* dixit *Claudian. in epist.* 3. *ad Olybr. v.* 4. ut legendum putat *Nic. Heins.* Nam alii leg. Carmina seu fundis, seu Cicerone tonas.

CICEROMASTIX, īgis, m. Κικερωμάστιξ, hoc est Ciceronis flagellum. Ita inscriptus fuit quidam libellus Largii Licinii, quem contra Ciceronem conscribere ausus fuerat, homo propterea prodigiosus, & vecors a *Gellio* appellatus *l.* 17. c. 1.

CICERONIĀNUS, a, um, *Ciceroniano*, ad Ciceronem pertinens. *Plin. in præfat. Hist. natur.* Ciceroniana simplicitas. *Id. l.* 13. *c.* 16. Ciceroniana mensa. *Id. l.* 31. *c.* 2. Ciceronianæ aquæ. V. *ibid.* de his aquis (quæ fuerunt in Puteolano villa Ciceronis, & oculorum morbis mire proderant) epigramma Laureæ Tullii ejusdem Ciceronis liberti. ¶ De eo, qui Ciceronis est studiosus, *Hieronym. ep.* 22. *ad Eustoch. c.* 13. Ciceronianus es, non Christianus.

CICHOREUM, & Cichorīum, ii, n. *cicoria*, *radicchio*, κιχώριον, κιχόριον, & apud *Poll. l.* 6. *c.* 9. κιχόρειον, olus est duplicis generis, silvestris, & sativi. Utriusque usus in medicina *Plin. l.* 20. *c.* 8. enumerat. Docet autem tum *ibid.* tum *l.* 19. *c.* 8. hanc appellationem esse ei ab Ægyptiis. Romani enim sæpius *intubum erraticum* vocant. *Horat. l.* 1. *od.* 31. *v.* 15. me pascunt olivæ, Me cichorea, levesque malvæ. *Plin. locis citat.* semper habet *cichorium*.

CICI, n. τὸ κίκι, arbor in Ægypto copiosa, alio nomine *croton*, ōnis, κρότων, ωνος, ex qua fit oleum, quod *cicinum*, κίκινον ἔλαιον, appellatur. *Plin. l.* 15. *c.* 7. & *l.* 16. *c.* 22. *in fi.* & de oleo cicino *l.* 23. *c.* 4. & *l.* 28. *c.* 11. & *Cels. l.* 5. *c.* 24. *sect.* 3.

CICILENDRUM, & Cicimandrum, nomina sunt condimentorum, ficta joculariter a coquo apud *Plaut. Pseud.* 3. 2. 42. & 46. Fortasse allusit ad cici arborem, de qua in voce præced.

CICINDĒLA, æ, f. *lucciola*, λαμπυρὶς, genus est muscarum noctu lucens: a *candore* dicta, ut *Festus* ait. *Plin. l.* 18. *c.* 26. *in fi.* Lucentes vesperæ per arva cicindelæ. ¶ Græco nomine dicitur *lampyris*, *idis*, f. a λάμπω, luceo. *Plin. l.* 11. *c.* 28. Lucent ignium modo noctu, laterum, & clunium colore lampyrides, nunc pennarum hiatu refulgentes, nunc vero compressu obumbratæ, non ante matura pabula, aut post desecta conspicuæ.

CICĬNUM OLEUM. V. *Cici*.

CICŎNES, um, Thraciæ populi juxta Hebrum habitantes. Hujus Gentis mulieres Orpheum, quod ab eo spretæ essent, simulatis Liberi Patris Orgiis discerpserunt. *Virg.* 4. *Georg. v.* 520. & *Sil. l.* 11. *v.* 477.

CICONĬA, æ, f. *cicogna*, πελαργὸς, species avis albi coloris, maxime inimica serpentibus, quibus avidissime pascitur. Multa de ea *Plin. l.* 10. *c.* 23. & *Juvenal. sat.* 14. *v.* 74. serpente ciconia pullos Nutrit, & inventa per devia rura lacerta. *Plin. loc. cit.* Cornelius Nepos, qui Augusti principatu obiit scribit ciconias magis placere, quam grues: cum hæc nunc ales inter primas expetatur, illam nemo velit attigisse. *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 49. Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido: Donec vos auctor docuit prætorius. Ubi *Porphyr. vet. Scoliast.* Rufus prætorius instituisse creditur, ut ciconiarum pulli manducarentur. Isque cum repulsam in prætura tulisset, tale epigramma meruit: Ciconiarum Rufus iste conditor, Hic est duobus elegantior Plancis. Suffragiorum puncta non tulit septem. Ciconiarum populus ultus est mortem. ¶ Est etiam genus irrisionis, quod fit digitis in modum rostri ciconiæ compressis, curvatis, & crebro motis in aliquem, *dare il pepe*. *Pers. sat.* 1. *v.* 58. O Jane, a tergo quem nulla ciconia pinsit. *Hieronym. in prol. in Sophon.* Incurvare manum in ciconiam post tergum alterius. *Id. epist.* 4. *ad Rustic. Monach.* (*al.* 125.) *sect.* 18. Si subito respexeris aut ciconiarum deprehendes post te colla curvari, aut manu auriculas agitari asini, aut æstuantem canis protendi linguam. ¶ *Ciconia* etiam dicitur instrumentum quoddam, constans regula recta, & virgula in al-

alterutro latere transversa in modum litteræ T, qua rustici metiuntur altitudinem sulci in agris. Hæc dicitur ciconia simplex, quæ quia fraudem aliquando recipit, inventa est a *Columella* ciconia composita, adjectis duabus regulis decussatis, &c. V. *eund. l.* 3. *c.* 13. ¶ Denique si *Isidoro* credimus *l.* 20. *Orig. c.* 15. vocant Hispani *ciconiam* lignum in transversa pertica mobile, ex quo funis cum situla in puteum demittitur ad hauriendam aquam: quia imitatur eam avem levantem, ac deponentem rostrum, dum bibit. A Latinis dicitur *tolleno*, ab Italis *mazzacavallo*. ¶ Præuestinis pro *ciconia* dicebatur *conia* teste *Plaut. in Trucul.* 3. 2. 23.

CICONINUS, a, um, *di cicogna*, πελαργικὸς, ad ciconiam pertinens. *Sidon. l.* 2. *ep. ult.* Usque ad adventum hirundineum, vel ciconinum.

CICUM. V. *Ciccum*.

CICŬMA, æ, f. *nottola*, noctua. *Fest.* ubi alii leg. *cucuma*. *In Gloss. Isidor.* legitur *cecuma*, & *cecua*. *Voss. in Etymol.* putat legendum esse *ciccaba*, vel *ciccuba*, quia Græcis κικκαβὴ noctuam significat, teste *Scholiaste Aristoph.* Sed idem *Scholiast.* docet, a *Callimacho* noctuam dici κικυμὶς: ex quo intelligimus, quæ *Festo* est *cicuma* recte deduci a κικυμὶς, addita Latina positione.

CICUR, ŭris, adject. *dimesticato*, *mansuefatto*, *dimestico*, ἥμερος, χειροήθης, τιθασσὸς, domitus, mansuetus, non ferus; & dicitur proprie de bestiis, quæ disciplina, & cura hominum feritatem exuerunt. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 13. Bestiæ immanes aliæ, quædam cicures. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 99. Varia genera bestiarum vel cicurum vel ferarum. *Id. de Amis. c.* 21. *ad fin.* In bestiis agrestibus, cicuribus, feris. ¶ Translate *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 5. Cicur ingenium obtineo. *h. e.* mansuetum. *Pacuv.* apud *Fest.* in *Incicorem*. Consilium cicur. *h. e.* sapiens, ut idem *Fest.* interpretatur.

CICURINI cognominati sunt Veturii, familia Romana, ab ingenio cicure & mansueto. *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 5.

CICŬRO, as, a. 1. *dimesticare*, *mansuefare*, ἡμερόω, τιθασσεύω, cicurem reddo, mansuefacio. *Pacuv.* apud *Varron. l.* 6. *L. L. c.* 5. Nulla res neque cicurare, neque mederi potis est, neque reficere.

CICŪTA, æ, f. *cicuta*, κώνειον, herba caule lævi & geniculato, ut calami, nigricante, & altiore sæpe binis cubitis (hinc *longam cicutam* dixit *Ovid.* 1. *Amor. eleg.* 12. *v.* 9.) atque in cacuminibus ramoso: folia habet coriandri teneriora, gravi odoratu; semen aniso crassius, radicem concavam nullius usus. Semen noxium maxime est, ex quo expressus succus venenum est homini: cui tamen vino poto occurri potest, si non pervenerit ad vitalia: si vero in vino bibatur, irremediabile creditur. Hæc ex *Plin. l.* 25. *c.* 13. Hanc sumere damnatos cogere, mos fuit Atheniensibus, quod & in Socrate factum est: item Massiliensibus, ut *Valer. Max. l.* 2. *c.* 6. *n.* 7. tradit. Habet tamen nonnullos usus in medicina, quos *Plin. loc. cit.* enumerat. *Pers. sat.* 4. *v.* 1. barbatum hæc crede magistrum Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutæ. *h. e.* Socratem. ¶ Cicutæ vis omnis, propter quam venenum est, frigore constat, quo vitalem in nobis calorem exstinguit: quæ ratio est, cur vinum, in quo calor inest, ei medeatur. Hinc *Pers. sat.* 5. *v.* 144. calido sub pectore mascula bilis Intumuit, quam non exstinxerit urna cicutæ. *h. e.* flamma libidinis, vel bilis atræ fervor adeo accensus est, ut ne urna quidem cicutæ exstinguere eam possit: cum tamen vel minima ejus quantitas occidere hominem queat. Sumpsisse hoc videtur ab *Horat.* qui *l.* 2. *ep.* 2. *v.* 52. sed, quod non desit, habentem Quæ poterunt unquam satis expurgare cicutæ, Ni melius dormire putem, quam scribere versus. *h. e.* stultissimus certe fuero, si tanto ardeam studio scribendi versus, ut hoc putem melius esse, quam dormire: quem quidem ardorem, & cacoethes nullæ cicutæ exstinguere poterunt. Quidam Interpretum putant, cicutam hoc loco significare helleborum nigrum. nam κώνειον hoc sensu ab *Avicenna* quoque adhibitum fuisse. Alii dicunt, adhiberi per quandam catachresim pro quocumque medicamento ancipiti, & validissimo, cujusmodi in periculosissimis morbis Medici admovere solent. *Lambin.* lectionem ipsam sollicitat, & ex conjectura reponit *sicuæ*, vel *sicyiæ*, h. e. cucurbitulæ, quibus Medici sanguinem eliciunt. Id enim sigificat αἱ σικύαι. Sed non est audiendus. ¶ Præterea *cicuta* significat calamum, fistulam ad canendum aptam, *canna*, *Flauto*: sive ex eo, quod caulem cicutæ imitetur, qui geniculatus est instar calami: sive quod hæc propria sit hujus vocis notio: quæ videtur esse sententia *Servii* ad illud *Virg. Ecl.* 2. *v.* 36. Est mihi disparibus septem compacta cicutis Fistula: ubi docet, cicutam esse spatium, quod est inter calamorum nodos. *Id. Ecl.* 5. *v.* 85. Cicuta fragilis. *Lucret. l.* 5. *v.* 1382. Inflare cavas cicutas. *Calpur. Ecl.* 7. *v.* 12. Arguta cicuta. ¶ Pro canna simpliciter *Lactant. de Opific. Dei c.* 8. *ad fin.* Si quis vellet transpicere per cicutam, non plus cerneret, quam cicutæ capacitas comprehendat. ¶ Apud *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 69. & 175. Cicuta est nomen proprium cujusdam feneratoris.

CICUTĬCEN, icinis, *sonatore di flauto*, qui cicuta seu fistula canit. *Sidon. carm.* 1. *v.* 15. Alta cicuticines liquerunt Mænala Panes.

CIDARIS, is, f. κίδαρις, εως, pileus regius, regium capitis insigne a Persarum Regibus adhibitum, idem fere quod *tiara* (ut docet *Hesych.*) quæ ab Armeniis κίδαρις appellabatur. *Curt. l.* 3. *c.* 3. Cidarim Persæ regium capitis vocabant insigne: hoc cærulea fascia albo distincta circumibat. ¶ Fuit etiam in vestitu sacerdotali Hebræorum, ut *Hieronym. ep.* 128. *ad Fabiol.* docet. *Lactant. l.* 4. *c.* 14. *ex Zachar. Proph. c.* 3. Imponit cidarim mundam super caput ipsius. ¶ Legitur & *citaris*, κίταρις, teste *Hesych.*

CIĔO, es, civi, citum, a. 2. *muovere*, κινέω, moveo, commoveo. *Cic. de nat. Deor. l.* 3. *c.* 11. Natura omnia ciens, & agitans motibus & mutationibus suis. *Id. l.* 1. *Tusc. c.* 10. Ex corporis totius natura varios motus cieri. *Id. de Univer. c.* 7. Orbis semper eodem motu cietur. & *cap.* 8. *ad fin.* Cum eandem partem attingit, qua sensus cieri potest. *h. e.* moveri, affici, ut sentiat. *Scribon. Larg. compos.* 194. Toxicum e vestigio ciet dolorem interaneorum, *muove*, *cagiona*. *Curt. l.* 4. *c.* 3. Mare ciet fluctus. *Tullius Tiro* apud *Gell. l.* 13. *c.* 9. Hyades cum oriuntur, & cum occidunt tempestates pluvias, largosque imbres cient. *h. e.* movent, inducunt, ferunt. *Virg.* 1. *Æn. v.* 344. longosque ciebat Incassum fletus. *h. e.* edebat, fiebat. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 131. Ciere singultus. *Virg.* 3. *Georg. v.* 717. gemitus. *h. e.* gemere. *Id. Æn.* 6. *v.* 468. lacrymas. *h. e.* lacrymari. *Serv.* hic & ad *Æn.* 12. *v.* 104. admonuit, *ciere lacrymas* proprie esse alterius lacrymas provocare, inducere alium ad lacrymandum: sed nullo id confirmavit exemplo. ¶ *Ciere mugitus*, *murmur*, est mugire, murmur edere. *Virg. Æn.* 12. *v.* 103. & 1. *Georg. v.* 110. Sic *ciere voces varias*, apud *Lucret. l.* 5. *v.* 1059. ¶ *Ciere alvum*, *urinam*, *menses*, est commovere, provocare, solvere, *muovere*, *promovere*. *Plin. l.* 20. *c.* 9. *l.* 26. *c.* 8. & *cap. ult.* & *l.* 27. *c.* 7. & alibi. ¶ *Ciere pugnam*, *prælium*, est edere, facere, *combattere*: & dicitur tum de eo, qui pugnat, tum de eo, qui pugnandi auctor est. *Liv. l.* 1. *c.* 12. *l.* 2. *c.* 47. & *l.* 10. *c.* 28. & *Tacit.* 3. *Ann. c.* 41. Ita *Sil. l.* 9. *v.* 315. hi sude pugnas, Hi pinu flagrante cient, hi pondere pili. Eadem ratione *miscere prælia* dixit *Virg.* 2. *Georg. v.* 282. ¶ Dicimus etiam *ciere terrores*, *rixam*, hoc est movere, excitare. *Senec. in Oedip. v.* 351. & *Vellej. l.* 1. *c.* 2. ¶ Similiter ciere bellum, *muover guerra*. *Livius l.* 5. *c.* 37. *Vellej. l.* 2. *c.* 54. & *Tacit.* 3. *Hist. c.* 41. *in fi.* Sic *ciere arma* apud *eund. Ann.* 15. *c.* 59. In illo *Petron. in Satyr. c.* 120. muta pacatum in prœlia vultum, Romanosque cie: *cie* significat, commove, turba, concita ad arma civilia. ¶ *Ciere stragem*, est stragem edere. *Virg.* 6. *Æn. v.* 830. ¶ *Ciere exercitum* apud *Tacit.* 3. *Hist. c.* 62. est facere, cogere, & bellandi causa movere. ¶ In illo *Cicer. in Prognost. l.* 1. *de Divin. c.* 9. *de ranis*. Absurdoque sono fontes, & stagna cietis. *ciere sono* est perstrepere, & quodammodo commovere, concutere. Sic *Virg.* 4. *Æn. v.* 122. tonitru cælum omne ciebo. Simile est illud *Juvenal. sat.* 1. *v.* 13. assiduo ruptæ lectore columnæ. ¶ Apud *Valer. Flacc. l.* 7. *v.* 578. *dextra ciere ignem* dictum de Jasone contra ignitos tauros pugnante, & jactando a se amovente, & repellente. ¶ Sæpe ponitur pro vocare, invocare, *chiamare*. Nam & hoc quodammodo movere est. *Virg.* 4. *Æn. v.* 67. animamque sepulcro Condimus, & magna supremum voce ciemus. *Sil. l.* 4. *v.* 272. Ciere aliquem in pugnam. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 81. & *Sueton. in Ner. c.* 41. Ciere aliquem nomine. *chiamar per nome*. *Valer. Flacc. l.* 4. *v.* 546. Numina nota ciens. *invocando*. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 21. & *Ovid.* 1. *Fast. v.* 484. Ciere nomen alicujus. *h. e.* inclamare, nomine ciere. ¶ *Valer. Flacc. l.* 3. *v.* 155. *ciere verba* dixit *h. e.* proferre, dicere. Sic *Ovid.* 6. *Fast. v.* 612. Movere preces. ¶ *Patrem ciere posse* nota est hominis ingenui, ut docet *Liv. l.* 10. *c.* 8. *ad fin. poter chiamare, e mostrare il padre*. ¶ Est etiam *ciere* nominare, *nominare*. *Plaut. Bacch.* 3. 3. 11. Quid hoc negotii est, Pistoclerum Lydus quod herum tam ciet. *Quidam exponunt* accusat. ¶ Item invitare, incitare, *incitare*. *Vellej. l.* 2. *c.* 6. Armatos ad pugnam ciens. *Catull. carm.* 67. *ad Manl. v.* 8. Nam tum Helenæ raptu primores Argivorum Cœperat ad se se Troja ciere viros. *h. e.* in se provocare, atque incitare. ¶ Olim ponebatur pro dividere: unde *herctum ciere*, patrimonium dividere apud *Cicer.* V. *Hercisco*, & *Herctum*. ¶ Præteritum *civi* (item *cii*, ut est apud *Charis. sub init. l.* 3. quod tamen locum habet solum in compositis) & supin. *citum* commune est cum *cio*, *is*: Sed *citus* a *cieo* primam corripit, a *cio* producit, ut videre est in compositis *concitus*, *excitus*, &c.

CILBIANUS, a, um, adject. *Cilbiani agri* sunt inter agrum Ephesium, & Caystrum fluvium. In his optimum minium reperiri scribit *Plin. l.* 33. *c.* 7. ibique primum repertum fuisse, tradit *Vitruv. l.* 7. *c.* 8. ¶ Dicuntur etiam *Cilbiana juga*, nempe montes, ex quibus Caystrus oritur. *Plin. l.* 5. *c.* 29.

CILIBANTUS, V. in *Cibilla*.

CILICENSIS, V. *Ciliciensis*.

CILĬCES, V. *Cilix*.

CILICĬA, æ, f. *Cilicia*, *Caramania*, Κιλικία, regio Asiæ minoris, habens a Septentrione partim Cappadociam, & partim Armeniam minorem, ab Oriente Syriam, ab Occidente Pamphyliam, a Meridie mare, quod inde *Cilicium* cognominatur. Dividitur in asperam, qua tendit ad Occid. & campestrem, qua Orientem spectat. *Plin. l.* 5. *c.* 27. & *Pompon. Mela*, *l.* 1. *c.* 13. ¶ Croco maxime abundat, præsertim in Coryco monte. *Plin. l.* 21. *c.* 6. ¶ Nomen habet a *Cilice* Agenoris filio. *Serv. ad Æn.* 3. *v.* 88.

CILICIARIUS, ii, m. *ciliceciaio*, qui cilicia conficit, aut vendit. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 648. *n.* 6. Respecto Gratiano ciliciario Catiola conjux P. C.

CILICIENSIS, e, ad Ciliciam pertinens, ea ratione qua Hispaniensis ad Hispanias. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 88. Legio Ciliciensis. *Cic. Fam.* 13. *ep.* 67. Ex provincia mea Ciliciensi. Adde *ad Q. Fr. l.* 1. *ep.* 2. *c.* 2. ubi quidam cum *P. Vict.* leg. *Cilicensi*.

CILICĬNUS, a, um, *cilicino*, ex cilicio factus. *Solin. c.* 33. (*al.* 46.) Ipsa autem tentoria cilicina sunt: ita nuncupant velamenta caprarum pilis texta. *Hieronym. in vita Hilarion. sub fin.* Tunica cilicina.

CILICIŎLUM, li, n. parvum cilicium. *Hieronym. ep.* 27. *in epitaph. Paulæ*, *cap.* 7. Super durissimam humum stratis ciliciolis quiescebat.

CILICĬUM, ii, n. *ciliccio*, κιλίκιον, vestis, seu pannus ex pilis caprarum, & hircorum contextus, in varios militum, & castrorum

usus

usus, item nautarum & pauperiorum hominum. Nomen habet a Cilicibus, a quibus creditur primum inventus esse, cum ejus regionis caprinum pecus maxime villosum sit, ut *Varr. in fin. lib.* 2. R. R. tradit. *Cic. Verr.* 3. *c.* 38. Cum iste civitatibus coria, cilicia, saccos imperaret. *Colum. l.* 12. *c.* 46. Radicem inulæ aspero linteolo, vel etiam cilicio detergere. *Liv. l.* 38. *c.* 7. *ad fin.* Cuniculum intersepientes ciliciis prætentis. *Veget. de re milit. l.* 4. *c.* 6. Saga, ciliciaque tenduntur, quæ impetum excipiant sagittarum. *Serv.* ad illud *Virg.* 3. *Georg. v.* 313. *Usum in castrorum, & miseris velamina nautis:* De ciliciis poliuntur loricæ, & teguntur tabulata turrium, ne jactis facibus ignis possit adhærere. ¶ Pauperiores homines etiam pro veste stragula ciliciis usos fuisse, colligitur ex *Sulpic. Sever. ep.* 1. *de S. Mart.* & *dial.* 1. *de virtutib. Monach.* & V. *Ciliciulum*. ¶ Revera adjectiva est, & subintelligitur *textum*, *stragulum*, aut quid simile. *Ulpian. Dig. lib.* 33. *tit.* 7. *leg.* 12. *circa med.* Vela autem Cilicia instrumenti esse, Cassius ait, quæ ideo parentur, ne ædificia vento vel pluvia laborent. Adde *lib.* 19. *tit.* 1. *leg.* 17.

CILICĬUS, a, um, *di Cilicia*, Κιλίκιος, ad Ciliciam pertinens. *Plin. l.* 2. *c.* 3. Cilicium mare. *Id. l.* 14. *c.* 9. Passum Cilicium. *Id. l.* 21. *c.* 6. Cilicium crocum. *Id. l.* 36. *c.* 22. Cotes Ciliciæ. *Martial. in lemmate epigr.* 140. *l.* 14. Udones Cilicii. *h. e.* ex pilis hircinis, ut cilicia, confecti. ¶ *Cilicii termini* in re agraria, qui & Tiburtini, dicti sunt a Cilicio Saturnino centurione. *Frontin. de Colon. pag.* 120. *Goesii*.

CILĬCUS, a, um, idem quod Cilicius. *Virg. in Culice*, *v.* 400. & hic Cilico crocus editus arvo. Ita legit. in veterib. Editionib. teste *Scalig.* Al. habent *Cilici* ablat. pro *Cilice*.

CILISSA, æ, f. *di Cilicia*, ad Ciliciam pertinens: a *Cilix*, ut *Phœnissa* a *Phœnix*. *Ovid. in Ibin*, *v.* 200. Quotve ferat, dicam, terra Cilissa crocos. *Id.* 1. *Fast. v.* 76. Et sonet accensis spica Cilissa focis. *h. e.* crocus, cujus feracissima Cilicia est. *Propert. l.* 4. *eleg.* 6. *v.* 74. Terque lavet nostras spica Cilissa comas. *h. e.* unguentum crocinum, quod olim diu maxime laudatum fuisse, *Plin. l.* 13. *c.* 1. tradit. Quidam putant, intelligi hoc loco unguentum nardinum: nardi enim quoddam genus in Cilicia nascitur, teste *Dioscor. l.* 1. *c.* 8. sed omnino crocinum intelligendum esse pluribus contendit *Scalig. in adnotationib. ad Propert.* Quid si de irino unguento sermonem ibi esse dicamus? Spicam enim a Latinis usurpari etiam pro bulbo, & ipse *Scalig. ibid.* docet. Porro iridis radix, ex qua irinum unguentum conficitur bulbosa est. *Plin.* autem unguentum irinum Cilicium ceteris omnibus ejus generis præfert, *l.* 23. *c.* 7.

CILĬUM, ii, n. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 57. docet, antiquos *cilium* vocasse extremum ambitum genæ superioris oculi, in qua pili nascuntur, qui Italice dicitur *l'estremità pelosa della palpebra*, & Græce βλεφαρίς. Postea vero significare cœpit ipsam genam seu palpebram, *palpebra*, βλέφαρον. *Festus*: Cilium est folliculus, quo oculus tegitur: unde fit supercilium. *Plin. l.* 11. *c.* 39. Cutis ubicumque sine carne est, vulnerata non coit, ut in bucca, cilioque. *Lactant. de Opif. Dei*, *c.* 10. Ut oculi munitiores essent ab injuria, ciliorum tegminibus occuluit. *Apul. l.* 10. Ciliis alterna connivere. ¶ Videtur etiam poni pro supercilio, *ciglio*. *Auct. elegiar. quæ Corn. Gallo tribui solent*, *eleg.* 1. *v.* 139. Et quos (*oculos*) grata prius ciliorum serta tegebant, Desuper incumbens hispida silva premit.

CILIX, ĭcis, *di Cilicia*, Κίλιξ, qui est ex Cilicia. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 207. Ardet Athos, Taurusque Cilix, & Tmolus, & Oete. *Martial. l.* 7. *epigr.* 94. Tonsor Cilix. ¶ *Cilices*, *cum*, Ciliciæ populi. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 1. Cilicum, & Pisidarum gens. ¶ Cilicum regio croco abundat. V. *Cilicia*. Hinc *Lucret. l.* 2. *v.* 416. Et cum scena croco Cilici perfusa recens est. *Stat. l.* 5. *silv.* 1. *v.* 211. Ver Arabum, Cilicumque fluit, floresque Sabæi. *Id. l.* 2. *silv.* 1. *v.* 160. Cilicum flores. *Id. l.* 3. *silv.* 3. *v.* 34. Messes Cilicum.

CILLA, æ, f. Κίλλα, urbs Troadis, in qua Apollo præcipue colebatur, ob id Κιλλαῖος, & Κιλλαῖος dictus. *Plin. l.* 5. *c.* 30. & *Senec. in Troad. v.* 227.

CILLĔO, es, & Cillo, is, a. *muovere*, κινέω, moveo: antiquum, & obsoletum verbum. ita *Serv. ad* 2. *Georg. v.* 389. Oscilla dicta sunt ab eo, quod in his cillerentur, hoc est moverentur ora. nam cillere est movere. Unde & furcillæ dictæ sunt, quibus frumenta cillentur. Eadem habet *Isidor. l.* 20. *Orig. c.* 14. Antiquius testimonium haberi videtur apud *Fest.* qui ita scribit in *Oscillum*. Oscillum Santra dici ait, quod os cillent, idest inclinent, præcipitesque in os ferantur. Ita legit *Scalig. ad Fest.* & *Voss. in Etymol.* ad vocem *Oscillum*. Aliter tamen habetur in multis Codicib. ¶ Legitur etiam *cileo*, & *cilo*.

CILLIBÆ, V. in *Cibilla*.

CILLO, V. *Cilleo*.

CILLUS, i, m. *asino*, κιλλός, Dorica lingua asinum significat. *In fragment. carm. Petron. pag.* 683. *Burman.* Judæus licet & porcinum numen adoret, Et cilli summas advocet auriculas. *Tacit.* 5. *Hist. c.* 3. & 4. tradit, Judæos asinum pro numine coluisse, quod eo monstrante invenissent in deserto aquam. (quam fabulam refellit *Tertull. in Apolog. c.* 16.) Eo igitur referenda hujus carminis sententia est: ubi tamen alii leg. *celi*. Nam & *cælicolæ* Judæi dicti sunt. V. *Cælicolæ*.

CILO, onis, m. προκέφαλος, σοζός, *di capo lungo*, *e stretto*, dicitur is, cui frons est eminentior, ac dextra sinistraque velut recisa videtur. Ita *Festus*: nec dissimiliter *Charis. l.* 1. *pag.* 78. *Putsch.* Cilones dicuntur, quorum capita oblonga, & compressa sunt. Et *Flav. Caper de Orthogr. ibid. pag.* 242. Cilo est angusto capite: cui hoc contingit in partu. ¶ Fuit cognomen familiæ Flaminiæ, ut in ejus nummo apud *Patin. de Fam. Rom.* legitur. *L. Flaminius Cilo*. Sed in altero *ibid.* habetur *Chilo*: ex quo apparet, hac etiam ratione scriptum fuisse. Tametsi *Cilo*, & *Chilo* significatione differunt. Cujusdam Cilonis meminit & *Cic. Fam.* 6. *ep.* 20. ubi quoque *Manut.* mavult legi *Chilo*. ¶ Magiorum quoque alterius familiæ Rom. cognomen fuit, ut *P. Magius Cilo* apud *Sever. Sulpic. ad Cicer. Fam.* 4. *ep.* 12. Sed hic quoque alii leg. *Chilo*. ¶ Est etiam vox convicii. *Auct. declam. in Sallust.* (*quæ olim Ciceroni tribuebatur*) *cap.* 6. Quidquid impudicorum, cilonum, parricidarum, sacrilegorum fuit in Urbe. *Cæl. Rhodig. l.* 21. *c.* 22. legit *cillones*, & interpretatur ceventes, cinædos, a *cillere*, motitare. Alii scribunt *cyllones*. Græce autem κυλλὸς est mutilus, curvus, claudus, mancus. Nonnulli apud Martinium *in Lex. Etym.* putant, sic dici eum, qui bene peculiatus est, atque adeo impurus, lascivus. Sed hæc notio unde sit, non apparet. Quid si retineas *cilones*, vel *celones*, a κηλόω, uro, hoc est libidine ardentes? Hinc enim fit κηλωτὸς, lupanar. *Martin. ibid.*

CILUNCŬLUS, i, diminut. a *cilo*, qui est capite, & fronte angusta & compressa. V. *Cilo*. *Arnob. l.* 3. *pag.* 108. Esse quosdam capitones, ciluncúlos, frontones, labeones. Al. leg. *filunculos*, a *filo*, *onis*, vel *filus*, *i*.

CIMBER, bri, m. *Festus* docet, lingua Gallica latronem significare. Ubi *Scalig.* non ex vi vocis, sed ex more gentis hanc notionem natam esse ait. Sunt enim *Cimbri*, *orum*, populi Germaniæ, qui eam regionem tenuere, quæ nunc est pars regni Daniæ, & *Cimbrica Chersonesus* dicta est. Hi cum aliquando in Italiam venissent sedes quæsitum, a Q. Catulo & C. Mario Coss. devicti sunt. *Epitom. Liv. l.* 68. *Flor. l.* 3. *c.* 3. & *Eutrop. l.* 5. *c.* 1. & 2. ¶ In singulari numero *Quintil. l.* 8. *c.* 3. Germanum Cimber occidit. Adde *Valer. Max. l.* 2. *c.* 10. *n.* 6. ¶ Adjective *Ovid.* 4. *ex Ponto ep.* 3. *v.* 45. Ille Jugurthino clarus, Cimbroque triumpho.

CIMBRĬCE, adverb. Cimbrorum more. *Quintil. Declam.* 3. *c.* 13. Cimbrice loqui.

CIMBRĬCUS, a, um, ad Cimbros pertinens. *Cic. l.* 2. *de Orat. c.* 66. Scutum Cimbricum. *Id. pro Dom. c.* 38. Cimbricæ manubiæ. *Flor. l.* 3. *c.* 3. Cimbrica victoria. *Plin. l.* 36. *c.* 25. Cimbricum bellum.

CIMELIARCHA, æ, m. *tesoriere*, κειμηλιάρχης, qui pretiosæ supellectili præest: a κειμήλιον, supellex pretiosa, & quæ magna cura reponitur, & asservatur, & ἄρχω, prior sum. Habetur *in Cod. lib.* 7. *tit.* 72. *leg. ult.* ubi sermo est de Ecclesiastica dignitate ejus, qui res pretiosas, atque etiam pecuniam Ecclesiæ custodit.

CIMELIARCHĬUM, ii, n. *tesoreria*, κειμηλιαρχεῖον, locus, in quo pretiosa supellex, atque etiam pecunia servatur. *Justinian. in Cod. lib.* 7. *tit.* 72. *leg. ult.* In cimeliarchio sanctæ Ecclesiæ illius civitatis. *Id. ibid. lib.* 11. *tit.* 47. *leg.* 19. Iidem reditus deponantur in æde sacra, vel in cimeliarchio civitatis.

CIMEX, ĭcis, m. *cimice*, κόρις, vermiculus gravissimi odoris, in lectis nascens fusco colore, item in herbis quibusdam, & arboribus colore viridi. *Varr. l.* 1. R. R. *c.* 2. *ad fin.* Cimices nulli accedent. *Petron. in Satyr. c.* 98. Ipsos cimices ore tangebat. *Plin. l.* 30. *c.* 14. Cum cimice trito illinere. Adde *lib.* 29. *c.* 4. ubi cimicum utilitates in medicina recenset. *Martial. l.* 11. *epigr.* 33. Nec toga, nec focus est, nec tritus cimice lectus. ¶ Videtur esse aliquando nomen convicii, nempe in illo *Horatii l.* 1. *sat.* 10. *v.* 78. Men' moveat cimex Pantilius? ¶ In genere femin. *Plin. l.* 32. *c.* 10. *ad fin.* Suffitus sanguisugarum necat cimices invectas. Ita Edit. A. 1470. & 1472. Aldina 1535. *Harduini*, & aliæ. Omnium harum antiquissima A. 1469. *per Joan. Spira* habet *innecta*, mendose quidem, sed ut inde facile appareat, *invectas* legi oportere. In Elzeviriana Edit. legitur *invectus*: In Hackiana adjectum est oræ pro varia lectione *invector*: quod & *Harduin.* mallet, quia alibi *Plin.* masculine semper usurpaverat.

CIMINĬUS, a, um, V. vocem sequent.

CIMĬNUS, i, m. *montagna di Viterbo*, mons Hetruriæ usque ad Faliscos in Orientem extensus, ad cujus radices Viterbium urbs sita est. Ibi est silva Ciminia (de qua *Plin. l.* 2. *c.* 96.) quam *Flor. l.* 1. *c.* 17. *Ciminium saltum* appellat: & lacus Ciminius, (de quo *Virg. Æn.* 7. *v.* 697. Et Cimini cum monte lacum.) *lago di Vico*, vel *di Ronciglione*. *Colum. l.* 8. *c.* 16. Ciminus lacus. ¶ De hujus lacus origine hæc habet *Serv. ad Virg. loc. cit.* Aliquando Hercules ad ejus loci populos venit, & ad suam virtutem ostendendam provocatus, vectem ferreum quo exercebatur in terram tam alte defixit, ut a nemine evelli posset. Ipse autem postea rogatus extraxit, unde immensa vis aquæ secuta est, quæ Ciminium lacum effecit. ¶ Scribitur & *Cyminus*.

CIMMERĬI, orum, Κιμμέριοι. *Festus* docet, esse nomen generale eorum populorum, qui frigoribus occupatas terras incolunt: quales fuerunt inter Bajas & Cumas, in ea regione, in qua convallis satis eminenti jugo circumdata est: quæ neque matutino, neque vespertino tempore sole contingitur. Hæc *Festus*. Hos tradit *Plin. l.* 3. *c.* 5. oppidum olim habuisse juxta Avernum lacum. Adde *Sil. l.* 12. *v.* 132. ¶ Celebriores sunt in extrema Asia ad dexteram Ponti partem, ad Bosphorum Cimmerium: quæ regio aliquando Cimmeria dicta est, postea Scythia parva, nunc *Tartaria*. Horum quoque oppidum *Cimmerium* ponit *Plin. l.* 6. *c.* 6. Hi aerem crassum habere dicuntur, & densis exhalationibus nebulosum. Hinc *Cimmeriæ tenebræ* de densissima caligine, & translate de crassa rerum ignoratione. *Lactant. l.* 5. *c.* 3. *ad fin.* O cæcum pectus, & mentem Cimmeriis, ut ajunt, tenebris atriorem! ¶ *Ovid.* 11. *Metam. v.* 592. apud hos Cimmerios Somni domum constituit, quod longas ibi noctes Sol absens efficiat. ¶ Alii sunt Cimerii in Scytharum regione, inter Colchos, & Iberos, juxta mare Caspium. *Plin. l.* 6. *c.* 13.

¶ *Cimmerium* pro *Cimmeriorum* habet *Valer. Flacc. l. 3. v. 399.*

CIMMERIUS, a, um, Κιμμέριος, ad Cimmerios populos pertinens. *Ovid. 4. ex Pont. ep. 10. v. 1.* Cimmerium litus. *Plin. l. 4. c. 12.* Bosphorus Cimmerius. *Ammian. l. 29. c. 2. (al. 11.)* Omnes velut in Cimmeriis tenebris reptabamus. V. *Cimmerii.* ¶ *Cimmerii lacus* dicuntur a *Tibull. l. 3. eleg. 5. v. 24.* de lacu Inferorum, propter tenebras & noctem Ditis opacæ.

CIMOLIUS, a, um, Κιμώλιος, ad Cimolum insulam pertinens. Cimolia terra, Κιμωλία γῆ, quam *Cels. l. 2. c. ult.* & *Scribon. compos. 245. cretam Cimoliam* vocant, genus est terræ cretosæ, quæ in Cimolo insula effoditur, candida, vel ad purpurissum inclinans: habetque varios in medicina usus, de quibus *Plin. l. 35. c. 17.*

CIMOLUS, i, m. *Argentiera*, Κίμωλος, insula maris Cretici, antea Echinussa dicta, creta illa abundans, quæ Cimolia appellatur. *Ovid. 7. Metam. v. 463.* cretosaque rura Cimoli. Adde *Plin. l. 4. c. 12.*

CINÆDIAS, æ, m. κιναιδίας, gemma candida, & oblonga, quæ invenitur in cerebro piscis cinædi. *Plin. l. 37. c. 10.*

CINÆDICUS, a, um, ad cinædum pertinens. *Plaut. Stich. 5. 5. in fin.* Suavem cantationem aliquam occipito cinædicam. *Varr.* apud *Non. c. 2. n. 822.* Comici, cinædici, scenatici. *h. e.* molles, enervesque saltatores. Sic *Plaut. Stich. 5. 7. 1.* Qui Jonicus, aut cinædicus, qui hoc tale facere possiet? V. *Cinædus.*

CINÆDOLOGUS, i, κιναιδολόγος, impudens in loquendo. *Turneb. l. 29. c. 19.* putat haberi in quodam *Varronis* fragmento apud *Non. c. 2. n. 277.* Sed ea lectio valde incerta est.

CINÆDULUS, li, m. diminut. a cinædus. P. *Scip. Afric. Æmilian.* apud *Macrob. l. 2. c. 10.* Docentur præstigias inhonestas cum cinædulis, & sambuca, psalterioque eunt in ludum histrionum. *Pontan.* mallet *cinæditis* ex conjectura.

CINÆDUS, a, um, adject. κίναιδος, impudicus, mollis, effeminatus, & qui inter viros mulier est: a κενός, vacuus, & αἰδώς, verecundia, pudor: vel ἀπὸ τοῦ κινεῖν τὰ αἰδοῖα. *Catull. carm. 16. ad Aurel. & Fur.* Aureli pathice, & cinæde Furi. *Martial. l. 6. epigr. 39.* Homo cinæda fronte. Adde *Petron. cap. 21. 23. & 24.* ¶ Sumitur etiam pro impudenti, petulanti, procaci, *sfacciato*. Tales enim impuri omnes esse solent. *Catull. carm. 10. de Vari scorto, v. 24.* Hic illa, ut decuit cinædiorem, Quæso, inquit mihi, &c. ¶ Cinædi etiam dicti sunt saltatores, vel pantomimi, ἀπὸ τοῦ κινεῖν τὸ σῶμα, ut etiam *Non. c. 1. n. 15.* docet, *ballarini*. *Plaut. Mil. 3. 1. 74.* Ad saltandum non cinædus malacus est, atque ego. *Lucil.* apud *Non. loc. cit.* Stulte saltatum te inter venisse cinædos. *Scipio African.* apud *Macrob. l. 2. Saturn. c. 10.* Eunt in ludum saltatorium inter cinædos virgines, puerique ingenui. ¶ Hinc *cantio cinædica* apud *Plaut.* h. e. quæ ad saltandum provocat, ut *Non. ibid.* interpretatur. ¶ Est etiam nomen piscis coloris lutei. *Plin. l. 32. c. ult.*

CINARA, & Cynara, æ, f. *carciofo*, κινάρα, & κυνάρα, herba eadem, quæ carduus sativus. *Colum. l. 10. v. 235.* Hispida ponatur cinara, quæ dulcis Iaccho Potanti veniat, nec Phœbo grata canenti. Adde *l. 11. c. 3.* ¶ Ad scriptionem quod attinet, quamvis utroque modo tum Græce, tum Latine scriptum reperiatur, placet tamen *Salmas. in Solin.* per *i* scribi in utraque lingua: quod nos amplectimur.

CINARIS, is, f. nomen herbæ apud *Plin. l. 8. c. 27.* ubi narrat, cervum herba cinare venenatis pabulis resistere. Quidam putant eandem esse cum *cinara*: sed negat *Harduin.*

CINCINNALIS, le, cincinnos habens. *Herba cincinnalis* eadem est, quæ polytrichon. *Apul. de herb. c. 51.*

CINCINNATULUS, a, um, *ricciutello*, diminut. a cincinnatus. *Hieronym. ep. 8. ad Demetriad. ad fin.* Cincinnatuli pueri, & calamistrati.

CINCINNATUS, a, um, *ricciuto*, βοστρυχωμένος, πλοκαμώδης, cincinnos habens, cirratus. *Cic. post redit. in Senat. c. 5.* Cincinnatus ganeo. *Id. pro Sext. c. 11.* Cincinnatus consul. ¶ *Cincinnatæ Stellæ* sunt crinitæ. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 5.* Stellæ, quas Græci cometas, nostri cincinnatas vocant. *Al. leg.* crinitas. ¶ *Cincinnatus* cognomen fuit L. Quinctii, qui ab aratro ad dictaturam arcessitus, strenuissimam Reipublicæ navavit operam: de quo *Liv. l. 3. c. 26.* & *Cic. 2. de Fin. c. 4.*

CINCINNULUS, li, m. *ricciolino*, βοστρύχιον, parvus cincinnus. *Varr.* apud *Non. c. 6. n. 43.* Ante aures modo ex subolibus parvuli intorti demittuntur sex cincinnuli. Al. aliter leg.

CINCINNUS, i, m. *riccio*, κίκιννος, βόστρυχος, πλόκαμος, cirrus, capilli intorti. *Varr. l. 1. R. R. c. 31.* Coliculus viteus intortus, ut cincinnus. *Cic. in Pison. c. 11.* Erant illi compti capilli, & madentes cincinnorum fimbriæ. *Juvenal. sat. 6. v. 491.* Altior hic quare cincinnus? ¶ Translate dicitur de flosculis orationis, & lasciviore verborum ornatu. *Cic. 3. de Orat. c. 25. ad fin.* Atque eo citius in oratoris, aut in poetæ cincinnis ac fuco offenditur, quod sensus in nimia voluptate, natura, non mente satiantur. Adde *Sueton. in Aug. cap. 86.*

CINCIUS, a, um, adject. ad Cincium pertinens, quod est nomen gentis Romanæ. *Cincia, orum*, locus fuit Romæ, ubi erat Cinciorum monumentum. *Fest.* ¶ *Cincia lex de donis, & muneribus* lata fuit a M. Cincio Alimento Trib. pleb. M. Cornelio Cethego, P. Sempronio Tuditano Coss. circa A. U. 549. adversus eos, qui pretio causas orabant. Prohibebat enim, ne quis ob causam orandam donum munusve caperet. Ejus meminere *Cic. 2. de Orat. c. 71.* *Liv. l. 34. c. 4.* *Tacit. Ann. 13. c. 42.* &c. ¶ Hæc dicta est etiam *lex muneralis*, ut ex *Plauti* fragmento docet *Festus*.

CINCTICULUS, i, m. *grembiule*, περιζωμάτιον, parvus cinctus, genus amiculi puerilis (quemadmodum *cinctus* virorum est) quod circa umbilicum præcingitur, & ad media crura pertinet. *Plaut. Bacch. 3. 3. 28.* Cincticulo præcinctus in sella apud magistrum assideres.

CINCTORIUM, ii, n. *cintura*, *ciarpa*, περιζώστρα, balteus, hoc est cinctus, ex quo ensis dependet. *Pompon. Mela l. 2. c. 1. in f.* Marti pro simulacris enses & cinctoria dedicant. Quidam putant, utrumque simul significari, nempe ensem cum suo balteo, quo ille appenditur. Hoc enim sensu accipiendum videtur ipsum *parazonium*, quod habetur in lemmate *epigr. 32. l. 14.* apud *Martial.* Ipsum epigramma tale est: Militiæ decus hoc, & grati nomen honoris: Arma Tribunitium cingere digna latus. ¶ *Salmas. in Solin.* ait, se legisse apud *Pompon. Mel.* in libb. *enses, & centoria*: emendari autem posse *cinctoria*, hoc est gladios, quod ii sanguine tinguntur. Hinc in *Isid. Gloss.* haberi: *tinctorium*, *gladius*. Nihilominus magis placere *cinctorium*. Quod & in ipsis *Isid. Gloss.* alii reposuerunt. Hoc quidam trahunt illud *Plin. l. 7. c. 7.* Tu cujus semper in cinctorio mens est. *h. e.* in balteis, & gladiis, atque adeo cruenta, crudelis es. Alii leg. *cinctoria mens est*. Sed *Harduin.* cum aliis *tinctoria*, eodem sensu: ut sit idem *tinctoria mens*, quod *gladiatorius animus* apud *Terent. Phorm. 5. 7. 71.* Alii denique, *in victoria mens est*.

CINCTORIUS, a, um, V. in voce præced.

CINCTUM, i, n. V. *Cinctus, us*.

CINCTURA, æ, f. *Quintil. l. 11. c. 3.* Pars togæ prior mediis cruribus optime terminatur: posterior eadem portione altius, quam cinctura. *Ferrar. de re vestiar. l. 1. c. 24.* duplicem hujus loci interpretationem affert, *utramque tamen trepide, & hæsitanter*, donec alius meliora promat. Magis placet ea, qua *cincturam* putat significare tunicam cinctam, ut ima togæ posterioris ora paulo altior, quam extrema tunicæ cinctæ fimbria, a *Quintiliano* esse jubeatur. ¶ Videtur etiam sumi pro ipsa cingendi ratione. *Sueton. in Cæs. c. 45.* Usus est lato clavo ad manus fimbriato, nec ut unquam aliter, quam super eum cingeretur, & quidem fluxiore cinctura.

CINCTUS, us, m. διάζωμα, περίζωμα, vestis infra pectus corpus ambiens, & ad pedes pertingens, ut campestre, & subligaculum: quæ Italice dici posset *grembiule*. Erat propria virorum, & mulierum: sed in viris *cinctus*, in feminis *cingulum* dicebatur, ut *Varr. l. 4. L. L. c. 23.* docet: & gestabatur ab his supra tunicam; ab illis autem loco tunicæ, ut expeditiores essent ad agendum. Habebant enim soluta brachia, & ad exercendum habiliora. ¶ *Cinctum*, *i*, n. hoc sensu dicitur a *Porphyr. in Horat. de art. poet. v. 50.* ¶ *Cinctus Gabinus* fuit ipsius togæ quædam conformatio in hunc modum. Laciniis ejus extrema lævo brachio subducta in tergum rejiciebatur, ac retrahebatur ad pectus, atque ita in nodum colligabatur, ut togam contraheret, & breviorem, & adstrictiorem redderet. Hujus autem cinctus origo est hujusmodi. Cum toga laxum vestimenti genus esset, & ad pugnandum inepta, repentina apud Gabios incursione, cum non esset spatium deponendi togas, & sumendi saga, aut chlamides (quæ forte tunc temporis nondum invecta fuerant.) subductam, & retro rejectam circa corpus complicaverunt & ad pugnandum processerunt. Ejus mentio fit a *Virg. Æn. 7. v. 612.* & *Servio ibid.* item *Liv. l. 5. c. 46.* & *l. 8. c. 9.* &c. quique eo modo induti essent, *incincti cinctu*, aut *ritu Gabino* dicebantur, & *in procinctu* esse. Hoc habitu utebatur postea consul bella indicturus. *Virg.* & *Serv. ibid.* ¶ Est etiam *cinctus* idem quod zona, *cintura*, *cinto*, ζώνη. *Plin. l. 23. c. 6.* Soluto vinculo omni cinctus, & calceatus, atque etiam anuli. *Id. l. 28. c. 4.* Si cinctu suo soluto feminam cinxerit. *Sueton. in Ner. c. 51.* Synthesinam indutus, sine cinctu, & discalceatus. ¶ *Cinctum*, *i*, n. vel *cinctus*, *i*, m. *Scribon. Larg. compos. 163.* Has venatores diligenter colligunt, & habent in cincto. *h. e.* in zona. ¶ Pro ipsa cingendi ratione. *Plin. l. 27. c. 6.* Vulnera nodo Herculis præligare, mirum quantum ocyor medicina est: atque etiam quotidiani cinctus tali nodo, vim quandam utilem habere dicuntur.

CINCTUS, a, um, *cinto*, *attorniato*, *circondato*, περιβεβλημένος, circumdatus. *Plaut. Curcul. 2. 1. 5.* Zona cinctus. *Horat. l. 2. sat. 8. v. 10.* Puer alte cinctus. *Ovid. 6. Metam. v. 59.* Mulier cincta vestem ad pectus. *Id. l. 1. Trist. eleg. 4. v. 30.* Agminibus comitum qui modo cinctus erat. *Id. 3. de ar. am. v. 392.* navali cincta honore caput. *h. e.* coronatus navali corona. *Id. 3. Amor. eleg. 8. v. 10.* Ense latus cinctum. *Liv. l. 38. c. 21. ad fin.* Miles Hispaniensis gladio cinctus. *Cic. pro Mil. c. 1.* Consessus cinctus corona. *Id. pro Flacc. c. 12.* Provincia cincta mari. *Id. pro leg. Manil. c. 11.* Sicilia multis undique cincta periculis. ¶ Speciatim *cincta* dicebatur Flaminica veste velata. *Fest.* ¶ Est etiam *cinctus*, qui militiæ nomen dedit, & arma sumpsit, *soldato arrolato*. *Plin. in fin. ep. 25. l. 7.* Sunt plures cultu pagano, quos cinctos, & armatos diligenter scrutatus invenies. *Marcell. Dig. l. 39. tit. 1. leg. 25.* Titius priusquam tribunus legionis factus esset, testamentum fecit: & postea cinctus, manente eodem, defunctus est. *Paul. ibid. leg. 38.* Miles non ignominiæ causa missus, cinctus est in alia militia.

CINCTUTUS, a, um, *succinto*, cinctu indutus. *Cinctuti Cethegi* apud *Horat. de ar. poet. v. 50.* & *cinctuti Luperci* apud *Ovid. 5. Fast. v. 101.* sunt cinctu illo præcincti, qui supra in *Cinctus, us*, descriptus est. eo enim indumenti genere loco tunicæ utebantur antiqui illi, & operosi homines, ut ad agendum expeditiores essent. Ad Lupercos quod attinet, satis constat, nudos eos, & solo cinctu tectos, per Urbem Lupercalibus decucurisse.

CINEFACTUS, a, um, *ridotto in cenere*, in cinerem redactus. *Lucret. l. 3. v. 920.* At nos horrifico cinefactum te prope busto Insatiabiliter deflebimus.

CINERACEUS, a, um, *cenerognolo*, *cinericcio*, τεφρώδης, cineri similis.

lis. Plin. l. 17. c. 5. Cineracea terra. Id. l. 27. c. 7. Folia cineracei coloris.

CINERARIUM, ii, n. sepulcrum, vel locus in sepulcro, ubi mortuorum cineres reconduntur. Inscrips. apud Grut. pag. 850. n. 10. Fratri optimo, & piissimo cinerarium fecit. Adde pag. 418. n. 11. & pag. 663. n. 3.

CINERARIUS, ii, m. κοσμοπλόκος, idem qui ciniflo. Porro utraque hæc appellatio a cinere calefaciendo orta est. Docet enim Varr. l. 4. L. L. c. 29. dictos esse cinerarios, quod calamistros fervente cinere calefactos, quibus capillus ornatur, ministrarent. Cinifiones a cinere flando, & calefaciendo sunt appellati. Uterque ab Horat. l. 1. sat. 2. v. 98. & a Tertull. l. 2. ad Uxor. c. penult. inter delicatiores mulierum servos enumeratur. Latius tamen eorum opera patuisse videtur. Nam & tonsoriam exercuisse, colligitur ex illo Catulli carm. 60. quod est Epithal. Jul. & Manl. v. 138. Nunc tuum cinerarius tondet os. ¶ Cinerariorum meminit etiam Senec. de constant. sapient. c. 14. ¶ Olim cinerarii per convicium dicti sunt a Vigilantio, qui Sanctorum martyrum cineres, & ossa venerabantur, ut est apud Hieronym. ep. 53. ad Ripor. advers. Vigilant.

CINERARIUS, a, um, adject. Cinerarii fines in agris sunt, qui ad sepulcrum aliquod terminantur. Veterum enim sepulcra in agris fuere. Var. Auct. de limitib. pag. 296. Goesii. V. Cineritius.

CINERESCO, is, n. 3. andar in cenere, τεφροῦμαι, in cinerem abeo. Tertull. in Apolog. c. 40. de regione Sodomæ. Poma contacta cinerescunt.

CINERĔUS, a, um, cinerizio, τεφρός, cineri similis, cineraceus. Plin. l. 14. c. 3. Cinerea uva. Id. l. 35. c. 16. Cinerea terra. Id. l. 37. c. 10. & Colum. l. 2. r. 2. Cinereus color.

CINERITIUS, vel Cinericius, a, um, cinerizio, cinereus, cineraceus. Varr. l. 1. R. R. c. 9. ad fin. Si terra non sit cineritia, neve vehementer densa. Al. leg. cineraria.

CINEROSUS, a, um, cinereus. Apulej. l. 4. Metam. Pulverei, & jam cinerosi mortui, ridotti in cenere. Id. ibid. l. 7. Cinerosa canities.

CINGILLUM, i, n. vel Cingillus, i, m. ζωνάριον, στρόφιον, parva vestis, quæ cinctus dicitur. Petron. in fragm. Tragur. c. 67. Burman. Venit ergo galbino succincta cingillo, ita ut infra cerasina appareret tunica.

CINGO, is, cinxi, cinctum, a. 3. cingere, attorniare, circondare, ζώννυμι, περιβάλλω, circum complector, circumdo. Plaut. Amph. 1. 1. 152. Cingitur: certe expedit se. Sueton. in Cæs. c. 45. Fluxiore cinctura cingi. Plin. l. 28. c. 4. Cingere aliquem cinctu. Horat. l. 3. od. ult. extr. Cingere comam lauro. Ovid. 3. Fast. v. 254. de tenero cingere flore caput. Liv. l. 7. c. 10. Cingi gladio. cingersi la spada. Virg. 2. Æn. v. 511. Cingi ferrum. eod. sensu, pro cingi ferro. (hellenismus). Ovid. 2. Fast. v. 784. Cingere latus ense. Martial. l. 14. epigr. 31. Arma Tribunicium cingere digna latus. Id. l. 11. epigr. 101. Cingere brachia anulo. Cic. 3. de nat. Deor. c. ult. urbem mœnibus. Liv. l. 7. c. 39. castra vallo. Tacit. 6. Ann. c. 34. hostem stationibus in modum obsidii. Id. 12. Ann. c. 17. multitudinem custodia. Virg. 3. Æn. v. 52. urbem obsidione. Ovid. 2. ex Pont. ep. 8. v. 69. Cingi ab armis hostium. ¶ Cingere aliquem aliquando est stipare, comitari. Tacit. l. 1. Ann. c. 77. Ne egredientes in publicum pantomimos equites Romani cingerent. Ovid. 4. ex Pont. ep. 9. v. 17. Dumque latus sancti cingit tibi turba Senatus. ¶ Cingi venenis apud Valer. Flacc. l. 6. v. 477. est instrui, armari, ea ratione, qua dicimus cingi gladio. ¶ Dicuntur etiam cingere locum aliquem, qui circa eum incolunt, abitare intorno. Id. ibid. v. 68. Quique lacum cinxere Bicen. ¶ Item qui itinere locum aliquem circumeunt. Lucan. l. 9. v. 372. Audet in ignotas agmen committere gentes, Armorum fidens, & terra cingere Syrtim. h. e. terrestri itinere circuire. Adde lib. 1. v. 594. ¶ De fluminibus, quæ locum aliquem circumfluunt. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 38. Flumen, ut circino circumductum, pæne totum oppidum cingit. Curt. l. 3. c. 1. Terra magna ex parte cingitur fluctibus. ¶ In illo Plinii l. 6. c. 12. Cingitur insula tribus millibus passuum. h. e. circumitur, seu tria mill. pass. in circuitu habet. ha tre miglia di circuito. ¶ Poetice significat aliquando occupare, vel tegere. Virg. 5. Æn. v. 13. cinxerunt æthera nimbi. Senec. in Herc. Fur. v. 939. Medium diem cinxere tenebræ. ¶ Hæc translatio ex eo descendit, quod cingere significat etiam vestire, tegere: ut in illo Silii l. 3. v. 235. at vestigia nuda, sinusque Cingere inassuetum. Hinc etiam cinctus, us, & cincticulus vestis genus quoddam sunt. ¶ Cingere aliquem insignibus fortunæ Principalis apud Tacit. 2. Hist. c. 59. ad fin. est, honoribus, & vestibus Principum ornare, decorare. ¶ Aliquando est militare verbum. Nam cingi milites dicuntur, cum militiæ adscribuntur, & arma sumunt. Papinian. Dig. lib. 29. tit. 1. leg. penult. Filiusfamilias equestri militia exornatus, cingi confestim jussus, &c. V. Cinctus, a, um. ¶ Denique cingere arbores est eas circum deglabrare, uti docet Paul. Dig. lib. 47. tit. 7. leg. 5. Græci quoque τὸ ζωννύειν exponunt περιλέπειν τὸν φλοιόν. Arbores autem fere omnes, cortice in orbem detracto, necantur, teste Plin. l. 17. c. 24. post med. V. Declavo, & Coinquire.

CINGŬLA, læ, cigna, cinghia, ζῶμα, qua cinguntur jumenta. Ovid. de rem. amor. v. 236. Ut nova velocem cingula lædat equum. Adde Calpurn. ecl. 6. v. 41. ¶ Pro cingulo, seu zona hominis, Ovid. 3. de ar. am. v. 443. Nec coma vos fallat liquida nitidissima nardo, Nec brevis in rugas cingula pressa suas. Adde Titin. apud Non. c. 14. n. 1.

CINGULANUS. V. Cingulum.

CINGULI, homines satis tenues in iis locis, ubi cingi solemus. Fest.

CINGŬLUM, i, n. & Cingŭlus, i, m. genus vestis, de quo V. Cinctus, us. ¶ Item zona, cintola, cintura, ζώνη. Petron. in Satyr. c. 21. Myrtea subornatus gausapila, cinguloque succinctus. Virg. 12. Æn. sub fin. & notis fulserunt cingula bullis. Valer. Flacc. l. 6. v. 470. fecundaque monstris cingula. h. e. cestus Veneris. Cic. in somn. Scip. c. 6. Cernis eandem terram quasi quibusdam redimitam, & circumdatam cingulis; e quibus duos maxime inter se diversos, &c. ¶ Cingulo nova nupta præcingebatur, quod vir in lecto solvebat. Id factum erat ex lana ovis, ut sicut illa in glomos sublata conjuncta inter se sit, ita vir suus secum cinctus, vinctusque esset. Hunc Herculaneo nodo vinctum vir solvit ominis gratia, ut sic ipse sit felix in suscipiendis liberis, ut fuit Hercules, qui LXX liberos reliquit. Hæc Festus. ¶ Speciatim cingulum adhibetur in re militari. Est enim militiæ insigne: & metonymice pro ipsa militia ponitur. Impp. Arcad. & Honor. lib. 6. Cod. Theodos. tit. 30. leg. 18. Cingulum militiæ sumere. Impp. Valens, & Valentinian. lib. 7. Cod. Justin. tit. 38. leg. 1. Cingulo aliquem exuere. h. e. exauctorare. Iidem ibid. lib. 12. tit. 17. leg. 3. Cingulo spoliare. Adde Prudent. Peristeph. 1. v. 32. ¶ Est etiam nomen oppidi in Piceno, nunc Cingoli. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 15. Cingulum, quod oppidum Labienus constituerat, suaque pecunia exædificaverat. Silius l. 10. v. 34. Cingula saxa appellat. Adde Cicer. Attic. l. 7. epist. 12. & 13. ¶ Ejus incolæ Cingulani dicuntur a Plin. l. 3. c. 13. Inscript. apud Murator. pag. 383. n. 1. Fl. Fortunio .... Ordo Cingulanorum, &c. Sic Cingulanus ager, apud Frontin. de Colon. pag. 121. Goesii. ¶ In cingulo Florentino, in centuriis singulis sunt jugera CC. Jul. Frontin. de colon. pag. 133. Goes. h. e. in agro, in territorio. distretto, territorio. q. d. in agro, qui Florentiam cingit. ¶ Cum cingulum, cingulus, & cingula usurpata a Scriptoribus reperiantur, manifestum videtur, vocem adjectivam esse. Notat autem Servius ad illud Æn. 9. v. 359. aurea bullis cingula, neutro genere de hominum, feminino de animalium zonis dici: quod confirmat Isid. c. ult. l. ult. Sed V. Cingula.

CINIFES, vel Ciniphes, Cyniphes, Cinyphes, Cinypes, & Scyniphes aut Scinifes (tot enim modis scriptum legitur) um, f. pollini, musculæ sunt minutissimæ, sed aculeis permolestæ, ut Augustin. l. 3. de Trinit. c. 7. & Isid. l. 12. Orig. c. ult. docent. Græce dicuntur ab aliis σκνῖπες, ab aliis κνῖπες vel κνίφες. Hieron. in Joel c. 2. pag. 98. edit. Veron. Cyniphes tam parvi sunt culices, ut vix cernantur oculis. Sulpic. Sever. l. 1. sacræ hist. c. 14. Superductis ciniphibus terra oppleta est. Alcim. Avit. l. 5. v. 151. Illic quas scinifes vocitant, quantosque volatus, &c.

CINIFLO, onis, m. Ciniflones, qui & Cinerarii. Horat. l. 1. sat. 2. v. 98. Custodes, lectica, ciniflones, parasiti. V. Cinerarius, ii.

CINIS, ĕris, m. & f. cenere, τέφρα, pulvis, in quem res combustæ rediguntur. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 8. ad fin. Nisi patriæ miserandum viderint cinerem. Horat. l. 2. od. 1. v. 7. incedis per ignes Suppositos cineri doloso. Lucret. l. 4. v. 924. cinere ut multa latet obrutus ignis. Colum. l. 12. c. 22. Infundito cineris lixiviæ congios duos. Horat. l. 1. ep. 15. v. 39. Vertere omnia in fumum, & cinerem. Id. l. 4. od. 13. in fi. Dilabi in cineres. Plin. l. 34. c. 10. Redire in cinerem. Stat. 12. Theb. v. 82. impulsas cineri miscere Mycenas. h. e. incendio absumere. Senec. in Thebaide, v. 113. & Virg. in Ciri, v. 312. Dare aliquid in cinerem. eod. sensu. ¶ Translate Catull. carm. 67. ad Manl. v. 90. Troja virum, & virtutum omnium acerba cinis. h. e. immaturum exitium. ¶ Sæpissime dicitur de funerum reliquiis, quæ crematis cadaveribus, in sepulcra condebantur: item de ipsis defunctorum manibus. Horat. de ar. poet. v. 471. Minxerit in patrios cineres. Cic. pro Quint. c. 31. Obsecravit per fratris sui mortui cinerem. Id. Verr. 3. c. 44. Cur hunc dolorem cineri ejus, atque ossibus inussisti? (Adde C. Anton. in epist. apud eund. Phil. 13. c. 10.) Phædr. l. 3. fab. 9. v. 4. Et cedo invidiæ, dummodo absolvar cinis. h. e. jam mortuus. Sic Martial. l. 1. epigr. 1. Rari post cineres habent poetæ. dopo la morte. & l. 5. epigr. 13. Quodque cinis paucis, hoc mihi vita dedit. ¶ Cineri medicinam dare, proverbialiter significat nimis serum alicui afferre remedium, mortuo mederi. Legitur apud Propert. l. 2. eleg. 11. v. 16. ubi alii pro cineri reponunt cum Scalig. emeritis, sed Brouckus. alteram lectionem tuetur ex octo MSS. Simile est illud apud Quintil. declam. 12. c. 23. Aquas infundere in cinerem: scilicet cum incendium jam exstinctum est. ¶ Cinerem quæritare aliud proverb. apud Plaut. Mil. 4. 2. 10. h. e. rem vilem ac sordidam. ¶ Feminine (præter eos, quos adduximus) extulerunt etiam Cæsar, Catulus, & Calvus, quorum auctoritatem frustra Nonius vacillare dicit cap. 3. n. 51. ¶ In recto casu singulari ciner pro cinis agnoscitur a Prisciano l. 5. pag. 658. & l. 6. pag. 707. Putsch. sed nullo probatur exemplo. ¶ Ultima in cinis producitur in illo Albinov. ad Liviam, eleg. 1. v. 163. Miscebor cinerique cinis, atque ossibus ossa. V. Sanguis in fi.

CINISCŬLUS, li, m. parvus, seu paucus cinis. Prudent. Cathemer. 10. v. 149. Nec si cariosa vetustas Dissolverit ossa favillis, Fueritque cinisculus arens Minimi mensura pugilli.

CINNABARIS, is, f. cinnabro, κιννάβαρι, εως, τό, genus coloris rubri, & minio similis, diversi tamen, quo pictores utuntur. Duplex est, nativum, & factitium. Plin. l. 33. c. 7. Cinnabaris adulteratur sanguine caprino, aut sorbis tritis. Pretium sinceræ nummi quinquaginta. & lib. 29. c. 1. ad fin. Cinnabaris Indica. ¶ Dicitur etiam cinnabari, is, n. more Græcorum. Plin. cit. lib. 33. Minium quidam vocant cinnabari. Ita cum Harduino pleræque Editiones tum antiquæ, tum recentes. At omnium antiquissima A. 1469. habet cinnabarim, quod vel ex eo præferendum videtur, quia Plin. tum in eod. cap. tum alibi semper feminine usurpat. ¶ Cinnabaris

baris Indica erat sanies draconis elisi elephantorum morientium pondere, permixto utriusque animalis sanguine, ut *Plin. eod. l.* 33. docet. V. etiam *lib.* 8. *c.* 12. Hoc tamen plerique fabulosum putant, quamvis *Solin.* confirmat *c.* 25. (*al.* 38.) *sub fin.*

CINNAMĔUS, a, um, qui est ex cinnamo. *Auson. in Gripho*, seu *Edyll.* 11. *v.* 17. Cinnameus nidus. *Apul. l.* 5. *Metam.* Cinnamei crines. *h. e.* cinnama redolentes. & *lib.* 10. Cinnamei odores.

CINNAMĪNUS. V. *Cinnamominus*.

CINNAMOLŎGUS, i, *κινναμολόγος*, *h. e.* cinnamum colligens: a *κίνναμον*, cinnamum, & *λέγω*, colligo. Ita vocatur avis quædam in Arabia, quia cinnami surculis collectis nidificat. Eos autem nidos sagittis decutiunt indigenæ, mercis gratia. *Plin. l.* 10. *c.* 33. ¶ De eadem verba faciens *Solin. c.* 33. (*al.* 46.) appellat *cinnamolgon*, extrita per syncopen quarta vocali.

CINNAMOMĪNUS, a, um, *κινναμώμινος*, qui est ex cinnamomo. *Plin. l.* 13. *c.* 1. *ad fin.* Unguento cinnamomino prodigiosa pretia. Al. leg. *cinnamina*.

CINNAMOMUM, i, n. *κιννάμωμον*, frutex Æthiopiæ Troglodytis connubio permixtæ duum cubitorum altitudine amplissimus, folio origani, cujus cortex gratissimi odoris est: lignum vero (quod *xylocinnamomum* vocant) acerbum gustui propter origani acrimoniam, quam imitatur. Quidam putant esse aroma illud, quod Italice dicitur *cannella*. Plura de eo *Plin. l.* 12. *c.* 19.

CINNĂMUM, *& Græca terminatione* Cinnamon, i, n. idem quod *cinnamomum*. Est enim veluti per syncopen ab eo deducta vox, & a Latinis usurpata, cum Græci *κιννάμωμον* tantum dicant. Plurimus ejus usus fuit in unguentis, quæ cinnamomina dicta sunt, & prodigiosa pretia habuere. *Plin. l.* 12. *c.* 19. Cinnamomum, idemque cinnamum, nascitur in Æthiopia. *Senec. in Oedip. v.* 117. Cinnamis silvas Arabum beatas Vidit. *Stat. l.* 4. *silv.* 5. *v.* 31. odoratisque rara Cinnama præripiet Sabæis. *Claudian. de nupt. Honor. & Mar. v.* 94. Panchaia turgent cinnama. *Lucan. l.* 10. *v.* 165. multumque madenti Infudere comæ, quod nondum evanuit aura, Cinnamon, externa nec perdidit aera terra. *Martial. l.* 4. *epigr.* 13. Tam bene rara suo miscentur cinnama nardo. ¶ Dicitur avis Phœnix ex ejus surculis nidum sibi, seu rogum struere. *Ovid.* 15. *Metam. v.* 399. *Stat. l.* 2. *silv.* 6. *v.* 87. & *Claudian. in* I. *Consul. Stilich. l.* 2. *v.* 420. ¶ Est & aliud, cognomento *comacum*, seu *camacum*, multum quidem a priore differens, vicina tamen gratia. *Plin. in f. l.* 12. & *lib.* 13. *c.* 2. ¶ Sunt qui scribunt *cinamum*, & *cinamomum* unico *n*, sed minus recte. *Dausq. in Orthogr.*

CINNĂMUS, i, m. idem quod cinnamum, vel cinnami surculus. *Solin. c.* 33. (*al.* 46.) *de Phœnice*. Rogos suos struit cinnamis, quos prope Panchajam concinnat.

CINNĀNUS, a, um, ad Cinnam pertinens. *Cinna* est nomen propr. R. L. Cornelius Cinna bello civili contra Syllam pugnavit, & a suis tandem interfectus est. V. *Florum*, *Vellej. Epitom. Liv. l.* 77. *& sequentib.* & alios. *Nepos in Attic. c.* 2. Cinnanus tumultus. & *ibid.* & *Vellej. l.* 2. *c.* 24. Cinnanæ partes.

CINNUS, i, m. *mescuglio di più cose*, plurium rerum commixtio, inquit *Non. c.* 1. *n.* 295. Hinc ita appellatum est genus quoddam potionis ex pluribus liquoribus temperatum, (ut *idem ibid. n.* 207. tradit) quod a Græcis *κυκεὼν* dicitur, a *κυκάω*, misceo. *Arnob. l.* 5. *pag.* 174. Sitienti adoris oggerit potionem cinnum, cyceonem quam nuncupat Græcia. ¶ Translate *Cic. in Orat. c.* 6. Est autem quidam interjectus (*dicendi modus*) inter hos medius, & quasi temperatus; nec acumine posteriorum, nec fulmine utens superiorum, ut cinnus amborum, in neutro excellens, utriusque particeps, vel utrinsque, si verum quærimus, potius expers. Ita legit *Non. cit. n.* 295. *P. Victor*, & *Gruter.* Alii cum *Aldo* A. 1514. ediderunt *vicinus amborum*: sed fortasse locum *Nonii* non viderant. ¶ Præterea *cinnum* idem esse ac cincinnum, probant quidam tum ex *Gloss. Philox.* ubi *cinnus* exponitur *κικίβυλος*; tum ex *Plaut. Trucul.* 2. 2. 32. & *Cicer.* 3. *de Orat. c.* 25. *sub fin.* ut quidem legit *Non. c.* 6. *n.* 13. Sed apud *Plaut.* & *Cicer. cincinnus* cum plerisque omnibus legendum est. ¶ In iisdem *Gloss.* exponitur *νεῦμα*, hoc est nutus: in aliis cilium, aut palpebra, ut est apud *Scalig. ad Fest.* in *Sugillatum*. Sed harum significationum desiderantur adhuc Latini Scriptoris exempla.

CINUS, i, f. arbor quædam silvestris, amica apibus. *Pallad. l.* 1. *tit.* 37.

CINYPHIUS, a, um, *Κινύφιος*, ad Cinyphum, seu Cinypem regionem, & fluvium pertinens. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 273. Cinyphius chelydrus. *Virg.* 3. *Georg. v.* 312. barbas incanaque menta Cinyphii tondent hirci. *Cinyphios* appellat hircos, quia circa Cinyphum fluvium magna eorum copia, & ingentibus villis nascuntur. Sic *Martial. l.* 7. *epigr.* 94. Cinyphius maritus. *h. e.* hircus. *Id. l.* 8. *epigr.* 51. Cinyphius tonsor. *h. e.* qui tondet hircos. & *lib.* 14. *epigr.* 140. cujus lemma est *Udones Cilicii*. Non hos lana dedit, sed olentis barba mariti: Cinyphio poterit planta latere sinu. ¶ *Cinyphii* etiam dicuntur *Macæ* populi Libyæ, ab eadem regione Cinyphi amnis. *Sil. l.* 3. *v.* 275. Cinyphii didicere Macæ: squalentia barba Ora viris, humerosque tegunt velamine capri Setigero. ¶ Circa hunc fluvium uberrima arva sunt, teste *Pomp. Mela l.* 1. *c.* 7. Hinc *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 7. *v.* 25. Cinyphiæ segetis citius numerabis aristas. ¶ Ponitur etiam generatim pro Libyco, Africano. *Id.* 15. *Metam. v.* 754. Numidasque rebelles, Cinyphiumque Jubam. *Claudian. de B. Gild. v.* 9. Cinyphias exercitus attigit oras. *Lucan. l.* 9. *v.* 787. Cinyphiæ pestes. *h. e.* serpentes Afri. *Sidon. carm.* 14. *v.* 5. Cinyphio Tritone truces hilaraverat artus. V. *Triton*. *Id. carm.* 9. *v.* 203. Cinyphius Ammon. ¶ Monet *Pier. ad loc. Virg. cit.* in MSS. reperiri *Cyniphius Κινίφειος*.

CINYPHUS, i, & Cinyps, ypis, m. *Κίνυψ*, & *Κίνυψ*, fluvius Africæ, qui oritur in desertis Libyæ, & in Mediterraneum mare inter duas Syrtes, prope Leptim, influit. A *Plinio l.* 5. *c.* 4. & *Pomp. Mela l.* 1. *c.* 7. Cinyps appellatur. Sic *Claudian. l.* 1. *in* I. *Consul. Stilich. v.* 251. Quos vagus humectat Cinips. ¶ *Cinyphus* vero ab aliis dicitur ex *Ptolemæo*, apud quem *Κίνυφος* est.

CINYRAS, æ, m. *Κινύρας*, Paphi filius, Rex Assyriorum, omnium suæ ætatis formosissimus, qui quod imprudens cum Smyrna filia concubuisset, præ mœrore se ipse interfecit. Ex eo concubitu filium habuit Adonim a Venere dilectum, qui ab apro occisus est. *Hygin. fab.* 58. 242. 270. &c. ¶ Alia quoque de eo narratur fabula, quod plures filias habuerit, quæ cum Junone de pulcritudine contendere ausæ, ab ipsa in gradus templi conversæ sunt: quod innuit *Ovid. Metam.* 6. *v.* 98. ¶ Diversus ab hoc creditur Cinyras Rex Cypri, pater Myrrhæ, de quo *Ovid.* 10. *Metam. v.* 300. Plerique tamen cum priore confundunt.

CINYREIUS, a, um, *Κινύρειος*, ad Cinyram pertinens. *Ovid.* 10. *Metam. v.* 369. (& *Colum. l.* 10. *v.* 173.) Cinyreia virgo. *h. e.* Myrrha filia Cinyræ. *Id. ibid. v.* 712. Cinyreius juvenis. *h. e.* Adonis Cinyræ nepos simul & filius. *Stat. l.* 5. *silv.* 1. *v.* 214. Cinyreia germina. V. vocem sequent.

CINYREUS, a, um, *Κινύρειος*, Cinyreius. *Lucan. l.* 8. *v.* 716. ab Idalio Cinyreæ litore Cypri. *h. e.* Cypri a Cinyra regnatæ. *Stat. l.* 5. *silv.* 1. *v.* 214. Coryciæque comæ, Cinyreaque germina. *h. e.* myrrha. Al. leg. *Cinyrejaque*.

CINXIA, Juno dicebatur, quod nuptiis præesset. Inito enim conjugio solvebatur cingulum, quo nova nupta erat cincta. *Festus*, & *Arnob. l.* 3. *pag.* 115.

CIO, is, ivi, itum, a. 4. *muovere*, *κινέω*, idem quod *cieo*, hoc est moveo. *Virg. in Culice*, *v.* 201. bijuges oriens Erebo cit equos nox. *Colum. l.* 6. *c.* 5. Ea res aut cit alvum, aut movet febrem. *Plaut. Pœn.* 4. 2. 86. Prius disperibit, faxo, quam unam calcem civerit. *Martial. l.* 4. *epigr. penult.* Inde lego, Phœbumque cio, Musasque lacesso. *Lucret. l.* 1. *v.* 212. Terraique solum subigentes, cimus ad ortus. *h. e.* excitamus, promovemus. *Lactant.* in *Epit. c.* 4. Tres affectus tres furiæ sunt, quæ in animis hominum tantas perturbationes ciunt. *Al. leg.* cieunt. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 33. Quos e proximis coloniis ejus rei fama civerat. *h. e.* exciverat. *Apul. in Florid. n.* 17. (*al. l.* 3. *sub fin.*) Cire voces. *h. e.* elicere, vel edere.

CIOS, & Cius, i, m. *Κίος*, & *Κῖος*, fluvius, & oppidum Bithyniæ ad Propontidem, opportunissimum olim emporium non procul accolentis Phrygiæ. *Priscian. in Perieg. v.* 775. Qua Cius egregia decurrens murmurat unda. Adde *Plin. l.* 5. *c.* 32. & *Pomp. Melam l.* 1. *c.* 19.

CIPPUS, i, m. valli genus ex trunco arboris: unde & *Vet. Gloss.* *κορμὸν*, truncum exponit. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 73. Truncis arborum, haud admodum firmis ramis accisis, atque horum dolabratis, atque præacutis cacuminibus, perpetuæ fossæ ducebantur. Huc illi stipites demissi, & ab infimo revincti, ne revelli possent, ab ramis eminebant; quo qui intraverant, se ipsi acutissimis vallis induebant: hos cippos appellabant. ¶ Est etiam columella quadrata in sepulcris cum memoria & titulo aliquo posita. *Horat. l.* 1. *sat.* 8. *v.* 12. Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum Hic dabat, heredes monumentum ne sequerentur. *Pers. sat.* 1. *v.* 37. non levior cippus nunc imprimit ossa? *Prudent. in Apoth. v.* 361. Decalionum devotus cippo. ¶ In re agraria est terminus ad discernendos agrorum fines constitutus. *Simplic.* apud *Goes. pag.* 88. ¶ *In Gloss. Vet.* exponitur etiam ligneum vinculum pedum: ex quo orta est Itala vox *ceppo*. *Aldhelmus in carm. de laudib. Virgin. c.* 25. Et furas iterum cipporum vincula claudunt. ¶ Præterea *cippum* quidam leg. apud *Tertull. de Pall. c.* 5. & putant esse ligneum anulum, quo continetur umbo togæ, ne defluat: qua de re multa ibi *Salmas.* Alii interpretantur palum jugo transverso instructum, cui vestes appenduntur. Sed hæc incerta prorsus, & sola quorundam conjectura fulta sunt.

CIPRIUS. V. *Cyprius*.

CIRCA, *intorno*, *attorno*, *περὶ*, circum: præpositio accusativum regens, quæ dicitur tum de loco, tum de tempore. *Nepos in Alcib. c.* 10. Ligna contulerunt circa casam eam, in qua quiescebat. *Liv. l.* 28. *c.* 26. Custodes circa omnes portas missi. *Id. l.* 26. *c.* 13. Circa domos eorum ituros se, minabantur. *Cic. Verr.* 3. *c.* 48. Ajebat multa opus esse canibus suis, quos circa se habebat. *Sueton. in Domit. c.* 9. Omnes circa se largissime prosequutus. *h. e.* qui ei inserviebant, vel quorum familiaritate utebatur. Eadem ratione locutus est *in Cæs. c.* 27. Sic Græci dicunt *οἱ περί τινος*. *Ulpian. Dig. lib.* 4. *tit.* 4. *leg.* 9. Circa Principem occupatum esse. *h. e.* Principi in aliquo ministerio inservire. ¶ Dicitur etiam de tempore, & significat circiter, hoc est paulo ante, vel paulo post illud tempus, de quo sermo est, *in circa*. *Vellej. l.* 2. *c.* 92. Circa ea tempora. *Horat. l.* 4. *od.* 1. *v.* 6. Circa lustra decem. *Cels. l.* 2. *c.* 6. Circa septimum diem. *Liv. l.* 42. *c.* 57. Postero die circa eandem horam copias admovit. *Colum. l.* 5. *c. ult.* Circa Idus Octobr. *Sueton. in Othon. c.* 11. Circa lucem expergefactus. ¶ Item de numero. *Cels. l.* 7. *c.* 15. Per insequentes dies circa singulas heminas aquæ emittendum. *Liv. l.* 45. *c.* 34. Ea fuere oppida circa septuaginta. Addunt & *lib.* 27. *c.* 42. sed hic locus varie legitur. ¶ Translate ponitur pro *de*, *in*, aut *super*. *Tacit. l.* 11. *Ann. c.* 2. Publica circa bonas artes socordia. *Id.* 1. *Hist. c.* 13. Circa consilium eligendi successoris in duas factiones scindebantur. *Quintil. in proœm. l.* 6. Illum alienatæ mentis errorem circa solas literas habuit. *Sueton. in Claud. c.* 22. Circa cærimonias correxit quædam. ¶ Item pro

erga,

erga, *verso*. *Justin. l.* 14. *c.* 1. Ut, quomodo circa se animati essent, cognosceret. *Scævola Dig. lib.* 31. *leg.* 90. *a med.* Si docerent eo animo circa patronum, cum testamentum faceret, esse cœpisse, ut, &c. ¶ Sæpe est adverbium, seu potius adhibetur sine casu more adverbii. De loco, *Liv. l.* 1. *c.* 4. Ex montibus, qui circa sunt. *che sono in quel contorno*. *Curt. l.* 4. *c.* 12. Caligo, quam circa humidi effuderant montes. *Cels. l.* 5. *c.* 28. *n.* 3. Circa, qua tumor ex inflammatione est, imponenda cataplasmata. *Quintil. l.* 10. *c.* 7. Omnia, quæ sunt in ea, circaque, intuemur. *Nepos in Eumen. c.* 10. *in fi.* Sed non passi sunt, qui circa erant. *h. e.* ejus amici, ac ministri, *οἱ περὶ αὐτὸν*.

CIRCÆA, f. *κιρκαία*, herba strychno sativo similis flore nigro, parvo semine, ut milii, nascente in quibusdam corniculis, radice semipedali triplici ferme, aut quadruplici, alba, odorata, gustus calidi: nascitur in apricis saxis. *Plin. l.* 27. *c.* 8.

CIRCÆI. V. *Circeii*.

CIRCÆUM, i, n. *κίρκαιον*, herba eadem, quæ mandragora. *Plin. l.* 25. *c. ult.*

CIRCÆUS, a, um, *Κιρκαῖος*, ad Circen pertinens. *Cic. in Divin. Verr. c.* 17. *ad fin.* Sed repente ex homine, tanquam aliquo Circæo poculo, factus est Verres. *Propert. l.* 2. *eleg.* 1. *v.* 55. Sed mihi Circæo pereundum gramine. *h. e.* herbis veneficis. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 328. & *l.* 6. *v.* 426. Circæi campi. *h. e.* qui sunt prope Phasim fluvium, & oppidum Circæum in Colchis, ubi Circe nata est. *Plin. l.* 6. *c.* 4. ¶ Circæum dorsum *Silio lib.* 7. *v.* 692. est collis, in quo situm est Tusculum a Telegono filio Circes conditum. ¶ Item ad oppidum Circejos pertinens. *Horat. Epod.* 1. *v.* 30. Circæa mœnia. *Virg.* 7. *Æn. v.* 10. Circæa terra. *Ovid. Metam.* 14. *v.* 248. Circæum litus. *Lucan. l.* 6. *v.* 287. Circæa procella. *h. e.* quæ ad Circejos promontorium fit.

CIRCANĚA dicitur avis, quæ volando circuitum facit. *Fest.* ubi alii leg. *circenda*.

CIRCĀTOR. V. *Circitor*.

CIRCE, es, *& Latina positione* Circa, æ, f. *Κίρκη*, filia Solis, & Perses, seu Perseidis Nymphæ soror Æetæ. Veneficii peritissima suis poculis exteriora hominis fertur in bestias transformasse. Sarmatarum Rege, cui nupserat, veneno sublato, Regnoque per scelus parto, cum crudelius imperaret, ab incolis pulsa in Italiam profugit, & in monte Latii in Volscis, herbarum feracissimo, qui ab illa *Circæii* est appellatus sedem sibi delegit. Ibi Glauci amore capta est, qui a Scylla, quam deperibat, repulsus, ad Magicam Circes artem confugerat. Sed ab illo Scyllæ posthabita Rhegium se contulit, fontem, in quo se Scylla lavare consueverat, venenis infecit, & virginem in monstrum marinum commutavit. Socios item Ulyssis, quos ille duos, & viginti præmiserat, inter quos Eurylochus, Macareus, Polytes, Elpenor numerantur, in sues vertit, Eurylocho excepto, qui a Mercurio de Circes veneficiis præmonitus, & moly herba munitus fuerat. Sed illis deinde Eurylochi amore humanam speciem reddidit. Ulyssem mox hospitio suscepit, quem una cum sociis anni spatio, & ampliore apud se detinuit, eique duos filios peperit. Cum in silva quadam herbas legeret, amore Pici filii Saturni Regis Laurentium exarsit, qui uxorem habebat Canentem, seu Pomonam filiam Jani, & Veniliæ. A Pico rejecta, illum in avem immutavit, socios in varia genera ferarum. Ipsa autem inter Deas relata est, & culta. *Plin. l.* 25. *c.* 2. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 19. *Hygin. fab.* 125. 156. 199. *Ovid. initio* 14. *Metam.* & *vers.* 320. *& sequentib.* &c. *Id. ibid. v.* 390. Certior ad Circen ultor venisset Ulysses. ¶ Pro Latina positione *Circa*, *æ*, sint hæc loca. *Horat. epod.* 17. *v.* 17. Volente Circa. & *Propert. l.* 3. *eleg.* 10. *v.* 27. Et Circæ fraudes. & *Plaut. Epid.* 4. 2. 34. Hanc asserva Circam, Solis filiam. *Pier.* quoque, *Circæ* pro *Circes* legi testatur in aliquot MSS. *Virg.* 3. *Æn. v.* 386. & ad *Horatii* locum quod attinet, *Circa* ibi legitur a *Valer. Prob. in Cathol. pag.* 1446. *Putsch.* Plura hac de re *Bentlej. ad cit. loc. Horatii*, & *Brouckus.* ad *Propert. l.* 2. *eleg.* 7. *v.* 83. ubi *Antigonæ*, non *Antigones* legi oportere contendit.

CIRCEJENSIS, se, ad Circejos pertinens. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 19. Circen quoque coloni nostri Circejenses religiose colunt. *Plin. l.* 32. *c.* 6. Circejensia ostrea.

CIRCEII, iorum, m. nomen est montis, promontorii, & oppidi in Latio, juxta Pomptinas paludes, in mare Tyrrhenum excurrens: a Circe, quæ ibi habitasse dicitur. *Plin. l.* 3. *c.* 5. *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 4. ¶ Hoc loco optima ostrea nascebantur. *Horat. l.* 2. *sat.* 4. *v.* 33. Ostrea Circeis, Miseno oriuntur echini. Adde *Juvenal. sat.* 4. *v.* 140. & *Plin. l.* 32. *c.* 6. ¶ Reperitur etiam *Circæi*, *orum*. *Cic. Attic. l.* 15. *ep.* 10. Statim igitur mittam vel Antium, vel Circæos.

CIRCELLUS, li, m. parvus circulus. *Circelli isiciati* apud *Apic. l.* 2. *c.* 5. sunt farcimina in circuli formam & rotunditatem efficta: cujusmodi fuisse videntur *Lucanicæ*, quibus pultes coronabant, ut est apud *Martial. l.* 13. *epigr.* 35. ¶ Quidam leg. *circillus*.

CIRCENSIS, se, ad Circum pertinens. *Circenses ludi*, & absolute *Circenses*, *ium*, sunt omnes ludi solemnes, qui Romæ in Circo edebantur, ut quadrigarum, equorum, itemque hominum cursus, ferarum venatus, vel pugna cum damnatis reis, lucta, pugilatus, &c. *Cic. Verr.* 6. *c.* 15. Ludis Circensibus. *h. e.* die ludorum Circensium. *Liv. l.* 44. *c.* 9. Circense ludicrum. *Juvenal. sat.* 10. *v.* 80. duas tantum res anxius (*populus* R.) optat, Panem, & Circenses. *Sueton. in Cæs. c.* 76. Circensis pompa. *h. e.* transvectio imaginum deorum, quæ initio Circensium ludorum fiebat. *Id. in Calig. c.* 18. Edere Circenses. *Id. in Claud. c.* 21. Committere Circenses. ¶ Aliquando hi ludi extra Circum facti sunt, Circenses nihilominus appellati. Colligitur id ex *Sueton. in Aug. c.* 45. & *in Claud. c.* 21. ¶ Quidam tradiderunt, *Circenses* dictos esse non a *Circo*, sed a *circum*, & *ensis*, quia olim ederentur in ripa fluminis, ab altero latere positis gladiis, ita ut ab utraque parte præsens esset ignaviæ periculum. Ita *Serv. ad* 3. *Georg. v.* 18. *Isid. l.* 18. *Orig. c.* 27. & alii. Sed hoc vanum esse, merito censet *Voss. in Etymol.* in voce *Circus*: quemadmodum & illud, quod ab eod. *Isid. ibid. c.* 28. & *Tertull. de spectac. c.* 8. traditur *Circum*, & *Circenses* a *Circe* dictos esse, quod ea primum hujusmodi ludos Soli patri instituerit. ¶ Quod *Circenses plebejos* memorat *Plin. l.* 8. *c.* 42. *a med.* apparet, fuisse & patricios, scilicet hos ab Consulibus, Ædilibus curulibus, & Imperatoribus celebrari solitos in Circo maximo variis de causis, & variis anni temporibus: illos ab Ædilibus pleb. in Circo Flaminio stato die, *h. e.* a. d. XIII. cal. Novemb. institutos pro libertate plebis, exactis Regibus; aut pro ejus reconciliatione cum Patribus post secessionem in Aventinum, ut docet *Ascon. in Verr.* 2. *c.* 10. *ad fin.* Meminit horum *Cic. ibid.* & *Liv. l.* 23. *c.* 30. *l.* 27. *c.* 6. 21. *&* 36. *l.* 28. *c.* 10. *l.* 29. *in fi.* & alibi. ¶ *Circense tomentum* fiebat ex palustrium arundinum paniculis concisis, & fartis, quibus pauperiores pro culcita utebantur. Ita *Martial. l.* 14. *epigr.* 160. Fortasse autem ideo *Circense* dictum est, inquit *Turneb. l.* 9. *c.* 24. quia initio Circensibus spectaculis sibi substernere solerent. *Domitius* putat ita denominatum esse a paludibus, quæ circa Circejos erant, quod ibi ingens arundinum vis, tomenti hujus ferax inveniretur. Meminit etiam *Senec. de vita beata*, *c.* 25.

CIRCES, circitis, m. circulus apud veteres. *Fest.* Circites, circuli ex ære facti. ¶ Nec tantum ex ære, sed e qualibet materia. *Sidon. carm.* 22. *v.* 222. Umbrat multicavus spatioso circite fornix. *Id. carm.* 15. *v.* 15. tegit extima limbi Circite palla pedes. *Al. leg.* limo circite, *h. e.* obliquo circuitu. ¶ Quidam tribuunt etiam *Varroni l.* 5. *L. L. c.* 2. sed invitis *Scalig. Popma*, & *Scioppio*.

CIRCILLUS. V. *Circellus*.

CIRCINATĬO, onis, f. *cerchio*, *κύκλωσις*, actus circinandi, descriptio circuli circino facta: item ipse circulus sic descriptus. *Vitruv. l.* 9. *c.* 8. Circinationem circuli describere. & *ibid.* Circinationis totius sumenda est pars quintadecima. & *lib.* 3. *c.* 3. Ducere rotundam circinationem. Adde *lib.* 9. *c.* 4. ubi non semel *circinationem* appellat circulum, seu orbem, quem Planetæ cursu suo dimetiuntur: & *l.* 10. *c.* 10. ubi circinatio molarum est earum circuitus & gyrus, cum in molendo versantur.

CIRCINĀTUS, a, um, *rotondo*, in orbem circino deformatus. *Plin. l.* 16. *c.* 23. Folia circinatæ rotunditatis. *Id. l.* 18. *c.* 34. Circinatum tympanum.

CIRCĬNO, as, avi, atum, a. 1. *tirare in tondo*, *περικυκλόω*, *περιάγω*, in orbem duco, in rotunditatem deformo, circino describo. *Plin. l.* 16. *c.* 38. Cetera mensarum genera, fissis arboribus, circinantur in pulpam. *Id. l.* 17. *c.* 12. Arbores, quæ in orbem ramos circinant. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 721. *de Mercurio volante*. & easdem circinat auras. *h. e.* in gyrum fertur, velut si circulum in aere circino describat. Sic *Manil. l.* 1. *v.* 710. Utque suos arcus per nubila circinat Iris.

CIRCĬNUS, i, m. *compasso*, *seste*, *sesta*, *διαβήτης*, instrumentum, quo circuli designantur. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 38. Flumen Dubis, ut circino circumductum, pæne totum oppidum cingit. *Vitruv. l.* 9. *c.* 8. Circino spatia dimetiri. & *ibid.* Diducere circinum. Adde *Plin. l.* 2. *c.* 15.

CIRCITELLUS, vel Circitillus. V. *Cesticillus*.

CIRCITER, præposit. *in circa*, *intorno*, *a un di presso*, *ἐγγὺς*, *ὡς*, *περὶ*, circa, prope, ferme. *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 17. A. d. VI. circiter idus Maj. *Id. Fam.* 3. *ep.* 5. Circiter idus Sextil. puto, me ad Iconium fore. *Liv. l.* 28. *c.* 1. Cum decem circiter millia ab hoste abessent. *Plaut. Cistell.* 4. 2. 8. Loca hæc circiter mihi excidit. *Id. Mil.* 2. 3. 79. Fortasse circiter triennium. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 15. Dies circiter quindecim iter fecerunt. & *cap.* 50. Circiter meridiem exercitum reduxit. *Horat. l.* 1. *ep.* 7. *v.* 47. octavam circiter horam. C. *Hemina* apud *Plin. l.* 13. *c.* 13. Circiter in medio.

CIRCĪTES, vel Circitis olea enumeratur a *Colum. l.* 5. *c.* 8. inter varia ejus arboris genera. Est autem illa ipsa, quæ & *ibid. paulo post*, & a *Plin. l.* 15. *c.* 1. & *Virg.* 2. *Georg. v.* 86. appellatur *radius*: a Græco *κερκὶς*, quod tum radium textorium, tum cacumen significat pinus, seu alni, vel potius speciem quandam alni stipite oblongo, terete, & in acutum radii instar desinente. Ob eandem enim causam olea quoque *radius* dicta est. Quare rectius fortasse *cercites* scriberetur: tametsi *circites* passim habetur etiam in antiquis libris. ¶ *Paul.* ex *Festo* docet, circites esse circulos ex ære factos.

CIRCĪTOR, oris, m. *chi va intorno*, *ἀμφίπολος*, *περιοδευτής*, qui circumit. *Auct. Priapeor. carm.* 16. Quid mecum tibi, circitor moleste? Ad me quid prohibes venire furem? *h. e.* qui hortum circuis, & custodis. ¶ Speciatim ita dicti sunt servi in familia Magistratuum aquæductibus præpositorum, quorum officium erat circuire aquæductus, & si quid vitii, aut fraudis accidisset, renuntiare, ut remedium afferri posset. *Frontin. de aquæduct. artic.* 117. Utraque familia in aliquot ministeriorum species deducitur, villicos, castellarios, circitores, silicarios, &c. ¶ In militia *circitores* fuerunt, qui vigilias circuibant, *ἔφοδοι*, *περίοδοι*. *Veget. l.* 3. *de re milit. c.* 8. *a med.* Idoneos tribuni, & probatissimos eligunt, qui vigilias circumeant, & renuntient, si qua emerserit culpa: quos circuitores appellabant. Nunc militiæ factus est gradus, & circitores vocantur. (*Stewech.* monet, in quodam exemplari legi *circatores*.) Adde *Imp. Leon. lib.* 12. *Cod. tit.* 20. *leg.* 3. & *Hieronym. ep.* 61. *ad Pammach. c.* 7. item veterem Inscript. militarem in *To.* 2. *dissertat.*

Cor-

Cortonens. ubi pænultima producitur illo versu tanquam synæresis fiat a *circuitor*: Circitor morior, præmia parva, senex. ¶ Præterea sic appellantur, qui circumferunt merces vendibiles, *rivendugliòli*. *Ulpian. Dig. lib.* 14. *tit.* 3. *leg.* 5. Sed etiam eos institores dicendos placuit, quibus vestiarii, vel lintearii dant vestem circumferendam, & distrahendam, quos vulgo circitores appellamus. Al. leg. *circuitores*. ¶ Legitur etiam *circitor* in *Inscript.* apud *Reines. class.* 20. *n.* 424. sed utrum ad militares, an institorios pertineat, incertum. Apud *Petron. in fragm. Tragur. c.* 53. *Burm.* habetur etiam *circumitor*.

CIRCITORĬUS, a, um, ad circitorem pertinens, ut *Circitoria dignitas* in militia. *Imp. Constantin. lib.* 7. *Cod. Theodos. tit.* 22. *leg.* 2.

CIRCĬUS, ii, m. ventus peculiaris Galliæ Narbonensis ceterorum clarissimus, nec ullo violentia inferior, Ostiam plerumque recta Ligustico mari perferens: idem non modo in reliquis partibus cæli ignotus, sed ne Viennam quidem, ejusdem provinciæ urbem attingens, paucis ante limitibus jugi modici occursu tantus ille ventorum coercetur. Hæc *Plin. l.* 2. *c.* 47. cui similia habent *Senec. l.* 5. *quæst. nat. c.* 17. & *Phavorin.* apud *Gell. l.* 2. *c.* 22. qui addit ita dictum sibi videri a turbine, & vertigine, qua fertur: nempe a *circum*: quod & *Non.* docet *cap.* 1. *n.* 251. Alii tamen Gallicam vocem putant. Neutrum probat *Salmas. in Exercitat. Plin.* quod *Cercius* a *Catone* dictus sit, teste *Gell. loc. cit.* & a Græcis Κερκίας: itaque esse Siculam vocem, auctore *Theophrasto de ventis*: ex quo etiam fieri, ut non sit Galliæ Narbonensis proprius, sed unus ex principalibus, & toti terræ communis. V. ibi plura *pag.* 1258. & *Isid. Vossium ad Pompon. Melam l.* 2. *c.* 5. *Salmasii* opiniones refutantem. ¶ Tanto impetu spirare solet, ut ædificia quasset, & tecta aliquando auferat. *Senec. loc. cit.* & *Plin. l.* 17. *c.* 2. *in fi.* ¶ Spirat inter Argesten, & Thrasciam, ut est apud *Vitruv. l.* 1. *c.* 6. hoc est inter Occidentem æstivum, & Septentrionem, diciturque a Gallis *nord-ouest*, vel *nord-ouest-nord*, ab Italis *maestro tramontana*.

CIRCO, as, avi, atum, a. 1. *circuire*, περιοδεύω, circumeo. Legitur in *Veteribus Glossis*, & apud *Propert. l.* 4. *eleg.* 9. *v.* 35. Fontis egens erro, circoque sonantia lymphis. Et *Tibull. l.* 1. *eleg.* 3. *v.* 77. Tantalus est illic, & circat stagna. Ita enim *Scalig.* & ex eo *Brouckusius*, qui ejus usum confirmat auctoritate *Servii ad Æn.* 10. *v.* 885. In lævam partem ideo circabat, ut &c. & *Ammiani* qui *lib.* 31. *c.* 2. (*al.* 7.) verbo *circumcirco*, *as*, usus est. Apud *Propert.* alii *circaque*, apud *Tibull.* *circum*, apud *Serv.* alii *circumibat* legunt: nec *Ammiani* locus suspicione caret.

CIRCOS, i, κίρκος, gemma est colore similis accipitri. *Plin. l.* 37. *c.* 10. Ceritis ceræ similis est, circos accipitri. Ita *Harduin.* Alii leg. *circos pyris*. ¶ Item genus accipitris apud *eund. l.* 10. *c.* 8. ubi tamen *Harduin.* contendit, *ægithum* non *circon* legendum esse.

CIRCUĔO. V. *Circumeo*.

CIRCUITĬO, onis, f. *l' andare intorno*, *ronda*, περίοδος, actus circumeundi, circuitus. *Liv. l.* 3. *c.* 6. *in fi.* Munus vigiliarum Senatores per se ipsi obibant: circuitio, ac cura Ædilium plebis erat. ¶ Item locus per quem circuiri potest. *Vitruv. l.* 6. *c.* 6. Duo triclinia cum circuitionibus. *Id. l.* 10. *c.* 19. Cum haberent singula tabulata circuitionem cubitorum ternum. ¶ Translate *circuitio verborum* est, cum pluribus verbis aliquid explicatur, quod paucioribus poterat, *giro*, *circuizion di parole*, περίφρασις. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 32. Circuitio est oratio rem simplicem assumptam circumscribens elocutione. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 17. Epicurus circuitione quadam deos tollit. & *cap.* 61. *ad fin.* Quid opus est circuitione & anfractu? *Terent. Andr.* 1. 2. 31. Ita aperte ipsam rem modo locutus, nihil circuitione usus es. ¶ Legitur & *circumitio*. *Ammian. l.* 24. *c.* 2. (*al.* 4.) Munimentum fluminis circumitione vallatum.

CIRCUĬTOR, oris, m. qui circuit. Legitur *in fragment. Tragur. Petronii*, *cap.* 53. *Burm.* pro eo, qui fundum circuit, & custodit. Alii autem legunt *circumitor*, alii *circitor*, V. *Circitor*.

CIRCUĬTUS, us, m. *circuito*, *giro*, περίοδος, circuitio. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 19. Circuitus solis conversionem conficiunt annuam. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 41. Millium amplius quadraginta circuitu, locis apertis exercitum ducere. *h. e.* circumeundo millia passuum quadraginta. *Cels. l.* 3. *c.* 5. Tertianarum febrium certus est circuitus. *determinato periodo*. *Seren. Sammon. compos.* 95. Circuitibus febrium vexari. ¶ Dicitur etiam de loco, qui circumitur, *circuito*. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 83. Collis, quem, propter magnitudinem circuitus, opere complecti non poterant. *Id.* 3. *B. Civ. c.* 44. Illi operibus vincebant, quod interiore spatio minorem circuitum habebant. *Id. l.* 2. *B. Gall. c.* 29. Oppidum ex omnibus in circuitu partibus altissimas rupes habens. *all' intorno*. & *cap.* 30. Vallum pedum duodecim, in circuitu XV millium. *di quindici miglia di circuito*. *Plin. l.* 4. *c.* 12. Circuitu patet insula CXII. M. D. passus. *In lib. de auspic.* apud *Gell. l.* 13. *c.* 14. Pomœrium est locus per totius Urbis circuitum pone muros, &c. *Sueton. in vita Horatii*. Curcuitus voluminis. *il contorno*. ¶ Translate *Quintil. l.* 5. *c.* 7. Nec statim debet de eo, quod in judicium venit, rogare, sed aliquo circuitu ad id pervenire. *Petron. in Satyr. c.* 13. Negavi circuitu agendum, sed plane jure civili dimicandum. *Martial. l.* 11. *epigr.* 16. Loqui aliquid per circuitus. *Cic. in Orat. c.* 23. Circuitus, conglutinatioque verborum. & *cap.* 61. Circuitus ille orationis, quem Græci περίοδον, nos tum ambitum, tum circuitum, tum comprehensionem, aut continuationem, aut circumscriptionem dicimus. *periodo*. *Id.* 3. *de Orat. cap.* 51. Circuitum, & quasi orbem verborum conficere. ¶ Circuitum mundi *Plin. l.* 9. *c.* 35. vocat suam terrarum descriptionem, quam prioribus Historiæ naturalis libris exsequitur. ¶ In quibusdam libb. legitur *circumitus*. V. *Circumeo*.

CIRCUĬTUS, a, um, *girato*, *camminato intorno*, *circondato*, particip. a circumeo, vel circueo, περιελθείς. *Cic. in fragment. pro C. Cornel.* apud *Priscian. l.* 8. *pag.* 830. *Putsch.* Circuitis rostris ejicerentur lapidibus homines. *Cæs. l.* 3. *B. Gall. c.* 25. Circuitis hostium castris. *Liv. l.* 36. *c.* 16. Lacedæmonios quondam ita a Persis circuitos fama erat. & *lib.* 37. *c.* 42. Subsidia circuita a tergo cædebantur. Adde *Sueton. in Aug. c.* 98. & *Senec. in Med. v.* 98. ¶ In quibusdam libb. legitur & *circumitus*, præsertim apud *Liv.* V. *Circumeo*.

CIRCŬLANS. V. *Circulor*.

CIRCULĀRIS, re, adject. *circolare*, κυκλικὸς, κύκλιος, circulo similis, rotundus. *Martian. Capell. l.* 6. *pag.* 190. Lineares ductus, circulares flexus. Adde *lib.* 8. *pag.* 274.

CIRCULĀTIM, *circolarmente*, κύκλῳ, κυκλόσε, circulando. *Sueton. in Cæs. c.* 84. *in fi.* In summo publico luctu exterarum gentium multitudo circulatim suo quæque more lamentata est. *Cæl. Aurelian. Acut. l.* 2. *c.* 29. Pectori circulatim cerotaria apponere.

CIRCULATIO, onis, f. *circolazione*, *giro*, circulandi actus, ambitus, κύκλωσις. *Vitruv. l.* 9. *c.* 4. Mercurii stella ita pervolitat, ut trecentesimo, & sexagesimo die per signorum spatia currens perveniat ad id signum, ex quo priore circulatione cœpit facere cursum.

CIRCULĀTOR, oris, m. *circolatore*, *cantambanco*, *ciarlatano*, ἀγύρτης, περιοδευτής, homo circumforaneus, qui congregata multitudine in foro, & per vicos varia medicamenta proponit, & præstigiis, saltationibus, cantu, aliisque hujusmodi ludicris plebem detinet, & oblectat, lucri causa. *Cels. l.* 5. *c.* 27. *n.* 3. Si colubra stupente (quod per quædam medicamenta circulatores faciunt) in os digitum quis indidit. *Paul. Dig. lib.* 47. *tit.* 11. *leg. ult.* Circulatores, qui serpentes circumferunt, & proponunt. Adde *Senec. l.* 6. *de Benefic. c.* 11. & *epist.* 29. ubi circulatores appellat circumforaneos, & vagos philosophos, qui philosophiam honestius neglexissent, quam vendunt. ¶ *Circulator auctionum* dici videtur ab *Asin. Poll. ad Cicer. Fam.* 10. *ep.* 32. qui omnes auctiones obit, qui in omnibus auctionibus præsto est. Al. tamen leg. *actionum*, alii aliter.

CIRCULATORĬUS, a, um, ἀγυρτικός, ad circulatorem spectans. *Quintil. l.* 2. *c.* 4. Extemporalis garrulitas circulatoriæ vere jactationis est. *Tertull. in Apolog. c.* 23. Circulatoriæ præstigiæ.

CIRCULĀTRIX, icis, fem. a circulator. *Martial. l.* 10. *epigr.* 3. Fœda linguæ probra circulatricis. Adde *Auct. Priap. carm.* 18.

CIRCULĀTUS, a, um, in gyrum actus. *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 1. *c.* 1. Circulatus gressus vertiginem ingerit ægrotanti. & *paulo post.* Circulatus ductus. Adde *Petron. in fragm. Tragur. c.* 67. *Burman.* ubi al. leg. *circumlatus*, alii *circulatim*.

CIRCŬLO, as, avi, atum, *formare in cerchio*, κυκλόω, in circulum efformo. *Apul. in Apolog.* Posses videri pro computationis gestu errasse; quos circulare debueris digitos, aperuisse. *Id. in Florid. n.* 9. (*al. l.* 2.) Ipse ejus anuli & orbiculum circulaverat, & palam clauserat.

CIRCŬLOR, aris, dep. 1. circulos facere, in circulum cogi homines colloquendi gratia. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 64. Totis vero castris milites circulari, & dolere, hostem ex manibus dimitti. *fare de cerchj*. *Cic. in Bruto*, *c.* 54. Videt oscitantem judicem, loquentem cum altero, nonnumquam etiam circulantem; *mittentem ad horas*, &c. ¶ De circulatoribus, qui turbam circa se colligunt, quam adloquantur. Huc respicit *Senec. ep.* 52. Eligamus non eos, qui verba magna celeritate præcipitant, & communes locos volvunt, & in privato circulantur. & *ep.* 40. Sic itaque habe, istam vim dicendi rapidam atque abundantem aptiorem esse circulanti, quam agenti rem magnam, ac seriam. ¶ Pro circumire, vagari. *Id. ep.* 88. Appion Grammaticus, qui sub C. Cæsare tota circulatus est Græcia. Ita *Lips.* in optimo suo libro: alii *circumlatus*. h. e. quasi manibus gestatus, & ut publica quædam pompa, ut *Idem Lips.* exponit.

CIRCŬLUS, i, m. *cerchio*, *cerchietto*, *circolo*, κύκλος, figura plana ex linea in orbem ducta, rotundus ambitus, gyrus, orbis: a Circus diminutive. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 18. Cum duæ formæ præstantes sint, ex solidis globus, ex planis circulus, aut orbis. *Plin. l.* 14. *c.* 21. Vinum ligneis vasis condere, circulisque cingere. *cerchiare*. *Id. l.* 16. *c.* 18. Arbor circulis flexilis. *pieghevole*, *e buono da cerchj*. *Id. lib.* 37. *cap.* 10. Gemma pallida, ambiente circulo aurei coloris. *Cels. l.* 7. *c.* 25. appellat circulum glandis, quem Anatomici nunc *glandis coronam* vocant. *Tertull. de habitu muliebri*, *c.* 2. Circuli ex auro, quibus brachia artantur, *braccialetti*, *smaniglie*. ¶ Est etiam genus edulii ex farina mixta caseo (vel alia conditura) & aqua macerata, atque in modum circuli efformata, *bracciatello*, *ciambella*, κύκλος. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 22. Hinc *Vopisc. in Tacit. c.* 6. Quos ad consulatus dandos dulcia, & circuli, & quæcumque voluptas puerilis invitet. ¶ In Cælo circuli dicuntur zonæ, seu orbes, quos Astrologi constituunt ad certos cælorum fines describendos, & siderum motus explicandos. *Varr. l.* 8. *L. L. c.* 18. Circulus æquinoctialis, solstitialis, & septentrionalis. *Cic. in somn. Scip. c.* 3. Stellæ circulos suos, orbesque conficiunt celeritate mirabili. *Plin. l.* 18. *c.* 29. Circulus lacteus. *la via lattea*. ¶ In illo *Martial. l.* 14. *epigr.* 138. Nobilius villosa tegant tibi lintea citrum: Orbibus in nostris circulus esse potest: *Turneb. l.* 9. *adversar. c.* 24. circulum exponit rotundam maculam, quam nonnunquam in mensa relinquunt repositoria, paropsides, & alia vasa, quæ in ea reponi solent. ¶ Translate significat cœtum hominum in orbem collectorum colloquendi gratia. *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 18. Sermo in circulis, & conviviis est liberior. *Nepos in Epamin. c.* 3. Cum in circulum venisset, in quo aut de Republica disputaretur, aut de philosophia sermo haberetur. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 34. *in fin.* Quemcumque patremfamilias eripuissetis ex aliquo circulo. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 4. Subducere se de circulo. *Plin. l.* 36. *c.* 5. Proponere imaginem circulis ridentium.

tium. *Martial. l. 2. epigr.* 86. Scribere carmina circulis. *h. e.* otiosæ plebejorum hominum coronæ. *Id. l.* 10. *epig.* 62. Coronari circulo majore. *h. e.* cingi majore cœtu auditorum, aut spectatorum. *Cajus lib.* 2. *Instit. tit.* 2. *a med.* Si ita in testamento servorum manumissio adscripta fuerit, id est in circulo, ut qui primus, qui posterior nominatus sit, non possit agnosci, &c. ¶ *Circlus* per syncopen. *Virg.* 3. *Georg. v.* 166. laxos tenui de vimine circlos.

CIRCUM, *intorno*, περί, ἀμφί, præpositio idem significans quod *circa*, & eodem modo usurpanda. Fere refertur ad locum. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 10. Ubi ex ea turri, quæ circum essent, opera tueri se posse confisi sunt. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 14. Idoneus sumendus locus cochleariis, quem totum circum aqua claudas. *Id. l.* 6. *L. L. c.* 3. Ambiegna bos, quam circum aliæ hostiæ constituuntur. *Virg.* 4. *Æn. v.* 416. Anna, vides, toto properari litore circum. *Gell. l.* 14. *c.* 2. Causæ circum undique distrahentes. *Cic.* 4. *Acad. c.* 39. Terra circum axem se summa celeritate convertit. *Id. Attic. l.* 8. *ep.* 9. Volo circum villulas nostras errare. *Id. pro Quint. c.* 6. Pueros circum amicos dimittit. *h. e.* ad amicos qui circa sunt. *Id. Verr.* 4. *c.* 70. Prætorem circum omnia fora sectari. *Id.* 3. *Attic. ep.* 17. Circum hæc loca commorari. ¶ Aliquando etiam ad personas. *Id. l.* 9. *Attic. ep.* 9. *ad fin.* Et eos, qui circum illum sunt, omnia postulantes, & bellum nefarium times. οἱ περὶ αὐτόν. V. *Circa*. Sic *Terent. Eun.* 3. 5. 33. Paucæ, quæ circum illam essent, manent. *h. e.* quæ ei præsto essent ad ministeria. ¶ *Charis. l.* 2. *pag.* 207. *Putsch.* tale statuit discrimen inter *circum*, & *circa*, quod illud referatur ad locum, hoc ad tempus; & si aliter inveniatur, licentia dictum videri. Hoc tamen non usquequaque verum est. Nam *circa* refertur non raro etiam ad locum. V.

CIRCUMACTIO, onis, f. *il voltare intorno*, περιαγωγή, actus circumagendi, conversio. *Vitruv. in f. l.* 9. Sol rediens circumactione ad Capricornum. ¶ Translate *Gell. l.* 17. *c.* 20. Enthymema brevibus, & rotundis numeris cum quadam æquabili circumactione devinctum. *h. e.* circuitu verborum.

CIRCUMACTUS, us, m. περιαγωγή, idem quod circumactio. *Senec. l.* 7. *quæst. natur. c.* 2. Assiduus cæli circumactus. *Plin. l.* 28. *c.* 9. Axibus vehiculorum perungendis ad faciliorem circumactum rotarum. *Id. l.* 8. *c.* 50. Cum circumactum (*corporis*) angustiæ non caperent. *volteggiamento di corpo*. V. *Reciprocatio*. *Id. ibid. c.* 31. Hyænæ flecti, nisi circumactu totius corporis, nequit. *Censorin. de die nat. c.* 23. Dies civilis est tempus, quod fit uno cæli circumactu. *giro*, *conversione*.

CIRCUMACTUS, a, um, *voltato intorno*, *volteggiato*, περιαχθείς, circum versus, conversus. *Plin. l.* 9. *c.* 33. Longus, lunatus, in orbem circumactus. *Id. l.* 15. *c.* 14. Orbis circumactus in rotunditatem. *Id. l.* 11. *cap.* 37. *sect.* 55. *Hard.* Non obliquis oculis, sed circumacto capite cernere. *Plin. alter lib.* 6. *ep.* 16. Circumactis, curvatisque litoribus mare infunditur. ¶ Item transactus, *passato*. *Liv. l.* 6. *c.* 1. Anno circumacto. *Plin. l.* 7. *c.* 16. Circumacto triennio.

CIRCUMADNITENS, entis, particip. *Sallust. in fragm. l.* 4. *histor. in epist. Mithrid. ad Arsac.* Apud Cizycum magno cum exercitu in obsidione moranti frumentum defuit, nullo circumadnitente. *h. e.* nullo eorum, qui circa erant, simul mecum adnitente, & opem conferente.

CIRCUMADDO, is, a. 3. Quidam leg. apud *Caton. de R. R. c.* 114. Duas partes terræ circumaddito: sed pleræque Edition. hab. *circumdato*.

CIRCUMAGGERATUS, a, um, terra circum aggesta opertus. *Plin. l.* 19. *c.* 5. Terra minuta, fimoque circumaggeratæ radices.

CIRCUMAGGERO, as, a. 1. *ammucchiare intorno*, περιχωννύω, aggerare in circuitu. *Colum. l.* 5. *c.* 11. Stercoratam terram circumaggerato.

CIRCUMAGO, is, egi, actum, *voltare intorno*, *girare*, περιάγω, περιστρέφω, circum verto, converto. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 32. Junctis bubus tauro, & vacca, interiore aratro circumagebant sulcum. *Liv. l.* 1. *c.* 14. *ad fin.* Circumagere frenis equos. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 29. Unde clamor acciderat, circumagere corpora, tendere arcus. *Id.* 3. *Hist. c.* 73. Huc illuc clamoribus hostium circumagi. *Sueton. in Ner. c.* 31. Perpetuo diebus, ac noctibus, vice mundi circumagi. *Gell. l.* 17. *c.* 8. Circumagere manum per omnem partem. *Id. l.* 3. *c.* 3. Circumagere molas. *Plin. l.* 11. *c.* 47. Circumagere collum in aversum. *h. e.* retro, & in tergum vertere. *Id. l.* 16. *c.* 34. Circumagere in orbem. *Id. ibid. c.* 41. Circumagere se. *voltarsi*. *Id. l.* 6. *c.* 31. Inde primum circumagente se terrarum fronte in occasum, ac mare Atlanticum. *h. e.* flectente se, & vertente in occasum. ¶ *Circumagi* aliquando est circumire, obire locum aliquem. *Horat. l.* 1. *sat.* 9. *v.* 16. nil opus est, te Circumagi: quendam volo visere non tibi notum. ¶ *Circumagere legiones* apud *Flor. l.* 3. *c.* 21. est revocare, reducere. ¶ Aliquando significat cingere, circumdare, *circondare*. *Lactant. l.* 1. *c.* 14. Fratrem Saturnum, atque Opem comprehendit, eosque muro circumegit, & custodiam his apponit. ¶ Translate *Juvenal. sat.* 9. *v.* 81. Quo te circumagas? quæ prima aut ultima ponas? *h. e.* quo te vertas, quo confugias. *Flor. l.* 2. *c.* 2. Hic paululum circumacta fortuna est. *h. e.* mutavit, *mutò faccia*. *Plin. l.* 4. *ep.* 24. Cum videamus, tot varietates tam volubili orbe circumagi. *girare tante vicende*. *Id. l.* 26. *c.* 3. Universum prope humanum genus circumegit in se. *h. e.* convertit, & in sui admirationem traxit. *Sueton. in Cæs. c.* 70. Decumanos cum ingentibus minis, summoque etiam Urbis periculo missionem & præmia flagitantes, una voce, qua Quirites eos pro militibus appellarat, tam facile circumegit, & flexit, ut &c. *h. e.* vertit, & consilium mutare coegit. *svoltò*, *svolse*. *Senec. ep.* 8. Philosophiæ servias oportet, ut tibi contingat vera libertas: non differtur in diem, qui se illi subjecit: statim circumagitur. *h. e.* in libertatem asseritur, manumittitur: ducta translatione a Romanorum ritu, quo quos manumittebant, manu capiti imposita, in orbem vertebant. V. *Pers. sat.* 5. *v.* 76. & 78. ¶ Eleganter *circumagi* dicitur *annus*, *tempus*, quia siderum conversione fluit, & præterit. *Liv. l.* 24. *c.* 8. Nobis in apparatu ipso, ac tantum inchoantibus res, annus circumagitur. *passa l' anno*. *Id. l.* 9. *c.* 18. *ad fin.* In ipso conatu rerum circumegit se annus. & *cap.* 33. Circumactis decem & octo mensibus. Adde *cap.* 22. ¶ Apud *Plin. l.* 23. *c.* 5. *Circumagere stomachum*, *vesicam*, est turbare, miscere, *sconvolgere*, *turbare*.

CIRCUMAMBULO, as, n. 1. *camminare intorno*, περιέρχομαι, in circuitu ambulo. *Paul. Dig. lib.* 41. *tit.* 2. *leg.* 3. Omnes glebas circumambulare.

CIRCUMAMICTUS, a, um, circum vestitus, circumdatus. Translate *Petron. in Satyr. c.* 100. Quasi somnio quodam turbulento circumamictus. Ubi *Georg. Erhardus*: Scioppius hoc verbum, ut minus Latinum, Critico notavit obelo: satis pro imperio barbarus Potitius. *Cuper.* suspicatur *circumactus* legi oportere.

CIRCUMAPERIO, is, a. 4. *aprire all' intorno*. *Cels. in f. l.* 6. Ubi scabri ungues sunt, circumaperiri debent. Al. leg. divisim *circum aperiri*.

CIRCUMARENS, entis, *arido all' intorno*. *Ammian. l.* 20. *c.* 6. (*al.* 14.) Cunctis circumarentibus locis. Al. leg. *circum arentibus* divisim.

CIRCUMARO, as, a. 1. *arare intorno*, περιαρόω, arando circumdo. *Liv. l.* 2. *c.* 10. Agri, quantum uno die circumaravit, datum. Adde *Plin. l.* 18. *cap.* 3.

CIRCUMASPICIO, is, a. 3. *guardare intorno*, περιβλέπω, circumspicio. *Plin. l.* 8. *c.* 33. Nec pupillæ motu, sed totius oculi versatione circumaspicit. Ita Edition. Veteres A. 1469. 1470. & 1472. item Aldina 1536. Aliæ cum *Hardnino* circumspicit.

CIRCUMCÆSURA, æ, f. *estremità*, *che cinge intorno*, περικοπή, περιοχή, extremitas cujuscumque rei, extima superficies, qua res ambiuntur. *Lucret.* Græcam περικοπὴν exprimere volens, hac voce usus est *l.* 3. *v.* 220. Extima membrorum circumcæsura tamen se Incolumem præstat. Adde *l.* 4. *v.* 651. ubi tamen quidam leg. *circumtextura* eodem sensu. Sic *Arnob. l.* 3. *pag.* 107. Deos filo adterminatis humano, & terrenorum corporum cicumcæsura finitis.

CIRCUMCÆSUS, a, um, *tagliato intorno*, ἀμφίτμητος, circum sectus. *Lucret. l.* 3. *v.* 404. Quamvis est circumcæsis lacer undique membris.

CIRCUMCALCO, & Circumculco, as, a. 1. *calcare intorno*, περικαταπατέω. *Colum. l.* 5. *c.* 6. Radices oblitas fimo bubulo scrobiculis deponi ac diligenter circumculcari. *h. e.* terra calcata obrui. & *post*. Circumculcemus ipsum seminis codicem. Vetus Editio A. 1472. apud *Jenson* habet utroque loco *circumcalco*.

CIRCUMCELLIO, onis, m. *Circumcelliones* dicti sunt homines monachorum habitu, qui circum cellas vagabantur non habentes stabilem sedem. Item hæretici quidam, insano amore martyrii se ipsos perimentes. *Augustin. in Psalm.* 132. & *epist.* 169. & 255. *c.* 14. *Hieronym. ep.* 22. *c.* 15. & *Isidor. l.* 8. *Orig. c.* 5. ¶ Dicti sunt etiam *Circellienes*, teste eodem *August. cit. Psalm.* 132.

CIRCUMCIDANEUS, a, um, adject. *Mustum tortivum circumcidaneum* appellat *Cato R. R. c.* 23. quod alii *tortivum* solummodo vocant, nempe illud, quod circumcisis vinaceis profluxerit, ut est apud *Plin. l.* 14. *c.* 19. hoc est quod post primam pressuram vinaceorum circumciso pede exprimitur, ut loquitur *Colum. l.* 12. *c.* 36. uno verbo mustum novissime expressum, ut ait *Plin. l.* 14. *c.* 20. *sub fin.* ¶ Apud *Varron. l.* 1. *R. R. c.* 54. dicitur mustum *circumcisitium* ab eadem circumcidendi causa. Cum desiit sub prelo fluere, inquit *Varr. ibid.* quidam circumcidunt extrema, & rursus premunt; & rursus cum expressum, circumcisitium appellant. Al. leg. *circumcisitum*.

CIRCUMCIDO, is, idi, isum, a. 3. *tagliare intorno*, *circoncidere*, περικόπτω, περιτέμνω, circum, seu per circulum incido. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 41. Gladiis cæspitem circumcidere. *Cels. l.* 7. *c.* 26. *n.* 2. ungues. *Plin. l.* 25. *c.* 5. *in f.* vulnus. *Tacit. l.* 5. *Hist. c.* 5. *de Judæis*. genitalia. *Petron. in Satyr. c.* 102. Circumcide nos, ut Judæi videamur. ¶ Translate est demere, resecare, superfluum removere. *Cic.* 4. *Acad. c.* 45. Testatur Chrysippus tres solas esse sententias, quæ defendi possint: circumcidit, & amputat multitudinem. *Id. l.* 1. *de Fin. c.* 13. Sapiens solum, amputata circumcisaque inanitate omni, & errore, naturæ finibus contentus. *Quintil. l.* 10. *c.* 2. *in f.* Qui vero suppleat quæ deerant, circumcidat si quid redundabit, is erit perfectus orator. *Liv. l.* 32. *c.* 27. Sumptus, quos in cultum prætorum socii facere soliti erant, circumcisi, aut sublati. *Phædr. l.* 4. *fab.* 19. *v.* 25. Circumcidere omnem impensam funeris. *Senec. de tranquill. anim. c.* 12. Circumcidenda est concursatio, qualis est magnæ parti hominum, domos, & theatra, & fora perenantium. *Cels. l.* 4. *c. ult.* Delectationis causa ambulare, circumcisa omni negotiosa actione. *Id. ibid. c.* 20. Ubi ad se rediit, circumcidendum vinum est in totum annum. *h. e.* usus vini toto anno removendus. Sic *l.* 6. *c.* 9. In dentium dolore vinum ex toto circumcidendum est.

CIRCUMCINGENS, entis, circumdans. *Cels. l.* 7. *c.* 25. Circumcingente quadam remora. *Sil. l.* 10. *v.* 2. Ceu fera, quæ telis circumcingentibus, ultro Adsilit in ferrum.

CIRCUMCIRCA, *intorno intorno*, ἀμφί, περί, idem quod *circa*, vel aliquid etiam amplius significans. *Sulpic. ad Cicer. Fam.* 4. *ep.* 5. Cœpi regiones circumcirca prospicere. *Plaut. Aulul.* 3. 4. 8. Occœpit ibi scalpturire ungulis circumcirca. *Auct. B. Hispan. c.* 41. Nam circumcirca rivus nusquam reperiebatur.

CIRCUMCIRCO, as, a. 1. circumeo. *Ammian. l. 31. c. 2. (al. 7.)* Eumque ut Martem, regionum, quas circumcircant, præsulem colunt.

CIRCUMCISE, *con brevità*, ἀποτόμως, συντόμως, breviter, paucis verbis, circumcidendo superflua. *Quintil. l. 8. c. 3. sub fin.* Huic subjacet virtus non solum aperte ponendi rem ante oculos, sed circumcise atque velociter. *Sueton. de clar. Rhetorib. c. ult.* Declamabat modo splendide, atque adornate, tum circumcise, ac sordide, & tantummodo trivialibus verbis.

CIRCUMCISĬO, onis, f. *circoncisione*, περιτομή, περιτομή, actus circumcidendi. *Lactant. l. 4. c. 17.* Secundam circumcisionem futuram esse dixit non carnis, sicut fuit prima, qua etiam nunc Judæi utuntur; sed cordis, ac spiritus. Adde *Tertull. advers. Jud. c. 2. & 3.*

CIRCUMCISITĬUS. V. in *Circumcidaneus*.

CIRCUMCISORĬUM, ii, n. instrumentum chirurgicum ad circum secandum. *Veget. l. 1. rei Veterin. c. 26.* Circumcisorium inferre inter unguem, & solum.

CIRCUMCISŪRA, æ, f. *circoncidimento*, περιτομή, περικοπή, incisio in orbem facta. *Plin. l. 16. c. 40. ad fin.* Arbores stantes a circumcisura siccatæ, fideliores.

CIRCUMCISUS, a, um adject. *tagliato intorno*, circumsectus, περικοπείς, ἀποτμηθείς. *Plin. lib. 16. c. 39.* Circumcisas ad medullam arbores aliqui non inutiliter relinquunt, ut omnis humor stantibus effluat. *Cels. l. 7. c. 25.* In eo, qui circumcisus est, sub circulo glandis scalpello diducenda cutis ab interiore cole est. *circonciso*. περιτετμημένος. ¶ Item abscissus, præruptus, *scosceso*. *Cic. Verr. 6. c. 48.* Enna est loco præcelso, atque edito: quo in summo est æquata agri planities: tota vero ab omni aditu circumcisa, atque dirempta est. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 36.* Collis ex omni parte circumcisus. ¶ Translate est concisus, brevis, amputatis superfluis. *Liv. l. 32. c. 27.* Circumcisi sumptus, aut sublati. *spese ristrette, sminuite*. *Plin. l. 2. ep. 12.* Ἀντίῤῥησιν illud nescio an satis circumcisum, tamen & abrasum est. *Id. l. 1. ep. 20.* Orationes circumcisæ & breves. *Id. l. 3. ep. 7.* Quid enim tam circumcisum, tam breve, quam hominis vita longissima? ¶ *Circumcisus militibus* apud *Auct. Paneg. ad Constantin. Aug. c. 3.* idem est, ac militibus adverso prœlio spoliatus.

CIRCUMCLAMĀTUS, a, um, adject. *Sidon. carm. 2. v. 506.* Abydenique sinus, & Sestias ora Hellespontiacis circumclamata procellis. *h. e.* clamoribus circum completa.

CIRCUMCLAUDO, & Circumcludo, is, usi, usum, a. 3. *chiuder intorno*, περικλείω, circum concludo, cingo. *Cæs. l. 3. B. Civ. c. 30.* Ne duobus circumclauderetur exercitibus. *Id. l. 6. B. Gall. c. 27.* Urorum cornua studiose conquisita ab labris argento circumcludunt, & pro poculis utuntur. *Plin. l. 18. c. 35.* Si nubes solem circumcludent.

CIRCUMCLŌSUS, a, um, *chiuso all' intorno*, περικλεισθείς, circa conclusus. *Cic. Catil. 1. c. 3.* Te meis præsidiis, mea diligentia circumclusum, commovere te contra rempublicam non potuisse. Adde *Catil. 2. c. 7.* Sic *Sueton. in Tiber. c. 20.* Cum exercitu iniquitate loci circumclusus.

CIRCUMCŎLA, æ, qui circumcolit, περίοικος. *Tertull. advers. Gnost. c. 3. in f.* Reservatis gentium circumcolarum viribus.

CIRCUMCŎLO, is, a. 3. *abitare intorno*, περιοικέω, circum habito. *Liv. l. 5. cap. 33. ad fin.* Qui sinum circumcolunt maris. Adde *lib. 31. c. 41.* ¶ *Circumcolens, entis*, circumcola. *Ulpian. Dig. lib. 43. tit. 11. leg. 1.* Flumen a rivo magnitudine discernendum est, aut existimatione circumcolentium.

CIRCUMCORDIĀLIS, le, adject. περικάρδιος, qui circa cor est, ut circumcordialis calor, *Tertull. de Anim. c. 43.* Et circumcordialis sensus *ibid. c. 15. ad fin.*

CIRCUMCULCO. V. *Circumcalco*.

CIRCUMCURRĒNS, entis, qui circum currit, περιτρέχων. *Quintil. l. 2. c. ult.* Rhetoricæ artem circumcurrentem vocaverunt, quod in omni materia diceret. *Id. l. 1. c. 10. a med. (al. 18)* Illa circumcurrens linea si efficiat orbem, amplius spatium complectetur, quam si quadratum paribus oris efficiat. περιθέουσα.

CIRCUMCURRO, is, n. 3. circumeo. *Vitruv. l. 4. c. 6.* Eæque corsæ cum astragalis circumcurrant. Al. leg. *circum concurrant*.

CIRCUMCURSĬO, onis, *il correre intorno*, περιδρομή, actus circum currendi. *Apul. l. 9. Metam.* Cantherii debiles, ungulas multijuga circumcursione in enorme vestigium porrecti. Al leg. *circumcisione* contra *Elmenhorst. Priceum, Colvium, & Floridum*.

CIRCUMCURSO, as, n. 1. *correre qua e là*, περιτρέχομαι, περιφοιτάομαι, circum, vel huc illuc cursito. *Plaut. Rud. 1. 4. 4.* Omnia circumcursavi, atque omnibus in latebris perreptavi. *Terent. Heaut. 3. 2. 1.* Hac illac circumcursa. *Catull. carm. 67. ad Manl. v. 133.* Circumcursare aliquem hinc, & illinc. *Lucret. l. 4. v. 401.* Atria versari, & circumcursare columnæ Usqueadeo fit uti pueris videantur, ubi ipsi Desierunt verti. *Lactant. l. 6. c. 12.* Circumcursare per omnes portas.

CIRCUMDĂTUS, & Circundatus, a, um, *posto intorno*, circumjectus, circum positus, περιτεθείς, περίθετος. *Cic. 2. Catil. c. 1.* Tectis ac mœnibus subjectos prope ignes, circumdatosque restinximus. *Id. 3. Verr. c. 31.* Ignis allatus, sarmenta circumdata. *Cæs. l. 1. B. Gall. c. 38.* Hunc montem murus circumdatus arcem efficit. *Horat. l. 1. sat. 2. v. 98.* Ad talos stola demissa, & circumdata palla. *Cels. l. 6. c. 9. ad fin.* Resina denti circumdata. *Lucret. l. 1. v. 87.* infula virgineos circumdata comptus. ¶ Item cinctus, circum septus, *circondato, attorniato*, περιβεβλημένος. *Cic. in somn. Scip. c. 6.* Terra quibusdam quasi redimita & circumdata circulis. *Id. pro Flacc. c. 12.* Regio cincta mari, circumdata insulis. *Curt. l. 4. c. 7.* Nemus muro circumdatum. *Nepos in Datam. c. 3.* Agresti amiculo circumdatus. *vestito*. *Virg. 4. Æn. v. 137.* Dido circumdata chlamydem. *Id. 12. Æn. v. 416.* Venus obscuro faciem circumdata nimbo. *Id. 9. Æn. v. 462.* Turnus aemis circumdatus. *armato*. *Vellej. l. 1. c. 17.* Ævum octoginta annis circumdatum. *h. e.* tempus octoginta annis conclusum, tempus, quod intra annos octoginta continetur.

CIRCUMDENSĀTUS, a, um, *densato intorno*. *Juvenc. l. 3. histor. Evang. v. 713.* Cui jugera multa nitentis Vineti sepes circumdensata coercet.

CIRCUMDO, & Circundo, as, dedi, datum, a. 1. *porre intorno*, περιτίθημι, περιβάλλω, circum pono, circumjicio. *Cic. 5. Tuscul. c. 20.* Cum fossam latam cubiculari lecto circumdedisset. *Id. Verr. 3. c. 27.* Cædere januam saxis, ligna & sarmenta circumdare, ignemque subjicere cœperunt. *Id. 4. Catil. c. 4.* Circumdare custodias. *Liv. l. 3. c. 28.* Exercitum circumdare hostium castris. *Tacit. 13. Ann. c. 16.* Circumdare sibi milites. *Id. 2. Hist. c. 59.* Circumdare alicui ministeria. *Ovid. 9. Metam. v. 458.* Circumdare brachia collo. *Hirt. l. 8. B. Gall. c. 34.* Toto oppido munitiones circumdare. *Colum. l. 9. c. 1.* Circumdare murum. *Cels. l. 4. c. 21.* Cataplasmata imo ventri circumdare. *Plin. l. 9. c. 8.* Circumdare retia. *Id. ibid. c. 42.* urbem tumulo. ¶ Translate *Cic. pro Quint. c. 10. in f.* Si extra hos cancellos egredi conabor, quos mihi ipse circumdedi. *Tacit. in Agric. c. 20.* Egregiam famam paci circumdedit. *diede gran riputazione*. Sic *Auct. Dial. de Oratorib.* (qui a multis eidem tribuitur) *c. 37.* Nec Ciceronem magnum oratorem P. Quintius defensus, aut Archias faciunt: Catilina, & Milo, & Verres, & Antonius hanc illi famam circumdederunt. *Tacit. Ann. 14. c. 15.* Circumdare libidinem moribus. *h. e.* infundere: mores libidine obsidere, & corrumpere. *Id. ibid. c. 53.* Circumdare alicui gratiam immensam, & pecuniam innumeram. *h. e.* cumulatissime largiri. *Quintil. Declam. 18. c. 6.* Circumdare alicui auctoritatem de re aliqua. *h. e.* conciliare, addere ex re aliqua. ¶ Sæpe significat cingere, circum sepire, complecti, ambire, *circondare, attorniare*, περιέχω, περικυκλόω. *Cic. 15. Fam. ep. 4.* Oppidum vallo, & fossa circumdare. *Liv. l. 4. c. 47.* oppidum corona. *Petron. in Satyr. c. 92.* aliquem veste. *coprire*. *Plaut. Asin. 3. 3. 106.* aliquem brachiis. *abbracciare*. *Tacit. 3. Hist. c. 69.* aliquem custodia. ¶ Translate *Cic. in f. l. 1. de Orat.* Exiguis quibusdam finibus totum oratoris munus circumdare. *restringere*, concludere.

CIRCUMDOLĀTUS, a, um, *piallato all' intorno*, περιπελεκημένος. *Plin. l. 16. c. 32.* Platanus etiam circumdolatis lateribus, restibus sponte facta.

CIRCUMDŪCO, is, uxi, ctum, a. 3. *menare intorno*, περιάγω, circum traho. *Cic. 2. Phil. c. 40.* Circumducere aratrum. *Liv. l. 8. c. 13.* Ab unius expugnatione urbis ad perdomandum Latium circumducere exercitum. *Cæs. l. 3. B. Gall. c. 26.* Cohortes longiore itinere circumducere. *Sueton. in Calig. c. 35.* Circumducere aliquem vicatim. *Petron. in f. Satyrici.* aliquem per totam civitatem. *Frontin. de aquæduct. artic. 75.* aquam. *Auct. de B. Hisp. c. 6.* Cæsar munitionibus Ateguam oppugnare, & brachia circumducere cœpit. *h. e.* opera circumdare. Eadem ratione locutus est *Sueton. in Claud. c. 20.* ¶ Cum altero accusativo sine præposit. quæ inest in ipso verbo, *Plaut. Mostell. 3. 2. 157.* Eho istum puer circumduce hasce ædis, & conclavia. *Cæs. l. 3. B. Civ. c. 61.* Quos omnia sua præsidia circumduxit. ¶ *Circumducere litteras* est linea ducta circumscribere. *Sueton. in Aug. c. 87. de peculiari ejus more scribendi.* Nec ab extrema parte versuum abundantes litteras in alterum transfert, sed ibidem statim subjicit, circumducitque. ¶ Translate *Id. in Ner. c. 41.* Transacta raptim consultatione, reliquam diei partem per organa hydraulica novi & ignoti generis circumduxit. *h. e.* consumpsit. *Casaubon.* legit: *reliqua diei parte eos* (scil. *primores viros*, quos ante dixerat) &c. ¶ Sæpe est decipere, fallere, præsertim si per dolum aliquid alicui intercipiatur, *aggirare, truffare*. *Plaut. Pseud. 1. 5. 16.* Circumducere filium amantem argento. *Id. Bacch. 5. 2. 64.* Quadringentis Philippis filius me & Chrysalus circumduxerunt. *Id. Pœn. 5. 2. 16.* Circumducere aliquem pallio. ¶ Cum duobus accusativis, *Id. Pseud. 1. 5. 113.* Ab hoc lenone vicino tuo, per sycophantiam, atque doctos dolos, tibicinam illam, quam tuus gnatus deperit, eam circumducam lepide lenonem. *modus loquendi non facile imitandus*. Al. leg. *ea circumducam*. ¶ Item delere, abrogare, tollere, *cancellare, cassare, togliere*. *Ulpian. Dig. l. 5. tit. 1. leg. 73.* Circumducere edictum. *Id. Dig. lib. 40. tit. 12. leg. 27. & Papin. l. 49. tit. 1. leg. 22.* cognitionem. *Ascon.* quoque *in Verr. 3. c. 16.* *circumducere* ponit pro circumscribere, hoc est tollere, aut prætermittere. ¶ *Circumducere syllabam* quid sit V. in *Circumflexus, a, um*. ¶ *Circumducere orationem* est ambitu verborum, circuituque elaborare. *Quintil. l. 10. c. 2. a med.* Otiosi, & supini, si quid modo longius circumduxerunt, jurant, ita Ciceronem locuturum fuisse.

CIRCUMDUCTĬO, onis, f. *il menare intorno*, περιαγωγή, actus circumducendi. *Vitruv. l. 8. c. 7.* Circumductiones aquarum. ¶ Ab *Hygin. l. 1. Astron. c. 2. & 3.* appellatur *circumductio* ipse ambitus sphæræ, *la circonferenza*. ¶ Translate est deceptio, fraudatio, *truffa, trufferia*. *Plaut. Capt. in Grege, v. 3.* Neque pueri suppositio, neque argenti circumductio. ¶ In oratione & ipse ambitus verborum, quo periodus constat. *Quintil. lib. 9. c. 4. post. med.* Cur in circumductionibus, etiam cum sensus finitus est, aliquid tamen loci vacare videtur? &c. Adde *lib. 11. c. 3. ante med.* Hoc idem appellatur *circumductum* ab *eod. ibid. non longe a princip.*

CIRCUMDUCTOR, oris, m. qui circumducit. Ita vertitur Latine a *Tertull. advers. Valentinian. c. 10.* Horos Valentini, qui Græce dicitur μεταγωγεύς.

CIRCUMDUCTUS, us, m. circumductio. *Quintil. l. 1. c. 10. (al. 18.)*

18.) *ad fin.* Quartam lineam deducent eodem circumductu. *Macrob. l. 2. in somn. Scipion. c. 1.* Ex ipso circumductu orbium sonum nasci necesse est. *giro delle sfere*, circumactus.

CIRCUMDUCTUS, a, um, *menato intorno*, περιαχθείς. *Caes. l. 1. B. Gall. c. 38.* Flumen Dubis, ut circino circumductum, paene totum oppidum cingit. *Senec. ep. 12.* Tota aetas partibus constat, & orbes habet circumductos majores minoribus. *Varr. l. 4. L. L. c. 32.* Oppida, quae prius erant circumducta aratro. *h. e.* designata aratro circumducto : *hypallage*. Sic *Plin. l. 35. c. 3.* Umbra hominis lineis circumducta. *h. e.* descripta. ¶ Translate *Quintil. l. 11. c. 3. sub fin.* Infinito magis illa flexa, & circumducta sunt : Me miserum, me infelicem! & Quid respondebo liberis meis? &c. *h. e.* longo, & flexo vocis sono prolata, ut in auribus sedeant altius, & vim habeant majorem ad movendam misericordiam. V. *Circumflexus, a, um*. ¶ Fraudatus, *aggirato*, *ingannato*. *Plaut. Poen. 5. 2. 16.* Numnam it a balneis circumductus pallio? V. *Circumduco*. ¶ *Circumductum* in oratione V. *Circumductio*.

CIRCUMEO, & Circueo, is, ivi, & ii, itum, *andare attorno*, περιέρχομαι, circum vado, ambio. *Plaut. Asin. 3. 3. 152.* Angiporto illac per hortum circuit clam, ne quis se videret. *Id. Men. a. 1. 6.* Quasi mare omnes circumimus insulas. *Senec. de consol. ad Helv. c. 6.* Ab hac civitate discede, omnes urbes circumi. *Cic. pro Caecin. c. 32.* Ipsae Caecina cum circuiret praedia, venit in istum fundum. *Caes. l. 2. B. Civ. c. 28.* Circuire aciem Curionis, atque obsecrare milites coepit. *Tacit. l. 1. Ann. c. 71.* Circuire saucios. *visitare i feriti*. *Plaut. Truc. 2. 4. 53.* Circum ire per familias. *Caes. l. 3. B. Civ. c. 93.* Cohortes sinistrum cornu circumierunt, eosque a tergo sunt adorti. *Liv. l. 41. c. 26.* Ut pandere aciem, & exaequari cornibus hostibus, quibus circumibantur, possent. *Caes. l. 2. B. Civ. c. 16.* Totam urbem ab terra, muro turribusque circumiri posse. *h. e.* circumdari, cingi, concludi. *Nep. in Themist. c. 3.* Circumiri multitudine. *Id. in Datam. c. 7.* Circumiri ab hostibus. *Plaut. Curcul. a. 3. v. 81.* Non potuere uno anno circumirier. *paragoge pro* circumiri. *Ovid. 3. de art. amand. vers. 396.* Metaque ferventi circumeunda rota. *Propert. l. 2. eleg. 4. v. 26.* Cujus non hederae circumiere caput. ¶ De iis, qui prensant petendi causa. *Cael. ad Cic. Fam. 8. ep. 11.* Furnius, & Lentulus, ut debuerunt, quasi eorum res esset, una nobiscum circumierunt, & laborarunt. *Plin. l. 6. ep. 6.* Permultum interest mea, te ostentare, & mecum circumire. *Sueton. in Aug. c. 59.* Circumire Tribus. Adde *Plin. l. 2. ep. 9. & Tacit. 2. Ann. c. 29.* Sic apud *eund. Plin. in Paneg. c. 69.* Circumire consulatum. *h. e.* ambire, petere. ¶ Item de iis, qui decipiendi causa circumcursant, & insidiantur : quod & *Servius ad 11. Æn. v. 761.* adnotavit. *Martial. lib. 8. epigr. 59.* puerum tunc arte dolosa Circuit, & soleas surripit ipse suas. *Plaut. Pseud. 3. 2. 119.* Nam eum circumire in hunc diem, ut me, si posset, muliere intervorteret. *Terent. Phorm. 4. 3. 8.* Facinus indignum, Chreme, sic circumiri! ¶ Allegorice *Cic. Phil. 13. c. 9.* Totius belli fluctibus circumiri. ¶ Metaphorice *Stat. l. 4. Silv. 4. v. 26.* inde sonus geminas mihi circuit aures. *Quintil. l. 12. c. 10.* Plurimae res carent appellationibus, ut eas necesse sit transferre, aut circumire. *h. e.* per circumlocutionem exprimere. Sic *Tacit. 3. Hist. c. 37.* Vespasiani nomen suspensi & vitabundi circumibant. ¶ Ad scriptionem quod attinet, alii volunt, *m* semper interseri, ut *Dausq. in Orthogr.* alii nunquam, ut *Beda*, & *Broukus. ad loc. cit. Propertii*. At *Papirian.* apud *Cassiod. de Orthogr. pag. 2294. Putsch.* docet *circum* praepositionem sequente vocali in enuntiatione amitti, in scriptura servari. Certum est tamen, utroque modo recte scribi : quamquam rectius puto si *m* adhibeatur, tum quia plenius, & sonantius est ; tum quia servatur etiam in *circumaro*, *circumequito*, *circuminvolvo*, & aliis ; tum demum quia usitatius fuit Veteribus praepositionum consonantes litteras in compositione servare. Consuetudo tamen in *circuitus*, & *circuitio* contrarium obtinuit.

CIRCUMEQUITO, as, n. 1. *cavalcare intorno*, περιϊππεύω, obequito, equo circumeo. *Liv. l. 10. c. 34.* Duas turmas sociorum circumequitare moenia jubet.

CIRCUMERRO, as, avi, atum, n. 1. *errare, o girare intorno*, περιπλανάομαι, circumeo, circum vagor. *Senec. l. 2. controv. 9.* Neque turba lateri circumerrat, nec multus intra limen heres. *Apul. de Mundo.* Tempora, quae Saturnus sublimior triginta spatiis annorum circumerrat.

CIRCUMFARTUS, a, um, *empiuto all' intorno*, circum impletus. *Plin. l. 17. c. 13.* Trajectis per vasa fictilia, vel qualos ramis, terraque circumfartis. Ita *Harduin.* ex suis MSS. omnibus. Al. leg. *circumpactis*.

CIRCUMFERENTIA, ae, f. *circolo*, *circonferenza*, κύκλος, περιφέρεια, ambitus, circulus. *Apul. in Florid. n. 18. (al. l. 4.)* Nec culminum eminentia, nec lacunarum refulgentia, nec sedilium circumferentia. *Martian. Capell. l. 8. pag. 276.* Linea usque in circumferentias ducta. *Frontin. in exposit. format. pag. 33. Goes.* Cludere aliquid intra circumferentiam.

CIRCUMFERO, ers, tuli, latum, anom. *portare intorno, o qua e là*, περιφέρω, circum gesto, circum porto. *Cic. 4. Verr. c. 42.* Quaeso, codicem circumfer, ostende. *Plaut. Pers. 5. 2. 40.* Age, circumfer mulsum : bibere da usque plenis cantharis. *Sueton. in Calig. c. 25.* Infantem Juliam per omnia Dearum templa circumferens. *Quintil. l. 2. c. 15.* Circumferre puerum manibus. *Tacit. Ann. 13. c. 37.* Exemplo hostium circumferre bellum coactus. *Id. 2. Ann. c. 52.* Incendia, caedes, & terrorem circumferre. *Vellej. l. 2. c. 92.* Circumferre terrarum orbi pacis bona. *Flor. l. 3. c. 12.* Populus R. toto orbe arma circumtulit. *h. c.* bellum longe, lateque sparsit, & gessit. *Plin. l. 34. c. 8.* Circumferre secum signa Corinthia. *Id. l. 37. c. 3.* Circumferre capite uniones, gemmas digitis. *Curt. l. 5. c. 12.* Hominem sine lare, terrarum orbis exsulem, ancipitem hostem ad nutum licentium circumferri. *h. e.* huc, & illuc ferri. ¶ Est etiam circumagere, circumvolvere, *girare*. *Liv. l. 2. c. 10.* Circumferens minaciter oculos ad proceres Etruscorum. *Virg. 12. Æn. v. 558.* Huc, atque huc acies circumtulit. *Valer. Max. l. 7. c. 2. extern. n. 2.* Circumferre oculos per omnes partes. *Ovid. 2. Metam. v. 241.* Circumferre vultus. *Cic. 3. de Orat. c. 46.* Sol circumfertur, ut accedat ad brumale signum. ¶ *Linea circumferens* apud mensores est, quae circumferentiam, seu circulum facit, περιφέρεια. *Frontin. in exposit. format. pag. 33. Goes.* Quaecumque linea in dimensione medium secans circulum, punctum transferet ad circumferentem lineam, &c. ¶ Pertinet aliquando ad lustrationes, & expiationes, quae fiebant circumlatione vel tedae, vel aquae, vel victimae, vel sulphuris, circa eum, qui expiabatur. *Virg. 6. Æn. v. 229.* Idem ter socios pura circumtulit unda, Spargens rore levi, & ramo felicis olivae. *Plaut. Amphit. 2. 2. 143.* Quaeso, quin isthanc jubes pro cerrita circumferri? *Id. in fragment.* apud *Serv. ad Virg. loc. cit.* Pro larvato te circumferam. ¶ Praeterea *circumferri* dicuntur, quae publici juris, & usus fiunt, ut ab omnibus usurpari possint. *Quintil. 2. cap. 15. (al. 16.)* Haec opinio originem ab Isocrate (si tamen revera ars, quae circumfertur ejus est) duxit. ¶ Translate est vulgare, publicare, disseminare. *Plin. l. 3. ep. 11.* Inde etiam meum meritum, ut vera, ita supra meritum praedicatione circumfert. *Id. ibid. ep. 16. in f.* Illud quidem ingens fama, haec nulla circumfert. *Colum. lib. 8. c. 16.* Et jam cum avorum memoria circumfertur M. Philippi factum, atque dictum. *Ovid. 2. Amor. eleg. 17. v. 29.* Novi aliquam, quae se circumferat esse Corinnam. *si spaccia per Corinna*. ¶ Apud *Valer. Flacc. l. 7. v. 123.* *circumferre oscula dextrae* est dextram circum osculari.

CIRCUMFIGO, is, ixi, ixum, a. 3. *conficcare intorno*, περιπήγνυμι, circum figo. *Cato R. R. c. 20.* Columellam ferream cuneis salignis circumfigi oportet bene. Adde *Tertull. l. 4. advers. Marcion. c. 42.* ubi de Latronibus Jesu Christo circumfixis loquitur.

CIRCUMFINGO, is, inxi, ictum, a. 3. *Tertull. de anim. c. 23.* Qui exinde illis peccatricem circumfinxerit carnem.

CIRCUMFIRMO, as, a. 1. circumsepio, circum munio. *Colum. l. 4. c. 17.* Vitis quasi quadrato circumfirmanda est agmine.

CIRCUMFLECTO, is, a. 3. *piegare intorno*, περικάμπτω. *Virg. 5. Æn. v. 130.* Constituit signum nautis pater, unde reverti Scirent, & longos ubi circumflectere cursus. ¶ Apud Grammaticos est accentu circumflexo syllabam notare, & pronuntiare. *Gell. l. 4. c. 7.* Valerius Probus Hannibalem, & Hasdrubalem, & Hamilcarem ita pronuntiabant, ut paenultimam circumflecteret.

CIRCUMFLEXIO, onis, f. *il piegare intorno*, *piegatura*, περίκαμψις. *Macrob. l. 1. in somn. Scip. c. 12.* Zodiacum ita lacteus circulus obliquae circumflexionis occursu ambiendo complectitur, ut &c.

CIRCUMFLEXUS, us, m. circumflexio, ambitus. *Plin. initio l. 2.* Mundus, cujus circumflexu teguntur cuncta. *Id. l. 6. c. 34.* In hoc caeli circumflexu.

CIRCUMFLEXUS, a, um, *piegato all' intorno*, περικαμφθείς. *Prudent. in Apotheosi*, *v. 71.* Hos omnes quamvis anceps labyrinthus, & error Circumflexus agat. ¶ Translate *Claudian. de VI. Consul. Honor. v. 391.* Circumflexa rapit centenus saecula consul. *h. c.* circum se flectentia, & in se redeuntia. *Nazar. in paneg. Constant. Aug. c. 16.* Adesse tibi in omnibus summam illam majestatem, quae te circumflexa tueatur. *h. e.* circumdata, circumposita, circumfusa. ¶ Accentus circumflexus dicitur a Grammaticis (Graece περισπωμένη προσῳδία) qui ex acuto, & gravi compositus, paenultimam, vel ultimam syllabam solum occupat, & vocales tantummodo natura longas afficit. *Diomed. l. 2. pag. 425. Putsch.* & *Priscian. de accentib. pag. 1287.* ¶ Hinc circumflexae dicuntur syllabae, & dictiones quae talem accentum habent. *Gell. l. 4. c. 7.* Syllaba circumflexa. ¶ Munus hujusce accentus est syllabam attollere simul, & protrahere, atque adeo ejus sonum augere, & quodammodo circumducere, ut *Quintil. l. 12. c. 10. ante med.* loquitur : ut si in voce *Romanus* paenultima ita proferatur, quasi duplex *aa* sit : quorum prior attollatur, alter protrahatur, deprimaturque. V. *Flexus*.

CIRCUMFLUENS, entis, qui circumfluit. Translate *Cic. pro Mur. c. 24.* Circumfluens colonorum Arretinorum, & Fesulanorum exercitu. *concorrendo da ogni parte*. *Id. Attic. l. 2. ep. 21.* Ille amicus noster semper in laude versatus circumfluens gloria. *cinto e pieno di gloria*. *Quintil. l. 12. c. 10. sub. fin.* Circumfluentes undique eloquentiae copiae. *Justin. l. 18. c. ult.* Circumfluentia quietae felicitatis insignia. ¶ *Circumfluens oratio* est nimis copiosa, & redundans. *Cic. de clar. Orat. c. 55.* Incitata, & volubilis, nec ea redundans tamen, nec circumfluens oratio. ¶ *Terminus circumfluens* apud *Apul. l. 9. Metam.* est in circuitu ductus.

CIRCUMFLUO, is, uxi, n. 3. *scorrere intorno*, περιρρέω, circum fluo, circum alluo. Dicitur proprie de aquis. *Ovid. 13. Metam. v. 779.* utrumque latus circumfluit aequoris unda. *Plin. l. 5. c. 29.* Cariam circumfluunt Maeander, & Orsinus. *Gell. l. 12. c. 13.* Oceanus terras omnifariam, & undique versus circumfluit. ¶ Passive *Lactant. l. 2. c. 9.* Terram voluit humore circumflui, & contineri. Adde *Macrob. l. 2. in Somn. Scip. c. 9.* ¶ Significat etiam circum effluere, *spargersi intorno*. *Ovid. 3. Metam. v. 74.* Spumaque pestiferos circumfluit horrida rictus. *Plin. l. 2. c. 65.* In poculis repletis, addito humore minimo, circumfluit, quod superest. ¶ Allegorice *Curt. l. 8. c. 8.* Insatiabilis avaritiae est, adhuc implere velle, quod jam circumfluit. *h. c.* redundat. ¶ Ponitur aliquando pro circumlabi, vel circum applicari. *Lucan. lib. 3. v. 421.* Roboraque amplexos circumfluxisse dracones. ¶ Item saepe pro conve-

nire, circum accurrere. concorrere. Petron. in Satyr. cap. 5. Hinc Romana manus circumfluat. Varr. lib. 2. R. R. cap. 9. Cum sciam mulorum gregem, cum pasceretur, eoque venisset lupus, ultro mulos circumfluxisse, & ungulis cædendo eum occidisse. Id. lib. 3. c. 13. Tanta circumfluxit nos cervorum, aprorum, & ceterarum quadrupedum multitudo, ut &c. Curt. l. 10. c. 2. Secundis rebus, quæ circumfluunt vos insanire cœpistis. h. e. quæ large, & copiose ad vos perveniunt. ¶ Circumfluere re aliqua est ea abundare, abbondare. Cic. Verr. 5. c. 4. Istum rebus omnibus undique ereptis circumfluere, atque abundare. Id. de Amic. c. 15. Circumfluere omnibus copiis, atque in omnium rerum abundantia vivere. Id. Attic. l. 2. epist. 21. circumfluens gloria. ¶ Catachresis est in illo Claudiani in I. Consul. Stilich. v. 328. solitus frontem circumfluit ignis. h. e. rubor frontem occupat.

CIRCUMFLŬUS, a, um, scorrente all' intorno, περίῤῥοος, περιῤῥύτος, qui circum fluit. Ovid. 15. Metam. v. 739. Scinditur in geminas partes circumfluus amnis. Plin. lib. 2. c. 66. Tellus medio ambitu præcincta circumfluo mari. ¶ Passive de eo, qui circumfluitur. Ovid. 15. Metam. v. 624. Insula circumflua Tibridis alveo. Tacit. Ann. 6. c. 37. Campi circumflui Euphrate, & Tigre. Lucan. l. 4. v. 407. Adriaco tellus circumflua Ponto. Adde Valer. Flacc. lib. 5. v. 442. Sil. l. 8. v. 597. & l. 15. v. 221. & Claudian. non semel. ¶ Translate Stat. 6. Theb. v. 540. Chlamys circumflua limbo Mæonio. h. e. circumdata. Claud. de IV. Consul. Honor. v. 138. Femina circumflua gemmis. attorniata, e carica. Id. in Consul. Prob. & Olybr. v. 40. Mens circumflua luxu.

CIRCUMFODĬO, ŏdis, odi, ossum, zappare, o scavare all' intorno, περιορύσσω, περισκάπτω. Cato R. R. c. penult. Sic circumfodito, ut facile evellere possis. Senec. ep. 12. Platanos circumfodere, & irrigare. Plin. l. 17. c. 19. Circumfodiendi arbores ratio in circuitu pedes in orbem ternos. Adde Colum. l. 5. c. 6. ¶ Legitur etiam circumfodiri in infinito. Colum. l. 5. c. 9. a med. Olivetum bis anno arari debet, & bidentibus alte circumfodiri.

CIRCUMFORANĔUS, a, um, adject. a circum, & forum. Circumforaneus homo est, qui circa fora vagatur venditans aliquid, aut aliud quippiam agens. Cic. pro Cluent. c. 14. Pharmacopola circumforaneus. ciarlatano. Sueton. in Vitell. c. 12. Vendidit puerum circumforaneo lanistæ. Apul. l. 9. Metam. Circumforaneum mendicabulum. Hieronym. ep. 51. ad Domnion. Monachus nescio quis de trivio, de compitis, de plateis circumforaneus. ¶ Æs circumforaneum, feneratitium, seu fenore sumptum. Nam circa forum tabernæ erant argentariorum, qui artem feneratoriam exercebant. Cic. Attic. l. 2. ep. 1. ad fin. Nisi quod me, illum ipsum vindicem æris alieni, ære non Corinthio, sed hoc circumforaneo obruerunt. ¶ Circumforanea domus dicitur ab Apul. l. 4. Metam. quæ mobilis & ambulatoria est, & hic illic facile figi potest. Veneti dicunt un casotto. ¶ Circumforaneas hostias idem appellat sub init. l. 3. Metam. quæ lustrandi causa circumferuntur.

CIRCUMFORĀTUS, a, um pertugiato, forato all' intorno, περιτετρημένος. Plin. l. 17. c. 27. Circumfosso stipite, & ab ima parte circumforato.

CIRCUMFOSSOR, oris, m. qui circumfodit. Plin. l. 17. c. 24. Cum circumfossor vites injurioso ictu verberavit.

CIRCUMFOSSŪRA, ræ, f. scavamento all' intorno. Plin. l. 17. c. 26. Cupressus aspernatur circumfossuram.

CIRCUMFOSSUS, a, um, περισκαφθείς, scavato, o zappato all' intorno. Plin. l. 17. c. 27. Amygdalæ ex amaris dulces fiunt, si circumfosso stipite, & ab ima parte circumforato, defluens pituita abstergeatur.

CIRCUMFRACTUS, a, um. Ammian. l. 29. c. 4. (al. 21.) Carpento veloci impositum Regem angusto aditu circumfractis collibus abdiderunt. Et lib. 22. c. 8. (al. 13.) Circumfractus turbo.

CIRCUMFRĔMO, is, ui, itum, n. 3. fremere da ogni parte, περιβρέμω. Senec. de consol. ad Marc. c. 7. Aves cum stridore magno inanes nidos circumfremunt. Prudent. Cathemer. 4. v. 79. Quæ (fera) circumfremit, & vorare tentat.

CIRCMFRĬCO, as, a. 1. fregare all' intorno. Cato R. R. c. 26. Privas scopulas in dolia facito habeas illi rei, qui labia doliorum circumfrices.

CIRCUMFULCĬO, is, a. 3. Tertull. de Pall. c. 5. Pallium, qua in humerum adhæret, nihil circumfulcit, nihil circumstringit.

CIRCUMFULGĔO, es, n. 2. splendere intorno, περιλάμπω. Plin. l. 2. c. 37. Hominum capita vespertinis horis magno præsagio circumfulgent.

CIRCUMFUNDO, is, udi, usum, a. 3. spargere intorno, περιχέω, circum aspergo. Nepos in Agesil. in fi. Cera circumfundere cadaver. Cato R. R. c. 93. Amurcam cum aqua commisceto, æquas partes: deinde ad oleam circumfundito. Plin. l. 6. c. 27. Tigris urbi circumfunditur. Cic. 2. de nat. Deor. c. 6. Terram crassissimus circumfundit aer. Plin. l. 2. c. 65. Circumfundi terræ undique homines, conversisque inter se pedibus stare. ¶ Significat etiam circumeffundere. Plin. l. 28. c. 9. Cum fervet, ne circumfundatur, præstat cyathus argenteus cum frigida aqua demissus. ¶ Circumfundi sæpe ponitur pro convenire circa aliquem locum, circumfluere, circumcurrere: & dicitur de multitudine. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 63. Magna multitudo sagittariorum ab utraque parte circumfundebatur. Id. l. 6. B. Gall. c. 36. Circumfunduntur hostes ex reliquis partibus, si quem aditum reperire possent. Id. l. 7. B. Gall. c. 28. Toto undique muro milites circumfundi. Liv. l. 22. c. 14. ad fin. Concionanti Minucio circumfundebatur Romanorum multitudo. Adde cap. 7. ¶ Cum accusativo. Id. ibid. c. 74. Ut hostes, ne magna quidem multitudine, munitionum præsidia circumfundi possent,

¶ Circumfundi de uno tantum dictum pro applicare se, & adhærere. Ovid. Metam. 4. v. 360. de Salmacide. Et nunc hac juveni, nunc circumfunditur illac. ¶ Accipitur etiam pro circumdare, cingere, circondare, attorniare. Plin. l. 5. c. 12. Qui subtilius dividunt, circumfundi Syria Phœnicem volunt. Tacit. 2. Histor. c. 19. Si cum exercitu Cæcina tam paucas cohortes circumfudisset. (Adde lib. 12. Ann. c. 38.) Hirt. de B. Afric. c. 78. Ut haberet facultatem turmas Julianas circumfundere. Sil. l. 7. v. 308. Cernis, ut armata circumfundare corona. Id. ibid. v. 723. quas circumfuderat atra tempestas. h. e. cinxerat, circumsteterat, obruerat. ¶ Dividitur per tmesim. Virg. Æn. 1. v. 414. Et multo nebulæ circum dea fudit amictu.

CIRCUMFUSĬO, onis, f. περίχυσις, actus circumfundendi. Firmic. l. 1. c. 4. Cælum omnia ignei spiritus circumfusione complectitur. Id. ibid. in præfat. circa med. & Orosius l. 1. c. 2. post med. Hispania circumfusione Oceani, Tyrrhenique pelagi pæne insula efficitur.

CIRCUMFŪSUS, a, um, sparso all' intorno, περίῤῥοος, περιτεχυμένος. Ovid. 5. Fast. v. 582. Gens circumfusis invia fluminibus. Tibull. l. 4. carm. 1. v. 151. Nam circumfuso considit in aere tellus. Liv. l. 4. c. 46. Circumfusi magna ex parte hostes. Quintil. l. 2. c. 20. (al. 21.) Nonnunquam inter circumfusa militum arma dicendum est. Curt. l. 4. c. 15. Circumfusos regi barbaros adoriri. Lucan. l. 5. v. 680. Turba circumfusa duci. Valer. Flacc. l. 1. v. 384. puniceas cui circumfusa cothurno Palla imos tegit alba pedes. Cic. in fi. 5. Tuscul. Variæ, & undique circumfusæ molestiæ. ¶ Significat etiam cinctum, circumdatum, circondato, attorniato. Cic. in Somn. Scip. c. 6. Terra circumfusa illo mari, quod oceanum appellatis. Id. 4. Acad. c. 15. Res circumfusæ luce. Id. ibid. c. 39. Latent ista omnia crassis occultata & circumfusa tenebris. Id. pro Mil. c. 26. Quod vero in illo loco, atque illis publicorum consiliorum copiis circumfusus sedet, &c. Nepos in Chabr. c. ult. Circumfusus hostium concursu. Cic. 3. de Fin. c. 2. Sedens in bibliotheca multis circumfusus Stoicorum libris. Vellej. l. 2. c. 123. Augustus circumfusus amplexibus Tiberii sui.

CIRCUMGARRIENS. entis. Claud. Mamerc. de statu anim. l. 2. c. 3. Falsiloquiis circumgarrientibus respondere.

CIRCUMGELĀTUS, a, um, adject. agghiacciato all' intorno. Plin. l. 13. c. 22. Cortex circumgelatus videri possit.

CIRCUMGĔLO, as, a. 1. agghiacciare intorno. Tertull. de anim. c. 23. Quod germina mortale ei circumgelaverint corpus. h. e. concrescere fecerint.

CIRCUMGĔMO, is, n. 3. gemere intorno. Horat. Epod. 16. v. 51. Circumgemit ursus ovile. V. Gemo in fine.

CIRCUMGESTO, as, a. 1. portare intorno. Cic. ad Q. Fr. l. 1. ep. 2. Eam quoque epistolam T. Catienus circumgestat.

CIRCUMGLOBĀTUS, a, um, conglomeratus. Plin. l. 9. c. 47. Circumglobata escæ sæpe extrahuntur.

CIRCUMGREDĬOR, eris, essus sum, dep. 3. assaltare intorno, circum aggredior. Tacit. 2. Ann. c. 28. Illi metu, ne hinc Romanus, inde Cherusci, cum quis æternum discordant, circumgrederentur, &c. Adde lib. 1. Ann. c. 64. ¶ Item circumire, camminare intorno. Aurel. Vict. de Cæsarib. c. 21. Cum Syriam circumgrederetur. Ammian. l. 16. c. 12. a med. (al. c. 34.) Lacunam palustribus aquis interfusam circumgrediens.

CIRCUMGRESSUS, us, m. circuito, giro, circuitus. Ammian. l. 22 c. 2. Triptolemus, quem ob rapidos circumgressus aeriis serpentibus, & pinnigeris fabulosa vetustas imponit. & cap. 8. (al. 16.) Palus Mæotis amplissimi circumgressus.

CIRCUMHISCO, is, n. 3. Arnob. l. 5. pag. 176. Jamdudum me fateor hæsitare, circumhiscere, tergiversari, &c. h. e. caput circumagendo oscitari: quod est hominis in re difficili versantis, & unde incipiat nescientis.

CIRCUMHUMĀTUS, a, um. Ammian. l. 22. c. 12. (al. 30.) in fi. Circumhumata corpora statuit exinde transferri. sepolti in quel contorno.

CIRCUMJACĔO, es, ui, n. 2. giacere all' intorno, περίκειμαι, circa jaceo, vel positus sum. Liv. l. 37. c. 54. Lycaonia, & Phrygia utraque, quæque circumjacent Europæ, in vestra sunt potestate. Apul. de Deo Socrat. Si plena artis ornamenta capiti, & collo circumjaceant.

CIRCUMJACĬO, is, a. 3. circumjicio. Liv. l. 33. c. 18. Circumjacere hastas in venientem ex transverso conati sunt hostem.

CIRCUMJECTĬO, onis, f. περιβολή, actus circumjiciendi. Arnob. l. 2. pag. 73. Animæ habitare jussæ sunt has partes, & humani corporis circumjectione vestiri. h. e. amictu. Cæl. Aurelian. Acut. l. 1. c. 2. Circumjectio manuum. h. e. huc illuc agitatio.

CIRCUMJECTUS, us, m. circumjectio. Cic. 2. de nat. Deor. c. 25. vertens e Græco carmen Euripidis. Æther, qui tenero terram circumjectu amplectitur. h. e. ambitu, complexu. Quidam leg. circumvectu minus recte. Plin. l. 11. c. 51. Rudi parietum circumjectu vox devoratur. h. e. parietum circumpositorum rudi superficie. ¶ Item amictus. Varr. l. 4. L. L. c. 30. Amictus est dictum amjectum, id est circumjectum: a quo etiam quod vestes se involvunt, circumjectum appellant. Tertull. de Pall. c. 5. Tota molitio pallii est operire solutim. idest uno circumjectu.

CIRCUMJECTUS, a, um, gettato, o posto all' intorno, περιβεβλημένος, circum jactus, vel circumpositus, circumfusus. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 6. Circumjecta multitudo hominum totis mœnibus. Id. l. 3. B. Civ. c. 45. Sagittariis, funditoribusque circumjectis. Liv. lib. 9. c. 28. Ædificia circumjecta muris incendit. Curt. l. 3. c. 10. Circumjecta nemora. Id. l. 4. c. 12. sub fin. Circumjectæ valles. Frontin. de aquæduct. artic. 10. Signinum circumjectum continendarum fistu-

rigi-

-riginum causa. ¶ Item cinctus, circumdatus. *Tacit. Ann.* 2. c. 11. Planities circumjecta saltibus.

CIRCUMJICIO, icis, jeci, jectum, a. 3. *gettare, o lanciare all' intorno*, περιβάλλω, circum jacio. *Liv. l.* 35. *c.* 4. *ad fin.* Consul triarios vallum circumjicere jussit. *piantare intorno.* Adde *lib.* 38. *c.* 19. ¶ Pro circumplecti, circumdare, *Cic. de Universal. cap.* 8. Animus a medio profectus extremitatem cæli, a suprema regione, rotundo ambitu circumjecit.

CIRCUMINJICIO, is, a. 3. circumjicio. *Liv. l.* 25. *c.* 36. Si quo modo posset vallum circuminjicere.

CIRCUMINVOLVO, is, lvi, utum, a. 1. *invogliere intorno. Vitruv. l.* 10. *c.* 11. Singula puncta prætereundo, & circumvolvendo.

CIRCUMITOR. V. *Circuitor*.

CIRCUMITUS. V. *Circuitus*.

CIRCUMLABENS, entis, qui in orbem labitur. *Lucan. l.* 6. *v.* 484. Prospectumque dedit circumlabentis Olympi.

CIRCUMLAMBO, is, a. 3. *leccare intorno*, περιλείχω. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 65. *Hard.* Lingua prælonga ad circumlambenda ora.

CIRCUMLAQUEO, as, a. 1. laqueis cingo, *cingere con lacci*. *Gratius in Cyneget. v.* 29. *per tmesim*: Per senos circum usque sinus laqueabis.

CIRCUMLATIO, onis, f. actus circumferendi. *Tertull. l.* 4. *advers. Marcion. c.* 12. *a med.* Arcæ circumlatio apud Hiericuntem. *Serv. ad Æn.* 6. *v.* 229. Circumlatio victimæ.

CIRCUMLATITIUS, a, um, *portatile*, περιφορητός, qui circumferri potest. *Sidon. l.* 2. *ep.* 2. *ad fin.* Piscibus quendam vivum, & circumlatitium carcerem corpulentia facit.

CIRCULATOR, oris, m. qui circumfert, περιφορεύς. *Tertull. l.* 1. *advers. Marcion. c.* 19. & *cap.* 21. *in f.*

CIRCUMLATRATUS, us, m. Allegorice *Juvenc. l.* 4. *histor. Evang. v.* 537. nec talia quisquam Insonuit, tantis circumlatratibus audax. Alii divisim scribunt.

CIRCUMLATRO, as, a. 1. *latrare attorno*, ἀμφυλακτέω. *Senec. de consol. ad Marc. c.* 22. Acerrimi canes hominem circumlatrant. ¶ Translate *Avien. in Perieg. v.* 48. totum hoc circumlatrat æstus. *h. e.* circumsonat, perstrepit. ¶ Passive *Symmach. l.* 8. *ep.* 17. Domum nostram, quæ multis circumlatratur injuriis, forensis industriæ tuearis officio.

CIRCUMLATUS, a, um, *portato attorno*, περιφορηθείς. *Plin. l.* 29. *c.* 5. Vermiculus igni circumlatus. *Martial. l.* 3. *epigr.* 17. Scriblita circumlata. ¶ Item lustratus. *Lucil.* apud *Non. c.* 4. *n.* 70. Tum farto sunt omnia circumlata. ¶ Translate *Quintil. l.* 4. *c.* 1. *post med.* Nec argumentis autem, nec locis, nec narrationi similis esse in prooemio debet oratio, neque tamen deducta semper, atque circumlata, sed sæpe simplici, atque illaboratæ similis. *h. e.* periodorum ambitu circumducta. *periodica*.

CIRCUMLAVO, is, & as, a. *lavare intorno*, περικλύζω, circa lavo, vel alluo. *Sallust. in fragm.* apud *Non. c.* 10. *n.* 2. Dubium an insula sit, quod Euri, atque Austri superjactis fluctibus circumlavit. *h. e.* alluitur, & subintelligitur accusativus *se*: quæ loquendi ratio in verbo *lavo* est usitatissima. Porro *circumlavit* pro *circumlavat* positum esse, tradit *ibid. Non.* ¶ Active *Hygin. fab.* 275. Ægyptus, quam Nilus circumlavat.

CIRCUMLEVO, as, a. 1. *levare all' intorno*, circum attollo. *Cæl. Aurelian. Acutor. l.* 2. *c.* 37. Utrinque orarum circumlevat tegmina.

CIRCUMLIGATUS, a, um, *legato all' intorno*. *Plin. l.* 28. *c.* 2. *ad fin.* Chartam inscriptam, circumligatam lino subnectebat collo. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 31. Circumligatus angui Roscius.

CIRCUMLIGO, as, avi, atum, a. 1. *legare intorno*, περιδέω. *Cato R. R. c.* 40. Salice scissa stirpem circumligato. *Liv. l.* 21. *c.* 8. *ad fin.* Hastile stuppa circumligare. *Plin. l.* 31. *c. ult.* Spongiæ siccæ hydropicis circumligantur. *Stat. l.* 1. *Achill. v.* 172. Circumligare aliquem ulnis. *abbracciare*. *Id. l.* 8. *Theb. v.* 675. nec segnius ardens Accurrit, niveo quam flammiger ales olori Imminet, & magna trepidum circumligat umbra. *h. e.* circumdat, complectitur.

CIRCUMLINIO, is, ivi, itum, a. 4. &

CIRCUMLINO, is, livi, vel levi, litum, a. 3. *ungere all' intorno*, περιχρίω, περιπλάσσω, oblino. *Colum. l.* 6. *c.* 17. *in f.* Circumliniendus erit oculus pice liquida. *Plin. l.* 6. *ep.* 2. Sinistrum oculum circumlinebat. *Plin. alter l.* 21. *c.* 14. Circumlini alvos fimo bubulo utilissimum. ¶ Translate *Quintil. l.* 1. *c.* 11. (*al.* 19.) Simplicem vocis naturam pleniore quodam sono circumlinire: quod Græci κατεπλασμένον dicunt. Sic appellantur cantus tibiarum, quæ præclusis, quibus clarescunt, foraminibus, recto modo exitu graviorem spiritum reddunt. Hæc *Quintil.* cui *circumlinire vocem* est pleniorem eam, & magis fuscam, quam natura sit, emittere. *Id. l.* 12. *c.* 9. Quidam, etiam si forte susceperunt negotia paulo ad dicendum tenuiora, extrinsecus adductis ea rebus circumliniunt. *h. e.* exornant. Ductæ sunt hæ translationes a circumlinendis picturis: qua de re V. in voce sequenti.

CIRCUMLITIO, onis, f. περίχρισις, actus circumlinendi. *Plin. l.* 24. *c.* 7. Pix ad circumlitiones oris, suspiriosos, vulvas, &c. *supple* facit. ¶ In pictura est circumductio colorum in extremitatibus figurarum, qua ipsæ figuræ aptius finiuntur, & eminentius exstant, *contorno, proffilo*. *Quintil. l.* 8. *c.* 5. *ad fin.* Nec in pictura, in qua nihil circumlitum est, eminet: ideoque artifices, etiam cum plura in unam tabulam contulerunt, spatiis distinguunt, ne umbræ in corpora cadant. *Senec. ep.* 86. Nisi Alexandrina marmora Numidicis crustis distincta sunt; nisi illis undique operosa, & in picturæ modum variata circumlitio prætexitur. *Plin. l.* 35. *c.* 11. Hic est Nicias, de quo dicebat Praxiteles, interrogatus, quæ maxime opera sua probaret in marmoribus: Quibus Nicias manum admovisset: tantum circumlitioni ejus tribuebat.

CIRCUMLITUS, a, um, *unto all' intorno*, περιχρισθείς, circum unctus, & obductus. *Lucret. l.* 2. *v.* 744. nullo circumlita fuco corpora. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 45. Persæ mortuos cera circumlitos condunt. *Plin. l.* 24. *c.* 5. *ad fin.* Galbanum ramis ellebori circumlitum. *Id. l.* 33. *c.* 9. Fictile circumlitum argilla. *Id. l.* 34. *c.* 10. *ad fin.* Spiramentum circumlitum. *h. e.* obductum, & clausum. *otturato*. ¶ Item circumjectus, circumpositus. *Id. l.* 17. *c.* 10. Sic & spinas sepis causa serunt, tomice moris spinarum circumlita. ¶ Item circumdatus. *Horat. l.* 1. *ep.* 10. *v.* 7. Musco circumlita saxa. *Ovid. Metam.* 11. *v.* 136. *de Mida*. Neve male optato maneas circumlitus auro. ¶ Translate *Lactant. l.* 3. *c.* 1. Mendacium specie placet aliena, quia per se corruptum vanescit ac diffluit, nisi aliunde ornatu quæsito circumlitum fuerit. ¶ Refertur etiam ad picturam. V. *Circumlino*, & *Circumlicio*.

CIRCUMLOCUTIO, onis, f. *circuizion di parole, circonlocuzione*, περίφρασις, circuitus loquendi, quo pluribus verbis id, quod uno, aut paucioribus certe dici potest, explicatur. *Quintil. l.* 8. *c. ult. post med.* Quidquid significari brevius potest, & cum ornatu latius ostenditur, περίφρασις est: cui nomen Latine datum, non sane orationis aptum virtuti, circumlocutio. Verum hæc ut, cum decorum habet, periphrasis; ita cum in vitium incidit, περισσολογία dicitur. *Gell. l.* 3. *c.* 1. Circumlocutione quadam poetica uti. *Arnob. in f. l.* 6. Dicere aliquid sine ullis circumlocutionibus.

CIRCUMLOQUOR, eris, utus sum, dep. 3. κυκλολογέω, περιφράζω, circumlocutione utor in loquendo. *Auson. ep.* 16. *v.* 7. Possem absolute dicere: Sed dulcius circumloquar, Diuque fando perfruar. *Id. epigr.* 146. *ad notarium*. proloqui circumloquentis ambitu.

CIRCUMLUCENS, entis, *lucente intorno*, περιλαμπής. Translate *Senec. de consol. ad Marc. c.* 2. *ad fin.* Ipsam magnitudinis fraternæ nimis circumlucentem fortunam exosa.

CIRCUMLUO, is, a. 3. *bagnar intorno*, circum alluo, περικλύζω. *Tacit. l.* 4. *Hist. c.* 12. Rhenus amnis tergum & latera circumluit. *Liv. l.* 25. *c.* 11. Mari in pæninsulæ modum major pars circumluitur.

CIRCUMLUVIO, onis, f. actus circumluendi, περικλυσμός. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 38. Jura alluvionum, & circumluvionum. *Festus* appellat *circumluvium*. V. *Alluvio*.

CIRCUMLUVIUM. V. vocem præced.

CIRCUMMEO, as, n. 1. *andare intorno*, circumeo, circum vagor. *Tertull. de Pall. c.* 1. Proh quantum circummeavit! a Pelasgis ad Lydos, a Lydis ad Romanos. *Pomp. Mela l.* 3. *c.* 7. Insula habitatur, nec quisquam circummeasse traditur.

CIRCUMMETIOR, iris, com. 4. Passiva significatione *Vitruv. l.* 4. *c.* 4. Si duæ columnæ æque crassæ lineis circummetientur.

CIRCUMMINGO, is, n. 3. *pisciare intorno*, ἐνουρέω. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 57. *Burm.* Si circumminxero illum, nesciet, qua fugiat, & *cap.* 62. Circummixit vestimenta sua, & subito lupus factus est.

CIRCUMMISSUS, a, um, *mandato intorno*. *Liv. l.* 36. *c.* 14. *ad fin.* Tribunus cum duorum signorum militibus circummissus. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 49. Præconibus circummissis, pronuntiari jubent, &c. *Liv. l.* 2. *c.* 50. *ad fin.* Jugo circummissus Vejens in verticem collis evasit.

CIRCUMMITTO, is, isi, issum, a. 3. *mandare intorno*, περιπέμπω. *Liv. l.* 4. *c.* 18. Qui inter dimicationem castra Romana aggrederentur, post montes circummisit. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 63. Legationes in omnes partes circummittere.

CIRCUMMŒNIO. V. *Circummunio*.

CIRCUMMULCENS, entis, particip. *Plin. l.* 28. *c.* 3. In dolium serpentium conjectus experimenti causa, circummulcentibus linguis miraculum præbuit.

CIRCUMMUNIO, is, ivi, itum, a. 4. *fortificare all' intorno*, περιτειχίζω. *Colum. l.* 5. *c.* 10. Locum pomarii circummunire maceriis oportet. ¶ Item operibus & munitionibus includere obsidendi causa, *rinserrare, cingere*. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 18. *in f.* Oppidum vallo castellisque circummunire. Adde *Hirt. de B. Afric. c.* 79. & 80. & *Auctor. B. Hispan. c.* 38. ¶ Dicitur etiam *circummœnio*, quasi mœnibus includo. *Plaut. Capt.* 2. 2. 4. Ita vinclis, custodiisque circummœniti sumus.

CIRCUMMUNITIO, onis, f. *fortificazione posta all' intorno*, περιφραγμα, septum, munitio alicui rei circumdata includendi, atque obsidendi causa. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 19. *in f.* Id ne fieri posset, obsidione, atque oppidi circummunitione fiebat. *circonvallazione*. *Auct. de B. Hispan. c.* 38. *in f.* Circummunitiones in jugo dirigere.

CIRCUMMUNITUS, a, um, *fortificato all' intorno*, munitione septus, περιφρακτος. *Colum. l.* 5. *c.* 4. Vites defixis arundinibus circummunitæ. ¶ Item operibus, & munitionibus circumdatus, & inclusus, *cinto, rinserrato*. *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 30. Vallo, crebrisque castellis circummuniti, oppido se se continebant. *Id. l.* 1. *B. Civ. c.* 84. Nunc vero pæne ut feminas circummunitos prohiberi aqua, prohiberi ingressu. Adde *Auctor. de B. Hispan. c.* 34.

CIRCUMMURANUS, a, um, qui circum muros est. *Ammian. l.* 14. *c.* 6. (*al.* 14.) Populus R. annis ferme trecentis circummurana pertulit bella. Adde *lib.* 21. *c.* 13. (*al.* 25.)

CIRCUMNASCENS, entis, *nascente all' intorno*, περιφυόμενος. *Plin. l.* 2. *c.* 103. *a med.* Lacus Sinnaus in Asia circumnascente absynthio inficitur.

CIRCUMNAVIGO, as, a. 1. *navigar intorno*. *Vellej. Paterc. l.* 2. *c.* 106. Classis, quæ Oceani circumnavigaverat sinus.

CIRCUMNECTO, is, ere, *legare, e connettere intorno*, περιπλέκω; *Senec. l.* 1. *Quæst. nat. c.* 2. Fulgor, qui sidera circumnectit. *Lactant.*

Lact. de Opif. Dei, *c.* 14. Tenuis membrana, qua circumnectitur alvus, ac tegitur.

CIRCUMNEXUS, a, um, *cinto all' intorno*, circumdatus. *Ammian. l.* 19. *c.* 7. (*al.* 15.) Elephanti flammis conjectis undique circumnexi.

CIRCUMNOTATUS, a, um. *Apul. l.* 11. *Metam.* Humeris dependebat pone tergum pretiosa chlamyda: quaqua tamen viseres, colore vario circumnotatis insignibar animalibus. *h. e.* circum pictis.

CIRCUMOBRUO, is, a. 3. *coprire all' intorno*, περικαλύπτω, circumtego. *Plin. l.* 19. *c.* 5. *de raphano*. Incipiente incremento, confert alterna folia circumobruere.

CIRCUMOFFIGO, is, a. 3. *ficcare intorno*, περιπήγνυμι. *Cato R. R. c.* 48. Eam terram complanato, furcas circumoffigito. ¶ Legitur & divisim *circum offigo*.

CIRCUMPACTUS. V. *Circumfartus*.

CIRCUMPADANUS, a, um, qui est circum Padum. *Liv. l.* 21. *c.* 35. Circumpadani campi. *Plin. l.* 8. c. 48. Circumpadanæ lanæ.

CIRCUMPAVITUS, a, um, *battuto, o calcato all' intorno*. *Plin. l.* 12. *c.* 14. Ubi loci natura poscat, tegete palmea excipiente, aliubi area circumpavita.

CIRCUMPEDES, um, m. *staffieri*, servi, qui circa pedes, hoc est circa dominum adstant, eumque sectantur. *Cic. Verr.* 3. *c.* 36. Servos artifices pupilli cum haberet domi, circumpedes autem homines formosos, & litteratos, suos esse dicebat. Ita *Aldus*, & alii. At *Nauger. Gruter.* & alii *circum pedes* divisim edidere, quod sane rectius est.

CIRCUMPENDENS, entis, *pendente all' intorno*. *Curt. l.* 8. *c.* 9. Aurea lectica, circumpendentibus margaritis recubare.

CIRCUMPLAUDO, is, usi, usum, a. 3. *plaudere all' intorno*. *Ovid.* 4. *Trist. eleg.* 2. *v.* 49. Quaque ibis, manibus circumplaudere tuorum.

CIRCUMPLECTO, is, a. 3. idem quod circumplector. *Cato R. R. c.* 21. Foramina ubi feceris, laminis circumplectito. *Plaut. Asin.* 3. 3. 106. Meum collum circumplecte.

CIRCUMPLECTOR, eris, exus sum, dep. 3. *abbracciare intorno*, περιβάλλω, ἀμπέχω, circum complector. *Plin. l.* 19. *c.* 4. *in fi.* Arbor crassitudinis, quam circumplecti nemo possit. ¶ Item cingere, circumdare. *Cic. de Univers. c.* 7. *ad fin.* Eoque motu undique est eas circumplexus. *Id. Phil.* 13. c. 5. Domini patrimonium circumplexus, quasi thesaurum draco. *Cæs. l.* 7. *B. Gall.* c. 83. Collem opere circumplecti. *Virg. Æn.* 5. *v.* 312. *de pharetra*. lato quam circumplectitur auro Balteus. ¶ Translate *Gell. l.* 10. *c.* 3. Animum hercle meum, cum illa M. Ciceronis lego, imago quædam, & sonus verborum, & vocum, & ejulationum circumplectitur.

CIRCUMPLEXUS, a, um, particip. V. *Circumplector*, & adde *Auctor. de B. Hispan. c.* 32. & *Gell. l.* 13. *c.* 14. ¶ Passive *Gell. l.* 15. *c.* 1. *ad fin.* Turris lignea ex omni latere circumplexa igni. Adde *Apul. l.* 1. *de doctr. Platon.*

CIRCUMPLEXUS, us, m. *abbracciamento, o aviticchiamento all' intorno*, περιπλοκή. *Plin. l.* 8. *c.* 11. Dracones circumplexu facili ambiunt elephantos. *Id. l.* 10. *c.* 63. Lacertæ circumplexu Venerem novere.

CIRCUMPLICATUS, a, um, circumnexus, circumdatus. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 24. Belua vasta, & immanis, circumplicata serpentibus. *Id. ibid. c.* 36. Puer circumplicatus serpentibus.

CIRCUMPLICO, as, a. 1. *piegare all' intorno*, περιπλέκω, περιελίσσω, circumvolvo. *Gell. l.* 17. c. 9. Circumplicare lorum surculo. *Prudent. Peristeph.* 14. *v.* 272. Barbam rigentem dum Jovis circumplicat. *Lactant. de Opif. Dei*, c. 12. Circumplicantur sicut arietis cornua.

CIRCUMPLUMBO, as, a. 1. *impiombare all' intorno*. *Cato R. R. c.* 20. Modiolos oleaginos facito: eos circumplumbato. *h. e.* offigito, firmato.

CIRCUMPONO, is, ui, itum, a. 3. *porre attorno*, περιτίθημι. *Horat. l.* 2. *sat.* 4. *v.* 75. Piper catillis circumponere. *Tacit.* 14. *Ann. c.* 15. Nemus, quod navali stagno circumposuit Augustus. *Id.* 2. *Hist.* c. 59. Valentem, & Cæcinam pro concione laudatos curuli suæ circumposuit.

CIRCUMPOSITIO, onis, f. περίθεσις. *Augustin. ep.* 199. *ex* 1. *Timoth.* 2. 9. Auri circumpositio.

CIRCUMPOSITUS, a, um, *posto all' intorno*, περιτεθείς. *Cels. l.* 8. *c.* 10. *n.* 1. *ad fin.* Ferulæ fissæ, circumpositæque ossa in sua sede continent. *Sueton. in Cæs. c.* 30. Circumpositis armatis causam dicere.

CIRCUMPOTATIO, onis, f. *il bere di molti in gira*, συμποσία, συμπόσιον. *Cic.* 2. *de legib. c.* 24. Omnisque circumpotatio tollitur.

CIRCUMPROJICIO, is, a. 3. *gettare, o spargere all' intorno*, circumspergo. *Cæl. Aurelian. Acut. l.* 2. *c.* 37.

CIRCUMPULSO, as, a. 1. *battere all' intorno*. *Stat. l.* 8. *Theb. v.* 228. Et lituis aures circumpulsantur acutis. ¶ Legitur & *circum pulsantur* divisim.

CIRCUMPURGO, as, a. 1. *purgare, nettare all' intorno*, περικαθαίρω. *Cels. l.* 5. *c.* 28. *n.* 14. Clavus pedis tollitur, si quis eum circumpurgat, deinde imponit resinam.

CIRCUMQUAQUE, *intorno, all' intorno*, πάντῃ, idem quod circa, vel circum undique. *Aurel. Vict.* (*seu quicumque alius auctor est*) *de orig. Gentis R. c.* 17. *in fi.* Coloniæ deductæ sunt Præneste, Tibur, Gabii, ceteraque oppida circumquaque.

CIRCUMRADO, is, si, sum, a. 3. *radere, raschiare all' intorno*, περιξύω. *Cels. l.* 7. *c.* 12. *n.* 2. Tunsillas circumradere, & evellere.

CIRCUMRAPTUS, a, um, *strascinato all' intorno*, circum raptatus. *Plin. l.* 29. *c.* 4. *a med.* Vespertilio ovilibus circumraptus toties, &c.

CIRCUMRASIO, onis, f. actus circumradendi. *Plin. l.* 17. *c.* 26. Circumrasio corticis.

CIRCUMRASUS, a, um, *raso, o raschiato all' intorno*. *Colum. l.* 4. *c.* 29. *a med.* Sarmentum quam recentissimum, & leviter circumrasum.

CIRCUMRETIO, is, a. 3. *irretire intorno*, circum irretio, rete implico, involvo, περιπλέκω, ἐνσαγηνεύω. Translate *Lucret. l.* 5. *v.* 1151. Circumretit enim vis, atque injuria quemque. *Sidon. l.* 5. *ep.* 13. Flexuosa calumniarum fraude circumretire aliquem.

CIRCUMRETITUS, a, um, *irretito, preso nella rete*, περιπλακείς. *Arnob. l.* 5. *pag.* 186. Martem & Venerem Vulcani esse circumretitos arte. Adde *lib.* 4. *pag.* 151. ¶ Translate *Cic. Verr.* 7. *c.* 58. Cum te implicatum severitate judicum, circumretitum frequentia populi R. esse videam.

CIRCUMRIGUUS, a, um, qui circum irrigatur. *Propert. l.* 1. *eleg.* 20. *v.* 37. Et circumriguo surgebant lilia prato. ¶ Possis etiam divisim scribere *circum riguo*.

CIRCUMRODO, is, osi, osum, a. 3. *rodere intorno*, περιβιβρώσκω. *Plin. l.* 32. *c.* 2. Polypus hamum brachiis complectitur, nec prius dimittit, quam escam circumroserit. ¶ Allegorice *Cic. Attic. l.* 4. *ep.* 5. Quid? etiam (dudum enim circumrodo, quod devorandum est) subturpicula mihi videbatur esse παλινῳδία. ¶ Metaphorice *Horat. l.* 1. *ep.* 18. *v.* 82. Dente Theonino cum circumroditur. *h. e.* laceratur, maledico dente carpitur.

CIRCUMRORANS, antis, leviter circum aspergens. *Apul. l.* 11. *Metam.* Sueto lavacro purissime circumrorans abluit.

CIRCUMROTO, as, a. 1. *girare*, in gyrum moveo. *Apul. l.* 9. *Metam.* Circumrotare machinas, *h. e.* versare molas. *Cæs. German. fragm.* 3. cæli circumrotat orbem.

CIRCUMROTUNDATIO, onis, f. circumductio. *Vitruv. sub fin. lib.* 3. Ut acumen normæ cirtumrotundatione tangendo pervagari possit.

CIRCUMSALTANS, antis, particip. qui circum saltat, περιορχούμενος. *Prudent. l.* 2. *advers. Symmach. v.* 135. Hoc circumsaltante choro.

CIRCUMSARRIO, is, a. 4. *Cato R. R. c.* 114. Earum radices circumsarrito, & purgato. Ita *Aldus* 1514. Alii *circumsecato*.

CIRCUMSCALPTUS, a, um, *grattato, o fregato intorno*, περιξυσμένος. *Plin. l.* 20. c. 5. Radice pastinacæ circumscalpti dentes dolore liberantur.

CIRCUMSCARIFICATUS, a, um, *scarnato all' intorno*, περιαμυσσόμενος. *Plin. l.* 22. *c.* 23. Pedum clavi circumscarificati ferro. *Id. l.* 30. *c.* 3. Circumscarificatus dens. Al. leg. *circumscarifatus*. V. *Scarifico*.

CIRCUMSCINDO, is, a. 3. *lacerare intorno*, περιρρήγνυμι. *Liv. l.* 2. c. 55. Quo ferocius clamitabat, eo infestius circumscindere, & spoliare lictor.

CIRCUMSCRIBO, is, ipsi, iptum, a. 3. *scrivere, o segnare intorno*, περιγράφω. *Cic. Phil.* 8. *c.* 8. Virgula stantem circumscripsit. *h. e.* circulum circa illum descripsit. *Id.* 5. *de Fin. c.* 8. Circumscribere orbem. *Quintil. l.* 10. *c.* 2. Circumscribere lineas. *Colum. l.* 6. *c.* 5. Ænea subula pars auriculæ circumscribitur, ita ut manante sanguine, tanquam O litteræ ductus appareat orbiculus. *Plin. l.* 25. *c.* 5. Elleborum primum gladio circumscribitur: deinde qui succisurus est, ortum spectat. ¶ Translate varios habet usus. Aliquando enim significat definire, describere, *definire, descrivere*. *Cic. pro Sext. c.* 45. Sed genus universum, ut tollatur error, brevi circumscribi & definiri potest. *Gell. l.* 4. *c.* 1. Si ego te nunc rogem, uti mihi dicas, & quasi circumscribas verbis, quid homo sit. *Justin. l.* 39. *c.* 2. Templo Jovis solidum ex auro Victoriæ signum tolli jubet, facetis jocis sacrilegium circumscribens. Nam Victoriam commodatam sibi ab Jove esse dicebat. ¶ Item terminare, præfinire, *circonscrivere, limitare*. *Cic. pro Rabir. perduell. sub fin.* Exiguum nobis vitæ curriculum natura circumscripsit. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 16. Orator nullis terminis circumscribir, aut definit jus suum. *Id. Parad.* 2. *a med.* Circumscribere alicui locum habitandi. *Plin. l.* 22. *c.* 2. Circumscribere luxuriam vilitate. *h. e.* terminos luxuriæ constituere. ¶ Item in angustum redigere, angustis terminis concludere. *Senec. ep.* 15. Circumscribe corpus tuum, & animo locum laxa. & *de consolat. ad Helv. c. ult.* Ejus laudes tam parce transcurrere, circumscribere est. *ristringere, sminuire*. *Colum. l.* 1. *c.* 1. Diophanes Bithynius Dionysium per multa diffusum volumina, sex epitomis circumscripsit. *h. e.* ad sex libros redegit, ut est apud *Varron. l.* 1. *R. R. c.* 1. *sub fin.* ¶ Et cingere, complecti. *Gell. l.* 12. *c.* 13. Oceanus undique circumscribit omnes terras, atque ambit ¶ Et comprehendere, concipere, *concepire, comprendere*. *Cic. in Orat. c.* 59. Ante circumscribitur mente sententia, confestimque verba concurrunt. ¶ Et coercere, cobibere, *reprimere, raffrenare*. *Senec. ep.* 108. *ante med.* circumscribere gulam, & ventrem. ¶ Item in ordinem cogere, impedire, ac veluti illigare, ne potestate sua uti quis possit. *Cic. Attic. l.* 7. *ep.* 9. Si tribunus plebis notatus, aut Senatusconsulto circumscriptus, aut sublatus, aut expulsus sit. *Id. pro Mil. c.* 33. Senatus, credo, prætorem eum circumscripsisset. *Id. Phil.* 13. *c.* 9. Parata de circumscribendo adolescente sententia consularis. *h. e.* impediendo, prohibendo, ne rempubl. administret. Adde *Cæsar. l.* 1. *B. Civ. c.* 32. ¶ Illud quoque huc pertinet *Cicer.* 4. *Verr. c.* 61. Itaque uno genere, opinor, circumscribere habetis in animo genus hoc aratorum, quod eos infenso animo venisse dicatis. *h. e.* prohibere, impedire, ne testimonium dicant. ¶ *Plin. l.* 33. *c.* 3. Parricidio suo etiam rempublicam circumscripsit. *h. e.* damnavit, & infamem reddidit: ducta loquendi ratione a circumscribendis magistratibus: ii enim infamia quadam notantur, cum rempublicam gerere impediuntur. ¶ Hinc interdum accipitur pro removere, abjicere, tollere. Nam magistratus cum circumscribitur, a republica removetur. *Cic. Verr.* 3. *c.* 16. Quamobrem, hoc omni tempore Syllano ex accusatione circumscripto, legationem ejus præclaram cognoscite. Ubi *Ascon.* sublato, circumducto, ac prætermisso.

so. *Id. 3. de Fin. c. 9.* Circumscriptis igitur iis sententiis, quas posui, relinquitur, ut, &c. ¶ Eleganter adhibetur pro decipere, fallere, captare, *ingannare*, *ingarbugliare*. *Cic. 4. Acad. c. 15.* Fallacibus & captiosis interrogationibus circumscribere, atque decipere aliquem. *Plin. l. 7. c. 40.* Vana mortalitas, & ad circumscribendum se ipsam ingeniosa. Adde *Senec. l. 5. quæstion. natur. c. 1.* & *epist. 82. ad fin.* ¶ Speciatim dicitur de iis, qui dolo aliquem defraudant per fallacias forenses. V. *Circumscriptio*. *Cic. Phil. 14. c. 3.* Testamenta subjiciunt, aut ejiciunt vicinos, aut adolescentulos circumscribunt. *Id. pro Rosc. Com. c. 8.* Dic nunc, te ab Roscio HS IƆƆƆ circumscriptum esse. *Juvenal. sat. 10. v. 222.* Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirrus Pupillos. Adde *sat. 14. v. 237.* ¶ *Circumscribere vectigalia* apud *Quintil. declam. 340. & 341.* est fraudare, imminuere. ¶ *Circumscribere testamentum*, aut *legem* est dolose interpretari, vel eludere: ut si serves quidem verba testamenti, aut legis, voluutati autem legislatoris, aut testatoris vel adverseris, vel non attendas. *Plin. l. 8. ep. 18.* Atque ita circumscripto testamento, emancipatam filiam adoptionis fraude revocaverat. *Paul. Dig. lib. 4. tit. 3. leg. 18. ad fin.* Ne aliter observantibus lex circumscribatur. *Frontin. de Aquæduct. artic. 112.* Circumscribere saluberrimas constitutiones. *Lactant. de ira Dei, c. 8.* Leges publicas circumscribere. ¶ *Circumscribi* pro minui, aut cessare usurpatur aliquoties a *Cæl. Aurelian.* ut *Acut. l. 2. c. 10. ad fin.* Hæc cito circumscribuntur, & is qui patitur, facile resurgit. Et *Chronic. l. 5. c. 10.* Rigor corporis atque tremor circumscribitur. & *ibid.* Febres illico solvuntur, & gravedo circumscribitur.

CIRCUMSCRIPTE, adverb. circumscribendo, διωρισμένως. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 59.* Singulas res definire, circumscripteque complecti. *h. e.* suis quasque finibus concludendo, & unam ab altera distinguendo. *Id. in Orat. c. 66.* Circumscripte, numeroseque dicere. *periodicamente*, per periodos, quæ sunt certæ, & distinctæ comprehensiones verborum, suis quæque clausulis terminatæ. Nam periodus appellatur etiam *circumscriptio* ab *eodem ibid. c. 61.* & *circumscriptus verborum ambitus*, *c. 12.* ¶ Item summatim, contracte, *in ristretto brevemente*. *Lactant. l. 5. c. 14.* Volo prius circumscripte, & breviter, quid sit, ostendere. Adde *cap. 9.*

CIRCUMSCRIPTĬO, onis, f. *lo scrivere, o segnare intorno*, περιγραφή, actus circumscribendi, scriptura, aut signum in circuitu factum. *Cic. Phil. 8. c. 8.* Virgula stantem circumscripsit, dixitque, se non ante renuntiaturum Senatui, nisi prius respondisset, quam ex illa circumscriptione excederet. ¶ Item limitatio, finis in circuitu positus. *Id. l. 1. Tuscul. c. 20.* Cum totam terram contueri licebit, ejusque situm, formam, circumscriptionem. *giro*, *circuito*. *Id. l. 1. de nat. Deor. c. 9.* Æternitas, quam nulla temporum circumscriptio metitur. *niuna limitazione di tempi*. *Arnob. l. 2. pag. 93.* In utero matris corporeæ formam circumscriptionis accepit. ¶ Dicitur eriam de certa, ac finita comprehensione verborum, quæ Græco nomine periodus appellatur. *Id. de clar. Orat. c. 8. ad. f.* Ipsa enim natura circumscriptione quadam verborum comprehendit, concluditque sententiam. *Id. in Orat. c. 61.* Circuitus ille orationis, quem Græci περίοδον, nos tum ambitum, tum circuitum, tum comprehensionem, aut continuationem, aut circumscriptionem dicimus. ¶ Est etiam *circumscriptio*, quam quidam inter figuras rhetoricas posuerunt, negat autem *Quintil.* figuram esse; sive (inquit *l. 9. c. 3.*) hoc nomine significetur comprehensa breviter sententia, sive finitio. Al. leg. *circumitio* pro *circumscriptio*. ¶ Præterea sæpe ponitur pro deceptione, ac fraude, *inganno*, *frode*: & proprie dicitur de dolo, quo quis alterum per forenses insidias scripto callidiore capit, ut *Quintil.* (*seu quicumque alius auctor est*) *declam. 301.* loquitur. De ea ita *Senec. in Excerpt. l. 6. controv. 3.* Circumscriptio semper crimen sub specie legis involvit: quod apparet in illa, legitimum est: quod latet insidiosum. *Cic. pro Cluent. c. 16.* Cum omnis ab his fraus, omnes insidiæ, circumscriptionesque adolescentium nascerentur. *Id. pro Flacc. c. 30.* Prædiorum proscriptiones cum mulierculis aperta circumscriptione facere. *Senec. l. 2. de ira, c. 9.* Circumscriptiones, furta, fraudes, inficiationes, quibus trina non sufficiunt fora. Adde *ibid. l. 3. c. 2.* & *Cicer. 3. Offic. c. 15.* ¶ Universim pro captione, & deceptione quacumque. *Senec. ep. 82. ad fin.* Quem mortalium circumscriptiones vestræ fortiorem facere, quem erectiorem possunt? *h. e.* sophismata, & cavillationes dialecticæ. *Tertull. de patient. c. 5.* Diaboli circumscriptio.

CIRCUMSCRIPTOR, oris, m. περιγραφεύς, qui circumscribit: & speciatim qui decipit, & fraudat: ea ratione, qua dictum est in voce præced. *Cic. 2. Catil. c. 4.* Quis testamentorum subjector, quis circumscriptor, &c. *Juvenal. sat. 15. v. 135.* pupillum ad jura vocantem Circumscriptorem. *Tertull. l. 2. advers. Marcion. c. 7.* diabolum vocat *circumscriptorem colubrum*. ¶ Item qui removet, tollit, abrogat. *Tertull. l. 1. advers. Marcion. c. 27.* Sententiæ suæ circumscriptor.

CIRCUMSCRIPTUS, a, um, *scritto, o segnato all' intorno*, περιγραφείς, circum inscriptus, aut notatus. *Plin. l. 21. c. 7.* Radix circumscripta mucrone gladii, orbe triplici. *Id. l. 23. c. 6.* Radix eorum, circumscripta terra, manu sinistra capitur. ¶ Translate est terminatus, limitatus, finibus conclusus, *circonscritto*, *limitato*, *racchiuso*. *Cic. 2. de Orat. c. 16.* Assumamus eam quoque partem, sed ita ut sit circumscripta modicis regionibus. *Id. l. 1. de Orat. c. 12.* Certarum rerum forensibus cancellis circumscripta scientia. *Id. Phil. 6. c. 3.* Ille se fluvio Rubicone CC mill. circumscriptum esse patiatur? *Gel. l. 7. c. 3.* Hominum vita iniquis, & indomitis necessitatibus circumscripta. *h. e.* cincta, circumdata, obsessa. *Petron. in Satir. c. 119.* ut fuga mobilis ævi Circumscripta mora properantes differat annos. *h. e.* constricta, ligata, impedita. ¶ Circumscripti verborum ambitus apud *Cicer. in Orat. c. 12.* sunt periodi. V. *Circumscripte*, & *Circumscriptio*. ¶ Item pressus, in angustum redactus, brevis, *ristretto*, *breve*. *Plin. l. 1. ep. 16.* In concionibus eadem, quæ in orationibus vis est; pressior tamen, & circumscriptior, & adductior. ¶ Item deceptus, fraudatus, *ingannato*, *colto in mezzo*. *Petron. c. 112.* Miles circumscriptus, dum residet. *Ulpian. Dig. lib. 4. tit. 3. leg. 7.* Minor annis vigintiquinque consilio servi circumscriptus. ¶ Item sublatus, prætermissus. *Cic. Verr. 3. c. 16.* Quamobrem, hoc omni tempore Sullano ex accusatione circumscripto, legationem ejus præclaram cognoscite. ¶ Alia huc pertinentia V. in *Circumscribo*.

CIRCUMSĔCO, as, a. 1. *tagliare intorno*, περικόπτω, circumcido. *Cic. pro Cluent. c. 64.* Serrula circumsecare aliquid. *Colum. l. 6. c. 6.* Circumsecare ungulas. *Id. l. 7. c. 5.* *circumsecare* primum, deinde *circumcidere* de eadem re dixit.

CIRCUMSECTUS, a, um, *tagliato all' intorno*, περικοπείς. *Scribon. Larg. compos. 229.* Circumsecta aluta. *tondata*. *Sueton. in Domit. c. 12.* Cum a procuratore inspiceretur nonagenarius senex, an circumsectus esset. *circonciso*. De Judæis loquitur.

CIRCUMSĔCUS, *da ogni parte*, ἀμφὶ, περὶ, circumcirca, circum undique. Adverbium est ea ratione conflatum, qua *altrinsecus*, *forinsecus*, &c. *Apul. l. 2. Metam.* Nos omnes circumsecus adstantes. & *lib. 5.* Circumsecus venari. & *lib. 11.* Navis picturis miris circumsecus variegata.

CIRCUMSEDĔO, es, edi, essum, n. 2. *sedere, o stare attorno*, περικάθημαι, circa aliquem sedeo. *Senec. ep. 9.* Florentes amicorum turba circumsedet: circa eversos ingens solitudo est. ¶ Frequenter est obsidere, *assediare*. *Cic. Phil. 7. c. 8.* Qui Mutinam circumsedent. *Id. Attic. l. 15. ep. 10.* Circumsedemur omnibus copiis. *Id. Phil. 10. c. 4. in f.* Vallo circumsedere aliquem. *Valer. Max. l. 3. c. 8. n. 5.* Circumsedere Curiam militibus. Adde *Liv. l. 9. c. 2.* ¶ Scribitur & *circumsideo*. ¶ *Circumsido, is*, eandem habet significationem. *Liv. l. 36. c. 13.* Inde Pellinæum circumsidunt, & priusquam oppugnarent, &c. Adde *lib. 9. c. 21. in f.* & *Tacit. 1. Ann. c. 70.* & *lib. 3. c. 38. in f.* & *lib. 15. c. 5.*

CIRCUMSEPĬO, is, a. 4. *circondare*, περικλείω. *Liv. l. 1. c. 49.* Armatis corpus circumsepsit. *Prudent. in Psychom. v. 753.* Barbaries circumsepserat urbis indigenas.

CIRCUMSEPTUS, a, um, *chiuso intorno*, circum clausus, περικλεισθείς. *Paul. Dig. lib. 41. tit. 2. leg. 3. a med.* Feræ, quæ in silvis circumseptis evagantur. *Auct. epist. ad Octavium.* Cohortibus armatis circumseptus Senatus. *Sueton. in Ner. c. 31.* Stagnum maris instar, circumseptum ædificiis ad urbium speciem.

CIRCUMSĔQUENS, entis, qui circumsequitur, περιεπόμενος. *Apul. sub initio l. 3. Metam.* Inter tot millia populi circumsequentis. Ita *Scioppius*: plerique alii aliter.

CIRCUMSĔRO, is, a. 3. *piantare, e seminare intorno*, περιφυτεύω. *Plin. l. 21. c. 12.* Genistas circumseri alveariis gratissimum.

CIRCUMSESSĬO, onis, f. *assediamento*, περικάθισις, obsessio. *Cic. 3. Verr. c. 33.* Quid si planum facio, te hujus circumsessionis tuæ causam in alios transtulisse?

CIRCUMSESSUS, a, um, *attorniato*, a circumsedentibus, vel circumstantibus circumdatus. *Cic. Catil. 4. c. 2.* Nec ego sum ille ferreus, qui non movear horum omnium lacrimis, a quibus me circumsessum videtis. ¶ Item cinctus, obsessus, *assediato*. *Id. Phil. 12. c. 10.* Circumsessus lectis valentissimorum hominum viribus. *Liv. l. 3. c. 4.* Castra circumsessa, atque oppugnata.

CIRCUMSIDĔO) V. *Circumsedeo*.
CIRCUMSĪDO)

CIRCUMSIGNO, as, a. 1. *segnare intorno*, κύκλῳ σημειῶ. *Colum. l. 5. c. 11.* Gemmam duobus digitis quadratis circumsignato. Adde *Pallad. in Jun. tit. 5.*

CIRCUMSILĬO, is, n. 4. *saltare intorno*, περιορχέομαι. *Catull. carm. 3. v. 9. de passere*. Sed circumsiliens modo huc, modo illuc, Ad solam dominam usque pipilabat. ¶ Translate *Juvenal. sat. 10. v. 218.* circumsilit agmine facto Morborum omne genus.

CIRCUMSISTO, is, n. 3. *stare, o porsi intorno*, περιίσταμαι, circumsto. *Plaut. Asin. 3. 3. 28.* Circumsistamus: alter hinc, hinc alter appellemus. *Id. Men. 5. 7. 9.* Quid me circumsistitis? quid rapitis me? quo fertis me? *Cic. Verr. 7. c. 54. a med.* Hæc cum maxime loqueretur, sex lictores eum valentissimi circumsistunt. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 8.* Quem perterriti omnes Arverni circumsistunt, atque obsecrant, ut, &c. *Id. l. 1. B. Civ. c. 20.* Domitium productum in publicum circumsistunt, & custodiunt. *Id. l. 3. B. Gall. c. 15.* Cum singulas binæ, aut ternæ naves circumsisterent. *Tacit. 2. Hist. c. 41. sub fin.* Circumsistere signa. ¶ Passive *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 43.* Ne ab omnibus civitatibus circumsisteretur. *h. e.* obsideretur. *Apul. l. 2. de Dogmat. Plat.* Fortitudo circumsistitur hinc audacia, inde timiditate. ¶ *Valla l. 5. elegantiar. c. 49.* hoc statuit discrimen inter *circumsto*, & *circumsisto*, quod illud pro circumdare simpliciter ponatur, hoc pro invadere, irruere, & quasi terrificatione aggredi. Sed ipse quoque fatetur non esse perpetuum.

CIRCUMSĬTUS, a, um, adject. circumjacens. *Ammian. l. 23. c. 6.* (*al. 26.*) Antequam circumsitos populos ad ditionem traherent.

CIRCUMSŎNANS, antis, *risonante all' intorno*, περιηχῶν, qui circumsonat. *Liv. l. 27. c. 18. a med.* Circumsonans undique clamor. *Vitruv. l. 5. c. 8. ad fin.* Circumsonantes loci sunt, in quibus circumvagando coacta vox, se solvens in medio, sine extremis casibus sonans, ibi exstinguitur, incerta verborum significatione.

CIRCUMSŎNO, as, n. 1. *risonare all' intorno*, περιηχέω. *Cic. 3. Offic. c. 2.* Talibus aures tuas vocibus undique circumsonare. *Liv. l. 39. c. 10.* Locus, qui circumsonat ululatibus, cantuque symphoniæ, & cym-

cymbalorum, & tympanorum pulsu. Adde *Manil. l. 5. v. 582.* ¶ Cum accusativo. *Virg. 8. Æn. v. 474.* Hinc Rutulus premit, & murum circumsonat armis. *h. e.* sonat armis, ac strepit circa murum. *Ovid. 14. Metam. v. 507.* & remos plausis circumsonat alis. *Liv. l. 3. c. 28.* Jussa miles exsequitur, clamor hostes circumsonat. Adde *Claudian. l. 2. de rap. Pros. v. 268.* ¶ Passive *Ovid. 3. Trist. in fi.* Threjicio, Scythicoque fere circumsonor ore. *h. e.* qui circa me sunt, Thracia, & Scythica lingua loquuntur. & *lib. 4. sub fin.* finitimis quamvis circumsoner armis. *h. e.* obtundar strepitu armorum. Adde *lib. 5. eleg. 3. v. 11.*

CIRCUMSONUS, a, um, circumsonans. *Ovid. Metam. 4. v. 722.* quem turba canum circumsona terret. ¶ Passive *Stat. 7. Theb. v. 261.* Dionæisque avibus circumsona Thisbe.

CIRCUMSPARGO. V. *Circumspergo.*

CIRCUMSPECTATRIX, icis, f. quæ circumspectat. *Plaut. Aulul. 1. 1. 1.* Exeundum hercle tibi hinc est foras, circumspectatrix cum oculis emissitiis. *Apul. in Apolog.* Improba juvenum circumspectatrix,

CIRCUMSPECTE, *con circospezione, con riguardo, a rilente,* περισκεπτικῶς, ἀκριβῶς, cum circumspectione, caute, accurate. *Quintil. l. 9. c. 2. a med.* Hoc parcius, & circumspectius faciendum. *Gell. l. 9. c. 10.* Satis circumspecte facti versus. *Senec. l. 3. de benef. c. 14.* Circumspectius donare, circumspectius eligere eos, in quos merita conferantur. ¶ *Circumspecte indutus* dicitur, qui multam adhibet curam, ut apte, ornateque vestitus sit. *Gell. l. 1. c. 5.* Multa munditia, & circumspecte compositeque indutus. *Ammian. l. 27. c. 3. (al. 6.)* Procedantque vehiculis insidentes, circumspecte vestiti, epulas curantes profusas, &c. *Vales. ad ejusd. Ammiani lib. 14. c. 6. (al. 14.)* exponit *circumspecte*, cum admiratione circumspicientium: qua ratione *circumspectus* ab *Ammiano* sumitur, ut suo loco dicetur.

CIRCUMSPECTIO, onis, f. *circospezione, avvertenza,* περισκόπησις, accurata consideratio. *Cic. 4. Acad. c. 11.* Sin ex circumspectione aliqua, & accurata consideratione id se dicent sequi, &c. ¶ Proprie *Macrob. l. 1. in Somn. Scipion. c. 15. a med.* Sibi horizontem facit circumspectio singulorum. *il mirare intorno.*

CIRCUMSPECTO, as, a. 1. *guardare spesso intorno,* περισκέπτομαι. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 49. in fi.* Bestiæ in pastu circumspectant. *Plaut. Pseud. 4. 1. 8.* Hem te hercle ego circumspectabam: nimis metuebam, ne abiisses. *Id. Trinum. 4. 2. 21.* Circumspectare se se. *guardarsi intorno*, circa se circumspicere. *Liv. l. 2. c. 10.* Cunctati aliquandiu sunt, dum alius alium, ut prœlium ineant, circumspectant. *Terent. Eun. 3. 5. 54.* Simul alia circumspecto, satin' explorata sint. ¶ Diligenter advertere, considerare. *Cic. 1. Tuscul. c. 30.* Dubitans, circumspectans, hæsitans. *Tacit. 2. Hist. c. 74.* At Vespasianus bellum, armaque, & procul, vel juxta sitas vires circumspectare. *Sil. l. 15. v. 7.* Anxia turba Patrum quasso medicamina mœsti Imperio circumspectant. *h. e.* quæritant, circumspiciunt, si forte videant, qui Imperio medeatur. ¶ De iis, qui suspiciosi sunt. *Cic. in Pison. in fi.* Circumspectans omnia: quidquid increpuerit pertimescens. *Sallust. in Jug. c. 75.* Circumspectare omnia, & omni strepitu pavescere. Adde *Plin. l. 8. c. 4.*

CIRCUMSPECTUS, us, m. *il guardar intorno,* περισκόπησις, circumspectio. *Plin. l. 11. c. 37. sect. 67. Hard.* Cervix flexilis ad circumspectum. *Cic. 12. Phil. c. 26.* Hæc ego in urbe prævideo: facilis est circumspectus, unde exeam, quo progrediar, quid ad dexteram, quid ad sinistram sit. *Ovid. 4. Trist. eleg. 6. v. 43.* Corpore sed mens est ægro magis ægra, malique In circumspectu stat sine fine sui. *h. e.* in sui mali consideratione. *Senec. de otio Sap. c. 32.* Natura in media nos sui parte constituit, & circumspectum omnium nobis dedit.

CIRCUMSPECTUS, a, um, *guardato all' intorno,* περισκεπτόμενος, *Tacit. Ann. 12. c. 35.* Circumspectis, quæ impenetrabilia, quæque pervia. *Id. Ann. 13. c. 39.* Circumspectis munimentis, & quæ expugnationi idonea, provisis. ¶ Item consideratus, animadversus, *considerato.* *Cic. Fam. 1. ep. 9. ante med.* Circumspectis rebus meis omnibus, rationibusque subductis, summam feci cogitationum mearum omnium. *Sueton. in Aug. c. 63.* Multis ac diu circumspectis conditionibus. ¶ Active de eo qui circumspicit, & sagax, ac prudens est, *circospetto, cauto, attento, prudente, accorto,* περισκεπτόμενος. *Colum. l. 1. c. 8. a med.* Nam illa solemnia sunt omnibus circumspectis, ut ergastuli mancipia recognoscant, ut explorent, &c. *Cels. l. 3. c. 9. in fi.* Est circumspecti hominis & novare interdum, & augere morbum. *Senec. l. 5. quæst. nat. c. 1. in fi.* Sive aliquis circumspectior est, &c. *Sueton. in Tib. c. 21.* Circumspectissimus & prudentissimus princeps. *Id. in Claud. c. 15.* Modo circumspectus, & sagax, modo inconsultus, ac præceps. *Colum. l. 7. c. 12.* Canes debent esse assidui, & circumspecti magis, quam temerarii. ¶ De rebus, quæ circumspecte, ac prudenter fiunt. *Ovid. 5. Fast. v. 539.* Verba movent iras non circumspecta deorum. *parole inconsiderate.* *Valer. Max. l. 1. c. 1. n. 20.* Decreti circumspectissima sanctio. *Id. l. 2. c. 1. n. 9. extern.* Senectuti juventus cumulatum, & circumspectum honorem reddebat. *h. e.* cumulate, & accurate senes honorabat, ita ut nihil omnino omitteret, quod ad senes colendos pertinebat. ¶ Est etiam conspicuus, spectabilis, quique circumspicientium ora, & admirationem in se convertit, *cospicuo,* περίβλεπτος. *Ammian. l. 14. c. 6. (al. 14.)* Ubique Patrum reverenda cum auctoritate canities, populique R. nomen circumspectum, & verecundum. *Id. l. 18. c. 10. (al. 23.)* In municipali ordine, genere, fama, potentiaque circumspectus. *Id. l. 28. c. 4. (al. 21.)* Parietes lapidum circumspectis coloribus nitidi. ¶ Huc fortasse pertinet illud *Valer. Max. l. 4. c. 3. n. 4.* Qua tam circumspecta animi moderatione, &c. *h. e.* tam insigni, & mirabili.

CIRCUMSPERGO, is, a. 3. *spargere all' intorno,* περιρραίνω. *Plin. l. 8. c. 1.* Ibi se purificantes solemniter circumspergi aqua. *Colum. l. 11. c. 2. post med.* Magnis arboribus quaternos modios stercoris caprini circumspergere. ¶ Reperitur etiam *circumspargo.* *Apul. l. 8. c. 8.* Impensam talem circumsparges.

CIRCUMSPICIENTIA, æ, f. *considerazione, circospezione,* actus circumspiciendi, consideratio. *Gell. l. 14. c. 2.* Multa, & anxia cura, & circumspicientia indigens.

CIRCUMSPICIO, is, exi, ectum, a. 3. *guardare intorno,* περισκέπτομαι, περισκοπέω, circum aspicio. *Cic. l. 2. de Divin. c. 34.* Nec suspicit, nec circumspicit. *Plaut. Mostell. 2. 2. 41.* Circumspice dum, numquis est, sermonem nostrum qui aucupet. *Id. Trinum. 1. 2. 109.* Circumspice dum te, ne quis assit arbiter. ¶ Translate significat advertere, providere, accurate considerare, perpendere. *Cic. pro Quint. c. 31.* Omnia circumspexit Quintius, omnia periclitatus est. *Id. Agrar. 1. c. 8.* Ut circumspiciamus omnia, quæ populo grata sunt, nihil tam populare, quam pacem reperiemus. *Id. pro Syll. c. 25.* Circumspicite paulisper mentibus vestris hosce ipsos homines, qui &c. *Cæs. l. 6. B. Gall. c. 5.* Reliqua ejus consilia animo circumspiciebat. *Cic. 3. de Orat. c. 74.* Permulta sunt in causis circumspicienda, ne quid offendas. *Id. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 3.* Circumspiciendum est diligenter, ut, &c. *Justin. l. 31. c. 1.* Semper tædio quietis urbanæ, novas belli causas circumspicere. *andar in cerca.* *Id. l. 2. c. 12. in fi.* Circumspicere fugam. *Sallust. in Orat. Phil. contra Lepid.* Mithridates diem bello circumspicit. *h. e.* exspectat idoneum tempus belli gerendi. *Id. in Orat. Cottæ ad Populum.* Rempublicam cui mandetis circumspicite. ¶ *Circumspicere aliquid* interdum est undique desiderare, expetere, conquirere. *Liv. l. 1. c. 30.* Sabini circumspicere & ipsi externa auxilia. *Plin. l. 3. ep. 3.* Circumspiciendus est rhetor Latinus, cujus, &c. *bisogna cercare un maestro*, &c. Adde *Justin. l. 22. c. 5.* ¶ Absolute, interdum est solliciti, anxii, opemque alicunde quærentis. *Cic. pro Rosc. Com. c. 14. ad fin.* Circumspicit, æstuat. ¶ *Circumspicere se* est suas res, & se ipsum considerare, & expendere. *Cic. Parad. 4. ad fin.* Numquamne, homo amentissime, te circumspicies? numquam nec quid facias, considerabis, nec quid loquare? ¶ Significat etiam se magni æstimare, sibi placere: ductum fortasse a pavonibus, *stimarsi.* *Cic. pro Rosc. Com. c. 2.* Usque eo ne te diligis, & magnifice circumspicis, ut, &c? ¶ Catachresis videtur esse in illo *Stat. 8. Theb. v. 14.* Illum securi circumspexere fragorem Elysii. ¶ *Circumspexti* per syncop. pro *circumspexisti* legitur apud *Terent. Adelph. 4. 5. 55.* & *circumspexe* pro *circumspexisse*, *Varr.* apud *Non. c. 2. n. 292.* ex lectione *Scaligeri.*

CIRCUMSPIRACULUM, i, n. *Lucret. l. 6. v. 492.* Et quasi per magni circumspiracula mundi Exitus, introitusque elementis redditus exstat. ¶ Alii divisim scribunt *circum spiracula.*

CIRCUMSTAGNO, as, n. 1. *stagnare intorno.* *Tertull. de Pudic. c. 22.* Lacrimæ circumstagnant.

CIRCUMSTANS, antis, *chi sta intorno, circostante,* περιεστηκώς, qui circumstat. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 55.* Si a rebus consequentibus, aut circumstantibus non recedemus. *Quintil. l. 10. c. 3.* Cum in medio foro, tot circumstantibus judiciis, jurgiis, clamoribus, &c. *Curt. l. 6. c. 10. in fi.* Unus e turba circumstantium exclamavit. *Gell. l. 1. c. 11. ad fin.* Stetisse in circumstantibus dicunt occultius, qui fistula sonum inspiraret. *fra' circostanti.*

CIRCUMSTANTIA, æ, f. *lo stare intorno,* περίστασις, actus circumstandi. *Senec. l. 2. quæst. nat. c. 7.* Aquæ sic corpora accipiunt, ut semper in contrarium acceptis refluant. Hanc nostri circumstantiam, Græci autem περίστασιν appellant, quæ in aere quoque, sicut in aqua fit. *Gell. l. 3. c. 7.* Ostendit exitium de loci importunitate, & hostium circumstantia. *Id. l. 14. c. 1.* Fortuna ejus, & mores, & ingenium, & circumstantia rerum, negotiorumque. & *cap. 2.* In his negotiorum ambagibus, & in ancipiti rationum diversarum circumstantia. *Tertull. de Orat. c. 3.* Cui illa Angelorum circumstantia non cessat dicere Sanctus, Sanctus, Sanctus. ¶ Item attributio, qualitas, quæ rem circumstat, *circostanza.* *Quintil. l. 5. c. 10. post med.* Hoc genus argumentorum sane dicamus ex circumstantia, quia περίστασιν dicere aliter non possumus.

CIRCUMSTATIO, onis, f. actus circumstandi, περίστασις, *lo stare intorno.* *Gell. l. 7. c. 4.* Circumstatio militum corona appellata.

CIRCUMSTIPATUS, a, um, *attorniato*, circumdatus. *Claudian. de VI. Consul. Honor. v. 595.* & ducibus circumstipata togatis.

CIRCUMSTIPO, as, a. 1. *accompagnare affollandosi*, cingo, circumdo, cum turba comitor. *Sil. l. 10. v. 453.* magna circumstipante caterva. *Claudian. l. 2. in I. Consul. Stilich. v. 356.* Pennatique nurum circumstipantur Amores.

CIRCUMSTO, as, steti, statum, a. 1. *stare, o porsi intorno,* περιίστημι, circa aliquem sto, circumsisto. *Cic. Attic. l. 1. ep. 16. ante med.* Quæ consurrectio judicum facta sit; ut me circumsteterint, ut aperte jugula sua pro meo capite P. Clodio ostentarint. *Id. Catil. 1. c. 8. ad fin.* Equites R. honestissimi, ceterique cives, qui circumstant Senatum. *Id. ibid. c. ult.* Desinant insidiari domi suæ consuli, circumstare tribunal prætoris urbani, obsidere cum gladiis curiam. *Tacit. Ann. 15. c. 15.* Circumstare vias. *Cæs. l. 4. B. Gall. c. penult.* Morini spe prædæ adducti circumsteterunt, ac arma ponere jusserunt. *Sueton. in Cæs. c. 82.* Specie officii circumstare aliquem. ¶ Translate *Cic. Phil. 10. c. 10.* Dies, & noctes omnia nos undique fata circumstant. *Id. 2. Verr. c. 17.* Circumstant te summæ auctoritates, quæ te oblivisci laudis domesticæ non sinant. *Plin. in Paneg. c. 3.* Hæc me cura, hæc me difficultas sola circumstat.

stat. *Sil. l. 8. v. 171.* nec, quæ circumstent discrimina cernis?

CIRCUMSTREPO, is, n. 3. *fare strepito intorno*, περικτυπέω, in circuitu strepitum facio. *Senec. de vita beata, c. 11.* Tot humanam vitam circumstrepentibus minis. *Tacit. l. 11. Ann. c. 31.* Certatim ceteri circumstrepunt. Et passive *Id. l. 2. Hist. c. 44.* Legatus clamore seditiosorum, ac fugacium circumstrepitur.

CIRCUMSTREPITUS, a, um, adject. strepitu impulsus. *Apul. in Apol.* Fenestræ canticis circumstrepitæ. *Sidon. l. 7. ep. 9. in conc.* Aures incondito tumultu circumstrepitæ.

CIRCUMSTRIDENS, entis, qui circum stridet. *Ammian. l. 14. c. 11. (al. 37.)* Circumstridentium terror larvarum.

CIRCUMSTRINGO, is, a. 3. *stringere all' intorno*. *Tertull. de Pall. c. 5.* Pallium nihil circumstringit. *Id. de cor. Mil. c. 8.* Linteo circumstringi.

CIRCUMSTRUCTUS, a, um, structura, & pariete circumdatus. *Colum. l. 9. c. 15. a med.* Si forte alvearia circumstructa, & immobilia fuerint.

CIRCUMSTRUO, uis, uxi, ctum, a. 3. *cingere, o fortificare intorno fabbricando*, περιοικοδομέω, structura cingo, aut munio. *Sueton. in Domit. c. 4.* Effosso, & circumstructo juxta Tiberim lacu. *Plin. l. 9. c. 8. post med.* Circumstructis lapide ripis. *Colum. l. 9. c. 6.* Opere lateritio circumstructis alvis. *Plin. l. 11. c. 6. in f.* Apes lacrimis arborum fores alveorum latiores circumstruunt.

CIRCUMSTUPEO, es, n. 2. Translate *Sever. in Ætna, v. 333.* Illic obscura semper caligine nubes, Pigraque defuso circumstupet humida vultu. *h. e.* circum quiescit, immota manet. Al. *aliter leg.*

CIRCUMSUDANS, antis, *sudante all' intorno*. *Plin. l. 14. c. 1.* Vinaceis circumsudantibus.

CIRCUMSURGENS, entis, *sorgente all' intorno*. *Tacit. 1. Ann. c. 64.* Quantum aquarum circumsurgentibus jugis oritur.

CIRCUMSUTUS, a, um, *cucito all' intorno*, circum consutus. *Cels. l. 8. c. 5.* Linamenta molli pellicula cincta, circumsutaque. *Plin. l. 4. c. 16. & lib. 34. c. 16.* Vitilibus navigiis corio circumsutis navigare.

CIRCUMTEGO, is, a. 3. *coprire intorno*, περικαλύπτω, circumcirca operio. *Lucret. l. 1. v. 1094.* Supra circumtegere omnia cælum. (In quibusdam Editionib. hic versus deest.) *Dictys Creten. de B. Trojano l. 3. c. 11.* Patrocli corpus veste circumtegitur.

CIRCUMTECTUS. V. vocem sequent.

CIRCUMTENTUS, a, um, circum extentus. *Plaut. Mil. 2. 2. 80.* Herus meus elephanti corio circumtentus est, non suo. *h. e.* circum extento corio circumdatus. Al. leg. *circumtectus*, alii *circumjectus*, alii *circumtextus*. *Cœl. Aurel. Acut. l. 3. c. 17. ad fin.* Circumtento linteolis vasculo.

CIRCUMTERGEO, es, a. 2. *nettare all' intorno*. *Cato R. R. c. 76.* Panno oleo uncto tangito, & circumtergeto.

CIRCUMTERO, is, a. 3. *Tibull. l. 1. eleg. 5. v. 53.* Hunc puer, hunc juvenis turba circumterit arta. *h. e.* frequenti agmine circumstans premit, & prope elidit. Ita legit *Brouckus.* cum aliis ex multis MSS. & editis antiquis: alii *circumstrepit*, alii *circumsistit*.

CIRCUMTEXTURA. V. *Circumtæsura*.

CIRCUMTEXTUS, a, um, *tessuto all' intorno*. *Virg. 1. Æn. v. 653.* Et circumtextum croceo velamen acantho. (*Serv. & Isid. l. 19. Orig. c. 24.* docent intelligi hic a *Virgilio* eam vestem, quæ Græco nomine *cyclas* dicitur.) *Varr. l. 4. L. L. c. 30.* Quod amictui habent purpuram circum, vocant circumtextum.

CIRCUMTINNIO, is, ivi, itum, n. 4. circumsono, de cavis metallis dictum. *Varr. l. 3. R. R. c. 16.* Apes perterritas, quo volucrit, perducet, circumtinniendo ære.

CIRCUMTOLLO, is, a. 3. *togliere, o levar via all' intorno*. *Cœl. Aurel. l. 3. Acut. c. 4.* Cepulis circumtollere exteriorem corticem.

CIRCUMTONO, as, avi, atum, n. 1. *tonare, o fare strepito intorno*, circum tono, circumstrepo. *Ovid. l. 1. Metam. v. 187.* qua totum Nereus circumtonat orbem. *Sil. l. 6. v. 216.* ubi feralem strepitu circumtonat aulam Cornea gramineum persultans ungula campum. Adde *lib. 4. v. 254.* ¶ Translate *Horat. l. 2. sat. 3. v. 222.* quem cepit vitrea fama, Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis. *h. e.* tonitru veluti perculit, attonitum, ac dementem reddidit.

CIRCUMTONSUS, a, um, *tosato all' intorno*, περίκαρτος. *Varr.* apud *Non. c. 2. n. 847.* Alii sunt circumtonsi, & tecti, atque uncluli, ut mangonis esse videantur servi. *Petron. in Satyr. c. 131.* Et circumtonsæ trepidanti vertice pinus. ¶ Translate *Senec. ep. 115.* Oratio vultus animi est: si circumtonsa est, & fucata & manufacta, ostendit illum quoque non esse sincerum. *h. e.* curiose nimis elaborata, & veluti rotundata.

CIRCUMTORQUEO, es, orsi, ortum, a. 2. *girare intorno*. *Apul. l. 6. Metam. sub fin.* Prenso loro retrorsum me circumtorquet.

CIRCUMTRAHO, is, a. 3. circum duco. *Dictys Cret. de B. Trojano l. 3. c. 15. in f. de Achille Hectorem raptante.* Hostem mirandum in modum circumtrahens. *Cœl. Aurel. l. 2. Chronic. c. 1.* Cucurbitis circumtractis.

CIRCUMTREMO, is, n. 3. *tremare intorno*, περιτρέμω. *Lucret. l. 1. v. 1087.* Totum circumtremere æthera signis.

CIRCUMTUEOR, eris, itus sum, circumspicio, *guardar intorno*, περιβλέπω. *Apul. circ. princip. Florid.* Aquila eodem loco pendula circumtuetur.

CIRCUMTUMULATUS, a, um. *Petron. in Satyr. c. 120.* nigro squalentia pumice saxa Gaudent ferali circumtumulata cupressu. Scrib. alii divisim *circum tumulata*: alii mallent *circum cumulata*.

CIRCUMVADO, is, a. 3. *assalire d' ogn' intorno*, περιέρχομαι. *Liv. l. 34. c. 38.* Repente anceps terror barbaros circumvasit. Adde *Plin. l. 9. c. 30.* ¶ Passive *Ammian. l. 20. c. 6. (al. 13.)* Circumvaditur civitas a quibusdam vehentibus scalas.

CIRCUMVAGOR, aris, dep. 1. *vagare intorno*, περιπλανάομαι. *Vitruv. l. 5. c. 8.* V. *Circumsonans*.

CIRCUMVAGUS, a, um, *chi gira intorno*, qui circumvagatur, περιπλανώμενος. *Horat. Epod. 16. v. 41.* Nos manet Oceanus circumvagus arva beata. *h. e.* vagans circum arva beata. *Auct. Paneg. ad Pison.* (qui a quibusd. *Lucan.* creditur) *v. 19. de Sole.* Ætheriæ moles circumvaga flammæ.

CIRCUMVALLATUS, a, um, *cinto di circonvallazione, assediato*, vallo circumdatus, obsessus, περιβεβλημένος. *Cic. Attic. l. 9. ep. 12.* Circumvallatum esse Pompejum. *Liv. l. 3. c. 28.* Luce prima jam circumvallati ab dictatore erant. Adde *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 44.* ¶ Item stipatus, circumdatus. *Claudian. de IV. Consul. Honor. v. 11.* Ipsa Palatino circumvallata Senatu, Jam trabeam Bellona gerit.

CIRCUMVALLO, as, a. 1. *cingere di circonvallazione*, περιβάλλω, περιχαρακόω, vallo circum munio, circumdo, obsidendi causa. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 17.* Duas turres constituere cœpit: nam circumvallare loci natura prohibebat. *Id. l. 3. B. Civ. c. 43.* Ex castello in castellum perducta munitione, circumvallare Pompejum instituit. ¶ Et pro cingere simpliciter. *Colum. l. 11. sub init. cap. 3.* Locus, quem sepire destinaveris, circumvallandus est duobus sulcis. ¶ Translate *Terent. Adelph. 3. 2. 4.* Tot res repente circumvallant, unde emergi non potest: vis, egestas, &c.

CIRCUMVECTIO, onis, f. *il portare intorno*, περιφορά, circumlatio. *Cic. Attic. l. 2. ep. 16. ad fin.* Portorium circumvectionis. *h. e.* quod solvitur publicanis pro mercibus, quæ circumferuntur. ¶ Item circuitus, *circuito, gira*. *Cic. de Universal. c. 9.* Ut terram lunæ cursus proxime ambiret; eique supra terram proxima solis circumvectio esset.

CIRCUMVECTO, as, a. 1. frequentativum a circumveho. Fere passiva voce usurpatur, & significat circumire; diciturque proprie de iis, qui navi, aut equo locum aliquem circum adeunt. *Plaut. Rud. 4. 2. 27.* Mihi navem faciam; oppida circumvectabor. *Liv. l. 41. c. 17.* Duumviros navales cum classe Pisas ire, qui Ligurum oram, maritimam quoque terrorem admoventes, circumvectarentur. ¶ Translate *Virg. l. 3. Georg. v. 284.* Sed fugit interea, fugit irreparabile tempus, Singula dum capti circumvectamur amore. *h. e.* circa singula describendo vagamur.

CIRCUMVECTUS, a, um, particip. qui nave, aut equo locum aliquem circumiit. *Cæs. l. 3. B. Civ. c. 63.* Navibus circumvecti milites in anteriorem vallum tela jaciebant. *fatto un giro colle navi*. *Liv. l. 3. c. 28.* Dictator equo circumvectus, contemplatusque, qui tractus castrorum, &c. *Hirt. de B. Alex. c. 28.* Circumvectus eo mari, quod Africæ esse dicitur. & *de B. Afric. c. 59.* Ut paulo longius ejus equitatus circumvectus, ex improviso clauderet exercitum Cæsaris. *Liv. l. 37. c. 27.* Circumvecti ab urbe ad aversa insulæ. *Plaut. Mostell. 4. 3. 4.* Non in Ægyptum modo vectus fui, sed etiam in terras solas, orasque ultimas sum circumvectus.

CIRCUMVEHO, is, exi, ectum, a. 3. *portare intorno*, περιφέρω. *Nep. in Timoth. c. 1.* Præfectus classis circumvehens Peloponnesum, Laconicam populatus, classem eorum fugavit. *h. e.* vehens se circum Peloponnesum. ¶ Adhibetur fere passive ea ratione, qua circumvecto. *Liv. l. 8. c. 26.* Classe circumvehi ad Romanum agrum. *girar verso*. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 45.* Muliones cum cassidibus, equitum specie ac simulatione, collibus circumvehi jubet. *girare per i colli*. *Hirt. de B. Alex. c. 14.* Cæsar Pharon classe circumvehitur. ¶ Translate *Virg. in Ciri, v. 271.* frustra circumvehor omnia verbis. *h. e.* circa omnia dicendo vagor, & longa sermonis ambage utor. *Solin. c. 3. (al. 9.)* Plurimi in dicendo latius circumvecti.

CIRCUMVELO, as, a. 1. *coprire, velare all' intorno*, circum operio, amicio, tego. *Ovid. 14. Metam. v. 262.* pallamque induta nitentem, Insuper aurato circumvelatur amictu.

CIRCUMVENIENS, entis, particip. *Petron. in Satyr. c. 114.* Zona circumvenienti præcingere aliquem. *h. e.* circum ambienti.

CIRCUMVENIO, is, eni, entum, a. 4. *venire, o porsi intorno*, περιέρχομαι, circa aliquem venio, circumdo. *Petron. in Satyr. c. 92.* Illum autem frequentia ingens circumvenit. *Valer. Flacc. lib. 1. v. 400.* Ter quater ardenti tergo circumvenit anguis. ¶ Refertur etiam ad locum. *Tacit. Ann. 2. c. 9.* Rhenus modicas insulas circumveniens. *Sallust. in Jug. c. 71.* Planities locis paulo superioribus circumventa. *cinta*. ¶ Translate *Horat. de ar. poet. v. 169.* Multa senem circumveniunt incommoda. ¶ Pro circumdare, circumligare, complecti. *Colum. l. 4. c. 29. a med.* Mollia vincula magis probamus, quæ cum circumvenere truncum, adactis cuneolis arctantur. *Id. l. 5. c. 9.* Ramos novellos, quos comprehensos manus possit circumvenire, arbori adimito. *h. e.* manubrii crassitudine. ¶ Sæpe est militare verbum, pro circumire, circumdare, obsidere, *attorniare, torre in mezzo*. *Sallust. in Jug. c. 42.* Jugurta de improviso multitudine Numidarum Auli castra circumvenit. *Cæs. l. 2. B. Gall. c. 8.* Ne hostes (quod tantum multitudine poterant) a lateribus suos pugnantes circumvenire possent. *Id. lib. 3. B. Civ. cap. 44.* Circumvenire hostes a tergo. *Id. ibid. lib. 1. cap. 81. & lib. 3. cap. 36.* Hostes vallo, fossaque circumvenire. & *lib. 3. cap. 97.* Montem opere circumvenire. *Sallust. in Jugurt. cap. 61. & 79.* Cuncta mœnia oppidi exercitu circumvenire. ¶ Passive *Cæs. lib. 3. B. Civ. cap. 34.* Deserti ab iis, qui una procurrerant, circumveniebantur, atque interficiebantur a nostris. *Id. l. 1. B. Gall. c. 42.* Circumveniri ab hoste per insidias. *Sallust. in Jug. c. 11.* Circumveniri in itinere a latronibus. Adde *Nepot. in Datam. c. 6.* ¶ Eleganter ad alia transfertur, & significat opprimere, capere; diciturque de iis, qui cum re aliqua potentiores sint, per injuriam obruunt infirmiores:

res: quemadmodum in bello, qui multitudine superant, circumveniunt pauciores. *Cic. 6. Verr. c.* 8. Quid te a Centuripina civitate, a Catinensi, ab Halesina circumveniri, atque opprimi dicis? tua te Messana circumvenit. *Id.* 2. *Offic. c.* 14. *in fi.* Ut ei subveniatur, qui potentis alicujus opibus circumveniri, atque urgeri videatur. *Id. pro Rosc. Com. c.* 9. Quem per arbitrum circumvenire non posses, hunc per judicem condemnabis? *Id. in Bruto, c.* 12. *in fi.* Circumvenire aliquem judicio. *Id. pro Cluent. c.* 29. innocentem pecunia. *Sallust. in Catil. c.* 35. Circumveniri falsis criminibus. *Justin. l.* 27. *c.* 1. Dolo circumvenire. *Sueton. in Tiber. c.* 55. Sejani ministerio, & fraudibus circumvenire liberos Germanici. *Tacit.* 12. *Ann. c.* 29. Odio accolarum, simul domesticis discordiis circumveniri. *Id.* 4. *Hist. c.* 10. & *Callistrat. Dig. lib.* 42. *tit.* 1. *leg.* 33. Circumvenire aliquem falso testimonio. ¶ Item decipere, fallere. *Ulpian. lib.* 17. *tit.* 1. *leg.* 29. Circumvenire ignorantiam alicujus. ¶ Item eludere, dolose interpretari, atque adeo violare. *Marcell. lib.* 30. *leg.* 120. *in fi.* Circumvenire leges. *Ulpian. lib.* 29. *tit.* 4. *leg.* 4. voluntatem defuncti. *Id. lib.* 2. *tit.* 15. *leg.* 8. *post med.* orationem. V. *ejusdem legis initium*.

CIRCUMVENTĬO, onis, f. μεθοδεία, actus circumveniendi, oppressio, deceptio. *Hermogenian. Dig. lib.* 4. *tit.* 4. *leg.* 17. In integrum restitutio erroris proprii veniæ petitionem, vel adversarii circumventionem continet. *Augustin. l.* 22. *de Civit. Dei, c.* 22. Oppressiones innocentium, calumniæ, circumventiones.

CIRCUMVENTOR, oris, m. *ingannatore*, qui circumvenit. *Lamprid. in Alex. Sever. c.* 66. Libidinosi, crudeles, circumventores.

CIRCUMVENTORĬUS, a, um, *ingannevole*, ad circumveniendum aptus. *Augustin. l.* 3. *Confess. c.* 3. Iusida, & circumventoria obsequia dæmoniorum.

CIRCUMVENTUS, a, um, *attorniato, tolto in mezzo*, circumdatus. *Stat. l.* 5. *Theb. v.* 165. Cerva cruentis circumventa lupis. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. l.* 39. *in fi.* Pars a barbaris circumventa periit. *Vellej. l.* 2. *c.* 119. Exercitus marcore ducis, perfidia hostis, iniquitate fortunæ circumventus. *Nepos in Hannib. c.* 4. Circumventus insidiis. *Senec. epist.* 9. Circumventus hostili custodia. ¶ Translate *Cic. Tuscul.* 1. *c.* 41. Judicio iniquorum circumventus. *Enn.* apud *Cicer. l.* 4. *de Fin. c.* 23. Circumventus morbo, exsilio, atque inopia. *Scribon. Larg. compos.* 186. Adjuvari debent hoc malo circumventi lacte muliebri. *Sallust. in Catil. c.* 22. Homo omnibus necessitudinibus circumventus. *h. e.* omnibus necessitatibus oppressus. *Ulpian. Dig. lib.* 43. *tit.* 28. *leg.* 3. Non sine calliditate circumventus. *h. e.* deceptus. Adde *lib.* 23. *tit.* 3. *leg.* 12. & V. plura in *Circumvenio*.

CIRCUMVERSĬO, onis, *il voltare intorno*. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. *de gestu manuum*. Circumversio manus.

CIRCUMVERSO, as, a. 1. *voltare intorno*, frequentativum a circumverto. *Lucret. l.* 6. *v.* 198. Nunc hinc, nunc illinc fremitus per nubila mittunt, Quærentesque viam circumversantur. *Avien. in Arat. v.* 1528. si simplex circumversabitur orbis.

CIRCUMVERSUS, a, um. *Cato R. R. c.* 133. *de officiis villicæ*. Focum purum circumversum quotidie, priusquam cubitum eat, habeat. *h. e.* scopis mundatum: a *circum*, & *verro, is*.

CIRCUMVERTO, *& antique* Circumvorto, is, a. 3. *voltare intorno*, περιστρέφω, in orbem verto. *Plaut. Pers.* 3. 3. 37. Citius a foro argentarii abeunt, quam in cursu rotula circumvortitur. *Id. Pseud.* 5. 1. 32. Ubi circumvortor, cado. *Quintil.* (*seu quicunque alius auctor est*) *decl.* 342. Circumvertere mancipium. *h. e.* liberum facere, manumitterre. V. similem locum *Senecæ* in *Circumago*. ¶ Translate est decipere, fraudare, circumducere, *aggirare*. *Plaut. Pseud.* 1. 5. 126. De compacto faciunt consutis dolis, qui me argento circumvertant.

CIRCUMVESTĬO, is, a. 4. *vestire all' intorno*, περιέννυμι. *Plin. l.* 17. *c.* 23. Dejectis per ramos vitium crinibus circumvestit arborem. ¶ Translate *Vetus Poeta* apud *Cic. l.* 3. *de Orat. c.* 39. Quandoquidem iste circumvestit dictis, sepit sedulo. *h. e.* obscuro sermone sententiam involvit, atque occultat.

CIRCUMVINCĬO, is, a. 4. *legare all' intorno*. περιδέω. *Plaut. Rud.* 3. 4. 27. Quasi murteta juncis, item ego vos virgis circumvinciam.

CIRCUMVINCTUS, a, um, *legato all' intorno*, circumligatus. *Avien. in Perieg. v.* 331. Et circumvincti nervis exstantibus artus.

CIRCUMVĪSO, is, a. 3. *guardare all' intorno*, περιβλέπω. *Plaut. Amph.* 5. 1. 58. Sed angues oculis omnes circumvisere: postquam pueros conspicati, pergunt ad cunas citi.

CIRCUMUNDĬQUE, (*sic enim quibusdam scribere placet: aliis divisim* circum undique) *da ogni parte*, circum ex omni parte, πάντη. Legitur apud *Gell. l.* 4. *c.* 5. *l.* 13. *c.* 24. *l.* 14. *c.* 2. & *l.* 19. *c.* 10.

CIRCUMVOLĀTUS, a, um, particip. *Plin. l.* 10. *c.* 32. Halcyonem, nave aliquando circumvolata, statim in latebras abeuntem. *h. e.* nave volatu circuita.

CIRCUMVOLITABĬLIS, le, circumvolitans. *Martian. Capell. l.* 6. *pag.* 191. *in carm.* Hanc (*terram*) tener, & vitreis circumvolitabilis auris Aer complectens imbrificabat aquis.

CIRCUMVOLĪTO, as, n. 1. *volare spesso all' intorno*, frequentativum a *circumvolo*. *Virg.* 1. *Georg. v.* 377. Aut arguta lacus circumvolitavit hirundo. *Horat. l.* 1. *ep.* 3. *v.* 21. Quæ circumvolitans agilis thyma? Adde *Tacit.* 2. *Histor. c.* 50. ¶ Translate est circumvagari, circumire, *correre qua e là*. *Senec.* 2. *de Ira, c.* 8. Agmina infestorum equitum ad conquirendas proscriptorum latebras circumvolitantia. *Colum. in præfat. l.* 1. Mercenarius salutator circumvolitans limina potentiorum. Adde *Sil. l.* 9. *v.* 420.

CIRCUMVŎLO, as, n. 1. *volare intorno*, περιίπταμαι, volando circumeo. *Justin. l.* 11. *c.* 7. Aves eum omnis generis circumvolare cœperunt. *Virg.* 6. *Æn. v.* 867. Sed nox atra caput tristi circumvolat umbra. *Horat. l.* 1. *od.* 2. *v.* 33. Erycina ridens, Quam Jocus circumvolat, & Cupido. *Id. l.* 2. *sat.* 1. *v.* 58. seu me mors atris circumvolat alis. ¶ Translate est circum cursare, velociter circumire. *Vellej. l.* 2. *c.* 27. Circumvolans ordines exercitus sui Telesinus. *Sil. l.* 17. *v.* 416. jaculo circumvolat alite campum.

CIRCUMVOLVO, is, a. 3. *volgere intorno*, περιειλέω, in orbem volvo. *Virg.* 3. *Æn. v.* 384. Interea magnum sol circumvolvitur annum. *Plin. l.* 16. *c.* 44. Herba non tantum spinis, sed etiam arboribus circumvolvens se.

CIRCUMVOLŪTOR, aris, pass. 1. *voltolarsi intorno*, circum volvor. *Plin. l.* 8. *c.* 17. Pantheram repente apparuisse patri cujusdam Philini: illum pavore cœpisse regredi, feram vero circumvolutari non dubie blandientem.

CIRCUMVOLŪTUS, a, um, *avvolto intorno*, περιπτυχής, circum involutus. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 88. *Hard.* Nervi cordi bubulo circumvoluti. *Id. l.* 10. *c.* 62. Serpentes circumvolutæ sibi ipsæ. *Gell. l.* 11. *c.* 9. Demosthenes lana multa collum cervicesque circumvolutus.

CIRCUMUSTUS, a, um, ambustus, περικεκαυμένος. *Paul.* ex *Festo* in *Ambustus*.

CIRCUS, i, m. *cerchio, circolo*, κίρκος, κύκλος, omnis in gyrum ambitus. Fit ab hoc diminutive *circulus*, qui in hac significatione usitatior est. *Cic. in Arat. v.* 248. Vidisti magnum candentem serpere circum. *Martian. Capell. l.* 6. *pag.* 191. *in carm.* Nam globus, & circi, zonæque, ac fulgida signa. Adde *Cicer.* 2. *de nat. c.* 18. ubi *Non. c.* 5. *n.* 38. legit *circus*, alii *circulus*: & *in Somn. Scip. c.* 3. *a med.* ubi similiter *Macrob. l.* 1. *c.* 14. *ad fin.* & *cap.* 15. legit *circus*, & ipse quoque usurpat: alii *circulus*. ¶ In circum, *in giro, intorno*. *Macer. Dig. lib.* 11. *tit.* 7. *leg.* 37. Si amplum quid ædificari testator jusserit; velut in circum porticationes. Ita *Torrentin.* & *Gothofred.* Al. leg. *in circuitu*. ¶ Hæsit hoc nomen Romano Circo, qui locus erat muris septus, in quo equi, pugilesque exercebantur, sic dictus, quia orbicularis erat, longior tamen, quam latior, idest, figura elliptica. Factus est a Tarquinio Prisco inter Palatinam, & Aventinum, ut *Liv. l.* 1. *c.* 35. narrat. *Varr. l.* 4. *de L. L. c.* 32. Circus maximus dictus, quod circum spectaculis ædificatus, ubi ludi fiunt, & quod ibi circum metas fertur pompa, & equi currunt. ¶ Plures erant Romæ Circi, quorum qui Maximus dicebatur, Apollinaris etiam dictus est, quod esset Soli sacer; alter Circus Flaminius appellatus illo minor; alius Circus Vaticanus, &c. Novem postremis temporibus enumerat *P. Victor.* V. *Rosin. Antiqu. Rom. l.* 5. *c.* 4. & *Panvin. de ludis Circensib.* ¶ Cum *Circus* absolute dicitur, Maximum intellige, qui magna semper populi frequentia celebrabatur, cum eo convenire solerent, extra ludorum tempora, ludicrarum artium professores, Circitores, Physiognomi, somniorum conjectores, &c. *Tertull. de spectac. c.* 8. scribit Romanos putare dictum esse a Circe Solis filia, ob id Soli sacrum. *Cic.* 2. *de Legib. c.* 15. Ludi publici sunt cavea, Circoque divisi. *Enn.* apud *Cicer. l.* 1. *de Divin. in fi.* Non vicanos haruspices, non de Circo astrologos. *Sueton. in Aug. c.* 74. Triviales ex Circo ludii. *Horat. l.* 1. *sat.* 6. *v.* 113. Fallax Circus. *Martial. l.* 10. *epigr.* 53. Circus clamosus. *Plin. l.* 36. *c.* 9. *Circum magnum* vocat, quem tum is alibi, tum alii Scriptores fere maximum appellant. ¶ Ad Circum etiam prostibula fuisse, colligitur ex *Juvenal. sat.* 3. *v.* 65. ¶ Per similitudinem *Circus* dictus est a *Virg.* 5. *Æn. v.* 109. 287. & 551. locus spatiosus, in quo Æneas in Sicilia ludos edidit: & in Hispania, ubi Scipio, *Sil. l.* 16. *v.* 313. & 323. ¶ *Circus* pro hominibus in Circo spectantibus, *Sil. ibid. v.* 535. ¶ *Circus maritimus* locus fuit, in quo Anagninos concilium habuisse omnium circa populorum, narrat *Liv. l.* 9. *c.* 42. *in fi.* ¶ De Circo ave, & gemmi, V. in *Circos*.

CIRIS, is, f. κεῖρις, nomen avis, in quam Poetæ fabulantur conversam fuisse Scyllam Nisi filiam: quæ ideo *ciris* dicta est, quod capillum patris, in quo regni ejus fatum positum erat, furtim secuerat: a κείρω, tondeo. *Ovid. Metam.* 8. *v.* 150. plumis in avem mutata vocatur Ciris, & a tonso est hoc nomen adepta capillo. ¶ Extat de hac fabula poemation, quod vulgo tribuitur *Virgilio*, ubi ipsa avis describitur pennas habens varii coloris, & cristam purpuream in vertice. *Scalig. ibid. ad vers.* 527. putat, designari eam avem, quam *aigrette* Galli vocant: eorumque opinionem respuit, qui alaudam esse arbitrantur. ¶ Proverbii speciem habet illud *Plauti Capt.* 1. 2. 81. *I modo, venare leporem: nunc cirim tenes*. h. e. quære tibi lautiorem cœnam: nunc meam habes, quæ admodum parca est, tantoque minoris impensæ, quanto minor est ciris, minusque apta conviviis, quam lepus, ex quo delicatissima fiunt pulpamenta. Eadem ratione explicant *Turneb. l.* 14. *c.* 7. & *Lambin.* sed magis placet iis legere *nunc irim tenes*. Est autem *iris* herba, qua utebantur in vinis condiendis, ut est apud *Caton. R. R. c.* 107. & *Colum. l.* 12. *c.* 27. Denique alii legunt *nunc i, rem tenes*. ¶ *Hygin. fab.* 198. *in piscem, quem Cirim vocant*, Scyllam mutatam fuisse dicit.

CIRNĔA, V. *Hirnea*.

CIRRĀTUS, a, um, *ricciuto*, βοστρυχώδης, πλοκαμώδης, cirros habens. Cirrati dicti sunt pueri capillati, quia capillum nutriebant usque ad tempus pubertatis. *Pers. sat.* 1. *v.* 29. Ten' cirratorum centum dictata fuisse, Pro nihilo pendes? *Martial. l.* 9. *epigr.* 30. & matutini cirrata caterva magistri. ¶ *Cirratæ vestes*, villosæ, & hirtæ; vel quæ fimbrias habent per extimam oram dependentes, κροσσωταὶ ἐσθῆτες. Posterior hæc expositio magis placet *Salmasio* ad illud *Capitolin. in Pertin.* 8. Lacernas, & chiridotas Dalmatarum, & cirratas militares, &c.

CIR-

CIRRHA, æ, f. *Aspropiti*, Κίῤῥα, urbs Græciæ in Phocide, maritima prope Parnassum montem, Apollini sacra. *Lucan. l. 3. v. 172.* scopulosaque Cirrha. *Martial. l. 1. epigr. 77.* Quid tibi cum Cirrha? quid cum Permessidos unda? *h. e.* cum Poesi, & Poetis. *Avien. in descrip. Orbis v. 6.* Cirrha fatidica. (V. *Cirrhæus*.) Adde *Plin. l. 4. c. 3.* ¶ *Acron. ad Horat. l. 2. od. 1. extr.* docet esse nomen alterius ex jugis Parnassi montis Apollini sacrum, cum alterum Nysa, Bacchi sit. ¶ Scribitur & Cyrrha, Κύῤῥα.

CIRRHÆUS, a, um, Κιῤῥαῖος, ad Cirrham pertinens. *Plin. l. 4. c. 3.* Cirrhæi campi. *Senec. in Herc. Oet. v. 92.* Cirrhæa Pæan templa, serpente cæso, meruit. (Adde *vers.* 1473.) *Id. in Oedip. v. 269.* & *Lucan. l. 5. v. 115.* Cirrhæa vates. *h. e.* quæ Delphici Apollinis oracula reddebat. Dicitur autem *Cirrhæa*, quia Apollo ipse *Cirrhæus* dicebatur, a Cirrha urbe sibi sacra; vel quia Cirrha in eadem est regione Phocidis, ubi & Oraculum Delphicum. *Lucan. l. 5. v. 95.* & *Sil. l. 3. v. 9.* Cirrhæa antra. *h. e.* locus Oraculi Delphici. *Stat. l. 8. v. 331.* Cirrhæus hiatus. *Claudian. in præfat. l. 2. de rap. Proserp. v. 16.* Cirrhææ artes. *h. e.* Apollineæ, Phœbeæ. ¶ Sribitur & *Cyrrhæus*.

CIRRITUM PIRUM inter varia pirorum genera enumerat. *Cloatius* apud *Macrob. l. 2. Saturn. c. 15.*

CIRRUS, i, m. *riccio*, *chioma crespa*, βόστρυχος, πλόκαμος, capillus natura crispus seu contortus. Differt a *cincinno*, qui est capillus arte crispatus. Dicitur proprie de capillis puerorum, qui comam ante annos pubertatis non tondebant, sed alebant, & componebant. In pubertate vero desecabant, & alicui deo consecrabant. Quidam ita distinguunt, ut *coma* dicatur de pueris usque ad annum septimum, quo tempore semel detondebantur; *cirri* usque ad decimumquintum; deinceps vero *cæsaries*. *Varr.* apud *Non. c. 2. n. 196.* Itaque Ambraciæ primum capillum puerilem demptum, item cirros ad Apollinem ponere solent. ¶ Sed hæc discrimina ut vera sint, certe non sunt perpetua. *Martial. l. 10. epigr. 83. de calvo*. caputque nudum Cirris grandibus hinc, & inde cingunt. ¶ *Salmas. in exercitat. Plin. pag. 762.* contendit cirros non esse capillos crispatos, sed in nodum religatos. Hinc a *Juvenale* tribui Germanis, quorum comæ non sunt crispæ, sed rectæ, & prolixæ, *sat. 13. v. 164.* Cærula quis stupuit Germani lumina? flavam Cæsariem, & madido torquentem cornua cirro? *Martial.* quoque *de spectac. epigr. 3.* & *lib. 5. epigr. 38.* & alii crinem in nodos collectum Germanis tribuunt. V. apud *Salmas.* plura. ¶ *Cirri* etiam dicuntur in quibusdam avibus apices capitis prætenui pluma instar capillorum conflati. *Plin. initio cap. 37. l. 11.* In capite paucis animalibus, nec nisi volucribus, apices, diversi quidem generis: phœnici, plumarum serie; pavonibus, crinitis arbusculis; stymphalidi, cirro; phasianæ, corniculis. ¶ Præterea tribuuntur quibusdam herbis, quæ tenuia veluti capillamenta habent. *Plin. l. 26. c. 7.* Ephedra folio nullo, cirris numerosa. & *lib. 27. c. 4.* Herba sine foliis, folliculos in cirris habens. ¶ Item polypis, quorum brachia in tenues veluti crines dissecta *cirri* appellantur ab *eod. Plin. l. 26. c. 8. ante med.* ¶ Item Ostreis. V. *Ostrea*. ¶ Denique *cirri* sunt fimbriæ tenues, in quibusdam vestibus, in extremitatibus earum dependentes, *cerro*, *frangia*. *Phædr. l. 2. fab. 5. v. 11.* Ex alticinctis unus atriensibus, cui tunica ab humeris linteo Pelusio Erat destricta, cirris dependentibus. *Salmas. loc. cit.* distinguit cirros a fimbriis, ut illi sint fila in nodum stricta, villis exstantibus; hæ villi recti, & discriminati, nulloque nodo constricti. In loco *Phædri* sunt qui *cirros dependentes* ad ipsam atriensis comam, non ad ejus tunicam referunt.

CIRSION, ii, n. κίρσιον, cauliculus est tener duum cubitorum, triangulo similis, foliis spinosis circumdatus. Spinæ molles sunt: folia bovis linguæ similia, minora, subcandida, & in cacumine capitula purpurea, quæ solvuntur in lanugines. *Plin. l. 27. c. 8.*

CIS, *di qua*, ἐντὸς, præpositio accusativum regens, cui opponitur *ultra*, & *trans*. Fere jungitur cum locorum nominibus: in quo differt a *citra*, quæ & aliis sæpe apponitur. Dicimus enim *citra cruorem*, *citra bellum*, *citra commoda*, &c. quibus locis *cis* locum non habet. *Cic. Fam. 3. ep. 8.* Diœceses, quæ cis Taurum sunt. *Liv. l. 5. c. 33.* Prius cis Apenninum, postea trans Apenninum. Et *cap. 35.* Cis Padum, ultraque. ¶ Interdum refertur ad tempus, & pro *intra* ponitur. *Plaut. Trucul. 2. 3. 27.* Cis dies paucos. *dentro pochi dì*. *Id. Merc. 1. 2. 42.* Paucos cis menses. *Id. Mostell. 1. 1. 17.* Cis paucas tempestates. *fra poco tempo*. Adde *Mamertin. in gratiar. act. ad Julian. c. 15.* & *Aurel. Victor. de Cæsarib. c. 42.* Hunc usum agnoscit etiam *Priscian. l. 14. pag. 987. Putsch.* additque, dici etiam posse *cis naturæ leges*, hoc est intra, vel secundum naturæ leges. Sed hoc nullo Latini Scriptoris exemplo confirmat. ¶ Pro *intra* etiam adhibita est a *Tacito Annal. 11. c. 30.* Veniam in præteritum petens, quod ei cis Vectium, cis Plautium dissimulavisset. *h. e.* quod tacuisset, donec res constitit intra Vectium, & Plautium. V. integrum loc. ¶ *Non. cap. 2. n. 180.* docet, *cis* poni etiam pro *ultra*. Sed exempla, quæ affert ex *fragmenti Sallust.* & *Varron.* contrarium probant.

CISALPICUS, & Transalpicus, a, um, Cisalpinus, & Transalpinus, leguntur in Notis Tironis, & Senecæ, apud *Gruter. fol. 15. extr.* & *fol. 16. col. 1. initio*.

CISALPINUS, a, um, qui cis Alpes est, *chi è di qua dall' Alpi*, ut Galli Cisalpini, & Gallia Cisalpina. *Cic. pro leg. Manil. c. 12. Cæs. l. 6. B. Gall. c. 1.* & *Liv. l. 27. c. 3.*

CISIARIUS, ii, m. *carrettiere*, *cocchiere*, qui cisium regit, carrucarius. *Ulpian. Dig. lib. 19. tit. 2. leg. 13.* Si cisiarius dum ceteros transire contendit, cisium evertit, & servum quassavit, vel occidit. ¶ Item cisiorum faber. *Inscript.* apud *Murator. pag. 979. n. 6.* L. Tampius L. F. Peccius cisiar. &c.

Tom. I.

CISIUM, ii, n. *carro da due ruote*, *sedia*, *calesso*, genus vehiculi duarum rotarum, ut describit *Non. c. 2. n. 139.* quo Romani utebantur, cum iter volebant celeriter conficere. *Cic. Phil. 2. c. 31.* Inde cisio celeriter ad urbem advectus, domum venit. *Id. pro Rosc. Amer. c. 7.* Decem horis nocturnis sex & quinquaginta millia passuum cisiis pervolavit.

CISMARE, hoc est citra mare, *di qua dal mare*, tanquam unam compositam vocem affert *Diomed. l. 2. pag. 431. Putschii*.

CISMONTANUS, a, um, *chi è di qua da monti*, qui cis montes habitat. Hinc *Aufinates cismontani* dicuntur a *Plin. l. 3. c. 12.* ubi nunc *Osena*, quoniam ultra eos editissima Vestinorum juga attolluntur.

CISORIUM, ii, n. acies, mucro, quo cædimus. *Veget. l. 2. de re Veter. c. 22.*

CISPADANUS, a, um, qui cis Padum est, ut *Cisalpinus*, *Cismontanus*, *Cisrhenanus*; adhuc tamen caret Latino Auctore.

CISPELLO, is, a. 3. *spingere di qua*, in citeriorem partem pello. *Plaut. Amph. 3. 4. 17.* Atque illuc sursum ascendero: inde optime sic cispellam virum.

CISPIUS mons Romæ fuit in Exquiliis, eratque alter vertex ipsarum Exquiliarum: ita dictus a quodam Cispio. Hoc nomen antiquum erat, & fere solummodo in sacris adhibebatur: extra illa, Exquiliæ. *Varr. l. 4. L. L. c. 8. Gell. l. 15. c. 1.* & *Festus*. qui in Septimontio addit dictum esse a Lævo Cispio Anagnino, qui cum præsidio missus ad Romam tuendam, eam partem Exquiliarum, quæ jacet ad vicum Patricium versus, in qua regione est Ædes Mephitis, tuitus est.

CISRHENANUS, a, um, *chi è di qua dal Reno*. *Cæs. l. 6. B. Gall. c. 2.* Germani cisrhenani.

CISSANTHĔMOS, i, f. κισσάνθεμος, species est cyclaminis geniculatis caulibus, circa arbores se volvens, acinis hederæ, sed mollibus, flore candido, specioso, radice nullius usus. *Plin. l. 25. c. 9.*

CISSEIS, idis, f. Κισσηΐς, Hecuba filia Cissei, uxor Priami. *Virg. 7. Æn. v. 320.* Cisseis prægnans ignes enixa jugales.

CISSEUS, i, m. Κισσεὺς, disyllab. Rex Thraciæ, secundum quosdam pater Hecubæ uxoris Priami. Nam alii Dymantem faciunt. *Serv. ad 7. Æn. v. 320.* & *Hygin. fab. 91.* & 111.

CISSITIS, is, f. κισσῖτις, gemma hederæ folia colore referens: a κισσὸς, hedera. *Plin. l. 27. c. 11.*

CISSOS, i, f. κισσὸς, Græca vox hederam significans: præcipue vero ita appellatur ea, quæ sola stat sine adminiculo, teste *Plin. l. 16. c. 34.* ¶ Cissos erythranos alia est hederæ species rubros acinos ferentis, ab ἐρυθρὸς, ruber. *Id. l. 16. c. 34.* & *lib. 24. c. 10.* ¶ Fuit etiam hoc nomine puer Baccho dilectus, & in plantam sui nominis conversus: quæ causa fuit, ut Bacchus hederaceam coronam gestare consueverit. V. *Hedera*.

CISSYBIUM, ii, n. κισσύβιον, poculum ex hedera factum: a κισσὸς, hedera. *Macrob. l. 5. Saturn. c. 21.* ¶ Alii scribunt *cissymbium*, alii *cissibium*.

CISTA, æ, f. *cassa*, *cassetta*, *cesta*, κίστη, capsa, arca, in qua aliquid reponitur. *Cic. Verr. 5. c. 85.* Quaternos H. S. quos mihi Senatus ex ærario dedit, ego habebo, & in cistam transferam ex fisco. *Horat. l. 1. ep. 17. v. 54.* Aut cistam effractam & subducta viatica plorat. *Juvenal. sat. 3. v. 206.* Jamque vetus Græcos servabat cista libellos. ¶ De sitella, in qua ponebantur tabellæ suffragiorum. *Auct. ad Herenn. l. 1. c. 12.* Pontes disturbat, cistas dejicit, impedimento est, quo secius feratur lex. Adde *Sisenn.* apud *Non. c. 2. n. 176. Ascon. in Divin. Verr. c. 7.* & *Plin. l. 33. c. 2.* ¶ In sacris Cereris, & Bacchi mos fuit, præcipue apud Græcos, cistas clausas circumferre, in quibus continebantur arcana instrumenta ad id sacrum pertinentia, ne illa mysteria, quæ vulgare nefas erat, a populo cernerentur. Harum mentio fit ab *Ovid. 2. de art. am. v. 609. Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 259. Valer. Flacc. l. 2. v. 267.* & *Tibull. l. 1. eleg. 8. v. 48.* ¶ Alii præterea sunt cistarum usus. *Poeta quidam* apud *Quintil. l. 8. c. 3.* Prætextam in cista mures rosere Camilli. *Colum. l. 12. c. 54.* In quadratam cistam vimineam, quæ neque spisse, solide tamen, & crassis viminibus contexta sit, rapa componito. *Plin. l. 15. c. 17.* Mala cistis vitilibus condere. ¶ *Id. Plin. l. 16. c. 40.* lentissimas quasque arbores, & levissimas, ut sunt ficus, salix, tilia, betulla, populus, ad cistas faciendas aptissime adhiberi, docet. Ex quo apparet, quænam earum materies plerumque fuerit.

CISTELLA, æ, f. *cassetta*, *cestella*, κιστίς, parva cista. *Auct. ad Herenn. l. 1. c. 12.* Saturninus legem ferre cœpit, collegæ intercedere: ille nihilominus cistellam detulit. *Quidam leg.* sitellam. *Plaut. Cistellar. 4. 1. 3.* Cistella cum crepundiis. Adde *Terent. Eun. 4. 6. 15.*

CISTELLARIUS, a, um, ad cistellam pertinens. *Cistellaria* inscripta est una ex Plauti comœdiis, in qua solutio Fabulæ oritur reperta & agnita cistella cum crepundiis, ex quibus filia parentes, hi filiam agnoscunt.

CISTELLĀTRIX, icis, f. *Plaut. Trinum. 2. 1. 22.* Flabelliferæ, sandaligerulæ, cantrices, cistellatrices. *h. e.* ancillæ, quæ dominarum cistellas, seu arculas servant.

CISTELLŬLA, æ, f. *cassettina*, *cestelletta*, κιστίς, parva cistella. *Plaut. Rud. 2. 3. 60.* Ubinam ea fuit cistellula? Adde *Amph. 2. 2. 141.*

CISTERNA, æ, f. *cisterna*, ὑδροχόη, ἔγχυτος, λάκκος, receptaculum subterraneum aquæ pluviæ ex stillicidiis collectæ. *Varr. l. 1. R. R. c. 11.* Si omnino aqua non est viva, cisternæ faciundæ sub tectis, & lacus sub dio: ex altero loco ut homines, ex altero ut pecus uti possit. Adde *Colum. l. 1. c. 5.* & *Pallad. l. 1. tit. 17.* ubi ejus faciendæ rationem tradit. ¶ Apud *Petron. in fragm. Tragur. c. 73.*

Burman. mentio fit *cisterna frigidaria*, quæ videtur esse locus subterraneus, in quo reponuntur æstate cibi, ne corrumpantur. ¶ Derivat *Fest.* ex eo, quod *cis inest infra terram*: At minus inepte *Voss.* a *cista*.

CISTERNINUS, a, um, *di cisterna*, λακκαῖος, ad cisternam pertinens. *Colum. l.* 12. *c.* 43. Vasa in aqua fontana, vel cisternina mergere.

CISTHOS, i, m. *rosagine*, *rosa canina*, κίσθος, frutex, quem & cittaron vocant, seu cissarom, major thymo, foliis ocymi. Ejus duo sunt genera floris colore distincta: masculus florem habet rosaceum, femina album. *Plin. l.* 24. *c.* 10.

CISTIBERIS, e, adject. qui est cis Tiberim. Affertur locus *Pompon. Dig. lib.* 1. *tit.* 2. *leg.* 2. ¶ 33. Hi, quos cistiberes diximus. Ita in celebri Editione *Torrentini*: at *Haloander* habet *cis Tiberim*.

CISTIFER, a, um, cistam ferens, κιστοφόρος. *Martial. l.* 5. *epigr.* 17. Dum te posse negas nisi lato, Gellia, clavo Nubere, nupsisti, Gellia, cistifero. *h. e.* vilis ministerii homini. Alii intelligunt cistas ferentem in sacris Bacchi, vel Cereris: alii Judæum, cujus cophinus, fœnumque supellex, ut ait *Juvenal. sat.* 3. *v.* 14. ¶ *Turneb. l.* 3. *c.* 21. in libris suis legebat *cistigera*.

CISTOPHORUS, i, m. κιστοφόρος, hoc est cistam ferens, cistifer. Vox Græca. Vetus lapis apud *Donium pag.* 62. & 135. L. Lartio Antho cistophoro ædis Bellonæ *h. e.* mysteria in cista ferenti in Sacris ejus Deæ. ¶ Fuit nomen numi Asiatici, in quo sculpta erat imago cistæ arcana Cereris, vel Bacchi continentis: cujusmodi visuntur adhuc in numis quibusdam M. Antonii, apud *Vaillant.* & alios. Ejus meminit *Cic. pro Dom. c.* 20. & *l.* 2. *ad Attic. ep.* 6. & 16. *ad fin.* & *l.* 11. *ep.* 1. Ejus valor erat octo circiter assium, ut Eruditi observarunt. Porro quod ait *Cic. citat. l.* 11. *ep.* 1. se habere in Asia *ad* H-S *bis & vicies in cistophoro*, idem est ac si diceret *in pecunia Asiatica*. ¶ Apud *Liv. l.* 37. *c.* 46. legitur *cistophorum*, in genitivo plur. pro *cistophororum*. Adde *Fest.* in *Euboicum*.

CISTULA, æ, f. *cassettina*, *cestella*, cistella, κιστίς. *Plaut. Amph.* 1. 1. 264. Ubi patera nunc est? *Me*. In cistula Amphitruonis obsignata signo est. Adde *Rud.* 2. 3. 58. &c.

CITÆIS. V. *Cytais*.

CITATIM, *velocemente*, *presto*, ταχέως, celeriter. *Hirt. de B. Afric. c.* 80. Ipse cum expedita copia in eum locum citatim contendit. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. Matronarum gravior ingressus est; ancillæ citatius moventur. *Id. l.* 1. *c.* 1. *in fi.* (*al. c.* 2.) Nomina quædam affectatæ difficultatis quam citatissime volvere.

CITATORIUS, a, um, ad citandum pertinens, hoc est ad vocandum in jus. Hinc *citatorium*, *ii*, vocatio in jus, *citazione*. *Imp. Anast. lib.* 12. *Cod. Justinian. tit.* 22. *leg.* 2.

CITATUS, a, um, *mosso*, *commosso*, vehementer motus, permotus, κινηθείς. *Stat.* 6. *Theb. v.* 771. interdum nutu, capitisque citati Integer obsequio. *Claudian. in II. Consul. Stilich. v.* 335. *de leonib.* ventoque citatis Terrificant Atlanta jubis. *Plin. l.* 7. *c.* 15. Alvus citatior. *h. e.* fluxior, cita, soluta. *Senec. in Med. v.* 852. Vultus citatus ira. *h. e.* permotus, turbatus. ¶ Item ad judicium, vel in jus vocatus, *citato*, *chiamato*, κληθείς. *Cic. pro Dom. c.* 18. Qui neque adesse sit jussus, neque citatus, neque accusatus. *Id. Verr.* 3. *c.* 7. Quo die primum judices citati in hunc reum consedistis. ¶ Item ad cursum incitatus, citus, celer, *incitato*, *veloce*, *presto*, ἐξορμηθείς, ταχύς. *Cæs. l.* 4. *B. Gal. c.* 10. Rhenus per fines Trevirorum citatus fertur. *Id. l.* 3. *B. Civ. c.* 96. Equo citato Larissam contendit. *Liv. l.* 27. *c.* 50. Citatiore, quam venerat, agmine ad stativa sua pervenit. *Id. l.* 28. *c.* 14. *ad fin.* Citato gradu in hostem ducebant. *Id. l.* 22. *c.* 6. *ad fin.* Quam citatissimo poterant agmine se se abripuerunt. *Sil. l.* 4. *v.* 6. volucrique citatior Euro. *Juvenal. sat.* 1. *v.* 60. dum pervolat axe citato Flaminiam. *Lucan. l.* 8. *v.* 456. Cyproque citatas Immisere rates. *Senec. in Herc. Oet. v.* 1900. Vosque mundi turba citati. *h. e.* cæli, quod perpetuo, celerique motu fertur. ¶ Translate *Quintil. l.* 11. *c.* 3. Aliis locis citata, aliis pressa conveniet pronuntiatio. *Gell. l.* 1. *c.* 11. *a med.* Soni tum placidi, tum citati.

CITE, adverb. pro *cito* legit *Rhodius* apud *Scribon. Larg. compos.* 198.

CITER, citerior, citimus, *antique* citumus, *posto di qua*, qui cis, seu prope nos est. *Cato* apud *Priscian. l.* 3. *pag.* 599. *Putsch.* & *l.* 14. *pag.* 989. Citer ager alligatus ad sacra erit. *Cic. de Provin. Consul. c.* 15. Alter ulteriorem Galliam decernit, alter citeriorem. *Flor. l.* 4. *c. ult.* Oceanus citerior. *Cic. in Somn. Scip. c.* 3. *in fi.* Luna, quæ ultima a cœlo, citima terris, luce lucebat aliena. (Adde *de Univers. c.* 7.) *Id. l.* 1. *de republ.* apud *Non. c.* 2. *n.* 126. Deduc orationem tuam de cælo ad hæc citima. *Plin. l.* 6. *c.* 34. Citima Persidis. *subaudi* loca. (*Paul.* ex *Festo citimum* exponit extremum: intellige proximum nobis.) *Valer. Max. l.* 9. *c.* 12. *n.* 6. Cum in carcerem duceretur, in ejus postem eliso capite, in ipso ignominiæ aditu concidit, ac spiritum posuit, uno gradu a publico supplicio manuque carnificis citerior. *h. e.* remotus, absens. unus enim gradus deerat, ut ad publicum supplicium perveniret. ¶ Positivum *citer* perantiquum est, & pæne obsoletum: *citerior* vero usitatissimum, & refertur etiam ad tempus. *Cic.* 3. *de Legib. c.* 2. Atque ut ad hæc citeriora veniam, & notiora nobis. *più vicine*. *Id. Fam.* 2. *ep.* 12. Ita molestæ Quinquatrus afferebantur. nam citeriora nondum audiebamus. *Cajus Dig. lib.* 23. *tit.* 4. *leg.* 15. Citeriore die reddere aliquid. *Valer. Max. l.* 8. *c.* 15. *n.* 1. Africano consulatus citerior legitimo tempore datus est. *Id. ibid. c.* 7. *n.* 10. *extern.* Citerioris ætatis meta. *h. e.* brevioris. *Id. l.* 6. *c.* 3. *n.* 11. Citeriorem delicto præbuit ultionem. *h. e.* priorem delicto: delictum punit, priusquam admitteretur. ¶ *Citerior* pro *minor*, *Quintil.* (*seu quicumque alius auctor est*) *Declam.* 299. In parricidæ cruciatus cum omnia commenta sit antiquitas, citerior tamen est pœna, quam scelus.

CITERIA, f. effigies quædam arguta & loquax ridiculi gratia, quæ in pompa vehi Romæ solebat: quasi pica loquax, ex κίττα, pica, & εἰπεῖν, dicere, ut *Martinius* conjectat. *Cato* apud *Fest.* Quid ego cum illo dissertem amplius, quem ego denique credo in pompa vestitatum iri in ludis pro citeria?

CITERIOR. V. *Citer*.

CITERIUS, adverb. V. *Citra* in fi.

CITHÆRON, onis, m. *Citerone*, Κιθαιρών, mons Bœotiæ prope Thebas Baccho sacer. Illæ enim Thebæ Bacchi patria esse dicuntur. *Plin. l.* 4. *c.* 7. & *Pompon. Mela l.* 2. *c.* 3. ¶ Celebris est tum propter copiam ferarum ad venandum, ut colligitur ex *Virg.* 3. *Georg. v.* 43. tum propter Orgia ibi celebrata, & discerptum a Bacchantibus Penthea, ut est apud *Ovid. sub fin. l.* 3. *Metam.* Hinc *Virg.* 4. *Æn. v.* 303. ubi audito stimulant trieterica Baccho Orgia, nocturnusque vocat clamore Cithæron. ¶ *Serv. ad Virg.* 3. *Georg. v.* 43. & *Æn.* 7. *v.* 641. tradit, Cithæronem esse alterum Parnasi jugum: sed fallitur, cum Parnassus longe dissitus, & in alia regione sit, nempe in Phocide. ¶ *Lactant. l.* 1. *c. penult.* tradit, ideo *Cithæronem* dictum esse, quod frequenter Orphei citharæ cantu personaret. Alii docent ita nomen habuisse a Cithærone Bœotorum Rege: quod colligitur etiam ex *Propert. l.* 3. *eleg.* 1. *v.* 43. ¶ Reperitur etiam *Cithĕron* sine diphthongo, & pænultima correpta. *Auson. in Gripho*, seu *Edyll.* 11. *v.* 32. Sed Citheron toties terras et ære sacravit. *Aldus* edidit *A.* 1517. Sacravit toties terras ex ære Cithæron.

CITHĂRA, æ, f. *cetera*, κιθάρα, instrumentum musicum, de cujus forma, & origine V. *Chelys*. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 47. Citharam tenens exornatissimam, auro, & ebore distinctam. *Quintil. l.* 11. *c.* 10. *a med.* In cithara quinque constituerunt sonos: plurima deinde varietate complent spatia illa nervorum, atque iis, quos interposuerunt, inserunt alios, ut pauci illi transitus multos gradus habeant. *Virg.* 6. *Æn. v.* 120. Orpheus Threicia fretus cithara, fidibusque canoris. *Id.* 9. *Æn. v.* 776. cui carmina semper, Et citharæ cordi, numerosque intendere nervis. *Horat. l.* 1. *od.* & *vers.* 15. Imbelli cithara dividere carmina. *Ovid.* 5. *Metam. v.* 332. Movere ora vocalia ad citharam. *Plin. l.* 9. *c.* 8. Cithara canere. *Quintil. l.* 1. *c.* 10. (*al.* 17.) Canere laudes Deorum ad citharam. *Plin. alter l.* 5. *ep.* 19. Cithara perite uti. ¶ Idem est quod *Chelys*, atque adeo a lyra differt, ut ibidem diximus. Nam citharæ Apollo inventor dicitur, lyræ Mercurius. *Sidon. carm.* 1. *v.* 7. Arcas, & Arcitenens fidibus strepuere sonoris: Doctior hic citharæ pulsibus, ille lyræ. Apud *Plin. l.* 7. *c.* 56. inventio citharæ ab aliis Amphioni, ab aliis Orpheo, ab aliis Lino tribuitur. ¶ Promiscue tamen non raro a Poetis adhibetur: cujus rei exemplum habes apud *Ovid. Heroid. ep.* 15. *v.* 200. & 202. & *l.* 2. *Fast. v.* 104. & 115. ¶ Molles citharæ modi, apud *Horat. l.* 2. *od.* 12. *v.* 3. sunt versus lyrici.

CITHARISTA, æ, m. *sonatore di cetera*, κιθαριστής, qui citharam pulsat sine cantu; ut *citharœdus* est, qui cum sono citharæ vocem conjungit. Hoc enim discrimen tradunt *J. Scalig.* & *Voss.* Et sane id poscit Græca appellatio. Nam κιθαρῳδός, est a simplici κιθάρα; at κιθαρῳδός ex κιθάρα, & ᾄδω, cano. *Cic. Phil.* 5. *c.* 6. Saltatores citharistas, totum denique comissationis Antonianæ chorum. Adde *Verr.* 3. *c.* 20. ¶ Illud tamen discrimen non est perpetuum. Nam *Id. l.* 2. *de Divin. c.* 64. *in fi.* citharistam dixit de eo etiam, qui voce canit.

CITHARISTRIA, æ, f. *sonatrice di cetera*, quæ citharam pulsat, κιθαρίστρια. *Terent. Phorm.* 1. 2. 31. Quandam nactus est puellulam citharistriam: hanc amare cœpit perdite. *Id. ibid. v.* 59. hanc eandem *fidicinam* appellat.

CITHARIZO, as, n. 1. *suonar di cetra*. κιθαρίζω, citharam pulso. *Nepos in Epamin. c.* 2. Nam & citharizare, & cantare ad chordarum sonum doctus est a Dionysio.

CITHARŒDA, æ, f. citharistria. *Vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 654. *n.* 2. Claudiæ citharœdæ conjugi optimæ, &c. Adde apud *Donium class.* 8. *n.* 2.

CITHARŒDICUS, a, um, κιθαρῳδικός, ad citharœdum pertinens, ut *ars citharœdica* apud *Sueton. in Ner. c.* 40. & citharœdicus habitus *ibid. c.* 25. & citharœdica carmina *Plin. l.* 7. *c.* 56.

CITHARŒDUS, i, m. *chi suona di cetra*, κιθαρῳδός, qui citharam pulsat. *Cic. pro Mur. c.* 13. Aulœdus fit, qui citharœdus esse non possit. *Quintil. l.* 1. *c. ult.* Citharœdi simul & memoriæ, & sono vocis, & pluribus flexibus serviunt, cum interim alios nervos dextra percutiunt, alios læva trahunt, continent, probant: ne pes quidem otiosus certam legem temporum servat: & hæc pariter omnia. V. *Citharista*. ¶ Non omnes, qui habent citharam sunt citharœdi. proverb. apud *Varron. l.* 2. *R. R. c.* 1. *h. e.* non ideo quis peritus est in ea arte, cujus artis instrumenta abunde possidet.

CITHĂRUS, i, m. κίθαρος, piscis marinus e rhomborum genere, pessimi succi. *Plin. l.* 32. *c. ult.*

CITIÆUS, a, um, Citiensis. *Cic.* 4. *de Fin. c.* 20. ubi alii leg. *Citiens*, *atis* eod. sensu.

CITIENSIS, e, ad Citium pertinens. (Est autem *Citium* Κίτιον, oppidum Cypri maritimum in ora Australi, nunc *Chiti*. *Plin. l.* 5. *c.* 31.) *Gell. l.* 17. *c.* 21. *a med.* Epicurus Atheniensis, & Zeno Citiensis, philosophi celebres. Adde *Ulpian. Dig. lib.* 50. *tit.* 12. *leg.* 1. *sub fin.*

CITIEUS, i, Κιτιεύς, disyllab. idem quod Citiensis. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 11. *in fi.* Zeno Citieus. Al. leg. *Citiceus*. nam & *Citium* pro *Citium* invenitur.

CITIME. V. *Citra* in fi.

CITIMUS. V. *Citer*.

CITIPES, edis, celeripes. *Diomed. Grammat. l. 3. pag. 472. Putsch.* Citipedem cursum reperire.

CITIREMIS, e, adject. *Argo citiremem* dixit *Varro* apud *Charis. lib. 1. pag. 94. Putsch. h. e.* quæ remis cita fertur.

CITO, adverb. *presto, tosto, in breve*, ταχέως, εὐθέως, παραχρῆμα, brevi tempore, sine mora, celeriter. *Cic. 9. Fam. ep. 3.* Quid potissimum scribam? quod velle te puto, cito me ad te esse venturum, & *l. 16. ep. 20.* Confido, si diligentiam adhibueris, cito te firmum fore. *Id. 3. de Orat. c. 36.* Negasti, qui non cito quid didicisset, umquam omnino posse perdiscere. *Id. de amic. c. 21.* Nimis cito. *troppo presto. Terent. Andr. 1. 5. 20.* Abi cito, & suspende te. *Id. Eun. 1. 2. 98.* Labascit, victus uno verbo quam cito! *Id. Hecyr. 3. 1. 8.* Sic citius, qui te expedias his ærumnis, reperias. *Phæd. l. 3. fab. 6.* Quam tarda es! inquit: non vis citius progredi? *Cæs. l. 5. B. Gall. c. 33.* Per temonem percurrere, & inde se in currus citissime recipere consueverunt. *Plaut. Mil. 2. 6. 45.* Cito transcurrito rursum curriculo domum. *Id. ibid. 2. 1. 36.* Quantum citius possum, mihi navem paro. (pro *quam cito*. non imitandus) *Horat. l. 1. od. 13. in fi.* Citius suprema die. *h. e.* prius: antequam suprema dies veniat. *Id. l. 2. sat. 2. v. 80.* & *Petron. in Satyr. c. 131.* Dicto citius. *in meno ch' io nol dico*, ἐμματέως. ¶ *Citius quam* est prius quam. *Cic. 6. Verr. c. 26.* Vox me citius defecerit, quam nomina. *Id. l. 1. Offic. c. 18.* Vicinum citius adjuveris, quam aut fratrem, aut familiarem. Adde *Plaut. Pers. 3. 3. 30. Liv. l. 8. c. 32.* & *Horat. l. 2. sat. 5. v. 35.* ¶ Ponitur etiam pro potius quam, *piuttostochè*. *Id. in Bruto c. 67. in fi.* Eam citius veteratoriam, quam oratoriam diceres. Adde *2. Phil. c. 11.* ¶ *Cito* pro facile, *Terent. Adelph. 3. 4. 78.* Homo antiqua virtute, ac fide: haud cito mali quid ortum ex hoc sit publice. *Cic. in Bruto, c. 76.* Sed neque aptiorem cito alium dixerim, neque sententiis crebriorem. ¶ *Sat cito, si sat bene*, scitum dictum *Catonis* apud *Hieronym. epist. 26. ad Pammach. c. 4.*

CITO, as, avi atum, a. 1. *muovere*, ἀνακινέω, ἐκκινέω, valde moveo, permoveo: frequentativum a *cieo*. *Stat. 8. Theb. v. 124.* Ut leo, Massyli cum lux stetit obvia ferri, Tunc iras, tunc arma citat. (Sic *Virg. 12. Æn. v. 6.* Tum demum movet arma leo) *Cels. l. 6. c. 9. ad fin.* Alumen scissile in foramen conjectum, dentem citat. *Id. l. 4. c. 6.* Imponitur medicamentum, quod humorem illuc citet. *Id. l. 2. c. 19.* Aliæ citant urinam, aliæ tardant. *Id. l. 5. c. 28. n. 13.* Medicamenta, quæ pus citent; deinde quæ purgent. *Lactant. l. 7. c. 6.* Ventorum spiritus citant nubes. ¶ De arboribus, cum radices aut ramos promovent, emittunt, producunt. *Colum. l. 5. c. 5. ante med.* Recidere radices, si quas in summo solo citaverint. *Id. l. 3. c. 6.* Si vitis virgam cum aliquibus racemis citat. *Id. l. 4. c. 15.* Citare materiam. Adde *Pallad. in Februar. tit. 9.* ¶ *Citare canticum* est canticum canere; ea ratione qua dicimus *ciere vocem*. *Cic. 1. de Orat. c. 59.* Citare Pæanem, aut Nomionem. ¶ Est etiam incitare, impellere, *incitare, spingere*. *Stat. 6. Theb. v. 834.* Ergo ubi luctandi juvenes animosa citavit Gloria, &c. *Liv. l. 1. c. 57.* Omnes citatis equis advolant Romam. *Claudian. de VI. Consul. Honor. v. 510.* Citare gradum. *h. e.* celerius movere. ¶ Item vocare, *chiamare*. *Liv. l. 1. c. 47.* Patres in Curiam per præconem ad Regem Tarquinium citari jussit. *Colum. l. 11. c. 1. a med.* Mancipia vincta, quæ sunt ergastuli, per nomina quotidie citare debebit. *Ovid. Her. ep. 7. v. 101.* Hic ego me sensi noto quater ore citari. *Catull. in Epithal. Jul. & Manl. carm. 60. v. 42.* Ad munus suum citarier. ¶ Et speciatim vocare ad judicium, adesse jubere, *citare*. *Cic. Verr. 4. c. 40.* Citat reum, non respondet. ¶ Jlocalariter *Plaut. Curcul. 1. 3. 6.* Ubi tu es, qui me libello Venerio citavisti? ¶ Et ad nomina danda. *Liv. l. 2. c. 29. Varr.* apud *Non. c. 1. n. 67. Valer. Max. l. 6. c. 3. n. 4.* & *in epit. Livii, lib. 14.* ¶ Et pro accusare, *accusare*. *Cic. pro Rabir. perduel. in fi.* Omnes ii abs te rei capitis; C. Rabirii nomine citantur. *Id. pro Sext. c. 15. a med.* Cum equester ordo reus a consulibus citaretur. ¶ *Citare testem* est aliquem ad testificandum advocare, alicujus testimonium allegare. *Cic. 4. Verr. c. 59. ad fin.* In hanc rem testem totam Siciliam citabo. *Liv. l. 4. c. 20.* Veteres annales, & magistratuum libri, quos linteos in Æde repositos Monetæ Macer Licinius citat identidem auctores. *Petron. in Satyr. c. 2.* Citare Poetas ad testimonium. ¶ Aliquando ponitur pro recitare, nominare. *Cic. 2. de Fin. c. 6. Omnes Danai, aut Mycenenses, Attica pubes:* reliquique Græci, qui hoc anapæsto citantur. *Nepos in præfat.* Magnis in laudibus tota fuit Græcia, victorem Olympiæ citari. *h. e.* publicari, prædicari. Sic *Stat. l. 6. Theb. v. 922.* Thebarumque ingenti voce citari Victorem. Adde *Liv. l. 29. c. 37.* ¶ In illo *Horatii l. 1. sat. 3. v. 6.* si collibuisset, ab ovo Usque ad mala citaret, Jo Bacche: *Bentlej*. contendit legendum esse *iteraret*.

CITRA, *di quà*, ἐντός, idem quod cis, quantum ad significationem, ut *Gell. l. 12. c. 13.* docet: sed differt quantum ad usum, ut in *cis* dictum est. *Cic. Attic. l. 16. ep. 7.* Erat cum navibus apud Heletem fluvium, citra Veliam. *Id. Phil. 6. c. 3.* Ut exercitum citra Rubiconem educeret. *Id. in Orat. c. 18.* Natura in omni verbo posuit acutam vocem, nec una plus, nec a postrema syllaba citra tertiam. *h. e.* ante tertiam syllabam a postrema. ¶ *Citra quam* est intra, vel propius quam. *Plin. l. 2. c. 13.* Coitus Lunæ defectus fit semper citra, quam proxime fuerit. ¶ Refertur etiam ad tempus, & ponitur pro ante. *Ovid. 8. Metam. v. 365.* Citra Trojana tempora. *Colum. l. 2. c. 8.* Citra Calendas Octobr. seminare convenit. *Sueton. in Aug. c. 43.* Citra spectaculorum dies. ¶ Absolute, more adverbii. *Liv. l. 10. c. 25.* Paucis citra millibus lignatores ei occurrunt. *Tacit. 3. Hist. c. 23.* Tela hostium citra cadebant. Adde *Plin. l. 2. c. 17.* ¶ Eleganter ponitur pro intra, vel sine. habet enim eam vim, ut *citra aliquid esse* dicatur, quod ad illud non pervenit, sed intra remanet. *Cels. l. 1. c. 2. a med.* Exercitationis finis esse debet lassitudo, quæ citra fatigationem sit. *Colum. l. 7. c. 6.* Dare glandem capris citra satietatem. *Plin. l. 7. c. 37.* Citra deformitatem oris curata orbitas luminis. *Id. l. 12. c. 17.* Odor aggravans capita, citra dolorem tamen. *Id. l. 11. c. 9.* Bdellium gustu amarum citra acorem. *Id. l. 32. c. 10.* Ita condire carnem, ut citra fastidium sumi possit. *Id. l. 16. c. 11.* Morbus regius fit etiam citra febres. *anche senza febbri*. *Sueton. in Aug. c. 66.* Citra honorem verborum. *Id. ibid. c. 24.* Citra commoda præmiorum. *Id. in Claud. c. 35.* Citra bellum terrere hostes. *Ovid. 5. Trist. eleg. 8. v. 23.* Peccavi citra scelus. *Quintil. l. 1. c. 10.* (*al. 17. in fi.*) Si nec dici citra scientiam musices potest. *Id. l. 12. c. 10.* Phidias in ebore citra æmulum fuit. ¶ *Citra spem* apud *Flor.* est præter spem. Sic enim ille *l. 3. c. 1. de Jugurtha*: Citra spem omnium fortuna cessit, ut Rex fraude præcipuus, fraude caperetur. ¶ *Citram morem* est contra morem. *Gell. l. 2. c. 3.* Citra morem ceterarum civitatum. ¶ *Citra quam* est etiam minus quam, aliter quam. *Ovid. l. 1. ex Ponto, ep. 7. v. 55.* Culta quidem (fateor) citra, quam debuit, illa. *Id. 3. de ar. am. v. 757.* Neve domi præsume dapes: & desine citra, Quam capies, paulo, quam potes esse, minus. ¶ Comparativum *citerius*. *Senec. l. 1. de Ira, c. 16. ante med.* Modo ultra quam oportet excurrit, modo citerius debito resistit. ¶ Superlativum *citime* affertur quidem a *Prisciano, l. 15. pag. 1016. Putsch.* sed sine exemplis.

CITREAGO, inis, f. *citraggine*, herba apibus gratissima, eadem quæ apiastrum; ita dicta quod citrei mali odorem redolet. *Pallad. in Aprili, tit. 8.* Adde etiam *lib. 1. tit. 37.* ubi pleræque Editiones habent *citrago*, Jensoniana A. 1472. *citriago*.

CITRATUS, a, um, κεδρωτός, citro illitus. *Plin. l. 13. c. 13.* Et libros citratos fuisse: propterea arbitrarier tineas non tetigisse. Ita *Harduin.* ex MSS. Alii leg. *cedratos*, eodem sensu. ¶ *Citratus* adject. *a citra*, hoc est citra positus: legitur apud *incert. auct. de limitib. pag. 298.* & *299. Goes.* sed vox est lapsæ Latinitatis, quemadmodum & *ultratus*, quod ibidem habetur.

CITRETUM, i, n. locus citris consitus. *Pallad. l. 3. tit. 24. ad fin.* Citreta tegumentis defenduntur a frigore.

CITREUS, a, um, *di cedro, cedrino*, qui ex citro est. *Cic. 6. Verr. cap. 17.* Tu maximam, & pulcherrimam mensam citream a Q. Lutatio Diodoro abstulisti. *Pers. sat. 1. v. 53.* Lecti citrei. *Plin. l. 23. c. 4.* Citreum oleum. *Martial. in lemmate epigr. 37. l. 13.* Mala citrea. ¶ *Citrea, æ*, est ipsa citri arbor. *Plin. l. 16. c. 26.* Citreæ, & juniperus, & ilex anniferæ habentur. ¶ *Citreum, i*, est fructus citri. *Pallad. in Mart. tit. 10.* Citreum & in arbore potest per totum annum propemodum custodiri. *Plin. l. 23. c. 6.* Citrea contra venenum in vino bibuntur vel ipsa, vel semen. ¶ Legitur & *citrius, a, um*.

CITRINUS, a, um, citreus, ut *citrinus cucumis*, h. e. citri colorem habens, apud *Plin. l. 19. c. 5.* ubi tamen *Harduin.* rectius *cerinus* legi ex quodam MS. contendit.

CITRIUS, ii, f. idem ac citrus. *Pallad. in Jul. tit. 3.* Hoc tempore inoculari ficus, & inseri citrius potest. Ita *Aldina* A. 1514. *Gryphiana*, & *Commeliniana*: at *Jensoniana* editio A. 1472. habet *citreum*.

CITRO, adverb. idem quod *citra*, sed adhibetur tantum cum *ultro* junctum. Itaque *ultro, & citro* significat huc & illuc, & hinc & illinc, *di quà, e di là*. *Cic. pro Rosc. Amer. c. 22.* Postea homines cursare ultro & citro non destiterunt. *Varr. l. 3. R. R. c. 5. ad fin.* Pisciculi ultro ac citro commeant. *Cæs. l. 1. B. Gall. c. 41.* Cum sæpe ultro citroque legati inter eos mitterentur. *Auct. de B. Hisp. c. 22.* Responsis ultro citroque acceptis, & redditis. ¶ Et omissa conjunctione, *Plin. l. 2. c. 38.* Ultro, citro commeante natura. Ita Edition. multæ, Aldina, Elzeviriana, & antiquæ A. 1470. 1472. at harum antiquissima A. 1469. & *Harduin.* habent *ultra citroque*. Adde *Ulpian. Dig. lib. 2. tit. 133. leg. 6.* & *Sueton. in Calig. c. 19.* quamquam & in his locis lectio varia est. Nihilominus *ultro citro* qui usurpaverit, damnare non ausim, cum pari ratione *præsente absente* legatur apud *Terent. Eun. 5. 9. 29.* Sic *velit nolit*, *justa injusta*, *digna indigna* optimi quique Scriptores dicunt, ut *Donat. ad Terent. loc. cit.* adnotavit. ¶ Significat etiam mutuo, invicem, *scambievolmente*. *Cic. l. 1. Offic. c. 17.* Beneficia ultro, citro data, accepta. Ita *Gulielm. Gruter.* &c. Alii *ultro citroque*. *Id. in Somn. Scip. c. 1.* Multis verbis ultro citroque habitis. *Liv. l. 29. c. 23.* Data ultro citroque fide.

CITROSUS, a, um, ad citrum pertinens. *Nævius* apud *Macrob. l. 2. Satur. c. 15.* Citrosa vestis. *h. e.* odore mali citrei fragrans. Solebant enim citrea vestibus interponere quia tineas necant, ut *Oppius* tradit apud *Macrob. ibid.* ¶ Quod vero *Fest.* ait *citrosam vestem* dictam esse a similitudine citri, *Scalig.* putat, hoc eum ideo dicere, quod sit undatim crispa ad similitudinem ligni citrei. Quod quam verum sit, *Festus* ipse viderit.

CITRUM, i, n. *legno di cedro*, citri lignum. *Plin. l. 16. c. 43.* Citrum secatur in laminas. *Martial. l. 10. epigr. 98.* Et citrum vetus, Indicosque dentes. *h. e.* mensam, aut lectum discubitorium, aut aliud quidpiam ex citro factum. Adde *ibid. epigr. 80.* & *l. 14. epigr. 138.*

CITRUS, i, f. *cedro*. Duæ sunt arbores apud Latinos hoc nomine, ambæ a cedro diversæ: ne quis putet, quod idem utrique generi Italum nomen damus, eandem arborem esse. Una est in Maurorum finibus plurima nascens, & laudatissima, ex qua nobiles mensæ, & ingen-

ingentis pretii fiebant, ut quæ latifundii taxatione aliquando vænierint. Eſt autem cupreſſo feminæ ſimilis folio, odore, caudice; radice valde criſpa, & quæ præcipue in operis æſtimatur. Totum vero lignum contra omnia vitia validiſſimum eſt, & immortalitate materiæ præſtantiſſimum. Hæc & alia multa *Plin. l.* 13. *c.* 15. ubi in vulgatis libris, inquit *Harduin.* legitur *arbor cedri*, reclamantibus MSS. tum hoc loco, tum in *Indice libri* 1. *ſect.* 29. ubi habetur, *de citri arbore, & de citreis menſis*. Et *lib.* 5. *c.* 1. *a med.* ſcribit in Mauritania *ebori citroque* Silvas exquiri. Non deſunt tamen, qui *citrum* & *cedrum* unam arborem eſſe putant. Viderint οὐτοκύμοι. ¶ Arboris hujus & menſarum ex ea meminere etiam *Lucan. l.* 9. *v.* 416. & *l.* 10. *v.* 144. *Petron. in Satyr. c.* 119. *Martial. l.* 9. *epigr.* 60. & *l.* 14. *epigr.* 89. & 90. *itemque iis locis, quos in voce præced. attulimus*; & *Stat. l.* 3. *ſilv.* 3. *v.* 94. &c. ¶ Hæc ab Homero θύον. appellata eſt, ab aliis θύα. *Plin. ibid. c.* 16. ¶ Ejus uſus in menſis ante Ciceronis tempora Romæ ignorabatur. *Id. citat. cap.* 15. ¶ Provenit etiam circa Hammonis delubrum, & in inferiore Cyrenaicæ parte. *Theophraſt.* apud *Plin. citat. cap.* 16. ¶ Altera *citrus* arbor eſt toto anno pomifera, folia habens lauri, fructum aureo colore, odore gratiſſimo, quæ etiam malus *Aſſyria*, *Medica*, *Perſica* appellatur, cujus fructus citreum malum dicitur. Naſcitur in Media, Aſſyria, Perſide, Italia, &c. Triplex eſt, alia profert poma aurantia, alia citrea, alia *limonee*, ut vocant: quæ genera rurſus in varia genera tribuuntur, de quibus Hortorum ſtudioſi conſulendi ſunt. ¶ Pomo citreo veteres non veſcebantur, ſed uſi ad odorem conciliandum. Præterea in veſtibus condebatur, quia & gratiſſimum odorem iis conciliat, & eas a tineis ſervat. (V. *Citroſus*) Vim etiam habet adverſus venena. *Plin. cit. c.* 16. *in fi. Cloatius*, & *Oppius* apud *Macrob. l.* 2. *Saturn. c.* 15. & *Pallad. in Mart. tit.* 10. V. *Aſſyrius*.

CITTIUM. V. *Citieus*, & *Citienſis*.

CITULE, adverb. diminutivum a *cito*, quidam leg. apud *Apul. l.* 10. *Metam.* Protinus gradus citule referens. Ita *Aldus* cum aliis: ſed *Elmenhorſt. pag.* 253. & *Priceus pag.* 133. & *Floridus pag.* 346. habent *ſcitule*.

CITUS, a, um, *moſſo*, *ſpinto*, particip. a *cio*, κινηθείς, citatus, motus, permotus. *Celſ. l.* 2. *c.* 3. *ad fin.* Cita alvus. *Horat. epod.* 9. *v.* 20. Hoſtiliumque navium portu latent Puppes ſiniſtrorſum citæ. ¶ Item incitatus, celer, velox, *preſto*, *veloce*, ταχύς. *Salluſt. in Catil. c.* 15. Citus modo, modo tardus inceſſus. *Liv. l.* 33. *c. pænult.* Nocte via cita regionem quandam tranſgreſſus. *Horat. l.* 1. *od.* 37. *v.* 24. nec latentes Claſſe cita reparavit oras. *Id. in fi. ſat.* 10. *l.* 1. I puer, atque meo citus hæc ſubſcribe libello. *Id. l.* 2. *od.* 16. *v.* 29. Cita mors. *Plaut. Bacch.* 4. 4. 86. Hercle eſt ad perdundum magis, quam ad ſcribendum citus. *Id. in fragm.* apud *Feſt.* in *Citior*. Nullam ego rem citiorem apud homines eſſe, quam famam reor. *Valer. Max. l.* 3. *c.* 8. *n.* 1. *extern.* Dum aliud forte citioris curæ negotium tractatur. *h. e.* quod minorem patitur moram: quod magis urget. *Quintil. l.* 6. *c.* 4. *ad fin.* Citiſſimum factum. *Plaut. Aulul.* 4. 1. 14. & *Virg. Æn.* 8. *v.* 642. Citæ quadrigæ. *Ovid.* 2. *ex Ponto*, *ep.* 4. *v.* 11. Horæ citæ. & *l.* 4. *ep.* 7. *in fi.* Equi citi. *Id.* 3. *de ar. am. v.* 65. cito pede labitur ætas. *Tacit.* 2. *Hiſt. c.* 40. Citus equo Numida. *Id. l.* 1. *Hiſt. c.* 53. Homo cito ſermone. *h. e.* prompto. *Horat. de ar. poet. v.* 252. Jambus pes citus. *h. e.* qui brevis eſt temporis, & cito pofertur. Sic *celeres Jambos*. *Id. l.* 1. *od.* 16. *v.* 24. dixit. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 57. Vox acuta, gravis; cita, tarda; magna, parva. ¶ Eſt etiam diviſus: unde *herctum citum*: de quo V. in *Herctum*. In hac ſignificatione primam habet longam, ut *Serv.* docet *ad.* 8. *Æn. v.* 642.

CIVICUS, a, um, *da cittadino*, *civile*, ad cives pertinens. *Plaut. in fragment.* apud *Chariſ. l.* 2. *pag.* 181. *Putſch.* Errare intra muros civicos. *h. e.* intra muros patriæ urbis, & civitatis. *Hor. l.* 1. *ep.* 3. *v.* 23. Civica jura, *il gius civile*. *Id. l.* 2. *od.* 1. *v.* 1. Motus civicus. *ſedizione civile*. *Id. l.* 3. *od.* 24. *v.* 26. Civica rabies. *Ovid.* 1. *ex Ponto*, *ep.* 2. *v.* 126. Civica bella. *Sil. l.* 8. *v.* 21. Civica invidia. *Ovid.* 1. *Faſt. v.* 22. Ferre arma civica pro reis. *h. e.* dicendi facultatem adhibere in reis defendendis. *Quintil. declam.* 9. *c.* 16. Concupiſcere quandam humanitatis civicam gloriam. *h. e.* quæ ex cive ſervato naſcitur. ¶ *Corona civica*, inter militares nobiliſſima, dabatur ei, qui civem in pugna, occiſo hoſte, ſervaſſet. Eam dabat ipſe civis ſervatus ſervatori ſuo, teſtem vitæ ſalutiſque perceptæ, ut *Gell. l.* 5. *c.* 6. loquitur. Fuit primo ex fronde iligna: poſtea magis placuit ex eſculo Jovi ſacra: demum ex quercu. V. *Quercus*. Leges ad merendam eam fuere: civem ſervare, hoſtem occidere; utque eum locum, in quo civem ſervavit, eo die obtinuerit: ut ſervatus fateatur; alias teſtes nihil proſunt: ut civis fuerit tam qui ſervavit, quam qui ſervatus eſt. auxilia enim, quamvis rege ſervato, decus id non dant. Sub Imperatoribus eæ leges non ſemper ſervatæ ſunt. Ipſis enim aliquando is honos habitus ob id ſolum, quod cives non occidiſſent, poſtquam aſſiduis bellis civilibus, meritum videri cœperat, civium ſanguini peperciſſe. Iidem jus eam tribuendi ad ſe traxere, minui aliquid rati de ſua poteſtate, ſi privato civi tantum decus alteri conferre licuiſſet. Honores ejus qui civicam obtinuerit, hi ſunt: accepta corona licet uti perpetuo: ludos ineunti ſemper aſſurgi, etiam ab Senatu in more eſt: ſedendi locus in proximo Senatui: vacatio munerum omnium ipſi, patrique, & avo paterno conceditur. Hæc ex *Plin. l.* 16. *c.* 4. & *Gell. l.* 5. *c.* 6. ubi plura de hac re. *Cic. pro Planc. c.* 30. At id etiam gregarii milites faciunt inviti, ut coronam dent civicam, & ſe ab aliquo ſervatos eſſe fateantur. ¶ *Civica* abſolute, eod. ſenſu *Senec. in fi. l.* 1. *de Clem.* Multis ſalutem dare, & ad vitam ab ipſa morte revocare, & mereri clementia civicam. *Quintil. l.* 6. *c.* 3. (*al.* 4.) Civica donare aliquem.

CIVILIS, le, *di cittadino*, *cittadineſco*, *civile*, ἀστεῖος, πολιτικός, ad cives pertinens. *Liv. lib.* 3. *cap.* 28. Romani, civilem eſſe clamorem, atque auxilium adeſſe inter ſe gratulantes, &c. *h. e.* civium ſuorum non hoſtium. *Juſtin. in fi. l.* 12. Victus eſt non virtute hoſtili, ſed fraude civili. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 41. Mos, & conſuetudo civilis. *Id. pro Font. c.* 8. Civilia ſtudia. *concorrenze e gare fra cittadini*. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 31. Dii inter ſe quaſi civili conciliatione & ſocietate conjuncti. *Id. Attic. l.* 7. *ep.* 13. Præclarum civile facinus. *Id. Fam.* 15. *ep.* 15. Civilis ſanguis. *Id. Attic. l.* 7. *ep.* 13. Civile bellum. *Liv. l.* 28. *c.* 12. Civilis exercitus. *h. e.* conflatus ex civibus. *Matius ad Cic. Fam.* 11. *ep. pænult.* At debeo pro civili parte rempublicam velle ſalvam. *per quanto s'aspetta al un cittadino*. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 5. Civilis ratio. *la politica*, *il governo civile*. *Id. in Orat. c.* 9. Civilis oratio. *h. e.* quæ habetur apud cives: popularis. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 43. Jus civile. *Quintil. l.* 2. *c.* 15. *ad fin.* Civilis ſcientia. *h. e.* quæ docet rationem reipublicæ gerendæ, & inter cives vivendi. *Cic. Divin. in Verr. c.* 5. Civilis actio. *h. e.* qua cives jus ſuum forenſi ratione perſequuntur. *Quintil. l.* 2. *c.* 15. *ad fin.* Civilia officia. *h. e.* munera, quæ a civibus tum publice tum in adminiſtranda republica, tum privatim inter ſe geruntur. *Papinian. Dig. l.* 28. *tit.* 6. *leg.* 7. Verba civilia. *h. e.* quibus in civilibus, & forenſibus actionibus, ac formulis uti mos eſt. ¶ *Civilis veſtitus* apud *Sueton. in Calig. c.* 52. eſt, quo cives communiter utuntur. Similiter *civilis ſermo* apud *eund. de Grammat. c.* 10. *in fi.* eſt communis, & vernaculus omnium civium. ¶ *Civilis quercus* apud *Virg. Æn.* 6. *v.* 772. eſt corona civica. ¶ *Vir civilis* apud *Quintil. in proœmio l.* 1. & *l.* 11. *c.* 1. & *l.* 12. *c.* 1. eſt, qui ſcit rempublicam adminiſtrare, & cives regere: & ab Italis alicubi dicitur *repubblichiſta*. ¶ Aliquando *civilis* opponitur *naturali*, ut *civilis dies* apud *Plin. lib.* 2. *cap.* 77. *Varr.* 1. *R. R. cap.* 28. & *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 3. qui uno ſolis circumactu conſtat, & noctem etiam comprehendit, qualis apud Romanos fuit a media nocte ad mediam noctem; apud Athenienſes inter duos occaſus; apud Umbros a meridie in meridiem; apud Babylonios a ſole exorto ad exortum ſequentem: cum *dies naturalis* dicatur, qui eſt ab exortu ad occaſum ſolis, ut eſt apud *Cenſorin. de die natal. cap.* 23. Sic *obligatio civilis*, quæ a jure civili exoritur, apud JCtos paſſim opponitur naturali: & *civilis cognatio*, quæ itidem a civili jure inducta eſt, a *Modeſtino*, *Dig. lib.* 38. *tit.* 10. *leg.* 4. opponitur ei, quæ eſt a natura. Denique *civilis amor*, qui oritur ex civium conjunctione inter ſe, opponitur *naturali*, qui oritur ex ſanguine. *Gell. lib.* 12. *cap.* 1. *in fi.* ¶ Apud JCtos opponitur etiam *criminali*, ut eſt apud *Scævolam*, *Dig. lib.* 49. *tit.* 5. *leg.* 2. ¶ Eleganter *civilis* dicitur, qui moderatus eſt, & eadem cum aliis civibus ratione vivendi & agendi utens, atque adeo humanus, comis, facilis, *corteſe*, *affabile*, *civile*, *degnevole*: & dicitur ſæpe de viris principibus, qui civiliter, & comiter cum inferioribus ſe gerunt, tanquam ſi æquo jure cum iis ſint. *Sueton. in Claud. c.* 12. In ſemet augendo parcus, atque civilis, prænomine Imperatoris abſtinuit. *Id. in Veſpaſ. c.* 12. Veſpaſianus civilis, & clemens. *Id. in Tiber. c.* 11. Genus vitæ civile admodum inſtituit, ſine lictore aut viatore gymnaſia obambulans, mutuaque cum Græculis officia uſurpans. *Id. ibid. c.* 26. Civilem admodum inter initia, ac paulo minus quam privatum egit. *Id. in Cæſ. c.* 75. *in fi.* Civili animo ferre aliquid. *Id. in Claud. c.* 1. & *in Domit. c.* 12. Civilis animi eſſe. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 33. Germanico civile ingenium, mira comitas. *Id.* 4. *Hiſt. c.* 3. Ut Princeps loquebatur, civilia de ſe, de republica egregia. *Sueton. in Veſpaſ. c.* 9. Non oportere maledici Senatoribus: remaledici civile, faſque eſſe. *h. e.* a civibus paſſim uſurpatum, atque adeo inter cives ferendum. ¶ Habet in hac ſignificatione ſuos gradus. *Ovid.* 4. *Triſt. eleg.* 4. *v.* 13. Ipſe pater patriæ (quid enim civilius illo) Suſtinet in noſtro carmine ſæpe legi. *Spartian. in Adrian. c.* 20. In colloquiis, etiam humillimorum, civiliſſimus fuit. Adde *Eutrop. l.* 8. *c.* 1.

CIVILITAS, atis, f. *arte di governare la repubblica*, πολιτική, ars, ſeu prudentia tuendæ, ac conſervandæ civilis ſocietatis. Ita hac voce uſus *Quintil. l.* 2. *c.* 15. Quam enim πολιτικήν appellat *Plato in Gorgia*, ipſe *civilitatem* vertit. *Id. ibid. c.* 17. *ante med.* Ariſtoteles rhetoricæ particulam civilitatis aſſignat. *h. e.* ait eſſe partem illius facultatis, qua civilis ſocietas adminiſtratur. ¶ Dicitur etiam *civilitas* ea virtus, quæ ad actus, & vitam publicam pertinet, & in comitate quadam & modeſtia conſtituta eſt, ſuperbiæ, & crudelitati contraria. V. dicta in *Civilis*. Hanc *Sueton.* Auguſto tribuit, *in ejus vita*, *c.* 51. & cum clementia conjungit. *Id. in Claud. c.* 35. Primis imperii diebus quamquam jactator civilitatis, neque convivia inire auſus eſt, &c. Adde *Lamprid. in Alex. Sev. c.* 20. & *Eutrop. l.* 7. *c.* 21. & alibi.

CIVILITER, *civilmente*, *da cittadino*, πολιτικῶς, more civium, ut civem decet. *Cic.* apud *Lactant. l.* 3. *c.* 14. Philoſophiæ quidem præcepta, noſcenda, vivendum autem civiliter. (ſed fortaſſe *Lactant.* non *Ciceronis* verba retulit, ſed ſententiam) *Liv. l.* 38. *c.* 56. Repuliſſe a corpore ejus viatorem, & tribunis retinentibus magis pie, quam civiliter vim feciſſe. *Gell. in præfat.* Vir civiliter eruditus. *Juvenal. ſat.* 5. *v.* 112. Poſcimus, ut cœnes civiliter. *h. e.* communi cum aliis convivis menſa, non ut alia tibi fercula vilia & minuta ponantur, aliis exquiſitiora. V. *Plin. lib.* 2. *epiſt.* 6. & *Martial. lib.* 3. *epigr.* 60. & 82. ¶ Item ſecundum leges, & jura civium. *Paul. Dig. lib.* 50. *tit.* 16. *leg.* 134. Annum civiliter non ad momenta temporum, ſed ad dies numerare. *Martian. lib.* 47. *tit.* 10. *leg.* 37. Injuriarum actio civiliter moveri poteſt. *Ulpian. lib.* 12. *tit.* 6. *leg.* 1. Qui civiliter obligatus non eſt. ¶ Apud *eund. l.* 47. *tit.* 2. *leg. ult.* *civiliter agere*, & *criminaliter agere* opponuntur. V. *Criminaliter*.

ter. ¶ Est etiam civiliter, moderate, facile, comiter, eo modo, quo in Civilis dictum est. Ovid. 3. Trist. eleg. 8. in f. At quoniam semel est odio civiliter usus. Tacit. Ann. 3. c. ult. Civiliter accipere aliquid. Senec. in præfat. l. 4. excerptar. controvers. de Augusto. Non civiliter tantum, sed etiam familiariter questus est. Eutrop. lib. 7. c. 8. de eodem. Civilissime vixit. ¶ Comparativum civilius legitur apud Plin. in Paneg. c. 29.

CIVIS, is, m. & f. cittadino, πολίτης, homo liber, urbis, aut oppidi incola, & eodem cum ceteris jure utens. Cic. 1. Offic. c. 25. Gravis & fortis civis. Id. pro Flacc. c. 3. in fin. Amantissimus reipublicæ civis. Id. Attic. l. 9. ep. ult. Boni cives. Id. Catil. 1. c. 12. clarissimi. Id. Catil. 2. c. 6. Perditus civis. Id. 4. Tuscul. c. 19. improbus. Id. pro Balbo, c. 24. in f. Ad populum de Calliphana Veliente, ut ea civis Romana esset, tulisse. Terent. Eun. 4. 7. 35. Eam esse dico liberam, civem Atticam, meam sororem. Cic. 3. Offic. c. 11. Esse pro cive, qui civis non sit, rectum est non licere. Id. pro Balbo, c. 13. Adsciscere aliquem civem. ¶ Qui sequiori ævo Latinitatis concives dicti sunt, concittadini, Cicero dicit cives meos, suos, &c. Catil. 1. c. 7. Te metuunt omnes cives tui. Id. 2. de Divin. c. 2. Dabunt mihi veniam mei cives. ¶ In ablativo habet cive, & civi. Ovid. 3. Fast. v. 282. Et cum cive pudet conseruisse manus. Adde Juvenal. sat. 10. v. 278. Pro altera positione Plaut. Pers. 4. 3. 6. Atticam civitatem auxi civi femina. Adde Cic. Attic. 7. ep. 3. & 14. ep. 11. itemque in aliis quinque locis, quæ affert Priscian. l. 7. pag. 766. Putsch. in quibus omnibus civi haberi in veterib. codicibus, tum ipse, tum Voss. l. 4. de Grammat. c. 12. testantur. Accedit analogiæ ratio. Recte enim dicimus veste & vesti, igne & igni, nave & navi, & alia hujusmodi plurima, quæ Voss. ibid. congerit.

CIVITAS, atis, f. radunanza di cittadini, cittadinanza, città, πόλις, πολιτεία, civium multitudo in eodem loco habitans, eodemque jure vivens. Cic. in somn. Scip. c. 3. Concilia, cœtusque hominum jure sociati, quæ civitates appellantur. Id. l. 1. de legib. c. 7. in f. Universus hic mundus una civitas communis deorum, atque hominum existimanda est. Id. 2. de legib. cap. 2. Cato ortu Tusculanus, civitate Romanus. Id. pro Arch. c. 4. Heraclea, quæ est civitas æquissimo jure, ac fœdere. Id. l. 1. Offic. c. 25. Administrare civitatem. Id. 1. de Orat. c. 19. Instituere civitates, scribere leges. Id. 3. de legib. c. 14. Mutare statum civitatis. Id. 6. Verr. c. 34. ad fin. Civitatem funditus evertere. Liv. l. 34. c. 41. Læta civitas, celeberrimum ludicrum in adventum R. exercitus indixerunt. Plin. l. 7. c. 56. Regiam civitatem Ægyptii, popularem Attici invenere. h. e. communitatem populi, cui Rex imperat, monarchia: & communitatem, in qua populus dominatur, democratia, repubblica. ¶ Etiam integra natio, varia per oppida, aut pagos dispersa, iisdem legibus utens, & unum reipublicæ corpus efficiens, civitas appellatur. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 12. Omnis civitas Helvetiæ in quatuor pagos divisa est. Tacit. de German. c. 41. Hermondurorum civitas fida Romanis. Id. in Agric. c. 17. Brigantum civitas, quæ numerosissima provinciæ totius perhibetur. ¶ Aliquando sumitur pro administratione civitatis. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 18. Qui privatus intolerabili superbia fuerit, eum commodum & sui cognoscentem videre in civitate quis speret? h. e. in magistratu. Al. leg. in potestate. Cic. pro dom. c. 27. Voluisti me ita esse in republica, magis ut arcessitus imperio populi R. viderer, quam ad administrandam civitatem restitutus. ¶ Sæpe ponitur pro ipso jure civium Cic. pro Arch. c. 4. Dare alicui civitatem. & ibid. c. 5. Impertiri alicui civitatem. & pro Balbo, cap. 13. Donare aliquem civitate. & cap. 2. Furari civitatem, genus suum ementiri. & pro Cæcin. c. 34. Civitatem amittere. & ibid. Adimere alicui civitatem, & libertatem. Sueton. in Claud. c. 25. Usurpare civitatem R. h. e. falso gerere se pro cive R. ¶ In illo Cic. pro Mur. c. 23. Homines in suis civitatibus & municipiis gratiosi: civitates sunt coloniæ, & præfecturæ, quæ, præter municipia, suffragii jus habebant, ut adnotavit Manut. ¶ Celebre est discrimen inter civitatem, & urbem, quod hæc proprie mœnia & ædificia significet; illa cives, qui ibi incolunt. Cic. pro Sext. c. 42. Tum conventicula hominum, quæ postea civitates nominatæ sunt; tum domicilia conjuncta, quas urbes dicimus. Id. 4. Acad. c. 45. Non dubitavisset, quin & Roma urbs esset, & eam civitas incoleret. Adde pro Sylla, c. 9. ad fin. & Cæsar. de B. Gall. l. 7. c. 15. ¶ Nihilominus, per quandam metonymiam contenti pro continente, ponitur aliquando civitas pro urbe. Hinc Valer. Flacc. apud Gell. l. 18. c. 7. recensens omnes hujus vocis usus, etiam pro loco, & oppido poni ait. Petron. in Satyr. c. 8. Errare per totam civitatem. Enn. apud Non. c. 5. n. 27. Et civitatem video Argivum incendier. Senec. l. 6. de benef. c. 32. pererratam nocturnis comissationibus civitatem. Quintil. l. 12. c. 9. Expugnandæ civitates quamlibet præcisis impositæ rupibus, aut operum mole difficiles. Sueton. in Vespas. c. 4. Secessit in parvam ac deviam civitatem. Aurel. Vict. de vir. Illustr. c. 1. Civitatem condiderunt, quam Romulus Romam vocavit. Lactant. l. 4. c. 21. Expugnare Judæos, & civitates eorum solo adæquare. ¶ Et per propriam metonymiam continentis pro contento, urbs adhibetur pro civitate. Quintil. in proœm. l. 1. Regere consiliis urbes, fundare legibus, emendare judiciis. Id. l. 8. c. 6. ante med. Bene moratæ urbes. Virg. 2. Æn. v. 265. Urbs somno, vinoque sepulta. Juvenal. sat. 11. v. 197. Mœsta & attonita urbs. ¶ In genitivo plurali habet civitatum, & civitatium. Ac prior quidem positio passim legitur: altera vero habetur apud Varron. l. 7. L. L. c. 38. ubi ait: In patrio casu hoc genus dispariliter dicitur, civitatum, parentum, civitatium, parentium. Liv. l. 42. c. 30. Optimam conditionem civitatium fore. Adde cap. 44. & l. 45. c. 34. Quintil. l. 2. c. 16. & lib. 1. c. 2. Vellej. l. 2. c. 42. & Annæum Cornutum apud Charis. l. 1. pag. 100. Putsch. Quamvis autem non ubique editiones Livii, Quintil. & Velleji constantes fortasse sint, tamen vel una Varronis auctoritas dubitare non patitur.

CIVITATŬLA, æ, parva civitas. Senec. in Apocolocynt. Hic quæstu se sustinebat: vendere civitatulas solebat: h. e. jura civitatis, cittadinanze di poco prezzo. ¶ Item parva urbs, cittadella. Apul. initio l. 10. Metam. Ad quandam civitatulam pervenimus.

CIUS, a, um. V. Ceus, a, um.

CIUS, ii, V. Cios.

C L

CLABŬLA. V. Clavola.

CLABULĀRIS CURSUS, ὀχηματικὸς δρόμος, est species evectionis, quæ concedebatur militibus, quoties ex aliis in alia loca transferri eos oporteret. Erat autem permissio utendi publicis vehiculis, quæ magni ponderis capacia ad hoc destinabantur: & distincta erat a biroto, rheda, & veredo, ut constat ex lege 2. tit. 29. lib. 6. Cod. Theodos. quæ est Constantii, & Juliani Impp. Adde Ammian. l. 20. c. 4. (al. 7.) ubi alii leg. clavularis. Sunt etiam, qui caballaris reponendum putant: sed clabularis ex MSS. fide retinet Brisson. de V. S. Docet autem Cujac. ad lib. 12. Cod. Justinian. tit. 51. leg. pœnult. (ubi pro cursum ambularem legi vult clabularem) ductam esse appellationem a clabula, quæ vehiculi quoddam genus sit. Sed de clabula adhuc quærendum: nec videtur inter Latinas voces hac notione admittenda.

CLACENDIX, vel Claxendix, ĭcis, m. Festus habet clacendix (al. calcendix) & docet, esse genus conchæ. Priscian. autem l. 5. pag. 655. Putsch. claxendix, & interpretatur concham, qua signum tegitur: affertque hoc Plauti fragmentum. Opposita est claxendix? at ego signi dicam quid sit. Voss. in Etymol. ex hoc Plauti loco colligi posse putat, claxendice tegi solere signum, quo res clauderentur, atque obsignarentur: & duci posse ἀπὸ τοῦ κλεῖσαι, quod Hesych. exponit κλεῖσαι, claudere.

CLADES, is, f. ἧττα, proprie est, cum rami arborum franguntur sive tempestate, sive nimio fructuum pondere, sive etiam cum cæli, sive soli vitio inutiles facti amputari debent: a κλάδος, ramus, vel a κλαδεύω, ramos amputo, vel a κλάω, frango. Quo videtur respexisse Plaut. Capt. 4. 4. 3. Clades, calamitasque, intemperies modo in nostram advenit domum. V. Calamitas. ¶ Translate dicitur de quavis jactura, damno, calamitate, perdita, danno, disgrazia. Liv. l. 2. c. 13. Mucius, cui postea Scævolæ, a clade dextræ manus, cognomen inditum. Plin. l. 2. c. 79. Urbs tota terræ motu corruit, & Taygeti montis magna pars abrupta cladem insuper eam ruina pressit. Sueton. in Ner. cap. 38. de incendio Urbis. Per sex dies ea clade sævitum est. Albinov. ad Liv. eleg. 1. v. 12. Fortior ut possis cladibus esse tuis. h. e. amissione filii. Flor. l. 1. c. 9. Clades domus. l'estinzione della famiglia. Sallust. in Jug. c. 16. Affines, amicos, propinquos ceteros meos, alium alia clades oppressit. Lucret. l. 6. v. 1089. Mortifera clades. pestilenza. Id. l. 5. v. 370. cladem importare pericli. & vers. 348. Cladem late dare, magnasque ruinas. Id. ibid. v. 48. superbia, ac petulantia quantas Efficiunt clades? ¶ Sæpissime dicitur de jactura, & calamitate, quæ in bello capitur. Liv. l. 25. c. 19. ad fin. Superesse cladi sua temeritate contractæ. Id. l. 29. c. 3. Magnam cladem inferre hosti. Cic. 2. de nat. Deor. c. 3. Cladem afferre. Sallust. in Jug. c. 63. Pedites cum equitibus permixti magnam cladem in congressus fecerunt. Curt. l. 4. c. 1. Omni clade vastare provinciam. Id. ibid. c. 12. Accipere cladem. Id. l. 7. c. 9. Ut omnes qui defecerant, pariter belli clade premerentur. Id. l. 4. c. 3. Terrestri simul, navalique clade obrui. ¶ Metonymice clades dicitur, qui alteri cladem infert. Virg. 6. Æn. v. 844. Scipiadæ, clades Libyæ. ¶ In genitivo plurali reperitur etiam cladum pro cladium. Sil. l. 7. v. 505. liceat si vincere, finem Promitti cladum. Id. l. 9. v. 353. Ut sola cladum tuearis nomina fama. Adde lib. 16. v. 672.

CLAM, di nascoso, nascosamente, segretamente, λάθρα, latenter, occulte. Priscian. l. 14. pag. 988. Putsch. putat adverbium esse. Cic. pro Rosc. Amer. c. 8. in f. Multa palam domum suam auferebat: plura clam de medio removebat. Plin. l. 36. c. 2. Clam occulteque facere aliquid. Plaut. Pœn. 3. 3. 49. Hic clam furtimque esse vult, ne qui sciant. Id. ibid. 5. 2. 62. Clam furtive accipere aliquid. Id. Truculent. 4. 3. 21. Mea nunc facinora aperiuntur, clam quæ speravi fore. Id. Bacch. 5. 2. 27. Canis clam mordax. Terent. Hecyr. 3. 3. 36. Clam patrem. Plaut. Merc. 1. 1. 43. Clam patris. Id. ibid. 3. 2. 2. Clam uxore mea, & filio. ¶ Clam habere, ferre aliquid est celare, tacere. Liv. lib. 31. c. 47. Haud clam tulit iram adversus prætorem, quod &c. Terent. Hecyr. 4. 1. 4. Id qua causa, clam me habuisse, dicam? Adde ibid. 4. 4. 35. ¶ Clam me est, clam te est, me latet, nescio; te latet, nescis. Plaut. Mil. 3. 3. 8. Quam sane magni referat, mihi clam est. non lo so. Terent. Hecyr. 2. 1. 19. Neque adeo clam me est, quam esse eum graviter laturum credam. Id. ibid. 4. 1. 52. Ut hic laturus hoc sit, non edepol clam me est. & 4. 2. 1. Non clam me est, tibi me esse suspectam. ¶ Videtur per syncopen factum esse ex calim, quod ab antiquis eadem significatione usurpatum fuit. V.

CLAMATĬO. V. Clamitatio.

CLAMĀTOR, oris, m gridatore, κράκτης, κραύγασος, qui clamat. Sæpe dicitur de rabulis, qui clamoribus ineptis, & verbosa contentione ac strepitu forum rumpunt. Cic. l. 3. de Orat. c. 21. ad fin. Clamatores odiosi, ac molesti. Id. de clar. Orat. c. 49. Ut intelligi possit, quem existimem clamatorem, quem oratorem fuisse. Adde

Gell. l. 19. c. 9. ¶ In illo Martial. l. 12. epigr. 26. Nec venit ablatis clamator verna lacernis, &c. Quidam intelligunt nomenclatorem, qui hunc & illum nomine vocat.

CLAMATORIUS, a, um, adject. qui clamat, ut clamatoria avis apud Plin. l. 10. c. 14. quæ scilicet inconditum, & mali augurii clamorem edit: atque ob id etiam prohibitoria dicitur. V. Clivia.

CLAMATUS, a, um, cum clamore dictus. Ovid. 5. Fast. v. 189. clamataque palma theatris. ¶ Item clamando vocatus. chiamato. Ovid. 2. Metam. v. 443. Aspicit hanc, visamque vocat: clamata refugit. Martial. l. 1. epigr. 50. Conviva clamatus. Propert. l. 2. eleg. 15. v. 6. Nec tibi clamatæ somnus amarus erit. Adde Stat. l. 1. silv. 2. v. 199. ¶ Item supremum clamatus, conclamatus. Stat. l. 2. silv. 6. v. 82. durumque Acheronta videbas; Quo domini clamate sono! ¶ Item prædicatus, publicatus. Id. 6. Theb. v. 557. Et bis in Isthmiaca victor clamatus arena Phædimus. ¶ Item clamoribus impletus. Stat. l. 4. silv. 8. v. 15. dulci tremit ecce tumultu Tot dominis clamata domus. h. e. tot vagientium puerorum vocibus impleta.

CLAMITATIO, onis, gridata, schiamazzo, repetitus clamor, κραυγή. Plaut. Mostell. 1. 1. 6. Quid tibi, malum, hic ante ædes clamitatio est? Lambin. habet clamatio.

CLAMITO, as, avi, atum, a. 1. gridare, schiamazzare, κραυγάζω, sæpe, vel valde clamo, vociferor. Cic. de Divin. l. 2. c. 40. Quidam caricas Cauno advectas vendens, Cauneas clamitabat. Id. pro Rosc. Com. c. 7. Nonne ipsum caput, & supercilia illa penitus abrasa olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur? h. e. præ se ferre, ostentare. Cæs. l. 5. B. Gall. c. 7. Suorum fidem implorare cœpit, sæpe clamitans, liberum se, liberæque civitatis esse. Terent. Adelph. 1. 1. 35. Venit ad me sæpe clamitans, quid agis, Micio, cur perdis adolescentem? Plin. l. 9. ep. 6. Clamitare nomen alicujus. h. e. alta voce dicere. Macrob. 1. Saturn. c. 10. a med. Saturnalia. Tacit. Ann. 3. c. 23. Sæva, & detestanda clamitare alicui. h. e. clamando imprecari. ¶ Pro vocitare, chiamare. Plaut. Pseud. 5. 1. 30. Clamitant me, ut revertar. ¶ Tribuitur etiam animalibus. Phædr. fab. 9. l. 1. v. 7. Accipiter passerem questu vano clamitantem interficit.

CLAMO, as, avi, atum, a. 1. gridare, dire ad alta voce, κράζω, vociferari, elata voce dicere. Cic. pro Mur. c. 37. Ego, quod facio, judices, salutis omnium causa facere clamo, atque testor. Id. Verr. 7. cap. 7. in fin. Cum maxime hoc de pecunia clamaret, in vincula conjectus est. Id. pro Cluent. cap. 11. Cum & de suo, & de uxoris interitu clamaret. h. e. elata voce quereretur. Senec. ep. 27. Clamo mihi ipse: numera annos tuos. Terent. Andr. 3. 2. 11. Illis, quæ sunt intus, clamat de via. Catull. carm. 66. ad januam, v. 14. Ad me omnes clamant: janua, culpa tua est. Ovid. de remed. amor. v. 597. Perfide Demophoon, surdas clamabat ad undas. ¶ Regit etiam accusativum. Petron. in Satyr. c. 107. Invidiam facis nobis, ingenuos honestosque clamando. h. e. appellando, nominando. Lucil. apud Diomed. l. 1. pag. 372. Putsch. E somno pueros cum mane expergitu' clamo. Virg. 4. Æn. v. 674. morientem nomine clamat. h. e. vocat. Sic Plaut. Asin. 2. 3. 10. Clamare janitorem. Id. Aulul. 2. 4. 20. Divum, atque hominum fidem clamare. invocare. Ovid. 1. amor. eleg. 2. v. 25. triumphum. Liv. l. 22. in fi. cap. 1. Saturnalia. Propert. l. 4. eleg. 8. v. 58. Territa vicinas Teia clamat aquas. h. e. clamore poscit. Id. l. 1. eleg. 17. v. 23. Illa meum extremo clamasset pulvere nomen. h. e. conclamasset, ut fiebat in exsequiis. Apul. l. 3. Metam. Præcone publico silentium clamante. h. e. elata voce indicente. ¶ Passive Cic. apud Augustin. l. 3. contra Acad. c. 7. Ab eis, quos deserit, insanus, temerariusque clamabitur. Al leg. clamitabitur. Stat. 5. Theb. v. 462. Et non speratis Lemnos clamatur alumnis. h. e. clamoribus vagientium puerorum oppletur. Al. leg. celebratur. V. similem locum in Clamatus. ¶ Translate Cic. 4. de Fin. c. 19. in fi. Sensus enim cujusque, & natura rerum, atque ipsa veritas clamat quodammodo, non posse, &c. Id. 2. de Fin. c. 20. Clamat virtus, beatiorem fuisse, &c. Catull. carm. 6. Nam te non viduas jacere noctes Nequicquam tacitum cubile clamat. ¶ De rabulis forensibus. Cic. in Divin. Verr. c. 15. Quid in dicendo posset, numquam satis attendi: in clamando quidem video eum esse bene robustum. Hinc clamator, quod V. ¶ Tribuitur etiam animalibus. Phædr. l. 3. fab. 16. v. 5. Cicada multo validius clamare cœpit. ¶ Et rebus inanimis. Sil. lib. 4. v. 526. Spumea saxosis clamat convallibus unda. h. e. strepit, resonat. Id. l. 9. v. 516. clamante procella. Stat. l. 11. Theb. v. 116. clamant amnes, freta, nubila, silvæ. & lib. 10. v. 94. non hinc pelagi, licet omnia clament Litora, non illic cæli fragor. ¶ Apud Plaut. Mil. 3. 2. 10. Naso magnum clamat. id est valde stertit.

CLAMOR, oris, m. grido, clamore, κραυγὴ, vociferatio. Cic. 2. de Divin. c. 23. Clamorem edere. Id. pro Flacc. c. 6. in fi. profundere. Id. 2. ad Q. Fr. ep. 1. ad fi. tollere. Sueton. in Aug. c. 71. Magnis clamoribus rem gerere. h. e. clamitando, contendendo. ¶ Pro acclamatione, & plausu. Cic. 1. de Orat. c. 33. a med. Hæc sunt, quæ clamores, & admirationes in bonis oratoribus efficiunt. Id. Fam. 12. ep. 7. Dixi de te, quæ potui, tanto clamore, consensuque populi, ut &c. Id. de clar. Orat. c. 95. Hortensius utroque genere florens, clamores faciebat adolescens. h. e. clamores de se excitabat. Phædr. l. 5. fab. 5. v. 28. Movere plausus, suscitare clamores. Cic. Attic. l. 1. ep. 14. Si unquam mihi περίοδοι, ἢ καμπαὶ, ἢ ἐνθυμήματα suppeditaverunt, illo tempore. Quid multa? clamores. ¶ Item pro convicio. Cic. Attic. l. 2. ep. 18. Clamoribus, & conviciis, & sibilis consectari aliquem. ¶ De voce animalium. Virg. 1. Georg. v. 362. celeres revolant ex æquore mergi, Clamoremque ferunt ad sidera. ¶ Item de quocumque strepitu. Id. 3. Æn. v. 566. Ter scopuli clamorem inter cava saxa dedere. Horat. l. 3. od. 29. v. 38. non sine montium Clamore, viciniæque silvæ. Lucret. l. 6. v. 146. nubes ignem magno clamore trucidat. h. e. stridore, sonitu. ¶ Olim clamos dictum est: sed sua quoque ætate obsoletum fuisse, indicat Quintil. l. 1. c. 4. (al. 6.) Legitur a multis in Ennio apud Fest. in Vagorem, & apud Varron. l. 6. de L. L. c. 5. ad fin.

CLAMOSE, gridando, κραυγαστικῶς, cum clamore. Quintil. l. 11. c. 3. ante med. Ne dicamus omnia clamose, quod insanum est.

CLAMOSUS, a, um, pieno di clamori, o di strepiti, κραυγαστικός, κραυγασικός, clamore plenus. Stat. l. 4. silv. 4. v. 18. Urbs clamosa. Id. l. 3. silv. 5. v. 16. clamosi turba theatri. Martial. l. 10. epigr. 53. Circus clamosus. Stat. 4. Theb. v. 448. clamosæ valles. Sil. l. 14. v. 269. undæ clamosus Heborus. ¶ Item qui cum clamore fit. Auct. ad Herenn. l. 3. c. 13. Continuatio est orationis enunciandæ acceleratio clamosa. Quintil. l. 5. c. 13. Clamosa actio. Juvenal. sat. 8. v. 186. clamosum ageres ut phasma Catulli. ¶ Item qui assidue clamat, gridante, gridatore. Quintil. l. 6. c. 4. (al. 5.) Clamosus altercator. Martial. l. 5. epigr. ult. Magister clamosus.

CLANCULARIUS, a, um, occulto, κρυπτός, occultus, clandestinus. Martial. l. 10. epigr. 3. Poeta quidam clancularius.

CLANCULO, di nascosto, λάθρα, κρύβδην, clanculum. Macrob. l. 5. Saturn. c. 8. Virgilius fuit ut scrupulose, & anxie, ita dissimulanter & clanculo doctus. Apul. l. 3. Metam. Puer clanculo profugit. Id. l. 9. Clanculo furari. Adde lib. 10. & in Apolog. Augustin. epist. 54. sub fin. & Ammian. l. 21. c. 12. (al. 22.)

CLANCULUM, di nascosto, segretamente, λάθρα, diminutivum a clam, & ejusdem significationis. Terent. Adelph. 1. 1. 27. Alii clanculum patres quæ faciunt, quæ fert adolescentia, ea, &c. Id. Eun. 3. 5. 41. Venit clanculum per impluvium. Id. ibid. v. 53. Spectare sic per flabellum clanculum. Plaut. Cas. 2. 8. 8. Captare clanculum sermonem alicujus. Id. Men. 3. 3. 8. Clanculum surripere quidpiam. Id. Pœn. 4. 2. 91. Clanculum dicere aliquid.

CLANCULUS, a, um, adject. legitur a Salmas. in cap. 4. Tertull. de Pall. Jam virum alicui clanculus functus. Sed alii aliter.

CLANDESTINO, adverb. segretamente, κρύβδα, λάθρα, clam, occulte. Lucil. apud Non. c. 1. n. 176. Clandestino committere alicui aliquid. Plaut. Mil. 4. 1. 10. Agere negotium clandestino.

CLANDESTINUS, a, um, occulto, segreto, nascosto, qui clam fit, occultus, secretus, λαθραῖος, κρυπτός. Cic. de Senect. c. 12. Clandestina consilia cum hostibus. Crassus apud Cicer. in Orat. c. 66. Clandestinis consiliis oppugnare aliquem. Cic. pro Syll. c. 11. Clandestinum scelus. Plaut. Cas. 5. 3. 6. Clandestinæ nuptiæ. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 64. Clandestinis nuntiis sollicitare aliquem. Liv. l. 3. c. 36. in fi. Clandestinum fœdus. Lucret. l. 2. v. 127. Clandestini & cæci motus. ¶ Est qui velit scribi clamdestinus, quod fit a clam: sed contra est consuetudo, & auctoritas Velii Longi, pag. 2237. Putsch. & Dausquii.

CLANGO, is, n. 3. fare il suono della tromba, Græcum verbum a Latinis usurpatum ad exprimendum tubæ sonum. Ipsi enim quoque κλάγγω, & κλαγγάζω dicunt, tametsi latiore significatione. Est autem fictum a similitudine soni: quare non tubæ solum, sed & aliis similibus vocibus tribui potest, ut ex usu vocis clangor apparet. Stat. 4. Theb. v. 342. & jam horrida clangunt Signa tubæ. Valer. Flacc. l. 3. v. 349. Luctificum clangente tuba. Auct. carm. de Philom. v. 27. tribuit aquilis. Accius apud Non. c. 6. n. 86. de maris strepitu usurpavit. V. locum in Cachinno. ¶ Præteritum alii tribuunt clanxi, alii clangui: prius videtur magis accedere ad Latinam analogiam. nam & ango, & pango habent xi. Neutrius tamen ullum adhuc exemplum vidimus.

CLANGOR, oris, m. il suono della tromba, κλαγγὴ, vox exprimens sonum tubæ. Virg. 2. Æn. v. 313. Exoritur clamorque virum, clangorque tubarum. Adde Æn. 8. v. 526. & l. 11. v. 192. Lucan. l. 1. v. 237. Stat. 3. Theb. v. 650. & Sil. l. 2. v. 19. ¶ De sono litui usurpat Pacat. in Paneg. Theodosii, c. 33. de latratu canum Grat. in Cyneg. v. 186. ¶ Dicitur præterea de variis variarum avium vocibus. Nam aquilæ tribuit Liv. l. 1. c. 34. fulicæ Plin. l. 18. c. ult. accipitri Id. l. 10. c. 8. anseribus Id. l. 18. c. ult. Liv. l. 5. c. 47. & Colum. l. 8. c. 13. gruibus Stat. l. 12. Theb. v. 517. passeri Cic. l. 2. de Divin. c. 30. vertens locum Homeri Iliad. 2. phœnici Claudian. in carm. de Phœnic. v. 45. gallinis Apul. l. 9. Metam. &c.

CLANIS, is, m. fluvius Etruriæ in Tiberim influens. Sil. l. 8. v. 455. Et Clanis, & Rubico, & Senonum de nomine Sena.

CLANIUS, ii, m. l' Agno, fluvius Campaniæ, qui oritur ex Tiphata monte, & juxta Acerras, Atellam, sive Aversam, & Liternum urb. fluit, & palud. Liternam efficit in ora litorali. Virg. 2. Georg. v. 225. & vacuis Clanius non æquus Acerris. Adde Sil. l. 8. v. 537.

CLARE, lucidamente, chiaramente, λαμπρῶς, lucide, splendide. Vitruv. l. 9. c. 4. ante med. Veneris stella clarissime lucens. Petron. in Satyr. c. 111. & Catull. carm. 65. de coma Beren. v. 9. Clare fulgens. Stat. l. 4. silv. 1. v. 4. Nitens clarius astris. Plin. l. 10. c. 20. In opaco clarius micant. Plaut. Mil. 3. 1. 36. Clare oculis videre. Colum. l. 11. c. 2. circa med. Octavo cal. Aug. Aquarius incipit occidere clare. h. e. cum luce, di giorno. ¶ Translate est aperte, manifeste, plane. Cæl. ad Cicer. l. 8. Fam. ep. 14. Quo propius ea contentio accedit, eo clarius id periculum apparet. Cic. Attic. l. 2. ep. 20. Cum omnes aperte loquantur, & jam clare gemant. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 94. Clare, ut milites exaudirent, Tuemini, inquit, castra, &c. Terent. Andr. 4. 4. 15. Unde est? dic clare. My. a nobis. parla chiaro. Plaut. in fi. Amphitr. & Bacch. Clare plaudere.

Id.

Id. Pers. 4. 3. 30. recitare. Plin. l. 16. c. 4. in fi. profiteri aliquid. Id. l. 37. c. 2. intelligere. Id. l. 10. c. 70. Pisces clarissime audiunt. Gell. l. 4. c. 20. Clare ac sonore oscitare. Martial. l. 7. epigr. 91. Clare & palam petere aliquid.

CLAREO, es, ui, n. 2. essere chiara, risplendere, ἐκλάμπω, φαίνω, splendeo, luceo. Enn. apud Non. c. 2. n. 127. Hoc lumen candidum claret mihi. Cic. in Arat. v. 107. rutilo cum lumine claret Fervidus ille Canis. Claudian. l. 1. de rap. Pros. v. 229. divino semita gressu claruit. ¶ Translate est apparere, manifestum esse. Lucret. l. 6. v. 937. quod in primo quoque carmine claret. h. e. manifestum est ex primo libro. Tacit. l. 4. Hist. c. 73. Quo eventu Germanica bella tractaverimus, satis claret. Al. leg. clarum est. Claudian. de IV. Consul. Honor. v. 191. ventura potestas Claruit Ascanio, &c. ¶ Item illustrem esse, nobilem, celebrem. Enn. apud Cicer. de Senect. c. 4. Ergo postque, magisque viri nunc gloria claret. Sueton. in Ner. c. 1. Ex gente Domitia duæ familiæ claruerunt, Calvinorum, & Ænobarborum. Justin. l. 2. c. 1. Clarere virtutibus. Turpil. apud Non. loc. cit. Cujus adventu insula hodie claret Cypros.

CLARESCO, is, n. 3. farsi lucido, chiaro, περιλάμπεσθαι, ἐκλάμπειν, clarus fio, splendesco. Tacit. Ann. 15. c. 37. Circumjecta tecta luminibus clarescere. Senec. in Herc. Fur. v. 124. Clarescit dies, ortuque Titan lucidus croceo subit. Valer. Flacc. l. 7. v. 30. oblatis clarescant atria villis. h. e. aureo vellere splendescant. ¶ Translate apertum fieri, manifestum fieri. Quintil. l. 6. c. 4. (al. 5.) Neque tamen hoc ipsis monitoribus clarescit. Al. aliter leg. Macrob. l. 2. in Somn. Scip. c. 12. ante med. Et hæc sit præsentis operis consummatio, ut, animam esse immortalem, clarescat. Lucret. in fi. l. 1. Aliud ex alio clarescit. Lactant. l. 3. c. 2. Veritas patefacta clarescit. Virg. 2. Æn. v. 301. Clarescunt sonitus. si fan sentire più chiaro. Gabius Bassus apud Gell. l. 5. c. 7. Vox clarescit, & resonat. Quintil. l. 1. c. 11. (al. 19.) Tibiæ præclusis, quibus clarescunt, foraminibus, recto modo exitu graviorem spiritum reddunt. ¶ Item celebrem, illustrem fieri. Claudian. de Consul. Mall. Theod. v. 3. plausuque petit clarescere vulgi. Tacit. 4. Ann. c. 52. Clarescere facinore. Id. 2. Histor. c. 53. magnis inimicitiis. Id. de German. c. 14. Facilius inter ancipitia clarescunt. ¶ Legitur & clarisco in quibusdam libb. apud Apul. de Mundo: ubi quidam habent etiam clariscantes, ut sit a clarisco, as, alii claricantes, alii coruscantes, teste Elemenhorst. ibid. ad pag. 63.

CLARICITO, as, a. 1. voco, quasi clara voce cito. Lucret. l. 5. v. 945. Claricitat ad se sitientia sæcla ferarum. Ita Lambin. cum aliis. Al. leg. clare citat.

CLARIFICATIO, onis, f. actus clarificandi. Augustin. in lib. 83. quæst. c. 62. Post clarificationem Domini, idest resurrectionem a mortuis.

CLARIFICO, as, a. 1. far chiaro, clarum facio. Plin. l. 20. c. 13. Nasturtium visum clarificat. Ita Edition. vett. A 1469. 1470. & 1472. & Aldus. At Harduin. quod in MSS. suis invenit compurgat, hoc in textum recepit. ¶ Translate Lactant. l. 3. c. 18. Ut nomen suum grandi aliquo facinore clarificaret. Adde Sedul. l. 4. v. 173. & l. 5. v. 8. & 9. & Paulin. Nolan. in Nat. XI. S. Fel. edit. Muratior. v. 304.

CLARIFICUS. V. Clarisonus.

CLARIGATIO, onis, f. actus clarigandi, h. e. repetendi ab hostibus res suas. V. Clarigo. Hoc sensu legitur apud Plin. l. 2. in indice l. 22. n. 3. Quintil. l. 7. c. 3. (al. 4.) esse dicit ex iis vocibus, quæ obscuriores, & ignotiores sunt, & finitione indigent, si ab oratore usurpentur. ¶ Sumitur etiam pro jure capiendi hominis, vel rei cujuspiam hostilis, injuriarum, aut violati foederis causa, rappresaglia, ἐνεχυρασία. Liv. l. 8. c. 14. Veliterni jussi trans Tiberim habitare, ut ejus, qui cis Tiberim deprehensus esset, usque ad mille pondo clarigatio esset; nec prius, quam ære persoluto, is qui cepisset, extra vincula captum haberet.

CLARIGO, as, a. 1. antiquum verbum, quod significat res injuste ablatas ab hostibus repetere, vel damni illati compensationem postulare. Institutum enim fuit ab Anco Marcio, ex disciplina Æquicolarum, ut priusquam alicui populo bellum inferretur, Legati ad eorum fines mitterentur, qui res ablatas repeterent, aliaque postulata exponerent, propter quæ bellum indici necesse erat. Hostibus deinde imperata non facientibus bellum indicebatur, & inferebatur. Omnem hunc ritum Liv. l. 1. c. 32. diligenter exsequitur. Clarigare igitur dicebatur Legatus, cum postulata exponebat, & res repetebat, quia nimirum clara voce utebatur, ut exaudiri longe posset. Plin. l. 22. c. 2. in fi. Semper e legatis, cum ad hostes, clarigatumque mitterentur, id est res raptas clare repetitum, unus utique Verbenarius vocabatur. Adde Serv. ad Æn. 9. v. 53. item ad 10. Æn. v. 14. ubi aliud etymon hujus vocis proponit, quod nempe sit ἀπὸ τοῦ κλήρου, hoc est sorte. Nam per bellicam, inquit, sortem agros hostium invadebant: unde & κληρονόμοι dicuntur, qui jure sortiuntur bona defuncti. Sed profecto major est auctoritas Plinii.

CLARISCO. V. Claresco.

CLARISONUS, a, um, di chiaro suono, clare sonans, ὀξύφωνος, λαμπρόφωνος. Cic. in Arat. v. 280. Clarisonæ auræ. Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 320. Hæc tum clarisona pellentes vellera voce. Id. ibid. v. 125. Clarisonas imo fudisse e pectore voces. Scaligero placet hic, quod in suo Codice legit, clarificas, hoc est claras simpliciter; eo modo, quo ibid. v. 407. justificam mentem dixit, hoc est justam.

CLARISSIMATUS, us, m. status, seu dignitas eorum, qui Clarissimi appellabantur. Ammian. Marcel. l. 21. c. 16. (al. 31.) Nec sub eo dux quisquam cum clarissimatu provectus est. V. Clarus.

CLARITAS, atis, f. chiarezza, splendore, ἐκφάνεια, λαμπρότης, splendor, lux. Plin. l. 9. c. 35. Claritas matutina. Id. l. 2. c. 8. Sidus Veneris claritatis est tantæ, ut unius hujus stellæ radiis umbræ reddantur. Id. l. 23. c. 4. Ellychnia claritatis præcipuæ. Id. l. 20. c. 10. Asparagi oculis claritatem afferunt. Id. l. 31. c. 10. Claritatem visus adjuvat nitrum. ¶ De voce Cic. 1. Acad. c. 5. In pedibus celeritas, vis in manibus, claritas in voce. ¶ Translate sumitur pro fama, excellentia, nobilitate, dignitate, amplitudine, quibus fit, ut aliquid clarum, ac notum omnibus reddatur, & magni æstimetur, fama, nobiltà, riputazione, stima, εὐδοξία. Inter claritatem & gloriam hoc interesse docet Senec. ep. 102. quod hæc multorum judiciis constet, illa bonorum. V. ibi multa de claritate. Cic. 1. Phil. c. 13. Num hujusce, cum pro salute reipublicæ tanta gessisses, fortunæ te, num amplitudinis, num claritatis, num gloriæ pœnitebat? ¶ Frequenter tamen latiori significatione adhibetur. Cic. Fam. 13. ep. 68. Quæ quamquam ex multis pro tua claritate audiam, tamen, &c. Plin. l. & c. 14. Esse in claritate. esser celebre. Quintil. l. 5. c. 11. Excellere claritate nascendi. Id. l. 8. c. 6. Claritas generis. Nepos in Eumen. c. 3. Viri claritate præstantes. Hirt. de B. Afric. c. 22. Claritas nominis. Tacit. 1. Hist. c. 49. natalium. Flor. l. 3. c. 12. rerum bellicarum. Plin. l. 4. c. 7. Nec cedentes Athenis claritate Thebæ. Id. l. 14. c. 4. Vino Maroneo antiquissima claritas. Id. ibid. Cato insignis claritate litterarum. per fama di sapere. Id. l. 13. c. 22. ad fin. Claritatem dare alicui rei. Id. in fi. l. 24. Nunc ipsa claritas herbarum dicetur. h. c. clariores, & nobiliores herbæ recensebuntur. ¶ In plurali numero Plin. l. 35. c. 8. Claritates operum. Id. l. 37. c. ult. ingeniorum. ¶ Accipitur etiam pro perspicuitate, & evidentia sermonis, qua res ita exponuntur, ut manifestæ, & claræ fiant. Quintil. l. 8. c. 3. Contingit eadem claritas etiam ex accidentibus, &c.

CLARITUDO, inis, f. chiarezza, claritas. De voce Gell. l. 7. c. 5. Histrio, qui gestus, & vocis claritudine & venustate ceteris antestabat. εὐφωνία. ¶ Translate est fama, dignitas, nobilitas, amplitudo. Sallust. in Jug. c. 2. in fi. Artes animi, quibus summa claritudo paratur. & cap. 7. In tantam claritudinem brevi pervenerat, ut &c. Vellej. l. 2. c. 130. Eminere claritudine. Tacit. Ann. 4. c. 6. Claritudo militiæ. Id. 15. Ann. c. 71. nominis. Id. ibid. c. 35. familiæ. Id. ibid. c. 65. virtutum. Id. Ann. 12. c. 8. studiorum. Sisenn. apud Non. c. 2. n. 101. Celeriter conficere aliquid cum summa claritudine. con somma riputazione, e gloria.

CLARITUS, adverb. pro clare, ut publicitus pro publice, olim dictum fuisse, docet ex Celso Charisius l. 1. pag. 190. Putsch.

CLARIUS, ii, m. Κλάριος, epitheton Apollinis a Claro oppido, ubi colebatur. Virg. Æn. 3. v. 360. Qui tripodas, Clarii lauros, qui sidera sentis. Ovid. 2. de ar. am. v. 80. Clario Delos amata Deo. Stat. l. 8. Theb. v. 199. Clariæ fores. ¶ Clarius appellatur ab eodem Ovid. l. 1. Trist. eleg. 6. v. 1. Antimachus poeta Græcus, qui Claron oppidum patriam habuit, vel ut alii volunt, Colophonem, quæ non longe a Claro sita est, ut ex Plin. l. 5. c. 29. constat. Maluit autem Ovid. a loco Apollini sacro denominare, quod Poetæ sub Apollinis tutela sunt. Cic. in Bruto, c. 51. Antimachus Clarius poeta.

CLARO, as, a. 1. far chiaro, illuminare, clarum facio, illustro, λαμπρύνω. Cic. in Arat. v. 39. æstatis primordia clarat. Stat. 5. Theb. v. 284. ita fatus in aera rursus Solvitur, & nostrum visus arcentibus umbris, Mitis iter longæ claravit limite flammæ. ¶ Translate est ostendere, declarare, mostrare, dichiarare. Cic. in carm. de suo consul. l. 1. de Divin. c. 12. Jupiter excelsa clarabat sceptra columna. Lucret. l. 4. v. 778. multaque nobis Clarandum est, plane si res exponere avemus. Id. l. 3. v. 35. Hasce secundum res animi natura videtur, Atque animæ claranda meis jam versibus esse. Apul. de deo Socrat. Clarare obscura. ¶ Item illustrem ac famosum reddere. Horat. l. 4. od. 3. v. 3. Illum non labor Isthmius Clarabit pugilem.

CLAROR, oris, m. chiarore, splendore, claritas, splendor, λαμπρότης. Plaut. Mostell. 3. 1. 111. Ædes filius tuus emit: sed scin' cujusmodi? speculo claras, clarorem merum.

CLAROS, i, f. Κλάρος, oppidum Ioniæ cum fonte, luco, & templo Apollini sacro, qui propterea Clarius cognominatus est, apud Colophonem urbem, conditum a Manto Tiresiæ filia. Nearchus dicit, id nomen loco datum a κλῆρος, sors, quod Apollini per sortem obtigerit. Epota aqua fontis mira oracula reddebantur, breviore tamen vita bibentium, ut Plin. l. 2. c. 103. ad fin. narrat. Ovid. 1. Metam. v. 515. mihi Delphica tellus, Et Claros, & Tenedos, Pataræaque regia servit.

CLARUS, a, um, chiaro, lucido, luminoso, λαμπρός, lucidus, splendens. Cic. in Somn. Scip. c. 2. Illustris & clarus locus. Id. pro Syll. c. 14. Clarissimum lumen. Quintil. l. 5. c. 12. Clarissimus Sol. Horat. l. 3. od. 1. v. 42. Sidere clarior. Plaut. Mostel. 3. 1. 11. Ædes claræ. Horat. in carm. secul. v. 23. Clarus dies. Virg. 1. Georg. v. 460. Clarus aquilo. h. c. serenum inducens, ut Serv. exponit. Horat. l. 2. sat. 7. v. 48. Clara lucerna. Lucret. l. 5. v. 1257. Claro colore splendere. Id. l. 5. v. 232. Clarus candor. Ovid. 4. Metam. v. 355. Clarum vitrum. h. c. pellucidum. Lucret. l. 1. v. 1001. Clara flumina. Cic. 6. Verr. c. 27. Clarissimæ gemmæ. ¶ De voce, ac sono. Cic. pro Cluent. c. 48. Clara voce, ut omnes audire possent, dixit. Cæs. l. 5. B. Gall. c. 30. Clariore voce dicere. Lucret. l. 4. v. 569. Clarus sonor. Plaut. Pœn. 5. 3. 27. clamor. Id. in fi. Asin. Dare plausum clarum. Ovid. 4. Metam. v. 138. Clarus plangor. Id. 13. Metam. v. 806. Clari latratus. Id. 2. Metam. v. 625. clarus ictus. risonante, strepitoso. ¶ Translate ponitur pro manifesto, aperto, patenti, manifesto, chiaro, patente. Cic. 5. Verr. c.

25. Clara res est, quam dicturus sum, tota Sicilia celeberrima atque notissima. *Id. pro Rosc. Com. c.* 3. Ego, quæ clara sunt consuetudine, diutius dicere non debeo. *Id. Catil.* 1. *c.* 3. Luce sunt clariora nobis tua consilia. *Id. Attic. l. 6. ep. ult.* Admiratus sum σύγχυσιν litterularum, quæ solent tuæ compositissimæ & clarissimæ esse. *Plin. l. 7. c.* 14 Massinissam post LXXXVI. annum generasse filium, clarum est. ¶ Sæpissime pro nobili, insigni, excellenti, celebri, *famoso, illustre, nobile, celebre. Cic. l. 2. de Orat. c.* 37. Vir gloria clarus, auctoritate gravis. *Id. pro Rabir. Posth. c.* 9. Ex doctrina nobilis & clarus. *Plin. l. 36. c.* 5. Clarissimi in ea scientia. *Liv. l. 9. c.* 7. Clarus genere, & factis. *Cic. de Senect. c.* 7. Viri clari, & honorati. *Id. Verr. 2. c.* 15. Vir fortissimus, & clarissimus. *Id. 7. Verr. c.* 58. *ad fin.* Vir clarissimus, & fortissimus. *Id. 1. de Orat. c.* 45. Amplissimus, & clarissimus vir. *Id. de Amic. c. ult.* Virtus clara, & insignis. *Id. 1. Tuscul. c. penult.* Claræ mortes pro patria oppetitæ. *Ovid. Heroid. ep. 17. v.* 52. Domus clara nobilitate. *Vellej. l. 2. c.* 127. Clarissimæ, veteresque familiæ. *Plaut. Pseud.* 1. 5. 111. Clara, & memorabilis pugna. *Vellej. l.* 2. c. 9. Clara inegnia. *Nepos in Thrasyb. c.* 2. Clarissima civitas. *Ovid. 3. de ar. ans. v.* 338. Clarum opus. *Plin. l. 6. c.* 27. Clara flumina. *Cic. 3. de Fin. c.* 2. Cato quasi heluari libris, si hoc verbo in tam clara re utendum est, videbatur. *Sil. l. 1. v.* 564. Jam patribus, clarisque senum sua munia curæ. ¶ Cum genitivo. *Plin. l. 37. c.* 1. Clarissimus artis ejus. *Vellej. l. 2. c.* 5. Clarissimus disciplinæ. ¶ Aliquando *clarissimus* vox fuit, qua Senatores, & Consules honoris causa appellabantur, ut est apud *Plin. l. 7. epist* 33. *Lamprid. in Heliogab. c. 4. & in Alex. Sever. c.* 21. & *Martian. JCtum Dig. lib. 49. tit. 14. leg.* 18. Postea etiam proconsules, item consulares, correctores provinciarum, & alii, de quibus in *Cod. Justinian.* variis locis mentio fit. Sed præcipue Senatores ita dicti sunt, eorumque uxores *clarissimæ*, ut apud *Lamprid. in Heliogab. c.* 4. legitur. Hinc *clarissimus ordo* est Senatorius, apud *Vopisc. in Aurelian. c. 18. in fi.* V. *Illustris*.

CLASSIAM UNIMAMMIAM, vel unomammiam cum dixit *Plaut. Curcul. a. 3. v.* 75. jlocaliter intelligi voluit regionem Amazonum, quæ dexteram mammam ferro secabant, quo expeditius arma tractarent.

CLASSIARIUS, a, um, ad classem pertinens. *Classiarii* sunt milites, qui in classe, hoc est instructis bello navibus pugnant, ἐπιβάται. *Nepos in Themist. c.* 3. Classis Græciæ cum classiariis Regis conflixit. *Tacit. 12. Ann. c.* 56. Reliqua lacus classiarii tectis navibus obtinebant. *Id. 14. Ann. c.* 8. Oloaritus centurio classiarius. ¶ Hoc genus militiæ parum honestum apud Romanos fuit. Itaque justis militibus classiarii opponuntur apud *Sueton. in Galba, c.* 12. Nam hoc nomine veniunt etiam ipsi nautæ, qui in classe sunt, & remigio inserviunt, τὸ ναυτικόν, *la ciurma*. *Cæs. l. 3. B. Civ. c.* 100. Per equites dispositos aqua prohibere classiarios instituit. *Hirt. de B. Alexand. c.* 12. Cum non jam virtute propugnatorum, sed scientia classiariorum se victos viderent. *Tacit. Ann. 14. c.* 4. Triremi, & classiariorum remigio vehi.

CLASSICEN, inis, m. V. *Classicus*.

CLASSICULA, æ, f. *picciola armata navale*, parva classis. *Cic. Attic. l. 16. ep.* 2. Cassius cum classicula sua venerat.

CLASSICUM, i, n. quasi *calassicum*, a *calo*, voco, est sonus tubæ, aut cornu, quo populus per suas classes ad comitia, vel concionem convocabatur, ut colligitur ex *Varron. sub fin. l. 5. de L. L.* ¶ Sed præcipue dicitur de signo, quod tuba datur in castris, & classe ad milites convocandos, pugnam indicendam, aliarumque militarium actionum tempora significanda. *Liv. l. 7. c.* 36. Consul classico ad concionem convocat. *Sueton. in Cæs.* c. 32. Ingenti spiritu classicum exorsus. *Id. in Vitell. c.* 11. Urbem ad classicum introiit paludatus. *a suon di trombe*. *Lucan. l. 2. v.* 528. Jubere classica. *Id. l. 4. v.* 186. Dare classica bello. *Id. l. 7. v.* 476. Concipere classica cornu. ¶ Classici signum erat præcipuum Imperatoriæ dignitatis. Eo enim jubente solummodo, atque etiam præsente canebatur, & cum in militem capitaliter animadvertebatur. *Cæs. l. 3. B. Civ. c.* 82. *de Pompejo*. Suum cum Scipione honorem partitur, classicumque apud eum cani, & alterum illi jubet prætorium tendi. Hinc *prætoria classica* dixit *Propert. l. 3. eleg. 2. v.* 41. Adde *Liv. l. 28. c. 27. ad fin.* & *Veget. l. 2. de re milit. c.* 22. ¶ Ipsum quoque instrumentum, quo signum datur, *classicum* dicitur, uti docet *Ascon. in Divin. Verr. c.* 17. itemque *Serv.* ad illud *Virg. Æn. 7. v.* 637. Classica jamque sonant: it bello tessera signum. *Id. 2. Georg. v.* 539. Inflare classica. *Tibull. l. & eleg. 1. v.* 46. Classica pulsa. *h. e.* inflata. *κρούοντες*.

CLASSICUS, a, um, ad classem pertinens, qua ordinem, seu partem populi significat. *Gell. l. 7. c.* 13. docet, *classicos* appellatos esse a *Catone* non omnes, qui in classibus erant, sed primæ tantum classis homines, qui centum & viginti quinque millia æris, ampliusve censi erant: *infra classem* vero, qui in secunda classe, & in aliis inferioribus describebantur: quod confirmat *Fest. in voce Infra*. ¶ Præterea *classici* dicti sunt cornicines, qui populum per classes ad comitia vocabant. *Varr. l. 5. L. L. sub fin.* Qui de censoribus classicum ad comitia centuriata redemptum habent, uti curent eo die, quo die comitia erunt, in arce classicus canat. *Id. l. 4. c. 16. extr.* Tubicines a tuba, & canendo, similiter liticines, & classicos a classe: qui item cornu canunt, ut tum, cum classes comitiis ad comitatum vocant. *Leg. hic quidam* classicines. ¶ *Classici scriptores* translate vocantur, qui in prima veluti classe sunt, qui vulgo probantur, & auctoritatem legitimam ex communi consensu obtinent. *Gell. l. 19. c. 8. ad fin.* Classicus assiduusque aliquis scriptor, non proletarius. ¶ Similiter *classici* testes, qui censu aliquo sunt, & fide digni: cujusmodi signandis testamentis adhibebantur. *Festus*.

¶ Refertur etiam ad classem, qua naves bello instructas significat. *Propert. l. 2. eleg. 1. v.* 28. Aut caneret Siculæ classica bella fugæ. *Vellej. l. 2. c.* 85. Classicum certamen. *battaglia navale*. *Id. ibid. c.* 81. Coronæ classicæ insigne. *h. e.* navalis. ¶ *Classici*, etiam sunt iidem qui classiarii, *h. e.* in classe remigantes. *Curt. l. 4. c.* 3. Tandem remis pertinacius everberatum mare, velut eripientibus navigia classicis, cessit. *Tacit. l. 1. Hist. c.* 31. Legio classica. *h. e.* conflata e classiariis ad justam militiam evectis, de quibus ex Sueton. in *Classiarius* dictum est. *Id. 2. Hist. c.* 17. Intercepti centum equites, ac mille classici.

CLASSIS, is, f. *classe, ordine, rango*, σύνταξις, cœtus, ordo, seu pars civium distributorum ratione census. Servius enim Tullius, ut narrat *Liv. l. 1. c.* 43. populum in quinque classes divisit, habita ratione census, ut qui centum millium æris (*Plin. l. 33. c.* 3. centum & decem millia æris ponit: *Fest. in Infra* centum viginti millia: *Gell. l. 7. c.* 13. centum vigintiquinque millia) aut majorem censum haberent, primæ classis essent: secundæ, usque ad quinque & septuaginta millia: tertiæ quinquaginta millium censum esse voluit: quartæ quinque & viginti millium: quintæ demum undecim millium. Qui vero minus hoc censu habuissent proletarii, & capite censi dicti sunt, nec ullam propriam classem constituerunt. *Cic. 4. Acad. c.* 23. Quis hunc philosophum non anteponat Cleanthi, Chrysippo, reliquisque inferioris ætatis? qui mihi cum illo collati, quintæ classis videntur. *Id. 2. Phil. c.* 33. Prima classis vocatur: renuntiatur: deinde ut assolet, suffragia. tum secunda classis, &c. ¶ Transfertur ad alios ordines. *Quintil. l. 1. c. 2.* (*al.* 3.) Cum præceptores pueros in classes distribuunt. *Colum. sub fin. l.* 1. Classes non majores, quam denum hominum faciundæ. *scil.* operarum. *Sueton. in Tiber. c.* 46. Tres classes comitum facere. *Petron. in fragm. Tragur. c. 74. Burm.* Abite, ut alii veniant ad officium. Subiit ergo alia classis. *scil.* servorum. *Quintil. ibid.* Ducere classem. *esser capo della sua classe*. ¶ Sæpissime vero dicitur de multitudine navium ad militarem usum instructarum, *armata navale, flotta*. *Cic. pro Leg. Manil. c.* 4. Maximas ædificare & ornare classes. *Id. Verr. 7. c.* 51. Instruere atque ornare classem. *Id. pro Flacc. c.* 14. comparare. *Cæs. l. 4. B. Gall. c.* 21. & *l. 3. B. Civ. c.* 42. facere. *Curt. l. 3. c.* 5. præparare. & *lib.* 10. c. 2. parare. *Nepos in Conon. c.* 4. contrahere. *Virg. 4. Æn. v.* 289. aptare. & *vers.* 299. armare. & *vers.* 309. moliri. *Cic. pro Flacc. c.* 14. Classis navigat. *Id. ibid.* Navigare classe. *Id. 3. Verr. c.* 18. Mille numero navium classem ad Delum appellere. *Nepos in Milt. c.* 1. Classe proficisci. *Cic. 7. Verr. c.* 31. Classi præesse. *Cic. in Orat.* c. 45. Pœnos classe devincere. *Id. 7. Verr. c.* 52. Capere, & incendere classem. *Sallust. in Jug. c.* 81. Fundere, & fugare classes. *Plin. l. 7. c. 56. sub. fin.* Classe depugnare. *Cic. 3. Offic. c.* 11. Valere classe. *esser forte in mare*. *Nepos in Themist. c.* 3. Classis Græciæ cum classiariis regis conflixit. ¶ Aliquando est multitudo navium onerariarum ad comportanda frumenta. *Lamprid. in Commod. c.* 17. Classem Africanam instituit, quæ subsidio esset, si forte Alexandrina frumenta cessassent. ¶ *Classis* dicta de una navi tantum, legitur apud *Virg. 6. Æn. v.* 334. Lyciæ ductorem classis Orontem. *Stat. l. 1. Achill. v.* 31. mihi classis funesta minatur. Adde *Paulin. Nolan. poem. 21. ad Cyther. v.* 79. Quidam huc referunt etiam illud *Horatii l. 3. od. 11. v.* 47. Me vel extremos Numidarum in agros Classe relegat. ¶ *Pingere classes* apud *Plin. l. 35. c. 7.* & *cap. 11. sub fin.* est naves pingere. ¶ Olim dicebatur etiam de exercitu terrestri. Nam quas *classes* Ser. Tullius primus instituit, atque in varias divisit centurias, non pacis solum, sed belli etiam, & militis deligendi causa instituit, ut docet *Liv. cit. l. 1. c.* 42. & 43. Hinc *Classis procincta* idem est, quod exercitus instructus, ut *Fest.* docet. *Fabius Pict.* apud *Gell. l. 10. c.* 15. Equo Dialem Flaminem vehi, religio est: classem procinctam extra pomœrium videre, &c. Ipse *Gell. l. 1. c.* 11. Cum procinctæ classes erant, & instructæ acies, cœptumque in hostem progredi. *Virg. 7. Æn. v.* 715. quos frigida misit Nursia, & Hortinæ classes. *h. e.* Hortinorum equitatus, ut *Serv.* exponit. *Servius* huc trahit etiam illud *ejusd. Æn. 2. v.* 30. Classibus hic locus: hic acie certare solebant. *Festus*: Classes clypeatas antiqui dixerunt, quos nunc exercitus vocamus. ¶ In ablativo habet *classe*, & *classi*. *Virg. 1. Æn. v.* 382. raptos ex hoste Penates Classe veho mecum. *Id. Æn. 8. v.* 11. Advectum Æneam classi, victosque Penates. ¶ Ad etymologiam quod attinet, qui primam statuunt notionem eam, qua multitudinem navium significat, deducunt a *cala* lignum, vel a κάλως, funis nauticus: qui vero partem populi primo significare volunt, a *calando*, *h. e.* vocando derivant, ut sit quasi *calassis*, vel simpliciter a Græco κλῆσις, vocatio: a καλέω. Duplicis hujus etymi si alterutrum verum est, secundum certe. Nam, ut ait *Paulus* ex *Festo in Procincta*, vetustius fuit, multitudinem hominum, quam navium classem appellari: *Et in Lege Numæ* apud *Fest.* in *Opimo*, ponitur *procincta classis* pro exercitu instructo, ut dictum est. Tunc autem classem navalem Romani nondum fecerant, neque fortasse unquam viderant.

CLATHRATUS, a, um, *chiuso con inferriata*, κλαθρωτός, clathris clausus. *Cato. R. R. c.* 4. Faliscas clathratas. V. *Faliscus*. *Plaut. Milit.* 2. 4. 25. Neque solarium apud nos est, neque fenestra, nisi clathrata.

CLATHRO, as, a. 1. *mettere la inferriata*, κλεῖθρον ἐπιθεῖναι, est clathris claudere. *Colum. l. 9.* c. 1. Satis est feris transversis ita clathrare, ne spatiorum laxitas pecudi præbeat fugam.

CLATHRI, orum, m. *ferrata, inferriata, gelosia*, κλῆθρα, κιγκλίδες, virgæ ligneæ, vel ferreæ, in cratis modum dispositæ, quibus fenestræ, vel januæ muniuntur. *Horat. de art. Poet. v.* 473. velut ursus Objectos caveæ valuit si frangere clathros. *Colum. l. 8. c. ult.* Spissis cla-

clathros infigere. *Plin. l.* 8. *c.* 7. Clathris ferreis circumdare aliquid. Adde *Caton.* R. R. *c.* 4. ¶ Quod addunt quidam Lexicographi, *clathror* poni etiam pro instrumento rustico ad terram eradicandam, ex illo *Colum. l.* 10. *v.* 72. Tu penitus clathris eradere viscera matris Ne dubita. *Jenson* A. 1472. edidit: Tu penitus marris eradere viscera matris, &c. *Aldus* vero A. 1514. & *al.* Tu penitus latis eradere viscera marris, &c. Quod procul dubio rectius est. ¶ *Clathra*, *orum*, n. recte Latine dici negat *Caper de verb. dub. pag.* 2248. *Putsch.* Attamen *Nicol. Heinr.* in melioribus *Propertii* libris invenisse se ait *l.* 4. *eleg.* 5. *v.* 72. Cum fallenda meo pollice clathra forent. Al. leg. *claustra*. ¶ Reperitur etiam *clatri* sine aspiratione, sed rarius.

CLAVA, æ, f. *mazzero*, *mazza*, *bastone nodoso*, *o pannocchiuto*, κορύνη, ῥόπαλον, ramus ex arbore recisus cum nodis: unde *irrasam clavam* dixit *Sil. l.* 8. *v.* 586. & *clavam trinodem Ovid.* 1. *Fast. v.* 575. Alii describunt baculum cum nodo in capite instar clavi. *Cicer.* 6. *Verr. c.* 43. Cum obsistere, ac defendere conarentur, male mulcati clavis & fustibus repelluntur. *Plin. l.* 19. *c.* 1. Linum clavis tundere. ¶ Fuit insigne Philosophorum. Idem enim est dicere de iis *pallium & baculus*, quod *pallium & clava*. Exempla habes apud *Sidon. l.* 4. *ep.* 11. *l.* 9. *ep.* 9. *ad fin.* & *carm.* 15. *v.* 197. ¶ Fuit etiam exercitatio, & ludus adolescentium, & militum tironum, sicut hasta, pila, equus, cursus, &c. *Cic. de Senect. c.* 16. *ad fin.* Sibi igitur habeant arma, sibi equos, sibi hastam, sibi clavam: nobis senibus talos relinquant, & tesseras. *Veget. l.* 2. *de re milit. c.* 11. Clavas ligneas, pro gladiis, tironibus dabant: eoque modo exercebantur ad palos. *& infra.* Contra illum palum tanquam contra adadversarium, tiro cum crate illa, & clava, velut cum gladio se exercebat, & scuto. ¶ Clava assidue Hercules usus est, eoque telo plurima domuit monstra. *Ovid. Heroid. ep.* 9. *v.* 117. Instruxitque manum clava domitrice ferarum. *Propert. l.* 4. *eleg.* 9. *v.* 39. Quis facta Herculeæ non audit fortia clavæ? ¶ Hinc *clavam Herculi extorquere* proverbium apud *Macrob. l.* 5. *Saturn. c.* 3. & *Donat. in vita Virgilii* de re factu impossibili. ¶ Quod *Cato* R. R. *c.* 13. inter torcularii instrumenta clavam enumerat, videtur intelligere vectem, quo torcularium versatur. *stanga*. ¶ Denique *clava* dicitur ramus ex arbore recisus serendi causa, *piantone*. V. Talea. *Pallad. in Mart. tit.* 10. *de citreo*. Citri arbor quatuor modis seritur, semine, ramo, talea, clava. *& infra*. Clava seri commodius potest, quæ sit manubrii crassitudine, longitudine cubitali, ex utraque parte lævigata, nodis, & aculeis recisis, sed integra summitate gemmarum, per quas spes futuri germinis intumescat.

CLAVARIUM, ii, n. dicebatur munus, seu donativum, quod parandis clavis caligaribus dabatur militibus. *Tacit. Hist. l.* 3. *c.* 50. Seditiosæ militum voces terrebant, Clavarium (donativi nomen est) flagitantium.

CLAVARIUS, ii, m. qui clavos facit. *Inscript.* apud *Murator. pag.* 944. *n.* 1. L. Cervius L. L. Zetus clavar. materiar. sibi, &c.

CLAVATOR, oris, m. qui clavas fert, κορυνηφόρος. Sic appellati sunt, qui militibus ligneas clavas ferebant, iidem fortasse cum calonibus. *Plaut. Rud.* 3. 5. 25. Eccum clavator venit. ¶ Ita etiam appellari potest miles tiro, qui clavis ligneis utitur, eo modo quo in *Clava* dictum est. *Fest.* in *Calones*.

CLAVATUS, a, um, adject. *Festus:* Clavata dicuntur aut vestimenta clavis intertexta, aut calceamenta clavis confixa. *Lamprid. in Alex. Sev. c.* 37. Mantilia cocco clavata. *h. e.* clavi cocci colore distincta. Sic *tunicæ auro clavatæ* apud *Vopisc. in Bonoso c.* 15. V. *Clavus*. ¶ Est etiam *clavatus* clavis abundans. *Plin. l.* 9. *c.* 36. Concha clavata ad turbinem usque, aculeis in orbem septenis fere. *h. e.* aculeis instar clavorum munita.

CLAUDĔO, es, n. 2. idem quod claudico. *Cæcil.* apud *Priscian. l.* 10. *pag.* 889. *Putsch.* An ubi vos sitis, ibi consilium claudeat? *Paulin. Nolan. in Nat.* XII. *S. Fel. edit. Murator. v.* 241. claudens matris ab alvo. V. alia huc pertinentia in *Claudo*, *is*, n.

CLAUDIA TRIBUS, Claudia Familia, &c. V. in *Claudius*, *a*, *um*.

CLAUDIALIS, le, ad Claudium pertinens, *Claudiale flaminium* apud *Tacit. Ann.* 13. *c.* 2. est sacerdotium institutum in honorem Claudii Imperatoris, inter deos relati. Inscrip. vetus in *Antiquitatib. Benevent. class.* 2. *n.* 14. A. Vibbio Januario Claudiali Augustali, &c. Adde aliam in *Mus. Veron. pag.* 213. *n.* 6.

CLAUDIANUS, i, Κλαυδιανός. Cl. Claudianus, Alexandriæ in Ægypto natus, Poeta Latinus, floruit temporibus Theodosii, & Arcadii atque Honorii Imperatorum in fine Sæculi Christi IV. scripsitque multa, quæ adhuc supersunt, poetico plane spiritu, fecunditate, & amœnitate: dignus, qui inter antiquiores Latini carminis artifices enumeretur; & si pauca quædam excipias, quæ illam, qua vixit, ætatem redolent ad sequiora vertentem, cum eorum multis procul dubio comparandus. Statuam æneam in Foro Trajani meruit ob laudem Poeticæ facultatis. Quibusdam religioni Christianæ addictus creditus est: sed negat, inter alios, *Augustin. l.* 5. *de Civ. Dei*, *c.* 26. ¶ Claudianus Mamertus, seu Mamercus, Gallus, Christianus, Episcopus Viennensis vixit sub Zenone, circa medium Sæculi Christi V. scripsitque pauca quædam tum soluta, tum ligata oratione. Eum laudat impense *Sidon. l.* 4. *ep.* 3. & alibi. Sed puræ Latinitatis studiosus nihil in eo imitatione dignum inveniet.

CLAUDIANUS, a, um, adject. ad Claudium, vel Claudiam gentem pertinens, ut *cometa Claudianus*, qui *scil.* temporibus Claudii Imperat. visus est. *Senec. quæst. nat. l.* 7. *c.* 21. & 29. Claudiana castra, *Liv. l.* 23. *c.* 30. ¶ *Claudiana tonitrua*, quæ Claudius Pulcher instituit, ut in ludis post scenam conjectus lapidum ita fieret, ut tonitru sonitum imitaretur. Nam antea leves admodum, & parvi sonitus fiebant, cum clavi, & lapides in labrum æneum conjicerentur. *Festus*.

CLAUDICATIO, onis, f. *zoppicamento*, χωλότης. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 30. In quo stante, atque vestito leviter apparet claudicatio non deformis. *Colum. l.* 6. *c.* 12. Sanguis dimissus in pedes claudicationem affert.

CLAUDICO, as, n. 1. *zoppicare*, *andar zoppo*, χωλαίνω, est altero tantum pede incedere, vel alterum pedem infirmum, & instabilem, aut curtum habere: ab antiq. *claudo*, vel *claudeo*. *Cic. l.* 2. *de Orat. c.* 61. Graviter claudicans ex vulnere ob Rempubl. accepto. *Justin. l.* 6. *c.* 2. Claudicare incessu. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 358. Genu percusso claudicare. ¶ De alis avium *Lucret. l.* 6. *v.* 834. Claudicat extemplo pennarum nisus inanis. ¶ Translate *Cic. l.* 1. *de Fin. c. penult.* Verentur, ne si amicitiam propter nostram voluptatem expetendam putemus, tota amicitia quasi claudicare videatur. *h. e.* non æquo jure utrinque coli. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 33. Ut constare in vitæ perpetuitate possimus nobismetipsis, nec in ullo officio claudicare. *h. e.* deficere, peccare. *Id.* 3. *de Orat. c.* 51. Ut in versu vulgus, si est peccatum, videt; sic si quid in nostra oratione claudicat, sentit. *Id. de clar. Orat. c.* 63. Actio paulum cum vitio vocis, tum etiam ineptiis claudicabat. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 8. Si beata vita ex aliqua parte claudicaret. *Liv. l.* 22. *c.* 39. Respublica altera parte claudicat. *Quintil. l.* 10. *c.* 1. In comœdia maxime claudicamus. *h. e.* nos Latini Græcis inferiores sumus. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 38. Tota res vacillat, & claudicat. *h. e.* casum minatur. *Lucret. l.* 3. *v.* 454. *de senib.* Claudicat ingenium, delirat linguaque, mensque. *Id. l.* 4. *v.* 518. Si libella ex aliqua parte claudicat. *h. e.* pendet. *Colum. l.* 4. *c.* 2. In pluribus pedamentis fructus claudicat, *h. e.* non æque provenit.

CLAUDIGO, iginis, f. idem quod clauditas. Est *Vegetii l.* 1. *de re Veterin. c.* 26.

CLAUDITAS, atis, f. *l' esser zoppo*. χωλότης, vitium claudicandi. *Plin. l.* 28. *c.* 4. Et fascinationes repercutimus, dextræque clauditatis occursum. *h. e.* occursum ejus, qui dextro pede claudus sit. Adde *Apul. in Florid. n.* 16. (*al. l.* 3.) ¶ In plurali num. *Plin. ibid.* Clauditates, oculive orbitatem, &c.

CLAUDIUS, ii, m. nomen propr. Multi celebres viri in R. civitate hoc nomine exstiterunt in ea Gente, quæ Claudia inde appellata fuit: de qua multa *Sueton. in Tiber. c.* 1. & 2. cujus princeps Atta, seu Attius, seu Actius Clausus, cum ex Sabinis Romam migrasset, postea Appius Claudius est appellatus. *Liv. l.* 2. *c.* 16. & *Virg. Æn.* 7. *v.* 706. ¶ Tiberius Claudius Nero tertius Romanorum Imperator insigni fuit crudelitate, & flagitiis. Tiberius Claudius Drusus, Imperator quintus nobilis & ipse fuit stoliditate, & crudelitate. Eorum vitam scripsit *Sueton.* ¶ Q. Claudius Quadrigarius historicus Latinus vixit temporibus Syllæ Dictatoris circa A. U. 680. æqualis Sisennæ, & Valerii Antiatis, ut est apud *Vellej. l.* 2. *c.* 9. Scriptorum ejus nihil superest præter quædam fragmenta.

CLAUDIUS, a, um, adject. ad Claudium pertinens. Claudia gens ortum habuit ab Appio Claudio, de quo in voce præced. Duplex fuit; Patricia, & Plebeja; in Patricia tres fuere familiæ, Pulcrorum, Neronum, & Centronum: in Plebeja fuere Marcelli. In utraque autem celeberrimi viri exstiterunt, de quibus V. *Liv.* & ceteros Historicos. ¶ *Claudia via*, quæ & *Clodia*, ab aliquo Claudiæ gentis strata, erat ramus viæ Flaminiæ, cui non longe a ponte Milvio jungebatur: transibat per Sutrium, Clusium, & Florentiam. *Ovid. l.* 1. *ex Pon. ep.* 8. *v.* 44. & *Frontin. de aquæduct. artic.* 11. ¶ *Claudia aqua* perducta est ab Appio Claudio Cæco: sed hæc sæpius *Appia* appellatur. V. *Appia*. ¶ Alia fuit *aqua Claudia*, cujus ductum inchoavit quidem Cajus Cæsar, M. Aquilio Juliano, P. Nonio Asprenate Coss. circa A. U. 788. sed magnificentissime consummavit nomenque dedit Claudius, qui ei successit. Perducebatur ex fontibus Cærulo, & Curtio, & concipiebatur ad milliarium XXXVIII. Hæc *Frontin. de aquæduct. artic.* 13. & 14. Adde *Sueton. in Claud. c.* 20. ¶ *Claudia Tribus* una ex rusticis nomen habuit a gente Claudia. Cum enim Appius Claudius gentis princeps Romam Regillis, Sabinorum oppido, cum magna clientum manu (quinque millia fuisse scribit *Serv. ad Virg. Æn.* 7. *v.* 706.) profugisset, receptus est in civitatem cum suis, assignatusque ei ager publicus trans Anienem, quem iisdem divideret: unde Tribui (quæ tamen antea eo loci instituta erat) tanta accessione Tribulium addita, Claudiæ nomen factum est. *Liv. l.* 2. *c.* 16. & *Virg. loc. cit.* ¶ *Claudia charta* cognominata a Claudio Imperatore, successit Augustæ, quæ nimia tenuitate litteras transmittebat. *Plin. l.* 13. *c.* 12. ¶ *Claudia porticus*, de qua *Martial. de spectac. epigr.* 2. a quo dicta sit, non constat. Quidam putant a Nerone, qui & ipse Claudius dictus est: alii suspicantur eandem esse cum Livia. ¶ *Leges Claudiæ* multæ fuerunt. Una de Sociis lata a C. Claudio Pulcro, cum Consul esset una cum Tito Sempronio Graccho, circa A. U. 576. ut qui socii & Latini nominis M. Claudio, & T. Quintio censoribus, & postea, apud socios nominis Latini censi essent, omnes in suas civitates ante Cal. Novembr. redirent, ut est apud *Liv. l.* 41. *c.* 9. ¶ Alia de fenore. Tulit Claudius Cæsar circa A. U. 400. ne creditores in mortem parentum pecunias filiis familiarum fenori darent, uti narrat *Tacit. Ann.* 11. *c.* 13. ¶ Alia ante has lata, P. Cornelio Scipione Ti. Sempronio Longo Coss. a Q. Claudio Trib. pleb. circa A. U. 535. interdicebat Senatoribus maritimam navem, quæ plus quam trecentarum amphorarum esset, habere. Id enim satis habitum ad fructus ex agris vectandos: quæstus omnis Patribus indecorus visus est. Ita *Liv. l.* 21. *c.* 63. Hanc tacite tangit *Cic.* 7. *Verr. c.* 18. Quidam putant eandem legem designari a *Suet. in Domit. c.* 9. ubi narrat, Scribas quæstorios negotiantes ex consuetudine, sed contra Claudiam legem, venia in præteritum a Domitiano fuisse donatos: quod nempe eadem lege & de Senatoribus, & de Scribis etiam aliquid cautum fuerit.

¶ Aliam Claudiam legem de tutelis feminarum memorat Imp. Leo. lib. 5. Cod. Justinian. tit. 30. leg. 3. sed nihil amplius de ea compertum est. Sunt aliæ præterea ad gentem Claudiam pertinentes, de quibus V. in Clodius, a, um. Nam & harum, quæ modo explicatæ sunt, aliqua Clodia pro Claudia dicitur.

CLAUDO, is, si, sum, a. 3. chiudere, serrare, κλείω, obsero. Cic. pro Flacc. c. 25. Cum L. Flacco portas tota Asia claudebat. Id. 5. Tuscul. c. 20. Fores cubiculi claudere. Id. Phil. 1. c. 10. omnes aditus. Tibull. l. 1. eleg. 2. v. 7. januam sera. Virg. 3. Æn. v. 642. pecudes lanigeras in antro. Cic. 2. de nat. Deor. c. 57. Claudere, & aperire pupulas. Liv. l. 27. c. 18. fugam hostibus. Justin. l. 27. c. 1. se in loco aliquo. Tubero apud Gell. l. 6. c. 4. aliquem in atras, & profundas tenebras. Ovid. Metam. 7. v. 604. animam laqueo. strangolare. Id. 13. Metam. v. 407. Longus in angustum qua clauditur Hellespontus. si restringe. Martial. l. 10. epigr. 63. Claudere alicui lumina. Virg. 10. Æn. v. 746. in æternam clauduntur lumina noctem. Id. 2. Georg. v. 317. Rura gelu tum claudit hiems. ¶ Apud Stat. l. 4. Theb. v. 350. humeros clypeo claudere, est onerare, vel tegere. ¶ Ponitur etiam pro cingere, circumdare. Cic. 4. Verr. c. 2. Urbs, quæ cum manu munitissima est, tum loci natura, terra ac mari clauditur. Curt. l. 5. c. 4. Persis ab altero latere perpetuis montium jugis clauditur. Varr. l. 3. R. R. c. 14. Locum totum circum aqua claudere. Nepos in Mil. c. 7. urbem operibus. Id. in Datam. c. 8. adversarios angustiis locorum. Id. in Epamin. c. 8. urbem obsidione. Lucan. l. 6. v. 42. & silvas, vastasque feras indagine. ¶ Item pro cohibere, sistere. Plin. l. 26. c. 13. Sideritis sanguinem claudit. Adde Justin. l. 15. c. 3. ad fin. ¶ Translate Cic. Fam. 4. ep. 13. ad fin. Et in ipsius consuetudinem, quam adhuc meus pudor mihi clausit, me insinuabo. Terent. Andr. 3. 3. 41. Nolo tibi ullum commodum in me claudier. h. e. nolo, quidquam in me esse clausum, & obseratum, quod in tuum commodum cedere possit. (Similem alium Terentii locum, V. in voce sequenti.) Cic. Tuscul. 4. c. 1. Claudere aures ad voces doctissimas. Senec. epist. 123. aures malis vocibus. Cic. in Orat. c. 68. in f. sententias numeris. Horat. l. 2. sat. 1. v. 28. verba pedibus. h. e. versus facere. Id. l. 1. sat. 10. v. 59. aliquid pedibus senis. h. e. hexametro versu complecti. ¶ In illo Virg. Ecl. 3. v. ult. Claudite jam rivos pueri: sat prata biberunt: ἀλληγορικῶς subest jussio silentium indicentis. ¶ Sæpe est finire, concludere, finire, terminare. Ovid. Heroid. ep. 13. in f. Ultima mandato claudetur epistola parvo. Id. 3. Fast. vers. 384. Claudere opus aliquod. h. e. perficere, absolvere. Stat. 11. Theb. v. 58. Claudere bella. Al. leg. cludere. Horat. l. 2. od. 4. in f. Ætas clausit lustrum octavum. ha compiei anni quaranta. Lucan. l. 5. v. 44. nostrum exhausto jus clauditur anno. Martial. l. 13. epigr. 14. Claudere quæ cœnas lactuca solebat avorum, Dic mihi, cur nostras inchoat illa dapes? ¶ Claudere agmen dicuntur qui postremo agminis loco sunt, esser alla coda. Curt. l. 3. c. 3. & l. 4. c. 12. ¶ Claudere spatham capulo, quid sit, V. in fine vocis Clausula. ¶ Neutrorum more Apul. in Florid. n. 18. (al. l. 4.) Si non hic maxime oratio clauderet. h. e. desineret. Al. aliter leg. & exponunt.

CLAUDO, is, n. 3. zoppicare, claudus sum, claudeo, claudico. Translate Sallust. in fragm. l. 3. Hist. apud Priscian. l. 10. pag. 889. Putsch. Conjuratione claudit. Ita Priscian. interpretatur. id in orat. Macri Trib. pl. Neque enim ignorantia res claudit. Id. in alio fragm. Nihil socordia claudebat. Duo hæc loca affert Donat. ad Terentii Eun. 2. 3. 39. item ad illud ibid. 1. 2. 83. Nunc ubi meam benignitatem sensisti in te claudier? ubi Scalig. quoque l. 2. lection. Auson. c. 21. pro claudicare exponit. Similiter Auson. in prol. sept. Sap. v. 31. sed si memoria Relus vetustis claudit. (Al. cludit) h. e. labat, deficit. Symmach. l. 1. ep. 27. (al. 33.) Ne forte in nos parentis claudat affectio. Cic. 5. Tuscul. c. 8. Beata vita etiam si ex aliqua parte clauderet, &c. Id. in Orat. c. 51. Quid est cur claudere, aut insistere orationem malint, &c. Adde Gell. l. 1. c. 7. & l. 13. c. 20. & Apul. de deo Socrat. pag. 51. Elmenhorst. & in Florid. n. 18. (al. l. 4.) pag. 359. ¶ Quædam sunt ex his locis, quæ si certa est lectio, ad Claudeo, es, pertinere possunt. Verum magna horum pars aliter ab aliis legitur, vel exponitur. Fortasse ex secundo Sallustii loco, & altero Ausonii certi aliquid conjici posse videtur, ad hunc verbi usum, & significationem adstruendam.

CLAUDUS, a, um, zoppo, altero pede læsus, χωλός. Cic. l. 1. de nat. Deor. c. 30. Claudum igitur habebimus deum, quoniam de Vulcano sic accepimus. Nepos in Agesil. c. 8. Claudus altero pede. Horat. l. 3. od. 2. in f. Pes claudus. ¶ Claudi more tenere pilam, proverb. in Pisonem dixit Cic. c. 28. pro nullo delectu, nulloque judicio tenere, ac sequi quicquid doctum, indoctumque sit: quia claudi cum pedibus diffidant, quoquo modo possunt, pilam arripiunt, arcteque tenent: vel quia pilæ tantum retinendæ apti sunt, non remittendæ, aut cursitando excipiendæ: vel demum quia tunc solum pilam excipere, & tenere solent, si commode illis mittatur. ¶ Proverbii speciem habet & illud Plaut. Aulul. 1. 1. 34. Quasi claudus sutor domi sedet totos dies. ¶ Translate Sil. l. 13. v. 33. Clauda fides. h. e. vacillans, inconstans. Ovid. 3. Trist. eleg. 1. v. 11. Carmina clauda alterno versu. h. e. alterno breviore, ut est in elegiis. Id. 3. ex Pon. ep. 1. v. 86. Clauda nec officii pars erit ulla tui. h. e. manca erit, deficiet. Gell. l. 4. c. 7. Nisi tertia syllaba circumflexa ponatur, numerus claudus est. h. e. mutilus, mancus. Quint. l. 9. c. 4. post med. Clauda oratio, seu periodus. h. e. cui aliquid deest: cui opponitur redundans, & nimia. ¶ Claudæ naves dicuntur a Liv. l. 37. c. 24. quæ remos fractos habent, qui veluti illarum pedes sunt. Adde Tacit. 2. Ann. c. 24. & Lucret. l. 4. v. 438.

CLAVICARIUS, ii, m. chiavajo, magnano, qui claves facit. Imp. Theodos. & Valentinian. l. 10. Cod. tit. 64. leg. 1. Lecticarii, clavicarii, quadrigarii.

CLAVICULA, æ, f. chiavetta, κλειδίον, parva clavis. Cæs. German. in Arat. v. 195. in Cassiep. Qualis ferratos obici clavicula dentes Succutit, & foribus præducit vincula claustri. ¶ Item capreola vitis, viticcio: ita dicta fortasse a clavi, qua vectem, seu claustra significat: quia sicut hac valvæ limini adhærent, & firmantur; ita illa vitis adhæret arbori, ac se ipsam sustinet. Cic. de Senect. c. 15. Vitis ut se erigat claviculis suis, quasi manibus, quidquid est nacta, complectitur. Plin. in proœm. l. 23. Claviculæ ipsæ, quibus vites repunt. Adde Colum. l. 4. c. 6.

CLAVICULARIUS, ii, m. chiavajo, κλειδοῦχος, qui claves gerit. Firmic. l. 3. c. 6. n. 6. Erunt claviculari, vel carceris custodes.

CLAVICULATIM, adverb. in modum claviculæ, vitis intortæ, & crispatæ. Affertur a quibusdam exemplum Plin. l. 9. c. 33. sed ibi leg. canaliculatim, vel runiculatim.

CLAVIGER, a, um, chi porta le chiavi, κλειδοῦχος, qui claves gerit. Ovid. l. 1. Fast. v. 228. Clavigerum verbis alloquor ipse deum. h. e. Janum, qui fingebatur dextra baculum, sinistra clavem habens, ut Id. ibid. v. 99. tradit, quia est omnium januarum custos ac præses, ut docet Macrob. l. 1. Saturn. c. 9. V. ibi alia in hanc rem, & apud Ovid. loc. cit. ¶ Item qui clavam gerit; estque epithetum Herculis. Ovid. in Ibin, v. 253. & l. 15. Metam. v. 22. & 284. & 4. Fast. v. 68. ¶ Eadem ratione clavigeram prolem Vulcani appellat Metam. 7. v. 437. Periphetam Vulcani filium, insignem latronem a Theseo occisum; qui Corynetes Κορυνήτης dictus est, hoc est clava pugnans, a κορύνη, clava, ut est apud Hygin. fab. 158. qui tamen fab. 38. Neptuni filium facit.

CLAVIS, is, f. chiave, κλεὶς, instrumentum ferreum, quo ostia, arcæ, & id genus multa clauduntur, & aperiuntur: a claudo. Cic. pro Domo, c. 10. Tu heluoni spurcissimo omnes horreorum claves lege tua tradidisti. Liv. l. 27. c. 24. in f. Claves imponere portis. Martial. l. 9. epigr. 47. Aptare claves foribus. Apulej. l. 1. Metam. Subdita clavi pessulos reduco. h. e. retraho, eximo aperiendi causa. Petron. in Satyr. c. 94. Clavem eximere. Ovid. l. 3. de ar. am. v. 643. Clavis adultera. Sallust. in Jug. c. 12. Claves adulterinæ. Varr. l. 1. R. R. c. 22. in f. Esse sub clavi. h. e. clausum esse, esser sotto chiave. Horat. l. 2. od. 14. v. 26. Cæcuba servata centum clavibus. ¶ De Laconica clavi, V. Laconicus. ¶ Clavem, inquit Festus, consuetudo erat mulieribus donare ad significandam partus facilitatem. ¶ Dabatur etiam clavis domus novæ nuptæ primum ingredienti; quo significabatur, eam matremfamilias institui: eadem adimebatur, cum divortii causa uxor domo exigebatur. Cic. Phil. 2. c. 28. Mimam illam suas res habere jussit, ex XII. Tabulis, claves ademit, exegit. Ita Non. c. 4. 152. P. Victor. & Manut. &c. Alii leg. Ex XII. Tabulis causam addidit, exegit. ¶ Clavem dare est rei familiaris dominium, aut custodiam tradere. Papinian. Digest. lib. 31. leg. 79. a med. & lib. 18. tit. 1. leg. 74. item Vetus Lap. apud Donium class. 2. n. 180. Adde Cicer. loc. cit. pro Domo. ¶ Clavis adunca trochi apud Propert. l. 3. eleg. 12. v. 6. est instrumentum, quo trochus agitatur. ¶ Sumitur etiam pro vecti, seu claustro, aut sera, qua intus fores clauduntur, stanga, catenaccio. Tibull. l. 1. eleg. 7. v. 39. tua si bona nescis Servare, ah frustra clavis inest foribus. Plaut. Cas. 5. 2. 7. Ubi intus hanc novam nuptam deduxi, clavem obduxi. Scalig. eodem sensu adhibitum ait ab Auct. Moreti v. 15. sed hic locus varie ab aliis legitur; & apud Plaut. alii leg. abduxi. ¶ In accusativo habet etiam clavim. Plaut. Mostell. 2. 1. 78. Tibull. l. 2. eleg. 4. v. 31. & Charis. l. 1. pag. 101. Putsch. ¶ In ablativo quoque & in e, & in i desinit. Pro altera positione stat locus Varronis supra allatus: pro altera Juvenal. sat. 15. v. 158. Turribus, atque una portarum clave teneri. ¶ De clavibus Veterum, earumque generibus, necnon de ratione claudendi, multa Salmas. in exercitat. Plin. pag. 916. & sequent. ¶ Inventa est clavis a Theodoro Samio, teste Plin. l. 7. c. 56.

CLAVO, as, a, 1. inchiodare, clavis vincio, συγγομφόω, ἥλόω. Paulin. Nolan. carm. 21. v. 103. Clavante ferro firma ligni robora.

CLAVŎLA, æ, f. tener ramus ex utraque parte æquabiliter præcisus (quem alii taleam appellant) plantandi causa. Varr. l. 1. R. R. c. 40. ubi alii leg. clavula. Adde Non. c. 4. n. 473. ubi clabula scriptum est. ¶ Dicta est quasi parva clava. Clavam autem appellat hoc idem Pallad. V. Clava.

CLAUSTRARIUS, a, um, ad claustrum pertinens, ut Claustrarius artifex apud Lamprid. in Heliogab. c. 12. h. e. qui claustra, & seras facit, magnano, coppallacchiave.

CLAUSTIMUS, i, m. ea forma, qua æditimus, significat eum, qui claustris januæ præest, ut Gell. l. 12. c. 10. docet, ubi Lævium antiquum scriptorem hac voce usum tradit Al. leg. claustritumus, a claustris tuendis.

CLAUSTRUM, i, n. catenaccio, stanga, sbarra, toppa, κλεῖθρον, κλεῖστρον, vectis, sera, repagulum, quo janua clauditur. Adhibetur ferme in plurali numero. Cic. Verr. 6. c. 23. ad fin. Effringi multorum fores, revelli claustra. Id. Agrar. 1. c. 7. Sub signo, & claustris ponere aliquid. Claudian. l. 1. in Eutrop. v. 195. arcæ claustra removit. Ulpian. Dig. lib. 32. leg. 50. in f. Armariis & loculis claustra & claves cedunt. Virg. 2. Æn. v. 259. Laxare claustra. Id. 9. Æn. v. 758. Rumpere claustra manu, sociosque immittere portis. Petron. in Satyr. c. 11. Discutere claustra. ¶ Dicitur etiam de ipsis portarum valvis. Martial. l. 10. epigr. 28. Ferrea perpetua claustra tuere sera. ¶ Item de quovis loco concluso. Stat. l. 2. silv. 5. v. 4. de leone mansueto. Quid quod abire domo, rursusque in claustra reverti,

verti, &c. h. e. in caveam. Senec. in Hippol. v. 1166. Dædalea claustra. h. e. labyrinthus. Tacit. Ann. 4. c. 49. Ut aquam, pabulumque eriperet, contrahit claustra. ristringe la circonvallazione. ¶ Translate Cic. Agrar. 2. c. 32. Corinthus erat posita in angustiis, atque in faucibus Græciæ, sic ut terra claustra locorum teneret, &c. Id. pro Mur. c. 8. Cum ego claustra ista nobilitatis refregissem, ut aditus ad consulatum non magis nobilitati, quam virtuti pateret. Liv. l. 9. c. 32. Sutrium, quæ urbs velut claustra Etruriæ erat. la chiave della Toscana. Cic. pro Flacc. c. 13. Omnes insulas, urbes maritimas claustris imperii nostri contineri. Sueton. in Vespas. c. 7. Alexandriam transiit, ut claustra Ægypti obtineret. Tacit. 3. Hist. c. 43. Claustra maris præsidio tueri. Id. ibid. c. 2. Claustra montium. i passi stretti. Id. ibid. c. 8. Ægyptus claustra annonæ. la chiave dell' abbondanza. ¶ Naturæ claustra confringere, apud Lucret. l. 1. v. 71. est naturæ arcana aperire, & revelare. ¶ Claustra vitai resolvere, apud eund. l. 1. v. 415. est vitalia corporis receptacula, & munimenta diffringere. ¶ Eleganter Plin. l. 2. ep. 14. Nunc, refractis pudoris & reverentiæ claustris, omnia patent omnibus, & Quintil. Declam. 13. c. 10. Obluctantia diu legum veluti claustris scelera, libera porta prorumpunt. & Vellei. l. 1. c. 17. Eminentia cujusque operis arctissimis temporum claustris circumdata. h. e. arctati temporis spatio, ut Id. ibid. loquitur c. 16. ¶ In singulari numero Cæs. German. in Arat. v. 196. foribus prædicit vincula claustri. Curt. l. 4. c. 5. Objicere claustrum. metter la sbarra. Adde lib. 7. c. 6. & Gell. l. 14. c. 6. & Petron. in Satyr. c. 89. sed hic alii aliter leg.

CLAUSULA, æ, f. clausola, conclusione, fine, καταληξις, κῶλα, τὸ ἔσχατον, extrema pars alicujus rei: a claudo, qua finire significat. Cic. pro Cæl. c. 27. in fi. Mimi ergo est jam exitus, non fabulæ: in quo cum clausula non invenitur, fugit aliquis e manibus, deinde scabilla concrepant, aulæum tollitur. Id. Attic. 6. ep. 3. Clausula est difficilis in tradenda provincia. Senec. ep. 66. ad fin. Bonum, quod beatæ vitæ clausulam imposuit. Colum. l. 3. c. 19. Clausulam imponere disputationi. Plin. l. 11. c. 45. Ungues clausulæ nervorum summæ existimantur. Cic. Phil. 13. c. ult. & Fam. 2. ep. 4. Clausula epistolæ. Id. 5. Verr. c. 14. edicti. Colum. in fi. libb. R. R. operis. ¶ De conclusione, ac fine periodi, Cic. 3. de Orat. c. 46. Clausulas, atque interpuncta verborum, animæ interclusio, atque angustia spiritus attulerant. h. e. verborum conclusiones, ut supra c. 44. dixerat. Id. in Orat. c. 64. Clausulæ, quæ numerose, & jucunde cadunt, Id. 2. de Orat. c. 59. Addere clausulam. ¶ Apul. in Florid. n. 9. (al. l. 2.) clausulam strigilis pro capulo strigilis posuit. Quo pertinet illud Spartiani in Adriano, c. 10. Capulo eburneo spatham claudere. κατακλείειν, Græci dicunt hoc eodem sensu. Est autem capulus tum ensis, tum strigilis extrema pars; & claudere pro finire adhiberi, supra suo loco diximus: Hæc ex Salmas. in commentar. ad Spartian. loc. cit. ¶ A JCtis clausula sæpe sumitur pro parte qualibet, seu capite edicti, legis, scripturæ, licet extrema non sit. Ulpian. Dig. lib. 4. tit. 8. leg. 25. Hæc autem clausula, diem compromissi proferre nullam dat arbitro facultatem. Adde ibid. tit. 6. leg. 23. a med. & leg. 26. ad fin. & alibi sæpe. ¶ Apud Rhetores dicta est etiam clausula brevis & acuta in fine sermonis cujusque sententia. Tempore enim Quintiliani, ut Id. l. 8. c. 5. docet, turpe, ac prope nefas ducebant respirare ullo loco, qui acclamationem non peteret: unde minuti, corruptique sensiculi, & extra rem petiti tota oratione spargebantur. ¶ Denique & ipsa periodus clausula dicitur, quæ definitur a Charis. l. 1. pag. 275. Putsch. compositio verborum plausibilis structuræ, exitu terminata.

CLAUSURA, æ, f. vel Clusura, æ, castrum, burgus, præsertim apud medii ævi scriptores, luogo che chiude, chiusa. Imp. Justinian. lib. 1. Cod. tit. 27. leg. 2. Ubi antea fines, & clausuræ provinciarum erant. Cassiodor. l. 2. ep. 5. In Augustanis clausuris. Al. hic leg. clusuris.

CLAUSUS, i, princeps Claudiæ gentis. Ovid. 4. Fast. v. 305. & Sil. l. 15. v. 550. V. Claudius, ii.

CLAUSUS, a, um, chiuso, serrato, obseratus, conclusus. Cic. Verr. 6. c. 20. Statuerunt se nihil tam clausum, neque tam reconditum posse habere, quod non istius cupiditati apertissimum, promptissimumque esset. Id. pro lege Manil. c. 8. Patefactum nostris legionibus esse Pontum, qui ante ex omni aditu clausus esset. Id. pro Quint. c. 30. Habere domum clausam pudori, & sanctimoniæ, patentem, atque adeo expositam cupiditati, & voluptatibus. Id. 7. Verr. c. 27. Nihil tam clausum ad exitus, nihil tam septum undique, nihil tam tutum ad custodias, &c. Id. 4. Tuscul. c. 1. ad fin. Aures clausæ ad doctissimas voces philosophorum. Catull. carm. 55. ad Camer. v. 18. Si linguam clauso tenes in ore. Virg. Æn. 6. v. 734. Clausus tenebris, & carcere cæco. Tacit. 4. Hist. c. 49. sub fin. Clausus intra domum. Horat. l. 2. sat. 7. v. 59. Clausus in arca. Sallust. in Catil. c. 10. Aliud clausum in pectore, aliud promptum in lingua habere. Cic. 5. Verr. c. 25. in fi. Clausa habere sua consilia. Tacit. 15. Ann. c. 64. Clausus corpus adversum vim veneni. h. e. obstructum. Lucan. l. 5. v. 145. Ensis clausus. h. e. vagina conditus. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 23. Tenere aliquem locum clausum. Hirt. de B. Gall. l. 8. c. 40. Oppidum clausum operibus. h. e. circumdatum. Id. de B. Alex. c. 61. Clausus obsidione. ¶ Pro finito, Cic. in Orat. c. 58. in fi. Universa comprehensio, & species orationis clausa & terminata est. ¶ Substantive Lucret. l. 4. v. 613. Clausa viarum. & vers. 354. domorum. Virg. 4. Georg. v. 303. Linquere aliquid in clauso. Colum. l. 12. c. 1. ex Cicer. in Œcon. Custodire aliquid in clauso. Id. l. 7. c. 6. Numerum majorem quam centum capitum, sub uno clauso non Expedit habere.

CLAVULARIS, V. Clabularis.

CLAVULA, V. Clavola.

CLAVULUS, i, m. agutello, chiavello, parvus clavus, ἡλίσκος. Cato R. R. c. 21. Imbrices medias clavulis figere. Varr. l. 2. R. R. c. 9. ad fin. Imponere canibus cingulum circum collum ex corio firmo cum clavulis capitatis. ¶ De morbo, Marcell. Empir. c. 33. a med. Clavuli, & ulcera.

CLAVUS, i, m. chiodo, chiavello, ἧλος, γόμφος, id quo aliquid figitur, & alteri rei jungitur. A claudendo quidam dictum putant. Horat. l. 3. od. 24. v. 5. Figere clavos. Liv. l. 7. c. 3. pangere Plin. l. 10. c. 18. adigere arbori. Id. l. 16. c. 10. æreum adigere in arborem. Id. ibid. c. 40. adactum avellere: Plaut. Men. 1. 1. 10. excutere Cæs. l. 3. B. Gall. c. 13. Configere transtra clavis ferreis. Id. l. 2. B. Civ. c. 10. Tigna laminis clavisque religare. Vitruv. l. 7. c. 3. Asseres clavis ferreis fixi. Cato R. R. c. 20. Figere aliquid clavis duplicibus. Id. ibid. c. 18. in fi. Clavis corneis occludere. con cavicchi di corniolo. Horat. l. 1. od. 35. v. 18. Clavus trabalis. chiodo da travi. Petron. in fragm. Tragur. c. 75. Burman. Tabularis clavus. da tavole. Plin. l. 9. c. 18. Clavi caligares. h. e. ferrea acumina militarium caligarum soleis suffixa: de quibus Juvenal. sat. 3. v. 247. planta mox undique magna Calcor, & in digito clavus mihi militis hæret. & sat. 16. v. 24. offendere tot caligas, tot millia clavorum. ¶ Translate Plaut. Asin. 1. 3. 4. Fixus hic apud nos est animus tuus clavo Cupidinis. h. e. vinculo. Cic. Tuscul. 4. c. 35. Novo quodam amore veterem amorem, tanquam clavo clavum ejicere. come si caccia chiodo con chiodo. proverbii species. Id. Verr. 7. c. 21. Ut hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clavo figeret. h. e. firmum, proprium, perpetuumque redderet. & hoc proverbii genus est. ¶ Clavum figere, aut pangere in pariete alicujus Templi pestilentiæ sedandæ causa, aut ob secessionem plebis, & discordiam, mos solennis, ac religio Romanis fuit: inque eam rem Dictatorem aliquando creare consueverunt, ut est apud Liv. lib. 7. c. 3. l. 8. c. 18. in fi. & l. 9. c. 28. ¶ Mos fuit etiam primis temporibus, quando raræ admodum litteræ erant, clavum eodem modo figendi ad designandum annorum numerum: qui ideo clavus annalis dictus est, teste Festo. Hac de re Liv. quoque cit. lib. 7. c. 3. verba facit. Cic. Attic. l. 5. ep. 15. Laodiceam veni pridie cal. Sext. Ex hoc die clavum anni movebis. h. e. numerabis initium anni mei in provinciæ administratione. ¶ Poetæ clavos Necessitati tribuunt, quod rata, fixa, & firma ea esse oportet, quæ Necessitate & Fato fiunt. Horat. l. 1. od. 35. v. 18. & l. 3. od. 24. v. 5. ¶ Est præterea clavus navis gubernaculum; timone della nave, governale, οἴαξ, πηδάλιον: seu potius fustis, manubrium, quo gubernaculum torquetur, ut recte docet Serv. ad illud Virg. Æn. 5. v. 176. Ipse gubernaclo rector subit, ipse magister: Hortaturque viros, clavumque ad litora torquet. Id. 10. Æn. v. 218. Regere clavum. Cic. pro Sext. c. 9. Clavum tanti imperii tenere, & gubernacula reipublicæ tractare. ¶ Dum clavum rectum teneam, proverbialis locutio est apud Quintil. l. 2. c. 17. (al. 18.) & videtur significare, non timere aliquem, si arguatur, quod res non ex sententia cesserit, dummodo recte officio suo functus sit. ¶ Abjicere clavum metaphorice est curam alicujus rei deponere apud Arnob. l. 3. pag. 106. ¶ Numeratur etiam clavus inter morbos hominum, pecudum, & olearum. Est verrucula, seu tuberculum callosum in plantis humani pedis ex contusu plerumque nascens, clavique caput referens, ex quo magni aliquando dolores exsistunt, præsertim ingredienti, callo, porro. Differt a callo quia hic sine dolore est. Plin. l. 28. c. 16. Clavos, & rimas, callique vitia fimum apri sanat. Cels. l. 5. c. 28. n. 14. Excidere clavum. & ibid. tollere. & ibid. radere, & circumpurgare. Plin. l. 22. c. 23. pedum circumscarificare. Id. l. 26. c. 11. pedum extrahit ladanum. Id. l. 22. c. 23. Clavi, qui vulgo morticini appellantur. ¶ In aliis quoque corporis partibus clavi nascuntur, ut Cels. loc. cit. docet. Plin. l. 24. c. 14. Lycium clavos in naribus sanat. Id. l. 26. c. 14. Aristolochia clavos in ulcere natos extrahit. ¶ In oculo clavus dicitur callosum in ejus albo tuberculum, cui nomen a figuræ similitudine est, inquit Cels. l. 6. c. 7. n. 12. ¶ In cervicibus boum ex attritu jugi clavi fiunt, teste Colum. l. 6. c. 14. sub fin. ubi eorum sanandorum rationem tradit. Similiter oves dupliciter clavis infestantur, sive cum subluvies, atque intertrigo in ipso discrimine ungulæ nascitur, seu cum idem locus tuberculum habet, &c. Id. lib. 7. cap. 5. a med. ¶ Apum quoque abortus, clavus dicitur, cum folliculus ille, in quo fetus est vitio aliquo ceræ instar induruit. Plin. l. 11. c. 16. Ita enim legit ibi Harduin. ex MSS. alii clerus. ¶ De olearum vitio Plin. l. 17. c. 24. Olea, præter vermiculationem, clavum etiam patitur, sive fungum placet dici, vel patellam: hæc est solis exustio. ¶ In tunicis Romanorum clavi erant segmenta, fere e purpura, ipsi tunicæ assuta ornatus gratia, Græce σημεῖα. Sed qua figura ii fuerint, utrum ex lato in acutum desinenti instar clavi, an rotundi solumque clavi caput referentes; an virgularum, seu linearum modo mediam vestem intersecantes; an denique partes ipsius tunicæ anteriores hinc inde pendentes, & ex adstricto in latum desinentes, res est admodum incerta, & multis ambagibus involuta, quæque miras lites inter Eruditos excitavit. Ferrar. præsertim, & Ruben. de re vestiar. quæ fusius persequi, non est nostri instituti. V. Pitisc. in Lex. antiquitat. & Grævii præfat. ad To. VI. antiquitat. R. ubi Rubenius contra Ferrar. defenditur, & clavum fuisse virgam, seu lineam affirmatur. ¶ Hinc clavus aliquando pro ipsa tunica ponitur. Horat. l. 2. sat. 7. v. 10. Vixit inæqualis, clavum ut mutaret in horas. ¶ Hujusmodi ornatus in tunica a solis Senatoribus, & Equitibus gestabatur. Nam cetera plebs simplices tunicas habuit. Sed Senatores latum clavum adhibebant, Equites angustum. Ovid. 4. Trist. eleg. 10. v. 29. Induiturque humeris cum lato purpura clavo. Vellei. l. 2. c. 88.

Mæcenas vixit angusto clavo pæne contentus. h. e. equestri dignitate. Plin. l. 2. ep. 9. Ego Sexto latum clavum a Cæsare nostro impetravi. h. e. jus dignitatis Senatoriæ. Sueton. in Claud. c. 24. Latum clavum alicui tribuere. ¶ Hinc *angusticlavii* dicti sunt, qui angusto clavo utebantur, *laticlavii*, qui lato, ipsæque tunicæ, *laticlaviæ*. ¶ Nonnunquam clavorum ornatus aliis etiam pannis additus est. Martial. l. 4. epigr. 46. Et lato variata mappa clavo. Petron. in Satyr. c. 32. hujusmodi mappam appellat *laticlaviam*.

CLAXENDIX. V. Clacendix.

CLAZOMENÆ, arum, f. Κλαζομεναί, urbs Ioniæ, de qua V. in voce sequenti. ¶ In illo Ausonii epigr. 131. Et teris intusæ pumice Clazomenas, alluditur ad Græcum κλαζόμενος, perruptus, fractus, a κλάζω pro κλάω, frango, latetque obscenus sensus.

CLAZOMENIUS, a, um, Κλαζομένιος, & Κλαζομενικός, ad Clazomenas pertinens: quæ est urbs Ioniæ in Asia minori, in ora maris Ægæi, non procul a Smyrna, ut Plin. l. 5. c. 29. & Pomp. Mela, l. 1. c. 17. extrem. docent. Cic. 3. de Orat. c. 34. Anaxagoras Clazomenius. Plin. l. 14. c. 7. Clazomenium vinum. Sulpicia in Sat. v. 5. Nec trimetro Iambo, nec qui pede fractus eodem Fortiter irasci didicit duce Clazomenio. h. e. carmine Iambico scazonte, quo maxime usus Hipponax, cum Clazomenis esset, in derisores suos: qua de re V. Hipponax.

CLEANTHES, is, m. Κλεάνθης, philosophus Stoicus, ex Asso urbe Troadis, Cratetis primum, deinde Zenonis discipulus, cujus locum in schola postea tenuit, præceptor Chrysippi. Pauperrimus fuisse dicitur, adeo ut mercenario hauriendæ aquæ labore quæstum facere cogeretur ad vitam tolerandam, ut innuit Senec. ep. 44. quod noctu præstabat, somno parcissime utens, ut interdiu vacare posset studiis sapientiæ: vixit tamen usque ad undecentesimum annum, ut Valer. Max. l. 8. c. 7. n. 11. extern. testatur. Sæpe ejus mentionem facit Cic. in libris philosophiæ, & varia ejus dogmata refert. Juvenal. sat. 2. v. 7. Et jubet archetypos pluteum servare Cleanthas. Valer. Max. loc. cit. Te quoque, Cleanthe, tam laboriose haurientem, &c. Quod autem Id. ibid. eum facit Chrysippi discipulum, est contra auctoritatem Cicer. de Fato, c. 7. Diog. Laert. in Chrysippo, & aliorum.

CLEANTHEUS, a, um, Κλεάνθειος, ad Cleanthem pertinens. Pers. sat. 5. v. 63. purgatas inseris aures Fruge Cleanthea. h. e. præceptis morum a Cleanthe petitis. Claudian. de Consul. Mall. Theod. v. 88. Cleanthea turba. h. e. discipuli & sectatores Cleanthis.

CLEMA, atis, n. κλῆμα, herba ex genere sanguinariæ, seu polygoni. Græce κλῆμα palmitem, aut flagellum vitis significat. Plin. l. 27. c. 11.

CLEMATIS, idis, f. κληματίς, herba smilaci similis, geniculata, repens per arbores. Plin. l. 24. c. 10. in f. ¶ Alia est *clematis* Latine centunculus dicta, V. Centunculus. ¶ Aliæ sunt hoc nomine herbæ apud Græcos: de quibus Plin. l. 24. c. 15. ad fin.

CLEMATITIS, idis, f. κληματῖτις, herba, species aristolochiæ, longissimæ tenuitatis. Plin. l. 25. c. 8.

CLEMENS, entis, *quieto, placido, tranquillo*, ἥσυχος, ἤπιος, quietus, placidus: cui opponitur incitatus, præceps. Cic. l. 2. de Fin. c. 4. Etsi satis clemens sum in disputando, tamen interdum soleo subirasci. Terent. Adelph. 1. 1. 17. Clementem vitam urbanam, atque otium sequi. Ovid. 9. Metam. v. 116. nec, qua sit clementissimus amnis, quærit. Curt. l. 5. c. 3. de Tigri fluvio. Accipiunt deinde eum campi, quos clementiore alveo præterit. Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 272. Undæ clementi flamine pulsæ tarde procedunt: Post vento crescente, magis magis increbrescunt. Claudian. de III. consul. Honor. v. 165. clementes auræ. Gell. l. 2. c. 21. Clemens mare. Id. l. 1. c. 11. Gradu clementi, & silentio est opus. Valer. Flacc. l. 6. v. 747. Clementi turbine erigi. h. e. paulatim, & placido cursu extolli. Stat. l. 5. Theb. v. 468. Detumuere animi maris, & clementior Auster Vela vocat. h. e. minus furens, ac violentus. Colum. sub init. cap. 2. l. 11. Intepescit annus, permittitque clementior dies opera moliri. ¶ De cicuribus, & domesticis animalibus. Varr. l. 3. R. R. c. 7. Alterum genus illud columbarum est clementius, quod cibo domestico contentum intra limina januæ solet pasci. ¶ Item de locis leniter acclivibus, & quæ facile ascendi possunt: cui opponitur arduus, præceps. Apul. l. 4. Metam. Clementi denique transmisso clivulo, pervenimus ad locum destinatum. *poggio di dolce salita*. V. Clementer. ¶ Sæpe refertur ad animum, & significat lenem, mitem, mansuetum, humanum, *clemente, benigno, umano*. Terent. Adelph. 5. 4. 9. Clemens, placidus, nulli lædere os, arridere omnibus. Donat. hic distinguit, ut *clemens* ad animum referatur, *placidus* ad vultus tranquillitatem. Cic. pro Planc. c. 13. Clementes judices, & misericordes. Id. pro Rosc. Amer. c. 30. Præest huic quæstioni vir & contra audaciam fortissimus, & ab innocentia clementissimus. h. e. erga innocentiam. Est enim *clemens* circa recte agentes; *placidus* etiam circa delinquentes, ut Donat. loc. cit. distinguit. Quod licet non semper verum sit (*clemens* enim dicitur etiam qui in reos parce, ac leniter animadvertit, ut in illo Cicer. de Catilina puniendo Catil. 1. c. 2. Cupio P. C. me esse clementem, &c. V. Senec. de Clementi. l. 1. c. 20.) tamen ad hunc Ciceron. locum optime facit. Porro singularis est in his verbis usus præpositionis *a* vel *ab*, quæ alias significat *propter*, vel *quod attinet ad*, ut *imparatus a pecunia, copiosus a frumento*: quæ sunt Ciceronis. & *a secundis rebus incauti*: quod est Livii. Nepos in Epamin. c. 3. Continens, clemens, patiensque admirandum in modum. Cic. 1. Offic. c. 38. Clementi castigatione uti. Terent. Hecyr. 3. 5. 22. Benigno & clementi animo esse in aliquem. Plaut. Mil. 4. 6. 37. Clementi animo ignoscere. Valer. Max. l. 5. c. 9. n. 4. Acta clementia magnorum virorum. Id. l. 7. c. 3. n. 6. extern. In discrimine vitæ clementissima suffragia populi experiri. Terent. Andr. 1. 1. 9. Justa, & clemens servitus. *dolce, soave, leggiera*. Plin. l. 6. c. 13. Arimphæis ritus clementes. *costumi umane*. ¶ Clemens rumor a Sallust. in Jug. c. 25. dicitur, qui infra verum est, & minus atrocia vulgat, quam sunt. Priscian. l. 18. pag. 1202. Putsch. exponit, non nimius: quod eodem recidit. ¶ Insula clemens ratibus, apud Claudian. de B. Gild. v. 511. est commoda, & apta navigiis appellendis: cui opponitur ibid. v. 511. scopulosa.

CLEMENTER, *adagio, quietamente, placidamente*, ἡσύχως, ἠπίως, paullatim, quiete, placide. Plaut. Epid. 2. 2. 20. Animo male est: recipiam anhelitum. Pe. clementer acquiesce. Id. Stich. 4. 1. 26. Hodie ne exoneramus navem, frater? Pa. clementer volo. Id. Men. 5. 2. 111. Eu. Sequere sis. Ch. sequor. Eu. clementer, quæso: calces deteris. Senec. l. 6. quæst. nat. c. 30. Non desiit assidue tremere Campania: clementius quidem, sed &c. Stat. l. 2. silv. 2. v. 27. insani spirant clementius Austri. Gell. l. 5. c. 14. Leo caudam clementer & blande movens. Plin. l. 5. ep. 16. in f. Recens dolor consolationes rejicit: mox desiderat, & clementer admotis acquiescit. ¶ De locis paulatim surgentibus, & ascensu facilibus. Tacit. Ann. 13. c. 38. & Colum. l. 2. c. 2. Collis clementer & molliter assurgens. *con dolce salita*. Tacit. de German. c. 1. Molli, & clementer editum montis jugum. cui opponitur inaccessus ac præceps. Senec. in Oedip. v. 280. cælum petens Clementer acto colle Parnassus biceps. Sil. l. 1. v. 274. Clementer crescente jugo. Sic Tacit. Histor. l. 3. c. 52. Explorare, si qua Apennini juga clementius adirentur. *con salita men faticosa*. Id. Ann. 12. c. 33. Si qua clementer accedi poterant. Sic Lactant. de Opif. Dei, c. 13. circa med. Teretes suræ clementer exstantes. *mediocremente, moderatamente*. ¶ Sæpe accipitur pro leniter, moderate, remisse, benigne, *clementemente, benignamente*. Cic. Verr. 7. c. 8. Si quid factum est clementer, ut dissolute factum criminari. Id. Verr. 6. c. 40. Leniter & clementer accipere aliquem. Id. Attic. l. 6. ep. 1. Clementer ferre aliquid. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 20. Clementer & moderate jus dicere. Plin. l. 8. ep. ult. Molliter clementerque tractare aliquem. Gell. l. 1. c. 18. Clementissime scribere de aliquo. Plaut. Mil. 4. 3. 5. Facere aliquid clementissime. Phædr. l. 4. fab. 19. v. 8. Clementer respondere. Liv. l. 29. c. 2. Hostico tanquam pacato clementer ductis militibus. h. e. sine populatione & injuria.

CLEMENTIA, æ, f. *placidezza, quietezza, mitezza*, γαλήνη, ἠρεμία, quietus status alicujus rei, tranquillitas, lenitas, placiditas. Colum. l. 2. c. 9. ad fin. Clementia hiemis. Lucan. l. 8. v. 366. emollit gentes clementia cæli. Plin. l. 5. ep. 6. Æstatis mira clementia: semper aer spiritu aliquo movetur. Apulej. de Deo Socrat. Tranquillitas maris, & clementia ventorum. Prudent. 2. in Symmach. v. 1012. tempestatis clementia læta serenæ. Claudian. in consul. Mall. Theod. v. 235. clementia gurgitis. h. e. placidus cursus. ¶ Sæpe refertur ad animum, & significat lenitatem, & moderationem animi, benignitatem, humanitatem, misericordiam, *clemenza, benignità*: & est pars temperantiæ, ut Cic. 2. de Invent. c. 54. docet. Id. Verr. 7. c. 44. Illam clementiam, mansuetudinemque nostri imperii in tantam crudelitatem, inhumanitatemque esse conversam. Id. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 8. in f. Tuo toto denique imperio nihil acerbum esse, nihil crudele, atque omnia plena clementiæ, mansuetudinis, humanitatis. Id. Attic. l. 14. ep. 19. Lenitas, & clementia. Terent. Adelph. 5. 4. 7. Facilitas, & clementia. Gell. l. 7. c. 3. Clementia, & misericordia. Quinctil. l. 7. c. 4. Ubicumque juris clementia est, habet locum deprecatio. Cic. Attic. l. 14. ep. 22. Uti clementia. Id. pro Ligar. c. 10. Confugere ad clementiam alicujus. Plin. l. & cap. 11. Punire aliquem sine clementia. *senza remissione*. Id. l. 8. c. 7. Elephanti clementia contra minus validos. Id. ibid. c. 16. Leonis clementia in supplices. Stat. 3. Theb. v. 527. Fecunda placidi clementia Nili. h. e. benignitas, qua ubertatem Ægypto præstat. ¶ Clementia præcipua est Principum virtus, & dos prima, ut Vopisc. loquitur in Aurelian. c. 44. Hi enim maxime eam exercere possunt in subditos peccantes, lenius in eos animadvertendo, & mite imperium exercendo. Hinc inter ceteros Imperatorum titulos hic quoque fuit, ut *clementissimi* dicerentur. In appellando etiam *clementia* nomen adhibebatur, ut est apud Lamprid. in Alex. Sev. c. 65. & alibi in historia Augusta. ¶ Olim Clementia dea habita est, ut Pax, Fides, Victoria, Concordia, &c. Plin. l. 2. c. 7. & Claudian. l. 2. de laudib. Stilich. v. 6. & Stat. l. 12. Theb. v. 481. ubi ejus aram, & colendi rationem describit. ¶ De *Clementia* duos libros scripsit Seneca, in quorum altero, cap. 3. plures ejus definitiones proponit.

CLEONÆ, arum, f. Κλεωναί, oppidum Peloponnesi, in Achaja, & Argiæ finibus prope Phliuntem, & Nemeæam silvam. Plin. l. 4. c. 5. & 6. Hinc Ovid. 6. Metam. v. 417. Messeneque feræ, Patræque, humilesque Cleonæ.

CLEONÆUS, a, um, Κλεωναῖος, ad Cleonas pertinens. Plin. l. 35. c. 8. Cimon Cleonæus. Id. l. 19. c. 5. Cleonæus napus. Lucan. l. 4. v. 612. & Sil. l. 3. v. 34. Cleonæus leo. h. e. idem qui Nemeæus ab Hercule occisus. quia Cleonæ prope Nemeæam silvam sunt. Serv. tamen ad Æn. 8. v. 295. Nemeæum a Cleonæo distinguit, ut duos leones Hercules interfecerit. Sic *Cleonæus hiatus* apud Valer. Flacc. l. 1. v. 34. Et *Cleonæum sidus* apud Stat. l. 4 silv. 4. v. 28. & Martial. l. 4. epigr. 60. h. e. sidus cæleste Leonis. Nam leonem ab Hercule occisum Jupiter in cælum transtulit. ¶ Stat. 6. Theb. v. 836. Cleonææ stirpis jactator Agylleus. h. e. qui jactabat, se esse ex stirpe Herculis.

CLEONICION, ii, n. κλεωνίκιον, herba eadem quæ clinopodion. Plin. l. 24. c. 15.

CLEOPATRA, æ, Κλεόπατρα, Ægypti Regina, filia Ptolemæi Auletæ, soror, & uxor Ptolemæi ultimi. Mulier impudicissima fuit. A Cæsare primum adamata est, cui filium Cæsarionem peperit, deinde ab Antonio justæ uxoris loco habita. Ad extremum, victo apud Actium Antonio, admotis corpori aspidibus se se interemit. *Stat. l.* 3. *silv.* 2. *v.* 120. Actias Ausonias fugit Cleopatra catenas. ¶ Tanta ejus luxuria fuit, ut una cœna cum Antonio celebrata centies HS. sola absumpserit, resoluta in aceto, atque epota margarita id pretium æquante, ut *Plin. l.* 9. *c.* 35. narrat.

CLEOPATRANUS, a, um, ad Cleopatram pertinens, ut Cleopatrana stirps. *Trebell. Poll. in Claud. c.* 1. & Cleopatrani uniones, *Id. in XXX Tyran. c.* 32. *ad fin. h. c.* qui Cleopatræ fuerunt.

CLEOPATRICUS, a, um, Cleopatranus. *Sidon. l.* 8. *ep.* 12. *in f.* Cleopatricæ dapes. *h. e.* sumptuosissimæ. V. *Cleopatra* in fi.

CLEPO, is, psi, ptum, a. 3. *rubare di nascosto*, clam furor: a Græco κλέπτω, quod idem est. *Plaut. Pseud.* 1. 2. 6. Ubi data occasio est, rape, clepe, tene, harpaga. *Vetus Poeta* (quibusdam est *Accius in Atreo*) apud *Cicer.* 3. *de nat. Deor. c.* 27. Agnum inter pecudes aurea clarum coma Quondam Thyesten clepere ausum e regia. *Id. in fragment.* apud *Non. c.* 1. *n.* 72. Non modo ut Spartæ, rapere ubi pueri, & clepere discunt. *Cic.* 2. *Tuscul. c.* 10. Clepere dolo aliquid. *Manil. l.* 1. *v.* 27. Clepsisset furto mundum, quo cuncta reguntur. *Prudent. in Psychom. v.* 562. Quod rapere & clepere est, avideque abscondere parta. ¶ *Clepsit* pro *clepserit* per syncopen. *Liv. l.* 22. *c.* 10. *ex vetere rogatione secundo bello Punico facta*. Si quis clepsit, ne populo scelus esto, neve cui cleptum fuerit. ¶ Translate *Pacuv.* apud *Non. loc. cit.* Sermonem hic nostrum ex occulto clepit, quantum intelligo. *h. e.* aucupatur, clam audit. *Accius ibid.* Ut nequis nostra auribus verba cleperet. ¶ Est etiam occultare, tegere, *nascondere*, *occultare*. *Senec. in Med. v.* 155. Levis est dolor, qui capere consilium potest, & clepere se. *Id. in Herc. Fur. v.* 799. Ac se tegmine ingenti clepit. ¶ Reperitur etiam præteritum *clepi*: ut in illo *Cicer.* stilo XII. Tabular. loquentis, *l.* 2. *de Legib. c.* 9. Sacrum, sacrove commendatum qui clepserit, rapsitque, parricida esto. Al. leg. *clepserit*, vel *clepsit*.

CLEPO, onis, m. fur, qui clepit. Legit apud *Petron. in fragment. Tragur. c.* 58. *Burman.* ex mera conjectura *Reinesius*. Alii aliter.

CLEPSO, is, a. 3. idem quod clepo. *Lucil.* apud *Varron. l.* 6. *L. L. c.* 5. & *ibi Scalig. in Conjection.*

CLEPSYDRA, æ, f. *orologio da acqua*, κλεψύδρα, horologium aquarium, horas aqua dimetiens, idest vas vitreum, in cujus fundo foramen est guttatim aquam destillans, ex cujus deminutione labentis temporis mensura cognoscitur: a κλέπτω, furor, & ὕδωρ, aqua, quia paulatim, & quasi furtim aqua detrahitur. *Senec. ep.* 24. Quemadmodum clepsydram non extremum stillicidium exhaurit, sed quidquid ante defluxit. ¶ Est inventum Græcorum: a quibus ad Romanos transiit, tunc præcipue cum lege a Cn. Pompejo M. lata in tertio suo Consulatu, ut est apud *Auct. Dial. de oratorib. c.* 38. cœptum est definiri oratoribus tempus dicendi. ¶ Eam ita describit *Apulejus*, *l.* 3. *Metam.* Citatus accusator quidam senior exsurgit, & ad dicendi spatium vasculo quodam in vicem coli graciliter fistulato, ac per hoc guttatim infusa aqua, populum sic adorat, &c. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 34. Hunc non clamator aliquis ad clepsydram latrare docuerat, sed &c. ¶ Non omnes clepsydræ ejusdem erant capacitatis, ut colligitur ex *Plin. ubi ait l.* 2. *ep.* 11. Dixi horis pæne quinque. Nam duodecim clepsydris, quas spatiosissimas acceperam, sunt additæ quatuor. Al. leg. *decem clepsydris*, alii *viginti*. ¶ Dare clepsydras, hoc est spatium ad dicendum, judicum erat; petere actoris, & rei. *Martial. l.* 6. *epigram.* 35. Septem clepsydras magna tibi voce petenti Arbiter invitus, Cæciliane, dedit. Hinc *dare alicui aquam* apud *Plin. l.* 6. *ep.* 2. ¶ Earum numero finito, indicebatur dicenti silentium, ut *Id.* loquitur *l.* 1. *ep.* 23. nisi alias insuper impetrasset. *Apul. in Apolog.* Quoniam mihi pro accusationis longitudine largiter aquæ superest, cedo, si videtur, singula consideremus. ¶ In castris quoque usus clepsydræ fuit. *Veget.* enim *l.* 3. *de re milit. c.* 8. *a med.* docet, vigilias nocturnas in quatuor partes ad clepsydram divisas esse, ut non amplius, quam tribus horis nocturnis necesse sit vigilare. Quo pertinet, ut adnotavit *Stewech. ad loc. Veget. cit.* locus ille *Cæsaris l.* 5. *B. Gall. c.* 13. Nos nihil de eo percunctationibus reperiebamus, nisi certis ex aqua mensuris, breviores esse noctes, quam in continenti videbamus.

CLEPSYDRARIUS, ii, m. qui clepsydras facit, aut vendit. *Inscript.* apud *Murator. pag.* 935. *n.* 8. P. Ælio Zenoni automatario clepsydrario, &c.

CLEPTA, æ, m. *ladro*, κλέπτης, qui clepit. Legitur apud *Plaut. Truculr.* 1. 2. 9. si modo sanus is locus est.

CLERICALIS, le, *chericale*, ad Clericum pertinens. *Sidon. l.* 6. *ep.* 7. Clericale tirocinium. & *lib.* 7. *ep.* 2. Clericalis comitatus.

CLERICATUS, us, m. *chericato*, *stato chericale*, dignitas, & officium Clerici. *Hieronym. ep.* 3. *ad Heliodor. ante med.* Clericatum non honorem intelligens, sed onus. Adde *ep.* 4. *ad Rusticum ante med.* & *ep.* 60. *c.* 1. & *ep.* 101. *ad Pammach. c. ult.* & *Sidon. in concione ep.* 9. *l.* 7.

CLERICUS, ci, m. *Cherico*, qui cultui divino in Ecclesia Catholica per sacros Ordines addictus est, in sortem scilicet Domini vocatus: a κλῆρος, sors. *Hieronym. ep.* 3. *ad Heliodor. ante med.* & *Sulpic. Sever. l.* 2. *Hist. sacra*, *c.* 32.

CLERUMENŒ, κληρούμενοι, Græca vox Latinis litteris scripta. *Plaut. Cas. prol. v.* 31. Clerumenœ vocatur hæc Comœdia Græce, Latine Sortientes.

CLERUS, i, m. abortus apum. V. *Clavus*. ¶ Apud Ecclesiasticos Scriptores est ordo Clericorum, *Clero*: a κλῆρος, sors, quod hi in sortem Domini vocati sunt. *Tertull. de Monogam. c.* 12. Ut solos qui sunt in clero, monogamiæ jugo adstrinxerit. Adde *Prudent.* περὶ στεφ. 7. *v.* 78.

CLIBANARIUS, ii, m. miles cataphractus, hoc est lorica munitus, non ea quidem ex squamis confecta, sed ex solido ferro in formam clibani quodammodo reflexo. Ita speciatim dicti sunt milites cataphracti Persarum, ut est apud *Lamprid. in Alex. Sev. c.* 56. & *Ammian. l.* 16. *c.* 10. (*al.* 16.) ¶ Quamquam & in aliis nationibus clibanarii fuere. *Nazar. in Paneg. ad Constantin. c.* 22. de Alpinis quibusd. populis. Operimento ferri equi, atque homines pariter obsepti: clibanariis in exercitu nomen est. V. *Salmas. ad Lamprid. loc. cit.*

CLIBANUS, i, m. *tegghia*, *fornello*, κλίβανος, vas amplum e testa, ferro, vel ære, in quo panes & alia coquuntur, aut torrentur. *Plin. l.* 18. *c.* 11. Panes furnacei, vel artopticii, vel in clibanis cocti. *Id. l.* 33. *c.* 6. Stibium uritur, offis fimi bibuli circumlitum, in clibanis. *Id. l.* 27. *c.* 10. Granum glaucii in olla fictili luto circumlitum, in clibanis calefaciunt. ¶ Clibani argentei mentio fit a *Petron. in Satyr. c.* 35. sed ibi ditissimi hominis, & deliciarum plus æquo studiosi supellectilem describit. ¶ Ejus figura erat ejusmodi, ut in inferiori parte latior esset, in superiori angustior: quod colligitur ex *Colum. l.* 5. *c.* 10. & *de arborib. c.* 19. ubi docet, scrobes clibano similes esse faciendas, imo, quam summo patentiores, ut radices arborum latius evagentur. Ejus amplitudinem colligere licet tum ex allatis *Plinii* locis, tum ex eo, quod tradit *l.* 19. *c.* 1. *a med.* clibanum calefieri instar furnorum, corticibus lini decussis; & *Cels. l.* 2. *c.* 17. & *l.* 3. *c.* 21. ad eliciendum sudorem aptum esse, ea ratione, qua laconicum: ut propterea multis idem ac furnus esse creditus sit: a quo tamen differt tum magnitudine: nam furnus capacior esse solet; tum quia furnus structilis, atque immobilis est, hic mobilis, & ex alia materia. ¶ Invenitur tamen & pro furno. *Sulpic. Sever. Dial.* 1. *c.* 18.

CLIDION, ii, n. *gozzo*, *strozza del tonno*, κλειδίον, jugulus thynni præcipuam in cibis gratiam habens. *Plin. l.* 9. *c.* 15. Thynni membratim cæsi cervice, & abdomine commendantur, atque clidio, recenti dumtaxat.

CLIDUCHUS, i, m. claviger, κλειδοῦχος, a κλείς, clavis, & ἔχω, habeo. *Plinio l.* 34. *c.* 8. est nomen duarum statuarum, quarum altera a Phidia, altera ab Euphranore facta fuit. Putant quidam, iis expressum fuisse Plutonem claves tenentem, quia is Inferorum portas clausas servat.

CLIENS, entis, m. & f. (ut *Charis.* docet *l.* 1. *pag.* 77. *Putsch.* & *Caper*, *de verb. dub. pag.* 2248.) *cliente*, *clientolo*, πελάτης, qui se ad potentiorem aliquem applicat, ut ejus patrocinio defendatur, & protegatur: item qui causam, quam in judicio habet, alicui tuendam committit, cui respondet patronus. V. *Patronus*. *Ovid. l.* 1. *de ar. am. v.* 88. Qui modo patronus, nunc cupit esse cliens. *Cic. in Divin. Verr. c.* 21. Clarissimi viri nostræ civitatis, hoc sibi amplissimum, pulcherrimumque ducebant, ab hospitibus clientibusque suis injurias propulsare, eorumque fortunas defendere. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 7. Glaucia cliens, & familiaris istius T. Roscii. *Id. Phil.* 2. *c.* 41. *in f.* Quos clientes nemo habere velit, non modo illorum esse cliens. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 4. Orgetorix omnem suam familiam, omnes clientes, obæratosque suos eodem conduxit. *Id. l.* 4. *B. Gall. c.* 6. Eburones, qui sunt Trevirorum clientes. *Id. in fragm.* apud *Gell. l.* 5. *c.* 13. Deferere clientes. *M. Cato ibid.* Fallere clientem. *Gell. l.* 20. *c.* 1. *a med.* in fidem accipere. *Tacit. in Agric. c.* 12. propugnare. *Sueton. in Aug. c.* 56. Adesse clientibus. *Id. in Cæs. c.* 71. Studium & fides erga clientes. *Juvenal. sat.* 9. *v.* 72. Deditus, devotusque cliens. *Martial. l.* 9. *epigr.* 3. addictus. *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 532. Facundus causam sæpe clientis agat. ¶ In genitivo plurali habet *clientium* & *clientum*. *Horat. l.* 3. *od.* 1. *v.* 13. illi turba clientium. & *od.* 5. *sub fin.* Quam si clientum longa negotia.

CLIENTA, æ, f. πελάτις, mulier quæ sub alterius patrocinio est. *Plaut. Mil.* 3. 1. 193. Habeo eccillam clientam meam. *Horat. l.* 2. *od.* 18. *v.* 8. Honestæ clientæ. Adde *Afran.* apud *Charis. l.* 1. *pag.* 77. *Putsch.*

CLIENTELA, æ, f. *patrocinio*, *protezione*, πελατεία, patrocinium, quod patronus clienti præstat. *Cic. Attic. l.* 14. *ep.* 12. Scis, quam diligam Siculos, & quam illam clientelam honestam judicem. *h. e.* quam honestum putem eorum patronum esse. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 33. Esse in fide, & clientela alicujus. & *cap.* 37. Conferre se in fidem, & clientelam alterius. *Terent. Eun.* 5. 9. 9. Commendare se alicui in clientelam, & fidem. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 11. Dicare se alicui in clientelam. *Sueton. de Illustrib. Grammat. c.* 6. Scriptores, ac Poetæ sub clientela Musarum sunt. *Plin. l.* 34. *c.* 6. Recipere gentes in clientelas. ¶ Item multitudo clientum, ut *servitium* est multitudo servorum. *Cic. Catil.* 4. *c. ult.* Pro clientelis, hospitiisque provincialibus, quæ tamen urbanis opibus non minore labore tueor, quam comparo. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 18. Magna esse Pompeji beneficia, & magnas clientelas in citeriore provincia, sciebat. *Sallust. in Jugurth. c.* 87. Alii si deliquere, vetus nobilitas, majorum facta fortia, cognatorum & affinium opes, multæ clientelæ, omnia hæc præsidio adsunt. *Vellej. l.* 2. *c.* 29. Ager Picenus, qui totus paternis ejus clientelis refertus erat. *Sueton. in Tiber. c.* 2. Italiam per clientelas occupare tentavit. *Id. in Calig. c.* 3. Clientelas alicujus vexare. ¶ In singulari numero hoc sensu raro invenitur. *Justin. l.* 8. *c.* 4. Adulari ultro sordidam paulo ante clientelæ suæ partem. ¶ Formulam ineundæ ac suscipiendæ clientelæ habes in duob. veter. lapidib. apud *Murator. pag.* 302. *n.* 1. & 2.

CLIENTULA, æ, f. diminut. a clienta. *Ascon. in* 3. *Verr. c.* 46. Plebeja quædam clientula.

CLIEN-

CLIENTULUS, i, m. diminut. a cliens. *Auct. Dial. de Orat.* (quem alii *Tacito*, alii *Quintiliano* tribuunt) *c. 36.* Ne clientulorum loco numerarentur.

CLIMA, atis, n. *sorta di misura di campi*, genus mensuræ agrorum. *Colum. l. 5. c. 1.* Pes multiplicatus in passus, & actus, & climata, & jugera procedit. *& mox.* Clima quoquoversus pedum est sexaginta. ¶ Apud Astrologos est inclinatio cæli, hoc est tantum spatium, quantum satis est ad inducendam differentiam dimidiatæ horæ in dierum longitudine, *clima*, κλίμα: a κλίνω, inclino. quia certo spatio inclinat ad Polum, vel declinat ab Æquatore. *Apul. in Trismeg. ad Asclep. pag. 98. Elmenhorst.* Horarum & climatum distantibus punctis. *Serv. ad l. 1. Georg. v. 246.* Secundum clima nostri cæli, Arctous circulus infra horizontem non venit. Adde *Martian. Capell. l. 8. pag. 296.* & *Tertull. de Anim. c. 49.* Habet & *Vitruv. l. 1. c. 1.* sed Græce.

CLIMACIS, idis, f. *scaletta*, κλιμακίς, parva scala. *Vitruv. l. 10. c. 17.* Climacidos scapi longitudo foraminum XIII. *Climacidos* dixit pro *Climacidis*, græca inflexione. *Turneb. l. 2. adversar. c. 5.* putat significari canalem eum, qui in catapulta vocatur σύριγξ. uam in ballistis (de quibus hic *Vitruv.* loquitur) propter amplitudinem nomen mutare, & climacidem, hoc est scalulam vocari.

CLIMACTER, ēris, m. κλιμακτήρ, a κλίμαξ, scala, est annus scansilis, vel scalaris, qui & gradarius, & decretorius a Medicis dicitur, senibus fatalis plerumque, aut periculosus, ad quem per septenarium, vel novenarium numerum pervenitur: & sic præcipue vocatur annus LXIII. quia ex pluribus multiplicatis climacteribus conficitur, quales sunt 14. 21. 28. 35. &c. Nam per omnem vitam septimus quisque annus periculosus est, ut putarunt Veteres, & ex historiis observatum est. Habent hanc vocem *Plin. l. 7. c. 49. Gell. l. 3. c. 10.* & *Jul. Firmic. l. 4. Mathes. c. 14.* V. etiam *Gell. l. 15. c. 7.* & *Censorin. de die Natal. c. 14.*

CLIMACTERICUS, a, um, adject. *climatterico*, κλιμακτηρικός, quasi dicas scalaris, ut annus climactericus, *Censorin. de die Nat. c. 14.* V. *Climacter.* Sic *Plin. l. 2. ep. 20.* Habes climactericum tempus, sed evades. Adde *Tertull. de Idolol. c. 9.*

CLIMACULÆ, arum, f. telorum genus. *Gell. l. 10. c. 25.* ubi plerique alii aliter leg.

CLIMATIÆ, arum, m. κλιματίαι, a κλίνω, inclino, sterno, sunt terræ motus, qui limes ruentes, & obliqui, urbes, ædificia, montesque complanant. *Ammian. l. 17. c. 7.* (*al. 16.*) Epiclintas *Apulej.* vocat *de Mundo*, ab ἐπικλίνω, inclino. Utraque enim vox Græca est.

CLIMAX, ăcis, f. κλίμαξ, apud Græcos scalam significat. Apud Grammaticos, & Rhetores est Figura, Latine *Gradatio*, qua ab una re ad aliam gradatim ascendimus, ut *Ovid. 3. Fast. v. 21.* Viderat hanc, visamque cupit, potiturque cupita. *Martian. Capell. l. 5. pag. 176.* Climax est ascensus, ut est Ciceronis pro Mil. (*cap. 23.*) Neque vero se populo solum; sed etiam Senatui commisit; neque Senatui modo, sed, &c.

CLINAMEN, inis, n. *inchinazione*, κλίσις, inclinatio, declinatio. *Lucret. l. 2. v. 292.* Id facit exiguum clinamen principiorum.

CLINATUS, a, um, *inchinato*, *chino*. *Cic. in Arat. v. 53. de Pegaso.* Clinata est ungula. & *de aquila*, *v. 86.* Clinata est Aquilonis ad auras.

CLINGO, is, a. 3. idem quod cingo, a κλείειν claudere: ita *Fest.* interpretatur. Sic *in Gloss. Isid.* Clingit, cludit. *Voss.* tamen *in Etymol.* magis placet, ut clingere sit crebro corporis motu imitari motacillam, quæ κίγκλος dicitur, quia in uno MS. *Festi* pro κλείειν invenit κίγκλει, & in aliis κιγκλίζειν.

CLINICE, es, f. *l'arte della medicina*, κλινική, ars medendi ægros lecto affixos: a κλίνη, lectus. Ita appellari cœpta est medicina, cum primum ad artis regulas redacta est, inventique sunt, qui eam palam profitentes, ægros lecto affixos circum invisere cœperunt, variisque remediis (præter ea, quæ natura instituit) ex artis præceptis curare. *Plin. l. 29. c. 1.* Hippocrates traditur instituisse medicinam hanc, quæ Clinice vocatur. *Id. l. 30. c. 11.* In quartanis medicina clinice propemodum nihil pollet. ¶ Item femina medendi perita. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 635. n. 10.* D. M. Juliæ Quintianæ clinicæ, fil. Karissimæ mater posuit, & sibi.

CLINICUS, ci, *medico*, κλινικός, medicus, qui medendi artem profitetur, & ægros lectulo decumbentes invisit, & curat: a κλίνη, lectus. *Martial. l. 9. epig. 98.* Herodes clinicus. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 400. n. 7.* P. Decimius P. L. Eros Merula, medicus clinicus, chirurgus ocularius. *Prudent. in Apotheos. v. 273.* clinicus ut se Dignetur præstare deus morientibus æquum. *h. e.* Æsculapius. ¶ *Clinicus* aliquando dicitur etiam ipse æger lecto affixus. *Hieronym. ep. 27. ad Eustoch. c. 2.* Quis clinicorum non ejus facultatibus sustentatus est? Addunt quidam *Plinii* locum *l. 25. c. 5. ad fin.* sed recte *Harduin.* pro *clinicis* reposuit *cynicis* ex MSS. ¶ Denique etiam vespillo *clinicus* appellatur, nam lectulis mortuos efferebant, *beccamorti*. *Martial. l. 3. epigr. 93.* Quod si cadaver exigis tuum scalpi, Sternatur a Coricle clinico lectus. *Id. l. 1. epigr. 31.* Chirurgus fuerat, nunc est vespillo Diaulus: Cœpit quo poterat clinicus esse modo.

CLINO, as, a. 1. *chinare*, κλίνω, inclino, reclino: a Græco verbo allato. *Lucret. l. 2. v. 243.* Quare etiam, atque etiam paulum clinare necesse est corpora. Adde *Petron. in Satyr. c. 127.* & V. *Clinatus*.

CLINOPALE, f. κλινοπάλη, lecti palæstra, lucta: a κλίνη, lectus, & πάλη, lucta. *Sueton. in Domit. c. 22.* Assiduitatem concubitus, velut exercitationis genus, clinopalem vocabat.

CLINOPODION, ii, n. κλινοπόδιον, herba, quæ & cleonicion, & ocymoides appellatur, serpyllo similis, surculosa; palmi altitudine: nascitur in petrosis, orbiculato foliorum ambitu speciem lecti pedum præbens: unde & nomen. Nam κλίνη lectum, πῦς, ποδὸς pedem significat. *Plin. l. 24. c. 15. a med.*

CLINOPUS, odis, m. κλινόπους, pes lecti. Vox Græca a κλίνη lectus, & πῦς ποδὸς pes. *Lucil.* apud *Macrob. 6. Saturn. c. 4.*

CLIO, us, o, on, f. *Clio*, Κλειὼ, ῦς, prima Musarum, quæ Historiæ præesse dicitur. V. *Musa*. Dicta est a κλείω, celebro, memoro, quia per historiam facta virorum fortium memorantur, & celebrantur. Pingitur dextra tubam, sinistra librum tenens. Dicitur a quibusdam duos habuisse filios, Jalemum, & Hymenæum. *Ovid. 1. de ar. am. v. 27.* Nec mihi sunt visæ Clio, Cliusque sorores. ¶ Est etiam Nympha filia Oceani comes Cyrenes, apud *Virg. 4. Georg. v. 341.*

CLIPEUS. V. *Clypeus*.

CLITELLÆ, arum, f. *basto*, *basterna*, κανθήλια, ἐπισάγμα, ephippium, quæ imponuntur dossuariis jumentis, ad onera commodius gestanda: a κλιτὺς, locus declivis, aut devexus, ut *Scalig. ad Fest.* & *Voss.* censent. *Horat. l. 1. sat. 5. v. 47.* Hic muli Capuæ clitellas tempore ponunt. *Phædr. l. 1. fab. 15.* Clitellas asino imponere. & *ibid.* Portare clitellas. *Plaut. Mostell. 3. 2. 91.* Vehere clitellas. *Cic. in fragment.* apud *Quintil. lib. 5. cap. 13.* Clitellis apportare aliquid. ¶ *Bovi clitellas imponere* proverb. de quo V. in *Bos*. ¶ Est etiam locus Romæ ita dictus a similitudine: & in via Flaminia loca quædam devexa subinde, & acclivia. *Festus*. ¶ Item genus tormenti. *Idem*.

CLITELLARIUS, a, um, *somajo*, ad clitellas pertinens. *Clitellaria jumenta* quæ clitellis sarcinas portant. *Cato R. R. c. 10.* Asini clitellarii. *Colum. l. 2. c. ult.* Mulo clitellario afferre aliquid. *Plaut. Mostell. 3. 2. 94.* Ego homines habeo clitellarios: magni sunt oneris: quidquid imponas vehunt. ¶ *Clitellaria* inscribitur una ex amissis *Plauti* Comœdiis, & Græco nomine *Astraba*. Ex ea aliquot fragmenta supersunt, quorum unum, & alterum affertur a *Varr. Festo*, *Nonio*, *Prisciano*, &c. apud quos *Cistellaria* alicubi legitur invitis *Scalig. in Conjectan. ad Varr.* & aliis. Quid vero sibi velit hæc vox V. in *Astraba*.

CLITERNINUS, a, um, adject. *Cliternini* sunt populi in quarta Italiæ regione, a Cliterno eorum oppido in *Æquicolis*, quod Κλιτέρνον a *Ptolem.* dicitur, denominati. *Plin. l. 3. c. 12.* ¶ In illo *Cicer. l. 9. Fam. ep. 22. At honesti Coloi Lanuvini. Cliternini non honesti*: latet αἰσχρολογία, quia Coleorum Lanuvii familia erat. Cliterni non erat, inquit *Manut.* vel quia Lanuvii Coleorum familia nobilis fuit, Cliterni non item. Putant autem simul respici ad τὸν κλειτοριάζα, qui est ὁ σκθαλίζων.

CLITOR, is, m. & Clitorium, ii, n. Arcadiæ urbs, juxta quam lacus, seu fons aquam fundit, quæ pota abstemios facit. *Plin. l. 4. c. 6.* & *Liv. l. 39. c. 35. in f.* ¶ Adjective *Ovid. 15. Metam. v. 322.* Clitorio quicumque sitim de fonte levavit, Vina fugit. *Plin. l. 31. c. 2.* Clitorius lacus.

CLITORIUS, a, um. V. vocem præced.

CLITUMNUS, i, m. fluvius Umbriæ Mevaniam alluens, cujus aqua a pecudibus pota albos fetus creat. *Virg. 2. Georg. v. 146.* Hic albi, Clitumne, greges. *Sil. l. 4. v. 547.* & patulis Clitumnus in arvis Candentes gelido perfundit flumine tauros. Adde *Propert. l. 2. eleg. 15. v. 25.* ¶ Idem fluvius est etiam Deus, ut docet *Philargyr. ad loc. Virg. cit.* vel potius cognomentum Dei. Adjective enim *Jupiter Clitumnus* dictus est, quia ibi templum habuit. *Vib. Sequest. de fluminib.* Sic Clitumna novalia. *Stat. in f. silv. 4. l. 1.* ¶ Hinc ejus fluminis aquæ *sacræ* dicuntur a *Virg. ibid. Claudian. de VI Consul. Honor. v. 506.* & *Sil. l. 8. v. 452.* ¶ Describitur eleganter a *Plin. l.* & *ep. 8.*

CLIVIA AVIS dicta est ab auguribus, quæ aliquid fieri prohibebat, ideo a *Labeone* prohibitoria dicta, ab aliis clamatoria. *Plin. l. 10. c. 14.* ubi al. leg. *clivina*, male ut censet *Harduinus*. ¶ Huc pertinet quod tradit *Festus*, clivia auspicia dicta esse, quæ aliquid fieri prohibebant: omnia enim, inquit, difficilia, clivia vocabant: unde & clivi loca ardua. Hæc *Fest.*

CLIVINA, & } V. vocem præced.
CLIVIUS, a, um. }

CLIVOSUS, a, um, *erto di salita*, βουνώδης, in clivum assurgens: cui opponitur *planus*. *Virg. 1. Georg. v. 108.* Clivosus trames. *Id. 1. Georg. v. 212.* Clivosum rus. *Plin. l. 18. c. 24.* Clivosum solum. *Colum. de arboribus, c. 4.* Locis aridis, & clivosis altius vites deponuntur, quam humidis, & planis. *Ovid. 3. Fast. v. 415.* Olympus clivosus. *h. e.* arduus. ¶ Allegorice. *Sil. l. 6. v. 120.* Talis lege Deum clivoso tramite vitæ Per varios præceps casus rota volvitur ævi. *h. e.* difficili, laborioso, & molestiarum pleno.

CLIVULUS, i, m. *poggetto*, *poggerello*, parvus clivus. *Colum. l. 6. c. panuls. a med.* Locus est ad hos usus exstructus, qui duos parietes adverso clivulo inædificatos habet. *in salita, sull' erto*. *Apulej. l. 4. Metam.* Clementi transmisso clivulo.

CLIVUS, i, m. *erta*, *erto*, *poggio*, *collina*, βουνὸς, acclivitas, ascensus; itemque ipse locus acclivis, & arduus. *Virg. Ecl. 9. v. 7.* qua se subducere colles Incipiunt, mollique jugum demittere clivo. *Id. 3. Georg. v. 292.* juvat ire jugis, qua nulla priorum Castaliam molli devertitur orbita clivo. *Terent. Adelph. 4. 2. 35.* Clivus deorsum versus est: hac te præcipitato. *Ovid. 1. Fast. v. 263.* Descendere per clivum. *Horat. l. 1. ep. 13. v. 10.* Viribus uteris per clivos. *Plaut. Asin. 3. 3. 118.* Agitare quadrupedem advorsum clivum. *Cæs. l. 3. B. Civ. c. 46.* Milites ex inferiore loco adversus clivum cursu incitati. *Id. l. 7. B. Gall. c. 46.* Mollire clivum. *render la salita men ripida*. Sic *Senec. de vita beata, c. 15. a med.* clivum frangere. *Ovid. 1. Fast. v. 264.* Clivus arduus in valles. *Paul. Dig. lib. 8. tit. 2. leg.*

2. *leg.* 19. Gradus, vel clivos propius januam meam jure facere possum. *Ovid.* 3. *Amor. eleg.* 13. *v.* 6. Via difficilis clivis. *Id. in eleg. de nuce*, *v.* 77. Per tabulæ clivum labi. *h. e.* per tabulam devexam. Sic *Id. Metam.* 8. *v.* 662. Clivus mensæ. *h. e.* inæqualitas mensæ in aliquam partem deflexæ. ¶ *Clivus sacer* apud *Horat. l.* 4. *od.* 2. *v.* 35. est clivus Capitolinus, hoc est locus acclivis Romæ, per quem in Capitolium ascendebatur. *Liv. l.* 3. *c.* 18. In clivum Capitolinum erigunt aciem. ¶ Translate *Ovid. Heroid. ep.* 20. *v.* 41. Mille doli restant: clivo sudamus in imo. *h. e.* in initio laboris sumus. (Adde similem locum *de remed. Amor. v.* 394.) *Petron. in fragm. Tragur. c.* 47. *Burm.* Nec adhuc sciebamus, nos in medio lautiarum, quod ajunt, clivo laborare. *Senec. ep.* 31. Surge, & respira, & clivum istum uno, si potes, spiritu exsupera. *h. e.* istam difficultatem vince. *Sil. l.* 4. *v.* 605. perque aspera duro Nititur ad laudem virtus interrita clivo. ¶ Olim *clivum*, *i*, *n.* usurpatum fuit. *Cato* apud *Non. c.* 3. *n.* 28. Loca ardua, & cliva depressa. *Frontin. de limitib. pag.* 43. *Goes.* Per cliva, & confragosa loca eunt, qua iter fieri non potest.

CLOĂCA, æ, f. *chiavica*, *fogna*, *privata*, ἀφεδρών, locus cavus, sive is publicus, sive privatus sit, fossa, via subterranea parietibus in modum aquæductus munita, per quam aqua pluvia extra urbem, vel in fluvium dilabens urbis sordes secum rapit. *Cic. pro Cæcin. c.* 13. Qui de fossis, & cloacis interdicit. *Id. pro Sext. c.* 35. *in fi.* Corporibus civium Tiberim compleri, cloacas referciri. *Liv. l.* 1. *c.* 38. Aquas, cloacis e fastigio in Tiberim ductis, siccare. *Id. l.* 39. *c.* 44. Detergere cloacas. *In Edicto Principis* apud *Frontin. de aquæduct. artic.* 111. Abluere cloacas. *Plin. l.* 36. *c.* 2. Cloacarum redemptor. *Colum. l.* 2. *c.* 15. Cœnum cloacarum. *Ulpian. Dig. lib.* 43. *tit.* 22. *qui est* de cloacis, *leg.* 1. Purgare, & reficere cloacas. & *ibid.* Cloacam immittere. *Venulej. ibid. leg.* 2. Cloacam facere in publicum. ¶ De admirandis cloacarum substructionibus Romæ a Tarquinio Prisco factis, multa *Plin. l.* 36. *c.* 15. & *Cassiod. l.* 3. *Variar. Epistol.* 30. Meminit etiam *Liv. l.* 1. *c.* 38. & 56. & *l.* 5. *c.* 55. ¶ *Arcem ex cloaca facere*, proverbium, V. in *Arx*. ¶ Per contemptum de bibosæ anus stomacho, & ventre usurpat *Plaut. Curcul.* 1. 2. 29. Prolue cloacam. ¶ A *colluendo* dictam esse docent *Festus*, & *Mar. Victorin. l.* 1. *artis Grammat. pag.* 2469. *Putsch.* alii ab antiquo *cluo*, purgo: quare & *cluaca* scribendum putant: qua in sententia est *Mar. Victorin. ibid.* Sed usus antiquissimus contra est.

CLOACĀLIS, le, ad cloacam pertinens. *Cato* apud *Fest. cloacale flumen* dixit pro cloacarum omnium colluvie. *Sidon. l.* 3. *ep.* 13. Cloacalis fæculentia.

CLOACARIUM, ii, n. tributum quod solvitur pro cloacis reficiendis, aut purgandis. *Ulpian. Dig. lib.* 7. *tit.* 1. *leg.* 27. Si quid cloacarii nomine debeatur. Adde *Paul. Dig. lib.* 30. *leg.* 39.

CLOACĀRE, inquinare *Fest.*

CLOACĪNA. V. *Cluacina*.

CLOACŬLA, æ, f. *picciola chiavica*, parva cloaca. *Lamprid. in Heliogab. c.* 17.

CLODIĀNUS, a, um, ad Clodium pertinens. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 1. Clodiana incendia. *h. e.* a P. Clodio facta. *Id. ibid. ep.* 3. Clodianæ operæ clamorem sustulerunt. *Id. pro Mil. c.* 27. Clodianum crimen. *h. e.* homicidium Clodii a Milone perpetratum. ¶ *Clodiana vasa* apud *Plin. l.* 33. *c.* 11. denominata videntur ab artifice, qui Clodius appellatus sit.

CLODĬCO, as, n. *zoppicare*, idem quod claudico. Legitur apud *Cicer. l.* 2. *de Orat. c.* 61. ubi refert jocum cujusdam Glauciæ in Calvinum claudicantem: *Ubi est vetus illud, Num claudicat? at hic clodicat.*

CLODĬUS, ii, nomen propr. R. in gente Claudia: ea ratione qua *caudex codex*, *cauda coda*, *claudo clodo*, &c. P. Clodius Pulcher Appii F. homo seditiosus, celebris est in scriptis *Ciceronis*, ab eo sæpissime exagitatus, & omnibus probris impetitus, quod in Tribunatu plebis eum urbe expulerat: qui tamen non multo post pœnas dedit a T. Annio Milone occisus. V. *Vellej. l.* 2. *c.* 45.

CLODĬUS, a, um, adject. ad Clodium pertinens. *Cic. pro Dom. c.* 13. Sacra Clodiæ gentis. ¶ *Clodia gens* eadem est, quæ *Claudia*: de qua V. suo loco. ¶ *Clodia via* V. Claudius, a, um. ¶ *Clodia Lex* lata fuit a P. Clodio Trib. pl. ut qui civem R. indemnatum interemisset, ei aqua & igni interdiceretur. Ea lege Cicero in exsilium pulsus est. *Vellej. l.* 2. *c.* 45. ¶ Alia fuit ab eodem lata de Ptolemæo Cypri regno spoliando. *Vellej. ibid.* ¶ Alia de victoriatis Romæ cudendis, cum ea pecunia peregrina esset, & mercis loco haberetur. Tulit Idem P. Clodius. *Plin. l.* 33. *c.* 3. ¶ Alia de obnuntiatione, ne quis per eos dies, quibus cum populo agi liceret, de cælo servaret, eundem auctorem & latorem habuit. *Ascon. in orat. Pisonian. c.* 4. ¶ Alia ejusdem P. Clodii fuit *Annonaria* dicta, de qua V. in *Annonarius*. V. etiam *Claudius*, *a*, *um*, ubi aliæ leges huc pertinentes referuntur.

CLODO, is, a. 3. idem quod claudo. *Plin. l.* 18. *c.* 33. *in fi.* Clodunt ita (*oculos*) lippiuntque ab afflatu.

CLODUS, claudus. *Arator in Act. Apost. v.* 266. Israel clodus habet, &c.

CLŒLIA, æ, f. nobilis virgo Romana, quæ cum aliis virginibus Porsenæ Hetruscorum Regi obses data, deceptis custodibus, una cum reliquis virginibus incolumis ad suos Tiberim tranavit. Quare Romani novam in femina virtutem novo honoris genere ornandam rati, statuam ei equestrem in summa sacra via posuerunt. *Liv. l.* 2. *c.* 13. & *Virg.* 8. *Æn. v.* 651.

CLOSTELLUM, i, n. parvum clostrum. *Petron. in Satyr. c.* 140. Rimari per clostellum. *per la serratura*.

CLOSTRUM, i, n. idem quod claustrum. *Cato R. R. c.* 135. Nolæ emas claves; clostra Romæ. *Senec. l.* 7. *de benef. c.* 21. Per clostrum, qua se commissura laxaverat, quatuor denarios in tabernam inseruit. Adde *Petron c.* 89. & 121. ubi tamen alii aliter leg.

CLOTHO, us, o, on, f. Κλωθώ, una Parcarum: a κλώθω, neo, glomero, quia fila vitæ hominum nere dicitur. *Ovid. in Ibin*, *v.* 243. Dixerat: at Clotho jussit promissa valere: Nevit & infausta stamina pulla manu. *Stat. l.* 3. *Theb. v.* 556. ferrea Clotho. *Sil. l.* 5. *v.* 404. Ille sibi longam Clotho, turbamque nepotum Crediderat. *h. e.* longam vitam.

CLUACĪNA, seu Cloacīna, æ, f. cognomen est Veneris, quasi purgatricis & expiatricis. Cum Sabini jam jam dimicaturi adversus Romanos propter raptas virgines, in ipsa acie, raptis conciliantibus, pacem fecissent, depositis armis myrtea verbena in eodem loco purgati sunt: ibique postea signum Veneris positum fuit, quæ inde Cluacina dicta est: *cluere* enim (al. *cluare*, ut apud *Serv. mox citand.*) antiqui purgare dicebant. Ita *Plin. l.* 15. *c.* 29. ubi quidam *pugnare* pro *purgare leg.* (eademque lectionis varietas est apud *Serv. ad Æn.* 1. *v.* 724.) ideoque de Venere armata *Cluacinam* intelligi volunt: sed *pugnare* eo loco minus apte convenit, ut & *Voss.* adnotavit in *Etymol. in voce Clueo*. ¶ Alii (inter quos est *Lactant. l.* 1. *c.* 20.) ita dictam censent a *cloaca*, quod ejus simulacrum in cloaca repertum fuerit, & a T. Tatio consecratum. Addit *Lactant.* cum ignoraretur, cujus Dei imaginem signum illud repræsentaret, ideo Veneri dicatum fuisse, quod circa eum locum, ubi repertum fuerat, ludi omnis impudicitiæ pleni Floræ meretrici celebrabantur. *Prudent. in Apotheosi*, *v.* 265. Nemo Cloacinæ, aut Eponæ super astra Deabus Dat solium. *Plaut. Curcul.* 4. 1. 9. Qui perjurum convenire vult hominem, mitto in Comitium; qui mendacem, & gloriosum, apud Cloacinæ sacrum. ¶ Ex hoc *Plauti* loco quidam putant derivandam esse a *cluere*, celebrari, illustrem, gloriosum esse: sed hoc non est tanti, ut a *Plinio* recedendum sit. ¶ Quod *Tertull. de Pall. c.* 4. *a med. adyta Cloacinarum* dixit, duas fuisse Cloacinas colligi videtur, nempe alteram in foro prope Novas tabernas, ut est apud *Liv. l.* 3. *c.* 48. alteram eo loco, ubi Sabini pugnaturi steterant, ad lacum Curtium. Alii dicunt, putasse *Tertull.* Cloacinam esse cloacæ præsidem, atque adeo tot fuisse Cloacinas, quot cloacas. Sed is locus varie a variis exponitur. V. in primis *Salmas.* ¶ Ad scriptionem quod attinet, *Cluacinam* malunt & qui a *cluendo* derivant, & qui a *cloaca*, quam *cluacam* quoque scribi, supra monuimus: *Cloacinam* vero, qui a *cloaca* secundum meliorem consuetudinem: quibus adstipulatur numus L. Mussidii Longi, apud *Patin. de famil. Rom.*

CLUCĬDĀTUM dulce & suave dicebatur, inquit *Festus*: qui in littera G scribit *glucidatum*, & a γλυκύς, dulcis, derivari docet. V. *Candacur*.

CLUDEN, inis, m. gladius scenicus, sic dictus a *cludendo*, quod ejus acies in manubrium prælongum refugeret, atque includeretur, cum histrio, in tragœdia agenda, ipse se confodere simulabat. *Apulej. in Apolog.* Quas tamen (*tragœdias*) cum saltas (tanta mollitia animi, tanta formido ferri est) sine cludine saltas. Ita *Elmenhorst. pag.* 324. cum aliis. *Lips.* quoque *Elector. l.* 1. *c.* 28. sed subdubitans. Alii leg. *clunaculo*, quod V.

CLŪDO, is, si, sum, a. 3. *chiudere*, *serrare*, κλείω, idem quod claudo tum significatione, tum usu. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 3. Quæ maceriæ ad villam venationis causa cluduntur. *Scribon. Larg. compos.* 42. Cum cicatrix est cludenda. *Plin. l.* 2. *c.* 47. Sævitia tempestatum cludit mare. *Quintil. l.* 9. *c.* 4. Cludere, & inchoare sententias (Sic sæpe *eod. cap.*) *Gell. l.* 12. *c.* 14. Tot verba in paucissimas litteras cludere. *In æreo numo Neronis* apud *Patin.* Pace P. R. terra marique parta Janum clusit. ¶ Pro finire *Stat.* 11. *Theb. v.* 59. Cludere bella. *Sil. l.* 15. *v.* 655. labores. ¶ Pro claudicare. V. *Claudo*, *is*, neutr. ¶ Addi possent, ne quis putet verbum esse obsoletum, loca *Ovid. Martial. Valer. Flacci*, *Senecæ* utriusque, *Sueton. Justini*, *Celsi*, *Taciti*, *Juvenal.* quorum omnium editiones etsi modo *claudo* habeant, modo *cludo* (quod & de modo allatis exemplis fatendum est) tamen usum verbi frequentissimum extra dubium ponunt. ¶ Apud *Cicer. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 39. pro *cludit* plerique leg. *eludit*.

CLUDUS, a, um, *zoppo*, idem quod claudus. *Plaut. Pseud.* 2. 2. 64. Apud anum illam diobolarem, cludam, crassam.

CLUENTĬA GENS Romæ perantiqua fuit, credita originem trahere a Cloantho Æneæ socio, ut est apud *Virg. Æn.* 5. *v.* 123. ¶ Ab ea fortasse nomen habuit Cluentia, vel Cluentina Tribus, una ex iis octo, quas ad veteres illas XXXV. bello Sociali additas fuisse, *Vellej. l.* 2. *c.* 20. tradit. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 548. *n.* 9. Sex. Junius Sex. F. Cluent. Frontinus, &c.

CLUĔO, es, n. 2. *esser nominato*, *esser tenuto*, *essere stimato*, *esser celebre*. Proprie idem est quod audio: a κλύω, ut *Voss.* docet *in Etym.* Metaleptice autem ponitur pro dicor, nominor, perhibeor. *Lucret. l.* 1. *v.* 118. Detulit ex Helicone perenni fronde coronam, Per gentes Italas omnium quæ clara clueret. *Plaut. Epid.* 2. 2. 5. Senati qui columen cluent. *Id. Trinum.* 2. 2. 31. Qui animum vincunt, quam quos animus, semper probiores cluent. *Id. Men.* 4. 2. 6. Res magis quæritur, quam clientium fides cujusmodi clueat. *Id. Pseud.* 2. 1. 16. Magna facinora, quæ clara & diu clueant. *Id. Capt.* 3. 5. 31. Cluere gloria. *Id. Pœn.* 5. 4. 20. victoria. ¶ Adduunt quidam locum. *Cicer. de clar. Orat. c.* 25. Duo Cœpiones multum cluentes consilio & lingua. Sed *clientes* ibi legendum. Sequitur enim: Plus auctoritate tamen, & gratia sublevabant. ¶ Cum infinito *Enn.* apud *Non. c.* 2. *n.* 147. Per gentes esse cluebat omnium miserrumus. *Plaut. Bacch.* 4. 9. 1. Atridæ duo fratres cluent fecisse facinus maximum. ¶ Et passive eadem significatione. *Id.*

Pseud. 4. 1. 12. Quippe ego te ni contemnam, stratioticus homo qui cluear? *Pacuv.* apud *Non. loc. cit.* Sed hi cluentur hospitum infidelissimi. ¶ *Ut nomen cluet*, ut nomen sonat. *Plaut. Trinum.* 3. 1. 19. Nimium difficile est reperiri amicum, ita ut nomen cluet. *Id. ibid.* 2. 4. 95. Ita sis, ut nomen cluet. ¶ Ponitur etiam simpliciter pro esse, exsistere. Nam ex eo quod est aliquid, dicitur, & nominatur. *Lucret. l.* 1. *v.* 450. Nam quæcumque cluent, aut his conjuncta duabus Rebus ea invenies, aut horum eventa videbis. *Id. l.* 2. *v.* 351. Nec minus atque homines, inter se nota cluere. *Id. l.* 3. *v.* 207. Quæ tibi cognita res in multis, o bone, rebus Utilis invenietur, atque opportuna cluebit. ¶ Pro purgare V. in *Cluacina*.

CLUIS, e, adject. nobilis, illustris. *Martian. Capell. l.* 4. *pag.* 97. Neque ipsam Grammaticam, neque alteram opimioris iræ cluem. *Gloss. Isid.* Clujor, nobilior. Apud *Martian.* al. rectius leg. *opimi oris præcluem*.

CLUMÆ, folliculi hordei. *Fest.*

CLUNA, æ, f. *scimia*, simia ita dicta, ut videtur, a clunibus tritis. *Fest.*

CLUNACŬLUM, li, n. cultrum sanguinarium, (*Scalig.* vult legi *saginarium*, vel *victimarium*) inquit *Festus*, ita dictum, vel quia clunes hostiarum dividit, vel quia ad clunes dependet. *Gell.* varia enumerans gladiorum nomina *l.* 10. *c.* 25. Machæræ, spathæ, pugiones, clunacula.

CLUNĀLIS, le, ad clunes pertinens. *Clunales pedes* apud *Avien. in Arat. v.* 361. sunt posteriores pedes feræ Helices. Sic *Cæsar German. in Arat. v.* 42. *de eod.* Quique priora tenet vestigia, quique secunda Clunibus hirsutis.

CLUNICŬLA, æ, f. vel Cluniculus, i, m. parva clunis. *Favorin. Gellii* æqualis scriptor apud *eund. l.* 15. *c.* 8. Ceterarum avium atque altilium tantum apponatur, ut a cluniculis inferiori parte saturi fiant.

CLUNIENSIS, e, ad Cluniam pertinens, ut Cluniensis conventus apud *Plin. l.* 3. *c.* 3. ¶ Est autem *Clunia* oppidum Hispaniæ in Celtiberiæ finibus, ad Durium amnem. *Plin. ibid.*

CLUNIFER, a, um, adject. *In jocoso epitaph. mulæ P. Crassi* apud *Ferret. in Mus. Lapid. l.* 5. 28. *quod tamen supposititium creditur*. Dis Pedibus saxum. Cinciæ dorsiferæ, & cluniferæ, ut insultare, & desultare commodetur, P. Crassus mulæ suæ Crassæ beneferenti suppedaneum hoc cum risu pos. Vixit annos XI. *h. e.* dorso, & clunibus ferenti. *sulla schiena, e sulla groppa*.

CLUNINSTARIDYSARCHIDES, m. vox joculariter ficta a *Plauto Mil.* 1. 1. 14. ad significandum terribilem quendam imperatorem hostium, quem Pyrgopolinices, jactator & arrogans miles, vicisse se gloriatur in campis Gurgustidoniis. Conflata est ex duabus Latinis vocibus *clunis*, & *instar*, & totidem Græcis ἡδὺς, dulcis, vel δὶς, ægre, & ἄρχομαι, impero: qua in compositione præter ridiculum, obsceni quoque aliquid subest.

CLUNĪNUS. V. *Clurinus*.

CLUNIS, is, f. frequentius quam m. *natica*, *chiappa*, *groppa*, γλουτὸς, πυγή, nates, prominentia carnosa circa anum: & dicitur tum de hominibus, tum de bestiis. *Horat. l.* 1. *sat.* 2. *v.* 89. *de equo*. Quod pulcræ clunes, breve quod caput, ardua cervix. *Id. ibid. sat. ult. v.* 91. Vidimus & merulas poni, & sine clune palumbes. *h. e.* macras. *Juvenal. sat.* 5. *v.* 167. aut aliquid de clunibus apri. *Id. sat.* 11. *v.* 164. Ad terram tremulo descendunt clune puellæ. *Plaut.* apud *Non. c.* 3. *n.* 43. & *Fest.* Clunes infractos fero. *Plin. l.* 8. *c.* 37. Residere in clunes. *Id. ibid. c.* 32. Cervi nantes capita imponunt præcedentium clunibus. *sulla groppa*. ¶ Rectus casus singularis est *clunis*, teste *Priscian. l.* 5. *pag.* 652. *Putsch.* V. *Nates*.

CLUO, is, a. 3. antiquum verbum, idem quod purgo, teste *Plin.* V. *Cloacina*. ¶ Est etiam neutrum, idem quod *clueo*. *Auson. in Professorib. de Crispo & Urb.* 22. *in f.* sed quos meruisse deceret Nancisci, ut cluerent patribus ingenuis. *Prudent. l.* 2. *contr. Symmach. v.* 584. gloria aucta cluit. Adde *Symmach. l.* 1. *epist.* 1.

CLUPĔA, æ, f. piscis minimus Padi, qui attilum ejusdem fluminis piscem persequitur, & venam quandam ejus in faucibus morsu appetens exanimat. *Plin. l.* 9. *c.* 15. ¶ Item oppidum Africæ in promontorio Mercurii, a Siculis conditum, & ita dictum a forma clypei: quod & *Clypea* appellatur. *Plin. l.* 5. *c.* 4. & *Flor. l.* 2. *c.* 2. ¶ Græce dicitur Κλυπέα, & Ἀσπὶς, hinc Latine *Aspis* a *Solino c.* 27. (*al.* 41.) & *Sil. l.* 3. *v.* 244. ¶ Dicitur etiam *Clupeæ*, *arum*, quia similitudo clypei erat in ipsis ejus turribus, ut *Sil. loc. cit.* habet. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 23. & *Hirt. de B. Afric. c.* 3.

CLUPĔUS. V. *Clypeus*.

CLURĪNUS, a, um, adject. Clurinum pecus apud *Plaut. Trucul.* 2. 2. 14. & *Arnob. l.* 3. *pag.* 110. sunt simiæ: nam *clura* simiam significat, ut in Veteri Glossario legitur. Apud *Plautum* alii leg. *cluninum*, eodem tamen sensu, a *cluna*: alii *clusinum*, alii *elurinum*, h. e. felinum: alii *grunninum*, alii *lurinum*: h. e. coriaceum, alii *lorinum*, h. e. suillum, alii alia. V. *Taubman.*

CLUSĀRIS, re, adject. qui claudit, clusarius. *Hygin.* apud *Goes. pag.* 181. Anguli clusares. & *pag.* 156. Portio quadrata clusaris. ¶ Est a *cludo* pro *claudo*, ut &

CLUSARĬUS, a, um, ad claudendum aptus, ut angulus clusarius, *Hygin.* apud *Goes. pag.* 156. Latus clusarium *ibid. pag.* 183.

CLUSĬLIS, le, adject. qui facile clauditur. *Plin. l.* 9. *c.* 37. Conchæ clusiles, & mordaces.

CLUSĪNUS, a, um, ad Clusium oppidum pertinens. *Sil. l.* 8. *v.* 480. Clusinum vulgus. *Horat. l.* 1. *ep.* 15. *v.* 9. invidus ægris, Qui caput & stomachum supponere fontibus audent Clusinis. V. *Clusium*. ¶ Clusinum far celebre erat tum pondere, quia modius vicenas selibras pendebat, teste *Plin. l.* 18. *c.* 7. *a med.* tum nitido candore, ut ait *Colum. l.* 2. *c.* 6. Hinc Clusinæ pultes apud *Martial. l.* 13. *epigr.* 8. ¶ *Clusinum pecus*, quod quidam leg. apud *Plaut. Trucul.* 2. 2. 14. putat *Turneb. l.* 10. *c.* 25. dictum esse a Clusio, ubi non admodum egregia essent fortasse pecora: & ex ambiguitate, a *cludendo*. Clauduntur enim meretrices, quæ clam habentur, & pecora morbida. *Lambin.* interpretatur *candidum*, seu *lutei coloris*. Sed alii rectius leg. *clurinum*.

CLUSIVĬUS. V. *Clusius*.

CLUSĬUM, ii, n. *Chiusi*, oppidum Etruriæ, olim sedes Porsenæ Regis, conditum a Clusio Tyrrheni filio, vel a Telemacho Ulyssis filio, ut docet *Serv.* ad illud *Virg. Æn.* 10. *v.* 167. qui mœnia Clusi, Quique urbem liquere Cosas. Prope id oppidum fons est variis morbis sanandis saluberrimus, nunc *bagni di S. Cassiano*, cujus meminit *Horat.* V. *Clusinus*.

CLUSĬUS, ii, n. cognomen Jani pacis tempore, a *cludendo*, quod tunc ejus templi fores clausæ erant: quemadmodum *Patulcius* dictus est tempore belli, quo eædem fores patebant. *Ovid. l.* 1. *Fast.* 129. modo namque Patulcius idem, Et modo sacrifico Clusius ore vocor. Adde *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 9. *ad fin.* ubi alii leg. *Clusivius*, ea ratione, qua *Consivius* dictus est a *conserendo*, id est a propagine generis humani, quæ Jano auctore conseritur, ut ait *Macrob. ibid.* Sic & Ops *Consivia* dicta est, nempe terra, ex qua cuncta generantur: a *conserendo*. *Fest.* in *Opima*.

CLUSOR, oris, m. qui cludit. *Sidon. l.* 8. *ep.* 6. *a med.* Clusor saltuarius nemora retibus circumvenis. *h. e.* claudis indagine saltus.

CLUSŪRA. V. *Clausura*.

CLUSUS, a, um, *chiuso*, *serrato*, clausus, a *cludo* pro *claudo*. *Senec. in Troad. v.* 317. clusus, atque hostem tremens. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 63. *Burm.* Cluso ostio redimus ad officium. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 230. clusos invenit in ignibus Argos. Adde *Martial. l.* 12. *epigr.* 31. & 55. & Inscript. apud *Donium class.* 6. *n.* 61.

CLUTUS, a, um, celebris, gloriosus: a κλυτὸς, Græca υ in *u* Latinum versa. Hinc fit inclutus. *Fest.*

CLUVĬA TRIBUS, una fuit ex iis, quæ bello sociali veteribus R. Tribubus adjectæ sunt, ut in *Camilia* dictum est. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 521. *n.* 2. D. Antistius D. F. Cluvia Æterius, &c. Unde dicta sit incompertum est.

CLUVIANUS, a, um, ad Cluviam pertinens, oppidum Samnii, ut Cluviana oppugnatio, *Liv. l.* 9. *c.* 31.

CLYMĔNE, es, f. Κλυμένη, filia Oceani, & Tethyos, vel Minii, & Eurynaxæ, uxor Japeti, vel Meropis Regis extremorum Æthiopum Ægypti. Cum forma excelleret, fertur Soli placuisse, & ex eo filium Phaethontem, vel Eridanum, & tres filias, Phaetusam, Lampetien, Lampetusam peperisse. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 37. Nec falsa Clymene culpam sub imagine celat. *Id.* 1. *Metam. v.* 756. Et tulit ad Clymenen Epaphi convicia matrem.

CLYMENEIS, idis, patronym. femin. Clymenes filia. *Albinovan. ad Liviam*, *Ecl.* 1. *v.* 111. Sic flevit Clymene, sic & Clymeneides, alte Cum juvenis patriis excidit ictus equis.

CLYMENEJUS, a, um, ad Clymenen pertinens, ut Clymeneja proles, apud *Ovid.* 2. *Metam. v.* 19. h. e. Phaethon. *Stat. l.* 1. *silv.* 2. *v.* 123. jam Seras avaros Augustum spoliare nemus, Clymenejaque deesse Germina. *h. e.* succina, electri guttas. Nam filiæ Clymenes in arbores conversæ sunt guttis in succina rigescentibus manantes. Al. leg. *Clymeneaque*.

CLYMENUS, i, κλύμενος, herba est a Clymeno Cænei filio, Arcadiæ Rege, ejus inventore appellata, hederæ folio & semine, ramosa, caule inani, articulis præcincta, odore gravi, in silvestribus & montuosis locis nascens. *Plin. l.* 25. *c.* 7. ¶ Pluto quoque hoc nomine vocatur, vel quia πάντα ἀγκαλεῖ πρὸς ἑαυτὸν, omnia ad se vocat, vel quia auditur ab omnibus: a κλύω, audio. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 757. At Clymenus, Clothoque dolent: hæc fila reneri: Hic fieri regni jura minora sui.

CLYPĔA. V. *Clupea*.

CLYPEATUS, a, um, *armato di scudo*, clypeo munitus, ἀσπιδιώτης, ὑπασπίδιοι. *Virg.* 7. *Æn. v.* 793. Agmina clypeata. *Ovid. Metam.* 3. *v.* 110. seges clypeata virorum. *Curt. l.* 7. *c.* 9. In proris clypeatos locaverat. ¶ *Clypeata imago* apud *Macrob. l.* 2. *Saturn. c.* 3. est imago in clypeo depicta, vel sculpta. V. *Clypeus*.

CLYPĔO, as, a. 1. *armare di scudo*, clypeo munio, ἀσπίζω. *Pacuv.* apud *Non. c.* 2. *n.* 145. Chlamyde contra æstu clypeat brachium. *h. e.* chlamydem circum brachium involvit in modum clypei.

CLYPEŎLUM, i, n. *scudicciuolo*, ἀσπίδιον, ἀσπιδίσκος, parvus clypeus. *Hygin. fab.* 139. Eisque clypeola ænea, & hastas dedit.

CLYPEUS, i, m. & Clypeum, i, n. *scudo*, ἀσπὶς, scutum, quod milites sinistra gerunt tegendo ab ictibus corpori: vel a καλύπτω, tego; vel a κλέπτω, furor, aut occulo, quia abscondit, & furatur quodammodo lævam partem hominis, vel a κύκλος, rotundus, per metathesin, quia rotunda, aut ovata figura est; vel denique a γλύφω, sculpo, quia clypei imagines cælatas habere solent. Postrema hæc etymologia est *Plinii l.* 35. *c.* 3. ubi damnat perversam Grammaticorum subtilitatem, a *cluendo* docentium. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 30. Epaminondas quæsivit, salvus ne esset clypeus. *Virg. Æn.* 2. *v.* 443. clypeosque ad tela sinistris Protecti objiciunt. *Ovid.* 12. *Metam. v.* 375. Excipere ictus clypeo. *Id. Metam.* 13. *v.* 75. Opponere clypeum. & *vers.* 79. Latere sub clypeo. *Stat.* 4. *Theb. v.* 350. humeros clypeo claudere. *imbracciar lo scudo*. *Virg.* 2. *Æn. v.* 227. tegi sub orbe clypei. ¶ Neutro genere *Id.* 9. *Æn. v.* 709. Dat tellus gemitum, & clypeum superintonat ingens. *Liv. l.* 1. *c.* 43. Arma his imperata, galea, clypeum, ocreæ, lorica. Adde *Licin.* & *Laber.* apud *Non. c.* 3. *n.* 41. & *Vitruv. lib.* 5. *c.* 10. *sub fin.*

¶ Dif-

¶ Differt a *parma* materia, quia hæc fere e loro, seu corio; clypeus plerumque ex ære. Differt a *scuto* materia, & figura, quia scutum fuit ligneum, teste, præter ceteros, *Plin. l. 16. c. 40.* figura vero quadrata oblonga, & curvata: clypeus rotundus, ut dictum est, & æreus. *Liv. l.* & *cap.* 8. Clypeis antea Romani usi sunt: postquam deinde stipendiarii facti sunt, scuta pro clypeis fecere. Adde *l. 1. c. 43.* Aliquando tamen Scriptores, & præsertim Poetæ, promiscue unum pro altero usurpant. ¶ A similitudine rotundæ figuræ *clypeus* dicitur Solis orbis. *Ovid. 15. Metam. v. 192.* Ipse dei clypeus, terra cum tollitur ima, Mane rubet, terraque rubet cum conditur ima. ¶ Item meteori genus forma clypei igniti in cælo apparens. *Senec. in fi. c. 1. l. 1. quæst. nat.* Quandoque fiunt trabes, quandoque clypei, & vastorum imagines ignium. ¶ Translate ponitur pro præsidio, & munimine. *Claudian. de IV Consul. Honor v. 432.* Subnixus Stilichone tuo, quem fratribus ipse Discedens clypeum, defensoremque dedisti. ¶ Dicitur etiam *clypeus* discus ex ære, aut alia quapiam materia, in qua sculpebantur, vel pingebantur deorum, & magnorum virorum imagines usque ad pectus repræsentatæ: ea ratione, qua hodieque fit præsertim in stemmatis familiarum, quæ etiam Itali vocant *scudi*. Mos hic a Trojanis usque temporibus initium habuit, origine plena virtutis (inquit *Plin. loc. supra cit.*) faciem reddi in scuto cujusque, qui fuerit usus illo. Adde *Ulpian. Dig. lib. 9. tit. 3. leg. 5. ad fin.* Quo pertinet illud *Horatii l. 1. od. 28. v. 11.* quamvis clypeo Trojana refixo Tempora testatus, &c. Quidam Grammatici (ut est apud *Charis. l. 1. pag. 59. Putsch.*) voluerunt, hac significatione usurpari tantum neutro genere: quo modo usurpat *Liv. l. 35. c. 10. in fi.* & alibi. Hinc *Trebell. Poll. in Claud. c. 3.* Illi clypeus aureus, vel ut Grammatici loquuntur, clypeum aureum Senatus totius judicio in Romana Curia collocatum est. ¶ Sed hoc discrimen alii Scriptores optimi non servant. *Tacit. Ann. 2. c. 83.* Cum censeretur clypeus auro, & magnitudine insignis. *Sueton. in Calig. c. 16. in fi.* Decretus est ei clypeus aureus, quem quotannis certo die collegia sacerdotum in Capitolium ferrent. ¶ Hujusmodi *clypea* ornatus causa in templis, aliisque locis publicis affigi solebant. Exemplum habes apud *Livium loc. cit.* & *in vet. Inscript.* apud *Gruter. pag. 374. n. 1.* & *pag. 441. n. 7.* ¶ *Clypeum* Antiqui ob rotunditatem etiam corium bovis appellarunt, in quo fœdus Gabiorum cum Romanis fuerat descriptum. *Festus.* ¶ Denique *clypeum* vocat *Vitruv. l. 5. c. 10. ad fin.* instrumentum æneum catenis pendens ex orbiculari fenestra Laconici fornicis, per cujus reductiones, ac demissiones perficitur sudationis temperatura. ¶ *Clypeum sumere post vulnera* proverb. apud *Ovid. 1. Trist. eleg. 3. v. 35.* serum remedium adhibere. ¶ Scribitur & *clupeus*, Græca υ in Latinum *u* mutata; & *clipeus* per *i* Latinum. *Plin. Secundus de dub. Serm.* apud *Charis. l. 1. pag. 59. Putsch.* & *Caper de Orthograph. pag. 2242.* ita distinguunt, ut *clipeum* dicamus, quo in pugna utimur, *clupeum* vero imaginem. Contra *Cornel. Fronto de differ. verbor. ibid. pag. 2197.* *clypeum* imaginis esse ait, *clupeum* armorum. Sed *Plinium* satis refutat *Charis. ibid.* & consuetudo. *Enn.* apud *Varron. l. 6. de L. L. c. 4.* In altisono cæli clupeo temo superat stellas. Ubi *clupeus* est cava pars cœli, quæ oculis patet.

CLYSMUS, i, m. *cristèo*, κλυσμός, idem quod clyster, & ab eadem radice. *Scribon. Larg. compos.* 155. Alvum acri clysmo trahere. & *compos.* 194. Alvum acri clysmo ducere. Adde *compos.* 197. ¶ Item ipsæ fæces, quæ clystere ejiciuntur. *Fest.* in *Eudiaon*.

CLYSTER, eris, m. *cristèo*, *serviziale*, *argomento*, κλυστήρ, medicamentum liquidum, quod per inferna in alvum injicitur abluendi, & purgandi gratia: a κλύζω, abluo. A *Celso l. 2. c. 12.* Latina voce *lotio* appellatur. *Id. l. 7. c. 27.* Humorem clystere intus adigere. *Scribon. Larg. compos.* 154. Mane per clysterem alvus ducenda, ovorum albis temperatum. *Id. compos.* 179. Acri clystere alvum ducere. *Id. compos.* 200. Clystere injicere chamelæam. *Id. compos.* 112. & *Sueton. in Claud. c. 44.* Immittere aliquid per clysterem. *Plin. l. 25. c. 5. ad fin.* Elleborum extrahere medicamentis, aut clysteribus. *Id. l. 31. c. 6. a med.* Clysteribus marinam aquam infundere tepefactam. *Sueton. in Ner. c. 20.* Purgari clystere, & vomitu. *Ulpian. Dig. lib. 9. tit. 2. leg. 9.* Medicamentum alicui infundere vel ore, vel clystere. ¶ Pro ipso instrumento, quo clyster infunditur: ac fortasse huc pertinet unus aut alter ex allatis locis. Hinc *oricularius clyster*, hoc est auricularis, apud *Cels. l. 7. c. 27.* & *Cæl. Aurelian. Chronic. l. 2. c. 1.* est instrumentum, quo in aures aliquid infunditur, *schizzatojo*. ¶ Pænultimam corripuit *Æmil. Macer de herb. c. de anetho.* Appositus digitis, aut intus clystere fusus. Sed non est imitandus. ¶ Legitur & *cluster* apud *Scribon. Larg. compos.* 179. mutata Græca υ in *u* Latinum: quod in quamplurimis aliis vocibus a Latinis factitatum est.

CLYSTERIO, as. V. *Clysterizo*.

CLYSTERIUM, ii, n. κλυστήριον, idem quod clyster. *Scribon. Larg. compos.* 114. Pastillus, qui clysterio immittitur torminosis per anum. & *compos.* 118. Per clysteria caldam immittere. Adde *Fest.* in *Eudiaon*.

CLYSTERIZO, as, a. 1. clystere purgare. *Cæl. Aurelian. Acut. l. 3. c. 4.* Synanchicos clysterizare. *Veget. de re Veterin. l. 1. c. 42.* Clysterizabis etiam ex aqua calida, & oleo. Al. leg. *clysteriabis*.

CLYTÆMNESTRA, æ, f. Κλυταιμνήστρα, filia Jovis, & Ledæ, soror Helenæ, Castoris, & Pollucis, uxor Agamemnonis, cui Orestem, & Electram peperit. Regressum ex bello Trojano virum in convivio ope Ægysthi adulteri filii Thyestis interfecit, deinde Cassandram interfici jussit Priami filiam, quæ Agamemnoni in rerum divisione sorte obtigerat. Postremo & ipsa occisa est ab Oreste filio in patris ultionem. *Hygin. fab. 117.* & 240. & *Serv.* variis in locis. *Ovid. in eleg. de nuce, v. 26.* Ista Clytemnæstra digna querela fuit. ¶ Scribitur etiam & sæpissime *Clytemnestra*, quamvis Græce in secunda syllaba sit diphthongus αι. Hinc eadem syllaba corripitur ab *Auson. in Heroib.* 1. Vindicem adulterii cum Clytemnestra necet. *Scalig. ad Fest. in voce Crustumina* putat *Auson.* scripsisse *Clytemestra*.

CLYTIE, es, f. Oceani Nympha, aliquando ab Apolline adamata, donec illa ejus cum Leucothoe concubitum Orchamo patri puellæ indicavit. Iratus enim Apollo Clytien gravissimo odio prosecutus est. Illa amoris impatientia cibo, & potu abstinens mane orientem, & vespere occidentem spectabat Apollinem, & quacumque Apollo iter faciebat, oculis sequebatur. Tandem fame, & dolore consumpta mutata est in heliotropium. *Ovid. 4. Metam. v. 192.* & *sequentib.*

C N

CNÆUS, & Cneus, i, m. prænomen R. a *nævo* ductum, ut docet *Auct. de nominib. & prænom. R.* quem quidam *Valer. Maxim.* putarunt. Scribitur fere duabus tantum prioribus litteris, ut *Cn. Pompejus Magnus*. Pronuntiatur autem tanquam si per *g* litteram scriberetur, *gneus* (quemadmodum & *Cajus*, *gajus*) ut *Quintil. l. 1. c. 7.* (*al.* 13.) docet. Imo ita etiam scriptum reperitur. *Inscript.* apud *Noris in Cenotaph. Pis. dissertat. 4. c. 5.* V. F. Gneus Peccatius VI. Vir sibi, & Q. Pec. Vixit an. LXI. ¶ Hinc *Gnea* femininum. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 274. n. 2.* Gnææ Sejæ Herenniæ Sallustiæ, &c. Adde *Festum* in littera G. ¶ Ex duabus scribendi rationibus illam præfert *Manut.* quæ cum diphthongo est, ex Græca consuetudine: quamquam *Diomed.* & *Priscian.* aliter sentiant.

CNASONAS, acus, quibus mulieres scalpunt caput. *Fest.* Est a κνάω, scindo, rado. *Scalig. hic.*, & *ad vocem acus* idem putat esse cum discerniculo.

CNECINUS. V. vocem sequent.

CNEDINUS, a, um, ad urticam pertinens, ut *cnedinum oleum* apud *Plin. l. 15. c. 7. ad fin.* Nam κνίδη, seu κνίδη Græce urtica est. Al. leg. *cnecinum*, sed male inquit *Harduin*.

CNEORON, i, n. κνέωρον, nomen fruticis, qui & cnestron, κνῆστρον, & thymelæa dicitur, similis oleastro, foliis angustioribus, gummosis, si mordeantur, myrti magnitudine; semine, colore, & specie farris: granum fert lini simile, quod aliqui linum vocant. *Plin. l. 13. c. 21.* V. *Coccum*.

CNEPHOSUS. V. *Gnephosus*.

CNESTRON. V. *Cneoron*.

CNICOS, seu Cnicus, i, m. κνίκος, & κνῆκος, herba Ægypto peculiaris, Italiæ ignota, duplicis generis, silvestris, & sativa. Silvestris duæ sunt species, una caule rigido, semine candido, grandi, & amaro: alio nomine *atractylis*: altera hirsutior, torosiore caule, & qui pæne humi serpat, minuto semine. *Plin. l. 21. c. 15.* & 32. & *Scribon. Larg. compos.* 135.

CNIDE, es, f. *sorta di piantanimale*, κνίδη, genus zoophyti, Latine *urtica*, quod tamen noctu vagatur, & sedem mutat. Natura huic est carnosæ frondis; & carne vescitur. Vis pruritu mordax, eademque quæ terrestris urticæ. Contrahit ergo se quam maxime rigens, ac prænatante pisciculo frondem suam spargit, complectensque devorat. Alias marcenti simile, jactari se fluctu patitur algæ vice, & contactos pisces, attrituque petræ scalpentes pruritum invadit, &c. *Plin. l. 32. c. 11. ante med.* & *lib. 9. c. 45.* & *Plaut. Rud. a. 1. 9.*

CNIDIUS. V. *Gnidius*.

CNISSA, æ, f. *fumo*, *e odore di untume*, *o carne arrostita*, *leppo*, κνίσσα, fumus, & nidor pinguedinis incensæ, aut carnis assæ. *Arnob. sub init. l. 7. pag. 212.* Nisi forte hostiarum deus animas devorat, aut ex aris ardentibus nidorem consectatur, & fumos, pasciturque de cnissis, quas evomunt ardentia viscera, adhuc suda de sanguine, & prioribus humecta de succis.

CNODAX, acis, m. *pirone*, *sprangbetta*, κνώδαξ, instrumentum, quod infigitur in extremis scaporum capitibus, & in armillam immissus versatur. *Vitruv. l. 10. c. 6.* Ferreos cnodaces, uti subscudes in capitibus scaporum implumbavit, & armillas in materia ad cnodaces circumdandos infixit, &c. Alii scribunt *chodax*, sed minus recte, inquit *Philander*. ¶ Simile est huic ferreum instrumentum uncinatum, quod infigitur in magnum aliquod pondus, & immissa fune, ope trochleæ attollitur. Itali vocant *ulivella*, nostri *gripia*. Scribit *Turneb. l. 26. c. 2.* cnodaces proprie esse stilos ferreos in tornis, qui utrinque materiam, quæ tornatur atque versatur, distinent.

COA VESTIS. V. in *Cous, a, um*. ¶ De proverbio *in triclinio Coa*. V. *Choa*.

COACCEDO, is, n. 3. idem quod accedo, vel simul accedo, συμπαραγίγνομαι. *Plaut. Curcul. 2. 3. 65.* Pro iis decem coaccedunt minæ.

COACERVATIM, adverb. *a mucchj*, σωρηδὸν, ἀθρόως, acervatim. *Apul. in Florid. n. 9.* (*al. l. 2.*) Non sigillatim ac discretim, sed cunctim, & coacervatim offerre.

COACERVATIO, onis, *ammucchiamento*, *ammassamento*, συμφόρησις, ἄθροισμα, acervus, cumulus, copia. Translate *Cic. in Partit. c. 35. in fi.* Frequentatione argumentorum, & coacervatione universa. *Quintil. Declam. 5. c. 13. in fi.* Explicare aliquid coacervatione. cui opponitur per partes.

COACERVATUS, a, um, *ammucchiato*, *rammontato*, σωρευθείς, in acervum collectus, acervatus. *Cæs. l. 2. B. Gall. c. 27.* Coacervata cadavera. *Cic. 1. Agrar. c. 5.* Constructa, & coacervata pecunia. *Id. Verr. 7. c. 57.* Cives R. conjectos in lautumias; indignissimo in loco coacervatam multitudinem civium. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 359.* Bustum coacervatum aggere excelso. ¶ Translate

slate *Cic. in Partit. c.* 11. *ad fin.* Verisimilia, etiam si videntur esse exigua per se, multum tamen cum sunt coacervata, proficiunt. *Ovid. Metam.* 8. *v.* 485. Per coacervatos pereat domus impia luctus.

COACERVO, as, a. 1. *ammucchiare*, *rammontare*, *ammassare*, σωρεύω, ἀθροίζω, in acervum congero, acervo. *Cic. Agrar.* 2. *c.* 27. Cogere & coacervare pecunias. *Id. Verr.* 6. *c.* 24. Magnam vim emblematum coacervare. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 46. Coacervare aliquid ex multis familiis in una domo. *Liv. l.* 5. *c.* 39. Coacervare cumulos armorum. *Hirt. de B. Afric. c.* 91. Omnibus rebus eo coacervatis. ¶ Duriuscula locutio videtur quibusdam in illo *Cicer. Agrar.* 2. *c.* 25. Habes tantam pecuniam, qua hosce omnes agros, & ceteros horum similes non modo emere, verum etiam coacervare possis.

COACESCO, is, cui, n. 3. *inacetire* ἐξοξίζομαι, acesco, vel simul acesco. *Cic. de Senect. c.* 18. *ad fin.* Ut non omne vinum, sic non omnis ætas vetustate coacescit. *Cels. l.* 4. *c.* 5. *ad fin.* Si coacuit intus cibus, aut computruit. *Id. l.* 1. *c.* 2. *sub fin.* Secunda mensa bono stomacho nihil nocet, in imbecillo coacescit. Adde *Varron. l.* 1. *R. R. c.* 65.

COACTE, adverb. *in fretta*, brevi tempore, cito. *Gell. l.* 10. *c.* 11. *ad fin.* Cum significandum est, coactius quid factum, & festinatius, tum rectius *præmature factum* id dicitur, quam *mature*. ¶ Item presse, & alicui rei inhærendo. *Id. l.* 19. *c.* 2. Eos Græci appellant vel ἀκολάστους, vel ἀκρατεῖς: nos eos vel incontinentes dicimus, vel intemperantes. ἀκολάστους enim si interpretari coactius velis, nimis id verbum insolens erit. *h. e.* si velis ad verbum vim Græcæ vocis exprimere. Quidam leg. *coarctius*, hoc est angustius. Eadem lectionis varietas est apud *Hieronym. l.* 1. *in Matth. c.* 5. ¶ Item per vim. *Tertull. de baptism. c.* 12. Alii plane satis coacte injiciunt, tunc Apostolos, &c. *stiracchiatamente*. Adde *de anim. cap.* 42.

COACTILIA, um, n. πιλήματα, sunt crassiores panni ex lana non texta, sed coacta, quales sunt, quos Itali vocant *feltri*. De his *Ulpian. Dig. lib.* 34. *tit.* 2. *leg.* 26. Coactilia vesti cedunt. ¶ Horum usus erat in castris, & apud pauperiores. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 44. *in fi.* Milites aut ex coactis, aut ex centonibus, aut ex coriis tunicas, aut tegmenta fecerant, quibus tela vitarent. Al. leg. *ex subcoactis*: sed hæc lectio a paucis recepta est.

COACTILIARIUS, a, um, adject. *Coactiliaria taberna* apud *Capitolin. in Pertin. c.* 3. est in qua coactilia fiunt, & venduntur. Al. tamen leg. *coctilicia*, & intelligunt eam, in qua coctilia ligna venduntur. ¶ *Coactiliarius*, *ii* est, qui coactilia conficit, πιλωτιδοποιός, πιλοποιός. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 648. *n.* 4. M. Ballonius M. L. Lariscus lanarius coactiliarius conjugi carissimæ B. M. fec. V. *Coactilia*.

COACTIM, adverb. coacte. *Sidon. l.* 9. *ep.* 16. Si quod schedium temere jacens chartulis putribus continebatur, raptim coactimque translator festinus exscripsi. *h. e.* colligendo, & simul conjungendo.

COACTIO, onis, f. *radunamento*, σύναξις, actus cogendi, hoc est colligendi. *Coactio argentaria* est munus colligendi pecunias, ἀργυρολογία. *Sueton. in Vespas. c.* 1. Coactiones argentarias factitavit. V. *Coactor*. ¶ Quidam huc addunt locum *Plauti Asin.* 1. 3. 51. Vetus est, Nihili coactio est. Sed alii aliter leg. V. *Cocio*. ¶ Item actus redigendi in compendium. *Ascon. in Verr.* 3. *c.* 9. Quasi per indicem rem exponebant: quod ipsum dicebatur causæ conjectio, quasi causæ suæ in breve coactio. ¶ Item actus cogendi, *h. e.* impellendi, *sforzamento*. In veteri quodam lapide, in quo enumerantur decora cujusdam Dioclis agitatoris in Ludis Circensibus, dicitur is vicisse semel sexaginta millia nummum *novis coactionibus*: quod explicat *Panvin. de Lud. Circens. l.* 1. *c.* 14. novis modis illum populo inusitatos cursus suscipere cogente, v. g. ut sine flagellis curreret, ut non clamaret, ut alienis equis uteretur, &c.

COACTO, as, a. 1. *sforzare*: frequentativum *a cogo*, vehementer, vel sæpe cogo. *Lucret. l.* 6. *v.* 1120. Qua graditur, conturbat, & immutare coactat. Adde *vers.* 1159.

COACTOR, oris, m. *raccoglitore*, ἀθροιστής, συλλογεύς, qui cogit, hoc est colligit. *Cato R. R. c.* 150. Menses decem ab coactore releget porcos sectarios. *h. e.* a subulco, *porcajo*. Vet. Inscript. apud *Donium class.* 8. *n.* 11. P. Cæcilius P. L. Eros coactor vinarius de Foro vinario, &c. ¶ *Tacit.* 2. *Hist. c.* 68. Conclamatum repente, quartamdecimam legionem ad prœlium venire: sed erant agminis coactores. *h. e.* qui postremo cogunt, & claudunt agmen, *la retroguardia*. ¶ *Coactor* etiam dicitur minister publicani mercede conductus, qui vectigalium ac tributorum pecunias exigit, & colligit, *esattore*, *riscotitore*, ἀργυρολόγος, ἀπαιτητής, πράκτωρ. Hic aliquando ipsa nomina propria pecunia ab ipsis publicanis redimebat, deminuto pretio, ut postea eadem exigens lucraretur. *Cic. pro Rabir. Post. c.* 11. Utrum accessionem decumæ, ut nostri facere coactores solent, &c. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 347. *n.* 4. Auri lustralis coactor. ¶ Item qui argentariis inservit in eorum pecuniis colligendis, & in auctionibus pecunias colligit, & res auctione venditas emptoribus addicit. Exemplum habes apud *Cicer. pro Cluent. c.* 64. Huc pertinet illud *Horatii* de patre suo *l.* 1. *sat.* 6. *v.* 86. Si præco parvas, aut (ut fuit ipse) coactor Mercedes sequerer. *Acron* enim & *Porphyr.* patrem *Horatii* coactorem argentarium fuisse testantur. *Auct. vitæ Horat.* (*quem quidam Sueton. putant*) scribit fuisse *coactorem exactionum*. ¶ Ipsi quoque argentarii pecunias a variis exigentes, *coactores* vocantur. *Scævola Dig. lib.* 4. *tit.* 7. *leg.* 40. *ad fin.* Argentarius coactor, cum pæne totam fortunam in nominibus haberet, servis actoribus ita libertatem dedit. ¶ Denique coactor est, qui cogit, *h. e.* compellit ad aliquid faciendum. *Senec. ep.* 52. Invenies aliud genus hominum, qui cogi ad rectum compellique possunt: quibus non duce tantum opus sit, sed adjutore, & ut ita dicam, coactore. Ex his *Senecæ* verbis satis colligitur, hac notione hoc verbum in usu non fuisse.

COACTURA, æ, f. *ricoglimento*, *radunamento*, σύλλεξις, quod ex aliqua re collectum est. *Colum. l.* 12. *c.* 50. *de olivitate faciendis.* Ut seorsum reponatur uniuscujusque diei coactura.

COACTUS, us, m. *spinta*, *costrignimento*, impulsus. *Lucret. l.* 2. *v.* 272. ut cum impulsi procedimus ictu, Viribus alterius magis magnoque coactu. *Cic. ad Attic. inter epist. ad Brut.* 17. Quoniam efflagitas, coactu tuo scribam. *Id. Verr.* 7. *c.* 29. Coactu atque efflagitatu meo. Adde *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 27. sed extra ablativum casum singularis numeri exempla nondum vidimus.

COACTUS, a, um, *radunato*, *raccolto*, *messo insieme*, συναχθείς, συνηγμένος, collectus, congregatus. *Plaut. Trinum.* 2. 4. 125. Vinum priusquam coactum est, pendet putridum. *Cic. pro Cæcin. c.* 11. Coacti homines, & armati. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 15. Equitatus coactus ex omni provincia. *Pompej. ad Domit. post ep.* 12. *l.* 8. *ad Attic.* Copiæ in unum locum coactæ. *Virg.* 7. *Æn. v.* 43. totamque sub arma coactam Hesperiam. *Lucret. l.* 1. *v.* 761. ut tempestate coacta Fulmina diffugere, atque imbres, ventosque videmus. *h. e.* collectis & glomeratis nubibus procellosis. ¶ Item in unum compactus, redactus, conjunctus, colligatus, *ristretto*, *unito*. *Gell. l.* 6. *c.* 2. Ratione quadam principali necessario coacta, atque connexa sunt fato omnia. *Gab. Bassus* apud *eund. l.* 5. *c.* 7. In unum tantummodo exitum collecta, & coacta vox. *Plin. l.* 2. *c.* 65. Aquarum figura coacta in verticem. *Id ibid. c.* 39. Liquor coactus in nivem. *rappigliato*, *appreso*. & *cap.* 42. Aer coactus in liquorem. *Id. l.* 29. *c.* 6. Fel sole coactum ad crassitudinem mellis. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 666. Lactis massa coacti. *Plin. l.* 8. *c.* 48. Lanæ & per se coactam vestem faciunt. *Al. leg.* Lanæ & per se coactæ vestem faciunt, *pigiate*, *follate*, confectæ. V. *Coactilia*, ubi habes etiam exemplum ex *Cæs.* huc pertinens. *Cels. l.* 2. *c.* 8. Alvus in hac valetudine ea tuta est, quæ quotidie coacta, eaque convenientia his, quæ assumuntur, reddit. *h. e.* excrementa figurata, duriora, ac spissata, συνεστηκότα. *Id. ibid. c.* 3. *sub fin.* Coacta alvus. *h. e.* quæ hujusmodi excrementa reddit. *Plin. init. l.* 37. Coacta in arctum rerum naturæ majestas. *ridotta in ristretto*, *in piccolo*. de gemmis loquitur. ¶ Item impulsus, adactus, *spinto*, *cacciato a forza*. *Virg.* 7. *Æn. v.* 509. quercum cuneis coactis scindere. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 32. Vi & necessario coactus in portum. ¶ Item compulsus, *costretto*, *sforzato*. *Cic. pro Dom. c.* 35. Quis unquam audivit, cum ego de me, nisi coactus, ac necessario dicerem? *Sallust. in Jug. c.* 109. Tutius imperitare volentibus, quam coactis. *Nepos in Themist. c.* 8. Necessitate coactus. *Terent. Adelph.* 1. 1. 44. Malo coactus qui suum officium facit, &c. *Id. Andr.* 1. 1. 45. Inopia coactus. *Id. ibid.* 4. 4. 41. Coactus legibus. *Id. Phorm.* 1. 4. 37. Scio vi coactum te esse invitum. *Sueton. in Tiber. c.* 54. Ad voluntariam mortem coactus. *Nepos in Alcib. c.* 4. Coacti, ut se devoverent. *Salust. in epist. Mithrid.* Coactus regredi. *Senec. in Troad. v.* 573. Coacta dices, sponte quod fari abnuis. ¶ De ipsis rebus, quæ vi, vel ab invitis fiunt. *Plin. l.* 7. *c.* 25. Injuria coacta. *fatta per forza*. *Virg.* 2. *Æn. v.* 196. Coactæ lacrimæ. *sforzate, e finte*. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 35. Auspicium coactum & expressum. *Plin. l.* 12. *c.* 2. Chamæplatani arbores coactæ brevitatis: quoniam arborum etiam abortus invenimus. *sforzata*, *non naturale*. ¶ In illo *Lucani l.* 7. *v.* 395. Rus vacuum, quod non habitet, nisi nocte coacta Invitus, questusque Numam jussisse, Senator: *nox coacta* est, in qua Senator cogitur ex veteribus cæremoniarum institutis vigilare, & sacra facere. ¶ Præterea *coactum* aliquid dicitur, quod minus apte congruit cum re, de qua agitur. *Gell. l.* 1. *c.* 4. *ad fin.* Quod absurdum, & nimis coactum foret, si nondum redditam gratiam eo ipso redditam diceret, quia debetur. *stiracchiato*. Adde *lib.* 16. *c.* 14.

COADDO, is, a. 3. *aggiungere*, addo, vel simul addo, προστίθημι. *Cato R. R. c.* 40. Salicem Græcam discindito, argillam, vel cretam coaddito. Adde *Plaut. Casin.* 3. 1. 4.

COADJICIO, is, jeci, ectum, a. 3. simul adjicio, *aggiungere insieme*. *Colum. l.* 12. *c.* 21. Coadjicitur in binas urnas ligula cumulata salis.

COADJUTOR, oris, m. qui simul adjuvat. Habetur de hac voce exemplum in *Inscript.* apud *Gruter.* sed spuria, & nullius adeo auctoritatis.

COADOLESCO, is, n. *crescer insieme*, simul adolesco, συναυξάνομαι. *Tertull. de anim. c.* 16. Ut irrationale inoleverit, & coadoleverit in anima. & *cap.* 19. Vis animæ arborum coalescens, & coadolescens robori suo. ¶ Legitur & *coadulesco*. V. *Adolesco*.

COADORO, as, a. 1. simul adoro. *Ambros. l.* 3. *de Sp. S. c.* 12. *a med.* Coadoratur in Patre Christus. *Justinian. lib.* 1. *Cod. tit.* 1. *leg.* 4. Christus coadorandus, & conglorificandus.

COADUNATIO, onis, f. *adunamento*, ἕνωσις, actus adunandi. *Imp. Justinian. lib.* 5. *Cod. tit.* 12. *leg. ult. ad fin.* Et non esse exspectandam post singulas æstimationes unam coadunationem totius calculi.

COADUNATUS, a, um, *adunato*, adunatus. *Paul. Dig. lib.* 2. *tit.* 14. *leg.* 9. *in fi.* Spectabimus summas plures, quia illæ excedunt in unam summam coadunatæ. Adde *Aurel. Vict. de vir. Illustr. c.* 1. ubi tamen plerique aliter legunt.

COADUNO, as, a. 1. *adunare*, *metter insieme*, idem quod aduno, συνάγω, ἑνόω. *Ulpian. Dig. l.* 10. *tit.* 4. *leg.* 7. Si ansam scypho injunxeris, aut brachium statuæ coadunaveris. *Dictys Cretens. de B. Trojan. l.* 4. *c.* 13. Haud prius abire destitit, quam reliquiæ coadunarentur.

COÆDIFICATUS, a, um, inædificatus. *Cic. in Partit. c.* 10. *in f.* Loci culti, an inculti, celebres an deserti, coædificati an vacui. *luoghi con fabbriche*.

COEDIFICO, as, a. 1. *fabbricare in qualche luogo*, inædifico. *Cic. Attic.*

Attic. l. 13. ep. 33. Campum Martium coædificari. *Manut.* quod in ſuo libro legerat *cum*, vel *tum ædificari*, putabat emendandum *totum ædificari*.

COÆGRESCO, is, n. 3. ſimul ægreſco. *Tertull. de anim. c.* 5. Corpus compatitur animæ, cui aſſlictæ cura, angore, amore coægreſcit. Al. leg. *cohæreſcit*.

COÆGROTO, as, n. 1. ſimul cum alio ægroto. *Hieronym.* vertens locum *Theophraſti*, *l.* 1. *adverſ. Jovinian. ſect.* 47. *edition. Veronenſ.* Si ipſa (*uxor*) languerit, coægrotandum eſt.

COÆQUALIS, le, *eguale*, *coetaneo*, idem quod æqualis. *Petron. in Satyr. c.* 136. Sinciput coæquale natalium ſuorum. *h. e.* ejuſdem ætatis. *Juſtin. l.* 23. *c. ult.* In ludo inter coæquales diſcens. *fra ſuoi coetanei*. *Colum. l.* 8. *c.* 14. *ad fin.* Anſer ubi ſe paulum confirmavit, in gregem coæqualium compellitur.

COÆQUALITAS, atis, f. *uguaglianza*, æqualitas. *Modeſtin. Dig. lib.* 27. *tit.* 1. *leg.* 8. Coæqualitas honorum militiæ fortior videtur privilegio, quod, &c.

COÆQUATUS, a, um, *uguagliato*, æquatus. *Salluſt. orat.* 2. *ad Cæſar. de republ. ordinan.* Ita coæquati dignitate, pecunia, virtute anteire alius alium properabit.

COÆQUO, as, a. 1. *uguagliare*, *ſpianare*, æquum, æqualem facere. *Salluſt. in Catil. c.* 21. Exſtruere mare, coæquare montes. *Cato R. R. c.* 129. Cylindro, aut pavicula coæquare aream. *Colum. l.* 3. *R. R. c.* 16. *ad fin.* Coæquare paſtinatum. *Cic. Verr.* 5. *c.* 41. Tu ſic ordinem Senatorium deſpexiſti: ſic ad injurias, libidineſque tuas omnia coæquaſti. *Salluſt. orat.* 2. *ad Cæſar. de republ. ordinan.* Coæquari gratiam omnium difficile eſt. *Lactant. de ira Dei*, *c.* 7. Coæquare aliquem cum aliquo.

COÆQUUS, a, um, *eguale*, idem quod æquus. *Plin. l.* 6. *c.* 28. *ad fin.* Mirum dictu ex innumeris populis pars coæqua in commerciis, aut latrociniis degit. *h. e.* altera pars commerciis, altera latrociniis dedita eſt. Ita antiquæ Edition. A. 1470. & 1472. Aliæ habent *pars æqua*.

COÆSTIMO, as, a. 1. idem quod æſtimo, vel ſimul æſtimo. *Celſ. Dig. lib.* 47. *tit.* 2. *leg.* 67. Furti actione hoc quoque coæſtimabitur. Ita *Torrentin.* At *Haloander*, apud quem eſt, *leg.* 69. habet *æſtimabitur*.

COÆTANEO, as, n. 1. coætaneus ſum. *Tertull. de reſurr. carn. c.* 45. Contemporant ſœtu, coætaneant natu.

COÆTANEUS, a, um, *della medeſima età*, *coetaneo*, ἡλικιώτης, ἧλιξ, qui ejuſdem eſt ætatis, æqualis, coævus. *Porc. Latro declam. in Catil. c.* 2. Scipioni coætaneo ſuo. *Apul. l.* 8. *Metam.* Amicus, coætaneus, contubernalis. *Tertull. adverſ. Hermogen. c.* 6. Cui materia coætanea eſt.

COÆTERNUS, a, um, ſimul, & æque æternus. *Tertull. adverſ. Hermogen. c.* 11. *Hieronym. ad Damaſ. epiſt.* 57. *a med. Auguſtin. ſerm.* 38. *de verb. Dom. c.* 7. & *Boeth. de conſol. Philoſ. proſa* 6.

COÆVUS, a, um, *coetaneo*, ἧλιξ, qui eſt ejuſdem ævi, coætaneus, æqualis, *Auguſtin. ſerm.* 38. *de verb. Dom. c.* 7. & *Prudent. Cathemer.* 12. *de Epiph. v.* 137. Addebant quidam locum *Cicer. in Vatin. c.* 13. ſed ibi pro *coævos* legendum eſſe *coquos*, aut aliud quidpiam, jampridem Viri docti adnotarunt.

COAGGERATUS, a, um, in aggerem collectus. *Serv. ad* 5. *Æn. v.* 273. Agger eſt media viæ eminentia coaggeratis lapidibus ſtrata.

COAGGERO, as, a. 1. aggerando obruo, tego. *Colum. lib.* 8. *cap.* 6. Ova quidam paleis, aut furfuribus obruunt, nonnulli faba freſa coaggerant.

COAGITATIO, onis, f. actus cogitandi. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 55. Anima caleſcit coagitatione pulmonum. *Victor. Gruter.* & alii leg. *contagione*.

COAGITATUS, a, um, ſimul agitatus. *Marcell. Empir. c.* 8. *ante med.* Fel melle optimo mixtum, & diu coagitatum.

COAGITO, as, a. 1. *agitare*, *meſcolare*, agito, vel ſimul agito. *Apic. l.* 2. *c.* 1. & *l.* 4. *c.* 3.

COAGMENTATIO, onis, f. *conneſſione*, *concatenazione*, σύνδεσις, σύνταξις, connexio, conjunctio. *Cic. lib.* 2. *de nat. Deor. c.* 46. *in f.* Copulatio rerum, & quaſi conſentiens ad mundi incolumitatem coagmentatio naturæ. *Id. de Univ. c.* 5. Omnis coagmentatio corporis vel calore, vel frigore labefactatur, & frangitur. *Id. lib.* 1. *de nat. Deor. c.* 8. Coagmentatio diſſolubilis. *Vitruv. l.* 2. *c.* 9. Ulmus, & fraxinus in commiſſuris, & coagmentationibus ab lentitudine firmas recipiunt catenationes. *Plin. l.* 36. *c.* 22. *ad fin.* In conſtruendis parietibus alternas coagmentationes facere.

COAGMENTATUS, a, um, *conneſſo*, *concatenato*, *congiunto*, συμπαγής, compactus, connexus, conjunctus, compoſitus. *Cic.* 3. *de Fin. c. ult.* Quid in operibus manu factis tam compoſitum, tamque compactum & coagmentatum inveniri poteſt? *Id.* 1. *Tuſcul. c.* 29. Nihil eſt in animis admixtum, nihil concretum, nihil copulatum, nihil coagmentatum, nihil duplex. *Curt. l.* 4. *c.* 7. *a med. de Signo Jovis*. Umbilico maxime ſimilis eſt habitus, ſmaragdo & gemmis coagmentatus. *h. e.* compactus, compoſitus. ¶ Translate *Cic.* 3. *de Orat. c.* 43. Collocationis eſt componere & ſtruere verba ſic, ut neve aſper eorum concurſus, neve hiulcus ſit, ſed quodammodo coagmentatus, & lævis.

COAGMENTO, as, a. 1. *connettere*, *congiungere*, *concatenare*, πήγνυμι, συμπήγνυμι, conjungo, compono. *Cic. de Senect. c.* 20. Opus ipſa ſuum eadem, quæ coagmentavit, natura diſſolvit. *Plin. l.* 19. *c.* 6. Allium pluribus coagmentatur nucleis. *Colum. l.* 4. *c.* 29. Coagmentare fiſſuras. ¶ Translate *Cic. de clar. Orat. c.* 17. *ad fin.* Verba compone, & quaſi coagmenta. *Id. in Orat. c.* 23. Verba verbis quaſi coagmentare. *Id. Phil.* 7. *c.* 8. Coagmentare pacem. *rappatumare*.

COAGMENTUM, i, n. *conneſſione*, *concatenazione*, *congiungimento*, compoſitio, colligatio, conſtructio, connexio. Coagmenta, inquit *Non. c.* 1. *n.* 202. ſunt conjunctiones arctæ, & compares, a cogendo, ideſt ſtringendo. *Cato R. R. c.* 18. *ſub fin.* Orbem olearium punicanis coagmentis facito. *Vitruv. l.* 8. *c.* 7. Coagmenta tubulorum calce viva ex oleo ſubacta ſunt illinenda. *Cæſ. l.* 3. *B. Civ. c.* 105. Palma inter coagmenta lapidum ex pavimento exſtitit. *Plaut. Moſtell.* 3. 2. 144. Viden' coagmenta in foribus? ſpecta, quam arcte dormiunt! ¶ Translate *Gell. l.* 17. *c.* 9. Litteræ ſingulariæ ſine coagmentis ſyllabarum.

COAGULATIO, onis, f. *quagliamento*, *coagulazione*, πῆξις, actus coagulandi. *Plin. l.* 23. *c.* 1. & *l.* 28. *c.* 10. Coagulatio lactis.

COAGULATUS, a, um, *appreſo*, *rappigliato*, coactus, ſpiſſatus. *Plin. l.* 20. *c.* 14. Lac coagulatum. *Id. l.* 35. *c.* 15. *a med.* Sudor quidam coagulatus in ſpumam. *Id. l.* 16. *c.* 11. Coagulata pix.

COAGULO, as, avi, atum, a. 1. *rappigliare*, *quagliare*, *coagulare*, πήσσω, cogo, conſtringo, denſo, ſpiſſo: & dicitur de liquidis, quæ coeundo ſolidantur. *Plin. l.* 12. *c.* 25. Summa probatio balſami eſt, ut lac coagulet, in veſte maculas non faciat. *Id. l.* 20. *c.* 23. cannabis aquæ infuſa coagulare eam dicitur.

COAGULUM, i, n., *preſame*, *gaglio*, *coagulo*, πυτία, id quod adhibetur ad lac denſandum, ut ventriculus lactentis hædi, agni, &c. a *coagendo*, ſeu cogendo, hoc eſt conſtringendo, ut *Non. c.* 1. *n.* 115. & 202. docet *Varr. lib.* 2. *R. R. c.* 11. In lactis duos congios addunt coagulum magnitudine oleæ, ut coeat: quod melius leporinum, & hædinum, quam agninum. Alii pro coagulo addunt de fici ramo lac, & acetum. *Plin. lib.* 23. *c.* 7. Fici ſuccus coaguli modo lac contrahit. *Id. l.* 11. *c.* 41. Lactæ aſinæ coaguli vice utuntur. *Ovid.* 4. *Faſt. v.* 545. Mox epulas ponunt, liquefacta coagula lacte. *Id.* 13. *Metam. v.* 829. Lac mihi ſemper adeſt niveum: pars inde bibenda Servatur: partem liquefacta coagula durant. ¶ Dicitur & de aliis rebus, præter lac. *Gell. l.* 17. *c.* 8. *ad fin.* Cauſa oleo coaguli celerioris in levitate eſt. *Id. l.* 3. *c.* 16. *ad fin.* Dies quibus conceptum in utero coagulum conformatur. ¶ *Coagulum* quoque appellatur ipſum lac coagulatum. *Plin. l.* 28. *c.* 10. Si coagulum alicui nocuerit. ¶ Translate *coagulum* dicitur quidquid conjungit, & colligat. *Varr.* apud *Non. loc. cit. de vino*. Hoc hilaritatis dulce ſeminarium, hoc continet coagulum convivia. *Gell. l.* 12. *c.* 1. *ad. fin.* Vinculum illud, coagulumque animi, atque amoris. *Ammian. l.* 29. *c.* 2. (*al.* 11.) Palladius ille, coagulum omnium ærumnarum. *h. e.* qui omnes ærumnas ſecum quodammodo trahit, omnium malorum cauſa.

COALESCO, is, lui, n. 3. *unirſi*, *attaccarſi*, *e creſcere*, συμφύομαι, jungor, & ſimul aleſco, concreſco: & dicitur proprie de plantis. *Salluſt. in Jug. c.* 98. Grandis ilex coaluerat inter ſaxa. *Ovid.* 2. *de ar. am. v.* 649. Dum novus in viridi coaleſcit cortice ramus. *Colum. de arborib. c.* 27. *ad fin.* Sic interpoſito triennio coaleſcit ficus olivæ. *Id. l.* 2. *c.* 18. *a med.* Impetus aquarum proluit terram, nudatiſque radicibus gramina non patitur coaleſcere. *Ulpian. Dig. lib.* 39. *tit.* 2. *leg.* 9. Nec arbor poteſt vindicari a te ea, quæ translata in agrum meum cum terra mea coaluerit. *Cajus lib.* 41. *tit.* 1. *leg.* 9. Plantæ, quæ terra coaleſcunt, ſolo cedunt. ¶ Dicitur & de aliis rebus. *Lucret. l.* 6. *v.* 1066. Saxa calce coaleſcunt. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *ſect.* 57. *Hard.* Cilium vulnere aliquo diductum non coaleſcit. *h. e.* non coit, *non ſi rammargina*. *Id. l.* 9. *c.* 51. Vulnus non coaleſcit. *Ulpian. loc. cit.* Si cruſta non coaluerit, nec unitatem cum terra mea fecerit. ¶ Pro coire, congelari, *Gell. l.* 17. *c.* 8. Vinum idcirco minus cito coaleſcit, quod ſemina quædam caldoris in ſe habet. ¶ Translate eſt uniri, jungi, convenire. *Liv. l.* 23. *c.* 35. Tanta concordia coaluerant animi. *Id. l.* 1. *c.* 8. Multitudo coaleſcit in populi unius corpus. *Salluſt. in orat.* 2. *ad Cæſar. de republ. ordin.* Concordia inter veteres & novos coaleſcit. *Id. in Catil. c.* 6. Incredibile memoratu eſt, quam facile Romani & Aborigines coaluerint. *Tacit.* 2. *Hiſt. c.* 37. Neque exercitus linguis moribuſque diſſonos in hunc conſenſum potuiſſe coaleſcere. *Id.* 3. *Ann. c.* 38. Coaleſcere in atrox bellum. *Id.* 6. *Ann. c.* 44. Coaleſcere animo ad obſequium. *Liv. l.* 2. *c.* 48. Ut cum patribus coaleſcerent animi plebis. *ſi rappacificaſſero*. *Vellej. l.* 2. *c.* 90. Coaleſcentibus reipublicæ membris, quæ longa annorum ſeries laceraverat. *Id. ibid. c.* 48. Coaleſcentis pacis conditiones. *Quintil. l.* 1. *c.* 5. (*al.* 9.) *ſub fin.* Duæ voces e duobus quaſi corporibus coaleſcunt, ut *maleficus*. & *cap.* 7. (*al.* 13.) Vocales, quæ in unum ſonum coaleſcunt, & confunduntur. ¶ Item roborari, & creſcere. *Tacit.* 1. *Hiſt. c.* 21. Dum Galbæ auctoritas fluxa, Piſonis nondum coaluiſſet. *Id.* 3. *Hiſt. c.* 53. Culpam in Mucianum conferre, cujus criminationibus coaluiſſent pericula ſua. *Al. leg.* eviluiſſent. *Quintil. declam.* 18. *c.* 9. Infantia coaleſcit, pueritia conſurgit. ¶ In allato *Lucretii* verſu quidam putant legendum *coaleſcere*, ut ſit ab *oleſco*, quod ſignificat creſcere.

COALITUS, a, um, *unito*, *creſciuto*, *e raſſodato*, compactus, concretus, & confirmatus. *Gell. l.* 12. *c.* 1. Nihil intereſſe putat, cujus in corpore cujuſque ex ſanguine concretus homo & coalitus ſit. *Apul. de dogm. Plat. l.* 1. Sphœrasum ingenium ex igne coalitum & fabricatum. ¶ Translate *Tacit.* 4. *Hiſt. c.* 55. Coalita libertas. *Id.* 14. *Ann. c.* 1. Vetuſtate imperii coalita audacia. *Id.* 13. *Ann. c.* 26. Coalitam libertate irreverentiam eo prorupiſſe, &c.

COALITUS, us, m. *Arnob. l.* 4. *pag.* 150. Quod penitus oportebat ex humani generis coalitu tolli. *h. e.* conſortio, commercio, ſocietate.

COALLUO, is, a. 3. idem quod alluo, vel ſimul alluo. Affertur locus *Pomponii Dig. lib.* 41. *tit.* 1. *leg.* 30. ubi *Torrentin.* & *Haloander* pro *coalluendo* habent *colluendo*.

COAMATOR, oris, m. qui ſimul cum alio amat. *Cæcil.* apud *Non. c.* 2.

c. 2. *n.* 447. Libera essem jamdiu, si habuissem ingenio istoc coamatores mihi.

COAMBULO, as, n. 1. simul ambulo. Est *Claud. Mamert. de statu Anim. l.* 1. c. 3.

COAMICUS idem quod amicus, legitur a quibusdam *in carm. Veteris Poetæ* apud *Cicer. de Amic. c.* 26. ex aliquot MSS. sed alii plerique cum emendatis libb. *comitus*.

COANGUSTATUS, a, um, *ridotto alle strette*. in angustum redactus. *Auct. B. Hispan. c.* 5. Milites rlpis appropinquantes, coangustati præcipitabantur. *Aurel. Vict. in Epit. c.* 42. Nec multo post apud Lugdunum coangustatus, gladio transfosso latere exspiravit. ¶ Veteres dixerunt etiam *conangustatus*, teste *Festo* in *Conaudituum*.

COANGUSTO, as, a. 1. *ristringere*, *ridurre in istretto*, in angustum redigo, coarcto, στενοχωρέω. *Varr. l.* 3. R. R. *c.* 16. Coangustare alvus, ne apes in vasto loco despondeant animum. *Cels. l.* 7. *c.* 27. *in f.* Quo facilius fistula claudatur, vel certe coangustetur. *Auct. de B. Hispan. c.* 5. Dum cupidius locum student tenere, propter pontem coangustabantur. *Ulpian. Dig. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 19. *a med.* Coangustare aditum ædium. ¶ Translate *Cic.* 3. *de Legib. c.* 14. Hæc lex dilatata in ordinem cunctum, coangustari etiam potest.

COAPTATIO, onis, f. apta conjunctio. *Augustin. l.* 4. *de Trinit. c.* 2. In omni compaginatione, vel, si melius dicitur, coaptatione creaturæ. Hanc enim coaptationem (sic mihi nunc occurrit) dicere volui, quam Græci ἁρμονίαν vocant. Adde *lib.* 22. *de civit. Dei*, *c.* 24. *a med.*

COAPTATUS, a, um, apte conjunctus. *Augustin. l.* 22. *de civitat. Dei*, c. 24. *a med.* Mensuræ, quibus inter se cuncta conexa sunt, & coaptata.

COAPTO, as, a. 1. *adattare*, aptum reddo. *Augustin. ep.* 23. *sub fin.* Coaptabitur veritati. *Id. l.* 1. *de Doctr. Christ. c.* 14. Ligaturam similem membris similibus coaptare. Adde *Prudent. in Psychom. v.* 557.

COAPTUS, a, um, aptus, accommodatus. *Martian. Capell. l.* 2. *pag.* 35. Nisi hæc, quibus plenum pectus geris coaptissima egestione vomueris. Alii leg. *coactissima*.

COARCTATIO, & Coartatio, onis, f. *ristringimento*, actus coarctandi, στενοχωρία. *Liv. l.* 27. *c.* 46. Coarctatio plurium in angusto tendentium facilior futura erat. *Vitruv. lib.* 9. *c. ult.* Laxatio earum, aut coarctatio efficit aut vehementem, aut lenem aquæ cursum.

COARCTATUS, & Coartatus, a, um, *ristretto*, coangustatus. *Cic. Attic. l.* 7. *ep.* 10. Cn. noster quid consilii capiat, nescio, adhuc in oppidis coarctatus. *Colum. l.* 8. *c.* 7. Gallinæ in caveis ita coarctatæ, ne versari possint. *Ulpian. Dig. lib.* 43. *tit.* 8. *leg.* 2. *a med.* Via coarctata. ¶ Translate *Tacit.* 2. *Hist.* c. 71. Coarctati consulatus. *h. e.* ad brevius tempus redacti.

COARCTE. V. *Coarcte*.

COARCTO, & Coarto, as, a. 1. *ridurre in ristretto*, *ristringere*, στενοχωρέω, in arctum redigo, coangusto. *Petron. in Satyr.* c. 98. Araneis oleo madentibus vulnus coarctare. *Colum. l.* 2. *c.* 19. Coarctare fœnum in struem. *Frontin. de aquæduct. artic.* 35. Coarctare, vel laxare formulas modulorum. *Valer. Max. l.* 9. *c.* 7. Sudario os, & fauces coarctare. ¶ Item brevius facere. *Id. l.* 4. *c.* 1. *n.* 3. Coarctare tempus censuræ. *h. c.* tempus brevius assignare. *Ovid.* 5. *Fast. v.* 546. noxque coarctat iter. ¶ Translate *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 35. Ut hæc, quæ coarctavit, & peranguste refersit in oratione sua, dilatet nobis atque explicet. ¶ Aliquando significat cogere, *costringere*. *Paul. Dig. l.* 18. *tit.* 1. *leg.* 57. Coarctandus est emptor venditionem adimplere.

COAREO, es, vel Coaresco, is, ui, *seccarsi*, *inaridirsi*, aresco, vel simul aresco. *Vitruv. l.* 7. *c.* 11. Æs, & arena ab ignis vehementia confervescendo cum coaruerint.

COARGUO, is, a. 3. *mostrare*, *far vedere*, *provare*, idem quod arguo, vel simul arguo, ostendo, demonstro, ἐλέγχω. *Cic. Fam.* 3. *ep.* 8. *a med.* Non nostram is perfidiam coarguit, sed indicat suam. *Id pro Mur. cap.* 4. Fuga laboris desidiam, repudiatio supplicum superbiam, amicorum neglectio improbitatem coarguit. *Id.* 6. *Verr. cap.* 47. Omnibus in rebus coarguitur a me, convincitur a testibus. *h. c.* ostenditur, probatur esse reus. *Id.* 1. *Acad.* c. 4. Coarguere errorem alicujus. *far vedere*. & *pro Ligar. cap.* 5. *ad fin.* Refellere, & coarguere mendacium alicujus. *Id pro Rosc. Amer. c.* 30. Certum crimen multis suspicionibus coarguitur. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 5. Coarguere rem aliquam certioribus argumentis. *Cic. pro Syll. c.* 15. *in f.* Coarguere aliquem commutati judicii. *Id.* 7. *Verr.* c. 59. aliquem avaritiæ. *Ovid.* 11. *Metam. v.* 193. Obruta verba refert, dominique coarguit aures. *manifesta*, *divulga*. *Senec. de tranquill. c.* 12. *a med.* Cujus vanitatem capta mens non coarguit. *non iscopre*. *Plin. l.* 16. *c.* 31. *ad fin.* Quidam brevitate radicum celerius senescere arbores putant: quod coarguunt fici, quarum radices longissimæ, & senectus ocyssima. *h. c.* falsum esse ostendunt. *Id. l.* 12. *c.* 25. Balsami fructus adulteratur Petræo hyperico: quod coarguitur magnitudine, inanitate, &c. *h. c.* deprehenditur. ¶ Cum infinito. *Hirt. de B. Alex. c.* 68. Cum, defensionem ejus nullam posse excusationem ejus imprudentiæ recipere, coarguisset.

COARTICULO, as, a. 1. *Arnob. l.* 1. *pag.* 31. Ora coarticulare mutorum. *h. e.* solvere, & facere, ut articulate loquantur.

COASPERNANS, antis, aspernans, rejiciens, recusans. *Tacit.* 1. *Hist. c.* 5. Coaspernantes veterem disciplinam. Al. leg. *aspernantes*.

COASSATIO, vel Coaxatio, onis, *tavolato*, *assito*, σανίδωσις, coassandi actus. Si fiat ex asseribus seu tigillis, est eorum contextus supra trabium contignationem, ad excipiendas tabulas: si fiat ex tabulis, est contabulatio. *Plin. lib.* 36. *c.* 25. Necessarium binas per diversum coassationes substerni. *Vitruv. l.* 6. c. 5. Imponere contignationem, supra eam coaxationem, & pavimentum.

COASSO, vel Coaxo, as, a. 1. *intavolare*, σανιδόω, contabulo: & assis. *Vitruv. l.* 7. *c.* 1. Cum coassatum fuerit, supra altera coassatio transversa sternatur. ¶ De duplici, quam ponimus scribendi ratione sic habe, alteram ab *assis*, alteram ab *axis* esse. Porro *assis*, & *axis* idem significant, ut in *Assis* dictum est.

COASSOLET, idem quod assolet, legitur a quibusdam in *Plauti* Epid. 1. 1. 5.

COATRÆ, seu Coastræ, populi inter Assyriam, & Mediam, qui Coatram montem incolunt, apud quos arbores sunt maxima proceritate. *Lucan. l.* 3. *v.* 246.

COAUCTIO, onis, f. *accrescimento*, ἐπαύξησις, augmentum. *Cic. Verr.* 5. *c.* 81. *in f.* Non ex æstimatione, neque ex ternis denariis pendere crimen, sed ex coauctione annonæ, atque existimationis. *h. e.* ex adjectione, & auctario addito a Verre annonæ, atque æstimationi frumenti.

COAUGMENTATUS, a, um, auctus, ut Coaugmentata constructio, apud *Martian. Capell. l.* 5. *pag.* 167. ubi al. leg. *coagmentata*.

COAX, κοάξ, vox est ranarum, teste *Servio*, *ad* 7. *Æn. v.* 16. dicta a Græcis. Sic enim *Aristophanes* earum clamores expressit. ¶ Hinc est verbum

COAXO, as, n. 1. *gracidare*, verbum exprimens ranarum vocem. *Auct. carm. de Philom.* (*quod olim Ovidio tribuebatur*) *sub fin.* Garrula limosis rana coaxat aquis. *Sueton. in Aug.* c. 94. Negantur ibi ranæ coaxare. Adde *Spartian. in Geta*, c. 5. ¶ Aliam significationem. V. in *Coasso*.

COBIO. V. *Gobio*.

COBION, *Plin. l.* 25. c. 8. tradit esse speciem tithymali, etiam dendroidem dictam, & leptophyllon, in petris nascentem, comosissimam ex omnibus maxime, cauliculis rubentibus, & semine copiosissimam.

COCALIDES, um, f. filiæ Cocali. Fuit autem Cocalus Rex Siciliæ, qui Dædalum ab Creta Minois iram fugientem recepit, ipsumque Minoem, qui fugitivum Siciliam usque persequutus fuerat, hospitio exceptum, per insidias, filiarum ope interfecit. Hujus meminit *Ovid.* 8. *Metam. v.* 261. Hinc *Sil. l.* 14. *v.* 42. *de Minoe*. Postquam perpetuas judex concessit ad umbras Cocalidum insidiis, &c. Porro hæ dicuntur per causam lavandi pedes hospiti, ut mos erat, ferventi aqua caput ejus perfudisse, & sic occidisse. *Ovid. in Ibin*, *v.* 291. Vel tua maturet, sicut Minoia fata, Per caput infusæ servidus humor aquæ.

COCANICUS, i, m. *Coranico*, lacus Siciliæ, in ora australi, apud Ostium Drilli fluvii, inter Camarinam, & Heracleam, cujus aquæ circa ripas æstate in salem convertuntur. *Plin. l.* 31. *c.* 7.

COCCETUM. V. *Coctum*.

COCCEUS, a, um. *di grana*, κόκκινος, cocci colorem habens. *Lamprid. in Alex. c.* 42. Hoc solum imperatorium habens, quod lacernam cocceam accipiebat. Al. leg. *coccineam*.

COCCINATUS, a, um, κοκκοβαφής, coccineis vestibus indutus. *Sueton. in Domit. c.* 4. Puerulus coccinatus. *Martial. l.* 1. *epigr.* 97. Qui coccinatos non putat viros esse. Adde *l.* 5. *epigr.* 36.

COOCCINEUS, a, um, *di grana*, κόκκινος, cocci colorem habens. *Plin. l.* 21. c. 31. Trychnus, cui acini coccinei, granosi folliculi. *Petron. in Satyr. c.* 32. Coccineum pallium. *Martial. in lemmate*, *epigr.* 131. *l.* 14. Lacernæ coccineæ.

COCCINUS, a, um, idem quod coccineus, κόκκινος. *Petron. in Satyr.* c. 28. Coccina gausapa. *Juvenal. sat.* 3. *v.* 283. lana. *Martial. l.* 2. *epigr.* 29. aluta. ¶ *Coccina*, *orum* sunt vestes coccineæ. *Martial. l.* 2. *epigr.* 39. Coccina famosæ donas, & janthina mœchæ. Adde *epigr.* 43. & *l.* 14. *epigr.* 131.

COCCUM, i, n., *grana*, *scarlatto*, κόκκος. granum est arboris parvæ aquifoliæ ex genere ilicis (quod & *cusculium* vocant, κοκκίδιον) illius cortici veluti scabies quædam adhærens, innumerisque scatens vermiculis ex quibus contusis color fit aptus lanis tingendis præstantissimus, & magni pretii. Nascitur in Galatia, Africa, Pisidia, Cilicia, Lusitania; pessimum in Sardinia, ut apud *Plin. l.* 16. *c.* 8. legitur. Color ejus est rubens, sed qualis in rosa, & cum amabili nitore conjunctus. Non ubique idem est, cum pro varia locorum, in quibus provenit, natura, vel roseo dilutior, vel magis satur & nigricans sit. Differt a *purpura*, quæ intensiorem, ac nigriorem habet ruborem; coccum vero est dilutius. Quare aliquando purpura cocco superaddebatur, ut gratior esset, & mirabilior cocci color, qui ita mixtus *hysginus*, dicebatur, teste *Plin. l.* 9. *c.* 41. Ob eandem rationem, & propter utriusque affinitatem, coccineum cum purpureo aliquando confunditur. Optimum fuit *Galaticum*: ex qua voce quidam putant derivatum esse quod Itali dicunt *scarlatto*, & Galli *l' ecarlate*: quamvis fortasse hoc ab illo aliquantum differat. *Horat. l.* 2. *sat.* 6. *v.* 102. rubro ubi cocco Tincta super lectos canderet vestis eburnos. *Martial. l.* 5. *epigr.* 24. Vestis madida cocco. *Id. l.* 10. *epigr.* 76. Fulgere cocco. *Id. l.* 3. *epigr.* 2. Rubere cocco. ¶ Est aliquis cocci usus etiam in medicina. *Plin. l.* 24. c. 4. Coccum ilicis vulneribus recentibus ex aceto imponitur, &c. ¶ Coccum etiam dicitur pannus, seu vestis, aut filum cocco tinctum. *Sil. l.* 17. *v.* 396. ardenti radiabat Scipio cocco. *h.* e. paludamento coccineo. Nam præcipue Imperatorum paludamenta cocco tingebantur, ut *Plin. l.* 22. *c.* 2. docet. *Sueton. in Ner. c.* 30. Funes nexi purpura, & cocco. ¶ *Coccum Gnidium*, quod & *Granum Gnidium* appellatur, granum est cujusdam fruticis, qui thymelæa, & chamelæa dicitur, oleastro similis, foliis angustioribus, gummosis, si mordeatur, myrti magnitudine, semine, colore, & specie farris: ad medicinæ tantum usum. *Plin. l.* 13. *c.* 21. & *l.* 27. *c.* 9. *Cels. l.* 5. *c.* 5. & 8. & *Scribon. Larg. compos.* 134.

COCCYMELUM, κοκκύμηλον, inter genera malorum enumerat ex *Cleo-*

ne

cio Macrob. l. 2. Saturn. c. 15. Quidam exponunt genus pruni præcocis.

COCCYX, ygis, m. κόκκυξ, genus avis, de quo multa Plin. l. 10. c. 9. V. Cuculus.

COCETUM, seu Coccetum, i, n. genus edulii ex melle, & papavere factum. Festus. Hinc Tertull. advers. Valentinian. c. 12. Accii patinam, Nestoris cocetum. Voss. in Etymol. scribit respicere Tertullian. ad κυκεῶνα Nestoris, quam Homer. laudat Iliad. lib. 11. quæ & cinnus dicitur. Sed κυκεὼν Homeri ex vino constat, cui caseus supra rasus fuit.

COCHLĂCÆ dicuntur lapides ex flumine rotundi ad cochlearum similitudinem. Fest. ubi Scalig. adnotat, detortum esse a Græco κάχληκες, h. e. calculi, lapilli: quare videtur scribendum cochlacæ. Al. leg. cochalacæ.

COCHLĔA, æ, f. chiocciola, lumaca, κοχλίας, limax, animal notum, testa inclusum tortili, & turbinata. Cic. 2. de Divin. c. 64. Si quis medicus ægroto imperet, ut sumat terrigenam, herbigradam, domiportam, sanguine cassam, potius quam hominum more, cochleam, dicere. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 49. a med. Iste, qui tanquam cochlea, abscondens retentat se se tacitus. Plaut. Pœn. 3. 1. 29. Vincere cochleam tarditudine. ¶ Varia sunt cochlearum genera, albæ in Reatino agro: Illyricæ, quibus magnitudo præcipua; Africanæ, quibus fœcunditas; Solitanæ, quibus nobilitas: item Astypalæicæ, & Siculæ, & Balearicæ, quas cavaticas vocant, quoniam in speluncis nascuntur. Laudatissimæ fuere Africanæ; ex his Solitanæ. V. Plin. l. 9. c. 56. & l. 30. c. 6. item Varr. l. 3. R. R. c. 14. ubi earum alendarum rationem docet. ¶ Cochleæ nudæ dicuntur, quæ sunt sine testa, lumaconi. Plin. l. 29. c. 6. & l. 30. c. 7. ¶ In cochleam est in modum tortilis testæ cochlearum, a chiocciola. Cels. l. 8. c. 10. n. 1. Fascia brevissima adhibenda est, quæ circa fracturam (ossis) ter voluta sursum versum feratur, & quasi in cochleam serpat. Colum. l. 8. c. ult. Specus alii simplices & recti, alii in cochleam retorti. ¶ Ab hujus similitudine cochlea dicitur lignum in torculari erectum, canaliculis circum oblique cavatis striatum, quod in similiter cavatum lignum immissus, dum vertitur, prelum vel attollit, vel deprimit, chiocciola, strettojo. Apud Italos lignum hoc erectum, & versatile dicitur vite: quod vero immobile manet, madrevite, Græce περικόχλιον: apud Latinos non habet, quod sciam, proprium nomen. Vitruv. l. 6. c. 9. Torcular cochleis torquere. ¶ Item machina haustoria, ad aquam hauriendam, & attollendam, cujus faciendæ rationem Vitruv. l. 10. c. 11. perscribit. Est autem machina, cujus in medio rota est, quæ dum a calcantibus versatur, machina intus cochleæ instar detornata aquas exsorbet ex aquario septo & retrorsus emittit. ¶ Item genus ostii tortuosi, & oblique flexi. Varr. l. 3. R. R. c. 5. de ornithone. Ostium habere debet humile, & angustum, & potissimum ejus generis, quod cochleam appellant, ut solet esse in cavea, in qua tauri pugnare solent. ¶ Interdum cochlea dicitur de sola testa cochleæ. Martial. l. 11. epigr. 19. ad fin. Vix implet cochleam peracta messis, Et mustum nuce condimus picata. ¶ Item de testudine. Stat. l. 4. silv. 9. v. 32. Nusquam Cyniphiis vagata campis Curvarum domus uda cochlearum. V. Chersinæ. ¶ Scribitur & coclea sine aspiratione: quod damnare non ausim, cum admittat Velius Long. de orthogr. pag. 2230. Putsch.

COCHLĔAR, & Cochleare, is, n. cucchiajo, κοχλιάριον, λίσιδυξ, ἐπιλάμπας, ligula ex altera parte acuta, ex altera latior, & cavata: illa extrahuntur ex sua testa cochleæ, hac ova, & alii ejusmodi liquidiores cibi. Martial. l. 14. epigr. 121. cui lemma est Cochlearia. Sum cochleis habilis, sed nec minus utilis ovis: Numquid scis, potius cur cochleare vocer? Petron. in Satyr. c. 33. Accipimus cochlearia, ovaque ex farina pingui figurata pertundimus. Plin. l. 28. c. 2. Ovorum calyces, cochlearumque cochlearibus perforare. Cels. l. 6. c. 14. Chelidoniæ succus, per cochlear illita uva, maxime prodest. Et paulo post. Aquam cochleari exceptam uvæ subjicere. ¶ Est etiam mensura liquidorum, quarta pars cyathi. Colum. l. 12. c. 21. Musti cochlear cumulatum, vel simile genus poculi ejus, qui est quarta pars cyathi, adjicitur in binas urnas. Plin. l. 27. c. 4. Bibitur aloe in duobus cyathis aquæ, cochlearis mensura. Id. l. 23. c. 4. Folia decoquuntur ex melle, & dantur cochlearibus contra sanguinis excretiones. a cucchiaj.

COCHLEĀRIS, e, adject. Plin. l. 21. c. 27. Vincapervinca hydropicis datur in aqua cochleari mensura. h. e. quantum capit cochlear. Ita pleræque Edition. cum antiquis A. 1469. 1470. 1472. & Harduino. Nam Elseviriana 1538. habet cochlearis.

COCHLEARIUM, ii, n. luogo da tener chiocciole, locus in quo servantur, & aluntur cochleæ. Varr. l. 3. R. R. c. 14. Idoneus sub dio sumendus locus cochleariis. Adde cap. 12. ¶ Item cochlear, cucchiajo, κοχλιάριον. Plin. l. 20. c. 22. Si cochlearii mensura in die sorbeatur in aquæ cyatho. Scribon. Larg. compos. 122. a med. Sumuntur cochlearia tria cumulata. & mox Movente aliquo cochleario liquorem, ne quid subsidat. Id. compos. 96. Cochleario dare aliquid.

COCHLEĀTIM, a chiocciola, in modum cochleæ. Sidon. l. 4. ep. 15. ad fin. Agger cochleatim fractus.

COCHLEĀTUS, a, um, in modum cochleæ contortus. Pompon. apud Non. V. Torto, ec.

COCHLEĀTUS, a, um, adject. Pompon. apud Non. c. 2. n. 284. & 872. Ubi insilui in cochleatum equuleum, ibi tolutim tortor. cochleatus equuleus dici videtur (si modo sana est lectio) qui oblique, & veluti in cochleam graditur. Sequitur enim, ibi tolutim tortor. h. e. torqueor, in gyrum feror. Veteres Editiones A. 1476. & 1480. priore Nonii loco habent inculeratum, posteriore altera in cochleatum, altera concleatum. Turneb. putat legendum esse calcatum.

COCHLEŎLA, læ, f. parva cochlea. Hieronym. ep. 128. ad Fabiol. a med. Purpura ex maris cochleolis tingitur.

COCHLIS, idis, f. κοχλίς, parva cochlea. Nomen est gemmæ cujusdam, cochleæ similitudinem habentis. ¶ Adjective columna cochlis est in modum cochleæ intus cavata, ascendendi causa, fatta a chiocciola. Hujusmodi fuit Romæ in regione octava in Foro Trajani, & in nona ad templum Divi Antonini, ut est apud P. Vict. de Regionib. Urb. Rom.

COCINATORIUS. V. Coquinatorius.

COCIO, vel Coctio, onis, m. Coctiones, inquit Festus, dicti videntur a cunctatione, quod in emendis, vendendisque mercibus tarde perveniant ad justi pretii finem. Itaque apud antiquos prima syllaba per u litteram scribebatur. Hæc Fest. qui alibi docet, coctionem dici etiam arilatorem: quod confirmat Gell. l. 16. c. 7. ubi docet, Laberium pervulgate cocionem dicere, quem Veteres arilatorem dixerunt: qua in re ipsum reprehendit, ut qui obsoletum verbum, & ex sordidiore vulgi usu petitum adhibuerit. Scalig. ad Fest. & Voss. in Etymol. in Arilator Laberium defendunt, & hanc vocem non esse inter pervulgata, & proculcata reponendam, exemplo Plauti ostendere conantur. Sed Plauti locus qui est Asin. 1. 3. 51. item Mil. 3. 2. 29. varie a variis legitur, nec certi quidquam conficere posse videtur. Nam alii coctio, alii cocio pro cautio legunt: alii cocio quidem retinent, sed cocum interpretantur. V. Taubman. Etiam Salmas. apud Petron. hanc vocem legi vult. V. in fine verbi Concio.

COCIŌNOR, aris, dep. 1. cocionis more ago, hoc est in emendo, aut vendendo difficilis sum. Quintil. declam. 12. c. 21. Vendidit quanti voluit; & ut hoc ad nostras accederet moras, fortasse diu cocionatus est. Al. aliter leg.

COCLES, Itis, m. chi ha un occhio solo, losco, μονόφθαλμος, h. e. luscus, qui unum tantum habet oculum, ut Varr. l. 6. L. L. c. 3. extr. & Plin. l. 11. c. 37. sect. 55. Hard. docent. Et Varro quidem ita dictum esse ait, quasi ocles; quod videri potest per syncopen dictum ab oculus: sed Voss. & Scalig. derivari censent a cyclops. Cyclopes enim unoculi fuerunt. Lucil. apud Non. c. 13. n. 2. Ducentos Cyclopes coclites. De his fortasse locutus est Plautus Curcul. a. 3. v. 23. De Coclitum prosapia te esse arbitror. nam ii sunt unoculi. Sed Turneb. quem plerique sequuntur, Arimaspos hic significari docet, qui unoculi putati sunt. Enn. apud Varron. loc. cit. decem coclites, qui montibu' summis Ripæis fodere. ¶ Hujus cognominis fuit Horatius ille vir Romanus, qui Porsenæ Regis exercitu per Sublicium pontem transire conante, solus hostium impetum sustinuit, donec a tergo pons a sociis frangeretur, quo fracto armatus in Tiberim desiluit, multisque super incidentibus telis incolumis ad suos tranavit. Liv. l. 2. c. 10. Senec. ep. 120.

COCOLŎBIS, is, f. Ita Hispani vocant uvam eam, quam Dyrrachini basilicam appellant. Plin. l. 14. c. 2. ad fi. ¶ Apud Colum. l. 3. c. 2. est cocolubis.

COCTA, æ. V. Coctus.

COCTĀNA. V. Cottana.

COCTIBĬLIS. V. Coquibilis.

COCTILICIUS, a, um, coctilis, ut Coctilicia taberna. V. Coctiliarius.

COCTĬLIS, le, adject. ὀπτός. Lateres coctiles sunt, qui e terra fiunt, & in fornacibus coquuntur, mattoni, terracotta: & murus coctilis qui ex hujusmodi lateribus fit. Ovid. Metam. 4. v. 57. ubi dicitur altam Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem. Plin. l. 7. c. 56. Laterculi coctiles. ¶ Coctilia, uni sunt ligna cocta, (ut ea appellat Ulpian. Dig. lib. 32. leg. 53. ad fin.) & arida, ne fumum faciant, ἄκαπνα ξύλα: non tamen sunt carbones, qui in totum combusti sunt, & nigri, atque adeo ligna dici non possunt. Valerian. in quadam epist. apud Trebell. Poll. in Claud. c. 14. Dabis coctilium batilla quatuor.

COCTIO, onis, f. πέψις, ipse coquendi actus. Unde coctionem facere, pro concoquere, & cibum in ventriculo conficere, digerire, fare la digestione. Plin. l. 20. c. 9. a med. Coquitur & in melle cibi gratia, maxime ut coctionem facias.

COCTITĀRE pro frequenter coquere, agnoscitur tanquam Latinum a Festo in Coquinare.

COCTĪVUS, a, um, qui facile vel coquitur, vel maturatur, vel concoquitur ἑψητόν. Plin. l. 15. c. 23. Coctivæ castaneæ. ¶ Apud Apic. l. 9. c. 4. coctiva condimenta videntur esse, quæ cito, & facile coquuntur: vel quæ coqui necesse est, ut edulia fiant.

COCTŌNA. V. Cottana.

COCTOR, oris, qui coquit. Legitur apud Petron. in Satyr. c. 95. ubi coctores a multis exponuntur coqui. Quidam leg. lictores. ¶ Translate est decoctor. Senec. l. 4. de benef. c. 26. Coctori credere pecuniam. Al. leg. decoctori, rectius. ¶ Coctores juris jculariter & ambigue dixisse Plaut. Pœn. 3. 2. 9. putat Paræus: sed alii leg. coctiores. V. Coctus.

COCTŪRA, æ, f. ratio, seu modus coquendi. Plin. l. 19. c. 8. circa med. Apiciana coctura coquere aliquid. Id. l. 34. c. 8. in fi. Exurente coctura æs fragile conficitur. Apic. l. 6. c. 2. Dimidia coctura decoques, dum obduretur. & ibid. Modica coctura coquere. ¶ Item id, quod coquitur. Colum. l. 12. c. 18. in fi. Si quinta pars picis Bruttiæ in universam cocturam adjiciatur. ¶ Item moderata cæli temperies, qua fructus optime coquuntur & maturescunt. Plin. l. 14. c. 4. a med. Ea cæli temperies fulsit, quam cocturam vocant.

COCTUS, a, um, cotto, ἑψηθείς, particip. a coquo, is. Plaut. Aulul. 3. 2. 15. Quid curas, utrum crudum, an coctum edim? Id. Cas. 4. 2. 2. Vos cœnabitis, cœna ubi erit cocta. Horat. l. 2. sat. 2. v. 28. Coctus pavo. Nepos in Eumen. c. 8. Imperat comparari cibaria cocta dierum decem. Sueton. in Claud. c. 38. Cocta vendere.

h. e. cibaria cocta. Perf. sat. 3. v. 22. Cocta fidelia. h. e. fictilis. Martial. l. 9. epigr. 77. Later coctus. mattone. Propert. l. 3. eleg. 9. v. 22. Agger coctus. h. e. ex coctis lateribus factus. Id. l. 4. el. 5. v. 60. Rosaria cocta. h. e. humore, & virore defecta, rose appassite. ¶ De lignis coctis, V. in Coctilis. ¶ Ad illud Virg. 11. Æn. v. 553. Telum solidum nodis, & robore cocto: Servius hæc habet: Aut antiquam hastam fuisse significat: nam multi temporis aliquid recoctum vocatur: aut vere coctam. Hastæ enim igni plerumque durari consueverunt, ut facilius corticem demittant. ¶ Cocta, æ, apud Martial. est aqua decocta: ea ratione qua dicitur absolute decocta, & calda. Est qui caseum secundarium intelligit, quem Itali ricotta dicunt. Locus est l. 2. epigr. 85. Vimine clausa levi niveæ custodia coctæ. ¶ Est etiam coctus idem quod maturus, cum de fructibus loquimur, maturo, e stagionato. Cic. de Senect. c. 19. ad fin. Poma matura & cocta. Plin. l. 12. c. 5. Coctus solibus fructus. ¶ Translate Cic. Attic. l. 13. ep. ult. ex Lucilio, ut videtur. Bene coctus & conditus sermo. Plaut. Mil. 2. 2. 52. Non placet, quod reperit. Quidquid est, incoctum non expromit: bene coctum dabit: h. e. consilium bene meditatum, & deliberatum. ¶ Comparativum coctior habetur apud Plaut. Pœn. 3. 2. 9. Hodie juris coctiores non sunt qui lites creant. Turneb. l. 15. c. 7. Adversarior. ridiculum, inquit, dictu, juris coctiores pro juris doctiores dicere; quod urbanitate Comica conditum protulit, ambigui occasione usus. Nam & jus culinarium coquitur, & coctus, ac recoctus dicitur, qui in re aliqua tiro non est.

COCULA, n. plur. vasa ænea coctionibus apta. Alii cocula dicunt ligna minuta, quibus facile decoquantur obsonia. Fest. ¶ Ad priorem significationem firmandam affert Isid. l. 20. Orig. c. 8. hoc frameutum Plauti: Ex æneis coculis mihi excocta est omnis misericordia. ¶ Feminino genere Varr. apud Non. c. 12. n. 52. Cocula, quæ coquebat panem primum sub cinere, postea in furno. Sed cocula hic potest etiam idem esse quod coqua. Sane alii scribunt coquula. Adde illud Caton. R. R. c. 11. Ahenum coculum, quod capiat culleum, urceos aquarios duos, &c. Quidam afferunt & illud Plauti Capt. 4. 2. 67. Laridum, atque epulas foveri coculis ardentibus. Sed plerique alii leg. foculis ferventibus.

COCUS. V. Coquus.

COCYTIUS, a, um, Κωκύτιος, ad Cocytum pertinens. Claudian. l. 2. in Rufin. v. 471. Cocytia æquora.

COCYTUS, & Græca positione Cocytos, i, m. Cocito, Κωκυτὸς, fluvius Inferorum, qui e Stygia palude nascitur a κωκύω, fleo, ploro. V. dicta in Acheron. Horat. l. 2. od. 14. v. 17. Visendus ater flumine languido Cocytos errans. Senec. in Herc. Fur. v. 685. Palus inertis fœda Cocyti. ¶ Adjective Petron. in Satyr. c. 120. Cocyta perfusus aqua. Al. leg. Cocyti. ¶ Est hoc nomine fluvius exiguus Campaniæ, in Lucrinum lacum influens. Sil. l. 12. v. 116.

CODA, æ, f. coda, idem quod cauda, ut plaustrum plostrum, caudex codex, &c. Varr. apud Non. c. 2. n. 135. Canis sine coda. Id. l. 2. R. R. c. 7. Equus coda ampla, subcrispa. Adde Petron. in fragm. Tragur. c. 44. Burm.

CODANUS SINUS, il Sund, sinus Oceani Septentrionalis inter Scandinaviæ partem meridionalem, & Chersonesum Cimbricam, quo in mare Balticum aditus est: sed accipitur etiam pro ipso mari Baltico. Plin. l. 4. c. 13. Pompon. Mela l. 3. c. 3.

CODETA, ager trans Tiberim, in quo frutices exsistunt in modum codarum equinarum. Festus. ¶ Minorem Codetam memorat Sueton. in Cæs. c. 39. Ex quo intelligimus, etiam majorem fuisse, atque adeo duo loca hoc nomine fuisse appellata.

CODEX, codicis, m. tronco, pedale, στέλεχος, idem quod caudex, eo modo quo claustrum clostrum, cauda coda dicimus. Ovid. Metam. 12. v. 432. Codice qui misso, quem vix juga bina moverent; &c. Colum. l. 5. c. 6. a med. Radices terra subacta operiamus, & circumcalcemus ipsum codicem. ¶ Codex robustus erat ligneus stipes e robore, magni ponderis, quem alligati servi, qui deliquissent, trahere cogebantur, eique insidere, in eo cubare, secumque semper habere, donec a domino absolverentur. Sunt qui intelligunt carcerem in privatis ædibus, quo includerentur noxii servi, cinctum roboreis axibus, quale erat in publicis carceribus robur, de quo V. suo loco. Sed magis placet sententia Turnebi l. 23. Adversar. c. 21. quam posuimus. Plaut. Pœn. 5. 3. 33. Quos ego jam detrudam ad molas; inde porro ad puteum, atque ad robustum codicem. Propert. l. 4. eleg. 7. v. 40. Codicis immundi vincula sentit anus. Juvenal. sat. 2. v. 57. Horrida residens in codice pellex. ¶ Frequentissime accipitur pro libro, codice, libro: quod Veteres olim codicem appellarunt plurium tabularum contextum, ut in Caudex dictum est. Itaque primo sic appellarunt plures scriptorias tabellas simul connexas, deinde plures quoque membranas, & chartas simul compactas, ut sunt hodieque nostri libri. Nam volumina erant membranæ, seu chartæ in orbem convolutæ. Hinc publicæ tabulæ codices appellantur, ut Senec. de brevit. vitæ, c. 13. docet. Sed & de quacumque scripta tabula, & libro dicitur. Ulpian. Dig. lib. 32. leg. 50. Codices membranei, vel chartacei, vel eborei, vel alterius materiæ. Cic. 3. Verr. c. 46. L. Piso multos codices implevit earum rerum in quibus, &c. Id. ibid. c. 61. Proferre falsum codicem. Paulo ante dixerat proferre tabulas. Id. pro Syl. c. 15. Referre in codicem. Id. pro Rosc. Com. c. 2. Instituere, conscribere codicem. & ibid. Codex accepti, & expensi. libro di conti, quaderno. Sueton. in Aug. c. 101. Testamentum factum ab eo, ac duobus codicibus scriptum. e di esso fatione due copie. Quidam ita interpretantur, ut duobus tabulis scriptum fuerit, quod una non contineretur. Juvenal. sat. 10. v. 236. nam codice sævo Heredes vetat esse suos. h. e. tabulis testamenti. ¶ Speciatim, & κατ᾽ ἐξοχὴν sic appellatur, in quo collectæ sunt constitutiones Principum Romanorum, il Codice, ut Codex Justinianeus, Codex Theodosianus.

CODICARIUS. V. Caudicarius.

CODICILLARIS, re, adject. ad codicillos pertinens. Lamprid. de Alex. Sev. c. 49. Pontificatus, & Quindecim viratus, & Auguratus codicillares fecit. h. e. ut missis codicillis deferret, cui placuisset. Nam eas dignitates olim populus, postea Senatus distribuerat.

CODICILLUS, li, m. picciol tronco, o pedale, parvus codex. Cato R. R. c. 55. & 130. Codicilli oleaginei. ¶ In plurali num. codicilli (qui & pugillares: unde Catull. carm. 42. in Mucham, qui vers. 5. pugillaria dixerat, mox vers. 11. &c. codicillos appellat) sunt parvæ tabellæ scriptoriæ, cera illitæ, in quibus stylo perscribitur, πυκτίδιον, πυξίον. His usi sunt Veteres ante chartæ inventionem, cum per litteras aliquid alicui significandum erat, ut colligitur ex illo Plinii loco l. 13. c. 13. in f. Homerus Bellerophonti codicillos datos, non epistolas, prodidit. & lib. 33. c. 1. Cum codicillos missitatos epistolarum gratia indicet. ¶ Sed & post inventam chartam eorum usus mansit, cum vel propere aliquid scribendum erat, vel cum chartam in promptu non habebant, ut in itinere, in cœna, in Senatu, &c. Cic. Phil. 8. c. penult. Hic hesterno die sententias nostras in codicillos, & omnia verba referebat. ¶ Perscriptos codicillos aliquando in chartam transcribebant, mittendi causa, cum primum commode poterant, ut est in illo Cicer. (tib: Manut.) l. 9. Fam. ep. ult. Accubueram hora nona, cum ad te harum exemplum in codicillis exaravi. ¶ Sed & ipsos codicillos mittebant loco epistolæ, præsertim cum vicinus, & familiaris admodum erat, cui scribebatur, & fidissimus, qui perferebat. Cic. Q. Fr. l. 2. ep. 11. Epistolam hanc convicio efflagitarunt codicilli tui. Sulpic. ad Cicer. Fam. l. 4. ep. 13. Cum non longe a Piræo abessem, puer Acidini obviam mihi venit cum codicillis, in quibus erat scriptum, &c. Cic. Fam. 6. ep. 18. Simul accepi a Seleuco tuas litteras, statim quæsivi a Balbo per codicillos, quid esset in lege. Senec. ep. 55. in f. Adeo tecum sum, ut dubitem, an incipiam non epistolas, sed codicillos tibi scribere. Lips. in epistol. institut. c. 2. docet ex hoc Senecæ loco, proprie codicillos esse, quos ad præsentes mittimus, Italice viglietti, epistolas vero, quas ad absentes. Hoc tamen discrimen non semper verum est. Nam codicilli ponuntur etiam universim pro epistola, lettera. Sueton. in Calig. c. 55. Perferre ad aliquem codicillos in Mauritaniam. Id. in Othon. c. 10. Exarare codicillos consolatorios ad aliquem. ¶ Item pro libello cujusvis generis, scrittura, scritto. Senec. de clement. c. 15. Petit, ut sententiam suam quisque scriberet: deinde priusquam aperirentur codicilli, &c. Tacit. Ann. 11. c. 34. Simul codicillos libidinum indices tradidit. ¶ Pro libello supplici, supplica, memoriale. Tacit. Ann. 4. c. 39. Componit ad Cæsarem codicillos, &c. Id. Ann. 6. c. 9. Precari aliquid per codicillos. ¶ Item pro scripto, quo Princeps officium, ac munus publicum alicui tradit, diploma, patente. Sueton. in Claud. c. 29. Suppositi, aut etiam palam immutati datorum officiorum codicilli. Id. in Calig. c. 18. Senatori codicillos misit, quibus prætorem eum extra ordinem designabat. Impp. Valentin. Valent, & Gratian. lib. 6. Cod. Theodos. tit. 4. leg. 23. Consulares, ac Prætorios Codicillos consequi. h. e. consulatum, ac præturam per codicillos. ¶ Denique pro scriptura, qua quis ultimam suam voluntatem significat, minus tamen solemni, quam testamentum: qua de re V. JCtos, codicillo. Tacit. Ann. 15. c. 64. in f. Sine ullo funeris solemni crematur. Ita codicillis præscripserat. Ulpian. Dig. lib. 29. tit. 7. qui est de jure codicillorum, leg. 1. Codicillos facere. Paul. ibid. leg. 8. conficere. Martian. ibid. leg. penult. scribere ad aliquem. Julian. ibid. leg. 2. Dare alicui aliquid per codicillos. Martian. ibid. leg. 6. Legare alicui aliquid codicillis. ¶ In sing. numero. Impp. Arcad. & Honor. lib. 8. Cod. Theodos. tit. 18. leg. 7. Aliquid alicui conferre testamento, legato, codicillo. Adde ibid. lib. 16. tit. 5. leg. 40.

CODICULA, læ, f. parva cauda. Apic. l. 7. c. 1. ubi alii caudicula.

CODRUS, i, m. ultimus Rex Atheniensium, Melanthi filius, qui cum cives sui gravi bello a Lacedæmoniis premerentur, responditque Oraculum, Quorum dux ab hoste esset occisus, eos fore superiores, deposita veste regia, in castra hostium perrupit, ibique interemptus est. Horat. l. 3. od. 19. v. 2. & Justin. l. 2. c. 6. ¶ Fuit etiam Romæ tempore Domitiani Codrus poeta malus, & pauperrimus, de quo Juvenal. sat. 3. v. 203. & 208.

CŒBUS. V. Cubus.

CŒLE, es, nomen Syriæ: a κοίλη, h. e. cava. Plin. l. 5. c. 12. ¶ Item ejusdem Syriæ pars, quæ & Cœlesyria dicitur, a cavitate locorum, quoniam inter altissimos montes Libanum & Antilibanum depressa jacet. Id. ibid. c. 20. & Liv. l. 42. c. 29. & l. 45. c. 11. ubi habetur in Cœlen Syriam processit. Adde Inscript. apud Fabrett. c. 10. n. 215. ubi præsidi Syriæ Cœlæ. ¶ Latina positione est Cœla, æ. Hinc Eubœæ Cœla apud Valer. Max. l. 1. c. 8. n. 10. est sinus Eubœæ insulæ.

CŒLEBS cum derivatis, V. Cælebs.

CŒLEMENTATUS, a, um, ex elementis compositus. Est Tertulliani advers. Valentin. cap. 23.

CŒLIACUS, a, um, κοιλιακός. Cœliacus morbus dicitur, qui in ipsius ventriculi porta, qua intestinis jungitur, consistit. Sub hoc venter indurescit, dolorque ejus est: alvus nihil reddit, ac ne spiritum quidem transmittit: extremæ partes frigescunt: difficulter spiritus redditur. Ita Cels. l. 4. c. 12. describit, sed ipsam vocem Græce usurpat. Sunt tamen aliæ hujus morbi species, de quibus Medicos consule. Est a κοιλία, alvus. Cato R. R. c. 125. Cœliacus dolor. ¶ Hinc Cœliaca medicamenta, quæ contra hunc morbum dantur. Plin. l. 20. c. 18. Medicinæ pepticæ, & cœliacæ. ¶ Cœliacus

tur etiam dicitur, qui tali morbo laborat. *Scribon. Larg. compos.* 95. Facit hoc medicamentum ad Cœliacos, qui subito universa dejiciunt. *Plin. l.* 28. *c.* 14. Cœliacis, & dysentericis medetur jecur vaccinum. *Id. l.* 30. *c.* 7. Cœliacorum dolores mulcere. *Varr. l.* 3. R. R. *c.* 16. *a med.* Apes cœliacas fieri.

CŒLIANUS, a, um, ad Cœlium pertinens. *Cic. Attic. l.* 10. *ep.* 12. Fortuna velim meliore, animo Cœliano. *Varr. l.* 4. L. L. *c.* 8. Cœlianos vocat socios Cœlii Vibenni, de quo V. in *Cœlius*.

CŒLICULUS. V. *Cœliolus*.

CŒLIMONTANUS, a, um, ad Cœlimontium pertinens, ut *Cœlimontana porta*, quæ Romæ fuit prope Cœlimontium. *Cic. in Pison. c.* 23.

CŒLIMONTIUM, ii, n. secunda regio urbis Romæ, quæ tota fere Cœlio monte continebatur. *P. Vict. de regionib. Urb. R.*

CŒLIOLUS, li, m. locus Romæ prope Cœlium montem, quo traducti fuerunt quidam ex sociis Cœlii Vibennæ, ut ibi habitarent. *Varr. l.* 4. L. L. *c.* 8. ¶ Apud *Cicer. de Harusp. resp. c.* 15. legitur *Cœliculus*.

CŒLIOTICA MEDICAMENTA, κοιλιωτικά, dicuntur, quæ ventrem purgant, a κοιλία, alvus. *Cœl. Aurelian. Chronic. l.* 1. *c.* 5.

CŒLIUS, ii, m. nomen propr. R. ut *M. Cœlius Rufus*, pro quo exstat *Ciceronis* oratio. ¶ *Cœlius mons* Romæ in regione urbis secunda, dictus est primo *Querquetulanus*, quod multa quercu esset consitus: postea Cœlius a Cœle Vibenna, seu Cœlio Vibenno, qui dux gentis Etruscæ, cum in auxilium Romuli venisset contra Sabinos, sedem eam acceperat. *Varr. l.* 4. L. L. *c.* 8. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 65. & *Fest.* ¶ Additus fuit Urbi a Tullo Hostilio, qui in eo quoque habitavit. *Liv. l.* 1. *c.* 30. ¶ Cœlius Aurelianus medicus Afer, e Sicca Numidiæ oppido vixisse creditur a quibusdam circa Galeni tempora, hoc est sæculo Christi II. ab aliis post sæculum IV. Scripta ejus, ut Afri hominis, a nitore, ac puritate Romani sermonis longe absunt, sordidioribus passim aspersa vocibus, & Græcis sæpissime immixtis referta, ut non modo nihil ex ejus lectione proficere possit Latine sciendi studiosus, verum & labem contrahere, si nimis diu immorari voluerit. ¶ *L. Cœlius Antipater*, historicus Latinus, idemque jurisperitus, vixit temporibus Gracchorum, ut est apud *Valer. Max. l.* 1. *c.* 7. *n.* 6. scripsitque historiam belli Punici, teste *Cicer. in Orat. c.* 69. Ejus fragmenta nobis servarunt *Gell. Charis. Fest. Non.* & alii. ¶ Scribitur & *Cælius* per *æ*: sed pro *œ* stant *Manut. Dousqu.* & *Cellar.* ex numis, marmorib. & antiquis libb. Quamquam & *æ* in quibusdam lapidibus reperiatur, ut proinde damnari omnino non possit.

CŒLO, as. V. *Cælo*.

CŒLUM cum derivatis V. *Cælum*.

COEMENDATUS, a, um, emendatus, correctus. *Arnob. l.* 2. *pag.* 56. Parvulus concinnavit scientiolas, & ad unum exitum temporibus plurimis coemendata perduxit.

CŒMETERIUM, ii, n. *cimitero*, κοιμητήριον, Græce significat locum ad dormiendum destinatum: a κοιμάω, dormio: item in quo sepulta jacent mortuorum corpora. In posteriori hac significatione adhibetur a *Tertull. de Anim. c.* 51. & *Hieronymo de Scriptorib. Eccles. de S. Ignatio*.

COEMO, is, a. 3. *comperare*, συνωνέομαι, συναγοράζω, simul emo. Dicitur enim fere, cum res plures simul emuntur. *Cic.* 6. *Verr. c.* 59. *ad fin.* Quæ tum non modo venditabant, verum etiam coemebant. *Id. Fam.* 15. *ep.* 19. Sylla omnia bona coemit. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 3. Jumentorum, & carrorum quam maximum numerum coemere. Adde *Terent. Adelph.* 2. 2. 17. *Petron. in Satyr. c.* 112. *Horat. l.* 1. *sat.* 2. *v.* 9. & *Sueton. in Vespas. c.* 16. ¶ Pro conducere quidam leg. apud *Sueton. ibid. c.* 18. *Coemere poetas, & artifices*. Sed varia ibi, & incerta admodum lectio est.

COEMPTIO, onis, f. *compera*, συνωνή, actus coemendi. *Cic. pro Mur. c.* 12. Horum ingenio senes ad coemptiones faciendas, interimendorum sacrorum causa, reperti sunt. V. vocem sequent. ¶ Est & ratio quædam matrimonii ineundi, quæ *coemptio* appellabatur. Ea se uxor, & maritus invicem coemebant per formulas illas: *Vis ne mihi esse materfamilias? Vis ne mihi esse paterfamilias?* Differt ab *usu* & *confarreatione*, quæ duo præterea matrimonii genera fuere. Coemptionis faciendæ ratio hæc erat, *Varrone* auctore apud *Non. c.* 12. *n.* 50. Mulier nubens tres ad virum asses ferre solebat, atque unum quidem, quem manu tenebat, tanquam emendi causa marito dabat; alium, quem in pede habebat, ponebat in foco Larium familiarium, tertium in sacciperio cum condidisset, compito vicinali solebat resignare; atque hoc pacto dicebatur in potestatem mariti venire. Addit *Serv. ad Æn.* 4. *v.* 103. adhibitum fuisse ignem & aquam, duo nempe maxime necessaria elementa. *Cic. pro Flacc. c.* 34. In manum, inquit, convenerat. Nunc audio: sed quæro, usu, an coemptione: usu non potuit, &c. coemptione? omnibus ergo auctoribus. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 56. Neque illud est mirandum, qui, quibus verbis coemptio fiat, nesciat, eundem ejus mulieris, quæ coemptionem fecerit, causam posse defendere. Adde *pro Mur. c.* 12. ¶ Apud *Boeth. de consol. Philos. pros.* 4. dicitur *coemptio*, quod Græce μονοπώλιον, *monopolio*.

COEMPTIONALIS, le, adject. Coemptionalis senex, apud *Plaut. Bacch.* 4. 9. 52. & *Curium ad Cicer. Fam.* 7. *ep.* 29. dicitur senex nullius pretii, nulliusque usus, nisi ad coemptiones faciendas. Est enim ille *Coemptionalis senex* apud JCtos, qui ex veteri more condendi testamenti per æs, & libram, ementi hereditatem accedebat, & familiæ sacra in se transferebat, ut secum commorerentur, & sic heres ab hoc onere liber esset. Sacra enim privata, ex lege XII. Tabular. perpetua esse debebant, & ad heredes transire. Itaque fictitia quadam venditione in pauperrimos senes transferebantur, quibus nulli essent heredes. Hi porro *coemptionem facere* dicebantur, *h. e.* simul emere hereditatis jura. Nisi malis dicere, non a testatore, sed ab herede ipso post aditam hereditatem comparatum esse senem, cui fictitia mancipatione hereditatem traderet, & a quo rursus nova stipulatione illam redimeret. Quo fiebat, ut a sacrorum onere liber esset, quippe qui non hereditatis, sed emptionis titulo possidebat. *Cic. pro Mur. c.* 12. Sacra interire illi noluerunt: horum ingenio senes ad coemptiones faciendas, interimendorum sacrorum causa, reperti sunt. *J. F. Gronovius de pec. vet. l.* 4. *c.* 8. contendit, *senem coemptionalem* apud *Plautum*, & *Curium* esse illum, qui solus vendi nequit, sed inter rejicula mancipia confertur, ut gregatim vendatur.

COEMPTIONATOR, V. *Coemptor*.

COEMPTOR, & Coemtor, oris, m. *comperatore*. *Apul. in Apolog.* Testium coemptor. *Juvenal. sat.* 14. *v.* 293. Frumenti dominus, piperisque coemptor. Al. leg. *coempti*. ¶ Item qui coemptionem facit. *Ulpian. lib. regular. tit.* 11. *de tutelis*. Qui liberum caput mancipatum sibi vel a parente, vel a coemptore manumisit. Al. leg. *coemptionatore*.

COEMPTUS, & Coemtus, a, um, *comperato*, συνωνηθείς, emptus, vel simul emptus. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 55. Magnus numerus equorum in Italia coemptorum. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 245. Luscinias prandere coemptas. *Id. l.* 1. *od.* 29. *v.* 13. Libri undique coempti.

CŒNA, & Cena, æ, f. *cena*, δεῖπνον, epulum, convivium, cibus: a θοίνη, epulum, convivium, vel a κοινός, communis, ut proprie significet epulationem multorum simul vescentium. Fuit apud Latinos ordinaria, &, ut ita dicam, legitima post elapsum diei dimidium, aut ad vesperam. Prandium vero iis fuit (saltem primis temporibus) cibus matutinus. V. *Prandium*, & *Tempestivus*. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 34. Negavit, se illo jure nigro, quod cœnæ caput erat, delectatum. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 6. Venit ad nos Cicero tuus ad cœnam. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 35. Redire a cœna. *tornar a casa dopo cena*. *Id. Fam.* 9. *ep.* 24. Itare ad cœnas. *andare spesso a cena da altri*. *Id. Attic.* 9. *ep.* 13. *ad fin.* Obire cœnas. *andar a cena da questo, e da quello*. *Plaut. Aulul.* 2. 7. 3. & *Nepot in Cim. c.* 4. Cœnam coquere. *far da cena*. *Terent. Heaut.* 1. 1. 74. apparare. *Plaut. Pœn.* 5. 3. 32. curare. *Gell. l.* 2. *c.* 24. instruere pomis, & oleribus. *Terent. Andr.* 2. 2. 32. Ferre alicui pisciculos in cœnam. *Sueton. in Aug. c.* 74. Præbere cœnam ternis ferculis. *con tre portate*. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 3. *ad fin.* Vocare aliquem ad cœnam. *Id. l.* 7. *Fam. ep.* 9. invitare. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 21. *in fi.* Imperare cœnam puero. *dar l' ordine per la cena*. *Id. Attic. l.* 9. *ep.* 13. & *Fam.* 9. *ep.* 24. Facere cœnas. *h. e.* celebrare, inire. *Plin. l.* 7. *ep.* 3. Facere cœnam alicui. *h. e.* parare, curare, dare. *Sueton. in Tiber. c.* 42. Condicere alicui cœnam. (V. *Condico*.) *Id. in Galba, c.* 12. & *Plin. l.* 3. *ep.* 1. Apponere cœnam lautiorem. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 20. & *Plaut. Capt.* 4. 4. 2. dare alicui. *Sueton. in Claud. c.* 32. & *Plin. l.* 6. *ep.* 31. Adhibere aliquem cœnæ. *Sueton. in Tiber. c.* 56. Super cœnam proponere quæstiones. *h. e.* inter cœnandum. Eod. sensu. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 6. Hæc inter cœnam Tironi dictavi. *Plin. l.* 1. *ep.* 15. Promittere alicui ad cœnam. *h. e.* se iturum ad cœnam. ¶ *Facere aliquid in cœnam*, h. e. coquere, & condire cœnæ causa. *Petron. in fragment. Tragur. c.* 47. *Burm.* Quem ex eis, (*porcis*) vultis in cœnam fieri? *Valer. Max. l.* 8. *c.* 1. *n.* 8. Rogatus, ut omasum in cœnam fieri juberet. ¶ Fercula *ante cœnam* sunt, quæ principio cœnæ inferuntur, *gli antipasti, le prime portate*: quæ vero deinde apponuntur, in cœna appellantur. *le pietanze*. *Metellus* apud *Macrob. l.* 2. *Saturn. c.* 9. Cœna hæc fuit: Ante cœnam echinos, ostreas, peloridas, turdum, asparagos, &c. In cœna sumen, sinciput aprugnum, patinam piscium, &c. V. *Horat. l.* 2. *sat. ult. Plin. l.* 1. *Epist.* 15. *Martial. l.* 11. *epigr.* 53. & *Juvenal. sat.* 5. & 11. qui cœnarum Romanarum apparatum, & fercula describunt. ¶ Prima, altera, tertia cœna, apud *Martial. l.* 11. *epigr.* 32. sunt prima, secunda, tertia cœnæ fercula. ¶ De cœna *adventicia*, *recta*, *tempestiva*, &c. V. *Adventicius*, &c. ¶ *Fest.* docet, ab antiquis *cœnam* dictam esse, quod nunc est prandium; & *vespernam*, quam nunc cœnam appellamus. Et in littera *V* tradit, *vespernæ* vocem a *Plauto* usurpatam fuisse. ¶ In illo *Plinii l.* 12. *c.* 1. Quam cœnam appellavit ille nidum: cœna ponitur pro loco, in quo cœnatur. V. integrum loc. ¶ *Cœna comesa venisse*, proverbio dicitur qui sero, & re confecta advenit. *Varr. l.* 1. R. R. *c.* 2. ¶ *Cœna* scribitur, *cæna*, & *cena*. Pro prima scriptione stant etymologia, quam adduximus, *Dousq. Cellar.* & vetus lapis apud *Dousq.* in quo *cœnarent* habetur. Pro secunda *Manut.* allegans octo lapides, & aliquot veteres libros. Tertiam habet *Fest.* & *Inscript.* apud *Spon. in Miscell. pag.* 292. in qua *cenaculum* scriptum est. *Festus* in *Poesnis*. docet, antiquos *cesnas* dixisse pro *cenas*.

CŒNACULARIUS, & Cenacularius, a, um, ad cœnaculum pertinens. *Cœnaculariam exercere* apud *Ulpian. Dig. lib.* 9. *tit.* 3. *leg.* 5. dicitur is, qui cœnacula conducit, ut aliis cum lucro locet, *far il locandiere*. ¶ *Cœnacularius, ii*, est, qui cœnaculum conduxit. *Id. Dig. lib.* 13. *tit.* 7. *leg.* 11.

CŒNACULUM, & Cenaculum, i, n. *Varr. l.* 4. L. L. *c.* 33. *sub fin.* Ubi cubabant, cubiculum, ubi cœnabant, cœnaculum vocitabant. Posteaquam in superiore parte cœnitare cœperunt, superioris domus universa, cœnacula dicta. Hæc *Varro*. Itaque in hac posteriori significatione fere adhibetur, *parte superiore della casa, soffitta*, ὑπερῷον. Hinc *Fest.* Cœnacula dicuntur, ad quæ scalis ascenditur. *Liv. l.* 39. *c.* 14. Hispalæ cœnaculum super ædes datum est, scalis ferentibus in publicum obseratis, aditu in ædes verso. ¶ Creberrimæ erant Romæ ædes cum cœnaculis. Nam cum crevisset in immensum populi

puli multitudo, omnesque jam areæ ædificiis occupatæ essent, id unum reliquum fuit, ut ipsæ ædes in magnas altitudines additis contignationibus extollerentur, ut narrat Vitruv. l. 2. c. 8. ad fin. appartamenti in soffitta. Hinc Cic. 2. Agrar. c. 35. Roma in montibus posita, & convallibus, cœnaculis sublata atque suspensa. ¶ Hujusmodi cœnacula in diversa cubicula distincta solebant locari pauperibus. Nam ditiores in planis ædium habitabant, ut commodioribus. Hinc Horat. l. 1. ep. 1. v. 91. Quid pauper! viden', ut mutat cœnacula, lectos, &c? Juvenal. sat. 10. v. 17. egregias Lateranorum obsidet ædes Tota cohors: rarus venit in cœnacula miles. Sueton. in Vitell. c. 7. Meritorium cœnaculum. locanda. ¶ Translate Enn. apud Tertullian. advers. Valentinian. c. 7. Cœnacula maxima cæli. h. e. superioris cæli partes. ¶ Quod in quibusdam Inscriptionibus monumentorum legitur cœnaculum sepulcro adjunctum, putat Spon. in Miscellan. pag. 292. esse locum, in quo daretur cœna, seu epulum ex testamento defuncti.

CŒNATĬCUS, & Cenaticus, a, um, ad cœnam pertinens. Plaut. Capt. 3. 1. 36. Est illic mihi una spes cœnatica. idest cœnandi. ¶ Cœnatica, orum, in Codic. Justinian. lib. 12. tit. 38. leg. 3. erant genus exactionis, quod milites solebant a provincialibus exigere quasi pro cœna.

CŒNATĬO, & Cenatio, onis, f. cenacolo, refettorio, tinella, locus, in quo cœnatur. Differt a triclinio, ut patet ex Plin. l. 2. ep. 17. & l. 5. ep. 6. Utrobique enim cœnationem, & triclinium diversis in locis nominat. Item ex Serv. ad Æn. 1. v. 702. ubi negat hæc duo idem esse. Unum autem discrimen in eo videtur esse, quod triclinium est tantummodo is locus, in quo lecti tricliniares sternuntur: cœnatio vero latius patet, & eum quoque locum significat, in quo stibadium, seu sigma ad accumbendum adibebatur. Aliud, quod cœnatio in summa parte ædium fuit, triclinium non item: item cœnatio angustior, & domesticorum, triclinium amplius & excipiendis hospitibus. Aliæ fortasse differentiæ erui poterunt ex locis Scriptorum, quos subteximus, in quibus cœnationum mentio fit. Petron. in fragm. Tragur. c. 77. Burm. Senec. de Provid. c. 4. de consol. ad Helv. c. 9. epist. 90. & 95. & l. 4. quæst. nat. c. ult. Plin. l. 36. c. 7. in fi. Sueton. in Ner. c. 31. Colum. l. 1. c. 6. Juvenal. sat. 7. v. 181. & Martial. l. 2. epigr. 59.

CŒNATIUNCŬLA, æ, f. parva cœnatio. Plin. l. 4. ep. ult. Fons oritur in monte, per saxa decurrit, excipitur cœnatiuncula manufacta.

CŒNATORĬUS, & Cenatorius, a, um, ad cœnandum pertinens. Capitolin. in Maxim. jun. c. 4. Vestis cœnatoria. Sidon. l. 2. ep. 9. ad fin. Cœnatoria fames. ¶ Cœnatoria, orum, sunt cœnatoriæ vestes. Petron. in Satyr. c. 21. Lassitudine abjecta cœnatoria repetimus. Martial. l. 10. epigr. 87. Cœnatoria mittat advocato. Adde in lemmate epigr. 135. lib. 14. & Pompon. Dig. lib. 32. tit. 2. leg. 34.

CŒNATURĬO, & Cenaturio, is, a. 4. desiderar di cenare, δειπνητιάω, cupio cœnare. Martial. l. 11. epigr. 78. Cœnaturit Vacerra, non cacaturit.

CŒNĀTUS, & Cenatus, a, um, chi ha cenato, nomen ex particip. vocis passivæ, significationis activæ, qui cœnavit. Cic. pro Dejot. c. 7. Cur te lotum voluerit occidere, cœnatum noluerit. Id. l. 1. de Divin. c. 27. Qui ut cœnati quiescerent, concubia nocte, &c. Id Attic. l. 2. ep. 16. Cœnato mihi, & jam dormitanti epistola est illa reddita. Sallust. in Jug. c. 114. Statim milites cœnatos esse jubet. Adde Horat. l. 1. sat. 10. v. 61. & Varr. apud Non. c. 2. n. 195. ¶ Cœnatæ noctes apud Plaut. Trucul. 2. 2. 24. sunt, quæ laute cœnando traducuntur.

CŒNĬTO, & Cenito, as, a. 1. cenare spesso, frequentativum a cœno, as. Cic. Fam. 7. ep. 16. Ego si foris cœnitarem, Cn. Octavio non defuissem. Id. Fam. 9. ep. 7. & ep. 16. ad fin. Cœnitare apud aliquem. Apul. initio l. 9. Metam. Sacrificales epulas cum sacerdotibus cœnitabat. ¶ Passive impersonaliter. Macrob. l. 2. Saturnal. c. 13. Ut patentibus janis pransitaretur, & cœnitaretur.

CŒNO, & Ceno, as, avi, atum, a, 1. cenare, mangiare, δειπνέω, cœnam sumo. Cels. l. 1. c. 3. post med. Qui vomuit, si mane id fecit, ambulare debet, tum ungi, deinde cœnare. Cic. Q. Fr. l. 3. ep. 1. c. 6. Cum Pomponia foris cœnaret. Id. l. 1. Fam. ep. 2. Eo die casu apud Pompejum cœnavi. Horat. l. 1. ep. 7. v. 70. Cœnare cum aliquo. Lucil. apud Cicer. 2. de Fin. c. 8. Cœnasti in vita nunquam bene. Cic. ibid. Cœnare libenter. Plaut. Casin. 3. 6. 19. Cœnare lepide, nitideque. Gell. l. 19. c. 7. Cœnare ad aliquem. h. e. apud aliquem. ¶ Passive impersonaliter. Nepos in Attic. c. 14. Neque unquam sine aliqua lectione apud eum cœnatum est. Sueton. in Tiber. c. 42. Ut multis ministrantibus cœnaretur. Liv. l. 2. c. 4. Cum cœnatum apud Vitellios esset. Quædam Editiones cum antiquis A. 1470. & 1480. habent: Cum cœnati apud Vitellios essent: ex qua lectione docent nonnulli, æque recte dici cœnatus sum in præterito, ac cœnavi: quod & Varro admittit apud Gell. l. 2. c. 25. ¶ De particip. cœnatus V. supra suo loco. ¶ Sæpe habet post se accusativum, & significat in cœna comedere. Horat. l. 1. ep. 18. v. 48. Cœnare pulmenta laboribus empta. Id. l. 2. sat. 3. v. 134. aprum. Id. l. 1. ep. 5. v. 2. olus. Plaut. Rud. 2. 6. 24. Scelestiorem cœnam cœnavi tuam, quam quæ Thyestæ quondam posita est. Apulej. l. 4. Metam. Saliares se cœnasse cœnas crederet. Plin. l. 10. c. 51. Cœnare summas rerum naturæ opes. h. e. in cœna absumere. Id. l. 24. c. 1. ad fin. Cum remedia vera quotidie pauperrimus quisque cœnet. scil. herbas comedendo. ¶ Hinc particip. cœnandus. Pers. sat. 5. v. 9. olla sæpe insulso cœnanda Glyconi. ¶ De ratione scribendi, V. in Cœna.

CŒNOBĪTA, æ, m. frate. Cœnobitæ dicuntur, qui in eodem simul loco sub iisdem legibus vivunt, quales sunt quos hodie Fratres appellamus: de quibus multa Augustin. l. 1. de morib. Eccles. Cathol. c. 31. Est autem Græca vox a κοινός, communis, & βίος, vita. Hieronym. l. 2. commentar. in cap. 3. Lamentat. Hierem. & epist. 22. ad Eustoch. c. 15.

CŒNOBĬUM, ii, n. convento, κοινόβιον. Græca vox est, & proprie significat vitæ societatem, & communitatem: a κοινός, communis, & βίος, vita. Sed accipitur etiam pro loco, in quo simul vivunt, qui Cœnobitæ dicuntur. Hieronym. l. 2. commentar. in cap. 3. Lamentat. Hierem.

CŒNŎPUS, V. Chœnopus.

CŒNOSĬTAS, atis, f. luogo fangoso, locus cœnosus. Fulgent. in Contin. Virgil. pag. 156. Munk. In temporales gurgitis cœnositates, morumque fœculentias transit.

CŒNŌSUS, a, um, fangoso, βορβορώδης, plenus cœno. Juvenal. sat. 3. v. 266. Cœnosus gurges. Colum. l. 7. c. 10. Cœnosus lacus. Solin. c. 49. (al. 62.) ad fin. Cœnosior liquor.

CŒNŬLA, & Cenula, æ, f. picciola cena, δειπνάριον, diminu. a cœna. Cic. 5. Tuscul. c. 32. Hesterna cœnula non intellexistis, me pecunia non egere? Adde lib. 9. Fam. ep. 24. & Varron. apud Non. cap. 1. n. 6.

CŒNULENTUS, a, um, cœno conspersus, infangato. Tertull. de Pall. c. 4. a med. Cœnulenti pedes.

CŒNUM, i, n. fango, loto, βόρβορος, lutum, sordes: a κοινόν, fœdidum. Est enim proprie variarum sordium collectio. In quo differt a luto, quod sola aqua & terra constat. Unde Paul. Dig. lib. 47. tit. 11. leg. 1. Si quis cœno, luto oblinierit. ¶ Sed & promiscue usurpatur. Cic. 4. Tuscul. c. 24. Male olere omne cœnum. Id. Verr. 7. c. 68. Oblitus cœno. Plaut. Pœn. 4. 2. 4. Cœno collitus. Horat. l. 2. sat. 7. v. 27. cœno cupiens evellere plantam. Plaut. Bacch. 3. 1. 17. Ex lutulento cœno elicere aliquem. Tacit. 1. Ann. c. 63. Loca tenacia gravi cœno. Curt. l. 3. c. 13. Demergi in cœnum. Lucret. l. 6. v. 978. Volvi in cœno. Lactant. l. 6. c. 23. Immergere se cœno. Cic. in fragm. apud eund. l. 3. c. 19. Jacere in cœno. Plin. lib. 31. cap. 3. Damnantur fontes, qui cœnum faciunt. ¶ Allegorice Lucret. l. 3. v. 77. Ipsi se in tenebris volvi, cœnoque queruntur. h. e. humilem, ac sordidam vitam ducere. ¶ Est etiam convicium in sordidum, ac vitiosum hominem. Cic. pro Dom. c. 18. O cœnum, o portentum, o scelus! Id. pro Sext. c. 8. ad fin. Habeo quem opponam labi illi atque cœno. Adde Plaut. Pseud. 1. 3. 132. & Pers. 3. 3. 3. ¶ Proverb. est illud Lucilii apud Non. c. 2. n. 539. Mordicus petere aurum e flamma expedit, e cœno cibum. V. Flamma. ¶ Scribitur & cænum per æ. Sic enim legi in veterib. libris, & Virgilio Carpensi, testatur Manut. in Orthogr. Sed Dausq. alteram magis probat. frequentior certe est.

COĔO, is, ivi, & ii, itum, n. 4. andare insieme, unirsi, σύνειμι, συνέρχομαι, simul eo, convenio, conjungor. Lucret. l. 3. v. 396. Concursare, coire, & dissultare vicissim. Ovid. 3. Fast. v. 753. Millia crabronum coeunt, & vertice nudo Spicula defigunt. Tacit. Ann. 4. c. 69. Coire in aliquem locum. Horat. de art. Poet. v. 207. Coire aliquo. Plin. l. 1. ep. 5. Coimus in porticum Liviæ, cum alter ad alterum tenderemus. si troviamo insieme: si abbattiamo. Liv. l. 6. c. 3. Neque se conglobandi coeundique in unum, aut arma capiendi datur spatium. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 75. Reliqui coeunt inter se, & repentino periculo exterriti, sinistras sagis involvunt, gladiosque distringunt. Id. l. 6. B. Gall. c. 21. Gentes quæ simul coierunt. Ovid. Heroid. ep. 6. v. 123. Mille procis placui, qui me coiere quærentes, Nesciò quem thalamis præposuisse suis. h. e. me convenerant. Horat. de art. Poet. v. 12. ut placidis coeant immitia. Plin. l. 11. c. 18. Cornua bisulcis dentata forcipibus, cum libuit, ad morsum coeuntibus. Cels. l. 2. c. 8. Palpebræ dormientis non coeunt, sed album oculorum apparet. non si chiudono. (Sic Valer. Flacc. l. 3. v. 153. porta coit.) & ibid. si in magno abscessu multum puris coit. si raduna. Id. ibid. c. 10. Arteria incisa neque coit, neque sanescit. non si rammargina. Sic Ovid. 4. Trist. eleg. 4. v. 40. Rumpere vulnera coeuntia. Et l. 5. Trist. eleg. 2. v. 9. spatioque suo coitura putavi Vulnera. Plin. l. 35. c. 15. Bitumen spissatur, & in densitatem coit. si rappiglia. Sic Virg. 3. Æn. v. 30. gelidusque coit formidine sanguis. mi si agghiaccia il sangue nelle vene. ¶ Coire societatem, collegium, est inire, facere. Martian. Dig. lib. 47. tit. 11. leg. 1. Ne sub prætextu hujus illicitum collegium coeant. ¶ Translate Horat. l. 1. ep. 3. v. 32. male sarta Gratia nequicquam coit, & rescinditur. non si rappattuma. Propert. l. 3. el. 13. v. 8. Vix memini nobis verba coisse decem. h. e. decem verba nos inter nos fecisse. Senec. in Hippol. v. 1043. Ultima facies in monstrum coit. h. e. in monstri speciem componitur. ¶ Sæpe significat convenire, societatem inire, accordarsi. Terent. Eun. 3. 4. 1. Heri aliquot adolescentuli coimus in Piræeo, in hunc diem ut de symbolis essemus: locus, tempus constitutum est. Cic. post redit. in Senat. c. 7. Cum hoc coire ausus es, ut &c? paulo ante dixerat consociare consilia. Virg. 11. Æn. v. 292. Coire in fœdera. Sueton. in Aug. c. 32. Plurimæ factiones titulo collegii novi, ad nullius non facinoris societatem coibant. ¶ Hoc sensu sæpe dicimus coire societatem activo more. Cic. Phil. 2. c. 10. Utinam, Cn. Pompeji, cum C. Cæsare societatem aut nunquam coisses, aut nunquam diremisses. Id. pro Rosc. Amer. c. 34. Si nullam societatem neque sceleris, neque præmii cum homine ullo coieras. Id. ibid. c. 31. Coire societatem cum aliquo de aliqua re. Paul. Dig. lib. 17. tit. 2. leg. 65. Coire societatem in rem aliquam faciendam. ¶ Et passive Cic. pro Rosc. Amer. c. 7. in fi. Societas coitur. Adde Gell. l. 1. c. 9. in fi. ¶ De congressu animalium generationis causa, frequentissimum est. Ovid. Plin. Colum. &c. ¶ Hoc sensu habet etiam dativum. Ovid. Heroid.

vid. ep. 4. *v.* 129. idque non ſolum de mare, ſed etiam de femina, ut apud *Ov. ibid.* ¶ De congreſſu pugnantium. *Virg.* 12. *Æn. v.* 708. genitos diverſis partibus Orbis Inter ſe coiiſſe viros, & cernere ferro. ¶ Hinc *cœtus* apud *Plaut.*

CŒPI, iſti, it, *cominciare*, ἄρχομαι, verb. def. ab antiquo *cœpio*, pro incipio. Uſurpatur ſolum in præteritis perfectis, & pluſquam perfectis, in futuris conjunctivi, & infinitivi, & in participiis in *rus*, & in *tus*: vel abſolute. *Ovid. Heroid. ep.* 9. *v.* 23. Cœpiſti melius, quam deſinis. *Quintil. l.* 10. *c.* 1. Nos rite cœpturi ab Homero videmur. *Plaut. Caſin.* 3. 5. 57. Cur ego non id perpetrem, quod cœpi? *Lucret. l.* 5. *v.* 1415. Sic odium cœpit glandis. *Enn.* apud *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 22. Inde navis inchoandæ exordium cœpit. *Plin. l.* 16. *c.* 25. Vere cœpturo germinant. *Virg.* 1. *Æn. v.* 525. Ilioneus placido ſic pectore cœpit. *h. e.* cœpit loqui. ¶ Vel cum infinito: quod eſt frequentiſſimum. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 4. Si quando abundare cœpero. *Propert. l.* 4. *eleg.* 4. *v.* 72. Hic primus cœpit mœnibus eſſe dies. *Virg.* 3. *Georg. v.* 237. Fluctus ut, in medio cœpit cum albeſcere ponto. ¶ Cum infinitis paſſivis ſæpius adhibemus particip. *cœptus*, quam *cœpi*. *Nepos in Epamin. c.* 10. Poſtquam apud Cadmeam pugnari cum Lacedæmoniis cœpit. Adde *Liv. l.* 26. *c.* 46. & *Plin. l.* 36. *c.* 2. V. *Cœptus*. ¶ Regit etiam accuſativum, ſicut *cœpio*, a quo deducitur. *Sil. l.* 15. *v.* 420. dies, quo primum orſi Carthaginis altæ Fundamenta, novam cœpere mapalibus urbem. ¶ Aliquando ita ponitur, ut redundare videatur. *Phædr. lib.* 1. *fab.* 3. *verſ.* 10. Male mulcatus graculus Redire cœpit mœrens ad proprium genus. *h. e.* rediit. *Juſtin. l.* 14. *c.* 5. *ad fin.* Cum prohiberi finibus cœpiſſet. *h. e.* cum prohiberetur. *Id. l.* 4. *c. ult.* Tum Demoſthenes cenſere cœpit. *h. e.* cenſuit. ¶ Infinitivum *cœpere* perrarum eſt. *Plaut. Perſ.* 1. 3. 41. Lubido extemplo cœpere eſt convivium. ¶ *Cœptus* particip. V. infra ſuo loco. ¶ De orthographia, non eſt dubium, quin per diphthongum *œ* ſcribendum ſit. Ita enim fere in veterib. lapidib. & libris, teſtibus *Manut.* & *Cellar.* Accedit auctoritas Grammaticorum, qui *cœpi* a *cœpio* hoc eſt incipio, deduci ajunt, & *cepi* a *capio*. Quod enim apud *Plaut.* legitur in *Merc.* 5. 2. 9. *Lora in manus cœpi meas*. & in *Pœn.* 5. 5. 5. *Pignus cœpi*: id inconſtantiæ Editionum, & MSS. tribuendum eſt. In *Monum. Ancyr.* habetur *opera cœpta*. Sed hoc exemplum fortaſſe unicum eſt.

CŒPIO, is, a. 3. *cominciare*, ἄρχομαι, incipio. Verbum eſt antiquum, minuſque uſitatum, quam *cœpi*, *iſti*. Reperitur tamen apud *Plaut.* non ſemel, ut *Men.* 5. 5. 57. Neque ego pugnas, neque lites cœpio. & *Trucul.* 2. 1. 23. Ubi nihil habeat, alium quæſtum cœpiat. & *Perſ.* 1. 3. 41. Lubido extemplo cœpere eſt convivium. & *Cato* apud *Feſt.* Cœpiam ſeditioſa verba loqui. Et *Terent. Adelph.* 3. 4. 33. Prius olfeciſſem, quam ille quidquam cœperet. Ita hic legit *Priſcian. l.* 10. *pag.* 879. *Putſch.* Alii *cœperit*. Adde *Cæcil.* apud *Non. c.* 2. *n.* 159.

COEPISCŎPUS, i, m. qui ſimul cum alio ejuſdem loci, aut provinciæ Epiſcopus eſt. *Hieronym. adverſ. Luciferian. cap. ult. Auguſtin. ep.* 3. *extr. Sidon. l.* 4. *ep. ult.* & *Juſtinian. ſub fin. tit.* 1. *l.* 1. *Cod.* Adde *Paulin. Nolan. ep.* 7. (*al.* 46.) *c.* 2. ubi ſumitur pro coadjutore Epiſcopi.

CŒPTATUS, a, um, *principiato*, inchoatus. *Tacit.* 4. *Hiſt. c.* 44. Patres cœptatam libertatem, poſtquam obviam itum, omiſere.

CŒPTO, as, a. 1. *cominciare*, incipio. Frequentativum eſt a *cœpi*, ſed idem fere ſignificat. *Cic.* 5. *de Fin. c.* 9. Animal cœptat ea, quæ naturæ apta ſentit, appetere. *Lucret. l.* 1. *v.* 267. ne cœptes diffidere dictis *Tacit.* 2. *Hiſt. c.* 29. Valens coercere ſeditionem cœptabat. *Solin. c.* 1. (*al.* 2.) Roma condita eſt Olympiade ſeptima cœptante. *Ammian. l.* 20. *c.* 4. (*al.* 8.) Cœptante nocte. ¶ Cum accuſativo. *Terent. Phorm.* 4. 3. 21. Quid hic cœptat? *Tacit.* 2. *Ann. c.* 81. Cœptare ſeditionem. *Id.* 3. *Hiſt. c.* 70. hoſtilia. & *cap.* 73. fugam.

CŒPTUM, i, n. *principio*, *impreſa*, ἀρχή, principium. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 2. Dii cœptis aſpirate meis. *Id.* 8. *Metam. v.* 67. Cœpta placent. *Id.* 2. *Triſt. v.* 555. Manus ultima cœpto defuit. *Liv. l.* 23. *c.* 35. *ad fin.* Cœpta enuntiare. Et *cap.* 41. impedire. *Senec. in Theb. v.* 103. Deſiſtere cœpto. *Sil. l.* 16. *v.* 224. vanique abſiſtere cœpti Spe jubet. *Sueton. in Ner. c.* 34. Cœptorum exitum opperiri.

CŒPTUS, us, ui, m. *principio*, idem quod cœptum. *Cic.* 4. *Fin. c.* 15. Primos ſuos quaſi cœptus appetendi fuiſſe, ut ſe conſervaret, &c. *Stat.* 12. *Theb. v.* 643. dignas inſumite mentes Cœptibus.

CŒPTUS, a, um, particip. a verbo *Cœpi*. Ponitur pro ipſo activo præterito *cœpi*, & jungitur cum infinitis paſſivis. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 2. *ad fin.* Quoniam de republica conſuli cœpti ſumus. *Id.* 1. *de Orat. c.* 37. Ante petita eſt pecunia, quam eſſet cœpta deberi. *Plaut. Men.* 5. 1. 18. Cœpta eſt appellari canis. *Nepos in Annib. c.* 21. Vaſa fictilia in naves conjici cœpta ſunt. *Cæſ. l.* 1. *B. Gall. c.* 6. Undique in murum lapides conjici cœpti ſunt. & *lib.* 4. *c.* 18. Materia cœpta erat comportari. & *ibid.* Pons inſtitui cœptus eſt. *Auct. de B. Hiſpan. c.* 15. Inſequenti tempore pro muro pugnari cœptum eſt. ¶ Adjective, *principiato*, *cominciato*. *Salluſt. in Jug. c.* 24. Bellum cœptum, & patratum. *Ovid.* 4. *Faſt. v.* 16. Opus cœptum perficere. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 65. Cœpta luce. & *l.* 12. *c.* 31. Cœpta hieme. *Id. l.* 1. *c.* 50. Romanus propero agmine limitem a Tiberio cœptum ſcindit. *h. e.* inſtitutum, factum.

COEPULŌNUS, i, m. qui ſimul epulatur. *Plaut. Perſ.* 1. 3. 20. Te coepulonus compellat tuus.

COEQUĬTO, as, ſimul equito. Adſtruunt quidam ex *Livio l.* 37. *c.* 18. *in f.* Coequitaverant autem ſex millia equitum, &c. ſed plerique leg. *cum equitatu*: *erant autem* &c.

CŒRĀRE pro *curare*, in edicto Ædilium apud *Gell. l.* 4. *c.* 2. & in veteri Senatuſconſulto apud *eund. l.* 15. *c.* 11. antiqua ſcriptura eſt, nec facile in uſum traducenda.

CŒRĀTOR pro curator eſt antique dictum a *Cicer.* 3. *de legib. c.* 4.

COERCĔO, es, ui, citum, a. 2. *cingere*, *abbracciare*, συνάγω, περιβάλλω, complector, cingo, ambio: a *con*, & *arceo*. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 40. Reſtat ultimus, omnia cingens & coercens cæli complexus. *Id. ibid. c.* 22. Mundus omnia complexu ſuo coercet & continet. *Virg.* 6. *Æn. v.* 439. & novies Styx interfuſa coercet. ¶ Significat etiam continere, includere, & veluti conſtringere aliquid, ne ultra creſcat, aut evagetur, *rinſerrare*, *riſtringere*, *rinchiudere*. *Cic. de clar. Orat. c.* 91. *ad fin.* Fluvium extra ripas diffluentem coercere. *Liv. l.* 21. *c.* 31. *ad fin.* Coercere amnem ripis. *Cic. de Senect. c.* 15. Vitem ſerpentem multiplici lapſu amputans coercet ars agricolarum. *Celſ. l.* 5. *c.* 19. *n.* 19. Emplaſtrum, quod ſupercreſcentem carnem coercet. *Id. l.* 7. *c.* 7. *n.* 14. Ovi album imponendum, quod inflammationem coerceat. *Horat. Epod.* 9. *v.* 35. Cæcubum coercet nauſeam. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 477. Vitta coercebat poſitos ſine lege capillos. *Id.* 2. *Triſt. v.* 531. Coercere aliquem arcto ſpatio. *Id.* 5. *Metam. v.* 643. ora equorum frenis. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 11. aliquid intra fines. *Plin. l.* 10. *c.* 50. carcere animalia. *Virg. Æn.* 9. *v.* 27. Meſſapus primas acies, poſtrema coercent Tyrrhidæ juvenes. ¶ Tranſlate *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 8. *v.* 73. Coercere verba numeris. *h. e.* metro ligare. ¶ Sæpe eſt reprimere, refrenare, cohibere, *reprimere*, *rifrenare*, *tener in dovere*. *Cic. l.* 1. *de Fin. c.* 1. Coercere, & reprimere aliquid. *Id.* 2. *de Fin. c.* 22. Pœnæ, aut infamiæ metu coerceri. *Cæſ. l.* 1. *B. Civ. c.* 67. Coercere milites, & in officio continere. *Cic.* 2. *Tuſul. c.* 21. Ut ratio coerceat temeritatem. *Id.* 1. *de Orat. c.* 43. Coercere cupiditates. *Id. Verr.* 5. *c.* 89. Unius improbi ſupplicio multorum improbitatem coercere. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 18. Reſecare libidinem, coercere juventutem. *Liv. l.* 2. *c.* 23. iras. *Curt. l.* 7. *c.* 6. defectionem. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 43. ſpes alicujus. *Sueton. in Ner. c.* 4. aliquem edicto. *Id. in Aug. c.* 42. ſeveriſſima voce aliquem. *Senec. in Hippol. v.* 213. Coercere ſe. ¶ Item punire, caſtigare, *punire*. *Cic.* 3. *Offic. c.* 5. Morte, exſilio, vinculis, damno coercere aliquem. *Id. Catil.* 1. *c.* 1. *ad fin.* acrioribus ſuppliciis civem pernicioſum, quam acerbiſſimum hoſtem. *Horat. l.* 1. *ſat.* 3. *v.* 34. aliquem fuſte. ¶ Addunt quidam poni etiam pro cogere, compellere: ſed ad id confirmandum minus idoneis utuntur exemplis. Nam quod afferri poteſt ex *Meſſala Corvino de progen. Aug. c.* 23. *ad fin. Superatos hoſtes Romæ cohabitare coercuit*: libellus ille incertæ admodum eſt auctoritatis, & ſi *Voſſium* audis, omnino nullius.

COERCĬO. V. vocem ſequent.

COERCĬTĬO, onis, f. *raffrenamento*, *il reprimere*, κόλασις, actus coercendi, cohibitio, refrenatio: a ſupino *coercitum* verbi coerceo. *Senec.* 2. *de Ira*, *c.* 27. *ad fin.* Indignamur, aliqua admonitione, aut coercitione nos caſtigatos. *Quintil. l.* 9. *c.* 2. *ſub init.* Interpellatio, interpellantis coercitio, contentio, purgatio. *Celſ. l.* 3. *c.* 18. Onerare aliquem aſperioribus coercitionibus. ¶ Item reſtrictio, in anguſtum compreſſio. *Arnob. l.* 6. *pag.* 203. concludi ſe patiuntur, & in ſedis obſcuræ coercitione latitare. ¶ Item facultas coercendi, imperium, quo magiſtratus aliquem coercere, & punire poteſt. *Sueton. in Claud. c.* 38. Coercitionem popinarum Ædilibus ademit. *Id. in Aug. c.* 45. Coercitionem in hiſtriones magiſtratibus ademit. *Paul. Dig. lib.* 1. *tit.* 20. *leg. ult.* Juriſdictio ſine modica coercitione nulla eſt. *Vetus lex* apud *Hygin. de limitib. pag.* 207. *Goeſ.* Quos agros dedero, aſſignavero, in eis agris juriſdictio, coercitioque eſto coloniæ illius, cujus civibus agri aſſignabuntur. ¶ Item punitio, caſtigatio, pœna. *Liv. l.* 4. *c.* 53. Ferre damnum, aliamque coercitionem adverſus aliquem. *Julian. Dig. lib.* 50. *tit.* 16. *leg.* 200. Coercitio capitalis. *Paul. Dig. lib.* 48. *tit.* 1. *leg.* 2. pecuniaria. ¶ In pleriſque horum, quos adduximus, locis (& apud *Lactant. in Epit. c.* 2. *ad fin.* & *Auguſtin. ep.* 48. *c.* 2.) alii legunt *coercio*, vel *coertio*, aut *coerctio*: quod videtur per ſyncopen factum, quemadmodum a *pueritia* fit *puertia*, &c.

COERCĬTOR, oris, m. qui coercet, & continet, ac ſervat. *Eutrop. l.* 7. *c.* 20. Diligens coercitor diſciplinæ militaris.

COERCĬTUS, a, um, *rinſerrato*, *riſtretto*, *repreſſo*, particip. a coerceo. *Plin. l.* 12. *c.* 1. Galliæ Alpibus coercitæ. *Ovid. Heroid. ep.* 14. *v.* 3. Clauſa domi teneor, gravibuſque coercita vinclis. ¶ Item punitus, *caſtigato*. *Sueton. in Aug. c.* 40. Ambitus multiplici pœna coercitus. *Tacit.* 2. *Ann. cap.* 85. Libido feminarum coercita.

CŒRO, V. *Cœrare*.

COERRO, as, *andar intorno*, oberro, ſimul cum aliis obambulo. *Paul. Dig. lib.* 1. *tit.* 15. *leg.* 3. Sciendum præfectum vigilum per totam noctem vigilare debere, & coerrare calceatum.

CŒRULĔUS, &c. V. *Cæruleus*.

CŒTUS, us, m. *unione*, *congiungimento*, *aſſembramento*, σύνοδος, idem quod *coitus*, & ab eodem *coeundi* verbo deſcendens. Significat enim connexionem, conjunctionem, congreſſum plurium rerum ſimul coeuntium. *Gell. l.* 14. *c.* 1. Stellarum cœtus, & diſceſſiones. *coſtellazioni*. *Lucret. l.* 2. *v.* 1001. Mors diſſipat cœtum rerum. ¶ Hinc alii *cœtus*, alii *coitus* legunt in locis, quæ ſubjicio. *Curt. l.* 9. *c.* 4. Amnium cœtus maritimis ſimiles fluctus movent. *Lucret. l.* 3. *v.* 858. Nil tamen hoc ad nos, qui cœtu conjugioque Corporis, atque animæ conſiſtimus uniter apti. *Poeta Gellii æqualis* apud *eund. l.* 19. *c.* 11. & *Macrob.* 2. *Saturn. c.* 2. *in f.* ſi moræ quid pluſculæ Fuiſſet in cœtu oſculi. *Auſon. epigr.* 108. ubi caſſa libido Femineos cœtus, & non ſua bella laceſſit. In loco *Lucretii* (cui adde ſimilem *l.* 2. *v.* 918.) qui *cœtu* legunt, diſſyllabum faciunt per ſynæreſim.

¶ Pro congressu pugnantium. Plaut. Amph. 2. 2. 25. Eos auspicio meo atque ductu, primo cœtu vicimus. ¶ Sæpissime ponitur pro congregatione, & conventu hominum, radunanza, congresso. Et proprie quidem nomen est multitudinis magnæ coeuntis ex consensu, ut Senec. in excerpt. l. 3. controv. 8. docet. Cic. 2. de Fin. c. 24. Opiniones, quæ in Senatu, quæ apud populum, quæ in omni cœtu concilioque proferendæ sint. Id. l. 1. de Orat. c. 8. Posse dicendo tenere hominum cœtus. Id. 2. de Fin. c. 4. Cœtus matronarum. Id. Verr. 7. c. ult. Omnes dii, qui vehiculis tensarum solemnes cœtus ludorum initis. Id. de Senect. c. ult. Cum ad illud divinum animorum concilium cœtumque proficiscar. Sueton. in Calig. c. 32. Cœtus epulantium. Tacit. 4. Hist. c. 45. Cœtus multitudinis. radunanza di plebe. Id. 3. Ann. c. 40. Per conciliabula & cœtus seditiosa disserere. Cic. Catil. 1. c. 3. Cœtus nefarii. & cap. 4. ad fin. Dimittere cœtum. sciagliere l' assemblea. Ovid. Metam. 13. v. 897. Cœtu soluto discedere. Tacit. Ann. 13. c. 18. Frequentari cœtu salutantium. Id. l. 1. Ann. c. 16. Miscere cœtus. h. e. congregare, cogere. Sueton. in Cæs. c. 41. Movere novos cœtus. Virg. 5. Æn. v. 43. Advocare socios in cœtum. Tacit. l. 2. Ann. c. 40. Celebrare cœtus clandestinos. far conventicoli. Id. Ann. 16. c. 34. Agere cœtus frequentes illustrium virorum. Senec. in controv. loc. cit. Qui cœtum, & concursum fecerit, capitale sit. ὀχλαγωγέσω, ὀχλοπηέιτω. ¶ De cycnis Virg. 1. Æn. v. 401. ludunt stridentibus alis, Et cœtu cinxere polum. ¶ Translate Auct. Declam. in Sallust. c. 6. Cœtus omnium vitiorum. ¶ Cœtu pro cœtui habet Catul. carm. 65. de coma Beren. v. 37. cœlesti reddita cœtu. & carm. 63. de nupt. Pel. v. 385. se se mortali ostendere cœtu.

CŒUS, i, m. disyllab. Κοῖος, unus ex Gigantibus, Terræ filius, & secundum quosdam Latonæ pater. Virg. Georg. lib. 1. v. 278. tum partu Terra nefando Cœumque, Japetumque creat, sævumque Tiphœa. Ovid. 6. Metam. v. 185. Nescio quoque audete satam Titanida Cœo Latonam præferre mihi. Adde Propert. l. 3. eleg. 7. v. 48. & Tacit. 12. Ann. c. 61. ¶ Quidam scribunt Cæus, & Ceus.

COEXERCITATUS, a, um, simul exercitatus, συγγεγυμνασμένος. Quintil. l. 2. c. 17. (al. 18.) sub fin. Ars constat ex præceptionibus consentientibus, & coexercitatis ad finem vitæ utilem. messe in pratica.

COGITABILIS, le, che si può pensare, διανοητικός, sub cogitationem cadens. Senec. ep. 58. ante med. Quod est, nec visu, nec tactu, nec ullo sensu comprehenditur, cogitabile est. Apul. in Apolog. Deus paucis cogitabilis, nemini effabilis.

COGITABUNDUS, a, um, qui multum cogitat, pensierosa, pensoso, σύννους. Gell. l. 2. c. 1. Stare solitus Socrates dicitur ore, atque oculis eundem in locum directis cogitabundus.

COGITATE, adverb. appensatamente, consideratamente, ἐκ προνοίας, consulto, accurate. Cic. pro Arch. c. 8. Quæ vero accurate cogitateque scripsisset. Plaut. Mil. 3. 3. 68. Abeamus ergo intro, hæc uti meditemur cogitate. Id. Pœn. 5. 4. 51. Verba facere cogitate, commode. Id. Trinum. 2. 2. 46. Minus caute, & cogitate rem suam tractare.

COGITATIM, adverbialiter pro cogitate. Festus.

COGITATIO, onis, f. pensamento, pensiero, ἔννοια, quasi coagitatio, idest longa, in mota consilii explicandi, rerum agitatio, vel ut Plato definit in Theæteta, & in Sophista, interior collocutio, qua se se animus noster alloquitur. Cic. pro Mil. c. 29. Fingite animis: liberæ enim sunt cogitationes, & quæ volunt, sic intuentur, ut ea cernimus quæ videmus. Fingite igitur cogitatione imaginem, &c. Id. 3. de Orat. c. 5. Omne illud tempus Crassus posuit in acerrima & attentissima cogitatione. & ibid. Defixum esse in cogitatione aliqua. & l. 1. c. 50. Multa animo, & cogitatione percurrere. Id. 3. Fam. ep. 11. Complecti aliquid cogitatione. Id. l. 1. de nat. Deor. c. 37. ad fin. Cogitatione percipere aliquid. Id. pro Flacc. c. 27. in fi. Animo & cogitatione aliquid comprehendere. Id. 2. de Orat. c. 30. Cogitatione conquirere aliquid. Id. 1. Tuscul. c. 22. Intelligere & cogitatione comprehendere, qualis sit animus. Id. 2. Agrar. c. 2. ad fin. Versantur in animo meo multæ & graves cogitationes. Id. post redit. in Sen. c. 7. Hoc me adducit in eam cogitationem, ut, &c. Id. 2. de Orat. c. 44. Omni mente in ea cogitatione curaque versor, ut, &c. Id. l. 1. de Orat. c. 2. Convertere se aliquo, animo & cogitatione. Senec. l. 6. de benef. c. 7. Convertere aliquo cogitationem. Sulpit. ad Cicer. Fam. 4. ep. 5. Venire in cogitationem aliquam. & ibid. Incidere in cogitationem. Tacit. 4. Hist. c. ult. Agitare aliquid cogitatione. Cæs. ad Opp. post epist. 8. l. 9. ad Attic. Suscipere cogitationem de re aliqua. Cic. Attic. l. 14. ep. 20. Suscipere cogitationem, quidnam agendum sit. Id. Parad. 1. c. 3. Habere cogitationem alicujus rei. h. e. de re quapiam cogitare, ejusque curam habere. Quintil. sub fin. l. 12. Eam cogitationem habuit, ut, &c. h. e. ita putavit, eam habuit opinionem. Cic. de Amic. c. 9. Abjicere cogitationes suas in rem humilem atque contemptam. Id. Attic. l. 7. ep. 3. Injicere alicui cogitationem de re aliqua. mettergli in capo il pensiero, &c. Id. l. 1. de nat. Deor. c. 9. Hoc ne in cogitationem quidem cadit. non si può neppur pensare. Hirt. de B. Alex. c. 12. Deponere cogitationem alicujus rei. Curt. l. 7. c. 1. Horum cogitatio subibat exercitum. h. e. cogitabat hæc exercitus. Id. l. 6. c. 6. Versare se ad omnes cogitationes. Id. l. 10. c. 8. Volvere secretas cogitationes inter se. Id. l. 8. c. 5. Vertere cogitationes in bellum. Nepos in Alcib. c. 9. Omni cogitatione ferri ad patriam liberandam. ¶ Speciatim dicitur de meditatione, qua Oratores, & Poetæ opera sua moliuntur, & mente præparant, antequam scribant: de qua Quintil. toto cap. 6. l. 10. ¶ Cogitationis pœnam nemo patitur dictum est Ulpiani Dig. lib. 48. tit. 19. leg. 18. quod in proverbium abiit, cum significamus, non esse puniendum aliquem, quod male cogitaverit. ¶ Accipitur aliquando pro deliberatione, & proposito. Sueton. in Calig. c. 48. Vix a tam præcipiti cogitatione revocatus, inhiberi nullo potuit modo, quin, &c. ¶ Item pro ipsa re solerter excogitata, invento, invenzione. Vitruv. in præf. lib. 2. Ad te cogitationes & formas affero dignas tua claritate. ¶ A Cicerone sumitur non semel pro ipsa cogitandi facultate, hoc est mente, ratione, ingenio, solertia, ut l. 1. de Legib. c. 7. Homo solus ex tot animantium generibus particeps rationis & cogitationis. & lib. 3. de nat. Deor. c. 9. Nihil est mundo melius in rerum natura: ne in terris quidem urbe nostra. Num igitur idcirco in urbe esse rationem, cogitationem, mentem putas? Id. ibid. l. 2. c. 7. Illud autem, quod vincit omnia, rationem dico, &, si placet pluribus verbis, mentem, consilium, cogitationem, prudentiam, &c. Id. Verr. 4. c. 54. Verres ingenio, & cogitatione nulla. h. e. hebes, stupidus, stultus.

COGITATO, adverb. cogitate. Cic. 1. Offic. c. 8. ad fin. Permultum interest, utrum perturbatione aliqua animi, an consulto, & cogitato fiat injuria. Ita Manut. & Victor. Alii cum Grævio leg. cogitata.

COGITATORIUM, ii, n. receptaculum cogitationum. Tertull. de resurr. carn. c. 15. Caro erit omne animæ cogitatorium.

COGITATUS, us, m. pensiero, idem quod cogitatio, vel cogitatum. Senec. ep. 11. sub fin. O felicem illum, quem non aspectus tantum, sed etiam cogitatus emendat. Apul. l. 4. Metam. Divinato & antecapto meo cogitatu. Adde Tertull. de Idolol. cap. penult.

COGITATUS, a, um, pensato, διανοηθείς, meditatus, animadversus. Cic. 2. Phil. c. 34. Attuleras domo meditatum & cogitatum scelus. Nepos in Datam. c. 6. in fi. Quod ad suam perniciem fuerat cogitatum, id ad salutem convertit. ¶ Cogitatum, i, est cogitatio, vel res cogitata, pensiero, pensamento. Cic. de clar. Orat. c. 72. ad fin. Cogitata præclare eloqui. Id. pro Dejot. c. 7. Cogitata perficere. Nepos in Pausan. c. 3. Patefacere cogitata.

COGITO, as, avi, atum, a. 1. pensare, ἐννοεῖν, est plura mente cogere, seu colligere ad aliquid inveniendum, eaque agitare cum aliqua mora consilii explicandi: a coagito per syncopen, vel a cogo, quia mens plura in unum cogit, unde quæ sibi videantur optima, vel utilissima eligere possit, ut ait Varr. l. 5. L. L. c. 6. Cic. Attic. l. 9. ep. 6. extr. Ad hæc igitur cogita, mi Attice, vel potius excogita. Id. 1. de Orat. c. 51. ad fin. Velle, cogitare, sentire, opinari. Id. l. 4. Acad. c. 12. Nihil agens ne cogitari quidem potest, quale sit. Plaut. Merc. 2. 3. 10. Neque, quid loquar, cogitatum est. Terent. Eun. 1. 1. 11. Dum tempus est, etiam atque etiam cogita. pensaci una e più volte. Sulpic. ad Cic. l. 4. Fam. ep. 5. Cœpi egomet mecum sic cogitare: Hem, nos homunculi, &c. Cic. 2. Tuscul. c. 24. Toto pectore, ut dicitur, cogitare, quam honestum sit, &c. Id. pro Rabir. perduell. c. penult. Spe, atque animo de se, & gloria sua cogitare. & 5. de Fin. c. 2. Acrius & attentius cogitare. Id. Fam. 1. ep. 7. toto animo de re aliqua. Id. Agrar. 2. c. 24. & Cato apud Gell. l. 16. c. 1. aliquid cum animo suo. Terent. Adelph. 1. 1. 5. in animo. Cic. 2. de Legib. c. 1. Nihil his in locis, nisi saxa, & montes cogito. Id. 2. Catil. c. 9. ad fin. Desinant furere, ac proscriptiones, & dictaturas cogitare. Terent. Phorm. 1. 1. 13. Pericla, damna, exsilia peregre rediens semper cogites, aut filii peccatum, aut uxoris mortem. Id. Eun. 4. 2. 3. Aliam rem ex alia cogitare. Petron. in Satyr. c. 82. cædem, & sanguinem. Martial. l. 1. epigr. 116. suspendium. Plaut. Mil. 2. 2. 46. curas. Antan. ad Cicer. post ep. 13. l. 14. ad Attic. Humaniter, & sapienter, & amabiliter cogitare in aliquem. ¶ Cum infinito, Cic. Attic. l. 2. ep. 9. in fi. Antium me ex Formiano recipere cogito. Terent. Heaut. 3. 3. 46. Quid facere cogitas? Horat. l. 1. ep. 1. v. 5. Si comportatis bene rebus cogitat uti. Cato R. R. c. 3. Ædificare, diu cogitare oportet; conserere, cogitare non oportet, sed facere oportet. ¶ Ellipsis est in his, quæ sequuntur. Cic. Attic. l. 16. ep. 2. a med. In Pompejanum cogitabam. scil. ire. Id. ibid. l. 9. ep. 1. Lepidus cras cogitabat. scil. proficisci. ¶ Bene, vel male cogitare de aliquo est alicui beneficium, vel malum parare. Cic. de Senect. c. 6. Carthagini male jamdiu cogitanti, bellum multo ante denuntio. ¶ Translate Virg. 1. Georg. v. 462. quid cogitet humidus Auster, Sol tibi signa dabit.

COGNATIO, onis, f. parentela, cognazione, parentado, συγγένεια, conjunctio naturæ, & sanguinis. Cic. 4. Verr. c. 10. Ut quisque te maxime cognatione, affinitate, necessitudine aliqua attingebat. Id. ibid. c. 43. Amplissima cognatione, & plurimis amicitiis vir. di gran parentado. Id. ibid. c. 26. Est mihi tecum cognatio. Id. Verr. 6. c. 33. Cognatione esse conjunctum cum aliquo. Id. initio l. 5. de Fin. Cognatione patruelis, amore germanus. cugino per sangue, per amore fratello. ¶ De brutis animalibus. Plin. l. 8. c. 50. Cognatio caprarum. Id. ibid. c. 42. equorum. ¶ Et de plantis. Id. l. 16. c. 12. sub fin. Cognatio arborum. Id. l. 19. c. 6. cæparum. ¶ Sumitur aliquando pro ipsis cognatis. Cic. in fragment. apud Quintil. l. 8. c. 3. Cum tibi tota cognatio in sarraco advehatur. Adde Plin. l. 35. c. 10. & 11. ubi duas celebrium pictorum tabulas cognationis nomine appellat; quod in iis cognatorum multitudo depicta fuit. ¶ Translate accipitur pro quacumque conjunctione, similitudine, & convenientia unius rei ad aliam. Cic. 6. Verr. c. 37. in fin. Cognatio studiorum & artium propemodum non minus est conjuncta, quam ista generis & nominis. Id. 1. de Divin. c. 30. ad fin. Animus tenetur cognatione deorum. Id. in Orat. c. 56. Numerus non habet aliquam necessitudinem aut cognationem cum oratione. Id. 2. de Divin. c. 14. in fi. Distantium rerum cognatio naturalis. Plin. l. 6. c. 33. ad fin. Regioni alicui societas est, sive cognatio dierum, ac noctium cum aliis. h. e. habet dies ac noctes ejusdem longitudinis.

nis. *Id. l.* 2. *c.* 105. Bitumini magna cognatio ignium. *gran simpatia col fuoco*. *Id. l.* 16. *c.* 36. Cognatio papyri cum calamis.

COGNATUS, a, um, *nato insieme*, συμφυής, συγγενής, ὁμοφυής, simul natus. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 80. recens tellus, seductaque nuper ab alto Æthere cognati retinebat semina cæli. *Juvenal. sat.* 5. *v.* 103. Anguilla longe cognata colubræ. ¶ Sæpissime dicitur de hominibus, qui sanguine invicem conjuncti sunt, & ab uno eodemque progenitore nati, *congiunto*, *consanguineo*, *parente*. Quomodo differant ab *agnatis*, V. *Agnatio*. *Plaut. Pœn. Prol. v.* 96. Alteram effictim perit, suam sibi cognatam, imprudens. *Id. ibid.* 5. 4. 86. Vos estis ambæ meæ filiæ: & hic est cognatus vester. *h. e.* filius fratris mei. *vostro cugino*. & *Cic. ad Quirit. post redit*. Pro Popillii reditu adolescentes filii, multi præterea cognati atque affines deprecati sunt. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 34. Tot propinqui cognatique optime convenientes. ¶ Latius aliquando accipitur. *Ovid.* 9. *Metam. v.* 412. Cognatumque latus Phegeius hauserit ensis. *h. e.* hominis affinitate conjuncti. Sic *Lucan. l.* 1. *v.* 4. Cognatæ acies. *h. e.* Cæsaris ac Pompeii, generi & soceri. *Sil. l.* 11. *v.* 179. Capys magno cognatus Julo. *Virg.* 3. *Æn. v.* 502. Cognatæ urbes, populique propinqui. *h. e.* a populis ejusdem gentis conditæ. Sic *Stat.* 1. *Theb. v.* 11. cognataque mœnia Baccho. *h. e.* Thebæ. nam Semele Bacchi mater Thebana fuit. *Id. ibid. v.* 102. Tartara dicit cognata Tisiphones, quæ in fabulis est soror Tartari, ut est apud *Hygin. in præfat. Sidon. carm.* 15. *v.* 27. Plurimus hic Briareus populoso corpore pugnat, Cognatam portans aciem. ¶ Dicitur etiam de brutis animalibus. *Plin. l.* 10. *c.* 3. *de aquilis*. Cognatum genus excipiunt, & educant cum suis. ¶ *Cognatas terras* dixit *Claudian. l.* 1. *de rap. Proserp. v.* 144. Siciliam & Italiam, quia olim conjunctæ fuerunt: & *cognatos nubibus amnes*, *Stat.* 1. *Theb. v.* 200. quia ex nubibus fiunt imbres, unde amnes crescunt. ¶ Translate est similis, conveniens, *simile*, *conveniente*. *Cic. de Univers. c.* 6. Deus mundo formam maxime sibi cognatam & decoram dedit. *Id.* 3. *de Orat. c.* 51. Nihil est tam cognatum mentibus nostris, quam numeri, atque voces. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 280. Vocabula cognata rebus. *Plin. l.* 36. *c.* 24. Cognata calci res gypsum est. *Id. l.* 16. *c.* 10. Sex genera cognatarum arborum picem ferunt. ¶ Sequiori ævo Latinitatis *cognatus* diei cœptus est maritus sororis meæ: & *cognata* uxor fratris mei: ex quo venit Italica vox *cognato*. Sunt in hanc rem Inscriptiones tres apud *Fabrett. c.* 3. *n.* 184. 588. & 589. & alia in *Antiquitatib. Benevent. class.* 9. *n.* 80. ¶ *Cognatum* pro *Cognatorum* est apud *Plaut. Amph.* 2. 2. 211.

COGNITIO, onis, f. *cognizione*, *conoscimento*, γνῶσις, actus cognoscendi, intelligentia, notio, scientia. *Cic. in Top. c.* 18. Causarum cognitio cognitionem eventorum facit. *Id.* 5. *de Fin. c.* 12. Quæ corporis sunt, cognitionem habent faciliorem. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 56. Capere cognitionem alicujus rei. *Id.* 3. *de Orat. c.* 29. Perquirere cognitionem & scientiam rei alicujus. *Id. in Orat. c.* 35. Res, quæ in perfacili cognitione versantur. *Gell. l.* 16. *c.* 8. *ad fin.* Dialecticæ studium, atque cognitio in principiis insuavis videri solet. *Terent. Hecyr.* 5. 3. 33. Narro omnia hæc: inde est cognitio facta, Philumenam compressam esse ab eo, &c. *è venuto in cognizione, che* &c. ¶ Aliquando sumitur pro ipsa re, quæ cognoscitur, aut quæ cognitionem ac scientiam parit, ut sunt præcepta, regulæ, ac principia scientiarum, atque artium. *Cic.* 2. *de Legib. c.* 19. Jurisconsulti sæpe quod positum est in una cognitione, id in infinita dispertiuntur. *Id.* 3. *de Fin. c.* 5. Artes etiam ipsas propter se assumendas putamus, cum quia sit in his aliquid dignum assumptione, tum quod constent ex cognitionibus, & contineant quiddam in se ratione constitutum, ac via. ¶ Sæpe est forense verbum, & significat inquisitionem causæ, ut reperta rei veritate sententia judicialis feratur, *inquisizione*, *processo*, *esame*. Opponitur autem sæpe juri ordinario, quia cognitio est juris extraordinarii, & pertinet ad summos magistratus, scilicet consules, prætores, præfectos provinciarum, Senatum, Principem (aut eos quibus Princeps id negotii dederit) qui cum reum apud se causam agere cogunt, neque eum ad jus ordinarium, dato judice, remittunt, extra ordinem cognoscere dicuntur: & hæc est proprie cognitio. V. *Digestor. lib.* 50. *tit.* 13. *qui est* de extraordinar. cognitionib. ubi multæ enumerantur causæ, quæ per cognitionem finiuntur. *Sueton. in Claud. c.* 15. Alium interpellatum ad adversariis de propria lite, negantemque cognitionis rem, sed ordinarii juris esse, &c. *Id. in Tiber. c.* 62. Deditum & intentum esse cognitioni. *Id. ibid. c.* 28. Flagitare cognitionem de criminibus. *Plin. l.* 6. *ep.* 31. Suscipere cognitionem. *Sueton. in Claud. c.* 9. Recipere cognitionem falsi testamenti. *Id. ibid. c.* 43. Cognitione damnare aliquem. *Cic. ad Capiton. post ep.* 16. *l.* 16. *ad Attic.* Quæ lex earum rerum, quæ Cæsar egisset, consulibus cognitionem dedit. *Id. ibid.* Decretum consulum, quorum & lege, & Senatusconsulto cognitio & judicium fuit. *Quintil. l.* 7. *c.* 2. Hoc venit in cognitionem Principis. *Plin. l.* 10. *ep.* 64. Hæc quoque species incidit in cognitionem meam. ¶ Inter officia domus Augustæ fuerunt etiam officiales *a cognitionibus*, nempe quibus Principes cognoscendarum causarum curam demandabant. *Senec. in fi. Apocolocynt.* Menandro liberto suo tradidit, ut a cognitionibus ei esset. Huc pertinent Inscriptiones apud *Gruter. pag.* 271. *n.* 4. *pag.* 285. *n.* 6. &c. in quibus *Judices sacrarum cognitionum* commemorantur.

COGNITIONALIS, le, adject. ad cognitionem judicialem pertinens. *Impp. Diocletian. & Maximian. lib.* 7. *Cod. tit.* 42. Cognitionales sententiæ. Adde *Justinian. ibid. tit.* 45. *leg.* 13. ¶ Apud *Symmach. l.* 10. *ep.* 62. (*Juret.* 55.) *in fi.* Cognitionalis nomen est officii cujuspiam, puta ejus, qui cognitiones forenses in acta refert, aut quid simile.

COGNITIONALITER, adverb. per cognitionem judiciariam. *Justinian. lib.* 7. *Cod. tit.* 63. *leg. ult. ad fin.* Si quis ad appellationis judicem introductus, sive ex una parte, sive cognitionalirer, &c.

COGNITOR, oris, m. qui cognoscit, γνωστής. Speciatim ita appellatur, qui de conditione ac statu alicujus, quem probe novit, testimonium dicere potest apud eos, qui minime noverunt. *Cic.* 7. *Verr. c.* 65. Homines tenues obscuro loco nati navigant, adeunt ad ea loca, quæ nunquam antea viderunt: ubi neque noti esse iis, quo venerunt, neque semper cum cognitoribus esse possunt. *& mox*. Qui tibi neque notus esset, neque cognitnrem locupletem daret, quamvis civis R. esset, in crucem tolleretur. Adde *Verr.* 3. *c.* 5. ¶ Item qui alterum in jure defendit, *avvocato*, *o sollecitatore*. Causam enim ejus, & rationes defensionis diligenter perdiscit, & apud judices vel per se, vel per alium prius a se edoctum exponit. Differt a procuratore; quia cognitor præsentis causam tuetur; procurator absentis quæcunque negotia tractat, ut *Fest.* docet. *Cic. in Divin. Verr. c.* 4. Me Siculi defensorem calamitatum suarum, me ultorem injuriarum, me cognitorem juris sui, me actorem causæ totius esse voluerunt. (V. *Asconii* verba huc pertinentia in *Advocatus*.) *Id. pro Rosc. Com. c.* 18. Tu in eam litem cognitor Roscii factus es. *& mox*. Nisi te in suam litem dedisset cognitorem. *Id.* 4. *Verr. c.* 43. Cognitorem alicui adscribere. & *ibid.* Cognitorem fieri pro aliquo. & *ibid.* Cognitorem fieri alicui. *Liv. l.* 39. *c.* 5. Alienarum simultatum tribunum pl. cognitorem fieri, turpe est. Adde *Ovid.* 1. *Amor. eleg.* 12. *v.* 24. & *Horat. l.* 2. *sat.* 5. *v.* 38. ¶ Est præterea *cognitor*, qui causam, vel crimen alterius judicii causa cognoscit, quæsitor, judex, *giudice*. *Impp. Gratian. Valentin. & Theodos. lib.* 9. *Cod. Theodos. tit.* 27. *leg.* 5. Omnes cognitores & judices a pecuniis manus abstineant. *Prudent. peristeph.* 14. *de S. Romano, v.* 205. Te cognitore dignus ire in carcerem. Adde *vers.* 793. V. *Cognitio*. ¶ Demum *cognitor* est sectoris valde similis, nempe is qui ærarii, aut fisci debitores vel veteres, vel latentes detegit, & accusat; atque ejus operæ pretium partem bonorum, quæ proscribuntur consequitur. Hoc genus officii *cognitura* appellatur. Dicitur autem *cognitor* honesto vocabulo (cum *delator* potius, aut *sector* appellari possit) quia causam fisci, aut ærarii ultro tuendam suscipit, & tamquam legum custodem se præbet; revera autem bonorum alterius proscriptionem, ac proprium lucrum spectat. Hoc sensu adhiberi creditur a *Manil. l.* 5. *v.* 316. Sed varia est ejus loci interpretatio. De *cognitura* vero *Sueton. in Vitell. c.* 2. Cujus filius sectionibus & cognituris uberius compendium nactus, &c. V. *Consutura*.

COGNITURA, æ. V. in fine vocis præced.

COGNITUS, a, um, *conosciuto*, *noto*, γνωστός, γνώριμος, notus. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 6. Incognita pro cognitis habere. *Id. pro Mur. c.* 11. *in fi.* Ratio pervulgata & cognita. *Id. Fam.* 1. *ep.* 7. Res perspecta & cognita. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 23. Res penitus perspectæ, planeque cognitæ. *Id.* 5. *de Fin. c.* 26. Habere aliquid perceptum, comprehensum, cognitum. *Id. pro Cluent. c.* 47. Nihil ipsos habuisse cogniti, nihil comperti. *Id. pro Cæc. c. ult.* Homo virtute cognita, & spectata fide. *Sueton. in Aug. c.* 21. Scythæ auditu modo cogniti. *Plin. l.* 12. *c.* 21. Res nostro orbi tantum nominibus cognitæ. *Ovid.* 4. *Trist. el.* 6. *v.* 28. Sed magis hoc, quo sunt cognitiora, gravant. *Catull. carm.* 4. *v.* 14. Tibi hæc fuisse, & esse cognitissima. *Cæs. ad Cicer. post ep.* 16. *l.* 9. *ad Attic.* Bene cognitum esse alicui. *Propert. l. & eleg.* 2. *v.* 16. Cognitus Iphieli surripuisse boves. *Liv. l.* 37. *c.* 13. Ex agrestibus cognito, hostium naves ad Æthaliam stare, consilium habitum est, &c. *essendosi saputo*. (Adde *lib.* 44. *c.* 28.) *Tacit.* 1. *Ann. c.* 46. Nondum cognito, qui fuisset exitus in Illyrico. *Plin. lib.* 2. *cap. penult. ad fin.* Nam & a Germania immensas insulas non pridem repertas, cognitum habeo. *so, che*, &c. *Sallust. in Jug. c.* 5. Experimento mihi cognitum est. *so per esperienza*. *Claudian. l.* 2. *in Rufin. v.* 293. Ut cessisse ducem, propius venisse cohortes, Cognita Rufino. *h. e.* ut hæc cognita fuerunt Rufino. Sic *Virg.* 1. *Æn. v.* 671. Frater ut Æneas pelago tuus omnia circum Litora jactetur, odiis Junonis iniquæ, Nota tibi. ¶ Item cognitione judiciaria examinatus. *Cic. Verr.* 4. *c.* 48. Ut aliquando de rebus ab isto cognitis judicatisque, & de judiciis datis dicere desistamus. ¶ Refertur etiam ad consuetudinem concubitus. *Stat.* 2. *Achill. v.* 228. tacito jam cognita furto Deidamia mihi. *Tacit. Histor.* 4. *c.* 44. Pontia stupro cognita. ¶ Inter *notum*, & *cognitum*, si subtilius philosophari velimus, illud interest, quod *notus* dicitur, qui quocumque modo scitur; *cognitus* qui bene perspectus, & compertus. *Cic. in fragm. contra C. Antoni*. apud *Ascon.* Quidam homo nobilis, & valde in hoc largitionis quæstu notus & cognitus.

COGNOBILIS, le, *che si può conoscere*, *o intendere*, γνωστός, qui cognosci, aut intelligi potest. *Gell. l.* 20. *c.* 5. *a med.* Libri acroatici his solis, qui nos audiunt, cognobiles erunt. *Cato* apud *Gell. ibid.* Cognobilior cognitio.

COGNOMEN, inis, n. *cognome*, *soprannome*, ἐπωνυμία, ἐπίκλησις, appellatio ab ingenio, fortuna, habitu corporis, rebus gestis, aliisque causis fere sumpta, & alicui addita præter prænomen ac nomen proprium, ut M. Tullius *Cicero*, C. Julius *Cæsar*, T. Manlius *Torquatus*, &c. in hominibus: in ceteris autem rebus quod proprio nomini additur distinguendi causa, ut leones *Africani*, Bosphorus *Cimmerius*, vinum *Cæcubum*, &c. Quomodo differat ab *agnomine*, ibi diximus. *Cic.* 3. *Offic. c.* 31. *ad fin.* T. Manlius, qui Galli torque detracto, cognomen invenit. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 6. Duo isti T. Roscii, quorum alteri Capitoni cognomen est. *Liv. l.* 32. *c.* 2. *sub fin.* Creati Publ. & Sex. Ælii: Pætis fuit ambobus cognomen. (Adde *l.* 2. *c.* 33.) *Nepos in Arist. c.* 1. Aristides cognomine justus est appellatus. *Cic.* 2. *Offic. c.* 16. P. Crassus cum cognomine dives, tum copiis. *Id. Phil.* 3. *c.* 6.

3. c. 6. Trahere cognomen ex re aliqua. Id. Phil. 6. c. 4. Sumere cognomen. Id. in somn. Scip. c. 2. Parere sibi cognomen. Horat. l. 2. sat. 2. v. 56. Ducere cognomen ex re aliqua. & sat. 3. v. 26. Imponere alicui cognomen. Id. l. 1. sat. 3. v. 58. Dare alicui cognomen tardo, ac pingui. Plin. l. 22. c. 6. Addere alicui cognomen Felicem. Id. l. 12. c. 13. Dare Arabiæ cognomen felicis. Virg. 3. Æn. v. 163. Est locus, Hesperiam Graii cognomine dicunt. Cic. de Amic. c. 2. Cato quasi cognomen jam habebat in senectute sapientis. Adde Liv. l. 30. c. 42. ¶ Pro agnomine. V. Agnomen. ¶ Videtur etiam poni aliquando pro ipso nomine. Gell. l. 10. c. 12. His præstigiis a Plinio Secundo scriptis non dignum esse cognomen Democriti puto. Adde Claudian. de B. Get. v. 555.

COGNOMENTUM, ti, n. cognome, ἐπωνυμία, cognomen. Cic. pro Mil. c. 17. C. Cassinius cognomento Schola. Id. 2. de Fin. c. 5. Heraclitus, cognomento qui σκοτεινός perhibetur. Sallust. in fragm. apud Gell. l. 18. c. 4. Cn. Lentulus collega ejus, cui cognomentum Clodiano fuit. Gell. ibid. c. 7. Cui cognomentum Insano factum est. Senec. suasor. 2. a med. Omnia grandia probabat. ei impositum est cognomen, vel ut Messala ait, cognomentum, & vocari cœpit Senecio Grandio. (scil. quia cognomentum grandior vox est, quam cognomen. V. Grandio.) Tacit. Ann. 12. c. 55. Cilicum nationes, quibus Clitarum cognomentum. Adde Plaut. Pseud. 4. 2. 20. & Pers. 1. 2. 8.

COGNOMINATIO, onis, f. cognomen. Afran. apud Non. c. 2. n. 144.

COGNOMINATUS, a, um, cognominato, soprannomato, cognomine dictus, ἐπονομαζόμενος. Sueton. in Aug. c. 7. Augustus Thurinus cognominatus. Flor. l. 3. c. 5. Ponticæ gentes a Pontico cognominatæ mari. Adde Plin. l. 37. c. 5. ¶ Verba cognominata sunt quæ eandem habent, vel pæne eandem significationem, & amplificationis causa in oratione conglobantur. Cic. in Partit. c. 15. Verba ponenda sunt juncta, facta, cognominata, &c.

COGNOMINIS, e, adject. chi ha il medesimo nome, ὁμώνυμος, qui ejusdem nominis cum alio est. Plaut. in fragm. apud Serv. ad Æn. 6. v. 383. Illa mea cognominis fuit. Alii leg. mei. Virg. ibid. gaudet cognomine terra. Al. leg. terræ. Plaut. Bacch. 1. 1. 5. Duæ germanæ meretrices cognomines. Vellej. initio l. 1. Cognominem patriæ suæ Salamina constituit. Plin. l. 6. c. 6. Veneti Henetorum cognomines. Id. l. 4. c. 12. post med. Axiacæ cognomines flumini. Adde lib. 35. c. 4.

COGNOMINO, as, a. 1. cognominare, ἐπονομάζω, cognomen impono, cognomine appello. Plin. l. 21. c. 11. Amaracus, quem Phrygium cognominant. Id. ibid. c. 3. Scipio, Serapio cognominabatur, propter similitudinem suarii cujusdam negotiatoris. ¶ Reperitur etiam pro simplici nomino, appello, dico. Justin. l. 7. c. 1. Macedonia antea Emathia cognominata est. Id. l. 15. c. 2. Ptolemæus, ne minoris apud suos auctoritatis haberetur, rex ab exercitu cognominatur. Adde Gell. l. 2. c. 22.

COGNOSCENS, entis, qui cognoscit. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 18. Cognoscens sui. ¶ Item qui disquirit, & judicat. Inscript. apud Gruter. pag. 459. n. 8. T. Fl. Postumio Titiano V. Cos. Procos. Prov. Africæ, Cognoscenti vice sacra &c. Alia ibid. pag. 1101. n. 8. L. Valerio L. F. Cl. Poplicio Balbino Maximo Cos. ord. Cognoscenti ad sacras appellationes, &c.

COGNOSCENTER, adverb. con cognizione. Tertull. l. 4. cont. Marcion. c. 22. Manifesta te mihi, ut cognoscenter te videam.

COGNOSCO, is, ovi, gnitum, a. 3. conoscere, γιγνώσκω, γνωρίζω, nosco, vel bene nosco. Quomodo ab agnosco differat, V. ibi. Cic. sub fin. ep. 12. l. 5. Fam. Ut ceteri viventibus nobis, ex litteris tuis nos cognoscant. Petron. in Satyr. c. 7. Cum ego negarem, me cognoscere domum. Cæs. l. 3. B. Gall. c. 7. Cognoscere regiones. Virg. 9. Æn. v. 245. Venatu assiduo totum cognovimus amnem. Sallust. in Jug. c. 7. naturam alicujus, & mores. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 22. Id se a Gallicis armis, atque insignibus cognovisse. Phædr. l. 4. fab. 21. v. 22. Cognoscere aliquem ab sermone. Quidam leg. ex. ¶ Ponitur etiam pro intelligere, audire, scire, sapere, intendere, udire. Cic. Attic. 5. ep. ult. circa med. Habes consilia nostra; nunc cognosce de Bruto. Id. Fam. 1. ep. 5. Quæ hic agantur, quæque acta sint, ea te ex litteris multorum, & nuntiis cognoscere arbitror. Id. Fam. 4. ep. 4. De Marcelli salute paulo ante, quam tu, cognovimus. Sallust. in Catil. c. 59. Iter hostium ex perfugis cognoscere. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 16. Per certos exploratores, quæ ad Avaricum agerentur, cognoscebat. & lib. 5. c. 20. Ab his cognoscit, non longe ex loco oppidum abesse, silvis paludibusque munitum. Valer. Max. l. 5. c. 7. n. 1. extern. Ut ad jucundiora cognitu veniamus. ¶ Item perdiscere, perquirere, perpendere. Cic. de clar Orat. c. 26. Crassus domi jus civile cognoverat. Id. 2. de Orat. c. 24. Hoc ei primum præcipiemus, quascumque causas erit acturus, ut eas diligenter, penitusque cognoscat. Curt. l. 6. c. 11. Diligentius cuncta cognoscere. Nepos in Lysand. in fi. & Sueton. de Grammat. c. ult. Cognoscere librum. h. e. perlegere, & addiscere. ¶ Item pro videre. Sallust. in Catil. c. 12. Operæ pretium est, cum domos, atque villas cognoveris in urbium modum exædificatas, visere templa deorum. ¶ Item pro experiri, sentire. Cic. Fam. 13. ep. 21. Hominem summa probitate, humanitate, observantiaque cognosces. Virg. Ecl. 1. v. 42. Nec tam præsentes alibi cognoscere divos. ¶ Item pro recognoscere, riconoscere. Plaut. Pseud. 4. 2. 30. Cedo mihi epistolam. Sy. accipe, cognosce signum. Ba. Eho, Polymachæroplacides purus putus est ipsus: novi. Cic. in Pison. c. 37. extr. Numerum militum reliquiasque cognoscere. ¶ Item pro agnoscere, riconoscere. Varr. apud Non. c. 4. n. 109. Vereor, ne me quoque, cum domum ab Ilio cestim revertero, præter canem cognoscat nemo. Ovid. 3. ex Pont. ep. 2. v. 105. mores, Quos Volesus patrii cognoscat nominis auctor. h. e. similes suis agnoscat. Id. 3. de ar. am. v. 508. Cognoscat faciem vix satis ulla suam. ¶ De consuetudine concubitus. Ovid. Her. ep. 6. v. 133. Turpiter illa virum cognovit adultera virgo. Justin. l. 5. c. 2. Uxorem alicujus adulterio cognoscere. Adde lib. 22. c. 1. ¶ Sæpe est forense verbum, & significat inquirere in causam, aut crimen aliquod judicii ferendi causa, ea ratione, quæ in Cognitio explicata est, inquisire, far il processo, giudicare. Cic. Verr. 4. c. 10. Verres cognoscebat, Verres judicabat. Id. ad Capitu. post ep. 16. l. 16. ad Attic. Cum consules oporteret ex Senatus consulto de actis Cæsaris cognoscere. Callistrat. Dig. lib. 1. tit. 18. leg. 9. Proconsul existimare debet, utrum ipse cognoscat, an judicem dare debeat. Quintil. l. 11. c. 1. Accidit nonnumquam, ut judex eandem causam, de qua pronunciavit, cognoscat iterum. Plin. l. 12. ep. 85. Cognoscere pro tribunali. Ulpian. Dig. lib. 13. tit. 4. leg. 4. Cognoscere ex actione aliqua. Id. lib. 28. tit. 5. leg. 35. Cognoscere familiæ erciscundæ. h. e. ex actione familiæ erciscundæ. Sic Id. lib. 27. tit. 2. leg. 2. Judex, qui tutelæ cognoscit. & lib. 23. tit. 1. leg. 13. Judex cognoscens super re aliqua. ¶ Variis in temporibus syncopen patitur. Legimus enim cognossem pro cognovissem, & cognoram pro cognoveram apud Cicer. pro Flacc. c. 21. Nepos in Lysand. in fi. & Cicer. l. 1. de Orat. c. 31. Sic cognoro pro cognovero l. 7. ad Attic. ep. 20. item l. 2. Fam. ep. 11. in fi. in plerisque Editionib. tametsi Aldus habet cognovero; & l. 5. ad Attic. ep. 4. a med. Præterea cognorat pro cognoverat, Nepos in Attic. c. 10. & cognosti pro cognovisti, dixit Ter. Andr. 3. 4. 7. & cognoris pro cognoveris, Id. Phorm. 2. 1. 35. & Lucret. l. 6. v. 533. & cognosse pro cognovisse, Catull. carm. 90. in Gell. v. 3. ¶ Cognoscendum pro cognoscendorum habet Plaut. Rud. 4. 4. 101.

COGO, is, coegi, actum, a. 3. spingere, cacciare a forza, impellere, agere, συνάγω, ἐξάγω: a con, & ago, it. Cic. 2. de Invent. c. 32. Vis ventorum, invitis nautis, Rhodiorum in portum navim coegit. Plin. l. 8. c. 43. Cogere asinum in cursum verberibus. Plaut. Bacch. 5. 2. 15. oves intro. Lucret. l. 6. v. 734. nubes ad montes. Terent. Heaut. 4. 2. 2. aliquem in angustum. Plaut. Pers. 5. 2. 9. in cruciatum, & compedes. Virg. 7. Æn. v. 509. cuneos · ficcare. ¶ Compellere ad aliquid faciendum, vim, aut necessitatem afferre, costringere, sforzare, βιάζομαι, ἀναγκάζω. Cic. 3. Offic. c. 13. Num te emere coegit, qui ne hortatus quidem est? Id. l. 1. Fam. ep. 5. Quorum utrum minus velim, non facile possum existimare: sed si res coget, est quiddam tertium, &c. Id. 2. de Legib. c. 7. Hoc quoque legis putavit esse, persuadere aliquid, non omnia vi, ac minis cogere. Id. 3. de Orat. c. 3. Coactus est, ut vita se ipse privaret. Terent. Hecyr. 2. 2. 26. Vi cœpi cogere, ut rediret. Id. Andr. 4. 1. 30. Nec te quivit hodie cogere, ut illam duceres. Nepos in Eumen. c. 8. Militum id cogebat voluntas. Id. in Themist. c. 4. ad fin. Cogere omnes ingratiis ad depugnandum. Horat. l. 1. ep. 9. v. 2. Prece cogere aliquem. Sueton. in Cæs. c. 20. Collegam in eam desperationem coegit, ut, &c. lo ridusse, &c. Stat. 12. Theb. v. 165. Cogere aliquem in mores, & hominem. costringerlo ad esser umano. Virg. 2. Georg. v. 62. Arbores cogere in sulcum. h. e. in sulcum circumarando componere, & veluti culturæ assuefacere. Cic. pro Rabir. perduell. c. 2. Aliquem ex constituto spatio defensionis in semihoræ curriculum cogere. restringerlo. ¶ Cogere in ordinem quid sit, V. in Ordo. ¶ Cum de medicamentis sermo est, significat vim habere, efficere. Scribon. Larg. compos. 121. Cito supprimit sanguinem, & vulnus cogit coire. Id. compos. 206. ad fin. Vetera ulcera cicatricem ducere cogit. Adde compos. 217. & 227. ¶ Sæpissime significat in unum colligere, congregare, radunare, raccogliere. Cato R. R. c. 65. & 66. Cogere oleam. Cæs. l. 3. B. Gall. c. 9. naves quam plurimas. Id. l. 5. c. 3. equitatum, peditatumque. Id. l. 2. B. Gall. c. 15. Cohortes ex Marsis, & finitimis ab regionibus. Pompej. ad Cos. post ep. 12. l. 8. ad Attic. omnes copias Brundisium. Cic. Fam. 15. ep. 4. exercitum in unum locum. Id. Verr. 4. c. 57. Pecuniam a civitatibus statuarum nomine. Id. 2. de Legib. c. 9. stipem. accattar. & pro Rabir. Post. c. 11. pecuniam alicui ex re aliqua. Id. Fam. 5. ep. 2. Senatum. Id. 2. de Orat. c. 33. Jus civile diffusum, & dissipatum, in certa genera cogere. Propert. l. 4. el. 1. v. 13. Buccina cogebat priscos ad verba Quirites. h. e. convocabat ad concionem. Quintil. l. 1. c. 5. (al. 9.) Ex duabus syllabis in unam cogere. Senec. in Hippol. v. 401. Cogere comas nodo. Cels. l. 5. c. 22. sect. 2. aloes, aluminis, turis.... mellis quantum satis sit ad ea cogenda. (Mox: picis liquidæ quantum satis est ad jungendum.) Et sect. 4. quæ urina impuberis pueri coguntur. ¶ Item condensare, spissare, rappigliare, condensare. Cic. 2. de nat. deor. c. 39. ad fin. Aer concretus in nubes cogitur. Virgil. 4. Georg. v. 35. frigore mella cogit hyems. Plin. l. 23. c. 7. cogere lac in duritiam. ¶ Cogere agmen est agmen claudere, vel posteriori parti exercitus præesse. Liv. l. 34. c. 28. Primæ legionariæ cohortes ibant; levis armatura, & equites agmen cogebant. Adde Curt. l. 3. c. 3. sub fin. Allegorice Cic. Attic. l. 15. ep. 13. Assentior tibi, ut nec duces simus, nec agmen cogamus: faveamus tamen. & Senec. ep. 12. ad fin. Sic ordinandus est dies omnis, tanquam cogat agmen, & consummet atque expleat vitam. ¶ Cogere verba in pedes alternos, apud Ovid. 4. Trist. el. 7. v. 10. est colligare & constringere elegiaco metro. Sic adstrictas in nodum cogere voces, apud Auct. Paneg. ad Pison. v. 59. et in syllogismos, aut enthymemata orationem componere. ¶ Interdum cogere est dicendo concludere, conchiudere, inferire. Cic. ad Brut. ep. 7. ex recentiorib. a med. Hoc cogere volebat, falsas litteras esse. Id. 2. de Legib. c. 13. Sunt autem ea, quæ posui, ex quibus id, quod volumus, efficitur & cogitur.

COHÆRARIUS, ii, m. pro eo, qui alicui in aliquo munere adjungitur,

tur, & auxilii causa cohæret, legitur a quibusdam apud *Cic.* 3. *de Legib. c.* 4. ubi alii rectius *coerator*.

COHABITATIO, onis, f. *συνοίκησις*. Legitur apud *Augustin. ep.* 137. *sub fin.*

COHABITATOR, oris, m. *συνοικέτης*, qui simul habitat. *Augustin. serm.* 1. *in Fer.* II. *Pentec. Cassiod. l.* 3. *ep.* 48.

COHABITO, as, a. 1. *coabitare*, *συνοικέω*, simul habito. *Messala Corvin. de progen. Aug. c.* 23. *a med.* & 26. *Hieronym. ep.* 90. & *Augustin. ep.* 12.

COHÆRENS, entis, *unito*, *coerente*, *conforme*, qui cohæret, connexus, conjunctus. *Cic.* 1. *Acad. c.* 7. *ad fin.* Natura cohærens, & continuata cum omnibus suis partibus. *Id.* 2. *de Orat. c.* 80. Membrum cohærens cum omni corpore. *Tacit. de Germ. c.* 16. Connexa, & cohærentia ædificia. ¶ Translate *Cic.* 2. *Phil. c.* 8. Dicere cohærentia inter se. *non dire contraddizioni*. *Gell. l.* 1. *c.* 18. *in fi.* Aptius, & cohærentius putavit, furem a furvo, id est nigro appellari. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 1. Multa dicta sunt, etiam si minus vera, tamen apta inter se, & cohærentia. *Id.* 3. *Offic. c.* 3. Hæc natura cohærentia, opinione distraxerunt. *Vellej. l.* 2. *c.* 47. Concordia male cohærens inter Pompejum, & Cæsarem.

COHÆRENTER, adverb. *continuatamente*, *unitamente*, junctim, sine intervallo. *Flor. l.* 2. *c.* 17. Dimicatum est non continue, nec cohærenter, sed prout causæ lacessierant.

COHÆRENTIA, æ, f. *connessione*, *coerenza*, *συνάφεια*, *σύνεξις*, compositio, connexio, conjunctio. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 62. Jam vero circuitus solis, & lunæ, reliquorumque siderum, quamquam etiam ad mundi cohærentiam pertinent, tamen & spectaculum hominibus præbent. *Gell. l.* 6. *c.* 13. Cohærentia mortis, & vitæ. *Id. l.* 15. *c.* 3. Cum quibus verbis præpositio ista neque cohærentia vocis, neque significatione sententiæ convenit.

COHÆREO, es, hæsi, hæsum, n. 2. *esser unito*, *o attaccato*, *aver connessione*, *συνάπτομαι*, adhærere, connexum, unitum esse alicui rei. *Cic. de Univers. c.* 5. Mundus ita apte cohæret, ut dissolvi nullo modo queat, nisi ab eodem, a quo est colligatus. *Id. in Top. c.* 12. *ad fin.* Quidquid antecedit quamque rem, id cohæret cum re necessario: *Plin. l.* 9. *c.* 35. Margaritæ cohærentes in conchis. *Id. l.* 5. *c.* 24. *ad fin.* Qui cohærent Mesopotamiæ, Rhoali vocantur. *che confinano*. & *lib.* 36. *c.* 23. Exemplum marmorati est in subigendo, donec rutro non cohæreat. *Ovid.* 4. *Metam. v.* 552. scopuloque affixa cohæsit. *African. Dig. lib.* 47. *tit.* 2. *leg.* 63. *a med.* Fructus quamdiu solo cohærent, fundi sunt. *Papinian. lib.* 49. *tit.* 17. *leg.* 16. Dos cohæret matrimonio. *Quintil. l.* 8. *c.* 3. *ad fin.* Cohærere in complexu alicujus. *tenersi strettamente abbracciata*. ¶ Ponitur etiam pro constare, compositum esse. *Cic. l.* 1. *de Legib. c.* 8. Cum alia quibus cohærent homines, e mortali genere sumpserint; animus tamen est ingeneratus a Deo. ¶ Translate *Cic. pro Cæcin. c.* 18. Sermo mehercule, & familiaris, & quotidianus, non cohærebit, si verba inter nos aucupabimur. *Quintil. l.* 11. *c.* 1. *ad fin.* Legibus cohæret status civitatis. *sussiste*, *si tiene saldo*. *Cic. pro Cæl. c.* 7. In quo non modo crimen non hærebat, sed vix diserti adolescentis cohærebat oratio. *appena si tenea insieme*, *appena andava a proposito*. *Id. in Orat. c.* 44. Collocabuntur igitur verba, ut inter se quam aptissime cohæreant extrema cum primis. *Id.* 5. *de Fin. c.* 27. Ea, quæ dicit, præclare inter se cohœrent. *Id. l.* 1. *de Invent. c.* 14. Illa, quæ dicuntur, congruunt & cohærent cum causa. *Quintil. in proœm. l.* 6. Oratio carens dispositione, tumultuetur necesse est, & sine rectore fluitet, nec cohæreat sibi. *Terent. Andr.* 2. 2. 23. Hem, paulum obsonii; ipsus tristis; de improviso nuptiæ: non cohærent. *non s' accordano*. *Plin. l.* 7. *ep.* 7. Est mihi perjucundum, quod viri optimi, mihique amicissimi, adeo cohæsistis, ut invicem vos obligari putetis. *h. e.* eam societatem, atque amicitiam iniistis, ut &c. ¶ *Cohærere alicui sanguine* apud *Quintil. l.* 8. *c.* 3. *ad fin.* est sanguine conjunctum esse.

COHÆRESCO, is, n. 3. *attaccarsi*, *unirsi*, *συμπλέκομαι*, *συμφύομαι*, adhæresco, cohæreo. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 20. Atomi cohærescunt inter se. *Plin. l.* 24. *c.* 15. Pituita in gula cohærescens. *Id. l.* 20. *c.* 16. Digiti tactu cunilæ cohærescentes.

COHÆSUS, a, um, adject. idem quod cohærens, *attaccato*, *unito*. *Gell. l.* 15. *c.* 16. *de fissa quercu*: In naturam rediit, stricta denuo & cohæsa.

COHERES, edis, m. & f. *erede insieme*, *συγκληρονόμος*, qui simul heres institutus est. *Cic.* 3. *Verr. c.* 48. *ad fin.* Omnibus, quibus hereditas venerit, coheredem Prætorem esse oportere. *Id. Fam.* 13. *ep.* 46. L. Zoilus est coheres meus. *Papinian. Dig. lib.* 34. *tit.* 9. *leg.* 16. Filiam nepti coheredem dare. *Petron. in fragment. Tragur. c.* 76. *Burm.* Facere aliquem coheredem alteri. *Horat. l.* 2. *sat.* 5. *v.* 107. Forte coheredum senior male tussiet.

COHIBENTIA. V. in fine *vocis sequent.*

COHIBEO, es, ui, ibitum, a. 2. *tenere in se*, *contenere*, *συνέχω*, intus habeo, contineo, comprehendo: a *con*, & *habeo*. *Cic. de Senect. c.* 15. Terra semen sparsum cohibet, deinde tepefactum compressu suo diffundit. *Id. de Fato*, *c.* 9. *ad fin.* Causæ cohibentes in se efficientiam naturalem. *Horat. l.* 2. *sat.* 4. *v.* 14. Ova marem cohibent callosa vitellum. *Lucret. l.* 2. *v.* 1029. Sidera in se cohibent clarum, purumque colorem. ¶ Item sistere, *fermare*. *Stat.* 10. *Theb. v.* 393. Cohibere gradum. *Horat. l.* 4. *od.* 6. *v.* 34. Feras arcu cohibere. *Sil. l.* 15. *v.* 745. fugam. *Plin. l.* 29. *c.* 3. alvum. *Id. l.* 27. *c.* 11. Idæa herba spissandi, cohibendique naturam habet. *Id. l.* 28. *c.* 6. spiritum. *tener il fiato*. *Id. l.* 24. *c.* 2. capillum. *trattenere i capelli*, *che non cadano*. *Id. l.* 36. *c.* 5. ploratum infantis. ¶ Item includere, coercere, concludere, cingere aliquid, ne exeat, *ritenere*, *rinserrare*, *cingere*. *Cic. pro Cæl. c.* 5. Cohibere brachium toga. *Curt. l.* 10. *c.* 3. milites intra castra. *Id. l.* 6. *c.* 2. aliquem in vinculis. *Ovid. Metam.* 14. *v.* 224. Æolus cohibens ventos carcere. *Hirt. de B. Afric. in fi.* Tempestatibus in portubus cohibebatur. *Horat. l.* 3. *od.* 14. *v.* 23. Cohibere crinem nodo. *h. e.* colligare. *Tacit. de Germ. c.* 9. Cohibere parietibus deos. *h. e.* in ædibus, seu templis simulacra deorum collocare. *Plaut. Mil.* 3. 1. 1. Cohibere se intra locum aliquem. *trattenersi*. ¶ Translate elegantes habet usus. *Cic.* 2. *Offic. c.* 5. *ad fin.* Cohibere motus animi turbatos. *rattenere*, *reprimere*. *Id. pro Mil. c.* 28. effrenatas libidines, a conjugibus aliorum. *Id. pro Marcell. c.* 3. Animum vincere, cohibere iracundiam. *raffrenare*. *Propert. l.* 2. *eleg.* 19. *v.* 70. Cohibere gaudia clausa in sinu tacito. *tener racchiuso*, *nascondere*. *Cic. pro leg. Manil. c.* 23. Ab auro, gazaque regia manus, oculos, animum cohibere. *Plin. in Paneg. c.* 14. Parthorum ferociam, & superbiam magno terrore. *Cic. Phil.* 3. *c.* 2. *ad fin.* impetus, & crudelissimos conatus alicujus. *Id. Phil.* 5. *c.* 13. *ad fin.* Ejus furorem ne Alpium quidem muro cohibere possemus. *Id.* 1. *de nat. Deor. c.* 1. A rebus incertis assensionem cohibere. *Id.* 1. *Acad. c. ult.* semper & ab omni lapsu continere temeritatem. & *lib.* 4. *c.* 21. & 29. Cohibere assensum ab aliqua re. *Gell. l.* 1. *c.* 11. orationem ferocientem. *Id. l.* 13. *c.* 28. atque includere aliquid infra modicum numerum. *Id. l.* 12. *c.* 5. & coercere intra se violentias effrenati doloris. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 21. *in fi.* ambitionem. ¶ Cum infinito. *Hirt. l.* 8. *B. Gall. c.* 23. Quem timor cohibebat, cujusquam fidei suam committere salutem. ¶ Cum conjunctivo & particula *quominus*, *Tacit. l.* 2. *Ann. c.* 24. Vix cohibuere amici, quominus eodem mari oppeteret. Adde *cap.* 10. ¶ *Cohibere se* est se refrenare, animum regere. *Terent. Heaut.* 5. 1. 46. Non tu te cohibes? non te respicis? *Gell. l.* 4. *c.* 9. Cohibere se certis legibus, & finibus. *contenersi dentro certi termini*, &c. *Sulpic. ad Cicer.* 4. *Fam. ep.* 5. Vis ne tu te cohibere, & meminisse hominem te esse natum? V. hic *Manut.* ¶ Pro moderari, regere. *Tacit.* 1. *Hist. c.* 11. Rhetia, Noricum, Thracia, & quæ aliæ Procuratoribus cohibentur. ¶ *Cohibessit* pro *cohibuerit* dictum putant nonnulli a *Lucret. l.* 3. *v.* 445. Corpore qui nostro rarus magis am cohibessit. Sed V. *Incohibesco*. ¶ In illo *Calpurnii Eclog.* 4. *v.* 19. Jam puerum calamos, & odoræ vincula ceræ Jungere nunc cohibes, levibus quem sæpe cicutis Ludere conantem vetuisti fronte paterna. *cohibere* scriptum est pro *connivere*, & significat permittere, indulgere. Ita *Salmas. ad Lamprid. in Alex. Sev. c.* 54. ubi plura hac de re. Favent Veteres Glossæ, in quibus legitur: *Cohibet*, *κρατεῖ*, *κατέχει*. Sic *cohibentia* pro *conniventia* legitur ab eodem in *Cod. Theodos. lib.* 9. *tit.* 40. *leg.* 15. & *lib.* 10. *tit.* 20. *leg.* 10. Verum apud *Calpurn.* al. leg. *Jungere non cohibes*: in Codice vero *conhibentia*.

COHIBILIS, le. *Gell. l.* 13. *c.* 19. Herodotus celeri, & cohibili oratione fabulam scripsit. Ubi *cohibili* est *cohærente* & *brevi*: nisi forte legendum est *coibili*. ¶ Gloss. lat. gr. Cohibilis, facilis, *εὐχερής*.

COHIBILITER, adverb. breviter. *Apul. in Apolog.* Ordinatius, & cohibilius eadem Græce & Latine adnitar describere. *Id. in Florid. sub. fin.* Fabulam in pauca cogamus, quantum potest fieri cohibiliter. Priore loco al. leg. *cohibitius*, al. *coibilius*: quæ idem fere significant.

COHIBITIO, onis, f. cohibendi actus. *Cic.* 5. *Verr. c.* 14. *in fi.* Cohibitio tollendi, nisi pactus esset, vim adhibebat pactioni, non voluntatem. Al. leg. *prohibitio*. *Lactant. de Ira Dei*, *c.* 18. *a med.* Hæc sui cohibitio gloriosa est, qua compescitur aliquod imminens magnum malum. *raffrenamento*, *ἐποχή*. *Et ibid. ante* med. Cohibitio iræ.

COHIBITUS, a, um, *rattenuto*, *raffrenato*, *ristretto*, inclusus, pressus, coercitus. *Plin. l.* 2. *c.* 43. Spiritus nube cohibitus tonat. ¶ Translate *Plaut. Merc. Prol. v.* 64. Arcte cohibitus a patre filius. *Gell. l.* 7. *c.* 14. Genus dicendi magnificum in Ulyxe, & ubertum; subtile in Menelao, & cohibitum. *Auson. in gratiar. act. c.* 27. Cujus umquam egressus auspicatior fuit, aut incessus modestior, aut habitudo cohibitior? *portamento più ristretto*.

COHIRCINATIO. V. *Collurcinatio*.

COHONESTATUS, a, um, ornatus, instructus. *Arnob. l.* 5. *pag.* 172. Vellem videre patrem illum deorum bubulis esse cohonestatum cornibus, &c. *εὐπρεπῶς*.

COHONESTO, as, a 1. *render onorevole*, *onestare*, *τιμάω*, *ἐπικοσμέω*, honesto, honore afficio. *Cic. pro Quint. c.* 15. *in fi.* Funus, quo amici conveniunt ad exsequias cohonestandas. *Id. Verr.* 4. *c.* 69. *ad fin.* Quorum auctoritate tu statuas cohonestare tuas conatus es. *Liv. l.* 38. *c.* 47. Cohonestare victoriam. *Tacit. Ann.* 3. *c. ult.* funus laudatione pro rostris, & ceteris solemnibus. ¶ Apud *Plin.* cohonestare defluvia capitis, *l.* 22. *c.* 13. est corrigere, & cohibere capillorum defluvium, quo caput deturpatur. *Cohonestare res turpes* apud *Arnob. l.* 5. *pag.* 187. est honestis verbis rerum turpitudinem contegere, ut honestæ esse videantur. *coonestare*.

COHONORO, as, a. 1. cohonesto, honoro. *Paul.* ex *Festo in Corona*. Coronæ dicuntur, quod cohonorent eos, quibus imponuntur.

COHORRESCO, is, rui, n. 3. *sentir ribrezzo*, *tremare da paura*, *o da freddo*, *φρίττω*, horrore corripior ob frigus, aut metum. *Cic. l.* 3. *de Orat. c.* 2. Tum latus ei dicenti condoluisse, sudoremque multum consequutum esse audiebamus: ex quo cum cohorruisset, cum febri domum rediit. *Id. in somn. Scip. c.* 1. Quem ut agnovi, equidem cohorrui. *August. in epist. ad Tiber.* apud *Sueton. in Tiber. c.* 21. Attenuatum te esse continuatione laborum cum audio, Dii me perdant, nisi cohorrescit corpus meum.

COHORS, hortis, f. *corte*, idem quod *chors*, (ut ibi dictum est) quæ ab ea per syncopen facta est. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 3. In plano cohors, in qua pascuntur gallinæ. *Colum. l.* 8. *c.* 3. *ad fin.* Cohors ipsa,

ipsa, per quam vagantur gallinæ, non tam stercore ; quam uligine careat. *Ovid.* 4. *Fast.* v. 704. *de vulpe*. Abstulerat multas illa cohortis aves. ¶ Est etiam militum manus, *compagnia di soldati*, *squadra*, *banda*, τάγμα, σπεῖρα. Ducta est appellatio vel ex eo quod, (ut ait *Varr.* l. 4. *L. L.* c. 16.) sicut in villa ex pluribus tectis conjungitur, & quiddam fit unum, sic ex manipulis copulatur cohors: vel ex eo, quod quemadmodum villatica cohors, ita & militaris rotunda esse solet: unde & *globus militum* dicitur. *Cæs.* l. 3. *B. Gall.* c. 1. Constituit cohortes duas in Nantuatibus collocare: ipse cum reliquis ejus legionis cohortibus in vico Veragrorum hiemare. *Id. ibid.* l. 1. c. 40. Cohors prætoria. *h. e.* quæ circa Prætorem, seu Imperatorem est custodiæ causa. *Hirt. de B. Alex.* c. 62. Auxiliariæ cohortes. *Cæs.* l. 1. *B. Civ.* c. 73. Cohortes alariæ, & legionariæ. ¶ Differt a *turma*, quæ proprie est equitum, *cohors* peditum. *Cic. pro Marcell.* c. 2. Nihil sibi ex ista laude cohors, nihil turma decerpit. Adde *Fam.* 15. *ep.* 2. *a med.* Quod vero apud *Plin.* l. 10. *ep.* 107. & 108. legitur *cohors equestris*, putant nonnulli genus cohortium fuisse, in quibus certus esset equitum numerus pediti admixtus: idque colligi etiam ex *ep.* 32. *ejusdem lib.* ubi *ex cohortibus equites duo. centurio unus* nominatur. Quo pertinere videntur *cohortes equitatæ*, quarum mentio fit In *Inscriptionib.* apud *Gruter. pag.* 550. *n.* 5. & *pag.* 1108. *n.* 5. item alia A. 1749. Arimini reperta, in qua C. Nonius C. F. An. Cæpian. præf. Coh. III. Britt. equitatæ, &c. legitur: cui persimilis est alia inter *Donianas, class.* 6. *n.* 19. & apud *Reines. class.* 6. *n.* 128. Sic *Veget.* l. 2. *de re milit.* c. 6. singulis cohortibus, ex quibus legio constituitur, suos adscribit equites, ita ut primæ, quæ majorem militum numerum habuit, equites 132. reliquis autem omnibus 66. tribuat. *Tacit.* quoque 4. *Hist.* c. 19. equites in cohortibus agnoscit. Hi tamen revera non tanquam pars cohortis censendi sunt, sed turmæ cohortibus adjunctæ. ¶ In legione Romana decem fuere cohortes, quarum prima reliquas & numero militum & dignitate præcedebat. Olim cum legio sex millibus militum constabat, sexcenti in cohorte fuerunt in tres manipulos divisi, ut ex *Cincio* docet *Gell.* l. 16. c. 4. Deinde aucto legionis numero, cohortium quoque ratio mutata est. Quare *Veget. loc. cit.* suo tempore in singulis cohortibus, præter Primam, milites fuisse ait 555, equites 66. *h. e.* turmas duas: primæ vero 1105, equites 132, *h. e.* turmas quatuor. ¶ Aliquando per cohortes auxiliaris miles designatur. *Flor.* l. 3. c. 21. Cum hinc octo legiones, inde quingentæ cohortes starent in armis. ¶ Speciatim *cohors* dicta est de comitatu, seu satellitio Magistratuum in provincias euntium: quæ partim erat officialium iis inservientium, partim voluntariorum sine officio. Hi erant adolescentes nobiles, qui sua sponte cum Proconsulibus exibant, ut usu rerum peritiores domum redirent. *Cic. Verr.* 4. c. 27. Quidquid ab eo peteretur, judicem de sua cohorte daturum. *Id.* 3. *Verr.* c. 14. Cohors Prætoria. Adde *Horat.* l. 1. *ep.* 8. v. 14. ¶ Per synecdochen dicitur de toto exercitu. *Stat. Theb.* 5. v. 672. anne ducem, servatricemque cohortis Inachiæ ingratis coram tot millibus audes Mactare? ¶ Sumitur etiam pro quacumque congregatione, aut turba. *Sueton. in Calig.* c. 19. & *Curt.* l. 6. c. 2. Cohors amicorum. *Gell.* l. 2. c. 18. Phædon ex cohorte illa Socratica fuit. *Stat.* 11. *Theb.* v. 292. Famulæ cohortes. *h. e.* servorum. *Plin.* l. 8. c. 40. Cohortes canum. *Horat.* l. 1. *od.* 3. v. 31. febrium. *Gell.* l. 1. c. 9. *in f.* disciplinarum. *Claudian. in carm. de phœnice*, v. 77. alituum. ¶ *Cohortum* pro *cohortium* est *in vet. Inscript.* apud *Murator. pa.* 832. *n.* 9.

COHORTALIS, le, adject. *di corte*, ad cohortem villaticam pertinens. *Colum.* l. 8. c. 2. Cohortalis est avis, quæ vulgo per omnes fere villas conspicitur. & *ibid.* Exercetur cohortalis ratio, quam Græci vocant ὀρνιθοτροφεῖον. *Cels.* l. 2. c. 18. *a med.* Pullus cohortalis. ¶ Item ad cohortem militarem, & speciatim ad prætoriam pertinens. Hinc *Imp. Zeno lib.* 12. *Cod. tit.* 58. *qui est de Cohortalib. & principib. cornicularriis, ac primipilariis, leg.* 13. Cohortale officium. *Imp. Constant. lib.* 6. *Cod. tit. ult. leg.* 3. Cohortali conditione gravatus. *Imp. Leo ibid. lib.* 1. *tit.* 39. *leg.* 13. Cohortalibus obsequiis obligatus. *Impp. Valentin. & Valens ibid. tit.* 51. *leg.* 2. Cohortalium corpus.

COHORTALINUS, a, um, cohortalis miles, & speciatim palatinæ militiæ adscriptus. *Impp. Honor. & Theodos. lib.* 16. *Cod. Theodos. tit.* 5. *leg.* 48. Cohortalina militia. *Iidem ibid. lib.* 6. *tit.* 35. *leg.* 14. Cohortalinorum militia. ¶ Apud sequioris ævi Scriptores legitur *curtalinus*, quia *curs* ab iis pro *chors*, seu *cohors* dictum est. Habetur apud *Paulin. Nolan. ep.* 22. (*al.* 7.) *ad Sever.* c. 2.

COHORTATIO, onis, f. *esortazione*, παράκλησις, hortatio. *Cic. Attic.* l. 16. *ep.* 13. *ad fin.* Incredibiliter me commovet tua cohortatio. *Id.* l. 1. *de Orat.* c. 47. Concitare aliquem cohortatione sua ad studium cognoscendæ virtutis. *Nepos in Annib.* c. 11. Facere cohortationem militum. *Cic. pro Cluent.* c. 50. Cohortatio judicum ad honeste judicandum.

COHORTATIUNCULA, æ, f. *esortazioncella*, brevis cohortatio. *Ambros. lib.* 4. *ep.* 33. *ad Demetriad.* Adhibere cohortatiunculas.

COHORTATUS, a, um, *chi ha esortato*, particip. significationis activæ. *Cæs.* l. 1. *B. Gall.* c. 25. Cohortatus suos, prœlium commisit. ¶ Passive, *esortato*. *Cato* apud *Gell.* l. 15. c. 13. Exercitum suum pransum, paratum, cohortatum eduxit foras, atque instruxit.

COHORTICULA, æ, diminut. a Cohors, *picciola compagnia di soldati*. *Cælius ad Cicer. Fam.* l. 8. *ep.* 6. Bibulus in Amano nescio quid cohorticularum amisit.

COHORTO, as, a. 1. *esortare*, cohortor. *Claud. Quadriger.* apud *Non.* c. 7. *n.* 35. Et dicerent, castra facta esse, atque hos cohortarent, uti maturarent.

COHORTOR, aris, atus sum, dep. 1. *esortare*, παραινέω, ἐγκελεύω, idem quod *hortor*, vel simul, aut valde hortor. *Cic.* 2. *de Orat.* c. 9. Quis cohortari ad virtutem ardentius, quis a vitiis acrius revocare? *Id. Fam.* 2. *ep.* 4. Teque ad studium summæ laudis cohortabor. *Id.* 4. *Phil.* c. 5. Sic ego vos ardentes, & erectos ad libertatem recuperandam cohortabor. ¶ Cum infinito. *Hirt. de B. Alex.* c. 21. Cohortando suos ad pontem, & munitiones contendere. Adde *Tacit.* 12. *Ann.* c. 49. ¶ Cum conjunctivo, & particula *ut*. *Cæs.* l. 3. *B. Civ.* c. 82. Scipio milites cohortatur, ut prædæ participes esse velint. Adde *Tacit. in Agric.* c. 36. ¶ Et cum particula *ne*. *Cæs.* l. 7. *B. Gall.* c. 86. Cohortatur, ne labori succumbant. *Id.* l. 3. *B. Civ.* c. 43. Cohortatur suos, ne animo deficiant. ¶ Particip. *cohortandus* passiva significatione, *Cæs.* l. 2. *B. Gall.* c. 20. Acies instruenda, milites cohortandi, signum dandum. ¶ Particip. *cohortatus* V. supra suo loco.

COHOSPES, itis, qui simul cum alio hospes est. *Paulin. Nolan. carm.* 21. v. 385. & *carm.* 24. *Nat.* 9. *S. Fel.* v. 438. qui *epist.* 32. *sect.* 6. cohospitans, antis usurpavit.

COHUM, lorum, quo temo buris cum jugo colligatur: a cohibendo dictum. *Fest.* ¶ Item cælum apud Poetas: a *chao*, ex quo putabant cælum esse formatum. *Idem*. Alii scribunt *covum*. *Scalig.* autem *ad Fest.* affert ex *Enn.* hujusmodi fragmentum: *complere cohum* (al. *covum*) *terroribu' cæli*. Ubi videtur significare cavum cæli, &, ut est apud *Virgil.* 4. *Æn.* v. 451. cæli convexa.

COHUMIDO, as, a. 1. *bagnare*. *Apul.* l. 8. *Metam.* Cohumidare genas lacrimis.

COHIBILIS, le, adject. qui facile coit, & cohæret. V. exemplum in *Cohibilis*, ex *Gell.*

COIENS, euntis, particip. a *coeo*, quod in recto casu non est, quod sciam, in usu. *Ovid.* 4. *Trist. eleg.* 4. v. 41. Rumpere vulnera nondum coeuntia. *Sil.* l. 1. v. 52. Coeuntes ripæ.

COIMBIBO, is, a. 3. simul imbibo, *imbevere*. *Arnob.* l. 5. *pag.* 178. Si aperte hoc facere confessis maledictionibus coimbibissetis.

COINQUINATUS, a, um, *imbrattato*, *lordato*, inquinatus, conspurcatus. *Colum.* l. 8. c. 5. *post med.* Coinquinatus stercore. ¶ Translate *Prudent. Cathemer.* 6. v. 53. Qui coinquinatum vitiis cor impiavit. *Arnob.* l. 7. *pag.* 222. Quid his esse potest coinquinatius?

COINQUINO, as, a. 1. *imbrattare*, *lordare*, συμμιαίνω, μολύνω, commaculo, conspurco, inquino. *Colum.* l. 8. c. 7. Coinquinari stercore. ¶ Item contagione labefactare. *Colum.* l. 7. c. 5. *ante med. de morbo ovium*. Cui primo quoque tempore occurrendum est, ne totam progeniem coinquinet. *non infetti*. *Senec. ep.* 2. Fastidientis stomachi est, multa degustare: quæ ubi varia sunt, & diversa, coinquinant, non alunt. *guastano*. ¶ Translate *Vetus Poeta* apud *Cicer.* 3. *de nat. Deor.* c. 27. Matres coinquinari regias, contaminari stirpem, admisceri genus. *Valer. Max.* l. 6. c. 1. *n.* 6. Coinquinare se crimine stupri. *Id. in fi. cap.* 7. *lib.* 9. se maximo scelere. *Arnob.* l. 4. *pag.* 151. alicujus famam, & vitam. ¶ Apud *Arnob. sub fin.* l. 5. & alibi legitur *conquino*, non tamen certa ubique lectione.

COINQUIRE, & Coinquĕre est deputare, inquit *Festus*: hoc est desecare, abscindere. Hinc *coinquire arbores*, inutiles ramos cædendo purgare, conlucare, in quadam *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 121. *lin.* 12. & 16. & apud *Fabrett. cap.* 6. *n.* 53. *pag.* 445. Sic *Alfen. Dig. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 29. In lege locationis scriptum erat: Redemptor silvam ne cædito, ne coinquito, ne deurito, neve quem coinquere, urere, cædere finito. Al. leg. *cingito*, & *cingere*. Addant nonnulli locum *Pauli lib.* 47. *tit.* 7. *leg.* 5. sed cum eadem varietate lectionis. Apud *Fest.* suspicatur *Scalig.* legendum esse *coinquire*, *decidere*: & ab eo fieri *conquiniscere*. Alium locum *Festi* V. in Scribonianus.

COINTUS pro *quintus* Græcorum more, qui κόϊντος scribunt, legitur in antiqua *Inscript.* apud *Pier. ad Æn.* 7. v. 648.

COITIO, onis, f. *unione*, *assembramento*, *radunanza*, σύνοδος, συνωμοσία, actus coeundi. Dicitur fere de conventu, & cœtu hominum occulte inito ad conspirandum contra aliquem; & significat etiam ipsam conventionem, seu pactum, quod in coitione fit. *Cic. Q. Fr.* l. 3. *ep.* 1. c. 5. Quod scribis te audisse, in candidatorum consularium coitione me interfuisse, id falsum est. Ejusmodi enim pactiones in ea coitione factæ sunt, quas, &c. *Id. pro Planc.* c. 22. Coitionem facere. *Id. Attic.* l. 4. *ep. ult.* dirimere. Adde *pro Cluent.* c. 54. ¶ Pro simplici congressu, & colloquio, *Terent. Phorm.* 2. 2. 32. Senex adest: vide, quid agas: prima coitio est acerrima. Si eam sustinueris, post illa jam, ut lubet, ludas licet. ¶ Pro coitu Venereo, *Solin.* c. 49. (*al.* 62.) *in fi. de camelis*. Inventum est, ut desiderium in eis coitionis quadam castratione exsecraretur. *Macrob.* l. 7. *Saturn.* c. 16. In omni genere animantium, quæ ex coitione nascuntur. Adde *Lactant.* l. 1. c. 8.

COÏTUS, us, m. *congiunzione*, *unione*, *assembramento*, σύνοδος, conjunctio, unio, coitio. *Cels.* l. 2. c. 10. *in fi.* Digito vena fricanda, ut recens coitus ejus resolvatur, iterumque sanguinem fundat. *Id.* l. 5. c. 18. *n.* 31. Prodest ea compositio etiam ad omnem coitum humoris emolliendum. *Id.* l. 6. c. 7. *n.* 7. Sordium coitus in auribus. *Quintil.* l. 9. c. 4. Coitus syllabarum. (ut fit per synæresim) *Gell.* l. 1. c. 25. *ad fin.* Coitus, & copula vocum. *Plin.* l. 2. c. 9. Luna morata in coitu solis biduo. *h. e.* in conjunctione solis, cum renovatur. ¶ Pro congressu Venereo animalium, *coito*. *Cels.* l. 1. c. 1. *ad fin.* Si neque pubertate, neque primis coitibus finita sunt. *Stat.* 10. *Theb.* v. 796. Monstrifer coitus. Adde *Gell.* l. 19. c. 2. *in f.* & *Plin.* sæpe. ¶ Est etiam arborum coitus, cum aliqua ratione mas arbor feminæ adjungitur. De coitu palmarum *Plin.* l. 13. c. 4. ¶ Etiam insitio hoc nomine appellatur, ut est apud *eund.* l. 17. c. 14. *ante med.* Item prima arborum germinatio. *Id. l. eod.* c. 2.

COÏTUS, a, um, *contratto*, initus. *Nerat. Dig. lib.* 12. *tit.* 4. *leg.* 8. Quod dotis causa nondum coito matrimonio datur. Ulp-

Ulpian. lib. 17. *tit.* 2. *leg.* 51. Si plures sint inter eosdem societates coitæ. *Id. ibid. leg.* 3. Societate sine pupilli auctoritate coita, pupillus non tenetur. Adde *Ammian. l.* 26. *c.* 6. (*al.* 16.)

COJUX. V. *Conjux*.

COIX, icis, f. κόϊξ, κοΐκος. Coices appellantur palmæ cujusdam generis in Æthiopia, de quibus *Plin. l.* 13. *c.* 4. *a med.*

COLÆPIUM. V. *Coliphium*.

COLAPHIZO, as, a. 1. *percuoter con pugni*, κολαφίζω, colapho percutio. *Tertull. l.* 5. *advers. Marcion. c.* 12. *de fuga in persecut. c.* 2. ex 2. *ad Corinth.* 12. 7.

COLAPHUS, i, m. *pugno*, κόλαφος, ictus manu in pugnum compressa inflictus: a κολάπτω, tundo. *Plin. l.* 8. *c.* 36. Ursi sæpe in arena colapho infracto (*capite*) exanimantur. *Terent. Adelph.* 2. 2. 37. Colaphis tuber est totum caput. *Id. ibid.* 2. 1. 46. Infringere alicui colaphos plus quingentos. *Juvenal. sat.* 9. *v.* 5. Colaphum alicui incutere. *Quintil. l.* 6. *c.* 3. Colaphum alicui ducere. *Plaut. Pers.* 5. 2. 65. Icere colaphum. *Id. ibid.* 2. 4. 22. Defigere aliquem in terram colaphis. *Id. Rud.* 4. 3. 68. Verbum adde etiam unum: jam in cerebro colaphos abstrudam tuo. *Id. Capt.* 1. 1. 20. Perpeti colaphos. ¶ *Tertull. de spectac. c.* 18. pro alapa sumere videtur ubi ait: Pugnos, & calces, & colaphos, & omnem petulantiam manus, &c.

COLATORII, equi dicuntur a *Veget. de re Veterin. l.* 4. *c.* 5. *ad fin.* (si modo ea verba *Vegetii* sunt, & non ab aliena manu inserta) quos *tolutarios* antiquiores Latini appellant. Imo apud *Senec. ep.* 87. ubi habetur *tolutariis*, in omnibus MSS. legisse se *colutariis*, aut *colatariis* testatur *Salmas. ad Capitolin. in Maximin. c.* 3. ex quibus libenter, inquit, emendarem *colatoriis*. Nam ita dicti sunt equi minutim ambulantes, Græce σακκισμοὶ, vel σακκισοὶ, a sacco, vel colo, quod minutim vacuefieri consuevit. Hæc & plura ibi *Salmas.*

COLATURA, æ, f. *colatura*, quod colando remanet. *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 5. *c.* 3. Urina ita subalbida, ut colaturæ liquidæ colorem fingat.

COLATUS, a, um, *colato*, *purgato*, purgatus, percolatus, ἠθὼς. *Plin. l.* 31. *c.* 8. Colata fæx. *Id. l.* 25. *c. ult.* Succus linteo colatus. *Id. l.* 21. *c.* 14. Favi sporta colati. ¶ Translate *Tertull. de anim. c.* 48. Certiora, & colatiora somniari affirmant sub extimis noctibus. *Id. ibid. c.* 9. Berylli fluctuant colato nitore.

COLAX, acis, m. κόλαξ, assentator: a κολακεύω, adulor. Est Parasiti nomen in *prol. Eunuc. Terentii v.* 30.

COLCHI, orum, populi Asiæ inter orientale litus Euxini Ponti, & Iberiam, veneficio infames, & Medeæ ac Jasonis memoria, fabularumque involuctis apud Poetas nobilitati. *Horat. l.* 4. *od.* 4. *v.* 63. *Plin. l.* 6. *c.* 4.

COLCHIACUS, a, um, adject. idem quod Colchicus, vel Colchus. *Propert. l.* 2. *eleg.* 1. *v.* 56. Colchis Colchiacis urat arena focis. Al. le. *Jolchiacis*, rectius.

COLCHICUS, a, um, qui est ex Colchide. *Horat. Epod.* 17. *v.* 35. Calet venenis officina Colchicis. ¶ *Colchicum*, *i*, herba est venenata, ut cicuta. *Plin. l.* 28. *cap.* 9.

COLCHIS, idis, f. *Mengrelia*, Κολχίς, regio Asiæ, pars Georgiæ, inter Pontum Euxinum ad Occ. & Iberiam ad Or. Caucaso monte separante, Armeniam ad Austr. Sarmatiam ad Bor. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 505. Vix tandem longis quæsitam Colchida votis Contigimus. ¶ Est etiam gentile femin. & speciatim Medeæ nomen apud Poetas. *Horat. epod.* 16. *v.* 58. Neque impudica Colchis iutulit pedem. Adde *Juvenal. sat.* 6. *ver.* 642. ¶ Et *Gens Colchis* pro gente Colchorum, *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 418.

COLCHUS, a, um, qui est ex Colcho, Colchicus. *Horat. in art. poet. v.* 118. Colchus, an Assyrius, Thebis nutritus, an Argis. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 876. Domus Colcha. *Id.* 7. *Metam. v.* 394. Sed postquam Colchis arsit nova nupta venenis. *Martial. lib.* 12. *epigr.* 57. *v.* 17. Cum secta Colcho Luna vapulat rhombo *h. e.* magicis artibus.

COLEATUS, a, um, coleos habens. *Pompon.* apud *Non. c.* 2. *n.* 872. Ubi insilui in coleatum equuleum, ibi tolutim tortor. Ita *Turneb. l.* 17. *Adversar. c.* 21. V. *Cochleatus*. *Id. Pompon.* apud *Non. c.* 7. *n.* 20. Incœpi contui, conspicio coleatam cuspidem. τὸ αἰδοῖον ὀρθιακὸν, ut *Id. Turneb. l.* 6. *c.* 9. interpretatur.

COLES. V. *Colis*.

COLEUS, i, m. *testicolo*, ὄρχις, testiculus. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 22. *Martial. l.* 12. *epigr.* 85. & *Auct. Priap. carm.* 13. ¶ *Si coleos haberemus*, *h. e.* si viri essemus, vel ut *Pers.* loquitur *sat.* 1. *v.* 103. si testiculi vena ulla paterni Viveret in nobis: *se fossimo uomini*. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 44. *Burm.* Sed si nos coleos haberemus, non tantum sibi placeret. ¶ *Coleos*, κολεὸς Græce est vagina. V. *Psolois*.

COLIAS, æ, m. ὁ κολίας, genus piscis e genere lacertorum. *Plin. l.* 32. *c. ult.*

COLICE, es, f. V. in *Colicus*.

COLICULUS, li, m. *picciol gambo*, καυλίον, parvus colis, cauliculus. *Cato R. R. c.* 158. Coliculus brassicæ. *Id. ibid.* betæ. *Colum. l.* 12. *c.* 7. apii. ¶ Dicitur etiam de tenellis, ac viridibus ramusculis arborum. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 31. Coliculus viteus intortus, ut cincinnus. *Colum. l.* 5. *c.* 9. *a med.* Arbor coliculum agit.

COLICUS, a, um, *colico*, κωλικὸς, ad colon intestinum pertinens. Hinc *colicus* dicitur, qui coli doloribus laborat. *Plin. l.* 20. *c.* 12. *ad fin.* Ergo etiam cœliacis Philistion dedit; & coctum dysentericis, & colicis Plistonicus. Ita *Harduin.* ex MSS. ¶ *Colicum medicamentum*, quod datur ad coli dolores. *Cels.* Græce habet *l.* 4. *c.* 14. Medicamentum, quod κωλικὸν nominatur. ¶ Hoc idem dicitur *colice*, *es*, κωλικὴ ἀντίδοτος. *Cels. l.* 5. *c.* 25. *n.* 12. Colice Cassii ex his constat: croci, anisi, castorei, &c. Adde *Scribon. Larg. compos.* 120. & 121.

COLIGO, iginis, f. *casa*, domus, quæ incolitur. *Arnob. l.* 2. *pag.* 91. In penetralibus coliginis perpetuos fovetis focos. Al. leg. *in penetralibus Vestæ ignes perpetuos*, &c. Priorem lectionem tuetur *Salmas.* tum ad *Tertull. de pall.* tum *in exercitat. Plin.* non semel: additque, etiam *colium* hac significatione usurpari apud *Tertull. de Spectac. c.* 5. ubi hujusmodi affert inscriptionem Aræ cuidam insculptam: *Consus consilio, Mars duello, Lares colio potentes*. ubi alii leg. *comitio*. V. *Salmas. in exercitat. Plin. pag. m.* 913.

COLIPHIUM, ii, n. cibus, quo utebantur athletæ ad vires firmandas. Olim vescebantur siccis ficubus, quia magnam vim habent ad augendum robur corporis: sed Pythagoras quidam athleta carnium primus usum invexit, ut *Plin. l.* 23. *c.* 7. docet. Videri itaque possint coliphia esse pultes ex assis, & concisis carnibus confectæ, suillis maxime, & bubulis, quas luctaturi comederent, ut essent validiores. *Plaut. Pers.* 1. 3. 12. Collyræ facite ut madeant, & coliphia: ne mihi incocta detis. *Martial. l.* 7. *epig.* 66. Cum coliphia sexdecim comedit. *Juvenal. sat.* 2. *v.* 53. Luctantur paucæ, comedunt coliphia paucæ. ¶ Juvat hanc interpretationem Græca vox κωλήφια (a qua *Salmas.* originem ducere ait) quæ significat summitates membrorum animalium, a κώληψ, talus, perna, vel a καυλίον, petiolus. Utebantur enim carnibus, quæ minimum succi, & pinguedinis haberent, quæque maxime aridæ essent, & siccæ. Quod autem sæpe ex carne suilla colipbia fierent, confirmatur ex illo *Petronii in fragm. Tragur. c.* 70. *Burm. de coquo ingenioso*. Volueris, de bulba (h. e. *vulva*) faciet piscem, de lardo palumbum, de perna turturem, de colæpio (lege *coliphio*) gallinam. ¶ Nihilominus *Vetus Scholiast. Juvenal.* eumque secuta tota fere interpretum natio, quibus contra ire non ausim, *coliphia* fuisse dicunt panes azymos recenti caseo commixtos: deducuntque a κῶλον, membrum, & ἶφι, valide, fortiter, quod membris vires adderent. Docent etiam in formam veretri fuisse confectos: ut de iis intelligi possit illud *Martial. lib.* 14. *epigr.* 69. cujus lemma est *Priapus siligineus*. Si vis esse satur, nostrum potes esse Priapum. ¶ Quidam scribunt *colliphia*.

COLIS, & Coles, is, m. *gambo*, *fusto dell' erbe*, καυλὸς, idem quod *caulis*; quemadmodum dicitur *plaustrum plostrum*, *cauda coda*, &c. *Cato R. R. c.* 35. Coles rapicii. ¶ De tenello ramusculo vitium, *viticcio*. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 31. Pampinare ex sarmento coles, qui nati sunt. & *mox*. Ne relictis colibus sarmentum nequeat ministrare succum. *Colum. l.* 5. *R. R. c.* 6. *sub fin.* Coles vinearii. Adde *de arborib. c.* 9. ¶ Translate sumitur pro virili membro. *Cels. l.* 6. *c.* 18. *n.* 2. Si ex inflammatione coles intumuit. *Id. ibid.* Coles sub cute exesus. Adde *lib.* 7. *c.* 25. ¶ Rectus casus *colis* firmatur τῷ *caulis*. V.

COLIUM. V. *Coligo*.

COLLABASCO, is, n. 3. *principiar a cadere*, συμπεσεῖν, collabi incipio, nuto, casum minitor. *Lucret. l.* 3. *v.* 600. Conquassatur enim tum mens, animæque potestas Omnis: & hæc ipso cum corpore collabascunt. Al leg. *collabefiunt*, quia prima syllaba in *labo*, *as*, brevis est. ¶ Translate *Plaut. Stich.* 4. 1. 16. Ut cuique homini res parata est, firmi amici sunt: si res lassa labat, itidem amici collabascunt. ¶ Scribitur & *conlabasco*.

COLLABEFACTATUS, a, um, adject. collabefactus. *Lucret. l.* 1. *v.* 492. Collabefactatus rigor auri solvitur æstu. *disfatto*, *sciolto*. ¶ Scribitur & *conlabefactatus*.

COLLABEFACTO, & Conlabefacto, as, a, 1. *smuovere*, *guastare*, labefacto, corrumpo, λυμαίνω. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 566. Et vastum motu collabefactat onus.

COLLABEFACTUS, a, um, *smosso*, *guasto*, labefactus, corruptus, λυμανθεὶς. *Lucret. lib.* 4. *v.* 698. quod fracta magis redolere videntur Omnia, quod contrita, quod igni collabefacta. Al. leg. *concalefacta*. ¶ Translate *Nepos in Arist. c.* 1. A Themistocle collabefactus testula illa, exsilio decem annorum multatus est. *h. e.* dejectus, oppressus.

COLLABEFIO, is, n. *smuoversi*, *scompaginarsi*, *guastarsi*, solvor, corrumpor. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 6. Naves adeo graviter inter se concitatæ conflixerunt, ut vehementissime utræque ex concursu laborarent; altera vero, præfracto rostro, tota collabefieret.

COLLABELLO, as, a. 1. *giungere labbra a labbra*, labra labris adjungo. *Laberius* apud *Non. c.* 2. *n.* 168. Collabella osculum. ¶ Scribitur & *conlabello*.

COLLABOR, & Conlabor, eris, apsus sum, dep. 3. *sdrucciolare*, *cadere*, συμπίπτειν, πίπτω, labor, vel simul cum alio labor, concido, corruo. *Ovid.* 6. *Metam. v.* 295. Hæc frustra fugiens collabitur. *Petron. in Satyr. c.* 94. Collabi ante pedes alicujus. *Valer. Flacc. l.* 7. *v.* 152. & in miseræ collabitur ora sororis. *Sueton. in Cæs. c.* 81. Fastigium domus collabitur. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 31. Ad gemitum collabentis adcurrere liberti. *Stat.* 1. *Achill. v.* 195. Collabi saxo. *lasciarsi cadere sopra un sasso*, *coricarsi*. ¶ Translate *Plaut. Truncul.* 3. 2. 3. Hic clanculum collapsus est in corruptelam suam. ¶ Particip. *collapsus* V. infra suo loco.

COLLABORO, & Conlaboro, as, n. 1. simul laboro, simul curam ago. *Tertull. de pœnit. cap.* 10. Non potest corpus de unius membri vexatione lætum agere: condoleat universum, & ad remedium collaboret, necesse est.

COLLACERATUS, a, um, adject. idem quod laceratus. *Tacit. Hist. l.* 3. *c.* 74. Confossum, collaceratumque corpus.

COLLACRYMATIO, onis, f. idem quod lacrymatio. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 45. Signa doloris voce, vultu, collacrymatione denique ostendere.

COLLACRYMO, & Conlacrymo, as, a. 1. *lagrimare*, *piangere*, δακρύω, idem quod lacrymo, vel simul lacrymo, fleo. *Cic. in somn. Scip. c.* 1. Complexus me senex collacrymavit. *Id. pro Sext. cap.* 58. Histrio casum meum collacrymavit. *Plaut.* apud *Gell. lib.* 1. *cap.* 24.

24. simul omnes collacrymarunt. Adde *Terent. Andr.* 1. 1. 82.

COLLACTANEUS, & Conlactaneus, a, um, *allattato insieme*, ὁμογάλακτος, σύντροφος, qui simul cum alio eodem est lacte nutritus. *Ulpian. Dig. lib.* 40. *tit.* 2. *leg.* 13. Si collactaneus, vel educator, &c. *Scævola lib.* 34. *tit.* 4. *leg.* 30. Titia testamento Sejam libertam, eandemque collactaneam heredem instituerat.

COLLACTEUS, & Conlacteus, a, um, idem quod collactaneus: quamvis *Charis. l.* 1. *pag.* 62. *Putsch.* dici negat. *Inscript.* apud *Reines. class.* 9. *n.* 16. Verna collacteus Drusi. Adde aliam apud *Gruter. pag.* 585. *n.* 8. & *Martian. Capell. l.* 1. *pag.* 3. & *lib.* 2. *pag.* 27. ¶ Quidam tribuunt etiam *Juvenali sat.* 6. *v.* 306. sed incerta est lectio.

COLLACTIUS, a, um, collacteus. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 632. *n.* 8. & 661. *n.* 2. & 3. & alibi. ¶ Scribitur & *conlactius*. *Hygin. fab.* 224. Croton conlactius Musarum.

COLLÆTOR, & Conlætor, aris, dep. 1. simul lætor, congaudeo, συγχαίρω. *Tertull. de Idolol. c.* 14. Collætemur ex communione naturæ.

COLLÆVO, vel Collevo, & Conlævo, as, a. 1. lævem reddo, lævigo, ἐπιλεαίνω. *Senec. ep.* 64. *a med.* Hoc medicamento asperitas oculorum collævatur. *Plin. l.* 17. *c.* 22. *a med.* Collævare plagam arboris falce. *Id. l.* 23. *c.* 1. *ante med.* Mustum prodest interaneis vesicæ: collævat enim ea.

COLLAPSIO, onis, f. *caduta*, casus, ruina. *Jul. Firmic. de err. proph. relig. c.* 21. Cadentium fulminum funesta collapsio.

COLLAPSUS, & Conlapsus, a, um, *caduto*, *rovinato*, delapsus, συμπεπτωκώς. *Liv. l.* 35. *c.* 9. Circa portam Flumentanam collapsa quædam ruinis sunt. *Sueton. in Aug. c.* 30. Ædes sacræ vetustate collapsæ. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 47. Duodecim celebres urbes collapsæ nocturno motu terræ. *Curt. l.* 8. *c.* 2. *in f.* Inter manus Regis collapsus exstinguitur. *Virg.* 4. *Æn. v.* 664. Collapsus ferro. *caduto da colpo di spada*. *Cels. l.* 7. *c.* 26. Iter urinæ senectute collapsum. *Virg.* 4. *Æn. v.* 391. suscipiunt famulæ, collapsaque membra Marmoreo referunt thalamo. *caduta per isvenimento*. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 826. subito collapsa dolore cecidit. *venuta meno*. *Id.* 10. *Metam. v.* 186. Collapsos alicujus artus excipere. *Cels. l.* 2. *c.* 6. Ad ultima jam ventum esse testantur nares acutæ, collapsa tempora, oculi concavi. *guance smunte*. ¶ Translate *Valer. Max. l.* 6. *c.* 2. *n.* 10. Ira in se ipsa collapsa est. *h. e.* concidit, sedata est. *Pacat. in Paneg. ad Theodos. c.* 11. Collapsam rempublicam excipere.

COLLARE, is, n. *collare*, περιτραχήλιον, περιδέραιον, vinculi genus, quo noxiorum collum adstringitur. *Lucil.* apud *Non. c.* 1. *n.* 162. Cum manicis, catulo, collarique ut fugitivum Deportem. ¶ Item cingulum e corio cum clavulis capitatis, quo canum colla protegunt contra morsus ferarum. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 9. *ad fin.* Ne vulnerentur a bestiis, imponuntur his collaria, &c. ¶ Ab *Apic. l.* 7. *c.* 5. & 6. *collare* dicitur caro cervicis, & circa collum animalium.

COLLARIA, æ. f. *collare*, vinculum colli, collare. *Plaut. Capt.* 2. 2. 107. Hoc quidem haud molestum est, quod collus collaria caret. ¶ Quidam putant hoc loco esse adjectivum, & subintelligendum esse *catena*. Quid si *collaria* esset accusativus pluralis? Nam & eum casum *careo* admittit.

COLLARIS, e, *da collo*, ad collum pertinens. *Infula collaris* legitur a *Burman. in Petron. fragm. Tragur. c.* 56. & exponitur focale: sed alii alia.

COLLATATUS, a, um, *dilatato*, dilatatus, ampliatus. *Cic. in Orat. c.* 56. Quod si angusta quædam, atque concisa, & alia est collatata, & diffusa oratio, &c. Ita habent præter alios *Aldus* 1514. *Petr. Victor.* &c.

COLLATERO, as, a. 1. latus claudo, ad latus sto. *Capell. l.* 3. *pag.* 56. C vocales utrinque collaterat.

COLLATIA, æ, f. oppidum excisum Latii ad Anienem fluvium, in via Tiburtina, in confin. Sabinorum: condita ab Albanis, dicta, quod ibi opes aliarum civitatum fuerint collatæ, ut docet *Festus*. ¶ Scribitur & *Conlatia*.

COLLATINUS, a, um, adject. a Collatia oppido. *Virg.* 6. *Æn. v.* 774. Hi Collatinas imponent montibus arces. *Liv. lib.* 1. *c.* 38. Collatinus populus. ¶ Hinc *Collatina porta* Romæ, quæ Collatiam ferebat. *Fest. in Conlatia*. ¶ *Conlatinus* cognominatus est L. Tarquinius Egerii filius, qui primus consul Romæ fuit cum L. Junio Bruto, ut est apud *Liv. in f. lib.* 1. quod ejus pater diu Collatiæ a Tarquinio Prisco captæ præfectus fuerat. *Id. ibid. c.* 38. & *Ovid.* 2. *Fast. v.* 733. ¶ Apud *eund. Ovid. ibid. v.* 787. *penetralia Collatina* sunt ædes ejusdem L. Tarquinii. ¶ *Collatini*, *orum* sunt Collatiæ cives. *Liv. loc. cit.* ¶ Sunt etiam populi Apuliæ, apud *Plin. l.* 3. *c.* 11. *ad fin.* ¶ Dea *Collatina* ab Romanis, ut collium præses culta est, teste *Augustin. de Civ. Dei, c.* 8. *l.* 4. ¶ Scribitur & *Conlatinus*.

COLLATIO, & Conlatio, onis, f. *contribuzione*, *tributo*, εἰσφορά, συμβολαί, actus conferendi: item quod in unum confertur: & speciatim indictio, tributum, quo ab omnibus conferuntur pecuniæ in usum reipublicæ. *Liv. l.* 4. *c. ult.* Æs grave plaustris quidam ad ærarium convehentes, speciosam etiam collationem faciebant. ¶ Differt tamen a tributo, quia hoc a principe in certa quantitate indicitur: collatio libera est quo ad summam pecuniæ, licet & ipsa imponatur. *Sueton. in Calig. c.* 42. Filia nata, patria conquerens onera, collationem in alimoniam atque dotem puellæ recepit. *Plin. in Paneg. c.* 41. Collationes remittere. *Tacit. de Germ. c.* 29. Collationibus & oneribus exemptum esse. *Liv. l.* 5. *c.* 25. Collatio stipis, aut decimæ. ¶ Est etiam contributio alicujus rei in commune, dividundi gratia. Unde tituli 6. & 7. *lib.* 37. *Digest.* de collatione bonorum, & dotis: cum scil. filii emancipati, vel filia matrimonio juncta bona sua, & dotem conferunt simul cum ceteris bonis paternis, ut ad eorum possessionem una cum fratribus, qui in potestate patris fuerunt, contra testamenti tabulas admittantur. ¶ Item comparatio, *comparazione*, *similitudine*, *confronto*. *Cic. l.* 2. *de Divin. cap.* 17. Tu quidem non hostiarum casum confirmas sortium similitudine, sed infirmas sortes collatione hostiarum. *Id. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 28. Quæ est in collatione ista similitudo! *Id.* 4. *Tusc. ul. in f.* Philosophia constat collatione rationum. *Plin. l.* 37. *c.* 9. Optimæ hyacinthi, quæ in collatione aurum albicare cogunt. *Hirt. de B. Gall. l.* 8. *c.* 8. Legio, quæ collatione reliquarum, nondum eandem virtutis ceperat opinionem. ¶ Apud Grammaticos est gradus adjectivorum comparativus, aut superlativus. *Festus*: Quæ secundæ collationis, & deinde tertiæ ocissime, frequentata sunt. ¶ Apud Rhetores *collatio* est oratio rem cum re ex similitudine conferens, ut definit *Cic. l.* 1. *de Invent. c.* 30. ¶ Præterea est illatio unius rei contra aliam, congressus, concursus. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 48. Qui cum esset constitutus administrator quidam belli gerendi, tum adjungeremus de exercitu, de castris, de agminibus, & signorum collationibus, &c. *azzuffamenti*, *attaccamenti di battaglia*. ¶ In illo *Plauti Mil.* 3. 3. 66. Ubi facta erit collatio nostrarum malitiarum, haud vereor, ne nos subdola perfidia pervincamur. *collatio malitiarum* est conjunctio malitiarum in unum collatarum. ¶ Denique significat disputationem, *disputa*, *conferenza*. *Augustin. l.* 2. *Retractat. c.* 39. & alibi. ¶ *Conlatio* scriptum est in vet. *Lapid.* apud *Grut. pag.* 428. *n.* 6.

COLLATITIUS, & Collaticius, a, um, *ragunaticcio*, ..., ex plurium collatione factus. *Senec. de consol. ad Marc. c.* 10. Collatitiis, & ad dominos redituris instrumentis scena adornatur. *Quintil. declam.* 6. *c.* 11. Collatitia sepultura. *Apul. l.* 8. *Metam.* Collatitia stipe. ¶ *Collatitia myrrha* dicitur a *Plin. l.* 12. *c.* 16. quæ non est unius generis, sed ex variis in unum collatis permixta. ¶ *Ex are collatitio* quippiam facere apud *Tertull. advers. Valentinian. c.* 12. proverbio dicitur, qui alienis opibus, & auxilio, non solo Marte suo aliquid facit.

COLLATIVUS, a, um, adject. *Festus*: Collativum sacrificium dicitur, quod ex collatione offertur. *h. e.* collata a pluribus impensa. ¶ *Idem*: Collativum ventrem, magnum, turgidum dixit Plautus, quia in eum omnia edulia congeruntur. *Plauti* verba sunt *Curcul.* 2. 1. 15. Qui hic est homo cum collativo ventre, atque oculis herbeis? ¶ Universim *collativus* dicitur, qui a pluribus confertur. *Macrob. l.* 1. *in somn. Scip. c.* 6. *circa med.* Nec solum explicandis corporibus hi duo numeri collativum præstant favorem, sed, &c. *Nazar. in Paneg. ad Constantin. c.* 18. *in f.* Innumeræ simul gentes ad bellum coactæ, dum collativam vim conferunt, compendiosam victoriam præstiterunt. ¶ *Collativum*, *i*, n. (ut *donativum*) est idem quod collatio, tributum. *Impp. Gratian. Valentinian. & Theodos. lib.* 6. *Cod. Theodos. tit.* 26. *leg.* 3. ¶ Scribitur & *conlativus*.

COLLATOR, oris, m. *chi contribuisce*, qui confert. *Plaut. Curcul.* 4. 1. 13. Symbolarum collatores. ¶ Et speciatim qui collationem seu tributum pendit. *Impp. Honor. & Theodos. lib.* 7. *Cod. Theodos. tit.* 6. *leg. ult.* ¶ Item qui unum aliquid cum alio confert, *chi fa confronto*. *August. ep.* 147. Collatorem enim, & disputatorem, non assentatorem se esse cupiebat. ¶ Scribitur & *Conlator*.

COLLATORIUS. V. *Chalatorius*.

COLLATRO, as, a. 1. *abbajare*, ὑλακτέω, latro, adlatro. Translate *Senec. de vita beata, c.* 17. Si quis ex istis, qui philosophiam collatrant. *h. e.* conviciis infectantur. ¶ Scribitur & *Conlatro*.

COLLATUS, a, um, *contribuito*, συνεισφερθείς, simul datus, a pluribus contributus in eundem aliquem usum. *Cic. pro Flacc. c.* 15. Pecuniam ad patris honores collatam filius abstulit. *Sueton. in Aug. c.* 59. Antonio Musæ statuam, ære collato, juxta signum Æsculapii statuerunt. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 372. *n.* 7. L. Aurelio L. L. Victori Pleb. Seniensium ære collato, &c. Alia *ibid. pag.* 373. *n.* 5. C. Bebio C. F. Gal. Lupulo Plebs Urbana ex ære collato. *L. D. D. D.* Adde *pag.* 322. *n.* 5. *pag.* 417. *n.* 4. & alibi sæpe. Alia apud *Donium class.* 9. *n.* 4. Coll. Cent. Helvius Leo ob merita erga se collata. Alia apud *Gruter. pag.* 1022. Ob beneficia ab optimo Principe in se collata Colonia Aelia, &c. ¶ Item comportatus. *Petron. in Satyr. c.* 115. *in f.* Et Lycam quidem rogus inimicis collatus manibus adolebat. *Horat. l.* 3. *od.* 4. *v.* 19. Collata myrtus. *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 25. Signa in unum locum collata. ¶ Item delatus, perlatus, *portato*, *deferito*. *Cic. Attic. l.* 13. *ep.* 12. Ait, se, ne controversia rem ad me esse collatam. ¶ Item comparatus, *paragonato*, *posto a confronto*. *Cic.* 4. *Acad. c.* 23. Qui mihi cum illo collati, quintæ classis videntur. *Varr. l.* 8. *L. L. c.* 22. Bos ad bovem collatus, similis. *Propert. l.* 2. *eleg.* 21. *v.* 11. Num sibi collatam doluit Venus? *Plin. lib.* 7. *c.* 48. *in f.* Collatis censibus, quos ante detulerat. *collazionati*. V. *Locum*. ¶ Item oppositus, objectus, contra alterum illatus, congrediendi, & pugnandi causa. *Cic. pro leg. Manil. c. penult.* Qui collatis signis, exercitus regis superare posse videatur. *Liv. lib.* 1. *c.* 50. Aliquoties æquo campo, collatisque signis certatum est. *Plaut. Casin.* 2. 5. *in f.* Collatis signis depugnare. (*Collatis signis* significat congredientibus æquo campo integris aciebus sub signis, & justo prœlio decertantibus, *con tutte le forze unite*. Sic *Liv. l.* 37. *c.* 21. Regii signis collatis ... agmine, ad iter magis, quam ad pugnam composito, cœpere. *Id. l.* 38. *c.* 40. Prælio justo, acie aperta, collatis signis dimicandum erat.) *Cæsar l.* 3. *B. Civ. c.* 79. Habere castra collata castris hostium. *avere il campo a fronte dell' inimico*. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 1.. adversas collatis cursibus hastas Conjiciunt. *correndo l' un contro altro*. *Liv. l.* 26. *c.* 39. Collato pede rem gerere. *Curt. l.* 3. *c.* 11. Collato pede, quasi singuli inter se dimicarent, in eodem vestigio stabant.

stabant, donec vincendo locum sibi facerent. *h. e.* junctis pedibus alius contra alium conferti pugnabant. *Ovid. 1. Fast. v. 569.* Collata dextra movere prœlia. *venendo alle mani*. *Id. Metam. 12. v. 379.* Collato Marte. *h. e.* cominus. ¶ Item junctus, conjunctus, *unito, congiunto*. *Plin. l. 8. ep. 14. a med.* Collatis viribus. *Curt. l. 7. c. 11.* Fontes, e quibus collatæ aquæ flumen emittunt. *Plin. in Paneg. c. 23.* Collata omnium vota in unius salutem. ¶ Item simul tractatus, disputatus, *trattato, conferito*. *Ovid. 2. ex Pont. ep. 4. v. 13.* Seria multa mihi tecum collata recordor. ¶ Scribitur & *conlatur*. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 426. n. 7. pag. 447. n. 6.* & *pag. 457. n. 8.* ære conlato. Alia apud *Gud. pag. 89. n. 8.* pecunia conlata.

COLLATUS, us, m. collatio. *Auct. de B. Hispan. c. 31.* Congressus & clamor, quibus rebus maxime hostes conterrentur, in collatu pari erant conditione. *nell' azzuffamento*: in conferendis, & conferendis manibus. Alio sensu *Censorin. de die nat. c. 1.* Cum tuo collatu scirem me plura didicisse. *h. e.* te conferente, & docente. ¶ Extra ablativum casum exempla nondum mihi reperta sunt.

COLLAUDABILIS, le, *lodevole*, laudabilis. *Prudent. in Hamartig. v. 694.* Nec bonus est, nec collaudabilis ille.

COLLAUDATIO, onis, f. *lode*, laudatio, ἐγκώμιον. *Cic. l. 1. de Invent. c. 43.* Qui scriptum defendit, his locis poterit uti: primum scriptoris collaudatione, &c. Adde *Auct. ad Herenn. l. 2. c. 9.*

COLLAUDATOR, oris, m. *lodatore*, qui collaudat. *Augustin. l. 4. Confession. c. 14. in fi.* Nullo collaudatore mirabar.

COLLAUDATUS, a, um, *lodato*, laudatus. *Cæs. l. 5. B. Gall. c. 2.* Collaudati milites. *Hirt. de B. Afric. c. 35.* Collaudati a Cæsare, stipendioque donati.

COLLAUDO, as, a. 1. *lodare*, συνεπαινέω, idem quod laudo, vel valde laudo. *Cic. Attic. l. 9. ep. 16.* Cum ejus clementiam per litteras collaudavissem. *Id. Phil. 5. c. 11.* Collaudare factum alicujus. *Plaut. Truc. 2. 6. 15.* Præfica alios collaudare absentes, se se vero non potest. *h. e.* aliorum laudes dicere. ¶ Scribitur & *conlaudo*.

COLLAXO, as, 1. *allargare*, idem quod laxo, χαλάω. *Lucret. l. 6. v. 231.* quia nimirum facile omnia circum Collaxat, rareque facit lateramina vasi. ¶ Scribitur & *conlaxo*.

COLLECTA, æ, f. *la porzione, che ciascun porta, o paga in un pranzo, scotto*, σύμβολον, quod confertur a multis in convivium, collatio, symbola. *Cic. 2. de Orat. c. 57.* Collectam a conviva exigere. ¶ Pro multorum in unum locum coitione orandi causa sumitur a *D. Hieronym. ep. 27. ad Eustoch. c. 10.*

COLLECTACULUM, i, n. locus, ubi aliquid colligitur, receptaculum, ut Collectacula aquæ apud *Innocent. de casis litter. pag. 230. Goesii*.

COLLECTANEUS, a, um, *collettizio*, collecticius. *Collectaneum æs* dicitur quod est ex usu coemptum, inquit *Plin. l. 34. c. 9. h. e.* æs jam usu detritum, & variis emptionibus hinc inde collectum. *Sueton. in Cæs. c. 56.* narrat, Cæsarem, inter alia, scripsisse librum, qui *Dicta collectanea* inscribebatur. *Collectanea*, *orum* sunt scripta, quæ ex pluribus excerpta locis in unum collecta sunt. *Gell. l. 4. c. 14.* Cum librum nonum Ateji Capitonis Collectaneorum legeremus, qui inscriptus est *de judiciis publicis*. Ita legitur in quibusdam libb. sed alii rectius *Conjectaneorum*. ¶ Scribitur & *conlectaneus*.

COLLECTARIUS, ii, m. qui colligit pecuniam, & cum alia pecunia, accepto pretio, poscentibus commutat, ἀργυραμοιβός: item qui argentariorum pecunias exigit, & cogit, coactor. *Impp. Honor. & Theodos. lib. 4. Cod. tit. 2. leg. 16.* Si quis collectarius honoris pretium dederit ambienti. *Symmach. l. 10. ep. 49.* (*Juret.* 42.) Vendendis solidis, quos plerumque publicus usus exposcit, collectariorum corpus obnoxium est. Adde *Augustin. l. 22. de Civ. Dei, c. 8. a med.*

COLLECTE, adverb. Est *Nonii cap. 2. n. 727.*

COLLECTIM, adverb. *in ristretto*, breviter, paucis, summatim. *Claud. Mamert. l. 3. de statu Anim. c. 14.* Collectim strictimque sub mentis oculos redegi.

COLLECTIO, onis, f. *adunamento, raccoglimento*, συλλογή, congregatio. *Cic. pro Leg. Manil. c. 9.* Ut eorum collectio dispersa celeritatem persequendi retardaret. *Id. de clar. Orat. c. 88.* Attulerat minime vulgare dicendi genus: duas quidem res, quas nemo alius: partitiones, quibus de rebus dicturus esset, & collectiones. *i sommarj, i compendj*. *Petron. in Satyr. c. 98.* Collectio spiritus. *trattenimento del respiro*. ¶ A Medicis collectiones dicuntur tumores præter naturam ex humoribus in partem aliquam corporis defluentibus, *enfiatura, concorso d' umori, postema*. Est autem generale nomen abscessuum, vomicarum, aliorumque tumorum. *Scribon. Larg. compos. 206.* Si quis emissarium collectionis apto loco, id est infra sinum, ubi collectio est, fecerit. *Senec. ep. 68.* In pectore collectio & vomica est. *Plin. l. 24. c. 9.* Extrahere collectiones. *Id. ibid.* inhibere. *Id. l. 22. c. 25.* discutere. *Id. l. 23. c. 4. a med.* lenire. *Id. l. 22. c. 25.* mollire. *Id. l. 24. c. 11.* minuere. & *l. 26. c. 12.* sanare. & *l. 27. c. 12.* sedare. & *l. 24. c. 4.* siccare. & *l. 26. c. 4.* sistere. & *l. 20. c. 8.* solvere. ¶ Præterea *collectio* dicitur argumentatio, quia quibusdam positis aliud quidpiam colligitur, & concluditur. *Senec. ep. 45.* Persuadere alicui aliquid subtilissima collectione. *Id. ep. 85.* Respondere collectioni Peripateticorum. *Plin. l. 2. c. 23.* Ratio Geometricæ collectionis numquam fallacis. Adde *Arnob. l. 1. pag. 35.* & *Ascon. in Verr. 4. c. 10.* ¶ *Rutil.* apud *Quintil. l. 9. c. 2.* collectionem, quæ apud illum est συλλογισμός, inter figuras sententiarum enumerat. ¶ Scribitur & *conlectio*.

COLLECTICIUS, & Collectitius, a, um, *collettizio, ragunaticcio, assembiaticcio*, συλλογιμαῖος, συνακτικός. *Senec. l. 7. quæst. nat. c. 23.* Ignis collecticius. *h. e.* collecto hinc inde pabulo factus. ¶ *Collecticius exercitus* dicitur, qui ex undique collectis, & sine delectu, raptimque conscriptis militibus cogitur. *Cic. Fam. 7. ep. 3.* Signa tyrone & collecticio exercitu cum legionibus robustissimis contulit. ¶ Scribitur & *conlecticius*.

COLLECTIVUS, & Conlectivus, a, um, *ragunaticcio*, συλλογιμαῖος. collecticius. *Senec. l. 3. quæst. nat. c. 7.* Ut scias, illic non cælestem esse, nec collectivum humorem, sed, quod dici solet, vivam aquam. ¶ Item qui arguendo colligit, συλλέγων. *Quintil. l. 7. c. 1.* Ratiocinativa, atque collectiva quæstio orietur. ¶ *Collectivum nomen* dicitur a Grammaticis, quod in singulari numero plura colligit, ac significat, ut *populus, exercitus, concio*, &c. *Priscian. l. 2. pag. 581. Putschii*.

COLLECTOR, & Conlector, oris, m. qui simul legit, vel simul eosdem versat scriptores, aut eadem studia tractat, συμμαθητής, συναναγνώστης. *Augustin. l. 1. Confess. c. 17.* Mihi recitanti acclamabatur præmultis coætaneis, & conlectoribus meis. *condiscepoli*.

COLLECTRIX, icis, f. quæ colligit. *Plaut. Mil. 3. 1. 99.* Præcantatrici, collectrici, hariolæ, atque haruspici. Ita legit *Turneb. in comment. ad jocos Cicer.* & collectricem exponit, quæ religionis causa stipem colligit. Alii tamen leg. *Conjectrici*.

COLLECTUS, us, m. *raccolta*, συλλογή, collectio. *Lucret. l. 4. v. 415.* At collectus aquæ digitum non altior unum. *Frontin. de limitib. pag. 43. Goes.* Collectus aquæ pluvialis finem alterius fundi influit.

COLLECTUS, a, um, *raccolto*, συλλεγείς, comparatus, congregatus, coactus. *Cic. 2. Catil. c. 3.* Exercitus collectus ex senibus desperatis. *Id. 3. de Orat. c. 24.* Res exquisitæ undique, & collectæ. ¶ Item contractus, in angustum coactus. *Virg. Æn. 12. v. 862.* Alitis in parvæ subitam collecta figuram. *Id. 1. Æn. v. 324.* Nuda genu, nodoque sinus collecta fluentes. *cinto, succinto*. *Tacit. 2. Ann. c. 11.* Milites collecti in orbem. *uniti, e serrati in globo*. ¶ *Vivere collecto* dicuntur animalia, quæ cibum colligunt, vel ab aliis collectum depascuntur: cui opponitur *vivere rapto*. *Plin. l. 11. c. 37. sect. 60. Hard.* Rostra rapto viventibus adunca, collecto recta. ¶ Translate *Cic. in Divin. Verr. c. ult.* Conservare famam ante collectam. *Cæs. l. 6. B. Gall. c. 11.* Nova, & repente collecta auctoritas. *Virg. 9. Æn. v. 63.* Rabies edendi collecta ex longo. *fame rabbiosa, e vecchia*. ¶ Ponitur etiam pro adstricto, contracto, brevi, *compendiato, ristretto, breve*. *Plin. l. 8. c. 16.* Quinquaginta ferme volumina, quæ a me collecta in arctum, quæso, ut legentes boni consulant. *Tertull. de monog. c. 14.* Infirmitatem carnis tempore jam collectiore discutere. *Calpurn. Flacc. declam. 2.* (*post declam. Quintil.* apud *Burman.*) Illic effusiora corpora, illic collectiora nascuntur. *Apul. in Apolog.* Tanto beatior futurus, quanto collectior. *h. e.* pauperior, angustiores habens possessiones. *Stat. l. 2. Silv. 1. v. 42.* Et castigatæ collecta modestia frontis. *ristretta, umile, ritirata*. ¶ Ratiocinando deductus. *Gell. l. 11. c. 13.* Qui ita dicit: si hoc feceris, cupide fecisse diceris; rem dicit sensus alicujus ratione collectam & confectam.

COLLEGA, æ, m. *collega*, συνάρχων, in dignitate, & honore socius. Dicuntur autem collegæ, ut *Varro* censuit *l. 5. de L. L. c. 7.* a legendo, quia una lecti sint. Hinc Consules inter se, & Prætores inter se, itemque ipsorum Consulum Collegæ erant, quia iisdem Comitiis creabantur. *Cic. 1. Offic. c. 40.* Pericles, cum haberet collegam in Prætura Sophoclem. *M. Messala* apud *Gell. c. 15. l. 13.* Collegæ non sunt Censores Consulum, aut Prætorum: Prætores Consulum sunt. *Cic. Phil. 2. c. 34.* Tu unus inventus es, qui eum, quem collegam regni habebas, dominum habere velles. *Tacit. 3. Hist. c. 65.* Esse collegam alicui. *Id. 2. Ann. c. 42.* Destinare se collegam consulatui alicujus. *Id. 6. Ann. c. 8.* Collegam esse alicujus regendis cohortibus prætoriis. *Nepot in Alcib. c. 3. & 7.* Dare alicui collegam. ¶ Dicuntur etiam *collegæ* contutores. *Paul. Dig. lib. 26. tit. 7. leg. 13. & 45. ad fin.* ¶ Item coheredes. *Id. Dig. lib. 46. tit. 3. leg. 101.* ¶ Item conservi. *Plaut. Asin. 3. 2. 10. & 30.* ¶ Item qui sunt ejusdem collegii. *Hermogenian. Dig. lib. 27. tit. 1. leg. 41.* & *Paul. ibid. leg. 42.* & *Papinian. ibid. leg. ult.* ¶ Item qui eandem artem exercent, ut histriones apud *Juvenal. sat. 8. v. 197.* ¶ De quocumque sodali, *compagno*. *Petron. in Satyr. c. 29.* Et collegæ quidem mei riserunt. ¶ Scribitur & *Conlega*.

COLLEGATARIUS, ii, cui conjunctim cum alio legatum est. *Ulpian. lib. 7. Dig. tit. 2. leg. 10.* & *lib. 30. leg. 34.*

COLLEGIALIS, le, &c.

COLLEGIARIUS, a, um, *collegiale*, ad collegium pertinens. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 322. n. 4.* Fideique vestræ collegiali committo, ut, &c. *Tertullian. de Spectac. c. 11.* Collegiarii ministri.

COLLEGIATUS, a, um, *collegiale*, qui in aliquo collegio est. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 449. n. 6.* C. Petron. C. F. Pop. Marcellino inter primos Collegiato in Collegio Naviculariorum, &c. Adde aliam *pag. 860. n. 13.* & *in Cod. lib. 11. tit. 17. qui est de Collegiatis*, &c.

COLLEGIUM, ii, n. *collegio*, συναρχία, ἑταιρία, σύλλογος, societas, corpus hominum, ut minimum trium (ut colligitur ex *Nerat. Prisco lib. ult. Dig. tit. penult. leg. 85.*) ejusdem dignitatis, muneris, vel artis. Differt ab *Ordine*, qui plures complectitur, ut Ordo Senatorius, Equestris, publicanorum, &c. & significat certum hominum statum, sive ii societate conjuncti sint, sive non. Plura fuere Romæ Collegia: horum amplissima & vetustissima Pontificum, Augurum, Septemvirum, vel Quindecimvirum, & Haruspicum: deinde Collegia Quæstorum, Tribunorum, artificum Capitolinorum, & alia, quæ in antiquis maxime Inscriptionibus reperiuntur. Hæc si publica auctoritate essent instituta, facultatem habebant decernendi, ac judicandi de certis rebus ad se pertinentibus. *Cic. pro Sext. c. 14.* Nulla Romæ societas, nullum collegium, aut concilium, aut omnino aliquod commune consilium, &c. *Id. 3. Offic. c. 20.* Cum collegium Prætorum

Tribuni pl. adhibuissent, ut res nummaria de communi sententia constitueretur. *Id. Verr.* 4. *c.* 41. Agere causam apud collegium Tribunorum pl. *Id.* 6. *Verr. c.* 49. Amplissimum collegium decemvirale. *Id. initio de Clar. Orat.* Cooptare aliquem in collegium. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 72. Venire per aliquem in collegium pontificum. *Martian. Dig. l.* 47. *tit.* 22. (*qui est de collegiis, & corporib.*) *leg.* 3. Recipere aliquem in collegium. *Cic. pro Dom. c.* 18. Collegium coit. *si raduna.* & *pro C. Cornel.* apud *Ascon.* Constituere collegium. *Tacit. Ann.* 14. *c.* 17. *in f.* Collegia contra leges instituta dissolvere. *Martian. loc. cit. leg.* 1. Illicitum collegium coire. *Ulpian. ibid. leg.* 2. Illicitum collegium usurpare. *far conventicole. Martian. ibid. leg.* 3. Celebrare collegium. *Liv. l.* 4. *c.* 26. Tribuni secedunt, & pro collegio pronuntiant, placere, &c. *in corpo.* ¶ Dicitur aliquando de duorum collegarum societate, & convictu. *Liv. l.* 10. *c.* 22. *de duobus Consulibus.* Nil concordi collegio firmius ad rempublicam tuendam esse. (Adde *cap.* 13. *ad fin.*) *Tacit.* 3. *Ann. c.* 31. Sequitur Tiberii Quartus, Drusi secundus consulatus, patris atque filii collegio insignis. Adde *lib.* 1. *Hist. c.* 52. *extr.* & *Plin. l.* 7. *c.* 12. *a med.* Simile quippiam habes apud *Manil. l.* 2. *v.* 160. ¶ Item de quacumque societate. *Horat. l.* 1. *sat.* 2. *v.* 1. Ambubajarum collegia. ¶ Translate *Plin. l.* 10. *c.* 17. Noctuæ resupinæ pedibus repugnant: auxiliatur accipiter collegio quodam naturæ. *h. e.* communione, societate. ¶ Legitur & *Conlegium.*

COLLEMA, atis, n. gluten, ferruminatio, κόλλημα. *Martian. Capell. sub init. l.* 3. Niloticæ fruticis collemata.

COLLEPROSUS, a, um, adject. qui simul leprosus est. *Sidon. l.* 6. *ep.* 1. Colleprosi mei conditio.

COLLEVO. V. *Collævo.*

COLLIBERTA. V. *Collibertus.*

COLLIBERTUS, i, m. συνεξελεύθερος, qui simul cum altero ejusdem patroni libertus est. *Plaut. Pœn.* 4. 2. 88. Collibertus meus eris. ¶ *Colliberta, æ*, in femin. est in *Vet. Inscript.* apud *Reines. class.* 18. *n.* 13. Patronæ benemerenti fecerunt, & collibertis, collibertabus, posterisque. ¶ Scribitur & *Conlibertus*, ut apud *Gruter.* sæpenumero legere est.

COLLIBET, & Collubet, ebat, ibuit, & ibitum est, impers. 2. *piace, l' animo dà*, ἀρέσκει, δοκεῖ, idem quod libet, seu lubet. *Cic. Fam.* 15. *ep.* 16. Doceas tu me oportebit, in mea ne potestate ut sit spectrum tuum, ut simulac mihi collibitum sit de te cogitare, illud occurrat. *Terent. Eun.* 5. 9. 26. Si quid collibuit. *Horat. l.* 1. *sat.* 3. *v.* 6. Si collibuisset. *Sallust. in Catil. c.* 50. Matresfamiliarum pati, quæ victoribus collibuissent. ¶ Scribitur & *conlibet.*

COLLIBRO, as, a. 1. idem quod libro. *Cato R. R. c.* 19. Inter arbores medium quod erit, id ad medium collibrato.

COLLICIÆ, tegulæ sunt, per quas aqua in vas defluere potest. Ita *Fest. in Inlicium.* Intelligit autem canalem, qui colligit aquam ex stillicidiis ædium, *canale della gronda.* Adde *Vitruv. l.* 6. *c.* 3. ubi habetur *colliquia* eod. sensu. ¶ Sunt etiam ampliores sulci in agris, per quos aqua extra sata deducitur, *scolatoj*; ab antiquo *lacio*, traho, duco. *Plin. l.* 18. *c.* 19. *in f.* In usu est & collicias interponere, si ita locus poscat, ampliore sulco quæ in fossas aquam educant. ¶ Similes sunt quæ dicuntur *colliquiæ*: *a liquo, as*: nempe receptacula aquarum ex sulcis defluentium, ut inde extra agrum deferantur. *Colum. l.* 2. *c.* 8. Crebros sulcos aquarios, quos nonnulli elices vocant, faciamus, & omnem humorem in colliquias, atque inde extra segetes derivemus. ¶ Scribitur & *Conliciæ.*

COLLICIARIS, e, adject. ad collicias pertinens, ut *Colliciares tegulæ* apud *Caton. R. R. c.* 14. *h. e.* ipsæ colliciæ. V. *Deliciæ.* ¶ Scribitur & *Conliciaris.*

COLLICULUS, li, m. *collinetta, poggetto*, parvus collis, ὀροπολίον. *Martial. l.* 12. *epig.* 25. Credis colliculis, arboribusque meis. Adde *Apul. initio Floridor.*

COLLIDO, is, isi, isum, a 3. *percuotere, o dibattere una cosa con un' altra*, συγκρούω, συμβάλλω, simul cum alia re percutio, contundo: a *con*, & *lædo*. *Lucret. l.* 1. *v.* 532. Nam neque collidi sine inani posse videtur Quidquam, nec frangi, nec findi in bina secando. *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 221. Anulus ut fiat primo colliditur aurum. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 12. Humor ita mollis est, ut facile comprimi, collidique possit. *Curt. l.* 8. *c.* 9. Magno motu amnis uterque colliditur. *Senec. ep.* 11. Dentes colliduntur, lingua titubat, labra concurrunt. *Quintil. l.* 2. *c.* 12. (*al.* 13.) Collidere manus, terræ pedem incutere. *Curt. l.* 4. *c.* 3. Mare fluctus ciet, & inter se navigia collidit. ¶ Translate *Quintil. l.* 7. *c.* 7. *in f.* Duæ leges colliduntur. *h. e.* inter se pugnant. *Id. l.* 9. *c.* 4. Consonantes si binæ collidantur, stridor est, ut Ars studiorum. *h. e.* concurrant. *Id. declam.* 14. *c.* 7. Potes efficere, ut propinquitas, ut amicitia se collidat. & *Stat. l.* 6. *Theb. v.* 435. Ambitiosa pios collidit gloria fratres. *h. e.* committit, & inimicos facit. Eadem translatione Itali dicimus, *urtare con alcuno.* Similem habes locum apud *Petron. in Satyr. c.* 10. & *Senec. de provid. c.* 3. *sub fin.* ¶ Scribitur & *Conlido.*

COLLIGATE, conjuncte, constricte. *Augustin. l.* 1. *de Doctr. Christ. c.* 28. Prout quisque tibi temporaliter colligatius adhærere potuerit.

COLLIGATIO, onis, f. *legamento, congiunzione, connessione*, σύνδεσμος, σύνθεσις, conjunctio, vinculum. *Vitruv. l.* 10. *c.* 1. Scansoria machina catenationibus, & transversariis, & plexis colligationibus continetur. ¶ Translate *Cic. de Fato, c.* 14. Si omnia antecedentibus caussis fiunt, omnia naturali colligatione conserte, contexteque fiunt. *Id. l.* 1. *de Divin. c.* 56. Colligatio caussarum omnium. *Id.* 1. *Offic. c.* 17. Arctior est colligatio societatis propinquorum. *Valer. Max. l.* 8. *c.* 14. *n.* 6. Phidias clipeo Minervæ effigiem suam inclusit: qua convulsa, tota operis colligatio solveretur. *tutta la connessione, e simmetria.*

COLLIGATUS, a, um, *legato insieme, connesso*, συνδεθείς, simul ligatus, connexus, conjunctus. *Cic. de Univers. c.* 11. Omne colligatum solvi potest. *Id. ibid.* Colligatus vinculis. *Id. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 4. *in f.* Res omnes inter se aptæ & colligatæ. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 5. Res inter se colligatæ & implicitæ.

COLLIGO, as, avi, atum, a. 1. *legar insieme*, συνδέω, simul ligo, constringo, connecto. *Cic. pro Rabir. perduell. c.* 4. I lictor, colliga manus. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 29. Colligare capillum in capite. *Terent. Eun.* 5. 5. 13. aliquem miseris modis. *Plin. l.* 19. *c.* 1. linum in fasciculos manuales. *Id. l.* 35. *c.* 15. Bitumen vulnera colligat, glutinat nervos. *h. e.* adstringit, & claudit. ¶ Translate *Cic. in Orat. c.* 34. Annorum septingentorum memoriam uno libro colligavit. *h. e.* complexus est. *Id. in Orat. c.* 50. Colligare sententias verbis. *Id. Phil.* 11. *c.* 2. Brutus impetum Antonii furentis colligavit, progressu arcuit. *h. e.* impedivit, cohibuit. *Id. ibid. c.* 11. Ni Brutum colligassemus in Græcia. *h. e.* decrevissemus senatusconsulto (de quo in *f. Phil.* 10.) ut in Græcia se teneret præsidii causa. Al. leg. in *Græciam.* *Id. Fam.* 9. *ep.* 17. Quid faciat tamen, non habet: ita se cum multis colligavit. *h. e.* irretivit, ut quod vult facere, non possit, *s' è intrigato.* ¶ Scribitur & *Conligo.*

COLLIGO, is, egi, ectum, a. 3. *raccogliere, ragunare, ammassare*, συλλέγω, ἀγείρω, simul lego, congrego, cogo, in unum redigo. *Cic.* 2. *Catil. c.* 4. Ex agris ingentem numerum hominum colligere. *Id.* 2. *de Fin. c.* 4. De Pelasgis colligere bonos viros. *Plaut. Trin.* 3. 3. 62. Trecentæ ad eam rem causæ possunt colligi. *Liv. l.* 38. *c.* 45. *ad fin.* Colligere stipem a Tyrannis. *Q. Cic. de petit. Consul. in f.* multa in unum locum. *Hirt. de B. Afric. c.* 70. Rursus ad aciem passim, conversis equis, se colligebant. *Cic.* 4. *Verr. c.* 19. Castra movere, & vasa colligere. V. *Vas. Varr. sub fin. c.* 16. *l.* 3. *R. R.* apes in vas aliquod. *Sueton. de Grammat. c.* 10. aliquid alicui. *h. e.* in usum alicujus. ¶ Apud *Lucan. l.* 4. *v.* 442. *colligere vestigia* presso rostro dicitur canis, qui naso vestigia feræ rimatur. ¶ Significat etiam sublevare, tollere, *tor su.* *Plin. l.* 1. *ep.* 1. Liber seni elapsus est: quem dum consequitur colligitque, cecidit, coxamque fregit. *Martial. l.* 7. *epigr.* 32. Colligere togam. *tirar su.* *Id. l.* 11. *epigr.* 84. follem de pulvere. ¶ Item supputando summam facere. *Plin. l.* 13. *c.* 13. Libros repertos P. Cornelio, M. Bæbio Coss. ad quos a regno Numæ colliguntur anni DXXV. Adde *Tacit. de Germ. c.* 37. ¶ Apud *Plaut. in Supposit. Amphit. scena, quæ incipit* Di vostram fidem, *colligere rationes* est inire, *far i conti.* ¶ *Colligere summam aliquam* est continere. *Plin. l.* 36. *c.* 11. Ambitus per frontem centum duos pedes colligit. Adde *lib.* 12. *c.* 5. ¶ *Colligere spiritum, pigliar fiato, respirare*, spiritum ducere, respirare. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. Longiorem dicturis periodum colligendus est spiritus. ¶ Colligere gradum, *fermar il passo*, gradum sistere. *Sil. l.* 7. *v.* 694. tardatos turbata fronte Latinos Collegisse gradum videt. Adde *lib.* 6. *v.* 400. ¶ Significat etiam contrahere, in arctum cogere. *Virg.* 2. *Georg. v.* 154. Squameus in spiram tractu se colligit anguis. *si ristringe.* *Id.* 12. *Æn. v.* 491. Substitit Æneas, & se collegit in arma. *si chiuse nell' armi.* *Ovid.* 3. *Metam. v.* 169. sparsos per colla capillos Colligere in nodum. ¶ Dicitur etiam *colligere* in compositionibus medicamentorum, illud, quod postremo loco adjicitur, & cetera in unum conjecta cogit, & congregat. *Scribon. Larg. compos.* 138. Aloes victoriati pondus, colophoniæ victoriati pondus: una teruntur: adjicitur mellis quod satis est ad colligenda ea. & *compos.* 138. Hæc trita succo lactucæ colliguntur, & finguntur pilulæ. Adde *compos.* 95. 129. & 169. & *Plin. l.* 34. *c.* 11. *ad fin.* ¶ Sæpe ponitur pro deducere, concludere, & quibusdam positis aliud quidpiam inferre, *raccogliere.* *Cic.* 2. *Offic. c.* 16. Bene etiam colligit, hæc pueris & mulierculis esse grata. *Id. Attic. l.* 2. *ep.* 23. Ex eo colligere poteris, quanta occupatione distinear. *Pers. sat.* 5. *v.* 85. Mendose colligis, inquit Stoicus. *Petron. in Satyr. c.* 126. Ex vultibus mores hominum colligere. *Quintil. l.* 1. *c.* 2. (*al.* 3.) Colligere aliquid conjectura. ¶ *Colligor* pro judicor, habeor. *Ovid.* 2. *Amor. eleg.* 6. *in f.* (*si modo is versus Ovidii est, quod Heinsio non videtur*) Colligor ex ipso, dominæ placuisse, sepulcro. ¶ Est etiam conquirere, comparare, acquirere. *Cic. de Amic. c.* 17. Benevolentiam civium blanditiis & assentationibus colligere, turpe est. *Id. Q. Fr. l.* 2. *ep. ult.* Ex hoc labore magnam gratiam, magnamque dignitatem sum collecturus. *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 5. Colligere benevolentiam a persona auditorum. *Ovid.* 1. *Amor. eleg.* 8. *v.* 75. Colligere usum patiendi. *assuefarsi a tollerare.* *Id. l.* 2. *de ar. am. v.* 339. Usu vires colligere. ¶ In malam partem, *Cic. Verr.* 7. *c.* 8. Colligere invidiam crudelitatis ex re aliqua. *tirarsi addosso.* ¶ Eleganter *colligere se* adhibetur pro vires animumque recipere, atque, ut explicat *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 36. dissipatas animi partes rursum in suum locum cogere. *Id. ibid. l.* 1. *c.* 24. Neque ea plane videt animus, cum tam repente in insolitum, tamque perturbatum domicilium immigravit: sed cum se collegit atque recreavit, tum agnoscit illa reminiscendo. *Id. Fam.* 5. *ep.* 18. Rogo, atque oro, te colligas, virumque præbeas. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 65. Colligere se ex maximo timore. *Liv. l.* 3. *c.* 60. *in f.* Colligere animum. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 7. Quasi colligendi sui causa, in Tusculanum se contulit. *Id. pro Quint. c.* 16. Si hæc duo tecum verba fecisses: quid ago? aliquid loci rationi & consilio dedisses; tu te collegisses. *ti saresti ravveduto.* ¶ Legitur & *Conligo.*

COLLIMITANEUS, a, um, *confinante*, qui limite jungitur, conterminus. *Solin. c.* 40. (*al.* 53.) Collimitanea Galatiæ Phrygia. Ali leg. *Collimitata* a Collimito.

COLLIMITIUM, ii, n. *confine*, τερματισμός, coitio, vel conjunctio limitum. *Solin. c.* 49. (*al.* 62.) de amne Jaxarte: Hoc est collimitium, in quo limes Persicus Scythis jungitur. *Ammian. l.* 15. *c.* 4. (*al.*

(al. 6.) Alemannicis pagis collimitia Romana latius irrumpentibus.

COLLIMITO, as, n. 1. unire col confine, confinare, συνορίζω, limitibus conjungo. Ammian. l. 31. c. 2. (al. 5.) Gelonis Agathyrsi collimitant. ¶ Deponentis more vel passive, Solin. c. 15. (al. 25.) Gelonis Agathyrsi collimitantur. ¶ Scribitur & Conlimito.

COLLIMO V. Collineo.

COLLINEATUS, a, um, adject. ad lineam directus. Apulej. in Florid. n. 23. seu sub fin. l. 4. Collineato pro fronte situ, & conniventibus ad regulam lineis. Id. Metam. 9. Collineatis oculis ad umbram. V Collineo.

COLLINEO, as, a. 1. dar nel segno, colpire dove s' è presa la mira, recta veluti linea dirigendo, scopum attingere, στοχάζομαι. Cic. 2. de Divin. c. 59. Quis est enim, qui totum diem jaculans, non aliquando collineet? Id. 3. de Fin. c. 6. ad fin. Si cui sit propositum collineare hastam aliquo, aut sagittam. h. e. hasta, aut sagitta aliquem scopum ferire. ¶ Significat etiam recta linea ad scopum dirigere, dirizzare, tor di mira. Gell. l. 9. c. 1. Si in editiora mittas, &, ad percutiendum superne aliquid, manum & oculos collinees. ¶ Scribitur & Conlineo. ¶ In multis editionib. Cicer. Gellii, & Apul. pro collineo habetur collimo, as: quod qui Latinum putarunt, deducebant a limus, a, um, quia qui aliquo ictum dirigit, limis ac semiapertis oculis id facere soleat: atque ob eam rationem alii connives in loco Gellii reponebant. Verum recepta jam est omnium Eruditorum calculo ea lectio, quam posuimus; & verbum collimo e Latinorum albo expunctum. ¶ Sunt etiam qui cum in variis MSS. collinio, seu conlinio invenerint, hoc quoque rectum putent, cum & delinio pro delineo, a linea non semel reperiatur.

COLLINIATUS pro collineatus legitur apud Martian. Capell. sub init. l. 7. pag. 237. V. Collineo.

COLLINITUS, a, um, unto, collitus: a con, & linio, is. Colum. in f. c. 17. l. 6. Pastinacæ semina, & succus armoraceæ cum melle collinita, oculorum sedant dolorem. ¶ Scribitur & Conlinitus.

COLLINO, is, levi, itum, a. 3 ungere, συναλείφω, ungo, inungo. Ovid. de remed. amor. v. 351. cum positis sua collinet ora venenis. s' imbellettera. Gell. l. 17. c. 9. a med. Tabulas cera collevisse. ¶ Collinere cœno, aut pulvere est conspurcare, imbrattare. Horat. l. 1. od. 25. v. 20. Crines pulvere collines. ¶ Translate Plaut. Mostell. 1. 3. 133. Pulchrum ornatum turpes mores pejus cœno collinunt. ¶ Scribitur & Conlino.

COLLINUS, a, um, di colle, ad collem pertinens. Varr. l. 1. R. R. c. 6. Tria genera sunt agrorum, campestre, collinum, & montanum. Cels. l. 2. c. 18. Frumentum valentius est collinum, quam campestre. Colum. l 12. c. 21. Mustum ex vineis collinis. Id. l. 1. c. 5. Collina aqua. ¶ Collinas herbas apud Propert. l. 4. eleg. 5. v. 11. intellige circa portam Collinam enascentes. Fuit autem Collina porta Romæ prope colles Quirinalem, Viminalem, & Esquilinum: unde & nomen traxit. V. Agonensis. Ovid. 4. Fast. v. 871. Templa frequentari Collinæ proxima portæ. h. e. Ædes Veneris Erycinæ, de qua Liv. l. 40. c. 34. verba facit. Juvenal. sat. 6. v. 290. proximus Urbi Annibal, & stantes Collina in turre mariti. h. e. in turri ad portam Collinam. V. Liv. l. 26. c. 10. ¶ Collina Tribus una ex Urbanis, dicta est a collibus Quirinali, & Viminali, ubi constituta fuit. Ejus meminere Varr. l. 4. L. L. c. 8. & Plin. l. 18. c. 3. Inscript. apud Gruter. pag. 365. n. 1. L. Annio L. F. Col. Modesto Hon. Equo Publ. &c. Adde pag. 96. n. 5. & pag. 454. n. 9. ¶ De Collinis Saliis V. in Agonensis. ¶ Collinam Deam, quæ collibus præesset, adstruunt quidam ex Augustin. l. 4. de Civ. Dei, c. 8. idque analogia poscere videtur: sed apud Augustin. habetur Collatina.

COLLIPHIUM. V. Coliphium.

COLLIQUEFACTUS, a, um, liquefatto, liquefactus, συντακείμενος. Cic. pro Cluent. c. 62. Venenum colliquefactum in potione. Varr. l. 2. R. R. c. 4. Glacies colliquefacta.

COLLIQUESCO, is, n. 3. liquefarsi, συντήκομαι, liquesco. Colum. l. 12. c. 22. Dum ea, quæ addideris, in pice colliquescant. Apul. in Apolog. Cum caro in humorem crassum, & spumidum inimico igni colliquescit. ¶ Scribitur & Conliquesco.

COLLIQUIÆ, V. Colliciæ.

COLLIQUO, & Conliquo, is, qui, a. 3. idem quod liquo, as, liquefacio: tamquam a liquo, is, unde liquor, eris a Virgilio usurpatum. Varr in fragm. apud Non. c. 4. n. 276. Fulmine ita est ictus, ut cista esset integra, aurum colliquisset. Alii leg. collicuisset, ut delicui a deliquesco. Sic Id. ibid. Quin æs, stannum, aut quid aliud ejus generis fervefactum colliquisset. Utrobique accusativus se subintelligitur. Sunt tamen hæc omnia variis conjecturis, & lectionibus obnoxia.

COLLIS, is, m. colle, collina, poggio, parvus mons. A colendo dictum putat Varr. l. 4. L. L. c. 4. a med. Alii deducunt a κολωνός, seu κολώνη, quæ idem significant. Cic. 5. Verr. c. 28. Colles nitidissimi, & viridissimi. Cæs. l. 2. B. Gall. c. 8. Collis paulum ex planitie editus. Id. ibid. c. 18. ab summo æqualiter declivis. Colum. l. 2. c. 2. clementer & molliter assurgens. Virg. 3. Georg. v. 555. Colles supini. Id. Ecl. 9. v. 49. aprici. Tacit. Ann. 2. c. 80. Arduus & deruptus collis. Ovid. 14. Metam. v. 9. Colles herbiferi. Plin. l. 27. c. 13. saxosi. & ibid. terreni. Virg. Ecl. 9. v. 7. qua se subducere colles Incipiunt, mollique jugum demittere clivo. h. e. ex alto in campos dissolvi. V. tamen Servium. ¶ Colles montani apud Plin. l. 6. c. 20. sunt juga ex ipsis montibus assurgentia. ¶ Quem Martial. l. 12. epigr. 18. appellat collem Dianæ dominæ, est collis Aventinus, ubi Dianæ templum fuit. ¶ Pro monte Sil. l. 3. v. 420. de Pyrenæis montibus. Nomen Bebrycia duxere a virgine colles.

¶ In ablativo casu colli pro colle rarum est & Poeticum. Lucret. l. 2. v. 317. Nam sæpe in colli tondentes pabula læta. Adde vers. 322.

COLLISIO, onis, f. dibattimento, collisione, σύρραξις, σύγκρουσις, duorum, aut plurium corporum mutua percussio, ammaccamento. Justin. l. 11. c. 12. Nuntiatur, uxorem ex collisione abjecti partus decessisse.

COLLISUS, us, m. idem ac collisio. Plin. l. 9. c. 35. Sono quodam & collisu ipso margaritarum. Cæl. Aurelian. 2. Acut. c. 12. Collisus dentium.

COLLISUS, a, um, dibattuto, percosso insieme, particip. a collido. Cels. l. 5. c. 26. n. 33. Solet etiam, colliso corpore exigua parte findi cutis. Plin. l. 5. c. 27. a med. Mons collisus mari. Sil. l. 3. v. 698. alta sonoro, Collisis trabibus, volvuntur murmura luco. Manil. l. 1. v. 855. cum silva sibi collisa crematur. h. e. lignum ligno affrictum accenditur. Ulpian. Dig. lib. 34. tit. 2. leg. 28. Cui aurum vel argentum factum legatum est, si fractum vel collisum sit, non continetur. h. e. ita collisione corruptum, ut formam amiserit. Sic collisi scyphi apud Paul. Dig. lib. ult. tit. penultim. leg. 14. ¶ Collisus absolute dicitur, qui casu, aut ictu aliquo læsus est. Plin. l. 29. c. 2. Succidam lanam imponunt desquamatis, percussis, collisis. ammaccati. ¶ Collisus nasus, schiacciato, apud Senec. l. 3. de Ira c. 22. ¶ Translate Horat. l. 1. ep. 2. v. 7. Græcia Barbariæ lento collisa duello. h. e. longo bello conflictata, & commissa. Vellej. l. 2. c. 52. Collisa inter se duo reipublicæ capita. Quintil. declam. 5. c. 7. Collisa pignora. h. e. parentes, & liberi inter se mutuo infesti. ¶ Scribitur & Conlisus.

COLLITUS, a, um, unto, oblitus. Prudent. Cathemer. 5. v. 15. Fila favis scirpea floreis, Presso melle prius collita fingimus. ¶ Item conspurcatus, imbrattato. Plaut. Pœn. 4. 2. 4. Luteus, & cœno collitus. ¶ Scribitur & Conlitus.

COLLOBATARII. V. Calobatarii.

COLLOCATIO, onis, f. collocamento, disposizione, σύνθεσις, τάξις, actus collocandi, compositio, dispositio. Cic. de Univ. c. 9. Collocatio siderum. Vitruv. l. 5. c. 3. Collocationes mœnium. Cic. pro Cluent. c. 66. in f. Collocatio filiæ. scil. in matrimonium. ¶ Collocatio verborum in oratione est, qua ita componuntur verba, atque struuntur, ut neve asper eorum concursus, neve hiulcus sit, sed quodammodo coagmentatus & lævis. Ita Cic. 3. de Orat. c. 43. definit. Id. in Orat. c. 70. Compositi oratoris bene structam collocationem dissolvere permutatione verborum. Id. 2. de Orat. c. 23. Perpolire opus aliquod verborum collocatione, & tractu orationis leni & æquabili.

COLLOCATUS, a, um, posto, collocato, disposto, apte locatus, positus, dispositus. Plin. l. 2. ep. 1. Cecidit, coxamque fregit: quæ parum apte collocata, male coiit. Cic. Catil. 3. c. 9. Signum Jovis collocatum. Id. in partit. c. 4. Hasta in manu collocata, impugnata, imbrandita. Sueton. in Galb. c. 18. ad fin. Curulis perverse collocata. Id. in Tito, c. 9. Collocatis circa se ornamenta pugnantium inspicienda porrexit. fattisi li sedere a canto. Id. in Calig. c. 24. Drusilla collocata L. Cassio. maritata, allogata. Plaut. Mostell. 3. 3. 12. Bene res nostra collocata est istoc mercimonio. il nostro danajo è ben impiegato. Cic. in Pison. c. 12. in f. Quem ad Cn. Pompejum interimendum collocatum fuisse constabat. appostato. Id. Verr. 7. c. 14. in f. Ædilitas recte collocata, & in loco posita. Id. post redit. in Sen. c. 1. In altissimo dignitatis gradu collocatus. Quintil. l. 8. c. 1. In conjunctis intuendum est, ut sint emendata, ut collocata, ut figurata. ben messe. & Cic. in Orat. c. 24. Ornatus verborum duplex, unus simplicium, alter collocatorum. V. integrum locum.

COLLOCO, as, avi, atum, a. 1. collocare, porre, disporre, συντίθημι, καθίζω, loco, pono, statuo, dispono. Ovid. 1. Metam. v. 722. de oculis Argi. Excipit hos, volucrisque suæ Saturnia pennis Collocat. Cic. l. 1. de Orat. c. 35. Suo quidque loco collocare. Sueton. in Ner. c. 13. Collocare aliquem juxta se. farselo sedere appresso. Plaut. Asin. 3. 3. 67. crumenam in collo. Id. Aulul. 4. 8. 6. se in arborem. Id. Men. 5. 6. 28. vasa & servos in tabernam. Cæs. in f. l. 4. B. Gall. milites in hibernis. Sallust. in Jug. c. 65. exercitum in provinciam hiemandi gratia. Id. ibid. c. 55. cohortes adversus pedites hostium. postare. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 38. in f. præsidium in oppido. metter guarnigione. & lib. 3. c. 19. copias in convalle in insidiis. Ovid. 2. Metam. v. 733. chlamydem, ut apte pendeat. Quintil. in proœm. l. 6. statuam. Cic. Q. Fr. l. 3. ep. 1. c. 1. columnas rectas, & e regione. Id. de Harusp. resp. c. 25. aliquem in tuto. Id. Verr. 4. c. 3. sedem ac domicilium. piantar casa. ¶ Cum dativo communi. Cic. pro Mil. c. 10. Collocare insidias alicui. ¶ Collocare homines in agris apud Nepot. in Milt. c. 2. est colonia deducta, homines in agris ponere, ut ibi domicilium figant, eosque colant. Omissa præposit. Sueton. in Aug. c. 13. in f. Cum veteranos reducendos, & municipalibus agris collocandos recepisset. ¶ Collocare aliquem in lecto est in lecto ponere. Cic. 2. Tuscul. c. 17. Adde Terent. Eun. 3. 5. 45. ubi alii leg. in lectum. Notat hic Donat. hoc sensu collocare verbum esse proprium pronubarum. Eodem sensu collocare absolute dixit Catull. carm. 61. in Epithal. Jul. & Manl. v. 188. ¶ Jóculariter Plaut. Amph. 1. 1. 146. Agite pugni: heri homines quatuor in soporem collocastis. h. e. sopitos stravistis. ¶ Hinc adhibetur etiam pro sternere, atterrare, coricare. Martial. l. 5. epigr. 66. Quot tua Mænalios collocat hasta sues. ¶ Sæpe ponitur pro nuptui dare, maritare, allogare. Cic. de clar. Orat. c. 26. Collocare filiam suam alicui. Id. l. 1. de Divin. c. 46. aliquam in matrimonium. Scævola Dig. lib. 36. tit. 1. leg. 77. filiam in matrimonio. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 18. propinquas suas nuptum in alias civitates. Colum. l. 4. c. 3. in f. filiam nuptui in parte agri. h. e. dotem in parte agri assignando. Plaut. Trinum. 1.

2.

2. 122. filiam in conditionem se dignam. *maritarla da par suo*. *Ulpian. Dig. lib. 3. tit. 2. leg. 11.* se nuptiis. Ita *Torrentin*. Alii *nuptum*. Absolute *Nepos in Epamin. c.* 3. Cum virgo nubilis propter paupertatem collocari non posset. ¶ Collocare dotem in fundo, *fondare la dote sopra un campo*, assignare fundum, ut ex eo dos percipi possit. *Cic. pro Cæc. c.* 4. Quo mulieri esset res cautior, curavit, ut in eo fundo dos collocaretur. ¶ *Sueton. in Tiber. c.* 48. Collocare duas patrimonii partes in solo. *investire in istabili*. Similiter *collocare rem familiarem* est occupare, eo loco ponere, ut fructus uberes reddat. *Plaut. Men.* 5. 6. 1. Bonus servus, qui rem herilem procurat, videt, collocat. *Cic. Phil.* 3. *c.* 2. Non enim patrimonium effudit, sed in salute reipubl. collocavit. *l' ha impiegato, l' ha speso*. Al. leg. *in salutem*. ¶ *Collocare pecuniam* est occupare, impendere, *investire*, *spendere*. *Cic. pro Cætin. c.* 5. Collocare pecuniam in fundo. *Cajus Dig. lib.* 17. *tit.* 1. *leg.* 2. pecunias in emptiones prædiorum. *Tacit. Ann.* 6. *c.* 45. Millies sestertium ea munificentia collocatum. *Sueton. in Aug. c.* 39. *in f.* Collocare pecunias fenore. *dar danari a censo*. *Martian. Dig. lib.* 35. *tit.* 2. *leg.* 88. pecuniam idoneis nominibus. ¶ Translate *Cic.* 3. *Offic.* c. 5. Collocare aliquem in concilio cælestium. *Id. post redit. in Sen. c.* 1. aliquem in altissimo gradu dignitatis. *Id. Offic. l.* 2. *c.* 20. bene beneficium apud aliquem. *Id. in Orat. c.* 51. *in f.* Natura collocavit judicium sonorum in auribus. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. c. 10. Omne suum studium in doctrina ac sapientia collocare. *Id. pro Quint. c.* 26. *ad fin.* spem in incerto temporis. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 17. Omnes bene vivendi rationes in virtute. *Quintil. l.* & *cap. ult.* famam in tuto. *Cic. pro Cæl. c.* 20. se in meretricia vita. *darsi*. &c. *Id.* 1. *Offic. c.* 44. *ad fin.* se totum in cognitione & scientia. *Plaut. Merc.* 3. 2. 10. se in otium. *Martial. l.* 1. *epigr.* 114. male bonas horas. *impiegar male*. ¶ Pro ordinare, componere. *Cic.* 2. *Fam. ep.* 23. *in f.* Mihi erat in animo, cum prima æstiva attigissem, militaremque rem collocassem, decedere. *Gell. l.* 18. *c.* 8. Collocare verba. V. *Collocatio*. ¶ Ponitur etiam pro simplici *loco*, qua significat aliquid alicui faciendum dare, constituta mercede, *dare a fare*. *Javolen. Dig. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 51. Non enim interest, utrum uno pretio, an in singulas operas collocetur, si modo universitas consummationis ad conductorem pertinuit. ¶ *Collocare judicem* apud *Fest.* in *Protum*, est constituere, eligere. ¶ Scribitur & *Conloco*.

COLLOCUPLETO, as, a. 1. *arricchire*, *χρηματίζω*, locupleto, ditem facio. *Terent. Heaut.* 2. 3. 17. Tu interea loci conlocupletasti te, Antiphila. ¶ Translate *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 18. Exornatio est, qua utimur rei honestandæ & collocupletandæ causa. ¶ Scribitur & *Conlocupleto*.

COLLOCUTIO, Conlocutio, & Colloquutio, onis, f. *colloquio*, *abboccamento*, *συνομιλία*, actus colloquendi, colloquium, sermo. *Cic. Phil.* 11. *c.* 2. Secutæ sunt collocutiones familiarissimæ cum Trebonio. *Auct. ad Herenn. c.* 15. *lib.* 1. Venire in collocutionem cum hostium ducibus. *Cic. Fam. l.* 2. *ep.* 9. Hac me mente fuisse, & Senatus ex me audivit, & tu in nostris sermonibus collocutionibusque vidisti. *Collocutio* est colloquium, quod fit remotis arbitris, & de arcanis rebus sermo latius patet, & publicum quoque colloquium significat. *Manut.*

COLLOCŪTOR, oris, m. qui simul cum aliquo loquitur. *Tertull. advers. Praxeam*, c. 5. Dum loqueris, collocutorem pateris sermonem. *Augustin. l.* 9. *Confess. c.* 6. Quæ inseruntur ibi ex persona collocutoris mei.

COLLOQUIUM, ii, n. *colloquio*, *abboccamento*, *συνομιλία*, sermo inter duos, collocutio. *Nepos in Datam. c. ult.* Cum aliquandiu in colloquio fuissent. *Cic. Phil.* 12. *c.* 11. Venire in congressum & colloquium alicujus. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 9. *in f.* Componere omnes controversias per colloquia. *per via di maneggio*. *Id. l.* 1. *B. Gall. c.* 35. Venire in colloquium. & *lib.* 3. *B. Civ. c.* 18. *in f.* Per colloquia de pace agere. *Virg.* 7. *Æn. v.* 91. Frui colloquio alicujus. *Turpil.* apud *Non. c.* 4. *n.* 328. Conferre se in colloquium alicujus. *Propert. l.* 4. *el. pænult. v.* 32. dare. *Petron. in Satyr. c.* 9. *in f.* Subducere se a colloquio præceptoris. *Planc. ad Cicer. Fam.* 10. *ep.* 23. *ad fin.* Facere colloquium. *Liv. l.* 34. *c.* 61. Serere colloquia cum aliquo. *Cic. Phil.* 2. *c.* 4. Colloquia amicorum absentium. *h. e.* commercia litterarum. *Plin. l.* 10. *c.* 49. & *Gell. l.* 10. c. 12. Interpretari linguas & colloquia avium. ¶ Scribitur & *Conloquium*.

COLLŎQUOR, eris, utus sum, dep. 3. *ragionare insieme*, *abboccarsi*, *συνομιλέω*, simul loquor. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 8. Hoc uno præstamus feris, quod colloquimur inter nos. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 7. Colloqui inter se de re aliqua. *Id. l.* 1. *Fam. ep.* 7. sæpissime cum aliquo per litteras. *Nepos in Alcib. c.* 5. per internuntios. *Cic. Attic. l.* 16. *ep.* 8. clam cum aliquo. ¶ Cum accusativo personæ pro alloqui. *Plaut. Capt.* 4. 2. 53. Perlubet hunc hominem colloqui. Adde *Asin.* 1. 2. 24. *Men.* 2. 3. 77. *Pseud.* 1. 3. 16. & *Trinum.* 5. 2. 11. & 26. ¶ Cum dativo. *In Suppositis Merc. Plautini, scena, quæ incipit: Syra non redit*. Nulli colloquor libentius. ¶ Scribitur & *Conloquor*.

COLLUCĔO, es, uxi, n. 2. *rilucere*, *risplendere*, *συλλάμπω*, *ἀμφιφάω*, idem quod luceo, vel valde luceo. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 15. Sol immenso mundo longe lateque collucens. *Id. Verr.* 6. *c.* 32. Cujus fulgore collucere, atque illustrari Jovis templum oportebat. *Id.* 4. *Acad. c.* 33. Mare a sole collucet. *Virg.* 10. *Æn. v.* 539. Totus collucens veste, atque insignibus armis. *Id.* 4. *Æn. v.* 567. Sævæ faces collucent. *Id.* 9. *Æn. v.* 166. Collucent ignes. *Plin. l.* 10. *c.* 47. Plumæ ignium modo collucent noctibus. ¶ In 3. conjugat. *Prudent. Peristeph.* 2. *v.* 10. Collucis insigni stola. Ita *Heins.* ex veteri MS. alii *collucet*. ¶ Scribitur & *Conluceo*.

COLLUCERNATIO. V. *Collurcinatio*.

COLLŪCO, & Conluco, as, a. 1. *schiarire un bosco, o un albero*, *κλαδεύω*, *διαυγάζειν δένδρον*. *Festus*: Conlucare dicebant, cum profanæ silvæ rami deciderentur officientes lumini. *Id.* in *sublucare*. Conlucare arbores est succisis arboribus, locum implere luce. Priore loco ait esse *ramos decidere*: posteriore ipsas *arbores succidere*. Hæc posterior explicatio verior videtur, tum quia *Festi* verba sunt, cum illa videantur esse *Pauli Diac.* ejus Epitomatoris: tum quia pro *decidendis ramis* est aliud verbum, *sublucare*. *Cato R. R. c.* 139. Lucum conlucare Romano more sic oportet. *Colum. l.* 2. *c. ult.* Feriis non permittitur serere, neque terram aperire, neque arborem collucare. *Plin.* quoque posteriorem probat *in f. l.* 17. Cato arbores religiosas lucosque succidi permisit, sacrificio prius facto: cujus rei rationem precationemque eodem volumine tradidit. Respicit *Plin.* ad caput *Catonis* citatum, in quo rationem tum sacrificii, tum precum in eo habendarum perscribit. Cum autem *Plin.* dicat *lucos succidi* satis aperte significat, quid sit *lucum conlucare* apud Catonem. Ideo autem sacrificium fieri jubet *Cato*, ut placentur dii, quibus luci sacri esse putabantur.

COLLUCTATIO, onis, f. *lotta*, *combattimento*, *διαπάλη*, actus colluctandi, lucta, conatus adversus aliquem. *Ulpian. Dig. lib.* 9. *tit.* 2. *leg.* 7. Si in colluctatione, vel pancratio alius alium occiderit. *Colum. l.* 6. *c.* 2. *de juvencis*. Ne in colluctatione alter alteri noceat. *Senec. l.* 3. *quæst. nat. c.* 18. *de mullo exspirante*. Ipsa colluctatione animam agenti rubor primum, deinde pallor suffunditur.

COLLUCTĀTOR, oris, m. *lottatore*, qui cum aliquo luctatur, *ἀντίπαλος*. *Lactant. de opific. Dei*, *c.* 1. Ille colluctator & adversarius noster, scis quam sit astutus.

COLLUCTOR, aris, dep. 1. *lottare*, *contrastare*, *συμπαλαίω*, simul luctor. *Plin. l.* 27. *c.* 2. *de veneno*. Cum eo solo colluctatur. *Apul. in f. l.* 2. *Metam.* Medios latrones invado, ac singulis, ut quemque colluctantem offenderam, gladium altissime demergo. *Gell. l.* 12. c. 5. *a med.* Philosophus cum petulantia morbi colluctans. *Prudent. in Hamart. v.* 523. colluctari prædonibus. ¶ Scribitur & *conluctor*.

COLLUDIUM, ii, n. *il giocare insieme*, *συμπαιγνία*, ludus cum aliquo. *Solin. c.* 12. (*al.* 22.) *de delphinis*. Post assueta colludia. Adde *Symmach. l.* 3. *ep.* 5. ¶ Item deceptio, fraus, *collusione*. *Ammian. l.* 19. *c.* 5. (*al.* 9.) Confessus debitum, per colludia in nomen fisci translatum. Adde *Symmach. l.* 4. *ep.* 20. & V. *Colludo*.

COLLŪDO, & Conludo, is, usi, usum, n. 3. *giuocare, e scherzare insieme*, *συμπαίζω*, simul cum alio ludo. *Horat. de ar. poet. v.* 159. Puer gestit paribus colludere. *Virg.* 1. *Georg. v.* 369. Aut summa nantes in aqua colludere plumas. *h. e.* ludentium more volitare. ¶ *Colludere* apud JCtos dicuntur inter se litigantes, cum ficte, & veluti per ludum litigant, alterque patitur se superari, ut tertio cuipiam præjudicium afferatur, *usar collusione*. *Cic. Verr.* 4. *c.* 24. Inimicus hostis esset, tanta contumelia accepta, nisi tecum collusisset, & tuæ potius existimationi servisset, quam suæ. *Ulpian. Dig. lib.* 48. *tit.* 5. *leg.* 3. Colludere magis cum uxore, quam ex animo accusare. ¶ Similiter procurator colludere cum emptore dicitur, cum ab eo corrumpitur pretio, ut vilius aliquid vendat, ut est apud *Julian. Dig. lib.* 41. *tit.* 5. *leg.* 7. *a med.* &c.

COLLUGĔO, es, n. 2. idem quod lugeo, vel simul lugeo. *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 2. c. 5. Lacessiti collugent, ingemunt.

COLLUM, i, n. *collo*, *τράχηλος*, pars corporis, quæ caput sustentat. Quid a cervice differat, V. in *Cervix*. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 47. *in f.* Anseres adjuvantur proceritate collorum. *Id. de clar. Orat. c.* 91. Procerum & tenue collum. *Id.* 5. *Verr.* c. 33. Hæc civitas mulieri redimiculum præbeat, hæc in collum, hæc in crines. *h. e.* in ornamenta colli. *Id. Verr.* 7. *c.* 42. Sustinere aliquid collo ac cervicibus suis. *Id.* 6. *Verr.* c. 17. Inserere collum in laqueum. *Id.* 2. *Phil. c.* 31. Invadere alicui in collum. *gettar al collo le braccia*. *Sic. Cæl.* apud *Quintil. l.* 4. c. 2. *sub fin.* Amplexu collum alicujus petere. *Q. Cic. de petit. Consul. c.* 3. Secare alicui collum gladio. *Plaut. Bacch.* 3. 6. 42. Tollere aliquem in collum. *prenderselo sulle spalle*. *Id. Epid.* 2. 2. 10. Pallium in collum conjicere. ¶ *Dare collum* est cedere, victum se fateri. Victis enim tum collum pedibus calcatur, tum jugum collo imponitur. *Propert. l.* 2. *eleg.* 8. *v.* 19. India quin, Auguste, tuo dat colla triumpho. *Claudian. de VI. Consul. Honor. v.* 648. Colla triumphati proculcat Honorius Istri. *Sil. l.* 10. *v.* 216. Subdere colla fortunæ. Hinc *eripere colla jugo* apud *Horat. l.* 1. *sat.* 7. *v.* 91. est servitutem evadere, in libertatem se vindicare. ¶ Reis in jus, vel in carcerem trahendis colla prehendi, & torqueri solebant, & fauces obstringi arrepta circa collum tunica, ut vel inviti prompte sequerentur. *Plaut. Pœn.* 3. 5. 45. Priusquam obtorto collo ad Prætorem trahor. *Id. Curcul.* 5. 3. 15. Collum obstringe, abduce istum in malam crucem. *Cic.* 6. *Verr. c.* 10. *in f.* Obtorta gula de convivio in vincula abripere. ¶ Aliquando etiam, ut notat *Turneb. l.* 28. c. 34. Magistratus ipsi, castigandi gratia, minus obedientibus collum torquebant. *Liv. l.* 4. *c.* 53. Consul cum paucis appellantibus Tribunum, collum torsisset, metu ceteri sacramento dixere. ¶ Per similitudinem *collum* dicitur de aliis rebus. *Virg.* 9. *Æn. v.* 436. lasso papavera collo Demisere caput. *Plin. l.* 17. *c.* 21. Colla fictilia. *h. e.* tubuli fictiles. *Id. l.* 28. c. 11. & *Phædr. l.* 1. *fab.* 26. *v.* 10. Collum lagenæ. *Stat.* 9. *Theb. v.* 643. Frondea colla Parnassi. *h. e.* juga subjecta vertici. ¶ Reperitur etiam *collus*, *i*, m. *Plaut. Capt.* 2. 2. 108. Collus collaria caret. *Id. ibid.* 4. 3. 2. Prætruncare collos. Adde *Accium*, *Lucil. Cæcil. Caton. Næv.* & *Varron.* apud *Non. c.* 3. *n.* 64. quorum tamen omnium auctoritas non persuadet *Quintil. l.* 1. *c.* 6. (*al.* 11.) ut in ornata oratione usurpari permittat.

COLLUMINO, as, a. 1. *illuminare*, illumino, vel simul illumino. *Apul. de Deo Socrat.* Serv. Tullus flamma colluminetur a capite. *Prudent. l. 2. advers. Symmach. v.* 830. Solis radius colluminat omnes.

COLLUO, is, ui, utum, a. 3. *lavare*, *risciacquare*, διακλύζω, idem quod lavo, vel simul lavo. *Cato R. R. c.* 100. Metretam amurca colluere. *Pers. sat.* 1. *v.* 18. Liquido plasmate guttur colluere. *Plin. l.* 20. *c.* 6. Colluere dentes aqua. *Id. l.* 23. *c.* 4. De oleo colluere os ad dentium firmitatem. ¶ *Colluere* etiam dicitur flumen, cum locum aliquem circumfluit. *Pompon. Dig. lib.* 41. *tit.* 1. *leg.* 30. Cum amnis paulatim colluendo, locum eminentem supra alveum fecit. ¶ Scribitur & *Conluo*.

COLLURCINATIO, onis, f. aviditas, voracitas: a *lurcor*. *Apul. in Apolog.* Quæ omnia in paucis annis hic degulator studiose in ventrem condidit, & omnimodis collurcinationibus dilapidavit. *Claud. Mamert. de statu Anim. l.* 2. *c.* 9. *ad fin.* Qui stipem suam variis collurcinationibus dilapidavit parasitico more. ¶ Quidam apud *Apul.* leg. *cohircinationibus*, & exponunt, hircinis lasciviis: apud *Mamert.* vero *collucernationibus*: sed utrumque minus recte.

COLLUS, genus tormenti e corio. *Fest.* ubi al. leg. *culeus*, seu *culleus*. ¶ *Collus*, cervix, V. *Collum*.

COLLUSIO, onis, f. *collusione*, συμπαιγνία, actus colludendi; & translate dolus, fraus ex composito facta, eo modo, quo in *colludo* explicatum est. *Cic. Verr.* 5. *c.* 13. Cum verbo judicium sit in edicto, re quidem vera tuorum comitum collusio cum decumanis sociis tuis. *Senec. l.* 5. *controv.* 31. *ad fin.* Noluit videri, per collusionem patri titulum fortissimi viri contigisse. *Ulpian. Dig. lib.* 40. *tit. ult. qui est De collusione detegenda*, *leg. penult.* Si libertinus per collusionem fuerit pronuntiatus ingenuus. *Martian. Dig. lib.* 8. *tit.* 5. *leg.* 19. Cedere litem adversario per collusionem.

COLLUSIUM, ii, n. idem quod collusio. *Ulpian. Dig. lib.* 17. *tit.* 1. *leg.* 8. Si per collusium procuratoris absolutus sit adversarius. Ita *Torrentin.* ubi in margine adscriptum est pro varia lectione *collusionem*, quod alii plerique receperunt.

COLLUSOR, oris, m. *chi giuoca insieme*, συμπαίκτης, qui cum altero ludit. *Cic.* 2. *Phil. c.* 39. Hunc tu compransoribus tuis & collusoribus dividebas. *Plin. l.* 9. *ep.* 33. Delphinus collusor puerorum. ¶ Item qui in judicio colludit. *Impp. Diocletian. & Maxim. lib.* 7. *Cod. Theodos. tit.* 20. *leg.* 2. Contra collusorem pœna statuta.

COLLUSORIE, adverb. *con collusione*, per collusionem. *Ulpian. Dig. lib.* 30. *leg.* 50. Qui collusorie de hereditate litigavit.

COLLUSTRATUS, a, um, *illustrato*, illustratus. *Cic. in Orat. c.* 11. In picturis alios horrida, & opaca; contra alios nitida, læta, collustrata delectant.

COLLUSTRO, as, a. 1. *illustrare*, *illuminare*, illustro, collumino, διαυγάζω. *Cic. l.* 2. *de nat. deor. c.* 36. *ad fin.* Sol omnia clarissima luce collustrans. *Id.* 2. *de Divin. c.* 43. Luna lumine solis collustrari putatur. ¶ Item circumspicio, *guardare*, περισκοπέω. *Cic. Tuscul.* 5. *c.* 23. Cum omnia collustrarem oculis. Adde *Virg.* 3. *Æn. v.* 651. & *Tacit.* 2. *Ann. c.* 45. ¶ Scribitur & *Conlustro*.

COLLUTIO, onis, f. *lavamento*, actus colluendi, ablutio, διακλυσμός. *Scribon. Larg. compos.* 53. Cum dolor dentium urgebit varie sedandus est, partim collutione quorumdam, partim commanducatione.

COLLUTULO, as, a. 1. *imbrattare*, luto inquino, polluo. Translate est dedecus afferre, *infamare*. *Plaut. Trinum.* 3. 2. 66. Hæc famigeratio te honestet, me autem collutulet, si sine dote duxeris.

COLLUTUS, & Conlutus, a, um, *lavato*, *risciacquato*, lotus, ablutus, διακλυζόμενος. *Plin. l.* 28. *c.* 19. Lacte equino juvantur vulvæ collutæ. *Id. l.* 23. *c.* 7. *a med.* Os collutum decocto. *Id. l.* 25. *c.* 13. Succus verbenacæ aceto collutus. *Id. l.* 37. *c.* 10. Gemma melle colluta.

COLLUVIARIS porcus dicitur, qui cibo permixto, & colluvione nutritur. *Fest.* Alii leg. *collavialis*.

COLLUVIARIUM, ii, n. ὀχετός, canalis, per quem colluvies & immunditiæ ejectantur. Est qui affert in hanc rem locum *Sueton. in Aug. c.* 40. sed frustra. ¶ *Vitruv.* usurpat de spiraculis, quæ cavantur in canalibus aquæductuum ad emittendum aerem, *sfiatatoi*, *spiragli*. Verba ejus sunt *l.* 8. *c.* 7. Etiam in ventre colluviaria sunt facienda, per quæ vis spiritus relaxetur. Alii leg. *columnaria*.

COLLUVIES, ei, & Colluvio, onis, f. *ragunamento d' immondezze*, συρφετός, σωρός, συφετός, sordes varii generis simul confluentes, concursus immunditiarum. *Ulpian. Dig. lib.* 43. *tit.* 22. *leg.* 1. Cloaca est locus cavus, per quem colluvies quædam fluit. *Collum. l.* 2. *c.* 15. *ad fin.* Colluvies cortis, & ædificii. *Plin. l.* 24. *c.* 19. Medetur & suibus effossa sine ferro, & addita in colluviem poturis. *h. e.* in aquam sordidam, in qua furfures, & olera mixta sunt. *nelle lavature*. ¶ Translate sumitur pro mixtione & turba viliorum hominum, aut aliarum rerum omnis generis: item pro ea, quæ inde nascitur, confusione ac perturbatione, *guazzabuglio*, *mescuglio*, *confusione*, *turbolenza*. *Liv. l.* 4. *c.* 2. Colluvionem gentium, perturbationem auspiciorum afferre. *Sueton. in Aug. c.* 40. Sincerum atque ab omni colluvione peregrini ac servilis sanguinis incorruptum servare populum. *Liv. l.* 3. *c.* 6. Colluvio mixtorum omnis generis animantium. *Cic. pro Sext. c.* 7. Ille nefarius ex omnium scelerum colluvione natus. *Gell. l.* 1. *c.* 15. Colluvio verborum teterrima. *Atticus* apud *Cic. l.* 9. *Attic. ep.* 10. *a med.* Et te in certamine vinci cum illo facilius patiaris, quam cum hoc in ea, quæ perspicitur futura, colluvie regnare. *Cic. in Vatin. c.* 9. *ad fin.* Ferocitas Gracchorum, audacia Saturnini, colluvio Drusi, & cruor Cinnanus. *Id. de Senect. sub fin.* O præclarum diem, cum ex hac turba & colluvione discedam! *Tacit.* 2. *Hist. c.* 16. In multa colluvie rerum, majoribus flagitiis permixti. Adde *Liv. l.* 3. *c.* 9. ¶ In plurali numero legitur apud *Arnob. l.* 5. *pag.* 172. ¶ Scribitur & *Conluvies*.

COLLYBISCUS, i, diminut. a Collybistes, quod *Plaut. in Pœn.* 1. 1. 42. &c. proprium villici nomen fecit.

COLLYBISTES, seu Collybista, æ, m. *banchiere*, κολλυβιστής, mensarius, vel nummularius, qui ex pecuniæ permutatione quæstum facit. *Hieronym. in commentar. cap.* 21. *Matth.* docet, apud Judæos distingui *collybistas* a nummulariis. Hos enim esse, qui pro pecunia mutuanda usuras pecuniæ exigunt; *collybistas* vero, qui non quidem pecunias, sed alterius generis munuscula usuræ loco accipiunt, ut frictum cicer, uvas passas, poma, & hujusmodi species, quæ Græce τραγήματα, *h. e.* bellaria, & ab ipsis *collyba* appellantur: quam significationem etiam *Hesych.* apud Græcos agnoscit.

COLLYBUS, i, m. *cambio di monete*, κόλλυβος, permutatio pecuniæ cum pecunia alterius generis. Id enim significat præter cetera, Græca vox, teste *Poll. l.* 3. *c.* 9. & *lib.* 7. *c.* 33. Hoc sensu *Cic. l.* 12. *ad Attic. ep.* 6. Vide ne qua lacuna sit in auro. Ego ista novi: sed certe in collybo est detrimenti satis. Et *Sueton. in Aug. c.* 4. Non tantum ut pistoris, sed etiam ut nummularii nepotem, sic taxat Augustum: Materna tibi farina est ex crudissimo Ariciæ pistrino: hanc finxit manibus collybo decoloratis Nerulonensis mensarius. *h. e.* ex contrectatione pecuniæ permutandæ. ¶ Ponitur etiam pro pretio, quod accipit nummularius pro opera impensa in pecuniis permutandis, *aggio*. *Cic. Verr.* 5. *c.* 78. Ex omni pecunia, quam aratoribus solvere debuisti, certis nominibus deductiones fieri solebant, primum pro spectatione & collybo, deinde pro nescio quo cerario. & *mox*. Nam collybus quinam esse potest, cum utantur omnes uno genere nummorum? ¶ Legitur etiam *Collubus*. ¶ *Collybum* neutr. gen. habes apud *Hieronym. loc. cit.* in voce præced.

COLLYRA, æ, f. *spezie di frittella*, *o focaccia*, κολλύρα, genus panis, rotunda fere figura, lata, & compressa, quod vel in sartagine frigitur ex jure, vel sub cinere coquitur. *Plaut. Pers.* 1. 3. 12. Collyræ facite ut madeant, & colliphia.

COLLYRICUS, a, um, ad collyras pertinens. *Plaut. Pers.* 1. 3. 15. & 17. Jus collyricum. *h. e.* ex quo collyræ coquuntur, & eduntur.

COLLYRIOLUM, i, n. parvum collyrium. *Marc.* (*exiguæ admodum auctoritatis scriptor*) *l.* 4. 12. vel collyriolum si supponatur in anum.

COLLYRIS, idis, f. parva collyra, κολλυρίς. *Augustin. de Gen. ad litter. l.* 8. *c.* 5. *ad fin.* Profecto licet usitatus panis, aliquid tamen amplius habuit, cujus una collyride hominem Deus ab indigentia famis dierum quadraginta spatio vindicavit. ¶ *A Tertull. de cultu Femin. c.* 7. ponitur pro ornamento in capitibus feminarum figura collyridem referente. De qua V. in *Collyra*.

COLLYRIUM, ii, n. κολλύριον, & extrita priore diphthongi vocali, κολλύριον, medicamentum ex solidis rebus confectum, ad varios usus, tereti fere figura, in modum caudæ muris truncatæ (a κόλος, mutilus, & οὐρά, cauda, ut placet *Voss.*) quod fistulosis corporis partibus immitti solet, veluti meatui naris affectæ, vel aurium, ano, &c. *Cels. l.* 5. *c.* 28. *n.* 12. Collyrium fieri debet altera parte tenuius, altera paulo plenius: idque ea parte, qua tenuius est, antecedente, demitti oportet in fistulam. *Scribon. Larg. compos.* 142. Injicere collyrium in anum. *Id. ibid.* Fiunt collyria magnitudinis nucleorum pineorum. *Colum. l.* 6. *c.* 30. *de equorum morbis*. Collyrium tenue inditur foramini, quo meat urina. *Id. ibid.* Subjicere collyria, quæ ventrem movent. *supposte*, *cure*. *Plin. l.* 28. *c.* 9. Axungia collyrii modo subdita. *Id. l.* 26. *c.* 12. Verbasci radicis medulla collyrii tenuitate in fistulam additur. ¶ Est præterea medicamentum sive liquidum, sive solidum ad oculorum morbos, *collirio*. Hac notione derivant a *collyra*; quod omnia collyria solida, & sicca, in panes redigi soleant collyris similes. *Horat. l.* 1. *sat.* 5. *v.* 30. Hic oculis ego nigra meis collyria lippus Illinere. *Cels. l.* 7. *c.* 7. *n.* 4. & 8. Inungere oculum collyrio. ¶ Reperitur etiam *colyrium* & *colurium* unico *l*, & υ in *u* Latinum versa.

COLMINIANA OLEA inter varia ejus arboris genera enumeratur a *Catone de R. R. c.* 6. Eadem a *Varron. l.* 1. *R. R. c.* 24. vocatur *colminia*, vel ut alii leg. *culminia*, aut *cominia*: quod postremum habetur etiam apud *Pallad. in Februar. tit.* 18.

COLO, as, a. 1. *colare*, ἠθέω, est paullatim liquorem aliquem, stillatimque emittere, vel rem aliquam per colum purgare: a *colum*. *Colum. l.* 12. *c.* 11. Mel expressa aqua coletur. *Scribon. Larg. compos.* 271. Colare aliquid per linteum. *Plin. l.* 31. *c.* 3. Terra colans. *h. e.* stillatim emittens aquam. *Manil. l.* 5. *v.* 193. colare amnes. *h. e.* rete piscari. V. *Colum* in fi.

CŎLO, is, ui, cultum, a. 3. *lavorare*, *coltivare*, *esercitare*, ἀσκέω, ἐργάζομαι, studium, operam, laborem pono in re aliqua perficienda, assiduus sum circa rem aliquam, exerceo, excolo, curo. *Colum. l.* 2. *c.* 2. Neque enim aliud est colere, quam resolvere & fermentare terram. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 18. Suos agros studiose colere. *Id.* 4. *de Fin. c.* 14. Colere vitem. ¶ Dicitur & de aliis rebus, in quibus cura aliqua impenditur. *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 107. Corpora si veteres non sic coluere puellæ. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 9. *v.* 9. Colere capillos. *Id. ibid. v.* 67. Ah pereant artes, & mollia jura colendi. *h. e.* comendi. *Plaut. Pœn.* 5. 2. 137. Colere quæstum suum. ¶ Colere domicilium stramentis, apud *Varron.* apud *Non. c.* 4. *n.* 50. est casam stramentis tegere, sarcire, instruere. ¶ Translate *Ovid.* 2. *de ar. am. v.* 121. ingenuas pectus coluisse per artes, Cura sit. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 2. In officio colendo sita est vitæ honestas omnis, in negligendo turpitudo. *Id.* 1. *de Legib. c.* 5. Colere, & efficere munus aliquod. *Id. pro Arch. c.* 7. Percipere, & colere virtutem. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 1. *ad fin.* Colere genus orationis æquabile & temperatum. *Id. Fam.* 3. *ep. ult.* artes & studia. *Id. l.* 1.

l. 1. *Offic. c.* 2. amicitiam, justitiam, liberalitatem. *Id. de clar. Orat. c.* 91. studium Philosophiæ. *Id.* 2. *de Orat. c.* 35. diligentiam. *Ovid.* 2. *Fast. v.* 508. militiam. *Terent. Hecyr.* 3. 4. 33. pietatem. *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 28. vitam aliquam. *far una tal sorta di vita.* *Id. in fragm.* apud *Non. c.* 4. *n.* 280. Lautum victum & elegantem. *trattarsi lautamente.* *Id. de clar. Orat. c.* 31. disciplinam aliquam. *Plaut. Cas.* 5. 4. 1. mores alicujus populi. *seguitare, imitare.* ¶ *Colere ævum* apud *Lucret. l.* 5. *v.* 1144. est ætatem agere. ¶ *Colere vitam* absolute pro vivere. *Plaut. Rud.* 1. 5. 25. Egomet vix vitam colo. Adde *Trinum.* 3. 2. 74. Sic colere vitam inopem, *vivere meschinamente.* *Terent. Heaut.* 1. 1. 84. ¶ In illo *Plauti Pœn. prol. v.* 13. Exerce vocem, per quam vivis, & colis: *vivis* est victum tibi paras; *colis*, cultum ac vestitum. ¶ Colere servitutem apud aliquem, *servire*, est apud *eund. Pœn.* 4. 2. 7. ¶ Cum accusativo personæ significat cura, studio, observantia, obsequio, veneratione prosequi, *servire, aver cura, rispettare, ossequiare, onorare.* *Martial. l.* 2. *epigr.* 55. Vis te, Sexte, coli. volebam amare. Parendum est tibi: quod jubes coleris. Sed si te colo, Sexte, non amabo. *Cic. de Amic. c.* 22. *ad fin.* Amicos deligere, & colere. *Id. ibid.* Colere inter se, ac diligere. *Gell. l.* 3. *c.* 1. *ad fin.* In se se colendo parcum esse. *Cic. Fam.* 5. *ep.* 8. Neque umquam mihi tui colendi, aut ornandi voluntas defuit. *Nepos in Attic. c.* 20. Colere aliquem litteris. *h. e.* sæpe ei scribendo. *Liv. l.* 31. *c.* 43. aliquem donis. *Cic. l.* 4. *Fam. ep.* 4. *ad fin.* aliquem summa observantia. *Id. Attic. l.* 2. *ep.* 19. *in fi.* diligenter, & observare aliquem. *Id. pro Flacc. c.* 22. aliquem in primis, ac diligere. *Id. ad Cupienn. post ep. ult. l.* 16. *ad Attic.* Mirifice colere, & amare. *Id. Phil.* 2. *c.* 38. aliquem loco patris. *Id. de clar. Orat. c.* 1. In loco parentis colere aliquem. ¶ Huc & illa pertinent *Cic. post redit. ad Quirit. c. ult.* Colere memoriam beneficii benevolentia sempiterna. *Id. l.* 2. *de Fin. c.* 31. memoriam defuncti. & *ibid.* alicujus diem natalem. ¶ *Colere* etiam dicuntur, qui inferiorum curam habent, eis prospiciunt, fovent, amant. *Virg.* 3. *Ecl. v.* 69. Jovis omnia plena: ille colit terras. (*Servius* huc trahit & illud *Æn.* 1. *v.* 19. Quam Juno fertur terris magis omnibus unam Posthabita coluisse Samo.) *Plaut. Pœn.* 5. 4. 14. Jupiter, qui genus colis, alisque hominum. *Cic. Attic. l.* 10. *ep.* 8. *ad fin.* Nihil mihi unquam gratius accidit, quam quod meam Tulliam suavissime diligentissimeque coluisti. ¶ Sæpe refertur ad religionem. *Cic. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 42. Colere, precari, & venerari deos. *Id.* 2. *Agrar. c.* 35. Majores in deorum numero venerari & colere. *Id. l.* 1. *de nat. Deor. c.* 20. *ad fin.* Pie sancteque colere. *Auct. ad Herenn. l.* 3. *c.* 3. religiose, caste. *Cic. de Harusp. resp. c.* 13. summa religione. *Id. pro Flacc. c.* 4. testimoniorum religionem & fidem. *Id.* 1. *Tuscul. c.* 12. magna cura cæremonias sepulcrorum. *Plin. in Paneg. c.* 11. deum aris, pulvinaribus, flamine. *Senec. in Herc. Oet. v.* 580. deum precibus. ¶ Ponitur etiam pro frequentem, & assiduum esse in loco aliquo, *frequentare.* *Cic. Fam.* 2. *ep.* 12. Urbem, urbem, mi Rufe, cole, & in ista luce vive. *Id.* 6. *Verr. c.* 53. Colitur ea pars urbis, & habitatur frequentissime. ¶ Et simpliciter pro habitare, incolere, *abitare.* *Cic.* 2. *de nat. Deor. c. penult.* Homines, qui has nobiscum terras ab oriente ad occidentem colunt. *Plaut. Aulul. prol. v.* 4. Hanc domum multos annos est cum possideo, & colo. *Liv. l.* 24. *c.* 49. Maurusii prope Oceanum adversus Gades colunt.

COLOBATHRARIUS. V. *Calobatarius.*

COLOBICUS, a, um, adject. *Jul. Firmic. l.* 3. *c.* 14. *n.* 8. Morientur aut spastici, aut colobici, aut apoplectici. *h. e.* membro aliquo truncati & debilitati: a κολοβός, mutilus, truncatus.

COLOBIUM, ii, n. *camiciuola senza maniche*, κολόβιον, tunica sine manicis, qua antiqui Romani utebantur: a κολοβός, mutilus. *Serv. ad Æn.* 9. *v.* 616. Tunicæ vestræ habent manicas, quod etiam Cicero vituperat dicens: manicatis & talaribus tunicis: nam colobiis utebantur antiqui quæ dicta sunt ἀπὸ τοῦ κολοβοῦ. ¶ Dicitur etiam *Colobus*, i. *Impp. Gratian. Valentin. & Theodos. lib.* 14. *Cod. Theodos. tit.* 10. *leg.* 1. Coloborum, ac pænularum induat vestimenta.

COLOCASIA, æ, f. & Colocasium, ii, n. *colocasia*, κολοκασία, herba Ægyptia, alio nomine cyamus. *Plin. l.* 21. *c.* 15. In Ægypto nobilissima est colocasia. *Virg. Ecl.* 4. *v.* 20. Mixtaque ridenti colocasia fundet acantho. Ubi colocasiæ flores intelligit. *Martial. l.* 8. *epigr.* 33. Lenta minus gracili crescunt colocasia filo. *h. e.* colocasia cocta instar filorum tenduntur, ut scribit *idem Plin. loc. cit.* ¶ Ejus foliis varie implexis Ægyptii pocula conficiunt, in iisque potare gratissimum habent. *Plin. loc. cit.*

COLOCYNTHIS, idis, f. *coloquinta*, κολοκυνθίς, cucurbitæ silvestris genus, sativa minus. *Plin. l.* 20. *c.* 3.

COLON, & *Latina positione* Colum, i, n. κόλον, crassum intestinum, quintum in ordine intestinorum, medium inter cæcum & rectum, quod a sinistro rene ad dextrum super ventriculi fundum fertur; & ex quo excrementa, diu ibi morata, eum accipiunt colorem, quo egeruntur. *Cels. l.* 1. *c.* 7. vocat *intestinum laxius*: & *lib.* 4. *c.* 14. *intestinum plenius.* Græce alii scribunt κόλον, & a κοῖλος, cavus, deducunt, quia plures habet cavitates, seu cellulas: alii κῶλον. In hoc intestino acerbissimi illi dolores fiunt, qui *colici* appellantur. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 79. A Græcis appellatur colon, ubi dolorum magna causa est. *Scribon. Larg. compos.* 122. Coli dolor. ¶ Ipse quoque coli dolor ac morbus, *colum* dicitur, *colica.* *Plin. l.* 20. *c.* 15. Cuminum bibitur propter colum. *Id. l.* 31. *c.* 9. Sal colum levat. *Scribon. Larg. loc. cit. ad fin.* Colo infestari. ¶ Est etiam *colum* membrum, a κῶλον: & translate membrum periodi in oratione, ex incisis, seu commatibus constans. *Ascon. in Divin. Verr. c.* 13. Vitiose ambo cola. ¶ Item pars, v. g. carminis, aut orationis. *Augustus* apud *Donat. in vita Virg. ante med.* Ut sibi de Æneide vel prima carminis hypographa, vel quodlibet colon mitteret. *pezzo.*

COLONA, æ, f. *contadina*, rustica mulier, quæ agros colit. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 692. habebat Rus breve cum duro parca colona viro. Adde 2. *Fast. v.* 646. & *Paul. Dig. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 54. *extr.* ubi sunt qui putant, *colonam* positum esse pro colonia. *h. e.* rure, prædio. Al. leg. *colonia.*

COLONARIUM, V. *Columnarium.*

COLONARIUS, a, um, *contadinesco*, colonicos. *Sidon. lib.* 5. *ep.* 19. Plebejam potius incipiat habere personam, quam colonariam.

COLONATUS, us, m. conditio coloni, hoc est ejus, qui ad agrum colendum destinatus est. *Impp. Gratian. Valentin. & Theodos. l.* 14. *Cod. Theodos. tit.* 18. & *Impp. Constant. & Constans ibid. tit.* 1. *leg.* 33. *l.* 12.

COLONEUS, a, um, adject. *Oedipus Coloneus*, Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ, nomen est Tragœdiæ Sophoclis ductum a Colono, seu Colona, qui locus fuit in Attica, non longe ab Athenis, ubi Sophocles natus est, & hanc Tragœdiam senex admodum conscripsit: ipse quoque Oedipus Thebis exsulans, eo commigrasse dicitur. *Cic. de Senect. c.* 7. Oedipum Coloneum recitavit judicibus. *Id. l.* 5. *de Fin. c.* 1. *ad fin.* Coloneus ille locus, cujus incola Sophocles, &c.

COLONIA, æ, f. *colonia*, ἀποικία, est pars civitatis, aut sociorum deducta in aliquem locum, colendi & inhabitandi gratia: itemque ipse locus. Igitur Colonia est oppidum, quo olim Rex, vel Senatus, vel Populus partem civium, vel sociorum misit ad habitandum. *Cic.* 2. *Agrar. c.* 27. Colonias sic idoneis in locis contra suspicionem periculi collocarunt, ut esse non oppida Italiæ, sed propugnacula imperii viderentur. *Id. ibid.* Coloniam deducere in locum aliquem. *Id. ibid. c.* 28. Deducere colonos in coloniam. *Id. Agrar.* 1. *c.* 5. Constituere coloniam in Janiculo. *Id. pro Cæcin. c.* 33. *in f.* Cives proficiscuntur in colonias Latinas. *vanno a stare.* *Liv. l.* 8. *c.* 23. Imponere coloniam in agro Samnitium. *Id. l.* 4. *c.* 49. Mittere aliquos in coloniam. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 1. Mittere coloniam in locum aliquem. *Vellej. l.* 1. *c.* 14. Post septem annos Sutrium deducta colonia est, & post annum Setina, novemque interjectis annis Nepe. & *cap.* 15. Colonias condere. ¶ Differt a municipio: municipes enim sunt cives alicujus municipii, legibus suis & suo jure utentes: coloni sunt cives unius civitatis in aliam deducti, & ejus jure utentes, a qua sunt propagati. V. *Gell. lib.* 16. *cap.* 13. ¶ Coloniæ aliæ erant civiles, aliæ militares: civiles constabant ex civibus pauperibus, qui in aliquem locum agri colendi causa deducebantur: militares constabant ex militibus veteranis, qui in aliquem locum, tanquam in laboris requiem deducebantur, simul ut adversus hostium excursiones præsidio essent. Præterea aliæ erant Romanæ, aliæ Latinæ. Romanæ civium Rom. jure utebantur, Latinæ jure Latii. *Ascon. in argumento Pisonianæ*, *Panvin. l.* 3. *de Rep. Rom.* & *Sigon. de jure Provinc. c.* 10. & *l.* 2. *de antiquo jure Italiæ. c.* 2. ¶ Multæ sunt Urbes, quibus Coloniæ nomen hæsit, quod in eas olim Romani colonias deduxerant, ut Colonia Agrippinensis, Colonia Allobrogum, Colonia Trajana, &c. de quibus V. *Geographos.* ¶ Interdum *colonia* est quivis agricolationis locus. *Colum. l.* 11. *c.* 1. *a med.* Villicus coloniæ suæ terminos egredi non debet. Adde *Paul. Dig. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 24. *e med.* & *Scævol. lib.* 33. *tit.* 7. *leg.* 20. item *Tabulam aneam Placentin.* erutam anno 1747. & a *Muratorio* editam: ubi sæpius *colonia* hoc sensu accipitur, ut *Id.* monet §. 7. ¶ *Plaut.* jlocalariter sic appellat quodlibet domicilium. *Aulul.* 3. 6. 39. Eam affectat viam, ut commutet coloniam. *Id. Pseud.* 4. 6. 38. Quid ego cesso facere, ut det nomen ad molarum coloniam? *h. e.* ut ad molam damnetur.

COLONICUS, a, um, ad colonos pertinens. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 2. *a med.* Leges colonicæ, in quibus scribimus: Colonus in agro surculario ne capra natum pascat. *Plin. l.* 8. *c.* 47. Ovium summa genera duo: tectum, & colonicum: illud mollius, hoc in pascuo delicatius. *Id. l.* 26. *c.* 10. Ovis colonica. *Colonicæ oves* sunt, quas omnes norunt, & pascunt; ita dictæ quod passim in omnibus fere coloniis. *h. e.* in prædiis, & fundis alantur; *cum tectæ rariores* essent, & in quibusdam tantummodo Italiæ regionibus; & non nisi intentissima cura, magnaque impensa alerentur, ut apud *Colum. l.* 7. *c.* 4. videre est. ¶ *Colonica*, *æ*, f. est casa coloni, hoc est aratoris, rustici, *casa da contadino.* *Auson. epist.* 4. *ad Theon. v.* 4. Vilis arundineis cohibet quem pergula tectis, Et tingit piceo lacrimosa colonica fumo. ¶ *Cohortes colonicæ* apud *Cæsar. l.* 2. *B. Civ. c.* 19. sunt collectæ ex delectu in Romanorum Coloniis habito. *Sueton. in Aug. c.* 46. Decuriones Colonici. *h. e.* Coloniarum.

COLONŎMON MELOS, κολόνομον, est cantus dissonans, imperfectus, mutilus, a Musicis legibus deficiens: a κόλος, mutilus, & νόμος, lex. Legitur apud *Auson. epist.* 11. *ad Paul.* ubi V. *Scaliger.*

COLONUS, i, m. *lavoratore de' campi, contadino, fittajuolo*, γεωργός, qui agris colendis laborat: item qui aliorum agros conducit, & per se, vel per familiam colit, atque inde pensionem domino persolvit. *Cato R. R. c.* 1. Virum bonum cum laudabant, ita laudabant: bonum agricolam, bonumque colonum. *Varr. l.* 2. *R. R. in proœm.* Ratio ac scientia coloni est, ut ea, quæ in agricultura nascantur e terra, fructum faciant. *Colum. l.* 1. *R. R. c.* 7. Paterfamilias comiter agat cum colonis, & avarius opus exigat, quam pensiones. *Cic. l.* 2. *de Orat. c.* 71. Optimus colonus, parcissimus, frugalissimus. *Scævola Dig. lib.* 33. *tit.* 7. *leg.* 20. Coloni, qui finita conductione de colonia discesserant. *Colum. loc. cit.* Urbanus colonus, qui per familiam mavult agrum, quam per se colere. *Cajus lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 25. *a med.* Colonus partiarius. *mezzajuolo.* *Ulpian. ibid. leg.* 15. Dare colono remissionem ob sterilitatem. ¶ Jlocalariter *Plaut. Asin.* 2. 2. 32. Catenarum colone. ¶ Item qui in aliqua

Colonia publice deducta habitat. *Cic. 3. de nat. Deor. c. 19.* Circen Coloni nostri Circejenses religiose colunt. *Justin. l. 16. c. 3.* Conscripta colonorum manu, urbem Heracleam condiderunt. Adde *Nepot. Cæs. Liv. Plin.* &c. ¶ Poetice accipitur universim pro incola, *abitatore*. *Virg. 1. Æn. v. 16.* & *lib. 7. v. 63.* & *409. Propert. l. 2. eleg. 24. v. 29. Tibull. l. 4. carm. 1. v. 139. Senec. in Hippol. v. 288. Ovid. Lucan.* &c.

COLONUS, a, um, γεωργικὸς, ad coloniam spectans, culturæ idoneus. *Cic. 5. Phil. in f.* Utique C. Pansa, A. Hirtius Consules, alter, ambove cognoscerent, qui ager colonus esset, quo milites veterani deducti essent. Al. leg. *qui ager iis coloniis esset, quo*, &c. *Sedul. l. 3. v. 9. de Christo.* Quippe ferax qui vitis erat, virtute colona Omnia fructificans.

COLŎPHON, ōnis, m. *Altobosco*, al. *Belvedere*, Κολοφών, Urbs Ioniæ maritima inter Smyrnam, & Ephesum, inter illas septem, quæ de Homeri patria certarunt. *Cic. pro Arch. c. 8.* ¶ Colophon dictum est etiam a Latinis, teste *Festo*, cum aliquid finitum significaretur. Hinc proverbium, *Colophonem addere*, κολοφῶνα ἐπιθεῖναι, cum summa operi manus imponitur. Ejus originem inde Strabo deducit *lib. 14. ante med.* quod Colophonii in bellis adeo equitatu præstabant ceteris nationibus, ut quocumque accessissent in auxilium, victoriam parerent, & bello finem imponerent.

COLOPHONIĂCUS, a, um, qui est ex Colophone. *Virg. in Cyri, v. 65.* Quæ Colophoniaco Scyllæ dicuntur Homero.

COLOPHONIUS, a, um, Κολοφώνιος, ad Colophonem pertinens. *Plin. l. 14. c. 20.* Colophonia resina. *Ovid. 6. Metam. v. 8.* pater huic Colophonius Idmon. ¶ *Colophonii, orum*, sunt Colophonis incolæ. *Cic. pro Arch. c. 8.* Homerum Colophonii civem esse dicunt suum. ¶ *Colophonia* absolute est Colophonia resina apud *Scribon. Larg. compos. 137. 138. & 139.*

COLOR, oris, m. *colore*, χρῶμα, qualitas, quæ ad visum spectat. *Cic. l. 2. de Legib. c. 18.* Color albus præcipue decorus Deo est, tum in ceteris, tum maxime in textili. *Id. 5. Tuscul. c. 16.* Candiduli dentes, venusti oculi, color suavis. *Id. 1. Offic. c. 36.* Formæ dignitas coloris bonitate tuenda est. *Lucr. l. 5. v. 1257.* Colore claro splendere. *Virg. 4. Æn. v. 701. de Iri.* Mille trahens varios adverso sole colores. *Tacit. de German. c. 6.* Distinguere scuta lectissimis coloribus. *Plin. l. 8. c. 48.* Lanarum nigræ nullum colorem bibunt. *Id. l. 11. c. 38. in f.* Colorem accipere. *Id. l. 35. c. 10. a med.* inducere picturæ. *Id. l. 11. c. 37. sect. 55. Hard.* Transire in mille colores. *Id. l. 35. c. 10.* Colores terere. *Paul. lib. 3. Sentent. tit. 7.* temperare. ¶ *Mutare colorem* est eorum, qui vel ira, vel metu, aliave magna perturbatione expallescunt. *Horat. l. 1. ep. 16. v. 38.* Mordear opprobriis falsis, mutemque colores. Adde *Cic. pro Cluent. c. 19.* Sic *colorem amittere*. *Ovid. 2. Metam. v. 601.* Excidit illi color. Et *Metam. 3. v. 99.* pariter cum mente colorem perdiderat. ¶ Huc pertinet illud *Cicer. de Harusp. resp. c. 1.* Repente sine vultu, sine colore, sine voce constitit. & *Petron. in fragm. Tragur. c. 63. in f. Burman.* Post hoc factum nunquam coloris sui fuit: immo post paucos dies freneticus periit. ¶ Aliquot colorum genere, quibus in veste mulieres utebantur, enumerat *Ovid. l. 3. de ar. amand. a vers. 173.* & qui in pictura locum habent, *Plin. l. 35. c. 6.* ¶ *Colorem ducere* est trahere, infici. *Virg. Ecl. 9. v. 49.* Duceret apricis in collibus uva colorem. ¶ Allegorice *Senec. ep. 108.* Novimus quosdam, qui multis apud philosophum annis persederint, & ne colorem quidem duxerint. *h. e.* ne hilum quidem profecerint. *Quintil. l. 10. c. 1.* Multa magis, quam multorum lectione formanda mens, & ducendus est color. *h. e.* dicendi genus comparandum, *far lo stile*. ¶ Metaphorice *color* ponitur pro specie, facie, ornatu extrinseco. *Cic. 3. de Orat. c. 25.* Ornatur oratio genere primum, & quasi colore quodam, & succo suo. *Id. de clar. Orat. c. 46.* Color urbanitatis in oratione. *Quintil. l. 6. c. 3.* Urbanitas non tam sit in singulis dictis, quam in toto colore dicendi. *Id. l. 12. c. 10.* Non unus color procemii, narrationis, argumentorum, perorationis servabitur. *Gell. l. 14. c. 4.* Justitiæ vultum severis, atque venerandis verborum coloribus depingere. *Petron. in Satyr. c. 2.* Carmen sani coloris. *Cic. Attic. 2. ep. 21.* Omnibus pictus, & politus artis coloribus. *Id. Attic. lib. 4. epist. 16. circa med.* Amisimus non omnem modo succum ac sanguinem, sed etiam colorem & speciem pristinam civitatis. *Horat. l. 2. sat. 1. v. 60.* Quisquis erit, scribam, vitæ color. *h. e.* ratio, seu conditio vitæ. *Id. l. 1. ep. 17. v. 23.* Omnis Aristippum decuit color, & status, & res. ¶ Item pro subtiliter exquisita defensione, prætextu, excusatione, *pretesto, scusa*. *Quintil. l. 11. c. 1.* Quod si nulla contingit excusatio, sola colorem habet pœnitentia. *Juvenal. sat. 6. v. 279.* Dic aliquem, sodes, dic, Quintiliane, colorem. *Quintil. declam. 12. c. 21.* Color patrocinii. *Marcell. Dig. lib. 5. tit. 2. leg. 5.* Res illo colore defenditur apud judicem, ut videatur ille non sanæ mentis fuisse, cum testamentum inique ordinaret. *Impp. Honor. & Theodos. lib. 3. Cod. tit. 6. leg. 3.* Sub colore adipiscendæ possessionis. *Quintil. declam. 16. c. 1.* Excogitare colorem aliquem. *Id. l. 3. c. 8. a med.* (*al. 10.*) Dare colorem rebus deformibus. ¶ Speciatim *color* dicitur pars controversiæ, seu potius controversiarum quoddam genus, in quo tota ratio accusationis, aut defensionis in eo sita est, ut factum minus probabile exquisitis conjecturis, suspicionibus, & causis subtiliter inventis tegatur, & coloretur. Hujus rei exempla passim habentur in controversiis *Senecæ*. Huc pertinet illud *Quintil. l. 4. c. 2. a med.* Sunt quædam & falsæ expositiones, quarum in foro duplex est genus: alterum, quod instrumentis adjuvatur (puta testibus, tabulis seu veris, seu falsis, &c.) alterum, quod est tuendum dicentis ingenio. Id interim ad solam verecundiam pertinet: unde etiam mihi videtur dici color. *Senec. l. 1. controv. ult.* Colorem a parte patris quidam duriorem fecerunt. V. si plura cupis, *N. Fabri adnotation. ad Senec. l. 1. controv. 1. Color.* ¶ *Nullius coloris homo* apud *Plaut. Pseud. 4. 7. 99.* est homo prorsus ignotus, & quem, albus, an ater sit, nescias.

COLORĀTE, adverb. cum coloribus. Translate *Quintil.* (*seu quicumque alius auctor est*) *declam. 285.* Colorate affert quidem iste tale patrocinium. *con apparenti ragioni, e pretesti*.

COLORĀTOR, oris, m. *coloritore*, qui colorem inducit. *Gloss. lat. gr.* Colorator, σιλβωτής, & ἰδιωτοπλάστης. *Salmas. ad Vopisc. in Firmo, c. 3.* Coloratores, ait, dici eos, qui parietes colorant, & colores tectoriis illinunt. Fuit inter officia domus Augustæ, nempe vel infector, *tintore*, vel pictor, *pittore*. *Inscript.* apud *Murator. pag. 887. n. 3.* Anteros Liviæ colorator. ¶ *Colorator* inscripta fuit una ex *Laberii* Comœdiis, ex qua fragmentum refert *Gell. l. 7. c. 9.*

COLORĀTUS, a, um, *colorato, colorito, tinto*, ἐπιχρωματισμένος, colorem habens. *Cic. 3. de nat. Deor. c. 20.* Arcus ipse ex nubibus efficitur quodammodo coloratus. *Plin. l. 15. c. 15.* Colorata pira. *h. e.* quæ *Venerea* alio nomine appellantur: fortasse Italorum *pere dipinte*. *Colum. l. 11. c. 2. circa med.* Coloratæ uvæ. *Ovid. 3. Amor. eleg. 10. v. 12.* Comæ Cereris coloratæ. *h. e.* segetes flavæ, & maturæ. ¶ Speciatim dicitur de iis, qui ex solis radiis fuscum colorem contraxerunt, *incotto dal sole, bronzino*, ἡλιόκαυστος. *Virg. 4. Georg. v. 293.* Colorati Indi. *Ovid. 1. Amor. eleg. 14. v. 6.* Seres. *Martial. l. 10. epigr. 68.* Etrusci. *Senec. de vita beata, c. 7.* Virtutem in templo invenies, in foro, in curia, pro muris stantem, pulverulentam, coloratam, callosas habentem manus: voluptatem mollem, enervem, pallidam, atque fucatam, &c. ¶ Qui sani coloris est. *Cels. l. 2. c. 2.* Si plenior aliquis, & speciosior, & coloratior factus est. *Senec. de constant. Sapient. c. 13.* Scit sapiens, omnes hos, qui togati, purpuratique incedunt, valentes coloratosque, male sanos esse. Adde *Quintil. in proœm. l. 8.* ¶ Translate *Cic. de clar. Orat. c. 46.* Urbanitate quadam quasi colorata oratio. *Senec. ep. 16.* Quæ scribis, unde veniant, scio: non sunt ficta & colorata. *h. e.* fucata. ¶ *Coloratæ declamationes* quæ vocantur, videntur esse, quarum tota ratio colore constat. (V. *Color*) In declamationibus minoribus *Quintiliani post declam. 307.* legitur: *Finiunt tractatæ, incipiunt coloratæ:* & præterea *colorata* inscribitur declamatio 384. *P. Pithæus in epist. ad P. Neveletum Dosch.* varias exponit conjecturas ad explicandum, quid sit declamatio *colorata*, & *tractata:* sed nusquam sibi satisfacit. *N. Faber in Adnotationib. ad Senec. lib. 1. controv. 1. ubi Color*, scribit, vereri se, ne qui primus sic illas distinxit, illudere, aut crucem figere ingeniis voluerit.

COLORĔUS, & Colorius, a, um, *di varj colori*, ποικίλος, variis coloribus pictus. *Augustus in suo testam.* apud *Charis. lib. 1. pag. 80. Putsch.* Gausapes purpureas, & coloreas meas. *Vopisc. in Aurel. c. 46.* Concessit, ut blatteas matronæ tunicas haberent, cum antea coloreas habuissent. *Paul. Dig. lib. 34. tit. 2. leg. 33. ad fin.* Vestis tam coloria, quam versicoloria. *Versicoloria vestis* hoc loco (ut & sæpe alibi apud JCtos) est ea, quæ nativum mutavit, & artificiali quopiam colore tincta est: qua ratione *coloriæ* opponitur, quæ varios artificiales colores aut inductos, aut intextos habet. V. *Salmas. ad Vopisc. loc. cit.* ubi plura hac de re.

COLORIFĬCUS, a, um, colorem inducens. *In quodam epigr. de Iri*, quod quidam *Virgilio*, alii aliis tribuunt. Cumque colorifico nimbos fulgore replevit. *Al. leg.* Cum sol horrifico, &c.

COLŌRO, as, avi, atum, *dar colore, colorire*, χρώζω, χρωματίζω, colorem induco, pingo. *Cic. l. 1. de nat. Deor. c. 39. in fin.* Individua corpora formare, figurare, colorare, animare non possunt. *Plin. l. 35. c. 3.* Colorare lineas testa trita. & *cap. 6.* lignum sinopide. *Id. l. 15. c. 15.* Pira colorantur sole. ¶ Speciatim significat fuscum colorem inducere. *Cic. l. 2. de Orat. c. 14.* Cum in sole ambulem, natura fit ut colorer. *Propert. l. 3. eleg. 11. v. 16.* Quos Aurora suis rubra colorat equis. *Catull. carm. 11. ad Fur. & Aurel. v. 7.* qua septemgeminus colorat æquora Nilus. *h. e.* viridem Ægyptum nigra fecundat arena, ut apud *Virg. 4. Georg. v. 291.* legitur. ¶ Translate *Cic. loc. cit.* Ut, cum in sole ambulem, etiamsi aliam ob causam ambulem, fieri natura tamen, ut colorer; sic cum istos libros studiosius legerim, sentio orationem meam quasi colorari. *Id. de Orat. cap. 13. ad fin.* Eloquentia hujus nutrimentis educata, ipsa se postea colorat, & roborat. *Senec. ep. 71. ad fin.* Sapientia nisi alte descendit, & diu sedit, animum non coloravit, sed infecit. ¶ Significat etiam prætextum inducere. *Valer. Max. l. 8. c. 2. n. 2.* Libidinosam liberalitatem debiti nomine colorare. *coprire, colorire*. Sic *Prudent. Cathemer. 2. v. 35.* Inepta nunc omnes sua Vultu colorant serio.

COLOS pro *color* adhibetur non solum a Poetis, ut *Lucret. l. 6. v. 207.* Flammeus est plerumque colos, & splendidus ollis: & *Plaut. Mil. 4. 4. 43.* Is colos thalassicus est: Verum etiam a prosæ Scriptoribus, ut *Sallust. in Catil. c. 15.* Colos ei exsanguis, fœdi oculi, &c. Ita enim ibi legit *Valer. Prob. in Cathol. pag. 1456. & 1467. Putsch.* Adde *Plin. l. 35. c. 11. ad fin.* Sic dicimus *labos*, *arbos*, *odos*, &c. V. *Non. c. 8. n. 27.* Rectius tamen *color* dicitur, eodem *Probo* judice, immo ipso *Quintil.* qui dum *l. 1. c. 4.* (*al. 5.*) docet, *arbos*, *labos*, *vapos*, *clamos*, & *lases* pro *laser* ætatis fuisse; satis indicat, antiquam esse hujusmodi positionem, & pæne obsoletam.

COLOSSĔROS, ob egregiam corporis amplitudinem, & speciem appellatus est Esius Proculus apud *Sueton. in Calig. c. 35.* Græce est Κολοσσέρως, a κολοσσός, colossus, & ἔρως, amor: prima vox pertinet ad significandam amplitudinem corporis, secunda ad speciem.

COLOSSĔUS, a, um, *di statura gigantesca*, κολοσσαῖος, altus, & am-

plus instar colossi. *Plin. l.* 34. *c.* 7. Moles excogitatas videmus statuarum, quas colosseas vocant, turribus pares. *Id. l.* 35. *c.* 7. Nero jusserat colosseum se pingi centum viginti pedum in linteo. *Id. l.* 36. *c.* 5. Mars sedens colosseus. Adde *Sueton. in Vespas. c.* 23.

COLOSSICOS, a, um, κολοσσικὸς, idem quod colosseus. *Vitruv. l.* 10. *c.* 6. Apollo colossicus. *Plin. l.* 34. *c.* 8. Signum colossicon nudum. ¶ *Colossicoteros*, h. e. altior, & amplior, comparativum est Græcæ positionis, κολοσσικώτερος, & legitur apud *Vitruv. l.* 3. *c.* 3. *a med. & l.* 10. *c.* 4.

COLOSSINUS, a, um, adject. a Colossis urbe Phrygiæ, ut est apud *Plin. l.* 5. *c.* 32. Colossinus color apud *eund. l.* 21. *c.* 9. in flore cyclamini est purpureus: itaque appellari videtur ab ea urbe, ubi color seu pigmentum ei simile optime conficiebatur. Ita *Harduin.*

COLOSSUS, i, m. *statua grande, colosso*, κολοσσὸς, statua immodicæ proceritatis, qualis Rhodi fuit statua solis facta a Charete, vel Lachete Lydio Lysippi discipulo, ex ære, altitudine 70. cubitorum: quæ inter septem orbis miracula numeratur. De eo *Plin. l.* 34. *c.* 7. verba facit. *Id. l.* 35. *c.* 11. Euphranor fecit & colossos. *Stat. l.* 1. *silv.* 3. *v.* 51. Lusit, & enormes manus est experta colossos. ¶ Adjective pro *colosseus*, *Lamprid. in Alex. Sev.* c. 25. Statuas colossas in urbe multas locavit. Adde *cap.* 28. *Casaubon.* tamen utrobique vult legi *colosseas*. ¶ Originem hujus vocis Græci Etymologi ducunt ἀπὸ τοῦ κολούειν τὰ ὄσσε, *hoc est* minuenda oculorum acie. nam in spectanda altitudine oculi caligant.

COLOSTRA, æ, f. & Colostra, orum, n. *colostra*, πρωτόγαλα, primum lac, quod statim post partum feminæ edunt, densum, & facile coalescens, atque adeo fetui noxium, si sugat. *Plin. l.* 28. *c.* 9. Est autem colostra prima a partu spongiosa densitas lactis. *Id. l.* 11. *c.* 41. Ex primo lacte a partu colostra fiunt. Adde *Colum. l.* 7. *c.* 3. *a med.* & *Pallad. in Novembri*, *tit.* 13. qui ambo feminine usurpant. ¶ Fuit quondam in ciborum deliciis. *Martial. l.* 13. *epigr.* 38. *cujus lemma est Colostrum*. Surripuit pastor quæ nondum stantibus hædis, De primo matrum lacte colostra damus. ¶ Usurpatur etiam in blanditiis amantium. *Plaut. Pœn.* 1. 2. 174. Meum mel, meum cor, mea colostra, meus molliculus caseus. Adde *vers.* 177. & *Laber.* apud *Non. c.* 2. *n.* 117. ¶ *Collostrum* in singulari num. habetur apud *Serv. ad Virg. Ecl.* 2. *v.* 22. & *in lemmate citati epigram. Martial.* ¶ *Serv. loc. cit.* frustra negat, feminino genere usurpari. ¶ Legitur & *Colustra*.

COLOSTRATIO, onis, f. morbus, quo pulli, & infantes corripiuntur, colostram sugentes. ea enim in stomacho coagulata lethalis est. *Plin. l.* 11. *c.* 41. Pullis asinarum biduo a partu maternum lac gustasse, lethale est. Genus mali vocatur colostratio.

COLOSTRATUS, a, um, colostratione laborans. *Plin. l.* 28. *c.* 9. Concipere nutrices exitiosum est. hi enim sunt infantes, qui colostrati appellantur, densato lacte in casei speciem.

COLOTES, æ, m. καλώτης, idem quod stellio. *Plin. l.* 29. c. 4. & *lib.* 9. *c.* 29.

COLPA pro *culpa* dixere olim Veteres, teste *Priscian. l.* 1. *pag.* 554. *Putschii*.

COLUBER, bri, m. *serpe, serpente, biscia*, anguis, serpens, ὄφις. Quidam putant proprie dici de iis, quæ nemorum umbras incolunt: quasi *colens umbras*. Alii esse vocem corruptam a χέλυδρος. Sed colubrum a chelydro aperte distinguit *Virg.* 3. *Georg. v.* 415. *& sequentib.* Alii denique derivant a κολυμβᾶν, quia cavernas subeat. Quidquid sit de etymo, passim usurpatur de quocumque serpente. *Virg.* 2. *Æn. v.* 471. Qualis ubi in lucem coluber mala gramina pastus, &c. *Ovid.* 11. *Metam. v.* 775. Latens herba coluber. ¶ Sæpe dicitur de serpentibus, quas crinium vice habere Medusa & Furiæ, Inferorum monstra finguntur, ut apud *Lucret. l.* 5. *v.* 27. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 175. & *Lucan. l.* 6. *v.* 664. ¶ Accipitur etiam pro peculiari serpentum genere, quod in ædibus libenter habitat, atque in stabulis boum, & pecorum, quibus maxime noxium est. *Virg. cit.* 3. *Georg. v.* 418. Aut tecto assuetus coluber succedere, & umbræ, Pestis acerba boum, &c. Hic in quibusdam Italiæ locis vocatur *anza*.

COLUBRA, æ, f. *biscia*, femina colubri: & generatim quæcumque serpens. *Lucil.* apud *Non.* c. 3. *n.* 69. Marsus colubras disrumpit cantu. *Cels. l.* 5. *c.* 27. *n.* 3. Colubra ipsa tuto estur: ictus ejus occidit. *Horat. l.* 1. *sat.* 8. *v.* 42. Utque lupi barbam variæ cum dente colubræ, &c. *Juvenal. sat.* 5. *v.* 104. Anguilla longæ cognata colubræ. ¶ Sæpe dicitur de anguibus, quæ crinium loco caput Furiarum, & Medusæ cingunt. *Ovid. Metam.* 4. *v.* 474. 491. & 783. & *Lucan. l.* 9. *v.* 634. Hinc apud *Plaut. Stich.* 2. 2. 50. *Quas tu vides colubras?* videtur esse interrogatio cuipiam facta, qui furiosus videatur, velut si Furias videat. Ita enim *Muret. l.* 14. *variar. lect. c.* 19. ubi simul ridet eorum opinionem (inter quos est *Lambin.*) qui verbum *excolubrare* ex isto loco confictum in linguam Latinam intrudere voluerunt. ¶ In illo *Colum. l.* 10. *v.* 231. Spargantur cæcis nasturtia dira colubris, Indomito male sana cibo quas educat alvus: *cæcæ colubræ* sunt lumbrici, qui in hominum intestinis gignuntur. ¶ *Colubra restem non parit*, hoc est: non est dissimilis proles parentibus. *Proverb.* apud *Petron. in fragm. Tragur. c.* 45. *Burman.*

COLUBRARIA INSULA est in mari Mediterraneo prope Majoricam, contra ostia Sucronis fluvii: ita dicta a noxio quodam serpentum genere, a quibus infestatur. *Pompon. Mela in fi. cap.* 7. *l.* 2. & *Plin. l.* 3. *c.* 5. *sub fin.*

COLUBRIFER, a, um, qui colubros fert. *Ovid.* 5. *Metam. v.* 241. Colubriferi lumina monstri. *h. e.* Medusæ, cujus est apud *Lucan. l.* 9. *v.* 677. colubriferum collum.

COLUBRIMODUS, a, um, in modum colubrorum. *Corip. in fragm. vers.* 4. Illa colubrimodis Avarum gens dura capillis.

COLUBRINUS, a, um, adject. ad colubrum pertinens. *Plaut. Trucul.* 4. 3. 6. Colubrino ingenio esse.

COLUBROR. V. *Columbor*.

COLUBROSUS, a, um, adject. a coluber. *Tertull. advers. Valentin. c.* 4. Actu colubroso viam delineavit. *h. e.* detorto, flexo.

COLUM, i, n. *colatojo*, ἠθμός, vas vimineum, aut setaceum, per quod vinum, lac, & alii liquores in aliud vas transmittuntur. *Virg.* 2. *Georg. v.* 242. Colaque prelorum fumosis deripe tectis. *Colum. l.* 12. *c.* 19. Cola juncea, vel spartea, ex crudo', idest non malleato sparto, præparata habeat. *Cato* R. R. *c.* 11. Cola vitilia. *Colum. l.* 12. *c.* 38. *ad fin.* Per colum junceum liquatus succus. *Scribon. Larg. compos.* 156. Oleum transmissum per colum. & *compos. ult.* Colare aliquid per colum. *Plin. l.* 36. *c.* 23. Aqua per colum transiens. *Colum* hic appellat arenam, per quam aqua in cisternis purgatur. ¶ *Colum nivarium*, quod legitur apud *Martial. in lemmate epigr.* 103. *l.* 14. vas erat, in quod nives injiciebantur, deinde vinum infundebatur, & colabatur, ut per eas transeundo ejus austerior vis frangeretur. ¶ Apud *Auson. epist.* 4. *v.* 57. *cola* sunt nassæ vimineæ, in quas si pisces inciderint, exitum non habent: ita dictæ, quia transmittunt aquam, & piscem in sicco destituunt. Hac ratione dixit *Manil.* Et colare vagos inductis retibus amnes, *lib.* 5. *v.* 193. quia rete transfundit aquas, & piscem retinet. ¶ *Colum* alio sensu V. in *Colon.*

COLUMBA, æ, f. *colomba, colombo*, περιστερά, femina columbi. *Horat. epod.* 16. *v.* 32. Adulteretur & columba milvio. *Ovid.* 1. *Amor. eleg.* 6. *v.* 56. Oscula dat cupido blanda columba mari. V. *Plin. l.* 10. *c.* 34. ubi multa de hac ave, more suo. ¶ Usurpatur etiam de maribus, seu potius universim de toto genere. V. *Columbus*. *Cic.* 4. *Acad. cap.* 25. In columba plures videntur colores. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 506. Sic aquilam penna fugiunt trepidante columbæ. *Varr. l.* 3. R. R. *c.* 7. In villam ultro involant columbæ. V. ibi plura de earum nutriendarum ratione. ¶ Hæ aves Veneri sacræ sunt, tum ob concubitus frequentiam ac fecunditatem, tum ob pennarum nitorem & pulcritudinem: tum denique quod ovum illud exclusisse dicuntur, ex quo Venerem natam fuisse in ripa Euphratis, tradit *Hygin. fab.* 197. ideoque ejus currum trahere dicuntur. Hinc *Ovid. Metam.* 15. *v.* 386. *Cythereides* vocat. Hinc etiam adhibetur *columba* in blanditiis. *Plaut. Cas.* 1. 1. *v.* 50. Meus pullus passer, mea columba, mi lepus. Adde *Asin.* 3. 3. 103. ¶ *Apud Syros* sanctæ fuere & inviolabiles. V. *Palæstinus*.

COLUMBAR, aris, n. genus vinculi, cui collum inseritur, quia simile est foraminibus, in peristerotrophiis, ubi columbæ nidificant. *Plaut. Rud.* 3. 6. 50. Nam in columbari collum haud multo post erit. *Id. in Fragm.* apud *Fest. in Navalis scriba*. Non ego te novi, navalis scriba, columbar impudens: ubi *columbar* vocat scelestum hominem columbari dignum, quemadmodum *Lucilius* carcerem vocat eum, qui meruit in vincula conjici. *Scalig. ad Fest.*

COLUMBARIS, re, *di colombo*, περιστερικὸς, qui est columbi. *Colum. l.* 8. *c.* 8. Partes hæ columbari carent stercore. Ita *Ienson.* A. 1472. Aliæ edition. habent *columbarii*.

COLUMBARIUM, rii, n. *colombaja*, περιστερεὼν, περιστεροτροφεῖον, locus ubi habitant columbæ. *Varr. l.* 3. R. R. *c.* 7. Itaque pastorem columbarium quotquot mensibus crebro oportet everrere. Adde *Plin. l.* 17. c. 9. & *Pallad. l.* 1. *tit.* 24. ¶ Item loculamentum in ipso columbario singulis columborum paribus destinatum: quanquam hoc sensu rectius a recto *columbar*, quam *columbarium* deduxeris. *Varr. loc. cit.* Singulis paribus columbaria fiunt rotunda, in ordinem crebra. *Colum. lib.* 8. *c.* 8. Tabulæ superponantur, quæ vel loculamenta, vel fictilia columbaria recipiant. ¶ A similitudine sic appellatur etiam cubile tigni, & trabis in ædium parietibus. *Vitruv. l.* 4. *c.* 2. *a med.* Ὀπὰς Græci tignorum cubilia, uti nostri ea cava, columbaria. ¶ Item foramen rotundum in machina hydraulica, per quod aqua in tympano concepta egreditur. *Id. l.* 10. *c.* 9. ¶ Item loculus in sepulcris, in quo olla cinerum reponebatur. Asserit hanc metaphoricam significationem variis antiquis Inscriptionibus *Fabrett. pag.* 9. *& sequentib.* & figuris exhibitis confirmat. ¶ Denique foramen in navi, per quod remus in aquam emittitur, *columbarium* appellatur. *Fest. in Navalis scriba*, & *Isid. l.* 19. *Orig. cap.* 2.

COLUMBARIUS, ii, m. *chi ha cura de' colombi*, περιστεροτρόφος, qui columbas curat. *Varr.* 3. *de R. R. c.* 7. *circa med.* Quos (*accipitres*) columbarii solent interficere. ¶ Adjective *Id. ibid.* Columbarius pastor.

COLUMBATIM, περιστεριδὸν, more columbarum. *Cn. Mattius* apud *Gell. l.* 20. *c.* 9. Columbatim labra conferens labris. *Voss. Salmas. Scalig. Gronov. Sciopp.* legendum censent *columbulatim*. Auctor Lyrici, quod *Cornel. Galli* nomine circumfertur: Da columbatim mitia basia. V. *Columbor*.

COLUMBINACEUS, a, um, columbinus. *Cæl. Aurel. l.* 2. *Acut. c.* 18. *ad fin.* Pullus gallinaceus, aut columbinaceus.

COLUMBINUS, a, um, *di colombo*, περιστερώδης, qui est ex columbis. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 18. Pulli columbini. *Horat. l.* 2. *sat.* 4. *v.* 56. Columbinum ovum. *Plin. l.* 17. *c.* 27. Columbinum fimum. ¶ Item qui columbarum colorem habet, *colombino*. *Plin. l.* 17. *c.* 5. Terra alba, rufa, columbina, argillacea, tofacea, &c. ¶ *Columbina vitis* inter varia ejus arboris genera recensetur. *Plin. l.* 14. *c.* 3. Columbinæ vites sunt acinosissimæ. *Harduin* ex MSS. *e racemosissimis* legit. ¶ *Columbinum cicer* (apud *Plin. l.* 18. *c.* 12.) quod alii Venerium vocant, genus est ciceris candidi, rotundi, levis, arietino minoris, quod religio in pervigiliis adhibet. Ita dictum videtur a colore columbino. ¶ *Columbinum saxum*, quod

Pa-

Palladius recenset inter genera lapidum, ex quibus calx excoqui potest, videtur & ipsum a colore columbino denominatum esse. Ejus verba sunt *l.* 1. *tit.* 10. Calcem quoque ex albo saxo duro, vel Tiburtino, aut columbino fluviali coquemus, aut rubro, aut spongia, &c.

COLUMBOR, aris, pro columbarum more oscula figere, usus *Mæcenas* apud *Senec. ep.* 114. Verba sunt: Quid si quis feminæ cirro crispatæ, & labris columbatur? Ubi *Lipsius* adnotavit, in suo Codice legi *colubrator:* quod non abhorret, inquit, a Mæcenatis sermone: & scimus bestias illas arcte jungi. Quin & duplex lingua colubrorum; & idem *Plaut.* alibi (*Asin.* 3. 3. 105.) Fac me proserpentem bestiam, duplicem ut habeam linguam. Hæc *Lipsius*.

COLUMBULUS, li, m. *piccioncino*, περιστέριον, parvus columbus. *Catull. carm.* 29. *in Cæs. v.* 9. Ut albulus columbulus Dionæus. Al. aliter leg. *Plin. l.* 9. *ep.* 25. Passerculis, & columbulis nostris.

COLUMBUS, i, m. *piccione*, *colombo*, περιστερός, avis domestica nota. Proprie est mas columbæ. *Varr. l.* 8. *de L. L. c.* 38. Quædam aliter olim, & nunc. tum omnes mares & feminæ dicebantur columbæ, quod non erant in eo usu domestico, quo nunc: contra propter domesticos usus, quod internovimus, appellatur mas columbus, femina columba. ¶ Usurpatur & universim de utroque genere. *Colum. l.* 8. *c.* 8. Palumbos, columbosque cellares pinguissimos facere. *Plin. l.* 10. *c.* 9. Rictus columbi. Adde *Horat. l.* 1. *ep.* 10. *v.* 5. ¶ Differunt a *palumbis*, qui sunt aves silvestres columbis majores, & in arboribus, aut sepibus nidificant. ¶ Alia huc pertinentia V. in *Columba*.

COLUMELLA, æ, f. *colonnetta*, στηλίδιον, στυλίς, parva columna: dimin. a *columa*, ut veteres dicebant exempto *n*, pro *columna*. *Cic.* 2. *de legib. c. penult.* Super terræ tumulum noluit quid statui, nisi columellam tribus digitis altam. *Cato R. R. c.* 20. Columella ferrea. ¶ Translate *columellæ* dicti sunt majores servi in familia, quos heri negotiis suis præficiebant, quod his niteretur domus tanquam columellis. *Lucil.* apud *Donat. ad Terent. Phorm.* 2. 1. 57. Servu' neque infidus domino, neque inutili' quoiquam Lucili columella hic situ' Metrophanes. *Martial.* quoque posteriorem hunc versum refert *lib.* 11. *epigr.* 91. Quidam vero putant *Columnellam* hic esse nomen proprium Metrophanis servi. *Salmasius* legere malebat, *columella hac*, ut sententia sit: Metrophanem Lucilii servum situm esse sub hac columella. Legitur & *columnella* apud *Caton. R. R. c.* 20. & 21. in editione Iensoniana A. 1472. & Aldina A. 1514. Nam in aliis est *columella*. ¶ *L. Junius Moderatus Columella* patria Gaditanus, sub Claudio Imperat. floruit, scripsitque de re rustica libros duodecim, quorum decimus de cultu hortorum heroico carmine constat; item librum de arboribus: omnia Latine, nitide, & eleganter, quam qui maxime.

COLUMELLARES dentes in equis dicuntur, quos quarto ætatis anno, ejectis binis utrinque veteribus, emittunt, uti docent *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 7. & *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 64. *Hard.*

COLUMEN, inis, n. *colmo*, *cima*, *sommità*, κορυφή, στέγος, proprie significat extremum tectum casæ rusticæ, seu villæ; quemadmodum & *culmen*, quod vel ab eo per syncopen fit, vel inserta per epenthesim vocali, ipsum creat. *Varr. R. R. l.* 3. *c.* 7. In turribus & columinibus villæ. ¶ Dicitur etiam de summo tecto quarumcumque ædium. *Cic. in carm. de suo Consul. l.* 1. *de Divin. c.* 12. Ni post excisum ad columen formata decore Sancta Jovis species claros spectaret in ortus. *h. e.* fastigium Capitolii. *Senec. in Herc. Fur. v.* 999. Huc eat, & illuc aula disjecto objice, Rumpatque postes: columen impulsum labet. Adde *in Thyest. v.* 54. ¶ Et speciatim de summa trabe, quæ tectum sustinet. *Vitruv. l.* 4. *c.* 2. Columen in summo fastigio culminis: unde & columnæ dicuntur. *Id. ibid. c.* 7. Columen canterii. ¶ Et generatim de quacumque summitate. *Catull. carm.* 62. *de Aty*, *v.* 71. Sub altis Phrygiæ columinibus. *h. e.* montibus Idæ Phrygiæ. *Nigid.* apud *Serv. ad* 1. *Georg. v.* 218. Oritur Canicula cum Cancro: in columen venit cum Geminis: occidit cum Tauro. ¶ Translate ponitur pro sustentaculo, *sostegno*. *Terent. Phorm.* 2. 1. 57. Bone custos, salve: columen vero familiæ. *Cic. pro Sext. c.* 8. Columen reipublicæ. *Horat. l.* 2. *od.* 17. *v.* 4. Mæcenas columen rerum mearum. *Sil. l.* 15. *v.* 385. Ausonii columen regni. Adde *Senec. in Troad. v.* 6. ¶ Item pro eo, qui summum locum tenet in re aliqua. *Plaut.* 1. 1. 211. Advenisti audaciæ columen. *Cic. Phil.* 13. *c.* 12. Columen amicorum Antonii Cotyla Varius. *Gell. l.* 19. *c. ult.* Ætas Ciceronis, & Cæsaris doctrinarum multiformium, variarumque artium columina habuit M. Varronem, & P. Nigidium. *Colum. l.* 3. *c.* 4. Cum vitem severit, summa sedulitate culturæ serviat; id enim quasi caput & columen est impensarum.

COLUMIS, e, adject. idem quod incolumis, *Plaut. Trinum.* 3. 3. 15. ubi alii leg. *incolumis*. Agnoscit tamen etiam *Isidor.* tum *l.* 10. *Orig.* tum *in Glossis*, ubi legitur: *Colume*, *sanum*, & *Columes*, *salvos*. Verum hæc omnia non satis efficiunt, ut cuivis sine scrupulo usurpare liceat.

COLUMNA, æ, f. *colonna*, κίων, στῦλος, fulcimentum, sustentaculum oblongo, rotundo, & erecto lapide, vel ligno constans, quo aliquid nititur & sustinetur. Dicta est a *columen*, seu *culmen*, ut docent *Vitruv. l.* 4. *c.* 2. & *Festus*, quia primo ita sunt appellata fulcimenta illa, quæ summam tecti trabem fulciunt. Olim autem *columa* scribebatur, licet *columna* pronuntiarent, uti docet *Quintil. l.* 1. *c.* 7. (*al.* 13.) unde *columellæ* appellatio facta est. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 1. Columnas neque rectas, neque e regione Diphilus collocarat. *Id.* 3. *Verr. c.* 51. Exigere columnas ad perpendiculum. *Plaut. Mil.* 2. 2. 54. Suffulcire columnam alicui rei. *Martial. l.* 5. *epigr.* 13. centenis incumbunt tecta columnis. *Sueton. in Cæs. c.* 85. Solidam columnam, prope 20. pedum, lapidis Numidici, in foro statuere. *Ovid.* 3. *ex Pont. ep.* 2. *v.* 49. Templa vastis innixa columnis. *Id.* 2. *Metam. v.* 1. Regia solis erat sublimibus alta columnis. *Plin. l.* 14. *c.* 1. Metaponti templum Junonis columnis vitigineis stetit. *Id. l.* 33. *c.* 4. Tellurem ligneis columnis suspendere. *Virg.* 1. *Æn. v.* 432. Columnæ immanes excisæ rupibus. *Horat. l.* 2. *od.* 18. *v.* 4. Columnæ recisæ Africa ultima. ¶ De variis columnarum generibus in architectura, deque earum rationibus V. *Plin. l.* 36. *c.* 23. *ad fin.* & *Vitruv. l.* 3. *c.* 3. & *l.* 4. *c.* 1. & 2. ¶ *Columna Mænia* Romæ fuit in foro, ad quam tresviri capitales crimina cognoscebant nequam servorum, furum, & hujusmodi infimorum hominum (ut ex *Cic. in Divin. Verr. c.* 16. & *Ascon. ibid.* colligitur) qui ibidem rei damnati alligabantur, & puniebantur. Eodem vocari solitos a creditoribus eos, qui gravi ære alieno premerentur, significare videtur *Cic. pro Sext. c.* 8. ut *Manut. ad Divin. Verr.* adnotavit. Sed V. etiam quæ addidit *ad loc. cit. pro Sext.* Hujus columnæ *Cic.* meminit etiam pro *Cluent. c.* 13. *ad fin.* Porro sic appellata est a quodam Mænio, seu Menio, qui cum Censoribus Catoni, & Flacco domum suam vendidisset, ut eo loco basilica ædificaretur, excepit sibi jus columnæ, supra quam tectum projecit ex provolantibus tabulatis, unde ipse, & posteri ejus spectare munus gladiatorum possent, quod etiam tum in foro dabatur. Hæc *Ascon. loc. cit.* Alia fuit columna C. Mænii, qui consul fuit una cum L. Furio Camillo, eamque in victoriæ signum devictis hostibus posuerat. *Plin. l.* 34. *c.* 5. ¶ De *columna bellica* V. in *Bellona*. ¶ *Columnæ Herculis* sunt duo montes ad fretum Gaditanum Calpe in Europa, & Abyla in Mauritania regione Africæ, qui procul spectantibus columnarum speciem præbent. Porro Herculi sacrati sunt, quia eo usque laboribus suis Orbem peragravit. Additur etiam fabula, Herculem ipsum junctos olim perpetuo jugo diremisse colles, atque ita exclusum antea mole montium Oceanum in nostrum mare admisisse. *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 5. & *Plin. in fi. proœm. l.* 3. ¶ Quas memorat *Protei columnas*, *Virg.* 11. *Æn. v.* 262. intelligit fines Ægypti, ubi Proteus regnavit. Mos enim fuit in regionum finibus columnas ponere ad terminos discernendos. V. ibi *Serv.* ¶ Allegorice *Horat. l.* 1. *od.* 35. *v.* 14. Injurioso ne pede proruas stantem columnam. *h. e.* statum & incolumitatem rei alicujus. ¶ Apud *Martial. l.* 6. *epigr.* 49. & *l.* 11. *epigr.* 52. habet obscenum sensum. ¶ Est etiam hoc nomine genus procellæ, seu turbinis, cum tanquam demissa columna In mare de cælo descendit: quam freta circum Fervescunt graviter spirantibus incita flabris: Et quæcumque in eo tum sunt deprensa tumultu Navigia, in summum veniunt vexata periclum, &c. Ita *Lucret. l.* 6. *v.* 425. *Plin.* vero *l.* 2. *c.* 49. ita vocari ait, cum spissatus humor, rigensque ipse se sustinet. ¶ Item species ignis cælestis, columnæ figura apparentis. *Senec. l.* 7. *quæst. nat. c.* 20.

COLUMNARIS, e, ad columnam pertinens. *Prudent. in Hamartigen. v.* 476. mediasque tenebras Luce columnari scindens exercitus olim. *h. e.* splendore igneæ columnæ, quæ noctu Hebræis in Deserti itinere præibat.

COLUMNARIUM, ii, n. genus tributi, quod pro singulis domorum columnis exigebatur. Eo autem consilio impositum videtur, ut hac pœna ab insanis ædificiorum sumptibus Romani ditiores, & luxui dediti deterrerentur. Et fortasse pertinuit ad legem Juliam sumptuariam (cujus meminit *Sueton. in Cæs. c.* 43.) qua omnium impensarum numerus & modus definiebatur. *Cic. Attic. l.* 13. *ep.* 6. De aquæductu probe fecisti. columnarium vide ne ullum debeamus: quamquam mihi videor audisse a Camillo, commutatam esse legem. ¶ Res eadem, sed non eadem origo fuit *columnarii*, quod inter alias acerbissimas exactiones pecuniarum a Pompejo civitatibus Asiæ imperatum narrat *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 32. Neque enim hoc ad eam legem pertinuit, de qua *Cic. loc. cit.* meminit, sed extra ordinem, atque ex arbitrio, & avaritia Pompeji impositum est, ut unde unde pecunias ad bellum cogeret. ¶ In allato *Ciceronis* loco MS. quoddam habet *colonarium*, teste *Ursino*.

COLUMNARIUS, ii, m. *Cæl. ad Cicer. l.* 8. *Fam. ep.* 9. *a med.* Nolo, te putare, Favonium a columnariis præteritum esse: optimus quisque eum non fecit. *h. e.* ab improbis hominibus, & infimæ plebis, cujusmodi erant, qui ad columnam Meniam in judicium sæpe vocabantur. Ita censet interpretandum *Manut.* rejicitque eorum opinionem, qui contra veteres omnes libros *colonariis* legi volunt.

COLUMNATIO, onis, f. *colonnato*. στύλωσις, columnarum exstructio, seu ædificatio per columnas. *Apul. in Florid. n.* 18. (*al. l.* 4.) Nec proscenii contabulatio, nec scenæ columnatio.

COLUMNATUS, a, um, columna sustentatus. *Varr.* 3. *R. R. c.* 5. *a med.* Tholus rotundus columnatus. ¶ *Columnatum os* dicitur a *Plauto Mil.* 2. 2. 56. quod est brachio tamquam columna suffultum, ut faciunt ii, qui cogitabundi brachium mento supponunt.

COLUMNELLA. V. *Columella*.

COLUMNIFER, a, um, adject. *Prudent. Cathemer.* 9. *de B. Eulalia*, *v.* 51. Sic habuit generosa patrum Turba columniferum radium. *h. e.* columnam ignis, quæ Hebræis in Deserto præibat.

COLURI, orum, m. Κόλουροι, duo circuli sunt in cælesti sphæra, transeuntes per polos Mundi, seque mutuo ibi rectis angulis secantes: quorum alter transit per puncta æquinoctialia Arietis & Libræ, & dicitur Colurus æquinoctiorum: alter solstitialia tangit Cancri & Capricorni, & vocatur Colurus solstitiorum. Dicti sunt, quasi κόλοι τὴν οὐράν, h. e. cauda mutili, quia eorum pars in Antarcticum vergens, nobis inconspicua est & quasi trunca. *Macrob. l.* 1. *in somn. Scip. c.* 15. Præter hos alii duo sunt coluri, quibus nomen dedit imperfecta conversio, &c. & *mox*. sed ad Australem verticem non pervenire creduntur.

COLURIA, orum, n. *pilastri*. *Coluria rotundata* sunt pilæ structiles e saxis

faxis in orbem excisis: a κόλουος, cauda mutilus, quia carent in vertice ornamentis columnarum propriis. Differunt a columnis, quæ ex uno tantum lapide fiunt. *Sidon. l. 2. ep. 2. a med.* Porticus magis rotundatis fulta coluriis, quam columnis invidiosa monubilibus. A. leg. *colyriis*, vel *collyriis* eod. sensu: quemadmodum & *colluris* pro *collyria* aliis scribere placet. Sæpe enim Græca υ in *u* Latinum mutatur: & *collyriorum* figura ad columnæ, seu pilæ figuram proxime accedit.

COLURNUS, a, um, *di nocciuolo*, qui est ex corylo arbore (quæ & *corulus* scripta reperitur) per metathesim factus ex *corulnus*, quod insuavem atque impeditam pronuntiationem haberet. Hanc originem voci assignant *Priscian. sub fin. l. 2.* & *Serv.* ad illud *Virg. 2. Georg. v. 396.* Pinguiaque in verubus torrebimus exta colurnis. *Festus* tamen deducit a *corno* arbore, *di corniolo*. Alii dictum putant quasi κόλον ἔρνος, h. e. ramum mutilum: sed hoc nihil juvat ad genus arboris indicandum, ex qua *colurnus* fiat.

COLURUS, a, um, κόλουρος, cauda mutilus, truncatus: a κόλος, mutilus, & οὐρά, cauda. *Colurum metrum* dicitur a *Plotio de Metris pag. 2649. Putsch.* quod pede brevius est. ¶ De *circulis coluris*. V. *Coluri*.

COLUS, i, & Colus, us, f. *conocchia, rocca*, ἠλακάτη, instrumentum, in quo lanæ pensum ponitur, & fuso fila deducuntur. *Cic. 2. de Orat. c. 68. in fi.* Quando ad me venis cum tua colu, & lana? *Ovid. Metam. 4. v. 229.* Et colus, & fusus digitis cecidere remissis. *Propert. l. 4. eleg. 9. v.* 48. Colu Lyda pensa diurna facere. *Virg.* 8. *Æn. v.* 409. Tolerare colo vitam. *Plin. l.* 8. *c.* 48. Lana in colo & fuso Tanaquilis. *Id. ibid.* Colus compta, & fusus cum stamine. *Catull. de nupt. Pel. & Thet. carm. 63. v. 311.* Colum lana amictam. *Sidon. carm. 22. v. 197.* vacuare colus. *filare*. ¶ De ipsa lana in colo. *Senec. in Herc. Oet. v. 668.* colos, quas indoctæ nevere manus. ¶ *Colus* tribuitur Parcis, quæ fila nere dicuntur vitæ nostræ, tamdiu duraturæ, donec pensum in colo duraverit. *Ovid. 2. Amor. eleg. 6. v.* 45. Septima lux aderat, non exhibitura sequentem: Et stabat vacua jam tibi Parca colo. *Stat. 6. Theb. v.* 380. sed hujus Extrema jam fila colo. *h. e.* extremi vitæ dies. *Valer. Flacc. l. 6. v. 444. de Medea*. recoquit fessos ætate parentes, Datque alias sine lege colus. *h. e.* annos vitæ addit. *Id. ibid. v.* 645. diva (*Atropos*) supremas Rumpit iniqua colus. *h. e.* vitam adimit. *Senec. in Herc. Fur. v.* 559. Parcarumque colos irrevocabiles. *Stat. l. 3. Theb. v.* 241. sic fata mihi, nigræque Sororum Juravere colus. ¶ In allatis locis *Propertii*, & *Catulli* alii leg. *Lydo*, & *amictum*, ut *colus*, *i* sit etiam masculini generis. Afferunt etiam locum *Prisciani l. 6. pag. 719. Putsch.* qui tamen, si attente legatur, femininum tantummodo genus admittit. ¶ In recto casu plurali *hæ coli* non ausim dicere, ait *Voss. l. 4. de Grammat. c.* 20.

COLUSTRA. V. *Colostra*.

COLUTHÆA, orum, n. *Plaut. Pers.* 1. 3. 7. Commisce mulsum, struthea colutheaque appara, bene ut in scutris concaleant. *h. e.* tragemata, bellaria, ut passim Interpretes exponunt: sed quæ tandem sint hæc, & unde vocis origo, altum ubique silentium. Est quidem apud *Theophrast. l. 3. de hist. plant. c. 17.* arbor *colutea*, κολουτέα: sed ex ejus descriptione nihil huc trahi posse videtur. Ceterum si vera est, quæ huic voci notio tribuitur, aptius legi videtur *Plauti* locus hoc modo: *Commisce mulsum, struthea, colutheaque appara, Bene ut in scutris concaleat*, &c. Quidam olim varias lectiones non unas commenti sunt, *collutea* a *colluendo*, condimenta intelligentes: *collubia*, *colutra*, &c.

COLYMBADES OLIVÆ, κολυμβάδες, olivæ conditititiæ: a κολυμβάω, innato, quod ob suam levitatem muriæ innatant, ut *Plin. l. 15. c. 3. ad fin.* docet. Earum condiendarum rationem tradunt *Colum. l. 12. c. 47. a med.* & *Pallad. in Novembri tit.* 21.

COLYMBUS, i, m. *lago, bagno, peschiera*, κόλυμβος, piscina, natatio, Græca vox. *Lamprid. in Heliogab. c.* 23. Marinæ aquæ colymbos exhibuit, in mediterraneis locis maxime, eosdem & singulis amicis natantibus dimisit, & iterum piscibus implevit. Adde Prudent. περὶ στεφ. 6. de S. Petr. & Paul. v. 36. ubi male quidam leg. *corymbus*.

COMA, æ, f. *chioma, zazzera*, κόμη, capillus aliqua cum cura compositus, ut *Festus* definit in *Comptus*, ubi a Græco κο-μέω, orno deducit: alii derivant a κομέω, curam gero, nutrio. *Serv. ad Æn.* 5. *v.* 556. docet, proprie sic dici capillos non cæsos. Late tamen sumitur pro capillis, cuicuimodi sint. *Cic. pro Sext. c.* 8. Alter unguentis affluens, calamistrata coma. *Id. post redit. in Sen. c. 6.* Vini, somni plenus, madenti coma, composito capillo. *Accius* apud *Cicer. 3. Tuscul. c.* 26. Scindens dolore identidem intonsam comam. *Quintil. l. 1. c. 6. (al. 12.) ad fin.* Comam in gradus frangere. *Senec. de brevit. vitæ, c.* 11. Disjectam comam restituere, aut deficientem hinc atque illinc in frontem compellere. *Ovid. 2. de ar. am. v.* 304. torquere igne. *Id. Heroid. ep. 13. v.* 39. pectere. *Sueton. in Ner. c.* 51. summittere pone verticem. *Horat. l. 2. od.* 11. *v.* 24. religare nodo. *Id. epod.* 11. *in fi.* Longam renodare. *Petron. in Satyr. c.* 126. flectere pectine. *Senec. in Hippol. v.* 371. Solvere comas, & rursus fingere. *Ovid. 1. Amor. eleg. 7. in fi.* Pone recompositas in statione comas. *Id. de remed. Amor. v.* 679. cumponere. *Valer. Flacc. l. 6. v.* 709. nutrire flore Sabæo. *Propert. l. 2. eleg. 19. v.* 36. Demissis comis plangere pectora. *Martial. l. 2. epigr.* 11. Vellere comam. *Plin. l. 31. c. 2.* Porrecta coma esse. *Ovid. 1. Amor. eleg. 7. v.* 36. Cingere comam lauro. *Id. Heroid. ep.* 16. *v.* 67. gelidusque comas erexerat horror. ¶ De arborum frondibus. *Horat. l. 1. od. 21. v.* 5. Coma nemorum. *Ovid. 2. Amor. eleg. 16. v.* 36. arboreas mulceat aura comas. *Id. 1. Amor. eleg.* 7. *v.* 54. populeas ventilat aura comas. Adde *Plin. l. 5. ep. 6. a med. Tibull. l. 1. eleg. 4. v.* 28. *Virg. 7. Æn. v.* 60. *Senec. in Herc. Oet. v.* 1575. & *al.* ¶ Speciatim *coma* dicitur quidquid hilari venustate crinium modo summa ramorum, vel caulicorum exornat. *Plin. l. 13. c.* 4. Coma palmæ in cacumine. *Id. l. 18. c. 7.* Milii comæ granum complexæ fimbriato capillo curvantur. *Id. l. 19. c. 6.* Coma cæpe. *Ovid. 4. Fast. v.* 438. Ille papavereas subsecat ungue comas. *h. e.* capita in modum comarum expansa. ¶ *Comæ telluris* sunt herbæ, flores, & segetes, quibus tellus ornatur, quemadmodum coma caput hominis. *Colum. l. 10. v.* 277. Tellurisque comas sacris aptare canistris. *Ovid. 3. Amor. eleg. 10. v. 11. de Cerere*. Falce coloratas, subsecuitque comas. ¶ In galea sunt cristæ. *Stat. 8. Theb. v.* 389. galeæque tremunt horrore comarum. ¶ *Coma ignis* apud *Senec. in Oedip. v.* 311. est radiorum ejus expansio in morem comæ. *Catull. carm. 60. nuptiali, v.* 77. viden', ut faces splendidas quatiunt comas? *Albinov. ad Liv. v.* 256. flamma Æthera subjectis lambit & astra comis. Sic *coma Phœbi* apud *Senec. in Herc. Oet. v.* 727. sunt radii solis. *Id. ibid. v.* 735. comam appellat ipsa lanæ fila, vel floccos. Pro lana etiam adhibetur in illo veteris Poetæ apud *Cicer. 3. de nat. Deor. c.* 17. Agnum inter pecudes aurea clarum coma. & *Colum. l. 7. c.* 3. Mercaberis comas intonsas: variam, & canam comam improbabis, quod sit incerti coloris. ¶ Et pro lanugine membranarum, & chartarum, ex quibus volumina conficiuntur: quæ pumice, aut dente lævigari solebant. *Tibull. l. 3. eleg. 1. v.* 10. Lutea sed niveum involvat membrana libellum, Pumex & canas tondeat ante comas. ¶ Pro juba *Pallad. in Mart. tit.* 13. Aures breves, patulæ nares, coma, & cauda profusior. *Gell. l. 5. c.* 14. Leo toris, comisque cervicum fluctuantibus.

COMACUM. V. *Camatum*.

COMAGENE, & Commagene, es, f. Κομαγηνή, & Κομμαγηνή, Syriæ regio juxta Euphratem fluvium inter Ciliciam ad Occ. & Mesopotamiam ad Or. Armeniæ minori ad Boream finitima. *Plin. l. 15. c.* 12. & 24. ¶ Est etiam hoc nomine herba (fortasse nardus Syriaca, inquit *Harduin.*) in Comagene proveniens, a qua Comagenum medicamentum denominatur. *Plin. l. 29. c. 3. ad fin.* V. vocem sequent. ¶ *Commagene* magis *Dausquio* probatur.

COMAGENUS, & Commagenus, a, um, ad Comagenem pertinens. *Juvenal. sat. 6. v.* 549. Armenius, vel Commagenus haruspex. *Plin. l. 16. c.* 7. Comagena galla. ¶ *Comageni, orum*, Comagenes populi. *Id. l. 29. c. 3. ad fin.* ¶ *Commagenum medicamentum*, a Comagenis inventum, constat adipe anserum, cinnamo, casia, pipere albo, & Comagene herba, obrutis nive vasis, odore jucundo; utilissimum ad perfrictiones, convulsiones, cæcos & subitos dolores, omniaque quæ acopis curantur: unguentum pariter & medicamentum. *Id. ibid.* & *lib. 10. c.* 22. & *Pompon. Dig. lib. 34. tit. 2. leg.* 22.

COMANA, orum, τὰ Κόμανα, Cappadociæ urbs, in Antitauri valle sita, Ciliciam versus, opulento fano, atque sacerdotio Bellonæ deæ nobilis. *Arminacha*. *Plin. l. 6. c. 3.* & *Hirt. de B. Alexan. c.* 66.

COMANI, orum, sacri servi sunt Bellonæ, dicti ab ejus Deæ fano, vel ab ejusdem nominis urbe, in qua fanum illud fuit. Sanguinem cultris se ferientes ultro in honorem Deæ fundebant. *Valer. Flacc. l. 7. v.* 636. Exsectos lacerat Bellona Comanos. Al. leg. *Comatos*. V. *Capillatus*. ¶ Sunt etiam Comani ejus urbis incolæ. *Hirt. de B. Alexandr. c.* 35.

COMANS, antis, *chi ha chioma, capelluto*, comam habens, comatus, κομήτης. Usurpatur de iis omnibus, de quibus *coma*. *Stat.* apud *Serv. ad Æn. 2. v.* 391. Abantiades comans. *Sil. l. 16. v.* 59. Crines comantes. *Valer. Flacc. l. 3. v.* 136. ruit ille comanti Ore facem supra. *h. e.* ore comis ex inclinatione antependentibus contecto. *Virg. Æn. 12. v.* 6. Tum demum movet arma leo, gaudetque comantes Excutiens cervice toros. *Id. ibid. v.* 86. Colla comantia equorum. *Gell. l. 3. c.* 9. Comans juba equi. *Plin. l. 10. c. 63. ad fin.* Equæ comantes. *Valer. Flacc. l. 1. v.* 429. Silvæ comantes. *Stat.* 5. *Theb. v.* 501. Comans humus. *h. e.* herbosa. *Virg. 4. Georg. v.* 122. Sera comans narcissus. *Id. 12. Æn. v.* 413. Dictamnus flore purpureo comans. *Plin. l. 13. c.* 8. Herba foliis semper comantibus. *Virg. 2. Æn. v.* 391. Galea comans. *h. e.* cristata. Sic *Æn. 3. v.* 468. Et conum insignis galeæ, cristasque comantes. *Ovid. 15. Metam. v.* 749. Stella comans. *h. e.* crinita, cometes. *Valer. Flacc. l. 5. v.* 266. Astro comantes Tyndaridæ. *h. i.* fulgenti & stellato apice in vertice insignes. *Sil. l. 10. v.* 550. manu celsam pinum flammaque comantem attollens. ¶ Ponitur & pro piloso, *peloso*. *Valer. Flacc. l. 5. v.* 595. viden' alta comantem pectora? *h. e.* comam seu pilos habentem in pectore: ut sit hellenismus. ¶ Item pro villoso, *lanuto*. *Virg. 3. Georg. v.* 311. Setæ comantes hircorum. *Valer. Flacc. l. 8. v.* 121. Pellis comans villis.

COMARCHUS, i, m. *capo di contrada, borgomastro*, κώμαρχος, & κωμάρχης, vici magister: a κώμη, pagus, vicus, & ἄρχων, princeps, præses. *Plaut. Curcul.* 2. 3. 7. Nec demarchus, nec comarchus.

COMARON, i, n. κόμαρον. Ita appellatur a Græcis unedo, qui est fructus arbuti. *Plin. l. 15. c.* 24. ¶ Item herba, quæ fraga gignit, ob id etiam *fragum* dicta. *Apul. de herb. c.* 37.

COMATORIUS, a, um, adject. ut *comatoria acus*, quæ ad comam fingendam inservit. *Petron. in Satyr. c.* 21. Acu comatoria malas alicui pungere.

COMATULUS, a, um, diminut. a *comatus*. *Hieronym. ep. 21. ad Furiam, a med.* Comatulos, comptos, atque lascivos domus tuæ tecta non videant.

COMATUS, a, um, *chi ha gran chioma, capelluto*, κομήτης, comam habens longiorem, aut densiorem, comans. *Sueton. in Calig. c.* 35.

Pul-

Pulcros & comatos, quoties sibi occurrerent, occipitio raso deturpabat. *Martial. l. 1. epigr.* 73. Calvus cum fueris, eris comatus. *Id. l.* 10. *epigr.* 83. Comata tempora. ¶ *Comati* sunt pueri intonsa & integra coma. *Id. l.* 12. *epigr.* 71. O quantum diatheca valent, & quinque comati. ¶ De Comatis Bellonæ V. in *Capillatus*. ¶ *Comata Gallia* est omnis Gallia transalpina, quæ in Belgicam, Celticam, & Aquitanicam dividebatur; excepta tamen Narbonensi, quæ *Bracata* dicta fuit. Ratio appellationis est, quia ejus populi comam non tondebant, sed omni ætate nutriebant. *Lucan. l.* 1. *v.* 442. Et nunc tonse Ligur, quondam per colla decora Crinibus effusis toti prælate Comatæ. *Plin. l.* 4. *c.* 17. *Pompon. Mela l.* 3. *c.* 2. ¶ Translate *Catull. carm.* 4. *de phaselo*, *v.* 11. Comata silva. *h. e.* frondosa.

COMBENNONES. V. *Benna*.

COMBIBO, is, ibi, itum, a. 3. *bere*, ἐκπίνω, συμπίνω, idem quod bibo, vel penitus bibo. *Ovid.* 2. *de ar. am. v.* 326. Et sicco lacrymas combibat ore tuas. *Id. Her. ep.* 11. *v.* 53. Et cogor lacrymas combibere ipse meas. ¶ Simul cum aliis bibo, compotor sum. *Senec. epist.* 123. *ad fin.* Ad artem æque combibendi & convivandi peritissimus. ¶ Significat etiam penitus haurire, excipere, imbibere. *Horat. l.* 1. *od.* 37. *v.* 26. fortis & asperas Tractare serpentes, ut atrum Corpore combiberet venenum. *Ovid. Met.* 15. *v.* 275. Sic modo combibitur, tacito modo gurgite lapsus Redditur Argolicis ingens Erasinus in arvis. *h. e.* absorbetur terris. *Plin. l.* 17. *c.* 11. Ut scrobes solem pluviasque combibant. *Colum. l.* 12. *c.* 47. *ad fin.* Dum aliquatenus bacca salem combibat. & *cap.* 50. *a med.* Quæ semel oleum testa combibit. *Stat.* 10. *Theb. v.* 675. Cupressus flammas combibit. *Martial. l.* 10. *epigr.* 12. I precor, & totos avida cute combibe soles. ¶ Translate *Cic.* 3. *de Fin. c.* 2. *in fi.* Puer jam infici debet iis artibus, quas si, dum tener est, combiberit, ad majora veniet paratior. *se s' imbeverà*. *Sil. l.* 11. *v.* 402. Combibat illapsos ductor per viscera luxus.

COMBĬBO, onis, m. *chi bee insieme*, *compagnone*, συμπότης, qui simul bibit, compotor. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 25. Controversiæ, quas habeo cum tuis combibonibus Epicureis. Adde *Lucil.* apud *Non. c.* 1. *n.* 174.

COMBINATI, æ, a, bini conjuncti. *Augustin. l.* 8. *Confess. c.* 6. Se, & tres alios contubernales exisse deambulatum in hortos, atque illic ut forte combinati spatiabantur, &c. *passeggiavano a due a due*.

COMBĪNO, as, a. 1. *combinare*, *congiungere*, ζεύγνυμι, συνάπτω, bina jungo, conjungo. *Sidon. l.* 9. *ep.* 8. Obsequia combinans numeris æquata non meritis.

COMBITĔRE pro coire, simul ire, a *bito*, *ir* citat *Voss. l.* 4. *Institut. Orator. c.* 1. *n.* 7. ex *Varron. l.* 4. *L. L.* quem loc. nondum vidimus.

COMBRETUM, i, n. herba bacchari similis, procerior tamen, & foliorum exilitate usque in fila attenuata. Trita cum axungia, vulnera mire sanat. *Plin. l.* 21. *c.* 6. & 19. *ad fin.*

COMBULLIO, is, ivi, itum, n. 4. *bollire insieme*, simul bullio. *Apic. l.* 8. *c.* 8. Diu combulliat, donec spisset.

COMBŬRO, is, ussi, ustum, a. 3. *abbruciare*, συμφλέγω, ἐμπρήθω, idem quod uro, accendo: a *con* & *uro*, addito *b* euphoniæ causa. *Plaut. Aulul.* 2. 6. 12. Comburere ædes. *Id. Curcul.* 1. 1. 54. Fumo comburi nihil potest, flamma potest. *Cic. l.* 1. *de Divin. c.* 17. *ad fin.* Comburere libros. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 2. *c.* 2. aliquem vivum. ¶ Translate *Q. Frater* apud *Cicer. ibid.* Comburere aliquem judicio. ¶ *Comburere diem* apud *Plaut. Men.* 1. 2. 43. est totum diem hilare & congræcando transigere, usque dum in noctem transeat. Tunc enim dies quodammodo moritur. Mortuorum autem corpora in rogis comburuntur. Eadem ratione *diem componere* dixit *Virg.* 1. *Æn. v.* 378. & *condere diem Horat. l.* 4. *od.* 5. *v.* 29.

COMBUSTĬO, onis, f. combustura. *Firmic. lib.* 4. *Math. c.* 12. *circa med.* Vitia vero faciet ex igne, idest præcisiones, & combustiones.

COMBUSTŪRA, æ, f. *abbruciamento*, *scottatura*, adustio, ἀπόκαυμα. *Apic. lib.* 4. *c.* 4. Transferes in alterum cacabum ptisanam, sic ne fundum tangat, propter combusturam. *Æmil. Macer de Rosa*, *v.* 21. Et combusturis præclare subvenit ignis. Legitur etiam in lemmate *Q. Sereni Sammonici*, *sub fin.* Combusturis igne, vel frigore.

COMBUSTUS, a, um *abbrucciato*, αἰθαλωτής. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 23. Libri Protagoræ in concione combusti. *Cels. lib.* 5. *c.* 8. Charta combusta. *Plin. lib.* 20. *c.* 3. Succus impositus mire combusta sanat. *le scottature*. *Id. l.* 22. *c.* 25. Faba livoribus & combustis medetur. *Scribon. Larg. compos.* 221. Emplastrum ad combustum mirifice facit. ¶ Translate *Propert. l.* 2. *eleg.* 23. *v.* 19. *de Jove*. Ut Semela est combustus, ut est deperditus Io. *h. e.* amore accensus.

COME, es, f. κόμη, herba eadem quæ tragopogon, seu barba hircina. *Plin. l.* 27. *sub fin.* ¶ Est etiam Græce pagus, vicus, κώμη. *Liv. lib.* 38. *c.* 12. *in fi.* Transgressi Mæandrum ad Hieran comen pervenerunt. & *cap.* 15. Postero die ad Xylinem, quam vocant, comen posuit castra.

COMĔDO, is, edi, esum, a. 3. *mangiare*, φάγω, ἐσθίω, idem quod edo. *Cic. de clar. Orat. c.* 60. Nisi se suo more jactavisset, hodie te istic muscæ comedissent. *Terent. Heaut.* 2. 3. 14. Quid comedent? quid ebibent? ¶ Sæpe ponitur pro dilapidare, absumere, dissipare. *Cic. Fam.* 11. *ep.* 21. Comedere rem familiarem. κατεφαγεῖν τὴν οὐσίαν. *Id. pro Sext. c.* 52. patrimonium. & *cap.* 51. bona sua. *Id. Attic. l.* 6. *ep.* 1. *ad fin.* nummos. *Id. Fam.* 9. *ep.* 18. *in fi.* Potes mulo isto, quem tibi reliquum dicis esse, cum cantherium comedisti, Romam pervehi. *Id.* 11. *Phil. lib.* 14. *ad fin.* Comedere beneficia alicujus. *h. e.* rem beneficio alicujus acquisitam absumere. Simile est illud *Phil.* 13. *c.* 2. Veterani suis rebus exhaustis, beneficiis Cæsaris devoratis, fortunas nostras concupierunt. *Plaut. Pseud.* 4. 7. 6. Luxuriantur, lustrantur, comedunt quod habent. Adde *Trinum.* 2. 2. 79. ¶ *Comedere aliquem* est ejus rem consumere. *Terent. Eun.* 5. 9. 57. Hunc comedendum, & deridendum vobis propino. *Plaut. Mostell.* 1. 1. 11. Comedere aliquem absentem. *Id. Pseud.* 4. 7. 25. Jamne illum comesurus es? Adde *Trinum.* 1. 2. 65. In loco allato *Terentii* alii exponunt *comedendum* dictis mordendum, lacerandum, ut *P. Victor. l.* 15. *Var. lect. c.* 10. Nam & pro mordere usurpari posse, exemplum habemus apud *Cicer.* 2. *de Orat. c.* 59. in joco Crassi. ¶ Comedere aliquid oculis est avide & cupide aspicere. *Martial. lib.* 9. *epigr.* 60. Inspexit molles pueros, oculisque comedit. Sic *Justin. l.* 21. *c.* 5. devorare oculis. ¶ *Comedim*, *is*, *it* pro *comedam*, *as*, *at* legitur apud *Plaut. Curcul.* 4. 4. 4. *Bacch.* 4. 4. 91. *Trinum.* 2. 2. 65. & *Trucul.* 2. 6. 53. Tribuitur etiam *Cicer. Fam.* 9. *ep.* 20. *in fi.* a *Nonio cap.* 2. *n.* 114. *P. Victore*, *Lambin. Manut.* Alii tamen leg. *comedam*. ¶ Habet varia tempora, & personas alia ratione declinatas. Dicimus enim *comes*, *est* pro *comedis*, *it*, & *comestis* pro *comeditis*: item *comesto* pro *comedito*, & *comessem*, *et*, & pro *comederem*, & pro *comedissem*: item *comesse* pro *comedere*, & *comedisse*. *Plaut. Mostell.* 1. 1. 11. Sine, venire salvum, quem absentem comes. *Cic. in Hortens.* apud *Non. c.* 2. *n.* 98. Qui se ipse comest. *Varr. ibid.* Qui pote plus, urget: pisces ut sæpe minutos Magnu' comest, ut aves enecat accipiter. *Plaut. Trucul.* 1. 2. 54. Vos ebibitis, & comestis. *Cato R. R. c.* 156. Ubi cœnaveris, comesto aliqua folia. *Cic. pro Sext. c.* 51. Usque eo non fuit popularis, ut bona solus comesset. *Martial. lib.* 5. *epigr.* 40. Crœso divitior licet fuissem, Iro pauperior forem, Charine, Si conchen toties meam comesses. (Adde *Aurel. Vict. de vir. illustr. c.* 12.) *Cic. pro Flacc. c.* 36. *in fi.* Quasi bona comesse Romæ non liceret. V. *Edo*. ¶ *Comesse se* pro curis macerari, tristem esse, *Plaut. Trucul.* 2. 7. 36. Quisnam illic homo est, qui ipsus se comest, oculis malis, tristis? Animo hercle homo suo est miser, quisquis est. ¶ In illo *Lucil.* apud *Non. loc. cit.* Commanducatur, totum complexa, comestque: videtur obscenus sensus latere, simili ratione, ac *vorare* legitur *in Priap. carm.* 82. *v.* 30.

COMĔDO, onis, m. *prodigo*, *scialacquatore*, καταφαγᾶς, qui bona sua comedit, teste *Festo*. *Varro* apud *Non. cap.* 2. *n.* 189. Quod comedonibus convenit usu, quibus mota voluptate cum edunt, dumtaxat gula gaudet. *Lucil.* apud *Non. c.* 1. *n.* 34. Vivite lurcones, comedones, vivite ventres.

COMĔDUM, bona sua consumentem antiqui dixerunt. *Festus*.

COMENSIS, se, *di Como*, ad Comum pertinens: quæ est urbs Insubriæ ad Larium lacum, condita a Gallis una cum Mediolano, Brixia, & aliis, teste *Justin. l.* 20 *c.* 5. instaurata a Pompejo Strabone, aucta colonis primum a C. Scipione, deinde a C. Cæsare. ut *Strabo* docet *lib.* 5. unde Novum Comum est appellata. Græce Κῶμος, Italice *Como*. *Liv. l.* 33. *c.* 36. & *Plin. l.* 2. *c.* 103. Comensis ager. ¶ *Comenses*, *ium* sunt ejus urbis incolæ. *Liv. loc. cit.*

COMES, itis, m. & f. *compagno*, *compagna*, ἀκόλουθος, proprie est is, qui cum alio iter facit: a *cum*, & *eo*, *ir*. Itaque differt a *sodali*, & *socio*, quia socius est, qui una cum alio aliquid possidet, aut curat: sodalis qui cum alio versatur in rebus lætioribus, ut in conviviis, in ludis, &c. & maxime pertinet ad adolescentes: item qui est ejusdem collegii. *Comes* igitur minus est, quam *socius*. Nam euntem tantummodo sequitur: *socius* adjuvat. Quamquam hæc discrimina non semper servantur. *Cic. Fam.* 13. *ep.* 71. Et comes meus fuit illo miserrimo tempore, & omnium itinerum, navigationum, laborum, periculorum meorum socius. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 80. Cum se victoriæ Pompeji comitem esse mallet, quam socium Cæsaris in rebus adversis. *Cic. pro Font. in fi.* Vitæ socia virtus, mortis comes gloria fuisset. *Id.* 1. *de Orat. c.* 17. Ars, & doctrina comites ac ministræ sunt oratoris. *Id. pro Mur. c.* 6. Tempestivi convivii, amœni loci, multarum deliciarum comes est extrema, saltatio. *Id. Fam.* 1. *ep.* 9. *ad fin.* Me quidem certe tuarum actionum, sententiarum, voluntatum, rerum denique omnium socium comitemque habebis. *Id. ibid. post init.* Præbere se alicui comitem in ulciscendis inimicis. *Id. de Amic. c.* 11. Non enim paruit Ti. Gracchi temeritati, sed præfuit: nec se comitem illius furoris, sed ducem præbuit. *Virg.* 6. *Æn. v.* 778. Addere se comitem alicui. *Cic. Attic. l.* 9. *ep.* 10. Adjungere se comitem fugæ alicujus. *Virg.* 6. *Æn. v.* 158. Ire comitem alicui. *Id.* 2. *Æn. v.* 86. Mittere aliquem comitem alteri. *Ovid. Her. ep.* 3. *v.* 10. Dare aliquem alicui comitem. & *epist.* 13. *v.* 163. Venire comitem alicui. & *epist.* 14. *v.* 54. Esse alicui comitem. *Cic. Verr.* 3. *c.* 25. Comitem esse alicujus. *Vellej. l.* 2. *c.* 53. Habere aliquem comitem fugæ. *Plaut. Pseud.* 1. 1. 15. Habere aliquem comitem consiliis suis. *Quintil. l.* 1. *c.* 4. (*al.* 5.) Grammatice necessaria pueris, jucunda senibus, dulcis secretorum comes. *Plin. in Præfat. Histor. natur.* Profiteri se comitem Platonis. *h. e.* sectatorem. ¶ *Comes* cognominatur Hercules in duab. Inscriptionib. apud *Gruter. pag.* 45. *n.* 7. & 8. & in quindecim apud *Gud. pag.* 32. & 33. cui additur sæpe *custos*, aut *conservator*. ¶ *Comites magistratuum* apud *Sueton. in Cæs. c.* 42. sunt ii, qui magistratus in provincias euntes sequebantur, de quibus in *Cohors* dictum est. Quo pertinet & illud *Cicer. l.* 8. *Attic. ep.* 1. Hominem certum misi de comitibus meis. Adde *Verr.* 4. *c.* 10. & alibi. Hi duplicis erant generis; alii sine certo officio, qui & amici appellabantur; alii alicui muneri addicti. *Horat. l.* 1. *epod.* 8. Celso gaudere, & rem bene agere Albinovano Musa rogata refer, comiti, scribæque Neronis. ¶ Ab his videtur initium habuisse, quæ procedente tempore orta est, sub Imperatoribus, Comitum dignitas, nempe honestiores amici, qui Imperatorem assidue comitabantur, præsertim in expeditionibus, *Comites*: de quibus passim mentio fit *in Cod. Justin.* & *Theodos.* & apud *Sulpic. Sever. dial.* 1. *c.* 20. & in Vita *Martini cap.* 20. aliosq.

liosque medii ævi Scriptores. A Græcis quoque eorum temporum Κόμητες appellantur. Sæpe hi ad varia Palatina, & Provincialia officia, ut munera admoti sunt: quæ enumerat *Brisson. de verb. signif. Du Fresne in Glossar. Pitisc. in Lex. Antiquit. Rom.* & alii. V. etiam *cap. 5. Indicis Inscriptionum Gruteri.* ¶ Olim pædagogi honestiore vocabulo *comites* dicti sunt. pueros enim re vera per urbem comitantur. *Sueton. in Claud. c.* 35. Ne cujus comiti, aut librario calamariæ, aut graphiariæ thecæ adimerentur. *Id. in Aug. c.* 98. Thrasyllus Tiberii comes. Adde *in Tiber. c.* 12. ¶ Translate *Plin. l.* 33. *c.* 11. Drusillanus quingenariam lancem habuit, & comites ejus octo octingentarum quinquaginta librarum. *e otto che ne formavano l' accompagnamento.*

COMESOR, oris, m. qui comedit, comedo. *Tertull. lib.* 1. *advers. Marcion. c.* 1. Quis tam comesor mus Ponticus, quam qui Euangelia corrosit? *Cajus Dig. lib.* 21. *tit.* 1. *leg.* 18. Servus somniculosus, piger, tardus, comesor. Al. leg. *comessator.*

COMESSATIO) V. *Comissatio*, &c.
COMESSOR, &c.)

COMESTURA, æ, f. actus comedendi. *Cato R. R. cap.* 157. Brassica, quæ vocatur σελινοειδὴς, hæc septem habet bona in comestura. Ita Aldus A. 1514. At aliæ editiones cum Jensoniana: *Quæ vocatur septembona in commixturam.* Ex quibus verbis *Catone* indigenis quidam Lexicogr. vocem *commixtura* h. e. commixtionem in Latinitatem invehere conati sunt.

COMESTUS, a, um, *mangiato*, particip. a *comedo, is. Cato R. R. c.* 50. Ubi daps profanata, comestaque erat. *Didius*, vel *Didymus* apud *Diomed. l.* 1. *pag.* 382. *Putsch.* Comesto patrimonio. *Cic. pro Cluent. c.* 62. Venenum celerius potuit comestum, quam epotum in venas permanare. Ita *Priscian.* legit *l.* 10. *pag.* 894. *Putsch.* alii vulgo *comesum. Valer. Max. l.* 9. *c.* 12. *n.* 6. *extern.* Qui cum comestis omnibus supervenisset.

COMESUS, a, um, *mangiato*, adject. a *comedo, is*, de cujus participio scribit *Diomed. l.* 1. *pag.* 382. *Putsch.* ambigi apud Veteres, rectius ne sit *comestus*, an *comesus*; sed *comesus* melius esse statuit. Certe frequentius est. *Cato R. R. c.* 58. Oleæ comesæ. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 2. *circa med.* Num cœna comesa venimus. (proverb. de iis, qui nimis sero, & re peracta præsto sunt.) *Plaut. Trinum.* 2. 4. 5. Comesum, epotum, elotum in balneis. ¶ Translate *Juvenal. sat.* 1. *v.* 34. Et cito rapturus de nobilitate comesa. Quod superest. *h. e.* expilata, bonis multata. *Auct. declamat. in Sallust. sub fin.* Patrimonio non comeso, sed devorato.

COMETES, æ, m. *cometa*, κομήτης, stella crinita. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 5. Stellis his, quas Græci cometas, nostri cincinnatas vocant. *Virg. Georg.* 1. *sub fin.* Non diri toties arsere cometæ. *Plin. l.* 2. *c.* 25. Cometes admodum faustus Augusto. *Id. ibid. c.* 58. Comete illis noctibus flagrante. *Sil. l.* 8. *v.* 638. crine corusco Regnorum eversor rubuit lethale cometes. *Lucan. l.* 1. *v.* 529. & terris mutantem regna cometen. ¶ Dictus est *cometes* a κόμη, hoc est coma, quia late splendorem velut comam fundit. Ideo autem est masculini generis, quia κομήτης vel adjectivum est masculini generis, vel adjective usurpatur, & ἀστὴρ, stella, subintelligitur. Idem dicendum de *planeta* ¶ De variis Cometarum generibus multa *Servius ad Æn.* 10. *v.* 272. & *Senec. l.* 1. *quæst. natur. c.* 15. & *lib.* 7. *c.* 6. ¶ Dicitur etiam *sidus cometes, stella cometes.* V. dicta in *Abrotonites. Tacit. Ann.* 14. *c.* 22. Inter quæ & sidus cometes effulsit. *Id.* 15. *Ann. c.* 47. Sidus cometes sanguine illustri semper Neroni expiatum. *Justin. l.* 37. *c.* 2. Stella cometes septuaginta diebus ita luxit, ut, &c. ¶ Latina positione in singulari, *Prudent. Cathemer.* 12. *v.* 21. Tristis cometa intercidat. *Manil. l.* 1. *v.* 824. fulgente cometa. *Senec. in Octav. v.* 232. Cometam pandere infestam facem.

COMICE, adverb. Comicorum more. *Cic. lib.* 3. *de Orat. c.* 8. Res tragicas comice, tristes remisse tractare. Adde *Senec. ep.* 100. *ad fin.*

COMICUS, a, um, *comico*, κωμῳδικός, ad Comœdiam pertinens. *Cic. pro Rosc. Com. c.* 10. Nemo illum ex trunco corporis spectabat, sed ex artificio comico æstimabat. *Horat. de art. poet. v.* 89. Versibus exponi tragicis res comica non vult. ¶ Sæpe comici dicuntur qui in Comœdiis inducuntur. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 16. Adolescens comicus. *Horat. lib.* 2. *sat.* 5. *v.* 91. Davus comicus. *Cæcil.* apud *Cicer. de Senect. c.* 11. & *de Amic. c. penult.* Comici stulti senes. ¶ *Comici poetæ*, qui & *Comici* absolute, sunt Comœdiarum scriptores. *Cic. in Orat. c.* 20. Apud Comicos poetas, nisi quod versiculi sunt, nihil est aliud quotidiani dissimile sermonis. *Id. ibid. c.* 55. Comicorum senarii propter similitudinem sermonis: sic sæpe sunt abjecti, ut, &c. ¶ *Comicæ scenæ* ædificiorum privatorum & mœnianorum habent speciem, perfectusque fenestris dispositos imitatione communium ædificiorum rationibus. *Vitruv. lib.* 5. *cap.* 8. ¶ *Aurum comicum* sunt lupini, quibus pro pecunia in Comœdiis utuntur. *Plaut. Pœn.* 3. 2. 20. Agite, inspicite: aurum est. Co. profecto, spectatores, comicum: macerato hoc pingues fiunt auro in Barbaria boves. ¶ *Comici actores*, qui & *Comici* absolute, sunt comœdi, seu histriones, qui Comœdias agunt, *commedianti. Quintil. l.* 2. *c.* 10. (*al.* 11.) Quod faciunt auctores comici, qui &c. *Plaut. Pœn.* 3. 2. 4. Condoctior sum, quam Tragœdi, aut Comici. *Inscript.* apud *Grut. pag.* 1089. *n.* 6. L. Acilio L. F. Pompt. Eutychæ Comico primo sui temporis, &c. ¶ *Comicæ personæ* apud *Plin. l.* 25. *c.* 11. sunt quibus Comici in scena utuntur. *maschere da commedia.*

COMINIA. V. *Colminiana.*

COMINUS, *da vicino, dappresso*, ἐγγύθεν, prope, ex propinquo loco. Videtur esse a *cum*, & *manus* (unde & *comminus* multi scribunt cum *Dausqu.* quod non est improbandum: invenitur enim in multis optimis libris) quia *cominus ferire aliquem* est gladio, vel alio quopiam telo manu stricto ferire: sicut *ferire eminus*, emisso e manu telo percutere. *Cic. de Senect. c.* 6. Nec enim excursione, nec saltu, nec eminus hastis, aut cominus gladiis uteretur. *Ovid.* 3. *Metam. v.* 118. de fratribus unum Cominus ense ferit: jaculo cadit eminus ipse. *Liv. l.* 44. *c.* 35. Missilibus procul regia ambitio melius pugnabant: cominus stabilior, & tutior parma, aut scuto Romanus erat. *Cic.* 2. *de Divin. cap.* 10. *in fi.* Sed hæc fuerit nobis, tamquam levis armaturæ, prima orationis excursio: nunc cominus agamus. *veniamo alle strette. Id. pro Balbo, c.* 9. Pugnare cominus in acie cum hoste. *Ovid.* 12. *Metam. v.* 482. Cominus aggredi aliquem. *Id.* 5. *Fast. v.* 175. Ire cominus in aliquem *assalire*. Et *Liv. loc. cit.* Gladio cominus rem gerere. *Cic.* 4. *Tuscul. cap.* 41. Video utrumque cominus ictu cecidisse contrario. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 1. Qui me epistola petivit, ad te, ut video, cominus accessit. *Plin. l.* 34. *c.* 8. Cominus insidiari alicui. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 108. Quercus radicibus exturbata Prona cadit, lateque, & cominus obvia frangit. *h. e.* prope, & longe. *Plin. lib.* 5. *c.* 9. Sole cominus facto. *h. e.* propius accedente. *Tacit.* 12. *Ann. c.* 11. Cominus petere Mesopotamiam. *Plin. l.* 11. *c.* 41. Cominus judicare aliquid. *Ovid.* 1. *ex Pont. ep.* 5. *v.* 74. Cominus aspicere aliquem. *Tacit. l.* 1. *Hist. c.* 41. Cominus videre aliquid. *Pompon. Dig. lib.* 13. *tit.* 7. *leg.* 3. Recipere cominus pecuniam a debitore. *in persona. Gell. l.* 13. *c.* 8. Exerceri in rebus cominus noscendis, periclitandisque. ¶ Videtur regere aliquando accusativum, vel dativum. *Propert. l.* 2. *eleg.* 15. *v.* 22. Aut celer agrestes cominus ire sues. *Id. l.* 3. *eleg.* 1. *v.* 26. Fluminaque Æmonio cominus isse viro. ¶ Inter *cominus*, & *prope* hoc interest, quod *cominus* semper refertur ad motum, aut actionem aliquam; *prope* non semper. Quare dicimus *prope esse, prope sedere*, non *cominus esse*, aut *sedere*. Hoc tamen discrimen perpetuum non est. *Lucret. lib.* 4. *v.* 1043. illam Emicat in partem sanguis, unde icimur ictu; Et si cominus est, hostem ruber occupat humor. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 581. comminus arma semper habere. *alla mano.* ¶ Aliquando refertur ad tempus, & significat statim, sine intermissione. Ita enim exponit *Serv.* in illo *Virg.* 1. *Georg. v.* 104. jacto qui semine cominus arva insequitur. Addit *Serv.* hunc significatum in Gallia Cisalpina frequentissimum esse, atque ibi vulgo dici: *vade ad eum, sed cominus*: unde videri *Virgilium* hoc in loco patriam consuetudinem sequutum esse. Huc pertinere videtur & illud *Venuleii Dig. lib.* 45. *tit.* 1. *leg.* 137. Continuus actus stipulantis, & promittentis esse debet, ut tamen aliquod momentum naturæ intervenire possit: & cominus respondere stipulanti oportet. Alii exponunt, coram, in præsentia. ¶ *Cominius* comparativum usurpavit *Tertull. de carne Christi. c.* 11. Accedant adhuc cominius ad congressum.

COMIS, e, *cortese, benigno, umano, gentile*, εὐπροσήγορος, χαρίεις, qui in omni actione, & sermone facilem se præbet, benignus, humanus, civilis, commodus. *Cic. pro Balbo, c.* 16. Comes, benigni, faciles, suaves homines esse dicuntur, *qui erranti comiter monstrant viam* (quæ verba sunt *Ennii*, teste *eod. l.* 1. *Offic. c.* 16.) benigne, non gravate. *Id. de Senect. c.* 17. Comem atque humanum esse erga aliquem in omnibus rebus. *Horat. l.* 2. *ep.* 2. *v.* 133. Comem esse in aliquem. *Tacit. in Agric. c.* 21. Comem esse alicui. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 25. Bonum virum, comem, & humanum esse. *Id. pro Mur. c.* 31. Quemquam ne existimas Catone commodiorem, comiorem, moderatiorem fuisse? *Sueton. in Vespas. c.* 22. Super cœnam autem, & semper alias comissimus. *Al. leg.* communissimus. *Apul. l.* 11. *Metam.* Senex comissimus. *Nepos in Dione, c.* 1. Ingenium docile, come, aptum ad artes optimas. *Tacit.* 14. *Ann. c.* 48. Comis sermo, & congressus. *Terent. Heaut.* 5. 1. 39. Comi & leni animo esse. *Liv. l.* 9. *c.* 36. Comi hospitio accipere aliquem. *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 510. Comibus est oculis alliciendus amor. ¶ Speciatim dicitur de eo, qui facile dat. *Plaut. Trinum.* 2. 1. 24. Fit ipse, dum illis comis est, inops amator. ¶ Item de eo, qui munditiarum, & elegantiæ studiosus est. *Plin. l.* 35. *c.* 4. *in f.* Tiberius Cæsar, minime comis Imperator. ¶ *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 5. deducit originem a Græco κῶμος, quod significat commissationem, hilaritatem, lasciviam: ut *comis* proprie sit hilaris, lascivus, facetus. Quo nonnulli trahunt illud *Horat. l.* 1. *sat.* 10. *v.* 41. comis garrire libellos Unus vivorum, Fundani. *h. e.* Festive, hilariter, ac lascive libellos conscribere. Alii tamen aliter aut legunt, aut interpretantur.

COMISSABUNDUS, a, um, *gaditore, banchettante*, κωμαστής, qui comissationibus indulget. *Liv. l.* 9. *c.* 17. *in f.* Temulento agmine comissabundus per Indiam incessit. *Plin. l.* 21. *c.* 3. Juvenes comissabundi. ¶ De ratione scribendi V. in *Comissor.*

COMISSALITER, adverb. hilare, per comissationem. *Sidon. l.* 1. *ep.* 5. Cantatas sæpe comissaliter nobis Phaetontiadas risi.

COMISSATIO, onis, f. *gozzoviglia, pusigno, stravizzo stravidanio e smoderato*, κῶμος, proprie est epulum, quod post cœnam fit: in quo differt a *convivio*, quod justa cœna est, & idoneo tempore initur. *Liv. lib.* 40. *c.* 13. Lusus, convivium, comissatio. *Id. lib.* 1. *c.* 57. Conviviis, comissationibusque otium terere. *Cic. pro Cæl. c.* 15. Convivia, comissationes cantus, symphoniæ. *Sueton. in Vitell. c.* 13. Epulas trifariam semper, interdum quadrifariam dispertiebat: in jentacula, & prandia, & cœnas, comissationesque. *Id. in Tito, c.* 7. Ad mediam noctem comissationes extendere. *Senec. de consol. ad Helv. c.* 10. Ingens vectigal singulis commissationibus exsorbere. *Id. lib.* 6. *de benef. c.* 32. Pererrare civitatem nocturnis comissationibus. *Martial. l.* 12. *epigr.* 48. Non Albana tibi sit commissatio tanti. ¶ *Comissatio tempestatis*, & *tempestas comissationis* duæ sunt translationes, quarum primam, ut minus significantem, alteram ut nimis, improbat *Cic. l.* 3. *de Orat. c.* 41. ¶ De ratione scribendi. V. in *Comissor.*

COMISSATOR, oris, m. godilore, κωμαστής, qui comissationibus, atque intempestivis conviviis interest. Differt a conviva, qui justæ cœnæ tempus non prægreditur. Liv. lib. 40. c. 9. ad fin. Convivam me tibi committere non sum ausus; comissatorem te cum armatis venientem recipiam? Cic. pro Cæl. c. 28. Alia fori vis est, alia triclinii: non idem judicum commissatorumque conspectus. Terent. Adelph. 5. 2. 8. Commodus commissator. ¶ Translate Martial. l. 5. epigr. 16. At nunc conviva est, comissatorque libellus. h. e. interest, & legitur in conviviis, & comissationibus. Cic. Attic. l. 1. ep. 16. Nostri isti comissatores conjurationis barbatuli juvenes. h. e. consortes & socii conjurationis Catilinariæ, quæ per comissationes inita fuit. ¶ De orthographia. V. vocem sequent.

COMMISSOR, aris, atus sum, mangiare dopo cena, gozzovigliare, pusignare, banchettare smoderatamente, κωμάζω, proprie significat post cœnam rursus comedere: sed ponitur etiam universim pro intempestiva convivia celebrare, epulis ultra modum indulgere. Sueton. in Domit. c. 21. Convivabatur frequenter, ac large, sed pæne raptim: certe non ultra solis occasum, nec ut postea comissaretur. Liv. lib. 40. c. 7. Quin commissatum ad fratrem imus? Horat. l. 4. od. 1. v. 10. Tempestivius comissari. Terent. Eun. 3. 1. 52. Introducere aliquem comissatum. ¶ Varia est in hac voce tum de origine, tum de orthographia opinio. Alii derivant a verbo Græco allato, vel a κῶμος, a quo illud deducitur: alii a comesum: alii usque ab Hebræa lingua etymologiam ducendam putant. Scribi volunt alii comessor, alii commissor: sunt etiam quibus placet comassor. Sed comissor, comissatio, &c. & pluribus arridet (Manutio, Voss. Dausq. Cellario, & aliis) & plures habet veteres libros, ac lapides, quibus confirmatur.

COMITABILIS, le, adject. qui comitatur. Paulin. Nolan. Ausonio carm. 10. v. 291. Ipse obit, atque illi suus est comitabilis error.

COMITAS, atis, f. cortesia, benignità, gentilezza, piacevolezza, ἀνθρωπολογία, benignitas, facilitas, lenitas, affabilitas. Cic. de Senect. c. 4. Erat in illo viro comitate condita gravitas. Id. de clar. Orat. c. 40. Crassus in summa comitate habebat etiam severitatis satis: Scævolæ multa in severitate non deerat tamen comitas. Id. pro Mur. c. 31. in f. Si illius comitatem & facilitatem tuæ gravitati severitatique asperseris. Id. 2. de Invent. c. 54. Animos temere concitatos comitate retinere. Id. 2. Offic. c. 14. Comitas, affabilitasque sermonis maxime conciliat animos Cominum. Id. Q. Fr. lib. 1. ep. 2. c. 2. Ego nugas maximas omni mea comitate sum complexus. Tacit. 2. Ann. c. 72. Tanta illi comitas in socios, mansuetudo in hostes. Id. 1. Ann. c. 29. Comitate permulcere milites. Id. ibid. c. 71. Lenire comitate memoriam cladis. Id. 1. Hist. c. 63. Omni comitate excipere aliquem. Id. in Agric. c. 16. Comitate curandi provinciam tenuit. colla piacevolezza di governare. Plaut. Mil. 2. 1. 1. Mihi ad enarrandum hoc argumentum est comitas. h. e. facilis, & paratus sum ad enarrandum. ¶ Speciatim sumitur pro facilitate largiendi. Plaut. Trinum. 2. 2. 49. Ph. Habuit ne rem? Ly. habuit. Ph. qui eam perdidit? Ly. per comitatem ædepol, pater. Id. ibid. v. 75. Comitati esse alicui. h. e. liberalitatem exercere in aliquem. Id. Rud. Prol. v. 38. Rem bene partam comitate perdere. Sueton. de Orbon. c. 3. Die, quem Nero necandæ matri destinarat, ad avertendas suspiciones cœnam utrique exquisitissimæ comitatis dedit. h. e. summa impensa omnibus lautitiis, & luxu afluentem.

COMITATENSIS, se, ad comitatum pertinens, hoc est ad dignitatem & munus Comitum. Impp. Constantius, & Constans, l. 12. Cod. Theodos. tit. 1. leg. 38. Comitatensia munus subire. Ammian. l. 18. c. 4. (al. 8.) Comitatensis fabrica. h. e. machinatio, calumniosa delatio Comitum aulicorum. Impp. Theodos. & Honor. lib. 12. Cod. tit. 36. leg. 14. Comitatensis legio. Imp. Constantin. lib. 7. Cod. Theodos. tit. 20. leg. 4. Comitatenses milites. Hos Salmas. ad Vopisc. in Probo, c. 14. docet esse milites legionarios, qui castra habebant ad limites Imperii custodiæ causa: & differre a ripensibus, & limitaneis, qui extra castra in ipsis limitibus, & ripis fluminum degebant.

COMITATUS, a, um, chi accompagna, παραπέμπω, qui se comitem præbuit: participium verbi comitor. Cæs. lib. 6. B. Gall. c. 7. Qui defectionis auctores fuerant, comitati eos, ex civitate excessere. Gell. lib. 4. c. 18. Concio Scipionem in Capitolium comitata. ¶ Passive significat eum, qui comitem habet, accompagnato, παραπεμφθείς, παρακολουθούμενος. Cic. pro Cæl. c. 14. Mulier alienis viris comitata. Id. pro Dom. c. 28. ad fin. Quo die me populus Rom. a porta in Capitolium, atque inde domum sua celebritate lætitiaque comitatum honestavit. Id. 2. Catil. cap. 2. ad fin. Parum comitatus ex Urbe exivit. con poco seguito. Id. Phil. 12. c. 10. in f. Aggredi aliquem bene comitatum. Id. 5. Tuscul. c. 39. Cum quidam quæreret, quid ei cæcitas attulisset, respondit, puero ut uno esset comitatior. Ovid. 1. Amor. eleg. 6. v. 33. Militibus & armis comitatus. Tibull. l. 3. eleg. 2. v. 13. Comitatus dolore. Plin. lib. 21. c. 11. Gladiolus comitatus hyacinthis.

COMITATUS, us, m. compagnia, seguito, comitiva, corteggio, ἀκολουθία, comitum multitudo. Cic. Catil. 3. c. 2. ad fin. Cum jam pontem Milvium cum magno comitatu legati Allobrogum ingredi inciperent. Id. Fam. 6. ep. 19. Si modo tecti satis est ad comitatum nostrum recipiendum. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 96. Nocturno itinere non intermisso, comitatu equitum triginta ad mare pervenit. Quintil. declam. 5. c. 13. ad fin. Convictibus, & comitatibus lætari. di conversazioni, e compagnie. ¶ Dicitur etiam de turba hominum simul iter facientium, quo tutiores sint ad latrones & alia viarum pericula. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 51. Nuntiatur Afranio, magnos comitatus, qui iter habebant ad Cæsarem, ad flumen constitisse. V. ibi reliqua. Adde cap. 48. & 54. Italice dici potest caravana. Plin. l. 6. c. 13. Comitatus rerum Alexandri Magni. h. c. comites expeditionum, & rerum gestarum Alexandri. Id. l. 30. c. 1. Osthanes exornatus comitatu Alexandri. h. e. eo honore decoratus, ut allegeretur inter comites & amicos Alexandri in ejus expeditionibus. ¶ Apud inferioris ævi scriptores Comitatus accipitur pro Comitibus aulæ Principis, & pro ipsa aula, Carr. Macer, Dig. lib. 49. tit. 16. leg. 13. Auson. ep. 17. ad Symmach. Symmach. l. 9. epist. 8. Augustin. epist. 129. & Sulpic. Sever. Dial. 2. c. 5. ¶ Translate Cic. Parad. 2. c. 1. Animus tot virtutum præsidio, tantoque comitatu, cum corpus ejus caperetur, capi certe ipse non potuit. Plin. l. 17. c. 23. a med. Traduces virgultorum comitatu obiter rigorati, qua deficiunt. Id. l. 15. c. 13. Pruna hordearia appellata, a comitatu frugis ejus. h. c. quia simul cum hordeo maturescunt. Id. l. 18. c. 29. Comitatus utriusque causæ. ¶ Comitatus alio sensu V. in Comitiatus.

COMITER, cortesemente, benignamente, piacevolmente, di buona voglia, φιλοφρόνως, ὁμιλητικῶς, benigne, hilare, lubenter, facile, libenti animo. Cic. pro Balbo, c. 16. Comiter, benigne, non gravate. Id. Phil. 13. c. 2. in f. Salutare benigne, comiter appellare unumquemque. Enn. apud eund. l. 1. Offic. c. 16. Erranti comiter viam monstrare. Id. apud Gell. l. 12. c. 4. impertiri aliquid. Cic. Attic. l. 3. ep. 15. ad fin. consolari aliquem. Terent. Phorm. 3. 3. 4. aliquem adjuvare. Gell. l. 13. c. 4. Sensim, & comiter admonere aliquem. Plaut. Mil. 3. 3. 64. Datne ab se mulier operam? Pa. lepidissime, & comissime. Tacit. l. 1. Hist. c. 13. ad fin. Comiter administrare provinciam. Liv. l. 1. c. 22. celebrare convivium. h. e. libenter, jucunde, hilare. Sic Cic. pro Dejot. c. 7. Comiter & jucunde esse in convivio. ¶ Comiter servare majestatem populi R. quod legitur in quodam fœdere apud Cicer. pro Balbo, c. 16. est libenter, non gravate. Cicero ibi reprehendit eos, qui illud comiter dicebant esse communiter. Formula erat: majestatem populi R. comiter conservanto: & adjiciebatur tantummodo in iis fœderibus, in quibus alter populus inferior erat, & non æquo jure in amicitiam veniebat, uti docet Proculus Dig. lib. 49. tit. 15. leg. 7. ubi Haloander quidem habet communiter: at Torrentin. comiter, quod rectius profecto est, ut ex hoc Ciceronis loco apparet. Eadem illa formula legitur etiam apud Liv. l. 38. c. 11. sed pro comiter habetur sine dolo malo. Ex quo etiam intelligitur, communiter hic locum non habere. ¶ Eandem significationem τῷ libenter, prompte, non gravate, habet in carmine illo apud Liv. l. 25. c. 12. & Macrob. l. 1. Saturn. c. 17. Apollini vovendos censeo ludos, qui quotannis comiter Apollini fiant. Al. tamen hic quoque leg. communiter. ¶ Comiter habitare apud Plin. l. 17. c. 1. est eleganter, splendide. Hæc notio inde oritur, quod comis dicitur etiam, qui sumptus non extimescit; & comitas liberalitatem quoque & prodigendi facilitatem adsignificat, ut suis locis dictum est.

COMITIA, orum, n. congregazione, consiglio, ragunanza, comizj, ἀρχαιρεσίαι, populi universi conventus ferendorum suffragiorum causa: ab antiquo comeo, pro coeo. ¶ Comitiorum tria erant genera, Curiata, Centuriata, Tributa: de quibus V. suis loc. ¶ Ex Comitiis rursus alia erant Consularia, alia Prætoria, alia Ædilitia, alia Quæstoria, alia Tribunitia, &c. quibus scilicet Consules, Prætores, Ædiles, Quæstores, Tribuni creabantur. Apud Liv. l. 1. c. 35. Comitia creando Regi, etiam legas. ¶ Locus Comitiorum Curiatorum non erat nisi intra pomœrium, scil. in comitio. Centuriata Comitia habebantur in loco quidem inaugurato, sed extra pomœrium, scil. in Campo Martio. Tributis Comitiis non erat unus destinatus locus, sed modo intra, modo extra Urbem convocabantur, interdum in Campo Martio, nonnunquam in Capitolio, aliquando in Circo Flaminio. Cic. pro Rabir. perduell. c. 4. Qui in Campo Martio comitiis centuriatis, auspicato in loco, crucem ad civium supplicium defigi jubes. Id. Attic. l. 4. ep. 1. Legem ferre comitiis centuriatis. Id. 7. Fam. ep. 30. Comitiis Quæstoriis institutis. Liv. l. 40. c. ult. Edicere comitia. Varr. l. 5. L. L. sub fin. Vocare populum ad Comitia. Liv. l. 3. c. 19. Comitia consulis subrogandi. Id. l. 1. c. 35. Comitia regi creando. Id. ibid. c. 34. ad fin. Indicere comitia creandis decemviris. Cic. Verr. 2. c. 6. Facere comitia consularia. Id. 3. de Legib. c. penult. Comitia illa gesta sunt armis civilibus. Id. 4. Verr. c. 52. Venire ad comitia. Id. Attic. l. 1. ep. 4. Obire comitia alicujus. h. e. comitiis interesse, quibus aliquis magistratum petit. Id. ibid. ep. 10. Comitiis alicujus adesse. Capitolin. in Anton. Philos. c. 10. Interesse comitiis. ¶ Habere comitia dicitur is, qui comitia indicit, iisque præst, ut Dictator, vel Consules alter ambove, vel Pontifex Max. &c. Ejus id erat jus, ut haberet & accipiendi, & rejiciendi petentium nomina facultatem. Cic. Attic. l. 4. ep. 2. ad fin. Si comitia Censorum proximi Consules haberent. L. Piso apud Gell. l. 6. c. 9. Eum Ædilem Curulem renuntiaverunt: at Ædilis, qui comitia habebat, negat accipere, &c. ¶ Comitia flagrantia dixit Plin. in præfat. hist. natur. h. e. in quibus magna est candidatorum contentio, & ardet ambitus, ut Cic. loquitur Attic. l. 4. ep. 15. a med. ¶ Translate, & jlocaliter Plaut. Aulul. 4. 7. 20. Ibo intus, ubi de meo capite sunt comitia. h. c. ubi de fama, & salute mea agitur. Id. Pseud. 4. 7. 134. Pseudolus mihi centuriata habuit capitis comitia. Id. Trucul. 4. 3. 45. Meo illic nunc fiunt capiti comitia. ¶ Ponuntur etiam a Livio comitia pro multitudine hominum quacumque de causa collecta, l. 3. c. 17. Tantum hostium est in arce supra forum curiamque: comitia interim in foro sunt, Senatus in curia est.

COMITIALIS, le, ad comitia pertinens, ἀρχαιρεσιακός. Dies comitiales sunt, quibus comitia habentur, vel haberi possunt. Cic. Q. Fr. l. 2. ep. 2. Consecuti sunt dies comitiales, per quos Senatus haberi non poterat. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 5. Comitiale biduum. Vopisc. in Tacit. c. 7. Comitiale tribunal. h. c. in Comitiis positum. ¶ Comitiales dies erant in numero dierum fastorum: ab iis tamen differebant.

bant. Non enim quicumque comitiales, iidem & fasti; sed tunc solummodo, quando agi cum populo, & comitiorum conventus haberi non poterat, & licebat; tunc, inquam, dies comitialis etiam fastus dies erat, & Prætorem adire quivis permittebatur. Quod si die comitiali comitia haberentur, eo die neque adiri Prætor, neque Senatus haberi poterat. Itaque dies comitiales casu tantummodo fasti erant, non natura. Hac ratione intelligendum est illud *Macrobii l.* 1. *Saturn. c.* 16. Comitiales sunt, quibus cum populo agi licet: & fastis quidem lege agi potest, cum populo non potest: comitialibus utrumque potest. ¶ Hujusmodi dies signantur in Calendario littera C, fueruntque toto anno CLXXXIV. *Manut. de veter. dier. rat.* ¶ *Comitialis mensis*, in quo comitia habentur. *Cic. Verr.* 4. *c.* 52. ¶ In illo *Plauti Pœn.* 3. 2. 6. Non potuisti adducere homines magis ad hanc rem idoneos. Nam istorum nullus nefastus est, comitiales sunt meri: *comitiales homines* dici videntur homines litigiosi, atque adeo facile perjuri ac mendaces, qui assidue in Comitio versantur, parati semper ad alterum circumveniendum perjuriis, dolis, fallaciis, nulla habita fastorum, aut nefastorum dierum ratione. Hujusmodi autem hominum magnam semper copiam in Comitio fuisse, ostendit & illud *ejusdem in Curcul.* 4. 1. 9. Qui perjurum convenire vult hominem, mitto in Comitium: qui mendacem & gloriosum, apud Cloacinæ sacrum, &c. ¶ *Comitialis morbus*, qui & major, & sacer morbus dicitur, ἐπιληψία, *mal caduco*, *epilessia*, est, quo homo subito concidit, ex ore spumæ moventur: deinde interposito tempore ad se redit, & per se ipsum consurgit. Modo cum distentione membrorum, aut nervorum prolabitur aliquis, modo sine illa. Ita *Cels. l.* 3. *c.* 23. describit. Ratio appellationis est, quia si quis forte ipso comitiorum tempore illo corriperetur, comitia dissolvi, ac in alium diem differri necesse erat, ut ex *Festo* in *Probibere* & ex *Seren. Samm.* discimus. *Cels. l.* 2. *c.* 8. Comitialis morbus ante pubertatem ortus, non ægre finitur. *Senec. l.* 3. *de Ira*, *c.* 7. Comitiali vitio corripi. ¶ Hinc *comitiales* dicuntur, qui eo morbo laborant. *Plin. l.* 20. *c.* 11. Comitiales fiunt, qui ubera hauriunt ab apii cibo. *Id. l.* 32. *c.* 4. Fel testudinum naribus illitum comitiales erigit, attollitque. Adde *l.* 28. *c.* 7. *ad fin.* & *l.* 32. *c.* 9. *ad fin.*

COMITIALITER, adverb. ἐπιληπτικῶς, ex morbo comitiali. *Plin. l.* 22. *c.* 21. Folia heliotropii contractionibus medentur, etiamsi id comitialiter accidat.

COMITIARIUS, a, um, qui est in modum Comitiorum. *Liv. l.* 23. *c.* 16. In hac comitiaria duorum exercituum statione. Sed meliores libri hab. *quotidiana*.

COMITIATUS, us, m. populi ad comitia habenda congregatio. *Cic.* 3. *de Legib. c. penult.* Altera de capite civis rogari, nisi maximo comitiatu, vetat. *Id. ibid. c.* 12. Omnibus magistratibus auspicia dantur, ut multos inutiles comitiatus probabiles impedirent moræ. *Messala* apud *Gell. l.* 13. *c.* 15. Consul ab omnibus magistratibus & comitiatum, & concionem avocare potest. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 16. *extr.* Classicines, qui cornu canunt, cum classes comitiis ad comitiatum vocant. Al. leg. *ad comitatum*, h. e. ad coitionem, seu conventum, ut sit a *comito*, *as*, frequentativo a *comeo* pro *coeo*.

COMITIATUS, a, um, adject. *Ascon. in Verr.* 2. *c.* 10. Tribunorum militarium duo sunt genera. Primum eorum qui *rufuli* dicuntur: hi in exercitu creari solent: alii sunt *comitiati*, qui Romæ comitiis designantur. ¶ Addunt quidam & *Cicer.* locum *Attic. l.* 4. ep. 15. sed is locus dubius est.

COMITIO, as, n. 1. est sacrificium in Comitio facere. *Festus* in *Quando*: Quando Rex comitiavit, fas. Sic notatum esse diem in Fastis in honorem Regis sacrorum ajunt qui de feriis menstruis scripserunt, quæ nonis *Februar.* in Curia a Rege (*sacrorum*) dicuntur. Eæ vero a multis scriptoribus traditæ sunt. Nam quo die Rex in comitium venit, ejus pars anterior nefas habetur: contra autem posterior fas: quia sacris peractis inde abit. Quod si quis alius pro Rege eo die in comitio fecerit, puta pontifex, tunc hic dies totus est nefastus. Hæc *Festus*: cujus verba perperam intellexisse videtur *Paulus Diac.* ita eum locum more suo in pauca redigens: Quando Rex comitiavit, fas, in Fastis notari solet: & hoc videtur significare: quando Rex sacrificulus, divinis rebus perfectis, in comitium venit. Refellit hanc *Pauli* explicationem etiam locus *Varronis l.* 5. *de L. L. c.* 4. ex emendatione *Scaligeri*: Dies, qui vocatur, Quando Rex comitiavit, fas: dictus ab eo, quod eo die Rex sacrificulus itat ad comitium: ad quod tempus est nefas: ab eo fas. Itaque post id tempus lege actum sæpe. Hæc *Varro*: ubi pro *itat* alii legebant *dicat*, nulla sententia. Porro is dies, *Quando Rex comitiavit*, notabatur in Fastis, *Q. Rex C. F.* vel *Q. R. C. F.*

COMITIUM, ii, n. locus Romæ in Foro juxta Curiam, ubi causæ disceptabantur, & comitia curiata habebantur: a *comeundo*, hoc est coeundo, & conveniendo: quod ibi populus coiret. Multis annis tecto caruit: unde ob tempestatem sæpe comitia dissolvebantur: deinde circa Annibalis in Italiam adventum, tecto munitum fuit, ut *Liv. l.* 27. *c.* 36. narrat. *Ascon. in Verr.* 3. *c.* 22. Comitium locus propter Senatum, quo coire equitibus, & populo R. licet. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 32. *a. med.* Comitium ab eo, quod coibant eo comitiis curiatis, & litium causa. *Plaut. Curcul.* 4. 1. 9. Qui perjurum convenire vult hominem, mitto in comitium. *Cic. de clar. Orat. c.* 84. In comitium veniant, ad stantem judicem dicant. ¶ Per metonymiam sumitur pro ipsis hominibus in Comitio congregatis. *Festus* in *Incomitiare*: Incomitiare significat tale convicium facere, pro quo necesse sit in comitium, hoc est in conventum venire. ¶ In Comitio sumebantur etiam supplicia de sontibus. *Plin. l.* 4. *ep.* 11. Celer eques R. cum in Comitio virgis cæderetur. Et *mox*. Si Comitium & virgas pati nollet, ad confessionem confugeret. ¶ Extra Romam *Nep. in Agesil. c.* 4. Si privatus in comitio esset Spartæ.

¶ Duræ sunt illæ translationes *Apuleii in Apolog.* Imprimis cetero corpore os colendum, quod est animi vestibulum, & orationis janua, & cogitationum comitium. & *Mamertini in gratiar. action. ad Julian. c.* 15. Sacra mens ad honorum, & magistratuum emanentia respexit: versari cœpit in sacri pectoris comitio consultus.

COMITIVUS, a, um, ad aulæ Comites pertinens, ut *Comitiva dignitas* apud *Veget. l.* 2. *de re milit. c.* 9. Et *comitiva* absolute eodem sensu *lib.* 1. *Cod. tit.* 33. *leg.* 3. & alibi.

COMITO, as, a. 1. *accompagnare*, idem quod *comitor*, sed usu rarius. *Propert. l.* 2. *eleg.* 6. *v.* 15. mea si teneræ comitarent castra puellæ. *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 3. *v.* 43. Pirithoum Theseus Stygias comitavit ad undas. *Id. Metam.* 14. *v.* 259. Nostraque adulantes comitant vestigia. *Id. l.* 1. *ex Pont. ep.* 9. *v.* 47. Comitare funera. *Id.* 8. *Metam. v.* 692. gradus alicujus. ¶ Passive *Plin. l.* 9. *c.* 35. Conchæ in alto comitantur marinis canibus. *Justin. l.* 30. *c.* 1. Visuntur, salutantur, comitantur. *Ovid.* 3. *Trist. eleg.* 7. *v.* 47. Ingenio tamen ipse meo comitorque, fruorque.

COMITOR, aris, atus sum, dep. 1. *accompagnare*, *corteggiare*, παρακολουθέω, comitem me præbeo, assector. *Curt. l.* 3. *c.* 19. Virgines cum parvo filio comitabantur patrem. *Virg.* 8. *Æn. v.* 462. gressumque canes comitantur herilem. *Sueton. de Gramm. c.* 23. Comitari herilem filium in scholas. *Virg.* 6. *Æn. v.* 112. Comitari iter alicujus. *Id.* 4. *Æn. v.* 543. Comitari aliquem fuga. ¶ Sæpe dicitur de iis, qui alicujus funus prosequuntur, *accompagnare alla sepoltura*. *Virg. Æn.* 11. *v.* 51. Nos juvenem exanimum vano comitamur honore. Adde *Nepot. in fi. vitarum Eumenis, & Attici*. ¶ Translate est una esse, conjunctum esse. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 35. Cetera, quæ comitantur huic vitæ. *Curt. l.* 8. *c.* 19. Hominem consequitur aliquando, nunquam comitatur divinitas. *Claudian. de Consul. Mall. Theod. v.* 243. Superbia comitatur honores. ¶ *Comitari cum aliqua* minus Latine dicitur. Legitur enim in Inscriptione inferioris ævi apud *Reines. class.* 14. *n.* 171. quod & ipse *Reines.* admonuit.

COMMA, ătis, n. κόμμα, vox Græca idem significans, quod incisum Latine, hoc est partem periodi minorem: a κόπτω, cædo. Græce scribitur a *Cicer. in Orat. c.* 62. & *Quintil. l.* 9. *c.* 4. Latine autem aliquoties a *Diomed. l.* 2. *Valer. Probo*, *Donato*, & aliis Grammaticis. ¶ Præterea *commata* vocantur signa, quibus in scribendo utimur ad incisa distinguenda. *Donat. pag.* 1742. *Putsch.* ¶ Sunt etiam in versu *commata*, & fere sunt, quas alii vocant *cæsuras*, cum scilicet post pedem, aut pedes dimetiendo syllaba superest, nec sententia absoluta est. Nam si sit absoluta, *colon* dicitur. (quamquam aliquando promiscue unum pro altero sumitur.) *Valer. Prob. l.* 1. *pag.* 1390. *Putsch. Beda de metris ibid. pag.* 2369. *Mar. Victorin. l.* 1. *Grammat. ibid.* 2498. &c. ¶ Quod nonnulli hic addunt de Nili aggeribus, V. in *Choma*.

COMMACĔRO, as, avi, atum, a. 1. idem ac macero, *macerare*, *ammollire*. *Marcell. Empir. c.* 36. *ad fin.* Commacerare aliquid in aqua pluviali. ¶ Item terere, *pestare*. *Strabo Gall. de Lilio*, *c.* 14. Pistillo lilia præstat Commacerare gravi.

COMMACESCO, is, n. 3. *divenir magro*, idem quod macesco. *Varr.* apud *Non c.* 2. *n.* 525. Noster Atticus iturus in curiam commacescebat. Al. leg. *cum macore accedebat*. quod magis est vero simile: quia *Non.* ibi de *macore* agit.

COMMACULATUS, a, um, maculatus. *Paulin. Nolan. carm.* 6. *v.* 164. Commaculatus sanguine.

COMMACULO, as, avi, atum, a. 1. *macchiare*, *lordare*, idem quod maculo, aut valde maculo. *Virg. ecl.* 8. *v.* 47. Commaculare manus sanguine. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 39. Sanguine suo altaria deum commaculare. ¶ Translate *Cic. pro Cœl. c.* 7. Commaculare se ambitu. *Sallust. in Jug. c.* 109. Commaculare se miscendo cum pessimis. *Id. orat.* 1. *ad Cæs. de repub. ordin. cir. med.* Commaculare sese flagitiis. *Stat.* 11. *Theb. v.* 751. occursu dum non pia templa, domosque Commacules.

COMMADĔO, idem quod madeo, vel prorsus madeo. *Cato R. R.* 156. Coquito, usque dum ea commadebit bene.

COMMAGENE, &c. V. *Comagene*.

COMMALAXO, as, a. 1. subigere, exercere, *maturare*. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 103. Philosophia commalaxat eam partem.

COMMALLEŎLO, as, a. 1. *Hygin. de limitib. constit. pag.* 196. *Goes.* Quicumque modus limitem excedet, commalleolari debebit. *h. e.* præcidi, secari, ut videtur. Sed alii leg. *commallari*, alii *convallari*. Quidquid illud sit barbariem sapit.

COMMANDO, is, ansi, ansum, a. 3. *masticare* commanduco. *Seren. Sammon. c.* 36. *v.* 684. myrti frondes commandere prodest.

COMMANDUCATIO, onis, f. *masticamento*, ἐγμάσησις, actus commanducandi. *Scribon. Larg. compos.* 53. Dolor dentium sedatus commanducatione, & *compos.* 104. Commanducatio olivarum conditarum.

COMMANDUCATUS, a, um, *masticato*, manducatus. *Plin. l.* 24. *c.* 4. Ulcera visco commanducato, & imposito sanari. *Scribon. Larg. compos.* 53. Portulaca commanducata.

COMMANDŪCO, as, avi, atum, a. 1. *masticare*, ἐγκατατρώγω, idem quod manduco, mando. *Plin. l.* 25. *c. ult.* Commanducantur & plantaginis radices. *Scribon. Larg. compos.* 9. Pyrethri radiculam commanducare. ¶ *Commanducor*, *aris*, deponentis forma. *Lucil.* apud *Non. c.* 2. *n.* 98. & *cap.* 7. *n.* 89. ipsum Commanducatur totum complexa, comestque. *Id. ibid.* & *cap.* 2. *n.* 422. mediastinum atque bubulcum Commanducatur corrupit.

COMMANĔO, es, n. 2. idem quod maneo. *Macrob. Saturn.* 6. *c.* 1. *ad fin.* Qui in domo commanent. Adde *Augustin. l.* 22. *de Civ. Dei*, *c.* 8.

COMMANIPULARIS, is, m. commilito, qui est ex eodem manipulo.

Tr-

Tacit 4. Hist. c. 46. Prensare commanipularium pectora. Adde *In-script.* apud *Gruter. pag.* 521. *n.* 9. item aliam apud *Murator. pag.* 2034. *n.* 6. ubi est *commaniplaris*.

COMMANIPULARIUS, ii, m. commanipularis. Legitur in *vet. Inscrip.* (non tamen optimæ notæ) apud *Reines. class.* 8. *n.* 74. & apud *Gud. pag.* 145. *n.* 1.

COMMANIPULATIO, onis, f. societas commanipularium. *Spartian. in Nigro, cap.* 10. Ut tota in expeditione in commanipulatione nemo focum faceret.

COMMANIPULO, onis, &

COMMANIPULUS, i, m. socius manipularis, miles in eodem manipulo. *Vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 517. *n.* 9. & 532. *n.* 1. Aurelius Sextianus commanipulus & heres ejus, &c. Alia *ibid. pag.* 46. *n.* 10. Regressi cum commanipulis libentes votum solverunt. *Spartian. in Nigro, cap.* 10. Decem commanipulones securi percuti jussit. ¶ Contracte *Commoniplus pag.* 551. *n.* 4. apud eund. *Gruter.* Florus commaniplus ejus.

COMMANSUS, a, um, *masticato*, commanducatus: a *commando*. *Marcell. Empir. c.* 8. Radix rutæ commausa.

COMMARCEO, es, ui, n. 2. marceo, vel langueo, segnis fio. *Ammian. l.* 17. *c.* 10. (*al.* 19.) Bellicosus ante hæc, & industrius repente commarcuit. *Id. l.* 31. *c.* 12. (*al.* 34.) Ut miles fervore calefactus æstivo, siccis faucibus commarceret.

COMMARGINO, as, a. 1. idem quod margino, margine munio. *Ammian. Marcell. l.* 31. *c.* 2. Commarginare pontes.

COMMARITUS, i, m. qui simul maritus est. *Planc. Casin.* 4. 2. 18. Compar, commaritus, villicus.

COMMARTYR, yris, m. *compagno nel martirio*, συμμάρτυς, socius in Martyrio. *Tertull. de anim. c.* 55. Solos illic commartyres suos vidit.

COMMASCULO, as, *rinforzare*, ἀνδρύνω, quasi dicas masculum ac virilem facere, corroborare. *Apul. l.* 2. *Metam.* His cognitis animum meum commasculo. & *Macrob. Saturn. l.* 7. *c.* 11. Commasculare frontem.

COMMASTICO, as, a. 1. idem quod mastico. *Æmil. Macer. de Camomilla, v.* 36. Ægilopas curat, si quis commasticet illam.

COMMATICUS, a, um, κομματικὸς, brevis, per commata, hoc est incise membratimque conscriptus. *Sidon. l.* 4. *ep.* 3. Hymnus commaticus, copiosus, dulcis, elatus. *Id. carm.* 23. *v.* 450. At si dicat epos, metrumque rhythmis Flectat commaticis, tonante plectro, Mordacem faciat silere Flaccum. *Hieronym. de Scriptor. Eccles.* in *Theotimo*. Veteris eloquentiæ breves commaticosque tractatus edidit.

COMMATRONA, æ, f. *Tertull. ad uxor. l.* 2. *c.* 8. Dives commatrona nomine inflata. *Al. aliter leg.*

COMMEABILIS, le, adject. qui ultro citroque commeat, vel qui facile pertransiri potest. *Arnob. l.* 2. *pag.* 84. Venæ fistulatæ, & commeabiles. *Id. l.* 7. *pag.* 233. Quidquid reciprocos halitus auris commeabilibus ducit.

COMMEATALIS, le, ad commeatum pertinens. *Commeatalis miles*, teste *Gothofredo*, dicitur is, cui in stipendii partem dantur alimenta ex commeatu, ac alimento publico. Legitur apud *Justinian. lib.* 1. *Cod. tit.* 27. *leg.* 2. ubi est qui putat legendum *commeatilis*.

COMMEATOR, oris, m. qui hac illac commeat. *Apul. l.* 11. *Metam.* & *in Apolog. de Mercurio*: Ille superum commeator, & inferum.

COMMEATUS, us, m. *passaggio, transito*, στόλος, πορευτικός, διάβασις, actus commeandi, transitus. *Plaut. Mil.* 2. 1. 64. In eo conclavi ego persodi parietem, qua commeatus esset hinc huic mulieri. (Adde *Stich.* 3. 1. 44.) *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 23. Duobus commeatibus exercitum reportare constituit. *in due passaggi, in due trasporti*. *Pallad. l.* 1. *tit.* 3. Fauces commeatum liquidæ vocis exercent. ¶ Item ipsæ res, quæ commeant, v. g. classis. *Sueton. in Ner. c.* 20. Qui de novo commeatu Neapolim confluxerant. *Hirt. de B. Afric. c.* 34. Allienus secundum commeatum mittit ad Cæsarem. *il secondo convoglio*. Adde *ibid. c.* 36. ¶ Sæpe sumitur pro facultate & venia, quæ datur militibus discedendi ab signis ad certum tempus, *licenza di partire, congedo*, ἄδεια. *Liv. l.* 3. *c.* 46. Dare commeatum alicui. *Vellej. l.* 2. *c.* 11. Cum commeatu petito, Romam venisset. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 10. Quintam legionem procul habebat, reliquas promiscuis militum commeatibus infirmaverat. *Liv. l.* 33. *c.* 29. Esse in commeatu. *h. e.* abesse ab exercitu. *Ulpian. Dig. lib.* 50. *tit.* 1. *leg.* 22. Qui liberum commeatum impetraverunt. *h. e.* ubi velint morandi arbitrium, ut ibi exponitur. ¶ Extra rem militarem. *Vellej. l.* 2. *c.* 99. Commeatum acquiescendi a continuatione laborum petiit. *Senec. ep.* 54. Longum mihi commeatum dederat mala valetudo: repente me invasit. *Id. in præfat. l.* 3. *quæst. nat. ad fin.* Assidua servitus sine intervallo, sine commeatu. *senza vacanze*. ¶ Pro tempore ipso, quo miles ire, & redire potest, ut & *Festus* in *Remeare* exponit. *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 14. Qui ad diem commeatus non venit, quod eum aquæ interclusissent. *Paul. Dig. lib.* 49. *tit.* 16. *leg.* 14. Commeatus spatium excedere. ¶ Sæpissime ponitur pro annona exercitus, vel urbis, vel etiam privatorum, quæ aliunde commeando comportatur, *viveri, cibaria*, ἐπισιτισμός. *Cic. pro leg. Manil. c.* 17. Cum ex omnibus provinciis commeatu & privato, & publico prohibebamur. *Cæs. l.* 3. *B. Gall. c.* 23. Commeatibus nostros intercludere instituunt. *Id. ibid. l.* 2. *c.* 9. Sustinere commeatus. *mantenere l' abbondanza de' viveri*. & *lib.* 3. *c.* 2. Petere commeatum. *foraggiare*. *Nepos in Phoc. c.* 2. Privare civitatem commeatibus. *Curt. l.* 4. *c.* 2. Commeatum large & hospitaliter adducere. *Plaut. Poid.* 3. 2. 7. Importare commeatum in coloniam. *Curt. l.* 4. *c.* 9. Subvehere commeatus. *Id. ibid. c.* 10. Commeatuum copia. ¶ In hac significatione sæpe ita sumitur pro alimentis, ut frumentum non comprehendat: significat autem cibos & alia usui necessaria, quæ secum milites humeris vel jumentis comportant. *Cæs. l.* 3. *B. Gall. c.* 23. Supportare frumentum, & commeatum. *Id. ibid. c.* 6. Frumenti, commeatusque inopia. *Id. l.* 1. *c.* 39. Rei frumentariæ, commeatusque causa. *Sallust. in Jug. c.* 50. Parati frumentum dare, commeatum portare. Sic *Plaut. Mil.* 2. 2. 69. Cibatus, & commeatus. ¶ Translate dicitur de aliis rebus. *Plaut. Pseud.* 1. 5. 9. Commeatus argentarius. *provvision di danaro*.

COMMEDITOR, idem ac meditor. *Auct. ad Herenn. l.* 3. *c.* 18. Locos egregie commeditari oportebit. *al. aliter leg.* ¶ Est item exercere, imitari, reddere. *Lucret. l.* 6. *v.* 111. Fragiles sonitus chartarum commeditatur. Sed hic quoque alii aliter.

COMMELETANDO, *h. e.* meditando, exercendo, τῷ μελετᾷν, usurpatum est ab *Hygino fab.* 165. ubi de Marsya: Tibiis assidue commeletando, sonum suaviorem faciebat. *Cave imiteris*.

COMMEMBRATUS, a, um, compactus, conjunctus. *Paulin. Nolan. ep.* 44. (*al.* 31.) *c.* 4. Commembrata in Domini corpore fidei compago.

COMMEMINI, isti, anom. *ricordarsi*, ἐπιμέμνημαι, simul memini, vel idem, quod simplex memini. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 53. Quem hominem probe nosse, & commeminisse se, ajebat. *Plaut. Pœn.* 5. 2. 25. Ecquid commeministi punice? *Ter. Phorm.* 3. 2. 38. Si satis commemini.

COMMEMORABILIS, e, adject. dignus commemoratione, memorabilis. *Cic. pro Marcell. c.* 4. Vir optimus, & commemorabili pietate, ac virtute præditus. *Plaut. Pseud.* 1. 5. 111. Pugna clara, & commemorabilis.

COMMEMORAMENTUM, i, n. *rimembranza*. *Cæcilius* apud *Non. c.* 2. *n.* 115. Pudebat, credo, commemoramentum stupri.

COMMEMORANDUS, a, um, *memorabile*, commemorabilis, memoria dignus. *Cic. Verr.* 1. *c.* 14. O commemoranda judicia, &c. *Id. Fam.* 1. *ep.* 9. Divina quædam, & commemoranda liberalitas.

COMMEMORATIO, onis, f. *ricordanza*, ὑπόμνησις. *Cic. pro Arch. c. penult.* Non cum vitæ tempore esse dimittendam commemorationem nominis nostri. *Terent. Andr.* 1. 1. 16. Isthæc commemoratio quasi exprobratio benefici est. *Cic. Verr.* 3. *c.* 39. Verres in assidua commemoratione omnibus omnium flagitiorum fuit.

COMMEMORATOR, oris, m. qui commemorat. *Tertull. l.* 4. *adversf. Marcion. c.* 26. Commemorator, non obliterator vetustatum.

COMMEMORATUS, us, m. commemoratio. *Apul. in Florid. n.* 16. (*al. l.* 3.) Quibus verbis gratias habiturus sum commemoratu meo? *h. e.* ego commemorando? In aliis casibus exempla nondum vidimus.

COMMEMORATUS, a, um, *rammemorato*, memoratus. *Nazar. in paneg. Constantini, c.* 8. Incrementum felicitatis est malorum commemorata depulsio.

COMMEMORO, as, avi, atum, a. 1. *far menzione, rammemorare, raccontare*, ὑπομιμνήσκω, mentionem facio, dico, narro. *Cic. de Senect. c.* 11. Quid quaque die dixerim, audierim, egerim, commemoro vesperi. *Id. de Offic. l.* 3. *c.* 6. *a. med.* Consulens ei, quam sæpe commemoro, humanæ societati. *Id. de Amic. c.* 20. Beneficia non debet commemorare, qui contulit. *Id.* 3. *de Orat. c.* 20. Metrodorus, de cujus memoria commemoravit Antonius. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 13. Omnes de tua virtute commemorant. *Id. pro Quint. c.* 2. Quid hoc iniquius dici, aut commemorari potest? *Terent. Phorm.* 4. 5. 3. Cui dem, quamobrem dem, commemorabo. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 66. Quibusdam de causis, quas commemorari non est necesse. *Terent. Phorm.* 5. 8. 42. Quid ego commemorem singillatim, qualis, &c? ¶ Deponentis forma, *Augustin. enarrat. in Psalm.* 54. Homines malos, quos patitur, commemoratus est. Al. leg. *commemoraturus*.

COMMENDABILIS, le, *degno di raccomandazione, o di lode*, qui commendari potest, ἐπαινετός. *Liv. l.* 42. *c.* 5. Perseus multis cædibus infamis, nec ullo commendabilis merito. *Colum. l.* 5. *c.* 6. *sub fin.* Densum arbustum commendabile est fructu, & decore. *Trebell. Poll. in XXX Tyran. c.* 16. Facere aliquem commendabiliorem alicui.

COMMENDATIO, onis, f. *raccomandazione*, σύστασις, actus commendandi. *Cic. Fam.* 1. *ep.* 3. Ut intelligat, meam commendationem non vulgarem fuisse. *Id. ibid. l.* 12. *ep.* 26. Caput est meæ commendationis, ne patiare, &c. & *l.* 13. *ep.* 32. Ne exæquare videar ambitione quadam commendationes meas. *Sueton. in Cæs. c.* 75. Dare aliquid alicui ex commendatione alicujus. *Cic. Fam.* 13. *ep.* 28. Facere aliquid commendatione alicujus. Adde *ibid. ep.* 15. 16. 26. 30. 33. 34. &c. *Nepos in Alcib. c.* 1. Tanta erat commendatio oris, atque orationis, ut &c. *Cic. in Pison. c.* 1. Commendatio fumosarum imaginum. *Id. pro Flacc. c.* 11. famæ. *Id. pro Planc. c.* 13. naturæ. *Id.* 2. *de Orat. c.* 87. oculorum. *Plin. l.* 15. *c.* 3. *ad fin.* Olivæ oleo suo condiuntur sine arcessita commendatione. ¶ Est item laus, *lode*, αἴνεσις. Sed hæ duæ notiones eodem fere recidunt. *Cic. Fam.* 1. *ep.* 7. *a med.* Magna est hominum opinio de te, magna commendatio liberalitatis, magna memoria consulatus tui. *Id. de Fin. l.* 2. *c.* 12. Ponere aliquid in prima commendatione. *h. e.* primam laudem ei tribuere. *Plin. l.* 36. *c.* 22. Candor est in commendatione. *è in pregio*. *Id. l.* 37. *c.* 5. *ad fin.* Beryllis summa commendatio in longitudine.

COMMENDATITIUS, a, um, συστατικὸς, id, quo quis, vel quid commendatur, ut commendatitiæ litteræ, *lettere di raccomandazione*, συστατικαὶ ἐπιστολαί. *Cic.* 5. *Fam. ep.* 5. Statueram nullas ad te litteras mittere, nisi commendatitias. ¶ Dicuntur etiam *Commendatitiæ* absolute. *Augustus* apud *Macrob. l.* 2. *c.* 4. Accipe commendatitias, quia illic neminem nosti. ¶ Scribitur & *commendaticius*: atque ita edidit *Torrentin.* ex *Pandect. Florentinis Dig. lib.* 41. *tit.* 1. *leg. penult.*

COMMENDATIVUS CASUS dictus est a quibusdam casus dandi, quia ver-

verbis commendatoriis aptus est. *Priscian. l. 5. pag. 670.* *Putsch.*

COMMENDATOR, oris, m. *lodatore*, qui commendat. *Plin. l. 6. ep. 23. in fi.* Fautor, & commendator. Adde *Vopisc. in Probo, c. 2. Nazar. in Paneg. Constant. c. 4.* & *Symmach. l. 1. ep. 40.*

COMMENDATORIUS, a, um, adject. idem quod commendatitius. *Sidon. l. 9. ep. 10.* Quem litteris non commendatoriis minus, quam refusoriis jam placatus insinuo.

COMMENDATRIX, icis, f. quæ commendat. *Cic. 1. de Leg. c. 22.* Lex commendatrix virtutum. *Plin. l. 8. ep. 20.* Terra miraculorum ferax, & commendatrix.

COMMENDATUS, a, um, *raccomandato, depositato*, σύστατος, commissus, concreditus, depositus. *Cic. Phil. 11. c. 9.* Commendatus, & commissus. *Id. pro Dom. c. 56.* Non modo commissus, verum etiam commendatus. *Id. pro Rosc. Amer. c. 39.* Commendatus, & concreditus. *Id. 2. de Legib. c. 9.* Sacrum, sacrove commendatum qui clepserit, parricida esto. *Trebon. ad Cicer. l. 11. Fam. ep. 16. in fi.* Matrem, meosque tibi commendatos habe. *Cic. ibid. ep. 26.* Ceteris rebus habeas eos commendatissimos. *Id. 2. Phil. c. 13.* Quæ res gloriosior? quæ commendatior erit memoriæ hominum sempiternæ? ¶ Item laudatus, in pretio habitus, *pregiato, lodato*, ἐπαινετός. *Petron. in Satyr. c. 110.* Vultus commendatior. *Plin. l. 16. c. 36.* Calami commendatiores. *Id. l. 35. c. 18.* Commendati honore aliquo litterarum.

COMMENDO, as, avi, atum, a. 1. *depositare, consegnare*, tradere, committere, deponere, συνίστημι. *Ulpian. Dig. lib. 50. tit. penult. leg. 186.* Commendare nihil aliud est, quam deponere. *Justin. l. 35. c. 2.* Demetrius duos filios apud hospitem cum magno auri pondere commendaverat. *Spartian. in Pescen. Nigr. c. 10.* Jussit, ne in zonis milites ad bellum aureos, vel argenteos nummos portarent, sed publice commendarent. *Papinian. Dig. lib. 16. tit. 3. leg. 24.* Centum nummi, quos hac die commendasti mihi. *Paul. Sentent. lib. 1. tit. ult.* Qui corpus ad tempus alicui loco commendatum nudaverit. V. *Commendatus.* ¶ Translate *Cic. Fam. 11. ep. 10.* Commendare aliquid litteris. *Id. 2. de Orat. c. 9.* aliquid immortalitati. *Id. 5. Fam. ep. 12.* aliquem sempiternæ gloriæ. *Id. de Harusp. resp. c. 7.* aliquid auctoritati, fidei, prudentiæ alicujus. *Hirt. de B. Afric. c. 34.* Commendare se fugæ. ¶ Est etiam alicui tradere, ut faveat, opituletur, curam habeat, *raccomandare*: quæ significatio vel parum, vel nihil a priori differt. *Cic. 2. Fam. ep. 6. ad fin.* Nunc tibi omnem rem atque causam, meque totum commendo, atque trado. *Id. ad Brut. ep. 6.* Diligentissime commendare aliquem. *Id. l. 7. ep. 29.* aliquem de meliore nota. *Id. Q. Fr. l. 2. ep. 2. c. 2.* Intime commendare aliquem. *Terent. Eun. 5. 9. 9.* se alicui in clientelam, & fidem. Al. aliter leg. ¶ *Commendare ad aliquem* pro *alicui*, quod nos dicimus, *raccomandare ad alcuno*, dixit *Hygin. fab. 3. extrem.* & *96.* Significat autem mittere ad aliquem, ut sub ejus custodia, & tutela sit. ¶ *Commendare* etiam dicuntur ea, quæ augent pretium, aut pulcritudinem rei, *accrescer il pregio, render caro*. *Cic. in Bruto, cap. 59. in fi.* Nulla re magis commendatur orator, quam verborum splendore & copia. *Plin. l. 9. ep. 5.* Commendare justitiam suam provincialibus humanitate. *Plin. alter l. 36. c. 6.* Marmora commendantur maculis, aut coloribus. *Id. l. 23. c. 9.* Myrti semen commanducatum oris odorem commendat. *Gell. l. 7. c. 3. sub fin.* Nunc commendat, nunc objurgat, nunc &c. *loda.* ¶ In malam partem pro notare. *Ulpian. Dig. lib. 42. tit. 6. leg. 15.* (*al. tit. 5. leg. 30.*) Tutorem fraudulenta conversatio suspectum commendat. *lo dà per sospetto.*

COMMENSUS, us, m. *simmetria*, congruentia mensurarum, συμμετρία. Negat *Plin. l. 34. c. 8.* Græcam vocem συμμετρία habere Latinum nomen: *commensum* tamen jam appellaverat *Vitruv.* qui scribit *l. 3. c. 1.* Reliqua membra suos habent commensus proportionis. *& mox.* Similiter ædium membra convenientissimum debent habere commensuum responsum.

COMMENTACULA (alii *Commotacula* a *movendo*, hoc est movendo) virgæ, quas Flamines portant pergentes ad sacrificium, ut a se homines amoveant. *Festus.* ¶ *Commentaculum* (alii *commotaculum*) genus virgulæ, qua in sacrificiis utebantur. *Idem.* Utraque interpretatio ejusdem rei est, idemque significat.

COMMENTARIENSIS, is, m. qui commentariis præest, hoc est libris, in quibus publice aliquid scribitur, ὑπομνηματογράφος. Speciatim Commentarienses dicti sunt, qui acta perscribebant, quoties apud Fiscum agebatur, *notaj, cancellieri*, ut apparet ex *Paulo Dig. lib. 49. tit. 14. leg. 45.* ¶ Item qui præerant carceri, & vinctorum nomina in commentarium referebant, *notaj del malefizio, carcerieri, guardiani*, ut patet ex *Leg. 4. tit. 4.* qui est de custodia reorum *lib. 9. Cod. Justinian.* Horum meminit etiam *Callistrat. Dig. lib. 48. tit. 20.* qui est de bonis damnatorum, *leg. 6.* Sic *Jul. Firmic. l. 3. c. 6. a med.* Commentarienses, quibus damnatorum cura committitur. ¶ Præterea enumerantur inter officiales Præfecti Prætorio Africæ a *Justinian. lib. 1. Cod. tit. 27.* in notitia quæ subjicitur legi primæ ejus tituli: & multiplex Commentariensium gradus ibi innuitur. ¶ Fuere etiam in militia. *Ascon. in Verrin. 3. c. 28.* Accensus est nomen ordinis, & promotionis in militia: ut nunc dicitur princeps, vel commentariensis, aut cornicularius. Hæc enim nomina de legionaria militia sumpta sunt.

COMMENTARIOLUM, i, n. ὑπομνημάτιον, parvum commentarium. *Q. Cic. de petit. consul. in fi.* Volo enim hoc commentariolum petitionis haberi omni ratione perfectum. *Cic. 4. de Fin. c. 4.* Neque a commentariolis suis discedere. Adde *lib. 1. de orat. c. 2.* ¶ Masculino gen. *Hieronym. sub init. ep. 152.* (*al. 119.*) *ad Minerv.* Qui in sacram Scripturam commentariolos reliquerunt.

COMMENTARIUS, ii, m. & Commentarium, ii, n. *libro di memorie, registro, giornale*, ὑπόμνημα, liber, in quo res continuate & digeste, simpliciter tamen, & sine ornamentis, breviter, & quasi per capita describuntur, memoriæ gratia: a *commentor, aris.* Hinc Cæsar libros de bellis a se gestis *commentarios* inscripsit, quod nudi essent, omni ornatu orationis, tamquam veste, detracto, ut *Cic. in Bruto c. 75.* scribit. *Id. ibid. c. 44.* Ipsa illa non est oratio, sed quasi capita rerum, & orationis commentarium paulo plenius. *Id. Fam. 5. ep. 12. sub fin.* Conficere commentarios rerum omnium. *Varr. l. 5. de L. L. c. 9.* Ut commentarium indicat vetus anquisitionis M. Sergii. *Sueton. in Aug. c. 64.* Referre in commentarios diurnos. *Gell. l. 1. c. 23.* Indere aliquid commentario. *Vellej. l. 2. c. 62.* Comprimere commentarios actorum. *Senec. ep. 33.* Turpe est seni ex commentario sapere. *Liv. l. 39. c. 47.* Senatus quæri jussit ab eo, ecquem de his rebus commentarium a patre accepisset. *che istruzione.* Loquitur de Demetrio filio Philippi Regis Macedonum, misso legato a patre ad Romanum Senatum. ¶ In judiciis commentarius est libellus, in quo causæ agendæ summa capita perscripta sunt, *sommaria.* *Senec. in proœm. l. 3. excerpt. controv.* Sine commentario numquam dixit: nec hoc commentario contentus erat, in quo nuda res ponuntur. *Cic. Verr. 7. c. 21.* Recita commentarium. ¶ Est etiam expositio, & interpretatio Scriptorum, *comento*: cum scilicet breviter, & nude adnotantur ea, quæ expositione indigent. *Gell. l. 2. c. 6.* Grammatici, qui commentaria in Virgilium composuerunt. *Id. l. 1. c. 12.* In commentariis Labeonis, quæ ad duodecim tabulas composuit. Adde *cap. 21.* &c. ¶ Etiam adjective usurpari videtur. *Id. l. 14. c. 3.* Xenophon in libris, quos dictorum atque factorum Socratis commentarios reliquit. ¶ *A commentariis* dicitur, qui commentariis præest. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 307. n. 1. pag. 578. n. 1. pag. 587. n. 6. pag. 592. n. 4.* & 5. & alibi: & est inter officia domus Augustæ.

COMMENTATIO, onis, *meditazione, contemplazione*, ἄσκησις, actus commentandi, meditatio. *Cic. 2. de Orat. c. 27.* Quos locos multa commentatione, atque meditatione paratos habere debetis. *Id. 1. Tuscul. c. 30. extr.* Tota philosophorum vita commentatio mortis est. ¶ Item ipsa lucubratio commentando confecta. *Id. l. 1. de Orat. c. 33.* Subitam orationem commentatio & cogitatio facile vincit. *Plin. l. 6. c. 17.* Seneca, tentata Indiæ commentatione, &c. *la descrizione.* *Id. l. 28. c. 1.* Exstant Democriti commentationes. *dissertazioni.* *Id. l. 8. c. 16.* Commentatio Aristotelis de natura animalium

COMMENTATOR, oris, m. *inventore*, εὑρετής, qui commentatur & excogitat aliquid. *Apul. in Apolog.* Omnium falsorum commentator, omnium simulationum architectus. *Tertull. de resurr. carn. c. 33* Nullam parabolam non aut ab ipso invenias edissertatam, aut a commentatore Evangelii præluminatam. *h. e.* ab eo, qui Evangelium conscripsit. V. *Luc. cap. 18.*

COMMENTATUS, a, um, *pensata, meditato*, ἐσκεμμένος, μεμελετημένος, meditatus, passive. *Cic. de clar. Orat. c. 88.* Sua & commentata & scripta meminisse. *Q. Cic. ad Tiron. Fam. 16. ep. penult.* Commentata oratio.

COMMENTIOR, iris, dep. 4. *mentire, fingere*, fingo, mentior, διαψεύδομαι. *Divi fratres in quadam epist.* apud *Ulpian. lib. 48. Dig. tit. 18. leg. 1. ad fin.* Quos habere se, commentitus fuerat. Ita *Taurellin.* & *Gothofr.* Al. leg. *commentus.* *Apul. de Deo Socrat.* Si quis commentiatur, redarguere. *Id. sub init. l. 7. Metam.* Virum commentitus bonum.

COMMENTITIUS, & Commenticius, a, um, *inventato, ritrovato pensando, d' invenzione*, ἐπίπλαστος, commentando inventus, excogitatus: tum in bonam, tum in malam partem. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 28.* Commentitii & ficti Dii. *Id. 5. de Fin. c. 30.* Nova sunt & commentitia. *Id. 1. de Orat. c. 53.* Commentitia civitas Platonis. *Paul. Dig. lib. 48. tit. 19. leg. 20.* Jure commentitio naturam est, *h. e.* novo, recenter constituto. *Sueton. in Claud. c. 21.* Commentitia spectacula. *di nuova invenzione*: & *usitata commentitia.* *Gell. l. 3. c. ult.* Si licet res commentitias dicere. *Cic. 1. de nat. Deor. c. 8.* Futiles & commentitiæ *sententiæ*. *Id. pro Rosc. Amer. c. 15.* Crimen commentitium. *accusa immaginata, e non sussistente.* *Gell. l. 12. c. 1.* Commentitiæ fraudes.

COMMENTO, as. V. in fine vocis sequent.

COMMENTOR, aris, atus sum, dep. 1. *meditare, pensare*, μελετάω, ἐπινοέω, mente verso, meditor, excogito vel solus, vel cum aliis: particip. *commentus* verbi *comminiscor*. *Cic. de Amic. c. 2.* His proximis Nonis cum in hortos Bruti auguris commentandi causa, ut assolet, venissemus (loquitur *Cic.* de Auguribus, qui statis diebus conveniebant de auguriis aut captis, aut capiendis meditaturi) *Id. 3. Tuscul. c. 14.* Commentari secum futuras miserias. *Id. Fam. 4. ep. 6. sub fin.* Te exopto quamprimum videre, ut commentemur inter nos, qua ratione nobis traducendum sit hoc tempus. *Id. 3. Phil. c. pænult.* Commentari atque meditari de aliqua re. ¶ Est etiam scribendo componere. *Cic. pro Rosc. Amer. c. 29.* Commentari orationem in aliquem. *Id. Phil. 11. c. 6.* Commentari mimos. *Plin. in præfat. hist. natur. ad fin.* Cato commentans de militari disciplina. *Plaut. Pœn. prol. v. 1.* Achillem Aristarchi mihi commentari lubet. *h. e.* scribendo imitari Achillis comœdiam ab Aristarcho conscriptam. ¶ Item disputare, *h. e.* quæ commentatus fueris, differere. *Gell. l. 1. c. 9.* Neque percontari, neque commentari quæ audierat, fas erat. *Cic. 5. de Fin. c. 25.* Satis ne videor pro meo jure in vestris auribus commentatus? ¶ Item disputando exponere, *comentare*. *Sueton. de Illustr. Grammat. c. 2.* Carmina diligentius retractare, ac legendo commentandoque etiam ceteris nota facere. ¶ Item cogitando invenire, *ritrovare, inventare*. *Plaut. Cist. 2. 3. 25.* Ut cito commentatus est! *scil.* fallaciam. ¶ Olim dictum est etiam *commento, as*, teste *Priscian. l. 8. pag. 797.* Putsch.

Plaut.

Plaut. Men. 5. 7. 30. Nimis bene ora commentavi, atque ex mea sententia. Al. aliter leg. Atque ipsum *comminentavi* mirum est, quam varie a variis exponatur. V. *Taubman*.

COMMENTOR, oris, m. *inventore*, ἀνευρετὴς, qui aliquid excogitat, inventor. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 785. Luce sua ludos uvæ commentor habebat. *h. e.* Bacchus.

COMMENTUM, i, n. *pensiero*, *ritrovato*, *invenzione*, ἐπινόημα, πλάσμα, μηχάνημα, res meditando inventa: a supino verbi *comminiscor*. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 2. Opinionum commenta delet dies, naturæ judicia confirmat. *Terent. Andr.* 1. 3. 20. At ipsis commentum placet. *Liv. l.* 1. *c.* 19. Metus deorum descendere ad animos sine aliquo commento miraculi non posset. *Plin. l.* 22. *c.* 24. *ad fin.* Officinarum hæc, immo verius avaritiæ commenta sunt. *Id. l.* 35. *c.* 13. *commenta terræ* appellat quasdam terræ miras proprietates, & veluti miracula: quasi hæc illa cogitando invenerit. Ita enim legit *Harduin.* ex MSS. Alii *segmenta*. ¶ In illo *Justini l.* 21. *c.* 4. Ut religione votorum nefanda commenta tegerentur: *commenta* sunt meditata consilia dominationis occupandæ.

COMMENTUS, a, um, particip. verbi comminiscor. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 23. Monogrammos Deos, & nihil agentes commentus est Epicurus. *Plaut. Amph.* 3. 3. 23. Fac, Amphitruonem advenientem ab ædibus ut abigas quovis pacto: fac, commentus sies. *h. e.* fallacias excogites. Male *Non. c.* 2. *n.* 152. exponit, communitus. ¶ Passive *Ovid.* 6. *Metam. v.* 565. Dat gemitus fictos, commentaque funera narrat. *h. e.* ficta, excogitata. *Id.* 1. *de ar. am. v.* 319. Sacra commenta. *eod. sensu*. *Paul. lib.* 5. *sentent. tit.* 4. Commenta fraus. *h. e.* excogitata.

COMMEO, as, avi, atum, n. 1. *andare e tornare*, *passare*, ultro citro ire, ut *Fest.* exponit in *Remeare*, διαπορεύομαι. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 33. Sursum deorsum, ultro citroque commeare. & *l.* 3. *c.* 12. Commeare retro. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 19. Sidera ab ortu ad occasum commeantia. *Id. Attic. l.* 8. *ep.* 9. Crebro illius litteræ ab aliis ad nos commeant. *Id. pro leg. Manil. c.* 18. Insula Delos, quo omnes undique cum mercibus commeabant. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 1. Mercatores ad eos sæpe commeant. *Plin. l.* 2. *ep.* 7. Commeare præter statuam. *Nepos in Eumen. c.* 8. Commeare via aliqua. *Gell. l.* 6. *c.* 10. E domo sua Megaris Athenas ad Socratem commeabat. *Id. l.* 17. *c.* 11. Spiritus a summo ore in pulmonem, atque inde rursus in os commeat. *Curt. l.* 4. *c.* 4. *ad fin.* Commeantes mari libero. *Cels. Dig. l.* 43. *tit.* 18. *leg. ult.* Commeare per fundum. ¶ Translate *Cic. pro Cal. c.* 16. Cujus in hortos, domum, Bajas jure suo libidines omnium commearent. ¶ Cum accusativo. *Plaut. Capt.* 1. 2. 82. Nam meus scrupulosam victus commeat viam. (V. *Commeto*.) *Modestin. Dig. lib.* 48. *tit.* 10. *leg.* 27. Qui usus falso diplomate vias commeavit. ¶ Passive impersonaliter. *Ulpian. Dig. lib.* 43. *tit.* 18. *leg. ult. extr.* Si sine ponte commeari non possit. *Id. Dig. lib.* 9. *tit.* 3. *leg.* 1. Sine periculo per itinera commeari.

COMMERCATUS, a, um, particip. activæ significationis V. *commercor*. ¶ Passive *comperato*, *Afran.* apud *Non. c.* 1. *n.* 117. Jucunditatis plus inest in te mihi, quam commercatis conquisite eduliis.

COMMERCIUM, ii, n. *commercio*. συνάλλαγμα, emendi merces, & vendendi invicem jus, ut *Ulpian. regular. tit.* 19. definit: item facultas comportandi merces ex uno in alium locum. *Sallust. in Jug. c.* 21. Mare magnum, & ignara lingua commercia prohibebant. *Cic. Verr.* 5. *c.* 4. In agro Segestano Panormitanis commercium est. *Plin. in Paneg. c.* 29. Diversas gentes ita commercio miscuit, ut quod genitum esset usquam, id apud omnes natum esse videretur. ¶ *Commercium alicujus rei* habere dicitur is, qui eam vel alienare, vel acquirere potest. *Cic. Verr.* 6. *c.* 59. *extr.* L. Crasso, Q. Scævolæ commercium signorum & tabularum pictarum cum Græcis hominibus non fuit. *Liv. l.* 43. *c.* 5. *ad fin.* Ut denorum equorum iis commercium esset. *h. e.* ut denos equos emere possent. Adde *Paul. Dig. lib.* 41. *tit.* 1. *leg.* 62. & *lib.* 30. *tit.* 1. *leg.* 39. *in f.* & *Ulpian. lib.* 45. *tit.* 1. *leg.* 34. Hinc *Impp. Dioclet. & Maxim. lib.* 8. *Cod. tit.* 51. *leg.* 10. 11. 12. &c. Res commercio redimere. *h. e.* jure recuperandi. ¶ Pro ipsis rebus, quæ commercio distrahuntur. *Plin. l.* 35. *c.* 13. Sabulum portare cum reliquis commerciis militaribus. ¶ Item pro locis, in quibus exercetur. *Id. l.* 37. *c.* 3. Qui commercia hæc & litora peragravit. Adde *Claudian. lib.* 1. *in Eutrop. v.* 58. ¶ Translate pro usu, & consuetudine. *Cic. Tusc.* 5. *c.* 23. Habere commercium cum Musis. *Id. de Senect. c.* 12. Voluptas nullum habet cum virtute commercium. *Ovid.* 5. *Trist. eleg.* 10. *v.* 35. Exercent illi sociæ commercia linguæ. *Vellej. l.* 2. *c.* 65. Commercia epistolarum. *Sil. l.* 2. *v.* 506. culpæ. *Curt. l.* 8. *c.* 9. vitiorum. *Liv. l.* 5. *c.* 15. studiorum. *Sueton. in Claud. c.* 42. sermonis. *Virg.* 10. *Æn. v.* 532. Commercia belli. *h. e.* facultas vicissim redimendi captivos, & vicissim ignoscendi. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 81. Commercia belli dirimere. *Id. in Agric. c.* 2. Commercium loquendi, & audiendi. *Plaut. Aulul.* 4. 4. 4. Quid tibi mecum est commercii, senex? *che hai tu a far meco?* ¶ De consuetudine stupri *Id. Truculent.* 1. 2. 77. & *Sueton. in Calig. c.* 36. & *Valer. Max. l.* 8. *c.* 2. *n.* 2. ¶ Exercere commercium strenarum, apud *Sueton. in Tiber. c.* 34. est strenas, ac munuscula vicissim dare, & accipere. ¶ Antiqui *commircium* scripserunt: sed ea scriptura iis est relinquenda. *Vel. Long. de Orthogr. pag.* 2236. *Putsch.*

COMMERCOR, aris, atus sum, dep. 1. *fare incetta*, *comperare*, simul mercor, coemo, συμπρίαμαι. *Plaut. Pers.* 4. 9. 12. Qui hic commercaris cives homines liberos. *Sallust. in Jug. c.* 70. Commercari arma.

COMMEREO, eres, rui, eritum, a. 2. *meritare*, ἀξιόομαι, idem quod mereo: & fere in malam partem. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 5. Interrogabatur reus, quam quasi æstimationem commeruisse confiteretur. *Terent. Hecyr.* 4. 2. 4. Numquam sciens commerui, merito ut caperet odium illam mei. *Ovid.* 2. *Trist. v.* 4. An semel est pœnam commeruisse parum? ¶ Aliquando est committere, admittere, *commettere*. *Plaut. Mostell.* 5. 2. 56. Commerere noxiam. *Id. Merc.* 4. 6. 12. & *Terent. Phorm.* 1. 4. 28. culpam in se. *Plaut. Epid.* 1. 1. 59. aliquid mali in se. ¶ Absolute. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 362. Quid bos, quid placidæ commeruistis oves? *che male avete voi fatto?* *Terent. Andr.* 1. 1. 112. Quid commerui, aut peccavi pater? ¶ Est etiam *Commereor, eris, eritus sum* dep. eodem prorsus usu, & significatione. *Terent. Hecyr.* 3. 5. 36. Nunquam quicquam erga me commerita est, quod nollem. *h. e.* admisit. *Arnob. l.* 2. *pag.* 93. Cœpit Jupiter certo tempore cultus & sacrificia commereri, *meritarsi*. ¶ Particip. commeritus activa significatione, *Plaut. Aulul.* 4. 10. 8. Me hanc culpam commeritum scio. *Gell. l.* 1. *c.* 6. Commeritus est fidem sedulitatis & veritatis. *e è meritato il concetto di diligente e veritiero*. ¶ Passive *Plaut. Trinum.* 1. 1. 4. Amicum concastigabo pro commerita noxia. *h. e.* pro culpa admissa.

COMMEREOR. V. vocem præced.

COMMETIOR, iris, ensus sum, dep. 4. *misurare*, συμμετρέω, idem quod metior, vel simul metior. *Colum. l.* 5. *c.* 1. Reperire rationem de commetiendis agris. *Plaut. Mostell.* 3. 3. 8. Omnes porticus sumus commensi. *Cic. de Invent. l.* 1. *c.* 39. Commetiri oportet cum tempore negotium.

COMMETO, as, n. 1. *andare spesso*, frequentat. a *commeo*. *Nævius* apud *Non. c.* 2. *n.* 163. Cum ad lupam nostram tam multi crebro commetant lupi. *Afran. ibid.* Quo tu commetas? *Bentlej. ad Horat. l.* 2. *sat.* 5. *v.* 79. restituendum putat *Terentio Heaut.* 3. 1. 35. Commetare ad mulierculam. & *Plauto Capt.* 1. 2. 82. Commetare viam scrupulosam. quod & *Taubman.* viderat. Alii utroque loco *commeare*.

COMMICTILIS, le, adject. a *cum*, & *mingo*, vilis, contemptibilis, quasi qui commingi possit. *Pompon.* apud *Non. c.* 2. *n.* 109. Servus comicus commictilis.

COMMICTUS, a, um, mingendo conspurcatus. *Commictum cœnum* apud *Plaut. Pers.* 3. 3. 3. est convicium in hominem vilem ac spurcum. Apud *Catull. carm.* 97. *v.* 10. *ad Juvent.* Commicta lupa. *h. e.* scortum vulgatissimum. Alii leg. *Comminctta*, ab eodem verbo *commingo*: alii *commixta*.

COMMIGRATIO, onis, f. *l' andar altrove*. *Senec. Consol. ad Helv. c.* 6. *de stellis*. Aliunde alio commigratio est.

COMMIGRO, as, avi, atum, n. 1. *andare ad abitar altrove*, idem quod migro, vel simul migro, μετοικέω. *Cic. ad Q. Fr. l.* 2. *ep.* 3. *ad fin.* In domum tuam commigrabis. *Terent. Adelph.* 4. 5. 15. Neque diu huc commigrarunt.

COMMILES, litis, m. socius, vel auxiliarius in militia, commilito. *Plin. l.* 37. *c.* 2. Commilitibus singulis H-S quinquaginta data. *Harduin.* ex MSS. leg. militibus. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 29. Commilitesque nonnulli graviores sermones, &c. Ita quædam Editiones, atque in his Aldina 1513. nec improbat *D. Vossius*: sed alii *commilitones*: & *Davis*. suspicatur legendum *comminitantesque*. *Inscript.* apud *Murator. pag.* 819. *n.* 4. L. Heterio Q. F. Cent. leg. Galbianæ Jul. Roscius commiles.

COMMILITIUM, ii, n. *società di milizia*, συστρατεία, societas militiæ. *Tacit. l.* 1. *Ann. c.* 60. Chauci, cum auxilia pollicerentur, in commilitium asciti. *Plin. l.* 10. *ep.* 18. Instructus commilitio tuo. *h. e.* doctus militarem disciplinam, quia tecum militavit. *Quintil. l.* 5. *c.* 10. *sub fin.* Uti commilitio alicujus. *h. e.* militare simul cum aliquo. *Vellej. l.* 2. *c.* 29. Assuetus commilitio prudentissimi ducis. ¶ Translate *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 5. *v.* 72. Et commilitii sacra tuenda putas. *h. e.* communionem studiorum. Sic *Apul. in Florid. n.* 16. (*al. l.* 3.) Jura amicitiæ a commilitio studiorum inchoata.

COMMILITO, as, n. 1. simul milito. *Flor. l.* 3. *c.* 5. Luna quasi commilitans, cum a tergo se hostibus præbuisset, umbras suas quasi hostium corpora petebant.

COMMILITO, onis, m. *commilitone*, socius militiæ, συστρατιώτης. *Cic. pro Dejot. c.* 10. Qui meus in Cilicia miles, in Græcia commilito fuit. *Vellej. l.* 2. *c.* 59. Habere aliquem commilitonem belli. *Sueton. in Cæs. c.* 67. Nec milites eos pro concione, sed blandiori nomine commilitones appellabat. Adde *in Aug. c.* 25. *Quintil. l.* 6. *c.* 3. *post med.* & *Aurel. Vict. in Epit. c.* 1.

COMMINABUNDUS, a, um, adject. comminativus, *minacciante*. *Tertull. l.* 4. *adv. Marc. c.* 25. Comminabundus nobilibus, & superbis.

COMMINANS, antis, *chi minaccia*, qui comminatur: *Apul. l.* 10. *Metam.* Pupillæ acre comminantes. Adde *lib.* 6. ¶ Item agens, ducens, a *mino*, *as*, *chi conduce*. *Id. ibid. l.* 7. Gregatim pecua comminantes.

COMMINATIO, onis, f. *minaccia*, ἀπειλή. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 54. Orationis est vel ad usum comminatio, & quasi petitio &c. *Sueton. in Tiber. c.* 37. Reges comminationibus magis, quam vi repressit. *Liv. l.* 26. *c.* 8. Fabius terreri, & circumagi ad nutus, comminationesque Annibalis flagitiosum ducebat.

COMMINATIVUS, a, um, comminandi vim habens. *Tertull. l.* 2. *adversf. Marcion. c.* 25. Non dubitativum, sed comminativum exprimens sensum.

COMMINATOR, oris, m. *chi minaccia*. *Tertull. advers. Gnost. c.* 9. Ignium comminator.

COMMINATUS, a, um, nom. ex particip. signif. passivæ, *minacciato*. *Apul. l.* 6. *Metam.* Scrupulus comminatæ mihi mortis. Adde *lib.* 10.

COMMINGO, is, inxi, ictum, vel inctum, a. 3. mictu aspergo. *Horat.*

rat. l. 1. *sat.* 3. *v.* 90. Comminxit lectum potus. ¶ Translate *Catull. carm.* 77. *ad Gall.* puræ impura puellæ Suavia comminxit spurca saliva tua. Al. leg. *conjunxit*. ¶ De particip. V. *Commictus*.

COMMINISCOR, ĕris, mentus sum, dep. 3. *inventare pensando*, excogito, συμπλάττω, διανοοῦμαι: a *con*, & *mens*, cum finguntur in mente quæ non sunt, ut *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 6. docet. Fere in malam partem accipitur. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 23. Epicurus monogrammos Deos, & nihil agentes commentus est. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 8. Confingere, & comminisci aliquid. *Plaut. Asin.* 1. 1. 89. Fabricari & comminisci. *Id. Mil.* 2. 2. 71. Reperire & comminisci. *Id. Pseud.* 4. 7. 64. Docte comminisci dolum. *Id. ibid.* 2. 3. 23. mendacium. *Id. Bacch.* 4. 9. 58. maledicta. *Id. Aulul.* 1. 1. 30. Nec queo comminisci, quid hero dicam meo. & *vers.* 35. Neque queo comminisci quo pacto celem probrum. *Scribon. Larg. in epist. ad C. Jul. Callist.* Cum tam impudenter comminiscantur de eo. *h. e.* perverse fingant, mentiantur. ¶ In bonam partem, *inventare*. *Sueton. in Claud. c.* 21. Comminisci novas litteras. *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 12. Phœnices litteras, aliasque etiam artes, maria navibus adire, classe confligere, imperitare gentibus commenti sunt. ¶ *Comminisco* activa positione *Apul. l.* 4. *Metam. pag.* 147. *Elmenhorst.* Medium e re nata validum, eo volente, comminiscimus. Ita *Pric. Elmenh.* & *Florid.* Est qui legit *comminiscimur*.

COMMINISTRO, as, a. 1. idem quod ministro. *Plin. l.* 28. *c.* 8. Extremam fistulam intestini contra ducum, ac potestatum iniquitates comministrant. *Harduin.* legit, *commonstrant*.

COMMINO, as, V. *Comminans*.

COMMĬNOR, aris, atus sum, dep. 1. idem ac minor, vel valde minor, *minacciare*, ἀπειλέω. *Liv. l.* 10. c. 39. Comminando magis, quam inferendo pugnam, dies absumebatur. *Sueton. in Cæs. c.* 62. Ut aquilifero moranti cuspide sit comminatus. *Id. ibid. c.* 14. Comminari necem alicui. *Hirt. de B. Afric. c.* 71. Comminari impetum. *minacciar d' assalto*.

COMMINŬO, is, ui, ūtum, *tritare*, *stritolare*, minutatim frango, συντρίβω. *Cic. in Pison. c.* 38. Illi statuam deturbant, affligunt, comminuunt, dissipant. *Ovid. de medic. fac. v.* 72. Fabas molis comminuere. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 64. *Burman.* vasa crystallina. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 68. *Harduin.* Testudo rostri acie comminuit omnia. *Id. l.* 20. *c.* 4. Raphani cortices decocti mane poti comminuunt, & ejiciunt calculos. *Plaut. Rud.* 4. 4. 74. Ego tibi comminuam caput. *Id. Bacch.* 5. 1. 31. Comminuere postes securibus. ¶ Translate *Id. in Bœotia* apud *Gell. l.* 3. *c.* 3. diem articulatim. *h. e.* in exiguas partes dividere, & distribuere. *Cic.* 2. *Offic. c.* 11. *ad fin.* Viriatum Lusitanum C. Lælius fregit & comminuit. *Id. pro Quint. c.* 6. Nullum est officium tam sanctum, quod non avaritia comminuere atque violare soleat. *Id. Attic. l.* 4. *ep.* 3. *sub fin.* Animo dumtaxat vigemus: re familiari comminuti sumus. *Ovid. Heroid. ep.* 3. *v.* 134. Comminuere aliquem lacrymis. *h. e.* frangere, vincere. *Id. Metam.* 12. *v.* 471. nec te natalis origo Comminuit? *non ti ha avvilito?* *Id.* 3. *ex Pont. ep.* 3. *v.* 34. Comminuere vires ingenii. *Quintil. l.* 1. *c.* 7. (*al.* 13.) Concidere & comminuere ingenia. *Plin. l.* 9. *ep.* 2. Frigida negotia, quæ simul & avocant animum, & comminuunt. ¶ Si vocis originem spectes, significat idem quod *minuo*, aut valde minuo, *diminuire*, *scemare*. Quo sensu *Horat. l.* 1. *sat.* 1. *v.* 43. immensum argenti pondus & auri Furtim defossa timidum deponere terra? Quod, si comminuas, vilem redigatur ad assem.

COMMĬNUS. V. *Cominus*.

COMMINŬTIM, adverb. minutatim, *in parti minute*. *Apic. l.* 4. *c.* 4. Comminutim concisa. Al. leg. *minutatim*.

COMMINŪTUS, a, um, *tritato*, *stritolato*, minutatim fractus, συντετριμμένος. *Cic.* 6. *Verr. c.* 25. Dum armis exercetur, annulus aureus, quem habebat, fractus est & comminutus. *Stat. l.* 1. *silv. ult. v.* 73. Vitrea comminuta. *Sallust. in Jug. c.* 64. Scalæ comminutæ. *Plin. l.* 2. *c.* 103. *ad fin.* Lapis comminutus. ¶ Translate *Cic. Verr.* 7. *c.* 37. Opes civitatis victæ, comminutæ, & depressæ. *Id. Attic. l.* 4. *ep.* 3. *sub fin.* Re familiari comminuti sumus.

COMMIS, is, f. idem ac gummi, κόμμι. *Plin.* 13. *c.* 11. Fit & ex sarcocolla commis utilissima pictoribus, &c. Sic enim ibi legendum esse, docet *Harduin.* ex MSS. omnib. *Scribon. Larg. compos.* 72. Commis Alexandrina. Adde *compos.* 23. 27. 28. 29. &c. ¶ Est etiam mascul. gen. *Id. Compos.* 24. Commis Alexandrini p. XX. ¶ Reperitur & *commi* indeclin. neutr. gen. *Id. compos.* 251. Commi quod vocant, &c. aceto dilutum bene facit. ¶ Dicitur etiam *cummis*, & *cummi*. *Cinna* apud *Non. c.* 3. *n.* 78. Alpinaque cummi. *Cato R. R. c.* 69. Cummin pridie in aquam infundito. *Plin. l.* 24. *c.* 9. Arbor exsudat cummium modo. *Rhodius in Lex. Scribon.* ita legi vult etiam apud *Cels. l.* 5. *c.* 23. *n.* 3. ubi in editis habetur *cumini*.

COMMISCĔO, es, iscui, ixtum, & istum, *mescolare*, συμμίγνυμι, idem quod misceo, vel simul misceo. *Plaut. Pers.* 1. 3. 7. Commiscere mulsum. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 51. In bestiis commiscendorum corporum miræ libidines. *Scribon. Larg. compos.* 56. Commiscere multa in unum. *Id. Compos.* 32. Crocum, psimmithium, commis aqua pluviali commiscentur. & *compos.* 265. Cera & oleum commiscetur ceteris. *Cato R. R. c.* 93. Commiscere amurcam cum aqua. ¶ Translate *Cic. pro Marcel. c.* 2. Numquam temeritas cum sapientia commiscetur. *Plaut. Rud.* 2. 6. 3. Si quis quid cum Neptuno rei commiscuit. *h. e.* navigationi se dedit. *Id. Mil.* 5. 2. 68. Commiscere aliquid consilii cum aliquo. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 35. Jus accusatoris cum jure testimonii. *Senec. ep.* 7. Quo major est populus, cui commiscemur, hoc periculi plus est.

COMMISCIBĬLIS, le, adject. qui misceri potest. *Tertull. de anim. c.* 12. Commiscibilis animus.

COMMISERATĬO, onis, f. κατοίκτισις, *commiserazione*, *compassione*. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c. ult.* Commiserationem brevem esse oportet: nihil enim lacryma citius arescit. Adde *Cicer.* 3. *de Orat. c.* 53.

COMMISĔRO, onis, m. qui commiseratur, vel qui commiseratione dignus est. *Tertull. adverf. Marcion. l.* 4. *c.* 9. Apud illum fuit nescio quem συσταλαίπωρον, idest commiseronem. & *cap.* 36. Commiserones, & coodibiles hæretici.

COMMISERĔOR, eris, eritus sum, dep. 2. *commiserare*, κατοικτίζω, ἐποικτίζομαι, idem quod commiseror. *Gell. l.* 7. *c.* 5. Ut Electra comploret, commisereaturque interitum ejus. Alii leg. *commiseretque*: quod est a *commiseror*. ¶ Passive impersonaliter *Id. l.* 16. *c.* 19. Navitas precum ejus commiseritum esse illactenus, ut &c.

COMMISERESCO, is, n. 3. *aver compassione*, idem quod miseresco, commiseror, ἐποικτίζομαι. *Terent. Hecyr.* 1. 2. 53. Ita apptulit, ut ipsam Bacchidem, si adesset, credo ibi commiserescere. *Enn.* apud *Non. c.* 7. *n.* 37. Servos, & nostrum imperium, & fides Mirmydonum commiserescite.

COMMISĔROR, aris, atus sum, dep. 1. *commiserare*, *aver compassione*, κατοικτίζω, idem quod miseror, vel valde miseror, misericordia afficior, conqueror. *Cic. Divin. in Verr. c.* 14. Cum commiserari, conqueri cœperit. *Acc.* apud *Non. c.* 5. *n.* 96. Te commiserabar magis, quam miserabar mei. *Nepos in Agesil. c.* 5. Ut commiseratus sit fortunam Græciæ. ¶ Particip. *commiserans*, & *commiserandus*. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 55. *extr.* Hæc exornatio plurium prodest in amplificanda, & commiseranda re. *in renderla compassionevole*. *Gell. l.* 5. *c.* 14. Leo gemitus edens, & murmura dolorem cruciatumque vulneris commiserantia.

COMMISSATĬO.) V. *Comissatio*, &c.
COMMISSOR.)

COMMISSĬO, onis, f. verbal. a Committo, *l' attaccare insieme in contrasto*, *due*, *o più*, συμβολή, σύστασις, ut commissio pugnæ, commissio ludorum, *Cic. Attic. l.* 15. *ep.* 26. idest initium pugnæ, vel ludi. Sic commissio poetarum: quam *Sueton. in Calig. c.* 20. vocat certamen. *Plin. l.* 7. *ep.* 24. Ludis pantomimi producti in commissione. *Macrob. l.* 2. *Saturn. c.* 7. Laberius sequenti statim commissione mimo novo interiecit hos versus. ¶ Pro scriptis ipsis, quæ in commissionibus edebantur, Græce ἀγωνίσματα, Caligula posuit, cum, Senecam commissiones meras componere, argueret. Notabat enim in eo dicendi genus, quod magis ad pompam, & ostentationem (quod faciunt ii, qui committunt sua opera) quam ad gravitatem comparatum esset. *Sueton. in Calig. c.* 53. Adde *eund. in Aug. c.* 89. ¶ Est etiam commissum, peccatum. *Arnob. l.* 4. *pag.* 148. Piaculi dicitur contracta esse commissio.

COMMISSORĬUS, a, um, ut *Lex commissoria*, idest exceptio adjecta contractui, contra quam si alteruter contrahentium commiserit, in multam incurrit, de qua conventum est. *Ulpian. Dig. lib.* 18. *tit.* 3. *leg.* 4. Si fundus lege commissoria venierit, ut nisi intra certum diem pretium exsolutum sit, inemptus fiat. ¶ Dicitur etiam *commissoria* absolute. *Papinian.* apud *Ulpian. ibid.* Exercere commissoriam. Et ipse *Ulpian. lib.* 43. *tit.* 23. *leg.* 11. *sub fin.* Si forte prædium commissoria venierit.

COMMISSUM, i, n. *fallo commesso*, πλημμέλημα, ἐγκλημα, facinus admissum, peccatum. Revera adjectivum est, & subauditur *scelus*, *facinus*. *Ascon. in Verr.* 4. *c.* 9. *ad fin.* videtur innuere commissum proprie dici id, quod contra testatoris voluntatem factum aut non factum ab herede, multa aliqua, pœnaque plectitur. Verum sæpius latiori significatione usurpatur pro quocunque scelere. *Cic.* 2. *de Legib. c.* 9. Sacrum commissum. *scelleratezza esecranda*. & *pro Sull. c.* 26. Commissum audax. *Virg. Æn.* 1. *v.* 140. Post mihi non simili pœna commissa luetis. *Stat. l.* 5. *silv.* 5. *v.* 5. post pœnam licent commissa fateri. *Horat. l.* 3. *od.* 27. *v.* 38. Plorare turpe commissum. *Claudian. l.* 2. *de rapt. Pros. v.* 304. Commissi improba. Adde *Plaut. Men.* 5. 2. 21. ¶ Pro re, quæ alicujus fidei, aut silentio committitur, *secreto*, *deposito*. *Cic.* 2. *Tuscul. c.* 13. Homo propter vim doloris enuncians commissa, prodens conscios. *Horat. l.* 1. *ep.* 18. *v.* 38. Commissumque teges & vino tortus, & ira. *Id. sat.* 3. *v.* 95. Prodere commissa. & *sat.* 4. *v.* 84. tacere. *Claudian. in I. Consul. Stilich. l.* 2. *v.* 56. negare. ¶ Commissum apud JCtos est id, quod ob vectigal non solutum, vel omissam apud publicanos professionem, fisco vindicatur, *cosa devoluta al fisco*, *confiscata*. Item ipsa adjudicatio fisci, *confiscazione*. *Sueton. in Calig. c.* 4. Vectigalibus indictis, cum per ignorantiam scripturæ multa commissa fierent. *Quintil. declam.* 341. Quod quis professus non est apud publicanos, pro commisso tenetur. *Id. ibid.* Venire in commissum. *Ulpian. Dig. lib.* 39. *tit.* 4. *qui est de publicanis*, & commissis, *leg.* 16. In commissum cadere. & *ibid.* Incidere in causam commissi. & *infra*. Pœna commissi. *Paul. ibid. leg.* 11. *ad fin.* Res, quæ commisso vindicanda est, *h. e.* fisco adjudicanda. *Scævola Dig. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 61. *ad fin.* Tollere onus navis commisso. *per via di confiscazione*.

COMMISSŪRA, æ, f. *commessura*, *giuntura*, ἁρμονία, junctura, compages. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 55. Ossa mirabiles commissuras habent. & *cap.* 60. Digitorum molles commissuræ. *Id. de Univ. c.* 7. Ut & ipsæ secum, & inter se ex commissura jungerentur. *Senec. l.* 5. *de benef. c.* 12. Commissuræ nodorum, & moræ. & *lib.* 7. *c.* 21. *extr.* Per clostrum, qua se commissura laxaverat, denarios infuruit. *Id. l.* 2. *quæst. nat. c.* 6. Commissura lapidum. *Scribon. Larg. compos.* 196. dentium. *Lucil.* apud *Non. c.* 11. *n.* 46. rimarum. *Plin. l.* 16. *c.* 36. navium. *Id. l.* 17. *c.* 10. mucum. *Id. l.* 35. *c.* 5. & *Senec. l.* 1. *quæst. natur. c.* 3. *ante med.* colorum. *h. e.* ubi unus color in pictura alteri committitur. V. *Harmoge*. *Cato R. R. c.* 135. funis. *h. e.* nodus ad capita funis, ne dissolvatur. *Colum. de arbor. c.* 26.

c. 26. ad fin. insitionis. l' innestature. ¶ Commissura Piscium, apud Plin. l. 18. c. 31. est nodus, quo Pisces signum cæleste invicem nectuntur. V. Nodus. ¶ Translate Quintil. l. 9. c. 4. Consonantes, quæ sunt asperiores, in commissura verborum rixantur. Id. l. 7. c. ult. ad fin. Sensus inter se juncti atque ita cohærentes, ne commissura pelluceat. (Pers. eadem translatione eandem sententiam expressit sat. 1. v. 64. V. Junctura.) Id. l. 12. c. 9. Commissuræ orationis hiantes.

COMMISSURALIS, le, adject. ad commissuram pertinens, Veget. l. 2. de re Veterin. c. 13. Loci ossuosi, & commissurales.

COMMISSUS, a, um, unito, congiunto, συντεθείς, conjunctus. Ovid. Heroid. ep. 2. v. 31. Commissa dextera dextræ. Virg. Æn. 3. v. 428. pistrix Delphinum caudas utero commissa luporum. Cels. l. 8. c. 1. Medulla spinæ commissa cerebro. Senec. in Herc. Oet. v. 1697. Nox commissa. h. e. gemina, conjuncta alteri nocti. Quintil. in præfat. l. 7. Dispositio res in ordinem digestas, atque inter se commissas devincit. Virg. 9. Æn. v. 675. Porta commissa. chiusa. Frontin. de Strategem. l. 1. c. 5. Relicto buccinatore, qui vigilias divideret, & quarta vigilia commissa, eum sequeretur. principiata. ¶ Item in contentionem, aut certamen deductus, azzuffato. (V. Committo.) Propert. l. 4. eleg. 4. v. 57. Commissas acies ego possum solvere. Cic. Catil. 3. c. 3. Pugna commissa. Sueton. in Cæs. c. 39. Commissi pedites, elephanti, equites. Virg. Æn. 5. v. 113. Et tuba commissos medio canit aggere ludos. Juvenal. sat. 7. v. 10. Et vendas potius, commissa quod auctio vendit. h. e. quæ est veluti certamen inter præconem, & licitatores, quin & inter licitatores ipsos. ¶ Item factus, patratus, fatto, commesso. Cic. Fam. 3. ep. 10. Commissum facinus confiteri. Virg. 6. Æn. v. 569. Piacula commissa. Sueton. in Aug. c. 69. Adulteria commissa. ¶ Absolute Virg. Æn. 1. v. 140. Post mihi non simili pœna commissa luetis. ¶ Item concreditus, affidato, raccomandato, consegnato. Cic. pro Dom. c. 1. Salus, vita, libertas, aræ, foci vestræ sapientiæ, fidei, potestati commissa & credita. Id. Verr. 7. c. 14. Honor non solum datus, sed etiam creditus ac commissus. V. Commissum. ¶ Item fisco vel cuicumque alteri vindicatus propter aliquam conditionem violatam, confiscato, devoluto. Cic. Verr. 3. c. 10. Hereditas Veneri Erycinæ commissa. Id. Fam. 13. ep. 56. Hypothecæ commissæ. h. e. quæ in potestatem creditoris veniunt ob omissionem solutionis ad diem dictam. Id. pro Flacc. c. 21. Fiducia commissa. V. Fiducia. Paul. Dig. lib. 39. tit. 4. leg. 11. Merces commissæ. Ulpian. Dig. lib. 39. tit. 14. leg. 6. Mancipium commissum. V. Commissum. ¶ Hinc pœna commissa apud Cicer. Verr. 5. c. 12. h. e. quæ debetur, pena incorsa. Sic devotio capitis convicta & commissa apud eund. pro Dom. c. penult. h. e. quæ, impleta conditione, perfecta est. ¶ Lex commissa apud Ulpian. lib. 18. Dig. tit. 3. leg. 4. est, quæ robur suum habere cœpit. Sic edictum commissum apud eund. lib. 37. tit. 4. leg. 8. & 10.

COMMISTUS. V. Commixtus.

COMMITIGO, as, avi, atum, a. 1. Terent. Eun. 5. 8. 4. Utinam tibi commitigari videam sandalio caput. Donatus interpretatur tundendo deprimi, atque deponi. Alii exponunt comminui, frangi, præsertim si Voss. audias, qui in Etymol. vocem mitis a Græco μινῦς, minuere derivari censet. Sed V. Mitigo.

COMMITTO, is, isi, issum, a. 3. commettere, unire, congiungere, συντίθημι, συμβάλλω, συνδέω, simul mitto, jungo. Cels. l. 7. c. 19. Suturis oras vulneris inter se committere. Id. l. 8. c. 1. Suturæ calvariæ in unguem committuntur. Id. ibid. Costæ committuntur cum osse pectoris. Curt. l. 4. c. 2. Moles, quæ urbem continenti committeret. Ovid. 1. Amor. eleg. 13. v. 46. de Jove. Commisit noctes in sua vota duas. ¶ Translate Virg. 12. Æn. v. 60. manum committere Teucris. venir alle mani co' Trojani. African. Dig. lib. 45. tit. 1. leg. 63. Utra prius conditio exstiterit, stipulatio committitur. h. e. contrahitur, firmatur, concluditur. ¶ Est etiam mittere, coniicere. Cic. pro Rosc. Amer. c. 23. Committere se in conclave. cacciarsi in camera. Id. Verr. 6. c. 11. Committere se in conspectum populi Romani. ¶ Item facere, fare. Cic. pro Rosc. Amer. c. 5. Judicium inter sicarios hoc primum committitur. Curt. l. 9. c. 4. Committere, aut differre obsidionem. ¶ In hac significatione sæpius in malam partem sumitur. Cic. 2. Offic. c. 14. Committere, ut accusator nominere. far sì, che, &c. Id. Fam. 3. ep. 9. ad fin. Non est meum committere, ut negligens videar. Liv. l. 5. c. 46. Cædicius negare, se commissurum, cur, &c. far cosa, per cui, &c. ¶ Cum infinito Colum. l. 4. c. 2. Hoc cum sæpius bubulci fieri vident, non committunt scamna facere. Ovid. Metam. 9. v. 630. Cum pigeat tentasse, libet tentare: modumque Exit, & infelix committit sæpe repelli. fa sì, che merita d' esser ributtato. ¶ Sæpissime est patrare, commettere. Cic. in Divin. Verr. c. 11. Quæ tu commisisti, Verri crimini daturus sum. Id. Verr. 3. c. 2. Multa in deos impie nefarieque committere. Id. in Bruto, c. 61. Committere flagitium. Sallust. orat. 2. ad Cæsar. facinus. Quintil. l. 7. c. 3. adulterium. & cap. 4. extrem. cædem. Ulpian. Dig. lib. 39. tit. 2. leg. 15. in fi. damnum. Id. Dig. lib. 44. tit. 7. leg. 24. furtum vel injuriam. ¶ Committere in, vel contra legem, aut committere lege dicuntur ii, qui aliquid contra legem faciunt, ex quo obnoxii fiunt pœnæ lege statutæ, trasgredire. Cic. de clar. Orat. c. 12. extr. Isocrates, quasi committeret contra legem, sæpe in judicium vocatus est. Varr. l. 2. R. R. c. 1. post med. Greges ad publicanum profitentur: ne si inscriptum pecus paverint, lege Censoria committant. Marcell. Dig. lib. 48. tit. 10. leg. 10. & Papinian. ibid. tit. 5. leg. 39. Committere in legem. Sic Pompon. Dig. lib. 34. tit. 3. leg. 8. adversus testamentum. Paul. Dig. lib. 17. tit. 2. leg. 65. in Pro socio actionem. ¶ Committere pœnam, vel in pœnam est legem violando pœnæ lege statutæ obnoxium fieri, incorrere. Cic. pro Cluent. c. 37. Committere multam. Quintil. l. 7. c. 4. pœnam. Caius Dig. lib. 2. tit. 2. leg. ult. in pœnam edicti. Quintil. simili ratione committere discrimen dixit: h. e. quidpiam facere, ex quo in discrimen adducaris. ¶ Apud JCtos committere edictum, stipulationem dicitur is, qui facit aliquid, ex quo edictum, aut stipulatio vim habet, atque obligat. Ulpian. Dig. lib. 37. tit. 4. leg. 3. 8. & 10. & Paul. ibid. leg. 11. & lib. 24. tit. 3. leg. 56. & alibi sæpe. ¶ Aliquando idem est ac fisco vindicari. Paul. Dig. lib. 3. tit. 5. leg. 12. Periculum erat, ne prædia in publicum committerentur. non si devolvessero al fisco. V. Commissus. ¶ Frequenter ponitur pro dare, tradere, concredere, affidare, arrischiare, consegnare, raccomandare: & dicitur de iis rebus, quæ dubium eventum habere possunt. Colum. l. 2. c. 8. Committere semen solo. Plin. l. 36. c. 22. ad fin. aliquid cælo. esporlo all' aria. Cels. l. 6. c. 18. n. 2. ulcus frigori. Id. l. 1. c. 2. extr. se labori. Cic. Attic. l. 15. ep. 11. Auctor non sum, ut te urbi committas. Id. pro Rosc. Amer. c. 42. extr. Quæ posita sunt in suspicionibus, ea vestris ingeniis, conjecturæque committo. Id. pro Dom. c. 19. Committere se populo. Id. Attic. l. 4. ep. 1. ad fin. aliquid epistolæ. Id. Fam. 16. ep. 4. & Phil. 12. c. 10. se navigationi aut viæ. Id. Attic. l. 1. ep. 13. & pro leg. Manil. c. 11. se periculo. Id. Attic. l. 9. ep. 6. timidius se fortunæ. Id. Acad. 4. c. 21. se in præcipitem locum. Liv. l. 4. c. 27. rem in casum ancipitis eventus. arrischiare. Id. l. 28. c. 18. ad fin. se in hostilem terram, in potestatem regiam, in fidem inexpertam. Id. l. 7. c. 26. ad fin. se in aciem. Id. l. 8. c. 32. rempubl. in discrimen. Cic. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 9. & credere aliquem fidei & potestati alicujus. Terent. Eun. 5. 2. 47. Commendare, & committere se fidei alicujus. Id. Andr. 1. 5. 6. gnatam suam in uxorem alicui. dargliela per moglie. Justin. l. 2. c. 12. salutem navibus. Apul. l. 7. Metam. divitias publica custodela. h. e. publice custodiendas. ubi notandus ablativus pro dativo. ¶ Est item committere, duos pluresve in certamen coniicere, ut cum exercitus congrediuntur, vel cum in ludis exercitationes, & ludicra spectacula eduntur. Et primo quidem significat certamen incipere, attaccare, ut apud Nepot. in Milt. c. 6. Flor. l. 2. c. 15. & Justin. l. 2. c. 12. Deinde simpliciter ponitur pro pugnare, &c. Hinc committere pugnam, prœlium, ludos, rixam, naumachiam, quadrigas, &c. apud Cæs. Cic. Liv. Nepot. Tacit. Sueton. & alios passim. Quin Eutrop. absolute committere dixit pro committere pugnam: ut l. 5. c. 6. Contra quem Sulla iterum commisit. & lib. 9. c. 24. Parva manu cum copiosissimo hoste commisit. Sic Ulpian. Dig. lib. 9. tit. 1. leg. 1. Cum arietes vel boves commisissent, & alter alterum occidisset. ¶ Committere proscriptionem, h. e. incipere. Vellej. l. 2. c. 64. in fi. Tribuni sanguine commissa proscriptio; Ciceronis, vel satiato Antonio, pœna finita. ¶ Committere bellum, principiare, attaccar la guerra. Liv. l. 31. c. 28. Hac satis felici expeditione bello commisso, &c. Sic obsidionem committere, Curt. l. 9. c. 4. attaccar l' assedio. ¶ Poetæ quoque & oratores committi dicuntur, cum ad ingenii certamen descendunt, vel eorum scripta invicem comparantur. Juvenal. sat. 6. v. 435. Committit vates, & comparat inde Maronem, &c. Sueton. de Gramm. c. 17. Ad exercitanda discentium ingenia, æquales inter se committere solebat. Adde Martial. l. 7. epigr. 23. ¶ Ipsi quoque auctores committere dicuntur opera sua, cum ea recitant: quia nimirum in discrimen famæ veniunt. Sueton. in Claud. c. 41. Historiam in adolescentia scribere aggressus est: & cum primum frequenti auditorio commisisset, ægre perlegit. ¶ Generatim quicumque aliquos invicem provocat, eleganter committere dicitur. Sueton. in Calig. c. 56. Nec cessavit criminari alterum alteri, atque inter se omnes committere. Adde Martial. l. 8. epigr. 43. ¶ Commissit pro commiserit quidam leg. apud Phædr. l. 1. fab. 14. v. 16.

COMMIXTIO, & Commistio, onis, f. mescolamento σύμμιξις, idem ac mixtio. Apul. in Apolog. Quorum moderatus usus salutaris, sed commixtio, vel quantitas noxia est. Adde Marcell. Empir. c. 8.

COMMIXTURA. V. Comestura.

COMMIXTUS, & Commistus, a, um, mescolato, idem ac mixtus, συμμιχθείς. Horat. l. 1. sat. 10. v. 24. Chio nota commixta Falerni. Plaut. Mostell. 1. 1. 40. Canes capro commixta. Lucret. l. 6. v. 1157. Querela commixta gemitu. Virg. 3. Æn. v. 633. Frusta commixta mero cruento. Id. Georg. 4. v. 499. Fumus commixtus in auras. Id. Æn. 12. v. 835. Teucri commixti corpore tanto. h. e. mixti in unum cum tanto populo. ¶ Commixtum, i, mescolanza, res mixtæ. Cato R. R. c. 93. Amurcam cum aqua commisceto æquas partes: deinde ad oleam circumfundito. Ad arborem maximam, urnam commixti sat est.

COMMOBILIS, le, facile movens. Est Cælii Aurel. Acut. cap. 9. lib. 2.

COMMODATIO, onis, f. prestanza, χρῆσις, actus commodandi. Apulej. in Asclep. pag. 81. Elmenhorst. Communicationes, commodationes alternæ: qui est humanitatis inter se firmissimus nexus.

COMMODATOR, oris, m. chi presta, qui commodat, χρήστης. Paul. Dig. lib. 47. tit. 2. leg. 55. Si servus commodatoris rem surripuerit. Adde Ulpian. Dig. lib. 13. tit. 6. leg. 7. & lib. 47. tit. 2. leg. 14.

COMMODATUS, a, um, prestato, utendus concessus. Ulpian. Dig. lib. 13. tit. 6. qui inscribitur Commodati, leg. 3. Si reddita quidem sit res commodata, sed deterior reddita. ¶ Translate Cic. pro Marcell. c. 6. Ut hæc a virtute donata, cetera a fortuna commodata esse videantur. Senec. de consol. ad Marc. c. 13. a med. Commodati filii. h. e. in adoptionem dati. V. Liv. l. 45. c. 40. sub. fin. ¶ Commodatum, i, n. dicitur res ipsa commodata. Ulpian. loc. cit. leg. 5. Si, ut certo loco reddatur commodatum, convenit. Id. ibid. Commodatum accipere. & ibid. Rogare commodatum. ¶ Item

con-

contractus, quo quid alicui utendum conceditur. *prestanza*. *Ulpian. ibid. leg.* 1. Teneri actione commodati. *Paul. ibid. leg.* 2. Dare actionem commodati in aliquem. *Ulpian. cit. leg.* 5. Teneri commodati. & *ibid.* Agere commodati.

COMMODE, *acconciamente*, *a proposito*, *aggiustatamente*, ἁρμῶς, cum modo, apte, ad rem. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 4. Neque satis me commode dicere posse intelligo. Nam commoditati ingenium est impedimento. *Id.* 1. *de Orat. c.* 54. Oratio commode scripta. *Id.* 6. *Verr. c.* 43. *in fin.* Facete, & commode dicere. *Id. Fam.* 11. *ep.* 16. Si satis scite, & commode tempus ad te cepit adeundi. *Plaut. in fragm.* apud *Gell. l.* 18. *c.* 12. Quid est hoc? rugat pallium: amictus non sum commode. ¶ Item opportune, *a tempo*, commodum, ἀκμαίως. *Cic. Attic. l.* 16. *ep.* 6. Magis commode, quam strenue navigavi. *Plaut. Trinum.* 2. 3. 9. Commode ipse exit Lesbonicus. Adde *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 91. ¶ *Commode cum* idem est, quod *commodum cum*. *Cic. Attic. l.* 8. *ep.* 12. Emerseram commode ex Antiati, cum in me incurrit, &c. *era appunto uscito, quando*, &c. Adde 5. *Verr. c.* 25. ¶ Item generatim bene, recte, *bene*, *commodamente*, καλῶς. *Plin. l.* 3. *ep.* 20. *sub fin.* Ecquid commode vales? *stai tu bene?* *Cic. Acad.* 1. *c.* 4. Videre satis ne ea commode dici possint Latine. *Id. Agrar.* 3. *initio*. Commodius fecissent tribuni pleb. si, &c. *Id. Attic. l.* 11. *ep.* 7. *ad fin.* Quod litteras, quibus putas opus esse, curas dandas, facis commode. *Id. Fam.* 14. *ep.* 7. Commodissime esse in aliquo loco. *Plaut. Cas.* 5. 1. 1. Accipere aliquem bene & commode. *Nepos in praefat.* Commode saltare. *Plin. l.* 5. *ep.* 19. & *l.* 9. *ep.* 34. Commode legere. *Cels. l.* 4. *c.* 12. Commode facit cyatho lactis cyathus aquae mixtus, & sic datus. *Caes. l.* 6. *B. Gall. c.* 19. Commodius administrare rempubl. *Gell. l.* 19. *c.* 5. Bibliotheca satis commode instructa libris. *Cic.* 5. *Verr. c.* 58. Minus commode audire. *h. e.* minus bene, *aver poco buon concetto*. ¶ Item moderate, humaniter, comiter, *dolcemente*, *colle buone*. *Plaut. Poen.* 1. 2. 189. Aliquid huic responde, amabo, commode, ne incommodus nobis sit. Adde *Terent. Heaut.* 3. 2. 48. ¶ Item convenienter, *convenientemente*. *Gell. l.* 9. *c.* 9. Nausicaa recte & commode confertur cum Diana venante, *&c.* nequaquam autem conveniens Virgilius fecit, &c.

COMMODIANUS, Afer, ut nonnulli putant, vel ut alii, Romanus, fuit poeta Christianus, floruitque saeculo Christi IV. sub initium: quamquam non desunt, qui antiquiorem ei aetatem tribuunt. Scripsit *adversus Gentium deos pro Christiana disciplina Instructiones*, versibus quidem, sed nulla ratione habita quantitatis syllabarum; Latinitate vero semibarbara, & vel illo saeculo indigna.

COMMODIANUS, a, um, adject. ad Commodum Imp. R. pertinens, ut Commodiana colonia, *Lamprid. in Comm. c.* 8. Commodiani horti, *Spartian. in Nigro*, *cap.* 6. Thermae Commodianae, *Inscript. vet. in antiquit. Benevent. class.* 5. *n.* 7. Hercules Commodianus, *in Mus. Theup. pag.* 541. quia Commodus Herculem se credi, & coli passus est. *Lamprid. in Comm. c.* 8.

COMMODITAS, atis, f. *aggiustatezza*, concinnitas, convenientia. *Sueton. in Aug. c.* 79. *ad fin.* Staturam habuit brevem, sed quae commoditate & aequitate membrorum occuleretur. ¶ Translate *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 1. Non parum habet in se fructus copia dicendi, & commoditas orationis. Adde locum *Cicer. pro Rosc. Amer.* in voce praeced. ¶ Item opportunitas, facilitas, *comodità*. *Plaut. Men.* 1. 2. 36. Commoditatis omnes articulos scio. *Cic. de Invent. l.* 1. *c.* 12. In loco opportunitas, in tempore longinquitas, in occasione commoditas ad faciendum idonea consideranda est. ¶ Item utilitas, commodum, *comodo*, ὠφέλεια. *Cic. de Amic. c.* 7. Plurimas & maximas commoditates amicitia continet. *Id.* 2. *Offic. c.* 4. Percipere fructum aut commoditatem ex aliqua re. *Id.* 3. *de nat. Deor. c.* 36. Commoditas & prosperitas vitae. ¶ Item moderatio, liberalitas, indulgentia, facilitas, *piacevolezza*, *dolcezza*, *compiacenza*. *Terent. Adelph.* 4. 5. 77. Magnam mihi injecit sua commoditate curam, ne, &c. V. integer. loc. Sic *Stat. Caecil.* apud *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 29. Omnes meos dolos, fallacias, praestigias praestrinxit commoditas patris. ¶ *Mea commoditas* apud *Plaut. Epid.* 5. 1. 8. *Men.* 1. 2. 28. & *Poen.* 1. 3. 12. est appellatio hominis commodum aliquod alteri afferentis.

COMMODIUS, a, um, adject. ad Commodum Rom. Imp. pertinens, ut Nonae Commodiae apud *Lamprid. in Comm. c.* 12. *h. e.* mensis Augusti, quem *Commodum* appellari a nomine suo is jusserat, ut *Id. ibid. c.* 11. narrat.

COMMODO, adverb. *opportunamente*, *a tempo*, ἀκαίρως, idem quod commodum, vel commode. *Plaut. Mil.* 4. 4. 61. Ecce autem commodo aperitur foris. *Id. in Frivol.* apud *Charis. l.* 2. *pag.* 174. Pueseh. Commodo dictitemus. *Charis.* ibi loquitur de adverbiis in *e*, & *o* simul desinentibus.

COMMODO, as, avi, atum, a. 1. *dare*, *concedere*, *far servigio di qualche cosa*, συνοικεῖν χαρίζειν, do, praebeo, benigne facio concedendo alicui aliquid. *Plaut. Rud.* 2. 4. 21. *Ampel.* Cur tu aquam gravare, amabo, quam hostis hosti commodat? *Sceparn.* Cur tu operam gravare mihi, quam civis civi commodat? *Id. Pers.* 2. 3. 2. Commodare alicui opes, spes, bonas copias. *Cic.* 13. *Fam. ep.* 48. Quibus tu quaecumque commodaris, erunt mihi gratissima. *Plin. l.* 2. *ep.* 11. Commodare operam suam alicui ad aliquid. *Horat. l.* 1. *ep.* 1. *v.* 40. Commodare aurem patientem culturae. *Tacit. in Agric. c.* 19. Parvis peccatis veniam, magnis severitatem commodare. *Cic.* 1. *Offic. c.* 16. *a med.* Ut quidquid sine detrimento possit commodari, id tribuatur vel ignoto. ¶ Et cum solo dativo eleganter. *Cic.* 13. *Fam. ep.* 32. Peto a te, ut his, omnibus in rebus, quantum tua fides, dignitasque patietur, commodes. *faccia loro ogni servigio*. & *ep.* 35. Peto a te, ut omnibus rebus, quod sine molestia tua facere possis, ei commodes. & *ep.* 37. Peto a te, ut tantum ei commodes in hac re, quantum, &c. Adde *epist.* 54. & 2. *de Fin. c.* 36. ¶ Speciatim significat dare aliquid utendum ad tempus sine mercede, *prestare*, *dare in prestito*: & dicitur fere de iis rebus, quae eaedem redduntur, ut JCti ex *Cajo Dig. lib.* 44. *tit.* 7. leg. 1. definiunt. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 51. Commodare alicui aedes ad nuptias. ¶ Hanc tamen regulam Latini Scriptores non servare credantur. *Phaedr. l.* 1. *fab.* 17. Calumniator ab ove cum peteret canis, Quem commodasse panem se contenderet. *Al. leg.* commendasse. *h. e.* deposuisse. V. *Commendo*. Addunt quidam locum *Cicer. pro Coel. c.* 13. Quae si se aurum Coelio commodasse non dicit, &c. sed ibi de auro facto sermo est, ut *cap.* 21. plane colligitur; non de pecunia. Item *Verr.* 6. *c.* 9. Tritici modium LX. millia publice commodasti. Ita enim quidam Lexicographi referunt. Sed Cic. solum dicit, *At publice commodasti*. *h. e.* commodo civitatis Messanae consuluisti, remittendo tritici modium LX. millia, quae empta populo R. Mamertini dare debebant. Addunt etiam verba *Plauti Asin.* 3. 3. 131. sed in his non *commodo*, *as*, sed *commodus* adject. habetur. V. *Commodus*. ¶ Translate *Petron. in Satyr. c.* 111. Commodare lacrymas lugenti. *Tacit. in Agric. c.* 32. Britanni dominationi alienae sanguinem commodantes. *Liv. l.* 34. *c.* 12. Commodare aliis vires suas. *Jabolen. Dig. lib.* 38. *tit.* 5. *leg. penult.* alicui fidem suam. *Vellej. l.* 2. *c.* 70. *ad fin.* manum morituro. *ajutarlo a morire*. *Senec. ep.* 8. candidato vocem & manum. *Ascon. in Divin. Verr. c.* 4. Advocatus commodat praesentiam suam amico. *Ovid.* 1. *Amor. eleg.* 8. *v.* 86. Commodat illusis numina surda Venus. *Stat.* 4. *Theb. v.* 75. Commodare alicui iras. *Senec. in Med. v.* 907. alicui scelera. *h. e.* admittere in gratiam alicujus. ¶ Ponitur & pro accommodare, *adattare*, *aggiustare*. *Cato R. R. c.* 135. *in f.* Trapetum ubi arrectum erit, ubi statues, ibi & commodato, concinnatoque. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. Commodare manum ad verba. *di gesti loquitur*. Vetus quidam Codex habet *accommodare*. *Cael. Aurel. Chron. l.* 4. *c.* 3. Spongiae commodandae podici.

COMMODULATIO, onis, f. *proporzione*. *Vitruv. l.* 3. *c.* 1. Proportio est ratae partis membrorum in omni opere, totiusque commodulatio.

COMMODULE, adverb. diminut. a *Commode*, &

COMMODULUM, diminut. a Commodum, *alquanto comodamente*. *Plaut. Stich.* 5. 4. 8. Pro opibus nostris satis commodule. & *Mil.* 3. 1. 155. Commodulum obsona, ne magno sumptu. *Arnob. l.* 2. *pag.* 55. Fortuita quaedam commodule provenire.

COMMODULUM, i, n. parvum commodum. *Arnob. l.* 1. *pag.* 7. Eventa haec non commodulis nostris, sed ipsius pendenda sunt rationibus naturae.

COMMODUM, adverb. *a tempo*, *opportunamente*, ἐν καιρῷ, opportune. *Plaut. Amph.* 2. 2. 37. Ad aquam praebendam commodum adveni domum. ¶ Item eodem ipso tempore. *Id. Cas.* 3. 4. 3. Sed eccum ante aedes: ad te hercle ibam commodum. *a punto veniva da te*. *Terent. Phorm.* 4. 3. 9. Id cum hoc agebam commodum. ¶ *Commodum*, *cum* est vix dum, tantum quod. *Cic. Attic. l.* 13. *ep.* 9. Commodum discesseras heri, cum Trebatius venit. *a pena eri partito*, *quando*, &c. Adde *ep.* 30. & *lib.* 10. *ep.* 16.

COMMODUM, i, n. *comodo*, *utilità*, εὐχρηστία, ὄφελος, utilitas, emolumentum, fructus. *Senec. ep.* 87. *ad fin.* Alia est commodorum conditio, alia bonorum: commodum est, quod plus usus habet, quam molestiae: bonum sincerum debet esse, & ab omni parte innoxium. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 82. Qui utilitatem defendit, enumerabit commoda pacis, opum, potentiae, &c. *Id. pro Leg. Manil. in f.* Dignitatem reipublicae suis commodis & rationibus praeferre. *Id. Q. Fratr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 8. Servire commodis & utilitati alicujus. *Terent. Eun.* 3. 5. 26. Capere commodum ex aliqua re. ¶ Speciatim accipitur pro praemio, quod datur militibus praeter stipendium, ut praeda, vestis, ager, captivus, & similia his. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 8. Sum admiratus, cur tribunatus commoda, dempto praesertim labore militiae, contempseris. *Sueton. in Aug. c.* 49. Commoda missionum. *Id. in Calig. c.* 44. emeritae militiae. *Id. in Ner. c.* 32. veteranorum. Adde *Ovid.* 1. *de ar. aman. v.* 130. ¶ Item pro mercede, annona, *stipendio*, *paga*, *provvisione*, quae datur familiis publicis reipubl. inservientibus. *Frontin. de aqueduct. artic.* 118. Caesaris familia ex Fisco accipit commoda. ¶ Item pro re commodata. *Cic. Verr.* 6. *cap.* 3. *ad fin.* Forum ac basilicas non spoliis provinciarum, sed ornamentis amicorum, commodis hospitum, non furtis nocentium ornare. ¶ Sunt elegantes illae locutiones, quae maxime accedunt ad Italicas loquendi formulas. *Cic.* 12. *Attic. ep.* 28. *in f.* Velim aliquando, cum erit tuum commodum, Lentulum puerum visas. *Id. Verr.* 2. *in f.* Etiam si spatium ad dicendum nostro commodo, vacuosque dies habuissemus. *Id. Fam.* 4. *ep.* 1. *in f.* Tu, quod commodo tuo fiat, velim venias. *Id. Attic. l.* 13. *ep.* 48. Quod utinam! iterum utinam! tuo tamen commodo. *Id. ad Brut. ep.* 5. Si minus id commodo reipubl. facere posses. *Liv. l.* 22. *c.* 57. Ut primo quoque tempore, quantum per commodum reipubl. fieri posset, Romam veniret. ¶ *Ex commodo*, cum commodum est. *Senec. ep.* 46. Librum tuum accepi, & tanquam lecturus ex commodo, adaperui, ac tantum degustare volui. *Colum. l.* 6. *c.* 1. *sub f.* Ex commodo mandere, aut festinanter. *Id. l.* 12. *c.* 19. Levi igne, & tenuibus lignis fornacem incendemus, ut ex commodo mustum ferveat. *a poco a poco*, *adagio*.

COMMODUS, a, um, *conveniente*, *aggiustato*, *atto*, modum servans, aptus, accommodatus, conveniens. *Plaut. Asin.* 2. 3. 21. Homo tristi fronte, commoda statura. *Id. Mostell.* 1. 3. 98. Capillus commodus. *chioma aggiustata*. *Ovid.* 2. *Fast. v.* 288. Vestis commoda ad cursum. *Virg.* 4. *Georg. v.* 119. Terra commoda Baccho. *h. e.* apta vitibus. ¶ Item integer, plenus. *Plaut. Asin.* 3. 3. 131.

Quii

Quid ego aliud exoptem amplius, nisi illud, cujus inopia est, Viginti argenti commodas minas, hujus quas dem matri. *di giuste peso*. infra *vers.* 144. minas bonas vocat. *Id. Rud.* 5. 2. 31. Talentum argenti commodum magnum inerat in crumena. *Horat. l.* 3. *od.* 19. *v.* 13. tribus, aut novem Miscentor cyathis pocula commodis. *pieni*. ¶ *Commoda valetudo*, bona, integra, *sanità*. *Cels. l.* 8. *c.* 1. Quo futuræ pauciores sunt, eo capitis valetudo commodior. Adde *Quintil. l. 6. c.* 3. Hinc *Plin. l.* 3. *ep.* 16. Vivere filium, atque etiam commodiorem esse simulabat. *fingea che stasse meglio*. ¶ Item opportunus, utilis, facilis, *opportuno*, *comodo*. *Cic. Attic. l.* 9. *ep.* 3. Si commodius anni tempus esset. *Cels. l.* 4. *c.* 4. Commodum est hyssopum cum mulsa decoquere. *Et cap.* 22. Imponere noctu malagmata commodius est. *Liv. l.* 22. *c.* 2. Cum longius, ceterum commodius iter ostenderetur. *Cic. pro Cæcin. c.* 3. Faciliore & commodiore judicio ad jus suum pervenire. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 2. Quo ex portu commodissimum in Britanniam transjectum esse cognoverat. & *cap.* 11. Commodissimum esse statuit, omnes naves subduci. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 28. Commodum est auditu propter brevem conclusionem. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 2. Putabam, qui obviam mihi venisset, ut cuique commodum esset, suspicaturum, &c. *Id. Attic. l.* 13. *ep.* 48. Id si tibi erit commodum, cures velim. ¶ *Commodum est* sæpe significat libet, placet: nempe quiā quæ libenter facimus, facilia & commoda sunt. *Cic. Verr.* 4. *c.* 13. Aut eum judicem, quem commodum erat, præconem, haruspicem, medicum suum dabat. Ubi *Ascon.* Vetuste posuit pro eo, *quem volebat*. Sic Terent. (*Adelph.* 1. 2. 38.) *Amat? dabitur a me argentum, dum erit commodum*. Nam meretrici dare quando est commodum? sed est positum pro eo, *quam diu libuerit*. Hactenus *Ascon.* Rursus *Cic.* 1. *de Divin. c.* 49. Ut ostenderet, etiam Philosophum, si commodum esset, pecuniam facere posse. Adde *Verr.* 4. *c.* 16. *Verr.* 3. *c.* 26. *lib.* 3. *de Orat. c.* 23. & *post redit. in Sen. c.* 5. & *Terent. Phorm.* 5. 8. 37. ¶ Est etiam *commodus* moderatus, humanus, facilis, comis, modum servans, & facile aliis se accommodans, *trattabile*, *umano*, *moderato*, *piacevole*, *proprie*, *ἐὐμορος*. *Cic.* 5. *Verr. c.* 9. Apronius, qui aliis inhumanus & barbarus, isti uni commodus ac disertus videretur. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 13. Multo te esse jam commodiorem, mitioremque nunciant. *Id. de Amic. c.* 15. Commodis moribus esse. *Plaut. Pœn.* 3. 3. 1. Commodi conviva. *Terent. Heaut.* 3. 2. 10. Mulier commoda & faceta. Adde *Horat. l.* 4. *od.* 8. *v.* 1. & *l.* 2. *ep.* 1. *v.* 227. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 18. & *Cic. Verr.* 4. *sub fin.*

COMMŒNITUS, a, um, idem quod communitus, ab antiquo *mœnio* pro munio. *Gell. l.* 17. *c.* 11. Ore ipso arteriæ commœnito. *h. e.* aditu arteriæ clauso.

COMMŌLIOR, iris, itus, sum, dep. 4. idem quod molior, *ἐκτεχνάομαι*. *Stat. Cæcil.* apud *Cicer.* 3. *de nat. Deor. c.* 29. Quem dolum ad eum, aut machinam commoliar. *h. e.* comminiscar, *macchini*. *Gell. l.* 3. *c. ult.* Confabricatus, commolitusque est originem vocabuli. *ha con molto studio inventato*.

COMMOLITUS, a, um, particip. a *commolior* V. ¶ Commolĭtus, a, um, *macinato*, particip. activ. a *commolo is*: molæ suppositus & pressus. *Colum. l.* 12. *c.* 50. Bacca commolita & expressa.

COMMOLLIO, is, a. 4. *ammollire*, idem quod mollio. *Marcell. Empir. c.* 8. *sub fin.* Duritias palpebrarum commollit, ac discutit.

COMMŎLO, is, ui, itum, idem ac molo, mola premo, *κατααλέω*. *Colum. l.* 12. *c.* 50. *ad fin.* Olivam primo quoque tempore commolere, preloque subjicere. *Id. ibid. cap.* 28. Minutissime commolere.

COMMONEFACĬO, is, eci, actum, a. 3. *ricordare*, *commemorare*, *avvisare*, *ἀναμιμνήσκω*, mentionem facio, commemoro, commoneo. *Cic. 6. Verr. c.* 64. Laudatio, quæ commonefaceret istius turpem, calamitosamque præturam. *Id. Verr.* 4. *c.* 17. Illi eum commonefaciunt, ut, &c. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 19. Commonefacit, quæ ipso præsente sint dicta. *Sallust. in Jug. c.* 53. Commonefacere milites beneficii sui. *Tacit. Ann.* 6. *c.* 12. Simul commonefecit, sanxisse Augustum, &c. *Metell. ad Cicer. Fam.* 5. *ep.* 3. Docere, & commonefacere aliquem. ¶ Festive *Plaut. Stich.* 1. 2. 6. Vos monumentis commonefaciam bubulis. ¶ Cum ablat. & præposit. *de Impp. Theodos. & Valentin. lib.* 1. *tit.* 1. *Cod. leg.* 3. Commonefacere subditos de religione. ¶ Passivum est *Commonefio*, *is*, *actus*, *sum*. *Cic. Verr.* 7. *c.* 43. Nemo est, qui legat, quin tui sceleris & crudelitatis ex illa oratione commonefiat.

COMMONĔO, ŏnes, ui, itum, a. 2. *far venir in mente*, *ricordare*, *avvisare*, *ὑποβάλλω*, *ὑπομιμνήσκω*, moneo, admoneo. *Plaut. Pseud.* 3. 4. 17. Commonerier officium suum. *paragoge pro* commoneri. *Cic. Verr.* 3. *c.* 59. Quis venit in Circum maximum, quin de avaritia tua commoneretur? *Id. in Partit. c.* 27. Commonere aliquem de periculo. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 33. Te nuptiales tibiæ ejus matrimonii commonebant. *Plaut. Rud.* 3. 4. 38. Commonere aliquem suarum miseriarum. *Terent. Andr.* 1. 5. 45. Commonere aliquem, ut servet fidem. *Cels. l.* 1. *c.* 3. *a med.* Commoneo tamen, ne quis hoc quotidianum habeat. ¶ Translate *Cic. Verr. 6. c.* 26. Pisonis annulus me commonuit. *Terent. loc. cit.* Consuetudo me commonet. *Id. ibid.* 4. 5. 17. Aliorum exempla me commonent. ¶ Quid ab *Admoneo* differat, V. in fine ejus verbi.

COMMONITĬO, onis, f. monitio, *Quintil. l.* 4. *c.* 2. *pag.* 331. *Burm.* Non inutilis erat in extrema parte commonitio. *h. e.* repetitio, quæ in memoriam revocet quæ dicta sunt. *Id. l.* 4. *c.* 4. *extr.* Sit hæc commonitio judicis, quo se ad quæstionem acrius intendat.

COMMONĪTOR, oris, m. qui commonet. *Symmach. l.* 7. *ep.* 105. Adjeci commonitorem. *Al. aliter leg.*

COMMONITORĬUM, ii, n. *ὑπομνηστικόν*, scriptum vel epistolam denotat, qua quis officii admonetur, ut sunt mandata, quæ scriptis dantur Legatis proficiscentibus, Ital. *instruzione*. *Ammian. l.* 28. *c.* 1. (*al.* 5.) Commonitorium repertum est, manu scriptum Hymetii. Adde *Symmach. l.* 5. *ep.* 21. *Impp. Honor. & Theodos. lib.* 6. *Cod. Theodos. tit.* 29. *leg.* 10. & *Augustin. ep.* 129. *in fi.* ¶ Figurate *Sidon. lib.* 8. *epist.* 11. *in Carm.* Phœbus commonitorium Thaliæ. ¶ Adjective *suffragium commonitorium*, est tacitus assensus concedendi rem aliquam, & conventio absque scriptura facta. *Impp. Theodos. Arcad. & Honor. lib.* 4. *Cod. tit.* 3.

COMMONĪTUS, a, um, adject. *avvisato*, *ammonito*. *Liv. l.* 34. *c.* 51. Commonitosque in quo statu rerum accepisset eos, dimisit. *Al. leg.* admonitos. *Sueton. in Tiber. c.* 22. Commonito pro Rostris populo.

COMMONSTRĀTUS, a, um, *mostrato*, ostensus. *Cic.* 4. *de Orat. c.* 55. Si non sunt omnes patefacti, at certe commonstrati loci.

COMMONSTRO, as, avi, atum, a. 1. *mostrare*, *δείκνυμι*, idem quod monstro, ostendo. *Plaut. Pœn.* 5. 2. 83. Commonstra, si novisti Agorastoclem. *Id. Curcul.* 4. 1. 6. Commonstrabo, quo inveniatis loco. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 46. *in fi.* Commonstrare viam. ¶ *Commonstrasso* pro *commonstravero* habet *Plaut. Epid.* 3. 4. 5.

COMMORĀTĬO, onis, f. *soggiorno*, actus commorandi. *Cic. Fam.* 6. *ep.* 19. Et villa & amœnitas illa commorationis, non diversorii. ¶ Item mora, cunctatio, *ritardo*. *Id. Q. Fr. lib.* 3. *ep.* 1. *c. ult.* Multos dies epistolam in manibus habui propter commorationem tabellariorum. ¶ Est etiam figura Rhetorica, cum in loco firmissimo, quo tota causa continetur, manetur diutius, & eodem sæpius reditur, ut *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 45. definit. Adde *Cicer.* 3. *de Orat. c.* 53.

COMMORDĔO, es, ordi, orsum, a. 2. idem quod mordeo, *mordere*. *Senec. lib.* 4. *controv.* 29. Quædam feræ tela ipsa commordent. ¶ Translate *Senec. de vita beata*, *c.* 21. Infelicem linguam bonorum exercete convicio: instate, commordete.

COMMORĬOR, reris, dep. 3. *συναποθνήσκω*, simul morior, *morir insieme*. *Plin. l.* 27. *c.* 2. Exitialia per se ambo cum fuerint duo venena, in homine commoriuntur. *In Epit. Livii l.* 2. In acie cum Arunte commortuus est. *Sen. ep.* 77. *a med.* Fortior esses, si multa hominum millia tibi commorerentur. *h. e.* tecum una. *Sallust. in fragm. l.* 2. *histor.* apud *Arusian. Mess.* Obviam ire, & commori hostibus. *Valer. Max. l.* 6. *c.* 8. *n.* 2. Commori cum aliquo. ¶ Particip. *commoriens*, *entis*. *Plin. l.* 10. *c.* 21. *de gallis dimicantibus*. Nec finis sæpe commorientibus. ¶ *Commorientes* Græce *συναποθνήσκοντες*, titulus fuit Comœdiæ Plautinæ, teste *Terent. in Adelph. prol. v.* 7. Ex ea fragmentum affert *Priscian. sub fin. l.* 6.

COMMŎRO, as, n. 1. pro *commoror*, *aris*, tanquam Latinum, atque in usu apud vetustissimos, enumerat *Priscian. l.* 8. *pag.* 797. *Putsch.* inter verba, quæ duplicem positionem, activam, & passivam habent. Quidam confirmant etiam auctoritate *Plinii l.* 19. *c.* 6. *in fi.* sed eo loco incerta admodum lectio est.

COMMŎROR, aris, atus sum, dep. 1. *fermarsi*, *trattenersi*, *ἐγχρονίζω*, *διατρίβω*, idem quod moror, vel simul moror. *Cic. pro Quint. c.* 6. Romæ dies triginta fere Quintius commoratur. *Id. Fam.* 3. *ep.* 5. *ad fin.* Ephesi triduum sum commoratus. *Id. pro Cluent. cap.* 13. Cum ibi diem posterum commoraretur. *Id. de Senect. c. ult.* Commorandi natura diversorium nobis, non habitandi dedit. *Id.* 6. *Fam. ep.* 19. *in fi.* Ego me Asturæ diutius arbitror commoraturum. *Pompej. ad Domit. post ep.* 12. *l.* 8. *ad Attic.* Commorari circum istæc loca. *Cic. pro leg. Manil. c.* 5. *in fi.* Commorari diutissime apud aliquem. *Id. Verr.* 7. *c.* 36. Prædones unam solam noctem ad Pelorum commorati. *Plin. l.* 22. *c. ult.* Elelisphacos cum vino commorantes menses trahit, abundantes sistit, &c. ¶ Translate *Cic. in Orat. c.* 40. Versare multis modis eandem rem, & hærere in eadem, commorarique sententia. *Id. pro Cluent. c.* 19. Cum pluribus verbis in eo commoratus essem, Scamandro factas insidias esse. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 3. *post med.* Diutius in tam misera, tamque turpi vita commorari. *Id. pro Rosc. Com. c.* 16. Veritas paulisper consistere & commorari cogit. *Id. Fam.* 6. *ep.* 10. Commorari in armis civilibus. ¶ Active cum accusativo est retardare, detinere, *ritardare*. *Plaut. Pseud.* 4. 7. 31. Me nunc commoror, cum has fores non ferio. *Id. Amph.* 2. 2. 58. An te auspicium commoratum est? ¶ Antiqui usurparunt etiam activa forma *commoro*, *as*, teste *Prisciano lib.* 8. *pag.* 797. *Putschii*.

COMMORSĬCO, as, a. 1. frequent. a commordeo, *morsicare*. *Apul. l.* 7. *Metam.* Dentium candentium renudatis hastis totum me commorsicat.

COMMORSUS, a, um, adject. *morsicato*. *Plin. l.* 24. *c.* 11. cujus verba V. in *Alysson*.

COMMORTĀLIS, le, mortalis. *Colum. l.* 3. *c.* 20. Quæ propter infirmitatem commortalis naturæ consequi nequeamus.

COMMORTŬUS, V. in *Commorior*.

COMMŌSIS, is, f. *κόμμωσις*, primum mellificii fundamentum, ex tenaci & viscosa constans materia, a *κόμμι*, quod nos gummi dicimus. *Plin. l.* 11. *c.* 7.

COMMOTACŬLA, V. *Commentacula*.

COMMOTĬÆ Nymphæ fuerunt ad lacum Cutiliensem (nunc *lago di Contigliano* in agro Reatino) a commotu, quod ibi insula in aqua commovetur. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 10.

COMMOTĬO, onis, f. *commozione*, *agitazione*, *συγκίνησις*, *πάθος*, actus commovendi, motus. *Pallad. in Octobr. tit.* 14. *ante med.* addunt (*vino*) glycyrrhizæ aliquantulum, & utuntur, cum diu vasorum commotione miscuerint. *Cæl. Aurel. Acut. l.* 2. *c.* 9. Gravior gestationis commotio. & *l.* 1. *c.* 13. Ventris commotio. ¶ Translate *Cic.* 2. *de Fin. c.* 4. Voluptati duas res subjiciunt, lætitiam in ani-

animo, commotionem suavem jucunditatis in corpore. Id. 4. Tuscul. c. 28. Commotiones animorum a recta ratione aversæ sunt vitiosæ. & lib. 5. c. 14. Temperantia est moderatrix omnium commotionum. di tutti gli affetti. Quintil. l. 5. c. 10. Commotionem accipi volunt temporarium animi motum, sicut iram, pavorem.

COMMOTIUNCULA, æ, f. exigua commotio. Cic. Attic. l. 12. ep. 11. Atticæ hilaritatem libenter audio, commotiunculis συμπάσχω. h. e. levibus morbi tentationibus afficior.

COMMOTO, as, a. 1. frequentat. a commoveo. Octav. Horatian. seu potius Theod. Priscian. l. 1. Assidue commotare.

COMMOTUS, a, um, mosso, commosso, idem quod motus, & valde, aut simul motus, διακινηθείς. Cic. Verr. 3. c. 55. Columnæ commotæ. Sil. l. 4. v. 93. Pulvis commotus. Senec. in Agamemn. v. 633. Parmæ commotæ sonuere. Virg. 4. Æn. v. 301. Commota sacra. V. in Commoveo. Tacit. Ann. 12. c. 55. Cilicum nationes commotæ. sollevate. Sic Ann. 14. c. 31. Commoti ad rebellationem Trinobantes. Cic. Q. Fr. l. 2. ep. 6. Huic convivio Quintus tuus, quod perleviter commotus fuerat, defuit. era stato leggiermente indisposto. ¶ Sæpissime transfertur ad animum, & dicitur de eo, qui aliqua affectione commovetur. Cic. 1. Offic. c. 29. Qui aut libidine aliqua, aut metu commoti sunt. Terent. Andr. 5. 4. 33. Animus commotus metu, spe, gaudio. Virg. 4. Georg. v. 471. Umbræ Erebi commotæ cantu. allettate. Stat. 9. Theb. v. 831. Commotus justis querelis. Sallust. in Catil. c. 32. Commotus ira. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 12. Hostes turris repentina ruina commoti. ¶ Absolute Cic. l. 1. de Divin. c. 37. Actio non potest esse vehemens, nisi est animus ipse commotior. Tacit. Ann. 11. c. 2. Commotus majorem in modum Claudius. mosso a compassione. Terent. Eun. 3. 5. 19. In hac commotus sum. h. e. amore arsi. Id. Andr. 5. 2. 23. Ego te jam commotum reddam. h. e. turbatum, sollicitum, anxium. Claudian. l. 1. in Rufin. v. 182. Commoti pectoris ignis. h. e. irati. Virg. 1. Æn. v. 126. Graviter commotus. sdegnata. Sic apud Sueton. in Aug. c. 51. & in Tiber. c. 51. commotus pro irato ponitur. Tacit. Ann. 4. c. 3. Drusus commotior animo. caldo. Quintil. l. 6. c. 1. (al. 2.) Commotus vultu. turbato. Horat. l. 2. sat. 3. v. 208. Qui species alias, veri scelerisque tumultu Permixtas capiet, commotus habebitur. h. e. insanus. &, eodem sensu, vers. 278. Commota mens. Plin. l. 23. c. 1. Commotus mente. h. e. mente perculsus ex morbo, ἀπόπληκτος. Sic lib. 36. cap. 21. Commota mens. eod. sensu. Tacit. Ann. 6. c. 45. Cajus commotus ingenio. h. e. captus, senza ingegno. Liv. l. 6. c. 14. Consilium commotius ad omnia turbanda. precipitoso. Al. leg. commodius. Senec. epist. 116. a med. vocat amorem, rem commotam impotentem, alteri emancipatam, vilem sibi. h. e. turbatam, seu turbulentam, turbidam, vel insanam, præcipitem. ¶ Æs alienum commotum, apud Tacit. Ann. 6. cap. 17. est pecuniæ fenebris ratio perturbata, seu periculum amissionis pecuniæ creditæ.

COMMOTUS, us, m. idem quod commotio, sed in solo ablativo casu apud Varron. l. 4. L. L. c. 10.

COMMOVEO, es, ovi, otum, a. 2. muovere, commuovere, κινέω, συγκινέω, idem quod moveo, vel simul aut valde moveo. Cic. 2. de Orat. c. 57. Eorum, qui agunt in Scena, spectante Roscio, quis se commovere potest, cujus ille vitia non videat? Valer. Flacc. l. 2. v. 33. Commovere molem. Lucret. l. 6. v. 1118. Cælum cummovet se. Petron. in Satyr. cap. 113. Commovere caput. Cic. Verr. 7. cap. 37. Commovere castra ex aliquo loco. Id. 5. Fin. c. 15. Commovere se ex loco aliquo. & Fam. 6. ep. 20. Te istinc ne commoveas. non ti muover di qui. Id. ibid. l. 9. ep. 5. Qui se domo non commoverunt. non si mossero di casa. Sisen. apud Non. c. 1. 267. Agmen perturbatum pedites insinuant, ac loco commovent. Plin. l. 2. c. 41. Commoveri alvo, nervis, capite, mente. patir di flusso, &c. ¶ Translate Cic. l. 2. de Orat. c. 5. Porticus, palæstra, & sessiones commovent memoriam disputationum Græcarum. Id. Verr. 7. c. 8. Commovere bellum, aut tumultum. Id. Attic. 2. ep. 7. bilem. Id. l. 1. de nat. Deor. c. 4. multorum studia scribendi. h. e. excitare. Id. Verr. 6. c. 21. in f. dolorem acerbum. Id. 1. de Invent. c. 54. odium summum in aliquem. Id. Attic. l. 1. ep. 4. crebras expectationes sui. Id. 3. Phil. c. 7. invidiam in aliquem. Id. 2. de Orat. c. 47. misericordiam alicui. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 40. aliquem ad aliquid. h. e. excitare, incitare. ¶ Commovere aliquid, h. e. promovere, excitare. Cic. 1. de Orat. c. 25. de animo, & ingenio. Præclare se res habet, si hæc accendi, & commoveri arte possint: inseri quidem, & donari ab arte non possunt. ¶ Ex loco movere: & eleganter in re militari usurpatur. Liv. l. 9. c. 40. Ingens fuit certamen inter dictatorem, & magistrum equitum, ab utra parte victoria inciperet: prior Junius commovit hostem. fe rinculare. Et translate Cic. 2. de Divin. c. 10. extr. Experiamur, si possimus cornua commovere disputationis tuæ. ¶ Commoveri sacra dicebantur, cum solemnibus diebus aperiebantur templa deorum instaurandi sacrificii causa. Tunc enim deorum simulacra manu commovebantur. Hoc vulgo apertiones appellabant. Ita Serv. ad 4. Æn. v. 301. Quia vero, qui hæc faciebant, ea occasione solebant miras voces edere; hinc jlocaliter Plaut. Pseud. 1. 1. 107. Scis tu quidem, mea si commovi sacra, quo pacto, & quantas soleam turbellas dare. h. e. si artes & fallacias meas instauravi. Horatii quoque illud huc pertinet l. 2. sat. 1. v. 45. at ille, Qui me commorit (melius non tangere clamo) Flebit, & insignis tota cantabitur Urbe. chi mi stuzzicherà. Nisi forte respexit Plaut. (quod & Taubman. observat) ad illa Catonis R. R. c. 134. Priusquam porcum immolabis, Jano struem commoveto, sic: Jane pater, te hac strue commovenda bonas preces precor, &c. V. Moveo. ¶ Sæpissime usurpatur de affectionibus animi, & significat afficere. Cic. pro Ligar. c. 3. extr. Nimis urgeo: commoveri videtur adolescens. perche si turbi. & pro Rabir. perduell. c. 6. Nihil me clamor iste commovet, sed consolatur. non mi spaventa. Id. Divin. in Verr. c. 13. & Q. Fr. l. 3. ep. 5. Commoveri animo. Id. Verr. 4. c. 34. Commovere animum aut oculos alicujus. Id. 2. de Orat. c. 45. Commovere judices. Id. pro Leg. Manil. c. 9. Commoveri desiderio suorum. Id. pro Font. c. 16. miseriis & periculis alicujus. muoversi a compassione. Id. pro Mil. c. 31. Religiones mehercule ipsæ, quæ illam belluam cadere viderunt, commovisse se videntur, & jus in illo suum retinuisse. Id. Q. Fr. l. 3. ep. 5. Commovit me. mi persuase. Terent. Phorm. 1. 2. 51. Commorat omnes nos. pro commoverat. Sic commorit pro commoverit apud Horat. loc. cit. & commorunt pro commoverunt apud Lucret. l. 2. v. 765. & commossem pro commovissem, & commosse pro commovisse apud Cicer. pro Planc. c. 37. & Fam. 7. ep. 18.

COMMUGENTO, convocanto. Festus.

COMULCEO, es, ulsi, ulsum, a. 2. raddolcire, accarezzare, mitigare, καταπραΰνω, idem quod mulceo, delinio, mitigo. Apul. l. 9. Metam. Trepidantem puerum commulcens. Arnob. l. 7. pag. 233. Thus narium commulcet sensus. ¶ Translate Tiro Tull. Cic. libert. apud Gell. l. 7. c. 3. Commulcere sensus judicum honorificis, verecundisque sententiis. Arnob. l. 1. pag. 35. Commulcere aures.

COMMUNALIA, V. Communis in fine.

COMMUNDATUS, a, um, idem quod mundatus. Ulpian. lib. 34. Dig. tit. 2. leg. 26. (al. 25.) Mulier ex somno statim ornata, non tamen commundata. Ita Torrentin. Al. leg. emundata. Jul. Obsequ. de prodig. c. 115. Commundatum templum.

COMMUNDO, as, avi, atum, a. 1. mondare, nettare, idem quod mundo, καθαίρω. Colum. l. 12. c. 18. Vasa aqua dulci eluenda sunt, & commundanda. Ulpian. loc. cit. in voce præced. Mulieres, quæ se commundaverint lotæ in balneo.

COMMUNICARIUS DIES, qui & pandicularis, dicebatur, in quo omnibus diis communiter sacrificabatur. Festus in Pandicularis.

COMMUNICATIO, onis, f. comunicazione, participazione, κοινωνία, communicandi actus, participatio. Cic. pro Balb. c. 13. Largitio & communicatio civitatis. Id. 5. de Fin. c. 23. Societas & communicatio utilitatum. Id. Attic. l. 1. epist. 17. suavissima sermonis. Id. Fam. 5. ep. 19. consilii. Plin. l. 24. c. 14. in f. nominum. Cato apud Gell. l. 7. c. 3. criminis cum pluribus. ¶ Est hoc nomine figura Rhetorica, ἀνακοίνωσις, cum quasi cum iis ipsis, apud quos dicimus, deliberamus, aut adversarios ipsos consulimus: ut Cato: Cedo, si vos in eo loco essetis, quid aliud fecissetis? Cicer. 3. de Orat. c. 53. Quintil. l. 9. c. 2.

COMMUNICATOR, oris, m. qui communicat, & participem facit. Arnob. l. 4. sub fin. Familiaris communicatores rei. ¶ Tertulliano de Pudic. c. 22. est particeps ecclesiasticæ communionis, excommunicato oppositus. Alii, inquit, ad metalla confugiunt, & inde communicatores revertuntur.

COMMUNICATUS, us, m. idem quod communicatio. Apul. de Deo Socrat. pag. 44. Helmenhorst. Nullo inter se propinquo communicatu.

COMMUNICATUS, a, um, nom. ex particip. comunicato, partecipato, κοινωθείς. Liv. l. 8. c. 25. Communicato inter se consilio. & l. 22. c. 27. Communicatum imperium. Gell. l. 9. c. 12. Communicata significatio. h. e. ab uno sensu ad alium traducta.

COMMUNICEPS, icipis, m. & f. concittadino, idem quod municeps, ejusdem municipii civis. Vet. Inscript. apud Gruter. pag. 68. n. 3. C. Oppius C. L. adcensus patronis sanctissimis communicipibus suis.

COMMUNICO, as, avi, atum, a. 1. comunicare, far partecipe, κοινόω, communem facio cum altero, participem facio, impertio. Cic. Attic. l. 1. ep. 18. Nihil mihi nunc sciro tam deesse, quam hominem eum, quocum omnia una communicem. Id. pro Quint. c. 4. Cum de societate inter se multa communicarent. Id. Fam. 1. ep. 7. Pompejus mecum sæpissime de te communicare solet. Id. Fam. 15. ep. 21. Communicare inimicitias cum altero. h. e. profiteri se inimicum inimicorum alterius. Cæs. l. 6. B. Gall. c. 2. & Liv. l. 38. c. 28. consilia cum aliquo. Sueton. in Aug. cap. 75. jacturam & lucrum. Cic. pro Rosc. Amer. c. 48. causam suam cum altero. Id. in Pison. c. 2. provinciam. Id. Fam. 5. ep. 16. curam doloris. ¶ Singularis est illa loquendi ratio apud Plaut. Mil. 1. 1. 50. Communicabo te semper mensa mea. ti terrò alla mia tavola. ¶ Reperitur etiam cum dativo. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 18. Quibus communicare de maximis rebus Pompejus consueverat. Ascon. in Pisonian. c. 30. Lege judiciaria communicata sunt judicia Senatui, & Equitibus Romanis. Mamertin. in Paneg. Maxim. c. 10. Exiguam sibi communicasse regionem. Sic Liv. l. 22. c. 27. Sibi communicatum imperium. ¶ Rem cum re communicare, est permiscere, conjungere. Cæs. l. 6. B. Gall. c. 18. Communicare pecunias cum dotibus. unire alle doti, far contradote. Cic. Fam. 12. ep. 2. ad Cass. Quod ego periculum non extimesco, modo vestri facti gloriam cum mea laude communicet. Id. 4. Acad. c. 1. extr. Privabo illum potius debito testimonio, quam id cum mea laude communicem. ¶ Communicare cum aliquo, vel alicui, κοινωνεῖν τινι, pro conversari, praticare, trattare. Justin. l. 36. c. 2. ad fin. Caverunt, ne cum peregrinis communicarent. Quidam MS. habet conviverent. Sulpic. Sev. Dial. 3. c. 11. Quotidie communicantes Ithacio. Adde cap. 13. Sic Augustin. epist. 162. Communicare malis. praticar coi malvagi. ¶ Communicare aliquam rem, vel alicui rei est participem esse, esser a parte. Quintil. declam. 8. c. 6. ad fin. Solos ergo communicabit misera planctus? Augustin. loc. cit. Communicare altari Christi. & lib. 3. contra Crescon. Grammat. c. 36. Communicare peccatis alienis.

nis. ¶ Pro inquinare, *imbrattare*, adhibuit *Tertullian.* nempe quia quod cum aliis communicatur, polluitur quodammodo: & ipsa vox *communis* aliquando in Scripturis immundum significat. *De spectac. c.* 17. Quæ ore prolata communicant hominem. Adde *de patient. c.* 8. ¶ *Communicor*, *aris*, deponentis forma. *Liv. l.* 4. *c.* 24. Cum quibus spem integram communicati non sint.

COMMUNIO, ĭnis, ivi, itum, a. 4. *fortificare*, *munire*, τειχοφράττω, idem quod munio, vel valde munio. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 43. Quem tumulum si occupasset Cæsar, & communisset, &c. *Id. l.* 5. *B. Gall. c.* 47. Communire castra. & *lib.* 1. *c.* 8. castella. ¶ Translate *Cic. Fam.* 15. *ep.* 4. Communire auctoritatem aulæ. ¶ Est etiam ædificare. V. *Communitus*.

COMMUNIO, onis, f. *comunanza*, *società*, *participazione*, κοινωνία, μέθεξις, communitas, societas. *Cic.* 1. *de legib. c.* 7. Inter quos est communio legis, inter eos communio juris est. *Id. pro Mil. c. penult.* Bona, fortunas meas in communionem tuorum temporum contuli. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 2. Communio litterarum. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 22. Multum valet communio sanguinis. *Sueton. in Aug. c.* 74. Provocare ad communionem sermonis. *a discorrere*. *Ulpian. Dig. lib.* 17. *tit.* 2. *leg.* 52. Inire communionem sagariam. ¶ Apud Ecclesiæ Scriptores *communio* est consuetudo & conversatio mutua Christianorum inter se. *Sulpic. Sever. l.* 2. *histor. sacr. c.* 45. Inire communionem cum aliquo. & *ibid.* Secernere se a communione alicujus. & *cap.* 37. Suspendere aliquem a communione. *scommunicare*. *Augustin. in Psalm.* 57. *n.* 15. Imperatores nostræ communionis. *h. e.* Ecclesiæ Catholicæ. *Id. ep.* 54. *c.* 6. Privare aliquem cummunione sancti Altaris. *h. e.* Eucharistiæ.

COMMŪNIS, ne, adject. *comune*, κοινός, qui est multorum, vulgaris. Videtur esse a *munus*, quia commune est, quod ad multorum munia, seu munus pertinet, ut *Voss. in Etym.* in *Munus* docet. Quid a publico differat, V. in *Publicus*. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 36. Res communes & pervagatæ. *Id. l.* 3. *de Fin. c.* 1. Usus vulgaris & communis. *Id. de provinc. consul. c.* 9. Ut commune officium censuræ communi animo defenderent. *Liv. l.* 42. *c.* 14. Martem esse communem, & eventum incertum belli. *Cic. pro Balb. c.* 11. Quod commune est liberorum populorum, non proprium fœderatorum. *Id. de Senect. c.* 11. Non proprium senectutis est vitium, sed commune valetudinis. *Id. ibid. c.* 19. Omni ætati mors est communis. *Id. de provinc. consul. c.* 1. *in f.* Quem dolorem vos communem semper vobis mecum esse duxistis. *Id. pro Rosc. Com. c.* 10. Is fuit ei cum Roscio communis. *Id.* 1. *de Legib. c.* 7. Inter eos ratio communis est. *Id. Fam.* 7. *epist.* 12. Commune nihil potest esse apud eos, qui &c. ¶ *Sensus communis* est cognitio eorum, quæ ab omnibus cognosci solent: quo qui carent stupidi vocantur. *Horat. l.* 1. *sat.* 3. *v.* 66. Communi sensu plane caret, inquimus. *è uno stolido*. Adde *Cicer.* 1. *de Orat. c.* 3. *in f.* & *Phædr. l.* 1. *fab* 7. ¶ *Genus commune* apud Grammaticos est eorum nominum, quæ simul masculina sunt & feminina, vel masculina, feminina simul, & neutra. *Charis. sub init. l.* 2. *pag.* 126. *Putsch.* ¶ *Verbum commune* apud eosdem est, quod *or*. positione desinens activam simul & passivam significationem habet. *Gell. l.* 15. *c.* 13. *Priscian. l.* 8. *pag.* 787. *Putsch.* ¶ *Communis Syllaba*, quæ tum brevis est, tum longa. *Charis. sub init. l.* 1. ¶ Mors communis ab *Eutrop. l.* 7. *c.* 8. dicitur, quam Itali vocant *morte naturale*. ¶ *Communis sermo*, est usitatus, & vulgaris. *Petron. in Satyr. c.* 113. *Quint. l.* 2. *c.* 10. ¶ *Communis locus*, κατ' ἐμφατικὸν est Orcus, vel terra ipsa, quæ ut ait *Lucret. l.* 5. *v.* 260. est rerum commune sepulcrum. *Plaut. Cas. prol. vers.* 19. ¶ *Loca communia* apud *Cicer.* 4. *Verr. c.* 46. & *Fam. l.* 13. *epist.* 11. sunt ædes publicæ, ut porticus, basilicæ, fora, &c. *fabbriche*, *o luoghi pubblici*. ¶ At *loci communes* sunt sedes argumentorum artis Rhetoricæ, & Dialecticæ. *Cic. in Orat. c.* 36. & alibi. ¶ *Commune* dicitur caput, & summa rei, de qua societas inita est, *il capitale della società*. *Ulpian. Dig. lib.* 17. *tit.* 2. *leg.* 52. *in f.* Non debet de communi id consequi. & *ibid.* De communi sarcire. ¶ Item *commune*, & *communia* dicitur de rebus publicis. *Horat. l.* 2. *od.* 15. *v.* 13. Privatus illis census erat brevis, commune magnum. *h. e.* census reipubl. *Id. l.* 1. *ep.* 20. *v.* 4. Paucis ostendi gemis, & communia laudas. *il pubblico*. *Cic.* 3. *Verr. c.* 38. Quomodo iste commune Milyadum vexarit. *h. e.* rempubl. ut & *Ascon.* interpretatur, *il comune*. Hinc *judicium communi dividundo*, h. e. re, quæ ad plures pertinet, apud JCtos: de quo titulus tertius *libri* 10. *Digest.* agit. *Cic. Fam.* 7. *ep.* 12. Quod jus statues communi dividundo, cum, &c? ¶ *Res communis*, res publica. *Sisenna* apud *Non. c.* 12. *n.* 18. Quondam Sabini feruntur vovisse, si res communis melioribus locis constitisset, se ver sacrum facturos. ¶ *In commune* est in rem communem, *in comune*. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 3. Ex nostro quoque nonnihil in commune contulimus. *Liv. l.* 6. *c.* 40. Vocare honores in commune. *h. e.* promiscuos patribus & plebi. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 5. Consulere in commune. *Ulpian. Dig. lib.* 17. *tit.* 2. *leg.* 52. Redigere in commune. & *ibid.* Emere in commune. *Phædr. l.* 5. *fab.* 6. Eja, inquit, in commune quodcumque est lucri. ¶ Significat etiam in universum, *in genere*, *universalmente*. *Plin. l.* 17. *c.* 1. *in f.* Quæ ad cuncta arborum genera pertinent in commune, dicemus. *Tacit. de Germ. c.* 27. Hæc in commune de Germanorum origine, nunc singularum gentium, &c. *Id. Ann.* 15. *c.* 12. *ad fin.* His atque talibus in commune alacres iter properabant. ¶ *Communis homo* dicitur, qui se communem quodammodo facit, cum omnibus versari non dedignatur, comis, facilis, affabilis, κοινός, ἐπιεικής, *affabile*, *benigno*, *gentile*. *Cic. Fam.* 4. *ep.* 9. Eum magis communem censemus in victoria futurum fuisse? *h. e.* magis usurum consilio ceterorum. *Sueton. in Claud. c.* 21. Nec ullo spectaculi genere communior, aut remissior erat. *Id. in Vespas. c.* 22. Super cœnam & super aleam communissimus. Adde *Terent. Heaut.* 5. 1. 30. ubi tamen plerique leg. *comis*, quod & in locis *Suetonii* allatis restituendum putant nonnulli Critici. Ad hanc notionem quidam apud *Servium* trahebant & illud *Virg. Æn.* 8. *v.* 275. Communemque vocate Deum. ¶ *Communia* absolute, apud *Frontin. de limitib. Agror. Pag.* 41. *Goes.* dicuntur compascua loca, in commune aliquibus assignata: quæ *Aggen. Urbic. ibid. pag.* 66. in Etruria scribit *communalia* appellari.

COMMŪNITAS, atis, f. *comunanza*, *società*, κοινότης, κοινωνία, communio, societas. *Cic.* 6. *Phil. c.* 2. Quæ vobis potest cum hoc gladiatore conditionis, æquitatis, legationis esse communitas? *Id. Fam.* 9. *ep.* 24. Communitas vitæ atque victus. *Id.* 1. *Offic. c. penult.* Junctum esse alicui communitate. *Id. ibid.* Communitas, & conjunctio humana. & *ibid.* Consociatio hominum atque communitas. *Id. ibid. c.* 14. *ad fin.* Communitas & societas vitæ. *Id.* 4. *de Fin. c.* 4. Societas & communitas generis humani. ¶ Ponitur etiam pro justitia civili, *h. e.* quæ pertinet ad communem hominum utilitatem, ut *Cic. lib.* 1. *Offic. c.* 43. *in f.* loquitur. *Id. ibid. circa init.* Omnis honestas manat a partibus quatuor, quarum una est cognitionis, altera communitatis, &c. V. ibi reliqua.

COMMUNITER, adverb. *insieme con altri*, κοινῶς, una cum aliis, vel una cum omnibus, non divisim. *Cic. Attic. l.* 11. *ep.* 5. Ex tuis litteris intellexi, & iis, quas communiter cum aliis scripsisti, & iis, quas tuo nomine. *Id. Fam.* 13. *ep.* 12. Alia epistola communiter commendavi legatos Arpinatium: hac separatim. *tutti universalmente*, omnes simul. *Id.* 3. *Offic. c.* 20. Conscripserunt communiter edictum: idque quod communiter compositum fuerat, solus edixit. *tutti insieme*, de communi sententia. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 37. *in f.* Roscius omnia cum Chrysogono communiter possidet. *in comune*. *Id. pro Font. c.* 6. Aurium judicium promiscue & communiter stultis ac sapientibus a natura datum. *generalmente*. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 48. Sic dissimillimis bestiolis communiter cibus quæritur. *in compagnia*. *Id. pro Arch. in f.* Quæ communiter de ipsius studio locutus sum. *in genere*. *Liv. l.* 1. *c.* 45. Dianæ Ephesiæ fanum communiter a civitatibus Asiæ factum. *a spese comuni*. *Apul. de dogm. Platon. l.* 3. Quæ communiter appellatur propositio. *comunemente*.

COMMUNITIO, onis, f. *fortificazione*, actus communiendi, & ipsa munitio. *Vitruv. lib.* 10. *c.* 19. Murum continenter pulsantes, totam communitionem dissipaverunt. ¶ Addunt locum *Cicer.* 2. *de Orat. c.* 79. ubi plerique leg. *munitio*.

COMMUNITUS, adverb. communiter. *Varro apud Non. c.* 11. *n.* 6. Ut Deos colere debet communitus civitas, sic singulæ familiæ debemus.

COMMUNITUS, a, um, *munito*, *fortificato*, περιπεφραγμένος, munitus. *Flor. l.* 3. *c.* 19. *ad fin.* Communitas armis copias fame delevit. *h. e.* munitionibus inclusas. ¶ Item ædificatus. *Liv. l.* 22. *c.* 32. Hibernacula mature communita. ¶ Translate *Cic. pro Rosc. Com. cap.* 15. Causa Roscii testimoniis communita. & *pro Cæcin. c.* 26. Jus parum communitum. & *Fam.* 15. *ep.* 4. Auctoritas Aulæ communita.

COMMURMURATIO, onis, f. *mormorio*, *borbottamento*, submissus clamor multorum simul mussantium. *Gell. lib.* 11. *c.* 7. *ad fin.* Commurmuratio fieri cœpta est a plerisque, quasi monstrum verbi admirantibus.

COMMURMŪRO, as, a. 1. & Commurmuror, aris, dep. 1. *borbottare*, *mormoreggiare*, idem quod murmuro, vel simul murmuro, musso. *Cic. in Pison. c.* 25. Ut scriba secum ipse commurmuratus sit: ratio quidem &c. *Sil. l.* 15. *in f.* inferias in tempore dignas Missurum fratri, clauso commurmurat ore. *Plin. l.* 10. *c.* 23. *de ciconiis*. Congregatæ inter se commurmurant. ¶ Pro obtrectare, obloqui. *Varr.* apud *Non. c.* 7. *n.* 85. Hoc Græcis rununciato, ut facile intelligeres, nos ab his amari, commurmurantur. *mormorano*.

COMMUTABILIS, le, adject. idem ac mutabilis, *mutabile*, μεταβλητικός. *Cic. pro Mil. c.* 26. Quam sit varia vitæ, commutabilisque ratio. *Id. l.* 1. *de Invent. c.* 18. Exordium commutabile est, quod ab adversario potest leviter mutatum ex contraria parte dici. *Id. Attic. lib.* 1. *ep.* 17. *a med.* Nos hic in republica infirma, misera, commutabilique versamur.

COMMUTATE, adverb. mutando. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 42. Eamdem rem dicemus non eodem modo, sed commutate. Al. aliter leg.

COMMUTATIO, onis, f. idem ac mutatio, *mutazione*. *Cic.* 1. *de Invent. cap.* 34. Annuæ commutationes semper eodem modo fiunt. ¶ Est etiam Figura Rhetorica, cum duæ sententiæ inter se discrepantes ex transjectione ita efferuntur, ut a priore posterior contraria priori proficiscatur, ut Esse oportet, ut vivas, non vivere, ut edas. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 28. ¶ Facere inter se commutationes & consilia, *h. e.* collationes, communicationesque, *far colloqui*, *tener conferenze*, non usitate dixit *Claudius Quadrigar.* sed non hercle inscite, nec ineleganter inquit *Gell. l.* 17. *c.* 2. *in f.*

COMMUTATUS, us, m. idem ac mutatio. *Lucret. lib.* 1. *v.* 794. quoniam quæ diximus ante In commutatum veniunt.

COMMUTATUS, a, um, nom. adject. ex particip. *mutato*, *cangiato*. *Nepos in Dion. c.* 4. Vitæ statum commutatum ferre non potuit.

COMMŪTO, as, avi, atum, a. 1. *mutare*, *cangiare*, μεταβάλλω, διαλλάττω, idem quod muto, vel simul muto, permuto. Inter hoc & *permuto* illud interest, quod *permutari* proprie id dici videtur, quod ex alio loco in alium transfertur, at *commutari*, cum aliud pro alio substituitur. Sed ea jam confuse in usu sunt. *Fest.* in *Permutatur*. *Cic.* 5 *de Fin. c.* 25. Fures rerum, quas ceperunt, signa commutant. *Q. Cic. de petit. consul. c.* 11. Commutare vultum & sermonem ad sensum & voluntatem aliorum. *Cic. de Harusp. resp. c.* 27. Commutare statum reipubl. *Id. de Fato*, *c.* 9. Commutare aliquid ex

vero in falsum. Plaut. Capt. prol. v. 37. Commutant vestem, & nomina inter se. Cæs. lib. 2. B. Civ. cap. 38. Commutare consilium. ¶ Translate Cic. 4. de Fin. c. 3. in f. Quibus etiam qui assentiuntur, nihil commutantur animo, & iidem abeunt, qui venerant. non cangiano punto di parere. Id. 2. de Orat. c. 52. Commutare animos, atque omni ratione flectere. ¶ Sæpe dicitur de permutationibus rerum, cambiare, barattare. Cic. 1. Offic. c. 13. Cum Regulus de captivis commutandis Romam missus esset. Colum. l. 12. c. 26. Mustum primo quoque tempore absumito, aut ære commutato. Plaut. Trinum. 1. 2. 21. Vin' commutemus? tuam ego ducam, & tu meam. Ulpian. Dig. lib. 2. tit. 15. leg. 8. ad fin. Commutare vinum pro oleo, vel oleum pro vino. ¶ Translate Cic. pro Sext. c. 16. Commutare gloriam constantiæ cum charitate patriæ. Id. pro Cluent. c. 46. fidem suam & religionem pecunia. Cæs. l. 6. B. Gall. c. 21. studium belli gerendi agricultura. Sulpic. ad Cic. l. 4. Fam. ep. 5. mortem cum vita. (ἀμείβειν ζωῆς hoc dicebant pro mori.) Sallust. orat. 2. de republ. ordin. contumeliam alicujus vita sua. h. e. vitæ suæ periculo alicui contumeliam inferre. ¶ Commutare verba est verba multa ultro citroque habere, altercari, far parole, altercare. Terent. Phorm. 4. 3. 33. Ut est ille bonus vir, tria non commutabitis hodie verba inter vos. Adde Andr. 2. 4. 7.

CŎMO, as, avi, atum, a. 1. in morem comæ effundo, coma vestio. Tertull. de Pall. c. 3. Vellera, quæ muscosæ lanositatis lautiores conchæ comant. Paulin. Nolan. in Nat. XIII. S. Fel. edition. Murator. v. 246. de pinu. Semper amans celsis alta comare jugis. V. Comans.

CŌMO, is, mpsi, vel omsi, omptum, vel omtum, a. 3. ornare la testa, acconciare, κοσμέω, κομέω, comam orno. Est enim, ut ait Fest. in Comtur, a Græco κοσμεῖν, & maxime ad cultum capitis pertinet. Plaut. Stich. 5. 4. 19. Amica mea dum comit, dumque se exornat. Tibull. lib. 1. eleg. 9. v. 16. Nec nitidum tarda comserit arte caput. Quintil. l. 12. c. 10. Comere caput in gradus atque anulos. Id. lib. 2. c. 5. Inustas comas acu comentes. Martial. l. 12. epigr. 84. capillos dente secto. pettinare. Ovid. 2. Fast. v. 560. Comat virgineas hasta recurva comas. Stat. lib. 1. Silv. 2. v. 110. Colla genasque comere. Id. 3. Theb. v. 424. Comere cristas. Id. l. 4. v. 43. Auriga comit equos. Claudian. de VI. Consul. Honor. v. 525. vestesque & cingula comit Sæpe manu. ¶ Translate Quintil. l. 8. c. 3. Comere, & expolire orationem. Auson. in protrept. Edyll. 4. v. 58. Tu quoque, qui Latium lecto sermone, Terenti, Comis. &c. Stat. l. 1. silv. 3. v. 71. Comere divitias, opibusque immittere lucem. h. e. ornare, & liberalitate illustres reddere.

COMŒDĬA, æ, f. commedia, κωμῳδία, poema dramaticum, civium & vulgi actiones stilo populari imitans, non sine salibus ac jocis, exitu læto. Ejus finis est vitæ privatæ exemplum proponere, ut inde mores suos quisque corrigat. Differt a Tragœdia, quæ illustres personas inducit, terrorem ac misericordiam commovet, exitus habet horribiles, & stilo utitur gravi, tumido, & a communi consuetudine remoto. ¶ Dicta est a κώμη, vicus & ᾠδή, cantus, quod initio per vicos discurrentes hujusmodi lusus actitabant, teste Festo. ¶ Vetus comœdia mordacibus dictis abundabat, magna in quemque invehendi licentia, ut est apud Horat. de ar. Poet. v. 281. Nova minus habuit acerbitatis, plus artis atque elegantiæ. Cic. apud Donat. in fragm. de Tragœd. & Com. Comœdia est imitatio vitæ, speculum consuetudinis, imago veritatis. Id. de clar. Orat. c. 62. Atheniensis Hyperboli improbitatem veteres Atticorum comœdiæ notaverunt. Horat. loc. cit. v. 93. Interdum tamen & vocem Comœdia tollit. Terent. Eun. prol. v. 22. Agere comœdiam. rappresentare. Id. Andr. prol. v. 26. Facere comœdias. comporre. & ibid. v. 27. Spectare comœdias. & ibid. & Hecyr. prol. v. 4. & 7. Comœdias exigere. h. e. rejicere, improbare. ¶ Plura de Comœdiæ origine, partibus, &c. V. apud Scalig. de Poet. lib. 1. & Voss. lib. 2. Institut. Poet. c. 22, 23. &c. ¶ Comœdiai antiquus genitiv. est Plauti Pœn. prol. v. 50.

COMŒDĬCE, adverb. da commediante, comœdorum more, comice, κωμῳδικῶς. Plaut. Mil. 2. 2. 58. Euge, euge, euscheme hercle adstitit, dulce, & comœdice.

COMŒDĬCUS, a, um, adject. commediante, κωμῳδικός, comœdus. Apul. in Florid. n. 16. (al. l. 3.) Diu in arte comœdica nobilis.

COMŒDIOGRĂPHUS, i, m. compositor di commedie, κωμῳδιογράφος: qui comedias scribit. Quidam ajunt, usurpatam fuisse a Cicerone, cujus verba sint apud Victorin. & Probum Grammatic. sed falluntur. Vox certe Græca est a κωμῳδία, & γράφω.

COMŒDUS, a, um, adject. comico, ad comœdiam pertinens, κωμῳδός. Juvenal. sat. 3. v. 100. Natio comœda est. ¶ Comœdus, i, est actor comœdiarum, commediante. Cic. pro Rosc. Com. c. 11. Qui in novissimis quidem erat histrionibus, ad primos pervenit comœdos. Adde Quintil. l. 1. c. 11. (al. 19.) ¶ Inter histrionem, & comœdum hoc interest, quod comœdus solas agit comœdias, & in scena: histrio quascumque fabulas, atque etiam extra scenam, ut in conviviis, in funeribus, &c. Quintil. l. 6. c. 2. Vidi ego sæpe histriones, atque comœdos, cum, &c.

COMOSUS, a, um, zazzeruto, comatus, πολύκομος. Phædr. l. 5. fab. 8. de Occasione. Calvus, comosa fronte, nudo corpore. ¶ Translate Plin. l. 26. c. 8. post. med. Tithymalum comosissimum ex omnibus.

COMOTRIA, æ, f. conciatesta, κομμώτρια, mulier ornandorum capillorum artifex. Sex Romæ fuisse comotrias Vestæ ministras, docent ex Festo multi Lexicographi. Nos Festi locum nondum invenire potuimus.

COMPACISCOR, vel Compeciscor, eris. Negat Charis. l. 2. pag. 177. Putsch. esse in usu Linguæ Latinæ. De ejus præterito Compectus, seu Compactus, V. infra suo loco.

COMPACTĬLIS, le, adject. ben connesso, o ficcato insieme, σύμπηκτος, compactus, colligatus, coagmentatus. Vitruv. l. 4. c. 7. Supra columnas trabes compactiles imponantur. h. e. tignis conjunctis compositæ, ut Philander exponit. Id. lib. 10. c. 20. Postes compactiles. Plin. l. 15. c. 22. de nucibus. Solum hoc pomum natura compactili operimento clausit. h. e. putamine bifido, sed probe connexo. ¶ De animalibus, quæ corpore sunt breviore, sed bene constituto, & veluti quadrato, aut rotundo, στρογγύλας, Græci vocant, di corporatura corta, raccolta, o ben formata. Plin. l. 8. c. 16. Leonum genera duo: compactile & breve, crispioribus jubis: Hos pavidiores esse, quam longos, &c. Id. l. 11. c. 18. de apibus. Optimæ breves, & in rotunditatem compactiles. ¶ Compactiles fines in re agraria, apud Innocent. de casis litter. pag. 230. Goes. quinam dicantur, multis explicat idem Goes. de antiqu. Agrar. cap. 8. pag. 77. V.

COMPACTĬO, onis, f. connessione, concatenazione, σύμπηξις, actus compingendi, colligatio, connexio. Cic. 5. de Fin. c. 11. Compactio membrorum. ¶ Item ipsæ res simul colligatæ, & compactæ. Vitruv. l. 10. c. 20. Insuper hanc compactionem erigantur postes compactiles. Adde lib. 2. c. 7.

COMPACTITIUS, & Compacticius, a, um, adject. Legitur apud Tertull. adverf. Valentinian. c. 31. ubi alii aliter.

COMPACTŪRA, æ, f. idem quod compactio, a compingo. Vitruv. l. 4. c. 7. Compactura habet laxationem.

COMPACTUS, a, um, adject. connesso, concatenato, συμπαγής, coagmentatus, colligatus, conjunctus: a compingo. Cic. 3. de Fin. c. ult. Quid tam compositum, tamque compactum, & coagmentatum inveniri potest? Virg. Ecl. 2. v. 36. Fistula disparibus septem compacta cicutis. Id. Æn. 12. v. 674. Turris compactis trabibus. Martial. l. 12. epigr. 73. Casa male compacta. Senec. in Med. v. 365. Argo compacta manu Palladia. ¶ Dicitur translate de corpore, cujus statura brevior quidem est, sed membra bene sunt composita, & inter se optime colligata quodammodo, & connexa. Sueton. in Vespas. cap. 20. Statura fuit quadrata, compactis, firmisque membris. ben complesso. Plin. l. 7. ep. 24. Compactum corpus & robustum. Colum. l. 6. c. 1. Hetruria boves progenerat compactos, sed ad opera fortes. ristretti, corti, e quadrati. & ibid. c. 37. Asinus femininibus lacertosis, cruribus compactis. Pallad. in Mart. tit. 11. Boum cervix torosa atque compacta. ¶ Est etiam idem ac conjectus, cacciato. Plaut. Men. 5. 5. 39. Compactus in carcerem. Id. Rud. 2. 6. 61. Vidulum, aurum atque argentum ubi omne cumpactum fuit. ¶ Item conventus, constitutus, συντεθείς: sive sit a pango per translationem, sive a paciscor. Hinc compacto, ex vel de compacto idem est quod ex composito, d'accordo, κατὰ συνθήκας: & fere in malam partem accipitur. Cic. Att. l. 10. ep. 12. Liv. lib. 5. c. 11. Plaut. Capt. 3. 1. 29. & Afran. apud Charis. l. 2. pag. 177. Putsch. Compacto aliquid agere. Plaut. Pseud. 1. 5. 126. De compacto faciunt consutis dolis. Sueton. in Cæs. c. 20. Auctores ex compacto nominare.

COMPÆDAGOGĪTA, æ, m, servus, qui simul cum aliis pædagogus est συμπαιδαγωγίτης. Vox hybrida a Latino con, & Græco παιδαγωγός, quæ legitur in trib. Inscriptionib. apud Fabrett. c. 5. pag. 361. & Spon. in Miscell. sect. 6. pag. 228.

COMPÆDAGOGĪUS, ii, m. qui una cum aliis sub pædagogo est. Vox hybrida, ut dictum est in voce præced. legiturque in Vet. Inscript. apud Fabrett. c. 5. pag. 361. & Spon. pag. 228. & Gud. pag. 220. n. 7.

COMPAGĀNUS, a, um, qui est ejusdem pagi. Inscriptio tempore secundi consulatus Pertinacis Imp. R. exarata apud Gruter. pag. 209. n. 1. Sententiam, quam tulit inter compaganos, &c.

COMPĀGES, is, f. concatenazione, commettitura, ἀλληλουχία, connexio & colligatio rerum simul compactarum, compactio. Curt. l. 4. c. 18. Saxorum compage laxata. Lucan. lib. 3. v. 491. Compagem solvere muri. Id. l. 10. v. 248. magnosque cavæ compagis hiatus. Lucret. l. 6. v. 1069. Laxare compages. Ovid. 3. Metam. v. 30. Efficiens humilem lapidum compagibus arcum. Lucan. l. 2. v. 487. Compages pontis. Plin. l. 25. c. 3. Compages in genibus. giunture. Id. l. 16. c. 40. Compages glutinis. incollatura. Virg. 2. Æn. v. 297. compagibus arctis Claudentur belli portæ. con saldi catenacci. Gell. l. 6. c. 1. Natura, quæ compagem hanc mundi fecit. questa macchina. ¶ Translate Cic. de Senect. c. 21. Dum sumus in his inclusi compagibus corporis. Lucan. l. 5. v. 119. Compages humana. h. e. conjunctio animæ cum corpore. Lucret. l. 4. v. 1106. Hærere compagibus. h. e. hærere in amplexibus. Macrob. l. 1. in somn. Scip. c. 6. ante med. Singularum compagum membra tractemus. Tacit. 4. Hist. c. 74. ad fin. Octingentorum annorum fortuna disciplinaque compages hæc coaluit, quæ convelli sine exitio convellentium non potest. h. e. societas, imperium, respublica.

COMPAGINĀTUS, a, um, commesso, compage vinctus, colligatus. Ammian. l. 21. c. 2. (al. 4.) Orbis scuti axiculis compaginatus. Adde Augustin. serm. 1. Fer. 3. Pentec.

COMPAGĬNO, as, avi, atum, a. 1. commettere, concatenare, ἀλληλουχέω, compingo, copulo, connecto. Prudent. Peristeph. 14. in Rom. v. 889. revulsis qui medetur ossibus, Aut fracta nodis farciens compaginat. Adde Augustin. l. 13. Confession. c. 30. & Paulin. Nolan. ep. 32. (al. 12.) n. 10.

COMPĀGO, ginis, f. idem quod compages. Serv. ad Æn. 2. v. 297. observat, antiquos dixisse tantum compages, & ambages, posteritatem vero admisisse, ut etiam compago diceretur: non ideo tamen mutandam esse declinationem obliquorum: neque dicendum compaginis: quamvis fateatur ab Ovidio id usurpatum. Locus Ovidii est Metam. 1. v. 711. disparibus calamis compagine ceræ Inter se junctis, &c. Sed & Cels. usurpat. l. 4. c. 7. A compagine corporis ad viscera

ra transfeundum est. *Et Senec. epist.* 91. Sive flammarum violentia compaginem soli ruperit. *Et Plin. l.* 2. *c.* 2. Mundus nullarum egens compaginum. Adde *Manil. l.* 1. *v.* 717. 725. & 838.

COMPĀGUS. V. *Campagus*. ¶ *Compāgus* pœnult. producta est pagus majori alii pago contributus. Habetur in vet. Inscript. apud *Mazoch. in commentar. ad Tabul. Heracleens. pag.* 399.

COMPALPO, as, a. 1. idem quod palpo, contrecto, taogo. *Augustin. serm.* 214. *de Temp.*

COMPAR, ăris, adject. *eguele, pari*. ἴσος, πάρισος, idem quod par, æqualis. *Plaut. Pseud.* 1. 1. 64. Compressiones arctæ amantum comparum. *Liv. l.* 1. *c.* 9. Id demum compar connubium fore. *Id. l.* 28. *c.* 42. *ad fin.* Coosilium tuum parentis tui consilio compar. *Id. lib.* 36. *c.* 44. Compari marte concurrere. *Al. leg.* pari. *Gell. l.* 6. *c.* 22. Quia taotisper similis, & compar eorum fias. *Valer. Max. l.* 9. *c.* 14. *n.* 2. *exter.* Lineamentis oris, & omoium membrorum compares erant. ¶ Ponitur & pro socio, sodali, coojuge, *compagno, consorte*. *Plaut. Pseud.* 4. 3. 9. Hunc comparem metuo meum. *Horat. l.* 2. *od.* 5. *v.* 2. Munia comparis æquare. *far da moglie*. *Ovid. de ar. aman. l.* 3. *v.* 358. Bellatorque sua prensus sine compare bellat. *h. e.* rex sioe regina in ludo latrunculorum. *Id.* 3. *Amor. el.* 5. *v.* 38. Taurus cum vacca compare. Adde *Inscription. vet.* apud *Gruter. pag.* 760. *n.* 5. & 793. *n.* 9. & apud *Reines. class.* 20. *n.* 36. 129. & 322. io quibus *compar* pro marito, aut pro uxore ponitur. ¶ *Compar*, ἰσόκωλον, figura Rhetorum, qua membra plura orationis ponuntur pari fere numero syllabarum, ut in prœlio mortem pater oppetebat, domi filius nuptias comparabat, &c. *Auct. ad Herenn. lib.* 4. *c.* 20.

COMPARABĬLIS, le, adject. *paragonabile*, παράβλητος, παραβλητικός, qui comparari & conferri potest. *Cic. l.* 1. *de Invent. c.* 30. Comparabile est, quod in rebus diversis similem aliquam rationem continet. *Liv. lib.* 39. *c.* 52. Trium clarissimorum virorum mors comparabilis.

COMPARĀTE, adverb. συγκριτικῶς, alterius comparatione, *in paragone*. *Cic. in Top. c.* 22. Cum quæritur quale quid sit, aut simpliciter quæritur, aut comparate: simpliciter, expetenda oe sit gloria; comparate, præponenda ne sit divitiis gloria.

COMPARATĬO, onis, f. *apparecchio, preparazione*, παρασκευή, apparatus, præparatio. *Cic. pro leg. Manil. c.* 4. Reliquum tempus oon ad oblivionem veteris belli, sed ad comparationem novi contulit. *Id. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 2. *sub fin.* Pompejus omnia pollicetur, & Cæsar: quibus ita credo, ut nihil de mea comparatione deminuam. *Id. in Bruto c.* 76. Comparatio & disciplina dicendi. ¶ *Comparatio criminis* est apparatus rerum ad crimeo inferendum idonearum, *apparato di accusa*. *Cic. pro Cluent. c.* 67. Totius hujus ab illa ioventa & adornata est criminis comparatio. ¶ Item acquisitio, ioquisitio, *ricerca, acquisto*. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 28. Sit tam facilis, quam vultis, voluptatis comparatio. *Id. pro Mur. c.* 21. Comparatio suffragatorum. *Liv. lib.* 42. *cap.* 17. Comparatio veneni. *Valer. Max. l.* 4. *c.* 4. *n.* 5. Nimis aoxia divitiarum comparatio. ¶ Hinc & pro emptione adhibetur, *compera*. *Trajan. ad Plin. l.* 10. *epist.* 37. Proficiscens ad comparationem frumentorum. *Ulpian. Dig. lib.* 5. *tit.* 1. *leg.* 52. Cum appareat, id legislatorem sensisse ex genere comparationis. *Papinian. ibid. l.* 41. *tit.* 3. *leg.* 44. Comparatio servorum. ¶ Comparationes horologiorum ex aqua apud *Vitruv. l.* 9. *c.* 9. sunt ipsæ constructiones. ¶ Item sæpissime est collatio, *comparazione, paragone*: cum duo vel plura inter se conferuntur, ἀναλογία, παράθεσις, παραβολή. *Cic. in Top. c.* 18. Parium comparatio nec elatiooem habet, nec submissionem. *Id.* 1. *Offic. c.* 43. Eorum, quæ honesta sunt, potest incidere sæpe contentio & comparatio, utrum sit honestius. *Id.* 1. *de Orat. cap.* 60. *ad fin.* Orationis suæ cum scriptis alienis comparatio. *Id. Fam.* 10. *ep.* 5. Res io comparatione difficilis ad judicandum. *Sueton. in Aug. cap.* 79. Ut non nisi ex comparatione procerioris iotelligi posset. *Curt. lib.* 3. *c.* 11. Strata erant itiocra vilioribus sarciois, quas in comparatione meliorum avaritia contempserat. *Vellej. lib.* 2. *c.* 9. Usque in comparationem Græcorum ingeniorum evecti. *fino ad essere messi a fronte*, &c. *Sueton. de illustr. Rhet. c. ult.* Demittere se in comparationem. *mettersi al confronto*. *Plin. l.* 10. *c.* 9. Suos comparatione ejus damnat ut alienos. *in paragone*. *Id. l.* 34. *c.* 7. Victus comparatione. *al paragone*. ¶ *Comparatio criminis* est, cum reus aliud aliquod factum rectum aut utile profert, quod ut fieret, illud de quo arguitur, se commisisse fatetur, ut *Cic.* docet *lib.* 1. *de Invent. c.* 11. nempe quia fit comparatio facti honesti cum crimine, quod ejus facti causa admissum est. ¶ Denique *comparatio* est coostitutio & conventio. *Liv. l.* 6. *c.* 30. Manliis Volsci provincia sine sorte, sine comparatione extra ordinem data. ¶ Hæc vox videtur nova fuisse Ciceronis tempore, & fortasse ab illo ipso novata, præsertim in sensu τῆς ἀναλογίας & collationis. Ita enim loquitur de *Univers. c.* 4. *extr.* Id optime assequitur quæ Græce ἀναλογία, Latine (audendum est enim, quoniam hæc primum a nobis novantur) comparatio, proportiove dici potest.

COMPARATITĬUS, a, um, adject. idem quod comparabilis. *Tertull. advers. Valentinian. cap.* 13. Angelorum comparatitius antistatus. ¶ *Aurum comparatitium*, apud *Impp. Valent. Gratian. & Valentin. l.* 12. *Cod. tit.* 40. *leg.* 2. est quod per singulorum collationem, ac tributum confertur.

COMPARATĪVE, adverb. per comparationem. *Gell. l.* 5. *c.* 21. *Compluries* cum dicimus, non comparative dicimus.

COMPARATĪVUS, a, um, *comparativo*, comparationem continens. *Cic. l.* 2. *de Invent. c.* 25. *ad fin.* Comparativa judicatio. *Quintil. l.* 7. *c.* 4. Hoc genus ἀντίστασις Græce nominatur: comparativum nostri vocant. *Ascon. in Divin. Verr. c.* 12. In omni qualitate comparativa. *h. e.* in omni comparatione. *Gell. l.* 5. *c.* 21. Vocabulum comparativum. & *mox absolute*. Contra formam perpetuam in comparativo. ¶ A Grammaticis passim dicitur *comparativus* absolute, & *comparativum*, *i*: ibi subauditur *gradus*, hic *nomen*, vel *genus*. *Charis. l.* 2. *pag.* 131. *Putsch.* &c. ¶ Comparativus casus apud eosdem est ablativus, quia utimur eo in comparationibus, ut fortior Hectore. *Priscian. l.* 5. *pag.* 672. *Putsch.*

COMPARĀTOR, oris, m. *comperatore*, emptor, ὠνητής. *Paul. lib.* 2. *sentent. tit.* 17. *ad fin.* Fundus ejus esse videtur, cujus nomine comparatus est, non a quo pecunia comparata est, si tamen fundus comparatori sit traditus. *Inscript.* apud *Murator. pag.* 959. *n.* 4. C. Julio Alcimo Ravennati comparatori mercis sutoriæ. Adde *Impp. Valent. Theodos. & Arcad. lib.* 10. *Cod. tit.* 33. *leg.* 1.

COMPARĀTUS, us, m. apparatus. *Vitruv. in præfat. l.* 7. *ad fin.* Amplo modulorum comparatu architectari. *con grande apparato di modelli.*

COMPARĀTUS, a, um, *apparecchiato, raccolto*, paratus, collectus, παρασκευασθείς. *Curt. l.* 6. *c.* 2. Insidiæ comparatæ in caput alicujus. *Cæs. l.* 4. *B. Gall. c.* 7. Re frumentaria comparata. *Id. l.* 3. *B. Civ. c.* 4. Dardanos, Bessos, partim mercenarios, partim imperio aut gratia comparatos adjecerat. ¶ Item acquisitus, *acquistato*. *Quintil. l.* 1. *c.* 2. (*al.* 3.) Vim dicendi tantis comparatam laboribus ad unum auditorem demittere. *Curt. l.* 5. *c.* 6. Supellex non ad usum modo, sed ad ostentatiooem luxus comparata. ¶ Item emptus, *comperato*. *Paul. l.* 2. *sentent. tit.* 17. Servus comparatus si fugerit, pretium domious reddere cogetur. Adde *Impp. Valent. Theodos. & Arcad. lib.* 10. *Cod. tit.* 33. *leg.* 1. ¶ Item constitutus, institutus. *Cic. pro Corn. Balb. c.* 13. O jura præclara, atque divioitus a majoribus nostris comparata! *leggi fondate, stabilite, introdotte*. *Terent. Heaut.* 3. 1. 97. Ita comparatam esse hominum naturam omnium, ut, &c. *esser tutti gli uomini così fatti, che*, &c. ¶ Item commissus, io contentionem deductus. *Terent. Adelph.* 2. 2. 4. Numquam vidi ioiquius concertationem comparatam. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 4. Cum Æsernino Samnite Pacidianus comparatus viderer. Adde *Liv. l.* 30. *c.* 28. & *Justin. l.* 6. *c.* 2. ¶ Item collatus, *paragonato*. *Plin. l.* 9. *c.* 35. Antooius comparatus histrioni. *Plin. alter in Paneg. c.* 89. Comparatus filio tuo vinceris.

COMPARCO, is, arsi, arsum, o. 3. *risparmiare, sparagnare*, φείδομαι, parcendo colligo, parsimonia utor. *Terent. Phorm.* 1. 1. 9. Quod ille unciatim vix de demenso suo, Suum defrudans genium, comparsit miser, Id illa universum abripiet. *Festus:* Comparsit Tereotius pro *compersit*, posuit. Ita *Salmas.* & alii. Al leg. *pro compescuit*: quæ sane lectio, & ioterpretatio vel alium *Terentii* locum designat, vel si hunc, est parum ad rem. *Pacat. in Paneg. Theodos. cap.* 32. *ad fin.* Comparcendo laxare annonam.

COMPARĔO, ăres, arui, o. 2. *comparire, apparire*, φαίνομαι, pareo, appareo, io coospectu sum, adsum. *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 2. Pompejus non comparet, nec in Balearibus omnino fuit. *Id. pro Cluent. c.* 64. Suspicio in servos, qui non comparebant, commovebatur. *Id. de clar. Orat. c.* 32. Hæc oratio pueris nobis omnium optima putabatur, quæ vix jam comparet in hac turba novorum voluminum. *Liv. l.* 32. *c.* 10. Iis, quorum agros urbesque populatus esset, redderet res, quæ comparerent: ceterorum æstimatio fieret. (Adde *lib.* 34. *c.* 35. & *Cicer. Verr.* 3. *c.* 50.) *h. e.* exstarent. *Nepos in Cat. c. ult.* Io his libris multa diligentia comparet. *vi si scorge*. *Plaut. Amph.* 2. 1. 83. Et memor sum, & diligens ut quæ imperes, compareant. *Id. Mil.* 3. 1. 68. Apud omnes comparebo tibi res benefactis frequens. *h. e.* videbor tibi. *Paul. Dig. lib.* 29. *tit.* 5. *leg.* 6. Si unus ex dominis non compareat. *non comparisca in giudizio*. *Senec. in præfat. l.* 1. *controv.* Sæpe quod quæreoti non comparuit, aliud agenti præsto est. *non venne in memoria*. *Sueton. de illustr. Rhetor. c.* 4. Ferunt olim præcipitatum in flumen, paulo post cum coroibus exstitisse, ac statim non comparuisse. *non si vide più*.

COMPARĬLIS, le, adject. idem quod compar, *eguale, simile*. *Auson. in Eclogar.* 2. *v.* 38. Nescit compariles laterum formare figuras.

COMPĀRO, as, avi, atum, a. 1. *apparecchiare, allestire*, παρασκευάζομαι, idem quod paro, apparo, præparo. *Cic. pro Mil. c.* 10. Paulisper dum se uxor, ut fit, comparat, commoratus est. *Id. Verr.* 3. *c.* 26. Magnifice comparare coovivium. *Tibull. l.* 1. *eleg.* 12. *v.* 42. Et calidam fesso comparat uxor aquam. *Liv. l.* 42. *c.* 43. Legati in Bœotiam comparati sunt. *Cic. pro Cluent. c.* 26. Comparare insidias alicui per aliquem. *Id. ibid. c.* 67. accusatorem alicui. *Id.* 2. *ad Attic. ep.* 17. sibi aditum ad res pestiferas. *Id. Verr.* 7. *c.* 10. sibi remedium ad magnitudinem frigorum. *Id.* 3. *de nat. Deor. c.* 8. se ad respondendum. *Liv. l.* 28. *c.* 33. se ad iter. *Nepos in Alcib. c.* 10. iter ad aliquem. *Quintil. l.* 2. *c.* 10. *ad fin.* aliquid io ostentationem. ¶ Absolute *Nepos in Thrasyb. c.* 2. Hos, tempore ad comparandum dato, robustiores fecit. ¶ Cum infioito *Ovid.* 2. *Trist. v.* 267. si quis tamen urere tecta Comparat, &c. Adde *Virg. in Cul. v.* 204. ¶ Est etiam colligere, congerere, *adunare*. *Cic. in Orat. c.* 66. Comparare copias contra aliquem. *Horat. Epod.* 2. *v.* 30. Annus hibernus Jovis imbres, nivesque comparat. ¶ Item conformare, componere, *conformare*. *Plaut. Amph.* 3. 3. 5. Comparare vultum e vultu. ¶ Item conficere, efficere, *fare, cagionare*. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 28. Tumultus C. Gracchi tumultus domesticos & iotestinos comparat. ¶ Item inquirere, acquirere, *ricercare, provvedere, acquistare*. *Cic. in fragm. Oecon.* apud *Colum. l.* 12. *c.* 1. Comparare victum & cultum humanum labore & industria. *Id. Fam.* 2. *ep.* 4. Comparare sibi laudem artibus. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 53. sibi auctoritatem aliqua re. *Terent. Heaut.* 2. 4. 17. commodum suum ex incommodo alterius. *Plaut. Cas.* 2. 8. 72. alicui magnum malum. ¶ Item emere, coemere, *comperare*. *Terent. Heaut.* 4. 8. 15. Comparare aurum, ac vestem. Ita quidem *Non. c.* 4. *n.* 64. exponit.

ponit. *Plin. l. 10. epist. 37.* Cum ad frumentum comparandum iret in Paphlagoniam. *Sueton. in Calig. c. 27.* pecudes carius. *Ulpian. Dig. lib. 23. tit. 4. leg. 2. in f.* merces. *Pompon. ibid. lib. 6. tit. 1. leg. 70.* Comparare injusto pretio. ¶ Item decernere, instituere, *stabilire, ordinare, provvedere. Cic. pro Quint. c. 16.* Majores nostri raro id accidere voluerunt, Prætores, ut considerate fieret, comparaverunt. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 16.* Bene majores nostri hoc comparaverunt, ut, &c. *Cic. pro Rosc. Amer. c. ult.* Ne quid acrius, quam more majorum comparatum est, factum videretur. *Id. ad Brut. ep. 12.* Hoc præclare legibus comparatum est, ut, &c. *Id. pro Cluent. c. 21.* Hoc iniquissime comparatum est, quod &c. *quest' è un pessimo costume introdotto, che* &c. *Liv. l. 39. c. 29.* Ita comparatum more majorum erat, ne, &c. *Id. l. 3. c. 68.* Natura hoc ita comparatum est, ut &c. *così va: è cosa ordinaria e naturale: così porta la natura delle cose*, &c. ¶ Item confirmare, constituere, ut *Non. c. 4. n. 64.* interpretatur. *Terent. Eun. 1. 1. 2.* An potius ita me comparem, non perpeti meretricum contumelias? ¶ Item æstimare. *Accius* apud *Non. ibid.* Proin tu, id cui fiat, non qui facias, compara. ¶ Præterea significat conferre, *paragonare, confrontare:* a voce *par. Liv. l. 28. c. 28.* Exercitum exercitui, duces ducibus comparare. *Cic. pro Dom. c. 52.* Hominem cum homine, & tempus cum tempore, & rem cum re. *Id. 1. Offic. c. 43.* partes honestatis inter se. *Terent. Eun. 4. 4. 14.* Ne comparandus hic quidem ad illum est. ¶ Item æquare, parem facere, *uguagliare. Cic. in fragm.* apud *Non. c. 4. n. 64.* Neminem tibi profecto hominem ex omnibus aut anteposuissem, aut etiam comparassem. ¶ Est etiam arenæ verbum. nam cum producti gladiatores in patria ordinabantur, ut inter se pugnarent, non solum *commitli* & *componi*, sed & *comparari* dicebantur. *Sueton. in Calig. c. 35.* Hunc in arenam deductum Threci, & mox hoplomacho comparavit. ¶ Ponitur & pro conjungere, committere. *Cic. de Univers. c. 5.* Ita contigit, ut inter ignem & terram, aquam Deus animamque poneret, eaque inter se compararet, & proportione conjungeret. *Plaut. Asin. 3. 3. 78.* Prehende auriculis, compara labella cum labellis. ¶ *Comparare* absolute, vel *comparare inter se* dicuntur etiam qui de re aliqua communi voluntate inter se statuunt, *accordarsi. Liv. l. 4. c. 46.* Tandem ita comparatum est, ut alternis diebus summam imperii haberent. *Id. l. 24. c. 10.* Decretum ut Coss. sortirentur, compararentve inter se, uter comitia haberet. ¶ Præcipue vero hoc locum habet in distributione provinciarum. *Id. l. 42. c. 31.* Ut Coss. inter se provincias Italiam, & Macedoniam compararent, sortirenturve. Adde *lib. 28. c. 45.* & *lib. 38. c. 35.* ¶ *Comparassit* pro *comparaverit* est apud *Plaut. Epid. 1. 2. 19.*

COMPARTIOR, iris, dep. 4. idem quod impertior, communico. In veteri decreto sub Anton. Pio apud *Gruter. pag. 408. lin. 39.* Cum quibus munera decurionatus compartiamur.

COMPASCO, is, a. 3. *pascere insieme*, συνδιανέμω, simul pasco, pabulum præbeo. *Cic. in Top. c. 3.* Si compascuus est ager, jus est compascere. *Scævola Dig. lib. 8. tit. 5. leg. penult.* Habere jus compascendi. ¶ Item simpliciter pasco, *pascere. Varro l. 1. R. R. c. 2.* Colonus in agro surculario ne capra natum compascat. *Plin. l. 9. c. 54. de ostreis.* Nuper excogitatum, famem longæ advectionis a Brundusio compascere in Lucrino. ¶ Item depasco, *consumare pascendo. Varr. R. R. l. 2. proœm.* Pabulum in fundo compascere, quam vendere, plerumque magis expedit. ¶ Passive *Id. l. 1. R. R. c. 53.* Messe facta, spicilegium venire oportet, aut, si sunt spicæ raræ, & operæ caræ, compasci.

COMPASCUUS, a, um, ad compascendum pertinens, σύμβοτος. *Festus:* Compascuus ager relictus ad pascendum communiter vicinis. *Cic. in Top. c. 3.* Si compascuus est ager, jus est compascere. *Scævola Dig. lib. 8. tit. 5. leg. penult.* Jus compascuum. *h. e.* jus compascendi.

COMPASSIBILIS, le, adject. qui compatitur. *Tertullian. advers. Prax. c. 29.* Pater si compassibilis, utique passibilis.

COMPASSIO, onis, f. συμπάθεια, communis dolor. *Tertullian. de resurr. carn. c. 40.* Quod pro compassione promittitur. *Id. ibid. c. 3. ad fin.* Compassio sententiarum. *h. e.* consensus, συμπάθεια τῶν γνωμῶν. *Hieronym. ep. 87.* Compassio misericordiæ. *compassione.*

COMPASTOR, oris, m. qui simul pascit, συννομεύς. *Hygin. fab. 187.* Alter compastor.

COMPASTUS, a, um, *pasciuto*, idem quod pastus, vel simul pastus, βοσκόμενος. *Plin. l. 32. c. 6.* Ostrea Brundusiana in Averno compasta.

COMPATIOR, eris, assus sum, dep. 3. simul patior, συμπάσχω. *Tertull. advers. Prax. c. 29.* Quid est compati, quam cum alio pati? *Id. de Anim. c. 5.* Anima compatitur corpori. *Cæl. Aurel. Acut. l. 2. c. 16.* Tussicula fit compatientibus vicinis partibus. ¶ Item misericordia moveri, *aver compassione. Augustin. ad Hieronym. inter hujus epist. n. 87. a med.* Non mentientis æstu, sed compatientis affectu. *Id. l. 3. Confess. c. 2.* Cum ipse patitur, miseria: cum aliis compatitur, misericordia dici solet. Adde *Sulpic. Sever. sub fin. dial. 3.* ¶ *Compassus, a, um. Alcim. Avit. in f. l. 3.* Ceu tibi compasso miserans succurre latroni.

COMPATRONUS, i, m. simul patronus. *Ulpian. Dig. lib. 38. tit. 5. leg. 1.* Adversus compatronum Faviana non competit. Adde *lib. 26. tit. 4. leg. 3.* & 5.

COMPAVESCO, is, n. 3. idem quod expavesco, *aver paura, venir pallido*, συμφοβέω. *Gell. l. 1. c. 23.* Hoc illa ut audivit, animo compavescit.

COMPAVITUS, a, um, adject. pavitus, tusus, *battuto, pesto. Apul. l. 7. Metam.* Misera illa compavita, atque dirupta. Al. leg. *compavida.*

COMPAUPER, ris, socius in paupertate. *Augustin. serm. 25. ex 50. homil. c. 3.* Pascendos habemus compauperes nostros.

COMPECCO, as, n. 1. idem quod pecco, vel simul pecco, συνεξαμαρτάνω. Legitur apud *Cæl. Aurelian. l. 2. Acut. c. 12.* & lib. 3. *Chronic. c. 1. ad fin.*

COMPECTUS, seu Compactus, a, um, particip. a *con*, & *paciscor*, a quo *Compeciscor*, de quo V. supra suo loco. *Plaut. Pseud. 1. 5. 128.* Si sumus compecti, sive consilium unquam inivimus. *h. c.* si simul pactum aliquod fecimus. Al. aliter leg.

COMPĔDA, æ, V. in *Compes.*

COMPEDIO, is, ivi, itum, *metter in ceppi*, πεδάω, compedibus vincio. *Varr.* apud *Non. c. 1. n. 113.* Domo exeo, intro, & pedes corrigiis compedio. ¶ Translate *Augustin. epist. 39.* Timeo, te rebus mortalibus perniciosissime compediri.

COMPEDITUS, a, um, compedibus vinctus, *legato con ceppi. Plaut. Capt. 5. 1. 24.* In lapicidinas compeditum condidi. *Cato de R. R c. 56.* Servi compediti. *Senec. de Tranquil. c. 10.* Compediti ægre ferunt onera, & impedimenta crurum.

COMPELLATIO, onis, f. *appellagione*, προσαγόρευσις, ἔντευξις, actus compellandi, appellatio. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 15.* Exclamatio est, quæ conficit significationem doloris aut indignationis alicujus, per hominis, aut urbis, aut loci, aut rei cujuspiam compellationem hoc modo: Te nunc alloquor, Africane, &c. ¶ Significat etiam appellationem cum reprehensione & objurgatione conjunctam, *riprensione, sgridamento. Cic. Fam. 12. ep. 25.* Nec destiti labefactare eum, qui &c. Itaque crebras compellationes meas non tulit. *Id. Phil. 3. c. 7.* Nec sentit amens, commendationem esse compellationem suam. *Gell. l. 1. c. 5.* Maledictis, compellationibusque probrosis jactatus est.

COMPELLO, as, avi, atum, a. 1. *parlare ad alcuno, nominare*, προσαγορεύω, alloquor, appello, nomino: a *con*, & antiquo & inusit. *pello, as*, loquor, inquit *Voss. in Etymol. Plaut. Rud. 4. 7. 1.* Quam mox licet te compellare, Dæmones? *Id. Pœn. 3. 3. 72.* Blande compellabo hominem: hospes hospitem salutat: salvum te advenire gaudeo. *Auct. ad Herenn. l. 1. c. 14.* Compellare aliquem nominatim. *Virg. 3. Æn. v. 298.* incensum pectus amore Compellare virum, & casus cognoscere tantos. *Horat. l. 1. sat. 7. v. 31.* magna compellans voce cuculum. ¶ Significat etiam appellare accusandi causa, vel reprehendendi, objurgandi, conviciandi. *Cic. post redic. in Sen. c. 13.* Nominatim alii compellabantur, alii citabantur, alii relegabantur. *Cæl. ad Cicer. Fam. 8. ep. 12.* Compellari ea lege me voluerunt, qua dicere non poterant. *Nepos in Timol. c. 1. ad fin.* Quin eum fratricidam, impiumque detestans compellaret. *Horat. l. 2. sat. 3. v. 296.* Hæc mihi Stertinius, sapientum octavus, amico Arma dedit, posthac ne compellarer inultus. ¶ *Compellare de stupro*, apud *Valer. Max. l. 6. c. 1. n. 12.* est verbis ad stuprum sollicitare: quod *compellare* absolute dixit *Hyginus fab. 57.*

COMPELLO, is, puli, ulsum, a. 3. *cacciare insieme, radunare*, συνελαύνω, συνελαύνω, simul pello, cogo. Proprie est in unum locum vel diversa, vel diversorum animalia cogere, inquit *Servius* ad illud *Virg. Ecl. 7. v. 2.* Compulerantque greges Corydon, & Thyrsis in unum. *Cic. in Pison. c. 36.* Omni totius provinciæ pecore compulso pellium nomine, &c. *Virg. Ecl. 2. v. 3.* Hædorumque gregem viridi compellere hibisco. *h. c.* ad hibiscum, ut idem *Servius* exponit. ¶ Cum dativo *Horat. l. 1. od. 24. v. 16.* quam virga semel horrida Nigro compulerit Mercurius gregi. ¶ Dicitur & de aliis rebus. *Cic. l. 1. de Invent. c. 2.* Qui dispersos homines in agris ratione quadam compulit in unum locum. *Liv. l. 25. c. 34.* Compellere hostes intra vallum. *Cels. l. 8. c. 11.* Compellere ossa in suas sedes. *h. c.* reponere. ¶ Accipitur etiam universim pro adigere, impellere, cogere, *spingere, cacciare, sforzare, costringere. Cels. l. 6. c. 7. ad fin.* Si pulex in aure est, compellendum eo lanæ paululum est. *Cic. in Pison. c. 7.* Me domo mea expulistis, Cn. Pompejum domum suam compulistis. *lo costringeste a ritirarsi. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 58. ad fin.* Compellere naves hostium in portum. *Id. l. 7. B. Gall. c. 65.* Compellere hostes intra muros. ¶ Translate *Liv. l. 25. c. 29.* Compellere aliquos in eundem metum. *Colum. l. 11. c. 1.* Compelli in socordiam. *Cicer. Fam. 1. ep. 9.* In hunc sensum & allicior beneficiis hominum, & compellor injuriis. *Id. 4. Acad. c. 35.* Compellere orationem in angustias & in dumeta Stoicorum. *Plaut. Bacch. 4. 10. 10.* Compellere aliquem ad virtutem, aut ad frugem. *Plin. l. 36. c. 5.* aliquem ad laqueum. *ridurlo alla disperazion, ad appiccarsi. Quintil. l. 7. c. 3. post init.* tyrannum in mortem. *Sueton. in Aug. c. 14.* aliquem fame ad deditionem. *Id. in Cæs. c. 24.* aliquem, ut consulatum petat. ¶ Cum infinito. *Curt. l. 5. c. 1.* Quæ virum compulit amœnitatem naturæ genere hujus operis imitari. *Justin. l. 16. c. 5.* Filias nubere servis suis compellit. *Id. l. 30. c. 3.* Pacem petere compellitur. *Lucan. l. 3. v. 144.* Compulit desistere cœpto. ¶ Pro simplici pello, *Justin. l. 4. c. 4.* Hostes in fugam compulit, & socios obsidione liberavit.

COMPENDIARIO. V. vocem sequent.

COMPENDIARIUS, a, um, *breve, succinto*, σύντομος, brevis, & veluti ad certam metam per compendium ducens. *Cic. 2. Offic. c. 12.* Hanc viam ad gloriam proximam, & quasi compendiariam dicebat esse. *Plin. l. 35. c. 10. post med.* Breviores picturæ vias, & quasi compendiarias invenit. ¶ Absolute *compendiaria* pro compendiaria via, seu ratione. *Petron. in Sat. c. 2.* Ægyptiorum audacia tam magnæ artis compendiariam invenit. *Senec. ep. 119.* Ad maximas te divitias compendiaria ducam. Adde *Varron.* apud *Non. c. 3. n. 71.* ¶ Rursus *Senec. ep. 73.* Te in cælum compendiario ducam. *scil.* itinere.

COMPENDIATUS, a, um, adject. in compendium redactus, *ristretto, ridotto in compendio. Tertull. l. 4. advers. Marc. c. 9.* Facturus sermonem compendiatum. Adde *cap. 1.*

COMPENDIFACIO, is, a. 3. *guadagnare, risparmiare*, συντέμνω, κερδαίνω,

λαίνω, ad compendium duco, lucror parsimonia. *Plaut. Pers.* 4. 3. 2. Ego hodie compendifeci duos panes. *Id. Mostell.* 1. 1. 57. Orationis operam compendifacito. ¶ Revera duæ voces sunt: & non solum divisim recte adhibentur *compendj facio*, vel absque synæresi *compendii*; sed etiam inverso ordine, aut interjecto verbo. *Plaut. Pseud.* 4. 7. 41. Operam fac compendj quærere. *h. e.* parce quærere. *Id. Bacch.* 2. 2. 6. Compendj multa verba faciam tibi. Adde *Pacuv.* apud *Non. c.* 1. *n.* 493. ¶ Et passive *Plaut. Asin.* 2. 2. 41. Verbis velitationem fieri compendj volo.

COMPENDIO, as. *Compendiare alicui* apud *Augustin. extr. l.* 7. *quæstion. in Heptateuch.* est occidere, ut ipsemet interpretatur: quasi compendiaria via ad mortem perducere.

COMPENDIOSE, *compendiosamente*, compendio. *Sidon.* habet comparativ. *compendiosius*, *l.* 7. *ep.* 10. Qui quid negotii ferat, præsentaneo compendiosius potest intimare commeatu.

COMPENDIOSUS, a, um, *utile*, *fruttuoso*, *χρησὸς*, utilis, fructuosus. *Colum. l.* 1. *c.* 4. Quod etsi per partes nonnunquam damnosum est, in summa tamen fit compendiosum. ¶ Item in compendium redactus, brevis, *compendioso*, *breve*, *σύντομος*. *Apulej. l.* 11. *Metam.* Concepti sermonis compendiosa verba suggerentes. & *lib.* 6. Monstrare iter compendiosum. *Prudent. in Laurent. v.* 334. mortis citæ Compendiosus exitus. *Nazar. in Paneg. Constant. c.* 18. Compendiosa victoria. *h. e.* de pluribus gentibus uno prœlio reportata.

COMPENDIUM, ii, n. *risparmio*, *guadagno*, *utile*, *κέρδος*, lucrum ex parsimonia: hoc est quidquid lucramur rem nostram servando, non rem de novo acquirendo: qui *quæstus* dicitur. *Compendio* opponitur dispendium (ut est apud *Paul. Dig. lib.* 17. *tit.* 2. *leg.* 65.) quod est damnum seu jactura ex prodigentia aut incuria. Quamquam illud discrimen non est perpetuum. *Cic. Verr.* 4. *c.* 3. Quos provincia mercibus suppeditandis cum quæstu compendioque dimittit. *Id.* 3. *Offic. c.* 15. Facere aliquid compendii sui causa, quod non liceat. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 32. Servire privato compendio suo. *Callistrat. Dig. lib.* 48. *tit.* 20. *leg.* 6. Vertere aliquid in compendium suum. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 40. Turpe compendium. *Plin. l.* 21. *c.* 12. Apes, res præcipui quæstus & compendii. *Id. l.* 23. *c.* 7. Magno ligni compendio percoquere aliquid. *con gran risparmio di legna*. *Id. l.* 17. *c.* 23. & *lib.* 18. *c.* 20. Compendium operæ. *risparmio di lavoro*. ¶ Translate *Gell. l.* 2. *c.* 27. Quæstus atque compendium gloriarum. *guadagno di glorie*. *Stat. l.* 2. *Theb. v.* 658. Compendia vitæ. *guadagno e prolungamento di vita*. ¶ Facere compendium, *risparmiare*. Translate *Plaut. Capt.* 5. 2. 12. Satis facundus: sed fieri dictis compendium volo. *Id. Rud.* 2. 2. 89. Errationis fecerit compendium. ¶ Dicimus etiam *facere aliquid compendj*, vel *compendii* eod. sensu, eo modo quo *facere lucri*, *facere dispendii*. *Plaut. Pœn.* 1. 2. 138. Curam hanc facere compendii potes. V. *Compendifacio*. ¶ *Compendia alimentaria* apud *Capitolin. in Pertin. c.* 9. sunt sumptus & erogationes in alimenta pauperum impensæ. ¶ Eleganter translate dicitur de iis rebus, in quibus laboris, aut temporis aliquid deminuitur. *Quintil. l.* 1. *c.* 1. Brevia docendi monstrare compendia. *Id. ibid.* (*al. c.* 2.) Syllabis nullum compendium est: perdiscendæ omnes. *Gell. in præfat.* Ducere ingenia celeri facilique compendio ad utilium artium contemplationem. *alla breve*. *Censorin. de die nat. c.* 5. Quam potero, compendio dicam. *in ristretto*. *Plaut. Mil.* 3. 1. 186. Quam potes, tam verba confer maxime ad compendium. *fa meno parole che puoi*. *Ulpian. Dig. lib.* 5. *tit.* 1. *leg.* 72. Compendium edictorum. *h. e.* cum pro multis edictis unum tantum promulgatur, quod pro omnibus sit. ¶ *Compendium viæ*, quod & *compendium* absolute dicitur, *strada corta*. *Plin. l.* 5. *c.* 5. Compendium viæ quatridui deprehensum est. *Justin. l.* 2. *c.* 10. *extr.* Ducere aliquid per compendium. *per la più corta*. & *Flor. l.* 3. *c.* 3. Marius mira velocitate occupatis compendiis, prævenit hostem. *Tacit. Ann.* 2. *c.* 55. Per Cycladas, & compendia maris adsequitur Germanicum. *Id. Ann.* 12. *c.* 28. Propioribus compendiis ire. ¶ Donare alicui compendia lethi, apud *Sil. l.* 10. *v.* 476. est mortem accelerare.

COMPENDO, is, a. 3. idem quod pendo, vel simul pendo. *Varr. l.* 4. *L. L. sub fin.* Compendium dicitur, quod cum compenditur, una fit.

COMPENSATIO, onis, f. *compensamento*, *ἀμοιβὴ*, proprie est actus ille, quo addendo aliquid æquales redduntur lances: a *pendo*. Sed generatim sumitur pro collatione rei cum re, ut debiti cum credito, damni cum emolumento: item imputatio duarum summarum, ita ut qui debet centum, tantundem minus debeat, quantum ex alio capite creditor erat. *Modestin. Dig. lib.* 16. *tit.* 2. *leg.* 1. Compensatio est debiti & crediti inter se distributio. *Paul. lib.* 24. *tit.* 3. *leg.* 15. Compensationes proderunt ob res amotas, donatas, & impensas. *andranno a sconto*, *a diffalco*. *Justin. l.* 3. *c.* 2. Emere non pecunia, sed compensatione mercium. *a baratto*. ¶ Translate *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 9. *extr.* Incommoda vitæ compensatione commodorum lenire. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 33. Hac utitur compensatione sapiens, ut voluptatem fugiat, si ea majorem dolorem effectura sit.

COMPENSATO, adverb. cum compensatione. *Tertull. de Pall. c.* 3. Alias versura compensato redit. Al. leg. *compensati*.

COMPENSATUS, a, um, *compensato*, repensus, *ἀντιλλαγείς*. *Cic. l.* 3. *de Orat. c.* 4. Labores magna compensati gloria mitigantur. *Id. Verr.* 7. *c.* 13. Damna compensata.

COMPENSO, as, avi, atum, a. 1. *pesare insieme*, *compensare*, *uguagliare*, *pore a sconto*, *ἀνταμείβομαι*, *ἀνισάζω*, frequentat. a *compendo*, proprie significat simul pensare res, ut pondera æquentur. *Horat. l.* 1. *sat.* 3. *v.* 69. amicus dulcis, ut æquum est, Cum mea compenset vitiis bona. ¶ Et generatim æquare, sarcire, rependere. *Cic. in Pison. c.* 30. *ad fin.* Nonne compensabit cum uno versiculo tot mea volumina laudum suarum? *non peserà insieme*, &c. *Id. l.* 2. *de Fin. c.* 30. Compensabatur cum summis doloribus lætitia. *h. e.* conferebatur. *s' uguagliava*. *Ovid. Her. ep.* 3. *v.* 51. Tot tamen amissis te compensavimus unum. *h. e.* tanti te æstimavimus, quanti tot amissos. *Cic. l.* 2. *Offic. c.* 19. *extr.* Ceterisque operis & officiis erit, quod violatum est, compensandum. *h. e.* sarciendum. *Id. pro Font. c.* 1. *extr.* Massilienses Gallicorum bellorum pericula populo R. coriis remisque compensarunt. *h. e.* exæquarunt pericula intentata populo R. coriis & remis eidem prompte suppeditandis. *Id. pro Flacc. c.* 29. *ad fin.* Catonis est dictum: pedibus compensari pecuniam. *h. e.* vilitatem pretii, quod solvitur in emptione agri longinqui, compensari & quodammodo augeri labore pedum, & incommodis longorum itinerum. ¶ Apud ICtos significat aliquando imputare, *porre a sconto*, *a diffalco*. *Ulpian. Dig. lib.* 12. *tit.* 6. *leg.* 23. Potest tamen retineri, & compensari quod solutum est. V. *Dig. lib.* 16. *tit.* 2. qui est *de compensationibus*. ¶ Ponitur etiam pro compendium viæ facere, *accorciar la strada*. *Lucan. l.* 8. *v.* 248. magnosque sinus Telmessidos undæ Compensat medio pelagi. *h. e.* alto navigans recto itinere, facit compendium sinus Telmessici. V. *Præcido* sub fin. *Senec. in Hippol. v.* 83. Hac pergam, qua viæ longum compensat iter.

COMPERCO, is, n. 3. idem quod parco, abstineo. *Plaut. Pœn.* 1. 2. 137. Comperce, quæso, me attrectare. *Solin. c.* 22. *ad fin.* (*al.* 35.) In hiemem compercunt arborum fructus. ¶ *Fest.* Comperce pro compesce dixerunt antiqui. *Apul. l.* 9. *Metam.* Nec fugientibus saltem compercunt, sed eo magis irritatiores sequuntur. *Al. leg.* compescunt.

COMPEREGRINUS, i, qui simul cum alio peregrinus est. *Sidon. l.* 7. *ep.* 17. *in fi. carm.* Abraham jam te comperegrinus habet.

COMPERENDINATIO, onis, f. *proroga di giudizio*, *dilazione*, *ἀναβολὴ*, *τριήμερος ὑπέρθεσις*, dilatio judicii in diem tertium: a *con*, & *perendie*. Comperendinatio erat dilatio sententiæ ferendæ, postquam utraque pars, actor & reus totam causam recitaverat. Olim enim, in rebus capitalibus, causa recitata, aut statim sententia dicebatur, aut si quid non liquere videretur, ampliabatur. C. Servil. Glaucia legem tulit, ut post primam actionem, secunda in tertium diem constitueretur, in qua iterum acta causa, demum sententia ferretur. In aliis autem causis *comperendinatio* erat ab utrisque litigatoribus invicem sibi denunciatio in perendinum diem. Nam cum in rem aliquam agerent litigatores, poscebant judicem, qui dabatur post trigesimum diem: quo dato, deinde inter se diem perendinum, ut ad judicium venirent, denunciabant. Denique *comperendinatio* dicitur etiam ipsa causæ recitatio post dilationem perendini diei. Hæc ex *Ascon. in Verr.* 3. *c.* 9. V. *Ampliatio*. Præter *Ascon.* utuntur hac voce *Senec. ep.* 97. *Plin. l.* 6. *ep.* 2. & *Gell. l.* 14. *c.* 2. Porro quamvis ipsa vox diei tertii dilationem significet, tamen ex *Cicer. Verr.* 3. *c.* 7. *extr.* & *Verr.* 6. *c.* 15. satis colligitur, etiam plurium dierum dilationem hoc nomine appellari potuisse. Olim enim liberæ comperendinationes erant, ut ait *Auct. Dial. de Oratorib. c.* 28. postea restrictæ sunt legibus, ut *Plin.* significat *l.* 6. *ep.* 2. tum quoad numerum, tum quoad spatium temporis.

COMPERENDINATUS, us, m. idem quod comperendinatio. *Cic.* 3. *Verr. c.* 9. Adimo comperendinatum. *Id. de clar. Orat. c.* 22. Unum, quasi comperendinatus, medium diem fuisse, &c.

COMPERENDINATUS, a, um, adject. dilatus in tertium diem, vel amplius, *prorogato*. *Cic. Verr.* 1. *c.* 7. Nemo istum comperendinatum, sed condemnatum judicaret. *Festus:* Res comperendinata significat judicium in diem tertium constitutum.

COMPERNDINO, as, avi, atum, a. 1. *prorogare il giudizio*, *ἀναβάλλομαι*, judicium differre. V. *Comperendinatio*. *Cic.* 2. *Verr. c.* 11. *extr.* Tua ratio est, ut secundum binos ludos mihi respondere incipias; mea, ut ante primos ludos comperendinem. *h. e.* me, & te dixisse profitens, comperendinationis judicibus faciam potestatem. *Ascon.* ¶ *Comprendinare reum* est ejus judicium in diem tertium differre. *Cic. Verr.* 3. *c.* 9. Glaucia primus tulit, ut comperendinaretur reus.

COMPERENDINUS, a, um, a *con*, & *perendie*. Apud *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 15. comperendini dies sunt, quibus vadimonium licet dicere. *h. e.* in quos transferri licet causæ actionem.

COMPEREO, is, n. 4. simul pereo. Agnoscitur a *Diomede* tanquam Latinum & usitatum. Docet enim *l.* 1. *pag.* 369. *Putsch.* hoc differre a *comperio*, quod illud in præterito habeat *comperi* accentu acuto; hoc *comperj* (per syncopen pro *comperii*) accentu circumflexo, & *comperieram*. Aliæ hujus verbi exempla nondum vidimus.

COMPERIO, is, comperi, ertum, a. 4. *scoprire*, *risapere*, *trovare di certo*, *intendere*, *ἐξευρίσκω*, *καταλαμβάνω*, intelligo, rescio, invenio, deprehendo cum quadam certitudine: a *con*, & *pario*, quasi sit in lucem edo: quia quæ in luce sunt plane cognoscuntur. *Cic.* 5. *Fam. ep.* 5. Ex multis audivi: nam comperisse me, non audeo dicere. *Id. Attic. l.* 14. *ep.* 8. Scribit, se id certis auctoribus comperisse. *Id. de clar. Orat. c.* 80. Cum indicia mortis se comperisse manifesto, & manu tenere diceret. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 12. Posteaquam comperit, eum posse vivere. *Id. pro Sull. c.* 31. Nihil de hoc consul comperi, nihil suspicatus sum, nihil audivi. *Terent. Heaut.* 1. 1. 69. Comperi ex iis, qui ei fuere conscii. *Cæs. l.* 4. *B. Gall. c.* 19. Postquam per exploratores, pontem fieri, comperissent. *dopo d' essersi certificati*. ¶ Passive *Terent. Andr.* 5. 3. 31. Quodvis cupio, dum ne ab hoc me falli comperiar. *purchè non si scuopra, che io*, &c. ¶ Deponentis forma *Sallust. in Jug. c.* 49. Metellum sapientem virum fuisse comperior. & *cap.* 116. Sed ego comperior, Bocchum, &c. Adde *Gell. l.* 3. *c.* 3. Porro *Diomed. l.* 1. *pag.* 373. *Putsch.* discrimen non absurdum assignat inter *comperio*, & *comperior* depon. quod illud significat ab alio cognosco; hoc ex mea opinione colligo, compertum habeo, pro explorato didici. Addit etiam, *comperior* deficere

in

in futuro & imperativo: adde etiam in præter. ex *Voss. de Grammat. l.* 5. *c.* 33. tametsi *compertus est* pro *comperit* dictum est a *Tertull. advers. Hermog. c.* 28.

COMPERNIS, e, adject. *sbilenco di ginocchia*, γονύκροτος, σύμμηρος, qui genua habet plus justo conjuncta, ut *Festus* interpretatur: a *con*, & *perna*. *Lucil.* apud *Non. c.* 1. *n.* 103. Compernem, aut varam fuisse Amphitruonis ἄκοιτιν Alcmenam. Adde *Varron. l.* 8. *L. L. c.* 5. & *Plaut. in fragm.* apud *Fest.* in *Valgus*. ¶ *Nonius loc. cit.* compernes dici ait, qui sunt longis pedibus: sed *Vossius in Etym.* & *Salmas. in exercit. Plin. pag.* 944. audiendus non videtur. Quod si *compernes* intelligeremus, non qui genua, sed qui calcanea nimis juncta habent (nam & calcanea *pernæ* nomine significantur, Græce πτέρναι: unde *perniones*) facilius *Nonii* explicatio admitti posset: quia qui calcanea sic juncta habent, pedes quidem certe vel habent, vel videntur habere longiores.

COMPERPETUUS, a, um, coæternus. *Prudent. in Apoth. v.* 339. Et comperpetuum retro Patris, & Patre natum.

COMPERTE, adverb. *con certezza*, *accertatamente*, certe, explorate. *Gell. l.* 1. *c.* 22. Exquisite & comperte Julius Paulus dicebat. *Id. l.* 1. *c.* 11. Qui hoc compertius memoriæ tradiderunt.

COMPERTUS, a, um, *trovato*, *risaputo*, *scoperto*, certo cognitus, exploratus, deprehensus, πεπληροφορημένος. *Cic. pro Cluent. c.* 14. *extr.* Facinus manifesto compertum atque deprehensum. *Liv. l.* 7. *c.* 39. Quidam compertum attulerunt, T. Quintium in Tusculano agrum colere. *riferirono per cosa certa, che*, &c. *Id. l.* 29. *c.* 21. *extr.* Comperta oculis perferre Romam. *cose vedute*. *Sallust. in Catil. c.* 14. *extr.* Compertum est mihi. *so di certo*: & eod. sensu *cap.* 60. Compertum habeo, milites, verba viris virtutem non addere. & *Scribon. Larg. compos.* 106. Auxilia, quæ ex usu prodesse eis, comperta habemus. & *Cic. pro Cluent. c.* 45. *extr.* Habere compertum de aliqua re. *Liv. l.* 39. *c.* 49. *a med.* habere rem aliquam pro comperta. *Sueton. in Ner. c.* 31. *extr.* Polliceri pro comperto. *Curt. l.* 7. *c.* 1. Pro comperto fuit. *si tenne per certo*. ¶ Absolute *Apul. l.* 9. *Metam.* Pro comperto novam rabiem pertinaciter durare. *certamente*. *Sueton. in Tiber. c.* 35. Uxor comperta in stupro generi. *h. e.* deprehensa. ¶ Cum infinito, *Id. in Aug. c.* 67. Compertus adulterare. ¶ Cum genitivo *compertus alicujus criminis* est manifesto reus. *Liv. l.* 7. *c.* 4. Juvenis nullius probri compertus. *Id. l.* 32. *c.* 1. Compertos sacrilegii in vinculis Romam mittere. *Id. l.* 22. *c.* 57. Vestales compertæ stupri. Adde *Justin. l.* 11. *c.* 11. ¶ *Comperto* absolute, cum compertum esse. *Liv. l.* 33. *c.* 5. Nondum comperto, quam in regionem venisset. *Sallust. in fragm.* apud *Priscian. l.* 18. *pag.* 1130. *Putsch.* Comperto, Bithyniam consuli datam. Adde *Tacit. Ann.* 2. *c.* 60. & alibi.

COMPES, ĕdis, f. *ceppi*, πέδη, vinculum, quo servorum, vel captorum pedes vinciuntur: plerumque e ligno: item ex ferro, &c. *Cato* apud *Gell. l.* 11. *c. ult.* In nervo, atque in compedibus ætatem agere. *Terent. Phorm.* 2. 1. 18. Herus si redierit, molendum usque in pistrino, vapulandum, habendæ compedes. *Tibull. l.* 2. *eleg.* 7. *v.* 7. Spes etiam valida solatur compede vinctum. *Plaut. Capt.* 3. 5. 76. Impingere alicui crassas compedes. & *Men.* 1. 1. 4. Indere alicui compedes. *Id. Pers.* 2. 3. 17. imponere. & 3. 3. 15. Compedium tritor, pistrinorum civitas. *Claudian. in prol. l.* 2. *in Eutrop. v.* 3. Et solitos tardæ passurus compedis orbes. ¶ Per catachresim dicitur de vinculo manuum, *manette*. *Varr.* apud *Non. c.* 1. *n.* 113. Nequicquam sæpe æratas manus (al. *manu*) compedes conor revellere. ¶ Translate *Horat. l.* 4. *od.* 11. *v.* 23. Telephum puella tenet grata compede vinctum. *Id. l.* 1. *ep.* 3. *v.* 3. Hebrus nivali compede vinctus. *Cic. Attic. l.* 8. *ep.* 3. *a med.* Age jam, has compedes: fasces inquam hos laureatos, &c. ¶ Sunt etiam compedes inter mulierum ornamenta. *Plin. l.* 33. *c.* 12. Luxu feminarum compedes sibi ex argento facientium, quas induere aureas mos tritior vetat. ¶ In singulari numero recti & dativi casus exempla nondum vidimus. ¶ Masculino genere *Lactant. de mort. Persecut. c.* 21. Compedes parati. ¶ In illo *Varron.* apud *Non. loc. cit.* & *cap.* 6. *n.* 20. Viscum, sagenam, lineamque compedem: *Scalig.* legit *compedam*, ut sit a recto compeda, æ. ¶ *Compes* pro *compos* dixerunt Antiqui, teste *Prisciano l.* 1. *pag.* 553. *Putsch.* Cui rei confirmandæ illud facit, quod etiam verbum *Competo* usurpatur pro *compos sum*. ¶ Ex illo *Plauti Pseud.* 4. 7. 80. *Ubi furam aspiciat, suas, posse eum gerere crassas compedes*: possit quis fortasse putare, compedes non solum pedibus, sed etiam cruribus indi consuevisse. ¶ *Auson. Edyll.* 7. *in fin. epist. dedic.* sic vetus verbum jubet: Compedes, quas ipse fecit, ipsus ut gestet faber. *proverb.* in eum, qui sibi ipsi auctor mali est.

COMPESCO, is, escui, a. 3. proprie significat una pascere, & in eodem pascuo continere, ut *Festus* exponit. ¶ *Compescere lucum*, eodem *Festo* interprete, est lucum suis finibus cohibere: hoc est, ut opinor, ramos & arbores, qui extra fines luco assignatos evagantur, amputare: qua ratione dixit *Colum. l.* 4. *c.* 17. Compescere vitem. & *Virg.* 2. *Georg. v.* 370. ramos compesce fluentes. ¶ Pertinet etiam ad artem fulloniam. Unde *compescere cretam* dixit *Titinn.* apud *Non. c.* 4. *n.* 34. *h. e.* pedibus subigere, & cogere cretam in vestimenta penetrare, dealbandi causa: qua de re & in *Argutor* dictum est, & in *Concilia* dicetur. ¶ Generatim vero significat cohibere, coercere, refrenare, *raffrenare*, *trattenere*, *reprimere*, συνέχω, κατασχέλλω, συστέλλω. *Plin. l.* 14. *c.* 20. Resina compescere nimiam vini feritatem. *Sil. l.* 3. *v.* 617. Sarmaticis victor compescet sedibus Histrum. *h. e.* continebit intra fines Sarmaticos. *Tibull. l.* 4. *eleg.* 1. *v.* 91. equum celerem arctato compescere freno. *Id. l.* 1. *eleg.* 2. *v.* 1. vinoque novos compesce dolores. *Lucret. l.* 3. *v.* 968. Compescere querelas. *Plin. l.* 10. *ep.* 42. Nullus sipho, nulla hama ad incendia compescenda. *Ovid.* 4. *Metam. v.* 102. sitim multa compescuit unda. *Senec. in Hippol. v.* 515. Poma compescunt famem. *Id. in Herc. Oet. v.* 1374. Compescere lacrymas. & *in Herc. Fur. v.* 975. dementem impetum. & *vers.* 518. dextram. *Sil. l.* 7. *v.* 330. iras. *Phædr. l.* 1. *fab.* 2. *v.* 12. mores dissolutos. *Horat. l.* 2. *sat.* 8. *v.* 63. risum mappa. *Id. l.* 2. *ep.* 2. *v.* 122. luxuriantia. (*de stylo loquitur*.) *Id. l.* 1. *sat.* 8. *v.* 31. aliquem pœnis. *Ovid. l.* 3. *Trist. eleg.* 4. *v.* 65. Timor compescit officium. *h. e.* cohibet, impedit, ne officio fungar. *Plin. in Paneg. c.* 80. Compescere populos tumentes. *Vellej. l.* 2. *c.* 12. armis furorem alicujus. *Plaut. Pœn.* 5. 2. 75. linguam. *Quintil. l.* 12. *c.* 1. scelera improborum. *Cic. pro Rabir. perduell. c.* 6. Quin compescitis istam vocem indicem stultitiæ? *continetis* habent libri: *Quintil. l.* 11. *c.* 3. *compescitis*: cui magis credendum puto. *Stat. l.* 3. *silv.* 3. *v.* 41. Compescere damna alicujus cantu. *h. e.* carmine solari. ¶ Pro abstinere, parcere. *Plaut. Bacch.* 3. 3. 59. Compesce in illum dicere injuste. *Apul. l.* 9. *Metam.* Nec fugientibus saltem compescunt. Alii leg. *compercunt*. ¶ Putat *Priscian. l.* 18. *pag.* 1198. *Putsch.* Latine dici *compesco illum insanire*, & *ne insaniat*, quemadmodum Græci dicunt παύω τὸν δε λυπεῖσθαι, & μὴ ποιεῖν τόδε: sed nullo id confirmat exemplo. *Id. l.* 10. *pag.* 887. agnoscit supinum *compescitum*, sicut *dispescitum* a *dispesco*: at hoc etiam sine auctoritate Latini Scriptoris.

COMPĔTENS, entis, *conveniente*, *competente*, congruus, conveniens, legitimus, πρέπων. *Apul. in Florid. n.* 16. (*al. l.* 3.) Personæ rebus competentes. *Gell. l.* 19. *c.* 13. Ratio etymologiæ cum sententia vocabuli competens. *Ulpian. Dig. lib.* 2. *tit.* 1. *leg.* 19. Apud competentem judicem litem suscipere. *Id. ibid. l.* 3. *tit.* 3. *leg.* 35. Competens tribunal. *Papinian. l.* 39. *tit.* 5. *leg.* 32. Competens sententia. *Auct. Paneg. Maxim.* & *Constant. c.* 7. Quid enim competentius, quid providentia tua dignius facere potuisti? ¶ Proprie est *simul petens*, *concorrente*. Hinc apud *Augustin. serm.* 216. (*al.* 8. *de Divers.*) & *serm.* 228. *Competentes* sunt infantes & Catechumeni, quia Sacramentum Baptismi simul petunt, & sunt quodammodo competitores & candidati Christianæ Religionis.

COMPETENTER, *convenientemente*, habita ratione, convenienter, προσηκόντως. *Ulpian. Dig. lib.* 24. *tit.* 3. *leg.* 22. Quatenus filiæ & patri competenter consulatur. *Paul. lib.* 22. *tit.* 5. *leg.* 16. Competenter punire. *Prudent. in Rom. v.* 118. Persona quæque competenter plectitur. *h. e.* pro ratione dignitatis, aut culpæ. *Hieronym. advers. Helvid. c.* 2. In alio loco competentius differam. *Apul. in Apolog.* Competentissime videor usus Platone. *h. e.* valde apposite.

COMPETENTIA, æ, f. proprie est actus simul petendi, concursus. *Gell. l.* 14. *c.* 1. Nasci ad eandem competentiam. *h. e.* sub eodem stellarum concursu, & situ. *sotto la medesima costellazione*. ¶ Item *proporzione*, *simmetria*, *convenienza*, ἀναλογία. *Gell. l.* 1. *c.* 1. Secundum naturalem membrorum omnium inter se competentiam. *Macrob. l.* 1. *in somn. Scip. c.* 19. Certi sunt numeri, per quos inter omnia, quæ sibi conveniunt, junguntur, aptantur, fit jugalibilis competentia.

COMPETITIO, onis, f. *competenza*, *concorso*, actio aliquid simul petendi. *Sidon. l.* 2. *ep.* 9. Inter aleatoriarum vocum competitiones. ¶ Legitur etiam sæpe in *Cod. Theodosiano*.

COMPETITOR, oris, m. *competitore*, *concorrente*, ἀντιπαραγγέλλων, qui aliquid simul cum alio petit, præsertim honores. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 12. Dum civi aliter contendimus, si est inimicus; aliter si competitor: cum altero certamen honoris & dignitatis est; cum altero capitis & famæ. Adde *Attic. l.* 1. *ep.* 1. & *pro Planc. c.* 4. & *Liv. l.* 37. *c.* 57. *extr.*

COMPETTTRIX, icis, f. quæ simul petit. *Cic. pro Mur. c.* 19. Nos quoque habuimus scenam competitricem.

COMPĔTO, is, ivi, vel tii, itum, a. 3. *dimandare insieme*, *concorrere*, ἀντιπαραγγέλλω, ἀντιποιοῦμαι, simul cum alio, seu adversus alium peto. *Justin. l.* 13. *c.* 2. Occiso Alexandro, non, ut læti, ita & securi fuere, omnibus unum locum competentibus. *Aurel. Vict. de Vir. Illustr. c.* 59. Unam duobus speciosam competentibus. ¶ Habet etiam neutram significationem, & ponitur pro constanter valere compotem esse, ut *Non. c.* 4. *n.* 110. exponit. *Sallust. in fragm. ibid.* Quasi formidine attonitus, neque animo, neque auribus, aut lingua competere. *Liv. lib.* 22. *cap.* 5. Ut vix ad arma capienda, aptandaque pugnæ competeret animus. ¶ Item pro par esse, vel simile: unde in æstimatione rerum, *hoc illi competit*, dicimus. Hæc *Non. ibid.* Sic *Sueton. in Oth. c. ult.* Tanto Othonis animo nequaquam corpus aut habitus competiit. ¶ Item eodem petere, hoc est ire, convenire, congruere, *metter capo*, *andar a finire insieme*. *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 3. Ubi viæ competunt, tum in compitis sacrificatur. *Colum. l.* 2. *c.* 2. *ante med.* Fossæ aliquæ fiunt patentes, quædam etiam obcæcantur, ita ut in patentes ora hiantia cæcarum competant. *Id. l.* 4. *c.* 17. Si cacumina arundinum in unum competunt. ¶ Item simul evenire, contingere, *accadere*, *succedere insieme*. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 50. *extr.* Tempora reputantibus, initium finemque miraculi cum Othonis exitu competisse. *Sueton. in Cæs. cap.* 40. Fasti adeo turbati, ut neque messium feriæ æstati, neque vindemiarum autumno competerent. *Plin. l.* 16. *c.* 39. Si competant coitus Lunæ in novissimum diem brumæ. Adde *lib.* 18. *c.* 26. & *Colum. l.* 2. *c.* 8. Huc pertinet & illud *Senecæ epist.* 75. Non quærit æger medicum eloquentem, sed sanantem: sed si ita competit, ut qui sanare potest, compte disserat, &c. & *Scævolæ Dig. lib.* 2. *tit.* 14. *leg.* 47. Remanserunt apud me trecenta & octoginta sex, & usuræ quæ competierunt. *e gli affitti, che corrispondono a questo tempo*. ¶ Item aptum esse, quadrare. *Colum. l.* 9 *c.* 5. Si villæ situs ita competit, non est dubitandum, quin, &c. Verum si positio repugnabit, &c. *Sueton. in Aug. c.* 31. Si cujuspiam neptium suarum

competeret ætas. *Scævola Dig. lib.* 8. *tit.* 2. *leg. ult.* Titius aperto pariete domus suæ, quatenus stillicidii rigor, & tignorum protectus competebat. *era capace, ed atto: lo permetteva. Apul. in Apolog.* Quid enim piscis competit ad amoris ardorem accendendum? ¶ Item convenire, pertinere. *Eumen. in Paneg. Constant. c.* 4. Ei competit hæreditas. *Ulpian. Dig. lib.* 19. *tit.* 1. *leg.* 25. *circa med.* Ex empto mihi adversus te actio competit. *Quintil. lib.* 3. *c.* 6. Actio competit in aliquem. *Papinian. Dig. lib.* 1. *tit.* 20. *leg.* 1. Hoc mihi competit jure magistratus. Hujusmodi sexcenta leguntur in libris *Digestrorum*. *Apul. l.* 10. *Metam.* Extrema pœna competit in latronem. *Scævola Dig. lib.* 40. *tit.* 4. *leg.* 54. Respondi: si testator fraudandi consilium non habuisset, competere libertates. *h. e.* libertates datas testamento convenientes esse, & valere. ¶ Pro impetere, aggredi. *Paulin. Nolan. carm.* 15. *v.* 134. solus competitur Felix. V. *vers.* 154. & 157.

COMPILATIO, onis, f. *rubamento, spoglio, σύλησις*, furtum, spoliatio. *Cic. Fam.* 2. *ep.* 8. Ut vadimonia dilata, & Chresti compilationem mitteres.

COMPILATOR, oris, m. *rubatore, spogliatore, συλητής*, spoliator, fur. *Hieronym. in præfat. Hebraicar. quæst. in Gen.* Hoc idem passus est ab æmulis & Mantuanus vates, ut cum quosdam versus Homeri transtulisset ad verbum, compilator veterum diceretur.

COMPILATUS, a, um, *rubato, spogliato*, furto ablatus, spoliatus. *Papin. Dig. lib.* 3. *tit.* 5. *leg.* 33. Compilatæ hereditatis postulare aliquem. Apud *Haloand.* est *leg.* 32. & legitur *expilatæ*. *Petron. in fragm. Tragur. cap.* 62. *Burm. ad fin.* Domum fugi tanquam copo compilatus.

COMPILO, as, avi, atum, a. 1. *rubare, spogliare, συλᾶν*: a *pilo, as*. Proprie significat cogere, & in unum condere, ut ait *Festus*: & dicitur speciatim de iis, qui res alienas multas simul undique surripiunt, colligunt, & asportant. *Cic. Verr.* 3. *c.* 13. Quasi non apertissime consulem, exercitum, provinciamque compilarit. *Ascon.* hoc loco ita interpretatur: Pilos evellerit; sic fraudaverit furto, ut ne pilos quidem in corpore spoliatis reliquerit. Rursus *Cic. Verr.* 6. *c.* 24. Qui uno imperio ostiatim totum oppidum compilarit. *Id.* 2. *de Orat. c.* 66. Malui compilari, quam venire. *Horat. l.* 1. *sat.* 1. *v.* 77. Formidare servos, ne te compilent fugientes. *Paul. Dig. lib.* 48. *tit.* 13. *leg.* 9. Sunt autem sacrilegi, qui publica sacra compilaverunt. *Plaut. Asin.* 2. 2. 6. Compilare ædes. *Cic. Phil.* 3. *cap.* 12. hortos. ¶ Translate *Cic. pro Mur. c.* 11. Cn. Flavius ab ipsis cautis jurisconsultis eorum sapientiam compilavit. *Horat. loc. cit. in fi.* ne me Crispini scrinia lippi Compilasse putes.

COMPINGO, is, egi, actum, a. 3. *cacciare, spingere, συνωθέω*, impello, detrudo, vi ago. *Plaut. Amph.* 1. 1. 3. Quid faciam nunc, si tresviri me in carcerem compegerint? *Id. Men.* 4. 3. 16. Tibi habe (*pallam*) aufer, utere vel tu, vel tua uxor, vel etiam in oculos compingite. *ficcatevela anche negli occhi*. *Cic. Attic. l.* 8. *ep.* 8. Picenum amiserat culpa: in Apuliam se compegerat. *h. e.* in Apuliæ angustias se conjecerat. ¶ Translate *Cic.* 1. *de Orat. c.* 11. Oratorem excludi a gubernaculis civitatum, ac tantum in judicia & conciunculas, tamquam in aliquod pistrinum, detrudi & compingi videbam. *Plaut. Rud.* 4. 4. 103. Quæ parentes in tam angustum tuos locum compegeris. ¶ Significat etiam componere, conjungere, coagmentare, *συμπήγνυμι*. *Senec. l.* 6. *quæst. natur. c.* 3. Quædam ædificia a fabris negligentius solutiusque composita, terræmotus sæpius agitata compegit. *Colum. l.* 6. *c.* 19. Roboreis axibus compingitur solum. *Gell. l.* 6. *c.* 1. Ut natura tenuissimis officulis caput compingeret. *Apul. in Florid. n.* 9. (*al. l.* 2.) Etiam crepidas sibi compegerat. *Paul. Dig. lib.* 45. *tit.* 1. *leg.* 83. Si navem dominus dissolvisset, & iisdem tabulis compegisset. *Arnob. l.* 2. *pag.* 55. Compingere vestem, sellas, aratra. ¶ Translate *Gell. l.* 11. *c.* 16. Absurdum esset, si ex *multitudine* & *negotio* verbum unum compingerem. *Lactant. l.* 7. *c.* 7. Ut summam illam, quæ continet universa, & compingerent, & implerent. ¶ Significat etiam componere, confingere, comminisci. *Arnob. l.* 1. *pag.* 34. Falsa de Christo compingimus? & vos de diis vestris falsa & inania jactatis. *Id. lib.* 4. *pag.* 148. Ignominiosas de diis compingitis fabulas.

COMPITALARIS, e, adject. ad Compitales deos pertinens. Compitalares Augustales in *Vet. Inscript.* apud *Grut. pag.* 179. *n.* 3. fuisse puto sacerdotes ab Augusto institutos sacris Compitalibus faciendis. Nam is ea sacra bis anno coli jussit, teste *Suetan. in ejus vita c.* 31.

COMPITALIS, le adject. ad compita pertinens. *Suetan. in Aug. c.* 31. Compitales Lares ornare bis anno iustituit vernis floribus, & æstivis. *h. e.* qui ut ait *Ovid.* 2. *Fast. v.* 615. compita servant, Et vigilant nostra semper in urbe, Lares. *Ovid. ibid.* fabulatur fuisse Nympham, Laram nomine, quæ quod Jovis amores Junoni detexerat, ab illo lingua multata fuit, & Mercurio tradita, ut ad Inferos duceretur. In itinere Mercurius illam compressit, & geminos procreavit, qui *Lares compitales* habiti sunt. ¶ *Compitales ludi*, & absolute *Compitalia, orum*, sacra erant, & ludi, qui fiebant in compitis in hnorem Larium. *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 3. Eos tacito nomine descripsit *Virg.* teste *Servio, lib.* 8. *Æn. v.* 717. ludisque viæ, plausuque fremebant. ¶ Uno tantum die celebrabantur, ut *Festus* docet in *Quinquatrus*. Nam quod apud *Cicer. in Pison. c.* 4. habetur: Cum tert. Cal. Jan. Compitaliorum dies incidissent; *Manut.* & *Lambin.* legunt *incidisset*. ¶ In fabulis est, Ocrisiam ancillam Tanaquilis reginæ uxoris Tarquinii Prisci, dum foco adsideret, exstitisse subito e mediis cineribus Larem familiarem, qui eam compressit, & Servium Tullium procreavit, qui sextus fuit Romanorum rex, & in honorem crediti patris compitales ludos instituit, ut *Plin. in fi. l.* 36. narrat: Nam lignea sacella in compitis exstruxit, jussitque singulas domos liba conferre, & sacra facientibus non ingenuos, sed servos adesse & ministrare, ut est apud *Dionys. Halicarn. lib.* 4. Celebrabantur hiemis tempore non multo post Saturnalia: non tamen habebant diem certum, sed concipiebantur quotannis a Prætore. *Auson. in Eclogar. de Feriis Rom.* Et nunquam certis redeuntia festa diebus, Compita per vicos cum sua quisque colit. Adde *Fest.* in voce *Conceptivæ*. Porro ejus indictionis formula legitur apud *Gell. l.* 10. *c.* 24. his verbis: *Die noni popolo Romano Quiritibus Compitalia erunt. Quando concepta fuerint, nefas.* h. e. dies nefastus esto. *Cic.* 2. *ad Attic. ep.* 3. *ad fin.* Tu pridie Compitalia memento. *Id. in Pison. c.* 4. Compitaliorum dies. Al. leg. *Compitalitiorum* male. *Cato R. R. c.* 5. Rem divinam, nisi Compitalibus, in compito aut in foco ne faciat. ¶ Augustus instituit, ut bis in anno hieme & æstate Compitales Lares ornarentur, teste *Sueton. in ejus vita c.* 31. ¶ Locus *Charisii l.* 1. *pag.* 20. *Putsch.* ex quo quidam docent, Compitalia celebrata fuisse in honorem eorum, qui peregre mortui essent, corruptæ lectionis esse videtur: tametsi in Gloss. Philox. quiddam simile habetur. ¶ *Compitalia* inscripsit unum e suis Mimis Laberius poeta. *Gell. l.* 16. *c.* 7. & 9. ¶ In genit. plur. habet *Compitalium*, & *Compitaliorum*, teste *Charis. l.* 1. *pag.* 37. *Putsch.* V. *Saturnalia*.

COMPITALITIUS, & Compitalicius, a, um, ad Compitalia pertinens. *Cic. in Pison. c.* 4. Ludi Compitalitii. *Id. Attic. l.* 7. *ep.* 7. Compitalitius dies. & *lib.* 2. *ep.* 3. *ad fin.* Compitalitiæ deambulationes. ¶ *Compitalitia* absolute pro Compitalibus quidam adstruunt ex *Cicer. in Pison. c.* 4. ubi alii aliter rectius leg.

COMPITUM, i, n. *imbocatura di più strade, crocicchio, trebbio, συστροφή, ἄμφοδος*, locus, ubi plures viæ competunt, hoc est confluunt, sive bivium illud sit, sivi trivium, sive quadrivium, &c. Unde *compita semitarum* dixit *Solin. c.* 17. (*al.* 27.) *ad fin.* Effertur fere in plur. num. rarius in singulari. *Virg.* 2. *Georg. v.* 382. Præmiaque ingeniis pagos & compita circum Tesidæ posuere. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 142. Servet; ut in ternas compita secta vias. *Propert. l.* 4. *eleg.* 1. *v.* 23. Parva saginati lustrabant compita porci. *Id. lib.* 4. *eleg.* 3. *v.* 57. Flore sacella tego, verbenis compita velo. *Gell. l.* 1. *c.* 22. Id dicitur non in compitis tantum, neque in plebe vulgaria, sed in foro, in comitio, apud tribunalia. *Cic. Agrar.* 1. *c.* 3. In triviis aut in compitis auctionari. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 25. unde frequentia Mercuriale Imposuere mihi cognomen compita. *h. e.* homines in compitis vagantes, & otiosi. ¶ In hujusmodi locis aræ constitui solebant, vel Iani bifrontes, vel saccella totidem lateribus aperta, quot erant viæ concurrentes, cujusmodi sunt, quos Itali vocant *capitelli*: ubi sacra & ludi fiebant in honorem Larium. (V. *Compitalis*.) In pagis eo conveniebant agrestes vel ludi causa, vel sacrificii, vel ut concilia sua agitarent, buccina convocati. *Philargyr. ad Virg. loc. cit.* ¶ Ipsæ quoque aræ, vel sacella *compita* dicta sunt. *Vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 107. *n.* 1. Compitum refecerunt, tectum, parietes allevarunt, &c. *Scalig.* minus recte leg. Convitium. *Grat. in Cyneg. v.* 483. Idcirco aeriis molimur compita lucis. *h. e.* erigimus aras in lucis, ad quas sacra fiant. *Pers. sat.* 4. *v.* 28. Qui quandoque jugum pertusa ad compita figit. *h. e.* ut exponit *Salmas. ad Solin. pag.* 212. ex Vet. Scholiaste, ad sacella in compitis, in omnes viarum partes patentia. Tangit autem ritum & morem rusticorum affigendi ad compita rustica instrumenta fracta emeriti & elaborati operis indicium. Possis tamen *pertusa compita* intelligere ipsa loca pluribus viis pervia, in quibus palo erecto agrestes donaria sua suspenderent. ¶ Translate *Id. sat.* 5. *v.* 35. & vitæ nescius error Diducit trepidas ramosa in compita mentes. *h. e.* in ambiguum vitæ instituendæ: quemadmodum qui ad compitum pervenit ignarus locorum, nescit, quo itinere viam pergat. *Tertull. de resurr. carn. c.* 60. Spelunca oris, & gulæ lapsus, & compitum stomachi. ¶ In singul. num. præter *vet. Inscript.* & *Tertull.* allatos, legitur etiam apud *Varron. l.* 5. *L. L. c.* 6. *Tertull. de testim. anim. c.* 1. *ad fin.* & *Fest.* in voce *Novæ Curiæ*. ¶ Quin & *compitus* masc. gen. olim dictum fuit. *Varr.* apud *Non. c.* 3. *n.* 38. Ubi compitus erat aliquis. *Cæcil. ibid.* Adjacentem compitum.

COMPLACEO, es, cui, & complacitus sum, *piacere, ἀρέσκω, συναρέσκω*: Proprie dicitur de eo, quod pluribus simul placet. *Colum. in fi. l.* 9. Ut & tibi, & Gallioni nostro complacuerat. *Gell. l.* 17. *c.* 9. Ante iis, sicuti dixi, complacebat. *prima s' accordavano*: ante dixerat: *erat conventum inter eos*. *Terent. Andr.* 4. 1. 21. Postquam amare me dixi, complacita est tibi. ¶ Pro simplici placeo. *Plaut. Rud.* 3. 4. 22. Hæ autem Veneri complacuerunt. *Id. ibid.* 1. 3. 3. Hoc deo complacitum est! *così a Dio piace*! Adde *Terent. Heaut.* 4. 5. 25. ¶ Passive (nisi malis esse figuram zeugma) *Gell. l.* 18. *c.* 3. Consilium acceptum ab universis, & complacitum est. Adde *Apul. l.* 4. *Metam.*

COMPLACITUS, a, um, *piaciuto*, qui placet, vel placuit. *Martian. Capell. l.* 2. *pag.* 29. *in carm.* Semper complacitis amica Musis, cui, &c.

COMPLACO, as, a. 1. *placare*, idem quod placo, placidum reddo. *Tiro Cicer. libert.* apud *Gell. l.* 7. *c.* 3. In principiis patroni, qui pro reis dicunt, conciliare sibi, & complacare judices debent.

COMPLANATIO, onis, f. *appianamento, ὁμαλισμός*, actus complanandi. *Senec. quæst. nat. l.* 6. *c.* 1. *a med.* Sub exiguo terræ tumulo ac complanatione expirare.

COMPLANATOR, oris, m. *appianatore*, qui complanat. *Apul. in Apolog. in carm.* Pulvisculus complanator tumidulæ gingivulæ.

COMPLANATUS, a, um, *appianato*. planus factus, *ὁμαλισθείς*. *Sueton. in Cæs. c.* 44. Completus & complanatus lacus. *Apul. in Florid. n.* 23. (*al. l.* 4.) Lapis omnifariam complanatus. ¶ Item destructus,

solo

solo æquatus, spianato, atterrato. Cic. pro Dom. c. 38. Domus Sp. Mælii complanata. Sueton. in Calig. c. 37. Complanata fossuris montium juga.

COMPLANO, as, avi, atum, a. 1. appianare, ὁμαλίζω, planum facio, æquo. Cato R. R. c. 151. Terram bene tabula, aut manibus, aut pedibus complanato. Hunc loc. refert etiam Gell. lib. 3. c. 14. ¶ Item solo æquare, deruere, spianare, atterrare. Cic. pro Dom. c. 38. Complanare domum alicujus. Hirt. de B. Alex. c. 63. Complanare opera constituta. h. e. deruere, & disjicere munitiones castrorum. V. integrum locum. ¶ Translate Senec. de Provid. c. 5. ad fin. Multa accident dura, aspera, sed quæ molliat & complanet ipse. h. e. faciliora reddat.

COMPLAUDO, is, a. 3. simul plaudo. Paulin. Nolan. carm. 18. (al. 21.) Nat. 6. S. Fel. v. 8. Concordate meis, precor, & complaudite, fratres, Carminibus.

COMPLECTO, is, a. 3. idem quod complector, sed antiqui usus, ut Priscian. l. 8. pag. 798. Putsch. docet. Pompon. apud Non. c. 7. n. 39. Quin ergo, quando convenit, complectite. Vitruv. l. 10. c. 6. Scapos duos transversarios complectit & compegit. h. e. conexuit. Al. leg. complexus est. ¶ Passive Cic. apud Priscian. lib. 8. pag. 793. Putsch. Cupio, cum tam invidiosa fortuna complecti. Addunt & locum Scævolæ Dig. lib. 45. tit. 1. leg. 133. sed ibi valde dubia est lectio. V. Complexus, a, um.

COMPLECTOR, eris, exus sum, dep. 3. contenere, cingere, comprendere, circondare, περιπλέκομαι, περιέχω, a con, & plecto, hoc est necto: significat cingere, concludere, comprehendere, continere, circumdare: & est verbum latissimi usus. Cic. de somn. Scip. cap. 4. Orbis cælestis extimus, qui reliquos omnes complectitur. Id. ibid. c. 1. Arctior me somnus complexus est. mi prese. Id. de Senect. c. 15. vitis claviculis suis quasi manibus, quidquid est nacta, complectitur. Ovid. 1. Trist. el. 7. v. 7. Effigiem fulvo auro complecti. legare in oro. Id. 8. Metam. v. 731. Mare terram complexum. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 72. & 74. Complecti spatium munitionibus. Vellej. l. 2. c. 51. Obsidione complecti aliquem. Plin. l. 18. c. 29. Complecti intra se aliquid. ¶ Item brachiis cingere, amplecti, abbracciare. Cic. 1. de Divin. c. 28. & Liv. l. 7. c. ult. Complecti inter se. abbracciarsi l' un l' altro. Cic. ibid. c. 46. Arcte complecti aliquem. Id. Attic. l. 16. ep. 5. Complecti, & osculari aliquem. ¶ Item manu apprendere, prendere. Virg. 8. Æn. v. 558. & Ovid. 6. Metam. v. 494. dextram complexus euntis. Curt. l. 5. c. 3. Complecti eminentia saxa. Ovid. 3. Metam. v. 727. Avulsum caput digitis complexa cruentis. ¶ Translate est amare, favere, tueri. Cic. 16. Attic. ep. 15. Ut adolescentem, totamque causam veteranorum complecterer. Id. Fam. 2. ep. 8. Da te homini: complectetur, mihi crede. ti accoglierà, e favorirà. Id. de provinc. consul. c. 16. Complecti aliquem honoribus, & beneficiis. Id. pro Marcell. c. 3. ad fin. aliquem benevolentia. Id. Fam. 7. ep. 5. aliquem omni comitate. Id. in Pison. c. 32. aliquem omnibus studiis, laboribus, vitæ periculis. Liv. l. 7. c. 40. omnes cives caritate. Plin. l. 3. ep. 11. aliquem arcta familiaritate. ¶ Item colere, tractare, discere. Cic. in Brut. c. 93. Complecti philosophiam. Ovid. 1. ex Pont. ep. 6. v. 9. artes ingenuas. ¶ Item assequi, comprehendere. Cic. de Orat. c. 15. Definire, & complecti universam vim oratoris. Id. post redit. ad Quirit. c. 2. extr. In vestro beneficio tanta magnitudo est, ut eam complecti oratione non possim. non posso a pieno spiegarlo. Sic Quintil. l. 3. c. 6. (al. 7.) Complecti sententiam aliquam verbis. Cic. 4. Verr. c. 12. in f. Ut totum hoc genus complectamini judiciorum. h. e. intelligatis. Id. 5. Fam. ep. 17. ad fin. de Senect. c. 5. & lib. 1. de Orat. c. 5. ad fin. Complecti animo aliquid. Id. in Orat. c. 2. Quod nullo sensu percipi potest: cogitatione tantum & mente complectimur. Senec. in Octav. v. 478. Augustus complexus est astra. h. e. adeptus. Quintil. l. 2. c. 7. & lib. 11. c. 2. Complecti aliquid memoria. Id. l. 3. c. 1. Complecti carmine præcepta philosophiæ. spiegare in versi. ¶ Item colligere, concludere. Cic. de clar. Orat. c. 3. extr. Omnem rerum memoriam breviter, & perdiligenter complecti. Id. in Pison. c. 31. Complecteris amplissimos viros ad tuum scelus. h. e. colligis, adjungis. Id. 5. de Fin. c. 9. ad fin. Ut jam liceat una comprehensione omnia complecti. Adde 1. de Invent. c. 40. ¶ Complecti aliquid absolute pro mente, aut cogitatione complecti, considerare, Tacit. in Agric. c. ult. Famamque, ac figuram animi, magis quam corporis, complectantur. ¶ Particip. Complectens, Cic. 5. de Fin. c. 23. &c. Complexus, V. suo loco. ¶ Complecti passiva significatione, V. Complecto.

COMPLEMENTUM, ti, n. supplimento, compimento, πλήρωμα, quod additur ad complendum, & perficiendum aliquid, supplementum. Cic. in Orat. c. 69. Apud alios numero servientes inculcata reperias inania quædam verba, quasi complementa numerorum. Tacit. 3. Ann. c. 38. Addito majestatis crimine, quod tum omnium accusationum complementum erat.

COMPLĔO, es, evi, etum, a. 2. compire, empire affatto, συμπληρόω, ad summum usque impleo. Cæs. l. 3. B. Gall. c. 18. Sarmentis, & virgultis fossas complere. Id. ibid. l. 7. c. 27. Milites murum celeriter complerunt. syncope pro compleverunt. (Sic Cic. pro Cluent. c. 34. complerat pro compleverat. & Verr. 6. c. 35. complesse pro complevisse. & Virg. 6. Æn. v. 712. complerint pro compleverint.) Id. l. 1. B. Civ. c. 56. & Virg. 11. Æn. v. 327. Complere naves colonis & pastoribus. Servius adnotat, hanc esse proprie phrasim nauticam. Nam & Græce πληρώματα dicuntur remiges, & milites, qui navibus imponuntur. Lucret. l. 5. v. 1161. Complere urbes ararum. Cic. de Senect. c. 14. Convivium vicinorum quotidie compleo. Colum. de arborib. c. 4. ad fin. Complere scrobem ad medium, deinde usque in summum. Cic. in somn. Scip. c. 4. Sol cuncta suæ luce complet. Id. ibid. c. 5. Quis est, qui complet aures meas tam dulcis sonus? Sallust. in Catil. c. 50. Armis, cadaveribus, cruore, atque luctu omnia compleri. Liv. l. 9. c. 24. Cuncta complentur fuga. Cic. Attic. 13. ep. 34. Complere paginam volui. Id. in Orat. c. 38. Plangore, & lamentatione complere forum. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 25. extr. Complere exercitum omni copia. Horat. Epod. 6. v. 9. Cum timenda voce complesti nemus. pro complevisti syncope. Cic. 2. de nat. Deor. c. 49. Complere se cibo. Plaut. Cistel. 1. 2. 8. Complere se flore Liberi. Id. Amph. 1. 1. 95. Vertentibus Telebois telis complebantur corpora. Id. ibid. 4. 1. 8. Corpus suum stupri complevit. h. e. adulterio gravida facta est. (Adde Arnob. l. 4. pag. 171.) Cæs. l. 1. B. Civ. c. 25. Complere legiones. reclutare, e riempiere i reggimenti. ¶ Complere aliquem coronis, & floribus, apud Cic. Verr. 6. c. 35. est operire, ornare. ¶ Complere annos est tempus transiisse, vixisse. Cic. de Senect. c. 5. Gorgias centum & septem complevit annos. Ovid. 4. Trist. el. 7. v. 77. Et jam complerat genitor sua fata. h. e. ad finem vitæ pervenerat. Sic Metam. 15. v. 816. Hic sua complevit tempora. Id. 3. Metam. v. 312. Infans materna tempora complet. h. e. menses partus. ¶ Compleri, gravidam fieri. Lucret. l. 4. v. 1268. ¶ Translate Cæs. l. 2. B. Civ. c. 21. Complere milites bona spe. Cic. 5. de Fin. c. 24. Compleri gaudio. Lucan. l. 5. v. 412. Complere animos robore. Plaut. Amph. 1. 2. 9. Erroris illos & dementiæ complebo. Id. Men. 5. 5. 3. Complere aliquem flagitii & formidinis. Cic. Verr. 5. c. 49. summam promissi. Senec. in Œdip. v. 1211. Sidera, & manes, & undas scelere complevi meo. Quintil. l. 9. c. 4. Complere judicem indignatione. & lib. 8. c. 6. tædio. Curt. l. 3. c. 13. cuncta pavore. ¶ Significat etiam perficere, absolvere. Cic. 1. de nat. Deor. c. 1. Solis lustrationem annuam menstruo spatio luna complet. Id. 5. de Fin. c. 24. Complent ea quidem vitam beatissimam. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 46. His rebus completis, legiones reduci jussit. Gell. l. 13. c. 5. Complere studia. Id. l. 18. c. 1. omnes numeros vitæ beatæ. Claudian. de B. Get. v. 143. Stilicho tres potuit complere duces. h. e. trium ducum vices præstare. Al. leg. superare.

COMPLETIO, onis, f. complementum. Augustin. ep. 161. Evidentissima completione sanctæ prophetiæ. Justinian. lib. 3. Institut. tit. 23. Nisi scripta completiones acceperint. Festus in Igitur. Igitur nunc quidem pro completionis significatione valet, quæ est ergo. Fortasse legendum complexionis, quia igitur complexionem quandam orationis significat.

COMPLETOR, oris, m. qui complet. Juvenc. l. 2. in Matth. c. 12. v. 572. legum completor Iesus.

COMPLĒTUS a, um, empiuto, πληρωθείς, impletus. Cic. 4. Acad. c. 40. Inane quidquam esse putes, cum ita completa & conserta sint omnia? Id. pro Flacc. c. 14. Summa completa. Id. 1. Tuscul. c. 12. extr. Cælum humano genere completum. & lib. 5. c. 35. Multo cibo & potione completi. Nepos in Milt. c. 5. Horum adventu decem millia armatorum sunt completa. ¶ Scævola Dig. lib. 33. tit. 2. leg. 35. Post completum quinquennium. compita. ¶ Translate perfectus, absolutus. Cic. in Orat. c. 50. Perfectus & completus verborum ambitus. Gell. l. 1. c. 7. Illud sic compositum jucundius ad aurem, completiusque est: insuavius hoc imperfectiusque. Al. leg. complenius. ¶ Completus, ben nutrito, ben complesso, compactus. Jul. Firmic. l. 5. Astron. c. 9. Erunt formosi, venusti, membrisque ac toto corpore completi.

COMPLEX, icis, com. gen. complice, socius sceleris, conscius, eodem scelere una cum aliis implicitus. Prudent. in Hamartig. v. 614. de semine complicis hydri. Sidon. lib. 8. ep. 11. ad fin. Ceterisque complicibus oppressis. ¶ Apud Arnob. l. 3. pag. 123. dii complices. iidem qui consentes, ita dicti videntur, quod sint una voluntatum quodam fœdere, & vinculo concordiæ conjuncti, & quasi invicem connexi atque implicati. V. Consentes.

COMPLEXATUS, V. Complexo.

COMPLEXIM, adverb. abbracciando, complectendo. Plaut. Pœn. 3. 3. 84. Complexim contrectare mulierem. Al. leg. complexum, & fortasse rectius.

COMPLEXIO, onis, f. συμπλοκή, connexio, conjunctio. Cic. l. 1. de Fin. c. 6. Ita effici complexiones, & copulationes, & adhæsiones atomorum inter se. avviluppamenti. Id. 5. Tuscul. cap. 6. Neque alia huic verbo, cum beatum dicimus, subjecta notio est, nisi, secretis malis omnibus, cumulata bonorum complexio. complesso, adunamento. Id. 1. de Invent. c. 26. Brevis complexio ipsius negotii. h. e. brevis narratio, quæ totum negotium complectatur. Id. Phil. 2. c. 37. At quibus verbis modo æquum sibi videri, modo iniquum. mira verborum complexio. accozzamento di parole. ¶ Apud Apul. de Mundo ponitur pro ambitu obliquo Zodiaci. cerchio. ¶ Sæpe dicitur de periodo in qua ut ait Cic. l. 3. de Orat. c. 44. orator sic illigat sententiam verbis, ut eam numero quodam complectatur, periodo. Id. ibid. c. 47. Longissima est complexio verborum, quæ volvi uno spiritu potest. Adde in Orat. c. 25. ¶ Item de conclusione argumenti, quæ propositionem, & assumptionem complectitur, la conseguenza. Cic. 1. de Invent. c. 37. 40. & 47. Auct. ad Herenn. l. 2. c. 18. extr. & Quintil. l. 5. c. 14. ¶ Etiam synalœphen, & synæresim figuras Grammaticæ, complexiones dici Latine, testatur Quintil. l. 1. c. 5. (al. 9.) ¶ Est etiam idem quod dilemma, quod utrinque adversarium complectitur, atque implicat. Cic. 1. de Invent. c. 29. & Ascon. in Divin. Verr. c. 14. ¶ Item figura Rhetorum, quæ Repetitionem, & Conversionem complectitur. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 14. ¶ Denique ponitur pro habitudine corporis, complessione. Jul. Firmic. l. 5. Astron. c. 9. Tranquilli, quieti, alacres, bonæ complexionis.

COM-

COMPLEXIVUS, a, um, *copulativo*, συμπλεκτικός. ¶ qui complectitur, connexivus. *In cit. cap. ult. l. 10. Gellii.* Quod particula *atque* non complexiva tantum sit, sed &c.

COMPLEXO, as, a. 1. idem quod complector. *Corippus l. 1. v. 104.* Portum, quem geminæ complexant brachia ripæ. ¶ Hinc complexatus, a, um, *abbracciato*, passiv. particip. *Apul. l. 10. Metam.* Arctissime complexatum me totum recepit.

COMPLEXUS, a, um, *chi ha abbracciato, o cinto*, particip. signif. activæ, a *complector*. *Cic pro Font. c. ult.* Vestalis germanum fratrem complexa tenet. *Stat. l. 1. silv. 1. v. 1.* Moles Latium complexa forum. ¶ Passiva significatione a *complecto*, simul implicatus, implexus, connexus, conjunctus. *Lucret. l. 2. v. 153.* Corpuscula complexa meant inter se, comqueglobata. *Plaut. Amph. 1. 1. 134.* Qui complexus cum Alcumena cubat. *Cic. pro Rosc. Amer. c. 13.* Quo uno maleficio scelera omnia complexa esse videantur.

COMPLEXUS, us, m. actus complectendi, circulus, ambitus, περιβολή, συμπλοκή. *Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 40.* Ultimus, omnia cingens, & coercens cæli complexus. & *cap. 22.* Mundus, qui omnia complexu suo coercet & continet. ¶ Item complexio, seu conjunctio multarum rerum. *Plin. l. 36. c. 22.* Lapides speculares alligati complexu silicis. *legati in pietra viva.* *Quintil. l. 3. c. 6. circa med.* Negotialis quæstio, quam πραγματικὴν vocat, in qua de rebus ipsis quæritur, remoto personarum complexu. *h. e.* adjunctis, *le circostanze*. *Id. l. 1. c. 4. (al. 6.)* Complexus verborum & nominum. *h. e.* conjunctiones, seu particulæ copulativæ. *Id. ibid. c. 5. (al. 9.)* Complexus & series loquendi. ¶ Item *abbracciamento, abbracciare*. *Cic. pro Cæl. c. 20.* Complexus & osculatio. *Id. Attic. 12. ep. 1.* Utinam continuo ad complexum meæ Tulliæ possim currere. *Id. Phil. 2. c. 25.* Venire in sinum & complexum alicujus. *Horat. l. 1. sat. 5. v. 43.* O qui complexus, & gaudia quanta fuere! *Petron. in Satyr. c. 11.* Arctissimis complexibus illigare aliquem. *Cic. pro Font. c. ult.* Avellere atque abstrahere aliquem de complexu matris. *dal seno*. *Liv. l. 2. c. 40.* Accipere complexum. *lasciarsi abbracciare*. *Ovid. 4. Trist. eleg. 4. v. 80.* Dare complexus alicui. *Virg. 8. Æn. v. 583.* Tenere aliquem complexu. *Senec. in Phœnis. v. 464.* Jungere complexus. *Id. in Octav. v. 730.* Petere complexus alicujus. *Plin. l. 16. c. 40.* Cedrus crassitudinis ad trium hominum complexum. *quanto possono abbracciare tre uomini insieme*. Adde *Propert. l. 4. eleg. 7. c. cr.* ¶ Pro συνοχή. *Scribon. Larg. compos. 18.* ¶ Translate *Cic. in Pison. c. 9.* Me ipsa suo complexu patria tenuisset. *Id. Catil. 2. c. 10.* Postremum genus, quod proprium est Catilinæ, de ejus delectu, imo vero de complexu ejus ac sinu. *de' suoi più intimi e cari*.

COMPLICATIO, onis, f. *piegatura*, actus complicandi. *Cæl. Aurelian. Chron. l. 4. c. 3. n. 26.* Cum omnis fuerit folliculus complicatione vacuatus.

COMPLICATUS, & Complicitus, a, um, *piegato, inviluppato*. *Apul. l. 9. Metam.* Asino per scalas complicitis pedibus in cœnaculum attracto. *Id. l. 1.* Complicitus in genua. & *lib. 5.* Articulari morbo complicatus & curvatus. ¶ Translate *inviluppato*, συμπεπλεγμένος, cui contrarium est explicatus. *Cic. 3. Offic. c. 19.* Animi sui complicatam notionem evolvere.

COMPLICO, as, avi, atum, & plicui, icitum, a. 1. *piegar insieme*, συμπλέκω, simul plico. *Cic. Q. Fr. l. 3. ep. 1. c. 5.* Cum complicarem epistolam. *Plaut. Rud. 4. 3. 1.* Complicare rudentem. *Senec. ep. 90. ante med.* Diogenes se complicuit in dolio, & in eo cubitavit. *si rannicchiò*.

COMPLODO, i, osi, osum, a. 3. συγκροτέω, collido: a *con*, & *plaudo*, ut *complodere manus*, quod in gestu oratorio scenicum esse, *Quintil. l. 1. c. 3.* affirmat, *battere palma a palma*. *Petron. in Satyr. c. 24.* Complosit illa tenerius manus. Sic *cap. 18. extr.* Complosis manibus in risum effusa est. & *Senec. de Ira, l. 1. c. 1.* Complosæ sæpius manus. ¶ Alium præterea hujus verbi usum non reperio.

COMPLORATIO, onis, f. *pianto, lamento di molti insieme*, ὀλοφυρμός, ploratus, & lamentatio multorum simul: & fere dicitur de ploratu in re desperata. *Liv. l. 3. c. 47.* Lamentabilis mulierum comploratio. *Id. l. 2. c. 40.* Mulierum comploratio sui patriæque. Adde *lib. 1. cap. 41.* Sic *Justin. l. 11. c. 9.* Edere complorationem. & *Gell. l. 10. c. 3.* Facere complorationem rei acerbæ.

COMPLORATUS, a, um, *compianto*, a multis ploratus, defletus, ut in re desperata. *Liv. l. 5. c. 39.* Romani complorati omnes pariter, vivi mortuique. *Petron. in Satyr. c. 111.* Complorata femina ab omnibus quintum jam diem sine alimento trahebat.

COMPLORATUS, us, m. idem quod comploratio. *Liv. l. 22. c. 55.* Coercere comploratus familiarum. & *lib. 25. c. 26.* Lacrymis & justo comploratu prosequi mortuos.

COMPLORO, as, avi, atum, a. 1. *compiangere*, ὀλοφύρομαι, simul cum aliis ploro, defleo: & usurpatur plerumque in re desperata. *Cic. pro Dom. c. 37.* Videre inimicos, nondum morte complorata, arbitria funeris petentes. *Liv. l. 22. c. 55.* Cum vivi mortuique promiscue complorarentur. *Flor. l. 2. c. 15.* Comploratum publice statim, & pari voce clamatum est. *Gell. l. 7. c. 5.* Complorare, & commisereri. Adde *Ovid. 1. Trist. el. 3. v. 95.*

COMPLOSUS. V. in *Complodo*.

COMPLUO, is, a. 3. καθύω, idem quod pluo. *Varr. l. 4. de L. L. c. 33.* Deorsum, quo impluebat, impluvium dictum: & sursum, qua compluebat, compluvium. ¶ *Complui* est aqua pluvia conspergi, καθύεσθαι. *Augustin. l. 1. de Genes. cont. Manich. c. 23.* Firmamentum erat inter aquas inferiores, in quibus Noe natabat, & superiores, quibus compluebatur.

COMPLURES, & ura, urium, uribus, *più, molti*, πλέονες, πλείω, adject. plur. num. a *con*, & *plures*: videtur plus aliquid significare, quam *plures*, aut *multi*. Non est tamen comparativum, sed positivum, ut *Gell. l. 5. c. 21.* monet. *Cic. 10. Fam. ep. 6.* Complures in perturbatione Reipubl. consules dicti, quorum nemo, &c. *Id. 2. Fam. ep. 8.* Cum Pompejo complures dies versatus sum. *Terent. Adelph. 2. 2. 22.* Complures mulieres. *Nepos in Epamin. c. 4. extr.* Vitam excellentium virorum complurium uno volumine concludere. *Cic. 2. de Orat. c. 26.* Ambiguorum complura sunt genera. *Cæs. l. 2. B. Civ. c. 12.* Hæc atque ejusdem generis complura. *Id. l. 1. B. Gall. c. 8.* Ratibus compluribus factis. *Sallust. in Catil. c. 24.* Compluribus narrare. ¶ Comparative *Terent. Heaut. 1. 1. 11.* Agrum in his regionibus meliorem, neque pretii majoris, nemo habet, servos complures. *più di te*. ¶ Pro *complura* invenitur etiam compluria, nempe quia Veteres dixerunt *hoc complure*, in sing. num. ut *Donat.* adnotat ad illud *Terentii Phorm. 4. 3. 6.* Quid agitur? *Chr.* Multa advenienti, ut fit, nova hic: compluria. *molte novità, molte assai*. *Cic. in fragm.* apud *Donat. ibid.* Confirmandi genera compluria. *Cato 2. Orig. ibid.* Fana compluria. ¶ Apud Veteres Grammaticos magnæ lites exstiterunt, utrum rectius esset *complura*, an *compluria*, & *complurium*, an *complurum*: de quibus *Gell. l. 5. c. 21. Charis. l. 1. pag. 56. & 100. Putsch.* Usus quidem certe habet *ura*, & *urium*. ¶ Superlativum est *complurimi, orum*. *Hirt. l. 8. B. Gall. c. 14.* Complurimis diebus iisdem in castris consumptis. *Gell. l. 11. c. 1.* Bucera in ea terra gigni complurima. Al. leg. *compluria*.

COMPLURIES, *più e più volte, molte volte*, sæpius, sæpe. *Plaut. Pers. 4. 3. 65.* Sensi ego jam compluries. *Cato* apud *Gell. l. 5. c. 21.* Compluries eorum milites multi alteri alteros occidere: compluries transfugere: compluries in imperatorem impetum facere. Adde *lib. 17. c. 2.* ¶ Legitur & *compluriens*, ut *quotiens* pro *quoties*, &c. *Festus*: Compluriens a compluribus significat sæpe: *Cato*: Contumelias mihi dixisti compluriens.

COMPLURIMUS. V. in *Complures*.

COMPLUSCULE, adverb. *molte volte*, sæpius. *Gell. l. 17. c. 2.* Veteres complusculé ita dixerunt.

COMPLUSCULI, orum, m. *alquanti, molti*, diminut. a complures. *Terent. Hecyr. 1. 2. 102.* Dies complusculos bene conveniebat sane inter eas. *Gell. l. 7. c. 11.* Ex eo loco Tullii verba complušcula libuit ponere. *Id. l. 18. c. 2.* Conveniebamus ad eandem cœnam complusculi. Adde *Plaut. Rud. 1. 2. 43.*

COMPLUTENSIS, se, adject. ad Complutum pertinens, quæ est urbs Hispaniæ Tarraconensis in Castella nova, ad Caraccam fluvium, cum celebri Academia, nunc *Alcala de Henarez*. *Paulin. Nolan. carm. 32. (al. 15.) v. 605.* Complutensis urbs. ¶ *Complutenses, ium* sunt ejus urbis incolæ. *Plin. l. 3. c. 3.*

COMPLUTOR, oris, m. qui compluit. *Augustin. serm. 8. de divers. c. 3.* Seminatori & complutori vestro multiplicatam reddetis ubertatem.

COMPLUTUS, a, um, *bagnato dalla pioggia*. *Solin. c. 10. (al. 15.)* Nautæ compluti sæpe ex illo casu imbre saxatili.

COMPLUVIATUS, a, um, ad compluvii modum factus. *Plin. l. 17. c. 21.* Quinque generum vites: sparsis per terram palmitibus; aut per se vite subrecta; vel cum adminiculo sine jugo; aut pedatæ simplici jugo; aut compluviatæ quadruplici. Et *paulo post*. Compluviata copiosior vino est, dicta a cavis ædium compluviis. *Varr. l. 1. R. R. c. 8.* Jugationis species duæ: una directa, altera compluviata, in longitudinem & latitudinem jugata.

COMPLUVIUM, ii, n. εἴσρεια. Unus idemque locus, qui *cavum ædium* & *cavædium* atque *impluvium* appellatur, secundum diversas rationes. Nam cum sit locus cavus in mediis ædibus, *cavædium* dicitur: cumque eodem decidat, & recipiatur aqua pluvia e stillicidiis in interiorem ædium partem propendentibus, *compluvium* & *impluvium*: cum hoc tamen discrimine, quod si consideretur superiore sui parte, qua pluviæ confluentes e tecto decidunt, *compluvium* est, *tetto*: si vero inferiore, quo influunt, *impluvium*, *corte, cortile*. Ita enim vim vocum spectantes, distinguunt *Varro l. 4. L. L. c. 3.* & *Festus* in *Impluvium*. Hinc *Terent. Eun. 3. 5. 41.* & *Phorm. 4. 4. 27.* *impluvium* pro *compluvio* posuit. Ceterum vox *compluvium* legitur etiam semel apud *Varr. l. 1. R. R. c. 13.* & *Sueton. in Aug. c. 92.* ac ter apud *Vitruv. l. 6. c. 3.* ubi uno in loco videtur *compluvia* appellare ipsas colliquias, quæ e tegulis tectorum aquam in compluvium, seu impluvium deferunt. Verba *Varronis loc. cit.* sunt: Chortes in fundo magno duæ aptiores: una ut interius compluvium habeat lacum, ubi &c. In chorte exteriore lacum esse oportet, &c. Ubi *compluvium* potest esse adjectivum, & τὸ *lacum* afficere. ¶ Compluvia in ædibus erant fere quadrata figura: ex quo factum est, ut *compluvia* ob similitudinem dicerentur jugationes vitium adminiculis in quadrum erectarum, & colligatarum. *Colum. l. 4. c. 24. post med.* Si vitis brachiis in aliena jugorum compluvia perrepserit. V. *Compluviatus*.

COMPLUVIUS, a, um. V. in voce præced.

COMPONDERANS, antis, simul ponderans. *Apul. in Trismeg. pag. 89. Elmenhorst.* Pari lance componderans.

COMPONO, is, osui, ositum, a. 3. *metter insieme, comporre*. συντίθημι, συντάττω, simul pono, apte pono, colloco, construo. *Terent. Hecyr. 4. 3. 5.* I ergo intro, & compone quæ tecum simul ferantur. *Cic. 3. de Orat. c. 43.* Collocationis est componere & struere verba sic, ut neve asper concursus, &c. *Virg. 8. Æn. v. 486.* Componens manibusque manus, atque oribus ora. & *vers. 321.* genus indocile & dispersum montibus altis Composuit. *radunò*. *Sil. l. 3. v. 375.* filum componere lino. *filare*. Et *Horat. l. 3. od. 17. v. 14.* Dum potis, aridum compone lignum. *h. e.* repone ligna super foco, ut *Id. l. 1. od. 9. v. 5.* loquitur. *Gell. l. 5. c. 3.* Componere lignum.

h. e. caudices ligni apte in fascem colligare. *Cels. l. 8. c. 10. sect. 2.* Componere ossa. *h. e.* fracta, vel luxata reponere. Sic *cap. 8. a med.* Jugulum compositum. ¶ Item aptare. *Lucan. l. 3. v. 717.* Me quoque mittendis rectum componite telis. & *vers. 596.* Componere carbasa ventis. ¶ Item disponere, *disporre*, *ordinare*. *Cic. Attic. l. 15. ep. 25.* Ego itinera sic composueram, ut Nonis Quint. Puteolis essem. *Tacit. Ann. 12. c. 29.* Componere legionem & auxilia pro ripa. *Id. 2. Ann. c. 78.* milites per manipulos. *Ovid. de remed. Amor. v. 679.* comas. *Id. Metam. 13. v. 767.* Componere vultum. *rassettonare*. *Sueton. in Calig. c. 50.* vultum ad speculum in omnem terrorem. ¶ Item condere, ædificare, *fabbricare*. *Virg. 3. Æn. v. 387.* Quam tuta possis urbem componere terra. *Ovid. 1. Fast. v. 706.* templa deis Ledæis. Adde *Propert. l. 2. el. 5. v. 5.* ¶ Item sedare. *Virg. 1. Æn. v. 135.* motos præstat componere fluctus. *Lucan. l. 5. v. 702.* Pelagus composuit fluctus tumentes. *Id. l. 1. v. 297.* Componere tumultum. ¶ Item reponere, condere servandi gratia: quia quæ ita conduntur, apte & cum cura poni solent. *Colum. l. 12. c. 54.* Rapa componere. & *cap. 47.* Eadem conditura posset etiam regia componi, vel orchita. Adde *cap. 13.* ¶ Componere se est decumbere, jacere, *adagiarsi*. *Virg. 1. Æn. v. 698.* aulæis jam se regina superbis Aurea composuit sponda. *Id. 4. Georg. v. 189. de apibus*. Post ubi jam thalamis se composuere, siletur In noctem. Sic *Id. ibid. v. 438.* Vix defessa senem passus componere membra. ¶ Ponitur etiam pro admovere, jungere, *appressare*, *unire*. *Lucil.* apud *Non. c. 4. n. 62.* Componere labra labellis. & *ibid.* Componere latus lateri. & *Propert. l. 2. el. 2. v. 64.* Mercurio & sanctis fertur Bœbeidos undis Virgineum Brimo composuisse latus. *h. e.* concubuisse. *Componere se alicui* aliquando est congredi, *azzuffarsi*. *Sil. l. 17. v. 549.* quisnam se lumine cæco Composuit nobis? *Id. l. 6. v. 246.* Ibo alacer, solusque manus componere monstro Sufficiam. Adde *lib. 10. v. 70. & l. 11. v. 212.* ¶ Hinc etiam *componi* dicuntur gladiatorum paria, cum committuntur, ut inter se pugnent. *Lucil.* apud *Non. loc. cit.* Cum Placidejano hic componitur, optumu' longe Post homines natos gladiator qui fuit unus. *Sil. l. 16. v. 615.* composuit propioribus ausis Dignum te fortuna parem. Adde *Quintil. l. 2. c. 17. post med.* ¶ Significat etiam comparare, conferre, *confrontare*, *paragonare*: quia simul poni, quæ conferre volumus necesse est. *Virg. 4. Georg. v. 176.* si parva licet componere magnis. *Quintil. l. 7. c. 2.* Componere causam nostram cum causa adversarii. ¶ Item colligere, *ammassare*. *Virg. Æn. 8. v. 317.* nec jungere tauros, Aut componere opes norant. Adde *Senec. in Herc. Furen. v. 167.* ¶ Item ex multis rebus unam conflare, quod faciunt qui medicinas & unguenta conficiunt. *Scribon. Larg. compos. 10.* Medicamentum quod ex his rebus componitur. *Colum. l. 6. c. 4.* Vires custodiuntur medicamento, quod componitur, &c. V. *Compositio*. ¶ Item sepelire, *sepelire*: quia nimirum cum cura cadavera, vel cineres mortuorum conduntur & colliguntur. *Horat. l. 1. sat. 9. v. 27.* Est tibi mater, cognati? Omnes composui. *Valer. Flacc. l. 7. v. 203.* Cinerem & ossa componam, sedemque dabo. *Tibull. l. 3. eleg. 2. v. 26.* Sic ego componi versus in ossa velim. ¶ Hinc *Virg. Æn. 1. v. 374.* Ante diem clauso componet vesper Olympo. *h. e.* condet, finiet. nam eadem ratione dixit *Ecl. 9. v. 52.* condere soles cantando. & *Horat. l. 4. od. 5. v. 29.* Condere diem. ¶ Sæpissime ponitur pro scribere, facere, cum de litteris sermo est, *comporre*, *fare*, *scrivere*. *Cic. 3. Q. Fr. ep. 1. c. 4.* Poema ad Cæsarem, quod composueram, incidi. *Id. 1. de Legib. c. 4. extr.* Componere formulas stipulationum, & judiciorum. *Plin. in præfat. Hist. natur. ad fin.* Immortalitate donari a se scripsit, ad quos aliqua componebat. *Cic. in Orat. c. 44.* Stilus exercitatus efficiet facile hanc viam componendi. *Plin. l. 3. ep. 10.* Composuisse me quædam de filio vestro, non dixi vobis, &c. Sic componere laudes, amores, casus alicujus: libros, carmina, orationem, historiam, res gestas, &c. *Cic. Horat. Quintil. Justin. Tibull. Ovid. Colum. Sueton.* &c. ¶ Item universim pro facere, *fare*. *Cic. de Univ. c. 13.* Atque is quidem, qui cuncta composuit, constanter in suo manebat statu: qui autem erant ab eo creati, &c. ¶ Translate est machinari, struere, parare, *macchinare*, *tramare*. *Tibull. l. 1. eleg. 7. v. 4.* Componere insidias alicui. *Propert. l. 2. eleg. 7. v. 69.* fraudes. *Plaut. Pæn. 3. 5. 29.* fallaciam. *Sallust. in Jug. c. 119. extr.* dolum. ¶ Et pro constituere, condicere, *accordare*. *Liv. l. 2. c. 37.* Tullus, ut domi compositum cum Marcio fuerat, ad consules venit. *Id. l. 40. c. 40. in fi.* Cum summa concordia, quos dimitterent, quosque retinerent milites, composuerunt. *Cels. l. 3. c. 18.* Componere mentem insanientis. *tranquillare*. ¶ Et pro demittere. *Senec. in Herc. Fur. v. 809.* Custos opaci pervigil regni canis Aures componit. *abbassa*. ¶ Et pro pacare, dirimere, *aggiustare*, *accordare*. *Virg. Ecl. 3. v. 108.* Componere lites. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 9. extr.* controversias. *Sallust. in Jug. c. 120.* & *Nepos in Annib. c. 6.* bellum. *Senec. in Thyest. v. 338.* minas fratrum. *Horat. l. 1. sat. 5. v. 29.* aversos amicos. ¶ Et absolute *Plin. l. 5. ep. 1.* Coheredes mei componere, & transigere cupiebant. ¶ Passive impers. *Cæs. l. 3. B. Civ. c. 16.* Pompeji summam voluntatem esse, ut componeretur, atque ab armis discederetur. Adde *Cicer. pro Rosc. Amer. c. 47.* ¶ Huc & illa pertinent *Terent. Hecyr. 3. 5. 29.* Neque alio pacto componi potest inter eas gratia. *Id. Phorm. 4. 3. 16.* Inter vos sic hæc potius cum bona componantur gratia, quam cum mala. *Plaut. Merc. 5. 2. 112.* Componere pacem alicui cum altero. *far pace*. *Sallust. in fragm.* apud *Non. c. 4. n. 62.* Lenones, & vinarii, laniique pretio compositi. *h. e.* conventione facta pretii, redempti. ¶ Præterea idem valet quod ordinare, constituere. *Cic. 3. de Legib. c. 18.* Componere & constituere rempubl. *Id. de clar. Orat. c. 22.* Considerare & componere causam, *metter all' ordine*. *Liv. l. 45. c. 17.* res Macedoniæ. *Justin. l. 17. c. 3.* leges, & Senatum, annuosque magistratus, & reipubl. formam. ¶ Item præparare, conformare. *Quintil. l. 12. c. 9. sub fin.* Componere animum ad omnes casus. & *paulo supra*. Componi non ad animum judicis, sed ad stomachum accusatoris. *Plin. l. 7. ep. 1. ad fin.* Componere animum vultumque ad abstinentiam. Adde *Valer. Flacc. l. 1. v. 321.* ¶ Item simulare, confingere, *fingere*. *Propert. l. 2. eleg. 2. v. 6.* At me composita pace fefellit amor. *Cic. Verr. 4. c. 22.* Ita causa componitur, ut palæstritæ peterent hereditatem. ¶ Præterit. *composivi* antiquum est. Inscipt. antiquior *Cicerone* apud *Gruter. pag. 204. n. 2.* Coram inter eos controversias composiverunt. ¶ *Componier* pro *componi* per paragogen, est *Catulli carm. 67. ad Manl. v. 141.*

COMPORTATIO, onis, f. *condotta*, *trasporto*, actus comportandi, seu advehendi. *Vitruv. l. 1. c. 5.* Cum per portus marinæ subvectiones habuerint ad mœnia comportationes expeditas.

COMPORTATUS, a, um, *condotto*, *portato altronde*, *raccolto*, advectus, collectus. *Cic. 3. de Orat. c. 24.* Apparatu nobis opus est, & rebus exquisitis undique, & collectis, arcessitis, comportatis. *Horat. l. 1. ep. 2. v. 49.* valeat possessor, oportet, Si comportatis rebus bene cogitat uti.

COMPORTIONALIS, le, adject. *Aggen. Urbic. pag. 51. Goes.* Terminos, qui intra possessionum fines inveniuntur, comportionales appellavit antiquitas. *Anonym. pag. ibid. 254.* Comportionalium signa.

COMPORTO, as, avi, atum, a. 1. συμφέρω, idem ac porto, vel simul porto, vel porto in unum locum, *portare*, *condurre*. *Cic. in Pison. c. 10.* Arma in templum Castoris luce & palam comportarentur. *Id. Attic. l. 5. ep. 18.* Frumentum ex agris in loca tuta comportatur. *Cæs. l. 3. B. Civ. c. 42.* Frumentum ab Asia comportari imperat. *Sallust. in Jug. c. 79.* Aurum, argentumque domum regiam comportant. *Cæs. l. 3. B. Gall. c. 25.* Ad aggerem cæspitibus comportandis. *Virgil. 9. Æn. v. 613.* Comportare juvat prædas, & vivere rapto.

COMPOS, otis, com. gen. *chi ha ottenuto*, *chi ha in potere*, ἐγκρατής, qui obtinuit, & assecutus est aliquid. Derivari solet a *potis*, h. e. potens, dominus: ut *compos* dicatur, qui quod vult facit: cui contrarium est *impos*. Ita *Serv. ad Ecl. 9. v. 5.* & *Voss. in Etym. Cic. pro Sext. c. ult.* An ego in hac urbe esse possim, his pulsis, qui me hujus urbis compotem fecerunt? *Id. 5. Tuscul. c. 13. ad fin.* Omnes virtutis compotes sunt beati. *Id. 2. de nat. Deor. c. 13.* Compos rationis & consilii. *Sil. l. 11. v. 366.* Compos memorabilis ausi. *Id. l. 8. v. 72.* regni. *Liv. l. 30. c. 1.* consulatus. *Vellej. l. 1. c. 10.* L. Paulo magnæ victoriæ compoti, quatuor filii fuere. *Cic. 1. de Orat. c. 48.* Quarum rerum qui essent animo & scientia compotes, eos esse imperatores diceremus. *h. e.* qui eas res ingenio & scientia possiderent. *Plaut. Amph. 2. 2. 13.* Perduelles vicit, & domum compos laudis revenit. *Id. Capt. prol. v. 41.* Facere aliquem compotem libertatis. *Liv. l. 3. c. 70.* Prædaque ingenti compotem exercitum reducunt. *Quintil. l. 12. c. 1.* Mens compos sceleris. *h. e.* quæ meditatum scelus jam perfecit. *Plin. l. 10. ep. 3. in fi.* Facere aliquem compotem gratulationis. *h. e.* efficere, ut gratulari possit. ¶ *Compos animi*, vel *animo*, & *compos mentis* dicitur, qui sanus est, qui apud se est. *Terent. Adelph. 3. 2. 12.* Vix sum compos animi: ita ardeo iracundia. *Sallust. in fragm.* apud *Donat. ad Terent. loc. cit.* Neque animo, neque lingua satis compos. *Cic. 3. Phil. c. 38.* Tu es mentis compos? Tu non constringendus? *Id. in Pison. c. 20. extr.* Si tuæ mentis compos fuisses. *Liv. l. 27. c. 5.* Vix ut compotes mentium præ gaudio essent. *Virg. in Culice, v. 189.* vix compos mente refugit. Et *compos* absolute eodem sensu. *Sil. l. 4. v. 808.* trepidare metu vix compos Imilce. *Liv. l. 4. c. 40.* Matres, ac conjuges, in suos quæque, simul corpore atque animo, vix præ gaudio compotes, effusæ. *Alii ita distinguunt* corpore atque animo vix præ gaudio compotes. *Alii leg.* compote. qua ratione *compos animus* dicetur ead. sententia. ¶ *Compos sui* idem est qui compos animi. *Cels. l. 5. c. 26. n. 13.* Quædam mente labuntur: quædam sui compotes dolore urgeri se confitentur. *Liv. l. 8. c. 18. sub fin.* Alienatas mentes compotes sui facere. Adde *Curt. l. 4. c. 12.* ¶ *Compos voti* est, qui quod optarat, est consequutus. *Ovid. l. 1. de ar. am. v. 486.* Insequere, & voti postmodo compos eris. *Sueton. in Aug. c. 58.* Compos factus votorum meorum. *Senec. in Hippol. v. 710.* Nunc me voti compotem facis. Adde *Curt. l. 9. c. 9. extr.* Sic *spei compos* qui sperata obtinuit, apud *Sueton. in Tito, c. 5.* ¶ *Compos votum* est ejus, qui voti compos factus est. *Senec. in Agamemn. v. 364.* Tibi grandævi lassique senes Compote voto reddunt grates. ¶ In malam quoque partem dicitur de eo, qui in aliquam calamitatem incidit: quod & *Non.* adnotavit *cap. 6. n. 46.* & *cap. 12. n. 14.* Hinc *Nævius ibid.* Eam nunc esse iuventam opprobriis compotem scis. *Acc. ibid.* Magnis compos & multis malis. *Plaut. Epid. 4. 1. 32.* Ærumnosa, & miseriarum compos. *Id. Trucul. 4. 3. 60.* Culpæ compos. *h. e.* reus.

COMPOSITE, adverb. sedate, placide. *Colum. l. 6. c. 2.* Docere boves composite, ac sine pavore ambulare. *quietamente*. *Tacit. Ann. 15. c. 3.* Compositius cuncta, quam festinantius agerent. *adagio*. ¶ Item ornate, apte. *Gell. l. 1. c. 5.* Multa munditia, & circumspecte, compositeque indutus. *attillatamente*. ¶ Translate *Cic. in Orat. c. 71.* Composite & apte, sine sententiis dicere, insania est: sententiose autem, sine verborum & ordine, & modo, infantia. *Sallust. in Catil. c. 55.* Bene & composite disserere. & *cap. 50.* Composite, atque magnifice miserati sunt casum reipubl.

COMPOSITIO, onis, f. *composizione*, διάθεσις, confectio, structura, compages, coagmentatio. *Cic. 1. de nat. Deor. c. 18.* Quæ compositio membrorum, quæ conformatio lineamentorum, quæ figura, quæ species

species humana potest esse pulchrior? *Id. 1. Tuscul. c. 18.* Sonorum varia compositio harmonias efficit plures. ¶ Item dispositio. *Cic. 1. Offic. c. 40.* Ordo est compositio rerum aptis, atque accommodatis locis. ¶ Item pactum, conventio, *convenzione*, *accordo*. *Cic. Phil. 2. c. 10.* Pacis, concordiæ, compositionis auctor esse non destiti. Sic de compositione agere, *trattar d' accordo*, *Cæs. B. Civ. l. 1. c. 17.* Et servare aliquem per compositionem, *Cic. pro Rosc. Amer. c. 20.* ¶ In usu medicinali idem est ac præparatio, vel mixtura. *Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 58.* Compositiones unguentorum. Adde *Cels. l. 5. c. 26. extr.* & *lib. 6. c. 6. n. 16. Colum. l. 12. c. 2. Plin. l. 23. c. 8.* & *Scribon. Larg.* qui librum suum *Compositiones medicas* inscripsit. Hinc translate *Senec. ep. 8.* Salutares admonitiones, velut medicamentorum utilium compositiones, litteris mando. ¶ Præterea *compositio* dicitur repositio, & conditura earum rerum, quæ servandi causa condiuntur, ut oleæ, uvarum, raporum, & hujusmodi, *conserva*, *composta*. *Colum. l. 12. c. 44. & 47.* ¶ Item constitutio, institutio, ordinatio. *Cic. 3. de Legib. c. 5.* Compositio magistratuum. ¶ Item commissio, comparatio, *azzuffamento*. *Cic. 2. Fam. ep. 8.* Compositiones gladiatorum. ¶ Item collocatio verborum. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 12.* Compositio est verborum constructio, quæ facit omnes partes orationis æquabiliter perpolitas. *Cic. in Brut. c. 88. ad fin.* Erat Hortensius compositione aptus, facultate copiosus. ¶ Apud *Vitruv. l. 1. c. 2.* *compositiones* sunt ipsæ fabricæ, quarum partes apte inter se compositæ symmetriam habent. ¶ Apud *Cicer. 2. de Legib. c. 22.* *compositio juris pontificalis* est quod alii dicunt, *corpus Juris*.

COMPOSITITIUS, & Compositicius, a, um, adject. idem quod compositus, aut qui potest componi. *Tertull. de Anim. c. 9.* Dissolubile omne compositititium, & structile.

COMPOSITIVUS, a, um, componens, vel compositus. *Martian. Capell. l. 9. pag. 320.* Trium sonorum compositiva qualitas.

COMPOSITO. V. *Compositus*.

COMPOSITOR, oris, m. *compositore*, *συνθέτης*, qui simul ponit, & disponit. *Cic. in Orat. c. 19.* Non enim inventor, aut compositor, aut actor hæc complexus est omnia. *Id. 2. de Legib. c. 12.* Compositor anni. *chi fa il calendario*. *Ovid. 2. Trist. v. 356.* Compositor operum. *autore*. & *Festus* in *Romam*. Historiæ Cumanæ compositor. *Coripp. l. 1. v. 17.* Compositor morum. *correttore*. & *Imp. Justinian. lib. 6. Cod. tit. 28. leg. 4. circa med.* Tribonianus, & ceteri compositores juris.

COMPOSITURA, & per syncop. Compostura, æ, f. *composizione*, idem quod compositio. *Sinnius Capito* apud *Gell. l. 5. c. 20.* Solœcismus est impar & inconveniens compositura partium orationis. ¶ Item commissura, compages. *Lucret. l. 4. v. 327.* simulacra feruntur, Et feriunt oculos turbantia composituras. ¶ *Compostura* legitur apud *Caton. R. R. c. 22.*

COMPOSITUS, a, um, *messo insieme*, *unito*, *composto*, *συντεθειμένος*, *συντεταγμένος*, simul positus, apte positus, conjunctus, constructus. *Cic. 2. de Divin. c. 47.* Quo modo cælo affecto, compositisque sideribus, animal oriatur. *Id. pro Dejot. c. 6.* Locus in quo erant ea composita, quibus rex te munerare constituerat. *Plin. l. 13. c. 4.* Bina juxta composita semina. ¶ Item dispositus, ornatus. *Cic. pro Rosc. Amer. c. 46.* Compositus & delibutus capillus. ¶ Item conflatus, constans, *composto*. *Cic. Divin. in Verr. c. 14.* Liber ex alienis orationibus compositus. *Sallust. in Jug. c. 2.* Homo compositus ex corpore & anima. ¶ Item ordinatus, dispositus. *Liv. l. 28. c. 22.* Acrior impetu atque animis, quam compositior ordine ullo pugna fuit. ¶ Item elegans, artificiose factus, *ben fatto*. *Cic. Attic. l. 6. ep. ult.* Admiratus sum *σύγχυσιν* litterularum, quæ solent tuæ compositissimæ, & clarissimæ esse. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 46.* Equus bene compositus. *ben fatto*. ¶ Item scribendo confectus, *composto*. *Cic. Attic. l. 1. ep. 19. a med.* Commentarium consulatus mei Græce compositum tibi misi. *Horat. l. 2. ep. 1. v. 76.* Poema illepide compositum. ¶ Item sepultus, *sepolto*. *Ovid. Fast. 3. v. 547.* Compositusque cinis, tumulique in marmore carmen. *Id. Fast. 5. v. 426.* Busta avi compositi. Et *compostus* per syncop. *Virg. 1. Æn. v. 249.* placida compostus pace quiescit. ¶ Item sedatus, tranquillus. *Ovid. 3. de ar. am. v. 259.* Cum mare compositum est, securus navita cessat. *Varr.* apud *Senec. l. 3. controvers. 16. & epist. 56.* Omnia noctis erant placida composta quiete. ¶ Item moderatus, *regolato*. *Virg. Georg. 3. v. 191. de equo*. Carpere mox gyrum incipiat, gradibusque sonare Compositis. ¶ Item decumbens, jacens, *adagiato*, *coricato*. *Ovid. Metam. 14. v. 753.* Iphis lecto compositus. *Id. 1. Amor. eleg. 4. v. 53.* Compositus somno, & vino. Adde *lib. 2. eleg. 5. v. 22.* ¶ Item commissus. *posto a fronte*, *azzuffato*, ut compositi gladiatores, *Horat. l. 1. sat. 7. v. 20.* Hinc translate *Senec. de provid. c. 2.* Ecce par deo dignum, vir fortis cum mala fortuna compositus. ¶ Item condictus, constitutus, *accordato*, *stabilito*. *Horat. l. 1. od. 9. v. 18.* Nunc & campus, & areæ composita repetantur hora. *Tacit. 4. Hist. c. 14.* Compositi seditionis auctores. *appostati*. ¶ Hinc *composito*, *de* vel *ex composito*, est ex constituto, *d' accordo*, *di concerto*, *appostatamente*. *Nepos in Datam. c. 6.* Perfugas mala fide, compositoque fecisse. (Adde *Virg. 2. Æn. v. 129.*) *Liv. l. 5. c. 14.* Clarissimi viri ex composito præparati ad petendum. (Adde *lib. 36. c. 25.*) *Apul. init. Apolog.* De composito nec opinantem incessere maledictis. ¶ Translate est sedatus, diremptus, pacatus, *sedato*, *pacificato*. *Sueton. in Cæs. c. 4.* Seditio civilis composita. *Horat. l. 4. od. 14. extr.* Arma composita. *deposte*. Sic *Liv. l. 2. c. 13.* Pax composita. *conchiusa*. ¶ Transfertur & ad genus dicendi. *Quintil. l. 10. c. 2.* Fiunt pro grandibus tumidi, pressis exiles, lætis corrupti, compositis exsultantes. ¶ Ponitur & pro maturo, gravi, bene ordinato, cohibitis affectibus. *Senec. ep. 2.* Composita mens. *Quintil. l. 6. c. 2.* Mites & compositi affectus. *Tacit. Ann. 13. c. 1.* Vir ætate composita. *d' età matura*. ¶ *Compositus alicui rei*, aut *in* vel *ad aliquam rem* est de industria conformatus. *Liv. l. 26. c. 19.* Arte quadam ab juventa in ostentationem virtutum compositus. *Flor. l. 3. c. 10.* Nomen quasi terrori compositum. Al. aliter leg. *Quintil. l. 10. c. 1.* Omnia ad voluptatem multitudinis imperitæ composita. *Tacit. 1. Hist. c. 82. extr.* Compositus in obsequium. & *lib. 2. c. 9.* in mœstitiam. ¶ Item idoneus, aptus. *Quintil. l. 6. c. 3.* Attici maxime ad risum compositi. *Id. l. 2. c. 8.* Alius historiæ magis idoneus, alius compositus ad carmen. *Cic. Verr. 2. c. 11.* Ut nemo unquam paratior, vigilantior, compositior ad judicium venisse videatur. ¶ Item confictus, simulatus. *Auct. Dial. de Orat. c. 12.* Si hæc fabulosa nimis, & composita videntur. *inventate*. *Tacit. Ann. 1. c. 7.* Falsi, ac festinantes, vultuque composito. *Id. Ann. 15. c. 16.* Quæ augendæ infamiæ composita.

COMPOSSESSOR, oris, qui simul cum alio possidet. Est *Tertulliani de Idololatr. cap. 14.*

COMPOTATIO, onis, f. *convito*, *συμπόσιον*, convivium. *Cic. de Senect. c. 13. extr.* Bene enim majores nostri accubationem epularem amicorum, quia vitæ conjunctionem haberet, convivium nominarunt: melius, quam Græci, qui hoc idem tum compotationem, tum concœnationem vocant.

COMPOTENS, entis, qui simul cum alio potest. In vet. Inscript. apud *Gruter. pag. 41. n. 2.* est epitheton Dianæ.

COMPOTIO, is, ivi, itum, a. 4. compotem facio. *Plaut. Rud. 4. 2. 6.* Piscatu novo me uberi compotivit. *Apul. in Florid. sub fin.* Compotire aliquem prædæ. & *lib. 11. Metam.* Compotire aliquem voti. ¶ *Compotior*, *iris*, depon. *Plaut. Rud. 1. 3. 22.* Ita hic solis locis compotita sum. *h. e.* hæc loca sola nacta sum.

COMPOTOR, oris, m. *compagnone*, *συμπότης*, combibo. *Cic. 2. Phil. c. 17.* Tum adhibes joci causa magistrum suffragio tuo, & compotorum tuorum rhetorem. Adde *Phil. 5. c. 8.*

COMPOTRIX, icis, f. quæ simul potat. *Terent. Andr. 1. 4. 4.* Importunitatem spectate aniculæ: quia compotrix ejus est. *Sidon. l. 2. ep. 9. a med.* Cum bibere desiisset assectarum meorum turba compotrix.

COMPRÆCIDO, is, a. 3. idem ac præcido, seco. *Hygin. de limitib. pag. 177. Goes.* Hæ duæ lineæ altera alteram compræcident. Al. leg. *comprehendent*.

COMPRÆDES sunt ejusdem rei populo sponsores. *Festus*.

COMPRANSOR, oris, m. *compagnone*, qui simul prandet, sodalis, compotor, *συναριστῶν*. *Cic. Phil. 2. c. 39.* Hunc agrum tu compransoribus tuis, & collusoribus dividebas.

COMPRECATIO, onis, f. *pubblica preghiera*, *κατευχή*, supplicatio, genus precationis, quæ solemni quodam ritu fiebat apud Romanos ab universo populo. *Liv. l. 39. c. 15.* Nulli unquam concioni tam non solum apta, sed etiam necessaria hæc solemnis Deorum comprecatio fuit. Adde *Gell. l. 13. c. 22.* ubi quædam prisca verba ex antiquis Romanorum comprecationibus affert.

COMPRECOR, aris, atus sum, dep. 1. *pregare*, *ἐπεύχομαι*, idem quod precor, vel valde precor. *Terent. Adelph. 4. 5. 65. & 70.* Comprecari deos, ut &c. *Plaut. Amph. 2. 2. 108.* Jovi prodigiali aut mola salsa, aut ture comprecatam oportuit. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 191.* Comprecari fidem cælestum. *Ovid. Metam. 14. v. 379.* Me tenet, & teneat per longum, comprecor, ævum.

COMPREHENDIBILIS. V. *Comprehensibilis*.

COMPREHENDO, is, endi, ensum, a. 3. *prendere*, *chiappare*, *pigliare*, *λαμβάνω*, *συλλαμβάνω*, idem quod prehendo, vel simul prehendo, capio, arripio, teneo. *Cic. 1. de nat. Deor. c. 33.* Quid opus est manibus, si nihil comprehendendum? *Plin. l. 9. c. 15.* Comprehendere aliquid mordicus. *co' denti*. Sic *Lucan. l. 4. v. 727.* Comprehendere morsu. *Cels. l. 7. c. 12.* Forfex dentem comprehendit. & *cap. 4. sect. 3.* Oras vulneris futuræ comprehendunt. *Cic. Q. Fr. l. 1. ep. 2.* Hominem comprehendit, & in custodiam Ephesi tradidit. *Liv. l. 26. c. 14.* Præsidium Punicum comprehendit. *fece prigione*. *Cæs. l. 5. B. Gall. c. 42.* Casæ celeriter ignem comprehenderunt. *Virg. 2. Georg. v. 305.* Ignis comprehendit robora. ¶ De feminis, quæ ex concubitu concipiunt, *concepire*, *συλλαμβάνεσθαι*. *Cels. l. 5. c. 21. extr.* Si mulier non comprehendit, adeps leonina, &c. ¶ Item de plantis, quæ satæ, vel insitæ proveniunt, *legare*. *Varr. R. R. l. 1. c. 40. extr.* Cum ramulus comprehendit. *Colum. l. 3. c. 11. extr.* Rubrica ad comprehendendum radicibus iniqua. Adde *ibid. c. 5.* & *lib. 4. c. 29.* & *Pallad. in Mart. tit. 10.* &c. Hinc translate *Cic. pro Cluent. c. 2. a med.* Siquam opinionem jam vestris mentibus comprehendistis, si eam ratio convellet, si labefactabit, ne repugnetis. ¶ Item de iis rebus, quæ uniunt, & conglutinant. *Scribon. Larg. compos. 88.* Ubi omnium unitas mortario facta est, melle despumato medicamentum comprehenditur. Adde *compos. 70. & 227.* &c. *Celsus* hoc sensu *excipio* utitur. ¶ Ovis, quæ hieme non comprehenditur, apud *Colum. l. 7. c. 3. circa med.* est, quæ frigore non corripitur, sed sine valetudinis detrimento per hiemem durat. ¶ Apud *Sueton.* comprehendere vehicula meritoria est, quod nos dicimus, *fermare le sedie da vettura*, vehicula evectionum jubere inservire nemini, & præsto esse in usum unius alicujus: quod aliquando factum fuisse a Tiberio, & Caligula, narrat ille *in Tib. c. 38.* & *in Calig. c. 39.* ¶ Significat etiam colligare, *legare*, *unir insieme*. *Liv. l. 30. c. 10.* Naves malis antennisque, ac validis funibus comprehendit. ¶ Translate est complecti, continere, concludere. *Curt. l. 6. c. 6.* Circuitus ejus triginta & duo stadia comprehendit. *Sil. l. 4. v. 101.* tantum campi dirimebat ab ictu, Quantum impulsa valet comprendere lancea nodo. *Cic. 9. Fam. ep. 22.* Quæ ab adolescentia a sapientissimis viris

ris tradita, memoria & scientia comprehendisti. *hai imparato, e messo a memoria*. *Pallad. in Januar. c. 13. sub fin.* Illud experimentis assiduis comprehendi, vites melius provenire, &c. *ho imparato*. ¶ Item dicendo complecti, explicare. *Cic. Attic. l. 12. ep. 21.* Cato verbis luculentioribus & pluribus rem eandem comprehenderat. *Ovid. 5. Trist. el. 2. v. 27.* Tot premor adversis, quæ si comprendere cooer, Icariæ numerum dicere coner aquæ. *Cels. l. 6. c. 18.* Ut omnia, quæ salutaria accepi, comprehenderem. *Id. l. 5. c. 27. n. 3.* Emplastra quoque, quæ supra comprehensa sunt. *h. e.* supra dicta sunt. ¶ Item amplecti, favere. *Cic. pro Cœl. c. 6.* Comprehendere multos amicitia, tueri obsequio. *Id. Fam. 13. ep. 15.* Comprehendere aliquem humanitate. *Id. pro Planc. c. 19.* Omnibus officiis Atinatem præfecturam comprehendit. ¶ Item intelligere, assequi, *comprendere, capire*. *Cic. 3. de nat. Deor. c. 25.* Hoc non modo comprehendere animo, sed ne suspicione quidem possum attingere. *Id. l. 3. de nat. Deor. c. 8.* Eo mious id possum mente comprehendere. *Id. pro Flacc. c. 27. extr.* Animo, & cogitatione comprehendere aliquid. *Colum. l. 6. c. 24.* Certis signis comprehendere licet, quem sexum generaverit. ¶ Item assumere, imbui. *Quintil. l. 10. c. 2.* Proxima virtutibus vitia comprehendunt, fiuntque pro grandibus tumidi, pressis exiles, fortibus temerarii, &c. *contraggono, apprendono*. ¶ Item deprehendere, *trovare, scoprire*. *Cic. pro Cluent. c. 16.* Comprehendere rem aliquam indicio alicujus. *Id. pro Mil. c. 27.* Comprehendere adulterium alicujus. *Id.* apud *Macrob. l. 7. Saturn. c. 3. ante med.* Veniebam, sed oon me comprehendit. *mi sorprese*. ¶ *Comprehendere aliquid numero, numerare*. *Virg. 2. Georg. v. 104.* & *Ovid. 2. de ar. am. v. 447.* ¶ Comprendere visu, *vedere*, apud *Sil. l. 3. v. 408.* quod *comprendere* absolute dixit *Gell. l. 13. c. ult.* Vix ipsos litterarum apices potui comprendere. ¶ *Comprehedere* epistolas est intercipere. *Justin. l. 20. c. ult.* Comprehensis epistolis, proditionis damnatur. *intercette*. ¶ *Comprendo* per syncop. non Poetas modo metri causa, sed & prosæ Scriptores aliquando usurpasse, viri docti adnotarunt. ¶ Scribitur & *compræhendo*, & *depræhendo*, quod ex Pandect. Floreot. repræsentavit *Haloander* in libris Digestorum (quamquaoi *Torrentin.* non item) placetque non unis Criticis.

COMPREHENSE. V. *Compresse*.

COMPREHENSIBILIS, le, adject. qui comprehendi, seu intelligi potest, *comprensibile*. *Cic. l. 1. Acad. c. 11.* hac voce usus est pæne invitus, cum quo pacto græcam vocem καταληπτὸς verteret, vix haberet. Ioquit enim: Id autem visum cum ipsum per se cerneretur, compreheosibile. feretis hæc? nos vero, inquam, quonam enim modo καταληπτὸς diceres? *Paræus in Lex. Crit.* contendit *Comprehendibile* legendum esse. Sed & *Senec. l. 6. quæst. natur. c. 24.* Tenuia foramina, nec oculis comprehensibilia. *Arnob. l. 1. pag. 37.* Vix ullis comprehensibiles causæ. *Lactant. l. 7. c. 12.* Solidum, & comprehensibile corpus est.

COMPREHENSIO, oois, f. *il prendere*, κατάληψις, actus comprehendendi. *Cic. 1. de nat. Deor. c. 34.* Ingressus, cursus, accubitio, inclinatio, sessio, comprehensio. ¶ Item conjectio io vincula, *presura, cattura*. *Id. Phil. 2. c. 8.* Nam comprehensio fontium mea, animadversio Senatus fuit. ¶ Item ambitus, & colligatio verborum, *periodo*. *Cic. de clar. Orat. c. 44.* Comprehensio, & ambitus ille verborum (si sic periodum appellari placet) contractus, & brevis. *Id. in Orat. c. 44.* Ut comprehensio numerose, & apte cadat. *Id. de clar. Orat. c. 37.* Verba collocare, & comphensione devincire. ¶ Item conclusio, continentia. *Quintil. l. 5. c. 10.* Epicherema est certa quædam sententiæ comprehensio, quæ ex tribus mioimum partibus constat. ¶ Item perfecta cognitio, perceptio. *Cic. 4. Acad. c. 10.* Meos amplectitur maxime cognitionem: & istam κατάληψιν, quam verbum e verbo exprimentes, comprehensionem dicemus, amat. *Id. 3. de Fin. c. 15.* Cognitiones comprehensionesque rerum appetitionem movent. *Senec. l. 4. de benef. c. 33.* certissima rerum comprehensio. V. *Cic. lib. 1. Acad. cap. pænult.* ubi pluribus exponit, quid *comprehensione* significetur. ¶ Denique apud *Charis. l. 1. initio* idem est quod syllaba.

COMPREHENSO, as, a. 1. frequentat. a comprehendo. *Claud. Quadrig.* apud *Priscian. l. 8. pag. 797. Putsch.* Comprehensare suos quisque, servare, amplexare.

COMPREHENSUS, & per syncop. Comprensus, a, um, *preso, afferrata, pigliata*, καταληπτὸς, captus. *Virg. Æn. 2. v. 793.* Ter frustra compreosa manus effugit imago. *Cic. 3. Catil. c. 7.* Nefarios duces captos jam, & comprehensos tenetis. *Justin. l. 23. c. 2.* Comprehensus morbo toto corpore. *Hirt. l. 8. B. Gall. c. 43.* Opera flamma comprehensa. ¶ Item expressus, explicatus. *Cic. 2. de Fin. c. 7.* In alio libro breviter comprehensis gravissimis sententiis, quasi oracula edidisse sapientiæ dicitur. *Cels. l. 3. c. 23. cir. med. & in fi.* Eo genere victus habito, qui supra comprehensus est. ¶ Item conclusus, inclusus, *inchiusa, compreso*. *Id. pro Rosc. Com. c. 5.* In hanc formulam omnia judicia, omnia officia conclusa & comprehensa sunt. *Varr. l. 1. R. R. c. 2.* In terra & lapis, & arena, & cetera ejus generis sunt in nominando comprehensa. ¶ Item perceptus, probe intellectus. *Cic. 1. de Orat. c. 23.* Ars ita defioitur, ex rebus penitus perspectis, planeque cognitis, scientiaque comprehensis. *Id. 2. de Fin. c. 2.* Videor mihi habere bene cognitam voluptatem, & satis firme conceptam animo atque comprehensam. V. *lib. 1. Acad. cap. pænult.*

COMPRESBYTER, ĕri, m. qui sodalis est in dignitate presbyteri. *Augustin. de cura gerenda pro mort. in fi.* & *ad Hieronym. inter hujus epistolas n. 95.*

COMPRESSATUS, a, um, velut a compresso, as, idem quod oppressus, vox est *Tertull. advers. Gnostic. c. 3.*

COMPRESSE, adverb. comprimendo, urgendo. *Gell. l. 1. c. 23.* Quærit compressius violentiusque. *con maggior instanza*. ¶ Item *con poche parole*, συντόμως, presse, præcise, breviter. *Cic. 2. de Fin. c. 6.* Quod latius loquereotur rhetores, dialectici compressius. *comprehensius* est qui legit: sed perperam.

COMPRESSIO, onis, f. *compressione*, actus comprimendi, κατάκλεισις, θλίψις. *Vitruv. l. 7. c. 8. extr.* Cum manibus premitur, aurum compressione coactum intra, purum invenitur. *Gell. l. 16. c. 3.* Ventrem strictissime circumligare: ea compressione esuritionem depelli. *Scribon. Larg. compos. 84.* Musculorum compressio. *Plaut. Pseud. 1. 1. 64.* Compressiones arctæ. *stretti abbracciamenti*. ¶ De concubitu. *Arnob. l. 2. pag. 93. Hygin. fab. 187.* & *Tertull. l. 4. advers. Marcion. c. 34.* ¶ Translate *Cic. in Bruto, c. 7.* Grandes erant verbis, crebri sententiis, compressiooe rerum breves.

COMPRESSIUNCULA, æ, f. Plures Lexicographi huic voci auctoritatem adstruunt ex his *Plauti* verbis: *dulces amantium compressiunculæ*: quæ nos in *Plauto* nondum vidimus. *Scalig. in conjectan. ad Varr.* refert hæc *Plauti* verba ex *Pseud. 1. 1. 66.* Papillarum horridularum compressiunculæ. Sed ibi passim legitur *oppressiunculæ*.

COMPRESSOR oris, m. pro stupratore legitur in 2. *Argum. Aulularia Plauti*, cujus Auctor a nonnullis ipse *Plautus*, ab aliis scriptor alius ejus æqualis, ab aliis *Priscianus* creditur.

COMPRESSUS, us, m. *compressione*, compressio. *Cic. de Senect. c. 15.* Terra semen tepefactum vapore, & compressu suo diffundit. *Plin. l. 11. c. 28. de lampyridibus*. Nunc pennarum hiatu refulgentes, nunc compressu obumbratæ. ¶ Pro concubitu. *Terent. Adelph. 3. 5. 29.* Virgo ex eo compressu gravida facta est. *Plaut. Epid. 4. 1. 15.* Meo compressu peperit filiam. Adde *Amph. prol. v. 109.* & *Trucul. 2. 6. 17.* ubique autem in solo sexto casu.

COMPRESSUS, a, um, *compressa, ristretta*, pressus, συντεθλιμμένος. *Cic. de Harusp. resp. c. 25. extr.* Ista serpens compressa atque illisa morietur. *Senec. l. 6. de benef. c. 34.* Commeantium in utramque partem catervis itinera compressa. *Horat. l. 1. sat. 4. v. 138.* hæc ego mecum Compressis agito labris. *Ovid. 6. Metam. v. 556.* Compressa forcipe lingua. *Plaut. Cas. 2. 6. 53.* Compressan' palma, an porrecta ferio? *debb' io dare un pugno, o uno schiaffo?* *Quintil. l. 11. c. 3. ant. med.* & *Colum. l. 6. c. 9.* Oculi compressi in dicendo. *chiusi*. *Cels. l. 2. c. 11.* Caliculus oris compressioris. *Id. l. 1. c. 3. post med.* Compressus venter. *h. e.* adstrictus, contractus, *stitico*. & *in præfat. post med.* Compressum corpus, *eod. sensu* & *paulo post.* Compressi, aut fluentes morbi. *h. e.* adstringentes alvum, vel solveotes. ¶ Item tectus, absconditus, *soppresso*. *Liv. l. 38. c. 35.* Frumentarios ob annonam compressam damnarunt. *Cic. pro Dom. c. 6.* Tenere aliquod frumentum compressum. ¶ *Compressa*, vitiata, stuprata. *Plaut. Aulul. prol. v. 30. Liv. l. 1. c. 4.* ¶ Translate *Valer. Max. l. 4. c. 7. n. 1.* Compressus perseveraoti interrogatiooe. *stretto, incalzata*. *Cic. pro Dom. c. 24.* Odium compressum atque tacitum. *nascosto*. *Id. pro Cœl. c. pænult.* Voluptates prima ætate compressæ & constrictæ. *raffrenate*. Sic *Id. de Fato, c. 5.* Vitiosa natura edomita & compressa est doctrina. *Tacit. 2. Hist. c. 11.* Rebellio compressa. *Virg. 4. Georg. v. 87.* Certamina compressa. *risse acchetate*. *Id. 5. Æn. v. 802.* Compressi furores. *Id. Æn. 8. v. 184.* Amor compressus edendi. *saziata l' appetito*. ¶ *Compressis manibus sedere*, h. e. cessare, otiosum esse, *starsi colle mani in mano*, proverb. apud *Liv. l. 7. c. 13.* cui simile est illud *Lucani l. 2. v. 292.* Compressas tenuisse manus. ubi alii leg. *complosas*.

COMPRĬMO, imis, essi, essum, a. 3. *premere, comprimere, stringere*, idem quod premo, vel simul premo, contraho, stringo, συνέχω, συσφίγγω. *Cic. 4. Acad. c. pænult.* Cum digitos compresserat, pugnumque fecerat. *Senec. l. 2. de Ira, c. 4.* Ne oculi ad intentationem subitam digitorum comprimantur. *si chiudano*, conniveant. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 48.* Comprimere aliquid morsu. *Plaut. Pseud. 3. 1. 21.* dentes. *Terent. Phorm. 5. 6. 29.* animam. *trattener il respiro*. *Cels. l. 1. c. ult.* alvum. *h. e.* adstringere. Et absolute eodem sensu. *Id. in præfat. post. med.* Si morbus aliquem compresserit. *Id. l. 4. c. 5. extr.* Comprimere stomachum. *h. e.* adstringere, ut cibum contineat. *Liv. l. 8. c. 8.* ordioes aciei. *restringere l' ordinanza*. *Ovid. 1. Amor. el. 11. v. 21.* versus ordinibus. *scrivere con righe spesse*. ¶ Significat etiam vitiare. *Plaut. Epid. 4. 1. 3. Liv. l. 1. c. 4.* & *Terent. Phorm. 5. 8. 29.* ¶ Item tegere, abscondere, *sopprimere*. *Cic. 4. Attic. ep. 12.* Orationem ita compresseram, ut numquam manaturam putarem. *Id. Attic. l. 5. ep. ult. circa med.* Comprimere frumentum. *Liv. l. 38. c. 35.* annonam. *Id. sub fin. l. 26.* famam alicujus rei. ¶ Translate est frenare, cohibere, coercere, *raffrenare, comprimere, sedare*. *Cic. in Pison. c. 25.* Incensam alicujus cupiditatem comprimere atque restinguere. *Id. Phil. 10. c. 5.* Comprimere cooatum atque audaciam hominis furentis. *Id. pro Mur. c. 11.* dicendo furores tribunitios. *Liv. l. 26. c. 10.* tumultum. & *lib. 5. c. 2. ad fin.* seditiones. *Sueton. in Aug. c. 19.* conjurationes. *Plaut. Mil. 2. 6. 88.* linguam. *Id. Pseud. 1. 4. 16.* vocem & orationem. *Cic. pro Dejot. c. 12. extr.* plausum. *Id. in Top. c. 22. extr.* lætitiam exsultantem. *Ovid. ad Liviam, sub fin.* fletus. *Sil. l. 8. v. 32.* insanos curarum fluctus. *Justin. l. 5. c. 10.* bellum. ¶ *Comprimere se* est se continere, cohibere. *Plaut. Cas. 2. 3. 31.* Ohe, jam satis, uxor, est: comprime te: nimium tinnis. *Id. Mostell. 1. 3. 46.* Vix comprimor, quio involem illi io oculos. ¶ Comprimere consilium alicujus, apud *Plaut. Merc. 2. 3. 6.* est impedire. ¶ Comprimere aliquem, *farlo tacere*, *Id. Rud. 4. 4. 81.* & *5. 3. 46.* ¶ Comprimere hostes, apud *Cæs. l. 3. B. Civ. c. 65.* est eorum impetum retardare. ¶ Comprimere maous, *tener le mani a se*, apud *Terent. Heaut. 3. 3. 29.*

COMPROBATIO, onis, f. δοκιμασία, approbatio, *approvazione*. *Cic.*

5. *Fin.*

5. *Fin. c.* 22. Et offensione turpitudinis, & comprobatione honestatis.

COMPROBATOR, oris, m. δοκιμαστής, approbator, *chi approva*. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 28. Auctoritatis ejus & inventionis comprobatores atque æmuli.

COMPROBATUS, a, um, *provato*, probatus, pro vero cognitus, deprehensus. *Cic. pro Cæl. c.* 24. Comprobatum venenum. *Id. l.* 1. *de Invent. c.* 30. Judicatum est res assensione, aut auctoritate, aut judicio alicujus comprobata. *Sallust. de B. Catil. c.* 49. Indicium comprobatum.

COMPROBO, as, avi, atum, a. 1. *approvare*, *provare*, δοκιμάζω, idem quod probo, vel valde probo, probum esse judico, confirmo. *Cic. pro leg. Manil. c. ult.* Istam tuam & legem, & voluntatem, & sententiam laudo, vehementissimeque comprobo. *Id. de Fin. l.* 1. *c.* 20. Oratione, vita, & factis, & moribus comprobare aliquid. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 187. *n.* 4. Consules ex S. C. faciundum curavere, iidemque comprobavere. ¶ Item pro vero, aut legitimo cognoscere. *Cic. pro Cæcin. c.* 25. Has comproba tabulas. ¶ Pro confirmare, *comprovare*. *Cæs. in fi. l.* 5. *B. Gall.* Comprobat hominis consilium fortuna. *Cic. in Orat. c.* 63. Patris dictum sapiens temeritas filii comprobavit. *Id. pro Dom. c.* 6. Deos numine suo reditum meum comprobasse.

COMPROMISSARIUS, a, um, adject. ut *compromissarius judex*, qui ex compromisso ab utraque litigantium parte eligitur ad litem componendam, *arbitro*. *Callistrat. Dig. lib.* 4. *tit.* 8. *leg.* 41. Nemini licere minorem 20. annis compromissarium judicem eligere.

COMPROMISSUM, i, n. promissum invicem factum, & speciatim potestas decidendi controversiam data arbitro a litigatoribus promittentibus, se ejus judicio obtemperaturos. *Cic.* 12. *Fam. ep.* 30. Se se, quo minus id facerent, & compromisso, & jurejurando impediri. Et *pro Rosc. Com. c.* 4. Compromissum facere. *Proculus Dig. lib.* 17. *tit.* 2. *leg.* 76. Ex compromisso ad arbitrum itum est.

COMPROMITTO, is, isi, issum, a. 3. *compromettere*, *far compromesso*, ἐπιτρέπω, est mutuo promisso fidem suam obligare. *Cic. l.* 2. *ad Q. Fr. ep.* 15. *extr.* Tribunitii Candidati compromiserunt petere ejus arbitratu. *Ulpian. Dig. lib.* 4. *tit.* 8. *leg.* 13. Compromittere de aliqua re. *Id. ibid. leg.* 9. Compromittere in pupillum, in furiosum, aut surdum, aut mutum. *rimettersi*. & *lib.* 44. *tit.* 4. *leg.* 4. in arbitrum.

COMPROVINCIALIS, is, qui est ejudem provinciæ. *Sidon. l.* & *ep.* 7. Non primi comprovincialium cœpistis esse, sed ultimi.

COMPSANUS, a, um, ad Compsam pertinens. *Liv. l.* 23. *c.* 1. Trebius Compsanus nobilis inter suos. ¶ Est autem Compsa urbs Hirpinorum ad radices Apennini, prope fontes Aufidi fluminis, nunc *Conza* in finibus Principatus ulterioris regni Neapolitani. *Liv. loc. cit.* ¶ *Compsani*, *orum*, ejus urbis incolæ. *Plin. l.* 3. *c.* 12.

COMPTE, vel Comte, adverb. *ornatamente*, *aggiustatamente*, κοσμίως, ornate, composite. Translate *Senec. ep.* 75. Compte differere de re aliqua. *Gell. l.* 7. *c.* 3. *post med.* Distincte, compte, atque modulate res acta est. & *paulo post*. Distinctius, numerosiusque, ac comptius dicere.

COMPTULUS, & Comtulus, a, um, *attillatuccio*, diminut. a *comptus*. *Hieronym. ep.* 12. *ad Gaudent. a med.* Lascivi, & comptuli juvenes.

COMPTUS, & Comtus, a, um, *ornato*, *attilato*, κόσμιος, ornatus, compositus. *Cic. in Pison. c.* 11. Compti capilli. *Ovid.* 1. *Amor. eleg.* 1. *v.* 20. longas compta puella comas. *Horat. l.* 2. *sat.* 8. *v.* 70. Pueri præcinti & compti. *Quintil. l.* 12. *c.* 10. Caput comptum in gradus atque annulos. ¶ Colus compta, apud *Plin. l.* 8. *c.* 48. est colus cum sua lana. ¶ Translate *Cic. de Senect. cap.* 9. Compta oratio. *Tacit.* 1. *Hist. c.* 19. Comptior sermo. *Augustin. de quantit. anim. c.* 33. Anima mundissima & comptissima. *Quintil. l.* 10. *c.* 1. Isocrates in dicendo comptus & nitidus. *Lucan. l.* 10. *v.* 83. quem Cleopatra sine ullis Tristis adit lacrymis simulatum compta dolorem. *h. e.* in ornatu præferens dolorem simulatum: vel ornata, seu instructa dolore simulato. ¶ In illo *Lucretii l.* 4. *v.* 31. animi docui natura quid esset, Et quibus e rebus cum corpore compta vigeret; compta videtur idem esse quod conjuncta, composita. Nam comere. *h. e.* ornare, dicitur qui res apte jungit, & ordine componit.

COMPTUS, us, m. *ornamento*, ornatus, κόσμος. *Lucret. l.* 1. *v.* 87. infula virgineos circumdata comptus. *h. e.* comptam comam. Adde *Fest.* & V. *Coniptum*.

COMPUGNO, as, a. 1. simul pugno, συμμάχομαι. *Hieronym. in prol. Paralipon. ante med.* Totus orbis hac inter se trifaria varietate compugnat. *Gell. l.* 14. *c.* 5. *extr.* Clamantes, compugnantesque illos reliqui. Adde *lib.* 12. *c.* 5. & *Sulpic. Sever. de vita S. Martini*, *c.* 14.

COMPULSAMENTUM, ti, n. pulsatio: & translate hortamentum, instigatio. *Fulgent. Planc. l.* 3. *Mythol. n.* 6. Sororum compulsamento percita.

COMPULSATIO, onis, f. pulsatio, & translate contentio, pugna. *Tertull. in Apolog. c.* 21. Nec alia magis inter nos & Judæos compulsatio est, quam quod jam Christum venisse non credunt. Adde *cap.* 38.

COMPULSIO, onis, f. *costrignimento*, actus compellendi. *Hermogenianus Dig. lib.* 36. *tit.* 1. *leg.* 14. *extr.* Cessat compulsio, tametsi indemnitatis cautio offeratur. ¶ Apud *Cassiod. l.* 12. *ep.* 10. dicitur de iis, qui debitores ad tributa solvenda compellunt. V. *Compulsor*.

COMPULSO, as, avi, atum, a. 1. idem quod pulso. *Apul. l.* 7. *Metam.* Imaginem suavii mentiendo, ore improbo compulsat, & morsicat. ¶ Translate est contendere, sicut *compulsatio* est contentio. *Tertull. in Apolog. c.* 20. Regnis regna compulsant.

COMPULSOR, oris, m. qui compellit. *Pallad. in Jun. tit.* 2. *ad fin.* Bos mansuetus, qui non modum compulsoris excedat. ¶ Apud *Ammian. l.* 22. *c.* 6. (*al.* 8.) & *Impp. Arcad. & Honor. lib.* 11. *Cod. Theodos. tit.* 7. *qui est* de exactionib. *leg.* 15. compulsores sunt, qui ad tributa solvenda compellunt. V. *Compulsio*. Item qui alium compellit, ut sibi quippiam præstet, quod non debet. *Impp. Arcad. & Honor. lib.* 8. *Cod. Theodos. tit.* 10. *leg.* 3. & 4.

COMPULSUS, us, m. constictus. *Apul. l.* 8. *Metam. de apro*. Fera dentium compulsu, quem primum insiliat, contabunda rimatur.

COMPULSUS, a, um, *spinto*, *cacciato*, simul pulsus, actus, impulsus: a *compello*. *Virg.* 1. *Æn. v.* 575. utinam rex ipse noto compulsus eodem Adforet Æneas. *Curt. l.* 8. *c.* 11. Compulsi hostes intra munimenta. *Sueton. in Cæs. c.* 64. Compulsus in scapham. *Cic. in Pison. c.* 36. Omni totius provinciæ pecore compulso, pellium nomine quæstum renovasti. *h. e.* in unum locum coacto. ¶ Translate *Cic. pro Marcell. c.* 5. Ad illa arma fato nescio quo compulsi. *Ovid. Heroid. ep.* 20. *v.* 63. Hac ego compulsus, non est mirabile, forma Si pignus volui, &c. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 41. Angustiis rei frumentariæ compulsum discessisse. *costretto*. *Curt. l.* 8. *c.* 8. Compulsus rabie, ut, &c. *Sueton. in Vespas. c.* 16. Necessitate compulsus ad rapinas. *Id. in Domit. c.* 14. Compulsus gratiam facere edicti. *Justin. l.* 9. *c.* 7. Precibus amicorum redire compulsus.

COMPUNCTIO, onis, f. *puntura*, κατάνυξις. *Plin. l.* 21. *c.* 19. Laterum compunctiones tollit. Ita Edition. ann. 1469. 1470. 1472. At Aldina, Elzevir. & Harduini habent *punctiones*.

COMPUNCTUS, a, um, *segnato a punture*, στικτὸς, signatus, inustus puncturis. *Cic.* 2. *Offic. c.* 7. Barbarum, & eum quidem, ut scriptum est compunctum notis Threiciis, districto gladio jubebat anteire. *Plin. l.* 30. *c.* 4. Vitiligines acu compunctæ.

COMPUNGO, is, unxi, unctum, a. 3. *segnare a punture*, *pungere*, στίζω, κατανύττω, idem quod pungo, puncturis signo. *Phædr. l.* 3. *fab.* 6. Vis ne dolone collum compungam tibi? *Colum. l.* 8. *c.* 14. Aculeis urticæ compungi. *Cels. l.* 6. *c.* 18. *sect.* 9. sub fin. Acu quippiam compungere. ¶ Pro lædere, *offendere*. *Lucret. l.* 2. *v.* 420. colores compungunt aciem, lacrymareque cogunt. & *vers.* 432. Compungere sensus corporis. ¶ Translate, *Cic.* 2. *de Orat. c.* 38. Dialectici ipsi se suis acuminibus compungunt. *Senec. epist.* 88. *a med.* Aristarchi notas, quibus aliena carmina compunxit, recognoscam. ¶ *Compungi* pro *pœnitere*, *compungersi*, est apud *Sulpic. Sever. Dial.* 3. *c.* 13.

COMPURGO, as, V. dicta in *Clarifico*.

COMPUTABILIS, le, adject. *computabile*, qui computari potest, vel debet. *Plin. l.* 19. *c.* 8. Bis computabili impendio, tædioque.

COMPUTATIO, onis, f. *computo*, *conto*, λογισμός, actus computandi, exacta ratio impensæ, vel reditus. *Senec. epist.* 84. *circa med.* Unus numerus fit ex singulis, cum minores summas, & dissidentes computatio una comprehendit. *somma*. Et *l.* 7. *de Benef. c.* 10. Quid sunt istæ tabulæ, quid computationes, & venale tempus, & sanguinolentæ centesimæ? *Plin. l.* 2. *c. penult.* Quæ mensura Romana computatione efficit trecenties quindecies centena millia passuum. *Frontin. de aquæduct. artic.* 78. Venire in computationem. *Maxim. Dig. lib.* 35. *tit.* 2. *leg.* 68. Facere computationem. & *ibid.* Computationem inire. ¶ Metonymice ponitur pro parsimonia, *il tener conto*. *Senec. l.* 4. *de Benef. c.* 11. Si utilitas me, & sordida computatio liberalem facit. *Plin. l.* 17. *c.* 22. *post med.* Operarum ista computatio est in latifundiis, non legitima naturæ festinatio.

COMPUTATOR, oris, m. *Computista*, qui computat, & rationes confert. *Senec. ep.* 87. Diligentissimi computatores.

COMPUTO, as, avi, atum, a. 1. *computare*, *far conto*, λογίζομαι, idem quod puto, vel simul puto, considero, cogito: & speciatim dicitur de iis, qui rationes putant, & quantitatis alicujus modum considerant. *Cic. Phil.* 2. *c.* 37. Compellarat hospitem, computarat, pecuniam imperarat. *Plaut. Merc.* 2. 2. 49. Digitis rationem computat. *Sueton. in Domit. c.* 4. Computare rationem temporum ab anno, quo, &c. *Plin. l.* 6. *c.* 33. Computetur latitudo Asiæ ab Æthiopico mari, &c. *Ulpian. Dig. lib.* 49. *tit.* 4. *leg.* 1. Biduum appellationis ex die sententiæ latæ computandum erit. ¶ Ex illo *Juvenal. sat.* 10. *v.* 245. *de Nestore*. atque suos jam dextra computat annos; colligitur mos Antiquorum computandi digitis sinistræ manus usque ad centum, inde dextræ: qua de re plura ex *Beda Cœlius Rhodiginus*, *l.* 23. *c.* 12. ¶ Significat etiam summæ addere, adnumerare, *metter in conto*. *Plin. lib.* 2. *cap.* 68. Computetur mensura tot fluminum. *Ulpian. Dig. lib.* 23. *tit.* 3. *leg.* 10. Fetus dotalium pecorum ad maritum pertinent, quia fructibus computantur. *Id. ibid. lib.* 24. *tit.* 3. *leg.* 7. Computare aliquid in fructu. *Torrent.* habet *in fructum*. ¶ Translate *Juvenal. sat.* 6. *v.* 198. Facies tua computat annos. *h. e.* numerat quodammodo, atque ostendit. *Plin. in Præfat. hist. nat.* Cum somno valetudinem computamus. *Senec. ep.* 14. Plures computant, quam oderunt. *h. e.* lucrum cogitant, vel quærunt. (Adde *lib.* 5. *de Benefic. c.* 17.) *Quintil. lib.* 11. *c.* 3. Computare litteras. *h. e.* lenta pronuntiare, *contar le parole*.

COMPUTRESCO, escis, utrui, n. 3. *putrefarsi*, σήπομαι, idem quod putresco, vel simul putresco. *Colum. lib.* 5. *c.* 10. Arbusculæ mutuo contactu computrescent. *Plin. l.* 32. *c.* 7. Sanguisugæ, quæ in vino computruere. ¶ Per tmesim divisit *Lucret. l.* 3. *v.* 344. Sed penitus pereunt convulsi, conque putrescunt.

COMPUTUS, i, m. & Computum, i, n. *computo*, λογισμός ratio, computatio. *Jul. Firmic. l.* 1. *Math. c.* 12. *ad fin.* Primos discentes computos, digitos tarda agitatione deflectunt. *Auct. de Casis litter. pag.* 236. *Goes.* Quod computum colligo, si &c.

COMU-

COMULA, æ, f. diminut. parva coma, *picciola chioma*, apud *Petron. in Fragm. Tragur. cap.* 58. *Burm.*

COMUM. V. *Comensis*.

CON, præposit. idem quod *cum*, nisi quod illa solum in compositione locum habet, ut *Priscian. extr. l.* 14. docet. Amittit autem aliquando *n*, ut in *coeo*, ut adnotavit *Quintil. l.* 1. *c.* 5. (*al.* 9. *extr.*) & *c.* 6. (*al.* 10.) aliquando in aliam litteram mutat, ut in *communis*, *colligo*, *corrado*: tametsi his locis quidam malunt semper *con* retineri. ¶ Fere significat *simul*, ut in *conjungo*: aliquando *contra*, ut in *contendo*: aliquando *valde* ut in *concrepo*.

CONABĬLIS, le, qui cum conatu fit. *Cæl. Aurel. Acut. lib.* 3. *c.* 1. Conabiles atque laboriosi vomitus.

CONĀMEN, inis, n. *sforzo*, πεῖρα, conatus, nisus: vox est fere poetica. *Ovid.* 4. *Fastor. v.* 325. Exiguo funem conamine traxit. *Lucret. l.* 6. *v.* 325. magnum conamen sumit eundi. Adde *Sil. lib.* 7. *v.* 142. & *Lucan. l.* 4. *v.* 287.

CONAMENTUM, i, n. *Plin. l.* 19. *c.* 2. *de sparto*. Ad reliquos usus laboriose evellitur, ocreatis cruribus, manu, textisque manicis, convolutum osseis iligneisve conamentis. *h. e.* osseis, vel iligneis fustibus, aut bacillis, quibus juvetur conatus evellentium spartum. *Harduin.*

CONANGUSTĀTUS. V. *Coangustatus*.

CONATĬO, onis, f. *sforzo*, ἐπιχείρησις, conatus, conamen. *Senec. l.* 2. *quæst. natur. c.* 12. Fulguratio ostendit ignem, fulminatio emittit: illa comminatio est, & conatio sine ictu. Est qui leg. *conatio*, sed minus recte. *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 2. *c.* 9. Conatio ponderis perferendi. Apud *Plin. Valerian. l.* 2. *c.* 28. dicitur *conatio* nisus cacaturientis.

CONĀTUM, i, n. *sforzo*, *tentativo*, πεῖρα, ἐπιχείρησις, conatus, vis, impetus. Usurpatur solum in plur. num. *Liv. l.* 42. *c.* 11. Ut Persei conatis obviam iret. *Cæs. lib.* 1. *B. Gall. c.* 3. & *Nepos in Dione*, *c.* 8. Conata perficere. *ridur a fine l' impresa*, *il disegno*. Sic *Lucret. l.* 5. *v.* 386. Conata patrare. & *Accius* apud *Non. c.* 3. *n.* 73. exequi. *Juvenal. sat.* 13. *v.* 210. peragere. *Plaut. Merc.* 1. 1. 39. eloqui. *dire il suo disegno*. *Vellej. l.* 2. *c.* 42. alicujus destituere. Adde *Sil. l.* 12. *v.* 434.

CONĀTUS, us, m. *sforzo*, *tentativo*, *impresa*, ἐπιχείρησις, animi, vel corporis impetus, nisus, conamen. *Cic. in Orat. c.* 29. Alicujus rei si non perfectio, at conatus tamen, atque adumbratio. *Id. pro Quint. c.* 14. Magno conatu studioque agere aliquid. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 47. Appetitu belluæ habent conatum ad naturales pastus capessendos. *Id. Phil.* 10. *c. ult.* Princeps fuit ad conatum exercitus comparandi. *Id. Fam.* 5. *ep.* 2. Parare conatum omnem in perniciem alicujus. *Id. Catil.* 1. *c.* 5. Comprimere nefarios conatus. *Id. de Harusp. resp. c.* 4. Refutare conatum alicujus. *Id.* 1. *Offic. c.* 30. Vindicare alicujus perditos conatus. *Id. in Bruto*, *c.* 10. Sedare conatum iracundiæ. *Nepos in Datam. c.* 4. Deterreri a conatu resistendi. *Hirt. de B. Alex. c.* 9. Occurrere conatibus alicujus. *Ovid.* 4. *Metam. v.* 249. Obstare conatibus. *Cic. Fam.* 12 *ep.* 10. Conatus optimi & præclarissimi. *Quintil. l.* 2. *c.* 4. Generosi conatus.

CONAUDĬTUM, coauditum, sicut conangustatum dicitur. *Festus*.

CONCĀCO, as, a. 1. cacando conspurco. *Senec. in Apocoloc. ante med.* Væ me, puto, concacavi me. Quid autem fecerit, nescio: omnia certe concacavit. *Phædr. l.* 4. *fab.* 17. *v.* 11. *de canib.* Totam timentes concacarunt regiam.

CONCĀDENS pro *concidens* legitur a nonnullis apud *Cæl. Aurelian. Acut. l.* 2. *c.* 10. *ad fin.* Ne usurpaveris.

CONCÆDES, dium, plur. num. f. fragmenta ex rebus excisis simul posita, vel acervus arborum simul cæsarum ad impediendas vias, *riparo*, *barricata*. *Veget. l.* 3. *de re milit. c.* 22. Rursus post se præcisis arboribus vias claudunt, quas concædes vocant, ut adversariis facultatem adimant persequendi. Al. leg. *concīdes*, quod idem est: al. *compedes*, quod *Stevvech.* improbat. *Tacit. l.* 1. *Ann. c.* 50. Castra in limite locat, latera concædibus munitus. Adde *Ammian. l.* 16. *c.* 11. (*al.* 20.) & *c.* 12. (*al.* 25.) & *l.* 17. *c.* 10. (*al.* 20.) Rem quoque ipsam memorat *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 17. & *l.* 3. *c. ult.* tametsi vocem non usurpat.

CONCALEFACĬO, & Concalfacio, is, eci, actum, a. 3. *riscaldare*, calefacio, vel valde calefacio, θερμαίνω. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 78. Et ait idem, cum brachium concalefecerit, tunc se solere pugnare. ¶ Translate *Id. in Fragm.* apud *Non. c.* 2. *n.* 182. Nos Ventidianis rumoribus concalfecimus. ¶ *Vitruv.* passive usurpat *l.* 4. *c.* 7. Trabes concalefaciuntur, & celeriter putrescunt.

CONCALEFACTORĬUS, vel Concalfactorius, a, um, θερμαντικός, *calido*, *calorosa*, idem ac calefaciens, vel aptus ad calorem excitandum, *Plin. l.* 21. *c.* 20. Vis ei concalfactoria.

CONCALEFACTUS, a, um, *riscaldato*, simul calefactus. *Cic.* 1. *Tuscul. cap.* 18. Concalefactam & spirabilem, idest animalem esse voluit. *Lucret. lib.* 4. *v.* 698. Omnia quod contrita, quod igni concalefacta.

CONCALEFĪO, n. passiv. anom. *riscaldarsi*, θερμαίνομαι, simul calefio. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 9. Vertere ova, ut æquabiliter concalefiant.

CONCALĔO, ales, lui, n. 2. *esser caldo*, θέρομαι, calidus sum. *Plaut. Pers.* 1. 3. 7. Struthea, colutheaque appara bene, ut in scutris concaleant. *Id. Amph.* 1. 3. 15. Prius abis, quam lectus, ubi cubuisti, concaluit locus. Adde *Varron. l.* 3. *R. R. c.* 16. *extr.* ¶ Translate *Terent. Heaut.* 2. 3. 108. Concaluit. *h. e.* amore ardet.

CONCALESCO, is, n. 3. *riscaldarsi*, θέρομαι, calorem concipio, calidus fio. *Vitruv. l.* 6. *c.* 9. Frumenta non poterunt cito concalescere. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 18. *extr.* Corpora nostra ardore animi concalescunt. *Colum. l.* 12. *cap.* 50. *a med.* Olea reposita in tabulatum celeriter concalescet.

CONCALLĔO, es, ui, n. 2. idem ac calleo, callum obduco. *Cic. l.* 3. *de nat. Deor. c.* 10. Callidos appello, quorum, tanquam manus opere, sic animus usu concalluit. ¶ Translate *Id Attic. l.* 4. *ep.* 16. *post med.* Locus ille animi nostri, stomachus ubi habitabat olim, concalluit. *h. e.* stupidus, obtusus, hebes factus est.

CONCAMERATĬO, onis, f. *stanza a volta*, καμάρωσις, ædis membrum arcuato opere. *Vitruv. lib.* 6. *c.* 11. Si hypogæa concamerationesque instituentur. Adde *Plin. lib.* 11. *c.* 10. & *Labeon. Dig. lib.* 32. *leg.* 30. ¶ In quadam Inscript. apud *Reines. class.* 1. *n.* 105. legitur *concamaratio ferrea*, & ab ipso *Reinesio* exponitur loculamentum, seu armarium ad reponendas imagines. *nicchia*.

CONCAMERĀTUS, a, um, arcuatus, *fatto a volta*. *Sueton. in Aug. c.* 90. In abditum & concameratum locum se recipere.

CONCAMĔRO, as, a. 1. καμαρόω, idem ac camero, idest ad fornicis formam, & arcuato opere ædifico, *fabbricare a volta*. *Plin. l.* 34. *c.* 14. *ad fin.* Eodem lapide Dinocrates architectus Alexandriæ Arsinoes templum concamerare inchoaverat.

CONCANDĔO, es, ui, n. 2. *accendersi*, *infocarsi*, αἴθω, idem quod candeo, ignesco. *Manil. l.* 1. *v.* 874. Nunquam futilibus concanduit ignibus æther.

CONCĀNI, orum, Κόγκανοι, sunt populi Cantabriæ in Hispania, quos *Horat. l.* 3. *Od.* 4. *v.* 34. & *Sil. l.* 3. *v.* 361. equinum sanguinem in potu adhibuisse memorant. *Claud. Ptolem.* urbem *Concanam* ponit in Orientali parte Asturiæ: eamque nonnulli esse putant, quæ nunc *Santillana* dicitur.

COMCĀPES. Lex XII. Tab. apud *Festum* in *Tignum*. Tignum junctum ædibus, vineæque concapes ne solvito: ast qui junxit, duplione damnator. *Ulpian. Dig. lib.* 47. *tit.* 3. *qui est* de tigno injuncto, *leg.* 1. Lex duodecim tabularum neque solvere permittit tignum furtivum ædibus, vel vineis junctum, neque vindicare. Quod providenter lex effecit, ne vel ædificia sub hoc prætextu diruantur, vel vinearum cultura turbetur. Sed in eum, qui convictus est junxisse, in duplum dat actionem. Hactenus *Ulpian.* ex quo facile colligi videtur, *concapes tignum* dici furtivum, a *con*, & *capio* aufero. Hinc *furtum conceptum*. V. *Conceptus*. *Scalig.* ad *Fest.* interpretatur *tignum vineæ concapes*, lignum depactum ac defixum terræ, & caput habens cum capite vitis commissum, ejus sustinendæ causa: a *caput*, ut *procapis*, *præcipes*, &c. quæ itidem a *caput* ducuntur. Al. aliter leg.

CONCAPTĪVUS, a, um, socius in servitute, συναιχμάλωτος. *Hieronym. ep.* 119. Exorsus est ad concaptivos loqui.

CONCARNATĬO, onis, f. *Tertull. de Monogam. c.* 9. *sub. fin.* Occasio tertiæ concarnationis.

CONCARNO, as, a. 1. *incarnare*. *Tertull. de carne Christi*, *c.* 20. Cum quid extraneum extraneo agglutinatur, ita concarnatur, & conviseratur, &c. *Veget. de re Veterin. lib.* 2. *c.* 22. Si os concarnari non potuerit. *h. e.* carne tegi.

CONCASTĪGO, as, a. 1. idem quod castigo. *Plaut. Trinum.* 1. 1. 4. Nam ego amicum hodie meum concastigabo pro commerita noxia. Adde *Bacch.* 3. 3. 94. & 5. 2. 56.

CONCATENATĬO, onis, f. *concatenazione*, continuus ordo alicujus rei. *Tertull. in Apolog. c.* 19. Concatenationes temporum. *Augustin. lib.* 3. *de Civ. Dei*, *cap.* 30. Sceleratarum concatenatio causarum. ¶ Item constrictio, *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 3. *c.* 2. Concatenatio mentis.

CONCATENĀTUS, a, um, cohærens, connexus, *concatenata*. *Minuc. Felix c.* 17. Cohærentia, connexa, concatenata. *Gruter.* ex conjectura tribuit etiam *Plauto Capt.* 2. 1. 9. Quia concatenati sumus. Al. tamen *cum catenis*, vel *cum catenatis*.

CONCATĒNO, as, a. 1. simul astringo, connecto, *connettere*, *concatenare*. *Lactant. l.* 3. *c.* 17. *de atomis Epicur.* Hamata esse oportet, ut possint invicem concatenari.

CONCATERVĀTUS, a, um, adject. coacervatus, *affollato*, *ammucchiato*. *Ammian. l.* 31. *c.* 13. (*al.* 36.) Concatervatis manipulis, ut nec mucronem exserere, aut manus reducere quisquam posset.

CONCAVĀTUS, a, um, *concavo*, concavus factus. *Colum. l.* 8. *c.* 5. Ita factis concavatis nidis, ne decidant ova.

CONCAVĬTAS, atis, f. *concavità*, cavum. *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 2. *c.* 1. *n.* 14. Concavitas atque distantia loco motos articulos sequitur. Adde *Cassiod. in præfat. in Psalm. c.* 4.

CONCĀVO, as, avi, atum, a 1. κοιλόω, in cavum conformo: & translate curvo, inflecto. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 195. Est locus, in geminos ubi brachia concavat arcus Scorpios; *Nemesian. Eclog.* 3. *v.* 49. Concavat ille manus, palmasque in pocula vertit.

CONCĀVUS, a, um, *concavo*, κοῖλος, sinuosus, cavus. *Cic. de Fato*, *c.* 5. Stupidum esse Socratem dixit, quod jugula concava non haberet. *Virg.* 4. *Georg. v.* 49. Concava pulsu saxa sonant. *Lucret. l.* 2. *v.* 619. Concava cymbala. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 276. Concava puppis. *h. e.* capax. *Id.* 4. *Metam. v.* 30. Concava æra. *h. e.* tintinnabula. *Id.* 1. *Trist. el.* 11. *v.* 20. Inque modum tumuli concava surgit aqua. *h. e.* unda inflata, & tumens. *Senec. ep.* 56. Manus plana aut concava. ¶ *Concava*, *orum*, sunt loci concavi, ut fossæ, &c. *Claudian. de III. Cosul. Honor. v.* 46. ascensu vincere montes, Planitiem cursu, valles & concava saltu. *Lactant. l.* 7. *c.* 26. Sub concavis terræ occultari.

CONCEDO, is, essi, essum, n. 3. *ritirarsi*, *andar via*, παραχωρέω, ἀναχωρέω, ἀπέρχομαι, idem quod cedo, recedo, abeo: a *con*, & *cedo*. *Terent. Hecyr.* 4. 2. 22. Tempus est concedere. Sic omnes causas præcidam omnibus. *Id. Eun.* 1. 2. 102. Impetrare nequeo hoc abs te, biduum saltem ut concedas solum? *Cic.* 2. *de Divin. c.* 19. *extr.* Docet, unde fulmen venerit, quo concesserit. *Id.* 1. *Catil. c.* 7. Si te paren-

parentes odissent tui, ab eorum oculis aliquo concederes. *Nepos in Themistocl. c.* 8. Argos habitatum concessit. *Curt. l.* 3. *c.* 4. Concedere retro. *Terent. Eun.* 1. 2. 126. Concedam hinc intro. *Id. Andr.* 4. 4. 12. Concede ad dexteram. *Id. Phorm.* 5. 1. 14. Concede hinc a foribus paululum istorsum. *Id. Hecyr.* 4. 4. 57. Concedere ex ædibus. & *vers.* 7. Concedere rus. *Virg.* 10. *Æn. v.* 820. vita per auras Concessit mœsta ad manes. *Liv. l.* 21. *c.* 15. Concedere in hiberna. *Horat. l.* 1. *sat.* 4. *in fi.* Concedere in turbam. *Aurel. Vict. de vir. illustr. c.* 49. *sub fin.* Concedere in exsilium voluntarium. ¶ Cum ablativo *Plaut. Epid.* 5. 2. 16. Num te fugi? num ab domo absum? num oculis concessi tuis? *h. e.* num discessi ab oculis tuis? ¶ Cum dativo *Apul. l.* 6. *Metam.* Cœnæ nuptiali concessit. *h. e.* ad cœnam iit nuptialem. ¶ *Concedere vita*, & *concedere* absolute, est mori. *Tacit. Ann.* 14. *c.* 51. Concessit vita Burrus, incertum valetudine, an veneno. *Id.* 4. *Ann. c.* 38. Ut quandocumque concessero, cum laude famam nominis mei prosequantur. ¶ Sumitur etiam pro ire, aut venire. nam & *cedo* hunc usum habet. *Plaut. Men.* 5. 9. 27. *Mess.* Te volo igitur: concede huc. *vien qua*. *Men. So.* concessi. *eccomi*. (Adde *Bacch.* 4. 2. 28.) *Sil. l.* 11. *v.* 326. At tu securis concede penatibus. *ritirati*. Hinc concedere in ditionem alterius apud *Liv. l.* 29. *c.* 31. & in deditionem, *l.* 39. *c.* 2. & in sententiam alicujus, *l.* 32. *c.* 23. *extr.* & concedere in matrimonium alicujus, *Justin. l.* 24. *c.* 2. *extr.* ¶ Passive impers. *Liv. l.* 2. *c.* 33. Agi de concordia cœptum: concessumque in conditiones, ut, &c. ¶ *Concedere in illos*, aut *in istos*, h. e. ad illorum, aut istorum sententiam accedere, dixit *Cic. in fragm. Acad.* apud *Augustin. l.* 3. *contr. Acad. c.* 7. ¶ Item pro cedere, *cedere:* qua significatione est etiam activum. *Cic. de prov. consul. c.* 18. *ad fin.* Dolorem atque inimicitias meas reipubl. concessi. *Id. pro Mur. c.* 23. Concessit Senatus postulationi tuæ. *Nepos in Timoth. c.* 2. Sua sponte Atheniensibus imperii maritimi principatum concesserunt. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 40. *extr.* Num iste discipulus magistro videtur tantulum de arte concedere? *Id.* 14. *Attic. ep.* 18. Neque ei quidquam in desperatione concedo. *Id. Fam.* 10. *ep.* 3. Nemini concedens, qui tibi vetustate necessitudinis potior possit esse. *Id. initio l.* 3. *de Fin.* Voluptas concedit dignitati. ¶ *Concedere fato*, aut *in fatum*, & *concedere naturæ* est mori. Primum est *Plinii in Paneg. c.* 11. & *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 554. alterum *Modestini Dig. lib.* 34. *tit.* 3. *leg.* 20. tertium *Sallust. in Jug. c.* 16. ¶ Sæpe significat dare, permittere, largiri, *concedere, dare, permettere*. *Cic. de Amic. c.* 11. Concedere amicis quidquid velint. *Id.* 3. *Verr. c.* 12. Vos quæso, date hoc & concedite pudori meo, ut, &c. *Cæs.* 4. *B. Gall. c.* 15. Iis Cæsar libertatem concessit. *Id. lib.* 3. *B. Civ. c.* 8. Concedere oppidum militibus ad diripiendum. *Hirt. de B. Gall. c.* 44. Concedere alicui vitam. *Id. ibid. c.* 48. Orat, ut timori suo concedatur, ne, &c. *Liv. l.* 10. *c.* 24. Concedere honores & præmia alicui. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 19. De republ. nisi per concilium loqui non conceditur. *Curt. l.* 8. *c.* 8. Concedimus servis verberare pueros. *Stat.* 6. *Theb. v.* 134. concedunt plangere matri. *Sueton. in Aug. c.* 32. Judicandi munus detrectantibus vix concessit, ut, &c. ¶ Est etiam frequentis usus in disputando, cum damus adversario aliquid eorum, quæ contra nos dicuntur. *Cic. de Amic. c.* 14. Concedetur profecto verum esse, ut, &c. *Id.* 1. *de nat. Deor. c.* 32. Beatos esse deos sumpsisti: concedimus. *Quintil. l.* 1. *c.* 1. Præstat ingenio alius alium: concedo. *Catull. carm.* 112. *in Formian. v.* 5. Quare, concedo, sit dives, dum omnia desint. *Cic. Fam.* 13. *ep.* 18. Non concedam, ut Attico nostro jucundiores tuæ litteræ fuerint, quam mihi. ¶ Ponitur & pro condonare, remittere, *donare, rimettere*. *Cic. pro Cluent. c.* 69. Peccata liberum concedere misericordiæ parentum. *Terent. Adelph.* 2. 2. 9. Concedere paululum de jure suo. *Sueton. in Ner. c.* 29. *extr.* Concedere multis delicta. *Plin. l.* 8. *ep.* 2. Concedere partem octavam pretii. ¶ Item pro credere, vel consentire, ut *Non. c.* 4. *n.* 94. exponit. *Terent. Phorm.* 5. 3. 22. Nunquam ne hodie concedes mihi, neque intelliges? ¶ *Priscian. lib.* 18. *pag.* 1198. *Putsch.* affirmat Latinam esse hanc loquendi rationem *concedo tibi illius rei*, quemadmodum Attici dicunt παραχωρῶ σοι τοῦδε: sed exemplum quod rem conficiat, nullum affert. ¶ *Concedor*, h. e. mihi conceditur, V. in *Concessus, a, um*.

CONCELEBRATUS, a, um, *frequentato*, frequentatus, excultus. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 3. Studia recta atque honesta, per otium concelebrata ab optimis, enituerunt. *Port. Latro declam. in Catil. c.* 29. Concelebrata divinatio. *h. e.* prædicata, jactata.

CONCELĔBRO, as, avi, atum, a. 1. *frequentare, solennizzare, celebrare*, συμπανηγυρίζω, idem quod celebro, frequento. *Q. Cic. de petit. consul. c.* 11. Convivia concelebrentur & passim, & tributim. *Liv. l.* 8. *c.* 7. *ad fin.* Concelebrare funus. *Tibull. l.* 1. *el.* 8. *v.* 50. Genium ludis & choreis. *Plaut. Pseud.* 1. 2. 32. diem natalem. *Plin. l.* 34. *c.* 2. *ad fin.* mercatus in Delo. *Lucret. l.* 1. *v.* 4. Alma Venus, cæli subterlabentia signa, Quæ mare navigerum, quæ terras frugiferentes Concelebras. *h. e.* animantum frequentia comples. *Non. c.* 4. *n.* 105. exponit, *commoves*. Alii explicant, quæ cælo, terra, marique vagaris. *Plaut. Cas.* 4. 3. 1. Age tibicen suavi cantu concelebra omnem hanc plateam hymenæo. *h. e.* fac personet platea hymenæi vocibus. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 72. Concelebrare victoriam fama & litteris. *h. e.* Vulgare, & notam omnibus reddere. *Lucil.* apud *Non. loc. cit.* Multis indoctis sermonibu' concelebrarunt.

CONCELLITA, æ, m. qui in una simul cella cum alio Monachum agit. *Sidon. l.* 8. *ep.* 14. Concellita Luporum, Maximorumque.

CONCĒLO, as, a. 1. *celare*, ἀποκρύπτω, idem quod celo. *Gell. lib.* 11. *cap.* 9. Non id postea concelavit, quin gloriæ quoque hoc sibi assignavit. Adde *lib.* 15. *c.* 2.

CONCENTĬO, onis, f. concentus, multorum simul canentium vox, συμφώνως. *Cic. pro Sext. cap.* 55. Cum ageretur Togata, Simulans, caterva tota, clarissima concentione, in ore impuri hominis imminens, concionata est: Huic vitæ tuæ, &c. *Apul. de Mundo*. Mundanæ varietates, ad instar unius concentionis.

CONCENTURĬO, as, avi, atum, a. 1. per centurias colligo, & dispono. Jlocaliter *Plaut. Pseud.* 1. 5. 159. Dum concenturio in corde sycophantias. *Id. Trinum.* 4. 2. 160. Epistola illa mihi concenturiat metum in corde. *h. e.* auget.

CONCENTUS, us, m. *concento, armonia*, συμφωνία, συμφώνησις, vox & cantus multorum simul, consensus & harmonia plurium una canentium. *Cic. in somn. Scip. c.* 5. Sonus, qui acuta cum gravibus temperans, varios æquabiliter concentus efficit. *Id.* 1. *de Legib. c.* 7. & *Virg.* 1. *Georg. v.* 422. Concentus avium. *Ovid. vers. & lib.* 11. *Metam.* Concentus lyræ, & vocis. *Id.* 1. *Fast. v.* 155. Volucres concentibus aera mulcent. *Stat.* 6. *Theb. v.* 227. Multa gemunt contra raucis concentibus agri. ¶ Dicitur etiam de multis vocibus consonis, *più voci all' unisono*. *Gell. l.* 7. *c.* 20. *ad fin.* Ebriosa dixit propter consequentis litteræ concentum. Loquitur *Gell.* de illo *Catulli carm.* 27. *v.* 4. Ebriosa acina ebriosioris. ¶ Translate est concordia, consensio. *Cic.* 1. *Offic. c.* 40. *extr.* Melior actionum, quam sonorum concentus est. *Id.* 3. *de Orat. c.* 6. Omnium doctrinarum quasi consensus, concentusque. *Horat. lib.* 1. *ep.* 14. *v.* 31. Nunc age, quid nostrum concentum dividat, audi. ¶ Dicitur etiam de coloribus. *Plin. lib.* 37. *c.* 6. Omnium in transitu colore inenarrabili, & in unum redeunte concentum. ¶ Apud *Tertull. advers. Jud. c.* 1. *concentus disputationis* est ipse disputantium clamor & concertatio.

CONCEPTACŬLUM, i, n. *ricettacolo*, ὑποδοχή, ἐκδοχεῖον, quod aliquid continet. *Gell. l.* 18. *c.* 10. Vena est conceptaculum sanguinis: arteria est conceptaculum spiritus. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 51. *Hard.* Superbia aliubi conceptaculum, sed in superciliis sedem habet.

CONCEPTELA, æ, f. *ricettacolo*, conceptaculum. *Frontin. de aquæduct. artic.* 22. Nec Virgo, nec Appia conceptelas, id est piscinas habent. *Poleni* Editio ex MSS. habet *conceptacula*: quod certe est magis Latinum.

CONCĔPTIO, onis, f. actus concipiendi, complexio, comprehensio, σύλληψις. *Vitruv. l.* 9. *c.* 4. Mundus est omnium naturæ rerum conceptio summa. *Id. in præfat. l.* 8. Terra ex cælestium imbrium conceptionibus inseminata, fetus procreat. ¶ *Conceptio aquæ* dicitur collectio ejus ex fonte, lacu, vel flumine, ut per aquæductum in urbem perducatur. *Frontin. de aquæduct. artic.* 66. 67. 71. 73. & alibi: & *modus conceptionis* (*ibid.*) est quantitas aquæ collectæ, & in aquæductum derivatæ. ¶ Præterea *conceptio* dicitur comprehensio seminis, *concepimento*. *Cic. de Divin. c.* 22. Conceptio mulæ contra naturam fortasse: sed partus prope necessarius. *Plin. l.* 22. *c.* 22. Caucalis conceptionibus multum confert. ¶ Conceptio judicii, verborum, jurisjurandi, &c. est ratio, institutio, ordo, formula, *formola, disegno, minuta*. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 19. Omnis conceptio privatorum judiciorum in jure constituitur. *Paul. Dig. l.* 3. *tit.* 5. *l.* 46. In extraordinariis judiciis, ubi conceptio formularum non observatur. *Ulpian. Dig. lib.* 12. *tit.* 2. *leg.* 34. Si de qualitate juramenti fuerit dubitatum, conceptio ejus in arbitrio judicantis est. *Paul. Dig. lib.* 24. *tit.* 3. *leg.* 56. Conceptio stipulationis. *Id. ibid. lib.* 48. *tit.* 2. *leg.* 3. libellorum. *Pompon. Dig. lib.* 45. *tit.* 1. *leg.* 5. verborum. ¶ *Conceptio rei* apud *Gell. l.* 11. *c.* 13. est expressio, seu explicatio rei verbis facta. Adde *Arnob. l.* 5. *pag.* 183. ¶ Apud Grammaticos idem est, quod syllaba. *Charis. initio lib.* 1.

CONCEPTĪVUS, a, um, adject. qui concipitur, *h. e.* exprimitur, declaratur. Hinc *conceptivæ feriæ* apud *Varron. l.* 5. *L. L. c.* 3. *extr.* quæ non habebant certos & constitutos dies, sed a magistratibus, vel sacerdotibus concipiebantur in dies certos, vel etiam incertos, ut Latinæ, Sementivæ, Paganalia, Compitalia, *Feste mobili*. Ita *Macrob. lib.* 1. *Saturn. c.* 16. & *Festus*. Eas *Varro loc. cit. c.* 4. vocat etiam *conceptas*. Quod vero *cit. cap.* 3. scribit *conceptivas esse, quæ non sunt annales*, non hoc dicit, non fuisse quotannis observatas, sed non recurrisse intra ipsum anni spatium, at modo antea, modo postea, quotannis tamen. ¶ Apud *Tertull. de resurr. carn. c.* 40. Fides & dilectio non substantiva animæ, sed conceptiva. *h. e.* quæ in anima concipiuntur.

CONCEPTO, as, a. 1. *concepire*, frequentat. a concipio. *Arnob. l.* 4. *pag.* 141. His in lucem prodeunt generationibus dii vestri, quibus asini, porci, canes, quibus immunda hæc omnis conceptatur, & gignitur terrenarum proluvies bestiarum. ¶ Traslate *Ammian. l.* 31. *c.* 10. (*al.* 26.) Germani exarsere flagrantius, majoraque conceptantes, nostra confidentius irruperunt. *h. e.* cogitantes, parantes.

CONCEPTOR, oris, m. qui concipit. *Arat. l.* 2. *in Act. Apost. c.* 16. *v.* 437. Peccati conceptor erat.

CONCEPTUM, i, n. V. in *Conceptus, us*.

CONCEPTUS, a, um, *concepito, ricevuto*, συνειλημμένος, συλληφθείς, receptus, comprehensus. *Lucret. l.* 6. *v.* 627. docui multum quoque tollere nubes Humorem magno conceptum ex æquore ponti. *h. e.* haustum, collectum. & *vers.* 880. Stuppa jacit flammas concepto protinus igni. *Senec. l.* 1. *quæst. nat. c.* 3. *ad fin.* Arcus est imago solis, roscida & cava nube concepta. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 17. Excute virgineo conceptas pectore flammas. *Curt. l.* 6. *c.* 4. Amnis ex fonte conceptus. *Colum. l.* 7. *c.* 5. Ex calore & æstu concepta pestis. ¶ *Furtum conceptum* est deprehensum, cum apud aliquem coram testibus res furtiva invenitur, ut *Paul. l.* 2. *sentent. tit.* 32. docet. Hinc *furti concepti*, immo absolute *concepti agere* dicitur is, qui rem furtivam concepit, & invenit. & *concepti actione* is tenetur, apud quem furtum quæsitum, & inventum est, quamvis ipse fortasse fur non sit. *Id. ibid.* Adde *Justinian. l.* 4. *Institution. tit.* 1. & *Gell. l.* 11.

l. 11. c. ult. ¶ Sæpissime *conceptus* dicitur de fetu in utero matris progenito. Cic. pro Cluent. c. 11. Conceptus ex fratre. Ovid. a. Fast. v. 183. Puer furto conceptus. Id. 6. Fast. v. 633. Servius conceptus a captiva. Id. 3. Metam. v. 214. De lupo concepta. Nape. Plin. l. 8. c. 16. Conceptus leone. Petron. in Satyr. c. 33. Pavonis ova gallinæ jussi supponi, & timeo, ne jam concepta sint. h. e. ne pullos habeant conceptos, & formatos. Al. aliter leg. ¶ Translate est occultatus, clam nutritus. Cic. post redit. ad Quirit. c. 1. Quod odium scelerati homines in rempubl. conceptum jamdiu continerent. Id. pro Sull. c. 24. Furor conceptus erupit. Id. 4. Tuscul. c. 9. Discordia est ira acerbior, intimo odio & corde concepta. Id. a. de Fin. c. 2. Voluptas firme concepta animo atque comprehensa. *ben appresa, ben intesa*. Id. Verr. 6. c. 32. extrem. Nefarium scelus conceptum. h. e. excogitatum, & patratum. Sueton. in Calig. c. 40. Lites, & judicia concepta. h. e. instituta, suscepta. Cic. a. Verr. c. 16. Delere potestis maculam conceptam aliquot per annos huic ordini. *contratta*. Id. pro Mur. c. 39. Hoc quod conceptum respublica periculum parturit, consilio discutiam & comprimam. h. e. intestinum, & veluti intra viscera. Virg. Æn. 12. v. 158. Fœdus conceptum. *pace disegnata*. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 16. Habere inimicitias cum aliquo, conceptas ex ædilitate. Sueton. in Aug. c. 6. Concepta opinio. *credenza imbevuta*. Curt. l. 10. c. 7. Spes concepta de aliquo. Quintil. l. 10. c. 7. Affectus bene concepti. *ben impressi*. ¶ Valet etiam idem, quod comprehensus, expressus, pronuntiatus. *dettato, espresso, concepito*. Hinc Varr. l. 6. L. L. c. 3. extr. Mysteria pristina sacris concepta verbis. ¶ Hinc *concepta verba* sunt quæ certa formula comprehenduntur, ratio & formula certa verborum. Varro loc. cit. Et, *conceptis verbis jurare* est jurare certa formula ab eo præscripta & dictata, qui juramentum defert. Plaut. Cistell. 1. 1. 100. Ille conceptis juravit verbis apud matrem meam. Cic. pro Cluent. c. 4. Conceptis verbis pejerare. Petron. in Satyr. c. 113. extr. Jurat Eumolpus verbis conceptissimis. ¶ Huc pertinent etiam illa Pauli Dig. lib. 24. tit. 3. leg. 45. Concepta stipulatio. & Papiniani lib. 20. tit. 1. leg. 1. Concepta conventio. & ejusdem lib. 2. tit. 5. leg. 8. Tenor instrumenti male concepti. ¶ *Conceptæ feriæ* apud Varron. l. 5. L. L. c. 4. eædem quæ *conceptivæ*. V. ¶ Concepta classica cornu apud Lucan. l. 7. v. 476. est signum pugnæ datum sono cornus.

CONCEPTUS, us, m. idem quod conceptio. Sueton. in Vitell. c. 8. Flagrante triclinio ex conceptu camini. ¶ Item conceptaculum, *ricettacolo, serbatojo*. Senec. l. 5. quæst. natur. c. 15. Vidisse flumina ingentia, & conceptus aquarum inertium vastos. Plin. l. 3. c. 5. de Tiberi. Novenorum conceptu dierum navigabilis. h. e. postquam cohibitæ fuerint aquæ, ut emissæ largius fluant. *col sostegno, o ritegno di nove di*. ¶ Item conceptio fetus, *concepimento*. Cic. l. 2. de Divin. c. 42. Quædam oriebantur ex hominum, pecudumve conceptu. Plin. l. 30. c. 12. Cochleæ in cibo sumptæ accelerant partum: item conceptum. ¶ Dicitur etiam de plantis. Id. l. 17. c. 2. Ut absumpto partu arborum sequatur protinus conceptus, idest germinatio. Id. ibid. c. 18. Conceptus satorum. ¶ Ponitur & pro ipso fetu, *feto*: & reperitur aliquando in neutro genere. Sueton. in Domit. c. 22. Coacta conceptum a se abigere. *sconciarsi*. Scribon. Larg. in epist. ad C. Jul. Medicamentum, quo conceptum excutitur. Plin. l. 28. c. 19. Conceptus leporis utero exemptus. ¶ Pro consilio, cogitatione, deliberatione, Jul. Firmic. l. 5. Astron. c. 12. Qui omnes animi sui conceptus studeant ad finem usque deducere. *i suoi disegni*.

CONCERNO, is, a. 3. simul cerno. Augustin. l. 5. Confess. c. 10. extr. Talem naturam ejus nasci non posse de Maria virgine arbitrabar, nisi carni concerneretur. Concerni autem, & non inquinari, non videbam. h. e. misceri, velut ea, quæ simul cernuntur, h. e. cribrantur.

CONCERPO, is, psi, ptum, a. 3. *lacerare, squarciare, fare in pezzi*, idem ac discerpo, lacero: a *con*, & *carpo*. Cic. Attic. l. 10. ep. 12. Tuas epistolas, quibus asperius de eo scripsi, aliquando concerpito. ¶ Translate Cæl. ad Cic. Fam. 8. ep. 6. ad fin. Quod scripsi, Curionem valde frigere, jam calet. nam ferventissime concerpitur. h. e. dictis laceratur.

CONCERPTUS, a, um, *lacerato, squarciato*, discerptus. Plin. l. 21. c. 3. sub fin. Folia coronæ concerpta in scyphum. Id. l. 28. c. 15. & l. 31. c. 9. Linteolum concerptum. *tasta*.

CONCERRÆ. V. *Congerro*.

CONCERTATĬO, onis, f. *contesa, contrasto*, ἀγώνισις, certamen, contentio. Cic. a. de Orat. c. 16. Sine ulla serie disputationum, & sine jejuna concertatione verborum. Id. l. 1. de Divin. c. 30. Carneades concertationis studio modo ait hoc, modo illud. Adde in Partit. c. 23. ubi Turneb. l. 3. Adversar. c. 2. notat designari a Cicer. hac voce τὸν ἀγωνικόν.

CONCERTATIVUS, a, um, pertinens ad simul certandum. Quintil. l. 7. c. 2. Mutua accusatio, quam Græci ἀντικατηγορίαν vocant, nostri quidam concertativam.

COMCERTĀTOR, oris, m. qui simul certat, æmulus. Tacit. 14. Ann. c. 29. Paulinus scientia militiæ, & rumore populi, Corbulonis concertator.

CONCERTATORIUS, a, um, *contenzioso*, ἀγωνιστικός, contentiosus. Cic. in Brut. c. 83. Hoc forense, concertatorium, judiciale non tractavit genus.

CONCERTĀTUS, a, um, adject. simul certatus. Cic. in Partit. c. 28. Quæ ante, quam res in judicium venit, aut concertata, aut dijudicata, aut confecta non sint. h. e. certando disputata.

CONCERTO, as, avi, atum, n. 1. *contrastare, contendere*, συναγωνίζεσθαι, idem quod certo, vel simul certo: & usurpatur fere in disputationibus, & altercationibus. Cic. Attic. l. 3. ep. 12. Nunquam accidit, ut cum eo verbo uno concertarem. Id. 3. de nat. Deor. c. 16. Concertare cum aliquo de re quapiam. ¶ Item *gareggiare*. Colum. l. 8. c. 15. Concertare velocitate nandi. ¶ Cum dativo translate Manil. l. 5. v. 507. triclinia templis Concertant, tectique auro jam vescimur auro.

CONCESSATĬO, onis, f. *intralasciamento*, cessatio, παῦσις. Colum. l. 11. c. 1. ante med. In itinere conficiendo sæpe dimidio maturius pervenit is, qui naviter, & sine ullis concessationibus permeabit.

CONCESSĬO, onis, f. *concessione*, actus concedendi, συγχώρησις. Cic. Attic. l. 3. ep. 24. Et nostra concessione omnem vim sui juris amiserint. Planc. ad Coss. &c. Fam. 10. ep. 8. Concessiones præmiorum. Varr. l. 1. R. R. c. 17. sub. fin. Concessio, ut peculiare aliquid in fundo pascere liceat. ¶ Est item Figura Rhetorica, cum aliquid etiam iniquum videtur Orator pati, atque concedere, ut quæ deinde dicturus est, graviora videantur. Quintil. l. 9. c. 2. ¶ Item pars constitutionis juridicialis, cum reus postulat sibi ignosci: & dividitur in purgationem, & deprecationem. Auct. ad Herenn. l. 1. c. 14. Cic. l. 2. de Invent. c. 31.

CONCESSĪVUS, a, um, adject. qui concedit. Vox est Servii ad illud Virg. Æn. 10. v. 33. neque illos Juveris auxilio. Concessivus est, inquit, modus iste secundum Probum. Adde Diomed. l. 1. pag. 390. Putsch.

CONCESSO, as, n. 1. cesso. Plaut. Pœn. 1. 2. 9. Nunquam concessavimus lavari, aut fricari, aut ornari. Id. Asin. 2. 2. 24. Concessare pedibus.

CONCESSUM, i, n. *permissione*, συγχωρηθέν, permissio, concessio. Cic. pro Cæl. c. 20. Sed abhorret non modo ab hujus sæculi licentia, verum etiam a majorum consuetudine, atque concessis.

CONCESSUS, us, m. *permissione*, συγχώρησις, permissio. Cic. pro Cæl. c. 12. Datur enim concessu omnium huic aliquis ludus ætati. Id. Fam. 4. ep. 6. extr. Quiescere concessu, & beneficio alicujus. Id. de Univ. in fi. Philosophia data est mortalium generi deorum concessu, atque munere. ¶ Eodem uno ablativo casu usurpant Cic. aliis in locis, Cæs. & sæpe Tacit.

CONCESSUS, a, um, *conceduto, permesso, lecito*, datus, permissus, δεδομένος. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 44. Habere sedes in Gallia ab ipsis Gallis concessas. Virg. 5. Æn. v. 798. Si concessa peto, si dant ea mœnia Parcæ. Ovid. 3. Amor. el. 4. v. 15. de equo. ut primum concessas sensit habenas. Id. 9. Metam. v. 453. Amare concessa. Lucan. l. 2. v. 446. Concessa pudet ire via, civemque videri. ¶ In disputationibus Cic. 2. de Divin. c. 51. Vides ne, quæ dubia sint, ea sumi pro certis atque concessis? ¶ *Concessur*, cui concessum est. Virg. Æn. 3. v. 700. & fatis nunquam concessa moveri Apparet Camarina procul. Manil. l. 4. v. 337. Quæ fastidito concessa est jure potiri.

CONCHA, æ, f. *guscio, nicchio, conchiglio*, κόγχη, testa durior piscium (de testarum varietate omnino videndus Plin. l. 9. c. 33.) a voce Græca allata. Cic. 2. de nat. Deor. c. 48. Pinna duabus grandibus patula conchis, &c. admonita a squilla, morsu comprimit conchas. Id. a. de Orat. c. 6. Conchas & umbilicos ad Cajetam legere. Ovid. 6. Fast. v. 174. Ostreaque in conchis tuta fuere suis. ¶ Speciatim dicitur de illis, in quibus margaritæ nascuntur. *madreperla*: de quibus multa Plin. l. 9. c. 35. & alibi: & metonymice ponitur pro margarita, *perla*. Propert. l. 3. el. 11. v. 6. ¶ Item de illis, quibus integuntur purpuræ, ex quarum sanie nobilissimus ille purpureus color olim fiebat. Lucret. l. 2. v. 500. Melibœaque fulgens Purpura Thessalico concharum tincta colore. ¶ Item de testa cochlearum. Colum. l. 10. v. 323. teneras audent erodere frondes Implicitus conchæ limax, hirsutaque campe. ¶ *Conchæ minutæ* sunt, quas nos *cappe* appellamus, frequentes in cibis. Plin. l. 35. c. 5. ¶ Est etiam genus vasis concavum ad conchæ similitudinem ad varios usus. Horat. l. 1. sat. 3. v. 13. sit mihi mensa tripes, & Concha salis puri. *saliera*. Id. l. a. od. 7. v. 22. Funde capacibus unguenta de conchis. *ampolle*. (Conchas hasce unguentarias fuisse plerumque ex conchis margaritarum, colligi potest ex Plin. l. 9. c. 35. ante med.) Cato R. R. c. 66. Capulator concha oleum tollat. *cazza, minestro*. Sic Colum. l. 12. c. 5. Conchæ, quibus oleum depletur. Plin. l. 33. c. 5. Chrysocolla tunditur, dein lavatur in conchis. *in catini*. Martian. Dig. lib. 33. tit. 7. leg. 17. Peniculi, cauteria, conchæ. *scudelle da colori*. Juvenal. sat. 6. v. 303. Cum bibitur concha. h. e. cum in vase unguentario vinum bibitur unguento mixtum: quod in luxu & ebrietate aliquando fiebat. Adde Paul. lib. 3. sentent. tit. 7. sub fin. item Caton. de R. R. ubi pro certo genere mensuræ ponitur. cap. 56. Sumito farinæ minutæ conchas duas. ¶ Est etiam genus tubæ, quæ a Poetis tribuitur Tritonibus, qui sunt Neptuni tubicines, *tromba*. Plin. l. 9. c. 4. Visum, auditumque in quodam specu concha canentem Tritonem. Lucan. l. 9. v. 349. ventosa perflantem murmura concha. Virg. Æn. 6. v. 171. tribuit Miseno tubicini Æneæ. ¶ Obscenum sensum videtur habere apud Plaut. Rud. 3. 3. v. penult. & τὸν χοῖρον significare.

CONCHĀTUS, a, um, adject. in modum conchæ curvatus. Plin. l. 10. c. 20. Conchata cauda pavo quærit, &c.

CONCHĔUS, a, um, adject. ad concham pertinens. *Bacca conchea* est margarita, *perla*. Virg. in Cul. v. 66. nec Indi Conchea bacca maris pretio est.

CONCHĬCLA FABA, apud Apic. l. 5. c. 4. eadem est ac *Conchis*, scil. faba integra, & solida, cum cortice suo decocta. Hinc Conchiclatus, apud eund. ibid.

CONCHIS, chis, f. κέγχρος, faba integra, & cum cortice suo, a conchæ similitudine, quod fracto cortice velut implicita conchis suis ca-

run-

runcula videatur, cui opponitur faba fresa: vel edulium ex faba peculiari ratione condita, de qua *Apic. loc. cit. in voce praeced.* verba facit. Ab *Athen. l. 4. c. 16.* inter viliores cibos numeratur, & κόγχος appellatur. *Martial. l. 13. epigr. 7.* cujus lemma est *Conchis faba*. Si spumet rubra conchis tibi pallida testa, Lautorum cœnis sæpe negare potes. *Juvenal. sat. 3. v. 293.* Cujus aceto, cujus conche tumes? Adde *sat. 14. v. 131.*

CONCHISŎNUS, a, um, qui concha sonat. *Stat. 1. Achill. v. 55.* cantuque quieto Conchisoni Tritones eunt, scopulosaque Cete. Ita legit in suo Codice *Ricciolius* auctor Prosodiæ Bononiensis. Ceteri omnes habent *armigeri*. Ad quem locum ita notat *Vet. Scholiast. anonym.* in Bibliotheca Florentina Medicea: Tritones sunt pisces, qui dicuntur magna buccina ferre arma Neptuni.

CONCHITA. V. *Conchyta*.

CONCHŬLA, æ, f. diminut. parva concha. *Cels. l. 2. c. 29.* Omnes fere conchulæ, maximeque jus earum. *Valer. Max. l. 8. c. 8. n. 1.* Constat, vagas litoribus conchulas, & umbilicos lectitasse.

CONCHYLIĀTUS, a, um, *tinto di porpora*, κογχυλιώδης, conchylii colore tinctus, purpureus. *Cic. 2. Phil. c. 27.* Conchyliatis Cn. Pompeii peristromatis servorum in cellis lectos stratos videres. *Plin. l. 9. c. 39.* Conchyliata vestis. ¶ Item purpura amictus, *vestito di porpora*. *Senec. ep. 62.* Relictis conchyliatis, cum illo seminudo loquor.

CONCHYLILEGŬLUS, i, m. *pescatore da porpore*, qui conchylia in mari quæritat, κογχυλιευτής. *Impp. Theod. & Valent. lib. 11. Cod. tit. 7. leg. penult.* Qui patre conchylilegulo geniti probabuntur. ¶ Legitur & *Conchyliolegulus*.

CONCHȲLIS, idos, f. patronym. quasi conchyliata. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 49.* Tincta tegit roseo conchylis purpura fuco. Ita vulgo legitur, & ita habent Lexicographi multi: sed veteres Codices exhibent *conchyli*; estque constructio: *fuco roseo conchyli*, pro *conchylii*. Sic *Lucret. l. 6. v. 1072.* Purpureusque color conchyli mergitur una Corpore cum lanæ. & *Serenus Sammon. capit. 43. v. 805.* Purpura torretur conchyli perlita fuco. & *infra cap. 64. v. 1109.* Quod fuerit vero conchyli sanguine tinctum. ¶ Non videtur igitur hæc vox *conchylis* temere in Latium inducenda: tametsi in utroque *Sammonii* loco sunt qui legunt *conchylis*.

CONCHYLIUM, ii, n. κογχύλιον, piscis ex genere concharum, ex cujus sanie purpureus color fiebat. *Colum. l. 8. c. 16. a med.* Limosa regio idonea est conchyliis, muricibus, & ostreis. Adde *Vitruv. l. 7. c. 13.* & V. *Ostrum*. ¶ Item color *austerus in glauco, & irascenti similis mari*, ut *Plin. l. 9. c. 36.* loquitur, qui olim ex eo pisce contrito extrahebatur ad tingendas vestes, maximoque in pretio habebatur, *color di porpora*. Alius erat a colore *purpuræ*, vel quia purpura e pelagio & murice (ejusdem generis conchis, diversæ tamen speciei) admixtis fiebat: vel potius ex minori, vel majori tincturæ saturitate (quod & *Senec.* monet *l. 1. quæst. nat. c. 3. ad fin.*) quia *purpura* fuit colore rubeo nigricanti, *conchylium* non quidem rubebat, sed ad purpuram tamen accedebat. Nam conchylii tres fuere gradus: unus in heliotropio, & in aliquo ex his, plerumque saturatior: alius in malva, ad purpuram inclinans: alius in viola serotina, conchyliorum vegetissimus, ut *Plin. l. 21. c. 8.* docet. V. *Ostrum*. ¶ Tincturæ hujus originem tradit *Cassiod. l. 1. ep. 2. extr.* Cum fame canis avida in Tyrio litore projecta conchylia impressis mandibulis contudisset, illa naturaliter humorem sanguineum defluentia, ora ejus mirabili colore tinxerunt. Et ut est mos hominum occasiones repentinas ad artes ducere, talia exempla meditantes, fecerunt Principibus decus nobile, &c. Hæc *Cassiod.* Verum ea omnis tingendi ratio jampridem omnino desiit: & hujus purpuræ loco successit fucus, quo omnes illos colores non infeliciter, & minori impendio imitamur. *Plin. cit. l. 9. c. 36.* Concharum ad purpuras & conchylia eadem est materia, sed distat temperamento. *Cic. Verr. 6. c. 26.* Per triennium isti stragulam vestem confecit: nil nisi conchylio tinctum. ¶ Advertendum tamen est illud discrimen inter *purpuram* & *conchylium* non omnino semper servari a Scriptoribus. Nam, ut alios omittam, ipse *Cic.* modo allatus, paulo post *purpuram* nominat, cum *conchylicum* dixisset. ¶ Aliquando *conchylium* ponitur ad significandas ipsas vestes conchylio tinctas. *Juvenal. sat. 8. v. 101.* Spartana chlamys, conchylia Coa. Adde *Sat. 3. v. 81.* ¶ Interdum ad significandas quascumque marinas conchas. *Plin. l. 9. c. 36.* Lingua purpuræ longitudine digitali, qua pascitur perforando reliqua conchylia. *Cic. in Pison. c. 27. ad fin.* Exstructa mensa non conchyliis aut piscibus, sed multa carne subrancida. *Horat. Epod. 2. v. 49.* Conchylia Lucrina. *ostriche*. Adde *lib. 2. sat. 8. v. 27.* & *Cels. l. 2. c. 18.*

CONCHȲTA, æ, m. κογχυλιευτὴς, qui conchylia quærit in mari. *Plaut. Rud. 2. 2. 5.* Salvete fures maritimi, conchytæ, atque hamiotæ. Legitur & *Conchita*.

CONCĪDES. V. *Concædes*.

CONCĪDO, is, īdi, isum, a. 3. *tagliare*, συγκόπτω, κατακόπτω, idem quod cædo, item simul, aut minutatim cædo: a *con*, & *cædo*. *Varr. l. 4. L. L. c. 27.* Succidia ab suibus concidendis. *Cels. l. 5. c. 26. n. 34.* Quidquid aridum est, usque ad sanum corpus concidere. *Plin. l. 18. c. 6. extr.* Humidiorem agrum fossis concidi, atque siccari, utilissimum est. *Petron. in Sat. c. 141.* Concidere corpus in partes. *Colum. l. 12. c. 22.* Hæc minute concidito, & admisceto pici. *frastaglia, cincischia*. ¶ Significat etiam verberare, præsertim si ex verbere cutis laceratio sequatur, *battere*. *Cic. Verr. 3. c. 47.* Virgis plebem Romanam concidere. *Juvenal. sat. 6. v. 413.* Concidere aliquem loris. ¶ Item conficere, occidere, *ammazzare, tagliare a pezzi*. *Nepos in Dione, c. ult.* Nonnulli ab insciis pro noxiis conciduntur. *Cæs. l. 2. B. Gall. c. 11.* Hi novissimos adorti, magnam multitudinem eorum conciderunt. ¶ Item destruere, *disfare, rompere*. *Liv. l. 38. c. 39.* Quinquaginta tectas naves aut concidit, aut incendit. ¶ Translate *Cic. in Orat. c. 69.* minutos numeros sequens, concidit delumbatque sententias. *Id. 4. Acad. c. 13. ad fin.* Hæc autem universa concidunt etiam minutius. *h. e.* disputando dividunt. Adde *Quintil. l. 5. c. 10. post med.* & *lib. 3. c. 11.* quibus locis *concidere* pro nimis minute dividere adhibetur. Quo pertinet etiam locus *Plinii l. 18. c. 25. sect. 59. extr.* Nec deinde parvorum siderum mentione concidenda ratio est. *h. e.* rerum dicendarum series dividenda, atque interrumpenda. *Harduin.* aliter explicat. ¶ Eleganter ponitur pro labefactare, evertere, *abbattere, rovinare*. *Cic. 3. de Orat. c. 1.* Cum omnem auctoritatem universi ordinis in conspectu populi R. concideris. *Id. 1. de nat. Deor. c. 33. extr.* Timocratem, quia nescio quid in philosophia dissentiret, totis voluminibus concidit. *Id. Phil. 5. c. 11.* Concidere aliquem decretis Senatus. *Id. Q. Fr. l. 2. ep. 4.* Vatinium arbitratu nostro concidimus. & *epist. 6. ad fin.* Servius allisus est, ceteri conciduntur. *h. e.* judicio perduntur, damnantur, ut *Manut.* exponit. *Quintil. l. 1. c. 7. ad fin.* (*al. c. 13.*) Concidere, & comminuere ingenia. ¶ *Concidere aliquem articulatim* dixit *Plaut. Epid. 3. 4. 52.* pro ludificare, fallere, magna aliqua re fraudare. Mox enim sequitur: *tibi os est sublitum plane, & probe*. ¶ Concidere testamentum, apud *Ulpian. Dig. lib. 28. tit. 4. leg. 1.* est abrogare, *tagliare*. ¶ Habet etiam obscenum sensum, ut *percido*. V. *Cicer. Verr. 5. c. 66.* ubi examinat verba illa Timarchidis, *cæde, concide*. & *Lamprid. in Heliogab. c. 10.*

CONCĬDO, ĭdis, ĭdi, n. 3. *cadere, rovinare*, συμπίπτω, idem quod cado, ruo, vel simul cado: a *con*, & *cado*. *Cic. in somn. Scipion. c. penult.* Vel concidat omne cælum. *Id. l. 1. de Divin. c. 35.* Equus repente concidit. *Id. 2. de Orat. c. 86.* Conclave concidit. *Phædr. l. 5. fab. 7. v. 7.* Concidere casu gravi. *Virg. 5. Æn. v. 447.* Graviter ad terram concidere. *Id. ibid. v. 333.* Concidere in fimo immundo. *Liv. l. 24. c. 8.* Concidere sub pondere. *Plaut. Epid. 2. 2. 16.* Concidere in cursu. *Horat. l. 1. od. 12. v. 30.* Concidunt venti. *h. e.* ponunt flatus. ¶ Sæpe sumitur pro mori, *cader morto*. *Cic. 1. Tuscul. c. 37.* Brutus in prœlio concidit. *Sueton. in Claud. c. 34.* Cum par gladiatorum mutuis ictibus concidisset. *Ovid. Heroid. ep. 7. extr.* Ipsa sua Dido concidit usa manu. *Sil. l. 1. v. 307.* Concidit exacti medius per viscera teli. ¶ Eleganter *Id. ibid. ep. 21. v. 215.* Concidimus macie. *sono sparuta, e disfatta* ¶ Translate est ruere, perire, deficere. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 8.* Urbs incendio conflagrata concidit. *Virg. 11. Æn. v. 245.* Contigimusque manum, qua concidit Ilia tellus. *Cic. 1. Attic. ep. 16. circa med.* Senatus auctoritas concidit. *Id. in Orat. c. 43.* Meæ forenses artes, & actiones publicæ conciderunt. *non an più luogo*. *Id. Verr. 6. c. 6.* Ista præclara nomina artificum Verris æstimatione conciderunt. *son caduti di stima*. *Id. pro leg. Manil. c. 7.* Romæ, solutione impedita, fides concidit. *è fallito il credito*. *Id. Attic. 7. ep. 25.* Malas causas semper obtinuit: in optima concidit. *soccombè*. Sic *Attic. l. 1. ep. 16.* Fractus reus, & una patroni omnes conciderunt. & *lib. 3. ep. 10.* Concidere ex amplo statu. *Id. 2. de Divin. c. 58.* Contrahitur animus, & quasi labitur atque concidit. *Liv. l. 28. c. 26.* Tum omnis ferocia concidit. *Hirt. l. 8. B. Gall. c. 19.* Hostes concidunt animis. *Ovid. 4. ex Ponto, ep. 6. v. 14.* Ipsum morte tua concidit auxilium. *Horat. l. 3. od. 16. v. 11.* Concidit auguris Argivi domus. *s' è estinta*. *Tacit. 2. Hist. c. 57.* Concidit bellum. *è finita la guerra*. *Id. Ann. 12. c. 13.* Persarum opes conciderant. *era caduta la potenza*.

CONCĬĔO, es, a. 2. & Concio, is, ivi, a. 4. *muovere, commuovere*, συγκινέω, idem quod *cieo*, & *cio*, moveo, commoveo; & fere in malam partem. Est enim cum perturbatione commovere, ut *Non. c. 2. n. 165.* docet. *Liv. l. 1. c. 59.* Lucretiæ corpus in forum deferunt, concientque miraculo rei novæ homines. *Id. l. 3. c. 53.* Ne cui fraudi sit concisse milites ad repetendam libertatem. *Sil. l. 12. v. 611. de Jove*. Fulminaque, & tonitrus, & nimbos conciet atros. *Lucret. l. 6. v. 409.* Jupiter & tenebras, & fremitus, & murmura concit. *Id. ibid. v. 826.* quasi quendam conciet æstum. *Terent. Heaut. 5. 2. 17.* Quantas turbas concivi insciens! *Id. Hecyr. 3. 1. 33.* Fortasse unum aliquod verbum inter eas iram conciverit. *Plaut. Amph. 1. 2. 14.* Amphitruo uxori turbas conciet, atque insimulabit probri. *farà del romore, attaccherà briga colla moglie*. *Id. Men. 5. 5. 4.* Qui suo regi tantum concivit mali. *Accius* apud *Non. loc. cit.* Pontus strages conciet. ¶ Ponitur & pro convocare, congregare. *Valer. Flacc. l. 6. v. 34.* quanto Scythiam molimine Perses Concierit. *h. e.* quanto apparatu Scythas ad se convocaverit ad bellum. *Liv. l. 1. c. 8.* Obscuram atque humilem conciendo ad se multitudinem. *Id. l. 25. c. 27.* Cum exercitum ex tota insula conciri videret. *Vellej. l. 2. c. 74.* Conciens eos ad arma. *Tacit. 5. Hist. c. 19.* Donis auxilia concibant. Adde *Plin. l. 9. c. 8. a med.* ¶ *Tacit. Ann. 16. c. 17.* Mella accusatorem concivit Fabium Romanum. *h. e.* contra se excitavit. Sic *Ann. 11. c. 19.* Concire hostem. *svegliare, tirarsi addosso un nemico*. ¶ De supino *concitum* V. dicta in *Cieo*.

CONCILIABŬLUM, li, n. *luogo di radunanza*, σύλλογος, λέσχη, locus, ubi in concilium convenitur, inquit *Festus*: h. e. ubi congregantur homines colloquendi, & agendi causa, qualia in vicis sunt, & in agris, ubi rustici coeunt certis diebus vel ad emendum & vendendum, vel ad agendum de rebus publicis ad se pertinentibus. In Provinciis erant minora quædam oppida, aut vici, qui constituebantur a Prætoribus tum nundinis habendis, tum juri inter provinciales dicundo: atque adeo cum municipiis, coloniis, oppidis, præfecturis, foris, vicis, & castellis numerantur a *Paulo lib. 4. sentent. tit.*

sit. 6. Tertull. in Apolog. c. 37. & in fragmento veteris legis Mamiliæ, apud Goes. pag. 339. Eorum aliqua interdum relata esse in jus municipii, testantur Frontin. de limitib. & Aggen. Urbic. ibid. pag. 41. & 60. Quin putat Turneb. Adversar. l. 1. c. 11. quotiescumque Livius conciliabula nominat, intelligere omnia oppida, & castella extra urbem, ubi aliqui essent conventus juridici: ut lib. 40. cap. 37. Supplicationem in biduum in urbe, & per omnia fora, conciliabulaque edixerunt. & lib. 7. c. 15. extr. Nundinas, & conciliabula obire. & lib. 34. c. 1. Etiam ex oppidis, conciliabulisque convenerant. & cap. 56. Conjuratione per omnia conciliabula universæ gentis facta. Tacit. 3. Ann. c. 40. Per conciliabula & cœtus seditiosa differebant. ¶ Inter forum, & conciliabulum hoc est discrimen, quod quamvis utrobique jus diceretur, & negotiationes fierent; tamen fora majora, & frequentiora, & majoris erant juris, quam conciliabula. Ita Turneb. loc. cit. At Popma ita distinguit, ut fora in oppidis essent, aut vicis, conciliabula in agris: illa juri dicundo præsertim destinata, hæc nundinis & negotiationibus rusticorum prima institutione assignata. ¶ Plaut. Bacch. 1. 1. 47. appellat conciliabula, & Trin. 2. 2. 33. conciliabula damni domos meretricum. ¶ Quidam tribuunt etiam Ciceroni in fragment. de Divin. sed quæ afferunt, non sunt Ciceronis, sed Gracchi apud Diomed. l. 1. pag. 371. Putsch. ¶ Apud Hieronym. epist. 3. ad Heliodor. post med. conciliabula Martyrum sunt loca, in quæ convenitur ad eorum memoriam celebrandam, ut fana, sacella, &c. ¶ Apud Tertull. de Spectacul. c. 8. conciliabula spectaculorum sunt loca, in quæ conveniunt homines spectandi causa, ut Circus, Theatra, &c.

CONCILIANS, antis, qui conciliat. Ovid. de remed. Amor. v. 524. En etiam partes conciliantis ago. Id. 1. Amor. el. 13. v. 42. Num me nupsisti conciliante seni?

CONCILIATIO, onis, f. actus conciliandi, consociatio, conjunctio, communitas. Cic. 1. Offic. c. 41. extr. Communem totius generis hominum conciliationem & consociationem colere, tueri, servare debemus. Id. 2. de nat. Deor. c. 31. Dii inter se quasi civili conciliatione & societate conjuncti. ¶ Item commendatio, qua aliquid conveniens alicui redditur, & secundum naturam. Cic. 3. de Fin. c. 6. Non inest in primis naturæ conciliationibus honesta actio. ¶ Item propensio, proclivitas ad eas res, quæ secundum naturam, aut jucunda & utilia sunt. Id. ibid. Prima est enim conciliatio hominis ad ea, quæ sunt secundum naturam. ¶ Item comparatio, acquisitio, captatio. Id. pro Cluent. c. 31. Pecuniam Staleno dedit Oppianicus, non ad corrumpendum judicium, sed ad conciliationem gratiæ. per cattivarsi la benevolenza. ¶ Pertinet etiam ad conventiones, & contractus. Nam omnis conventio conciliatio nominatur, inquit Donatus ad Terent. Eun. 4. 4. 2. cujus verba V. in Conciliatus, a, um.

CONCILIATOR, oris, m. διαλλακτὴς, προξενητὴς, qui conciliat, pararius. Varr. l. 2. R. R. c. 4. Lanius conciliator suillæ carnis datus populo h. e. qui parat, condit, commendat, & facit, ut populo sapiat. Plin. l. 9. c. 59. Piscis conciliator capturæ. h. e. qui in causa est, cur ceteri capiantur. Ascon. in Verr. 4. c. 8. ubi Cicero habet: quidam istiuc excursor, & emissarius: Sic vocantur conciliatores furtorum. h. e. qui aliis indicant res auferendas, mezzani di furti. Liv. l. 27. c. 15. ad fin. Conciliator proditionis. mezzano del tradimento. Nepos in Attic. c. 12. Conciliator nuptiarum. Sueton. in Aug. c. 48. Promptissimus affinitatis cujusque, atque amicitiæ conciliator & fautor. conciliatore. Apulej. in Apolog. Quietis, & concordiæ, pietatis auctor, conciliator, savitor. Adde Tacit. 1. Ann. c. 58. ¶ Speciatim sumitur pro lenone, ruffiano. Vopisc. in Carino, cap. 16. Matronianum, veterem conciliatorem, præfectum prætorii fecit.

CONCILIATRICULA, læ, f. diminut. a conciliatrix. Cic. pro Sext. c. 9. Erat enim hominum opinioni, nobilitate ipsa, blanda conciliatricula, commendatus.

CONCILIATRIX, icis, f. conciliatrice, προξενήτρια, quæ conciliat. Cic. 1. de nat. Deor. c. 27. ad fin. Blanda conciliatrix, & quasi sui lena, natura. Id. de Amic. c. 11. Virtutis opinio conciliatrix amicitiæ. Id. 1. de Legib. c. 9. Vis orationis conciliatrix est humanæ maxime societatis. Plaut. Mil. 2. 5. v. 17. Itaque ancilla, conciliatrix quæ erat, dicebat mihi. ruffiana. quo sensu usurpavit etiam Lucil. apud Non. c. 1. n. 86. ¶ Sed est etiam conciliatrix honesta. Festus: Conciliatrix dicitur, quæ viris conciliat uxores, & uxoribus viros. mezzana di matrimonj. ¶ Inscripta fuit Conciliatrix una ex Comœdiis T. Quinctii Attæ veteris poetæ. V. Atta.

CONCILIATURA, æ, f. ruffianeria, lenocinium, προαγωγεία. Senec. epist. 97. Exercere conciliaturas.

CONCILIATUS, a, um, densatus, spissatus, coactus, bene subactus. Hinc conciliata tapetia ex conjectura quidam legunt apud Plaut. Pseud. 1. 2. 14. & Stich. 2. 3. 54. ubi alii conchyliata, & consuta: alii etiam consiliata. V. Concilio. ¶ Item congregatus, conjunctus, copulatus. Plin. l. 17. c. 23. ad fin. Traduces bini inter se obvii miscentur, alliganturque una conciliati. Lucret. l. 1. v. 603. Quæ minimis stipata cohærent partibus arcte, Non ex ullorum conventu conciliata. ¶ Item emptus, comperato. Terent. Eun. 4. 4. 2. Prodi, male conciliate. h. e. magno empte, atque adeo male. Adde Plaut. Pseud. 1. 2. 1. ¶ Item translate benevolus factus, amore conjunctus, conciliato. Cic. ad Anton. post epist. 13. l. 14. ad Attic. Puero quoque hoc a me dabis, ut animum ejus conciliatum reddas. Al. aliter leg. Curt. l. 7. c. 9. sub fin. Ætatis flore conciliatus sibi. Catull. carm. 67. ad Manl. v. 130. Ut simul est flavo conciliata viro. h. e. matrimonio juncta. Quintil. l. 4. c. 2. Procemium idcirco comparatum est, ut judex ad rem accipiendam fiat conciliatior, docilior, & intentior. più ben affetto. Symmach. l. 9. ep. 37. Est nobis conciliatissimus ob vitæ integritatem. Gell. l. 12. c. 5. Homo voluptati quidem natura conciliatus, a dolore autem abjunctus, alienatusque est. è amico del piacere.

CONCILIATUS, us, m. conjunctio, copulatio. Lucret. l. 1. v. 575. Quorum condenso magis omnia conciliatu Arctari possunt. Id. l. 2. v. 133. Corpora, quæ sunt parvo conciliatu. h. e. parva mole, ex paucitate rerum simul concretarum. Adde vers. 99. semper tamen in solo sexto casu.

CONCILICIATUS, a, um, cilicio amictus. Tertull. de Pudic. cap. 13.

CONCILIO, as, avi, atum, a 1. condensare, affollare, verbum est fullonum, & significat premere, subigere, cogere, συμπιλεῖν. Varr. l. 5. L. L. c. 6. Vestimentum apud fullonem cum cogitur, conciliari dicitur. Scalig. in conjectan. deducit a ciliis h. e. pilis: & κιλίκια Græce dicuntur quæcumque e pilis confecta. Alii a salio derivant, & consiliari legunt: atque ajunt significari illam subsultationem, qua fullones pedibus vestimenta subigebant, quam Senec. ep. 15. appellat saltum fullonium: quod & nostrates vestium infectores facere videmus. Quo allusisse volunt Plaut. Pœn. 1. 1. 60. Placet consilium. Mi. Imo etiam ubi expolivero, magis hoc tum demum dices: nunc etiam rude est. Hæc ex Vossii Etymol. ¶ Sæpe adhibetur a Lucretio pro conjungere, copulare, congiungere, attaccare insieme: ut l. 2. v. 900. corpora materiai Conciliantur ita, ut, &c. & lib. 5. v. 466. Omnia quæ sursum cum conciliantur in alto, Corpore concreto subtexunt nubila Cælum. ¶ Translate significat benevolum, amicum facere, conciliare, far amico, συναλλάττω. Cic. Attic. l. 1. ep. 2. Conciliare voluntatem alicujus. Id. l. 2. Offic. c. 5. animos hominum, & ad usus suos adjungere. Id. Fam. 12. ep. 23. sibi legiones pecunia. Adde Liv. l. 21. c. 20. ad fin. Sic Calpurn. Eclog. 4. v. 60. truces hæc fistula tauros conciliat. ammansa, dimestica. ¶ Pro commendare, Id. 4. Acad. c. 42. extr. Frui iis rebus, quas primas homini natura conciliavit. Ovid. 3. Trist. el. 11. v. 41. Quique bovem Siculo fertur donasse Tyranno, Et dictis artes conciliasse suas. ¶ Pro conjungere, unire, stringere. Cic. pro Dejot. c. penult. Dejotarus quocum mihi amicitiam Respublica conciliavit. Id. Fam. 10. ep. 27. Conciliare pacem inter cives. Id. Fam. 5. ep. 7. Non dubito, quin Respubl. nos inter nos conciliatura conjuncturaque sit. Id. pro Rosc. Amer. c. 22. extr. Feras inter se partus, atque educatio, & natura ipsa conciliat. ¶ Speciatim hoc sensu est verbum nuptiarum, & amoris. Nam conciliare dicuntur, qui nuptias inter aliquos, vel lenocinii opera amores jungunt. Plaut. Trin. 2. 2. 104. Tute ad eum adeas, tute concilies, tute poscas. Sueton. in Cæs. c. 50. Existimabatur etiam filiam suam Tertiam Cæsari conciliare. Justin. l. 7. c. ult. Uxorem duxit, conciliante nuptias fratre. Stat. l. 3. silv. 5. v. 69. Conciliare toros jugales. Plaut. Mil. 3. 1. 206. Conciliare aliquam ad aliquem. h. e. adducere. Claudian. l. 1. in Eutrop. v. 203. Te magis, ah demens, veterem si respicis artem, Conciliare decet. fare il ruffiano. ¶ Pro comparare, acquirere. Cic. Verr. 4. c. 58. Inventa est ratio, quare iste HS CXX millia uno genere conciliarit & ceperit. Id. pro Cluent. c. 3. Si quis mihi deus vestram ad me audiendum benevolentiam conciliarit. Id. pro Arch. c. 8. Conciliare sibi amorem ab omnibus. ¶ Pro parere, afferre. Id. pro Mur. c. 20. Gloriam conciliat magnitudo negotii, gratiam æquitatis largitio. Liv. l. 29. c. 22. Ipsa deformitas Pleminii favorem ad vulgum conciliabat. Plin. l. 14. c. 18. Duo genera vini: unum, quo somnus concilietur, alterum, quo fugetur. Id. l. 33. c. 1. Conciliare auctoritatem alicui. Cic. in Partit. c. 15. fidem. Auct. Dial. de Orat. c. 9. Carmina & versus dignitatem nullam auctoribus suis conciliant. Nepos in Timol. c. 3. Tantum otium toti insulæ conciliavit, ut, &c. Stat. Theb. 9. v. 449. Conciliare vires alicui. h. e. augere, addere. Quintil. l. 6. c. 3. risum. far ridere. ¶ In malam partem. Lucret. l. 3. v. 877. Conciliare alicui incommoda. Plin. l. 28. c. 8. post med. inimicis odium omnium hominum. ¶ Interdum significat aggregare, adsciscere. Tacit. 15. Ann. c. 51. Spem dedit posse impelli, & plures conciliare. ¶ Ponitur non raro pro emere, comperare: item pro medium se præbere in contractibus emptionis, & venditionis, far il sensale. Plaut. Pœn. 3. 5. 24. Qui illum dudum conciliaverunt mihi peregrinum Spartanum. Id. Epid. 3. 4. 35. Mi. Est ne empta mihi hæc? Pe. Istis legibus habeas, licet. Mi. Conciliavisti pulchre. h. e. vili emisti. hai saputo comperar bene. Sic Pers. 4. 3. 69. Recte conciliare. Contrarium est male conciliare. V. Conciliatus. ¶ Conciliare captivum in aliquem locum, Id. Capt. 1. 2. 28. dixit, h. e. redimendo adducere. ¶ Apud eund. Trinum. 4. 2. 14. conciliare nugas est comparare, conficere, perficere. ¶ Apud Tacit. Ann. 16. c. 23. conciliare provinciam ad spes novas est sibi adjungere, secum trahere ad spes novas. ¶ Denique pro miscere, commiscere usurpavit Seren. Samm. c. 40. v. 754. Gramen hyoscyami ceræ, sevoque vetusto Concilia, mixtisque locos perduce dolentes.

CONCILIUM, ii, n. Primo creditur esse vox artis fullonicæ, qua significetur coactio, coagmentatio. V. vocem præced. ¶ Deinde ponitur pro quavis conjunctione, seu coagmentatione. Lucret. l. 1. v. 483. Corpora sunt porro partim primordia rerum, Partim concilio quæ constant principiorum. Adde vers. 183. & lib. 2. v. 109. & 119. ¶ Translate (quamquam Fest. putat dictum esse quasi concalium, a con, & calando, h. e. convocando) est conventus hominum in unum locum deliberandi causa convocatorum, concilio, radunanza, consiglio, συνέδριον. Quidam Lælius vetus scriptor apud Gell. l. 15. c. 27. docuit, concilium & comitia in hoc differre, quod in his universus populus, in illo pars aliqua tantummodo convocetur. Cic. pro Dom. c. 28. Plebi quoque urbanæ majores nostri conventicula, & quasi concilia quædam esse voluerunt. Al. leg. consilia. Id. 2. de Fin. c. 24. Opiniones, quæ in Senatu, quæ apud populum, quæ in omni cœtu concilioque proferendæ. Id. 1. de nat. Deor. c.

8. Tan-

8. Tanquam modo ex deorum concilio, & ex Epicuri intermundiis descendisset. Id. l. 1. de Divin. c. 24. Vocari in concilium. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 40. Convocare: & Virg. 10: Æn. v. 2. Vocare concilium. Al. leg. consilium. Liv. l. 1. c. 50. Indicere concilium. Cic. 2. de Legib. cap. 12. Concilia vel instituta dimittere, vel habita rescindere. Id. 2. de Invent. c. 12. Habere concilium populi. Id. 2. de Fin. c. 4. Tanquam meretricem in matronarum cœtum, sic voluptatem in virtutum concilium adducere. Liv. l. 1. c. 54. Adhibere aliquem in concilium: & Cæs. l. 1. B. Gall. c. 40. ad concilium. consilium alii utroque loco leg. quod sæpissime in libb. accidit, ut duo hæc nomina confundantur. ¶ Sumitur & pro comitiis populi R. Liv. l. 3. c. penult. Concilio populi a magistratibus dato. V. ibi reliqua, & Adde lib. 7. c. 5. ¶ Item pro concione. Liv. l. 24. c. 37. extr. Sibi darent populi concilium, ut sciretur, utrum, &c. Nepos in Timol. c. 4. Habere concilium populi. ¶ Item pro paucorum conventu. Id. in Epam. c. 5. Habere concilium amicorum. Al. leg. consilium. ¶ Item pro quacumque copulatione, & conjunctione. Ovid. 1. Metam. v. 710. Hoc mihi concilium tecum manebit. h. e. hoc pacto tibi ero conjunctus. Al. leg. consilium. Lucret. l. 2. v. 108. Multaque præterea magnum per inane vagantur, Conciliis rerum, quæ sunt rejecta. h. e. quæ cum aliis ab aliarum rerum coagmentatione, & compositione semota sunt. & vers. 119. Conciliis, & discidiis exercita crebris. h. e. crebro simul hærentia, & invicem discreta. Arnob. l. 2. pag. 54. Corporalibus conciliis fetus feræ procreant. h. e. concubitu maris & feminæ. ¶ Concilium nominis apud Tertull. de Pall. c. 4. est compositio nominis ex duabus vocibus conflati, ut Salmas. adnotavit. Al. tamen leg. consilium. ¶ Denique concilium est flos jasiones herbæ, quæ uno folio constat, sed ita implicato, ut plura videantur: unde fortasse nomen, nempe a folio conciliato, & coagmentato. Plin. l. 21. c. 17. & lib. 22. c. 22.

CONCINENS, entis, una canens, & metaphorice concors, consentaneus, cohærens. Arnob. l. 3. pag. 123. Ut videtis, hic quoque nihil concinens dicitur, nihil una pronunciatione finitur.

CONCINENTIA, æ, f. armonia, concento, idem quod concentus: a concino, is. Macrob. l. 2. in somn. Scip. c. 2. extr. Musicæ concinentiæ necessitas. & init. cap. 3. Octo musicos cantus, & unam maxime concinentiam, quæ confit ex omnibus. ¶ Translate est recta proportio partium, simmetria. Sidon. l. 8. ep. 4. Parietes ad concinentiam architectoricam fabre locati. concinnantiam hic quidam reponunt a concinnus: sed hoc a Latina consuetudine longius abest.

CONCINERATUS, a, um, cinere conspersus. Est Tertulliani de Pudic. c. 13.

CONCINNANTIA. V. Concinentia.

CONCINNATIO, onis, f. σύνθεσις, actus concinnandi. Legitur in lemmate cap. 106. Caton. de. R. R. ubi agitur de ratione aquæ marinæ concinnandæ, h. e. condiendæ. ¶ Apud Auson. ep. 17. concinnatio epistolæ est ipsa epistolæ compositio, seu ipsa ratio epistolæ conscribendæ. Adde epist. 7. & 15.

CONCINNATITIUS, & Concinnaticius, a, um, adject. Apul. l. 2. Metam. Nam Milonis boni concinnatitiam mensulam rogatus accubueram. h. e. concinne instructam.

CONCINNATOR, oris, m. acconciatore, qui concinnat. Colum. in præfat. l. 1. Capitum & capillorum concinnatores. ¶ Item qui comminiscitur, & arte, dolo, fallaciis conficit aliquid. Arnob. l. 4. pag. 149. Concedamus, deformitatum tantarum concinnatores esse, atque inventores poetas. Sidon. l. 3. ep. 13. Sutores fabularum, concinnatores criminum. Ulpian. Dig. lib. 1. tit. 16. leg. 9. Circa advocatos patientem esse proconsulem oportet: nec ideo dissimulare, si quos causarum concinnatores, vel redemptores deprehendat. accozzabrighe.

CONCINNATORIUS, a, um. Paul. Dig. lib. 33. tit. 9. leg. 6. Instrumentum pistrini, item universa vasa concinnatoria in penu non continentur. h. e. vasa condiendis cibis apta. nam concinnare etiam condire significat. Sed rectius leges coquinaria cum Haloand. Nam quod alii cociatoria, alii cocinatoria, vel coquinatorio legendum putant, minus Latinum videtur: tametsi eæ voces a coquendo possunt aliquo modo derivari.

CONCINNATUS, a, um, acconciato, aggiustato, adornatus, instauratus, refectus. Plaut. Men. 3. 2. 1. Ego tibi hanc (pallam) hodie probe lepideque concinnatam referam temperi. ¶ Item compositus, messo insieme. Apul. l. 7. Metam. Cadaver, disjectis partibus tandem totum repertum, ægreque concinnatum, terræ dedere.

CONCINNE, aggiustatamente, acconciamente, κομψῶς, composite, apte, convenienter, eleganter. Plaut. Epid. 2. 2. 38. Vestita, aurata, ornata ut lepide! ut concinne! ut nove! ¶ Translate Cic. 2. de Orat. c. 19. Hæc sunt concinne distributa, sed non perite. Id. pro Rosc. Com. c. 16. ad fin. Rogare aliquem blande & concinne. Auson. in grat. act. ad Gratian. c. 8. Concinnius eloqui. ¶ Significat etiam facete. Cic. 2. de nat. Deor. c. 27. Concinne, ut multa, Timæus, qui cum dixisset, &c.

CONCINNIS, e, adject. idem quod concinnus, aptus. Apul. l. 5. Metam. Lucernam concinnem, completam oleo subde aliquo tegmine.

CONCINNITAS, atis, f. aggiustatezza, acconcezza, concinnità, ἁρμονία, aptitudo, convenientia, elegantia plurium rerum inter se apte compositarum: & aliquando in malam partem sumitur pro ornatu nimis exquisito. Senec. ep. 115. Non est ornamentum virile, concinnitas. Gell. l. 2. c. 26. Concinnitates colorum. Cic. in Bruto, c. antepenult. Ornata concinnitas sententiarum. ¶ Speciatim in oratione est quædam aptitudo, & suavitas dictionis, quæ non ex coagmentatione verborum, neque ex quæsito numero nascitur, sed ex usurpatione quarundam figurarum, quæ sunt compar, contrapositum, similiter cadens, & similiter desinens. His enim quatuor fit oratio per se numerosa, & concinna: periodus apte concluditur, auresque auditorum mira suavitate delectat. Exemplum esto in illo Cic. pro Mil. c. 4. Est igitur hæc, judices, non scripta, sed nata lex, &c. quod ipse Cic. affert in Orat. c. 49. item in illo Verr. 6. c. 52. Conferte hanc pacem cum illo bello, &c. quod item ipse affert in Orat. c. 50. qui ibid. c. 44. de hac ipsa concinnitate sic habet: Collocabuntur igitur verba, aut ut inter se quam aptissime cohæreant extrema cum primis: aut ut forma ipsa, concinnitasque verborum conficiat orbem suum: aut ut comprehensio numerose & apte cadat. V. si lubet Jac. Ludovic. Strebaum de elect. & colloc. verb. lib. 2. c. 2.

CONCINNITER, concinne. Gell. l. 18. c. 2. Versus uno multifariam verbo concinniter implicati.

CONCINNITUDO, dinis, f. concinnitas. Cic. 1. de Invent. c. 18. Exordium splendoris, & festivitatis, & concinnitudinis minimum debet habere, propterea quod ex his suspicio quædam apparationis, atque artificiosæ diligentiæ nascitur.

CONCINNO, as, avi, atum, a. 1. metter insieme acconciamente, aggiustare, εὐθετίζω, συγκολλάω. Festus interpretatur apte componere: & a concinere deducit, quod significat convenire. Nonius cap. 1. n. 207. exponit facere: ac derivat a cinnus, quod est potionis genus e multis liquoribus confectum: quod etymon Vossio in Etymol. magis placet. Primo valet apte, & convenienter res multas inter se componere, adornare, polire, ut concinnare capillum. V. Concinnator. Concinnare vultum apud Petron. in Satyr. c. 113. rassazzonare, ornare, comere. Et translate concinnare ingenium apud Senec. ep. 7. h. e. ornare, bonis artibus instruere. Concinnare aream apud Plaut. Asin. 1. 3. 64. h. e. purgare, ut offundendo cibo alliciantur aves, & capiantur. Concinnare struices patinarias apud Eund. Men. 1. 1. 26. h. e. adornare varios cibos ad convivium. Concinnare vinum apud Caton. c. 114. 115. & 122. h. e. variarum rerum compositione admixtum condire ad varios usus medicinæ. Ubi est animadvertendum, mirari quodammodo Plinium, quod in hoc sensu Cato hunc verbum adhibuerit. Ait enim lib. 14. c. 20. ad fin. Cato jubet vina concinnari (hoc enim utitur verbo) cineris lixivii cum defruto, &c. Concinnare cadaver apud Apul. h. e. cadaver membratim discerptum componere sepeliendi causa. V. Concinnatus. ¶ Hinc & pro colligere, raccogliere positum vult Non. c. 1. n. 170. in illo Nævii: Transit Melitam Rom. exercitus, insulam urit, populatur, vastat, rem hostium concinnat. Fortasse εἰρωνικῶς locutus est Nævius, atque illud voluit dicere, quod Itali, gli concia pel dì delle feste. ¶ Sumitur etiam simpliciter pro facere, conficere, fare. Trebon. ad Cicer. Fam. 12. ep. 16. Nactus in navigatione nostra pusillum laxamenti, concinnavi tibi munusculum ex instituto meo. h. e. versiculos conscripsi. Plaut. Capt. 3. 4. 7. Me insanum concinnat verbis suis. Id. Amph. 1. 3. 32. Concinnare uxorem lacrymantem. farla piangere. Id. in fragm. apud Varron. l. 6. L. L. c. 3. Concinnare annonam caram. far incarire i viveri. Id. Capt. 4. 2. 38. Lanii concinnant liberis orbas oves. h. e. orbas faciunt agnos occidendo. Senec. ep. 117. Concinnare alicui multum negotii. h. e. facessere, molestiam creare. Phædr. l. 2. fab. 4. v. 25. malum. h. e. struere, moliri, facere. ¶ Item parare, preparare. Plaut. Rud. 1. 2. 8. Concinnare lutum. Id. Stich. 2. 1. 13. Concinnare viam tranquillam. fare, o rendere la strada libera: munire viam. Id. Trucul. 4. 3. 19. Livorem tu te scapulis concinnas tuis. ¶ Item reficere, resarcire, racconciare. Colum. l. 12. c. 3. ad fin. Cetera si refectionem desiderant, fabris concinnanda tradantur. Plaut. Men. 5. 1. 33. Concinnare pallam. ¶ Concinnare se levem suis apud eund. Trin. 3. 2. 58. est præbere se facilem suis. ¶ Si Nonio credimus loc. cit. significat etiam consentire. Sed profecto concinnare confundit cum concinere: & loca Cicer. quæ affert ex lib. 4. de Fin. c. 22. & ex fragm. l. 2. Acad. in correctioribus libb. concinere habent: idem dicito de alio loco 5. de Fin. c. 28. qui affertur ab nonnullis Lexicogr. ad confirmandam Nonii sententiam.

CONCINNUS, a, um, acconcio, ben aggiustato, adorno, εὐσύνθετος, apte compositus, conveniens, elegans. Etymologiam V. in voce præced. Cic. ad Q. Fr. l. 3. ep. 1. c. 1. Totum in eo est, tectorium ut concinnum sit. Al. aliter leg. Plaut. Pers. 4. 3. 77. Virgo concinna facie. di viso ben fatto. Horat. l. 1. ep. 11. v. 2. Concinna Samos. bella. Plin. l. 16. c. 34. Helicis folia angulosa & concinniora. εὐρυθμότερα habet Theophr. l. 3. c. 18. de eadem re verba faciens. Plin. l. 35. c. 10. sub fin. Pictor elegans & concinnus. ¶ Sæpe transfertur ad orationis elegantiam, ornatum, numerum significandum. Cic. de clar. Orat. c. 95. Sententiæ non tam graves & severæ, qua venustæ & concinnæ. Id. 3. de Orat. c. 27. Oratio concinna, distincta, ornata, festiva. Id. ibid. c. 53. Reditus ad rem aptus & concinnus. Id. 5. de. Fin. c. 5. Aristo concinnus & elegans. Id. in Pison. c. 25. Ut es homo facetus, ad persuadendum concinnus, perfectus, politus e schola. Id. in Orat. c. 6. Alii in eadem jejunitate (dicendi) concinniores, idest faceti, florentes etiam, & leviter ornati. Horat. l. 2. ep. 1. v. 74. Versus paulo concinnior. Nepos in Epamin. c. 25. Concinnus in brevitate respondendi. h. e. apposite, & paucis respondens. ¶ Concinnus helluo festive dicitur a Cicer. qui quandam in ipsa helluatione elegantiam, munditiam, & artificium sectatur: in Pison. c. 10. Cum ipse nudus in convivio saltaret: hic autem non tam concinnus helluo, nec tam musicus, jacebat in suo Græcorum fœtore atque vino. ¶ Concinnum est, commodum est, conveniens, utile est. Plaut. Mil. 4. 2. 33. Age, age, ut tibi concinnum est. ¶ Concinnus amicis est, cui cum amicis bene convenit, piacevole, che si confà. Horat. l. 1. sat. 3. v. 50. ineptus, Et jactantior hic paulo est: concinnus amicis Postulat, ut videatur.

CONCINO, is, inui, entum, a. 3. *cantare, o cantare insieme*, συνᾴδω, συμφωνέω, idem quod cano, vel simul cano: a *con*, & *cano*. Cic. l. 1. Tuscul. c. 44. Hæc cum pressis & flebilibus modis concinuntur, difficile est, &c. Sueton. in Calig. c. 54. Concinere tragœdo pronuntianti. Tibull. l. 2. el. 5. v. 88. de Phœbo. Qualem te memorant Saturno rege fugato, Victori laudes concinuisse Jovi. Ovid. 3. Amor. el. 9. v. 23. de eod. Ælinon in silvis idem pater, Ælinon, altis Dicitur invita concinuisse lyra. & eleg. 12. v. 1. tristia semper amanti Omina non albæ concinuistis aves. Liv. l. 9. c. 32. Concinunt tubæ, & signa inferuntur. Horat. l. 4. od. 2. v. 33. Concines majore poeta plectro Cæsarem. & vers. 41. Concines lætosque dies, &c. Liv. l. 6. c. 35. ad fin. Faxo, ne juvet vox ista, Veto, qua nunc concinentes collegas nostros tam læti auditis. ¶ Translate est convenire, concordare, *accordarsi*. Cic. 2. de nat. Deor. c. 7. Mundi partes inter se concinentes. & lib. 1. c. 7. Re concinere cum aliquo, verbis discrepare. Plin. l. 3. c. 1. extr. Ita fit, ut nulli duo concinant. V. *Concinno* in fine.

CONCIO, is, V. *Concieo*.

CONCIO, onis, f. *ragunanza di popolo raccolto a parlamento*, ἐκκλησία, conventus & cœtus populi ad oratorem audiendum: non tamen quilibet, inquit Fest. sed is, qui a magistratu, vel a sacerdote publico per præconem convocatur: quamquam de subitaria etiam coitione dici potest: a *con*, & *cieo*, vel *cio* convoco: neque enim placet, a coactione derivari, ut Varr. l. 5. c. 6. velle videtur. Cic. de Amic. c. 25. Concio, quæ ex imperitissimis constat, tamen &c. Id. l. 2. de Orat. c. 59. Quid aliud fuit, in quo concio rideret, nisi, &c. Id. 4. Verr. c. 50. Concio conventusque civium. Id. pro Sext. c. 12. Advocare concionem. Id. 4. Acad. c. 47. Vocare: & Agrar. 3. extr. Convocare aliquem in concionem. Id. post redit. in Sen. c. 6. Producere aliquem in concionem. Id. Agrar. 3. c. 1. Prodire: & Curt. l. 6. c. 9. Procedere in concionem. Sallust. in Jug. c. 8. Laudare aliquem pro concione. *in pubblica radunanza*. Sic Curt. l. 10. c. 16. Recitare litteras pro concione. Id. l. 7. c. 2. Dimittere concionem. ¶ Dividitur *concio* contra Senatum. Tacit. 4. Ann. c. 40. Dato tempore, vel in Senatu, vel in concione non reticebo. ¶ Pro loco, ubi concio convocata est. Cic. post redit. in Sen. c. 5. & 2. de Fin. c. 22. Ascendere in concionem. h. e. in suggestum, vel in rostra, unde ad concionem verba fiunt. Adde Verr. Flacc. apud Gell. l. 18. c. 7. ¶ Item pro ipsa oratione, quæ ad concionem habetur, *pubblica parlata*, *predica*, δημηγορία. Cic. 2. Agrar. c. 1. Habent concionem, in qua gratiam beneficii vestri cum suorum laude conjungunt. Id. Fam. 9. ep. 14. Legi concionem tuam: nihil illa sapientius. Id. 4. Attic. ep. 3. Conciones turbulentæ Metelli, temerariæ Appii, furiosissimæ Publii. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 73. Habere concionem apud milites. Id. ibid. l. 2. c. 18. Habere conciones graves in aliquem. Liv. l. 21. c. 45. & Curt. l. 6. c. 2. Vocare exercitum ad concionem. Adde Gell. loc. cit. ¶ Pro oratiunculis, quas historici inserunt historiæ suæ, ut Liv. Curt. Sallust. &c. habes exemplum Plin. l. 1. ep. 16. ¶ *In concione* adverb. quodammodo est, & significat palam, *corampopolo*. Cic. Attic. l. 15. ep. 15. Quæ quidem erunt φιλόλογα, & dignitatis meæ: ut vel in concione dicere auderem. Id. Fam. 8. ep. 7. extr. Epistolam tuam conscidi innocentem: nihil enim habebat, quod non vel in concione recte legi posset. ¶ *Conciones* pro iis, qui concionem faciunt. Petron. in Sat. c. 14. Conciones, quæ ad clamorem confluxerant. & cap. 15. Nescio quis ex concionibus, calvus, &c. & ibid. paulo post. Ridere acumen non minus concionum, quam, &c. Salmas. in his Petronii locis reponi vult *cociones*: quam recte, viderint alii. ¶ Festus docet, antiquos masculino genere posuisse. ¶ In inscriptionib. apud Gruter. pag. 506. & 507. scriptum est *contio*: sed non sunt ejusmodi, ut movere quemquam debeant.

CONCIONABUNDUS, a, um, concionem habens: & aliquando in malam partem adhibetur de iis, qui sine legitima auctoritate publice in foro, vel per vicos seditiosum aliquid vociferantur. Liv. l. 3. c. 47. Hæc prope concionabundus circumibat homines. Id. l. 5. c. 30. Hæc propalam concionabundus, in dies magis augebat iras hominum. Tacit. Ann. 1. c. 16. extr. Promptis jam & aliis seditionis ministris, velut concionabundus interrogabat, &c. ¶ In bonam partem Liv. l. 40. c. 27. Omnes portas concionabundus ipse imperator circumiit, &c. Adde lib. 21. c. 53.

CONCIONALIS, le, adject. ad concionem pertinens. Cic. Q. Fr. l. 2. ep. 5. Vehementer actum est, clamore Senatus prope concionali. Id. Attic. l. 1. ep. 16. post med. Concionalis hirudo ærarii, misera ac jejuna plebecula. Quintil. l. 9. c. 4. Genus dicendi concionale. h. e. deliberativum. Liv. l. 3. c. ult. Concionalis senex. h. e. assuetus concionibus: peritus concionum.

CONCIONARIUS, a, um, qui solet congregari ad concionem. Cic. ad Q. Fr. l. 2. ep. 3. Concionario illo populo a se prope alienato. Al. leg. concionatorio, al. concionali. Ammian. l. 27. c. 6. (al. 13. extr.) Oratio concionaria.

CONCIONATOR, oris, m. *predicatore*, ἐκκλησιαστής, qui concionem habet. Cic. Catil. 4. c. 5. Quid intersit inter levitatem concionatorum, & animum vere popularem. Ubi videtur Cic. intelligere eos, qui multitudinem concitant, & seditionem movent.

CONCIONATORIUS, a, um, δημηγορικός, ad concionem pertinens. Gell. l. 1. c. 11. Tibia quoque illa concionatoria in mentem venit, quam C. Graccho cum populo agenti præisse ac præmonstrasse modulos ferunt. V. Cicer. 3. de Orat. c. 60.

CONCIONOR, aris, atus sum, dep. 1. *parlare in pubblico*, *predicare*, δημηγορέω, concionem habeo, ad populum verba facio. Cic. 1. Tuscul. c. 49. Ita, velut e superiore loco concionandum est, ut &c. Id. de Harusp. resp. c. 5. De religionibus sacris concionatus est Clodius. Id. 2. ad Q. Fr. ep. 6. ad fin. C. Cato concionatus est, comitia haberi non siturum. Id. 5. Tuscul. c. 20. Concionari ex turri alta. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 7. apud milites. Id. l. 7. B. Gall. c. 47. Legio decima, qua cum erat concionatus. Al. aliter leg. Sueton. in Aug. c. 84. Concionari ad populum. ¶ Particip. *contionante*. Plin. l. 37. c. 9. Iaspis utilis concionantibus. Sueton. de illustr. Rhet. c. 6. More concionantis. ¶ Pro publice dicere, prodere, Lactant. l. 4. c. 18. post med. Idem hoc futurum, etiam Sibylla concionata est.

CONCIPILO, as, a. 1. videtur factum a *compilo*, epenthesi τοῦ *ei* (V. *Incitega*) ejusdem enim est significationis. Nam quemadmodum Non. cap. 1. n. 42. *suppilare* interpretatur *involare*, vel *rapere*, ita Festus: Concipilavisti, inquit, dictum a Nævio pro corripuisti, & involasti. Plaut. Truculent. 2. 7. 61. Etiam scelus viri, minitare? quem ego Offatim jam jam jam concipilabo. h. e. corripiam, lacerabo, discerpam. Superius vers. 52. & infra vers. 65. offatim te, inquit, machæra conficiam. *ti farò in pezzi*.

CONCIPIO, is, cepi, ceptum, a. 3. *concepire*, *ricevere*, *pigliare*, συλλαμβάνειν, idem quod capio, vel simul, aut intus capio, comprehendo, contraho, recipio. Lucret. l. 6. v. 502. Nubes concipiunt marinum humorem. Varr. l. 4. L. L. c. 25. Trulleum latius concipit aquam. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 14. Ut uno tempore turris tormentaque flammam conciperent. Plin. l. 24. c. 17. Concipere ignem e longinquo. Cic. 1. de nat. Deor. c. 55. Pars animæ redditur respirando, pars concipitur cordis parte quadam, quam, &c. Colum. l. 7. c. 5. post med. Concipere morbum. Plin. l. 21. c. 13. Flores noxium virus concipiunt, aquoso vere marcescentes. Ulpian. Dig. lib. 47. tit. 7. leg. 3. Arbor, quæ radicem non conceperit. Plin. l. 16. c. 31. extr. Platani plurimum ventorum concipiunt propter densitatem ramorum. ¶ *Concipere aquam* est e flumine, aut lacu in aquæductum derivare, quo in Urbem perducatur, *tirare*. Frontin. de aquæduct. artic. 11. Concipitur Augusta ex lacu Alsietino, via Claudia, milliario decimoquarto. ¶ *Concipere nuces sesquimodio*, apud Varron. l. 1. R. R. c. 7. *farle capire*. Verba sunt: Nuces integras, quas uno modio comprehendere possis, si fregeris, vix sesquimodio concipere possis. ¶ Sæpe dicitur de feminis, quæ semen ad fetum comprehendunt, *concepire*. Cic. pro Cluent. c. 12. Ut id quod conceperat, servaret, ut salvum parere posset. Varr. l. 2. R. R. c. 1. Quædam e vento concipiunt certo tempore equæ. Plin. l. 9. c. 51. ad fin. Pisces ova concipiunt. ¶ Item de inanimis, quæ aliquid producunt. Cic. 2. de nat. Deor. c. 10. Semina, quæ terra concipit. Plin. l. 16. c. 25. *concipere arbores* dicit, cum primum germinant. Id. l. 18. c. 7. Frumenta quædam in tertio genu spicam incipiunt concipere. ¶ Translate ponitur pro efformare, comprehendere, intelligere, *concepire*, *apprendere*, *capire*. Plin. l. 36. c. 15. ad fin. Quæ neque concipi animo, nisi ab iis, qui videre, neque humano sermone enarrari possunt. Id. l. 33. c. 4. Fragor, qui concipi humana mente non potest. Cic. 3. Offic. c. 29. Quod ita juratum est, ut mens conciperet fieri oportere, id servandum est. Id. 1. de Leg. c. 22. Rerum omnium quasi adumbratas intelligentias animo & mente concipere. Plin. l. 3. c. 5. post med. Concipere æstimationem dignam alicujus rei. *far giusta stima*, *degno concetto*. Quintil. l. 9. c. 1. cogitationem. *formar un' idea*. & eod. sensu, lib. 8. c. 3. & lib. 12. c. 10. visionem. ¶ Cum infinito Cels. in præfat. l. 7. sub fin. Ego eundem quidem hominem posse omnia ista præstare concipio. h. e. intelligo, video, admitto. (Adde l. 4. c. 1. post med.) Velles. l. 2. c. 117. Concepit, esse homines, qui nihil, &c. h. e. putavit, in animum induxit. Tacit. Ann. 2. c. 39. Agrippam ferre ad exercitus, non servili animo concepit. *si mise in pensiero*. Adde Cels. l. 4. c. 1. a med. & Ovid. 2. ex Pont. ep. 2. v. 9. ¶ Item pro suscipere, admittere. Cic. 1. Offic. c. 34. Concipere dedecus. Id. 1. Tuscul. c. 30. fraudes. Id. 3. Verr. c. 4. scelus in se. Id. Verr. 6. c. 45. ad fin. cupiditatem. *invogliarsi*. Id. 3. de Legib. c. 14. vitia. Ovid. Metam. 10. v. 582. laudando concipit ignem. *s' innamora*. Id. Metam. 1. v. 166. Concipere animo iras ingentes. & lib. 2. v. 640. furores fatidicos mente. & lib. 15. v. 335. vires. *rinforzarsi*. Virg. 11. Æn. v. 368. robur pectore. Id. ibid. v. 519. curam ducis. Petron. in Satyr. c. 97. spem. Curt. l. 10. c. 2. spem ex aliquo. Vellej. l. 2. c. 106. spe aliquid. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 6. inimicitias. Cic. post redit. ad Quirit. c. 1. odium in aliquem. Ovid. 1. Fast. v. 485. metum. ¶ Item cogitare, meditari. Ovid. 2. Metam. v. 76. Forsitan & lucos illic, urbesque, domosque Concipias animo, delubraque ditia donis Esse. Id. 2. ex Pont. el. 7. v. 16. Pectore concipio nil nisi triste meo. Id. 7. Metam. v. 22. Concipere thalamos. Stat. l. 5. silv. 1. v. 3. Concipere solatia alicui. h. e. solatia in aliquem meditari. Quintil. l. 6. in proœm. Concipere summa de aliquo. *concepire*, *sperar gran cose*. Martial. l. 8. epigr. 56. de Virgilio. Protinus Italiam concepit, & Arma virumque, Qui modo vix Culicem fleverat ore rudi. ¶ Item exprimere, pronuntiare, proferre: & dicitur de iis, quæ certa verborum ratione, & formula comprehensa dicuntur. Liv. l. 3. c. 5. Difficile est, quot ceciderint, exacto affirmare numero. audet tamen Antias Valerius concipere summas. *dirne il conto preciso*. Ovid. 7. Metam. v. 594. Concipere vota. Senec. in Herc. Fur. v. 926. preces. ¶ *Concipere verba* est verborum formulam exprimere, quam alius totidem verbis referat, *esprimere con formola*. Ex gr. *concipere verba jurامenti*, vel *juramentum*, præire juraturo verba juramenti: *concipere vadimonium*, proferre formulam vadimonii, &c. Liv. l. 7. c. 5. Stans ferro intento, nisi in quæ concepisset verba, juraret, se patris ejus accusandi causa concilium plebis nunquam habiturum, se eum extemplo transfixurum minatur. Tacit. 4. Hist. c. 41. Senatus jusjurandum concepit, quo, &c. Cic. Q. Fr. l. 2. ep. 15. Negat, in tanta multitu-

titudine quemquam fuiſſe, qui vadimonium concipere poſſet. ¶ Aliquando concipere verba, preces dicitur is, qui dictata ab aliis verba pronuntiat. Senec. in Troad. v. 1100. Dum verba fatidici, & preces Concipit Ulyſſes vatis. Tacit. 4. Hiſt. c. 31. Cum cetera jurisjurandi verba conciperent, Veſpaſiani nomen hæſitantes aut etiam ſilentio tranſmittebant. ¶ Concipere aliquid verbis eſt aliquid certa verborum formula exprimere. Cic. 3. Offic. c. 29. ad fin. Quod ex animi tui ſententia juraris, ſicut verbis concipitur jure noſtro. ¶ Concipere libellum, edictum, &c. apud ICtos eſt certis verbis comprehendere, ac deſcribere, formare. Ulpian. Dig. lib. 13. tit. 6. leg. 1. Qui edictum concepit, commodati fecit mentionem. Id. Dig. lib. 48. tit. 19. leg. 9. Ne tabelliones inſtrumenta forment, neve libellos concipiant. Sic Id. lib. 41. tit. 1. leg. 38. circa med. Concipere ſtipulationem. Jabolen. lib. 5. tit. 1. leg. 35. Concipere obligationem in futurum. Cajus lib. 4. tit. 5. leg. 8. Concipere actiones in bonum, & æquum. ¶ Concipere fœdus apud Virg. 12. Æn. v. 13. eſt verborum fœderis exprimere formulam, & fœdus facere. ¶ Concipere dies, ferias, ſacra, bellum eſt certis verbis dies, ferias, aut bellum indicere. Varr. l. 5. L. L. c. 3. Ubi viæ competunt, tum in compitis ſacrificatur: quotannis is dies concipitur. Liv. l. 5. c. 17. Magiſtratus vitio creatos, Latinas ſacrumque in Albano monte non rite concepiſſe. Varr. l. 4. L. L. c. 15. Per feciales fiebat, ut juſtum conciperetur bellum. ¶ Concipere bellum alicui ſingulari conſtructione dixit Silius pro conceptis verbis jurare, ſe bellum alicui illaturum. Locus eſt lib. 13. ubi Hamilcar de Annibale loquens, ait verſ. 744. decimum modo cœperat annum Exceſſiſſe puer, noſtro cum bella Latinis Concepit juſſu. V. lib. 1. v. 77. & ſequentib. & Liv. l. 21. c. 1. ¶ Concipere furtum V. in Conceptus, & in Lanx. ¶ In re augurali concipere templum eſt locum in cælo conceptis certiſque verbis definire, intra quem auguria capienda ſint. Varr. l. 6. L. L. c. 2. ¶ Denique Serv. ad ſupra cit. 12. Æn. docet concipere veſtimenta dici ſarcinatores, cum e diverſo conjungunt, & adſuunt. Quam recte & vere, ipſe viderit.

CONCISE, adverb. συντόμως, ſtricte, conciſa ratione. Quintil. l. 12. c. 2. ante med. Quamquam ea (dialectica) non tam eſt minute atque conciſe in actionibus utendum, quam in diſputationibus.

CONCISIO, onis, f. actus concidendi, ἐντομή, ἐπικοπή. Cic. in Partit. c. 6. Dilucidum fit uſitatis verbis, propriis, diſpoſitis aut circumſcriptione concluſa, aut intermiſſione, aut conciſione verborum. h. e. aut comprehenſione continua, aut membratim intermiſſa, aut cæſim abrupta. V. in Orat. cap. 63. triplicis hujus modi exemplum.

CONCISOR, oris, m. qui concidit. Corippus l. 4. v. 22. gemit undique feſſus Conciſor nemorum, crebriſque ſecuribus ictus Congeminant.

CONCISORIUS, a, um, ad concidendum pertinens. Veget. de re Veterin. l. 1. c. 56. Ferramento conciſorio animalium ſoleas purgare.

CONCISURA, æ, f. taglio, ἐντομή, actus concidendi, conciſio. Plin. l. 34. c. 8. Quam ſtatuam inaurari juſſit Nero: dein cum pretio periiſſet gratia artis, detractum eſt aurum: pretioſiorque talis exiſtimatur, etiam cicatricibus operis atque conciſuris, in quibus aurum hæſerat, remanentibus. Al. leg. conſciſſuris. Senec. ep. 100. ante med. Deſit ſane varietas marmorum, & conciſura aquarum cubiculis interfluentium. h. e. minuta diviſio aquarum, quæ tubulis concipiuntur, ut in varias ædium partes influant. Nos quoque tagli appellamus, quos alveos a flumine ducimus ad aquas derivandas.

CONCISUS, um, tagliato, συγκεκομμένος, cæſus: a concido. Ovid. 2. Faſt. v. 647. Ligna ſenex minuit, conciſaque conſtruit alte. Plin. l. 26. c. 8. Radix minute conciſa. ¶ Item percuſſus, percoſſo. Juvenal. ſat. 3. v. 300. Pulſatus rogat, & pugnis conciſus adorat. ¶ Item diviſus, diſtinctus, diviſo, diſtinto. Juvenal. ſat. 14. v. 291. Conciſum argentum in titulos, facieſque minutas. h. e. in pecuniam redactum. Plin. l. 16. c. 28. ad fin. Materies conciſa nodis. h. e. arboris truncus, vel trabs nodis diſtincta. Id. l. 10. c. 29. de cantu luſciniæ. Nunc continuo ſpiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nunc diſtinguitur conciſo. h. e. reſpiratione diſtincta, atque ut ita dicam, interrupta. ¶ De exercitu adverſo prœlio cæſo, Cic. Attic. l. 5. ep. 16. ad fin. Conciſos exercitus noſtros a Barbaris nuntiabant. tagliati a pezzi. ¶ Eſt etiam interciſus, interruptus, interrotto. Cæſ. l. 3. B. Gall. c. 9. Pedeſtria itinera conciſa æſtuariis. ¶ Translate Cic. Phil. 12. c. 5. Nondum erat veſtris tam graviſſimis, tamque multis judiciis, ignominiiſque conciſus. ¶ Sæpiſſime refertur ad genus dicendi, & ponitur pro aſtricto, brevi: quod quæ neceſſaria omnino non ſunt, conciduntur atque omittuntur. Cic. in Bruto. c. 17. Conciſæ ſententiæ. Id. 3. de Orat. c. 53. Diſtincte conciſa brevitas. & lib. 2. c. 14. ad fin. Anguſtæ & conciſæ diſputationes. Quintil. l. 6. c. 4. Brevis & conciſa actio. Plin. l. 2. c. 47. Nimis ſubtilis, & conciſa ratio. troppo ſcarſa, e mancheνole diviſione. ¶ Conciſa oratio dicitur, quæ brevioribus inciſis conſtans, non continua, ſed veluti membratim conciſa eſt. Cic. 2. de Orat. c. 80. Quamquam hoc ipſum efferrur, inquit, conciſum eſt. Id. in Orat. c. 13. Thraſymachus conciſus minutis numeris. Quintil. l. 9. c. 4. Compoſitio multis clauſulis conciſa ſubſultat. Id. declam. 17. c. 15. extr. Multum palloris attoniti, conciſa verba, trepida ſuſpiria. parole tronche.

CONCITAMENTUM, i, n. incitamento, incitamentum, ὁρμητήρια. Senec. 3. de Ira, c. 9. Quis ignorat, lituos & tubas concitamenta eſſe?

CONCITATE, adverb. con impeto, velocemente, παρορμητικῶς, ἀκρατῶς, citatim. Quintil. l. 11. c. 3. Concitate ire. Colum. l. 6. c. 6. ſub fin. Tum concitate agitur pecus euſque dum anhelet. Lactant. l. 6. c. 1. ſub fin. Ad mortem concitatiſſime properant. ¶ Translate Quintil. l. 9. c. 2. ſub fin. Alia concitate, alia remiſſe dicenda ſunt. Id. l. 12. c. 10. Concitatius movere affectus. con più veemenza.

CONCITATIO, onis, f. commozione, impeto, vehemens commotio, impetus, παρόρμησις. Cic. 5. Tuſcul. c. 16. ad fin. Sapiens ab omni concitatione animi, quam perturbationem voco, ſemper vacat. Id. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 13. ad. fin. Nullæ tuæ vehementiores animi concitationes. impeti di collera. Id. in Bruto, c. 14. Plebis contra Patres concitatio & ſeditio. tumulto, ſollevazione. Sic Cæſ. l. 3. B. Civ. c. 106. Crebræ continuis diebus ex concurſu multitudinis concitationes fiebant. Cic. l. 1. de Divin. c. 36. Atque etiam illa concitatio declarat, vim in animis eſſe divinam. ſcilicet cum vocum gravitate & cantibus pelluntur animi vehementius, ut ſtatim ſupra dixerat. Id. ibid. l. 2. c. 11. Concitatione mentis edi, & quaſi fundi naturale genus divinandi.

CONCITATOR, oris, m. concitatore, ſollevatore, qui concitat, & tumultus ac turbæ auctor eſt. Cic. pro Dom. c. 5. Seditionis inſtimulator & concitator tu fuiſti. & paulo poſt. Sergius ſignifer ſeditionis, concitator tabernariorum. Hirt. de B. Gall. l. 8. c. 38. Concitatorem belli ad ſupplicium depoſcere.

CONCITATRIX, icis, f. quæ concitat. Plin. l. 26. c. 10. Concitatricem vim habet ſatyrion. Adde lib. 19. c. 8. poſt med.

CONCITATUS, a, um, concitato, ſpinto in fretta, commoſſo, παρορμηθείς, citatus, incitatus, commotus. Cic. in ſomn. Scipion. c. 5. Converſio cæli concitatior. Quintil. l. 2. c. 11. (al. 12.) Concitatiſſimus motus corporis. Nepor in Datam. c. 4. Equo concitato ad hoſtem vehitur. Liv. l. 35. c. 5. Equos quam concitatiſſimos immittere. Cæſ. l. 1. B. Civ. v. 70. Magno curſu concitati. Curt. l. 4. c. 3. Mare vento concitatum. ¶ Translate Cic. pro Mur. c. 31. Animi quodam impetu concitatus. Id. in Bruto, c. 89. Admirabili quodam ad philoſophandum ſtudio concitatus. Quintil. l. 6. c. 3. Concitatus ira. Nepor in Ariſtid. c. 1. Concitata multitudo reprimi non poteſt. Cic. in fragm. pro Scauro, apud Priſcian. l. 6. pag. 689. Putſch. Pellicatus dolore concitata. Auct. de B. Hiſpan. c. 37. Seditio concitata. Sueton. in Othon. c. 10. Concitatus exemplo. Quintil. l. 12. c. 9. Vibrantibus concitatiſque ſententiis velut miſſilibus uti. Id. l. 11. c. 3. Erecta & concitata vox.

CONCITO, as, avi, atum, a. 1. muovere, promuovere, incitare, eccitare commuovere, παρορμάω, cito, incito, celeriter moveo, commoveo, agito. Celſ. l. 6. c. 6. n. 15. Medicamenta, quæ pituitam concitant. Id. l. 2. c. 13. Bilis concitat morbos. Liv. l. 2. c. 6. Concitare equum calcaribus. Id. l. 35. c. 12. extr. Ætoli concitabant bellum Romanis. h. e. adverſus Romanos. Cæſ. l. 7. B. Gall. c. 77. Omnem Galliam ad auxilium noſtrum concitavimus. Ovid. 4. ex Pont. ep. 14. v. 41. Concitare iram populi alicui. h. e. contra aliquem. attizzare. & Heroid. ep. 7. v. 42. Eurus concitat aquas. Valer. Flacc. l. 3. v. 583. Concitare ſe fuga in locum aliquem. Id. l. 6. v. 264. Avis concitat alas. sbatte l' ali. & verſ. 340. Concitare miſſile. lanciare con forza. Ovid. 2. Faſt. v. 286. Concitare feras. dar la caccia. Cæſ. l. 7. B. Gall. c. 42. multitudinem ad arma. & l. 3. B. Civ. c. 18. tumultum. Plin. l. 5. c. 30. ſub fin. Concitat ſe Helleſpontus. ſi mette in corſo. ¶ Abſolute pro movere ad ſeditionem, ſollevare. Ovid. 2. Faſt. v. 849. Brutus clamore Quirites Concitat, & regis facta nefanda refert. Pollio ad Cicer. Fam. 10. ep. 33. Concitare non modo nationes, ſed etiam ſervitia. Cic. 4. Acad. c. 47. Quo ſpectat illud, cum artificia tolli quereris a nobis, niſi ut opifices concitentur? ¶ Translate Cic. 1. de Orat. c. 53. Concitare miſericordiam populi. Id. Verr. 7. c. 8. invidiam in quempiam ex aliqua re. Id. l. 1. de Invent. c. 53. gravem offenſionem in aliquem. & cap. 54. odium in ſuperbiam. Id. 2. de Orat. c. 58. riſum. Id. Catil. 4. c. 3. Miſcere & concitare nova mala. Id. pro Mur. c. 39. Concitare diſcordiam & ſeditionem. Id. Verr. 5. c. 3. Concitari in aliquem. h. e. iraſci. Id. Fam. 2. ep. 1. Concitare magnam exſpectationem ſui. Id. 2. de Orat. c. 46. Concitari omni motu animi. Id. 1. de Divin. c. 31. Cum a corpore animus abſtractus divino inſtinctu concitatur. Quintil. l. 9. c. 4. Compoſitione, velut amentis quibuſdam, nerviſve, intendi & concitari ſententiæ videntur. Id. ibid. ſub fin. Concitare judicem. h. e. ad iram, odiumve movere. Id. l. 6. c. 2. Concitare aliquem in iram. Phædr. l. 1. fab. 29. ſibi periculum. h. e. creare. Plin. l. 20. c. 17. ſomnum. far venir ſonno.

CONCITOR, oris, m. concitator. Tacit. 4. Ann. c. 28. & 4. Hiſt. c. 56. Concitores belli. Adde Liv. l. 23. c. 41. & lib. 29. c. 3. & lib. 37. c. 45. & alibi, & Juſtin. l. 2. c. 9. quibus locis al. leg. concitator.

CONCITUS, a, um, concitato, incitato, commoſſo, veloce, concitatus, commotus, velox: a con, & cieo. Cic. pro Cæſ. c. 5. Defenſor nimium litigioſus, concitus ad rixam. Curt. l. 7. c. 4. ad fin. Equus calcaribus concitus. Plin. l. 9. c. 8. Concitus fame. Id. l. 25. c. 3. Mors concita ob cruciatus. h. e. properata. Ovid. Metam. 3. v. 79. Concitus imbribus amnis. Virg. Æn. 12. v. 921. Saxa concita tormento murali. lanciati, ſcagliati. Id. ibid. v. 694. Immani concitus ira. & verſ. 902. Curſu concitus. Ovid. 10. Metam. v. 690. Concitus a numine. Id. 1. de ar. am. v. 312. Aonio concita Baccha Deo. Id. 2. Triſt. v. 388. Dolor concitus a læſo amore. Id. 6. Faſt. v. 521. Ad vocem concitus urget iter. ¶ Eſt etiam concitus a cio is, penult. producta. Valer. Flacc. l. 2. v. 460. ruit e ſparſo concita mapali Agreſtum manus. h. e. convocata. Lucan. l. 5. v. 597. Inde ruunt toto concita pericula mundo. h. e. commota, provocata.

CONCITUS, us, m. concitatio, impetus. In ſexto caſu ſingulari Claud. Mamert. in genethl. Maxim. c. 8. Quis ſimili concitu eques, aut velivola navis?

CONCIVIS, is, comm. gen. concittadino, qui ejuſdem civitatis jure gaudet.

gaudet. Latiui veteres dixere civis, aut municeps: posteriorum quidam concivis, ut Tertull. l. 5. contra Marcion. c. 17. vertens συμπολίτης ex D. Paulo ad Ephes. 2. 19. Hieronym. in epist. &c. Scipio Maffejus Verona illustrata par. 2. l. 1. pag. 13. habere se ait veterem Lapidem, in quo concivium litteris pæne cubitalibus scriptum sit. Eum inter suas veteres Inscriptiones primum retulit Muratorius pag. 875. n. 11. curtum lapidem sine capite & cauda. Deinde ipse Maffejus in Museo Veron. pag. 87. n. 5. his verbis:..... Dic Q..... Rom. & Aug...... Concivium Rom...... tannia. ann. VII..... Equit. Cyren. ann. VI....... Est militaris, & videtur continere dedicationem alicujus operis, Romæ & Augusto factam. Est etiam locus in fragm. Agror. de Limitib. pag. 216. Goes. Exactum concivium locum primum appellatum, deinde dictum fundum. Sed locus obscurus est, & incertæ lectionis, ut & ejus Auctor incertæ auctoritatis. Quare concivis vox est minus Latina, ut συμπολίτης minus probata Græcis, teste Polluce init. cap. 4. lib. 3.

CONCIUNCŬLA, æ, f. diminut. a concio. Cic. ad Attic. l. 2. ep. 16. Quæ mihi videtur una conciuncula clamore pedissequorum nostrorum esse peritura.

CONCLAMATĬO, onis, f. grido universale, ἀναβόησις, multorum clamor. Senec. l. 1. de Clem. c. 12. Exaudire conclamationem tot millium sub gladio gementium. Tacit. 3. Ann. c. 2. Lacrymis & conclamationibus dolorem testari. ¶ Item acclamatio, acclamazione. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 26. Curio universi exercitus conclamatione imperator appellatur.

CONCLAMĀTUS, a, um, adject. Saxa conclamata h. e. clamoribus completa, vel clamando vocata. Martial. l. 9. epigr. 46. de Prometheo. Videris immensis cum conclamata querelis Saxa senis, &c. Apul. l. 7. Metam. Nisi ploratu femineo conclamatum viatorum præsidium accurrisset. ¶ Conclamata suprema apud Quintil. declam. 8. c. 10. & Ammian. l. 30. c. ult. sunt voces, quibus recens mortui sæpe nomine vocabantur: (V. Conclamo) & conclamata corpora dicuntur a Lucano, in quibus nulla spes vitæ restat: lib. 2. v. 22. cum corpora nondum Conclamata jacent. Sic Apul. l. 2. Metam. Defletus & conclamatus mortuus. & lib. 2. de dogm. Platon. Conclamata & desperata corpora. ¶ Hinc conclamatæ res, desperatæ & perditæ. Serv. ad 2. Æn. v. 233. ¶ Conclamatum frigus est maximum, veluti quo corpora conficiuntur, & pereunt. Macrob. l. 7. Saturn. c. 5. Mandragoram, aliasque herbas conclamati frigoris pipere temperatis. ¶ Pro celebri, ac famoso. Sidon. l. 6. ep. 1. Conclamatissimus primipilaris. Id. l. 8. ep. 3. Conclamatissimæ declamationes.

CONCLAMĬTO, as, avi, atum, a. 1. idem quod clamito, vel simul clamito. Plaut. Merc. 1. 1. 51. Conclamitare tota urbe.

CONCLĀMO, as, a. 1. gridare insieme, συμβοάω, simul clamo. Cic. 6. Phil. c. 1. Cum vos universi una mente atque voce, iterum a me conservatam esse Rempubl. conclamastis. Liv. l. 6. c. 28. Conclamatum ad arma, concursumque in muros est. Virg. 2. Æn. v. 232. Ducendum ad sedes simulacrum, orandaque divæ Numina, conclamant. Cæs. l. 5. B. Gall. c. 36. Conclamare victoriam. gridar vittoria. & cap. 26. Conclamaverunt, uti aliqui ex nostris ad colloquium prodirent. Id. l. 1. B. Civ. c. 7. Conclamant, se paratos esse. Curt. l. 4. c. 1. Conclamant, duceret, quo videretur. ¶ Conclamare vasa, ἀναζυγὴν σημαίνειν, militaris est locutio, pro denuntiare inter milites, ut vasa colligant, quod fiebat, cum exercitus moturus erat castra. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 66. Signum dari jubet, & vasa militari more conclamari. ¶ Et absoluto eod. sensu, Id. ibid. c. 75. Ut militare institutum servaretur, conclamari jussit. ¶ Conclamatum est, è finita, πέπρακται, proprium eorum, qui morientibus assistunt, & translate pro finitum est, desperatum est. Solebant enim cadaverum faciem pluries frigida abluere, nomenque eorum clara voce inclamare, ne forte syncope correptos pro mortuis funerarent. Donatus ad illud Terent. Eun. 2. 3. 56. Desine, jam conclamatum est. ¶ Ponitur & pro simplici clamo, vel valde clamo. Plaut. Mil. 2. 2. 22. Ubi abiit, conclamo. Ovid. 4. Metam. v. 690. Conclamat virgo. Adde Virg. 3. Æn. v. 523. & Petron. in Satyr. c. 102. ¶ Item pro voco, invoco, chiamare. Virg. 7. Æn. v. 504. Auxilium vocat, & duros conclamat agrestes. Ovid. Metam. 13. v. 73. Conclamare socios. Senec. in Oedip. v. 974. Conclamare deos omnes. ¶ Singulare est illud Statii Theb. 6. v. 13. planctu conclamat uterque Isthmos, Echioniæ responsant flebile Thebæ. h. e. resonat, personat.

CONCLAVĀTÆ dicebantur, quæ sub eadem erant clave. Festus: ubi ædes subintelligendum videtur: ut hoc voluerit significare, conclavatas ædes dicta fuisse plura cubicula, quæ porta una, unaque clavi clauderentur. Scalig. putat legendum esse conclavia.

CONCLĀVE, is, n. μυχός, οἴκημα, pars ædium, cubiculum, membrum, quod clave claudi potest. Si simplex est, dicitur Italice stanza, camera, gabinetto; si alia habet cubicula adhærentia (ut est apud Fest. & Donat. ad Terent.) quæ una clave claudantur, appartamento. Terent. Eun. 3. 5. 35. Dum apparatur virgo in conclavi sedet. Id. Heaut. 5. 1. 29. Est mihi ultimis conclave in ædibus quoddam, retro. camerino da letto. Sic Cic. pro Rosc. Amer. c. 23. Cum cœnatus cubitum in idem conclave cum duobus filiis isset. Id. 2. de Orat. c. 86. Conclava illud, ubi epularetur Scopas, concidisse. tinello. Quintil. l. 11. c. 2. & Valer. Max. l. 1. c. 8. extern. n. 7. eandem hanc rem narrantes, triclinium appellant. Liv. l. 39. c. 14. Ut sacerdotes ejus sacri omnes conquirerent, comprehensosque libero conclavi ad quæstionem servarent. h. e. libera custodia, extra publicum carcerem. V. Custodia. Colum. l. 12. c. 2. Excelsissimum conclave pretiosissima vasa, & vestem desiderat. Id. l. 8. c. 1. ad fin. Aves, quæ conclavibus septæ saginantur. in luoghi chiusi. Imp. Constant. lib. 9. Cod. Theodos. tit. 3. leg. 3. Unum carceris conclave. h. e. unus carcer. ¶ Ex allatis exemplis satis apparet conclave dici quamcumque ædium partem, dummodo claudi clave possit. ¶ In genit. plurali reperitur & conclaviorum, & conclavium. Vitruv. l. 6. c. 5. Altitudines conclaviorum, quæ oblonga fuerint, sic habere debent rationem, &c. Id. l. 7. c. 9. In expolitionibus conclavium.

CONCLAUSUS, a, um, adject. velut a conclaudo, conclusus, rinserrato. Colum. l. 3. R. R. c. 12. Eadem veluti conclausa, & coarctata semina comprimere. ¶ Conclusus magis est in usu.

CONCLINISCO. V. Conquinisco.

CONCLŪDO, is, usi, usum, a. 3. rinserrare, rinchiudere, συγκατακλείω, idem quod claudo, vel simul claudo. Cic. de Univ. c. 3. Deus intelligentiam in animo, animum conclusit in corpore. Curt. l. 5. c. 1. Tigris, & Euphrates Mesopotamiam ab utroque latere concludunt. Virg. Æn. 1. v. 425. optare locum tecto, & concludere sulco. Senec. in Hippol. v. 122. Concludere monstra domo cæca. Plaut. Cas. a. 1. v. 44. Concludere aliquem in fenestram. Terent. Adelph. 4. 2. 13. se in cellam aliquam. Id. Eun. 4. 3. 25. quempiam aliquo. Cic. 5. Fin. c. 20. Bestiæ, quas delectationis causa concludimus. ¶ Significat etiam obturare. Valer. Flacc. l. 1. v. 479. fissaque fluctu, Vel pice, vel molli concludere vulnera cera. otturar le fessure. ¶ Translate Terent. Hecyr. 4. 4. 8. Tot me nunc rebus miserum concludit pater. mi stringe, mi mette in angustie. Id. Eun. 5. 9. 17. Fortuna tot res, tantas, tam opportune in unum conclusit diem. ha fatto accadere in un sol giorno. Cic. 1. de Leg. c. 5. Jus civile in parvum & angustum locum concluditur. Id. 1. de Orat. c. 61. Orator concludatur in ea, quæ sunt in usu civitatum vulgari & forensi. si restringa a quelle cose, che, &c. Nepos in Epamin. c. 4. sub fin. Uno hoc volumine vitas excellentium virorum concludere constituimus. h. c. complecti. ¶ Sæpe est verbum disputantium, & ponitur pro colligere argumentatione, conchiudere. Gell. l. 14. c. 1. sub fin. Genethliacos nullo pacto consulendos esse, hujusmodi argumentis concludebat. Cic. 2. de Fin. c. 19. extr. Deinde concludebas summum malum esse dolorem. Id. 2. de Orat. c. 53. Demonstrando, id quod concludere illi velint, non effici ex propositis, nec esse consequens. inferire. Id. in Orat. c. 35. Concludere argumentationes. Id. 4. Acad. c. 14. argumentum. ¶ Item pro finire. Cic. Fam. 5. ep. 12. Ancipites variique casus exitu notabili concluduntur. Id. Verr. 5. c. 69. extrem. Qua epistola recitata, conclusurum me esse crimen decumarum dixeram. Id. in Orat. c. 59. ad fin. Verborum descriptus ordo alias alia terminatione concluditur. Quintil. l. 1. c. 5. (al. 9.) Vocem acuto tenore concludere. ¶ Concludere verba, aut sententias est eas numeris claudere. h. c. numerose explicare. Cic. in. Orat. c. 69. Utitur ea trajectione verborum, & nihilo tamen aptius explet concluditque sententias. Horat. l. 1. sat. 4. v. 40. neque enim concludere versum, Dixeris esse satis.

CONCLŪSE, adverb. συγκεκλεισμένως, numerose, concinne. Cic. in Orat. c. 53. Cum, ut fit, fortuito sæpe aliquid concluse apteque dicerent.

CONCLUSĬO, onis, f. rinchiudimento, actus concludendi, σύγκλεισις. Vitruv. l. 5. c. ult. Ita conformandæ portuum conclusiones. Cœl. Aurel. Acut. l. 2. c. 3. & 10. Palpebrarum conclusio. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 22. Gravi pestilentia conflictati ex diutina conclusione. dallo star rinserrati per assedio. Hoc sensu usus est etiam Nepos in Eumen. c. 5. & Vitruv. l. 5. c. 9. ad fin. ¶ Translate est finis, conclusione. Cic. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. ult. In extrema parte & conclusione muneris ac negotii tui. ¶ In oratione conclusio est exitus & determinatio totius orationis, ut Cic. 1. de Invent. c. 52. definit, la perorazione. Adde cap. 14. extr. & lib. 2. de Orat. c. 19. a med. & Quintil. l. 6. c. 1. ¶ Item epilogus, epilogo. Auct. ad Herenn. l. 2. c. 30. Conclusiones, quæ apud Græcos ἐπίλογοι nominantur, tripartitæ sunt, &c. In quatuor locis uti possumus conclusionibus, in principio, secundum narrationem, secundum firmissimam argumentationem, in conclusione. h. e. in peroratione. Adde Quintil. initio cap. 1. l. 6. ¶ Conclusio verborum est eorum apta collocatio & compositio, qua numerus & periodus efficitur. Cic. 3. de Orat. c. 44. Hæc duo, vocis dico moderationem, & verborum conclusionem a poetica ad eloquentiam traducenda duxerunt. Id. in Bruto, c. 8. Verborum quasi structura, & quædam ad numerum conclusio. Adde in Orat. cap. 49. extr. & cap. 50. & Quintil. l. 9. c. 4. post init. ¶ In argumentatione conclusio est complexio syllogismi, qua totius argumenti vis & ratio concluditur, la conseguenza. Gell. l. 2. c. 8. Conclusionem syllogismi non in fine posuit, sed in principio. Adde cap. 7. ¶ Item ipsa argumentatio, argomento, quoniam certis propositionibus, & certo ordine collocatis concluditur. Cic. 3. de nat. Deor. c. 7. ad fin. Zenonis breves, & acutulæ conclusiones. Id. 4. Acad. c. 4. Ex quo illa conclusio nascitur: si, sol quantus sit, &c.

CONCLUSIUNCŬLA, læ, f. dimin. a conclusio. Pro brevi argumentatione Cic. 4. Acad. c. 24. Quorum sunt contorta, & aculeata quædam sophismata: sic enim appellantur fallaces conclusiunculæ. Id. 2. Tuscul. c. 18. Stoici contortulis quibusdam ac minutis conclusiunculis effici volunt, non esse malum, dolorem.

CONCLUSŪRA, æ f. Vitruv. l. 6. c. 1. Administrandum est, uti levent onus parietum fornicationes cuneorum divisionibus, & ad centrum respondentes earum conclusuræ. h. c. colligationes, nexus.

CONCLŪSUS, us, m. rinserramento. In sexto casu singul. Cœl. Aurel. Tard. l. 1. c. 4. Conclusu corporis corrigere.

CONCLŪSUS, a, um, rinserrato, rinchiuso. συγκεκλεισμένος, clausus. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 7. Conclusa aqua facile corrumpitur. Lucret. l. 4. v. 460. Conclusus locus. Cæs. l. 3. B. Gall. c. 9. Longe

aliam esse navigationem concluso mari, atque in vastissimo Oceano. *Sueton. in Ner. c.* 31. Piscina conclusa porticibus. *Hygin. Poet. Astron. l.* 4. *c.* 14. Locum conclusiorem lumine implere. ¶ Translate *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 42. Omnia fere quæ sunt conclusa nunc artibus, dispersa & dissipata quondam fuerunt. *Id. pro Rosc. Com. c.* 5. In hanc formulam omnia judicia legitima, omnia arbitria honoraria conclusa & comprehensa sunt. *Id. in Orat. c.* 5. *extr.* Oratio neque perfecta, neque conclusa. *h. e.* numerosa, periodica. *Id.* 2. *de Fin. c.* 27. Perfecto & concluso, neque virtutibus, neque amicitiis usquam locum esse, &c. *provato, e conchiuso, che*, &c. *Id. Verr.* 4. *c.* 34. Facinus natum a cupiditate, auctum per stuprum, crudelitate perfectum atque conclusum. *compito e terminato.*

CONCOCTIO, onis, f. *digestione*, digestio cibi in stomacho, πέψις. *Cels. l.* 1. *c.* 8. Prodest adversus tardam concoctionem clare legere, deinde ambulare. & *lib.* 3. *c.* 22. Ne stomachus gravetur, & concoctionem impediat. *Plin. l.* 27. *c.* 7. Absinthium adjuvat concoctiones. *Id. l.* 23. *c.* 8. Fructus difficilis concoctioni. ¶ Differunt concoctio, & digestio. V. *Digestio.*

CONCOCTUS, a, um, *cotto insieme*, una coctus, συμπεπτόμενος. *Lucret. l.* 2. *v.* 852. Concocti odores. *Senec. ep.* 95. *ante med.* Ostrea echinis, spondyli perturbati mullis, concoctique. *Plin. l.* 21. *c.* 10. Sal nitrum sulphuri concoctum in lapidem vertitur. ¶ *Pani concocti*, h. e maturi, seu qui ad suppurationem pervenere. *Plin. l.* 32. *c.* 9. *a med.* Sive discutere panos opus sit incipientes, sive concoctos emittere. ¶ Translate *Liv. l.* 40. *c.* 11. Concocta consilia. *disegni, consigli pensati.*

CONCŒNA, æ, m. σύνδειπνος, qui simul cœnat, compransor, conviva. *Gloss.* V. *Congerro.*

CONCŒNATIO, onis, f. cœna, convivium, *convito*, συνδείπνιον. *Cic. de Senect. c.* 13. Accubitionem epularem Græci tum compotationem, tum concœnationem vocant.

CONCOLONA, æ, f. *Augustin. ep.* 169. *ad Euseb.* Duas sanctimoniales concolonas suas de fundo catholicorum Christianorum transtulit.

CONCŎLOR, oris, omn. gen. *d' un medesimo colore*, ὁμόχροος, ejusdem coloris. *Virg.* 8. *Æn. v.* 82. sus Candida per silvam cum fetu concolor albo. *Plin. l.* 8. *c.* 33. Oculi concolores corpori. *Colum. l.* 7. *c.* 3. Lingua concolor lanæ. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 80. Et populus festo concolor ipse suo est. *h. e.* candidis togis indutus refert quodammodo candorem & lætitiam diei festi. *Stat. l.* 4. *silv.* 7. *v.* 14. ubi Dite viso Pallidus fossor redit, erutoque Concolor auro.

CONCOLORANS, antis, eundem colorem referens. *Tertull. de Pudic. c.* 8. Concolorantes figuræ.

CONCOLORUS, a, um, adject. concolor. *Capel. l. de nupt. Philol.* 6. *pag.* 213. Carystos marmoreis fluctibus concolora.

CONCOMITATUS, a, um, adject. signif. pasivæ *accompagnato*. *Plaut. Mil.* 4. 3. 10. Quibus concomitata recte deveniat domum.

CONCOPULO, as, avi, atum, a. 1. idem quod copulo, *congiungere*. *Lucret. l.* 6. *v.* 1075. Denique res auro argentum concopulat una. Al. leg. *copulat*: & adhuc constat versus, si synalœphe abstineas: quod non est *Lucretio* inusitatum.

CONCŎQUO, is, oxi, octum, a. 3. *cuocere*, συμπέσσω, idem quod coquo, vel bene coquo. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 10. Vel ad focum afferre ligna, ac cibum concoquere. *In edit. Jenson. an.* 1472. est *conquærere*: ex quo Aldus 1514. edidit *concoquere*: alii habent *coquere*, ¶ Item cibum in stomaco conficere, *digerire*. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 49. Stomachi colore concoquere. *Id.* 2. *de Fin.* c. 20. Cibus facillimus ad concoquendum. *Cels. l.* 3. *c.* 22. Cibi, qui facile concoquuntur. *Plin. l.* 11. *c.* 53. *extr.* Concoquere somno. *digerire dormendo*. Absolute *Senec. l.* 4. *de benef. c.* 39. Surgam, quamvis non concoxerim. ¶ Dicitur & de aliis rebus. *Plin. l.* 22. *c.* 22. *sub fin. de boleto*. Si caligaris clavus affuerit nascenti, omnem illico succum in venenum concoquit. *Id. ibid. c.* 24. Propolis alvorum tubera discutit, dura concoquit. *h. e.* emollit, & ad suppurationem perducit. *Id. l.* 24. c. 8. *extr.* Juniperus tusses concoquit, & duritias, & *cap.* 9. Vomicæ, & pani difficile concoquentes. *h. e.* difficile collectum pus maturantes. *Id. l.* 21. *c.* 19. Concoquere suppurationes. *Id. l.* 18. *c.* 11. Terra acceptum humorem concoquens intra se vice succi continet. ¶ Translate est cogitare, perpendere, *pensarci sopra*. *Cic. pro Rosc. Com. c.* 15. Tibi diu deliberandum & concoquendum est, utrum Chæreæ injurato, an Manilio, & Luscio juratis credas. *Senec. ep.* 84. In his, quibus aluntur ingenia, quæcumque hausimus, non patiamur esse integra, ne aliena sint: concoquamus illa. ¶ Item æquo animo pati, strenue ferre, *sopportare*. *Liv. l.* 4. *c.* 15. Ut quem senatorem concoquere civitas vix posset, regem ferret. *Cic.* 3. *ad Q. Fr. ep. ult.* Ut ejus ista odia non sorbeam solum, sed etiam concoquam. *Petron. in Satyr. c.* 105. Ego quidem tres plagas Spartana nobilitate concoxi. & *cap.* 82. Sicco ore famem concoquit. *h. e.* jejunus tolerat famem. ¶ Item admittere, probare, more ventriculi cibos admittentis, & concoquentis. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 4. Vide, utra te κρίσις magis delectet, an hæc, quam noster Diodotus non concoquebat. ¶ Item consumere, absumere. *Plaut. Trin.* 2. 1. 2. Egomet me concoquo, & macero, & defatigo.

CONCORDABILIS, le adject. qui concordari facile potest. *Censorin. de die natali*, *c.* 10. Non promiscue voces omnes cum aliis junctæ concordabiles in cantu reddunt effectus.

CONCORDATUS, a, um, adject. *accordato*, *concorde*. *Papinian. leg.* 11. *Dig. tit.* 5. *lib.* 48. Matrimonium bene concordatum dirimere.

CONCORDIA, æ, f. *concordia*, ὁμόνοια, unanimitas, & consensus: a *corde*, ut ait *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 10. quasi congruentia cordium. *Cic. ad Pompei. post ep.* 11. *l.* 8. *ad Attic.* Fore, ut in Italia possemus concordiam constituere. *Id. pro Cluent. c.* 55. Esse conjunctum alicui concordia. *Balb. ad Cicer. post ep.* 15. *l.* 8. *ad Attic.* Reducere aliquos ad pristinam concordiam. *Plaut. Amph.* 1. 2. 12. Redigere uxorem in concordiam viri. & *ibid.* 3. 3. 7. Redire in concordiam. *Cic. l.* 7. *Attic. ep.* 3. Adducere rem ad concordiam. *Id. ibid. l.* 1. *ep.* 18. Disjungere concordiam: *Curt. l.* 10. *c.* 8. *extr.* Concordiam & pacem firmare. *Sallust. orat.* 1. *ad Cæs. de republ. ordin. ad fin.* Pacem concordiamque stabilire. *Gell. l.* 2. c. 12. Restituere & conciliare concordiam. ¶ Concordia res parvæ crescunt: discordia maxumæ dilabuntur, quod habetur apud *Sallust. in Jug. c.* 10. trita & celebris sententia est. ¶ Translate *Cic. in Fragm. Oecon.* apud *Colum. l.* 12. *c.* 2. Ex concordia vocum amicum quiddam & dulce resonat. *Quintil. sub fin. c.* 10. *l.* 5. Sociata nervorum concordia cantus vocis plurimum juvat. *Plin. l.* 34. *c.* 14. *ad fin.* Concordia, quam magnes cum ferro habet. *Id. l.* 29. *c.* 4. Concordia rerum ac repugnantia. ¶ *Discors concordia* est earum rerum, quæ cum inter se diversæ sint, tamen commixtæ unum quoddam corpus conficiunt, dum una alterius vires temperat & coercet, ut fit in mixtis elementorum. *Ovid. Metam.* 1. *v.* 433. & discors concordia fetibus apta est. Adde *Horat. l.* 1. *ep.* 12. *v.* 19. ¶ Et translate ita dicitur amicitia simulata. *Lucan. l.* 1. *v.* 98. Temporis angusti mansit concordia discors, Paxque fuit non sponte ducum. ¶ Reperitur etiam *concordia* pro societate. *Vellej. l.* 2. *c.* 65. Se cum Bruto Cassioque juncturum vires suas, si Cæsar ejus aspernaretur concordiam. ¶ *Concordia* Dea fuit apud Romanos teste *Varr. loc. sup. cit. Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 23. & *l.* 3. c. 18. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 91. & *Augustin. l.* 3. *de Civ. Dei*, *c.* 25. & veterib. aliquot *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 100. Huic non una Ædes Romæ fuit, alia nempe a Furio Camillo Dictatore vota in seditione populari, quam Livia Augusta restituit, & Tiberius dedicavit: alia vota a L. Manlio Prætore, & a M. & C. Atiliis dedicata: alia dedicata a C. Flavio Cn. F. scriba. Prima fuit ad ipsum Capitolii ascensum, & respiciebat forum & comitium: altera in arce Tarpeja, tertia in area Vulcani. In prima frequenter Senatus habebatur, ominis causa. ¶ Denique Concordia urbs est Carnorum excisa, apud Romatinum portum (qui nunc a multis putatur esse *porto Gruaro*) inter Altinum, & Aquilejam, olim Romanorum colonia. *Plin. l.* 3. *c.* 18. ¶ Alia est *Concordia* cognomento *Julia* in Hispania Bætica. *Id. ibid. cap.* 1.

CONCORDIALIS, le, ad concordiam pertinens. *Jul. Firmic. lib.* 6 *Mathes. c.* 32. Uxores, quæ semper concordialibus vinculis copulentur. ¶ Sacerdos Deæ Concordiæ, ut *Augustalis* Augusti. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 877. *n.* 9. T. Livius Liviæ L. Halis Concordialis. V. *Ursat. marm. erud. epist.* 8.

CONCORDIENSIS, se, ad Concordiam urbem pertinens. *Concordienses, ium*, ejus urbis incolæ. *Plin. l.* 4. *c.* 22.

CONCORDIS, de, adject. pro concors, antiquum est & obsoletum. *Cæcil.* apud *Priscian. in fr. l.* 6. Modo fit obsequens, hilaris, comis, communis, concordis, dum id, quod petit, potitur. Adde *eund. Priscian. l.* 7. *pag.* 764. *Putsch.*

CONCORDITAS, atis, f. idem ac concordia. *Pacuv.* apud *Non.* c. 2. *n.* 151. Concorditatem hospitio adjunctam, & perpetuam probitatem conservetis.

CONCORDITER, *concordemente*, ὁμονοητικῶς, unanimiter, concordi voluntate. *Plaut. Curcul.* 2. 2. 14. Sane illi inter se congruunt concorditer. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 752. & duces concorditer exigit annos. *Liv. l.* 4. *c.* 45. *extr.* Bellum gerere concordius. *Cic. pro Rabir. perduell. c.* 5. Mors fratris, quicum concordissime vixerat. Adde *Enn.* apud *Charis. l.* 2. *pag.* 177. *Putsch.*

CONCORDIUM, ii, n. idem quod concordia. *Papinian. Dig. lib.* 23. *tit.* 4. *leg.* 27. Reversa post jurgium, per dissimulationem mulier, veluti venali concordio. Ita *Torrentin.* at *Haloander* habet *concordia*.

CONCORDO, as, avi, atum, n. 1. *concordare esser d' accordo*, ὁμονοεῖν, concordem esse, convenire. *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 13. Sic animi sanitas dicitur, cum ejus judicia opinionesque concordant. *Justin. l.* 27. *cap.* 3. Ne tunc quidem fratres concordare potuerunt. *Terent. Phorm.* 2. 3. 86. Si concordabis cum illa, habebis quæ tuam senectutem oblectet. *Ovid. Metam.* 1. *vers.* 518. concordant carmina nervis.

CONCORPORALES, lium, m. contubernales, commanipulones, idest qui in eodem sunt contubernio. *Ammian. l.* 28. *c.* 5. (*al.* 28.) Ne uno quidem cædibus concorporalium superesse permisso. Adde *lib.* 21. *c.* 12. (*al.* 21.)

CONCORPORATIO, onis, f. *incorporazione*. *Tertull. lib.* 4. *advers. Marcion. c.* 4. Concorporatio Legis & Prophetarum. Adde *de Baptism. c.* 8.

CONCORPORATUS, a, um, adject. *incorporato*. *Ammian. l.* 22. *c.* 8. (*al.* 13.) Hi scopuli stetere concorporati. *Tertull. de Pudic.* c. 15. Concorporatus Ecclesiæ.

CONCORPORIFICATUS, a, um, adject. in unum corpus redactus. *Tertull. advers. Valentin.* c. 23. In mundo coelementato & concorporificato.

CONCORPŎRO, as, avi, atum, a. 1. *incorporare*, συσσωματόω, in unum corpus redigo. *Plin. l.* 2. *cap.* 24. Facillimeque cum melle concorporatur. *Id. l.* 27. c. 12. Polyanthemum vitiligines concorporat. *h. e.* delet vitiliginem, & reliquo corpori cutem reddit parem.

CONCORS, ordis, *concorde*, *d' accordo*, ὁμόφρων, qui est unius cordis, idest unius animi: a *con*, & *cor*. *Cic.* 1. *Tuscul.* c. 9. Aliis cor ipsum animus videtur, ex quo excordes, vecordes, concordesque dicuntur. *Plaut. Aulul.* 3. 5. 7. Multo fiat civitas concordior. *Cic.*

pro

pro Ligar. c. 2. Concordissimi fratres. *Id.* 3. *de Legib. c.* 12. Moderatus & concors civitatis status. *Id. de Univ. c.* 5. Concors amicitia. *Liv. l.* 6. *c.* 6. *extr.* Concordibus animis juncti. *Sueton. in Cæs. c.* 19. Nihil non ausurum eum, concordi & consentiente collega. ¶ Translate *Senec. in Agamemn. v.* 781. Concordi gradu ire. *Plin. l.* 5. *c.* 9. Nilus se totum aquis concordibus rursus junxit. *Virg.* 3. *Æn. v.* 542. Equi sueti frena jugo concordia ferre. *h. e.* concordes ferre frena jugo juncti. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 708. concordes egimus annos. *Lucan. l.* 4. *v.* 197. Instituere mensas concordes. *Propert. l.* 4. *el.* 5. *v.* 6. Torus concors. *Pers. sat.* 5. *v.* 49. Concordia fata. ¶ Io sexto casu habet etiam *concorde*, teste *Priscian. l.* 7. *pag.* 764. *Putsch.*

CONCRASSO, as, a. 1. *inspessire*, crassum reddo. *Cæl. Aurel. lib.* 4. *Chronic. c.* 3. Lac liquida concrassat.

CONCRATITIUS, & Concraticius, a, um, *di graticcio*, qui ex confertis cratibus fit. *Ulpian. Dig. lib.* 17. *tit.* 2. *leg.* 52. *ad fin.* Ut ibi concratitium parietem ioter se ædificarent. In emendatissimis libr. legitur *Cratitius*.

CONCREBRESCO, is, ebui, n. 3. idem quod crebresco, densus fio, augesco. *Virg. in Ciri, v.* 25. Cum levis alterno Zephyrus concrebuit Euro. V. *Crebresco*.

CONCREDITUS, a, um, *affidato*, *consegnato*, commissus. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 39. Fortunæ commendatæ atque concreditæ. *Plaut. Aulul.* 3. 6. 45. Aurum concreditum.

CONCREDO, is, edidi, editum, a. 3. *affidare*, *consegnare*, *confidare*, ἐπιτρέπω, idem quod credo, hoc est committo, servandum do, fidei trado alicujus. *Cic. pro Quint. c.* 20. Cui tu rem & famam tuam commendare proficiscens, & concredere solebas. *Plaut. Bacch.* 4. 9. 141. Concredere alicui aurum. *Id. Trin.* 1. 2. 104. aliquid clam taciturnitati, fidei, & fiduciæ alicujus. *Id. Merc.* 2. 1. 9. quippiam alicui in custodiam. *Id. Pers.* 3. 3. 36. aliquid alicui in manum. ¶ Translate *Colum. l.* 3. *c.* 1. *ad fin.* Concredere vites teneriores calido cælo. *Id. in præfat.* navigia mari. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 213. cum gnatum ventis concrederet Ægeus. ¶ Pro assignare, attribuere: translate *Sever. in Ætna*, *v.* 157. summis si forte putas concredere causis Taotum opus, &c.

CONCREDUO, is, ui, pro concredo, Plautioum est: *Aulul.* 3. 6. 48. Ne tu in me mutassis nomen, si hoc concreduo. *Id. Cas.* 2. 8. 45. Ei ego amorem meum omnem concredui.

CONCREMATIO, onis, f. actus concremandi, incendium. *Fulgent. l.* 1. *Mythol. n.* 15. *de Phaeth.* Sibi atque mundo concremationis detrimenta conflavit.

CONCREMATUS, a, um, una crematus, *abbruciato*, ut Concrematæ urbes *Senec. epist.* 9. *ad fin.*

CONCREMENTUM, i, n. concretio, collectio. *Apul. in Apolog.* In corpore concrementa varii fellis, & turbidi spiritus, & pinguis humoris ægritudinum incitameota sunt.

CONCREMO, as, avi, atum, a. 1. *abbruciare*, idem quod cremo, vel simul cremo, συγκαίω. *Liv. l.* 3. *c.* 53. Vivos igni concrematurus minabantur. *Senec. l.* 6. *de Benef. c.* 22. Repentino concrementur incendio. *Plin. l.* 12. *c.* 18. Quaotum (*cinnamomi*) Nero Princeps novissimo Poppææ suæ die concremaverit.

CONCREO, as, avi, atum, a. 1. *creare*, idem quod creo, vel simul creo. *In titulo capitis* 5. *lib.* 19. *Gellii*. ex nive crystallus coocreatur.

CONCREPARIUS, a, um, adject. a concrepando. *In Supposit. Bacchidis Plautinæ, prol. v.* 3. Ore concrepario frequenter fremunt, atque male mussitant. ¶ Vel una hæc vox satis ostendere potest, quam levi sint auctoritate illa *Plauto* Supposita.

CONCREPATIO, onis, f. *strepito*, *suono*. *Arnob. l.* 2. *pag.* 73. Concrepationes scabillorum.

CONCREPITO, as, frequentat. a concrepo, *far grande suono*, *o strepito*. *Prudent. Peristeph.* 11. *v.* 56. Virgarum concrepitat fragor.

CONCREPO, as, pui, pitum, are, n. 1. *fare strepito*, *risonare*, *crosciare*, διαλακέω, λακέω, idem quod crepo, resono, strepo. *Cic.* 3. *Offic. c.* 19. Si digitis concrepuerit. *Plaut. Mil.* 2. 1. 76. Foris concrepuit hinc a vicino sene. *Cic. pro Cæl. c.* 27. *extr.* Scabilla concrepant, aulæum tollitur. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 740. Æriferæ comitum concrepuere manus. *Liv. lib.* 28. *cap.* 29. Exercitus gladiis ad scuta concrepuit. *Id. l.* 6. *c.* 24. Simul primo concursu concrepuere arma, hostis dolo, non metu pedem retulit. *Cic. Agrar.* 2. *cap.* 30. Qui simulac decemviri concrepueriot, armati in cives, & expediti ad cædem esse possiot. *h. e.* digitis concrepuerint, signum dederiot. ¶ Active cum accusativo, quemadmodum & *crepo*, & *resono*, & *persono*, &c. *Ovid.* 5. *Fast. v.* 441. Temesæaque concrepat æra. *Petron. in Satyr. c.* 22. *extr.* Æra concrepans omnes excitavit. Adde *Martial. l.* 11. *epigr.* 17.

CONCRESCENTIA, æ, f. concretio. *Vitruv. l.* 8. *c.* 3. *post med.* Ex aquarum subsidentia in corporibus, & concrescentia.

CONCRESCO, is, evi, etum, n. 3. *rappigliarsi*, *agghiacciarsi*, συμπήγνυμαι, συμπήγνυμαι, coalesco, conglutinor, coeo, conglacio. *Lucret. l.* 6. *v.* 494. Pluvius humor concrescit in altis nubibus. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 10. Aqua neque conglaciaret frigoribus, neque nive pruinaque concresceret, nisi, &c. *Colum. l.* 7. *c.* 8. Cum lac concrevit. *Virg.* 12. *Æn. v.* 905. gelidus concrevit frigore sanguis. *Plin. l.* 36. *c.* 22. Concrescere in lapidem. *Propert. l.* 4. *el.* 5. *v.* 65. Vidi ego rugoso tussim concrescere collo. *h. e.* pituitam ex tussi spissescere & densari. ¶ Translate *Virg. Ecl.* 6. *v.* 33. ut his exordia primis Omnia, & ipse tener mundi concreverit orbis. *h. c.* collectus, & informatus sit, ut *Serv.* exponit. ¶ *Concresse* pro *concrevisse* est apud *Ovid.* 7. *Metam. v.* 416. ¶ Pro simplici cresco, *crescere*, *Colum. l.* 7. *c.* 3. *ante med.* Lana quanto prolixior in pecore concrescit, tanto magis obnoxia est rubis. *Id. l.* 3. *c.* 11. *ad fin.* Valles, quæ fluminum alluvie, & ioundationibus concreverint, aptas esse vioeis. *h. c.* in altitudinem creverint, coogesto limo.

CONCRETIO, onis, f. *rappigliamento*, *concrezione*, σύγκρισις, actus concrescendi, coagmentatio, coagulatio. *Cic. de Univers. sub fin.* Causæ, quæ vim habeant frigoris & caloris, concretionis & liquoris. *Id.* 1. *de nat. Deor. c.* 25. *extr.* Corporum concretio. & 1. *Tuscul. c.* 27. Mens segregata ab omni concretiooe mortali. *h. e.* ab omni materia, seu ab omni corpore.

CONCRETUS, a, um, *rappigliato*, *condensato*, συμπηκτικός, πεπηγώς, coagmentatus, coagulatus, deosus: cui opponitur liquidus, fusus. *Virg.* 3. *Georg. v.* 463. Et lac concretum cum sanguine potat equino. *Plin. l.* 11. *c.* 41. *extr.* Butyrum est spuma lactis concretior. *Id. l.* 29. *c.* 2. Sordes caudarum concretæ in pilulas. *Id. l.* 4. *c.* 16. *extr.* Mare concretum. *agghiacciato*. *Virg.* 2. *Æn. v.* 277. Concreti sanguine crines. *Id.* 1. *Georg. v.* 236. Zonæ cærulea glacie concretæ. *Liv. l.* 21. *c.* 36. *extr.* Alte concreta glacies. *Lucret. l.* 3. *v.* 20. Nix acri concreta pruina. *Id. l.* 4. *v.* 1237. Semen concretius æquo. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 18. *ad fin.* Crassus hic & concretus aer, qui est terræ proximus. *Id.* 1. *de Divin. c.* 57. Pingue & concretum cælum. *aria grossa*. *Id.* 1. *Tusc. c.* 27. & 29. Nihil est animis admixtum, nihil concretum, nihil copulatum, nihil coagmentatum. ¶ *Concreta ossa*, apud *Plin. l.* 7. *c.* 18. & 19. sunt sine medulla. ¶ Item conflatus, compositus: cui opponitur *simplex*. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 12. Omne corpus aut aqua, aut aer, aut ignis, aut terra est, aut id quod est concretum ex his. & *cap.* 14. Aliquid concretum ex pluribus naturis. Et translate *Id. in Pison. c.* 9. *extr.* Illud funestum animal ex nefariis stupris, ex civili cruore, ex omnium scelerum importuoitate concretum. ¶ Item affixus, inhærens. *Virg.* 6. *Æn. v.* 746. Concretam exemit labem, purumque reliquit, &c. ¶ *Concretus dolor* dicitur ab *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 11. *v.* 10. qui non funditur io lacrymas. ¶ Facies concreta squalore diutino apud *Quintil. declam.* 8. *c.* 8. *h. e.* cootracta, pallescens, & lacrymas quodammodo ex longo fletu concretas habens. ¶ *Concretus color* est subobscurus, pallidus, hebes. *Cic. in serm. de suo Consul. l.* 1. *de Divin. c.* 11. Cum claram speciem concreto lumine luna Abdidit, & subito stellaoti nocte perempta est. ¶ Nanus suos breviter concretus in artus, apud *Propert. l.* 4. *el.* 8. *v.* 41. *h. e.* compactus, cootractus, *ristretto*. Al. leg. *curvatus*.

CONCRETUS, us, m. concretio. In sexto casu singulari. *Plin. l.* 12. *c.* 16. *de myrrha*. Io coocretu albicaotis succi, & tabescentis.

CONCRIMINOR, aris, dep. 1. idem ac criminor. *Plaut. Mil.* 2. 2. 87. Ut si illic concriminatus siet adversus militem meus conservus.

CONCRISPANS, antis, idem quod crispans. *Vitruv. l.* 8. *c.* 1. In quibus locis videbuntur humores se concrispantes, & in aera surgentes. *h. e.* vapores humidi undatim e terra surgentes, & crispi. *Ammian. l.* 16. *c.* 12. (*al.* 29.) Tela concrispans, *h. e.* vibraos, telis micans.

CONCRISPATUS, a, um, adject. crispatus, crispus, *crespo*, *increspato*. *Vitruv. l.* 4. *c.* 1. Capillamento concrispati cincinni.

CONCRUCIOR, aris, pass. 1. *patire*, συναπέχω, patior, crucior, doleo. *Lucret. l.* 3. *v.* 148. cum caput, aut oculus teotante dolore Læditur io nobis, non omni concruciamur Corpore.

CONCRUSTATUS, a, um, adject. crusta obductus, *incrostato*. *Ammian. l.* 17. *c.* 7. (*al.* 15.) Soliditates concrustatæ. & *lib.* 30. *c.* 6. (*al.* 23.) Meatus gelidis frigoribus concrustati.

CONCUBANS, antis, cubans, jacens. *Sulpicia poetria*, apud *Scholiast. Juvenal.* cujus verba V. in *Cadurcum*.

CONCUBATIO, onis, f. *giacimento*, actus recumbendi. *Cæl. Aurel. Acut. l.* 2. *c.* 37. Ipsa lecti concubatio neque dura, neque plus satis mollis erit procuranda.

CONCUBATUS, us, m. pro *concubinatus* legitur in Edit. *Torrentini* apud *Martian. Dig. lib.* 25. *tit.* 7. *leg.* 3. ubi alii *concubinatus*.

CONCUBINA, æ, f. *concubina*, παράκοιτος, παλλακή, mulier, quam quis non mariti animo, sed concubitus domi suæ habet. *Masurius* apud *Paul. Dig. lib. ult. tit. penult. leg.* 144. scribit, pellicem apud antiquos eam habitam, quæ cum uxor noo esset, cum aliquo tamen vivebat: eamque nunc vero nomine amicam, paulo honestiore concubinam vocari. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 40. In concubinæ locum aliquam ducere. V. *Digestor. lib.* 25. *tit.* 7. qui *de concubinis* inscribitur.

CONCUBINALIS, le, adject. ad concubinam pertinens, ut concubinales illecebræ, *Sidon. l.* 9. *ep.* 6. *extr.*

CONCUBINATUS, us, m. *concubinato*, consuetudo concubinarum. *Sueton. in Ner. c.* 28. Super nuptarum coocubinatus Vestali virgini Rubriæ vim intulit. *Plaut. Pœn. prol. v.* 102. Emere aliquam sibi in concubinatum. *Ulpian. Dig. lib.* 25. *tit.* 7. *leg.* 1. Habere aliquam in concubinatu. & *ibid.* esse in concubinatu alicujus. *Id. Dig. lib.* 48. *tit.* 5. *leg.* 13. Dare se io concubinatum.

CONCUBINUS, i, m. impurus lecti socius, meritorius, mollis, effeminatus, παράκοιτος. *Catull. carm.* 60. *in Epithal. Jul. & Manl. v.* 130. 132. &c. *Quintil. l.* 1. *c.* 2. (*al.* 3.) & *Plin. l.* 8. *c.* 45. ¶ Ponitur & pro mœcho, adultero. *Martial. lib.* 6. *epigr.* 22. & 39.

CONCUBITALIS, le, adject. ad concubitum pertinens. *Tertull. ad Nation. lib.* 2. *cap.* 11.

CONCUBITIO, onis, f. idem quod concubitus. *Hygin. Astron.* 2. *c.* 12. Perseus insuitato genere concubitionis natus.

CONCUBITOR, oris, m. συγκοιμητής, concubinus. Legitur in quadam declamatione, quæ iosctibitur *Tribunus Marianus cap.* 5. & præterea dicitur esse *Tertull. Salviani*, & *Justin. in novellis constitutionib.*

CONCUBITUS, us, m. *συνουσία*, coitus. *Cic. l. 1. de nat. Deor. c. 16.* Concubitus deorum cum humano genere. *Virg. 4. Georg. v. 198. de apib.* Quod nec concubitu indulgent. pro *concubitui*. Sic *sup. v. 158.* victu invigilant, pro *victui*. Plura hac de re habet *Gell. l. 4. c. 16.* V. *Aspectus*. ¶ *Concubitus dentium* apud *Cæl. Aurel. Acut. 2. c. 10.* est eorum vehemens confixio, ut ipsemet exponit, h. e. constrictio. Adde *lib. 3. c. 6.*

CONCUBIUM, ii, n. idem quod concubitus. *Gell. l. 9. c. 10.* Puris honestisque verbis venerandum illud concubii pudici secretum dicere. Adde *Enn.* apud *Non. c. 4. n. 292.* ¶ Item concubiæ noctis tempus: a concubitu dormiendi causa dictum, quod fere omnes tunc cubant, ut *Varr. l. 5. L. L. c. 2.* & *lib. 6. c. 4.* docet. *Plaut. Trin. 4. 2. 44.* Concubium sit noctis, priusquam, &c. Adde *Varr. loc. cit.* V. vocem sequent.

CONCUBIUS, a, um. *Concubia nox* (nam extra hanc formulam non occurrit) a *concubitu dormiendi causa* dicta, ut est apud *Varron. l. 5. L. L. c. 2.* est primi somni tempus, ut *Non.* definit *c. 2. n. 175.* Partes enim noctis, ut docet *Censorin. de die nat. c. 24.* ubi hæc ex professo tradit, apud Latinos hæ sunt: prima *crepusculum*: secunda id tempus quod dicebant *luminibus accensis*, antiqui *prima face*: tertia *concubium*, cum itum est cubitum: quarta *nox intempesta*, qua nihil agi tempestivum est: quinta *ad mediam noctem*: sexta *media nox*: septima *de media nocte*: octava *gallicinium*: *conticinium* nona: decima *ante lucem*: undecima *diluculum*. Confirmat *Servius* hæc eadem proponens, & quidem ex Varronis sententia, ad illud *Virg. Æn. 2. v. 268.* Tempus erat, quo prima quies mortalibus ægris Incipit. Confirmat etiam ad *3. Æn. v. 587.* & *Macrob. l. 1. Saturn. c. 3. extr.* & *Non. c. 2. n. 175.* Sisennæ locum afferens, & *Petr. Victor. 8. variar. lect. c. 3.* ubi locum illum *Liv. l. 25. c. 9.* Annibal concubia nocte movit, &c. non alia ratione intelligendum esse contendit, quam ut *concubia nox* primum noctis tempus significet. *Cic. 1. de Divin. c. 27.* Concubia nocte visum esse in somnis ei, &c. Adde *Tacit. 1. Ann. c. 39.* item *Plin.* qui *l. 29. c. 6.* addita præpositione, *nocte in concubia* dixit. ¶ Quod vero apud *Varron. loc. cit. concubia nox* cum *nocte intempesta*, & cum *silentio noctis*, & *conticinio* confundi videtur; primo id *Varro* refert non ex sua, sed ex aliorum sententia: deinde minutam illam Censorini divisionem non semper servavere Scriptores: ex quibus *Apulej.* quoque *lib. 2. Metam. post med.* videtur *concubiam noctem* non pro primo somni tempore, sed pro nocte jam provecta posuisse. Ejus verba sunt: Ecce crepusculum, & nox provecta, & nox altior, & deinde concubia altior, & jam nox intempesta.

CONCULCATIO, onis, f. actus conculcandi, *il calcare co' piedi*. *Plin. l. 8. c. 18. bibunt Cameli*, obturbata conculcatione prius aqua: aliter potu non gaudent.

CONCULCATUS, us, m. idem quod conculcatio. Translate *Tertull. de Resurr. c. 22.* Tunc erit Hierusalem conculcatui nationibus.

CONCULCO, as, avi, atum, a. 1. *conculcare*, *καταπατέω*, idem quod calco, proculco. *Cic. in Pison. c. 25.* Ut ad portam Esquilinam, Macedonicam lauream conculcarim. ¶ Translate *Id. pro Flacc. c. 22. ad fin.* Istum semper illi ipsi domi proterendum esse, & conculcandum putaverunt. *Id. Attic. l. 8. ep. 11.* Conculcari miseram Italiam, videbis proxima æstate, & quati, &c. *Senec. ep. 23.* Disjice & conculca ista, quæ extrinsecus splendent: ad verum bonum specta. Adde *Lucret. l. 5. v. 1139.*

CONCUMBO, is, ubui, ubitum, n. 3. *giacere*, *giacersi con altrui*, *συγκοιμάομαι*, una cubo, dormio. Ex usu autem accipitur pro rem Veneream habere. *Cic. de Fato, c. 30.* Concubiturum cum uxore Lajum, & ex ea Œdipum procreaturum. *Propert. l. 2. el. 12. v. 15.* Endymion Phœbi cepisse sororem Dicitur, & nudæ concubuisse Deæ. *Juvenal. sat. 6. v. 190.* Concumbunt Græce.

CONCUMULATUS, a, um, adject. accumulatus. *Tertull. de velan. Virgin. c. 7. exer.* Coma concumulata in verticem.

CONCUPIO, is, ivi, & ii, itum, a. 3. *desiderare*, *ἐπιθυμέω*, idem quod cupio, vel valde cupio. Adhibetur fere in præteritis. Nam in præsenti, & imperf. usitatius est *Concupisco*. *Cic. Attic. l. 8. ep. 13.* Omnia omnium concupivit. *Id. in Orat. c. 1.* Qui res magnas, & magno opere expetendas concupiverunt. *Id. pro Quint. c. 21.* Sicut tu semper summe concupisti. *Petron. in Satyr. c. 111.* Concupiit scire, quid faceret. ¶ Particip. *concupiens*. *Enn.* apud *Cicer. l. 1. de Divin. c. 48.* Curantes magna cum cura, concupientes Regni, dant operam simul auspicio augurioque. Adde *Capitolin. in Maximin. c. 13.*

CONCUPISCENTIA, æ, f. *concupiscenza*, *ἐπιθυμία*, appetitus. *Curt. l. 8. c. 6.* Adeo pertinax spes est, quam humanæ mentes, quam ingentes concupiscentiæ devoraverunt. Hæc tamen lectio suspecta est Eruditis: & sane nimis aperte ineptam sciolí cujuspiam interpretationem sapit. Ceterum hanc vocem habent *Tertull. de resurr. carn. c. 45.* & *de anim. c. 16.* *Hieronym. ep. 128. sub. init.* & *Paulin. Nolan. ep. 30. c. 3.*

CONCUPISCENTIVUS, a, um, adject. *Tertull. de anim. c. 16.* Concupiscentivum, quod vocant ἐπιθυμητικόν.

CONCUPISCO, is, a. 3. *desiderare*, *ἐπιθυμέω*, cupio, vel valde cupio, appeto. *Cic. 1. de Divin. c. 24. extr.* Cujus mors ita gloriosa fuit, ut eam concupisceret filius. *Id. Parad. 6. c. 3.* Signa, tabulas, vestem infinite concupiscere. *Id. 1. de nat. Deor. c. 9.* Quid erat, quod concupisceret deus mundum signis & luminibus ornare? *Nepos in Attic. c. 13.* Intemperanter concupiscere aliquid. *Planc. ad Cicer. Fam. 10. ep. 9.* Concupisco nihil mihi. ¶ Translate *Plin. l. 18. c. 12. de faba*. Aquas in flore maxime concupiscit.

CONCUPITOR, oris, m. qui concupiscit. *Jul. Firmic. l. 8. Astron. c. 22. extr.* Rerum alienarum concupitores.

CONCUPITUS, a, um, nom. ex particip. *desiderato*. *Cic. 4. Tuscul. c. 6.* Concupitum adipisci. & *cap. 11.* Pecunia concupita. *Sallust. orat. 1. ad Cæs. de republ. ordin. ad fin.* Non assentando, neque concupita præbendo.

CONCURATOR, oris, m. qui una cum alio curator est. *Ulpian. Dig. lib. 26. tit. 10. leg. 2.* (*al. 3.*) Cum possit tutelæ a concuratoribus conveniri, consequens erit, &c. *Justinian. lib. 1. Institut. tit. 24.* Potest unus offerre satisdationem, & contutori suo, vel concuratori præferri.

CONCURO, as, a. 1. *curare*, *governare*, *aver cura*, idem quod curo, *ἐπιμέλομαι*. *Plaut. Bacch. 1. 2. 22.* Unum in mente est mihi nunc, satis ut commode pro dignitate opsonii hæc concuret coquus.

CONCURRO, is, concurri, & concucurri, ursum, n. 3. *correr insieme*, *concorrere*, *ὁμοδρομέω*, *συντρέχω*, simul curro, convolo, convenio in unum locum. *Cic. pro Rabir. Post. c. 7.* Si vobis nuntiaretur, in Senatu sententias dici, ut his legibus teneremini; concurrendum ad curiam putaretis. *Id. Q. Fr. l. 1. ep. 2. c. ult.* Tota Italia concurret. *Cæs. l. 6. B. Gall. c. 12.* Ad hos magnus adolescentium numerus disciplinæ causa concurrit. *Lucan. l. 3. v. 663.* Puppis ad auxilium sociæ concurrit. *Terent. Eun. 2. 2. 25.* Concurrunt læti mihi obviam cupedinarii omnes. *Cæs. l. 3. B. Gall. c. 22.* Cum ad arma milites concurrissent. *Cic. Phil. 10. c. 10.* Concurritur undique ad commune incendium restinguendum. *Id. 1. Tuscul. c. 37.* Concurrere ad non dubiam mortem. *Sueton. in Calig. c. 6.* In Capitolium concursum est. *Id. in Cæs. c. 32.* Concurrere ad audiendum. *Valer. Max. l. 4. c. 1. n. 12.* Concurrite, concurrite, cives: mœnia urbis nostræ eversa sunt. *accorr' uomo*. ¶ Pro confluere, *Cels. l. 3. c. 10.* Superimponenda sunt cataplasmata reprimentia, ne plus eo materiæ concurrat. Adde *lib. 7. c. 2.* ¶ Sæpe ponitur pro pugnam inire, congredi, *azzuffarsi*, *attaccar la battaglia*. *Liv. l. 6. c. 7. extr.* Simul concurreritis, quod quisque consuevit, faciet. *Sallust. in Catil. c. 63.* Maximo clamore infestis signis concurrunt. *Cæs. l. 2. B. Civ. c. 25.* Concurrunt equites inter se. *Liv. l. 26. c. ult.* Rudibus inter se in modum justæ pugnæ concurrerunt. *Hirt. de B. Afric. c. 6.* Equites contra tantam multitudinem audacissime concurrunt. *Vellej. l. 2. c. 70.* Cæsar & Antonius cum Bruto & Cassio acie concurrerunt. *Ovid. 3. Fast. v. 811.* Concurrere ferro. *Justin. l. 30. c. ult.* Concurrere prœlio. *Virg. 1. Georg. v. 489.* Acies inter se paribus concurrere telis. ¶ Dicitur & de duobus tantum singulare certamen ineuntibus. *Nepos in Eumen. c. 4.* Cum hoc concurrit ipse Eumenes. *Vellej. l. 2. c. 27.* Concurrens mutuis ictibus cum fratre, occubuit. Adde *Virg. Æn. 10. v. 436.* & *Stat. Theb. 11. vers. 185.* ¶ Cum dativo, præsertim apud Poetas. *Virg. Æn. 1. v. 493.* audetque viris concurrere virgo. *Valer. Flacc. l. 4. v. 155.* isti frustra quisquam concurrere monstro Audeat. *Virg. 10. Æn. v. 10.* Abnueram, bello Italiam concurrere Teucris. *Ovid. 5. Metam. v. 89.* & *lib. 12. v. 595.* Concurrere cominus hosti. *Id. 3. de ar. am. v. 5.* Nudos concurrere armatis. ¶ Translate *Senec. de consol. ad Helv. c. 2.* Concurrere cum dolore: pugnare, atque eum vincere conari. *Alter Senec. in Oedip. v. 830.* Concurrit illinc publica, hinc regis salus. *h. e.* pugnant inter se quodammodo, ut una alteram impediat. Contra *Propert. l. 3. eleg. 7. v. 17.* Est, quibus Eleæ concurrit palma quadrigæ. *h. e.* convenit, & placet. ¶ De aliis rebus inter se incurrentibus, *abbattersi*, *cozzare*, *urtarsi insieme*. *Hirt. de B. Alex. c. 46.* Naves adversæ rostris concurrunt. *Lucret. l. 6. v. 115.* Nubes frontibus adversis concurrunt. *Valer. Flacc. l. 1. v. 59.* & *Ovid. 2. Amor. el. 11. v. 3.* Concurrunt ponto Cyaneæ. *Plin. l. 2. c. 83.* Montes duo inter se concurrerunt. *Virg. 1. Georg. v. 318.* Omnia ventorum concurrere prœlia vidi. *Cic. in Orat. c. 45. ad fin.* *Cum* autem *nobis* non dicitur, quia si ita diceretur, obscenius concurrerent litteræ. *Id. 3. de Orat. c. 43. extr.* Aspere concurrunt litteræ. *s' accozzano*, *si unisono*. ¶ Aliquando ponitur pro confugere, *rifuggire*, *ricorrere*. *Cic. Attic. l. 8. ep. 3.* Nulla sedes, quo concurrant, qui rempubl. defensam velint. *Justin. l. 29. c. 1.* Siciliæ populis propter assiduas Carthaginiensium injurias, ad Leonidam concurrentibus. ¶ Item pro simplici curro, *correre*. *Cic. pro Quint. c. 16.* Ad eorum aliquem, qui consuluntur, concurrisses. *Est qui legit* cucurrisses. *Id. ibid. c. 24. sub fin.* Ut statim de jure aliquis concurrerit. *cucurrerit* plerique al. rectius. ¶ Translate est simul accidere, convenire, conjungi. *Cic. pro Planc. c. 32. ad fin.* Sæpe concurrit, ut eodem tempore in omnes verear, ne possim gratus videri. *Id. 2. de Divin. c. 68.* Nisi ista casu nonnunquam, forte temere concurrerent. *Id. 5. de Fin. c. 10.* Res contrariæ concurrunt. *Id. 1. Offic. c. 14. extr.* Quæ ut concurrant omnia, optabile est: sin minus, &c. *Id. Attic. l. 1. ep. ult.* Raptim in eam sententiam pedarii concurrerunt. *Al. leg.* cucurrerunt. *Terent. Andr. 3. 2. 31.* Multa concurrunt simul, qui conjecturam hanc nunc facio. *Id. Heaut. 2. 2. 3.* Concurrunt multæ opiniones, quæ, &c. *Id. Adelph. 4. 4. 17.* Tot concurrunt verisimilia. ¶ *Os concurrere* dicitur, cum contrahitur, & ægre diducitur: & dicitur de iis, qui verecundia, vel timore impediuntur, quo minus libere loquantur. *Senec. 2. de Benef. c. 1.* Homini probo ad rogandum os concurrit, & suffunditur rubor. *Quintil. l. 11. c. 3. post med.* His accedunt vitia non naturæ, sed trepidationis, cum ore concurrente rixari, &c. Antea dixerat *eod. cap.* Est aliis concursus oris, & cum verbis suis colluctatio. *Senec. ep. 11.* Quibusdam tremunt genua dicturis: quorumdam dentes colliduntur, lingua titubat, labra concurrunt. Adde *lib. 3. de Ira, cap. 15.* & V. *Lips. ad cit. l. 2. de Benef.* ¶ *Concurrere nomina* dicuntur, quæ eodem tempore solvenda sunt, ut si v. g. debitoribus meis eadem sit dies præstituta ad solvendum, quæ dies mihi a creditoribus meis constituta est. *Cic. Attic. l. 16. ep. 3.* Scripsi, ut si quid tale accidisset, ut non concurrerent nomina, sub-

subveniret. ¶ Frequens est usus apud JCtos. *Ulpian. Dig. lib.* 29. *tit.* 2. *leg.* 30. Toties ei sua præsumptio proficit, quoties concurrit cum veritate. *h. e.* convenit, concordat. *Id. Dig. lib.* 30. *leg.* 53. Concurrit cum summa. *h. e.* summam æquat. *Id. lib.* 3. *tit.* 2. *leg.* 13. Sponsalia in idem tempus concurrunt. *h. e.* conveniunt, incidunt. *Id. lib.* 9. *tit.* 2. *leg.* 5. Interdum concurrit actio legis Aquiliæ, & injuriarum. *h. e.* eodem tempore, vel in eadem causa, seu petitione locum habet. *Id. lib.* 37. *tit.* 11. *leg.* 2. Si non sit, qui ei concurrat, habeat solus bonorum possessionem. *h. e.* qui cum eo ad partem possessionis veniat. Sic *Papinian. lib.* 5. *tit.* 2. *leg.* 16. Filia in hereditatem legitimam fratri non concurrit. *Ulpian. Dig. lib.* 20. *tit.* 4. *leg.* 7. Concurrere in pignus. *Et mox.* Concurrere in pignore. *h. e.* simul cum alio habere jus, aut dominium in pignus. ¶ De altero præterito *concucurri* testimonium affert *Priscian. lib.* 10. *pag.* 901. *Putsch.* ex *Caton. contra C. Pison.* Video, hac tempestate concucurrisse omnes adversarios. Adde *Flor. l.* 4. *c.* 2. *ante med.* Mutuis ictibus in se concucurrit. & *Hirt. de B. Afric. c.* 59. Cum acies inter se concucurrissent. Ita enim utrobique hab. meliores libri.

CONCURSATIO, onis, f. *il correr qua e là*, discursio, *περιδρόμησις*. *Cic. pro Dom. c.* 6. Quid puerorum illa concursatio nocturna? *Plin. l.* 11. *c.* 30. Concursatio formicarum. *Curt. l.* 8. *c.* 14. Miles melior concursatione, quam cominus. *h. e.* pugna instabili, non stataria. *Cic. de clar. Orat. c.* 69. Qui nullo acumine, eam tamen verborum copiam, si quam habebat, præbebat populo cum multa concursatione, magnoque clamore. *h. e.* discursu per suggestum. *Id. Fam.* 1. *ep.* 1. Libonis & Hypsæi non obscura concursatio & contentio. *h. e.* huc & illuc discursio petendi causa. ¶ Item concursus. *Id.* 2. *de Divin. c.* 71. Cedo tandem, qui sit ordo, aut quæ concursatio somniorum.

CONCURSATOR, oris, m. *chi corre qua e là*, *περιδρομος*. *Liv. l.* 31. *c.* 35. Nec pedes concursator & vagus. *h. e.* peditatus in pugna huc illuc discurrens. *Id. l.* 27. *c.* 18. Levis & concursator hostis, atque intervallo tutus, cum procul missilibus pugna eluditur: instabilis idem ad cominus conferendas manus.

CONCURSATORIUS, a, um, adject. ut *concursatoria pugna*, quæ scil. concursando fit. *Ammian. l.* 16. *c.* 9. (*al.* 14.)

CONCURSIO, onis, f. *concorrimento*, *contorso*, concursus, cum res plures eodem tempore accidunt, vel simul in eundem locum concurrunt, *σύνδρομή*. *Cic. in Top. c.* 19. Concursio rerum fortuitarum. *Id.* 1. *de Fin. c.* 6. Atomos per infinitum inane ita ferri, ut concursionibus inter se cohærescant. *Gell. l.* 14. *c.* 1. Stellarum concursiones. *costellazioni*. *Cic. in Orat. c.* 44. *extr.* Crebra ista vocum concursio, quam, ut vitiosam fugit Demosthenes. *accozzamento di parole*. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 12. Crebræ vocalium concursiones vastam & hiantem orationem reddunt. ¶ Est etiam figura verborum per adjectionem, qua verba in principio & fine repetuntur, & concurrunt: alio nomine complexio dicta. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 54.

CONCURSO, as, avi, atum, a. 1. *correre qua e là*, *scorrere*, *περιτρέχω*, frequentat. a *concurro*, simul huc illuc curro, discurro. *Lucret. lib.* 2. *v.* 214. Nunc hinc nunc illinc abrupti nubibus ignes Concursant. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 44. *sub fin.* Corpora huc & illuc casu & temere concursantia. *Id.* 7. *Fam. ep.* 1. *sub fin.* Ut nostras villas obire, & mecum simul lecticula concursare possis. *Id. pro Mur. cap.* 21. Concursare omnes fere domos omnium. *Id.* 2. *de Divin. c.* 63. Deos concursare omnium mortalium non modo lectos, verum etiam grabatos, & cum stertentes aliquos viderint, &c.

CONCURSUS, us, m. *concorso*, *σύνδρομή*, actus concurrendi. *Plin. l.* 6. *cap.* 20. *a med.* Concursus quinque amnium in unum confluens. ¶ Sæpe dicitur de conventu hominum. *Cic. Attic. l.* 5. *ep.* 16. Incredibilem in modum concursus fiunt ex agris, ex vicis, ex domibus omnibus. *Id. ad Brut. ep.* 3. Tantæ multitudinis concursus est ad me factus. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 76. Fit celeriter concursus in prætorium. *Plaut. Epid.* 2. 2. 27. Fit concursus per vias. ¶ *Facere concursum* dicitur, qui multitudinem circa se trahit. *Cic. pro Dejot. c.* 10. Cum equitaret cum suis delectis equitibus, quos concursus facere solebat! *quanta gente si tirava dietro!* & *Liv. l.* 27. *c.* 7. Lælius cum agmine captivorum ingressus Urbem, magnum concursum hominum fecit. ¶ De cœtu seditioso. *Senec. l.* 3. *excerpt. controv. n.* 8. Non quotiens convenerunt in aliquem locum plures, cœtus & concursus est: sed quotiens convocati, quotiens parati quasi ad ducem suum concurrerunt. & *ibid. in lemmate*. Accusatur pater quod cœtum concursumque fecerit. ¶ De aliis rebus. *Cic. Fam.* 5. *ep.* 13. Quæ cogitatio vi tempestatum, & concursu calamitatum erat aliquantum labefactata. *Id.* 2. *de Fin. c.* 34. Tantus concursus honestissimorum studiorum, tantus virtutum comitatus. *Id.* 1. *de nat. Deor. c.* 24. Concursu fortuito atomorum effectum esse cælum & terram. *Cels. l.* 1. *c.* 4. Concursus lunæ & solis. *h. e.* coitus. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 43. Asper verborum concursus. *accozzamento*. *Id. Fam.* 7. *ep. ult.* Maximarum quasi concursus occupationum. *folla d' affari*. ¶ Significat etiam conflictionem, qua una res in alteram incurrit, *l' urtarsi insieme*, *cozzamento*. *Liv. l.* 29. *c.* 27. A meridie nebula occepit, ita ut vix concursus navium inter se vitarent. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 6. Ut utræque naves ex concursu laborarent. ¶ Item congressionem pugnantium, conflictum, *azzuffamento*. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 92. Inter duas acies tantum erat relictum spatii, ut satis esset ad concursum utriusque exercitus. *Nepos in Cim. c.* 2. Barbarorum uno concursu maximam vim prostravit. *Id. in Thrasyb. c.* 1. Concursus prœlii. ¶ Translate *Cic. in partit. c.* 30. Ex rationis & firmamenti conflictione, & quasi concursu quæstio exoritur. ¶ *Concursus oris* est oris contractio, cum quis difficulter loquitur. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. V. in *Concurro*. ¶ Apud JCtos *concursus* est quando duo, vel plures concurrunt, h. e. conveniunt super aliqua, quæ ad ipsos in solidum pertinet, dividenda, *consensu* ... *cordo*. *Cels. lib.* 32. *Dig. leg.* 78. Totam hereditatem esse singulis datam, partes autem concursu fieri. *Ulpian. lib.* 39. *tit.* 2. *leg.* ... Cum plures mittuntur in possessionem, æqualiter omnes qui ... totum missi, concursu partes habebunt. *Id. lib.* 7. *tit.* 2. *leg.* ... *extr.* Ususfructus per concursum divisus. ¶ *Concursus*, *i*, secundæ declin. *Lucret. l.* 1. *v.* 384. Postremo duo de concursu corpora lata Si cito dissiliant, &c. Non est tamen in omnibus codicib. ea lectio.

CONCURVO, as, a. 1. idem quod curvo, *piegare*, *curvare*. *Lævius* apud *Macrob. lib.* 2. *Saturn. c.* 7. Non flexibilem me concurvasti ut carperes.

CONCUSSIBILIS, le, adject. qui concuti potest, apud *Tertull. l.* ... *advers. Marcion. cap.* 25.

CUNCUSSIO, onis, f. *scotimento*, *διασεισμός*, actus concutiendi. *Plin. l.* 4. *ep.* 9. Ut faces ignem assidua concussione custodiunt. *Colum.* 9. *c.* 14. *extr.* Vasa sine concussione portare. *Senec. l.* 6. *quæst. n. c.* 25. *sub fin.* Illa vasta concussio, quæ duas suppressit urbes. *tremuoto*. ¶ Translate dicitur a JCtis crimen, quo quis alterum illicite terret intentanda accusatione gravioris criminis, vel simulando jussa, aut minas magistratuum, ut ab eo pecuniam extorqueat periculi vitandi causa, *estorsione*, *prepotenza*. *Ulp. Dig. lib.* 47. *tit.* 13. *qui est* de concussione, *leg.* 1. Si simulato præsidis jussu concussio intervenit. Adde *leg.* 2. & *lib.* 3. *tit.* 6. *leg.* 1. *in f.* & *Tertull. ad Scapul. c.* 4. & 5. Dicitur autem *concussio*, quia *terrore & metus concutitur*, teste *Cicer.* 4. *Tuscul. c.* 19.

CONCUSSOR, oris, m. qui concutit: & speciatim qui alterum injuste terret pecuniæ extorquendæ causa. V. vocem præced. *Tertull. de fuga in persecut. c.* 12. Quid enim dicit ille concussor? da mihi pecuniam. Adde *cap.* 13.

CONCUSSŪRA, æ, f. concussio, terror illatus ad extorquendam pecuniam. V. *Concussio*. *Tertull. ad Scapul. c.* 13. Omni petenti me dabo in causa eleemosynæ, non in concussuræ.

CONCUSSUS, us, m. *scotimento*, concussio. *Lucret. l.* 6. *v.* 289. Quo de concussu sequitur gravis imber. *Plin. lib.* 35. *c.* 16. Coquitur in calicibus, crebro concussu. ¶ Extra ablat. casum exempla nondum vidimus: nisi velis admittere quod quidam afferunt ex *Ovid. Metam.* 6. *v.* 695. & 15. *v.* 810. ubi pro *concussum*, & *concussu* plerique reponunt *concursum*, &c.

CONCUSSUS, a, um, *scosso*, *sbattuto*, quassatus, *συνσεισθείς*. *Liv. l.* 3. *cap.* 10. Terra ingenti concussa motu est. *Virg.* 1. *Georg. v.* 159. Concussa quercus. *Ovid.* 1. *Amor. el.* 6. *v.* 50. Raucaque concussi signa dedere fores. *Id.* 2. *Fast. v.* 846. Concussa coma. *Id.* 7. *Metam. v.* 200. Concussa freta. *mare in tempesta*. *Plin. l.* 35. *c.* 3. *sub fin.* Picturæ ne ruinis quidem templi concussæ. *che non an patito nemmeno al cader del tempio*. ¶ Translate est perturbatus, commotus, labefactatus. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 293. mater delira necabit Quone malo mentem concussa? timore deorum. *Virg.* 4. *Æn. v.* 666. Urbs concussa. *Id.* 5. *Æn. v.* 700. casuque animum concussus acerbo. & *vers.* 869. casuque animum concussus amici. *Id.* 11. *Æn. v.* 451. turbati animi, concussaque vulgi Pectora. *Lucan. l.* 1. *v.* ... Concussa fides. *credito sminuito*. Alio sensu *Tacit.* 5. *Hist. c.* 25. Concussa Transrhenanorum fides. *h. e.* quæ a constantia defecit. *Id. Ann.* 14. *c.* 43. Concussum Senatusconsultum. *h. e.* abrogatum. *Cic. pro Mil. c.* 28. *sub fin.* Hominum licentia concussa. *h. e.* metu perturbata, coercita. *Sed al. leg.* compressa. *Vellej. l.* 2. *c.* 121. Hostium vires concussæ. *sbattute*. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c.* 13. Concussæ bello gentes. ¶ Comparat. *Martian. Capell. l.* 4. *post init. pag.* ... Pallas aliquanto concussior. *h. e.* turbatior.

CONCUSTODIO, is, a. 4. *συνδιαφυλάττω*, simul custodio. In epitaph. Jucundi servi Liviæ Drusi Cæsaris uxoris, apud *Maff. in Mus. Veron. pag.* 170. *n.* 1. Vos vestros natos concustodite parentes.

CONCŪSUS. V. *Contusus*.

CONCUTIO, ŭtis, ussi, ussum, a. 3. *scuotere*, *sbattere*, *far tremare*, *ἀνασείω*, commoveo, agito: a *con*, & *quatio*. Vetus Poeta, & fortasse *Ennius* apud *Terent. Eun.* 3. 5. 42. Qui templa cæli summa sonitu concutit. *Enn.* apud *Macrob. lib.* 6. *Saturn. c.* 1. plausu cava concutit ungula terram. *h. e.* ungula equorum. quod *Virg.* dixit *Æn.* 8. *v.* 596. Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum. *Plin. l.* 2. *c.* 43. Ictu stellarum cadentium concuti aera. *Cels. l.* 3. *c.* 21. *a med.* Concutiendum corpus est multa gestatione. *Juvenal. sat.* 3. *v.* 100. Concuti cachinno. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 50. Concutiens illustre caput. *crollando*. *Propert. l.* 1. *el.* 7. *v.* 25. Concutere aliquem arcu. *percuotere*, *ferire*. *Ovid. Metam.* 11. *v.* 509. Aries concutit arces. *Id. l.* 7. *Metam. v.* 201. Concutere freta. *turbare*. *Id.* 12. *Metam. v.* 79. Concutere tela vibrantia. *h. e.* micare hasta, vel hastam jacere. & *lib.* 3. *Amor. el.* 9. *v.* 12. Oraque singultu concutiente sonant. *Lucret. lib.* 3. *v.* 250. Concutitur sanguis. *h. e.* agitatur. ¶ Significat etiam duas res simul collidere, *sbattere insieme*. *Senec. l.* 2. *quæst. nat. c.* 28. Utrum cavæ manus concutiantur, an planæ, & extentæ. ¶ Sæpe tribuitur terrori, quo tremor & concussio inducitur. Hinc terror definitur *concutiens metus* a *Cicer.* 4. *Tuscul. c.* 19. Sic *Vellej. lib.* 2. *c.* 90. Concutere aliquem terrore. & *Virg.* 12. *Æn. v.* 468. Concussa mentem metu Juturna. Et absolute *Curt. l.* 4. *c.* 1. Strepitus armorum, qui totam Asiam concusserat. *avea fatto tremare*. Adde *Senec. in Thyest. v.* 358. ¶ Universim pro quovis animi affectu turbari. *Senec. de tranquill. c.* 2. Quod desideras autem, magnum & summum est, deoque vicinum, non concuti. Hanc stabilem animi sedem Græci *εὐθυμίαν* vocant, &c. ¶ Apud JCtos concutere dicuntur, qui alios timore injecto inducunt ad dandam sibi pecuniam. *Ulpian. Dig. l.* 1. *tit.* 18. *leg.* 6. Illicita ministeria ad con-

concutiendos homines. Adde *Jul. Paul. rec. sent. lib. 5. tit. 25. sub fin.* & V. *Concussio*. ¶ Translate est turbare, labefactare, de statu movere. *Cic. 2. Phil. c. 42.* Is leges Cæsaris, ut rempubl. concutere posset, evertit. *Valer. Flacc. l. 6. v. 476.* Concutere mentes. *Nepos in Epamin. c. 6.* Concutere opes Lacedæmoniorum. *Vellej. l. 2. c. 78.* Concutere provinciam. & *cap. 79.* Concussit eum graviter fortuna. *h. e.* multavit. *Quintil. declam. 9. c. 10. extr.* Hoc divitias tuas concutit? *ci rovina il patrimonio?* ¶ Alio sensu *Petron. in Satyr. c. 124.* Tu concute plebem, Curio. *h. e.* concita. ¶ *Horat. l. 1. sat. 3. v. 35.* Concute te, num &c. *h. e.* excute, expende, *esaminati*. ¶ *Concutere se* est etiam se excitare. *Juvenal. sat. 10. v. 327.* Nec Sthenobœa minus, quam Cressa excanduit, & se Concussere ambæ. *h. e.* ad vindictam excitarunt. *Flor. l. 3. c. 1.* Non leviter se Numidia concussit. *h. e.* se ad bellandum concitavit.

CONDALĬUM, ii, n. genus esse anuli, docet *Fest.* in *Condulus*: estque a κόνδυλος, digiti articulus. Quod vero fuerit servorum proprium, colligitur ex *Plauto in Trin.* ubi servus, se ipsum alloquens, hæc dicit *a. 4. sc. 3. v. 7.* Satin' in thermopolio Condalium es oblitus, postquam thermopotasti gutturem? ¶ Fuit etiam Latina fabula *Condalium* inscripta (quæ jam intercidit) ex qua versum affert *Varr. l. 6. de L. L. c. 4* quæ ita appellata fuit, quia in ea *Plautus* (seu quicumque alius auctor fuit. nam Plauti fuisse, *Accius*, seu *Attius* negat apud *Gell. l. 3. c. 3.*) Menandri fabulam, Δακτύλιοι dictam, in Latinum verterat. Porro δακτύλιον, anulum significat.

CONDĔCENS, entis, *condecente*, *conveniente*, decens, conveniens, πρέπων, πρεπώδης. *Ammian. l. 16. c. 10.* (*al. 17. extr.*) Cujus originem loco condecenti monstrabo. *Al. leg* competenti. *Auson. in gratiar. act. c. 27.* Cujus familiaris habitus condecentior, aut militaris accinctior?

CONDECENTER, adverb. *con decenza*. *Gell. l. 16. c. 12.* ut *Mosell.* & *Aldus* edidere. Alii leg. *conducenter*.

CONDECENTĬA, æ, f. idem ac decentia, *decenza*. *Cic. 3. de Orat. c. 52.* Sic verbis quidem ad aptam compositionem & condecentiam, sententiis vero ad gravitatem orationis utatur.

CONDĔCET, idem ac decet, *conviene*. *Plaut. Amph.* 2. 2. 90. Capies quod te condecet. *Id. Cas.* 3. 5. 24. Quod haud Atticam condecet disciplinam. *Id. Pœn.* 1. 2. 92. Magis pudorem, quam aurum gerere condecet.

CONDECORĀTUS, a, um, *ornato*, ornatus, instructus. *Enn.* apud *Varr. l. 4. L. L. c. 10.* Ova parire solet genu' pennis condecoratum, Non animas. *Vitruv. l. 1. c. 1. circa med.* Disciplina condecorata, & abundans eruditionibus.

CONDECŌRE, adverb. idem ac decore, pulcre, apte. *Gell. l. 14. c. 4.* Condigne mehercule, & condecore Chrysippus depinxit.

CONDECŌRO, as, a. 1. idem ac decoro, *decorare*, *ornare*. *Terent. in prol. Hecyr. v. 37.* Vobis datur potestas condecorandi ludos scenicos. *Vetus epigr.* apud *Plin. l. 35. c. 10.* Dignis digna loca picturis condecoravit.

CONDECURĬO, onis, m. qui simul cum alio decurio est. Vet. Lapis in *Mus. Veron. pag. 465. n. 1.* Civi & Condecurioni D. D. P. P.

CONDELIQUESCO, is, n. 3. *liquefarsi*, liquesco, τήκομαι. *Cato R. R. c. 23.* Eam quassato crebro, uti resina condeliquescat.

CONDEMNABĬLIS, le, adject. *condannevole*, damnandus. *Pallad. de insitione, v. 11.* Et nostræ studium non condemnabile Musæ.

CONDEMNATĬO, onis, f. *condanna*, κατάκρισις. *Ascon. in Divin. Verr. cap. 7.* A absolutionis, C condemnationis littera. *Ulpian. lib. 2. tit. 10. leg. 5. Dig.* Condemnatio pecuniaria. *Id. lib. 42. tit. 1. leg. 59.* Condemnationem facere. *h. e.* condemnare. *Id. lib. 4. tit. 2. leg. 14.* Condemnationem pati. ¶ *Condemnationem facere* apud *Gordian. Imp. lib. 8. Cod. tit. 14. leg. 8. & tit. 27.* est obtinere, ut adversarius condemnetur.

CONDEMNĀTOR, oris, m. *accusatore*, qui reum peragit. *Tacit. 4. Ann. c. 66.* Claudie condemnator. ¶ Item judex qui condemnat. *Tertull. adv. Marcion. l. 2. c. 9.* Delicti interdictor & condemnator.

CONDEMNĀTUS, a, um, nom. ex particip. *condannato*, κατακριθείς. *Cic. 6. Fam. ep. 6.* Nefariorum scelerum condemnati. *Titinn.* & *Turpil.* apud *Non. c. 4. n. 111.* Nunc ejus voti condemnatus, immolavit hostiam. *h. e.* obnoxius ad præstandum, quod voto promiserat, quia quod optabat obtinuit. *Cic. 2. Phil. c. 23.* Condemnatus de alea. *Id. pro Flacc. c. 18. extr.* Condemnatus pecuniæ publicæ. *Papinian. Dig. l. 27. tit. 3. leg. 21.* Condemnatus in solidum. *Id. ibid. leg. 20.* Condemnatus in minori pecunia. *Torrentin.* omittit *in*: quod est multo rectius. *Ulp. lib. 42. tit. 1. leg. 4.* Condemnatus, ut pecuniam solvat. *Papinian. lib. 26. tit. 9. leg. 5.* Condemnatus ad pecuniam. *Scævola lib. 46. tit. 1. leg. 45.* Condemnatus in certam quantitatem. ¶ Extra forum *Cic. in Pison. c. 17.* Tuum factum condemnatum judicio amicorum.

CONDEMNO, as, avi, atum, a. 1. *condannare*, κατακρίνω, καταγινώσκω, damno. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 29.* Condemnare aliquem indicta causa. *Id. pro Rosc. Amer. c. 39.* Condemnari judicio turpissimo. *Id. 1. de Orat. c. 54.* Condemnare aliquem capitis. *Id. 14. Fam. ep. 14.* Condemnare aliquem sceleris. *Id. 2. Fam. ep. 1.* Condemnabo eodem ego te crimine. *Id. Phil. 2. c. 23.* Condemnari de alea. *Sueton. in Calig. c. 38.* Super quadraginta reos ex diversis criminibus condemnavit. *Id. ibid. c. 27.* Condemnare ad metalla, aut ad bestias. *Serv. Sulpic.* apud *Gell. lib. 4. c. 4.* Condemnare aliquem, quanti interfuit eam uxorem accipi, aut dari. *Cajus Dig. lib. 10. tit. 1. leg. 3.* Condemnare aliquem certa pecunia. *Alfen. lib. 15. tit. 3. leg. 16.* Coudemnari amplioris pecuniæ. *Cajus lib. 22. tit. 1. leg. 19.* Condemnare possessorem in fructus. *Paul. lib. 6. tit. 1. leg. 35.* Debet etiam de fructibus possessor condemnari. *Papinian. Dig. lib. 27. tit. 3. leg. 21.* Condemnare aliquem in solidum. ¶ *Condemnare aliquem alicui* est condemnando obligare, ut aliquid alicui præstet. *Cic. Verr. 4. cap. 8.* Hunc hominem Veneri absolvit, sibi condemnat. *Scævola lib. 20. tit. 4. leg. ult.* Ob summam, qua ex tutela ei condemnatus erat. ¶ *Condemnare* dicitur etiam accusator, qui reum peragit, atque obtinet, ut condemnetur. *Cic. Verr. 1. cap. 10.* Ego hoc uno crimine illum condemnem, necesse est. *Sueton. in Tiber. cap. 8.* Reum apud judices fecit, & condemnavit. ¶ Extra rem forensem. *Cic. de prov. consul. c. 10.* Qui Gabinii litteras insigni quadam nota, atque ignominia nova condemnastis. *Id. 1. de Orat. c. 38.* Condemnare aliquem inertiæ, impudentiæ. *Id. Fam. 8. ep. 1.* Condemnare arrogantiæ officium alicujus. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 19.* Condemnari summæ iniquitatis. *Id. ad Cicer. post ep. 8. l. 10. ad Attic.* Condemnare factum alicujus. *disapprovare*, *riprendere*.

CONDENSĀTĬO, onis, f. densatio. *Cœl. Aurel. Acut. l. 3. c. 18. extr.* Constrictio, & condensatio.

CONDENSĔO, es, a. 2. denseo, *condensare*. *Lucret. lib. 1. v. 392.* Quod se condenseat aer. Al. leg. *condenserat*, ut sit præterit. pro *condensuerat*.

CONDENSĬTAS, atis, f. densitas. *Apulej. de Mundo*. Aeris condensitas. *Al. leg.* densitas.

CONDENSO, as, avi, atum, a. 1. *condensare*, πυκνόω, densum facio. *Varr. R. R. l. 2. c. 3. post med.* Oves se congregant ac condensant in locum unum. *s' affollano*. *Hirt. de B. Afric. c. 13.* Condensare aciem. *Colum. l. 7. c. 8.* Caseus ponderibus condensatur.

CONDENSUS, a, um, *denso*, πυκνός, spissus, densus. *Lucret. l. 6. v. 465.* Condensus atque arctus. *Id. l. 4. v. 55.* Contextus & condensus. *Id. l. 1. v. 599.* Condensum agmen. *Liv. l. 26. c. 5. a med.* Irrumpere condensam aciem. *ordinanza affollata e ristretta*. *Hirt. de B. Afric. c. 50.* Olivetum crebris arboribus condensum. *Virg. 2. Æn. v. 516.* Condensæ columbæ. *Plin. l. 10. c. 73.* Insidunt pardi condensa arbore. Ita *Harduin.* ex MSS. alii *condensa arborum*. *Sisenn.* apud *Non. c. 2. n. 561.* Condensiores manipulatim resistere hostibus instituissent. *Al. leg.* Cum densi in orbes manipulatim, &c.

CONDEPSO, is, ui, a. 3. commisceo, manibus subigo, mollio. *Cato de R. R. c. 40.* Hæc bene una condepsito. (Adde *cap. 76.*) *Non. cap. 1. n. 181.* docet esse a Græco δέψω, seu δεψέω, subigo, mollio. *Pompon. ibid.* Partem insipui, conclusi, condepsui.

CONDĪCO, is, ixi, ictum, a. 3. *intimare d' accordo*, παραγγέλλω, συγκατατίθημι, a *con*, & *dico*: est dicendo denunciare, ut *Festus* exponit: sed dicitur de iis rebus, quas denunciamus alteri, prius mutuo consensu constitutas. Hinc *condicere alicui cœnam*, & *ad cœnam*, vel *condicere* absolute, est denunciare alicui, se apud eum cœnaturum, ipso volente. Nam si recusaret, non *condicere* diceremus, sed *indicere*, &c. *Sueton. in Tiber. c. 42.* Seni cœnam ea lege condixit, ne &c. *Plaut. Men.* 1. 2. 15. & *Stich.* 3. 1. 38. Ad cœnam aliquo condicam foras. *Cic. Fam. 1. ep. 9. post med.* Nam cum mihi condixisset, cœnavit apud me in mei generi Crassipedis hortis. ¶ Dicitur etiam de aliis rebus. *Phædr. lib. 4. fab. 24.* Simonides, victoris laudem cuidam pyctæ ut scriberet, Certo condixit pretio. *h. e.* convenit. Al. leg. *conduxit* minus recte. *Justin. l. 15. c. 2. ad fin.* Per epistolas se invicem confirmantes, tempus & locum coeundi condicunt. *Gell. l. 10. c. 24. ad fin.* Condicere aliquid in diem tertium. *Pompon. Dig. lib. 18. tit. 1. leg. 66.* In vendendo fundo quædam, etiam si non condicantur, præstanda sunt: veluti ne fundus evincatur: quædam ita demum, si condicta sunt, veluti viam, iter, actum, &c. *si esprimano in patto*. ¶ *Condicere inducias* apud *Justin. lib. 3. cap. ult. sub fin.* est mutuo consensu facere, *accordar*, *e far tregua*. qua in re cur *Justinum Scioppius* reprehendat, quasi minus Latina loquendi ratione usus sit, non se videre ait *Gronov. lib. 1. Observat. c. 1.* ¶ *Condicere operam* apud *Plin.* est denunciare, publicare, edere, *in præfat. Hist. nat.* Cum hanc operam condicerem, non eras in hoc albo. ¶ Quod vero *Scalig. ad Cirim Virg. v. 187.* adnotavit, *condicere* proprium esse proditorum, qui condicunt & constituunt iis, quibus arcem aut urbem proditiuri sunt: velim, idonea solidaque auctoritate confirmasset. V. *Gronov. loc. cit.* ¶ Singularis est ejus usus in veteri formula apud *Liv. lib. 1. c. 32.* Quarum rerum, litium, causarum condixit pater patratus populi Romani Quiritium patri patrato priscorum Latinorum, &c. *condixit*, h. e. pactus est, constituit, convenit cum patre patrato Latinorum. Sed multæ sunt super hunc locum lites Eruditorum. ¶ Apud JCtos *condicere aliquid* est actione repetere, seu denunciare alicujus rei restitutionem. V. *Condictio*. *Julian. Dig. lib. 39. tit. 6. leg. 13.* Si alienam rem mortis causa donavero, eaque usucapta fuerit; verus dominus eam condicere non potest, sed ego, si convaluero. *Ulpian. lib. 12. tit. 1. leg. 11.* Condicere pecuniam alicui. *h. e.* ab aliquo repetere. ¶ Proprie significat idem dicere, vel simul dicere. *Tertull. de Anim. c. 8.* Et ipsi Philosophi ex contrariis universa constare condicunt. Adde *advers. Gnost. c. 14.* ¶ Hinc & pro convenire, consentire, simul vivere usurpavit *Id. advers. Hermog. c. 11. sub fin.*

CONDICTĬO, onis, f. *intimazione*, παραγγελία, actus condicendi. A *Festo* definitur: in diem certum ejus rei, quæ agitur, denunciatio. ¶ Fuit etiam verbum augurale. Nam *Serv. ad Æn. 3. v. 117.* docet, condictionem esse, cum denunciatur, ut ante diem tertium quis ad inaugurandum adsit. ¶ Frequenter legitur apud JCtos, a quib. definitur actio in personam, qua denunciatur alicui, ut rem ad nos pertinentem restituat. Est autem multiplex, ut videre est *Digestor. lib. 12. tit. 1. 4. 5. 6. 7. & lib. 13. tit. 1. 2. 3.* in quibus de variis condictionum generibus agitur. Hinc illæ loquendi rationes *condictione petere*, aut *repetere*, *per condictionem agere*, *condictione*

teneri, &c. locis cit. ¶ Dicitur autem *condictio* ex vetere forensi more, quo postquam actor reum coram Prætore citaverat, condicebant mutuo consensu, & constituebant certum diem, quo causam in judicio disceptarent. Quare, licet aliquando illa constitutio & condictio locum in aliqua actione non habeat, usus tamen obtinuit, ut *condictio* nominetur. ¶ Fortasse etiam *Cicero* hac voce est usus *in Top. c.* 21. Ut si quæratur, a natura ne jus profectum sit, an ab aliqua quasi condictione hominum, & pactione. *conditione* tamen habent libri omnes.

CONDICTITIUS, vel Condicticius, adject. ad condictionem pertinens, ut *actio condictitia*, qua aliquid condicimus, & repetimus, quæ eadem est ac condictio. *Ulpian. l.* 12. *tit.* 2. *leg.* 13. Atque ideo neque furti, neque condictitia tenetur.

CONDICTUS, a, um, *intimato d' accordo*, *accordato*, constitutus, & denunciatus, παραγγελθείς. *Cintius* apud *Gell. l.* 16. *c.* 4. & *Plaut. Curcul.* 1. 1. 5. Status condictusve dies cum hoste. *Ammian. l.* 20. *c.* 1. Cum Scotorum excursus rupta quiete condicta, loca limitibus vicina vastaret. ¶ *Condictum*, *i*, n. est *quod in commune est dictum*, inquit *Festus*: sive idem est ac condictio. *Gell. l.* 20. *c.* 1. *sub fin.* Metius Suffetius pactum atque condictum cum rege populi R. perfide ruperat. *l' accordo*. & *Apul. in Florid. n.* 16. (*al. l.* 3.) Interim dies ire, neque Philemon ad condictum venire.

CONDIDISIT. V. in *Condo*, *is*.

CONDIGNE, adverb. *condegnamente*, ἀξίως, digne, convenienter, merito. *Plaut. Cas. a.* 1. *v.* 42. Post id cum lassus fueris, & famelicus, Noctu ut condigne te cubes, curabitur. *Id. Men.* 5. 5. 8. Condigne hæc meretrix fecit, ut mos est meretricius. *Gell. l.* 1. *c.* 6. Condigne & recte loqui. & *lib.* 14. *c.* 4. Condigne & condecore depingere. ¶ Pro opportune, vel ut res postulat, *Plaut. Bacch.* 3. 2. 8. Condigne is quam, technam de auro adversum meum fecit patrem! Adde *Aulul.* 3. 4. 6. & *Pæn. a.* 2. *v.* 17. ut videtur.

CONDIGNUS, a, um, *degno*, ἄξιος, dignus, conveniens. *Plaut. Amph.* 1. 3. 39. Ecastor condignum donum, qualis est qui donum dedit. *Gell. l.* 3. *c.* 7. Pulcrum facinus, Græcarumque facundiarum magniloquentia condignum.

CONDIMENTARIUS, ii, m. παρηχοπώλης, qui condimenta conficit, aut vendit. Metaphorice *Tertull. de Anim. c.* 23. Doleo Platonem omnium hæreticorum condimentarium factum.

CONDIMENTARIUS, a, um, adject. ad condimenta pertinens. *Plin. l.* 19. *c.* 6. Cæpæ condimentariæ. & *cap.* 8. Satureja dicta in condimentario genere.

CONDIMENTUM, i, n. *condimento*, ἄρτυμα, quod ad aliquid condiendum aptum est, vel quo aliquid conditur. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 28. Socratem audio dicentem, cibi condimentum esse famem, potionis sitim. ¶ *Condimenta viridia* appellat *Colum. l.* 12. *c.* 8. olera recentia, quibus utimur in cibis condiendis. ¶ Sæpe translate sumitur. *Cic. de Amic. c.* 18. Accedat huc suavitas, oportet, sermonum atque morum, haudquaquam mediocre condimentum amicitiæ. *Id.* 2. *de Orat. c.* 67. Facetiæ sunt condimenta omnium sermonum. *Plaut. Pæn. in f.* Plausus est postremum condimentum Fabulæ. ¶ Significat etiam lenimentum, mitigationem. *Plaut. Rud.* 2. 3. 71. Animus æquus optimum est ærumnæ condimentum. *Cic. Q. Fratr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 7. Severitas multis condimentis humanitatis mitigatur.

CONDIO, is, ivi, & ii, itum, a. 4. *condire*, ζωμίζειν, ἡδύνειν, ταριχεύειν, sapidum reddo, cibis saporem addo. Etymologorum alii a *con*, & antiquo *duo* pro *do* derivant: alii e Græco χνδοῦ, unde χνδύσματα, condimenta. Fides sit penes ipsos. *Cic. Fam. l.* 7. *ep.* 26. Fungos, heluelas, herbas omnes ita condiunt, ut nihil possit esse suavius. *Plaut. Pseud.* 3. 2. 21. Condire cœnam. *Colum. in præfat.* Gulosius condire cibos. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 66. Oleas albas, quas condideris novas, nisi condieris, propter amaritudinem illas respuit palatum. *Plaut. Pseud.* 3. 2. 41. Meas qui esitabunt escas, quas condivero. ¶ Condiri etiam dicuntur, quæ servandi causa, admixtis condimentis componuntur. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 45. Condiunt Ægyptii mortuos, & eos domi servant. *Plin. l.* 14. *c.* 19. Caules summi vitium condiuntur in aceto & muria. *Id. l.* 16. *c.* 10. Condire vina. *Colum. l.* 12. *c.* 46. *in f.* Cum condiverunt inulam. Adde *cap.* 7. & 13. ¶ Translate *Cic. in Orat. c.* 55. Duo sunt, quæ condiant orationem, verborum numerorumque jucunditas. *Id. pro Cluen. c.* 26. *ad fin.* Qui ea vitia, quæ a natura habebat, etiam studio atque artificio quodam malitiæ condivisset. ¶ Pro mitigare, lenire, *Cic.* 12. *Attic. ep.* 40. *a med.* Hilaritas illa, qua hanc tristitiam temporum condiebamus.

CONDISCIPULA, æ, f. *condiscepola*, συμμαθήτρια. *Martial. l.* 10. *epigr.* 35. Hac condiscipula, vel hac magistra Esses doctior, & pudica Sappho.

CONDISCIPULATUS, us, m. *società di scuola*, societas discipulorum sub uno magistro, συμμαθητεία. *Nepos in Attico*, *c.* 5. Cum quo a condiscipulatu vivebat conjunctissime. Adde *Justin. l.* 12. *c.* 6.

CONDISCIPULUS, li, m. *condiscepolo*, συμμαθητής, qui simul cum aliquo discipulus est. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 18. Dicæarchum vero cum Aristoxeno æquali & condiscipulo suo, doctos sane homines omittamus. Adde *Nepot. in Attic. c.* 1. *Senec. epist.* 66. & *Quintil. l.* 2. *c.* 3.

CONDISCO, is, idici, a. 3. *imparare*, *assuefarsi*, idem quod disco, assuesco, μανθάνω, ἐθίζω. *Cic. pro Planc. c.* 5. *extr.* Condiscas, censeo, mihi paulo diligentius supplicare. *Plaut. Curcul.* 4. 3. 2. Eapse iracundia, qua excidionem facere condidici oppidis. *son solito*. *Horat. l.* 3. *od.* 2. *v.* 3. Pauperiem pati puer condiscat. *Ovid. Heroid. ep.* 4. *v.* 25. Ars fit, ubi a teneris crimen condiscitur annis. *Plaut. Curcul.* 1. 3. 4. Merum condidicit bibere. *Sueton. in Ner. c.* 20. Condiscere genera plausuum. ¶ Translate *Plin. l.* 21. *c.* 5. Naturæ rudimentum, lilia facere condiscentis. *Colum. l.* 4. *c.* 15. Ut flagellum paulatim condiscat suis radicibus ali. Adde *lib.* 3. *c.* 10. *post med.*

CONDITANEUS, a, um, qui conditur. *Olea conditanea* apud *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 24. est quæ, esui apta cum sit, condi & conditi solet. Eadem a *Caton. R. R. c.* 6. *conditiva* appellatur.

CONDITARIUS, a, um, adject. ad condiendum pertinens. *August. l.* 22. *de Civ. Dei*, *c.* 8. *post med.* Coquina conditaria. *h. e.* taberna, ubi cibi cocti & conditi prostant.

CONDITIO, onis, f. *condimento*, ἄρτυσις, actus condiendi, conditura. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 58. Quo compositiones unguentorum, quo ciborum conditiones, quo corporum lenocinia processerint. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 22. Jus, quod jucundum magis conditione est. *Colum. l.* 12. *c.* 51. Conditiones vini.

CONDITIO, vel Condicio, onis, f. *fattura*, *opera*, actus condendi, factio, opus, ποίημα. *Prudent. in Hamartig. v.* 19. Simulacrum structile flatu concaluisse Dei: Dominum quoque conditioni impositum. *Tertull. de habitu mulier. c.* 8. Dei conditio est & tus, & merum, & ignis, qui vescitur, & animalia, &c. Adde *de Spectac. c.* 2. & alibi. ¶ Item actus condendi, *h. e.* reponendi, ac servandi, repositio. Ita quidam exponunt in illo *Cicer. l.* 2. *de Divin. c.* 51. Nec fruges terræ, baccasve arborum cum utilitate ulla generi humano dedisset, nisi earum cultus, & conditiones tradidisset. ¶ Fere sumitur pro qualitate, ratione, natura, indole, ingenio, statu, sorte, *condizione*, *qualità*, *natura*, κατάστασις. *Cic. Attic.* 15. *ep.* 1. Ea conditione nati sumus, ut nihil quod homini accidere possit, recusare debeamus. *Id. Fam.* 5. *ep.* 18. Ea videtur conditio impendere legum, judiciorum, temporum, ut &c. *Id. pro Marcell. c.* 3. Ea vicisti, quæ & naturam & conditionem, ut vinci possent, habebant. & *cap.* 4. *extr.* Conditio, & vis victoriæ. *Id. pro Rabir. Post. c.* 7. Sequi conditionem aliquam vitæ. *Id. de Univ. c.* 11. & *Phil.* 14. *c.* 12. Mortalis conditio. *l' esser soggetto a morire*: (quæ *conditio mortis* dicitur a *Virg.* 12. *Æn. v.* 880.) *Id.* 1. *Offic. c.* 13. *ad fin.* Conditio & fortuna servorum. *Id. Fam.* 12. *ep.* 23. Conditio imperii, & status provinciæ. *Id. Agrar.* 2. *c.* 21. Conditio agri. *Paul. Dig. lib.* 48. *tit.* 19. *leg.* 48. personæ. *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 5. *v.* 16. loci. *Quintil. l.* 1. *c.* 5. (*al.* 9.) metri. *Plin. l.* 18. *c.* 21. ruris. *Id. l.* 24. *c.* 17. frumenti. *Cic. de Senec. c.* 19. Esse meliore conditione, quam, &c. *Id. Fam.* 6. *ep.* 1. Afflictiore conditione esse, quam, &c. *Id.* 3. *Agrar. c.* 2. *extr.* Immunia commodiore conditione sunt, quam illa, quæ pensitant. *Id. pro Cluent. c.* 31. Æqua conditione disceptare. & *ibid.* Iniqua conditione causam dicere. *Plin. l.* 4. *c.* 10. Civitas liberæ conditionis. *h. e.* libera. *Id. l.* 3. *c.* 8. Populi conditionis Latinæ. *h. e.* jure Latii gaudentes. ¶ Est præterea pactio certam legem in se continens, ut *Donat. a* *Terent. Andr.* 1. 1. 52. definit, pactum, lex, *legge*, *condizione*, *patto*. *Cic. pro Cæcin. c.* 14. Videte, per deos immortales, quod jus nobis, quam conditionem vobismetipsis, quam denique civitati legem constituere velitis. *Id. Parad.* 5. *c.* 2. *ad fin.* Cupiditate peculii nullam conditionem recusant durissimæ servitutis. *Id. pro Rab. Post. c.* 6. *extr.* Statuere conditionem duriorem alicui, quam ferre possit. *Id.* 4. *Catil. c.* 1. Dare alicui conditionem eam, ut &c. *Id. pro Cæl. c.* 6. respuere. *Terent. loc. cit.* accipere. *Cæcin. ad Cic. Fam.* 6. *ep.* 7. Librum ea conditione daret, si reciperes, &c. *Cic. Phil.* 7. *c.* 1. Ferre conditiones, leges imponere. *h. e.* proponere. *Liv. l.* 29. *c.* 12. Dicere conditiones pacis. eod. *sensu*. (*ferre*, & *dicere conditiones* est ejus, qui superior sit.) *Vellej. l.* 2. *c.* 25. Conditionibus æquis bellum componere. *Id. ibid. c.* 48. Conditiones pacis postulare, recipere, discutere, rumpere. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 65. subire, aut aspernari. *Cic. Fam.* 16. *ep.* 11. Stare conditionibus. *Id. ibid.* Fugere a conditionibus. *Liv. l.* 29. *c.* 12. In eas conditiones pax convenit. *Nepos in Thrasyb. c.* 3. Inter eos pacem fecit his conditionibus, &c. *Vellej. l.* 2. *c.* 108. Finitimos omnes aut bello domuit, aut conditionibus juris sui fecit. *o per via di trattato*. ¶ Sub conditione, *con patto*. *Cic. pro Arch. c.* 10. *ad fin.* Jubet, ei præmium tribui sub ea conditione, ne quid postea scriberet. *Phædr. l.* 4. *fab.* 10. *v.* 7. Matrem fecit heredem sexes sub conditione, ut &c. Adde *Ovid.* 4. *Fast. v.* 310. & *Liv. l.* 6. *c.* 40. ¶ Item optio, *elezione*, *libertà*. *Plin. l.* 36. *c.* 5. *ante med.* Quam prætulerunt, quorum conditio erat, Coi. *Ulpian. Dig. lib.* 38. *tit.* 5. *leg.* 1. *circa med.* Deferre conditionem emptori, utrum malit, &c. *Scævola lib.* 31. *leg.* 49. Facere conditionem alicui, utrum malit, &c. ¶ Pertinet etiam ad rem nuptialem, & significat occasionem, quæ offertur nubendi, aut uxorem ducendi, *partito da maritarsi*. *Cic. pro Cæl. c.* 15. *extr.* Habes hortos ad Tiberim: ac diligenter eo loco præparasti, quo omnis juventus natandi causa venit: hinc licet conditiones quotidie legas. *Liv. l.* 3. *c.* 45. *extr.* Conditionem filiæ quærere. *Sueton. in Galb. c.* 5. Amissa uxore Lepida remansit in cælibatu, neque sollicitari ulla conditione amplius potuit. ne Agrippinæ quidem, &c. Adde *Nepot. in Attic. c.* 12. *Plaut. Aulul.* 3. 5. 2. & *Stich.* 1. 2. 81. ¶ Translate *Martial. l.* 11. *epigr.* 53. Cœnabis belle, Juli Cerealis, apud me: Conditio est melior si tibi nulla, veni. *se non hai partito migliore*. ¶ Obsceno sensu *Lamprid. in Heliogab. c.* 5. Emissarios habebat, qui ei bene vasatos perquirerent, ut eorum conditionibus frui posset. ¶ *Conditione tua non utor*, formula est dissolvendi sponsalia. *Cajus Dig. lib.* 24. *tit.* 2. *leg.* 2. ¶ Interdum est idem ac ratio, via, modus. *Asin. Pollio ad Cicer.* 10. *Fam. ep.* 31. *a med.* Perferri litteræ nulla conditione potuerunt. Sexcentis enim locis excutiuntur tabellarii. *Cic.* 5. *de Fin. c.* 20. Appetit animus aliquid agere semper: neque ulla conditione quietem sempiternam potest pati. *Lucret. l.* 1. *v.* 300. Et quæ consuerunt gigni, gignentur eadem Conditione. *h. e.* simili ratione, ut paulo ante dixerat. ¶ Magna lis est, utrum per *t*, an per

per r ſcribi oportеat. Dauſq. r præfert (quo inclinare videtur etiam Cellar.) quia eſt propius origini, perditio a perditus, &c. conditio a conditus. Vetera monumenta apud Manut. plerumque condicio exhibent.

CONDITIONABILIS, le, adject. conditionalis. Tertull. adverſ. Gnoſt. c. 9.

CONDITIONALIS, le, condizionale, conditionem habens adjunctam. Tertull. adverſ. Jud. c. 13. ſub fin. Conditionalis comminatio. Ulpian. Dig. lib. 34. tit. 4. leg. 9. Datio conditionalis. Serv. ad Æn. 4. v. 696. Conditionalia fata. h. e. quæ ſub aliqua conditione eventura ſunt. Ulpian. lib. ult. tit. penult. leg. 54. Conditionales creditores dicuntur, quibus nondum competit actio, eſt autem competitura: vel qui ſpem habent, ut competat. ¶ Conditionales ſervi, & conditionales abſolute, dicti ſunt miniſtrorum quoddam genus, qui ea conditione erant, ut illi muneri eſſent addicti, & mancipati, neque ab eo liberari, aut ad majora aſpirare poſſent. Horum fit mentio apud Imper. Conſtant. lib. 10. Cod. Juſtin. tit. 1. leg. 7. & Imper. Leon. ibid. lib. 8. tit. 18. leg. 11. & in Cod. Theodoſ. non ſemel. Gothofred. De his etiam intelligendum eſt & illud Tertull. de Idolol. c. 12. Opera, & conditionalis eram. h. e. conditione ſervus.

CONDITIONALITER, adverb. ὑποθετικῶς, ſub conditione, con condizione. Cajus Dig. lib. 35. tit. 1. leg. 17. At ſi conditionaliter concepta ſit cauſa, veluti hoc modo: Titio, ſi negotia mea curaverit, fundum do, &c. Adde Paul. lib. 46. tit. 3. leg. 98.

CONDITITIUS, & Conditicius, a, um, riposta, ſerbato, ἀπόθετος, qui conditur, ſeu reponitur, conditaneus. Colum. l. 8. c. 8. de columbis. Duobus, aut tribus menſibus acceptant condititia cibaria: ceteris ſeipſas paſcunt ſeminibus agreſtibus.

CONDITIVUS, a, um, adject. idem quod condititius: a condo. Cato R. R. c. 6. & Macrob. Saturn. 2. c. 16. Conditiva olea. Cato ibid. c. 7. & Varr. l. 1. R. R. c. 59. Conditiva mala. Colum. l. 7. c. 9. cir. med. Viridia pabula ſuibus plerumque nocent: itaque mane, priuſquam procedant in paſcua, conditivis cibis ſuſtinendæ ſunt. ¶ Conditivum, i, n. locus eſt, ubi aliquid conditur, ac reponitur. Pro ſepulcro (quod alii conditorium appellant) accipi videtur a Senec. ep. 60. extr. Qui latitant & torpent, ſic in domo ſunt, tanquam in conditivo. Adde ep. 82.

CONDITOR, oris, m. facitore, fondatore, autore, ſcrittore, κτίστης, ἀρχηγός, qui condit, h. e. facit, auctor. Virg. Æn. 8. v. 313. Evandrus Romanæ conditor arcis. Sueton. in Aug. c. 7. Romulus conditor urbis. Juſtin. l. 2. c. 10. Cyrus conditor tanti regni. Vet. lap. apud Gruter. pag. 265. n. 5. Conditor coloniæ. Plin. l. 26. c. 2. & Colum. l. 9. c. 3. ſectæ h. e. auctor, & princeps. Curt. l. 8. c. 5. carminum. Plaut. Epid. 3. 4. 85. Legum atque jurium fictor, conditor cluet. Ovid. in Ibin, v. 522. Conditor hiſtoriæ. Id. 6. Faſt. v. 21. anni. h. e. ſcriptor faſtorum. Senec. ep. 95. ante med. Maximus ille medicorum, & hujus ſcientiæ conditor. Ovid. l. 2. ex Pont. ep. 11. v. 2. Conditor artis. Claudian. in carm. Paſch. Chriſtus redeuntis conditor ævi. Senec. in Phœniſſ. v. 655. Conditor mundi Deus. ¶ Pro ſcriptore, abſolute, Tibull. l. 4. carm. 1. v. 4. humilis tantis ſim conditor actis. Plin. l. 7. c. 30. & l. 36. c. 15. Conditor rerum. iſtorico. ¶ Conditor factionis Ruſſatæ in Inſcript. apud Gruter. pag. 338. n. 4. Praſinæ, ibid. pag. 1089. n. 3. Albatæ, apud Reineſ. claſſ. 5. n. 56. inter miniſtros Circenſes numerantur. Scalig. ad Catalect. Virg. putat ita dictos eos, qui factionem ederent, & miſſus ſuppeditarent. Turneb. l. 18. Adverſar. c. 33. ſcribit, eſſe eoſdem, qui in Gloſſ. Philox. dicuntur ἀλεῖπται ἵππων, h. e. qui equos oleo ungebant, & curabant. Sed quoniam Factionibus ſui quoque Medici erant, ut apparet ex Inſcript. apud Gruter. pag. 339. n. 1. aliptas autem medicos intelligit Salmaſ. ad Vopiſc. in Saturn. c. 7. & 8. nempe eos, qui veneficiis, & incantationum medicamentis aurigatores ad victoriam præparabant; ideo conditores hujuſmodi fuiſſe Idem putat. Alii, quia ἀλείφω ſignificat etiam cohortari, inſtigare, & ἀλείπτης eſt cohortator, excitator, cenſent, in Gloſſa ſignificari eos, qui equos incitarent ad curſum. In alia Inſcript. Gruter. pag. 338. n. 5. habetur Conditor gregum Ruſſatæ, h. e. qui equorum greges ad jugum adſueſceret & exerceret, ut quidem legit, & interpretatur Grævius. Ceterum an de conditoribus Circenſium Gloſſa allata loquatur, incertum eſt: & præterea pro ἵππων, ibi Scalig. loc. cit. legendum putat πίθων, vel πίττων, ut intelligantur ii, qui cados pice illinebant, ut poſtea terræ infoderent ad vina condenda. ¶ De femina quoque dicitur, ut auctor, ſponſor, &c. Tacit. de morib. German. c. 28. Ubii quamquam libentius Agrippinenſes conditoris ſui nomine vocentur, &c. V. tamen loc. & Interpr. ¶ Præterea conditor per amplificationem vocatur etiam is, qui reſtaurat inſigniter aliquid pæne collapſum. Vellej. l. 2. c. 60. Octavius conditor, & conſervator Romani nominis. Plin. l. 10. ep. 38. ad Trajan. Conditor militaris diſciplinæ, firmatorque. ¶ Ciceronis locum, quo ipſe quoque hanc vocem uſurpavit, V. in verbo ſequenti. ¶ Eſt etiam conditor, qui condit, hoc eſt reponit. V. Convector.

CONDITOR, oris, m. chi condiſce, ἀρτυτής, ὀψαρτυτής, qui cibos condit, & inſtruit. Cic. poſt redit. in Sen. c. 6. ad fin. Hi voluptates omnes veſtigant, hi ſunt conditores, inſtructoreſque convivii. Vetus epigr. apud Porphyr. ad Horat. l. 2. ſat. 2. v. 50. Ciconiarum Rufus iſte conditor. ¶ Urbanum & lepidum eſt illud Cicer. pro Cluent. c. 26. Atque etiam ipſe conditor totius negotii, Guttam aſpergit huic Bulbo. conditor enim negotii eſt auctor & adminiſtrator, a condo: ſed ſimul alluditur ad condientem cibos in nominibus Gutta, & Bulbo. ¶ De conditoribus factionum, h. e. ἀλείπταις ἵππων, V. in voce præced.

CONDITORIUM, ii. n. ἀποθήκη, ripoſtiglio, locus, in quo aliquid reponitur, ut Conditorium muralium tormentorum, ideſt, repoſitorium machinarum. Marcellin. l. 18. c. 9. (al. 22.) ¶ Speciatim ſumitur pro loculo, ſeu arca, in qua cineres, aut cadavera in ſepulcris conduntur, caſſa, arca da morti, θήκη, λάρναξ. Sueton. in Aug. c. 18. Per idem tempus conditorium & corpus Alexandri M. cum prolatum e penetrali ſubjeciſſet oculis, &c. Adde Plin. l. 37. c. 2. ¶ Sumitur & pro ipſo ſepulcro, ſepolcro. Petron. in Satyr. c. 112. Præcluſis conditorii foribus. Plin. l. 6. ep. 10. Ipſi nobis debemus etiam conditoria exſtruere. Adde Inſcript. apud Gruter. pag. 1234. n. 6.

CONDITRIX, icis, f. quæ condit, & facit. Macrob. l. 1. in ſomn. Scip. c. 11. Luna mortalium corporum & auctor, & conditrix. Apul. in Apol. Paupertas priſca apud ſæcula omnium civitatum conditrix. Marianus Lupercaliorum Poeta apud Serv. & Philargyr. ad Eclog. 1. Virg. v. 20. Quod conditricis nomine ab ipſo omnes Romam vocant. Adde Tertull. de Spectac. c. 7. & l. 1. adverſ. Marcion. c. 7.

CONDITUM, V. in Conditus. ¶ Conditum, V. in Conditus.

CONDITURA, æ, f. a condio, idem quod condimentum, condimento. Senec. l. 3. de Ira, c. 15. Liberos illi epulandos appoſuit, ſubinde interrogans, an placeret conditura. Colum. l. 12. c. 11. Hac mella pro aqua mulſa utuntur nonnulli pro defruto in condituras olivarum. Id. ibid. c. 19. Condituris adjuvare muſtum. ¶ Conditura vitreorum, apud Petron. in fragm. Tragur. c. 51. Burman. eſt ratio temperandi & conficiendi vitrea, tempera. Hoc ſenſu videtur nonnullis eſſe a condo. Tiberium quoque Cæſarem hac voce uſum, narrat Iſid. l. 16. Orig. c. 15. extr.

CONDITUS, us, m. condendi, ideſt fabricandi actus, fattura. Apul. in Apol. Veteranorum militum novo conditu ſplendidiſſima colonia ſumus. Cenſorin. de die Natal. c. 4. ſub fin. Qui in conditu Thebarum Cadmo fuerint adjumento. Colum. l. 2. c. ult. Uvas, itemque olivas conditui legere licet. Quidam volunt hoc loco eſſe conditus a condio: ſed etiam a condo commode deducitur. Nam condere reponere eſt, & ſervare. Hinc Auſon. in Profeſſorib. n. 15. v. 16. Conſilia nullus mente tam pura dedit, Aut altiore conditu texit data. h. e. diligentius memoriæ mandavit, ſervavitque.

CONDITUS, a, um, condito ἠρτυμένος, particip. paſſiv. a condior. Cic. 3. de Orat. c. 25. Unguentis minus diu nos delectari ſumma & acerrima ſuavitate conditis, quam his moderatis. Horat. l. 2. ſat. 8. v. 69. Male conditum jus. Ulpian. Dig. lib. 33. tit. 6. leg. 9. Vinum conditum. ¶ Conditum abſolute eſt vinum aromatis conditum, & præcipue melle & pipere. Plin. l. 14. c. 16. a med. Qualia (vina) nunc quoque fiunt, pipere & melle addito, quæ alii condita, alii piperata appellant. Lamprid. in Heliogab. c. 21. Condito piſcinas & ſolia temperavit. Adde Pallad. in Octobr. tit. 19. Cæl. Aurelian. Chronic. l. 3. c. 5. a med. & lib. 5. c. 1. ad fin. & Apic. l. 1. c. 1. & 2. ¶ Tranſlate Cic. Attic. l. 13. ep. ult. ex vet. poeta. Nec id ſolum, ſed bene cocto, & condito ſermone bono. Id. 2. de Orat. c. 56. Nec apud populum gravior oratio, neque lepore & feſtivitate conditior. Id. de clar. Orat. c. 29. Niſi id, quod dicitur, ſit voce, vultu, motuque conditius. Id. de Senect. c. 4. Erat enim in illo viro comitate condita gravitas. Id. pro Mur. c. 31. extr. Si illius comitatem & facilitatem tuæ gravitati, ſeveritatique aſperſeris, non iſta quidem erunt meliora, ſed certe condita jucundius.

CONDITUS, a, um, riposto, naſcosto, ἀποκείμενος, ἀπόθετος, repoſitus, abſconditus. Horat. l. 2. ep. 1. v. 140. Frumenta condita. Id. l. 1. ſat. 4. v. 89. Liber aperit præcordia condita. h. e. arcana pectoris. Cic. 1. de Divin. c. 56. In cauſis conditæ ſunt res futuræ. Plaut. Pſeud. 4. 1. 30. Teneo omnia: in pectore condita ſunt. Martial. l. 13. epigr. 91. Vina condita conſule, &c. Ovid. Metam. 3. v. 31. Anguis conditus antro. Liv. l. 29. c. 22. Conditus in carcerem. Propert. l. 2. el. 5. v. 24. Jurgia ſub tacita condita lætitia. Id. l. 3. eleg. 17. v. 16. Arboris in frondes condita Myrrha novæ. Virg. 1. Georg. v. 442. Sol conditus in nubem. Propert. l. 4. el. 11. v. 64. Lumina condita. h. e. oculi clauſi. Senec. in Oedip. v. 1037. Telum conditum jugulo. ficcato in gola. Plin. l. 11. c. 37. ſect. 53. Hard. Oculi conditi. in dentro. Celſ. in fi. cap. 20. l. 8. Poteſt tamen conditus articulus medius aut ſummus canaliculo aliquo contineri. riposta. ¶ Conditum, i, abſolute eſt locus, in quo conditur, & ſervatur frumentum, & aliæ ſpecies ad annonam pertinentes. Spartian. in Adrian. c. 11. Laborabat præterea, ut condita militaria diligenter agnoſceret. i magazzini. & Capitolin. in Gordian. c. 28. Ut nulla eſſet civitas limitanea potior, quæ totius anni in aceto, frumento, & larido, atque hordeo, & paleis condita non haberet. Symmach. l. 10. ep. 55. Patefacere anguſtias conditorum. Eumen. in gratiar. act. ad Conſtantin. c. 10. Fructus meritorum tuorum ſtatim nos metere, & in conditis referre juſſiſti. Adde Paul. Dig. lib. 32. leg. 95. ¶ Eſt etiam conditus idem ac ſepultus, ſeppellito. Phædr. l. 4. fab. 4. v. 30. O ſi maneret condito ſenſus patri. Cic. 2. de Legib. c. 22. Conditus in ſepulcro. Valer. Flacc. l. 5. v. 198. Conditus tumulo. Ovid. 14. Metam. v. 442. Æneia nutrix condita urna marmorea. ¶ Item factus, ædificatus, fatto, fabbricato, fondato, κτισθείς. Cic. 1. Tuſcul. c. 1. Homerus fuit ante Romam conditam. Horat. l. 1. ſat. 5. v. 92. Qui locus a forti Diomede conditus olim. (Negat Bentlejus hunc verſum Horatii eſſe.) Plin. l. 7. c. 37. Nova ſecta condita. h. e. inſtituta. Id. l. 12. c. 37. ſect. 55. Hard. Ita mos conditus, ut &c. h. e. ita in more poſitum. Plaut. Rud. 5. 3. 18. Juramentum rei ſervandæ, non perdendæ conditum eſt. h. e. comparatum, inſtitutum. ¶ Item compoſitus, ſcriptus, composto, ſcritto. Virg. Ecl. 10. v. 50. Chalcidico condita verſu carmina. Plin. l. 19. c. 1. Res conditæ Latino ſermone. Id. l. 8. c. 42. Liber conditus de jaculatione equeſtri. ¶ Item conſtitutus, inſtitutus. Stat. l. 2. ſilv. 2. v. 24. Ergo dies aderat Parcarum conditus albo Vellere.

re. Manil. l. 1. v. 119. Et venit in terras fatorum conditus ordo. Adde Valer. Flacc. l. 1. v. 531. ¶ Conditum est, constitutum est, comparatum est. Ulpian. Dig. lib. 19. tit. 5. leg. 4. Natura rerum conditum est, ut plura sint negotia, quam vocabula.

CONDO, is, didi, ditum, a. 3. nascondere, riporre, porre, ἀποτίθημι, abscondo, repono servandi causa: a con, & do, ut Festus innuit. Cic. pro Cluent. c. 26. ad fin. Qui illi pecuniæ, quam condiderat, spe jam, atque animo incubaret. Id. 2. de nat. Deor. c. 63. Neque enim homines murium aut formicarum causa frumentum condunt, sed conjugum & liberorum. & cap. praced. Condere, & reponere fructus. Horat. l. 1. ep. 1. v. 12. Condo, & compono, quæ mox depromere possim. Id. l. 1. od. 10. v. 8. Condere aliquid furto. Phædr. l. 5. fab. 2. Condere ferrum. rimettere la spada nel fodero. Cels. l. 8. c. 23. Plantarum ossa iisdem modis, quibus in manibus, prodeunt, iisdemque conduntur. si ripongono. Plaut. Truculent. 3. 1. 9. pecuniam in crumenam. Virg. 2. Æn. v. 401. nota conduntur in alvo. Id. 5. Æn. v. 243. Condere se portu. Cic. 2. de Divin. c. 41. Condere sortes arca. Lucan. l. 1. v. 607. fulmen terræ (quid sit fulmen condere, quod legitur etiam apud Juvenal. sat. 6. v. 586. V. in Bidental.) Prudent. in Psychomach. v. 105. Condere gladium vaginæ. Al. leg. vagina, sed vaginæ est in MSS. Heinsio teste. Ovid. 9. Metam. v. 362. aliquid sub cortice. Virg. 4. Georg. v. 473. Aves condunt se in foliis. Senec. de consol. ad Marc. c. 22. Condere se in tenebras. Virg. Æn. 6. v. 271. Jupiter cælum condidit umbra. coprì. Id. 4. Æn. v. 177. Condere caput inter nubila. Ovid. 3. Trist. el. 3. v. 44. de morientibus. alicui oculos. chiudere: quod etiam Propert. l. 4. eleg. ult. v. 64. dixit. ¶ Translate Tacit. Ann. 2. c. 28. Condere iram. occultare. Senec. ep. 7. extr. aliquid in animum. mettere bene a memoria. Ovid. 1. Metam. v. 726. stimulosque in pectora cæcos Condidit. Al. leg. in pectore. Claudian. in Consul. Probi, & Olybr. v. 166. Oblivia condunt mentem. h. e. memoriam obscurant. ¶ Ponitur & pro sepelire, seppellire. Cic. 1. Tuscul. c. 45. Persæ mortuos cera circumlitos condunt. Plin. l. 7. c. 54. & Virg. 5. Æn. v. 48. Condere mortuos terra. Cic. 2. de Leg. c. 22. in sepulcro. Lucan. l. 9. v. 151. inhumatos condere manes. ¶ Condere fulgur. V. Fulgur. ¶ Item translate pro finire, explere, conficere. Senec. ep. 83. ad fin. Alexandrum intemperantia bibendi, & ille Herculaneus scyphus condidit. Virg. Ecl. 9. v. 51. sæpe ego longos Cantando puerum memini me condere soles. Horat. l. 4. od. 5. v. 29. & Plin. l. 9. ep. 36. Condere diem. Lucret. l. 3. v. 1104. Condere sæcla vivendo. Stat. 10. Theb. v. 54. Condiderant jam vota diem. h. e. aliquis vota faciendo diem consumpserat. Macrob. l. 1. in somn. Scip. c. 20. ad fin. Conversio cælestis hemisphærii, peractis horis duodecim, diem condit. ¶ Condere lustrum. V. Lustrum. ¶ Significat etiam Indere, immittere, ita tamen ut & abscondendi ratio subsit. Petron. in Satyr. c. 94. Suspendio vitam finire constitui, & jam cervices nodo condebam. Cels. l. 7. c. 5. sect. 2. Nihil tam facile in corpus, quam sagitta, conditur, eademque altissime insidit. Martial. de Spectac. ep. 15. præcipiti venabula condidit urso. Ovid. 13. Met. v. 392. Condere alicui ensem in pectus. Virg. Æn. 9. v. 347. alicui ensem in pectore. Id. in fi. l. 12. adverso sub pectore. Liv. l. 26. c. 34. aliquem in vincula. Cic. Verr. 7. c. 29. extr. & Liv. c. 16. l. 26. in carcerem. Id. l. 31. c. 23. captivos in custodiam. Stat. 2. Achill. v. 439. discos in nubila. ¶ Item facere, ædificare, fundare. Varr. l. 4. L. L. c. 32. Condere oppida. Cic. 3. Catil. c. 1. Romulus, qui hanc urbem condidit. Virg. 1. Æn. v. 33. Romanam condere gentem. Vellej. l. 1. c. 15. Condere colonias. Justin. l. 19. c. 1. imperium Pœnorum. & lib. 2. c. 1. regna. & cap. 6. Genus hominum. & cap. 12. mœnia. Huc pertinet, quod ad illud Virg. Æn. 7. v. 303. optato conduntur Tibridis alveo: Servius adscribit: condi proprie dicuntur, qui sibi statuunt civitatem. conduntur ergo, sedem stabilem locant. ¶ Translate Phædr. in prol. l. 3. v. 53. Condere æternam famam ingenio suo. h. e. facere, comparare. & Sil. l. 4. v. 37. dextra memorandum condere nomen. Virg. 10. Æn. v. 35. nova condere fata. Id. 6. Æn. v. 793. aurea condet sæcula qui rursus Latio. h. e. inducet, afferet. ¶ Item scribere, componere, scrivere, comporre. Liv. l. 31. c. 12. extr. Condere carmen. Cic. Attic. l. 1. ep. 16. ad fin. Græcum poema. Ovid. 6. Fast. v. 24. Condere aliquid numeris. Id. de remed. Amor. v. 465. Condere jura. Id. 2. Trist. v. 336. acta Cæsaris. Virg. Ecl. 6. v. 7. bella. Plin. l. 5. c. 29. Condere prosam orationem Cadmus primus instituit. Id. l. 26. c. 2. Hippocrates primus medendi præcepta clarissime condidit. Id. l. 22. c. 25. Condere laudes alicujus. Id. l. 12. c. 4. historiam. Id. l. 2. c. 9. aliquid annalibus. Id. l. & cap. 13. Si, Homero condente, Ægyptus non erat. Lex XII. tab. apud Augustin. (V. Occento) ex lectione Scaligeri. Si quis malum carmen occentassit, sive condidisit, &c. candidisit, sive condidissit antique est pro condiderit, sicut occentassit pro occentaverit. ¶ Item invenire, instituere. Justin. l. 36. c. 2. Prodigiorum sagacissimus erat, & somniorum primus intelligentiam condidit. Flor. l. 1. c. 3. Condere militarem disciplinam omnem, artemque bellandi. ¶ Item constituere, instituere. Virg. Æn. 10. v. 34. cur nunc tua quisquam Vertere jussa potest, aut cur nova condere fata? Lucan. l. 7. v. 131. Advenisse diem, qui fatum rebus in ævum Conderet humanis. ¶ Item firmare. Sil. l. 16. v. 125. Sic sic, cælicolæ, portentaque vestra secundi Condite. ¶ Condere etiam dicuntur, qui ita restituunt aliquid & restaurant, ut fecisse ipsi videri possint. Flor. l. & cap. ult. extr. Augustus imperium condidit. V. Conditor. Etiam quod modo ex lib. 1. attulimus, huc a multis refertur. Cic. pro Dom. c. 36. Rempublicam condere meo discessu, quam omnium interitu occidere malui. Al. aliter leg. ¶ Quod Nonius tradit c. 4. n. 49. condere dici pro consecrare, confirmatque illo Virg. Æn. 3. v. 67. animamque sepulcro condimus; non satis probat.

CONDOCEFACIO, is, eci, actum, a. 3. instruire, ammaestrare, assuefare, συνεθίζω, instruo, assuefacio. Cic. 5. Tuscul. c. 31. Eumque condocefaciat, ut ea, quæ bona malave videantur, possit contemnere. Hirt. de B. Afric. c. 71. Ut lanista tirones gladiatores condocefacere. Et cap. 27. elephantes.

CONDOCEFACTUS, a, um, nom. ex particip. ammaestrato. Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 64. Belluæ domitæ, & condocefactæ.

CONDOCĔO, es, a. 2. doceo, insegnare, ammaestrare. Hirt. de B. Afric. c. 19. Frenato equo uti condocuerat.

CONDOCTOR, oris, m. qui simul cum alio docet. Augustin. l. t. Confess. c. 9. extr. Si in aliqua quæstiuncula a condoctore suo victus esset.

CONDOCTUS, a, um, doctus, instructus, meditatus, paratus. Plaut. Pœn. 3. 2. 3. Fac modo, ut condocta tibi sint dicta ad hanc fallaciam. Co. quin edepol condoctior sum, quam tragœdi, aut comici. Respicit Plaut. ad morem loquendi, quo histriones dicuntur discere Fabulam, Poetæ autem docere. Oportet enim histrionem probe suas partes didicisse, si vult bene agere.

CONDOLATUS, a, um, dolatus. Legitur a nonnullis lib. 3. Arnob. pag. 110. ubi alii conglobatus, alii dolatus.

CONDOLĔO, es, n. 2. simul cum alio doleo, condolesco. Tertull. de pœnit. c. 10. Non potest corpus de unius membri vexatione lætum agere: condoleat universum necesse est. Hieronym. ad Augustin. ep. 89. a med. Animo condolentis cogitat. ¶ Præterit. condolui. V. in voce sequent.

CONDOLESCO, is, olui, n. 3. dolere, dolersi, ἀλγέω, idem quod doleo, simul, vel valde doleo. Cic. 1. Acad. c. 10. Cum perturbationem animi illi ex homine non tollerent, naturaque & condolescere, & concupiscere, & extimescere, dicerent. Id. 2. Tuscul. c. 22. Si pes condoluit, si dens, ferre non possumus. Plaut. Truculent. 2. 8. 2. Nunc mihi de vento miseræ condoluit caput. Ovid. 5. Trist. eleg. 3. v. 32. Ut tamen audisti percussum fulmine vatem Admonitu matris condoluisse potes. ¶ Cum dativo tertiæ personæ pro συμπάσχω, Tertull. de Anim. c. 5. Animam compati corpori, cui læso ictibus, vulneribus, ulceribus condolescit.

CONDŎMO, as, ui, itum, a. 1. idem quod domo, domare. Prudent. hymn. Jejunant. Cathemer. 7. v. 98. Veteresque nugas condomare ac frangere.

CONDONATIO, onis, f. donatio, donazione. Cic. 2. Verr. c. 4. Bonorum, possessionumque contra omnium instituta adjectio & condonatio.

CONDONATUS, a, um, adject. idem quod donatus, donato. Cic. pro Planc. c. 31. Datus est tibi ille, condonatus ille. Id. 5. Fam. ep. 18. Potentiæ alicujus condonatus. Aurel. Vict. de Vir. illust. c. 4. Patriis lacrymis condonatus.

CONDŎNO, as, avi, atum, a. 1. donare, δωρέομαι, χαρίζομαι, idem quod dono. Cic. 2. Offic. c. 22. Cum aliis adimuntur pecuniæ, aliis condonantur. Plaut. Amph. 1. 3. 32. Hanc pateram, Alcumena, tibi condono. Id. Men. 4. 2. 94. Ego illam non condonavi, sed sic utendam dedi. Sallust. in Jug. c. 81. Condonare se, & vitam suam reipublicæ. ¶ Est etiam remittere, rimettere, perdonare. Cic. 2. Offic. c. 22. Qui pecunias creditas debitoribus condonandas putant. Id. pro Mil. c. 2. ad fin. Nec deprecaturi sumus, ut crimen hoc nobis condonetis. Vatin. ad Cicer. 5. Fam. ep. 10. Meam animadversionem & supplicium, quo usurus eram in eum, quem cepissem, remitto tibi & condono. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 21. Dumnorigem Divitiaco fratri condonare se, dicit. h. e. ignoscere Dumnorigi propter fratrem. & paulo ante. Condonare injuriam & dolorem suum precibus & voluntati alicujus. ¶ Condonare aliquem cruci, apud Plaut. Rud. 4. 4. 26. est cruci tradere. ¶ Videtur etiam usurpari cum accus. personæ. Plaut. Bacch. 5. 2. 24. Si quam malam rem debes, te condono: tibi habe: nunquam abs te petam. te la lascio. Terent. Phorm. 5. 7. 54. Argentum, quod habes, condonamus te. Donatus ita distinguit integrum locum Quid vis tibi? argentum quod habes? condonamus te. Eodem modo una cum Servio legit illud Virg. Æn. 1. v. 576. Vultis & his mecum pariter considere regnis? Urbem, quam statuo? vestra est. Porro illud te vult esse ablativum: tametsi hoc loco ejus verba corrupta videntur. Afran. Vopisc. apud Non. c. 9. n. 5. Id aurum me condonat litteris. τὸ id aurum accusat. esse a condono pendentem negat Voss. l. 7. de Grammat. c. 21. quod dictum sit pro quod ad id aurum attinet: affirmant alii. ¶ Passive impersonaliter, Terent. Eun. prol. v. 17. Habeo alia multa, quæ nunc condonabitur, Quæ proferentur post, &c. Hic quoque alii ita distinguendum putant: habeo alia multa, quæ: nunc condonabitur: ut sit quædam interruptio sermonis, suspensioque: atque illud quæ criminose quidem dicatur: sed subito taceantur crimina, quæ dicturus videbatur.

CONDORMIO, is, ivi, itum, n. 4. dormire, καθεύδω, idem quod dormio, vel simul dormio. Plaut. Mostell. 2. 2. 55. Abimus omnes cubitum, condormivimus. Suetan. in Aug. c. 78. Deposita lectica, inter aliquas moras condormiebat. Adde Capitolin. in Vero, c. 4. sub fin.

CONDORMISCO, is, n. 3. dormire, idem quod condormio. Plaut. Curcul. 2. 3. 81. Propino magnum poculum: ille ebibit: caput deponit, condormiscit: ei subduco anulum. (Est qui legit cum dormiscit.) Id. Rud. 2. 7. 13. Hospes da mihi aliquid ubi condormiscam, loci. Scep. Istic, ubi vis, condormisce.

CONDRILLA, æ, & Condrille, es, f. & Condrillon, i, n. (tot enim modis legitur apud Plin. l. 21. c. 15. & 17. & lib. 22. c. 22.) χονδρίλλη, intybi agrestis genus, amaro gustu, & acris in radice succi.

CON-

CONDUCENTER. V. *Condecenter*.

CONDUCIBILIS, le, adject. *giovevole*, qui conducit, *h. e.* prodest, utilis. *Plaut. Epid.* 2. 2. 75. Consilium ad eam rem conducibile. *Id. Bacch.* 1. 1. 18. Istuc facinus mihi conducibile esse arbitror. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 14. Utrum venustius, faciliùs, conducibilius, &c.

CONDUCO, is, uxi, uctum, a. 3. *condurre, menare*, συνάγω, idem quod duco, vel simul duco, congrego, cogo. *Varr.* apud *Non. c.* 4. *n.* 104. Populum in forum conducere. *Cic. Phil.* 8. *c.* 6. Res geritur: conductæ sunt vineæ: pugnatur acerrime. *Id.* 2. *de Invent. c.* 1. Crotoniatæ virgines unum in locum conduxerunt. *Sisenn.* apud *Non. c.* 11. *n.* 37. Prætor festinatim de castellis ad castra maxuma milites conduxit. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 13. *extr.* Eo copias omnes conduxit. *Sallust. in Jug. c.* 55. Conducere milites in unum. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 4. Ita complectemur, ut in unum conducamus propositionem & assumptionem. *Pallad. l.* 1. *tit.* 16. Cisternas construere, quibus omnium conduci possit aqua tectorum. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 572. Peneus ab imo Effusus Pindo tenues agitantia fumos Nubila conducit. *h. e.* vapores collectos emittit. *Id. Metam.* 4. *v.* 375. Conducere corticem. *h. e.* conjungere, *unire*. *Vitruv. l.* 8. *c.* 1. *ad fin.* Plures puteos fodere, & per specus in unum conducere. *per via di fosse sotterranee tirarli in un medesimo luogo*. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 88. *Hard.* Ubi sunt nervi, interiores conducunt membra, superiores revocant. *h. e.* ducunt, trahunt. ¶ Translate *Gell. l.* 4. *c.* 17. Hæc, quæ diximus, eo etiam conducunt, ut sciamus, &c. *Id. l.* 20. *c.* 5. *de scriptis Aristot.* Ἐξωτερικὰ dicebantur, quæ ad rhetoricas meditationes, facultatem argutiarum, civiliumque rerum notitiam conducebant. *Arnob. l.* 4. *pag.* 146. Omnia probra, quæ in deorum maledicta conducitis. *h. e.* congeritis. ¶ *Conducere lac* est coagulare, *rappigliare*. *Colum. l.* 7. *c.* 8. Lac potest & agrestis cardui flore conduci. ¶ *Conducere vulnera*, claudere, *serrar la piaga*, obducere. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 479. fissaque fluctu Vel pice vel molli conducere vulnera cera. *Solin. c.* 32. (*al.* 45.) *a med.* Cœno plagam oblinit, usque dum conducatur in cicatricem. *Cæl. Aurel. Tard. l.* 2. *c.* 1. *sect.* 8. Musculus conducitur, aut laxatur. *h. e.* contrahitur. ¶ Sæpissime est emere ad tempus, rem aliquam utendam pretio accipere, operam alicujus hominis mercede comparare, *pigliar a pigione, ad affitto, a lavorare*: cui respondet *loco, as*, μισθόω. *Cic. pro Cæl. c.* 7. *extr.* Conduxit in Palatio, non magno, domum. *Senec. l.* 7. *de benef. c.* 5. Conduxi domum a te in hac aliquid tuum, aliquid meum. *Cic. de prov. consul. c.* 4. Conducere aliquem ad cædem faciendam. *Plin. l.* 4. *ep.* 13. Præceptores publice conducere. *Curt. l.* 3. *c.* 1. Conducere militem. *h. e.* mercede ad militandum ducere. *Plaut. Aulul.* 2. 4. 1. coquos. *Id. Rud. prol. v.* 57. navem. *Gell. l.* 18. *c.* 5. *sub fin.* librum studio pretioque multo. *Cic. Fam.* 16. *ep.* 18. hortum. *Senec. l.* 7. *de benef. c.* 5. domum, rhedam ab aliquo. *Ulpian. Dig. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 19. *post med.* habitationem in annum. & *paulo post*. operas. *Id. lib.* 43. *tit.* 9. *leg.* 1. aliquid ad fruendum. ¶ Hinc translate *conduci aliqua re* est adduci, induci. *Cato* apud *Gell. l.* 1. *c.* 15. Frusto panis conduci potest, vel uti taceat, vel uti loquatur. *Plaut. Cas.* 2. 8. 70. Tribus conduci non possim libertatibus, quin illis comparem magnum malum. ¶ Conducere etiam dicuntur, qui pretio aliquid faciendum suscipiunt. *Liv. l.* 46. *c.* 16. Redimere, & conducere vectigalia. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 30. portorium. *levar la gabella*. *Id. l.* 2. *de Divin. c.* 21. Qui columnam illam de Cotta, & de Torquato conduxerat faciendam. *Ulpian. loc. cit.* Conducere mulierem vehendam nave. *Cajus ibid. leg.* 25. columnam, dolium, tignum transportandum. *Ulpian. ibid. leg.* 13. aliquem docendum. ¶ Præterea significat prodesse, conferre, utile esse, *giovare*: quo sensu fere in tertiis personis usurpatur. *Cic. Fam.* 5. *ep.* 19. *ad fin.* Ea maxime conducunt, quæ sunt rectissima. *Id.* 1. *Offic. c.* 3. Consultant, conducat id, nec ne ad vitæ commoditatem. *Id. de prov. consul. c.* 1. Hoc maxime reipublicæ conducit, Syriam, Macedoniamque decerni. *Sisenn.* apud *Non. c.* 4. *n.* 104. Quod maxime in rempublicam conducere videretur. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 38. Quod conducit in commune. *Plaut. Cist. a.* 3. *v.* 4. Ut illud, quod in rem tuam bene conducat, consulam. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 43. Conducere salubritati. *Plaut. Bacch.* 1. 1. 22. Huic ætati non conducit tenebrosus locus. *Plin. l.* 23. *c.* 1. *post med.* Corpus augere volentibus conducit inter cibos bibere. & *paulo sup.* Vinum conducit alvo citæ. *Id. l.* 17. *c.* 12. Ventosis locis arbores crebriores seri conducit. & *cap.* 2. Imbres non conducunt vitibus. ¶ Non facile intelliges, quid sibi velit *Non. c.* 4. *n.* 104. ubi docet, *conducere* poni etiam pro convertere, affertque hæc verba *Lucilii*: Et virtute tua, & claris conducere chartis. ¶ *Conducier* pro *conduci* habetur apud *Plaut. Mert.* 3. 4. 78.

CONDUCTIO, onis, f. actus conducendi, seu in unum locum ducendi, collectio, complexio, συναγωγή. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 40. Quare in longis argumentationibus, ex conductionibus, aut ex contrario complecti oportet. *h. e.* conducendo in unum propositionem & assumptionem, ut *Id. ibid.* paulo supra explicat: ubi etiam hujus conductionis exemplum affert. ¶ Item emptio, aut redemptio ad tempus, μίσθωσις. *Id. pro Cæc. c.* 32. Conductio fundi. *Liv. l.* 43. *c.* 16. vectigalium. ¶ Est etiam contractio, morbus, quo membrum aliquod contrahitur, *contrazione*, *ritiramento*. *Cæl. Aurel. Acut. l.* 2. *c.* 10. Conductio musculorum. & *l.* 3. *c.* 18. nervorum, quam Græci σπασμοὺς vocaverunt. Adde *lib.* 2. *Tard. c.* 1.

CONDUCTITIUS, & Conducticius, a, um, *che si piglia ad affitto*, *conduttizio*, μισθωτός, qui pretio ad tempus emitur, vel redimitur. *Plaut. Epid.* 2. 3. 8. & 5. 2. 41. Fidicina conductitia. *Nepos in Iphicrat. c.* 2. Conductitius exercitus. *Porcius in carm. de Terent. in hujus vita, quæ Suetonii esse creditur*. Habere domum conductitiam. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 17. Conductitiæ liberorum operæ.

CONDUCTOR, oris, m. *conduttore*, *affittuale*, μισθωτής, qui conducit, seu emit aliquid ad tempus, cui *locator* respondet. *Plaut. Asin. prol. v.* 3. Conductores histrionum. *Plin. l.* 7. *ep.* 30. agrorum. ¶ Speciatim ita appellatur, qui conducto diversorio alios hospitio excipit, *oste*, *locandiere*. *Rutil. l.* 2. *v.* 381. Sed male pensavit requiem stationis amœnæ Hospite conductor durior Antiphate. ¶ Item qui aliquid faciendum pretio suscipit. *Cic.* 3. *Q. Fr. ep.* 1. *c.* 2. Conductor operis. *Valer. Max. l.* 8. *c.* 12. *n.* 1. *extern.* Conductores sacræ aræ. Adde *Caton. R. R. cap.* 14.

CONDUCTRIX, icis, f. *conduttrice*, quæ conducit, *h. e.* emit, seu redimit aliquid ad tempus. Habent *Impp. Dioclet. & Maxim. lib.* 4. *tit.* 65. *leg.* 24. & *lib.* 5. *tit.* 12. *leg.* 18. *Cod. Justin.*

CONDUCTUS, us, m. *ritiramento*, contractio. *Cæl. Aurel. Acut. l.* 2. *c.* 15. Conductu superciliorum.

CONDUCTUS, a, um, *condotto*, *raccolto*, συναχθείς, ductus, vel simul ductus, collectus. *Tacit.* 15. *Ann. c.* 26. Auxilia regum in unum conducta. *Lucret. l.* 1. *v.* 650. Conductæ partes aut disjectæ. ¶ Item *tolto ad affitto*, *a pigione*, *a fare*, μεμισθωμένος, emptus, ad tempus redemptus. *Cic. pro Sext. c.* 17. Erat contentio non cum victore exercitu, sed cum operis conductis. *Horat. de art. Poet. v.* 431. Qui conducti plorant in funere. *prezzolati*. *Cic. pro Cæcin. c.* 32. Fundus conductus. *Id.* 2. *de Invent. c.* 1. Zeuxis magno pretio conductus. *Terent. Adelph.* 2. 2. 17. Conducta navis. *Plin. l.* 2. *ep.* 14. Conducti & redempti mancipes. *Martial. l.* 11. *epigr.* 83. Conductum repetens nocte jubente larem. *Curt. l.* 3. *c.* 9. Milites mercede conducti. *Horat. l.* 1. *sat.* 2. *v.* 9. Nummi conducti. *tolti a censo*. Sic *Juvenal. sat.* 11. *v.* 46. conducta pecunia. ¶ *Conductum*, *i*, n. absolute est domus conducta, *casa a pigione*: & dicitur fere de domibus pauperiorum. *Senec. de benef. l.* 7. *c.* 5. Nec conductum meum, quamvis sis dominus, intrabis. *Petron. in Satyr. c.* 9. In conductum adcucurrit. *Cic. pro Cluent. c.* 62. *ad fin.* Habere aliquid conducti. *Ulpian. Dig. lib.* 9. *tit.* 3. *leg.* 1. *sub fin.* Habitare in conducto. ¶ Item ipsa conductio. *Id. Dig. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 15. Actio ex conducto. ¶ *Conducta bella* apud *Sil. l.* 5. *v.* 196. sunt quæ milite mercede conducto geruntur. ¶ Est item *conductus* redemptus, pretio faciendus susceptus, ut *telæ conductæ*, apud *Tibull. l.* 1. *el.* 7. *v.* 85. Firmaque conductis adnectit licia telis. V. ibi *Brouckus*. ¶ Item contractus, *contratto*, *ritirato*. *Cæl. Aurel. Chronic. l.* & *c.* 3. Conducta cutis. & *l.* 5. *c.* 1. Contractus & conductus. *Solin. c.* 22. (*al.* 35.) Brumalis solstitio dies adeo conductus, ut ortus junctus sit occasui. *h. e.* brevis.

CONDULUS, & Condylus, i, m. *anello*, κόνδυλος, annulus, teste *Fest.*

CONDUPLICATIO, onis, f. *raddoppiamento*, ἀναδιπλασιασμός, duplicatio. *Plaut. Pœn.* 5. 5. 18. Quid hoc est conduplicationis? quæ hæc congeminatio? *h. e.* amplexus. ¶ Item Figura verborum. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 28. Conduplicatio est, cum ratione amplificationis, aut commiserationis, ejusdem unius, aut plurium verborum iteratio, hoc modo: Tumultus C. Gracchi tumultus domesticos & intestinos comparat. Item: Nunc etiam audes in horum conspectum venire, proditor patriæ: proditor inquam patriæ, venire audes in horum conspectum? A *Cicer.* 3. *de Orat. c.* 54. dicitur *revocatio verbi*: apud *Quintil. l.* 9. *c.* 3. *regressio* quædam est: Græce ἐπάνοδος dici potest. *Cic. in Partit. c.* 6. hoc modo repetita verba *duplicata* appellat.

CONDUPLICO, as, a. 1. idem quod duplico, *raddoppiare*. *Terent. Phorm.* 3. 2. 31. Hoc tibi, quod bene promeritus fueris, conduplicaverit. *Lucret. l.* 3. *v.* 71. Conduplicare divitias. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 4. *post med.* Conduplicare cibum.

CONDURDUM, i, n. herba solstitialis, flore rubro, quæ e collo suspensa strumas comprimit. *Plin. l.* 26. *c.* 6.

CONDURO, a, a. 1. durum facio, *indurare*. *Lucret. l.* 6. *v.* 968. Humor aquæ porro ferrum condurat ab igni.

CONDUS, i, m. *dispensiero*, ταμίας, qui condendis cibis præpositus est, quemadmodum *promus*, qui cibum promit. Ceterum quia ejusdem fere officium esse solet cibos promere & recondere, factum est, ut, qui ei muneri præesset *condus promus*, vel *promus condus* diceretur. *Plaut. Pseud. act.* 2. *sc.* 2. *v.* 14. Condus promus procurator peni.

CONDYLIATUS. V. *Conquiliatus*.

CONDYLOMA, atis, n. κονδύλωμα, tuberculum, quod ex quadam inflammatione nasci solet (ut docet *Cels. l.* 6. *c.* 18. *n.* 8.) præsertim circa coronam podicis: ita dictum a similitudine condylorum, hoc est nodorum, qui in digitis, constricta in pugnum manu, eminent. Adde *Scribon. Larg. compos.* 224. & 225.

CONDYLUS, li, m. *nocca*, *nodo delle dita*, κόνδυλος, junctura & nodus in digitorum articulis eminens. *Martian. Capell. l.* 1. *pag.* 21. Ictibus crebris verticem, complicatis in condylos digitis, vulnerabat. ¶ Item annulus. V. *Condulus*. ¶ In illo *Martial. l.* 5. *epigr.* 79. *sub fin.* Parvi tibia condyli sonabit, *condylus* est nodus canæ, ex qua tibia constat.

CONFABRICOR, aris, dep. 1. *fabbricare*. Translate *Gell. l.* 3. *c. ult.* Confabricatus commolitusque magis est originem vocabuli C. iste Bassus, quam enarravit.

CONFABULATIO, onis, f. διαλογισμός, sermo, colloquium, *colloquio*. *Symmach. l.* 9. *ep.* 84. (*al.* 89.) Epistolæ confabulationem præsentis imitentur. *Tertull. l.* 2. *ad Uxor. c.* 3. Bonos corrumpunt mores confabulationes malæ. ὁμιλίαι κακαί. Adde *Hieronym. ep.* 27. *ad Eustoch. epitaph. Paulæ a med.*

CONFABULATUS, us, m. idem quod confabulatio. *Sidon. l.* 9. *ep.*

11. ad

11. *ad fin.* Hos eloquii tui claritas, artifice confabulatu dum compellit, &c.

CONFABULOR, aris, dep. 1. *favellare insieme*, *discorrere*, συνομιλέω, simul fabulor, colloquor, narro. *Terent. Hecyr.* 1. 2. 106. Accedere ad aliquam confabulatum. *Varr.* apud *Gell. l.* 13. *c.* 11. Si de rebus ad vitæ usum pertinentibus confabulemur. *Plaut. Cist.* 4. 2. 77. Ego rem meam magnam confabulari tecum volo. ¶ Quod quidam addunt ex eodem *Plauto Mostell.* 2. 2. 78. Illisce hodie hanc confabulabunt fabulam: ut sit etiam *confabulo*, *as*; *conturbabunt* procul dubio legendum est.

CONFACIO, is, a. 3. una facio. *Lucret. l.* 2. *v.* 903. Mollia confaciunt. Al. leg. *cum faciunt*. Addunt huc illud *Festi*: *Confecerunt*, *una fecerunt*. Sed hoc ad *conficio* pertinere potest.

CONFAMULANS, antis, particip. una famulans. *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 17. *sub fin.* Signa duo hylen, naturamque significant confamulantes.

CONFARREATIO, onis, f. sacrorum communicatio, farre adhibito. Cum triplex fuerit matrimonii contrahendi ratio apud Romanos, coemptione, usu, confarreatione, ut est apud *Arnob. l.* 4. *pag.* 140. hoc postremum fiebat, cum certis verbis, & decem testibus præsentibus, solemnique sacrificio facto, in quo libum, seu panis ex farre confectus, a nova nupta prælatus, adhibebatur, mulier in manum viri conveniebat. Hac enim ratione communicatis inter virum & uxorem sacris, communicatio quoque totius vitæ significabatur. Hoc sacrificium, & nuptiarum conjunctio fiebat per Pontificem maximum, & Flaminem Dialem, teste *Servio ad* 1. *Georg. v.* 31. eratque conjunctio maxime religiosa, ut ait *Plin. l.* 18. *c.* 3. sed paulatim in desuetudinem cum abiisset, & in solis tandem sacerdotum conjugiis servaretur, denique omnino adhiberi desita est, ut colligitur ex *Tacit.* 4. *Ann. c.* 16. ¶ Contraria est *diffarreatio*, & dissolutionem matrimonii significat, quæ farreo libo adhibito fiebat. *Fest.* Curtus Lapis apud *Murator. pag.* 1024. *n.* 4. Sacerdoti confarreationum, & diffarreationum.

CONFARREATUS, a, um, consociatus, sacris nuptiis junctus, per confarreationem. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 16. Patricios confarreatis parentibus genitos, &c.

CONFARREO, as, verbum habens usum in ritu confarreationis, & significat, libato farre matrimonio jungi. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 16. Assuetudinem confarreandi. *Apul. l.* 10. *Metam.* Mulieris matrimonium confarreaturus.

CONFATALIS, le, συνειμαρμένος, qui eadem fati necessitate tenetur. *Cic. de Fato*, *c.* 13. Copulata enim res est, & confatalis.

CONFECTIO, onis, f. *fattura*, actus conficiendi, effectio, διάπραξις. *Cic. de Senect. c.* 1. Mihi jucunda hujus libri confectio fuit. *Id.* 2. *de Orat. c.* 12. Erat historia nihil aliud, nisi annalium confectio. *Cels. l.* 4. *c.* 14. *sub fin.* Confectio medicamenti, quod κολικὸς nominatur, ex his constat: costi, anisi, castorei, &c. Et *Pallad. in Novembr. tit.* 5. Confectio olei laurini. *confezione*. Sic *Arnob. l.* 7. *pag.* 231. Farta confectionis jure multiplici, atque impensarum varietate condita. ¶ Item res ipsa, quæ conficitur. *Pallad. in Octobr. tit.* 17. Mundo linteo tegas, per quod facile confectio æstuabunda suspiret. *h. e.* mel musto admixtum, ex quo fit œnomeli. ¶ Item commanducatio, *masticamento*. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 54. Intimi dentes conficiunt escas: quæ confectio etiam a lingua adjuvari videtur. ¶ Item perfectio, complementum, *compimento*, *fine*. *Cic.* 14. *Phil. c.* 1. Confectio hujus belli est D. Bruti salus. ¶ Item collectio, *raccolta*. *Cic. pro Flacc. c.* 9. Tributi confectio. ¶ Item consumptio, aut corruptio. *Cic. in Hortens.* apud *Non. c.* 4. *n.* 93. Confectio valetudinis, deformatio corporis.

CONFECTOR, oris, m. *facitore*, *operajo*, qui conficit, h. e. facit, effector. *Inscript.* apud *Spon. Miscell. sect.* 6. *pag.* 221. Confectores æris. *h. e.* qui æri e metallis eruendo & elaborando operam dant. In alia apud *Bertol. in Antiq. Aquilejens. pag.* 2. *Con Fer Nor* ipse legit, *confectoris ferri Norici*. ¶ Item qui conficit, & absolvit. *Cic. Verr.* 4. *c.* 44. Confector negotiorum. *Id. Fam.* 10. *ep.* 20. Totius belli confector. ¶ Item consumptor. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 15. Ignis confector est, & consumptor omnium. ¶ Item fractor. *Lucil.* apud *Non. c.* 4. *n.* 93. Confectores cardinum. ¶ Item qui cum bestiis pugnat, easque occidit, θηριοκτόνος. *Sueton. in Aug. c.* 43. Confectores ferarum. Adde *Quintil. declam.* 9. *c.* 7. V. *Bestiarius*. ¶ Item qui tingit, infector, *tintore*. *Vopisc. in Aurel. c.* 29. Missis diligentissimis confectoribus requisiverunt tale genus purpuræ. ¶ Confectores coriorum sunt *conciatori di pelli*, apud *Jul. Firmic. l.* 3. *c.* 9. *sect.* 7.

CONFECTRIX, icis, f. quæ conficit. *Lactant. l.* 7. *c.* 11. *ex incerto Ciceronis loco*: Confectrix omnium rerum vetustas. *h. e.* quæ conficit & consumit.

CONFECTURA, æ, f. confectio. *Plin. l.* 33. *c.* 13. Reliqua confectura eadem, quæ & chrysocollæ. *Colum. l.* 9. *c.* 14. Confectura mellis.

CONFECTURARIUS, ii, m. qui bestias occidit. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 361. *n.* 1. Corpus Suariorum & Confecturariorum statuam patrono digno ponendam censuit. *Confecturarii* cum Suariis conjuncti videntur esse ii, qui carnes animalium saliebant, & condiebant, vel fumo indurabant. Nam & *conficere* hoc sensu usurpatur. Al. leg. *Confectuarii*. In alia apud *Murator. pag.* 954. *n.* 5. legitur *confectorarius*: & videri potest idem esse cum confectore, h. e. infectore.

CONFECTUS, a, um, *fatto*, effectus, ποιηθείς. *Cic. in Hortens.* apud *Non. c.* 4. *n.* 93. Senatusconsulta confecta. *Catull. carm.* 67. *ad Manl. v.* 149. Confectum carmine munus. *Nepos in Annib. c. ult.* Confecti Græco sermone libri. *Sueton. in Aug. c.* 73. Vestis a filia neptibusque confecta. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 7. Rationes confectæ. *Id.* 2. *de Leg. c.* 6. Ratio summa, insita in natura, cum est in hominis mente confirmata, & confecta, lex est. *h. e.* firmata, & definita, facta, aptata rebus particularibus. ¶ Item elaboratus, *lavorato*. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 63. Villis ovium confectis, atque contextis homines vestiuntur. *Colum. l.* 1. *c.* 8. Centones confecti. *pigiati*, *follati*. ¶ Item collectus, *raccolto*. *Cic. in Hortens.* apud *Non. c.* 3. *n.* 18. Summa confecta ex singulis æribus. ¶ Item finitus, completus, perfectus, *finito*, *perfezionato*, *ridotto*, *a fine*. *Cic. pro Quint. c.* 12. Biennium confectum. *Id. Attic. l.* 16. *ep.* 4. *sub fin.* Nuntios ludorum confectorum exspectare. *Sueton. in Claud. c.* 17. Iter confectum. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 254. Confecta duella. *Cic. de prov. consul. c.* 8. *ad fin.* Bellum affectum videmus, & ut vere dicam, pæne confectum. *Id.* 3. *Fam. ep.* 11. *ad fin.* Orationes confectæ. & *lib.* 2. *ep.* 15. Mehercule confecta res ex mea sententia est. Alio sensu *Id. Attic. l.* 8. *ep.* 4. *extr.* Confecta res est. *h. e.* actum est de Italia. *Manut.* ¶ Item consumptus, *consumato*. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 384. Machina confecta flammis. ¶ Item maceratus, digestus, *digerito*. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 54. *extr.* & *cap.* 55. Cibus coctus & confectus. Adde *de Univ. c.* 6. Hinc translate *Quintil. l.* 10. *c.* 1. Lectio, non cruda, sed multa iteratione mollita, & velut confecta. ¶ Item debilitatus, fractus, consumptus, *macerato*, *sfinito*, *malandato*, *consunto*, *che non può più*. *Lucret. l.* 3. *v.* 961. Confecti artus languent. *Cic.* 14. *Fam. ep.* 4. Mulier ægra, & corpore & animo confecta. *Id. Catil.* 2. *c.* 11. Gladiator confectus, & saucius. *Id. pro Dom. c.* 23. Parvus filius lacrymans & confectus. *Id.* 7. *Verr. c.* 51. Nautæ fame atque inopia rerum omnium confecti ac perditi. *Id. pro Mur. c.* 40. Homo miser, & cum corporis morbo, tum animi dolore confectus. *Id. pro Rabir. perduell. c.* 7. Confectus senectute. ¶ Et translate *Id. pro Mil. c.* 8. Tota civitas confecta senio est. *infenestito*. *Id. pro Sext. c.* 9. Homo vino, ganeis, lenociniis, adulteriisque confectus. *Virg.* 3. *Æn. v.* 590. Macie suprema confectus. *smunto*, *sparuto*. Apud *Plin. l.* 26. *c.* 12. Corpora confecta, *Harduin.* exponit, senilia. ¶ Apud *eund. Plin. l.* 16. *c.* 23. & *l.* 18. *c.* 25. & 28. *Confectum sidus* est, cum vel in cælo apparere desiit, vel ejus vis atque influentia peracta est, & cessavit. Sic *bruma confecta* apud *eund. l.* 18. *c.* 26. est brumæ tempus finitum.

CONFERCIO, cis, crsi, ertum, a. 4. *stivare empiendo*, ἐμφράσσω, βύζω, implendo farcio, infercio: a *con*, & *farcio*. *Plin. l.* 12. *c.* 15. *extr.* Myrrham passim a vulgo coemptam in folles conferciunt. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 16. *sub fin.* Non modo desistunt pugna, sed etiam conferciunt se. *h. e.* copulantur, & in examen coeunt, *s' ammucchiano*. de apib. loquitur.

CONFERMENTO, as, a. 1. *fermentare*, fermento, ἀναζυμόω. Est *Tertul. adverf. Valentin. c.* 31.

CONFĔRO, ers, contuli, collatum, & conlatum, a. anom. *portar insieme*, *portar più cose in un luogo*, συμφέρω, comporto, congero. *Nepos in Alcib. c.* 10. Illi noctu ligna contulerunt circa casam eam. *Vellej. l.* 2. *c.* 114. Ferox juventus conferens arma, & prosternens se genibus imperatoris. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 24. Sarcinas in unum locum conferre. *Colum. l.* 1. *c.* 6. Sit proximum horreum, quo conferatur omne rusticum instrumentum. *Lucan. l.* 1. *v.* 101. Mare separat Isthmos, Nec patitur conferre fretum. *h. e.* miscere. ¶ Sæpe dicitur de pecuniis, aliisve rebus, quæ a pluribus in usum unum aliquem contribuuntur, & solvuntur, *contribuire*, *pagare*, εἰσφέρω, συνεισφέρω. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 16. Diem ex die ducere Ædui, frumentum conferri, comportari, adesse, dicere. *Nepos in Aristid. c.* 3. Ejus arbitrio quadringenta talenta quotannis Delum sunt collata. *Justin. l.* 3. *c.* 6. Conferre pecuniam in stipendium belli. *Cic.* 4. *Verr. c.* 53. tributa quotannis ex censu. *Id. ibid. c.* 59. & *pro Quint. c.* 3. in commune. *Liv. l.* 2. *c.* 33. *extr.* sextantes in capita. *Id. l.* 3. *c.* 8. *extr.* vires belli in unum. *unir le forze*. *Id. l.* 5. *c.* 47. aliquid ad honorem alicujus. *Paul. Dig. lib.* 39. *tit.* 2. *leg.* 22. Non est fructuario permittendum uti, nisi contulerit. *se non pagherà la sua parte: se non concorrerà nella spesa*. *Cajus lib.* 41. *tit.* 1. *leg.* 7. *a med.* Si vinum alius contulerit, alius mel. *Ulpian. lib.* 43. *tit.* 7. *leg.* 3. Conferre agros ad viam vicinalem faciendam. *Scævola lib.* 50. *tit.* 4. *leg.* 5. magnam partem patrimonii alicui rei. ¶ Translate est præstare, tribuere, largiri, *dare*, *usare*. *Cic.* 1. *Offic. c.* 16. Plurimum benignitatis conferre in aliquem. & *cap.* 14. *extr.* Conferre beneficium in aliquem. *Sueton. in Calig. c.* 20. præmia victoribus. *Propert. l.* & *el.* 2. *v.* 35. Hæc tibi contulerunt cælestia munera divi. ¶ Item communicare consilia, colloqui consultandi causa. *conferire*. *Cic. Attic. l.* 1. *ep. ult.* Cum erimus congressi, tum si quid res feret, coram inter nos conferemus. *Id.* 2. *Offic. c.* 11. Ut habeas, quibuscum possis familiares conferre sermones. *Id. Fam.* 6. *ep. penult.* Utinam liceat conferre inter nos sollicitudines nostras. *discorrere insieme delle*, &c. *Terent. Heaut.* 3. 1. 64. Conferre consilia. ¶ *Conferre capita* dicuntur, qui consultaturi conveniunt. *Cic. Verr.* 5. *c.* 12. Conferrent viri boni capita: de comissatione loquerentur inter se. *Liv. l.* 2. *c.* 45. Consules, velut deliberabundi, capita conferunt: diu colloquuntur. ¶ *Conferre se* est ire, proficisci, *portarsi*, *andare*. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 56. Cum Æschines se Rhodum contulisset. *Id. pro Cæc. c.* 8. Conferre se in fugam. Et *Enn.* apud *Non. c.* 12. *n.* 2. Derepente contulit se se in pedes. ¶ Translate est se applicare, *applicarsi*. *Cic. de clar. Orat. c.* 81. Conferre se ad amicitiam alicujus. *Id. pro Arch. c.* 3. se ad studium scribendi. & *cap.* 7. ad studia litterarum. ¶ Aliquando ponitur pro transferre, *trasportare*. *Liv. l.* 7. *c.* 15. Dictator signa in lævum cornu confert. *Cic.* 13. *Attic. ep.* 13. Totam Academiam ex duobus libris contuli in quatuor. *Id. in Pison. c.* 27. Conferre in infamiam plebis ea, quæ per latrones gesta sunt. ¶ *Conferre* pro simul ferre interdum ad leges transfertur. *Liv. l.* 4. *c.* 4.

c. 4. *a med.* Cur enim non confertis, ne sit connubium divitibus ac pauperibus? *perchè non portate insieme parte, che non sia*, &c. ¶ Interdum adhibetur pro differre, reservare, *differire, riservare*. *Cic. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 3. Diem scito esse nullum, quo die non dicam pro reo: ita quidquid conficio aut cogito, in ambulationis fere tempus confero. *Id.* 3. *Offic. c.* 24. *extr.* Nisi forte eam pecuniam in reipubl. magnum aliquod tempus contulerit. *Id. Attic. l.* 6. *ep.* 1. *ad fin.* Omnia in mensem Martium collata sunt. *Brut. ad Cicer. Fam.* 11. *ep.* 13. In posterum diem iter suum contulit. ¶ *Conferre causam, culpam*, &c. *in aliquem* est in eum rejicere, transferre culpam, præsertim falsam, *dar la colpa, addossare*. *Liv. l.* 5. *c.* 11. Qui noxii ambo, alter in alterum causam conferant. *Cic.* 3. *de Orat. c. ult.* Scitum est, causam conferre in tempus, cum afferre plura, si cupias, non queas. *Terent. Eun.* 2. 3. 95. Si certum est facere, facias: verum ne post conferas culpam in me. *Cic. pro Flacc. c.* 17. Conferre invidiam mortis alicujus in aliquem. *trar addosso*. *Id.* 2. *de Orat. c.* 43. vitia in adversarios. *Id. pro Planc. c.* 14. permulta in aliquem, quæ ab eo nunquam dicta sunt. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 35. suspicionem in aliquem. ¶ Item pro mutare, convertere, *trasformare*. *Cic.* 3. *Offic. c.* 20. *extr.* Utrum ex homine se quis conferat in bellum. *Al. leg.* convertat. *Ovid. Metam.* 12. *v.* 145. corpus deus æquoris albam Contulit in volucrem. *Id. Metam.* 4. *v.* 277. quem Nymphæ pellicis ira Contulit in saxum. ¶ Est etiam redigere, *ridurre*. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 161. non multis ille moratus, Contulit in versus sic sua verba duos. *Plaut. Men. prol. v.* 6. Quam potero in verba conferam paucissima. *Id. Amph.* 1. 2. 16. Conferre seditionem in tranquillum. ¶ Item sæpissime comparare; *paragonare*. *Cicero*. Quæ conferri & comparari cum eorum studiis potest? (refert hæc verba *Nonius cap.* 4. *n.* 91. ex *lib.* 2. *de Offic.* quæ in toto illo Opere nondum vidi.) *Id. Verr.* 6. *c.* 52. Conferte hanc pacem cum illo bello, hujus adventum cum illius victoria, hujus libidines cum illius continentia. *Id. pro Rosc. Com. c.* 7. Vitam inter se utriusque conferte. *Id. in Orat. c.* 4. Parva magnis sæpe rectissime conferuntur. *Horat. l.* 1. *sat.* 5. *v.* 44. Nil ego contulerim jucundo sanus amico. *Phædr. l.* 4. *fab.* 23. Conferre se laudibus alicujus. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 15. Nec quas Priamides in aquosæ vallibus Idæ Contulit. *Varr. l.* 8. *L. L. c.* 22. Conferre quippiam ad aliud. V. *Collatus*. ¶ Item afferre, *apportare*. *Colum. l.* 1. *c.* 5. Quæ nisi submoventur, pecudibus hominibusque conferunt pestem. *Plin. l.* 35. *c.* 15. Sulphur confert candorem. ¶ Sæpe hoc sensu in bonam partem accipitur pro afferre aliquid, quod juvet. *Cic.* (ut videtur) *in fragm. Oecon.* apud *Colum. l.* 12. *c.* 1. Metus plurimum confert ad diligentiam custodiendi. *Quintil. l.* 11. *c.* 2. *prope fin.* Quod & oratori, & ipsi causæ plurimum confert. *Id. l.* 10. *c.* 1. Alcæus plurimum moribus confert. *Id. l.* 7. *c.* 1. Loca nihil ad probationem conferentia. *Plin. l.* 20. *c.* 23. *ad fin.* Succus radicis confert multum claritati oculorum. *Id. l.* 29. *c.* 1. M. Cato cujus auctoritati triumphus atque censura minimum conferunt. *Id. l.* 20. *c.* 6. Allium voci confert. ¶ Item admovere, conjungere, *appressare, unire*. *Plaut. Merc.* 5. 2. 41. Contra pariter fer pedem, & confer gradum. *Virg.* 6. *Æn. v.* 488. juvat usque morari, Et conferre gradum, & veniendi discere causas. ¶ Item conjicere, *cacciare*. *Ovid.* 3. *Metam. v.* 236. *de Actæone*. Turba canum confert in corpore dentes. ¶ Item admovere pugnandi causa, objicere, conserere, *metter a fronte, opporre*. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 55. Castra castris conferre. *Id. pro Fontej. c.* 1. Ferrum & manus conferre cum aliquo. *Id. in Pison. c.* 21. Signa contulit cum Alexandrinis. *Liv. l.* 7. *c.* 33. Consul invadit hostem, & cum quo forte contulit gradum, obtruncat. Sic *conferre pedem*, (V. *Collatus*.) quod etiam metaphorice ponitur. *Cic. pro Planc. c.* 19. *ad fin.* Non possum magis pedem conferre, ut ajunt, aut propius accedere. *venir più alle strette*. & *Quintil. l.* 5. *c.* 13. Plura argumenta simul invadimus, si aut tam infirma sunt, ut pariter impelli possint; aut tam molesta, ut pedem conferre cum singulis non expediat. ¶ Absolute *Ovid.* 10. *Metam. v.* 602. Quid facilem titulum superando quæris inertes? Mecum confer, ait. ¶ Conferre lites, *attaccar liti*, apud *Horat. l.* 1. *sat.* 5. *v.* 54. ¶ Frequenter sumitur pro adhibere, ponere, *mettere, adoperare, usare*. *Cic.* 2. *Agrar. c.* 23. Æquum est prædas ac manubias suas Imperatores in monumenta deorum immortalium, atque in urbis ornamenta conferre. *Id. Fam.* 16. *ep.* 4. Ut quantam diligentiam in valetudinem tuam contuleris, &c. *Id. Fam.* 10. *ep.* 1. Conferre officia in aliquem. *Id.* 2. *Offic. c.* 1. Omnes curas cogitationesque in rempublicam conferre. *Ovid.* 3. *Trist. el.* 5. *v.* 29. Quæque tibi linguæ est facundia, confer in illud, ut &c. ¶ Et pro convertere, & in aliqua re occupare, *rivolgere, ed impiegare*. *Cic. Fam.* 10. *ep.* 1. Omne nostrum consilium, studium, officium, operam, laborem, diligentiam ad amplitudinem alicujus conferre. & *ep.* 12. *extr.* curas ad dignitatem alicujus. *Id.* 4. *Attic. ep.* 1. plurimum operæ, studii, diligentiæ, laboris ad aliquid conficiendum. *Id. pro leg. Manil. c.* 4. Omne reliquum tempus non ad oblivionem veteris belli, sed ad comparationem novi contulit. *Id. Fam.* 4. *ep.* 3. *ad f.* Conferre omnem curam atque operam ad philosophiam. *Id. Fam.* 10. *ep.* 5. benevolentiam erga aliquem. *Terent. Hecyr.* 3. 1. 18. animum aliquo. *rivolger l' animo, o gli affetti*. ¶ Et pro convertere simpliciter, *rivolgere*. *Cic.* 3. *Attic. ep.* 4. Statim iter Brundisium versus contuli. Adde *Brut. ad Cicer. Fam.* 11. *ep.* 13. ¶ Conferre verba ad rem, *venire dalle parole a i fatti*, *Terent. Eun.* 4. 6. 4. ¶ Conferre verba cum aliquo, apud *Petron. in Satyr. c.* 132. est verba facere, *far parole*.

CONFERRUMINO, as, a. 1. idem ac ferrumino, conglutino, *attaccare, incollare*, συγκολλάω. *Plin. l.* 27. *c.* 8. *ad fin.* Conserva appellata a conferruminando.

CONFERTE, idem quod confertim. *Ammian. l.* 31. *c.* 15. (*al.* 43.) Conferte in cuneum desciverunt ad Barbaros. Al. leg. *conferti*, rectius. *Id. l.* 24. *c.* 7. (*al.* 25.) Nunc de industria se diffundebant, aliquoties confertius resistentes.

CONFERTIM, *ristrettamente*, dense, densis ordinibus, ἀθρόως. *Sallust. in Jug. c.* 54. non confertim neque in unum se recipiebant, sed alius alio, &c. *Liv. l.* 31. *c.* 43. Confertim & pugnant, & cedunt.

CONFERTUS, a, um, adject. *pieno zeppo, calcato*, ἀθρόος, conferciendo repletus, plenus. *Cic.* 4. *Acad. c.* 40. Inane quidquam putes esse, cum ita completa & conferta sint omnia? *Id. Catil.* 2. *c.* 5. Vino languidi, conferti cibo. *Al. leg.* confecti. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 62. Conferta moles. *Plin. l.* 16. *c.* 6. *de carbone faciendo*. Acervi confertis taleis luto caminantur. ¶ Item densus, *denso, ristretto*. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 36. Conferto gradu. *h. e.* collato gradu. *Al. leg. conserto*. *Stat.* 7. *Theb. v.* 260. & confertissima lucis Nysa. *h. e.* multos habens lucos. *Plin. l.* 14. *c.* 3. Vitis conferta acino. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 24. Confertissima acies. *Liv. l.* 9. *c.* 27. Samnites dextera parte raris ordinibus, sinistra confertiores steterant. *Id. l.* 3. *c.* 6. Agrestis confertus in arcta tecta. *la contadinanza affollata*. *Enn.* apud *Priscian. l.* 5. *pag.* 659. *Putsch.* Cæruleum spumat sale conferta rate pulsum. *h. e.* multis densisque navibus. ¶ Translate *Cic.* 3. *Tuscul. c.* 19. Liber confertus voluptatibus. *Id. pro Sext. c.* 10. Otiosa vita & plena & conferta voluptatibus.

CONFERVA, æ, f. muscus, vel potius spongia aquarum dulcium, seu herba villosæ densitatis, ac fistulosæ: a confervendo, quia ossa confracta sanat. Peculiaris est Alpinis fluminibus. *Plin. l.* 27. *c.* 8. ¶ Hoc nomine *Apulej. de Herb. c.* 59. appellari ait etiam consolidam. Et sane in nominis significatione satis conveniunt.

CONFERVEFACIO, is, a. 3. fervere facio. *Lucret. l.* 6. *v.* 352. aurumque repente Confervefacit.

CONFERVEO, es, erbui, n. 3. *bollire insieme*, ζέω, simul ferveo. *Pallad. R. R. l.* 1. *tit.* 35. *ad fin.* Urina bubula, & amurca æqualiter mixta conferveant. ¶ Dicitur & de ossibus fractis, quæ ferruminantur, & coeunt. *Cels. l.* 8. *c.* 10. *sect.* 1. Donec duæ partes ejus temporis, quo os quodque confervet, compleantur. *Id. ibid. sect.* 7. Si quando ossa non conferbuerunt. Et *paulo post*. Inter se ossa confervere. *Al. leg.* cohærere. ¶ Translate *Horat. l.* 1. *sat.* 2. *v.* 71. Mea cum conferbuit ira.

CONFERVESCO, is, n. 3. confervere incipio, vel conferveo. *Plin. l.* 18. *c.* 30. Granum, si tegulis subjaceat, confervescere. *Colum. l.* 12. *c.* 23. Nec postea tangitur vinum, dum confervescat. ¶ Item incalescere. *Vitruv. l.* 5. *c.* 3. Aer conclusus versando confervescit. Adde *lib.* 7. *c.* 11.

CONFESSIO, onis, f. *confessione*, ἐξομολόγησις, actus confitendi. *Cic.* 1. *de Divin. c.* 17. *sub fin.* Confessio errati. *Id.* 1. *Acad. c. ult.* ignorationis. *Id. pro Cluent. c.* 53. *extr.* captæ pecuniæ. *Id. pro Sext. c. ult.* Deferre ad aliquem indicia, litteras, confessiones alicujus rei. *Id. Verr.* 7. *c.* 64. Indui, & jugulari sua confessione. *Id.* 6. *Verr. c.* 47. Urgeri confessione sua. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 12. Arguere aliquem confessione sua. *Sueton. in Galb. c.* 10. *extr.* Exprimere confessionem cruciatu. *Vellej. l.* 2. *c.* 43. Omnium confessione Senatus princeps. *Id. ibid. c.* 90. Dalmatia ducentos annos rebellis, ad certam confessionem pacata est imperii. *h. e.* ita ut certo fateretur se esse sub R. imperio. *Plin. l.* 22. *c.* 23. Laser ad extera corporum indubitatas confessiones habet. *h. e.* testimonia eorum qui confitentur se eo sanatos. *Id. l.* 9. *c.* 7. Confessio de somno piscium. *h. e.* testimonium, quod pisces dormiant. *Cato* apud *Gell. l.* 7. *c.* 3. Ea faciunt confessionem, non defensionem. *h. e.* rem manifestant. ¶ Exornatio Oratoria, species Prolepseos, ut apud *Cicer. pro Rab. Post. c.* 1. ubi Rabirium sua quoque sententia reprehendendum fatetur, quod pecuniam regi crediderit. Ita *Quintil. l.* 9. *c.* 2.

CONFESSOR, oris, m. qui confitetur: & præsertim qui illustri aliquo testimonio confitetur & prædicat Catholicam fidem: præcipue vero qui pro ea in tormentis fuit, licet in his vitam non exuerit. *Sidon. in carm. ep.* 17. *l.* 7. Sed Confessorem virtutum signa sequuntur. Adde *Lactant. de mortib. persecut. c.* 35. *Hieronym. ep.* 62. *c.* 2. *Paulin. Nolan. in Nat.* XIII. *S. Fel. edit. Murator. a vers.* 101. & *in Nat.* VI. (quod est *carm.* 18.) *v.* 151. & *Prudent.* περὶ στεφ. 12. *v.* 55.

CONFESSORIUS, a, um. *Confessoria actio* (cui opponitur *negatoria*) apud JCtos est, qua petimus ab alio, qui jus nobis competens auferre conatur, ut confiteatur tale jus ad nos pertinere, nosque in ea possessione relinquat. *Ulpian. Dig. lib.* 8. *tit.* 5. *leg.* 2. & 4. ¶ Item quæ datur alicui adversus confitentem de damno dato. *Id. Dig. lib.* 9. *tit.* 2. *leg.* 23. & 25.

CONFESSUS, a, um, *chi ha confessato*, ὁμολογηκώς, particip. a *confiteor* active sumptum. *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 2. *v.* 56. Non est confessi causa tuenda rei. *Id.* 5. *Metam. v.* 215. atque ita supplex Confessasque manus, obliquaque brachia tendens, &c. *Virg.* 2. *Æn. v.* 591. pura per noctem in luce refulsit Alma parens, confessa deam. *h. e.* manifestans se deam. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 41. *Burman.* Puer vitibus redimitus, confessus Lyæum. *h. e.* referens speciem Lyæi. *Claudian. de consul. Mall. Theod. v.* 232. *de Nilo*. Lene fluit, nullas confessus murmure vires. *h. e.* non ostentans. ¶ Passive pro claro, manifesto, de quo nulla est controversia, *manifesto, indubitato, confesso*. *Cic. Verr.* 5. *c.* 56. Manifesta res & confessa. *Quintil. l.* 5. *c. ult.* Propositio aut confessa est, aut probanda. *Id. l.* 8. *c.* 3. Ornatus pressior, & severior, & minus confessus. *h. e.* minus patens. *Id. l.* 1. *c.* 5. (*al.* 9.) *ad fin.* Verba Græca confessa. *h. e.* quæ manifesto Græca sunt. *Id. l.* 12. *c.* 1. De confesso loqui. *h. e.* de crimine confesso & manifesto. *Plin. l.* 10. *c.* 49. De confessis disseruisse præstiterit. *Id. l.* 7. *c.* 49. Ne pluribus moremur in re con-

fessa. *Id. l.* 18. *c.* 28. Sidus confessum inter omnes. *Id. l.* 20. *c.* 11. Apiastrum in confessa damnatione est. *h. e.* ab omnibus damnatur. *Lactant. l.* 2. *c.* 8. *post med.* Pro confesso & indubitato habitum est. ¶ *Æs confessum* in legibus XII Tab. apud *Gell. l.* 15. *c.* 13. & *l.* 20. *c.* 1. est pecunia, quam quis se alteri debere confessus est, *debito liquido*. ¶ *In confessum venire*, omnium confessione comprobari. *Plin. l.* 10. *ep.* 85. *extr.* Res, quæ & in confessum venit, & exemplis defenditur. ¶ *Ex confesso* sine controversia. *Senec. epist.* 76. *ante med.* Si quis omnia alia habeat, sed malus ex confesso sit. *Quintil. l.* 3. *c.* 5. Laudare quæ constat esse honesta, & vituperare quæ ex confesso sunt turpia. ¶ *In confesso esse* dicuntur, quæ manifesta sunt & certa. *Senec.* 3. *de Benef. c.* 11. Parentum in confesso sunt merita. *Plin. l.* 35. *c.* 8. Cum in confesso sit, fuisse, &c. Adde *Auct. Dial. de Orat. c.* 25. ¶ *Ad liquidum confessumque perducere aliquid*, h. e. ad manifestum, & concessum ab omnibus. *Quintil. l.* 5. *c.* 14. *a med.*

CONFESTIM, *senza dimora*, *senza frametter dilazione*, *tosto*, παραχρῆμα, ἀθρόως, continuo, protinus, sine intermissione, sed jugi festinationis studio: ut Veteres Grammatici apud *Charis. l.* 2. *pag.* 176. *Putsch.* exponunt. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 12. Quæ gestum negotium confestim, aut ex intervallo consequuntur. *Id. Phil.* 2. *c.* 31. Janitor, quis tu? a Marco tabellarius. confestim ad eam, cujus causa venerat, deducitur. & *Phil.* 5. *c.* 12. Rem administrandam arbitror sine ulla mora, & confestim gerendam. *Cæs. l.* 4. *B. Gall. c.* 32. Cohortes armari, & confestim se subsequi jussit. *Lucret. l.* 4. *v.* 189. Suppeditatur enim confestim lumine lumen. *Virg.* 9. *Æn. n.* 231. confestim alacres admittier orant.

CONFETA sus dicebatur, quæ cum omni fetu adhibebatur ad sacrificium. *Festus*.

CONFIBULA, æ, f. idem ac fibula. Apud *Caton. R. R. c.* 12. est ligneum vinculum, quo arbor seu trabs comprimitur, ne findatur.

CONFICIENS, entis, *chi fa*, efficiens. *Cic. in Partit. c.* 26. Causæ sunt aliæ, quæ ipsæ conficiunt, aliæ quæ vim aliquam ad conficiendum afferunt. Itaque illæ superiores, conficientes vocentur, &c. *& mox.* Conficiens causa alia est absoluta, alia aliquid adjuvans. *Id.* 5. *de Fin. c.* 27. Hæc, cum corporis bona sint, eorum conficientia certe in bonis numerabis. *Id. pro Flacc. c.* 19. Cum civitate mihi res est acerrima, & conficientissima litterarum. *h. e.* quæ diligentissime omnia acta perscribit. *Al. aliter leg.*

CONFICIO, ficis, eci, ectum, a. 3. ποιέω, ἐργάζομαι, proprie est cum alio aliquid facere, simul operari: a *con*, & *facio*. *Festus*: Confecerunt, una fecerunt. ¶ Sed sumitur fere generatim pro facere, efficere, *fare*. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 32. Annulum, quem haberet, pallium, quo amictus, soccos, quibus indutus esset, se sua manu confecisse. *Id. Attic. l.* 5. *ep.* 14. Iter conficiebamus æstuosa & pulverulenta via. *Plin. l.* 35. *c.* 15. Conficere ellychnia. *Id. l.* 34. *c.* 11. medicamina. *Id. lib.* 31. *cap.* 7. *post med.* sacra. *Terent. Heaut.* 5. 2. 45. pacem. & 5. 1. 22. nuptias. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 28. facinus. *Colum. l.* 12. *c.* 3. cibum familiæ. *h. e.* parare. *Plin. l.* 16. *c.* 36. Calamis Orientis populi bella conficiunt. *Nepos in Cat. c.* 3. orationes. ¶ Item pro elaborare, *lavorare*. *Plin. lib.* 35. *c.* 11. Prisci aurum & argentum ne diis quidem conficiebant. *Id. l.* 7. *c.* 56. Ceres invenit frumenta molere, & conficere. *ridurli in pane*. ¶ Item metaphorice pro movere, excitare, *eccitare*, *muovere*. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 79. *ad fin.* Ex iis locis trahitur, qui ad motus animorum conficiendos inerunt in causa. ¶ Item pro efficere, reddere. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 55. Animum auditoris mitem & misericordem conficere oportet, quo facilius conquestione commoveri possit. ¶ Item pro colligere, comparare, *raccogliere*, *adunare*, *acquistare*. *Nep. in Annib. c.* 10. Conficere magnam multitudinem serpentum. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 7. bibliothecam. *Id. ibid. l.* 8. *ep.* 1. & *pro leg. Manil. c.* 21. & *Liv. l.* 2. *c.* 40. *sub fin.* exercitum. *Cic. Verr.* 3. *c.* 52. *extr.* permagnam pecuniam ex aliqua re. Et translate *Id. de clar. Orat. c.* 74. *ad fin.* famam bene loquendi. ποιεῖν δόξαν. Conficere centurias apud *Cicer. Fam.* 11. *ep.* 16. & *Q. Fr. de petit. Consul. c.* 5. est parare sibi suffragia centuriarum in petitione honorum. ¶ Item pro delere, consumere, *consumare*. *Cic. pro Marc. c.* 4. Nihil est opere aut manu factum, quod aliquando non conficiat & consumat vetustas. *Plin. l.* 32. *c.* 10. Cachectici, quorum corpus macie conficitur. *Lucret. l.* 1. *v.* 904. Ignes conficiunt silvas. *Cic. pro Flacc. c.* 36. *ad fin.* Patrimonium conficere. *Id. post redit. in Sen. c.* 5. Rem suam & publicam. ¶ Et translate *Cic. Attic. l.* 3. *ep.* 8. Meus me mœror quotidianus lacerat, & conficit. *Id. in Orat. c.* 10. Confici desiderio. *Id.* 4. *Fam. ep.* 13. curis. *Id.* 3. *Offic. c.* 6. frigore. *Id.* 3. *Attic. ep.* 5. dolore. *Id.* 14. *Fam. ep.* 4. lacrymis. ¶ Et absolute *Id.* 10. *Attic. ep. ult. extr.* Ipse conficior venisse tempus, cum, &c. ¶ Significat etiam afferre, *apportare*. *Terent. Heaut.* 5. 3. 1. Nisi caves aliquid gnato conficies mali. *Id. Andr.* 4. 1. 26. Quantas hic suis consiliis mihi confecit solicitudines. ¶ Item finire, peragere, *finire*, *terminare*. *Cic. Fam.* 2. *ep.* 12. Cum tu hæc leges, ego jam annuum munus confecero. *Colum. l.* 11. *c.* 2. *ad fin.* Optimum est intra cal. decembr. sementem confecisse. *Plin. l.* 18. *c.* 26. Donec conficiatur bruma. *Cic. in Orat. c.* 52. Isocrates prope centum confecit annos. *h. e.* vivendo peregit, explevit. *Sil. l.* 4. *v.* 89. Lux aderat, somnusque suas confecerat horas. *Plaut. Trinum.* 3. 3. 77. Nimis longo sermone utimur: diem conficimus. (*Confici sidus* apud *Plin. l.* 2. *c.* 41. quid sit, V. in *Confectus*.) ¶ Item transigere, perficere, expedire, *sbrigare*, *dar fine*, *conchiudere qualche negozio*. *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 19. Tu cum Apella Chio confice de columnis. *Id pro Balb. c.* 20. Si Marius tanta bella legisset, quanta gessit, & confecit. *Id. Fam.* 5. *ep.* 20. Conferre cum aliquo, & conficere rationes. & *lib.* 9. *ep.* 13. *ad fin.* Conficere reditum alicui. *h. e.* efficere, ut redire in patriam possit. *Id. pro leg. Manil. c.* 10. Pompejus plures provincias confecit, quam alii concupiverunt. *h. e.* administravit, *ha compiti più governi*, *che*, &c. *Id.* 2. *de Orat. c.* ... Perpolire, atque conficere aliquid. ¶ Item exsequi, ... *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 5. De Acutiliano negotio, quod mihi mandaras, ut primum Romam veni, confeceram. *Id.* 9. *Phil. c.* 3. Confecta mandata. ¶ Item occidere, *ammazzare*, *finire*. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 36. Ibes magnam vim serpentium conficiunt. *Sueton. in Calig. c.* 58. Conficere aliquem triginta vulneribus. *Plaut. Truc.* ... 7. 52. Ego te hic hac offatim conficiam. *ti farò in bocconi*. ¶ ... venatoribus, qui feras excipiunt, & occidunt. *Sueton. in Claud.* 21. & *in Domit. l.* 19. *Lamprid. in Comm. c.* 13. & alii: ... *Confector*, quod V. Hinc translate *Cic. Verr.* 7. *c.* 58. Si ex his ... queis te exueris, in illas tibi majores plagas incidendum est, ... quibus te ab eodem me, superiore ex loco confici & concidi necesse ... *Plaut. Pseud.* 1. 5. 49. Conficiet jam te hic verbis. *ti sopraffarà*. *Terenc. Eun.* 5. 4. 6. Virginem quam amabat, eam confeci sine molestia. *h. e.* devici, expugnavi. V. ibi *Donat. Lucan. l.* 7. *v.* 73. Terror conficit omnia. *Nepos in Lysand. c.* 1. Athenienses sexto ... vicesimo anno bellum gerentes confecit. *h. e.* debellavit. *Senec.* ... *de benef. c.* 26. Rabies accusandi, omni bello gravius togatam civitatem confecit. ¶ Est etiam verbum disputantium, & ponitur pro colligere, concludere, argumentatione inferre. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 40. Cum id perspicuum sit, quod conficiatur ex ratiocinatione. ¶ Pro mandere, *masticare*. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 5... Dentes acuti morsu dividunt escas, intimi autem conficiunt. Adde *Liv. l.* 2. *c.* 32. & *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 61. *Hard.* ¶ Item digerere, *digerire*. *Plin. l.* 26. *c.* 8. Alvus cibos non conficit. Adde *Scribon. Larg. compos.* 122. *ad fin.* ¶ Apud *Colum. l.* 5. *c.* 6. *justa cibariorum conficere* dicuntur pecudes, quæ justam pabuli quantitatem consumunt. ¶ Apud *Plin. l.* 13. *c.* 6. *conficere pelles alias est* inficere, *tingere*. V. *Confector*. Sic *Arnob. l.* 2. *pag.* 51. Conficiendis quærere corporibus fucos. Apud *Pallad. in Decembr. tit.* 6. Pernas & lardum conficere. *h. e.* salire, & condire servandi causa. ¶ *Confexim* pro *confecerim*, vel *confecero* quidam leg. apud *Plaut. Trucul.* 4. 4. *vers. ult.* quemadmodum *effexis* pro *effeceris* dixit *Id. Cas.* 3. 5. 63.

CONFICTIO, onis, f. *invenzione*, *ritrovamento di cosa falsa*, actus confingendi, commentum, λογοποιΐα. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 13. Criminis confictionem accusator Erucius suscepit.

CONFICTITO, as, n. 1. frequentat. a confingo. Usus est *Nævius*, teste *Varr. l.* 6. *L. L. c. penult.*

CONFICTOR, oris, m. qui fingit. *Paulin. Nolan. ep.* 21. (*al.* 24. *n.* 4. *ad Amand.* Manichæus veri Creatoris negator, falsique ... fictor.

CONFICTUS, a, um, *finto*, *inventato*, fictus, simulatus. *Terent. Andr.* 3. 3. 26. Lacrymæ confictæ dolis. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. *extr.* Conficta frons. *Plin. l.* 37. *c.* 12. Nomina ex Græca vanitate conficta. *Apul. l.* 8. *Metam.* Confictum mendacium. ¶ Est etiam idem quod confixus a configo. *Staurus* apud *Diomed. l.* 1. *pag.* 373. *Putsch.* Sagittis confictus.

CONFIDEJUSSOR, oris, m. qui simul cum alio fidejussit. *Ulpian. Dig. lib.* 46. *tit.* 1. *leg.* 10. *Modestin. ibid. leg.* 39. *Papinian. ibid. leg.* 48. & *Paul. l.* 2. *tit.* 14. *leg.* 23.

CONFIDENS, tis, omn. gen. θαρραλέος, *sicuro di se stesso*, *franco*, *intrepido*, qui sibi confidit. *Plaut. Capt.* 3. 5. 8. Decet innocentem servum, atque innoxium confidentem esse. *Id. Amph.* 1. 1. 2... me alter est audacior homo, aut qui me confidentior? ¶ ... in malam partem accipitur pro temerario, impudenti, ... *audace*, *sfacciato*. *Cic.* 3. *Tuscul. c.* 7. Qui fortis est, idem est fidens, quoniam confidens mala consuetudine loquendi in vitio ponitur, ductum verbum a confidendo, quod laudis est. *Pacuv. c.* 4. *n.* 71. *Novi.* ... bus, confidens, nequam, malus videatur. *Terent. Phorm.* 1. 2. 73. Est parasitus quidam Phormio, homo confidens, qui, illum dii omnes perduint, &c. *Sueton. in Domit. c.* 12. *ad fin.* Ab juventa minime civilis animi, confidens etiam &c. *Quintil. l.* 9. *c.* 3. *a med.* Pro astuto sapiens, pro confidente fortis, pro illiberali diligens. *Virg.* 4. *Georg. v.* 445. Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras jussit adire domus? *Horat. lib.* 1. *sat.* 7. *v.* 7. Confidens & tumidus. ¶ In illo *Terent. Andr.* 5. 2. 14. Nescio qui senex modo venit, ellum, confidens, catus; *Donat.* interpretatur *constans*.

CONFIDENTER, *francamente*, *intrepidamente*, θαρραλέως, fidenter, animose. *Plaut. Amph.* 1. 1. 183. Certum est confidenter hominem contra colloqui. *Cic. pro Cœl. c.* 19. Dicam jam confidentius de studiis ejus honestis, quoniam audeo quædam, fretus vestra sapientia, libere confiteri. *Plin. l.* 10. *c.* 75. Confidentius affirmatur. *con più certezza*. ¶ Item impudenter, nimis audacter, *sfacciatamente*. *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 5. Superbe, perfidiose, crudeliter, confidenter factum. & *l.* 2. *c.* 5. *ad fin.* Ut confidentissime ... responderet.

CONFIDENTIA, æ, f. *franchezza*, *coraggio*, *confidenza*, θάρσος, fiducia, fidentia, confisio. *Cic. in fragm.* apud *Non. c.* 4. *n.* 71. Dum sibi res, quo minus in vulgus & in foro diceret, confidentiam & vocem defuisse. *Nævius ibid.* Excidit orationis omnis confidentia. *Cœl. ad Cicer. Fam.* 8. *ep.* 8. *ad fin.* Afferre confidentiam alicui. *Plaut. Amph.* 5. 1. 2. Amittere confidentiam. ¶ Item temeritas, audacia, impudentia, *sfacciataggine*, *temerità*. *Cic. pro Flacc. c.* 4. Videte quo vultu, qua confidentia dicant. *Id. Phil.* 2. *c.* ... *extr.* Confidentia & temeritas tua. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 5. *ad fin.* Quæ signa confidentiæ, non innocentiæ sunt. *Pacuv.* apud *Non. loc. cit.* Coercere atrocem confidentiam. *Accius ibid.* reprimere ...

¶ Joculare est illud *Plauti Asin.* 3. 2. 3. Scapularum confidentia, virtute ulmorum freti. Ubi *Non. loc. cit.* nescio an recte, *confidentiam* poni scribit pro duritia, patientia.

CONFIDENTILOQUUS, a, um, θαῤῥηγόρος, confidenter loquens. *Plaut. Trin.* 1. 2. 164. Neque argutum magis, neque confidentiloquius.

CONFIDO, is, isus, sum, *& aliquando* idi, n. 3. *confidare, confidarsi, assicurarsi*, θαῤῥέω, credo, spero, fidem in aliquo repositam habeo: jungiturque verbis tam præsentis, quam præteriti, & futuri temporis. *Nepos in Milt. c.* 1. Ut non solum de eo bene sperare, sed etiam confidere cives possent. *Cic. Verr.* 7. *c.* 69. Ego mei jam rationem officii confido esse omnibus persolutam. *Id.* 6. *Attic. ep. ult.* Spero, & hercule, ut me jubet Acastus, confido, te jam, ut volumus, valere. & *ep.* 7. Confido, rem, ut volumus, esse. *Id.* 13. *Fam. ep.* 6. *ad fin.* Tibique, ut confido, gratias agam. *Liv. l.* 4. *c.* 32. Satis confidere, non diuturnum gaudium fore. *Cic. Attic.* 1. *ep.* 10. Confido illum fore in officio. ¶ Habet etiam dativum, aut ablat. *Cic. Phil.* 5. c. 1. Nisi vestræ virtuti constantiæque confiderem. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 9. Quidquid ejusdem generis habebis, ne dubitaris mittere: & arcæ nostræ confidito. *h. e.* confide, me habere pecuniam præsentem, qua solvam. *Id. Tuscul.* 5. *c.* 14. Corporis firmitate, aut fortunæ stabilitate confidere. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 83. Cum Scipio affinitate Pompeji confideret. *Id.* 3. *B. Gall. c.* 9. Confidere natura loci. *Liv. l.* 2. *c.* 45. Consules magis non confidere, quam non credere suis militibus. *non confidere* pertinet ad virtutem militum, *non credere* ad voluntatem & benevolentiam. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 5. *extr.* Ne vel domesticis opibus, vel externis auxiliis de salute urbis confiderent. ¶ Cum ablat. & præposit. *in*, aut *de*. *Hirt. de B. Afric. c.* 19. Quippe qui in illorum sibi confideret multitudine. *Ulpian. Dig. lib.* 1. *tit.* 3. *leg.* 34. Cum de consuetudine civitatis, vel provinciæ confidere quis videtur. ¶ Cum *ut* particip. & conjunct. rarum est. *Plin. l.* 2. *ep.* 5. Videmur posse confidere, ut universitatem omnibus varietas ipsa commendet. Et illud *Cicer.* huc pertinere, cuipiam videbitur, *Q. Fr. l.* 1. *ep.* 2. *c. ult.* Spero, superiores fore nos: confido animo, ut in hac republica ne casum quidem ullum pertimescam. Ceterum *confidere animo* idem est ac *confidere* absolute. ¶ Pro certo habeo, *Plin. l.* 10. *ep.* 26. Quia confido, domine, ad curam tuam pertinere, nuntio tibi, me Ephesum navigasse. ¶ Præterit. *confisus sum*, agnoscitur a *Charis. l.* 1. *pag.* 222. *Putsch. Diomed. l.* 1. *pag.* 352. &c. estque usu frequentius (V. *Confisus*.) nihilominus *confiderunt* legitur apud *Liv. l.* 44. *c.* 13. Agros etiam confiderunt se a populationibus tueri posse. Ubi frustra *Sciopp.* lectionem sollicitat.

CONFIGO, is, ixi, ixum, a. 3. *conficcare, configgere*, συμπήγνυμι, *Cato de R. R. c.* 21. Configere tabulas inter se. *inchiodare*. *Colum. l.* 7. c. 3. Configere tabulam aculeis. *h. e.* aculeos tabulæ infigere. ¶ Interdum est ferire, transverberare, *trafiggere*. *Cic.* 4. *Acad. cap.* 28. Herculis filios suos configebat sagittis. *Plin. l.* 32. *c.* 7. Configere ranas juncis. ¶ *Configere cornicum oculos*, est callidos homines & versutos astutia & calliditate superare: estque proverbialis locutio. *Cic. pro Mur. c.* 11. Inventus est scriba quidam Cn. Flavius, qui cornicum oculos confixerit. V. *Cornix*. ¶ Translate *Cic.* 7. *Phil. cap.* 2. Omnes vigilias, curas, cogitationes in reipub. salute configere. *Al. leg.* defigere. *Id. Phil.* 12. *c.* 7. Diffidebant Servilio: meminerunt, ejus sententiis confixum Antonium. *Id. de Harusp. resp. c.* 5. Decretis confixus Senatus consultis. ¶ De altero particip. *confixus*, V. suo loco.

CONFIGURATIO, onis, f. conformatio, similitudo. *Tertull. de pudic. c.* 6.

CONFIGURATUS, a, um, conformatus, ad similitudinem alterius effictus. *Lactant. l.* 7. *c.* 4. Homo ex rebus diversis ac repugnantibus configuratus est. & *lib.* 1. *c.* 17. Simulacra configurata.

CONFIGURO, as, a. 1. figuro, conformo. *Colum. l.* 4. *c.* 20. Ne pravitas statuminum ad similitudinem sui vitem configuret. ¶ Translate *Gell. l.* 12. *c.* 1. *ad fin.* Ex matris etiam corpore & animo recentem indolem configurat.

CONFINALIS, le, ad confine pertinens, ut confinales lineæ. *Var. Auct. de limitib. pag.* 310. *Goes.*

CONFINDO, is, idi, issum, a. 3. *fendere*, idem quod findo, σχίζω. *Tibull. l.* 4. *carm.* 1. *v.* 173. Et ferro tellus, pontus confinditur ære.

CONFINE, is. V. *Confinis*.

CONFINGO, is, inxi, ictum, a. 3. *formare, fare*, ποιέω, fingo, facio. *Plin. l.* 10. *c.* 32. Halcyonum nidi ferro intercidi non queunt, nec unde confingantur invenitur. *Id. l.* 11. *c.* 5. Apes favos confingunt & ceras. *Varr. l.* 4. *L. L. sub init.* Ostendit, quemadmodum quodque poeta verbum confinxerit. ¶ Item simulo, comminiscor, *fingere, inventare*. *Petron. in Satyr. c.* 132. Quod solum salvo pudore poteram confingere, languorem simulare cœpi. *Cic. Verr.* 4. *c.* 37. Confingere aliquid criminis. *Plaut. Capt. prol. v.* 35. & 47. dolum. *Terent. Hecyr.* 4. 4. 71. falsas causas ad discordiam. *Cic. pro Dejot. c.* 6. Id vos a viro optimo cogitatum esse confingitis. *Ulpian. Dig. lib.* 48. *tit.* 18. *leg.* 1. *ad fin.* Confingere homicidium in se. *h. e.* contra se: simulare se fecisse homicidium.

CONFINIS, e, adject. *confinante*, σύνορος, conterminus, finitimus. *Liv. l.* 4. *c.* 49. Excursiones in confinem agrum Lavicanum factæ erant. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 16. Si quid ita est in confinibus fundis, ut &c. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 3. Confines hi erant Senonibus. *Plin. l.* 13. *c.* 15. Mauri confines Atlanti. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 718. Collo confine caput. ¶ Docet *Paul. Dig. lib.* 10. *tit.* 1. *leg.* 4. in prædiis urbanis proprie *confines* non dici, quia plerumque communibus parietibus disterminantur; sed *vicinos*: ideoque in iis non habere locum judicium finium regundorum. ¶ Translate est similis vel proximus. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 11. Perveniunt ad confine genus ejus generis, quod appellamus fluctuans. Al. omitt. *τὸ genus*, & leg. *confinium*. *Quintil. l.* 9. *c.* 2. Confinia sunt his celebrata apud Græcos schemata. *Senec. ep.* 120. *ante med.* Sunt virtutibus vitia confinia. *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 5. *v.* 71. studio confinia carmina vestro. *Symmach. l.* 10. *ep.* 1. Cui proverbio ne videar esse confinis, &c. ¶ *Confinis, is*, m. substant. *Lactant. l.* 5. *c.* 2. Confines suos sedibus agrisque pellebat. *Cajus Dig. lib.* 18. *tit.* 1. *leg.* 35. *sub fin.* Si quis in vendendo prædio confinem celaverit. ¶ *Confine, is*, n. substant. *confine*, res confinis. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 374. inde Lycen ferit ad confine papillæ.

CONFINITIMUS, a, um, adject. *confinante, simile*, idem quod confinis, vel similis. *Gell. l.* 1. *c.* 2. Officia virtutum confinitima.

CONFINIUM, ii, n. *confine*, μεθόριον, συνορία, finis, seu terminus plurium agrorum communis. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 10. *extr.* Arbores in confinio natæ, in utroque agro serpunt. *Cic.* 2. *Offic. c.* 18. Conveniet vicinitatibus & confiniis æquum esse & facilem. (*vicinitates* in urbanis, *confinia* in rusticis prædiis proprie dici, in *Confinis* adnotavimus) *h. e.* vicinis, & confinibus. ¶ Translate dicitur de quacunque vicinitate. *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 201. Supercilii confinia. *Id.* 7. *Metam. v.* 706. Aurora tenet confinia lucis, & noctis. *Id.* 5. *Fast. v.* 187. Confinia mensum. *h. e.* mensium. *Tacit. Ann.* 4. *c.* 58. Confinium artis, & falsi. *Vellej. l.* 2. *c.* 124. In arcto salutis, exitiique confinio esse. *Colum. l.* 3. *c.* 5. Mediocritas in confinio boni & mali posita est. *Quintil. Declam.* 8. *c.* 19. Animam in confinio mortis ac vitæ librato dolore suspendere.

CONFIO, is, passiv. anom. a *con*, & *fio*, conficior, perficior: sed in quibusdam tantum personis ac temporibus usitatum. *Terent. Adelph.* 5. 8. 23. Hoc confit, quod volo. *Balbus & Oppius ad Cicer. post ep.* 8. *l.* 9. *ad Attic.* Quo facilius per te res tota confiret. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 58. Postquam, id difficilius confieri, animadvertit. *Virg.* 4. *Æn. v.* 117. nunc qua ratione quod instat Confieri possit, paucis, adverte, docebo. *Plin. l.* 31. *c.* 7. Quicumque ligno confit sal, niger. *Colum. l.* 1. *c.* 8. *circa med.* Curabit, ut panis diligenter confiat. *Lucret. l.* 3. *v.* 413. sine pernicie confiet eorum. *Al. leg.* non fiet. *Imp. Leo lib.* 2. *Cod. tit.* 7. *leg.* 11. Nisi prius in examine gesta confiant. *Arnob. l.* 2. *pag.* 73. Maleficia cuncta confierent. *Id. l.* 7. *pag.* 219. Ineluctabili omnia necessitate confiunt. ¶ Item consumi, absumi, confici. *Plaut. Trin.* 2. 4. 7. Hoc confit cito, quam si tu objicias formicis papaverem. ¶ Item colligi. *Liv. l.* 5. *c.* 50. Cum deesset aurum, ex quo summa pactæ mercedis Gallis confieret. *Est qui legit* conferretur.

CONFIRMATE, adverb. firme, firmiter. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 11. Hoc genus orationis sine nervis & articulis fluctuat huc & illuc, nec potest confirmate, neque viriliter se expedire. *Al. aliter leg.*

CONFIRMATIO, onis, f. *confermazione, stabilimento*, actus confirmandi, & stabiliendi, βεβαίωσις. *Cic.* 12. *Fam. ep.* 8. Non solum ad præsens perfugium, sed etiam ad confirmationem perpetuæ libertatis. ¶ Item *consolazione, rincoramento*, παρηγόρημα, actus confirmandi, & consolandi. *Cic. Attic. l.* 14. *ep.* 13. Quod sentio valde esse utile ad confirmationem Ciceronis. *Id.* 6. *Fam. ep.* 3. Neque enim confirmatione nostra egebat virtus tua. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 21. Confirmatio animi. ¶ Item actus confirmandi, seu probandi, *confermazione, prova*. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 30. Signum quiddam significat, quod indiget testimonii, & gravioris confirmationis. *Quintil. l.* 10. *c.* 5. Destructio & confirmatio sententiarum. ¶ Item affirmatio, *asseverazione*. *Cæs. l.* 3. *B. Gall. c.* 18. Multæ res Gallos hortabantur: Sabini cunctatio, perfugæ confirmatio, &c. ¶ Apud Rhetores *confirmatio* duplex est. Altera enim est tertia pars orationis, qua fidem facimus, Græce πίστις, & ab *Tullio* quoque *fides orationis* dicta, *in Partit. c.* 12. *a med.* quæ dividitur in duas, unam, qua probamus nostra, alteram, qua confutamus adversariorum argumenta. *Cic. loc. cit. c.* 8. Quatuor sunt partes orationis: quarum prima & postrema ad motum animi valet. is enim initiis est, & perorationibus concitandus: secunda narratio: & tertia confirmatio. Hæc *Cic.* Altera *confirmatio* est hujus, quæ modo dicta est, prima pars, qua argumentando nostræ causæ fidem, & auctoritatem, & firmamentum adjungit oratio. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 14. *sub fin.* & *cap.* 24. *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 3. & *cap.* 10. *sub fin.*

CONFIRMATIVE, adverb. confirmando, affirmando. *Tertull. l.* 4. *advers. Marcion. c.* 41. *sub fin.* Confirmative pronunciare, & respondere.

CONFIRMATIVUS, a, um, ad confirmandum, seu ad firmandum aptus, ut Confirmativa adverbia, *Priscian. l.* 15. *pag.* 1020. *Putsch.* & *lib.* 17. *pag.* 1056.

CONFIRMATOR, oris, m. βεβαιωτής. *Cic. pro Cluent. c.* 26. Sequester, & confirmator pecuniæ desiderabatur. *assicuratore*. ¶ Item affirmator, & defensor. *Lactant. l.* 1. *c.* 2. *Institut. sub init.* Cujus sententiæ auctor est Democritus, confirmator Epicurus.

CONFIRMATRIX, icis, f. quæ confirmat. *Tertull. de cor. Mil. c.* 4. Harum disciplinarum traditio tibi prætendetur auctrix, consuetudo confirmatrix.

CONFIRMATUS, a, um, *confermato, rassodato*, βεβαιωθείς, firmatus. *Cic. Attic. l.* 10. *ep.* 17. Valetudo confirmata & a vetere morbo, & a novis tentationibus. *Id.* 5. *de Fin. c.* 22. Ætates confirmatæ. *uomini fatti*. ¶ Translate *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 72. Cujus oratione confirmatus Lentulus, &c. *rincorato, consolato*. *Id. ibid. l.* 3. *c.* 84. Quæ res in dies confirmatiorem ejus efficiebat exercitum. *più coraggioso*. *Cic. pro Quint. c.* 24. Animo certo & confirmato facere aliquid. *forte, costante*. *Id. Fam.* 1. *ep.* 8. Difficile est sensum in republ. præsertim rectum & confirmatum deponere. *ben radicato nel cuore*.

ruore. & *lib.* 10. *ad Attic. ep.* 15. Funifulanus a te attulit litteras, in quibus erat confirmatius illud idem. *più afficurato*.

CONFIRMITAS, atis, f. *franchezza*, *costanza*, firmitas animi imperturbati, constantia, sed in malam partem in illo *Plauti Mil.* 2. 2. 33. Os habet, linguam, perfidiam, malitiam atque audaciam, confidentiam, confirmitatem, fraudulentiam.

CONFIRMO, as, avi, atum, a. 1. *saldare*, *rassodare*, βεβαιόω, firmum facio, stabilem, solidum reddo. *Vitruv. l.* 2. *c.* 8. *ante med.* Confirmare soliditatem parietum. *Plin. l.* 28. c. 11. Dentes mobiles confirmat cervini cornus cinis. *Id. l.* 25. *c.* 11. Polythrix defluentem capillum confirmat, & densat. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 20. Hoc ali vires, nervosque confirmari putant. ¶ Sæpe dicitur de corpore, quod a morbo firmatur, & sanitatem ac vires resumit. *Cels. l.* 2. *c.* 10. *extr.* Cicatricula celerrime in vena confirmatur. *Id. l.* 4. *c.* 19. Neque ulla res magis intestina confirmat. *Sueton. in Vespas. cap.* 7. Confirmare crus debile. ¶ Hinc *se confirmare* dicuntur, qui convalescunt, *riaversi*, *rimettersi in forze*. *Cic. l.* 16. *Fam. ep.* 1. 3. 4. & 5. ad Tironem ægrotantem scribens. ¶ Sæpe transfertur ad animum, & significat firmum & fortem reddere, solari, *rincorare*, *inanimire*, *consolare*. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 16. *circa med.* Confirmare & excitare animos afflictos bonorum. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 3. *circa med.* Erige te, & confirma, si qua dimicatio subeunda est. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 47. Cæsar suos ad dimicandum animo confirmat. & *cap.* 49. Consolari & confirmare milites. & *l.* 1. *c.* 33. Confirmare verbis animos Gallorum. & *l.* 7. *c.* 7. Confirmare timentes. ¶ Et ad alia *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 3. Confirmare pacem & amicitiam cum aliquo. *Vellej. lib.* 2. *cap.* 44. Invidia alienæ potentiæ confirmare vires suas. *Sallust. in Catil. c.* 33. opes factionis. *Nepos in Phoc. c.* 3. decreta populi. *confermare*, rata habere, approbare. (Adde *Cicer. ad Cupienn. post ep.* 16. *lib.* 16. *ad Attic.*) *Id. in Annib. c.* 1. odium erga Romanos. *Id. in Milt. c.* 3. regnum. *Id. in Dion. c.* 8. conjuratione. *Sueton. in Calig. c.* 12. spem successionis. *Id. in Tib. c.* 52. suspicionem. *Nepos in Cim. c.* 2. Insulas bene animatas. *h. e.* in fide firmare. Sic *Vellej. l.* 2. *c.* 120. Gallias. & *paulo post*. animos gentium vacillantium. *tener in fede*. *Sallust. in Jug. c.* 25. *ad fin.* eos multa pollicendo, confirmat, uti Romani pergerent. *h. e.* persuadet, dat animum, ut &c. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 14. Gladiatores in forum productos libertati confirmat. *h. e.* liberos esse in perpetuum jubet. Al. leg. *libertatis*, ut subintelligatur *munere*: alii *libertate*. ¶ Frequenter significat, rationibus, argumentis, testibus comprobare aliquid, *confermare*, *provare*. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 19. Nostra confirmare argumentis, ac rationibus, deinde contraria refutare. *Id.* 2. *de Divin. c.* 17. Tu non hostiarum casum confirmas fortium similitudine, sed infirmas fortes collatione hostiarum. *Nepos in Lysand. c.* 1. *extr.* Confirmare fide, se fore, &c. *provare colla fedeltà, che* &c. *Cic. Fam.* 12. *ep.* 7. Promisi, & prope confirmavi, te non exspectasse, nec exspectaturum, &c. *e quasi ho fatto loro vedere, che* &c. ¶ Item affirmare, *asseverare*, *affermare*. *Cic. Fam.* 6. *ep.* 3. *ad fin.* Ego tibi hoc confirmo, nihilo te nunc majore in discrimine esse. & *l.* 3. *ep.* 10. De me tibi sic, contestans omnes deos, promitto, atque confirmo, me, &c. & *l.* 6. *ep.* 6. Memini me ex multis audire, te de celeri reditu meo confirmare. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. cap.* 27. & *lib.* 7. *cap.* 66. Confirmare jurejurando se facturum, &c.

CONFISCATIO, onis, f. *confiscazione*, actus confiscandi, δήμευσις, *Flor. lib.* 3. *c.* 9. Divitiarum tanta erat fama, ut victor gentium populus, P. Clodio Tribuno duce, socii vivique regis confiscationem mandaverit.

CONFISCATUS, a, um, adject. *confiscato*, *riposto*, in fisco repositus. *Sueton. in Aug. c.* 101. Quam summam repræsentari jussit: nam & confiscatam semper, depositamque habuerat. V. alia in *Confisco*.

CONFISCO, as, avi, atum, a. 1. *riporre*, *confiscare*, est in fiscum, seu saccum reponere, præsertim vero in saccum Principis. *Sueton. in Aug. c.* 101. cujus verba V. in *Confiscatus*. *Id. in Calig. c.* 16. Antiocho Comageno H. S. millies confiscatum. *Id. in Domit. c.* 12. Confiscabantur alienissimæ hereditates. ¶ Dicuntur & personæ confiscari, quarum bona in fiscum rediguntur. *Id. in Tiber. c.* 49. Constat præterea Galliarum, & Hispaniarum principes confiscatos. Adde *in Calig. c.* 41. ¶ Translate *Tertull. de fuga*, *c.* 12. Felices pauperes, qui totam animam in confiscato habent. *h. e.* in promptu, seu in numerato.

CONFISIO, onis, f. confidentia, *confidenza*. *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 37. Fidentia, id est firma animi confisio, scientia quædam est.

CONFISSUS, a, um, a *confindo*. Confissus podagra, apud *Macrob.* 2. *Saturn. c.* 4. est *sectus*. h. e. concisus, vexatus: quemadmodum a *Martiale l.* 9. *epigr.* 94. *podagra, cheragraque secatur Caius*, dictum est. Al. tamen leg. *contusus*, alii *confusus*.

CONFISUS, a, um, *chi si fida*, θαῤῥήσας, particip. a *confido*. *Cicer. Fam.* 12. *ep.* 14. Nulla alia confisus urbe, Laodiceam se contulit. *Id. pro Rosc. Com. c.* 1. Copia & facultate causæ confisus, vide, quo progrediar. *Curt. l.* 4. *c.* 10. Satis confisus Græcorum erga se benevolentiæ, & fidei. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 10. Opera tueri se posse confisi sunt. *Id. ibid. l.* 3. *c.* 7. Neque ii sibi confisi, ex portu prodire sunt ausi. *Tibull. l.* 1. *el.* 10. *v.* 45. Stulte confisus amari. ¶ Cum accusat. *Stat.* 2. *Theb. v.* 573. Martisque e semine Theron Terrigenas confisus avos. Al. leg. *confessus*, sed *Priscian. l.* 18. *pag.* 1185. *Putsch.* legit *confisus*, dictumque docet more Græcorum, qui θαῤῥῶ τοῦτο, & τοῦτο dicunt. ¶ Translate *Propert. l.* 1. *el.* 11. *v.* 9. Atque utinam mage te remis confisa minutis Parvula Lucrina cymba moretur aqua.

CONFIT. V. *Confio*.

CONFITEOR, eris, essus sum, dep. 2. *confessare*, *manifestare*, ὁμολογέομαι, idem fere quod *fateor*, h. e. manifesto, & dico, quod interquæsitum est, ut ait *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 7. Fere autem de his fatetur, quæ sciri nollemus, & dicere pudet, ut *Fateor*. *Cic.* 6. *Phil. c. in ult.* Quo etiam, ut confitear vobis, Quirites, minus hodierno contendi. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 84. Confiteri se victum. *Plaut. Capt.* 2. 3. 52. Apud hunc confessus es & genus, & divitias meas. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 4. Confiteri peccatum suum. *Id. pro Dom. c.* 35. De objectis non confiteri. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 41. de maleficio. *Id. Fam.* 5. *ep.* 2. Me abs te cupisse laudari, aperte atque ingenue confitebar. *Ulpian. Dig. lib.* 48. *tit.* 18. *leg.* 1. *ad fin.* Confiteri in se. *h. e.* fateri contra se crimen aliquod. ¶ *Confiteri* pro *confiteri* legitur apud *Plaut. Cistell.* 1. 3. 22. ¶ *Nonius c.* 5. n. 41. assignat hanc differentiam inter *confiteri*, & *profiteri*, quod illud necessitatis, hoc voluntatis sit. Sed verum discrimen est, *confiteor* aliquanto minus esse, quam *profiteor*. *Confiteor* enim simpliciter fateri est. *profiteor* vero non solum fateri, sed etiam præ se ferre, & jactare aliquid. Præterea *profiteri* honestius est, quam *confiteri*, quod semper dicitur de manifestatione rei, ex qua pudore aliquo modo suffundimur. *Non. ibid.* Hinc *Cic. in fragm. ibid.* Hoc ego non solum confiteor, verum etiam profiteor. *Id. pro Cæc. c.* 9. Ita libenter confitetur, ut non solum fateri, sed etiam profiteri videatur. ¶ Apud Christianos scriptores *confiteri* est prædicare, & palam affirmare ea, quæ ad Catholicam religionem pertinent. *Prudent. Peristeph. de S. Vincent. v.* 37. Nos lucis auctorem Patrem, Ejusque Christum filium, Datiane, confitebimur. ¶ Pro indicare, prodere, ostendere, *mostrare*, *dar segno*: quo sensu & *fateor* aliquando usurpatur. *Plin. lib.* 3. *ep.* 14. Sublatis oculis, agitatoque corpore, vivere se confitetur. *Pallad. in Jun. tit.* 7. *a med. de apib.* tot reges esse quot velut ubera videris, confitentur. Adde *lib.* 1. *tit.* 3. ¶ Passive *Ulpian. Dig. lib.* 42. *tit.* 1. *leg.* 15. *ad fin.* Nomen, quod confitetur. *h. e.* quod in confesso est. V. *Confessus*. ¶ Particip. *Confitendus*. *Cic.* 4. *Verr. c.* 60. *extr.* Intelliges, hoc tibi de statuis confitendum esse. *Id.* 1. *de nat. Deor. c.* 17. Esse igitur deos confitendum est.

CONFIXILIS, le, adject. contignatus, coagmentatus, ut confixilis machina, apud *Apul. l.* 4. *Metam.*

CONFIXUS, a, um, particip. a configo, *trafitto*. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 50. Capræ confixæ sagittis. *Nepos in Datam. c.* 9. Confixi ceciderunt. ¶ Translate *Cic. de Harusp. resp. c.* 5. Confixus Senatusconsultis. *Apul. de Mundo*. Cælum confixum stellis. *h. e.* stellas habens infixas. ¶ Infixus, compactus, *conficcato*. *Vitruv. l.* 10. *c.* 11. *ad fin.* Tigna in capitibus habentia transversaria confixa. *Et cap.* 21. *sub fin.* Arca compacta & confixa rudentibus retentis. ¶ Apud *Cic.* 2. *de Orat. c.* 62. legitur hic versus Lucilii: Quid? *Decius, Nuculam an confixum vis facere? inquit*. Hic quidam eruere sibi visi sunt *confixus*, *us*, aut *confixum*, *i*: alii *confixum facere* idem esse ajunt, quod *configere*. Sed enim omnia hic incerta sunt, lectio, interpunctio, sententia: quamquam *Janus Parrhas. de quæst. per epist.* interpretatum se putat.

CONFLABELLO, as, a. 1. flabellis ignem concito. Translate *Tertull. de spectac. c.* 25. Conflabellare scintillas libidinum.

CONFLACCESCO, is, idem ac flaccesco, languidus fio, *illanguidire*. *Gell. lib.* 2. *cap. ult.* Fluctus, simul ac ventus posuit, sternuntur & conflaccescunt.

CONFLAGES, loca dicuntur, in quæ undique confluunt venti. *Festus*. ubi al. leg. *conflant*. Apud *Isidor. l.* 14. *Orig. c.* 8. appellantur *confrages*. ¶ Alia porro res sunt *confluges*, de quibus *Non. c.* 2. *n.* 311. nempe loca, in quæ rivi diversi confluunt. *Livius*, *in Ino. ibid.* Confluges ubi conventu campum totum inhumigant.

CONFLAGITO, as, a. 1. simul flagito. *Plin. l.* 34. *c.* 8. Ut ...... theatri clamoribus reponi apoxyomenon conflagitaverit. Ita Edit. a. 1470. & 1472. Alii cum *Harduin.* legunt *flagitaverit*.

CONFLAGRATIO, onis, f. incendium, *incendio*, ἐμπρησμός. *Senec. l.* 3. *quæst. nat. c.* 29. Id affirmat, ut conflagrationi, atque diluvio tempus assignet. *Sueton. in Tito*, *c.* 8. Conflagratio Vesevi montis. *Lactant. l.* 2. *c.* 9. *circa med.* Conflagratione interire.

CONFLAGRATUS, a, um, nom. ex particip. *combusto*, *abbruciato*, κατακαυθείς. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 8. Urbs incendio conflagrata. *Apul. de Mundo*. Regiones Phaetontis ruina conflagratæ perierunt.

CONFLAGRO, as, avi, atum, n. 1. *ardere*, *consumarsi dal fuoco*, καταφλέγομαι, ardeo, incendio absumor. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 36. Ut conflagrare terras necesse sit a tantis ardoribus. *Liv. l.* 30. *c.* 7. Castra flammis conflagrassent. ¶ Translate *Cic.* 3. *Verr. c.* 15. *extr.* Ille istius furtorum, ac flagitiorum invidia conflagravit. *Id.* 7. *Verr. c.* 35. Conflagrare flamma amoris turpissimi. ¶ Active *Hygin. fab.* 179. Jovis cum fulmine, & tonitribus venit, & Semelen conflagravit. *Ne imiteris*.

CONFLAMMO, as, a. 1. inflammo. *Cæl. Aurel. Chronic. l.* 4. *c.* 7. Sæpe conflammat, atque inflat.

CONFLATILIS, le, χωνευτός, qui conflando factus est, *di getto*. *Prudent. in Rom. v.* 295. Non esset ullus Juppiter conflatilis.

CONFLATIO, onis, f. χώνευσις, actus conflandi. *Senec. lib.* 3. *quæst. nat. c.* 29. Et illa, quæ in conflatione nostris placent, huc transferenda puto. Ita quidam Lexicographi. Verum ibi legendum, *conflagratione*. *Tertull. de fuga in persecut. c.* 3. Fidei ustio & conflatio administratur ex Dei voluntate. *h. e.* incendium, ardor. ¶ Apud *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 5. *c.* 2. videtur poni pro inflatione.

CONFLATURA, æ, f. χωνεία, conflandi ratio, *getto*. *Plin. l.* 7. *c.* 56. Invenit auri metalla, & conflaturam Cadmus Phœnix ad Pangæum montem.

CONFLATUS, a, um, *liquefatto*, fusus. *Plin. lib.* 34. *c.* 16. Calculi conflati in album plumbum resolvuntur. ¶ Item *fatto di getto*,

coc-

conflando & liquando factus, χωνευτός. *Plin. l. 34. c. 6. ad fin.* Statuam conflatam a Censoribus. ¶ Item metaphorice coagmentatus, compositus, collectus, comparatus, *composto*, *raccolto*. *Cic. pro Cæl. c. 5. extr.* Monstrum ex contrariis naturæ studiis cupiditatibusque conflatum. *Id. pro Ligar. c. ult.* Consensus fratrum conspirans, & pæne conflatus. *concorde*, *e quasi di tre fatto un solo*. *Id. Catil. 1. c. 10.* Ex perditis conflata improborum manus. *Id. pro Sull. c. 5.* Conflatus gladiatorum ac fugitivorum tumultus. *Id. in Partit. c. 35.* Conflatum crimen. *h. e.* accusatio comparata. *Id. pro Rosc. Amer. c. 1.* Injuria novo scelere conflata. *Terent. Eun. 5. 2. 36.* Malo ex principio magna familiaritas conflata. *Quintil. lib. 5. c. 7.* Testes sive odio, sive invidia, sive gratia, sive pecunia conflati. *appostati*. *Vellej. l. 2. c. 4. sub fin.* Mortem conflatam insidiis obire. *h. e.* per insidias illatam. ¶ Videtur etiam idem esse, ac sufflatus, afflatus, in illo *Stat. 9. Theb. v. 523.* ceu ventis alte conflata resedit Tempestas. Al. tamen leg. *cum clara*. Sed *conflata* habet etiam optimus MS. apud nos. Huc pertinere videtur & illud *Lucret. l. 1. v. 473.* Nunquam Tyndaridis formæ conflatus amore Ignis Alexandri Phrygio sub pectore gliscens Clara accendisset sævi certamina belli. *h. e.* ignis afflatus & accensus amore formæ Tyndaridis. ¶ Apud *Cæl. Aurel. Chronic. l. 3. c. 2.* Intestina conflata. *h. e.* inflata.

CONFLEO, es, a. 2. simul cum alio fleo. Est qui legat apud *Senec. de consol. ad Marc. c. 6.* Si fletibus fata vincuntur, confleamus. *Plerique alii* conferamus.

CONFLEXUS, a, um, adject. *piegato*, flexus, inflexus. *Plin. l. 2. c. 44.* Conflexa cubito juga.

CONFLICTATIO, onis, f. *battimento d' una cosa con l' altra*, *combattimento*, σύγκρουσις, est collisio, & translate sumitur pro pugna. *Gell. l. 6. c. 3.* Totius exercitus conflictatione oppugnatus serpens inusitatæ immanitatis. *Al. leg.* conflictione. *Id. l. 15. c. 18.* Exercituum duorum conflictatio. ¶ De pugna forensi *Quintil. l. 7. c. 1.* Juris quæstiones solent esse nonnunquam ex aliis atque aliis conflictationibus. Al. hic quoque leg. *conflictionibus*. ¶ Proprie est allisio, collisio, concussio. *Apul. in Apolog.* Est enim miser comitiali morbo ita confectus, ut ter aut quater die corruat, omniaque membra conflictationibus debilitet.

CONFLICTATRIX, icis, f. quæ conflictat & vexat. *Tertull. l. 2. advers. Marcion. c. 14.* Ægyptus hospitis populi conflictatrix.

CONFLICTATUS, a, um, *travagliato*, *agitato*, particip. a *conflicto*, agitatus, vexatus. *Plin. l. 23. c. 1. in fin.* M. Agrippa supremis suis annis conflictatus gravi morbo pedum. *Cæs. 2. B. Civ. c. 22.* Massilienses gravi pestilentia conflictati. *Tacit. in Agric. c. 22.* Exercitus conflictatus sævis tempestatibus. *Id. Ann. 6. c. ult.* Multis æmulis conflictatus est. ¶ Cum ablat. & præposit. *cum* (a *conflictor*) quandam pugnandi notionem includit: eodem tamen recidit quoad sensum. *Nepos in Pelop. c. 5.* Conflictatus autem est cum adversa fortuna.

CONFLICTIO, onis, f. *percossa di più cose insieme*, σύγκρουσις, σύμβασις, collisio. *Quintil. l. 3. c. 6.* Si dicat quis: Sonus est duorum inter se corporum conflictio: erret, ut opinor. non enim sonus est conflictio, sed ex conflictione. ¶ Translate est contentio, pugna, *contesa*, *combattimento*. *Cic. in Partit. c. 30.* Ex rationis, & firmamenti conflictione, & quasi concursu quæstio exoritur. *Id. ibid. c. 29.* Conflictio cum adversario.

CONFLICTO, as, avi, atum, a. 1. *vessare*, *travagliare*, frequentat. a *confligo*, συγκρούω, συγκρούω. Proprie significat collidere, rem unam ad alteram allidere: translate vexare, affligere. *Tacit. 6. Ann. c. 48.* Qui plura per scelera rempublicam conflictavisset. ¶ Passive *Lucret. l. 3. v. 336.* Sed communibus inter eos conflictatur utrinque Motibus accensus nobis per viscera sensus. *h. e.* concutitur, agitatur. Sed al. leg. *conflatus*, ut constet versus. *Gell. lib. 10. c. 6.* Quanto arctius, pressiusque conflictata essem, si frater meus classem cum ingenti civium numero non perdidisset. *farei stata premuta e schiacciata*. ¶ Translate *conflictari aliqua re* est vexari, affligi. *Cic. 10. Attic. ep. 4.* Conflictari fortuna doriore. *Id. l. 1. de leg. c. 11.* superstitione. *Id. Fam. 10. ep. 25.* judiciis turpibus. *Id. 6. Fam. ep. 13.* ab aliquo diuturnioribus molestiis. *Cels. l. 3. c. 7. ad fin.* Si quis tussit, non debet vehementi siti conflictari. *Nepos in Dion. c. 2.* Graviter conflictari morbo. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 52.* magna inopia rerum necessariarum. *Auct. ad Herenn. l. 2. c. 24.* Magnis & multis incommodis. *Tacit. Ann. 6. c. ult.* multis æmulis. *Id. Ann. 2. c. 20.* gravibus superne ictibus. *soffrire*, *esser danneggiato*. *Id. 3. Histor. c. 59.* sæva hieme per transitum Apennini. *Gell. l. 12. c. 8.* odio inter se gravi, & simultate diutina. ¶ *Conflictare cum aliqua re* est pugnare, contendere: atque inde agitari, vexari. *Terent. Phorm. 3. 2. 20.* Nec cum hujusmodi, unquam usus venit, ut conflictares malo. ¶ Passive *Cic. de Harusp. resp. c. 19. extr.* Cum his conflictari, & pro salute patriæ quotidie dimicare, erat omnino illis molestum. *Nepos in Pelop. c. 5.* Conflictari cum adversa fortuna. *Terent. Andr. 1. 1. 66.* Qui cum ingeniis conflictatur hujusmodi. *chi ha da fare*, *chi s' impaccia*. In hisce tribus exemplis quidam putant, *conflictari* deponentis forma adhiberi: quod mihi necessarium non videtur.

CONFLICTUS, us, m. *percossa d' una cosa ad un' altra*, *dibattimento*, σύγκρουσις, conflictio, collisio. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 9.* Lapidum conflictu atque tritu elici ignem videmus. *Id. 2. de Divin. c. 19.* Si nubium conflictu ardor expressus se emiserit, id esse fulmen. *Id. pro Cæcin. c. 15.* Impulsu scutorum & conflictu corporum. ¶ Item pugna, *conflitto*. *Pacat. in Paneg. ad Theodos. c. 34.* Testis pulcherrimi Savæ conflictus, si conflictus ille dicendus est, in quo ita miles invasit, &c. ¶ Translate *Gell. lib. 6. c. 2.* Nullo fatalis incommodi conflictu urgeri.

CONFLIGIUM, ii, n. idem ac conflictus, collisio. *Solin. c. 9.* (*al. 14.*) In latebrosis rupium cavaminibus, quæ fluctuum confligiis adesa sunt. *Salmas.* legit *Conflugium*, h. e. Confluentiam, tanquam a *Confluo*.

CONFLIGO, is, ixi, ictum, a. 3. *percuotere una cosa ad un' altra*, συγκρούω, συμβάλλω: a *con*, & *fligo*, collido, allido, unam rem in aliam percutiendo incutio. *Lucret. l. 4. v. 1208.* Semina cum veneris stimulis excita per artus Obvia conflixit conspirans mutuus ardor. *h. e.* collisit inter se, & commiscuit. ¶ Translate *Cic. 2. de Invent. c. 43.* In hoc commorari conveniet, sæpe id quod scriptum est recitando, sæpe cum scripto factum adversarii confligendo. *h. e.* comparando, & committendo. ¶ Sæpissime absolute usurpatur pro adversari, depugnare, contendere. *Virg. Æn. 2. v. 416.* Adversi rupto ceu quondam turbine venti Confligunt. *Apul. de Mundo.* Tempestates inter se serenæ hibernæque confligunt. ¶ Specialiter adhibetur pro pugnare, prœlium committere, *far conflitto*, *combattere*. *Cic. pro Dom. c. 25.* Speravit, iisdem se copiis cum illo posse confligere, quibuscum ego noluissem dimicare. *Id. in Pison. c. 9.* Confligere armis. *Id. 1. Offic. c. 23.* In acie versari, & manu cum hoste confligere. *Nepos in Annib. c. 8.* Paucis navibus adversus Rhodiorum classem in Pamphylio mari conflixit. *Brut. ad Cicer. Fam. 11. ep. 13. sub fin.* Ut pro vestra salute contra sceleratissimam conspirationem confligamus. ¶ Translate *Cic. pro Cæc. c. 3.* Potuisti leviore actione confligere. *h. e.* judicio contendere. *Id. 2. Catil. c. 11.* Causæ, quæ inter se confligunt. *Quintil. l. & cap. 7.* Diversæ quoque leges confligunt, aut similes. *Auct. ad Herenn. c. 9. l. 1.* De iis rebus caute confligendum est, quibus in rebus tabulæ, aut alicujus firma auctoritas videbitur interfuisse. ¶ Passive impersonaliter *Claudian. l. 2. in Eutrop. v. 358.* magna confligitur ira, Quis melius vibrata puer vertigine molli Membra rotet.

CONFLO, as, avi, atum, a. 1. *soffiare*, συμφυσάω, simul flare, vel flare in aliquam rem. *Plaut. Rud. 3. 4. 59.* Ego dabo ignem, siquidem in capite tuo conflandi est copia. *Plin. lib. 37. c. 11. bis.* Puer ignem conflans. ¶ Et quia conflando excitatur ignis hinc *conflare* ponitur pro accendere, *accendere*. *Lucret. l. 1. v. 473.* Ignis conflatus amore. V. *Conflatus*. ¶ Translate *Cic. Catil. 1. c. 9.* Conflare alicui inimico invidiam. *h. e.* excitare invidiam in aliquem. (Adde *pro Cæl. c. 12.*) *Flor. l. 3. c. 17.* Drusus tantum conflavit incendium, ut &c. *Id. l. 1. c. 24.* discordiam. *Vellej. l. 2. c. 55.* ingens ac terribile bellum. ¶ Quia vero ignem follibus conflando metalla liquantur, ideo *conflare* etiam solvere & liquare significat, *liquefare*, *fondere*, *struggere*, τήκω. *Plin. l. 33. c. 9.* Argentum, æs Cyprium, & sulphur conflantur in fictili circumlito argilla. *Senec. l. 2. quæst. nat. c. 31. de miris fulminis effectis.* Loculis integris ac illesis, conflatur argentum. *Sueton. in Aug. c. 52.* Argenteas statuas olim sibi positas conflavit omnes. *Senec. in Phœniss. v. 344.* Templis deos obruite: maculatos lares conflate. *h. e.* incendio absumite. ¶ Item aliquando facere, *fare*, *far di getto*. *Virg. Georg. 1. v. 508.* Et curvæ rigidum falces conflantur in ensem. *Cic. pro Sext. c. 30.* Conflare pecuniam. Allegorice *Flor. l. 2. c. 6.* Ubi semel se in Hispania movit gravis illa & luctuosa Punici belli vis, destinatumque Romanis jamdiu fulmen Saguntino igne conflavit. ¶ Translate ponitur pro componere, efficere, creare: & præsertim de iis rebus dicitur, quæ ex pluribus quasi in unum componuntur. *Cic. 1. Offic. c. 4. ad fin.* Quibus ex rebus conflatur & efficitur id, quod quærimus, honestum. *Lucret. l. 3. v. 70.* Sanguine civili rem conflant. *h. e.* divitias acquirunt. *Cic. 4. Phil. c. ult.* & *Vellej. l. 2. c. 74.* Conflare magnum exercitum. *Sallust. in Catil. c. 14. & 25.* æs alienum grande. *Cic. de Harusp. resp. c. 20.* Conflare cum multis nefarias scelerum pactiones & societates. *Id. Verr. 4. c. 47.* accusationem & judicium. & *cap. 54.* alicui negotium. *h. e.* molestiam creare. *Id. 2. Phil. c. 28. extr.* bellum. *Id. pro Sull. c. 4.* alicui periculum. V. alia in *Conflatus*.

CONFLORENS, entis, simul florens. Translate *Augustin. l. 4. Confess. c. 4.* Coævus mihi, & conflorens flore adolescentiæ.

CONFLUCTUO, as, avi, atum, n. 1. vel Confluctuor, aris, dep. 1. idem quod fluctuo, vel fluctuor. Quidam afferunt illud *Senecæ in Medea, v. 941.* Haud aliter metu confluctuatur. Verum meliores Cod. habent *fluctuatur*. *Apul. lib. 11. Metam.* Palla ad ultimas oras nodulis fimbriarum decoriter confluctuabat.

CONFLUENS, entis, *che scorre insieme*, qui confluit. *Lepid. ad Cicer. Fam. 10. ep. penult.* A confluente Rhodano castra movi. *h. e.* ubi Rhodanus cum Arari fluit. *Plin. l. 6. c. 20. ad fin.* Quinque amnium in unum confluente concursu. ¶ *Confluens*, *entis*, & *Confluentes*, *entium*, est locus, in quem duo vel plura flumina conveniunt, *congiungimento di due fiumi*, συμβολή, σύρροια. *Liv. l. 1. c. 27.* & *l. 4. c. 17. extr.* Ubi Anienem transiit, ad confluentes collocat castra, *h. e.* ubi Anio in Tiberim influit. *Cæs. l. 4. B. Gall. c. 15.* Cum ad confluentem Mosæ & Rheni pervenissent. *Sueton. in Calig. c. 8.* In Treveris, vico Ambiatino supra confluentes. *h. e.* ubi Mosella in Rhenum influit, nunc *Coblentz*. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 13. n. 15.* Ad confluentes Araris & Rhodani. Adde *Plin. l. 6. c. 48.* & *lib. 3. c. ult.* & *Justin. l. 32. c. 3.* ¶ Translate *Vellej. l. 2. c. 55* Ex toto orbe terrarum auxiliis confluentibus. *concorrendo*, &c.

CONFLUENTIA, æ, f. actus confluendi, *concorsa*. *Macrob. l. 7. Saturn. c. 4. a med.* Hæc est triplex causa vel podagræ, vel cujuslibet ex confluentia morbi, multitudo humoris, &c. Ita hunc locum restituit *Pontanus*.

CONFLUGES. V. *Conflages*.

CONFLUGIUM. V. *Confligium*.

CONFLUO, is, uxi, n. 3. *confluire*, *concorrere*, συρρέω, una fluo, concurro, convenio. *Cic. 2. de Leg. c. 3.* Fibrenus divisus æqualiter

in

in duas partes latera hæc alluit, rapideque dilapsus, cito in unum confluit. *Id. 6. Verr. c. 52. ad fin.* Portus cum diversos inter se aditus habeant, in exitu conjunguntur & confluunt. *Plin. l. 4. c. 12. post med.* Hipanis infra Olbiam cum Borysthene confluit. & *cap.* 4. Vasti amnes e diverso in Phasim confluunt. *Id. l. 16. c. 12.* Humor omnis e tota arbore in ulcus confluit. ¶ Translate *Cæsar l. 7. B. Gall. c. 44.* Perfugarum magnus ad eum quotidie numerus confluebat. *Cic. de clar. Orat. c. 74.* Confluxerunt & Athenas & in hanc urbem multi inquinate loquentes. *Id. pro Planc. c. 34.* Causæ ad nos pleræque confluunt, qui miseris nihil negare possumus. *Id. 2. Tuscul. c. 2. extr.* Si ad hæc studia plures confluxerint. *h. e.* se dederint. *Id. 1. de Invent. c. 4. ad fin.* Ad ipsos qui eloquentiam adepti sunt, laus, honos, dignitas confluit. *Ovid. Metam. 9. v. 740.* Huc licet e toto solertia confluat Orbe. *Plaut. Asin. 2. 2. 48.* Ut dicamur omnium dignissimi esse, quo cruciatus confluant. *Id. Epid. 4. 1. 2.* Cui multa in unum locum confluunt, quæ meum pectus pulsant. *Paul. Dig. lib. 46. tit. 3. leg. ult. extr.* Utriusque obligatio in unius personam confluit. ¶ Pro colliquari, fluidum reddi, adhibetur a *Cæl. Aurel. Acut. l. 1. c. 17.* ¶ *Confluxet* syncop. pro *confluxisset*. *Lucret. l. 1. v. 985.* copia materiai Undique ponderibus solidis confluxet ad imum.

CONFLUVIUM, ii, n. locus ubi plura confluunt. *Varr.* apud *Non. c. 15. n. 10.* Ad quam rem nobis est confluvium? ad quam rem urnarium? ¶ Item collectio ipsa aquarum. *Corn. Sever. in Ætna, v. 119.* Non ille ex tenui, vacuoque agat aucta necesse est Confluvia. *Id. ibid. v. 326.* Donec confluvio resolutis æstibus, omnis Exsilit. Al. leg. *confluviis devolvens æstibus*, ut sit adjectiv. *confluvii æstus*. h. e. confluentes ignes.

CONFLŬUS, a, um, qui simul fluit, *Prudent. Cathemer. 5. v. 76.* Unda revolvitur In semet revolans gurgite confluo. Adde *Paulin. Nolan. carm. 18. Nat. 6. S. Fel. v. 114.*

CONFODĬO, is, odi, ossum, a. 3. *scavare*, *zappare*, idem quod fodio, ὀρύττω. *Cato R. R. c. 129.* Confodiatur minute terra. *Plaut. Aulul. 2. 2. 66.* Confodere hortum. *Colum. l. 4. c. 5.* Trigesimo quoque die novella vineta confodere. *Plin. l. 17. c. 20.* Salices confodi jubent mense Aprili. Quidam leg. *confici*, sed male, *Harduino* teste. ¶ Item vulnerare, transfigere, *trafiggere*. *Liv. l. 24. c. 7.* Ut confoderetur aliquot vulneribus. *Sallust. in Catil. c. 29.* De improviso domi suæ imparatum confodere. & *cap. penult.* Catilina pugnans confoditur. *Lucan. l. 3. v. 743.* Confodere jugulum. *Curt. sub fin. l. 4.* Eodem telo plures confodere. ¶ Translate *Senec. de vita beata, c. 27. sub fin.* Quin circumspicitis mala vestra, quæ vos ab omni parte confodiunt? *Plin. l. 9. ep. 26. sub fin.* Exspecto, ut quædam ex hac epistola iisdem notis, quibus ea, de quibus scribo, confodias. *h. e.* damnes, & delenda esse censeas: ductum ab obelo, quem appingebant locis, quæ culpanda videbantur.

CONFŒDERĀTIO, onis, f. *confederazione*, σπονδή, fœdus. *Hieronym. ep. 22. de custod. virginit. c. 15.* Prima apud eos confœderatio est, obedire majoribus.

CONFŒDERĀTUS, a, um, *confederato*, ἔνσπονδος, fœdere conjunctus. *Oros. l. 2. c. 4.* Sabinæ impiis nuptiis confœderatæ.

CONFŒDĔRO, as, a. 1. *legare in confederazione*, σπένδω, fœdere jungo. Translate *Prudent. Peristeph. de D. Laurent. v. 437.* Confœderentur omnia Hinc inde membra in symbolum.

CONFŒDO, as, a. 1. *imbrattare*, *lordare*, αἰσχύνω, fœdum reddo, conspurco, inquino. *Apul. in fi. lib. 7. Metam.* Liquido stercore strictim egesto faciem atque oculos ejus confœdassem.

CONFŒDUSTI, fœdere conjuncti. *Festus.* Nempe ut ab *onus* fit *onustus*, a *vetus vetustus*; sic a *fœdus fœdustus* ex lege analogiæ duci potest, ut *Voss.* monet *in Etym.*

CONFŒTĔO, es, ui, n. 2. fœtere. Adstruitur verbis *Jul. Obseq. de Prodig. c. 115.* Sub simulacro deæ cubile canis confœtuerat. Sed multo rectius leges *confœte* seu *confetæ erat*. vel *cum fetu erat*.

CONFOMO, as, ab antiquo *Fomo*, dedolo, fomite arbores spolio. *Catullo carm. 19. v. 3.* restitutum cupit *Salmas. in Solin.*

CONFORE, idem ac fore. *Terent. Andr. 1. 1. 140.* Qui mihi exorandus est, & spero confore. *e spero, che vi sucderà.*

CONFORĬO, is, a. 4. polluo, inquino: a *forio*, misceo, fœdo. *Pompon.* apud *Non. c. 2. n. 352.* Conforisti me, Diomedes. *Salmas. in exerc. Plin.* censet legendum *Consonasti*.

CONFORMĀLIS, le, *conforme*, *simile*, idem quod conformis. *Tertull. de resurr. carn. c. 47.* ex *epist. ad Philippens. 3. 21.* Transfigurabit corpus nostræ humilitatis conformale corpori gloriæ suæ. Adde *lib. 5. advers. Marcion. c. 20.* ubi eadem verba repetit. Vulgata hab. *configuratum*.

CONFORMĀTIO, onis, f. *forma*, *disposizione*, *conformazione*, διαμόρφωσις, alicujus rei forma, figura, compositio, seu dispositio, quæ ex pluribus partibus apte inter se accommodatis fit. *Cic. l. 1. de nat. Deor. c. 18.* Quæ compositio membrorum, quæ conformatio lineamentorum, quæ figura, quæ species, humana potest esse pulcrior? *Id. 1. Tuscul. c. 22.* Quasi vero intelligant, qualis sit animus in ipso corpore, quæ conformatio, quæ magnitudo, qui locus. *Vitruv. l. 5. c. 6.* Ipsius theatri conformatio sic est facienda, ut &c. ¶ Translate *Cic. in Top. c. 5.* Si usucapionem si tutelam definias, quarum rerum nullum subest quasi corpus; est tamen quædam conformatio insignita & impressa intelligentia, quam notionem voco. *concetto*, *immagine*, *idea*. *Id. 1. de Orat. c. 33.* Ipsa collocatio, conformatioque verborum perficitur in scribendo. *h. e.* dispositio, accommodatio, & forma stili oratorii. *Id. ibid. c. 5.* Actio vocis conformatione, ac varietate moderanda est. *Id. de clar. Orat. c. 37.* Sententiarum ornamenta & conformationes. *h. e.* figuræ: qua ratione etiam *Quintil.* locutus est *initio cap. 2. lib. 9.* & ipse *Cic. 3. de Orat. c. 54. extr.* Porro *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 53.* speciatim figuram prosopopœjam *conformationem* vocat: cui adstipulatur *Prisc. de præexercit. Rhet. pag. 1340. Putsch.*

CONFORMĀTOR, oris, m. qui conformat, & apte componit. *Apul. in Trismegisto, pag. 80. Elmenhorst.* Dominus, & omnium conformator, quem recte Deum dicimus.

CONFORMĀTUS, a, um, *formato*, *fatto*, ἀπεικονισθείς, formatus, compositus. *Cic. 3. de nat. Deor. c. 10. extr.* Si mundum ædificatum, non a natura conformatum putarem. *Gell. l. 13. c. 9. extr.* Ingens tauri conformata, & quasi depicta est locis earum stellarum, quas vergilias vocamus. ¶ Translate *Cic. pro Arch. c. 1.* Hæc vox hujus hortatu, præceptisque conformata nonnullis aliquando saluti fuit. *h. e.* perpolita, atque instructa.

CONFORMIS, e, adject. *conforme*, *simile*, alicujus rei forma similis, σύμμορφος. *Sidon. l. 4. ep. 12.* Dii boni! Quantum naufragioso pelago conformis est motus animorum!

CONFORMO, as, avi, atum, a. 1. *formare*, *fare*, ἀπεικονίζω, σχηματίζω, formam alicui rei ex multis partibus apte compositis tribuo, efficio. *Cic. 1. de Fin. c. 7.* Ad majora quædam nos natura genuit & conformavit. *Gell. l. 17. c. 10.* Ursa fetum edit informem, lambendoque id postea conformat & fingit. *Colum. l. 8. c. 5. ante med.* Diebus quibus animantur ova, & in speciem volucrum conformantur. ¶ Translate est perficere, erudire, perpolire, absolvere, quasi perfectam formam & ornatum rei rudi tribuendo. *Cic. pro Arch. c. 6. extr.* Animum & mentem meam ipsa cogitatione hominum excellentium conformabam. *Id. pro Mur. c. 29.* Tuum consilium, Cato, vituperare non audeo: nonnulla in re forsitan conformare & leviter emendare possim. *Id. 4. de Fin. c. 2.* Pars Philosophiæ, qua mores conformari putantur. *Tacit. Ann. 4. 1. 8.* Hos orbatos parente tradidi patruo ipsorum, ut foveret ac tolleret, sibique & posteris conformaret. ¶ *Conformare orationem* est ei formam eloquentiæ dare, exornare oratoriis figuris (V. *Conformatio.*) *Cic. 1. de Orat. c. 5.* Ipsa oratio conformanda non solum electione, sed etiam constructione verborum. ¶ Est item simpliciter formare, facere. *Auct. ad Herenn. l. 3. c. 20.* In primo loco rei totius imaginem conformabimus. *formeremo*, *concepiremo*. ¶ Conformare se ad voluntatem alicujus, apud *Cicer. Fam. 1. ep. 8.* *conformarsi*, *accomodarsi*, *adattarsi*.

CONFORNĬCO, as, a. 1. idem quod fornico, *fare a volta*. *Vitruv. l. 5. c. 5.* Cellæ confornicentur.

CONFORTO, as, a. 1. fortem facio, consolor, *confortare*. *Lactant. l. 4. c. 15. ant. med. Esaiæ verba referens.* Confortamini manus resolutæ. *Macer carm. 71. de zedoaria*: Confortat stomachum.

CONFOSSUS, a, um, *trafitto*, ἐκκεκεντημένος, vulnere perfossus. *Nep. in Pelop. c. ult.* Conjectu telorum confossus cecidit. *Cic. pro Sull. c. 11.* Quinque hominibus comprehensis atque confossis. *Virg. 9. Æn. v. 445.* super exanimem sese projecit amicum Confossus. *Ovid. 2. Amor. el. 9. v. 8.* Juvare confossum ope medica. *Plaut. Bacch. 4. 8. 48.* Veruina te faciam, si tu me irritaveris, confossiorem foricibus trinia. ¶ Translate *Liv. c. 11. l. 5. post med.* Eos tot judiciis confossos venire ad populi judicium. ¶ Item infossus, *sotterr.* *Sisenn.* apud *Non. c. 2. n. 562.* Loca palustria alte multifariam confossa.

CONFOVĔO, ŏves, ovi, otum, a. 2. idem quod foveo. *Afran.* apud *Non. c. 12. n. 21.* Jubeo hominem tolli, & collocari, & confoveri: solvo operam Dianæ. *Apulej. l. 8. Metam.* Lavacro & illis pæne collapsa membra lavacro, cibo denique confoveret. *Arnob. l. 3. advers. Rufin. c. 8.* Terra non debet gremio suo semina confovere. ¶ Addunt & locum *Catonis* R. R. *c. 5. extr.* sed lectio admodum incerta est.

CONFRACĔO, es, acui, idem quod fracesco, putresco. *Varr. R. R. l. 1. c. 13.* Quam recens, quod confracuit, melius. Ita *Scalig.* alii aliter.

CONFRACTUS, us, m. fractura. Affingunt quidam *Celsi in præfat. l. 1.* ubi alii *contactum*, alii *contractum*. quæ postrema vox probabilior videtur *Morgagno epist. 8. in Cels. pag. 234.* ad significandam alternam intestinorum contractionem.

CONFRACTUS, a, um, *rotto*, *spezzato*, idem quod fractus, συντεθρυμμένος. *Plaut. Rud. prol. v. 73.* Navis confracta est illis. *Lucan. l. 7. v. 573.* Confractique ensibus enses. *Petron. in Satyr. c. 113.* & tumida confractum grandine cælum. *Ulpian. Dig. lib. 39. tit. 2. leg. 24. post med.* Arbores vi tempestatis confractæ. *Plin. l. 2. c. 44.* Juga montium confracta in humeros. *h. e.* instar humeri infexa. *Id. l. 35. c. 11.* In æquo exstantia ostendens, & in confracto solida omnia. *Id. l. 28. c. 10.* Ossa confracta.

CONFRAGES. V. *Confragae*.

CONFRAGOSUS, a, um, *sassoso*, *rotto*, *aspro*, ἀνώμαλος, τραχύς, asper, salebrosus, incultus, horridus: ab obsoleto *frago* pro *frango*. Dicitur de locis, in quibus nihil planum, & continuatum, sed omnia sunt prærupta, & confracta. *Varr. R. R. l. 1. c. 18. & 20.* Confragosus ager. *Liv. l. 28. c. 2. & lib. 32. c. 4. ad fin.* Confragosa loca, implicatasque flexibus vallium vias. *Colum. l. 2. c. 2.* Locus lapidosus confragosus. ¶ Translate *Plaut. Men. 4. 2. 25.* Conditiones tetræ, confragosæ. *Id. Cistell. 2. 3. 70.* Teneo istuc satis: sed ego illud quæro confragosum: quo modo prior posterior sit, posterior sit prior. *Quintil. l. 1. c. 1. (al. c. 2.) in fi.* Versus ex asperis coeuntibus inter se syllabis catenatos, & velut confragosos. *Id. l. 5. c. 8.* Qui argumenta, velut horrida & confragosa, vitantes, amœnioribus locis desident. *Id. l. 6. c. 1. ad fin.* Confragosis atque asperis evecti, tota pandere possumus vela.

CONFRĂGUS, a, um, idem quod confragosus, sed magis poeticum. *Valer. Flacc. l. 3. v. 581.* volucri ceu pectora tactus asylo Emicat.

Co-

Calabris taurus per confraga feptis, Obvia quæque ruens. *Lucan. l. 6. v.* 126. Confraga denfis arboribus dumeta. *Stat.* 4. *Theb. v.* 494. Stabulans ad confraga filvæ.

CONFREMO, is, ui, n. 3. *fremere*, idem quod fremo, vel fimul aut valde fremo. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 199. Confremuere omnes. *Stat. l.* 1. *filv.* 6. *v.* 73. Illic agmina confremunt Syrorum. & *filv.* 4. *v.* 14. urbes ubicumque togatæ Certent lætitia, nofterque ex ordine collis Confremat. *Sil. l.* 16. *v.* 398. Confremit & cælum, & percuffus vocibus altis Spectantum Circus.

CONFREQUENTO, as, a. 1. *frequentare*, idem quod frequento. *Prudent. Perifteph.* 1. *v.* 7. Illitas cruore fancto nunc arenas incolæ Confrequentant, obfecrantes voce, votis, munere. *Infcript.* apud *Fabrett. cap.* 3. *n.* 587. Ut natale filiæ meæ epulantes confrequentetis.

CONFRICAMENTUM, i, n. idem quod confricatio. *Cal. Aurel. Tard. l.* 2. *c.* 4. Dentium confricamentis uti.

CONFRICATIO, onis, f. *fregagione*, fricatio. Translate *Auguftin. l.* 4. *Confeff. c.* 8. Ingens fabula, & longum mendacium, cujus adulterina confricatione corrumpebatur mens noftra pruriens in auribus.

CONFRICATUS, a, um, adject. *fregato infieme*. *Plin. l.* 29. *c.* 2. Confricatis dentibus, & gingivis. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 60. Orchites fale confricatæ.

CONFRICO, as, a. 1. *fregare*, ἀνατρίβω, idem quod frico. *Sueton. in Claud. c.* 8. Faciem fibi confricare. *Plin. l.* 29. *c.* 2. Confricare aliquid manu. *Colum. l.* 2. *c.* 3. Confricare boves. *Id. l.* 7. *c.* 10. totum os fale trito. ¶ *Confricare alicui genua* dicuntur, qui aliquid enixe petunt, quod mos erat fupplicum genua attingere atque ad ea manus tendere, ut *Plin. l.* 11. *c.* 45. docet. *Plaut. Afin.* 3. 3. 8. Atqui pol hodie non feres, ni genua confricantur. *A.* Quidvis egeftas imperat: fricentur. ¶ Translate *Tiro Tullius* apud *Gell. l.* 7. *c.* 3. Senfus judicum injuriis atque imperiofis minationibus confricare. *h. e.* irritare, perftringere. *Cato ibid.* Ne quid in confulendo adverfi eveniat, quod noftras fecundas res confricet. *h. e.* atterat, imminuat. Utroque loco plerique al. leg. *confuto*.

CONFRINGO, ingis, egi, actum, a. 3. *rompere*, *fpezzare*, διαθραύω, idem quod frango, perfringo. *Cic. pro Flacc. c.* 30. Membra, quæ debilitavit; manus, quas contudit; digitos, quos confregit, &c. *Plaut. Moftell.* 2. 2. 23. Pultando pedibus pæne confregi fores. *Id. Mil.* 2. 6. 24. Confringere imbrices, & tegulas. *Id. Capt.* 4. 4. 8. aulas & calices. *Lucan. l.* 6. *v.* 123. impulfu turres valli. ¶ *Confregifti tefferam*, allegorice, & proverbii cujufdam ratione, *h. e.* amicitiam diffolvifti. *Plaut. Ciftell.* 2. 1. 27. ¶ *Rem confringere* apud *eund. Stich.* 4. 2. 49. & *Trin.* 1. 2. 71. eft patrimonium abfumere, *mangiar il fuo*, ducta, ut opinor, metaphora ab iis, qui naufragium faciunt. ¶ Translate *Cic. Verr.* 3. *c.* 5. Confringere vi confilia Senatoria. *Claudian. in I. Conful. Stilich. v.* 69. animum alicujus. *Titinn.* apud *Non. c.* 4. *n.* 219. alicujus fuperbiam. *Senec. l.* 1. *controv.* 2. Docetur blanditias, & in omnem motum corporis confringitur. *h. e.* enodatur membris ad molles faltationes. *Lucret. l.* 1. *v.* 70. Confringere clauftra portarum naturæ. *h. e.* arcana naturæ adire, & cognofcere. *Valer. Max. l.* 4. *c.* 5. *n.* 2. Confregit rempubl. Terentius Varro Cannenfis pugnæ temerario ingreffu. *Id. l.* 7. *c.* 2. *fub fin.* Confringere vires hoftium.

CONFUERIT, fimul adfuerit. Eft *Cælii Aurel. Chronic. l.* 4. *c.* 8.

CONFUGA, æ, m. & f. *rifuggito*, *ricorfo*, qui confugit in aliquem locum, falutis ergo. *Imp. Leo*, *lib.* 1. *Cod. tit.* 12. *leg.* 6. & *Impp. Theodof. & Valent. ibid. tit.* 3. *leg.* 22. appellant *confugas*, qui ad afylum Ecclefiæ confugerunt.

CONFUGELAM antiqui confugium dicebant, *Feftus*.

CONFUGIO, is, ugi, n. 3. *rifuggire*, *ricorrere*, καταφεύγω, idem quod fugio, vel fimul fugio ad aliquem auxilii, aut falutis caufa. *Cæf. l.* 3. *B. Civ. c.* 9. Magno numero interfecto, reliquos in naves confugere coegerunt. *Cic. Tufcul.* 5. *c.* 2. Ad te confugimus: a te opem petimus. *Id. ibid. l.* 1. *c.* 35. Priamum, cum in aram confugiffet, hoftilis manus interemit. *Ovid.* 5. *Trift. el.* 2. *v.* 43. Confugere ad aram. *Cic. pro Font. c.* 11. & *Liv. l.* 1. *c.* 2. ad opem alicujus. *Id.* 4. *Fam. ep.* 6. *ad fin.* ad rempublicam. *Id.* 2. *Offic. c.* 12. ad unum aliquem virtute præftantem. *Id. pro Quint. c.* 2. *a med.* in fidem, veritatem, mifericordiam alicujus. *Id. pro Lig. c.* 10. ad clementiam alicujus. *Ovid.* 1. *Faft. v.* 571. ad artes patrias. *Plin. l.* 8. *ep.* 19. Ad unicum doloris levamentum, ftudia confugio. *Plin. alter l.* 11. *c.* 29. ad remedia. ¶ Translate *Terent. Heaut.* 4. 5. 45. Neque tu fcilicet eo confugies, quid mea? num mihi datum eft? &c. *h. e.* neque ad eam excufationem confugies, ut dicas, *quid mea?* &c. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 9. *ad fin.* Epicurus, ubi erubuit, confugit illuc, ut neget, &c. *Auft. ad Herenn. l.* 2. *c.* 3. Primum demonftrabit vitam integram, fi poterit: id fi non poterit, confugiet ad imprudentiam, ftultitiam, adolefcentiam, &c. *Plin. l.* 10. *ep.* 13. Cui referre gratiam parem ne audeo quidem: itaque ad vota confugio. *Lucret. l.* 3. *v.* 768. Scilicet in tenero tenerafcere corpore mentem, Confugient. *Al. leg.* confingent. ¶ Paffive imperfonaliter. *Lactant. l.* 2. *c.* 1. Ad deum confugitur. *Al. leg.* confugiunt.

CONFUGIUM, ii, n. *rifugio*, καταφυγή, perfugium, locus, quo fugimus falutis caufa. *Stat.* 12. *Theb. v.* 504. Commune confugium ægris animantibus. *Ovid.* 5. *Trift. el.* 6. *v.* 2. Qui mihi confugium, qui mihi portus eras. Adde *lib.* 4. *Trift. el.* 5. *v.* 6.

CONFULGEO, es, ulfi, n. 2. *rifplendere*, συλλάμπω, idem ac fulgeo, vel valde fulgeo. *Plaut. Amph.* 5. 1. 15. Ardere cenfui ædes: ita tum confulgebant. *Cinna* apud *Ifidor. l.* 19. *Orig. c.* 2. *a med.* Lucida confulgent alti carchefia mali.

CONFULTUS, a, um, fultus. *Lucret. l.* 2. *v.* 97. Corpora intervallis magnis confulta refultant. Al. leg. *confulta*, a *confilio*, *is*: alii *contufa*, alii *conflicta*.

CONFUNDO, is, udi, ufum, a. 3. *fparger infieme*, *mefcolare*, συγχέω, fimul res plures fundo. *Virg.* 3. *Æn. v.* 696. Alpheus Siculis confunditur undis. *Plaut. Moftell.* 1. 3. 120. Itidem olent, quafi cum una multa jura confundit coquus. *Plin. l.* 29. *c.* 3. Mel, acetum, oleum confundere crebroque permifcere. *Sil. l.* 14. *v.* 333. angufta foramina murus Arte cavata dabat, per quæ confundere tela Tutum erat. ¶ Pro fimplici fundo. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 55. Lapfus cibus in eam venam, quæ cava appellatur, confunditur. *Colum. l.* 12. *c.* 28. *ad fin.* In cado duarum urnarum quam optimi vini fextarium, aut fi vafa recentia habebis, in ea confundito. ¶ Translate *Ovid. Metam.* 4. *v.* 471. Imperium, promiffa, preces confundit in unum. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 79. Eft id quidem in totam orationem confundendum. *Id. l.* 1. *Tufcul. c.* 11. Cuperem equidem utrumque: fed eft difficile confundere. Al. aliter leg. *Id.* 4. *Acad. c.* 19. Confundere vera cum falfis. *Claudian. de IV. Conf. Honor. v.* 239. facra prophanis. *Id. in nupt. Honor. & Mar. v.* 200. Confundere proceres turbæ. *Horat. l.* 1. *od.* 17. *ad fin.* nec Semeleius Cum Marte confundet Thyoneus Prœlia. *Liv. l.* 7. *c.* 12. *ad fin.* Confundere fermones in unum. *fcil.* cum plures fimul loquuntur. ¶ Apud JCtos ea *confundi* dicuntur, quæ ita mifcentur, ut vel nullo modo, vel difficile feparari poffint. *Ulpian. Dig. lib.* 6. *tit.* 1. *leg.* 3. *Paul. ibid. leg.* 4. &c. ¶ Item illæ obligationes, quæ ita in unam eandemque perfonam cadunt, ut vim fuam amittant. *Ulpian. Dig. lib.* 49. *tit.* 14. *leg.* 29. *ad fin.* Obligationes, quas adeundo hereditatem confundit, non reftituuntur. Adde *African. ibid.* 46. 1. 21. & *Paul.* 36. 1. 59. & 80. ¶ Præterea *confundere* fignificat etiam turbare, *turbare*, *confondere*. *Cic. pro Dom. c.* 49. An tu hæc ita confundis, & perturbas, ut &c? *Lucret. l.* 4. *v.* 559. Aera per multum confundi verba, neceffe eft, Et conturbari vocem. *Id. l.* 2. *v.* 439. & 944. Confundere fenfus. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 580. pofitas confundere menfas. *Virg.* 5. *Æn. v.* 496. Confundere fœdus. *Plin. l.* 20. *c.* 54. Confundit plerofque fimilitudo nominum. *Id. l.* 21. *c.* 18. Hoc confundit intellectum. *Petron. in Satyr. c.* 132. Confundere hilaritatem alicujus. *Quintil. declam.* 2. *c.* 16. quietem. ¶ *Confundere aliquem* eft ejus animum aliquo affectu turbare. *Stat.* 2. *Theb. v.* 232. tacite fubit ille fupremus Virginitatis amor, primæque modeftia culpæ Confundit vultus. *Senec. de clem. l.* 2. *c.* 5. Metus & mœror confundit animum. *Liv. l.* 45. *c.* 42. Hæc tanto dicta animo magis confundere audientium animos, quam fi miferabiliter deflendo, &c. *moffero più a compaffione*. *Plin. l.* 3. *ep.* 10. Veritus fum, ne vos feftis diebus confunderem, fi in memoriam graviffimi luctus reduxiffem. *ho temuto di contriftarvi*. *Id. l.* 5. *ep.* 5. Qui nuntius gravi me dolore confudit. *Quintil. declam.* 2. *c.* 20. Neminem fuiffe in domo, quem non fragor ille confuderit. *Id. l.* 8. *c.* 3. *fub fin.* Fulmina non tam nos confunderent, fi vis eorum tantum, non etiam ipfe fulgor timeretur. Adde *Liv. l.* 34. *c.* 50. *Tacit. l.* 1. *Hiftor. c.* 44. *Stat.* 8. *Theb. v.* 283. & *Ovid. Metam.* 15. *v.* 770. & V. *Confufus*. ¶ *Confundi* abfolute pro pudore affici, eft apud *Sulpic. Sever. de vita D. Mart. c.* 9. V. *Confufus*. ¶ *Confundere jus dominii* apud *Paul. Dig. lib.* 10. *tit.* 3. *leg.* 19. eft commune pluribus facere.

CONFUNERO, as, a. 1. idem quod funero, fepelio. *Juvenc. l.* 4. *v.* 96. Ejus ut adventus terræ confuneret orbem. Ita *Barth. adverfar. l.* 13. *c.* 19. ex quodam MS. Alii *confumeret*.

CONFUSANEUS, a, um, varius, multiplex, confufus. *Gell. in præfat.* Variam, & mifcellam, & quafi confufaneam doctrinam conquifierant.

CONFUSE, adverb. *confufamente*, *fenz' ordine*, *alla rinfufa*, συγκεχυμένως, varias res confundendo, permixte, perturbate, fine ordine. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 30. Modos & partes argumentandi confufe & permixte difperfimus, poft difcrete & electe digeremus. *Id.* 2. *de Fin. c.* 9. Contemnit differendi elegantiam: confufe loquitur. *Id. Phil.* 8. *initio*. Confufius hefterno die eft acta res, quam &c. *Gell. l.* 14. *c.* 2. Confufe varieque fententias dicere. *Pompon. Dig. lib.* 21. *tit.* 1. *leg.* 36. Si confufe univerfis mancipiis conftitutum pretium fuerit. *cui opponitur ibid.* fingulorum mancipiorum conftituto pretio.

CONFUSIM, *confufamente*, idem quod confufe. *Varr. fub init. l.* 8. *de L. L.* Nam confufim ex utraque parte pleraque dicuntur, quorum alia ad aliam referri debent fummam. Addunt & locum *Plinii l.* 18. *c.* 16. fed ibi plerique libri *confufum* habent.

CONFUSIO, onis, f. *mefcolamento*, *confufione*, σύγχυσις, actus confundendi, permixtio. *Cic. pro Mur. c.* 23. Confufionem fuffragiorum flagitafti. *h. e.* ut fuffragia ferrentur non fervato ordine claffium, & centuriarum. *Id.* 2. *de Legib. c.* 10. Suos deos, aut novos, aut alienigenas coli, confufionem habet religionum. *Id.* 2. *Offic. c.* 19. Ante hanc confufionem temporum. *Id.* 5. *de Fin. c.* 23. Atque hæc conjunctio confufioque virtutum, tamen a philofophis ratione quadam diftinguitur. *confpiratio confenfufque virtutum* paulo ante dixerat. *Apul. de Mundo*. Coloribus atris, albis, luteis, & puniceis confufione modica temperatis. *Plin. l.* 3. *ep.* 20. Procurrebant omnes cum fuis candidatis: multa agmina in medio, & indecora confufio. *mefcuglio di gente*. ¶ Apud JCtos *confufio* dicitur, cum res plures ita mifcentur, ut feparari non poffint. *Paul. Dig. lib.* 6. *tit.* 1. *leg.* 23. Ferruminatio per eandem materiam facit confufionem: plumbatura vero non idem efficit. ¶ Item cum plures actiones, feu obligationes in una eademque perfona ita uniuntur, ut vel omnes, vel earum aliqua fuam vim amittat. *Ulpian. Dig. lib.* 18. *tit.* 4. *leg.* 2. *ad fin.* & *Modeftin. lib.* 46. *tit.* 3. *leg.* 75. Cum quis debitori fuo heres extiterit, confufione debitor effe definit. *Nerat. Dig. lib.* 34. *tit.* 3. *leg.* 21. Confufione perinde extinguitur obligatio, ac folutione. *Paul. Dig. lib.* 46. *tit.* 1. *leg.* 71. Mandator allega-

gabat, se liberatum jure confusionis. ¶ Translate sumitur pro perturbatione animi, *Vellej. l. 2. c. 124.* Quæ Senatus trepidatio, quæ populi confusio, quis orbis metus. *Tacit. 3. Hist. c. 38.* Causam confusionis quærenti, non se proprio metu, sed pro fratre &c. respondit. *Plin. in Paneg. c. 86.* Quam ego audio confusionem tuam fuisse, cum digredientem prosequereris? *h. e.* tristitiam. *Id. l. 1. ep. 22. extr.* Erit confusioni meæ non mediocre solatium, si &c. *h. e.* sollicitudini. *Sulpic. Sever. ep. 3. sub fin.* Tam erat sancta de ejus gloria exsultatio, quam pia de morte confusio. *h. e.* mœror, dolor. *Petron. in Satyr. c. 101.* Simulationem lacrymis & vultus confusione obumbrare. ¶ In illo *Taciti 4. Hist. c. 40.* Crebra oris confusio pro modestia accipiebatur. *confusio* est rubor vultu suffusus. Fuit enim Domitianus (de quo hic sermo est) vultu pleno ruboris, ut *Sueton. in ejus vita, cap. 18.* & *Plin. in Paneg. c. 48.* testantur. Quod idem *Tacit. in Agric. c. 45.* confirmat.

CONFŪSUS, a, um, *mescolato, confuso*, συγκεχυμένος, fundendo permixtus. *Horat. l. 2. sat. 4. v. 67.* Jus confusum sectis herbis. *Id. l. 2. ep. 1. v. 195.* Diversum confusa genus panthera camelo. *Stat. l. 5. Theb. v. 42.* Olympus confusus. *h. e.* cælum dubia luce fulgens initio diei: vel caliginosum, aut nubilum. *Plin. l. 34. c. 2.* Quondam æs confusum auro argentoque miscebatur. *Liv. l. 1. c. 23.* Duo populi confusi in unum. *Ovid. de Medicam. fac. v. 61.* Cornua cervi contrita confusa farinæ. ¶ Translate *Cic. pro Sext. c. 2. extr.* Confusa atque universa defensio. ¶ Item simpliciter fusus, *sparso*. *Horat. l. 1. sat. 8. v. 28.* Cruor in fossam confusus. *Cic. 2. de Divin. c. 15.* Vis quædam sentiens & divina, quæ toto confusa sit mundo. *Colum. l. 10. v. 260.* Rosa ingenuo confusa rubore. ¶ Item simul fusus a pluribus. Translate *Cic. in Bruto, c. 26.* Sed nec ejusmodi est oratio, ut a pluribus confusa videatur. ¶ Item coacervatus. *Cic. pro Sext. c. 2.* Quoniam singulis criminibus ceteri responderunt, dicam ego de omni statu P. Sextii, de genere vitæ, de natura, de moribus: contendamque, ut in hac confusa atque universa defensione nihil a me prætermissum esse videatur. ¶ In malam partem, *disordinato, confuso*. *Cic. 3. de Orat. c. 13. ad fin.* Ita confusa est oratio, ita perturbata, nihil ut sit primum, nihil ut secundum. *Sueton. in Aug. c. 44.* Spectandi confusissimum & solutissimum morem correxit, ordinavitque. *Tacit. 2. Hist. c. 93.* Confusus ordo militiæ. ¶ Sæpe transfertur ad animum, & dicitur de iis, qui affectu quopiam perturbati sunt. *Liv. l. & c. 6.* Confusus animo. *Id. l. 35. c. 15. sub fin.* Confusus mœrore. & *cap. 35. sub fin.* Animus confusus cogitatione tantæ rei. *Id. l. 6. c. 34.* Confusa mulier ex recenti morsu animi. *Quintil. l. 1. c. 10.* (*al.* 18.) *sub fin.* Confusus metu. *Sueton. in Cæs. c. 7.* somnio. *h. e.* perterritus. *Curt. l. 7. c. 7.* Non solum ira, sed pudore confusus. *Id. l. 6. c. 7.* Ore confuso magnæ perturbationis notas præ se ferens. *Justin. l. 32. c. 2.* Turba querelarum confusus. ¶ Absolute *Valer. Flacc. l. 1. v. 79.* confusaque pectora firmat. *h. e.* dubitantia. *Liv. l. 30. c. 15.* Masinissa ex prætorio in tabernaculum suum confusus concessit. *h. e.* amore, metu, & pudore simul turbatus. *Sulpic. Sever. de vita D. Mart. c. 16.* Qua ille voce confusus obstupuit. *h. e.* pudore confusus. *Ovid. 3. Trist. eleg. 5. v. 11.* Confusi vultus. *h. e.* tristes. *Petron. in Satyr. c. 101.* Confusus & consilii egens. *confuso*. *Liv. l. 1. c. 7.* Confusus atque incertus animi.

CONFUTATĬO, onis, f. *confutazione*, ἀνατροπή, oratio, vel pars orationis, qua adversariorum argumenta refelluntur. *Auctor ad Herenn. l. 1. c. 3.* Confutatio est contrariorum locorum dissolutio.

CONFUTĀTOR, oris, m. *confutatore*, qui confutat. *Hieronym. de Scriptor. Eccles. in Bardes.* Qui primum Valentini sectator, postea confutator, &c.

CONFUTĀTUS, a, um, *confutato*, repulsus. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 17.* Cujus opinionis levitas confutata a Cotta, non desiderat orationem meam. ¶ Item convictus, *convinto*. *Ammian. l. 17. c. 9.* (*al.* 18.) *extr.* Contra rempubl. tot suscepisse labores & pericula, confutati. & *lib. 26. c. 3.* (*al.* 7.) Venefici, post agitatas quæstiones, nocuisse quibusdam, apertissime confutati.

CONFŪTO, as, avi, atum, a. 1. prima significatione videtur esse idem quod *confundo*, misceo, vel ejus frequentativum. Nam a *fundo* est *futo*, *futilis*, & *futum*, genus vasis aquarii. Igitur a *futo* fit *confuto*: quod *Non. c. 4. n. 47.* exponit, commovere: *h. e.* permiscendo commovere: quod est confundere. *Titinn. ibid. & cap. 2. n. 142.* Cocus magnum ahenum, quando fervit, paula confutat trua. *h. e.* ne humor fervens exundet, miscet, confunditque leviter, ejusque fervorem compescit. ¶ Hinc factum est, ut ponatur etiam pro compescere, reprimere, quia (inquit *Voss.*) sicut *futo* fervens aqua, ita oratione compescuntur adversarii: *confutare, ributtare, reprimere*, refellere, compescere, reprimere, ἀνασκευάζω, ἀντιλέγω. *Plaut. Trucul. 2. 3. 28.* Ego istos, qui nunc me culpant, confutaverim. *Cic. 1. de Divin. c. 5.* Confutare argumenta Stoicorum. *Gell. l. 5. c. 10. extr.* Aliquem suo sibi argumento confutare. *Cic. 5. Tuscul. c. 31.* Epicurus maximis doloribus affectus, eos ipsos inventorum suorum memoria & recordatione confutat. *Terent. Heaut. 5. 1. 76.* Hic, ita ut liberos est æquum, dictis confutabitur: sed Syrum, si vivo, ita exornatum dabo, ut &c. *Id. Phorm. 3. 1. 13.* Confutavit verbis admodum iratum patrem. *Cic. in Partit. c. 38.* Confutare audaciam alicujus. *Tiro Tullius* apud *Gell. l. 7. c. 3.* Injuriis atque imperiosis minationibus aliquem confutare. *Cato ibid.* Ne quid adversi eveniat, quod nostras secundas res confutet. *Al. leg.* confricet. *In lemmate cap. 16. lib. 7. Gellii.* Confutare versibus delicatorum hominum luxuriantem gulam. *Apul. sub init. l. 11. Metam.* Palla nigerrima splendescens atro nitore meum confutabat obtutum. *h. e.* perstringebat, & retundebat aciem oculi mei. ¶ Idem *Nonius c. 2. n. 142.* interpretatur confundere vel committere (quæ interpretatio cum illa altera valde congruit) *Varr. ibid.* Harum ædium summa atria confutabant architectones. ¶ Inter *confutare*, & *refutare* hoc statuit discrimen *Donat. ad loc. cit. Terent. Phorm.* quod illud ad personas referatur, hoc ad res: sed ex allatis exemplis satis apparet non esse perpetuum.

CONFUTŬO, is, idem quod futuo. *Catull. carm. 38. ad Contubern. v. 3.*

CONFUTŪRUS, a, um, a *con*, & *futurus*. *Plaut. Mil. 3. 3. 66.* Confido confuturum. *h. e.* confore.

CONGAUDĔO, es, n. 2. idem quod gaudeo, vel simul gaudeo, συγχαίρω. *Tertull. advers. Gnost. c. 13. ex D. Paulo.* Gaudeo, & congaudeo omnibus vobis: perinde & vos gaudete, & congaudete mihi. *Paulin. Petrocor. l. 2. v. 665.* Pressit in absentem congaudens oscula dextram.

CONGELASCO, is, n. 3. *congelarsi, assevare*, ἐκπήγνυμαι, idem quod gelasco. *Gell. l. 17. c. 8.* Solere oleum congelascere. *& mox.* Vina rarenter congelascant.

CONGELATĬO, onis, f. *congelazione*, ἔκπηξις, actus congelandi, gelatio. *Plin. l. 31. c. 3.* Minui certe liquorem omnem congelatione deprehenditur. *Colum. l. 4. c. 8.* Brumæ congelationes.

CONGELĀTUS, a, um, *congelato*, πηκτός, gelu adstrictus. *Varr. R. R. l. 1. c. 2.* Mare congelatum. *Vitruvius l. 8. c. 3.* Lacus ita salsi, ut habeant insuper se salem congelatum. *Colum. l. 3. c. 12.* Congelatæ radices. *Martial. l. 11. epigr. 99.* Nec congelati gutta proderit nasi.

CONGELĬDUS, a, um, adject. Congelida aqua legitur a quibusdam apud *Cels. l. 4. c. 24.* ubi plerique libri habent *egelida*, quidam etiam *calida*.

CONGĔLO, as, avi, atum, a. 1. *congelare, agghiacciare*, ἐκπήγνυμι, frigore adstringo, induro, concrescere facio. *Valer. Flacc. l. 3. v. 577.* pectora nautis Congelat hiberni vultus Jovis. *Plin. l. 18. c. 28. sub fin.* Luna cadentes pruinas congelat. *Colum. l. 7. c. 8.* Congelare lac. *rappigliare*. ¶ Et passive *Id. l. 1. c. 6.* Oleum si congelatur, fracescet. ¶ Urbane & jlocalariter *Martial. l. 14. epigr. 147.* Stragula purpureis lucent villosa tapetis: Quid prodest si te congelat uxor anus? ¶ Ponitur & generatim pro indurare, *assevare, indurare*. *Scribon. Larg. compos. ult.* Ubi se congelaverit adeps. *Ovid. 11. Metam. v. 61.* in lapidem rictus serpentis apertos Congelat. ¶ Neutrorum more pro concrescere, *congelarsi, indurarsi*. *Id. ibid. l. 15. v. 414.* quidquid vesica remisit, Vertitur in lapides, & congelat aere tacto. *Id. 3. Trist. eleg. 10. v. 29.* Cæruleos ventis latices durantibus, Ister Congelat. ¶ Translate *Cic. l. 2. Fam. ep. 13. ad fin.* Congelasse amicum nostrum lætabar otio. *che si fosse raffreddato*.

CONGEMINATĬO, onis, f. idem ac geminatio, duplicatio. Pro amplexu poni videtur in illo *Plauti Pœn. 5. 5. 18.* Quid hoc est conduplicationis? quæ hæc congeminatio?

CONGEMINĀTUS, a, um, *raddoppiato*, geminatus. *Apul. de dogm. Plat.* Numeri, & modi congeminati.

CONGEMĬNO, as, avi, atum, a. 1. *raddoppiare, replicare*, διπλόω, idem ac gemino, duplico, itero. *Plaut. Amph. 2. 2. 153.* Tu peperisti Amphitruonem, ego alium peperi Sosiam: Nunc si pateram patera peperit, omnes congeminavimus. *Virg. 11. Æn. v. 696.* Tum validam perque arma viro, perque ossa securim, Altior assurgens, oranti & multa precanti Congeminat. *h. e.* securis ictus iterat. *Id. 12. Æn. v. 714.* crebros ensibus ictus Congeminant. *Sil. l. 16. v. 267.* fremitu suspiria rauco Congeminat. *Valer. Flacc. l. 6. v. 512.* Victores contra patrium pæana Geloni Congeminant.

CONGEMISCO, is, n. 3. *gemere*, idem quod congemo. *Augustin. l. 6. Confess. c. 7.* Congemiscebamus in iis, qui &c. *Tertull. de Spectac. c. ult.* In imis tenebris congemiscentes. Adde *Prudent.* περὶ στεφ. *3. v. 411. de S. Laurent.*

CONGĔMO, is, ui, n. 3. *gemere*, συστενάζω, idem quod gemo, vel simul, aut valde gemo. *Cic. pro Mur. c. 25. ad fin.* Congemuit Senatus frequens. *Sueton. in Tiber. c. 23.* Inchoata allocutione, de repente, velut impar dolori, congemuit. ¶ Cum accus. *Valer. Flacc. l. 5. v. 12.* positumque feretro congemuere. *Lucret. l. 3. v. 948.* Quid mortem congemis ac fles? ¶ Translate *Virg. 2. Æn. v. 630. de arbore excisa.* Vulneribus donec paulatim evicta, supremum Congemuit.

CONGĔNER, ris, adject. ejusdem, vel similis generis, *che è del medesimo genere*, συγγενής, ὁμογενής. *Plin. l. 15. c. 24.* Aliud corpus est terrestribus fragis, aliud cogeneri eorum unedoni.

CONGĔNER, i, m. σύγγαμβρος, generi in affinitate socius. Congeneri dicuntur duo, pluresve generi respectu unius soceri. *Symmach. l. 8. ep. 40.* Supremis congeneri interesse. *Al. leg.* generi.

CONGENERĀTUS, a, um, simul generatus. *Varr. l. 2. R. R. c. 4. post. med.* Porci congenerati. *h. e.* eodem partu editi. *Id. l. 9. L. L. c. 3.* Verba congenerata. *h. e.* quæ habent eandem originem. Adde *Colum. l. 7. c. 3. circa med.*

CONGENĔRO, as, a. 1. simul genero. Translate ponitur pro adjungere, associare, ut *Non. c. 2. n. 121.* interpretatur locum *Accii in Fidicinis*.

CONGENĬTUS, a, um, *nato insieme*, συγγεννηθείς, simul genitus. *Plin. l. 11. c. 39.* Pili congeniti maturius defluunt, agnati celerius crescunt. *Id. l. 16. c. 2.* Roborum vastitas intacta ævis, & congenita mundo.

CONGENŬCLO, as, n. 1. genua flecto, vel in genua procido: a *con*, & *geniculo* per syncopen. *Cælius* apud *Non. c. 2. n. 156.* Ipse regis eminus equo ferit pectus advorsum: congenuclat percussus; dejecit dominum.

CONGENULĀTUS, a, um, qui genu replicato cecidit. *Sisenn.* apud *Non.*

Non. c. 1. n. 283. Multis plagis adversis icti, & congenulati, Romanis præcipitatis, ipsi supra voluti in caput. ¶ Fortasse legendum est congenuclatus a congenuclo.

CONGENUO, as, a. 1. genua conjungo. Novius apud Non. c. 7. n. 49. Mammas teneas, pedes extollas, congenules, suavies.

CONGER, gri, m. grongo, κόγγρος, piscis marinus longi corporis, anguillæ similis. Plaut. Mil. 3. 1. 165. Probus hic conger frigidus. & Pers. 1. 3. 29. Ut muræna & conger ne calefierent. Adde Terent. Adelph. 3. 4. 13. ¶ Negat Charis. l. 1. pag. 12. Putsch. in recto casu conger dici, & solummodo congrus agnoscit. Docet enim Græca nomina in γρος, τρος, δρος, κρος Latine in er desinere, exceptis Codrus, & congrus. Atqui præter Plautum, Ovid. quoque in Halieut. v. 115. & Plin. l. 9. c. 16. & 20. & postrem. in recto conger usurparunt. Habeat ergo sibi Charis. placitum suum.

CONGERIA, æ, f. idem quod congeries. Usurpatur a Jul. Frontin. de Colon. pag. 11. 119. & 125. Goesii, & ab Innocent. de casis litt. ibid. pag. 224. sed iis etiam relinquenda.

CONGERIES, iei, f. congerie, mucchio, ammasso, bica, stipa, συμφόρημα, συνθροισμός, res multæ in unum congestæ. Ovid. 9. Metam. v. 235. Congeries silvæ. Valer. Flacc. l. 6. v. 511. cadaverum. Plin. l. 16. c. 11. struis. h. e. lignorum, catasta. Id. l. 18. c. 31. Construere congeriem lapidum. petraja. & l. 8. c. 36. ramorum & fruticum. Id. l. 13. c. 15. Densa grani congeries. Lucan. l. 8. v. 868. pulveris. Gell. l. 2. c. 6. extr. Alta congeries sordium squalor appellatur. ¶ Absolute de cumulo lignorum. Quintil. l. 5. c. 13. Flamma, quæ magna congerie convaluerat. ¶ Dicitur eleganter de massa confusa rerum omnium durante Chao. Ovid. 1. Metam. v. 32. & Claudian. l. 2. in I. Consul. Stilich. v. 10. ¶ Translate Lucan. l. 5. v. 177. venit ætas omnis in unam congeriem. ¶ Est etiam schema oratorium, quod fit, cum multæ sententiæ, aut rationes in unum congeruntur: & pertinet ad amplificationem. Quintil. l. 8. c. 4. ad fin. ubi docet συνθροισμὸν vocari. Hujus exemplum esto illud Terent. Heaut. 2. 1. 15. Mea est potens, procax, magnifica, sumptuosa, nobilis.

CONGERMANESCO, is, n. 3. coalescere, conjungi, consociari, germanorum fratrum more. Claud. Quadrig. apud Non. c. 2. n. 167. Ut vos cum illis congermanescere, sciatur. Al. leg. congerminascere eod. sensu. Apul. l. 2. Metam. In parilitatem amoris congermanescens mecum.

CONGERMINALIS, le, ejusdem germinis. Augustin. de Civit. Dei, l. 5. c. 7. Spicas ceteris coævas, atque, ut ita dixerim, congerminales.

CONGERMINATUS, a, um, qui simul crevit: & translate conjunctus, consociatus. Varr. apud Non. c. 2. n. 167. Postea cum his una rempubl. conjuncti & congerminati tenuere. Al. leg. congermani.

CONGERMINO, as, n. 1. συμβλαστάνω, idem quod germino, vel simul germino. Gell. l. 20. c. 8. Cæpe revirescit, & congerminat decedente luna.

CONGĔRO, is, essi, estum, a. 3. ammassare, ammucchiare, abbicare, raccogliere, συνθροίζω, σωρεύω, comporto, coacervo, accumulo, congrego: a con, & gero. Nepos in Themist. c. 6. Undique quod idoneum ad muniendum putarent, congererent. Lucret. l. 3. v. 1023. Congerere laticem in vas pertusum. Plaut. Pseud. 3. 2. 34. cibos in alvum. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 15. aggerem ex materia. Cic. 1. de Divin. c. 36. Midæ dormienti formicæ in os tritici grana congesserunt. Id. pro Planc. c. 10. ad fin. Congerere viaticum. Terent. Eun. 2. 3. 18. ad aliquem penum in cellulam. Plin. l. 33. c. 1. post med. Tres anulos uni minimo digito congerere. Id. ibid. c. 10. Congerere opes. Valer. Flacc. l. 4. v. 307. Congerere ictus alicui. Phædr. in f. l. 3. plagas mortuo. Plin. l. 9. c. 6. Congerere lanceas. h. e. simul jacere. lanciare. Sic Senec. in Oedip. v. 871. Congerere saxa in caput alicujus. Virg. 6. Æn. v. 177. aramque sepulcri Congerere arboribus, cæloque educere certant. h. e. pyram construere. ¶ Absolute Martial. l. 8. epigr. 44. Rape, congere, aufer, posside: relinquendum est. h. e. opes accumula. Virg. Ecl. 3. v. 69. notavi Ipse locum, aeriæ quo congessere palumbes. h. e. nidificavere. ¶ Translate Cic. in Bruto, c. ult. Ut te eripias ex ea, quam ego congessi in hunc sermonem, turba patronorum. Id. 5. Tuscul. c. 40. Congerantur in unum omnia, ut idem oculis & auribus captus sit. Id. pro Mil. c. 24. Congerere crimina in aliquem. Id. Phil. 3. c. 6. maledicta. Id. pro Dejot. c. 12. Pompejus, in quem cum dii, atque homines omnia ornamenta congessissent, &c. Sueton. in Aug. c. 98. Puteolanum sinum prætervehenti vectores fausta omina & eximias laudes congesserant. Senec. de clem. l. 1. c. 14. Ambitiosæ majestati, quidquid potuimus titulorum, congessimus. Liv. l. 3. c. 38. Congerere in aliquem causas vastati agri, & periculorum imminentium. h. e. conferre, dar la colpa. Ovid. Heroid. ep. 18. v. 113. Congerere oscula. Martial. l. 10. epigr. 68. ζωή, καὶ ψυχή congerere. h. e. iterare, repetere, sæpe dicere. Senec. de consol. ad Helv. c. 10. Apicius sestertium millies in culinam congessit. h. e. impendit, absumpsit.

CONGĔRO, onis, m. qui congerit. Plaut. Trucul. 1. 2. 6. Ut simitu adveniunt ad scorta congerones, &c. h. e. fures, nempe qui ad se congregant, & asportant, ut Fulgent. Planc. de prisco serm. n. 51. interpretatur. Simili ratione foras-gerones dixit Id. Plaut. ibid. 2. 7. 1. ¶ Sunt qui legunt congerrones. V.

CONGERRO, onis, & Congerra, æ, m. ineptus, levis: a γέῤῥα, quod significat cratem, seu scutum vimineum. Varr. l. 6. L. L. c. 3. a med. Congerro a gerra, & Græcum est: & in Latina cratis. V. Cerrones. Sunt itaque congerrones sodales familiariter conviventes, & nugis ineptiisque tempus simul terentes, collusores. Plaut. Pers. 1. 3. 9. Jam pol ille hic aderit, credo, congerro meus. Id. Mostell.

3. 3. 27. Nunc ego me illa per posticum ad congerrones conferam. Lucil. apud Fest. in Tapullam. Tapullam rident legem congerræ opimi. Al. leg. congeræ ex consuetudine Veterum non geminandi consonantes: alii concerræ, vel conceræ: alii concœnæ, σύνδειπνοι. Ceterum etiam in Sodalis idem Fest. hac positione congerra agnoscit.

CONGESTE, & Congestim, adverb. a mucchj, coacervatim, per congeriem, h. e. multis rebus in unum congestis, σωρηδόν. Apul. in Apolog. Pleraque in litoribus omnibus congestim, & acervatim jacent. ¶ Translate Capitolin. in Anton. Philos. c. 19. extr. Et quidem hæc breviter & congeste. sommariamente.

CONGESTIO, onis, f. l' ammassare, actus congerendi, comportatio, συμφόρησις. Vitruv. l. 6. c. 11. Infinita vitia solet facere terræ congestio. Pallad. in Mart. tit. 1. ad fin. Infra terram effossæ viti surculos inserunt, & beneficio congestionis accumulant. & lib. 1. tit. 33. Stercorum congestio. ¶ Item ipsæ res, quæ congeruntur, congeries, mucchio. Jabolen. Dig. lib. 19. tit. 2. leg. 57. Non ipsa congestio, sed humor ex ea congestione postea damno fuit. ¶ Translate Macrob. l. 5. Saturn. c. 15. ad fin. Illam vero enumerationis congestionem apud Homerum Maro admiratus ita expressit, &c. Mamert. in gratiar. act. ad Julian. c. 22. Honorum congestio.

CONGESTITIUS, & Congesticius, a, um, congerendo acervatus, συμφορητός. Colum. l. 2. c. 10. & Pallad. in Septembr. tit. 7. & in Octobr. tit. 11. Sesama pinguibus arenis, vel congestitia humo proveniunt. h. e. comportata & soluta, non pressa & solida. Vitruv. l. & cap. 3. Si solidum non invenietur, sed locus erit congestitius, aut paluster, &c.

CONGESTUS, us, m. idem quod congestio, comportatio. Cic. 2. de Divin. c. 32. Herbam autem asperam exstitisse credo, avium congestu, non humano satu. Tacit. 2. Histor. c. 87. Nec coloniæ modo congestu copiarum, sed ipsi cultores arvaque vastantur. ¶ Item cumulus, congeries rerum acervatarum, mucchio, συμφόρημα. Lucret. l. 6. v. 724. Uti possit magnus congestus arenæ Fluctibus adversis oppilare ostia contra. cavallo, banco, duna. Tacit. 1. Hist. c. 84. Congestu lapidum non stat urbs. Colum. l. 9. c. 14. post med. Congestu culmorum & frondium supertegere. ¶ Translate Quintil. in præfat. l. 6. Sic in dicendo quamlibet abundans rerum copia cumulum tantum habeat atque congestum, nisi &c. Senec. de consol. ad Polyb. c. 26. Tantus rerum ex orbe toto coeuntium congestus. ammassamento di negozj.

CONGESTUS, a, um, ammassato, ammucchiato, συνηθροισμένος, comportatus, coacervatus. Cic. 2. de Divin. c. 31. Tritici grana in os pueri Midæ congesta. Virg. 6. Æn. v. 224. congesta cremantur Thurea dona, dapes, fuso crateres olivo. Id. 2. Georg. v. 156. Congesta oppida. h. e. ædificata, constructa. Serv. Id. 4. Georg. v. 243. lucifugis congesta cubilia blattis. h. e. plena. Horat. l. 1. sat. 1. v. 70. congestis undique saccis Indormis inhians. Plin. l. 11. c. 10. extr. Excrementa congesta in unum locum. Id. l. 2. c. 85. Echinades insulæ ab Acheloo amne congestæ, majorque pars Ægypti a Nilo. Sueton. in Ner. c. 19. Rastello humum effodit, & corbulæ congestam humeris extulit. ¶ Translate Quintil. l. 12. c. 6. sub fin. Laboratam congestamque dierum ac noctium studio actionem aqua deficit. h. e. orationem ex variis rebus, argumentis sententiisque confectam, & quasi exaggeratam. Claudian. initio l. 1. de raptu Proserp. Inferni raptoris equos, &c. audaci prodere cantu Mens congesta jubet. h. e. in se collecta, & in hoc argumentum intenta tantummodo, omni alia cogitatione deposita: vel plena conferta & quasi gravida rebus ad hoc argumentum pertinentibus. Ovid. 8. Metam. v. 112. spes omnis in unum Te mea congesta est. Al. leg. conjecta. ¶ Comparativum est apud Auson. in Mosell. v. 132. Gobio non major geminis sine pollice palmis, Præpinguis, teres, ovipara, congestior alvo. h. e. crassior, plenior.

CONGIALIS, & le, qui congium capit. Plaut. Aulul. 4. 2. 15. Mulsi congialem plenam faciam tibi fideliam. Vitruv. l. 10. c. 9. Situli ærei congiales.

CONGIARIUM, ii, n. vas, quod congium capit. Unde Paulus JCtus in cauponariæ tabernæ instrumento congiaria enumerat, Dig. lib. 33. tit. 7. leg. 13. ¶ Est etiam liberalitatis nomen, ut Quintil. l. 6. c. 3. docet. Quare congiarii nomine dictum est quod antiquitus in Romana republica distribuebatur in populum, v. g. tot congii vini, aut olei, &c. δόσις. Liv. l. 25. c. 2. Ludi Romani magnifice facti, & congii olei in vicos singulos dati. Plin. l. & cap. 14. Lucullus millia cadum in congiarium divisit amplius centum. Id. l. 31. c. 7. Ancus Marcius rex salis modios sex mille in congiario dedit populo. ¶ Deinde translatum est etiam ad distributiones pecuniæ populo factas. Sueton. in Aug. c. 41. Congiaria populo frequenter dedit, sed diversæ fere summæ, modo quadringenos, modo tricenos, nonnunquam ducenos quinquagenosque numos. Id. in Tib. c. 20. Populo congiarium trecenos numos viritim dedit. ¶ Fere dicitur de donis populi, cum donativum ad milites pertineat. Sueton. in Ner. c. 7. Populo congiarium, militi donativum proposuit. Plin. in Paneg. c. 25. Datum congiarium populo, & datum totum, cum donativi partem milites accepissent. Adde cap. 41. & Tacit. l. 12. Ann. c. 41. & lib. 14. c. 11. ¶ Nihilominus hoc discrimen non est perpetuum. Cic. Attic. l. 16. ep. 8. Legiones Macedonicæ congiarium ab Antonio accipere noluerunt. Curt. l. 6. c. 2. Duodecim millia talentum in congiarium absumpta sunt. ¶ Multa habuisse congiaria, apud Liv. l. 37. c. 57. a med. dicitur is, qui multoties congiarium populo dedit. ¶ Dicitur etiam congiarium, quod privatim amicis datur a Principe. Quintil. loc. sup. cit. Fab. Maximus incusans Augusti congiariorum, quæ amicis dabantur, exiguitatem, heminaria esse, dixit. Cæl. ad Cicer. Fam. 8. ep. 1. extrem. Plancus magno congiario donatus a Cæsare. Senec. de brevit.

vitæ, cap. 8. Annua congiaria homines clarissimi accipiunt. *pensioni*. *Id. 2. de Benef. c. 16. de Alexandro M.* Et te in tantum fortuna sustulerit, ut congiaria tua urbes sint. *Sueton. in Vespas. c. 18.* Colossi refectorem insigni congiario, magnaque mercede donavit. *regalo, e paga*. ¶ Translate *Id. de consol. ad Marc. c. 22.* Sejanus patrem tuum clienti suo Satrio Secundo congiarium dedit. *h. e.* vitam, & res patris tui condonavit, quasi congiarii loco.

CONGIARIUS, a, um, adject. ad congium pertinens. *Congiarius cadus*, congium capiens, χοαῖος. *Plin. l. & cap. 14.* Millia cadorum congiariorum divisit amplius centum. Al. leg. *cadum in congiarium*.

CONGILIS. V. *Gongylis*.

CONGIUS, ii, m. *cogno, barile*, χοεύς, χοῦς, mensura liquidorum continens sextarios sex, uti *Rhemn. Fann. de ponderib. & mens. v. 70.* docet: heminas autem duodecim, ut ex *Catone de R. R. c. 57.* colligi videtur. Erat autem pars octava amphoræ: & vino, aut aqua plenus pendebat libras decem, ut ex *Festo* in *Publica pondera* colligitur. Ejus figuram habes apud *Fabrett. c. 7. pag. 526.* *Liv. l. 25. c. 2.* Congii olei in vicos singulos dati. *Plin. l. 14. c. 9.* Quinque congiis austeri musti, congio mellis, & salis cyatho suffervefactis. *Id. l. 17. c. 28.* Amurcæ congios duos decoquere. *Id. l. 16. c. 11.* Resinæ albæ congius. *Id. l. 14. c. ult.* Novellius Torquatus pervenit ad proconsulatum, tribus congiis epotis uno impetu, spectante miraculi gratia Tiberio. ¶ Tum in *Gloss. vet.* tum apud *Isid. l. 16. Orig. c. 25.* legitur *congium* neutro genere, sed nullo præterea Latino idoneo Scriptore confirmatur.

CONGLACIATUS, a, um, *agghiacciato*, ἐκπαγείς, glacie concretus. *Plin. l. 2. c. 60.* Grandinem conglaciato imbre gigni.

CONGLACIO, as, avi, atum, n. 1. *agghiacciarsi*, ἀποψύχομαι, glacie adstringor. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 10.* Aqua neque conglaciaret frigoribus, neque nive, pruinave concresceret. ¶ Translate *Cœl. ad Cicer. Fam. 8. ep. 6.* Curioni nostro tribunatus conglaciat. *h. e.* iners, otiosus est. *Celiar.* ¶ Passive *Albinovan. eleg. 2. v. 101.* Conglaciantur aquæ: scopulis se condit hirundo.

CONGLISCO, is, n. 3. idem quod glisco, cresco. *Plaut. Trinum. 3. 2. 52.* Genus qui congliscat tuum.

CONGLOBATIM, adverb. per globos. Adstruunt Lexicographi plerique ex *Liv. l. 25.* sed ibi certe non habetur.

CONGLOBATIO, onis, f. *ammasso*, σύστασις, adunatio in modum globi, vel plurium globorum conjunctio. *Senec. l. 1. quæst. natur. c. 15.* Multa conglobatione ignium se conjungens illorum orbis, aliquanto matutini amplitudinem solis exsuperat. *Tacit. de German. c. 7.* Non casus, nec fortuita conglobatio turmam aut cuneum facit, sed familiæ & propinquitates.

CONGLOBATUS, a, um, *ammucchiato in forma di globo*, συγκεκαμμένος, in modum globi convolutus. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 39.* Terra solida, & globosa, & undique ipsa in se se nutibus suis conglobata. *Id. 4. Acad. c. 37.* Conglobata figura. *Plin. l. 23. c. 2.* Conglobatus sanguis. *Id. l. 10. c. 64.* Homo in semet conglobatus. *rannicchiato*. ¶ Divisum per tmesim *Lucret. l. 2. v. 153.* Sed complexa meant inter se, conque globata. ¶ Translate *Liv. l. 25. c. 15.* Ibi proditores conglobati, ubi Romanos fusos viderunt, conclamant, instare Pœnum. *h. e.* catervatim conjuncti. *Tacit. Ann. 13. c. 39.* Milites in testudinem conglobati. *Sallust. orat. 1. ad Cæs. de rep. ordin. post med.* Neque cunctæ gentes conglobatæ movere, aut contundere queunt hoc imperium. *Cic. in Partit. c. 16.* Maximeque definitiones valent conglobatæ. *h. e.* coacervatæ.

CONGLOBO, as, a. 1. *ammucchiare, ammassare in forma di globo*, συγκάμπτω, συναθροίζω, in modum globi conjungo, conglomero, colligo. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 45.* Mare, cum supra terram sit, conglobatur undique æquabiliter, neque redundat unquam, neque effunditur. *Plin. l. 2. c. 49.* Præter late funditur flatu, fulmen conglobatur impetu. *Apul. de Mundo.* Venti in crassam nubium speciem conglobantur. ¶ Translate *Liv. l. 8. c. 11.* Milites multis itineribus dissipati, cum se in unum conglobassent, &c. *Sallust. in Jug. c. 102.* Catervatim, uti quosque fors conglobaverat, in nostros incurrunt. *Tacit. 14. Ann. c. 32.* Miles se in templo conglobaverat.

CONGLOMERATIO, onis, f. actus conglomerandi, globus, caterva, turba. *Justinian. Cod. lib. 12. tit. 19. leg. 13.* Donec exeuntibus singulis ac recedentibus, recedere possit vetita conglomeratio.

CONGLOMERATUS, a, um, conglobatus. *Cels. l. 7. c. 18. ad fin.* Venæ intortæ & conglomeratæ.

CONGLOMERO, as, avi, atum, a. 1. *aggomitolare, aggroppare, avvolgere*, in modum glomeris involvo, συσπειράω, τολυπεύω. *Lucret. l. 3. v. 210.* Quam tenui constet textura, quamque loco se Contineat parvo, si posset conglomerari. ¶ Translate est cumulare, superaddere. *Enn.* apud *Non. c. 2. n. 166.* Heu mea fortuna, ut omnia in me conglomeras mala!

CONGLORIFICO, as, a. 1. gloriosum reddo. *Tertull. de resurr. carn. ex epist. ad Rom. c. 8.* Compatimur, uti & conglorificemur. *Imp. Justinian. lib. 1. Cod. tit. 1. leg. 4.* Christus coadorandus, & conglorificandus.

CONGLUTINATIO, onis, f. *incollamento*, συγκόλλησις, actus conglutinandi, glutinatio. *Cic. de Senect. c. 20.* Omnis conglutinatio recens, ægre; inveterata facile dissolvitur. ¶ Translate *Id. in Orat. c. 23.* Circuitus conglutinatioque verborum.

CONGLUTINATUS, a, um, adject. *incollato*, συγκολληθείς, κολλητός, glutine compactus. *Ulpian. Dig. lib. 32. leg. 50. a med.* Perscripti libri nondum malleati, vel ornati continebuntur: proinde & nondum conglutinati. ¶ Translate conjunctus, copulatus. *Cic. Attic. l. 1. ep. 17. ad fin.* Concordia conglutinata. *Id. Phil. 3. c. 11.* Quid est in Antonio præter libidinem, crudelitatem, petulantiam, audaciam? Ex his totus conglutinatus est. *impastato*. *Apul. l. 9. Metam.* Servus affixus atque conglutinatus dominæ. *che le sta sempre a' fianchi*.

CONGLUTINO, as, avi, atum, a. 1. *incollare*, συγκολλάω, glutine conjungo. *Vitruv. l. 7. c. 4. circa med.* Calx utrasque res inter se conglutinat. ¶ Dicitur & de contrahendis, inducendisque cicatricibus. *Plin. l. 27. c. 6. extr.* Vulneribus sanandis tanta præstantia est, ut carnes quoque, dum coquuntur, conglutinet. *Id. l. 30. c. 12.* Vermes terreni vulnera recentia conglutinant. ¶ Conglutinare libros, V. in voce præced. ¶ Translate *Cic. de Senect. c. 20.* Hominem eadem optime, quæ conglutinavit, natura dissolvit. *Id. Fam. 11. ep. 27.* Vitæ dissimilitudo non est passa, voluntates nostras consuetudine conglutinari. *Id. 7. Attic. ep. 8.* & *de Amic. c. 9.* Conglutinare amicitias. *Terent. Andr. 5. 4. 10.* Meretricios amores nuptiis conglutinare. *Plaut. Bacch. 4. 4. 42.* Compara, fabricare, finge quod lubet, conglutina, Ut senem hodie doctum docte fallas. *h. e.* compone, confinge.

CONGLUTINOSUS, a, um, *glutinoso*, κολλώδης, glutinis instar viscosus ac tenax. *Veget. l. 1. Rei Veterin. c. 40.* Pars humoris fit conglutinosa in præcordiis.

CONGRADUS, a, um, qui in eodem est gradu, vel qui pari passu procedit. *Avien. in Arat. v. 1239.* Sidera labenti congrada soli.

CONGRÆCO, as, n. 1. κυνάζω, idem quod græcor, aris, luxui me dedo Græcorum more. *Plaut. Bacch. 4. 4. 91.* Pollicetur se daturum aurum mihi, quod dem scortis, quodque in lustris comedim, & congræcem, pater.

CONGRATULATIO, onis, f. *congratulazione*, idem ac gratulatio. *Cic. ad Brut. ep. 3.* Sed tamen omnium ordinum consensus, gratiarum actio, congratulatioque me commovit. *Al. leg.* gratulatio. *Valer. Max. l. 9. c. 3. n. 5.* Congratulationem ejus in Torquato spernendam credidit.

CONGRATULOR, aris, atus sum, dep. 1. *congratularsi*, idem quod gratulor: sed rarioris usus. *Cic. pro Marcell. c. 6.* Plerumque felicitati tuæ congratulabere. *Al. leg.* gratulabere. *Id. pro Sext. c. 8. extr.* Mihi homines præcipue congratulabantur. *Al. leg.* gratulabantur. *Id. pro Planc. c. 27.* Si mihi tum essent omnes congratulati. *Plaut. Men. 1. 2. 20.* Congratulantes, quia pugnavi fortiter. *Gell. l. 12. c. 1.* Complexus hominem, congratulatusque assedit.

CONGREDIO, is, n. 3. pro congredior. *Plaut. Epid. 4. 1. 16.* Quid si adeam? *Pe.* haud scio an congredias, si hæc ea est. Ita *Nonius* legit *c. 7. n. 42.* sed libri habent *congrediar*.

CONGREDIOR, eris, essus sum, dep. 3. *camminare insieme*, συμβαίνω, συνέρχομαι, una gradior, simul incedo. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 40.* Luna tum congrediens cum sole, tum digrediens. ¶ Item convenio, coeo, accedo ad aliquem visendi, aut colloquendi causa, *ritrovarsi insieme*. *Cic. in Pison. c. 25.* Si ipse coram congredi poteris, meditare, &c. *Id. Attic. l. 15. ep. 27.* Te consolata est spes, brevi tempore congrediendi. *Plaut. Mostell. 3. 2. 96.* Nunc haud scio an colloquar: congrediar. Heus Theuropides. *l' affronterò*. *Cic. Attic. l. 8. ep. 15.* Nec illos congressuros, nec, si congressi essent, Pompejum ad ullam conditionem accessurum putabam. *Brut. ad Cicer. ep. 6.* Filius tuus a me abest: in Macedonia congrediemur. *Plaut. Epid. 4. 1. 19.* Sin ea est, quam incerto autumo, hanc congrediar astu. *Cic. 2. Attic. ep. penult.* Insinuatus in familiaritatem adolescentis, & cum eo sæpe congressus. *abboccatosi*. ¶ Sæpe significat accedere ad aliquem pugnandi causa, *azzuffarsi, affrontarsi*. *Nepos in Annib. c. 1.* Quotiescumque cum eo congressus, semper discessit superior. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 65.* Congredi prœlio cum finitimis. *Cic. pro Ligar. c. 3. sub fin.* Contra ipsum Cæsarem est congressus armatus. *Virg. 12. Æn. v. 465.* Nec pede congressos æquo, nec tela ferentes Insequitur. *Aurel. Vict. in Epit. c. 40.* Maxentius adversus Constantinum congreditur. *Id. de Cæsarib. c. 41.* Ipsi inter se acrioribus prœliis per triennium congressi. *Curt. l. 6. c. 1.* Congredi totis viribus. *attaccar la battaglia con tutte le truppe*. ¶ Cum dativo antiquorum more, ut ait *Servius* ad illud *Virg. 1. Æn. v. 475.* Infelix puer, atque impar congressus Achilli. *Ovid. 12. Metam. v. 75.* perque acies aut Cygnum, aut Hectora quærens, Congreditur Cygno. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c. 39. ante med.* Margum juxta Carinus Diocletiano congreditur. *Senec. in Agamemn. v. 748.* Te sequor nimium cito Congressa Achilli, Troade. ¶ Translate *Cic. in Top. c. 29.* Appelletur status, in quo primum insistit, quasi ad repugnandum congressa defensio. *Id. pro Mur. c. 32.* Remove, ac prætermitte auctoritatem: congredere mecum criminibus ipsis. ¶ Habet etiam locum in re forensi. *Ulpian. Dig. lib. 38. tit. 9. leg. 1.* Creditores scire, utrum habeant, cum quo congrediantur. ¶ Particip. *congrediendus* passivorum more, *Gell. l. 1. c. 11.* In congrediendis hostibus, atque in principiis prœliorum.

CONGREGABILIS, le, *sociabile*, συναγελαστικός, qui facile congregari potest, sociabilis. *Cic. 1. Offic. c. penult.* Apum examina, cum congregabilia natura sint, fingunt favos.

CONGREGATIM, adverb. idem quod gregatim, conjunctim, simul. *Prudent. hymn. Jejunant. v. 143.* Cursant per ampla congregatim mœnia.

CONGREGATIO, onis, f. *società, congregazione*, συναγελασμός, adunatio, conjunctio. *Cic. 3. de Fin. c. 20.* Nos ad conjunctionem congregationemque hominum, & ad naturalem communitatem esse natos. ¶ Translate *Quintil. l. 7. c. 1.* Congregatio criminum accusantem adjuvat, separatio defendentem. *Id. l. 6. c. 1.* Peroratio est rerum repetitio & congregatio. *adunamento*. Adde *lib. 5. c. 7.*

CONGREGATIVUS, a, um, congregandi vim habens. *Priscian. l. 15. pag. 1021. Putsch.* Congregativa adverbia, ut simul, una, pariter.

CONGREGATOR, oris, m. *congregatore*, qui congregat, συναγωγός. Arnob.

Arnob. l. 6. pag. 199. Cum sciret se horum omnium congregatorem atque vinctorem.

CONGREGATUS, a, um, adunato, congregato, συναθροισθεὶς, adunatus, collectus. Cic. pro dom. c. 33. Multitudo hominum ex servis conductis, ex facinorosis, ex egentibus congregata. & cap. 25. extr. Judicare potestis quanta vis illa fuerit oriens & congregata, cum hæc Pompejum terruerit jam distracta, & exstincta. Id. parad. 4. Fugitivorum ac latronum congregata unum in locum multitudo.

CONGREGO, as, avi, atum, a. 1. unire in gregge, congregare, adunare, συναγελάζω, συναθροίζω, proprie significat in gregem cogere. Plin. l. 7. in proœm. sub fin. Cetera animantia congregari videmus, & stare contra dissimilia. Id. l. 8. c. 47. Congregare oves, ut cœtu juventur. Id. l. 10. c. 23. Ciconiæ abituræ congregantur in loco certo. Id. l. 8. c. 22. Lupum congregari cum ceteris. ¶ Universim pro colligere, cogere, conjungere. Cic. 1. de Orat. c. 33. Dispersos homines unum in locum congregare. Id. Phil. 14. c. 6. Cives unum se in locum ad curiam congregabant. Id. 5. de Fin. c. 15. Homines libenter se cum æqualibus congregant. Id. in Vatin. c. 10. extr. Hominem ad conservandam rempubl. natum, in idem Vercii indicium, atque in eundem hunc numerum congregasti. Senec. epist. 62. Nec cum illis moror, quibus me tempus aliquod congregavit. Plin. l. 5. c. 8. Gamphasantes nudi, prœliorumque expertes, nulli externo congregantur. Id. l. 6. c. 26. Mesopotamiam vicatim dispersam Macedones in urbes congregavere. ridusfero in Cittadi. ¶ Translate Quintil. l. 10. c. 1. Congregare turbam vocabulorum. Id. l. 5. c. 12. Firmissimis argumentis singulis instandum, infirmiora congreganda sunt. h. e. simul congerenda, & coacervanda. ¶ Tmesi divisit Lucret. l. 6. v. 455. Inde ea comprendunt inter se, conque gregantur.

CONGRESSIO, onis, f. il ritrovarsi insieme, σύνοδος, πρόσοδος, actus congrediendi, congressus. Cic. Q. Fr. l. 1. ep. 3. Hoc malum minus acerbum fuit, quam fuisset cum congressio, tum vero digressio nostra. Id. pro Cluent. c. 14. Nemo illum aditu, nemo congressione, nemo sermone, nemo convivio dignum judicabat. Id. Phil. 2. c. 18. extr. Prohibere aliquem non modo familiaritate, sed etiam congressione. Id. in Top. c. 15. Amori congressio causam attulit; amor flagitio. Id. 1. Offic. c. 37. Sermo versetur in congressionibus familiarium. Lactant. l. 6. c. 20. a med. ab uxoris congressione abstinere. συνουσία. ¶ Item collocutio, abboccamento, conversazione. Id. Fam. 7. ep. 10. sub fin. Una mehercule nostra vel severa, vel jocosa congressio pluris erit, quam &c. Id. ep. seq. Una mehercule collocutio nostra pluris erit, quam, &c. ¶ Item actus congrediendi pugnæ causa, conflictus, azzuffamento. Claud. Quadrig. apud Gell. l. 9. c. 13. Ea congressio in ipso ponte, utroque exercitu spectante facta est. Justin. l. 31. c. 6. Prima belli congressione, cum cedentes suos rex cerneret, &c. Id. l. 22. c. 3. Prima illi cum Amilcare prœlii congressio fuit. Id. l. 4. c. ult. Prima congressione navalis certaminis Athenienses vincuntur.

CONGRESSUS, us, m. il ritrovarsi insieme, conversazione, congresso, idem quod congressio, conventus. Cic. pro Sext. c. 52. Omnes aditum, sermonem, congressum tuum fugiunt. Id. Phil. 12. c. 11. Venire in congressum colloquiumque alicujus. Id. in Orat. c. 10. Congressus nostros, consuetudinem victus, doctissimos sermones requirens tuos. Id. Attic. l. 1. ep. 17. Sperabam fore, ut omnia placarentur inter vos, non modo sermone ac disputatione, sed conspectu ipso congressuque vestro. Id. Attic. l. 11. ep. 12. Si quis congressus fuerit mihi cum Cæsare. Liv. l. 7. c. 4. Urbe, domo, penatibus, foro, luce, congressu æqualium prohibitus. Virg. 5. Æn. v. 733. Petere congressus alicujus. ¶ De bestiis Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 48. In quo admirandum est, congressu ne aliquo inter se, an jam inde ab ortu naturæ ipsæ congregatæ sint. Adde Quintil. l. 1. c. 2. (al. 3.) ¶ Pro conflictu, prœlio, azzuffamento: Cic. 2. de Orat. c. 78. In gladiatorio certamine ante congressum multa fiunt, quæ, &c. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 46. Nostri in primo congressu circiter septuaginta ceciderunt. Virg. 12. Æn. v. 513. Tres uno congressu mittere neci. ad un assalto. Valer. Flacc. l. 6. v. 322. Congressu iniquo subire. ¶ Translate Lucret. l. 1. v. 1063. Esse alios alibi congressus materiai. h. e. conjunctiones, coagmentationes. Adde lib. 5. v. 68. ¶ Congressus feminarum, συνουσία. Plin. l. 12. cap. 14.

CONGRESSUS, a, um, particip. a congredior. Lucret. l. 1. v. 760. quare aut congressa peribunt, Aut ita diffugient, &c. h. e. accumulata, connexa. Adde lib. 2. v. 549. &c. ¶ Cum de pugna sermo est, congressus dicitur, qui cominus rem gerit, venuto alle mani, alle strette. Virg. 12. Æn. v. 341. Jamque neci Sthenelumque dedit, Thamyrimque, Pholumque: Hunc congressus & hunc, illum eminus. Tacit. Ann. 2. c. 11. Pars congressi, quidam eminus proturbant.

CONGREX, egis, adject. qui est ejusdem gregis. Apul. l. 7. Metam. Equinis armentis me congregem pastor aliquando permisit. Solin. c. 2. (al. 8.) Diomedeæ aves congreges volitant. ¶ Translate Vetus Glossa: Ὁμόφυλος, tribulis, congrex, gentilis. Auctor Pervig. Ven. v. 42. Congreges inter catervas ire per saltus tuos. Auson. ep. 10. ad Paul. v. 20. cernimus Angustas fervere vias & congrege vulgo Nomen plateas perdere. h. e. multitudine congregata. Prudent. 2. contra Symmach. v. 634. quem congrege nexu Pax & Roma tenent. h. e. juncto, concordi. Tertull. de pœnit. c. penult. Nullis comissationibus congreges. h. e. qui non intersunt, seu qui non congregantur comissandi causa.

CONGRIO, onis, apud Plaut. Aulul. 2. 5. 2. & 9. 5. est nomen coqui a congris deductum.

CONGRUE, adverb. congruenter. Martian. Capell. l. 6. ubi de posit. Terræ, pag. 195. Quod utique, si congrue videtur assertum, &c. Paul. sentent. l. 2. tit. 3. Stipulatio est verborum conceptio, ad quam quis congrue interrogatus respondit.

CONGRUENS, entis, congruente, conveniente, che s'accorda, ἁρμόζων, qui congruit, conveniens, consentiens. Cic. 3. de Orat. c. 59. Actio menti congruens esse debet. Id. in Partit. c. 15. Actio congruens & apta ad animos permovendos. Id. de clar. Orat. c. 31. Tubero vita severus, & congruens cum ea disciplina, quam colebat. Id. Fam. 9. ep. 24. Quibus litteris congruentes fuerunt aliæ postea multorum. Id. 1. de Legib. c. 13. Re congruentes, genere docendi differentes. & cap. 10. extr. Oratio verbis discrepans, sententiis congruens. Sallust. Orat. 2. ad Cæs. de republ. ordin. Multitudo nullo modo inter se congruens. Tacit. 2. Hist. c. 4. Læta & congruentia exta. Lactant. l. 4. c. 26. Mortuorum corpora a morte revocavit. Quid congruentius Deo? Plin. l. 2. c. 79. Sidera meantia cum sole, aut congruentia. h. e. convenientia cum eo in aspectu. Apul. in Apolog. Congruentissima voce acclamare. h. e. maxime concordi. Sic Liv. l. 30. c. 34. Congruens clamor a Romanis, eoque major & terribilior: dissonæ illis voces. ¶ Congruens est, conveniens est. Plin. in Paneg. c. 38. ad fin. Cum Nerva sanxisset, uti &c. congruens erat, eandem immunitatem parentes obtinere. Tertull. de Anim. c. ult. Congruentissimum est, animam puniri. Adde Gell. l. 17. c. 8.

CONGRUENTER, convenientemente, προσηκόντως, ὁμολόγως, ἁρμοζόντως, convenienter, accommodate. Cic. 3. de Orat. cap. 10. Ut ad id, quodcumque agetur, apte congruenterque dicamus. Id. 3. de Fin. c. 7. Congruenter naturæ convenienterque vivere. Minuc. Felix in Octav. c. penult. extr. De toto congruentius promptiusque requiremus. Tertull. de pudic. c. 8. ad fin. Congruentissime exprimere. Adde Augustin. de doctr. Christ. l. 1. c. 12.

CONGRUENTIA, æ, f. congruenza, convenienza, ἁρμονία, ὁμολογία, convenientia, congruitas. Sueton. in Othon. c. 2. Per hanc insinuatus Neroni, facile summum inter amicos locum tenuit, congruentia morum. confacenza. Plin. l. 2. ep. 5. Si avulsum statuæ caput inspiceres, non tu quidem ex illo posses congruentiam, æqualitatemque deprehendere. simmetria, proporzione. Apul. in Apol. Demosthenes pronunciandi congruentiam ab speculo petivit.

CONGRUITAS, atis, f. congruentia. Legitur a quibusdam apud Symmach. l. 9. ep. 46. (al. 49.) ubi alii congruens, alii congruitis.

CONGRUO, is, grui, n. 3. venire insieme, convenio, concurro, συνέρχομαι. Festus deducit a gruibus, quæ se non segregant, sed conjunctim semper volant. Quare videtur Solin. proprie locutus esse (ut adnotavit Voss. de Grammat. l. 5. c. 32.) cum ait cap. 10. (al. 15.) de gruib. Ut si quæ defecerint, congruant universæ, lassatasque sustollant. Idem tamen Voss. in Etymol. magis probat, si ducatur a con, & ruo, littera g inserta. Senec. l. 7. quæst. nat. c. 19. Zenon congruere judicat stellas, & radios inter se committere. Vitruv. l. 7. c. 8. Guttæ in vas aquæ converruntur, & ibi inter se congruunt, & confunduntur. Valer. Flacc. l. 2. v. 306. Arcem nata petit, quo jam manus horrida matrum Congruerat. Id. l. 6. v. 58. linguisque adversus utrinque Congruit, & tereti serpens dat vulnera gemmæ. h. e. adverso ore concurrit. ¶ Translate est simul contingere, accidere, accadere. Tacit. l. 1. Hist. c. 7. Forte congruerat, ut Clodii Macri, & Fonteji Capitonis cædes nuntiarentur. ¶ Sæpissime sumitur pro convenire, concordare, consentire, convenire, concordare, quadrare, corrispondere, συναρμόζω, συμφωνέω. Terent. Phorm. 2. 1. 34. Ecce autem similia omnia: omnes congruunt. Unum cognoris, omnes noris. Id. ibid. 4. 5. 14. Mulier mulieri magis congruit. Plaut. Curcul. 2. 2. 14. Sane illi congruunt inter se concorditer. Plin. l. 6. c. 20. Mensuræ nullæ inter se congruunt. Id. l. 21. c. 6. sub fin. Crocum vino mire congruit. si confà. Liv. l. 8. c. 6. Ubi responsa haruspicum insidenti animo religioni congruerunt. Id. l. 1. c. 5. Sciebat, tempus, quo ipse eos sustulisset, ad id ipsum congruere. Cic. Verr. 4. c. 52. Siculi suos dies mensesque congruere volunt cum solis lunæque ratione. Id. Attic. l. 7. ep. 13. post med. Reliqua patebant, & cum Terentiæ summa congruebant. Id. 3. de Orat. c. 55. Non omni causæ, nec auditori, neque personæ congruit orationis unum genus. Id. 2. Attic. ep. 8. Ejus sermo cum tuis litteris valde congruit. Id. 1. de Legib. c. 20. De re una solum dissident, de ceteris mirifice congruunt. Id. de Amic. c. 8. a med. Congruere cum moribus & natura alicujus. Id. pro Marcell. c. 6. Sensus nostri ut in pace semper, sic tum in bello congruebant. Gell. l. 1. c. 15. sub fin. Loquentia novatori verborum Sallustio maxime congruit. sta bene in bocca di &c. ¶ Congruere absolute dicitur de illis, qui concorditer vivunt. Aurel. Vict. de Cæsarib. c. 41. Ob diversos mores, tamen anxie triennium congruere quivere. Adde Terent. mox afferendum. ¶ Item convenire, decere. Ulpian. Dig. lib. 1. tit. 16. leg. 13. Congruet bono & gravi Præsidi curare, ut quieta provincia sit. ¶ Congruit, conveniens, consentaneum est. Plin. l. 17. c. 22. Pluvio & caliginoso tractu vites rariores poni, sicco densiores, congruit. ¶ In illo Terentii Heaut. 3. 1. 91. Ne nos inter nos congruere, sentiant; τὸ congruere pænult. prod. efferendum monent Eruditi, ut versus constet, tamquam sit a congrueo, vel potius tamquam in infinito sit etiam secundæ conjugationis. Bentlejus præterquam quod hunc versum alio transfert, consentire reponit ex conjectura.

CONGRUS. V. Conger.

CONGRUUS, a, um, conveniente, congruente, idem quod congruens, aptus. Plaut. Mil. 4. 3. 23. Te cum illa verba facere de ista re volo. Nam cum illa sane congruus sermo tibi. Ovid. 15. Metam. v. 478. Ora vacent epulis, alimentaque congrua carpant. Al. leg. mitia. Rutil. l. 1. v. 304. Tristibus excepit congrua fata reis. Papinian. Dig. 39. tit. 5. leg. 32. Verecundiæ maternæ congruam ferre sen-

ſententiam. Adde Claudian. de B. Get. v. 402. Pallad. l. 1. tit. 12. & Apul. de Dogm. Plat. ¶ Item concors, conſentiens, concorde. Apul. initio l. 7. Metam. Congruo cunctæ multitudinis conſenſu.

CONGYLIS, idis, f. V. Gongylis.

CONIA, æ, f. apud Præneſtinos fuit ciconia. V. Rabo, anis,

CONJECTANEA, orum, n. dicuntur miſcellanea, & adverſaria, libri in quos conjectationes noſtras referimus. Gell. l. 6. c. 5. Alſenus in Conjectaneorum libro ſecundo. Adde lib. 14. c. 7. &c.

CONJECTARIUS, a, um, efficax, perfectus. Cic. de Fin. l. 4. Illud vero minime conjectarium, ſed in primis hebes. Ita Nonius c. 2. n. 175. ſed vel fallitur, vel textus eſt corruptus. Nam neque locum habet illa interpretatio (debuit enim potius cum quibuſdam Lexicographis exponere, quod ſcitur per conjecturam) & verba Ciceronis, quæ habentur lib. cit. c. 18. a med. non conjectarium, ſed conſectarium exhibent: quod longe eſt aptius illi ſententiæ.

CONJECTATIO, onis, f. congettura, στοχασμός, actus conjectandi, conjectura. Plin l. 2. c. 7. Quo minus plana de Deo conjectatio eſſet. Id. l. 6. c. 19. Unde conjectatio ingens opum eſt. Id. l. 10. c. ult. Somni quæſtio non obſcura conjectationem habet. Gell. l. 14. c. 1. ad fin. Lubrica atque ambagioſa conjectatione niti.

CONJECTATORIUS, a, um, di congettura, ad conjectationem pertinens, στοχαστικός. Gell. l. 14. c. 3. Ejus rei argumenta quædam conjectatoria protulerunt. Eſt qui legit conjectatorie, h. e. conjectando.

CONJECTATUS, a, um, congetturata, conjectatione perceptus. Apul. de Deo Socrat. Potentiæ Deorum animis conjectatæ.

CONJECTIO, onis, f. lanciamento, getto, συμβολή, actus conjiciendi, jactus. Cic. pro Cæcin. c. 15. Neque ictu cominus, neque conjectione telorum. ¶ Translate eſt idem quod conjectatio, ſeu explicatio per conjecturam. Cic. 2. de Divin. c. 63. ad fin. Somniorum conjectionem ex Chryſippo definit hoc modo: Eſſe vim cernentem & explanantem, quæ a Diis hominibus ſignificentur in ſomnis. Ulpian. Dig. lib. 28. tit. 1. leg. 21. Conjectionem facere alicujus rei ex conſuetudine, &c. ¶ Conjectio cauſæ apud Aſcon. in Verr. 3. c. 9. & Sabin. apud Paul. Dig. lib. & tit. ult. leg. 1. eſt brevis narratio, ſeu expoſitio cauſæ per ſumma capita, quæ fit, antequam illa plene agatur. Dicitur conjectio, vel quaſi in breve coactio, ut Aſcon. ibid. explicat, vel quia ex illa judex conjectionem de tota diſputatione & cauſa facere poteſt. ¶ Pro cauſa ipſa, ſeu quæſtione adhibetur in illo Plin. l. 28. c. 2. De tota conjectione priſci quidem noſtri perpetuo talia tradiderunt. Ita enim Harduin. & legit, & interpretatur.

CONJECTO, as, avi, atum, a. 1. gettare, cacciare, συμβάλλω, frequentat. a conjicio, & ejuſdem ſignificationis. Vetus decretum ex Annalib. deſumptum apud Gell. l. 7. c. 19. Cum L. Cornelius Scipio Aſiaticus triumphans, hoſtium duces in carcerem conjectaverit, &c. ¶ Item conferre, portare. Gell. l. 6. c. 13. Ne omnino, ut dicitur, immunes & aſymboli veniremus, conjectabamus ad cœnulam non cupedias ciborum, ſed argutias quæſtionum. ¶ Sæpius ponitur pro conjecturam facere, conjectando quærere, ex indiciis rem occultam ignotamque judicare, congetturare. Terent. Eun. 3. 4. 5. Neque ſcio quid dicam, aut quid conjectem. Liv. l. 29. c. 14. a med. Meas opiniones, conjectando rem vetuſtate obrutam, non interponam. Id. l. 5. c. 21. ſub fin. Eventu rem conjectantes. Quintil. l. 7. c. 3. poſt init. Nomine uterque uno utitur: utrum ſit in re, conjectat. Tacit. 2. Hiſt. c. 97. Perinde ſocii de imperio utriuſque conjectabant: ſed experimentum contra fuit. Id. 1. Ann. c. 12. Vultu offenſionem conjectaverat. Id. 15. Ann. c. 55. Conjectare aliquid ex aliqua re. Id. 3. Hiſt. c. 15. Conjectare, aliquem acceleraturum. Prudent. 2. in Symmach. v. 97. conjectare animo.

CONJECTOR, oris, m. interprete de' ſogni, ὀνειροπόλος, ὀνειροκρίτης, qui per conjecturas, ſomnia, atque omina interpretatur, ut Quintil. l. 3. c. 6. definit. Cic. 2. de Divin. c. 28. Conjector & interpres ſomniorum. Id. ibid. c. 65. Defert ad conjectorem quidam, ſomniaſſe ſe, &c. Plaut. Amph. 5. 1. 76. Tireſiam conjectorem advocabo, & conſulam, quid faciendum cenſeat. ¶ Item interpres cujuſcumque occultæ rei. Plaut. Pœn. 1. 3. 34. Iſti orationi Oedipo opus conjectore eſt, qui ſphyngi interpres fuit.

CONJECTRIX, icis, f. quæ ſomnia per conjecturam interpretatur. Nam ſicut conjectoribus viri, ita conjectricibus feminæ utebantur. Plaut. Mil. 3. 1. 99. Da quod dem Quinquatribus præcantatrici, conjectrici, hariolæ, atque haruſpicæ.

CONJECTŪRA, æ, f. congettura, στοχασμός, opinio, aut judicium rei occultæ ex indiciis apparentibus: a conjectu dicta, ideſt a directione quadam rationis ad veritatem, ut Quintil. l. 3. c. 6. docet. Cic. pro Roſc. Amer. c. 35. Etiam ne in tam perſpicuis rebus argumentatio quærenda, aut conjectura capienda ſit! Id. Verr. 4. c. 74. De ceteris ex hoc conjecturam facere debebitis. & Verr. 7. c. 9. Ipſis judicibus conjecturam facere permittam, quod genus hoc prædandi, quam improbum, quam indignum videatur. Id. pro Mur. c. 21. Ex vultu candidatorum conjecturam faciunt, quantum quiſque animi habere videatur. Id. 1. de Divin. c. 33. Facere conjecturam in aliquo. Id. 2. de Orat. c. 74. Facere conjecturam de ſe. h. e. ex ſe ipſo facere conjecturam de re aliqua. Varr. R. R. c. 16. ad fin. Conjecturam capere ex aliqua re. Cic. 1. de Divin. c. 33. Conjectura aliquid explicare. Id. in Bruto, c. 14. Conjectura duci ad ſuſpicandum. Id. 14. Attic. ep. 22. Vereor ne conjectura aberrem. Id. 1. Agrar. c. 6. Coarguere aliquid ſuſpicionibus & conjectura. Id. pro Flacc. c. 3. Conjectura judicare aliquid. Id. in Orat. c. 36. Quærere aliquid conjectura. Id. Q. Fr. l. 2. ep. 12. Quantum conjectura conſequebar. Id. 7. Verr. c. 25. extr. Conjectura aſſequi. Hirt. de B. Alex. c. 58. Conjectura aliquid ſcire. Celſ. in præfat. l. 1. poſt med. Non ſcientia comprehendere, ſed conjectura proſequi. Cic. pro Roſc. Amer. c. 22. Levi conjectura rem pendere. Id. de Haruſp. reſp. c. 25. Senſu ſuo & conjectura rapi. Id. Attic. l. 1. ep. 1. Conjectura providere aliquid. & lib. 8. ep. 11. & pro Dom. c. 5. Conjectura proſpicere. Id. 1. de Orat. c. 21. Quantum auguror conjectura. Plaut. Trinum. 4. 2. 76. Reperire aliquid conjectura. Cic. 1. de nat. Deor. c. 15. Deos ita ignotos congregat, ut eos ne conjectura quidem informare poſſimus. Id. 1. de Divin. c. 14. Artes, quæ conjectura continentur, & ſunt opinabiles. Quintil. l. 1. c. 2. (al. 3.) ſub fin. Quantum animi mei conjectura colligere poſſum. Id. l. 7. c. 2. Quærere aliquid per conjecturam. Cic. pro Roſc. Com. c. 7. Si quam conjecturam affert hominibus tacita corporis figura. h. e. indicium. Sueton. in Galb. c. 7. Veritatis conjectura difficilis. h. e. cognitio. ¶ Speciatim dicitur interpretatio ſomniorum. Cic. 2. de Divin. c. 63. & Plaut. Curcul. 2. 1. 31. & Rud. 3. 1. 20. ¶ Apud Triphonin. Dig. lib. 23. tit. 4. leg. 30. ſumitur pro argumento conjecturali, ſeu pro ratione ex conjectura petita. ¶ Apud Rhetores conjectura eſt quoddam genus cauſæ, in quo controverſia facti eſt, aut animi: de qua fuſe Quintil. l. 7. c. 2. V. vocem ſequent.

CONJECTURALIS, le, di congettura, στοχαστικός, ad conjecturam pertinens. Celſ. in præfat. l. 1. poſt med. & l. 2. c. 6. ad fin. Medicina eſt ars conjecturalis. ¶ Conſtitutio, ſeu cauſa, quæſtio, controverſia, ſtatus conjecturalis apud Rhetores dicitur, cum facti controverſia eſt, h. e. cum quæritur, factum ne ſit aliquid, an non: quia conjecturis utimur in hujuſmodi cauſis tractandis. Cic. 2. de Invent. c. 4. ubi ponit exemplum, & cap. 5. Auct. ad Herenn. l. 1. c. 11. & l. 2. c. 2. Quintil. l. 7. c. 2. &c. ¶ Hinc conjecturalia vocat Id. ibid. c. 1. argumenta, quæ conjectura nituntur.

CONJECTURALITER, per congetture, στοχαστικῶς, per conjecturas. Sidon. l. 8. ep. 11. ad fin. Ad præſens nil conjecturaliter geſtum, nil per ambages.

CONJECTŪRO, as, a. 1. conjecturam facio, conjicio. Affertur locus Senecæ l. 7. quæſt. nat. c. 29. Nobis rimari illa, & conjecturare in occulto tantum licet. Sed rectius leges conjectura ire in occulta, cum optim. coditib.

CONJECTUS, a, um, gettata, cacciata, συμβεβλημένος, jactus, injectus. Cic. 1. de Divin. c. 26. ſub fin. Conjectus in plauſtrum, & ſupra ſtercus injectum. Id. Catil. 1. c. 6. Tuas petitiones ita conjectas, ut vitari poſſe non viderentur, parva declinatione effugi. Virg. 9. Æn. v. 698. Antiphaten conjecto ſternit jaculo. Senec. ep. 9. ante med. Conjectus in vincula. Id. epiſt. 88. a med. Animus ad alias animalium formas, aliaſque conjectus. Ovid. 4. Triſt. el. 1. v. 83. conjectaque vincula collo Accipit. Id. Metam. 3. v. 9. Conjectum in gutture ferrum. Al. leg. in guttura. & l. 8. v. 412. Jaculum conjectum inter ilia. Cæſ. l. 7. B. Gall. c. 85. Agger conjectus in munitiones. Plin. l. 9. c. 53. Piſcis conjectus in piſcinis Cæſaris. Id. l. 18. c. 14. Lupinum conjectum frutectoſo ſolo. ſeminato. Id. l. 30. c. 3. Cinis conjectus exeſis dentibus. ¶ Translate Cic. 2. de Orat. c. 55. Conjectis oculis, geſtu omni imminenti, &c. con gli occhi addoſſo. Id. pro Sext. c. 40. Inimici oratio tam improbe in clariſſimos viros conjecta. Id. 4. Verr. c. 5. O præclare conjectum a vulgo in illam provinciam omen communis famæ atque ſermonis. Terent. Andr. 4. 1. 44. Conjectus in nuptias. h. e. impulſus, coactus. Curt. l. 5. c. 3. ſub fin. Exercitus conjectus in anguſtias. Salluſt. in fragm. apud Feſt. in Tabem. Mos, uti tabes, in urbem conjectus. ¶ Conjectura perceptus, congetturato, interpretata. Cic. 1. de Divin. c. 52. Male conjecta, maleque interpretata, falſa ſunt. Adde l. 2. c. 31. ¶ Item collectus, congregatus, adunato, raccolta, apud Lucret. l. 2. v. 1060.

CONJECTUS, us, m. getto, tiro, συμβολή, idem quod conjectio. Lucret. l. 6. v. 433. Conjectu brachii trudere aliquid. Petron. in Satyr. c. 90. Ut primum extra teli conjectum licuit conſiſtere. Liv. l. 28. c. 14. ad fin. Venire ad teli conjectum. Cic. Attic. l. 4. ep. 3. Q. Fratris domus fracta conjectu lapidum. Id. pro Sext. c. 54. Veſter in me animorum, oculorumque conjectus. ¶ Eſt etiam idem quod acervus, collectio. Lucret. l. 3. v. 199. Conjectus lapidum, ſpiclorumque. Id. l. 5. v. 417. Conjectus materiai.

CONIFER, & Coniger, a, um, adiect. che fa pinocchi, κωνοφόρος, qui conos fert, h. e. nuces pineis ſimiles. Virg. 3. Æn. v. 680. Aeriæ quercus, aut coniferæ cypariſſi. Catull. Carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 106. Quercum aut conigeram ſudanti cortice pinum.

CONJICIO, is, jeci, jectum, a. 3. gettare, tirare, cacciare, συμβάλλω, καταβάλλω: a con, & jacio, proprie ſignificat res plures in unum jacere, agere, impellere: ſed adhibetur etiam pro ſimplici jacio, ago, impello. Lucret. l. 1. v. 283. Montibus ex altis magnus decurſus aquai Fragmina conjiciens ſilvarum, arbuſtaque tota. Id. l. 6. v. 730. Eteſia flabra aquilonum Nubila conjiciunt in eas tunc omnia partes. Cæſ. l. 1. B. Gall. c. 26. E loco ſuperiore in noſtros tela conjiciebant. & l. 5. c. 55. Conjicere tela intra vallum. Hirt. de B. Afric. c. 87. Incolas vivos, conſtrictoſque in flammam conjicere. Cic. 7. Verr. c. 7. ad fin. aliquem in carcerem, in vincula. Id. Tuſcul. 5. c. 5. in equuleum. Id. pro Dom. c. 25. ſub fin. Aliquem foro curiaque privare, domumque conjicere. Plaut. Epid. 2. 2. 10. Conjicere palliolum in collum. h. e. colligere, & in humerum rejicere, ut expeditior ſis, vel etiam vitandi ſolis cauſa. Cæſ. l. 4. B. Gall. c. 12. hoſtes in fugam. Id. l. 1. c. 16. mulieres in eum locum, quo exercitui aditus non ſit. Senec. epiſt. 88. a med. Conjicere animum ad alias aliaſque animalium formas. Scribon. Larg. compoſ. 57. in vino radices lapathi, ut una decoquantur. Colum. l. 12. c. 21. ſalem in urceo fictili. Scribon. Larg. compoſ. 73. capita papaveris vaſe fictili. Plin. l. 18. c. 14. lupinum ſolo frutectoſo. h. e. ſerere. ¶ Conjicere ſe eſt impetu & celeriter ſe proripere.

re. *Cic. pro Cæl. c. 26. sub fin.* Conjicere se in fugam. *Terent. Phorm.* 1. 4. 13. se in pedes. *darla a gambe*, *Id. Heaut.* 2. 3. 35. Hæc ubi aperuit ostium, continuo hic se conjecit intro. *Cæs. l. 6. B. Gall. c. 39.* Calones se in signa & manipulos conjiciunt. *si ritirano*, *si cacciano fra*, &c. *Cic. Phil.* 2. *c.* 9. Conjicere se sub scalas tabernæ librariæ. ¶ Translate elegantissimos habet usus. *Cic. pro Mur. c.* 35. Conjicere crimina in aliquem. *Id. pro Planc. c.* 12. *extr.* maledicta in vitam alicujus. *Tibull. l.* 1. *el.* 9. *v.* 53. querelas absenti. Al. leg. *concinere:* sed *Broukhus. conjicere* defendit. *Cæl. ad Cicer.* 8. *Fam. ep.* 4. *ad fin.* In disputando conjecit illam vocem, oportere, &c. *vi frammischiò quel detto*, &c. *Liv. l.* 3. *c.* 24. Conjicere crimen in ea tempora, quibus, &c. *h. e.* affirmare crimen esse commissum iis temporibus, &c. *Cic. pro Mil. c.* 19. Conjicere se in noctem. *ridursi alla notte. Id. in proœm. Parad.* Illa ipsa, quæ Stoici probant, ludens conjeci in communes locos. *le ho ridotte a luoghi comuni.* Sic *Id. Attic. l.* 16. *ep.* 6. *ad fin.* Id proœmium conjeci in eum librum, quem &c. *questa introduzione l'ho premessa a quel libro*, &c. *Id.* 2. *Offic. c.* 17. Periclem vituperat, quod tantam pecuniam in præclara illa propylæa conjecerit. *che abbia consumato*, *speso*, *gettato tanto denaro*, &c. *Id. Fam.* 12. *ep.* 1. Conjicere aliquem in perturbationes. *metter in travagli. Plaut. Pers.* 5. 2. 18. in tricas. *imbarazzare. Id. Pœn. prol. v.* 69. Conjici in morbum ex ægritudine. *cader in malattia. Liv. l.* 39. *c.* 25. Conjicere in metum. *metter in paura. Id. l.* 34. *c.* 28. hostes in terrorem ac tumultum. *metter in confusione: in iscompiglio. Terent. Heaut.* 2. 3. 51. aliquem in lætitiam. *metter in allegria. Id. Andr.* 3. 4. 23. & 5. 14. aliquem in nuptias. *impegnarlo in nozze. Cic.* 3. *de Orat. c.* 50. Mente & voluntate conjicere se in versum. *mettersi con tutto lo spirito e genio a far versi.* ¶ Conjicere oculos in aliquem, *gettare*, *fissare gli occhi. Cic. ad Brut. ep.* 9. & *Tacit. Hist.* 1. *c.* 17. ¶ Conjicere culpam in aliquem, *dar la colpa. Cæs. l.* 4. *B. Gall. c.* 27. In petenda pace ejus rei culpam in multitudinem conjecerunt. *Al. leg.* contulerunt. *Hirt. de B. Alexand. c.* 49. In gregem locupletium simultatum causæ tenues conjiciebantur. *si addossavano*, *s'imputavano.* ¶ Significat etiam conjectura assequi, *congetturare*: quia multa in mentem conjiciuntur, & perpenduntur; tum pluribus consideratis, unum aliquid colligitur. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 5. Num igitur, quæ tempestas impendeat, vates melius conjiciet, quam gubernator? *Id.* 14. *Attic. ep. penult.* Cito conjeci, Lanuvii te fuisse. *Id. de clar. Orat. c.* 14. Qui de matre suavianda, ex oraculo Apollinis tam acute arguteque conjecit. *Nepos in Themist. c.* 1. De futuris callidissime conjicere. *Terent. Heaut.* 1. 1. 11. Annos sexaginta natus es, aut plus eo, ut conjicio. ¶ Conjicere somnium, *spiegare*, *interpretare un sogno*, conjectura interpretari. *Plaut. Curcul.* 2. 2. 3. Mane sis, dum huic conjicio somnium. ¶ Conjicere causam ad aliquem, apud *Afran.* est agere causam, teste *Nonio c.* 4. *n.* 89. Sic *Gell. l.* 5. *c.* 10. Cum ad judices, conjiciendæ, consistendæque causæ gratia, venissent. *per deputare.* ¶ Conjicere verba inter se, est commutare verba, certare, contendere. *Afran.* apud *Non. ibid.* Vellem, intervenissem ante: nam ut signa indicant, hi conjecere verba inter se acrius. ¶ Et absolute eod. sensu, *Id. ibid.* Nolim, mater, me præsente cum patre conjicere: non si me vivum vis, mel meum. ¶ Addit *Id. Non. ibid.* usurpari etiam pro furari, auferre: confirmatque verbis ejusdem *Afranii*, & *Lucilii*: quæ tamen non videntur satis aperte rem conficere. ¶ Veteres scripsere *conicio* simplici *i*, testibus Criticis. Quin & *coicio* legi in antiquis quibusdam *Varronis*, *Justini*, *Ulpiani*, & aliorum codicibus testatur *Pareus in Lex. Plaut.* quod a *Laberio* usurpatum, *coicior in fullonicam*, reprehendit *Gell. l.* 16. *c.* 7. tanquam obsoletum, aut ex fordidiore usu vulgi depromptum.

CONILA, læ, f. κονίλη, herba eadem, quæ cunila, aliis origanum. *Apul. de herb. c.* 122.

CONIPTUM, genus libaminis, quod farina consperſa faciebant, *Festo* teste. Græca vox a κονίπτω, pulvere aspergo. Apud *Festum* alii leg. *conitum*. Quod vero ibidem *Festus* addit *conitum* ab *Afranio* positum fuisse pro ornatu, & excultu; placet Criticis *comptum*, seu *comtum* reponi: atque totam hanc additionem ad vocem *Comptus*, *ut* pertinere.

CONIRE, quam *coire* malebant quidam analogiæ causa, tempore *Quintiliani*, quos ipse reprehendit *l.* 1. *c.* 6. (*al.* 10.)

CONISCO, as, n. 1. dicitur de pecudibus colludentibus, aut concertantibus, cum capite demisso invicem incurrunt, aut saltib. impetunt lasciviences: a κόνις, pulvis, & κονίζω, pulverem moveo, vel pulvere aspergo: quia hæc facientes pulverem excitant. *Lucret. l.* 2. *v.* 320. Et satiati agni ludunt, blandeque coniscant. *Est qui legit* conissant, *eod. sensu: item qui* coruscant, *aut* corussant, ἀπὸ τοῦ κορύσσω, incitare, irritare. ¶ Translate *Cicero in fragm.* apud *Quintil. l.* 8. *c.* 3. Caput opponis, cum eo coniscans.

CONISTERIUM, ii, n. κονιστήριον, locus in palæstris Veterum, ubi luctaturi pulvere post unctionem aspergebantur, quo prehensiones essent firmiores, & non lubricæ. Ita *Philander*, & *Baldus* ad illud *Vitruvii l.* 5. *c.* 11. In duplici porticu collocentur hæc membra: ephebeum in medio, sub dextro coriceum, deinde proxime conisterium.

CONITI' V. *Aconiti*.

CONITUM. V. *Coniptum*.

CONJUGALIS, le, adject. *conjugale*, *maritale*, γαμήλιος, ad conjugium pertinens, connubialis, jugalis, conjugialis. *Tacit. Ann.* 11. *c.* 4. *extr.* Conjugalis amor. & *cap.* 27. Conjugalis licentia. & *de Germ. c.* 18. & *Senec. in Thyest. sub fin.* Dii conjugales. *h. e.* Jupiter, Juno, Lucina, Venus, Genius, Hymenæus. *Quintil. declam.* 18. *c.* 7. Conjugalis societas. *Colum. l.* 8. *c.* 2. *post med.* Galli protegere debent conjugalem gregem. *h. e.* gallinas quodam veluti conjugio sibi attributas.

CONJUGALITER, adverb. conjugum more. *Augustin. ep.* 89. (*al.* 157.) *c.* 39. Conjugaliter vivere.

CONJUGATIO, onis, f. in jugum colligatio, conjunctio, συζυγία. *Cic. de Senect. c.* 15. Adminiculorum ordines, capitum conjugatio, religatio, & propagatio vitium. *il fare un pergolato*. Alii plerique leg. *jugatio*. ¶ *Conjugatio corporum* apud *Arnob. l.* 2. *pag.* 54. est συνουσία. ¶ Apud Grammaticos *conjugatio* est inflexio verborum per tempora & personas. *Comminian.* apud *Charis. l.* 2. *pag.* 153. *Putsch. Diomed. l.* 1. *pag.* 337. *Martian. Capell. l.* 3. *pag.* 83. (ubi tres tantum statuunt esse, quartam scilicet cum tertia conjungentes) & *Priscian. l.* 8. *pag.* 836. ubi cum plerisque omnibus & *Charis. ipso loc. cit.* quatuor esse definit. Porro dicta est *conjugatio* ut *ibid. Priscian.* docet, vel propter conjugatas consonantes, hoc est cognatas, ex quibus pleræque apud Græcos conjugationes regulam sumunt: vel quod una eademque ratione declinationis plurima conjugantur verba: quod ad Latinorum nominationem aptius est. Hæc *Priscian.* ¶ Apud Rhetoras *conjugata* dicuntur, quæ sunt ex verbis generis ejusdem. Ejusdem autem generis verba sunt, quæ orta ab uno varie commutantur, ut *sapiens*, *sapienter*, *sapientia*. Hæc verborum conjugatio συζυγία, dicitur: ex qua hujusmodi est argumentum: Si compascuus est ager, jus est compascere. Hæc *Cic. in Top. c.* 3. Adde *cap.* 9. ubi *locum ex conjugatione* appellat. *Quintil. l.* 5. *c.* 10. hunc locum quasi ridiculum, se omissurum fuisse ait, nisi *Cicero* ipse posuisset. ¶ Apud Logicos *conjugatio propositionum* dicitur ipsa connexio earum per aliam communem particulam (*h. e.* per medium terminum, ut vocant) qua inter se copulantur. Ita *Apul. lib.* 3. *de dogm. Plat.* seu *de syllog. categor.* ¶ Pro commixtione *Id. in Florid. n.* 18. (*al. l.* 4.) Ut etiam in amplissima lætitia subsit quædam vel parva querimonia, conjugatione quadam mellis & fellis.

CONJUGATOR, oris, m. qui conjugat, seu conjungit. *Catull. carm.* 60. *epithal. Jul. & Manl. v.* 44. *de Hymenæo*. huc aditum ferat Dux bonæ Veneris, boni Conjugator amoris.

CONJUGATUS, a, um, conjunctus. Apud *Augustin. l.* 6. *Confession. c.* 13. Sic dicitur matrimonio junctus, *maritato*. ¶ De loco *a conjugatis* V. in *Conjugatio*.

CONJUGIALIS, le, *conjugale*, γαμήλιος, ad conjugium pertinens, connubialis. *Ovid.* 6. *Metam. v.* 536. Conjugialia jura. *Id. ibid. l.* 5. *v.* 3. Conjugialia festa. *le nozze*. & *l.* 11. *v.* 743. Conjugiale fœdus.

CONJUGIS, e, adject. conjugus, conjunctus, quasi eodem jugo copulatus. *Apul. de Mundo pag.* 59. *Elmenhorst.* Elementorum mutui nexus arctis affinitatibus implicantur, & quinque conjuges copulæ his ordinatæ vicibus attinentur, ut &c. Olim legebatur *quinque juges*. *Id. l.* 7. *Metam. pag.* 189. Me cum meo vectore illo equo factum conservum | atque conjugem. Adde *Solin. c.* 12. (*al.* 22.) V. in *Conjux*.

CONJUGIUM, ii, n. *congiunzione*, συζυγία, conjunctio. *Lucret. l.* 3. *v.* 858. qui coitu conjugioque Corporis atque animæ consistimus uniter apti. ¶ Speciatim est conjunctio vitæ maris & feminæ, liberum causa, connubium, *matrimonio*, diciturque tum de hominibus tum de bestiis. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 17. Cum sit hoc natura commune animantium, ut habeant lubidinem procreandi, prima societas in ipso conjugio est, proxima in liberis. *Plin. l.* 10. *c.* 34. Columbæ conjugii fidem non violant. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 336. Juvenca rudis conjugii. *Nepos in Cim. c.* 1. Hujus conjugii cupidus Callias. *h. e.* hanc ducendi in uxorem. Sic *Ovid. Heroid. ep.* 16. *v.* 171. Optare conjugium alicujus. & *ep.* 21. *v.* 139. Promittere alicui conjugium cujuspiam. & *Senec. in Troad. v.* 59. Despondere sibi conjugia alterius. *Id. in Med. v.* 144. Solvere conjugia. ¶ Sumitur & pro ipsis conjugibus. *Plin. l.* 8. *c.* 23. *de aspidib.* & *l.* 9. *c.* 8. *de delphinis*. Conjugia ferme vagantur. *h. e.* par ipsum maris & feminæ. *conjuga* qui legunt optimis MSS. adversantur, teste *Harduino*. *Id. l.* 10. *c.* 12. *de corvis*. Parvis in vicis non plus bina conjugia sunt. ¶ Item pro coitu. *Virg. Georg.* 3. *v.* 275. *de equabus*. & sæpe sine ullis Conjugiis, vento gravidæ. ¶ Item pro altero conjuge, ut videtur in illo *Propert. l.* 3. *el.* 11. *v.* 18. Uxorum positis stat pia turba comis, Et certamen habent leti, quæ viva sequatur Conjugium. *h. e.* virum modo vita defunctum. Sic *Tacit.* 12. *Ann. c.* 65. Quod conjugium Principis devotionibus petivisset. *h. e.* uxorem. ¶ De societate vitæ amantium *Tibull. l.* 3. *eleg.* 4. *v.* 73. Nescis, quid sit Amor, juvenis, si ferre recusas Immitem dominum, conjugiumque ferum.

CONJUGO, as, a. 1. idem ac conjungo: a *jugum*, quasi in unum jugum jungo, συζεύγνυμι. *Cic.* 1. *Offic. c.* 17. Estque ea jucundissima amicitia, quam similitudo morum conjugavit. *Apul. lib.* 5. *Metam.* Conjugare sibi aliquam arra & nuptiis. *Trebell. Poll. in Gallien. c.* 11. Cum fratrum suorum filios conjugaret. *maritando*.

CONJUGULUS, a, um, adject. *Conjungula myrtus*, est quædam myrti species: de qua ita *Plin. l.* 15. *c.* 29. Cato tria genera myrti prodidit, nigram, candidam, & conjugulam, fortassis a conjugiis, & illo Cluacinæ genere. *& mox*. Conjugulam existimo nunc nostratem dici. *Cato* autem ejus meminit *cap.* 8. & 133. quibus locis myrtum conjugulum dicit. Videtur autem appellari ex mente *Plinii* a conjugiis, quibus præest Venus, cui myrtus sacra est; & ab expiationibus, & purgationibus, in quibus myrtus adhibebatur, in eo loco, qui postea Veneri Cluacinæ sacer factus fuit. Sunt tamen, qui putant, ideo appellari, quod in opere topiario apte cum pergulis & parietibus conjugetur. *Harduin.*

CONJUGUS, a, um, conjugatus, conjunctus. *Apul. Metam.* 6. Juno magni Jovis germana & conjuga. Adde *lib.* 9. ubi alii aliter leg.

Quod

Quod vero quidam addunt ex Plin. l. 8. c. 23. & l. 9. c. 8. Conjuga ferme vagantur, V. in Conjugium.

CONJUNCTE, congiuntamente, unitamente, συνημμένως, simul. Cicer. Fam. 5. ep. 12. Conjuncte ne malles cum reliquis rebus nostra contexere, an civilem conjurationem ab externis bellis sejungeres. Id. de Orat. l. 2. c. 61. Si quando risus conjuncte, re verboque moveatur. Id. ibid. c. 38. & l. 3. c. 37. Simpliciter aliquid dicere, vel conjuncte efferre. ¶ Sæpe refertur ad amicitiam. Nepos in Attic. c. 10. Cum eo adeo conjuncte vixit, ut ad extremam ætatem amicitia eorum creverit. Plin. l. 7. ep. 8. Maximus noster, quem & ipse amo, sed conjunctius tu. Cic. 6. Fam. ep. 9. Hunc sic semper dilexi, ut non ullo cum homine conjunctius viverem. Id. ibid. & de Amic. cap. 1. Conjunctissime atque amantissime vivere cum aliquo.

CONJUNCTIM, adverb. idem quod conjuncte. Nepos in Attic. c. 10. Neque suæ solum auxilium petiit salutis, sed conjunctim. Cæs. de B. Gall. l. 6. c. 18. Hujus omnis pecuniæ conjunctim ratio habetur. Adde verba cujusdam S. C. apud Cæl. ad Cicer. Fam. 8. ep. 8. & Liv. l. 6. c. 39. sub fin. ¶ Conjunctim legare aliquid apud JCtos est rem aliquam simul legare pluribus, ita ut ejus singuli partem accipiant. Pompon. Dig. lib. 30. leg. 16. Paul. ibid. leg. 33. &c.

CONJUNCTIO, onis, f. congiunzione, unione, σύζευξις, συνδυασμός, unio, copulatio. Varr. l. 4. L. L. c. 10. Nata e spumis Venus conjunctione ignis & humoris. Cic. 1. Offic. c. 4. Commune animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causa. Id. 2. de Divin. c. 58. Conjunctio mentis cum externis mentibus. Id. ibid. c. 60. & 69. Convenientia & conjunctio naturæ, quam vocant συμπάθειαν. Id. pro Planc. c. 8. extr. Conjunctio vicinitatis. Quintil. l. 1. c. 1. Conjunctio litterarum inter se. ¶ Speciatim est conjugium. Plin. l. 15. c. 29. Conjunctioni Venus præest. ¶ Apud Grammaticos est pars orationis, quæ verba & sententias conjungit, ut &, atque, aut, an, quin, quum, & aliæ quamplurimæ, quas Charis. l. 2. Diomed. l. 1. Priscian. l. 16. Valer. Prob. l. 1. & alii enumerant. Cic. in Orat. c. 39. Cum, demptis conjunctionibus, dissolute plura dicuntur. ¶ Apud Rhetores est figura, cum interpositione verbi & superiores orationis partes comprehenduntur, & inferiores, ut Formæ dignitas aut morbo deflorescit, aut vetustate. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 27. ¶ Apud Dialecticos est genus enunciationis, in qua duæ propositiones per particulam copulantur: quæ & conjunctum & copulatum dicitur, συμπεπλεγμένον. Cic. de Fato, c. 6. 7. & 8. & in Top. c. 14. & Gell. l. 16. c. 8. ¶ Translate est cognatio, affinitas, amicitia, vincolo di sangue o d' amicizia, unione d' affetti. Cic. 1. Offic. c. 17. Conjunctiones fratrum. Et mox. Conjunctio sanguinis. Id. 1. Fam. ep. 7. sub fin. Quod mihi de filia, & de Crassipede gratularis, spero nobis hanc conjunctionem voluptati fore. Id. 4. Fam. ep. 8. extr. Satisfacere conjunctioni & amori. Id. Phil. 13. c. 5. Pro paterna necessitudine & conjunctione. Id. ad Planc. post ep. 16. l. 16. ad Attic. Pro conjunctione & benevolentia nostra. Id. pro Cæl. c. 15. Familiaritas, consuetudo, conjunctio. Id. de Amic. c. 20. Amicitiæ conjunctionisque necessitudo. Id. 8. Phil. c. 7. Habere conjunctionem gratiæ cum aliquo. Id. 3. Fam. ep. 10. circa med. Veterem conjunctionem dirimere, aut novam conciliare.

CONJUNCTIVUS, a, um, congiuntivo, conjungendi vim habens. Tertull. adverf. Hermogen. c. 26. Nam & autem ipsum, velut fibula conjunctivæ particulæ, ad connexum narrationi appositum est. ¶ Conjunctivus modus in verbis apud Grammaticos est, qui cum solus locutionem, seu sententiam implere non possit, alium modum sibi conjungit, ut Cum scripsero, faciam: qui & subjunctivus dicitur. Servius in art. 2. Donati, pag. 1787. Putsch. & Martian. Capell. l. 3. pag. 83.

CONJUNCTO, as, a. 1. frequentat. a conjungo. Prudent. in Psychom. v. 764. Quod sapimus, conjunctet amor. Al. leg. conjungat.

CONJUNCTRIX, icis, f. quæ conjungit. Augustin. l. 11. de Trinit. c. penult. Voluntas conjunctrix & separatrix hujuscemodi rerum.

CONJUNCTUS, a, um, congiunto, unito, συνεζευγμένος, junctus, copulatus, connexus. Cæs. l. 4. B. Gall. c. 17. Sublicæ cum omni opere conjunctæ. Id. 2. B. Civ. c. 25. Castra muro oppidoque conjuncta. Virg. 10. Æn. v. 653. Ratis celsi conjuncta crepidine saxi. Cic. Catil. 1. extrema. Latrones scelerum fœdere ac nefaria societate conjunctos. Id. de clar. Orat. c. 92. Dicendi ardore eram propior, & ætate conjunctior. Id. l. 1. de Leg. c. 2. Fannii ætate conjunctus Antipater. Id. l. 1. Offic. c. 14. Talis simulatio vanitati est conjunctior, quam liberalitati. Id. 1. de Orat. c. 5. Celeritas respondendi venustate atque urbanitate conjuncta. & cap. 57. Dicendi vis egregia, summa festivitate & venustate conjuncta. Id. 1. Offic. c. 2. Præcepta officii conjuncta naturæ. h. e. consentanea. Id. 2. de Divin. c. 39. Quæ est inter augures conveniens & conjuncta constantia? h. e. non dissidens. Id. Verr. 6. c. 65. Decernitur non varie, sed prope conjunctis sententiis, ut &c. quasi a tutti voti. Id. 3. de Orat. c. 37. & Quintil. l. 8. c. 1. Verba continuata & conjuncta. h. e. in ipso sermone collocata, & contexta. Sic Quintil. ibid. c. 3. Conjunctus sermo. parlare continuato. Id. l. 5. c. 10. a med. Temporis tres sunt partes, præcedens, conjunctum, insequens. h. e. præsens, seu conjunctum cum re, de qua agitur. Adde cap. 8. & 9. ¶ Sæpissime refertur ad cognationem, affinitatem, amicitiam, parente, attinente, amico. Vellej. l. 2. c. 41. C. Mario sanguine conjunctissimus. Cæs. l. 2. B. Gall. c. 4. Propinquitatibus affinitatibusque conjuncti. Cicer. Attic. l. 1. ep. 16. post med. Multa consuetudine conjuncti inter nos sumus. Id. pro Syll. c. 20. Homo amantissimus, familiarissimus, conjunctissimus officiis, usu, consuetudine. Id. Fam. 3. ep. 20. ad fin. Amicitia conjunctior. più stretta. ¶ Et absolute Cæs. l. 7. B. Gall. c. 33. Tanta & tam conjuncta populo R. civitas. Cic. ad Anton. post ep. 13. l. 14. ad Attic. sub fin. Ut nosmet ipsi inter nos conjunctiores simus. Id. de prov. consul. c. 16. Ut quam conjunctissimus huic ordini esset. Quintil. l. 7. c. 4. Multum interest, tyrannum juvenis occiderit, an senex; alienus an conjunctus. un congiunto. Curt. l. 6. c. 11. Conjuncti sontium. ¶ Interdum refertur etiam ad nuptias. maritata. Virg. Ecl. 8. v. 32. O digno conjuncta viro! Varr. lib. 1. R. R. c. 17. Ut habeant conjunctas conservas, e quibus habeant filios. Taubman. ad Plaut. Cas. prol. v. 68. ex hoc Varronis loco docet, servorum mulieres non uxores, sed conjunctas dici. ¶ Conjunctum, i, n. apud Dialecticos est idem quod conjunctio. Gell. l. 16. c. 8. In omni conjuncto si unum est mendacium, etiamsi cetera vera sunt, totum esse mendacium dicitur. V. Conjunctio. ¶ Conjuncta apud Rhetores sunt conjugata: quæ V. suo loco. Cic. 2. de Orat. c. 40. Ex conjunctis sic argumenta ducuntur: Si pietati summa tribuenda laus est, debetis moveri, cum Q. Metellum tam pie lugere videatis. ¶ Conjuncti apud JCtos qui sint, V. in Disjunctus. ¶ Conjuncta apud Physicos, quæ dicantur, docet Lucr. l. 1. v. 451. cujus verba V. in Eventum.

CONJUNCTUS, us, m. conjunctio. In sexto casu Varr. l. 9. L. L. c. 1. Sic bigæ, sic quadrigæ a conjunctu dictæ.

CONJUNGO, is, unxi, unctum, a. 3. congiungere, unire, συζεύγνυμι, συνάπτω, simul jungo, copulo, connecto, adjungo. Virg. Ecl. 2. v. 32. Calamos conjungere cera. Cels. l. 7. c. 4. sect. 3. Oras vulneris futura conjungere. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 18. Cæsar eas cohortes cum exercitu suo conjunxit. Ovid. 8. Metam. v. 421. dextræ conjungere dextram. Sueton. in Calig. c. 19. Intervallum Bajarum ponte conjungere. Petron. in Satyr. c. 86. Conjungere omnia vota in unum. Cic. in Bruto, c. 31. Differendi rationem cum dicendi copia conjungere. Id. pro leg. Manil. c. 9. extr. Quantum bellum futurum putatis, quod conjungant reges potentissimi. h. e. junctis viribus simul gerant. Tacit. Ann. 6. c. 26. Conjungere abstinentiam cibi. h. e. continuare. (Sic Sueton. in Calig. c. 17. Conjungere consulatus.) Id. 13. Ann. c. 17. Nox eadem necem Britannici & rogum conjunxit. h. e. eadem nocte & exstinctus & crematus fuit. Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 331. Conjungere somnos cum aliquo. h. e. una cum aliquo dormire. ¶ Conjungere boves apud Caton. R. R. c. 138. est sub carrum jungere, aggiogare, giugnere. ¶ Sæpe refertur ad vinculum conjugii. Tacit. Ann. 14. c. 60. Exin Poppææ conjungitur. Curt. l. 6. c. 9. ad fin. Conjungere aliquam secum matrimonio. Sueton. in Ner. c. 28. Conjungere aliquam sibi justo matrimonio. Ovid. Heroid. ep. ult. in f. Cydippe loquitur: cupio me jam conjungere tecum. Cic. 1. de Orat. c. 9. Conjungere connubia. ¶ Sæpius ad cognationem, affinitatem, benevolentiam, amicitiam. Cic. Fam. 5. ep. 7. Respublica nos inter nos conciliabit & conjunget. Id. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 5. Conjungere optimum quemque hospitio & amicitia. Id. pro Cluent. c. 16. & 6. Verr. c. 65. Conjungere amicitias, necessitudines. Id. Fam. 15. ep. 11. Cui me studia communia, beneficia paterna tuaque conjunxerant. Virg. Æn. 10. v. 105. Conjungi fœdere alicui. Nepos in Pausan. c. 2. Conjungere se cum aliquo affinitate. Propert. l. 1. el. 10. v. 15. diversos iterum conjungere amantes. riconciliare. V. alia in Conjunctus.

CONIVOLA, occulta. Ita Festus. A Criticis varie locus hic legitur, & expenditur. ¶ Conivoli. V. Contuoli.

CONJURATIM, adverb. per conjurationem. Legunt quidam apud Plaut. Asin. 2. 2. 52. Siquidem omnes conjuratim cruciamenta conferant. Al. conjurati.

CONJURATIO, onis, f. congiura, conspirazione, συνωμοσία, actus conjurandi, consensio juramento firmata: & fere adhibetur in malam partem pro conspiratione, quæ fit contra patriam, legitimos dominos, &c. congiura, στάσις. Cic. 2. Catil. c. 4. Ut vos omnes factam esse aperte conjurationem contra rempubl. videretis. & Catil. 4. c. 3. Habere conjurationem. h. e. facere. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 2. Facere conjurationem nobilitatis. h. e. conjuratione nobilitatem sibi adjungere. Hirt. l. 8. B. Gall. c. 2. Bellum parare, conjurationesque facere. Sallust. in Catil. c. 48. Esse in conjuratione. Liv. l. 6. c. 2. Conjurationem de bello facere. Id. l. 39. c. 18. Nefanda conjuratio in omne facinus & libidinem. Cic. Catil. 3. c. 17. Invenire, & deprehendere conjurationem in rempubl. Tacit. Ann. 16. c. 17. extr. prodere. Sueton. in Claud. c. 9. detegere. Sallust. in Catil. cap. 37. patefacere. Sueton. in Tiber. c. 65. opprimere. Liv. l. 39. c. 17. Capita conjurationis. i capi della congiura. & Cic. Catil. 1. c. 11. Conjurationis princeps. ¶ Sumitur & pro cœtu ipso conjuratorum. Cic. Catil. 1. c. 6. Nemo est extra istam conjurationem perditorum hominum, qui &c. ¶ In triplici Romanæ militiæ genere, præter legitimam militiam, seu sacramentum, & evocationem, erat & conjuratio, qua propter imminens periculum ac tumultum (præsertim Italicum aut Gallicum) cum singulos milites sacramentum dicentes exspectare non vacaret, omnes simul a duce, prolato vexillo, jurare jubebantur: qui proinde conjurati dicti sunt. Servius ad Æn. 7. v. 614. & l. 8. v. 1. ¶ Urbana conjuratio, apud Plin. in Paneg. c. 70. translate est consensio multorum ad aliquid obtinendum.

CONJURATOR, oris, m. qui simul cum alio jurat. Putant quidam haberi apud Plaut. Trin. 4. 2. 30. ubi alii reponunt cum jurator.

CONJURATUS, a, um, congiurato, unito in congiura, συνωμότης, qui simul cum alio juravit de re aliqua facienda sive in bonam, sive in malam partem. Cic. pro Font. c. 6. Testes cupidi, irati, conjurati, ab religione remoti. Horat. l. 1. od. 15. v. 5. Mala ducis avi domum, Quam multo repetet Græcia milite, Conjurata tuas rumpere nu-

nuptias. Virg. 1. Georg. v. 280. Et conjuratos cælum rescindere fratres. Ovid. 15. Metam. v. 763. Conjurata arma. & lib. 12. v. 6. Conjuratæ rates. h. e. classis sociorum. Virg. 2. Georg. v. 496. Conjuratus Hister. h. e. populi Histrum accolentes conjurati. Prudent. l. 1. in Symmach. v. 537. conjuratas insidias moliri ad aliquem. ¶ Translate Claudian de III. Consul. Honor. v. 98. cui militat æther, Et conjurati veniunt ad classica venti. & de B. Get. v. 49. Aut conjuratum querimur splendere serenum. ¶ Conjurati, orum, absolute, congiurati. Cic. Catil. 4. c. 20. Manus conjuratorum. ¶ Conjurati in militia Romana, teste Turnebo l. 11. c. 18. dicebantur, qui non singuli, ut justi milites, sed universi simul sacramento dixeraut, quod ita præsens esset periculum, ut singulos juramento adigere non vacaret, uti in Conjuratio dictum est. Liv. l. 45. c. 2. Ut consul quos, præter milites sociosque navales, conjuratos haberet, dimitteret.

CONJŪRO, as, avi, atum, n. 1. giurare insieme, συνόμνυμι, simul cum alio juro, consentio, conspiro. Plaut. Merc. 3. 1. 38. Et inter nos conjuravimus, ego cum illo, & ille mecum. Liv. l. 22. c. 38. Conjurabant milites, se fugæ atque formidinis ergo non abituros. Lactant. l. 5. c. 8. a med. Non essent in terris mala, si ab hominibus in legem Dei conjuraretur. Virg. Æn. 8. v. 5. simul omne tumultu Conjurat trepido Latium. h. e. propter vicinitatem belli omnes simul milites Latii sacramentum militiæ dicunt. Sic Cæs. l. 7. B. Gall. c. 1. Ut omnes Italiæ juniores conjurarent. V. Conjuratio, & Conjuratus. ¶ Translate Horat. de art. Poet. v. 411. alterius sic Altera poscit opem res, & conjurat amice. ¶ Sæpe in malam partem sumitur pro consentire in rem pravam, jurando simul cum aliis de bello injusto inferendo, de defectione, de nece alicujus, &c. congiurare. Cic. Fam. 5. ep. 6. Me scito tantum habere æris alieni, ut cupiam conjurare, si quis me recipiat. Id. pro Syll. c. 25. Catilina contra rempubl. conjuravit. Id. pro Mil. c. 24. Servos conjurasse de Pompejo interficiendo. Quintil. l. 4. c. 2. a med. Conjurare in mortem alicujus. Flor. l. 1. c. 17. in excidium Romani nominis. Liv. l. 39. c. 16. cum aliquo in omne flagitium & facinus. Lucan. l. 2. v. 48. in arma. Sallust. in Catil. c. 56. Conjuravere cives patriam incendere. Auct. B. Hispan. c. 26. & 37. Conjurant inter se, ut &c. Senec. ep. 14. Nunquam sic contra virtutes conjurabitur, ut &c. ¶ Pro simplici juro positum, giurare. Ovid. Heroid. ep. 21. v. 135. Quæ jurat mens est: nil conjuravimus illa. P. Afric. in vet. orat. apud Gell. l. 7. c. 11. sub fin. Conceptis verbis conjuravisti sciens, sciente animo tuo.

CONJUX, & Conjunx, ugis, subst. com. gen. consorte, ὁμόζυγος, σύζυγος, σύμβιος, lecti maritalis socius, maritus, aut uxor: sæpius tamen hæc, quam ille, præsertim apud oratores: a con, & jugum, vel jungo. Cic. 4. Catil. c. 9. De vita vestra, de conjugum vestrarum, ac liberorum anima, de fortunis omnium vobis judicandum est. Id. Q. Fr. l. 1. ep. 3. Fidelissima conjux. Horat. l. 3. od. 5. v. 41. pudica. Id. l. 2. sat. 5. v. 31. secunda. Virg. 2. Æn. v. 777. dulcis. Id. 6. Æn. v. 473. Conjux pristinus. Ovid. 3. Fast. v. 461. perjurus. Id. 5. Trist. el. 5. v. 21. carus. Stat. l. 5. silv. 1. v. 20. orbatus. vedovo. ¶ Pro sponsa, vel sperata. Virg. 9. Æn. v. 138. Conjuge prærepta. h. e. Lavinia. Turnus autem est qui loquitur. Adde Ovid. Heroid. ep. 8. v. 86. ¶ Item pro amica. Valer. Flacc. l. 2. v. 208. Mavortia conjux. h. e. Venus, quæ non Martis, sed Vulcani est uxor. Virg. 7. Æn. v. 189. Circem vocat conjugem Pici, quæ tamen non erat, sed esse cupiebat, ut ibi Servius ait. Propert. l. 2. eleg. 7. v. 17. abrepta desertus conjuge Achilles. ¶ Item pro contubernali. Inscriptiones plurimæ apud Fabrett. c. 4. a num. 309. deinceps. ¶ De brutis animalibus. Plin. l. 10. c. 59. de pavonib. Mares singuli quinis sufficiunt conjugibus. Ovid. 1. Fastor. vers. 451. suo conjux abducta marito. ¶ De ulmis. Colum. l. 5. c. 6. circa med. Si vetustam vitem applicueris, conjugem necabit. ¶ Adjective Solin. cap. 12. (al. 21.) de delphinis. Quoquo eant, conjuges evagantur. h. e. mas & femina simul. Al. leg. conjugi a Conjugus. Al. conjugia, ut apud Plin. ¶ Ad scriptionem quod attinet, non solum Conjux, & Conjunx, sed etiam Cojux, Cojunxe, & Conjunxe reperitur in veterib. monumentis, quæ collegit Manut. in Orthogr. Verum iis abdicatis scribendi rationibus, quæ minores patronos habent, usumque minimum; priores duæ ambæ sunt optimæ: tametsi prima Manutio, Vossio in Etymol. & Dausquio magis placet.

CONLÆTOR,

CONLATUS,

CONLAXO,

CONLUCO, & cetera hujusmodi quære in Collætor, Collatus, Colluco, &c.

CONNATUS, a, um, innato, innatus, simul natus, σύμφυτος. Tertull. advers. Valentinian. c. 2. Vitia in corpore connata.

CONNATO, & Connatatio a con, & nato afferunt multi ex Plauto. Sed nos invenire non potuimus, ne in Suppositis quidem.

CONNECTO, is, exui, exum, a. 3. connettere, congiugnere, idem quod necto, vel simul necto, conjungo. Quintil. l. 5. c. ult. ad fin. Inexplicabili serie aliquid connectere. Tacit. Ann. 13. c. 53. Mosellam atque Ararim, facta inter utrumque fossa, connectere. Plin. l. 6. c. 15. Adjabenis connectuntur Carduchi. confinano. Claudian. l. 1. in Rufin. v. 118. cæruleo vestes connexuit angue. cinse. Sic Valer. Flacc. l. 4. v. 334. Connectere tempora lauro. Tacit. 6. Ann. c. 47. Albucilla defertur impietatis in principem: connectebantur, ut conscii, Domitius, Vibius, &c. h. e. adjiciebantur. Cic. 1. de Fin. c. 20. Amicitia cum voluptate connectitur. Id. de Fato, c. 6. Si verum est, quod ita connectitur, Si quis oriente canicula natus est, in mari non morietur, illud quoque verum est, &c. V. Connexus, a, um. Gell. l. 10. c. ult. Particula atque conjungit verba & connectit. Horat. l. 2. ep. 2. v. 86. Connectere verba. mettere insieme, comporre. Colum. l. 10. v. 227. gracili connectere carmina filo. ¶ Connectere pro continuare orationem, Quintil. l. 2. c. 11. Nonnulli certa sibi initia, priusquam sensum invenerint, destinant: eaque diu secum ipsi meditati, desperata connectendi facultate, deserunt. ¶ Et pro continuare narrationem, narrare, perscribere, soggiungere, narrare. Plin. l. 36. c. 15. Connectere aliam majorem insaniam. Trebell. Poll. in Gallien. c. 11. extr. Longum est, ejus versus orationesque connectere.

CONNECTUS, a, um, connesso, idem quod connexus. Lucret. l. 2. v. 100. Exiguis intervallis connecta resultant. Id. l. 3. v. 557. Sive aliud quidvis potis es connectius eii Fingere. connexa al. leg. priore loco, posteriore conjunctius, & connexius.

CONNEXE, conjuncte. Martian. Capell. l. 4. pag. 117. Connexe dicere aliquid.

CONNEXIO, onis, f. connessione, actus connectendi, conjunctio, σύναψις. Pro complexione, seu conclusione syllogismi adhibetur multoties a Quintil. l. 5. c. ult. ¶ Apud Charis. initio l. 1. est idem quod syllaba.

CONNEXIVUS, a, um, connessivo, συμπλεκτικός, copulativus. Gell. l. 10. c. ult. Atque particula a Grammaticis conjunctio esse dicitur connexiva.

CONNEXUS, us, m. connexio. Lucret. l. 1. v. 626. varios connexus, pondera, plagas, Concursus, motus, &c.

CONNEXUS, a, um, connesso, congiunto, unito, συμπεπλεγμένος, συνημμένος, conjunctus, copulatus. Cic. 2. de nat. Deor. c. 38. Omnia inter se connexa & apta. Virg. 4. Georg. v. 257. Apes pedibus connexa ad limina pendent. Ovid. 12. Metam. v. 430. Connexi nodi. Propert. l. 2 el. 4. v. 23. crines. annodati. Lucan. lib. 3. v. 400. Lucus ramis connexis. intralciati. Rursus Cic. in Pison. c. 5. Persequere connexos his funeribus dies. h. e. consequentes hæc funera. Stat. 1. Achill. v. 174. magno jam tunc connexus amore. ¶ Connexum, i, apud Dialecticos est propositio, in qua duo membra connexione particulæ si conjunguntur. Gell. l. 16. c. 8. Quod Græci συνημμένον ἀξίωμα dicunt, id alii nostrorum adjunctum, alii connexum dixerunt. Id connexum tale est: Si Plato ambulat, Plato movetur: Si dies est, sol super terras est. Cic. 4. Acad. c. 30. Ipsa ratio connexi, cum concesseris superius, cogit inferius concedere. Adde de Fato, c. 7. ¶ De comparativo connexius. V. Connectus.

CONNISUS, V. in Connitor.

CONNITOR, eris, isus, & ixus sum. (Servius ad Æn. 1. v. 144. connixum antiquorum, connisus recentiorum esse, ait.) dep. 3. fare sforzo, sforzarsi, συνεπιχειρέω, conor, adnitor, operam do, simul & vehementer nitor. Cicer. 5. de Fin. cap. 15. de infantib. Cum autem paulum firmitatis accesserit, connituntur, ut se se erigant. Id. 3. Offic. c. 2. Quantum conniti animo potes, quantum labore contendere, tantum fac ut efficias. Accius apud eund. 1. de Divin. c. 22. Cornibus connitier in me arietare. pro conniti paragoge. Curt. l. 7. c. 3. Conniti ad surgendum. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 46. Equitatus in summum jugum virtute connititur. h. e. nisu ascendit. Liv. l. 1. c. 33. Omnibus copiis connixus Ancus, acie vincit. Virg. 10. Æn. v. 127. Fert ingens toto connixus corpore saxum. Valer. Flacc. l. 3. v. 193. Torserat hic totis connisus viribus hastam. Tacit. Ann. 15. c. 66. Conniti ad convincendum aliquem. &, cap. 51. Primores classiariorum labefacere connixa est. tentò di corrompere. ¶ Pro eniti, & parere, partorire. Virg. Ecl. 1. v. 15. Capella gemellos silice in nuda connixa reliquit. ubi Servius: pro eo quod est enixa id est partu soluta. nam hiatus causa mutavit] præpositionem, sicut (Æn. 1. v. 566.) secludite curas pro excludite. ¶ Sunt qui scribant conitor, conixus unica n, quasi non a con, sed a co, & nitor componantur. Ne placeat.

CONNIVENTIA, æ, f. connivenza, dissimulazione, ὄκνησις, actus connivendi: & translate dissimulatio peccati. Ascon. in, ß. Verr. 2. seu action. 1. in Verr. Ad gratiam ne Hortensii, an suam, an etiam conniventia Ciceronis ipsius, parum comperimus. Lamprid. in Alex. Sev. cap. 54. Tribunos capitali supplicio affecit, quod per conniventiam seditionem fecissent exercitus. Al. leg. cohibentiam. V. Cohibeo in fin.

CONNĪVĔO, ives, ivi, vel ixi, n. 2. serrare gli occhi, μύω, καμμύω, oculos claudo: ab obsoleto niveo (quod idem valet) inquit Voss. in Etymol. vel a νεύω, oculis innuo, ut aliis placet: vel a συννεφέω, obscuror, ut Martinio videtur. Cic. 2. de nat. Deor. cap. 57. Munitæ sunt palpebræ tanquam vallo pilorum, quibus & apertis oculis, si quid incideret, repelleretur, & somno conniventibus, &c. (Pro connivere somno, etiam connivere absolute dixit Apul. l. 4. & 8. Metam.) Id. de Harusp. resp. c. 18. Conniventes oculos Appii Claudii Cæci optare. chiusi. Sueton. in Calig. c. 51. Ad tonitrua & fulgura connivere, & caput obnubere solebat. Sil. l. 7. v. 729. Connivent, solemque pavent agnoscere visu. Plin. l. 11. c. 37. sect. 57. Hard. Graviores alitum inferiore gena connivent: columbæ, & similia, utraque. Id. ibid. sect. 54. Duo omnino gladiatores, qui contra comminationem aliquam non conniverent: & ob id invicti. Turpil. apud Priscian. l. 9. pag. 866. Putsch. Dum ego connixi somno, hic sibi prospexit, &c. ¶ Cum accus. Cassius ibid. Nam non connivi oculos ego deinde sopore. nisi malis esse accus. Græcum, ut subintelligatur κατά. ¶ Translate Plaut. Mostell. 3. 2. 144. Tr. Viden' coagmenta in foribus? Th. video. Tr. specta, quam arcte dormiunt? Th. dormiunt? Tr. illud quidem, ut connivent, volui dicere. si combaciano strette. Lucret. l. 5. v. 776. de sole, & luna deficientib. Cum quasi connivent, & aperto lumine rursum Omnia convisunt. Gell. l. 16. c. 3. Cava ventris ac stomachi inanitate diutina contrahuntur & connivent.

si ri-

si ristringono e chiudono. *Cic. pro Cæl. c.* 17. Multa nobis blandimenta natura genuit, quibus sopita virtus conniveret. *Gell. l.* 13. *c.* 27. *sub fin.* Mens debet esse erecta, ardua, nunquam connivens, nunquam aciem suam flectens. ¶ Sæpe ponitur pro dissimulare, *dissimulare*, *serrar un occhio*, *far le viste di non vedere*, quasi claudendo oculos, ne perperam facta videantur: Itali dicunt etiam familiari locutione, *far la gatta di Masino*, *che chiudeva gli occhi per non veder passare i topi*. *Cic. pro Cæl. c.* 24. Pro dii immortales! cur interdum in hominum sceleribus aut connivetis, aut præsentis fraudis pœnas in diem reservatis? *Id. Phil.* 1. *c.* 7. *extr.* Ea ipsa concedo: quibusdam in rebus etiam conniveo. (Adde *Agrar.* 2. *c.* 28. *post med.*) *Pers. sat.* 6. *v.* 50. Væ, nisi connives! *Gell. l. & cap.* 2. In publicis locis atque muneribus patrum jura cum filiorum, qui in magistratu sunt, potestatibus collata, interquiescere paululum, & connivere. ¶ Quod quidam ex *Silio* afferunt *l.* 7. *v.* 462. pacemque serenis Conniveus oculis; *condiscens* alii reponunt, multo rectius. ¶ Dicimur etiam *connivere*, cum oculos non omnino, sed pæne claudimus, ut acrius aciem intendamus, aut nimium fulgorem evitemus, *sbirciare*. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 54. *Hard.* Neroni fuerunt oculi, nisi cum conniveret, ad prope admota hebetes. ¶ Olim fuit etiam *connivo*, *is*, tertiæ conjugat. teste *Priscian. loc. sup. cit.* Hinc *Calvus ibid.* Cum gravis ingenti connivere pupula somno. ¶ Sunt qui scribunt *Coniveo* unico *n*, sed paucissimos admodum habent fautores.

CONNIXUS. V. *Connitor*.

CONNUBIALIS, le, *conjugale*, γαμήλιος, ad connubium pertinens, conjugialis. *Ovid. Heroid. ep.* 6. *v.* 41. Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia jura? *Stat.* 5. *Theb. v.* 112. Connubialia vincla. *Claudian. de* IV. *Consul. Honor. v.* 649. Carmen connubiale. *h. e.* epithalamium. Sic *Id. in ep. ad Seren. v.* 18. Vectigal connubiale lyræ. *tributo nuziale*.

CONNUBIALITER, connubiali more. *Mart. Capell. sub init. l.* 6. Cum ad Philologiæ concilianda consortia procum affatim connubialiter allegaret.

CONNUBĬUM, ii, n. *jus di matrimonio*, γάμος, ἐπιγαμία, jus conjugii legitimi, ut *Servius ad Æn.* 1. *v.* 73. tradit, seu ut *Ulpian. Regular. tit.* 6. definit, uxoris jure ducendæ facultas: a *con* & *nubo*. Addit *Ulpian. ibid.* Connubium habent cives R. cum civibus R. cum Latinis autem & peregrinis ita, si concessum sit: cum servis nullum est connubium. Hinc in veterib. æneis tabulis sub Vespasiano, Domitiano, & Hadriano, apud *Gruter. pag.* 573. *n.* 1. 2. & 3. & *pag.* 574. *n.* 6. & *pag.* 575. *n.* 1. militibus benemeritis *civitatem dedit*, & *connubium cum uxoribus*, *quas tunc habuissent*, *cum est civitas iis data*: *aut si cælibes essent*, *cum iis*, *quas postea duxissent*. Ex quibus patet uxorem non esse legitimam jure civili Romanorum illam, quæ ex eo populo ducatur, quocum connubium non sit: neque communicari cum illa civium R. commoda, neque natos inde liberos cives R. esse, (quamvis ingenui & liberi futuri sint) nisi jus connubii concedatur, ut cum benemeritis his militibus Imperatorum liberalitate factum est. *Liv. l.* 1. *c.* 9. Connubia non erant Romanis cum finitimis. & *lib.* 4. *cap.* 4. Ut connubium patribus cum plebe esset. & *cap.* 3. Dare connubium finitimis externisque. ¶ Item ipsum conjugium, *matrimonio*. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 9. Romulus Sabinorum connubia conjunxit. *Sallust. in Jug. c.* 21. Persæ paulatim per connubia Getulos secum miscuere. *Curt. lib.* 8. *c.* 4. *ad fin.* Persas & Macedones connubio jungere. *Virg.* 1. *Æn. v.* 73. Jungere aliquam alicui connubio stabili. *Sallust. in Jug. c.* 80. Ejus civitatis lingua modo conversa connubio Numidarum. *h. e.* junctis affinitatibus cum Numidis. *Virg.* 4. *Æn. v.* 214. Repellere connubia alicujus. *Ovid. Metam.* 6. *v.* 428. Jungere sibi aliquem connubio filiæ. *Virg. Æn.* 3. *v.* 319. & *Valer. Flacc. l.* 8. *v.* 421. Servare connubia. *h. e.* tenere, tueri fidem matrimonii. ¶ Apud *Ovid.* 2. *Amor. el.* 7. *v.* 21. Inire connubia alicujus est, cum ea concumbere. Adde *Lucret. l.* 3. *v.* 778. ¶ Translate *Plin. initio lib.* 16. Pomiferæ arbores ab homine didicere blandos sapores adoptione & connubio. *h. e.* insitione. ¶ Secunda syllaba longa est natura, produciturque a *Virg. cit.* 3. & 4. *Æn.* & alibi, & ab *Ovid. Valer. Flacc.* & aliis: at corripitur per systolen tum *Æn. l.* 1. *cit.* tum alibi non semel, ab *Ovid.* quoque *cit. l.* 6. *Metam.* & alibi, a *Lucret. loc. cit.* & aliis. ¶ Scribi etiam potest *conubium* simplici *n*, ut est in antiquis monumentis, & Pandectis Florentin.

CONNUBĬUS, a, um, adject. ad connubium pertinens, *matrimoniale*. *Apul. Metam. l.* 9. Connubia lege sociatus.

CONNŪBO, is, n. 3. idem quod nubo. *Apul.* Nescientibus parentibus puellari ætate connupseramus. Ita *Faber*, *Juncker.* & alii. Ego nondum ea verba in *Apuleio* reperi.

CONNUDATUS, a, um adject. idem ac nudatus. *Plin. l.* 28. *c.* 7. Mulier in mense connudata.

CONNUMĔRO, as, avi, atum, a. 1. idem ac numero, vel annumero, *connumerare*, συναριθμεῖν. *Paul. Dig. lib.* 1. *tit.* 5. *leg.* 14. Inter liberos connumerabitur. *Ammian. l.* 25. *c.* 4. (*al.* 11.) Vir profecto heroicis connumerandus ingeniis. *Arnob. l.* 5. *sub fin.* seu *pag.* 187. Quemadmodum connumeratis, & dicitis. ¶ *Ovidio* etiam tribuitur *l.* 5. *Trist. el.* 4. *v.* 20. Se quoque in exemplis connumerare solet. sed *annumerare* plerique omnes legunt.

CONON, onis, m. Κόνων, Atheniensium dux fuit, qui prœlio victus a Lysandro Lacedæmoniorum duce, sponte abiit in exsilium ad Artaxersem Persarum Regem, cujus auxilio patriam, cui servitutem attulerat, in libertatem restituit. *Justin. l.* 5. & 6. Fuit præstantissimus Imperator, & filium Timotheum, & ipsum summum Imperatorem, hominemque doctissimum reliquit. V. *Nepotem*, qui utriusque vitam conscripsit. ¶ Fuit & alius Conon Samius Astrologus, qui septem libros de Astrologia edidit.

CONOPEUM, i, n. *padiglione da letto*, velum circa lectum ad arcendos culices, quos Græci κώνωπας vocant. Apud Ægyptios in usu maxime erat, cum propter paludes Nili magna culicum copia infestarentur. Græce scribitur κωνωπεῖον, & in quodam epigr. etiam κωνώπιον: qua ratione *Horat. Epod.* 9. *v.* 16. Sol aspicit conopeum. pænult. correpta. & *Propert. l.* 3. *el.* 9. *v.* 45. Fœdaque Tarpejo conopea tendere saxo. At *Juvenal. sat.* 6. *v.* 80. Ut testudineo tibi Lentule conopeo, &c. ubi Spondaicus est versus. ¶ Scribitur & *conopium*: atque hoc modo scribi malunt *Bentlej.* & *Heins.* cum pænult. correpta usurpatur: quia Græce & κωνώπιον legitur, extrita, ut mos est illis, præpositiva diphthongi. ¶ Voce hac usus est etiam *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 10. *ad fin.* ne forte putes esse solum poeticam.

CONOPON DIABASIS, κωνώπων διάβασις, locus est in insula contra quartum Nili ostium, in quem statis anni temporibus culices transire solent. Κώνωπες enim sunt culices, & διάβασις, transitio. *Plin. l.* 4. *c.* 12. *a med.*

CONOR, aris, atus sum, dep. 1. *sforzarsi*, *tentare*, πειράομαι, ἐπιχειρέω, nitor, tento, do operam, aggredior, molior, cogito, mihi propono. *Terent. Andr.* 4. 1. 53. Conari manibus pedibus, noctesque & dies, dum prosim tibi. *Nepos in Datam.* c. 7. Qui prius cogitare, quam conari consuesset. *Cic. in Orat. c.* 30. Vides, Demosthenem multa perficere, nos multa conari: illum posse, nos velle. *Id. ibid. c.* 10. Conari opus magnum & arduum. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 19. Quod planum facere non modo non possis, verum ne coneris quidem. *Id.* 2. *Catil. c.* 9. Desperant, se id, quod conantur, consequi posse. *Id.* 2. *de Orat. c.* 14. *sub fin.* Poetas omnino, quasi alia quadam lingua locutos, non conor attingere. *non mi azzardo di leggerli*. *Id. pro Quint. c.* 20. Conaris hoc dicere, neminem exstitisse, qui, &c! *ardisci dire?* *Id. in Divin. Verr. c.* 14. Nunquam ille me opprimet consilio: nunquam ullo artificio pervertet: nunquam ingenio me suo labefactare, atque infirmare conabitur. *h. e.* audebit, poterit. *Nepos in Annib. c.* 8. Conari multa stulte. *tentare*, *intraprendere*. *Lucret. l.* 6. *v.* 768. ipsa de re nunc dicere conor. *mi accingo*. *Terent. Phorm.* 1. 2. 2. Conari obviam alicui. *subaudi* ire, *procurare d' incontrarlo*. ¶ Proverbium, seu potius sententia est illud *Manilii l.* 1. *v.* 95. Omnia, conando, docilis solertia vincit. ¶ Participia sunt *conans*, *conandus*, *conatus*. *Cic. Fam.* 5. *ep.* 12. Coram me tecum hæc agere conantem deterruit pudor quidam. *Virg.* 9. *Æn. v.* 398. Oppressum rapit, & conantem plurima frustra. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 31. Nactus aditus ad ea conanda, quod &c. & *cap.* 65. Quod fuit illis conandum, atque omni ratione efficiendum. *Id. l.* 2. *B. Gall. c.* 12. Id oppidum oppugnare conatus, expugnare non potuit. *messosi a battere*. ¶ *Conarem* pro *conarer* legi apud *Priscian.* ex *Ennio*, referunt quidam, quod ego nondum vidi.

CONQUADRATUS, a, um, adject. in quadri formam redactus, *quadrato*, τετραγωνοειδής. *Colum. l.* 8. c. 3. *ad fin.* Perticæ conquadratæ.

CONQUADRO, as, avi, atum, a. 1. *quadrare*, in quadrum formare, τετραγωνίζω. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 481. & *c.* 12. *n.* 9. Aureum later, quod conquadravit religio. ¶ Item aptus sum, par fio, convenio. *Sidon. l.* 2. *ep.* 2. Hinc aquarum surgit cella coctilium, quæ consequenti unguentariæ, spatii parilitate conquadrat. & *ep.* 4. Illi familiæ splendor, probitas morum, patrimonii facultas in omne decus pari lance conquadrant. & *lib.* 3. *ep.* 7. *ad fin.* Vero dicta conquadrant.

CONQUÆSTOR, oris, m. idem ac conquisitor, vel simul quæstor. *Varr. l.* 5. *de L. L. c.* 8. ubi tamen lectio nonnihil dubia est.

CONQUASSATĬO, onis, f. *conquassamento*, *crollamento*, συσσεισμός, concussio, commotio. *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 13. Morbus, & ægrotatio ex totius valetudinis corporis conquassatione & perturbatione gignuntur.

CONQUASSATUS, a, um, adject. concussus, *conquassato*, *crollato*, *sbattuto*. *Lucret. l.* 3. *v.* 442. Conquassatum corpus. *Cic. pro Sext. c.* 26. Exteras nationes illius anni furore conquassatas videbamus.

CONQUASSO, as, avi, atum, *conquassare*, *scuotere*, συσσείω, concutio. *Cic.* 1. *de Divin. c.* 43. Apulia maximis terræ motibus conquassata est. ¶ Item contero, confringo. *Cato R. R. c.* 52. Si calix erit, conquassato. ¶ Translate *Lucret. l.* 3. *v.* 600. Conquassatur enim tum mens animique potestas Omnis. *Sulpic. ad Cicer. Fam.* 4. *ep.* 5. *a med.* Omnes provinciæ conquassatæ sunt. *sbattute dalla guerra*. & *Jul. Firmic. lib.* 3. *cap.* 13. *sect.* 4. Maximis periculis conquassari.

CONQUĔROR, ereris, estus sum, dep. 3. *dolersi*, *lamentarsi*, μέμφομαι, ἀγανακτεῖν, idem quod queror, aut valde queror, doleo, deploro. *Cic. pro Sext. c.* 2. Nihil ab eo prætermissum est, quod aut pro republica conquerendum fuit, aut pro reo disputandum. *Id. Fam.* 5. *ep.* 2. *circa med.* Nihil tecum de tui fratris injuria conqueror. *Id.* 6. *Verr. c.* 50. Non illi decumarum imperia, non bonorum direptiones, non iniqua judicia, non vim, non contumelias conquerebantur. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 74. Et quod non ab initio fecerint, conqueruntur. *Sueton. in Tiber. c.* 34. Corinthiorum vasorum pretia in immensum exarasse, graviter conquestus. *Sil. l.* 8. *v.* 94. Conqueriturque tibi. *h. e.* tecum. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 164. ignaris nequidquam conqueror auris. *Liv. l.* 1. c. 53. Patris in se sævitiam intolerabilem conquerens. ¶ Inter *conqueri*, & *lamentari* hoc interest, quod illud est graviter dolere justa accusatione admixta, & ut virum decet: hoc muliebri ejulatu & fletibus, feminarum more. *Pacuv.* apud *Cic.* 2. *Tuscul. c.* 21. Conqueri fortunam adversam, non lamentari decet: Id viri est officium: fletus muliebri ingenio additus.

CONQUESTĬO, onis, f. *conquestione*, *doglianza*, *querela*, *lamento*,

μέμ-

μέμψις, actus conquerendi. Cic. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 7. Ubi nullum auxilium est, nulla conquestio, nullus senatus, nulla concio. h. e. nullus locus conquerendi, & accusandi eos, qui injurias fecerunt. Sueton. in Tiber. c. 70. Composuit & carmen lyricum, cujus est titulus, Conquestio de L. Cæsaris morte. Senec. ep. 78. Conquestiones dolorum præteritorum. ¶ Apud Rhetores conquestio est una ex tribus conclusionis, seu perorationis partibus, in qua auditorum misericordiam captamus. In hac primum auditoris animum mitem & misericordem conficere oportet, quo facilius conquestione commoveri possit. Hæc ex Cic. lib. 1. de Invent. cap. 52. & 55. ¶ Translate Plin. lib. 10. c. 23. Coturnicum volantium conquestio labore expressa.

CONQUESTUS, us, m. idem quod conquestio. In sexto casu Liv. l. 8. c. 7. ad fin. Tum libero conquestu exortæ voces sunt. Adde Sil. l. 10. v. 291. & Stat. l. 1. Achill. v. 399.

CONQUIESCO, is, evi, etum, n. 3. riposarsi, fermarsi, cessare, ἡσυχάζω, idem quod quiesco, cesso, consisto. Cic. l. 5. de Fin. c. 20. Videmus igitur, ut conquiescere ne infantes quidem possint. Id. Attic. l. 1. ep. 5. sub fin. Nos ex omnibus molestiis & laboribus uno illo in loco (Tusculano) conquiescimus. Id. Fam. l. & ep. 1. Tu nisi perfecta re, de me non conquiesti. Syncope pro conquievisti. Cæs. lib. 3. B. Civ. c. 75. Impedimenta præmisit, ac conquiescere ante iter confectum vetuit. Id. lib. 7. B. Gall. c. 46. Ut meridie conquieverat. h. e. in lecto jacuerat dormiendi causa. Translate Cic. pro Mil. c. 14. Quando illius postea sica conquievit? Id. Agrar. 1. c. 7. Vectigal conquiescit. Id. pro leg. Manil. c. 6. Navigatio conquiescit. Id. pro Rabir. Post. c. 15. ad fin. Hieme omnia bella conquiescunt. Id. pro Dom. c. 38. Nunquam conquiescit fletus bonorum. Id. pro Mil. c. 25. extr. Conquiescere ab armis. Id. Attic. lib. 12. ep. 39. extr. Conquiescent litteræ, nisi quid novi exstiterit. Id. pro Rosc. Amer. c. 26. Ita postremo ejiciuntur, ut ne ad saxa quidem mortui conquiescant. ¶ Illa sunt medicorum. Cels. l. 6. c. 6. n. 34. Antequam sudor & calor domi conquierint. pro conquieverint. Id. l. 2. c. 8. Febris conquievit. Id. l. 7. c. 19. sub fin. Si inflammatio non conquierit. Id. l. 5. c. 26. n. 21. Sanguis conquiescit. si stagna. ¶ Illa quoque translata, atque elegantissima sunt, in quibus non cessatio ab opere, sed quies animi, securitas, & voluptas in re aliqua significatur. Cic. Fam. 9. ep. 6. ad fin. In nostris studiis libentissime conquiescimus. & pro Arch. c. 6. Hic homo suppeditat nobis, ubi & animus ex hoc forensi strepitu reficiatur, & aures convicio defessæ conquiescant. Id. 2. Fam. ep. 1. extr. Ut ætas nostra ingravescens, in amore atque in adolescentia tua conquiescat. Id. de Amic. c. 6. Conquiescere in amici mutua benevolentia. ¶ Proverbii genus est illud Plauti Pseud. 1. 1. 121. De istac re in oculum utrumvis conquiescito. V. huic simile in Auris. ¶ Conquiesse pro conquievisse est apud Liv. l. 30. c. 13. ad fin. & conquierit pro conquieverit apud Cels. l. 7. c. 19. ad fin.

CONQUILIATUS, a, um. Conquiliata lana apud Plin. Valer. l. 1. c. 9. videtur quibusdam dicta esse quasi quisquiliata, h. e. decerpta leviter, & minuta quisquiliarum modo: aliis non lota, & immunda. Alii vero leg. condyliata. h. e. nodo constricta: alii conculcata.

CONQUINISCO, iscis, conquexi, n. 3. chinarsi a terra, abbassarsi, acquattarsi, ὑποκύπτω. Conquiniscere, & ocquiniscere, inclinari significat, inquit Non. c. 2. n. 118. Priscian. quoque l. 10. pag. 885. Putsch. exponit caput inclinare. Alii interpretantur, eo modo se inflectere, ut faciunt exoneraturi ventrem, mettersi coccoloni, accosciarsi. Derivant autem alii a conquinire (sic enim legunt apud Fest. pro coinquire) decubare: alii a cunire: alii a genu, quasi congeniscere: alii ab ipso inclinare, quasi concliniscere, &c. Plaut. Cist. 4. 1. 5. Faciundum est puerile officium: conquiniscam ad cistulam. Id. Pseud. 3. 2. 75. Si conquiniscet istic, conquiniscito simul. Pompon. apud Priscian. loc. cit. Accessi ad patrem: prendo manum, in terra ut cubabat nuda: ad eum ut conquexi, interim mulieres conspiciunt.

CONQUINO, as, V. Coinquino.

CONQUIRO, is, isivi, isitum, a. 3. cercare con diligenza, raccogliere, ἀναζητέω, συμπορίζομαι, diligenter quæro, investigo, comparo: a con, & quæro. Cic. 3. Offic. c. ult. Conquirere undique suavitates. Id. 4. Acad. c. 27. Studiose omnia conquirere. Id. 6. Verr. c. 19. Conquiri Diodorum tota provincia jubet. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 61. Toto flumine Ibero naves conquirere. Sallust. in Jug. c. 78. Conquirere ex agris quam plurimum pecoris. Vatin. ad Cicer. 5. Fam. ep. 9. Terra marique conquirere aliquem. Vellej. l. 2. c. 22. Conquirere aliquem ad mortem. Nepos in Dion. c. 8. Conquirere socios ad aliquem interficiendum. Plin. l. 36. c. 12. Conquirere opes meretricio quæstu. Tacit. 3. Hist. c. 76. Dona ac pecunias acerbe per municipia conquirere. rfigere. Id. 15. Ann. c. 21. extr. Conquirere suffragia ¶ Translate Cic. 3. de Orat. c. 8. Sed quid ego vetera conquiram, cum mihi liceat uti præsentibus exemplis, atque vivis? Auct. Dial. de Orat. c. 15. Mecum ipse conquiro causas hujus differentiæ. Tacit. 15. Ann. c. 56. Conquirere omnes artes ad aliquem opprimendum. Id. Ann. 12. cap. 68. Conquirere solatia. & Ann. 14. cap. 44. argumenta ¶ Quod apud Festum legitur Conquirere, coercere; Critici monent legendum esse Coinquire, vel Coinquere, (de quo V. suo loco.) ut sermo sit de arboribus deputandis, & coercendis.

CONQUISITE, adverb. con istudio, diligentemente, studiose, cum cura, ζητητικῶς. Auct. ad Herenn. in fin. lib. 2. Hæc si ut conquisite conscripsimus, ita tu diligenter fueris consecutus, &c. Gell. l. 3. c. 10. sub fin. Hæc Varro conquisite admodum scripsit. Afran. apud Non. c. 1. n. 117. Commercata conquisite edulia.

CONQUISITIO, onis, f. ricerca diligente, ζήτησις, actus conquirendi, investigatio. Cic. de Univ. c. 2. extr. Difficillimum est in omni conquisitione rationis exordium. Tacit. 2. Hist. c. 84. Conquisitio pecu-

niarum. ¶ Conquisitio militum est militum delectus, cum Imperator pro sua auctoritate, quos ei visum fuerit, etiam invitos ad militiam conscribit. Id in majoribus plerumque Reipubl. periculis fieri consuevit. Alioqui enim ultro nomina dabant. Cic. de Prov. Cons. c. 2. Exercitus ille noster, superbissimo delectu, & durissima conquisitione collectus, omnis interiit. Liv. l. 23. c. 32. sub fin. Ut in Piceno agro conquisitionem militum haberet. Id. lib. 25. cap. 6. ad fin. Conquisitionem ingenuorum per agros facere. Al. leg. habere. Adde lib. 29. c. 34. & 35.

CONQUISITOR, oris, m. ricercatore, qui conquirit, ζητητής. Speciatim conquisitores dicti sunt, qui a Magistratibus mittebantur ad conquirendos, qui nomina militiæ darent, ut in voce præced. dictum est: arrolatori. A nostris sa pelle appellantur. Cic. pro Mil. c. 25. Si Italiæ delectus, ut nonnulli conquisitores tui dictitant, si hæc arma, si delecta juventus contra Milonis impetum armata est. Liv. l. 21. c. 11. extr. Qui duo populi, delectus acerbitate consternati, retentis conquisitoribus, &c. Hirt. de Bell. Alex. c. 2. In omnes partes legatos conquisitoresque delectus habendi causa miserant. ¶ Huc adlusisse videtur Plaut. Merc. 3. 4. 80. Certum est, præconum jubere jam quantum est conducier, qui illam investigent. Post ad Prætorem illico ibo, orabo ut conquisitores det mihi in vicis omnibus, &c. ¶ Item exploratores, qui aliorum facta clam arbitrantur, ὠτακουσταί, spie. Plaut. Amph. prol. v. 65. Ut conquisitores singuli in subsellia eant per totam caveam, &c.

CONQUISITUS, a, um, ricercato, cercato con diligenza, ζητηθείς, diligenter quæsitus, studiose comparatus. Cic. 2. Agrar. c. 35. ad fin. Conquisiti atque electi coloni. Cels. l. 5. c. 26. n. 23. Peregrina & conquisita medicamenta. Lucret. l. 3. v. 420. Conquisita diu dulcique reperta labore Carmina. Cæs. lib. 6. B. Gall. c. 27. Urorum cornua studiose conquisita ab labris argento circumcludunt. Cic. 5. Tuscul. c. 21. Mensas conquisitissimis epulis exstruere. di squisitissimi cibi. ¶ Dicitur & de re mala. Cic. de Harusp. c. 26. extr. Si unum hominem poeta aliquis, fictis conquisitisque vitiis deformatum, vellet inducere.

CONRECTOR. V. Corrector.

CONRECUMBENS, & Correcumbens, entis, συγκατακλινόμενος, simul recumbens. Tertull. de testim. anim. c. 4. In convivio eorum, quasi præsentibus, & conrecumbentibus, &c.

CONREGIONE, aut veteri scribendi more, Conrecione, significat e regione, Festo teste, a dirimpetto: legiturque etiam in antiqua augurali formula templi effandi apud Varron. lib. 6. L. L. c. 2. Scaligero ita emendante: Interea conregione, conspicione, cortumione, utique ea rectissime sensi. Conregione, h. e. intra eas regiones, qua oculi conspicient, ut ipsemet Varro mox interpretatur.

CONREGNO, as, n. 1. simul regno, συμβασιλεύω. Paulin. Nolan. carm. 25. Nat. 10. S. Fel. c. 227. Sulpic. Sever. l. 2. Histor. c. 33. & Tertull. advers. Gnost. c. 13. ex D. Paul. ad Timoth. 2.

CONRESUPINATUS, & Corresupinatus, a, um, simul resupinatus. Tertull. de anim. c. 48. Neque corresupinatis internis, &c.

CONRESUSCITATUS, & Corresuscitatus, a, um, simul resuscitatus. Tertull. de resurr. carn. c. 23. ex D. Paul. ad Coloss. 2. vers. 12.

CONREUS, & Correus, i, m. qui ob eandem causam reus est, συνέννοχος. Ulpian. Dig. lib. 34. tit. 3. leg. 3. Dum a conreo meo petitur, ego inquietor.

CONRIDEO,

CONRODO,

CONRUGO,

CONRUO, atque ejus generis reliqua quære in Corrideo, Corrodo, &c.

CONRUSPARI, vel Corruspari, est conquirere, scrutari. Plautus: Conruspare tua consilia in pectore. Hæc Festus.

CONSACERDOS, otis, m. & f. συνιερεύς, qui simul cum alio in eodem sacerdotio est. Est Symmachi l. 10. ep. 74. & Paulini Nol. ep. 20. (al. 16.) cap. 2. & habetur etiam in veteri Inscript. Antiquit. Benevent. class. 1. n. 10. tradente simul Cosinia Celsina consacerdote sua.

CONSACRO, &c. V. Consecro.

CONSALUTATIO, onis, f. saluto scambievole, ἀσπασμός, actus invicem salutandi, vel multorum salutatio. Cic. 2. Attic. ep. 18. Huic plausus maximi, consalutatio forensis perhonorifica. Tacit. 4. Hist. c. 72. Nulla inter coeuntes exercitus consalutatio.

CONSALUTATUS, a, um, salutato, a pluribus salutatus. Tacit. l. 3. Hist. in fin. Domitianum Cæsarem consalutatum miles frequens in patrios penates deduxit.

CONSALUTO, as, avi, atum, a. 1. salutare scambievolmente, ἀσπάζομαι, invicem, vel simul saluto. Cic. 2. de Orat. c. 3. Cum inter se amicissime consalutassent. Id. 2. Phil. c. 24. Quam ex oppidis municipales, obviam necessario prodeuntes, non noto illo & mimico nomine, sed Voconiam consalutabant. Liv. l. 3. c. 26. Dictatorem eum legati gratulantes consalutant. Plin. l. 28. c. 2. Consalutare aliquem nomine. Senec. de Vita beata, c. 25. Cum deus undique consalutabor. ¶ Pro simplici saluto, Petron. in Satyr. c. 7. Ridens eum consalutavi. & cap. 131. Ut me consalutavit, quid est, inquit, &c.

CONSANESCO, is, anui, n. 3. risanarsi, ὑγιάζομαι, sanus fio. Cels. l. 7. c. 12. n. 4. de lingua. Et plerique quidem, ubi consanuerunt, loquuntur. Colum. l. 8. c. 2. Facta ulcera dum consanescunt, figulari creta linuntur. Id. l. 4. c. 27. Vitis celeriter consanescit. Cic. lib. 4. Fam. ep. 6. a med. Hoc tam gravi vulnere, etiam illa quæ consanuisse videbantur, recrudescunt. Al leg. consenuisse minus recte.

CONSANGUINEUS, a, um, adject. συγγενής, ὁμογενής, ὁμοπάτριος, sanguine, hoc est generis vinculo junctus. Stricte consanguinei dicuntur

tur a JCtis, *Cajo lib.* 2. *Instiut. tit.* 8. & aliis; fratres & sorores, eodem patre geniti, quamvis fortasse non eadem matre. Hinc sæpe præsertim a Poetis *consanguineus* ponitur pro fraterno, *fraterno*. *Ovid. Heroid. ep.* 14. *v.* 121. Et consanguineæ quondam centesima turbæ, Infelix, uno fratre manente, cadam. *Id. Metam.* 8. *v.* 476. Consanguineæ umbræ. *Stat.* 11. *Theb. v.* 407. Stat consanguineum campo scelus. *h. e.* fratres ad singularem pugnam parati. *Id. ibid. v.* 60. *de Tisiphone*. Et consanguineos in prœlia suscitet angues. *h. e.* angues suis capillis immixtos, secumque uno partu genitos. (Similem locum habemus apud *Tibull. l.* 3. *eleg.* 4. *v.* 87. *de Cerbero*, & apud *Sidon. carm.* 15. *v.* 28. *de Briareo.*) *Claudian. in Consul. Prob. & Olybr. fratrum*, *v.* 267. O consanguineis felix auctoribus anne. *Id. de B. Gild. v.* 286. Ne consanguineis certetur cominus armis. Adde *Valer. Max. l.* & *cap.* 5. *n.* 3. & *Acc.* apud *Cicer. de Divin. lib.* 1. *c.* 22. Absolute de sorore. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. v.* 117. ut linquens genitoris filia vultum, Ut consanguineæ complexum, &c. ¶ Late autem *consanguinei* vocantur quicumque sanguine inter se connexi sunt, ut *Cassius JCtus* apud *Ulpian. Dig. lib.* 38. *tit.* 16. *leg.* 1. *ad fin.* definit. Latissime vero omnes conjuncti, sive sint cognati, sive affines, *parenti*, *congiunti*. *Cic. l.* 1. *de Invent. c.* 24. Hominum genus consideratur natione, Grajus, an Barbarus; cognatione, quibus majoribus, quibus consanguineis. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 11. Ambarri necessarii, & consanguinei Æduorum. & *cap.* 33. Ædui fratres consanguineique sæpenumero ab Senatu appellati. *Sil. l.* 1. *v.* 608. & 655. Roma consanguinea Sagunti. (V. dicta in *Ædui*) *Id. l.* 7. *B. Gall. c.* 77. Propinqui & consanguinei nostri. *Virg.* 7. *Æn. v.* 366. Et consanguineo toties data dextera Turno. Ubi *Servius*: Filius est enim Veniliæ sororis Amatæ. *Claudian. l.* 2. *in Rufin. v.* 237. Quid consanguineas acies, quid dividis olim Concordes Aquilas. *h. e.* exercitus amicos, & affines etiam. ¶ Translate *Virg. Æn.* 6. *v.* 278. Et consanguineus Leti Sopor. (*κασίγνητος Θανάτοιο*. *Homer. Iliad.* 14. *v.* 231.) & *Colum. in proœm. l.* 1. *sub initio*. Res rustica, quæ sine dubitatione proxima & quasi consanguinea sapientiæ est. *quasi sorella*. ¶ *Consanguineum* pro *consanguineorum* est apud *Lucret. l.* 3. *v.* 73.

CONSANGUINITAS, atis, f. *συγγένεια*, sanguinis conjunctio, ut in voce præced. dictum est. Stricte pro fraternitate, *fratellanza*, *Ulpian. Dig. lib.* 38. *tit.* 8. *leg.* 4. Consanguinitatis jura a patre oriuntur: proximitatis autem nomine mater, &c. Adde *Procul. Dig. lib.* 1. *tit.* 7. *leg.* 44. ¶ Late pro quacumque sanguinis conjunctione, *consanguinità*, *parentela*, *Virg. Æn.* 2. *v.* 87. Consanguinitate propinquus. *Liv. l.* 7. *c.* 9. Cæritem populum, misericordia consanguinitatis, Tarquiniensibus adjunctum fama ferebat. Adde *cap.* 5. *l.* 8. ¶ Translate *Tertull. advers. Hæretic. c.* 32. *ad fin.* Consanguinitas doctrinæ. *h. e.* consensus, concordia, similitudo.

CONSANO, as, a. 1. *sanare*, *ἀκέομαι*, *ἐξυγιαίνω*, idem quod sano. *Colum. l.* 4. *c.* 29. Nec propter gelicidia corticem movet, ut cicatricem consanet. & *cap.* 24. *sub fin.* Vitis laniata putrescit humoribus, ne plagæ consanentur. ¶ Neutra significatione, consanescere, *risanarsi*, *guarire*. *Ulpian. Dig. l.* 21. *tit.* 1. *leg.* 10. Si homini digitus abscissus sit, membrive quid laceratum; quamvis consanaverit, &c. Ita *Torrentin.* at *Haloander* habet *consolidaverit*. Suspicatur *Hotoman.* legendum *consanuerit*.

CONSARCINATUS, a, um, *rattoppato, o cucito insieme*, *συῤῥαφθείς*, consutus, adsutus. *Ammian. l.* 31. *c.* 2. Indumenta ex pellibus silvestrium murium consarcinata. *Apul. l.* 7. *Metam.* Centunculi male consarcinati. ¶ Translate *Gell. l.* 13. *c.* 24. Verbum supplendi numeri causa extrinsecus additum & consarcinatum. *Ammian. l.* 16. *c.* 8. (*al.* 12.) Suasitque consarcinatis mendaciis, læsæ majestatis arcessere maritum. *Consutis dolis* eod. sensu dixit *Plautus Amph.* 1. 2. 211.

CONSARCINO, as, a. 1. *cucire insieme*, *rattoppare*, consuo, simul sarcio, *συγκεντάζω*, *συῤῥάπτω*. Translate *Gell. l.* 2. *c.* 23. *sub fin.* Versus sunt hi Cæcilii consarcinantis verba tragici tumoris. *Ammian. l.* 14. *c.* 5. (*al.* 12.) Crimina multa consarcinando. & *cap.* 9. (*al.* 28.) Æmulis consarcinantibus insidias apud Constantium. *h. e.* comminiscentibus.

CONSARRIO, is, a. 4. *zappare*, idem quod sarrio, aut simul sarrio. *Cato R. R. c.* 48. Eo stercus minutum addito, consarrito, glebasque comminuito. *Colum. l.* 11. *c. ult. post med.* Sulci omnes consarriendi.

CONSATIO, onis, f. V. in *Consitio*.

CONSATUS, a, um, satus, consitus, seminatus. *Solin. c.* 9. (*al.* 14.) *ad fin.* Olympias Alexandri mater nobiliorem ei patrem acquirere affectavit, cum se coitu draconis consatam affirmaret. *h. e.* gravidam factam, ea ratione qua *conserere arva muliebria Lucret. l.* 4. *v.* 1100. dixit. *Tertull. de resurr. carn. c.* 16. Caro ab exordio uteri consata, conformata, congenita animæ. *Id. de anim. c.* 43. Somnus est segregatio consati spiritus.

CONSAUCIATUS, a, um, *ferito*, sauciatus, vulneratus, *τραυματιζόμενος*. *Sueton. in Aug. c.* 20. Et crus, & utrumque brachium ruina pontis consauciatus.

CONSAUCIO, as, a. 1. *piagare*, *ferire*, *τραυματίζω*, *τιτρώσκω*, idem quod saucio, vulnero. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 19. Crebro & celeri vulnere corpus consauciari. *Sueton. in Ner. c.* 26. *extr.* Prætoris caput consauciavit.

CONSAVIOR, aris, dep. 1. & Consavio, as, a. 1. *baciare*, *κύομαι*, *φιλέω*, suavior, osculor. *Apul. l.* 2. *Metam.* Ubi primum consaviatus eum, &c. *Id. l.* 6. Jupiter prehensa Cupidinis buccula, consaviat. ¶ Legitur & *consuaviatus*, & *consuaviat*: quia & *savium*, & *suavium* dicitur.

CONSCELERATUS, a, um, *macchiato di scelleraggine*, *scellerato*, *μιαρός*, scelere pollutus, scelestus. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 24. Furiæ parentum pœnas a consceleratissimis filiis repetunt. *Id.* 3. *Verr. c.* 35. *extr.* Pirata consceleratus. *Id. in Pison. c.* 20. Deorum immortalium has esse in impios & consceleratos pœnas certissimas constitutas. *Id. pro Dom. c.* 28. *ad fin.* Propulsare vim consceleratam. *Id. pro Cluent. c.* 67. Illa conscelerata exsectio linguæ. *Id. ibid. c.* 10. Nefarius & consceleratus vultus. *Id. pro Sull. c.* 10. Consceleratus furor. *Id. Catil.* 2. *c.* 9. Mens conscelerata & nefaria. *Id. pro Sull. c.* 9. Voluntates consceleratæ & nefariæ. *Tacit.* 15. *Ann. c.* 55. Intestabilis & consceleratus. *Liv. l.* 2. *c.* 37. *extr.* Conscelerati contaminatique homines.

CONSCELERO, as, a. 1. *macchiare di scelleraggine*, *contaminare*, *μιαίνω*, *καταμιαίνω*, scelere polluo, contamino. *Liv. l.* 40. *c.* 8. *sub fin.* Agite, conscelerate aures paternas. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 34. Cur non & specto pereuntem, oculosque videndo Conscelero? *Catull. carm.* 66. *ad Jan. v.* 23. pater ipsius nati violasse cubile Dicitur, & miseram consceleresse domum.

CONSCENDO, is, endi, ensum, a. 3. *ascendere*, *montare*, *salire*, *ἐπιβαίνω*, *ἀναβαίνω*: a *con*, & *scando*, idem est quod ascendo. *Liv. l.* 29. *c.* 2. *ad fin.* Quia equos conscendendi equitibus spatium non fuerat. *Ovid.* 6. *Metam. v.* 222. Conscendere in equos. *Id.* 3. *Metam. v.* 299. æthera. *Id.* 3. *Trist. el.* 8. *v.* 1. & *Propert. l.* 2. *el.* 14. *v.* 15. currum. *Petron. in Satyr. c.* 116. in montem. *Propert. l.* 1. *el.* 6. *v.* 3. Riphæos montes. *Tibull. l.* 4. *el.* 1. *v.* 171. excelsos vitis conscendere ramos. *Valer. Flacc. l.* 2. *v.* 444. Et sol ætherias medius conscenderat arces. *Virg.* 4. *Æn. v.* 646. rogum. *Id.* 1. *Æn. v.* 180. scopulum. *Claudian. in* I. *Cons. Stilich. v.* 267. & *Sueton. in Tiber. c.* 17. tribunal. ¶ Sæpe est nauticum verbum, & significat navim ingredi, *imbarcarsi*. *Cic. Fam.* 14. *ep.* 7. Navem spero nos valde bonam habere: in eam simulatque conscendi, hæc scripsi. *Id.* 14. *Attic. ep.* 16. Conscendere in phaselum. *Nepos in Datam. c.* 4. & *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 96. navem. *Virg.* 10. *Æn. v.* 155. classem. *montar su la flotta*. *Id.* 1. *Æn. v.* 381. Bis denis Phrygium conscendi navibus æquor. ¶ Et absolute *Cic.* 2. *ad Q. Fr. ep.* 2. *extr.* Velim, quamprimum bona & certa tempestate conscendas. *Id. Attic. l.* 9. *ep.* 2. Si Cnæus bene comitatus conscendisset. Adde *Q. Fr. l.* 2. *ep.* 6. & *Ovid.* 1. *Trist. el.* 2. *v.* 41. ¶ Translate *Quintil.* (*seu quicumque alius auctor est*) *declam.* 377. *initio*. Per hominum deorumque contemptum ad ultimum nefas conscendere. *h. e.* ad parricidium.

CONSCENSIO, onis, f. ascensio, *ἀνάβασις*. Speciatim est actus conscendendi in navem, *imbarco*. *Cic.* 1. *de Divin. c.* 32. Conscensio in naves cum fuga.

CONSCENSUS, a, um, particip. a conscendo. *Justin. l.* 12. *c.* 10. Navibus conscensis Oceani litora peragrat. *Id. l.* 31. *c.* 4. Conscensa nave ad Annibalem revertitur.

CONSCIENS, entis, *συνειδώς*, conscius. *Tertull. de carn. Christi*, *c.* 3. Consciens Christus, quid esset.

CONSCIENTIA, æ, f. *notizia di molti*, *συνείδησις*, communis plurium scientia, seu notitia alicujus rei, præsertim malæ. *Cic. Catil.* 1. *c.* 1. Constrictam jam omnium horum conscientia teneri conjurationem tuam non vides? (Adde 2. *de Fin. c.* 9. *a med.* & *cap.* 22.) *Tacit. Ann.* 6. *c.* 21. Quoties super negotio consultaret, liberti unius conscientia utebatur. *Id. in Agric. c.* 2. Illo igne conscientiam generis humani aboleri arbitrabantur. *h. e.* comburendo cujusdam Historici scripta. *Id.* 13. *Ann. c.* 12. Assumere aliquem in conscientiam. *h. e.* adsciscere, ut simul sciat. Sic *Id. Ann.* 12. *c.* 67. Adhibere conscientiam alicujus. *Ulpian. Dig. lib.* 48. *tit.* 5. *leg.* 29. Quicumque ob conscientiam stupri accepit aliquid, pœna erit plectendus. *per esser consapevole*. *Curt. l.* 6. *c.* 8. Exonerare conscientiam suam. *h. e.* manifestare quæ novimus. *Justin. l.* 31. *c.* 4. Purgare publicam conscientiam. *Liv. l.* 3. *c.* 60. Illi conscientia, quid abesset virium, detrectavere pugnam. *ben sapendo*, *quanto di forze era essente*. ¶ Ponitur & pro simplici scientia, seu notitia & cognitione, quam quisque habet privatim alicujus rei, *scienza*, *notizia*. *Plin. l.* 7. *c.* 30. Regiæ fortunæ prælata litterarum conscientia. *Id. l.* 33. c. 3. Inserta margaritarum pondera e collo dominarum auro pendeant, ut in somno quoque unionum conscientia adsit. *h. e.* animus sciat, & cogitet se habere margaritas. *Flor. l.* 2. *c.* 12. Nemo regum diutius amissæ fortunæ conscientiam retinuit. *h. e.* notitiam, ac memoriam. ¶ Hinc sæpe dicitur de scientia ac judicio animi circa recte aut prave facta, *conscienza*: ex qua oritur voluptas animi ex honestis actionibus, *buona conscienza*: & timor, sollicitudo, anxietas ex turpibus, *rimorso*. Hæc *conscientia animi* ab *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 60. & *Cic. Attic. l.* 13. *ep.* 49. 2. *de Fin. c.* 16. & 17. & *Phædro in prol. l.* 3. *v.* 47. appellatur: nempe quia opponitur illi, de qua modo dictum est, notitiæ communi cum aliis, & est propria solum animi cujusque. *Cic. pro Mil. c.* 23. Magna vis est conscientiæ in utramque partem, ut neque timeant, qui nihil commiserint, & pœnam semper ante oculos versari putent, qui peccarint. *Id.* 2. *Phil. c.* 44. Satis in ipsa conscientia pulcherrimi facti fructus est. *Id. de clar. Orat. c.* 71. Consolari se conscientia optimæ mentis. *Id.* 3. *Fam. ep.* 7. *extr.* Hæc ad te scripsi liberius, fretus conscientia officii mei. *Id. Attic. l.* 10. *ep.* 4. Sustentari præclara conscientia. *Liv. l.* 5. *c.* 25. Illud se tacere, suam conscientiam non pati. *Cic. in Pison. c.* 17. Oppressus conscientia scelerum tuorum. *Id. Parad.* 5. *c.* 3. Ex conscientia peccatorum timor exoritur. *Trajan. ad Plin. l.* 10. *ep.* 39. Cum haberent conscientiam conditionis suæ. *h. e.* scirent se esse servos. ¶ In plur. num. *Cic. Parad.* 2. Te conscientiæ stimulant maleficiorum tuorum. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 24. Malæ cogitationes conscientiæque animi. *Id. pro Cluent. c.* 20. Consilia conscientiasque facinorum supplicio dignas judicare. *l' esser a parte ne' misfatti*.

¶ Cum

¶ Cum ablat. & præpos. *de*, *Salluſt. in Catil. c. 36. in ep. Catil. ad Catul.* Satisfactionem ex nulla conſcientia de culpa proponere decrevi. ¶ In hac significatione ſæpe abſolute ponitur. *Cic. 12. Attic. ep.* 27. Mea mihi conſcientia pluris eſt, quam omnium ſermo. ¶ Plerumque tamen in malam partem. *Id. 2. Catil. c. 6.* Homo audaciſſimus, conſcientia convictus reticuit. *Id. l. 1. de Legib. c.* 14. Angor conſcientiæ. *Salluſt. in Catil. c.* 15. Conſcientia mentem vexat. *Id. in Jug. c.* 37. Ex conſcientia diffidens rebus ſuis. *Senec. ep. 97. ſub fin.* Conſcientia flagellantur facinora mala. *Curt. l. 5. c.* 11. Stimulante conſcientia. *Id. l. 3. c. 6.* Aliquas conſcientiæ notas in ipſo ore deprehendere. ¶ Item metonymice pro ipſa culpa, ſeu reatu, unde oritur conſcientiæ angor, *colpa, reità. Salluſt. in Jug. c.* 89. Non placuit reticere, ne quis modeſtiam in conſcientiam duceret. ¶ *Recta conſcientia*, item metonymice, pro honeſtate, ſeu vita cum virtute acta. *Cic. Attic. l. 13. ep.* 20. In omni vita ſua quemque a recta conſcientia tranſverſum unguem non oportet diſcedere. *Plin. l. 1. ep.* 22. Plurimas vivendi cauſas habens, optimam conſcientiam, optimam famam, maximam auctoritatem. ¶ Dicitur etiam *bona*, aut *mala* conſcientia. *Quintil. l. 6. c. 1.* (*al. c. 2.*) Deorum invocatio velut ex bona conſcientia profecta videri ſolet. *Salluſt. in Jug. c.* 66. Ex mala conſcientia digna timere. *Adde Senec. ep. 12. ad fin.* & *l. 1. de clem. c. 15.* & *Tacit. in Agric. c. 1.* ¶ Salva conſcientia. V. *Salvus*. ¶ *Conſcientia mille teſtes* proverb. apud *Quintil. ſub fin. c. 11. l. 5.* quo ſignificatur, conſcientiam nunquam mentiri, ſed rem prodere, & certam facere, non ſecus ac ſi mille teſtibus confirmaretur.

CONSCINDO, is, idi, iſſum, a. 3. *lacerare*, συντέμνω, διαῤῥήγνυμι, idem quod ſcindo, diſcindo, diſcerpo, lacero. *Cic. 7. Fam. ep.* 18. *ſub fin.* Epiſtolam tuam conſcidi innocentem. nihil enim habebat, quod non vel in concione recte legi poſſet. *Terent. Eun.* 4. 3. 4. Veſtem omnem miſeræ diſcidit: tum ipſam capillo conſcidit. *Cic. 5. Verr. c.* 23. Pugnis & calcibus aliquem conſcindere. ¶ Tranſlate *Cic. 2. Attic. ep.* 19. Conſcindere aliquem ſibilis. *Lucret. l. 5. v.* 46. Quantæ conſcindunt hominem cuppedinis acres Sollicitum curæ? *h. e.* vexant, cruciant. ¶ Abſolute *Cic. Attic. l. 8. ep. ult.* Is me ab optimatibus ait conſcindi. *h. e.* maledictis lacerari.

CONSCIO, is, n. 4. a *con*, & *ſcio*, conſcius ſum, ſcio, cognoſco. *Lex XII. Tab.* apud *Auct. ad Herenn. l. 2. c.* 13. & *Gell. l. 17. c.* 2. Ante meridiem cauſam conſcito. *h. e.* cognoſcito. Sed mira eſt hoc loco lectionis varietas. ¶ *Conſcire ſibi aliquid* eſt alicujus pravi facinoris conſcium eſſe, *aver la conſcienza macchiata*. *Horat. l. 1. ep. 1. v.* 61. hic murus aheneus eſto, Nil conſcire ſibi, nulla pallescere culpa. ¶ Alium hujus verbi uſum non facile invenies.

CONSCIOLUS, i, diminut. a Conſcius. *Catull. carm. 66. ad Januam, v.* 41. Sæpe illam audivi furtiva voce loquentem Solam conſciolis hæc ſua flagitia. *Al. leg.* cum ancillis: *alii aliter*.

CONSCISCO, is, ivi, itum, a. 4. *deliberare, determinare*, συμψηφίζομαι, idem quod ſciſco, vel ſimul ſciſco, delibero, decerno, ſtatuo. *Liv. l. 1. c.* 32. *ex veteri formula bellum indicendi*: Quas res nec dederunt, nec fecerunt, nec ſolverunt, pio puroque duello quærendas cenſeo; itaque conſentio, conſciſcoque. *Id. l. 10. c.* 18. Tuſci fere omnes conſciverant bellum. *Al. leg.* conciverant: *alii* concitaverant. (Adde *l. 33. c. ult.*) *Id. l. 28. c.* 22. Facinus in ſe ac ſuos fœdum ac ferum conſciſcunt. *Cic. 3. de Leg. c. 3. extr.* Creatio magiſtratuum, judicia, populi juſſa, vetita, cum ſuffragio conſciſcentur, optimatibus nota, plebi libera ſunto. ¶ In uſu frequentiore habet ſignificationem exſequendi, *eſeguire*, ut, conſciſcere ſibi mortem, *darſi la morte*, nempe exſequi id quod deliberaveris & decreveris. *Cic. pro Cluent. c.* 61. Qui ſi quid animi, ac virtutis habuiſſet, mortem ſibi ipſe conſciſſet. ſyncope pro *conſcivisset*. *Id. in Bruto, c.* 11. Veneno ſibi mortem conſciſcere. *Id. 7. Fam. ep.* 3. Conſciſcenda mors voluntaria. *Plin. l. 36. c.* 15. Labor, incertum, longior, an periculoſior, paſſim conſcita nece. *eſſendoſi molti data la morte*. *Brut. ad Cicer. ep. 16. circa med.* Neque incolumis fui Cæſare vivo, niſi poſtquam illud conſcivi facinus. *mandai ad effetto*. *Liv. l. 5. c.* 53. & *l. 10. c. 34. ſub fin.* Ut exſilium ac fugam nobis ex eo loco conſciſceremus, quem &c. *h. e.* nos ultro exſilium & fugam caperemus. Eodem modo *l. 29. c.* 36. & *l. 10. c.* 17. & *Tacit. 3. Hiſt. c.* 9. locutus eſt. *Gell. l. 10. c.* 17. Modum, quo Democritus excitatem conſcivit, Laberius poeta deſcripſit. ¶ *Conſciſcere bellum*, bellum facere, *far guerra*, dixit *Liv. l. 41. c.* 8. Vide *ibid. c.* 6.

CONSCISSIO, onis, f. *laceramento*, συντομή, actus conſcindendi. *Auguſtin. de morib. Eccleſ. Cath. c.* 34. Quid inter unitatem & conſciſſionem interſit.

CONSCISSURA, æ, f. idem ac ſciſſura. *Plin. l. 34. c.* 8. Etiam cicatricibus operis, atque conſciſſuris remanentibus. *Harduin.* legit *Concifuris* ex MSS. Editiones vet. 1469. 1470. & 1472. habent *conſciſſuris*.

CONSCISSUS, a, um, adject. ſciſſus, dilaceratus, *ſquarciato, lacerato*. *Plaut. Trucul.* 2. 1. 32. Pallula conſciſſa. *Terent. Eun.* 5. 1. 4. Conſciſſa veſtis. *Cic. Fam. 7. ep.* 25. Epiſtola conſciſſa. *Salluſt. orat. 1. ad Caſ. de repub. ordin.* Plebs R. in villa publica pecoris modo conſciſſa. *tagliata a pezzi*. *Cic. Verr. 5. c.* 23. Conſciſſus pugnis & calcibus. *peſto*. ¶ Tranſlate *Cic. Attic. 2. ep.* 19. Qua dominus, qua advocati ſibilis conſciſſi. *Juſtin. l. 2. c. 1. ſub fin.* Ægyptus adverſum vim incurrentium aquarum tantis ſtructa molibus, tot foſſis conſciſſa. *h. e.* interciſa.

CONSCITUS, a, um, particip. a conſciſco. *Liv. l. 9. c.* 26. Calavios mors haud dubie ab ipſis conſcita judicio ſubtraxit. *la morte da loro dataſi gli ſottraſſe*, &c. *Plin. l. 36. c.* 15. Conſcita nex.

CONSCIUS, a, um, *conſapevole, conſcio, partecipe, complice*, συνειδώς, συνεπιστάμενος, qui cum aliis ſcit aliquid ſive bonum, ſive malum, particeps, ſocius, teſtis. *Cic. 1. Attic. ep.* 18. Qui mihi & in publica re ſocius, & in privatis omnibus conſcius, & omnium meorum ſermonum particeps eſſe ſoles. *Id. 5. Fam. ep.* 5. Homo omnium meorum in te ſtudiorum & officiorum maxime conſcius. *Id. Attic. l. 2. ep. 24. poſt med.* His de rebus conſcium eſſe Piſonem generum meum. *Id. 2. de Fin. c.* 16. Ut excogitet, quo modo occulte, ſine teſte, ſine ullo conſcio fallat. *Id. pro Cal. c. 21. ad fin.* Huic facinori tanto mens tua liberalis conſcia eſſe non debuit. *Id. 6. Verr. c.* 56. Tot viros primarios eſſe temeritati & mendacio meo conſcios. *Plaut. Moſtell.* 2. 3. 46. & *Trucul.* 1. 1. 40. Facere aliquem conſcium. *Propert. l. 1. el. 10. v.* 2. Affueram veſtris conſcius in lacrymis. *Salluſt. in Catil. c.* 26. Sæpe antehac fidem prodiderat, creditum abjuraverat, cædis conſcia fuerat. *h. e.* particeps, *avea avuto mano in omicidj*. ¶ Item qui ſolus ſcit rem aliquam. Cum enim *ſcius* aut nihil, aut parum admodum ſit in uſu; pro eo *conſcius*, quæ ſonantior eſt vox, uſurpari cœpta: quod & *Non. c. 5. n.* 29. advertit. *Cic. 2. Tuſcul. c.* 4. Mihi conſcius ſum, nunquam me nimis cupidum fuiſſe vitæ. *Caſ. l. 1. B. Gall. c.* 14. Si alicujus injuriæ ſibi conſcius fuiſſet. *h. e.* injuriæ illatæ ſciſſet ſe reum eſſe. *Hirt. l. 8. B. Gall. c.* 44. Cum ſibi conſcius eſſet, quam inimicum deberet Cæſarem habere. *Virg. 1. Æn. v.* 604. Mens ſibi conſcia recti. ¶ Conſcius ſum mihi benefacienti, *vel* benefaciens: σύνοιδα ἐμαυτῷ, εὐεργετικῶς, vel εὐεργετῶν, formula Græcæ locutionis, qua teſtatur *Priſcian. l. 18. pag.* 1205. *Putſch.* etiam Latinos aliquando uſos fuiſſe. ¶ Abſolute idem eſt ac reus. *Plaut. Moſtell.* 3. 1. 13. Nihil eſt miſerius, quam animus hominis conſcius. *Senec. in Herc. Fur. v.* 692. Pudor ferus conſcios vultus tegit. *Id. in Hippol. v.* 495. Omnes conſcius ſtrepitus pavet. ¶ Tribuitur & aliis rebus. *Virg. 4. Æn. v.* 167. fulſere ignes, & conſcius æther connubii. *h. e.* præſens teſtis. *Id. 2. Æn. v.* 141. Numina conſcia veri. *Martial. l. 4. epigr.* 25. Et Phaetontei conſcia ſilva rogi. *Ovid. Heroid. ep. 17. v.* 265. furtivæ conſcia mentis littera. *Id. 8. Met. v.* 530. diri manus ſibi conſcia facti. *Id. Heroid. ep. 15. v.* 138. Antra conſcia deliciis. *Tibull. l. 1. el. 9. v.* 3. Nec mihi ſunt ſortes, nec conſcia fibra deorum. *h. e.* exta, quæ norunt quodammodo, ac manifeſtant deorum voluntatem. *Ovid. 2. Amor. el. 1. v.* 7. Atque aliquis juvenum, quo nunc ego, ſaucius arcu, Agnoſcat flammæ conſcia ſigna ſuæ. *h. e.* quæ flammam ſuam repræſentent, & ſignificent. *Id. 3. Metam. v.* 290. Quoque magis credas, Stygii quoque conſcia ſunto Numina torrentis. *h. e.* teſtes. *Senec. in Herc. Oet. v.* 1207. Virtus conſcia laudis. *h. e.* quæ ſcit laudem ſibi deberi. *Lucan. l. 1. v.* 20. Gens naſcenti conſcia Nilo. *h. e.* quæ accolit Nili fontes. *Virg. Æn. 12. v.* 668. Conſcia virtus. *h. e.* quæ ſuas vires cognoſcit.

CONSCREOR, aris, paſſ. 1. *ſpurgarſi*, pituitam, aut ſalivam exſcreando purgor, συνεκχρέμπτομαι. *Plaut. Perſ.* 2. 5. 7. Magnifice conſcreabor. Apud *Non. c. 7. n.* 92. hæc eadem *Plauti* verba referentem legitur *conſecrabor*: ſed vel corrupta eſt lectio, vel *Nonius* erravit turpiter, ut & *Lipſ.* adnotavit *l. 2. quæſt. epiſtolic. ep.* 4.

CONSCRIBILLO, as, a. 1. diminut. a *conſcribo*, ſed ejuſdem ſignificationis, ut *Non. c. 2. n.* 108. docet. Videtur tamen continere aliquem contemptum. *Varro ibid.* Itaque eas in ceram conſcribillavit. *Id. ibid.* Aſtrologi non ſunt, qui conſcribillarunt pigmentis cælum. *Catull. carm. 25. ad Thall. v.* 10. Ne laneum latuſculum, manuſque mollicellas Inuſta turpiter tibi flagella conſcribillent. *h. e.* vibicibus notent, aut ſcarificent, lacerent, ἐγγράφωσι, ἐπιγράφωσι. *ti graffino*. Antepænultima hoc loco a *Catullo* corripitur.

CONSCRIBO, is, ipſi, iptum, a. 3. *ſcrivere*, συγγράφω, idem quod ſcribo, vel ſimul ſcribo. *Cic. 12. ad Attic. ep.* 19. De Antonio quoque Balbus ad me cum Oppio conſcripſit. ¶ Eſt etiam militare verbum. Nam *conſcribere milites* eſt cogere, & eorum nomina ſcribendo milites facere, *far ſoldati, arrolare*. *Cic. poſt redit. ad Quir. c.* 5. Cum homines in tribunali Aurelio palam conſcribi, centuriarique vidiſſem. *Lentul. ad Coſſ. l. 12. Fam. ep. 15. ſub fin.* Milites, quos Dolabella ex Aſia conſcripſerat. *Caſ. l. 1. B. Gall. c.* 10. Duas legiones conſcribere. *Plaut. Mil.* 1. 1. 76. Cogere & conſcribere latrones. ¶ Item generatim deſcribere etiam extra rem militarem, *torre in nota*. *Cic. pro Planc. c.* 18. & 19. Conſcripſiſſe, ſequeſtrem fuiſſe, tribules decuriaſſe. ¶ Sæpe ſignificat ſcribendo componere, rem aliquam ſcribendo tractare. *Cic. 7. Fam. ep.* 19. Inſtitui Topica Ariſtotelea conſcribere. *Id. pro Roſc. Amer. c.* 35. Conſcribere volumen. *Id. Attic. l. 4. ep. 1. ad fin.* legem. *far una legge*: componere legem populo proponendam. *Id. de Haruſp. reſp. c.* 20. teſtamenta. *Id. Attic. 13. ep.* 50. epiſtolam de aliqua re alicui. *Nepos in Lyſand. c. ult.* librum multis verbis. *Ovid. 2. ex Pont. el. 9. v.* 73. ſtultam conſcripſimus artem. *Auct. ad Herenn. initio l. 1.* De ratione dicendi conſcribere. ¶ Aliquando lacerare, ſcarificare, concidere. *graffiare*. *Plaut. Pſeud.* 1. 5. 132. Stilis me totum uſque ulmeis conſcribito.

CONSCRIPTIO, onis, f. *ſcrittura*, συγγραφή, actus conſcribendi. *Cic. pro Cluent. c.* 67. Falſæ conſcriptiones quæſtionum. *h. e.* tabulæ. *Vitruv. initio proæm. l.* 7. Omnium generum ſenſus conſcriptionibus memoriæ tradendos curaverunt. *h. e.* libris conſcriptis. *Sidon. l. 7. ep.* 18. De libelli conſcriptione meditari. *Arnob. l. 7. pag.* 242. Quid hiſtoriæ ſibi volunt, quid annales, quorum in conſcriptionibus legimus, &c? Adde *pag.* 253.

CONSCRIPTOR, oris, m. *ſcrittore*, συγγραφεύς, qui conſcribit. *Quintil.* (*ſeu quicumque alius auctor eſt*) *declam.* 277. Conditor conſcriptorque legis. *Arnob. l. 1. pag.* 33. & 34. Conſcriptores noſtri mendaciter iſta prompſerunt. Adde *Auguſtin. ep. 18. a med.*

CONSCRIPTUS, a, um, *scritto*, συγγεγραμμένος, idem quod scriptus, scribendo compositus. *Cic. pro Cluent. c. 66.* Fortunas alterius litteris conscriptas in judicium afferre. *Id. de clar. Orat. c. 35.* Liber conscriptus de consulatu, de rebus gestis. *Cæs. l. 5. B. Gall. c. 46.* Epistola Græcis litteris conscripta. *Ovid. 2. Amor. el. 5. v. 17.* Conscripta vino mensa. ¶ *Id. 5. Trist. el. 3. v. 55.* veterum digne veneror conscripta virorum. *gli scritti*. Al. leg. *cum scripta*. ¶ Item inter milites descriptus, *arrolato*. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 85.* Legio conscripta. *Tacit. 3. Ann. c. 42.* Ala equitum conscripta Treveris. ¶ Patres conscripti, ἔγγραφοι προσεγγεγραμμένοι, *Senatori*, in Senatu R. primum dicti sunt, inquit *Festus*, qui ex equestri ordine patribus adscribebantur, ut numerus Senatorum expleretur. *Id. sub litera Q.* explicatius hæc addit: Qui patres, qui conscripti vocati sunt in Curiam, quo tempore Regibus urbe expulsis, P. Valerius Cons. (*Liv. l. 2. c. 1.* & *Tacit. 11. Ann. c. 25.* hoc L. Junio Bruto ejus collegæ attribuunt. *Dion. Halic. l. 5.* utrique consuli) propter inopiam Patriciorum, ex plebe (*Liv. ibid.* ex primoribus equestris gradus) adlegit in numerum Senatorum centum & sexaginta & quatuor, ut expleret numerum trecentorum: & duo genera appellata sunt. Tangit hic *Fest.* morem eorum temporum, quo post Senatores hosce conscriptos, additosque Senatui, accensus ita eos vocare in Senatum solebat: qui patres, quique conscripti, &c. V. *Liv. loc. cit.* Hosce conscriptos patres *Tacit. loc. cit.* appellat patricios *minorum gentium*, ut eos, quos Romulus instituerat *majorum*. *Liv.* vero *l. 1. c. 35.* & *47.* *minorum gentium* appellat illos centum, quos Tarquinius Priscus adlegerat. Qui vero post eos in Senatum adsciti sunt (quod sæpius est factitatum) *allecti* sunt appellati: de quib. V. suo loco. Verum non desunt ex recentioribus, qui *conscriptos* putant appellatos eos, quos Romulus ipse post Sabinum bellum in Senatum adscivit, & primis centum patribus adjunxit. V. plura apud Eruditos, *Sigon. Panvin. Manut.* &c. ¶ Procedente tempore omnes patres *conscripti* vocati sunt: quæ appellatio in Orationibus *Ciceronis* passim occurrit. ¶ Absolute *Horat. in ar. Poet. v. 314.* Discere, quod sit conscripti, quod judicis officium. ¶ Denique *conscriptus* interdum est idem quod subscriptus, *sottoscritto*, quia qui subscribit, simul cum alio scribit. *Ulpian. Dig. lib. 38. tit. ult. leg. 2. ad fin.* Finge autem plenius conditionem conscriptam: nonne erit matri ignoscendum? ¶ Delineatus, descriptus. *Stat. l. 3. silv. 1. v. 117.* conscripta formatur imagine tela.

CONSĔCO, as, ecui, ectum, a. 1. *tagliare*, συγκόπτω, διατέμνω, idem quod seco, concido. *Ovid. 3. Trist. eleg. 9. extr.* Inde Tomos dictus locus est, quia fertur in illo Membra soror fratris consecuisse sui. *Ascon. in argum. Milonianæ a med.* Articulatim consecare aliquem. *Plin. l. 12. c. 19.* Consecare surculos. V. alia in *Consectus*. ¶ *Id. l. 36. c. 26. de massa vitri ferventis.* Consecat usque ad ossa quidquid afflaverit corporis. *abbrugia, o penetra fin sull' ossa*. *Petron. in Satyr. c. 137.* tremulo deduxit vertice canos, Consecuitque genas, oculis nec defuit imber. *si graffiò le gote*.

CONSECRANĔUS, a, um, adject. qui eorundem sacrorum particeps est, συμμύστης: item commilito, eodem sacramento obstrictus. *Capitolin. in Gord. c. 14.* Sacrati commilitones, imo etiam mei consecranei. *Tertull. in Apol. c. 16.* Sed & qui crucis nos religiosos putat consecraneus erit noster.

CONSECRATĬO, onis, f. idem ac sacratio, ἀφιέρωσις, *consacrazione*. *Cic. pro Dom. c. 48.* An consecratio nullum habet jus, dedicatio est religiosa? V. *Consecro*. ¶ Consecratio etiam dicebatur Imperatorum defunctorum in Deos relatio, ἀποθέωσις. quod primum in Augusto factum est. Fiebat autem exstructo rogo aromatibus farto, immissoque igne; quo accenso aquila emittebatur, quam dicebant animam demortui ad Deos evolantis. In Augustarum consecrationibus adhibebatur Pavo, qui Junoni est sacer. Omnem hunc ritum V. apud *Herodian. l. 4. c. 2.* Ipsa autem vox *consecratio* hoc sensu occurrit apud *Tacit. Ann. 13. c. 2.* & in nummis Augusti, Vespasiani, Titi, &c. item Liviæ, Flaviæ Domitillæ, Marcianæ, Matidiæ, &c. apud *Mediobarb. Patin.* & alios. nec semper pavo in nummis mulierum, sed aliquando etiam aquila visitur, ut in nummo Matidiæ, & alibi. ¶ Item institutio alicujus in sacerdotem, τέλεσις. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 303. n. 2.* D D. N N. Valente & Valentiniano Augg. VI. Id. Apr. tradidit Hierocoraica Aur. Victor Augentius filio suo Æmiliano anno trigesimo consecrationis suæ. ¶ Mira hujus vocis significatio est pro magica precatione seu sacrificio. *Lamprid. in Heliogab. c. 9.* Dictum est a quibusdam, per Chaldæos & Magos Antoninum id egisse, ut Marcomanni populo R. semper devoti essent, atque amici, idque factis carminibus & consecratione. Cum quæreret quæ illa essent, vel ubi essent, suppressum est: constabat enim, illum ob hoc consecrationem quærere, ut eam dissiparet.

CONSECRĀTOR, oris, m. *consacratore*, τελεστής, qui consecrat. *Tertull. de Pudic. c. 21. sub fin.* Auctor & consecrator Ecclesiæ. *Hieronym. ep. 83. ad Occan. c. 4.* Consecrator virginum. *Firmic. l. 4. c. 7. sub fin.* Consecratores simulacrorum.

CONSECRĀTRIX, icis, f. quæ consecrat. *Tertull. advers. Gnost. c. 3.* Ægyptus, inter cetera animalia, bovis etiam consecratrix. *h. e.* quæ bovem quoque deum facit.

CONSECRĀTUS, a, um, *consacrato*, ἀφιερωθείς, ἀφιερωμένος, Deo dicatus, sacer. *Cic. 6. Verr. c. 2. extr.* Hunc marmoreum Cupidinem, quod erat consecratus non attigit. & *cap. 57. extr.* Aristeus una cum Libero patre eodem in templo consecratus. ¶ Item Deus factus. *Cic. 2. de Legib. c. 11.* Ex hominum genere consecratos, ut Herculem, coli lex jubet. *Id. l. 1. de nat. Deor. c. 35. extr.* Beluæ a Barbaris propter beneficium consecratæ. & *l. 3. c. 20.* Tempestates, quæ populi R. ritibus consecratæ sunt. *Tacit. Ann. 13. c. 14. extr.* Claudius consecratus. V. *Consecratio*. Rursus *Cic. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 10.* In istis urbibus tuas virtutes consecratas, & in deorum numero collocatas vides. (Adde *l. 3. de nat. Deor. cap. 19. ad fin.*) ubi eodem modo locutus est. Intelligit autem statuas positas virtutibus Q. Fratris, eo modo quo *Providentiæ Tiberii*, *Pietati Augusti*, *Clementiæ*, &c. quæ leguntur in antiquis Impp. Rom. monumentis. *Lips. l. 1. Elect. c. 14.* ¶ Translate *Cic. 5. Tuscul. c. 4.* Socratis multiplex ratio disputandi Platonis memoria & litteris consecrata. *Id. pro Sext. c. 68. extr.* Opinio in illo sanctissimo Hercule consecrata. *Id. de Harusp. resp. c. 4. de Clodio*. Cogitet, si contentus sit iis sceleribus, quæ commisit, esse jam consecratum Miloni. *h. e.* devotum: velut sacrum, & detestabilem, destinatum esse Miloni, a quo per accusationem, legibus ac judicio conficiatur. *Id. 2. Tuscul. c. 2.* Qui certis quibusdam destinatisque sententiis quasi addicti & consecrati sunt. *Id. 3. Tuscul. c. 1.* Ars corporis curandi deorum immortalium inventioni consecrata. *h. e.* diis inventoribus attributa, & sacra habita.

CONSĔCRO, as, avi, atum, a. 1. *consacrare*, ἀφιερόω, καθιερόω, τελέω, ex profano sacrum ac religiosum facio, Diis dico: a *con*, & *sacro*, & ejusdem cum eo significationis. *Cic. pro Arch. c. 11.* Martis manubias Musis consecrare. *Id. Verr. 6. c. 29. extr.* Dare, donare, dicare, consecrare candelabrum Jovi Opt. Max. *formula aliquid Diis addicendi*. *Id. pro Dom. c. 55.* Consecrare aram in litore. & *cap. 47.* C. Atinius bona Q. Metelli consecravit, foculo posito in Rostris, adhibitoque tibicine. & *ibid. paulo post*. Tu capite velato, concione advocata, foculo posito, bona Gabinii consecrasti. (*Habes hic ritum bona alicujus consecrandi*.) *Sueton. in Cæs. c. 81.* Equos quos in trajiciendo Rubiconi flumini consecrarat, ac vagos, & sine custode dimiserat. ¶ Inter consecrare, & dedicare multiplex est discrimen. Consecrantur quæcumque res diis addicuntur, etiam agri, animalia, &c. dedicantur ea tantum, quæ ad deorum cultum proxime pertinent, ut signa, tabulæ, ædes, aræ, templa. Quæcumque dedicantur, consecrata sunt; non contra. Nam dedicatio supponit consecrationem, non contra. Dedicare interdum est uti incipere, encæniare: consecrare hoc sensu proprie non dicitur. Quædam consecrare quivis potest privatus: dedicare est Magistratus, aut illius, quem populus jusserit. Consecratio non habet certam formulam: at in dedicatione pontifex verba præibat, quibus illa perageretur. Denique alii consecrandi solemniter, alii dedicandi ritus fuere. Aliquando tamen hæc duo confunduntur. *Martial. l. 4. epigr. 30.* Et pisces venerare dedicatos. *h. e.* consecratos, Domitiano sacros in sinu Bajano. ¶ Quia quæ diis consecrantur, perpetuo sacra esse debent; hinc aliquando consecrare ponitur pro perpetuum facere, immortalitate donare. *Cic. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 15.* Cum amplissimis monumentis consecrare voluisses memoriam nominis tui. *Id. Attic. l. 12. ep. 18.* Consecrare aliquid omni genere monumentorum. *Id. pro Mil. c. 29. ad fin.* Qui tyrannos necaverunt, prope ad immortalitatis & religionem & memoriam consecrantur. ¶ *Consecrare aliquem* est inter deos referre, & deum facere, ἀποθεόω. V. *Consecratio*. *Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 24.* Liber, quem nostri majores auguste sancteque cum Cerere, & Libera consecraverunt. & *l. 3. c. 15.* Omne fere genus bestiarum Ægyptii consecraverunt. *Id. l. 2. de Leg. c. 11.* Bene vero, quod Mens, Pietas, Virtus, Fides consecratur manu. *h. e.* manu & arte factis & consecratis earum signis, in deorum numero habentur. *Curt. l. 9. c. 6. extr.* Olympiadem matrem immortalitati consecrare. *Vopisc. in Probo, c. 23.* Probi dignitas consecranda vultibus, & ornanda templis. *h. e.* iconibus factis, deorum more colenda. ¶ Translate *Cic. 2. de Leg. c. 2.* Patria, pro qua mori, & cui nos totos dedere, & in qua nostra omnia ponere, & quasi consecrare debemus. *h. e.* perpetuo addicere. *Id. in fragm. de consolat.* apud *Lactant. l. 1. c. 15.* Consecrare aliquem ad opinionem omnium mortalium. ¶ Ponitur & pro devovere, & tanquam exsecrabile occidendum destinare. *Liv. l. 3. c. 48.* Te, Appi, tuumque caput sanguine hoc consecro. *Plin. in Paneg. c. 64.* Expressit verba, quibus caput suum, domum suam, si sciens fefellisset, deorum iræ consecraret. ¶ Reperitur & *consacro* per *a*: quamquam rarius. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 18. n. 6.* Ex voto suscepto aram consacravit. Alia *pag. 867. n. 5.* Ollarum quæ in his ædificiis insunt, & consacratæ sunt. Al. hic leg. *consecratæ*.

CONSECTANĔUS, a, um, qui aliorum opinionem, aut doctrinam sequitur, qui est ejusdem sectæ, ὁμογνώμων. *Sidon. l. 3. ep. 6.* Vos consectanei vestri Plotini dogmatibus inhærentes. *Id. l. 7. ep. 9. init. concionis*. Et sic incipientes quoque, inter disputantium consectaneorum cathedras, mutum sustinuisse quinquennium. Adde *l. 1. ep. 1.* ¶ Item consequens. *Arnob. l. 7. pag. 214.* Si teneamus, universos animorum affectus ignotos diis esse, consectaneum est credere, nunquam deos irasci.

CONSECTARĬUS, a, um, ἐπακολουθητικός, qui ex aliqua re consequitur, consequens, connexus. *Cic. 4. de Fin. c. 18.* Illud vero minime consectarium, sed in primis hebes, &c. ¶ *Consectarium* absolute est argumenti brevis & adstricta conclusio, aperte ac statim ex præmissis consequens. *Cic. 3. de Fin. c. 8.* Consectaria me Stoicorum brevia & acuta delectant. Concludantur eorum argumenta sic: Quod est bonum, omne laudabile est: quod autem laudabile est, omne honestum est. Bonum igitur quod est, honestum est. Adde *4. de Fin. c. 18.*

CONSECTATĬO, onis, f. παρακολούθησις, sectatio. *Cic. in Orat. c. 49.* In hujus concinnitatis consectatione Gorgiam fuisse principem accepimus. *Plin. l. 14. c. 6. sub fin.* Manifestum est, supervacuam esse, generum (*vini*) consectationem in numerum, cum eadem vitis aliud aliis in locis polleat. *h. e.* enumeratio.

CONSECTĀTRIX, icis, f. παρακόλουθος, quæ sectatur. *Cic. 3. Offic. c. 33.* Est enim temperantia libidinum inimica, libidines autem consectatrices voluptatis.

CONSECTIO, onis, f. sectio, *taglio*, ἐκτομή. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 60. Arborum autem consectione, omnique materia & culta & silvestri, &c.

CONSECTOR, aris, atus sum, dep. 1. *seguitare*, *andar dietro*, ἀκολουθεῖν, frequentat. a *consequor*, sector, vel sæpe, aut omnino, aut diligenter sector. *Terent. Eun.* 2. 2. 18. Est genus hominum, qui esse primos se omnium rerum volunt, nec sunt: hos consector, his ultro arrideo, &c. *Plaut. Trinum.* 2. 1. 12. Eos cupit, eos consectatur, subdole blanditur. *Id. Pseud.* 4. 7. 137. Angiporta hæc certum est consectarier. (pro *consectari* paragoge) *h. e.* percurrendo sequi. *Plin. l.* 8. *c.* 47. Arieti naturale agnas fastidire, senectam ovium consectari. ¶ Translate *Cic.* 1. *de Fin. c.* 10. Amare, consectari, velle adipisci aliquid. *Id.* 2. *Offic. c.* 15. Alexander largitione benevolentiam Macedonum consectatur. *Id.* 1. *de Offic. c.* 2. Sisenna in historia puerile quiddam consectatur. *Id.* 2. *de Orat. c.* 27. Tardi ingenii est rivulos consectari, fontes rerum non videre. *Id. in Pison. c.* 24. Inanem aucupari rumorem, & omnes umbras etiam falsæ gloriæ consectari. *Id.* 1. *de Orat. c.* 8. *ad fin.* Ac ne plura, quæ sunt pæne innumerabilia, consecter, comprehendam brevi. *h. e.* ne plura dicendo persequar. *Plin. in Paneg. c.* 75. Sed quid singula consector, & colligo? quasi vero aut oratione complecti, aut memoria consequi possim. *Plin. alter l.* 2. *c.* 52. Consectari aliquid subtilius. ¶ Pro imitari, *imitare*. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 11. Vitium, quod nonnulli de industria consectantur, *affettano*. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 4. Consectari rationem disputandi Socratis. *Gell. l.* 12. *c.* 1. Scite & perite noster Maro, cum versus illos Homeri consectaretur, &c. ¶ Significat etiam insectari, persequi, urgere, *perseguitare*, διώκω. *Cic.* 2. *Attic. ep.* 18. Consectari aliquem clamoribus, & conviciis, & sibilis. *Nepos in Themist. c.* 2. Maritimos prædones consectando, mare tutum reddidit. *Cæs. l.* 3. *B. Gall. c.* 15. Singulas naves nostri consectati expugnaverunt. & *in fine l.* 5. Recedentes equites consectantur, atque occidunt. *Plaut. Bacch.* 5. 1. 7. Omnia me mala consectantur, omnibus exitiis interii. Adde *Hirt. de B. Afric. c.* 44. *a med.* ¶ Cum infinito *Apul. l.* 8. *Metam.* Dum forte passerem incantantem sepiculæ consectatur arripere. ¶ Passiva significatione *Laber.* apud *Priscian. l.* 8. *pag.* 793. *Putsch.* Uxorem suam a populo lapidibus consectari video.

CONSECTUS, a, um, *tagliato*, πετμημένος, concisus, sectus. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 59. *ad fin.* Servare rapa consecta in sinape. & *l.* 3. *c.* 10. *ad fin.* Nasturtium consectum minutatim. *Plin. l.* 17. *c.* 10. Truncus arboris consectus. *Id. l.* 30. *c.* 4. Consectus in tenues membranas.

CONSECUTIO, & Consequutio, onis, f. *conseguenza*, actus consequendi, consequentia, συνέπεια, ἀκολούθημα, ἐπακολούθησις. *Cic. l.* 1. *de Fin. c.* 11. Ipsa detractio molestiæ consecutionem affert voluptatis. *porta seco in conseguenza il piacere*. *Id. l.* 1. *de Invent. c.* 29. Simplex conclusio ex necessaria consecutione conficitur. ¶ Significat etiam rectam verborum constructionem, qua nimirum secundum leges Grammaticæ unum post aliud apte consequitur, σύνθεσις, σύνταξις. *Cic. in partit. c.* 6. Consecutio servanda est, ne generibus, numeris, temporibus, personis, casibus perturbetur oratio. Nam ut in simplicibus verbis quod non est Latinum, sic in conjunctis quod non est consequens, vituperandum est. ¶ Item genus argumenti, quod ex iis, quæ factum aliquod consequuntur, desumitur. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 2. enumerat inter sex partes, in quas distribuit narrationem defensoris. & *cap.* 5. definit his verbis: Consecutio est, cum quæritur, quæ signa nocentis, & innocentis consequi soleant. ¶ Item genus complexionis, hoc est conclusionis argumenti, qua inferimus non id, quod ex ipsa argumentatione directo conficitur, sed aliud, quod ex illo sequi necesse est: ut, Si peperit, cum viro concubuit: peperit autem: fecit igitur incestum. Ita *Cic. l.* 1. *de Invent. c.* 40. ubi addit paulo post: In iis argumentationibus, in quibus exitus perspicuus est, oportet consecutione uti. ¶ Item unus ex tribus modis cognitionis, hoc est earum quæstionum rhetoricarum, quæ ad solam cognitionem referuntur. Hic autem modus tractatur, cum, quid quamque rem sequatur, inquiritur: ut illud: Sit ne aliquando mentiri boni viri. *Cic. l.* 3. *de Orat. c.* 29. V. ¶ Denique idem est quod adeptio, *conseguimento*, τεῦξις, ἐπιτυχία. *Tertull. de Baptism. c.* 18. *extr.* Si qui pondus intelligant baptismi, magis timebunt consecutionem, quam dilationem. *Id. de resurr. carn. c.* 52. *post med.* Consecutio resurrectionis.

CONSECUTUS, & Consequutus, a, um, *chi vien dopo*, *o dietro*, qui sequitur, particip. *Cic. Phil.* 1. *c.* 13. Proximo, altero, tertio, reliquis consecutis diebus non intermittebas, &c. *Id. in frag.* apud *Non. c.* 1. *n.* 142. In quo tua me provocavit oratio, mea consecuta est segnis. *Plaut. Cist.* 1. 1. 93. Consecutus est clanculum me usque ad fores. ¶ Item qui obtinuit, & adeptus est, *chi ha conseguito*. *Cic. in fram.* apud *Non. c.* 4. *n.* 231. Ea, quæ es ab Senatu summo cum honore tuo consecutus. ¶ Passive *conseguito*, *ottenuto*. *Varro* apud *Priscian. l.* 8. *pag.* 792. *Putsch.* Consecuta negliguntur.

CONSEDO, onis, m. πάρεδρος, assessor, qui una sedet. *C. Hemina* apud *Non. c.* 1. *n.* 312. Nemo vicinus consedo.

CONSEDO, as, avi, atum, a. 1. *sedare*, idem quod sedo. *Cato* apud *Charis. l.* 2. *pag.* 184. *Putsch.* Maximos tumultus maturissime disjeci atque consedavi.

CONSELLÆ, arum, f. videntur esse idem quod sellæ, vel sellæ duplices. *Lucil.* apud *Non. c.* 4. *n.* 3. Consellas quoque prævalidis in funibus aptas. Sed alii leg. *tonsillas*.

CONSEMINALIS, le, idem ac consemineus. *Colum. l.* 12. *c.* 45. Propter quod etiam conseminalium vinearum non est tam firmum vinum.

CONSEMINEUS, a, um, πολύσπορος, id, in quo varia semina commixta sunt, ut *Silva consemineа*, quæ ex variis arborum generibus consita est: *Vinea conseminea*, in qua diversa vitium semina acervatim consusa sunt. *Colum. l.* 11. *c.* 2. Silvam siquis barbaricam hoc est consemineam velit facere. *Id. l.* 3. *c.* 21. Idque in vineis non consemineis observari difficile est.

CONSENESCO, escis, enui, *invecchiare*, συγγηράσκω, senesco. *Horat. l.* 3. *od.* 5. *v.* 5. Miles Crassi conjuge barbara Turpis maritus vixit, & hostium Consenuit socerorum in arvis. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 632. Illa sunt annis juncti juvenilibus, illa Consenuere casa. ¶ Translate *Quintil. l.* 9. *c.* 4. *post med.* Totus vero hic locus non ideo tractatur a nobis, ut oratio, quæ ferri debet ac fluere, dimetiendis pedibus, ac perpendendis syllabis consenescat. *Id. l.* 3. *c.* 8. *sub fin.* (*al. c.* 10.) Consenescere in commentariis rhetorum. *Id. l.* 12. *c.* 11. Non est in una exercitationis specie consenescendum. *Propert. l.* 3. *el.* 5. *v.* 50. haud ulla carina consenuit. *h. e.* periit aliqua tempestate, antequam corrumpi vetustate inciperet. *Plaut. Rud.* 5. 2. 15. Veru in manibus consenescit. *h. e.* rubigine deteritur. *Plin. l.* 35. *c.* 10. Consenuit tabula carie. ¶ Sæpe ponitur pro deficere, languere, *mancare*, *perder il vigore*. *Plaut. Capt.* 1. 2. 30. Qui tuo mœrore maceror, macesco, consenesco, & tabesco miser. *Liv. l.* 9. *c.* 3. Animum quoque patris consenuisse in affecto corpore rebatur. *Cic. Attic.* 2. *ep.* 13. Noster amicus Magnus, cujus cognomen una cum Crassi Divitis cognomine consenescit. *h. e.* usurpari desiit. Eadem ratione & *Plin. initio proœm. Hist. nat.* locutus est. *Flor. l.* & *c.* 3. Donec invicta illa rabies, & impetus consenesceret. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 58. Veteres leges aut ipsas sua vetustate consenuisse, aut novis legibus esse sublatas. *Id. pro Cluent. c.* 2. Invidia consenescit. ¶ A *Varron. l.* 3. *R. R. c.* 9. *consenescere* dicuntur pulli gallinarum, cum pedibus infestantur, quia propter eos languent, laborant, & macie corrumpuntur: item ova ipsa, quæ inveterascunt, & inutilia ad incubandum fiunt.

CONSENSIO, onis, f. *consenso*, *consentimento*, ὁμόνοια, actus consentiendi, consensus. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 13. Omni in re consensio omnium gentium, lex naturæ putanda est. *Id. de Amic. c.* 4. Id, in quo est omnis vis amicitiæ, voluntatum, studiorum, sententiarum summa consensio. *Id. ad Brut. ep.* 7. Res omnium consensione laudata. *Id. post redit. in Sen. sub fin.* Nulla de illis magistratuum consensio. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 76. Tanta Galliæ consensio fuit libertatis vindicandæ, ut &c. ¶ Translate *Cic.* 3. *de Orat. c.* 5. *sub fin.* Omnia hæc, quæ supra, & subter, unum esse, & una vi atque una consensione naturæ constricta esse. ¶ In malam partem pro conspiratione prava, *congiura*. *Id. l.* 10. *ad Attic. ep.* 4. Quorum societatis & sceleratæ consensionis fides quo eruperit, vides. *Id.* 7. *Verr. c.* 4. Nulli ne motus in Sicilia servorum, nullæ consensiones factæ esse dicuntur?

CONSENSUS, us, m. *consenso*, ὁμόνοια, idem quod consensio. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 15. Omnium consensus naturæ vox est. *Id.* 4. *Phil. c.* 5. Nunquam vester consensus major in ulla causa fuit. *Id. pro Ligar. c.* 12. Quis est, qui horum consensum conspirantem, & pæne conflatum non noverit? *Id. de Harusp. respon. c. ult.* Consensus ordinum est divulsus. *Id. in fragm. epist.* apud *Non. c.* 4. *n.* 93. Ex consensu civitatis. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 30. Se se habere quasdam res, quas ex communi consensu ab eo petere vellent. *di consenso di tutti*. *Id. ibid. l.* 2. *c.* 29. *extr.* Omnium consensu pax facta. *Tacit. l.* 1. *Hist. c.* 54. *extr.* Facilior inter malos consensus ad bellum, quam in pace ad concordiam. *Plin. l.* 14. *c.* 6. *extr.* Vina, de quibus consensus ævi judicaverint, hæc sunt. *h. e.* homines consentientes. *Id. l.* 17. *c.* 5. Quæ consensu laudatur. *h. e.* communi consensu. ¶ Translate *Cic.* 3. *de Orat. c.* 6. Mirus quidam omnium quasi consensus doctrinarum concentusque reperitur. *Id.* 2. *de Divin. c.* 15. Conjunctio naturæ, & quasi concentus atque consensus, quam συμπάθειαν Græci appellant. *Id.* 5. *de Fin. c.* 23. Conspiratio consensusque virtutum. ¶ *Consensu* pro *consensui*. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 29. Cujus consensu ne orbis quidem terrarum possit obsistere. V. *Concubitus*.

CONSENSUS, a, um, adject. *Gell. l.* 15. *c.* 26. Syllogismus est oratio, in qua consensis quibusdam et concessis aliud quid conficitur. ὁμολογηθέντων, *accordati*.

CONSENTANEE, adverb. *convenientemente*, συμφώνως. *Lactant. l.* 3. *c.* 8. Summum est bonum, cum natura consentanee vivere. *Hieron. l.* 3. *in Rufin. c.* 1. *extr.* Narrare aliquid memoriter, & consentanee. *h. e.* cum convenientia ad veritatem, *verisimilmente*.

CONSENTANEUS, a, um, *conveniente*, *confacente*, σύμφωνος, conveniens, consentiens, aptus, congruus: a *consentio*. *Cic. in Orat. c.* 22. Decere, quasi aptum esse, consentaneumque tempori & personæ. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 2. Hæ disciplinæ, si sibi consentaneæ esse velint, de officio nihil queant dicere. *h. e.* si sibi ipsæ consentiant, ut *Idem* ait paulo supra. *Vellej. l.* 2. *c.* 63. Vir vita & morte consentaneus. *h. e.* constans, & sibi conveniens. *Cic. Phil.* 9. *c. ult.* Ejus mors consentanea vitæ fuit. *corrispondente*, *conforme*. Eod. sensu *Id.* 3. *Fam. ep.* 6. Quod erat consentaneum cum iis litteris, quas &c. *s' accordava*. ¶ *Consentaneum est*, conveniens est, *è conveniente*. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 15. *extr.* Consentaneum est, in iis sensum inesse & intelligentiam. *Id.* 1. *Offic. c.* 20. Non est consentaneum, qui metu non frangatur, eum frangi cupiditate. ¶ *Consentanea* a *Cicer.* 2. *de Orat. c.* 39. *sub fin.* dicuntur antecedentia: quia quidquid antecedit quamque rem, id cohæret cum re necessario, ut *Id.* ait *in Top. c.* 12. *extr.*

CONSENTES dicti sunt Dii duodecim, quos in consilium accire dicitur Jupiter, uti docent *Arnob.* mox citandus, & *Augustin. l.* 4. *de Civ. Dei*, *c.* 23. Hi duplicis generis esse videntur Rustici, & Urbani.

bani. Rusticos enumerat *Varro l. 1. R. R. c. 1.* Jovem & Tellurem, Solem & Lunam, Cererem & Liberum, Robigum & Floram, Minervam & Venerem, Lympham ac Bonum Eventum, qui maxime agricolarum duces sunt. Urbanos vero, sex mares ac totidem feminas, nonnulli arbitrantur esse, quos *Ennius* duobus hisce versiculis comprehendit, apud *Apul. de Deo Socrat.* & *Martian. Capell. l. 1. pag.* 15. Juno, Vesta, Ceres, Diana, Menerva, Venus, Mars, Mercurius, Jovi', Neptunus, Volcanus, Apollo. ¶ Hi vocantur etiam Dii Penates & *majorum gentium:* item *Dii complices:* quæ appellatio, ut & *consentum*, ab Etruscis sumpta est, teste *Arnob. l. 3. pag.* 123. ¶ Idem tamen ipse *Varro* apud *Arnob. ibid.* deum Consentum nomina & numerum nesciri ait: & *Seneca l. 2. quæst. nat. c.* 41. scribit, *Superiores*, atque *Involutos* communi vocabulo dici: quod etiam *Apul. loc. cit.* innuere videtur. *Arnobii* verba adscribam. Varro, *inquit*, qui sunt introrsus atque in intimis penetralibus cæli, deos esse censet, quos loquimur (*scil.* Penates *de quibus hic sermo*) nec eorum numerum, nec nomina sciri. Hos Consentes & Complices Etrusci ajunt, & nominant, quod una oriantur, & occidant una: sex mares, & totidem feminas, nominibus ignotis, & miserationis parcissimæ: sed eos summi Jovis consiliarios, ac principes existimari. ¶ Dicti sunt *Consentes* vel a *consentiendo*, quasi in eo, quod gerendum est, consentiant. (unde vetus *Inscript.* in Museo Imperiali Vienn. apud *Maffei. pag.* 238. *n.* 4. *Mercurio Consentienti*) vel quasi *consulentes*, vel denique ab obsoleto *Conso*, *is*, quod συμβουλεύω, consulere significat, uti apud *Voss. in Etym.* legitur. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 3. n.* 2. J. O. M. ceterisque diis Consentibus M. Oppellius adjutor II. Vir. Col. Adde *n.* 3. ¶ In singulari numero *Inscript.* apud *Reines. class. 1. n.* 232. Cereri Pistiæ Consen. Ti. Claudius Aug. lib. Amaranthus. ¶ Ubicumque in veteribus monumentis legitur *consessus*, aut *concilium deorum*, ut apud *Gruter. pag. 2. n. 11. & 12.* dii Consentes intelligendi sunt. ¶ Docet *Varr. l. 7. L. L. c.* 38. in recto plur. dici *dii Consentes* non *dei*, & in patrio *deum Consentum* non *deorum Consentium*, ita usu postulante.

CONSENTIA SACRA, quæ ex multorum consensu sunt statuta. *Festus.* ubi notant Eruditi, fuisse gentilium inter se, ut Corneliorum, Valeriorum, &c. & pro tota gente facta fuisse, consentiente gentilitate.

CONSENTIA, æ. V. *Consentinus.*

CONSENTIENS, entis, *concorde*, *dello stesso parere*, unum & idem sentiens, conveniens, conspirans, concors, ὁμονοῶν. *Cic. 4. Acad. c.* 42. Epicurus cum Cyrenaicis de voluptate non consentiens. *Id. ad Brut. ep.* 15. Civitas in retinenda civitate consentiens. *Id. 1. de Fin. c. penult.* Amici multa amoris conspiratione consentientes. *Id. de Senect. c.* 17. Cujus de laudibus omnium est fama consentiens. *Id. 1. de Divin. c.* 39. Hominum consentiens auctoritas. *Liv. l. 10. c.* 40. Milites spei pleni, clamore consentienti pugnam poscunt. *Cic. 2. de nat. Deor. c.* 7. Tanta rerum consentiens, conspirans, continuata cognatio. *Id. in Bruto, c.* 38. Status, incessus, omnisque motus cum verbis, sententiisque consentiens. ¶ Fautor benevolus. Vet. Lap. apud *Maffei. in Mus. Vindobon. pag.* 237. Marti amico & consentienti sacrum Hermias dedicav. *Alius ibid. pag.* 238. Mercurio Consentienti sacrum, &c. ¶ Proprie est simul sentiens. *Scribon Larg. compos.* 104. Qui stomachum solutum habent, consentiente capite.

CONSENTINUS, a, um, ad Consentiam pertinens, quæ urbs est Brutiorum (nunc Calabriæ citerioris) *Cosenza*, ut Consentinus ager apud *Varr. l. 1. R. R. c. 7.* & *Plin. l. 16. c.* 27. ¶ *Consentini*, *orum*, sunt ejus urbis incolæ. *Cic. 1. de Fin. c.* 3. ¶ Ipsa autem Consentia nominatur ab eod. *Plin. l. 3. c. 5. ad fin.*

CONSENTIO, entis, ensi, ensum, n. 4. *accordarsi*, *consentire*, ὁμονοέω, ὁμολογέω, idem sentio, convenio, concordo: a *con*, & *sentio*. Sicut enim (inquit *Ulpian. Dig. lib. 2. tit. 14. leg.* 1.) convenire dicuntur, qui ex diversis locis in unum colliguntur, & veniunt; ita qui ex diversis animi motibus in unum consentiunt, idest in unam sententiam decurrunt. *Cic. 3. de Fin. c.* 3. Ratio nostra consentit, oratio pugnat. *Id. 4. Phil. c.* 3. Omnes mortales una mente consentiunt, arma contra illam pestem esse capienda. *Id. Agrar. 1. c.* 5. Si consenserint possessores non vendere, quid futurum est? *Id. 1. Phil. c.* 1. Atque his principiis reliqua consentiebant. *Id. 1. Offic. c.* 2. Sibi ipsi consentire. *h. e.* a se ipso non desciscere. *Colum. l. 12. c.* 2. Ubi chorus canentium non ad certos modos, neque numeris præeuntis magistri consensit, dissonum quiddam ac tumultuosum canere videtur. *Cic. 1. Offic. c.* 28. Inter se omnes partes cum quodam lepore consentiunt. *Id. de Univ. c.* 3. Oratio sibi constat, & ex omni parte secum ipsa consentit. *Cæs. lib. 1. B. Civ. c.* 19. Cum vultus Domitii cum oratione non consentiret. *Cic. 4. Phil. c.* 4. Deos immortales ad rempubl. conservandam arbitror consensisse. *Liv. l. 36. c.* 40. Consentire ad decernendum triumphum. *Sueton. in Calig. c.* 5. ad inducias. *Quintil. l. 4. c.* 2. Quædam partibus blandiuntur, sed in summam non consentiunt. *Justin. l. 13. c.* 4. Equites in Aridæum regem consentiunt. *s' accordano per farlo re.* *Sueton. in Aug. c.* 12. Ceteros duces, & exercitus consentire pro partibus. *Cic. 1. Phil. c.* 9. Omnes jam cives de reipubl. salute, una & mente & voce consentiunt. *Nepos in Alcib. c.* 11. Nescio quo modo in illo laudando consenserunt. *Cic. de Amic. c.* 23. De utilitate omnes uno ore consentiunt. ¶ Cum solo accus. *Cic. de Senect. c.* 17. In quem illud elogium unicum plurimæ consentiunt gentes, populi primarium fuisse virum. *Al. rectius ita disting.* In quem illud elogium unicum: Plurimæ consentiunt gentes, &c. *Liv. l. 8. c.* 6. Consensit & Senatus bellum. *Cic. 2. de Fin. c. ult.* Id ne consensisse de Calatino gentes arbitramur? *id* est accusativus communis. ¶ Passive impersonaliter. *Tacit. Ann. 1. c.* 13. De prioribus consentitur. *Quintil. l. 9. c.* 1. Inter plurimos consensum est, duas esse partes, &c. *Gell. l. 3. c.* 11. Super ætate Homeri atque Hesiodi non consentitur. *Liv. l. 30. c. 24. ad fin.* Permixto pæne Senatus populique concilio, consensum est, ut Asdrubal Ægimurum trajiceret. *d' accordo si convenne, o decretò, che* &c. ¶ Et in malam partem pro conjurare, conspirare, *congiurare*. *Cic. 2. Phil. c.* 7. Cum homines nefarii confiterentur, se urbem inflammare consensisse. *Cæs. l. 2. B. Gall. c.* 3. Neque se cum ceteris Belgis consensisse. *Cic. 7. Verr. c.* 8. Servos, quos ipse, belli faciendi causa consensisse judicavit, &c.

CONSENTIUS, vel Consentium. Vetus quædam Inscript. apud *Gruter. pag. 3. n.* 1. non optimæ notæ, ita incipit: *Consentio Deorum*: ubi intelligitur concilium deorum, hoc est Dii Consentes.

CONSEPIO, épis, a. 4. *chiudere con siepe*, περιφράττω, idem quod sepio. *Sueton. in Ner. c.* 33. Denique bustum ejus consepiri nisi humili levique materia, neglexit.

CONSEPTO, as, avi, atum, frequent. *serrare intorno*, uno septo includere. *Solin. c. 32. (al. 45.) de Ægypto.* Eligitur sacer lucus, in quo conseptant animalia diversissimi generis.

CONSEPTUM, ti, n. *serraglio*, *steccato*, *recinto*, περίβολος, περίφραγμα, locus conseptus, hoc est circum undique clausus. *Liv. l. 10. c.* 38. Ab integumento consepti, quo, &c. Significat locum in mediis Samnitium castris conseptum cratibus, pluteisque, &c. *Colum. l. 1. c.* 4. Alter majores, alter minus amplas quam postulavit modus agri villas exstruxit: cum utrumque sit contra rem familiarem. Diffusiora enim consepta pluris ædificamus, &c. *recinti*. *Id. l. 6. c.* 23. Laxo spatio consepta facienda sunt, ne &c. *le mandre de' buoi*. *Id. l. 8. c. 17. de piscinis*. Hos meatus fieri censemus per imam consepti partem. *Apul. sub init. l. 3. Metam.* Populus caveæ conseptum mira celeritate complevit. *Id. l.* 11. Ædibusque conductis, intra conseptum templi larem temporarium mihi constituo. ¶ Translate *Quintil. l. 12. c. 2. de Cicer.* Neque se tanta in eo unquam fudisset ubertas, si ingenium suum consepto fori, non ipsius rerum naturæ finibus terminasset. *dentro i limiti del foro*. h. e. si tantummodo res forenses tractasset, non etiam philosophiam attigisset. *Apul. l. 3. Metam.* Quæcumque commisero pectoris tui penetralibus, semper hæc intra conseptum clausa custodias. *h. e.* taceas. ¶ In vet. Inscript. apud *Gruter. pag. 1159. n. 6.* legitur *consæptum*. quod non est imitandum. ¶ Apud *Ennium* reperitur *conseptum*, teste *Festo*. sed hoc quoque est obsoletum.

CONSEPTUS, a, um, *chiuso all' intorno*, περιφραχτος, circum septus, & clausus. *Cic. de Senect. c.* 17. Ager conseptus, & diligenter consitus. *Liv. l. 10. c.* 38. Locus conseptus cratibus pluteisque. *Apul. l. 2. Metam.* Frequentis populi circulo conseptus. *cinto*, *attorniato*.

CONSEPTUS, us, m. conseptum. In sexto casu *Strabo Gallus in f.* Ut cum conseptu viridis consederis horti.

CONSEPULTUS, a, um, simul sepultus, συνθαπτόμενος. *Tertull. de resurr. carn. c.* 23. & *Hieron. ep. 1. ad Heliod. ex D. Paulo ad Rom.* 6. 4. Consepulti Christo in Baptismate.

CONSEQUENS, entis, *seguente*, *che vien dopo*, ἀκόλουθος, qui deinceps sequitur. *Cic. 1. de Fin. c.* 20. Spe eriguntur consequentis ac posteri temporis. *Id. de Senect. c.* 6. Memoriam illius viri excipient omnes anni consequentes. *tutti gli anni avvenire*. *Auct. ad Herenn. l. 2. c.* 5. Tempora tria, præteritum, instans, consequens. ¶ Item qui recte, atque ordine sequitur, qui apte cohæret. *Cic. in Partit. c.* 6. Ut in simplicibus verbis, quod non est Latinum, sic in conjunctis quod non est consequens, vituperandum est. V. *Consecutio*. *Id. 3. de Fin. c.* 15. Consentaneum & consequens alicui. ¶ Item quod ex alio sequitur, seu nascitur: quo sensu etiam substantivi more usurpatur, pertinetque plurimum ad Dialecticos. *Cic. 2. de Orat. c.* 53. Demonstrando, id, quod concludere velint, non effici ex propositis, nec esse consequens. *Id. in Orat. c.* 35. Ut efficiatur quod sit consequens iis, quæ sumentur ad quamque rem confirmandam. *Id. 4. de Fin. c. 24. extr.* Teneamus illud necesse est, cum consequens aliquod falsum sit, illud, cujus id cosequens sit, non posse esse verum. & *cap.* 19. Consequentibus vestris sublatis, &c. ¶ *Consequentia*, ἀκόλουθα, sunt ea, quæ rem aliquam natura, & necessario consequuntur: & differunt ab *Adjunctis*, quod hæc non semper eveniunt, illa semper, uti docet *Cic. in Topicis c.* 12. Præterea *adjuncta* sunt, quæ vel antecedunt rem ipsam, aut sunt in ipsa re, aut post, & spectantur in tempore: *consequentia* sunt post tantummodo, & spectantur in natura. Itaque hæc ad Dialecticos proprie pertinent, illa ad Oratores. Nihilominus *Quintil. l. 5. c.* 10. eum illis hæc confundit, ut a viris doctis jam est observatum. tametsi *l. 6. c.* 3. aperte distinxit. ¶ Præterea *consequens* dictum est a nonnullis genus quoddam ridiculi, quod petitur ab iis, quæ natura sequuntur, & cohærent. *Quintil. l. 6. c.* 3. ¶ *Consequens est*, sequitur, consentaneum est, *ragion vuole*. *Cic. 1. de Leg. c.* 5. Quoniam scriptum est a te de optimo Reipub. statu, consequens esse videtur, ut scribas tu idem de legibus. *Gell. l. 1. c.* 4. Consequens quidem fuerat sic dicere. *Ulpian. Dig. lib. 43. tit. 23. leg. 15. extr.* Consequens erit dicere, nihil eum consequi oportere. ¶ Comparativum *Augustin. l. 15. de Trin. c. 19. sub fin.* Quid consequentius, quam ut ipse sit caritas, qui &c.

CONSEQUENTER, *conseguentemente*, *per conseguenza*, ἀκολούθως, sequendo, ex consequenti. *Apul. sub init. l.* 10. Juvenis probe litteratus, atque ob id consequenter pietate modestiaque præcipuus. *Id. initio l.* 11. Corpora lunæ incrementis consequenter augeri. *h. e.* sequendo lunæ incrementa. ¶ Item congruenter, convenienter. *Ulpian. lib. 10. Dig. tit. 2. leg.* 18. His consequenter, si ex pluribus heredibus, &c. *Papinian. lib. 35. Dig. tit. 2. leg.* 11. Facile

quis

quis dixerit consequenter prioribus, non esse, &c. *Hieron. ep. 22. ad Eustoch. de custod. Virgin. c.* 5. Quam viderint pallentem atque tristem, miseram & Manichæam vocant: & consequenter. tali enim proposito jejunium hæresis est. *e con ragione.*

CONSEQUENTĬA, æ, f. *conseguenza, successione*, ἀκολουθία, actus post rem aliam sequendi, successio, consecutio. *Cic. 1. de Divin. c.* 56. Qui cursum rerum, eventorumque consequentiam diuturnitate pertractata notaverunt. *Gell. l. 12. c. 5. post med.* Per obscuram quandam, & necessariam naturæ consequentiam. *h. e.* per connexionem, qua sequitur ut natura ad dolorem gemat. *Auct. ad Herenn. c. 54. l.* 4. Per consequentiam significatio fit, cum res quæ sequuntur aliquam rem, dicuntur, ex quibus tota res relinquitur in suspicione: ut si salsamentarii filio dicas: Quiesce tu, cujus pater cubito se emungere solebat. *Papinian. Dig. lib. 4. tit. 3. leg.* 19. Debitore liberato, per consequentiam ipse quoque fidejussor dimittitur. *per conseguenza*, κατὰ παρακολούθησιν. Adde *Paul. ibid. lib. 19. tit. 1. leg.* 5. ¶ In plur. num. *Varr. l. 8. L. L. c.* 51. Quod quisque caput pertenderit, sequi debet ejus consequentias casus in declinando: ac non facere, cum dixerit recto casu Alcæus, in obliquis dicere Alcæoni. ¶ *Per consequentias* eodem sensu dicitur, quo *per consequentiam*. *Ulpian. Dig. lib. 26. tit. 8. leg.* 1. Prima ratio est, ut heres fiat: per consequentias contingit, ut debitum subeat. Adde *ibid. leg.* 7. & *Dig. lib. 47. tit. 10. leg.* 1. & *lib. 48. tit. 19. leg.* 9. & *tit. 22. leg.* 7. & alibi. Quin & in locis modo allatis *Papiniani*, & *Pauli* in editione *Torrentini* legitur *consequentiae*.

CONSEQUĬUM, ii, n. vel Consequia, æ, f. res, quæ consequitur, appendix, comitatus, *seguito, compagnia, aggiunta*. *Apul. l. 5. Metam.* Psyche sublimis evectionis appendix miseranda, & penduli comitatus extrema consequia, *Id. l.* 10. Novissimis trahebantur consequiis.

CONSĔQUOR, ĕris, ecutus, vel equutus sum, dep. 3. *seguire, andar dietro*, ἀκολουθέω, idem quod sequor, pone sequor, subsequor. *Cic. 5. Tuscul. c.* 34. Ptolemæo peragranti Ægyptum, comitibus non consecutis, cibarius in casa panis datus est. *Terent. Heaut.* 2. 3. 36. Continuo hic se conjecit intro: ego consequor. ¶ Significat etiam post sequi, seu venire postea, *venir dopo, o dietro*. *Cic. pro Mur. c.* 39. Si hæc elapsa de manibus nostris, in eum annum, qui consequitur, redundarint. *Id. in Bruto, c.* 15. Hunc consecutus est ætate Cato. *Id. 3. de Orat. c.* 2. Tum latus ei dicenti condoluisse, sudoremque multum consecutum esse, audiebamus. *Id. 4. Tuscul. c. 8. sub fin.* Pudorem rubor, terrorem pallor & tremor consequitur. *Id. 1. de Orat. c.* 35. Hæc cum Crassus dixisset, silentium est consecutum. *Vellej. l. 2. c.* 23. Cujus facti merita eum pœna consecuta est. & *cap.* 36. Consecutus Sallustium Livius. *h. e.* qui post eum vixit, floruitque. ¶ Item imitando sequi. *Cic. 2. de Leg. c.* 9. Eum morem cum brevitate, si potero, consequar. *Id. 1. de nat. Deor. c. 15. ad fin.* Quem Diogenes consequens in eo libro, qui &c. ¶ Item æquare. *Id. de clar. Orat. c.* 64. Nec majorem consequi poterat, & minori necesse erat cedere. *Id. 2. de Orat. c.* 15. Ita creber est rerum frequentia, ut verborum prope numerum sententiarum numero consequatur. Adde *Vellej. l. 1. c.* 17. ¶ Item consectari. *Cic. pro Leg. Manil. c.* 12. Quis unquam aut obeundi negotii, aut consequendi quæstus studio, tot loca adire potuit? ¶ Item auscultare, parere, obsequi. *Sallust. orat. 2. ad Cæs. post med.* Ubi plebes Senatui obedit, ejusque consilia consequitur. *Plaut. Asin.* 2. 1. 13. Certum hercle est vestram consequi sententiam. *Cic. 3. Catil. c.* 6. Dictæ sunt a principibus acerrimæ ac fortissimæ sententiæ, quas Senatus sine ulla varietate est consecutus. ¶ Item ex alia re nasci, fieri. *Id. de Fato, c.* 7. Si quod primum in connexo est, necessarium est, fit etiam quod consequitur necessarium. *Auct. ad Herenn. l. 2. c.* 18. Quoniam satis ostendere videmur, quibus argumentationibus, *&c.* consequi videtur, ut doceamus, &c. *Cic. 3. de Fin. c.* 19. Ex quo illud natura consequitur, ut &c. *viene in conseguenza*. ¶ Item assequi, pervenire ad aliquem, *arrivare*. *Cic. 2. Catil. c.* 4. Aurelia via profectus est: si accelerare volent, ad vesperam consequentur. *Id. 16. Fam. ep.* 1. Si statim navigas, nos Leucade consequere. *Virg. 11. Æn. v.* 741. Facile accipiter consequitur pennis columbam. *Ovid. 9. Metam. v.* 126. Vulnere non pedibus te consequar. *Pompejus ad Marcell. & Lentul. post ep. 12. l. 8. ad Atticum*. Consequi aliquem in itinere. *Terent. Phorm.* 5. 1. 23. Matrem ipsam ex ægritudine miseram mors consecuta est. ¶ Item persequi, urgere, *dar dietro*, διώκειν. *Curt. l. 5. c.* 4. Per mediam aciem erupit: sed consecutis strenue hostibus, renovato prœlio, cecidit. *Cæs. l. 1. B. Gall. c. penult.* Reliquos equites consecuti nostri, interfecerunt. ¶ Item persequi, exsequi, *eseguire, compire*. *Colum. l. 1. c. 2. ad fin.* His diebus, quæ præterita erunt superioribus, opera consequi oportet. ¶ Item sæpe, obtinere, assequi, *ottenere, conseguire*, ἐφικνεῖσθαι, ἐπιτυγχάνειν. *Cic. pro Cæl. c. 7. sub fin.* Ex reipub. causa gloriosam victoriam consequi. *Id. Fam. 1. ep. 5. extr.* Ut tuam pristinam dignitatem & gloriam consequare. *Id. ibid. ep. 7. sub fin.* Consequi aliquid per Senatum. *Id. pro Planc. c.* 25. magistratum. *Id. pro Dom. c.* 45. scientiam. *Id. 2. Fam. ep.* 11. famam. *Id. 2. Offic. c.* 13. magnam laudem ab aliquo. *Id. Fam. 1. ep. 2. ad fin.* Hoc videmur esse consecuti, ut ne &c. *Id. 1. de Fin. c.* 10. Quid ex eo consecutus est? laudem & caritatem. *Id. 1. de Offic. c.* 19. Consequi opes. ¶ In malam partem pro incurrere, incidere. *Plin. l. 9. ep.* 5. Malignitatis famam consequi. *Quintil. l. 8. c.* 2. Consequi vitium. *Cic. 1. de Orat. c.* 33. Perverse dicere homines perverse dicendo facillime consequi. ¶ Ponitur etiam pro addiscere, intelligere, percipere, assequi, complecti. *Auct. ad Herenn. in fin. l.* 2. Hæc si ut conquisite conscripsimus, ita tu diligenter fueris consecutus, &c. *Lucret. l. 1. v.* 460. rebus ab ipsis Consequitur sensus, transactum quid sit in ævo. *Cic. post redit. ad Quirit. c.* 2. Neminem unquam tanta eloquentia fuisse, qui vestrorum magnitudinem beneficiorum non modo augere, aut ornare oratione, sed enumerare, aut consequi possit. *Id. in fragm.* apud *Non. c. 4. n.* 95. Nec quanta, nec qualia sint, verbis consequi possum. *esprimere*. *Id. 6. Verr. c.* 26. Nullo modo possum omnia istius facta aut memoria consequi, aut oratione complecti. *mettere a memoria*. *Id. de Univ. c.* 3. Consequi similitudinem veri. *& mox*. aliquid animo. *Id. Q. Fr. l. 2. ep.* 12. Quantum conjectura consequor. *Id. Fam. 1. ep. 8. ad fin.* Nullam partem meritorum tuorum, non modo referenda, sed ne cogitanda quidem gratia consequi possum. *pareggiare*. ¶ Olim passiva significatione usurpatum fuit. *Orbilius vetus Scriptor* apud *Priscian. l. 8. pag. 791. Putsch.* Quæ vix ab hominibus consequi possunt. ἀνύεσθαι.

CONSĔQUUS, a, um, adject. idem quod consequens. *Lucret. l. 5. v.* 679. Consequa natura est jam rerum, & ordine certo.

CONSERENO, as, V. *Disserenat*.

CONSERMOCĬNOR, aris, dep. 1. *discorrere*, colloquor, sermonem habeo cum aliquo, ὁμιλέω. *Nigid.* apud *Gell. l. 10. c.* 4. Spiritum atque animum porro versum, & ad eos, quibus consermocinamur, intendimus. *Al. leg.* quibuscum sermocinamur.

CONSERMONOR, aris, dep. 1. idem quod superius. *Claud. Quadrigar.* apud *Gell. l. 17. c.* 2. Cum his consermonabatur. *Gell. ibid. Sermonari* rusticius videtur, sed rectius: *sermocinari* crebrius est, sed corruptius.

CONSĒRO, ris, evi, sĭtum, a. 3. *piantare, seminare*, φυτεύω, σπείρω, idem quod sero, semino, planto. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 52. extr.* Indus non aqua solum agros lætificat, sed eos etiam conserit. magnam enim vim seminum secum, frumenti similium, dicitur deportare. *Virg. Ecl. 1. v.* 73. en queis consevimus agros? *Id. 2. Georg. v.* 38. juvat Ismara Baccho conserere. *Colum. l. 7. R. R. c. 5. ante med.* Alii malleolo conseri vineam, melius existimant, alii viviradice. *Curt. l. 7. c.* 4. Conserere arva frumento. *Lucret. lib. 4. v.* 1100. Muliebria arva conserere. ¶ Cum translate sumitur, *erui, ertum* habet in præteritis: nisi malis ad sequens verbum pertinere. *Quintil. declam. 9. c.* 3. Ergo conseruit casus duratura longius a parvis initiis odia. *Arnob. l. 1. pag.* 39. Conserere simultates cum aliquo. *Lucret. l. 2. v.* 211. Sol lumine conserit arva. *h. e.* sparso lumine illustrat. ¶ Putant quidam inveniri præteritum *conserui* etiam in propria significatione. *Liv. l. 10. c.* 24. Quam arborem conseruisset, sub ea legere alium fructum, indignum esse. *Al. leg.* seruisset, *al. ex conjectura* consevisset. ¶ De Diis *conserentibus*, qui sunt humanæ generationis præsides, nempe a muliebribus arvis conserendis, V. *Arnob. l. 5. pag.* 169.

CONSĔRO, is, erui, ertum, a. 3. *intrecciare, mescolare, congiungere*, συμπλέκω, connecto, conjungo, commisceo. (Docent Etymologi, differre a superiore non solum positione præteriti, sed etiam origine ipsa, cum illud sit a σπείρω, semino, hoc ab εἴρω, necto. V. *Voss.*) *Curt. l. 6. c.* 5. Ramos arborum alium alii, quasi nexu, conserere. *Lucan. l. 4. v.* 136. Conseritur bibula Memphitis cymba papyro. (Adde *lib. 3. v.* 513.) *Ovid. lib. 3. Amor. eleg. 6. v.* 10. Quid juvat nocti conseruisse diem? *Id. Heroid. ep. 2. v.* 58. Pœnitet & lateri conseruisse latus. ¶ *Conserere sermonem, verba*, est colloqui cum aliquo. *Curt. l. 8. c.* 12. & *Stat. l. 2. silv. 1. v.* 5. ¶ *Conserere manum*, vel *manus, pugnam, prœlium*, est pugnare, *venir alle mani, attaccar la battaglia*, μιγνύναι τὰς χεῖρας. *Cic. pro Mur. c.* 9. Duxit exercitum, signa contulit, manum conseruit, magnas copias hostium fudit. *Liv. l. 6. c. 12. ad fin.* Ut decet spei plenos, & cum imparibus conserturos manus. *Plaut. Bacch.* 4. 9. 43. Conserere pugnam alicui. *h. e.* contra aliquem. *Ovid. Heroid. ep. 12. v.* 100. manus strictas inter se. *Liv. l. 5. c.* 36. & *Curt. l. 8. c.* 13. prœlia. *Liv. l. 35. c.* 4. certamen. & *Valer. Flacc. l. 3. v.* 123. tela manu. *h. e.* invicem conjicere. & *vers.* 31. bella. *h. e.* prœlium committere: qua ratione, *conserere bellum*, etiam *Lucan. l. 3. v.* 560. eod. sensu dixit. Et pro *conserere manus*, *Stat. l. 1. silv. ult. v.* 60. Edunt vulnera, conseruntque dextras. ¶ *Conserere manum* in jure quid sit, V. in *Consertus*. ¶ *Conserere manu* qui putant recte dici, nituntur præcipue celebri illa phrasi, *ex jure manu consertum* (de qua V. *ibid.*) Nam locus *Cicer. ad Attic. l. 7. ep.* 20. in optimis quibusque exemplaribus habet *manum*. ¶ Conserere sola crustis Phrygiis, apud *Auson. in Mosell. v.* 48. est marmore Phrygio solum sternere. ¶ Translate *Id. in fine ep.* 20. Vive, vale, & totidem venturos consere (al. leg. *congere*) Janos, Quot tuus, aut noster conseruere patres. *h. e.* vivendo continuavere.

CONSERPO, is, n. 3. idem quod serpo. *Liv. l. 39. c.* 16. Crescit, & conserpit quotidie malum. *Plerique al. leg.* serpit.

CONSERRĀTUS, a, um, in modum serræ factus. *Plin. l. 11. c.* 37. Sed spectatissimum insigne gallinaceis corpore conserratum. Sed melius alii leg. *corporeum serratum*.

CONSERTE, adverb. conjuncte. *Cic. de Fato, c.* 14. Omnia naturali colligatione conserte contexteque fiunt.

CONSERTĬO, onis, f. conjunctio, connexio, implicatio. *Arnob. l. 3. pag.* 107. Ad cervicum necessarias flexiones consertionibus verticum, atque ossea substructione fulciri.

CONSERTUS, a, um, *contesto, intrecciato*, συμπεπλεγμένος, connexus, contextus. *Virg. 3. Æn. vers.* 467. Loricam consertam hamis, auroque trilicem. *Id. ibid. v.* 594. Consertum tegmen spinis. Ubi *Servius* illigatum interpretatur. *Senec. epist.* 90. Comitatus virtutum consertarum, & inter se cohærentium. *Quintil. l. 5. c.* 10. Ut sunt tria tempora, ita ordo rerum tribus momentis consertus est. *h. e.* contextus initio, incremento, summa, ut *ibid.* subditur. *Liv. l. 21. c.* 50. Sicubi conserta navis esset, haudquaquam par numerus armatorum

torum

torum ex ea pugnabat. *fesse venuta alle strette con altra*. Al. leg. *conserta manus*. *Id. l. 7. c. 2. ad fin.* Quæ exodia appellata, consertaque fabellis potissimum Atellanis sunt. *Valer. Flacc. l. 6. v. 182.* consertis junxere frementia telis Agmina. *h. e.* invicem conjectis. *Id. l. 2. v. 617.* conserta gentibus arva. *h. e.* frequentata, culta. *Lucan. l. 2. v. 442.* Bella conserta bellis. *h. e.* quorum uno confecto aliud insurgit. *Cic. 2. de Fin. c. 20.* Vita conserta voluptatum omnium varietate. *Senec. epist. 90. sub init.* Virtutes consertæ, & inter se cohærentes. ¶ *Ex jure manum consertum vocare*, formula judicialis Veterum. *Cic. l. 1. de Orat. c. 10.* Multis præessem, qui te ex jure manum consertum vocarent. Est autem, *ex jure manum consertum vocare*, ducere aliquem ex jure ad conserendam manum in rem, de qua lis sit. Quo in loco cum erant litigatores, ex eo glebam prehendebant, deferebantque ad Prætorem, ut in ea tanquam in toto agro jus suum persequerentur. V. *Gell. l. 20. c. 10.* ¶ Aliquæ editiones & quidem optimæ habent: *Ex jure manu consertum*, h. e. manu apprehensum: quam explicationem confirmare videntur verba ipsa hujus formulæ, quæ a *Cicerone* referuntur *pro Mur. c. 12. Fundus Sabinus meus est. Enm ego ex jure Quiritium meum esse ajo. Inde ego te ex jure manu consertum voco*. h. e. traho te inde manu prehensum. Porro hæc dicendi ratio sumpta est ex veteribus actionibus, atque ab *Ennio* usurpata, ut est apud *Gell. loc. cit.* deinde a *Cicerone*, ut dictum est.

CONSERVA, æ, f. *conserva*, σύνδουλη. *Terent. Eun. 2. 3. 74.* Summa forma semper conservam domi videbis. *Plaut. Cas. a. 1. v. 20.* Ut uxorem ducam Casinam conservam tuam. ¶ In dat. plur. facit *conservabus*, quando distinctione opus est, ut in *Asina* admonuimus. *Scævola Dig. lib. 33. tit. 7. leg. 28.* Relictis conservabus, & filiis suis.

CONSERVABĬLIS, le, adject. qui conservari potest. *Tertull. l. 2. advers. Marcion. c. 13.* Bonum conservabile.

CONSERVANS, antis, particip. qui conservat. *Cic. 3. de Fin. c. 5.* Simul atque natum sit animal, commendari ad se conservandum, & ad suum statum, & ad ea, quæ conservantia sunt ejus status diligenda.

CONSERVATĬO, onis, f. *conservazione*, *custodia*, συντήρησις, actus conservandi, custodia. *Cic. 2. Offic. c. 3.* Frugum perceptio & conservatio. & *lib. 1. c. 28.* Conservatio naturæ. & *1. de Orat. c. 42.* Conservatio legitimæ æquabilitatis. & *1. Offic. c. 36.* Tenere attentos animos ad conservationem decoris. In numo Gallieni: Ob conservationem salutis.

CONSERVĀTOR, oris, m. *conservatore*, *o salvatore*, servator, custos, σωτήρ. *Cic. 8. Attic. ep. 9. post med.* Alterum existimari conservatorem inimicorum, alterum desertorem amicorum. *Id. pro Sext. c. 24.* Dii immortales custodes & conservatores hujus urbis. *Id. Attic. l. 9. ep. 10. ante med.* Me, quem nonnulli conservatorem istius urbis, quem parentem esse dixerunt, &c. ¶ In veterib. Inscriptionib. sæpe est epitheton Jovis, ut *pag. 18. n. 5. 7. 8. 9. 10. & pag. 19. n. 1. & 3.* apud *Gruter.* Jovi conservatori. Quin *eadem pag. 18. n. 6.* habetur: Jovi Opt. Max. servatori, conservatori. & *pag. 19. n. 6.* Custodi, conservatori. Adde alias apud *Gud. pag. 5. n. 2. 4. 5. 6.* &c.

CONSERVĀTRIX, icis, f. *conservatrice*, quæ conservat. *Cic. 5. de Fin. c. 9.* Ut non dubitem dicere, omnem naturam esse conservatricem sui. ¶ Est etiam epitheton Junonis. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 25. n. 2. & 4.* Junoni conservatrici. V. *vocem præced.* ¶ Item Fortunæ. *Ibid. pag. 74. n. 6.* & *pag. 75. n. 2.* ¶ Item matrum familias diligentiorum. *Inscript.* apud *Reines. class. 14. n. 18.* Anniæ conjugi conservatrici ben. fecit. Adde apud *Gruter. pag. 815. n. 5.* & *1142. n. 2.*

CONSERVĀTUS, a, um, *conservato*, τηρηθείς, servatus, custoditus. *Cic. 2. de Divin. c. 35. extr.* Jus augurum reipubl. causa conservatum ac retentum. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 41.* Ædui Cæsaris beneficio conservati. *Nepos in Annib. c. 10.* Conservatis rebus suis. *Id. in Attic. c. 6.* Conservatæ leges.

CONSERVITIUM, ii, n. *schiavitù comune*, servitium commune plurium. *Plaut. Capt. 2. 1. 45.* Quoniam dii me tibi esse nunc conservum volunt, te oro per conservitium commune, ne &c.

CONSERVO, as, avi, atum, a. 1. *conservare*, *custodire*, διασώζω, φυλάττω, servo, custodio, tueor, retineo. *Cic. 2. Offic. c. 24.* Res familiaris conservari debet diligentia, & parsimonia. *Id. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 12.* Obtinere, & conservare necessitudinem cum publicanis. *Id. pro leg. Manil. c. 5.* Tueri, & conservare aliquid. *Id. Fam. 11. ep. 7.* Conservare libertatem, & salutem populi R. *Id. 3. Catil. c. 10. sub fin.* Conservare omnes salvos. *Id. 4. Fam. ep. 13. extr.* memoriam alicujus rei. *Sueton. in Ner. c. 20. & 25.* vocem. *Cic. Attic. l. 6. ep. 1.* & *pro Rosc. Com. c. 2.* ordinem. *osservare*, *tenere*. *Id. 3. Offic. c. 28. sub fin.* & *Nep. in Annib. c. 2.* jusjurandum. *osservare*. *Nepos in Agesil. c. 2.* inducias. & *paulo post*. fidem. *tener la parola*. *Id. in Eumen. c. 10.* Conservare aliquem. *risparmiargli la morte*. (Adde *Sueton. in Aug. c. 17.* & *Cæs. l. 3. B. Civ. c. 98.*) *Id. in Datam. c. 2.* exercitum. *salvare*. *Id. in Agesil. c. 4.* Etiam apud Barbaros summa religione omnia simulacra arasque conservavit. *rispettò*, *lasciò intatti*. *Id. in Attic. c. 6.* Honores non petiit, quod capi non possent, conservatis legibus. *salve le leggi*. *Liv. l. 38. c. 11.* Imperium majestatemque populi R. gens Ætolorum conservato sine dolo malo. *Terent. Heaut. 4. 1. 40.* Istuc recte: conservasti te, & illam.

CONSERVŬLA, æ, f. diminut. a conserva. *Senec. controv. 21.* Ut domina nuberet, conservula de cellula exacta est.

CONSERVUS, i, m. *conservo*, σύνδουλος, qui cum aliis servus est, eundemque dominum habet. *Cic. Fam. 12. ep. 3. ad fin.* Dominum ferre non potuimus, conservo servimus. *Plaut. Mil. 4. 8. 30.* Conservi, conservæque omnes bene valete, & vivite. Adde *Cic. Q. Fr. l. 3. ep. 1. c. 2.* ¶ *Conservum* pro *conservorum* habet *Titinn.* apud *Fest.* in *Redivia*. ¶ Adjective *Ovid. 1. Amor. el. 6. extr.* Duraque conservæ ligna valete fores. *h. e.* servæ una cum janitore. Sic *Plaut. Asin. 2. 3. 6.* Nolo ego, fores conservas meas a te verberarier.

CONSESSOR, oris, m. σύνεδρος, qui una cum alio sedet. *Cic. 2. Attic. ep. 15.* Præclarum spectaculum mihi propono, modo te consessore spectare liceat. *Liv. l. 34. c. 54.* Dives pauperem consessorem fastidit. *Cic. 2. de Fin. c. 19.* A. Varius judex dicere consessori solebat, &c. *Id. pro Flacc. cap. 11.* Consessores, convivæ, contubernales.

CONSESSUS, us, m. *consesso*, locus ubi multi sedent: item ipsi homines uno in loco sedentes, συνέδρια, συνέδριον. *Virg. 5. Æn. v. 577.* Postquam omnem læti consessum, oculosque suorum Lustravere in equis. & *vers. 341.* Implere totum consessum caveæ clamoribus. (ubi *Servius* notat, intelligi plebem, quia cavea consessus est populi. Eod. sensu *consessum caveæ* dixit *Tacit. Ann. 13. c. 54*) *Sueton. in Aug. c. 44.* Motus injuria Senatoris, quem Puteolis per celeberrimos ludos consessu frequenti nemo receperat. *Valer. Max. l. 2. c. 4. n. 6.* Spectantium consessum velorum umbraculis texit. *Cic. Verr. 3. c. 7.* Quis tam inimicus huic ordini fuit, qui non conspectu consessuque vestro commoveretur. *Id. pro Flacc. c. 17.* Dorylensis cum efferretur magna frequentia consessuque vestro. *concorso e comitiva*. & *Attic. l. 1. ep. 16.* Non enim unquam turpior in ludo talario consessus fuit. *Lamprid. in Alex. Sever. c. 4.* Cum amicis tam familiariter vixit, ut communis esset ei sæpe consessus, iret ad convivia eorum. *Et cap. 18.* Salutatus, consessum obtulit omnibus senatoribus.

CONSEVI. V. in *Consero*. 1.

CONSIDĔO. V. in *Consido*.

CONSIDERANTER, adverb. considerate, *consideratamente*, *con avvertenza*. *Valer. Max. l. 8. c. 1. ad fin.* Consideranter & mansuete populi R. Magistratus agebat. *Pallad. l. 3. tit. 17.* Cuneum inter corticem & lignum consideranter deponimus. ¶ Comparat. *considerantius* agnoscit *Corn. Fronto de different. vocab.* ubi ait *pag. 2194. Putschii*. Consideratius præverbium ex cognomine, considerantius ex participio.

CONSIDERANTĬA, æ, f. *avvertenza*, *considerazione*, σκέψις, consideratio. *Vitruv. l. 6. c. 1. ad fin.* Tarditate animi sine considerantia irruentes, sine solertia, suis consiliis refringuntur. *Cic. Q. Fr. l. 3. ep. ult.* de Milone loquens. Ὁ δὲ μαίνεται ἐκ' ἐτ' ἀπειρόκαλος, qui ludos HS. CCC. comparet: cujus in hoc uno considerantiam & ego sustinebo, ut potero, & tu ut possis, est tuorum nervorum. Ita vulgo: lege *inconsiderantiam*.

CONSIDERĀTE, adverb. *consideratamente*, περιεσκεμμένως, cogitate, consulto, prudenter. *Cic. 1. Offic. c. 38.* Sed tamen ira procul absit, cum qua nihil recte fieri, nihil considerate potest. *Id. Attic. l. 9. ep. 10. ante med.* Quid feci non consideratissime? *Atticus ibid. sub fin.* Valde videro, & consideratius utilitati nostræ consuluero. *Quintil. declam. 1. cap. 2.* Crimina considerate ficta. *h. e.* accurate, studiose.

CONSIDERATĬO, onis, f. *considerazione*, σκέψις, cogitatio, animadversio. *Cic. Acad. l. 4. c. 41.* Est enim animorum, ingeniorumque naturale quoddam quasi pabulum consideratio contemplatioque naturæ. *Id. ibid. c. 11.* Circumspectio & accurata consideratio. *Gell. l. 13. c. 28.* Subtilior verborum consideratio. *Cic. 2. de Invent. c. 33. extr.* Intendere considerationem in rem aliquam.

CONSIDERĀTOR, oris, m. qui considerat. *Gell. l. 11. c. 5.* Quos Pyrrhonios philosophos vocamus, ii Græco cognomento σκεπτικοὶ appellantur. Id ferme significat quasi quæsitores & consideratores. Adde *Augustin. Tract. 20. in Joann. ad fin.*

CONSIDERĀTUS, a, um, *considerato*, *pensato*, cogitatus, perpensus. *Cic. de Harusp. resp. c. 2.* Nihil feci iratus, nihil non diu consideratum, ac multo ante meditatum. *Id. 2. de Invent. c. 5.* Ratiocinatio est diligens & considerata faciendi aliquid, aut non faciendi excogitatio. ¶ Item cautus, circumspectus, *pesato*, *cauto*, *circospetto*, περιεσκεμμένος. *Cic. pro Font. c. 9.* Qui illud verbum consideratissimum consuetudinis, *arbitror*, quo nos etiam tunc utimur, cum ea dicimus jurati, quæ comperta habemus, quæ ipsi vidimus, ex toto testimonio suo sustulit. *Id. pro Cæc. c. 1.* Illud considerati hominis esse putavit, &c. *Hirt. de B. Afric. c. 73.* Cæsar tardior & consideratior erat factus. *Plin. in Paneg. c. 44.* Homo consideratus ac sapiens.

CONSIDĔRO, as, avi, atum, a. 1. *considerare*, σκέπτομαι, ἐννοέω, cogito, perpendo, expendo, meditor. *Festo* placet dici a contemplatione siderum. *Cic. Verr. 7. c. 68.* Videas etiam atque etiam & consideres, quid agas. & *Verr. 5. c. 12.* Considerate cum vestris animis vosmetipsi, ecquem putetis, &c. *Curt. l. 7. c. 8. extr.* Finitimos, hostes an amicos velis esse, considera. *Sallust. in ep. Mithrid. ad Arsac.* Considera, utrum putes, &c. *Gell. l. 17. c. 8.* Consideremus, cur oleum sæpe stet. *Cic. 1. Offic. c. 21. extr.* Considerandum est, ne temere desperet. (Adde *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 27.*) *Terent. Heaut. 2. 4. 5.* Considerare secum in animo aliquid. *Cic. 3. Offic. c. 4. lib. 12. Attic. ep. 24.* & *Fam. l. & ep. 14.* Considerare de aliqua re cum aliquo. *Id. pro Rosc. Amer. c. 37.* Considerare factum alicujus ex judicio alterius. *Colum. l. & c. 2.* Considerandum erit, ut solum pingue sit. & *l. 8. c. 5.* Considerari debet, ut luna crescente id fiat. *h. e.* observari. ¶ Pro inspicere, attente intueri. *Gell. l. 2. c. 21.* Considerare sidera. *Cic. 1. Offic. c. 41.* Pictores & ii qui signa faciunt, suum quisque opus a vulgo considerari vult. *Sueton. in*

Cæs.

Cæs. c. 31. Considerare formam ludi gladiatorii. ¶ *Consideravisse* pro *considerasse*, magis est litterati hominis, quam ex consuetudine loquentis. V. *Quintil. l.* 1. *c.* 6. (*al.* 10.) ¶ Qui *consydera* per *y* scribunt, vix patronum invenient.

CONSIDO, is, edi, (vix unquam *idi*) essum, *mettersi a sedere*, συγκαθίζομαι: a *con*, & *sido*, & in præteritis a *sedeo*, simul sedeo, vel ad sedendum me compono. *Cic. in Bruto*, *c.* 6. In pratulo propter Platonis statuam consedimus. *Id.* 3. *de Orat. c.* 5. In silvam venitur, & ibi considitur. *Id. pro Flacc. c.* 7. Cum in theatro homines consederant. *Virg.* 4. *Æn. v.* 573. Considite transtris. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 305. Ante focos olim longis considere scamnis. ¶ Eleganter dicitur de judicibus semel sedentibus judicandi causa. *Cic.* 3. *Verr. c.* 7. Quo die primum judices citati in hunc reum consedistis. *Sueton. in Calig. c.* 38. Cognoscebat de talibus causis, taxato prius modo summæ, ad quem conficiendum consideret. *Quintil.* 9. *Declam. c.* 10. De hac re consedistis: hoc concitavit istam judicii scenam. *Ovid.* 13. *Metam. v.* 1. Consedere duces, &c. ¶ In loco *Suetonii* modo allato *considere* dicitur de uno tantum, ut & in illo *Virg. Ecl.* 7. *v.* 1. sub arguta consederat ilice Daphnis. ¶ Sumitur etiam generatim pro ponere se in aliquo loco, *porsi*. *Cic.* 1. *de Divin. c.* 36. Cum Platoni in cunis dormienti apes in labellis consedissent. *Plin. l.* 18. *c. ult.* Cum in cacuminibus montium nubes consident, hiemabit. ¶ Sæpe hoc sensu ad rem militarem pertinet. *Cic.* 11. *Fam. ep.* 4. Cum quinque cohortes, sine centurione ullo, apud Philomelum consedissent. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 48. Eodem die castra promovit, & millibus passuum sex a Cæsaris castris sub monte consedit. *pose il campo*. *Curt. l.* & *c.* 7. Qua venturum sciebat, consedit occultus. *si pose in aguata*. ¶ Est etiam commorari, consistere, *fermarsi*. *Cic. Attic. l.* 2. *ep.* 6. Dubito, an Antii considam, & hoc tempus omne consumam. *Id. Attic. l.* 5. *ep.* 14. Aliquo loco considere. *Nepos in Pausan. c.* 4. Eo index confugit: in ara consedit. *Virg.* 1. *Æn. v.* 572. Vultis & his mecum pariter considere regnis? *Curt. l.* 7. *c.* 3. Permissum senioribus in novam urbem considere. *fermarsi ad abitare*. ¶ Translate *Cic.* 2. *ad Attic. ep.* 4. Considere in otio. *Id. in Orat. c.* 27. *extr.* Hoc genus orationis spretum a subtilibus, repulsum a gravibus, in ea, de qua loquor, mediocritate consedit. *Id.* 1. *de Fin. c.* 16. Vitium consedit in mente alicujus. *Id. de Harusp. resp.* 12. Religio ludorum, ex ultimis terris arcessita, in hac urbe consedit. *Id. de Univ. c.* 2. Sensus moventia eadem in opinione considunt, quæ ortum habere, gignique diximus. ¶ Allegorice *Senec. ep.* 17. Antequam incipio secedere, & in alia parte considere. *h. e.* mutare sententiam. Sumptum a Senatoribus, qui in hanc, aut illam partem sessum ibant, cum pedibus ibant in sententiam. ¶ Præterea sæpe significat desidere, descendere, dehiscere, *cadere*, *calare*, *andare a fondo*. *Liv. l.* 30. *c.* 38. In Veliterno agro terra ingentibus cavernis consedit, arboresque in profundum haustæ. *Cic. de Prov. Consul. c.* 14. Licet jam Alpes considant. *Virg.* 2. *Æn. v.* 625. omne mihi visum considere in ignes Ilium. *h. e.* conflagrare, & ruere. Sic quæcumque ima petunt, *considere* dicuntur. *Colum. l.* 12. *c.* 24. Patiemur picem considere: cum siderit, aquam eliquabimus. *Curt. l.* 5. *c.* 13. Inhibuit cursum, donec consideret pulvis. ¶ Apud *Plin. l.* 3. *c.* 25. *considere* Alpium *juga* dicuntur, ubi humiliora sunt, & clivi clementioris. ¶ Translate *Cic. pro Mur. c.* 8. Consedit utriusque nomen in Quæstura. nullum enim vobis sors campum dedit, in quo excurrere virtus, cognoscique posset. *h. e.* jacuit, non exstitit. *Id. de clar. Orat. c.* 24. *ad fin.* Ardor animi non semper adest: isque cum consedit, omnis illa vis & quasi flamma oratoris exstinguitur. *h. e.* cum minuitur, & defervescit. *Liv. l.* 33. *c.* 7. Ubi terror consedit. & *l.* 42. *c.* 62. Cum jam consedisset ferocia. & *l.* 38. *c.* 17. Ubi ira consedit. *Cic. de clar. Orat. c.* 3. Eorum aspectu omnis, quæ me angebat, de republ. cura consedit. *h. e.* cessavit, sedata est. *Id.* 4. *Acad. c.* 27. Furor consedit. *Virg. Æn.* 11. *v.* 349. totamque videmus Consedisse urbem luctu. *h. e.* afflictam esse. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 49. Junctio verborum nascatur a proceris numeris, ac liberis, maxime heroo, & pæone; sed varie distincteque considat. *h. e.* terminetur, claudatur, *finisca*. ¶ Caret præterito, teste *Priscian. l.* 10. *pag.* 889. & 893. *Putsch.* sed mutuatur a *sedeo*: neque tamen *consideo* temere in Latium invehere licet, cum nullum ejus exemplum in personis præsentis, aut futuri temporis invenire adhuc licuerit. ¶ Apud *Cicer. Attic. l.* 2. *ep.* 4. ubi vulgo legitur *in otio consederit*, est qui legit *considerit*, ut sit præteritum verbi *Consido*. Sic *Tacit.* 1. *Ann. c.* 30. *extr.* Drusus, quia præsentia satis considerant, in Urbem rediit. *h. e.* sedata erant. Al. leg. *consederant*.

CONSIGNANTER, adverb. unde comparat. consignantius. *Gell. l.* 1. *c.* 25. Græci significantius, consignantiusque dixerunt. *h. e.* expressius, ἐμφατικώτερως.

CONSIGNATE, adverb. cujus superlativum est apud *Gell. l.* 1. *c.* 15. Eupolidis quoque versus de id genus hominibus consignatissime factus est. *segnatamente*. *h. e.* id genus homines omnino significando.

CONSIGNATIO, onis, f. *Quintil. l.* 12. *c.* 8. *ad fin.* Promittit litigator omnia, testem populum, paratissimas consignationes, &c. *h. e.* tabulas a pluribus obsignatas. *scritture sigillate*, *a sottoscritte*. Adde *Martian. Dig. lib.* 48. *tit.* 10. *leg.* 1. & *Paul. ibid. leg.* 16.

CONSIGNATUS, a, um, adject. *sigillata*, *chiuso*, obsignatus, signo notatus. *Liv. l.* 23. *c.* 38. Litteris perlectis, consignata omnia ad Senatum misit. *Plaut. Bacch.* 4. 8. *extr.* Æquum est tabellis consignatis credere. *Hermogen. Dig. lib.* 46. *tit.* 1. *leg.* 64. Pecuniam consignatam in publico loco deponere. *h. e.* in sacculo signato positam, ut *Ulpian. Dig. lib.* 16. *tit.* 3. *leg.* 1. *post med.* loquitur. Eodem modo intellige illud *Sueton. in Claud. c.* 26. Dote inter auspices consignata. ¶ Translate *Cic. pro Cluent. c.* 50. Errat vehementer, si quis in orationibus nostris auctoritates nostras consignatas se habere arbitratur. *h. e.* scriptis commendatas, atque adeo ratas firmasque. *Id.* 2. *de Orat. c.* 55. Ubi sunt ii fundi, quos tibi pater publicis commentariis consignatos reliquit? *registrati*. *Id.* 3. *de Leg. c. ult.* Publicis litteris consignatam memoriam publicam nullam habemus. *Id.* 1. *Tuscul. c.* 24. Nec fieri posse, ut a pueris tot rerum insitas & quasi consignatas in animis notiones haberemus. *impresse*. *Id.* 1. *de Divin. c.* 40. Quis est, quem non moveat clarissimis monumentis testata consignataque antiquitas? ¶ Quod dixit *Plaut. Bacch.* 4. 9. 11. *tabellas obsignatas*, *consignatas*, duobus verbis unum atque idem significare voluisse videtur: nisi malis ita distinguere, ut *obsignatas* ad signum anuli referatur, *consignatas* ad scriptionem.

CONSIGNO, as, avi, atum, a. 1. *sigillare*, σφραγίζω, noto, signo, sigillum imprimo. *Cic. pro Quint. c.* 6. Tabulæ signis hominum nobilium consignantur. *Plaut. Curcul.* 2. 3. 90. Tute tabellas consignato. *Liv. l.* 39. *c.* 48. Placuit scribi id decretum, & consignari a Lacedæmoniis. *Ulpian. Dig. tit.* 1. *lib.* 19. *leg.* 13. *ante med.* Consignare legem. *Florentin. lib.* 28. *tit.* 1. *leg.* 24. testamentum. *In argum. Pseudoli Plautini*. Consignare symbolum. *h. e.* signis notare tesseram. ¶ Apud *eund. Pers.* 4. 2. 12. Consignare tabellas alicui. *h. e.* consignatas, seu obsignatas alicui tradere. ¶ *Consignare litteris* est litteris notare, perscribere, *scrivere*, *registrare*, *porre in iscritto*, ἐν γράμμασι καταστῆσαι. *Cic.* 4. *Acad. c.* 1. Ut litteris consignamus, quæ monumentis mandare volumus; sic ille in animo res insculptas habebat. ¶ Significat etiam notare, signare, animadvertere. *Cic. de Univ. c.* 9. Eorum siderum cursus, e quibus erat motus temporis consignandus. *Porc. Latro in Catil. c.* 17. Nulli non oculi te Senatorum statim consignarunt. ¶ Item declarare, ostendere, & quasi signo aliquo demonstrare. *Gell. l.* 14. *c.* 2. *a med.* An ex officio sit judicis causam, de qua cognoscit, interlocutionibus suis ita exprimere, consignareque, ut ante sententiæ tempus signa & indicia faciat sensus sui.

CONSILEO, iles, ui, a. 2. *tacere*, ἀποσιωπάω, idem quod sileo, conticesco. *Gell. l.* 5. *c.* 1. *extr.* Consiluisse universos dicit, quasi attonitos, & obstupidos. *Ennius* quoque, *Festo* teste, *consiluere* posuit pro *conticuere*.

CONSILESCO, is, n. 3. *acchetarsi*, *tacere*, conticesco, conquiesco. *Plaut. Mil.* 2. 6. 100. Me occultabo aliquot dies, dum hæ consilescunt turbæ, atque iræ leniunt. *Gell. l.* 12. *c.* 1. *ad fin.* Omnis impatientissimæ sollicitudinis strepitus consilescit.

CONSILIANS, V. in *Consilior*.

CONSILIARIS, re, adject. idem quod *consiliarius* adject. Absolute *Paul. Dig. lib.* 1. *tit. ult. leg. penult.* Consiliari eo tempore, quo adsidet, negotia tractare in suum quidem auditorium nullo modo concessum est. Ita in Edit. *Torrentini*: at *Haloander* habet *Consiliariis eo tempore, quo adsident*, &c.

CONSILIARIUS, ii, m. *consigliere*, βουλευτής, qui in consilium adhibetur. *Cic. sub init. ep.* 9. *l.* 1. *Fam.* Et ego te auctore amicissimo & sapientissimo, & tu me consiliario fortasse non imperitissimo, fideli quidem, & benivolo certe, usus esses. *Id.* 3. *de Leg. c.* 19. Est boni auguris meminisse, Jovi opt. max. se consiliarium atque administrum datum. *Id.* 14. *Att. ep.* 9. Ratio ædificandi initur, consiliario & auctore Vestorio. *Vellej. l.* 2. *c.* 56. Consiliarii cædis. *Sueton. in Tiber. c.* 55. Consiliarii in negotiis publicis. *Id. ibid. c.* 33. Offerre se consiliarium alicui. ¶ Adjective *Plaut. Epid.* 1. 2. 56. Jam Senatum convocabo in corde consiliarium. *Gell. l.* 18. *c.* 3. Homines consiliarii. *Apul. de Dogm. Plat. l.* 2. Illam consiliariam, & illam alteram iratiorem animam prefferunt. *h. e.* rationem, & appetitum, ut loquuntur Philosophi. ¶ *Consiliarium fulmen* apud haruspices dicebatur, quod ante rem fiebat. sed post cogitationem, cum aliquid in animo versantibus, aut suadebatur fulminis ictu, aut dissuadebatur. *Senec. l.* 2. *quæst. nat. c.* 39.

CONSILIATOR, oris, m. *consigliere*, βουλευτής, consiliarius. *Phædr. l.* 2. *fab.* 6. *v.* 2. Consiliator maleficus. *Plin. l.* 4. *ep.* 17. Ille meus in gerendis honoribus consiliator, & rector. Adde *Apul. l.* 1. *Metam.* In vet. Inscript. optimæ notæ apud *Gud. pag.* 7. *n.* 6. est epitheton Jovis.

CONSILIATRIX, icis, f. *consigliatrice*, quæ consilium dat. *Apul. l.* 5. *Metam.* Illæ consiliatrices egregiæ tuæ.

CONSILIATUS. V. *Conciliatus*, & *Concilio*, *as*.

CONSILIGO, iliginis, f. herba, quæ a Botanicis dicitur *pulmonaria*, ab aliis *leonis pata*, &c. cujus radix pulmonum vitiis, & phthisicis remedio est, præsertim pecoribus, trajecta per auriculam. *Plin. l.* 25. & 26. *utrobique cap.* 7. & *Colum. lib.* 6. & 7. *utrobique cap.* 5. ¶ Dicta est *consiligo*, quod inter siliginem & triticum frequentissime nascitur.

CONSILIO, is, a. 4. a *con* & *salio*. Afferri solet locus *Livii l.* 24. *c.* 28. item *Taciti* 3. *Ann. c.* 46. & *l.* 6. *c.* 36. quibus tamen locis verbum *consilio* neque locum recte habet, & patronos perpaucos. ¶ *Consiliare* in re fullonica quid sit, V. in *Concilio*, *as*.

CONSILIOR, aris, atus sum, dep. 1. *consigliare*, *dare consiglio*, βουλεύω, συμβουλεύω, consilium do. *Horat. de ar. poet. v.* 196. Ille bonis faveatque, & consilietur amice. ¶ Item consilium habere, consultare, *far consiglio*, *consultare*. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 19. Cum Domitius multum cum suis, consiliandi causa, secreto colloqueretur. ¶ Hinc participia *consilians*, *consiliaturus*, *consiliandus*. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 73. Hæc consiliantibus eis, nuntiatur, &c. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 53. Et rediere omnes Bononiam, rursus consiliaturi. *Horat. l.* 3. *od.* 3. *v.* 17. Gratum elocuta consiliantibus Junone Divis. *Cic. Attic. l.* 15. *ep.* 9. Tu quid egeris tua cum tristi, tum etiam difficili ad consiliandum legatione, vehementer exspecto. ¶ Omnia hæc loca

ab aliis aliter leguntur. Nam *concilietur*, & *consilia habentibus* quidam reponunt apud *Horat.* & *consultandi*, & *consultantibus* apud *Cæs.* & *consulturi* apud *Tacit.* denique *conciliandum* apud *Cicer.* adeo ut non defuerint, qui ipsum verbum toto Latio exsulare jusserint. Verum ut de aliis taceam, exemplum *Horatii ex l.* 3. *Odar.* sumptum, non nisi vi adhibita mutari potest. Quare, ut de reliquis dubitetur, de participio *consilians* dubitari quidem certe non debet.

CONSILIOSUS, a, um, *abbondante di partiti*, consilio valens. Vox est *M. Catonis*, teste *Gell. l.* 4. *c.* 9. ex qua gradus inflexit. *Sidon. l.* 7. *ep.* 9. *in conc. post med.* Si personam tractatu consiliosiore pensemus. *h. e.* consideratiore. & *l.* 1. *ep.* 1. Sicuti es in iis, quæ deliberabuntur, consiliosissimus.

CONSILĬUM, ii, n. Volunt quidam, proprie esse vocem artis fullonicæ: a *con*, & *salio*: & significare illam subsultationem, qua fullones pedibus vestimenta subigunt, ut in *Concilio*, *as*, dictum est: ubi & locum *Plauti* in hanc rem adduximus. Alii a *consula* derivant, quasi *consulium*. V. Etymologos. ¶ In usu est ratio excogitata faciendi aliquid, aut non faciendi, ut *Cic.* definit *l.* 1. *de Invent. c.* 25. & *l.* 2. *c.* 9. vel ut plenius *Quintil. l.* 6. *c. ult.* ratio quædam alte petita, & plerumque plura perpendens & comparans, habensque in se & inventionem, & judicationem, *consiglio*, *partito*, *deliberazione*, *disegno*, *sentimento*, βελὴ, βέλευμα. *Terent. Andr.* 2. 1. 9. Facile omnes, cum valemus, recta consilia ægrotis damus. *Liv. l.* 35. *c.* 32. Ne temere eam societatem celeritate nimia consiliorum everterent: consilia calida & audacia prima specie læta, tractatu dura, eventu tristia esse. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 71. Homines rationem bono consilio a diis datam, in fraudem malitiamque convertunt. *a buon fine. Id.* 14. *Attic. ep.* 13. Consilium cepi, legari a Cæsare. *Id. pro Quint. c.* 16. *extr.* & *Cæs.* 7. *B. Gall. c.* 71. Consilium cepisse hominis fortunas funditus evertere. *Nep. in Lysand. c.* 3. Consilia iniit reges Lacedæmoniorum tollere. *Cic. Attic. l.* 5. *ep.* 11. *ad fin.* Abjicere consilium ædificandi. *Id. Phil.* 1. *initio.* Consilium profectionis & reversionis meæ. *Terent. Eun.* 4. 7. 14. Consilium illud rectum est de occludendis ædibus. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 9. Dare consilium de maximis rebus. *Id.* 7. *Attic. ep.* 10. Subito consilium cepi, ut antequam luceret, exirem. *Terent. Phorm.* 1. 4. 1. Reperire aliquod consilium celere. *qualche presto partito.* ¶ *Sibi consilium capere* est sibi consulere neglectis aliis. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 76. Postulat, ut jurent omnes, se exercitum ducemque non deserturos, neque sibi separatim a reliquis consilium capturos. ¶ Dicimus, *consilium petere*, *quærere*, *conferre*, *repudiare*, *sequi*, *mutare*, *exsequi*, *agitare*, *inire*, &c. *Cic. Liv. Cæs. Nep. Terent. Plaut.* &c. ¶ Facere aliquid de consilio alicujus, *per consiglio altrui*, h. e. aliquo nobis consilium dante. *Cic. Att. l.* 6. *ep.* 3. *ad fin.* & *l.* 13. *ep.* 31. Et sine præposit. *Terent. Andr.* 3. 2. 22. Quasi tu dicas, id factum consilio meo. ¶ *Mei*, *tui consilii est*, h. e. ad me, ad te deliberatio pertinet, *tocca a me*, *a te il pensarci*. *Cic.* 3. *Fam. ep.* 2. Quid in eo genere efficere possis, tui consilii est. Adde *Nepot. in Canon. c.* 4. ¶ *Meum*, *tuum consilium est*, eod. sensu. *Cic. Fam. l. & ep.* 14. Vestrum jam consilium est non solum meum, quid sit vobis faciendum. Adde *ep.* 18. ¶ *Res est consilii*, in deliberationem cadit. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 38. Quasi vero consilii sit res, & non necesse sit nobis cum Arvernis nosmet conjungere. ¶ Sic *res est magni consilii*, h. e. in qua magno consilio est opus, *cosa da ben pensarci*. *Cic. Attic. l.* 15. *ep.* 12. Quid ætati credendum sit, quid nomini, quid hereditati, magni consilii est. & *l.* 10. *ep.* 1. Nihil mihi adhuc accidit, quod majoris consilii esset. ¶ Pro deliberata voluntate. *Liv. l.* 1. *c.* 58. *sub fin.* Unde consilium abfuerit, culpam abesse. ¶ Hinc *consilium est*, decrevi, statui, *ho deliberato*, *ho preso partito di* &c. *Sallust. in Jug. c.* 87. Quæ gratuito faciebam, ea uti, accepta mercede, deferam, non est consilium, Quirites. *non ho questa intenzione.* & *Plaut. Mil.* 2. 3. 73. Consilium est ita facere. *Cic. Attic. l. & epist.* 5. Ibi Pomptinium exspectare consilium est. *Terent. Hecyr.* 3. 5. 44. Jube illam redire. P. non est consilium, pater. ¶ *Quo consilio huc imus?* apud *Terent. Eun.* 5. 8. 1. *con che disegno? a che fine?* ¶ *Hoc eo consilio*, *ut* &c. ea ratione, eo fine, *con questo intenzione di*, &c. *Cic. in fi. l.* 1. *de Fin.* Explicavi sententiam meam, & eo quidem consilio, tuum judicium ut cognoscerem. *Nepos in Milt. c.* 5. Hoc consilio, ut & montium tegerentur altitudine, &c. ¶ *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 20. Sine consilio hæc acciderunt. *senza secondo fine.* ¶ Consilio privato, aut publico aliquid facere est privata, aut publica auctoritate. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 14. Una navis, quæ privato consilio administrabatur, &c. *Nepos in Pelop. c.* 1. Idque suo privato, non publico fecit consilio. ¶ Ablativus *consilio* eleganter ponitur pro de industria, data opera, *appostatamente*. *Liv. l.* 35. *c.* 14. Secutum tamen sua sponte est, velut consilio petitum esset, ut suspectior Annibal regi fieret. *Virg.* 7. *Æn. v.* 216. Consilio hanc omnes, animisque volentibus urbem Afferimur. ¶ Aliquando *consilium* est vafra & subtilis ratio, subdolum inventum, quo alii decipiuntur, *stratagemma*. *Nepos in Datam. c.* 6. Tali consilio, uno tempore & proditores perculit, & hostes profligavit. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 22. Singulari militum nostrorum virtuti consilia cujusquemodi Gallorum occurrebant. *s'opponevano i Francesi con ogni sorta d' invenzioni.* ¶ Metonymice dicitur de ipso homine, qui dat consilium. *Ovid.* 4. *Trist. el.* 2. *v.* 32. Hortator pugnæ, consiliumque fuit. ¶ Est etiam ipsa facultas consilii capiendi, scilicet ratio, prudentia, solertia, celeritas animi in rebus pervidendis, ac deliberandis. *prudenza*, *cogione*. *Horat. l.* 3. *od.* 4. *v.* 65. Vis consili expers mole ruit sua. *Nep. in Datam. c.* 1. Vir fortissimus maximique consilii omnium Barbarorum. *Id. in Alcib. c.* 1. Ad omnes res aptus, consiliique plenus. *Vellej. l.* 2. *c.* 120. Varus magis imperatoris defectus consilio, quam virtute militum destitutus. *Quintil. l.* 7. *c.* 2. *a med.* Scelera non habent consilium. γνώμη. Adde *eund. cap. ult. l.* 6. ¶ Item intelligentia. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 38. Quis enim hunc hominem dixerit, qui cum tam omnia inter se connexa & apta viderit, neget in his ullam inesse rationem, eaque casu fieri dicat, quæ quanto consilio gerantur, nullo consilio assequi possumus? *Nepos in Themist. c.* 2. *ad fin.* responsum oraculi Apollinis, quem Athenienses consuluerant, *consilium* appellat. ¶ Sæpe sumitur pro cœtu hominum consultantium: qua notione frequenter in *concilium* mutatur in libris, & unum pro altero promiscue legitur. *Cic. Verr.* 7. *c.* 21. Cum consilio causam Mamertinorum cognoscit, & de consilii sententia, Mamertinis se frumentum non imperare, pronuntiat. (*Nepos in Phoc. c.* 3. *extr.* dixit, ex consilii sententia) *Id. Att.* 10. *ep.* 1. Veniendum ne sit in consilium tyranni, si is aliqua de re bona deliberaturus sit. *Cic. in Vatin. c.* 6. Advocare consilium. *Id. Att. l.* 1. *ep.* 16. Referre ad consilium. *Id. pro Cluent. c.* 30. Ire in consilium. & *ibid.* Mittere in consilium. V. *Mitto*. *Id.* 1. *de Orat. c.* 26. Dimittere consilium. ¶ Dicitur tam de consiliariis, quam de judicibus. *Id. ibid. c.* 82. Hæc in Senatu minore apparatu dicenda sunt. sapiens est enim consilium. *Liv. in fi. l.* 38. Verterat invidia in prætorem, & consilium ejus, & accusatores. *Plin. l.* 6. *ep.* 33. Duobus consiliis vicimus, totidem victi sumus. *h. e.* duabus judicum sessionibus. ¶ Addunt quidam Lexicographi alias significationes, ut ponatur pro animo & mente, pro voluntate, proposito, instinctu, electione, &c. sed hæ commode ad unam aliquam earum, quas posuimus, referri possunt.

CONSIMĬLIS, le, *simile*, ὅμοιος, idem quod *similis*, sed vox est sonantior. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 33. Causa aliqua consimilis causarum earum, quæ &c. *Id.* 2. *Phil. c.* 12. Cum rem gessisset consimilem rebus iis, quas, &c. *Terent. Heaut.* 2. 4. 2. Formæ isti mores consimiles forent. *Lucret. l.* 3. *v.* 7. quidnam tremulis facere artubus hædi Consimile in cursu possint, ac fortis equi vis? *Plaut. Bacch.* 3. 3. 50. Haud consimili ingenio, atque ille, est. *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 11. Ut consimilis fugæ profectio videretur.

CONSIMILĬTER, *similmente*, ὁμοίως, idem quod similiter. *Gell. l.* 6. *c.* 16. *ad fin.* Item pro A. Licinio consimiliter Cicero verbo isto utitur. *Id. l.* 11. *c.* 5. Hæc autem consimiliter tam Pyrrhonii dicunt, quam Academici.

CONSIPĬO, is, ipui, a. 3. σωφρονέω, a *con*, & *sapio*, significat sapere, compotem mentis esse. *Liv. l.* 5. *c.* 42. Romani ex arce plenam hostium urbem cernentes, non mentibus solum consipere, sed ne auribus quidem atque oculis satis constare poterant. *Est qui legit concidere: est qui* concipere. *Gell. l.* 7. *c.* 3. referens, ut videtur, verba *Tironis Tullii liberti*, Vereri se se, ostendit, ne patres, gaudio atque lætitia rerum gestarum prospere, de statu mentis suæ deturbati, non satis consiperent. ¶ *Consipiens*, mentis compos. *Senec. de constant. Sap. c.* 16. Ad injurias despiciendas non sapienti opus est viro, sed tantum consipiente, qui sibi possit dicere, &c.

CONSIPTUM. V. *Consepium*.

CONSISTIO. V. *Constitio*.

CONSISTO, istis, constiti, n. 3. *fermarsi*, *arrestarsi*, ἀφίσταμαι, subsisto, commoror, sto. *Cæs. l.* 4. *B. Gall. c.* 5. Viatores etiam invitos consistere cogunt. *Cic.* 1. *de Orat. c. penult.* Neque is consistens in loco, sed inambulans. *Id.* 5. *Attic. ep.* 12. *extr.* Plura scribam ad te, cum constitero: nunc eram plane in medio mari. *Id. Tuscul.* 5. *c.* 21. Tum ad mensam pueros delectos jussit consistere, & diligenter ministrare. *Id. post redit. in Sen. c.* 6. & 2. *Verr. c.* 7. Consistere cum aliquo. *h. e.* subsistere alloquendi & colloquendi causa. (Adde *Plaut. Curcul.* 4. 2. 16.) *Id. de Harusp. resp. c.* 11. Si ludius constitit, aut tibicen repente conticuit. *Ovid.* 5. *Trist. el.* 10. *v.* 1. ter frigore constitit Ister. *Id.* 7. *Met. v.* 72. Consistere ante oculos alicujus. *Cels. l.* 3. *c.* 2. Videndum, morbus an increscat, an consistat, an minuatur. *si mantenga nello stesso tenore.* Et *lib. & cap.* 6. *n.* 8. Cursus pituitæ constitit. *Cato R. R. c.* 116. Si alvus non consistet. *h. e.* fluxu laborabit. Sic *Cic. Fam.* 7. *ep.* 26. Tanta me διάῤῥοια arripuit, ut hodie primum videatur posse consistere. *Al. leg.* videar: & tunc significat, recuperatis viribus firmior esse, stare posse. Sic *Cels. lib.* 8. *cap.* 15. Scala ita alta, ut consistere homo non possit. *h. e.* pedibus humi innixus stare. Et *Sil. l.* 7. *v.* 303. Ac jam constiterat. *s' era rizzato in piè*. Et *Ovid.* 7. *Met. v.* 573. si prohibent consistere vires, Corpora devolvunt in humum. *Senec. ep.* 121. Consistere in pedes. *stare in piedi*. ¶ Cum infinito. *Auct. Priap. carm.* 68. dominum toties audire legentem constiti. *mi son fermata ad udire.* ¶ Sæpe ad rem bellicam refertur. *Liv. l.* 10. *c.* 36. Templum Jovi vovet, si constitisset a fuga Romana acies. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 39. Censent, ut in jugo consistant. *stiano saldi sul colle*. *Id. ibid. l.* 7. *c.* 48. Consistere sub muro. *Quintil. l.* 4. *c.* 1. *circa med.* Consistere ex diverso. *stare in faccia*. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. cap.* 93. Tanta vi in equites impetum fecerunt, ut eorum nemo consisteret. *tenne il piè fermo*. *Id. B. Gall. l.* 2. *c.* 17. Reliquæ legiones contra consistere non auderent. *star salde a fronte*. & *l.* 6. *c.* 22. Audere consistere prope hostem. *Id. l.* 3. *B. Civ. c.* 102. Ipse ad ancoram una nocte constitit. ¶ Cum ablat. sine præposit. *Cæs. l.* 4. *B. Gall. c.* 24. Consistere fluctibus. *Virg.* 1. *Æn. v.* 541. primaque vetant consistere terra. *Stat. l.* 1. *Theb. v.* 123. Consistere limine. ¶ Cum accus. & *in* præposit. *Tibull. l.* 4. *carm.* 1. *v.* 101. Seu sit opus, quadratum acies consistat in agmen. *h. e.* sistat se agmine quadrato disposita. *Virg.* 5. *Æn. v.* 426. Constitit in digitos extemplo arrectus uterque. ¶ Passive impersonaliter. *Senec. de vita beata*, *c.* 3. Ista quæ spectantur, ad quæ consistitur. *h. e.* inspiciendi causa moramur. ¶ Translate *Consistere cum aliquo* apud *Cicer.* est concordare *lib.* 4. *de Fin. c.* 26. Zenonem cum Aristone

stone

stone verbis consistere, re dissidere. *Al. leg.* consentire. ¶ Præterea significat sistere se in judicio contra aliquem. *Papinian. Dig. lib.* 5. *tit.* 3. *leg.* 49. Si bonæ fidei possessor velit eum debitoribus hereditariis consistere, audietur. *Senec.* 2. *de Ira*, *c.* 7. Alius judicia patris accusat: alius cum matre consistit. *Hermogenian. lib.* 5. *tit.* 1. *leg.* 53. In certis causis adversus dominos servis consistere permissum est. ¶ Huc pertinet illud *Cicer. pro Cæcin. c.* 21. Verbo quidem superabis, me ipso judice; re autem ne consistes quidem ullo judice. *Tertull. in Apol. c.* 4. Jam de causa innocentiæ consistam. *h. e.* causam dicam. Adde *de Idololatr. c.* 13. ¶ Eleganter ponitur pro firmum, stabilem, constantem esse, *star saldo*, *stare in se*. *Cic. pro Dom. c.* 54. Egit illam rem ita raptim & turbulente, ut neque mens, neque vox, neque lingua consisteret. *Id. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 3. Ei tantus clamor a nostris, *factus est*, ut neque mente, neque lingua, neque ore consisteret. *Id. in Orat. c.* 9. Qui Lysiam sequuntur, causidicum quendam sequuntur, non illum quidem amplum atque grandem, subtilem & elegantem tamen, & qui in forensibus causis possit præclare consistere. ¶ Item pro exstare. *Lepid. ad Cicer. Fam.* 10. *ep. penult.* Etsi omni tempore summa studia officii mutuo inter nos certatim constiterunt. ¶ Item pro niti, continere, stare, *consistere*. *Cic. Phil.* 3. *c.* 8. Cum in eo salus & vita optimi cujusque, & libertas populi R. dignitasque consisteret. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 14. Omne bonum in una honestate consistit. *Id. pro Rosc. Amer. c. penult.* In quo non modo culpa nulla, sed ne suspicio quidem potuit consistere. *aver fondamento*. *Nepot in Datam. c.* 8. Has adversus copias spes omnis consistebat Datami in se, locique natura. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 21. Major pars victus eorum lacte & caseo & carne consistit. *consiste in latte*, &c. ¶ Item pro finem habere, desinere. *Cic. initio l.* 1. *de Orat.* Si infinitus forensium rerum labor, decursu honorum, etiam ætatis flexu constitisset. *Id. Attic. l.* 8. *ep.* 11. Levatur enim omnis cura, cum aut constitit consilium, aut cogitando nihil explicatur. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 12. Omnis administratio belli consistit. *cessa ogni ostilità*. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 1. Consistere usura debuit. *Plaut. Asin.* 3. 1. 17. Ubi quiesco, omnis familiæ causa consistit tibi. *ti cessa*. ¶ Item pro exsistere. *Cic. in fin. de clar. Orat.* Vix singulis ætatibus binos oratores laudabiles constitisse. *Lambin. leg.* exstitisse. ¶ Item pro validum, firmum, ratum esse. *Ulpian. Dig. lib.* 30. *leg.* 44. Legatum in omnibus consistit. ¶ Item pro stare, vel esse, manere. *Horat. l.* 1. *sat.* 1. *v.* 107. sunt certi denique fines, Quos ultra citraque nequit consistere rectum. *Plin. l.* 14. *c.* 6. Vino Bæterrarum intra Gallias consistit auctoritas. *sta dentro la Francia*. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 23. Batavi, Transrhenanique, quo discreta virtus manifestius spectaretur, sibi quæque gens consistunt. *h. e.* seorsim in acie stant. Inscript. non inelegans apud *Maffej. in Mus. Veron. pag.* 241. *n.* 5...... cives Romani ex Italia, & aliis provinciis in Rætia consistentes. ¶ Illa quoque huc quodammodo pertinent *Scribon. Larg. compos.* 90. Vesicæ dolor, qui cum fluore consistit. & *compos.* 160. Podagra, quæ sine tumore consistit. & *compos.* 27. Epiphoræ, quæ cum lacryma consistunt. ¶ Reperitur etiam activa significatione pro efficere, constituere. *Lucret. l.* 6. *v.* 10. Et per quæ possent vitam consistere tutam. *render sicura*. *Gell. l.* 5. *c.* 10. Cum ad judices, conjiciendæ consistendæque causæ gratia, venissent. *per deputare e piantare la causa*. ¶ Et pro sistere, *fermare*. *Sallust. in Jug. c.* 53. & *Sil. l.* 15. *v.* 637. sed dubia utrobique lectio.

CONSISTORIANUS, a, um, ad consistorium pertinens. *Consistoriani* sunt qui in consistorio adsident Principi vel consiliaturi, vel cognituri. *Ammian. l.* 15. *c.* 5. (*al.* 10.) Statuit Imperator, dispicientibus Consistorianis & Militaribus, in negotium præterinquiri. *il consiglio civile, e di guerra*. Adde *lib.* 31. *c.* 12. (*al.* 34.) & *Codicis Justinian. lib.* 12. *tit.* 10. qui est *de Comitib. Consistorianis*.

CONSISTORIUM, ii, n. *consiglio*, *concistoro*, συνέδριον, sub Imperatoribus Romanis ita appellatum est consilium Principis, hoc est viri illustres selecti, quibuscum Princeps consilia communicabat: qui ideo *Consistoriani* sunt appellati: a *consistendo*, quia cum eo ad consultandum consistebant. Item locus, quo illi conveniebant. *Auson. in gratiar. act. c.* 29. In illa vero sede, ut ex more loquimur, consistorii, ut ego sentio, sacrarii tui, nullus unquam superiorum aut dicenda pensius cogitavit, aut consultius cogitata disposuit. *Ammian. l.* 14. *c.* 7. (*al.* 22.) Admissus in consistorium. *Impp. Arcad. & Honor. lib.* 12. *Cod. tit.* 10. *leg.* 1. Qui tranquillitatis nostræ consistorii dici comites meruerunt. Adde *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 28. *n.* 2. & 438. *n.* 1. & *Cod. Theodos.* multis in locis. ¶ *Tertull. de resurr. carn. c.* 26. vocat *consistorium* ipsam terram, in qua homines habitant, atque consistunt. Item *l.* 2. *ad Uxor. c.* 6. lupanar appellat consistorium libidinum publicarum. ¶ Denique apud *Sidon. l.* 2. *ep.* 2. *post med.* sic dicitur locus in ædibus, in quo consistunt servi dominorum jussa exspectantes.

CONSITIO, onis, f. *piantagione*, *o semina*, φύτευσις, idem quod satio: a *consero*. *Cic. de Senect. c.* 15. *extr.* Nec consitiones modo delectant, sed etiam insitiones. ¶ Apud *Tertull. l.* 2. *ad Nation. c.* 11. legitur *consatio*. Nam & *consatus* pro *consitus* idem usurpat.

CONSITOR, oris, m. σπορεύς, *piantatore*, *o seminatore*, qui conserit. *Ovid.* 4. *Metam. v.* 14. *de Baccho*, & *Tibull. l.* 2. *eleg.* 3. *v.* 35. genialis consitor uvæ.

CONSITURA, æ, f. idem quod consitio. *Cic. in frag.* apud *Non. c.* 3. *n.* 30. Quæ videlicet ille non ex agri consitura, quam cernebat, sed ex doctrinæ indiciis interpretabatur.

CONSITUS, a, um, *piantato*, *o seminato*, satus, plantatus, πεφυτευμένος. *Cic. de Senect. c.* 17. Ager diligenter consitus. *Propert. l.* 4. *el.* 4. *v.* 3. Lucus erat felix hederoso consitus antro. *al. leg.* conditus. *Lucan. l.* 9. *v.* 690. Libye nullo consita cultu. *Sallust. de B. Jug. c.* 57. Ager arbustis consitus. ¶ Item consertus. *Claudian. de VI. Consul. Honor. v.* 48. Æraque vestitis numerosa puppe columnis Consita. *h. e.* rostra navium conserta & infixa columnis, quas Augustus post Antonium devictum, ex rostris æratis navium Ægyptiacarum ornaverat. ¶ Translate *Virg. Æn.* 3. *v.* 127. crebris legimus freta consita terris. *h. e.* Ægæum mare, insulis frequens. *Plaut. Men.* 5. 2. 4. Consitus sum senectute. *son pieno d' anni*. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 207. Ipse autem cæca mentem caligine Theseus Consitus, oblito dimisit pectore cuncta.

CONSIVIUS. V. in *Clusius*.

CONSOBRINA, æ, f. *cugina*, *germana*, ἀνεψιά, materteræ meæ filia, hoc est filia sororis matris meæ. *Cic. pro Quint. c.* 4. Quintii consobrinam habet in matrimonio Nævius. Adde *Nepot. in Attic. c.* 2.

CONSOBRINUS, i, m. *cugino*, ἀνεψιός, filius sororis matris meæ. *Cajus Dig. lib.* 38. *tit.* 10. *leg.* 1. Consobrini, consobrinæ, idest qui, quæve ex duabus sororibus nascuntur, quasi *consororini*. Item amitini, amitinæ, idest qui, quæve ex fratre, & sorore propagantur: sed vulgus fere omnes istos communi appellatione consobrinos vocat. *Cic. pro Ligar. c.* 4. Ne sit cum hoc T. Broccho avunculo suo, ne cum ejus filio consobrino suo. *Id.* 2. *de Orat. c.* 1. Cum consobrinis nostris Aculeonis filiis, quo cum erat nostra matertera. ¶ Latiore significatione *consobrini* dicuntur etiam qui in ulterioribus gradibus cognationis conjuncti sunt, ut ex *Cajo loc. cit. leg.* 10. liquet. *Sueton. in Calig. c.* 26. Ptolemæum regis Jubæ filium, consobrinum suum quo pacto tractaverit, &c. ¶ *Consobrini* inscripta fuit quædam comœdia *Afranii* amissa, teste *Gell. l.* 15. *c.* 13.

CONSOCER, eri, m. Consoceri dicuntur, quorum alter filiam suam alterius filio uxorem dedit. *Sueton. in Claud. c.* 29. App. Silanum consocerum suum crimine incerto occidit. *Ulpian. Dig. lib.* 24. *tit.* 1. *leg.* 32. *post med.* Si consocer consocero donaverit. Adde *Auson. in fi. Parental.*

CONSOCIATIM, adverb. *insieme*, simul, una. *Ammian. l.* 15. *c.* 11. (*al.* 27.) Matrona & Sequana consociatim meantes protinus funduntur in mare.

CONSOCIATIO, onis, f. *società*, κοινωνία, societas, communio, conjunctio. *Cic.* 1. *Offic. c. penult.* Ita fit, ut vincat cognitionis studium consociatio hominum atque communitas. *Liv. l.* 40. *c.* 5. Consociatio gentis animum regis erexerat.

CONSOCIATUS, a, um, *unito in società*, sociatus, συνεταιρισθείς. *Cic. Parad.* 6. *c.* 2. Qui videt domi tuæ pariter accusatorum atque judicum consociatos greges. *Id.* 3. *de Fin. c.* 20. Sic inter nos natura ad civilem communitatem conjuncti & consociati sumus. *Id.* 1. *de Leg. c.* 7. Homines cum diis consociati. *Id.* 3. *Fam. ep.* 3. Pro nostra consociatissima voluntate. Al. leg. *constantissima*, sed minus recte. *Liv. l.* 25. *c.* 18. Nihil sibi cum eo consociatum, nihil fœderatum hosti cum hoste. *Albinovan. eleg.* 1. *v.* 380. magno consociata Jovi. *Ovid.* 2. *Fast. v.* 246. Tria sidera consociata loco.

CONSOCIO, as, avi, atum, *unire in società*, συνεταιρίζω, socium facio, societate conjungo. *Cic. post redit. in Sen. c.* 7. Tu ne ausus es cum A. Gabinio consociare consilia pestis meæ? *Id.* 3. *de Fin. c.* 21. Cum amicis consociare, aut conjungere injuriam. *Horat. l.* 2. *od.* 3. *v.* 10. Pinus & populus umbram hospitalem consociare amant. *Plaut. Mostell.* 1. 3. 119. Ubi se se sudor cum unguentis consociavit. *Id. Rud.* 2. 6. 67. Consociare mihi quidem tecum licet. *possiamo far comunanza*. *Phædr. l.* 4. *fab.* 10. *extrem.* Consociare usum alicujus rei cum aliquo. *Liv. l.* 8. *c.* 4. Consociare imperium. & *l.* 1. *c.* 17. Patres rem inter se consociant.

CONSOCIUS, a, um, *compagno*, *unito*, idem quod socius. *Impp. Diocles. & Maximian. lib.* 10. *Cod. tit.* 2. *leg.* 3. Consortes atque consocii ad exigenda reliqua. *Fulgent. l.* 1. *Mythol. n.* 2. Elementa sibi valde consocia. *Jul. Firmic. l.* 3. *c.* 13. *sect.* 4. Consocii in quibusdam malis comprehensi.

CONSOCRUS, us, f. quæ una cum alia socrus est. V. *Consocer*. Legitur in lemmate carminis ultimi Parentalium *Ausonii*: Pomponia Urbica consocrus, uxor Juliani Censoris.

CONSOLABILIS, le, *consolabile*, qui consolationem admittit, εὐπαραμύθητος. *Cic.* 4. *Fam. ep.* 3. Est omnino vix consolabilis dolor. ¶ Item qui consolationem affert. *Gell. l.* 16. *c.* 19. Canere carmen casus illius sui consolabile.

CONSOLANS, antis, *chi consola*, παραμυθῶν, qui consolatur. *Cic. Tuscul.* 3. *c.* 31. Hæc igitur officia sunt consolantium, tollere ægritudinem, &c. *Ovid.* 15. *Metam. v.* 491. Dicere verba consolantia.

CONSOLATIO, onis, f. *consolazione*, *conforto*, παραμυθία, levatio doloris, solamen, confirmatio. *Cic. Tuscul.* 3. *c.* 32. Erit in consolationibus prima medicina, docere, aut nullum malum esse, aut admodum parvum. & *mox*. Sapiens consolatione non indiget. & *cap.* 30. Consolatione nihil levari. *Id. de clar. Orator. c. penult.* Ea consolatione sustentor, quam tu mihi adhibuisti tuis suavissimis litteris. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 5. *ad fin.* Nihil est hujusmodi, ut ego me non multa consolatione quotidie leniam: sed erit illa consolatio maxima, si una erimus. *Id. de Senect. c.* 2. Præterita ætas nulla consolatione permulcere potest stultam senectutem. *Id. Attic. l.* 12. *ep.* 14. Omnem consolationem vincit dolor. *Id. Fam.* 6. *ep.* 4. Invenire consolationem malorum. *Id. de provin. consul. c.* 7. Uti consolatione. *Id.* 3. *Tuscul. c.* 31. Ut fere nos omnia in consolationem unam conjecimus. *h. e.* in libro, in quo consolati nos sumus in morte filiæ: de quo *Id. Attic. l.* 12. *ep.* 14. ¶ Est etiam levatio timoris. *Cic. Attic. l.* 1. *ep.* 17. *ante med.* Fuit mihi & laudis nostræ gratulatio tua jucunda, & timoris consolatio grata. *Hirt. de B. Alexan. c.* 8. Cæsar suorum timorem consolatione & ratione minuebat. *Id. l.* 8. *B. Gall. c.* 38. Timentes animos consolatione sanat.

CONSOLATOR, oris, m. *consolatore*, *confortatore*, παρακλήτης, παραμυθητής,

ϛτης, qui consolatur. *Cic.* 3. *Tuscul. c.* 30. Consolatores ipsos confiteri se miseros, cum ad eos impetum suum fortuna converterit.

CONSOLATORIE, adverb. consolatoris more, consolando. *Sidon. l. 6. ep. 9.* Quem non increpative, sed consolatorie compellare curavimus.

CONSOLATORIUS, a, um, *consolatorio*, *παραμυθητικὸς*, ad consolandum aptus. *Cic. Attic.* 13. *ep.* 20. A Cæsare litteras accepi consolatorias. *Sueton. in Othon. c.* 10. Codicillos exaravit ad sororem consolatorios.

CONSOLATUS, a, um, particip. qui consolationem adhibuit. *Cæs. l. 5. B. Gall. c.* 4. Consolatus Indutiomarum, hortatusque est, ut in officio permaneret. ¶ Item passive qui consolationem accepit, *consolato*. *Justin. l.* 22. *c.* 6. Sic consolatis militibus, universas naves, consentiente exercitu, incendi jubet. *incoraggiti*. ¶ Quod quidam afferunt ex *Cicer. Fam.* 5. *ep.* 20. Rationes confectas & consolatas deponere. *consolidatar* multo rectius plerique omnes reponunt.

CONSOLIDA, æ, f. herbæ genus alio nomine conserva, & inula rustica, & alum, *σύμφυτον*, lignosa, jucundi odoris, atque salivam provocans. Ejus plura genera herbarii faciunt. Dicta est a virtute quam habet solidandi, & confirmandi. *Apul. de herb. c.* 59.

CONSOLIDATIO, onis, f. solidatio. Translate *Ulpian. Dig. lib. 7. tit.* 2. *leg.* 3. Jus adcrescendi non perit ei, apud quem consolidatus est, neque ab eo: & ipse quibus modis amitteret ante consolidationem, iisdem & nunc amittit. *h. e.* antequam usufructuarius proprietatem rei acquirat. hoc enim est *consolidatio*, uti docet *Justinian. Institut. lib.* 2. *tit.* 4. *sub fin.*

CONSOLIDATOR, oris, m. qui firmat, & solidum reddit. *Venant. Fortun. l.* 1. *carm.* 20. *v.* 22. Nam quod pulcra domus, quod grata lavacra nitescunt, Consolidatorem te cecinere suum.

CONSOLIDATUS, a, um, *rassodato*, solidatus. Translate *Cic. Fam. l.* 5. *ep.* 20. Ut apud duas civitates rationes confectas & consolidatas deponeremus. *h. e.* liquidas, cum expensis respondent accepta. Quidam *consolatas* perperam leg. ¶ *Ususfructus consolidatus* est confirmatus, idest conjunctus cum proprietate, cum scilicet usufructuarius proprietatem quoque fundi acquisivit. *Ulpian. Dig. lib. 7. tit.* 2. *leg.* 3. *sub fin.*

CONSOLIDO, as, avi, atum, a. 1. *rassodare*, *στερεόω*, solidum reddo. *Vitruv. lib.* 2. *c.* 8. *ante med.* Græci non media farciunt, sed e suis frontatis perpetuum, & in unam crassitudinem parietem consolidant. ¶ Translate *consolidari ususfructus* apud JCtos dicitur, cum ad eum proprietatis jure revertitur, a quo abscesserat: vel cum usufructuarius acquirit proprietatem ejus rei, ex qua usumfructum percipiebat. *Triphonin. Dig. lib.* 23. *tit.* 3. *leg.* 78. *circa med.* & *Ulpian. Dig. l.* 7. *tit.* 2. *leg.* 3. & 6.

CONSOLIDUS, a, um, adject. solidus, stabilis, firmus. *Arnob. l.* 4. *sub fin.* Cum omnibus consolidæ germanitatis necessitudine copulatus.

CONSOLOR, aris, atus sum, dep. 1. *consolare*, *confortare*, *παρακαλέω*, *παραμυθέω*, idem quod solor, dolorem levo, confirmo, recreo. *Cic. Attic.* 12. *ep.* 14. Feci quod ante me nemo, ut ipse me per litteras consolarer. *Id. de provin. consul. c.* 7. Dummodo, cujus exemplo se consolatur, ejus exitum exspectet. *Id. pro Sull. c.* 10. Consolare te, quod, &c. *Id. pro Rosc. Com. c.* 14. *extr.* Inani & tenui spe te consolaris. *Id. Attic. l.* 15. *ep.* 27. Te consolata est spes brevi tempore congrediendi. *Id.* 4. *Catil. c.* 4. Spes hominem in miseriis consolari solet. *Id. Fam.* 6. *ep.* 4. Consolari aliquem de miseriis communibus. *Id. Fam.* 4. *ep.* 8. Consolari dolorem alicujus. *Quintil. l.* 2. *c.* 12. *extr.* Inquirendo scribendoque talia consolemur otium nostrum. ¶ Significatione consimili verbi compenso, vel levo. *Cic. pro Mil. c.* 35. Gloria brevitatem vitæ posteritatis memoria consolatur. *Id. Q. Fr. lib.* 2. *ep.* 6. *ad fin.* Sed hoc incommodum consolantur quotidianæ damnationes inimicorum. *Id. Fam.* 7. *ep.* 11. Ego desiderium tui spe tuorum commodorum consolabor. *Id. Attic. l.* 4. *ep.* 16. *post med.* Dicendi laborem delectatione oratoria consolor. *Id.* 1. *de Fin. c.* 12. Doloris magnitudinem celeritas, diuturnitatem allevatio consolatur. ¶ Consolari semetipsum, *isperanzirsi*, *lusingarsi*. *Cic.* 2. *Agrar. c.* 28. Quæso nolite vosmetipsos consolari: vere & diligenter considerate. num vobis, aut vestri similibus, integris, quietis, otiosis hominibus, in hoc numero locum fore putatis? ¶ Significat etiam timorem alicui levare, animos addere, *incoraggire*. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 98. Consolatus consurgere jussit: & pauca apud eos de lenitate sua locutus, quo minore essent timore, omnes conservavit. V. *Consolatio*. ¶ Reperitur etiam *Consolo*, *as*, teste etiam *Priscian. lib.* 8. *pag.* 797. *Putsch. Varr.* apud *Non. c.* 7. *n.* 50. Œdipus Athenas venire dicebatur, qui consolaret. ¶ Et *consolor* passiva significatione. *Q. Metell.* apud *Gell. l.* 15. *c.* 13. Cum animum vestrum erga me video, vehementer consolor. Ipse *Gell. ibid.* docet, in usu esse *consolor te*, & *consolor abs te*. *Asin. Poll.* apud *Priscian. loc. cit. pag.* 792. Cum ob ea, quæ speraveram, dolebam, consolabar ob ea, quæ timui. V. *Consolatus*. ¶ Hinc particip. *consolandus* passivæ signif. *Cic.* 5. *Fam. ep.* 18. Etsi egomet, qui te consolari cupio, consolandus ipse sum, &c.

CONSOMNIO, as, n. 1. *sognare*, *sognarsi*, idem quod somnio, *ὀνειροπολέω*, *ὀνειρώττω*. *Plaut. Mostell.* 3. 2. 68. Tr. Senex volt ædificare gynæceum, & balneas, & porticum. *Si.* Quid ille consomniat? Tr. Ego dicam tibi: dare volt uxorem filio.

CONSONANS, antis, *consonante*, *σύμφωνος*, *συνηχῶν*, simul sonans. *Liv. lib.* 36. *c.* 34. Consonante clamore nominatim Quintium orare, ut &c. *con grida concordi*. ¶ Apud *Vitruv. l.* 5. *c.* 8. *a med.* Consonantes loci sunt, in quibus ab imis auxiliata vox cum incremento scandens, ingreditur ad aures discreta verborum claritate. V. integr. loc. ¶ Consonantes litteræ dicuntur a Grammaticis, quæ per se nihil sonant, sed solum junctæ vocalibus. *Quintil. l.* 1. *c.* 4. & 5. *Gell. l.* 4. *c.* 17. &c. ¶ Translate *Senec. ep.* 31. *a med.* Perfecta virtus est æqualitas ac tenor vitæ, per omnia consonans sibi. *h. e.* sibi conveniens, sibi constans, & concordans. ¶ *Consonans est*, conveniens est. *Ulpian. Dig. lib.* 12. *tit.* 2. *leg.* 34. *ad fin.* Non semper consonans est, per omnia referri jusjurandum, quale defertur. *Scævola lib.* 19. *tit.* 1. *leg.* 48. Hoc etenim contractui bonæ fidei consonans est. ¶ Item valde sonans, sonum pleniorem habens. *Cic. in Partitionib. c.* 5. Verba consonantiora, graviora, &c.

CONSONANTER, adverb. convenienter, concorditer. *Vitruv. l.* 6. *c.* 1. Consonantissime ad harmoniam composita.

CONSONANTIA, æ, f. *consonanza*, *συμφωνία*, vocum concordantia, concentus. *Vitruv. lib.* & *c.* 5. *ad fin.* Citharœdi convertunt se ad scenæ valvas, & ita recipiunt ab earum auxilio consonantiam vocis. *Gell. l.* 13. *c.* 20. Tanta juncturæ differentia est in consonantia vocum proximarum. *Tertull. adversf. Jud. cap.* 11. *sub fin.* & *cap.* 14. Consonantia scripturarum. *h. e.* consensus.

CONSONE, adverb. *concordemente*, *συμφώνως*, una voce. *Apul. lib.* 1. *Metam.* Quoad mutua cohortatione consone clamitarent.

CONSONO, as, onui, n. 1. *consonare*, *risonare*, *συμφωνέω*, *συνηχέω*, simul sono, eadem voce sono. *Petron. in frag. Tragur. c.* 78. *Burm.* Consonuere cornicines funebri strepitu. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 16. *post med.* Apes cum jam evolaturæ sunt, consonant vehementer. *Senec. ep.* 84. *a med.* Cum omne tibiarum genus, organorumque consonuit, fit concentus ex dissonis. *Plaut. Amph.* 1. 1. 72. Tubæ utrinque canunt: contra consonat terra. *risuona*, *rimbomba*. *Virg.* 8. *Æn. v.* 305. Consonat omne nemus strepitu, collesque resultant. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 37. Circumjecta tecta consonare cantu. ¶ *Consonare verba* dicuntur, quæ similiter desinunt. *Quintil. l.* 9. *c.* 3. Initia quoque, & clausulæ sententiarum, aliis, sed non alio tendentibus verbis, inter se consonant. Initia hoc modo: *Dederim periculis omnibus, obtulerim insidiis, objecerim invidiæ*. Rursus clausulæ: *Vos enim statuistis, vos sententiam dixistis*, &c. ¶ Item quæ per paranomasiam efferuntur, ut *immoriaris, immorare*. *Id. ibid.* In verbis tantum distantibus jucunde consonat vox, &c. ¶ Translate est concordare, convenire, *concordare*, *corrispondere*. *Auct. Declam. in Sallust. c.* 1. Ut omnis oratio moribus consonet. *Manil. l.* 2. *v.* 281. Virginis & Tauri Capricorno consonat astrum. & *vers.* 622. veri per totum consonat ordo. *Quintil. l.* 2. *c. penult.* Consonare sibi in faciendis, ac non faciendis, virtutis est. *Senec. de vita beata, c.* 23. Optime dives, si opus ad hanc vocem consonet.

CONSONUS, a, um, *consonante*, *risonante*, *σύμφωνος*, *συμφωνος*, idem, vel simul sonans, consonans. *Ovid.* 13. *Metam. v.* 610. & consonus exit in auras Ter clangor. *grido concorde*. *Id.* 1. *Amor. el.* 8. *v.* 59. Ipse deus vatum, palla spectabilis aurea, Tractat inauratæ consona fila lyræ. *accordate*. ¶ Translate est conveniens, concordans, *conveniente*. *Cic. Attic. lib.* 4. *ep.* 16. Credo, Platonem vix putasse, satis consonum fore, si hominem id ætatis in tam longo sermone diutius retinuisset. *Claudian. in l. Consul. Stilich. v.* 69. Docere juvenem consona regno. *h. e.* utilia. *Apul. l.* 2. *Metam.* Totius orbis consono ore celebrari. ¶ *Consona*, *æ* (subaudi *littera*) est littera consonans, *consonante*: & sæpissime legitur apud *Terentian. Maur.*

CONSOPIO, pis, ivi, itum, a. 4. *addormentare*, *κατακοιμίζω*, idem quod sopio. *Lucret. l.* 6. *v.* 791. Nocturnumque recens extinctum lumen, ubi acri Nidore offendit nares, consopit ibidem. *Cic.* 1. *Tuscul. c. ult.* Quid melius, quam in mediis vitæ laboribus obdormiscere, atque ita conniventem somno consopiri sempiterno?

CONSOPITUS, a, um, *addormentato*, *κατακεκοιμισμένος*, sopitus. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 38. Endymion a Luna consopitus putatur. *Sueton. in Claud. c.* 44. Inter initia (*veneni*) consopitus. ¶ Translate *Gell. lib.* 16. *c.* 10. Cum omnis illa duodecim tabularum antiquitas lege Æbutia lata consopita sit. *h. e.* abrogata, abolita.

CONSORS, ortis, adject. *consorte*, *σύγκληρος*, *ἔγκληρος*, *κοινωνὸς*. *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 7. *circa med.* Consortes, ad quos eadem sors. *h. e.* idem patrimonium, vel idem cumulus hereditatis. Sunt enim consortes, quorum hereditas nondum divisa est: & dicitur plerumque de fratribus. *fratelli*, *che vivono insieme*. *Festus* in *Sort*. Sors & patrimonium significat: unde consortes dicimus. & *in Disertiones*. Disertiones, divisiones patrimoniorum inter consortes. *Cic. Verr.* 5. *c.* 23. Cum ex agris tres fratres consortes profugissent, quod iis plus frumenti imperabatur, quam quantum exararant. *Vellej. l.* 1. *c.* 10. *extr.* & *Liv. lib.* 41. *c.* 27. Censoris frater & quidem consors. *e che stava con lui*. *Virg. in Ciri*, *v.* 15. Quatuor antiquis quæ heredibus est data consors. Adde *Plin. l.* 8. *ep.* 18. ¶ *In Cod. Justinian. titulus* 40. *lib.* 3. est *de consortibus ejusdem litis*, nempe qui cum communiter aliquid possideant, litem simul omnes contestantur. ¶ Translate *Lucan. l.* 1. *v.* 93. omnisque potestas Impatiens consortis erit. *Tibull. lib.* 2. *eleg.* 5. *v.* 24. Mœnia consorti non habitanda Remo. ¶ Sæpe est idem quod particeps, socius, *partecipe*, *compagno*. *Cic. pro Mil. c. penult.* Quid respondebo tibi, Q. frater, consorti mecum temporum illorum? *Id. de clar. Orat. c.* 1. Socius & consors gloriosi laboris. *Id.* 5. *Verr. c.* 66. *extr.* in lucris atque furtis. *Tacit.* 1. *Ann. cap.* 3. Collega imperii, consors tribunitiæ potestatis. *Vellej. l.* 2. *c.* 74. Consors vitiorum. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 492. culpæ. & *vers.* 873. pericli. *Id. Heroid. ep.* 3. *v.* 47. Consortes generis & necis. *h. e.* fratres, & simul eadem nece interempti. *Id.* 3. *ex Pont. ep.* 2. *v.* 82. urbis. *h. e.* populares, cives ejusdem urbis. *Virg.* 4. *Georg. v.* 158. *de apib.* Solæ communes natos, consortia tecta Urbis habent. *Valer. Max. l.* 1. *c.* 8. *n.* 5. Consortes pavoris. *Lucan. l.* 4. *v.* 178. Ætas consors studiis puerilibus. ¶ *Consors casus* est similis, ejusdem sortis. *Propert. l.* 1. *eleg. penult. v.* 1. Tu, qui consortem properas evadere casum Miles, &c. ¶ *Consors thalami* apud *Ovid.*

vid. 1. Metam. v. 319. & l. 10. v. 246. est uxor, *la consorte*. Adde l. 6. v. 93. ¶ Frequenter dicitur de fratribus, & sororibus, *fratello, o sorella*. Ovid. Metam. 11. v. 346. Quæ dum Lucifero genitus miracula narrat De consorte suo. Id. 3. ex Pont. ep. 2. v. 47. Dea consors Phœbi. h. e. Diana. Id. Heroid. ep. 13. v. 61. consors Ledæa gemellis. h. e. Castorum soror. Tibull. lib. 2. eleg. 5. v. 23. Romulus æternæ nondum formaverat Urbis Mœnia, consorti non habitanda Remo. Sic Ovid. *pectora consortia* dixit Metam. 13. v. 663. sorores intelligens. & lib. 8. v. 443. calidumque priori Cæde recalfecit consorti sanguine telum. h. e. fraterno. Sic Albinovan. ad Liviam v. 437. consortes deas videtur significare Nereides, quas uno patre Nereo genitas fabulantur, ut est apud Hygin. in præfat.

CONSORTALIS, le, adject. ad consortium pertinens. Frontin. de Coloniis, pag. 111. Goes. Consortales lineæ.

CONSORTIO, onis, f. *società, consorzio*, consortium, κοινωνία. Cic. 3. Offic. c. 6. Dissolvetur omnis humana consortio. Ita Nonius cum aliis plerisque, c. 3. n. 39. Alii consociatio. Liv. l. 40. c. 8. Sociabilem consortionem inter binos Lacedæmoniorum reges. Vellej. l. 2. c. 99. & 103. Consortio tribunitiæ potestatis. Valer. Max. l. 4. c. 6. n. 3. Consortio fati. h. e. similitudo mortis. Adde Liv. l. 6. c. 40. circa med. & Lucil. apud Non. loc. cit. ¶ Translate Plin. initio l. 9. ait animalia terrestria degere *consortione quadam hominum*, quia terram incolunt quasi patrimonium cum hominibus commune. V. Consors.

CONSORTIUM, ii, n. *consorzio, società, compagnia*, κοινωνία, συγκληρονομία, communio bonorum, societas. Ulpian. Dig. lib. 17. tit. 2. leg. 52. circa med. Si inter fratres voluntarium consortium initum fuerit. V. Consors. ¶ Translate Cels. l. 7. c. 27. Stomacho cum vesica quoddam consortium est. *simpatia*. Petron. in Satyr. c. 101. Consortium studiorum. Tacit. 4. Ann. c. 3. regni. Hermogen. Dig. l. 14. tit. 2. leg. 5. Consortium collationis. *società di contribuzione*. Imp. Zeno lib. 5. Cod. tit. 27. leg. 5. Concubinarum consortium.

CONSPARGO. V. Conspergo.

CONSPARSIO. V. Conspersio.

CONSPATIANS, antis, *passeggiante*, συμπεριπατῶν, idem quod spatians, vel simul spatians. Petron. in Satyr. c. 7. Video quosdam inter titulos furtim conspatiantes.

CONSPECTOR, oris, m. inspector, ἐπόπτης. Tertull. de orat. c. 13. Deus cordis conspector.

CONSPECTUS, a, um, *veduto, mirato*, particip. a conspicio, τεθεαμένος. Sueton. in Domit. c. 11. Conspecto delatore ejus, vis, inquit &c? Valer. Flacc. l. 8. v. 210. de Medea. Hyperboreas movit conspecta pruinas. Juvenal. sat. 2. v. 81. Uvaque conspecta livorem ducit ab uva. ¶ Absolute in sexto casu, Suet. in Aug. c. 15. Conspecto eum ad arma isse. *avendo veduto, che*, &c. ¶ Est etiam adject. & significat conspicuum, insignem, conspicabilem, tum in bonam, tum in malam partem, *ragguardevole, notabile*, ut exponit etiam Serv. ad illud Virg. Æn. 8. v. 587. ipsa agmine Pallas In medio, chlamyde & pictis conspectus in armis. Sic 3. Georg. v. 17. & Horat. de ar. poet. v. 228. Tyrio conspectus in ostro. Ovid. 13. Metam. v. 794. Nobilior pomis, platano conspectior alta. Liv. l. 2. c. 5. Damnati proditores, sumptumque supplicium, conspectius eo, quod pœnæ capiendæ ministerium patri de liberis consulatus imposuit. Juvenal. sat. 8. v. 140. Omne animi vitium tanto conspectius in se Crimen habet, quanto major, qui peccat habetur. Liv. l. 45. c. 7. Patris avique fama conspectum eum efficiebat. Id. l. 4. c. 13. de Sp. Melio. Quacumque incederet, conspectus elatusque supra modum hominis privati. Tacit. 4. Hist. c. 11. Ne in urbe conspectior mors foret, via Appia exstinguitur. *non desse più nell' occhio*. Justin. l. 11. c. 5. Reges stipendiarios conspectioris ingenii secum trahit, segniores ad tutelam regni relinquit.

CONSPECTUS, us, ui, m. *vista, aspetto*, ὄψις, actus conspiciendi, aspectus. Cic. Attic. lib. 7. ep. 10. Subito consilium cepi, ut ante, quam luceret, exirem: ne qui conspectus fieret, aut sermo. Varr. l. 6. L. L. c. 2. Templum faciunt augures conspicione, qua oculorum conspectum finiant. Liv. l. 1. c. 18. Quo longissime conspectum oculi ferebant. *quanto potea tirar l' occhio*. Cic. pro Sull. c. 9. Frui conspectu urbis. Id. 2. Agrar. cap. 6. Fugere conspectum alicujus. Id. Verr. 7. c. 33. Dare se alicui in conspectum. *farsi vedere*. Id. 1. Tuscul. c. 22. Cadere in conspectum. *esser visibile*. Id. 5. de Fin. c. 1. Ponere aliquem in conspectu alicujus. *porlo dinanzi gli occhi*. Id. pro Dejot. c. 5. In conspectu deorum Penatium necare hospitem. *su gli occhi*. Id. Fam. 1. ep. 7. Non tam facile est nobis, quam tibi, cui prope in conspectu Ægyptus est. Gell. l. 1. c. 11. Hostis in conspectu longinquo procul distans. Cic. 2. de Orat. c. 55. sub fin. ex Crasso. Audes in civium esse conspectu? *lasciarti vedere*. Terent. Eun. 2. 3. 2. Amittere aliquem e conspectu. *perder di vista*. & Spartian. in Adrian. cap. 21. Cum servum inter duos Senatores e conspectu ambulare videret. *di lontano*. & Cic. Verr. 7. c. 34. & Terent. Hecyr. 1. 2. 107. Evolare, & Fugere e conspectu. Varr. l. 1. R. R. c. 7. Quercus, quæ est in oppidi conspectu. *a vista della Città*. Liv. l. 1. c. 16. Nimbus conspectum ejus concioni abstulit. *lo tolse di vista*. Nepos in Chabr. c. 3. Recedere a conspectu suorum. *assentarsi*. Colum. l. 1. c. 6. Villico juxta januam fiat habitatio, ut intrantium, exeuntiumque conspectum habeat. ¶ Item præsentia, *cospetto, presenza*: quæ tamen significatio cum superiori fere convenit. Liv. l. 6. c. 8. Imperator conspectu suo prœlium restituit. Cic. 1. Agrar. c. 3. Censoribus vectigalia locare, nisi in conspectu populi R. non licet. Id. 1. de Fin. c. 7. Eum in conspectum suum venire vetuit. Terent. Hecyr. 5. 2. 22. Scio his fore meum conspectum invisum. Varr. l. 5. L. L. c. 9. Illicere populum ad conspectum magistratus. ¶ Dicimus *vereri, vitare, fugere conspectum alicujus*: *venire, prodire, ingredi in conspectum*: *esse, stare, adstare in conspectu*, &c. Cic. Nepos, Vellej. Terent. Ovid. Curt. & alii. ¶ *In conspectu* est coram. Liv. l. 1. c. 31. Missis ad id visendum prodigium, in conspectu crebri cecidere cælo lapides. Virg. Æn. 1. v. 188. Navim in conspectu nullam prospicit. Petron. in Satyr. c. 107. In conspectu vestro supplices jacent. ¶ Translate Cic. 7. Verr. c. 66. Mori in conspectu legum, & libertatis. Id. 5. de Fin. c. penult. Quamvis minimam animi præstantiam omnibus corporis bonis anteire dicimus, ut ea ne in conspectu quidem relinquantur. *che nè men fanno alcuna figura*. & 1. de Leg. c. penult. Conspectus & cognitio naturæ. h. e. contemplatio. Id. Fam. 2. ep. 5. Illustri loco sita est laus tua, in plurimorum & sociorum, & civium conspectu. h. e. conspecta, & cognita sociis, & civibus. Id. Agrar. 2. c. 32. Carthago, & Corinthus procul erant a conspectu imperii. *lontane dalla dominante*. Id. de clar. Orat. c. 4. Ut explicatis ordinibus temporum, uno in conspectu omnia viderem. *in un' occhiata*. Id. 3. de Leg. c. 5. Quam brevi, frater, in conspectu posita est a te omnium magistratuum descriptio. *ai posto sotto l' occhio*. Gell. lib. 17. c. 21. Conspectus quidam ætatum antiquissimarum, item virorum, qui in his ætatibus fuerunt. *un compendio*. Id. l. 19. c. 10. Interrogavit, quantus esset pecuniæ conspectus, ad id totum opus absolvendum. h. e. tota summa ex singularibus variarum expensarum summis confecta, & uno intuitu videnda.

CONSPERGO, is, ersi, ersum, a. 3. *aspergere, spargere*, ἐπιῤῥαίνω, συῤῥαίνω, idem quod spargo, aspergo. Plaut. Curcul. 1. 1. 80. Conspergere fores vino. Lucret. lib. 2. v. 33. anni Tempora conspergunt viridantes floribus herbas. Cic. pro Planc. c. 41. Me complexus est, conspersitque lacrymis. Plin. l. 2. c. 8. Lucifer terram rore conspergit. Id. l. 1. c. 1. Conspergere cinere. Colum. lib. 12. c. 39. Uvas in dolium conjicito, pedibus calcato: ubi unum tabulatum feceris, vinum vetus conspergito. ¶ *Conspergere* absolute est aqua conspergere, *spruzzare*. Plaut. Stich. 2. 2. 30. Pinge humum, consperge ante ædes. Sueton. in Calig. cap. 43. Verri sibi vias, & conspergi propter pulverem, exigebat. Adde Phædr. lib. 2. fab. 5. v. 15. ¶ Translate Cic. 1. Acad. cap. 2. ad fin. In illis veteribus nostris, quæ Menippum imitati, non interpretati, quadam hilaritate conspersimus. Quintil. l. 8. c. 5. Color dicendi multis ac variis veluti maculis conspergitur. ¶ Dausqu. in Orthogr. testatur, in nonnullis exemplaribus Catonis & Varronis legi *conspargo*. Cujus rei rationem etiam reddi posse, quod Veteres in compositionibus vocales non immutabant. Nos *consparge* legimus etiam in Marcell. Empir. c. 16. ante med. Sed potior est meliorum usus.

CONSPERSIO, onis, f. *aspersione*, actus conspergendi. Pallad. in Novembr. tit. 13. Salis crebra conspersio debet pecoris levare fastidium. ¶ Item farinæ massa conspersa, & subacta, panis faciendi causa, *pasta*, φύραμα. Tertull. lib. 4. advers. Marcion. cap. 24. ubi alii leg. *consparsio*. item advers. Valentinian. c. 31. & de Pudic. c. 13. & 18. ex D. Paulo 1. Cor. 5.

CONSPERSUS, a, um, *asperso*, πασὸς, sparsus, aspersus. Cic. 2. de nat. Deor. c. 43. Caput Tauri stellis conspersum est frequentibus. Colum. l. 12. c. 53. Caro sale conspersa. Plin. l. 23. proœm. Conspersus aceto. ¶ Translate Cic. 3. de Orat. c. 25. Oratio conspersa quasi verborum sententiarumque floribus.

CONSPICABILIS, le, *riguardevole, notabile, insigne*, περίοπτος, conspiciendus, conspicuus. Sidon. l. 8. ep. 4. Domicilium sacrario, porticibus, ac thermis conspicabilibus coruscans. Adde Sulpic. Sever. in vita S. Martini, c. 21. ¶ Item simpliciter qui conspici potest, visibilis, *visibile*. Prudent. in Romano, v. 631. de Christo. Tandem retectis vocibus propheticis, Ætate nostra comprobata antiquitas, Coram refulsit ore conspicabili.

CONSPICABUNDUS, a, um, sæpe, & attente conspicans, mirabundus. Martian. Capell. init. lib. 8. Nupturam virginem conspicabunda Pallas, quid super dotalis eruditione feminæ comprobaret, exquirit.

CONSPICATUS, V. Conspicor.

CONSPICIENDUS, a, um, *notabile, riguardevole*, conspici dignus, conspicuus. Ovid. 5. Fast. v. 552. Templaque in Augusto conspicienda foro. & vers. 170. Cum satus est forma conspiciendus Hyas. & vers. 118. hædorum mater formosa duorum, Inter Dictæos conspicienda greges. Valer. Flacc. l. 1. v. 261. Signa veteri conspicienda metallo. Ovid. 2. Trist. v. 113. de domo sua. Et neque divitiis, nec paupertate notanda, Unde fit in neutrum conspiciendus eques. Adde Tibull. l. 2. el. 6. v. 34. & Martial. l. 9. epigr. 50.

CONSPICILIUM, ii, n. *vedetta*, locus unde aliquid conspici solet. Ita exponit Non. c. 2. n. 116. atque affert hæc Plauti verba in fragm. In conspicilio adservabam, pallium observabam. Id. Plaut. Cistell. 1. 1. 92. Mater pompam me spectatum duxit: dum redeo domum, Conspicilio consecutus est clanculum me usque ad fores. Utroque loco al. leg. *conspicillum*: at posteriore alii reponunt ex MSS. *dum redeo domum, conspicit: illo eo secutus est*, &c. Porro frustra sunt, qui putant hac voce significari vitra ocularia, *occhiali*, quorum usus ne cognitus quidem illorum temporum hominibus fuit. Nam quod afferunt ex eodem Plauto quidam Lexicographi, *Vitrum cedo: necesse est conspicilio uti*; nusquam hæc verba apud Plaut. exstant, quod sciam. Nego, inquit Voss. lib. 3. de nat. art. c. 24. sub fin. hæc esse Plauti: nego etiam, legi apud Veterum quempiam.

CONSPICIO, is, exi, ectum, a. 3. *vedere*, βλέπω, προσοράω, aspicio, video: a con, & specio. Plaut. Amph. 2. 2. 122. Quid me interrogas? qui ipsus equidem nunc primum istanc tecum conspicio simul. Id. Capt. 1. 1. 29. Ædes quotiescumque conspicio, fleo. Cic. pro Mur. c. ult. Imaginem parentis sui, quam paucis diebus laureatam conspexit, &c. Cæs. l. 2. B. Gall. c. 21. Quæ quisque prima signa conspexit, ad hæc constitit. Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 385.

v. 385. Conspexit, terra centum procurrere currus. ¶ Item intueri, aspicere, mirare, guardare. Nepos in Datam. c. ult. extr. Cum locum digito monstraret, & ille conspiceret, aversum ferro transfixit. Plaut. Cist. 2. 3. 78. Conspicere susum in cælum. Petron. in Satyr. c. 140. Conspicere in tabernam. Cic. Catil. 1. c. 7. Carere me aspectu civium, quam infestis oculis omnium conspici mallem. ¶ Translatum ad inanima significat vergere. esser rivolto. Cic. 3. Catil. c. 8. Si signum illud solis ortum, & forum, curiamque conspiceret. ¶ Translate est considerare. Cic. pro Mur. c. 6. Non debes temere consulem saltatorem vocare, sed conspicere, quibus præterea vitiis affectus sit. ¶ Item prospicere, providere. Plaut. Trinum. 3. 2. 10. Sat sapio, satis, in rem quæ sint meam, ego conspicio mihi. ¶ Item intelligere, animo & cogitatione assequi. Id. Pseud. 3. 1. 3. Næ illi, quantum ego nunc corde conspicio meo, multas ærumnas danunt. ¶ Eleganter conspici dicuntur, qui re aliqua excellunt sive bona, sive mala; ita ut notari & velut digito prætereuntium monstrari possint. dar nell' occhio, esser notabile. Nepos in Attic. c. 13. Supellex modica, non multa: ut in neutram partem conspici posset. (Adde locum Ovid. 2. Trist. in Conspiciendus) Ovid. 1. Trist. el. 6. v. 34. Prima bonis animi conspicerere tui. Liv. l. 21. c. 8. de Annib. Vestitus nihil inter æquales excellens: arma, & equi conspiciebantur. Adde Vellej. l. 2. c. 91. ad fin.

CONSPICĬO, onis, f. actus conspiciendi: vox augurum, qua significatur inspectio cæli ad templum determinandum, intra quod auguria capiantur. Varr. l. 6. L. L. c. 2. Templum faciunt augures conspicione, qua oculorum conspectum finiant: & paulo supra. Inter ea conregione, conspicione, cortumione, utique ea rectissime sensi. V. Conregione.

CONSPĬCO, as, a. 1. idem quod conspicor, conspicio, sed vix ullius usus. Varr. l. 6. L. L. c. 2. Contemplare & conspicare, idem esse apparet. ¶ Hinc conspicor passivum. Varr. apud Priscian. l. 8. pag. 792. Putsch. Paupertas enim hæc tunc non ita nutricata, ut nunc conspicatur: θεωρεῖται. Sallust. in Jug. c. 53. a med. Cum interim Metellus monte degrediens conspicatur. Al. leg. conspicitur. Plaut. Epid. 1. 1. 67. Prius se convenire non vult, neque conspicari.

CONSPĬCOR, aris, atus sum, dep. 1. vedere, θεωρέω, βλέπω, idem quod conspicio, video. Cæs. l. 5. B. Gall. c. 47. Trans vallem magnam hostium multitudinem conspicatur. Terent. Eun. 5. 9. 32. Cur te ergo in his ego conspicor regionibus? Id. Heaut. 1. 1. 15. Neque tam vesperi domum revertor, quin te in fundo conspicer fodere, aut arare. ¶ Particip. conspicatus frequentissimi est usus. Plaut. Curcul. 5. 1. 5. Ubi me hunc habere conspicata est annulum, rogat, unde habeam. Cæs. l. 2. B. Gall. c. 26. Ex loco superiore, quæ res in nostris castris gererentur, conspicatus. avendo scoperto. Sic alibi sæpissime, & Liv. l. 2. c. 20. &c. ¶ Passiva significatione V. in voce præced.

CONSPICŬUS, a, um, cospicuo, visibile, περιφανής, qui conspicitur ab omnibus, visibilis, omnium oculis expositus. Ovid. 3. ex Pont. ep. 4. v. 21. Scilicet affectus similes, aut impetus idem Rebus ab auditis, conspicuisque venit? da cose udite, e vedute. Phædr. l. 4. fab. 5. v. 5. qui capitibus cornua Suis ligarant, ut conspicuum in prœlio Haberent signum, quod sequerentur milites. Tacit. 4. Hist. c. 29. Ipsorum tela per tenebras vana: Romani conspicuam Barbarorum aciem, &c. Lucan. l. 4. v. 169. postquam spatio languentia nullo Mutua conspicuos habuerunt lumina vultus. Senec. in Thyest. v. 126. Nives conspicuæ. Curt. l. 9. c. 6. Tabernaculum undique conspicuum. Augustus apud Plin. l. 2. c. 25. Sidus omnibus e terris conspicuum. Senec. de brevit. vitæ in f. Habere mortem in conspicuo. h. e. tanquam præsentem intueri. ¶ Translate est conspici dignus, insignis, illustris, cospicuo, illustre, notabile, riguardevole. Horat. l. 3. od. 16. v. 18. Late conspicuum tollere verticem. Tibull. l. & eleg. 3. v. 4. Insignis clara conspicuusque domo. Ovid. Heroid. ep. 5. v. 139. Fide conspicuus Trojæ munitor. h. e. Apollo lyra insignis. Plin. l. & ep. 3. Viri illustri laude conspicui. Tacit. Hist. 4. c. 42. Illustres senes, conspicuæ feminæ. Id. 3. Hist. c. 17. Consilio, manu, voce insignis hosti, conspicuus suis. Martial. de Spectac. epigr. 2. Conspicui venerabilis amphitheatri moles. Quintil. declam. 18. c. 3. extr. Omni frequentia cœtuque conspicuus. ¶ Comparativum conspicuiores est qui legi putat in Cod. Justin. tit. 63. lib. 4. leg. 3. ubi plerique leg. conspicuos.

CONSPIRĀTE, adverb. di consenso, conspiratione, consensu. Justin. l. 3. c. 5. Lacedæmonii eo conspiratius ad arma concurrunt. Concitatius, & confirmatius sunt qui ex conjectura reponunt.

CONSPIRATĬO, onis, f. concordia, consenso, lega, unione, ὁμόνοια, metaphorice significat concordiam, consensum. Cic. pro Dom. c. 11. Conjunctionem & conspirationem in republ. bene gerenda fictis sermonibus & falsis criminibus dirimere. Lentul. ad proquæst. & propræt. l. 12. Fam. ep. 15. ante med. Facere concordiam & conspirationem omnium ordinum ad defendendam libertatem. Cic. 1. de Fin. c. 20. Amici magna amoris conspiratione consentientes. & l. 5. c. 23. Conspiratio consensusque virtutum. ¶ Accipitur & in malam partem pro conjuratione, & consensu in rem malam, cospirazione, congiura, σύστασις. Cic. pro Dejot. c. 4. Nihil de conspiratione audiebat certorum hominum contra dignitatem tuam. Brutus Fam. 11. ep. 13. extr. Pro vestra salute contra sceleratissimam conspirationem hostium confligamus. ¶ Translate Cic. in fragm. Oeconom. apud Colum. l. 12. c. 2. Ubi chorus canentium certis numeris ac pedibus veluti facta conspiratione, consensit atque concinuit.

CONSPIRĀTUS, us, m. idem quod conspiratio, consensus. In sexto casu singulari Gell. l. 1. c. 11. Achæos Homerus pugnam indipisci ait, non fidicularum tibiarumque concentu, sed mentium animorumque conspiratu tacito nitibundos.

CONSPIRĀTUS, a, um, colligatus, collectus, conglobatus, quasi simul spiratus, & conflatus. Nam conflatus & conspiratus idem sunt. Senec. ep. 84. a med. Multa præcepta sint, multarum ætatum exempla, sed in unum conspirata. (hæc ad verbum descripsit Macrob. in præfat. l. 1. Saturn.) Phædr. fab. 2. l. 1. v. 4. Hinc conspiratis factionum partibus, Arcem Tyrannus occupat Pisistratus. h. e. cum multæ factiones in civitate coaluissent, & quasi simul spiratæ, & conflatæ essent, &c. essendo nate, e collegate tra' cittadini varie fazioni. Nisi malis τὸ conspiratis derivare a spiris, h. e. quasi in modum spiræ, more anguium, in se collectis & constrictis. V. Marquardi Gudii adnotationes in hunc locum: ubi præter cetera, quod alii leg. apud Cæs. l. 3. B. Civ. c. 46. Milites legionis nonæ subito constipati pila conjecerunt; conspirati reponit ex MSS. h. e. quasi in modum spiræ convoluti, conglobati. V. Conspiro in fine. ¶ Conspirati, orum, congiurati, consensu inter se colligati. Sueton. in Domit. c. 17. Cunctantibus conspiratis, quando & quomodo aggrederentur.

CONSPĪRO, as, avi, atum, a. 1. συμπνέω, proprie idem est quod conflare, hoc est simul spirare: a con, & spiro. Virg. 7. Æn. v. 616. Æreaque assensu conspirant cornua rauco. Ubi Servius: nam & tubæ simul inflabantur. Hinc particip. passiv. Conspiratus. V. ¶ Fere translate adhibetur, & neutrorum more; & dicitur de iis, qui concordi animo simul in rem aliquam tendunt, eamque collatis consiliis & viribus aggrediuntur, accordarsi, unirsi insieme, cospirare. Cic. 1. Agrar. c. ult. Colligite vos, tribuni plebis, conspirate nobiscum, consentite cum bonis. Id. 10. Fam. ep. 12. ad fin. Mirabiliter populus R. & omnium ordinum consensus ad liberandam rempubl. conspiravit. Colum. l. 12. in præfat. a med. (ex Cicer. ut videtur) de conjugib. In commune conspirabatur ab utroque. ¶ Tribuitur & rebus inanimis. Lucret. l. 4. v. 1209. Conspirans mutuus ardor. Colum. l. 3. c. 13. Ut mota æqualiter humus suis omnibus partibus ad educandam prolem novam conspiret. Cic. 3. de nat. Deor. c. 11. Illa mihi placebat oratio de convenientia consensuque naturæ, quam quasi cognatione continuatam conspirare dicebas. & l. 2. c. 7. Tanta rerum consentiens, conspirans, continuata cognatio. ¶ Sumitur & in malam partem pro coire, & conjurare in rem pravam, congiurare, congiurarsi, συνίσταμαι. Sueton. in Cæs. c. 80. Conspiratum est in eum a sexaginta amplius. Tacit. 15. Ann. c. 68. Conspirare in cædem alicujus. Sueton. in Claud. c. 13. Conspirare ad res novas. ¶ Cum infinito, Id. ibid. c. 37. Pari modo oppressum ferunt Silanum, quem cum Messalina & Narcissus conspirassent perdere, &c. ¶ Est etiam conspiro a spira ductum, & dicitur de serpentibus in spiras suas se colligentibus. Aurel. Vict. de vir. illustr. c. 22. Anguis ad navem Romanorum perrexit, & se in Ogulnii tabernaculo conspiravit. V. Conspiratus, a, um.

CONSPISSĀTUS, a, um, adject. inspessato, condensatus. Colum. l. 2. c. 18. Conspissatum & herbis colligatum solum. Plin. l. 35. c. 6. Creta decocta conspissataque.

CONSPOLĬUM, ii, n. genus libi in sacris adhibiti, apud Arnob. l. 7. pag. 230. fortasse ex corio seu pelle animalium confectum.

CONSPONDĔO, es, ndi, a. 2. simul cum aliis spondeo. In vet. Senatusconsf. apud Fabrett. c. 6. pag. 427. Ne posthac inter se conjuravisse velint, neque conspondisse, neque compromisisse.

CONSPONSI, orum, m. Festus: Consponsos antiqui dicebant fide mutua colligatos. Adde Nævium apud Varron. l. 5. L. L. c. 7. ¶ Adjective Apul. l. 5. Metam. Jugum sororium consponsæ factionis. h. e. par sororum, quæ conjuraverant. Auson. ep. 10. ad Paul. v. 11. Te quoque ne pigeat consponsi fœderis. h. e. mutuo promissi.

CONSPONSOR, oris, m. qui de eadem re cum altero spondet pro alio, compagno di sicurtà, συνεγγυητής. Cic. Fam. 6. ep. 19. De negotio tuo, quod sponsor es pro Pompejo; si Galba consponsor tuus redierit, non desinam cum illo communicare. Id. Attic. 12. ep. 17. Velim, des operam, ut investiges ex consponsorum tabulis, sit ne ita. ¶ Festo consponsor est conjurator, h. e. qui simul cum alio de eadem re jurat. Intelligit autem eos, inquit Scalig. qui pœna sacramenti mutuo se provocant, cum in rem aliquam agunt, puta in litem vindiciarum. alter enim ab altero exigit juramentum.

CONSPŬO, is, ui, utum, a. 1. sputar addosso, προσπτύω, sputo aliquem fœdo. Petron. in Satyr. c. 23. Consumptis versibus suis, immundissimo me basio conspuit. ¶ Conspuere aliquem maxima omnium contumelia semper habita est. Id. ibid. c. 132. Convocat omnes quasillarias, familiæque sordidissimam partem, ac me conspui jubet. Apul. in Apol. Faciem tuam spumabundus conspuisset. Plaut. Curcul. 4. 2. 16. Nec vobiscum quisquam in foro frugi consistere audet: Qui constitit, culpant eum: conspuitur, vituperatur. ¶ Jupiter hibernas cana nive conspuit Alpes. h. e. conspergit. Versiculus est M. Furii Bibaculi, quem refert, ac deridet Horat. l. 2. sat. 5. v. 41. item Quintil. qui l. 8. c. 6. illud conspuit tanquam duram metaphoram, hoc est a longinqua similitudine ductam, reprehendit. Poterat & illud adjicere, nimis sordidam esse vocem conspuit, & Jove indignam; & præterea nimis exsilem, ut immensam vim nivium, quibus Alpes hieme conteguntur, significare possit. ¶ Speciem proverbii habet illud Petronii in fragm. Tragur. c. 74. Burmanni, ubi Trimalchio de femina arroganti, & alios præ se contemnenti, Inflat se, inquit, tanquam rana, & in sinum suum conspuit. Ubi hoc dicere videtur: adeo celso capite, erecta ac tumens fastu incedit, ut sinum suum conspuat, quoties salivam purgare opus est. Vel alludit ad morem Veterum conspuendi sinus, quoties veniam a diis peterent

terent

terent spei alicujus, quam audacius concepissent, ut *Plin. l.* 28. *c.* 4. docet. Itaque illa femina adeo multa & magna de se concipiebat, & sibi pollicebatur, ut avertendæ invidiæ causa sinum conspueret. ¶ Quod vero apud *Juvenal.* legimus de causidicis, *sat.* 7. *v.* 111. Tunc immensa cavi spirant mendacia folles, Conspuiturque sinus; simpliciter puto intelligendum esse de iis, qui inter dicendum diu fatigati, una cum immensa verborum copia salivam exspuunt etiam inviti, ac sinum conspurcant. Vetus Scholiastes *Juvenalis*, & alii allusum volunt ad morem avertendarum fascinationum, ter in sinum spuendo: de quo *Id. Plin. loc. cit.*

CONSPURCATUS, a, um, *imbrattato, sporcato*, inquinatus. *Tertull. de Idololatr. c.* 1. Quas enim immundis spiritibus operatus, non conspurcatus & constupratus incedit?

CONSPURCO, as, avi, atum, a. 2. *sporcare, imbrattare*, κατασπιλόω, fœdo, inquino. *Colum. l.* 8. *c.* 3. *extr.* Supersiliens avis proluvie ventris cibos, & aquam conspurcat. ¶ *Conspurcare sapore tetro* translate est corrumpere. *Lucret. l.* 6. *v.* 21. Partim quod tetro quasi conspurcare sapore Omnia cernebat quæcumque receperat intus.

CONSPUTATUS, a, um, *sputacchiato*, consputus. *Tertull. advers. Jud. c. ult.* Maledictus, & consputatus, & convulsus; & compunctus.

CONSPUTO, as, avi, atum, a. 1. *sputacchiare*, frequentat. a *conspuo*. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 3. Quasi signo dato, Clodiani nostros consputare cœperunt.

CONSPUTUS, a, um, consputatus. *Hieronym. ep.* 51. *ad Domnion. post med.* Quoties conspuit, & consputus abscessit? Adde *in dial. advers. Luciferian. sub init.*

CONSTABILIO, ilis, ivi, itum, a. 4. *stabilire*, ἐνστηρίζω, idem quod stabilio, firmo. *Plaut. Capt.* 2. 3. 93. & *Terent. Adelph.* 5. 1. 9. Dis quidem esses, Demea, ac tuam rem constabilisses.

CONSTABILITUS, a, um, *stabilito*, firmatus. *Lucret. l.* 2. *v.* 42. Subsidiis magni Epicuri constabilitas. Ita quidam *Lexicographi*. Sed pleræque omnes editiones hunc versum tanquam spurium, expungunt.

CONSTANS, antis, *costante*, ἀκαθής, proprie est stans, gravis, tardus. *Lucret. l.* 3. *v.* 190. Namque movetur aqua, & tantillo momine fluctuat: At contra mellis constantior est natura, Et pigri latices magis, & cunctantior actus. ¶ Fere transfertur ad animum, & significat stabilem ac tenacem propositi. *Cic. pro Rosc. Com. c.* 16. Quem hominem? levem? immo gravissimum. mobilem? immo constantissimum. & *paulo supra*. Castissimus & constantissimus testis. *Id. de Amic. c.* 17. Firmi, & stabiles, & constantes amici. *Id.* 1. *Offic. c.* 23. Fortis & constantis est, non perturbari in rebus asperis. *Id.* 3. *de nat. Deor. c.* 10. Stellæ, quæ cursus certos & constantes habent. *Id. Q. Fr. l. & ep.* 1. *c.* 8. Constante fama, atque omnium sermone celebratum est. *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. & Thet. v.* 238. Constanti mente tenere aliquid. *Cic. post redit. in Sen. c.* 12. Constans, perpetua, fortis, invicta defensio salutis meæ. *Id. Acad. l.* 1. *c. penult.* Firma & constans assensio. *Id. de Harusp. resp. c.* 9. Una & constans haruspicum vox. *Id. Phil.* 13. *c.* 6. Perpetua & constans voluntas in rempubl. *Ovid.* 1. *Amor. eleg.* 4. *extr.* Constanti voce negare. *Id.* 2. *ex Pont. ep.* 4. *extr.* Constantique fide veterem tutare sodalem. *Id.* 5. *Trist. el.* 8. *v.* 18. *de Fortuna*. Et tantum constans in levitate sua est. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 5. *extr.* Vir recti pervicax, constans adversus metus. *Aurel. Vict. in Epit. c.* 1. Rarus ad recipiendas amicitias, ad retinendas constantissimus. *Plin. l.* 14. *c.* 2. Uva impatiens variantis cæli, sed contra tenorem unum algoris æstusve constans. *Tacit. in fi. l.* 16. *Ann.* Firmare animum constantibus exemplis. ¶ Cum genit. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 57. Apollinaris neque fidei constans, neque strenuus in perfidia. ¶ *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 14. *ad fin.* constantem hominem amenti opponit. amens enim facile studiis, & cupiditatibus huc illuc fertur, & mutatur. ¶ Sumitur & in malam partem pro pertinaci, *ostinato*. *Horat. l.* 2. *sat.* 7. *v.* 18. Constantior in vitiis. *Nepos in Lysand. c.* 2. Inimici constantes. *implacabili*. *Propert. l. & el.* 1. *v.* 3. Constans fastus. ¶ Est item *constans* pretium habens. *Ovid. Heroid. ep.* 7. *v.* 47. Exerces pretiosa odia, & constantia magno, Si, dum me careas, est tibi vile mori. ¶ Notat *Charis. l.* 1. *pag.* 100. *Putsch.* quando hoc nomen est proprium, in sexto casu in *e* desinere, quando est adject. in *i*. Nihilominus adject. utramque positionem habet, ut & ipse fatetur.

CONSTANTER, *costantemente, uniformemente*, ἐνσταθῶς, firme, æquabiliter, graviter, fortiter. *Cic. de Univ. c.* 13. Constanter manere in suo statu. *Id. in Orat. c.* 58. Oratio æqualiter constanterque ingrediens. *Id. l.* 1. *de Offic. c.* 2. Constanter honesteque vivere. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 9. Sibi constanter convenienterque dicere. *h. e.* sibi ipsi constando, & concordando. *Id.* 1. *Offic. c.* 15. *sub fin.* Beneficia quæ judicio, considerate, constanterque delata sunt. *Id.* 4. *Attic. ep.* 16. *circa med.* Quæris, ego me ut gesserim? constanter & libere. *Id.* 2. *Tuscul. c.* 20. Constanter & sedate ferre dolorem. *Brutus ad Cicer. ep.* 16. *ad fin.* Si modo constanter ac perpetuo placebit hoc consilium. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 38. Cælum constantissime conficit vicissitudines anniversarias. *regolatissimamente*. *Petron. in Satyr. c.* 82. Constantissime ementiri. *Suetan. in Aug. c.* 66. Amicitias constantissime retinere. & *cap.* 10. Constantius exsequi aliquid. *Curt. l.* 4. *c.* 6. Acrius, quam constantius prœlium inire. *Sallust. in Catil. c.* 2. Si imperatorum animi virtus in pace ita, ut in bello valeret, æquabilius atque constantius se se res humanæ haberent. *Tacit.* 15. *Ann. c.* 21. Æqualius & constantius regere provincias. *Cæs. B. Gall. l. & cap.* 2. Hi constanter omnes nuntiaverunt. *uniformemente*. *Id. ibid. l.* 3. *c.* 25. Constanter ac non timide pugnare. *h. e.* stataria pugna, *a piè fermo*. ¶ In malam partem *Ovid.* 3. *Trist. el.* 2. *v.* 27. Di, quos experior nimium constanter iniquos.

CONSTANTIA, æ, f. *costanza*, εὐστάθεια, firmitudo, gravitas, æquabilitas, habitus ille, quo præditus animus, neque metu, neque spe dejici de statu, aut a proposito deterreri potest. *Cic.* 1. *Offic. c.* 31. Catoni cum incredibilem tribuisset natura gravitatem, eamque ipsam perpetua constantia roboravisset, semperque in proposito susceptoque consilio permansisset, &c. *Id. ibid. c.* 34. *extr.* In omni re servare constantiam. *Id.* 4. *Attic. ep.* 17. Constantia promissi. *Id.* 1. *Offic. c.* 15. Stabilitas & constantia benevolentiæ. *Brut. ad Cicer. ep.* 16. *ad fin.* Fortis animus sine constantia & æquabilitate nullus est. *Nepos in Attic. c. ult.* Constantia vocis atque vultus. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 10. *extr.* Non ex singulis vocibus philosophi spectandi sunt, sed ex perpetuitate atque constantia. *Id. Phil.* 7. *c.* 4. Retinere constantiam, gravitatem, perseverantiam. *Id.* 2. *de Divin. c.* 39. Quæ est autem inter augures conveniens & conjuncta constantia? *h. e.* ut eadem semper dicant, & sibi ipsis constent. *Hirt. de B. Alex. c.* 26. Perseverantia & constantia oppugnandi. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 9. *extr.* Cursus stellarum sunt admirabili incredibilique constantia. *uniformità*. ¶ Pro robore, *forza*. *Quintil. declam.* 5. *c.* 3. Traxerat ex firmitate mentis magnam protinus & in membra constantiam. ¶ Pro fiducia, audacia, *ardire*. *Tertull. de patient. c.* 1. Constantiam admonendi propriæ conversationis auctoritate dirigere. ¶ Pro substantia, seu pro ea ratione, qua aliquid constat, & subsistit, οὐσία. *Ulpian. Dig. lib.* 32. *leg.* 11. *circa med.* Hic enim exstinguitur ipsa constantia debiti. Al. leg. *substantia*. ¶ In illo *ejusd. lib.* 3. *tit.* 3. *leg.* 27. *in edit. Torrentini*: Si velit quædam transferre, quædam relinquere, juste procurator hanc constantiam recusabit: illud *constantiam* error esse videtur pro *inconstantiam*, ut edidit *Haloand.* inconstantiam quidem certe significat. ¶ Sunt etiam hoc nomine quædam urbes, ut *Constantia Julia* in Hispania ulteriori, ad Bætim fluv. nunc *Alcalà de Guadaira*, ut videtur. *Plin. l.* 3. *c.* 1. ¶ Item *Constantia Zilie* in Africa ad Oceanum, nunc *Arzilla nel Regno di Fez*. *Plin. l.* 5. *c.* 1.

CONSTANTIACUS, a, um, &

CONSTANTIANUS, a, um, &

CONSTANTIENSIS, se, ad Constantium pertinens, quod est nomen Imp. Rom. *Ammian. l.* 21. *c.* 11. (*al.* 19.) Duas legiones Constantiacas misit in Gallias. *Id. l.* 22. *c.* 3. *sub fin.* (*al.* 4.) Constantianus thalamus. *Sext. Ruf. in Breviar. c.* 27. Constantiense bellum. *h. e.* a Constantio gestum.

CONSTANTINIANUS, a, um, ad Constantinum pertinens: quod est nomen Imp. Rom. *Ammian. l.* 27. *c.* 3. (*al.* 5.) Constantinianum lavacrum. & *cap.* 5. (*al.* 10.) Constantinianum genus. In num. Constant. M. apud *Mediobarb. pag.* 467. Constantiniana Daphne.

CONSTANTINOPOLIS, is, f. *Costantinopoli*, incolis nunc *Stambul*, Κωνσταντίνου πόλις, urbs Thraciæ ad Bosphorum. Eadem est quæ Byzantium, sed a Constantino M. instaurata atque amplificata, ab eo nomen accepit. *Ammian. l.* 21. *c.* 12. (*al.* 20.) &c. *Eutrop. l. & c.* 6. *Aurel. Vict. in Epit. c.* 35. & *Auson. de Urbib. n.* 2. ubi (quemadmodum & *in Parentalib. n.* 3. *v.* 11.) quartam hujus vocis syllabam *no* corripit. Adde *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 370. *n.* 3.

CONSTANTINOPOLITANUS, a, um, *Costantinopolitano*, ad Constantinopolim pertinens, ut Constantinopolitana Urbs apud *Impp. Honor. & Theodos. lib.* 1. *Cod. tit.* 2. *leg.* 6.

CONSTAT, abat, stitit, *è manifesto, si sa, egli è certo*, φανερόν ἐστι, manifestum est, liquet. *Cic. Verr.* 5. *c.* 21. Nympho antequam plane constitit, condemnatur. *Id. pro Mil. c.* 6. Quid quærendum est? factum ne sit? at constat. a quo? at patet. *Id. Fam.* 7. *ep.* 1. Modo ut tibi constiterit fructus otii tui. *purchè tu abbia veduto*, &c. dummodo fructum perceperis ex otio tuo. *Plin. l.* 3. *ep.* 3. Circumspiciendus rhetor, cujus scholæ severitas, pudor in primis, castitas constet. *del quale sia nota a tutti la severità*, &c. *Cic. pro Quint. c.* 19. Hic quoque summe constat procuratoris diligentis officium. *si vede chiaro*. *Id. ibid. c.* 29. In quo edicto constitit, Nævium ex edicto non possedisse. *s' è veduto, che* &c. *Id. Fam.* 13. *ep.* 1. Etsi non satis mihi constiterat, cum aliqua ne animi mei molestia, an potius libenter te visurus essem. *Id. Attic.* 13. *ep.* 10. Cum de Magio constet. *Quintil. l.* 7. *c.* 2. Si prius de innocentia nostra constiterit. *Liv. l.* 30. *c.* 28. Nec satis certum constare apud animum poterat, utrum, &c. *Cic. Fam.* 3. *ep.* 4. Mea in te omnia summa necessitudinis officia constabunt. *Cæs. l.* 3. *B. Gall. c.* 14. Neque satis Bruto, neque tribunis constabat, quid agerent. *non sapeano bene* &c. *Sallust. orat.* 2. *ad Cæs. sub fin.* Mihi pro vero constat. ¶ *Constat inter omnes*, h. e. est firma opinio omnium, omnes consentiunt, omnibus notum atque exploratum est, prædicatur ab omnibus, *tutti dicono, tutti sono d' accordo, è comune opinione, o dottrina*. *Liv. l.* 10. *c.* 6. Cum inter augures constet, imparem numerum esse debere. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 36. Hæc propositio indiget approbationis: non enim perspicua est, neque constat inter omnes. *Id.* 3. *de Orat. c.* 1. Ut sæpe inter homines sapientissimos constare vidi. *Id.* 2. *Phil. c.* 41. Tamen inter omnes constabat, neminem esse resalutatum. ¶ *Constat mihi* interdum idem est, ac certum & deliberatum est mihi, *son risoluto*. Anton. apud *Cicer. Phil.* 13. *c.* 19. Mihi quidem constat, nec meam contumeliam, nec meorum ferre. ¶ *Ratio constare* dicitur, cum legitima est, & patens causa aliquid faciendi, ita ut facile probare possis, cur hoc aut illud egeris. Videtur autem ducta a supputationibus, in quibus constat ratio, cum accepta & expensa conveniunt, & paria sunt. *Tacit. Ann.* 1. *c.* 6. *extr.* Eam conditionem esse imperandi, ut non aliter ratio constet, quam si uni reddatur. *i conti non vanno bene, se non si rendano a un solo*. Sic *Plin. l.* 7. *ep.* 6. Scietis, nobis constare silentii nostri rationem, cum &c. *saprete, che noi troviamo nel tacere il nostro buon conto*. *Pliu. alter l.* 1. *ep.* 9. Mirum est quam singulis diebus in urbe ratio aut constet, aut con-

constare videatur: pluribus junctisque non constet. h. c. si può, e non si può render conto di ciò, che s' è fatto. Id. l. 9. ep. 2. extr. Est summi amoris, negare veniam brevibus epistolis amicorum, quamvis scias, illis constare rationem. che anno il loro giusto perchè. Adde lib. 1. ep. 5. & lib. 10. ep. 20. extr. & in Paneg. c. 38. Eleganter etiam Just. in præfat. in f. Ut otii mei apud te ratio constaret. acciocchè tu vedessi, in che ho impiegato il mio tempo di riposo. Huc pertinet illud Suetonii in Ner. c. 30. Divitiarum & pecuniæ fructum non alium putabat, quam profusionem: sordidos ac deparcos esse, quibus ratio impensarum constaret: prælautos verque magnificos, qui abuterentur ac perderent. coloro che sapevano, e vedeano i giusti motivi delle loro spese. ¶ Apud Cic. pro Flacc. c. 28. Auri ratio constat. h. e. apparet, ut Id. in Pison. c. 25. extr. loquitur. i conti apparisoono.

CONSTELLATIO, onis, f. costellazione, compositio siderum, atque ex ea affectio cæli ad res quasdam, ἀστροθεσία. Vox est Ammiani in f. l. 20. & l. 29. c. 2. sub fin. (al. 17.) Capitolini in Gordian. c. 20. Spartiani in Ælio Vero, c. 4. Augustini l. 5. de Civit. Dei, c. 7. & l. 7. Confess. c. 6. Firmici l. & cap. 1. & Sidonii l. 8. ep. 11. a med.

CONSTELLATUS, a, um, stellatus, stellis ornatus. Trebell. Poll. in Salonino Gallieno, c. 2. Auratos constellatosque balteos rapuisse perhibetur.

CONSTERNATIO, onis, f. costernazione, πτόησις, πτοιασμός, ἔκπληξις, pavor, perturbatio, confusio: a consterno, as. Liv. l. 37. c. 42. Auxilia subsidiaria, pavore & consternatione quadrigarum territa, & ipsa in fugam versa. Tacit. Ann. 13. c. 16. Pavor & consternatio mentis. Sueton. in Calig. c. 51. Non mediocrem fore consternationem, sicunde hostis appareat. ¶ Speciatim dicitur de tumultu seditioso, sollevazione, sedizione. Curt. l. 8. c. 1. Illum, seditione orta inter Macedones & Græcos, debilitatum vulnere, quod in ea consternatione acceperat, &c. Sueton. in Cæs. c. 20. Nec quoquam reperto, qui super tali consternatione referre auderet. Tacit. 2. Hist. c. 49. Nuntiata consternatione ac licentia militum. Liv. l. 34. c. 2. Consternatio muliebris. ¶ Festus scribit, consternationem deductam esse a sternutamento, quod eo totum corpus concutitur. Al. tamen leg. a sternata mente, quod ea &c. Ceterum si notationem quæras, rectius a sternere derivabis.

CONSTERNATUS, a, um, costernato, metu perturbatus, confusus. Liv. l. 37. c. 41. sub fin. Tumultum ac pavorem equis camelisque, & ipsis simul consternatis augebat. Hirt. de B. Gall. l. 8. c. 19. Consternati, quo sors tulerat confugiunt. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 30. extr. Consternati animo. Suetonius in Aug. c. 90. Consternatus olim per nocturnum iter transcursu fulguris. ¶ Dicitur & de iis, qui seditiose concitati sunt. Liv. l. 34. c. 3. Volo audire quid sit, propter quod matronæ consternatæ procurrant in publicum. Id. l. 7. c. ult. Multitudo virorum ad arma consternata. & l. 21. c. 24. Galli metu servitutis ad arma consternati, Ruscinonem conveniunt.

CONSTERNO, as, stravi, atum, a. 1. costernare, spaventare, trar fuori di se, ἐκπλήττω, πτοέω, πτύρω, perturbo, perterrefacio: videturque esse a sterno, is, quod qui ictu aliquo sternuntur, confunduntur animo, ac turbantur: ut inter consterno, as, & is, hoc differat, quod hoc corporis, illud mentis proprium sit. Liv. l. 37. c. 41. ad fin. Partim vulneribus missilium, partim clamoribus dissonis ita consternavit equos, ut &c. Id. l. 10. c. 43. Incerti quam in partem intenderent iter, repente in fugam consternantur. Stat. 7. Theb. v. 130. turmasque metu consternat inani. ¶ Significat etiam seditiose concitare, sollevare. Liv. l. 7. c. ult. Eam multitudinem conjuratorum ad arma consternatam esse. Id. l. 8. c. 27. Tumultuque etiam sanos consternante, decernitur, ut societas, &c. Pacuv. apud Non. c. 4. n. 72. Unde exoritur? quo præsidio fretus? auxiliis quibus? quo consilio consternatur? qua vi? cujus copiis? Nonius exponit erigitur, sed hoc videtur dicere, erigitur, & concitatur ad seditionem, seu ad rebellandum. Eodem modo intelligendum videtur quod ibidem dicit, consternari, proterve loqui. Nam proterve loquuntur, qui seditiose moventur. Cetera ea loca admodum corrupta sunt.

CONSTERNO, ernis, stravi, atum, a. 3. coprire, distendere, στρώννυμι, καταστρώννυμι, sternendo operio, humi spargendo contego. Cic. 1. de Divin. c. 32. Ex horreis direptum effusumque frumentum vias omnes angiportusque constraverat. Virg. 4. Æn. v. 444. alte Consternunt terram, concusso stipite frondes. Varr. l. 8. L. L. c. 4. Qui triclinium constrarunt, si quem lectum imparem posuerunt, &c. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 9. Consternere contabulationem lateribus & luto. Tacit. 2. Hist. c. 70. Viam lauru & rosis. Plin. l. 10. c. 33. Nidum Halcyones mollibus plumis, floccisque consternunt. Id. l. 17. c. 11. Consternere lapide. lastricare. Colum. l. 7. c. 3. stabula culmis aut filicibus. Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 163. Purpurea consternens veste cubile. ¶ Hyperbolice Liv. l. 35. c. 49. & Curt. l. 9. c. 6. Impleat armis virisque totum orbem, classibus maria consternat. Lucret. l. 5. v. 1332. Concidere atque gravi terram consternere casu. Virg. 12. Æn. v. 543. late terram consternere tergo. ¶ Item prosterno, gettare a terra. Liv. l. 40. c. 45. Eadem tempestas in Capitolio aliquot signa constravit.

CONSTIPATIO, onis, f. affollamento, actus constipandi, coactio. Vopisc. in Aurelian. c. 21. Cum vellet omnibus simul, facta exercitus sui constipatione, concurrere. fatto l' ammassamento delle truppe. σύνθλιψις.

CONSTIPATUS, a, um, affollato, stivato, condensatus. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 46. Milites subito constipati pila conjecerunt. ristrettisi insieme. Prudent. peristeph. 4. (al. 11.) de S. Hippol. v. 49. Inter carnifices & constipata sedebat Officia, exstructo celsior in solio. h. e. ministros circa se stipatos ad obsequium,

CONSTIPO, as, avi, atum, a. 1. stivare, affollare, ἐπιστίττω, συνάγω, idem quod stipo, colligo, condenso. Cic. 2. Agrar. c. 29. Ne constipari quidem tantum numerum hominum posse in agrum Campanum, intelligetis. Cæs. l. 5. B. Gall. c. 42. Hostes se sub ipso vallo constipaverant.

CONSTITIO, onis, f. locus ubi consistitur, consistendi actio, statio. Gell. l. 16. c. 5. Ab illa grandis loci constitione & quasi quadam stabulatione vestibula appellata sunt. Al. leg. consistione. Macrob. l. 6. Saturn. c. 8. hunc locum a Gellio descripsit: sed est utrobique eadem dubia lectio.

CONSTITUO, is, ui, utum, a. 3. piantare, ergere, καθίστημι, statuo, erigo: a con, & statuo. Virg. 4. Georg. v. 542. Quatuor his aras alta ad delubra deorum Constitue. & l. 11. Æn. v. 185. Constituere pyras. & l. 6. v. 217. cupressos. Plin. l. 34. c. 7. colossum. ¶ Item fundare, condere, fondare, piantare. Vellej. l. & cap. 1. Cognominem patriæ suæ Salamina constituit. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 15. Constituere oppidum. Virg. 12. Æn. v. 194. nova mœnia. ¶ Item ponere, locare, porre, collocare. Vellej. l. 2. c. 32. ad fin. Reliquias prædonum in urbibus, remotoque a mari loco, in certa sede constituit. pose ad abitare. Lucret. l. 4. v. 132. Sunt etiam, quæ sponte sua gignuntur, & ipsa Constituuntur in hoc cælo, qui dicitur aer. Virg. 5. Æn. v. 237. Constituere taurum ante aras in litore. ¶ Pertinet sæpe hoc sensu ad rem militarem. Liv. l. 28. c. 33. Constituere pedites in colle. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 7. præsidia in oppidis. Sallust. in Catil. c. 62. cohortes in fronte. postare. Claud. Quadrigar. apud Gell. l. 9. c. 13. Dum se Gallus iterum eodem pacto constituere studet. postarsi, piantarsi come prima. ¶ Item sistere, fermare. Sallust. in Jug. c. 53. ad fin. Dein, brevi cognitis insidiis, paulisper agmen constituit. Cæs. l. 4. B. Gall. c. 24. Naves, propter magnitudinem, nisi in alto constitui non poterant. Liv. l. 38. c. 25. a med. Constituit agmen, & expedire tela animosque equitibus jussis, constanter initium pugnæ accepit. Cic. pro Cluent. c. 13. Constituere hominem ante pedes alicujus. presentare. Adde Sil. l. 15. v. 637. & Liv. l. 27. c. 16. Sed tum his, tum Sallustii loco al. aliter leg. ¶ Item fabricari, fabbricare. Justin. l. 43. c. 1. In radicibus Palatii templum Lyceo constituit. Sueton. in Tib. c. 37. Romæ castra constituit, quibus prætorianæ cohortes continerentur. Ovid. 6. Metam. v. 569. Constituitote sepulcrum inane. ¶ Item generatim facere, ponere. Sueton. in Calig. c. 41. Lupanar in palatio constituit. ¶ Translate Q. Cic. de petit. consul. c. 9. Constituere quempiam in aliquo munere. Cic. Verr. 3. c. 30. ad fin. aliquem in locum alterius. Id. l. 1. de Orat. c. 48. Si quæreretur, quæ esset ars imperatoris, constituendum putarem principio, quis esset imperator. doversi determinare. Id. pro Quint. c. 29. Omnino autem bona possessa non esse, constitui. h. e. probavi, ostendi, argumentis firmavi. Id. pro Cæl. c. ult. Constuitote vobis ante oculos etiam hujus miseri senectutem. ¶ Sæpissime significat deliberare, statuere, stabilire, deliberare, determinare. Cic. Attic. l. 13. ep. 20. Itaque ut constitui, adero. & l. 16. ep. 10. Constitueram, ut in Arpino manerem. Id. l. 1. de Orat. extr. Scævola in Tusculanum ire constituit. Id. Fam. 11. ep. 27. Nondum satis constitui, molestiæ ne plus, an voluptatis attulerit mihi Trebatius. Id. Attic. l. 14. ep. 19. sub fin. Nihil ante de profectione constituam, quam, &c. Id. Fam. 12. ep. 19. Sed hæc melius ex re, & ex tempore constitues. & l. 2. ep. 8. extr. Quod quando, & quomodo, & per quos agendum sit, tu optime constitues. Id. pro Cæcin. c. 7. Constituere aliquid de sententia amicorum. Quintil. l. 3. c. 6. & l. 7. c. 3. in animo quid velimus, &c. Ulpian. Dig. lib. 37. tit. & leg. 5. apud se, utrum &c. Id. lib. 50. tit. 16. leg. 60. Non enim magnitudo locum a fundo separat, sed nostra affectio: & quælibet portio fundi poterit fundus dici, si jam hoc constituerimus. se stabiliremo di chiamarlo così. ¶ Item præfinire, definire, stabilire, appuntare, determinare. Plaut. Trinum. 2. 4. 180. Constituere diem nuptiis. Terent. Andr. 1. 5. 34. Olim in hunc diem sunt constitutæ nuptiæ. Cic. Phil. 5. c. 17. Legibus annalibus grandiorem ætatem ad consulatum constituere. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 8. diem cum legatis. & l. 3. B. Civ. c. 19. certum tempus alicui rei. ¶ Item imponere. Cic. pro Rabir. Post. c. 3. Constituere modum alicujus rei. Id. Verr. 7. c. 51. mercedem funeris ac sepulturæ. imporre gravezza sopra, &c. ¶ Constituere cum aliquo est convenire, simul consensu cum aliquo determinare, accordarsi, stabilire d' accordo. Cic. 4. Verr. c. 27. Constitui cum hominibus, quo die mihi Messanæ praesto essent. Brut. ad Cicer. ep. 6. Communiter constituemus de reditu ejus. Terent. Hecyr. 1. 2. 120. Constitui cum quodam hospite, me esse illum conventuram. ho appuntato. Et cum dativo. Cic. in fi. l. 1. de Orat. Sane vellem, non constituissem, in Tusculanum me hodie venturum esse, Lælio. Juvenal. sat. 3. v. 12. ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ. h. e. tempus præfiniebat, quo convenirent. ¶ Est etiam decernere, sancire, præscribere. Cic. pro Quint. c. 9. Cum majores ita constituerint, ut qui pro capite diceret, is posteriore loco diceret. Id. 4. Verr. c. 56. Censoribus, si quid commisissent pœnæ legibus erant constitutæ. & Verr. 7. c. 45. Constituere supplicium in aliquem. & pro Rosc. Amer. c. 26. alicui. & Verr. 7. c. 65. Constitue, nihil opis esse in hac voce Civis R. sum. & pro Dom. cap. 1. Vobis constituendum est, utrum &c. Justin. l. 42. c. 3. Jasoni ut conditori, divinos honores templaque constituit. Sueton. in Aug. c. 18. Constituere ludos quinquennales. Cic. pro Balb. c. ult. De certo, de perspicuo, de utili, de probato vobis jure est constituendum. ¶ Item assignare, attribuere, assegnare. Sueton. in Vespas. c. 18. Rhetoribus e fisco annua centena constituit. Id. in Ner. c. 10. Annua salaria alicui constituere. Id. in Claud. c. 18. magna commoda fabricantibus naves. Sallust. in Jug. c. 12. singulis fines imperii. Curt. l. 9. c. 10. & Cic. Attic. l. 12. ep. 31.

pre-

pretium alicui rei. far prezzo. ¶ Item creare, facere, creare, fare, costituire. Cic. pro Dejot. c. 9. Constituere aliquem regem. Id. pro Mur. c. 2. patronum alicui causæ. Id. 1. de Orat. c. 24. Te mearum ineptiarum testem & spectatorem fortuna constituit. Id. Divin. Verr. c. 3. Constituere accusatorem. Sueton. in Tiber. c. 65. aliquem ducem. Ulpian. Dig. lib. 2. tit. 1. leg. 1. tutores pupillis. ¶ Item firmare, ut Non c. 4. n. 67. exponit. Sallust. in Jug. c. 35. Constituere majestatem populi Romani. Cic. 1. Offic. c. 34. Ineuntis ætatis inscientia senum constituenda & regenda prudentia est. ¶ Item ordinare. Nepos in Attic. c. 12. Triumvir reipubl. constituendæ. Cic. 3. Offic. c. 20. Constituere rem nummariam de communi sententia. regolar le monete. Id. Phil. 11. c. 2. rem familiarem. piantar la casa, farsi un patrimonio. ¶ Item præparare, disponere. Auct. ad Herenn. l. 1. c. 3. Per exordium animus auditoris constituitur, vel apparatur ad audiendum. Illud vel apparatur putant Critici esse apertissimum glossema. ¶ Item componere, jungere. Cic. ad Pompej. post ep. 11. l. 8. ad Attic. Constituere concordiam. Q. Cic. de petit. consul. c. 7. amicitiam cum aliquo. ¶ Constituere jura, leges est facere, condere. Cic. pro Cæcin. c. 14. & pro Dom. c. 48. ¶ Illa ad forum pertinent, constituere actionem, judicium, controversiam, quæstionem, h. e. instituere, conficere, metter in piedi, piantare. Cic. in Partit. c. 28. pro Cæcin. c. 14. pro Cluent. c. 64. & l. 1. de Orat. c. 31. sub fin. & JCti sæpe. ¶ Constituere pecuniam apud eosdem JCtos est pacisci, & convenire cum aliquo de pecunia alias debita certo tempore ei solvenda. Unde, si non solvatur, oritur actio de constituta pecunia, quæ & constitutoria dicitur. Ulpian. Paul. & al. Dig. lib. 13. toto tit. 5. ¶ Similiter a JCtis sunt illa constituere sponsalia, h. e. inire, Ulpian. Dig. lib. 23. tit. 1. leg. 6. & obligationem constitui, h. e. contrahi, Paul. lib. 44. tit. 7. leg. 3. & similia his multa.

CONSTITUTĬO, onis, f. positura, stato, compleſſione, κατάστημα, κατάστασις, status, ratio consistendi, naturalis habitudo alicujus rei. Senec. ep. 121. Omnibus animalibus constitutionis suæ sensus est, & inde membrorum tam expedita tractatio. & paulo post. Omne animal primum constitutioni suæ conciliari: hominis autem constitutionem naturalem esse. & mox. Herba aliam constitutionem habet tenera, & vix eminens sulco; aliam, cum convaluit; aliam, cum flavescit, & ad aream spectat. V. integr. epist. Cic. 3. Offic. c. ult. Corporis firma constitutio, ejusque constitutionis spes explorata. buona complessione. ¶ Translate Cic. ad Brut. ep. 7. Scribere quid sentirem de tota constitutione hujus belli. ¶ Est etiam dispositio, ordinatio. Colum. l. 1. c. 9. a med. Diligens dominus a mancipiis quærat, an ex sua constitutione justa percipiant. secondo i suoi ordini. Curt. l. 5. c. 11. sub fin. Æterna constitutione nexuque causarum latentium, suum quemque ordinem immutabili lege percurrere. Apul. de Dogm. Plat. l. 2. post med. Constitutio civitatum. fondazione, e regolamento. ¶ Item lex, statutum, jus, legge, costituzione, Quintil. l. 7. c. 4. Justum omne continetur natura vel constitutione. & paulo post. Constitutio est in lege, more, judicato, pacto. Plin. l. 34. c. 9. In tabulis æreis publicæ constitutiones inciduntur. Cic. 2. de leg. c. 10. Non multum discrepat ista constitutio religionum a legibus Numæ, nostrisque moribus. ¶ Apud Rhetores est, ut definit Cic. 1. de Invent. c. 8. prima conflictio causarum, ex depulsione intentionis profecta, hoc modo: Fecisti: non feci, aut jure feci. V. ibi plura & l. 2. c. 4. & 21. &c. & Auct. ad Herenn. l. 1. c. 11. & Quintil. l. 3. c. 6. ubi varias Rhetorum hac de re sententias affert: & definitionem ex Cicer. allatam aut corrigit, aut explicat. Dicitur autem constitutio, quia in ea omnis causa constituitur, & fundatur: qua ratione etiam status appellari solet. ¶ Prima constitutio dicitur a Stoicis genus quoddam probationis per impossibile, uti docet Apul. de syllog. categor. ¶ Denique est constitutio opinio, positio, existimatio, qua quis aliquid apud se verum ac certum esse constituit. Ulpian. Dig. lib. 50. tit. 16. leg. 60. Ceterum adeo opinio nostra & constitutio locum a fundo separat, ut & modicus locus possit fundus dici, si fundi animo eum habuerimus.

CONSTITŪTOR, oris, m. qui constituit, disponit, decernit, ut constitutor legum, Quintil. l. 3. c. 6. circa med. Constitutor moderatorque cunctorum, Arnob. initio l. 3. & in veteri Inscript. apud Gruter. pag. 254. n. 4. T. Ælio Hadriano Antonino Aug. pio, constitutori sacri certaminis. Lactant. l. 3. c. 9. & l. 4. c. 6. Rerum omnium constitutor Deus.

CONSTITUTORĬUS, a, um, adject. Constitutoria actio apud JCtos est, quæ datur in eum, cui pecunia, alias debita, ad diem certam constituta, hoc est promissa fuit, nec tamen soluta est, ut dictum jam in fine verbi Constituo. Paul. Dig. lib. 13. tit. 5. qui est de constituta pecunia, leg. 20. Nec enim quod crescit, aut decrescit peculium, pertinet ad constitutoriam actionem.

CONSTITŪTUS, a, um, posto, collocato, piantato, καθιστάμενος, καθεστηκώς, positus, collocatus. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 80. Castra posita, tabernacula constituta. Cic. Verr. 6. c. 11. In Mamertinorum solo monumentum istius crudelitatis constitutum est. ¶ Item fabricatus, fabbricato. Nepos in Attic. c. 13. Ipsum tectum antiquitus constitutum plus salis, quam sumptus habebat. Sueton. in Cæs. c. 10. Ædes in foro constituta geminis fratribus. ¶ Item fundatus, conditus. Id. Catil. 1. extr. Urbs auspiciis a Romulo constituta. Id. de Harusp. resp. c. 7. Post sacra constituta. introdotte, e fondate. Id. 2. Offic. c. 21. Respubl. & civitates constitutæ. ¶ Item stabilitus, firmatus. Cic. pro Rosc. Amer. c. 6. Victoria constituta. Id. pro Sext. c. 45. Bene de rebus domesticis constituti. benestanti. Id. l. 1. Fam. ep. 9. ad fin. Ut frater meus vere existimet, adjuncto isto fundo, patrimonium fore suum per te constitutum. stabiliti gl' interessi di sua casa. Id. pro Flacc. c. 11. Libertas in republ. constituta. piantata, stabilita. Id. Fam. 10. ep. 3. Necessitudinem habui constitutam cum domo vestra, ante aliquanto, quam tu natus es. Id. de Senect. c. 18. Senectus fundamentis adolescentiæ constituta. ¶ Item assignatus, attributus, decretus. Sueton. in Cæs. c. 17. Præmia alicui constituta. Ulpian. Dig. lib. 50. tit. 9. leg. 4. Constitutum salarium. ¶ Item positus, adductus, costituito, posto. Ulpian. Dig. lib. 1. tit. 9. leg. 5. Constitutus in dignitate Senatoria. Id. lib. 32. leg. 37. (al. 39.) Constitutus in discrimine vitæ. ¶ Item ordinatus, dispositus. Cic. de clar. Orat. c. 2. Bene morata & bene constituta civitas. ben regolata. Id. 2. de Invent. c. 19. Jus civile habemus ita constitutum, ut causa cadat is, qui &c. ¶ Item sancitus, præscriptus, legibus statutus, statuito, decretato. Cic. pro Sext. c. 65. Descriptio civitatis a majoribus sapientissime constituta. Id. Attic. l. 6. ep. 1. sub initio. Cogitabam ejus multa inique constituta & acta tollere. ¶ Item habitus, compactus, compositus. Cic. 2. Tuscul. c. 6. Corpus bene constitutum. di buona complessione. Id. pro Sext. c. 65. Boni viri, sapientes, & bene natura constituti. di buon cuore. ¶ Item institutus, inductus, istituito. Cic. pro Cæcin. c. 14. Actio per hoc interdictum constituta. & pro Rosc. Amer. c. 8. extr. Bona alicujus, auctione constituta vendere. ¶ Item instructus, consitus, in illo Gellii l. 19. c. 12. Fundum mercatus est oleo atque vino constitutum. ¶ Item pactus, condictus, pattuito, accordato. Cic. 1. Catil. c. 9. ad fin. Pacta & constituta dies cum aliquo. Id. pro Cæcin. c. 11. Cum Cæcina ad constitutam diem tempusque venisset. ¶ Hinc constitutum absolute est idem quod conventio, consilium captum inter multos, accordo, appuntamento. Cic. Attic. l. 11. ep. 16. Horum & timor idem fuit primo, qui meus & constitutum. Id. pro Cæl. c. 8. extr. Nunquam se ne congressu quidem, & constituto cœpisse de tantis injuriis experiri. & cap. 25. Constitutum factum esse cum servis, ut venirent, &c. Vellej. l. 2. c. 110. Universa Pannonia, omnibus tractus ejus gentibus in societatem adductis, ex constituto arma corripuit. ¶ Hinc habere aliquid constitutum cum aliquo, aver fatto qualche accordo, essere in appuntamento. Festive Cic. 7. Fam. ep. 4. Si quid constitutum cum podagra habes, fac, ut in alium diem differas. ¶ Ad constitutum idem est quod ad constitutam diem. Cic. pro Cæcin. c. 12. Qui ad constitutum experiundi juris gratia venissent. Varr. R. R. l. 2. c. 5. Qui tam sero venisset ad constitutum. Flor. l. 1. c. 6. Eurus ab Oriente quasi ad constitutum. ¶ Constituta pecunia dicitur, quæ cum debita sit, insuper ad certam diem solvenda promissa est. Quod si debitor fallat, datur creditori in eum actio, quæ de constituta pecunia appellatur. Cujus rei passim exempla habes lib. Dig. toto titulo 5. qui de constituta pecunia inscriptus est: ubi etiam leg. 1. Ulpian. absolute dixit de constituta teneri. & mox, de constituta experiri, &c. ¶ Est etiam constitutum idem quod constitutio, lex, decretum, costituzione, legge. Impp. Valent, Theodos. & Arcad. lib. 12. Cod. tit. 41. lege 1. Constituti hujus auctoritate teneatur. Impp. Honorius, & Theodos. ibid. l. 1. tit. 11. leg. 5. Quæ multiplicibus constitutis ad Ecclesiam volumus pertinere. ¶ Translate Senec. l. 3. quæst. nat. c. 16. Cum videas ordinem rerum & naturam per constituta procedere. h. e. per certas leges, quas sibi ipsa quodammodo imposuit.

CONSTITŪTUS, us, m. cœtus. Festus: Constitutus hominum a consistentium multitudine appellatus. ¶ Quod vero quidam addunt testimonium Varronis his verbis: Comitiales dicti, quod tum esset populi constitutus ad suffragium ferendum; legendum est, quod tum esset populus constitutus, &c.

CONSTO, as, stiti, atum, n. 1. stare, o stare insieme, συνίσταμαι, idem quod sto, vel simul sto, consisto: a con, & sto, as. Præteritum cum consisto commune habet. Plaut. Curcul. 2. 3. 11. Constant, conferunt sermonem inter se drapetæ. Sisenn. apud Non. c. 4. n. 99. Multitudinem procul hostium constare viderunt. Colum. l. 5. c. 9. Si constet in scrobibus aqua, ea omnis haurienda est. ¶ Est etiam perstare, permanere, perdurare, constantem esse, persistere, star saldo. Cic. Fam. 1. ep. 9. circa med. Qua in sententia si constare voluissent, suam auctoritatem simul cum salute mea recuperassent. Id. 2. de Orat. c. 22. Antiquissimi fere sunt, quorum quidem scripta constent, Pericles, atque Alcibiades. ¶ Hinc constare aliquid alicui dicitur, quod in eo perseverat, & constans est. Tacit. l. 2. Hist. c. 96. Unius legionis eam seditionem esse: ceteris exercitibus constare fidem. Sueton. in Tiber. c. 2. Precata propalam, ut ita demum se sequeretur, si sibi constaret pudicitia. Id. in Calig. c. 50. Valetudo ei neque animi, neque corporis constitit. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 35. Uti numerus legionum constare videretur. mantenersi il medesimo numero. Liv. l. 39. c. 34. Adeo perturbavit regem, ut non color, non vultus ei constaret. si fe di molti colori. Petron. in Satyr. c. 140. Ut constaret mendacio fides. Phædr. l. 4. fab. ult. Dum sanitas constabit, pulcre meminero. ¶ Ponitur & pro simul stare, hoc est convenire, cohærere, congruere, accordarsi. Auct. ad Herenn. l. 2. c. 10. Dicemus, contrariam sententiam non constare cum superioribus, & inferioribus sententiis. Cic. l. 2. de Invent. c. 14. Constet ne oratio aut cum re, aut ipsa secum. ¶ Constare sibi est sui compotem esse, apud se esse, esser in se stesso. Vetus Poeta apud Cic. 2. de Fin. c. 4. Tanta lætitia auctus sum, ut mihi non constem. ¶ Item secum ipsum congruere, eadem semper dicendo & faciendo. Cic. pro Cluent. c. 22. Judices in Oppianico sibi constare, & superioribus consentire judiciis debuerunt. Id. 1. Offic. c. 33. Ut constare in vitæ perpetuitate possimus nobismetipsis, nec in ullo officio claudicare. Id. 2. de Fin. c. 11. sub fin. Reliqui sibi constiterunt, ut extrema cum initiis convenirent. Id. Attic. l. 1. ep. 11. Si humanitati tuæ constare voles. ¶ Constare mente similiter est

est apud se esse, *esser in se stesso*. *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 17. Nec porro malum, quo aut oppressus jaceas, aut, ne opprimare, mente vix constes. Sic *Liv. l.* 5. *c.* 42. Cum alia atque alia parte nova aliqua clades oriretur, non mentibus solum consipere, sed ne auribus quidem, atque oculis satis constare poterant. *h. e.* neque auribus, neque oculis satis valebant, ut exaudire omnia, & spectare possent. ¶ Dicitur etiam *mens constat*, h. e. sana est. *Cels. l.* 3. *c.* 19. Mens in illis laborat, in hoc vero constat. ¶ Simili ratione *Senec. ep.* 83. *extr.* In ebrietate tentantur pedes, lingua non constat. ¶ Sumitur aliquando pro simplici esse, exsistere, stare. *Lucret. l.* 1. *v.* 507. Nam quacumque vacat spatium, quod inane vocamus, Corpus ea non est: qua porro cumque tenet se Corpus, ea vacuum nequaquam constat inane. *Plin. l.* 3. *ep.* 13. Nostræ cœnæ ut apparatus & impendii, sic temporis modus constet. *vi sia la sua misura*. *Virg.* 5. *Æn. v.* 748. & quæ nunc animo sententia constet. *che opinione, o disegno egli abbia*. ¶ In illo 3. *Æn. v.* 518. Postquam cuncta videt cælo constare sereno; *Serv.* exponit suppetere, ut *Juvenal.* (*sat.* 6. *v.* 166.) Quis feret uxorem, cui constant omnia? Itaque ex interpretatione *Servii* apud *Virg.* sensus est: ubi videt, adesse omnia, quæ significant serenitatem: & apud *Juvenal.* quis feret uxorem cui suppetunt, seu adsunt omnia? scil. pulcritudo, divitiæ, nobilitas &c. quæ *vers.* 161. enumeravit. ¶ Sæpe significat ex pluribus rebus exsistere, conflari, compositum esse, *esser composto, farsi*. *Plaut. Amph.* 1. 1. 79. Ex spiritu, atque anhelitu nebula constat. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 35. Homo constat ex animo & corpore caduco & infirmo. *Id.* 3. *de nat. Deor. c.* 15. Prudentia constat ex scientia rerum bonarum & malarum. & *paulo post*. Temperantia constat ex prætermittendis voluptatibus corporis. *Id.* 2. *de Orat. c.* 24. *ad fin.* Sive ex crimine causa constet, ut facinoris; sive ex controversia, ut hereditatis, &c. *Id. pro Rosc. Com. c.* 7. Nonne ab imis unguibus usque ad verticem summum ex fraude, fallaciis, mendaciis constare totus videtur? *esser tutto impastato*. ¶ Cum ablat. sine præposit. *Nepos in Attic. c.* 13. Domus amœnitas non ædificio, sed silva constabat. *Lucret. l.* 3. *v.* 187. quod mobile est, constare rotundis Perquam seminibus debet, perquamque minutis. *Sueton. in Aug. c.* 25. Quidquid auro argentoque constaret. ¶ Item consistere, contineri, *consistere*. *Nepos in Attic. c.* 14. Omnis ejus pecuniæ reditus constabat in Epiroticis, & urbanis possessionibus. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 89. Ejus diei victoriam in earum cohortium virtute constare. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. *sub fin.* Oratio actione constat, non imitatione. *Curt. l.* 8. *cap.* 8. Fama bella constant: & sæpe etiam quod falso creditum est, veri vicem obtinuit. ¶ Frequenter refertur ad pretium, & significat valere, *costare, valere*. *Lucil.* apud *Non. c.* 4. *n.* 99. Trado aliis minimo, quod mihi constat carius. *Varr.* 2. R. R. *c.* 1. Ut unæ quadrigæ Romæ constiterint quadringentis millibus. *Cic. Verr.* 7. *c.* 19. Navis tibi constat gratis. *Stat. l.* 4. *silv.* 9. *v.* 9. liber mihi constitit decussi. *Senec. in Troad. v.* 358. Constare ingenti mercede. *Plaut. Trucul.* 2. 6. 57. Jam mihi auro contra constat filius. *l'ho acquistata a peso d'oro*. & *Colum. l.* 9. *c.* 1. *a med.* Feris pecudibus, quidquid vilissime constiterit, dare. ¶ Translate *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 19. Quot virorum fortium morte necesse esset constare victoriam. *Senec. in Phœniss. in fi.* Imperia pretio quolibet constant bene. *sono a buon mercato*. ¶ *Constare* pro manifestum esse, V. in *Constat*. ¶ Particip. *constaturus* certi & non rari est usus. *Senec. l.* 1. *de Clem. c.* 19. Ultionem magno constaturam petere. *Plin. l.* 18. *c.* 5. Constaturus minimo impendio fructus. *Lucan. l.* 2. *v.* 17. quantis sit cladibus orbi Constatura fides superum. Adde *Martial. l.* 10. *epigr.* 41.

CONSTRĀTOR, oris, m. qui consternit. *Auson. in Technopægn. de Deis, v.* 12. Velivolique maris constrator Leuconotos Libs. *h. e.* qui mare fluctibus tumidum & inæquale sternit & complanat. Sic *Virg.* 5. *Æn. v.* 763. placidi straverunt æquora venti. & *Eclog.* 9. *v.* 57. Et nunc omne tibi stratum silet æquor.

CONSTRĀTUM, i, n. *suolo, tavolato, solajo*, tabulæ, aut aliud quidpiam constratum. *Petron. in Satyr. c.* 100. Super constratum puppis. & *mox*. Ut super constratum navis occuparemus secretissimum locum. *Liv. l.* 30. *c.* 10. Levia navigia sub constratis pontium per intervalla excurrebant.

CONSTRĀTUS, a, um, *coperto*, κατεστρωμένος, contectus, & dicitur fere de locis, quæ pedibus calcantur. In vet. lege apud *Murator. pag.* 582. *a med.* Semita lapidibus perpetuis integris constrata. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 96. Recentibus cæspitibus tabernacula constrata. *Colum. l.* 8. *c.* 5. Cubilia gallinarum constrata paleis. *Plin. l.* 8. *c.* 36. Specus molli fronde constrati. *Id. l.* 4. *c.* 12. *circa med.* Pons constratus in navibus. *gettato sopra le navi*. *Hirt. l.* 8. *B. Gall. c.* 14. Palus constrata pontibus. *Apul. l.* 9. *Metam.* Lectus constratus. *Sallust. in Jug. c.* 108. Omnia constrata telis, armis, cadaveribus. *Id. in Catilin. c.* 13. A privatis compluribus subversos montes, constrata maria. *h. e.* jactis molibus inædificata, *occupati con fabbriche*. Al. leg. *constructa*, alii *contracta*. ¶ *Constratæ naves*, κατάφρακτα πλοῖα, quæ & tectæ dicuntur, sunt quæ in superiori parte tabulatum habent, ubi consistere, & unde pugnare milites possint: quo si careant, apertæ vocantur. Olim enim in puppi solum, & prora consistentes pugnabant. ut *Plin. l.* 7. *c.* 56. *in fi.* docet. *Cic. Verr.* 7. *c.* 40. Potero ne in eos esse vehemens, qui naves inanes non modo habuerunt, sed etiam apertas: in eum dissolutus, qui solus habuerit constratam navem, & minus exinanitam? ¶ *Stat. l.* 2. *silv.* 5. *v.* 1. Constrata ira. *h. e.* placata. V. *Sterno* sub fin.

CONSTRĔPENS, entis, perstrepens, concrepans. *Apul. l.* 6. *Metam.* Currum deæ prosequentes, gannitu constrepenti lasciviunt passeres.

CONSTRĔPO, is, ui, itum, a. 3. *fare strepito*, περιψοφέω, strepo, perstrepo, concrepo. *Gell. l.* 4. *c.* 1. Horum omnium & testimoniis & exemplis constrepebat. *h. e.* recitando strepebat. *Apul. l.* 4. *Metam.* Domus tota constrepebat Hymenæum. *h. e.* canendo strepebat. & *lib.* 8. Absonis ululatibus constrepentes. & *lib.* 11. Sistris argutum tinnitum constrepentes.

CONSTRICTE, *strettamente*, stricte, arcte. *Augustin. l.* 1. *de Doctr. Christ. c.* 28. Constrictius jungi alicui.

CONSTRICTĬO, onis, f. *stringimento*, σφίγγωσις, actus constringendi. *Pallad. in Mart. tit.* 1. Ubi germen solidius processerit, vincula oportet abscindi, ne adolescentia mollissimi germinis nodo duræ constrictionis angatur. *Scribon. Larg. compos.* 84. Omnis constrictio in utramque partem exiget æque subjectam materiam. ¶ In re medica, *Macrob. l.* 7. *Saturn. c.* 6. Stomacho in lassitudinem degeneranti, ad instaurandas constrictione vires, offerunt ægrescenti vinum.

CONSTRICTĪVUS, a, um, *costrettivo, astringente*, στυπτικός, constringendi, seu adstringendi vim habens. *Cæl. Aurel. Acut. l.* 2. *c.* 18. Constrictivæ virtutis esse. & *Chronic. l.* 2. *c.* 3. *ad fin.* Cibi constrictivi.

CONSTRICTO, as, a. 1. *stringere*, σφίγγω, frequentat. a constringo. *Tertull. l.* 2. *advers. Marcion. c.* 16. Si medici ferramenta accuses, quod secent, & inurant, & amputent, & constrictent.

CONSTRICTUS, a, um, *stretto, legato*, strictus, colligatus. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 52. *ad fin.* Virtus semper libera est, etiamsi corpora sint capta armis, aut constricta vinculis. *Id. Phil.* 7. *extr.* Bellua inclusa & constricta. *Hirt. de B. Afric. c.* 87. Vivum aliquem, constrictumque in flammam conjicere. *Martial. l.* 14. *epigr.* 37. cujus lemma est *Scrinium*. Constrictos nisi des mihi libellos, Admittam tineas, trucesque blattas. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 65. *Hard.* Lingua homini ita sæpe constricta venis, ut intercidi eas necesse sit. *Id. l.* 17. *c.* 12. Arbor constricta. *ristretta*: cui opponitur *ibid.* quæ in ramos emittitur. *Id. l.* 21. *c.* 10. Conyzæ folium tenuius & constrictius & angustius. *Curt. l.* 7. *c.* 3. Nives perpetuo rigore constrictæ. *indurate*. *Cæl. Aurel. Acut. l.* 2. *c.* 18. Pulticula constrictior. *h. e.* spissior. ¶ Pertinet etiam ad rem medicam. Hinc *constrictæ* febres, *astringenti, costrettive*, apud *eund. l.* 23. *c.* 7. sunt quæ cutem adstringunt, quæque sudorem, urinam, aliosque humores cohibent. ¶ Translate *Cic. Catil.* 1. *c.* 1. Constrictam jam omnium horum conscientia teneri conjurationem tuam, non vides? *posseduta dalla notizia*. *Id. pro Flacc. c.* 6. *extr.* Psephismata jurejurando constricta. *decreti legati, e confermati con giuramento*. *Id. pro Balb. c.* 5. Græci homines, spectati viri noluerunt, religione videri potius, quam veritate fidem esse constrictam. *Id. de clar. Orat. c.* 8. Sententia, cum aptis constricta est verbis, cadit etiam plerumque numerose. *h. e.* comprehensa, & colligata. *Quintil. l.* 2. *c.* 13. Constricta narratio. *ristretta, e breve*. *Tacit.* 3. *Ann. c.* 33. *extr.* Constrictus legibus. *Cic.* 1. *Acad. c.* 3. Multis officiis implicatus & constrictus. *Id.* 2. *Tuscul. c.* 2. Necessitate constrictus. *costretto, astretto*. *Lactant. l.* 1. *c.* 22. Homines ad parendum non modo imperio, sed etiam religione constringere. *Petron. in Satyr. c.* 132. Quid me spectatis constricta fronte, Catones? *h. e.* contracta, ut fit, cum ad severitatem vultus componitur. *con ciera brusca*. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 423. Cervi cæca ira constricti. *h. e.* qui ira perciti se ipsos cornibus implicarunt. Sed forte legendum est *umbra*, inquit *Heins.*

CONSTRINGO, is, inxi, ictum, a. 3. *stringere, legare stretta*, σφίγγω, idem quod stringo, vel simul, aut valde stringo, vincio, colligo, arcto. *Cato* R. R. *c.* 33. Vineam alligato recte, dum ne nimium constringas. *Terent. Eun.* 5. 6. 22. Hunc pro mœcho postea comprehendere intus, & constrinxere. *Plaut. Bacch.* 4. 7. 1. Constringe tute illi actutum manus. *Id. Trinum.* 3. 2. 93. Constringere sarcinam. *Valer. Flacc. l.* 3. *v.* 80. princeps galeam constringit Iason. *s'allaccia l'elmo*. *Martial. l.* 11. *epigr.* 57. Constringatque tuos purpura texta toros. *h. e.* convestiat, contineat, operiat. ¶ *Constringendus* dicitur, qui præ insania vinculis coerceri debet. *Cic. in Pison. c.* 20. *sub fin.* Si familiam tuam dimisisses, amici te tui constringendum putarent. *Id.* 2. *Phil. c.* 38. Tu mentis es compos? Tu non constringendus? *non sei pazzo da catena*? ¶ In re medica constringere dicuntur, quæ fluxum alicujus humoris, ut alvi, urinæ, pituitæ, sudoris, &c. cohibent. *Plin. l.* 23. *c.* 5. Cotonea decocta amittunt constringentem vim succi. *Id. ibid. c.* 1. *a med.* Vinum rubrum, nigrumve magis constringit, magisque calfacit. ¶ Translate *Cic.* 1. *de Fin. c.* 14. Tradunt se libidinibus constringendos. *si fanno schiavi*. *Id.* 2. *Agrar. c.* 10. *ad fin.* Constringere orbem novis legibus. *Id.* 1. *de Orat. c.* 46. Scelus & fraudem supplicio. & *cap.* 42. Rem dissolutam divulsamque conglutinare, & ratione quadam constringere. *Curt. l.* 6. *c.* 7. Constringi religione. *Lucan. l.* 7. *v.* 466. Torpor constringit pectora.

CONSTRUCTĬO, onis, f. *struttura, costruzione, fabbrica*, σύνθεσις, structura, compositio. *Cic.* 4. *Acad. c.* 27. Quanto artificio esset sensus nostros mentemque & totam constructionem hominis fabricata natura. *Senec. de consol. ad Polyb. c. ult.* Constructio lapidum. *Trajan. ad Plin. l.* 10. *ep.* 49. Constructio theatri. *Pallad. in Novembr. tit.* 22. Sternes olivas supra surculos fœniculi, & has constructiones usque ad vasculi plenitudinem patieris insurgere. ¶ *Constructio verborum* est eorum apta collocatio, & compositio. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 5. Oratio conformanda non solum electione, sed etiam constructione verborum. *Id. in Bruto, c.* 78. Verborum apta, & quasi rotunda constructio. *Plin. l.* 1. *ep.* 16. Gravis & decora constructio. ¶ Apud Grammaticos *constructio verborum* est compositio eorum ad regulas usumque Latinitatis, *sintassi*, σύνταξις. *Priscian. l.* 17. & 18. &c.

CONSTRUCTUS, a, um, *messo in ordine, costrutto, fabbricato*, συντεθειμένος, exstructus, ordine compositus, ædificatus. *Cic.* 2. *de Leg. c.* 8. Delubra a patribus constructa. *Id. de Univ. c.* 5. Mundi corpus constructum ea proportione, &c. *Plin. l.* 10. *c.* 43. Constructus rogus.

rogus. *Virg. 9. Æn. v. 712.* Saxea pila constructa. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 54.* Dentibus in ore constructis manditur. *Id. Agrar. 1. c. 5.* Omnibus rebus & modis constructa pecunia & coacervata. *h. e.* collecta. nam qui construit, multas simul res colligit, & ordine struit. *Id. 1. de Orat. c. 35.* Multæ & magnificæ res constructæ ac reconditæ. *h. e.* alia super aliam repositæ, *ammonticchiate*. & *mox eod. sensu*. Copia ornamentorum constructa uno in loco. *Horat. l. 1. sat. 1. v. 44.* Quid habet pulcri constructus acervus? Sic *Virg. 4. Georg. v. 213.* Constructa mella. ¶ *Constructa mensa* est instructa, *imbandita*. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 304.* Large multiplici constructæ sunt dape mensæ.

CONSTRŬO, is, uxi, uctum, a. 3. *costruire*, *metter insieme*, *fabbricare*, συμβάζω, struendo conjungo, compono, ædifico. *Cic. 1. de nat. Deor. c. 8.* Quibus oculis intueri potuit Plato fabricam illam tanti operis, qua construi a Deo, atque ædificari mundum facit? *construi* significat partes simul ordine componi: *ædificari* configurari, conformari. & *lib. 2. c. 52.* Aves cubilia sibi nidosque construunt. *Id. de Senect. c. 20.* Navem, ædificium construere. *Sueton. in Domit. c. 8.* monumentum e lapide. *Id. in Ner. c. 38.* horrea muro saxeo. ¶ Item coacervare, *ammucchiare*. *Cic. 2. Phil. c. 38.* Tanti acervi nummorum apud istum construuntur, ut jam appendantur, non numerentur pecuniæ. *Horat. l. 2. sat. 3. v. 96.* Construere divitias. *Plin. l. 18. c. 31. ad fin.* congeriem. *far un mucchio di fossi*. *Sisenn.* apud *Non. c. 3. n. 35.* carros. *h. e.* carraginem facere. *far un riparo di carra*. ¶ Item reponere aliud super aliud componendo. *Plin. l. 16. c. 28.* Fœnum sectum verti ad solem, nec nisi siccum construi oportet. *h. e.* in metas exstrui, ut *Colum. l. 2. c. 19.* loquitur. ¶ Construere mensam dape, *imbandire*. *Catull.* V. *Constructus*. ¶ Apud Grammaticos *construere* est unam partem orationis cum altera ita conjungere, ut Latini sermonis consuetudo servetur. *Priscian. l. 17. & 18.* sæpe. ¶ Particip. *construiturus* pro *constructurus* barbarum est. Legitur autem apud *Venant. Fortun. l. 2. carm. 10. sub fin.* Horrea quandoquidem construitura Dei.

CONSTUPĔO, es, ui, n. 2. *stupirsi*, ἐκπλήττομαι, idem quod stupeo. *Juvenc. l. 1. in cap. 2. Luca, v. 179.* Mirantes laudant, lætantes constupuerunt.

CONSTUPRĀTOR, oris, m. *sverginatore*, καταπορνεύων, stuprator. *Liv. l. 39. c. 15.*

CONSTUPRĀTUS, a, um, stupratus. *Curt. l. 10. c. 1.* & *Lamprid. in Commodo, c. 5.* Translate *Cic. Attic. l. 1. ep. 18.* ubi tamen al. leg. *stupratur*, & *Tertull. de Idolol. c. 1.*

CONSTŬPRO, as, a. 1. idem quod stupro, διακορεύω. *Liv. l. 29. c. 17.* *Auct. ad Herenn. lib. 4. cap. 8.* & *Q. Cicer. de petit. consul. cap. 3.*

CONSUADĔO, es, asi, asum, a. 2. *persuadere*, πείθω, ἀναπείθω, idem quod suadeo, vel valde suadeo. *Plaut. Asin. 2. 1. 13.* Cornix est ab læva, corvus porro ab dextera: consuadent. *Id. Merc. 1. 2. 32.* Saluti quod tibi esse censeo, id consuadeo. *Id. Trinum. 2. 4. 126.* Consuadet homini, etsi scelestus est.

CONSUALĬA, ium, vel liorum, n. ludi, inquit *Festus*, quos in honorem Consi faciebant, quem deum consilii putabant. Romulus, fundata Urbe, cum connubiis egeret ad civium propagationem, eaque sibi a finitimis negarentur; arcanum iniit consilium rapiendarum per vim mulierum: & Conso deo, qui arcani consilii præses habebatur, ludos vovit, fecitque, per quorum occasionem Sabinas abduxit, ut est apud *Liv. l. 1. c. 9.* qui Neptuno equestri sacros illos fuisse scribit: sed hic cum deo Conso idem fuit. *Varr. l. 5. L. L. c. 3.* *Dion. Halicarn. l. 1. & 2.* ¶ Porro hi ludi celebrabantur quotannis in Circo ad aram subterraneam ejus dei, conjectis in ignem libaminibus, & commissionibus equorum junctorum, & injugum, quod arcanum Romuli consilium de Sabinis rapiendis Consus fortunavisset: quotannis, inquam, XII. Cal. Septembr. ut est in veteri Calendario apud *Gruter. pag. 133.* & fortasse etiam XVIII. Cal. Jan. quia eo die in illo Calendario eædem prorsus notæ leguntur, quæ in Septembri: perque eos ludos equi ac muli immunes erant ab opere, & floribus coronabantur. *Dionys. Halicarn. loc. cit.*

CONSUĀSOR, oris, m. *persuasore*, ἀναπείστης, suasor. *Cic. pro Quint. c. 5.* Hæc omnia Quintius agebat, auctore & consuasore Nævio.

CONSUAVĬOR, V. *Consavior*.

CONSUBSĪDO, is, n. 3. subsido. Translate *Minuc. Fel. in Octav. c. ult.* Etiam nunc tamen aliqua consubsidunt non obstrepentia veritati, sed perfectæ institutioni necessaria, de quibus crastino, &c. *h. e.* remanent, reliqua sunt.

CONSUBSTANTIĀLIS, le, *consustanziale*, ὁμοούσιος, ejusdem substantiæ, seu naturæ. *Tertull. advers. Hermog. c. penult.* & *Augustin. l. 6. de Music. c. 17.*

CONSUBSTANTĪVUS, a, um, consubstantialis. *Tertull. advers. Valentinian. c. 12. extr.* & *cap. 18.*

CONSUDASCO, is, n. 3. simul sudo, vel humorem emitto. *Colum. l. 12. c. 48. de conditura olivæ.* Superposito copioso sale, ita uti olivas contegat, sicque triginta dies pati consudascere.

CONSŪDO, as, n. 1. *sudare*, ἱδρόω, idem quod sudo, vel humorem emitto. *Cato R. R. c. 96.* Oves unguito totas, finito, biduum aut triduum consudent. *Plaut. Pseud. 2. 2. extr.* Jube sis, te operiri: beatus eris, si consudaveris. *Colum. l. 12. c. 7.* Herbæ sale conspersæ reponuntur, dum consudent.

CONSUEFACĬO, ĕcis, eci, actum, a. 3. *assuefare*, *avvezzare*, συνεθίζω, assuetum reddo, doceo, assuefacio. *Terent. Adelph. 1. 1. 29.* Ea ne me celet, consuefeci filium. *Sallust. in Jug. c. 82.* Paulatim consuefacit eam multitudinem ordines habere, signa sequi, imperium observare. *Varr. l. 2. R. R. c. 9. a med. de canib.* Consue quoque faciunt, ut alligari possint. *Tmesis*. *Id. ibid. l. 3. c. 9. a med.*

Cum pulli pinnas habebunt, consuefaciendum est, ut unam, aut duas sectentur gallinas.

CONSUĔO, V. in voce sequenti.

CONSUESCO, is, evi, etum, *avvezzarsi*, *assuefarsi*, ἐθίζομαι, assuesco. *Virg. 2. Georg. v. 272.* Adeo in teneris consuescere multum est. *Al. leg.* a teneris. *Cic. 1. de Orat. c. penult.* Demosthenes multos versus uno spiritu pronuntiare consuescebat. *Id. ibid. c. 34.* Cum minus idoneis verbis uti consuescerem. *Id. 1. Tuscul. c. 31.* Consuescamus mori. *Plin. l. 8. ep. 23. ad fin.* Ne gravissimo dolori timore consuescerem. ¶ In præteritis exponitur verbo præsentis temporis, ut *novi*, *memini*, & significat solitum esse, *esser avvezzo*, *esser solito*. *Cic. 1. de Orat. c. 22.* Immo rogemus Antonium, qui & potest facere quod requiris, & consuevit, ut te audio dicere. *ed è avvezzo*. *Cæs. ad Cicer. post ep. 16. l. 9. ad Attic.* Ut tuis consiliis, ut consuevi, in omnibus rebus utar. *come son solito a fare*. *Colum. l. 8. c. 15. extr.* Modo captæ aves, quæ consuevere libero victu. ¶ Hellenismus est in illo *Lucceji ad Cicer. 5. Fam. ep. 14.* Cum scribas, aut aliquid agas eorum, quorum consuesti. ὧν εἴωθας. ¶ *Consuescere* virum *cum aliqua*, vel mulierem *cum aliquo* turpem cum aliqua consuetudinem habere, συνεῖναί τινι, ὁμιλεῖν. *Cæcil.* apud *Gell. l. 2. c. 23.* *Nepos in Alcib. c. 10.* *Cic. 7. Verr. c. 12.* *Terent. Hecyr. 4. 1. 40.* & *Adelph. 4. 5. 32.* quo posteriore loco pro *cum illa consuevit* alii leg. *illi consuevit*. Immo *Donatus* adscribit, legi etiam *illam*: Veteres enim dixisse *hanc rem consuevit*. ¶ In præteritis sæpe syncopen patitur, ut *consueris* apud *Cicer. 1. de Orat. c. 34.* & *consuerint* apud *Cels. l. 5. c. 28. sect. 13.* & *consuerat* apud *Ovid. Heroid. ep. 15. v. 132.* & *consueramus* apud *Balb. ad Cic. post epist. 15. l. 8. ad Attic.* & *consuerunt* in veteri SC. apud *Gell. l. 15. c. 11.* & *consuerat* apud *Cæs. B. Gall. l. 1. c. 22.* & *consuesset*, *consuessent*, *ibid. l. 5. c. 27.* & *l. 7. c. 32.* & *Nepot. in Datam. c. 7.* & *in Pelop. c. ult.* & *consuesse* apud *Cæs. l. 1. B. Gall. c. 14.* & *consuesti* apud *Cicer. Fam. 5. ep. 12.* &c. pro *consueveris*, *consueveramus*, *consueverunt*, *consuevisset*, &c. tametsi in aliquo ex his locis lectio variat. Ex quo patet, nihil certi afferre illos qui verbum *consuo* induci posse putant, & confirmari illo versu *Propertii l. 1. el. 7. 2. 5.* Nos, ut consuemus, nostros agitamus amores. *consuemus* enim potest esse syncope pro *consuevimus*. Quamquam & *Charis. l. 3. pag. 224. Putschii* agnoscit *consuo*; sed nullo firmat exemplo. *Priscian.* quoque *l. 10. pag. 885.* fidem *Charisii* appellat. ¶ Aliquando active ponitur pro consuefacere, *assuefare*. *Lucret. l. 6. v. 396.* brachia consuescunt, firmantque lacertos. *Colum. l. 6. c. 2. circa med.* Plostro, aut aratro juvencum consuescere. *Id. l. 11. c. 1. a med.* Consuescat rusticos circa larem domini epulari. Adde *Plaut. Asin. 1. 3. 69.* & *Plin. l. 17. c. 10. a med.* ¶ Sunt qui alterum assignant præteritum, *consuetus sum*, ut *Priscian. l. 10. pag. 885. Putsch.* V. *Consuetus*.

CONSUĒTE, *al solito*, εἰωθότως, de more. *Ammian. l. 27. c. 2.* (*al.* 4.) Cum calonum multitudo ad suscipiendum consuete pabulum prope acervum palearum stetisset.

CONSUETĬO, onis, f. consuetudo. *Festus*: Consuetionem Plautus pro consuetudine dixit. ¶ Hinc eam vocem Critici restitutum eunt *Amph. 1. 2. 28.* (quem scil. locum designasse videtur *Festus*) Et clandestina ut celetur consuetio. Al. tamen leg. *suspicio*. Nam quod quidam legunt *consuetudo* (inter quos est *Donat. ad Terent. Adelph. 4. 5. 32.*) ferri non posse ajunt, cum contra clamet ratio senarii carminis.

CONSUETUDINARĬUS, a, um, solitus. *Siden. l. 7. ep. 11.* Invideo felicitati consuetudinarii portitoris, a quo contingit sæpius vos videri. *del portalettere ordinario*.

CONSUĒTŪDO, dinis, f. *consuetudine*, *costume*, *abito*, *uso*, ἦθος, ἐθισμός, mos, habitus, usus. *Cic. 2. de Orat. c. 87. ad fin.* Exercitatio, ex qua consuetudo gignitur. *Id. Divin. in Verr. cap. 2.* Adductus sum veteri consuetudine institutoque majorum. *Id. Attic. l. 12. ep. 26.* Consuetudo victus. *regola di vivere*, *dieta*. *Id. 1. de Orat. c. 33. ad fin.* scribendi. *Id. pro Mur. c. 13.* dicendi. *Id. pro Mil. c. 1.* fori. *Id. pro Font. c. 10.* Immanis & barbara consuetudo hominum immolandorum. *Id. 2. de Orat. c. 3. ad fin.* Disputare ad consuetudinem Græcorum. *all' usanza*. *Id. pro Cæcin. c. 8. sub fin.* Prætor interdixit, ut est consuetudo, de vi. *com' è costume*. *Cæs. l. 6. B. Gall. c. 26. extr.* Huc cum se ex consuetudine reclinaverint. *Cic. pro Arch. in fi.* Pro mea consuetudine. *come da me si suole*. *Id. pro Rabir. perduell. initio*. Non est meæ consuetudinis, rationem reddere, &c. *non è mio costume*. *Id. 4. Verr. c. 52.* Est consuetudo Siculorum, quod suos dies volunt cum lunæ ratione congruere. *Cæs. l. 1. B. Gall. c. 43.* Populi Rom. hanc esse consuetudinem, ut &c. & *lib. 4. c. 7.* Consuetudo Germanorum est resistere, neque deprecari. *Cic. pro Cæcin. c. 29. ad fin.* Si vobis versutius quam mea consuetudo defendendi fert, videbitur. *più di quel, che porta il mio costume*. *Cæs. l. 2. B. Gall. c. 19.* Consuetudine sua Cæsar legiones expeditas ducebat. *secondo il suo costume*. & *l. 7. c. 24.* Cum Cæsar ad opus consuetudine excubaret. *al suo solito*. *Cic. pro Cæcin. c. 2. a med.* Hoc jam venit in consuetudinem. *è passata in costume*. *Id. 2. Offic. c. 15. extr.* Quod jam in proverbii consuetudinem venit. *è passata in proverbio*. *Id. in Pison. c. 19. extr.* Senatus in eam jam benignitatis consuetudinem venit, ut &c. *ha presa questo costume* &c. *Id. Fam. 16. ep. 21.* Introducere consuetudinem. *Vatin. ad Cicer. Fam. 5. ep. 9.* Servare consuetudinem suam in patrociniis tuendis. *Lepid. ad Cicer. 10. Fam. ep. ult.* retinere in aliqua re. *Cic. 1. Phil. c. 12.* Consuetudinem meam, quam in Republ. semper habui, tenebo. *Id. 2. de Divin. extr.* Uti consuetudine. *Id. 2. de nat. deor. c. 17.* A consuetudine oculorum aciem mentis abducere. *da ciò, che gli occhi sono avvezzi a vedere*. *Quintil. l.*

3. c. 6. extr. (al. 12.) Facere aliquid ex consuetudine. *per uso*. & *Plaut. Trin.* 2. 2. 83. Consuetudine aliquid facere. *Plin. l.* 1. *ep.* 2. Hunc, rogo, ex consuetudine tua & legas, & emendes. *come sei solito a fare*. *Sallust. in Jug. c.* 36. Quæ quamquam gravia sunt, tamen consuetudine jam pro nihilo habentur. *per essere passate in uso*. *Cæs. l.* 4. *B. Gall. c.* 1. *ad fin.* Adducere aliquem in eam consuetudinem, ut &c. *avvezzarle di maniera, che* &c. *Cic.* 3. *ad Q. Fr. ep.* 14. Nancisci nonnullam consuetudinem alicujus rei. *acquistarne qualche uso, avvezzarsi alquanto*. ¶ Aliquando dicitur de communi opinione ac judicio. *Plin. l.* 10. *c.* 3. *extr.* Aquilam negant unquam solam fulmine exanimatam: ideo armigeram Jovis consuetudo judicavit. ¶ Sæpius de communi ac recepto usu loquendi. *Cic. in Orat. c.* 47. Consuetudini auribus indulgenti libenter obsequor. & *mox*. Impetratum est a consuetudine, ut peccare suavitatis causa liceat. *Quintil. l.* 1. *c.* 6. (*al.* 10.) Consuetudo fecit analogiam. ¶ Hinc *consuetudo Latina* est ipse Latinus sermo, seu ratio Latine loquendi communis. *Colum. in proœm. l.* 12. Hæc in œconomico Xenophon, & deinde Cicero, qui eum Latinæ consuetudini tradidit. *lo ha tradotto in Latino*. *Id. l.* 6. *c.* 17. *ad fin.* Græci σίλφιον vocant; vulgus autem nostra consuetudine laserpitium. ¶ Item sæpe de convictu & vita communi, *il praticare insieme, conversazione, famigliarità*. *Cic. pro Mil. c.* 8. Familiaritates late patere non possunt, propterea quod consuetudines victus non possunt esse cum multis. *Id. pro Dejot. c.* 9. *ad fin.* Jungere consuetudinem, amicitiam cum aliquo. *Id. pro Arch. c.* 6. Tenebat totam Hortensiorum domum devinctam consuetudine. *Id. pro Quint. c.* 12. Inductus consuetudine & familiaritate, fecit societatem, &c. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 6. Est mihi domesticus usus, & consuetudo cum aliquo. *Id.* 2. *Fam. ep.* 1. Carere fructu dulcissimæ consuetudinis alicujus. *Id. Attic. l.* 3. *ep.* 15. *ad fin.* Multa & jucunda consuetudine conjuncti inter nos sumus. *Id. in Pison. c.* 28. Dare se alicui in consuetudinem. *Id.* 4. *Fam. ep.* 13. *ad fin.* Insinuare se in consuetudinem alicujus. *Id. pro Cluent. c.* 13. Immergere se penitus in consuetudinem alicujus. *Id. Fam.* 13. *ep.* 23. Facere alicui consuetudinem cum aliquo. *introdurre alcuno nella famigliarità altrui*. *Id.* 2. *Phil. c.* 15. Permanere in eadem amicitiæ consuetudine. *Cæs. l.* 4. *B. Gall. c.* 1. *ad fin.* Ad aliquam consuetudinem quempiam adducere. *introdurlo in qualche conversazione*. *Cic. Fam.* 4. *ep.* 13. Consuetudo epistolarum. *commercio di lettere, carteggio*. *Id. in Orat. c.* 10. Consuetudo victus. *h. e.* convictus. ¶ Adhibetur & in re turpi. *Terent. Andr.* 2. 6. 8. *Liv. l.* 39. *c.* 9. *Justin. l.* 8. *c.* 6. *Curt. l.* 4. *c.* 10. *ad fin.* &c. ¶ Item ad significandum honestum convictum conjugalem. *Sueton. in Ner. c.* 35. Octaviæ consuetudinem cito aspernatus, corripientibus amicis, sufficere illi debere dixit uxoria ornamenta. ¶ Differunt *mos*, & *consuetudo*, ut ex *Varr.* & *Festo* docet *Macrob. l.* 3. *Saturn. c.* 8. Nam *mos* est institutum patrium (sive ad sacra pertineat, ut ait *Fest.* sive ad alia quælibet) cujus usus seu cultus perseverans consuetudinem facit. Quare mos præcedit, ut causa, consuetudo sequitur. Hinc apud JCtos consuetudo est jus moribus constitutum, *Julian. Dig. lib.* 1. *tit.* 3. *leg.* 32. quæ proinde vim legis obtinere debet, *Callistrat. ibid. leg.* 38. Hoc sensu aliquando conjunguntur, ut in veteri edicto Censorum apud *Sueton. de clar. Rhetorib. c.* 1. Quæ præter consuetudinem, ac morem majorum fiunt. & *Cic.* 1. *Offic. c.* 41. Contra morem consuetudinemque civilem facere. & *pro Cluent. c.* 35. Non mos consuetudoque servata. *Id.* 1. *Offic. c.* 32. *ad fin.* Plerumque parentum præceptis imbuti, ad eorum consuetudinem moremque deducimur. ¶ Alii ita distinguunt, ut *mos* spectetur præcipue in vitæ institutis, *consuetudo* tum in vita, tum in ceteris rebus omnibus. Sed ne hoc quidem perpetuum est.

CONSUETUS, a, um, particip. *avvezzo, solito*, qui consuevit aliquid facere. *Pacuv.* apud *Cicer.* 2. *Tusc. c.* 21. Qui consuetus in armis ætatem agere. *Varr. l.* 8. *L. L. c.* 1. Populus si perperam est consuetus, corrigere se ipse debet. *Colum. l.* 1. *c.* 8. Genus mancipiorum consuetum campo, circo, theatris, aleæ. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 3. Capellæ una consuetæ. ¶ Obsceno sensu de eo qui turpem consuetudinem habuit, adhibetur a *Plauto Amph.* 5. 1. 70. Is se dixit cum Alcumena clam consuetum cubilibus. Adde *Asin.* 3. 3. 113. & *Capt.* 4. 2. 87. ¶ Est etiam adjectivum, & dicitur de re, cui quis consuevit, solitus, usitatus, *solito, consueto, ordinario*, ἐθὰς, ἤθαιος. *Virg. Georg.* 4. *v.* 429. Proteus consueta petens e fluctibus antra. *Sallust. in Jug. c.* 19. Animum a consueta lubidine continuit. *Ovid. Heroid. ep.* 20. *extr.* Epistola clausa sit fine consueto sibi. *Id.* 11. *Metam. v.* 637. Verba cuique consuetissima. *Terent. Andr.* 1. 1. 108. Consuetus amor. *Juvenal. sat.* 5. *v.* 74. Vin' tu consuetis audax conviva canistris Impleri? *Sallust. in Jug. c.* 87. Omnes labores, pericula consueta habere. *esser avvezzo a tutte le fatiche*.

CONSUL, ŭlis, m. *console*, ὕπατος, summus apud Romanos, post exactos Reges, magistratus, a Junio Bruto introductus A. U. 245. Duo viri fuere æquali potestate, quos penes omnis reipublicæ tum belli tum pacis administratio ac jus fuit. Creati sunt primo e Patriciis, qui soli auspicia habere credebantur: sed post bellum Gallicum, reclamante Plebe, alter eorum Plebejus creari cœptus est. Eorum imperium annuum fuit. Creabantur autem priusquam veteres Consules suum annum finirent, Comitiis centuriatis, per eosdem Consules veteres, alterum, ambosve, vel per Interregem, aut Dictatorem: & dicebantur *designati* donec magistratum inirent, quod fere cal. Jan. fiebat. Insignia Consulatus fuere eadem, quæ Regum, trabea, prætexta, scipio eburneus, sella curulis, & duodecim lictores cuique, qui totidem fasces virgarum cum securibus præferebant. Ætas petendi honorem eum erat annus quadragesimus secundus, lege Annali: quo anno qui obtinuisset, dicebatur Consul factus *anno suo*: sed inibat anno sequenti. Ab eorum nomine numerus annorum signabatur: ita ut seriem consulum scire opus esset, si quo anno quippiam gestum fuisse intelligi vellet. *Cic. in Bruto, c.* 43. *ad fin.* Cum ipse esset Q. Cæpione consule natus, & C. Lælio. *Id. pro Arch. c.* 3. Romam venit Mario consule & Catulo. *Id.* 5. *Attic. ep. ult.* Profectt senatus consultum Lentulo Philipoque consulibus. & *l.* 1. *ep.* 2. L. Julio Cæsare C. Marcio Figulo consulibus filiolo me auctum scito. *Ulpian. Dig. lib.* 2. *tit.* 13. *leg.* 1. Editiones sine die & consule fieri debent. *h. e.* non adscripto die & anno. *Martial. l.* 8. *epigr.* 45. Amphora centeno consule facta minor. *h. e.* quæ habet centum annos. ¶ Dicti sunt *consules* a *consule*, *is*, vel qua significat consultare, deliberare, vel qua significat providere, vel qua significat judicare, statuere. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 14. & apud *Non. cap.* 1. *n.* 91. *C. Carbo* apud *Cic.* 2. *de Orat. c.* 39. & *Quintil. l.* 1. *c.* 6. (*al.* 10.) Sed prior etymologia propior vero est. Cum enim regiam omnino potestatem primi consules haberent, populari vocabulo se nominari placuit, ut non suo arbitrio rempublicam administrare, sed de Senatus populique consilio ac voluntate regere viderentur. ¶ *Majorem consulem* (inquit *Fest. in litt. M.*) L. Cæsar putat dici vel eum, penes quem fasces sint, vel eum, qui prior factus sit. Porro fasces duodecim, licet amborum consulum essent, alternis tamen mensibus alterutri præferebantur, uti colligitur ex *Liv. l.* 2. *c.* 1. & *lib.* 8. *c.* 12. *ad fin. Sueton. in Cæs. c.* 15. & *Gell. l.* 2. *c.* 15. scilicet ne terror plebi duplicaretur. Ceterum *major consul* etiam censebatur, qui plures, quam collega, liberos haberet, aut qui maritus, collega cælibe, aut, qui major natu esset. *Gell. ibid.* ¶ *Consul ordinarius* dicebatur, qui principio anni magistratum occipiebat: nam qui medio anni cursu in mortui loco succedebant, dicebantur *suffecti*: & pares quidem potestate erant, non tamen dignitate. Nam ab ordinarii nomine anni designabantur, non a suffecti. *Senec.* 3. *de Ira, c.* 21. *Sueton. in Cæs. c.* 76. & 80. & *in Domit. cap.* 2. *Pompon. Dig. lib.* 1. *tit.* 2. *leg.* 2. *ad fin.* & *Lamprid. in Alex. Sev. c.* 43. ¶ Inter suffectos consules fuit *Plinius Secundus*, qui ob id panegyricum Trajano scripsit. ¶ Aliquando hoc nomen aliis etiam magistratibus tributum est. *Plin. l.* 7. *c.* 43. L. Fulvius consul Tusculanorum. *Auson. in Urbib. epigr. ult. v.* 39. Diligo Burdigalam, Romam colo: civis in hac sum, Consul in ambabus. *Al. aliter leg.* In veteri Inscript. apud *Gruter. pag.* 429. *n.* 9. memoratur Consul Barcinonensis. & *pag.* 351. *n.* 5. Consul Coloniæ Astigitanæ. ¶ Cum compendiario scribitur fere COS. in singulari num. scribitur COSS. in plurali. Veteres enim *n* litteram sæpe omittebant, ut in *forensia, tago, pago, resurges, tosus, Hortensia*, &c. Eadem ratione Mess. *h. e.* menses & in veteri Lapide apud *eund. pag.* 556. *n.* 1.

CONSULARIS, re, adject. *consolare*, ὑπατικός, ὑπατεύσας, ad Consulem, vel Consulatum pertinens. *Cic. pro Rabir. perduell. c.* 1. Consulare officium. *Id.* 5. *Phil. c.* 17. *extr.* Consularis ætas. *h. e.* qua licet consulatum petere. V. *Consul*. *Id. pro Dom. c.* 9. *ad fin.* Consulares provinciæ. *h. e.* quæ dantur administrandæ Consulibus, vel tempore Consulatus, vel postquam magistratu abierint. (De his exstat integra *Ciceronis* oratio) *Sallust. in Catil. c.* 58. Consulare imperium. *Plin. l.* 30. *c.* 7. *ad fin.* Consularis domus. *h. e.* in qua aliquis Consul fuit. *Id. l.* 18. *c.* 11. Via Consularis. *h. e.* publica, quæ etiam *Prætoria* dicitur, ut *Ulpian. Dig. lib.* 43. *tit.* 8. *leg.* 2. docet. *Martial. l.* 7. *epigr.* 78. Consulare vinum. *h. e.* quod habet nomen Consulis, quo conditum est. *Vellej. l.* 2. *c.* 68. Consularibus armis oppressus. *h. e.* exercitu, cui Consul præfuit. & *cap.* 92. Consularis vindicta. *h. e.* quæ sumitur a Consule. *Horat. l.* 2. *od.* 16. *v.* 9. Consularis lictor. ¶ *Consulares fasti* sunt in quibus nomina consulum per ordinem describuntur. *Spartian. in Ælio Vero, c.* 5. *extr.* ¶ *Consularis vir*, & *Consularis* absolute est, qui aliquando consul fuit. *Nepos in Annib. c.* 12. Ut legati Prusiæ apud L. Quintium Flamininum consularem cœnarent. *Cic. Fam.* 12. *ep.* 4. Egregios consules habemus, sed turpissimos consulares, *Sallust. in Catil. c.* 57. Consulares omnes itemque Senatus magna pars. ¶ *Consulares feminas* dicimus consularium uxores. Adjicit *Saturninus* & matres: quod nec unquam relatum est, nec unquam receptum. Ita *Ulpian. Dig. lib.* 1. *tit.* 9. *lege* 1. ¶ *Consularia ornamenta*, aut *insignia*, & *consularia* absolute erant insignia consularis dignitatis, quæ Imperatores interdum nonnullis concedebant, licet consules nunquam fuissent. *Sueton. in Cæs. c.* 76. Decem prætoriis viris Consularia ornamenta tribuit. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 4. Adduntur Primo Antonio Consularia, Cornelio Fusco Prætoria insignia. ¶ *Consulares legati*, aut *judices* dicuntur, qui consularem potestatem ab Imperatoribus accipiunt (sive fuerint consules, sive non) qua legati *h. e.* rectoris alicujus provinciæ, aut judicis munere funguntur. De his *Spartian. in Adrian. c.* 22. Hujus generis sunt, qui in plurimis Inscriptionib. leguntur apud *Gruter.* & *Reines.* Consularis Æmiliæ, Consularis Campaniæ, Siciliæ, Tusciæ, &c. nempe earum provinciarum rectores cum potestate, & ornamentis consularibus.

CONSULARITAS, atis, f. dignitas Consularis viri. *Impp. Arcad. & Honor. lib.* 6. *Cod. Theodos. tit.* 19. Qui Consularitatis functi sunt dignitate. *h. e.* qui Consulares alicujus provinciæ fuerunt.

CONSULARITER, *da Console*, ὑπατικῶς, more Consulis, vel ut Consulem decet. *Liv. l.* 4. *c.* 10. *extr.* Quinque Consulatus eodem tenore gesti, vitaque omnis consulariter acta, verendum pæne ipsum magis, quam honorem faciebant.

CONSULATUS, us, m. *Consolato*, ὑπατεία, Consulis munus ac dignitas: itemque tempus, quo quis Consul est. *Cic. pro Planc. c.* 25. Honorum populi finis est consulatus: quem magistratum jam octingenti fere consecuti sunt. *Id.* 7. *Fam. ep.* 3. Qui toto suo consulatu

somnum

somnum non viderit. ¶ Consulatum sperare, cogitare, petere, adipisci, obtinere, inire, gerere, suscipere: consulatu perfungi, abdicare se, abire, &c. Ciceronis sunt, Livii, Cæsaris, Nepotis, &c.

CONSULCO, as, a. 1. *Consulcare frontem* est corrugare. In suppositis *Plauti Bacch.* scena, quæ incipit: *Mirum hodie*, v. 2. Ronchos cient, consulcant frontem, & ore concrepario frequenter fremunt.

CONSULO, lis, ului, ultum, a. 3. *consultare*, *deliberare*, βουλεύομαι, consulto, delibero: a *con*, & *salio*, ut proprie dicatur, cum plures eadem de re, quasi consilientes, sententias & consilia sua conjungunt. *Liv. l. 21. c. 16.* Ut tot uno tempore motibus animi turbati trepidarent magis, quam consulerent. *Sallust. in Catil. c. 50.* Ira, aut misericordia impulsum, male consulere. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 83.* Bis repulsi Galli, quid agant, consulunt. ¶ *Consulto opus est* apud *Sallust. in Catil. c. 1.* & *Curt. l. 10. c. 6.* significat rem egere consilii, ac deliberationis: *bisogna pensarci su*. ¶ Cum ablat. & *de* præposit. *Cic. pro Sull. c. 22.* Neque ego tantum fraterno amori dandum arbitror, ut quisquam de salute suorum consulat, communem relinquat. ¶ Consulere in medium *Virg. Æn. 11. v. 335.* & *Liv. l. 26. c. 12.* Et, in commune, *Terent. Andr. 3. 3. 16.* Et, in publicum, *Plin. l. 9. ep. 13. ad fin.* Et, in unum, *Tacit. 1. Hist. c. 68.* significant in commune bonum sententiam proferre, & quod omnibus utile sit, deliberare. ¶ Consulere aliquid est in consultationem adducere, examinare, cognoscere consilii capiendi causa, *discutere*, *ventilare*, *esaminare*. *Liv. l. 2. c. 28.* Eam rem ad Patres deferunt: sed delatam consulere ordine non licuit. adeo tumultuose excepta est clamoribus, &c. *Virg. 11. Æn. v. 343.* Rem nulli obscuram, nostræ nec vocis egentem Consulis, o bone Rex. *Plaut. Mostell. 5. 1. 43.* Est consulere quiddam quod tecum volo. *Id. Pers. 5. 2. 63.* Certo illi homines mihi nescio quid mali consulunt, quod faciant. *trattano*, *vanno macchinando*. ¶ Quia vero postquam consultaveris, judicare opus est, ac statuere, etiam hunc sensum *consulo* habet, *giudicare*, *stabilire*, uti diserte *Quintil. l. 1. c. 6.* (*al.* 10.) & *Festus* docent. Hinc est illud *boni consulere*, hoc est bonum judicare, bonum esse putare, atque adeo in bonam partem accipere, *stimar ben fatto*, *ricever in buona parte*. *Quintil. loc. cit.* Sit ne consul a consulendo, an a judicando: nam & hoc consulere veteres appellaverunt: unde adhuc remanet illud: *Rogat, boni consulas*, idest bonum judices. *Ovid. ex Pont. ep. 8. extr. l. 3.* Quæ quamquam misisse pudet, quia parva videntur: Tu tamen hæc, quæso, consule missa boni. *Plin. sub init. l. 33.* Quærebat argentum avaritia: boni consuluit interim invenisse minium. *ebbe per buono*. *Cato* apud *Gell. l. 10. c. 3.* Ea ne fieri bonis bono genere gnatis, boni consulitis? *approvate voi? stimate voi ben fatto?* *Apul. l. 8. Metam.* boni, & optimi consulere *dixit*. ¶ Hinc etiam est *male de aliquo*, vel *in aliquem consulere*, addito interdum accusat. communi, hoc est statuere, decernere aliquid, quod ei incommodum sit: & metonymice animadvertere, punire, male tractare. *Liv. l. 30. c. 43. extr.* De persugis gravius, quam de fugitivis consultum: nominis Latini qui erant, securi percussi: Romani in crucem sublati. *Id. l. 45. c. 8.* In secundis rebus nihil in quemquam superbe ac violenter consulere decet. *Tacit. in Agric. c. 16.* Consulere arroganter in deditos. *Terent. Heaut. 3. 1. 28.* Pessime istuc in te, atque in illum consulis, si, &c. *Cæl. ad Cicer. post ep. 9. l. 10. ad Attic.* Per liberos te oro, ne quid gravius de salute tua consulas. *Justin. l. 1. c. 7.* & *l. 5. c. 3.* Consulere crudeliter in aliquem. *Sallust. in Fragm. l. 1. Histor.* apud *Augustin. l. 2. de Civ. Dei, c. 18.* Servili imperio Patres plebem exercere, de vita atque tergo regio more consulere. *h. e.* necare, aut virgis cædere, tanquam si reges essent. ¶ Cum dativo significat habere rationem, & curam alicujus rei, tueri, providere, prospicere, *provvedere*, *aver cura*, *recar ajuto*. *Cic. 1. Offic. c. 25.* Qui parti civium consulunt, partem negligunt, rem perniciosissimam in civitatem inducunt, seditionem. *Id. Fam. 11. ep. ult.* Consulere dignitati suæ. *Id. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 9.* commodis & utilitati alicujus, salutique servire. *Id. 2. Phil. c. 2.* famæ. *Id. 4. Fam. ep. 9. extr.* temporibus, incolumitati, & vitæ & fortunis suis. *Nepos in Epamin. c. 10.* Male in aliqua re patriæ consulere. *Cic. 3. Verr. c. 58. ad fin.* Consulere ac prospicere, ut &c. *Id. 2. Fam. ep. 18. extr.* Consulere otio posteritatis, *h. e.* providere ut posteritas otio fruatur. *Cæs. 3. B. Civ. c. 69.* receptui. *provveder alla ritirata*. *Id. ibid. l. 1. c. 69.* timori magis, quam religioni perterritus miles consuevit. *più aver riguardo al timore, che al giuramento*. *Id. l. 7. B. Gall. c. 12.* Legati venerunt oratum, ut sibi ignosceret, suæque vitæ consuleret. *e che perdonasse loro la vita*. *Colum. l. 4. c. 24.* Vinitor tria præcipue custodiat: primum, ut quam maxime fructui consulat, &c. *abbia riguardo*, *attenzione*, *mira*. *Id. l. 3. c. 2.* At ubi vino consulitur, vitis eligitur, quæ & in fructu valet, & in materia. *Justin. l. 6. c. 6.* Consulere laboribus Græciæ & internecivis odiis. *h. e.* efficere, ut Græcia laboribus, & calamitatibus levetur, & odia bellorum tollantur. *Tacit. 14. Ann. c. 22.* Consulere quieti urbis. *Id. 2. Ann. c. 26.* Romanæ ultioni consultum est. *h. e.* effectum, ut ulcisci posset. ¶ *Consulere saluti suæ*, & *consulere sibi*, & *consulere rebus suis*, sæpe dicitur in extremis periculis, & re desperata, cum quis omnia facit sui unius tuendi causa, relicta aliorum cura, *provveder a' casi suoi*. Exempla habes apud *Cæsar. l. 7. B. Gall. c. 66.* & *l. 6. c. 30.* & alibi, & apud *Nepot. in Attic. c. penult.* & in *Lysand. c. 2.* & *Liv. l. 29. c. 7.* &c. Simile est *sibi consilium capere* apud *Cæs.* V. *Consilium*. ¶ *Tibi consultum optime esse volo*, apud *Terent. Phorm. 1. 3. 1.* est omnia cupio tua causa. Adde *Trajan. ad Plin. lib. 10. epist. 106.* ¶ Quod *Plaut.* dixit *Bacch. 3. 6. 36.* Occiperes tute amare, & me ires consultum male; τὸ *me* pro *mibi* positum est, quemadmodum antiquos consuevisse, monet *Festus*. ¶ Illa quoque ad prospiciendum & providendum pertinent *Liv. l. 22. c. 29.* Eum primum esse virum, qui ipse consulat, quid in rem sit. *Justin. l. 2. c. ult.* Sapienter in rem consulere. *Terent. Heaut. 5. 2. 10.* Vidi, te, suavia in præsentia quæ essent, prima habere, neque consulere in longitudinem. *Cæs. l. 3. B. Civ. c. 51.* Legatus agere ad præscriptum, imperator ad summam rerum consulere debet. ¶ Cum accusativo personæ est consilium petere, *dimandar consiglio*, *consultare*, συμβουλεύομαι. *Cic. 9. Fam. ep. ult.* Quid ergo faciam? te consulo, qui philosophum audis. *Id. ad Brut. ep. 4.* Quod me de Antonio consulis; puto &c. *Id. 2. de Divin. c. 4.* Num quis haruspicem consuluit, quemadmodum sit cum amicis vivendum? *Id. 2. de Leg. c. 16.* De quo, cum consulerent Athenienses Apollinem Pythium, quas religiones, &c. *Id. 1. de Divin. c. 17.* Id posset ne fieri, consuluit. *Sueton. in Aug. c. 94.* Consulere Mathematicos. *farsi strologare*, *a dar la ventura*. & *in Tiber. c. 63.* haruspices. *Ovid. Metam. 11. v. 412.* sortes. *gettar le sorti per sapere* &c. quod *Cæs.* dixit *l. 1. B. Gall. cap. penult.* Consulere sortibus de aliquo. *Virg. Æn. 4. v. 64.* spirantia consulit exta. *h. e.* inquirit in extis, quid dii portendant. ¶ Et addito altero accusativo, *Plaut. Men. 4. 3. 26.* Ibo, & consulam hanc rem amicos. *Cic. Attic. l. 7. ep. 20.* Nec te id consulo. ¶ Pertinet sæpe hoc sensu ad JCtos, quos consulere dicimur, cum ex iis juris rationem sciscitamur, *andar a consulto*. *Cic. Fam. 7. ep. 11. ad Trebat. JCtum*. Consuli quidem te a Cæsare scribis: sed ego tibi ab illo consuli mallem. (ubi utramque sciscitandi juris, & prospiciendi significationem festive conjunxit) *Id. 3. Verr. c. 46.* Quam inanes domus eorum, qui de jure civili consuli solent. *Liv. l. 39. c. 40. de Catone*. In pace, si jus consuleres, peritissimus. *h. e.* si eum de jure consuleres. ¶ Hinc *qui consuluntur* sunt ipsi JCti. *Cic. 1. de Leg. c. 4. ad fin.* Quid autem tam exiguum, quam est munus hoc eorum, qui consuluntur? Adde *pro Quint. c. 16.* ¶ *Licet consulere?* formula erat adeuntium Jurisconsultos juris consulendi causa, vel petentium, ut jus suum persequi liceret, judicioque experiri. *Cic. pro Mur. c. 13.* Itaque non modo beneficii collocandi spem, sed etiam illud, quod aliquandiu fuit, *licet consulere?* jam perdidistis. *Horat.* huc spectasse videtur *sat. 3. l. 2. v. 192.* Ergo consulere, & mox respondere, licebit? Consule. ¶ Aliquando ponitur pro simplici interrogare, quærere sola sciendi causa. *Sueton. in Aug. c. 99.* Versum compositum ex tempore pronuntiavit, conversusque ad Thrasyllum, interrogavit, cujusnam putaret esse, quo hæsitante, subjecit alium: de hoc quoque consuluit. *Petron. in Satyr. c. 88.* Consulere prudentiorem cœpi ætates tabularum. *dimandare ad un più pratico*. ¶ *Consuli* populus dicebatur, cum solemni illa formula, *Velitis, jubeatis*, rogabatur, utrum vellet, juberet aliquid fieri. *Festus* in *Rogatio*. Rogatio est, cum populus consulitur de uno pluribusve hominibus, &c. *Cic. pro Mil. c. 7.* Nihil de ejus morte populus consultus, nulla quæstio decreta a Senatu est. ¶ Translate *Martial. l. 9. epigr. 60.* Consuluit nares, an olerent æra Corintum. *Ovid. 3. de ar. am. v. 136.* quod quamque decebit, Eligat & speculum consulat ante suum. & *lib. 1. v. 251.* Consule de gemmis, de tincta murice lana, Consule de facie, corporibusque diem. *h. e.* lucem exspecta, ut de gemmis, &c. judices. *Quintil. l. 10. c. 2.* In suscipiendo onere vires suas consulere. *h. e.* videre num satis virium habeas. ¶ *Consulitur* barbarismus est apud *Venant. Fortun. l. 8. carm. 4. post med.*

CONSULTATIO, onis, f. *il dimandar consiglio*, συμβουλή, συμβούλευσις, actus consultandi, hoc est consilii petendi. *Cic. Attic. l. 8. ep. 4. ad fin.* Ego navem paravi: tuas litteras tamen exspecto, ut sciam, quid respondeant consultationi meæ. *Terent. Hecyr. 4. 4. 28.* Nulla tibi, Pamphile, hic jam consultatio est. *Cic. 2. de Invent. c. 25. extr.* Res venit in aliquam consultationem. ¶ Apud Rhetores est quæstio infinita, *questione*, θέσις. *Cic. in Partit. c. 2.* Quæstio quasnam habet partes? C. P. Infinitam, quam consultationem appello, & definitam, quam causam nomino. Adde *3. de Orat. c. 28.* ubi idem docet. ¶ Apud JCtos est quæstio, seu facti species, quæ juris perito proponitur decidenda, *caso*. *Cic. in Top. c. 17. extr.* Jurisperiti copiose de consultationibus suis disputant. *Modestin. Dig. lib. 31. leg. 35.* Respondit, ex verbis consultationi insertis, Mævium, &c. ¶ Similiter consultationes dicuntur, quæ a Magistratibus aliquid de jure dubitantibus referuntur ad Imperatores. *Ulpian. Dig. lib. & tit. 4. leg. 11.* Prætor quia dubitabat, ad Imperatorem Severum retulit: ad quam consultationem rescripsit, &c.

CONSULTATOR, oris, m. qui consultat, hoc est petit consilium ab aliquo. *Pompon. lib. 1. Dig. tit. 2. leg. 2. post med.* Ceteri adhuc in latenti jus civile retinere cogitabant, solumque consultatoribus, potius quam discere volentibus se præstabant.

CONSULTATORIUS, a, um, adject. ad consultandum pertinens. *Hostia consultatoria*, apud *Macrob. l. 3. Saturnal. c. 5.* est, qua voluntas deorum per exta disquiritur. Est qui legit *consultoria* eodem sensu.

CONSULTATUS, a, um, *consultato*, consultando deliberatus. *Sil. l. 6. v. 455.* Consultata Senatus. *Gell. l. 1. c. 23.* Cum in Senatu res major quæpiam consultata est.

CONSULTE, adverb. *consigliatamente*, *saviamente*, ἐκ προνοίας, consulto, provide. *Plaut. Rud. 4. 7. 14.* Qui consulte, docte, atque astute cavet. *Tacit. Hist. l. 2. c. 24.* Avidius, quam consultius properare. *Liv. l. 22. c. 24.* Ferocius, quam consultius rem gerere. *Capitolin. in Pertin. c. 7.* Annonæ consultissime providit. *Spartian. in Adriano, c. 2.* Diu detentus, fractoque consulte vehiculo tardatus. *a posta*.

CONSULTO, adverb. *consigliatamente*, *consideratamente*, *saviamente*, *a bella posta*, ἐκ προνοίας, sapienter, considerate, cogitato, quasi petito consilio, & re consulta. *Cic. 1. de nat. Deor. cap. 31.* Sunt qui existi-

existiment, quod ille inscitia plane loquendi fecerit, fecisse consulto. *Id.* 1. *Offic. c.* 8. *extr.* Utrum perturbatione aliqua animi, an consulto & cogitato fiat injuria. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 36. Longior consulto ab Ambiorige instituitur sermo.

CONSULTO, as, avi, atum, a. 1. *dimandar consiglio*, *consultare*, συμβουλεύομαι, frequentativum a *consulo*, consilium peto, quæro. *Plaut. Mil.* 4. 3. 4. Quid me consultas, quid agas? *Plin. in Paneg. c.* 76. *ad fin.* Consultare aves, revererique numinum monitus. *Tibull. l.* 1. *el.* 4. *v.* 77. me, qui spernentur amantes, Consultent. cunctis janua nostra patet. ¶ Item consulo, provideo, prospicio, *aver cura*, *provvedere*. *Sallust. in Catil. c.* 6. Delecti, quibus corpus annis infirmum, ingenium sapientia validum, reipublicæ consultabant. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c.* 15. *extr.* Maribus frustratus, filiæ viro reipublicæ consultavit. ¶ Item consilia confero, delibero, *consultare*, *deliberare*, quod est mutuo consilium petere. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 51. Incommodo illo de Sabini morte perlato, omnes fere Galliæ civitates de bello consultabant. *Cic.* 1. *Offic. c.* 3. Tum autem aut anquirunt, aut consultant, conducat id, nec ne, &c. *Id.* 16. *Attic. ep.* 8. Consultabat, utrum Roma proficisceretur, an, &c. *Id.* 3. *Offic. c.* 2. Deliberare, & consultare de officio. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 37. Consultare in medium. *Plin. lib.* 6. *epist.* 16. in commune. ¶ *Consultare aliquid* est consultando examinare, perpendere. *Gell. l.* 1. *c.* 3. Multa cum animo meo ad casum tam ancipitem consultans. ¶ *Consultatus est* deponentis forma pro *consultavit*, *h. e.* consilium petiit, est *Tertull. advers. Hermog. c.* 18. ex *Isajæ* 40. 14.

CONSULTOR, oris, m. *chi va a consulto*, *cliente*, συμβουλευόμενος, qui consultat, hoc est consilium petit: & fere dicitur de iis, qui JCtos consulunt. *Cic. pro Balbo*, *c.* 20. Scævola juris peritissimus, cum de jure prædiatorio consuleretur, consultores suos nonnunquam ad prædiatores rejiciebat. *Id. pro Mur. c.* 9. *sub fin.* Respondere consultoribus. *Horat. l.* 1. *sat.* 1. *v.* 9. Agricolam laudat juris legumque peritus, Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat. *Lucan. l.* 5. *v.* 187. Consultor dei. *h. e.* qui oraculum consulit. ¶ Item qui consulit, hoc est consilium dat, *consultore*, *consigliere*, σύμβουλος. Hinc proverb. apud *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 2. Malum consilium consultori est pessimum. & *Tacit.* 6. *Ann. c.* 10. Sua exempla in consultores recidunt. & *Sallust. in fragm. in Orat. Philippi contra Lepid.* Prava incepta consultoribus noxæ sunt. *Gell. l.* 4. *c.* 5. tradit, originem hujus proverbii ex eo ductam esse, quod cum in quodam prodigio Romæ expiando acciti Etrusci, contrariis religionibus data opera procurassent, proditi & delati ad populum, necati fuere. ¶ Translate *Sallust. in Jug. cap.* 68. Cupido & ira pessimi consultores.

CONSULTORIUS, V. *Consultatorius*.

CONSULTRIX, icis, f. *provveditrice*, quæ consulit, hoc est prospicit. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 22. *ad fin.* Natura non artificiosa solum, sed plane artifex a Zenone dicitur, consultrix, & provida utilitatum, opportunitatumque omnium.

CONSULTUM, i, n. *decreto*, γνώμη, decretum, constitutio consultando statuta. *Cic. Phil.* 14. *c.* 13. Atque utinam hi omnibus abstergere fletum sententiis nostris consultisque possemus: *h. e.* Senatusconsultis, de quib. V. suo loco. *Horat. l.* 1. *ep.* 16. *v.* 40. vir bonus est quis? Qui consulta Patrum, qui leges, juraque servat. *Gell. l.* 1. *c.* 23. *extr.* Senatus consultum facit, uti posthac, &c. ¶ Sunt etiam *consulta* ipsa consilia, *consigli*, *consulti*, *deliberazioni*. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 40. Satis superque mollibus consultis peccatum. *Id.* 6. *Ann. c.* 6. Sævitia, libidine, malis consultis animus dilaceratur. *Sil. l.* 7. *v.* 560. Consulta pacata. ¶ Item consultationes, *h. e.* consilii petitiones. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 4. Titus Veneris oraculum de se, & per ambages interrogat. Sostratus sacerdos, ubi læta & congruentia exta, magnisque consultis annuere deam videt, &c. ¶ Inter *consulta*, & *decreta* hoc videtur esse discrimen (tametsi non perpetuum) quod illa sint, quæ de plurium sententia statuuntur; hæc quæ quis solus sine aliorum consilio. *Sallust. in Jug. c.* 11. Oportere quinquennii consulta, & decreta omnia rescindi.

CONSULTUS, a, um, *decretato*, *stabilito*, συμβεβουλευμένος, consultando constitutus, consulto decretus. *Stat. l.* 1. *Achill. v.* 81. ratus ordo deis, miscere cruentas Europæque, Asiæque manus, consultaque bella Jupiter, & tristes edixit cædibus annos. ¶ Item consultando examinatus, perpensus, consilio discussus, *consultato*, *esaminato*, *consigliato*. *Cic. l.* 2. *ad Attic. ep.* 16. *ad fin.* Nondum meas litteras legerat, quibus ad eum, re consulta & explorata, perscripseram. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 58. *ad fin.* Quamquam ipsi omnia, quorum negotium est, consulta ad nos & exquisita deferunt. *Id.* 2. *de Fin. c.* 32. *a med.* Si prima quæque ab eo consulta atque facta, ipsius oblivione obruerentur. *Ovid.* 1. *de ar. am. v.* 461. Verba consulta. *parole pesate*. Al. rectius leg. *consueta*. *Sallust. in Jug. c.* 97. Omnia non bene consulta in virtutem trahebantur. *Plaut. Mil.* 3. 1. 6. Bene consultum inconsultum est, si inimicis sit usui. γνώμη. ¶ Item interrogatus, vel consilium rogatus, *interrogato*, *consultato*. *Sallust. in Jug. c.* 66. Senatus de provinciis consultus Numidiam Metello decreverat. *Curt. l.* 10. *c.* 6. Alexander consultus cui regnum relinqueret. *Sueton. in Aug. c.* 18. Consultus, num & Ptolemeum inspicere vellet. *Id. ibid. c.* 65. Neque adiri a quopiam, nisi se consulto, permisit. *senza sua licenza*, *a saputa*. *Id. in Ner. c.* 40. Consulto Delphis Apolline. *Id. in Domit. c.* 16. Consultus haruspex de fulgure. ¶ Quia vero Juris professores sunt, qui præ ceteris adiri & consuli solent, consilii petendi causa, hinc *consultus juris*, & *consultus* absolute significat peritum in scientia juris, *dottore*, *pratico delle leggi*, δικανικός, νομικός. *Horat. de ar. poet. v.* 369. Consultus juris, & actor causarum. *Cic. pro Cæcin. c.* 27. Ita justus & bonus vir est, ut natura, non disciplina consultus esse videatur. *Id. in Bruto*, *c.* 40. Consultorum alterum (*Scævolam*) disertissimum, disertorum alterum (*Crassum*) consultissimum fuisse. *Horat. l.* 1. *sat.* 1. *v.* 16. eris tu, qui modo miles, Mercator: tu consultus modo, rusticus. Adde *Ovid.* 1. *de ar. am. v.* 83. ¶ Item doctus, peritus in aliis facultatibus. *Horat. l.* 1. *od.* 34. *v.* 2. Insanientis sapientiæ consultus. *Liv. l.* 10. *c.* 22. Juris atque eloquentiæ consultus. *Tertull. advers. Marcion. l. & cap.* 2. Consultiores sibimet videntur Deo. *credono di saperne più di Dio*. ¶ Item omnium consilio probatus. *Petron. in Satyr. c.* 88. Ubi sapientiæ consultissima via? ¶ *Consultum est mihi*, h. e. ego scio, compertum est mihi. *Plaut. Rud.* 1. 4. 6. Neque eam usquam invenio; neque quo eam, neque qua quæram, consultum est. ¶ *Consultius est*, melius est. *Paul. Dig. lib.* 2. *tit. & leg.* 15. Consultius est huic pœnalem quoque stipulationem subjungere. ¶ *Consulto consilio*, *consulta opera*, idem est quod certo consilio, dedita opera. Prius est *Pauli lib.* 1. *Sent. tit.* 10. alterum *Gellii extremo lib.* 6. ¶ In illo *Lucretii l.* 2. *v.* 97. Partim intervallis magnis consulta resultant; τὸ *consulta* quidam exponunt coacta, quasi consiliendo calcata. Alii vero aliter legunt.

CONSUMMABILIS, le, adject. *da perfezionarsi*, qui consummari potest. *Seneca ep.* 92. *a med.* Ratio in diis consummata est, in nobis consummabilis. *Prudent. Psychom. v.* 846. seu consummabilis ævi Perficiat lux plena viros.

CONSUMMATIO, onis, f. *somma*, ἀνακεφαλαίωσις, in unam summam collectio. *Colum. l.* 2. *R. R. c.* 13. Hac consummatione operarum colligitur, posse agrum ducentorum jugerum subigi duobus jugis boum, totidemque bubulcis, & sex mediastinis. Adde *Pompon. Dig. lib.* 21. *tit.* 1. *leg.* 36. & *Plin. l.* 4. *c. ult.* Eleganter *Celsus l.* 1. *c.* 3. *sub fin.* Itaque non hæc, sed consummatio omnium nocet. *h. e.* complexus omnium simul. ¶ Item perfectio, absolutio, *compimento*, συντέλεια. *Senec. de brevit. vitæ c.* 1. Vita in maximarum rerum consummationem large data est, si tota bene collocaretur. *Plin. l.* 5. *ep.* 12. Ut initium novæ liberalitatis esset consummatio prioris. *Quintil. l.* 6. *c.* 1. *extr.* Epilogi, & perorationis nomina ipsa aperte satis ostendunt, hanc esse consummationem orationis. ¶ *Consummatio gladiatorum* apud *Plin. l.* 8. *c.* 7. *ad fin.* est, cum singulare virtutis specimen edunt, propter quod rude donari merentur. *Harduin.* ¶ *Consummatio primipili* finis ac terminus ejus temporis, quo quis primum pilum ducens militare debuit. *Inscript.* apud *Murator. pag.* 799. *n.* 6. Et propediem consummationis primipili sui debitum naturæ persolvit. ¶ *Consummatio alvi* apud *Plin. l.* 26. *c.* 8. est ejus ciborum confectio, & in excrementa transmutatio. ¶ Præterea apud Rhetores *consummatio* (quæ διαλλαγή a quodam Gorgia rhetore appellatur) est, cum plura argumenta ad unum effectum deducuntur: quam Rutilius & Celsus inter schemata posuerunt. *Quintil. l.* 9. *c.* 2. *sub fin.*

CONSUMMATOR, oris, m. perfector. *Tertull. l.* 4. *advers. Marcion. c.* 22. Alter initiator veteris Testamenti, alter consummator novi.

CONSUMMATUS, a, um, adject. in unam summam redactus. *Colum. l.* 5. *c.* 2. Hoc sexies ducendum est. quoniam sex latera sunt, quæ consummata efficiunt duo millia trecenteni, & quadraginta. ¶ Item perfectus, absolutus, *compito*, *perfezionato*, τέλειος, τετελειωμένος. *Colum. l.* 3. *c.* 9. *post med.* Duo jugera vinearum intra tempus biennii, ex una præcoque vite, insitione facta, consummata. *compitamente piantati*. *Id. l.* 11. *c.* 1. *ante med.* & *Senec. ep.* 72. Vir consummatæ sapientiæ. *Martial. l.* 1. *epigr.* 9. Consummatus Cato. *Quintil. in proœm. l.* 1. Consummata eloquentia. & *l.* 10. *c.* 1. Consummati patroni. & *l.* 1. *c.* 9. (*al.* 15.) Opus etiam consummatis professoribus difficile. *Plin. l.* 2. *ep.* 7. Consummatissimus juvenis. *Plin. alter l.* 14. *c.* 3. Consummatæ artis exempla. *Id. l.* 10. *c.* 63. Consummatum virium robur. *Lucan. l.* 1. *v.* 336. & lassi Pontica regis Prœlia, barbarico vix consummata veneno. *h. e.* finita morte Mithridatis, qui se ipsum veneno sustulit. *Ulpian. Dig. lib.* 2. *tit.* 15. *leg.* 8. Consummato anno. *finito l' anno*.

CONSUMMO, as, avi, atum, a. 1. *ridurre in somma*, *sommare*, ἀνακεφαλαιόω, in summam redigo, summam colligo: a *summa*. *Colum. l.* 3. *c.* 5. *ad fin.* Is numerus consummat per totum jugerum seminum millia quatuor & viginti. *Vitruv. l. & cap.* 1. Per arithmeticen sumptus ædificiorum consummantur. ¶ Translate est perficere, absolvere, *compire*, *perfezionare*, *finire*, ἀποτελέω. *Plin. l.* 10. *ep.* 48. *sub fin.* Quoquo modo consummare opera, ut inchoata sunt. *Colum. l.* 8. *c.* 5. Cum primum partum consummaverint, gallinæ incubare cupiunt. & *ibid. circa med.* Pulli semiformes interimuntur, antequam toti partibus suis consummentur. & *cap.* 1. Quæ consummant ruris exercendi scientiam. *Plin. l.* 19. *c.* 3. *ad fin.* Annuo spatio radix & caulis consummant se. *Senec. in Herc. Fur. v.* 1039. Consummare sacrum. *Senec. alter* 3. *de Ira*, *c.* 31. dignitatem alicujus. *h. e.* ad summum apicem evehere. *Id. ep.* 32. vitam ante mortem. *h. e.* virtute vitam, moresque perficere. *Quintil. l.* 10. *c.* 2. *extr.* Consummare oratorem. *farlo perfetto*. *Plin. l.* 7. *c.* 43. *ad fin.* Consummare res maximas. Inscript. apud *Donium classe* 6. *n.* 62. D. Ælius D. F. Pal. Januarius *monumentum* ..... Vivus inchoavit ..... heredes cum maceria clusum consummaver.

CONSUMO, is, umpsi, & umsi, umptum, & umtum, a. 3. *mangiare*, *divorare*, *consumare*, ἀναλίσκω, δαπανάω, a *con*, & *sumo*, quasi totum simul sumo, absumo, exhaurio: & primo de iis dicitur, quæ ore sumuntur, comeduntur, vorantur. *Cic. l.* 2. *de nat. Deor. c.* 60. Agri multa ferunt, quæ vel statim consumantur, vel mandentur condita vetustati. *Horat. l.* 1. *ep.* 2. *v.* 27. & *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c. penult.* Consumere fruges, frumenta. *Virg.* 7. *Æn. v.* 125. accisis dapibus consumere mensas. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 2. *ad fin.* Sperat, se posse, quod adeptus est per scelus, id per luxuriam effundere atque con-

consumere. *Id.* 1. *de nat. Deor. c.* 36. *ad fin.* Ibes interficiunt, atque consumunt angues. *Scribon. Larg. compos.* 140. Filicis Macedonicæ contusæ cum melle, quantum ipse voluerit, consumet. *prenda, mangi*. *Terent. Heaut.* 3. 1. 56. Sumat, consumat, perdat, decretum est pati. ¶ Hinc translate *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 831. Ingenti jacet ore chaos, quod pondere fessam Materiem, lapsumque queat consumere Mundum. *divorare, ingojare*. ¶ Est etiam universim conficere, destruere, absumere, *consumare, distruggere*. *Cic. pro Marcell. c.* 4. Nihil est opere, aut manu factum, quod aliquando non conficiat, & consumat vetustas. *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 10. *v.* 5. consumitur anulus usu. *Petron. in Satyr. c.* 100. Vestes diutius vinctas ruga consumit. *Horat. l.* 2. *ep.* 2. *v.* 97. plagis hostem consumere. *h. e.* conficere, interficere. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 14. Omnia consumuntur flamma. *Justin. l.* 5. *c.* 8. Urbem incendio consumere. *Curt. l.* 7. *c.* 8. Ferrum rubigo consumit. *Id. l.* 8. *c.* 4. Mille militum pestis consumpsit. *Vellej. l.* 2. *c.* 90. Hispaniæ Scipiones consumpserunt. *h. e.* confecerunt, sustulerunt. *sono state la morte de' Scipioni*. *Tacit.* 1. *Hist. c.* 42. Instans metus vocem consumpsit. *h. e.* interclusit, ademit. *Sil. l.* 3. *v.* 157. Donec iter liquidum, volucri rapiente carina Consumpsit visus. *tolse la vista*. *Plin. l.* 2. *c.* 10. Umbræ spatio consumuntur. *si finiscono*. *Ovid. Her. ep.* 6. *v.* 163. Cum mare, cum terras consumpserit, aera tentet. *quando avrà finito di girare le terre e i mari*. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 24. Ignominiam consumpsistis. *h. e.* ignominiæ pudorem, metumve abjecistis: nihil de ignominia laboratis. *Curt. l.* 6. *c.* 8. Qui misericordiam consumpserunt, amplius sperare non possunt. *h. e.* qui id consecuti sunt repetitis sceleribus, ut eorum misereri quis amplius non possit. *Sallust. in fragm. in epist. Pompeji ad Senat.* Spes meas consumpsi. *ho perduto le mie speranze*. & *ibid.* Consumpsi fidem. *ho perduto il credito*. ¶ Consumi morbo, siti, senio, mœrore, inedia, &c. apud *Nepot. in Regib. c.* 2. *Hirt. de B. Gall. l.* 8. *c.* 41. *extr. Liv. l.* 40. *c.* 54. & *Cic. Fam.* 16. *ep.* 10. est vel omnino perire, vel valde confici, debilitari. ¶ Consumi ævo, apud *Virg. Eclog.* 10. *v.* 43. est ætatem peragere, vitam transigere. ¶ *Consumere* absolute pro interficere, *far morire*, non est inusitatum. *Justin. l.* 12. *c.* 5. Aut consumpturus milites eos, aut in ultimis terris in colonias distributurus. *Paul. sentent. l.* 5. *tit.* 17. Sane qui ad gladium dantur, intra annum consumendi sunt. *Ulpian. Dig. lib.* 48. *tit.* 9. *leg.* 3. Prægnantis mulieris consumendæ damnatæ pœna differtur. *Hirt. de B. Afric. c.* 94. Ferro inter se depugnant: atque firmior imbecilliorem facile ferro consumpsit. ¶ Sæpe significat insumere, impendere, collocare, ponere, *consumare, impiegare*. *Javolen. Dig. lib.* 35. *tit.* 1. *leg.* 39. *extr.* Consumere pecuniam in monumentum. *Nepos in Timoth. c.* 1. In Samo oppugnanda Athenienses mille & ducenta talenta consumpserant. *Id. in Epamin. c.* 2. Plurimum studii consumere in aliqua re. *Cic.* 1. *de Fin. c.* 1. Consumere operam in Græcis legendis. *Id.* 1. *de Orat. c.* 55. Multum operæ & laboris consumere in re aliqua. *Id. Attic. l.* 16. *ep.* 2. Populus R. manus suas non in defendenda republ. sed in plaudendo consumit. *Id. pro Planc. c.* 30. Omne suum studium in alicujus honorem consumere. *Id. Phil.* 13. *c.* 11. In lustris, popinis, alea, vino tempus ætatis omne consumere. *Id. de Univ. c.* 1. Primum tempus salutationibus, reliquum percunctatione consumere. *Id.* 1. *de Orat. c.* 13. Differere de re aliqua consumendi otii causa. *per passar l' ozio*. *Id. Attic. l.* 2. *ep.* 18. Tantum requietis habeo, quantum cum uxore, & filiola, & mellito Cicerone consumitur. *si possa*. *Virg.* 3. *Georg. v.* 178. tota in dulces consumunt ubera natos. *Propert. l.* 4. *el.* 6. *v.* 55. Consumit pondus pharetræ in arcus. *h. e.* sagittas arcui imponit, & jacit omnes. *Stat. l.* 8. *Theb. v.* 577. Leo tenera famem consumit in agna. *sfoga, e sazia*. & *l.* 1. *v.* 323. longo consumit gaudia voto. *h. e.* corrumpit, amittit gaudia spe dilata regnandi. *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 3. Inventio in sex partes orationis consumitur, in exordium, narrationem, &c. *h. e.* dividitur, & distribuitur omnis in sex omnino partes. *Id. l.* 3. *c.* 2. Dolus consumitur in pecunia, pollicitatione, dissimulatione, maturatione, mentione, &c. *Terent. Andr.* 1. 1. 133. Simul sceleratus Davus si quid consili Habet, ut consumat nunc, cum nihil obsint doli. *h. e.* omnia consilia, & fraudes exserat, & adhibeat, nihilque intentatum relinquat. *Sallust. in Jug. c.* 27. *extr.* Multam orationem consumere. *h. e.* habere, multa verba facere. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 26. Actionem consumere & exhaurire. *trar fuori tutto 'l gesto*. Hyperbolice *Stat.* 1. *Achil. v.* 446. ipsum jam puppibus æquor Deficit, & totos consumunt carbasa ventos. *h. e.* tot sunt vela navium, ut omnes ventos excipiant, & velut consument. ¶ *Consumere supplicia in aliquo* est adhibere, sumere de aliquo supplicia. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 8. In iis, qui ingenuum violassent, matremfamilias constuprassent, maxima supplicia majores nostri consumpserunt. *usarono, adoperarono tutti i più gravi supplizi*. ¶ Apud JCtos *consumere optionem* dicitur is, qui cum facultatem eligendi haberet, ea plene usus est, ita ut amplius optionem non habeat. *Ulpian. Dig. lib.* 33. *tit.* 5. *leg.* 2. & 3. Similiter *consumi actio* dicitur, cum amplius locum non habet. *Id. Dig. lib.* & *tit. ult. leg.* 172. Concurrentes actiones alia aliam consumit. Adde *lib.* 47. *tit.* 1. *leg.* 2. ¶ Videtur etiam aliquando poni pro simplici sumo, assumo, capio, *prendere, pigliare*. *Triphonin. Dig. lib.* 26. *tit.* 7. *leg.* 53. Hic sibi non consumpsit (*pecuniam mutuam*) nec quasi sua pecunia licenter abutitur. *Ulpian. Dig. lib.* 41. *tit.* 1. *leg.* 33. *extr.* Ex persona defuncti vires consumit. Al. hic leg. *assumit*. ¶ In illo *Statii* de Achille fictæ virginis personam abjiciente, *l.* 2. *Achill. v.* 204. Jam clypeus, breviorque manu consumitur hasta (Mira fides!) Ithacumque humeris excedere visus, &c. latet valde Poetice sententia. Significat enim, Achillem depositis subito puellaribus vestibus, adeo exstitisse majorem seipso, ut hasta sumpta quasi brevior fieri visa sit, & velut in ejus manu consumi. Simile est illud ejusdem *lib.* 10. *Theb. v.* 813. viden' ut jugulo consumpserit ensem? *h. e.* totum receperit, texeritque. Adde *lib.* 12. *v.* 745. Sic *Manil. l.* 5. de ingenti marina belua, *vers.* 584. vastis urgent immensi torquibus orbes, Tergaque consumunt pelagus. *h. e.* sub se tenent, & abscondunt. *Stat. l.* 4. *silv.* 2. *v.* 4. *de Homero*. Æquore qui multo reducem consumpsit Ulyssem. *h. e.* omnes res gestas Ulyssis, erroresque, usque dum perveniret in patriam, versibus persecutus est. ¶ *Consumpsti* pro *consumpsisti* est *Propert. l.* 1. *eleg.* 3. *v.* 37. & *consumpse* pro *consumpsisse Lucret. l.* 1. *v.* 233.

CONSUMPTIO, & Consumtio, onis, f. *consumamento*, ἀνάλωσις, κατανάλωσις, actus consumendi. *Cic. de Univ. c.* 6. *de Mundo*. Ita se ipse consumptione & senio alebat sui: cum ipse per se, & a se & pateretur, & faceret omnia. ¶ Item perfectio, *compimento*. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 22. *extr.* Hæc non videntur reperiri posse sine elaboratione, & consumptione operæ.

CONSUMPTOR, vel Consumtor, oris, m. *consumatore*, ἀναλωτής, qui consumit, confector. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 15. Hic noster ignis confector est & consumptor omnium. *Senec. in excerpt. controvers. l.* 3. *controv.* 1. Veterani consumptores. *scilicet* patrimonii.

CONSUMPTUS, vel Consumtus, a, um, *consumato, consunto*, καταναλωθείς, absumptus, confectus. *Propert. l.* 2. *el.* 13. *v.* 9. ubi consumpto restabit munere pauper. *Cic.* 2. *Offic. c.* 5. Beluarum impetu quædam hominum genera consumpta. *h. e.* interfecta, deleta. *Vellej. l.* 2. *c.* 52. *extr.* Consumptus acie. *ucciso in battaglia*. *Tibull. l.* 1. *el.* 3. *v.* 55. immiti consumptus morte Tibullus. *Petron. in Satyr. c.* 23. Consumptis versibus suis. *h. e.* finitis, peractis. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 21. Tantus exercitus fame pæne consumptus. & *lib.* 5. *c.* 9. *extr.* Magna pars diei consumpta. & *l.* 7. *c.* 77. Frumentum omne consumptum. *Tacit.* 1. *Hist. c.* 2. Consumpta incendio delubra. *Cic.* 1. *Agrar. c.* 4. Aurum in monumento consumptum. *speso, impiegato*. *Id. de Univ. c.* 6. Detractio confecti & consumpti cibi. *digerito*. *Virg.* 2. *Æn. v.* 795. Consumpta nox. *finita*. *Martial. l.* 10. *epigr.* 59. Pagina consumpta uno lemmate. *riempita*. *Senec. in Herc. Oet. v.* 1083. Consumptas iterum deæ Supplent Eurydices colos. *spogliate, scariche*. *Cic. Fam.* 16. *ep.* 10. Inedia, & purgationibus, & vi ipsius morbi consumptus es. *h. e.* valde imbecillis factus, fractus, confectus, *sfinito*.

CONSUO, is, ui, utum, a. 3. *cucire*, συῤῥάπτω, idem quod suo, vel simul suo. *Apic. l.* 7. *c.* 8. Lumbuli aperiuntur in duas partes, deinde revolvuntur assi, & consuuntur. Adde *cap.* 2. & *lib.* 8. *c.* 7. ¶ Consuere alicui os, *cucir la bocca*, vetare ne loquatur, silentium indicere. *Senec. ep.* 47. At illi (*servi*) quibus non tantum coram dominis, sed cum ipsis erat sermo, quorum os non consuebatur; parati erant pro domino porrigere cervicem. ¶ Particip. *consutus* est *Plauti*. ¶ Catachresis est quædam in illo *Plinii l.* 35. *c.* 2. Pinacothecas veteribus tabulis consuunt. *h. e.* complent, exornantque.

CONSUPPLICATRIX, icis, f. quæ supplicat una cum alio. *Inscript. apud Fabrett. c.* 4. *n.* 527. Paul. Toutia M. F. & consupplicatrices, &c. Verum neque constanter ab omnibus ita legitur: neque vox ipsa est ejusmodi, quæ sine scrupulo adhiberi Latine possit.

CONSURGO, is, urrexi, urrectum, n. 3. *levarsi in piedi, alzarsi*, συνανίσταμαι, idem quod surgo, vel simul surgo, assurgo, erigor. *Cic. de Senect. c.* 18. Consurrexisse omnes, & senem illum sessum recepisse. *Virg.* 10. *Æn. v.* 299. socii consurgere tonsis, Spumantesque rates arvis inferre Latinis. *Id.* 7. *Æn. v.* 530. Mare imo consurgit ad æthera fundo. & *Æn.* 9. *v.* 749. sublatum alte consurgit in ensem. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 344. Consurgere toro. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 37. Subito illi ex insidiis consurrexerunt. *Plin. in Paneg. c.* 54. Consurgere in venerationem alicujus. ¶ Universim dicuntur *consurgere*, quæ attolluntur. *Virg.* 9. *Æn. v.* 681. Consurgunt geminæ quercus, intonsaque cælo Attollunt capita. *Tibull. l.* 4. *carm.* 1. *v.* 151. presso tellus consurgit aratro. *Colum. l.* 7. *c.* 9. *ad fin.* Haras ita fabricare, ut limen earum in tantam altitudinem consurgat, quantum, &c. *Plin. l.* 5. *ep.* 6. Villa leniter, & sensim clivo fallente consurgit. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 499. tantamque operis consurgere molem. & *l.* 5. *v.* 155. In gelidas consurgens Caucasus Arctos. *Virg.* 5. *Æn. v.* 120. terno consurgunt ordine remi. *h. e.* alius super alium dispositi sunt: non tamen ad perpendiculum, sed oblique. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 625. & *Virg.* 5. *Æn v.* 19. vespere ab atro Consurgunt venti. *Plin. l.* 2. *c.* 43. Venti e terra consurgunt. ¶ Translate *Liv. l.* 33. *c.* 19. *a med.* Hispania quoque magno tumultu ad bellum consurrexit. *Sueton. in Cæs. c.* 9. Consurgere ad res novas. *h. e.* seditionem movere. *Virg.* 10. *Æn. v.* 90. Consurgere in arma. *Id.* 8. *Æn. v.* 637. subitoque novum consurgere bellum Romulidis. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 673. Consurgere in iras truces. & *vers.* 75. Fama consurgit. *Plin. l.* 8. *c.* 16. Leo tota vi consurgit in pœnam. *Justin. l.* 12. *c.* 15. Consurgere in æmulationem. *Ovid.* 4. *Trist. el.* 3. *v.* 71. in curam tuendi alicujus. *h. e.* excitari, accingi ad tuendum. *Id.* 3. *ex Pont. ep.* 3. *v.* 31. Consurgere carmine Mæonio. *h. e.* stilo gravi, & Homerici simili carmine facere. ¶ *Consurgere* absolute, pro consurgere ad bellum, *Lucan. l.* 1. *v.* 692. Consurgunt iterum partes. *h. e.* factiones civiles. ¶ Passive impersonaliter, *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 30. Consurgitur ex concilio. *Phædr. l.* 5. *fab.* 7. *v.* 28. In plausus consurrectum est.

CONSURRECTIO, onis, f. *il levarsi in piè*, actus consurgendi. *Cic. de Harusp. resp. c.* 1. Quem cum egredientem insequi cœpissem, cepi equidem fructum maximum & ex consurrectione omnium vestrum, & ex comitatu publicanorum. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 16. Credo te ex acclamatione Clodii advocatorum audisse, quæ consurrectio judicum facta sit, ut me circumsteterint, &c. Utroque loco significatur, cum

plures

plures in Senatu, vel in consilio in unius sententiam ibant, aut se ad ei favendum paratos ostendebant.

CONSUS, i, m. Κόνσος, vel Κῶνσος, Deus consiliorum secretorum, ut *Ascon.* docet *in Verr.* 2. *c.* 10. hoc est qui salutaria & fida consilia suggerit cogitationibus hominum, ut explicat *Arnob. l.* 3. *pag.* 113. Dictus est vel ab obsoleto *conso, is*, pro *consulo*, vel quasi *cossus*, seu *coassus*, a *con*, & *sum*, quod simul adsit, & faveat hominibus cogitantibus, vel a *consum* pro *conditum*, quia fuit idem cum Neptuno equestri (uti docent *Ascon. ibid. Tertull. de Spectac. c.* 5. & *Serv. mox citand.* & colligitur ex *Liv. l.* 1. *c.* 9.) Neptunus autem, ut ait *Ascon. ibid.* est laticum rex, & rerum conditarum: ideoque ei Deo ara in Circo sub terra dedicata erat, quæ non detegebatur, nisi Consualibus, quando sacra illi fiebant. Quo significabatur, consilia, præsertim majoris momenti, tecta esse oportere, uti *Servius* docet *ad Virg. Æn.* 8. *v.* 635. & 636. Eam aram scribit *Tertull. loc. cit.* se vivo defossam fuisse in Circo ad primas metas cum inscriptione hujusmodi: *Consus consilio, Mars duello, Lares Comitio potentes.* Alia *Inscript.* apud *Reines. class.* 1. *n.* 154. Conso Neptuno, atque Hecatæ. Adde *Auson. epigr.* 69. ¶ Huic deo ludos fecit Romulus, quando consilium iniit rapiendarum Sabinarum, ut tegeretur illa deliberatio, & succederet, ut est apud *Serv. loc. cit.* ¶ Quidam putarunt, non sola Consualia, sed omnes Circenses ludos, & spectacula ei sacra fuisse. ¶ Alia huc pertinentia V. in *Consualia*.

CONSUSURRO, as, a. 1. idem quod susurro, vel simul cum alio susurro, συμψιθυρίζω. *Terent. Heaut.* 3. 1. 64. Syrus cum illo vestro consusurrat: conferunt consilia, &c. *bisbiglia*.

CONSUTĪLIS, le, *cucito insieme*, ῥαπτὸς, καταῤῥαπτος, suendo conjunctus, compactus. *Cassiod. l.* 5. *ep.* 42. Consutili crate præcinctus, munitior redditur fragilitate cannarum.

CONSUTŪRA, æ, f. *arte del Calzolajo*, sutoria ars. *Sueton. in Vitell. c.* 2. Prodiderunt eundem sutorem veteramentarium: cujus filius sectionibus, & consuturis uberius compendium nactus, &c. Al. rectius leg. *cognituris*, quod hæ cum sectionibus magis cohærent.

CONSŪTUS, a, um, *cucito insieme*, καταῤῥαπτος, sutura conjunctus. *Plaut. Stich.* 2. 3. 54. Babylonica peristromata, consutaque tapetia. *Est qui aliter legit.* Translate *Id. Amph.* 1. 1. 211. *Mer.* Advenisti, audaciæ columen, consutis dolis. *So.* Immo equidem tunicis consutis huc advenio, non dolis. *Consuti doli* in quodam Græco epigr. dicuntur δολοῤῥαφίαι: & *sutelæ* apud *Fest.* sunt dolosæ astutiæ. At *consutæ tunicæ* Sosiæ sunt resarciendo refectæ, *racconate*.

CONTABEFACĬO, acis, eci, actum, a. 3. *guastare, scarnare, struggere*, μαραίνω, tabe corrumpo, labefacio. *Plaut. Pseud.* 1. 2. 91. Me miseria, & cura contabefacit.

CONTABESCO, is, tabui, n. 3. *disfarsi, scarnarsi, struggersi, consumarsi*, μαραίνομαι, idem quod tabesco, tabe liquesco, consumor, corrumpor. *Plaut. Merc.* 1. 2. 91. Edepol cor miserum meum! quod guttatim contabescit, quasi in aquam indideris salem. *Cic.* 3. *Tuscul. c.* 31. Artemisia, quamdiu vixit, vixit in luctu, eodemque etiam confecta contabuit. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 15. O perfidiosæ Fregellæ! quam facile scelere vestro contabuistis! *siete state la vostra distruzione, e rovina*.

CONTABULATĬO, onis, f. *tavolato, solajo, palco di tavole*, γόμφωμα, σανίδωσις, tabulatio, tabulatum. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 9. Altitudo turris perducta ad contabulationem. & *paulo post*. Contabulationem lateribus consternere. ¶ Apud *Apul. in Florid. n.* 18. (*al. l.* 4.) *Contabulatio proscenii* est ipsum proscenium tabulis coagmentatis compositum. ¶ *Id. l.* 11. *Metam. post init.* ad vestium rugas, & plexus significandos *contabulatione* usus est. Nam sicut contabulationibus ædes attollitur, ita sinuosis plexibus vestis eminet, & intumescit. Ita quidam Interpretes. Alii leg. *contubulatione*, ut easdem rugas oblongas, & teretes in modum tubuli significet. Ad priorem lectionem facit, quod *Tertull. de Pall. c.* 1. & 5. has easdem rugas *tabulatum*, & *tabulas* appellare videtur.

CONTABULĀTUS, a, um, *coperto di tavolato*, σανιδωτὸς, tabulato constratus. *Liv. l.* 24. *c.* 34. Turres contabulatæ. *torri a solajo*. *Ammian. l.* 27. *c.* 5. (*al.* 10.) Ponte contabulato supra navium foros, flumen est transgressus. *fatto un ponte di tavole sulle barche*. *Curt. l.* 5. *c.* 7. Contabulatum mare molibus. *h. e.* contectum navibus & ponte. Significat trajectionem Xersis per Hellespontum, strato navibus ponte.

CONTABŪLO, as, avi, atum, a. 1. *coprire di tavolato*, σανιδόω, compactis tabulis consterno, tabulatum facio. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 39. Turres contabulantur: pinnæ, loricæque ex cratibus attexuntur. *Plin. l.* 36. *c.* 25. *ad fin.* Pavimentum quernis axibus contabulare. *Id. l.* 15. *c.* 16. Contabulare pomaria. *h. e.* coagmentatis tabulis munire. *Sueton. in Calig. c.* 19. Xerses Hellespontum contabulavit. *h. e.* ponte navibus juncto contexit. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 22. Totum murum ex omni parte turribus contabulaverant, atque has coriis intexerant. *h. e.* murum turribus contabulatis instruxerant.

CONTABUNDUS, a, um, cunctabundus, tarde incedens. *Apul. l.* 11. *Metam.* Nec tamen inclementi me cursu proripui, sed placido ac prorsus humano gradu contabundus sensim irrepo. & *in Florid. n.* 2. (*al. l.* 1.) Paulisper contabundo volatu. ¶ Videtur etiam idem significare, quod rimabundus, studiose perscrutans, tamquam sit a *contor, aris*, & *contur*. *Id. l.* 8. *Metam.* Bellua, quem primum insiliat, contabunda rimatur.

CONTACTUS, us, m. *contatto, tocco, tatto*, ἁφὴ, ψηλάφησις, ἅψις, actus contingendi, tactus. *Virg.* 3. *Æn. v.* 227. *de harpyiis.* Diripiuntque dapes, contactuque omnia fœdant. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 239. refugitque viriles contactus. *Colum. l.* 11. *c.* 3. *post med.* Contactu mulieris languescunt incrementa virentium. *Plin. l.* 8. *c.* 15. *sub fin.* Contactus fimi sequentes, ut ignis aliquis, amburit. *Id. l.* 7. *c.* 15. Bitumen ad omnem contactum adhærens. *Id. l.* 33. *c.* 7. Solis atque Lunæ contactus minio inimicus. ¶ Item contagio, *contagio*. *Liv. l.* 4. *c.* 30. Vulgati contactu in homines morbi. *Tacit.* 6. *Ann. c.* 7. Plures infecti quasi valetudine & contactu. ¶ Translate *Id.* 1. *Histor. c.* 11. *ad fin.* Provinciæ in favorem aut odium contactu valentiorum agebantur. & *lib.* 2. *c.* 60. Ceteræ legiones contactu bellum meditabantur. & *lib.* 1. *Ann. c.* 43. *extr.* Discedere a contactu. *separarsi da' sediziosi*.

CONTACTUS, a, um, *toccato, tocco*, ἁφθεὶς, tactus. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 75. *Hard.* Ahena contacta felle nigrescunt. *Id. l.* 36. *c.* 7. Contactus radiis solis. *Id. l.* 34. *c.* 14. *ad fin.* Ferrum contactum sanguine rubiginem trahit. *Id. l.* 11. *c.* 53. Contacta alitu ursi nulla fera attingit. *Cels. l.* 2. *c.* 24. Cibi contacti sale modico. ¶ Translate *Propert. l.* 1. *eleg.* & *v.* 1. Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis Contactum nullis ante cupidinibus. *Liv. l.* 29. *c.* 8. *extr.* Eadem illa pecunia omnibus contactis ea violatione templi furorem objecit. *h. e.* omnibus, qui ejus violationis participes fuerant, & sceleris contagione infecti. *Id. l.* 21. *c.* 48. Contactos eo scelere, velut injecta rabie, ad arma ituros. *Id. l.* 4. *c.* 9. Velut contacta civitas rabie duorum juvenum. *Id. l.* 31. *c.* 8. *extr.* Multæ in Italia contactæ gentes Punici belli societate. & *lib.* 6. *c.* 28. Dies contactus religione. *h. e.* dies Alliensis pugnæ. *Petron. in Satyr. c.* 128. veneficio. *Senec. in Herc. Oet. v.* 737. tabe. *infetto*. ¶ *Contactus fulmine* est afflatus, ictus. Translate *Ovid. Heroid. ep.* 4. *v.* 49. Aut quas semideæ Dryades, Faunique bicornes Numine contactas attonuere suo. *Id.* 3. *Trist. el.* 4. *extr.* Contactus sorte adversa. ¶ Absolute pro contaminato, *Senec. in Hippol. v.* 714. Ne contactus ensis deserat castum latus.

CONTĀGES, is, f. contactus, contagio. *Lucret. l.* 4. *v.* 335. *de arquatis*. Multaque sunt oculis in eorum denique mixta, Quæ contage sua palloribus omnia pingant. *Id. l.* 3. *v.* 735. Et mala multa animus contage fungitur ejus. *scilicet* corporis. *h. e.* vitia multa contrahit animus ex conjunctione & contagione corporis. Quidam leg. *contagi*, ut versui consulant: quemadmodum *parti* dictum est ab eodem *l.* 5. *v.* 512. pro *parte*, & *colli* pro *colle l.* 2. *v.* 317. &c. *Id. l.* 6. *v.* 279. ipse sua nam Mobilitate calescit, & e contagibus ignis. *h. e.* ex contactibus particularum ignearum.

CONTAGĬO, onis, f. *contatto, congiunzione*, ἐπαφὴ, σύγχυσις, conjunctio, cohærentia plurium rerum se se invicem tangentium: a *con*, & obsoleto *tago* pro *tango*: tum in bonam, tum in malam partem. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 43. *extr.* Quæ potest igitur contagio ex infinito pæne intervallo pertinere ad lunam? *Id. de Fato, c.* 3. Naturæ contagio valet. *Cato R. R. c.* 132. Urna vini Jovi caste. Profanato sine contagione. *h. e.* non tangendo vinum, quod offers, seu profanas. ¶ Sæpe dicitur de iis rebus, quarum contactus aliis nocet, *contagione*. *Colum. l.* 7. *c.* 6. *post med.* Pusula nisi compescitur intra primam pecudem, universum gregem contagione prosternit. *Plin. l.* 14. *c.* 21. Doliis etiam intervalla dari, ne inter se se vitia serpant, contagione vini semper ocyssima. *Id. l.* 26. *c.* 1. Quidam ex Asia lichenarum contagionem importavit. ¶ Translate in malam partem accipitur pro communicatione, & societate rei malæ. *Plaut. Amph. prol. v.* 31. Contagione mei patris metuo malum. *h. e.* ob communionem sanguinis. *Cic.* 1. *de Divin. cap.* 30. Cum est somno sevocatus animus a societate & a contagione corporis. *Id. pro Mur. c.* 37. Latius patet illius sceleris contagio, quam quisquam putat: ad plures pertinet. *Id. pro Cluent. c.* 68. Fugere contagionem aspectus alicujus rei. *Id. pro Dom. c.* 41. Contaminare se aliqua contagione prædæ, societatis, emptionis. *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 16. Contagio turpitudinis. *Id. Verr.* 7. *c. penult.* Illi, ad quos conscientiæ contagio pertinebit. *Id. ibid. c.* 3. servilis belli. *Liv.* absolute eod. sensu, *l.* 10. *c.* 18. Tusci fere omnes conciverant bellum: traxerat cotagio proximos Umbriæ populos. & *Sallust. in Catil. c.* 10. *extr.* Post ubi contagio, quasi pestilentia, invasit. *h. e.* prava morum mutatio ex mutua imitatione malorum civium. ¶ In plur. num. *Cic.* 2. *Offic. c.* 23. Non solum ipsa respubl. cecidit, sed etiam reliquam Græciam evertit contagionibus malorum.

CONTAGIUM, ii, n. idem quod *contagio*: nisi quod magis apta vox carmini, & frequentius a Poetis usurpata. A *Gell. l.* 12. *c.* 9. enumeratur inter vocabula ancipitia, seu media, ut sunt *valetudo*, *venenum*, &c. Pro contactu, conjunctione, vicinitate, *Plin. l.* 2. *c.* 20. Contagium nimii humoris ex superiori circulo, atque ardoris ex subjecto per hunc modum, egerit. *Lucret. l.* 3. *v.* 345. corporis atque animai Mutua vitales discunt contagia motus. *Martial. l.* 11. *epigr.* 48. Vitare contagia feminei generis. Adde *Arnob. lib.* 7. *pag.* 234. ¶ Pro contactu inficiente, & nocente, seu pro morbo, qui ex contactu contrahitur, *Plin. l.* 23. *c.* 8. *ad fin.* Folia laurus pestilentiæ contagia prohibent. *Virg. Ecl.* 1. *v.* 51. Nec male vicini pecoris contagia lædent. *Curt. lib.* 9. *c.* 10. Contagium morbi etiam in alios vulgatum est. ¶ Translate *Horat. lib.* 1. *ep.* 12. *v.* 14. Contagia lucri. *Flor. lib.* 1. *c.* 15. Sabini quodam contagio belli se Latinis adjunxerant. *Id. l.* 3. *c.* 14. Mancinianæ deditionis contagium timens. *Ovid.* 3. *Trist. el.* 8. *v.* 25. vitiant artus ægræ contagia mentis. *Lucan. l.* 3. *v.* 322. Contagia scelerum. ¶ *Festus* docet *contagionem* dicendum esse non *contagium*. *Marius* quoque *Victorin. lib.* 1. *pag.* 2469. *Putsch.* tradit, *contagio* scriptum esse apud omnes fere Veteres, & poetarum licentiam primo fecisse *contagia*, postea dici cœpisse etiam in singulari *contagium*. Contra *Charis. l.* 1. *pag.* 54. scribit *contagium*. Veteres magis usurpasse, quam *contagionem*: si modo hoc in loco mendum aliquod non latet. Ego Scriptorum probatorum usum sequens, Grammaticos homines nihil moror.

CONTĀMEN, inis, n. idem quod contaminatio. *Tertull.* (seu quicumque

cumque alius auctor est) *in carm.* 1. *advers. Marcion.* c. 1. Femineos usus vulgi contamine mixtos Illicitos. Adde *carm.* 4. *c.* 4. & *carm.* 5. *c.* 1.

CONTAMINABILIS, le, qui contaminari potest. *Tertull. l.* 4. *advers. Marcion. c.* 20. *ad fin.* Prophetam, quem contaminabilem pro humana substantia sciret.

CONTAMINATIO, onis, f. *contaminazione*, *macchia*, actus contaminandi, pollutio, κλίσγμα, μολυσμός, μίασμα. Translate *Ulpian. Dig. lib.* 48. *tit.* 5. *l.* 2. Qui patitur uxorem suam delinquere, quique contaminatione non indignatur, &c. *Arnob. lib.* 5. *pag.* 168. expositionis contaminatione pollui. ¶ Item vitium, morbus, corruptio. *Jul. Obsequ. de prodig. c.* 89. Quod (*pisces*) Liparenses avidius epulis appetentes, contaminatione ventris consumpti. Δυσεντερίαν fortasse intelligit.

CONTAMINATOR, oris, m. *contaminatore*, μιαίνων, qui contaminat. *Lamprid. in Alex. Sev. c.* 6. *de Heliogab.* Contaminator honorum jure punitus est. *Tertull. de Pudic. c.* 13. Paterni tori contaminator.

CONTAMINATUS, a, um, *contaminato*, *macchiato*, *sporco*, μιανθείς, μιαρός, pollutus, fœdatus. *Cic. in Top. c.* 18. Ut anteponantur integra contaminatis, jucunda minus jucundis, &c. *Id. in Pison. c.* 9. Collegæ tui contaminatum spiritum pertimescerem. *fiato guasto*, *puzzolente*. ¶ Translate *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 43. Contaminati facinore. *Cic.* 12. *Phil. c.* 7. Quos nondum tot parricidiis contaminatos vix ferebamus. *Id. Divin. Verr. c. ult.* Judicia corrupta & contaminata vitio paucorum. Ubi *Ascon.* Corrupta judicia sunt in iis, qui acceperunt pecuniam: contaminata in iis, qui offensione ordinis infamantur. *Sueton. in Vitell. cap.* 4. Probris omnibus contaminatus. *Cic. pro dom. c.* 9. Homo post homines natos turpissimus, sceleratissimus, contaminatissimus. *Liv. lib.* 4. *c.* 4. Partem civitatis, velut contaminatam, indignam connubio haberi. *Gell. l.* 2. *c.* 6. *sub fin.* Verbum contaminatum multo assiduoque usu.

CONTAMINO, as, avi, atum, a. 1. *macchiare*, *sporcare*, *contaminare*, *guastare*, μιαίνω, μολύνω, κηλιδόω, fœdo, commaculo, polluo, corrumpo: ex *con*, & obsoleto *tamino*, inquit *Voss. in Etymol.* ipsum autem *tamino* ab Hebræa origine deducit. *Donat. ad Terent. Andr. prol. v.* 16. docet, proprie significare, manibus luto plenis aliquid attingere. Hinc alii deducunt ab obsoleto *tago* pro *tango*. Ab eo fiat *tagimen*, per syncopen *tamen*, h. e. tactus: inde *tamino* &c. *Cic. Catil.* 1. *c. penult.* Contaminare se sanguine. *Sueton. in Ner. c.* 56. Deam Syriam urina contaminavit. *Martial. l.* 1. *epigr.* 54. Sic interpositus vitio contaminat uncto Urbica Lingonicus Tyrianthina bardocucullus. *Paul. Dig. lib.* 47. *tit.* 11. *leg.* 1. Aquas spurcare, fistulas, lacus contaminare. ¶ Translate *Terent. loc. cit.* Contaminare fabulas. *h. e.* ex multis unam facere, ut *Donat.* explicat: quod est omnes corrumpere. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 40. Fingi maleficium nullum potest, quo iste se non contaminarit. *Senec. in Oedip. v.* 389. Contaminare manus cæde. *Id. in Hippol. v.* 690. se stupro. *Auct. B. Hisp. c.* 16. hospitium scelere. *Cic. pro Sull. c.* 16. veritatem patefactam aliquo mendacio. *Id. pro Dom. c.* 41. se aliqua contagione prædæ, societatis, &c. *Id. de Harusp. resp. c.* 16. *sub fin.* scelere tanto nomen populi R. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 3. Quamplurimis vitiis personam rei. *h. e.* ostendere contaminatam esse. *Liv. init. l.* 4. Connubio plebis contaminari sanguinem suum, Patres rebantur. *Petron. in Satyr. c.* 108. Contaminare ingenuos. *scilicet* servilibus notis facies eorum corrumpere. *Suet. in Domit. c.* 8. religionem deorum. *Terent. Eun.* 3. 5. 4. Contaminare gaudium ægritudine aliqua.

CONTARII, orum, m. *In duab. Inscription.* apud *Gruter. pag.* 40. *n.* 2. & 3. videntur esse milites conto armati, quos κοντοφόροι Græci, *Veget.* vero *lib.* 3. *de re milit. c.* 6. *ad fin.* appellat *contatos*: qui speciale militum genus constituebant, ut hastati, sagittarii, &c. *Turneb. l.* 15. *adversar. c.* 21. legit etiam apud *Capitolin. in Maximin. c.* 10. ubi alii leg. *contrarii*.

CONTATIO, onis, f. idem quod cunctatio, timiditas, dubietas. *Apul. l.* 3. *Metam.* Omnis contatio, ignavia omnis facessat e pectore. & *lib.* 7. Nec mora, nec contatio, sed calculis omnibus ducatum ei deferunt. *Plin. lib.* 28. *c.* 13. *sub fin.* Emi lienem vituli, quanti indicatus sit, jubent Magi, nulla pretii contatione.

CONTATUS, a, um, conto armatus. V. *Contarii*. ¶ Item cunctatus, tardus, *tardo*, *guardingo*. *Apul. in Florid. n.* 18. (*al. l.* 4.) Quanto videor plura apud vos habere ad commendationem suffragia, tanto sum ad dicendum, nimia reverentia vestri contatior.

CONTECHNOR, aris, dep. 1. *macchinare*, *tramare qualche frode*, μηχανάομαι, technam & fraudem aliquam struo. *Plaut. Pseud.* 4. 6. 34. Vide modo, ne illic sit contechnatus quippiam.

CONTECTUS, a, um, *coperto*, ἐσκεπασμένος, σκεπαστός, idem quod tectus. *Valer. Flacc. l.* 4. *v.* 177. spelunca apparuit ingens, Arboribus super, & dorso contecta minanti. & *lib.* 1. *v.* 279. Contectus nubibus. *Plin. in Paneg. c.* 12. Contecti cædibus campi. *Plin. alter l.* 18. *c. ult.* Ignis contectus. *Curt. l.* 5. *c.* 12. *ad fin.* Vehiculum pellibus contectum. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 77. Vulnera contecta. *nascoste*, *celate*. *Id.* 3. *Hist. c.* 73. *ad fin.* Quidam servili habitu, alii clientium fide contecti. *Cæs. l.* 2. *B. Civ. c.* 14. Arma reposita & contecta.

CONTEGO, is, exi, ectum, a. 3. *coprire*, συγκαλύπτω, σκέπω, idem quod tego. *Cic. pro Sext. c.* 38. Messoria se corbe contexit. *Id.* 1. *Offic. c.* 35. Contegere atque abdere aliquid. *Id. pro Arch. c.* 10. Tumulus, qui corpus ejus contexerat. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 10. Coria, ne igni corrumpantur, centonibus conteguntur. *Hirt. de B. Afric. c.* 47. *extr.* Scutis capita contegere. *Ovid. Heroid. ep.* 16. *v.* 274. Contegi humo. *h. e.* tumulari. *Tacit.* 1. *Hist. c.* 49. Corpus humili sepultura contexere. ¶ Est etiam celare, *nascondere*. *Cic. de provinc. consul. c.* 4. Contegere vitia fronte & supercilio. *Terent. Hecyr.* 3. 3. 41. Contegere injuriam.

CONTEMERO, as, a. 1. *macchiare*, *violare*, καταμιαίνω, temero, contamino, violo. *Ovid.* 2. *Amor. eleg.* 7. *v.* 18. Contemerare torum alicujus. *Martial. de Spectac. epigr.* 10. Læserat ingrato leo perfidus ore magistrum, Ausus tam notas contemerare manus.

CONTEMNENDUS, a, um, *dispregevole*, εὐκαταφρόνητος, contemni dignus, contemptibilis. *Plin. l.* 8. *c.* 29. Nec minus clara exitii documenta sunt etiam ex contemnendis animalibus. ¶ Sæpissime adhibetur præcedente particula negativa. *Cic. in Bruto*, *c.* 79. Orationes non contemnendæ, saneque tolerabiles. & *cap.* 77. *ad fin.* Ne T. quidem Postumius contemnendus in dicendo. Adde *Cæs.* 3. *B. Civ. c.* 110.

CONTEMNENTER, contemptim. Agnoscere videtur *Nonius* dum scribit *cap.* 11. *n.* 53. Contemptim pro contemnenter, Nævius, &c.

CONTEMNIFICUS, a, um, *sprezzante*, qui contemnit. *Lucil.* apud *Non. c.* 2. *n.* 154. Contemnificum fieri, & fastidire.

CONTEMNO, is, empsi, vel emsi, emptum, vel emtum, a. 3. *non far conto*, *sprezzare*, ὀλιγωρέω, καταφρονέω, idem quod temno, nihili facio, negligo, despicio, sperno. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 14. Quare omnes istos deridete atque contemnite. *Id. pro Mur. c.* 7. Contempsisti L. Murenæ genus: extulisti tuum. *Id.* 3. *de fin. c.* 8. Non curare, & contemnere aliquid. *Id.* 1. *Offic. c.* 9. Contemnere aliquid, & pro nihilo ducere. & *cap.* 30. Contemnere, & rejicere voluptatem. *Id.* 2. *Agrar. c.* 35. Irridere, atque contemnere Romam præ Capua. *Plaut. Asin.* 2. 4. 10. Contemnere imperium alicujus. *Nepos in Attic. c.* 25. Nactus est morbum, quem initio & ipse, & medici contempserunt. *Cic. Fam.* 5. *ep.* 13. Præclare res humanas contemnere. *Horat. l.* 2. *sat.* 7. *v.* 85. honores. *Sueton. in Calig. c.* 51. deos. *Senec. in Phœniss. v.* 197. *Nemo contempsit mori, qui concupivit*. Qui enim mori cupit, mortem ipsam curat, & amat: quod non est contemnere, sed quærere. Alias *contemnere mortem* dicitur, qui eam non timet. *Senec. de Provid. c. ult.* Contemnere paupertatem, dolorem, mortem. *Martial. l.* 11. *epigr.* 57. Contemnere vitam. ¶ *Cic. in fragm.* apud *Non. c.* 5. *n.* 57. Contemnere, despicere, ac pro nihilo habere. *Nonius*, hoc loco statuit discrimen inter *contemno*, & *despicio*, quod hoc sit illo gravius: additque alia duo similia *Ciceronis* loca *Verr.* 3. *c.* 47. (Adde *Verr.* 2. *c.* 15.) & *de Senect. c.* 18. sed nihil conficit. Nam contra *Id. Cic.* 2. *Offic. c.* 10. Despiciunt autem eos, & contemnunt, in quibus, &c. *Id. pro Mur. c.* 37. Catilina rempubl. despexit atque contempsit. *Id. Verr.* 2. *c.* 3. Despicere, & contemnere ordinem Senatorium. ¶ *Contemnere se* est se ipsum parvi facere, modestiam præ se ferre, *umiliarsi*, *tenersi da poco*. *Plaut. Trin.* 2. 2. 42. Qui ipsus se contemnit, in eo est indoles industriæ. *Supra dixerat*: Qui ipsus sibi satis placet, nec probus est, nec frugi bonæ. Adde *Mil.* 4. 6. 21. ¶ *Se non contemnere* est se aliquid esse putare, non se abjicere, *non si avvilire*, *non si tener da poco*. *Cic. Phil.* 13. *c.* 7. Quamquam est tanta in te, M. Lepide, auctoritas, quanta debet in homine nobilissimo; tamen Senatus se ipse non contemnit: nec vero fuit unquam gravior, constantior, fortior. *Id. Attic. l.* 12. *ep.* 21. *ad fin.* Ne me quidem contemno: meoque judicio multo stare malo, quam omnium reliquorum: neque tamen, &c. ¶ Translate *Tibull. l.* 1. *eleg.* 3. *v.* 37. Nondum cæruleas pinus contempserat undas. *Virg.* 2. *Georg. v.* 360. Vites assuescant contemnere ventos. *Id.* 4. *Georg. v.* 104. Apes contemnunt favos. *h. e.* fastidiunt, negligunt, deserunt. ¶ *Plaut. Stich.* 2. 2. 33. Contundam facta Talthybii, contemnamque omnes nuntios. *h. e.* contemni præ me faciam. Est enim Mercurius, qui loquitur. Al. aliter legitur.

CONTEMPERATUS, a, um, *temperato*, σύγκρατος, εὔκρατος, idem quod temperatus. *Vitruv. l.* 9. *c.* 4. *post med.* Euripides ait, quæ longius a sole essent, hæc vehementius ardere: propiora vero contemperata habere. Itaque scribit in fabula Phaetonte sic: Καίει τὰ πόῤῥω, τὰ δ' ἐγγὺς εὔκρατ' ἔχει.

CONTEMPERO, as, a. 1. *temperare*, *mescolare*, idem quod tempero, misceo, συγκεράννυμι. *Apul. l.* 10. *Metam.* Illum aureum cantharum mulso contempera, & offer. *Apic. l.* 4. *c.* 2. *ad fin.* Suffundes liquamen, adjicies sorba: in se contemperabis. Adde *Marcell. Empir. c.* 16. *a med.*

CONTEMPLABILIS, le, adject. *Ammian. l.* 30. *c.* 5. *ad fin.* (*al. c.* 21.) Bubo nulla jacientium sagittas & lapides contemplabili dextera cadere potuit. *h. e.* contemplante, & certum ictum mittere adnitente.

CONTEMPLABILITER, adverb. contemplando. *Ammian. l.* 20. *c.* 7. (*al.* 16.) Intuta loca, carieque nutantia contemplabiliter machinæ feriebant hostiles. *h. e.* certum ictum destinando. *prendendo di mira*.

CONTEMPLABUNDUS, a, um, attente, & diu contemplans. *Tertull. l.* 4. *advers. Marcion. c.* 40. *ad fin.* Spiritus propheticus, velut jam contemplabundus Dominum ad passionem venientem, cruentum habitum carnis designat.

CONTEMPLANDUS, a, um, particip. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 27. Quis tam cæcus in contemplandis rebus unquam fuit, ut non videret, &c?

CONTEMPLANS, antis, particip. θεωρῶν, qui contemplatur. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 20. Deus terras & maria contemplans. *Id.* 1. *de Orat. c.* 33. Anquirentibus nobis, omnique acie ingenii contemplantibus.

CONTEMPLATIM, adverb. contemplando. Legitur in notis Tironis & Senecæ, *pag.* 133. *fol.* 14. *Gruteri*.

CONTEMPLATIO, onis, f. *sguardo fisso*, *considerazione*, *contemplazione*, θεωρία, θεώρησις, inspectio, consideratio, actus contemplandi, qui fit aut oculis, aut mente. Oculis *Cic. 1. de Divin. c.* 42. Babylonii in camporum patentium æquoribus habitantes, cum ex terra nihil emineret, quod contemplationi cæli officere posset, omnem curam in siderum cognitione posuerunt. *Petron. in Satyr. c.* 12. Injecit contemplationem super humeros rustici. ¶ Dicitur speciatim de inspectione eorum, qui dirigunt oculis ictum sagittæ, *mira*. *Plin. l. 6. c. 30. a med.* Regio supra Sirbitum dicitur habere Nisicastes, Nisitas, quod significat ternum, & quaternum oculorum viros: non quia sic sint, sed quia sagittis præcipua contemplatione utantur. *Solin. c.* 30. (*al.* 43.) hunc eundem locum exscribens, quod, *inquit*, & vident plurimum, & manifestissime destinant jactus sagittarum. Quæ lucem afferunt duobus *Ammiani* locis in *Contemplabilis*, & *Contemplabiliter* allatis. ¶ De contemplatione, quæ fit animo. *Cic. 4. Acad. c.* 41. Est enim animorum ingeniorumque naturale quoddam quasi pabulum, consideratio contemplatioque naturæ. *Id. 1. de nat. Deor. c.* 19. Res magna & diligenti contemplatione dignissima. *Plin. l. 2. ep. 1. sub fin.* Totus animus in hac una contemplatione defixus est. *Gell. l. 20. c.* 5. Contemplationes naturæ. ¶ Est etiam idem quod respectus, cum scilicet in agendo habetur ratio alicujus rei, & quasi eam spectamus & contemplamur. *Justin. l. 7. c.* 5. Quam scelerum suorum suppliciis liberorum contemplatio vindicaverat. *il rispetto de' figliuoli*. *Id. l. 8. c.* 3. Reges Thraciæ, non contemplatione justitiæ ejus, sed invicem metuentes, disceptationum suarum judicem elegerunt. *non per riguardo della di lui giustizia*. *Papinian. Dig. lib. 18. tit. 1. leg.* 58. Contemplatione arborum fundum comparare. *Ulpian. lib. 3. tit. & leg.* 5. Si procuratori tuo mutuam pecuniam dedero tui contemplatione. *a contemplazion tua*. & *paulo post*. Si quis negotia mea gesserit, non mei contemplatione, sed sui lucri causa. *Paul. lib. 2. sentent. tit.* 24. Contemplatione mortis facta donatio. *h. e.* mortis causa. *Ulpian. Dig. lib. 2. tit. 15. leg. 8. circa med.* Sed & personarum contemplatio habenda est. *h. e.* ratio habenda, discrimen faciendum.

CONTEMPLATIVUS, a, um, *contemplativo*, θεωρητικός, qui contemplatur. *Senec. ep. 95. ante med.* Philosophia & contemplativa est & activa: spectat, simulque agit.

CONTEMPLATOR, oris, m. *contemplatore*, θεωρός, qui contemplatur. *Cic. 1. Tuscul. c. 28. extr.* Homo contemplator cæli ac Deorum. *Senec. de consol. ad Helv. c. 8. sub fin.* Animus contemplator admiratorque mundi. *Apul. in Florid. n.* 18. (*al. l.* 4.) Astrorum peritissimus contemplator.

CONTEMPLATRIX, icis, f. *contemplatrice*, quæ contemplatur. *Cels. in præfat. post med.* Medicina contemplatrix eorum, quæ in morbis communia sunt. *Apul. de dogm. Plat. l.* 2. Disciplina contemplatrix bonorum.

CONTEMPLATUS, us, m. contemplatio. In sexto casu sing. *Ovid. 5. Trist. el. 7. sub fin.* meque ipse reduco, A contemplatu submoveoque mali.

CONTEMPLATUS, a, um, particip. deponens, qui intuetur, atque inspicit, θεωρήσας. *Petron. in Satyr. c.* 95. Contemplatus fœdissimam volutationem. *Curt. l. 3. c.* 4. Contemplatus locorum situs. ¶ Passive inspectus, consideratus, θεωρούμενος. *Ammian. l. 31. c.* 15. (*al.* 43.) Scriptis recitatis, utque decebat, contemplatis. & *cap.* 5. (*al.* 14.) Barbari, hoc contemplato, globos irrupere nostrorum.

CONTEMPLO, as, avi, atum, a. 1. *contemplare*, *mirare attentamente*, θεάομαι, θεωρέω, idem quod contemplor. Antiquioribus in usu fuit. *Enn.* apud *Varron. l. 6. L. L. c.* 2. Contempla, & templum Cereris ad lævam aspice. *Plaut. Epid.* 3. 3. 2. Habere speculum, ubi os contemplarent suum. *Id. Merc.* 2. 3. 72. Contemplent, conspiciant omnes. *Id. Trinum.* 4. 2. 21. Loca contemplat, circumspectat se se. Adde *Asin.* 3. 1. 35. & *Amph.* 1. 1. 285. &c. item *Accium*, *Titinn. Nævium* apud *Non. c. 7. n.* 11. & *Apul. in Florid. n.* 7. (*al. l.* 1.)

CONTEMPLOR, aris, atus sum, dep. 1. *mirare attentamente da ogni parte*, *contemplare*, θεωρέω, θεάομαι, diligenter intueor, inspicio. Est a *con*, & *templum*, qua Auguralis vox est, & significat locum capiendis auspiciis ab Augure lituo designatum, unde in omnes partes est liber aspectus, ut *Varro* docet *l. 6. L. L. c.* 2. Itaque *contemplari* proprie significat undique circumspicere, ex omni parte attente intueri. *Plaut. Cistell.* 4. 2. 35. Contemplabor: hinc huc iit: hinc nusquam abiit. *Cic. 1. de Orat. c.* 35. Ea cum contemplari cuperem, vix aspiciendi potestas fuit. *Id. 6. Verr. c.* 15. Accessit ad argentum: contemplati unumquodque otiose, & considerare cœpit. *Id. 5. Verr. c.* 16. Codicis lituras tui contemplare in Sthenli nomine. *Id. pro Planc. c.* 1. Cum intueor & contemplor unumquemque vestrum. *Id. 2. de nat. Deor. c. 38. extr.* Contemplari oculis pulchritudinem rerum. *Id. 1. Offic. c.* 43. Secum ipsum considerare & contemplari aliquid. *Terent. Phorm.* 1. 4. 33. vultum alicujus. *Curt. l. 7. c.* 6. situs locorum. *Virg. 1. Georg. v.* 187. Contemplator item, cum se nux, &c. *osserva ancora*. *Plaut. Pœn.* 5. 3. 10. Mirari noli, neque me contemplarier. *paragoge*. ¶ Translate est animo, mente versare, considerare, perpendere. *Cic. pro Dejot. c. penult.* Propone tibi duos reges: id animo contemplare, quod oculis non potes. *Id. pro Flacc. c. 11. sub fin.* Ut totam causam quam maxime intentis oculis, ut ajunt, acerrime contemplemini. ¶ Participia *contemplans*, *contemplatus*, *contemplandus* V. suis loc.

CONTEMPORALIS, le, &

CONTEMPORANEUS, a, um, *contemporaneo*, σύγχρονος, qui est ejusdem temporis, æqualis. *Gell. in lemmate c. 14. l.* 19. Contemporaneos fuisse Cæsari & Ciceroni M. Varronem & P. Nigidium. *Tertull. advers. Hermog. c.* 6. Inter coætaneos & contemporales ordo non est. Adde *cap.* 7.

CONTEMPORO, as, a. 1. ejusdem temporis esse facio. *Tertull. de resurrect. carn. c.* 45. Contemporant fetu, coætaneant natu.

CONTEMPTIBILIS, & Contemtibilis, le, *spregevole*, *vile*, εὐκαταφρόνητος, vilis, contemni dignus. *Ulpian. Dig. lib. 1. tit. 16. leg.* 9. Patientem esse oportet, sed cum ingenio, ne contemptibilis videatur. *Id. l. 21. tit. 2. leg.* 37. Si margarita, vel quid aliud non contemptibile venierit. *Arnob. l. 4. pag.* 155. Dii inhonorati, contemptibiles, viles. *Lamprid. in Alex. Sev. c.* 20. Mollior & contemptibilior potestas imperii. *Porc. Latro in Catil. c.* 33. Nihil temeritate contemptibilius.

CONTEMPTIBILITAS, atis, f. *sprezzo*, contemptus, vilitas. *Cæl. Aurel. Tard. l. 1. c.* 5. Continuatio contemptibilitatem parit.

CONTEMPTIM, & Contemtim, adverb. *con isprezzo*, *spregevolmente*, καταφρονητικῶς, ὀλιγώρως, per contemptum. *Liv. l. 7. c.* 7. Morte Consulis contemptim ad castra Romana succedentes. *Id. l. 37. c.* 10. Superbe quædam & contemptim in aliquem concionari. *Id. l. 2. c.* 35. Contemptim audire minas. *Id. l. 9. c.* 41. Magnifice de se, contemptim de aliis loqui. *Senec. de brevit. vitæ, c.* 11. Quos in sua vides turba speciosius elidi, aut in aliena contemptius. *Tacit. 3. Hist. c.* 47. Barbari contemptius vagabantur. Adde *Næv.* apud *Non. c. 11. n.* 53.

CONTEMPTIO, & Contemtio, onis, f. *disprezio*, καταφρόνησις, contemptus, despicientia. *Cic. 1. Tuscul. c.* 40. Totam vim bene vivendi in omnium rerum humanarum contemptione ac despicientia ponamus. *Id. 3. Offic. c. ult.* Fortitudo est dolorum laborumque contemptio. *Id. in fragm.* apud *Non. c. 3. n.* 70. Contemptio mortis. *Id. 3. Phil. c. 6. ad fin.* pecuniæ. *Cæs. l. 3. B. Gall. c.* 17. & *lib. 5. c.* 47. Venire in contemptionem alicui. *Id. l. 3. B. Civ. c.* 60. Magnam hæc res illis offensionem, & contemptionem ad omnes attulit. *recò loro odio, e disprezio appresso tutti*. *Cic. 1. de Invent. c.* 16. Adducere adversarios in contemptionem.

CONTEMPTOR, & Contemtor, oris, m. *sprezzatore*, καταφρονητής, ὀλίγωρος, qui contemnit. *Virg. 7. Æn. v.* 648. Contemptor divum Mezentius. *Id. 9. Æn. v.* 205. Animus contemptor lucis. *h. e.* vitæ. *Liv. l. 39. c. 40. post med.* Cato contemptor gratiæ & divitiarum. *Tacit. 6. Ann. c.* 38. infamiæ. *Id. 4. Hist. c.* 5. opum. *Ovid. 3. Fast. v.* 49. Contemptor Amulius æqui. *Id. Metam. 12. v.* 17. Contemptor ferri, nulloque forabilis ictu Cygnus. *Plin. l. 8. c.* 16. Leones contemptores vulnerum. *Sallust. in Jug. c.* 68. Inerat Metello contemptor animus, & superbia, commune nobilitatis malum.

CONTEMPTRIX, & Contemtrix, icis, f. *sprezzatrice*, quæ contemnit. *Ovid. 1. Metam. v.* 161. Propago contemptrix superum. *Plaut. Bacch.* 3. 6. 2. Illa contemptrix mea. ¶ Translate *Plin. l. 19. c. 8. a med.* Eruca contemptrix frigorum. *Id. l. 37. c.* 4. Vis invicta adamantis, ferri ignisque contemptrix.

CONTEMPTUS, & Contemtus, us, m. *sprezzo*, *disprezio*, καταφρόνησις, ὀλιγωρία, contemptio, despicientia. *Cæs. l. 2. B. Gall. c.* 30. Hominibus Gallis, præ magnitudine corporum suorum, brevitas nostra contemptui est. *Liv. l. 6. c.* 2. Non odio solum apud hostes, sed contemptu etiam inter socios nomen Romanum laborare. *Sueton. in Aug. c.* 93. Contemptui habere aliquid. *Id. in Claud. c.* 15. Passim, ac propalam contemptui esse. *Quintil. l. 3. c.* 7. Corporis ac fortunæ quibusdam mala contemptum attulerunt. *Tacit. 3. Ann. c.* 54. Leges contemptu abolitæ. *Id. 4. Ann. c. 38. extr.* Contemptu famæ contemnuntur virtutes. *Id. Hist. l. & cap.* 5. Contemptus moriendi. *Quintil. l. 7. c. 2. circa med.* pecuniæ. ¶ Apud *Lucret. l. 5. v.* 831. *Exire e contemptibus* dicuntur ea, quæ adolescunt, & incremento proficiunt, atque ex humili abjectoque loco eradunt: quo fit ut contemni ac negligi desinant. Sic *vers.* 1276. Quod fuit in pretio, fit nullo denique honore: Porro aliud succedit, & e contemptibus exit. ¶ Utrum *Cicero* quoque hac voce usus fuerit, incertum est. Nam quod *Seneca* ex eo affert *de Tranquill. c.* 11. non satis constat, verba ne, an sententiam ejus retulerit. (V. *pro Mil. c.* 34.) Quod vero quidam putant referri a *Quintil. l. 8. c. 3. ante med.* hæc verba ex Pisoniana, *non eo contemptum hominis auxisse*: illa certe *Quintiliani* sunt non *Tullii*, ut cuique locum legenti patebit.

CONTEMPTUS, & Contemtus, a, um, *sprezzato*, *abietto*, *vile*, καταφρονηθείς, ὀλιγωρηθείς, despectus, spretus, neglectus, abjectus, vilis. *Cic. Agrar. 2. c. 34. ad fin.* Homo Romæ contemptus & abjectus. *Id. pro Plant. c.* 5. Homo vita contempta ac sordida. *Id. de clar. Orat. c.* 25. Q. Pompejus non contemptus orator. *Id. pro Sext. c.* 16. Contemptissimorum consulum levitas. *Id. de Senect. c.* 9. Quæ vox potest esse contemptior, quam Milonis Crotoniatæ? *Sueton. in Tiber. c.* 73. Pro contempto se habitum fremens. *Id. in Domit. c.* 15. Homo contemptissimæ inertiæ. *Tacit. 1. Hist. c.* 60. Per avaritiam & sordes contemptus exercitui, invisusque.

CONTENDO, is, endi, entum, a. 3. *tendere*, *tirare*, συντείνω, ἐντείνω, idem quod tendo, aut valde tendo, intendo, extendo. *Virg. 12. Æn. v.* 815. Contendere arcum. *Id. 4. Georg. v.* 412. contende tenacia vincla. *stringi*. *Sisenn.* apud *Non. c. 4. n.* 68. Simul & tormenta contenduntur. *Ovid. 3. de ar. am. v.* 285. Contendere ilia risu. *Lucret. l. 4. v.* 807. Oculi contendunt se, cum tenuia quæ sint, cernere cœperunt. *si fissano*. *Cic. in Orat. c.* 17. Contendere vocem. *alzare*. ¶ Est etiam jacere, torquere, *lanciare*. *Virg. Æn. 10. v.* 521. insensam contenderat hastam. & *lib. 5. v.* 520. aerias telum contendit in auras. ¶ Item extendere, ducere. *Enn.* apud *Varr. l. 6. L. L. c. 2. ad fin.* Isque Hellesponto pontem conten-

tendit in alto. *tirò un ponte*. ¶ Translate est adhibere, intendere. *Cic. de Fato, c.* 10. Contendit omnes nervos Chrysippus, ut persuadeat, &c. *Id.* 2. *Verr. c.* 12. Onus dignum, in quo omnes nervos ætatis, industriæque meæ contenderem. *Lucret. l.* 4. *v.* 986. Contendere summas vires de palma. *h. e.* intendere ad victoriam obtinendam. *Ovid.* 1. *ex Pont. el.* 5. *v.* 11. Contendere animum in curas. *Cic.* 4. *Verr. c.* 21. Jam in tanta istius impudentia remittendum est aliquid, ne omnia contendamus. *per non istare in tutto sul rigore*. *Gell. l.* 20. *c.* 10. Cum lege agitur, & vindictæ contenduntur. *h. e.* intenditur actio de possessione. ¶ Item laborare, conari, curare, niti, *affaticarsi*, *sforzarsi*, *proccurare*. *Id.* 3. *Offic. c.* 10. Qui stadium currit, eniti, & contendere debet, ut vincat. *Id. pro Ligar. c.* 3. Quantum potero voce contendam, ut hoc populus R. exaudiat. *Id.* 3. *Offic. c.* 2. Quantum conniti animo potes, quantum labore contendere, tantum fac ut efficias. *Id. pro Mur. c.* 31. & *in Orat. c.* 62. Contendere animo. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 15. Contende quæso, atque elabora, ut &c. *Suet. in Domit. c.* 2. Omni ope contendere, ut &c. *Id. in Vitell. c.* 3. Magnopere contendere, ne &c. *Id. in Cæs. c.* 1. Pertinaciter contendere. ¶ Et cum accus. communi, *Cic. Q. Fr. l.* 1. *ep.* 1. *c.* 13. Neque ego nunc hoc contendo, mutare animum. *Cæs. l.* 4. *B. Gall. c.* 17. Id sibi contendendum existimabat. & *lib.* 1. *c.* 31. Se id contendere & laborare, ne &c. ¶ Et cum infinito, *Id. l.* 3. *B. Gall. c.* 15. Summa vi descendere in hostium naves contendebant. & *ibid.* fuga salutem petere contenderunt. ¶ *Contendere aliquid ab aliquo* est eniti, ut ab aliquo obtineas, *proccurar di ottenere*, *instantemente chiedere*. *Cic. Fam.* 13. *ep.* 7. Non erat causa, cur a te hoc tempore aliquid contenderem. *Id. Attic. l.* 9. *ep.* 17. Nec dubito, quin a me contendat, ad urbem veniam. *Est qui legit*, ut veniam. *Id. pro Quint. c.* 24. Cum a me peteret, & summe contenderet, ut suum propinquum defenderem. *Id.* 1. *de Orat. c.* 36. Maxima voce, plurimis verbis contendere ab aliquo, ut &c. *Id.* 2. *Fam. ep.* 6. Verecundius contendere ab aliquo. *Id. Fam.* 12. *ep. ult.* A magistris cum contenderem de proferendo die. *Id. ad Brut. ep.* 14. Omni studio a te contendo, ut ne, &c. ¶ Cum accusativo, *Varro* apud *Non. c.* 4. *n.* 68. Et petere imperium populi, & contendere honores. *Cic.* 2. *Offic. c.* 20. *extr.* Ne quid contra æquitatem contendas. ¶ Hinc passive *Id.* 4. *Verr. c.* 53. Hic magistratus a populo summa ambitione contenditur. ¶ Sæpissime ponitur pro certare, confligere, in contentionem venire, *contendere*, *contrastare*. *Cic. Fam.* 5. *ep.* 8. *a med.* In quo etiam si multi mecum contendent, tamen omnes facile superabo. *Id.* 7. *Attic. ep.* 9. Armis contendere cum aliquo. & *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 67. *extr.* Contendere bello cum aliquo. & *lib.* 2. *c.* 9. Contendere prœlio equestri. *combattere*. *Nepos in Miltiad. c.* 4. *ad fin.* Contendere acie. *Cic.* 3. *de Fin. c.* 20. Tauri pro vitulis contra leones summa vi impetuque contendunt. *Anton. ad Cicer. post ep.* 13. *l.* 14. *ad Attic.* Si duriorem te præbes, non contendam ego adversus te. *Nepos in Aristid. c.* 1. Cum aliquo de principatu contendere. *Sueton. in Vitell. c.* 4. Contendere inter citharœdos. *Ovid.* 10. *Metam. v.* 570. pedibus cum aliquo. *h. e.* quod *Virg.* dixit 5. *Æn. v.* 291. Contendere cursu. *Id. l.* 6. *v.* 643. Contendere ludo. *Cic. de clar. Orat. c.* 70. jurgio cum judice. *Id. pro Quint. c.* 31. jure. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 10. interdicto. *Id. Fam.* 7. *ep.* 33. sacramento. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 52. in judicio cum aliquo. *Quintil. l.* 3. *c.* 4. lite de re quapiam. *Martial. l.* 7. *epigr.* 41. muneribus cum aliquo. & *ibid.* Contendere carminibus. *Cic. pro Planc. c.* 19. In hac causa desinamus aliquando vulgari & pervagata declamatione contendere. *Id. pro Quint. c.* 21. Inimicissime, atque infestissime contendere. *Senec. l.* 1. *controv.* 1. Inter duos contendentes medius elidar. ¶ Cum dativo *Propert. l.* 1. *eleg.* 14. *v.* 7. Non tamen ista meo valeant contendere amori. *Lucret. l.* 3. *v.* 6. quid enim contendat hirundo cygnis? *Stat. l.* 1. *silv.* 3. *v.* 101. Seu tibi Pindaricis animus contendere plectris. ¶ Et cum accus. communi, *Cic. pro Quint. c.* 25. Tamen ne vereris, ut possis hæc contra Hortensium contendere? *h. e.* defendere. ¶ Item pro affirmare, tueri, tenere, *sostenere*, *mantenere*, *difendere*. *Cic. pro Planc. c.* 19. *extr.* Ego hoc contendo, me tibi, cujuscumque tribus rationem posceris, redditurum. *Cels. in præfat. ante med.* Si manantia corpuscula iter claudunt, ut Asclepiades contendit. *Ovid.* 2. *Amor. el.* 8. *v.* 10. Illum ego contendi mente carere bona. *Nepos in Themist. c.* 7. Ad Ephoros accessit, atque apud eos contendit, falsa his esse delata. ¶ Præterea frequenter significat proficisci, ire, *incamminarsi*, *andare*, cum casibus motus ad locum. *Cic. Attic. l.* 5. *ep.* 2. Tarsum veni: inde ad Amanum contendi. *Id.* 3. *Verr. c.* 26. *ad fin.* Contendere ad ædes. *Nepos in Cim. c.* 3. Lacedæmonem. *Id. in Eumen. c.* 8. per loca sola. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 10. in Italiam magnis itineribus. & *cap.* 37. *extr.* ad hostem. & *lib.* 2. *B. Civ. c.* 42. in castra. & *lib.* 3. *B. Gall. c.* 3. Iisdem itineribus ad salutem contendere. *ritirarsi a salvamento*. *Cic. in Orat. c.* 30. Si quidem potuissemus, quo contendimus, pervenire. ¶ Cum solo accusat. omissa præposit. *Apul. l.* 2. *Metam.* Cum dicto facesso, & cubiculum meum contendo. ¶ Translate *Cic. ult. Phil. c.* 12. Maximis laboribus & periculis ad summam laudem gloriamque contendere. *Plin. l.* 6. *c.* 8. Cappadocum gens usque ad ejus regionem contendit. *si estende*. ¶ Est in hac locutione ellipsis, qua subintelligitur *ire*, *proficisci*, aut quidpiam simile: quæ verba aliquando exprimuntur. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 10. Qua iter in Galliam erat, cum legionibus ire contendit. *Sallust.* 4. *Hist.* apud *Non. c.* 4. *n.* 68. Ad oppidum ire contendit. ¶ *Contendere se aliquo* est se conferre. *Licinius* apud *Non. loc. cit.* Quo die magistratum obiit, repente celeri gradu per forum se in Capitolium contendit. ¶ *Contendere cursum ad aliquem* est dirigere, *volger il corso*. *Virg.* 5. *Æn. v.* 824. & *Plaut. Cistell.* 2. 1. 58. ¶ *Contendere causam contra aliquem* apud *Lucret. l.* 4. *v.* 472. est litem intendere, causam agere, quæstionem instituere. ¶ Valet etiam idem quod comparo, confero, oppono, *paragonare*, *metter a fronte*, *opporre*. *Cic.* 2. *Catil. c.* 11. Si ipsas causas, quæ inter se confligunt, contendere velimus. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 33. Quidquid contra dixeris, id cum defensione nostra contendito. *Horat. l.* 1. *ep.* 10. *v.* 26. qui Sidonio contendere callidus ostro Nescit Aquinatem potantia vellera succum. *Nævius* apud *Non. loc. cit.* Cave, tuam contendas iram contra eum ira Liberi. *Accius ibid.* Video te, mulier, ut vim tuam contendas ad majestatem viri. *Tacit.* 13. *Ann. c.* 3. Vetera, & præsentia contendere. *Gell. l.* 2. *c.* 23. Græca comparare & contendere. ¶ Cum dativo *Auson. in gratiar. act. c.* 14. Non ego me contendo Frontoni.

CONTENEBRĀTUS, a, um, *ottenebrato*, tenebris obductus, *ἀπεσκοτωμένος*. *Tertull. de Jejun. c.* 10. *circa med.* A sexta contenebratus orbis defuncto Domino lugubre fecit officium.

CONTENĔBRO, as, avi, atum, a. 1. *ottenebrare*, tenebris operio, *ζοφόω*. *Tertull. advers. Hæret. c.* 12. Nemo ab eo illuminatur, a quo contenebratur. ¶ *Contenebrat*, *abat*, impersonaliter, *si fa sera*, *e' imbruna*, *συσκοτάζει*. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 2. *a med.* Rursus pascunt, quoad contenebravit.

CONTENSUS pro contentus, vel intensus, legitur a nonnullis apud *Lucret. l.* 2. *v.* 99. ubi alii *condensus*.

CONTENTE, *con isforzo*, *veementemente*, *συντεταμένως*, *συντόνως*, intente, extente, adducte: a *contendo*, *is*. *Cic.* 2. *Tuscul. c.* 24. Plaga hoc gravior, quo est missa contentius. & *lib.* 5. *c.* 34. Cum usque ad vesperam contentius ambularet. *Apul. in Florid. n.* 8. (*al. l.* 1.) Contentissime clamitare. ¶ Translate *Cic.* 2. *Tuscul. c.* 24. Genu M. Antonium vidi, cum contente pro se ipse diceret, terram tangere. *Id.* 3. *de Orat. c.* 55. *extr.* Iisdem ornamentis uti licebit, alias contentius, alias remissius. *Gell. l.* 18. *c.* 1. Acriter atque contente pro suis decretis propugnare. *Id. l.* 3. *c.* 3. Curiose atque contente Plauti comœdias lectitare. *attentamente*. ¶ Est etiam parce, continenter, ut *Non. c.* 2. *n.* 110. exponit, & videtur esse a *contineo*, *es*, *ristrettamente*. *Plaut. Asin.* 1. 1. 63. Illum mater arcte contenteque habet. *lo tiene corto*. *Pacat. in Paneg. Theodos. c.* 13. Parce contenteque vivere.

CONTENTIO, onis, f. *tensione*, *sforzo*, *σύντασις*, *διάτασις*, actus contendendi, intentio, conatus. *Cic. l.* 1. *Offic. c.* 41. Contentio & submissio vocis (binæ contentiones vocis, & remissiones, apud *eund.* 1. *de Orat. c.* 61. sunt binæ protases, & apodoses periodi, quod in illis vox aliquantum contenditur, in his remittitur.) *Plin. l.* 26. *c.* 13. Vocis, aut lateris contentiones. *Cic.* 1. *de Divin. c.* 33. Equus submersus voraginibus non exstitit: quem cum maxima contentione non potuisset extrahere, &c. *Id. pro Sext. c.* 27. Antiochus magnus belli contentione superatus. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 45. Omnibus terræ partibus in medium vergentibus, nihil interrumpit, quo labefactari possit tanta contentio gravitatis & ponderum. *Plin. l.* 10. *c.* 72. Contentione plumam revomere. *Cic.* 1. *Offic. c.* 25. Honorum contentio. *h. e.* studium, & conatus honorum adipiscendorum. *Quintil. l.* 1. *c.* 2. (*al.* 3.) *a med.* Contentio palmæ. *h. e.* pro palma. ¶ Sæpe transfertur ad animum. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 5. *extr.* Otii fructus est, non contentio animi, sed remissio. & *extremo lib.* 3. Aliquando ab hac contentione disputationis animos nostros, curamque laxemus. *Id. in Hortens.* apud *Non. c.* 4. *n.* 68. *extr.* Magna animi contentio adhibenda est in explicando Aristotele. ¶ *Contentio orationis* est cum incitata fervensque fertur oratio: cui opponitur lenitas, & remissio. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 60. Tu jamdiu multo dicis remissius & lenius, quam solebas: neque minus hæc tamen tua gravissimi sermonis lenitas, quam illa summa vis & contentio probatur. ¶ Hinc *contentio* in re oratoria, ut definit *Auct. ad Herenn. l.* 3. *c.* 13. ubi de mollitudine, seu inflexione vocis verba facit, *est oratio acris*, *& ad confirmandum*, *& confutandum accommodata*. Hæc dividitur in *continuationem*, & *distributionem*. Illa est orationis enunciandæ acceleratio clamosa: hæc fit, cum raris & brevibus intervallis orator acriter vociferatur. ¶ Quatenus sermoni opponitur, est oratio, quæ adhibetur in disceptationibus judiciorum, concionum, senatus, ut ait *Cic.* 1. *Offic. c.* 37. ¶ Frequentissime ponitur pro certamine, controversia, pugna, *contenzione*, *controversia*, *contrasto*, *contesa*. *Cic.* 2. *Phil. c.* 3. *extr.* Tanquam mihi cum M. Crasso contentio esset, cum quo multæ & magnæ fuerunt. & *cap.* 1. Decertare cum aliquo contentione dicendi. *Id.* 1. *Offic. c.* 38. *ad fin.* & 3. *de Legib. c.* 10. *ad fin.* Facere contentionem cum aliquo de re aliqua. *Id.* 4. *Acad. c.* 43. Est inter eos de tota possessione contentio. *Id. pro Sext. c.* 21. Inter sapientissimos homines hæc contentio fuit, ut alii dicerent, *&c.* alii autem &c. *Id. pro Balb. c.* 8. Magna contentio Heracliensium fuit, cum magna pars, &c. *Id. pro Cœl. c.* 22. *extr.* Ponere aliquid in contentione, utrum, &c. *Id. Divin. in Verr. c.* 19. Neque fere unquam venit in contentionem de accusando, *&c.* quin, &c. *Id.* 3. *de Leg. c.* 11. Habere aliquid contentionis cum aliquo. *Id. pro Mur. c.* 4. Contentio honoris. *concorrenza*. & *cap.* 16. Pugna summa contentione pugnata. *Plin. l.* 7. *c.* 45. Contentio Perusina. *h. e.* bellum circa Perusiam gestum. ¶ Speciatim apud Rhetores *contentio* dicitur disputatio, quatenus distinguitur a quæstione seu controversia, quæ oritur ex scripto, aut aliis locis judicialibus. *Cic. in Orat. c.* 14. Quoniam quidquid est, quod in controversia aut in contentione versetur, &c. Cui *Ciceronis* loco lucem affert quod est *l.* 2. *de Orat. c.* 24. *sub fin.* Adde *Quintil. l.* 3. *c.* 6. *circa med.* (*al. c.* 8.) ¶ Item pro collatione, & comparatione, *confronto*, *paragone*. *Cic. pro Planc. c.* 2. In ea causa contra dicendum est, in qua quædam hominum ipsorum videtur facienda esse con-

contentio. *Id. in Pison. c.* 22. Facere contentionem fortunarum. Adde *lib.* 1. *Offic. c.* 17. *ad fin.* ubi conjungitur *contentio* & *comparatio*: & *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 14. ¶ Hinc apud Rhetores *contentio* est figura tum verborum, tum sententiarum, in qua & verba cum verbis, & sententiæ cum sententiis conferuntur & comparantur: eadem nimirum, quæ antithesis, contrarium, & contrapositum. *Quintil. l.* 9. *c.* 3. *ad fin.* & *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 15. 18. & 45. Differt ea, quæ est verborum, ab ea quæ sententiarum, quod illa, inquit *Auct. ad Herenn. cit. c.* 45. ex verbis celeriter relatis constat, hic sententiæ contrariæ ex comparatione referantur oportet. ¶ Hanc ipsam intellexisse videtur *Cic.* 3. *de Orat. c.* 53. *ad fin.* & qui eum locum descripsit ad verbum, *Quintil. cit. l.* 9. *c.* 1. *ad fin.* Nam quod ait *Turneb. ad hunc loc.* non posse hic accipi pro oppositione vocum contrariarum, quæ est figura verborum: *Cicero* autem & *Quintil.* hic enumerant figuras sententiarum: itaque intelligi vehementem & acrem orationem, quæ interdum habet δείνωσιν; primo quidem hæc *acris oratio* (de qua supra diximus) non est figura: deinde manifesto convincitur *Turneb.* ex *Auct. ad Herenn.* qui contentionem etiam inter figuras sententiarum ponit, uti modo est dictum. ¶ *Contentio gregum* apud *Censorin. de die nat. c.* 5. est eorum admissura.

CONTENTIOSE, *contenziosamente, pertinacemente*, φιλονείκως, cum contentione, & affirmandi pertinacia. *Hieronym. l.* 2. *advers. Jovinian. c.* 10. Quod si contentiose dixerint, &c. *Quintil. decl.* 18. *c.* 6. Necesse est contentiosius loquaris, quod probare non possis. *Augustin. l.* 20. *de Civ. Dei, c.* 1. Contentiosissime defendere id quod falsum est.

CONTENTIOSUS, a, um, *contenzioso*, ἐριστικός, qui cum contentione fit. *Plin. l.* 2. *ep.* 19. Oratio, de qua loquor, pugnax & contentiosa est. *Marcian. Dig. lib.* 1. *tit.* 16. *leg.* 2. Omnes proconsules, statim quam urbem egressi fuerint, habent jurisdictionem, non tamen contentiosam, sed voluntariam. *h. e.* quæ exercetur in re, quæ in contentionem venit, vel in eos, qui de re aliqua jure contendunt. *Quintil. declam.* 5. *c.* 1. Avidissimam moriendi cupiditatem contentiosa mendicitate fallebam. *h. e.* pertinaci. *Apul. l.* 8. *Metam.* Et tamen ad hoc ipsum, quod non potest, contentiosa pernicie, quasi posset impellitur. *h. e.* obstinatione perniciosa. *Augustin. ep.* 174. Quid est contentiosius, quam ubi de re constat, certare de nomine?

CONTENTURUS, particip. a contineo. *Lucil.* apud *Non. c.* 2. *n.* 149. Tu Lucilium credis contenturum, cum me ruperim, summa omnia fecerim? *h. e.* contenturum se, fore ut se contineat, & contentus sit. *si appagherà, si conterrà*.

CONTENTUS, a, um, *teso, tirato*, συντεταμένος, adductus, intentus, extentus: cui opponitur remissus, laxatus: a *contendo, is*. *Lucil.* apud *Non. c.* 2. *n.* 868. Muscipula contenta, scorpius cauda sublata. *Cic.* 2. *Tuscul. c.* 24. Balistæ & reliqua tormenta eo graviores emissiones habent, quo sunt contentæ & adductæ vehementius. *Id.* 4. *de Fin. c. penult.* Contentæ fides. *Horat. l.* 2. *sat.* 7. *v.* 20. Contentus funis. *Ovid. de remed. Amor. v.* 435. Arcus contenti. *Cic. pro Sext. c.* 6. Contento studio, cursuque venire. *Id. in Orat. c.* 17. *sub fin.* Contenta voce atrociter dicere, summissa leniter. *con gran voce*. *Id.* 2. *Tuscul. c.* 23. Onera contentis corporibus facilius feruntur, remissis opprimunt. *col corpo ritto*. *Virg.* 3. *Georg. v.* 536. Boves contenta cervice trahunt plaustra. *Apul. l.* 4. *Metam.* Contentissima voce clamitans. *Sueton. in Tib. c.* 7. Contentis oculis prosequi aliquem. *con gli occhi fissi*. Sic *Lucret. l.* 1. *v.* 324. Contenta acies oculorum. *Horat. l.* 2. *sat.* 7. *v.* 97. Contento poplite. *a piè fermo*. ¶ Item concitatus. *Valer. Flacc. l.* 3. *v.* 135. & pectus harundo Per medium contenta fugit. *Claudian. l.* 2. *in Eutrop. v.* 169. illa per auras Tot freta, tot montes uno contenta volatu Transilit. ¶ Est etiam *contentus* a *contineo*, qui continet se in eo, quod habet: qui facile patitur: cui satisfactum est, *contento, soddisfatto, pago*. *Cic. de clar. Orat. c.* 35. Cum ipsum audires sine comparatione, non modo contentus esses, sed melius non quæreres. *Id.* 1. *Offic. c.* 42. *ad fin.* Mercatura satiata quæstu, vel contenta potius. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 34. Bestiæ eo contentæ non quærunt amplius. *Id.* 3. *Fam. ep. ult.* Quibus ego a tali viro contentus eram. *Id. Parad.* 6. *c.* 1. Cui tanta possessio, ut ad liberaliter vivendum facile contentus sit. *Lucil.* apud *Non. c.* 4. *n.* 78. His te versibus interea contentu' teneto. *Plaut. Pœn. a.* 2. *v.* 14. Dii deæque contentiores mage erunt, atque avidi minus. *Apul. l.* 3. *Metam.* Non contentus, quod mihi nec solatium præbuit, &c. ¶ Cum infinito, *Vellej. l.* 2. *c.* 49. *ad fin.* Contentus titulum retinere provinciæ. *Curt. l.* 8. *c.* 11. Barbari hostem depulisse contenti, non institere cedentibus. Adde *Petron. Ovid. Valer. Flacc. Sil. Quintil. Justin. Plin. utrumque*, &c. ¶ Cum genit. *Scævola Dig. lib.* 32. *leg.* 35. (*al.* 37.) *ad fin.* Ut contentus esset partis dimidiæ dotis. Ita *Torrentin.* at *Haloand.* edidit *dimidia parte*. Addit *Pareus in Lex. Crit.* alium locum ex *Curt. l.* 6. *c.* 2. sed in quo ipse quoque fatetur, dubiam lectionem esse. Dubia item sunt, quæ ex *Vellejo l.* 2. *c.* 88. & *Justin. l.* 42. *c.* 2. congerit *Heins. ad Ovid. Metam.* 15. *v.* 515. & *l.* 5. *v.* 169. certum autem illud *Dictys Cretens. l.* 2. *c.* 17. Achilles haud contentus eorum, quæ gesserat, Cilicas aggreditur. ¶ *Contentus* pro detentus, *trattenuto*, *Apul. l.* 9. *Metam.* Ego mulier, & intra hospitium contenta. & *ibid.* Asinus intra terminos pistrini contentus. ¶ In illo *Cic. pro Planc. c.* 5. Manlius vita contempta & sordida: Al. leg. *contenta*, *h. e.* parca, *stentata*.

CONTEREBRO, as, a. 1. terebrare. *Cæl. Aurelian. Tard. l.* 2. *c.* 3. Humoris fluor ita jugis, ut ossa conterebret. *hoc est* carie exedat.

CONTEREBROMIA, æ, f. significat omnem illam terram, quam Bromius, seu Bacchus exercitu lustravit: vel regionem quamcumque vini feracem. Vox jlocalariter a *Plauto* novata *Curcul. a.* 3. *v.* 76.

CONTERMINO, as, avi, atum, a. 1. confinio jungor, conterminus sum, *esser confinante*. *Ammian. l.* 14. *c.* 2. (*al.* 6.) Per municipia, quæ iisdem conterminant. & *l.* 23. *c.* 6. (*al.* 24.) Quibus Arabes beati conterminant.

CONTERMINUS, a, um, *confinante, vicino*, ὅμορος, finitimus, vicinus. *Ovid.* 4. *Metam. v.* 90. Ardua morus erat, gelido contermina fonti. *Tacit.* 6. *Ann. c.* 36. In longinqua & contermina Scythiæ fugam maturavit. *Plin. l.* 13. *c.* 14. Æthiopia Ægypto contermina. *Id. l.* 18. *c.* 6. Cn. Pompejus nunquam agrum mercatus est conterminum. ¶ Cum genitivo *Apul. l.* 6. *Metam.* Prædicti jugi conterminos locos appulit. & *paulo post*. Hujus conterminam quære Tænarum. Addunt & *Silii* locum *l.* 5. *v.* 511. sed dubiæ lectionis. ¶ Et cum ablat. propter *cum* præposit. inhærentem, *Id. l.* 4. *Metam.* Locum lacu aliquo conterminum. ¶ Translate *Stat.* 7. *Theb. v.* 702. Morti contermina virtus. *h. e.* vicina. ¶ *Conterminum, i*, absolute est confine, *confine*. *Plin. l.* 37. *c.* 9. Eadem (*gemma*) & Pharanitis, in contermino Arabiæ, gentis nomine.

CONTERNATIO, onis, f. ternorum comparatio, ut Conternationes factæ, Conternationum sortitio, apud *Hygin. loco mox citando*.

CONTERNO, as, avi, atum, a. 1. ternum numerum comparo, ut *combino* binum. *Hygin. de limit. pag.* 191. *Goes.* Si permissum fuerit, ut inter convenientes conternentur, conternati sortiri debebunt. *Hieronym. ep.* 27. *epitaph. Paulæ sect.* 11. *sub fin.* Vitula conternans. *h. e.* trima.

CONTERO, is, trivi, *raro* trii, tritum, a. 3. *pestare, ridurre in polvere*, συντρίβω, κατατρίβω, idem quod tero, vel simul, aut valde tero, comminuo, contundo. *Ovid. de medic. fac. v.* 60. vivacis cornua cervi Contere. *Plin. l.* 30. *c.* 7. Conterere aliquid in cinerem. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 7. *circa med.* Scyllæ modicum conterunt cum aqua ad mellis crassitudinem. *Plin. l.* 26. *c.* 7. *ad fin.* Cauliculus conteritur ex vino vetere. *Plaut. Asin.* 2. 4. 13. Conterere alicui latera stimulo. *Petron. in Satyr. c.* 17. Retexit superbum pallio caput, & manibus inter se usque ad articulorum strepitum contritis, quænam est, inquit, &c. *h. e.* constringendo & torquendo veluti fractis. Est qui leg. *constrictis*, minus recte. Simile est illud *Senecæ l.* 3. *de Ira, c.* 4. Adjice articulorum crepitum, cum se ipsæ manus frangunt, &c. ¶ Item consumo, absumo, *consumare, logorare*. *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 91. Conteritur ferrum, silices tenuantur ab usu. *Quintil. l.* 2. *c.* 4. *post med.* Supellex conteritur. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 25. Παιδείαν Κύρου, quam contrieram legendo, totam in hoc imperio explicavi. *Al. leg.* contriveram. *Lucret. l.* 2. *v.* 1160. Conterimusque boves, & vires agricolarum Conficimus. ¶ Translate *Plaut. Cistell.* 2. 3. 66. Conteris tu tua me oratione, mulier. *h. e.* enecas. *Id. Pœn.* 3. 1. 33. Quanquam sumus pauperculi, est domi, quod edimus, ne nos tam contemptim conteras. *ci strapazzi, ci conculchi*. *Cic. de Provinc. cons. c.* 13. Ceteras nationes contrivit, domuit. *h. e.* armis contudit, protrivit, calcavit, ut *Justin. extr. l.* 12. loquitur. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 30. *sub fin.* Cum virtutem ad Cælum extulerint, reliqua ex collatione facile est conterere atque contemnere. *h. e.* deprimere, calcare. *Id. Attic. l.* 9. *ep.* 3. Egeo argumento epistolarum. Quæ enim sunt horum temporum, ea jam contrivimus. *h. e.* scribendo consumpsimus. *Plaut. Mostell.* 4. 2. 68. Is vel Herculis conterere quæstum possit. *proverbialis locutio* de valde prodigo. *Cic. Fam.* 1. *ep.* 9. *a med.* Ejus gravissimas injurias voluntaria quadam oblivione contriveram. *h. e.* ex animo omnino deleveram. *Id.* 1. *de Fin. extr.* Conterere se in musicis, geometria, &c. *consumarsi in istudiando*. Sic dicimus conterere diem, tempus, ætatem, curam, &c. *consumare, passare*. *Cic.* 1. *de Leg. c.* 20. Conterere ætatem in litibus. *Id. de Amic. extr.* tempus in studiis litterarum. *Plaut. Bacch.* 4. 6. 11. ætatem in pistrino. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 58. *ad fin.* Conteri in causis, *in negotiis, in foro*. *Id. Verr.* 7. *c.* 10. *ad fin.* Diei brevitas conviviis, noctis longitudo flagitiis conterebatur. *Terent. Phorm.* 1. 4. 32. Frustra operam conterere. *perder il tempo in vano*. *Plaut. Mostell.* 3. 1. 54. Conterere curam. ¶ Simplex verbum *tero* habuit olim in præterito *terui*. Hinc *Tibull. l.* 1. *el.* 7. *v.* 70. proprios ego tecum, Sit modo fas, annos conteruisse velim. *Apul. l.* 8. *Metam.* Manum mordicus arreptam penissime conterui. Ita utroque loco *Heins.* ad *Ovid. Heroid. ep.* 19. *v.* 17. & *Brouckus.* Alii aliter. ¶ In illo *Ovidii de Medic. fac. v.* 89. *Hæc ubi contriveris*, quod secundæ syllabæ ratio obstat (quamquam ita constanter reperitur in MSS. ut Critici monent) quidam ediderunt *contereris*. Alii mallent *contrieris*. Est etiam qui velit *contriris*. ¶ Dividitur per tmesim in illo *Propertii l.* 3. *el.* 11. *v.* 10. Conque terunt fastus, &c. nisi quod alii rectius leg. *Quaque terunt*.

CONTERRANEUS, a, um, *chi è del medesimo paese, o territorio*, ἐπίχωρος, qui est ejusdem terræ, seu regionis. *Plin. in præfat. Hist. nat.* (quam tamen *Harduin. Plinio* abjudicat) Ut objicere moliar Catullum conterraneum meum. (Agnoscis & hoc castrense verbum) Ille enim &c. *castrense verbum* vocat, quia utebantur eo in castris milites ex variis locis convenientes, ad regiones illas lato quodam modo significandas, unde nomina dederant.

CONTERREO, erres, errui, erritum, a. 2. *spaventare*, καταφοβέω, ἐκπλήττω, idem quod terreo, aut valde terreo. *Colum. l.* 7. *c.* 12. *de cane villatico.* Ut prius auditu maleficum, deinde etiam conspectu conterreat. *Al. leg.* terreat. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 49. Hanc loquacitatem nostram vultu ipso aspectuque conterreat. *Lucret. l.* 2. *v.* 623. pectora vulgi Conterrere metu. *Liv. l.* 3. *c.* 11. Atrox ingenium accenderat eo facto magis, quam conterruerat. Adde *Tibull. l.* 4. *carm.* 1. *v.* 71. & *Senec. l.* 2. *quæst. nat. c.* 42. *extr.*

CONTERRITUS, a, um, *spaventato*, καταφοβηθείς, exterritus. *Phædr. l.* 1. *fab.* 12. *v.* 7. Cervus venantum subito vocibus conterritus. *Virg. Æn.* 12. *v.* 54. nova pugnæ conterrita sorte. *Id.* 3. *Æn. v.* 597.

aspe-

aspectu conterritus hæsit. Curt. l. 10. c. 7. Cesserat ex concione Aridæus, principum auctoritate conterritus. Sueton. in Domit. c. 11. Conterritus atrocitate pœnæ.

CONTESSERATIO, onis, f. quasi dicas, communicatio tesserarum hospitalitatis; communicatio, amicitia. Tertull. advers. Hæretic. c. 20.

CONTESSERO, as, avi, atum, hospitium mutuum colo: a tesseris hospitalibus, quibus prolatis hospites agnoscebantur, & excipiebantur. V. Tessera. Tertull. advers. Hæret. c. 36.

CONTESTATIO, onis, f. actus contestandi, testimonianza, διαμαρτυρία. Ulpian. Dig. lib. 28. tit. 1. lege 20. ad fin. Veteres putaverunt, eos, qui propter solemnia testamenti adhibeantur, durare debere, donec suprema contestatio peragatur. Gell. l. 6. c. 12. Sulpicius testamentum compositum esse dixit a mentis contestatione. Id. l. 10. c. 3. In tam atroci re, ac tam misera atque mœsta injuriæ publicæ contestatione. h. e. enarratione, & affirmatione. ¶ Item obtestatio, obsecratio, nempe preces interposita alicujus numinis invocatione adhibitæ, scongiuro. Cic. in fragm. pro C. Cornel. apud Ascon. Petivit a me Prætore maxima contestatione, ut causam Manilii defenderem. ¶ Contestatio litis, contestazione, quid sit, V. in Contestor. Ulpian. Dig. lib. & tit. 3. leg. 40. Ratihabitionis satisdatio ante litis contestationem a procuratore exigitur.

CONTESTATIUNCULA, læ, f. brevis oratio, seu obsecratio. Sidon. l. 7. ep. 3. Diu multumque deliberavi, an destinarem sicut injungis, contestatiunculas, quas ipse dictavi.

CONTESTATO, adverb. con testimonj, testibus adhibitis, διὰ μαρτύρων: vel simpliciter con protesto, contestando & affirmando. Ulpian. Dig. lib. 25. tit. 3. leg. 1. post med. Si neque contestato dixerit, eam ex se prægnantem non esse. Adde lib. 15. tit. 4. leg. 1.

CONTESTATUS, a, um, particip. deponens verbi contestor, activa significatione. Ulpian. Dig. lib. 5. tit. 1. leg. 1. Qui mecum erat litem contestatus. ¶ Passive Cic. pro Flacc. c. 11. Ab hac perenni contestataque virtute majorum Flaccus non degeneravit. h. e. perspecta, & quasi testibus probata. Id. pro Rosc. Com. c. 12. Iste cum eo litem contestatam habet. V. Contestor. Ulpian. Dig. lib. 5. tit. 3. leg. 7. Judicium contestatum de inofficioso testamento.

CONTESTIFICANS, antis, simul testificans. Tertull. de testim. anim. Commemorantes, & contestificantes, &c.

CONTESTOR, aris, atus sum, dep. 1. chiamare in testimonio, pregare scongiurando, ἐπιμαρτύρομαι, testem invoco, obtestor, obsecro. Cic. pro Flacc. c. 40. Cum ego te, Flacce, cælum noctemque contestans, flens flentem obtestabar. Id. 6. Verr. c. 29. Flens, ac deos hominesque contestans, clamare cœpit. Cæs. l. 4. B. Gall. c. 25. Contestatus deos, ut ea res legioni feliciter eveniret, desilite, inquit, milites, &c. ¶ Item testato dicere, affirmare. Ulpian. Dig. lib. 15. tit. 4. leg. 1. Si sic contestatus sit: Quod voles cum servo meo negotium gerere periculo meo. Paul. lib. 27. tit. 1. leg. 38. Quinquaginta dierum spatium tantummodo ad contestandas excusationum caussas pertinet. o far vedere. ¶ Contestari litem, inquit Festus, dicuntur duo, aut plures adversarii, quod ordinato judicio, utraque pars dicere solet, testes estote. Paulo aliter in Cod. Justin. lib. 3. tit. 9. qui est de litis contestatione, ubi Impp. Sever. & Antonin. leg. 1. statuunt, litem tunc contestatam videri, cum judex per narrationem negotii causam audire cœperit. Gloss. Lites contestatæ, αἱ ἀρχὴν λαβοῦσαι [illegible]. Ex quibus fit contestari litem esse, ita rem in judicium adducere, testibus præsentibus, coram prætore, aut judice, ut neutri parti recedere, salva lite non liceat, piantare, incominciare una lite, impegnarsi in una lite, contestar lite. Cic. Attic. l. ult. ep. 15. Neque enim procuratores litem contestabuntur. Gell. l. 5. c. 10 Petere instituit ex pacto mercedem: litem cum Euathlo contestatur. ¶ Olim passiva significatione usurpatum fuit, teste Prisciano l. 8. pag. 793. Putsch. ubi id confirmat auctoritate P. Aufidii. Sed præterea sæpe apud JCtos lis contestare dicitur, ut Julian. Dig. lib. 30. leg. 88. extr. Ulpian. lib. 24. tit. 3. leg. 22. & lib. 33. tit. 9. leg. 1. &c.

CONTEXO, is, exui, extum, a. 3. contessere, intrecciare, mettere insieme, unire, συμπλέκω, συνυφαίνω, simul texo, connecto. Tibull. l. 3. el. 4. v. 33. Ut cum contexunt amaranthis alba puellæ Lilia. Lucan. l. 4. v. 419. firma gerendis Molibus insolito contexunt robora ductu. Tacit. 4. Ann. c. 49. Fossam loricamque contexere. Aurel. Vict. in Epitom. c. 3. Duplici ordine naves contexens. h. e. simul colligans. Valer. Flacc. l. 2. v. 108. tenui puppes contexere canna. Plin. l. 5. ep. 6. Per latus omne vineæ porriguntur, unamque faciem longe lateque contexunt. h. e. contextæ præbent. ¶ Translate sumitur pro componere, conjungere. Cic. 1. de Leg. c. 3. Neque tam facile interrupta contexo, quam absolvo instituta. Id. in Orat. c. 34. Memoria rerum veterum cum superiorum ætate contexitur. Id. Fam. 5. ep. 12. ad Luccej. historic. Ut cogitares, conjuncte ne malles cum reliquis rebus nostra contexere, &c. Id. pro Dejot. c. 6. extr. Quam festive crimen contexitur! h. e. describitur, & confingitur. Id. pro Cæl. c. 8. Longius mihi contexere hoc carmen liceret. h. e. subjungere, attexere, recitare. Quintil. l. 10. c. 6. Cogitatio non rerum ordinem modo intra se ipsa disponit, sed verba etiam copulat, totamque ita contexit orationem, ut ei nihil præter manum desit. ne fa la tessitura. Senec. ep. 114. Contexere librum. Plin. l. 21. c. 20. Contexemus & Gallici nardi remedia, in hunc locum dilata. soggiungeremo. Id. ibid. c. 5. Contextimus & de fili. h. e. dicimus, tractamus. Id. l. 35. c. 12. De pictura satis superque: contexuisse his & plasticem conveniat. h. e. subjunxisse tractatum de plastice. ¶ Apud Macrob. l. 1. in Somn. Scip. c. 5. sub fin. contexere numerum, est componere, conficere.

CONTEXTE, adverb. contexendo, conjungendo, συμπεπλεγμένως. Translate Cic. de Fato, c. 14. Si omnia antecedentibus caussis fiunt, omnia naturali colligatione conserte contexteque fiunt.

CONTEXTIM, adverb. contexte. Plin. l. 10. c. 53. Turdi luto nidificantes pæne contextim. quasi contessendo.

CONTEXTIO, onis, f. tessitura, composizione, contextus, compositio. Macrob. sub fin. c. 5. l. 1. in Somn. Scip. Contextio & resolutio numeri octonarii. & cap. 2. Contextio narrationis per turpia & indigna componitur. Adde lib. & cap. ult. Saturnal. & Augustin. l. 3. de Musica, c. 7. Sic Auson. in proœm. perioch. Iliad. a med. Contextio classis, qua Paris in Europam navigavit. Augustin. l. 7. de Civit. Dei, c. 2. Contextio libri.

CONTEXTUS, us, m. tessitura, intrecciamento, συμπλοκή, συνυφή, textura, contextio. Attius apud Cic. 5. de Fin. c. 11. de Philoctete. Pinnarumque contextu corpori tegumenta faciebat. Lucret. l. 1. v. 243. Contextum corporum vis quæque dissolvit. h. e. coagmentationem. Auson. in Periocha 5. Odyss. Contextu ratis temere properatæ navigationem aggredi. Ulpian. Dig. lib. 39. tit. 2. leg. 15. ante med. Domus juncta contextu ædificiorum. filo di case. ¶ Translate est complexio, continuatio, series. Cic. 5. de Fin. c. 28. Mirabilis est apud illos contextus rerum: respondent extrema primis, media utrisque, omnia omnibus. Id. in partition. c. 23. ad fin. In toto quasi contextu orationis hæc erunt illustranda maxime. Petron. in Satyr. c. 20. Contextus fabularum. Valer. Max. l. 3. c. 8. n. 7. exemplorum. Quintil. l. & cap. 1. (al. c. 2.) litterarum. h. e. series, & ordo, quo in alphabeto dispositæ sunt. Id. l. 9. c. 4. post med. Lenis & fluens contextus. h. e. compositio verborum. Tacit. 2. Hist. c. 8. Ceterorum casus in contextu operis dicemus. nel progresso dell' istoria. Quintil. l. 5. c. 13. circa med. Per partes dissolvitur, quod contextu nocet. Plin. l. 10. c. 42. extr. Lusciniæ assidue nova loquentes, longiore etiam contextu. h. e. continuatione verborum. Ulpian. Dig. lib. 32. leg. 73. Contextus testamenti. h. e. tota contextio. Id. lib. 28. tit. 1. leg. 21. extr. Uno contextu actionis testari oportet. h. e. nullum alienum actum testamento intermiscendo, ut Id. ibid. exponit. Senec. l. 6. quæst. natur. c. 29. ad fin. Hispanias a contextu Africæ mare eripuit.

CONTEXTUS, a, um, tessuto, intrecciato, συνυφής, συμπλεκής, intextus, connexus. Cic. 2. de nat. Deor. c. 63. Villis ovium confectis, atque contextis homines vestiuntur. Virg. 1. Æn. v. 112. Equus trabibus contextus acernis. Tibull. l. & el. 1. v. 71. Totus & argento contextus, totus & auro. h. e. indutus veste contexta auro, & argento. Al. leg. contectus. Valer. Flacc. l. 3. v. 90. contextis umbonibus urgent. h. e. scutis connexis. Tibull. l. 4. carm. 1. v. 22. contextis passim fluit ignibus æther. h. e. serie continuata ignium: vel æther constans perpetuis ignibus. ¶ Apud JCtos contextum est stamen, & subtegmen, quod in tela est, nondum detextum. Ita Ulpian. Dig. lib. 34. tit. 2. leg. 23. ¶ Translate Cic. 5. Tuscul. c. 33. ad fin. Perpetuæ & contextæ voluptates. h. e. non interruptæ, ut una aliam pariat. Quintil. l. 12. c. 1. Circuitus contexto nitore decurrentes. h. e. periodi apte æquabiliterque fluentes. Id. l. 9. c. 4. Oratio vincta atque contexta. & mox. Verba singula & contexta. Id. sub fin. cap. 9. lib. 12. Ita nec liber est impetus, nec cura contexta. h. e. cohærens, congruens, sibi constans.

CONTICEO, V. in fine vocis sequentis.

CONTICESCO, escis, ticui, n. 3. tacere, κατασιγάω, σιωπάω, idem quod taceo, loqui, aut strepere desino. Apud Plaut. in multis exemplarib. legitur conticisco, ut Bacch. 4. 6. extr. Sed conticiscam: nam audio aperiri fores. Cic. pro Marcell. c. 3. Neque ulla unquam ætas de tuis laudibus conticescet. Id. 3. Catil. c. 5. Conscientia convictus repente conticuit. Martial. l. 7. epigr. 79. tetricæ conticuere tubæ. Ovid. Metam. 5. v. 574. Conticuere undæ. h. e. murmuris desivere. Cic. post redit. in Sen. c. 7. Dum conticesceret illa lamentatio, & gemitus urbis. Liv. l. 25. c. 10. & lib. 2. c. 55. Conticescebat paulatim tumultus. ¶ Translate Cic. in Pison. c. 12. Cum obmutuisset Senatus, judicia conticuissent. h. e. cessassent. Id. de clar. Orat. c. 94. Hoc studium nostrum conticuit subito, & obmutuit. Ovid. 6. Fast. v. 348. vacuæ conticuere molæ. Liv. l. 2. c. 29. extr. Hic, quo nunc omnia ardent, conticescet furor. ¶ Lexicographi ponunt etiam Conticeo, sed non habent, quibus confirment, nisi exempla præteriti temporis. Nam quod quidam leg. apud Varron. l. 6. L. L. c. 4. extr. Conticinium puto a conticendo dictum; optimi libri habent conticescendo. In Gloss. veterib. habetur Conticeo, σιωπῶ, & Conticet, σιωπᾷ: Priscian. quoque l. 8. pag. 829. Putsch. conticeo agnoscit; sed hæc ad verbi usum firmandum non sunt satis.

CONTICINIUM, ii, pars illa noctis, quæ est inter gallicinium & diluculum, ut dictum est in Concubius. Glossæ: Conticinium, ὁ μεταξὺ ἀλεκτρυοφωνίας χρόνος. Est a conticescendo, ut putat Varr. l. 6. L. L. c. 4. extr. ¶ Sumitur etiam pro prima parte noctis, seu pro ipsa nocte concubia, ut ibidem observavimus. Qua ratione accipi videtur a Plauto Asin. 3. 3. 95. Redito buc conticinio. ¶ Apud Macrob. l. 1. Saturn. c. 3. pro conticinium quidam leg. ronticuum. quod sane non abhorret ab analogia.

CONTICISCO pro Conticesco legitur apud Arnob. post init. l. 5. Plaut. Bacch. 4. 6. 28. & Mil. 2. 4. 56.

CONTICUUM, V. Conticinium.

CONTIFICIUM, ii, (vel Contifigium, ut Casaubonus putat) ex Vopisco in Probo c. 19. affertnr, ut contum, seu venabulum significet, vel actum transfixionis ferarum. Verba Vopisci sunt: Addidit centum jubatos leones, qui omnes contificiis interempti sunt. Salmas. ex MS. Palatino legit posticis.

CONTIGER, a, um, κονταφόρος, contum gerens. Paulin. Nolan. carm. 20. Nat. 7. S. Fel. v. 188. Contigero similis juveni spectabat in altum. h. e. supina fronte erectum contum ferenti, ut solent θαυματοποιοί mira ludicra edentes. Huc pertinet illud Martial. l. 5. epigr.

pigr. 12. Quod nutantia fronte pertinaci Gestat pondera Maschlion superbus. Ubi Scriverius pro pertinaci malebat perticata.

CONTIGNATIO, onis, f. travatura, solajo, palco, piano, δόκωσις, ὄροφοι, ξύλωσις, tignorum, seu trabium series, & contextus ut in ædibus, quæ membra superiora domus sustinet, aut tectum. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 9. Turris contignatio. Liv. l. 21. c. 62. In tertiam contignationem sua sponte ascendisse. Hirt. de B. Alex. c. 1. Incendio tuta est Alexandria, quod sine contignatione sunt ædificia. Vitruv. l. 6. c. 5. Imponere contignationem, supra eam coaxationem, & pavimentum. Pallad. l. 1. tit. 9. Facere contignationem æqualem & solidam, ne gradus ambulantium tremor fabricæ titubantis excutiat.

CONTIGNATUS, a, um, adject. trabibus, seu tignis conjunctus. Vitruv. l. 1. c. 5. Itinera sint interioribus partibus turrium contignata. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 15. Quidquid est contignatum, cratibus consternitur.

CONTIGNO, as, avi, atum, a. 1. σανιδόω, tignis tectum jungo. Plin. l. 9. c. 3. In domibus fores maxillis balænarum facere, ossibus tecta contignare.

CONTIGNUM, frustum carnis cum septem costis demptum. Festus. Al. leg. Contiguum.

CONTIGUE, adverb. continuatamente, appresso, ἐχομένως, σχεδὸν, statim, & quasi contingendo. Martian. Capell. l. 9. post 3. carm. pag. 308. Eam contigue sequebatur.

CONTIGUUS, a, um contiguo, vicino, qui ita proximus est alteri, ut contingat; & generatim vicinus: ab obsoleto tago pro tango, συνεχής. Ovid. Metam. 4. v. 57. Pyramus, & Thisbe contiguas tenuere domos. Id. 3. de ar. am. v. 409. Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus, Contiguus poni, Scipio magne, tibi. Plin. l. 2. c. 9. Luna alias admota cælo, alias contigua montibus. Tacit. 2. Ann. c. 60. Syri, Armeniique, & contigui Cappadoces. confinanti. Virg. Æn. 10. v. 457. Hunc ubi contiguum missæ fore credidit hastæ. a tiro. & Ammian. l. 31. c. 14. (al. 40.) Periit hoc exitu Valens, quinquagesimo anno contiguus. h. e. tangens annum quinquagesimum.

CONTINCTUS, a, um, idem ac tinctus, tinto. Lucret. l. 2. v. 742. Ex ineunte ævo nullo contincta colore. Al. leg. contacta.

CONTINENS, entis, contenente, trattenente, συνέχων, qui continet. Gell. l. 13. c. 9. Libri, quos πανδέκτας inscripsit, tanquam omne doctrinarum genus continentes. Plin. l. 17. c. 14. Vinculum continens libertatem dehiscendi. Aurel. Vict. de Vir. Illustr. c. 77. Non continens lacrymas. ¶ Item qui contiguus est alteri, nulla alia re interposita, conjunctus, proximus, vicinus, contiguo, attaccato, vicino, unito, συνεχής. Cic. de Fato, c. penult. Proxima, & continens causa. Id. 2. de nat. Deor. c. 45. ad fin. Mari aer continens est. Id. 4. Acad. c. 33. Mare, quod nunc quia a sole collucet, albescit, dissimileque est proximo & continenti. al mar vicino, che gli è attaccato. Id. pro Cæcin. c. 4. Huic fundo continentia prædia, atque adjuncta mercatur. Id. 1. de nat. Deor. c. 11. Motus sensui junctus, & continens. Id. Fam. 15. ep. 2. Cappadociæ pars ea, quæ cum Cilicia continens est. che confina. Et l. 1. de Invent. c. 26. Partim sunt continentia cum ipso negotio, &c. Plin. l. 18. c. 25. Cherronesum, & continentia usque Atho. Cæs. l. 3. B. Gall. c. penult. Morini continentes silvas, ac paludes habebant: eo se contulerunt. ¶ Cum de aliqua insula sermo est, continens terra, & frequentius continens absolute, dicitur ea regio, quæ est illi proxima, & insula non est, ἤπειρος, terra ferma. Varr. apud Charis. l. 1. pag. 100. Putsch. In terra continenti. Cic. in Hortens. apud Non. c. 4. n. 102. In continentibus terris. Nepos in Themist. c. 3. Inter Eubœam, continentemque terram cum classiariis regis conflixit. Horat. l. 2. od. 18. v. 20. Marisque Bajis obstrepentis urges Submovere litora, Parum locuples continente ripa. Nepos in Milt. c. 7. Procul in continenti lucus, qui ex insula conspiciebatur, incensus est. Cæs. l. 5. B. Gall. c. 8. Labieno in continente relicto, ipse ad solis occasum naves solvit. (Adde cap. 31. & lib. 4. c. 28. & 36. & alibi sæpe.) Plin. l. 5. c. 31. sub fin. Insula a proxima continente abest VII. M. D. pass. ¶ Absolute Liv. l. 28. c. 12. Hispania prima a Romanis inita provinciarum, quæ quidem continentis sint. ¶ Continentia urbis sunt ædificia extra muros urbis posita, sed ipsis contigua. Terent. Dig. lib. ult. tit. penult. leg. 147. Qui in continentibus urbis nati sunt, Romæ nati intelliguntur. ne' sobborghi. Paul. Dig. lib. 33. tit. 9. leg. 4. a med. Urbes fere omnes muro tenus finiri, Romam continentibus. Adde Ulpian. lib. ult. tit. penult. leg. 173. & 199. Huc pertinet illud in vet. Tab. æn. apud Murator. pag. 582. ad fin. Quæ viæ in urbe Roma erunt intra ea loca, ubi continenti habitabitur. h. e. ubi continentia ædificia erunt. Alfen. Digest. lib. ult. tit. penult. leg. 87. Urbem esse Romam, qua muro cingeretur: Romam etiam qua continenti ædificia essent. Ita Torrentin. & Gothofr. at Holoand. in continenti. ¶ Continentia apud Rhetores, quæ sint, docet Cic. 1. de Invent. c. 26. Negotiis, inquit, quæ sunt attributa, partim sunt continentia cum ipso negotio, partim &c. Continentia cum ipso negotio sunt ea, quæ semper affixa esse videntur ad rem, neque ab ea possunt separari. ¶ Apud eosdem continens causæ (sive quod conjunctum maxime sit cum ipsa causa, sive quod in se causam totam contineat) τὸ συνέχον, est id, quod potissimum agitur in causa, quo sublato lis esse non potest. Ita Quintil. c. 11. l. 3. ubi plura hac de re. Cic. 1. de Invent. c. 14. vocat firmamentum, aitque esse firmissimam argumentationem defensoris, & aptissimam ad judicationem: & subdit ipse quoque exemplum. & in Topicis cap. penult. ea, inquit, continentia vocentur, quasi firmamenta defensionis: quibus sublatis, defensio nulla sit. In partitionib. quoque cap. 29. ad fin. clarius idem istud exponit. V. ¶ Est præterea continens non interruptus, continuatus, sine intermissione factus, continuato, continuo, non interrotto. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 63. Continens omnium dierum labor. Id. l. 5. B. Gall. c. 11. Continentia bella. & lib. 7. c. 28. Continens impetus. Liv. l. 37. c. 25. Continens incendium. & lib. 2. c. 29. Continens agmen. & lib. 5. c. 34. Continens memoria. Cels. l. 3. c. 5. ad fin. Febres continentes sine remissione. Auct. ad Herenn. l. 3. c. 12. ad fin. Continens vox. Liv. l. 22. c. 15. Quinque millia continenti cursu sequi aliquem. Cic. 3. de Orat. c. 57. Continenti spiritu dicere. collo stesso fiato. Id. 1. Tuscul. c. 8. Nihil te interpellabo: continentem orationem audire malo. Sisenna apud Gell. l. 12. c. 15. Una æstate in Asia & Græcia gesta litteris idcirco continentia mandavimus, ne, vellicatim, aut saltuatim scribendo, lectorum animos impediremus. Sueton. de Grammat. c. 2. Continens scriptura. h. e. non divisa in libros, aut capita. Id. in Calig. c. 19. Biduo continenti. due giorni continui. Liv. l. 23. c. 44. Imber continens per totam noctem. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 84. Exercitum eduxit, aciemque instruxit, primum suis locis; continentibus vero diebus, &c. i giorni seguenti. ¶ In, vel ex continenti (subaudi tempore) est nulla mora interposita, statim, confestim, συνεχῶς, incontinente, incontanente. Justin. l. 1. c. 9. Qui ex continenti, ne dato in pœnitentiam spatio, res narraretur, ad regiam pergunt. (Adde lib. 5. c. 3. & 5.) Ulpian. Dig. lib. 44. tit. 5. leg. 1. circa med. Si in continenti impositum quid sit liberto, &c. exceptioni locum fore; sed si post intervallum, habet dubitationem, &c. Adde lib. 48. tit. 5. leg. 23. ¶ Denique continens est, qui se continet a voluptatibus, ab avaritia, ab ira, a cædibus, &c. continente, temperante, sobrius, temperans, ἐγκρατής. Nepos in Attic. c. 13. Non intemperanter concupiscere, quod a plurimis videas, continentis debet duci. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 13. Ne continentior in vita hominum, quam in pecunia fuisse videatur. Cic. Parad. 1. c. 2. Continentissimi homines. h. e. parvo cultu, parceque viventes. Plin. l. 5. ep. 19. extr. Parcus, & continens.

CONTINENTER, continuatamente, di continuo, συνεχῶς, continuate, jugiter, non intermisse. Cic. 1. Acad. c. 8. Continenter labuntur, & fluunt omnia. Auct. ad Herenn. l. 3. c. 12. Uno spiritu continenter multa dicere, in extrema convenit oratione. Liv. l. 25. c. 7. In Albano monte biduum continenter lapidibus pluit. Cic. 1. de Invent. c. 26. Ante rem gestam quæ facta sunt, continenter usque ad ipsum negotium. Catull. carm. 37. in Contubernal. v. 6. continenter sedetis insulsi. ¶ Item temperate, continentemente, temperatamente. Cic. 1. Offic. c. 30. Vivere parce, continenter, severe, sobrie. Augustin. ep. 199. & lib. 6. Confess. c. 12. Continentissime vivere.

CONTINENTIA, æ, f. contenenza, il contenuto, συνοχή, significat ipsum actum continendi: sed sumitur pro ipso complexu rerum, quæ in aliquo continentur. Macrob. l. 2. in Somn. Scip. c. 12. Ut breviter a principio omnem operis continentiam revolvam. Sic Fulgentius inscripsit continentiam Virgilianam librum, quo complexus est per compendium quidquid in Virgilii operibus continetur. Adde Hieronym. in Joann. Hierosolym. sect. 7. ¶ Item vicinitas, conjunctio, vicinanza, contiguità. Macrob. l. 5. Saturn. c. 15. Neque in catalogo auxiliorum Turni, si velis situm locorum mente percurrere, invenies illum continentiam regionum secutum. cohærentiam regionum paulo ante dixerat. ¶ Item (quod magis est in usu Latino) abstinentia ab illicitis, ἐγκράτεια: nempe virtus illa, quæ est pars temperantiæ, per quam (ut Cic. 2. de Invent. c. 54. definit) cupiditas consilii gubernatione regitur. Id. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 2. Præclarum est, summo cum imperio fuisse in Asia triennium, sic ut nullum te signum, nullum vas, nulla vestis, nullum mancipium, nulla conditio pecuniæ ab summa integritate continentiaque deduxerit. probità, e illibatezza. Id. Verr. 6. c. 52. Conferte hujus libidines cum illius continentia. continenza. Id. 2. Offic. c. penult. Valetudo sustentatur continentia in victu omni atque cultu. temperanza. Curt. l. 3. c. 12. Si hac continentia animi ad ultimum vitæ perseverare potuisset. in questa moderazione. Hic continentia superbiæ, atque iræ opponitur. Sic lib. & cap. 6. Continentiam & moderationem in superbiam ac lasciviam vertit. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 52. Nec minus se in milite modestiam & continentiam, quam virtutem atque animi magnitudinem desiderare. rassegnata obbedienza. Nepos in Attic. c. 15. Neque servorum quemquam nisi domi natum domique factum, habuit: quod est signum non solum continentiæ, sed etiam diligentiæ. di frugalità, e misuratezza. ¶ Cic. 2. Offic. c. 22. abstinentiam, & continentiam conjungit: quæ quomodo differant, V. in Abstinentia. ¶ Alio sensu Sueton. in Claud. c. 32. Dicitur etiam meditatus edictum, quo veniam daret flatum crepitumque ventris in convivio emittendi, cum periclitatum quendam præ pudore ex continentia reperisset.

CONTINEO, es, inui, entum, a. 2. contenere, tener insieme, o fermo, ritenere, συνέχω, περιέχω, καταλαμβάνω, simul teneo, complector, retineo. Cic. de nat. Deor. l. 2. c. 22. Mundus omnia complexu suo coercet & continet. & cap. 54. sub fin. Alvus continet, quod recipit, ut mutari & concoqui possit. & cap. 9. Omnia quæ aluntur, continent in se vim caloris. Curt. l. 4. c. 11. Expeditius manus nostræ rapiunt, quam continent. Plin. l. 17. c. 22. a med. Continere aliquid vinculo. & cap. 11. Testæ continent humorem, & transmittunt. Cels. l. 5. c. 26. sect. 23. Sutura si nimis rara est, non continet. ¶ Contineri aliquando est continentem esse, conjungi. Cic. Verr. 6. c. 52. extr. Pars oppidi mari disjuncta angusto, ponte rursus adjungitur & continetur. ¶ Item cingi, includi, esser attorniato, cinto. Cæs. l. 3. B. Gall. c. 1. extr. Vicus altissimis montibus undique continetur. & lib. 4. c. 23. Montibus angustis mare continetur. Sueton. in Aug. c. 19. Ex insulis, quibus contineban-

bantur, filiam & nepotem capere ad exercitus destinaverant. ¶ Item componi, constare, consistere. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 23.* Dii non continentur venis, & nervis, & ossibus. *Id. pro Marcell. c. 9.* Vita corpore & spiritu continetur. *Id. 1. de Divin. c. 14.* Artes, quæ conjectura continentur. *Id. pro Marcell. c. 7.* Quis est tam rudis, qui non intelligat, tua salute contineri suam? *Id. 2. de Fin. c. 15.* Honestas tota his quatuor virtutibus continetur. *Est qui legit* ex his quatuor. ¶ Translate *Cic. 2. Offic. c. penult.* Nulla res vehementius rempubl. continet, quam fides. *mantiene, fa sussistere. Id. post redit. ad Quirit. c. 1.* Continere odium jamdiu conceptum in omnes bonos. *mantenere, covare. Id. 3. de nat. Deor. c. 38.* Continere dolorem conceptum a se ipso. *Id. 1. de Orat. c. 21.* Omnes omnium rerum fontes animo ac memoria continere. *sapere, e ricordarsi. Id. pro Arch. c. 1. extr.* Omnes artes, quæ ad humanitatem pertinent, quasi cognatione quadam inter se continentur. *sono unite insieme. Liv. l. 28. c. 2. extr.* Continere exercitum. *tener l' esercito unito, o in piedi.* ¶ Præterea sæpissime ponitur pro coercere, cohibere, frenare, *trattenere, tenere. Cic. Phil. 3. c. 3.* Continere belluas septis. *Phædr. l. 3. fab. 6. v. 7.* ora frenis. *Colum. l. 7. c. 10.* pecudem sub tecto. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 66.* copias in castris. & *lib. 3. c. 45.* Quam angustissime continere hostem. *Cels. l. 7. c. 26.* Continere aliquem in jejunio. *Liv. l. 27. c. 15. a med.* milites silentio. *Cels. in præfat. post med.* corpus, si profluvio laborat. *fermare. Sueton. in Galb. c. 6.* manus pænulis. *tener sotto. Cic. 1. Catil. c. 8. extr.* manus & tela civium ab aliquo. *Id. pro Rabir. perduell. c. 6.* vocem. *h. e.* cessare a clamore. *Id. 4. de Fin. c. 25.* risum. *Virg. 3. Æn. v. 598.* gradum. *fermare il passo. Plin. l. 3. ep. 11.* oculos animumque. *Id. l. 1. ep. 8. & Cic. Attic. 13. ep. 21.* librum. *h. e.* non edere, *supprimere. Phædr. l. 4. fab. 17. v. 32.* ventrem. *tenere stretto. Plin. l. 31. c. 3. & lib. 9. c. 8.* spiritum. *tener il fiato. Cic. 1. de Orat. c. 61. de Demosth.* Tantum continenda anima in dicendo est assecutus, ut una continuatione verborum, &c. *col sostentar il fiato, e mantener la voce. Plin. l. 24. c. 8. & lib. 28. c. 11.* Continere capillos fluentes. *h. e.* facere, ne defluant. ¶ Translate *Cic. Q. Fr. l. & ep. 1. c. 11.* Continere omnes cupiditates. *raffrenare.* & *cap. 13.* linguam. *Id. 1. Agrar. c. 6.* modeste insolentiam suam. *Id. 1. Acad. c. ult.* Ab omni lapsu continere temeritatem. *Id. 4. Tuscul. c. 9.* Regere, & continere appetitiones animi. *Brut. & Cass. ad Anton. Fam. 11. ep. 3.* iracundiam. *Cic. 2. de Orat. c. 55.* dicta in aliquem. *Liv. l. 28. c. 2.* animos sociorum in fide. *Cæs. l. 3. B. Gall. c. 11. & lib. 5. c. 3.* aliquem in officio. *tenerlo in dovere.* Et absolute eod. sensu. *Cic. Q. Fr. l. & ep. 1. c. 2.* Quid est negotii, continere eos, quibus præsis, si te ipse contineas? ¶ Continere se, *contenersi. Cic. Parad. 3. c. 1.* Continere se in libidine aliqua. *Id. 4. Acad. c. 32.* ab assentiendo. *Id. 7. Verr. c. 29.* a supplicio alicujus. *Id. 2. de Fin. c. 19.* ab exemplis. *h. e.* abstinere ab exemplis afferendis. *Id. de clar. Orat. c. ult.* Continere se in suis perennibus studiis. *trattenersi. Terent. Phorm. 2. 3. 17.* Continere se ruri. *starsene. Id. Eun. 5. 2. 20.* Vix me contineo, quin involem in capillum, monstrum. *non so chi mi tenga, che non* &c. *Plaut. Rud. 4. 4. 128.* Contineri, quin complectar, non queo. *non posso trattenermi da*, &c. *Petron. in Satyr. c. 11.* Nec se solum intra verba continuit, sed lorum de pera solvit, &c. ¶ Pro custodire, servare, *Cic. in Vatin. c. 5.* Non custodem ad continendas, sed portitorem ad partiendas merces missum putares. *Terent. Eun. 1. 2. 23.* Quæ vera audivi, taceo, & contineo optime. *le tengo dentro di me. Plin. l. 21. c. 7.* Arida continent odorem diutius. ¶ Et pro simplici tenere, *Cæs. l. 2. B. Civ. c. 83.* Gades se conferre, naves frumentumque omne ibi continere. *Plin. l. 31. c. 9.* Continere sub lingua salem, donec liquescat. ¶ Pro morari, detinere, impedire. *Plaut. Amph. 2. 2. 58.* An te auspicium commoratum est? an tempestas continet? *Virg. 1. Georg. v. 259.* Frigidus agricolam si quando continet imber. ¶ Pro occupare, tenere, *Cæs. l. 1. B. Gall. c. 38.* Reliquum spatium mons continet. ¶ Pro habere, complecti, *Plin. l. 9. ep. 28.* Tertia epistola continebat, esse tibi redditam orationem pro Clario. *Cic. Attic. l. 14. ep. 22. extr.* Me idus Mart. non tam consolantur, quam antea. magnum enim mendum continent. *Phædr. l. 4. fab. 10. v. 14.* Hoc argumentum continet res utiles. *Plin. l. 22. c. 25. circa med.* Panis innumeras pæne continet medicinas. *Ulpian. Dig. lib. 7. tit. 9. leg. 3.* Omnes casus continentur huic stipulationi. *pro* hac stipulatione. Ita *Torrentin.* & *Gothofr.* Sic *leg. 5.* Huic stipulationi, dolum malum abesse, abfuturumque esse, continetur. *Haloand.* utrobique mutavit. ¶ Pertinet etiam ad magistros, qui *continere* dicuntur discipulos, dum eos in aliqua exercitatione detinent. *Cic. Fam. 7. ep. 19.* Exercitatione consequere: in qua quidem nos te continebimus, si, &c. *Petron. in Satyr. c. 2.* Nondum juvenes declamationibus continebantur, cum, &c. *Gell. l. 19. c. 1.* Satis attente discipulos juvenes continens. ¶ Elegantér *continere aliquid* dicitur id, quod præcipuum est, & caput ejus rei. *Cic. l. & cap. 1. de nat. Deor.* De figuris deorum, de locis, atque sedibus multa dicuntur: quod vero maxime rem causamque continet, &c. *Id. 4. Tuscul. c. 31.* Mihi quidem in tota ratione ea, quæ pertinet ad animi perturbationem, una res videtur causam continere, eas esse in nostra potestate. Adde *1. de Divin. c. 51. l. 1. de Fin. c. 4. & l. 4. c. 6.* ¶ Particip. *contenturus* (ne quis de supino dubitet) est *Lucilii* apud *Non. c. 2. n. 149.*

CONTINGO, is, inxi, inctum, a. 3. *tingere*, idem quod tingo, συγχρώζω. *Lucret. l. 2. v. 754.* Proinde colore cave contingas semina rerum. ¶ Translate *Id. l. 1. v. 932.* Museo contingens cuncta lepore. ¶ Si quis hæc ad sequens verbum transferenda putet, non valde pugnabimus.

CONTINGO, ingis, tigi, tactum, a. 3. *toccare*, ἅπτομαι, idem quod tango, sed plenius: a *con*, & *tango*. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 47. sub fin.* Aliorum ea est humilitas, ut cibum terrestrem rostris facile contingant. *Virg. Ecl. 8. v. 40.* Jam fragiles poteram a terra contingere ramos. *Id. 2. Æn. v. 239.* funemque manu contingere gaudent. *Cic. 2. de Divin. c. 43.* Quanta humilitate luna feratur terram pæne contingens. *Liv. l. 1. c. 56. extr.* Contingere terram osculo. *Virg. 5. Æn. v. 509.* Avem contingere ferro. *colpire. Id. ibid. v. 18.* Contingere Italiam. *arrivare, metter piede. Lucret. l. 1. v. 564.* Contingere florem ævi. *h. e.* ad florem ævi pervenire. *Horat. in ar. poet. v. 412.* optatam cursu contingere metam. *Ovid. de remed. amor. extr.* fessæ date serta carinæ: Contigimus portum. *Id. 14. Metam. v. 606.* ambrosia cum dulci nectare mixta Contigit os, fecitque deum. *unse.* Sic *lib. 2. v. 123.* Pater ora sui sacro medicamine nati Contigit. *Lucret. l. 4. v. 13.* oras pocula circum contingere melle. *h. e.* leviter aspergere. *Virg. 3. Georg. v. 403.* Contingere sale. *insalare. Lucret. l. 4. v. 409.* Sol contingens suo comminus igni. *h. e.* illustrans, calefaciens. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. ult.* Contingi lumine. ¶ *Contingere manum alicujus* est fere signum gratulationis, aut venerationis. *Liv. l. 28. c. 9.* Contingere pro se quisque dexteras victrices consulum cupientes. *Vellej. l. 2. c. 104. ad fin.* Salutationis nova quædam exsultatio, & contingendi manum cupiditas. Adde *cap. 107.* ¶ *Contingere* etiam dicuntur, quæ vicina, & contigua sunt. *Cic. 2. de nat. Deor. c. 47.* Vites a caulibus & brassicis refugere dicuntur, nec eos ulla ex parte contingere. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 23.* Neque inter se trabes contingant. *si tocchino.* pro *contingantur.* & *lib. 1. c. 38. sub fin.* Radices montis ex utraque parte ripæ fluminis contingunt. *Id. ibid. l. & cap. 7.* Helvii fines Arvernorum contingunt. *confinano. Id. l. 1. B. Civ. c. 21.* Milites disponit perpetuis vigiliis, stationibusque, ut contingant inter se. *si diano mano.* ¶ Translate *Cic. pro leg. Manil. c. 1.* Cum per ætatem hujus auctoritatem loci contingere non auderem. *h. e.* venire in hunc locum plenum auctoritatis. *Id. 1. Tuscul. c. 19.* Cum animus naturam sui similem contigit. *Valer. Flacc. l. 7. v. 173.* Contingere cura animum alicujus. *h. e.* afficere. *Liv. l. 10. c. 28.* Contacturum funeribus diris signa, tela, arma hostium. *Tacit. 4. Annal. c. 68.* Contingere aliquem modico usu. *aver qualche pratica, o conoscenza, o amicizia. Ovid. l. 1. Metam. v. 211.* Contigerat nostras infamia temporis aures. *Ulpian. Dig. lib. 48. tit. 19. leg. 5.* Pœnæ, quæ existimationem contingunt. *toccano la riputazione. Juvenal. sat. 14. v. 184.* Contingunt me fastidia. *h. e.* fastidio. *Liv. l. 40. c. 14. ad fin.* Meam causam, quæ nihil eo facto contingitur, ne miscueris. *non ha che fare. Ulpian. Dig. lib. 48. tit. 20. leg. ult.* Quos nulla culpa contingit. *non ne anno colpa. Marcell. lib. 29. tit. 5. leg. 16.* Pars pretii alicui contingens. *che tocca. Ulpian. lib. 25. tit. 4. leg. 1. sub fin.* Quos proxima spes successionis contingit. *Id. Dig. lib. 11. tit. 4. leg. 1.* Contingi crimine. *h. e.* socium esse criminis. ¶ Pertinet aliquando ad propinquitatem affinitatis, aut cognationis. *Liv. l. 24. c. 22. ad fin.* Quicumque aut propinquitate, aut affinitate, aut aliquibus ministeriis regiam contigissent. *Sueton. in Aug. c. 4.* Arctissimo gradu aliquem contingere. *Id. in Ner. c. 32.* Contingere aliquam familiam. *Horat. l. 2. sat. 6. v. 52.* Deos quoniam propius contingis. *h. e.* propior es principibus viris per amicitiam. ¶ Significat etiam provenire, nasci, venire. *Plin. l. 19. c. 5.* Columella suum tradit commentum, ut toto anno melopepones contingant. *Id. l. 19. c. 8.* Post cymam ex eadem brassica contingunt æstivi cauliculi. *Id. l. 13. c. 24.* Apes nunquam defore, cytisi pabulo contingente, promittunt. *Id. l. 14. c. 20.* Ut odor vino contingat. *Id. l. 32. c. 4. ad fin.* Contingunt ex testudine quoque aliqua auxilia. ¶ Item sæpius evenire, accidere, *accadere, toccare*: & impersonalium more effertur. Dicitur autem fere de iis, quæ vel insperato, & casu, sed ex voto eveniunt. *Cic. 2. de Orat. c. 4.* Magis adeo id facilitate, quam alia culpa mea contigit. *è accaduto.* & *lib. 1. c. 35. sub fin.* Quoniam tantum habemus otii, quantum jamdiu nobis non contingit. *da gran tempo non ci tocca.* & *de clar. Orat. c. 84.* Volo, hoc oratori contingat, ut cum auditum sit, eum esse dicturum, locus occupetur, compleatur tribunal, &c. *Vellej. l. 2. c. 124.* Mihi fratrique meo candidatis contigit, prætoribus destinari. *Horat. l. 1. ep. 4. v. 11.* cui Gratia, fama, valetudo contingat abunde. *Terent. Andr. 4. 2. 13.* Hanc mihi expetivi: contigit. *Ovid. 4. ex Pont. ep. 7. v. 16.* Contigit ex merito qui tibi nuper honos. ¶ Item prospere succedere. *Nepos in Thrasyb. c. 8.* Huic contigit, ut patriam ex servitute in libertatem vindicaret. *Cic. 2. Offic. c. 12.* Cum id minus contingeret, leges sunt inventæ. *Justin. l. 5. c. 9. sub fin.* Thrasybulum corrumpere conantur, quod cum non contigisset, &c. ¶ Cum accusativo pro dativo, *Plin. l. 18. c. 11.* Quæ palma frugum indubitata Italiam contingit. *Vellej. l. & cap. 1.* Sortiti sunt, uter patria decederet: sors Tyrrhenum contigit. ¶ Si mihi vita contigerit, *se Dio mi darà vita, se avrò vita. Planc. ad Cicer. Fam. 10. ep. 24.* ¶ *Si quid alicui contingit*, *h. e.* si quid mali accidit, *se gli accade qualche disgrazia*, *Ulpian. Dig. lib. 28. tit. 3. leg. 6. ante med.* ¶ *Scævola Dig. lib. 34. tit. 4. leg. 30. sub fin.* Si quid humanitus ei contigerit. *h. e.* si morietur. V. dicta in *Accido*: ubi etiam diximus de discrimine inter *accido*, & *contingo*.

CONTINUANTER, &
CONTINUATE, &
CONTINUATIM, *continuatamente*, sine intermissione, συνεχῶς. *Augustin. l. 1. Retract. c. 24.* Epistolam exposui non carptim, sed continuanter, & totam. *Fest.* in *Striga*: Strigæ appellabantur ordines rerum inter se continuate collocatarum. *Cornel. Fronto de different. verb. pag. 2195. Putsch.* Continue facimus assidue: continuate, sine inter-

intermissione. *Augustin. ep.* 112. c. 20. Quæ continuatim Apostolus posuit.

CONTINUATIO, onis, f. *continuazione*, συνέχεια, διήρκεια, actus continuandi, consecutio non interrupta, perpetuitas. *Liv. l.* 41. *c.* 15. Interrumpi tenorem rerum, in quibus peragendis continuatio ipsa efficacissima esset, minime convenire. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 4. *extr.* Admirabilis continuatio seriesque rerum. *Id.* 1. *Acad. c.* 7. *extr.* Immutabilis continuatio ordinis sempiterni. *Cæs. extr. l.* 3. *B. Gall.* Continuatio imbrium. *Flor. l.* 4. *c.* 2. *ad fin.* Continuatio prosperorum. *Senec. de consol. ad Marc. c.* 18. *a med.* Vinculum terrarum oceanus continuationem gentium triplici sinu scindens. *h. e.* terram, quæ ubique a gentibus habitatur, trifariam dividens. *Id. l.* 3. *quæst. nat. continuationem corporum* ita definit, *c.* 2. Continuatio est partium inter se non intermissa conjunctio. ¶ Etiam periodus, in qua est comprehensa series, & sententia continuata, hoc nomine appellatur. *Cic. in Orat. c.* 61. Circuitus ille verborum, quem Græci περίοδον, nos tum ambitum, tum comprehensionem, aut continuationem dicimus. & *lib.* 3. *de Orat. c.* 13. Non nimis longa continuatione verborum dicere. Adde *lib.* 1. *c.* 61. ¶ Est etiam exornatio quædam oratoria, scilicet densa & continens frequentatio verborum, cum absolutione sententiarum. Ea utemur commodissime in sententia, in contrario, in conclusione. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 19. ¶ Item genus pronuntiationis, quo cum clamore verba plura festinanter enuntiantur, & pertinet ad contentionem vocis, ut in *Contentio* dictum est. *Id. l.* 3. *c.* 13. Huic similis est illa, quæ definitur a *Diomed. l.* 2. *pag.* 431. *Putsch.* Continuatio est rerum contexta dictio, ut *Scythiam, septemque triones.* Verum hæc potius pertinet ad locutionem Grammaticam.

CONTINUATUS, a, um, *continuato*, non interruptus, continenter factus. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 10. *extr.* Continuata motio, & perennis. *Cels. l. & cap.* 6. *n.* 14. Continuati fletus. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 11. Iter continuatum & nocte & die. *Liv. l.* 1. *c.* 46. *extr.* Prope continuata funera. *h. e.* unum pæne statim post aliud. *Curt. l.* 7. *c.* 11. Fatigatione continuati laboris affectus. ¶ Item contigue positus. *Cic. in Vatin. c.* 9. Fecisti ante Rostra pontem continuatis tribunalibus. *Id.* 2. *Agrar. c.* 26. Ager latissime continuatus. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 45. Aer mari continuatus & junctus. *Id.* 1. *Acad. c.* 7. *a med.* Natura cohærens & continuata cum suis partibus. *Curt. l.* 5. *c.* 4. Ita ut procul visentibus continuata videantur montibus nemora. *Varr.* 2. *R. R. c.* 9. Tauros solere diversos assistere clunibus continuatis, & cornibus facile propulsare lupos. *Ovid.* 2. *Fast. v.* 243. Continuata loco tria sidera. ¶ *Continuata verba* sunt composita, seu continuata serie in oratione disposita. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 37. Est quidam ornatus orationis, qui ex singulis verbis est, alius, qui ex continuatis conjunctisque constat. ¶ *Continuatissimus* est *Sidonii l.* 8. *ep.* 3.

CONTINUE, *continuamente*, συνεχῶς, sine intermissione. *Varr. l.* 4. *de L. L. c.* 5. Inter stillicidia & flumina hoc interest, quod stillicidium, eo quod stillatim cadat, flumen quod continue.

CONTINUITAS, atis, f. *continuazione*, continuatio. *Varr. sub fin. l.* 6. *de L. L.* Protinam a protinus, continuitatem significans. *Plin. l.* 8. *c.* 30. *de Hyæna.* Collum & juba continuitate spinæ porrigitur: flectique, nisi circumactu totius corporis, nequit.

CONTINUO, adverb. *tosto, immediatamente*, statim, illico, nulla mora interposita, παραχρῆμα. *Cic. pro Rosc. Com. c.* 6. Ignis in aquam conjectus continuo restinguitur. *Id.* 4. *Acad. c.* 1. Deinde absens factus ædilis, continuo prætor. *Id.* 9. *Attic. ep.* 15. Quidquid egero, continuo scies. *Terent. Andr.* 3. 2. 24. Si quid narrare occepi, continuo tibi dari verba censes. *Id. Heaut.* 5. 3. 15. Aderit continuo, hoc ubi ex te audierit. *Cic.* 6. *Verr. c.* 22. Continuo ut vidit, non dubitavit e mensa tollere. *h. e.* statim ac, *tosto che. Id.* 1. *de Orat. c.* 26. *ad fin.* Continuo consilium dimisit, simul ac me fractum vidit. ¶ *Non continuo. Cic.* 2. *de Orat. c.* 48. Non continuo, si quis motus populi factus esset, id C. Norbano in fraude capitali esse ponendum. *non per questo doversi subito*, &c. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 33. *ad fin.* Non continuo, si me in gregem sicariorum contuli, sum sicarius. ¶ Item jugiter, perpetuum, æternum, ut *Servius* exponit in illo *Virg.* 1. *Georg. v.* 60. Continuo has leges, æternaque fœdera certis Imposuit natura locis. & *lib.* 3. *v.* 486. Continuoque greges villis lege mollibus albos.

CONTINUO, as, avi, atum, a. 1. *continuare, proseguire continuatamente*, παρατείνω, ἐνδελεχίζω, continenter ago, sine intermissione aliquid dico, aut facio. *Liv. l.* 24. *c.* 9. Continuare consulatum. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 36. *ad fin.* Die ac nocte continuato itinere, ad eum pervenit. *Sueton. in Ner. c.* 1. Prænomina modo continuantes per ternas personas, modo alternantes per singulas. *ora dando il medesimo prenome susseguentemente a tre, ora*, &c. *Plin. l.* 14. *c. ult.* Biduo duabusque noctibus continuare perpotationem. *Id. l.* 20. *c.* 5. Nemo tres siseres edendo continuaret. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 5. Diem noctemque sedilibus continuare. *continuare sedendo. Id. Ann.* 13. *c.* 9. Solitam prioribus reverentiam in populum R. continuare. *Id. Ann.* 14. *c.* 20. Theatro dies totos continuare. *starsene continuamente. Liv. l.* 38. *c.* 33. Philopœmeni continuatur magistratus. *si prolunga. Vellei. c.* 2. *c.* 91. Continuare præturam alicui. *h. e.* statim post ædilitatem prætorem facere. *Auct. Paneg. ad Constantin. c.* 15. *extr.* Continuare victorias. *Petron. in Satyr. c.* 89. *extr. in carm.* Hic graves alius mero Obtruncat, & continuat in mortem ultimam Somnos. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 47. Hi tres heroi pedes in principia continuandorum verborum satis decore cadunt. ¶ Neutrorum more *Cels. l.* 2. *c.* 4. Febres, quæ sic continuent, ut, &c. & *lib.* 3. *c.* 3. *a med.* Febres ita, ut cœpere, continuant. ¶ Et passive eod. sensu. *Id. l.* 3. *c.* 5. Si continuatur febris, neque levior unquam fit. *Justin. l.* 2. *& cap.* 2. Profecto non tantum bellorum per omnia secula terris omnibus continuaretur. ¶ *Continuari alicui* est proxime hærere, continenter sequi, *attaccarsi, seguire immediatamente. Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 20. Atomi cohærescunt inter se, & aliæ alias apprehendentes continuantur. *Liv. l.* 2. *c.* 54. Paci externæ confestim continuatur discordia domi. *Ovid.* 1. *ex Pont. ep.* 2. *v.* 26. hiemi continuatur hiems. *Tacit. de Germ. c.* 45. *sub fin.* Suionibus Sitonum gentes continuantur. *confinano.* ¶ Cum accusativo *Apul. sub fin. l.* 1. *Metam.* Inde me egredientem continuatur Pytheas condiscipulus meus. *si accompagna meco*: contiguus & comes fit mihi in via. & *lib.* 11. Incontanter dimotis turbulis continuare pompam. *metetti in processione cogli altri.* Hic loquendi modus a Veteribus quoque usurpatus fuit. *Sisenna* apud *Non. c.* 2. *n.* 191. Marius ostio Liris evehitur, adque Ænariam suos continuatur. *h. e.* suos adsequitur, & cum iis conjungitur. ¶ Est etiam *continuare* contiguum facere, cum aliam alii rei connectimus & conjungimus. *Ovid.* 1. *de ar. am. v.* 496. Continuare latus lateri. *sedere a fianco. Liv. l.* 1. *c.* 44. Continuare ædificia mœnibus. *Id. l.* 34. *c.* 4. & *Cic.* 3. *Agrar. c. ult.* Ingens cupiditas agros continuandi. *di dilatare le possessioni. Horat. l.* 3. *od.* 16. *v.* 41. si Mygdoniis regnum Alyattei campis continuem. *Tacit. Ann.* 15. *c.* 9. Continuare pontem. *connettere, e gettare il ponte. Ovid.* 1. *de ar. am. v.* 406. calendæ, quas Venerem Marti continuasse juvat. *h. e.* cal. April. *Pacat. in Paneg. ad Theodos. c.* 39. Exercitus spatio lucis unius Illyrico continuavit Aquilejam. *h. e.* eodem die continenter ex Illyrico Aquilejam pervenit: & quodammodo eas regiones itinere unius diei conjunxit. *Senec.* 2. *de Ira, c. ult.* Multi continuaverunt iræ furorem. *h. e.* statim post iram in furorem inciderunt. ¶ Supplet aliquando alia verba. *Ovid.* 14. *Metam. v.* 239. saxa trabesque continuant. *h. e.* jacere pergunt. *Horat. l.* 2. *sat.* 6. *v.* 107. cursitat hospes, Continuatque dapes. *h. e.* continue infert mensæ. *Stat.* 9. *Theb. v.* 290. segnem Nomium, fortemque Mimanta, Thisbæumque Lichan, Anthedoniumque Lycetum Continuat ferro. *h. e.* unum statim post alium obtruncat. (Adde *lib.* 12. *v.* 745.) *Id.* 1. *Theb. v.* 451. inde orsus in ordine Tydeus Continuat. *segue a dire.*

CONTINUUS, a, um, *continuo*, συνεχής, qui sine intermissione est, continens, perpetuus, perennis: a *con*, & *teneo*. *Plaut. Mil.* 3. 1. 147. Triduum continuum. *Cic. Verr.* 7. *c.* 36. Tot dies continuos quid egisti? *Id. pro leg. Manil. c.* 18. Aliquot annos continuos populus R. magna parte imperii caruit. *Id.* 3. *de Orat. c.* 48. Recte genus hoc numerorum, dummodo ne continuum sit, in orationis laude ponetur. *Lepid. ad Cicer. Fam.* 10. *ep.* 34. Continuis itineribus ad Forum Vocontium veni. *Propert. l.* 1. *el.* 20. *v.* 1. Hoc pro continuo te, Galle, monemus amore. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 14. Continua incommoda. *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 7. *v.* 41. continuo Fortunæ vulneror ictu. & *lib.* 1. *ep.* 4. *v.* 8. Continuus labor. *Id.* 3. *de ar. am. v.* 82. continua messe senescit ager. *h. e.* ager qui nunquam intermittit segetem ferre. *Id. extr.* 5. *Fast.* Continua dies. *giorno intero.* Sic *lib.* 6. *v.* 720. Continua nocte. *tutta la notte. Plin. l.* 7. *c.* 41. Continua series. & *ibid.* Tres continui principes Senatus. *un dopo l'altro. Id. l.* 36. *c.* 26. Continuis fornacibus, ut æs, liquatur. *h. e.* ut non transferatur ex una in aliam fornacem, sed in eadem continue ardenti coquatur. *Id. l.* 30. *c.* 1. Successiones continuæ. *non interrotte. Id. l.* 24. *c.* 11. Naturam continuis his voluminibus tractamus. *in tutti questi libri, senza parlar d'altro. Id. l.* 10. *c.* 29. *de cantu lusciniæ.* Nunc continuo spiritu trahitur in longum. *con fiato continuato.* ¶ *Continuus alicujus*, qui cum eo assidue vivit. *Tacit.* 6. *Ann. c.* 26. Coccejus Nerva continuus Principis. ¶ Pro continenti, contiguo, nihil habenti interjectum. *Senec. l.* 2. *quæst. nat. c.* 6. Aer continuus terræ est. *Horat. l.* 1. *ep.* 16. *v.* 5. & *Plin. l.* 6. *c.* 30. Continui montes. *una catena di monti. Id. l.* 6. *c.* 26. *ad fin.* Fluit continuo alveo Euphrates, priusquam distrahatur ad rigua. *con l'acque unite in un sol alveo. Id. l.* 7. *c.* 16. Aliqui vice dentium, continuo osse gignuntur. *Ovid. Metam.* 14. *v.* 289. Leucada continua veteres habuere coloni: Nunc freta circumeunt. *attaccata al continente. Justin. init. l.* 16. Post Cassandri, & filii ejus continuas mortes. *seguite l'una dopo l'altra.* Sic *Plin. in Paneg. c.* 68. Continui consulatus. ¶ Continuus serpens super fluvios geminæ jacet aggere ripæ. *Stat. l.* 5. *Theb. v.* 516. *h. e.* qui utramque ripam, capite hinc, inde cauda incumbens, continet, insidetque. ¶ *Continuus* aliquando dicitur, qui aliquid continue facit. *Stat.* 9. *Theb. v.* 429. *de Ismeno fluvio.* Aspice quas fluvio cædes, quæ funera portem Continuus, telis, altoque adopertus acervo. ¶ Differunt *continuus*, & *contiguus*, si stricte accipias, quod continua sunt, quæ communi termino continentur; contigua, quæ terminum habent proprium, sed inter ea nihil est intermedium. Verum hæc Latini Scriptores raro servant.

CONTIRO, onis, m. simul tiro, ut *commilito*, simul miles. Inscript. apud *Reines. class.* 8. *n.* 19. & quidem notæ satis bonæ: & apud *Murator. pag.* 805. *n.* 4.

CONTOGATUS, a, um. *Ammian. l.* 29. *c.* 2. (*al.* 16.) Festus quidam in nexum germanitatis a Maximino dilectus, ut sodalis & contogatus. *h. e.* togatus, seu advocatus in eodem foro, ut *Vales.* exponit.

CONTOLLO, is, semel legitur apud *Plaut. Aulul. a.* 5. *v.* 6. Contollam gradum. *h. e.* conferam. *Non. cap.* 2. *n.* 100. exponit, *contra tollam*: sed idem est cum *conferam*.

CONTŎNAT, abat, nuit, n. impers. 1. idem quod tonat, aut valde tonat. *Plaut.* [*Amph.* 5. 1. 42. Ibi continuo contonat sonitu maximo.

CONTOR, aris, dep. 1. *scandagliare, investigare*, πυνθάνομαι, est conto explorare: & translate inquirere in genere. *Cic. Attic. l.* 11. *ep.* 10.

10. Cumque ex eo de me contaretur. Alii leg. *percontaretur*. *Grævius* priorem lectionem retinet. *Non. cap.* 4. *n.* 55. docet, *contari* significare etiam dubitare, & manere, & differre, allatis exemplis *Ciceronis*, & *Virg.* in quibus vulgo legitur *cunctari*. Ex quo colligimus, etiam *contor* pro *cunctor* dictum fuiſſe: quod & *Donat. ad Terent. Hecyr.* 1. 2. 2. de *percontor* loquens, teſtatur.

CONTORQUEO, es, orſi, ortum, a. 2. *torcere*, *piegare*, *girare*, κα-τυλίω, idem quod torqueo, magna vi flecto, circumago. *Cic.* 1. *de Divin. c.* 53. Animal omne membra, quocumque vult, flectit, contorquet. *Id. in Arat.* 2. *de nat. Deor. c.* 44. Brumali flectens contorquet tempore currum. *Id. ibid. c.* 21. Non eſt ætheris ea natura, ut vi ſua ſtella complexa contorqueat. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 455. Celſaque ſemiferum contorquens ſrena luporum. *Lucret. l.* 4. *v.* 902. Contorquere gubernaclum quolibet. *Virg. l.* 4. *v.* 562. Contorſit lævas proram Palinurus ad undas. ¶ Item magna vi atque impetu volvere, convolvere, miſcere. *Id.* 1. *Georg. v.* 481. Proluit inſano contorquens vortice ſilvas Fluviorum rex Eridanus. *Lucan. l.* 4. *v.* 102. ſubitiſque frementes Vorticibus contorſit aquas. *Sil. l.* 3. *v.* 50. Nereus imo freta contorquet Neptunia fundo. ¶ Item jaculari, cum impetu projicere, *lanciare*: quia cum jacimus aliquid, vel brachium, vel arcus torquetur. *Virg.* 7. *Æn. v.* 165. lenta lacertis Spicula contorquent. *Id.* 2. *Æn. v.* 51. haſtam In latus, inque feri curvam compagibus alvum Contorſit. ¶ Translate *Cic.* 2. *de Orat. c.* 17. *ad fin.* Auditor, tamquam machinatione aliqua, tum ad triſtitiam, tum ad lætitiam eſt contorquendus. *Id.* 2. *de Divin. c.* 51. Deinde contorquent, & ita concludunt: Non igitur, &c. *h. e.* ita vibrant concluſionem, vel ut placet *Turnebo l.* 5. *Adverſar. cap.* 19. connexum, quod recta ferri debebat, torquent per particulas obliquas. *Id.* 3. *Tuſcul. c.* 26. At quam rhetorice? quam copioſe? quas ſententias colligit? quæ verba contorquet? *h. e.* profundit, jacit. *Plin. l.* 5. *ep.* 20. Tam longas, tamque rigidas periodos uno ſpiritu, quaſi torrente, contorquent.

CONTORREO, es, orrui, ortum, idem quod torreo, *abbruciare*, συγκαίω. *Ammian. l.* 18. *c.* 7. (*al.* 16.) Ignis pubentes herbas contorruit.

CONTORSIO, V. *Contortio*.

CONTORTE, adverb. *tortamente*, *inviluppatamente*, συνεστραμμένως, oblique: & per translationem perplexe, obſcure. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 20. *ad fin.* Ne quid perturbate, ne quid contorte dicatur. ¶ *Id.* 3. *Tuſcul. c.* 10. Hæc ſic dicuntur a Stoicis, concluduntur que contortius: ſed latius aliquanto dicenda ſunt, & diffuſius. *h. e.* conciſa & vibrata oratione. V. *Contortus*.

CONTORTIO, onis, f. *contorſione*, actus contorquendi, flexio: a *contortus*. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 19. Ex remotione brachii, & contortione dextræ gladius ad corpus afferri videtur. ¶ Translate *Cic. de Fato*, *c.* 8. *extr.* Majus eſt has contorſiones orationis, quam ſignorum ortus, obituſque perdiſcere. *queſt' inviluppi*, *o arzigogoli di parole*. Eſt qui legit *contorſiones*, a præterito *contorſi*: quæ lectionis varietas eſt etiam apud *Auguſtin. l.* 1. *Retract. c.* 5. Liber ratiocinationum contortione atque brevitate obſcurus.

CONTORTIPLICATUS, a, um, adject. contorte plicatus, involutus, *intricato*, *inviluppato*. *Plaut. Perſ.* 4. 6. 26. Ita ſunt Perſarum mores, longa nomina contortiplicata habemus. *h. e.* ex multis vocibus compoſita, adeoque involuta, ut efferri vix poſſint, qualia ſunt, quæ ibidem *Plaut.* refert. Alii leg. *Contortuplicatus*.

CONTORTOR, oris, m. qui contorquet, & implicat. *Terent. Phorm.* 2. 3. 27. Bonorum extortor, legum contortor. *h. e.* qui leges iniqua interpretatione traducit, & perperam detorquet: *interprete malizioſo*. ¶ *Priſcian. ſub fin. l.* 9. *pag.* 871. *Putſch.* legit: Bonorum contortor, legum diſtortor. Sed *bonorum contortor* contortam habet implicatamque interpretationem.

CONTORTULUS, a, um, dimin. a contortus. *Cic.* 2. *Tuſcul. c.* 18. Stoici contortulis quibuſdam, ac minutis concluſiunculis, nec ad ſenſus permanantibus, effici volunt, non eſſe malum dolorem.

CONTORTUS, a, um, *piegato*, *rivolto*, *girato*, *torto*, *tortuoſo*, tortus, flexus, converſus, συνεστραμμένος. *Cic.* 1. *de Divin. c.* 19. Quoſdam exaruiſſe amnes, aut in alium curſum contortos, & deflexos videmus. *Senec. in Hippol. v.* 707. Impudicum crine contorto caput Læva reflexi. *Quintil. l.* 8. *c.* 2. Vertex eſt contorta in ſe aqua. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *ſub init.* Cornua rugarum ambitu contorta ſunt ſtrepſiceroti. *Id. l.* 13. *c.* 9. & *lib.* 16. *c.* 39. *ad fin.* Contorta arbor. *h. e.* quæ lignum habet intus ſpiris convolutis, & in ſe recurrentibus, quæ tamen nodi non ſunt: quæ inter vitia materiei ponuntur. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 55. Contorta toga celerius ire cœpit. *h. e.* circa brachium revoluta. ¶ Item jactus, *lanciato*, *Virg.* 9. *Æn. v.* 705. Sed magnum ſtridens contorta ſalarica venit, Fulminis acta modo. & *l.* 11. *v.* 561. adducto contortum haſtile lacerto Immittit. *Flor. l.* 3. *c.* 4. Contorta tela in aquas mittere. ¶ Translate eſt involutus, implicatus, perplexus, *inviluppato*, *imbrogliato*. *Cic.* 4. *Acad. c.* 24. Quorum ſunt contorta, & aculeata quædam ſophiſmata. *Id.* 1. *de Orat. c.* 58. *ſub fin.* Si de tabulis & præſcriptionibus controverſia eſt, contortas res, & ſæpe difficiles neceſſario perdiſcimus. ¶ Item vehemens, incitatus, & quaſi vibratus, *incitato*, *veloce*, *vemente*. *Id. in Orat. c.* 20. In hiſtoria interponuntur conciones, & hortationes: ſed in his tracta quædam & fluens expetitur, non hæc contorta & acris oratio. *Id. ibid. c.* 69. *extr.* Demoſthenis non tam vibrarent fulmina illa, niſi numeris contorta ferrentur. *Quintil. l.* 10. *c.* 7. *ante med.* Contorta vis orationis. *Id. l.* 9. *c.* 4. *poſt med.* opponit in oratione *plena*, & *parum expleta*; *fragoſa*, & *lenia*; *contorta*, & *ſtabilia*; *clauda* & *redundantia*.

CONTRA, *contra*, *contro*, ἀντὶ, κατὰ, adverſus, adverſum: prœpoſit. quartum caſum regens. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 20. Hoc non modo non pro me, ſed contra me eſt potius. *Id. extr. l.* 2. *de nat. Deor.* Impia conſuetudo contra deos diſputandi. *Id. pro Quint. c.* 13. Dicere contra caput alicujus. *h. e.* accuſare in re capitali. *Id.* 1. *de Orat. c.* 39. Defendere cauſam alicujus contra aliquem. & *lib.* 3. *c.* 19. Facere contra legem. *Id.* 3. *Offic. c.* 5. Detrahere alteri ſui commodi cauſa, eſt contra naturam. & *lib.* 1. *c.* 6. Veri ſtudio a rebus gerendis abduci, contra officium eſt. *Id. Attic. l.* 9. *ep.* 7. *a med.* Contra meum judicium, & contra omnium antiquorum auctoritatem. *Liv. l.* 3. *c.* 13. Vi contra vim reſiſtere. *Id. l.* 24. *c.* 45. Poſteaquam res Romana contra ſpem votaque ejus, velut reſurgeret. *Cæſ. l.* 6. *B. Gall. c.* 29. Contra opinionem omnium. *Plin. extr. l.* 10. Contra conſuetudinem. *Cæl. ad Cicer. poſt ep.* 9. *l.* 10. *ad Attic.* Facere contra victorem. *Cæſ. init. l.* 2. *B. Gall.* Conjurare contra populum R. & *cap.* 13. Contendere armis contra aliquem. *Plin. l.* 29. *c.* 3. *ad fin.* Fluitare contra aquas. *contr' acqua*. *Id. extrema libro* 8. Boves ſe lambentes contra pilum. *contra pelo*. *Id. l.* 23. *c.* 1. *circa med.* Patientia contra labores. *Id. l.* 17. *c.* 10. *ad fin.* Contra pondus attollere ſe. *Id. l.* 8. *c.* 25. Cutis invicta contra ictus. ¶ Sæpe refertur ad remedia. *Plin. l.* 17. *c.* 24. *extr.* Medicina contra ebrietates. *Id. l.* 7. *c.* 2. Ophiogenes, quorum ſalivæ contra ictus ſerpentium medentur. *Id. l.* 29. *c.* 2. Lanæ ſunt tutela contra frigora. ¶ Item ad ſitus locorum, & ſignificat ex adverſo, e regione, *dirimpetto*, *in faccia*: quam eſſe propriam hujus vocis ſignificationem, *Priſcian. lib.* 14. *pag.* 976. docet. *Liv. l.* 3. *c.* 26. Trans Tiberim, contra eum locum, ubi nunc navalia ſunt. *Cæſ. l.* 3. *B. Civ. c.* 23. Inſula quæ contra Brunduſinum portum eſt. *Sueton. in Calig. c.* 25. Contra accumbens. *Plin. l.* 37. *c.* 10. Lapis contra ſolem varie reſulgens. *Colum. l.* 7. *cap.* 3. *ante med.* Contra ventum gregem paſcere. *Plaut. Moſtell.* 5. 1. 55. Aſpice dum contra me. *guardami in viſo*: vel *volgiti a me*. *Hirt. de B. Alex. c.* 24. Flens orare contra Cæſarem cœpit, ne ſe dimitteret. *h. e.* coram, *alla preſenza*. ¶ Ponitur etiam ad ſignificandam aſcenſionem. *Plin. l.* 7. *c.* 20. Salvius duo centenaria pondera pedibus, totidem manibus, & ducenaria duo humeris contra ſcalas ferebat. *ſu per le ſcale*. Et *Sil. l.* 14. *v.* 352. contra ardua. *ſu per l' erto*. ¶ *Contra ea* pro *contra* adverbii, ſeu conjunctionis more ponitur. *Nepos in præfat.* Contra ea, pleraque noſtris moribus ſunt decora, quæ &c. *per lo contrario*. *Cæſ. l.* 3. *B. Civ. c.* 74. Contra ea Cæſar neque ſatis militibus confidebat, &c. *Liv. l.* 4. *c.* 52. Superbe ab Samnitibus Legati prohibiti commercio ſunt: contra ea benigne ab Siculorum tyrannis adjuti. ¶ Interdum ſuo caſui poſtponitur. *Cic. in Orat. c.* 10. Ut eos ipſos, quos contra ſtatuas, placabiles dimittas. *Id.* 4. *Acad. c.* 15. Quos contra diſputant. *Tacit.* 3. *Ann. c.* 1. Corcyra litora Calabriæ contra ſita. ¶ Videtur aliquando poni pro erga, quemadmodum & adverſus, *verſo*. *Plin. l.* 8. *c.* 7. *ad fin.* Elephanti tanta narratur clementia contra minus validos, ut in grege pecudum occurrentia manu dimoveat, ne quod obterat imprudens. ¶ Et loco præpoſ. *pro*. *Id. init. l.* 7. Merces contra munera. *in contraccambio*. ¶ Frequenter adverbium eſt, ſine caſu, & modo ſignificat adverſus, e contrario, *contra*. *Cæſ. l.* 2. *B. Gall. c.* 17. Legiones contra conſiſtere non auderent. *Juvenal. ſat.* 3. *v.* 290. Stat contra, ſtarique jubet. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 19. Diſputabant contra diſerti homines, Athenienſes. *Id. Fam.* 5. *ep.* 5. Pro iis rebus nullam mihi abs te relatam eſſe gratiam, tu es teſtis. Contra etiam eſſe aliquid abs te profectum. &c. *per lo contrario*. *Id.* 1. *Offic. cap.* 15. *ſub fin.* Quod contra fit a pleriſque. *al contrario*. *Id.* 5. *Tuſcul. c.* 6. Ergo ut hi miſeri, ſic contra illi beati. *Id.* 4. *Fam. ep.* 4. Nos, qui domi ſumus, tibi beati videmur: at contra tu præ nobis beatus, &c. *Id.* 10. *Attic. ep.* 8. Id ego contra puto. *Id. pro Cluent. c.* 31. Sapientiſſimum eſſe dicunt eum, cui, &c. proxime accedere illum, qui &c. In ſtultitia contra eſt. *è tutto all' oppoſto*. *Id.* 2. *de Fin. c.* 17. Num igitur eum cenſes anxio animo fuiſſe? nihil minus: contraque ob eam rem lætus. *anzi al contrario*, *anzi piuttoſto*. *Plin. l.* 16. *c.* 39. Contra vero Hieronem regem, &c. ¶ Habet poſt ſe eleganter particulas *ac*, *atque*, *quam*. *Cic. Phil.* 11. *c.* 13. *ad fin.* Contra, ac Dejotarus ſenſit, victoria belli judicavit. *Id. pro Sull. c.* 24. *ad fin.* Faciam contra, atque in ceteris cauſis fieri ſolet. *Id. in Piſon. c.* 8. Ut Senatus, contra quam ipſe cenſuiſſet, ad veſtitum rediret. ¶ Modo ponitur pro viciſſim, aut ex alia parte. *Plaut. Amph.* 2. 2. 23. Quæ me amat, quam contra amo. *Cic.* 2. *Phil. c.* 15. Sed & ego, quid ille, & contra ille, quid ego ſentirem, videbat. *Terent. Eun.* 2. 3. 63. Si ſcias quod donum huic dono contra comparet. ¶ Modo pro e regione, *a dirimpetto*. *Virg.* 6. *Æn. v.* 24. Contra elata mari reſpondet Gnoſia tellus. *Liv. l.* 5. *c.* 37. *extr.* Jam omnia contra, circaque hoſtium plena erant. *Id. l.* 1. *c.* 16. Contra intueri aliquem. *guardarlo in faccia*. *Suetan. in Calig. c.* 18. Qua epulatione equiti R. contra ſe avidius veſcenti partes ſuas miſit. *Fulgent. lib.* 1. Mythologiæ, *fab.* 14. Fit vox quatuor dentibus e contra poſitis. *Id. de priſco ſerm. in Neſrendes*. Cicatrices habuiſſe e contra XLV. *h. e.* adverſas. ¶ Qui pro *contra* uſurpant *e contra*, vel conjunctim *econtra*, patronos habent *Aurel. Vict. de Cæſarib. c.* 39. *ad fin.* E contra ſuppliciis flagitioſi cujuſque, virtutum ſtudia augebantur. & *Hieronym. ep.* 12. *ad Gaudent.* Aliis vero e contra videtur. Adde *Serv. ad* 6. *Æn. verſ.* 772. & *Priſcian. lib.* 1. *pag.* 562. *Putſch.* Habent *Tacit.* quoque *Ann.* 12. *cap.* 47. Et erant e contra, qui tantam fortunæ &c. Verum de hujus loci vera lectione maximæ lites ſunt apud Criticos *Borrich. Cellar. Gronov. Pithen.* & alios. ¶ *Auro contra* valet idem quod pretio, aut valore auri: ducta locutione a lance, in qua appenditur aliquid. nam quod præponderat, id quodammodo con-

contra est. Hinc *contrarium aes*, est aes grave, *Festo* teste. Itali dicimus *a peso d' oro*. *Plaut. Epid.* 3. 3. 30. Nae tu habes servum graphicum, & quantivis pretii! non carus est auro contra. *h. e.* si ematur pari pondere auri, carus non est. Sic *Id. Pseud.* 2. 3. 23. Aurichalco contra. Adde *Curcul.* 1. 3. 45. & 46. & *Mil.* 3. 1. 63. & alibi. Eodem sensu dicitur *contra aurum* apud *Varron. l.* 1. R. R. *c.* 2. Ubi poma vaeneunt contra aurum. Ita *Scalig.* legit. Habetur etiam *in fragm. Tragur. Petron. cap.* 76. *Burman.* ¶ Inter *contra* & *adversus* hoc statuit discrimen *Charis. l.* 2. *pag.* 207. *Putsch.* quod *contra* ad locum, *adversus* ad animi motum referatur. Fatetur tamen promiscue usurpari. ¶ Ultima syllaba longa est. *Virg.* 6. *Æn. v.* 398. Quae contra breviter fata est Amphrysia vates. Adde *Lucret. l.* 1. *v.* 82. *Tibull. l.* 1. *el.* 7. *v.* 30. *Propert. l.* 1. *el.* 11. *v.* 25. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 757. &c. Interdum corripitur. *Enn.* apud *Varron. l.* 6. *de L. L. c.* 2. *ante med.* Quis pater, aut cognatu volet nos contra tueri? *Manil. l.* 2. *v.* 253. Contra jacens Cancer patulam distentus in alvum. Adde *Auson. in praefatiuncula* 1. *v.* 15.

CONTRACTABILIS, V. *Contrectabilis*.

CONTRACTE, *in istretto*, anguste, ἐστενωμένως. *Senec. de tranquill. anim. c.* 9. Assuefcamus servis paucioribus serviri, habitare contractius.

CONTRACTIO, onis, f. *contrazione*, *raggrinzamento*, *increspamento*, συστολή, actus contrahendi. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 60. Contractio & porrectio digitorum. *Id. pro Sext. c.* 8. Contractio frontis. *Id.* 1. *Offic. c.* 41. Contractio aut remissio superciliorum. *Id. Attic. l.* 5. *ep.* 4. *ad fin.* Etsi meam in eo parsimoniam hujus paginae contractio significat. *la poca carta*, *the adopero*. ¶ In morbis *contractio* est alicujus membri adductio, quo nervi ita contrahuntur, ut munere suo fungi non possint, *ritiramento*, *contrattura*, συστολή, σύσπασις. *Scribon. Larg. compos.* 255. Ad omnem tensionem & contractionem nervorum. *Plin. l.* 20. *c.* 17. Infantes comitiale vitium, aut contractiones sentientes. Adde *Senec. ep.* 82. *sub init.* ¶ Translate *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 31. Effusio animi in laetitia: in dolore contractio. *Id. in Partit. c.* 6. Longitudo, aut contractio orationis. *brevità*. *Id. de Orat. l.* 3. *c.* 50. *ad fin.* Syllaba aut contractione brevior, aut productione longior.

CONTRACTIUNCULA, ae, f. diminut. parva, aut levis contractio. Translate *Cic. l.* 3. *Tuscul. c. ult.* Hoc detracto, aegritudo erit sublata illa moerens; morsus tamen, & contractiunculae quaedam animi relinquentur.

CONTRACTO, V. *Contrecto*.

CONTRACTURA, ae, f. *ristringimento*, idem quod contractio, συστολή. *Vitruv. l.* 3. *c.* 2. Contracturae in summis columnarum hypotracheliis ita faciendae videntur, uti, &c. *Id. l.* 5. *c.* 1. Ut in arboribus teretibus abiete, cupresso, pinu, e quibus nulla non crassior est ab radicibus, deinde naturali contractura ad cacumen, &c. Adde *lib.* 3. *cap.* 3.

CONTRACTUS, us, m. *ristringimento*, *raggrinzamento*, συστολή, contractio, contractura. *Varr. l.* 1. R. R. *c. penult.* Pensilia ut uvae, mala, & sorba, ipsa ostendunt, quando ad usum oporteat promi, quod colore mutato, & contractu acinorum, si non dempseris ad edendum, ad abjiciendum descensurum se minitantur. V. *Confractus*, *us*. ¶ Translate est pactum, quo duo pluresve inter se ad aliquid dandum, vel praestandum obligantur, ut emptio, venditio, mutuum, &c. *contratto*: ita dictum, quia utriusque stipulationes, & sponsiones in unum contrahuntur, & colligantur. *Ulpian. Dig. lib. ult. tit. penult. leg.* 19. Contractus ultro citroque obligatio est, quam Graeci συνάλλαγμα vocant. *Sever. Sulpic.* [Crur apud *Gell. l.* & *c.* 4. Is contractus stipulationum sponsionumque dicebatur sponsalia. *Gell.* ipse *l.* 20. *c.* 1. *a med.* In contractibus negotiorum. *Papinian. Dig. lib.* 24. *tit.* 3. *leg.* 23. Facere contractum. & *ibid.* Pecunia debita ex contractu. ¶ Item negotium, res gesta. *Quintil. l.* 4. *c.* 2. Dicam quae acta sint ante ipsum rei contractum: dicam quae in re ipsa.

CONTRACTUS, a, um, *raccolto*, *unito*, συναχθείς, collectus: a *contraho*, *is*. *Pompej. ad Domit. post ep.* 12. *l.* 8. *ad Attic.* Disjecta manu pares adversariis esse non possumus: contractis copiis spero, &c. *Sueton. in Aug. c.* 31. Duo millia librorum contracta undique cremavit. *Gell. l.* 13. *c.* 24. *sub fin.* Pecunia ex praeda contracta. *Caes. l.* 4. *B. Gall. c.* 32. Naves circiter octoginta coactae & contractae. ¶ Dicitur etiam de morbis, quae ex aliqua causa contrahuntur. *Plin. l.* 23. *c.* 4. *ad fin.* Phthiriases longa valetudine contractae. *contratte*. *Id. l.* 20. *c.* 14. *sub fin.* Pallor contractus studiis. ¶ Item de aliis rebus per quandam translationem. *Cic. ad Q. Fr. l.* 1. *ep.* & *cap.* 1. Ea ferre homines molestissime debent, quae ipsorum culpa contracta sunt. *Id. pro Rabir. Post. c.* 9. Hoc semel suscepto atque contracto, perpetienda illa fuerunt, &c. *Id. Attic. l.* 11. *ep. penult.* Ea est a nobis contracta culpa, ut &c. *Planc. ad Citer. Fam.* 10. *ep.* 18. Sollicitiorem certe hominem, non suis contractis, neminem puto fuisse. *per colpe non sue*. *Vellej. l.* 2. *c.* 47. Contracta rixa ex occursu. *attaccata*. *Lucret. l.* 2. *v.* 574. Contractum bellum. *Cic. Catil.* 2. *c.* 2. *extr.* Æs alienum contractum in popina. *Liv. l.* 25. *c.* 19. *ad fin.* Contracta clades. *rotta ricevuta*. ¶ Item confectus, pactus, conventus, *trattato*, *fatto*, *accordato*. *Cic.* 1. *Offic. c.* 17. Multae cum multis res, rationesque contractae. & *cap.* 5. Honestum quod versatur in hominum societate tuenda, tribuendoque suum cuique, & rerum contractarum fide. *Vellej. l.* 2. *c.* 44. Affinitas inter Caesarem & Pompejum contracta nuptiis. *Justin. l.* 26. *c.* 3. Matrimonium contractum solvere. ¶ Item adductus, deductus. *Id. Attic. l.* & *ep.* 7. *ad fin.* Quid sit optimum male contractis rebus, plane video. *mal ridotte*. *Id.* 7. *Fam. ep.* 31. Propter res tuas ita contractas, ut quemadmodum scribis, nec caput, nec pedes. ¶ Item morbo aliquo adductus & debilis, *attratto*, *rattratto*, *assiderato*. *Sueton. in Aug. c.* 80. Digitus torpens & contractus frigore. *Plin. l.* 20. *c. penult.* Contractos articulos emollire. *Phaedr. l.* 4. *fab.* 23. *v.* 19. *de musca*. Mori contractam cum te cogunt frigora. *h. e.* frigore captam. Alii leg. *contracta*: qua ratione *Virg.* 4. *Georg. v.* 259. *de apibus*. Ignavaeque fame, & contracto frigore pigrae. *per freddo contratto*. *Arnob. l.* 1. *pag.* 28. Christus scitur aures aperuisse surdorum, ambulatum dedisse contractis. ¶ Item rugosus. *Horat. l.* & *sat.* 2. *v.* 125. Explicuit vino contractae seria frontis. *Juvenal. sat.* 11. *v.* 203. Nostra bibat vernum contracta cuticula solem. ¶ Item angustus, brevis, adstrictus, *ristretto*, *accorciato*, *breve*. *Virg.* 4. *Georg. v.* 295. Locus exiguus & contractus. *Lucret. l.* 5. *v.* 570. Contractior ignis. *h. e.* minor. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 495. Freta contracta spatio brevi. *Plin. in Paneg. c.* 30. Nilus contractior & angustior. *Plin. alter l.* 18. *c.* 22. Digiti in pugnum contracti. *Cels. l.* 1. *c.* 3. Contracta alvus. *corpo stitico*. *Cic. Parad.* 1. *c.* 1. Accipe hoc opusculum elucubratum his jam contractioribus noctibus. ¶ Translate *Horat. l.* 1. *ep.* 5. *v.* 2. Contracta paupertas. *h. e.* quod *Id.* habet *l.* 3. *od.* 2. angusta pauperies. *Id. l.* 3. *od.* 16. *v.* 39. Contracto melius parva cupidine Vectigalia porrigam. *h. e.* minora cupiendo. *Cic. de clar. Orat. c.* 90. Dialectica quasi contracta & adstricta eloquentia. & *cap.* 44. Ambitus verborum contractus & brevis. *Id. pro Cael. c.* 31. Studia contractiora. *h. e.* remissiora. *Quintil. l.* 11. *c.* 1. Siccum, & sollicitum, & contractum dicendi propositum, plerumque affectatione ipsa severitatis invisum est. *ristretto*, *rigoroso*, *scrupoloso*. ¶ *Contracta vox*, est remissa, submissa, *bassa*, *trattenuta*. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. Vox contracta & fusa, dura & flexibilis, clara & obtusa. & *ibid.* In metu & verecundia vox contracta. & *rursus*. Submissa atque contracta voce dicere. ¶ Absolute *Virg.* (seu quicumque alius auctor est) *in moreto*, *v.* 78. Verum hic non domini (quis enim contractior illo?) Sed populi proventus erat. *h. e.* parcior, frugalior, *ristretto nel vivere*. *Horat. l.* 1. *ep.* 7. *v.* 11. Ad mare descendet vates tuus, & sibi parcet, Contractusque leget. *h. e.* parcus erit in legendo, & studiis operam dando.

CONTRADICIBILIS, le, adject. cui contradici potest. *Tertull. de carne Christi*, *c.* 23. Signum contradicibile.

CONTRADICO, is, ixi, ictum, *contradire*, *opporsi*, ἀντιλέγω, contra aliquem dico, adversor, contraria dicendo respondeo. *Scribon. Larg. compos.* 84. Neque ei quisquam contradixerit. *Tacit.* 1. *Hist. c.* 39. Contradicere sententiis aliorum. *Id.* 4. *Hist. c.* 46. Preces erant, sed quibus contradici non posset. *Sueton. de clar. Rhet. c.* 1. Cn. Pompejum quo facilius C. Curioni causam Caesaris defendenti contradiceret, repetisse declamandi consuetudinem. *Id. in Aug. c.* 56. Jocis quorundam petulantibus lacessitus, contradixit edicto. *rispose con un editto*. *Ulpian. Dig. lib.* 3. *tit.* & *leg.* 1. Contradicere desiderio alicujus. *Id. lib.* 11. *tit.* 7. *leg.* 14. *a med.* Huic contradici potest. ¶ Frequenter usurpatum est in declamationibus passive sine ullo casu, ut videre est in lemmatis controversiar. & declamation. apud *Senec.* & *Quintil.* saepissime. *Gell.* quoque exemplum habet *lib.* 9. *cap. ult.* ¶ Afferunt Lexicographi exempla aliquot *Ciceronis*, & *Caesaris*, sed quae nihil conficiunt. In iis enim libri variant, modo conjuncte, modo separatim exhibentes. Ea solum puta huc facere necessario, in quibus dativus verbo additur (quod, opinor, *Cic.* aut *Caes.* fecere nunquam) in aliis separatim ubique scribi potest. Conjunctim tamen scribendum videtur in illo *Livii l.* 8. *c.* 2. Nec contradici, quin amicitia de integro reconcilietur.

CONTRADICTIO, onis, f. *contradizione*, ἀντιλογία, ἀντίθεσις, actus contradicendi. *Tacit.* 14. *Ann. c.* 43. Quidquid hoc in nobis auctoritatis est, crebris contradictionibus destruendum non existimabam. ¶ Speciatim est *obbiezione*, *argomento in contraria*, quod in scholis dicitur objectio. *Quintil. l.* 2. *c.* 17. (*al.* 18.) *ad fin.* Ponuntur hae quoque in secundo Ciceronis de Oratore libro contradictiones: artem esse, &c. *Id. l.* 7. *c.* 3. In schola ubi nobis ipsi fingimus contradictionem, *Id. l.* 5. *c.* 13. *a med.* Contradictione uti qui possumus, ubi adversarius adhuc nihil dixerit? *rispondere alle obbjezioni*. & *paulo post*. Occurrere contradictionibus. Adde *Senec. Suasor.* 2. *ad fin.*

CONTRADICTOR, oris, m. *contradittore*, *avversario*, ἀντιλέγων, qui contradicit, & adversatur, praesertim in controversiis forensibus. *Ulpian. Dig. lib.* 40. *tit.* 11. *leg.* 27. Si is, qui pro sua libertate litigat, desit, contradictor vero praesens sit. Adde *Callistrat. ibid. tit. ult. leg.* 3. & *Ammian. l.* 31. *c.* 14. (*al.* 40.)

CONTRADICTUS, a, um, *detto in contrario*, ἀντιλεγόμενος. *Quintil. in proem. l.* 4. Quae sit probationum fides, seu proposita confirmamus, seu contradicta dissolvimus. *contra dicta* sejunctim rectius leges. *Ulpian. Dig. lib.* 1. *tit.* 3. *leg.* 34. Cum de consuetudine confidere quis videtur, explorandum arbitror, an etiam contradicto aliquo judicio consuetudo firmata sit. *con qualche giudizio contradittorio*: h. e. an de ea contentiose in judicio actum sit.

CONTRADO, is, didi, itum, ut contradere fidem dictis. *h. e.* facere, praestare. *Lucret. l.* 1. *v.* 401. Multaque praeterea tibi possum commemorando Argumenta, fidem dictis contradere nostris. Alii leg. *Conradere*, h. e. undique colligere, συνάγειν.

CONTRAEO, is, ivi, itum, n. *opporsi*, ἐναντιοῦμαι, eo contra aliquem, hoc est adversor. Verbum est exigui usus, & fere in infinito. *Tacit.* 14. *Ann. c.* 45. Sententiae Cassii nemo unus contraire ausus est. *Arnob. initio l.* 1. Contraire invidiae.

CONTRAHO, is, axi, actum, a. 3. *tirare insieme*, *radunare*, *raccogliere*, ἐπισπάω, συστέλλω, συνάγω, simul traho, colligo, congrego, cogo. *Cic. de Amic. c.* 7. Amicitia omnia contrahit, discordia dissipat. *Caes. l.* 1. *B. Gall. c.* 34. Contrahere exercitum in unum locum. *Id. l.* 1. *B. Civ. c.* 15. Cohortes ex finitimis regionibus. *Nepos in Conon.*

non. c. 4. magnam classem. *Plin. l.* 3. *c.* 5. Italia tot populorum discordes linguas sermonis commercio contrahit. *Liv. l.* 28. *c.* 18. Contrahere aliquos in (al. leg. *ad*) colloquium dirimendarum simultatum causa. *Plin. l. 6. c.* 27. aurum. *raccogliere*. & *lib.* 11. *c.* 5. Apes mella contrahunt. *Id. l.* 10. *c.* 20. Contrahere aliquid in acervum. *Gell. l.* 19. *c. 6.* Pudor sanguinem diffundit, timor contrahit. *si ritirare. Quin. Scævola* apud *eund. l.* 4. *c.* 1. *a med.* Quæ longæ usionis gratia contrahuntur & reconduntur. ¶ Est item adstringere, adducere, in angustum redigere, *restringere*, *ritirare*. *Cic.* 1. *de Divin. c.* 53. Omne animal membra, quocumque vult, flectit, contorquet, porrigit, contrahit. *Id.* 1. *Acad. c.* 10. *ad fin.* Contrahere aliquid, & in angustum deducere. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 55. Pulmones tum se contrahunt aspirantes, tum respiritu dilatant. *Plin. l.* 36. *c.* 5. *a med.* Contrahens se in metæ cacumen. *Id. lib.* 29. *c. ult.* Millepeda tactu contrahens se. *Id. l.* 9. *c.* 22. Cochleæ bina cornua protendentes, & contrahentes. ¶ Translate *Lucret. l.* 5. *v.* 1218. Contrahitur animus formidine. *h. e.* adstringitur, & ligatur, angitur. *Cic. ad Q. Fr. l. ep. & cap.* 1. Te rogo, ne contrahas, aut demittas animum. *Id.* 2. *de Leg. c.* 15. Varietas sonorum tum remittit animos, tum contrahit. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 4. Sol accedendo, & recedendo, tum quasi tristitia quadam contrahit terram, tum vicissim lætificat. *Id. de Amic. c.* 13. *sub fin.* Virtus bonis amici quasi diffunditur, incommodis contrahitur. ¶ *Contrahere jura* apud *Stat.* 11. *Theb. v.* 682. est parce usurpare, parce uti licentia regni. ¶ Significat etiam jungendo claudere. *Plin. l.* 24. *c.* 8. Ulmi folia vim habent vulnera contrahendi. *di rammarginare*. *Id. l.* 12. *c.* 17. Contrahere cicatrices. ¶ Item durare, coagulare. *Id. l.* 23. *c.* 7. Fici succus coaguli modo lac contrahit. *si rappigliare*. ¶ Item sistere, adstringere. *Cels. l.* 4. *c.* 19. Cibis uti ventrem contrahentibus. & *mox*. Alvus contrahitur. *si fa stitico*. *Plin. l.* 20. *c.* 2. Radix peponum contrahit vomitiones. *ferma*. ¶ Item pertrahere, simul attrahere. *Plin. l.* 12. *c.* 25. Balsamum melle mutatum statim in manu contrahit muscas. *tira a se*, *fa concorrere*. *Id. l.* 27. *c.* 5. *extr.* Solidum herbæ semen conjicitur in oculum, nec turbat, sed contrahit in se caliginem. *tira a se*: *Id. l.* 28. *c.* 9. *sub fin.* Sanguine cervino contrahi serpentes. ¶ Item corrugare, *increspare*. *Cic. pro Cluent. c.* 26. *ad fin.* Contrahere frontem. *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 3. *v.* 7. vultum. ¶ Item complicare, cui opponitur explicare. *Horat. l.* 2. *od.* 10. *v.* 23. Contrahere vela. *ammainare*. ¶ Item concipere, reportare, subire, *contrarre*. *Colum. l.* 12. *c.* 4. Situ mucorem contrahere. *far la muffa*. & *cap.* 17. Acetum nunquam situm, aut mucorem contrahit. *Plin. l.* 30. *c.* 8. Contrahere morbum. & *lib.* 36. *c.* 27. pestilentiam. *Quintil. l.* 7. *c.* 3. cruditatem. *Plin. l.* 22. *c.* 25. *a med.* inflationes & tormina. & *l.* 24. *c.* 6. tristitiam. *Cels. l.* 4. *c.* 21. semen. *h. e.* creare. *Justin. l.* 21. *c.* 2. saginam corporis ex nimia luxuria, oculorumque valetudinem. ¶ Translate *Cic.* 2. *Fam. ep.* 16. *a med.* Contrahere molestias. *Id.* 5. *de Fin. c.* 30. damnum. *riportare*. *Liv. l.* 5. *c.* 15. nefas. *commettere*. *Papinian. Dig. l.* 3. *tit.* 5. *leg.* 30. culpam. *Justin. l.* 3. *extr.* Contrahere perjurium. *Id. l.* 17. *c.* 3. offensam populi. *incontrare*. *Sueton. in Tito*, *c.* 6. plurimum invidiæ. *Liv. l.* 25. *c.* 19. cladem. *ricever una rotta*. ¶ Item breviorem, seu minorem facere, *accorciare*. *Propert. l.* 3. *el.* 20. *v.* 11. Tu quoque qui æstivos spatiosius exigis ignes, Phœbe, moraturæ contrahe lucis iter. *Ovid.* 15. *Metam. v.* 197. Luna contrahit orbem. *Stat. l.* 4. *Silv.* 7. *v.* 3. ingens opus in minores contrahe gyros. *Quintil. l.* 5. *c.* 6. Contrahere tempus dicendi. *Cic. in Partit. c.* 7. orationem. *Id. in Orat. c.* 45. nomina. *accorciare i nomi*. ¶ Translate *Senec. ep.* 110. Et quod gaudes, & quod times, contrahe. *h. e.* fac ut brevia sint & gaudium, & timor. *Cic.* 1. *Offic. c.* 29. Appetitus omnes contrahendi, sedandique. *h. e.* cohibendi. *Plin. in Paneg. c.* 49. Tempus epularum frugalitas contrahit, humanitas extendit. ¶ Item transigere, agere, pacisci, *far contratti*, *negoziare*, quia plurium simul in idem voluntates trahuntur, & mutua obligatione junguntur. *Cic.* 2. *Offic. c.* 11. Qui vendunt, emunt, conducunt, locant, contrahendisque negotiis implicantur. & *cap.* 18. In omni re contrahenda, vendendo, emendo, &c. *Id. pro Cluent. c.* 14. Cum illo jam nemo rationem, nemo rem ullam contrahebat. *non teneva conti*, *o negoziava*. *Paul. Dig. l.* 19. *tit.* 4. *leg.* 1. Contrahere emptionem, venditionem, permutationem. *far una compera*, &c. *Ulpian. lib.* 23. *tit.* 2. *leg.* 12. cognationes. *Sueton. in Calig. c.* 25. matrimonia. *Ulpian. lib.* 16. *tit.* 1. *leg.* 8. Si, cum essem tibi contracturus, mulier intervenerit, ut cum ipsa potius contraham. *tibi* pro *tecum*. ¶ Item translate conflare, parere, conciliare. *Plaut. Cas.* 3. 2. 31. Aliquid contrahere cupio litigii inter eos duos. *far nascere qualche litigio*. *Liv. l.* 24. *c.* 42. *extr.* Turdetanos, qui contraxerant Saguntinis cum Carthaginiensibus bellum, in potestatem redactos sub corona vendiderunt. *avevano tirato addosso*. *Cic.* 4. *Catil. c.* 5. Contrahere negotium alicui. *h. e.* creare molestiam. *Id. de Amic. c.* 14. Contrahit amicitiam, si qua significatio virtutis eluceat. *stringe*. *Id.* 1. *de Invent. c.* 17. Si turpitudo causæ contrahet offensionem. *partorirà*. *Liv. l.* 2. *c.* 23. *sub fin.* Contrahere periculum. *incontrare*. *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 5. A nostra persona benevolentiam contrahemus, si &c. *Id. l.* 4. *c.* 38. Ejusmodi res & invidiam contrahunt in vita, & odium in oratione. *partoriscono avversione*, *e odiosità*. *Liv. l.* 5. *c.* 52. *ad fin.* Contrahere magnum piaculum sibi & reipubl. *Plin. l.* 11. *c.* 19. sibi causam mortis. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 660. sibi iram numinis. *tirarsi addosso*. ¶ *Contrahere æs alienum* est facere, suscipere, *far debiti*. *Cicer. ad Q. Frat. l. & ep.* 1. *c.* 8. certamen. *attaccar battaglia*. *Liv. l.* 28. *cap.* 6. Ibi atrocissimum contractum est certamen. & *lib.* 29. *cap.* 4. *extr.* Contrahere certamen cum classe hostium.

CONTRAPONO, is, a. 3. *contraporre*, oppono, ἀντιτίθημι. *Quintil. l.* 9. *c.* 3. *ubi de* contraposito *loquitur*. Nec semper quod adversum est, contraponitur. ¶ Cum dativo, *Tertull. ad Martyr. c.* 4. Spiritus contraponat sibi & carni, acerba licet ista, a multis tamen æquo animo excepta.

CONTRAPOSITUM, i, n. ἀντίθετον, figura est rhetorum, eadem quæ antithesis. *Quintil. l.* 9. *c.* 3. *post med.* Contrapositum vel ut quidam vocant, contentio, fit si singula singulis opponuntur, & bina binis, & sententiæ sententiis. *Et supra*. Etiam in contrapositis & comparativis solet respondere primorum verborum alterna repetitio: *Vigilas tu de nocte*, &c.

CONTRARIE, adverb. *in contrario*, ἐναντίως, contrario modo. *Cic. in Partit. c.* 31. Alio se eadem de re contrarie scripto defendere. *Id.* 2. *de Orat. c.* 65. Ornant orationem verba relata contrarie. *h. e.* antitheta. *Id. de Univ. cap.* 9. Sidera contrarie procedentia. *all' opposto*.

CONTRARIETAS, atis, f. *contrarietà*, *opposizione*, ἐναντίωσις, oppositio. *Macrob. l.* 2. *in somn. Scip. c.* 15. *sub fin.* Nunquam ex duplicatis similibus contrarietas emergit. & *cap.* 14. *a med.* Nunquam fieri potest, ut circa unam eandemque rem uno eodemque tempore contrarietates ad unum idemque pertinentes eveniant. Adde *Sidon. l.* 4. *ep.* 12.

CONTRARIO, adverb. *al contrario*, contra, ἐναντίως. *Nepos in Eumen. c.* 1. Apud nos mercenarii, scribæ existimantur: at apud illos contrario nemo ad id officium admittitur, nisi &c. *Quidam leg.* e contrario. *Vitruv. l.* 8. *c.* 1. *extr.* Campestribus autem locis contrario non possunt haberi copiæ. ¶ Qui *Ciceronem* quoque testem adducunt, dubium valde testem adducunt.

CONTRARIUS, a, um, *opposto*, *contrario*, ἐναντίος, oppositus, adversus, repugnans. *Cic.* 2. *Phil. c.* 8. Ut non modo non cohærentia inter se diceres, sed maxime disjuncta atque contraria. *Id. pro Cœl. c.* 5. *extr.* Monstrum ex contrariis diversisque inter se pugnantibus naturæ studiis conflatum. *Id. de opt. gen. Orat. c.* 5. Orationes inter se contrariæ Æschinis Demosthenisque. *Phædr. l.* 4. *fab.* 10. *v.* 16. sæpe, quos ipse alueris, Tibi inveniri maxime contrarios. *h. e.* adversarios, inimicos. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 10. Contrariis diis. *h. e.* infestis, iratis. *Plin. l.* 21. *c.* 13. Contrario amne. *contr' acqua*. Sic *lib.* 9. *c.* 51. In contrarium nantes. *Sueton. in Ner. c.* 31. Fossam latitudinis, qua contrariæ quinqueremes commearent. *l' una andando*, *l' altra venendo*. *Plin. l.* 2. *c.* 82. *de terræ motu*. Concurrentia tecta contrario ictu arietant. *l' una contra l' altra*. ¶ Habet & genitivum: qui tamen casus non est contrarietatis, sed constructionis. *Cic.* 4. *de Fin. c.* 24. Quarum artium summa crescere potest, earum etiam contrariarum summa potest augeri: ad virtutis autem summam accedere nihil potest: ne vitia quidem igitur crescere poterunt, quæ sunt virtutum contraria. *Id.* 2. *de Invent. c.* 54. *extr.* Quæ omnia uti contraria rerum bonarum, in rebus vitandis reponemus. ¶ Cum particulis *ac*, *atque*, *quam*. *Cic.* 3. *Verr. c.* 46. Contrarium decernebat, ac paulo ante decreverat. *Id. in somn. Scip. c.* 4. Versantur retro contrario motu, atque cælum. ¶ E vel *ex contrario*, adverbii vice, idem est quod contra, *per lo contrario*. *Nepos in Amilc. c.* 1. Ipse ubi affuit, nunquam hosti cessit: sæpeque e contrario, occasione data, lacessivit. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 8. Accusatori quidem hæc fere sunt in causa facienda. Defensor autem ex contrario primum dicet, &c. Adde *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 30. ¶ Sunt qui conjunctim scribunt *econtrario*: sed divisum multo est rectius. ¶ *In contrarium* & *ex contraria parte*, aut *in contrariam partem*, idem significant, *in contrario*, *al contrario*. *Plin. l.* 18. *c.* 24. Idque in contrarium præcipere quidam falsa diligentia. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 52. Rerum expetendarum tria sunt genera: par autem numerus vitandarum ex contraria parte. *Id.* 2. *de Orat. c.* 53. Aut si ita non refellas, afferendum est in contrariam partem quod sit gravius. ¶ *Per contrarium* apud JCtos idem est, quod *e contrario*, *per lo contrario*. Legitur enim apud *Ulpian. Dig. lib.* 37. *tit.* 8. *leg.* 1. & *lib.* 2. *tit.* 15. *leg.* 8. *extr.* & *lib.* 28. *tit.* 1. *leg.* 20. & alibi. ¶ *In contraria*, & *in contrarias partes* valet in utramque partem, pro & contra. *Cic. l.* 1. *de Orat. c.* 34. Disputandum est de omni re in contrarias partes. *Virg. l.* 12. *Æn. v.* 487. Diversæque vocant animum in contraria curæ. ¶ Absolute *contrarior* pro adversariis, & inimicis posuit *Vitruv. in præfat. lib.* 3. ¶ Sæpe *contraria* dicuntur, quæ contra, seu e regione sita sunt. *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 18. Ab eo flumine pari acclivitate collis nascebatur, adversus huic & contrarius. *Paul.* apud *Labeon. Dig. lib.* 41. *tit.* 1. *leg. penult.* Inter eam insulam, & contrariam ripam. *l' opposta riva*. *Plin. l.* 24. *c.* 10. Hederæ acinos tritos instillare dentium dolori a contraria aure. *Id. l.* 37. *c.* 9. *ad fin.* Gemma contraria soli regerens candicantes radios. *Id. l.* 28. *c.* 8. Si pelles hyænæ & pantheræ contrariæ suspendantur, decidere pilos pantheræ. *una in faccia all' altra*. ¶ Item quæ nocent. *Plin. l.* 28. *c.* 9. Lactis usus contrarius capitis doloribus, hepaticis, splenicis. *Id. l.* 25. *c.* 11. Hyssopum stomacho contrarium. ¶ Item quæ invicem inimica. *Plin. l.* 29. *c.* 4. Scorpionibus contrarius maxime invicem stellio. ¶ Apud Dialecticos sunt quatuor *contrariorum* genera. *Adversa*, quæ in eodem genere plurimum differunt, ut sapientia, stultitia. Eodem autem genere dicuntur, quibus propositis occurrunt tanquam e regione quædam contraria, ut celeritati tarditas, non debilitas. *Privantia*, Græce στερητικά, ut dignitas, indignitas. *Relata*, velut ea, quæ cum aliquo conferuntur, ut duplum simplum, multa pauca. *Negantia*, quæ ἀποφατικά Græci, contraria ajentibus, ut si hoc est, illud non est.

Cic. in Top. c. 11. ¶ Apud Rhetores *contrarium* est exornatio, seu figura sententiarum, cum sumitur ex adverso probatio, hoc est id quod opus est oratori contraria re comprobatur. Id enim significari nomine *contrarii* a *Cicer.* 3. *de Orat. c.* 54. putat *Quintil. l.* 9. *c.* 3. *ad fin.* Est autem idem fere quod *contentio*; fitque (uti docet *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 18.) cum ex rebus diversis duabus alteram breviter & facile confirmamus: seu cum id, quod opus est oratori, contraria re comprobatur, hoc pacto: Nam qui suis rationibus inimicus fuerit semper, eum quomodo alienis rebus amicum fore speres? &c. ¶ *Contrarium ac* apud *Fest.* quid sit, V. sub fin. vocis *Contra*.

CONTRASCRIBO, is, a. 3. Legitur a quibusdam in *Apul. Apolog.* Litteras e tabulario publico, præsente & contrascribente Æmiliano descripsimus. *h. e.* idem simul scribente, γράφοντος τῷ ἴσαι. Alii tamen divisim legunt.

CONTRASCRIPTOR, oris, m. ἀντιγραφεύς. *Salmas. ad Vopisc. in Caro, c.* 8. hanc affert veterem Inscriptionem (quæ est apud *Gruter. pag.* 579. *n.* 10. & apud *Donium class.* 18. *n. ult.*) *Contrascriptor rationis summi choragi*. ubi intelligitur vel *un capisla*, vel *registratore*, vel apud Venetos *scontro*, vel quippiam simile, V. apud illum plura.

CONTRASCRIPTUM, i, n. *scrittura in contrario*. *Cic. l.* 16. *ad Attic. ep.* 7. *sub fin.* Antonii edictum legi a Bruto, & horum contrascriptum. ¶ Rectius ita leges integrum locum: *& horum contra, scriptum praeclare*.

CONTRAVERSIENS, entis, repugnans, obsistens. *Augustin. l.* 1. *de doctr. Christ. c.* 29.

CONTRAVERSIM, &

CONTRAVERSUM, *per lo contrario*, contra, ἐναντίως. *Solin. c.* 10. (*al.* 15.) *de Thracia*. Apud plurimos luctuosa sunt puerperia: contraversum læta sunt funera. ¶ Item in contrariam partem. *Apul. in Apol.* Cum aliquid solidum offenderunt, illisæ reflectuntur, & retro expressæ contraversum respondent, Al. leg. *contraversim*, aut *controversim*.

CONTRAVERSUS, a, um, adject. *volto all' incontro*, *posto a dirimpetto*, contra versus. *Solin. c.* 27. (*al.* 40.) Africa promontorio Apollinis Sardiniæ contraversa. & *cap.* 32. (*al.* 45.) *de Nilo*: Quanto impensius contraversi spiritus repugnaverint, tanto excelsius sublimari, &c. Ita legit *Salmas.* Alii *Controversus* eodem sensu: quod *Salmas.* vitiosum putat: alii divisim *contra versus*: sed si dativum habeat, rectius conjunctim scribetur. Sic *Ammian. l.* 18. *c.* 9. (*al.* 22.) Urbs spiranti zephyro contraversa.

CONTRECTABILIS, le, adject. qui contrectari, & tangi potest, ψηλαφητός. *Prudent. Apotheos. v.* 963. Nil contrectabile habere. *Lactant. l.* 2. *c.* 8. *& l.* 7. *c.* 21. Solidum & contrectabile corpus. Adde *Tertull. de Anim. c.* 57. ¶ Apud *Lactant.* est qui legit *contractabilis*.

CONTRECTABILITER, adverb. *sensibilmente*. *Lucret. l.* 4. *v.* 661. Lævissima corpora debent Contrectabiliter caulas intrare palati.

CONTRECTATIO, onis, f. *toccamento*, *maneggiamento*, ψηλάφησις. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 27. Cur non gestiret taurus equæ contrectatione, equus vaccæ? ¶ Item apud JCtos asportatio rei alienæ furti causa. *Paul. Dig. lib.* 47. *tit.* 2. *qui est* de furtis, *leg.* 1. Furtum est contrectatio fraudulosa lucri faciendi gratia, &c. V. *Contrecto*.

CONTRECTATOR, oris, m. *ladro*, qui contrectat, & furatur. *Ulpian. Dig. l.* 47. *tit.* 2. *leg.* 36. Si cum rebus aufugerit, posse furti actione sollicitatorem conveniri, quia opem consiliumve contrectatori tulit. V. *Contrecto*.

CONTRECTATUS, a, um, *toccato*, *maneggiato*, tactus, tractatus. *Horat. l.* 1. *ep. ult. v.* 11. *de libro suo*. Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi Cœperis, &c. ¶ Item pollutus, corruptus. *Tacit.* 14. *Ann. c.* 35. Contrectatam filiarum pudicitiam ulcisci.

CONTRECTO, & Contracto, as, avi, atum, a. 1. *toccare*, *maneggiare*, ψηλαφάω, manu tracto, attrecto, manu verso. *Ovid. Metam.* 8. *v.* 606. Pectora tangebam trepido salientia motu: Dumque ea contrecto, totum durescere sensi Corpus. *Id.* 2. *ex Pont. ep.* 2. *v.* 59. Vulneris id genus est, quod cum sanabile non sit, Non contrectari tutius esse putem. *Colum. l.* 12. *c.* 4. Ne contractentur pocula, nisi ab impube. *Sueton. in Calig. c.* 43. Contrectandæ pecuniæ cupidine incensus, super aureorum acervos toto corpore volutatus est. *Senec. de constant. sap. c.* 13. Medicus vulnera contractare, & reliquias & effusa intueri non dedignatur. Adde *ep.* 41. ¶ Apud *Tacit.* 3. *Ann. c.* 12. contrectare aliquid oculis, est attente contemplari. ¶ Apud JCtos significat alienam rem manu apprehendere, & amovere furandi causa, *prender l' altrui*, *rubare*. *Paul. Dig. lib.* 41. *tit.* 2. *leg.* 3. *ad fin.* Si rem apud te depositam furti faciendi causa contrectaveris, desino possidere: sed si eam loco non moveris, etsi inficiandi animum habeas, plerique veterum responderunt, recte possessorem me manere, quia furtum sine contrectatione fieri non possit, nec animo furtum admittatur. Adde *lib.* 25. *tit.* 2. *leg.* 3. & alibi. ¶ Ponitur & pro obsceno tactu tentare, vitiare. *Sueton. in Domit. c.* 1. Contrectare multorum uxores. Adde *Plaut. Asin.* 3. 1. 20. & *Mil.* 4. 2. 61. &c. & *Justin. l.* 7. *c.* 3. ¶ Translate *Cic.* 3. *de Orat. c.* 6. Opiniones hominum leviter eruditorum, qui quæ complecti tota nequeunt, hæc facilius divulsa, & quasi discerpta contrectant. *Id.* 3. *Tuscul. c.* 15. Ratio incitat animum ad conspiciendas, totaque mente contrectandas voluptates. *h. e.* contemplandas. *Gell. l.* 17. *c.* 19. Contrectare studia & disciplinas philosophiæ.

CONTREMISCO, iscis, a. 3. *tremare*, valde tremere incipio, τρέμειν, πάλλεσθαι. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 26. Tota mente atque omnibus artubus contremiscere. ¶ Item cum tremore paveo, *aver paura*. *Senec. extr. ep.* 65. Non contremiscamus injurias, non vulnera, non vincula, non egestatem. *Sidon. l.* 9. *ep.* 11. Cum mihi rigor censuræ tuæ sit ambifariam contremiscendus.

CONTREMO, is, ui, a. 3. *tremare*, *aver paura*, τρομέω, idem quod tremo, aut valde tremo. *Vetus Poeta* apud *Cicer.* 3. *de Orat. c.* 39. Flamma inter nubes coruscat, cælum tonitru contremit. *Lucret. l.* 5. *v.* 1220. Tellus contremit. *Cic.* 1. *de Divin. c.* 28. Me contremuisse timore perterritum. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 758. Quercus contremuit. *Virg.* 7. *Æn. v.* 515. Contremuit nemus. ¶ Cum accusativo. *Horat. l.* 2. *Od.* 12. *v.* 8. unde periculum Fulgens contremuit domus Saturni veteris. *Justin. in fin. l.* 32. Cum Annibalem Romano tonantem bello Italia contremuit. ¶ Translate *Cic. pro Sext. c.* 31. Cujus in mea causa nunquam fides virtusque contremuit.

CONTREMULUS, la, um, *tremolante*, idem quod tremulus. *Varr.* apud *Non. V. Aquilentus*.

CONTRIBULATIO, onis, f. *tribulazione*, *molestia*. *Tertull. advers. Jud. c.* 13. *ex Isai.* 65. 14. Vos a contribulatione spiritus ululabitis.

CONTRIBULATUS, a, um, molestiis affectus, *afflitto*. *Tertull. advers. Jud. cap.* 5. *ex Psalm.* 50. 18. Cor contribulatum hostia est Dei.

CONTRIBULIS, is, qui ejusdem est tribus. *Sidon. l.* 8. *ep.* 13. Commendo Promotum gerulum litterarum, nostrum nuper effectum vestris orationibus contribulem. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 873. *n.* 4. Q. Herennio Rufo Montanus Rufi F. Contrib. D.

CONTRIBUO, uis, ui, utum, a. 3. *contribuire*, *dare*, συμφέρειν, συνεισάγειν, idem quod tribuo, vel simul tribuo, confero. *Ovid. Metam.* 7. *v.* 230. Nec non Penææ, nec non Spercheides undæ Contribuere aliquid, juncosaque litora Bœbes. *Colum. l. & cap.* 5. *ante med.* Nisi adminiculum teneræ viti contribueris, prorepens pampinus terræ se applicabit. *Pompon. Dig. l.* 41. *tit.* 1. *leg.* 27. Ubi simul plura contribuuntur, ex quibus unum medicamentum fit, aut coctis odoribus unguenta facimus, nihil hic suum vere dicere potest prior dominus. *Paul. lib.* 35. *tit.* 2. *leg.* 22. *extr.* Nullum erit legatum, nec ceteris contribuetur. *h. e.* una cum ceteris confundetur, & præstabitur. ¶ Afferuntur etiam duo *Cicer.* loca *Phil.* 14. *c. ult.* & *pro Mil. c.* 30. sed utrobique plerique alii aliter leg. ¶ Sæpe significat accensere, adjicere, προστιθέναι, & dicitur de urbibus & populis, qui alteri adjunguntur, ut ejus foro, ac jurisdictioni subdantur, & quasi unam simul civitatem constituant, atque tributa simul pendant. *Liv. l.* 38. *c.* 3. *ad fin.* Ambracia tum contribuerat se Ætolis. *Id. l.* 32. *c.* 19. Pollicentes Corinthum iis contributuros in antiquum gentis concilium. *Curt. l.* 5. *c.* 3. Gentem Uxiorum subactam Susianorum satrapiæ contribuit. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 60. Calagurritani, qui erant cum Oscensibus contributi. *Plin. l. & cap.* 3. Colonia Illici. In eam contribuuntur Icositani. ¶ Item de aliis rebus. *Vellej. l.* 2. *c.* 20. Contribuere novos cives in octo tribus. *Justin. l.* 12. *c.* 5. In unam cohortem contribuere milites. *formarne uno squadrone*. *Colum. l.* 2. *c.* 9. *ad fin.* Inter frumenta panicum & milium ponenda sunt, quamvis jam leguminibus ea contribuerim. *Id. l.* 9. *c.* 13. *circa med.* Apibus vetustate corruptis examen novum contribuere.

CONTRIBUTIO, onis, f. *contribuzione*, συνεισφορά. *Paul. Dig. lib.* 14. *tit.* 2. *leg.* 1. Si levandæ navis gratia jactus mercium factus sit, omnium contributione sarciatur, quod pro omnibus datum est. *Ulpian. lib.* 24. *tit.* 3. *leg.* 7. Fructus non debent in contributionem venire. *Modestin. lib.* 16. *tit.* 2. *leg.* 1. Compensatio est debiti & crediti contributio.

CONTRIBUTUS, a, um, accensitus, adjunctus, attributus: ut urbs, aut populus contributus, qui alteri urbi adjunctus est, ut in *Contribuo* est dictum. *Liv. l.* 31. *c.* 30. Quondam pagatim habitantes, ne in unam urbem quidem contributi, &c. *uniti*, *incorporati*. *Plin. l.* 4. *c.* 7. Ægosthenienses contributi Megarensibus. & *cap.* 22. Contributa sunt in eam Castra Julia, Castra Cæcilia. *Id. l.* 3. *c.* 10. Contributa eo maritima colonia, quæ, &c. ¶ Translate *Id. l.* 32. *c.* 4. *extr.* Sed hoc utilius est vitæ, contributa habere remedia.

CONTRISTATIO, onis, f. molestia, mœror. *Tertull. l.* 2. *advers. Marcion. c.* 11. Sine ulla contristatione.

CONTRISTATUS, a, um, *attristato*, ἐπίλυπος. *Colum. l. & c.* 8. *de columbis*. Nec minus in agros emittant, ne quasi gravi perpetuæ custodiæ servitio contristatæ senescant. *Id. l.* 9. *c.* 14. *circa med. de apib.* Ne sæpius injuria contristatæ, velut desperatione rerum profugiant. ¶ Translate *Plin. l.* 35. *c.* 17. Veros colores emollit cimolia, & quodam nitore exhilarat contristatos sulphure. *smorti*.

CONTRISTO, as, avi, atum, a. 1. *rattristare*, ἐπιλυπέω, tristem reddo. *Cæl. ad Cicer. Fam.* 8. *ep.* 9. *extr.* Contristavit hæc sententia Balbum. *Senec. ep.* 85. Prudens non perturbatur, nec contristatur, nec timet. *Id. de Tranquill. c. ult.* Contristare, & in sollicitudinem adducere. ¶ Translate *Virg.* 3. *Georg. v.* 279. Auster pluvio contristat frigore cælum. *Id.* 10. *Æn. v.* 275. Sirius lævo contristat lumine cælum. *Colum. l.* 3. *c.* 2. *circa med. de viribus*. Humores commodius sustinent, quam siccitates, nec tamen caloribus contristantur. *patiscono*. (Adde *in fin. cap.* 9. *l.* 5.). *Valer. Flacc. l.* 3. *v.* 427. humiles aras Instituit, silvaque super contristat opaca. *h. e.* frondibus obumbrat.

CONTRITIO, onis, f. actus conterendi, comminutio, θλίψις. Translate *Quintil. declam.* 15. *c.* 10. Spem gaudia parant, adversa contritionem. *accoramento*. Alii aliter leg. *Lactant. l. & cap.* 7. *ex Matth.* 24. 21. Erit pressura & contritio, qualis nunquam fuit a prin-

principio mundi. *Augustin. l. 7. Confession. c. 7.* Magnæ voces erant ad misericordiam tuam, tacitæ contritiones animi mei.

CONTRITOR, oris, m. qui conterit. *Plaut. Pers.* 3. 3. 14. Compedium contritor. *logoratore di ceppi*. convicium servi, qui diu compedes tulit. Al. plerique leg. *tritor*.

CONTRITUS, a, um, *pesto*, *logorato*, *consumato*, comminutus, consumptus, *συντριβόμενος*, *ψαιστός*. *Plin. l. 26. c.* 11. Quinquefolii contrita folia ex vino pota. Et *paulo sup.* Radix arida contrita in pulverem. *Id. l. 29. c. 6. a med.* Araneus contritus in vino vetere. Adde *Lucret. v. 698. l.* 4. ¶ Contriti etiam dicuntur, qui os aliquod ex ictu, vel casu contritum habent. *Plin. l. 29. c.* 2. Succidam lanam imponunt desquamatis, percussis, incussis, collisis, contritis, dejectis. ¶ Translate *Cic.* 2. *de Fin. c.* 16. Contritum vetustate proverbium. *h. e.* usitatissimum. *Id.* 1. *de Orat. c.* 31. Communia & contrita præcepta. *Id. pro Sext. c.* 40. Præmium jam contritum & contemptum, judicium bonorum.

CONTROVĔRSĬA, æ, f. *controversia*, *contesa*, *disputa*, *questione*, *ἀμφισβήτησις*, disceptatio, lis, contentio, pugna. Primo proprie dicitur de iis disputationibus, & causis, quæ habentur in genere judiciali, in materia, ut vocant, *civili*, quæ *criminali* opponitur. *Cic. pro Cæcin. c.* 2. Omnia judicia aut distrahendarum controversiarum, aut puniendorum maleficiorum causa reperta sunt. *Id.* 2. *de Orat. c. 24. ad fin.* Sive ex crimine causa constet, ut facinoris; sive ex controversia, ut hereditatis; sive ex deliberatione, ut belli; sive ex persona, ut laudis; sive ex disputatione, ut de ratione vivendi. ¶ Deinde latius aliquanto sumitur pro omni hypothesi, seu causa, quæ pertinet ad genus judiciale, sive criminis sit, sive disceptationis: qua ratione distinguitur a *contentione*, quæ videtur universim disputationem & disceptationem omnem significare; & a *Suasoria*, quæ pertinet ad genus deliberativum, & levior est, minusque prudentiæ exigens: ideoque pueris delegari solebat, *controversia* vero robustioribus, ut *Auct. dial. de Oratorib.* (qui ab aliquibus *Tacitus* esse creditur) *cap.* 35. docet. *Cic. in Orat. c.* 14. Quoniam quidquid est, quod in controversia, aut in contentione versetur, &c. Adde *Quintil. l. 3. c.* 6. (*al.* 8.) ¶ Hujusmodi *controversiæ* sive fictæ, sive ex historia depromptæ, vel etiam ex re & facto, si quod forte recens accidisset, ad usum forensem accommodatæ, disceptari solebant domesticæ exercitationis gratia ab iis, qui in Scholis dabant operam eloquentiæ. Quare ab *Auct. dial. de Orator. c.* 14. vocantur *controversiæ scholasticæ*: quales multæ reperiuntur apud *Senecam*, & duæ proponuntur a *Sueton. de clar. Rhet. c.* 1. Hac ratione distinguitur *controversia* a *declamatione*, tum quia *declamatio* est ipsa oratio, quæ de controversia habetur; tum quia illa fictam causam continere videtur, & aliquando etiam ab usu forensi abhorrentem (ut est apud *Auct. dial. de Orat. cit. cap.* 35.) *controversia* vero veram, & veris judiciis accommodatam. Sæpe tamen promiscue accipiuntur. V. *Senec. in proœm. l.* 1. *Controversiar. Quintil. l. & cap.* 5. & *Sueton. de illustr. Rhetor. c.* 1. ¶ Denique latissime sumitur pro quacumque lite, disceptatione, aut disputatione. *Cic.* 2. *de Orat. c.* 72. Vocare aliquid in controversiam. *Id. Fam.* 13. *ep.* 69. Habere controversiam cum aliquo de aliqua re. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 63. Deducere rem in controversiam. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 40. Adducere aliquid in controversiam. & *cap.* 31. Constituere controversiam. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 9. Componere controversias. *Cic.* 3. *Offic. c. ult.* dirimere. *Id. pro Balb. c.* 19. sedare. *Id. Phil.* 9. *c.* 5. tollere. *Id. pro Cæcin. c.* 17. dijudicare, & *cap.* 2. distrahere. *Ulpian. Dig. lib.* 1. *tit.* 7. *leg.* 25. Movere controversiam. *mover lite*. *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c. penult.* inferre. *Senec. ep.* 110. *sub fin.* facere alicui de re aliqua. *mover lite*. *Cic. in Orat. c.* 34. Nihil ambigi potest, in quo non aut res controversiam faciat, aut verba. *h. e.* dubitationem pariat. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 31. Est mihi controversia rei alicujus cum aliquo. *Id. de clar. Orat. c.* 18. Est inter scriptores de numero annorum controversia. *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 10. Jure fecerit, & licuerit ne facere, id est in controversia. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c. ult.* Controversia orta inter eos de principatu. *Cic. pro Cæcin. c.* 11. Controversia non erat, quin verum dicerent. *non v' era dubbio*. *Id.* 3. *Offic. c.* 2. Panætius, qui sine controversia de officiis accuratissime disputavit. *senza dubbio*. *Id. pro Cæcin. c.* 7. Fundus, quem sine ulla controversia possedit Cæsennia. *senza contradizione*. ¶ De lite, querela, jurgio. Vet. lap. apud *Gruter. pag.* 759. *n.* 2. C. Aonius Vitalis uxori incomparabili, quæ vixit mecum sine ulla controversia ann. XVIII. &c. Adde *pag.* 795. *n.* 6. ¶ In illo *Ulpiani Dig. lib.* 39. *tit.* 2. *leg.* 34. *circa med.* Si controversia aquæ insulam subverterit: *controversia* est vis & impetus aquæ contra insulam versæ, *l' impeto dell' acqua*.

CONTROVERSIĀLIS, & Controversālis, le, ad controversiam pertinens. *Sidon. l. 7. ep.* 9. & *lib.* 8. *ep.* 11. *post carmen*.

CONTROVERSIM, V. *Contraversim*.

CONTROVERSIŎLA, læ, levis controversia. Recensetur a *Diomed. l.* 1. *pag.* 313. *Putsch.* inter Latina diminutiva. *Hieronym. l.* 1. *in Rufin. c. ult.* Controversiolam declamare.

CONTROVERSIŌSUS, a, um, *contenzioso*, *ἐριστικός*, *πολύδηριος*, controversiæ plenus, controversus, ambiguus. *Liv. l.* 3. *c. ult.* Quem enim hoc privatæ rei judicem fecisse, ut sibi controversiosam adjudicaret rem? Est qui legit *controversam*. *Senec. ep.* 85. *a med.* Respondere conantur, falsam nos rem, & controversiosam pro confessa vindicare. Hic quoque alii leg. *controversam*.

CONTROVERSOR, aris, dep. 1. *contendere*, *litigare*, *ἀμφισβητέω*, contendo, discepto, litigo: ex *contra*, & *versor*. *Cic. in fragm.* apud *Priscian. l.* 8. *pag.* 803. *Putsch.* A vobis postulo, ut inter vos de hujusmodi rebus controversemini, non concertetis. *Sidon. l.* 4. *ep.* 1. Qui nascuntur ex fratribus, nihil invicem controversantur.

CONTROVERSUS, a, um, *litigioso*, *dubbioso*, *ἀμφισβητήσιμος*, qui est in controversia, litigiosus, ambiguus. *Cic. de Divin. l.* 2. *c.* 50. *in fin.* Sed isti sumunt pro certo, quod dubium controversumque est. *Id. de Leg. l.* 1. *c.* 20. Res controversa & plena dissensionis inter doctos. ¶ Item qui contentionis, & litium amans est. *Id. de clar. Orat. c.* 12. Siculi, gens acuta, & controversa natura. Adde *Ammian. sub fin. l.* 22. ¶ Item qui contra, seu ex adverso positus est. *Ammian. l.* 14. *c.* 2. (*al.* 5.) Litoribus Cypriis contigui navigabant, quæ sunt Isauriæ scopulis controversa. Videtur tamen legendum *contraversa*. Sic enim duos similes *Solini* locos corrigit *Salmas.* V. *Contraversus*. ¶ Item contrarius, oppositus. *Macrob. l.* 1. *in somn. Scip. c. 6. ante med.* Non aliter tam controversa sibi, ac repugnantia, & naturæ communionem abnuentia permisceri, terram dico, & ignem potuisse.

CONTRUCIDĀTUS, a, um, adject. confossus, *trucidato*. *Cic. pro Sext. c.* 20. A quibus hic multis vulneribus acceptis, ac debilitato corpore & contrucidato, se abjecit exanimatus. *Senec. l.* 2. *de Ira, c.* 2. Plebem immisso milite contrucidatam. *Id. ep.* 115. Colitur non taurorum corporibus contrucidatis, sed pia voluntate.

CONTRUCĬDO, as, avi, atum, a. 1. *trucidare*, idem ac trucido, crudeliter neco, vulneribus confodio, *κατακόπτω*. *Sueton. in Calig. c.* 28. Missis, qui universos contrucidarent. *Id. in Domit. c.* 17. Vulneribus septem contrucidarunt.

CONTRŪDO, is, usi, usum, a. 3. *cacciar dentro*, idem ac trudo, vel simul trudo, *συνωθέω*. *Cic.* 7. *Verr. c.* 27. Quod eodem ceteros piratas contrudi imperaret. *Id. pro Cœl. c.* 26. Contrudi in balneas. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 54. Contrudere uvas in dolium. *Id. l.* 7. *L. L. c.* 16. Quod necessitas contruserit.

CONTRUNCO, as, avi, atum, idem quod trunco, *troncare*, *tagliare*, *κολοβόω*. *Lamprid. in Alex. Sev. c.* 61. Inermes & absistentes contruncaverunt. *h. e.* occiderunt. *Plaut. Stich.* 4. 1. 48. Quod edant addas, meum ne contruncent cibum. *h. e.* detrahant, imminuant.

CONTRŪSUS, a, um, adject. simul trusus, seu coactus. *Lucret. l.* 6. *v.* 734. Contrusæ nubes. & *vers.* 1251. Contrusa corpora casis.

CONTŬBERNĀLIS, lis, com. gen. *soldato che alloggia con altri sotto la medesima tenda*, *σύσκηνος*, *ὁμόσκηνος*, miles qui in eodem exercitu una cum aliis sub eodem tentorio habitat: ita dictus a *tabernis*, ut docet *Fest. h. c.* habitaculis militum, quæ olim e tabulis fiebant: unde & tabernacula dicta sunt, licet postea ex tentoriis, & ex pellibus fierent. Scribit *Veget. de re milit. l.* 2. *c.* 8. & 13. in legione fuisse *decanos* (similes iis, quos nunc dicimus *caporali*) qui præerant decem militibus: deinde *capita contuberniorum* dictos. Ex quo intelligimus, decem vel undecim milites eodem tabernaculo usos fuisse. Atque hi *contubernales* sunt appellati. *Cic. pro Ligar. c.* 7. Domi una eruditi, militiæ contubernales, post affines, in omni denique vita familiares. *Hirt. de B. Alex. c.* 16. Eadem suum quisque contubernalem, amicum, notum prosequens erat obtestatus. ¶ Magistratuum militarium in provincias abeuntium comites adjungebantur ex more Romanorum, Senatorum filii, qui ab iis tum militarem disciplinam, tum gubernandi artes perdiscerent: hi quoque *contubernales* dicti, quod ab eorum latere nunquam discederent. *Cic. pro Cœl. c.* 30. Cum paulum jam roboris accessisset ætati, in Africam profectus est, Q. Pompejo Proconsuli contubernalis. *Id. pro Planc. c.* 11. Fuit in Creta contubernalis Saturnini. *Sueton. in Cæs. c.* 42. Sanxit, ne quis Senatoris filius, nisi contubernalis, aut comes magistratus, peregre proficisceretur. ¶ *Contubernales* hujusmodi a *comitibus* (de quibus in *Cohors*, & *Comes* dictum est) ita distinctos puto, ut ii essent sine officio, utpote qui solum discendi gratia magistratus sequebantur; hi vero etiam officium & munus aliquod nonnunquam haberent, quo magistratui aliqua ex parte inservirent in provinciæ administratione. ¶ Per similitudinem *contubernalis* dicitur, qui alicujus necessitudinis causa diutius cum alio vivit, familiaris, domesticus, *συνδίαιτος*, *συμβιωτής*, *οἰκεῖος*, *convittore*, *famigliare*, *domestico*. *Cic.* 9. *Fam. ep.* 2. Doleo in ista loca venire me non potuisse. Habuisses enim non hospitem, sed contubernalem. *Plin. l.* 2. *ep.* 13. Hunc ego, cum simul studeremus, arcte familiariterque dilexi: Ille meus in urbe, ille in secessu contubernalis. *Cic.* 2. *de clar. Orat. c.* 27. Noster L. Gellius, qui se illi contubernalem in consulatu fuisse narrabat. ¶ Servi conjuges, quia inter illos verum connubium non erat; item alii qui una quidem vivunt, sed justo matrimonio juncti non sunt, *contubernales* dicuntur. *Petron. in Satyr. c.* 96. Contubernalis mea mihi fastum facit. *Colum. l.* 12. *c.* 1. Contubernalis villicæ. *h. e.* maritus. *Callistrat. Dig. lib. ult. tit. penult. leg.* 220. Villicus & contubernalis ejus. *h. e.* uxor. ¶ Interdum & liberi conjuges *contubernales* dicuntur. Probant hoc Inscriptiones bene multæ apud *Fabrett. cap.* 4. *a num.* 386. *deinceps*. ¶ Jocularıter *Plaut. Mil.* 2. 2. 28. Dare aliquem contubernalem cruci. *h. e.* cruci affigere. ¶ *Cic. Attic. l.* 13. *ep.* 28. C. Cæsarem vocat *contubernalem Quirini*, quia suam statuam passus fuerat, se vivo, in ejus templo collocari: quod significat etiam *Sueton. in Cæs. c.* 76. De eodem *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 45. Eum *σύνναον* Quirino malo, quam Saluti. ¶ In sexto casu in *e* quoque desinit. *Pompon.* apud *Charis. l.* 1. *pag.* 99. *Putsch.* Cum contubernale pugnavi.

CONTUBERNĬUM, ii, n. *alloggiamento militare*, *συσκηνία*, *ὁμοσκηνία*, tabernaculum, tentorium, in quo milites simul habitant. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 76. Depositis in contubernio armis, vallum relinquebant. Adde *Tacit.* 1. *Hist. c.* 43. ¶ Metaphorice *Plin. l.* 11. *c.* 10. *de apib.* Domos primum plebi exædificant, deinde regibus. Si spera-

tur

tur largior proventus, adjiciuntur contubernia & fucis. ¶ Metonymice est convictus, & sodalitas decem militum (tot enim olim in singulis tentoriis simul erant) sub decano, qui *caput contubernii* dicebatur, ut in voce superiori dictum est. Item convictus adolescentum nobiliorum, qui magistratus in provincias sequebantur, eosque assidue sectabantur, quo rei militaris, & provinciarum peritiam sibi compararent. *Cic. pro Planc. c.* 11. Adolescentulus cum Torquato profectus in Africam, sic ab illo dilectus est, ut & contubernii necessitudo, & adolescentuli modestissimi pudor postulabat. *Sallust. in Jug. c.* 68. Militare contubernio patris. ¶ Translate deinde accipitur pro quolibet convictu quorumvis hominum, *lo stare insieme, compagnia, συμβίωσις. Sueton. in Calig. c.* 10. Primum in matris, deinde in Liviæ Augustæ proaviæ suæ contubernio mansit. *Id. in Tiber. c.* 14. Thrasyllum Mathematicum contubernio admoverat. & *cap.* 56. Seleucum Grammaticum a contubernio removit. *Id. in Aug. c.* 89. Arei Philosophi contubernium iniit. *Petron. in Satyr. c.* 92. Recipere aliquem in contubernium. *Plin. l.* 10. *ep.* 95. Assumere aliquem in contubernium. *Senec. ep.* 6. Magnos viros non schola Epicuri, sed contubernium fecit. *la conversazione.* ¶ Præsertim vero viri & feminæ, qui sine ullo connubii vinculo simul habitant. *Cic. Verr.* 7. *c.* 40. Ubi illud contubernium muliebris militiæ in illo delicatissimo litore? *Sueton. in Vespas. c.* 3. Cænidem Antoniæ libertam, dilectam quondam sibi, revocavit in contubernium. ¶ Atque ita appellatur maritalis conjunctio servorum, inter quos olim verum matrimonium esse non potuit. *Scævola Dig. lib.* 40. *tit.* 4. *leg.* 59. Eutychia pedisequa actori in contubernio tradita. ¶ De turpiori consuetudine. *Petron. in Satyr. c.* 92. *Sueton. in Cæs. c.* 49. ¶ Eleganter ad bruta transtulit *Phædr. l.* 2. *fab.* 4. quam lege. ¶ Ad alia *Quintil. declam.* 24. *c.* 10. *extr.* Homo ab omnibus gaudiis in contubernium doloris adductus. *Valer. Max. l.* 9. *c.* 5. *sub fin.* Felicitatis, & moderationis dividuum contubernium est. *h. e.* simul in eodem homine non reperiuntur.

CONTUBULATIO, V. *Contabulatio.*

CONTUĔOR, eris, tuitus sum, dep. 2. *guardare, mirare, ἀτενίζω, προσβλέπω*, idem quod tueor, aspicio, intueor. *Cic.* 3. *de nat. Deor. c.* 3. Cur te duobus contuear oculis, & non altero tantum. *Id. pro Sull. c.* 27. Aspicite ipsum, contuemini os. *Id.* 1. *Tuscul. c.* 20. Quod tandem spectaculum fore putamus, cum totam terram contueri licebit, ejusque situm, formam, &c. *Sueton. in Aug. c.* 94. Augustum non sine admiratione contuitus. *Gell. l.* 5. *c.* 14. Paulatim oculos ad contuendum leonem refert. *Plin. l.* 29. *c.* 6. *a med.* Scarabæi viridis natura contuentium visum exacuit. ¶ Translate *Cic. pro Dom. c. penult.* Celeberrimæ & maximæ partes urbis adversum illud monumentum contuentur. ¶ Cum accus. & *ad* præposit. *Cic. in somn. Scip. c.* 7. Si alte spectare voles, atque ad hanc sedem, & æternam domum contueri. Ita *Aldus*: plerique alii cum *P. Victor.* omittunt *ad*. ¶ Reperitur & pro custodire, tueri. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 5. *ad fin.* In alimoniis armenticium pecus sic contuendum, lactentes cum matribus ne cubent. obter...tur enim. *Fest.* in *Tuor:* Ponitur tueor pro video, & contueor pro defendo. ¶ *Contui* pro *contueri* antiquum, ut Incepi contui, *Pompon.* apud *Non. c.* 7. *n.* 20. Sic *intui* pro *intueri* apud *Turpil. ibid.*

CONTUĬTUS, us, m. *sguardo, vista, ἀτενισμός*, actus contuendi, aspectus. *Plaut. Trinum.* 2. 1. 27. Amor fugit forum, fugat tuos cognatos, fugat ipse se a tuo contuitu. *Plin. l.* 37. *c.* 5. Smaragdi soli gemmarum contuitu oculos implent, nec satiant. *Id. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 54. *Hard.* Oculi contuitu quoque multiformes, truces, torvi, flagrantes, &c. *Ammian. l.* 18. *c.* 8. (*al.* 19.) Esse in contuitu. ¶ Extra ablativum casum caret, quod sciam, exemplis: nisi illud *Cicer.* afferas *pro Sext. c.* 54. Vester in me animorum, oculorumque contuitus. Verum alii leg. *conjectus*, quod certe multo Latinius est.

CONTUMACĬA, æ, f. *contumacia, orgoglio, disubbidienza, ostinazione, καταφρόνησις, αὐθάδεια, ἀπείθεια*, superbia, & insolens animi elatio, & prava contentio, qua cedere majoribus, honoremque illis habere, & obedire, ac vereri obstinate detrectamus, contemptu quodam, & ferocia animi: unde *ferocitatem* & *contumaciam* conjungit *Sueton. in Vitell. c.* 12. & *Tacit.* 4. *Ann. c.* 20. *abruptam contumaciam* opponit *deformi obsequio*. Ea consistit tam in dictis, quam in factis. Unde *contumaciam* vocat *Sueton. in Aug. c.* 54. quod quidam Senatores nimis licenter dictis procacibus, & factis etiam Augusto obstitissent. *Liv. l.* 2. *c.* 60. Idem habitus oris, eadem contumacia in vultu, idem in oratione spiritus erat. *Cic. in Pison. c.* 31. Torquatus furebat contumacia responsi tui. *Id.* 6. *Verr. c.* 41. Illa tua singularis insolentia, superbia, contumacia. *Id. pro Rosc. Com. c.* 15. Est tuæ contumaciæ & arrogantiæ vox. ¶ Apud JCtos *contumacia* est eorum, qui a judice ter, vel semel pro tribus vicibus evocati, comparere recusant: qui hodieque dicuntur *cader in contumacia. Hermogenian. Dig. lib.* 42. *tit.* 1. *leg.* 53. ¶ Tribuitur & brutis animalibus. *Colum. l.* 6. *c.* 2. Contumacia pervicax boum. ¶ Item rebus inanimis. *Plin. l.* 16. *c.* 32. *de arboribus*. Non omnia in omnibus locis nasci docuimus. Hoc alias fastidio, alias contumacia, sæpius imbecillitate evenit. ¶ In bonam partem pro constantia, *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 29. Socrates nec patronum quæsivit ad judicium capitis, nec judicibus supplex fuit: adhibuitque liberam contumaciam a magnitudine animi ductam, non a superbia. *Quintil. l.* 2. *c.* 5. Maxima est innocentiæ contumacia.

CONTUMACITER, *superbamente, contumacemente, ἀπειθῶς, αὐθαδῶς*, obstinate, superbe. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 1. *ante med.* Ad me autem, etiam cum rogat aliquid, contumaciter, arroganter, *ἀκατασχέτως* solet scribere. *Id.* 2. *ad Q. Fr. ep.* 1. *ad fin.* Contumaciter vexare aliquem. *Id.* 2, *de Divin. c.* 33. Contumaciter repudiare morem patrium. *Nepos in Cim. c.* 2. Contumacius gerere se. *Liv. l.* 2. *c.* 58. Contumaciter omnia agere: nec pudor, nec metus coercebat. ¶ Translate *Plin. l.* 37. *c.* 7. Omnia hæc genera (*lapidum*) scalpturæ contumaciter resistunt. *Id. l.* 16. *c.* 40. Arbor scutis faciendis aptissima, quorum plaga contrahit se protinus; & ob id contumacius transmittit ferrum. *Id. l.* 19. *c.* 7. Celerrime nascuntur ocimum, blitum: contumacius coriandrum.

CONTŬMAX, acis, *contumace, superbo, ostinato, disubbidiente, ἀπειθής, αὐθάδης*, superbus, obstinatus, qui majoribus, aut rationi, aut honestati non cedit, sed perstat contemnendo, & detrectando. Sit ne a *tumeo*, an a *contemno* disputant Etymologi. *Cic. Attic. l.* 8 *ep.* 15. Saram nefarium hominem cognovi, præterea in me contumacem. *Id. Verr.* 4. *c. ult.* Quis contumacior? quis inhumanior? quis superbior? *Senec. ep.* 83. Ebrietas contumacissimos, & jugum recusantes in alienum egit arbitrium. *Tacit. Ann.* 5. *c.* 3. Arrogantiam oris, & contumacem animum incusavit. *Id. Ann.* 4. *c.* 60. Voces contumaces & inconsultæ. *Id.* 2. *Ann. c.* 57. Respondere precibus contumacibus. *h. e.* precando quidem, sed simul ostendendo, se non paritúrum, si preces non exaudiantur. *Curt. l.* 4. *c.* 6. *ad fin.* Non interrito modo, sed contumaci vultu intuens regem. *Quintil. declam.* 9. *c.* 4. Contumacem esse adversus patris imperia. *Senec. in Thyest. v.* 644. Populus contumax regibus suis. ¶ Apud JCtos *contumax* dicitur, qui tribus propositis edictis, vel uno pro tribus, parere recusat, uti docet *Hermogenian. lib.* 42. *Dig. tit.* 1. *leg.* 53. ¶ Transfertur & ad bruta animalia. *Colum. l.* 8. *c.* 2. Gallina contumax ad concubitum. *Id. l.* 6. *c.* 2. Contumaces boves. ¶ Item ad inanima. *Phædr. l.* 4. *fab.* 7. Lima contumax. *h. e.* morsus viperæ non admittens. *Plin. l.* 12. *c.* 13. Cardamomum contumax fricanti. *h. e.* difficile tritu. *Id. l.* 19. *c.* 3. Laserpitium res fera ac contumax. *h. e.* difficilis culturæ. *Id. l.* 16. *c.* 10. Laricis incorrupta vis, mori contumax. *Martial. l.* 10. *ep.* 65. Tu flexa nitidus coma vagaris: Hispanis ego contumax capillis. *h. e.* capillos habens, qui flecti in cincinnos non possunt. *Id. l.* 9. *epigr.* 12. Syllaba contumax. *h. e.* quæ in versum per leges Prosodiæ nequit admitti. ¶ Videtur etiam sumi in bonam partem pro constanti. *Tacit.* 1. *Histor. c.* 3. Propinqui audentes, constantes generi, contumax, etiam adversus tormenta, servorum fides. *Sidon. carm.* 9. *v.* 219. Non quod Mantua contumax Homero Adjecit Latiaribus loquelis. *h. e.* cedere nolens.

CONTUMĔLĬA, æ, f. *villania, onta, scherno, strapazzo, ingiuria, ἀτιμία, ὕβρις*, convicium, injuria cum contemptu: est enim a *contemnendo*, ut *Ulpian.* docet *Dig. lib.* 47. *tit.* 10. *leg.* 1. item *Senec. de const. Sap. c.* 11. & plerumque intelligitur ea, quæ fit verbis: aliquando etiam quæ factis, in quibus inest contemptio. ¶ Differt ab *injuria*, quæ latius patet, & *contumeliam* quoque complectitur: & præterea *injuria* damnum alienum in re spectat: *contumelia* in existimatione: quare gravior esse censetur. *Cæcil.* apud *Non. c.* 5. *n.* 32. Facile ærumnam ferre possum, si inde abest injuria, etiamque injuriam, nisi contra stat contumelia. *Cic.* 6. *Verr. c.* 9. Quibus tu privatim injurias plurimas, contumeliasque imposuisti. *Senec.* 1. *de Clem. c.* 10. Contumeliæ acerbiores principibus esse solent, quam injuriæ. *Plaut. Curcul.* 4. 1. 17. *Terent. Phorm.* 2. 3. 29. & *Liv. l.* 25. *c.* 22. Dicere contumelias alicui. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 16. Vexare aliquem omnibus contumeliis. *Id. pro Sull. c.* 7. *extr.* Jacere contumeliam in aliquem. *Id. Phil.* 11. *c.* 2. Lacerare aliquem contumeliis verborum. *Id.* 14. *ad Attic. ep.* 14. *a med.* Insequi aliquem contumelia. *Id. Tuscul.* 4. *c.* 36. Intorquentur inter fratres gravissimæ contumeliæ. *Id.* 2. *de Orat. c.* 55. Aculei contumeliarum. *Lentul. ad Coss. Prat.* &c. *Fam.* 12. *ep.* 15. *circa med.* Afficere contumelia viros clarissimos. *Cæs.* 2. *B. Civ. c.* 28. Aliquem contumelia perfugam appellare. *Id. ibid. l.* 1. *c.* 9. Extorquere alicui aliquid per contumeliam. *Terent. Eun.* 1. 1. 3. Perpeti contumelias. *Id. Phorm.* 5. 7. 79. & *Plaut. Asin.* 2. 4. 82. Facere alicui contumelias. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 10. Contumeliam accipere. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 31. & 85. Præbere, & offerre os contumeliis. *h. e.* colaphis, sputis, &c. *Phædr. l.* 1. *fab.* 2. *v.* 24. Inquinare omni contumelia. *h. e.* conspurcare, concacare. ¶ Imponere alicui contumeliam, est reum facere alicujus rei, ex qua famæ læsio sequatur. *Sallust. in Catil. c.* 49. ¶ *Contumeliam facere* pro *pati* (eo modo quo dicimus *facere jacturam*) dictum ab Antonio Triumviro reprehendit acriter *Cic. Phil.* 3. *c.* 9. debuit enim dicere *contumelia affici*, uti nutat *Quintil. sub init. cap.* 3. *lib.* 9. ubi tamen simul docet, suo tempore eam loquendi rationem in usu fuisse. Quare si quis ea uteretur, non esset de solœcismo reprehendendus. Ceterum miras Eruditorum lites de illa Ciceronis reprehensione, si quis scire cupiat, collectas inveniet a *Gronov. l.* 3. *Observation. c.* 8. qui rem totam aliter explicat. ¶ Interdum *contumelia* refertur ad obscenam injuriam, ut stuprum, &c. *Cic. de Harusp. resp. c.* 20. *Liv. l.* 8. *c.* 28. & *Apul. in Apolog.* ¶ Item ad res inanimas. *Cæs. l.* 3. *B. Gall. c.* 13. Naves totæ factæ ex robore, ad quamvis vim & contumeliam perferendam. *ad ogni strapazzo.* ¶ Interdum significat reprehensionem, increpationem. *riprensione. Horat. epod.* 11. *v.* 25. Unde expedire non amicorum queant Libera consilia, nec contumeliæ graves. ¶ Athenienses Contumeliæ, & Impudentiæ fanum fecisse, narrat, & arguit *Cic.* 2. *de Leg. c.* 11.

CONTUMĔLĬOSE, *con villania, con istrapazzo, ὑβριστικῶς*, cum contumelia. *Cic.* 1. *Offic. c.* 37. *ad fin.* Cum de absentibus, detrahendi causa, maledice, contumelioseque dicitur. *Id. in Vatin. c.* 12. Alicui contumeliosissime maledicere. *Terent. Phorm.* 2. 3. 1. En unquam cuiquam contumeliosius audistis factam injuriam, quam hæc est mihi? *Liv. l.* 32. *c.* 37. Contumeliosius, quam verius.

CONTUMĔLĬOSUS, a, um, *ingiurioso, oltraggioso, ὑβριστικός*, qui contume-

tumeliam facit, vel continet. Cic. 3. Phil. c. 6. At quam contumeliosus in edictis! quam barbarus! quam rudis! Id. Q. Fr. l. 1. ep. 2. c. 3. Litteræ contumeliosæ in aliquem. Id. pro Corn. Balb. c. 9. In socios vero ipsos injuriosum & contumeliosum est, his præmiis exclusos esse fidelissimos socios. Id. Attic. l. 15. ep. 4. Nulla παρεγχείρησις fieri potest contumeliosior. Sueton. in Domit. c. ult. Mortuum contumeliosissimo atque acerbissimo acclamationum genere laceravit.

CONTUMESCO, is, n. 3. *gonfiarsi*, intumesco. Cæl. Aurelian. Tard. l. 2. c. 4. Gingivæ contumescunt.

CONTUMĬA, æ, f. contumelia, derisio: videturque facta esse a *contumelia* per syncopen. Gloss. Isid. Contumia, contumelia. Habet etiam Martian. Capell. extrem. l. 4. sed vox est fugienda quam maxime.

CONTUMULO, as, avi, atum, a. 1. *ammucchiare*, tumulum facio, aggero, congero. Plin. l. 10. c. 33. Perdices ovis stragulum molle pulvere contumulant. ¶ Item terra aggesta sepelio, tumulo, *seppelire*, συνθάπτω. Ovid. in Ibin, v. 464. Saucius ingesta contumuleris humo.

CONTUNDO, is, tŭdi, usum, a. 3. *pestare*, *ammaccare*, *percuotere*, *rompere*, συντρίβω, τυπκλοίω, συνθλάω, idem quod tundo, vel valde tundo, confringo, comminuo, percutio. Varr. R. R. l. 3. c. 16. Contundere thymum in pila. Colum. l. 7. c. 7. Radices ferreis pilis diligenter contundere. Plin. l. 18. c. 19. Araturos boves quam arctissime jungi oportet, ut capitibus sublatis arent: sic minime colla contundunt. Plaut. Bacch. 3. 3. 46. Contundere aliquem pugnis. Id. Aulul. 3. 1. 4. fustibus. Juvenal. sat. 13. v. 128. plana faciem contundere palma. Quintil. l. 11. c. 2. Triclinium supra convivas corruit, atque ita contudit, ut &c. *schiacciò*, *pestò*. Horat. epod. 5. v. 97. Contundere aliquem saxis. Cic. pro Flacc. c. 30. Membra, quæ debilitavit lapidibus, fustibus, ferro; manus, quas contudit; digitos, quos confregit; nervos, quos concidit, restituere non potest. Horat. l. 1. ep. 8. v. 5. quia grando Contuderit vites. Id. l. 2. sat. 7. v. 15. postquam illi justa cheragra Contudit articulos. Sic Pers. sat. 5. v. 58. cum lapidosa cheragra Fregerit articulos. *contundere*, & *frangere* hoc loco significat ita afficere, & debilitare nodos digitorum, ut inepti ad motum fiant, non secus ac si fracti, & concisi forent. Ovid. 1. Amor. eleg. 2. v. 15. Asper equus duris contunditur ora lupatis. ¶ Translate est domare, conficere, opprimere, affligere, retundere, *abbattere*, *domare*, *reprimere*. Cic. pro Cæcin. c. 7. Calumniam stultitiamque obtrivit & contudit. Id. Phil. 13. c. 13. extr. Contudi & fregi exultantis prædonis audaciam. Id. 12. Attic. ep. 44. Contudi animum, & fortasse vici, si modo permansero. Virg. 1. Æn. v. 268. Contundere populos feroces. Horat. l. 4. od. 3. v. 8. Regum minas tumidas. Id. l. 3. od. 6. v. 10. impetus alicujus. Senec. l. 3. de benef. c. 29. insolentiam hominum. In vet. inscript. apud Liv. l. 40. c. 52. Classis Antiochi victa, fusa, contusa, fugataque est. Propert. l. 4. el. 2. v. 52. Atque Sabina feri contudit arma Tati. Ovid. 1. de ar. am. v. 12. Contundere animos feros placida arte. *mansuefare*. Colum. l. 6. c. 2. de bobus. Simul atque iras contuderint, manu producantur. *avranno represso*. Ovid. 5. Trist. eleg. 12. v. 31. Contudit ingenium patientia longa laborum. *l' ha reso ottuso*. Plaut. Stich. 2. 2. 33. Contundere facta alicujus. h. e. superare. ¶ Pro consumere, peragere, Lucret. l. 5. v. 690. Propter signiferi posituram totius orbis, Annua sol in quo contundit tempora serpens. Supra dixerat v. 618. Annua sol in quo consumit tempora cursu. ¶ Pænultimam præteriti produxit Enn. in illo apud Priscian. l. 10. pag. 891. Putsch. virosque valentes Contudit crudelis hiems. At rectius corripuit ibid. quæ me fortuna ferox sic Contudit: indigno &c. Et sic alii Poetæ deinceps.

CONTUŎLI oculi sunt in angustum coacti, conniventibus palpebris: a *contuendo*, idest, simul aspiciendo. Fest. Sed Scalig. *conivoli* legit a *connivendo*.

CONTŬOR, ĕris, idem ac contueor. Plaut. Asin. 2. 3. 23. Atque hercle ipsum adeo contuor. Id. Mostell. 3. 2. 153. Si vulturios forte possis contui. Lucret. l. 4. v. 39. cum sæpe figuras Contuimur miras. Adde Pompon. apud Non. c. 7. n. 20. & Stat. 1. Achil. v. 131. ¶ Hinc infinitivus *contui*. Pompon. apud Non. c. 7. n. 20.

CONTURBATĬO, onis, f. *turbamento*, *turbazione*, συντάραξις, turbatio. Speciatim est morbus oculorum, cum ex compressione, attritu, fumo, pulvere, aut alia simili de causa conturbati minus vident. Scribon. Larg. compos. 19. Ad conturbationes & epiphoras oculorum scio, multa collyria, &c. ¶ Translate refertur ad animum. Cic. 4. Tuscul. c. 8. Conturbatio est metus excutiens cogitata. Id. in Top. c. 12. At post rem rubor, pallor, titubatio, & si qua alia signa conturbationis, & conscientiæ.

CONTURBĀTOR, oris, m. qui conturbat, seu dissipat, & decoquit rem. Martial. l. 7. epigr. 26 Noller te non capit ignis, Conturbator aper: vilius esurio. Sic lib. 10. ep. 96. Conturbator macellus. h. e. quo fit, ut gulosi homines decoquant. V. Conturbo.

CONTURBĀTUS, a, um, *turbato*, *confuso*, ταραχθεὶς, turbatus, perturbatus, confusus. Cic. de Harusp. resp. c. 12. Quid magis deformatum, inquinatum, perversum, conturbatum dici potest? Sueton. in Aug. c. 31. Annus conturbatus atque confusus. ¶ Translate refertur ad animum. Cic. 6. Verr. c. 14. Tristis & conturbatus domum revertit. Id. l. 1. Attic. ep. 12. sub fin. Mehercule eram conturbatior. Curt. l. 7. c. 2. Equites conturbati tormentis Philotæ.

CONTURBO, as, avi, atum, a. 1. *turbare*, *confondere*, συνταράττω, turbo, misceo, confundo. Unde Catull. carm. 5. commode dixit *conturbare basia*, h. e. eorum numerum ordinemque confundere. Sallust. in Catil. c. 38. extr. & 49. Conturbare rempublicam. Id. in Jugurt. c. 54. ordines aciei. Id. ibid. c. 81. rem. *turbare il negozio*. Senec. ep. 14. publicos mores. ¶ *Conturbare rationes*, item *conturbare* absolute, significat rem perdere, prodigendo consumere, decoquere: ut si quis multos habens creditores, recentioribus satisfaciat, prætermissis veteribus: aut si majus æs alienum suscipiat, quam dissolvere possit, *fallire*, φυγεῖν ψῆφον Græce Cic. Attic. l. 6. ep. 5. dixit. Hujus rei exempla Ulpian. Dig. lib. 14. tit. 3. leg. 5. & Alfen. lib. 15. tit. 3. leg. 16. afferunt. Sic Ulpian. lib. 11. tit. 3. leg. 1. extr. Si actori suasit, rationem sibi commissam turbaret. Cic. pro Planc. c. 28. Fac me multis debere, & in iis Plancio: utrum igitur me conturbare oportet: an ceteris, cum cujusque dies venerit, hoc nomen, quod urget, nunc cum petitur, dissolvere? Id. 2. ad Q. Fr. ep. 12. ad fin. Ad quem rescripsi, nihil esse, quod posthac arcæ nostræ fiducia conturbaret. Adde Martial. l. 9. epigr. 4. & Juvenal. sat. 7. v. 129. ¶ Translate Terent. Eun. 5. 2. 28. Neque quid consilii capiam, scio de virgine istac: ita conturbasti mihi rationes omnes, ut eam non possim suis tradere. *mi hai rotto tutti i disegni*. ¶ Sæpe transfertur ad animum & significat aliqua ægritudine afficere. Cic. Attic. l. 7. ep. 2. Invaletudo tua me valde conturbat. Id. 2. Phil. c. 13. Quid est? num conturbo te? non enim fortasse satis, quæ distinctius dicuntur intelligis. *ti confondo*.

CONTURMĀLIS, le, qui est ejusdem turmæ. Ammiani est l. 16. c. 12. (al. 30. extr.) & l. 17. c. 1. & l. 24. c. 6. (al. 23.)

CONTURMŌ, as, avi, atum, in turmas dispono, ordino. Ammian. l. 16. c. 12. (al. 29.) Cum eques in ipso prœlii articulo se fortiter conturmaret. h. e. in turmas arcte colligeret.

CONTUS, i, m. *stanga*, *pertica*, *picca*, κοντὸς, longa sudes, pertica, hasta longior, & robusta, ut Non. c. 18. n. 24. exponit, ad varios usus. Modo enim adhibetur propellendis navibus. Virg. 5. Æn. v. 208. Ferratasque sudes, & acuta cuspide contos Expediunt, fractosque legunt in gurgite remos. & Æn. 6. v. 302. Ipse ratem conto subigit. ¶ Aut explorandæ aquarum altitudini: unde *percontor* factum esse putant Fest. in Percunctatio, & Donat. ad Terent. Hecyr. 1. 2. 2. ¶ Modo teli, aut hastæ vice. Virg. 9. Æn. v. 509. telorum effundere contra Omne genus Teucri, & duris detrudere contis. Tacit. l. 1. Hist. c. 44. Capita præfixa contis gestabantur. Lamprid. in Commodo, c. 13. Virium ad conficiendas feras tantarum fuit, ut elephantum conto transfigeret. ¶ Videtur fuisse hasta propria Sauromatarum. Stat. 2. Achill. v. 416. didici, quo Pæones arma rotatu, Quo Macetæ sua gæsa citent, quo turbine contum Sauromates, falcemque Getes, &c. Al. leg. *cestum*. Sil. l. 15. v. 687. Contus Sarmaticus. Valer. Flacc. l. 6. v. 162. ingentis frenator Sarmata conti. Tacit. 6. Ann. c. 35. Cum Sarmatæ, omisso arcu, contis gladiisque ruerent.

CONTUSĬO, onis, f. *pestamento*, *frattura*, *percossa*, *contusione*, *ammaccatura*, θλάσμα, σύντριμμα, actus contundendi, fractura, collisio. Colum. l. 12. c. 47. Quidam olivam non contundunt sed insecant, quia hæc candidior est, quam quæ ex contusione livorem contrahit. Plin. l. 17. c. 24. Est & quædam contusio falcis hebetioris. h. e. cum falx acie hebeti non præcidit lignum, sed lacerat, & perfringit. Scribon. Larg. compos. 101. Contusio, quæ frequenter gladiatoribus accidere solet in luctationibus. Id. compos. 165. Theriace prodest ad contusiones.

CONTŪSUS, a, um, *pesto*, *franto*, *contuso*, *percosso*, θλαστὸς, τριπτὸς, tusus, confractus, percussus. Cic. 2. Tuscul. c. 17. Pugiles cestibus contusi ne ingemiscunt quidem. Colum. l. 12. c. 47. Oliva contusa recipit quamcunque volueris condituram. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 58. Teneris arundinum radicibus contusis equos alere. Plin. l. 30. c. 9. sub fin. Dentis caballini contusi farina subluviem sanat. Id. l. 28. c. 16. Pedes subtriti, contusive offensatione. *ammaccati*. & cap. 12. Contusi ungues. Id. l. 16. c. 37. Contuso ligno alicui majores ad vincula esse vires. Id. l. 28. c. 17. ad fin. Contusus sanguis. h. e. ex contusione collectus. Ulpian. Dig. lib. 18. tit. 6. leg. 1. Si vinum esset effusum, vel vasis contusis, vel qua alia ex causa. *rotti*. ¶ *Contusum* absolute (subaudi *membrum*) *ammaccatura* aut *frattura*. Scribon. Larg. compos. 209. Emplastrum Aristi mirifice facit ad contusum, luxum, &c. Plin. sub fin. l. 29. Sanat percussa, contusa, cacoethe, scabiem, furunculosque. ¶ Translate est retusus, repressus, afflictus, *represso*. Sallust. in Jug. c. 47. Nostræ opes contusæ, hostiumque auctæ erant. Sil. l. 12. v. 420. At Libiæ ductor Marcello fractus & acri Contusus pugna. Liv. l. 40. c. 52. Classis Antiochi victa, fusa, contusa, fugataque est. Tacit. 4. Ann. c. 46. Contusæ Thracum gentes, qui ferocius agitabant. Virg. 4. Georg. v. 240. Contusi animi. *afflitti*. Plin. l. 8. ep. 14. Contusum ingenium. ¶ Lucret. l. 4. v. 955. quia plurima tum se Corpora conturbant magno contusa labore: h. e. agitata se invicem perturbant: al. leg. *concussa*: quod esse ajunt a *concudo*, propello, cogo. sed verbum *concudo* in Latio novum esse videtur.

CONTŪTOR, oris, m. qui simul cum alio tutor est, συνεπίτροπος. Ulpian. Dig. lib. 27. tit. 3. leg. 9. & Julian. lib. 3. tit. 5. leg. 29.

CONVĀDOR, aris, dep. 1. *citare in giudizio*, καλεῖν, idem quod vador. Plaut. Curcul. 1. 3. 5. Ubi tu es, qui me convadatus Veneriis vadimoniis?

CONVALESCENTĬA, æ, f. *convalescenza*, liberatio a morbo. Symmachus usurpat, sed simul novam insolentemque esse indicat. Ita enim scribit lib. 3. ep. 11. sub fin. De mea ægritudine nequaquam te rumor fefellit: sed jam mihi (modo venia dicti sit) convalescentiæ portus aperitur.

CONVALESCO, escis, lui, n. 3. *rinforzarsi*, *prender vigore*, *crescere*, ἐπιῤῥώννυμαι, vires sumo, validior fio, cresco. Liv. l. 1. c. 14. Fidenates nimis vicinas prope se convalescere opes rati. Quintil. l. 5. c. 13. Flamma, quæ magna congerie convaluerat, diductis quibus

alcu-

alebatur, concidit. *Ovid. de remed. amor. v. 91.* sero medicina paratur, Cum mala per longas convaluere moras. *Colum. l. 4. c. 16.* Semina quanto celerius liberata sunt consortio viviradicum, tanto facilius convalescunt. *Justin. l. 3. c. 2.* Dum infans convalescit. *vien grande. Sueton. in Aug. c. 42.* Annona convaluit. *h. e.* uberior facta est. ¶ De iis qui ex morbo confirmantur, *ricuperarsi, riaversi. Cic. 2. de nat. Deor. c. 4.* Ne ægri quidem, quia non omnes convalescunt, idcirco ars nulla medicina est. *Id. Fam. 13. ep. 29.* Ille in morbum incidit, ex quo non convaluit. *Plin. l. 23. c. 1. ad fin.* Convalescentes a solis ardoribus. *Ovid. Heroid. ep. 21. v. 211.* Convalescere de vulnere. ¶ Hinc *convalescens, entis*, absolute, *convalescente. Plin. l. 20. c. 5.* Siser convenit convalescentium cordi. *& mox.* Est utile convalescentibus ad vinum transeuntibus. & *l. 31. c. 9.* Æstus balinearum convalescentes ut tolerare possint, &c. ¶ Translate *Cic. pro Sull. c. 27.* Ut convalescere aliquando, & sanari civitas possit. *Id. pro Mil. c. 9.* Quanto ille plura miscebat, tanto hic magis in dies convalescebat. *Id. Attic. l. 7. ep. 3.* His rebus ita convaluit, ut &c. *è divenuto tanto potente. Curt. l. 9. ep. 6.* Convaluisse apud Barbaros famam mortis suæ. *aver preso piede. Colum. l. 3. c. 7. & Gell. l. 4. c. 11.* Opinio, quæ de amineis inveterata longo jam tempore convaluit. *Ovid. Heroid. ep. 16. v. 73.* Mens convaluit. ¶ Apud JCtos *convalescere* dicuntur ea, quæ cum ab initio non valuerint, post factum confirmantur, & vim habent suam. *Tertyllian. Dig. lib. 29. tit. 1. leg. 33.* Testamentum ruptum non convalescet. *Ulpian. lib. 24. tit. 1. leg. 33.* Donatio convalescit. *Labeo lib. 28. tit. 7. leg. 20.* Libertas servo data convalescit.

CONVALLATIO, onis, f. munitio vallo facta. *Tertull. advers. Jud. c. 8.* Ædificabitur in lætitiam, & convallationem.

CONVALLATUS, a, um, *cinto, circondato*, vallo cinctus, circumdatus. *Gell. l. 12. c. 13.* Undarum Oceani ambitu terris omnibus convallatis.

CONVALLIS, is, f. *pianura in mezzo a' monti*, συνάγκεια, planities ex omni parte comprehensa montibus, collibusve, ut *Fest.* docet: ita dicta a *con* & *vallis*, quasi plurium montium colliumve conjunctæ valles ad planitiem constituendam. Neque enim placet, quod *Varroni* scriptum fuit *l. 4. L. L. c. 3.* ductam esse a *cavum*, & dici quasi *cavatam vallem*. Differt a *valle* quæ a duobus tantum lateribus monte cingitur. Tametsi hoc discrimen non servatur perpetuo. *Cæs. l. 3. B. Gall. c. 20.* Copiæ, quas in convalle in insidiis collocaverant. *Cic. 2. Agrar. c. 35.* Roma in montibus posita, & convallibus. *Plin. l. 36. c. 15.* Echo natura locorum evenit, & plerumque convallium. *Id. l. 31. c. 10.* Canescentes siccitate convalles. *Id. l. 6. c. 7.* Solitudines saltuosis convallibus asperæ. *Id. l. 36. c. 15.* Montes perfossi, convalles æquatæ. *scil.* aquæ in Urbem perducendæ gratia. *Lucan. l. 7. v. 174.* Visus & abruptis mergi convallibus Hæmus. *Virg. 2. Georg. v. 185.* fertilis ubere campus, Qualem sæpe cava montis convalle solemus Despicere. *Apul. l. 1. Metam.* In quadam avia & lacunosa convalli a latronibus obsessus. ¶ Adjective *convallia* (subaudi *loca*) dixit *Prudent. in Rom. περὶ στεφ. 14. v. 331.* & *Innocent. de casis litter. pag. 230. Gaes. & Auct. de limitib. ibid. pag. 271.* qui minime sunt imitandi.

CONVALLO, as, a. 1. *circondare*, vallo cingo, circumdo, claudo. *Tertull. in carm. de Judicio Dom. c. 6.* Protinus innumeri concurrunt ire ministri, Convallantque Deum cum majestate superna.

CONVARIO, as, a. 1. varium reddo. *Apul. in Apolog.* Pectoris primorem cutim vitiligine insignit, & omnimodis maculationibus convariat. ¶ Item varius sum, *variare. Cæl. Aurelian. Tard. l. & cap. 1.* Sicut dimissiones atque delinimenta convariant, & nunc puras, nunc sordidas reliquias relinquunt.

CONVASO, as, a. 1. *far fardello*, συσκευάζω, vasa colligo, sarcinulas compono asportandi causa. Ponitur autem pro furtim auferre, *rubare*, in illo *Terent. Phormion. 1. 4. 13.* Nam absque eo esset, recte ego mihi vidissem, & senis essem ultus iracundiam: Aliquid convasassem, atque hinc me conjicerem protinus in pedes. *Hieronym. in vita Hilarion.* Convasatis, quæ a fratribus ei missa detulerat, profectus est. ¶ Translate *Sidon. l. 1. ep. 9. sub fin.* Undique omnium laudum convasatis acclamationibus, ad astra portare.

CONVECTIO, onis, f. *condotta*, convehendi actio, συγκομιδή. *Ammian. l. 14. c. 10. (al. 31.)* Annonæ convectio est impedita.

CONVECTO, as, a. 1. *portare*, συγκομίζω, freq. a conveho. *Virg. 9. Æn. v. 613.* Convectare juvat prædas, & vivere rapto. *Tacit. 3. Hist. c. 27.* E proximis agris ligones, dolabras, falces, scalasque convectant.

CONVECTOR, oris, m. qui convehit. Inter nomina deorum, quos Flamen invocabat, sacrum Cereale faciens Telluri, & Cereri *Fabius Pictor* apud *Serv. ad l. 1. Georg. v. 21.* enumerat *Convectorem, Conditorem, Promitorem*, nempe præsides convehendis, condendis, promendisque frugibus. V. *Imporcitor.* ¶ Item qui eadem navi vehitur, *compagno di navigazione*, σύμπλοος. *Cic. Attic. 10. ep. penult.* Navi ejus me, & ipso convectore usurum puto.

CONVECTUS, a, um, *portato, condotto*, συγκεκομισμένος, comportatus. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 74.* Dierum triginta pabulum frumentumque habere omnes convectum jubet. *Plin. l. 8. c. 57.* Aves ex alio orbe convectæ. & *l. 8. c. 14.* Animalia convecta undique.

CONVEHO, is, exi, ectum, a. 3. *portare, condurre*, συγκομίζω, simul veho, comporto. *Cic. pro Mil. c. 27.* Lintribus in eam insulam materiam, calcem, cæmenta, atque arma convexit. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 34.* Frumentum ex finitimis regionibus in urbem convexerant. *Liv. l. 4. c. 60.* Æs grave plaustris ad ærarium convehentes. *Plin. l. 12. c. 14.* Tus collectum Sabota camelis convehitur. *Id. l. 11. c. 30. de formicis.* Ex diverso convehunt, altera alterius ignara. *Id. l. 11. c. 17. extr. de apib.* Rixa in convehendis floribus exorta. ¶ Convehere fructus speciatim est ex agris condendi causa in horrea & cellas comportare. *Varr. L. L. l. & cap. 4.* Quo fructus convehebant, villæ. *Plin. l. 16. c. 9.* Vasa, corbesque, ac patentiora quædam messibus convehendis, vindemiisque faciunt.

CONVELATUS, a, um, *velato, coperto*, ἐγκεκαλυμμένος, idem quod velatus, velo coopertus. *Gell. l. 19. c. 9.* Tum resupinus, capite convelato, versus cecinit Valerii Æditui. ¶ Quod addunt ex *Plin. l. 17. c. 22. post med.* Acie falcis exacta, plagaque convelata: *Harduin.* recte *conlævata* reposuit.

CONVELLO, is, velli, *raro* vulsi, vulsum, a. 3. *smuovere, stirpare, svellere*, σπαράσσω, κατασπάω, quod firmum & stabile est, loco moveo, revello, concutio, everto. *Virg. 2. Æn. v. 463.* turrim Aggressi ferro circum, qua summa labantes Juncturas tabulata dabant, convellimus altis Sedibus, impulimusque. ea lapsa repente ruinam &c. *Cic. pro Dom. c. 21.* Cum gradus Castoris convellisti ac removisti. *Cæs. l. 2. B. Civ. c. 11.* Vectibus infima saxa turris convellere. *Liv. l. 22. c. 3. ad fin.* Convellere signa. *h. e.* vexilla, quæ hastis humi infixa stabant, exercitu quiescente, evellere, & inferre. *Virg. 3. Æn. v. 24.* Viridem ab humo convellere silvam. *Id. 1. Georg. v. 457.* Convellere funem a terra. *h. e.* oram solvere. *Lucan. l. 3. v. 699.* nimis affixos unci convellere morsus. *distaccare, cavar l' ancora.* & *vers. 528.* Crebraque sublimes convellunt verbera puppes. *sbattono. Colum. l. 6. c. 16.* Bos aut duriori solo, aut obviæ radici obluctatus, convellit armos. *si sloga, si spalla. Ovid. 11. Met. v. 123.* Dapes avido convellere dente. *h. e.* morsu scindere & carpere. *Id. 2. Amor. el. 14. v. 5.* teneros convellere fetus. *h. e.* utero ante tempus expellere. ¶ Translate *Cic. Attic. l. 8. ep. 15.* Secutæ sunt duæ epistolæ, quæ me convellerunt de pristino statu, jam tamen labantem. *mi anno buttato giù di sesto. Id. in Pison. c. 2.* Qui si essent magistratus adepti, reipubl. statum convulsuri videbantur. *h. e.* commoturi, turbaturi. *Id. pro Rabir. Post. c. 1.* Est boni consulis, cum cuncta auxilia reipubl. labefactari convellique videat, ferre opem patriæ. *h. e.* tolli, everti. *Id. pro Cæcin. c. 18.* Infirmare, aut convellere judicia, stipulationes, aut pacti & conventi formulas. *h. e.* abrogare, *cagliare, annullare. Id. pro Cluent. c. 2.* Convellere opinionem. *levare, distruggere.* Sic *2. Phil. c. 33.* Convellere acta alicujus. & *5. Verr. c. 6. extr.* Instituta omnium, consuetudinem a majoribus traditam, conditionem amicitiæ, jus societatis convellere, & commutare. *Tacit. 4. Ann. c. 40.* Sic quoque erumpere æmulationem feminarum: eaque discordia nepotes suos convelli. *h. e.* concuti, vexari, *darsi travaglio a' nipoti. Ovid. Heroid. ep. 16. v. 41.* Convellere fata. *mutare, alterare. Id. ep. sequenti, v. 111.* Desine molle, precor, verbis convellere pectus. *h. e.* labefactare, & de sana sententia dejicere. *Cels. l. 3. c. 4.* Convellere vires ægri luce, vigilia, siti ingenti. *abbattere. Hirt. l. 8. B. Gall. c. 50.* Convellere gratiam alicujus. *abbattere il favore. Cic. l. 5. Attic. ep. 20. extr.* Tu velim des operam, ut quod tuo meoque beneficio puer habet, cures, ne qua ratione convellatur. *Id. 1. de Divin. c. 51. extr.* Hæc si tenemus, quæ mihi non videntur posse convelli. *h. e.* contrariis argumentis destrui, confutari.

CONVELO, as, a. 1. *velare, vestire*, συσκιάζω, velo cooperio, vestio. Translate *Gell. l. 7. c. 3. post med.* Cato non nudam, neque solitariam, neque improtectam hanc epagogen facit, sed multis eam modis præfulcit, multisque aliis argumentis convelat.

CONVENÆ, arum, *forastieri, che si radunano, e abitano insieme*, συνήλυδες, qui ex diversis locis, aut gentibus in unam urbem conveniunt, eamque incolunt. Quomodo ab advenis differant V. *Advena. Cic. 1. de Orat. c. 9.* Romulus pastores, & convenas congregavit. *Cato* apud *Gell. l. 18. c. 12.* Eodem convenæ complures ex agro accessitavere. *Plin. l. 5. c. 17.* Convenarum turba. ¶ Adjective *Plaut. Mil. 2. 1. 60.* Paravi hic intus magnas machinas, qui amantes una inter se facerem convenas. *Ammian. l. 15. c. 5. (al. 13.)* Convena undique multitudine. *Solin. c. 37. (al. 50.)* Aquæ convenæ. Et *cap. 47. (al. 60.)* Serpentes convenæ.

CONVENIENS, entis, particip. *che si raduna*, συνιών, simul veniens. *Quintil. l. 2. c. 2.* Disciplinæ severitate convenientium ad se mores adstringere. *Hirt. l. 8. B. Gall. c. 6.* Cum satis haberet convenientes manus dissipare. ¶ Item adjectiv. *conveniente, confacente, che s' accorda*, ἁρμοδιος, πρόσφορος, προσήκων, congruens, consentaneus, decens, aptus, consonus. *Cic. 2. de Fin. c. 31.* Nihil in hac epistola scriptum ab Epicuro congruens & conveniens decretis ejus reperietis. *Id. de Amic. c. 5.* Nihil est naturæ tam aptum, tam conveniens ad res vel secundas, vel adversas. *Id. 3. Offic. c. 8.* Recta & convenientia, & constantia natura desiderat, aspernaturque contraria. & *l. 1. c. 40.* Talis est ordo actionum adhibendus, ut quemadmodum in oratione constanti, sic in omni vita sint apta inter se & convenientia. *Id. 2. de Divin. c. 39.* Quæ est inter augures conveniens & conjuncta constantia? *Ovid. 2. ex Pont. ep. 1. v. 28.* Cum populi vultu conveniente die. *Id. in Ibin, v. 440.* Ad formam tauri conveniente sono. *Nigid.* apud *Gell. l. 10. c. 4.* Motus oris conveniens cum ipsius verbi demonstratione. *Gell. ipse l. & cap. 9.* Nequaquam Virgilium fecisse conveniens, quoniam, &c. *Vellej. l. 2. c. 29.* Forma conveniens in illam amplitudinem. *Id. l. 1. c. 13. extr.* Hac prudentia illa imprudentia decori publico fuit convenientior. *Id. ibid. c. 6.* Lycurgus fuit justissimarum legum auctor, & disciplinæ convenientissimæ vir. ¶ *Conveniens toga* apud *Ovid. de ar. am. v. 514.* est bene apta ad corpus: *che sta bene.* ¶ *Conveniens est*, decens, consentaneum est. *Plin. in Paneg. c. 87.* Parenti publico convenientissimum nihil cogere. & *l. 10. ep. 20.* Convenientissimum esse tranquillitati sæculi putavi tam moderatæ voluntati non repugnare. *Plin. alter l. 34. c. 7.* Convenientius est dici, &c. ¶ Est item *conveniens* concors. *Cic. 1. Offic. c. 17. ad fin.* & *pro Rosc. Amer. c. 34.*

Pro-

Propinqui cognatique optime convenientes. *fra quali passa ottima corrispondenza*. *Sueton. in Tiber. c.* 7. Uxor bene conveniens.

CONVENIENTER, *convenientemente, conforme, d' accordo*, προσηκόντως, ἁρμοζόντως, congruenter, apte. *Cic.* 3. *de Fin. c.* 7. *extr.* Congruenter naturæ convenienterque vivere. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 28. Congruere naturæ, cumque ea convenienter vivere. *Liv. l.* 23. *c.* 5. Convenienter ad præsentem fortunæ statum loqui. *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 546. Et studio mores convenienter eunt. *h. e.* conformes sunt studiis. *Augustin. l.* 18. *de Civ. Dei*, *c.* 44. Utroque numero significari convenientissime potuit.

CONVENIENTIA, æ, f. *convenienza, proporzione, simmetria, corrispondenza, conformità, unione*, ἁρμογή, ὁμολογία, congruentia partium inter se convenientium, seu invicem sibi æquabiliterque respondentium, consensus, conjunctio, proportio. *Cic.* 3. *de Fin. c.* 6. Cum summum bonum positum sit in eo, quod ὁμολογίαν Stoici, nos appellemus convenientiam, si placet. *Id.* 2. *de Divin. c.* 60. Conjectores ex quadam convenientia & conjunctione naturæ, quam vocant συμπάθειαν, quid cuique rei conveniat, ex somniis, & quid quamque rem sequatur, intelligunt. *Id.* 1. *Offic. c.* 4. *ad fin.* Pulchritudo, venustas, convenientia partium. *Id.* 2. *de Divin. c.* 15. Si ullam esse convenientiam naturæ cum extis concessero. *Id.* 2. *de nat. deor. c.* 21. Hanc in stellis constantiam, hanc tantam tam variis cursibus in omni æternitate convenientiam temporum, non possum intelligere sine mente, ratione, consilio. *Senec. ep.* 74. *post med.* Virtus convenientia constat: omnia opera ejus cum ipsa concordant: hæc concordia perit, si animus luctu, aut desiderio submittitur.

CONVENIO, is, eni, entum, n. 4. *venire, o andare insieme, radunarsi, concorrere*, συνέρχομαι, σύνειμι, simul venio, simul eo, congregor, concurro, coeo. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 5. Quanta multitudo hominum convenerit ad hoc judicium, vides. *Id. in Pison. c.* 15. Mei capitis servandi causa Romam Italia tota convenit. *Id.* 2. *de Divin. c.* 22. Totamque in eum locum Etruriam convenisse. *Id. Verr.* 4. *c.* 29. Convenire in consilium. *Id.* 2. *Agrar. c.* 5. Non desistebant clam inter se convenire. *trovarsi insieme, far conventicole*. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 1. Milites ad signa convenire jubet. *Id. l.* 1. *c.* 8. Milites, qui ex Provincia convenerant. *Id. l.* 3. *c.* 16. Omnis juventus eo convenerant. & *l.* 5. *c.* 17. Auxilia, quæ undique convenerant, discesserunt. & *l.* 7. *c.* 55. Convenire ad aliquem. *radunarsi appresso qualcheduno*. & *cap.* 80. ad auxilium. *concorrere in ajuto*. In vet. decreto Censor. apud *Sueton. de Rhetor. c.* 1. Esse homines, ad quos juventus in ludos conveniat. *da' quali va a scuola*. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 672. Convenire ad dapes. ¶ Speciatim *convenire* dicuntur, qui ex aliis civitatibus in unam, in quam sunt contributi, conveniunt, jurisdictionis causa, ut res suas persequi judicio possint. *Cic.* 4. *Verr. c.* 15. Ut judices dentur ex his civitatibus, quæ in id forum convenirent. *Plin. l.* 5. *c.* 28. Una jurisdictio appellatur Cibyratica. Ipsum oppidum Phrygiæ est. Eo conveniunt vigintiquinque civitates. ¶ *Convenire aliquem* est adire & colloqui, *andar a trovare, abboccarsi*. *Cic.* 9. *Fam. ep.* 14. Neminem conveni (convenio autem quotidie plurimos) quin omnes mihi gratias agant. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 18. Attilius, quem sua manu spargentem semen, qui missi erant, convenerunt. *lo trovarono*. *Plaut. Cas.* 3. 2. 18. Ubi nuptiæ fuerint, tunc istam convenibo. ἀρχαϊκῶς pro *conveniam*. ¶ Et passive *Cic. Fam.* 6. *ep.* 19. Balbus tantis pedum doloribus afficitur, ut se conveniri nolit. *Id.* 1. *Fam. ep.* 8. *extr.* Nostrum studium exstabit in conveniendis magistratibus & Senatoribus. *Id. Attic. l.* 9. *ep.* 6. Lentulum transmisisse, nec eum a minore Balbo conventum. ¶ In re forensi *convenire aliquem* est in jus vocare, & in eum agere, *chiamar in giudizio, citare*: & *conveniri* dicitur, qui in judicium vocatur. *Papinian. Dig. lib.* 50. *tit.* 1. *leg.* 17. Ante filium Respubl. debet convenire, quam patrem. *Ulpian. lib.* 10. *tit.* 2. *leg.* 20. Ut heredes ex stipulatu conveniri possint. *Paul. lib.* 9. *tit.* 2. *leg.* 18. Conveniri lege Aquilia. *Id. lib.* 17. *tit.* 1. *leg.* 59. Conveniri pro parte dimidia. *Id. lib.* 2. *sentent. tit. penult.* Conveniri de peculio. & *ibid.* In duplum ejus rei nomine conveniri. & *rursus*. Furti actione conveniri. *Papinian. lib.* 26. *tit.* 7. *leg.* 38. Dolum, aut culpam eorum recte judex conveniet. *Ulpian. lib.* 42. *tit.* 1. *leg.* 15. *a med.* Utrum judices convenient nomen, &c. *andranno contra il debitore*. ¶ Translate *Claudian. de VI. Consul. Honor. v.* 386. tua te benefacta morantem conveniunt. ¶ *Convenire in manum, in matrimonium* dicitur mulier, quæ alicui nubit: cum discrimine tamen, quia *convenire in matrimonium* est ita uxorem fieri, ut distinguatur a concubina. Hæc *uxor* generali vocabulo, & peculiari *matrona* vocatur. *In manum* autem *convenire* est ita uxorem fieri, ut sit in mariti manu mancipioque, aut in ejus, in cujus maritus manu mancipioque est: atque adeo non solum in matrimonium, sed in familiam quoque mariti, & in heredis sui locum venire. Hæc *materfamilias* appellatur. *Gell. l.* 18. *c.* 6. *Serv. ad* 11. *Æn. v.* 476. & *Cic. in Top. c.* 3. Dicitur autem *convenire in manum*, quia ut innuit *Serv. ad* 4. *Æn. v.* 103. dextras invicem sponsi jungebant, interrogante viro, *an mulier sibi materfamilias esse vellet*, & muliere, *utrum vir sibi paterfamilias*, ut est apud *eund. ibid. ad vers.* 214. Sed & alii ritus in eo servabantur, de quib. V. in *Coemptio*. ¶ Præterea *convenire* est aptari, apte inseri. *Cic.* 3. *de Fin. c.* 14. Cothurni laus est, ad pedem apte convenire. *star bene*. *Plaut. Pseud.* 4. 7. 85. Machæra convenit in vaginam. *Cato R. R. c.* 21. Eo fistulam ferream indito, quæ in columellam conveniat, & in cupam. *entrè*. ¶ Item simul jungi, simul accidere. *Plin. l.* 6. *c.* 28. Huc convenit utrumque bivium. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 22. Multæ causæ convenisse in unum locum, atque inter se congruere videntur. ¶ Item coire. *Plin. l.* 11. *c.* 24. *ad fin.* Aranei conveniunt clunibus. ¶ Sæpe significat congruere, consentire, concordem esse in re aliqua, *esser d'*

accordo. *Just. l.* 1. *c.* 5. Cum & vultus similitudo, & expositionis tempora, & pastoris confessio convenirent. *Cic. Verr.* 6. *c.* 66. Optime convenire cum aliquo. *Ovid. l.* 3. *ex Pont. epist.* 2. *v.* 86. inque vicem pugnat uterque mori. Exstitit hoc unum, quod non convenerit illis. Adde *Martial. lib.* 8. *epigr.* 35. ¶ Item quadrare, aptari, cadere in aliquem, *adattarsi, star bene*: & frequenter in tertiis personis. *Cato R. R. c.* 6. *extr.* Ceteræ vites, miscellæ maxime, in quemvis agrum conveniunt. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 19. Neutrum horum ad omnem agrum convenire puto, & utrumque ad aliquem. *Cic.* 9. *Phil. c.* 4. Non vos quidem crudeles fuistis (quid enim minus in hunc ordinem convenit?) sed cum, &c. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 23. Erat nemo, in quem ea suspicio conveniret. *Id. pro Sull. c.* 7. *extr.* Nullam contumeliam in me jacere potuisti, quæ non ad maximam partem civium conveniret. *Id. de provinc. consul. c.* 17. Illa ornamenta decere me, & convenire iis rebus, quas gesseram, non putabam. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 29. Nec vero hoc in te uno convenit, moribus domesticis, & urbanitate limato; sed cum in reliquos vestros, tum in eum, &c. *Al. leg.* te unum. *Id.* 6. *Fam. ep.* 8. Hæc deliberatio non convenit cum oratione Largi. ¶ Cum accus. *Plaut. Merc.* 5. 4. 24. Ætatem aliam aliud factum convenit. *altri tempi, altre cure*. ¶ Cum infinito *Propert. l.* 2. *el.* 1. *v.* 41. Nec mea conveniunt duro præcordia versu Cæsaris in Phrygios condere numen avos. *h. e.* apta, idonea non sunt. ¶ Etiam res ipsa, de qua consentitur, *convenire* dicitur. *Cic. Attic. l.* 9. *ep.* 6. Dum, rem conventuram, putamus. *Liv. l.* 29. *c.* 12. In eas conditiones cum pax convenisset. *Nepos in Annib. c.* 6. In colloquium convenit: conditiones non convenerunt. *Plaut. Mostell.* 1. 3. 146. Bene ratio accepti & expensi inter nos convenit. *Liv. l.* 9. *c.* 23. Postquam ardentia vidit castra magister equitum (id convenerat signum) hostium terga invadit. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 32. Virtutem sine ratione constare non posse. conveniat id quoque necesse est. *Auct. ad Herenn. l.* 1. *c.* 14. Factum convenit, sed, jure an injuria factum sit, quæritur. *del fatto non si dubita*. *Terent. Adelph.* 1. 1. 34. Hæc fratri mecum non conveniunt, neque placent. *col fratello in ciò non s' accordiamo*. ¶ Absolute *Liv. l.* 24. *c.* 6. Pacto convenit, ut cum Romanos Sicilia expulissent, &c. Et omissa *ut* particula *Id. l.* 38. *c.* 11. Pro argento si aurum dare mallent, darent, convenit. Et cum infinito *Id. l.* 9. *c.* 16. Convenit, jam inde per consules reliqua belli perfecta. *sono tutti d' accordo, che* &c. *Plin. l.* & *cap.* 13. Convenit inter omnes. *è comune opinione*. *Terent. Hecyr.* 4. 4. 36. Cum ejus alienum esse a me animum, sentiam, nec conventurum inter nos posthac arbitrer. *che non s' accorderemo*. *Cic. Attic. l.* 5. *ep. ult. ad fin.* Assident, subducunt: ad nummum convenit. *i conti van bene fino all' ultimo soldo*. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 29. Conveniat mihi tecum, necesse est. *Quintil. l.* 4. *c.* 2. Quanti veheret, interrogavi: de pretio convenit. *ci accordammo del nolo*. ¶ *Judex convenire* dicitur, cum ab actore, & reo simul probatur & admittitur. *Cic. pro Cluent. c.* 43. Neminem voluerunt majores nostri non modo de existimatione cujusquam, sed ne pecuniaria quidem de re minima esse judicem, nisi qui inter adversarios convenisset. *Valer. Max. l.* 2. *c.* 8. *n.* 2. Itaque judex inter eos convenit Atilius Calatinus. ¶ Ponitur interdum pro utilis est, facit, prodest, *giova, fa bene*. *Scrib. Larg. compos.* 101. Medicamentum nervorum tensionibus mirifice convenit. *Plin. l.* 17. *c.* 4. Non eadem terra arboribus convenit & frugibus. *Id. l.* 24. *c.* 6. Hammoniacum convenit claritati visus in collyriis. *Cic.* 9. *Fam. ep.* 12. Minime miror, cælum & terram vim suam, si tibi ita conveniat, dimittere. *se così ti torni a bene*. ¶ *Convenit*, par est, consentaneum est, decet, *sta bene, conviene*. *Terent. Eun.* 3. 2. 41. Haud convenit, una ire cum amica imperatorem in via. *Vellej. l.* 1. *c.* 3. Quo nomine convenit mirari eos, qui &c. *h. e.* mirari licet, mirari possis. *Plin. l.* 18. *c.* 13. Quamquam prius de rapis dixisse conveniat. ¶ Pro simplici venio. *Plaut. Trucul.* 3. 2. 14. In urbem crebro convenio. Al. leg. *commeo*: alii aliter.

CONVENTA, V. *Conventus, a, um*.

CONVENTICULUM, li, n. *adunanza, congregazione*, συναγωγή, συνουσία, cœtus, conventus. In plurali num. *Cic. pro Dom. c.* 28. Quoniam plebi quoque urbanæ majores nostri conventicula, & quasi consilia quædam esse voluerunt. *Id. pro Sext. c.* 42. Conventicula hominum, quæ postea civitates nominatæ sunt. ¶ Item locus ubi homines conveniunt. *Tacit.* 14. *Ann. c.* 15. Exstructa apud nemus conventicula, & cauponæ, & posita væno irritamenta luxus. *casini*. *Arnob. l.* 4. *pag.* 152. Diruere conventicula, in quibus summus oratur Deus. *Chiese*.

CONVENTIO, onis, f. *adunanza, assemblea*, συναγωγή, πανήγυρις, cœtus hominum in unum locum convenientium, concio. Formula imperandi accenso, ut convocaret populum ad concionem, erat hujusmodi, apud *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 9. C. Calpurnius dicit: Voca ad conventionem omnes Quirites huc ad me. Accensus dicit sic: Omnes Quirites ite ad conventionem huc ad Judices. & *paulo supra*. Conventionem habet, qui lustrum conditurus est. *Festus*: In conventione, in concione. ¶ Item pactum, conventum, *convenzione, accordo*, συνθήκη. Est autem, ut docet *Ulpian. Dig. lib.* 2. *tit.* 14. *leg.* 1. verbum generale ad omnia pertinens, de quibus negotii contrahendi transigendique causa consentiunt, qui inter se agunt. *Plin. l.* 5. *ep.* 1. Eandem tacita conventione salvam mihi pollicebatur. *Ulpian. lib.* 16. *tit.* 3. *leg.* 1. Contractus legem ex conventione accipiunt. *Senec.* 3. *de Ira*, *c.* 26. *extr.* Una res nos facere potest quietos, mutuæ facilitatis conventio. *Tacit. l.* 3. *Hist. c.* 70. Si conventionis pœniteat. ¶ Item actus conveniendi, hoc est in jus vocandi. *Impp. Honor. & Theodos. lib.* 3. *Cod. tit.* 6. *leg.* 3. Absque conventione personæ legitimæ initiatum jurgium videtur.

CONVENTIONALIS, le, ad conventionem pertinens. *Pompon. Dig. lib.* 45. *tit.* 1. *leg.* 5. Stipulationum aliæ judiciales sunt, aliæ prætoriæ, aliæ conventionales. *& mox*. Conventionales sunt, quæ ex conventione reorum fiunt.

CONVENTITIUS, & Conventicius, a, um, adject. qui convenit, convena. *Plaut. Cistel.* 1. 1. 42. Ego & tua mater ambo meretrices fuimus: illa te, & ego hanc educavi ex patribus cunventitiis. *h. e.* ex viris idem scortum sæpe convenientibus.

CONVENTIUNCULA, æ, f. *conventicola*, parva conventio, seu cœtus. *Augustin. ep.* 56. *ad fin.* In conventiunculis suis aliquanto frequentius perdurant.

CONVENTO, as, n. 1. *radunarsi*, frequentat. a *convenio*. *Solin. cap.* 27. (*al.* 40.) Externos ibi plurimos conventasse.

CONVENTUM, i, n. *convenzione, accordo, patto*, idem quod conventio, pactum. *Cic. in Partit. c.* 37. Quæ scripta non sunt, ea aut consuetudine, aut conventis hominum, & quasi consensu obtinentur. *Id.* 3. *Offic. c.* 25. Facere promissa, stare conventis, reddere deposita. *Id. l.* 1. *Offic. c.* 10. Potest accidere promissum aliquod, & conventum, ut id effici sit inutile. *Liv. l.* 29. *c.* 24. Dii testes atque arbitri conventorum. *Sil. l.* 1. *v.* 10. conventaque patrum Sidonii fregere duces. ¶ Aliquando *conventum*, & *pactum* conjunguntur. sed *conventum* adjectivum est. Est autem *pactum conventum*, quod mutua contrahentium conventione firmatum est, *patto accordato*. *Cic. in Partit. c.* 37. Fœdus privatum, tabulæ, pactum conventum, stipulatio. *Id.* 2. *de Orat. c.* 24. Tabulæ, testimonia, pacta conventa, stipulationes. Adde loca plurima JCtorum *in Dig.* quæ congerit *Brisson. lib.* 14. *de verb. signif.* ¶ Aliquando interponitur *&c.* ut ambo quasi substantive accipiantur: nihil tamen de significatione mutatur: nisi quod nonnulli ita distinguunt, ut *pacta* sint promissa, quæ alterum tantum obligent, *conventa*, quæ utrumque. Quod discrimen, ut verum sit, certe non est perpetuum. *Cic. pro Cæcin. c.* 18. Pacti, & conventi formula. *Id. Attic. l.* 6. *ep.* 3. Pomptinius ex pacto, & convento a me discesserat. *Al. leg.* conventu. *Senec. l.* 3. *de Benef. c.* 15. Nec pacta, conventaque impressis signis custodirentur. Adde *Paul. l.* 1. *sentent. tit.* 1. qui est *de pactis, & conventis*. Nisi forte his locis particula copulativa ab exscriptoribus quibusdam ex ignoratione est interposita: quod ab aliis etiam addubitatum est in verbis *Cicer.* citatis *pro Cæcina*. Excipe tamen locum *Juvenal. sat.* 6. *v.* 25. Conventum tamen, & pactum, *&c.* quod ad nuptiarum contractum pertinet. V. *Conventus, a, um*.

CONVENTUS, us, m. *radunanza, assemblea*, σύλλογος, συνοδος, συναγωγή, congregatio, cœtus hominum, concio. *Cic.* 6. *Verr. c.* 48. *extr.* Dies festos anniversarios agunt, celeberrimo virorum mulierumque conventu. *Id. pro Dejot. c.* 2. Tantam causam dico extra conventum, & eam frequentiam, in qua oratorum studia niti solent. *Id.* 2. *de Fin. c.* 1. Primus est ausus Gorgias in conventu poscere quæstionem. *Quintil. l.* 12. *c.* 2. Studia sapientiæ in conventus scholarum recesserunt. *Horat. l.* 1. *sat.* 7. *v.* 22. Persius exponit causam: ridetur ab omni Conventu. ¶ Speciatim est plurium congregatio consilii causa, *congresso, consiglio*. *Sallust. in Jug. c.* 12. Primo conventu, quem ab regulis factum supra memoravi, placuerat dividi thesauros. *nel primo congresso*. *Cic.* 2. *Catil. c.* 6. Petivi ab eo an nocturno conventu apud M. Leccam fuisset. *Sallust. in Catil. c.* 22. *extr.* Dimittere conventum. *Liv. l.* 38. *c.* 30. Ægium semper conventus gentis indicti sunt. *intimata la dieta*, aut *il parlamento*. *Vitruv. l.* 5. *c.* 8. Forensibus & disertis elegantiora & spatiosiora vestibula facienda sunt, ad conventus excipiendos. ¶ Item concursus, *concorso*. *Gell. l.* 1. *c.* 8. Conventus ad Laidem ditiorum hominum celebres erant. ¶ Præterea *conventus* dicebantur loca constituta in Provinciis juri dicundo. Nam Romani provincias dividebant in quasdam veluti Diœceses, & in singulis earum oppidum constituebant, in quo Magistratus accitis ejus diœceseos civitatibus reliquis jus dicebant. Itaque illud oppidum *conventus* dicebatur, item *forum* & *jurisdictio*. *Plin. l.* 3. *c.* 1. Bæticæ juridici conventus quatuor, Gaditanus, Cordubensis, Astigitanus, Hispalensis. Oppida omnia numero centum triginta quinque. *Id. l.* 5. *c.* 29. Mediterraneas jurisdictiones indicasse conveniat. Una appellatur Cibyratica, *&c.* Alter conventus a Synnada accipit nomen, *&c.* Tertius Apamiam vadit, &c. ¶ Item ipsa jurisdictio in conventibus habita. *Cic.* 7. *Verr. c.* 11. Ex iis oppidis, in quibus consistere prætores, & conventum agere solent. *Cæs. extr. lib.* 1. *& 6. B. Gall.* Ad conventus agendos profectus est. & *lib.* 5. *c.* 2. Conventibus peractis. *Plin. l.* 10. *ep.* 66. Inchoare conventum. *Justin. l.* 12. *c.* 13. *de Alexandro*. Babyloniam festinans, velut conventum terrarum orbis acturus. *h. e.* leges, & jura cunctis gentibus daturus. ¶ Ad hæc *conventus* pro pacto & conventione ponitur. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 13. *sub fin.* Sunt item pacta, quæ sine legibus observantur, ex conventu. *Cic.* 6. *Attic. ep.* 3. Ex pacto & conventu a me discesserat. Al. leg. *convento*. ¶ Apud *Solin. c.* 13. (*al.* 23.) *conventus dentium* est constrictio, commissio. ¶ Apud *Lucret.* reperitur pro concursu, & coagmentatione rerum una coeuntium, *lib.* 1. *v.* 602. Sunt igitur solida primordia simplicitate, Quæ minimis stipata cohærent partibus arcte, Non ex ullorum conventu conciliata. *Senec. l.* 7. *quæst. nat. c.* 12. Duarum stellarum conventus.

CONVENTUS, a, um, *convenuto, accordato*, pactus, compositus, contractus. *Sallust. in Jug. c.* 120. Cum Romanis pacem conventam frustra fuisse. ¶ *Conventa conditio*, inquit *Fest.* dicebatur, cum primus sermo de nuptiis, & earum conditione habebatur. Al. leg. *conventæ conditio*. sed eodem fere recidit. Porro de hac conventa conditione intelligendum est illud *Juvenal. sat.* 6. *v.* 25. Conventum tamen, & pactum, & sponsalia, nostra Tempestate paras. Cui lucem affert etiam illud *Arnobii l.* 4. *pag.* 140. Uxores dii habent, atque in conjugalia fœdera conditionibus veniunt ante quæsitis. Habent speratas, habent pactas, habent interpositis stipulationibus sponsas. Ubi vides a *Juvenal.* & *Arnob.* tres veluti gradus enumerari, quibus ad matrimonium contrahendum venitur: quorum primus est *conventa conditio*. ¶ De *pactis conventis* V. in *Conventum*. ¶ Est etiam *conventus*, aditus visendi & colloquendi causa, *visitato*. *Terent. Hecyr.* 5. 1. 1. Laches me conventam esse expetit. *Plaut. Cistell.* 4. 2. 38. Mulier, mane: sunt qui volunt te conventam. *Cic. Attic. l.* 16. *ep.* 3. Convento Antonio Tiburi. *Liv. l.* 7. *c.* 5. Janitori, opus esse sibi domino ejus convento extemplo, ait. ¶ Denique de iis dicitur, qui convenere, *radunato*. *Sisenn.* apud *Non. c.* 2. *n.* 470. Servulum conventum in populum perduxit. *h. e.* ad populum congregatum. *Plaut. Cist.* 1. 1. 41. Ego hanc mihi educavi ex patribus conventis. *h. e.* qui ad meretricem convenerant. Al. leg. *conventitiis*. Etiam *Terent.* hac ratione *adventus* usurpasse creditur. V. *Adventus, a, um*.

CONVENUSTO, as, a. 1. idem quod venusto, venustum reddo, orno. *Sidon. l.* 7. *ep.* 12. Omitto te tanto cultu Ecclesiam tibi creditam convenustare. *Id. l.* 8. *ep.* 6. Oratione convenustare. *Martian. Capell. l.* 2. *extr.* Aurora primo convenustans habitu.

CONVERBERATUS, a, um, *percosso*, idem quod verberatus, pulsatus. *Plin. l.* 13. *c.* 22. *sub fin.* Nero nocturnis grassationibus converberatam faciem illinens sibi cum ture ceraque.

CONVERBERO, as, avi, atum, a. 1. *percuotere, battere*, τύπτω, idem quod verbero, pulso, percutio. *Senec.* 3. *de Ira, c.* 20. Ira non tantum viritim furit, sed gentes totas lancinat, sed urbes, sed flumina, & tuta ab omni sensu doloris converberat. *Curt. l.* 7. *c.* 2. Flere cœpit, & os suum converberare. ¶ Translate *Senec. ep.* 121. Et virtutes exhortabor, & vitia converberabo.

CONVERRITOR, oris, m. qui converrit, & abstergit. *Apul. in Apolog. in carm.* dentifricium appellat, *complanatorem tumidulæ gingivulæ, converritorem pridianæ reliquiæ*.

CONVERRO, is, erri, ersum, a. 3. *scopare, nettare*, idem quod verro, purgo. *Publ. Syr.* apud *Priscian. l.* 10. *pag.* 900. *Putsch.* Cellas servorum converri. *Plaut. Stich.* 2. 3. 64. Reverram hercle hoc, quod converri modo. *Colum. l.* 7. *c.* 6. Converrere stabulum. *Id. l. & cap.* 8. & emundare locum. *Pacat. in Paneg. Theodos. c.* 26. *a med.* Pirata quidquid undecumque converrerat, in illam Charybdim congerebat. *Valer. Cato in Diris, v.* 58. Hæc agat infesto Neptunus cæca tridenti, Atrum converrens æstum maris undique ventis. *Al.* leg. *convertens*. V. similia in *Verro*. ¶ Festive *Plaut. Rud.* 3. 6. 6. Nunc pol ego perii: Pleusidippus eccum adest. Converret jam hic me totum cum pulvisculo. *h. e.* verberabit, vel pulsatum ejiciet.

CONVERSANS, antis, qui versat, & in gyrum agit. *Cic. de Univ. c.* 8. Animus se conversans, cum materiam mutabilem arripuisset, &c. ¶ Item qui aliorum consuetudine utitur. *Senec. l.* 3. *de Ira, c.* 8. Sumuntur a conversantibus mores. *Id. ep.* 108. Ea philosophiæ vis est, ut non solum studentes, sed etiam conversantes juvet.

CONVERSATIO, onis, f. συνουσία, διατριβή, actus conversandi, a *conversor*, h. e. versandi sæpius in aliquo loco. *Plin. l.* 10. *c.* 33. Perdices in quo loco pepererè, non incubant; neve cui frequentior conversatio sit suspecta, transferunt alio. *Ulpian. Dig. lib.* 11. *tit.* 7. *leg.* 12. Senatusconsulto cavetur, ne usus sepulcrorum permutationibus polluatur, idest, ne sepulcrum alienæ conversationis usum accipiat. *h. e.* ne ab aliis frequentetur, aut inhabitetur, ut habetur in edicto Prætoris apud *eund. lib.* 47. *tit.* 12. *leg.* 3. ¶ Translate est consuetudo, convictus, familiaritas, *conversazione, pratica*. *Vellej. l.* 2. *c.* 102. Nec defuit conversatio hominum vitia ejus assentatione alentium. *Senec. in excerpt. l.* 6. *controv. ult. de Vestli.* Non in illa conversatio cum viris licentior. *Quintil. l.* 1. *c.* 1. Nec tutior inter servos malos, quam ingenuos parum modestos conversatio est. *Id. l.* 6. *c.* 3. Sumpta ex conversatione doctorum tacita eruditio. *Senec. ep.* 99. Cum occurrunt sermones eorum jucundi, conversatio hilaris, officiosa pietas. *Auct. Dial. de Orat. c.* 9. Relinquere conversationem amicorum. ¶ Item genus vitæ, vivendi ratio. *Hieronym. in vita Hilarion.* Ille fundator & eruditor hujus conversationis & studii in Syria fuit. ¶ Videtur etiam significare frequentem usum, actionemque sæpe versandi. *Senec. de Benefic. l.* 3. *c.* 2. Quæ in usu sunt, & manum quotidie tactumque patiuntur, nunquam periculum situs adeunt: illa quæ ad oculos non revocantur, sed extra conversationem, ut supervacua, jacuerunt, sordes ipsa colligunt vetustate.

CONVERSE. V. *Conversus, a, um*, in fine.

CONVERSIBILIS. V. *Convertibilis*.

CONVERSIO, onis, f. *conversione, voltamento, giro*, ἐπιστροφή, τροπή, actus convertendi. *Cic. de Univ. c.* 6. *a med.* Cælum una conversione atque eadem ipse circum se torquetur & vertitur. *Id. in Somn. Scip. c.* 5. Tantus est totius mundi incitatissima conversione sonitus, ut &c. *Id.* 1. *de Leg. c.* 8. Conversiones cælestes. *Id. de Univ. in f.* Mensium annorumque conversiones. ¶ Item inversio, *rinversimento*. *Plin. l.* 8. *c.* 42. *extr.* Equo fere, qui homini, morbi, praeterque vesicæ conversio. *Id. l.* 24. *c.* 7. Conversiones vulvæ. ¶ Translate est mutatio, *mutazione*. *Cic. pro Dom. c.* 18. Conversio status, & inclinatio communium temporum. *Id. pro Flacc. c.* 37. *extr.* Videtis, in quo motu temporum, quanta in conversione rerum, ac perturbatione versemur. *Id.* 2. *de Divin. c.* 2. Conversiones rerumpublicarum. ¶ In illo *Colum. l.* 6. *c.* 17. Si tumor in suppurationem convertitur, optimum est ignea lamina conversionem rescare: *conversio* est ipsum membrum in suppurationem versum, vel ipsa suppuratio. ¶ Pro vitæ mutatione, & correctione, *Alcim. Avit. l.* 6. *v.* 149. *ad Soror.* conversio fratrum Exemplo debenda pio. ¶ Aliquando hoc nomine ambitus verborum, hoc est periodus signi-

fica-

ficatur, *periodo*. *Cic. 3. de Orat. c. 49.* Efficiendum est, ut oratio membris distinguatur, ut conversiones habeat absolutas. Neque semper utendum est perpetuitate, & quasi conversione verborum, sed sæpe carpenda membris minutioribus oratio est. ¶ Item figura verborum, qua idem verbum in fine membrorum periodi sæpius repetitur, Græce ἀντιστροφή. *Cic. 3. de Orat. c. 54.* Ejusdem verbi crebra tum a primo repetitio, tum in extremum conversio. Adde *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 13. ad fin.* V. *Antistrophe*. ¶ Item alia, qua verba retrorsum immutantur, ut *Quæ de illo dicuntur, dici non possunt; quæ dici possunt, non dicuntur*: Græce ἀντιμεταβολή. *Cic. loc. cit.* Est etiam gradatio quædam, & conversio, & verborum concinna transgressio, &c. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 28.* multa hujus exempla affert, & commutationem appellat.

CONVERSO. V. *Conversans*.

CONVERSOR, aris, atus sum, dep. 1. *stare insieme con altri*, διατρίβω, versari cum aliquo, esse, convivere. *Colum. l. 9. c. 11. de apib.* Ut multitudo sine discordia cum parentibus suis conversetur. *Plin. l. 10. c. 3.* Aquila conversatur in montibus. ¶ Et cum dativo *Id. l. 6. c. penult.* Asinus a tenero conversatus equis, familiariter earum consuetudinem appetit. ¶ Translate est *conversare*, *praticare*, συνομιλεῖν, consuetudine alicujus uti. *Senec. ep. 41.* Conversatur nobiscum. *Id. ep. 99. a med.* Nemo libenter tristi conversatur, nedum tristitiæ. *M. Senec. l. 1. controv. 2.* Conversata est diutius inter humano sanguine delibutos. V. *Conversans*. ¶ Pro vivere, certam vivendi rationem tenere, *Ulpian. Dig. lib. 1. tit. 16. leg. 9.* Proconsul potest comminari, & terrere filium a patre oblatum, qui non, ut oportet, conversari dicatur.

CONVERSUS, us, m. idem ac conversio, ἐπιστροφή. *Macrob. l. 7. Saturn. c. 9.* Qui gyros efficit, crebro conversu turbat.

CONVERSUS, a, um, *voltato*, *girato*, *rivolto*, ἐπεστραμμένος, versus. *Cic. de Somn. Scip. c. 7.* Hujus anni nondum vicesimam partem scito esse conversam. *Horat. epod. 16. v. 27.* Neu conversa domum pigeat dare lintea. *Petron. in Satyr. c. 98.* Conversus ad me, quid est, inquit, latro? & *cap. 110. extr.* Conversis omnibus in se vultibus auribusque, sic exorsus est. *Virg. 3. Georg. v. 303.* Et stabula a ventis hyberno opponere soli, Ad medium conversa diem. *Id. Æn. 9. v. 724.* Portam vi multa converso cardine torquet. *Plin. l. 2. c. 65.* Circumfundi terræ undique homines, conversisque inter se pedibus stare. *volti l' un contra l' altro*: adversis vestigiis stare contra aliorum vestigia, ut *Cic. 4. Acad. c. 39.* loquitur. *Cæs. l. 1. B. Gall. c. 25.* & *lib. 2. c. 26.* Conversa signa in hostes inferre. & *lib. 4. B. Gall. c. 17.* Tigna conversa contra vim fluminis. *Ovid. 13. Met. v. 879.* Terga fugæ conversa dare. ¶ Item inversus, *rovesciato*. *Plin. l. 9. c. 8. de delphinis*. Nisi resupini atque conversi, non corripiunt cibum. *Id. l. 24. c. 5. sub fin.* Galbanum vulvas conversas corrigit. ¶ *Conversa cornua* apud *Plin.* sunt extrorsus projecta, hoc est mucronibus ad contraria latera capitis inflexis *lib. 11. c. 37. sect. 45.* Cornua supina, convexa, conversa. ¶ *Conversa terra* est pastinata, & effossa. *Colum. l. 11. c. 3. a med.* Cœpina magis frequenter subactam postulat terram, quam altius conversam. ¶ Translate est mutatus, *mutato*, *rivolto*. *Cic. pro Flacc. c. 29.* Quod crimen esse voluisti, id totum vides in laudem esse conversum. *Id. Fam. 16. ep. 11.* In quartanam conversa vis morbi. *Id. pro Dom. c. 40.* Pœna omnis oculorum ad cæcitatem mentis conversa. *Id. 8. ad Attic. ep. 13.* Vide quam conversa res est! *Id. pro Flacc. c. 38.* Non putant satis conversam rempubl. nisi, &c. *h. e.* perturbatam. *Virg. Æn. 5. v. 466.* Non vires alias, conversaque numina sentis? *h. e.* in contrarium mutata, adversa. *Id. Æn. 12. v. 623.* In faciem soror conversa Metisci. *travisata*. *Ovid. Metam. 4. v. 780.* Visa Medusa conversus in silicem. *trasformato*. *Sueton. in Claud. c. 13.* Legiones in pœnitentiam religione conversæ. *Lucan. l. 4. v. 267.* Timor conversus in iram. ¶ Item directus, intentus, *applicato*, *rivolto*. *Sueton. in Calig. c. 47.* Conversus hinc ad curam triumphi. *Cic. 2. de Orat. c. 60.* Risus in judicem conversus. ¶ Item ex una in aliam linguam translatus, *tradotto*. *Cic. 1. de Fin. c. 2.* Quæ non sunt conversa de Græcis. *Id. de opt. gen. Orat. c. 6. extr.* Orationes e Græco conversæ. *Id. 2. de nat. Deor. c. 41.* Carmina Arati a te conversa ita me delectant, &c. ¶ Est etiam particip. a *converro*, *is*, & significat purgatum, mundatum. *Cato R. R. c. 143.* Villam conversam, nitidamque habeat. *Al. leg.* converse, nitideque. *Colum. l. 1. c. 6. ad fin.* Periti rustici, quidquid ovilibus, stabulisque conversum progesserunt, superpositis virgeis cratibus tegunt.

CONVERTIBILIS, le, *convertibile*, *mutabile*, qui converti, aut mutari potest. *Apulej. de Syllog. Categor.* Convertibiles propositiones. *Al. leg.* conversibiles. *Prudent. in Apoth. v. 344.* Non convertibilis, nec demutabilis unquam Est Deus. Adde *Tertull. de carne Chr. c. 3.*

CONVERTO, is, ti, ersum, a. 3. *voltare*, *girare*, στρέφω, ἐπιστρέφω, idem quod verto, circumduco, in aliam partem, vel in orbem verto. *Cic. 4. Acad. c. 39.* Terra circum axem se summa celeritate convertit. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 80.* Pugnatur acriter adeo, ut pæne terga convertant. *Id. l. 7. B. Gall. c. 56.* Convertere iter in provinciam. & *lib. 5. c. 43.* Ad hunc se confestim a Pulfione omnis multitudo convertit. *Id. ibid. l. 6. c. 38.* Convertere ora ad aliquem. *Cic. init. Catil. 4.* ora atque oculos in aliquem. *Terent. Adelph. 2. 4. 22.* Convertere se domum. *volgersi verso casa*. *Virg. 9. Æn. v. 427.* Convertere ferrum in aliquem. *Petron. in Satyr. c. 102.* Calamistro crines convertere. *arricciare*. *Colum. l. 3. c. 5. ad. fin.* Convertere humum bipalio in duos pedes. *h. e.* subigere. ¶ Reperitur & sine accusativo, qui tamen facile subintelligitur. *Gell. l. 1. c. 26.* Convertit ad me, qui interrogaveram. *Sil. l. 9. v. 645.* convertit Varro, manuque Cornipedem inflectens, &c. ¶ Translate *Cic. de clar. Orat. c. 38.* Sed hoc vitium huic uni in bonum convertebat. ¶ Cum dativo *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 81.* Castra castris convertunt. *Lucan. l. 9. v. 689.* Zephyro convertitur ales, Itque super Libyen. ¶ Translate *Brut. ad Cicer. 11. Fam. ep. 13. extr.* Eas copias, quas diu simulatione reipubl. comparabant, subito ad patriæ periculum converterunt. *rivoltarono in danno*. *Cic. 2. de Orat. c. 48.* Tum omnem orationem traduxi & converti in increpandam Cæpionis fugam. *Id. pro Sull. c. 5. ad fin.* Convertit se aliquando ad timorem, nunquam ad sanitatem. *Id. 1. de Orat. c. 2.* Quocumque te animo & cogitatione converteris. *Id. in Orat. c. 40.* Convertere aliquid in hilaritatem & risum. *Id. 1. de nat. Deor. c. 27.* Animos imperitorum ad deorum cultum a vitæ pravitate convertere. *h. e.* traducere. *Id. Fam. 3. ep. 12.* Gratulabor tibi prius (ita enim rerum ordo postulat) deinde ad me convertar. *verrò a dir di me*. ¶ Aliquando significat retro vertere, redire, *voltare in dietro*, *ritornare*. *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 46.* Paucisque dejectis, reliquos se convertere cogunt. *Sil. l. 13. v. 250.* convertunt gressus, recipique precantes, &c. Sic *Virg. 5. Æn. v. 582.* rursusque vocati Convertere vias, infestaque tela tulere. & *l. 12. v. 252.* cunctæque volucres Convertunt clamore fugam. *h. e.* redeunt cum clamore. *Servius*. ¶ Item invertere, *rovesciare*. *Colum. l. 12. c. 18.* Convertere vasa in labra. V. *Conversus*. ¶ Item ex una in aliam linguam vertere, interpretari, *tradurre*. *Cic. de opt. gen. Orat. c. 5.* Converti enim ex Atticis duorum eloquentissimorum nobilissimas orationes: nec converti ut interpres, sed ut orator. *Id. 2. Offic. c. penult.* E Græco in Latinum convertere. ¶ Item mutare, transformare, *mutare*, *trasformare*. *Cic. 3. de nat. Deor. c. 12.* Hæc tum intereunt, cum in aliam naturam convertuntur. *Id. 3. Tuscul. c. 26. in fi.* Hecubam in canem esse conversam. *Terent. Eun. 3. 5. 40.* Deum se se in hominem convertisse. ¶ Translate *Cæs. l. 1. B. Civ. c. 76.* Terror oblatus, nova religio, mentes militum convertit. *fece mutar pensiero a' soldati*. *Cic. in Orat. c. 5.* Oratores vehementes, varii, copiosi, ad permovendos & convertendos animos instructi & parati. *a commuovere, e svogliere*. *Id. de Amic. c. 21.* Cavendum est, ne in graves inimicitias convertant se amicitiæ. *Senec. l. 2. de benef. c. 13.* convertere beneficium in injuriam. *Nepos in Attic. c. 10.* Conversa subito fortuna est. ¶ Ponitur & pro applicare, intendere, *rivolgere*, *applicare*. *Cic. 3. ad Q. Fr. ep. 5. sub fin.* Valde me ad otium pacemque converto. *Id. 5. de Fin. c. 3.* Ad philosophos converte te. ex eorum enim scriptis, &c. *datti a leggere*. *Sueton. in Calig. c. 38.* Convertere animum ad rapinas. ¶ *Convertere argumentum*, apud *Gell. l. 5. c. 10.* est retorquere. ¶ *Convertere se ad voluntatem, nutumque alicujus* est obsequi, præsto esse. *Cic. 3. Fam. ep. 10. sub fin.* ¶ *Convertere ad se*, & *in rem suam* est ad se trahere, & ad propriam utilitatem, *tirare a se*, *appropriarsi*. *Cic. pro Rosc. Amer. c. 39. ad fin.* Ex eo T. Roscius non paulum nescio quid in rem suam convertit. & *cap. praeced.* Si mandatum neglecturus, aut ad tuum commodum conversurus es. *Id. 3. Offic. c. 19. sub fin.* Digitorum percussione hereditates omnium ad se posse convertere. *Ulpian. Dig. lib. 17. tit. 1. leg. 10.* Pecuniam ad usus suos convertere. ¶ *Convertere ad se*, & *in se* est etiam in admirationem sui trahere. *Nepos in Alcib. c. 3.* Quare fiebat, ut omnium oculos, quotiescumque in publicum prodisset, ad se converteret. *Curt. l. 3. c. 11.* Omnium oculos animosque in semet converterant captivæ, mater, conjuxque Darii. *Vellej. l. 2. c. 31.* Converterat Pompeji persona totum in se terrarum orbem: & pæne homine major habebatur. *Sueton. in Calig. c. 35.* Ingressus spectacula convertit hominum oculos fulgore purpureæ abollæ. ¶ *Convertere se in*, vel *ad aliquem* interdum dicuntur ii, qui spem in aliquo habent. *Cic. in somn. Scip. c. 2.* In te unum, atque in tuum nomen se tota convertet civitas: tu eris unus, in quo nitatur civitatis status. *Nepos in Attic. c. 8.* Cum tota civitas se ad eum convertisse videretur. ¶ *Convertere* pro *converti*, mutari, ut *vertere*. *Sallust. in Catil. c. 6.* Ubi regium imperium in superbiam dominationemque convertit. Al. leg. *se convertit*. ¶ *Convertier* paragoge pro *converti* est apud *Lucret. l. 1. v. 795.* & *l. 4. v. 317.* ¶ *Convertor* pro *converto* deponentis forma, ut & *Non. c. 7. n. 102.* adnotavit. *Plaut. Amph. 1. 1. 83.* Sed fugam in se tamen nemo convortitur. *Converto* pro *converto* antiquum est, & alibi quoque apud *Plaut.* legitur.

CONVESCOR, eris, dep. 3. simul cum alio vescor. *Augustin. ep. 18. ante med.* seu *sect. 11.*

CONVESTIO, is, a. 4. idem ac vestio, *vestire*. *Enn.* apud *Macrob. l. 6. Saturn. c. 2.* Neque terram injicere, neque cruenta convestire mihi corpora licuit. ¶ Translate *Cic. 3. ad Q. Fr. ep. 1. c. 2.* Topiarium laudavi: ita omnia convestit hedera. *Vetus* Poeta apud *Cic. 1. Tuscul. c. 28.* herbis prata convestirier. *paragoge*. *Lucret. l. 2. v. 147.* Sol convestit omnia luce.

CONVESTITUS, a, um, adject. vestitus, *vestito*. Translate *Cic. pro Dom. c. 38.* Domus convestita lucis. *h. e.* contecta, circumdata.

CONVETERANUS, i, m. socius miles veteranus. *Imp. Gordian. lib. 5. Cod. tit. 65. leg. 2.* Placuit, veteranos conveterani filiorum tutelam administrare. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 524. n. 7.* Inter ceteros conveteranos suos. Adde *Imp. Constant. lib. 12. Cod. tit. 47. leg. 1.*

CONVEXATUS, a, um, vexatus. *Veget. l. 3. de re Veterin. c. 65.* Cursu nimio convexata ilia.

CONVEXIO, onis, f. inclinatio, convexitas, *piegatura*, *convesso*, κυρτότης. *Gell. l. 14. c. 1.* Nam quanta partium, circulorumque cæli ex devergentia & convexionibus mundi varietas sit, &c. *da i climi*. *Arnob. l. 4. pag. 129.* Quidquid teres est, atque ex omni parte rotunditatis solidæ convexione conclusum, nullum habet initium, nullum finem.

CONVEXITAS, atis, f. *convesso*, κυρτότης, curvatura, inclinatio, convexio.

vexio. *Plin. l.* 18. *c.* 25. Convexitas circuli. & *paulo supra*. Convexitas mundi. & *cap.* 29. Convexitas terræ. ¶ Item concavitas, *concavità*. *Id. l.* 6. *c.* 32. Insula vocatur Convallis a convexitate. Adde *lib.* 2. *c.* 64.

CONVEXO, as, idem ac vexo, *travagliare*. *Atejus Capito* apud *Gell. l.* 10. *c.* 6. Quæ me male miseram nunc convexavit.

CONVEXUS, a, um, *convesso*, *piegato in arco*, κυρτὸς, περιφερής, ex omni parte declinatus, qualis est natura cæli ex omni parte ad terram versus declinati, ut *Festus* definit. Ita proprie dicitur exterior pars semicirculi, seu arcus, aut fornicis. nam inerior *concavus* appellatur. Etymologi a *veho* derivant, quod supra concavum quodammodo vehatur. *Plin. l. & cap.* 2. Mundus convexus, mediusque, quacumque cernatur. *Id. l.* 32. *c.* 4. Latitudo testudinibus in dorso pectori similis, nec convexo curvata calyce. *Id. l.* 11. *c.* 37. *sect.* 41. Convexa cornua. *h. e.* curvata in morem fornicis, mucronibus eorum invicem spectantibus. *Id. l.* 25. *c.* 10. Folia convexa in terram. *Id. l.* 4. *c.* 8. Leniter convexa juga. *h. e.* a cacumine leni clivo descendentia. *Virg.* 4. *Ecl. v.* 50. Aspice convexo nutantem pondere mundum. ¶ Sumitur & pro concavo. *Plin. l. & cap.* 5. *sub fin.* Convexa vallis. *Ovid. Metam.* 6. *v.* 697. Convexa foramina terræ. *Virg.* 4. *Æn. v.* 451. tædet cæli convexa tueri. ubi *convexa* substantive ponitur. Sic 6. *Æn. v.* 240. *de Averno*. talis se se halitus atris Faucibus effundens, supera ad convexa ferebat. (*convexa* absolute pro cælo posuit *Claudian. in consul. Prob. & Olybr. v.* 242. & *lib.* 2. *in Rufin. v.* 454.) *Justin. l.* 2. *c.* 10. Convexa vallium æquare. Et in sing. num. *Virg.* 1. *Æn. v.* 314. Classem in convexo nemorum sub rupe cavata Occulit. ¶ Item generatim pro curvo, inclinato. *Plin. l.* 12. *c.* 23. Discessimus a terris oceanum spectantibus ad convexas in nostra maria. *h. e.* quæ in nostra maria curvo flexu spectant. *Ovid.* 13. *Met. v.* 911. Vertex convexus ad æquora. ¶ *Convexum iter* apud *Ovid.* 14. *Met. v.* 154. est acclive, arduum, quale est, quo ad convexa montium juga conscenditur. ¶ *Sidera convexa* dicuntur ab *eod.* 4. *ex Pont. ep.* 9. *v.* 129. quia in cæli convexo infixa sunt. ¶ Convexum vulgus gradibus Circi *Claudiano de* VI. *consul. Honor. v.* 614. est sedens in curvis Circi gradibus. Al. aliter leg. ¶ Translate *Gell. l.* 17. *c.* 20. Ἐνθύμημα crebrum, & coruscum, & convexum, brevibusque, & rotundis numeris, cum quadam æquabili circumactione devinctum. *h. e.* undique incumbens, & urgens rem propositam. Al. leg. *connexum*. ¶ Videtur etiam esse pro *convectus* in illo *Virg.* 7. *Æn. v.* 543. cæli convexa per auras. *Serv.* tamen aliter explicat: aliter etiam *Probus*, *Asper*, *Donat.* apud *eund. ibid.* V.

CONVIBRO, as, a. 1. *vibrare*, idem quod vibro, concutio. *Vetus Poeta* apud *Fest.* in *Petulantes*. Exsilivit, quasi petulcus quidam, pedibus convibravit. *h. e.* se vibravit, se proripuit. *Apulej. in Florid. n.* 12. (*al. l.* 2.) Dum facile os, uti conformetur; dum tenera lingua, uti convibretur. *Ammian. l.* 17. *c.* 7. (*al.* 15.) *de terræ motu*. Venti eruptiones nullas reperientes, eas partes soli convibrant, quas subrepserint.

CONVICANUS, i, qui est ejusdem vici. Inscript. apud *Spon. in histor. Genev. To.* 2. *pag.* 376. officio inter convicanos suos functus.

CONVICIATOR, oris, m. *chi dice parole oltraggiose*, λοίδορος, qui convicium dicit, vel facit. *Cic. pro Mur. c.* 6. Maledictum est, si vere objicitur, vehementis accusatoris; sin falso, maledici conviciatoris. Adde *Senec.* 3. *de Ira*, *c.* 24.

CONVICIOLUM, i, n. diminut. a convicium. *Lamprid. in Alexandr. Sever. c.* 28. Antiochenses lacessiverant eum conviciolis.

CONVICIOR, aris, atus sum, *dir parole ingiuriose*, *svillaneggiare*, *oltraggiare*, λοιδορέω, convicium facio, contumeliis peto. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 5. Cum alius eum salutasset, alius conviciatus esset, qui tam sero venisset ad constitutum. *Quintil. l.* 3. *c.* 8. *sub fin.* Contra sentientibus inhumane conviciantur. *Sueton. in Tiber. c.* 53. Convicianti oculum verberibus excussit. ¶ Scribitur & *convitior*. V. vocem sequent.

CONVICIUM, ii, n. *grido di molte voci*, (a *voce*, quasi *convocium*) proprie est inordinatus clamor, voces multorum inter se collisæ, καταβόησις. *Phædr. l.* 1. *fab.* 6. *v.* 4. Clamorem ranæ sustulere ad sidera, convicio permotus quærit Jupiter, &c. *Id. l.* 3. *fab.* 16. *v.* 3. Convicium acerbum facere. *strepito fastidioso*. *Cic.* 7. *Verr. c.* 11. Erant autem convivia non illo silentio &c. sed cum maximo clamore atque convicio. *Id. pro Arch. c.* 6. Quia suppeditat nobis, ubi & animus ex hoc forensi strepitu reficiatur, & aures convicio defessæ conquiescant. *Id. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 11. Epistolam hanc convicio efflagitarunt codicilli tui. *h. e.* urgenti, & quasi clamosa petitione. Qua phrasi usus est etiam *Quintil. in epist. ad Tryphon.* ¶ De vocibus multorum aliquid improbantium. *Cic.* 4. *Acad. c.* 40. Urgebor jam omnium vestrum convicio. *Id. in Pison. c.* 26. Os tuum ferreum Senatus convicio verberari noluisti. ¶ Et quia probra & contumeliæ clamore sæpe & contentione adhibita ingeri solent, hinc frequentissime *convicium* pro contumelia accipitur, sive a pluribus, sive ab uno fiat, λοιδορία, *ingiuria di parole*, *villania*. *Cic. pro Cæl. c.* 3. Maledictum nihil habet propositi præter contumeliam, quæ si petulantius jactatur, convicium; si facetius, urbanitas nominatur. *Id.* 2. *Attic. ep.* 18. Consectare aliquem clamoribus, conviciis, & sibilis. *Plaut. Merc.* 2. 1. 11. (& *Ovid.* 2. *ex Pont. epist.* 6. *v.* 7.) Male precari alicui, & convicium facere. *Ovid. de remed. amor. v.* 507. Dicere convicia posti. *Id. Met.* 5. *v.* 664. jacere alicui. & *lib.* 13. *v.* 306. fundere in aliquem. *Horat. l.* 1. *sat.* 5. *v.* 11. Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ Ingerere. *Plin. l.* 33. *c.* 1. & *Sueton. in Aug. c.* 13. Fœdissimo convicio proscindere aliquem. *Gell. l.* 9. *c.* 2. Convicio aliquem incessere. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 10. A conviciis & probris ad tela & manus transire. ¶ Aliquando significat unius vociferationem conjunctam cum acri reprehensione, & improbatione, sine contumelia tamen. *Cic. Fam.* 12. *ep.* 25. Justissimum honestissimumque convicium meum. *Id. pro Cluent. c.* 27. Quintius Tribunus plebis convicium C. Junio judici quæstionis maximum fecit, ut ne sine Staleno in consilium iretur. *Plin. l.* 6. *ep.* 12. Etiam atque etiam rogo, ut mihi semper eadem simplicitate, quoties cessare videbor, convicium facias. Quod & ego intelligam a summo amore proficisci, &c. *una riprensione*. *Tacit. in Agric. c.* 22. Acerbior in conviciis narrabatur. ¶ Item jocosum dictum, *burla*, *scherzo*. *Martial. l. & epigr.* 7. *de triumpho Domitiani*. Festa coronatus ludet convicia miles, Inter laurigeros cum comes ibit equos. ¶ Eleganter a *Plauto Merc. prol. v.* 59. dicitur *convicium* filius nequam, qui dedecus, ac probrum familiæ est. ¶ Proverbium est apud *Capitolin. in Vero*, *c.* 5. *Septem convivium*, *novem vero convicium*: quod ubi plures mensæ uni accumbunt, & vino calent, confusæ & inconditæ voces non audiri non possunt, neque ullus institui sermo, quo graves honestique viri oblectari solent. ¶ Sunt qui scribunt *convitium*, derivantque aut a *vito*, aut a *vitium*: sed neque scriptura, neque etymon probabile est. Vero est enim similius esse a *voce*, ut dictum est, vel a *vicis*: quod utrumque approbat *Festus*, & confirmant *Ulpian.* & *Labeo Dig. lib.* 47. *tit.* 10. *leg.* 15. Nam quæ scribit *Nonius c.* 1. *n.* 323. corrupta esse videntur. ¶ Non desunt tamen qui & *convitium* ingerant, sed alia significatione. Nam sicut cum una ædium pars corrupta erat, *vitium facere* dicebatur; ita si plures ruinam minarentur, *convitium* dictum est. Vetus Inscriptio Veronæ apud *Scalig. in notis ad Sever. in Ætna*, *v.* 302. ex quo hæc desumpsimus: Convitium refecerunt, valvas, limen de sua pecunia Laribus dant. *Gruter.* quoque hanc Inscriptionem affert *pag.* 107. *n.* 1. sed monet ab aliis legi *Compitum*.

CONVICTIO, onis, f. actus convivendi, convictus, consuetudo, ἐντροφὴ, συμβίωσις. *Cic. filius ad Tiron. Fam.* 16. *ep.* 21. Cujus cum frugi severaque est vita, tum etiam jucundissima convictio. Est qui legit *conjunctio*.

CONVICTOR, oris, m. *chi vive insieme*, *convitore*, συμβιωτής, quotidianus conviva, & qui nobiscum vivit familiariter. *Cic. Tironi l.* 16. *Fam. ep.* 2. Utor familiaribus & quotidianis convictoribus, quos, &c. *Horat. l.* 1. *sat.* 4. *v.* 96. Me Capitolinus convictore usus, amicoque A puero est. *Id. l.* 1. *sat.* 6. *v.* 47. Convictorem esse alicui. *Senec. epist.* 7. *a med.* Convictor delicatus paulatim enervat & emollit. Adde *Ovid.* 4. *ex Pont. epist.* 3. *v.* 15.

CONVICTRIX, icis, f. quæ convivit, σύμβιος. Pro conjuge legi videtur in quadam *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 795. *n.* 8. quæ tamen neque optimæ est notæ, & *convic. viva P.* tantummodo exhibet.

CONVICTUS, us, m. *convitto*, *conversazione*, συμβίωσις, actus convivendi; consuetudo, contubernium: a convivo. *Cic.* 3. *Offic. c.* 5. Tollit convictum humanum & societatem. *Lucej. ad Cic. Fam.* 5. *ep.* 14. Ad convictum nostrum redeas & consuetudinem. *Colum. l.* 1. *c.* 8. Convictum habere cum aliquo. *Ovid. l.* 1. *Trist. eleg.* 8. *v.* 29. Convictu vinctum esse alicui. *Id.* 2. *ex Ponto*, *ep.* 10. *v.* 8. Exciderit tantum ne tibi cura mei, Quam tu vel longis debes convictibus ævi. *Senec. de consol. ad Helv. c.* 15. Loca gratulationum & convictuum. ¶ Speciatim ponitur pro convivio, *convito*. *Vellej. l.* 2. *c.* 33. Profusa luxuria in convictibus. *Tacit.* 14. *Ann. c.* 4. Tracto in longum convictu. *Id. Ann.* 13. *c.* 14. Convictus sobrii, aut temulenti. *Plin. l. & cap.* 14. Ut singulæ potiones in convictu dicentur. Adde *Cels. l.* 1. *c.* 1.

CONVICTUS, a, um, *convinto*, ἐλεγχθεὶς, ἁλοὺς, a *convinco*: dicitur de eo, qui ita victus est rationibus & argumentis, ut nihil habeat, quod reponat amplius. *Cic. pro Quint. c.* 15. Turpi judicio convictus. *Id. pro Sull. c.* 15. *extr.* Convictus summæ negligentiæ. *Id. pro Flacc. c.* 39. Multis criminibus testimoniisque convictus. *Id.* 2. *Catil. c.* 6. Convictus conscientia. *Id.* 4. *Acad. c.* 11. Convictus, ac vi veritatis coactus. *Id. pro Flacc. c.* 17. Reprehensus, convictus, fractusque discessit. *Plaut. Truc.* 2. 6. 5. Qui convicti & condemnati falsis de pugnis sient. *h. e.* quod falsas pugnas jactaverint. *Sueton. in Tito*, *c.* 9. Convicti in affectatione imperii. *Plin. l.* 18. *c.* 3. Convictus in homicidio. *Curt. l.* 9. *c.* 8. Multa avare ac superbe fecisse convictus. ¶ Translate *Cic. post redit. ad Quir. c.* 1. Ejus devotionis me esse convictum judicio deorum, testimonio Senatus maxime lætor. *h. e.* manifesto voti reum esse. *Ovid.* 13. *Metam. v.* 58. Convictus furor. *h. e.* manifesto deprehensus. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 40. Avaritia convicta.

CONVINCO, is, ici, ictum, a. 3. *convincere*, ἐλέγχω, διελέγχω, evinco, coarguo, manifesto ostendo aliquem reum: ita vinco rationibus & argumentis, ut manifesta res fiat, & nullus responsioni sit locus. *Cic. pro Sull. c.* 25. *extr.* Eum mores ipsius ac vita convincunt. *Id. Verr.* 6. *c.* 47. Omnibus in rebus coarguitur a me, convincitur a testibus, urgetur confessione sua. *Id. l.* 1. *de Orat. c.* 10. Nihil te de hominum moribus, nihil de ratione vitæ didicisse, nihil scire, convincerent. *Id. extr. Parad.* 5. Cum eum ne liberum quidem esse, ratio & veritas ipsa convincat. *Id.* 2. *Phil. c.* 4. Si negem, quo me teste convinces? *& mox*. Teque in isto ipso convinco non inhumanitatis solum, sed etiam amentiæ. *Id. Verr.* 3. *c.* 9. *sub fin.* Manifestis criminibus convinci. *Id.* 2. *de Invent. c.* 10. Convinci in pari peccato. *Plaut. Amph.* 2. 2. 147. Convincere aliquem palam. *Arnob. l.* 3. *pag.* 104. Convincere aliquem erroris. ¶ *Convincere aliquid* est evincere, manifesto demonstrare, *mostrare evidentemente*, *far vedere*: & de prave factis fere dicitur. *Cic. pro Quint. c.* 25. Volo inauditum facinus ipsius, qui id commisit, voce convinci. *Id.* 1. *de nat. Deor. c.* 32. *extr.* Convincere falsa. (Adde *Lucret. l.* 3. *v.* 526.) *Id.* 1. *Tuscul. c.* 6. Poetarum & pictorum portenta con-

vin-

vincere. *Id. 2. de nat. Deor. c. 1.* Convincere errores Epicuri. *Id. in Partit. c. 33. extr.* Convincere peccata argumentis. *Id. de Univ. c. 3.* Oratio, quæ neque redargui, neque convinci potest. *h. e.* falsa demonstrari.

CONVINCTIO, onis, f. *congiunzione*, *σύνδεσμος*, ita placet *Quintiliano* appellare eas, quas Grammatici conjunctiones appellant, *lib. 1. c. 4.* (*al. 6.*) Veteres, inquit, verba modo, & nomina, & convinctiones tradiderunt, videlicet quod in verbis vim sermonis, in nominibus materiam, in convinctionibus complexum eorum esse judicaverunt: quas conjunctiones a plerisque dici scio: sed hæc videtur ex *συνδέσμων*, magis propria translatio.

CONVIOLO, as, avi, atum, a. 1. idem ac violo. *Prudent. Psychomach. v. 398.* Pœnituit Jonathan jejunia sobria dulci Convioiasse favo. Adde *περὶ στεφ. 10. de SS. Fructuoso, &c. v. 56.* & *Tertullian. Apolog. c. 39.*

CONVISCĔRO, as, a. 1. *inviscerare*, quasi viscera commisceo, in societatem adduco. *Tertull. de carne Christi, c. 20.* Conviscerari, & concarnari.

CONVISO, is, a. 3. idem quod viso, vel video. *Cic. in Arat. v. 352.* Et loca convisit cauda tenus infera Piscis. *Lucret. l. 1. v. 145.* Convisere penitus res occultas. & *lib. 2. v. 357.* Omnia convisens oculis loca. *Accius* apud *Non. c. 4. n. 432.* Omnes saucios convisit, ut curentur diligentius. *visita.*

CONVITIUM. V. *Convicium* in fine.

CONVIVA, æ, m. & f. *convitato*, *commensale*, *σύνδειπνος*, *σύνθοινος*, qui convivit, & speciatim qui eidem cum aliis mensæ accumbit. *Pompon.* apud *Charis. l. 1. pag. 37. Putsch.* Postquam conveni omnes convivas meas. *Cic. 1. Tuscul. c. 2.* Solitos esse in epulis canere convivas ad tibicinen de clarorum hominum virtutibus. *Horat. l. 1. sat. 5. v. 75.* Avidi convivæ. *Id. l. 1. sat. 1. v. 119.* Conviva satur. & *lib. 2. sat. 8. v. 76.* Comis conviva. *Cic. Attic. l. 16. ep. 3.* Convivæ hilari, & bene accepti. *Horat. l. 1. od. 28. v. 7.* Pelopis genitor conviva deorum.

CONVIVALIS, & le, *da convito*, *συμποτικός*, ad convivium pertinens. *Liv. l. 39. c. 6.* Et convivalia ludionum oblectamenta addita epulis. *Tacit. Ann. 6. c. 5.* Fabulæ convivales.

CONVIVATOR, oris, m. *convitatore*, *ἑστιάτωρ*, qui parat, præbetque convivium. *Liv. l. 35. c. 49.* Hominis & boni, & sciti convivatoris. Adde *Senec. 3. de Ira, c. 37.*

CONVIVIALIS, le, adject. idem quod convivalis, ut *convivialis lætitia* apud *Macrob. Saturn. l. 2. c. 1.* ubi al. leg. *convivalis.*

CONVIVIUM, ii, n. *convito*, *banchetto*, *ἑστίασις*, *συμπόσιον*, *σύνδειπνον*, cœna inter multos celebrata: a *con*, & *vivo*. *Capitolin. in Vero, c. 5.* Est notissimum dictum de numero convivarum. Septem convivium: novem vero convicium. *Cic. de Senect. c. 13.* Bene majores nostri accubationem epularem amicorum, quia vitæ conjunctionem haberet, convivium nominarunt: melius quam Græci, qui hoc idem tum compotationem, tum concœnationem vocant. *Id. pro Quint. c. 30.* Ornare magnifice splendideque convivium. *Id. in Pison. c. 27.* inire. *andare a convito.* *Quint. Cic. de petit. cons. c. 11.* concelebrare. *Cic. Verr. 6. c. 20.* ornare, & apparare. *Nepos in præfat.* Adhibere aliquem in convivium. *Justin. l. 2. c. 10.* Habere convivia jucunda inter se. *Curt. l. 6. c. 9.* Interesse convivio. *Virg. 1. Georg. v. 301.* Mutua inter se curare convivia. *Cic. pro Quint. c. 18.* Versari in conviviis. *Ovid. 7. Metam. v. 432.* Agitare convivia. *Catull. carm. 47. ad Porc. &c. v. 5.* Convivia lauta sumptuose facere. *Plin. l. 7. c. 53.* Habere convivium. *Cic. Verr. 6. c. 27.* Omnibus rebus instructum & paratum convivium. *Id. pro Mur. c. 6.* moderatum atque honestum. *Id. 3. Offic. c. 14.* opipare apparatum. *Tacit. 3. Hist. c. 76.* Inter convivia de bello loqui. *a tavola.* ¶ Per synecdochen ponitur pro ipsis convivis. *Stat. l. 3. silv. 1. v. 77.* nec quo convivia migrent. *Plin. l. 22. c. 23.* Fungi suilli familias interemere, & tota convivia. *Id. l. 35. c. 15.* Conviviis pallorem offundere. & *lib. 28. c. 2.* Repente convivium conticescere. ¶ *Convivio digna* dicuntur, quæ liberius, ac licentius in conviviis dici solent. *Cic. 1. Offic. c. 40.* In re severa, convivio digna, aut delicatum aliquem inferre sermonem. Al. leg. *convivii dicta.*

CONVIVO, is, ixi, ictum, n. 3. *viver insieme*, *convivere*, *συμβιόω*, simul cum aliis vivo. *Quintil. l. 5. c. 9. ad fin.* Convivere cum adolescentibus. *Senec. ep. 104.* Hærebit tibi avaritia, quandiu avaro convixeris. *Lamprid. in Commod. c. 2.* Gladiatoribus convixit. *Inscript.* apud *Fabrett. pag. 257. n. 80.* T. Crystidius Priscus cojugi suæ ..... quæ convixit mecum annis plus minus viginti. *Cœl. Aurelian. Acut. l. 3. c. 15.* Democritus, qui Hippocrati convixit. *h. e.* fuit ejus æqualis. ¶ Item convivari, *banchettare*: unde *convivium*. *Quintil. l. 7. c. 3. sub fin.* Juvenes qui convivere solebant, constituerunt, ut in litore cœnarent. *Id. l. 1. c. 6.* (*al. 12.*) *sub fin.* At lavamus, & tondemus, & convivimus ex consuetudine. *In Supposit. Amphitr. scena, quæ incipit*, Di vostram fidem, *vers. 45.* Misisti ad navem Sosiam, ut hodie tecum convivere m.

CONVIVO, as, n. 1. *far convito*, idem quod convivor, aris. *Enn.* apud *Non. c. 7. n. 55.* Magno hercle suo malo convivat: sine modo. *Pompon. ibid.* Si calendis convivent, idibus cœnant foris. Adde *Petron. in fragm. Tragur. c. 57. Burm.*

CONVIVOR, aris, dep. 1. *far convito*, *banchettare*, *συμποσιάζω*, convivium facio, celebro: & dicitur tum de eo qui præbet, tum qui adest. *Cic. 5. Verr. c. 44.* Quotidie solitum esse non modo in publico, sed etiam de publico convivari. *Terent. Heaut. 1. 2. 33.* Noluit crebro convivarier. *paragoge.* *Sueton. in Domit. c. 21.* Convivari frequenter ac large. *Id. in Cæsar. c. 48.* Convivatus assidue duobus tricliniis.

CONVOCATIO, onis, f. *convocazione*, actus convocandi, *συγκλησις*. *Cic. post redit. in Sen. in f.* Nulla ad rempubl. defendendam populi R. convocatio exstitit.

CONVOCATUS, a, um, *convocato*, *radunato*, simul vocatus, *συγκλητος*. *Cic. in Bruto, c. 51.* Convocatis auditoribus legere aliquid. *Hist. de B. Afric. c. 88.* Quos omnes convocatos hortatur, ut, &c.

CONVŎCO, as, avi, atum, a. 1. *convocare*, *radunare*, *far venire*, *συγκαλέω*, simul voco, multos simul arcesso, ad concionem voco, cogo, congrego. *Cic. pro Cæcin. c. 1.* Audax in convocandis hominibus, & armandis. *Id. 3. Offic. c. 14.* Piscatores ad se convocavit. *Id. 1. de Leg. c. 20.* Convocavit philosophos in unum locum. *Id. in f. 3. Agrar.* Quoniam me in vestram concionem convocaverunt. *Id. Phil. 5. c. 1.* Convocare in Senatum. *Liv. l. 7. c. 36.* ad concionem. *Cæs. l. 5. B. Gall. c. pænult.* equites undique. *Lucan. l. 1. v. 296.* armatos extemplo ad signa maniplos. *Cic. Fam. 10. ep. 12.* Senatum. *Id. 1. Tuscul. c. 25.* Dissipatos homines congregare, & ad societatem vitæ convocare. & *l. 5. c. 5.* Philosophia dissipatos homines in societatem vitæ convocavit. *Sueton. in Claud. c. 18.* Convocare plebem auxilio. *chiamar in ajuto.* ¶ Translate *Plaut. Mil. 2. 2. 42.* Paulisper tace, dum ego mihi consilia in animum convoceo, & dum consulo quid agam.

CONVŎLO, as, avi, atum, n. 1. *volare insieme*, *συμπέτομαι*, simul volo: & translate concurro, celeriter convenio. *Terent. Hecyr. prol. 2. v. 31.* Rumor venit, datum iri gladiatores: populus convolat, tumultuantur, clamant, pugnant de loco. *concorre.* *Cic. pro Dom. c. 22.* Qui cuncta ex Italia ad me revocandum convolaverunt. *Id. pro Sext. c. 51.* Furiæ concitatæ tanquam ad funus reipubl. convolant. ¶ Translate *Paul. Dig. lib. 30. leg. 33.* Convolare ad secundum legatum. *Imp. Anastas. lib. 5. Cod. tit. 17. leg. 9.* Post annum ad secundas nuptias convolare. *h. e.* transire.

CONVOLVO, is, olvi, olutum, a. 3. *avvoltolare*, *involgere*, *συγκλίνω*, *συγκυλίω*, *συνελίσσω*, circumvolvo, conglomero, involvo. *Cic. 1. de Divin. c. 23.* Cum ei dormienti sui ad pedes visus esset, ter eum frustra appetivisse manibus, cum se convolvens sol elaberetur, & abiret. *Virg. 2. Æn. v. 474. de colubro.* Lubrica convolvit sublato pectore terga. *Senec. ep. 94. ad fin.* Turbines rapta convolvunt, sed ipsi ante volvuntur. *Plin. l. 16. c. 39. sub fin.* Publicum omnium arborum vitium vocant spiras, ubi convolvere se venæ, atque nodi. *Id. l. 18. c. 30.* Culmus maturius desectus, muria respersus, debinc siccatus in manipulos convolvitur. *Id. l. 8. c. 27.* Herinacei convolvuntur in formam pilæ, ne quid comprehendi possit, præter aculeos. *Id. l. 15. c. 17.* Mala foliis ficulnis singula convolvi, cistisque condi. *Lucan. l. 5. v. 623.* Cum mare convolvit gentes. *h. e.* inundando involvit, & operit. ¶ Pro corradere, colligere. *Lucret.* de ventis nube inclusis, *l. 6. v. 199.* Quærentesque viam circum versantur, & ignis Semina convolvunt e nubibus, atque ita cogunt Multa, rotantque cavis, &c. ¶ Translate *Senec. ep. 40.* Solet magno cursu verba convolvere, quæ non effundit una, sed premit, & urget. *h. e.* profundere, & conglomerare. *Flor. l. 2. c. 11.* Gallogræciam quoque Syriaci belli ruina convolvit. *h. e.* complexa est. *involse.* ¶ In illo *Senec. in proœm. l. 5. controvers. circa med.* Memini, aliquando cum recitaret historiam, magnam partem convolvisse, & dixisse: hæc quæ transeo, post mortem meam legentur. *convolvisse* est clausisse, & præteriisse, quia Veteres complicabant libros suos in volumina, quæ ut legerent, evolvebant; ut clauderent, convolvebant.

CONVOLUTATUS, a, um, idem quod volutatus. *Senec. l. 7. quæst. nat. c. 9.* Cum vagus & incertus spiritus convolutatus est, novissime uni vis omnium cedit.

CONVOLŪTO, as, a. 1. simul voluto. *Senec. epist. 114. ad fin.* Convolutari cum aliquo.

CONVOLŪTUS, a, um, *avvoltolato*, *involto*, *εἰλητὸς*, circum volutus. *Plin. l. 10. c. 72.* Dracones in semet convoluti. *Id. l. 2. c. 8.* Convolutus aer ignavo globo torpet. *Id. l. 16. c. 33.* Cupressus femina meta in fastigium convoluta: mas spargit extra se ramos. *Id. l. 21. c. 32.* Herba convolutis foliis. *Id. l. 33. c. 6. ad fin.* Convolutus in flamma. *Id. l. 11. c. 37.* Cornua arietum generi convoluta in anfractum.

CONVOLVULUS, vel Convolvulus, i, m. *ἴψ*, *ἶπς*, *ἴκλος*, vermiculus minor eruca, qui erodit pubescentes uvas: a *convolvendo*, quia se pampini folio implicat, & involvit. *Plin. l. 17. c. 28.* Ne convolvulus fiat in vinea. *Cato R. R. c. 95.* Vitem hoc ungito; convolvulus non nascetur. ¶ Item herba nascens per frutecta, florem ferens non dissimilem lilii, nullo odore, nec crocis intus, candorem tantum lilii referentem, ac veluti naturæ rudimentum lilia facere condiscentis. *Plin. l. 21. c. 5.*

CONVŎMO, is, ui, a. 3. *sporcare vomitando*, *ἐμέω*, vomendo conspurco. *Cic. Phil. 2. c. 30.* An tu Narbone mensas convomeres, Dolabella pro te in Hispania dimicaret. *Juvenal. sat. 6. v. 101.* Illa maritum convomit.

CONVŎRO, as, avi, atum, *divorare*, idem quod voro. *Tertull. advers. Marcion. l. & cap. 1.* Parentum cadavera convivio convorant.

CONVŎTI, iisdem votis obligati. *Fest.*

CONUS, i, m. *cono*, *κῶνος*, figura, in qua plures lineæ ex peripheria in unum punctum assurgunt, qualis cernitur in nucibus pineis, in summis hastis, in apice galeæ, &c. a voce Græca allata. *Varr. l. 4. de L. L. c. 24.* derivat a *cogo*, restringo, quia restringitur in cacumen. *Cic. l. 2. de nat. Deor. c. 10.* Mihi vel cylindri, vel quadrati, vel coni forma videtur esse formosior. ¶ Hinc dicitur de rebus, quæ hujusmodi figuram habent. *Colum. l. 6. c. 7.* Remedio sunt cypressini quindecim coni, totidem gallæ. *pinocchi.* ¶ Item de apice, qui in summitate galeæ prominet, super quem cristæ ponuntur.

tur. quos *Plin. l.* 10. *c.* 2. conos bellicos vocat. *Virg.* 3. *Æn. v.* 468. Et conum insignis galeæ, cristasque comantes.

CONVULNERĀTUS, a, um, *ferito*, idem quod vulneratus, τρωτός. *Plin. l.* 8. *c.* 36. Os ab apibus convulneratum. ¶ Translate perforatus, *traforato*. *Frontin. de Aquæduct. art.* 115. Fistulæ passim convulneratæ.

CONVULNĔRO, as, avi, atum, idem ac vulnero, *ferire*, *piagare*, τραυματίζω. *Senec. de Tranquill. c.* 11. Eo magis convulneraberis, & confodieris, quia nescis præbere jugulum. *Plin. in Paneg. c.* 35. Frontem punctis convulnerandam præbere. *Colum. l.* 4. *c.* 24. Gemmam vitis falce convulnerare. *Hirt. de B. Afric. c.* 7. Multos jaculis convulneraverunt. Adde *Curt. l.* 5. *c. ult.* & *Justin. l.* 2. *c.* 6. ¶ Translate *Frontin. de Aquæduct. artic.* 27. Ne in viis sæpius convulneretur una fistula. *h. e.* perforetur. *Senec. de constant. Sap. c.* 17. Maledicta mores & vitam convulnerantia.

CONVULSĬO, onis, f. *convulsione*, σπασμός, actus convellendi. Speciatim dicitur a Medicis contractio, seu retractio musculorum in membris ex morbo: quam *Cels. l.* 7. *c.* 26. *n.* 2. distentionem nervorum vocat. *Scribon. Larg. compos.* 165. Theriace prodest ad convulsiones interiorum partium. *Plin. l.* 20. *c.* 15. *extr.* Ligusticum utile est convulsionibus.

CONVULSUS, *& antiquo more* Convolsus, a, um, *flaccato a forza*, *svelto*, *smosso*, vi avulsus, loco motus, συσπασθείς. *Cic. in Pison. c.* 22. Ipsa Roma prope convulsa sedibus suis ad complectendum conservatorem suum procedere visa est. *Virg.* 3. *Æn. v.* 414. Hæc loca vi quondam, & vasta convulsa ruina Dissiluisse ferunt. & 2. *Æn. v.* 507. Limina tectorum convulsa. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 204. Convulsa robora terra. *fradicati*. & *lib.* 12. *v.* 254. Pes convulsus mensæ acernæ. *Lucret. l.* 3. *v.* 344. Artus convolsi pereunt. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 32. Prostratos verberibus mulcant: tum convulsos laniatosque in amnem projiciunt. *fatti in pezzi*, *e lacerati*. *Virg.* 1. *Æn. v.* 387. Naves convulsæ undis, Euroque. *h. e.* concussæ, atque adeo disjectæ, & laxatis compagibus undique hiantes. *scompaginate*. *Id.* 5. *Æn. v.* 143. & *l.* 8. *v.* 690. totumque dehiscit Convulsum remis rostrisque tridentibus æquor. *h. e.* ab imo fundo erutum, atque agitatum. ¶ Translate adhibetur ad significandam commotionem & turbationem. *Cic. in Bruto, c.* 30. Qui quamquam innocentissimus in judicium vocatus esset (quo judicio convulsam penitus scimus esse rempubl.) cum, &c. *Id. Fam.* 5. *ep.* 13. Quæ cogitatio cum mihi non omnino excidisset, vi tamen tempestatum, & concursu calamitatum erat aliquantum labefactata atque convulsa. *Tacit. init. l.* 12. *Ann.* Cæde Messalinæ convulsa principis domus, orto apud libertos certamine, &c. *Id. l.* 6. *Ann. c.* 48. Tiberius post tantam experientiam, vi dominationis convulsus & mutatus. ¶ *Convulsa* absolute dicuntur in membris, quæ morbo aliquo retracta sunt, & distenta, ut in *Convulsio* dictum est. *Plin. l.* 20. *c.* 5. Radix filis prodest ad tussim veterem, rupta, & convulsa. ¶ Et *convulsi* qui convulsione laborant. *Id. l.* 25. *c.* 8. *ad fin.* Convulsis, contusis, ex alto præcipitatis utilissima esse traditur. *Sueton. in Tiber. cap.* 72. Statimque latere convulso, in graviorem recidit morbum.

CONYZA, æ, f. κόνυζα, herba Latine cunilago, a Botanicis *pulicaria* dicta, quod blattas, & pulices necandi vim habeat. De ea *Plin. l.* 20. *c.* 16. & *l.* 21. *c.* 10. & *Pallad.* R. R. *l.* 1. *tit.* 19.

COODIBĬLIS, le, adject. simul odio dignus, συμμισούμενος. *Tertull. l.* 4. *adv. Marcion. c.* 9. & 36.

COOLESCO, is, ui, itum, concresco, conglutino, simul cresco. *Lucret. l.* 6. *v.* 1066. Saxa vides primum sola coolescere calce. Ita legit *Lambinus*. Alii *coalescere*, quæ communior est lectio.

COONĔRO, as, avi, atum, a. 1. *caricare*, idem quod onero, vel simul onero. *Tacit. de Germ. c.* 30. Super arma, ferramentis quoque, & copiis coonerant. *Est qui legit* onerant.

COOPERATĬO, onis, f. ministerium, administratio. *Quintil. declam.* 16. *c. ult.* Habet omnia ministeria sua debilitas, suas cooperationes. Al. aliter leg.

COOPERĀTOR, oris, m. qui simul operatur, & adjuvat. *Apul. in Florid. n.* 9. (*al. l.* 2.) Cooperatoris laborem esse. Al. aliter leg. *Hieronym. ep.* 79. Cooperatoribus, & actoribus vobis hæresis jugulata est.

COOPERCULUM, li, n. *coperchio*, operculum, ἐπίθημα. *Plin. l.* 23. *c.* 6. Punicum malum in olla nova, cooperculo inlito, in furno exustum. Ita *Harduin.* ex MSS. & *Plin. Valer.* qui hæc eadem ita excripsit. *Pallad. in Jun. tit.* 7. *sub fin. de apib.* Erosis cooperculis ad nascendum capita nituntur exserere. *Apul. l.* 10. *Metam.* Cooperculo capuli remoto. Adde *lib.* 6.

COOPERIMENTUM, ti, n. *coperta*, operimentum. *Gabius Bassus* apud *Gell. l.* 5. *cap.* 7. Caput & os cooperimento personæ tectum undique.

COOPERĬO, is, ui, ertum, a. 4. *coprire*, συγκαλύπτω, idem ac operio, tego. *Liv. l.* 4. *c.* 50. Ut tribunus militum ob exercitu suo lapidibus cooperiretur. *Plin. l.* 17. *c.* 26. Cooperiri radices.

COOPERTORĬUM, ii, n. *veste da coprire*, *coperta*, stragula vestis ad cooperiendum apta, κατακάλυμμα. *Scævola Dig. lib.* 34. *tit.* 2. *leg.* 39. Semproniæ hoc amplius coopertoria Tabiana, & tunicas tres cum palliolis dari volo. *Veget. de re Veterin. l.* 3. *c.* 77. Animal calidis coopertoriis involutum.

COOPERTUS, a, um, *coperto*, ἐπίσκιος, opertus, tectus, obrutus. *Cic. in fragm.* apud *Quintil. l.* 8. *c.* 3. Humus erat immunda, lutulenta vino, coronis languidulis, & spinis cooperta piscium. *Id.* 3. *Verr. c.* 46. Coopertus lapidibus. *lapidato*. *Tacit.* 13. *Ann. c.* 41. Atra nube coopertus. *Plin. lib.* 19. *cap.* 7. Rapa cooperta terra. ¶ Translate *Sallust. in Catil. c.* 24. & *Cic. Verr.* 3. *c.* 4. Tot, tantis, tam nefariis sceleribus coopertus. *Liv. l.* 39. *c.* 15. Coopertus stupris suis, & alienis. *Cato*, & *Sallust.* apud *Gell. l.* 2. *c.* 17. Coopertus fenoribus. *Sallust. in Jug. c.* 15. *extr.* Me extorrem patria, inopem, & coopertum miseriis efficit. *Horat. l.* 2. *sat.* 1. *v.* 68. Lupus famosis coopertus versibus.

COOPTATĬO, onis, f. *aggregazione*, *elezione*, actus cooptandi, ἐπισυναγωγή. *Liv. l. & cap.* 4. Nobilitas ista vestra, quam plerique per cooptationem in Patres habetis. *Id. l.* 5. *c.* 12. Cooptatio tribunorum. *Cic.* 3. *de Leg. c.* 12. Cooptatio Censoria. *Id. de Amicit. c.* 25. Cooptatio collegiorum. *riempimento*, *supplemento*. *Flor. l. & cap.* 4. Cooptatio Juliæ gentis. *h. e.* adoptatio C. Cæsaris, qua Octavium in Juliam gentem adsciverat. *adozione*.

COOPTĀTUS, a, um, *aggregato*, *eletto*, ἐπισυναχθείς, προσαιρούμενος, adscitus, electus. *Cic. de clar. Orat. c.* 1. Cooptatus in collegium augurum. *Sueton. in Tiber. c.* 1. Gens Claudia cooptata in Patricios.

COOPTO, as, avi, atum, a. 1. *aggregare*, ἐπισυνάγω, προσκαθίστημι, adscisco, adscribo, assumo, recipio, eligo. *Cic.* 4. *Verr. c.* 49. In Senatoribus cooptandis. *Id. Phil.* 13. *c.* 5. Cooptare aliquem in locum auguratus. *Id. pro Cæl. c.* 5. aliquem in amplissimum ordinem. *Sueton. in Aug. c.* 27. *ad fin.* sibi collegam. *Plin. l.* 4. *ep.* 1. aliquem patronum. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 9. Senatus, quem majore ex parte ipse cooptasset. *avea supplito*, *riempiuto*.

COORĬOR, oreris, ortus sum, dep. 3. *nascere*, *sorgere*, *levarsi*, ἐξαίρομαι, ἐφίσταμαι, idem quod orior, nascor, exsisto, consurgo. *Cic. Verr.* 3. *c.* 18. & *Cæs. l.* 1. *B. Civ. c.* 48. Tanta tempestas cooritur, ut &c. *Plin. l.* 2. *c.* 36. Ex ea parte truces venti cooriuntur. *Lucret. l.* 5. *v.* 797. Animalia plura sunt coorta terris. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 24. Donec insidiæ coorirentur. *h. e.* insurgerent ad pugnandum, qui in insidiis erant. ¶ Translate *Cæs. l.* 3. *B. Gall. c.* 7. Subitum bellum in Gallia coortum est. *Nepos in Epamin. c.* 8. *extr.* Risus omnium cum hilaritate coortus est. *Virg.* 1. *Æn. v.* 152. magno in populo cum sæpe coorta est Seditio. *Lucr. l.* 4. *v.* 665. ubi cui febris bili superante coorta est. *Plaut. Pers.* 2. 5. 12. Dolores cooriuntur. *Plin. l.* 8. *c.* 18. *de leone*. Cooriturque non tanquam periculo coactus, sed tanquam amentiæ iratus. *h. e.* insurgit ad pugnam. *Gell. l.* 13. *c.* 24. Quamquam fere eadem sint, & ex una sententia cooriantur. *Sallust. orat.* 2. *ad Cæs. a med.* Si quid adversi coortum est.

COORTUS, a, um, *nato*, *insorto*, *levato*, particip. a *coorior*. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 10. Maxima coorta tempestas. *Sallust. in Jug. c.* 81. Ventus coortus arenam excitat. *Ovid.* 5. *Trist. el.* 5. *v.* 29. Aura fumos e ture coortos in partes Italas fert. *Lucret. l.* 5. *v.* 1000. Mare coortis fluctibus sævit. *Liv. l.* 2. *c.* 30. *ad fin.* Defixis pilis stare suos jussit: ubi ad manum venisset hostis, tum coortos tota vi gladiis rem gerere. *Id. l.* 21. *c.* 32. Si valles occultiores insedissent, coorti in pugnam repente ingentem stragem dedissent. *Id. l.* 4. *c.* 56. Volscos & Equos, fama affertur, summa vi ad bellum coortos.

COORTUS, us, m. idem quod ortus. *Lucret. l.* 6. *v.* 671. Ut tempestates pluviæ graviore coortu Sunt ubi, &c. *Id. l.* 2. *v.* 1104. post terræ solisque coortum.

COOS, *& Latina positione* Cous, i, item Cos, o, f. *Stingo*, *Lango*. Κόος, ου, & Κόως, & Κῶος, & Κῶς, ῶ, insula maris Ægæi, cum urbe cognomine, e regione Cariæ, ab Halicarnasso 15. mill. pass. distans, Merope etiam dicta, & Cea, & Nymphæa. Appellata est a nomine filiæ cujusdam Meropæ, qui in ea regnavit, ut est apud *Hygin. Poet. astron. l.* 2. *n.* 16. ¶ Fuit patria Hippocratis celebris medici, Apellis præstantissimi pictoris, & Philetæ Græci Poetæ. *Plin. l.* 5. *c.* 31. Nobilissima in eo sinu Cos. & *lib.* 29. *c.* 1. Hippocrates genitus in insula Coo. *Id. l.* 11. *c.* 28. Bombyces & in Co insula nasci tradunt. *Liv. l.* 37. *c.* 16. Civitates Halicarnassus, Cnidus, Cous imperata enixe fecerunt. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 75. Apud Coum insulam. ¶ Nomen *Stingo*, quo nunc appellatur, factum est a Græcis vocibus εἰς τὴν Κῶ.

COPA, æ, f. *ostessa*, κάπηλις, mulier, quæ vinum vendit. *Sueton. in Ner. c.* 27. Matronæ copas imitantes. *Virg. in catal.* Copa Syrisca, caput Graja redimita mitella. *Charis. l.* 1. *pag.* 47. *Putsch.* testatur *cupam*, non *copam* a *Virgilio* poemation illud fuisse inscriptum. Est tamen in *cupa* eadem significatio. Derivatur autem a *caupo*: pro quo *copo*, & *cupo* dictum est, sicut *plaustrum plostrum*, *cauda coda*.

COPADIA, orum, n. apud *Apic.* culinarium scriptorem *lib.* 5. *c.* 1. *lib.* 7. *c.* 6. & *lib.* 8. *c.* 6. sunt cupediæ, h. e. cibi lautiores, carnes animalium delicatiores.

COPHĬNUS, i, m. *cestaccia*, *corba*, *cofano*, κόφινος, corbis, qualus, vas vimineum grande, ad usus præsertim rusticos. *Colum. l.* 11. *c.* 3. *post med.* Confecta bruma, stercoratam terram inditam cophinis obserat. *Juvenal. sat.* 3. *v.* 14. *de Judæis*: quorum cophinus, fœnumque supellex. & *sat.* 6. *v.* 541. cophino, fœnoque relicto.

COPĬA, æ, f. *abbondanza*, *copia*, εὐπορία, abundantia, facultas, vis. Derivant Etymologi ab *ope*, ut sit quasi *coopia*. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 31. Rerum copia verborum copiam gignit. *Id. pro leg. Manil. c.* 10. Habere copiam tantam virorum fortium, ut, &c. *Id. post redit. ad Quir. cap.* 8. Frugum ubertas, copia, vilitas. *Horat. l.* 2. *od.* 15. *v.* 6. copia narium. *h. e.* odores. *Cic. pro Rosc. Com. c.* 15. Homines copiis rei familiaris locupletes & pecuniosi. *Id.* 2. *Attic. ep.* 6. Habere copiam librorum. *Id. de Amic. c.* 23. Suppeditare alicui omnium rerum abundantiam & copiam. *Copia*, & *abundantia* in eo differunt, quod illa, cum satis necessaria suppetunt, intelligitur: hæc, cum etiam supersunt. ¶ Sæpe absolute dicitur de re familiari, *sostanze*, *avere*, *facoltà*. *Plaut. Aulul.* 3. 6. 4. Aliquanto facias rectius, si nitidior sis filiæ nuptiis. *Eucl.* Pro re ni-

torem,

torem, & gloriam pro copia. *Cic. pro Leg. Manil. c.* 7. Publicani suas rationes & copias in illam provinciam contulerunt. *Id. pro Dejot. c.* 5. Exercitum suis tectis & copiis sustentavit. *Cæs. l.* 4. *B. Gall. c.* 4. Se eorum copiis aluerunt. *Sulpic. ad Cicer. Fam.* 4. *ep.* 12. *ad fin.* Pro ea copia, quæ Athenis erat, funus faciendum curavi. *Sueton. in Vitell. c.* 7. Copiis provincialibus profundam gulam alicujus explere. *colle ricchezze delle provincie*. *Curt. l.* 9. *c.* 10. Vehicula pro copia cujusque adornata. *seconda le facoltà*, vel *la possibilità di ciascuno*. ¶ Ejurare, & ejurare bonam copiam, V. in *Ejuro*. ¶ Eleganter adhibetur ad significandum omne id, quo pollemus, sive divitias, sive auctoritatem, gratiam, amicos, &c. *Cic. Attic. l.* 4. *ep.* 2. *sub fin.* Quorum studiis ego & copiis facile essem omnia consecutus. *Id. init. l.* 2. *de Invent.* Crotoniatæ cum florerent omnibus copiis, &c. ¶ Item ubertatem verborum, & facultatem dicendi. *Cic.* 5. *Fam. ep.* 12. Erit materies digna facultate & copia tua. *Id. pro Quint. c.* 2. Hortensius, cui summam copiam facultatemque dicendi natura elargita est. *Id.* 2. *Verr. c.* 4. Etenim quod est ingenium tantum, quæ tanta facultas dicendi & copia, quæ &c? *Id. in Bruto*, *c.* 11. *extr.* Ubertas & copia Periclis. *Claudian. in ep. ad Olybr. v.* 6. Et tantas oris copia vincit opes. ¶ *Facere*, & *dare copiam* est dare facultatem, & libertatem faciendi aliquid, *dar libertà*, *facoltà*, *licenza*. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 33. Facere civibus omnibus consilii sui copiam. *Terent. Heaut. prol. v.* 28. Date crescendi copiam, novarum qui spectandi faciunt copiam. *Virg.* 1. *Æn. v.* 524. coram data copia fandi. *Liv. l.* 4. *c.* 18. Militibus urbem se oppugnaturos, frementibus, ni copia pugnæ fiat. *Terent. Heaut.* 2. 3. 41. Ea res dedit existimandi copiam, quotidianæ vitæ consuetudinem. *diede occasione di conoscere*. *Plaut. Trin.* 1. 2. 98. Nec, qui deterior esset, faceres copiam. *h. e.* occasionem præberes, qua deterior fieret. ¶ *Est mihi copia*, h. e. possum facere aliquid. *Terent. Heaut.* 2. 3. 87. Tecum sine metu ut sit, copia est. *Id. Eun.* 4. 2. 10. Si non tangendi copia est, eho ne videndi quidem erit? *Sallust. in Catil. c.* 17. Quibus in otio vel magnifice, vel molliter vivere copia erat. *Plaut. Capt.* 2. 1. 21. Obnoxii vobis sumus propter hanc rem, cum, quod volumus, copia est. *h. e.* quod conceditis, quæ volumus. *Id. Epid.* 1. 2. 59. Non est cunctandi copia. *non c'è tempo da perdere*. *Sallust. in Catil. c.* 50. Magna mihi copia est memorandi, qui reges, ira impulsi, male consuluerint. *posso agevolmente enumerare molti Re*, *che* &c. ¶ *Copiam habeo* idem significat. *Sallust. in Jug. c.* 85. Habere magnam copiam societatis, amicitiæque conjungendæ. ¶ Sequente infinito *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. v.* 366. simul ac fessis dederit Fors copiam Achivis Urbis Dardaniæ Neptunia solvere vincla. ¶ Frequenter *copia* ponitur pro exercitu, *forze di guerra*, *truppe*. *Cic. Attic. l.* 13. *ep. ult. extr.* Omnis armatorum copia. (Adde *pro Mur. c.* 37.) *Pompej. ad Marcell. & Lentul. Coss. post ep.* 12. *l.* 8. *ad Attic.* Uti ipse cum omni copia ad nos veniret. *Id. ibid. ep.* 2. *ad Domit.* Neque solus cum ista copia tantam multitudinem sustinere poteris. *Tacit.* 2. *Ann. c.* 52. Mazippa levi cum copia incendia & cædes circumferret. *Hirt. de B. Afric. c.* 10. Classem cum ea copia conscendit. Adde *Sallust. in Catil. c. ult.* ¶ Longe vero sæpius in plurali numero. *Cic.* 12. *Fam. ep.* 5. Parvis copiis obsidere aliquem. *& mox.* Magnas copias comparare. *Nepos in Alcib. c.* 8. Pedestribus copiis valere. *Id. in Milt. c.* 3. Traducere copias. *Id. ibid. c.* 4. Deducere in campum. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 38. Cum omnibus suis copiis ad occupandum Vesontionem contendere. ¶ Significat etiam annonam, cibaria, commeatum, hoc est res necessarias sive domi, sive belli, *provvisione*, *alimenti*, *viveri*. *Terent. Heaut.* 5. 1. 54. Ne quam aliam quærat copiam, ac te deserat. *Plin. l.* 2. *ep.* 17. *sub fin.* Suggerunt affatim ligna proximæ silvæ: ceteras copias Ostiensis colonia ministrat. *Id. l.* 6. *ep.* 28. Tantum mihi copiarum tam urbanarum, quam rusticarum oblatum est. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 15. Ut specie parandarum copiarum, civili præda miles imbueretur. *Id. l.* 4. *Hist. c.* 22. Copias in castra convehere. *Justin. l.* 38. *c.* 10. Cum gravari se copiarum præbitione, & injuriis militum civitates viderent, ad Parthos deficiunt. ¶ In veteri Inscriptione apud *Gruter. pag.* 588. *n.* 5. legitur *Polychryso Aug. lib. a copiis militarib.* quod officium videtur fuisse parandæ rei frumentariæ in usum exercituum. ¶ Pro materie ad ædificandum idonea, *i materiali*. *Vitruv. l.* 5. *c.* 7. Exiguitas copiarum. *Id. l.* 6. *c. ult. sub fin.* Non in omnibus locis omnia genera copiarum nascuntur. ¶ Olim *Copia* dea fuit omnium rerum copiam suppeditans. Pingebatur cornu gestans plenum frugibus: quod alii de cornu Amaltheæ intelligunt: alii de cornu Acheloi. *Plaut. Pseud.* 2. 4. 46. Dii immortales! non Charinus mihi hic quidem est, sed Copia. *Horat. extr. ep.* 12. *l.* 1. aurea fruges Italiæ pleno defundit Copia cornu.

COPIARIUS, ii, m. idem qui parochus. *Porphyr. ad Horat. l.* 1. *sat.* 5. *v.* 46. Parochi latino vocabulo Copiarii dicti sunt, quod omnium rerum necessariam copiam Regum populorumque Legatis suppeditabant.

COPIATÆ, arum, m. *beccamorti*, κοπιαταί, νεκροθάπται, vespillones, quorum munus cadavera Christianorum obvolvere, efferre, sepelire: a κοπιάω, laboro. Hi, quod pium hoc officium præstarent, & una cum Clericis in sepeliendis defunctis miscerentur, iis accenseri volebant, eorumque immunitatibus frui. *Impp. Constant. & Julian. lib.* 13. *Cod. Theodos. tit. & leg.* 1. Negotiatores omnes convenit aurum argentumque præbere: clericos excipi tantum, qui copiatæ appellantur. *Iidem ibid. lib.* 16. *tit.* 2. *leg.* 15. Clerici vero, vel hi, quos copiatas recens usus instituit nuncupari, &c. De his etiam tacito nomine *Arcad. & Honor. ibid. l.* 7. *tit.* 20. *leg.* 12. Dum se quidam vocabulo Clericorum, & infaustis defunctorum obsequiis occupatos, non tam observatione cultus, quam otii & socordiæ amore defendunt.

COPIOLA, æ, f. exigua copia. *Copiolæ* dicuntur a *D. Bruto* parva militum manus, *ad Cicer. Fam.* 11. *ep.* 13. Recurri ad meas copiolas. sic enim vere eas appellare possum. sunt extenuatissimæ, &c.

COPIOR, aris, dep. 1. verbum castrense, quod teste *Gell. l.* 17. *c.* 2. non facile reperias apud civilium causarum oratores. *Claud. Quadrigar.* apud *Gell. ibid.* & apud *Non. c.* 2. *n.* 141. Armis, & magno commeatu, prædaque ingenti copiantur. *fanno un buon bottino d'armi*, &c. *Gell.* & *Non. ibid.* docent, *copiantur* eadem figura esse, qua *lignantur*, & *pabulantur*, & *aquantur*. Quare potius inter deponentia, quam passiva enumerandum videtur.

COPIOSE, *copiosamente*, *abbondantemente*, ἀφθόνως, cum copia, large, abundanter. *Cic. Verr.* 3. *r.* 36. Malleolus in provinciam sic copiose profectus erat, ut domi prorsus nihil relinqueret. *con tante provvisioni*, *che* &c. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 47. Pastum animantibus large & copiose natura comparavit. *Id.* 13. *Attic. ep. ult.* Tribus tricliniis accepti οἱ περὶ αὐτὸν valde copiose. *Id. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 6. *ad fin.* Senatorum urna copiose absolvit. *con molti voti*. *Id.* 1. *Offic. c.* 1. *sub fin.* Gravissime & copiosissime dicere. *Id. in Orat. c.* 4. Copiosius de magnis variisque rebus dicere.

COPIOSUS, a, um, *copioso*, *abbondante*, εὔπορος, δαψιλής, abundans, uber, largus, dives. *Cic.* 2. *Catil. c.* 8. Tu agris, tu ædificiis, tu argento, tu familia, tu rebus omnibus ornatus & copiosus sis. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 2. Patrimonium amplum & copiosum. *Phædr. l.* 4. *fab.* 8. Copiosus liquor putei. *Id. l.* 5. *fab.* 5. *v.* 40. Copiosa rerum varietas. *Cic. in divin. Verr. c.* 17. Mulier copiosa plane & locuples. *Id. Attic. l.* 5. *ep.* 18. Locus copiosus a frumento. *Gell. l.* 16. *c.* 19. Arion grandi pecunia, & re bona multa copiosus. *Id. l.* 7. *c.* 1. Oppidum re cibaria copiosum. *Plin. l.* 17. *c.* 21. *sub fin.* Vinea compluviata copiosior vino est. *Nepos in Eumen. c.* 8. Via copiosa omniumque rerum abundans. *Hirt. de B. Alex. c.* 43. Copiosior provincia. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 23. Oppidum longe maximum & copiosissimum. ¶ Cum genit. *Solin. c.* 11. (*al.* 16.) Ager Creticus silvestrium caprarum copiosus est. ¶ Refertur ad ubertatem orationis. *Cic.* 13. *Attic. ep.* 46. Multa de meo Catone: quo sæpissime legendo se dicit copiosiorem factum. *Id. pro Cæcin. r.* 23. Homo non copiosus ad dicendum. *Id.* 2. *de Orat. c.* 53. Multa, & varia, & copiosa oratio. Adde *Liv. l.* 45. *r.* 25.

COPIS, pe, V. *Cops*.

COPIS, idis, f. *coltella*, κοπὶς a κόπτω, cædo, machæra, acinaces, gladius leviter curvatus, falci similis, cædendo, non pungendo idoneus. *Curt. l.* 8. *c.* 14. Copidas vocant gladios leviter curvatos, queis appetebant beluarum manus. *Apul.* venatoribus tribuit *lib.* 11. *Metam.* Illum succinctum chlamyde copides & venabula venatorem fecerant.

COPO, onis, m. *oste*, *ostiere*, κάπηλος, idem qui caupo. *Cicer. pro Cluent. c.* 59. A. Binnium quendam coponem de via Latina subornatis. Adde *Martial. l.* 2. *epigr.* 51. & *lib.* 3. *epigr.* 57. & alibi: quamquam non desunt, qui ubique reponunt *caupo*. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 62. *Burman.* Domum fugi, tanquam copo compilatus.

COPONA, æ, f. eadem quæ caupona, eo modo quo *cauda*, & *coda* dicitur. *Festus* a *copiis* dictam putat.

COPONIANUS, a, um, pertinens ad Coponium: quod est nomen civis R. proprium, ut Coponiana villa, *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 31.

COPPA, κόππα, nomen litteræ apud Græcos, cujus usus tantum in numero mansit, nonagenarium significans. *Quintil. l.* 1. *cap.* 4. (*al.* 5.) ¶ Similis fuit nostro Q. *Mar. Victor. l.* 1. *pag.* 2468. *Putsch.*

COPRĔA, æ, m. *buffone*, γελωτοποιός, scurra, vilis homuncio, qui movendo risu quæstum facit, & cibum captat: a κόπρος, stercus: unde κόπριος ἀνήρ, homo vilis, quasi stercoreus: quidlibet enim hujusmodi homines & facere, & pati non recusant, dum rem habeant. *Sueton. in Tiber. c.* 61. Interrogatus a quodam nano adstante mensæ inter copreas. Adde *in Claud. c.* 8. Sunt qui scribunt *copria* nimis adhærentes Græcis litteris.

COPROS, i, κόπρος, ἡ, stercus. Græca vox. *Varr.* apud *Non.* (ut quidem Critici legunt) *cap.* 4. *n.* 22. Non Hercules potest, qui Augiæ agebat copron.

COPS, copis, vel Copis, cope, *ricco*, *abbondante*, εὔπορος, copiosus, abundans, dives, quasi *coops*, ab *ops*, ut volunt Etymologi. *Plaut. Bacch.* 2. 3. 117. Ut amantem herilem copem facerem filium. *Id. Pseud.* 2. 3. 8. Ego nunc me ut gloriosum faciebam, & copi pectore. *h. e.* compote omnium, quæ optaveram. *Pacuv.* apud *Non. c.* 2. *n.* 119. O multimodis varie dubium, & prosperum copem diem! Adde *Turpil. ibid.* ¶ De recto singulari exemplum adhuc deest: nisi quod *Priscian.* docet *l.* 7. *pag.* 752. *Putsch.* vetustissimos dixisse, *hic*, *& hæc*, *& hoc ops*, *& cops*, *pro opulentus*, *& copiosus*. Præterea verba illa *Festi*: *Ops antiqui dicebant*, *quem nunc opulentum dicimus*, *ut testimonio est non solum ei contrarius inops . . . . concedit*, *ego egens exortus sum*; ita supplent Critici ex conjectura: *inops*, *sed etiam cops*: *ut is cops edit*, *ego egens exortus sum*.

COPTA, æ, f. κόπτη, genus placentæ ex variis rebus contusis confectæ, cujus usus est tum in medicamentis, tum in cibis, pro varia confectione: a κόπτω, cædo, contundo. Durissima ex Rhodo mittebatur, ut est apud *Martial. l.* 14. *epigr.* 68. Peccantis famuli pugno ne percute dentes: Clara Rhodos coptam, quam tibi misit, edat. ¶ Ejusdem aut similis generis fuisse videtur *coptoplacenta*, κοπτοπλακοῦς, quæ ab *Athen. l.* 14. *c.* 13. inter placentas enumera-

meratur, legiturque in fragm. Tragur. Petron. c. 40. Burm. Minores porceili ex coptoplacentis facti, quasi uberibus imminerent, scropham esse positam significabant.

COPTICUS, a, um, adject. qui est a Copto urbe Thebaidis Ægypti. Apul. l. 2. Per nocturna silentia, & adyta Coptica. Beroald. in hunc locum scribit per adyta Coptica intelligi aggerem hirundinum, quem illæ juxta opp. Copton in Ægypto muniunt opere adeo firmo, ut Nilo crescenti sit inexpugnabilis, uti narrat Plin. l. 10. c. 33. quam rem indigenæ religiosam habent. Al. leg. pro adyta, adsepta, al. angesta, al. adepta.

COPTOPLACENTA. V. Copta.

COPULA, æ, f. legame, congiunzione, capula, σύνδεσμος, vinculum, nexus, quo plura simul ligantur, & connectuntur. Plaut. Epid. 5. 1. 11. Quæritant me: in manibus gestant copulas secum. h. e. lora, quibus me vinciant. Apul. l. 9. Metam. Muli senes pectora copulæ sparteæ tritura continua exulcerati. h. e. helcio. Accius apud Non. c. 3. n. 66. Tortæ copulæ. h. e. funes. ¶ Speciatim dicitur de vinculo, quo alligantur canes venatici, guinzaglio. Ovid. 5. Trist. el. 9. v. 28. Usque canem pavidæ nactum vestigia cervæ, Luctantem frustra copula dura tenet. Adde Metam. 7. v. 769. ¶ Translate Nepos in Attic. c. 5. Efficiebat ut inter quos tantæ laudis esset æmulatio, nulla intercederet obtrectatio; essetque talium virorum copula. h. e. Atticus velut medius intercedens, tenebat inter se constrictos vinculo amicitiæ Ciceronem, & Hortensium. Horat. l. 1. od. 13. v. 18. Felices ter & amplius, Quos irrupta tenet copula; nec malis Divulsus querimoniis Suprema citius solvet amor die. Apul. l. 2. Metam. Nuptialis copula. Nigid. apud Gell. l. 10. c. 5. Avarus appellatur, qui avidus æris est. Sed in ea copula e littera detrita est. h. e. in ea compositione verbi. ¶ Prima syllaba producitur ab Horat. & Ovid. allatis: corripitur a Licentio, qui fuit S. Augustini æqualis, apud Pithœum p. m. 474. Arcet amor, copulamque tenet communis honesti.

COPULABILIS, le, qui copulari potest. Augustin. l. 4. de Musica, c. 16. a med. Cum sibi copulantur, qui inter se sunt copulabiles pedes.

COPULATE, adverb. conjuncte. Gell. l. 10. c. 24. Diequinti, pro adverbio, copulate dictum est.

COPULATIO, onis, f. idem ac conjunctio. Cic. 1. Fin. c. 6. Ita effici complexiones, & copulationes, & adhæsiones atomorum inter se. (Adde 1. de Fin. c. penult.) Quintil. l. 1. cap. 5. sub fin. (al. c. 9.) Copulatio verborum. h. e. compositio duorum verborum in unum. Id. l. 8. c. 3. Verborum inter se copulatio. h. e. compositio in oratione.

COPULATIVE, idem quod copulate. Macrob. l. 1. Saturn. c. 4. a med. Diequinti pro adverbio, copulative dicere.

COPULATIVUS, a, um, copulans, conjungens, συμπλεκτικός. Charis. l. 2. pag. 199. Putsch. & Martian. Capella l. 3. pag. 70. Copulativæ, & disjunctivæ conjunctiones.

COPULATRIX, icis, f. quæ copulat. Augustin. l. 11. de Trinit. c. 9. extr. Voluntas copulatrix parentis & prolis. Auctor Pervig. Ven. v. 5. Amorum copulatrix.

COPULATUS, us, m. idem quod copulatio. Arnob. l. 1. sub init. Rationum consequentium copulatu.

COPULATUS, a, um, unita, congiunto, συμπεπλεγμένος, συζευχθείς, conjunctus, compositus, congruens. Cic. Verr. 6. c. 66. Cum voce maxima, vim me sibi afferre, clamaret, copulati in jus pervenimus. arrivammo insieme. Id. 1. Tuscul. c. 29. Nihil est animis admixtum, nihil concretum, nihil copulatum, nihil coagmentatum, nihil duplex. Id. 3. de Divin. c. 69. Quid naturæ copulatum habuit Alcibiadis somnium? h. e. conveniens cum natura. Id. 1. de Fin. c. 16. Sapientiam, temperantiam, fortitudinem copulatas esse docui cum voluptate. Id. in Orat. c. 32. Nosse vim verborum simplicium & copulatorum. h. e. compositorum. Id. 1. Offic. c. 17. Nihil est amabilius, nec copulatius, quam morum similitudo bonorum. Al. leg. copulantius. Ulpian. Dig. lib. 24. tit. 1. leg. 32. a med. Copulati matrimonio. Id. l. 1. tit. 9. leg. 8. Feminæ plebejis nuptiis copulatæ. ¶ Copulatum apud Dialecticos quid sit, V. in Conjunctio. ¶ Per syncopen Lucret. l. 6. v. 1086. Inter se quædam possint coplata teneri. Al. tamen retinent copulata, ut metrica necessitate primam corripuerit: vel ut antibacchium pro dactylo posuerit.

COPULO, as, avi, atum, a. 1. unire, congiungere, συνδέω, συζεύγνυμι, colligare, conjungere. Cic. 4. Acad. c. 45. extr. Honestatem cum voluptate, tanquam hominem cum bellua, copulare. Id. 2. de Fin. c. 14. Disjuncta conjungere, & cum præsentibus futura copulare. Id. in Partit. c. 6. Constructio verborum tum conjunctionibus copuletur, tum dissolutionibus relaxetur. Id. pro Sext. c. 64. Ille se sic cum inimico meo copularat, ut &c. Id. 3. Fam. ep. 4. Collegii conjunctio non mediocre vinculum attulisse videtur ad voluntates nostras copulandas. Plaut. Pœn. 3. 3. 42. Copulare sermonem cum aliquo. h. e. colloqui. Cic. in Orat. c. 45. Copulare verba. h. e. componere, ex duobus unum facere. ut sodes pro si audes. Liv. l. 4. c. 43. ad fin. concordiam. Plin. l. 2. c. 7. societatem cum aliquo. Id. l. 6. c. 12. Utrinque Armeniæ majori Sophene copulatur. confina. Id. l. 10. c. 29. Sonus nunc continuo spiritu trahitur in longum, nunc distinguitur conciso, copulatur intorto. si continua gorgheggiando. Auct. Dial. de Oratorib. c. 17. extr. Conjungere, & copulare aliquid. Senec. in Herc. Fur. v. 493. Copulari tædis. h. e. matrimonio jungi. ¶ In illo Plauti Aulul. 1. 2. 38. Adeunt, consistunt, copulantur dexteras: passivum positum est pro activo, ut Non. c. 7. n. 72. & 95. & Priscian. l. 8. pag. 797. Putsch. docent. Ergo illud dexteras Græcus erit accusativus: nisi malis, copulantur non passivi, sed deponentis forma dictum esse. ¶ Prima syllaba producitur a Martial. l. 12. epigr. 43. V. Copula.

COQUA, æ, f. cuoca, quæ coquit. Plaut. Pœn. 1. 2. 38. Coqua hæc est quidem, ut ego opinor.

COQUIBILIS, le, facile da cuocere, coqui facilis, εὔεπτος. Plin. l. 16. c. 6. ad fin. Glans fagea suem hilarem facit, carnem coquibilem ac levem, & utilem stomacho.

COQUINA, æ, f. cucina, μαγειρεῖον, locus, in quo dapes coquuntur. Non. c. 1. n. 273. & cap. 2. n. 387. ex Varrone. Culinam veteres coquinam dixerunt. Al. leg. colinam. Arnob. l. 4. pag. 130. Per coquinas currit, inspiciens, quibusnam lignorum generibus suis ardor in foculis excitetur. Pallad. l. 1. tit. 37. Ab apium castris longe sint omnia odoris horrendi, balneæ, stabula, coquinæ. ¶ Item ars ipsa coquinaria. Apul. l. 2. de dogmat. Plat. Harum imitatrices esse Coquinam, & Unguentariam.

COQUINARIS, e, &

COQUINARIUS, a, um, da cucina, μαγειρικός, ad coquinam pertinens, culinarius. Varro apud Non. c. 3. n. 32. Noctu cultro coquinari se trajecit. Plin. l. 33. c. 11. Vasa coquinaria ex argento fieri. ¶ Coquinaria ars inscribitur liber Apitii de opson. & condim.

COQUINATORIUS, a, um, ad coquendum pertinens, ut coquinatorium instrumentum, stovigli, apud Ulpian. Dig. lib. 34. tit. 2. leg. 20. post med. ubi al. leg. coquinarium, Torrentin. & al. cocinatorium eod. sensu. V. Concinnatorius. In vet. Inscript. apud Fabrett. c. 7. pag. 497. habetur porticum & cocinatorium: quod fortasse huc pertinet.

COQUINO, as, avi, atum, a. 1. esercitare l'arte del cuoco, cucinare, μαγειρεύω, est coquinariam artem exercere. Plaut. Aulul. 3. 1. 3. Venit in bacchanal coquinatum. Id. Pseud. 3. 2. 85. Quanti istuc unum me coquinare perdoces?

COQUINUS, a, um, adject. ad coquendum pertinens, ut coquinum forum, ubi scil. cibaria coquuntur. Plaut. Pseud. 3. 2. princ.

COQUITARE pro coctitare, idest frequenter coquere, Plautus posuit. Festus.

COQUO, is, oxi, octum, a. 3. cuocere, cucinare, ὀπτάω, πέσσω, igne adhibito cibos mitigo, atque esui aptos reddo, vel assando, vel elixando: item aliud quidpiam igne subigo, fundo, purgo. De origine vocis V. Etymologos. Cic. 5. Tuscul. c. 34. Tum is, qui illa coxerat, minime mirum, inquit: condimenta enim defuerunt. Lucret. l. 5. v. 1101. cibum coquere, & flammæ mollire vapore. Plaut. Aulul. 2. 4. 46. & 3. 2. 15. Venimus coctum ad nuptias. Nepos in Cim. c. 4. Quotidie sic ei cœna coquebatur, ut quos invocatos vidisset, omnes devocaret. h. e. parabatur. Plin. l. 18. c. 7. Panis coquendo crescit. Id. l. 20. c. 9. Cyma difficilis in coquendo. Id. l. 37. c. 10. Coquere gemmam in lacte. Cels. l. 5. c. 17. aliquid ex oleo. h. e. in oleo. Plin. l. 16. c. 12. aliquid lento igne. Id. l. 24. c. 14. ad fin. aliquid usque ad crassitudinem mellis. Id. l. 32. c. 9. aliquid cum anetho, apio, coriandro. Liv. l. 8. c. 18. medicamentum. h. e. quod dixit Sueton. in Ner. c. 33. Coquere venenum. Ulpian. Dig. l. 7. tit. 1. leg. 12. calcem. Plin. l. 33. c. 3. ad fin. aurum cum plumbo. Id. l. 18. c. 26. & Virg. 1. Georg. v. 66. Sol coquit glebas. Cato R. R. c. 39. Laterculos facito, coquito in fornacem. Lucan. l. 6. v. 405. Coxit fornacibus æra. Juvenal. sat. 15. v. 166. rastra, & sarcula tantum Assueti coquere. h. e. calefacto ferro facere. Senec. in Herc. Oet. v. 1396. Virus coquit artus. h. e. urit absumitque. ¶ Per similitudinem ponitur pro maturare, maturare. Varr. l. 1. R. R. c. 54. Uva miscella, quam vocant nigram, multo ante coquitur. Virg. 2. Georg. v. 522. Mitis in apricis coquitur vindemia saxis. Martial. l. 10. epigr. 62. Tostamque fervens Julius coquit messem. ¶ Item pro concoquere, digerire. Cels. l. 4. c. 5. a med. Qui nihil aliud concoquere possunt, bubulam coquunt. Plin. l. 29. c. 1. Coqui cibos in corporibus. ¶ Item pro exsiccare, amburere, seccare, abbruciare. Virg. 4. Georg. v. 427. arebant herbæ, & cava flumina siccis Faucibus ad limum radii tepefacta coquebant. Varr. l. 3. R. R. c. 14. Locus is melior, quem & non coquit sol, & tangit ros. ¶ Et valde calefacere. Valer. Flacc. l. 2. v. 333. coquiturque vaporibus aer. ¶ Translate est agitare, parare, moliri, macchinare. Liv. l. 3. c. 36. Impotentibus instructi consiliis, quæ secreto ab aliis coquebant. Id. l. 8. c. 3. Omnibus consultationibus inter se principes occulte Romanum coquebant bellum. Sil. l. 7. v. 403. iras cum fraude coquentem. & vers. 431. l. 10. Latioque extrema coquebant Cœpta viri. Stat. 2. Theb. v. 300. trucem secreta coquebat invidiam. h. e. fovebat, nutriebat. ¶ Item macerare, vexare, agitare. Virg. 7. Æn. v. 345. Femineæ ardentem curæque iræque coquebant. Enn. apud Cicer. init. de Senect. Cura, quæ nunc te coquit. Sil. l. 14. v. 103. quos ira metusque coquebat.

COQUULA. V. Cocula.

COQUUS, & Cocus, i, m. cuoco, μάγειρος, qui cibos coquit. Cic. 9. Fam. ep. 20. In ea cœna coquus meus, præter jus fervens, nihil potuit imitari. Varr. l. 3. R. R. c. 14. de cochleis. Itaque coquus, has vivas, an mortuas coquat, plerumque nescit. Martial. l. 14. epigr. 220. Non satis est ars sola coco, servire palato: Namque cocus domini debet habere gulam. ¶ Coquum & pistorem apud antiquos eundem fuisse accepimus. Nævius, Coquus, inquit, edit Neptunum, Venerem, Cererem. Significat per Cererem panem, per Neptunum pisces, per Venerem olera. Hæc Festus. ¶ Quo tempore horum ars esse Romæ in pretio cœperit, quæ antea ministerium fuerat, narrat Liv. l. 39. c. 6. extr. ¶ Ad scriptionem quod attinet, tum coquus tum cocus passim reperitur. Ex veteribus Grammaticis alii aliam probant: prior videtur usitatior, probaturque

que a *Cellario* : pro secunda stant *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 58. *n.* 12. 13. *&* 14. Quidam etiam putant, *coci* omnino scribendum in genit. sing. & recto plur. ut distinguatur ab infinito *coqui* : sed hæc ratio levis est. Si qui vero sunt, quibus *quoquus*, aut *qoquus* scribere placeat, vix ullis placent.

COR, ordis, n. *cuore*, καρδία, (& Poetice κέαρ, unde κῆρ contractum, a quo Latina vox facta videtur) membrum est præcipuum in corpore animalium, in medio pectore situm, cuspide ad sinistrum latus aliquantum inclinata, omnem sanguinem ex venis se dilatando excipiens, & per arterias in omnes partes corporis contrahendo se dimittens: merito proinde habitum vitæ sedes atque origo. *Cic.* 1. *de Divin. c.* 52. Num igitur censes, ullum animal, quod sanguinem habeat, sine corde esse posse? ¶ In eo Veteres nonnulli animi sedem, atque adeo sapientiæ, consilii, solertiæ, prudentiæ, & acuminis collocarunt, teste *Cic. loc. cit.* & 1. *Tuscul. c.* 9. Aliis cor ipsum animus videtur: ex quo excordes, vecordes, concordesque dicuntur. *Lucret. l.* 4. *v.* 51. Id licet hinc quamvis hebeti cognoscere corde. *Id. l.* 5. *v.* 1105. Ingenio præstare, & corde vigere. *Plaut. Mostell.* 1. 2. 3. Atque in meo corde, si quod est mihi cor, eam rem volutavi, & diu disputavi. *Id. Pseud.* 3. 1. 3. Quantum ego nunc corde conspicio meo. *Terent. Phorm.* 2. 2. 7. Jam instructa sunt mihi in corde consilia omnia. *Plin. l.* 18. *c.* 6. Villicum quam proximum domino corde esse debere. *h. e.* colendi peritia. *Martial. l.* 6. *epigr.* 64. *v.* 16. Sed tibi plus mentis, tibi cor limante Minerva Acrius, & tenues finxerunt pectus Athenæ. Adde *lib.* 3. *epigr.* 27. & *Ovid. Heroid. ep.* 17. *v.* 102. ¶ Huc & illa pertinent *Virg.* 5. *Æn. v.* 729. lecti juvenes, fortissima corda. *valorosi*, *coraggiosi*. *Id.* 10. *Æn. v.* 87. Corda aspera. *animi feri*. *Stat.* 3. *Theb. v.* 678. Æquo corde ferre aliquid. *h. e.* æquo animo. *Ovid. Trist. l.* 3. *el.* 3. *v.* 57. Forti corde ferre mala. *Virg. Æn.* 12. *v.* 18. Sedato corde respondere. ¶ *Cor habere* est sapere, sapientem esse. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 28. Hoc est non modo cor non habere, sed ne palatum quidem. *Plaut. Pers.* 4. 4. 71. Dii istam perdant: ita cata est, & callida: habet cor: quam dicit quod opus est! *Martial. l.* 3. *epigr.* 26. Et cor solus habes, solus & ingenium. Adde *lib.* 11. *epigr.* 85. ¶ *Cor longævum* apud *Claudian. de Cons. Prob. & Olybr. v.* 155. est senilis sapientia. ¶ *Cor alicujus* est ille ipse, vel ejus animus, prudentia, scientia. *Enn.* apud *Gell. l.* 7. *c.* 2. quem credidit esse meum cor Suasorem summum, & studiosum robore belli. *Pers. sat.* 6. *v.* 10. Cor jubet hoc Enni, postquam destertuit esse Mæonides Quintus pavone ex Pythagoreo. *Fur. Bibac.* apud *Sueton. de Grammat. c.* 11. En cor Zenodoti; en jecur Cratetis. ¶ Est etiam sedes affectuum. *Ovid.* 4. *Trist. el.* 10. *v.* 65. Molle, Cupidineis nec inexpugnabile telis Cor mihi, quodque levis causa moveret, erat. *Horat. l.* 1. *od.* 23. Tremere corde. *Id. in Ar. Poet. v.* 98. cor spectantis tangere querela. *toccare il cuore*. *Ovid.* 1. *Fast. v.* 16. Excutere corde metus. *Plaut. Capt.* 2. 3. 60. Corde amare inter se. *di cuore*. *Id. Trinum.* 2. 3. 34. Corde spernere aliquid. *h. e.* serio & omnino. *Id. Pseud.* 5. 1. 25. Cordi atque animo suo obsequi. *Id. ibid.* 5. 2. 22. Lubentissimo corde atque animo aliquid facere. *Id. Capt.* 2. 3. 27. Persequi aliquid corde, & animo, atque viribus. *Id. Aulul.* 4. 3. 4. Meum cor in pectus emicat. *mi batte il cuore*. (Adde *Tibull. l.* 1. *eleg.* 11. *v.* 12.) Et eodem sensu *Id. Cas.* 5. 6. 62. Cor salit. ¶ *Cordi est*, sedet animo, ut *Non. c.* 2. *n.* 155. interpretatur. *h. e.* in votis est, placitum est, ita ut cor pro voluntate sumatur, non pro cura, & opera, ut alii interpretantur. *Cato* apud *Macrob. l.* 3. *Saturn. c.* 5. *in fin.* Jupiter, si tibi magis cordi est, nos ea tibi dare potius, quam Mezentio, uti nos victores facias. *Lucil.* apud *Non. loc. cit.* Et quod tibi magnopere cordi est, mihi vehementer displicet. *ti piace*. Et *Liv. in fin. cap.* 20. *lib.* 6. Nec diis cordi fuisse pœnam ejus (*Manlii*) oblatam prope oculis suis, a quo sua templa erepta e manibus hostium essent. *Cic. pro Quint. c.* 30. Fatetur, sibi vitam omnino semper horridam atque aridam cordi fuisse. *Id. in Orat. c.* 16. Flumen aliis verborum, volubilitasque cordi est. *Terent. Phorm.* 5. 3. 17. Uterque utrique est cordi. *Liv. l.* 9. *c.* 8. Dii immortales, si vobis non fuit cordi, Sp. Postumium prospere bellum gerere, at satis habeatis, &c. Adde *lib.* 30. *c.* 17. *ad fin. lib.* 10. *c.* 42. *extr. lib.* 9. *c.* 1. *& lib.* 23. *c.* 31. *ad fin. Senec. l.* 1. *de benef. c.* 14. *ad fin. Virg. in Ciri*, *v.* 261. *Sil. l.* 7. *v.* 320. *& l.* 15. *v.* 350. & *Afran.* apud *Priscian. pag.* 659. *Putsch.* ¶ Potest etiam aliquando exponi, curæ est, *sta a cuore*. *Ovid. de medic. faciei*, *v.* 32. Virginibus cordi, grataque forma sua est. *Horat. l.* 1. *od.* 17. *v.* 13. Dii me tuentur, diis pietas mea, Et Musa cordi est. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 53. Illis Mœsiæ pacem, sibi salutem securitatemque Italiæ cordi fuisse. Adde *Stat. l.* 1. *Silv. & vers.* 4. ¶ *Corde est* poetice, cordi est. *Stat.* 6. *Theb. v.* 829. sed corde labores Ante alios erat uncta pale. ¶ *Cordi habere* est infixum pectori, & memoriæ tenere, amare, diligenter consectari. *Gell. l.* 18. *c.* 7. Cum vos quoque, philosophorum illustrissimi, nihil jam aliud, quam verba, auctoritatesque verborum cordi habeatis. *Id. l.* 2. *c.* 29. *extr.* Duo postremi isti versus, quos habere cordi & memoriæ, operæ pretium esse herele puto. Adde *lib.* 17. *c.* 19. ¶ Olim *cor* pro stomacho usurpatum videtur. *Lucret. l.* 6. *v.* 1149. Inde ubi per fauces pectus complerat, & ipsum Morbida vis in cor mœstum confluxerat ægris. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 29. in cor Trajecto lateris miseri, capitisve dolore. ¶ Adhibetur & in blanditiis. *Plaut. Pœn.* 1. 2. 154. Meum mel, meum cor, mea colostra. ¶ Masculino genere positum fuisse ab *Ennio* putavit *Cæsellius Vindex* apud *Gell. l.* 7. *c.* 2. sed ejus hallucinationem detegit, & reprehendit ipse *Gell.* Locum *Ennii* supra retulimus. ¶ *Cor* pro sensu animæ. *Phædr. l.* 4. *fab.* 14. *v.* 11. Semisomno corde, & errore ebrio. *Lucret. l.* 5. *v.* 862. Levisomna canum corda. ¶ Translate *Macrob. l.* 1. *in somn. Scip. c.* 20. *ante med.* Physici solem cor cæli vocaverunt, quod natura ignis semper in motu perpetuoque agitatu est. ¶ Hujus vocis quantitas a quibusdam anceps esse putatur. Qui censent produci posse, afferunt primo Græcum κῆρ, unde diximus derivari: deinde versum *Ovidii Heroid. ep.* 15. *v.* 79. sed in quo valde dubia est lectio: & *Lucretii l.* 3. *v.* 477. Denique cor hominum cum vini vis penetravit, &c. Verum hic quoque plerique omnes leg. Denique cur, hominem cum vini, &c.

CORA, æ, f. pupilla oculi. *h. e.* nigrum illud, quod est in medio oculi: a Græco κόρη. *Auson. ep.* 16. *v.* 59. Cuique vigiles luminum Vacare dignabunt coræ. ¶ Item *Cori* opp. Latii in finibus Volscorum, nunc in Campania Romana, a Dardano conditum ante urbem Romam, & a Cora Catylli, & Tyburtis fratre appellatum, ad pedes collis, inter Velitras, & Setiam. Ejus cives *Corani* dicuntur a *Plin. l.* 3. *c.* 5. *a med. Lucan. l.* 7. *v.* 393. Gabios, Vejosque, Coramque Pulvere vix tectæ poterunt monstrare ruinæ. ¶ Item Deæ nomen, Palladis fortasse, aut Dianæ, quæ virgines sunt: vel potius ejus Numinis, quod pulcritudini puellarum præesset: a κόρη, puella, virgo formosa: vel denique, quod magis placet, Proserpinæ, quæ a Græcis aliquando Κόρη, vel Κώρη appellata est, *Suida* teste, & *Serv. ad* 3. *Æn. v.* 111. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 309. *n.* 2. *&* 3. Fabiæ Aconiæ Paulinæ *&c.* sacratæ Deo Iaccho, Cereri, & Coræ, &c.

CORACICUS, a, um, idem quod coracinus. *Coracica sacra*, quorum fit mentio in Inscript. apud *Gruter. pag.* 1087. *n.* 4. erant instituta in honorem Mithræ: in quibus initiabantur ministri, qui *coraces* appellabantur, ignotisque, & simul exsecrandis mysteriis ad ejus cultum præparabantur: de quibus mentio fit a *D. Hieronymo ep.* 7. *ad Lætam*. Eadem sacra dicta sunt etiam *hierocoracica*, & ministri ipsi *hierocoraces*, ut quidem legendum esse apud *Gruter. pag.* 303. *n.* 2. & *pag.* 27. *n.* 4. contendit *Reines. ad Inscription.* 48. *class.* 1. quem omnino adeas necesse est. ¶ *Auct. commentar. in cap.* 1. *epist. D. Pauli ad Rom.* qui a nonnullis *D. Ambrosio* tribuuntur, meminit Sacrorum *Coracinorum*, quæ eadem cum *Coracicis* esse videntur. Is autem putat, ita ab Ægyptiis dicta fuisse, quod in iis corvi adorarentur. Mos enim fuit illis varia animalia, & quidem turpiora, pro diis colere.

CORACINUS, a, um, *di corvo*, *nero*, κοράκινος, corvinus, niger: a κόραξ, ακος corvus. *Vitruv. l.* 8. *c.* 3. *a med.* Pecora quamvis sint alba, procreant aliis locis pulla, aliis coracino colore. ¶ De Sacris Coracinis, V. in voce præcedenti. ¶ Item *Coracinus*, *i*, nomen est piscis Nilo peculiaris, qui ita dictus est vel a colore, vel quod assidue κινεῖ τὰς κόρας, pupillam movet. *Martial. lib.* 13. *epigr.* 85. Princeps Niliacis raperis, coracine, macellis. Adde *Plin. l.* 9. *c.* 16. *&* 18.

CORALITICUS LAPIS, genus candidi marmoris a Coralio, seu Sangario fluvio Phrygiæ, juxta quem invenitur. *Plin. l.* 36. *c.* 8. ¶ In vet. Inscript. apud *Gruter. pag.* 76. *n.* 9. legitur *Coroliticus*.

CORALIUM, & Corallium, & Curalium, ii, item Corallum, i, n. *corallo*, κοράλλιον, κουράλλιον, κουράλιον, κόραλλον, & κούραλλον (tot enim modis tum Græce, tum Latine scriptum invenitur: sæpius autem in priscis libris *curalium*, teste *Harduino*) describitur a *Plin. l.* 32. *c.* 2. frutex marinus colore viridi, baccas ferens candidas sub aqua, ac molles, quæ exemptæ confestim durantur, & rubescunt quasi corna sativa specie, & magnitudine. Ajunt ipsum fruticem tactu protinus lapidescere, si vivat: itaque occupari, evellique retibus, aut acri ferramento præcidi: qua de causa *curalium* vocitatum interpretantur: nempe ἀπὸ τοῦ κείρεσθαι ἐν ἁλί, quod in mari tondeatur. Probatissimum quam maxime rubens, & quam ramosissimum, nec scabiosum, aut lapideum, aut rursus inane, & concavum. Hæc ex *Plin. loc. cit.* ubi plura de hac re. ¶ In fabulis est, Persum, Gorgone cæsa, cum Pegaso vectus supra mare transvolans, capillo suspensum caput ejus teneret, guttas sanguinis defluentes coralia in mari genuisse: ex quo factum est, ut etiam *Gorgoniæ* appellarentur, *eod. Plin.* teste *l.* 37. *c.* 10. Fabulam narrat *Eustath. ad Dionys. de situ Orb.* ¶ Pro varia scribendi ratione varia est etiam syllabarum quantitas apud Latinos Poetas. *Ovid.* 15. *Metam. v.* 416. Sic & curalium, quo primum contigit auras Tempore, durescit: mollis fuit herba sub undis. Al. leg. *coralium*. *Claudian. carm.* 10. *de nupt. Honor. & Mar. v.* 169. Mergit se subito, vellitque coralia Doto. *Sidon. carm.* 11. *v.* 110. Lactea puniceo sinuantur colla corallo.

CORALLI, orum, m. populi Mysiæ inf. in ora maris Euxini, circa Istri ostia, pellibus tecti, insignes immanitate. *Ovid.* 4. *ex Pont. ep.* 2. *v.* 37. & *ep.* 8. *v.* 83.

CORALLIS, idis, f. κοραλλίς, gemma minio similis in India, & Syene. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

CORALLOACHATES, æ, m. lapis guttis aureis coralii modo distinctus. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

CORAM, *in presenza*, *dinanzi*, *su gli occhi*, ἔμπροσθεν, πρὸς, præp. ante, in conspectu, ante oculos. Differt a *palam*, quod *coram* magis ad personas certas, *palam* ad omnes refertur. *Cic. in Pison. c.* 6. Mihi vero ipsi coram genero meo, propinquo tuo quæ dicere ausus es? ¶ Aliquando suo casui postponitur. *Nepos in Epamin. c.* 4. At ille Diomedonte coram, nihil, inquit, opus, &c. *Sueton. in Tito*, *c.* 10. Populo coram ubertim fleverat. *Tacit. Ann. l.* 4. *c.* 8. Diis, & patria coram obtestor. ¶ Usurpatur etiam adverbialiter. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 1. *post med.* Sed hæc posterius, & coram fortasse commodius. *Id.* 2. *Famil. ep.* 9. Et quasi tecum coram loquerer. *Id. Attic.* 12. *ep.* 1. Cum coram sumus, & garrimus quidquid in buccam. *quando siamo insieme*. *Id. pro Flacc. c.* 15. Testes

coram producti dicent, &c. *Id. de provinc. consul. c. 9.* Intueor coram hæc ornamenta reipubl. *veggo presenti*. *Terent. Andr.* 5. 3. 29. Sine, illum huc coram adducere. *Liv. l.* 2. *c.* 47. Offerre se coram. *Lentul. ad Cicer. Fam.* 12. *ep.* 14. *a med.* Mihi promiserunt coram, & absenti mihi scripserunt. *a bocca*. *Gell. l.* 15. *c.* 18. Coram videre aliquid. *Horat. l.* 1. *sat.* 6. *v.* 56. Venire coram. *Sueton. in Aug. c.* 39. Traditio coram pugillarium. *Stat.* 1. *Achill. v.* 52. raptasque domos, abductaque coram Armenta. *su gli occhi de' padroni*. ¶ Sæpe ita adhibetur, ut quodam πλεονασμῷ redundet, majoris explicationis gratia. *Cic. init. Agrar.* 3. Si quæ apud vos de me deferunt, ea coram potius, me præsente, dixissent. (nisi dicamus, hoc loco *coram* positum esse pro *palam*, aperte, ut apud *Lucret. lib.* 4. *v.* 1081. Quod fieri contra, coram natura repugnat.) *Virg.* 1. *Æn. v.* 599. Improvisus ait: coram, quem quæritis, adsum. *son qui in persona*; qua ratione *Cæsar* quoque *l.* 1. *B. Gall. c.* 32. locutus est. *Terent. Adelph.* 2. 4. 5. Coram in os aliquem laudare. *Id. Eun.* 4. 7. 24. Adducere aliquem alicui coram ante oculos. *Plaut. Pseud.* 4. 7. 43. Te is ipsus coram præsens præsentem videt. *Id. Merc.* 2. 2. 7. Ipsi facito, coram ut tradas in manum. ¶ In illo *Taciti* 4. *Ann. c.* 54. Nec tamen Tiberii vox coram secuta, sed obversus ad matrem, non mirum ait, &c. *coram* id significat, non directis ad eam verbis, sed verso ad matrem vultu. ¶ *In coram*, seu *incoram* idem quod *coram*, & cum genit. est *Apuleji l.* 9. *Metam.* Jubebat, incoram sui plagas mihi quampluri-mas irrogari, & *paulo sup. item lib.* 7. Incoram omnium. & absolute *lib.* 10. Quæ mecum incoram publicam populi caveam frequentaret.

CORAMBLE, es, & Corambla, æ, f. *sorta di cavolo*, κοράμβλη, genus brassicæ, ita dictæ, a κόρη, pupilla, & ἀμβλύνω, obtundo, quia visum hebetat. Eadem fortasse est, quæ crambe. *Colum. l.* 10. *v.* 179. Nunc veniat, quamvis oculis inimica, coramble.

CORĀNI, orum, populi Coræ oppidi. V. *Cora*.

CORAX, acis, m. *corvo*, κόραξ, Græca vox, qua corvus significatur. *Solin. c.* 40. (*al.* 53.) *sub fin.* Chamæleon impetibilis est coraci, *&c.* sed corax quoque habet præsidium ad medelam. ¶ Fuit etiam hoc nomine Rhetor antiquissimus, qui primus in Sicilia artem oratoriam invenisse, ac tradidisse dicitur. *Cic.* 1. *de Orat. c.* 20. & *in Bruto, c.* 12. & *Quintil. l.* 3. *c.* 1. ¶ Ad utramque appellationem alludit *Cicer.* 3. *de Orat. cap.* 21. Quare Coracem istum vestrum patiamur nos quidem pullos suos excludere in nido, qui &c. ¶ Item machina militaris quædam, demoliendo & destruendo apta, memorata quidem, sed non descripta a *Vitruv. l.* 10. *c.* 19. *sub fin.* quam *ibid. supra* corvum demolitorem, & gruem appellari scribit. Est autem longe diversa a machina illa, de qua in *Corvus* dicemus. ¶ *Coraces* etiam dicti sunt quidam sacerdotes Mithræ, ut ex *Reinesio* adnotatum est in *Coracicus*, quorum mentio fit a *Hieronym. ep.* 7. *ad Lætam*. Sunt tamen qui putant, eum non de sacerdotibus loqui, sed de imaginibus deorum, qui sub corvorum specie colerentur.

CORBICŬLA, æ, f. *corbetta*, ταλαρίσκος, parva corbis. *Pallad. lib.* 3. *tit.* 10. Fit ex vimine parva corbicula.

CORBIS, is, f. *corba*, *cestone*, κόφινος, ταλαρός, vas ingens e vimine, ad usus rusticos, præsertim colligendorum fructuum: ita dictum, ut *Varro* censet *l.* 4. *L. L. c.* 31. quod spicas, aliudve quid corruebant, *h. e.* in eam dejiciendo immittebant. Corruere enim active significat dejicere. *Id. l.* 1. *R. R. c.* 50. Spicas in corbem conjicere. *Ovid.* 14. *Metam. v.* 643. O quoties habitu duri messoris aristas Corbe tulit. *Cic. pro Sext. c.* 38. Messoria se corbe contexit. *Plaut. Bacch.* 4. 4. 61. Geritote amicis vestris aurum corbibus. ¶ *Priscian. l.* 5. *pag.* 652. *Putsch.* inter nomina masculina etiam corbem recenset: quod confirmatur illis *Columellæ* verbis *lib.* 11. *cap.* 2. *sub fin.* Frondis corbem pabulatorium modiorum viginti, &c. Ita Edition. omnes, quas habemus, cum Jensoniana anni 1472. Quod vero *Id. l.* 6. *c.* 3. habet *corbis pabulatoria*, in Jensoniana legitur *pabulatoribus*: ex quo licet conjicere, *pabulatorius* a *Columella* fuisse scriptum. ¶ Apud *Ulpian. Dig. lib.* 18. *tit.* 6. *leg.* 1. *extr.* per corbem mensuram vini facere, est metiri modum vini ex modo uvæ, cujus mensura per corbem definiri solet. *Cujac. lib.* 2. *observation. c.* 36. id facete dictum putat.

CORBĪTA, æ, f. *corvetta*, navis oneraria, a corbis, quia in malo ejus summo pro signo corbis solet suspendi, ut *Festus* docet. *Cic. Attic. l.* 16. *ep.* 6. Corbita ne Patras, an actuariolis ad Leucopetram Tarentinorum. *Plaut. Pœn.* 3. 1. 4. Tardiores, quam corbitæ sunt in tranquillo mari. *Lucil.* apud *Non. cap.* 13. *n.* 2. Huic maju' bacillum, Quam malus navi in corbita maximus ulla. V *Celox*.

CORBĪTO, as, a. 1. est in corbitam immittere: & translate sumitur pro ventrem implere, quasi navigium onerare. *Plaut. Casin.* 4. 1. 20. Ego novi illas ambas estrices: corbitant, ubi comesse possunt. Sed *Voss.* leg. *corvitant*. Alii *corbitam cibi comesse possunt*.

CORBĪTOR, oris, ludio, *giocoliere*, de quo *Festus* in *Simpludiarea*. *Scaliger* putat *Corbitores* esse pro *Corvitores*, atque ita dici saltatores, sive cernuatores, quia *corvorum* instar nunc sursum spectant, nunc deorsum, nunc ascendunt, nunc descendunt.

CORBŬLA, æ, f. *corbetta*, *cesta*, ταρσίδιον, corbicula. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 15. *de ulmo*. Nulla potior serenda, quod maxime fructuosa, quod & sustinet sepem, ac cosit aliquot corbulas uvarum. *Sueton. in Ner. c.* 19. Humum corbulæ congestam humeris efferre. *Cæcil.* apud *Non. c.* 3. *n.* 48. Corbula panis. *Colum.* quoque *l.* 12. *c.* 50. numerat inter instrumenta olei faciendi. *Plaut. Aulul.* 2. 7. 4. Cœnam coctam sursum subducemus corbulis.

CORCHŎRUS, κόρχορος, herba humilis, altitudine palmum non excedens, alio nomine anagallis. Numeratur inter vilissima olera. *Plin. l.* 21. *c.* 22. & *lib.* 25. *c.* 13.

CORCODĪLUS, V. *Crocodilus*.

CORCŬLUM, i, n. *cuore picciolo*, *cuoricino*, καρδίον, θυμίδιον, dim. a *cor*. *Plaut. Mostell.* 4. 2. 70. Amburet misero ei corculum carbunculus. ¶ Adhibetur & in blanditiis. *Id. Cas.* 4. 4. 14. Nunc demum sum liber, meum corculum. ¶ Fuit etiam P. Nasicæ cognomen a prudentia impositum. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 9. Aliis cor ipsum animus videtur, ex quo excordes, vecordes, concordesque dicuntur, & Nasica ille prudens bis Consul, Corculum. *Id. in Bruto, c.* 20. Nasica, qui est Corculum appellatus.

CORCŬLUS, a, um, idem ac cordatus, idest sapiens, prudens, solers, acutus. *Plin. l.* 7. *c.* 31. Præstitere ceteros mortales sapientia, ob id Cati, Corculi, apud Romanos cognominati.

CORCȲRA, æ, f. *Corfù*, Κέρκυρα, insula maris Jonii ad ostium maris Adriatici, Epiro adjacens, inter Ceraunios, sive Acroceraunios montes ad Arctos, & Leucadem ad meridiem. Olim Phæacia dicta est. Aliqui narrant, nympham Asopi filiam raptam a Neptuno, & ad insulam delatam Phæacum peperisse, hinc insulam esse appellatam; a Phæaco ortum esse Alcinoum, cujus horti celebrantur. Clara est Ulyssis naufragio, & hortis Alcinoi. Nam pomorum ibi mira ubertas, quippe præmaturis nova statim succedunt. Urbem habet cognom. permunitam cum duplici arce, in colle, armamentario, & portu capacissimo. Condita est a Corinthiis Colonis anno 50. U. C. al. ante partum Virginis 702. quo Capitolium Romæ. *Plin. l.* 4. *c.* 12. & *Pomp. Mela l.* 2. *c.* 7. ¶ Corcyra Melæna, seu Corcyra nigra, Κέρκυρα μέλαινα, alia insula est maris Illyrici, *Curzola*, inter Melitam, & Pharum, *Melada*, *e Lesina*. *Plin. l.* 3. *extr. Pompon. Mela loc. cit.* ¶ Media syllaba longa est. *Lucan. l.* 8. *v.* 37. Cujus adhuc remis quatitur Corcyra, sinusque, &c. ¶ Sed & correpta reperitur ab *Avieno in descript. Orb. v.* 673. Alcinoique domus panditur Corcyra rursum, Corcyra compta solum, locupleti Corcyra sulco. ¶ *Corcura* scriptum invenit *Pier. in MS. Livii*, ut in *Mysticus* adnotavimus.

CORCYRÆUS, a, um, di *Corfù*, *Corfiotto*, Κερκυραῖος, ad Corcyram pertinens. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 2. *extr.* Cognovi ex epistola tua Corcyræa. *h. e.* Corcyræ data. *Nepos in Themist. c.* 2. Bellum Corcyræum. *Ovid. in Ibin, v.* 512. Te Corcyræum Cressia turba putet. *Martial. l.* 13. *epigr.* 37. Aut Corcyræi sunt hæc de frondibus horti. *h. e.* Alcinoi Corcyræ regis. ¶ *Corcyræi*, *orum*, sunt ejus insulæ populi. *Nepos loc. cit.*

CORDA, V. *Chorda*.

CORDACISTA, V. *Chordacista*.

CORDĀTE, adverb. *saviamente*, *prudentemente*, σοφῶς, sapienter, prudenter. *Plaut. Pœn.* 1. 1. 3. Quas tu sapienter, docte, & cordate, & cate, &c. *Id. Mil.* 4. 2. 96. Dicito docte & cordate. *Andr. Borrich.* hoc loco interpretatur, animose, *coraggiosamente*: neque ab re.

CORDĀTUS, a, um, *prudente*, ἔμφρων, prudens, sapiens, qui solertia multa pollet, & ingenio. *Enn.* apud *Cicer.* 1. *Tuscul. c.* 9. Egregie cordatus, homo catus Æliu' Sextus. *Lactant. l.* 3. *c.* 20. Non inficior fuisse illum cordatiorem, quam ceteros. ¶ Item fortis, & animosus, *coraggioso*. Ita enim accipiendum esse putat *Andr. Borrich.* neque absurde in illo *Senec. in Apocoloc.* Cecidit pulcre Cordatus homo, Quo non alius Fuit in toto Fortior orbe.

CORDAX, acis, m. saltatio comica eaque lascivior, de qua *Hesychius*: Κόρδαξ, εἶδος ὀρχήσεως ἀσέμνως κωμικῆς, species saltationis indecenter ornatæ, & lascivæ. *Petron. in Fragm. Tragur. cap.* 51. *Burm.* Credite mihi, cordacem nemo melius ducit. Hinc trochæus, *cordax* ab Aristotele dictus est, quia in cordace usurpabatur, vel quasi χόρδαξ, quia ejus usus erat in comico choro. *Cic. in Orat. c.* 57. Trochæum autem, qui est eodem spatio, quo choreus, *cordacem* appellat, quia contractio & brevitas dignitatem non habet. *Quintil. l.* 9. *c.* 4. Aristoteles trochæum, ut nimis currentem damnat, eique cordacis nomen imponit.

CORDICĬTUS, adverb. in corde. *Sidon. l.* 4. *ep.* 6. Prudentibus cordicitus inditum est, vitare fortuita.

CORDOLIUM, ii, n. *cordoglio*, καρδιαλγία, dolor: a *cordis dolore*. Sed *Scaliger* vult dici pro *condolium*. *Plaut. Pœn.* 1. 2. 86. Tibi erit cordolium, si quam ornatam melius forte conspexeris. Adde *Cistell.* 1. 1. 67. & *Apulej. l.* 9. *Metam.*

CORDUBENSIS, e, adject. ad Cordubam pertinens, quæ est urbs Hispaniæ Bæticæ ad Bætim fluv. in Vandalitia, *Cordova*, patria utriusque Senecæ, & Lucani. *Martial. l.* 1. *epigr.* 62. & *Plin. l.* 3. *c.* 1. Hinc Cordubense æs, *Id. l.* 34. *c.* 2. & Cordubensis conventus, *Id. cit. l.* 3. *c.* 1. & *Hirt. de B. Alexandr. c.* 57. ¶ *Cordubenses*, *ium*, sunt ejus incolæ. *Hirt. ibid. & cap.* 59. 60. & 61.

CORDŬS, V. *Chordus*.

CORDȲLA, vel Cordilla, f. κορδύλη, primus fetus thynnorum ab ipsis statim ovis, qui deinde elapso anno, thynni vocantur, ut *Plin. l.* 9. *c.* 15. docet: Est autem is piscis vilioris pretii, pelamis etiam dictus. *Martial. l.* 3. *epigr.* 2. Nigram cito raptus in culinam Cordyllas madidas tegas papyro.

CORFINIENSIS, se, ad Corfinium pertinens, quod fuit oppidum Pelignorum prope Apenninum montem. *Corfinienses* sunt ejus incolæ. *Plin. l.* 3. *c.* 12. ¶ Apud *Cic.* 9. *Attic. ep.* 16. Corfiniensis clementia est, qua usus Cæsar initio civilis belli, cum Corfinio capto, omnes cives R. dimisit incolumes, ut ipse narrat *l.* 1. *B. Civ. c.* 23.

CORGO, apud antiquos pro adverbio, quod est profecto, ponebatur. *Festus*.

CORIAGINŌSUS, a, um, adject. Coriaginis morbo laborans. *Veget.*

mulomed. l. 1. c. 38. Qua ex re fiunt coriaginosi, hepatici, &c.

CORIAGO, aginis, f. ὑποχύσις, corii, seu cutis morbus: a corium. Colum. l. 6. c. 13. Est & infesta pestis bubulo pecori, coriaginem rustici appellant, cum pellis ita tergori adhæret, ut apprehensa manibus deduci a costis non possit.

CORIANDRATUM, i, n. liquamen ex coriandro. Apic. l. 9. c. 1. Aperiuntur locustæ, & infunditur iis piperatum, coriandratum.

CORIANDRUM, i, n. κορίανδρον, herba: a κόρη, pupilla, quam rotunditate refert: vel a κόρις, cimex, quia caulis, foliaque cimices olent. Plin. l. 19. c. 7. & 8. & Colum. l. 10. v. 245. ubi famosa coriandra vocat, fortasse quia eorum succus venenatus esse dicitur, foliaque ipsa, si nimis large sumantur, caput tentare.

CORIARIUS, ii, m. cuojajo, βυρσοδέψης, qui coria concinnat, præsertim crassiora. Plin. l. 17. c. 9. In coriariorum officinis pilo madefacto. Vet. lap. apud Gruter. pag. 648. n. 8. Cleomenes coriarius subactarius. h. e. qui corium subigit, & operi aptat. ¶ Adjective coriarius frutex est herba silvestris, foliis myrti, cauliculis brevibus, venena, & tineas pellens, & coriis perficiendis apta. Plin. lib. 24. cap. 11.

CORICEUM, i, n. locus in palæstra, ubi puellæ exercebantur: a κόρος, puella; vel tonstrina, a κείρω, tondeo. Vitruv. l. 4. c. 11. ¶ Malunt aliqui legere corycium, κωρύκειον, quod pilam, vel lusorium follem denotat. Alii apodyterium intelligunt. V. Bald. Lex. Vitruv.

CORICILLUM, i, n. parvum corculum. Petron. in fragm. Tragur. c. 75. Burm. Coricillum est, quod homines facit: cetera quisquilia omnia. Al. leg. corcillum, ut sit ὑποκοριστικῶς a corculum. Alii mallent corycillum. h. e. κωρύκιον, facculus, pera: ut alludat ad industriam rei parandæ.

CORINNA, æ, f. nomen trium feminarum, quæ arte Poetica præstiterunt. Prima fuit Thebana, seu Tanagræa Myrthidis discipula, quæ Liricorum principem Pindarum quinquies vicisse, & epigrammatum quinque libros edidisse fertur. Secunda Thesbia, veterum monumentis plurimum celebrata. Tertia floruit Ovidii temporibus, ipsi Poetæ carissima. Martial. l. 8. epigr. 73. Stat. l. 5. silv. 3. v. 158.

CORINTHIACUS, a, um, di Corinto, Κορινθιακός, ad Corinthum pertinens. Ovid. 15. Metam. v. 507. Jamque Corinthiaci carpebam litora ponti. Liv. l. & cap. 26. Sinus corinthiacus.

CORINTHIARIUS, a, um, adject. Corinthiarius est artifex, qui ære Corinthio allaborat. Hinc per contumeliam ita dictus Cæsar Augustus, quod esset pretiosæ supellectilis, Corinthiorumque præcupidus, uti Sueton. in ejus vita, c. 70. narrat. ¶ Inter officia domus Augustæ etiam Corinthiarius fuisse videtur, cui vasa Corinthia, aliaque pretiosa id genus supellex curæ essent. Inscript. apud Gruter. pag. 639. n. 7. Callithyche Zoili, Corinth. Agripp. h. e. ut videtur, Corinthiaria Agrippinæ. Ibid. n. 9. Ti. Lajus Paratus a Corinthiis. Ibid. n. 8. P. Lucrinius P. L. Thalamus a Corinthiis faber.

CORINTHIENSIS, se, idem quod Corinthius, cum discrimine tamen. Festus: Corinthienses eo dici cœperunt, ex quo coloni Corinthum sunt deducti, qui antea Corinthii fuat dicti. Quam consuetudinem servamus etiam, cum Romanenses, & Sicilienses negotiatores dicimus, qui in alienis civitatibus negotiantur. Hæc Festus. V. Hispaniensis. ¶ Usurpatur etiam pro Corinthio. Plaut. Aulul. 3. 6. 23. Corinthiensis fons. Tacit. 5. Ann. c. 10. Corinthiense litus.

CORINTHIUS, a, um, di Corinto, ad Corinthum pertinens, Κορίνθιος. Cic. 1. Agrar. c. 2. Corinthius ager. Liv. l. 44. c. 1. Corinthius sinus. Senec. in Thyest. v. 124. Isthmus Corinthius. ¶ Corinthii, orum, sunt Corinthi cives. Liv. l. 32. c. 17. Nepos in Timol. c. 2. & Cic. 2. de Orat. c. 65. ¶ Corinthiæ columnæ sunt, quæ ratione Corinthia fiunt, di ordine Corintio, h. e. quæ nonam partem altitudinis in ima crassitudine habent. Plin. l. 36. c. 23. Adde Vitruv. l. 4. c. 1. ubi bellam narrat historiam de origine capituli Corinthii. ¶ Corinthium æs, Corinthia vasa, & Corinthia absolute, adeo in pretio apud Romanos fuerunt, ut argentum ipsum, aurumque transcenderent. Ejus rei causa traditur a Plin. l. 34. c. 2. & Floro l. 2. c. 16. quod Corintho capta a L. Mummio, atque incensa, æris, auri, argentique quam plurima opera igne conflata in unum locum confluxere, quod ea urbs in declivi posita erat: qua ex mixtione pretiosum illud æs exstitit, cujus tria genera Plin. enumerat: candidum, argento nitore quam proxime accedens, in quo illa mixtura prævaluit; alterum, in quo auri fulva natura: tertium, in quo æqualis omnium temperies fuit. Alii tamen, teste Mureto l. 3. var. lect. c. 5. narrant, unam tantum domum olim Corinthi arsisse, in qua cum auri, argentique nonnihil, æris autem magna vis esset, igne conflante fuisse permixta. Alii ærarium quendam fabrum Corinthium, reperta casu magna vi auri, veritum, ne resciretur, paulatim æri miscuisse, admirabilemque illam mixturam effecisse. Serv. ad 3. Æn. v. 466. videtur innuere, ideo æs Corinthium in pretio fuisse, quod ibi optime funderetur. Cic. 2. Tuscul. c. 14. Si quid de Corinthiis tuis amiseris. Id. Verr. 4. c. 34. Supellex Corinthia. & cap. 72. Corinthia vasa. Id. 6. Verr. c. 44. Loricas, galeasque æneas cælatas opere Corinthio. Plin. l. 34. c. 3. Corinthia porticus. h. e. cujus columnarum capitula ex ære Corinthio. Adde Quintil. l. 8. c. 2. ¶ A Corinthiis, V. in Corinthiarius.

CORINTHUS, i, f. Corinto, Κόρινθος, urbs Peloponnesi in Achaja, in ea parte, quæ ab ea Corinthia dicta fuit, nunc Ducato di Chiarenza, in medio isthmi Peloponnesiaci, qui inde Corinthiacus est appellatus, inter duo maria Jonium ad Occ. qui Sinus Corinthiacus, al. Crissæus dicitur, & Ægæum ad Or. qui Sinus Saronicus. Habebat arcem nomine Acrocorinthum in scopulo, ubi Pirene, fons Musis

sacer, & duo navalia 40. stadiis inter se distantia, Lechæum in sinu Corinthiaco, & Cenchreas in Saronico, & duos portus, quorum Lechæus Jonio, Schænus Ægæo imminet mari. Incensa, & solo æquata fuit a L. Mummio; quod Corinthii Populi R. Legatos injuriose appellassent, & sordibus perfudissent. Plin. lib. & cap. 4. ¶ Aliquando Græca positione usurpatur. Ovid. 4. Fast. v. 501. bimaremque Corinthon. Martial. l. 10. epigr. 68. Tu licet ediscas totam, referasque Corinthon. Id. l. 9. epigr. 6. an olerent æra Corinthon. V. Corinthius. ¶ Non cuivis homini contingit adire Corinthum, proverb. est apud Horat. l. 1. ep. 17. v. 36. & Gell. l. 1. c. 8. ductum ex eo, quod difficilis erat appulsus in portum Corinthium, vel quod cum multæ ibi essent meretrices, multæque in urbe deliciæ, solis divitibus eo liceret appellere, quibus suppetit pecunia ad sumptus voluptarios faciendos. Græci dicunt οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἔσθ' ὁ πλοῦς. Gell. loc. cit. & Suidas.

CORIOLANUS, a, um, ad Coriolos pertinens, quod fuit oppidum Latii in finibus Volscorum prope Tarracinam. Ab eo capto Coriolani cognomen factum fuit C. vel (ut est apud Gell. l. 17. c. ult.) Cn. Marcio, quem alterum Themistoclem Cic. in Bruto, c. 10. appellat. De eo Liv. l. 2. c. 33. 34. 35. 39. & 40. ¶ Coriolani, orum, cives ejus oppidi. Plin. l. 3. c. 5. ¶ Coriolana pyra, quæ quidem ex eodem afferunt lib. & cap. 15. apud Harduin. sunt pyra corio laneo.

CORION, n. herba al. Chamepitys, hypericon, Perforata, D. Joannis herba, oleaceo frutice. Plin. l. 25. c. 8.

CORIPPUS, i, m. Fl. Cresconius Corippus, Africanus, Grammaticus, & Poeta, vixit medio sæculo Christi VI. sub Justino Juniore, de cujus laudibus scripsit heroico carmine libros quatuor, qui exstant, & Panegyricum, cujus fragmentum superest, & de bellis Libycis, quæ interciderunt. Stilus, ut Grammatici hominis, & Africani, satis nitidus est, & lene fluens, & ut verbo dicamus, suo sæculo haud paulo cultior.

CORIUM, ii, n. cuojo, pelle, cojame, δέρμα, pellis animalium, eorum præsertim, qui crassiorem habent, ut asini, boves, equi, elephanti, &c. Differt a pelle, ut quidam docent, quæ est tenuior, & minorum animalium. Tametsi hoc discrimen sæpe negligitur. Varr. l. 6. L. L. c. 5. Dicimus scortea ea, quæ ex corio, & pellibus sunt facta. Cic. 2. de nat. Deor. c. 47. Animantium aliæ coriis tectæ sunt, aliæ villis vestitæ. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 22. Intexere turres coriis. Plin. l. 13. c. 9. & lib. 16. c. 6. Perficere coria. conciare. Vitruv. l. 10. c. 21. Coriis crudis totus aries erat involutus. Senec. l. 5. de benef. c. 14. in f. Corium forma publica percussum, quale apud Lacedæmonios fuit, quod usum numeratæ pecuniæ præstat. νόμισμα σκύτινον. ¶ Per synecdochen dicitur de quavis re ex corio facta. Auct. ad Herenn. l. 1. c. 13. Qui parentem necasse judicatus erit, obvolutus, & obligatus corio devehatur in profluentem. in un sacco di cuojo. ¶ Masculino genere (quod ab antiquis factitatum docent Fest. & Non. cap. 3. n. 59.) Plaut. Pœn. 1. 1. 10. Heri in tergo meo tres corios contrivisti bubulos. h. e. tria flagra. Adde Varron. apud Non. ibid. ¶ Dicitur etiam de aliis minoribus animalibus. Plin. l. 28. c. 16. Corium caprinum. Id. l. 6. c. 24. & Gell. l. 2. c. 6. Coria piscium. h. e. duriores squamæ. ¶ Item urbane & festive de cute hominis. Plaut. Mil. 2. 2. 8. Herus elephanti corio circumtectus est, non suo. h. e. est crassi & stupidi ingenii. Id. Rud. 4. 3. 61. Fiet tibi puniceum corium, postea atrum denuo. h. e. flagris cruentum. Id. Amph. prol. v. 85. Concidere alicui corium. h. e. tergum verberare. Id. Epid. 1. 1. 84. Corium perdidi. h. e. actum est de tergo meo. Martial. l. 3. epigr. 16. Ut velles corio ludere, cerdo, tuo. a tue spese. Hinc proverbium de alieno corio ludere: h. e. secure agere alieno periculo. Apul. lib. 7. Metam. Revera ludis de alieno corio. Adde Tertull. de Pallio, c. 3. ¶ Huc pertinet illud Senecæ Suasor. ult. sub fin. & in præfat. lib. 5. controvers. a med. Afferri flagra jussit, & Ciceroni de corio Cestii satisfecit. ¶ Item de cortice arborum. Pallad. l. 4. tit. 10. a med. de ficu. Securi arboris corium sæpe proscindere. ¶ Et de cortice, seu operimento pomorum. Pallad. loc. cit. Ut ficorum coria siccentur. Plin. l. 15. c. 29. Putamine clauduntur nuces, corio castaneæ, cute uvæ, corio & membrana Punica. ¶ Item de crusta & superficie aliarum rerum. Vitruv. l. 2. c. 3. Summum corium laterum sol acriter percoquit. Id. ibid. c. 8. Coria parietum. Id. l. 7. c. 3. a med. Unum corium arenæ, & unum minuti marmoris inducere. h. e. tectorium: una mano. Plin. l. 31. c. 3. ad fin. Coria terræ. Id. l. 8. c. 24. Mergit se limo sæpius, siccatque sole: mox ubi pluribus se coriis loricavit, &c. ¶ Canis assuetus corio, proverb. de iis, qui vitio alicui assueti, haud facile abstinent a peccando. Ductum, ut opinor, ab illo Horat. l. 2. sat. 5. v. 83. Ut canis a corio nunquam absterrebitur uncto. ¶ Serv. ad Æn. 8. v. 652. narrat fuisse Romæ in Capitolio aram Jovis Soteris, in qua qui cum Manlio a Gallis obsessi fuerant, obsidione soluta, coria & sola vetera concremaverant, quod in ipsa obsidione ceteris frugibus absumptis, coriis madefactis, & postea frictis vesci coacti fuerant.

CORNELIANUS, a, um, adject. ad Cornelium pertinens, ut Corneliani Ligures, populi in Hirpinis, fortasse ab aliquo Corneliorum eo translati. Plin. l. 3. c. 11. ¶ Corneliana oratio dicitur a Cicer. in Orat. c. 67. & 70. quæ ab ipso habita est pro quodam C. Cornelio majestatis reo, cujus argumentum litteris mandavit, & fragmenta multa nobis servavit Ascon. cetera vetustate interciderunt. ¶ Corneliana castra, locus in Africa prope flumen Bagradam, & Uticam, ubi Cornelius Scipio Africanus major Africam ingressus castra primum posuit. Cæs. lib. 2. B. Civ. cap. 24. & 30. Lucan. lib. 4. v. 656.

CORNELIUS, a, um. *Cornelia gens* Romæ nobilissima (si modo non plures fuerunt) atque inter Patricias primaria fuit, in multas divisa familias, in quibus omnibus illustrissimi viri, & belli & pacis artibus celeberrimi exstiterunt. Familiæ fuerunt Maluginensium, Cossorum, Arvinarum, Scipionum, Lentulorum, Dolabellarum, Cethegorum, Cinnarum, Ruforum, Sullarum, &c. In iis præter ceteros celebrantur Scipiones Africani duo, & Asiaticus, P. Corn. Nasica, omnium sui temporis optimus & sanctissimus a Senatu judicatus, L. Corn. Sulla dictator, &c. Feminæ quoque prænobiles, inter quas Cornelia Africani majoris filia, Graccorum mater, cui, *Plin.* teste *l.* 34. *c.* 6. *sub fin.* statua Romæ in Metelli publica porticu posita fuit: laudaturque ejus ingenium, & Latini sermonis nitor in epistolis, quæ in manibus habebantur, a *Cicer. in Bruto, c.* 58. & *Quintil. l. & cap.* 1. quarum epistolarum particulæ duæ hodieque leguntur inter *Corn. Nepotis* fragmenta. De hujus constantia in calamitatibus, V. *Senec. de consol. ad Marc. c.* 16. ¶ *Cornelia Tribus* Romæ fuit, una e Rusticis, a gente Cornelia sic dicta, & a Servio Tullo constituta, *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 113. *n.* 1. C. Julius Sex. F. Cor. Postumus. & *pag.* 398, *n.* 6. T. Jul. T. Fil. Corn. Valeriano, &c. & *pag.* 533. *n.* 3. L. Autio L. F. Cornel. Capitolino, &c. ¶ *Corneliæ leges* ad triginta fuerunt a variis Corneliis latæ: quas collegit omnes, atque descripsit *Pitisc. in Lex. Antiquit.* Earum præcipuæ sunt *de Sicariis & veneficiis* lata a L. Cornelio Sulla dictatore, de qua exstat integer Titulus octavus *lib.* 48. *Dig.* & *Cic.* quoque *pro Cluent. cap.* 54. de ea verba facit. *de Falsis* lata ab eodem Sulla toto titulo decimo *ejusd. lib. Dig.* Ea præcipuæ lata est in eos, qui falsum testamentum vel testimonium, vel falsam pecuniam fecissent, &c. *de injuriis*, lata ab eodem, ex qua datur actio ei, qui se pulsatum esse dicat, vel domum suam vi introitam esse queratur. Eadem cavetur, ne judex sit, qui aliquo cognationis vinculo actorem contingat, ut *Ulpian. Dig. lib.* 47. *tit.* 10. *qui est* de injuriis, *leg.* 5. & *Paul. l.* 5. *Sentent. tit.* 4. docent. *de judiciis*, lata ab eodem, qua judicia ab Equitibus ad Senatorium ordinem translata fuere. *Ascon. in Divin. Verr. c.* 3. *majestatis*, incerto auctore, de qua *Cic. in Pison. c.* 21. Ea vetabat, sua auctoritate exire magistratum de provincia, exercitum educere, bellum sua sponte gerere, &c. *de proscriptione*, eodem Sulla auctore, de qua *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 43. & *Verr.* 3. *c.* 47. ut proscriptos recipere, capitale esset: eorum bona publicarentur, liberi honore privareutur, vita si a quopiam iis fuisset adempta, is præmio afficeretur, &c. V. *Proscribo*. ¶ *Forum Cornelium*, ut *Cic.* appellat *Fam.* 12. *ep.* 5. vel *Cornelii*, ut *Plin. l.* 3. *c.* 15. vel *urbs Cornelia*, ut *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 72. *n.* 6. est in Æmilia, nunc *Imola* in Romaniola. *Martial. l.* 3. *epigr.* 4. Cornelii referas me licet esse foro. *Prudent.* περὶ στεφ. *hymn.* 12. *de Cassiano Mart.* Sulla Forum statuit Cornelius, hoc Itali urbem Vocaut ab ipso conditoris nomine. ¶ *Castra Cornelia* apud *Plin. l.* 5. *c.* 4. & *Pompon. Melam l.* 1. *c.* 7. sunt eadem quæ *Corneliana*. V. ¶ *Via Cornelia*, quæ legitur in tribus antiquis Inscriptionibus apud *Gruter. pag.* 457. *n.* 6. & *pag.* 465. *n.* 5. & 6. videtur fuisse juxta viam Portuensem, & versus S. Rufinæ, ac Silvæ candidæ Episcopatum (qui nunc Portuensi conjunctus est) protensa, ut conjiciunt ii, qui eorum locorum topographiam diligenter sunt persecuti. ¶ *Vicus Cornelii*, vel *Corneliorum* apud *Gruter. pag.* 621. *n.* 4. fuit Romæ, ut putatur, in ea parte hortorum Columnensium, quæ Cœnobio SS. Apostolor. objecta est, ubi alta semita incipiebat. *Nardin.* & *Marlian.* apud *Pitisc. in Lex. Antiquit.*

CORNEŎLUS, a, um, diminut. a *corneus*, cornu similitudinem habens, κεράτινος, κερατώδης. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 57. Aures duros, & quasi corneolos habent introitus, multisque cum flexibus. *Petron. in Fragm. Tragur. c.* 43. *Burm.* Sed corneolus fuit: ætatem bene ferebat. *h. e.* durus, firmus viribus, valetudine robustus.

CORNESCO, is, n. 3. *divenir corno*, cornu fio. *Plin. l.* 11. *c.* 49. Urso, simul atque expiraverit, genitalia cornescere ajunt.

CORNĒTUM, ti, n. locus cornis consitus. Romæ in regione quarta locus fuit, *ad corneta* appellatus. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 32. & *P. Vict. de Regionib. Urb. R.* ¶ Item in Campania. *Vitruv. l.* 8. *c.* 3. *a med.*

CORNĔUS, a, um, *di corno*, κεράτινος, qui est ex cornu. *Cic.* 1. *de nat. Deor. cap.* 36. Ibes, aves excelsæ, corneo proceroque rostro. *Virg.* 6. *Æn. v.* 894. Sunt geminæ Somni portæ: quarum altera fertur Cornea, qua veris facilis datur exitus umbris. (Adde *Stat. l.* 5. *silv.* 3. *v.* 288.) *Plin. extremo l.* 29. Cornea pyxis. *Martial. l.* 14. *epigr.* 62. Laterna cornea. & *lib.* 12. *epigr.* 32. Corneus crater. *Lucan. lib.* 6. *v.* 83. *de equis*. Ungula frondentem discussit cornea campum. *h. e.* pes equi. ¶ *Cornei* ab eod. *Plin.* dicuntur *l.* 7. *c.* 19. quibus concreta sunt ossa, hoc est sine medullis. *Id. l.* 31. *c.* 9. Cornea videmus corpora piscatorum. *h. e.* arida, sicca, atque adeo sana, & ad ictus paulo ceteris stupidiora: quippe quæ sale, & sole durata. *Catull. carm.* 23. *ad Fur. v.* 12. Atqui corpora sicciora cornu, Aut si quid magis aridum est, habetis, Sole, frigore, & esuritione. Hinc *Pers. sat.* 1. *v.* 47. neque enim mihi cornea fibra est. *h. e.* cor hebes ac stupidum. ¶ De colore cornu, *di color di corno*. *Plin. l.* 36. *c.* 8. Vitia in onyche corneus color, aut candidus. & *lib.* 37. *c.* 6. In Sardonyche hoc cereum, aut corneum invenitur. ¶ Est etiam ad cornum arborem pertinens, *di corniolo*, κράνινος. *Virg.* 3. *Æn. v.* 22. Virgulta cornea. *Id.* 5. *Æn. v.* 557. Hastilia cornea. *Ovid. Heroid. ep.* 4. *v.* 83. Venabula cornea. *Cato R. R. c.* 18. *extr.* Cornei clavi.

CORNĬCEN, icinis, m. *cornatore*, κεραύλης, qui cornu canit. *Liv. l.* 2. *c.* 64. Cornicines, tubicinesque in equis impositos canere ante vallum jubet. *Juvenal. sat.* 10. *v.* 214. Qui vix cornicines exaudiet, atque tubarum Concentus. ¶ Quid inter hos, & tubicines intersit, in *Æneator* est dictum. ¶ Fuit *Cornicen* cognomen in Oppia gente R. ut Sp. Oppius Cornicen apud *Liv. l.* 3. *c.* 35. & Cn. Oppius Cornicinus apud *Cicer.* 4. *Attic. ep.* 2.

CORNICOR, aris, dep. 1. *gracchiare*, *cornacchiare*, κρώζω, more cornicum garrio. *Pers. sat.* 5. *v.* 12. Nescio quid tecum grave cornicaris inepte.

CORNICŬLA, æ, f. *cornacchietta*, dimin. a *cornix*. *Horat. in ep.* 3. *l.* 1. *v.* 19. Ne, si repetitum venerit olim Grex avium plumas, moveat cornicula risum Furtivis nudata coloribus.

CORNICŬLANS, antis, adject. qui cornu figuram habet. *Solin. c.* 32. (*al.* 45.) Corniculantis Lunæ speciem refert. *Ammian. l.* 20. *c.* 3. In Lunæ corniculantis effigiem. *Corniculans* autem dicitur cum primum a sole emergit.

CORNICULĀNUS, a, um, ad Corniculum pertinens: quod fuit oppidum Latii, teste *Plin. l.* 3. *c.* 5. ¶ Hinc *Corniculanus* dictus est pater Servii Tullii Regis ab *Aurel. Vict. de vir. illustr. c.* 6. & *Corniculana* ejus mater ab *Ovid.* 6. *Fast. v.* 628. quia Corniculi cives fuerant.

CORNICULARĬA, fuit Plauti Comœdia de milite, quæ amissa est. Ejus fragmenta aliquot habentur apud *Varron. Non.* & *Diomed.*

CORNICULARĬUS, ii, m. est nomen gradus & officii in militia tum provinciali, tum urbana, ex ordine apparitorum, & commentariensium. *Ascon. in Verr.* 3. *c.* 28. Accensus nomen est ordinis, & promotionis in militia, ut nunc dicitur princeps, vel commentariensis, aut cornicularius. Hæc enim nomina de legionaria militia sumpta sunt. Hæc *Ascon.* Itaque in antiquis Inscriptionibus apud *Gruter.* Cornicularius legionis, Consulis, Proconsulis, Tribuni, Præfecti prætorio, subpræfecti Vigilum, &c. *Valer. Max. l.* 6. *c.* 1. *n.* 11. M. Lætorio tribuno militari diem dixit, quod cornicularium suum stupri causa appellasset. ¶ Munus ipsum *corniculus* vocabatur. Hinc apud *Suet. de Grammat. c.* 9. corniculo mereri. Itemque apud *Aurel. Vict. de Vir. illustr. c.* 72. si lectio proba est. *Impp. Valent. & Valens, lib.* 12. *Cod. tit.* 53. *de Apparitoribus Præfectorum prætorio leg.* 1. Præfecturæ cornicularios, qui annis singulis exeunt, post transactos corniculos, nostram adorare purpuram volumus. ¶ Ad officium Cornicularii facit *lex* 22. *tit.* 4. *lib.* 7. *Cod. Theodos.* Per Cornicularium cujusque provincialis officii hanc sollicitudinem impleri conveniet. *h. e.* statuendi pretii rerum, quæ in militari annona erogantur. *Jul.* quoque *Firmic. l.* 3. *c.* 6. Corniculariorum meminit, & cum Commentariensibus conjungit. ¶ *Cornicularii* nomen sumptum est a cornibus Secretarii Prætoriani, quibus præerat, inquit *Cassiod. l.* 11. *epist.* 36. *a med.* Alii ducunt a corniculo galeæ, quæ cornu speciem referebat.

CORNICULĀTUS, a, um, adject. in cornu speciem factus. *Apul. de Deo Socr. in princ.* Corniculata luna.

CORNICŬLUM, i, n. *cornetto*, κεράτιον, parvum cornu. *Plin. l.* 11. *c.* 28. Aliis cornicula ante oculos prætenduntur ignava, ut papilionibus. & *lib.* 9. *c.* 42. Rana eminentia sub oculis cornicula exerit. *Colum. l.* 7. *c.* 5. Veterem urinam per sinistram narem corniculo infundere. *h. e.* infundibulo corneo. & *ibid.* Lac caprinum per corniculum infundere faucibus. ¶ Fuit inter dona militaria, fortasse ad ornandas galeas. *Liv. l.* 10. *c.* 44. Equites omnes ob insignem multis locis operam, corniculis, armillisque argenteis donat. ¶ De Corniculo oppido V. *Corniculanus*.

CORNICŬLUS, i, m. officium Cornicularii. V. *Cornicularius*. ¶ Item ipse Cornicularius. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 431. *n.* 9. C. Luccius C. F. Stell. Sabinus Corniculus Trib. Benef. Vultej. Asiatin. Præf. Urb. Sed Inscriptio est ita male compacta, ut erroris suspicione non careat.

CORNĬFER, ra, rum, corniger. *Lucret. l.* 2. *v.* 368. hædi corniferas norunt matres. Ita leg. *Macrob. l.* 6. *Saturn. c.* 5. Alii *cornigeras*.

CORNIFICĬUS, a, um. Cornificia gens Romana plebeja fuit: ex qua Q. Cornificius collega Ciceronis in auguratu, & competitor in Consulatu (teste *Ascon. in orat. in Toga cand.*) ad quem exstant multæ ejusdem epistolæ *l.* 12. *Fam.* ¶ Hunc alii L. Cornificium vocant: quem putarunt auctorem librorum quatuor, qui inscribuntur *Rhetoricorum ad C. Herennium*: alii L. Cornificium ejus filium, qui Consul fuit anno U. C. 719. alii alios. ¶ In tribus nummis apud *Patin. de famil. Rom. pag.* 93. legitur *Q. Cornuficius*. Græci quoque Scriptores nonnulli Κορνουφίκιον appellant.

CORNĬFRONS, ontis, adject. qui cornua in fronte habet. *Livius*, vel *Pacuv.* apud *Non. c.* 3. *n.* 3. Tu pascere cornifrontes armentas soles. Al. leg. *curvifrontes*.

CORNĬGER, a, um, *cornuto*, κεροφόρος, κερατοφόρος, cornua gerens, cornutus. *Cic. in Arat.* 2. *de nat. Deor. c.* 43. Corniger est valido connexus corpore Taurus. *Lucret. l.* 2. *v.* 367. teneri tremulis cum vocibus hædi Cornigeras norunt matres. *Virg.* 8. *Æn. v.* 77. Corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum. V. *Cornu*. *Sil. l.* 15. *v.* 682. Cornigera cassis. V. *Cornicularius*. *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 789. Corniger Ammon. (hunc *Stat.* 8. *Theb. v.* 201. cornigerum vatem appellat: quia sub specie arietis colebatur, & responsa dabat.) *Id.* 3. *Amor. eleg. ult. v.* 17. Corniger Lyæus. *corniger* dicitur Bacchus, quia vinum animos addit, atque, ut ait *Festus*, truces homines facit. *Horat. l.* 3. *od.* 21. *ad fin.* Tu spem reducis mentibus anxiis. Viresque, & addis cornua pauperi, &c. ¶ *Cornigera* absolute sunt omnia bruta cornibus instructa. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sub fin.* & *cap.* 44.

CORNĬPES, edis, com. gen. κερατόπους, corneos habens pedes, ut equi, & capræ, duriore ungula instructi. *Ovid.* 2. *Fast. v.* 361. Cornipedi Fauno. *Virg.* 6. *Æn. v.* 591. Cornipedum equorum cursus. *Sil. l.* 13. *v.* 338. *de Pane*. Cornipedem tulerit præcisa per avia plantam. ¶ Absolute *Id. l.* 7. *v.* 684. furvi juga celsa trahebant Cornipedes.

. *fros. h. e.* equi. *Claudian. in Fescenn. in nupt. Honor. & Mar. v.* 11. Cornipedem citatum regere.

CORNISCARUM DIVARUM locus erat trans Tiberim cornicibus dicatus, quod in Junonis tutela esse putabantur. *Festus*. Est Inscriptio apud *Gruter. pag.* 88. *n.* 14. quam Eruditi ita legendam putant: Divae Cornifcae facrum.

CORNIX, icis, f. *cornacchia*, κορώνη, avis fatis nota, corvo fimilis, minor tamen. *Lucret. l. 6. v.* 752. Raucae cornices. *Ovid.* 2. *Metam. v.* 547. Garrula cornix. *Id.* 2. *Fast. v.* 89. Cornix loquax. *Plin. l.* 10. *epigr.* 43. Cornix plura contexta verba exprimens, & alia crebro addifcens. ¶ Vivacissima esse perhibetur, ut quam *Hesiodus* fcripferit durare annos fere trecentos: alii usque ad novem aetates. *Lucret. l.* 5. *v.* 1083. Cornicum faecla vetusta. *Horat. l.* 4. *od.* 13. *v.* 25. Vetulae cornicis tempora. *Martial. l.* 10. *epigr.* 67. Jam cornicibus omnibus fuperftes. ¶ Inimicitias gerit cum noctua, ut *Plin.* tradit *lib.* 10. *c.* 74. ¶ Ejus volatus, fi finister isset auguri, faustus habitus est. *Virg. Ecl.* 9. *v.* 14. Quod nisi me quacumque novas incidere lites Ante finistra cava monuisset ab ilice cornix, &c. *Plaut. Asin.* 2. 1. 12. Impetritum, inauguratum est: quovis admittunt aves. Picus & cornix est ab laeva, &c. Adde *Cicer.* 1. *de Divin. c.* 39. & *Phaedr. l.* 3. *fab.* 18. *v.* 12. ¶ Vox vero, feu crocitans clangor pluviam non folum praenuntiare, fed & vocare creditur. *Virg.* 1. *Georg. v.* 388. Tum cornix plena pluviam vocat improba voce. *Horat. l.* 3. *od.* 17. *v.* 16. Augur aquae annofa cornix. ¶ Ab *Ovidio l.* 2. *Amor. el.* 6. *v.* 35. dicitur *invisa Minervae*, quia cum haec Dea celare vellet Erichthonium Vulcano genitum, & cista claufum tribus virginibus commifisset, ea lege, ne aperirent unquam; una ex iis Minervae jussa cum violasset, a cornice accufata fuit. Minerva ea garrulitate offenfa, avem a fe fuaque tutela repulit: quam antea comitem fibi adfciverat, & fuo numine tutabatur. Fuerat enim prius pulcherrima virgo, & regii fanguinis nomine *Corone* filia Coronei Phocenfium regis: quae cum Minervae artium studiofa, nuptias afpernaretur, forte a Neptuno vifa, dum fola fpatiaretur in litore, precibufque frustra tentata, fuga fibi ab eo vim parante confulere conata est: verum cum fe jam jam ab eo teneri cerneret, Minervam precata, ut ferret opem, ab ea in avem fui nominis converfa est. Nam κορώνη est cornix. *Ovid. Metam.* 2. *v.* 547. *& fequentib.* & *Hygin. fab.* 166. Cave autem, confundas hanc cum Coronide Aefculapii matre, de qua infra fuo loco. ¶ *Cornicum oculos configere*, vel *cornici oculum*, proverb. est apud *Cicer. pro Mur. c.* 11. & *pro Flacc. c.* 20. & *Quintil. l.* 8. *c.* 3. ubi fignificat, joculare proverbium fuisse, & vulgo notissimum: ejus tamen origo adhuc ignoratur. Habet autem eam fere fententiam, ut fignificet peritis & callidis peritiorem fe, & callidiorem praestare: eorum, qui fe folos fcire, & videre putant, verfutiam folertiamque vincere: efficere, ut qui ante docti vifi funt, nihil fciffe in re aliqua videantur. Quae omnia eodem demum recidunt. Paulo aliis verbis *Macrob. l.* 7. *Saturn. c.* 5. Ut fuis telis lingua violenta fuccumbat, & Graecus Graeco eripiat hunc plaufum, tanquam cornix cornici oculos effodiat.

CORNOCERASUM, i, n. V. *Cerafus*.

CORNU, n. *indeclin. in fing. num. in plurali vero* Cornua, uum, ibus, *corno*, κέρας, cufpides duae praedurae, acuminatae, atque offi fimiles in fronte quadrupedum tanquam arma, enafcentes: de quorum varietate multa enucleate *Plin. fub init. cap.* 37. *lib.* 11. Dicta videntur a *curvore*, quia pleraque curva funt, ut placet *Varroni l.* 6. *L. L. c.* 3. ¶ Ab horum autem fimilitudine *cornua* dicuntur in cochleis, in aquatilibus nonnullis, & marinis, ferpentibus quoque, atque volucre non una: fed quae jure cornua intelligantur, non nisi in quadrupedibus. *Plin. ibid.* Hinc *Virg. Ecl.* 3. *v.* 87. Taurus cornu petit. & *Ecl.* 9. *v.* 24. Caper cornu ferit. *Id.* 3. *Georg. v.* 232. Taurus irafci in cornua difcit, Arboris obnixus trunco. *Id.* 2. *Georg. v.* 526. Inter fe adverfis luctantur cornibus haedi. *Plaut. Pfeud.* 4. 3. 5. Obvertere cornua alicui. *h. e.* contra aliquem. *Plin. l.* 9. *c.* 31. Cancri dimicant inter fe, adverfis cornibus incurfantes. *Virg.* 5. *Aen. v.* 382. Laeva taurum cornu tenere. *vel corno*. *Id.* 10. *Aen. v.* 725. furgentem in cornua cervum. *h. e.* excelfis cornibus instructum. ¶ Cornua in animantibus variae funt figurae, adunca, redunca, fupina, convexa, converfa, ramofa, convoluta in anfractum, contorta, erecta, &c. *Plin. cit. cap.* 37. *lib.* 11. ¶ Per fynecdochen *Virg. Ecl.* 10. *v.* 59. Partho torquere Cydonia cornu Spicula. *h. e.* arcu corneo. (vel ex corno arbore, quae etiam quarta declinatione flectitur, ut in *Cornus* dicetur. Sic *Sil. l.* 2. *v.* 109. Crebra Cydoneo fundebat fpicula cornu. Solum obstat, quod arbor generis est feminini. *Virgilium* imitatur *Claudian. in nupt. Honor. v.* 75.) *Id.* 3. *Georg. v.* 509. infertos latices infundere cornu. *h. e.* corneo infundibulo. Sic *Colum. l.* 6. *c.* 2. Vinum per cornu faucibus infundere. *Plaut. Amph.* 1. 1. 185. Vulcanum in cornu conclufum gerere. *h. e.* in laterna cornea. *Horat. l.* 2. *fat.* 2. *v.* 61. Cornu bilibri instillare caulibus. *h. e.* vafculo olei. ¶ Hinc frequenter fumitur pro tuba, praefertim militari, *tromba*, *corno*, quia olim e bubulo cornu fiebant, quae nunc ex aere funt, ut *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 24. docet. *Lucil.* apud *Non. c.* 4. *n.* 79. Rauco concionem fonitu, & curvis cogant cornibus. *Horat. l.* 2. *od.* 1. *v.* 17. Jam nunc minaci murmure cornuum Perstringis aures. *Virg.* 7. *Aen. v.* 615. Aereaque affenfu confpirant cornua rauco. ¶ Differunt tamen interdum, tum materia, tum magnitudine. *Cic. pro Sull. c.* 5. *ad fin.* Emisso ex urbe Catilina, ille arma misit, cornua, tubas, figna. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 68. & 2. *Ann. c.* 81. Cornuaque ac tubae concinuere. ¶ In Orgiis Bacchi cornua adhibebantur: itemque in facris Cybeles. De illis, *Catull. carm.* 63. *de nupt. Pel. v.* 263. raucifonos efflabant cornua bombos. De his non unum habes locum in *Berecyntius*; eodemque pertinet illud *Silii l.* 15. *v.* 764. Femineis laefum vana inter cornua corpus Unguibus. ¶ Dicitur etiam de ungula. *Cato R. R. c.* 72. Boves ne pedes fubterant, pice liquida cornua infima unguito. *Virg.* 3. *Georg. v.* 88. folido graviter fonat ungula cornu. *Pallad. l.* 4. *tit.* 13. Pes ficcus & folidus & cornu concavo. *Sil. l.* 13. *v.* 327. pendenti fimilis Pan femper, & imo Vix ulla infcribens terrae vestigia cornu. ¶ Item de elephanti dente, quod est ebur. *Martial. l.* 1. *epigr.* 73. Emptis offibus Indicoque cornu. *Plin. l.* 8. *c.* 3. fcribit, etiam Jubam fic appellasse, fed Herodotum, & confuetudinem ipfam melius, dentem. ¶ Item faepe de Luna cum primis, & postremis diebus cornuum more diducta est. *Cic. in fragm.* apud *Non. c.* 2. *n.* 408. Cur lunae nafcentis alias hebetiora, alias acutiora videantur cornua. *Virg.* 1. *Georg. v.* 433. Pura, nec obtufis per caelum cornibus ibit. Adde *Ovid. Senec. Trag. Valer. Flacc. Stat.* &c. ¶ Tribuitur & fluminibus, vel quia mugitum boum imitatur murmur aquarum; vel quia plerumque in cornuum fimilitudinem curvatas cernimus ripas: quae funt verba *Servii* ad illud *Virg.* 8. *Aen. v.* 77. Corniger Hefperidum fluvius regnator aquarum. *Virg.* 4. *Georg. v.* 371. Et gemina auratus taurino cornua vultu Eridanus. V. *Aufidus*. Addi potest, ideo tribui fluviis, quia cum aquis tument, veluti cornu impetentes, obstantia quaeque prosternunt. *Festus* in *Taurorum*. Taurorum fpecie fimulacra fluminum, idest cum cornibus, quod funt atrocia, ut tauri. Alii eam caufam afferunt, quod ubi nafcuntur, lato fpatio, pluribus rivis emergunt, qui deinde in unum alvum confluunt. ¶ Praeterea *cornua* dicuntur de extremis multarum rerum partibus. *Virg.* 3. *Aen. v.* 549. Cornua velatarum obvertimus antennarum. & *lib.* 5. *v.* 831. una ardua torquent Cornua, detorquentque: ferunt fua flamina claffem. (Adde *Horat. Epod.* 16. *v.* 59. & *Sil. l.* 14. *v.* 389.) ἀκροκέραια. *Liv. l.* 25. *c.* 3. *ad fin.* Et forte in cornu primus fedebat Cafca. *a capo della panca*. (Sic *Tacit. Ann.* 1. *c.* 75. Judiciis assidebat in cornu tribunalis. *Valer. Max. fub fin. c.* 7. *l.* 5. In cornu fcribae locum humiliorem obtinens.) *Ovid.* 2. *Metam. v.* 603. flexumque a cornibus arcum Tendit. *Stat. l.* 5. *Theb. v.* 532. Cornua Parnassi. *h. e.* cacumina bina Parnassi montis. (Adde *Curt. l.* 3. *c.* 4.) *Caesar ad Q. Ped.* apud *Cicer.* 9. *Attic. ep.* 14. Ab utroque portus cornu moles jacimus. *Plin. l.* 34. *c.* 6. Statuae positae in cornibus Comitii. *Id. l.* 4. *c.* 22. Excurrit in altum vasto cornu promontorium. ¶ Hinc frequentissime ponuntur pro extremis duabus adverfis partibus aciei, & classis, nempe quia tota acies faepe ita difponitur, ut media finuata, curvataque utrinque extrema, Lunae in cornua crefcentis figura referatur, *corno*, *ala*. *Sallust. in Jug. c.* 53. *extr.* Equitatum omnem in cornibus locant. *Liv. l.* 22. *c.* 45. In dextro cornu Romanos equites locant: laevum cornu equites fociorum tenuerunt. *Caes. l.* 1. *B. Gall. c.* 52. Hostium acies a finistro cornu pulfa, a dextro cornu vehementer, &c. *Lucan. l.* 3. *v.* 547. Et jam diductis extendunt cornua proris. Adde *Terent. Curt. Tacit. Nep. Sueton. Vellej.* &c. ¶ Hinc translate *Cic.* 2. *de Divin. c.* 10. *extr.* vel *cap.* 11. Nunc cominus agamus, experiamurque, fi possimus cornua commovere difputationis tuae. ¶ In voluminibus *cornua* erant vel ipfae extremitates bacillorum, qui umbilici dicebantur (V. *Umbilicus*) vel in illis extremitatibus affixa ornamenta quaedam exstantia in utraque fronte, feu extremitate libri in volumen complicati. *Tibull. l.* 3. *el.* 1. *v.* 13. Atque inter geminas pingantur cornua frontes. *Ovid.* 1. *Trist. el.* 1. *v.* 8. Candida nec nigra cornua fronte geras. *Martial. l.* 11. *epigr. penult.* Liber explicitus usque ad fua cornua. *h. e.* quod idem dicit *l.* 4. *epigr. ult.* usque ad umbilicos. ¶ In galeis *cornua* funt ornamenta in modum cornu, vel comae in cornu affurgentes, quae cristam apicemque exornant, quae a Graecis quoque κέρατα dicuntur: proprie autem funt cincinni. Ita *Serv.* ad illud *Aen.* 12. *v.* 89. Enfemque, clypeumque, & rubrae cornua cristae. *Liv. l.* 27. *c.* 33. In arborem illatus impetu equi, ad eminentem ramum cornu alterum galeae perfregit. ¶ Translate *Horat. l.* 3. *od.* 21. *v.* 18. *ad amphoram*. addis cornua pauperi, Post te nec iratos trementi Regum apices, neque militum arma. *h. e.* vires, fuperbiam, animos. *Ovid. l.* 1. *de ar. am. v.* 239. Cura fugit multo diluiturque mero: Tunc veniunt rifus: tunc pauper cornua fumit, &c. (Hinc est quod Baccho *cornua* tribuuntur.) *Id.* 3. *Amor. el.* 11. *v.* 5. Vicimus, & domitum pedibus calcamus Amorem: Venerunt capiti cornua fera meo. *h. e.* indignatio, & voluntas debellandi, & oppugnandi Amoris. ¶ *In Fragm. Tragur. Petron. c.* 39. *Burm.* dicuntur *nafci cornua* iis, qui plurimis malis affligantur. Cujus rei origo unde ducatur, obfcurum est. ¶ Tribuitur & Somno tanquam omnis foporis plenum. *Stat.* 2. *Theb. v.* 143. illos post verbera fessos, Exceptamque hiemem cornu perfuderat omni Somnus. ¶ Reperitur etiam *cornus*, *us*, mafcul. gen. uti *Priscian. l.* 6. *pag.* 685. *Putsch.* & 714. docet. *Varr. R. R. l.* 3. *c.* 9. Cornum cervinum incendere. *Lucret. l.* 2. *v.* 388. Lumen per cornum transit. *Cic.* 2. *de nat. deor. c.* 59. *extr.* Nares fimiles cornibus iis, qui ad nervos refonant in cantibus. *Lucan. l.* 7. *v.* 317. (quem profert etiam *Priscian.* & *Serv. ad* 3. *Aen. v.* 22.) cornus tibi cura finistri, Lentule. Adde lemma *cap.* 6. *lib.* 18. *Gell.* ubi legitur: *quem cum ederet*, cornum *esse* Copiae *dicebat*: & *Plin. l.* 28. *c.* 11. & *lib.* 37. *c.* 10. & alibi: quibus in locis *cornus* in genit. legitur in omnibus editionibus, excepta Veneta 1469. per *Joann. Spir.* in qua ubique habetur *cornu*. ¶ Item *cornus*, *i*, m. *Scribon. Larg. compos.* 60. Cornorum cervi ustorum fextario. ¶ Item *cornum*, *i*, n. *Id. compos.* 141. Ad lumbricos fatis commode facit cornum cervinum limatum lima lignaria. *Ovid. Metam.* 5. *v.* 383. Oppofitoque genu curvavit flexile cornum. Ita *Priscian.* quoque, praeter alios, *lib.* 6. *pag.* 685. *Putsch.* Alii *cornu*.

CORNU COPIAE (*rectius quam* Cornucopiae) *Cornucopia*, κέρας Ἀμαλθείας, in fabulis est cornu caprae Amaltheae. V. *Amalthea*. Alii fabulan-

bulantur, esse illud, quod Hercules, cum Acheloo in taurum verso aliquando luctatus, eidem a fronte evulsit: quod acceptum Nymphæ, & pomis odorisque floribus refertum sacrarunt. Rem fusius narrat *Ovid. init. l. 9. Metam.* Significat autem frugum abundantiam, & ubertatem. *Plaut. Pseud.* 2. 3. 5. Hæcce illata cornucopia est, ubi inest quidquid volo. *Al. leg.* Hæc illud cornu Copiæ est, ubi &c. *Horat. l.* 1. *epist.* 12. *extr.* aurea fruges Italiæ pleno diffudit Copia cornu. & *l.* 1. *od.* 17. *v.* 15. hic tibi Copia Manabit ad plenum benigno Ruris honorum opulenta cornu.

CORNUARIUS, ii, m. artifex cornua conficiens, quibus in bello canitur. *Aurel. Arcad. Dig. lib.* 50. *tit.* 6. *leg. ult.* Tubarii, cornuarii, arcuarii.

CORNUATUS, a, um, curvatus instar cornuum. Vetus Poeta apud *Varr. l.* 6. L. L. *c.* 3. Cornuatam umbram jaci. Dicere apparet cornuatam a cornibus. *Scalig.* totum hunc locum ita legit: *Cornuat aurum, umbram jacit* (vel *vibrant jacit*) *icere pares. Cornuat a cornibus*. h. e. arcum aureum flectit. Si hæc ejus conjectura placet, habemus verbum Latinum *cornuo, as*, curvo, inflecto.

CORNULUM, li, n. *cornetta*, corniculum. *Apic. l.* 8. *c.* 1. Ut cutem a carne separes, ut possit condimentum accipere per cornulum.

CORNUM, i, n. *corniola*, fructus corni arboris. *Virg.* 3. *Æn. v.* 649. Victum infelicem baccas, lapidosaque corna Dant rami. *Colum. l.* 12. *c.* 10. Condire corna.

CORNUO, as. V. in *Cornuatus*.

CORNUS, i, f. *corniolo, cornio*, κρανεία, arbor est materiei præduræ, & cornu similis, fructum ferens parvum, instar olivæ, primo candidum, postea sanguineum, & saporis acerbi. *Plin. l.* 16. *c.* 25. *sub fin.* Cornus mascula, cui nulla medulla. & *cap.* 26. Cornus femina, ligno fungosa, & inutilis, cum mas e fortissimis fit. *Id. ibid. c.* 39. Fulva cornus in venabulis nitet. *Virg.* 2. *Georg. vers.* 448. & bona bello cornus. *Colum. l.* 5. *c.* 7. Opulus est arbor corno similis. ¶ Per synecdochen *Virg.* 9. *Æn. v.* 698. volat Itala cornus. *h. e.* hasta ex corno. Sic *Claudian. l.* 1. *in Rufin. v.* 353. largo satiatur vulnere cornus. *Sil. l.* 10. *v.* 122. miseri transfigit pectora corno. Al. leg. *cornu*. Est enim etiam quartæ declinationis, ut & *Servius* docet ad 3. *Æn. v.* 22. Hinc *Sil. l.* 4. *v.* 552. Libycæ certant subtexere cornus Densa nube polum. *Stat.* 7. *Theb. v.* 647. cornu deprensus Achiva. Ubique autem intelligitur hasta, telum ex corno. ¶ Neutro genere *Ovid.* 8. *Metam. v.* 408. Dixit, & ærata torsit grave cuspide cornum: Quo bene librato, &c. *Burman.* mallet aliter legere: sed libri consentiunt.

CORNUTUS, a, um, *cornuto*, κεράς, κερατώδης, κεράστης, cornua habens. *Varr. l.* 2. R. R. *c.* 7. Ætas cognoscitur equorum, & fere omnium, qui ungulas indivisas habent, & etiam cornutarum. *scil.* bestiarum. *Colum. l.* 7. *c.* 3. Aries cornutus. *Ammian. l.* 14. *c.* 2. (*al.* 5.) Luna etiam tum cornuta. ¶ Translate *Hieronym. ep.* 83. *ad Ocean.* Cornutus syllogismus, ut quocumque me verterem, strictius tenerer. *Id. in Helvid. sect.* 16. Cornuta interrogatio. ¶ *Cornutus* cognomen fuit tum Sulpiciæ, tum Cæciliæ gentis Romanæ, ut colligitur ex *Vet. Inscript.* apud *Gruter. pag.* 200. *n.* 5. & *pag.* 290. ¶ *Annæus Cornutus* ex Lepti Africæ urbe fuit Grammaticus satis doctus, temporibus Neronis. *Gell. l.* 2. *c.* 6. *l.* 9. *c.* 10. ¶ *Cornutæ, arum*, *Plin. l.* 32. *c. ult.* sunt pisces marini: de quibus nihil præterea scitur.

COROCOTTA. V. *Crocotta*.

COROLITICUS. V. *Coraliticus*.

COROLLA, æ, f. *coroncina*, στεφάνιον, dimin. parva corona. *Propert. l.* 2. *el.* 25. *v.* 59. Me juvat hesternis positum languere corollis. *Catull. carm.* 62. *de Aty*, *v.* 66. Mihi floridis corollis redimita domus erat. *Plaut. Bacch.* 1. 1. 37. Corolla plectilis. *Id. Pseud.* 5. 2. 8. Cum corolla ebrium incedere. ¶ Speciatim genus quoddam tenuium coronarum, quæ hiberno tempore vendebantur Romæ ex ramento corneo tincto, propter gracilitatem *corollæ* inter initia ejus inventi dictæ sunt. *Plin. l.* 21. *c.* 2. ¶ Corollam nova nupta de floribus, verbenis, herbisque a se lectis sub amiculo (*h. e.* sub flammeo) ferebat. *Fest.* in hac ipsa voce.

COROLLARIA, æ, f. quæ corollas facit. Inscript. apud *Murator. pag.* 999. *n.* 8. Cornelia A. L. Acte corollaria.

COROLLARIUM, ii, n. parva corona, a *corolla* deductum. Scribit enim *Plin. l.* 21. *c.* 2. graciles quasdam coronas e lamina ærea tenui inaurata, aut inargentata, *corollaria* dicta fuisse. ¶ Inde traductum est ad significandum appendicem, accessionem, additamentum, quod alicui datur præter id quod debitum est, *giunta, soprappiù*: quia corollæ in scena dari solitæ actoribus, cum placuerant, ut *Varro l.* 4. *de L. L. c.* 36. docet, & colligitur ex *Phædr. l.* 5. *fab.* 7. *v.* 34. Hinc *Cic. Verr.* 5. *c.* 50. Ut esset, unde Apronio ad illos fructus arationum hoc corollarium nummorum adderetur. & *Verr.* 6. *c.* 22. Ne sine corollario de convivio discederet, emblemata evellenda curavit. *Sueton. in Aug. c.* 45. Corollaria, & præmia alienis quoque muneribus de suo offerebat. *Senec. l.* 6. *de Benef. c.* 17. Corollarium aspergere in diem se locanti. *Paulo ante dixerat*: supra constitutum aliquid adjicere. ¶ Est etiam quod Græci πόρισμα vocant, cum demonstratis, quæ proposita sunt, aliquid consectarium infertur. *Boeth. l.* 3. *de consol. prosa* 10. Veluti Geometræ solent, demonstratis propositis, aliquid inferre, quæ πορίσματα ipsi vocant; ita ego quoque tibi veluti corollarium dabo. Adde *lib.* 4. *prosa* 3.

CORONA, æ, f. *corona*, στέφανος, κορώνη, ornamentum circulare capitis, sertum, strophium. *Festus*: Corona cum videatur a choro dici, caret tamen aspiratione: sive coronæ dicuntur, quod cohonorent eos, quibus imponuntur. ¶ Alii deducunt a κορωνός, seu κορωνίς, quod a χορὸς, chorus, quia in theatris coronati choreas agerent. Quin ipsum χορὸς ab *Hesychio* non solum κύκλος, sed etiam στέφανος, corona, exponitur. Hinc nonnulli *chorona* cum aspiratione scripserunt, ut est apud *Quintil. l.* 1. *c.* 5. (*al.* 9.) & *Scaur. de Orthogr. pag.* 2252. *Putsch.* quæ scribendi ratio non est usu recepta. Alii denique a κορώνη, quod ab *Hesychio* exponitur etiam εἶδος στεφάνου. *Martial. l.* 13. *epigr.* 51. Texta rosis fortasse tibi, vel divite nardo; At mihi de turdis facta corona placet. ¶ Coronarum aliæ voluptatis gratia erant, aliæ lætitiæ publicæ: atque hæ præcipue e floribus: aliæ honoris, atque in præmium virtutis: quæ plerumque ex metallis, aut arboribus quibusdam. *Cic. Verr.* 7. *c.* 11. Ipse coronam habebat unam in capite, alteram in collo, reticulumque ad nares sibi admovebat plenum rosæ. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 21. Aderant unguenta, coronæ: incendebantur odores, mensæ exquisitissimis epulis extruebantur. ¶ De coronis in publica lætitia adhibitis, *Cic. l.* 14. *Attic. ep.* 19. & 1. *Tuscul. c.* 35. *Tacit.* 2. *Hist. c.* 55. *Curt. l.* 9. *c.* 10. & *Cato* apud *Gell. l.* 7. *c.* 4. *extr.* &c. His non solum homines ornari consueverant, sed & deorum simulacra, victimæ, postes templorum, proræ, puppesve navium, januæ ædium, pocula, sepulcra, aræ, &c. ¶ Quæ vero virtutis ergo dabantur, diversorum generum fuere, scilicet *triumphalis, obsidionalis, civica, muralis, vallaris*, seu *castrensis, navalis, ovalis*, &c. de quibus *Gell. l.* 5. *c.* 6. & V. suis locis. ¶ Hinc aliquando *corona* pro præmio ponitur. *Virg.* 5. *Æn. v.* 355. primam merui qui laude coronam. *Sil, l.* 16. *v.* 506. spes prima coronæ Eurytus. *h. e.* Eurytus, qui primum præmium sperabat. ¶ Mos fuit, ut servi bello capti coronam gestarent, cum venales producebantur: unde est *sub corona venire, emere*, aut *vendere*, apud *Varr.* R. R. *l.* 2. *c.* 10. *ante med. Cæs. l.* 3. *B. Gall. c.* 16. *Liv. l.* 24. *c.* 42. *Curt. l.* 9. *c.* 8. ut *Fest.* in *Sub*, & *Cæl. Sabinus* docet apud *Gell. l.* 7. *c.* 4. & colligitur ex *Catone ibidem*: ubi *Gell.* aliam refert opinionem, quod scilicet corona militum cingerentur, custodiæ causa: sed quod *Sabinus* docuit, verius putat. ¶ De radiatis Imperatorum coronis V. *Radiatus*. ¶ Est in Cælo sidus quod *Corona* dicitur in regione septentrionali prope Booten: de qua V. in *Ariadna*. *Colum. l.* 11. *c.* 2. *post med.* Prid. Id. Octobr. Corona tota mane exoritur. Adde *Plin. l.* 18. *c.* 25. & *Virg.* 1. *Georg. v.* 222. ¶ Est etiam Corona Australis, ad genua Sagittarii posita, quam dicunt esse Ixionis rotam: cujus utrum aliquis Latinorum Scriptorum meminerit, nobis adhuc incompertum est. ¶ Præterea inter meteora appellatur *corona* a Latinis, quæ a Græcis ἅλως. *Senec. l.* 1. *quæst. nat. c.* 2. V. *Halo*. ¶ Item sic dicitur cœtus hominum, qui aliquem circumstant, *corona, circolo, i circostanti*. *Cic.* 2. *de Fin. c.* 22. *extr.* At tu eadem ista dic in judicio: aut si coronam times, dic in Senatu. *Id. pro Flacc. c.* 28. *ad fin.* A judicibus oratio avertitur: vox in coronam, turbamque effunditur. *Id.* 1. *Tuscul. c.* 5. *extr.* Dicere causam maxima corona. *Id.* 2. *Phil. c.* 44. Armatorum corona Senatus septus est. ¶ Unde est militaris illa locutio, *corona oppidum adoriri, circumdare*, &c. apud *Liv. l.* 37. *c.* 4. *extr. Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 72. &c. quæ significat oppidum circum undique militibus continuo ordine dispositis cingere, ita ut nullum non locum obsideant, nullam non mœnium partem aggrediantur, στεφανοῦν. *Liv. loc. cit. c.* 5. Non corona, sed operibus oppugnare urbem est adortus. *Curt. l.* 7. *c.* 6. Urbem corona capit. *per assalto generale*. *Liv. l.* 4. *c.* 19. *sub fin.* Corona vallum defendere. ¶ In ædificiis *corona* est projectura quædam, quam κορωνίδα vocat *Hesych.* & exponit τὸ πλάτυσμα τῆς οἰκοδομῆς ἔξωθεν: quæ primo arcendis stillicidiis inventa est, postea in ornamentum transiit, habetque locum tum in summis, tum in mediis parietibus architectonicis, *sporta, cornicione, cornice*. *Plin. l.* 36. *c.* 24. Usus gypsi in coronis gratissimus. *Vitruv. l.* 5. *c.* 2. Præcingendi sunt parietes medii coronis ex intestino opere, aut albario, ad dimidiam partem altitudinis. *Hirt. de B. Gall. l.* 8. *c.* 9. Imperat castra vallo pedum duodecim muniri, coronisque pro ratione ejus altitudinis inædificari. *h. e.* projecturis in summo vallo. *Al. leg.* loriculisque. *Curt. l.* 9. *c.* 4. Angusta muri corona erat: non pinnæ fastigium ejus distinxerant, &c. ¶ Sumitur etiam ab eodem *Vitruv. l. & cap.* 3. *ad fin.* strictiori significatione pro parte summa epistylii, quæ ceteris est projectior: item pro parte summa ipsius coronæ, ceteris item projectiore: quæ quia ideo est instituta, ut guttas aquæ longe a ceteris subjectis membris epistylii, capitulorumque projiciat, Italice dicitur, *gocciolatoio*. Ita enim conformata est, ut in inferiore sui parte cavata sit, ne aqua secundum ipsam defluat, sed statim decidat, & longe cadat. ¶ In agris *corona* est extremus circa margo, vel agger. *Cato* R. R. *c.* 6. Circum coronas, & circum vias ulmos serito, & partim populos. ¶ In pedibus quadrupedum est pars summa ungulæ, quæ cum pilis committitur, *corona, coronella*. *Colum. l.* 6. *c.* 29. Duris ungulis, & altis, & concavis, quibus coronæ mediocres superpositæ sunt. *Veget. de re Veterin. l.* 2. *c.* 55. *extr.* Si pedem contuderit, sanguinem de corona emittes. ¶ *Corona montium* est ipsum, quod Itali dicimus *una corona di monti*, series montium in circuitu positorum. *Plin.* 6. *c.* 20. Hos includit Indus montium corona circumdatos.

CORONÆUS, a, um, Κορωναῖος, ad Coronem pertinens quæ est urbs Peloponnesi in Messenia, nunc *Coron*: ut Coronæus sinus, *Golfo di Coron*, apud *Plin. l.* 4. *c.* 5.

CORONALIS, le, adject. στεφανικός, ad coronam pertinens. *Apul. l.* 1. *Metam.* Ut illa Medea totam domum, filiamque cum ipso sene flammis coronalibus deusserat. *h. e.* corona aurea ex venenis facta, ut loquitur *Hygin. fab.* 25. quam pellici suæ dono miserat. V. etiam *Plin. l.* 2. *c.* 105. & quæ dicemus in *Creusa*.

CORONAMEN, inis, n. coronamentum, corona, στέφωμα. *Apul. l.* 11. *Metam.* Mulieres candido splendentes amicimine, verno florentes coronamine.

CORONAMENTUM, ti, n. *fiori, o foglie per far corone*, genus omne florum,

florum, herbarum, & foliorum, quæ texendis coronis adhibentur: itemque semina ipsa, στεφάνωμα. *Plin. initio l.* 21. In hortis seri coronamenta jussit Cato. *Id. l.* 22. *c.* 21. Anthemis colligitur vere, & in coronamenta reponitur. *Cato R. R. c.* 8. Coronamenta omne genus facito uti serantur. ¶ Item ipsa corona. *Tertull. de coron. Mil. c.* 1. Solus libero capite: coronamento in manu otioso. Adde *cap.* 7.

CORONARIUS, a, um, adject. στεφανωτικὸς, στεφανωματικὸς, ad coronas pertinens. *Vitruv. l.* 7. *c.* 6. Glebæ contusæ & mollitæ præstant tectoriis & coronariis operibus utilitatem. *h. e.* in coronis, seu projecturis, quæ fiunt ornatus gratia, *nelle cornici*, vel *nell' opere a stucco*. V. *Corona*. *Id. l.* 9. *c.* 3. Tantundem argenti in id coronarium opus admixtum esse. *h. e.* in ea corona facienda. *Plin. l.* 33. *c.* 9. Æs Cyprium tenuissimum, quod coronarium vocant. *h. e.* coronis faciendis aptum. *Id. l.* 21. *c.* 23. Anemonæ coronariæ. *h. e.* quæ adhibentur in coronis floreis. *Id. l.* 14. *c.* 3. Coronarius naturæ lusus. *h. e.* natura veluti ludens in coronis faciendis. Loquitur de quadam vite, cujus acinos folia intercursant. ¶ *Aurum coronarium* dicebatur, quod coronæ aureæ loco a provinciis dabatur Imperatoribus: seu pecunia, quam provinciales conferebant, dabantque Imperatoribus R. prætextu coronæ inde faciendæ. Mos enim fuerat primum, ut provinciales, socii amicique populi R. Imperatori suo victori coronas e lauru mitterent gratulationis ergo: mox eæ cœptæ ex auro fieri: deinde missa pecunia eo titulo. Hujusmodi autem coronæ in triumpho præferebantur. Cujus rei exempla habemus apud *Liv. l.* 38. *c.* 37. & *lib.* 39. *c.* 7. & in lapide Ancyrano Augusti Cæsaris, apud *Gruter. pag.* 230. Adde *Gell. l.* 5. *c.* 6. Procedente tempore, quod erat muneris, in tributum transiit, atque exigi cœptum est. Verba de hoc auro facit *Cic.* 2. *Agrar. c.* 22. & *in Pison. c.* 37. ¶ Quod vero docet *Serv. ad Æn.* 8. *v.* 721. dictum esse *coronarium*, quod a victis gentibus Imperatori dabatur propter concessam impunitatem; de suis temporibus intelligendus est, quibus mutata ratione reipubl. hoc quoque mutari potuit. Quamquam nihil prohibet, quin utrumque *coronarium* diceretur, & quod a provincialibus sociisque, & quod a victis conferebatur. ¶ *Coronarius* etiam dicitur artifex, qui coronas facit. *Plin. l.* 34. *c.* 11. Coronariorum recisamenta in acetum addita. *Id. l.* 21. *c.* 2. Ingenium Glyceræ coronariæ. Adde *Gell. l.* 4. *c.* 14. ubi non videtur necesse, quod quidam faciunt, ut *coronarium* coronam interpretemur. *Inscript.* apud *Murator. pag.* 974. *n.* 3. Remniæ Primigeniæ coronariæ. In agr. P. VI. Adde aliam *ibid. pag.* 786. *n.* 1.

CORONATOR, oris, qui coronat. *Augustin. serm.* 318. (*al.* 25. *ex Sirmondianis*) *in f.* Coronator Stephani adoretur.

CORONATUS, a, um, *coronato*, στεφανωθεὶς, corona ornatus. *Cic.* 2. *de Leg. c.* 25. Epulæ, quas inibant parentes coronati. *Horat. l.* 2. *od.* 7. *vers.* 7. coronatus nitentes Malobathro Syrio capillos. *Sueton. in Domit. c.* 13. Palfurius Sura coronatus de Oratoribus. *h. e.* inter Oratores: quemadmodum *unus de multis* dicimus. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 335. Coronata puppis. *Propert. l.* 3. *el.* 8. *v.* 19. Coronatæ aræ. & *el.* 1. *v.* 1. Coronati equi. *Stat. l.* 3. *silv.* 4. *v.* 1. Ite comæ, *&c.* Ite, coronato recubantes molliter auro. *h. e.* in aurea pyxide, tanquam aurea corona repositæ. *Firmic. l.* 3. *c.* 14. Erunt autem aut coronati, aut sacerdotibus præpositi, aut sacrorum bajuli simulacrorum. *Maffei. in observat. litterar. to.* 1. *artic.* 9. intelligit sacerdotes quosdam sacrorum privatorum, quibus mos esset coronatos incedere, Græce, dictos στεφανοφόρους. Eorum figuram habes in anaglypho Musæi Veronens. pag. 420.

CORONEŎLA, æ, f. *moschetta*, genus est rosæ autumno provenientis. *Plin. l.* 21. *c.* 4.

CORONĪDES, æ, m. Κορωνίδης, Æsculapius Coronidis filius. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 746. *&* *in Ibin, v.* 406.

CORONIS, idis, f. κορωνίς, Græca vox significans notam quandam ex linea brevi, & ab inferiori parte flexa, & incurvata, uti docet *Vetus Scholiast. ad Aristoph.* Πλούτῳ, *v.* 253. quæ in fabulis Comicorum, & Tragicorum appingi solebat ad significandum quoddam genus pausæ, & cessationis in agendo. Præterea, *Hesychio* teste, est τὸ πλευταῖον τῆς οἰκοδομῆς ἐπίθεμα, hoc est summa corona parietis in fabrica, de qua in *Corona* dictum est. Hinc pro fine ponitur in illo *Martial. l.* 10. *epigr.* 1. Si nimius videor, seraque coronide longus Esse liber; legito pauca, libellus ero. ¶ Fuit etiam hoc nomine Nympha Larissæa filia Phlegyæ, vel Leucippi, soror Ixionis: quæ cum forma esset præstanti, Apollini placuit, atque ex eo puerum concepit. Sed a corvo apud Apollinem accusata adulterii cum adolescente Hæmonio Elati filio, cui nomen Ischys erat, ab Apolline sagitta confossa est: qui extractum e ventre puerum Æsculapium appellavit: corvum vero mali nuntii delatorem, ex albo in nigrum convertit. *Ovid. Metam.* 2. *v.* 544. *&* 598. *&* *sequentib. Hygin. fab.* 161. *&* 202. *Serv. ad Æn.* 6. *v.* 618. & *Lactant. Plac. in argum. l.* 2. *Metam. fab.* 7. ¶ Alia fuit filia Coronei Phocensis, quæ cum Erichthonium a Pallade cista clausum, & tribus virginibus commissum divulgasset, ab ea expulsa fuit a suo comitatu: cumque sola in litore spatiaretur, a Neptuno visa, & insectata, Palladis opem imploravit, & in cornicem versa fuit. *Ovid. Metam.* 2. *a vers.* 551. & *Lactant. Plac. loc. cit. fab.* 8.

CORONO, as, avi, atum, a. 1. *coronare*, στεφανόω, coronam capiti impono, coronis orno. *Plin. l.* 15. *c.* 4. Athenæ victores olea coronant, Græci vero oleastro Olympiæ. *Id. ibid. c.* 3. Victores Delphis lauro coronari, & triumphantes Romæ. *Virg.* 2. *Georg. v.* 528. socii cratera coronant. & 1. *Æn. v.* 728. Crateras magnos statuunt, & vina coronant. ubi *Servius*: aut implent usque ad marginem: aut quia antiqui coronabant pocula, & sic libabant: unde est (3. *Æn. v.* 526.) Anchises magnum cratera corona Induit, implevitque mero. Hoc tractum est ex *Homero*, qui ait (*Odyss.* 1. *v.* 149.) Κοῦροι δὲ κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο. Hæc *Servius*, qui secundam interpretationem præferre videtur. Confirmat *Stat. l.* 3. *silv.* 1. *v.* 76. Diffugimus, festasque dapes, redimitaque vina Eripiunt famuli. At primæ favet *Athenæus l.* 15. *c.* 5. ubi, allato *Homeri* versu, docet ex *Aristotele*, nihil mutilum Diis esse offerendum, sed omnia perfecta atque integra: perfectum autem esse, quod est plenum: & τὸ στέφειν, *coronare*, plenitudinem quandam significare. ¶ *Horat. l.* 1. *ep.* 1. *v.* 50. dixit, *coronari Olympia*, quemadmodum dicitur, *vincere Olympia*, *vincere Pythia*, per Græcam ellipsim. ¶ Translate *coronare* est cingere, circumdare, *cingere*, *circondare*. *Virg.* 9. *Æn. v.* 380. omnemque aditum custode coronant. *Propert. lib.* 4. *eleg.* 4. *v.* 8. Fidaque suggesta castra coronat humo. *Stat.* 2. *Theb. v.* 526. densaque nemus statione coronant. *Lucret. l.* 2. *v.* 801. Pluma columbarum cervices circum, collumque coronat. *Id. l.* 9. *v.* 335. Lacum myrteta coronant. *Vitruv. l.* 9. *c.* 4. Mercurii, & Veneris stellæ circum solis radios, solem ipsum, uti centrum, itineribus coronantes. *Martial. l.* 12. *epigr.* 18. focus, Multa villica quem coronat olla. *Plin. l.* 22. *c.* 5. Coronari nomine novo. *h. e.* decorari, ornari.

CORONŎPUS, odis, κορωνόπους, al. gramen aculeatum, est herba oblonga, fissis foliis, per terram repens, cujus radix in cinerem tosta celiacis præclare facit. *Plin. l.* 21. *c.* 16. & *lib.* 22. *c.* 19.

CORONŪLA, læ, f. parva corona. *Veget. l.* 2. *rei Veterin. c.* 55. Solum ungulæ celeriter aperire, ne apostema eruptionem super coronulas faciat. *h. e.* partes pedis, quæ summæ ungulæ junguntur, ut in *Corona* dictum est.

CORPORĀLIS, le, *corporale*, *corporeo*, σωματικὸς, habens corpus. *Senec. ep.* 58. Dicimus, quædam corporalia esse, quædam incorporalia. *Ulpian. Dig. lib.* 1. *tit.* 1. *leg.* 15. *a med.* Corporalia pignora. *h. e.* quæ re corporali constant: quibus opponuntur nomina, & jura. ¶ Item ad corpus pertinens. *Gell. l.* 18. *c.* 1. Etiam si cetera bona omnia, quæ corporalia & externa appellarentur, virtuti deessent. *Quintil. declam.* 19. *c.* 2. Corporalibus bonis juventus insolenter exsultat. *Senec. ep.* 53. Vitia corporalia. *indisposizioni*. *Arcad. Dig. lib.* 50. *tit.* 4. *leg.* 18. Corporalis labor. *Papinian. Dig. lib.* 13. *tit. ult. leg.* 40. Corporalis possessio. *h. e.* cum res ipsa possidetur. ¶ *Corporale nomen* dicitur a Grammaticis, quod rem corpoream significat: sicut *incorporale* quod incorpoream: Illud v. gr. *homo*: hoc *virtus*. *Priscian. l.* 2. *pag.* 579. *Putsch.*

CORPORALĬTAS, atis, f. *corporalità*, σωματότης, ipsa natura corporis, ipsum corpus. *Tertull. advers. Hermog. c.* 36. & *de Anim. c.* 7.

CORPORALĬTER, *in corpo*, *corporalmente*, *in persona*, secundum corpus, σωματικῶς. *Paul. Dig. lib.* 41. *tit.* 2. *leg.* 1. *circa med.* Servus corporaliter pignori datus. Adde *Tertull. de Baptism. c.* 4. *extr.* & *cap.* 8. *Petron. in frag. Tragur. c.* 61. *Burm.* & *Arnob. l.* 5. *pag.* 168.

CORPORASCO, is, n. *farsi corpo*, corpus fio, σωματόομαι. *Claud. Mamert. l.* 1. *de statu Animæ*, *c.* 14. Nisi forte dicatur incommutabilis Deus veluti corporascere, ut unum possit esse cum corpore.

CORPORATĬO, onis, f. corporalitas. *Tertull. de carne Christi*, *c.* 4. & *Martian. Capell. l.* 7. *pag.* 238. ¶ De loco *Columellæ* V. *Incorporatio*.

CORPORATĪVUS, a, um, nutriens, corroborans, & corpus faciens, ut *corporativa adjutoria* apud *Cæl. Aurel. l.* 1. *Chronicor. extr.*

CORPORATŪRA, æ, f. *corporatura*, σωμάτωσις, τὸ σώματος κατάστημα, corporis magnitudo, habitus, & status corporis. *Vitruv. l.* 6. *c.* 1. Ex cælo roscidus aer in corpora fundens humorem efficit ampliores corporaturas. *Colum. l.* 6. *c.* 2. *sub fin.* Humilis & modica corporatura pecoris operarii debet esse.

CORPORĀTUS, a, um, *corporeo*, corpore præditus, σωματώδης. *Cic. de Univers. c.* 2. Mundus cernitur, & tangitur, & est undique corporatus. *Lactant. l.* 4. *c.* 26. *de Jesu Christo*. Is igitur corporatus est, & veste carnis indutus. *h. e.* corpus assumpsit. ¶ *Corporati* dicuntur, qui in aliquo corpore, seu collegio sunt. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 45. *n.* 8. Patronus corporat. Ferrarior. & apud *Reines. class.* 1. *n.* 139. Corporati aurariorum, & argentariorum Isidi, & Osiri mansionem ædificavimus. ¶ Et corporati alicujus urbis sunt, qui in ejus urbis corpore aliquo, seu collegio sunt. Hinc apud *Gruter. pag.* 496. *n.* 5. Corporati Nemausenses. Adde *Symmach. l.* 10. *ep.* 27. (*al.* 34.)

CORPŎRE-CUSTOS, odis, m. custos corporis. *Vetus Inscript.* apud *Gruter. pag.* 600. *n.* 12. Bassus Neronis Cæsaris corpore-custos. & *n.* 13. Hilarius Neronis Cæsaris corpore-custos.

CORPŎRĔUS, a, um, *corporeo*, *corporale*, σωματώδης, σωματικὸς, corpus habens, corporatus, corporalis. *Cic. de Univers. c.* 4. Corporeum, & adspectabile omne necesse est esse, quod natum est. & *cap.* 8. Quod erat concretum & corporeum. *Lucret. l.* 3. *v.* 178. Ergo corpoream naturam animi esse, necesse est, Corporeis quoniam telis, ictuque laborat. *Id. l.* 4. *v.* 541. Corporea vox. ¶ Item carneus, *carnoso*, *di carne*, σαρκικός, σάρκινος. *Ovid.* 6. *Metam. v.* 406. *de Pelope*. Corporeus humerus. *Id.* 15. *Metam. v.* 105. Dapes corporeæ. *Plin. l.* 11. *c.* 37. *sub init.* Spectatissimum insigne gallinaceis corporeum, serratum. *h. e.* crista. *&* *paulo post*. Cornua cochleis corporea. *&* *paulo post*. In vicem ossium succedente corporea cicatrice.

CORPŎRO, as, avi, atum, a. 1. *ridurre in corpo*, *far corpo*, σωματόω, corpus efficio, in corpus efformo. *Plin. l.* 7. *c.* 15. Semen e maribus coaguli modo profluvium mulierum in se se glomerans, quod deinde tempore ipso animatur, corporaturque. *si fa corpo umano*. *Id. l.* 10. *c.* 53. *de pullis avium*. Ipsum animal ex albo liquore ovi corporatur. ¶ Item interficio, corpus solum sine anima relinquo,

ut

ut Non. c. 2. n. 73. explicat. Enn. ibid. Corpus contemplatur, unde corporet vulnere. Attius ibid. Corporare abs tergo es ausus.

CORPOROSUS, a, um, corpulentus, magni corporis. Est Cælii Aureliani Acut. l. 3. c. 17. ante med.

CORPULENTIA, æ, f. corpulenza, grassezza, πολυσαρκία, obesitas. Plin. l. 11. c. 53. extr. Somno concoquere, corpulentiæ, quam firmitati utilius.

CORPULENTUS, a, um, corpulento, grasso, εὔσαρκος, ἐπίσαρκος, qui est obesi corporis, ut Festus interpretatur. Plaut. Epid. 1. 1. 8. Corpulentior videre atque habitior. Colum. l. 6. c. 3. Nitidum, & hilare, & corpulentum pecus. Gell. l. 7. c. ult. Pingit homo, & corpulentus. Adde Quintil. l. 6. c. 1. ad fin. ¶ Ennius apud Fest. corpulentum pro magno posuit.

CORPUS, oris, n. corpo, σῶμα, substantia quævis, quæ visu tactuve percipi potest. Tria hæc vox significat, ut Pompon. docet Dig. lib. 41. tit. 3. leg. 30. & Senec. l. 2. quæst. nat. c. 2. & epist. 102. Primo id quod simplici re atque una constat, & Græce ἡνωμένον vocatur, ut homo, tignum, lapis, & similia. Cic. 1. de Fin. c. 6. Atomos, quas appellat, idest individua corpora. Id. 4. Acad. c. 38. Qui asperis, & levibus, & hamatis, uncinatisque corporibus concreta hæc esse dicat. Ovid. 14. Metam. v. 137. quot haberet corpora pulvis, Tot mihi natales, &c. Lucret. l. 2. v. 102. Corpus ferri. & lib. 6. v. 854. aquæ. & ibid. v. 101. Nubes corpore condenso. Plin. l. 16. c. 12. Corpus piceæ. & cap. 6. glandis. Id. l. 9. c. 35. unionum. Id. l. 17. c. 21. Uva fert omnium corporum suorum acinos. h. e. omnium surculorum, seu malleolorum, qui in unum caudicem cohæserint. Papinian. Dig. lib. 16. tit. 3. leg. 24. Ut corpora nummorum eadem redderentur. le medesime monete. Adde leg. 94. ubi eadem loquendi ratio. ¶ Corpus arborum dicitur lignum ipsum, ut distinguatur a cortice, medulla, &c. Plin. l. 17. c. 24. Cerasus, & tilia, & vitis corticem mittunt, sed non vitalem, nec proximum corpori. ¶ Sæpissime dicitur de animalibus, & præsertim de homine. Cic. 2. de Fin. c. 30. Nec gaudere quemquam nisi propter corpus, nec dolere. & mox. Memoria corpore perceptarum voluptatum. Id. Attic. l. 7. ep. 23. O me miserum! & non omnes nostra corpora opponimus? Id. pro Rosc. Amer. c. 12. Quod non totum telum corpore recepisset. Id. 2. Tuscul. c. 6. extr. Corpus bene constitutum. ben complessionato. Id. Attic. 11. ep. 4. Corporis infirmitas. Id. 1. Offic. c. 23. Exercere corpus. Id. Fam. 16. ep. 4. Servire corpori. governarsi. & lib. 9. ep. 20. Inde corpori omne tempus datur. Id. 1. Catil. c. 6. Effugere ictus parva quadam declinatione, &, ut ajunt, corpore. Virg. 5. Æn. v. 438. Corpore tela modo, atque oculis vigilantibus exit. Ovid. 2. Fast. v. 298. ovis lana corpus amicta sua. & l. 1. v. 377. Corpus juvenci. Scribon. Larg. compos. 161. Multum profuit, ad corpus in duplici calceo pellem caninam habere. sulla carne. ¶ Aliquando dicitur de sola carne, carne. Cic. 2. de nat. Deor. c. 55. ad fin. Ossa subjecta corpori mirabiles commissuras habent. Id. Fam. 7. ep. 26. Ego hic cogito commorari, quoad me reficiam. nam & vires & corpus amisi. sono magro disfatto. Ovid. Heroid. ep. 3. v. 141. abiit corpusque colorque. Utramque significationem complexus est Martial. de Spectac. epigr. 7. Inque omni nusquam corpore corpus erat. ¶ Hinc corpus facere est pinguescere, ingrassarsi. Phædr. l. 3. fab. 7. Unde sic, quæso, nites? Aut quo cibo fecisti tantum corporis? Cels. l. 7. c. 3. sub fin. Cibi potionesque corpori faciendo aptæ. ¶ Translate Petron. in Satyr. c. 2. Corpus orationis enervatur. Quintil. l. 10. c. 1. Macer, & Lucretius legendi quidem, sed non ut phrasim, id est corpus eloquentiæ faciant. h. e. constituant quasi corpus eloquentiæ. Id. l. 2. c. 10. Hæc poetica juvenibus pertractare permittemus, ut exspatientur, & gaudeant materia, & quasi in corpus eant, ingrassino lo stile. ¶ Obsceno sensu Phædr. l. 3. fab. 11. Damnum insectatus est amissi corporis. h. e. τῶν ὄρχεων. Horat. l. 1. sat. 2. v. 43. dedit hic pro corpore nummos. Ubi Acron: ne castraretur. Possis tamen intelligere pro vita. ¶ Huc pertinent illa Ovidii 3. Amor. eleg. 14. v. 9. meretrix corpus junctura Quiriti. & Plauti Cistell. 2. 3. 21. Dotem sibi corpore quærere. & Pœn. 5. 3. 21. & Liv. l. 26. c. 33. Facere quæstum corpore. ¶ Per catachresim dicitur de anima separata a corpore. Virg. 6. Æn. v. 303. de Charonte. Et ferruginea subvectat corpora cymba. Ubi Servius adscribit, ideo a Poeta dici corpora, quia ab Ænea, & Sibylla cernebantur: omne autem, inquit, quod potest videri, corpus dicitur. Unde paulo post (v. 391.) discretionem fecit dicens: Corpora viva nefas Stygia vectare carina. Virg. ibid. v. 306. defunctaque corpora vita Magnanimum heroum. ¶ Item de viris ipsis, seu de personis. Liv. l. 29. c. 21. Libera corpora placere Locrensibus restitui. Curt. l. 5. c. 13. In illo corpore posita est victoria. Virg. 2. Æn. v. 18. delecta virum sortiti corpora. Ovid. 3. Metam. v. 58. Aut ultor vestræ, fidissima corpora, mortis, Aut comes, inquit, ero. Valer. Flacc. l. 2. v. 653. centumque pares primæva ministri Corpora. ¶ Item de servis. Ovid. 3. Amor. el. 4. v. 33. Nec tamen ingenuam jus est servare puellam: Hic metus externæ corpora gentis agat. Græci quoque σώματα eadem significatione usurpant. ¶ Item de cadavere. Albinovan. eleg. 1. v. 167. Quin etiam corpus matri vix vixque remissum, Exsequiis caruit, Livia, pæne tuis. Ovid. Metam. 13. v. 471. genitrici corpus inemptum Reddite. & 2. Fast. v. 835. super corpus communia damna gementes. Inscript. apud Gruter. pag. 662. n. 8. Isdem corporibus tralatis. ¶ Secundo corpus significat id, quod acervatione, vel nexu, seu quod ex contingentibus se, hoc est inter se cohærentibus constat, quod συνημμένον vocatur, ut funis, frumentum, ædificium, navis, armarium. Translate Cic. Fam. 5. ep. 12. A principio conjurationis usque ad reditum nostrum, videtur mihi modicum quoddam corpus confici posse. Id. in Bruto, c. 57. Unum corpus debet esse defensionis. Virg. 11. Æn. v. 313. toto certatum est corpore regni. h. e. totis regni viribus. Cic. ad Q. Fr. l. 2. ep. 13. ad fin. Sed utros ejus habueris libros (sunt enim duo corpora) an utrosque nescio. Ulpian. Dig. lib. 32. leg. 50. Corpus Homeri. le opere di Omero. Senec. de Tranquill. c. 9. sub fin. Corpora ignotorum auctorum conquirere. Ulpian. lib. 40. tit. 5. leg. 37. Corpora rationum. i libri de' conti. Imp. Justin. lib. 5. Cod. tit. 13. Corpus Juris. Ulpian. lib. 4. tit. 2. leg. 20. patrimonii. & lib. 31. leg. 79. Omnia corpora maternæ hereditatis. ¶ Tertio corpus dicuntur ea, quæ ex distantibus constant, sed uni nomini subjectis, ut populus, legio, grex. Liv. l. 26. c. 16. Corpus nullum civitatis, nec Senatus, nec plebis concilium esse. Justin. l. 3. c. 2. Fiunt de uno populo duo corpora. Id. l. 14. c. 2. ad fin. Unus de corpore militum. Liv. l. 4. c. 9. Qui & ipsi ejusdem corporis erant. h. e. ejusdem ordinis, del medesimo rango. Id. l. 1. c. 17. Sabini sui corporis creari regem volebant. h. e. sui populi, Sabinum scilicet. Callistrat. Dig. lib. 50. tit. 6. leg. 5. ad fin. Collegium, vel corpus fabrorum, & naviculariorum. fraglia. Hinc corporati.

CORPUSCULUM, i, n. corpicciuolo, corpicino, corpetto, σωμάτιον, dimin. a corpus. Cic. 1. de nat. Deor. c. 24. Esse corpuscula quædam lævia, alia aspera, rotunda alia, partim angulata, curvata quædam, & quasi adunca. Juvenal. sat. 10. v. 173. mors sola fatetur Quantula sint hominum corpuscula. Trajan. ad Plin. l. 10. ep. 29. Cuperem, sine querela corpusculi tui pervenire in Bithyniam potuisses. Justin. in præfat. Horum voluminum cognitione quæque dignissima excerpsi, & breve veluti florum corpusculum feci. ¶ In blanditiis. Plaut. Cas. 4. 4. 19. Corpusculum mellitulum.

CORRADO, & Conrado, is, asi, asum, a. 3. rader via, portar via, συνάπτω, radendo aufero. Cels. Dig. lib. 6. tit. 1. leg. 38. Si tectorium, quod induxeris, picturasque corradere velis. Lucret. l. 6. v. 443. Vortex conradens ex aere semina nubis. ¶ Translate Terent. Heaut. 1. 1. 89. Nihil relinquo in ædibus, nec vas, nec vestimentum: corrasi omnia. Ubi Calphurnius: omnia compilavi, vendidi. Huic contrarium est abradere, & est per vim aliquid auferre. Cum autem dicere volumus, aliquem nihil omnino tam parvum reliquisse ex rebus suis, quod non alienaverit, recte dicemus omnia corrasit, quasi etiam raserit parietem, &c. ¶ Item difficulter comparare, eodem teste. Terent. Adelph. 2. 2. 34. Minas decem corradet alicunde. Plaut. Pœn. 5. 6. 26. Trecentos Philippos, credo, corradi potest. Ulpian. Dig. lib. 26. tit. 7. leg. 4. Si ea summa corradi possit, ut inde ager comparari possit. ¶ De loco Lucretii V. in Conrado.

CORRASUS, & Conrasus, a, um, raccolto, radendo ablatus: & translate comparatus, collectus. Callistrat. Dig. lib. 40. tit. 20. leg. 6. extr. Plerumque etiam inde corrasas pecunias Præsides ad fiscum transmiserunt. Adde Ulpian. ibid. tit. 7. leg. 3. circa med.

CORRATIONALITAS, & Conrationalitas, atis, f. Augustin. l. 6. de Music. c. 17. Corrationalitas: ita enim malui analogiam vocare, &c.

CORRECTIO, & Conrectio, onis, f. correzione, emendazione, διόρθωσις, emendatio. Cic. 4. de Fin. c. 9. Hæc est correctio philosophiæ veteris, & emendatio. Id. 3. Offic. c. 2. Panætium nos, correctione quadam adhibita, potissimum secuti sumus. Sueton. in Tiber. c. 42. Correctio morum. ¶ Item objurgatio, castigatio. Cic. de Amic. c. 24. extr. Pecasse se non anguntur, objurgari moleste ferunt: quod contra oportebat, delicto dolere, correctione gaudere. ¶ Apud Rhetores est Figura, quæ tollit id, quod dictum est, & pro eo id, quod magis idoneum videtur, reponit, hoc pacto: Nam postquam isti vicerunt, atque adeo victi sunt. eam enim quomodo victoriam appellem, quæ victoribus plus calamitatis, quam boni dederit? Hæc ex Auct. ad Herenn. l. 4. c. 26. Adde Cic. 3. de Orat. c. 53. ¶ Quintil. autem l. 9. c. 3. docet, duplicem esse correctionem, verborum, & sententiarum. Nam cum in re est, dubitatio quædam dici potest, & ad sententias pertinet: ad verba vero, cum in verbo aliquo emendando versatur. ¶ Turneb. quoque duas facit correctiones, alteram, quæ corrigat antequam dicatur, Græce προδιόρθωσιν: alteram, quæ post, ἐπιδιόρθωσιν, quia Cic. loc. cit. habet: tum correctio vel ante, vel postquam dixeris. Satius est tamen, unam eandemque figuram agnoscere.

CORRECTOR, & Conrector, oris, m. correttore, διορθωτής, qui corrigit. Cic. pro Balb. c. 8. O præclarum interpretem juris, auctorem antiquitatis, correctorem, atque emendatorem nostræ civitatis! Horat. l. 2. ep. 1. v. 129. Asperitatis, & invidiæ corrector, & iræ. Liv. l. 45. c. 32. Usus est legum corrector. ¶ Correctores provinciarum, sub Imperatoribus R. in provincias mittebantur, vel corrigendi causa, si quid turbatum esset aut bellorum vi, aut rebellionibus, aut mutatione dominorum, aut negligentia Magistratuum: vel potius regendi atque administrandi, una cum Consularibus, & Præsidibus; aut etiam procedente tempore, ipsi soli. Quorum dignitas paulatim adeo crevit, ut unus aliquando Italiæ Corrector creatus sit, auctoritate certe Imperatoribus ipsis valde proxima. Initio autem medii fuisse videntur inter Consulares & Præsides. Hermogenian. Dig. lib. 1. tit. de Offic. Præsid. leg. 10. De omnibus causis, de quibus, &c. Correctorum, & Præsidum provinciarum notio est. Eutrop. l. 9. c. 13. Qui quidem Tetricus etiam corrector Lucaniæ postea fuit. Ubi Pæanii μετάφρασις habet καὶ τὸν μὲν (Τέτρικον) ἐπιτροπεύειν ἔταξε τῆς Λευκανῶν ἐπαρχίας. Inscript. apud Gruter. pag. 407. n. 8. Corrector Flaminiæ, & Piceni. & pag. 279. n. 4. Corrector Italiæ. ¶ Corrector viæ Flaminiæ, & Cassiæ, in vet. Inscript. apud Grævium in præfat. ad Tom. 10. Antiquit. Rom. est restitutor viæ corruptæ, & labefactatæ.

CORRECTURA, & Conrectura, æ, f. Correttoria, officium & munus Correctoris. Aurel. Vict. de Cæsarib. c. 35. Correctura Lucaniæ. &

cap.

cap. 39. Cum Venetos correctura ageret. h. e. Venetiæ Corrector esset. Adde Auson. in Parental. n. 24. v. 11.

CORRECTUS, & Conrectus, a, um, raddrizzato, corretto, διορθωθεὶς, directus. Liv. l. 29. c. 27. sub fin. Ægre correctus cursus. Plin. l. 28. c. 4. Hoc sæpe delumbata quadrupede approbatur, statim a tali remedio correcto animalis ingressu. Id. l. 36. c. 14. Lapis pondere ipso correctus videbatur. ¶ Translate est emendatus, corretto. Cic. 1. Acad. c. 4. Recentissima quæque sunt correcta & emendata maxime. Id. Attic. l. 13. ep. 48. Laudationem Porciæ tibi misi correctam. Gell. l. 6. c. 14. Pœna adhibetur castigandi, atque emendandi gratia, ut is, qui fortuito deliquit, attentior fiat, correctiorque. Sallust. in Jug. c. 99. extr. Sic forte correcta Marii temeritas gloriam ex culpa invenit.

CORRĒPO, & Conrepo, is, psi, a. 3. rampicarsi, insinuarsi occultamente, o a poco a poco, εἰσέρπω, ὑφέρπω, idem quod repo, irrepo: & translate paulatim, vel occulte intro. Varr. in præfat. l. 2. R. R. & Colum. in præfat. l. 1. R. R. Omnes patresfamiliæ, falce & aratro relictis, intra muros correpsimus. Cic. Attic. l. 10. ep. 12. Πάρωρα, κλέπτειν igitur, & occulte in aliquam onerariam corrependum. Id. 1. de nat. Deor. c. 24. Quod cum efficere vultis, in dumeta correpitis. ἀλληγορικῶς dicitis res involutas, quibus vos ipsi implicamini, ut inde expediri atque extricari nequeatis. ¶ Apud Lucret. l. 5. v. 1217. Præterea cui non animus formidine divum Contrahitur? cui non conrepunt membra pavore? conrepunt est concidunt, ad terram sternuntur more animalium reptilium.

CORREPTE, & Conrepte, adverb. brevemente, corripiendo, breviter, si loquamur de quantitate syllabæ: cui producte opponitur. Gell. l. 9. c. 6. Dictito ab eo verbo, quod est dico, correpte dicimus. Ovid. 4. de Pont. ep. 12. v. 13. Aut producatur, quæ nunc correptius exit.

CORREPTĬO, & Conreptio, onis, f. il prendere, apprehensio. Gell. l. ult. c. 10. Vindicia, id est correptio manus in re atque in loco præsenti. Scribon. Larg. compos. 171. In ipsa correptione uti oportet ea antidoto. h. e. cum morbus corripit. ¶ Item diminutio, accorciamento. Vitruv. l. & cap. 9. Correptiones dierum, aut crescentiæ. ¶ Correptio syllabæ, cui opponitur productio, est, cum syllaba brevi tempore pronuntiatur. Quintil. l. 7. c. 9. (al. 10.) ad fin. Productio quoque, in scripto, & correptio in dubio relicta, causa est ambiguitatis. Id. l. 9. c. 3. post med. Voces productione, vel correptione mutatæ. ¶ Est etiam reprehensio, castigatio, increpatio, riprensione. Tertull. de Pudic. c. 14. Correptione aliquem retundere. Cic. de Amic. c. 24. extr. Delicto dolere, correptione gaudere. Al. aliter leg.

CORREPTOR, oris, m. riprensore, reprehensor, ἐπιτιμητής. Senec. 2. de Ira, c. 10. Non hostis, sed correptor peccantium. & lib. 3. c. 37. Pessimus quisque correptorem asperrime patitur.

CORREPTUS, a, um, preso, pigliato, sorpreso, captus, comprehensus. Plin. l. 7. c. 19. Correptum hostem transferre in castra. Virg. 4. Georg. v. 405. Verum ubi correptum manibus vinclisque tenebis, &c. & 3. Georg. v. 254. Flumina correptos unda torquentia montes. strascinati seco. Sueton. in Aug. c. 43. Correptus valetudine. (& absolute Senec. in Oedip. v. 69. Non ars ulla correptos levat.) Curt. l. & cap. 6. Subita morte correptus. Propert. l. 1. el. 3. v. 13. ardore. h. e. cupidine. Sueton. in Calig. c. 12. misericordia. tocco da compassione. Gell. l. 1. c. 26. ira. preso dalla collera. Virg. Æn. 11. v. 584. militia. h. e. amore militiæ. Lucret. l. 4. v. 81. Omnia corrident, conrepta luce diei. h. e. celeriter concepta, & recepta. Ovid. 8. Metam. v. 514. Stipes correptus ab ignibus arsit. Stat. l. 4. Theb. v. 314. Qualis erat, correpta sinus, & vertice flavum Crinem sparsa noto. h. e. adstricta, succincta. ¶ Item reprehensus, ripreso, sgridato. Horat. l. 2. sat. 3. v. 257. correptus voce magistri. Cæs. l. 1. B. Civ. c. 2. Ii omnes convicio consulis correpti exagitabantur. Sueton. in Galb. c. 5. Correptus jurgio, & manu pulsatus. ¶ Item surreptus, occupatus, ablatus. Lentul. ad Coss. & Prætt. Fam. 12. ep. 15. Vastata provincia, correptis vectigalibus. ¶ Syllaba correpta est brevis. Quintil. l. 1. c. 5. (al. 9.) Cum syllaba correpta producitur. Senec. l. 2. quæst. nat. c. 56. Illo verbo (fulgere) utebantur antiqui correpto, quo nos producta una syllaba utimur. ¶ Correpta vox, accorciata. Varr. L. L. l. & cap. 6. de nomine treber. Cujus verbi singularis casus recte correptus, & facta trabs.

CORRĔUS. V. Conreus.

CORRIDĔO, & Conrideo, es, a. 2. rider insieme, συγγελάω, simul rideo. Translate Lucret. l. 4. v. 81. Omnia conrident, conrepta luce diei.

CORRIGĬA, æ, f. striscia di cuojo, coreggia, ἱμάς, ἱμάντιον, σφαιρωτήρ, lorum tenue oblongum ad ligandum. Cic. 2. de Divin. c. 40. Pedis offensio nobis, & abruptio corrigiæ, & sternutamenta erunt observanda. Plin. l. 30. c. 4. extr. Corrigia canina. h. e. ex corio canis. Adde Varron. apud Non. c. 6. n. 3. ¶ Secundam syllabam produxit Arator lib. 2. Hist. Apost. v. 81. Quæ ligat excelsas humilis corrigia plantas. Venant. Fortun. corripuit de portu Virg. seu lib. 8. carm. 5. v. 61. Corrigiamque pedum quoniam est non solvere dignus.

CORRĬGO, & Conrigo, is, exi, ectum, a. 3. raddrizzare, κατορθόω, quod pravum, vel inversum est, dirigo: a con, & rego, is. Cic. 1. de Fin. c. 6. Ea, quæ corrigere vult, mihi quidem depravare videtur. August. apud Macrob. l. 2. Saturn. c. 4. Corrigere corpus informe gibbo. Liv. l. 29. c. 27. sub fin. Corrigere cursum. Plin. l. 3. c. 1. extr. Torsere se fluminum, aut correxere flexus. Id. l. 24. c. 5. ad fin. Galbanum vulvas conversas corrigit. Id. l. 7. c. 20. Miloni malum tenenti nemo digitum corrigebat. Petron. in fragm. Tragur. c. 51. Burm. Phialam contusam malleo corrigere. ¶ Curvus corrigere proverbio dicitur de censoribus importunis, quique ea corrigere se posse putant, quæ nimis jam inveteravere. Nos dicimus dirizzare il becco agli sparvieri. Utuntur hoc proverbio Senec. in Apocoloc. & Plin. l. 5. ep. ult. ¶ Tale est illud Quintil. l. 1. c. 3. Frangas citius, quam corrigas, quæ in pravum induruerunt. ¶ Significat etiam mollire, frangere. Plin. l. 15. c. 29. ad fin. Oleo præcipua vis ad corrigenda vina, faccis ante perfusis. h. e. vini vires frangendas, ut idem loquitur l. 14. c. 22. ¶ Item sano, tollo, emendo. Id. l. 22. c. ult. Decocta ex lupinis lentigines corrigunt. Id. l. 31. c. 6. Maciem corporis piscinæ maris corrigunt. Id. l. 23. c. 8. Corrigere cutem in facie. Sueton. in Aug. c. 99. Malas labentes corrigere. V. Labens. ¶ Translate est emendare, correggere, emendare. Cic. Q. Fr. l. 2. ep. 15. Cursu corrigere tarditatem. Id. in fragm. apud Lactant. l. 6. c. 24. errorem pœnitendo. Id. pro Sull. c. 22. vitium legis. Id. 3. de Leg. c. 14. Corrumpere, vel corrigere mores civitatis. Id. Attic. l. 15. ep. 1. a med. Petivit, ut eam orationem corrigerem, antequam ederet. Id. Phil. 8. c. ult. Corrigere sententiam alicujus. moderare, mitigare, mutare in qualche parte il parere. Id. Catil. 1. c. 9. Quamquam quid loquor? te ut ulla res frangat? tu ut unquam te corrigas? Plaut. Trin. 1. 2. 81. Quin eum adolescentem, quem corruptum esse vides, restituis? quin ad frugem corrigis? Sueton. in Vespas. c. 8. Corrigere disciplinam. Sallust. in Jug. c. 3. delicta. Varr. l. 8. L. L. c. 4. aliquid ad consuetudinem communem.

CORRĬPIO, & Conripio, ĭpis, ipui, eptum, a. 3. prender in fretta, pigliare, cogliere, sorprendere, ἐπιλαμβάνομαι, a con, & rapio: est celeriter arripere, capere, comprehendere. Cic. Verr. 5. c. 23. Hominem corripi, ac suspendi jussit in oleastro. Virg. 1. Æn. v. 191. arcumque manu, celeresque sagittas Corripuit. Id. 6. Æn. v. 422. Cerberus tria guttura pandens corripit offam objectam. Plin. l. 10. c. 40. Corripere aliquid morsu. Phædr. l. 1. fab. 2. v. 25. dente. addentare. Virg. 12. Æn. v. 302. cæsariem hostis. prenderlo pel ciuffo. Vellej. l. 2. c. 110. Universa Pannonia insolens longæ pacis bonis, ex constituto arma corripuit. ¶ Corripere viam, spatium, est celeriter dare se viæ, immittere se in spatium. Virg. 5. Æn. v. 316. signoque repente Corripiunt spatia audito. Id. 3. Georg. v. 104. cum præcipiti certamine campum Corripuere, ruuntque effusi carcere currus. Id. 1. Æn. v. 422. & Plin. l. 4. ep. 1. Corripere viam. mettersi in istrada, affrettar il viaggio. Horat. l. 1. od. 3. v. 33. gradum. Valer. Flacc. l. 1. v. 132. æquora delphin corripit. si caccia veloce in alto mare. ¶ Ponitur & pro involvere, circumdare, complecti, involgere. Ovid. 2. Fast. v. 524. Nunc ipsas igni corripuere casas. Virg. 9. Æn. v. 537. Flamma corripuit tabulas. & 1. Æn. v. 48. Turbine aliquem corripere. ¶ Item pro rapere, & asportare. Virg. 2. Æn. v. 167. Corripuere sacram effigiem. Cic. Verr. 2. c. 2. Apertus in corripiendis pecuniis fuit. Justin. l. 15. c. 1. extr. Indignatus, quod Antigonus solus communis victoriæ præmia corripuisset. ¶ Et pro celeriter movere. Virg. 3. Æn. v. 176. Corripio e stratis corpus. & l. 4. v. 572. Corripit e somno corpus. & l. 11. v. 462. Corripuit se se, & tectis citus extulit altis. Terent. Hecyr. 4. 1. 3. Corripuit derepente tacitus se se ad filiam. ¶ Et pro adoriri, invadere, tenere. Virg. 3. Georg. v. 472. Morbi corripiunt corpora. Valer. Flacc. l. 6. v. 277. Extremus error corripit lumina. h. e. tenebræ occupant oculos. Tacit. 11. Ann. c. 8. Neque cunctatur, quin proximas præfecturas corripiat. ¶ Translate Virg. 2. Georg. v. 510. hunc plausus hiantem corripuit. h. e. cepit, lo ha preso. ¶ Et passive. Sueton. in Vitell. c. 3. Decessit paralysi, altero die, quam correptus est. Cels. l. 6. c. 18. n. 9. Subitis & gravissimis morbis corripi. Plin. l. 7. c. 51. Corripi febre. ¶ Et translate Ovid. 9. Metam. v. 459. Byblis correpta cupidine fratris. Plaut. Asin. 5. 2. 34. Correptum esse ex amore. Al. leg. corruptum. ¶ Significat etiam minuere, contrahere, sminuire, restringere. Sueton. in Domitian. c. 4. Quo facilius centum missus peragerentur, singulos a septenis spatiis ad quina corripuit. Id. in Tiber. c. 34. Ludorum ac munerum impensas corripuit. Quintil. l. 10. c. 1. Poetæ non mutare quædam modo verba, sed extendere, corripere, convertere, dividere coguntur. accorciare, breviora facere aliquid detrahendo per aphæresin, syncopen, vel apocopen. Id. l. 4. c. 2. ante med. Non minus cavenda erit, quæ nimium corripientes omnia sequitur, obscuritas. Gell. l. 2. c. 17. Præpositio, quæ produci, & corripi solet. farsi breve. V. Correptus. ¶ Item translate, reprehendere, objurgare, increpare, riprendere, sgridare. Sueton. in Aug. c. 53. Adulationes gravissimo edicto corripuit. Id. in Calig. c. 45. Corripere timiditatem & ignaviam alicujus. Ovid. 2. ex Pont. ep. 6. v. 5. peccata stulti sodalis. Plin. l. 37. c. 2. Jus videmur perdidisse corripiendi potoria gemmata. ¶ Item in judicium rapere, accusare, reum agere. Sueton. in Domit. c. 12. Quolibet & accusatore & crimine corripiebantur. Tacit. Ann. 12. c. 42. Corripere aliquem accusatione. ¶ Et absolute Id. 3. Ann. c. 49. Lutorium Priscum corripuit delator. Id. l. 6. Ann. c. 40. A delatoribus corripitur, ob servum adulterum.

CORRIVĀLIS, & Conrivalis, rivale, συνεπιθυμητής, idem ac rivalis. Quintil. declam. 14. c. ult. Patior illa corrivalium maledicta, convicia.

CORRIVATĬO, & Conrivatio, onis, f. raccoglimento d'acque, scolo, σύῤῥοια, σύῤῥοια, deductio aquæ in unum & eundem locum. Plin. l. 31. c. 3. Corrivatio aquæ pluviæ in locum humiliorem e superioribus defluentis. Adde lib. 33. c. 4. & lib. 35. c. 15.

CORRIVĀTUS, & Conrivatus, a, um, raccolto, in eundem locum deductus: & dicitur de fluentibus. Senec. l. 3. quæst. nat. c. 19. Habet terra venas aquarum, ex quibus corrivatis flumina effici possunt.

sunt. *Plin. l.* 3. *c.* 5. Tiberis corrivatus piscinis. *Id. l.* 6. *c.* 14. Liquor salis corrivatus. *Id. l.* 34. *c.* 12. Corrivatus limus.

CORRIVO, & Conrivo, as, avi, atum, a. 1. *raccogliere*, in eundem rivum aquas deduco. *Ulpian. Dig. lib.* 39. *tit. & leg.* 3. Corrivare aquam. *Plin. l.* 31. *c.* 4. Plerumque damnosi torrentes corrivantur, detracta collibus silva, continere nimbos, ac digerere consueta. ¶ Apud *eund. l.* 6. *c.* 16. *corrivare flumen* videtur positum pro in rivos dividere, & ad irrigandos agros diducere.

CORROBORAMENTUM, ti, n. *conforto, rinforzo*. *Lactant. l.* 3. *cap.* 12. *sub fin.* Labores & miseriæ sunt exercitia & corroboramenta virtutis.

CORROBORATUS, a, um, *rinforzato, rinvigorito*, ἐπιῤῥωσθεὶς, qui vires jam acquisivit, confirmatus. *Cic. pro Cæl. c.* 17. *sub fin.* Quibus non modo hæc ætas, sed etiam corroborata caperetur. *Id. pro Mil. c.* 12. Audacia corroborata. & *pro Flacc. c.* 26. Corroborata virtus. & *de Amic. c.* 20. Corroborata ingenia.

CORROBORO, & Conroboro, as, avi, atum, a. 1. *rinvigorire, rinforzare*, ἐπιῤῥώννυμι, κρατύνω, ἰσχυρόω, idem quod roboro, vires & robur addo, confirmo. *Frontin. de Aquæduct. artic.* 123. Temperamento cæli opus est, ut ex humore commode structura combibat, & in unitate corroboretur. *faccia presa*. *Cic. pro Sext. c.* 4. Cum puerilis tua vox se corroborarit. *Plin. l.* 20. *c. penult.* Carduus stomachum corroborat. *Id. l.* 24. *c.* 4. Corroborare torpentes membrorum partes. *Id. l.* 11. *c.* 37. Cerebrum corroboratur. *Sueton. in Galba, c.* 6. Militem assiduo opere corroborare. ¶ Translate *Cic. Catil.* 1. *c. penult.* Qui conjurationem nascentem non credendo corroboraverunt. *Id.* 4. *Acad. c.* 10. Mens usque eo philosophiam ipsam corroborat, ut virtutem efficiat. *Auct. Dial. de Orat. c.* 34. Eloquentia corroboratur.

CORRODO, & Conrodo, is, osi, osum, a. 3. *rodere*, κατατρώγω, idem quod rodo, exedo. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 27. Quod Platonis Politiam nuper apud me mures corroserint, de republica debui pertimescere.

CORROGATUS, a, um, adject. multis precibus rogatus, ut *corrogati auditores*, *h. e.* ambitione collecti. *Cic. Phil.* 3. *c.* 8. & *Quintil. l.* 10. *c.* 1. ¶ Corrogata pecunia ad usus necessarios. *h. e.* collecta, *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 102. Sic *Cic.* 5. *Verr. c.* 79. Nummulis corrogatis de nepotum donis.

CORROGO, & Conrogo, as, a. 1. συναγείρω, est rogando congregare, sive multis precibus contrahere. *Cic. pro Quint. c.* 6. Ipse suos necessarios ab atriis Liciniis, & a faucibus macelli corrogat, ut ad tabulam Sextiam sibi adsint. *Plin. l.* 2. *ep.* 14. Corrogare auditores. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 6. Carbunculos corrogare. *h. e.* colligere. & *cap.* 51. Vasa, vestimenta, pueros corrogare.

CORROSUS, a, um, particip. a corrodor, *corroso*. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 17. Cum eodem tempore insulas Ludinorum ibi corrosas vidisses. *Juvenal. sat.* 15. *v.* 80. Corrosis ossibus.

CORROTUNDATUS, a, um, *rotondo*. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 39. *Burm.* Terra mater est, in medio quasi ovum corrotundata. *Veget. l.* 1. *de re milit. c.* 11. Scuta corrotundata.

CORROTUNDO, & Conrotundo, as, a. 1. *far rotondo*, rotundum facio. *Senec. l.* 4. *quæst. nat. c.* 3. Grando corrotundatur, & toties per spatium aeris densi devoluta, æquabiliter atque in orbem teritur. Adde *lib.* 7. *c.* 26. & *epist.* 113. ¶ *Petron. in fragm. Tragur. c.* 76. *Burm.* Uno cursu centies sestertium corrotundavi. *h. e.* cumulavi, collegi, coacervavi, sumpta translatione vel a forma rotunda pecuniæ, vel acervi. Sic *Horat. l.* 1. *ep.* 6. *v.* 34. Mille talenta rotundentur, totidem altera, porro & Tertia succedant, & quæ pars quadret acervum.

CORRŪDA, æ, f. *sparagio selvatico*, ἄγριος ἀσπάραγος, asparagus silvestris, qui cultu, & translatione mitescit. *Cato R. R. c.* 6. Ibi corrudam serito, unde asparagi fiant. *Colum. l.* 10. *v.* 375. & asparagi corruda simillima filo. *Id. l.* 11. *c.* 3. *a med.* Sativi asparagi, & quam corrudam rustici vocant. Adde *Plin. l.* 19. *c.* 8.

CORRUGATUS, a, um, *increspato*, rugas habens, ῥυτιδώδης. *Colum. l.* 12. *c.* 39. Ubi satis corrugata erunt acina, demito.

CORRŪGIS, e, adject. qui in rugas colligitur. *Nemesian. Cyneget. v.* 93. Corrugesque sinus (*chlamydis*) gemmatus baltheus arctet.

CORRŪGO, & Conrugo, as, a. 1. *increspare, ragrinzare*, ῥυτιδόομαι, in rugas contraho, crispum reddo. *Colum. l.* 12. *c.* 50. *a med.* In tabulato corrugari olivam, minoremque fieri. *Horat. l.* 1. *ep.* 5. *v.* 22. ne turpe toral, ne sordida mappa Corruget nares. *h. e.* convivis fastidium creet ac nauseam, quam corrugando nares significare solemus.

CORRŪGUS, i, m. fossa, aut canalis, quo corrivatur aqua ad eluendum aurum ex metallis erutum. *Plin. l.* 33. *c.* 4. Flumina ad lavandam hanc ruinam jugis montium ducere: corrugos vocant: a corrivatione credo.

CORRUMPO, & Conrumpo, is, upi, uptum, a. 3. *guastare, mandar a male, disfare, sfronciare, corrompere*, διαφθείρω, ἀμαλδύνω, λυμαίνω, vitiare, depravare, destruere: a *con*, & *rumpo*. *Terent. Adelph.* 3. 4. 57. Pisces hi mihi ne corrumpantur, cautio est. & 4. 2. 49. Æschinus odiose cessat: prandium corrumpitur. *Frontin. de Aquæduct. artic.* 122. Tectoria corrumpuntur. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 7. Conclusa aqua facile corrumpitur. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 55. Frumenta corrumpere flumine, atque incendio. & *lib.* 2. *B. Civ. c.* 10. Coria igni ac lapidibus corrumpuntur. *Sallust. in Jug. c.* 59. Pabula, & aquarum fontes corrumpere. & *cap.* 79. Aurum, argentumque, & alia domum regiam comportant: ibi illa, & domum, & semet igni corrumpunt. & *cap.* 97. Oppida igni corrumpere. *Scribon. Larg. compos.* 137. Hoc medicamentum stomachum non corrumpit. *Ovid. Heroid. ep.* 20. *v.* 117. Corrumpere febribus artus. *Id.* 3. *Amor. el.* 6. *v.* 57. lacrymis corrumpere ocellos. *Propert. l.* 3. *el.* 13. *v.* 20. Corrumpit dura catena manus. & *lib.* 2. *eleg. & vers.* 3. Corrumpere dentibus ungues. *Plaut. Truculent. a.* 5. *v.* 23. Corrumpi situ. *marcire*. *Liv. l.* 28. *c.* 35. Corrumpi equos inclusos in insula. *patire, smagrirsi*. V. *Corruptus*. *Plaut. Men.* 4. 2. 31. Dii illum omnes perdant: ita mihi hunc hodie corrupit diem. *mi ha fatto perdere*. Eadem ratione dixit *Id. Asin.* 2. 2. 25. lacerare diem. *Ulpian. Dig. lib.* 11. *tit.* 4. *leg.* 11. Chirographa debitorum corrumpere. *Cic.* 4. *Verr. c.* 38. Corrumpere litteras publicas. *falsificare*. *Modestin. Dig. lib.* 48. *tit.* 10. *leg. penult.* Corrumpere mensuras publice probatas vini, frumenti, &c. *Ulpian. lib.* 43. *tit.* 8. *leg.* 2. *a med.* Corrumpere usum viæ. *Sil. l.* 5. *v.* 34. densam caligine æxeca Exhalans nebulam, late corruperat omnem Prospectum miseris. *h. e.* ademerat. *Sallust. in Jug. c.* 38. Seque suasque spes corrumpere. *h. e.* perditum ire. *rovinare*. & *cap.* 68. Diuturnitate belli res familiares corruperant. *aveano consumato il suo*. ¶ In bonam partem. *Stat. l.* 1. *Achill. v.* 307. Lactea Massagetæ veluti cum pocula fuscant Sanguine puniceo, vel ebur corrumpitur ostro. ¶ Translate *Sallust. in Catil. c.* 44. Dubitando & dies prolatando magnas opportunitates corrumpere. *perdere le buone occasioni*. *Curt. l.* 4. *c.* 7. famam rerum gestarum. *Martial. l.* 12. *epigr.* 67. emptorem arte vafra. *ingannare*. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 319. dotes suas. *Id.* 2. *Trist. v.* 301. mentes. *pervertire, guastare*. *Id. Heroid. ep.* 21. *v.* 127. spem. *rovinare le sue speranze*. *Vellej. l.* 2. *c.* 57. Fatum corrumpit consilia. *rompe i disegni*. & *cap.* 52. Pertinacia corrumpit munus misericordiæ. *Tacit.* 3. *Hist. c.* 49. Corrumpere disciplinam. *Id.* 1. *Ann. c.* 75. libertatem. *Cic.* 3. *de Leg. c.* 14. mores civitatis. Et *ibid.* aliquem. *farlo vizioso*. Et, corrumpi. *farsi vizioso*. *Quintil. l.* 8. *c.* 3. Littera continuata cum insequente, in naturam ejus corrumpitur. ¶ Corrumpere aliquem pecunia, blanditiis, largitione, præmiis, &c. apud *Cicer. Verr.* 5. *c.* 68. *pro Planc. c.* 15. & *pro Cæcin. c.* 25. & *Nepot. in Epamin. c.* 4. &c. est seducere, pertrahere ad pravum aliquid committendum, *sedurre, corrompere, sovvertire*. Atque hoc sensu etiam absolute usurpatur. *Nepos in Lysand. c.* 3. Delphos corrumpere est conatus. *Ascon. in Divin. Verr. c.* 7. Corrumpere judicium. *h. e.* dare pecuniam judicibus pro sententia. *Sallust. in Jug. c.* 42. centuriones, uti transfugiant. *Tacit.* 13. *Ann. c.* 21. aliquem ad scelus. *Martial. l.* 8. *epigr.* 42. Si te sportula major ad beatos non corruperit. *h. e.* pertrahet ad cœnam ditiorum. *Ovid. Heroid. ep.* 4. *v.* 165. Flecte feros animos. potuit corrumpere taurum Mater. eris tauro sævior ipse truci? *h. e.* mollire, & pertrahere ad concubitum. ¶ *Corrumpere aliquam* est vitiare. *Martial. l.* 12. *epigr.* 64. *Sueton. in Cæs. c.* 50. *Petron. in Satyr. c.* 113. &c. ¶ *Corrumpier* auctum per paragogen pro *corrumpi*, est apud *Lucret. l.* 6. *v.* 17.

CORRŬO, & Conruo, is, ui, n. 3. *cadere, rovinare*, συμπίπτω, idem quod ruo, cado. *Cic. in Top. c.* 3. Si ædes ex corruerunt, vitiumve fecerunt. *Id.* 2. *Q. Fr. ep.* 10. Pæne ille timore, ego risu corrui. *Plin. l.* 28. *c.* 6. Corruens morbo comitiali. ¶ Item præceps ruo, feror, irruo. *Senec. l.* 2. *quæst. natur. c. ult.* Nullus perniciosior hostis est, quam quem audacem angustiæ faciunt: longeque violentius semper ex necessitate, quam ex virtute corruitur. *Curt. l. & cap.* 3. Pallam auro distinctam aurei accipitres, velut rostris inter se corruerent, adornabant. ¶ Translate *Cic. Q. Fr. l.* 1. *ep. ult.* Si uno meo facto & tu, & omnes mei corruistis. *Id.* 1. *Offic. c.* 24. Lacedæmoniorum opes corruerunt. *Id.* 4. *Acad. c.* 31. Explicata Carneadis sententia, Antiochi ista corruent universa. ¶ Est etiam activum, & significat evertere, *buttar giù, far cadere, rovinare*. *Lucret. l.* 5. *v.* 369. quæ possint forte coorta Corruere hanc rerum violento turbine summam. *Apul. l.* 8. *Metam.* Charite, veluti ipso diali fulmine percussa, corruit corpus, & obnubilavit animam. *h. e.* membra dejecit, & collapsa est: nisi malis τὸ *corpus* esse accus. more Græcorum adjectum. ¶ Translate *Catull. carm.* 67. *ad Manl. v.* 52. Nam mihi quam dederit duplex Amathusia curam, Scitis, & in quo me corruerit genere. Al. leg. *torruerit*. ¶ Pro coacervare, conjicere, *gettar insieme, ammucchiare*. *Plaut. Rud.* 2. 6. 58. tu promittebas mihi, Illic esse quæstum maximum meretricibus: Ibi me corruere posse, ajebas, divitias. *Varr. l.* 4. *de L. L. c.* 31. Corbes ab eo (*dictæ*) quod spicas, aliudve quid corruebant.

CORRUPTE, *corrottamente*, διεφθαρμένως, vitiose, prave. *Cic.* 1. *de Fin. c. ult.* De quibus neque depravate judicant, neque corrupte. *h. e.* quasi accepta pecunia. *Ascon. in Action.* 1. *in Verr. c.* 6. Ne pro selectis judicibus aliqui suppositi corruptissime judicarent. *Senec. l.* 2. *controv.* 9. Multa facunde explicuit, corruptius, quam Fabianus, sed dulcius. *Gell. c. ult. l.* 13. Corrupte pronuntiare verba.

CORRUPTELA, æ, f. *corruttela, corruzione*, quidquid ad corrumpendum vim habet. *Cic.* 2. *Offic. c.* 15. Melius etiam, quod largitionem, corruptelam dixit esse. *Id.* 2. *de Leg. c.* 15. Mores cantus dulcedine corruptelaque depravantur. *Id. Catil.* 1. *c.* 6. Irretire adolescentulum illecebris corruptelarum. *h. e.* voluptatum. *Id. pro Dejot. c.* 11. Ista corruptela servi, si non modo impunita fuerit, &c. *h. e.* crimen, quo quis servum alienum corrupit. *Id.* 4. *Verr. c.* 54. In corruptelis mulierum reperiebam hunc Timarchidem ad istius flagitiosas libidines natum atque aptum fuisse. *h. e.* in mulieribus corrumpendis. *Id.* 1. *de Leg. c.* 12. Tanta est corruptela malæ consuetudinis, ut ab ea tanquam igniculi exstinguantur a natura dati. *Plaut. Asin.* 5. 2. 17. Studere corruptelæ. *darsi a vizj*. *Cic. Parad.* 6. *c.* 2. Moliri corruptelam judicii. ¶ Speciatim dicitur de quodam peculiari, illicitoque genere libidinum. *Cic. Tuscul.* 4. *c.* 35. Stupra dico, & corruptelas, & adulteria, incesta denique. *Sueton. in Claud. c.* 16. Famosus corruptelis, adulteriisque. ¶ Item de hominibus, qui prave vivendo, aut connivendo aliorum mores corrumpunt. *Terent. Adelph.* 5. 3. 6. Eccum adest communis corruptela nostrum liberum. ¶ Item de locis, in quibus homines corrum-

pun-

puntur, ut ganeæ sunt, & lupanaria. *Frontin. de Aquæduct. artic.* 76. Irriguos agros, tabernas, cœnacula etiam, corruptelas denique omnes perpetuis salientibus instructas invenimus. *Plaut. Truc.* 3. 2. 3. Clanculum collapsus est hic in corruptelam suam.

CORRUPTIBILIS, le, *corruttibile*, φθαρτός, corruptioni obnoxius. *Lactant. l. 6. c.* 25. Deus incorruptus est, & illud totum corruptibile. Adde *Arnob. l. 2. pag.* 68. ¶ Comparat. *corruptibilior* est *Augustini de vera relig. c.* 41.

CORRUPTIBILITAS, atis, f. *corruttibilità*, facilitas se corrumpendi. *Tertull. l. 2. advers. Marcion. c.* 16. Corruptibilitas substantiæ humanæ.

CORRUPTIO, onis, f. *corruzione*, διαφθορά, φθάρμα, actus corrumpendi. *Cic. 4. Tuscul. c.* 13. Morbum appellant totius corporis corruptionem. & *ibid.* Corruptione opinionum morbus in animo efficitur.

CORRUPTIVUS, a, um, corruptibilis, corrumpens, φθαρτικός. *Tertull. de resurr. carn. c.* 50. Cum devorari habeat corruptivum istud ab incorruptibilitate.

CORRUPTOR, oris, m. *corruttore*, φθορεύς, διαφθορεύς, qui corrumpit. *Cic. 2. Catil. c.* 4. Corruptor juventutis. *Id. pro Planc. c.* 16. Cujus tu tribus venditorem, & corruptorem, & sequestrem Plancium fuisse clamitas. *Sueton. in Domit. c.* 8. Corruptores Vestalium. *Plaut. Trinum.* 2. 1. 14. Amor latebricolarum hominum corruptor. *Cic. pro Rabir. Post. c.* 3. Corruptor Senatus. *Sallust. orat. 1. ad Cæs. de republ. ordin.* victoriæ.

CORRUPTORIUS, a, um, *corruttibile*, corruptibilis. *Tertull. l. 2. advers. Marcion. c.* 16. Homo corruptoriæ conditionis. *& mox.* Sensus corruptorii in homine, incorruptorii in Deo.

CORRUPTRIX, icis, f. *corruttrice*, quæ corrumpit. *Cic. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c.* 6. Tam depravatis moribus, tam corruptrice provincia. *Ammian. l. 25. c. 3. (al.* 10.) Licentia rerum corruptrix & morum.

CORRUPTUS, a, um, *corrotto*, *guasto*, vitiatus, labefactatus, depravatus, destructus, διεφθαρμένος, φθίμενος. *Virg. 1. Æn. v.* 181. Ceres corrupta undis. & *3. Æn. v.* 138. Corruptus cæli tractus. *Horat. l. 1. sat. 5. v.* 95. Iter longum, & factum corruptius imbri. *Hirt. de B. Alex. c.* 6. Aqua corruptior, & salsior. *Sueton. in Ner. c.* 34. Corruptum navigium. *fracassata*. *Cic. 4. Verr. c.* 42. Tabulæ corruptæ, atque interlitæ. *Cæs. l. 3. B. Civ. c.* 58. Corrupti macie equi. *disfatti*. Eodem sensu *Phædr. l. 2. fab. 8. v.* 21. Corrupti boves. *Colum. l. 9. c.* 13. Apes vetustate corruptæ. *Ovid. 3. Amor. el. 8. v.* 3. Corrupta virgo. *h. e.* vitiata. *Plaut. Amph.* 5. 1. 6. Corrupta sum atque absumpta. *mi sento male*. ¶ Translate *Sallust. in Jug. c.* 33. Animus ab ignavia atque socordia corruptus. *Id. in orat. Philippi contra Lepid.* Ad eum concurrere homines omnium ordinum corruptissimi. *la feccia di tutti gli ordini*. *Horat. l. 1. sat. 2. v.* 9. Corruptus judex male verum examinat. *Tacit. 3. Hist. c.* 47. Egentissimus quisque in spem rapinarum corruptus. & *l. 1. c.* 72. Nero corruptus ad omne facinus. & *cap.* 2. Odio & terrore corrupti in dominos servi. *Cæs. l. 3. B. Civ. c.* 64. Quodcunque addebatur subsidio, id corruptum timore fugientium, terrorem & periculum augebat. *Cic. in Partit. c.* 26. Genus hominum ad honestatem natum, malo cultu, pravisque opinionibus corruptum. *Id. in Divin. Verr. c. ult.* Corrupta & contaminata judicia. *Id. pro Mur. c.* 12. Cum permulta præclare legibus essent constituta, ea jureconsultorum ingeniis pleraque corrupta ac depravata sunt. *Id. 2. Offic. c.* 20. Corrupti mores depravatique admiratione divitiarum. *Brut. ad Cicer. ep.* 4. Corruptus largitionibus animus. *Horat. l. 1. sat. 2. v.* 39. Corrupta dolore voluptas. *Planc. ad Cicer. Fam. 10. ep.* 15. Partem exercitus, quæ corrupta est, & ab republica alienata, corrigere, & coercere. *Ovid. 5. Fast. v.* 195. Chloris eram, quæ Flora vocor: corrupta Latino Nominis est nostri littera Græca sono. *Quintil. l. 1. cap. 1. (al.* 2.) Oris plurima vitia, in peregrinum sonum corrupti. *Id. in proœm. l.* 8. A corruptissimo quoque poetarum figuras, seu translationes mutuamur. *Justin. l. 36. c.* 1. Demetrius rerum successu corruptus. *Plin. l. 7. epist. 4. a med.* Transil ad elegos: hos quoque non minus celeriter explicui; addidi alios facilitate corruptus. *adescato*, allectus. ¶ Absolute *Id. l. 8. c.* 3. Nemo ex corruptis dicat, me inimicum esse culte dicentibus. *h. e.* ex iis, qui corrupte & vitiose loquuntur. ¶ Cum infinito *Lucan. l. 10. v.* 56. cum se prava Cleopatra biremi, Corrupto custode Phari laxare catenas, Intulit Emathiis, ignaro Cæsare, tectis.

CORS. V. *Chors*.

CORSA, æ, f. fascia antepagmenti, *h. e.* ornamentum in modum fasciæ, quod in ostiorum antepagmentis fieri solet. Putant esse a Græco κόρση, tempus, seu pars capitis utraque ad aures sita. *Vitruv. l. 4. c.* 6.

CORSICA, æ, f. *Corsica*, Κορσική, Κύρνος, insula Italiæ in mari Ligustico, sed Tusco propior, a Septemtrione in Meridiem projecta. Habet ad Meridiem Sardiniam, ad ortum vero Solis Etruriæ partem. *Plin. l. 3. c.* 6. ¶ Dicta est melle abundare, sed amaro & venenato. De ejus autem sterilitate, atque incolis multa *Seneca* in epigrammatis, quæ ipsi tribui solent, & præfiguntur *lib. de consol. ad Helv.* & in ipso libro.

CORSICANUS, a, um, ad Corsicam pertinens, ut *mella Corsicana*, apud *Serv. in 4. Georg. v.* 101. & *ad Ecl. 9. v.* 30. & *Corsicanus ager*, apud *Solin. cap. 3. (al.* 9.)

CORSICUS, a, um, *di Corsica*, *Corso*, ad Corsicam pertinens. *Manil. l. 4. v.* 636. Corsica litora. *Ovid. 1. Amor. el. 12. v.* 9. Quam (*ceram*) puto, de longæ collectam flore cicutæ Melle sub infami Corsica misit apis. *Plin. l. 21. c.* 14. Corsica cera. *Id. l. 30. c.* 4. Mel Corsicum, quod asperrimum habetur. *Senec. in Octav. v.* 382. Corsicum mare.

CORSOIDES, æ, κορσοειδής, genus lapidis canitiei hominis similis: a κόρση, capillus. *Plin. l. 37. c.* 10.

CORSUS, a, um, *Corso*, ad Corsicam pertinens. *Ovid. 6. Fast. v.* 194. Cum pæne est Corsis obruta classis aquis. *Rutil. in Itiner. l. 1. v.* 438. Forte secuta vagum femina Corsa bovem. ¶ *Corsi*, *orum*, sunt ejus insulæ populi. *Liv. l. 42. c.* 7. Septem millia Corsorum cæsa. *Plin. l. 15. c.* 29. Papirius Maso, qui primus triumphavit de Corsis.

CORTEX, icis, m. *sæpius*, *quam* f. *scorza*, *corteccia*, *buccia*, *guscio*, φλοιός, exterius operimentum, ac veluti corium, aut crusta arborum, aliarumque rerum. *Cic. 2. de nat. Deor. c.* 47. Obducuntur libro, aut cortice trunci, quo sint a frigoribus, & caloribus tutiores. (Differunt in hoc *liber*, & *cortex*, quod hic crassior est, & fere asperior: ille lævior, subtiliorque. *Plin. l. 16. c.* 31. Cortex ceraso libris similis.) *Martial. l. 14. epigr.* 209. Cortex Mareotica. *Scribon. Larg. Compos.* 60. Cortex sole arefacta, contusa, cribrata. *Virg. 7. Æn. v.* 742. Tegmina queis capitum raptus de subere cortex. *Id. Ecl. 6. v.* 62. Tum Phaetontiadas musco circumdat amaræ Corticis. *Plin. l. 16. c.* 6. Cortex glandis. *Id. l. 19. c.* 5. cucurbitarum. *Id. l. 20. c.* 2. peponum. & *ibid. c.* 6. porri. *Id. l. 15. c.* 22. Cortice nucum tinguntur lanæ. *Id. l. 9. c.* 12. Testudines teguntur cortice. (Hinc *Phædr. l. 2. fab. 6. v.* 11. scopulum super duram illidere corticem. *h. e.* testudinem.) *Id. l. 29. c. 4. a med.* Cortices phalangiorum. *h. e.* pelles. *Id. l. 2. c.* 103. In lacu Velino lignum dejectum lapideo cortice obducitur. *Vitruv. l. 8. c. 3. a med.* Cortex ovi. ¶ Cortex rosæ dicitur ab *eod. Plin. init. & fi. cap. 4. & cap. 18. lib.* 21. nodus ille, seu globulus, in quo rosæ semen continetur, qui ab *Aristot.* dicitur ὀμφαλός, umbilicus, a *Theophrast.* autem μῆλον, pomum. ¶ *Levior cortice* proverb. in hominem levis & inconstantis animi. *Horat. l. 3. od. 9. sub fin.* ¶ *Nare sine cortice* aliud proverb. de iis, qui suæ spontis sunt, & sine aliorum auxilio quippiam agere possunt. Ducitur autem ab iis, qui nare discunt, quibus initio experiundi cortex adalligatur, ne mergantur. *Id. l. 1. sat. 4. v.* 119. ¶ In his duobus proverbiis *cortex* videtur sumi pro subere per antonomasiam, quia suber cortice maxime constat: ideo *arbor corticis* a Græcis dictum, ut *Plin. l. 16. c.* 8. docet. Quo pertinere videtur illud *Colum. l. 9. c.* 6. Si regio ferax est suberis, utilissimas alvos faciemus ex corticibus: si ferulis exuberat, iis quoque, cum sint naturæ corticis similes, æque commode vasa texuntur. ¶ Translate *Lucret. l. 4. v.* 47. Dico igitur, rerum effigies, tenuesque figuras Mittier ab rebus summo de cortice earum. *h. e.* ab extima superficie. *Lambin.* reponit *corpore*. *Varr.* apud *Non. c. 3. n.* 61. Sic invitata matura anima, corporeum corticem facile relinquit.

CORTICATUS, a, um, *che ha scorza*, ἔμφλοιος, corticem habens. *Pallad. in Mart. tit.* 1. Ut corticata pars cortici novæ matris aptetur. *Colum. l. 12. c.* 23. Corticata pix, qua utuntur ad condituras Allobroges. *h. e.* ut opinor, quæ ex cortice, non ligno quarundam arborum fluit: vel quæ in corticeo vase servatur: vel quæ pluribus veluti squamis constat, & friabilis est instar corticis.

CORTICEUS, a, um, *di scorza*, qui est ex cortice, φλοιώδης. *Varr. l. 1. R. R. c.* 40. Galbuli, qui nascuntur, idest tanquam pilæ parvæ corticeæ. & *lib. 3. c.* 16. Alvei apum optimæ fiunt corticeæ. *Plin. l. 11. c.* 21. Vesparum cera corticea, & araneosa. Ita *Harduin.* *Prudent. Cathemer. 3. v.* 42. Illita glutine corticeo Vimina plumigeram seriem Impediunt, & abire vetant. *h. e.* quod in quarundam arborum cortice nascitur. Adde *Auson. in Mosell. v.* 246. ¶ Legitur & *corticius*.

CORTICOSUS, a, um, φλοιώδης, cortice abundans. *Plin. l. 20. c.* 19. Radix crassa & corticosa. *Id. l. 12. c.* 14. Tus, quod in arbore hæsit, ferro depectitur: ideo corticosum. *h. e.* admixtum habet corticem.

CORTICULA, æ, f. *cortecciuola*, φλοιάριον, parvus, vel tenuis cortex. *Colum. l. 12. c. 47. & 50.* Resolutis corticulis olivam eximimus.

CORTINA, æ, f. *pajuolo*, *caldaja*, λέβης, vas rotundum, & concavum ad varios usus. *Cato R. R. c.* 66. & *Plin. l. 15. c.* 6. Cortinam plumbeam in lacum ponito, quo oleum fluat. *Plin. l. 16. c.* 11. Pix in cortinas æreas conjecta, aceto spissatur. *Id. l. 36. c.* 26. Cum sparsi per litus epulas pararent, nec esset cortinis attollendis lapidum occasio. *Plaut. Pœn.* 5. 5. 12. Atrior multo ut fiet, quam qui cortinam ludis per Circum ferunt. *h. e.* vas aqua plenum ludis Circensibus circumferunt, ut equos anhelantes, & cursu defessos frigida aspergant. Ita *Lambin.* quem alii sequuntur Interpretes. ¶ Sæpe dicitur de vase, in quo coquuntur colores. *Plin. l. 35. c.* 6. Fit etiam atramentum apud infectores ex flore nigro, qui adhærescit æreis cortinis. *Id. l. 24. c.* 13. Vulgaris hæc spina, ex qua cortinæ fulloniæ implentur. *Id. l. 35. c. 11. extr.* Cortina coquit colores. ¶ Metonymice dicitur de rebus cortina contentis. *Plin. l. 9. c.* 38. Tyrius color pelagio primum satiatur, immatura viridique cortina: mox permutatur in buccino. & *paulo sup.* Liquata cortina. ¶ Præterea *cortina* dicitur tripus Apollinis, ex quo responsa oraculorum dabantur: quod ejus vasis similitudinem haberet, χρηστήριον. *Virg. 3. Æn. v.* 92. & mugire adytis cortina reclusis. & *lib. 6. v.* 347. nec te Phœbi cortina fefellit. *Serv. ad cit. 3. Æn.* hæc habet: Dicitur *cortina*, vel quod Apollinis tripus corio Pythonis tectus est: vel quod certa illinc responsa funduntur, quasi *certina*: vel quod est verius, quia cor illic vatis tenetur. Alii *cortinam* quasi *ortinam* dicunt, quod inde vox oriatur. Et *ad citat. 6. Æn.* addit, inde dictam, ὅτι τὸν κόρον τείνει, idest quod extendat vatem, ut (*Æn. 6. v.* 49.) *majorque videri*. Etiam *Varr. l. 6. L. L. c.* 3. a *corde* deducit, quod, inquit, inde

sortes primum æstimatæ. Hæc posuimus, ne nescirentur: ceterum videntur nugæ Grammaticales. ¶ Sunt qui distinguunt cortinam a tripode, quod ea sit hujus operculum. *Prudent. in Apotheosi*, *v.* 506. Delphica damnatis tacuerunt sortibus antra: Non tripodas cortina tegit. ¶ Per similitudinem *Ennius* apud *Varron. loc. cit.* ex lectione *Scaligeri*: Quæque freto cava cæruleo cortina receptat. *h. e.* spatium quod est inter cælum & terram, ut ipsemet *Varr.* interpretatur. Sic *Sever. in Ætna*, *v.* 295. magni cortina theatri. *h. e.* tholus, concameratio, cavum ipsum theatri. & *Auct. Dial. de Oratorib. c.* 19. Cum vix in cortina quisquam assistat, &c. *h. e.* in spatio subselliorum. Al. leg. *corona*. ¶ Denique docet *Isidor. l.* 19. *c.* 26. *Orig.* ita appellari etiam aulæa, idest vela de pellibus, a *coriis*, quod primum e corio factæ sint. Atque hoc sensu usurpari dicitur ab *Ambros.* παραπέτασμα, *cortina*. ¶ De *Cortina* urbe Cretæ (nam & hoc modo scripta legitur) V. *Gortyna*.

CORTINALIS, le, ad cortinam pertinens. *Cortinale* est locus in villa, in quo cortinæ servantur. *Colum. l.* 1. *c.* 6. *a med.* Cortinale, ubi defrutum fiat, nec angustum, nec obscurum sit, ut sine incommodo minister, qui sapam decoquet, versari possit.

CORTINIPOTENS, entis, epitheton est Apollinis, qui ex cortina oracula proferebat. *Lucil.* apud *Non. c.* 4. *n.* 68. Hunccine ego unquam Hyacintho hominem cortinipotentis Deliaci contendi?

CORTINIUS, V. *Gortynius*.

CORTINULA, æ, f. parva cortina. *Ammian. l.* 29. *c.* 1. (*al.* 7.) Cortinulis pensilem anulum librans. Al. aliter leg.

CORTONENSIS, e, *Cortonese*, ad Cortonam pertinens, quæ est urbs Etruriæ prope lacum Trasymenum. *Liv. l.* 22. *c.* 4. ¶ Ejus incolæ *Cortonenses* dicuntur. *Plin. l.* 3. *c.* 5. & Cortonenses montes ad eam urbem siti, *Liv. loc. cit.*

CORTUMIO, onis, f. prisca vox, a cordis visu ducta (nempe a *cor*, & *tueor*) ut placet *Varroni l.* 6. *L. L. c.* 2. ubi recitat veterem formulam, qua utebantur Augures in templo concipiendo, auguriorum captandorum causa. *Scalig. ad Varron. de R. R. pag. m.* 236. docet, Veteres dixisse *cortumionem* pro *contumionem* (quæ non a *corde*, sed a *contueor* facta videtur) atque idem esse quod ἀτενισμὸν, *h. e.* intentam contemplationem, cum defixis oculis aliquid contuemur.

CORVINUS, a, um, *di corvo*, κοράκινος, ad corvum pertinens. *Plin. l.* 10. *c.* 12. Corvinum ovum. *Apul. l.* 2. *Metam.* Corvina nigredo. ¶ *Corvus*, & in posteris *Corvinus* cognomen fuit nobilissimæ familiæ Romanæ e gente Valeria Poplicolarum: cui initium dedit M. Valerius pronepos M. Valerii Poplicolæ, cum in singulari certamine adversus Gallum quendam, a corvo mire adjutus fuit. V. *Liv. l.* 7. *c.* 26.

CORVITO, V. *Corbito*.

CORVITOR, V. *Corbitor*.

CORUS, V. *Caurus*.

CORUSCAMEN, inis, n. coruscatio, splendor micans. *Apul. de Deo Socrat.* Rapidissimo coruscamine lumen candidum intermicare. *Fulgent. l.* 1. *Mythol.* Intermicanti vultus sui coruscamine.

CORUSCATIO, onis, f. *balenamento*, *lampeggiamento*, ἀστραπή, splendor micans & tremulus, ut fulguris, & hujusmodi. *Solin. c.* 53. (*al.* 66.) *ad fin. de margaritis*. Si repente micaverit coruscatio. *Vopisc. in Caro*, *c.* 8. Ingenti exorta tempestate, immani coruscatione, immaniori tonitru, exanimatus est.

CORUSCIFER, a, um, coruscus. *Martian. Capell. l.* 8. *pag.* 272. video splendescere pulsu Icta corusciferi subito laquearia cæli.

CORUSCO, as, avi, atum, n. 1. *tremolare*, *vibrarsi*, citato motu agitari, celeriter vibrari, micare. *Virg.* 4. *Georg. v.* 73. *de apib.* Tum trepidæ inter se coeunt, pennisque coruscant. *Juvenal. sat.* 3. *v.* 255. modo longa coruscat Sarraco veniente abies. ¶ Est etiam activum, & significat celeriter movere, vibrare, concutere, *vibrare*. *Ovid.* 4. *Metam. v.* 493. Sibila dant, saniemque vomunt, linguasque coruscant. *Virg.* 8. *Æn. v.* 661. duo quisque Alpina coruscant Gæsa manu. *Valer. Flacc. l.* 2. *v.* 228. ferrum Bellona coruscat. *Sil. l.* 1. *v.* 434. Gradivus coruscans telum. *Stat.* 10. *Theb. v.* 432. flammæ Alternos apices abrupta luce coruscant. (Adde *l.* 4. *v.* 222.) *Apul. de Deo Socrat.* Vel fulminibus jaculandis, vel nubibus coruscandis. ¶ Sæpe significat fulgurare, splendescere, oculosque præstringere. Id enim fit ex celerrimo motu rerum splendentium, *folgoreggiare*, *lampeggiare*, ἀστράπτω, στίλβω. *Vetus Poeta* apud *Cicer.* 3. *de Orat. c.* 39. Flamma inter nubes coruscat, cælum tonitru contremit. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 703. telisque salum, facibusque coruscat. *Id. l.* 5. *v.* 304. ex alta cum Jupiter arce coruscat. *Claudian. de* III. *Consul. Honor. v.* 29. Clypeus coruscans. ¶ Cornibus dimicare. V. *Conisco*.

CORUSCUS, a, um, *tremolante*, tremulus. *Virg.* 1. *Æn. v.* 168. Tum silvis scena coruscis desuper, &c. *Id.* 12. *Æn. v.* 701. Apenninus fremens ilicibus coruscis. ¶ Festive, & jlocaliter *Plaut. Rud.* 2. 6. 41. Equidem me ad velitationem exerceo. Nam omnia corusca præ tremore fabulor. *h. e.* tremula voce loquor, *battendo i denti*, ut faciunt, qui nimio frigore correpti sunt: & simul alludit ad eos, qui pugnaturi coruscant gladios. ¶ Item splendens, micans, *folgoreggiante*, *risplendente*, *brillante*. *Vetus Poeta* apud *Cicer.* 2. *Tuscul. c.* 9. Jace in me, quæso, vim coruscam fulminis. *Virg.* 1. *Georg. v.* 234. Sol coruscus. *Stat. l.* 4. *Theb. v.* 9. Viri ferroque auroque corusci. *Ovid.* 12. *Metam. v.* 247. Coruscæ lampades. *Horat. l.* 1. *od.* 34. *v.* 6. Diespiter igni corusco nubila dividens.

CORUSSO, V. *Conisco*.

CORVUS, i, m. *corvo*, κόραξ, avis nota, nigerrimis pennis, cantu injucundo, quæ cadaveribus libentissime vescitur. Sacra fuit Apollini: atque ideo dicitur a *Stat.* 3. *Theb. v.* 506. comes obscurus tripodum, & a *Petron. in Satyr. c.* 122. Delphicus ales. Fuit autem, ut est in fabulis apud *Ovid.* 2. *Metam. v.* 534. *& sequentib.* & *Hygin. fab.* 202. candidissimis quondam pennis ornatus, atque Apollini ob id maxime dilectus, quod cum Gigantes bellum diis movissent, atque hi eorum metu in varias se figuras latendi causa transformassent; quemadmodum Jupiter ariete, Bacchus capro, Juno vacca, &c. latuerunt, ita hac ave Apollo, teste *Ovid. l.* 5. *Metam. v.* 329. Verum cum Apollini Coronidis adulterium detulisset, ut in *Coronis* dictum est, in nigerrimam speciem fuit mutatus, & rejectus. ¶ In auguriis a sinistra volans omen infaustum præbere creditus est, a dextra bonum. *Cic.* 1. *de Divin. c.* 39. *Plaut. Asin.* 2. 1. 12. ¶ *Corvos in cruce pascere* proverbialis locutio de eo, qui suspendio punitur. *Horat. l.* 1. *ep.* 16. *v.* 48. ¶ De mira corvi docilitate, cui funus publice Romæ factum, V. *Plin. l.* 10. *c.* 43. ¶ Est etiam hoc nomine machina militaris, nempe ferreum instrumentum acuminatum ad similitudinem corvini rostri, quo injecto aliquid apprehendebant, retinebant, aut etiam perforabant. Ita enim *Schefferus* suspicatur *de milit. naval. l.* 2. *c.* 7. Hinc *Curt. l.* 4. *c.* 2. Ferreæ quoque manus (harpagonas vocant) quas operibus hostium injicerent, corvique, & alia tuendis urbibus excogitata præparabantur. & *cap.* 4. *a med.* Validis asseribus corvos, & ferreas manus cum uncis & falcibus illigaverant, ut &c. & *in fine*. Corvi vero, & ferreæ manus tormentis emissæ plerosque rapiebant, V. *Demolitor*. ¶ Item scalpellum chirurgicum. *Cels. l.* 7. *c.* 19. *a med.* Deinde eam tunicam ferramento, quod a similitudine corvum vocant, incidere. ¶ Item genus piscis marini, dorso nigricante. *Auson. ep.* 4. *v.* 60. Nec duratum post bina trihoria corvi. Adde *Plin. l.* 32. *c.* 11. ubi *Harduin.* notat, a Romanis dici *capone*, & *Cels. l.* 2. *c.* 18. qui enumerat inter pisces cibi durioris. ¶ Item signum cæleste meridionale, Crateræ, & Angui, seu Hydro junctum, sub Leone, & Virgine, septem stellis constans, ut *Hygin.* docet *l.* 3. *Poet. Astron. c.* 39. de cujus fabula in *Anguis* dictum est. Adde *Vitruv. l.* 9. *c.* 7. ¶ *Corvus* agnomen Valeriæ familiæ, V. in *Corvinus*.

CORYBANTES, tum, m. Κορύβαντες, Sacerdotes Matris Idææ, idest Cybeles, a κορύπτω, caput jacto, & βαίνω, incedo, quod sacro correpti furore cymbala pulsarent, & inter saltandum capita jactarent; vel a κόρη, oculi pupilla, quia cum Jovis pueri essent custodes, oculis dormirent apertis: unde κορυβαντιᾷν dicuntur, qui similiter dormiunt; vel a Corybante Jasionis, & Cybeles filio, qui simul cum Dardano sacra Matris Deum in Phrygiam detulit: vel denique ab ære, quod mons sit in Cypro æris ferax, quem Cyprii κόρυον vocant. *Serv. ad* 3. *Æn. v.* 111. Iidem *Curetes* dicti sunt, a κουρά, tonsura: & *Dactyli* quia digitorum numerum æquarent, vel quod uti homo per digitos, ita Rhea per illos ministeria sua exsequeretur: vel ex fabula, quam narrat *Diomed. l.* 3. *pag.* 474. *Putsch.* Ajunt enim, Opem in Idam Cretæ montem fugiendo delatam, manus suas ei monti imposuisse, & sic infantem Jovem edidisse: & ex manuum impressione emersisse Corybantas, quos a montis nomine, & qualitate facti, Idæos Dactylos appellatos. Sunt qui scribunt tres tantum fuisse, qui Lares esse creduntur, Damnameneum, Acmonem, Celmonem. Creduntur etiam iidem fuisse, qui Telchines, Lares, & Cabiri. ¶ Hi primum Idam Phrygiæ montem tenuisse dicuntur, postea in Cretam navigasse, montemque quendam incoluisse, quem nomine relictæ sedis etiam Idam appellarunt, ubi Jovem infantem aluerunt, & ne vagitu se parvulus proderet (*Saturnus* enim cum Titano fratre convenerat, ut sobolem omnem masculam interficeret) clypeolis æneis inter se concurrentes, *tinnitu* æris illisi celavere vocem infantis. *Horat. l.* 1. *od.* 16. *v.* 8. non acuta Si geminant Corybantes æra. ¶ Singulari numero *Claudian. de* IV. *Consul. Honor. v.* 148. Non te progenitum Cybeleis ære canoro Lustravit Corybas. Adde *lib.* 1. *de rapt. Proserp. v.* 208.

CORYBANTIUS, a, um, ad Corybantes pertinens, Κορυβαντικός. *Virg.* 3. *Æn. v.* 111. Hic mater cultrix Cybele, Corybantiaque æra, Idæumque nemus.

CORYBAS, antis, nomen est Proserpinæ a κόρη, puella. *Serv. ad Æn.* 3. *v.* 111. ¶ Item unus ex Corybantibus. V. *Corybantes* in fine.

CORYCIS, cidis, f. adject. Κωρυκίς. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 320. Corycidas Nymphas, & numina montis adorant. *h. e.* quæ antrum Corycium incolebant ad radices Parnassi montis: quod antrum a quadam Nympha Corycia, quæ Apollini Lycorum peperit, denominatum fuisse tradit *Pausan. in Phocicis*. V. vocem sequent. Etiam *Herodot. in Urania* narrat, in publico quodam metu, Delphicos cives, quorum urbs est ad Parnassum sita, in Corycium antrum se contulisse. Denique *Apollon. l.* 2. *Argon. v.* 713. de Parnasso, & Apolline verba faciens, Corycias Nymphas nominat: tametsi non Musas intelligit, ut videtur, sed alias, Plisti cujusdam filias.

CORYCIUS, a, um, adject. ad Corycum pertinens, Κωρύκιος. *Stat. l.* 5. *Silv.* 3. *v.* 5. Corycia quidquid modo Phœbus in umbra monstrabat. *h. e.* in antro Corycio Parnassi, de quo mox *Id.* 7. *Theb. v.* 347. Corycium nemus. *h. e.* Parnassium. ¶ Aliud est Corycium nemus, in Cilicia ad Corycum ejus oræ urbem, & montem. *Curt. l.* 3. *c.* 4. Corycium nemus ubi crocum gignitur. *Horat. l.* 2. *sat.* 4. *v.* 68. Corycium crocum. *Martial. l.* 9. *epigr.* 39. Lubrica Corycio quamvis sint pulpita nimbo. *h. e.* croco. *Stat. l.* 5. *Silv.* 1. *v.* 214. Coryciæ comæ. *h. e.* spicæ croci. *Virg. in Ciri*, *v.* 317. Ut tibi Corycio glomerarem flammea luto. V. *Lutum*. ¶ *Corycius specus* in monte Coryco Ciliciæ, singulari ingenio, ac supra quam describi facile sit, eximius, habitari a diis & dignus, & habitus est, inquit *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 13. ubi eum pluribus describit:

bit : quod & Solin. facit cap. 38. (al. 51.) Corycia antra plurali num. appellat Plin. l. 31. c. 2. ſub fin. quia revera duo ſunt ſpecus, alter alteri ſuperpoſitus, ut Mela docet. ¶ Corycia Nymphæ videntur eſſe Muſæ, in illo Ovid. Heroid. ep. 20. v. 221. Inſula Coryciis quondam celeberrima Nymphis Cingitur Ægeo, nomine Cea, mari. Nam Metam. 1. v. 320. Muſas Corycidas vocat. Præterea fuit Cea patria Simonidis Poetæ celebris, & ſub tutela Apollinis, & ab Ariſtæo ejus filio regnata, qui illo ſe quondam tranſtulit ex Phthia, ſic a patre admonitus, ad evitandam ſiccitatem. Porro idem Ariſtæus a Muſis medicinam, & vaticinandi artem edoctus fuit. Hæc omnia docet Apollon. l. 2. Argon. v. 502. & ſequentib. ¶ Corycium ſenem, quem prope Tarentum vidiſſe ſe ait Virg. 4. Georg. v. 127. ita dictum putat Servius, vel quod revera Cilix eſſet, e Coryco Ciliciæ urbe (multos autem ex ea provincia, victis piratis Cilicibus, in Græciam, & Calabriam tranſtulerat, agriſque donaverat Cn. Pompejus M.) vel quia more Cilicum (qui rerum hortenſium ſtudioſiſſimi erant) hortos excoluit.

CORȲCUS, & Græca poſitione Corycos, i, Κώρυκος, nomen eſt urbis Ciliciæ juxta mare ſitæ, & ejus portus, & proximi montis, & ſpecus celebris in eo, de quo dictum eſt in voce præced. Plin. l. 5. c. 27. & Solin. c. 38. (al. 51.) ¶ Cum in multis Ciliciæ locis crocum naſcitur, tum quod in eo monte provenit, primæ eſt nobilitatis. Id. l. 21. c. 6. ¶ Eſt etiam Corycus mons Cretæ. Id. l. 4. c. 12.

CORYDĂLUS, li, m. lodola, κορυδαλός, avis al. galerita, & Gallico vocabulo alauda, a κόρυς, galea, quia habet in vertice capitis pennas aliquot erectas, quæ coni galeæ ſpeciem præbent. Serv. in Ecl. 2. Virg. v. 1. Corydon fictum nomen eſt ab ave, quæ corydalus dicitur.

CORYLĒTUM, i, n. locus frequentibus corylis conſitus. Ovid. 2. Faſt. v. 587. Illa modo in ſilvis inter coryleta jacebat.

CORȲLUS, i, f. avellana, nocciolo, κόρυλος, arbor, quæ nuces avellanas gignit. Virg. 2. Georg. v. 65. Plantis eduræ coryli naſcuntur. V. Avellana.

CORYMBĪA, æ, f. ferulæ caulis decoctus, qui muria & melle conditus ſit. Plin. l. 19. c. 9.

CORYMBIĀTUS, a, um, adject. Gallien. in quadam ep. apud Trebell. Pollion. in Claud. c. 17. Miſi ad eum diſcum corymbiatum argenteum, lanceam argenteam pampinatam, patinam argenteam hederatam. h. e. corymbis artificioſe inſculptis cælatum. Salmaſ. mallet duci a corymbio, ut eſſet cælatus figuris in modum corymbiorum, ſeu capillamentorum in tutulum compoſitorum, qualia mulieres ad ornatum capitis geſtabant.

CORYMBĪFER, i, epitheton eſt Bacchi hederaceis corymbis caput coronatum habentis. Ovid. 1. Faſt. v. 393. Feſta corymbiferi celebrabat Græcia Bacchi.

CORYMBĪTES, æ, m. κορυμβίτης, tithymali ſpecies πλατύφυλλος vocata, a foliorum latitudine. Piſces necat, alvum ſolvit radice, vel foliis, vel ſucco. Plin. l. 26. c. 8. a med.

CORYMBĪUM, ii, n. κορύμβιον, capillamentum, capillitium, ornamentum muliebre capitis ex adſcititiis capillis in modum corymbi hederacei, vel tutuli. Petron. in Satyr. c. 110. Ancilla Gitona in partem navis inferiorem ducit, corymbioque dominæ pueri adornat caput.

CORYMBUS, i, m. grappolo d' ellera, o d' altra ſimil erba, κόρυμβος, hederæ racemus, ex multis conſtans acinis comantibus, & in orbem coactis: item aliarum herbarum ſimiles hederæ racemos ferentium: a voce Græca allata, quæ tum cacumen ſignificat, tum hederæ racemum. Virg. Ecl. 3. v. 39. Diffuſos hedera veſtit pallente corymbos. Ovid. 3. Metam. v. 664. Impediunt hederæ remos, nexuque recurvo Serpunt, & gravidis diſtringunt vela corymbis. Colum. l. 10. v. 238. de cinara. Hæc modo purpureo ſurgit glomerata corymbo. Plin. l. 19. c. 9. Corymbi ferulæ. Id. l. 25. c. 6. Polemoniæ. Id. l. & cap. 22. elaphoboſci. Id. l. 21. c. 8. extr. Chryſocome comantibus fulgore auri corymbis. Id. l. 26. c. 14. Polycnemon corymbo odorato. ¶ Hujuſmodi corymbis ornari mos fuit in coronis capita hominum, deorumque, (Bacchi præſertim) ſummas navium puppes, &c. Valer. Flacc. l. 1. v. 272. Phryxi promittitur abſens Vellus, & auratis Argo reditura corymbis. Tibull. l. 1. el. 8. v. 45. de Oſiri. & frons redimita corymbis. Propert. l. 3. el. 15. v. 29. de Baccho. Candida laxatis onerato colla corymbis. Id. l. 2. el. 23. v. 35. de ſe ipſo. Tum capiti ſacros patiar pendere corymbos. h. e. hederaceos, qui ſunt Baccho ſacri. Juvenal. ſat. 6. v. 52. necte coronam Poſtibus, & denſos per limina tende corymbos. ¶ Apud Sever. in Ætna, v. 106. corymbi videntur eſſe tumuli terræ in corymbi modum temere & inæqualiter congeſti. ¶ Apud Seren. Samon. cap. 20. v. 356. Lumbricis terræ turgentes unge corymbos; corymbos intellige mammarum papillas: vel ipſas mammas, a ſimilitudine racemi hederacei in orbem creſcentis.

CORYPHÆUS, i, m. principe, capo, coriſeo, κορυφαῖος, princeps in aliquo ordine, caput, ſupremus, excellens inter alios: a κορυφή, vertex capitis. Cic. 1. de nat. Deor. c. 21. Zeno, quem Philo noſter coryphæum appellare Epicureorum ſolebat.

CORYPHASĪA, æ, f. Equeſtris Minerva dicta, vel a Coriphes matris ſigno (nam Coriphe Oceani filia mater Minervæ fuiſſe dicitur. Cic. 3. de nat. Deor. c. 23.) vel ἀπὸ τῆς κορυφῆς, quod e vertice ſummo Jovis nata eſt parmam ferens atque arma. Arnob. l. 4. pag. 137.

CORȲTHUS, i, m. Κόρυθος, urbs Hetruriæ, eadem quæ Cortona. Fabulantur de ea, quod cum Dardanus equeſtri prœlio ab Aboriginibus pulſus galeam perdidiſſet, & nihilominus reſiſtens, & in audaciam ſuos reducens, victoriam demum adeptus eſſet, ob rem feliciter geſtam, oppidum, ubi galeam amiſerat, condidiſſe, cui Corytho nomen indidit, eo quod Græce κόρυς galea dicitur. Alii a Corytho Paridis & Oenones filio conditam ferunt. Hæc Serv. ad illud Virg. Æn. 3. v. 170. Corythum, terraſque requirat Auſonias. ¶ Eſt etiam mons prope eam urbem. Utrumque autem alii nomen habere putant a Corytho patre Dardani, ibi ſepulto. Id. ad Æn. 7. v. 209. & Æn. 9. v. 10. & Æn. 10. v. 719. Adde Sil. l. 4. v. 721.

CORȲTUS, & Græca terminatione Corytos, ti, m. turcaſſo, faretra, κωρυτός, theca ſagittarum, pharetra. Virg. Æn. 10. v. 168. queis tela, ſagittæ, Corytique leves humeris, & lethifer arcus. Stat. 9. Theb. v. 729. cæleſtibus implet Coryton telis, quorum ſine ſanguine nullum Effugit. Sil. l. 7. v. 443. Parvulus ex humero corytos, & aureus arcus Fulgebat. Ovid. 5. Triſt. el. 7. v. 15. In quibus eſt nemo, qui non coryton, & arcum, Telaque vipereo lurida felle gerat. Sil. l. 15. v. 776. Sagittiferi coryti. Adde lib. 2. v. 106. & Stat. 4. Theb. v. 269. ¶ Omnibus his locis corytus pharetram manifeſto ſignificat. Servius tamen Statiique Scholiaſt. ad loc. Virg. & Stat. cit. docent, ſignificare ſolius arcus thecam: qua in re ad Græcorum uſum reſpexiſſe videntur, apud quos utrumque valet. ¶ Metonymice ponitur pro ſagittis. Stat. 7. Theb. v. 660. Quam ſuper a tergo velox corytos, & arcus, Pendenteſque ſonant aurata lynce pharetræ: ¶ Varie ſcribitur in veterib. lib. corythus, coritus, chorytur, gorytus, & apud Non. c. 18. n. 31. etiam coriſcus: qui male etiam leve miſſile interpretatur. Verum pro ea ſcriptione, quam poſuimus, plerique ſtant Eruditi. V. præter ceteros, Erythræum in Indice Virg. & Dauſq. in Orthogr. ¶ Duas priores ſyllabas corripuit Sidon. carm. 11. v. 56. Cujus fax, arcus, corytus pendebat. at ille &c.

CORYZA, æ, f. diſtillazione, catarro, κόρυζα, catarrhus ex capite ad nares fluens. Cæl. Aurelian. Acut. l. 2. c. 17.

COS, cotis, f. rupe, ſaſſo grande, πέτρα, idem omnino quod cautes, a qua deducitur, ut a plauſtrum ploſtrum, caudex codex, &c. Cic. 4. Tuſcul. c. 14. ad fin. Ex quibus quoniam, tanquam e ſcrupuloſis cotibus enavigavit oratio, &c. Liv. l. 1. c. 36. Novacula cotem diſcindere. Curt. l. 5. c. 3. Prærupta erant omnia, ſaxis & cotibus impedita. Id. l. 8. c. 11. ad fin. Multi per lubrica ſaxa, perque invias cotes præcipitati occiderunt. Id. l. 4. c. 6. Nec ſaxa coteſque, quæ interpellent ſpecus, obſtabant. Id. l. 6. c. 26. Occurrebant inviæ cotes, præruptæque rupes. Virg. Ecl. 8. v. 43. Nunc ſcio, quid ſit Amor. duris in cotibus illum Aut Tmaros, aut Rhodope, aut extremi Garamantes Edunt. ¶ In recto ſingulari Auſon. in Technopægn. cap. de Hiſt. v. 11. dira aconita creat cos. ¶ Speciatim dicitur de lapide, quo ferramenta acuuntur, aut lævigantur, cote, ἀκόνη. Plin. l. 36. c. 22. Aquariæ cotes. h. e. aqua trahentes aciem, ut Id. ibid. loquitur. Et, cotes oleariæ ibid. quæ ſcil. oleo indigent, ut acuant. Id. l. 37. c. 8. Gemmæ cotibus poliuntur. Id. l. 24. c. 11. Lignum ad cotem tritum. Id. l. 36. c. 25. Pavimentum cote deſpumare. ¶ In proverb. abiit illud Horat. de art. Poet. v. 304. fungar vice cotis, acutum Reddere quæ ferrum valet, exſors ipſa ſecandi: Munus & officium, nil ſcribens ipſe, docebo. ¶ Translate Cicer. 4. Acad. c. 44. Ipſam iracundiam fortitudinis quaſi cotem eſſe dicebant. h. e. quæ acueret, ac ſtimularet.

COS, inſula, V. Coos.

COSĀNUS, a, um, ad Coſam pertinens, ut Coſanum litus, Plin. l. 3. c. 6. ¶ Fuit autem Coſa, vel Coſſa, & Coſæ, arum, urbs Etruriæ, nunc exciſa: ex cujus ruinis crevit Anſedonia, Alſidonia: prope oram litoralem, & oſtia Peſciæ fluvii. Id. ibid. c. 5. & Pompon. Mela l. 2. c. 4. ad fin. Virg. 10. Æn. v. 168. Quique urbem liquere Coſas. ¶ Alia eſt in agro Turino, apud oram ſinus Tarentini, nunc Coſſano. Cæſ. l. 3. B. Civ. c. 22. Hinc Coſanus municeps. Cic. 7. Verr. c. 62.

COSMĒTA, æ, m. cameriere, conciateſte, κοσμητής, ſervus ornator, cui cura incumbit vel ornamentorum, & mundi muliebris, vel dominæ capillos exornandi, & componendi: a κοσμέω, orno. Juvenal. ſat. 6. v. 475. periit libraria, ponunt Coſmetæ tunicas.

COSMIĀNUS, a, um, adject. a Coſmo deductum. Fuit is celebris quidam unguentorum artifex, & conſumptor, de quo Martial. multis in locis, & Juvenalis ſat. 8. v. 86. ad quem loc. Vetus Scholiaſt. luxurioſus fuit, inquit, qui ſolium, in quo deſcendebat multis diverſorumque unguentorum odoribus miſcebat. Hinc Martial. l. 3. epigr. 82. Et Coſmianis ipſe fuſus ampullis. & l. 11. epigr. 16. Qui vino madeat, nec erubeſcat Pingui ſordidus eſſe Coſmiano. & lib. 12. epigr. 55. Et libram petit illa Coſmiani. ſcilicet unguenti.

COSMĪCUS, & Græca poſitione Coſmicos, a, um, di mondo, mondano, κοσμικός, ad mundum pertinens, mundanus: a κόσμος, mundus. Socrates cum rogaretur, cujatem ſe eſſe diceret, κοσμικόν, mundanum, inquit. totius enim mundi ſe incolam, & civem arbitrabatur. Narrat hoc Cic. Tuſcul. 5. c. 37. Quo pertinere putat Turneb. l. 25. adverſar. cap. 24. illud Martial. l. 7. epigr. 40. Coſmicos eſſe tibi Semproni Tucca videris: Coſmica, Semproni, tam bona, quam mala ſunt. h. e. jactas te imitatorem Socratis, & mundanum te eſſe dicis: ſed res mundanæ partim bonæ ſunt, partim malæ. Ergo tu quoque malus eſſe potes.

COSMOGRĂPHUS, i, m. coſmografo, geografo, κοσμογράφος, deſcriptor orbis terræ: a κόσμος, mundus, & γράφω, ſcribo. Meſſala Corvin. de progen. Aug. c. 2. Totus terrarum ambitus ab hiſtoricis, & coſmographis trifarie dividitur.

COSMOTORINE, titulus eſt unius ex Satyris Menippeis Varronis, ex qua aliquot fragmenta nobis ſervavit Nonius. Inſcribitur Coſmotorine περὶ φθορᾶς κόσμου, & videtur eſſe a κορμέω, orno.

COS-

COSMUS, i, m. V. Cosmianus.

COSOSUS DEUS, in vet. Inscript. apud Reines. class. 1. n. 84. est locale numen, ac proprium Biturigum, ut Camulus, Togotius, &c.

COSSA, V. Cosa.

COSSIGERARE, in coxam erigere, & aggerare. Accius apud Non. c. 1. n. 305. Bene proscissas cossigerare ordine porcas. Al. aliter leg.

COSSILIRIS, V. Cussilirie.

COSSIM, adverb. dictum quasi coxim, h. e. in coxas. Pompon. apud Non. c. 1. n. 191. Sciunt hoc omnes, quantum est, qui cossim cacant.. Apulej. l. 2. Metam. Cossim residere. & initio l. 3. Complicitis pedibus, sic grabatum cossim insidens.

COSSIS, is, & Cossus, i, m. tarlo, caruolo, κίς, κιὸς, θρίψ, vermis rugosus in ligno nascens, illudque erodens. Plin. l. 30. c. 12. Cosses, qui in ligno nascuntur, sanant ulcera omnia. Al. leg. cossi ex quodam vet. Cod. Id. l. 17. c. 24. Arborum vermiculantur magis minusve quædam: omnes tamen fere. Jam quidem & hoc in luxuria esse cœpit, prægrandesque roborum delicatiores sunt in cibo: cossos vocant: atque etiam farina saginati, qui quoque altiles fiunt. Adde lib. 11. c. 33. ¶ Festus: Cossi ab antiquis dicebantur natura rugosi corporis homines, a similitudine vermium ligno editorum, qui cossi appellantur. ¶ Hinc primum cognominatus est is, qui familiæ nomen dedit in gente Cornelia: in qua celebris fuit A. Cornelius Cossus, de quo Liv. l. 4. c. 12. & alibi. Hinc etiam Cossutii, Cossinii, Cossuvie, & Cossuviani nomen traxisse videntur. ¶ Et etiam prænomen. Vet. lap. apud Gruter. pag. 107. n. 2. Cossus Cornelius Lentulus.

COSSUTIANUS, a, um, ut Cossutianæ tabernæ dictæ a quodam Cossutio: & designant locum quendam ignobilem. Q. Cic. ad Tiron. lib. & ep. ult. Fam. Vix sunt digni, quibus alteri Cæsenam, alteri Cossutianarum tabernarum fundamenta credas. Al. aliter leg.

COSSYRA, Cosyra, & Cossura, æ, f. Pantalerea, insula parva in mari mediterraneo, inter Siciliam, & Africam, Κόσυρα. Ovid. 3. Fast. v. 567. Fertilis est Melite, sterili vicina Cosyræ. Sil. l. 14. v. 272. Et bellare Tabas docilis, Cossyraque parva. Adde Pompon. Mel. l. 2. c. 7.

COSTA, æ, f. costa, σπιθη, πλευρά. costæ sunt ossa oblonga, & incurva, quibus animalium pectus sepitur, veluti vallum cordis & pulmonum. Cels. l. 8. c. 1. Infra cervicem summa costa contra humeros sita est: inde septem inferiores usque ad imum pectus perveniunt, &c. Plin. l. 11. c. 37. sect. 82. Costæ homini tantum octonæ, suibus denæ, corrigeris tredecim, serpentibus triginta. Plaut. Pseud. 1. 2. 4. Plagis costæ callent. Lucret. l. 5. v. 1296. in equi conscendere costas. Virg. 1. Georg. v. 273. Sæpe oleo tardi costas agitator aselli, Vilibus aut onerat pomis. & lib. 3. v. 256. sus fricat arbore costas. Id. 9. Æn. v. 431. sed viribus ensis adactus Transadigit costas, & candida pectora rumpit. Id. 1. Æn. v. 215. Tergora diripiunt costis, & viscera nudant. Martial. l. 9. epigr. 49. Sed nec costa data est, caudave missa mihi. scil. de apro in mensa posito. ¶ Translate Plin. l. 16. c. 18. Betulla circulis flexilibus, item corbium costis. h. e. crassiora, & firmiora vimina, veluti statumina, quibus reliqua tenuiora connectuntur, ac firmantur. Eod. sensu Id. l. 13. c. 9. Spina (arbor) utilissima navium costis. τοῖς ἐγκοιλίοις. Virg. 7. Æn. v. 463. Flamma virgea suggeritur costis undantis aheni. alle bande, a' fianchi. Pers. sat. 6. v. 31. Costa ratis laceræ. Id. referens versiculum cujusdam vani Poetæ sat. 1. v. 95. costam longo subduximus Apennino.

COSTAMOMUM, i, n. planta aromatica ex costi genere, amomo similis. Martian. Dig. lib. 39. tit. 4. leg. ult.

COSTATUS, a, um, costas habens. Varr. l. 2. R. R. c. 5. Boves corpore amplo, bene costatos, latis humeris, bonis clunibus, &c.

COSTUM, i, n. costo, κόστος, herba odorifera, in India nascens, radice gustu ferventi, odore eximio, frutice alias inutili, duplicis generis, nigri, & quod melius est candicantis. Plin. l. & cap. 12. ¶ Ejus usus fuit in unguentis. Id. l. 13. c. 1. ¶ Et in condituris vini. Id. l. 14. c. 16. & Colum. l. 12. c. 20. ¶ Et in sacrificiis. Propert. l. 4. el. 6. v. 5. Costum molle date, & blandi mihi turis honores. ¶ Est etiam Costus, & Græca terminatione Costos, i, f. Lucan. l. 9. v. 917. Et tamarix non læta comas, Eoaque costos. Ovid. 10. Metam. v. 308. Costumque suam. Al. leg. suum. Claudian. de nupt. Honor. v. 95. sicca frondescunt vimina costo. Al. leg. ficco.

COTANA, V. Cottona.

COTARIA, vel Cotoria, æ, f. luogo, dove si cavano le coti, locus, ubi cotes acuendis cultris aptæ eruuntur. Ulpian. Dig. lib. 39. tit. 4. leg. 15. Cæsar cum insulæ Cretæ cotarias locaret. Torrentin. habet cotorias.

COTHON, onis, m. & Cothonum, i, n. portus in mari non naturalis, sed arte, & manu factus. Ita Serv. ad illud Æn. 1. v. 431. Hic portus alii effodiunt. Hist. de B. Afric. c. 63. Reliquæ naves Adrumetum in cothonem se contulerunt. Adde cap. 62. sed utroque loco alii nomen proprium faciunt. Festus vocat cotonee: sed Critici cothones legunt. ¶ Item insula Peloponnesi, in sinu Laconico, apud Cytheram, Κώθων. Plin. l. 4. c. 12. ¶ Item alia prope Carthaginem, factitia, & fossa circumdata: a qua fortasse nomen cothoni factum est: ea autem a κώθων dicta videtur, quod est genus poculi fictilis Laconici, & militaris; nempe a rotunditate.

COTHURNARIUS, V. Cothurnate.

COTHURNATE, adverb. cujus comparat. cothurnatius utitur Ammian. l. 28. c. 1. Cum cothurnatius stilus procederet lacrimosus. h. e. magis tragice. Al. leg. cothurnarius, h. e. tragicus stilus.

COTHURNATIO, onis, f. scenæ tragicæ repræsentatio. Tertull. adverf. Valentinian. c. 13. Hæc prima tragœdiæ scena: alia autem trans siparium cothurnatio est.

COTHURNATUS, a, um, cothurno indutus. Fere refertur ad Tragœdiam, Tragicos, & gravem, sublimem, severumque stilum. Senec. ep. 8. Quam multa Publii non excalceatis, sed cothurnatis dicenda sunt? Ovid. 1. Amor. el. & v. 18. Deque cothurnato vate triumphat Amor. Id. in Ibin, v. 531. Cothurnatus Lycophron. Martial. l. & epigr. 5. & l. 7. epigr. 62. cothurnati grande Maronis opus. Ovid. 5. Fast. v. 347. Scena levis decet hanc: non est, mihi credite, non est Illa cothurnatas inter habenda deas. h. e. graviores, severioresque. De Flora enim loquitur. Macrob. l. 7. Saturn. c. 5. ad fin. In voluptatem censura cothurnati sermonis invectus es. Lactant. l. 6. c. 20. post med. Tragicæ historiæ subjiciunt oculis parricidia, & incesta regum malorum, & cothurnata scelera demonstrant.

COTHURNUS, i, m. borzacchino, stivaletto, κόθορνος, calceamenti genus virorum æque, ac mulierum, utrique aptum pedi, ex corio, usque ad dimidiam cruris partem, quo & venatores, & tragœdiarum actores utebantur a voce Græca allata. Serv. ad Virg. Eclog. 7. v. 32. & ad Eclog. 8. v. 10. Sed venaticus, & tragicus forma differunt, quia tragicus subere altius sublevato fiebat, ut qui tragœdias agerent, proceriores viderentur, sed venaticus talis non erat, quia ea res pernicitatem in venando impediisset. Virg. 1. Æn. v. 341. Purpureoque alte suras vincire cothurno. Juvenal. sat. 6. v. 505. breviorque videtur Virgine pygmæa nullis adjuta cothurnis. ¶ Cothurni usum primus Sophocles in scenam intulit, ut quidam volunt apud Serv. ad illud Ecl. 8. v. 10. Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno. ¶ Hinc sæpe ponitur metonymice pro Tragœdia, stilo Tragico, sublimi, severo. Juvenal. sat. 6. v. 633. altum satyra sumente cothurnum. & sat. 15. v. 29. vulgi scelus, & cunctis graviora cothurnis. Ovid. 3. Amor. el. 1. v. 45. Quam tu non poteris duro reserare cothurno, Hæc est blanditiis janua laxa meis. verba sunt Elegiæ ad Tragœdiam. Id. de remed. Amor. v. 375. Grande sonant Tragici: Tragicos decet ira cothurnos. Horat. in Art. Poet. v. 280. Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno. Id. l. 2. od. 1. v. 12. grande munus Cecropio repetes cothurno. Propert. l. 2. eleg. 25. v. 41. Desine Achilleo componere verba cothurno. h. e. carmine heroico, quale est Homeri in Iliade: qua ratione etiam Virg. cothurnatus dicitur. Sidon. l. 2. ep. 9. a med. Cothurnus Latialis eloquii. Plin. l. 35. c. 10. ad fin. de Nicophane pictore. Cothurnus ei, & gravitas artis. h. e. ratio pingendi sublimis, grandis, & ut ita dicam, severa. ¶ Cothurnorum usus fuit apud Græcos etiam extra venationem, & Tragœdias. Hinc Cic. Tuditanum quendam reprehendit Phil. 3. c. 6. qui cum palla, & cothurnis nummos populo de Rostris spargere solebat: scil. quia is habitus neque Senatorius erat, neque Romanus. Vellej. l. 2. c. 82. de M. Antonio. Thyrsum tenens, cothurnisque succinctus, curru, velut Liber Pater, vectus est. Sidon. carm. 2. v. 400. Romam deam fingit indutam cothurnis, quos & describit. ¶ Herculis personam, & cothurnos infantibus aptare proverb. apud Quintil. l. 6. c. 1. a med. h. e. rei exiguæ magnum aliquid, & minime conveniens accommodare.

COTICULA, æ, f. pietra del tocco per saggiar l' oro, βάσανος, dimin. a cote: speciatim lapis, quo fit auri vel argenti experimentum, qui & index, & lapis Lydius vocatur. Plin. l. 33. c. 8. ¶ Item vasis genus ex cote, picciolo mortajo. Plin. l. 31. c. 9. Contraque suffusiones oculorum cum lacte in coticulis teritur. Id. l. 37. c. 10. Ex achate medici coticulas faciunt.

COTIDIE, &c. V. Quotidie.

COTIFICO, as, avi, atum, n. 1. in cotaria laboro, cotes seco. Apul. de Deo Socrat. Non pro majestate deorum fuerit, ut eorum quispiam Accio Navio cotificet. Alii aliter leg.

COTINUS, i, m. frutex in Apennino ad linamenta modo conchylii colore insignis. h. e. ad vestes lineas conchylii colore tingendas solummodo aptus. Plin. l. 16. c. 18.

COTIO, V. in Concio.

COTONA, V. Cottana.

COTONEA, æ, f. σύμφυτον πετραῖον, a Venetis dicta herba, quam Galli balum appellant, similis cunilæ bubulæ, tota odorata. Plin. l. 26. c. 7.

COTONEUM, & Cotonium malum, & Cotoneum absolute, & Græca voce servata, Cydonium, & Cytonium, n. pomo cotogno, cotogna, κυδώνιον μῆλον, pomum vulgo notum, odoratum, colore flavo, succo asperiore & adstringente: dictum a Cydone urbe Cretæ: cujus multa genera Plin. l. 15. c. 11. enumerat. Macrob. l. 7. Saturn. c. 6. Mala cytonia, quæ cotonia vocat Cato. Varr. l. 1. R. R. c. 59. Conditiva mala, struthea, cotonea, scantiana, &c. Pallad. l. 14. v. 99. Cum præstent cunctis se fulva cydonia pomis. Al. leg. præstet, ut arbor cydonia intelligatur. & vers. 141. Aureaque annexo miscere cydonia fetu. Adde lib. 3. tit. 25. de malis. ¶ Cotonea malus, & Cydonia, cotogno, est ipsa arbor cotoneum ferens. Pallad. l. 4. tit. 10. extr. ¶ Cydonius, ii, m. cydonea malus apud eund. l. 3. tit. 25. de malis. Amant cydonii locum frigidum. Al. leg. cydonia.

COTORIA, V. Cotaria.

COTTA, æ, m. cognomen Romanum in gente Aurelia. Cottarum familia Romæ nobilis, in gente Aurelia, ab Sabinis oriunda, non una fuit. Celebres viri hoc fuere cognomine, summis magistratibus insignes. C. Cottam oratorem inducit Cic. in libris de Oratore, & ab eloquentia laudat. Adde de clar. Orator. c. 55. ¶ Genus ludi aleatorii, cujus fit mentio in Cod. Justin. lib. 1. tit. 4. leg. 25. videtur dictum ab officulis, quibus ludebant, quæ Græci recentiores κότζι vocant.

COTTABUS, i, m. sonus, vel crepitus plagarum loris incussarum, Plaut.

Plaut. Trinum. 4. 3. 4. Cave, ne cottabi bubuli in te crepeot. Ductum eſt a Græco κότταβος, quod ſignificat ſonum vini in terram eliſi. Solebant enim Græci io cooviviis reliquias vini ad terram ſpargere lætitiæ cauſa, quod κοτταβίζειν dicebant.

COTTANA, orum, n. *ſorta di fichi ſecchi piccioli*. Heſychius: κόττανα εἶδος σύκων μικρῶν, h. e. genus parvorum ficorum, qui ioter caricas mioimi ſunt. In Syria maxime proveniebant, uode magna copia Romam veoales advehebantur. *Plin. l.* 13. *c.* 5. Hinc *Martial. l.* 13. *epigr.* 28. Hæc tibi, quæ torta venerunt cottana meta, Si majora forent cottana, ficus erant. *Juvenal. ſat.* 3. *v.* 85. *de quodam Syro venali*. Advectus Romam, quo pruna & cottana, vento. ¶ Legitur & *coctana*, *coctona*, *cotona*, & *cotana*.

COTTIANUS, a, um, adject. a Cottio, qui rex fuit Alpioorum populorum, qui Alpes incolunt Galliam ab Italia dividentes. V. vocem ſequent. Hinc *Cottianæ Alpes*, apud *Tacit.* 1. *Hiſt. c.* 61. & *lib.* 4. *c.* 68. eædem nempe, quæ *Cottiæ*, & *Cottianæ civitates* apud *Plin. l.* 3. *c.* 20.

COTTIÆ ALPES ſunt montes excelſi, qui Galliam ab Italia, Delphinatum a Pedemontio ſeparant, a monte Veſulo uſque ad montem Ceniſium, & a vadis Sabatiis, vel ab urbe Seguſiooe uſque ad Duriam fluvium longe a Dertona, & Bobio in Occ. inter Alpes maritimas ad Auſt. & Alpes Grajas ad Boc. Nomen acceperunt a Cottio ejus regionis Regulo, qui ceteris perdomitis Gallis, ſolus in amicitiam Auguſti receptus eſt, & tractum Alpium alias prope invium, ſtructis molibus, traoſitu commodiorem reddidit. Hujus ſepulchrum, maneſque Seguſione gemino religionis titulo colebaotur, quod juſto imperio ſuos rexiſſet, & ſocietate cum Romanis inita, quietem genti paraviſſet. Filium reliquit M. Jul. Cottium, qui Regio hooore decoratus eſt a Claudio Imp. & mortuus eſt imperaote Nerooe, qui Cottias Alpes in proviociam redegit. *Sueton. in Tib. c.* 37. & *in Ner. c.* 18. *Plin. l.* 3. *c.* 20. *Ammian. l.* 15. *c.* 10. (*al.* 24.) & *Tacit.* 1. *Hiſt. c.* 87.

COTULA, V. *Cotyla*.

COTURNIUM, ii, n. vas, quo in ſacrificiis vioum fundebatur. *Feſtus*. ubi *Scaliger*: ego non puto differre a gutturnio: ſed litteræ io ſuas cognatas degenerarunt.

COTURNIX, icis, f. *quaglia*, *ſtarna*, *coturnice*, ὄρτυξ, ὀνγος, avis advena, terreſtris magis, quam ſublimis. Hæ aves regem habent, qui ὀρτυγομήτρα, ortygometra dicitur. *Plin. l.* 10. *c.* 23. ¶ Sæpe pugnant cum perdicibus, ut *Ariſtot. l.* 9. *de animal. c.* 8. tradit. Hinc *Ovid.* 2. *Amor. el.* 6. *v.* 26. Ecce coturnices inter ſua prælia vivunt. ¶ Habet aliquando locum in blanditiis amantum. *Plaut. Aſin.* 3. 3. 76. Dic me tuum paſſerculum, gallinam, coturnicem, &c. ¶ A ſono vocis ita dictas vult *Feſtus*: aſt alii a genit. vocis Græcæ allatæ, tranſpoſitis, ac leviter mutatis litteris. ¶ *Servius ad Æn.* 3. *v.* 73. de Delo ioſula loquens, quæ Græce ὄρτυξ dicta eſt, hujuſmodi narrat fabulam: fuiſſe Aſteriem quandam Latonæ ſororem, cui cum cootumeliam inferre vellet Jupiter, illam optaviſſe a diis, ut in avem cooverteretur: verſamque eſſe in conturnicem: & cum vellet mare transfretare, afflatam a Jove, & in lapidem verſam, diu ſub aquis latuiſſe, &c. ¶ Prima ſyllaba, quam *Ovid.* & *Juvenal. ſat.* 12. *v.* 97. corripiunt, produci etiam poteſt. *Lucret. l.* 4. *v.* 642. At capris adipes, & coturnicibus augent.

COTYLA, *& Latino more* Cotula, æ, f. *ſorta di vaſo*, *e miſura*, κοτύλη, genus meoſuræ tum liquidorum, tum aridorum, eadem quæ hemina, dimidium ſextarii continens, ſeu ſex cyathos. Ita *Fannius de ponderib. & menſ. humidor. v.* 12. & *Cæl. Aurelian. Chronicor. l.* 4. *c.* 3. *ſect.* 68. Hinc *Martial. l.* 8. *epigr.* 71. Poſt hunc in cotula raſa ſelibra data eſt. ¶ Eſt a Græca voce allata, qua tum cavitas, tum liquidorum menſura ſignificatur.

COTYLEDON, ŏnis, f. κοτυληδών, herba parvula, cauliculo tenero puſillo, pingui folio & concavo, ut coxendices (unde & nomen) viridis, radice olivæ modo rotunda. Herbarii nuoc vocant umbilicum Veneris. Eſt & aliud geous, ſordidis foliis, latioribus denſioribuſque circa radicem velut oculum cingentibus, aſperrimi guſtus, longiore caule, ſed pergracili. *Plin. l.* 25. *cap.* 13.

COTYNUS *in veteri Inſcript.* apud *Gruter. pag.* 337. nomen eſt equi Circenſis. Eſt autem idem quod Thracius, a Coty rege Thraciæ, ad quem exſtat epiſtola *Ovidii* 9. *lib.* 2. *ex Pont.*

COTYTTIA, orum, o. κοτύττια, feſta nocturna io honorem Cotyttus, quæ Athenis fiebant: in quibus placentulæ quædam, & poma ramis arborum alligabantur, & diripienda proponebantur. Eraot autem omni genere laſciviæ fœdiſſima: unde vocat ea *Horat. Epod.* 17. *v.* 56. ſacrum liberi Cupidinis. *Acron*, & *Porphyr. infernalia* vocant, quæ diis inferis a veneficis fiebant: inde fortaſſe inquit *Porphyr.* quod Cotytus fluvius ſit Inferorum. Verum ejus fluvii non *Cotytus*, ſed *Cocytus* nomen eſt.

COTYTTO, us, f. contract. Κοτυττώ, dea impudentiæ, cui Athenis a Baptis nocturna ſacra fiebant, quæ vocabantur Cotyttia. Hanc quidam ſaltatricem fuiſſe exiſtimaot: unde etiam Sacerdotes laſcivis ſaltationibus mores ejus referebant. *Juvenal. ſat.* 2. *v.* 92. Cecropiam ſoliti Baptæ laſſare Cotytto. V. *Baptæ*.

COVINARIUS, ii, m. qui covioum regit, vel potius qui ex covino pugnat. *Tacit. in Agric. c.* 36. Covinarii peditum ſe prœlio miſcuere. Adde *cap.* 35.

COVINUS, i, m. *carretta*, geous carri, quo io bello utebaotur Britanni, & Belgæ, ejus axes falcibus armaotes ut *Pompon. Mela l.* 3. *c.* 6. docet. *Lucan. l.* 1. *v.* 426. Et docilis rector monſtrati Belga covini. *Sil. l.* 17. *v.* 422. Cærulus haud aliter cum dimicat incola Thules, Agmina falcifero circumvenit arcta covino. ¶ Ejus oſus erat etiam in itinere, pro rheda. *Martial. l.* 12. *epigr.* 24. O jucunda, covine, ſolitudo, Carruca magis eſſedoque gratum, &c. ¶ Scribitur & *covinnus*.

COUS, a, um, *di Lango*, Κῷος, ad Coon inſulam pertinens. *Varr. in proœm. l.* 2. *R. R.* Coa inſula. *Liv. l.* 37. *c.* 22. Coa quinqueremis. *Lucan. l.* 8. *v.* 246. Coum litus. *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 329. Cous Poeta. *h. e.* Philetas Cous Poeta Græcus elegiographus, (quem deſignat etiam illo verſu *de remed. amor. v.* 760. Et cum Callimacho tu quoque, Coe, noces. Ut & in illo 1. *Triſt. el.* 6. *v.* 2. Nec tantum Coo Battis amata ſuo eſt.) *Id.* 3. *ex Pont. ep.* 1. *v.* 58. *ad uxor.* non Inferius Coa Battide nomeo habes. *Id. ibid. l.* 4. *ep.* 1. *v.* 29. Cous artifex. *h. e.* Apelles. *Cic. in Orat. c.* 2. Coa Venus. *h. e.* ab Apelle Coo picta. *Plin. l.* 15. *c.* 17. *ad fin.* Coa uva, & Berytia ſervantur nullius ſuavitati poſtferendæ. *Id. l.* 14. *c.* 8. Coum vinum. *Id. l.* 35. *c.* 12. *ſub fin.* Coæ amphoræ. ¶ *Coi*, *orum*, ſunt ejus inſulæ populi. *Cic.* 6. *Verr. c.* 60. *Plin. l.* 14. *c.* 8. ¶ In ſingulari num. *Stat. l.* 1. *ſilv.* 2. *v.* 252. hunc ipſe, Coo plaudente, Philetas Ambiſſet laudare diem. Prima hic ſyllaba corripitur, quia Græce etiam Κῶς ſcribitur, præſertim ſi de populis ſermo ſit. ¶ *Coum* abſolute eſt Coum vioum. *Horat. l.* 2. *ſat.* 4. *v.* 29. Et lapathi brevis herba, ſed albo noo ſine Coo. *h. e.* quod Græca voce *leucocoum* dici tradit *Plin. loc. modo cit.* ejuſque conficieodi rationem docet. *Perſ. ſat.* 5. *v.* 135. lubrica Coa. *h. e.* vina Coa alvum ſolventia. ¶ *Coa veſtis*, & *Coa*, *orum*, abſolute in magno pretio fuerunt. Eraot autem genus veſtis tenuiſſimæ ac pellucidæ ad luxum feminarum, nomen habentes ex eo, quod quædam Pamphila Latoi filia, Coa, prima invenit telas bombycinas redordiri, rurſuſque texere mira tenuitate: noo fraudanda (inquit *Plin. l.* 11. *c.* 22.) gloria excogitatæ rationis, ut denudet feminas veſtis. Quod ioventum jure ac merito arguit *Senec. ep.* 90. & *lib.* 7. *de Benef. c.* 9. *ad fin.* & alibi. *Tibull. l.* 2. *el.* 6. *v.* 35. Illa gerat veſtes tenues, quas femina Coa Texuit. *Propert. l.* 4. *el.* 5. *v.* 23. Coæ textura minervæ. & *verſ.* 55. Coæ munera veſtis. *Horat. l.* 4. *od. & verſ.* 13. Coæ purpuræ. *Ovid.* 2. *de ar. am. v.* 298. Sive erit io Cois, Coa decere puta. Adde *Horat. l.* 1. *ſat.* 2. *v.* 101.

COVUM, i, n. cavum in aratro, ſub jugo medio, quo bura extrema immittitur: a *cavo* dictum. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 31.

COXA, æ, f. *anca*, *coſcia*, κοχώνη, ἰσχίον, μηρὸς, μηρίον, os in imo ventre animalis tranſverſum, longeque valentiſſimum, ſitum ab utroque latere oſſis ſacri: io cujus ſinus rotundos, ſeu acetabula valde capacia, hinc & inde capita oſſis femorum conjiciuntur. *Celſ. l.* 8. *c.* 1. *ad fin. & cap.* 10. *n.* 5. item *l.* 2. *c.* 7. Videtur autem priore loco ipſum quoque ſacrum os hac appellatione complecti. *Id. l.* 5. *c.* 26. *ſect.* 13. Doloc in inguinibus, & coxis, & feminibus eſt. ¶ Sumitur etiam late pro ipſo femore. *Celſ. lib.* 4. *cap.* 20. Perfricare coxas & poplites. *Martial. l.* 7. *epigr.* 19. Et utramque coxam leporis, & duos armos. Adde *Juvenal. ſat.* 6. *v.* 320. & *ſat.* 15. *v.* 66. & *Apul. l.* 7. *Metam.* ¶ Et pro oſſe femoris, præſertim quæ coxæ jungitur. *Plin. l.* 2. *ep.* 1. Fallente veſtigio cecidit, coxamque fregit. ¶ Quemadmodum in corpore humano femur coxæ adjunctum, angulum internum facit; ita io agris *coxa* angulum internum limitaneum ootat. *Siculus Flacc. pag.* 6. *Goeſii*. Termini qui omnibus angulis, coxiſque poſiti eſſe debent. *Inſcript.* apud *Fabrett. pag.* 180. T. Capelli T. F. Vindicis in F. P. XXXVII. A. T. Cox. S. P. XXVII. intra Cox. P. XXXVII. V. ipſum *Fabrett.* qui ibi plura hac de re, & *Urſati Marmora Erudita epiſt. ult.*

COXENDIX, ĭcis, f. *anca*, *coſcia*, ἰσχίον, idem quod *coxa*: ſed apud Latinos uſitatius. *Celſ. ſub fin. cap.* 30. *l.* 7. Coxendices, ac femina liquido cerato perungenda ſunt. *Sueton. in Aug. c.* 8. Coxendice, & femore, & crure ſiniſtro non perinde valebat. ¶ Pro toto femore *Plaut. Bacch.* 5. 2. 40. *Ph.* Cor ſtimulo foditur. *Ni.* Pol tibi multo æquius eſt coxendicem. *Feſt.* io *Strebula*. Coxendices hoſtiarum, quæ io altaria impooi ſolebaot. Adde *Lucil.* & *Varron.* apud *Non. c.* 2. *n.* 193. ¶ Pro oſſe femoris *Plin. l.* 28. *c.* 11. *poſt med. de ſuib.* Oſſa ex acetabulis pernarum, circa quæ coxendices vertuntur. *Id. l.* 10. *c.* 61. Veſpertilioni coxendix una traditur. *h. e.* unicum os ſine crure uſque ad pedes.

COXO. V. *Cocax*.

C R

CRABRA AQUA, *la Marrana*, *la Marrannella*, fl. Latii, qui oritur ex agro Tuſculano paulo ſupra Cryptam Ferratam, & poſtea io duo brachia dividitur, quorum pars major in Anienem ſe exonerat, pars minor per urbem Romam labitur, & ibi in Tyberim defluit. De ea verba facit *Frontin. de Aquæduct. artic.* 9. & *Cic. Agrar.* 3. *c.* 2. *extr.* & 16. *Fam. ep.* 18.

CRABRO, onis, m. *calabrone*, ἀνθρήνη, σφὴξ, animal volatile, e genere veſparum, cum murmure volitaos, nidos in cavernis, aut ſub terra faciens: duplicis generis, teſte *Plin. l.* 11. *c.* 21. ſilveſtre eorum qui io cavernis degunt, hieme ſub terra conduntur; ictu aculei dolorem ac ſæpe febrim infereotes: & mitius, ac veluti domeſticum partim eorum, qui opifices nominantur, hoc eſt favos ædificant modo ſuo: partim inertium, & partus ſolummodo edentium, ob id matres dicti: ſed utrorumque clementium. *Ovid.* 15. *Metam. v.* 368. ex putrefacto equi cadavere naſci tradit. *Virg.* 4. *Georg.* inter hoſtes apum enumerat, *verſ.* 245. Aut aſper crabro imparibus ſe miſcuit armis. *Ovid.* 11. *Metam. v.* 335. ſimiliſque juvenco Spicula crabronum preſſa cervice gerenti, Qua via oulla ruit. *Plaut. Amph.* 2. 2. 75. Irritare crabrones. *ſtuzzicare i calabroni*, *o il veſpajo*, proverbium de illis, qui potentiores provocant, a quibus ſine malo diſceſſuri non ſunt.

CRACCA, æ, f. genus viciæ, aut alterius grani degenerantis, in tantum

tum

tum columbis grata, ut pastas ea negent fugitivas illius loci fieri. *Plin. l.* 18. *c.* 16.

CRACENTES, graciles. *Ennius*: Succincti gladiis media regione cracentes. Hæc *Festus*. Volunt Etymologi, esse ab obsoleto *craceo* pro *graceo*, a γράω, comedo, absumo.

CRAGUS, & Cragos, i, m. *Monte di Gerante*, mons Lyciæ, in ora, pars Chimæræ, unde & Taurus initium sumit, cui mons oppositus Anticragus nominatur, apud Limyrum fl. & Andriacam urbem. Dictus est a Crago Trenedeti & Paraxidiees Nymphæ filio. *Ovid. 9. Metam. v.* 645. Jam Cragon, & Limyren, Xanthique reliquerat undas. ¶ Item promontorium eodem loci, nunc *Capo Serdeni*, aut *Sette capi*. *Plin. l.* 5. *c.* 27. *ad fin.*

CRAMBE, es, f. *sorta di brassica, o ravolo*, κράμβη, genus brassicæ tenuioribus foliis, & simplicibus densissimisque, amarior, sed efficacissima, ut *Plin. l.* 20. *c.* 9. describit. Dicta videtur quasi καράμβλη, quia κόρας ἀμβλύνει, pupillas hebetat. V. *Corambla*. ¶ Sumitur & pro quavis brassica: quæ bis cocta, seu recalefacta stomachum prægravat, concoctu difficilis. Hinc Græcum proverbium δὶς κράμβη θάνατος. Allegorice *Juvenal. sat.* 7. *v.* 154. Occidit miseros crambe repetita magistros. *h. e.* millies repetitæ declamationes, aliaque quæ pueris traduntur in scholis tædio conficiunt atque enecant magistros. Hoc aptius esse videtur, quam quod alii *Cambre* legentes, commenti sunt de quodam vico ejus nominis ad montem Gaurum, ubi Campani a Cumanis olim ingenti prælio superati fuerint: ut proinde *Cambre* titulus esset declamationis, quæ frequenter in scholis haberetur.

CRANE. V. *Carna*.

CRAPULA, æ, f. *crapula, ubbriachezza*, κραιπάλη, nimius vini potus, ebrietas, ex qua titubatio, vertigo, & gravedo capitis oritur: a voce Græca allata, quæ videtur esse ἀπὸ τοῦ πάλλεσθαι τὸ κάρα, quia caput contremiscit, & totum corpus labat. *Cic.* 5. *Verr. c.* 11. *extr.* Qui nondum Aproniani convivii crapulam exhalassent. *Id. Phil.* 2. *c.* 12. Edormi crapulam, & exhala. *Plaut. Pseud.* 5. 1. 35. Inde huc exii, crapulam dum amoverem. *Liv. l.* 9. *c.* 30. Pleni crapulæ tibicines. *Flor. l.* 2. *c.* 10. Subinde crapula, & capitis errore lapsare. *Plin. l.* 21. *c.* 20. Iris discutit crapulas. *Apul. l.* 1. *Metam.* Cibo & crapula distentus. & *lib.* 3. Crapula madens. ¶ Metonymice dicitur flos resinæ percoctus, quo condire vina solebant: quia vinum ita conditum capitis dolorem & vertiginem facit (teste *Plin. l.* 23. *c.* 1. *a med.*) qui sunt crapulæ effectus. *Plin. l.* 14. *c.* 20. Crapula compesci feritatem vini nimiam. *& mox*. Pugnacibus mustis crapulæ plus inditur. Adde *lib.* 23. *c.* 1. *sect.* 24.

CRAPULARIUS. V. *Ampullarius*.

CRAPULENTUS, a, um, adject. crapula gravatus, ebrius. *Ammian. l.* 29. *c.* 6. (*al. c.* 34.) Vinoque consueto distentus, & crapulentus. Al. aliter leg.

CRAPULOSUS, a, um, adject. crapulæ deditus, *crapulone*. *Jul. Firmic. l.* 8. *c.* 20. Gulæ crapulosis libidinibus servientes.

CRAS, *dimane, damane*, αὔριον, die proxime futuro. *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 44. Scies igitur fortasse cras: ad summum perendie. & *lib.* 13. *ep.* 30. Negat Eros hodie: cras mane putat. *dimani mattina*. *Martial. l.* 5. *epigr.* 59. Cras istud, Postume, quando venit? Quam longe cras istud, ubi est, aut unde petendum? &c. ¶ Cum verbis præsentis temporis. *Horat. l.* 1. *ep.* 5. *v.* 9. cras, nato Cæsare, festus Dat veniam, somnumque dies. *Terent. Phorm.* 3. 2. 46. Cras mane argentum mihi miles se dare dixit. *Plaut. Mostell.* 3. 1. 124. Abeo: sat habeo, si cras fero. *Varro* quoque unum ex libris suis inscripserat, teste *Non. c.* 2. *n.* 336. & 544. Cras credo: hodie nihil. Quare frustra est *Servius*, qui *in art.* 2. *Donati*, *pag.* 1791. *Putsch.* putat vitiose dici, *cras lego lectionem*. Porro illud *Varronis*, Cras credo, &c. commode usurpari potest ab eo, qui se neget dictis alicujus fidem habere. ¶ Adhibetur aliquando latiori significatione, pro in futurum, futuro tempore. *Horat. l.* 1. *od.* 9. *v.* 13. Quid sit futurum cras, fuge quærere. γνῶμη. *Tibull. l.* 2. *el.* 7. *v.* 1. Finirent multi leto mala: credula vitam Spes fovet, & melius cras fore, semper ait. ¶ Cras hesternum apud *Pers. sat.* 5. *v.* 68. est hesterna dies. Sed V. integr. locum. ¶ In illo *Martial. l.* 2. *epigr.* 37. Ullus si pudor est, repone cœnam. Cras te, Cæciliane, non vocavi: *cras* est in diem crastinum.

CRASIS, is, f. κρᾶσις, mixtio, mixtura. A Grammaticis sic dicitur duarum vocalium, aut vocalis & diphthongi coitio in unam tertiam, quæ unum efficiat sonum ex duabus mixtum, vel neutra illarum remanente, vel alterutra tantum, ut τἄχρα τύχρα, & ἄτα κάτα. Sed Græca vox est a κεράννυμι, misceo, & Græce adhibenda.

CRASSAMEN, inis, n. idem ac crassamentum. *Colum. lib.* 12. *cap.* 25. Semper in requieta aqua crassamen aliquod in imo reperitur. & *cap.* 41. Docet crassamen in modum fæcis exsistat.

CRASSAMENTUM, i, n. *posatura*, ἴζημα, ὑπόστασις, crassum illud & fæculentum, quod subsidit in liquoribus requietis. *Colum. l.* & *cap.* 12. Aliquod crassamentum in imo, simile fæci reperitur. ¶ Item pars crassior alicujus rei, *grossezza*. *Gell. l.* 17. *c.* 9. Surculi duo pari crassamento, ejusdemque longitudinis. *Plin. l.* 16. *c.* 40. Crassamenta portarum. V. *Assamentum*.

CRASSATUS, a, um, adject. *ingrossato*, crassus, densatus. *Ammian. l.* 19. *c.* 4. (*al.* 7.) Terrarum halitu densiore crassatus aer.

CRASSE, *grossamente*, παχυλῶς, dense. *Colum. l.* 12. *c.* 43. Vasa intrinsecus & exterius crasse picari. ¶ Translate *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 76. Poema crasse illepideve compositum. *Senec. epist.* 121. *a med.* Aliquid crasse, & summatim, & obscure intelligere. *Plin. l.* 37. *c.* 7. *sub fin.* Gemmæ crassius nitent. *h. e.* languidius, obtusius. Sic *cap.* 8. Molochites spissius virens, & crassius, quam smaragdus.

CRASSEDO, inis, f. crassities, crassitudo. Translate *Fulgent. in contin. Virgil.* Adipata crassedo ingenii.

CRASSESCO, is, n. *ingrossare, diventar grosso, condensarsi*, παχύνομαι, crassus fio, aut densus. *Plin. l.* 19. *c.* 6. Cæpæ Creticæ capita satis crassescunt. *Id. l.* 11. *c.* 39. Quadrupedibus pili senectute crassescunt. *Id. l.* 23. *c.* 1. Quo generosius vinum est, hoc magis vetustate crassescit. *Id. l.* 11. *c.* 13. Est autem initio mel dilutum: vicesimo die crassescit. *Id. l.* 2. *c.* 43. Aer qui neque in nebulam densetur, nec crassescat in nubes. ¶ Item indurescere, *indurarsi*. *Plin. l.* 33. *c.* 5. Crassescente limo rigoribus hibernis usque in duritiam pumicis. ¶ Item pinguescere, *ingrassarsi*. *Colum. l.* 8. *c.* 9. Turtures milio, tritico, vel aliis frumentis crassescunt. *Plin. l.* 13. *c.* 18. Sues crassescunt.

CRASSIANUS, a, um, ad Crassum pertinens, quod est nomen Romani civis proprium, ut Crassianus exercitus, *Vellej. l.* 2. *c.* 82. Crassiana clades, *Plin. lib.* 6. *cap.* 16. & *Flor. l.* 4. *c.* 9. h. e. quam a Parthis sub Orode rege accepit M. Licinius Crassus, cognomento Dives, apud Carrhas in Mesopotamia, in qua undecim legiones Romanæ cæsæ, ipse Consul interemptus, atque in os capitis ejus præcisi aurum liquefactum infusum fuit hac exprobratione, *Aurum sitisti, aurum bibe*, (sine ulla enim causa, sola ditescendi cupiditate, iis bellum intulerat) cum prius in ipsa acie P. Crassum filium fortiter dimicantem, cadentemque vidisset. V. *Valer. Max. l.* 1. *c.* 6. *n.* 11. *Flor. lib.* 3. *cap.* 46. *Cicer.* 2. *de Divin. cap.* 9. *Ovid.* 6. *Fast. v.* 465. &c.

CRASSIFICATIO, onis, f. crassities. *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 5. *c.* 3. Viscosa crassificatio.

CRASSIFICATUS, a, um, condensatus. *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 2. *c.* 14. Quæ cum fuerint coctione crassificata, &c.

CRASSIFICO, as, avi, atum, pinguem reddo, *ingrassare*. *Cæl. Aurelian. Chronic. l.* 5. *c.* 2. Crassificare corpus. ¶ Item crassum, ac spissum reddo. *Id. ibid. l.* 4. *c.* 3. Fluores crassificando cohibet.

CRASSIPES, edis, crassos habens pedes, παχύπους. Cognomen fuit familiæ Romanæ in gente Furia. Furio Crassipedi nupsit Tullia Ciceronis filia, ut est apud *eund. l.* 2. *ad Q. Fr. ep.* 5. & *l.* 1. *Fam. epist.* 7.

CRASSITAS, atis, f. crassities, crassitudo. *Apul. de Mundo*. Aeris noxii crassitate densa.

CRASSITIES, ei, f. idem ac crassitudo. *Apul. l.* 7. *post princip.* Pectus & venter crustata crassitie reluctabant.

CRASSITUDO, inis, f. *grossezza*, παχύτης, amplitudo. *Cic.* 4. *Acad. c.* 36. Extremitas, in qua nulla crassitudo sit. *Cæs.* 2. *B. Civ. c.* 8. Crassitudo parietum quinque pedum. *Vitruv. l.* & *cap.* 4. Crassitudines columnarum extenuentur his rationibus, &c. *Plaut. Mostell.* 3. 2. 132. Postes cujusmodi! quanta firmitate facti, & quanta crassitudine! *Plin. l.* 32. *c.* 9. Genarum crassitudines. & *cap.* 6. Ostrea crassitudine potius spectanda, quam latitudine. *Id. l.* 13. *c.* 7. Rami in crassitudine adolevere. ¶ Item densitas, spissitudo, *densità, spessezza*. *Cic.* 1. *de Divin. c.* 49. Propter aeris crassitudinem. *Plin. l.* 27. *c.* 9. Decocta in vino usque dum sit crassitudo ceræ. *Id. l.* 28. *c.* 12. Crassitudo mellis. *Cato R. R. c.* 39. Crassitudo fiat quasi emplastrum. ¶ Item crassamentum, *posatura*. *Plin. l.* 25. *c.* 11. *sub fin. de psyllio herba*. Terere, & crassitudinem illinere oportet cuicumque dolori, & collectioni.

CRASSIVENIUM ACER, dicitur, aceris quoddam genus, ceteris vilius, ob crassiorem ac rudiorem venarum macularumque discursum. *Plin. l.* 16. *c.* 15.

CRASSO, as, avi, atum, a. 1. *ingrossare*, crassum facio. *Apul. l.* 3. *Metam.* Pili crassantur in setas.

CRASSUS, a, um, *grosso*, παχύς, amplus, cui opponitur subtilis, tenuis. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 22. Intestinum crassum. *Cato R. R. c.* 28. Arbores crassiores digitis quinque. *Plin. l.* 11. *c.* 43. Pollex crassior digitis ceteris. *Id. l.* 36. *c.* 25. Nucleus crassus sex digitos. *Id. ibid. c.* 6. *ad fin.* Arena crassior. *Martial. l.* 12. *epigr.* 26. Et subitus crassæ decidit imber aquæ. *Horat. l.* 1. *sat.* 3. *v.* 15. Crassa toga. *Martial. l.* 5. *epigr.* 79. Crassum volumen. *Ovid. Heroid. ep.* 9. *v.* 77. Crassa fila. *Plaut. Pers.* 5. 2. 34. Crassa restis. ¶ *Digitus crassus* est mensura digiti secundum ejus crassitudinem. *Cato R. R. c.* 40. Stirpem oblinito digitos crassos tres. *la grossezza di tre dita*. ¶ Est etiam spissus, densus, gravis, *grosso, denso, spesso*, παχυλός. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 6. Terram esse infimam, quam crassissimus circumfundat aer. *Id. de Fato, c.* 4. Athenis tenue cælum; ex quo acutiores etiam putantur Attici: crassum Thebis; itaque pingues Thebani. *aria grossa*. *Id.* 4. *Acad. c.* 39. Latent ista omnia crassis occultata & circumfusa tenebris. *Auct. B. Hispan. c.* 6. crassissima nebula. *Virg.* 2. *Georg. v.* 110. Crassæ paludes. *Id. Æn.* 5. *v.* 469. Crassum cruorem ore rejectans. *Stat.* 1. *Achill. v.* 87. Crassa flumina. *h. e.* cadaveribus spissa, & cursu tardiora. *Plin. sub fin. l.* 33. Urina crassa. *Id. l.* 20. *c.* 17. Crassiores pituitæ. *Id. l.* 36. *c.* 26. Vitrum crassiore visu. *h. e.* minus pellucido. *Horat. in ar. poet. v.* 375. Crassum unguentum. *h. e.* spissum, non liquidum, & veluti turbidum, atque adeo vilioris pretii. *Cic. pro Flacco, c.* 29. Crassi agri. *h. e.* pinguiter densi, ut *Colum.* loquitur *l.* & *cap.* 2. Adde *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 24. ¶ Item pinguis, *grasso*. *Martial. l.* 2. *epigr.* 40. Subdola tenduntur crassis modo retia turdis. *Stat.* 2. *Theb. v.* 659. Simul hæc & crassum sanguine telum Jam redit. *h. e.* cruore tinctum, illato vulnere, & sic quodammodo pingue factum. ¶ Translate *Plaut. Rud.* 3. 5. 53. crassum infortunium. *Martial. l.* 12. *epigr.* 18. crassiora nomina. *h. e.* rudia, barbara, & pingue quiddam sonantia. *Gell. l.* 13. *c.* 2. Ciceroni mollius teretiusque visum *fretu* scribere, quam *freto*. erat enim crassius, vastiusque, *perangusto*

freto

freto dicere. *Horat. l. & sat.* 2. *v.* 3. Crassa Minerva. V. *Minerva*. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 12. Hospiti veteri & amico munusculum mittere volui levidense, crasso filo, cujusmodi ipsius solent esse munera. *fatto alla grossa*. *Quintil. l.* 1. *c.* 10. (*al.* 17.) Etiam crassiore, ut vocant, Musa, dubitationem eximere. *Ulpian. Dig. lib.* 22. *tit. & leg.* 6. Crassa negligentia. *Martial. l.* 9. *epigr.* 23. Vulgus, crassaque turba. *h. e.* rudis, indocta. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 137. Senes crassi. *h. e.* hebetes. ¶ Crassorum familia Romæ fuit in gente Licinia plebeji ordinis: in qua fuit L. ille Crassus orator, quem *Cicero* in libris *de Oratore* loquentem inducit, ejusque mortem queritur initio libri tertii: characteremque dicendi exprimit *in Bruto c.* 48. Item M. Crassus, cognomento dives, quia fuit Romanorum omnium ditissimus, de quo V. *Crassianus*: item ante hunc M. Crassus ἀγέλαστος, P. Crassus *sapiens*, post M. Crassus *frugi*, &c. omnes primis magistratibus, & honoribus functi, &c.

CRASTINUS, a, um, *di domane*, qui cras futurus est. *Cic.* 15. *Attic. ep.* 8. Crastinus dies. ἐπιοῦσα ἡμέρα. *Plaut. Stich.* 4. 2. 55. Nunquam me vivum quisquam in crastinum prospiciet diem. *Petron. in Satyr. c.* 15. Exhibiturum crastino die affirmabat. *Propert. l.* 2. *el.* 12. *v.* 54. Crastina dies. *Plaut. Men.* 1. 2. 62. Usque ad diurnam stellam crastinam potabimus. *Virg.* 4. *Æn. v.* 119. ubi primos crastinus ortus Extulerit Titan. *Id.* 12. *Æn. v.* 76. Crastina aurora, & *lib.* 10. *v.* 244. lux. *Id.* 1. *Georg. v.* 425. hora. *Martial. l.* 1. *epigr.* 16. Sera nimis vita est crastina: vive hodie. *Id. l.* 3. *epigr.* 58. *ad fin.* Nec avara servat crastinas dapes mensa. *Lucan. l.* 7. *v.* 26. Crastina quies. *Martial. l.* 3. *epigr.* 10. egestas. *Valer. Flacc. l.* 7. *v.* 97. Crastinus ignis. ¶ Pro *crastino die* dixerunt & *die crastini*, ut *Plaut. Mostell.* 4. 1. 25. Hoc die crastini cum herus resciverit. Adde *Gell. l.* 2. *c.* 29. qui plura differit de hac loquendi ratione *l.* 10. *c.* 24. ubi ostendit *die quinti*, *noni*, *pristini*, *proximi* dictum fuisse pro *quinto*, *nono*, &c. *Cæl. Antip.* & *Cato* apud *Gell. ibid.* & *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 4. ¶ Absolute *Cic. extremo l.* 2. *de Orat.* Nisi forte in crastinum differre mavultis. *Plaut. Pseud. v. ult.* In crastinum vos vocabo. *Id. Cas.* 3. 5. 43. Protollere aliquid in crastinum. *Senec. in Thyest. v.* 619. Nemo tam divos habuit faventes, Crastinum ut possit sibi polliceri. *Gell. l.* 2. *c.* 29. Crastino seges non metetur. ¶ *Crastinus*, qui cras quippiam facturus est, ut *matutinus* apud *Virgil.* qui mane. *Sidon. carm. ult. v.* 21. Emensusque jugum die sub uno, Flavum crastinus aspicis Triobrem. ¶ Latiore significatione *crastinus* idem est, quod futurus, posterus, *vegnente*, *futuro*. *Plin. l.* 13. *c.* 9. Fertilitas assidua ei, crastino subnascente fructu. *Stat. l.* 3. *Theb. v.* 562. quid crastina volveret ætas, Scire nefas homini. ¶ In crastinum differo res severas, εἰς αὔριον σπουδαῖα, proverb. quo admonemur in re læta, v. gr. in convivio de rebus seriis agere importunum esse. Ortum habuit fortasse ex eo, quod narrat *Nepos in Pelop. cap.* 3. V.

CRATÆGIS, V. *Cratæogonon*.

CRATÆGUM, granum buxi. *Plin. l.* 16. *c.* 30. Al. leg. *cartbegon*.

CRATÆIS, idis, f. Κραταιΐς, mater Scyllæ. *Virg. in Ciri*, *v.* 66. & *Ovid.* 10. *Metam. v.* 749. ¶ Item fluvius Brutiorum, nunc *Fiumara di Maro*. *Plin. l.* 3. *c.* 5. *sub fin.* ubi alii leg. *Cratais*.

CRATÆOGŎNON, i, n. κραταιόγονον, herba spicæ tritici similis, multis calamis ex una radice emicantibus, multorumque geniculorum. Nascitur in opacis, semine milii, vehementer aspero gustu. Dicta videtur ἀπὸ τοῦ κρατεῖν ἐν τῇ γονῇ: quod vim habeat in generando. *Plin. l.* 27. *c.* 8. ¶ Est & alia cratæogonos, quæ thelygonos vocatur. Differentia intelligitur lenitate gustus. *Id. ibid.* Dicitur & cratægonon, κραταίγονον. ¶ Est etiam cratægis, similem habens virtutem. *Id. l.* 26. *c.* 10. ¶ Est etiam cratægon, sive cratægona arbor, quam Latini aquisoliam vocant. *Plin. lib.* 27. *cap.* 8.

CRATAIS, V. *Cratæis*.

CRATER, eris, m. & *Latina positione* Cratera, æ, f. *gran boccale da bere*, κρατήρ, vas vini, ut *Fest.* in *Cretera*, & *Non. cap.* 15. *n.* 22. interpretantur, seu genus poculi majoris, quo in libationibus, & solemnioribus epulis uti solebant, atque ex eo in minora pocula diffundebant, ut colligitur ex illo *Ovid. l.* 5. *Fast. v.* 522. Nunc dape, nunc posito mensæ nituere Lyæo: Terra rubens crater, pocula fagus erant. & *Curt. l.* 9. *c.* 10. Crateris aureis, ejusdemque materiæ ingentibus poculis prægravis. ¶ Est a κεράννυμι, misceo, qua significat vinum defundere bibendi causa. *Virg.* 1. *Æn. v.* 728. Crateras magnos statuunt, & vina coronant. *Id.* 9. *Æn. v.* 165. Indulgent vino, & vertunt crateras ahenos. *Id.* 2. *Æn. v.* 765. Crateresque auro solidi. *Curt. l.* 9. *c.* 10. Liminibus ædium crateres vino repletos, & alia eximiæ magnitudinis vasa disponi. Et *lib.* 4. *c.* 8. Herculi ex auro crateram cum triginta pateris dicavit. *Juvenal. sat.* 12. *v.* 44. urnæ cratera capacem, Et dignum sitiente Pholo. *Pers. sat.* 2. *v.* 52. Si tibi crateras argenti incusaque pingui Auro dona feram. ¶ Est hoc nomine signum cæleste, de quo V. in *Anguis*. ¶ Etiam vas olei *crater* dicitur *Virg.* 6. *Æn. v.* 225. fuso crateres olivo. *Martial. l.* 12. *epigr.* 32. corneus crater. ¶ Et situla, *secchia*, qua hauritur aqua. *Næv.* apud *Non. c.* 15. *n. ult.* Propter amnem crateris sumere aquam ex ponte. ¶ Et conceptaculum aquæ salientis in fonte, *conca*. *Plin. l.* 5. *ep.* 6. In hoc fonte crater: circa siphunculi plures miscent jucundissimum murmur. ¶ In monte Ætna crater est magnum illud foramen, per quod cinis, fumus, & ignis ebullit. *Plin. l.* 3. *c.* 8. Mons Ætna nocturnis mirus incendiis. Crater ejus patet ambitu stadiorum viginti. Adde *lib.* 2. *c.* 106. ubi de alio hiatu terræ ignem evomentis loquitur. Et *Ovid. Metam.* 5. *v.* 423. icta viam tellus in Tartara fecit, Et pronos currus medio cratere recepit. *h. e.* medio hiatu, quem Pluton sceptro percutiens humum aperuerat. ¶ Scribitur & *craterra*. ¶ Sunt qui *cretera*, vel *creterra* dici volunt, cum de sidere sermo est: & ita legunt apud *Cicer. in Arat. l.* 2. *de nat. deor. c.* 44. In medioque sinu fulgens Cretera relucet. *Vet. Gloss.* Creterra, ὑδρία.

CRATERITES, æ, m. gemma præduræ naturæ, inter chrysolithi, & electri colorem. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

CRATERRA. V. *Crater*.

CRATES, is, f. *graticcio*, ταρσός, instrumentum ex subtilibus lignis, vel viminibus, aliave materia, directis transversisque modico intervallo contextis, ad varios usus, qui ex subjectis exemplis apparent. *Cato R. R. c.* 10. & *Varr. R. R. l.* 1. *c.* 22. Crates stercorariæ. *Colum. l.* 12. *c.* 15. Crates pastorales, culmo, vel carice, vel filice textæ. & *cap.* 16. Uvas in crate disponito rarius, quam ut altera alteram contingat. *Virg.* 1. *Georg. v.* 94. Multum adeo rastris glebas qui frangit inertes, Vimineasque trahit crates, juvat arva. *erpici*, quibus ager post arationem complanatur. *Plin. l. & cap.* 18. *ad fin.* Semen injiciunt, cratesque dentatas super trahunt. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 81. Magno cratium, scalarum, harpagonum numero effecto. *Id. l.* 4. *B. Gall. c.* 17. Longuriis cratibusque pontem contexere. & *l.* 5. *c.* 39. Pinnæ & loricæ ex cratibus attexuntur. & *l.* 7. *c.* 58. Cratibus atque aggere paludem explere. & *l.* 1. *B. Civ. c.* 25. Rates ab utroque latere cratibus, ac pluteis protegere. *Horat. epod.* 2. *v.* 45. Claudere textis cratibus lætum pecus. *Plin. l.* 35. *c.* 14. Illinere crates parietum luto. *Juvenal. sat.* 11. *v.* 82. Sicci terga suis rara pendentia crate. *Virg.* 11. *Æn. v.* 64. Texere crates virgis arbuteis, & vimine querno. ¶ Fuit genus supplicii, quo reos crati suppositos, & lapidibus super injectis obrutos necabant: quod Carthaginiensibus præcipue usitatum fuisse dicitur. *Plaut. Pœn.* 5. 2. 65. Sub cratim uti jubeas se se supponi, atque eo lapides imponi multos, ut se se neces. Adde *Liv. l.* 1. *c.* 51. & *lib.* 4. *c.* 50. ¶ Per similitudinem dicitur de aliis rebus. *Virg.* 4. *Georg. v.* 214. Crates favorum. *la tessitura de' favi*. *Id.* 12. *Æn. v.* 508. Æneas Transadigit costas & crates pectoris ensem. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 805. Ventris erat pro ventre locus: pendere putares Pectus, & a spinæ tantummodo crate teneri. *Id. Metam.* 12. *v.* 370. hasta laterum cratem perrumpit. *Tertull. de resurr. carn. c.* 42. Crates Gigantum. *scheletri*. ¶ Apud *Virg.* 7. *Æn. v.* 633. salignæ umbonum crates sunt scuta ex crate confecta, quæ memorant etiam *Curt. l.* 10. *c.* 2. *a med.* & *Sil. l.* 5. *v.* 522. At apud *Stat.* 4. *Theb. v.* 110. æratæ crates sunt loricæ ligneæ ære obductæ. Apud *Petron. in Satyr. c.* 135. saligna crates est canistrum, fiscella, corbicula. ¶ Recti casus singularis, quem nonnulli *cratis* esse volunt, exemplum adhuc nullum vidimus.

CRATES, etis, m. Κράτης, nomen Philosophi Thebani, qui ut Philosophiæ vacare posset, projecto in mare non parvo auri pondere, *Abite*, inquit, *pessum malæ cupiditates: ego vos mergam, ne ipse mergar a vobis*. *Suidas* tamen tradit, Cratetem omnem pecuniam in substantiam redegisse, & apud trapezitam deposuisse, ea lege, ut si filii philosophi essent, eam egenæ plebi divideret, sin idiotæ, eis, quod acceperat, bona fide restitueret. ¶ Fuit & Crates Mallotes, h. e. ex Mallo Ciliciæ urbe Grammaticus Aristarchi æqualis, qui sub Ptolemæo Philometore claruit, & Criticus, sive Homericus cognominatus est. Scripsit in Iliada, & in Odyss. l. 9. Comment. Studium Grammaticæ primus Romam intulit. Missus enim ad Senatum ab Attalo Rege, sub ipsam Ennii mortem, plurimas acroases fecit, assidueque per omne tempus legationis disseruit. *Sueton. de Grammat. c.* 2.

CRATHIS, is, & idis, m. *Crate*, *Gratti*, Κρᾶθις, fluvius Calabriæ cit. in R. Neap. qui Consentiam rigat, & in sinum Tarentinum se exonerat. *Plin. l.* 3. *c.* 10. & *lib.* 31. *c.* 2. & *Ovid.* 15. *Metam. v.* 315. & 3. *Fast. v.* 581.

CRATICŬLA, læ, f. *graticola*, *gratictiuola*, ταρσίον, ἐσχάριον, parva crates. *Martial. lib.* 14. *epigr.* 221. cujus lemma est *craticula cum veru*. Parva tibi curva craticula sudet ofella. Adde *Caton. R. R. cap.* 13.

CRATICŬLUM a Græco κρατεῖν deducitur. *Festus*.

CRATICŬLUS, a, um, adject. cancellatus, in modum craticulæ factus. *Cato R. R. c.* 13. inter instrumenta in torculari necessaria requirit *lucernas craticulas duas*. Ita leg. edit. Florentin. Basileens. Lugdunens. Coloniens. At *Popma* sic: *lucernas*, *craticulas duas*.

CRATĪNUS, i, m. Poeta Comicus, qui primus in Dionysiis Athenis satyricam fabulam induxit. Supra modum gulæ, ac omni voluptatum generi deditus fuit, præcipue ebrietati. *Horat. in ep.* 19. *l.* 1. Prisco si credis, Mecænas docte, Cratino, Nulla placere diu, nec vivere carmina possunt, Quæ scribuntur aquæ potoribus.

CRATĬO, is, a. 4. crate terram scindo, & complano. *Plin. l.* 18. *c.* 28. Utilissimum simul herbæ arare, deinde cratire: atque ex præsepibus fœno dilapsum spargere, priusquam cratiantur.

CRATITIUS, & Craticius, a, um, *di graticcio*, ταρσώδης, ex cratibus factus, ut *Cratitii parietes*, qui cratibus insertis fiunt, scil. asseribus arrectis & transversis. *Vitruv. l.* 2. *c.* 8. *sub fin.* Cratitii parietes velim, ne inventi quidem essent. *Pallad. l.* 1. *tit.* 19. Cratitiis podiis erunt discernenda granaria.

CREABĬLIS, le, *creabile*, qui creari potest. *Augustin. l.* 12. *Confess. c.* 19. & 28. & *Apul. in Trismeg. ad Asclep. pag.* 85. *Elmenhorst.*

CREAGRA, æ, f. *forchetta*, κρεάγρα, instrumentum ad extrahendas ex aheno carnes coctas: a κρέας, caro, & ἄγρα, captura. *Gloss. Isid.* Creagras, tridentes. *Gloss. Philox.* Κρεάγρα, exemplum, harpago, excipulum. Legitur etiam 2. *Paralip.* 4. 11. & *Hierem.* 52. 18. Adde *Martian. Capell. in extr. carm. l.* 9. Artes creagris vix amicas Atticis. Ubi V. *Grotium*.

CREAMEN, inis, n. creatio, seu res creata. *Prudent. Hamartig. vers.*

verſ. 505. ex elementis Cuncta ſolubilibus, fluxoque creamine conſtant.

CREATIO, onis, f. *creazione*, creandi actus. *Cic. 3. de Leg. cap.* 3. Creatio Magiſtratuum. *Papinian. Dig. lib. 26. tit. 7. leg.* 38. Creatio tutoris. ¶ Item procreatio. *Varr. l. 5. L. L. c.* 2. Crepuſci nominati, quod eo tempore erant nati, ut Lucii prima luce in creatione. *Ulpian. Dig. lib. 1. tit. 7. leg.* 15. Creationi liberorum ſtudere.

CREATOR, oris, m. *creatore*, δημιουργὸς, κτίστης, effector, conditor. *Cic. pro Corn. Balb. c.* 13. Quod princeps ille creator hujus urbis Romulus fœdere Sabino docuit. *Lucan. l. 10. v.* 266. quas ille creator, Atque opifex rerum certo ſub jure coercet. ¶ Item genitor, *genitore*. *Ovid. Metam.* 8. *v.* 309. Nec Telamon aberat, magnive creator Achillis. ¶ Item qui renuntiat, & nominat ad aliquod munus. *Impp. Theodoſ. & Valentin. lib. 10. Cod. tit. 31. leg.* 59. Tam nominati, quam etiam creatoris conſona relatione currente. Adde *Ulpian. Dig. lib. 50. tit. 8. leg.* 2. ubi alii leg. *curator*.

CREATRIX, icis, f. *creatrice*. *Lucret. l. 1. v.* 622. Rerum natura creatrix. *Sil. l. 15. v.* 184. tellus bellorum dira creatrix. ¶ Item mater, *genitrice*. *Virg.* 8. *Æn. v.* 534. ego poſcor Olympo: Hoc ſignum cecinit miſſuram Diva creatrix. *Aurel. Vict. in Epitom. c.* 40. More Olympiadis Alexandri M. creatricis. *Catull. carm. 62. de Aty*, *v.* 50. Patria, o mea creatrix, patria, o mea genitrix.

CREATŪRA, æ, f. *creatura*, κτίσμα, res, quæ creata eſt. *Tertull. Apolog. c.* 30. Cujus eſt & cælum, & omnis creatura. *Alcim. Avit. l. 2, v.* 47. Quique creaturæ præfulſit in ordine primus. Adde *Prudent. in Hamartig. v.* 508.

CREATUS, a, um, adject. ex particip. conditus, genitus, *creato*, *generato*, κτιστός. *Flor. l. 1. c. 6.* Matre ſerva creatus. *Lucret. l. 5. v.* 1012. prolem ex ſe videre creatam. *Id. l. 5. v.* 732. Inque dies privos aboriſcere quæque creata. *Ovid. 3. Triſt. el. & verſ.* 14. de me ſine matre creata Carmina ſunt. *Id. 2. Faſt. v.* 726. Creatus rege. ¶ Item electus ad publicum munus. *Nepos in Milt. c.* 4. Domi creati decem Prætores, qui exercitui præeſſent.

CREBER, bra, um, *ſpeſſo*, *denſo*, *frequente*, denſus, frequens, multus, πυκνὸς, θαμὰς, θαμειός. *Virg. 5. Æn. v.* 199. tum creber anhelitus artus, Aridaque ora quatit. *Id. 1. Æn. v.* 89. creberque procellis Africus. & 5. *Æn. v.* 459. ſic denſis ictibus heros Creber utraque manu pulſat verſatque Dareta. *Ovid.* 11. *Metam. v.* 190. Lucus creber arundinibus. *Plaut. Aulul.* 4. 6. 9. Lucus crebro ſalicto oppletus. *Id. Pœn. a.* 2. *v.* 38. Hoſtes tam crebri ad terram accidebant, quam pyra. *Ovid. 2. ex Pont. ep. 7. v.* 40. Percuſſu crebro ſaxa cavantur aquis. *Plin. l. 3. c.* 5. Tiberis creber ac ſubitis incrementis. *h. e.* crebro creſcens, ac ſubito. *Cic. 2. de nat. Deor. c.* 55. *ad fin.* Venæ crebræ multæque, toto corpore intextæ. *Id. pro Planc. c.* 34. Sed hoc neſcio quomodo frequenter in me congeſſiſti: ſaneque in eo creber fuiſti, te idcirco noluiſſe, &c. *Id. 2. de Orat. c.* 13. Thucydides ita creber eſt rerum frequentia, ut verborum prope numerum ſententiarum numero conſequatur. *Id. Fam. 12. ep.* 25. Crebras, vel potius quotidianas compellationes meas non tulit. *Cæſ. l. 5. B. Gall. c.* 44. Tanto crebriores litteræ, nuntiique ad Cæſarem mittebantur. & *cap.* 12. Hominum eſt infinita multitudo, creberrimaque ædificia. *Plin. l. 36. c.* 26. Fama crebrior, quam certior. *Salluſt. in Jug. c.* 114. Igneſque quam creberrumos fieri jubet. *Cicer. Phil.* 14. *c.* 5. Sciiis, per hos dies creberrimum fuiſſe ſermonem, me, &c. ¶ *Crebrum funale* apud *Cicer. de Senect. c.* 13. quod alii interpretantur, crebro latum, & relatum; alii non unam facem, ſed plures; alii leg. *cre(d)o*, alii *cereo*; apud *Gronov. l. 3. Obſervat. c. 6.* eſt πολύμυξον, unum quidem funale, ſed multis myxis inſtructum: quod denſum dixit *Ovid. Metam.* 12. *v.* 247. Lampadibus denſum rapuit funale coruſcis. ¶ *Crebriſſimus* pro *creberrimus* eſt *Gellii l. 2. c. ult.* Fluctus qui flante Aquilone, maximi & crebriſſimi excitantur. ¶ *Crebra* adverbii more pro *crebro*. *Virg. 3. Georg. v.* 500. & pede terram Crebra ferit. V. *Apprima*.

CREBRATUS, a, um, denſatus, ſpiſſatus. *Plin. l. 11. c.* 24. Crebratæ pexitas telæ. *h. e.* denſe textæ. *Harduin. ex MSS.* Alii *cribratæ*: quod videtur ſignificare *in modum cribri facta*. loquitur enim *Plin.* de telis araneorum.

CREBRE, *denſamente*, *ſpeſſamente*, πυκνῶς, crebro, denſe. *Vitruv. l. 2. c. 9. circa med.* Alnus infra fundamenta palationibus crebre fixa. *Id. l. 10. c. 20. ſub fin.* Crates ex virgis creberrime textis.

CREBRESCO, is, ui, n. 3. *divenire ſpeſſo*, *o frequente*, *aumentarſi*, πυκνοῦμαι, διαθρυλλέομαι, creber, denſus, aut frequens fio, augeſco. *Virg. 3. Æn. v.* 503. Crebreſcunt optatæ auræ. & *lib. 12. v.* 407. ſævus campis magis ac magis horror crebreſcit. & *verſ.* 222. Crebreſcit ſermo. *Tacit. 4. Hiſt. c.* 12. Crebreſcens fama cladis Germanicæ. *Id. 2. Ann. c.* 39. Tum per idoneos, & ſecreti ejus ſocios crebreſcit, vivere Agrippam, occultis primum ſermonibus, mox vago rumore. *creſce la fama*, *the*, &c. *Id. 3. Ann. c.* 60. Crebreſcit licentia & impunitas. *Id. 2. Hiſt. c.* 67. Motum a Veſpaſiano bellum crebreſcit. ¶ In præterito *r* littera aliquando exteritur, ad evitandam ſoni aſperitatem. *Apul. l. 10. Metam.* Rumor publice crebuerat. *Auguſtin. l. 3. de Civ. Dei*, *c.* 17. Tam multa bella ubique crebuerunt. Al. leg. *crebruerunt*. Mallet *Manut. ad lib. 7. Fam. ep.* 20. etiam in præſenti tempore eam litteram tolli, ob eandem rationem. tum in ſimplici, tum in compoſitis *increbreſco*, *percrebreſco*. Libri, & MSS. variant, & cum iis Eruditorum ſententiæ.

CREBRISURUM, apud Ennium ſignificat vallum crebris ſuris, ideſt palis, munitum. *Feſtus*.

CREBRITAS, atis, f. *ſpeſſezza*, *frequenza*, πυκνότης, πυκνότης, frequentia. *Vitruv. l. 2. c. ult.* Arbores ſpiſſis venarum crebritatibus ſolidatæ. *Tacit.* 16. *Ann. c.* 29. Crebritas periculorum. *Cic. 13. Attic. ep.* 18. litterarum. *Id. 3. Fam. ep.* 1. & magnitudo officiorum. *Id. in Bruto*, *c. 95. ad fin.* ſententiarum. ¶ Crebritas cæli, *Vitruv. l. 9. c. ult.* eſt denſitas aeris compreſſi in tubo: quam mox appellat *frequentiam cæli*.

CREBRITER, crebro, frequenter, πυκνῶς, θαμά. *Vitruv. l. 10. c. 19. ad fin.* Crebriter celeriores & vehementiores efficiebant motus.

CREBRITUDO, inis, f. Crebritudinem pro crebritate poſuiſſe *Siſennam*, legitur quidem apud *Non. c. 2. n.* 178. ſed Eruditi corrigunt *celeritudinem*, quod locus *Siſennæ*, qui ibi adducitur, quamvis corruptus ſit, plura tamen veſtigia, ut ita dicam, *celeritudinis* habet quam *crebritudinis*.

CREBRO, adverb. *ſpeſſo*, *frequentemente*, θαμά, θαμινῶς, πυκνῶς, crebre, frequenter. *Cic. Attic. l. 6. ep.* 5. Litteras omnibus de rebus crebro mittas. *Id. l. 5. Fam. ep.* 6. Velim, litteras crebrius mittas. & *lib. 1. de Divin. c.* 27. Creberrime commemorantur a Stoicis. *Id. pro Cæl. c.* 24. Crebro Catulum, ſæpe me, ſæpiſſime rempublicam nominabat.

CREBRO, as, avi, atum, n. 1. eſt crebro facere, iterare. *Plaut.* de amatore, qui frequens eſt apud amicam; *Trucul.* 1. 1. 29. Sin crebravit, ipſus gaudet, res perit. Alii leg. *increbravit*. Al. *increpavit*.

CREDĪBĬLIS, le, *credibile*, *probabile*, πιστός, veri ſimilis, probabilis, quique facile credi poteſt. *Cic. l. 1. de Invent. c.* 30. Credibile eſt, quod ſine ullo teſte, auditoris opinione firmatur. *Id. 7. Verr. c.* 61. Tametſi veriſſimum eſſe intelligebam, tamen credibile fore non arbitrabar. *Id. in Orat. c.* 36. Narrationes credibiles. *Horat. l. 1. ſat. 9. v.* 52. Magnum narras, vix credibile. *Plaut. Pœn.* 5. 5. 50. Credibile ecaſtor dicit: crede huic, mi pater. *Quintil. Declam.* 7. *c.* 9. Quis credibilior in cæde pauperis, quam dives inimicus? *Ovid. 1. de ar. am. v.* 467. Sit tibi credibilis ſermo, conſuetaque verba. *naturale*, *non ricercato*. *Id. 3. Faſt. v.* 618. credibili fortior illa fuit. *più di quanto ſi può credere*. Sic *l. 1. Triſt. v. 49. eleg.* 5. Multaque credibili tulimus majora. *Cic. 2. de Orat. c.* 21. Non eſt credibile, quid intereſſe mihi ſit viſum inter eum, qui tum erat, & qui anno ante fuerat. *non ſi può credere*, *quanto* &c. *Curt. l. 5. c.* 13. Vix credibile dictu: plures captivi, quam qui caperent, erant. *Terent. Andr.* 4. 1. 1. Hoccine credibile eſt, ut, &c. *Ovid. 1. Amor. eleg. & verſ.* 11. Credibile eſt, & te ſenſiſſe Cupidinis arcus. ¶ Credibilium tria genera diſtinguit *Quintil. poſt init. cap. 10. l.* 5. unum firmiſſimum, quod fere accidit: alterum velut propenſius, quod plerumque: tertium ſolummodo non repugnans.

CREDĬBĬLĬTER, *credibilmente*, modo credibili. *Cic. pro Dejot. c.* 6. At quam non modo non credibiliter, ſed ne ſuſpicioſe quidem! *Quintil. l. 6. c.* 2. Proprie, jucunde, credibiliter dicere. & *lib. 9. c.* 2. Sermones aliorum credibiliter introducere. *Id. l. 4. c. 2. ſub fin.* Nihil his neque credibilius fingi, neque vehementius exprobrari, neque manifeſtius oſtendi poteſt.

CREDĬTO, as, frequentativum a *credo*. *Fulgent. ſub init. l. 1. Mytholog.* Defæcatam ſilentio vitam agere creditabam.

CREDĬTOR, oris, m. *creditore*, qui aliquid alteri credidit, quod proinde ſibi debetur, χρήστης. *Cajus Dig. lib. 50. tit. 16. leg.* 10. 11. & 12. Creditorum appellatione non hi tantum accipiuntur, qui pecuniam crediderunt, ſed omnes quibus ex qualibet cauſa debetur, ſicuti ex empto, ex locato, vel ex alio contractu. *Cic. 6. Phil. c.* 4. Quotidie ſponſores, & creditores L. Trebellii convenire. & *mox*. Fraudare creditores. *Sueton. in Cæſ. c.* 42. Creditoribus ſatisfacere. *Senec. ep.* 87. Solvere creditoribus. *Plin. l. 33. c.* 10. Decoquere creditoribus ſuis. *fallire*. ¶ Translate *Plin. l. 1. ep. 3. ſub fin.* Poſſum repetere ſeceſſum, & ſcribere aliquid, quod non recitem, ne videar, quorum recitationibus adfui, non auditor fuiſſe, ſed creditor. *Plin. alter l. 26. c. 8. de ventre.* Peſſimum corporum vas inſtat, ut creditor, & ſæpius die appellat.

CREDĬTRIX, icis, f. *creditrice*, mulier, cui debetur. *Paul. Dig. lib. 20. tit. 5. leg.* 16. Pone primam creditricem in judicio commiſſe tertium creditorem. Adde *Scævol. Dig. lib. 31. leg. 90. ad fin.* & *Paul. lib. 42. tit. 6. leg. penult.*

CREDĬTUM, i, n. *credito*, res alteri credita, quæ proinde nobis debetur. *Senec. l. 2. de Benef. c. penult.* Aliter beneficium, aliter creditum ſolvitur. & *cap.* 21. Accipiam pecuniam tanquam creditum, non tanquam beneficium. *Quintil. l. 7. c. 2. ad fin.* Crediti, & depoſiti duæ ſunt quæſtiones, &c. *Id. l. 5. c. 10. poſt med.* Creditum totum exigere. *Id.* (*ſeu quicumque alius auctor eſt*) *declam.* 360. Tu amiſſo viro, cum dotem non petiſti, feciſti creditum ex dote. *Modeſtin. Dig. lib. 16. tit. 2. leg.* 1. Compenſatio eſt debiti & crediti inter ſe contributio. ¶ Apud JCtos *creditum* differt a *mutuo*, ſicut genus a ſpecie: dicitur enim de omnibus rebus, quæ alteri creduntur, ſive eadem reddantur, ſive non: *mutuum* vero de iis tantummodo, quæ non eadem reſtituuntur. *Paul. Dig. lib. 12. titulo*, 1. *leg.* 2. ¶ *Ire in creditum* eſt idem quod credere aliquid alicui, ſed præſertim dicitur, cum aliquid mutuum damus. *Paul. loc. cit.* & *Alfen. lib. 19. tit. 2. leg.* 31. ¶ Eodem fere ſenſu *abire in creditum alicui* dicitur. *Ulpian. Dig lib. 14. tit. 6. leg.* 3. Ideo etſi in creditum abii filiofamilias vel ex cauſa emptionis, vel alio contractu, in quo pecuniam non numeravi, & ſtipulatus ſim; licet cœperit eſſe mutua pecunia, tamen, &c. Adde *tit. 4. leg. 5. ad fin.* ¶ Sic *in creditum dare* eſt credere; & *in creditum accipere* eſt recipere aliquid reſtituendum. *Julian. Dig. lib. 12. tit. 1. leg.* 19. & 20. ¶ *Poſſidere aliquid in creditum* eſt ratione crediti poſſidere. *Ulpian. Dig. lib. 42. tit. 1. leg.* 15. Si creditor maluerit pignora in creditum poſſidere, hiſque eſſe contentus, &c. ¶ *In credito eſſe* dicitur quod eſt in nominibus. *Ulpian. Dig. lib. 34. tit. 2. leg.* 28.

CREDĬTUS, a, um, *creduto*, is, cui fides eſt habita. *Virg. 2. Æn. v.* 247. Tunc etiam fatis aperit Caſſandra futuris Ora, Dei juſſu

non unquam credita Teucris. Tacit. 5. Ann. c. 4. Meditationes ejus introspicere creditus. & 4. Hist. c. 67. Voluntaria morte interiisse creditus. Id. 3. Ann. c. 44. Cuncta, ut mos famæ, in majus credita. & cap. 10. Vera, aut in deterius credita, judice ab uno facilius discerni. ¶ Credito ablat. absolute, Id. 3. Ann. c. 14. Nunquam satis credito, sine fraude Germanicum interiisse. non essendosi mai creduto, &c. Id. 6. Ann. c. 34. Nec quisquam ariete sacrificaverit, credito vexisse Phrixum. credendosi, che &c. ¶ Item datus, commissus, dato, consegnato, affidato. Cæs. l. 3. B. Civ. c. 1. Cum fides tota Italia esset angustior, neque creditæ pecuniæ solverentur. Cic. Verr. 5. c. 3. Consilia commissa, pecunia tradita, res omnes creditæ. Id. pro Dom. c. 1. Ut bona, fortunæ, domicilia vestræ fidei potestatique commissa creditaque esse videantur. Id. 7. Verr. c. 14. Ut mihi honorem illum non solum datum, sed etiam creditum ac commissum putarem.

CREDO, is, didi, itum, a. 3. credere, prestar fede, πιστεύω, dictis, vel factis fidem habeo. Cic. de clar. Orat. c. 26. Audivi ista de majoribus natu, sed nunquam sum adductus ut crederem. Id. pro Rosc. Amer. c. 39. Neque quisquam credit, nisi ei, quem fidelem putat. Id. 2. de Divin. cap. 55. Credere fabulis. & cap. 41. Superstitiosa sollicitudine & miseria omnia credere. Id. 3. Fam. ep. 11. ad fin. Te leviter accusans in eo, quod de me cito credidisses. Horat. l. & sat. 2. v. 71. variæ res Ut noceant homini, credas. Terent. Adelph. 4. 4. 7. Sostrata credit, mihi me psaltriam hanc emisse. Virgil. 6. Æn. v. 463. nec credere quivi, Hunc tantum tibi me discessu ferre dolorem. Id. Andr. 2. 3. 25. Itan' credis? D. haud dubium id quidem est. Id. ibid. 3. 5. 12. Oh, tibi ego ut credam, furcifer? & 3. 2. 17. Credon' tibi hoc? t' ho io da credere? Id. Hecyr. 3. 5. 7. Bene factum, te advenisse salvum atque validum. Pa. Creditur. così si crede. Id. Adelph. 3. 5. 28. Ignotum est, tacitum est, creditum est. Ovid. 1. de ar. am. v. 387. Hoc unum moneo, si quid modo creditur arti. Id. Amor. l. & el. 2. v. 9. Si sapis, o custos, odium, mihi crede, mereri Desine. Cic. 13. Attic. ep. 6. Non sum, mihi crede, mentis compos. Et l. 6. ep. 6. Sed, crede mihi, nihil minus putaram. (Adde l. 8. epist. 14.) Curt. l. 4. c. 10. Crederes, Alexandrum inter suas necessitudines flere. avresti creduto, &c. Sic Petron. in Satyr. c. 31. Pantomimorum, non patris familiæ triclinium crederes. Et Tacit. Ann. 16. c. 4. extr. Crederes lætari, & fortasse lætabantur. Et Lucan. l. 1. v. 493. credas, aut tecta nefandas Corripuisse domos, &c. pro crederes. ¶ Cum genitivo, per ellipsim, Plaut. Asin. 2. 4. 53. Cui omnium rerum ipsus semper credit. Adde Trucul. 2. 2. 51. ¶ Passive Ovid. 3. Fast. v. 190. Et male credebar sanguinis auctor ego. & vers. 351. At certe credemur, ait, si verba sequatur Exitus. Id. 3. Trist. el. 11. v. 73. ne hoc tibi fingere credar. & el. 10. v. 35. Vix equidem credar. ¶ Ponitur & pro opinor, puto. Cic. 13. Attic. ep. 32. Quod ad te de legatis scripsi, parum intellexti; credo quia διὰ σημείων scripseram. Id. de clar. Orat. c. 93. Credo, quod videret, neminem esse secum comparandum. Id. Verr. 6. c. 15. Pueri autem Sisennæ, credo, qui audivissent, quæ &c. oculos de isto nunquam dejicere. Plaut. Pers. 4. 3. 64. Nunquam ego te tam esse matulam credidi. Sueton. in Tib. c. 62. Ne reliquis quidem nepotibus parsurus creditur. si crede, che non avrebbe perdonato, &c. Curt. l. 6. c. 5. Bucephalus credebatur sentire, quem veheret. ¶ Eleganter interseritur sermoni, ut opinor, puto. Cic. 1. de Fin. c. 3. Male, credo, mererer de meis civibus, si &c. Cæs. l. 2. B. Civ. c. 31. Quo majorem, credo, licentiam habeant, qui peccare conentur. ¶ Aliquando continet ironiam. Terent. Eun. 5. 2. 33. Debeam, credo, isti quidquam furcifero, si id fecerim. Curt. l. 3. c. 2. Ætoli, invicta bello manus, fundis, credo, & hastis igne duratis repellentur. ¶ Aliquando credere est confidere, fidarsi, confidare. Virg. Ecl. 2. v. 17. O formose puer, nimium ne crede colori. Sallust. in Jug. c. 114. Virtuti suorum satis credere. Ovid. 4. Metam. v. 729. Nec bibulis ultra Perseus talaribus ausus Credere. Virg. 11. Æn. v. 807. nec jam amplius hastæ Credere, nec telis occurrere virginis audet. ¶ Sæpe est committere, fidei alicujus commendare, tradere, consegnare, affidare, confidare, dare. Terent. Eun. 5. 1. 15. Ita ut tu justi, soli credita est. Th. Scelesta, ovem lupo commisisti. Cic. Q. Fr. l. 1. ep. 1. c. 9. Quos tuæ fidei, potestatique populus R. commisit & credidit. & cap. 4. Nihil est, quod non iis & committi & credi rectissime putem. Id. Fam. 4. ep. 7. Credere se victori. Cæs. l. 6. B. Gall. c. 30. Se suaque omnia alienissimis crediderunt. Curt. l. 5. c. 12. Credere alicui salutem suam. Terent. Andr. 1. 5. 37. alicui suum animum atque omnem vitam. Id. Eun. 1. 2. 48. consilia sua omnia cuipiam. Terent. Clem. Dig. lib. 48. tit. 3. leg. ult. alicui custodiam alicujus rei. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 34. pecuaria præsidio canum. Virg. 10. Æn. v. 70. Num puero summam belli, num credere muros? Lucan. l. 7. v. 77. causam Senatus diis. ¶ Translate Plaut. Rud. 2. 6. 2. Credere se Neptuno. h. e. committere se mari. Virg. 5. Æn. v. 383. se pugnæ. azzardarsi. Ovid. 4. Metam. v. 626. veritus se credere nocti. Vellej. l. 2. c. 102. se colloquio. Quintil. in proœm. l. 12. se ventis. Virg. 6. Æn. v. 15. Præpetibus pennis ausus se credere cælo. Id. 2. Georg. v. 332. Inque novos soles audent se gramina tuto Credere. Sil. l. 4. v. 302. se pedibus. darsi alla fuga. Colum. l. 2. c. 13. terræ. seminare. Plaut. Pers. 4. 3. 59. ceræ. scrivere. Apud Lucan. l. 4. v. 647. credere aliquem solo, gettarlo a terra, prosternere, solo affligere: quod mox etiam repetit v. 654. Loquitur enim de Antæo, qui cum Hercule pugnans, quoties humi procumberet, vires iterum resumebat. Credere vocem dolori, apud eund. l. 1. v. 258. est dolori vocem lamentumque concedere, quo expleatur. ¶ Sæpe refertur ad pecuniam, & significat mutuam, vel fœnori dare, dar ad imprestito, o a censo. Cic. pro Rabir. Post. c. 2. Huic ipsi Alexandrino grandem pecuniam credidit. Id. de Harusp. resp. c. 13. Alterum putabo regem, si habuerit, unde tibi solvat, quod ei per syngrapham credidisti. Plaut. Curcul. 4. 1. 20. Pone ædem Castoris ibi sunt, subito quibus male credas. Cato R. R. c. 5. Villicus injussu domini credat nemini: quod dominus crediderit, exigat. Senec. ep. 101. Emam, ædificabo, credam, exigam. ¶ Hæc videtur esse prima & propria hujus verbi notio, siquidem credendum est vel Prisciano qui lib. 10. pag. 890. Putsch. docet, credo dictum esse quasi cretum do; vel Vossio, qui in Etymol. deducit a χρήζω, mutuum do. ¶ Credier pro credi paragoge legitur apud Plaut. Pseud. 2. 2. 37. & Pœn. 1. 2. v. 43. ¶ Creduam, as, at, pro credam, Plautina sunt Pœn. 3. 5. 2. Bacch. 4. 8. 6. Trinum. 3. 1. 5. Similiter creduis, it, itidem pro credas, at, vel credideris, it, Amph. 2. 2. 40. Capt. 3. 4. 73. & Trucul. 2. 2. 52.

CREDUAM, & Creduim. V. in fi. verbi præced.

CREDULITAS, tis, f. credulità, πιστευτικότης, credendi facilitas. Planc. Cicer. 10. Fam. ep. 23. Credulitas enim error est magis, quam culpa. Ovid. 1. ex Pont. ep. 1. v. 44. Credulitate capi. Id. 3. Amor. el. 14. v. 30. stulta credulitate frui. Tacit. 2. Ann. c. 40. Credulitas inanis tempore ipso vanescit. Id. Ann. 15. c. 11. Facilis credulitas. Curt. l. & cap. 7. Addicere credulitatem suam alicui.

CREDULUS, a, um, credulo, πιστικός, εὐπειστος, qui facile credit: & fere in malam partem. Cic. Attic. 15. ep. 16. Verba mihi dari facile patior in hoc, meque libenter præbeo credulum. Id. de Amic. c. penult. Improvidi & creduli senes. Id. pro Font. c. 6. Stultus auditor & credulus ab religioso & sapienti judice discernitur. Ovid. 4. Fast. v. 312. nos in vitium credula turba sumus. Id. Heroid. ep. 6. v. 21. Credula res amor est. Horat. l. 4. od. 1. v. 30. Spes animi credula mutui. Curt. l. 10. c. 1. a med. Credulas regis aures implebat. ¶ Cum dativo Horat. l. 1. od. 11. v. ult. carpe diem, quam minimum credula postero. Virg. Ecl. 9. v. 34. me quoque dicunt Vatem pastores: sed non ego credulus illis. ¶ Cum genitivo Sil. l. 10. v. 478. Credulus adversi. Al. leg. adversis. ¶ Translate Ovid. 8. Metam. v. 857. sic sit tibi piscis in unda Credulus, & nullos nisi fixus sentiat hamos. Senec. in Hippol. v. 530. Nondum secabant credulæ pontum rates. Justin. l. 2. c. 10. Jucunda quoque inter se, non solum credula, convivia habuerunt. h. e. bona fide peracta. ¶ Passive de eo, cui facile creditur, videtur usurpari in illo Taciti l. 1. Hist. c. 34. Occisum Othonem, primum incertus rumor, mox interfuisse se quidam, & vidisse affirmabant, credula fama inter gaudentes, & incuriosos.

CREMATES, um, Cremaschi, populi sunt Cremæ, quæ est urbs Galliæ Transpadanæ ad Serium fluvium. Hinc genit. plur. Crematium legitur in Inscript. apud Gruter. pag. 638. n. 9.

CREMATIO, onis, f. abbruciamento, καῦσις, actus cremandi, ustio. Plin. l. 23. c. 2. ad fin. Crematio ei multum virium adjicit. Adde Prudent. περὶ στεφ. 10. v. 88.

CREMATOR, oris, m. incenditore, καυτήρ, ustor. Tertull. l. 5. adversus Marcion. c. 16. Cremator Deus.

CREMATUS, a, um, abbruciato, καυστός, ustus. Horat. l. & od. 4. v. 53. Gens, quæ cremato fortis ab Ilio, &c. Id. Epod. ult. v. 79. Possum crematos excitare mortuos. Cic. 1. de Divin. c. 23. Cum mortali corpore cremato, in lucem animus excesserit. Liv. l. & cap. 1. Cremata patria. Plin. l. 16. c. 8. Cremati roboris cinis nitrosus est. Id. l. 20. c. 5. sub fin. Crematus in cinerem.

CREMENTUM, i, n. accrescimento, αὔξησις, incrementum: a cresco, is. Varro apud Non. c. 2. n. 767. Ut cremento corpora fierent majora parvo. Plin. l. 11. c. 37. sect. 55. Hard. Crementa lunæ. ¶ Isidor. l. 11. Orig. c. 1. docet, crementum dici semen masculi, unde animalium & hominum corpora concipiuntur. Quo sensu suspicari quis possit, dictum esse a creo, as, pro creamentum. Utcumque sit, ea notione Latinum idoneum auctorem non habet.

CREMĔRA, æ, m. la Varca, aut Valca, al. Baccano, rivus parvus Thusciæ, qui oritur ex lacu apud Baccanas, & in Tiberim fl. labitur, memorabilis cæde CCC Fabiorum facta a Vejentibus. Ovid. 2. Fast. v. 205. & Gell. l. 17. c. 21.

CREMERENSIS, e, ad Cremeram pertinens, ut Cremerensis dies. Tacit. 2. Histor. c. 91.

CREMIA, orum, legna minute, e secche, ligna tenuia, & arida: a cremo, quia facile cremantur. Græce dicuntur φρύγανα, a φρύγω, torreo. Colum. l. 12. c. 19. Levique primum igne, & tenuibus admodum lignis, quæ cremia rustici appellant, fornacem incendemus. Plin. l. 12. c. 19. Cremia discerni, & sponte conflagrare. Harduin. legit gemina ex MSS.

CREMIALIS, le, adject. qui cremari potest, ut cremiales arbores, apud Ulpian. Dig. lib. 24. tit. 3. leg. 7. a med. Ita legit, & probat Salmas. in exercitat. Plin. & Hotoman. Vulgo, gremiales.

CREMO, as, avi, atum, a. 1. abbruciare, καίω, comburo. Plin. l. 7. c. 54. Ipsum cremare apud Romanos non fuit veteris instituti: terra condebantur. h. e. cremare cadavera. Cic. 2. de Leg. c. 22. Primus e Patriciis Corneliis igni voluit cremari. Ovid. 2. Metam. v. 136. Cremare tecta. Plin. l. 17. c. 1. Incendia, quibus cremavit urbem Nero. Id. l. 35. c. 10. Cremare tabulas. Id. l. 2. c. 52. Fulmina cremantia.

CREMONA, æ, f. Cremona, urbs Cenomanorum, apud Padum fl. media inter Ticinum ad Occ. & Mantuam ad Or. Colonia Roman. Cum Cremonenses contra Augustum cum Antonio sensissent, Cæsar victor veteranis suis eorum agros dedit, qui cum non suffecissent, acceperunt etiam vicinorum agros, ut Mantuanorum, &c. Hinc Virg. 9. Ecl. v. 28. Mantua væ miseræ nimium vicina Cremonæ. Servius.

CREMONENSIS, e, Cremonese, ad Cremonam pertinens, ut Cremonense

nense prœlium, Tacit. 3. Hist. c. 48. Cremonensis ager, Id. ibid. c. 15. & Cremonenses coloni, Liv. l. 33. c. 23. ¶ Cremonenses, sunt, sunt ejus urbis homines. Tacit. 2. Hist. c. 70.

CREMOR, oris, m. amido, τὸ παχὺ τοῦ γάλακτος, proprie est pingue illud, quod a lacte secernitur: dicitur etiam de lacte expresso ex grano aqua macerato. Ovid. de medicamin. fac. v. 95. Hordea quem faciunt, illis adfunde cremorem. Cels. l. 3. c. 7. n. 2. Vel ptisanæ, vel alicæ, vel oryzæ cremor dandus est. Cato R. R. c. 86. Lac addat paulatim, usque adeo donec cremor crassus erit factus. Plaut. Pers. 1. 3. 15. Nisi cremore crasso est jus collyricum, &c. Cels. l. & cap. 6. sect. 26. Gargarizare ex lenticula, vel ex fici cremore. Et cap. 10. ad fin. Cremor furfurum.

CRENÆ, arum, f. scalpturæ, incisuræ, γλυφίδες, tacche. Plin. transfert ad scalpturas stomachi testudinis marinæ, quibus cibus conficitur, si locus sanus est. Ita enim scribit lib. 11. c. 37. sect. 68. Testudini marinæ lingua nulla, nec dentes: rostri acie comminuit omnia. Postea arteria, & stomachus denticulatus callo, in modum rubi, ad conficiendos cibos, decrescentibus crenis, quidquid appropinquat ventri: novissima asperitas, ut scobina fabri.

CREO, as, avi, atum, a. 1. creare, generare, κτίζω, ποιέω, γεννάω, gigno, facio. De origine V. in Cerus. Cic. 2. de Orat. c. 54. Natura fingit homines, & creat imitatores & narratores facetos, &c. Id. 2. de nat. Deor. c. 22. Zeno censet, artis maxime proprium esse, creare & gignere. Id. 2. de Orat. c. 28. Cum ego hunc oratorem, quem nunc fingo, ut instituí, crearo, aluero, confirmaro, tradam eum Crasso & vestiendum & ornandum. Liv. l. 1. c. 3. Silvius deinde regnat: is Æneam Silvium creat. Horat. l. & od. 4. v. 29. Fortes creantur fortibus & bonis. Plin. l. 19. c. 8. a med. Fimum herbas creat. Pallad. in Februar. tit. 26. de porcis. Femina ad creandum usque in annos septem partus onera gestare sufficiet. ¶ Item parere, partorire. Virg. 10. Æn. v. 704. una quem nocte Theano In lucem genitori Amyco dedit, & face prægnans Cisseis regina Parin creat. ¶ Item universim efficere, facessere, exhibere, fare, cagionare. Cic. 2. de Divin. c. 25. Nonnunquam errorem creat similitudo. Id. in Divin. Verr. c. 19. Creare periculum alicui. Plin. l. 9. c. 48. Lepus marinus vomitum dissolutionemque stomachi creat. Id. l. 22. c. 24. Mel bilem auget, fastidium creat. Cels. in præfat. ante med. Creare valetudinem adversam. ¶ Translate Cic. 2. de Divin. c. 25. Similitudo errorem creat. Quintil. l. 9. c. ult. Tædium & satietatem creare. Plaut. Pœn. 3. 2. 9. lites. Id. Mil. 2. 3. 23. Tuis nunc cruribus capitique fraudem capitalem creas. Id. Pseud. 1. 3. extr. Potin' ut abeas? tibi moram dictis creas. Id. Mil. 1. 1. 33. Venter creat omnes has molestias. Id. Cas. 2. 7. 3. Creare voluptatem inimicis. Vellej. l. 2. c. 20. seditionem. Impp. Valent. Theod. & Arcad. lib. 1. Cod. tit. 25. invidiam inimicis. ¶ Sæpe est suffragiis eligere. Cic. in fragm. pro C. Corn. apud Ascon. Decem tribunos plebis per pontificem creaverunt. Nepos in Annib. c. 7. Carthagine quotannis annui bini reges creabantur. Cæs. initio l. 3. de B. Civ. Consules creantur Cæsar & Servilius. Sallust. in Jug. c. 44. Cum tres quæsitores rogarentur, effecerat, ut ipse in eo numero crearetur. Liv. l. 1. c. 23. Creare ducem gerendo bello. Messala apud Gell. l. 13. c. 15. prætorem. Ulpian. Dig. lib. 40. tit. 5. leg. 4. Convenire creditores, unumque creare, cui caveatur omnium nomine. Papinian. Dig. lib. 50. tit. 8. leg. 3. curatorem rei publicæ.

CREON, ontis, m. Κρέων, nomen Corinthiorum regis, qui Creusam filiam Jasoni desponsavit. Senec. in Medea. ¶ Alter fuit Thebanus, Œdipi Regis Thebanorum socer, & frater Jocastæ. ¶ Rectus casus singularis est Creon, & Creo. Senec. in Med. v. 526. Creo, atque Acastus arma si jungant sua. Stat. 12. Theb. v. 678. Antigonem viduamque Creon Adrastida leto Admovet.

CREPANS, antis, sonante, mormoreggiante, qui crepat, resonans, murmurans, strepens, ψοφῶδης, ψοφητικός. Horat. Epod. 16. v. 48. montibus altis Levis crepanti lympha desilit pede. Martial. l. 3. epigr. 82. Digiti crepantis signa novit eunuchus. Id. l. 12. epigr. 36. Donare aureolos manu crepantes. & lib. 9. epigr. 92. Area terit messes crepantes. Virg. 11. Æn. v. 775. tum croceam chlamydemque, sinusque crepantes Carbaseos fulvo in nodum collegerat auro.

CREPAS, prisci capras dixerunt, a crepitu crurum. Paul. ex Festo in Capra.

CREPAX, acis, adject. qui crepat, ac strepit. Mecænas apud Senec. epist. 114. crepacem molam dixit, quod in igne crepitet.

CREPĔRUS, a, um, dubbioso, incerto, dubius, anceps, incertus, ut Fest. & Varr. sub init. l. 5. de L. L. & lib. 6. c. 4. & Non. c. 1. n. 45. interpretantur. Lucret. l. 5. v. 1295. creperi certamina belli. Accius apud Non. Nunc tu in re crepera tua quid capias consilii, vide. Pacuv. ibid. Animum ægritudine in re crepera confici. Symmach. l. 1. ep. 7. (al. 13.) Priusquam manifestus dies creperum noctis absolveret. Lucil. apud Non. loc. cit. creperaque juventu' salutis. Al. aliter leg.

CREPI a Romanis dicti sunt luperci a crepitu pellicularum, quem faciunt verberantes. Mos enim erat Romanis in lupercalibus nudos discurrere, & pellibus obvias quasque feminas ferire. Hæc Festus, ubi al. leg. Creppi.

CREPICULUM, vel Crepidulum, vel Crepitulum (tot enim modis scriptum invenitur) ornamentum capitis. Id enim in capitis motu crepitum facit. Festus. Tribuit feminis Tertull. de pall. ubi ait cap. 4. Et stolam, & supparum, & crepidulum, & caliendrum ejeravere. Al. leg. capidulum.

CREPĪDA, æ, f. pianella, κρηπίς, ὑπόδημα, genus calcei plani, coriacea solea vel una, vel pluribus constans, qua planta pedis, veluti basi, innititur; & longis habenis, quibus pars pedis superior prope nuda vincitur, & quodammodo obtegitur: a Græca voce allata (teste Gell. l. 13. c. 21. & Voss. in Etymol.) quæ tum basim & fundamentum, tum hoc ipsum de quo loquimur, significat. Latine solea dicitur, quod eo nomine omne genus calcei, quo planta solummodo tegitur, appellari consuevit, ut Gell. loco cit. docet. Differunt tamen, tum quod solea generale nomen est, crepida unum tantum calceorum genus notat: tum quia illa simplex est, hæc pluribus coriis compingitur, ut vult Balduin. de calc. c. 11. tum quod illa domi uti mos fuit, hac etiam foris: tum denique quod Latinorum illa, Græcorum hæc propria esse videtur. Quare cum pallio fere conjungitur, sicut cum toga calceus. Horat. l. 1. sat. 3. v. 127. sapiens crepidas sibi nunquam, nec soleas fecit. Pers. sat. 1. v. 127. qui in crepidas Grajorum ludere gestit. Liv. l. 29. c. 19. Ipsius etiam Imperatoris non Romanus modo, sed ne militaris quidem cultus jactabatur: cum pallio crepidisque inambulare in gymnasio, &c. Sueton. in Tiber. c. 13. Redegitque se, deposito patrio habitu, ad pallium, & crepidas. Adde in Calig. c. 52. ¶ Aliquando cum caliga militari confunditur, non tamen Romana. Plin. l. 36. c. 16. Magnes appellatus est ab inventore. Invenisse autem fertur, clavis crepidarum, & baculi cuspide hærentibus, cum armenta pasceret. Id. l. 33. c. 3. & Valer. Max. l. 9. c. 1. n. 4. extern. Aureos clavos crepidis suffigere. (Justin. l. 38. c. 10. eandem rem narrans, caligas auro figere dixit.) Cic pro Rabir. Post. c. 10. L. Scipionis non solum chlamyde, sed etiam cum crepidis in Capitolio statuam videtis. V. integr. locum. Huc pertinere videtur, quod tradit Servius ad illud Æn. 8. v. 458. Et Tyrrhena pedum circumdat vincula plantis; crepidas Tuscum esse calceamentum, quas primo adhibuisse Senatores, post Equites R. nunc milites. Videtur enim vel de calceo, vel de caliga intelligendus. ¶ Sutor ne ultra crepidam, proverb. in eos, qui quas res minus intelligunt, de iis tamen judicare audent: ortum ex eo, quod narrat Plin. l. 35. c. 10. & Valer. Max. l. 8. c. 12. extr. cum Apelles tabulam suam in pergula proposuisset, ut si quæ vitia inessent, a prætereuntibus indicarentur, monitum a sutore, quod in crepidis una intus pauciores fecisset ansas: eodem postero die, superbo emendatione pristinæ admonitionis, cavillante circa crus, indignatum prospexisse (latebat enim post tabulam) denuntiantem, ne supra crepidam judicaret. Ὑπὲρ πόδα, & ἐπάνω τῆς κρηπῖδος Græci dicunt: Et Ammian. l. 28. c. 1. (al. 3.) Supra plantam, ut dicitur, evagatus cognitor. Adde Valer. Max. loco cit. ¶ Isidor. l. 19. Orig. c. 34. putat crepidas dictas, quod cum sono stringantur, sive a pedum crepitu in ambulando. Balduin. quoque loco sup. cit. a crepitu derivat: sed rectius a κρηπίς ducuntur, ut dictum est: quamvis primam syllabam Latini Poetæ corripiant.

CREPIDARIUS, a, um, ad crepidas pertinens, ut Crepidarius culter, Sempron. Asell. apud Gell. l. 13. c. 21. extr. & Crepidarius sutor, qui crepidas facit, Id. ibid. & Crepidarius absolute, Gell. ibid.

CREPIDĀTUS, a, um, qui crepidas habet, κρηπιδωτός. Cic. in Pison. c. 38. Inde nocte intempesta crepidatus, veste servili, navem conscendit. Sueton. in Domit. c. 4. Certamini præsedit crepidatus. ¶ Crepidatæ Fabulæ apud Donat. ad Terent. Adelph. prol. v. 7. in quibus actores cum crepidis prodibant: quæ & palliatæ. V. Palliatus.

CREPĪDO, idinis, f. base rilevata, fondamento, sostegno, κρηπίς, basis alta, & erecta, fundamentum, fulcrum: a Græca voce allata. Cic. in Orat. c. 67. Deinde omnia, tanquam crepidine quadam, comprehensione longiore sustinentur. Stat. l. & silv. 1. vers. 58. teneat quamvis æterna crepido, Quæ super ingesti portaret culmina montis. Plin. l. 36. c. 8. Crepidines obelisci. ¶ Item saxum prominens, ut exponit Festus, vel moles alta, & abrupta, qua maris litus, vel ripa fluminis munitur contra aquarum impetus, muro, parapetto, sporto di sassi, o altro. Cic. Verr. 7. c. 37. Piraticus myoparo usque ad forum, & ad omnes urbis crepidines accessit. Inscript. apud Murator. pag. 2013. n. 2. M. Gavius T. F. Q. Vitellius Q. F. Gallus Duovir. Quinq. crepidines circa forum s. p. f. Virg. 10. Æn. v. 653. Forte ratis, celsi conjuncta crepidine saxi, Expositis stabat scalis, & ponte parato. Colum. l. 8. c. ult. Maris atrocitas objectu crepidinis frangitur. Curt. l. 5. c. 1. Coercere Euphratem magnæ molis crepidinibus. Varro de lacu, aut stagno ubi servantur anates l. 3. R. R. c. 11. Circum totum parietem intrinsecus sit crepido lata, in qua secundum parietem sint tecta cubilia, &c. Plin. l. & cap. 22. Acanthos herba topiaria est, crepidines marginum vestiens. h. e. marginum eam partem, quæ aquas spectat. Juvenal. sat. 5. v. 8. Nulla crepido vacat? h. e. locus editior, vel in ripa fluminis, vel in portu, vel ad latera viarum, ubi stare solent mendici stipem petituri. Senec. controvers. 1. & 17. Quis crederet jacentem supra crepidinem Marium aut fuisse consulem, aut futurum? (Adde Manil. l. 4. v. 48.) h. e. in ora, & ripa paludis, in qua se occuluerat, vel in crepidine viæ mendicando in suo Africano exsilio. Stat. l. 9. Theb. v. 492. Stabat graminea producta crepidine ripæ, Undarum ac terræ dubio, sed amicior undis Fraxinus. sull' orlo del lido. Valer. Flacc. l. 4. v. 44. Fluctus ab undisoni ceu forte crepidine saxi Cum rapit Halcyones miseræ fetumque, laremque. ¶ De crepidinibus viarum, præter allatum Juvenalis locum, sunt etiam verba Petronii in Satyr. c. 9. Vidi Gitona in crepidine semitæ stantem. Adde veter. Lapid. optimæ notæ, repertum a. 1760. in Æde majori Tarvisana, in quo quidam Seviti dicuntur viam cum crepidinibus a quadruvio ad murum stravisse. Simile est quod habetur in alio apud Donium class. 2. n. 80. ubi quidam Munatius Absyrtus viam cum lapide turbinato a foro ad port. stravit, crepidines, & castella posuit, &c. ¶ Item saxum excelsum, & abruptum, scopulus, rupes, rupe, scoglio. Stat. l. 2. Theb. v. 504. contra importuna crepido, Oedipodioniæ domus altis,

h. e.

h. e. rupes, in qua Sphynx habitavit. *Id. l.* 1. *Achill. v.* 448. Rupibus expolitis, longique crepidine dorsi Euboicum scandens Aulis mare. *h. e.* scopuloso promontorio in mare excurrente. ¶ Item torus, vel quidpiam simile elevatum sedendi, vel muniendi causa. *Plin. l.* 12. *c.* 1. Saxeæ intus crepidinis corona muscosos complexa pumices. ¶ *Crepido Circi* apud *Fest. in fragm.* fuit locus editior in parte ejus exteriore, in quo Tribuni quidam militares, quos ibi recenset, olim sepulti feruntur: qui locus postea fuit albo lapide constratus. ¶ In architectura *crepidines* dicuntur, v. g. in coronis, membra quædam excurrentia, & projecta, ut *Bald. in Lex. Vitruv.* proposita figura explicat: quia sustentandi, & fulciendi speciem præbent. *Vitruv. l.* 4. *c.* 6. Dextra ac sinistra projecturæ sic sunt faciendæ, uti crepidines excurrant. *Id. l.* 3. *c.* 2. Frons loci dividatur in partes undecim semis, præter crepidines & projecturas spirarum.

CREPIDULA, æ, f. κρηπίδιον, dimin. a crepida. *Gell. l.* 13. *c.* 21. Soleas dixere, nonnunquam voce Græca crepidulas. *Plaut. Pers.* 4. 2. 3. Hanc hospitam crepidula ut graphice decet!

CREPITACILLUM, li, n. dimin. a crepitaculum. *Lucret. l.* 5. *v.* 232. Nec crepitacillis opus est. *Gifanius*, *Paræus*, *Salmas.* & al. leg. Nec crepitacula eis opus sunt. *Tertull. advers. Jud. c.* 9. signum belli non tuba, sed crepitacillo daturus. Adde *advers. Marcian. l.* 3. *c.* 8. ubi eadem verba repetit. *Sciopp.* autem in notis *ad Tertull.* hic quoque *crepitacula* reponit.

CREPITACULUM, li, n. *sonaglio*, σεῖστρον, instrumentum ex ære, aliave materia, quod manu concussum vel percussum crepitat, ac sonitum reddit. *Colum. l.* 9. *c.* 12. *de apib.* Crepitaculis æreis, aut testarum plerumque vulgo jacentium sonitu terreatur fugiens juventus. *Quintil. l.* 9. *c.* 4. *circa med.* Media quoque (*periodi*) ne pigra, ne longa sint: ne brevium contextu resultent, ac sonum reddant pæne puerilium crepitaculorum. *Martial. l.* 14. *epigr.* 54. cujus lemma est *Crepitaculum*. Si quis plorator collo tibi vernula pendet, Hæc quatiat tenera garrula sistra manu. ¶ Inter crepundia puerorum etiam *crepitacula* sunt. V. *locum Lucretii* in voce præced. & *Martial.* modo allatum.

CREPITANS, antis, *risonante*, *crosciante*, *stridente*, ψοφοῦσα, crepans, strepens, resonans. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 781. ardentes stipulæ crepitantis acervos. *Virg.* 7. *Æn. v.* 73. Flamma crepitans. & 3. *Æn. v.* 70. lenis crepitans vocat Auster in altum. & 1. *Georg. v.* 449. in tectis crepitans salit horrida grando. & 11. *Æn. v.* 299. fremunt ripæ crepitantibus undis. & 4. *Georg. v.* 451. Æra crepitantia. *Ovid.* 10. *Metam. v.* 648. fulvo ramis crepitantibus auro. *Id. Metam.* 11. *v.* 735. Ora dedere sonum, tenui crepitantia rostro. *Tibull. l.* 2. *el.* 5. *v.* 73. Arma crepitantia. *Propert. l.* 3. *el.* 9. *v.* 43. Crepitans sistrum. *Lucret. l.* 5. *v.* 746. crepitans ac dentibus algor.

CREPITO, as, n. 1. *fare strepito*, *crosciare*, ψοφέω, frequentat. a *crepo*: crepitum edo. *Plaut. Men.* 5. 5. 27. Ubi satur sum nulla (*intestina*) crepitant: quando esurio, tunc crepant. *Id. Rud.* 2. 6. 52. Crepitare dentibus. *batter i denti*. *Virg.* 5. *Æn. v.* 458. quam multa grandine nimbi Culminibus crepitant. & 6. *Æn. v.* 209. leni crepitabat bractea vento. & 2. *Georg. v.* 540. Impositos duris crepitare incudibus enses. *Plin. l.* 31. *c.* 7. Flos salis in igne nec crepitat, nec exsilit. *Petron. in Satyr. c.* 132. Pluribus osculis collisa labra crepitabant. *Tibull. l.* 2. *el.* 5. *v.* 81. Et succensa sacris crepitet bene laurea flammis. *Virg.* 5. *Æn. v.* 436. duro crepitant sub vulnere malæ. ¶ Alia huc pertinentia V. in *Crepitans*.

CREPITULUM. V. *Crepiculum*.

CREPITUS, us, m. *strepito*, *croscio*, *romore*, ψόφος, strepitus, sonitus. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 5. Num qui strepitus, clamor, crepitus exauditus sit. *Plaut. Curcul.* 1. 3. 47. Sonitum & crepitum claustrorum audio. & *ibid. v.* 1. Sonitum prohibe forum, & crepitum cardinum. *Sueton. in Calig. c.* 54. Tibiarum & scabellorum crepitus. *Liv. l.* 43. *c.* 10. Crepitus æris. *Id. l.* 38. *c.* 17. Quatientium scuta horrendus armorum crepitus. *Id. l.* 6. *c.* 2. Crepitus viridis materiæ flagrantis. *Id. l.* 39. *c.* 15. Crepitibus & ululatibus nocturnis. *Plin. l.* 12. *c.* 1. Imbrium crepitus per folia. *Id. l.* 10. *c.* 18. Cuneus adactus statim exsilit cum crepitu arboris. *Martial. l.* 14. *epigr.* 119. *de matella*. Dum poscor crepitu digitorum, &c. *Senec. ep.* 56. Audio crepitum illisæ manus humeris, quæ prout plana pervenit, aut concava, ita sonum mutat. *Cic.* 7. *Verr. c.* 62. Crepitus plagarum. *Id.* 4. *Tuscul. c.* 8. dentium. *Id. in Top. c.* 12. Pedum crepitus, strepitus hominum. *calpestio*. *Id. Fam.* 9. *ep.* 22. *extr.* Stoici etiam crepitus ajunt æque liberos, ac ructus esse oportere. *le peta*. *Sueton. in Claud. c.* 32. Emittere flatum & crepitum ventris. *flatus* est sine sonitu, βδεσμός: *crepitus* cum sonitu, πορδή. *Plaut. Curcul.* 2. 3. 16. Excire crepitum polentarium. *Senec. ep.* 91. *sub fin.* Eodem loco sibi esse voces imperitorum, quo ventre redditos crepitus. *Plin. l.* 27. *c.* 12. Onopordon si comederint asini, crepitus reddere dicuntur. *Minuc. Fel. in Octav. c.* 28. *ad fin.* Ægyptii non Serapidem magis, quam strepitus per pudenda corporis expressos contremiscunt. ¶ *Scalig. in lection. Auson. l.* 1. *c.* 25. ostendit, crepitus ventris apud Græcos fausti, apud Latinos mali ominis fuisse, ex *Catone* apud *Fest.* in *Prohibere*.

CREPO, as, pui, pitum, n. 1. *fare strepito*, *crosciare*, ψοφέω, crepitum edo, resono, strideo, murmuro. *Plaut. Men.* 5. 5. 27. Intestina mihi, quando esurio, tum crepant. *Senec. ep.* 9. *ante med.* Paravit amicum adversus vincula laturum opem: cum primum crepuerit catena, discedet. *Stat.* 7. *Theb. v.* 38. crepat aurea grandine multa Palla. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 742. Et crepet in mediis laurus adusta focis. & *lib.* 2. *v.* 501. subito motu nubes crepuere sinistræ. & 9. *Metam. v.* 783. crepuitque sonabile sistrum. *Plin. l.* 36. *c.* 7. Lapidem in statua Memnonis quotidiano solis ortu contactum radiis, crepare dicunt. *Pers. sat.* 5. *v.* 25. dignoscere cautus, Quid solidum crepet. *h. e.* crepitu & sono indicet, sit ne solidum, an fractum. *Senec. in Thyest. v.* 264. totis domus, Ut fracta, tectis crepuit. *Id. in Oedip. v.* 99. Crepuere malæ. *Id. in Herc. Oet. v.* 1002. Verberum crepuit sonus. *Terent. Heaut.* 3. 3. 52. Quid est, quod tam a nobis graviter crepuerunt fores? *Plaut. Amph.* 1. 2. 34. Orationem comprimam: crepuit foris. *Turneb. l.* 4. *advers. c.* 20. & *lib.* 11. *c.* 12. & *lib.* 29. *c.* 25. docet, hoc ex more Atheniensium dictum, quia cum apud eos fores aperirentur in viam, ideo domo exituri, ne quem forte prætereuntem læderent, crepitum edebant vel digitos collidendo, vel ipsas fores percutiendo: contra intraturi ædes dicebantur *fores pultare*: hoc κόπτειν dici, illud ψοφεῖν. Hæc *Turneb.* sed fortasse res est apertior, quam ad hæc, intelligendi causa, sit decurrendum. ¶ Cum accusat. *Stat.* 6. *Theb. v.* 686. procul auxiliantia gentes Æra crepant. *h. e.* pulsant & resonare faciunt. *Propert. l.* 3. *el.* 8. *v.* 4. Et manibus faustos ter crepuere sonos. *Martial. l.* 5. *epigr.* 20. Crepare aureolos. *h. e.* numerare. nam versando numi crepitant. ¶ Significat etiam scindi, findi, rumpi, *crepare*, *romperʃi*: quia quæ rumpuntur, crepare solent. *Virg.* 5. *Æn. v.* 205. acuto in murice remi Obnixi crepuere, illisaque prora pependit. *Pallad. in Mart. tit.* 10. *post init.* Si crepant poma, lapidem in media arboris radice supponis. *Colum.* hoc idem tradens *l.* 5. *c.* 10. *a med.* verbo *rumpi* utitur. ¶ Item pedere. *Martial. l.* 12. *epigr.* 78. Sed quamvis sibi caverit crepando, Compressis natibus Jovem salutat. (Adde *epigr.* 79.) *Cato* apud *Fest.* in *Prohibere*. Servi, ancillæ, si quis eorum sub centone crepuit, quod ego non sensi, nullum mihi vitium facit. ¶ Translate *crepare aliquid* est frequenter in ore habere, jactare, prædicare. *Lucret. l.* 2. *v.* 1166. laudat fortunas sæpe parentis, Et crepat, antiquum genus ut pietate repletum Perfacile angustis tolerarit finibus ævum. *Horat. l.* 1. *ep.* 7. *v.* 84. ex nitido fit rusticus, atque Sulcos & vineta crepat mera. *Plaut. Mil.* 3. 1. 57. Neque ego ad mensam publicas res clamo, neque leges crepo. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 33. Si quid Stertinius veri crepat. *h. e.* docet. *Id. l.* 1. *od.* 18. *v.* 5. Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem crepat? *h. e.* exaggerat, & queritur incommoda militiæ, & paupertatis. ¶ Alia huc pertinentia V. in *Crepans*. ¶ *Eutych. Grammat. l.* 2. *pag.* 2188. *Putsch.* ponit etiam *crepo*, *is*, *ere*, sed nullo confirmat Latino exemplo.

CREPULUS, a, um, crepitans, strepens. *Avien. in Arat. v.* 324. *in Virg.* Sed crepula ut late vomeret convicia voce. *Sidon. l.* 4. *ep.* 15. Autumnus viatorum aures, foliis toto nemore labentibus, crepulo fragore circumstrepit. *Id. l.* 9. *ep.* 13. *in carm.* 2. Crepulæ buccæ.

CREPUNDIA, orum, n. *ornamenti e trastulli da bambini*, reculæ pueriles, quæ infantibus tum ornatus, tum ludi causa dantur: apponebantur etiam olim pueris expositis, vel alio nutriendi causa missis, ut ex iis aliquando agnosci possent: quare *monumenta* a *Terent. Eun.* 4. 6. 15. dicuntur, & a Græcis γνωρίσματα, & ἐπίγνωμα, & σπάργανα. Exemplum habes tum apud *Terent. loc. cit.* & *Heaut.* 4. 1. 37. tum apud *Plaut. in Cistell.* & *Rudente*. Porro crepundia solebant esse anuli, ensiculi, securiculæ, maniculæ, bullæ, siculæ, fasciolæ, &c. qualia *Plaut. Rud.* 4. 4. 110. enumerat. *Cic. de clar. Orat. c.* 91. Quoniam totum me non nævo aliquo aut crepundiis, sed corpore omni videris velle cognoscere. *Plin. l.* 11. *c.* 51. Semestris locutus est Crœsi filius in crepundiis. *in fasce*. *Prudent. in Apotheosi, v.* 711. puerique crepundia parvi. ¶ In singulari num. nullus est usus. ¶ Ita etiam dicuntur crotala, crepitacula, sistra, quibus in choreis, & saltationibus utebantur, præsertim Ægyptii: quia hujusmodi dari & pueris solebant lusus gratia. *Justin. l.* 30. *c.* 1. *ad fin.* Adduntur instrumenta luxuriæ, tympana, & crepundia.

CREPUSCI nominati Amiterno, qui crepusculi tempore erant nati. *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 2.

CREPUSCULASCENS HORA est hora crepusculi vespertini apud *Sidon. l.* 8. *ep.* 3.

CREPUSCULUM, li, n. *crepuscolo*, *il far del dì*, *o della sera*, δείλη, tempus, Quod tu nec tenebras, nec possis dicere lucem, Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis: quæ descriptio est *Ovidii Metam.* 4. *v.* 400. Dictum est a *creperus*, dubius, ut post *Varron. l.* 5. *de L. L. c.* 2. docent *Serv. ad* 2. *Æn. v.* 268. & *Non. c.* 1. *n.* 45. Porro tametsi de matutino æque, quod Græce λυκαυγές, ut de vespertino, quod ὀψία δείλη dici possit; videtur frequentius de hoc usurpari: quia matutinum tempus proprio vocabulo *diluculum* appellatur. *Ovid.* 1. *Amor. el.* 5. *v.* 5. Qualia sublucent fugiente crepuscula Phœbo. *Id.* 5. *Fast. v.* 163. inducunt obscura crepuscula noctem. *Id.* 4. *Fast. v.* 735. Pastor, oves saturas ad prima crepuscula lustra. *Id.* 15. *Metam. v.* 651. seram pepulere crepuscula lucem. *Id. Heroid. ep.* 14. *v.* 21. modo facta crepuscula terris. *Plin. l.* 18. *c.* 25. Prout alterutri eorum mane, vel crepusculo contingit. *Colum. l.* 12. *c.* 1. Et primo mane prodeundum est, & crepusculo redeundum. Adde *Phædr. l.* 3. *fab.* 7. *v.* 20. *Sueton. in Ner. c.* 26. *Lucan.* apud *Serv. loc. cit. Fest.* in *Decrepitus*, *Plaut. in fragm.* apud *Varron. l.* 6. *L. L. c.* 4. ipsum *Varron. cit. l.* 5. *L. L. c.* 2. & *Censorin. de die nat. c.* 24. Quare non audiendus *Serv.* qui *loc. sup. cit.* scribit, usum obtinere, ut *crepusculum* matutino tempori jungatur. ¶ Aliquando generatim ponitur pro luce maligna, & caligine. *Ovid.* 14. *Metam. v.* 122. Dumque iter horrendum per opaca crepuscula carpit. *h. e.* per viam, qua ad Inferos descenditur.

CRES, etis, m. *Candiotto*, Κρής, qui est ex Creta insula. *Cic.* 1. *de Divin. c.* 18. Epimenides Cres. *Id. pro Mur. c.* 35. Neque vero Cretes melius quam Romani respublicas suas retinuerunt. *Ovid.* 3. *Amor. el.* 10. *v.* 19. Cretes erunt testes: nec fingunt omnia Cretes. Κρῆτες. *Id. Heroid. ep.* 16. *v.* 348. Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat. Κρῆτας. *Cæs. l.* 2. *B. Gall. c.* 7. Numidas, & Cretas sagittarios

sub-

subsidio oppidanis mittit. Lucan. l. 4. v. 441. Canes Spartani, & Cretes. Catull. carm. 55. ad Camer. v. 23. custos Cretum.

CRESCENTIA, æ, f. accrescimento, incrementum, αὔξησις. Vitruv. l. 9. c. ult. Horarum brevitates, aut crescentias cuneorum adjectus, aut exemptus perficere cogit. & mox. Correptiones dierum, aut crescentiæ.

CRESCO, is, crevi, n. crescere, αὐξάνω, augeor, major fio, adolesco. Festus in Crevi deducit a κραίνω, perficio, impleo, absolvo. Cic. 2. de Divin. c. 14. Ostrea cum luna pariter crescunt atque decrescunt. & lib. 1. c. 44. Cum lacus Albanus præter modum crevisset. Id. pro Sext. c. 32. Mihi absenti creverunt amici. Id. 1. de Divin. c. 69. Medici advenientes & crescentes morbos intelligunt. Cæs. l. 7. B. Gall. c. 55. Liger ex nivibus creverat. Curt. l. 4. c. 2. Aggeris latitudo crescebat. Id. l. 8. c. 11. Petra modicis clivis in sublime fastigium crescit. Ovid. l. 1. Metam. v. 550. In frondem crines, in ramos brachia crescunt. Id. ibid. l. 2. v. 479. Manus crescunt in ungues aduncos. Id. 4. Metam. v. 660. de Atlante. & partes auctus in omnes Crevit in immensum. Quintil. l. 8. c. 5. Nihil ad justam magnitudinem adolescere potest, quod loco, in quem crescat, caret. Colum. de Arborib. c. 17. Ut olea spatium in latitudinem crescendi habeat. Plin. l. 11. c. 37. sub fin. Homo crescit in longitudinem ad annos usque ter septenos: tum deinde ad plenitudinem. Plaut. in Suppos. Merc. post. a. 4. sc. 5. Par est ætas: una crevimus. h. e. educati sumus. Sic Justin. l. 12. c. ult. Alexander per quinquennium sub Aristotele doctore inclyto crevit. & Sueton. in Oth. c. 1. Otho per gratiam Liviæ, cujus in domo creverat, Senator factus. Ovid. 1. de ar. am. v. 61. primis, & adhuc crescentibus annis. ¶ Translate Cic. de Harusp. resp. c. 21. extr. Crescebat in eos odium, a quibus, &c. Id. pro leg. Manil. c. 15. Cum hostium opes, animique crevissent. Curt. l. & cap. 9. Crescit ardor animorum. Id. l. 4. c. 12. ad fin. Ne desperatio suis cresceret. Quintil. l. 6. c. 1. Cum in aliis, tum maxime in hac parte debet crescere oratio. Juvenal. sat. 14. v. 138. Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Cic. Attic. l. 2. ep. 12. Crescit mihi materies scribendi. Stat. l. 4. silv. 7. v. 43. Crescat infans in mores patrios. Sil. l. 3. v. 529. Crescit labor. Ovid. 4. ex Pont. ep. 2. v. 36. Laudata virtus crescit. Id. initio l. 2. Fast. Cum carmine crescit & annus. Id. 2. Fast. v. 731. Studiis certamina crescunt. Justin. l. 13. c. 3. Crescit seditio. Virg. Ecl. 7. v. 25. Pastores hedera crescentem ornate poetam. h. e. qui doctior fit, vel cujus gloria in dies augetur. Nepos in Alcib. c. 7. Qua ex re creverat ejus fama cum opibus. Id. in Attic. c. 10. Ad extremam ætatem amicitia eorum crevit. Id. ibid. c. 21. Dignitate, gratia, fortunaque crescere. & in Caton. c. 2. Virtutum laude crescere. ¶ Absolute eleganter significat dignitate, auctoritate, vel opibus ad ampliorem statum ascendere. Cic. pro Rosc. Amer. c. 30. Si liberet accusare, accusarem eos, ex quibus possem crescere. Id. pro Cluent. c. 28. Crescere ex invidia alicujus. Id. Verr. 7. c. 67. extr. Si videor de uno isto voluisse crescere; isto absoluto, quod sine multorum scelere fieri non potest, de multis mihi crescere licebit. Liv. l. 35. c. 19. Si quibus tuorum meis criminibus apud te crescere libet, aliam materiam crescendi, quam ex me, quærant. Id. l. 21. c. 7. In tantas brevi creverant opes. Justin. l. 2. c. 6. A sordidis initiis ad summa crevere. Ovid. Heroid. ep. 15. v. 117. Gaudet & e nostro crescit mœrore Charaxes. gode e s' ingrassa. Senec. ep. 34. Cresco & exsulto, & discussa senectute recalesco, quoties, &c. vengo tanto fatto. Petron. in fragm. Tragur. c. 38. Burm. De nihilo crevit. di niente s' è fatto ricco. ¶ Illa mere Poetica sunt Silii l. 14. v. 301. de turri. tabulata decem cui crescere Grajus fecerat. h. e. surgere, extolli. & vers. 309. Perque altam molem, & toties crescentia tecta Scandit. & Lucani l. 9. v. 841. Nam neque congestæ struxere cubilia frondes, Nec culmis crevere tori. & lib. 3. v. 534. Ordine contentæ gemino crevisse Liburnæ. & Statii lib. 12. Theb. v. 110. molles planctu crevere lacerti. h. e. intumuere. & rursus Silii lib. 1. v. 176. quantum tormenta jubebant, Creverunt artus. h. e. torti atque extenti sunt. ¶ Cresse pro crevisse est apud Lucret. l. 3. v. 684. ¶ Supinum cretum, & particip. cretus, & creturus in hoc verbo non sunt, quod sciam, in usu: sed in cerno.

CRESSA, æ, adject. Candiotta, quæ est ex Creta, Cretensis. Propert. l. 4. el. 7. v. 57. Cressa mentita. h. e. Pasiphae uxor Minois regis Cretæ. Ovid. l. 1. Amor. el. 7. v. 16. perjuri promissaque, velaque Thesei Flevit præcipites Cressa tulisse Notos. h. e. Ariadne Cretensis. Id. 1. de ar. am. v. 327. Cressa Thyesteo si se abstinuisset amore. h. e. Aeropo. Id. ibid. v. 758. Cressa Corona. h. e. Corona Ariadnes. Sidon. carm. 7. v. 200. gemino flagrans Cressa furore. h. e. Phædra filia Minois regis Cretæ. Claudian. in II. Consul. Stilich. v. 300. Cressæ canes. (V. Laca.) Propert. l. 2. el. 1. v. 63. Cressæ herbæ. h. e. dictamnus, quæ optima in Creta nascitur, ut Serv. ad Æn. 12. v. 412. docet. Virg. 3. Georg. v. 345. Pharetra Cressa. Horat. l. 1. od. 36. v. 10. Cressa nota. h. e. cretæ nota, seu creta alba ex Creta, qua fausta quæque notabantur. Pers. sat. 5. v. 108. Illa prius creta, mox hæc carbone notasti. Horat. ipse l. 2. sat. 3. v. 246. satin' creta, an carbone notati. Ita Bentleius. Harduin. in notis & emend. n. 116. ad Plin. l. 7. contendit, Cressam notam esse vinum Creticum, ea ratione, qua nota Falerni dicitur ab eodem Horat. l. 2. od. 3. v. 8, &c. Alii aliter.

CRESSIUS, a, um, Candiotta, Cretensis. Virg. 4. Æn. v. 70. Cressia nemora. Id. 8. Æn. v. 294. prodigia. h. e. taurum furore a Neptuno percitum, Cretam devastantem. (V. Cretæus) Ovid. in Ibin, v. 512. turba. Id. Heroid. ep. 16. v. 299. regna. Stat. 12. Theb. v. 582. tecta.

CRETA, æ, & Græca terminatione Crete, es, f. Candia, Κρήτη, insula grandis maris Mediterranei, quam ab Septemtrione mare Ægæum & ab ipsa denominatum Creticum alluit, a meridie Africum, ab oriente item Creticum; olim centum urbibus potens, unde Ἑκατόμπολις dicta est: celebris etiam Ida monte, cunis Jovis, & sepulcro, Corybantibus, Minoe rege, Europæ adventu, Ariadnæ & Pasiphaes amoribus, labyrintho, Minotauro, Dedali ausis & fuga: item cæli mira temperie, & celeberrimo vino, ob id Μάκαρος dicta, & quod præter phalangium nulla noxia animalia gignere credita est. Primum Aeria, Ἀερία est appellata, deinde Crete a Nympha cognomine, vel a rege Curetum. Virg. Æn. 3. v. 104. Creta Jovis magni medio jacet insula ponto, Mons Idæus ubi, &c. Ovid. Heroid. ep. 10. v. 67. Non ego te, Crete, centum digesta per urbes, Aspiciam, puero cognita terra Jovi. Adde Plin. l. 4. c. 12. & Pompon. Mel. l. 2. c. 7.

CRETA, æ, f. creta, κιμωλία γῆ, κέραμος, genus terræ tenacis, variorum colorum, sed præcipue albæ. Varia ejus genera enumerat Plin. l. 35. c. 17. ¶ Inter varios ejus usus, maxime adhibita est poliendis togis & dealbandis. Plaut. Aulul. 4. 9. 6. Qui vestitu, & creta occultant se se, &c. ¶ Item fucandæ faciei mulierum. Horat. Epod. 12. v. 10. neque illi Jam manet humida creta, colorque Stercore fucatus crocodili. Adde Petron. in Satyr. c. 23. & Martial. l. 6. epigr. 93. & lib. 8. epigr. 33. ¶ Item apud quosdam populos, litteris obsignandis. Cic. pro Flacc. c. 16. & 6. Verr. c. 26. ¶ Item ad signandam metam in Circo, ut esset conspicua. Plin. l. 8. c. 42. Peracto legitimo cursu, ad cretam stetere. ¶ Item faciendis testis: unde figularis creta memoratur a Plin. l. 14. c. 20. & lib. 31. c. 3. & Colum. l. 3. c. 11. ¶ Item pingendis pedibus servorum venalium trans mare advectorum. Plin. l. 37. c. 17. ¶ Præterea creta alba signare mos fuit, quæ prospera erant, & probanda; sicut carbone, quæ contra. Horat. l. 2. sat. 3. v. 246. Pers. sat. 5. v. 108. V. in Cressa. ¶ De variis ejus usibus in medicina, V. Plin. loc. cit. ¶ Porro creta ab insula Creta dicta fuisse videtur (quod & Isidor. docet l. 16. Orig. c. 1.) vel quia optima inde advehebatur: vel quia ex proximis locis, maxime ex Cimolo: vel quia, undecumque adveniret, a Cretensib. negotiatoribus importabatur: quod satis esse potuit, ut eam appellationem initio caperet. V. Bentlej. loc. cit. in Cressa.

CRETACĔUS, a, um, di creta, ad cretam pertinens. Plin. l. 18. c. 9. Siligo cretacea. h. e. vel cretæ admixta, ut candidior sit, vel candore similis cretæ.

CRETÆUS, a, um, &

CRETĀNUS, a, um, Candiotto, Cretensis, ad Cretam insulam pertinens. Plaut. Curcul. a. 3. v. 73. Arabas, Caras, Cretanos, Syros. Ovid. 3. Amor. el. 10. v. 25. Ida Cretæa. Id. 7. Metam. v. 434. Cretæus taurus. h. e. taurus ille furiosus ab Hercule domitus, & ex Creta abductus in Atticam, ibique a Theseo interfectus. Virg. tamen 8. Æn. v. 294. ab ipso Hercule mactatum facit. V. ibi Servium. Fabulantur de hoc tauro, cum optavisset Minos, Neptuno sacra facturus, victimam illo dignam, Neptunum ei taurum miræ speciei obtulisse, quo delectatus Minos, cum servare vellet, Neptunus tauro furorem immisit, quo totam Cretam devastavit. Missus eo Hercules ab Eurystheo, domuit, & ad illum abduxit, ut dictum est: sed cum ibi quoque fureret, & perderet omnia, a Theseo demum occisus fuit. ¶ Cretæus juvencus apud Propert. l. 3. el. 17. v. 11. est, cum quo Pasiphae in Creta concubuit.

CRETARĬUS, a, um, ad cretam pertinens. Varr. l. 7. L. L. c. 30. Taberna cretaria, h. e. ubi creta venditur. Inscript. apud Gruter. pag. 641. n. 2. 3. & 4. Cretaria ars. Alia apud Reines. class. 1. n. 177. Negotiator cretarius. Male quidam leg. cetarius, quasi sit qui retanda flumina conducit.

CRETĀTUS, a, um, incretato, creta inspersus, ut Cretati pedes, qui creta erant dealbati, quales solebant esse servorum pedes, qui trans mare venales advehebantur. Plin. l. 35. c. 18. & Cretatæ fasciæ, Cic. Attic. l. 2. ep. 3. & Cretata mappa, Martial. l. 12. epigr. 29. ¶ Cretata ambitio, dicitur a Pers. sat. 5. v. 177. quia qui ad honores aspirabant, albas, candidasque vestes induebant, unde Candidati dicti. ¶ Apud Martial. l. 2. epigr. 41. cretata Fabulla. imbellettata. ¶ Apud Juvenal. sat. 10. v. 66. cretatus bos, h. e. creta dealbatus, atque ornatus in victimam.

CRETENSIS, se, Candiotto, Κρής, qui est ex Creta insula, Cres, Cressa. Cic. 5. Phil. c. 5. Cyda Cretensis homo audacissimus. & mox. Cretensis judex. & lib. 3. de nat. Deor. c. 21. Jupiter Cretensis. ¶ Cretenses, ium, sunt Cretæ populi. Nepos in Annib. c. 9. & Liv. l. 41. c. 25. & lib. 37. c. ult. ¶ Præstabant in ea gente sagittarii, sicuti funditores in Balearibus. Itaque eorum magnus erat usus in militia. Liv. l. 37. c. 41. Curt. l. 4. c. 13. Vellej. l. 2. c. 34. &c. ¶ Habiti sunt mendacissimi. Ovid. 3. Amor. el. 10. v. 19.

CRETERRÆ (vel Creteræ) vocabulum trahitur a cratere, quod est vas vini. Festus, V. Crater in fi.

CRETĔUS, a, um, di creta, cretaceus. Lucret. l. 4. v. 296. ut si prius, arida quam sit Cretea persona, allidat pilæve, trabive. Al. leg. Cerea. Al. Cressam personam.

CRETHEĬUS, a, um, ad Cretheum pertinens. Valer. Flacc. l. 8. v. 112. dictis fidens Cretheia proles. h. e. Jason nepos Crethei. Id. l. 2. v. 612. Cretheia virgo. h. e. Helle filia Athamantis, cujus frater fuit Cretheus.

CRETHEUS, i, & eos, m. Κρηθεύς, filius Æoli, frater Athamantis patris Phryxi & Helles, pater Æsonis, cui filius fuit Jason. Habuit uxorem Demodicen, quæ cum Phryxi amore capta esset, neque quidquam ab eo obtineret, eum apud maritum accusavit, tanquam vim sibi inferre voluisset. Cretheus cum fratre Athamante egit, ut Phryxum supplicio afficeret. Phryxus iram patris effugiens, ariete aureo in Colchidem vectus est. Hygin. poet. astron. l. 2. c. 20. Meminit hujus

jus Crethei etiam *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 42. & *l.* 5. *v.* 477.

CRETHIDES, æ, m. Κρηθείδης, Jason nepos Crethei. *Valer. Flacc. l.* 6. *v.* 609. Nec sua Crethiden latuit Dea.

CRETHMOS, i, f. κρῆθμος, & κρίθμος, herba silvestris, edulis tamen, caule palmum alto, semine ceu libanotidis, rotundo, odorato, nucleum intus habente candidum, folio pingui, albicante, velut olivæ, crassiore, salsique gustus, radice terna aut quaterna, digiti crassitudine. Estur cruda vel cocta cum olere, odorati saporis, & jucundi: servatur etiam in muria. Hæc ex *Plin. l.* 26. *c.* 8. *ad fin.* a quo dicitur *lib.* 25. *c.* 13. crethmos agrios.

CRETICUS, a, um, *di Candia*, Cres, Cretensis, Κρητικός. *Horat. l.* 1. *od.* 26. *v.* 2. Creticum mare. *Plin. l.* 36. *c.* 13. Creticus labyrinthus. *Id. l.* 14. *c.* 9. Creticum vinum. *Flor. l.* 3. *c.* 7. Bellum Creticum. ¶ Creticus cognominatus est Q. Cæcilius Metellus ob Cretam insulam subactam, redactamque in provinciam. *Vellej. l.* 2. *c.* 34. & 38. *Flor. l.* 3. *c.* 7. ¶ Item M. Antonius Triumviri pater, quod in Creta mortuus est, bello Cretensibus infeliciter illato: itaque non honoris, sed ludibrii causa, eo cognomine oneratus. *Flor. ibid.* & *Plutarch. in Anton.* ¶ *Creticus* pes metricus, qui & *amphimacrus*, constat tribus syllabis, quarum media brevis est, longæ ceteræ, ut *vastitas*, *nobiles*, ut *Cic.* 3. *de Orat. c.* 47. docet. Nomen habet ex eo, quod Cretes saltando ejus rhythmica compositione utebantur, ut docet *Diomed. l.* 3. *pag.* 475. *Putsch.* ¶ *Creticus versus* est, qui plures habet pedes Creticos, quale est *Alma lux roscida prima flamma nitens*. *Id. ibid. pag.* 513. ¶ *Creticus sinus* apud *Senec. l.* 3. *quæst. nat. c. penult.* idem esse videtur, quod mare Creticum, quo ab Septemtrione Creta alluitur.

CRETIFODINA, æ, f. *miniera di creta*, locus ubi creta effoditur. *Ulpian. Dig. lib.* 7. *tit.* 1. *leg.* 13. & *lib.* 24. *tit.* 3. *leg.* 7. *ad fin.*

CRETIO, onis, f. actus cernendi hereditatem, & spatium temporis, quod datur heredi ad deliberandum, utrum adeat, nec ne, ea ratione, qua in *Cerno* dictum est. *Cic. Attic. l.* 11. *ep.* 12. *extr.* Galeonis hereditatem crevi. puto enim cretionem simplcem fuisse, quoniam ad me nulla missa est. *h. e.* simplicem mei unius. puto me unum cum cretione heredem institutum fuisse: reliquos heredes sine cretione: quoniam nemo alius ad me misit, ut secum cernerem. Ita *Popma*. *Manut.* interpretatur, sine coheredibus, ut solus ego heres relictus sim. *Id. Attic. l.* 13. *ep.* 46. Ex eo cognovi cretionem Cluvii (o Vestorium negligentem!) liberam cretionem, testibus præsentibus, sexaginta diebus. *h. e.* sine ullo alio onere, quia Cluvius nihil cuiquam homini, aut cuiquam rei a Cicerone legaverat. Ita *Manut.* Alii aliter. *Plin. l.* 2. *c.* 26. Capere cretionem. *h. e.* hereditatem cernere.

CRETIS, idis, *Candiotta*, Κρητίς, Cressa. *Ovid.* 3. *Fast. v.* 444. Stat quoque capra simul: Nymphæ pavisse feruntur Cretides: infanti lac dedit illa Jovi.

CRETOSUS, a, um, *cretoso*, creta abundans. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 463. cretosaque rura Cimoli. *Plin. l.* 18. *c.* 19. & *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 9. Cretosa terra.

CRETULA, æ, f. dimin. a *creta*. *Cic. Verr.* 6. *c.* 26. Cum epistola Agrigento allata esset, casu signum iste animadvertit in cretula. *scil.* qua epistola obsignata erat, ut in *Creta* diximus. *Plin. l.* 35. *c.* 7. Ex omnibus coloribus cretulam amant, udoque illini recusant purpurissum, Indicum, cæruleum. *h. e.* creta sicca, non udo tectorio induci amant.

CRETŪRA, æ, f. *vagliatura*, *stacciatura*, frumenti alicujus purgamentum, quod cribro secernitur, & altilibus pro pabulo dari solet: a supino *cretum* verbi *cerno*, quod & cribro purgare significat. *Pallad. l.* 1. *tit.* 24. Triginta columbis volantibus diurni tres sextarii tritici sufficient, aut creturæ.

CRETUS, a, um, *generato*, procreatus: a *creatus* per syncop. si significationem spectes; a *cresco* si analogiam. *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 2. *post med.* Titanis dicta, quod eam genuit Titani filia Latona, ut scribit Manlius, creta Titano. *Virg.* 9. *Æn. v.* 672. Pandarus & Bitias Idæo Alcanore creti. *Id.* 4. *Æn. v.* 191. Venisse Æneam Trojano a sanguine cretum. *Ovid.* 4. *Metam. v.* 606. ab origine cretus eadem. *Auct. carm.* cui titulus, *Laudes Herculis*, inter opera *Claudiani*, *v.* 76. Chimærea cretum de gente leonem. *Manil. l.* 5. *v.* 299. ille pater tali de sidere cretus Esse potest. *h. e.* natus sub sidere tali. *Lucret. l.* 5. *v.* 6. Nemo, ut opinor, erit, mortali corpore cretus. *h. e.* qui natus sit corpore mortali: vel qui filius sit mortalis hominis. & *vers.* 60. Animi natura nativo corpore creta. *h. e.* facta ex ipso corpore. ¶ Item cribro purgatus, *crivellato*, *stacciato*. *Pallad. in Novembr. tit.* 22. Cineris bene creti quantum manus utraque gestabit.

CREŪSA, f. Κρέουσα, Creontis Corinthiorum Regis filia fuit, quam Jason, repudiata Medea, uxorem accepit, quamobrem Medea indignata carminibus suis ignem inexstinguibilem scriniolo inclusum per filios suos Creusæ muneris loco misit: filios vero præmonuit, ut statim oblato munere discederent. Creusa igitur videndi cupida, nihilque mali suspicans, scriniolum aperuit, & continuo evolavit ignis, Creusamque, & totam Creontis regiam exussit. *Hygin. fab.* 25. *Ovid. in Ibin*, *v.* 606. & *Plin. l.* 2. *c.* 105. coronam fuisse dicunt: itaque illud incendium *coronales flammas* appellat *Apulej. lib.* 1. *Metam.* At *Horat. Epod.* 5. *v.* 65. pallam, tabo munus imbutum. Denique *Senec. in Med. v.* 570. pallam, & monile aureum. ¶ Alia fuit Priami, & Hecubæ filia, Æneæ conjux, cui Ascanium filium peperit. Hanc in excidio Ilii ab Ænea, qui fugiens patrem humeris gestabat, filiumque manu ducebat, perditam in itinere, cum vias notas excessisset, habetur apud *Virg.* 2. *Æn. a vers.* 735. Nonnulli eam ab ipso Ænea, ex pactione cum Græcis facta, occisam volunt, ne quis ex semine Priami superesset. Verum his refragatur historia de Heleno & Cassandra liberis Priami, quos Græci captivos abduxerunt. ¶ Est etiam oppidum Bœotiæ, Thespiensium emporium in intimo sinu Corinthiaco. *Liv. l.* 36. *cap.* 21.

CRIBELLĀTUS, a, um, adject. cribello secretus, *crivellato*. *Pallad. l.* 1. *tit.* 41. Sevum liquefactum cribellato cineri admixtum. Adde *Apic. l.* 1. *cap.* 5.

CRIBELLUM, i, n. diminut. parvum cribrum, *crivelletto*, κοσκίνιον. *Pallad. in Febr. tit.* 24. Nitrum tritum cribello desuper spargas. & *in Jun. tit.* 11. Cribello spisso cernere, ut grana non transeant.

CRIBRARĬUS, a, um, ad cribrum pertinens. *Plin. l.* 18. *c.* 11. *sub fin. de alica*. Item cribraria, quæ in tertio remansit cribro angustissimo.

CRIBRĀTUS, a, um, *stacciato*, *crivellato*, κοσκινευθείς, cribro purgatus. *Colum. l.* 12. *c.* 51. Aromata non cribrata, verum leviter confracta. *Plin. extremo lib.* 20. Hæc tusa cribrataque vino digeruntur in pastillos. *Id. l.* 17. *c.* 11. Cribrata minutatim terra. *Id. l.* 11. *c.* 24. Cribrata tela aranei. *h. e.* in modum cribri texta. V. *Crebratus*.

CRIBRO, as, avi, atum, a. 1. *stacciare*, *vagliare*, *crivellare*, κοσκινίζω, cribro secerno, purgo. *Plin. l.* 25. *c.* 5. Incisum forficulis elleborum, cribrant. *Id. l.* 34. *c.* 10. Cribrare aliquid linteo. & *lib.* 33. *c.* 5. Cribrare aliquid tenuius. Adde *Colum. l.* 12. *c.* 23.

CRIBRUM, i, n. *crivello*, *staccio*, *vaglio*, κόσκινον, instrumentum crebris & minutis foraminibus pertusum, ex pellibus perforatis, vel lino, aut setis, aliave materia contexta, quo frumenta, farinæ, & alia cernuntur & purgantur. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 27. Quasi quidquam intersit, mures scuta, an cribra corroserint. *Plaut. Rud.* 1. 2. 14. Villa perlucet, quam cribrum, crebrius. *Colum. l.* 8. *c.* 5. *a med.* Cribro viciario, vel loliario, qui jam fuerit in usu, pulli superponantur. *Cato R. R. c.* 76. Cribrum farinarium purum sumito, caseumque per cribrum facito transeat. *Ovid.* 12. *Metam. v.* 437. utque liquor rari sub pondere cribri Manat, & exprimitur per densa foramina spissus. *Plin. l.* 18. *c.* 11. Cribrorum genera Galli e setis equorum invenere, Hispani e lino excussoria & pollinaria, Ægyptus e papyro atque junco. *Apul. l.* 8. *Metam.* Cribrum ruderarium. *Plin. l.* 18. *c.* 11. *sub fin.* Cribro farinario subcernere. & *mox*. Cribro arctiore cernere. & *mox*. Cribro angustissimo, & tantum arenas transmittente. *Id. ibid. ante med.* Summa laus siliginis bonitate, & cribri tenuitate constat. *Id. l.* 28. *c.* 9. *a med.* Medullæ per cribrum liquatæ, per lintea exprimuntur. *Pers. sat.* 3. *v.* 112. Cribro decussa farina. ¶ Jocullariter *Plaut. Mostell.* 1. 1. 52. O carnificum cribrum, quod credo fore. Ita te forabunt patibulatum per vias stimulis. *ei foreranno come un vaglio*. ¶ *Cribro aquam ferre* proverbio dicitur pro operam perdere, frustra laborare: quo sensu Itali dicunt, *pisciare nel vaglio*. *Plaut. Pseud.* 1. 1. 100. Non pluris refert, quam si imbrem in cribrum geras. *Plin. l.* 28. *c.* 2. & *Valer. Max. l.* 8. *c.* 1. *n.* 5. miraculo narrant de Tuccia Vestali incesti rea, quæ fisa conscientia aquam e Tiberi cribro hausit, & ad judices attulit.

CRIMEN, inis, n. *accusa*, *reità*, *delitto*, αἰτία, διαβολή, ἔγκλημα, accusatio, culpa, delictum, quo quis accusatur, atque in judicium adducitur: a κρίμα, judicium, damnatio. Differt a *delicto*, tum quia *crimen* est fere publicum, ut majestatis, cædis, falsitatis, &c; *delictum* vero plerumque privatum, ut furti, injuriæ, &c. Præterea, si propriam verbi vim spectes, *delictum* est, cum quid, quod fieri debuit, omittitur: *crimen* & quæ committuntur contra leges, & quæ omittuntur amplectitur: tametsi neutrum discrimen perpetuum est. *Cic. in Divin. Verr. c.* 12. Putas ne, te posse, quæ C. Verres in quæstura, quæ in legatione, quæ in Prætura, quæ Romæ, quæ in Italia patrarit, ea, quemadmodum locis, temporibusque divisa sint, sic criminibus & oratione distinguere? *Nepos in Epamin. c.* 7. Cum criminibus adversariorum omnes in invidiam venissent. *Liv. l.* 7. *c.* 5. Esse causam invidiæ atque criminum alicui. *Cic. pro Cæl. c.* 25. Et hæc causa est horum omnium scelerum atque criminum. & *cap.* 30. Quo enim illi crimine peccatoque perierunt? *Nepos in Timoth. c.* 3. Ob eam rem in crimen vocabantur. *h. e.* accusabantur, in judicium vocabantur: ut sit omnino hic, quod Græcum κρίμα, supra allatum. Adde *Cicer. Verr.* 7. *c.* 50. *ad fin.* Sic *Plin. l.* & *cap.* 22. *ad fin.* Adducere aliquem in crimen. *Terent. Hecyr.* 3. 1. *extr.* Venire in crimen. *h. e.* accusari, venire in litem, ut *Donat.* exponit. *Tacit. Ann.* 12. *c.* 22. Moliri crimina. *h. e.* parare accusationem. ¶ In usu ita adhibetur, ut hæc duo quodammodo complectatur culpam ipsam, & culpæ objectionem, sive accusationem. *Cic. Verr.* 7. *c.* 1. Criminibus avaritiæ laudem imperatoriam obterere. *Id. pro Balbo*, *c.* 25. Tum luxuriam, quæ non crimine aliquo libidinis, sed communi maledicto notabatur. *Id. pro Quint. c.* 2. Falsum crimen, quasi venenatum aliquod telum jacere. *Id. pro Flacc. c.* 14. Facere sibi crimen. *h. e.* contrahere. *Id. pro Rab. Post. c.* 10. Postumo crimen vestitus afferet? *Id. pro Sull. c.* 24. Neque facinorum tantorum, tam atrocium crimen Sullæ persona suscipit. *Id. pro Cæl. c.* 7. Arcessere aliquem crimine ambitus. *Id.* 3. *Verr. c.* 9. Convinci criminibus manifestis. *Id. de Amic. c.* 18. Inferre crimina. *Id. Verr.* 6. *c.* 45. Damnari aliquo crimine. & *ibid.* Esse in crimine. *Id.* 7. *Verr. c.* 18. Quempiam aliquo crimine arguere. *Id. pro Ligar. c.* 1. Deferre crimen. *Sueton. in Claud. c.* 16. movere alicui majestatis. *Liv. l.* 9. *c.* 26. intendere in aliquem. *Sallust. in Catil. c.* 35. Falsis criminibus aliquem circumvenire. *Cic. pro Sull. c.* 4. Propulsare crimen conjurationis. & *ibid.* defendere. & *cap.* 24. dissolvere. *Quintil. l.* 4. *c.* 2. *ante med.* & *Curt. l.* 3. *c.* 6. diluere. *Cic.* 7. *Verr. c.* 29. Dare crimini alicui, pecuniam accepisse. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 36. Apertissimas res crimini dare. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 17. Vita rustica, quam tu probro & crimini putas esse o-

por-

portere. *Id. 7. Fam. ep. 3. sub fin.* Sunt qui criminis loco putent esse, quod vivam. *Id. 2. de Orat. c.* 48. Ponere aliquid alicui in nefario crimine, atque in fraude capitali. *Sueton. in Ner. c.* 35. Occidere aliquem sub crimine adulterii. ¶ *Donat. ad Terent. Hecyr.* 5. 2. 13. docet, crimen proprie dici id, quod falsum est. (sic enim ibi legendum, non *factum*, ut & *Burman.* monuit ad *Quintil. declam.* 379.) atque huc pertinere ait illa verba *Ciceronis*: Verumtamen fac, tametsi criminosum id est. *h. e.* falsa insimulatio est. ¶ Sumitur etiam universim pro delicto, culpa, scelere. *Horat. l.* 1. *sat.* 3. *v.* 60. Cum genus hoc inter vitæ versemur, ubi acris Invidia, atque vigent ubi crimina. *Ovid.* 2. *Trist. v.* 306. Vetiti criminis reus. *Valer. Flacc. l.* 4. *v.* 430. tales pro crimine pœnas Perpetitur. Adde *lib.* 5. *v.* 658. ¶ Item aliquando speciatim pro adulterio, aut stupro. *Ovid.* 9. *Metam. v.* 24. Jupiter aut falsus pater est, aut crimine verus. *Sil. l.* 6. *v.* 634. Fabium de crimine læto Procreat. ¶ Item pro causa, prætextu. *Virg.* 7. *Æn. v.* 339. Disjice compositam pacem: sere crimina belli. ¶ Translate *Id.* 2. *Æn. v.* 65. crimine ab uno Disce omnes. *h. e.* ab uno homine criminoso, & scelesto. Sic *Tacit.* 1. *Ann. c.* 55. Crimina, & innoxios discernere. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 695. medioque in crimine patrem Liquerit, ac nullis inopem vallaverit armis. *h. e.* inter homines scelestos. *Virg.* 12. *Æn. v.* 600. Se causam clamat, crimenque, caputque malorum. *h. e.* cujus culpa eveniant mala. *Lucan. l.* 5. *v.* 59. Fortunæ, Ptolemæe, pudor, crimenque deorum. *h. e.* propter quem Dii incusantur. Sic *Ovid.* 4. *Trist. el.* 9. *v.* 25. Nec tua te sontem tantummodo sæcula norint: Perpetuæ crimen posteritatis eris. *h. e.* accusaberis damnaberisque ab omni posteritate. *Propert. l.* 2. *el.* 5. *v.* 26. Tum paries nullo crimine pictus erat. *h. e.* nullis illicitis amoribus. *Plin. l.* 20. *c.* 9. Crimina brassicæ sunt, animæ gravitatem facere, dentibus & gingivis nocere. *Martial. l.* 10. *epigr.* 61. Hic festinata requiescit Erotion umbra, Crimine quam fati sexta peregit hiems. *per colpa del destino*. ¶ Per metonymiam est dedecus, infamia, quæ ex crimine nascitur. *Propert. l. & el.* 4. *v.* 41. Quantum ego sum Ausoniis crimen factura puellis! *h. e.* dedecus allatura. *Facere crimen*, ut *facere injuriam*, *bellum*.

CRIMINALIS, le, adject. *criminale*, ἐγκληματικός, ad crimen pertinens. *Impp. Diocles. & Maxim. lib.* 9. *Cod. tit.* 41. *leg.* 15. Interrogari servos de facto suo, non solum in criminali causa, sed etiam in pecuniaria, posse, non ambigitur. *Imp. Gordian. ibid. lib.* 3. *tit.* 35. *leg.* 3. Tam legis Aquiliæ, damni sarciendi gratia, actionem, quam criminalem accusationem adversus obnoxium competere.

CRIMINALITER, *criminalmente*, *accusatoriamente*, ἐγκληματικῶς, crimen inferendo, & in judicium pertrahendo, ut præter satisfactionem leges publice vindicentur, & reus puniatur: cui opponitur *civiliter*, cum privatim aliquid judicio persequimur, ut jus nostrum obtineamus sine alia pœna reo infligenda. *Ulpian. Dig. lib.* 47. *tit.* 2. *leg. ult.* Meminisse oportebit, nunc furti plerumque criminaliter agi, *&c.* non ideo tamen minus is, qui velit, poterit civiliter agere.

CRIMINATIO, onis, f. *accusa*, *invettiva*, διαβολή, ἔγκλημα, accusatio, crimen. *Cic.* 3. *Agr. c.* 1. *extr.* Illa criminatione, qua in me absentem usus est, non solum meam, sed etiam vestram diligentiam, prudentiamque despexit. *Id. pro Rosc. Com. c.* 13. Criminatio tua quæ est? Roscium cum Flavio pro societate decidisse. *Id. de Amic. c.* 18. Ab aliquo allatas criminationes repellere. *Id.* 2. *de Orat. c.* 79. Falsa criminatio. *Liv. l.* 7. *c.* 5. Criminationibus irritare animum alicujus. *Sueton. in Cæs. c.* 55. Purgare se adversus criminationes obtrectatorum.

CRIMINATOR, oris, m. *accusatore*, διάβολος, qui criminatur. *Plaut. Bacch.* 4. 7. 28. Cum illum rescisses criminatorem meum, quanto in periculo siet. *Tacit.* 4. *Ann. c.* 1. Animus audax, sui obtegens, in alios criminator.

CRIMINATUS, a, um, particip. depon. significationis activæ. V. *Criminor*. ¶ Passivæ *Hygin. poet. Astron. l.* 2. *c.* 18. Alii non criminatum ab Antia, sed, ne sæpius audiret, profugisse dixerunt.

CRIMINO, as, avi, atum, a. 1. *accusare*, διαβάλλω, accuso, criminor. *Plaut. Pseud.* 1. 5. 78. Herum ut servus suum criminaret apud herum. *Enn.* apud *Non. c.* 7. *n.* 16. Nam is non bene volt tibi, qui falso criminat apud te. ¶ Passive *Cic. Agrar.* 3. *c. ult.* Sullanas res defendere criminor. Al. leg. *criminatur*.

CRIMINOR, aris, atus sum, dep. 1. *accusare*, *incolpare*, *biasimare*, διαβάλλω, αἰτιάομαι, ἐγκαλέω, crimen infero, accuso, incuso. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 15. Quod benevolentia fit, id odio factum criminaris. *Id. pro Mil. c.* 5. Illæ intermortuæ conciones, quibus quotidie potentiam meam invidiose criminabatur. *Id.* 3. *Offic. c.* 20. Q. Metellum apud populum Romanum criminatus est, bellum ducere. *Id. pro Planc. c.* 16. Libet enim tibi nescio quid etiam de illa tribu criminari. *Auct. ad Herenn. l.* 2. *c.* 30. Cum consideramus, illæ res, de quibus criminamur, ad quos pertineant. *Curt. l.* 4. *c.* 1. Humilitatem inopiamque ejus apud amicos Alexandri criminabatur. *Hygin. Poet. Astron. l.* 2. *c.* 18. Verita, ne se ad regem criminaretur, occupat. *Terent. Eun.* 5. 2. 16. Hanc metui, ne me criminaretur tibi. *Auct. dial. de Orat. in fine.* Ego te poetis, Messalla antiquariis, criminabimur. *Sueton. in Calig. c.* 56. Criminari alterum alteri. *Plin. l.* 6. *ep.* 13. Senatus consultum absenti principi criminari. ¶ *Priscian. l.* 8. *pag.* 790. *Putsch.* refert hoc verbum inter communia, ut recte dici possit *criminor te*, & *criminor a te*. V. vocem præced.

CRIMINOSE, *accusatoriamente*, ἐγκληματικῶς, accusatorie. *Liv. l.* 38. *c.* 43. Interrogando criminose ex composito. *Cic. de clar. Orat. c.* 34. *extr.* Qui suspiciosius, aut criminosius diceret, audivi neminem. *Sueton. in Tiber. c.* 53. Criminosissime aliquem insectari. *Sallust. in Jug. c.* 68. Criminose simul, & magnifice de bello loqui.

CRIMINOSUS, a, um, *accusatorio*, *satirico*, *maledico*, ἐγκληματικός, crimen inferens, accusatorius, obtrectatorius, maledicus. *Cic. pro Planc.* c. 19. Officiosam amicitiam nomine inquinas criminoso. *Id. pro Sull. c.* 13. Mihi non videretur in hunc id criminosum esse debere. *Auct. ad Herenn. l.* 4. *c.* 40. Quo gravior, aut acrior, aut criminosior oratio sit. *Sueton. in Cæs. c.* 75. Criminosissimus liber. *Horat. l.* 1. *od.* 16. *v.* 2. Criminosi iambi. *Liv. l.* 8. c. 12. *sub fin.* Orationes criminosæ in Patres.

CRINALIS, le, *crinale*, ad crines pertinens. *Ovid. l.* 4. *Metam. v.* 6. & *lib.* 5. *v.* 617. Crinales vittæ. *Id. in Halieut. v.* 30. Polypus crinali corpore. *h. e.* brachia habens crinium instar, ut & *Plin. l.* 9. *c.* 29. docet, & *crines* appellat. *Apul. l.* 8. *Metam.* Acu crinali capite deprompta, Thrasylli convulnerat tota lumina. *Claudian. de B. Gild. v.* 137. Crinales dentes. *h. e.* pectinis. *Id. in Cons. Prob. & Olybr. v.* 85. Cæsariem crinali stringere cultu. *Id. l.* 1. *de rapt. Proserp. v.* 17. Crinalis hedera. *h. e.* qua Bacchus crines ornat. *Id. l.* 2. *in Eutrop. v.* 284. Crinalis murus. *h. e.* turritum caput Cybeles. ¶ Absolute *Ovid.* 5. *Metam. v.* 52. ornabant aurata monilia collum, Et madidos myrrha curvum crinale capillos. *h. e.* crinalis acus, quod & *discerniculum*, & *discriminalis acus* dicitur. V. *Acus*.

CRINIGER, a, um, *crinito*, *zazzeruto*, crines habens, crinitus, comatus, τριχωτός. *Lucan. l.* 1. *v.* 463. crinigeros bellis arcere Caycos.

CRININUM UNGUENTUM *Pompon. Dig. lib.* 34. *tit.* 2. *leg.* 22. recenset inter illa, quibus ungimur non voluptatis causa, sed valetudinis. Significat autem ungentum e liliis factum. Nam lilium Græce κρίνον dicitur. *Plin. l.* 21. *c.* 5. docet, genus lilii rubentis, a Græcis *crinon* vocari. Hujus porro unguenti vires multas in medicina enumerat *lib.* 23. *cap.* 4. *sub fin.*

CRINIO, is, a. 4. crines addo. Translate *Stat. l.* 4. *silv.* 5. *v.* 10. frondibus annuis crinitur arbos. *Id. l.* 4. *Theb. v.* 217. frondenti crinitur cassis oliva, Albaque puniceas interplicat infula cristas.

CRINIS, is, m. *crine*, *capello*, *chioma*, θρίξ, proprie dici videtur de coma in plures ordines divisa, & conserta, *le treccie*. Hinc *Festus*: Crines a discretione dicti, quam Græci κρίσιν appellant. Nam iidem eos κρῖνας vocant. *Id.* in *Senis*. Senis crinibus nubentes ornantur, quod is ornatus vetustissimus fuit. ¶ Universim accipitur pro capillo, coma, cæsarie. *Cic.* 5. *Verr. c.* 33. Hæc civitas mulieri redimiculum præbeat, hæc in collum, hæc in crines. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 51. Mulieres passis crinibus flentes implorabant, &c. *Id. l.* 3. *B. Civ. c.* 9. Præsectis mulierum crinibus, tormenta effecerunt. *Horat. l.* 1. *od.* 32. *v.* 12. Nigro crine decorus. & *lib.* 3. *od.* 14. *v.* 22. Myrrheum crinem nodo cohibere. *Id. lib.* 4. *od.* 11. *v.* 5. Crines religata fulges. *Id. ibid. od.* 9. *v.* 14. Compti crines. *Stat.* 6. *Theb. v.* 173. Sternere crines. *h. e.* solvere, demittere, spargere. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 542. Crinis sparsus. & *lib.* 6. *v.* 161. Lauro crinem innectere. *Id.* 1. *Amor. el.* 11. *v.* 1. Colligere incertos, & in ordine ponere crines. *Id.* 4. *Metam. v.* 311. Deducere pectine crines. *Al. leg.* diducere. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 489. Componere crinem. *Petron. in Satyr. c.* 102. Crines calamistro convertere. *Stat. l.* 2. *silv.* 1. *v.* 122. adultum comere crinem. *Virg.* 12. *Æn. v.* 870. Infelix crines scindit Juturna solutos. & 2. *Æn. v.* 403. Trahere aliquem crinibus. & *Æn.* 10. *v.* 137. Fusos cervix cui lactea crines Accipit. *Id. Æn.* 7. *v.* 418. induit albos Cum vitta crines. *Id.* 4. *Æn. v.* 559. Flavi crines. *Id. ibid. v.* 138. Crines nodantur in aurum. *Valer. Flacc. l.* 2. *v.* 103. tereti crinem subnectitur auro. *Id. l.* 6. *v.* 645. Intonsus crinis. *Sil. l.* 2. *v.* 558. disjectaque crinem Eumenis. ¶ *Plaut. Mostell.* 1. 3. 69. Soli gerundum censeo morem, & capiundos crines. *h. e.* arripiendam occasionem: ut respiciatur ad Fortunam, quæ fronte capillata, occipitio calva pingi solet. *Lipsius antiqu. lection. l.* 3. *c.* 1. censet, *crines capere* esse idem quod nubere: quod nuptæ mulieres peculiari modo crines ornarent, ut ab innuptis distinguerentur. Quo faciunt verba *Festi* supra allata, *Senis crinibus*, &c. & *Plaut. Mil.* 3. 1. 195. Utique eam huc ornatam adducas matronarum modo, Capite compto, crines vittasque habeat, assimuletque se tuam esse uxorem. *Non. cap.* 3. *n.* 77. legit *capiundas*, ut *crinis* sit etiam femin. gen. confirmatque auctoritate *Attæ in Epigram.* Dissoluta crine. ¶ Translate de variis rebus dicitur, quæ crinium similitudinem habent. *Virg.* 5. *Æn. v.* 528. cælo ceu sæpe refixa Transcurrunt, crinemque volantia sidera ducunt. *Plin. l.* 2. *cap.* 25. Candidus cometes argenteo crine. *Claudian. de* IV. *Consul. Honor. v.* 184. Stella crine retuso languida. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 105. Protulit ut crinem densis luctatus in extis Ignis. *Plin. l.* 9. *c.* 29. Polypi conchyliorum conchas complexu crinium frangunt. *Id. l.* 16. *c.* 42. *de abiete.* Ramentorum crinibus pampinato semper orbe se volvens ad incitatos runcinarum raptus. *i bruciolí*, *che escono dalla pialla*, quia crinium, seu cincinnorum more, statim ac defecti sunt, contorquentur. *Id. l.* 17. *c.* 21. *sub fin.* Jugum (*vitium*) fit pertica, aut arundine, aut crine, funiculove. *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 8. Jugorum genera fere quatuor, pertica, arundo, restes, vites. *& mox.* Primum genus maxime quærit salicta; secundum arundineta; tertium junceta, aut ejus generis rem aliquam; quartum arbusta, ubi traduces fieri possint vitium. Quod *Plin.* dixit *crinem*, id *Varro* appellat *vites*. Hoc enim loco *crinis* vel sumitur pro ordine crinium inter se consertorum, ut supra dictum est: & translate significat traduces vitium duos tresve consertos, *a guisa di treccie*, quibus fit jugum, quo vites sustinentur: Vel simpliciter pro ipsis vitium traducibus transversim extensis jugo faciendo: quia nempe sicut crines caput, ita illi vites obtegunt: quo sensu idem *Plin.* alio loco *crines* posuit, scilicet *l.* 17. *c.* 23. *a med.* Vernacula putatio dejectis per ramos vitium crinibus circumvestit arborem, crinesque ipsos uvis.

CRINISATUS, a, um, adject. vox hybrida ex Græco κρίνον, fons, &

satus

satus Latino. *Sidon. carm.* 22. *v.* 81. Hic & crinisatas jungebat Pegasus alas. *Crinisatas* dicit, quasi fonte genitas, quia equus ille alatus ideo Pegasus cognominatus est, ὅτ' ἄρ' Ὠκεανῦ παρὰ πηγὰς γένετο, quia circa fontes Oceani natus est, ut ait *Hesiod. in Theogon. v.* 282. Unde quodammodo fontium filius dici potest. Alii *alas crinisatas* interpretantur ex Pegasi crinibus natas. Alii legunt *Hippocrenisatas jungebat*, &c. quasi ex Hippocrene fonte satas. Sed prior illa lectio rectior est, & commodior.

CRINISUS, seu Criniſſus, vel Crimisus, i, m. Κρίνισος, & Κρίμισος, fluvius Siciliæ, nunc *Bencidestro*, aliis *Freddo*, & *fiume di S. Bartolomeo*, non longe a Panormo oriens, & in mare Africum apud Segestam influens. *Virg. Æn.* 5. *v.* 38. Troia Criniso conceptum flumine mater Quem genuit. *Serv. ad Æn.* 1. *v.* 554. ait, verum nomen esse *Crimisus*, & Poetica licentia *Crinisus* a Virgilio dici. ¶ De eo talis narratur fabula. Laomedon Trojæ rex promissam structorum mœnium mercedem Neptuno & Apollini denegaverat. Iratus Neptunus cete immisit, quæ vicinam litori regionem vastarent. Trojani oraculum interrogant de ratione ejus monstri avertendi. Responsum ferunt, objiciendas puellas virgines nobiles, quas cete devorent, & Numina placentur. Ejus rei metu proceres Trojani multi solum vertere: inter quos Hippotes (al. Ipsostratus) cum filia Segesta navim conscendit, & in Siciliam casu defertur. Ibi Crimisus in ursum, vel in canem conversus, dolo Segestam compressit, & Egestum, quem *Virgil.* Acestem vocat, genuit: qui matris nomine Segestam urbem Trojanis condidit. *Serv. loc. cit.* & *Æn.* 5. *v.* 30.

CRINITUS, a, um, *crinito*, *zazzeruto*, κομήτης, τριχωτὸς, crines multos habens, comatus. *Ovid. l.* 3. *de ar. am. v.* 243. Puella male crinita. *Ennius* apud *Cicer.* 4. *Acad. cap.* 28. Intendit crinitus Apollo arcum auratum, &c. *Martial. l.* 12. *epigr.* 49. Crinitæ, Line, pædagoge turbæ. *h. e.* puerorum, quibus mos fuit comam alere. ¶ *Crinitus* cognominatus est Nerva Trajanus Ulpius Imperator R. *Eutrop. l.* 8. *c.* 2. ¶ Translate *Cic. Verr.* 6. *c.* 56. Gorgonis os pulcherrimum, crinitum anguibus. *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 369. Sævo eum nox accenditur auro, Luciferas crinita faces. *Sueton. in Ner. c.* 36. Stella crinita. *Virg.* 7. *Æn. v.* 785. Galea crinita triplici juba. *Stat.* 6. *Theb. v.* 418. *de equo*. colla toris crinita tument. *Plin. l.* 9. *c.* 33. Conchæ distinctione virgulata, crinita, crispa. *Id. initio cap.* 37. *l.* 11. Volucribus in capite apices diversi generis: phœnici plumarum serie: pavonibus crinitis arbusculis: stymphalidi cirro. *Id. l.* 18. *c.* 7. Grana in stipula crinito textu spicantur.

CRINON, n. lilii species, τὸ κρίνον. V. *Crininum*.

CRIOBOLIUM, ii, n. κριοβόλιον, sacrificium, in quo aries cæditur (nam κριὸς arietem significat.) sicut *taurobolium*, in quo taurus. Fiebat in honorem Atyos pueri a Cybele dilecti, quo nomine Solem antiqui coluere, sicut nomine Cybeles terram: fiebat, inquam, eodem fere modo quo Taurobolium (V. suo loco) & utrumque in *vet. Inscript.* apud *Reines. class.* 1. *n.* 40. & 41. & apud *Gruter. pag.* 27. *n.* 3. & 4. & *pag.* 28. *n.* 1. 2. & 3. conjunctim legitur, quoniam iis Numinibus conjunctim facere consueverant. ¶ Jungitur cum *æmobolio* in alia apud *Murator. pag.* 374. *n.* 2. his verbis: Criobolium & Æmobolium movit de suo Petronius Marcellus sacerdos VI. Kal. Dec. &c. Quid sit *æmobolium* (seu rectius *hæmobolium*, si est ab αἷμα sanguis) non comperio. Sacrum quoddam certe significat: & fortasse taurini sanguinis perfusionem, de qua in *Taurobolium* dixi.

CRIPA. V. *Campanicus*.

CRIPHII. V. *Cryphii*.

CRISIMI DIES, κρίσιμοι ἡμέραι, dicuntur a Medicis, in quibus de morbo judicari potest: ii sunt potissimum impares quique, tertius, quintus, septimus, &c. Vox Græca est a κρίνω, judico. *Cæl. Aurel. Acutor. l.* 1. *c.* 14. Neque esse in passionibus statos dies, quos crisimos appellant.

CRISIS, is, f. κρίσις, judicium, sententia. Græca vox a κρίνω, judico. A Medicis dicitur subita morbi mutatio (præsertim in melius) novumque indicium, ex quo judicari potest, quid ægro futurum sit. *Senec. ep.* 83. Hic quidem, ait, nos eandem crisim habere, quia utrique dentes cadunt.

CRISPATUS, a, um, *increspato*, *crespo*, crispus. *Claudian. l.* 2. *de rap. Proser. v.* 110. Fluctuat hic denso crispata cacumine buxus. *Arnob. l.* 7. *pag.* 239. Lascivire, saltare, & clunibus fluctuare crispatis. V. *Crispitudo*.

CRISPICANS, antis, crispum faciens, crispans. *Gell. l.* 18. *c.* 11. Ventus mare cæruleum crispicans.

CRISPINUS, cognomen fuit familiæ Romanæ in gente Quinctia, ut T. Quinctius Crispinus in nummo apud *Patin. de Fam. Rom.* ¶ Item nomen viri e Sulpicia Familia in Crispinam adoptione translati, ut T. Quinctius Crispiaus Sulpicianus. *Id. ibid.*

CRISPISULCANS, antis, crispum seu intortum sulcum trahens. *Vetus Poeta* apud *Cicer. in Top. c.* 16. Crispisulcans igneum fulmen.

CRISPITUDO, inis, f. *Arnob. l.* 2. *pag.* 73. Saltitaret, & cantaret, orbes saltatorios verteret, & ad ultimum clunibus & coxendicibus sublevatis lumborum crispitudine fluctuaret. *tremolante dimenamento*.

CRISPO, as, avi, atum, a. 1. *increspare*, *arricciare*, crispum reddo. *Plin. l.* 29. *c.* 4. *a med.* Sanguine pulli bubonis crispari capillum. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 311. Alma novo crispans pelagus Titania Phœbo. *Colum. l.* 10. *v.* 167. Nunc apio viridi crispetur florida tellus. *Stat.* 8. *Theb. v.* 568. tunc auro phaleras, auroque sagittas Presserat, & mixtum cono crispaverat aurum. *h. e.* crispum & asperum textura & arte fecerat. *Virg.* 12. *Æn. v.* 165. Bina manu lato crispans hastilia ferro. *h. e.* quassando & vibrando micare faciens, ut intuentibus non recta, sed intorta & crispa esse videantur, κραδαίνων. Eadem ratione *corusco* usurpatur. *Apul. l.* 11. *Metam.* Brachium crispans tergeminos jactus. *h. e.* celeri motu edens. ¶ Particip. *crispans* dicitur de iis, quæ crispa sunt: sed accusat. *se* subintelligitur. *Plin. l. & cap.* 16. Materies honorata buxo est, raro crispanti, nec nisi radice. *h. e.* intortas crispasque ligni venas habenti. *Pers. sat.* 3. *v.* 87. Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos. *h. e.* propter effusos risus in rugas se contrahente. *Plin. l.* 2. *c.* 82. *de terræ motu*. Tutissimum est, cum vibrat crispante ædificiorum crepitu. *hoc est* cum ædes quassatæ modo hic modo illic, non certo & continuato, sed incerto & intermisso murmure crepitant.

CRISPULUS, a, um, *ricciutello*, dimin. a *crispus*. *Senec. ep.* 95. *ante med.* Ne quis, cui rectior est coma, crispulis misceatur. *Martial. l.* 5. *epigr.* 62. Crispulus iste quis est, uxori semper adhæret Qui, Mariane, tuæ? crispulus iste quis est? *Arnob. l.* 3. *pag.* 108. Hos capillorum intortionibus crispulos, calvitiis alios, & glabritatibus rasos.

CRISPUS, a, um, *crespo*, *ricciuto*, *raggrinzato*, οὖλος, οὐλόθριξ, intortus, contortus: & dicitur tum de capillis, tum de aliis rebus. *Plaut. Trucul.* 2. 2. 32. Jam ego istos fictos, compositos, crispos cincinnos tuos unguentato usque ex cerebro expellam. *Plin. l.* 13. *c.* 15. Mensis præcipua dos in venam crispis, vel in vortices parvos. (Adde *Martial. l.* 14. *epigr.* 90.) *Id. l.* 36. *c.* 7. Marmor undatim crispum. *Id. l.* 16. *c.* 15. Acer campestre candidum, nec crispum; montanum vero crispius duriusque. *Id. l.* 13. *c.* 9. Arboris materies crispioris elegantiæ. *Id. l.* 8. *c.* 16. Leo crispioribus jubis. *Colum. l.* 11. *c.* 3. *ante med.* Lactuca candida & crispissimi folii. *Enn.* apud *Cicer.* 3. *Tuscul. c.* 19. Tosti alti stant parietes, Deformati atque abiete crispa. *h. e.* igne corrugata. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 381. crispo numerantur pectine chordæ. *h. e.* celeri, & crispante. *Pacuv.* apud *Non. c.* 10. *n.* 12. Linguæ bisulcæ jactu crispo fulgere. ¶ *Crispus homo* est crispo capillo. *Plaut. Capt.* 3. 4. 114. Corpore albo, oculis nigris, subrufus aliquantum, crispus, cincinnatus. *crispus* capillos habet velut in rugas contractos; *cincinnatus* in annulos. ¶ Translate *Gell. l.* 1. *c.* 4. Crispum sane agmen orationis, rotundumque, ac modulo ipso numerorum venustum. *h. e.* cursus orationis contorte, & quadam veluti vibratione fluens: ducta metaphora a leni vento, quo mare crispatur. ¶ Fuit *Crispus* cognomen familiæ Romanæ in gente Sallustia: ex qua celeberrimus historicus exstitit *C. Sallustius Crispus*, qui Ciceronis fere æqualis, ejusque inimicus, obiit anno ante Christum natum circiter vigesimo septimo, scripsitque multa tanta laude historicæ veritatis, quanta profligatæ vitæ laboravit infamia. Scripsit, inquam, libros historiarum Pop. R. quorum fragmenta tantummodo aliquot supersunt, & de conjuratione Catilinæ, bellumque Jugurthinum: quæ duo adbuc exstant, (nam orationes, seu potius epistolas duas ad Cæsarem multi sunt, qui ejus esse negant. stilus quidem certe diversus est.) genere dicendi gravi, acuto, & conciso, Catonis coloribus, brevitate Thucydidis, cui *Quintil. l.* 10. *c.* 1. non veretur illum opponere, sicut Herodoto Livium. *Gell. l.* 1. *c.* 15. verborum novatorem appellat. Contra *Asinius Pollio* apud *Sueton. de Gramm. c.* 1. ejus scripta reprehendit, ut nimia priscorum verborum affectatione oblita. Vetus epigramma apud *Quintil. l.* 8. *cap.* 3. Et verba antiqui multum furate Catonis Crispe, Jugurthinæ conditor historiæ. Plura de eo testimonia qui cupit, habet apud *Sueton. in Aug. c.* 86. & *de Grammat. c.* 10. & 15. *Vellej. l.* 2. *c.* 36. *Gell. l.* 17. *c.* 18. *Senec. Rhetor. in præfat. l.* 3. *excerpt. controvers.* & *l.* 9. *Declam.* 1. & *l.* 4. *controvers.* 24. & *Philosoph. epist.* 114. *Martial. l.* 14. *epigr.* 191. *Quintil.* multis in locis, *Tacit. Justin. Macrob.* ¶ De nomine *Sallustius* lis est, utrum simplici, an duplici, *l* scribi oporteat. Geminata ea liquida frequentius in veterib. monumentis reperitur. *Manut. Dausqu. Cellar.*

CRISSO, as, avi, atum, n. 1. σκυλοπυκτιάω, κιγκλίζομαι, turpiter ac libidinose lumbis & femoribus fluctuare: proprium mulierum, ut *cevere* virorum. *Lucil.* apud *Non. c.* 1. *n.* 69. Crissavit, ut si frumentum clunibus vannat. Adde *Martial. l.* 10. *epigr.* 68. & *Juvenal. sat.* 6. *v.* 321.

CRISTA, æ, f. *cresta*, *cimiere*, λόφος, κόκκυξ, κορβασία, apex in vertice quarundam avium, ut in gallinaceo genere, &c. *Plin. l.* 10. *c.* 56. Gallinarum generositas spectatur crista erecta. *Juvenal. sat.* 13. *v.* 233. Laribus cristam promittere galli. *h. e.* gallum cristatum. *Plin. l.* 10. *c.* 29. *sub fin.* Upupa crista visenda plicatili. *Id. sub init. cap.* 37. *l.* 11. Draconum cristas qui viderit, non reperitur. ¶ Translate *Id. l. & cap.* 22. Frutex nunquam cubitali altior, cristisque foliorum, ac radice nigra. ¶ In illo *Juvenal. sat.* 6. *v.* 422. & cristæ digitos impressit aliptes: μυρσινοῖς significari videtur, vel τὰ χείλη τῦ χοίρυ, vel ficus, & mariscæ. ¶ Sæpe dicitur de apice galeæ, *cimiero*, τίαρις, λόφος. *Liv. l.* 10. *c.* 39. *ad fin.* Non enim cristas vulnera facere: & per picta atque aurata scuta transire Romanum pilum. *Plin. l.* 7. *c.* 56. Galeam invenere Lacedæmonii: ocreas & cristas Cares. *Virg.* 12. *Æn. v.* 89. & rubræ cornua cristæ. & *vers.* 483. summasque excussit vertice cristas. ¶ Per synecdochen ponitur pro ipsa galea. *Sil. l.* 4. *v.* 155. manicæque rigebant Ex auro, & simili vibrabat crista metallo. ¶ *Surgere cristæ* dicuntur ei, qui re aliqua sibi placet, ac superbit. *Juvenal. sat.* 4. *v.* 69. quid apertius? & tamen illi Surgebant cristæ. ¶ Est etiam herba *cristæ* nomine, de qua V. *Alectorolophos*. ¶ Item cognomen Latinum, ut Q. Nævius Crista apud *Liv. l.* 24. *c.* 40.

CRISTATUS, a, um, *chi ha cresta*, *o cimiero*, cristam habens. *Martial. l.* 14. *epigr. ult.* Cristatæque sonant undique lucis aves. *h. e.* galli gallinacei. *Plin. l.* 8. *c.* 13. Cristati dracones. *Liv. l.* 9. *c.* 40.

Cristatæ galeæ, quæ speciem magnitudini corporum adderent. *Ovid.* 8. *Metam.* *v.* 25. Cassis cristata pennis. *Virg. Æn.* 1. *v.* 472. Cristatus Achilles. *h. e.* cristatam galeam habens.

CRISTULA, læ, f. *picciola cresta*, parva crista. *Colum. l.* 8. *c.* 2. *de gallinis*. Sint magnis capitibus, rectis rutilisque cristulis, albis auribus, &c.

CRITÆ, arum, m. *giudici*, *censori*, κριταὶ, vox Græca, qua significantur judices, seu censores: a κρίνω, judico. Utitur *Tertull. advers. Gnost. c.* 3. ubi Judices Judæorum designat.

CRITHOLOGIA, æ, f. κριθολογία, hordei collectio: a κριθὴ, hordeum, & λέγω, colligo. *Impp. Honor, & Theodos. lib.* 11. *Cod. tit.* 27. *leg.* 1. & *in Cod. Theodos. lib.* 15. *tit.* 26. *leg.* 1. Quidquid de crithologia, & zygostasii munere eminentia tua disposuit. *h. e.* de munere ejus, qui Alexandriæ frumento suscipiendo & excutiendo præpositus est: fortasse quia pro frumento olim hordeum colligebatur: vel quia hordeum antiquissimum in cibis est, teste *Plin. l.* 8. *c.* 7. *a med.*

CRITICE, es, f. *critica*, κριτικὴ, facultas judicandi de re aliqua, & præsertim de scriptis doctorum hominum, discernendique utrum genuina sint, an supposita, emendandi, interpretandi: quod Grammaticorum est proprium officium. Vox Græca a κρίνω, judico: & *judicium* Latine dicitur a *Varron.* apud *Diomed. l.* 2. *pag.* 421. *Putscb.* ubi quatuor ait esse Grammatici officia, lectionem, enarrationem, emendationem, judicium. *Quintil. l.* 1. *c.* 4. Judicio ita severe sunt usi veteres Grammatici, ut non versus modo censoria quadam virgula notare, & libros, qui falso viderentur inscripti, tanquam subdititios submovere familia, permiserint sibi, sed auctores alios in ordinem redegerint, alios omnino exemerint numero. V. vocem sequent.

CRITICUS, ci, m. *critico*, κριτικὸς, qui judicat: a κρίνω, judico: præsertim vero qui critice utitur circa Scripta veterum Auctorum, ut in voce præced. dictum est. Itaque olim *Critici* appellati sunt, qui postea *Grammatici*: qui præcipue in Poetarum carminibus operam suam ponebant: inter quos celebres fuere Aristophanes & Aristarchus, quos memorat *Quintil. l.* 10. *c.* 1. Hujusmodi fuit etiam Valerius Probus Grammaticus, de quo *Sueton. de Grammat. c. ult.* Multa exemplaria contracta emendare, ac distinguere, & adnotare curavit: soli huic, nec ulli præterea Grammatices parti deditus. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 10. Ego, tanquam Criticus antiquus, judicaturus sum, utrum versiculi sint τῷ ποιητῇ, an παρεμβεβλημένοι. *Horat. l.* 2. *ep.* 1. *v.* 50. Ennius & sapiens, & fortis, & alter Homerus, Ut Critici dicunt. ¶ De Criticis diebus apud Medicos, V. *Crisimi*. Apud *Augustin. in fin. capitis* 1. *l.* 6. *Confession.* critica accessio morbi est, ex qua de sanitate, aut morte ægrotantis judicium ferri potest. ¶ Primam syllabam producit *Martial. l.* 7. *epigr.* 89. Æqualis liber est, Critice, qui malus est. *Al. leg.* Cretice.

CROBYLUS, li, m. κρώβυλος, & κρωβύλος, & κρωβύλη, cincinnus puerorum, seu ornatus capillorum in pueris, in tutulum desinens: & universim nodus capillorum a fronte in verticem collectorum. Græca est vox, & Græce adhibetur a *Servio* ad illud *Æn.* 4. *v.* 138. *crines nodantur in aurum*: ubi docet, ipsum quoque retiolum, quo crines colliguntur, eo nomine appellari. *Tertull. de virgin. veland. c.* 10. Debebunt & ipsi aliqua sibi insignia defendere, aut pennas Garamantum, aut crobylos Barbarorum, aut cicadas Atheniensium, aut cirros Germanorum.

CROCALLIS, idis, f. gemma cerasum repræsentans. *Plin. l.* 37. *c.* 10.

CROCATIO, corvorum vocis appellatio. *Festus*: ubi Critici legendum monent *crocitio*, aut *crocitatio*.

CROCATUS, a, um, *zafferanato*, croci colore tinctus, κροκωτός. *Plin. l.* 16. *c.* 34. Alicui & semen nigrum, alii crocatum.

CROCEUS, a, um, *di zafferano*, κροκόεις, κρόκινος, ad crocum pertinens. *Virg.* 1. *Georg. v.* 56. nonne vides, croceos ut Tmolus odores, India mittit ebur? *h. e.* ipsum crocum. *Plin. l.* 10. *c.* 48. Avis croceo tinctu cibis gratissima. *h. e.* croci intinctu condita. ¶ Sæpissime dicitur de colore croci, qui est inter flavum, & rubentem, seu potius flavus rubescens, *giallo carico*, *o rosseggiante*. *Plin. l.* 27. *c.* 10. Glaucion herba granum habet crocei coloris. ¶ Frequenter a Poetis sumitur non solum pro colore croci, ut in aurora, sed etiam pro eo, qui proxime accedat, ut est flavus, & rufus: & universim pro quocumque alio, qui aspectu gratus sit: quemadmodum & *aureus*, cui cum croceo non parva cognatio est. *Virg. Ecl.* 4. *v.* 43. Ipse sed in pratis aries jam suave rubenti Murice, jam croceo mutabit vellera luto. Ubi *Servius*: rubicundo colore: & est hypallage pro *croco luteo*. *Id.* 4. *Georg. v.* 109. croceis halantes floribus horti. *Id. l.* 1. *Georg. v.* 447. Tithoni croceum linquens Aurora cubile. *Claudian. in Consul. Probi, & Olybr. v.* 273. & liquidi clementior aura Favonj Pratis te croceis pingat. *Virg.* 1. *Æn. v.* 653. Et circum textum croceo velamen acantho. *h. e.* acantho ex auro intexto. *Id.* 11. *Æn. v.* 775. Crocea chlamys. *h. e.* auro texta. *Ovid.* 1. *de ar. am. v.* 530. Croceæ comæ. *bionde*. *Valer. Flacc. l.* 4. *v.* 23. *de Hyla amne merso*. Ecce puer summa se tollere visus ab unda Frondibus in croceis. *h. e.* glaucis. *Sil. l.* 8. *v.* 443. quem carmine Circe Exutum formæ volitare per æthera jussit, Et sparsit plumis croceum fugientis honorem. *h. e.* croceas plumas dedit.

CROCIA, æ, m. κροκίας λίθος, gemma colore croceo. *Plin. l.* 37. *c.* 11.

CROCIDISMUS. V. in *Carphologia*.

CROCINUS, a, um, *di zafferano*, κρόκινος, croceus. *Plin. l.* 21. *c.* 19. Crocinum semen. *Cels. l.* 3. *c.* 18. unguentum. *Catull. carm.* 67. *ad Manl. v.* 134. Fulgebat crocina candidus in tunica. *Scribon. Larg. compos.* 173. Crocinus color. ¶ Crocinum unguentum etiam *crocinum* absolute dicitur. *Propert. l.* 3. *el.* 8. *v.* 22. Et crocino nares murrheus ungat onyx. Adde *Plaut. Curcul.* 1. 2. 7.

CROCIO, is, n. *gracchiare*, κρώζω, vocem corvi edere. *Apul. in Florid. n.* 23. (*al. l.* 4. *sub fin.*) Corvus, ut se vocalem probaret, crocire adortus, &c. *Plaut. Aulul.* 4. 3. 2. Corvus voce crocibat sua. ἀρχαϊκῶς, pro *crociebat*. Al. leg. *crocitabat*, ut sit a *crocito*, *as*, frequentativo: quod pænultima longa potius quam brevi mallet pronunciari *Voss. l.* 2. *de Grammat. cap. pænult.* sicut *dormito* a *dormio*. Nihilominus corripuit *Auct. carm. de Philom.* (quod olim *Ovidio* male tribuebatur) *v.* 28. Et crocitat corvus, graculus at frigulat.

CROCIS, idis, f. κροκὶς, herba cujus contactu phalangia mori dicuntur. *Plin. l.* 24. *c.* 17.

CROCITO. V. *Crocio*.

CROCITUS, us, m. vox, cantusve corvorum. Nititur auctoritate *Nonii c.* 1. *n.* 218. ubi affert exemplum *Plauti* de verbo *crocio*.

CROCODILEA, æ, f. stercus crocodili terrestris, qui quod odoratissimis floribus vivit, intestina habet jucundo nidore referta. Hoc itaque stercus oculorum vitiis cum porri succo inunctum, utilissimum esse, itemque emendandis faciei vitiis, lentiginibus tollendis, & maculis omnibus, illitum ex oleo cyprino *Plin. l.* 28. *c.* 8. tradit. Hinc pro fuco a feminis adhiberi solitum. *Horat. Epod.* 12. *v.* 11. neque illi Jam manet humida creta, colorque Stercore fucatus crocodili.

CROCODILINUS, a, um, ad crocodilum pertinens. *Crocodilinæ ambiguitates* quid sint, satis dictum est in *Ceratinæ*.

CROCODILION, ii, n. κροκοδείλιον, chamæleonis herbæ nigræ figuram habens, radice longa, æqualiter crassa, odoris asperi: nascitur in sabuletis. *Plin. l.* 27. *c.* 8.

CROCODILUS, li, m. *cocodrillo*, κροκόδειλος, animal quadrupes, Nili familiare, lacerti figura, amphibium, linguæ usu carens, gena inferiore tantum connivens, maxilla superiore mobili, dentibus pectinatim coeuntibus, ob idque morsu terribili: humanæ carnis avidissimum: magnitudine plerumque excedens duodeviginti cubita, quippe crescere creditum, quandiu vivit: genua priora in posteriorem partem curvans, posteriora in priorem: unguibus armatum & cute undique impenetrabili, excepto ventre: pariens ova, quanta anseres: oculis in aqua hebetibus, extra acerrimi visus: diu in terra degens, noctu in aqua, bellum gerens cum delphinis, qui astu subeuntes, spina dorsi, ceu gladio ventrem secant: & cum ichneumone ave, quæ per ejus fauces forte hiantes, ut telum aliquot immissa, erodit alvum, &c. Alius est terrestris tantummodo crocodilus, alio nomine *scincus*, illo longe minor, candidior, & tenuiore cute, squamarumque serie in caput versa, de quo & in *Crocodilea* diximus. *Plin. l.* 8. *c.* 25. & *lib.* 28. *c.* 8. *ad fin.* & *lib.* 6. *c.* 20. & *lib.* 11. *c.* 37. *sect.* 57. & *cap.* 45. *Senec. l.* 4. *quæst. nat. c.* 2. & *Ammian. l.* 22. *c.* 15. (*al.* 37.) ¶ De stercore crocodili apud *Horat.* V. in *Crocodilea*. ¶ Dictum putant a κρόκος crocus, & δειλιάω, timeo, quod a croco abhorreat, ejusque odorem reformidet: quod de terrestri solummodo verum esse quidam tradunt. V. *Voss. in Etymol.* ¶ Apud *Phædr. l.* 1. *fab.* 25. *v.* 4. & *Martial. l.* 3. *epigr.* 93. prima syllaba produci videtur, quod ita postulat ut plurimum ejus ratio carminis: *Marquardus Gud. ad Phædr.* testatur, se in plurimis MSS. variorum Auctorum *corcodilus* invenisse.

CROCOMAGMA, atis, n. κροκόμαγμα, fæx unguenti crocini, & quasi recrementum ejus, expressis aromatis, & in pastillos digestis. Μάγμα enim significat quidquid superest crassum ex aliqua materia expressa. *Plin. l.* 21. *c.* 20. & *Cels. l.* 5. *c.* 18. *sect.* 9.

CROCOTA, æ, f. κροκωτὸς, ἡ, tunica tenuis crocei coloris, in usu feminarum usurpata, qua histriones quoque interdum, & Galli Cybeles utebantur. *Plaut. in fragm.* apud *Non. c.* 14. *n.* 8. Pro illis crocotis, strophiis, sumptu uxorio. (Adde *Novium* & *Nævium* apud *eund. c.* 16. *n.* 4.) *Cic. de Harusp. resp. c.* 21. P. Clodius a crocota, a mitra, a muliebribus soleis, purpureisque fasciolis, est factus repente popularis. *Apul. l.* 8. *Metam. de Gallis*. Mitellis, & crocotis, & carbasinis, & bombycinis intecti. Adde *in Apolog.* ubi pro *crocota* al. leg. *crotalo*.

CROCOTARIUS, a, um, ad crocotam pertinens, ut *Crocotarii infectores*, apud *Plaut. Aulul.* 3. 5. 47. qui tunicas croco inficiebant.

CROCOTILUM, valde exile. *Plautus*: Extortis talis cum crocotilis crusculis. Hæc *Fest.* Alii leg. *crotilis*, alii etiam aliter.

CROCOTINUM, genus operis pistorii. *Festus*.

CROCOTIUM, κροκώτιον, apud *Plaut. Stich.* 1. 2. 93. nomen est Græcum ancillæ.

CROCOTTA, æ, m. κροκόττας, monstrosum animal, quasi ex cane & lupo conceptum, omnia dentibus frangens, & protinus devorata ventre conficiens. Ita *Plin. l.* 8. *c.* 21. qui postea *cap.* 29. *crocutam* appellat (*Strabo* quoque *lib.* 16. κροκόττην) ac describit, ex hyæna & leæna Æthiopica genitum, imitans voces hominum & pecorum, acie perpetua, h. e. oculis nunquam conniventibus, & in utraque oris parte nullis gengivis, dente continuo: qui ne contrario occursu hebetetur, capsarum modo includi. Quæ ad verbum *Solin.* more suo, *cap.* 27. (*al.* 40.) exscripsit. *Capitolin. in Anton. Pio*, *cap.* 10. Edita munera, in quibus elephantos, & crocotas, & strepsicerotas exhibuit. Alii ubique leg. *corocotta* (ea ratione, qua Ἀσκληπιὸς est Æsculapius, & Ἀλκμήνη Alcumena) quod in ludicro quodam testamento (inter spuria *Gruteri pag.* 18.) cognomen est suis. Sic enim incipit: *M. Grunnius Corocotta Porcellus testamentum feci*. Nam ὕαινα hyæna est ab ὗς sus: corocotta autem est hyæna genitus, ut dictum est: quare non absurde sui tribui potest. *Salmas. in exercitat. Plin.*

CROCOTULA, æ, f. parva crocota, genus tunicæ croceæ. Plaut. Epid. 2. 2. 47. Caltulam, aut crocotulam, supparum, &c.

CROCUM, i, n. & Crocus, i, m. si referatur ad fabulam: at si non referatur, femin. potius quam mascul. zafferano, croco, κρόκον, & κρόκος. Secundum Grammaticæ regulas, inquit Serv. ad lib. 4. Georg. v. 182. neutrum est: Poetice vero masculinum, referendo scil. ad puerum illum, de quo fabulantur, cum Smilacem puellam impense amaret, neque potiri voto posset, Deorum miseratione in florem sui nominis una cum illa fuisse conversum. Alii tradunt, adamatum fuisse a Mercurio, a quo per ludum disco percussum, occisumque, in croci florem mutatum fuisse. Ovid. Metam. 4. v. 283. Et Crocon in parvos versum cum Smilace flores. ¶ Est autem herba radice seu bulbo carnoso, multisque fibris crinito; foliis angustis, & capillamenti modo extenuatis productisque; caule inter folia surgente, & florem sustinente, e cujus medio stamina surgunt flammei ruboris in subcrassulum cacumen desinentia, & simul cum iis quidam apices exiguæ linguæ figura: quæ quia præcipue in usum veniunt, per excellentiam croci appellantur: & aliis quoque floribus ob similitudinem tribuuntur. Hinc Plin. l. 21. c. 5. de lilio. Tenuique filo & semine, stantibus in medio crocis. & mox, de alio flore. Nullo odore, nec crocis intus. Auson. quoque Edyll. 14. v. 32. croci semina appellat luteos apices in rosa. ¶ Siccatur crocum, & reconditur ad certum tempus: deinde conteritur ad varios usus tum ciborum, tum medicinæ, quos Plin. l. 21. c. 6. & 20. enumerat. Ovid. 5. Fast. v. 317. violas arere videres, Filaque punicei languida facta croci. & lib. 1. v. 342. Rubri fila croci. Virg. 4. Georg. v. 182. crocumque rubentem. Plin. loc. cit. Crocum silvestre optimum: sativum latius, majusque, & nitidius. Adde Cels. l. 5. c. 11. In femin. gen. Apul. l. 10. Metam. Per quandam latentem fistulam in excelsum prorumpit vino crocus diluta. ¶ Prima nobilitas est croco Cilicio, & ibi in Coryco monte, dein Lycio monte Olympo; mox Centuripino Siciliæ. Plin. loc. cit. Stat. l. 5. Silv. 3. v. 41. ¶ Mos fuit croco trito, & vino dulci diluto scenam, pulpita, theatra, rogos, lectum nuptialem, comas perfundere, odoris gratia. Plin. loc. cit. Ovid. 1. de ar. am. v. 104. Martian. Capell. l. 9. pag. 306. Propert. l. 4. el. 6. v. 74. &c. & Stat. l. 2. Silv. 1. v. 160. Hinc Horat. l. 2. ep. 1. v. 79. Recte ne crocum, floresque perambulet Attæ Fabula, si dubitem, &c. h. e. an in scena placeat. ¶ Pro colore croci. Ovid. Heroid. ep. 11. v. 162. Et trahitur multo splendida palla croco. ¶ In plurali num. Propert. l. 4. el. 1. v. 16. Pulpita solemnes non oluere crocos. Juvenal. sat. 7. v. 208. Spirantesque crocos. Ovid. 4. Fast. v. 442. tenues crocos legere. Adde in Ibin, v. 202.

CROCUPHANTIA, neutr. plur. ab Ulpiano Dig. l. 34. tit. 2. leg. 26. (al. 25.) enumerantur inter ornamenta muliebria. In Glossis habetur: κροκύφαντος, reticulus. Ex quo conjicere licet aliquid de ejus significatione. Videtur esse a κρόκον crocum, & ὑφαίνω texo. Quare Haloander edidit crocohyphanta.

CROCOTA. V. Crocotta.

CRŒSUS, Κροῖσος, Rex Lydorum, Alyatti filius, omnium, quos hominum memoria celebrat, ditissimus. Hic, cum se omnium mortalium felicissimum crederet, monitus est a Solone, neminem ante cineres beatum dicendum, quod quoad vivimus, periculum sit, ne instabilis hujus mundi felicitas dolore aliquo contaminetur. Quam Solonis sententiam verissimam esse ejus calamitas postea declaravit. Victus enim a Cyro, pyræque impositus, tandem salubre Solonis consilium agnovit, ejusque nomen sæpius inclamavit. Unde admiratus Cyrus, quisnam esset Deorum, hominumve, quem ille in extremo periculo solum invocaret, remque totam edoctus, humanæ vicissitudinis memor, Crœsum ab incendio liberavit, summoque semper apud se in honore habuit. Plutarch. in vita Solon. Herod. l. 1. Juvenal. sat. 10. v. 274. ¶ Per synecdochen ponitur pro divite. Ovid. 3. Trist. el. 7. v. 42. & Martial. l. 11. epigr. 6.

CROMMYU ACRIS, Κρομμύου ἄκρις, promontorium Cypri contra Ciliciam, ejusque promontorium Anemurion. C. Cassius in fin. ep. 13. l. 12. Fam.

CROMYON, onis, Κρομμύων, vicus Peloponnesi in agro Corinthiaco, ubi Theseus suem omnia devastantem occidit. Ovid. 7. Metam. v. 435. Quodque suis securus arat Cromyona colonus, Munus, opusque tuum est.

CRONIA, orum, n. τὰ Κρόνια, festa in honorem Saturni, Latine Saturnalia dicta. L. Accius apud Macrob. l. 1. Saturnal. c. 7. extrem. Maxima pars Grajum Saturno, & maxime Athenæ Conficiunt sacra, quæ Cronia esse iterantur ab illis.

CRONOS, i, Κρόνος, Saturnus: Græca vox. Κρόνος autem, ut ait Cic. 2. de nat. Deor. c. 25. & Arnob. l. 3. pag. 117. est idem qui χρόνος, idest spatium temporis. Sidon. carm. 15. v. 61. Falciferi Cronon ire senis per summa polorum. h. e. Saturni sidus.

CROTALIA, orum, n. appellabant binos ac ternos uniones auribus pendentes, quæ motu & collisu sonitum edebant, instar parvi crotali. Plin. l. 9. c. 35.

CROTALISTRIA, æ, f. quæ crotalo canit. Propert. l. 4. el. 8. v. 39. Nilotes tibicen erat, crotalistria Philis. Ita legit Scalig. Dicitur crotalistria Philis eo modo, quo Plautus Merc. 5. 2. 99. dixit Hospes Zacyntho pro a Zacyntho. Philæ autem insula est ad Sienem Ægypti. Ita, inquam, Scaliger, cui assentitur Brouckus. ¶ Laberius apud Petron. in satyr. c. 55. ciconiam avem vocat Pietaticultricem, gracilipedem, crotalistriam, quia voce crotalum sonantem imitatur. Alii legunt choralistria, h. e. mulier saltandi in choris, & canendi perita. Alii aliter.

CROTALUM, i, n. crotalo, campanella, nacchera, κρόταλον, crepitaculum, quo Ægyptii præsertim, in Deorum cæremoniis utebantur: a κροτέω, pulso. Apul. ita describit lib. 11. Metam. Dextra ferebat æneum crepitaculum, cujus per angustam laminam, in modum balthei recurvatam, trajectæ mediæ paucæ virgulæ, crispante brachio tergeminos jactus, reddebant argutum sonorem. Id. l. 8. Per plateas & oppida cymbalis & crotalis personantes, Deamque Syriam circumferentes, &c. Virg. (seu quicumque alius auctor est) in Copa v. 2. Crispum sub crotalo docta movere latus. h. e. saltare ad crepitum crotali. Cic. in Pison. c. 9. Neque collegæ tui cymbala & crotala fugi. Arguit hunc Cic. ut mollem effeminatumque, qui ad cymbala & crotala saltare consuevisset. P. Scipio African. apud Macrob. l. 2. Saturnal. c. 10. Vidi puerum cum crotalis saltare. ¶ Sunt qui putant ab Apulejo non crotalum, sed sistrum describi: crotalum autem alii dicunt fuisse arundinem per medium fissam, cujus duæ partes movendo collisæ sonarent: alii testulas, alii officula, quæ item collisione crepitum ederent. V. Spon. Miscell. erud. antiq. sect. 1. art. 6. ubi varias crotalorum figuras exhibet.

CROTAPHOS, i, m. tempia, κρόταφος, pars capitis, quod tempus dicitur: item dolor, qui in ea parte sentitur. Cœl. Aurelian. Tard. l. & cap. 1.

CROTILUS. V. Crocotilum.

CROTO, & Croton, onis, f. Crotone, Κρότων, oppidum Brutiorum in magna Græcia, in ora maris Jonii ad Æsarum fluvium. Plin. l. 3. c. 10. Pompon. Mela, l. 2. c. 4. Liv. l. 24. c. 3. ubi de ejus situ, & Ovid. l. 15. Metam. v. 15. & sequentib. ubi de ejus origine agit. V. Thespiades. His omnibus est Croto, sed Silio l. 11. v. 18. alta Croton dicitur. Justino vero l. 20. c. 4. Crotona. ¶ Est etiam croton arbor eadem, quæ cici. Plin. l. 15. c. 7. & lib. 16. c. 23. ¶ Croton signum cæleste. V. Sagittarius, & Crotos.

CROTONIATES, æ, m. Crotonis civis. Cic. initio l. 2. de Invent. & lib. 1. de nat. Deor. c. 11. & Liv. l. 24. c. 3. ubi optimates Crotoniatum legitur.

CROTONIENSIS, se, ad Crotonem pertinens, ut Milo Crotoniensis, Plin. l. 37. c. 10. & Gell. l. 15. c. 16. ¶ Crotonienses sunt Crotoniatæ. Justin. l. 20. c. 2. & Plin. l. 3. c. 5. ad fin. ¶ Apud Frontin. de Strategem. l. 3. c. 6. legitur Crotonensis, nisi mendum est in scriptura.

CROTOPIADES, æ, m. Κροτωπιάδης, patronym. a Crotopo. Ovid. in Ibin, v. 482. ubi designat Linum filium Psamathes filiæ Crotopi octavi Argivorum regis, quæ cum Linum ex furtivo Apollinis concubitu genitum, ob metum patris, clam regiis pastoribus educandum commendasset, eorum ille incuria a canibus laceratus fuit, ut est apud Pausan. in Atticis sub fin. ¶ Ex eodem Ovid. ibid. v. 575. colligi videtur, ipsum quoque Crotopum, ob crudelitatem neglecti nepotis, ab Apolline in Tartara demissum fuisse.

CROTOS, i, m. Κρότος, signum cæleste, idem qui Sagittarius. Colum. l. 10. v. 56. Sed trepidus profugit chelas, & spicula Phœbus Dira Nepæ, tergoque Croti festinat equino. Hygino fab. 224. est Croton. Cetera V. in Sagittarius.

CRUCIABILIS, le, tormentoso, doloroso, βασανιστικός, cruciatum afferens. Gell. l. 3. c. 9. sub fin. Misero cruciabilique exitu perire. Apul. l. 9. Metam. Nec usquam cruciabilis vitæ solatium aderat.

CRUCIABILITAS, atis, f. dolore, tormento, cruciatus. Plaut. Cistell. 2. 1. 3. Qui omnes homines supero cruciabilitatibus animi.

CRUCIABILITER, tormentosamente, βασανιστικῶς. Hirt. de B. Afric. c. 46. Sic extra vallum deducti sunt, & cruciabiliter interfecti. Plaut. Pseud. 4. 1. 40. Cruciabiliter me accipito.

CRUCIABUNDUS, a, um, cruciatibus plenus. Est Cypriani epist. 55. ante med.

CRUCIAMEN, inis, n. cruciatus. Prudent. in hymn. Exequiar. seu Cathemer. 10. v. 98. Per cruciamina leti Via panditur ardua justis.

CRUCIAMENTUM, ti, n. dolore, tormento, βάσανος, λύπη. Cic. Phil. 11. c. 4. Nec graviora sunt tormenta carnificum, quam interdum cruciamenta morborum. Plaut. Capt. 5. 4. 2. Vidi multa picta, quæ Acherunti fierent, cruciamenta.

CRUCIARIUS, a, um, ad crucem pertinens. Tertull. de præscript. advers. hæret. c. 2. Febrem inter ceteros mortiferos & cruciarios exitus, &c. h. e. cruciatum afferentes. Al. leg. Cruciatorios. ¶ Cruciarius absolute est cruci affixus. Petron. in Satyr. c. 112. Cruciarii unius parentes, ut viderunt laxatam custodiam, detraxerunt nocte pendentem. Senec. l. 3. controv. 21. sub init. Fecit se similem tyranno, filiam raptis, libertum cruciariis. ¶ Est etiam epitheton hominis nequam, & perditi, tanquam cruce digni. Apul. l. 10. Metam. Nec tantillum cruciarius ille noxia conscientia sua deterritus, &c. Ammian. l. 9. c. 2. (al. 13.) Longum est, quæ cruciarius illo conflavit.

CRUCIAS pro Cruciatus, ut satias pro satietas. Plaut. Cas. 2. 6. 64. Mala crucias quidem. Al. leg. Mala crux ea quidem.

CRUCIATOR, oris, m. qui affligit, & cruciat, tormentatore. Arnob. l. 1. pag. 23. Pœnas cruciatoris perpetitur sævitate. Jul. Firmic. l. 3. c. 13. sect. 6. Cruciatores servorum.

CRUCIATORIUS. V. Cruciarius.

CRUCIATUS, a, um, tormentato, cruciatu affectus, βεβασανισμένος. Ovid. in Ibin, v. 125. Luctatusque diu cruciatos spiritus artus Deserat. Id. 3. Metam. v. 694. cruciataque diris Corpora tormentis. Liv. l. 29. c. 18. a med. Tribunos servilibus omnibus suppliciis cruciatos trucidando occidit. Quintil. l. 6. cap. 1. sub fin. Cruciati cives R. ¶ Translate Stat. l. 4. Silv. 7. v. 26. nostra Thebais multa cruciata lima.

CRUCIATUS, us, m. tormento, dolore, martoro, strazio, βάσανος, ὀδύνη, λύπη, tormentum, cruciamentum, dolor. Ubi dolores acerrimi exagitant, inquit Augustin. tract. 36. in Joann. paragr. 4. cruciatus

tus vocatur, a cruce nominatus. *Cic. l. 3. de nat. Deor. c. 33.* Summo cruciatu suppliciosque perire. *Id. 3. Verr. c. 4.* Cives R. morte, cruciatu, cruce afficere. *Id. Attic. l. & ep. 11.* Confectus cruciatu maximorum dolorum. *Id. 4. Catil. c. 5. extr.* Omnes animi cruciatus & corporis. *Id. pro Rosc. Amer. c. 41.* Vel ipse se se in cruciatum dari cuperet, dum de patris morte quereretur. *sottoporsi a i tormenti*. *Terent. Andr. 4. 4. 47.* Abripi in cruciatum. *Caes. l. 1. B. Gall. c. 31.* Venire in summum cruciatum. & *l. 2. cap. 31.* Ab hostibus per cruciatum interfici. *Id. l. 7. c. 71.* Dedere aliquem hostibus in cruciatum. *Id. l. 1. c. 31.* Edere in aliquem omnia exempla cruciatus. & *cap. 32.* Omnes cruciatus perferre. *Sueton. in Galb. c. 10.* Cruciatu confessionem exprimere. *Tacit. Ann. 16. c. 20.* Cruciatibus tormentorum luere crimina. *Plaut. Pers. 4. 4. 25.* I in malum cruciatum. *vatti appicca*.

CRUCIFER, i, m. *Prudent. Cathemer. 3. in princip.* Christum Dominum cruciferum appellat. *h. e.* crucem sibi ipsum bajulantem.

CRUCIFIGO, is, ixi, ixum, a. 3. *crocifiggere*, σταυρόω, in crucem tollo. *Sueton. in Domit. c. 11.* Auctorem summarum pridie, quam crucifigeret, in cubiculum vocavit. ¶ Magis est ex consuetudine Latina, si divisim *cruci figo* scribatur. Fuerunt enim Ecclesiastici Scriptores, qui quod frequentius usurpabant, ex duabus unam vocem fecerunt.

CRUCIFIXOR, oris, m. *crocifissore*, σταυρωτής, qui cruci figit. *Paulin. Nolan. ep. 18.* (*al. 28.*) *c. 7.* Christus suis crucifixoribus rogavit ignosci.

CRUCIFIXUS, a, um, adject. *crocifisso*, cruci affixus, σταυρωθείς. *Plin. l. 8. c. 16.* Polybium leones in Africa crucifixos vidisse. *Quintil. l. 7. c. 1.* Invenerunt ducem crucifixum. ¶ Rectius disjunctim scribitur *cruci fixus*.

CRUCIO, as, avi, atum, a. 1. *tormentare, affliggere, cruciare, dar pena*, βασανίζω, αἰκίζω, torqueo, dolorem affero, ango, conficio: a *crux*, *cis*. *Cic. de Harusp. resp. c. 18.* Vulnere ac dolore corporis cruciari & consumi. *Id. 2. de Fin. c. 20.* Vigiliis & fame cruciari. ¶ Translate *Terent. Heaut. 5. 5. 1.* Chremes nimis graviter cruciat adolescentulum, nimisque inhumane. *Plaut. Capt. 3. 4. 68.* Crucior, lapidem non habere me, ut illi mastigiae cerebrum excutiam. *Id. Mil. 4. 8. 11.* Istuc crucior, a viro me tali abalienarier. *Id. Trinum. 5. 2. 46.* Cum ille ita est, ut esse nolo, id crucior. *Martial. l. 11. epigr. 95.* Illud me cruciat, quod &c. *Terent. Eun. 1. 2. 15.* Ne crucia te, obsecro, anime mi, mi Phaedria. *Id. ibid. 2. 3. 91.* illis crucibus, quae nos semper omnibus cruciant modis, nunc referam gratiam. *h. e.* meretricibus. *Cic. 8. Attic. ep. 15.* Officii mei deliberatio cruciat, cruciavitque adhuc. *Calpurn. Flacc. declam. 47.* Cruciari conscientia, pudore torqueri. *Justin. l. 6. c. 3.* Quos major sollicitudo cruciabat. *Plaut. Bacch. 3. 3. 89.* Ipsus se se cruciat aegritudine. *Plin. l. 2. c. 63.* Terra ferro, ligno, igne, lapide, fruge omnibus cruciatur horis. *Id. l. 33. c. 3. extr.* Aes cruciatur in primis, accensumque restinguitur.

CRUCISALUS, i, m. qui salit in crucem, nomen fictum a *Plaut. Bacchid. 2. 3. 128.*

CRUCIUM, quod cruciat. Unde *Lucilius* vinum insuave, crucium dixit. Haec *Festus*.

CRUDARIA, f. argenti vena, quae in summa fodina reperitur. *Plin. l. 33. c. 6.*

CRUDELIS, le, *crudele, fiero, inumano, crudo, spietato*, ὠμός, σιδηρόφρων, ἀπάνθρωπος, qui crudis est moribus, saevus, inhumanus, immitis, durus, ferus. *Auct. ad Herenn. l. 2. cap. 19.* Animus ferus, crudelis, atque inhumanus. *Cic. ad Brut. ep. 12.* Lepidus crudelis in liberos. *Id. l. 2. de Orat. c. 48.* Esse crudelem in calamitate alicujus. *Propert. l. 2. el. 20. v. 45.* Sed non Neptunus tanto crudelis amori. *Cic. l. 9. Attic. ep. 6. sub fin.* Bellum crudele & exitiosum. *Id. pro Cluent. cap. 63.* Crudelis atque importuna mulier. *Sallust. in Catil. c. 56.* Crudelissimi parricidae. *Nepos in Dione, cap. 1.* Crudelissimum nomen tyranni. *Sueton. in Caes. c. 75.* Crudelem in modum enecare aliquem. *Petron. in Satyr. c. 105.* Inhibete crudelissimas manus. *Virg. Ecl. 10. v. 29.* Crudelis amor. *Id. 12. Aen. v. 636.* Letum crudele. *Valer. Flacc. l. 3. v. 302.* exitium. *Id. l. 4. v. 459.* Crudelis egestas. *Horat. l. 2. sat. 8. v. 61.* heu Fortuna, quis est crudelior in nos te deus? *Propert. l. 3. el. 5. v. 3. de pecunia*. Tu vitiis hominum crudelia pabula praebes. *Id. l. 2. eleg. 13. v. 43.* Ferrum crudele. *Tibull. l. 2. el. 6. v. 19.* Crudelia arma. *Virg. 6. Aen. v. 585.* & *Ovid. Metam. 2. v. 612.* Crudelis poena. *Id. 2. Fast. v. 695.* crudeli verbere lacerare terga. *Propert. l. 1. el. 16. v. 17.* Crudelior janua. *h. e.* quae supplices non admittit. *Virg. 3. Aen. v. 44.* Crudeles terrae. *h. e.* in quibus sunt crudeles homines. *Lucan. l. 5. v. 691.* Visum est committere quemquam Tam saevo, crudele mari. ¶ Metonymice *Stat. l. 5. Theb. v. 508. de angue immani*. Livida fax oculis, tumidi stat in ore veneni Spuma virens, ter lingua vibrat, terna agmina adunci Dentis, & auratae crudelis gloria frontis. ¶ *Crudele* adverbii modo pro crudeliter. *Stat. 3. Theb. v. 211.* quanti crudele rubebitis amnes! *Claudian. l. 3. de rapt. Proserp. v. 340.* Crudele minantur. *Id. l. 2. in Eutrop. v. 108. de Marte*. Subrisit crudele pater.

CRUDELITAS, atis, f. *crudeltà*, ὠμότης, ἀπανθρωπία, saevitia, inhumanitas, immanitas, feritas, acerbitas. *Senec. de clement. l. 2. c. 4.* Crudelitas est atrocitas animi in exigendis poenis. Et *ibid. ad fin.* Crudelitas est inclinatio animi ad asperiora. *Cic. 3. Offic. c. 11.* Est hominum naturae maxime inimica crudelitas. *Id. pro Sext. c. 65.* Carnificina atque crudelitas. *Nepos in Alcib. c. 4.* Immoderata licentia & crudelitas erga nobiles. *Id. in Thrasyb. c. 3.* Uti crudelitate. *Caes. l. 7. B. Gall. c. 77.* Singularis ac nefaria crudelitas. *Id. l. 1. B. Civ. c. 32.* Crudelitas, & insolentia. *Cic. pro Dom. c. 23.* Adhibere crudelitatem in aliquem. *Id. Phil. 11. c. 3.* Exercere insatiabilem crudelitatem non solum in vivo, sed etiam in mortuo. *Id. Q. Fr. l. 1. ep. 3.* Inimicorum crudelitas nondum est nostra calamitate satiata. *Crassus* apud *Cicer. l. 1. de Orat. c. 52.* Quorum crudelitas nostro sanguine non potest expleri. *Cic. pro Dom. c. 23.* Omni crudelitate lacerare aliquem. *Auct. ad Herenn. l. 4. c. 55.* Anhelans ex intimo pectore crudelitatem.

CRUDELITER, *crudelmente*, ὠμῶς, ἀπανθρώπως, inhumaniter, saeve, immaniter, acerbe. *Cic. 4. Catil. c. 5.* Cum de pernicie populi R. tam acerbe, tamque crudeliter cogitarit. & *Catil. 1. c. penult.* Crudeliter & regie facere. *Id. pro Sull. c. 27.* Crudelissime perire. *Id. Attic. 10. ep. 4.* Patris lenitatem crudeliter negligere. *Caes. l. 1. B. Civ. c. 2.* Acerbissime crudelissimeque dicere. *Nepos in Eumen. c. 6.* Crudelissime se gerere. *Id. in Pausan. c. 3.* imperare. *Id. in Dion. c. 2.* a tyranno violari. *Caes. l. 7. B. Gall. c. 38.* Ipsos crudeliter excruciatos interficit. *Ovid. 3. Metam. v. 442. de Narcisso*. Ecquis, io silvae, crudelius, inquit, amavit? *Tibull. l. 1. el. 9. v. 7.* Amor crudelius urit. *Curt. l. 3. c. ult.* Fortuna crudelius aggravans.

CRUDESCO, scis, ui, n. 3. *incrudirsi, inasprirsi, incrudelire*, crudus fio: translate asperior fio. *Virg. 3. Georg. v. 504.* in processu coepit crudescere morbus. *Id. 7. Aen. v. 788.* effuso crudescunt sanguine pugnae. *Sil. l. 1. v. 431.* qui carmine pollens, Fidebat, magica ferrum crudescere lingua. *h. e.* nocentius fieri. *Tacit. 3. Hist. c. 10.* Crudescit seditio. *Stat. l. 2. Theb. v. 717.* asperso crudescit sanguine Gorgon. *Id. ibid. v. 679.* & *Justin. l. 8. c. 4.* Crudescunt irae. *Symmach. l. 8. ep. 57.* (*al. 58.*) Credo ex nocturnis vigiliis, noxa post cruduit.

CRUDITAS, atis, f. *indigestione, crudità*, ἀπεψία, stomachi morbus ex nimiis cibis, malaque eorum concoctione. *Cic. Fam. 9. ep. 18. sub fin.* Satius est hic cruditate, quam istic fame. *Id. de Fato, c. 15.* Cruditas est causa morbi. *Id. Fam. 15. ep. 17.* D. Sullam cruditate mortuum dicebant. *Quintil. l. 7. c. 3. sub fin.* (*al. c. 4.*) Cruditate contracta decessit. *Colum. in proaem. circa med.* Quotidianam cruditatem Laconicis excoquimus. *Plin. l. 26. c. 7. sub fin.* Cruditates digerunt daucum, plantago, &c. *Id. l. 27. c. 24.* Arbores laborant & fame, & cruditate. *Id. l. 24. c. 5.* Non censeam hoc remedio utendum in cruditatibus.

CRUDITATIO, onis, f. cruditas, stomachi non concoquentis vitium. *Cael. Aurelian. l. 5. Tard. c. 2.*

CRUDITO, as, avi, atum, male concoquo, cruditate laboro, *aver crudità di stomaco*. *Vet. Gloss.* Crudito, ἀπεπτῶ. *Tertull. de Jejun. c. 16.* Populus carnis avidissimus usque ad choleram ortygometras cruditando. *Id. in Apolog. c. 9.* Ursorum alvei cruditantes adhuc de visceribus humanis.

CRUDUS, a, um, *crudo, non cotto*, ὠμός, qui est adhuc in cruore, ut volunt Etymologi, ut *Crudum vulnus*, recens, & quasi adhuc cruentum. *Plin. ep. 16. l. 5.* Crudum adhuc vulnus medentium manus reformidat. Adde *Ovid. 3. Trist. el. 11. v. 19.* & *lib. 1. ex Ponto, ep. 3. v. 16.* ¶ Praeterea dicitur de eo, quod non est coctum igni. *Plaut. Aulul. 3. 2. 15.* Quid tu curas, utrum crudum, an coctum edim? ¶ Item de cibis, qui indigesti, & nondum concocti sunt in stomacho. *Juvenal. sat. 1. v. 143.* Crudum pavonem in balnea portas. ¶ Item de fructibus acerbis, & immaturis. *Cic. de senect. c. 19.* Poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur. ¶ *Crudus homo* dicitur, cujus stomachus non facile concoquit: vel qui nimium cibi sumpsit, nec potest concoquere. *Cic. 2. de Fin. c. 8.* Crudique postridie se rursus ingurgitent. *Id. pro Cluent. c. 60. ad fin.* Cum ad illud prandium crudior venisset, &c. Adde *lib. 1. de Orat. cap. 27.* & *Horat. l. 1. sat. 5. v. 49.* Sic apud *Caton. R. R. c. 125.* Cruda alvus. *h. e.* quae indigesta extenit. *Martial.* lepide ludit in hac & superiori notione *lib. 3. epigram. 13.* ¶ Crudum etiam dicitur, quod adhuc viride est, nec coepit flavescere, ut Crudus palmes, *Lucan. l. 4. v. 317.* Sic metaphorice *Virg. 6. Aen. v. 304.* Cruda Deo, viridisque senectus. *h. e.* valida, fortis. Eodem modo locutus est *Tacit. in Agric. c. 29.* Sic *Sil. l. 5. v. 569.* in arma Ille quidem cruda mente, & viridissimus irae Ibat. *h. e.* ardore juvenili. ¶ Ponitur & pro immaturo hoc est tempus suum non exspectante, ut Crudum funus, *Stat. 9. Theb. v. 391.* Cruda puella, *h. e.* nondum viro apta, *Martial. l. 8. epigr. 64.* & *Horat. l. 3. od. 11. v. 12.* & adhuc proterveo cruda marito. & *Stat. l. 1. Achill. v. 478.* cujus ab ortu Cruda rudimenta, & teneros formaverit annos. *Id. 2. Theb. v. 341.* si crudus amor, necdum post flammea toti Intepuere tori. *h. e.* recens, neque diuturnitate firmatus. *Tacit. 1. Ann. c. 8.* Crudum servitium. *h. e.* recens, & cui nondum assueverunt animi. *Claudian. de III. Consul. Honor. v. 42.* Sed nova per duros instruxit membra labores, Et cruda teneras exercuit indole vires. *Petron. in satyr. c. 4.* Cruda adhuc studia in forum propellunt, & eloquentiam pueris induunt adhuc nascentibus. *h. e.* nondum aetate & experimentis firmata. ¶ *Crudi versus* fuat non elaborati, duri, & non bene cocti, ut *Plaut. Mil. 2. 2. 53.* loquitur. *Pers. sat. 1. v. 92.* Sed numeris decor est, & junctura addita crudis. ¶ *Cruda terra* dicitur, quae proscissa, subacta, & macerata aratro non est. *Colum. sub fin. cap. 2. l. 2.* Alternis versibus obliquum tenere aratrum, & alternis recto plenoque sulcare: sed ita, necubi crudum solum, & immotum relinquat: quod agricolae scamnum vocant. *Plin. l. 18. cap. 19.* Scamna inter duos sulcos cruda ne relinquantur. *Colum. l. 2. c. 10.* Crudis novalibus semen ingerere. ¶ Est etiam *crudus* crudelis, durus, inexorabilis, *crudele*, immiti natura, & nullo cultu atque humanitate subacta. *Ovid. 5. Trist. el. 3. v. 8.* Crudi Getae. *Juvenal. sat. 8. v. 223.* Quid Nero tam saeva crudaque tyrannide fecit? *Senec. in Hippol.*

Hippol. v. 1220. Crudus, & leti artifex. ¶ Translate *Ovid.* 3. *Amor. el.* 8. v. 58. Cruda bella. *Virg.* 10. *Æn.* v. 682. & crudum per costas exigat ensem. *Id.* 5. *Æn.* v. 68. crudo pugnam committere cæstu. *Sil. l.* 7. v. 113. Crudum Marte viri nomen. *h. e.* terribile nomen viri bellicosi. *Id. l.* 5. v. 226. crudusque, ruente Fortuna, stimulus spem projecisse salutis. *h. e.* acerrimus. *Stat.* 1. *Theb.* v. 422. Crudi sudores. *h. e.* multi laboris. ¶ Item scaber, asper, non levigatus. *Virg.* 9. *Æn.* v. 744. rudem nodis & cortice crudo hastam intorquere. *Servius* exponit viridi. ¶ *Crudum spartum* apud *Colum. l.* 12. *c.* 19. est non malleatum, ut ipsemet exponit. ¶ *Corium crudum* est non perfectum, *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 24. & Crudus taurus apud *Valer. Flacc. l.* 4. v. 250. est corium tauri crudum. Quo fortasse referendum est illud *Silii l.* 5. v. 525. at latus ense Haurit, nec crudæ tardarunt tegmina parmæ. *h. e.* e crudo corio confectæ. ¶ Item laboriosus, molestus. *Cassius Parmensis* apud *Sueton. in Aug. c.* 4. Materna tibi farina est ex crudissimo Ariciæ pistrino. ¶ Item durus. *Pers. sat.* 5. v. 162. Crudum unguem abrodere. ¶ Et translate durus, fortis. *Sil. l.* 4. v. 35. crudam contra aspera mentem, Et magnos tollunt animos. ¶ *Cruda locorum*, apud *eund. l.* 3. v. 514. sunt loca aspera, fragosa, invia. ¶ *Crudus honor*, apud *Stat.* 10. *Theb.* v. 342. est cruentus, & quodammodo crudelis, quo nempe offeruntur deo *trunca arma, cruorque virorum*. ¶ In illo *Plauti Pœn.* 5. 2. 148. Heu hercle mortalem catum, malum, crudumque, & callidum, atque subdolum! *crudus* esse videtur, qui quamlibet fallaciam, mendaciumque comminisci ore duro, & perfricta fronte potest, nec ullum vultu, aut sermone signum doli præbet: sed immotus, & constans fraudem alte tegit, ac dissimulat. ¶ *Crudum* adverbii more, *Celsus l.* 1. *c.* 2. Qui crudum sine præcordiorum dolore ructat. *mette rutta indigeste*.

CRUENTATIO, onis, f. cruoris aspersio, *αἱμάτωσις*. *Tertull. l.* 4. *adverſ. Marcion. c.* 39. Altaris cruentatio.

CRUENTATUS, a, um, *insanguinato*, cruore aspersus, cruentus, *αἱμακτὸς, αἱμακτωθεὶς*. *Cic.* 2. *de Invent. c.* 4. Gladium cruentatum in vaginam recondidit. *Petron. in Satyr. c.* 138. Omnibus digitis inter præcipitem decursum cruentatis. *Plin. l.* 22. *c.* 11. Stœbe medetur oculis ictu cruentatis.

CRUENTE, *sanguinolentemente, crudelmente*, per cruorem, sæve, crudeliter. *Justin. l.* 39. *c.* 3. Quæ tam cruente sæviat. *Id. l.* 23. *c.* 2. *a med.* Cruente deserere virum. *Senec. l.* 5. *de Benef. cap.* 16. *ad fin.* Ceteri arma cruentius exercuerunt. *Flor. l.* 3. *c.* 19. Siciliam multo cruentius servili, quam Punico bello esse vastatam. & *cap.* 21. Atrocius & cruentius. *Oros. l.* 1. *cap.* 17. Bello per decem annos cruentissime gesto.

CRUENTER, idem quod cruente. *Apul. l.* 3. *Metam.* Civium laniena, quam cruenter exercuit.

CRUENTIFER, a, um, cruorem & cædes ferens, cruentus. *Tertull. in carm. de Judic. Dom. c.* 10. Atque cruentiferis signis sacraverit aras.

CRUENTO, as, avi, atum, a. 1. *ferire a sangue, insanguinare*, *αἱμάσσω*, feriendo elicio sanguinem, cruore aspergo, sanguine polluo. *Nepos in Epamin. cap.* 10. Cruentare manus sanguine suorum. *τὰς χεῖρας αἱμάξαι*. *Cic. in fragm. Oration. contra C. Anton.* apud *Ascon.* Cruentare se cæde nefaria. *Ovid.* 8. *Metam.* v. 424. Cruentare tela. *Enn.* apud *Macrob. l.* 1. *Saturn. c.* 4. noctu summa arcis adorti Mœnia concubia, vigilesque repente cruentant. *Propert. l.* 4. *el.* 8. v. 65. Imponitque notam collo, morsuque cruentat. ¶ Pro rubro colore inficere, *Senec. l.* 2. *controv.* 15. *sub fin.* Ex omni rupe conchylium trahitur, quo vestis cruentetur. Adde *Stat. l.* 1. *Silv.* 5. v. 38. ¶ Pro maculare, inquinare. *Lucret. l.* 4. v. 1030. Cruentare vestem. ¶ Translate *Cic. de Harusp. resp. c.* 16. Secures suas cruentari scelere noluit. *Id. post redic. in Sen. c.* 3. Ne propter me civium vulneribus respublica cruentaretur. *Id. Phil.* 2. *c.* 34. Hæc te laceraat, hæc cruentat oratio.

CRUENTUS, a, um, *sanguinoso, cruento*, *αἱματόεις, αἱμακτὸς*, cruore tinctus, sanguine aspersus, vel madens; vel qui cum sanguinis effusione fit. *Cels. l.* 2. *c.* 8. Vomica quo cruentior, eo melior est. *Plin. l.* 26. *c.* 6. Exscreationes cruentæ. *Vellej. l.* 2. *cap.* 71. Non aliud bellum cruentius cæde clarissimorum virorum fuit. *Id. ibid. c.* 52. Acies Pharsalica, & ille cruentissimus Romano nomini dies. *Cic.* 4. *Phil. c.* 2. Cruentus sanguine civium. *Id. pro Mil. cap.* 13. Cruentum cadaver. *Id.* 2. *de Orat. c.* 40. Gladius cruentus. ¶ Translate est cruore gaudens, ferus, crudelis. *Horat. l.* 3. *od.* 2. v. 11. leo, quem cruenta Per medias rapit ira cædes. & *lib.* 2. *od.* 14. v. 13. Cruentus Mars. & *lib.* 2. *sat.* 3. v. 223. gaudens Bellona cruentis. *αἱματοχαρής*, cædis amans. *Ascon. in Orat. Cic. in toga cand.* Cruentissimæ sententiæ. ¶ Item rubens, rubicundus, sanguineus. *Virg.* 1. *Georg.* v. 306. Et lauri baccas, oleamque, cruentaque myrta. ¶ Item fœdatus, contaminatus. *Lucret. l.* 5. v. 1137. Et capitis summi præclarum insigne cruentum. ¶ *Id. l.* 6. v. 1133. cruentum cælum dixit. *h. e.* corruptum & pestilens. *Al. leg.* corruptum.

CRUMATA. V. *Crusma*.

CRUMENA, & Crumina, æ, f. *saccoccia, borsa*, *βαλάντιον, μαρσύπιον*, sacculus e brachio (ut *Non.* docet *c.* 2. *n.* 76.) aut collo dependens, vel ante pectus, vel in tergum; in quo pecunia reponitur. *Plaut. Asin.* 3. 3. 67. Hic pone, hic istam colloca cruminam in collo plane. *Id. in Fragm.* apud *Fest.* Tene cruminam: in ea eront triginta minæ. *Id. Trucul.* 3. 1. 7. Homo crumenam sibi de collo detraxit; minas viginti mihi dat, accipio libens: condo in crumenam. *Id. Pseud.* 1. 2. 37. I, puere, præ: ne quisquam pertundat crumenam, cautio est. *scil.* quam a tergo pendentem gestas.

¶ Metonymice ponitur pro numis ipsis. *Juvenal. sat.* 11. v. 38. quis enim te, deficiente crumena, Et crescente gula, manet exitus? Adde *Horat. l.* 1. *ep.* 4. v. 11.

CRUMENISECA, æ, m. *tagliaborse*, *βαλαντιοτόμος*, qui crumenas secat, manticularius. *Justinian. novellar. constitut.* 13. *circa med.* Conscii latronum, veneficiarii, crumenisecæ.

CRUOR, oris, m. *sangue sparso*, *αἷμα*, sanguis vulnere effusus. Hoc enim differunt, quod *sanguis* est etiam cum in venis clauditur, cruor tantummodo effusus. *Lucret. l.* 2. v. 194. e nostro cum missus corpore sanguis Emicat exsultans alte, spargitque cruorem. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 7. Cruorem inimici quam recentissimum ostendere. *Horat. Epod.* 3. v. 6. Cruor viperinus incoctus herbis. *Id. l.* 1. *sat.* 8. v. 28. Cruor in fossam confusus. *Id. l.* 2. *od.* 13. v. 7. penetralia sparsisse nocturno cruore hospitis. *Sallust. in Catil. c.* 51. Armis, cadaveribus, cruore, atque luctu omnia compleri. *Ovid.* 1. *Trist. el.* 6. v. 9. Lupus avidus cruoris. *Id.* 7. *Metam.* v. 333. Haurire cruorem. *Virg.* 4. *Georg.* v. 542. sacrum jugulis demitte cruorem. *Id.* 5. *Æn.* v. 470. Crassum cruorem ore rejectate. *Id.* 11. *Æn.* v. 804. hasta virgineum alte bibit acta cruorem. *Plin. l.* 23. *c.* 1. *a med.* Si cruore suffunduntur oculi. ¶ Translate *Ovid.* 15. *Metam.* v. 463. Parare se cruori humano. *h. e.* disponere se ad cædem hominis faciendam. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. v. 275. adde cruorem stultitiæ. *h. e.* cædem, vel crudelitatem. *Lucan. l.* 9. v. 1022. regna Phari nullo quæsita cruore. ¶ *Canens cruor* in ore apri est spuma sanguinea, apud *Sil. l.* 1. v. 424. ubi alii pro *canens* reponunt *spumans*. ¶ In plurali num. *Virg.* 4. *Æn.* v. 687. atros siccabat veste cruores. *Valer. Flacc. l.* 4. v. 330. tenues tamen ire cruores Siderea de fronte vident. Adde *lib.* 5. v. 585. & alibi, & *Horat. l.* 2. *od.* 1. v. 5. & *Lucan. l.* 7. v. 636.

CRUPPELLARII, apud Heduos fuere servi gladiatores, quibus more gentico continuum ferri tegimen: inferendis ictibus inhabiles, accipiendis impenetrabiles. Ita *Tacit.* 3. *Ann. cap.* 43. ubi *Murctus* suspicatur legendum *clibanarii*: sed alii stant acriter pro voce altera.

CRURALIS, le, adject. *da gambe*, ad crura pertinens. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 40. *Burm.* Barbatus ingens, fasciis cruralibus alligatus. *Ulpian. Dig. lib.* 34. *tit.* 2. *leg.* 25. Fasciæ crurales, pedulesque loco vestis sunt. *Crurales fasciæ*, *περισκελίδες* erant, quæ *Sueton. in Aug. c.* 82. vocat *tibialia*, muniendis tegendisque cruribus: quarum loco sunt nobis, quæ dicuntur *calze*; & *calzette*. Multa de iis *Casaubon. ad Sueton. loc. cit.* ¶ Quidam apud *Ulpian.* leg. *crurules*.

CRURICREPIDA, æ, m. nomen servi est apud *Plaut. Trinum.* 4. 3. 14. q. d. cui crura compedibus crepuerunt, vel qui adeo malus est, ut crurifragium mereatur. Sic *oculicrepidæ* dicuntur ii, quibus oculi pugnis contundi solent. *Ibid.*

CRURIFRAGIUM, & Crurifrangium, ii, n. fractio crurum, *σκελοκοπία*. Ita *Glossæ*: neque alius est, quod sciam, Latinus Scriptor, qui usurpaverit: nisi quod *Apulej.* tmesi divisit, verbo etiam interjecto (*lib.* 9. *Metam.* Crurum ei fragium obominata); & quidam afferunt illud *Plaut. Pœn.* 4. 2. 64. Continuo is me ex Syncerasto crurifragium fecerit. Verum *curifragum* alii reponunt: alii etiam aliter legunt. ¶ De supplicio crurifragii agit *Lips. l.* 2. *de Cruce, cap.* 14. & *lib.* 3. *cap.* 14.

CRURIFRAGUS. V. vocem præced.

CRURULIS. V. *Cruralis*.

CRUS, uris, n. *gamba*, *σκέλος, κνήμη*, pars corporis a genu ad pedem. *Celf. l.* 8. *c.* 1. *ad fin.* Ipsum autem crus est ex ossibus duobus. Etenim per omnia femur humero, crus vero brachio simile est. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 36. Ibes aves excelsæ cruribus rigidis. *Virg.* 3. *Georg.* v. 53. *de bobus*. Et crurum tenus a mento palearia pendent. *Id. ibid.* v. 192. *de equo*. sinuetque alterna volumina crurum. *Plin. l.* 11. *c.* 1. Natura in culice prælongavit pedum crura. *Id. l.* 34. *c.* 8. Crure uno insistere. *star su d' un piede*. *Sueton. in Calig. c.* 3. crurum gracilitas. *Plin. l.* 11. *c.* 45. Suræ homini tantum, & crura carnosa. *Id. l.* 8. *c.* 33. crura recta & excelsiora. *Sueton. in Vitell. c.* 7. crus debile. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 20. Crura alicui suffringere. *Martial. l.* 11. *epigr.* 59. Frangam tonsori crura, manusque simul. ¶ In arboribus crus est ima pars trunci. *Colum. l.* 5. *c.* 1. *sub fin.* Ramum olivæ deflecte, & ad crus arboris ficulneæ religa. *Id. l.* 3. *c.* 10. Aut in capite vitium, aut in crure radicibus vicino. *Plin. l.* 17. *c.* 19. crus fici. ¶ De more effeminatorum hominum depilandi resina crura, quo molliores delicatioresque viderentur, habes testimonia apud *Martial. l.* 12. *epigr.* 38. & *lib.* 9. *epigr.* 28. *Juvenal. sat.* 8. v. 114. & *Plin. l.* 14. *c.* 20. &c. ¶ *Crus* agnomen fuit L. Cornelii Lentuli, qui consul fuit cum C. Claudio Marcello. *Mediobarb. p. m.* 4. Sed fortasse legendum *Grus*.

CRUSCULUM, li, *gambetta*, *σκελίδιον*, parvum crus. *Plaut.* apud *Fest.* in *Crocotilum*. Cum crocotilis crusculis. *Martial. l.* 3. *epigr.* 93. Pectus cicadæ, crusculumque formicæ.

CRUSMA, atis, n. cymbalum, aut sistrum, aut crotalum, aut simile aliud instrumentum pulsu sonitum edens: vel ipse ejus instrumenti sonitus: a *κρούω*, pulso. *Martial. l.* 6. *epigr.* 71. Edere lascivos ad Bætica crusmata gestus, Et Gaditanis ludere docta modis. *Scalig. ad Copam Virg.* legit *crumata*, quod ejusdem est & originis, & significationis. ¶ Aliam notionem V. in voce sequenti.

CRUSMATICUS, a, um, adject. quasi dicas pulsatorius. Crusmatica appellatur pars Musicæ. *Auctor fragmenti*, quod cum *Censorino* edi solet, *cap.* 11. (*dubiæ tamen in Latio auctoritatis*) Musica est peritia faciendorum & canendorum modorum: ejus partes harmonica, organica, crusmatica. Crusmata pulsus decori, sive carmina vocantur.

CRUSTA, æ, f. *crosta*, πλάξ, si credimus *Vossio*, qui derivat a κρύος, gelu, proprie dicitur de superficie aquarum, quæ in glaciem concrevit. *Virg.* 3. *Georg.* v. 360. Concrescunt subitæ currenti in flumine crustæ. ¶ Ob similitudinem de operimento fragili in aliis rebus. *Lucret.* l. 6. v. 626. mollisque luti concrescere crustas. *Frontin. de aquæduct. artic.* 122. Limus interdum in crustam durescit. *Ulpian. Dig. lib.* 39. *tit.* 2. *leg.* 9. Crusta soli vel terræ. *Cels.* l. 5. c. 9. Crustas ulceribus tanquam igne adustis inducere. *escare*. & *cap.* 10. Crustas resolvere. *Plin.* l. 29. c. 4. *sub fin.* Vis cantharidum adurere corpus, crustas obducere. *Id.* l. 9. c. 30. Locustæ crusta fragili muniuntur. *Id. ibid.* c. 28. Pisces contecti crustis tenuibus. *Id. lib.* 15. c. 28. Crusta teguntur glandes. *Id.* l. 19. c. 9. *ad fin.* Crusta panis inferior. *Id.* l. 29. c. 3. Ovum crusta cartilaginis. *h. e.* putamine cartilaginoso. *Id.* l. 36. c. 6. Secare marmor in crustas. *Id. ibid.* Crusta marmoris operire parietes. *Id.* l. 13. c. 4. *ad fin.* Caryotæ crustam verius, quam cutem obducunt. *Id.* l. 35. c. 12. Crustæ parietum. *h. e.* tectorium. *Id.* l. 37. c. 4. Adamas in tam parvas frangitur crustas, ut cerni vix possint. *Id.* l. 20. c. 9. *circa med.* Crustæ si occupent intus vasa in tantum, ut non sit eas avellere, si brassica in iis decoquatur, abscedunt. *Alphen.* apud *Ulpian. Dig. lib.* 39. *tit.* 2. *leg.* 9. Si ex fundo tuo crusta lapsa sit in meum fundum. *h. e.* gleba. *Paul. Dig. lib.* 34. *tit.* 2. *leg.* 33. Cymbia argentea crustis aureis illigata. *intarsiature*. *Cic.* 6. *Verr.* c. 23. Quæ probacant, iis crustæ, aut emblemata detrahuntur. *Juvenal. sat.* 5. v. 38. Capaces Heliadum crustæ. *h. e.* pocula ex electro. *Impp. Theodos. Arcad. & Honor. lib.* 15. *Cod. Theodos. tit.* 7. *leg.* 11. His quoque vestibus noverint abstinendum, quas Græco nomine a Latino crustas vocant: in quibus alio admixtus colori, puri robur muricis inardescit. *crustas* appellant, inquit *Du Fresne in Glossar.* quod sicut crustæ marmoris parietibus affiguntur, ita ejusmodi vestes assutis in crustarum modum segmentis, vel limbis distinguerentur. *Salmas. ad Trebell. Pollion. in Claud.* c. 17. putat ita dictas esse a densitate texturæ: & κρουσὰς appellatas, quod pectine essent bene percussæ: a κρούω, pulso. ¶ Translate *Senec. de Provid.* c. 6. Non est ista solida & sincera felicitas: crusta est, & quidem tenuis. *scorza*.

CRUSTARIUS, a, um, ad crustam pertinens. *Festus*: Crustariæ tabernæ a vasis potoriis crustatis dictæ. *Plin.* l. 33. c. 12. Habuit & Teucer crustarius famam. *h. e.* qui crustas & emblemata vasis affigebat.

CRUSTATUS, a, um, *incrostato*, πλακωθείς, crusta obductus, incrustatus. *Varr.* apud *Non.* c. 2. n. 461. Pavimenta & parietes crustati. Al. leg. *incrustati*. quod & in vet. lap. apud *Donium class.* 2. n. 6. habetur. *Lucan.* l. 10. v. 114. Nec summis crustata domus, sectisque nitebat Marmoribus. *Plin.* l. 11. c. 37. *sect.* 62. In marinis crustata, & cartilaginea primores dentes habent. *h. e.* pisces crusta, seu testa obducti. *Apul.* l. 7. *Metam.* Crustata crassities pectoris & ventris. *h. e.* crassæ sordes in modum crustæ collectæ. *Ammian.* l. 24. c. 2. *ad fin.* (*al.* c. 7.) Porta hostilis, crasso ferro crustata. *foderata*. *Sidon.* l. 1. *ep.* 5. Pontes calcabili silice crustati. *inselciati*.

CRUSTO, as, avi, atum, a. 1. *incrostare*, πλακόω, crusta obduco, incrusto. *Plin.* l. 15. c. 17. Mala generosissima crustant gypso, vel cera. *Sidon. carm.* 2. v. 418. Hic domus Auroræ rutilo crustante metallo, Baccarum præfert leves asprata lapillos.

CRUSTOSUS, a, um, *crostoso*, πλακώδης, crustam habens. *Plin. lib.* 12. c. 9. Bdellium crustosius & amarius.

CRUSTULA, læ, f. *picciola crosta*, parva crusta. *Plin.* l. 22. c. *ult. circa med.* Lens crustulas ulcerum rumpit.

CRUSTULARIUS, ii, m. *ciambellajo*, qui crustula facit, & vendit. *Senec. ep.* 56. Botularius, crustularius, & omnes popinarum institores.

CRUSTULATUS, a, um, adject. *Spartian. in Ælio Vero*, *cap.* 5. Nam tetrapharmacum, seu potius pentapharmacum, ipse dicitur reperisse, hoc est sumen, fasianum, pavonem, pernam crustulatam, & aprugnam. Al. omittunt *pernam*: al. leg. *pernam*, *crustulata*. Si *crustulatam* solummodo legas, erit idem quod *crustulum*.

CRUSTULUM, li, n. *ciambella*, *cialdone*, *focaccia*, ψωμίον, placenta est, ut *Acron*, & *Vet. Scholiast. Juvenal.* docent: videtur autem ita dici, quod in tenuem crustam percocta sit. *Varr.* l. 4. *L. L.* c. 22. Crustulum a crusta pultis. *Isidor.* docet *lib. ult. Orig.* c. 2. esse panem oleo conspersum, in medio concavum & tortum. *Horat. lib.* 1. *sat.* 1. v. 25. ut pueris olim dant crustula blandi Doctores, elementa velint ut discere prima. *Juvenal. sat.* 9. v. 5. Nos colaphum incutimus lambenti crustula servo. *Senec. ep.* 99. *ad fin.* Consolamur crustulo pueros. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 100. n. 5. Ob dedicationem populo crustulum, & mulsum dedit. Adde apud *Murator. pag.* 830. n. 3. & rursus apud *Gruter. pag.* 228. n. 8. & *pag.* 571. n. 1.

CRUSTUM, i, n. frustum panis, aut placentæ, crustulum, ψωμός. *Virg.* 7. *Æn.* v. 114. Et violare manu, malisque audacibus orbem Fatalis crusti. Ubi *Servius*: *crustum*, & *crusta* neutraliter dicimus de his, quæ comedi possunt, feminino autem genere, quæ comesse non possumus. *Horat.* l. 1. *ep.* 1. v. 78. Crustis, & pomis viduas venantur avaras. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 173. n. 4. Ut ex eo vectigale quotannis colonis mulsum & crustum natali Cæsaris Aug. daretur. Adde *pag.* 373. n. 8. ubi eadem sententia.

CRUSTUMERINUS, a, um, ad Crustumerium (ut *Plin.* vocat l. 3. c. 5.) vel Crustumeriam (ut *Liv.* l. 3. c. 42.) vel Crustumeros (ut *Virg.* 7. *Æn.* v. 631.) pertinens: quod fuit vetus oppidum Sabinorum prope Tiberim, atque eum locum, ubi Alliam recipit, contra Veios. *Varr.* l. 4. *L. L.* c. 14. Tribuni plebeji, qui plebem defenderent in secessione Crustumerina. ¶ *Serv. ad Virg. loc. cit.* docet ex *Cassio Hemina*, Siculum quendam nomine uxoris suæ Clytemnestræ (*al.* Clytemestræ) condidisse Clytemnestrum: mox corrupto nomine, Crustumerium dictum.

CRUSTUMERIUM. V. vocem præced.

CRUSTUMINIUM, pro Crustumium, quidam leg. apud *Liv.* l. 1. c. 11. ¶ Sed *Crustuminii* populi pro *Crustumini* leguntur apud *Serv. ad Æn.* 8. v. 638.

CRUSTUMINUS, & Crustumius, a, um, idem quod Crustumerinus, ut videtur: ut Crustumini campi, *Liv.* l. 2. c. 64. Crustumia, & Crustumina pyra, *Virg.* 2. *Georg.* v. 88. quæ *Servius ibid.* dicit, esse ex parte rubentia: & *Colum.* l. 5. c. 10. *post med.* inter generosissima recenset. *Plin.* vero l. 23. c. 7. decocta ait mire salubria esse & grata, & Crustumina Tribus, a Tuscorum urbe Crustumina (*al.* Crustumena) appellata, *Festo* teste. ¶ *Crustumini*, *orum*, sunt ejus oppidi incolæ, *Liv.* l. 1. c. 9. 10. & 11. ¶ Illud dubium facit, sit ne Crustuminus idem quod Crustumerinus, quod *Festus* Crustuminam urbem in Tuscia ponit, scilicet trans Tiberim. At Crustumerium cis Tiberim certe fuit in Sabinis, ut dictum est. Nisi dicamus, propter propinquitatem facile alteram pro altera provinciam posuisse.

CRUSTUMIUM, ii, n. idem quod Crustumerium, ut videtur. *Serv. ad l.* 2. *Georg.* v. 88. & *Sil.* l. 8. v. 368. ¶ Item fluvius cum oppido cognomine inter Ariminum, & Pisaurum, nunc *Conca*. *Plin.* l. 3. c. 15. & *Lucan.* l. 2. v. 406. ¶ *Phocas in Arte*, *pag.* 1707. *Putsch.* docet esse *Crustumiæ*, *arum*, pluralis tantum numeri: sed fallitur.

CRUX, crucis, f. *croce*, σταυρός, σκόλοψ, instrumentum e duplici ligno, recto & transverso, in quo damnati clavis, aut funibus affigebantur. Varii generis cruces fuerunt, de quibus *Lips. de Cruce* l. 1. & 3. exhibitis figuris fuse differit. Fuit autem supplicium fere servorum, acerrimum, & infame, cum in cruce suspensi diu cruciarentur, paulatimque, & magnis doloribus vitam finirent. *Cic.* 3. *Verr.* c. 3. Cives R. implorantes jura libertatis & civitatis, in crucem sustulit. *Id.* 5. *de Fin.* c. 30. A prætore Darii in crucem actus est. *Id.* 3. *Verr.* c. 4. Cives R. morte, cruciatu, cruce afficere. *Id. in Pison.* c. 18. Si te, & Gabinium cruci suffixos viderem. *Justin.* l. 18. c. 7. In altissimam crucem suffigi jussit. *Hirt. de B. Afric.* c. 66. Suffigere aliquem in cruce. *Curt.* l. 6. c. 3. & *Tacit. Ann.* 15. *cap.* 44. Cruci affixus. *Plin.* l. 36. c. 15. Defunctorum figere crucibus corpora. (V. *Crucifigo*.) *Petron. in Satyr.* c. 111. Latrones jussit crucibus affigi. & *cap.* 137. Si magistratus hoc scierint, ibis in crucem. *Cic.* 7. *Verr.* c. 6. Figere crucem servis. *Juvenal. sat.* 6. v. 219. Servo crucem ponere. *Sueton. in Galb.* c. 9. Statuere alicui crucem. *Plin.* l. 24. c. 1. Pendere in cruce. *Cic.* l. 1. *ad Q. Fr. ep.* 2. c. 2. Illum crucem sibi ipsum constituere, ex qua tu eum ante detraxisses. ἀλληγορικῶς. ¶ *Lips. cit.* l. 1. c. 5. duplex esse statuit crucis genus, simplex & compactum: illud uno simplicique ligno constans, hoc duplici, erecto & transverso, ut dictum est. Ad primum illud genus pertinere docet illud *Senecæ de consol. ad Marc.* c. 20. Video istic cruces non unius quidem generis, sed aliter ab aliis fabricatas. capite quidam conversos in terram suspendere: alii per obscena stipitem egerunt: alii brachia patibulo explicuerunt. *agere per obscena stipitem*, est quod dicimus *impalare*, σκολοπίζειν, a Turcis hodieque usurpatum supplicium. De eo *Mæcenas in carm.* apud *Senec. ep.* 101. Vita dum superest, bene est. Hanc mihi, vel acuta Si sedeam cruce, sustine. ¶ *Crucem* appellat *Senec. de provid.* c. 3. machinam illam, in qua alligatus M. Regulus vigilia & inedia necatus est: de qua machina V. *Gell.* l. 6. c. 4. ¶ *Crucem pendulam* de temone currus dixit *Stat.* l. 4. *Silv.* 3. v. 28. V. ¶ Translate dicitur de omni cruciatu, pernicie, interitu, calamitate. *Colum.* l. 1. c. 7. Summum jus antiqui summam putabant crucem. *Terent. Eun.* 2. 3. 91. An id flagitium est, si in domum meretriciam Deducar, & illis crucibus, quæ nos nostramque adolescentiam Habent despicatam, & quæ nos semper omnibus cruciant modis, Nunc referam gratiam. *Plaut. Aulul.* 3. 5. 46. jamque hosce absolutos censeas, Cum incedunt infectores crocotarii; Aut aliqua mala crux semper est, quæ aliquid petat. *Terent. Phorm.* 3. 3. 11. Ni etiam nunc me hujus causa quærere in malo jubeas crucem. *h. e.* in malo aliud malum, ut *Donat.* exponit. *Plaut. Men. prol.* v. 66. Fluvius rapidus raptori pueri subduxit pedes: abstraxitque hominem in maximam malam crucem. *h. e.* ad interitum, mergendo. *Id. Bacch.* 4. 22. Quæ te mala crux agitat? *h. e.* quæ Furia. ¶ Sæpe hinc adhibetur in execrationibus. *Plaut. Asin.* 5. 2. *extr.* I in crucem. *va sulle forche*. *Id. Mostell.* 3. 2. 163. Abin' hinc in malam crucem? *Id. Men.* 2. 2. 53. Numquid vis? *Me.* ut eas maximam in malam crucem. *che tu vada ad appiccarti*. *Id. Rud.* 1. 2. 86. Evasit ex aqua: jam in litore est: sed dextrorsum aversa it in malam crucem. *che 'l diavolo la porti*. Et omisso verbo, *Terent. Phorm.* 2. 3. 21. In malam crucem. *in malora*. *Plaut. Capt.* 3. 1. 9. Ilicet parasiticæ arti in malam maximam crucem. *subaudi* ire licet. ¶ Est etiam convicium in hominem cruce dignum. *Plaut. Pers.* 5. 2. 17. Quid ais, crux, stimulorum tritor? *che di tu, forca?* ¶ *Malo cruce*, mascul. gen. *Gracch.* apud *Fest.* in *Masculino*. Dignus fuit, qui malo cruce periret. *Enn.* apud *Non.* c. 3. n. 31. Malo cruce fatum ut des, Jupiter. Al. leg. *Mala*, *cruce fatum*, &c. ¶ *Summum jus summa crux*, proverb. apud *Colum.* l. 1. c. 7. quo monemur, non esse vindicandum quidquid licet, sed remittendum aliquid, & comiter ac facile cum inferioribus agendum. ¶ In gen. plurali *crucum* ne sit, an *crucium*, lis est. Legitur quidem *crucium* apud *Tertull. in Apolog. cap.* 16. bis: ubi *Schopp.* invenit *crucum* in quodam MS. atque ita *Rigaltius* edidit tum hoc loco, tum *lib.* 1. *ad Nation.* c. 12. *Pamelius* quoque, licet *crucium* ediderit ex auctoritate excusorum librorum, fatetur tamen *crucum* esse in MSS. omnibus. De-

niquæ etiam *Charis. lib.* 1. *pag.* 114. *Putsch.* volebat *erucum*. Quare videtur præferendum: sic *nucum*, *ducum*, *conjugum*, *frugum*.

RYPHII, orum, m. in sacris Mithræ videntur fuisse vel sacerdotes occultioribus sacris initiati, vel sacra ipsa magis arcana, quæ iis demum ostendebantur, qui ejus Dei ministri esse cupientes, multa suæ devotionis experimenta per varios cruciatus, & purgationes dedissent. Specus enim erat tenebrosus & horridus, in quo consecrabantur: qui specus κρύφιος dicebatur, eodemque nomine vocabatur ipse Mithra: a κρύπτω, abscondo. Meminit hujus specus *Hieronym. ep.* 7. *ad Letam*. Cryphiorum vero nomen legitur in *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 303. *n.* 2. & *pag.* 1087. *n.* 4. Plura hac de re *Reinesius ad Inscript.* 48. *class.* 1. Quod si in antiquis marmoribus vel *Crysii* legatur, vel *Cripbii* error insculpentium censendus est.

RYPTA, æ, f. *luogo sotterraneo*, *caverna*, *grotta*, κρύπτη, Græca vox, qua significatur locus subterraneus, vel abditus: a κρύπτω, abscondo. *Juvenal. sat.* 5. *v.* 106. *de pisce*. Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ. *h. e.* cloacam, quæ fornicato opere subterraneum canalem sordibus urbis præbebat. *Sueton. in Calig. c.* 58. Cum in crypta, per quam transeundum erat, pueri nobiles ex Asia ad edendas in scena operas præpararentur, ut eos inspiceret, restitit. *h. e.* in cryptoporticu. *Vitruv. l.* 6. *c.* 8. In ædibus cryptæ, horrea, apothecæ, ceteraque quæ ad fructus servandos magis, quam ad elegantiæ decorem possunt esse. *granaj sotterranei*. Nam ut docet *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 57. quidam granaria sub terris habebant. *Prudent. peristeph.* 4. *de S. Hippol. v.* 153. Haud procul extremo culta ad pomœria vallo Mersa latebrosis crypta patet foveis: Hujus in occultum gradibus via prona reflexis, &c. *h. e.* sepulcrum. Nam sepulcra olim subterranei specus fuerunt. ¶ Habet hanc vocem etiam *Varro* apud *Non. c.* 2. *n.* 766. ¶ Crypta Neapolitana, *grotta di Napoli*, est specus pervium sub monte Pausilypo, haud procul Neapoli, per quod Puteolos via compendiosa itur, mille passus longa, alta & lata duodecim: ad cujus initium Virgilii sepulcrum est situm e marmore. *Senec. ep.* 57. A ceromate nos haphe excepit, in crypta Neapolitana. Nihil illo carcere longius, nihil illis faucibus obscurius, quæ nobis præstant, non ut per tenebras videamus, sed ut ipsas.

CRYPTICUS, a, um, subterraneus, κρυπτικός: a κρύπτω, abscondo. *Sidon. l.* 1. *ep.* 5. Pontes quos antiquitas a fundamentis ad usque aggerem calcabili silice crustatos crypticis arcubus fornicavit.

CRYPTOPORTICUS, us, f. *portica*, *a stanza sotterranea*, porticus vel subterranea, vel undique septa, & a sole remota, qua refrigerandi causa per æstatem uti licet. Vox hybrida est a Latino *porticus*, & Græco κρυπτός, absconditus, tectus. *Sueton. in Calig. c.* 58. cryptam appellat. *Plin. l.* 5. *ep.* 6. *a med.* In summa cryptoporticu cubiculum, ex ipsa cryptoporticu excisum. *Id. l.* 2. *ep.* 17. Hinc cryptoporticus extenditur: utrinque fenestræ, a mari plures, ab horto singulæ, & altius pauciores. Hæ cum serenus dies, & immotus, omnes: cum hinc, vel inde ventus inquietus, qua venti quiescunt, sine injuria patent. *Sidon. l.* 2. *ep.* 2. *ante med.* A parte vestibuli longitudo tecta interius patet, quæ quia nihil ipsa prospectat, etsi non hippodromus, saltem cryptoporticus meo mihi jure vocitabitur.

RYSTALLION, ii, n. κρυστάλλιον, herba eadem, quæ psyllion. *Plin. l.* 14. *c.* 11.

RYSTALLINUS, a, um, *cristallino*, κρυστάλλινος, ad crystallum pertinens. *Capitolin. in Vero, c.* 5. Calices murrhini, & crystallini. *Plin. l.* 37. *c.* 2. *sub fin.* Crystallina pila adversis posita solis radiis. *Id. ibid. c.* 9. Crystallina centra in sapphiris. ¶ *Crystallina* absolute sæpe dicuntur vasa e crystallo. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 154. *Martial. l.* 1. *epigr.* 54. & *l.* 9. *epigr.* 60. & *Plin. l.* 37. *c.* 2. & *alibi*. ¶ Præpositus a crystallinis est inter officia domus Augustæ. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 474. *n.* 4.

RYSTALLUM, i, n. & Crystallus, i, f. & m. *cristallo*, κρύσταλλος, lapis, seu succus perspicuus lapidescens, quem sub terris, aut inter gelidas rupium venas frigus glaciat, & durat: quasi κρυόσταλλος, a κρύος, frigus, & στέλλω pro συστέλλω, contraho, quia ab aliquibus glacies censetur, idest aqua frigore concreta: vel melius a similitudine glaciei. *Stat. l.* 1. *silv.* 2. *v.* 126. Raraque longævis nivibus crystalla gelari. *Plin. l.* 36. *c.* 26. Vitrum in India e crystallo fracta fieri. *Solin. c.* 15. (*al.* 25.) *sub fin.* Cystallus, quem Europa subministrat, &c. multus ad pocula destinatur, &c. sexangulus invenitur. ¶ Per synecdochen sumitur pro vase e crystallo. *Martial. l.* 10. *epigr.* 66. Quis potius cyathos, aut quis crystalla tenebit. *Id. l.* 9. *epigr.* 23. Nec labris nisi magna meis crystalla terantur. *Propert. l.* 4. *el.* 3. *v.* 52. Crystallusque suas ornet aquosa manus. De crystallo, cui aqua inerat, aliquot sunt epigrammata *Claudiani* a 6. usque ad 14. Atque hæc fortasse est, quam *aquosam* dicit *Propert.* ¶ De crystalli natura & origine agunt *Plin. l.* 37. *c.* 2. *Senec. lib.* 3. *quæst. nat. cap.* 25. & *Solin. cap.* 15. (*al.* 25.) *sub fin.*

TESIBICUS, a, um, ad Ctesibium pertinens, ut Ctesibica machina, quæ in altitudinem aquam educit. *h. e.* ab illo inventa. *Vitruv. l.* 10. *c.* 12. Fuit autem Ctesibius vir Alexandrinus, qui sub Ptolemæo Evergeta floruit, & pleumaticam rationem, atque hydraulica organa reperit, uti docent *Plin. lib.* 7. *cap.* 37. & *Vitruv. lib.* & *cap.* 9.

C U

CUBA, æ, f. Cubam Sabini vocant eam, quam militares lecticam: unde videtur derivatum esse cubiculum. Hæc *Festus*. ¶ Item dea cubandi, cui, simulque *Eduliæ* & *Poticæ* (al. *Potinæ*) initiabantur pueri, ubi primum a lacte, & cunis transierant. *Varro* apud *Donat. ad Terent. Phorm.* 1. 1. 15.

CUBATIO, onis, f. *giacimento*, actus cubandi. *Varr. l.* 7. *L. L. c.* 30. A cubatione cubiculum.

CUBATOR, oris, qui cubat. *Paulin. Nolan. ep.* 21. (*al.* 24.) *c.* 4. Joannes beatus Dominici pectoris cubator.

CUBATUS, us, m. cubatio. *Plin. l.* 10. *c.* 57. *de gallinis pituita laborantib.* Medicina in fame, & cubatus in fumo. *Harduin.* ex MSS. legit *cubitus*.

CUBICULARIS, re, & Cubicularius, a, um, *di camera*, ad cubiculum pertinens; ut *cubicularia lucerna* apud *Martial. in lemmate epigr.* 39. *l.* 14. & *Cubicularis lectus* apud *Cic.* 2. *de Divin. c.* 65. & 5. *Tuscul. c.* 20. & *Cubicularis imago*, quæ in cubiculo servatur, apud *Suet. in Aug. c.* 7. & *Cubicularia stragula*, *Plin. l.* 8. *c.* 58. *coperte da letto*. & *Cubiculare velum*, qua cubiculi fores obteguntur, *portiera*. ¶ *Cubicularius* absolute est servus a cubiculo, *cameriere*, κοιτωνίτης, κατευναστής. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 2. Aditus autem ad me minime provinciales: nihil per cubicularium. *Id. Verr.* 5. *c.* 4. Hunc vestri janitores, hunc cubicularii diligunt. *Sueton. in Domit. c.* 17. Saturius decurio cubiculariorum. *maestro*, vel *ajutante di camera*. ¶ *Cubicularia*, ancilla cubiculi, *cameriera*. Videtur legi in votereri Inscript. apud *Gruter. pag.* 576. *n.* 5. In alia apud *Donium class.* 7. *n.* 119. leg. per syncop. *cubiclarius*.

CUBICULATUS, a, um, adject. in cubiculi modum factus, vel cubicula habens, ut *cubiculatæ naves* apud *Senec. l.* 7. *de Benef. c.* 20. thalamegi.

CUBICULUM, li, n. *camera*, δωμάτιον, κοιτών, conclave, membrum in ædibus, in quo tum per diem manemus, tum noctu cubamus: quamquam si locum significet, in quo dormitur, aliquando adjunctum habet aliquid ejus significationis. *Plin. l.* 2. *ep.* 17. *a med.* Cubiculum noctis & somni. *Id. l.* 5. *ep.* 6. *ante med.* Dormitorium cubiculum. & *l.* 1. *ep.* 3. Cubicula diurna nocturnaque. *Cic.* 5. *Verr. c.* 23. Cum iste etiam cubaret, in cubiculum introductus est. *Id. Q. Fr. l.* 3. *ep.* 1. *c.* 1. Subgrande cubiculum & hibernum altum valde probavi. *Plaut. Mostell.* 3. 2. 7. Adducere aliquem in cubiculum. *Liv. l.* 3. *c.* 57. Minister cubiculi. *cameriere*. qui in Inscriptionib. apud *Gruter. pag.* 575. *n.* 5. & 8. & 576. *n.* 4. dicitur *a cubiculo*; apud *Liv.* tamen *loc. cit.* designat etiam ministrum libidinum. Quo pertinet illud apud *Cic.* 2. *de Orat. c.* 65. Quando tandem, Galba, de triclinio tuo exibis? Cum tu, inquit, de cubiculo alieno. *Sueton. in Domit. c.* 16. *extr.* Parthenius cubiculo præpositus. *primo cameriere*, vel *maestro di camera*. ¶ *Idem in Ner. c.* 12. vocat *cubiculum* podium, sive suggestum, ex quo Princeps spectare ludos solebat, *palchetto*, *coretto*. Adde *Plin. in Paneg. c.* 51. ¶ Apud *Vitruv. l.* 2. *c.* 8. cubicula dicuntur in structura muri reticulata, quæ mox appellat *cubilia*, hoc est loca in quibus sedent lapides. Reticulatum, *inquit*, ad ruinas faciendas ideo paratum, quod in omnes partes dissoluta habet cubicula, & coagmenta. ¶ *Cubiclum* per syncopen dixit *Martial. lib.* 10. *epigr.* 30. *v.* 17.

CUBICUS, a, um, adject. ad cubum pertinens, vel ad cubi formam factus. *Vitruv. l.* 5. *in præfat.* Placuit cubicis rationibus præcepta in voluminibus scribere. ¶ Legitur & *cybicus*, *a*, *um*, ut *cybica soliditas* apud *Martian. Capell. l.* 2. *circa init.* Cum enim sit a Græco κύβος, υ modo in *u* latinum transit, modo remanet.

CUBILE, lis, n. *letto*, κοίτη, lectus, in quo cubatur. *Cic.* 5. *Tuscul. c.* 32. Mihi calceamentum est solorum callum, cubile terra. & *lib.* 2. *c.* 17. Collocare aliquem in cubili. *Id. Catil.* 4. *c.* 8. Nulli sunt inventi, qui non cubile ac lectulum suum salvum esse velint. *cubile* hic poni videtur pro cubiculo dormitorio. Sic apud *Plin. l.* 15. *c.* 11. *cubile salutatorium* videtur esse, quod nos dicimus *camera d' udienza*, h. e. in quo dormitur quidem, sed admittuntur tamen a ditioribus salutantes. Alii putant esse lararium, in quo Lares domi salutabant. ¶ Aliquando refertur ad concubitum, aut conjugium. *Virg.* 3. *Æn. v.* 324. Nec victoris heri tetigit captiva cubile. *Id.* 8. *Æn. v.* 412. castum servare cubile Conjugis. *Id.* 12. *Æn. v.* 144. Ascendere cubile alicujus. *h. e.* conjugem fieri. *Ovid. Heroid. ep.* 3. *v.* 109. Sociare cubilia cum aliquo. *Cic. Fam.* 9. *ep.* 22. Inire cubile alicujus. *h. e.* adulterare. *Ovid.* 15. *Metam. v.* 501. patrium temerare cubile. ¶ Dicitur sæpe de nidis avium, & ferarum latibulis, *nido*, *covile*, εὐνή. *Cæs. l.* 6. *B. Gall. c.* 26. Alcibus arbores sunt pro cubilibus. *Varr. l.* 2. *R. R. c.* 9. *ad fin.* Cubilia canibus substernenda fronde. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 52. Gallinæ, avesque reliquæ cubilia sibi, nidosque construunt. *Virg.* 1. *Georg. v.* 183. Aut oculis capti fodere cubilia talpæ. *Id.* 4. *Georg. v.* 45. & 243. ita vocat apum alvearia. *Phædr. l.* 1. *fab.* 19. cubile canis. Et *l.* 2. *fab.* 4. *v.* 12. suis. ¶ Translate *Cic. in Pison. c.* 34. Investigatas esse a nobis labes imperii tui, stragesque provinciæ: quas quidem nos, non vestigiis odorantes ingressus tuos, sed totis volutationibus corporis, & cubilibus persecuti sumus. *Id. Verr.* 4. *c.* 77. *extr.* Ut omnes mortales istius avaritiæ non jam vestigia, sed ipsa cubilia videre possint. *il nido*, *o covile stesso*. (Adde *pro Cluent. c.* 30.) *Valer. Flacc. l.* 5. *v.* 154. sævumque cubile Promethei Cernitur, in gelidas consurgens Caucasus Arctos. *Id. ibid. v.* 144. ignoti dura cubilia ferri. *miniere di ferro*. *Id. l.* 3. *v.* 37. & *Horat. l.* 4. *od.* 15. *v.* 16. cubile dicunt occasum, quia sol eo cubitum ire videtur.

¶ Apud

¶ Apud architectos *cubile* est ea structuræ pars, in qua aliquid sedet & nititur, ut cubilia lapidum, *Vitruv. l.* 2. *c.* 8. & cubilia tignorum, *l.* 4. *c.* 2. quæ & *columbaria* appellantur. ὀπαί. Sic *Plin. l.* 36. *c.* 14. Ea maxima moles fuit, nec sedit in cubili.

CUBITAL, lis, n. ὑπαγκώνιον, cubiti fulcimentum, pulvinus, cui cubito innitimur. *Horat. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 255. Ponas insignia morbi, Fasciolas, cubital, focalia, &c. ¶ Alii breve palliolum intelligunt, ad cubitum usque tantummodo pertinens, quo si opus esset, caput etiam tegeretur, usurpatum ab iis, qui valetudine laborarent: propterea quod *Quintil.* eadem morbi insignia enumerans, hæc habet *l.* 11. *c.* 3. *a med.* Palliolum, sicut fascias, quibus crura vestiuntur, & focalia, & aurium ligamenta, sola excusare potest valetudo.

CUBITALIS, le, πηχυαῖος, altus uno cubito, *di un cubito. Liv. l.* 24. *c.* 34. Archimedes murum ab imo ad summum crebris cubitalibus fere cavis aperuit. Sic Cubitalis caules, *Plin. l. & cap.* 12. & Cubitalis mensura, *Pallad. in Februar. tit.* 18. *extr.*

CUBITIO, onis, f. cubatio. *Augustin. epist.* 151. Legi litteras tuas ad lucernam, jam cœnatus: proxime erat cubitio, sed non ita etiam dormitio.

CUBITISSIM, adverb. in cubitum. *Plaut. Cas.* 5. 2. 43. Tollo, ut obvertam cubitissim.

CUBITO, as, n. 1. frequentat. a *cubo*. *Cic. pro Cæl. c.* 15. Pusio cum majore sorore cubitavit. *Colum. l.* 8. *c.* 10. *extr.* Pulli, qui humi cubitant.

CUBITOR, oris, m. qui cubat. *Colum. l.* 6. *c.* 2. *a med.* cubitorem bovem appellat, qui sæpe decumbit ex pertinaci contumacia.

CUBITORIUS, a, um, adject. ad cubandum pertinens, ut *cubitoria vestimenta* apud *Petron. in Satyr. c.* 3. *Lipsius* tamen, quem plures sequuntur, *l.* 1. *Saturn. c.* 2. legit *accubitoria*. Sed & qui *rubitoria* legunt, cœnatoriam vestem intelligunt.

CUBITURA, æ, f. cubatio. *Plaut.* apud *Non. c.* 3. *n.* 54. Pol ad cubituram, mater, magis sum exercita a te, quam ad cursuram; eo sum tardiuscula. Ita *Muretus* legit *l.* 18. *Var. lection. c.* 10. nam corrupte admodum a *Nonio* referuntur.

CUBITUS, i, m. & Cubitum, ti, n. *cubito, gomito*, κύβιτον, πῆχυς, ulna, seu alterum e duobus ossibus, quibus brachium constat, ab imo osse humeri ad carpum manus extensum, & alteri, cui nomen *radio* est, subjectum. *Cels. l.* 8. *c.* 1. Radius superior breviorque, & primo tenuior, &c. cubitus inferior longiorque, & primo plenior, &c. Adde *cap.* 16. ¶ Item ipse brachii flexus, cui innitimur, ἀγκών. *Plin. l.* 11. *c.* 45. Homini genua, & cubita contraria. *Plaut. Stich.* 2. 1. 13. Cubitis depulsare de via. *Martial. l.* 3. *epigr.* 82. Cubitis trudit hinc & inde convivas. *Virg.* 4. *Æn. v.* 690. Ter se se attollens, cubitoque innixa levavit. *Petron. in Satyr. c.* 132. Erectus in cubitum. ¶ Cubito sinistro innixi, jacentes in lectis, antiqui cœnabant. V. *Accumbo*. Hinc illa *Horat. lib.* 1. *od.* 27. *v.* 8. Et cubito remanete presso. & *lib.* 2. *sat.* 4. *v.* 139. Languidus in cubitum jam se conviva reponet. *h. e.* rursus convertet se ad comedendum, qui cibos fastidire videbatur. Sic *Petron. in fragm. Tragur. c.* 65. *Burm.* Tentavi assurgere, &c. recreatus hoc sermone reposui cubitum. & *cap.* 27. Ponere cubitum apud aliquem. *h. e.* cœnare, translatitius loquendi modus. Fortasse huc pertinet & illud *Calpurnii Eclog.* 6. *v.* 71. Ponere seu cubitum, &c. ¶ *Cubito* aliquem *pellere* est aspernari, improbare, reprehendere, rejicere, apud *Tertull. de Anim. c.* 55. quia si quid perperam dictum ab eo sit, qui proxime nos est, solemus eum cubito icere, & latus ejus fodere. ¶ Translate est curvatura litoris, flexus. *Plin. l.* 3. *c.* 13. Ancona apposita promontorio Cumero, in ipso flectentis se oræ cubito. ¶ Est etiam nomen mensuræ a flexu cubiti ad summitatem medii digiti, quam alii sesquipedem continere ajunt, alii pedes duos: & sunt præterea varia cubitorum genera, regius, vulgaris, Geometricus, &c. *Vitruv.* docet *l.* 3. *c.* 1. *a med.* constare ex sex palmis, digitis vigintiquatuor. *Cic.* 2. *de leg. c.* 26. Columella tribus cubitis altior. *Plin. l.* 7. *c.* 2. *ad fin.* Æthiopas octona cubita longitudine excedere. *Lucil.* apud *Non. c.* 3. *n.* 68. Quadraginta cubita altus. *Plaut. Rud.* 5. 2. 7. Signare litteris cubitum longis. *a lettere cubitali*. & *Cic. Attic. l.* 13. *ep.* 12. Biennium præteriit, cum ille Καλλιππίδης assiduo cursu cubitum nullum processerit. *nè pur un passo*.

CUBITUS, us, m. *giacimento*, cubatio, κατάκλισις. *Cato R. R. c.* 5. Primus cubito surgat: postremus cubitum eat. *Plin. l.* 28. *c.* 4. *sub fin.* Supini cubitus oculis conducunt, at proni tussibus, in latera adversus distillationes. ¶ Item cubile, lectus, *letto*. *Plin. l.* 24. *c.* 9. His foliis cubitus sibi sternunt.

CUBO, as, bui, *raro* bavi, bitum, n. 1. *giacere*, κατάκειμαι, jaceo, a κύπτω, quod est caput atque oculos declinare, sive demittere, ut dormientes solent. *Ovid. de remed. amor. v.* 727. Hic fuit, hic cubuit, thalamo dormivimus illo. *Cic.* 5. *Verr. c.* 23. Cum iste etiam cubaret, in cubiculum introductus est. *Juvenal. sat.* 3. *v.* 280. Cubat in faciem, mox deinde supinus. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 23. Cum cœnatus cubitum in idem conclave cum filiis isset. *Id. in somn. Scip. c.* 1. Cubitum discessimus. *Plaut. Trucul.* 2. 5. *v.* 24. Corrumpor situ: ita miser cubando in lecto hic exspectando obdurui. *Sueton. in Aug. c.* 43. Lectica cubans. & *cap.* 83. & *Ovid.* 11. *Metam. v.* 612. Cubuisse toro. *Ovid. Heroid. ep.* 7. *v.* 162. Et senis Anchisæ molliter ossa cubent. ¶ *Festus:* Cubans auspicatur, qui in lecto quærit augurium. ¶ Metonymice est ægrotum esse, *giacero infermo*. *Horat. l.* 1. *sat.* 9. *v.* 18. quendam volo visere non tibi notum: Trans Tiberim longe cubat is prope Cæsaris hortos. *Id. l.* 2. *sat.* 3. *v.* 289. Mater ait pueri menses jam quinque cubantis. *Ovid. Heroid. ep.* 20. *v.* 164. hæc cubat, ille valet. *Sueton. in Ner. c.* 34. Cubans ex duritie alvi. *Plaut. Trucul.* 2. 5. 2. Cubare puerperio. ¶ Item concumbere. *Plaut. Bacch.* 4. 9. 81. Cum peregrini cubui uxore militis. Adde *Mil.* 2. 1. 65. & alibi. ¶ Significat etiam accumbere, *sedere a tavola*, quoniam cubando veteres cœnabant. *Sueton. in Ner. c.* 32. Lautiore convivio effusus subito in cachinnos. Coss. qui juxta cubabant, quidnam rideret, blande quærentibus, &c. Adde *in Calig. c.* 24. & *Cicer. l.* 2. *de Orat. c.* 86. ¶ Pisces cubantes qui sint, V. in *Jacens*. ¶ *Cubare* dicitur *mare*, cum tranquillum jacet. *Martial. l.* 5. *epigr.* 1. Plana suburbani qua cubat unda freti. ¶ *Tecta cubantia*, quæ in latus pendent, & procumbunt. *Lucret. l.* 4. *v.* 518. ¶ Reperitur etiam *cubavi* in præterito. *Quintil. l.* 8. *c.* 2. *ad fin.* Fingitur in scholis, supra se cubasse. Sic *incubavi* apud *Plin.* & *Ascon.*

CUBULA, æ, f. libi sacri genus. *Arnob. l.* 7. *pag.* 230. ¶ Habet aliquam ipsa vox similitudinem cum *subucula*, quæ item appellatio est libi apud *Fest.*

CUBUS, i, m. κύβος, est figura ex omni latere quadrata, quales sunt tesseræ, quibus in alveolo luditur. *Vitruv. l.* 5. *in præfat.* ¶ In numeris *cubus* dicitur, cum omne latus ejusdem numeri æqualiter in se se solvitur, sicuti fit, cum ter terna ducuntur, atque idem ipse numerus triplicatur. *Gell. l.* 1. *c.* 20. ¶ *Rhemn. Fann.* ad amphoræ mensuram refert, *de ponderib. v.* 61. Quatuor ex quadris medium cingatur inane, Amphora fit cubus. ¶ Legitur a quibusdam, & quidem prima brevi, etiam apud *Ovid. de medicam. fac. v.* 88. Et modicum e myrrhis pinguibus adde cubum. *h. e.* ut quidam putant, quantum est parvus cubus. Sed mire eo loco libri variant, & Interpretes. ¶ Apud *Auson. in Gripho, v.* 3. *cœbum* pro *cubum* legendum quidam putant, quod ita Veteres dixerint, ut *mœrus* pro *murus*, *pœnio* pro *punio*, & *cœravit* pro *curavit*.

CUCUBO, as, n. 1. κικκαβάζω, proprium est vocis noctuæ. *Auct. carm. de Philom. v.* 41. Noctua lucifuga cucubat in tenebris.

CUCULLA, æ, f. idem quod cucullus. *Hieronym. in vita Hilarion. sub fin.* & *Paulin. Nolan. carm.* 21. *ad Cyther. v.* 389.

CUCULLATUS, a, um, cucullum habens, ut vestis cucullata. *Isidor. l.* 19. *Orig. c.* 24. Casula est vestis cucullata, dicta per diminutionem a casa, quod totum hominem tegat. *Colum. l.* 11. *c.* 1. *a med.* Frigora & imbres prohibentur optime pellibus manicatis, & sagis cucullatis. Al. leg. *sagatis cucullis*: alii *sagis & cucullis*. Eadem habet *lib.* 1. *c.* 8. V. *Cucullus*.

CUCULLIO, sive Cuculio, onis, m. dimin. a cucullus, vel idem ac cucullus. *Lamprid. in Heliogab. c.* 32. Tectus cucullione mulionico, ne agnosceretur. *Capitol. in Vero, c.* 4. Obtecto capite cucullione vulgari viatorio. *Cato cap.* 2. *R. R.* Cum tempestates pluviæ fuerint, centones, cuculiones familiam oportuisse sibi sarcire.

CUCULLIUNCULUS, i, m. parvus cucullio. *Paul.* ex *Festo* in *Tegillum*. Tegillum, cuculliunculum ex scirpo factum.

CUCULLUS, i, m. *cartoccio*, proprie est involucrum chartaceum, quo a pharmacopolis, aliisque institoribus pulveres, ac similia clauduntur. *Martial. l.* 3. *epigr.* 2. Vel turis, piperisque sis cucullus. V. *Voss. in Etymol.* ¶ Translate est pars vestis a tergo pendentis, qua caput tegitur pluviæ, vel tempestatis causa, *veste con capuccio*, a forma, quia cucullus capitis refert conum inversum, planeque chartaceo cucullo similis est, ut ex palliis Hispanicis, & bardocucullis apparet. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 118. Sumere nocturnos meretrix augusta cucullos. *Martial. l.* 11. *epigr.* 99. Nec te cucullis asseret caput tectum. *Colum. l.* 1. *c.* 8. Familiam habeat munitam diligenter a vento, frigore, pluviaque: quæ cuncta prohibentur pellibus manicatis, centonibus confectis, vel sagis cucullis. *h. e.* cucullis sagatis, ut *Id.* habet *l.* 11. *c.* 1. suntque duo substantiva, quorum alterum adjectivi vicem præstat, ut *Virg.* 2. *Georg. v.* 192. pateris & auro. ¶ *Salmas. ad Capitolin. in Pertin. c.* 8. observat *ex not. Tyron.* & *Senecæ*, fuisse etiam pedum cucullos, qui *cucullopedones*, & *pedoculli* dicerentur.

CUCULO, as, n. 1. verbum est cuculi vocem exprimens. *Auct. carm. de Philom. v.* 35. Et cuculi cuculant, fritinnit rauca cicada.

CUCULUS, i, m. *cuculo*, κόκκυξ, avis ex genere accipitrum, licet ungues aduncos non habeat. In aliarum avium nidis ova parit, trium scilicet, palumbæ, alaudæ, chloridos, quod sciat se omnium avium generi esse odiosam, neque confidat, pullos in suo nido tutos fore. Hæc fere *Plin. l.* 10. *c.* 9. ubi Græca appellatione *coccygem* appellat: sed *lib.* 18. *c.* 26. *ad fin.* cuculum. Quamquam, sit ne cuculus idem cum coccyge, sunt qui dubitant. ¶ Hinc dicitur de adultero, quia ex alienis uxoribus liberos gignit, quemadmodum ille, qui uxorem habens adulteram alienos liberos enutrit pro suis, *curruca* vocatur. *Plaut. Asin.* 5. 2. 73. At etiam cubat cuculus: surge amator, i domum. ¶ Dicitur & de homine stupido. *Plaut. Trin.* 2. 1. 18. Ibi ille cuculus: ocelle mi, fiat. ¶ Est etiam inter convicia agricolarum, ubi opus negligunt, & putationem vitium usque ad id tempus protendunt, quo cuculus apparere solet, *h. e.* post æquinoctium, ut est apud *Plin. l.* 18. *c.* 26. Dedecus enim habetur, opprobriumque meritum, falcem ab illa volucre in vite deprehendi. *Horat. l.* 1. *sat.* 7. *v.* 30. durus Vindemiator, & invictus, cui sæpe viator Cessisset, magna compellans voce cuculum. ¶ Penultimam corripuit *Auct. carm. de Philom.* (qui olim falso *Naso* creditus est) *v.* 35. V. *vocem praeced.* ¶ Est etiam hoc nomine herba, quæ & *strumus*, & *strychnos* dicitur. *Plin. l.* 27. *c.* 8. *ad fin.*

CUCUMA, æ, f. *sorta di vaso da cucina*, *cogoma*, genus vasis coquinarii, dictum, ut videtur, a cucumeris forma. *Petron. in Satyr. c.* 135. Incincta quadrato pallio cucumam ingentem foco apposuit. & *cap.* 136. Frangitur ergo cervix cucumæ, ignemque modo convalescentem restinguit. *Al. leg.* cucumulæ. *Marcian. Dig. lib.* 48. *tit.* 8. *leg.* 1. Si clavi percussit, aut cucuma in rixa, &c. baculum ferratum hoc loco significari, quidam scripsit. Sed non est a priori no-

tione

tione disceiendum. Porro Torrentin. habet cuccuma duplici c. Martial. l. 10. epigr. 79. Torquatus nitidas vario de marmore thermas Exstruxit: cucumam fecit Otacilius. Cucumam hic putant aliqui balneolum privatum, exiguumque significare.

CUCUMELLA, & Cucumula, æ, f. parva cucuma. Cucumella legitur apud Alfen. Dig. lib. 8. tit. 5. leg. 17. De cucumula V. vocem præced.

CUCUMIS, umis, & eris, m. cocomero, σίκυος, herba est sarmentis prælongis humi repentibus, & in ramos vitis modo se diffundentibus, folio rotundo, cucurbita aliquanto minore, flore luteo, fructu viridi, in ventrem crescente, oblongo. Virg. 4. Georg. v. 122. tortusque per herbam Cresceret in ventrem cucumis. Varr. l. 4. L. L. c. 21. Cucumeres dicuntur a curvore. (Ubi Scalig. Ne putes Varroni de hac re assentiendum.) Plin. l. 20. c. 9. ad fin. Cum vino, aut cucumi cocto. ¶ Cucumis anguinus, sive sylvestris, vel agrestis, herba solo fructu a sativo cucumere distans, quem multo minorem habet, glandibusque longiusculis similem. Plin. l. 20. c. 1. Cucumin sylvestrem esse diximus infra magnitudinem sativi. Varr. l. 1. R. R. c. 2. ad fin. Cucumerem anguinum condito in aquam, eamque infundito quo voles, nulli (timices) accedent. ¶ Est & frutex marinus hoc nomine, & colore & odore similis terrestri. Plin. l. 9. c. 2. ¶ Rectus casus cucumer agnoscitur a Prisciano l. 6. pag. 707. Putsch. rejicitur a Capro de verb. dub. pag. 2248.

CUCUMULA. V. Cucuma.

CUCURBITA, æ, f. zucca, κολοκύνθη, σικύα, herba hortensis satis nota, humi repens, & si adminicula habeat, arbores quoque scandens, folio rotundo peramplo, flore luteo, fructu grandi, rotundo item, aut oblongo. Plin. l. 19. c. 5. ¶ Cucurbita, & frequentius cucurbitula est etiam instrumentum Medicorum, quod cuti imponitur ad sanguinem eliciendum, coppetta, ventosa, σικύα: quod forma cucurbitam referat. Juvenal. sat. 14. v. 57. vacuumque cerebro Jampridem caput hoc ventosa cucurbita quærit. ¶ Cucurbitæ caput, zucca senza sale, stolidum caput, stultus homo. Apul. l. 1. Metam. Nos cucurbitæ caput non habemus, ut pro te moriamur. ¶ Cucurbita glabrior, più pelato d' una zucca, calvus. Id. l. 5. Patre meo seniorem maritum sortita sum, dein cucurbita glabriorem. ¶ Cucurbitis olim pro urceis in balinearum usum, item pro cadis ad vina condenda usos fuisse Veteres tradit. Plin. loc. cit.

CUCURBITARIUS, ii, m. qui cucurbitas colit. Hieronym. ep. 89. ad Augustin. in f.

CUCURBITATIO, onis, f. cucurbitarum impositio ad sanguinem eliciendum. Cæl. Aurelian. 2. Tard. c. 1.

CUCURBITINUS, a, um, κολοκύνθινος, similitudinem habens cucurbitæ, ut Pyra cucurbitina, Cato R. R. c. 7. & Plin. l. & cap. 15. Et cucurbitina ficus, Cloatius apud Macrob. l. 2. Saturnal. c. 16. Al. leg. cucurbitivus.

CUCURBITULA, æ, f. parva cucurbita. Fere dicitur de instrumento Medicorum, de quo in cucurbita dictum est, coppetta, ventosa. Cels. l. 2. c. 11. Cucurbitularum duo genera sunt, æneum, & corneum, &c. & mox. Imponere cucurbitulam.

CUCURIO, & Cucurrio, is, n. 4. proprium est gallorum. a sono. Auct. carmin. de Philom. v. 25. Cucurrire solet gallus, gallina gracillat.

CUCURRU. Ascan. in Cineracia. Id me celabat cucurru. Ita Charis. l. 2. sub fin. ubi hanc vocem inter Interjectiones enumerat, simulque addubitat, an nomen sit, ut veru, genu.

CUCUS, i, m. idem quod cuculus. Isidor. l. 12. c. 7. Plaut. Pers. 2. 1. 6. Cucus si in ludum iret, &c. Alii tamen leg. cuculus. ¶ Est etiam genus arboris palmæ similis, cujus foliis utuntur ad textilia. Plin. l. 13. c. 9.

CUCUTIUM, ii, n. vestimenti genus, vel ut placet Casaubono, cuculli species. Trebell. Poll. in Claud. c. 17. Cucutia villosa duo. Murs. legit: Cuculia. Salmas. dicta putat cucusia, pro comusia, h. e. dense texta, & pectine bene percussa, Græce κρουστὰ, de quibus V. in Crusta.

CUDO, is, udi, usum, a. 3. battere, κόπτω, τύπτω, ferio, pulso, tundo, cædo. Plin. l. 33. c. 4. Aurum pilis cudere. h. e. in mortario tundere. Colum. l. 2. c. 10. circa med. Durissimæ quidem acus resectæ separatæque erunt a cudentibus: minutæ vero, quæ de siliquis cum faba resederunt, aliter secernentur. Plaut. Mostell. 4. 2. 11. Cudere numos. batter moneta. Quintil. l. 9. c. 2. Annulum sibi cudi ab artifice in tribunali suo jusserat. che gli fosse lavorato un anello. Hanc eandem rem Cic. 6. Verr. c. 26. narrans, facere annulum dixit. Lucret. l. 1. v. 1042. Plagæ cudunt. ¶ Translate Terent. Heaut. 4. 4. 18. Quam rem agis, scelus? Sy. Egone? argentum cudo, quod tibi dem. h. e. paro: & est jlocaliter dictum. Id. Eun. 2. 3. 89. At enim istæc in me cudetur faba. h. e. in me recidet hoc malum, in me hæc vindicabitur culpa: e' tornerà sopra di me: proverb. ductum ab area. Ibi enim quamvis faba præcipue cudatur, omnes tamen ictus in aream recidunt: vel quod quidam male coctam fabam supra caput coqui, velut ipsi fabæ iratus, saxo comminuerit. Donat. Alii alia comminiscuntur. Plaut. Epid. 3. 4. 40. Quæ intemperiæ te tenent? quas tu mihi tenebras cudis? h. e. præstigias, & fraudes, aut insidias paras. Al. leg. trudis, h. e. obtrudis. ¶ De præterito ita Priscian. l. 10. pag. 889. Putsch. Cudo secundum Diomedem, & Charisium, & Phocam cusi: secundum alios cudi: & videtur etiam Virgil. sic protulisse in 1. Æn. (v. 178.) Ac primum silicis scintillam excudit Achates, Suscepitque ignem foliis. excudit enim tam præsens, quam præteritum potest intelligi: sed quia suscepit subjunxit, melius præteritum intelligitur: idque etiam Servius comprobat. Hæc Priscian. Cæterum Colum. quoque excudit in præterito dixit initio l. 11. & percuderint l. 8. c. 5. a med. ¶ Supinum cusum probatur ex incusus, & excusor: quæ V.

CUDO, vel Cudon, onis, m. pellis cruda, qua vice galeæ nonnulli solebant uti ad munienda capita. Sil. l. 8. v. 495. capiti cudone ferino Sat cautum. Id. l. 16. v. 59. cudone comantes Disjecit crines. In Glossis habetur, Cudon, περικεφαλαίας εἶδος.

CUJA. V. Cujus.

CUJAS, atis, omn. gen. di che paese, ποδαπός, unde, ut Non. c. 2. num. 187. interpretatur, id est ex qua patria: ab adject. cujus: sicut nostras a noster, &c. Cic. 5. Tuscul. c. 37. Socrates cum rogaretur, cujatem se esse diceret, mundanum inquit: totius enim mundi se incolam & civem arbitrabatur. Accius apud Non. c. 5. n. 19. Qui neque cujatis esset, unquam potuimus multi rogitantes scire. Apul. l. 8. Metam. de se asino loquens. Præconem rogat, cujatis essem. At ille Cappadocum me, & satis forticulum denuntiat. ¶ Significat etiam, ex qua gente, di che nazione. Plaut. Pœn. 5. 2. 32. Adi, atque appella, quid velit, quid venerit, Qui sit, cujatis, unde sit: ne parseris. Mi. Cujates estis? aut quo ex oppido? Id. ibid. prol. v. 109. rogitat postibi, Unde sit, cujatis, capta ne, an surrepta sit, Quo genere nata, qui parentes fuerint. ¶ Item cujus nomine, da parte di chi. Id. Curcul. 2. 3. v. 37. Quid eum nunc quæris? aut cujatis? ¶ Rectus casus cujas, licet exemplis careat, agnoscitur a Prisciano l. 12. pag. 950. & lib. 17. pag. 1047. Putsch. ¶ Genitivus cujatis ab eod. ibid. censetur rectus casus: sed nihil prohibet, quin sit genitivus, & subaudiatur per figuram ellipsin, patriæ, gentis, &c.

CUICUIMODI, indeclinab. qualiscumque, vel qualitercumque, di qualsivoglia sorta. Cic. Attic. l. 3. ep. 22. extr. Tu ad me velim omnia, cuicuimodi sunt, scribas. Adde pro Rosc. Amer. c. 34. quod citat etiam Priscian. l. 13. pag. 959. Putsch. item lib. 3. Tuscul. c. ult. & lib. 5. c. ult. & lib. 2. de leg. c. 5. extr. & Gell. l. 13. c. 22. sub fin. & lib. 20. c. 1. circa med. & alibi. In quibusdam Ciceronis locis citatis est qui aliter legit. Victorius Gronov. aliique multi cuicuimodi defendunt.

CUIMODI, di qual sorta, cujusmodi, qualis. Gell. l. 14. c. 1. Atque illud etiam, cuimodi esset, considerandum putabat. Id. l. 9. c. 13. Cuimodi fuerit pugna decertatum, Q. Claudius descripsit. Adde lib. 13. c. 29. & alibi.

CUJUS, a, um, di chi, usurpatur pro genitivo cujus relativi qui, quæ, quod, & refertur ad personam possessoris. Cic. 3. Verr. c. 54. Ut optima conditione sit is, cuja res sit, cujum periculum. Terent. Andr. 4. 4. 24. Cedo, cujum puerum hic apposuisti? Id. Eun. 2. 3. 29. Quid? virgo cuja est? Id. Heaut. prol. v. 8. Nunc qui scripserit, & Græca (fabula) cuja sit, dicerem, ni, &c. Plaut. Rud. 3. 4. 40. Argentum pro istisce ambabus, cujæ erant, domino dedi. h. e. domino, cujus erant. al padrone, del quale erano. Id. Merc. 5. 2. 23. Nescio cuja vox ad aurem mihi advolavit. Id. Bacch. 4. 9. 24. Is Helenam abduxit, cuja causa nunc facio obsidium Ilio. Virg. Ecl. 3. v. 1. cujum pecus? an Melibœi? Adde Gell. l. 1. c. 21. & lib. 9. c. ult. & lib. 16. c. 4. (ubi refert verba cujusdam veteris jurisjurandi) & alibi: & Lucil. apud Non. c. 2. n. 99. ¶ Cujanam est cujus nam, di chi mai? Plaut. Bacch. 4. 9. 55. Cujanam vox prope me sonat? ¶ Cujavis oratio, hoc est cujusvis oratio, di chi si sia, dicitur ab Apul. in Apolog. ¶ Ablativus cuja pro genitivo cujus, cum verbis interest, aut refert. Cic. in fragm. pro Vareno apud Priscian. l. 12. pag. 950. Putsch. Ea cædes si potissimum crimini datur, detur ei cuja interfuit, non ei cuja nihil interfuit.

CUJUSCEMODI, di qualsivoglia sorte, cujuscumque modi, cujuscumque generis. Cic. 2. de Invent. c. 45. ad fin. Legem, cujuscemodi sit, in præsentia conservari a judicibus; post, si displiceat, a populo corrigi, convenire. Al. aliter leg. Gell. l. 11. c. 16. ad fin. Deterret nos, quam potest maxime, a varia promiscaque, & non necessaria rerum cujuscemodi plurimarum & cogitatione, & petitione. Adde Apul. l. 8. Metam. & lib. 9. bis. & lib. 11. bis. Addunt & locum Hirtii de B. Afric. c. 36. sed ibi al. leg. cujusquemodi.

CUJUSCUMQUEMODI, di qualsivoglia genere, cujusquemodi. Sallust. in Catil. c. 40. Nec solum cives, sed etiam cujuscumquemodi genus hominum. ¶ Legitur tamen etiam in duas voces divisa.

CUJUSDAMMODI, indecl. h. e. cujusdam generis, di qualche sorta. Cic. l. 5. Fin. c. 12. Animus non esse solum, sed etiam cujusdammodi esse debet. Id. 2. de Divin. c. 15. Si fissum cujusdammodi fuerit in jecore, &c. ¶ Legitur & divisum.

CUJUSMODI, quale, di qual sorta, qualis, cujus modi, aut generis. Cic. 15. Fam. ep. 20. Hæc primo cupio cognoscere, iter tuum cujusmodi sit, ubi Brutum videris, &c. Hirt. de B. Afric. c. 31. Referre arbitrabatur, cujusmodi victoria esset futura. Plaut. Mostell. 3. 2. 132. Viden' vestibulum ante ædes hoc? & ambulacrum cujusmodi? & mox. Age, specta, postes cujusmodi! Id. Men. 2. 4. 3. Cujusmodi hi homines erunt? Er. Ego, & Menæchmus, & Parasitus ejus. ¶ Est etiam idem quod cujuscemodi, cujuscumque modi, cuicuimodi, qualunque si sia. Cic. Fam. 4. ep. 7. a med. Romæ ne, & domi tuæ, cujusmodi res esset, an Mitylenis aut Rhodi malles vivere. Lambin. legit cujuscujusmodi. Id. 5. Tuscul. c. ult. Ubi enim melius uti possumus hoc, cujusmodi est, otio? Al. leg. cuicuimodi. Plaut. Bacch. 3. 2. 16. Sis ne, nec ne, ut esse oportet, malus bonus, cujusmodi, justus injustus, malignus largus, &c.

CUJUSMODICUMQUE, cujuscumque modi. Cic. pro Cluent. c. 6. Cujusmodicumque mater sit.

CUJUSQUEMODI, di qualsivoglia modo, o sorta, cujuscumque modi, cujuscemodi. Cic. pro Flacc. c. 17. Cum tabulæ illæ ipsæ, cujusquemodi sunt, proferuntur. Id. 2. de Fin. c. 7. ad fin. Luxuriosi persequuntur cujusquemodi voluptates. Sallust. in Jug. c. 78. Eoque imponit vasa cujusquemodi, sed pleraque lignea. Lucret. l. 4. v. 135. Et cujusquemodi formarum vertere in ora. Hirt. de B. Afric. c. 23. Cum navi-

culis cujuſquemodi generis triginta. *Flor. l. 3. c. 4.* Cujuſquemodi ludibrio fœdare. *Gell. l. 13. c. 29.* Non ſolum in hominum corporibus, ſed etiam in rerum cujuſquemodi aliarum, facies dicitur. *Apul. l. 2. Metam.* Raptis cujuſquemodi telis. ¶ Legitur & diviſum *cujuſque modi*.

CUJUSVIS, Cujavis, Cujumvis, *di chi ſi ſia*. *Apul. in Apolog.* Cujavis oratio inſimulari poteſt.

CULCITA, æ, f. *materaſſo*, στρωμή, id ſuper quod dormientes quieſcimus, non id quo integimur: a calcando, quod in ea lana, tomentum, plumæ, & alia materia inculcatur, ut *Varr. l. 4. L. L. c. 35.* & *Feſt.* docent. *Petron. in fragm. Tragur. cap. 38. Burm.* Vides tot culcitas? nulla non aut conchiliatum, aut coccineum tomentum habet. *Cic. Tuſcul. 3. c. 19.* Collocemus in culcita plumea, pſaltriam adducamus. *Sen. ep. 87.* Culcita in terra jacet, ego in culcita. *Id. ep. 108. a med.* Laudare ſolebat Attalus culcitam, quæ reſiſteret corpori: tali utor etiam ſenex, in qua veſtigium apparere non poſſit. ¶ Apud *Varron. l. 3. R. R. c. 5.* culcitæ vocantur ſtylobatæ projecturæ extra ſolidum procidentes, ut videre eſt in periſtyliis monachorum, in quibus pulvinatæ coronæ ſtylobatarum extra perpendiculum præbent opportunas feſſis deambulando ſedes. Ita explicat *Scalig.* Verba autem *Varronis* ſunt: Ut in culcitas, & columellas convivæ pedibus circumire poſſint. ¶ *Culcitam gladium facere*, eſt gladio incumbere, & ſe transfodere, apud *Plaut. Caſ. 2. 4. 28.* ¶ Eſt etiam pannus in modum culcitæ ſartus. *Plaut. Mil. 4. 4. 42.* Facito, ut venias huc ornatus ornatu nauclerico: Cauſiam habeas ferrugineam, culcitam ob oculos laneam, &c. Poſſis & intelligere tomenti particulam ad oculos fovendos, aut detergendos. ¶ Reperitur etiam *culcitra*; ſed improbatur a *Manut.* & *Dauſquio in Orthograph.* ex auctoritate vett. libb.

CULCITELLA, æ, f. *materaſſuccio*, parva culcita. *Plaut. Moſtell. 4. 2. 13.* Novit me herus. *Ser.* Suam pol ipſe culcitellam oportet. *ſupple* noſcat. Eodem ſenſu *Dolabella* apud *Sueton. in Cæſ. c. 49.* Cæſarem vocabat *ſpondam interiorem regiæ lecticæ*, propter ejus cum Nicomede rege Bithyniæ contubernium.

CULCITULA, læ, f. culcitella. *Lucil.* apud *Non. c. 1. n. 152.* Culcitulæ accedunt privæ centonibu' binis.

CULE' ST, pro qualis eſt, neutrum poſitum pro maſculino. *Plaut. Amph.* (*1. 3. 39.*) Ecaſtor condignum donum, cule' ſt, qui donum dedit. Hæc *Non. c. 3. n. 56.* Alii putant ſcribendum *culeſt*: alii *qual' eſt*, vel *cual' eſt*. Alii *Nonium* reprehendunt, alii defendunt.

CULEĀRIS, *vel* Cullearis, re, ad culeum pertinens. *Cato R. R. c. 154.* Labrum culeare. *h. e.* culeum capiens. *Vitruv. l. 6. c. 9.* Dolia culearia.

CULĔUS, (*rectius quam* Culleus, *ſi* Dauſqu. *audias*) i, m. *ſæpius quam* Culeum, i, n. *ſacco di cuojo*, ἀσκός, δέρος, κολεός, ſaccus e corio factus: videturque uſu idem eſſe cum utre, differre autem magnitudine. *Nepos in Eumen. c. 8.* Imperat quamplurimos utres, atque etiam culleos comparari. *Plin. l. 7. c. 20.* Vehicula cum culeis onuſta, donec exinanirentur ſuſtinere ſolitus. ¶ Fuit ſupplicium parricidarum. Nam hi ſanguineis virgis cæſi, & in culeum inſuti cum cane, ſimia, gallo gallinaceo, & vipera, in mare projiciebantur, ut eſt apud *Modeſtin. Dig. lib. 48. tit. 9. leg. penult.* & de ſimia, & vipera, *Juvenal. ſat. 8. v. 214.* Cujus ſupplicio non debuit una parari Simia, nec ſerpens unus, nec culeus unus. *Seneca* etiam ſerpentes memorat *l. 1. de clem. c. 15.* Quamquam eorum animalium nulla fit a *Cicer.* mentio *pro Roſc. Amer. c. 25.* & *26.* & *l. 2. de Invent. c. 50.* fortaſſe quia ſuo tempore nondum introducta fuerant: alioquin ejuſmodi loco de hoc ſupplicio verba facit, ut videatur debuiſſe commemorare, ſi in uſu fuiſſent. *Id. Q. Fr. l. 1. ep. & cap. 2.* Inſuere in culeum. *Id. 2. de Invent. c. 50.* Conjicere in culeum. *Senec. de clem. l. 1. c. 23.* & *Sueton. in Aug. c. 33.* Inſuere aliquem culeo. ¶ Eſt præterea omnium maxima menſura liquidorum, vini præſertim, amphoras viginti continens, ſeu urnas quadraginta. *Rhemn. Fann. de ponderib. & menſ. v. 86.* Eſt &, bis decies quem conficit amphora, noſtris Culeus: hac nulla eſt major menſura liquoris. *Varr. R. R. l. 1. c. 2.* Jugerum unum denos, & quinoſdenos culeos fert vini. *& mox.* (quem locum affert etiam *Non. c. 3. n. 47.*) In ſingula jugera dena culea vini fiunt. ¶ *Culleo* cognomen Romanum (ut Q. Terentius Culleo apud *Liv. in fi. l. 30.*) ab hoc culeo tractum videtur.

CULEX, licis, m. *zanzara*, κώνωψ, perexiguum animal, tenuiſſimis pennis, longiſque & exilibus cruribus inſtructum, circa paluſtria præcipue degens, ſanguinis avidiſſimum, præſertim humani, & non ſolum ſpiculi acumine, ſed bombi ſono moleſtiſſimo infeſtum. Magnifice deſcribitur a *Plin. l. 11. c. 2.* *Horat. l. 1. ſat. 5. v. 14.* mali culices, ranæque paluſtres Avertunt ſomnos. ¶ Adriaticos culices, tanquam ceteris inſigniores, memorat *Martial. l. 3. epigr. 93. v. 9.* ¶ De culice exſtat feſtivum poemation *Virgilii*, cujus meminit *Martial. l. 14. epigr. 185.* & *lib. 8. epigr. 56.* Quo pertinet illud *Lucani* apud *Sueton. in ejus vita*, qui in præfatione quadam ætatem & initia ſua cum Virgilio comparans, auſus eſt dicere. *Quantum mihi reſtat ad Culicem!* ſignificans, eſſe ſe multo juniorem Virgilio, cum poema Culicis compoſuit. Sic *Stat. l. 2. ſilv. 7. v. 73. de eodem Lucano.* Hæc primo juvenis canes ſub ævo, Ante annos Culicis Maroniani. Ex quibus colligit *Scaliger*, illud Poemation a *Virgilio* non admodum juvene fuiſſe compoſitum. ¶ Varia ſunt culicum genera, neque omnia moleſta nobis. Nam alii naſcuntur ex aceto, *moſciani*, *Plin. l. 11. c. 35.* Alii ex ficis, *ficarii* dicti, *Id. ibid.* Alii in nive candidi inveniuntur, *Id. ibid.* Alii naſcuntur ex ulmi gummi, *Id. l. 13. c. 11.* Alii ex aquoſis nucleis in folio roboris, quos Græci ψῆνας vocant, *h. e.* muſcas, *Id. l. 16. c. 7.* Alii innaſcuntur napis, *Id. l. 19. c. 10.* Alii glandibus, *Id. l. 17. c. 24.* alii ſuccino, *Id. l. 37. c. 3.* Alii univerſim hortos infeſtant, *Id. l. 9. c. 10.* & *Pallad. l. 1. tit. 36.* Sunt etiam qui vocantur muliones, κώνωπες, quod mulos æſtate vexant, *taſani*, *Plin. l. 11. c. 18.* & *lib. 30. c. 16.* &c. Ex quibus omnibus intelligitur, quam late nomen culicis pateat. ¶ Quod *Adrian. Imp.* apud *Spartian. in ejus vita c. 16.* dixit *culices pati rotundos*, putat *Caſaubon.* ita dictos, quod rotundas in cute, & ſanguineas aculeo bullas excitant: niſi malis cimices ſignificaſſe, qui forma rotundi ſunt. ¶ *Culex cana* dici videtur a *Plauto* amator ſenex, quod tanquam culex amicam circumvolitet, eique moleſte adhæreat, *Caſ. 4. 3. 12.*

CULICĀRIS, re, ad culices pertinens, ut culicare conopeum, apud *Vet. Scholiaſt. Juvenal. ſat. 6. v. 80.*

CULIGNA, vas vinarium potorium, a Greco κυλίχνη. *Cato* apud *Feſt.* Culignam in fœno Græco ponito, ut bene oleat. *Id. de R. R. c. 132.* Jovi dapali culignam vini, quantum vis, polluceto. Adde *Varron.* apud *Non. c. 15. n. 21.*

CULĪNA, æ, f. *cucina*, μαγειρεῖον, locus ubi cibi coquuntur: olim *colina* dicta, quod ibi colebant ignem, ut *Varr.* apud *Non. c. 1. n. 273.* docet. *Cic. Fam. 15. ep. 18.* Ubi igitur, inquies, philoſophia? tua quidem in culina: mea moleſta eſt. *h. e.* tu es Epicureus. *Petron. in Satyr. c. 2.* Qui inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt, quam qui in culina habitant. ¶ Tranſlate *Juvenal. ſat. 3. v. 250.* Centum convivæ: ſequitur ſua quemque culina. *la ſua cena*. *Id. ſat. 5. v. 162.* Captum te nidore ſuæ putat ille culinæ. *Id. ſat. & verſ. 14.* cupiet lauto cœnare paratu Semper, & a magna non degenerare culina. *h. e.* luxu in cœnis. *Plin. l. 19. c. 8. ad fin.* Aniſum & anethum culinis naſcuntur. *h. e.* condimentis ciborum. ¶ Præterea *culinæ* olim dicta ſunt loca, in quibus epulæ in funere comburebantur. *Feſtus.* Paulo aliter *Aggen. commentar. in Frontin. pag. 60. Goeſ.* Sunt in ſuburbanis loca publica, inopum deſtinata funeribus, quæ loca culinas appellant. ¶ In Veterib. Gloſſ. *culina* exponitur etiam, ἀφεδρών, & ἀπόπατος, *h. e.* latrina.

CULINĀRIUS, a, um, *di cucina*, *da cuoco*, ὀψαρτυτικός, μαγειρικός, ad culinam pertinens, coquinarius. *Culinarius* abſolute eſt ſervus, qui in culina miniſtrat. *Scribon. Larg. compoſ. 230.* Cinis lixiva, qua culinarii utuntur.

CULIŎLA, cortices nucum viridium, dicta a ſimilitudine culeorum, quibus vinum, ſive oleum continetur. *Feſtus.*

CULLĔUS. V. *Culeus*.

CULMEN, inis, n. *tetto di paglia*, στέγος, proprie ſignificat tectum villæ, aut mapaliorum culmis ſtramentiſve coopertum. *Virg. Ecl. 1. v. 69.* Pauperis & tugurj congeſtum cæſpite culmen. Ubi *Servius*: ideo culmina dicta ſunt tecta, quia veteres ædificia de culmo contegebant, ideſt paleis e meſſibus. *Ovid. 1. Metam. v. 295.* merſæ culmina villæ. ¶ Quin & ipſum culmum aliquando ſignificat. *Ovid. 4. Faſt. v. 734.* duræ culmen inane fabæ. ¶ Latius deinde ſumitur pro quocumque tecto, vel altiore tecti parte, *colmo*, *comignolo*. *Virg. 4. Æn. v. 186.* & *Ovid. Metam. 12. v. 480.* ſummi culmine tecti. *Liv. l. 27. c. 4.* Jovis ædis culmen fulmine ictum, ac prope omni tecto nudatum. *Virg. 2. Æn. v. 458.* Evado ad ſummi faſtigia culminis. & *verſ. 446.* turres ac tecta domorum Culmina convellunt. ¶ Et pro ipſis ædibus, aut templis. *Valer. Flacc. l. 5. v. 446.* clara Mycenis culmina. *Senec. in Hippol. v. 1128.* Admota ætheriis culmina ſedibus Euros excipiunt. ¶ Item pro quacumque ſummitate, *ſommità*, *cima*. *Cæſ. l. 3. B. Gall. c. 2.* Culmina Alpium occupare. *Lucan. l. 3. v. 709.* Stantem ſublimi Tyrrhenum culmine proræ. *Liv. l. 1. c. 34.* Summum hominis culmen. *h. e.* caput. ¶ Tranſlate *Lucan. l. & verſ. 8.* quamvis ſummo de culmine lapſus, Nondum vile ſui pretium ſcit ſanguinis eſſe. *dall' alto ſtato di dignità, e di fortune*. *Claudian. in VI. Conſul. Honor. v. 64.* Regale culmen. *Plin. l. 9. c. 39.* Principium culmenque omnium rerum pretii margaritæ tenent.

CULMINĬA OLEA inter varias olearum ſpecies refertur a *Colum. l. 5. c. 8.* & *lib. 12. c. 49.* ubi & *culminea* legitur, & *cap. 52.* Al. leg. *colminia*.

CULMĬNO, as, in culmen ago, extollo, ſublimem facio. Eſt *Martiani Capellæ l. 9. pag. 309. in term.*

CULMŌSUS, a, um, adject. ad culmum pertinens. Culmoſos fratres appellat *Sidon. carm. 9. v. 72.* viros e dentibus angnineis a Jaſone ſatis repente natos, quod in morem culmi e terra ſuccreviſſent.

CULMUS, i, m. *gambo del frumento*, calamus frumenti a radice ad ſpicam, καλάμη. *Cic. de ſenect. c. 15.* Herbeſcens viriditas culmo erecta geniculato. *Virg. 1. Georg. v. 111.* ne gravidis procumbat culmus ariſtis. & *verſ. 317.* & fragili jam ſtringeret hordea culmo. ¶ Item tectum caſæ e culmis, quod & *culmen* dicitur. *Id. 8. Æn. v. 654.* Romuleoque recens horrebat regia culmo. ¶ Dicitur & de aliis herbis, plantiſque, *fuſto*, *ſtelo*, *gambo*. *Plin. l. 18. c. 7. & 30.* Milii & panici culmus. *Id. l. 27. c. 10.* Holcus tenui culmo. *Stat. l. 3. ſilv. 3. v. 128.* Qualia pallentes declinant lilia culmos. ¶ Differunt *culmus* & *palea* in eo, quod culmus eſt ſolus calamus rectus, craſſior, & durior, *paleæ* ſunt folia circa culmum, ut in milio videre eſt, itemque minutiores ſtipulæ, & ſpicarum acus, glumæ, &c. *Plin. l. 18. c. 30.* Palea plures gentium pro fœno utuntur, *&c.* ſi palea defecit, & culmus teritur. *Virg. 1. Georg. v. 192.* Nequidquam pingues palea teret area culmos. Confirmat hoc ipſum diſcrimen *Plin. loc. cit. c. 10.* ubi docet, acus vocari, cum per ſe piſitur ſpica (*h. e.* a culmo ſeparata) ſi vero in area teratur cum ſtipula, paleam vocari ad pabula jumentorum. Item *Colum. l. 2. c. 21.* ubi ait: At ubi paleis immixta ſunt frumenta, vento ſeparentur. Quo loco aperte paleas pro aceribus, & glumis poſuit. ¶ *Stipula* quoque, ut ex his apparet, tum folia culmi tenuia ſignificat, tum vero quidquid aridum in agro remanet poſt meſſem. *Virg.*

1. Georg.

1. *Georg. v.* 321. culmumque levem, stipulasque volantes. Hæc tamen discrimina non sunt perpetua.

CULPA, æ, f. *colpa, delitto, reità*, aitia, labes, macula, noxa, quæ ex malefactis oritur, peccantemque reum facit, ac reprehensione & pœna dignum: item universim delictum, peccatum, omissio officii. *Cic.* 7. *Verr. c.* 17. In hoc genere omnes inesse culpas istius maximas, avaritiæ, majestatis, dementiæ, libidinis, crudelitatis. *Id. pro Rabir. perduell. c.* 1. Non enim Rabirium culpa delicti, non invidia, vitæque turpitudo in discrimen capitis vocaverunt, sed, &c. *Id. pro Ligar. c.* 1. Non liberationem culpæ, sed errati veniam impetrare. *Id. Attic. l.* 11. *ep.* 9. Nihil mihi mali casus attulit: omnia culpa contracta sunt. *per colpa*. *Id. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 13. Vestra culpa hæc acciderunt, equites R. *Id.* 2. *de Orat. c.* 4. Id culpa mea contigit. & *Attic. l.* 11. *ep.* 24. Culpam contrahere. *Id. Fam.* 16. *ep.* 10. committere. *Terent. Phorm.* 2. 1. 40. in se admittere. *Id. ibid.* 1. 4. 28. commerere. & *Plaut. Aulul.* 4. 10. 8. commereri. *h. e.* committere. *Cic. l.* 1. *de Fin. c.* 10. & *lib.* 3. *de nat. Deor. c.* 31. Esse in culpa. *esser in colpa*. *Colum. initio l.* 5. Culpæ est mihi hoc fecisse. *ho la colpa*. *Cic. Attic.* 7. *ep.* 3. & *Fam. l. & ep.* 15. Sustinere culpam alicujus rei. *portare, aver la colpa*. *Id. pro Marcell. c.* 5. Teneri culpa. *Id.* 1. *de Orat. c.*22. Nostra culpa erit, si, &c. *Id. in Orat. c.* 10. Injusti oneris impositi tua culpa sit, mea recepti. *Id. pro Cluent. c.* 45. Ponere aliquem in culpa. *Id. Attic. l.* 9. *ep.* 6. coarguere. & *pro Ligar. c.* 1. reprehendere culpam alicujus. *Id. pro Planc. c.* 21. *ad fin.* Aliquem culpa liberare. *Id.* 2. *de Invent. c.* 7. *extr.* Eximere aliquem ex culpa. *Terent. Adelph.* 3. 2. 50. A me culpa est procul. *Cic. pro Mur. c.* 35. A culpa remotum esse. *Id.* 6. *Fam. ep.* 1. Culpa carere. *Id. Verr.* 7. *c.* 51. Esse extra culpam. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 20. Abesse a culpa. *Id.* 7. *Verr. c.* 51. Alicui culpam attribuere. *Terent. Hecyr.* 4. 1. 29. Culpa penes te est. *Cic.* 15. *Attic. ep. penult.* transferre. & *de Senect. c.* 5. conferre culpam in aliquem. *dar la colpa*. *Id. pro Rosc. Amer. c.* 16. *extr.* Alicui summam laudem vitio & culpæ dare. *Terent. Hecyr.* 3. 1. 19. Invenire aliquem in culpa. *Nepos in Alcib. c.* 7. Minus prospere gesta culpæ alicujus tribuere. *Id.* 6. *Fam. ep.* 1. Nihil in vita nobis præstandum, nisi culpam putemus. ¶ Speciatim dicitur de crimine, quo mulier pudorem amittit. *Virg.* 4. *Æn. v.* 19. & 172. *Ovid.* 2. *Trist. v.* 104. & 3. *Amor. el.* 14. *v.* 6. & 43. & *Heroid. ep.* 4. *v.* 138. &c. *Tacit.* 3. *Ann. c.* 24. *Stat.* 2. *Theb. v.* 233. &c. ¶ Apud JCtos sæpissime accipitur pro segnitia & negligentia: itaque a dolo & fraude separatur: eique diligentia opponitur. *Cajus Dig. lib.* 17. *tit.* 2. *leg.* 72. *Paul. lib.* 42. *tit.* 5. *leg.* 8. & 9. & *Procul. lib.* 18. *tit.* 1. *leg.* 68. & alibi sæpe. ¶ Translate *culpa* dicitur vitium, damnum, res noxia. *Virg.* 3. *Georg. v.* 468. Continuo culpam ferro compesce, priusquam Dira per incautum serpant contagia vulgus. *h. e.* ovem affectam. *Vitruv. l.* 3. *c.* 1. *ante med.* In ædibus deorum operum laudes & culpæ æternæ solent permanere. *i difetti*. ¶ *Scalig. in notis ad Varron.* R. R. *lib.* 1. *c.* 59. culpam docet dictam esse notam censoriam, quam Critici in libris legendis appingebant iis locis, in quibus aliquid improbandum occurrebat. *Gell. l.* 17. *c.* 2. Quæ in eo libro scripta essent, laudis, aut culpæ adnotamentis digna. *Laudis* notam fuisse censet *Scalig.* Græce X, Latine L, aut LL; *culpæ* vero Θ: qua nota signatum verbum *deculpatum* dici ab eodem *Gell. l.* 19. *c.* 10. Hinc *culpare verba* apud *eund. l.* 2. *c.* 6. & *lib.* 7. *c.* 3. Addit etiam locum *Auson. in præfat. ad septem Sapient. ad Latin. Drepan. Pacat. v.* 14. Pone obelos igitur, spuriorum stigmata vatum: Palmas, non culpas esse putabo meas. & *in præfat. ad Theodos. Aug. v. ult.* Inque meis culpis da tibi tu veniam. Ita *Scalig.* sed possis his locis *culpam* etiam erratum, vitiumque dictionis interpretari: quo sensu *Solin. cap.* 38. (*al.* 51.) Inter utramque culpam, factu optimum est, amborum temporum statum persequi. ¶ Denique *culpa* metonymice est culpæ reus, ut *scelus* scelestus. *Propert. l.* 4. *el.* 5. *v.* 20. Saxosamque terat sedula culpa viam. *h. e.* lena, vel meretrix.

CULPABILIS, le, *degno di riprensione, colpevole*, reprehendi & culpari dignus, epilemptos. *Apul. in Apolog.* Nisi forte quod artificio elaboratum laudabile habetur, hoc natura oblatum culpabile judicandum est. *Arnob. l.* 7. *pag.* 222. Opinio de diis digna, nec turpitudinis alicujus deformitate culpabilis. *Tertull. l.* 2. *ad Uxor. c.* 1. Tanto culpabilius est, non observare quod possis.

CULPABILITER, *colpevolmente*, cum culpa, aut criminatione. *Symmach. l.* 9. *ep.* 40. (*al.* 43.) Nolo existimes culpabiliter ad me delatum, quod, &c. *Paulin. Nolan. ep.* 39. (*al.* 30.) *c.* 4. Nos culpabilius insulsi, in quibus, &c.

CULPATIO, onis, f. *riprensione, accusa*, actus culpandi, criminatio, enklema. *Gell. l.* 10. *c.* 22. Ne ipsi quoque culpationes hujuscemodi mereamur.

CULPATUS, a, um, *ripreso, biasimato, incolpato*, accusatus, vituperatus, diabeblemenos. *Ovid. Heroid. ep.* 21. *v.* 35. Si tibi deformis, quod mallem visa fuissem; Culpatum nulla corpus egeret ope. *Virg.* 2. *Æn. v.* 602. Non tibi Tyndaridis facies invisa Lacænæ, Culpatusve Paris. *Gell. l.* 11. *c.* 7. Molestius equidem, culpatiusque esse arbitror, verba nova incognita dicere, quam invulgata & sordentia. ¶ *Culpatum vinum* est vitiatum, corruptum. *Macrob. l.* 7. *Saturnal. c.* 6. Quid aceto frigidius, quod culpatum vinum est?

CULPITO, as, a. 1. *riprendere, biasimare*, frequentativum a *culpo*, accuso, reprehendo, diabállo. *Plaut. Cistell.* 2. 1. 19. Haud meruo, ne jusjurandum nostrum quisquam culpitet.

CULPO, as, avi, atum, a. 1. *riprendere, biasimare, disapprovare*, enkaleo, aitiaomai, reprehendo, vitupero, improbo, arguo. *Varr. l.* 8. *L. L. c.* 5. Cum culpandus non sit medicus, qui, &c. *Plaut. Bacch.* 3. 2. 13. Illum laudabunt boni: hoc etiam ipsi culpabunt mali. *Horat. in art. Poet. v.* 446. Vir bonus & prudens versus reprehendet inertes, Culpabit duros. *Ovid.* 11. *Metam. v.* 321. quæ se præferre Dianæ Sustinuit, faciemque deæ culpavit. *Martial. l.* 9. *epigr.* 60. Culpavit statuas &, Polyclete, tuas. *Sueton. in Cæs. c.* 72. Culpari ob aliquam rem. *Id. in Vespas. c.* 16. In re aliqua culpari. ¶ Culpam transferre, *incolpare*. *Horat. l.* 3. *od.* 1. *v.* 3. Fundusque mendax, arbore nunc aquas Culpante, nunc torrentia agros Sidera, nunc hiemes iniquas. *Colum. initio præfat. l.* 1. Culpare infecunditatem agrorum, & cæli intemperiem.

CULTE, *coltamente*, cum cultu. *Quintil. l.* 8. *c.* 3. & *Plin. l.* 5. *ep.* 20. Culte dicere. *Senec. Suasor.* 4. *in fi.* Quare nemo videretur dixisse cultius. *Justin. l. & cap.* 3. Juvenibus non amplius una veste uti toto anno permisit; nec quemquam cultius, quam alterum progredi. *più ben vestito*.

CULTELLATUS, a, um, adject. in modum cultelli factus, *fatto a coltello*, machairoeides. *Plin. l.* 32. *c.* 2. Murænam infixam hamo invertere se, quoniam sit dorso cultellato, spinaque lineam præsecare. Adde *lib.* 8. *c.* 25.

CULTELLO, as, a. 1. est agri inæqualitatem, funiculo ad perpendiculum extento, eminentiora vomere resecando, ad planitiem redigere. Cultri enim nomine intelligitur vomer, qui rectus terram in arando secat, ac scindit. *Frontin. de limitib. pag.* 43. *Goes.* Cultellamus ergo agrum eminentiorem, & ad planitiem redigimus.

CULTELLUS, i, m. *coltello*, machairidion, diminut. a *culter*, sed ejusdem fere significationis. *Varr. l.* 1. R. R. *c. ult.* Ab nescio quo percussum cultello concidisse. *Juvenal. sat.* 5. *v.* 122. structorem Saltantem spectes, & chironomonta volanti Cultello. *coltello da trinciante*. *Id. sat.* 11. *v.* 173. quin ipsa manubria cultellorum ossea. *de' coltelli da tavola*. *Horat. l.* 1. *ep.* 7. *v.* 51. Cultello purgare ungues. *Plin. l.* 12. *c.* 25. Arbor balsami inciditur vitro, lapide, osseisve cultellis. *Ulpian. Dig. lib.* 9. *tit.* 2. *leg.* 11. Cultellus tonsoris. *rasojo*. ¶ Cultelli lignei apud *Vitruv. l.* 7. *c.* 3. sunt lignei cuneoli instar cultellorum deformati ad colligandum & constringendum. *zeppe, cavicchi*.

CULTER, tri, m. *coltello*, machaira, kopis, parvum ferramentum acie munitum ad scindendum, ad usus domesticos & rusticos: non vero proprie ad bellicos, ad quos pertinet ensis, gladius, &c. *Plaut. Mil. a.* 5. *v.* 4. Vide, ut istic tibi sit acutus culter probe. *Colum. l.* 12. *c.* 45. Osseo cultro mala dividere. *Petron. in fragm. Tragur. c.* 40. *Burm.* & *Sueton. in Aug. c.* 9. Stricto venatorio cultro latus apri percussit. *Liv. l.* 3. *c.* 48. Ab lanio cultro arrepto. *Varr.* apud *Non. c.* 3. *n.* 32. Noctu cultro coquinari se trajecit. *Scribon. Larg. compos.* 13. Occidi hinnulum cultro, quo gladiator jugulatus sit. *Plaut. Rud.* 1. 2. 45. Neque potest clam me esse, si qui sacrificant: semper petunt aquam hinc, aut ignem, aut cultrum, &c. *scilicet* ad victimam cædendam. Hinc *Horat. l.* 1. *sat.* 9. *v.* 74. fugit improbus, ac me Sub cultro linquit. *h. e.* in ipso discrimine: ducta proverbiali formula a victimis jam jam cultro jugulandis: *tra l' ancudine e 'l martello*: vel *nelle peste*. *Vitruv. l.* 10. *c.* 14. Tympanum versatile, in cultro collocatum. *in taglia, in coltello*, in modum cultri, acie in inferiorem partem obversa, ad perpendiculum. *Id. ibid. c.* 10. Collocare in cultrum. *Senec. ep.* 87. *ante med.* Dubitat, utrum se ad gladium locet, an ad cultrum. *h. e.* utrum se gladiatorem faciat, an bestiarium, ut *Lips.* exponit. *Varr.* R. R. *l.* 2. *c.* 5. *circa med.* Emere boves ad cultrum. *da macello*. ¶ De ferramento tonsorio, *Plin. l.* 7. *c.* 59. Primus omnium radi quotidie instituit Africanus sequens: divus Augustus cultris semper usus est. *Petron. in Satyr. c.* 108. *circa med.* & *Cic.* 2. *Offic. c.* 7. Cultrum tonsorium super jugulum meum posui. ¶ Cultri figuram habes apud *Gruter. pag.* 640. *n.* 11. & videtur esse lanionis. ¶ Est etiam *culter* pars falcis vinitoriæ, ea nempe, quæ est prope manubrium, & recta acie procedit, habetque usum, cum cæsim est arbor ferienda. *Colum. l.* 4. *c.* 25. ¶ Item genus vomeris, in modum cultri, prædensam, priusquam proscindatur, terram secans, futurisque sulcis vestigia præscribens incisuris, quas resupinus in arando mordeat vomer. Ita *Plin. l. & cap.* 18. ¶ *Cultrum* neutro gen. legitur in vet. Gloss. Afferunt etiam locum *Propert. l.* 4. *eleg.* 5. *v.* 72. Cum fallenda meo pollice cultra forent. Sed *claustra* ibi alii, vel *clathra*.

CULTICULA fusticulus quidam ligneus in sacris dicebatur. *Festus.* Alii leg. *culcitula fasciculus* &c.

CULTIO, onis, f. *coltura, coltivazione*, actus colendi, cultura, cultus. V. *Agricultio*. ¶ Translate *Arnob. l.* 4. *pag.* 146. Cum multo majores ferant a vobis offensas ex omnibus probris, quæ in illorum maledicta conducitis, quam amplitudinis & honoris ex ritu atque officio cultionis. Adde *lib.* 5. *pag.* 178.

CULTOR, oris, m. *coltivatore, cultore*, georgos, latreutes, qui colit. *Cic.* 2. *de nat. Deor. c.* 39. Homines quasi cultores terræ constituti. *Id.* 5. *de Fin. c.* 14. Cultor vitis. *Liv. l.* 4. *c.* 25. Fames cultoribus agrorum timentes. *Flor. l.* 3. *c.* 19. Frequentia ergastula, catenatique cultores. *Ovid.* 5. *Fast. v.* 515. cultorem pauperis agri Immolat. *h. e.* bovem. ¶ Accipitur & generatim pro incola, *abitatore*. *Martial. de Spectac. epigr.* 3. Venit ab Orpheo cultor Rhodopeius Hæmo. *Plaut. Amph.* 5. 1. 13. Tibi propitius cæli cultor advenit. ¶ Translate *Cic.* 1. *Offic. c.* 30. Veritatis cultores, fraudis inimici. *Horat. l.* 1. *od.* 34. *v.* 1. Parcus deorum cultor, & infrequens. *Ovid.* 5. *Trist. el. ult. v.* 1. Cultor, & antistes virorum doctorum. *Petron. in Satyr. c.* 127. Per formam tuam te rogo, ne fastidias hominem peregrinum inter cultores tuos admittere. *h. e.* inter eos, qui visitant, deducunt, reducunt, amant. *Martial. l.* 10. *epigr.* 92. quietæ cultor & comes vitæ. & *lib.* 9. *epigr.* 86. Cultor amicitiæ. & *lib.* 10. *epigr.* 37. Juris & æquarum cultor sanctissime

legum. Perf. fat. 5. v. 63. Cultor enim juvenum, purgatas inferis aures Fruge Cleanthea. h. e. institutor.

CULTRARIUS, ii, m. victimarii minister, qui victimam cultro immolat. Suet. in Calig. c. 32. Elato alte malleo cultrarium mactavit. ¶ Item qui cultros facit, μαχαιροποιός. Vetus Inscript. apud Gruter. pag. 640. n. 11. Q. Tibueti Cultrarii ossa hic sita sunt.

CULTRATUS, a, um, μαχαιρωτός, ut Cultratus mucro, qui scindit ut culter. Plin. l. 13. c. 4. Folia cultrato mucrone.

CULTRIX, icis, f. coltivatrice, quæ colit. Cic. 5. de Fin. c. 14. Rerum, quas terra gignit, augendarum & alendarum quandam cultricem esse, quæ sit scientia atque ars agricolarum. ¶ Item quæ colit, seu veneratur, θρησκεύτρια. Lactant. de mort. persecut. c. 11. Erat mater ejus deorum montium cultrix, mulier admodum superstitiosa. Perf. sat. 3. v. 26. cultrixque foci secura patella est. Adde Stat. l. 5. silv. 1. v. 191. ¶ Item quæ incolit, abitatrice. Virg. 11. Æn. v. 557. nemorum cultrix Latonia virgo. Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 299. te solum, Phœbe, relinquens, Unigenamque simul cultricem montibus Idæ. h. e. Dianam.

CULTURA, æ, f. coltivazione, cultura, ἐργασία, γεωργία, θεραπεία, actus colendi, cultus, cultio. Cic. pro Flacc. c. 29. Agri & natura perboni, & diligentia culturaque meliores. Id. 5. de Fin. c. 14. Adhibere culturam vitibus. Colum. l. 11. c. 3. a med. Atrum olus parvam saritionis exigit culturam. & initio cap. 2. Ab Idibus Jan. auspicari culturarum officia. Plin. l. 17. c. 5. Terra culturæ mollis & facilis. Id. l. 18. c. 6. Profecto opera, non impensa cultura constat. ¶ Translate est institutio, disciplina. Horat. l. 1. ep. 1. v. 39. Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit, Si modo culturæ patientem commodet aurem. ¶ Item veneratio, obsequium, cultus. Id. l. 1. ep. 18. v. 86. Dulcis inexpertis cultura potentis amici: Expertus metuit.

CULTUS, us, m. coltivazione, cultura, γεωργία, ἐργασία, cultura, cultio. Cic. initio l. 1. de Legib. Nullius agricolæ cultu stirps tam diuturna quam poetæ versu seminari potest. Id. 2. de nat. deor. c. 63. Oves neque ali, neque sustentari, neque ullum fructum edere ex se, sine cultu hominum & curatione, potuissent. Liv. l. 4. c. 12. Deserto agrorum cultu. ¶ Translate Cic. 5. de Fin. c. 19. Animi cultus ille erat ei quasi quidam humanitatis cibus. Id. l. 1. de nat. Deor. c. 34. Adhibere cultum & curationem corporis. Gell. l. 14. c. 6. Homo in litterarum cultu non ignobilis. Id. l. 1. c. 2. Qui Roma in Græciam ad capiendum ingenii cultum concesserant. Claudian. in Consul. Prob. & Olybr. v. 85. Cæsariem crinali stringere cultu. Valer. Flacc. l. 5. v. 356. virginei custos grandæva pudoris Enioche, cultus primi cui creditus ævi. h. e. educatio, disciplina. Liv. l. 1. c. 34. Humili cultu educare aliquem. Quintil. l. 3. c. 8. a med. Affectare cultum effusiorem in verbis. troppa squisitezza, politezza, cultura. Id. l. 8. c. 3. postquam orationis tres conditiones enumeravit, ut sit perspicua, probabilis, & ornata; hujus postremæ tres itidem gradus facit, concipere, & exprimere, tertium, qui hæc nitidiora faciat, quod proprie dixeris cultum. ¶ Eleganter admodum accipitur pro externa vivendi ratione, & apparatu earum rerum, quæ ad vitam victumque pertinent, quæ sunt servitia, ædes, vestitus, impensæ, &c. trattamento. Nepos in Attic. c. 13. Pari modo artifices ceteri, quos cultus domesticus desiderat, apprime boni. & cap. 14. Cum tanta pecuniæ facta esset accessio, nihil de quotidiano cultu mutavit. Id. in Alcib. c. ult. Ut parsimonia victus atque cultus omnes Lacedæmonios vinceret. Id. in Pausan. c. 3. Non enim mores patrios solum, sed etiam cultum vestitumque mutavit. Cæs. l. 1. B. Gall. c. 1. Belgæ a cultu atque humanitate provinciæ longissime absunt. Cic. 1. Offic. c. 39. Eademque mediocritas ad omnem usum cultumque vitæ transferenda est. Id. 1. de Orat. c. 8. Homines a fera agrestique vita ad humanum cultum civilemque deducere. Virg. 5. Æn. v. 730. gens dura atque aspera cultu. ¶ In malam partem pro delitiis & luxu, Liv. l. 29. c. 21. extr. Quæ vulgata sermonibus erant de cultu ac desidia imperatoris. ¶ Et universim pro quocumque apparatu. Vellej. l. 2. c. 129. Cultus triumphi. Plin. l. 36. c. 15. Castella aquæductuum cultu magnifica. h. e. magnifica structura, marmoribus, atque architecturæ ornamentis facta. Valer. Flacc. l. 5. v. 570. Convivia læto cultu. ¶ Speciatim vero dicitur de vestitu atque ornatu corporis, il vestire. Nepos in Datam. c. 3. Hominem optima veste texit, ornavitque etiam torque, & armillis aureis, ceteroque regio cultu. Vellej. l. 2. c. 107. Homo dignitate, quantum ostendebat cultus, eminens. Id. l. 1. c. 2. Deposita veste regia, pastoralem cultum induit. Id. l. 2. c. 40. Ut corona laurea, & omni cultu triumphantium uteretur. Plin. in Paneg. c. 83. Uxor Trajani modica cultu, parca comitatu, civilis incessu. Plin. alter l. 33. c. 1. Cultus muliebris. Id. l. 29. c. 2. Lanæ præstant cultum & tutelam contra frigora. Ovid. 2. Fast. v. 318. Cultibus Alciden instruit illa suis. Martial. l. 11. epigr. 40. Si Tyrios sumpsi cultus unxive capillos. Flor. l. 4. c. 11. extr. Cleopatra maximos induta cultus. Petron. in Satyr. c. 136. Collectoque cultu meo ire extra casam cœpi. fatto fardello delle mie robe. Plin. l. 17. c. 1. Arbores cultu virides, juvenesque. ¶ Cultum & ornatum ita distinguit Tertull. de habitu mulier. c. 4. Cultum, inquit, dicimus, quem mundum muliebrem vocant: ornatum quem immundum muliebrem convenit dici. Ille in auro, & argento, & gemmis, & vestibus deputatur: iste in cura capilli & cutis, & earum partium corporis, quæ oculos trahunt. Alteri ambitionis crimen intendimus, alteri prostitutionis. Hæc Tertull. Neque tamen hoc discrimen servatur a Scriptoribus, neque eo respexisse credendus est Liv. l. 34. c. 7. ubi munditias, ornatum, & cultum conjunxit. ¶ In illo Plauti Merc. 5. 1. 3. Usus, fructus, victus, cultus jam mihi harunce ædium &c. cultus idem esse videtur ac habitatio. ¶ Est etiam veneratio, observantia, obsequium, honor. Cic. 2. de Invent. c. 53. Sanguine conjunctis, patriæque benevolis officium, & diligentem cultum tribuere. Id. l. 1. Tuscul. c. 26. Philosophia nos primum ad deorum cultum erudivit. Tacit. 2. Ann. c. 58. De adventu regis, & cultu sui, cum decore ac modestia respondit. h. e. honore sibi habito. Lactant. l. 4. c. 3. Deum justis ac piis cultibus honorare. ¶ Olim cultus, ti, declinatum fuisse, ut Senatus, ti, &c. veri valde simile est. Itaque sic apud Lucret. quidam legendum putant, lib. 4. v. 1274. Morigerisque modis, & mundo corpori' culto. Al. cultu.

CULTUS, a, um, coltivato, γεωργηθείς, excultus. Cic. pro Rosc. Com. c. 12. Ager, qui neque villam habuit, neque ex ulla parte fuit cultus, nunc est cultissimus cum optima villa. Id. pro Quint. c. 3. Pecuaria res ampla, & rustica, sane bene culta, & fructuosa. Curt. l. 7. c. 3. Tandem ad cultiora perventum loca est, commeatuque largo recreatus exercitus. ¶ Culta, orum, absolute, sunt agri culti. Virg. Georg. 4. v. 372. Pinguia culta. Plin. l. 24. c. 10. Smilax amat culta. ¶ Translate est institutus, eruditus, excultus. Cic. 2. Tuscul. c. 5. Animi non omnes culti fructum ferunt. Id. in Bruto c. 91. Studium philosophiæ a prima adolescentia cultum. Curt. l. 7. c. 8. Mores nostri & tempora & ingenia cultiora sortiti. Gell. l. 19. c. 8. Nec unquam factum est, quoties eum loquentem audivimus, quin rediremus fere cultiores doctioresque. Frontin. de aquæduct. artic. 3. Ita enim cultiores appellant. h. e. qui cultius urbaniusque loquuntur. Aurel. Vict. in Epit. c. 45. Vultu decens, solers ingenio, sermone cultissimus. Martial. l. 5. epigr. 31. Elegia cultis comis. h. e. culto stilo. Id. l. 3. epigr. 59. Bononia culta. ¶ Est item vestitus, ornatus, vestito, abbigliato. Sueton. in Ner. c. 32. Matrona culta purpura. Curt. l. 3. c. 7. ad fin. Turba muliebriter culta. Martial. l. 10. epigr. 98. minister, Quo nec filia cultior, nec uxor. Id. l. 14. epigr. 26. Captivis poteris cultior esse comis. Augustus apud Macrob. l. 2. c. 4. Quid? Ut me populus R. dicat bene cultum, in solario ambulaturus sum? ¶ Item observatus, veneratus. Curt. l. 4. c. 2. Parentum loco culti. Liv. l. 25. c. 40. Qui non desciverant, ut socii fideles accepti cultique. ricevuti, e trattati. Ovid. 6. Fast. v. 283. virgineis dea culta ministris. servita.

CULULLUS, i, m. calix fictilis, quo pontifices, Virginesque Vestales utebantur in sacris: sed ponitur universim pro poculo. Ita Acron, & Porphyr. ad illud Horat. l. 1. od. 31. v. 11. ut aureis Mercator exsiccet culullis Vina Syra reparata merce. Adde in art. poet. v. 434.

CULUS, i, m. πυγή, πρωκτός, podex, anus, sedes. Catull. carm. 23. ad Furium, v. 19. Quod culus tibi purior salillo est, Nec toto decies cacas in anno.

CUM, & Quum, olim Quom, quando, ὅτε, ὅτι, adverb. temporis, idem quod quando significans: cum indicativo, rarius cum conjunctivo. Lælius Felix apud Gell. l. 15. c. 27. Cum ex generibus hominum suffragium feratur, centuriata comitia esse. Cic. pro Rosc. Amer. c. 37. Soletis cum aliquid hujuscemodi auditis, continuo dicere, &c. Id. Fam. 16. ep. 12. extr. Si valebis, cum recte navigari poterit, tum naviges. Id. Fam. 10. ep. 3. Scis fuisse quoddam tempus, cum homines existimarent, &c. ¶ Cum primum est primo quoque tempore, tosto che, subito che. Cic. 14. Fam. ep. 1. Cum primum sapere cœpit, acerbissimos dolores percepit. Liv. l. 25. c. 29. Cum primum arbitrii nostri esse cœpimus, extemplo venimus ad tradenda arma. ¶ Præterea cum significat aliquando postquam, dopo che. Cic. ad Dolabellam post ep. 17. l. 14. ad Attic. Qui omnes cum te summis laudibus ad cælum extulerunt, mihi continuo maximas gratias agunt. Colum. l. 6. c. 30. Si, cum diu steterint, subito ad cursum exstimulata sunt. ¶ Item quandoquidem, già che, poscia che. Cic. Fam. 16. ep. 12. sub fin. Tu cum eo tempore mecum esse non potuisti, quo operam desideravi tuam, cave festines, &c. Id. Phil. 14. c. 11. Quam quidem cum difficillimo reipubl. tempore secuti sunt, eos nunquam oportebit consilii sui pœnitere. ¶ Item pro quando adversativo. Martial. l. 7. epigr. 83. Casibus hic nullis, nullis delebilis annis Vivet, Apelleum cum morietur opus. ¶ Item ex quo, da che. Cic. 15. Fam. ep. 14. Multi anni sunt, cum ille in ære meo est. ¶ Item dum, mentre. Nepos in Datam. c. 10. Hæc diu faciendo persuasit homini, &c. cum nihilo magis, ne quam suspicionem illi præberet insidiarum, neque colloquium ejus petivit, neque in conspectum venire studuit. ¶ Et sequente infinito, quod in priore membro præcesserat. Liv. l. 6. c. 27. Fugere Senatum, testes, tabulas publicas, &c. cum interim obæratam plebem objectari aliis atque aliis hostibus. Adde lib. 4. c. 51. ¶ Item etsi, quamvis, sebbene. Cic. pro Mil. c. 35. Cum omnes a meis inimicis faces meæ invidiæ subjiciantur, tamen omni in hominum cœtu celebramur. Id. 3. Fam. ep. 7. post med. Cum ea nondum consecutus eram, quæ sunt hominum opinionibus amplissima, tamen ista vestra nomina nunquam sum admiratus. Adde Nepot. in Eumen. c. 10. bis. ¶ Et particula quidem adjecta. Nepos in Cor. c. 2. Neque hoc per Senatum efficere potuit, cum quidem in civitate principatum obtineret. ¶ Ponitur & loco τὸ quod. Cic. 3. de Fin. c. 2. Præclare facis, cum & eorum tenes memoriam, & puerum diligis. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 50. Bene facitis, cum venitis. ¶ Sæpe reddit nostrum essendo che, conciossiachè, & subjunctivum postulat: estque conjunctio causalis. Cic. initio de Somn. Scip. Cum in Africam venissem, &c. nihil mihi potius fuit, &c. essendo io venuto. Id. pro Flacc. c. 11. Cum L. Flacci res agatur, &c. cumque ab hac virtute non degenerarit, &c. in hoc ego reo ne quod perniciosum exemplum prodatur, pertimescam? trattandosi di L. Flacco &c. e conciossiachè egli non ha degenerato, &c.

&c. ¶ Frequenter post *cum* in eadem constructione *tum* sequitur; ita tamen plerumque, ut in *cum* sit quiddam minus, in *tum* quiddam majus: *non solamente, ma ancora: e, e molto più*: quare sæpe post *tum* alia particula additur, quæ rem auget. Junguntur autem vel cum diversis nominibus sub eodem verbo, vel cum duobus verbis, quæ ambo sint indicativi modi, vel alterum conjunctivi, alterum indicativi. *Nepos in Milt. c. ult.* Erat in Miltiade cum summa humanitas, tum mira comitas. *Id. in Eumen. c.* 8. Phalanx inveterata cum gloria, tum etiam licentia. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 25. Cum multis ex rebus intelligi potest, tum ex hac re vel maxime. *Id. in Bruto, c.* 87. Volvendi sunt libri cum aliorum, tum in primis Catonis. *Id. Catil.* 3. *c.* 5. *extr.* Cum illa certissima sunt visa, tum multo illa certiora, &c. *Cæs. l.* 3. *B. Civ. c.* 68. Fortuna cum in reliquis rebus, tum præcipue in bello plurimum potest. *Cic. Attic.* 7. *ep.* 5. Ex victoria cum multa mala, tum certe tyrannis exsistet. *Id. pro Marcell. c.* 1. Cum summo consensu Senatus, tum præterea judicio tuo gravissimo & maximo. *Id. Attic. l.* 3. *ep.* 8. Itaque cum meus me mœror quotidianus lacerat, & conficit, tum vero hæc addita cura vix mihi vitam reliquam facit. *Id. initio pro Dejot.* Cum in omnibus causis gravioribus, C. Cæsar, initio dicendi commoveri soleam vehementius; tum in hac causa ita me multa perturbant, &c. ¶ Interdum *tum* iteratur. *Cic.* 9. *Fam. ep.* 13. Velisque, me hoc muneris cum ipsis amicis, tum municipio Caleno, tum Leptæ dare. ¶ Notandus est locus *Livii*, in quo post *tum* sequitur *simul*, *l.* 3. *c.* 50. Et immixti turbæ militum togati, cum eadem illa querendo, docendoque, quanto visa, quam audita, indigniora potuerint videri; simul profligatam jam rem nuntiando Romæ esse, perpulerunt, ut, &c. ¶ Item locus *Cicer.* in quo sequitur *ac*, *Fam.* 15. *ep.* 11. Facturusque sum cum studiose, ac libenter. Sed al. aliter leg. ¶ *Tum tum* pro *cum tum* V. in *Tum*. ¶ Ad scriptionem quod attinet, placet *Cellario* & aliis discrimen servatum ab antiquis multis, teste *Vel. Long. de Orthogr. pag.* 2231. *Putsch. Capro pag.* 2241. & *Terent. Scauro pag.* 2261. ut quando est adverbium temporis, seu conjunctio *quum* scribatur, *cum* vero si sit præpositio. *Quintil.* etiam *l.* 1. *c.* 7. (*al.* 13.) narrat, hanc differentiam a multis fuisse observatam, ut pro adverbio temporis *quom* scriberent, pro conjunctione causali *quum*, pro præpositione *cum*. Verum neque *Quintil.* id probare videtur, & alii quoque Grammatici non agnoscunt. In Veteribus quidem quæ exstant monumentis non facile *quum* inveneris, inquit *Cellar.* Nam *quom* satis apparet antiquum esse.

CUM, *con*, σύν, præpositio serviens ablativo, & societatem, conjunctionem, & comitatum quendam adsignificans. *Cic.* 8. *Attic. ep.* 2. Vagamur egentes cum conjugibus & liberis. *Cæs. l.* 5. *B. Gall. c.* 45. Exit cum nuntio Crassus. *tosto che vide il messo*. *Sallust. in Jug. c.* 114. Sulla pariter cum ortu solis castra metabatur. *Cic. in Vatin. c.* 13. Cœnare cum toga pulla. *Id. Verr.* 3. *c.* 24. Ut illo itinere veniret Lampsacum, cum magna calamitate, & prope pernicie civitatis. *Id.* 2. *de nat. Deor. c.* 23. Moliri aliquid cum labore operoso & molesto. *Id. Q. Fr. l.* 1. *ep. & cap.* 2. Certo scio, te fecisse cum causa. ¶ Interdum adjectivo & substantivo interponitur. *Cic. pro Cluent. c.* 8. Magno cum metu incipio dicere. ¶ Cum pronominibus *me*, *te*, *se*, *nobis*, *vobis* semper postponitur, (& quidem cum iis scriptione coalescens) ut *Cic. in Orat. cap.* 45. *extr.* docet: sæpe etiam cum ablativis *qui*, *qua*, *quo*, *quibus*. *Id.* 3. *Offic. c.* 19. *ad fin.* Dignum esse dicunt quicum in tenebris mices. *Id.* 5. *Fam. ep. ult.* Quibuscum essem libenter. *Id.* tamen *pro Sull. c.* 3. Cum quibus in ceteris intelligis absuisse. (Adde *Liv. l.* 4. *c.* 24. *l.* 21. *c.* 44. & *l.* 31. *c.* 29.) *Plin. l.* 19. *c.* 3. *sub fin.* Quidquid sit, cum quo decoquatur. ¶ *Cum eo, ut*; *cum eo, ne*, est cum ea conditione, *con questo che*. *Liv. l.* 8. *c.* 14. & *lib.* 36. *c.* 5. Lanuvinis sacra sua reddita, cum eo ut ædes lucusque Junonis communis Lanuvinis cum populo R. esset. *Cels. l.* 2. *c.* 17. Recte medicina ista tentatur, cum eo tamen ne præcordia dura sint. *Id. l.* 7. *c.* 27. Cum eo tamen, quod non ignoremus, orto cancro, sæpe affici stomachum. ¶ *Cum eo quod*, præterquamquod. *Scribon. Larg. compos.* 60. Hoc cum eo quod candidos facit dentes, tum etiam confirmat. ¶ *Esse omnia alicui cum aliquo*, vel *esse nihil* pertinet ad conjunctionem amicitiæ & voluntatum, & contra. *Cic. Fam.* 13. *ep.* 1. Cum Patrone Epicureo mihi sunt omnia, nisi quod in Philosophia vehementer ab eo dissentio. (Est qui legit *omnia communia*: sed optimi Codices, faventibus Criticis, omittunt.) *Id. Verr.* 7. *c.* 52. Non ut quisque maxime est, quicum tibi aliquid sit, ita tui hujuscemodi criminis maxime eum pudet? *che abbia punto che far teco*. *Id. Attic. l.* 14. *ep.* 15. Bruto certe meo nullo loco deero: idque, etiam si mihi cum illo nihil fuisset, facerem. *Id. Phil.* 2. *c.* 31. Sibi cum illa mima posthac nihil futurum. ¶ Aliquando *cum* significat contra. *Cic.* 1. *de Divin. c.* 46. Bellum gerere cum aliquo. ¶ Aliquando redundare videtur. *Id.* 5. *Tuscul. c.* 6. Omnia rabide appetens cum inexplebili cupiditate. *Id.* 13. *Fam. ep.* 10. Versari in aliquo studio cum ingenio. *Plaut. Amph.* 2. 2. 111. Ego ne abs te abii hinc hodie cum diluculo? *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 9. Cum prima luce. *Virgil.* 2. *Georg. v.* 423. Ipsa satis tellus, cum dente recluditur unco, Sufficit humorem, & gravidas cum vomere fruges. *Enn.* apud *Servium ibid.* Effundit voces proprio cum pectore sancto. *Quadrigar.* apud *Gell. l.* 9. *c.* 13. Cum voce maxima conclamat. Adde *Catull. carm.* 96. *in Vettium*. ¶ Vetant *Cic. in Orat. c.* 45. *extr.* & *Quintil. l.* 8. *c.* 3. jungi *cum*, sive adverbium sit, sive præpositio, vocibus ab *n* incipientibus, vel quia ut ait *Quintil.* ultima prioris syllabæ littera, quæ exprimi, nisi labris coeuntibus non potest, aut intersistere nos indecentissime cogit, aut continuata cum insequente, in naturam ejus corrumpitur: vel quia obscenius concurrerent litteræ, ut *Cic.* dicit. Nihilominus *Idem* dixit *pro Dom. c.* 9. Cum nominibus tantum uteretur, &c. ¶ Quando adhibetur verbis componendis in *con* transit. V. *Con*.

CUMA, æ, & *Græca positione* Cume, *vel potius* Cyme, es, f. *Castri*, al. *Foja nuova*, urbs Asiæ minoris in Æolide, & in ora sinus Smyrnæi. *Liv. l.* 37. *c.* 11. ¶ *Cumæ*, *arum*, f. *Cuma*, Col. & urbs Campaniæ exc. in ora lit. inter Linternum ad Occ. & Misenum ad Or. non longe ab antro Sibyllæ Cumanæ, & a Cumano villa, condita a popul. Chalcidis urb. Eubœæ ins. Dicta est a Cuma urbe Æolidis, vel a κῦμα, unda, vel a κύημα, fetus, quod coloni illi apud Bajas mulierem gravidam viderint, & fecunditatis augurium interpretantes, in ea regione urbem condiderint. *Plin. c.* 3. *c.* 5. & *Serv. ad* 3. *Æn. v.* 441. ¶ Græca positione *Sil. l.* 13. *v.* 494. At gravida arcanis Cymes anus. *h. e.* Sibylla Cumana. *Stat. l.* 4. *silv.* 3. *v.* 65. Miratur sonitum quieta Cyme, Et Linterna palus.

CUMÆUS, & Cymæus, a, um, Κυμαῖος, ad Cumas pertinens. *Virg.* 3. *Æn. v.* 441. Huc ubi delatus Cumæam accesseris urbem. *Id. Æn.* 6. *v.* 98. Cumæa Sibylla. & 4. *Ecl. v.* 4. Cumæum carmen. *Sil. l.* 13. *v.* 498. Cymæum antrum. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 5. Cymæa vates. *Ovid.* 2. *ex Pont. ep.* 8. *v.* 41. Sic pater in Pylios, Cumæos mater in annos Vivant. *h. e.* Sibyllæ Cumanæ, quæ *longæva* dicitur a *Virg.* 6. *Æn. v.* 321. V. *Sibylla*. ¶ *Cumæi*, vel *Cymæi*, *orum*, sunt populi Cumæ urbis Æolidis, apud *Liv. l.* 38. *c.* 39.

CUMALTER significat cum altero, dictum ab antiquis ita brevitatis causa, ut *sodes* pro si audes, *scilicet* pro scias licet, *sis* pro si vis. Hæc *Festus*.

CUMĀMUM, ubicumque legitur apud *Scribon. Larg.* ut *compos.* 126. 144. &c. monet *Rhodius* corrigendum *cynnamum*.

CUMĀNUS, a, um, ad Cumam, vel Cumas pertinens. *Lucan. l.* 5. *v.* 183. in Euboico vates Cumana recessu. *Plin. l.* 35. *c.* 13. Cumanum cæmentum. *Id. l.* 19. *c.* 1. Cumanum linum. *Cic.* 2. *Agrar. c.* 25. Cumanus ager. *Flor. l.* 2. *c.* 8. Cumanus Apollo. *h. e.* qui prope Cumas colebatur. *Lucil.* apud *Non. c.* 5. *n.* 97. Cumanus panis. *h. e.* vilis, sordidus. ¶ *Cumani*, *orum*, sunt Cumarum incolæ. *Liv. l.* 40. *c.* 42. *extr.* Cumanis petentibus permissum, ut publice Latine loquerentur. ¶ *Cumanum*, *i*, fuit villa *Ciceronis* prope Cumas. *Cic. Fam.* 4. *ep.* 2. & *Plin. l.* 17. *c.* 25. ¶ *Cumana*, *æ*, est vas fictile e terra Cumana, quæ ad hæc aptissima habita est. *Apic. l.* 4. *c.* 2. Apuam lavas, ex oleo maceras, in cumana compones. Adde *lib.* 6. *c.* 9. & alibi. *Martial. l.* 14. *epigr.* 114. Hanc tibi Cumano rubicundam pulvere testam, Municipem misit casta Sibylla suam. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 597. Cumani calices.

CUMATĬLIS. V. *Cymatilis*.

CUMATĬUM. V. *Cymatium*.

CUMBA. V. *Cymba*.

CUMĔRA, æ, f. *bugnola*, σιπύδνη, vas vimineum, vel sparteum, vel palmeum, vel etiam fictile, quo rustici utuntur ad condenda frumenta, uti docent *Fest.* in *Cumerum*, & *Acron* ad illud *Horat. l.* 1. *sat.* 1. *v.* 53. Cur tua plus cumeris laudes granaria nostris? *Id. l.* 1. *ep.* 7. *v.* 29. Repere in cumeram frumenti.

CUMĔRUM vocabant antiqui vas quoddam, quod opertum in nuptiis ferebant, in quo erant nubentis utensilia: quod & camillum dicebant, eo quod sacrorum ministrum κάσμιλον appellabant. Hæc *Fest.* ubi quod passim legatur *Cumeram*, mendum esse putant Critici. *Varr. l.* 6. *L. L. c.* 3. Dicitur in nuptiis camillus, qui cumerum fert, in quo quid sit in ministerio, plerique extrinsecus nesciunt.

CUMES, itis, m. comes. Ita teste *Prisciano lib.* 1. *pag.* 554. dicebant olim *cungrum*, *huminet*, *funtes*, *frundes*, pro *congrum*, &c. *Lucret. l.* 3. *v.* 401. Sed cumes insequitur, facile & discedit in auras. *Al. leg.* comes.

CUMINĀTUS, a, um, cumino mixtus, vel conditus. *Pallad. in Novembr. tit.* 22. Subinde cuminati salis aspersione cumulabis. ¶ *Cuminatum* absolute est condimentum ex cumino. Ejus conficiendi rationem tradit *Apic. l.* 1. *c.* 29. ¶ Legitur & *cyminatus*.

CUMĪNUM, i, n. *cimino*, *comino*, κύμινον, genus herbæ, semine ejusdem nominis, angusto & canaliculato, in summa tellure vix hærens, & in sublime tendens, condimentorum omnium fastidiis amicissimum. *Plin. l.* 19. *c.* 7. & 8. *a med.* item *lib.* 20. *c.* 14. *sub fin.* & *cap.* 15. ubi duo ejus genera facit, silvestre prætenue, quaternis aut quinis foliis veluti serratis, & sativum: & utriusque usus in medicina percenset. Addit etiam, bibentibus ex aqua vinoque pallorem gignere: atque hac ratione quosdam similitudinem coloris studiis contracti imitatos. *Colum. l.* 10. *v.* 246. gracilique melanthia grata cumino. *Horat. l.* 1. *ep.* 19. *v.* 18. Exsangue cuminum. *Pers. sat.* 5. *v.* 55. pallentis grana cumini. ¶ De proverbio, *secare cuminum*, V. in *Cæpa*. ¶ Legitur & *cyminum* Græca vocali servata.

CUMMAXĬME, & Cum maxime, adverb. *sommamente*, *piucchè mai*. *Terent. Heaut.* 4. 5. 40. Cummaxime volo te dare operam. *Cic. pro Cluent. c.* 5. Quæ multos jam annos, & nunc cummaxime, filium interfectum cupit. ¶ Eleganter adjungitur *ut*. *Terent. Hecyr.* 1. 2. 40. Hanc Bacchidem amabat ut cummaxime, tunc Pamphilus. ¶ Significat etiam tempore præsenti, in præsenti, *al presente*. *Cic. de Harusp. resp. c.* 15. Antiqua negligimus, etiamne ea negligemus, quæ fiunt cummaxime? *Senec. l.* 3. *de Benef. c.* 3. *a med.* Nemo nostrum novit nisi id tempus, quod cum maxime transit: ad præterita rari animum retorquent.

CUMMIS. V. *Commis*.

CUMPRĪME, adverb. apud veteres pro cumprimis. *Quadrigar.* apud *Gell. l.* 17. *c.* 2. Cujus operam apud Gallos cumprime fortem Resp. sensit. Ubi *Gellius*: Apprime crebrius est, cumprime rarius.

CUMPRĪMIS, *più che altri*, *sommamente*, ὡς τὰ πρῶτα, in primis,

Cic. Verr. 4. *c.* 28. Homo domi suæ cumprimis locuples . *Virg.* 1. *Georg. v.* 178. Area cumprimis ingenti æquanda cylindro . *h. e.* interea, vel inter prima opera & officia. *Servius* . ¶ Legitur & *Cum primis* divisum.

CUMQUE . V. *Cunque*.

CUMULATE, *abbondevolmente*, *copiosamente*, ἀφθόνως, abundanter. *Cic.* 2. *de Divin. c.* 1. Ut plene esset cumulateque perfecta. *Id. in Orat. c.* 17. Cumulatius quid augere . & *lib.* 10. *Fam. ep.* 29. Cumulatissime satisfacere . *Id. Attic. l. & ep.* 15. Non modo liberaliter, sed etiam ornate cumulateque tractare aliquem . *Id. post redit. in Sen. c.* 1. Cumulate gratias agere.

CUMULATIM, adverb. idem ac cumulate. *Varr. de R. R. l.* 3. *c.* 15. Quibus in teoebris cum cumulatim positum est in doliis , &c. *Prudent. in Apoth. v.* 785. cumulatim aggesta redundant Fercula .

CUMULATIO, oois, f. aggestio in cumulum . *Arnob. l.* 3. *pag.* 108. Nonnullos turgentibus malis, aut buccarum cumulatione saccibucces. *h. e.* buccis tumentibus. Al. aliter leg.

CUMULATUS, a, um, *ammonticchiato*, ἐπισωρευθείς, in cumulum concervatus . *Curt. l.* 5. *c.* 4. Nix cumulata vento ingredientes fatigabat. *Id. l. & cap.* 6. Cumulatis stipitibus fastigium montis æquare. *Id. l.* 5. *c.* 1. Arenæ cumulatæ. *Id. l.* 3. *c.* 11. Cumulata turba . *affollata* . ¶ Item plenus , expletus , *colmata* , *colmo* , *pieno* . *Liv. l.* 32. *c.* 17. Locus strage semiruti muri cumulatus . *Ovid.* 4. *Fast. v.* 451. Cumulatis flore canistris. *Tacit.* 4. *Hist. c.* 20. Cumulatæ corporibus fossæ. *Colum. l.* 12. *c.* 21. Coadjicitur in binas urnas ligula cumulata salis cocti . *Cic. in Bruto* , *c.* 4. Eadem mensura reddere, qua acceperis , aut etiam cumulatiore. *Liv. l.* 2. *c.* 23. Æs alienum cumulatum usuris . *accresciuto* . ¶ Translate *Liv. l.* 2. *cap.* 47. *ad fin.* Spreta in tempore gloria interdum cumulatior redit . *Cic.* 2. *de Orat. c.* 8. *extr.* Omni rerum genere cumulata oratio. *Id. Fam.* 9. *ep.* 14. Tantum accessit ad amorem , ut mirarer , locum fuisse augendi in eo, quod mihi jampridem cumulatum etiam videbatur . *Id.* 2. *de Orat. c.* 4. Hoc vitio cumulata est Græcorum natio. *Id. pro Sext. c.* 40. Perfecta & cumulata virtus. *Id.* 2. *Offic. c.* 5. Quorum studiis ea, quæ natura desiderat, expleta cumulataque habemus . *Id.* 2. *de Fin. c.* 19. *ad fin.* Ponebas cumulatum aliquem plurimis & maximis voluptatibus. *Id.* 12. *Attic. ep.* 5. Duplici dedecore cumulata domus . *Tacit.* 3. *Hist. c.* 37. Cumulatus honoribus. ¶ Cum genitivo . *Plaut. Aulul. a.* 5. *v.* 16. Scelerum cumulatissimus . *Cæcil.* apud *Non. c.* 2. *n.* 455. Homo ineptitudinis cumulatus.

CUMULO, as, avi , atum , a. 1. *ammucchiare* , *ammonticchiare*, σωρεύω, in cumulum coacervare , congerere . *Curt. l.* 10. *c.* 1. Opes longa possessione imperii cumulaverat. *Scribon. Larg. compos.* 227. Cumulare & adstruere medicamentum carbasis . *Stat. l.* 6. *Theb. v.* 85. Truncis , nemorumque ruina cumulare pyram . *Curt. l.* 4. *cap.* 16. Cumulaotes agmina . *affollando* . *Auct. B. Hispan. c.* 31. Cumulatur adversariorum multitudo . ¶ Translate *Tacit.* 2. *Hist. cap.* 80. Pauci imperatorem salutavere : tum ceteri accurrere , Cæsarem , & Augustum , & omnia principatus vocabula cumulare . *Id.* 13. *Ann. c.* 2. Cumulare honores omnes in aliquem . *Id. Ann.* 1. *c.* 2. In aliquem cumulare probra . *Curt. l.* 4. *c.* 16. Propemodum sæculi res in illum diem fortuna cumulavit . *raccolse* , *unì insieme* . ¶ Significat etiam cumulum faciendo implere , *empire* , *colmare* , *ricolmare* . *Ovid.* 3. *Trist. el.* 10. *v.* 72. Nec cumulant altos fervida musta lacus . *Virg.* 11. *Æn. v.* 50. & *Curt. l.* 5. *cap.* 1. Altaria ture , & omnibus odoribus cumulare . *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 204. Pingui cumulat libamine flammam . *Ovid. de medicam. fac. v.* 56. Sed cumulent libras hordea nuda duas. *h. e.* impleant, æquent , conficiant . ¶ Cumulare se cibo , *empirsi* , *saziarsi* . *Ovid.* 15. *Metam. v.* 462. Neve Thyesteis cumulemur viscera mensis . ¶ Et translate *Id. de remed. amor. vers.* 541. Dum bene te cumules , & copia tollat amorem . *Cæcil.* apud *Cicer. pro Cœl. c.* 16. Meum cor cumulatur ira . *Cic. Fam.* 9. *ep.* 14. Cumulari maximo gaudio . ¶ Frequenter ponitur pro onerare, augere , complere , *caricare* , *accrescere* , *colmare*, *compire* . *Ovid.* 4. *Trist. el.* 1. *v.* 55. Meque tot adversis cumulant, quot litus arenas , &c. *Plaut. Capt.* 2. 3. 64. Cumulare benefacta . *Virg.* 5. *Æn. v.* 532. Cumulare aliquem muneribus . *Cic.* 1. *Offic. c.* 32. Africanus eloquentia cumulavit bellicam laudem . *Id. pro Rosc. Amer. c.* 11. Hæc maleficia aliis nefariis cumulant atque adaugent. *Liv. l.* 3. *c.* 12. *sub fin.* Cumulare alicui invidiam . *Cic.* 4. *Attic. ep.* 1. Unum , ad cumulandum gaudium , conspectum mihi tuum defuisse. *Ovid. Heroid. ep.* 2. *v.* 57. Cumulare hospitium lecto jugali . *h. e.* non solum hospitio excipere aliquem , sed etiam ei nubere. *Plin. l.* 3. *ep.* 11. *ad fin.* Cumulare aliquem laudibus . *Auct. Dial. de Orat. c.* 36. eloquentiam magnis præmiis . *Cic.* 5. *de Fin. c.* 14. *extr.* Summum bonum cumulatur ex integritate corporis , & ex mentis ratione perfecta. *h. e.* perficitur, completur. *Claudian. de VI. Consul. Honor. v.* 592. Nil cumulat , verbisque nihil fiducia celat. *esaggera* , *ingrandisce* .

CUMULUS, li , m. *mucchio*, *cumulo* , σωρός, θίς , χῶς , acervus multarum rerum in altitudinem congestarum. *Liv. l.* 10. *c.* 29. Consulis corpus obrutum superstratis Gallorum cumulis. *Virg.* 1. *Æn. v.* 109. insequitur cumulo præruptus aquæ mons . *Id.* 1. *Georg. v.* 105. Cumulus arenæ . *Ovid.* 12. *Metam. v.* 514. Obrutus cumulo arboreo . *Plin. l.* 31. *c.* 10. Cumuli saxei . *Id. l.* 2. *cap.* 65. Cumulus aquæ in poculis eminens . *Claudian. l.* 1. *in Eutrop. v.* 222. Struere cumulos auri . ¶ Translate *Quintil. in præfat. l.* 7. Cumulus rerum in dicendo. *Id. initio cap.* 1. *lib.* 6. Peroratio , quam cumulum quidam vocant. *Stat. l.* 4. *Silv.* 3. *v.* 158. Et laudum cumulo beatus omni. *Ulpian. Dig. lib.* 36. *tit.* 1. *leg.* 4. Cumulus æris alieni . *la somma*. *Id. l.* 27. *tit.* 2. *leg.* 3. Cumulus patrimonii . *h. e.* universus reditus, ut idem paulo ante dicit . ¶ In mensuris aridorum *cumulus* est quod supra mensuram adjicitur , ut *Festus* in *Auctarium* docet, *il soprappiù* , *il colmo* . Ab hac significatione elegantes hæ , ac frequentissimæ metaphoræ oriuntur . *Cic. l.* 3. *de Orat. c.* 35. *extr.* Eloquentia aliquem cumulum philosophorum artibus affert . *Id. pro Rosc. Amer. c.* 3. Ut ad illam opimam prædam damnatio Roscii velut cumulus accedat . *Id. extrema ep. ult. l.* 4. *ad Attic.* Ad summam lætitiam , quam ex tuo reditu capio , magnus illius adventu cumulus accedit. *Id. ibid. l.* 16. *ep.* 3. Qui etsi per se est amabilis, tameo accedit magnus cumulus commendationis tuæ . & *ep.* 11. De laudibus Dolabellæ deruam cumulum. *Id.* 13. *Fam. ep.* 62. Magoum beneficium tuum magno cumulo auxeris . *Id. ibid. l.* 16. *ep.* 21. Afferre alicui cumulum gaudii . *Id.* 2. *Agrar. c.* 23. Accesserint in cumulum manubiæ vestrorum imperatorum . *per giunta* . *Id. de provinc. consul. c.* 11. Ille cumulus dierum hominis est dignitati tributus . *quel di più di giorni* . *Id. Attic. l.* 1. *ep.* 16. Cumulus mercedis . *Senec. in Hippol. v.* 1119. Equidem malorum maximum hunc cumulum reor , Si abominanda casus optata efficit . *il colmo de' mali* . *Ovid. Metam.* 11. *v.* 205. & addit Perfidiæ cumulum , falsis perjuria verbis . *per compimento della perfidia* . *Plin. l.* 13. *cap.* 1. *extr.* Cumulus deliciarum . *Id. l.* 6. *cap.* 22. *ad fin.* luxuriæ nostræ .

CUNABULA , orum , n. *cuna* , *fascie* , σπάργανα , ἀγκάλαι, lectuli infantum , vel loca ubi nascuntur . Ita *Serv. ad Ecl.* 4. *v.* 23. ubi a κύω , prægnans sum , & pario , derivat . *Cic.* 1. *de Divin. cap.* 36. Qui cum esset in cunabulis, educareturque, &c. *Plaut. Amph.* 5. 1. 52. Neque eum quisquam colligare quivit in cunabulis . *Al. leg. conjunctim* incunabulis . ¶ Item locus , in quo quis nascitur . *Propert. l.* 3. *el.* 1. *v.* 27. Idæum Simoenta , Jovis cunabula parvi . ¶ Tribuuntur & aoimalibus . *Plin. l.* 10. *cap.* 33. Aves , quæ cunabula in terra faciunt . *Virg.* 4. *Georg. v.* 66. *de apib.* Intima more suo se se in cunabula condent . ¶ Translate *Plaut. Pseud.* 2. 4. 48. Usque a cunabulis. *h. e.* ab infantia. *Virg.* 3. *Æn. v.* 105. Mons Idæus ubi , & gentis cunabula nostræ . *h. e.* prima sedes & origo . *Apulej. l.* 2. *Metam. sub fin.* A primis cunabulis hujus urbis conditæ. *Aurel. Arcad. Dig. lib.* 1. *tit.* 11. His cunabulis prætorio præfectorum auctoritas initiata . *h. e.* his initiis . *Pompon. Dig. lib.* 1. *tit.* 2. *leg.* 2. *a med.* Liber , qui veluti cunabula Juris continet .

CUNÆ , arum , f. *cuna* , *culla* , σκάφη, κοιτίς , vasculum , sive alveus ille , in quo infaotes fasciis iovoluti cubant , forma scaphæ : quasi *cynæ* , a κύω , pario . *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 39. Iidem , si puer parvus occidit , æquo animo fereodum putant , si vero in cunis , ne querendum quidem . *Id. de senect. sub fin.* Repuerascere , & in cunis vagire . *Martial. l.* 11. *epigr.* 40. Cunarum fueras motor , Charideme , mearum . ¶ Translate *Ovid.* 3. *Metam. v.* 313. Educare aliquem primis cunis . *h. e.* primis vitæ diebus . Sic *Propert. l.* 2. *el.* 10. *v.* 43. Ponere animam primis cunis . ¶ Tribuuntur & avibus . *Ovid.* 3. *Trist. el.* 12. *v.* 9. hirundo Sub trabibus cunas , parvaque tecta facit . ¶ In singulari numero perrarum est . *Prudent.* (seu quicumque alius auctor est) *in Diptych. novi Testam. n.* 4. præsepe jaceoti Cuna erat .

CUNARIA , æ , quæ legitur *in veteri Inscript.* apud *Gruter. pag.* 311. *n.* 7. videtur esse mulier, quæ cunis alicujus adfuerit , & infantiam ejus servaverit. Simile officium in quodam Charidemo describit *Martial. l.* 11. *epigr.* 40. V. vocem præced.

CUNCTABUNDUS , a , um , qui cunctatur , *tardo* , *tergiversante* , μελλητικός . *Liv. l.* 6. *c.* 7. Cunctabundosque , & resistentes egressos castris esse.

CUNCTALIS , le , adject. Lar cunctalis dictus est Neptunus , quod ab eo nasci cuncta Antiqui crediderunt. *Martian. Capell. l.* 1. *pag.* 16.

CUNCTAMEN , iois , n. idem quod cunctatio , *tardanza* , *dimora* . *Paulin. carm.* 24. *de S. Fel. v.* 416. Pavidæ cunctamine mentis.

CUNCTANS , antis , *tardante* , *soprastante* , *indugiante* , *dubbioso* , μέλλων , χρονίζων , βραδύς , qui cunctatur , tardus : & dicitur sæpe de iis , qui hærentes in deliberaodo , tardi sunt ad rem suscipiendam . *Cic.* 6. *Fam. ep.* 1. Me eum esse , quem solitus esses auctoritate tua cunctantem & diffidentem excitare . *Id.* 3. *de Orat. cap.* 9. *sub fin.* Cunctantem & quasi verecundantem incitare. *Virg.* 10. *Æn. v.* 831. Increpare socios cunctantes . *Id.* 4. *Æn. v.* 133. Reginam thalamo cunctantem ad limina primi Pœnorum exspectant . *Id.* 12. *Æn. v.* 940. Et jam jamque magis cunctantem flectere sermo Cœperat . *Sueton. in Domit. c.* 17. Cunctantibus conspiratis, quando , & quomodo aggrederentur . *Id. in Cæs. c.* 60. Extremo tempore ad dimicandum cunctantior factus. *Valer. Flacc. l.* 3. *v.* 693. multusque viri cunctantia corda Fert dolor . ¶ Cum accus. per ellipsim poeticam , *Id. l.* 2. *v.* 93. Alternos ægro cunctantem poplite gressus . Adde *Virg. Æn.* 4. *v.* 390. ¶ Translate *Virg.* 6. *Æn. v.* 210. *de ramo aureo* . Corripit extemplo Æneas , avidusque refringit Cunctantem . *h. e.* resistentem dum avelleretur . *Id.* 2. *Georg. v.* 236. Glebæ cunctantes . *h. e.* duræ ad proscindendum . *Lucr. l.* 3. *v.* 194. Mellis , quam aquæ , pigri latices magis , & cunctaotior actus . *Valer. Flacc. l.* 7. *v.* 64. Me quoque cunctantes interdum agnoscere tauri . *Stat. l.* 5. *Theb. v.* 680. Cunctans ira . ¶ Active *Claudian. l.* 2. *in Eutrop. v.* 441. qui pondere postquam Decidit implicitus limo, cunctantia pronus Per vada reptabat cœno subnixa tenaci . *h. e.* remorantia , retardantia . Potes tamen interpretari etiam , se non moventia .

CUNCTANTER , adverb. *tardamente* , σχολαίως , cum mora . *Liv. l.* 1. *cap.* 36. Tum illum haud cunctaoter discidisse cotem ferunt . *Tacit. Ann.* 1. *c.* 71. Data utrique venia , facile Segimero , cunctantius filio . Al. leg. *cunctatius* .

CUNCTATIO, onis, f. tardanza, indugio, esitanza, μέλλησις, tarditas, mora. Cic. 1. Offic. cap. 21. Abjecta omni cunctatione, adipiscendi Magistratus sunt. Id. pro Sext. c. 47. Cunctatione & tarditate. Liv. l. 29. cap. 24. Res jam non ultra cunctationem recipit. ¶ Legitur & contatio.

CUNCTĀTOR, oris, m. tardo, lento, indugiante, dilator, cunctabundus, lentus, μελλητής. Cæl. Cicer. Fam. 8. ep. 10. Nosti Marcellum, quam tardus, itemque Servium, quam cunctator. Liv. l. 6. cap. 23. Cunctatorem ex acerrimo bellatore factum. Stat. 3. Theb. v. 79. Non cunctator iniqui. h. e. promptus ad inique agendum. ¶ Fuit cognomen Fabii Maximi, qui prudenti cunctatione Annibalis vires fregit. Liv. l. 30. c. 26.

CUNCTĀTUS, a, um, particip. a cunctor, chi ha tardato. Curt. l. 5. c. 6. n. 2. Rex phalangem nihil cunctatus inducit. Stat. 9. Theb. v. 36. lacrymæque hæsere paratæ, Et cunctata fides. Cunctatus hic passiv. esse videtur. ¶ Transit etiam in nomen, & habet gradus. Plin. l. 2. ep. 16. Cunctatior fortasse, & cautior esse deberem. più lento. ¶ Legitur & contatus, præsertim apud Apulejum.

CUNCTI, æ, a, tutti insieme, σύμπαντες, omnes simul. Cuncti, inquit Festus, significat quidem omnes, sed conjuncti & congregati: at vero omnes, etiam si diversis locis sint. Ascon. in Divin. Verr. cap. 1. Cuncti, simul omnes, quasi conjuncti. Servius ad Æn. 1. v. 522. Cuncti non idem significat quod omnes. Cicero sæpe ait, cuncti atque omnes: quia omnes non statim sunt cuncti, nisi iidem simul sint juncti. Hæc Serv. Porro ubi loci Cic. dixerit cuncti atque omnes, adhuc est incompertum. Ceterum hoc discrimen non est perpetuum, & promiscue fere omnes, & cuncti ponuntur in oratione. Cic. 1. de Orat. cap. 40. Prope cunctis civibus lucem ingenii porrigens. Nepos in Datam. c. 5. Cuncti ad eum opprimendum consenserunt. Id. in Annib. c. 1. Populus R. antecedebat fortitudine cunctas nationes. Cæs. l. 2. B. Gall. cap. 29. Cunctis oppidis castellisque desertis. Cic. in Somn. Scip. c. 7. Cum ad idem cuncta astra redierint. Sallust. in Jug. c. 2. Res cunctæ. Horat. l. 5. od. 1. v. 23. Cuncta terrarum subacta. Tacit. 5. Hist. c. 10. Cuncta camporum. & Ann. 3. c. 35. curarum. ¶ Cum genitivo Plin. l. 3. c. 1. Bætica cunctas provinciarum diviti cultu præcedit. Ovid. Metam. 4. v. 630. Hic hominum cunctos ingenti corpore præstans Japetionides Atlas fuit. ¶ In singulari numero, tutto, ogni. Virg. 1. Æn. v. 158. Cunctus pelagi fragor. & vers. 237. Cunctus terrarum orbis. Cic. 10. Fam. ep. 21. A cuncto populo. Id. 2. de nat. Deor. c. 39. Cunctam intuens terram. Id. 2. Phil. cap. 9. In tanta lætitia cunctæ civitatis. Id. 2. Agrar. c. 16. Cuncta Ægyptus. Stat. Theb. 5 v. 202. cuncto sua regnat Erinnys pectore. h. e. in omnium pectoribus. Plaut. Mostell. 5. 2. 4. Fac istam cunctam gratiam. h. e. integram & plenam. Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 92. cuncto concepit pectore flammam Funditus, atque imis exarsit tota medullis.

CUNCTIM, adverb. tutto insieme, universim, ὅλως. Apul. in Florid. n. 9. (al. l. 2.) Non sigillatim ac discretim, sed cunctim & coacervatim offerre.

CUNCTIPĀRENS, entis, parens cunctarum rerum. Prudent. Peristeph. 8. de S. Agnete, v. 128. Cui posse soli cunctiparens dedit, Castum vel ipsum reddere fornicem.

CUNCTIPŎTENS, entis, omnipotens. Prudent. Peristeph. 11. de S. Quirino, v. 56. Jesu cunctipotens.

CUNCTOR, aris, atus sum, dep. 1. indugiare, tardare, differire, μέλλω, χρονίζω, proprie est, si Vossio creditur in Etymol. cuncta aggredi, sive per cuncta ire: a cunctus: sed quia cuncta non sine mora perficere est, inde factum, ut sumatur pro morari, differre, procrastinare. Cic. Attic. l. 10. ep. 8. circa med. Assequor omnia, si propero; si cunctor, amitto. Id. ibid. l. 7. ep. 12. An cuncter & tergiverser, & iis me dem, qui &c? Id. pro Sext. c. 38. An etiam tum quiesceretis, cunctaremini, timeretis? Id. Fam. 1. ep. 7. Si exploratum tibi sit, posse te illius regni potiri, non esse cunctandum; si dubium, non esse conandum. Enn. apud Cicer. de Senect. c. 4. de Fabio Max. cunctatore. Unus qui nobis cunctando restituit rem. ¶ Item subsistere, manere, fermarsi. Virg. 4. Georg. v. 106. de apibus. tu regibus alas Eripe: non illis quisquam cunctantibus, altum Ire iter, aut castris audebit vellere signa. Valer. Flacc. l. 3. v. 656. Ad medium iter cunctari. Cic. 1. Tuscul. cap. 46. Cunctari diutius in vita, inutile putabat. ¶ Item hærere, dubitare, esser perplesso, dubitare. Augustus apud Sueton. cap. 56. Consuluit Senatum, quid officii sui putaret. Cunctari enim se, ne, si superesset, eriperet legibus reum; sin deesset, destituere ac prædamnare amicum existimaretur. Sueton. in Vespas. c. 16. Ne candidatis quidem honores, reisve absolutiones vendere cunctatus est. non ebbe alcuno scrupolo di, &c. Adde Ammian. l. 29. c. 1. (al. c. 3. & 8.) ¶ Cum accus. V. Cunctans. ¶ Cum infinito Cic. de Univ. cap. 3. ad fin. Quam ob causam non est cunctandum profiteri, hunc mundum animal esse. Colum. l. 8. c. 15. extr. Si modo captas aves custodiæ tradere velis, parere cunctantur in servitute. ¶ Cunctarier per paragogen pro cunctari, Lucret. l. 3. v. 67. Et quasi jam leti portas cunctarier ante. ¶ Etiam contor aliquando scriptum fuit. V. ¶ Quin & cuncto, as, activa forma, & agnoscitur a Prisciano l. 8. pag. 797. Putsch. & confirmatur illo Plauti loco Cas. 4. 2. 13. Tu hic cunctas: intus alii festinant. Et Ennii apud Non. c. 7. n. 9. Qui cupiant dare arma Achilli, ut ipsi cunctent. Et Accii ibid. Membra animo ægroto cunctant sufferre laborem.

CUNCTUS. V. Cuncti.

CUNEĀTIM, adverb. σφηνοειδῶς, per cuneos militares. Cæs. 7. B. Gall. cap. 28. Hostes in foro, ac locis patentioribus cuneatim constiterunt.

CUNEATIO, onis, f. conformatio in cunei figuram. Scribon. Larg. compos. 47. Narium cuneatione quadam.

CUNEĀTUS, a, um, più stretto da un capo, che dall'altro, σφηνοειδής, in formam cunei factus, ut Cuneatus ager ex. gr. qui est longus centum pedes, latus ex una parte pedes viginti, ex altera decem. Colum. l. 5. c. 2. Cuneatum theatrum, in quo scil. ordines subselliorum ex angusto in latum, cunei more assurgunt. Auson. prol. Ludi de VII. Sapient. v. 21. Cuneati crevit hæc theatri immanitas. Liv. l. 9. cap. 40. Forma scuti ad imum cuneatior. Ovid. Metam. 13. v. 778. Prominet in Pontum cuneatus acumine longo Collis. Liv. l. 44. c. 4. Jugum montis in angustum dorsum cuneatum.

CUNELA. V. Cunila.

CUNĔO, as, avi, atum, a. 1. fendere con conio, σφηνόω, cuneis findo. Plin. l. 16. c. 40. Si quid cuneandum sit in ligno, clavisve figendum. ¶ Item obstruo, cuneo adacto obturo. Senec. ep. 118. sub fin. Unus lapis fecit fornicem, ille qui latera inclinata cuneavit, & interventu suo vinxit. ¶ Metaphorice Quintil. l. 4. c. 3. Atque eo (digrediendi genere) illustrari ornarique orationem, si cohæret, & sequitur, non si per vim cuneatur, & quæ natura conjuncta erant distrahit. ¶ Significat etiam formam cunei dare. Plin. l. 3. c. 3. sub fin. de Hispania. Cuneatur angustiis inter duo maria. Mela l. 3. c. 6. Se in diversos angulos cuneat.

CUNEŎLUS, li, m. diminut. parvus cuneus, σφηνίσκος. Cic. de Univers. c. 13. Crebris quasi cuneolis injectis. Colum. l. 4. c. 29. Vincula adactis cuneolis arctantur.

CUNĔUS, i, m. conio, bietta, zeppa, σφήν, instrumentum ferreum, aut ligneum, quo finduntur ligna, cujus pars inferior acuta est, superior lata, & ampla. Virg. 1. Georg. v. 144. Cuneis scindebant fissile lignum. Tacit. in Agric. c. 10. Britannia in cuneum tenuatur. Vetus Poeta apud Cicer. 2. Tuscul. c. 10. Inserere cuneos. Plin. l. 10. c. 18. Adactos cuneos elabi. Id. l. 17. c. 14. Figere cuneum. Colum. l. 5. c. 11. Demittere cuneum tenuem, ferreum, vel osseum, inter corticem & materiam. & mox. Cuneum vellere. Pallad. in Februar. tit. 17. Deponere cuneum inter corticem, & lignum. Plaut. Stich. 4. 2. 39. Si ante poteris accubare. Ge. vel inter cuneos ferreos. ¶ In illo Ovidii 11. Metam. v. 514. Jamque labant cunei, spoliataque tegmine ceræ Rima patet: cunei sunt ligna quædam crassiora, quæ affiguntur navibus, quo minus, si in saxa incurrerint, atterantur, aut rimas agant. Ita Scheffer. l. 1. de milit. navali, c. 6. χελώσματα dicuntur a Polluce l. 1. c. 9. sect. 86. Alii intelligunt subscudes, quibus carinæ tabulæ inter se compinguntur. ¶ Durior est metaphora illa Tertulliani l. 1. advers. Marcion. c. 21. sub fin. Hoc enim cuneo veritatis omnis extruditur hæresis. ¶ Sæpe sumitur pro peditum multitudine in cunei formam redacta, idest quæ fronte angusta est, deinde paulatim latius se extendit, puntone: cui forfex opponitur, ut apud Veget. l. 3. de re milit. cap. 19. videre est. Cæs. l. 6. B. Gall. c. 39. Cuneo facto, ut celeriter perrumpant. Tacitus de Germ. cap. 16. Componere aciem per cuneos. Id. 4. Hist. c. 20. Congregari in cuneos. Id. 2. Hist. c. 42. Catervis & cuneis concurrere. Virg. Æn. 12. v. 575. Dant cuneum, densaque ad muros mole feruntur. ¶ In illo Stat. 5. Theb. v. 416. Donec ab extremæ cuneo ratis Æsone natus Palladios oleæ ramos extulit: cuneus aliis est remotus angulus: aliis ipsa prora, quæ ex lato in acutum desinit. ¶ Ad cuneum militarem pertinent illa Tertull. de resurrection. carn. c. 2. a med. Quantum ad hæreticos, demonstravimus, quo cuneo occurrendum sit a nobis. h. e. qua conferta argumentatione sint oppugnandi. & advers. Valentinian. c. 3. ad fin. Denique hunc primum cuneum congressionis armavimus, primamque hanc victoriam auspicamur. ¶ Sumitur & pro sedilium ordine, & scalarum directione in Theatris, quæ ita cum præcinctionibus disposita erant, ut universam sedilium seriem in partes cuneorum similes dividerent, σφήν. (V. Scip. Maph. Veron. illustr. par. 4. l. 2. c. 8. ubi & figuram a se excogitatam exhibet) Vitruv. l. 5. c. 6. Sueton. in Aug. c. 44. Maritis e plebe proprios ordines assignavit, prætextatis cuneum suum. Sic Cuneus Senatorius, & Equestris ordinis Id. in Domit. c. 4. ¶ Denique cuneus est triangularis figura, quæ inter quadratas, & quavis specie figuratas formas in pavimentis, aut picturis parietum interponi solet ad ornatum. Vitruv. l. 7. c. 4. & 5. Hinc Cuneus ager dicitur in Lusitania in regno Algarbiæ, Anæ fluvio proximus, ad promontorium, quod eodem nomine appellatur, quia lata sede procurrens, paulatim se ac sua latera fastigat. Ita de agro Pompon. Mela l. 3. c. 1. de promontorio autem Plin. l. 4. c. 22. nunc capo di S. Maria.

CUNICULĀRIS, re, ad cuniculos pertinens, ut Cunicularis herba apud Marcell. Empir. c. 14. ad fin.

CUNICULĀRĬUS, ii, m. minatore, qui cuniculos fodit. Cunicularii sunt milites, qui cuniculis suffossis improvisi emergunt, & hostilia munimenta perfodiunt. Veget. l. 2. cap. 11. Ammian. l. 24. cap. 4. (al. 15.)

CUNICULĀTIM, adverb. in modum cuniculi. Plin. l. 9. c. 33. Cuniculatim, pectinatim, &c. & cap. 36. extr. Cuniculatim procurrente rostro. Hanc lectionem ex MSS. retinet Harduinus. Alii leg. canaliculatim.

CUNICULĀTOR, oris, m. Lutatius in lib. 2. v. 418. Statii Thebaid. Fossores, inquit, dicuntur in exercitu cuniculatores, qui cuniculos faciunt, per quos introgressi milites murorum fundamenta convellunt.

CUNICULŌSUS, a, um, adject. cuniculis, & subterraneis cavernis plenus. Catull. carm. 37. ad Contubernal. v. 18. Celtiberiam cuniculosam dixit. Sed alii aliter leg.

CUNICŬLUS, li, m. coniglio, δασύπους, animal lepori simile, sub terra effossa latere solitum. Varr. l. 3. R. R. c. 12. & Plin. l. 8. c. 55.

do-

docent ab eo dictum esse, quod sub terra cuniculos facit, ubi latebat. Sed aliorum sententia subterranei meatus ab hoc animali potius nomen acceperunt. *Martial. l.* 13. *epigr.* 60. Gaudet in effossis habitare cuniculus antris. Monstravit tacitas hostibus ille vias. Adde *Veget. l.* 4. *c.* 28. & *Fest.* ¶ Hinc est & meatus subterraneus, præsertim qui fit urbium oppugnandarum causa, *mina*, ὑπόνομος. *Fest.* & *Veget. loc. cit.* Hinc *Cic.* 3. *Offic. c.* 23. Si pater fana expilet, cuniculos agat ad ærarium. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 22. Cuniculis aggerem subtrahere. *Hirt. de B. Gall. c.* 43. Cuniculis venas fontis intercidere atque avertere. *Liv. l.* 5. *c.* 21. Mœnia cuniculis subruere. *Curt. l.* 7. *c.* 6. Cuniculo suffossa mœnia. & *lib.* 9. *c.* 8. Cuniculo urbem capere. ¶ Translate *Cic. initio Agrar.* 1. Quæ res aperte petebatur, ea nunc occulte cuniculis oppugnatur. ¶ Ponitur & pro quavis occulta fossa, ut dictum est. *Plin. l.* 35. *c.* 15. E cuniculis effossum sulphur. *Id. l.* 6. *c.* 27. Tigris (*fluvius*) in cuniculos mergitur. *Id. l.* 31. *cap.* 6. Si aqua cuniculo veniet. *Id. l.* 9. *c.* 36. appellat *cuniculum* cavitatem internam rostri in purpura. ¶ Apud *Festum* legitur *cuniculum* neutro genere: itemque apud *Varron.* teste *Capro de verb. dub. pag.* 2248. *Putsch.*

CUNILA, æ, f. κονίλη, κόνιζα, herba est plurium generum: alia *sativa*, quæ & *satureja* appellatur in condimentario genere: alia *bubula* cognomine, semine pulegii: alia *gallinacea* dicta: alia quæ & *cunilago*, odoris fœdi, radicis lignosæ, folio aspero: alia *mollis*, pilosioribus foliis, ac ramis aculeatis, tritaque mellis odorem habens, digitis tactu ejus cohærescentibus: alia turis odorem. Hæc duo postrema genera pulicum necandorum vim habent. *Plin. l.* 19. *c.* 8. & *lib.* 20. *c.* 16. ¶ Legitur & *cunila* apud *Colum. l.* 6. *c.* 8. & *lib.* 7. *c.* 5.

CUNILAGO. V. vocem præced.

CUNINA, æ, f. Dea, quæ cunis infantium præsidere putabatur. *Lactant. l.* 1. *c.* 20. *Varr.* apud *Non. cap.* 2. *n.* 756. *Augustin. l.* 4. *de Civ. Dei, c.* 11. & *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 96. *n.* 9.

CUNIO, is, a. 4. Cunire, inquit *Fest.* est stercus facere: unde & *inquinare* deductum est: Quidam putant esse a cunis, ut proprie dicatur de infantibus. V. *Ancunulentæ*.

CUNNILINGUS, λεσβιάζων. *Martial. l.* 12. *epigr.* 59. & alibi.

CUNNUS, i, m. τὸ αἰδοῖον τῶν γυναικῶν, κύσθος. *Horat. Martial.* & *Auct. Priap.*

CUNQUE, seu Cumque, particula est, quæ cum aliis fere componitur, ut qualiscumque, quicumque, &c. quæ V. suis locis. ¶ Aliquando sola invenitur. *Horat. l.* 1. *od.* 32. *in fine*: Mihi cunque salve rite vocanti. *h. e.* quandocumque, vel quomodocumque. *Cic. l.* 3. *de Leg. c.* 3. Equitem cumque qui regat, habeto pari jure cum eo, quicumque erit juris disceptator. *h. e.* Equitem quemque. (Al. aliter leg.) Est autem hic sermo de magistro equitum, & dictatore. *Impp. Theodos. & Valentinian. l.* 12. *Cod. Theodos. tit.* 6. *leg.* 32. Aurum sive argentum cumque a possessore confertur, arcanus vel susceptor accipiat. *h. e.* quandocumque. *Lucret. l.* 6. *v.* 83. Sunt tempestates, & fulmina clara canenda, Quid faciant, & qua de causa cumque ferantur. *h. e.* in quemcumque locum. Al. leg. *quæque*. ¶ *Cumcunque* quandocumque. *Lucret. l.* 2. *v.* 113. Contemplator enim, cum solis lumina cunque Insertim fundunt radios per opaca domorum. [illegible].

CUNULÆ, arum, f. *cunette*, parvæ cunæ. *Prudent. Cathemer.* 7. *v.* 164. Fletu madescunt parvulorum cunulæ. Adde 11. *v.* 98.

CUPA, æ, f. *botte*, κύπελλον, ligneum vas vinarium amplum, in quo mustum e torculari excipitur, & diffunditur servandi causa. *Varr.* apud *Non. c.* 2. *n.* 113. Cupas vinarias sirpare noli. & *ibid.* Cupæ acris aceti. *Lucan. l.* 4. *v.* 420. Namque ratem vacuæ sustentant undique cupæ. Sic *Cæs. l.* 2. *B. Civ. cap.* 11. Cupas tæda, & pice refertas, inter incendiaria instrumenta refert. & *Alfen. Dig. lib.* 19. *tit.* 2. *leg.* 31. tritico in navi condendo. *Ulpian.* quoque *lib.* 33. *tit.* 7. *leg.* 8. inter vasa conservandis, & *leg.* 12. exportandis fructibus apta. *Plin. l.* 16. *c.* 10. Materies piceæ ad fissiles scandulas, cupasque, & pauca alia secamenta. ¶ Pro sarcophago, *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 845. *n.* 1. D. Apulejus Jonicus fecit Eutychiæ sorori suæ, & Eutycheti filio ejus. In hac cupa mater & filius positi sunt. Adde aliam apud *Donium class.* 11. *n.* 6. ¶ Est etiam membrum trapeti, cujus conficiendi rationem tradit *Cato R. R. c.* 21. ¶ Cupa potare magistra, apud *Horat. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 123. videtur esse ita bibere, ut tota cupa exhauriatur. Vel *cupa* idem est quod *copa*, ut vult *Bentlej.* qui plura de hac re disputat. ¶ Legitur & *cuppa* sed rarius.

CUPEDIA, æ, f. vitiosus cupediarum appetitus. *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 11. Avaritia, ambitio, mulierositas, pervicacia, liguritio, temulentia, cupedia. Alii ex antiq. exemplar. ediderunt *cuppedia*. Cuppedo autem, & cuppedia a Veterib. pro *cupiditas* usurpata docet *Salmas. ad Lamprid. in Heliogab. cap.* 30. & de *cuppedia* confirmat *Non. cap.* 2. *n.* 123. hoc ipso *Cicer.* loco allato. V. *Cupedo*.

CUPEDIA, orum, n. & Cupediæ, arum, f. *cibi delicati*, *buoni bocconi*, significat tum omne genus opsonii, tum vero delicatiores cibos, teste *Festo*, ut aves, aprugna, phasiani, & similia. *Plaut. Stich.* 5. 4. 32. Nihil moror cupedia. *Gell. l.* 6. *cap.* 13. Conjectabamus ad cœnulam non cupedias ciborum, sed argutias quæstionum. *Ammian. l.* 26. *c.* 7. (*al.* 18.) Cupediarum vilium mercatores. ¶ Item vehemens studium talium ciborum, *golosità*. *Cic.* 4. *Tuscul. c.* 11. *a med.* Liguritio, violentia, cupedia. ¶ Est qui malit scribi *cuppedia*. V. *Cupedo*.

CUPEDINARIUS, & Cupediarius (*illud a* Cupedo, *hoc a* Cupediis) a, um, ad cupedinem pertinens, ut *Cupedinarium forum*, apud *Symmach. l.* 8. *ep.* 19. h. e. forum Cupedinis. V. *Cupedo*. ¶ Cupedinarii, qui sint., monet *Donat.* satis indicari a *Terent.* ubi ait, *Eun.* 2. 2. 25. Concurrunt læti mi obviam cupedinarii omnes, Cetarii, lanii, coqui, fartores, piscatores, aucupes, Quibus & re salva, & perdita profueram. Quare omnes, inquit *Donat.* qui esculenta & poculenta vendunt, a rebus cupedinis ob alimentum, *cupedinarii* appellantur, *vivandieri*, ὀψοπῶλαι. *Lamprid. in Heliogab. c.* 30. Pinxit se ut cupediarium, ut seplasiarium, ut popinarium. *Salmasio* placet scribi duplici *pp*.

CUPEDO, & Cuppedo, inis, f. *brama*, *passione*, idem quod cupiditas. *Lucret. l.* 1. *v.* 1080. Haud igitur possunt tali ratione teneri Res in concilio, medii cuppedine victæ. *Id. l.* 4. *v.* 1083. ardescit dira cuppedine pectus. ¶ Forum cupedinis *Varro* apud *Donat. in Terent. Eun.* 2. 2. 25. docet, dictum esse ex eo, quod Numerius Equitius Cupes, & Romanius Macellus ob latrocinia damnati, bonisque eorum publicatis, quo loco ædes Romæ habuere (cum eo comportarentur quæ vescendi causa in Urbem afferebantur) foro Cupedinis, & Macello dedere nomina. Aliis hæc derivatio non placet; sed a *cupedia*, & *cupiditate* vocis originem esse ducendam. Utrumque refert *Festus* in *Cupes*, ipseque adeo *Varro l.* 4. *L. L. c.* 32. Sed *Vossio* placet *cupediam* dici a *cupa*, seu *copa*, quasi *caupediam*, quod in cauponis cupediæ venderentur. *Salmas. ad Lamprid. in Heliogab. c.* 30. putat, hæc duci a *cuppes*, quod in *Gloss.* exponitur fastidiosus, superbus, cupidus: quare *cuppedo*, *cuppedia*, &c. duplici *pp* semper scribendum esse. *Plaut. Trin.* 2. 1. 13. Harpago, mendax, cuppes, avarus. *Al. leg.* cupes. *Festus* docet *cupes* esse nomen substantivum, & idem esse quod *cupedia*, h. e. lautiores cibos.

CUPELLA, æ, f. dimin. a *cupa*, poculi, vel vasis genus, a κύπελλον. *Pallad. in Februar. tit.* 25. Pyra in cupellis, vel in vasculis fictilibus condiuntur. *Apic. l.* 1. *c.* 2. In cupellam mittito.

CUPENCUS, lingua Sabinorum Sacerdos appellatur, & speciatim sacerdos Herculis. *Serv. in* 12. *Æn. v.* 538.

CUPES. V. in *Cupedo*.

CUPIDE, *vogliosamente*, ἐπιθυμητικῶς, ἀγαπητῶς, libenter, ardenter, studiose, vehementer. *Cic. pro Rosc. Com. c.* 16. *ad fin.* Ego vero cupide & libenter mentiar tua causa. *Sallust. in Catil. c.* 41. Nihil tam asperum, neque tam difficile esse, quod non cupidissime facturi essent. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. cap.* 40. Cupidissime appetere amicitiam alicujus. *Id. l.* 2. *B. Civ. cap.* 20. Aliquem domum ad se hospitio cupidissime recipere. *Nepos in Arist. c.* 1. Quod cupide elaborasset, ut præter ceteros justus appellaretur. *Cæs. l.* 1. *B. Gall. c.* 15. Qui cupidius novissimum agmen insecuti, alieno loco prœlium committunt. *Liv. l.* 3. *cap.* 32. Horatius augur mortuus: in cujus locum C. Veturium, eo cupidius, qua plebe erat, augures legere. *Plaut. Stich.* 2. 1. 11. Amare cupide aliquem. *teneramente*. *Senec. epist.* 100. Cupidissime aliquid legere. ¶ Aliquando in malam partem usurpatur, diciturque de eo qui pravo aliquo animi affectu, aut nimio partium studio agit. *appassionatamente*. *Cic. pro Rosc. Amer. c.* 18. Majores nostri suos agros studiose colebant, non alienos cupide appetebant. *Id.* 2. *Phil. c.* 21. Quid cupide a Senatu, quid temere fiebat? *Id. Fam.* 16. *ep.* 11. Nos agimus nihil cupide: eoque est nostra pluris auctoritas. *con parzialità*. *Quintil. l.* 1. *cap.* 3. (*al.* 4.) Ne quid cupide, ne quid improbe, ne quid impotenter faciat. *Sueton. in Cæs. cap.* 12. Reum tam cupide condemnavit, ut ad populum provocanti nihil æque ac judicis acerbitas profuerit.

CUPIDINEUS, a, um, *di Cupido*, ἐρωτικός, ad Cupidinem amorum deum spectans. *Ovid.* 4. *Trist. el.* 10. *v.* 65. Cupidineis nec inexpugnabile telis Cor mihi. Adde *de remed. amor. v.* 157. ¶ De valde formoso. *Martial. l.* 7. *epigr.* 86. Blanda Cupidinei cur non amet ora Labycæ?

CUPIDITAS, atis, f. *desiderio*, *brama*, *voglia ardente*, ἐπιθυμία, vehementior affectus animi impense cupientis aliquid, appetitio, desiderium. *Cic. Attic. l.* 12. *ep.* 26. De voluntate tua, ut simul simus, vel studio potius, & cupiditate non dubito. *Id.* 1. *de Orat. c.* 30. & *in Pison. c.* 25. Flagrare, ardere cupiditate justi & magni triumphi. *Id.* 1. *Tuscul. c.* 19. Inest mentibus nostris insatiabilis quædam cupiditas veri videndi. *Id. in Bruto, c.* 92. Incitare aliquem cupiditate imitandi. *Cels. l.* 2. *c.* 3. Cupiditas cibi. *appetito*. *Nepos in Annib. c.* 2. Incendere aliquem cupiditate bellandi. ¶ Sæpissime dicitur de inordinato & pravo studio alicujus rei, & generatim de malis quibusque animi affectibus contra rationem tendentis in aliquid, ut de libidine, ira, avaritia, &c. *cupidigia*, *avidità*, *passione*. *Cic.* 1. *de Invent. c.* 23. Genus est omnium libidinum cupiditas. *Id. ibid. c.* 2. Cæca ac temeraria dominatrix animi cupiditas, ad se explendam viribus corporis abutitur. *Cæl. ad Cicer. Fam.* 8. *ep.* 16. Ut impiam cupiditatem contra salutem tuam habeamus. *Cic.* 4. *Verr. c.* 53. Studia cupiditatesque honorum, atque ambitiones ex civitatibus tollere. *Id.* 5. *Phil. c.* 18. Cupiditas dominandi præceps & lubrica. *Id. pro Dom. c.* 44. Projecta & effrenata cupiditas. *Id.* 3. *Verr. c.* 24. Indomitæ atque effrenatæ cupiditates. *Id.* 4. *Verr. c.* 75. Vos conjectura assequi posse, cujusmodi prædo iste in illa provincia fuerit, quam multas cupiditates, quam varias, quam infinitas habuerit. *Id.* 3. *Phil. cap.* 10. Vir omni carens cupiditate. *Id. in Pison. c.* 25. Comprimere atque restinguere incensam alicujus cupiditatem. *Id.* 1. *de Orat. c.* 43. *extr.* Domitas habere libidines, coercere omnes cupiditates. *Id. in Partit. c.* 27. explere. *Id.* 1. *de Orat. c.* 19. frangere. *Id. de Amic. cap.* 22. Imperare cupiditatibus iis, quibus ceteri serviunt. *Terent. Heaut.* 1. 2. 34. Ubi animus semel se cupiditate devinxit mala, necesse est consilia consequi consimilia. *Cæs. l.* 7. *B. Gall. c.* 52. Temeritatem cupiditatemque militum reprehendere. *la troppa voglia, l'impeto irragionevole di combattere*. ¶ Speciatim dicitur de nimio amore pecuniæ, *avarizia*, *avi-*

avi-

avidità : differt tamen ab avaritia , quod cupiditas notat amorem habendi , avaritia retinendi : itaque illi opponitur abstinentia , huic liberalitas . *Sueton. in Domit. c. 9.* Cupiditatis quoque , atque avaritiæ vix suspicionem ullam dedit : immo e diverso magna non abstinentiæ modo, sed etiam liberalitatis experimenta . *Cic. pro Rosc. Amer. c. 35. extr.* Ipsos cæcos reddit cupiditas , & avaritia, & audacia . ¶ Item nimium studium partium , favor , *favore* , *parzialità* . *Cic. pro Font. c. 7.* Cupiditatis atque inimicitiarum suspicio derogat auctoritatem in testimonio . *Id. pro Flacc. c. 10.* Testes aut sine ullo studio dicebant , aut cum dissimulatione aliqua cupiditatis . Adde *pro Marcell. c. 9.* ubi huic cupiditati invidia opponitur . ¶ Item Venerea libido , *Plin. l. 36. c. 5. ante med.*

CUPIDO, idinis , f. *voglia* , *desiderio* , *brama* , ἐπιθυμία , idem quod cupiditas , ejusdemque fere usus : nisi quod Poetis est familiarior . *Non.* quidem *cap. 5. n. 58.* ex *Lucilio* ita distinguit, ut cupiditas minor sit, & temperatior, defluens ex cupidine : sed hoc a Scriptoribus discrimen negligitur . *Enn.* apud *Cicer. 3. Tuscul. c. 26.* Cupido cepit me , proloqui Medeæ miserias . *Liv. l. 1. c. 6.* Romulum cupido cepit urbis condendæ . *Id. l. 21. c. 10.* Flagrans cupidine regni . *Sallust. in Catil. c. 3. extr. & cap. 7.* Cupido honoris & gloriæ. & *cap. 13.* somni . *Lucret. l. 4. v. 874.* sic expletur jejuna cupido . *h. e.* fames. *Curt. l. 4. cap. 7.* Ingens cupido animum stimulabat adeundi Jovem . & *cap. 8.* Cupido incessit , Æthiopiam invisere . ¶ Pro pravo animi studio, & affectu , *cupidigia* , *passione* . *Curt. l. 10. c. 5. ad fin.* Iracundiam & cupidinem vini senectus mitigare potuisset . *Sallust. in Catil. c. 10.* Pecuniæ , atque imperii cupido . *Horat. l. 2. sat. 7. v. 85.* sapiens Responsare cupidinibus , contemnere honores Fortis. *Ovid. 1. Fast. v. 211.* Opum furiosa cupido . ¶ Masculino genere . *Horat. l. 2. od. 16. v. 15.* Nec leves somnos timor, aut cupido Sordidus aufert . *h. e.* avaritia . *Id. l. 3. od. 16. v. 39.* Contracto melius parva cupidine Vectigalia porrigam . *Sil. l. 4. v. 99.* geminusque cupido Laudis . ¶ Porro hoc genere plerumque intelligitur deus cupiditatum præses, & præsertim amoris, quem alii ex Chao & Terra genitum tradunt ; alii ex Nocte & Æthere ; alii ex Lite & Zephyro ; alii ex Mercurio & Diana; alii ex Poro deo consilii , & Penia dea paupertatis : plurimi conveniunt in Venere matre assignanda, sed in patre variant , cum aliis Mercurius sit, aliis Mars , aliis Vulcanus, Cælum aliis : nonnulli etiam ex sola Venere natum putant . Ex his quædam refert *Cic. 3. de nat. Deor. c. 23.* & *Arnob. l. 4. pag. 136.* qui ambo tres Cupidines ponunt . Sunt etiam qui duos facint , cælestem & vulgarem : item qui honestum & turpem : illum dicunt Veneris & Jovis filium, hunc Erebi & Noctis. Hinc *Ovid. 4. Fast. v. 1.* geminorum mater Amorum . *Senec. in Oedip. v. 500.* Concutit tædas geminus Cupido. Hoc loco *Seneca* apte geminum Cupidinem memorat , quos adesse fingit in nuptiis Bacchi dei cum Ariadna mortali : in quibus convenientissimum erat, & cælestem & vulgarem Cupidinem interesse . ¶ Denique non desunt , qui plures faciunt , nempe quot sunt affectus hominum aliquid appetentium . ¶ Fere apud Poetas intelligitur filius Veneris, qui fingitur puer, cæcus, nudus , alatus, arcu, telis, flammisque armatus, deorum & hominum potens, & animantia quæque sibi facile subjiciens . De eo passim legas aliquid apud *Horat. Ovid. Tibull. Propert. Martial. Virg.* quoque *1. Æn. v. 662. & sequent.* & alios : præsertim vero de ejus potentia multa poetice *Senec. in Hippol. v. 274. & sequ.* cujus quidem potentiæ significandæ gratia, quidam eum pinxere florem, & delphinum manu tenentem , quo ostenderent , terra illum marique latissime dominari. ¶ Discrimen quidam statuunt inter cupidinem & amorem , sive pro deo, sive pro affectu animi accipias : ut sit cupido immoderatus amor, hic moderatus. *Afran.* apud *Non. c. 5. n. 1.* Amabit sapiens, cupient ceteri . *Plaut. in fragm. ibid.* Cupido te conficit , anne amor? *Id. Curcul. 1. 1. 3.* Quo Venus , Cupidoque imperat , suadetque Amor . Dicendo *imperat* , inquit *Serv. ad Æn. 4. v. 194.* violentiam ostendit ; *suadet* addendo , moderationem significat . Verum hoc discrimen vix unquam Scriptores servant.

CUPIDUS, a, um, *voglioso*, *desideroso*, *bramoso*, ἐπιθυμῶν , qui cupit, studiosus, appetens . *Planc. ad Cicer. Fam. 10. ep. 18.* Cupidus satisfaciendi reipubl. *Cicer. 1. de Orat. c. 11.* Græculi homines contentionis cupidiores, quam veritatis, *Id. ibid. c. 22.* Adolescens nostri cupidissimus . *h. e.* amantissimus . *Id. 1. Offic. c. 43. ad fin.* Quis est enim tam cupidus in perspicienda cognoscendaque veritate , ut &c? *Id. 3. Offic. c. 14.* Homo cupidus & locuples . *Id. Fam. 14. ep. 4.* Cupidus vitæ . *Nepos in Cat. c. 3.* Cupidissimus litterarum . *Propert. l. 1. el. 19. v. 9.* Cupidus attingere gaudia . *Horat. l. 2. sat. 1. v. 12.* cupidum , pater optime , vires Deficiunt . ¶ Cum ablat. *Plaut. Pseud. 1. 2. 50.* Vino modo cupidæ estis . ¶ Sæpe in malam partem usurpatur de eo , qui pravo quopiam affectu abreptus aliquid appetit . *Cic. pro Font. c. 10. extr.* Potestis igitur cupidos moderatis, mercenarios gratuitis, impios religiosis anteferre? *Nepos in Regib. c. 2.* Minime libidinosus , non luxuriosus , non avarus, nullius denique rei cupidus , nisi , &c. *non trasportato da altra passione* . *Sueton. in Vespas. c. 16.* Natura cupidissimus . *avidissimo per natura* . *Cic. pro Font. c. 6.* Cupidi testes . *appassionati* , *parziali* . Sic *Id. pro Rosc. Amer. c. 26.* Consilium cupidum, audax, temerarium. *Propert. l. 1. el. 8. v. 29.* cupidus deponat gaudia livor . *Martial. l. 11. epigr. 59.* Avaritia cupida . *Horat. l. 1. ep. 2. v. 24.* Stultus, & cupidus . & *lib. 2. ep. 2. v. 156.* Cupidus, timidusque. *Ovid. Heroid. ep. 5. v. 129.* A juvene & cupido credatur reddita virgo . *h. e.* amanti , vel libidine pleno . Sic *Martial. l. 11. epigr. 79.* Cupidus maritus . ¶ Translate *Ovid. 1. de art. am. v. 116.* Cupidæ manus . *Id. 3. Amor. el. 7. v. 9.* Cupida lingua . *Id. 3. ex Pont. ep. ult. v. 26.* Cupidus equus. ¶ Passive *Plaut. Merc. 5. 1. 12.* Ibi

quidem si regnum detur, non est cupida civitas . *desiderabile* , expetenda . Al. leg. *cupita* .

CUPIENS, entis, *voglioso* , *desideroso*, idem quod cupidus. *Cic. de Harusp. resp. cap. 22.* Cupientem Italiam , populum R. desiderantem , flagitantes vos excitavit . *Id. l. & cap. 1. de Orat.* Neque vero nobis cupientibus atque exoptantibus fructus otii datus est . *Plaut. Mil. 4. 2. 58.* Hunc annulum ab tui cupiente huc detuli huic . *innamorata di te* . *Sallust. in Jug. c. 86.* Marius cupientissima plebe consul factus. *con gran consenso e piacere del popolo* . *Aurel. Vict. de Cæsarib. c. 24.* Dominandi suis, quam subigendi externos, cupientiores sunt. *Tacit. 15. Ann. c. 46.* Populus novarum rerum cupiens. *Id. Ann. 6. cap. 46.* bonarum artium . *Id. 1. Ann. c. 59.* Fama dediti Segestis vulgata, ut quibusque bellum invitis, aut cupientibus erat, spe vel dolore accipitur . & *cap. 75.* Erogandæ per honesta pecuniæ cupiens . *Sallust. in fragm.* apud *Diomed. l. 1. pag. 291. Putsch.* Cupientissimus legis . *Id. in Jug. c. 68. extr.* Animo cupienti nihil satis festinatur . γνώμη. *per un voglioso non si fa mai tanto presto , che basti* .

CUPIENTER, *bramosamente* , cupidissime , ut *Non. c. 2. n. 173.* exponit , ἐπιθυμητικῶς . *Accius ibid.* Cupienter malis membra discerpat suis. *Enn. ibid.* Cupienter cupere. *Plaut. Pseud. 2. 3. 17.* petere .

CUPIO, is, ivi, & ii , (*Priscian. l. 10. pag. 879. Putsch.*) itum , a. 3. *bramare*, *desiderare* , ἐπιθυμέω , γλίχομαι, opto, aveo, desidero, expeto. *Cic. de clar. Orat. c. ult.* Tibi favemus, te tua virtute frui cupimus, tibi optamus eam rempubl. &c. *Id. Attic. 10. ep. 4. post med.* Cupivi, inquit, ex Senatus consulto surrepto. *Id. 1. Fam. ep. 2.* Ii Bibuli sententiam valere cupierunt . *Id. Phil. 14. cap. 1.* Cum ad eum, quem cupimus optamusque, vestitum redierimus. *Id. 4. Tuscul. c. 17.* Ardenter cupere aliquid . *Sueton. in Cæs. cap. 1.* Quem incolumem tantopere cuperent . *Id. in Aug. cap. 17.* Cleopatram servatam triumpho magnopere cupiebat . *Ovid. Heroid. ep. ult. v. 9.* cupis credi . *Plaut. Capt. 1. 2. 17.* Quod ego quidem nimis quam cupio ut impetret . ¶ *Cupere alicui* , & *cupere causa alicujus* est bene velle , optare bona alicui, *voler bene* . *Cæs. l. 1. B. Gall. c. 18.* Favere & cupere alicui propter affinitatem. *Cic. Q. Fr. l. 1. ep. 2. c. 3.* Quid? ego Fundanio non cupio? non amicus sum? *Id. 4. Verr. c. 73.* Qui istius causa cupiunt omnia , qui ab eo benignissime tractati sunt. *Id. 13. Fam. ep. 75.* Cujus causa omnia cum cupio, tum mehercule etiam debeo . *Plaut. Pers. 5. 1. 14.* Omnia , quæ tu vis, ea cupio. *Lem.* mutua fiunt a me. ¶ Quando cum infinito jungitur , eleganter accusativus pronominis reciproci exprimitur . *Nepos in Pausan. c. 2.* Seque tecum affinitate conjungi cupit. (Adde *in Attic. cap. 20. extr.*) *Ovid. extrema ep. ult. Heroid.* Cupio me jam conjungere tecum . Adde *Plin. l. 11. c. 17.* ¶ Translate *Id. l. 17. c. 26.* Asperiora vina rigari utique cupiunt . ¶ In illo *Propert. l. 3. eleg. 7. v. 1.* Mæcenas eques Etrusco de sanguine regum , Intra fortunam qui cupis esse tuam : *cupis* est ἀγαπᾷς , amas, gaudes, contentus es , libenter manes . ¶ Significat etiam amore Venereo amare . *Ovid. 3. Fast. v. 21.* & *Martial. l. 7. epigr. 73.* ¶ Et passive *Apulej. in Florid. n. 14.* (*al. lib. 2.*) Adeoque is cupiebatur, ut, &c. ¶ Fuit olim etiam quartæ conjugationis. *Lucr. l. 1. v. 70.* confringere ut arcta Naturæ primus portarum claustra cupiret . ¶ Hinc est particip. *cupitus* pænult. prod. Atque in illo *Plauti Curcul. 2. 3. 85.* Laudato, quando illud, quod cupis, effecero : τὸ *cupis* ultimam producere , monent Eruditi . ¶ Inter *amare* , & *cupere* quid distet , V. in *Cupido* . ¶ *Cupi* , an *cupiri* in infinito passivo dicendum sit , dubitat *Augustin.* cujus verba sunt *ep. 151. ad Nebrid.* (*al. 3.*) *sub fin.* Volo me declinationis hujus gnarum facias . Cum enim adjungo verba similia , incertior fio. Nam ita est *cupio* , ut *fugio* , ut *sapio* , ut *jacio* , ut *capio* : sed utrum *fugiri* , an *fugi* , utrum *sapiri* , an *sapi* sit modus infinitus , ignoro. Possem attendere *jaci* , & *capi* , ni vererer , ne me caperet, & pro ludibrio jaceret, quo vellet, qui aliud *jactum* , & *captum* , aliud *fugitum* , *cupitum* , *sapitum* , esse convinceret . Quæ item tria utrum pænultima longa & inflexa , an gravi brevique pronuntianda sint , similiter nescio . Hæc *Augustin.* Sed in passiva voce rari est usus , præter participia *cupitus* , & *cupiendus* .

CUPITOR, oris, m. *desideroso*, qui cupit. *Tacit. Ann. 15. c. 42.* Ut erat incredibilium cupitor . *Id. Ann. 12. cap. 7.* Talis matrimonii cupitor.

CUPITUS, a, um, *desiderato* , *bramato* , appetitus, optatus. *Enn.* apud *Cicer. 1. de Divin. c. 20.* Nec se se dedit in conspectum corde cupitus . *Ovid. 3. Fast. v. 21.* visamque cupit , potiturque cupitam . *Plaut. Pœn. 5. 4. 90.* Cupitus atque exspectatus. *Tacit. 6. Ann. c. 32.* & *lib. 14. c. 2.* Cupitum id Tiberio . *Id. 4. Ann. c. 3.* Ceterum plena Cæsarum domus, juvenis filius, nepotes adulti moram cupitis afferebant . *Plaut. Pœn. 5. 4. 100.* Eveniunt digna dignis : tandem huic cupitum contigit . *Nazar. in Paneg. Constant. c. 2.* Certe cupitorum irriti non sumus .

CUPPEDO, & } V. *Cupedo* .
CUPPES, }

CUPRA MARITIMA, oppidum Piceni, quod *le Grotte a mare* esse putant . *Plin. l. 3. c. 13. Inscript.* apud *Gruter. pag. 108. n. 7.* & *Pompon. Mela l. 2. c. 4.* qui Cupram absolute appellat . ¶ Cupra montana est in eadem provincia, nunc *Ripa Transona*, vel prope eam . ¶ Est etiam nomen deæ cujusdam , fortasse quæ in Cupræ oppido coleretur. *Strabo l. 5.* docet Cupram, seu Cypram dictam esse Junonem a Tuscis, qui isto nomine ei templum in Piceno ædificarunt. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 1016. n. 2.* Imp. Cæsar Hadrianus templum deæ Cupræ restituit .

CUPRENSIS, se, ad Cupram pertinens, ut *Cuprenses cognomine montani* , memorati a *Plin. l. 3. c. 13.*

CUPRESSETUM, ti, n. *luogo di cipressi*, locus cupressis consitus, κυπαρισσών. *Cic. 1. de Legib. c. 5.* In cupressetis Gnossiorum. *Cato R. R. c. 151.* Serere cupressetum.

CUPRESSĔUS, a, um, *di cipresso*, κυπαρίσσινος, ad cupressum pertinens. *Liv. l. 27. c. 37.* Duo signa cupressea Junonis. *Vitruv. l. 2. c. 9.* Foliatura cupressea.

CUPRESSIFER, a, um, cupressos ferens. *Ovid. 5. Fast. v. 87.* jugum cupressiferæ Cyllenes. *Id. Heroid. ep. 9. v. 87.* Erymanthus cupressifer.

CUPRESSĬNUS, a, um, *di cipresso*, cupresseus, κυπαρίσσινος. *Plin. l. 23. c. 4.* Cupressinum oleum. *Colum. l. 6. c. 7.* Coni cupressini. *Id. l. 2. c. 2. ante med.* Frondes cupressinæ.

CUPRESSUS, i, f. *cipresso*, κυπάρισσος, arbor procera, conifera, natu morosa, fructu supervacua, baccis turva, folio amara, odore violenta, ac ne umbra quidem gratiosa, materie rara, sed ea tamen durabili. Duplicis est generis: meta in fastigium convoluta, quæ & femina appellatur: mas spargit extra se ramos, deputaturque. Ex Creta primum Tarentum venit, deinde tota Italia differi cœpta: quare & advenam appellat *Plin. l. 16. c. 33.* ubi præter hæc, alia multa de ea. *Virg. Ecl. 1. v. 26.* Quantum lenta solent inter viburna cupressi. ¶ In sexto casu legitur etiam quartæ declinationis. *Colum. l. 4. c. 26.* Pedamen probatur ex junipero, lauru, cupressu. *Ovid. Metam. 3. v. 155.* Vallis erat piceis, & acuta densa cupressu. ¶ In aliis quoque casibus exempla hujus declinationis afferri solent ex *Ovid. Horat. Virg.* Sane *Varr. l. 8. L. L. c. 48.* negant, *inquit*, esse analogias, quod alii dicunt *cupressus*, alii *cupressi*, &c. ¶ Arbor est Diti sacra, & ideo funebri signo ad domos, & circa pyram poni solita, teste *Plin. loc. cit.* non tamen omnium, sed ditiorum tantummodo, & potentiorum, ut significare videtur illud *Lucani l. 3. v. 442.* Et non plebejos luctus testata cupressus. Cujus rei causam affert *Fest.* quia excisa non renascitur, sicut ex mortuo nihil jam est sperandum: vel (quod addit ex *Varrone Serv. ad Æn. 6. v. 216.*) ne populus pyram circumstans, gravi ustrinæ odore offenderetur. tandiu enim populus restabat circa pyram, quandiu consumpto cadavere, & collectis cineribus, diceretur novissimum verbum *ilicet*, h. e. ire licet. Hæc *Servius*. Aliam quoque causam *Scalig. ad Fest.* ex *Plinio* apud eund. *Servium*, sed, ut ipse ait, nondum editum, affert his verbis: Romani moris fuit, propter cæremonias sacrorum, quibus populus R. obstrictus erat, ut potissimum cupressus, quæ excisa renasci non solet, in vestibulo mortui poneretur, ne quis imprudens funestam domum rem divinam facturus introeat, & quasi attaminatus suscepta peragere non possit. Denique alii, quia hæc arbor materiæ perpetuitatem habet, adhibitam in funeribus putant ad denotandam immortalitatem animorum. *Virg. loc. cit.* feralis cupressus. *Id. 3. Æn. v. 64.* atra. *Horat. l. 2. od. 14. v. 23.* invisa. *Id. Epod. 5. v. 18.* funebris. ¶ *Simulare cupressum* proverbialis locutio est apud *Horat. de ar. poet. v. 20.* de iis, qui id unum, quod sciunt, quovis loco ac tempore obtrudunt, ut pictor ineptus, qui cupressum pingere cum sciat, in quavis id tabula, etiam qua naufragium describatur, pingit. ¶ Genere mascul. *Enn.* apud *Gell. l. 13. c. 20.* & *Non. c. 3. n. 34.* Capitibu' nutantes pinos, rectosque cupressos. Ubi *Gell.* Firmior ei, credo, & viridior sonus esse vocis visus est *rectos* dicere, quam *rectas*. τὸ *capitibu'* ponitur hic, ut *ariete*, & *parietibus*, & *tenuia* apud *Virg. Æn. 2. v. 16. & 442.* & *1. Georg. v. 398.* ubi quatuor breves syllabæ dactyli tempus æquant: qui pes proceleusmaticus dicitur a Grammaticis.

CUPRĔUS, a, um, idem quod cuprinus, ut Cupreum vas, *Plin. l. 23. c. 3. ad fin.* ubi al. leg. *Cyprium*. ¶ Legitur & *cypreus*. *Pallad. in Jul. tit. 5.* Si bidentes cyprei fiant, & sanguine tingantur hircino, &c. *Trebell. Poll. in Claud. c. 14.* Fibulam auream cum acu cyprea unam.

CUPRINUS, a, um, *di rame*, κύπρινος, ad cuprum pertinens. *Pallad. in Januar. tit. 16.* Radici imprimunt cuprinum clavum, vel ferreum. Adde *Veget. de re veterin. l. 1. c. 28.*

CUPRUM, i, n. *sorta di rame*, genus quoddam rubri æris, quod *Plin. l. 33. c. 5.* cyprium appellat: unde & vox facta est. V. *Cyprium*. *Spartian. in Caracalla, c. 9.* Ex ære, vel cupro cancelli superpositi esse dicuntur. Al. leg. *cypro*, quod idem est.

CUPŬLA, læ, f. *botticella*, parva cupa. *Cato R. R. c. 21.* & *Pompon. Dig. lib. 33. tit. 6. leg. 3.*

CUR, *perchè?* διὰ τί; adverb. interrogandi, quare? quam ob rem? Quidam Grammatici docent, factum esse ex *quare*, & primo *quur*, & *quor* scriptum fuisse. *Terent. Andr. 5. 3. 15.* Cur me excrucio? cur me macero? *Planc. ad Cicer. 10. Fam. ep. 23. ad fin.* Pro urbis vero salute cur non omnibus facultatibus utamur? *Cic. 2. Fam ep. 7.* Dii immortales! cur ego non adsum? *Sabinus Massur.* apud *Gell. l. 4. c. 20.* Cur ita, ut tu sis, quam equus, curatior? ¶ Postpositum suo verbo, *Horat. l. 2. sat. 3. v. 187.* Ne quis humasse velit Ajacem, Atrida, vetas cur? ¶ Adhibetur etiam extra interrogationem, & relativi quodammodo vim habet. *Cic. 3. de Orat. c. 48.* Quid est aliud causæ, cur repudietur, nisi quod, &c? *h. e.* propter quam. & *lib. 1. c. 31.* Cum ea audire cupiebas, causam, cur cuperes, non fuisse. *Id. Fam. 6. ep. 8.* Afferunt rationem, cur negent. *Id. 1. de Divin. c. 3.* Exquisita quædam argumenta, cur esset vera divinatio, collecta sunt. *h. e.* propter quæ. *Id. 1. de nat. Deor. c. 22.* Cum requireret, cur ita faceret. *h. e.* quam ob causam. *Id. Fam. 5. ep. 12. sub fin.* Ne forte mirere, cur a te id petamus. *Id. pro Cluent. c. 53.* Quid est cur tu in hoc loco sedeas? *h. e.* quid est causæ, cur, &c. ¶ Singularis est usus in illo *Plinii l. 3. ep. 5. ad fin.* Repeto me correptum ab eo, cur ambularem. pro *quia*, vel *cum*. Et *Horatii l. 1. epist. 8. v. 9.* irascar amicis, Cur me funesto properent arcere veterno. ¶ Inter *cur*, & *quare* statuit discrimen *Corn. Fronto de differ. vocab. sub init.* quod *cur* simpliciter percontetur, *quare* causam rationemque desideret: sed cave homini credas.

CURA, æ, f. *cura*, *afflizione*, *travaglio*, μέριμνα, sollicitudo, angor, molestia. *Fest.* & *Varr. l. 5. L. L. c. 6.* ita dictam putant, quod cor urat. V. *Solicitudo*. *Virg. initio l. 4. Æn.* Regina gravi jamdudum saucia cura. *Cic. de clar. Orat. c. 2.* Quorum memoria in maximis nostris gravissimisque curis jucunda fuit. *Id. l. 7. Attic. ep. 5.* Hoc affert mihi curam. *Id. 1. ad Attic. ep. 18.* Omnia, quæ me cura afficiunt. *Et mox.* Levare curam, & angorem animi. *Id. ad Dolabell. post ep. 14. l. 15. ad Attic.* Magna cura & sollicitudine liberare aliquem. *Terent. Hecyr. 2. 1. 33.* Solvere aliquem curis. & *ibid. 5. 3. 19.* Curas alicui adimere. *Id. Adelph. 4. 5. 76.* Injicere alicui magnam curam. *Id. Phorm. 2. 2. 26.* Cura absumi. *Id. Andr. 2. 1. 4.* Animus cura confectus stupet. *Cic. in fi. l. 2. de Divin.* Ex somno plurimæ curæ metusque nascuntur. *Cass. ad Cicer. 12. Fam. ep. 12.* Gravissimam curam suscipere, & vehementer sollicitum esse de re aliqua. *Cic. de clar. Orat. c. 3.* Ut eorum aspectu omnis, quæ me angebat de republ. cura consederit. *Id. 2. Attic. ep. 24. sub fin.* Pompejus de Clodio jubet nos esse sine cura. *star di buon animo*. *Cæl. ad Cicer. Fam. 8. ep. 5.* Qua tu cura sis, nescio: ego quidem vehementer animi pendeo. ¶ Pro amore, *Ovid. de remed. amor. v. 311.* Hæserat in quadam nuper mea cura puella. *Propert. l. 1. el. 15. v. 29.* Annus & inversas duxerit ante vices, Quam tua sub nostro mutetur pectore cura. ¶ Et pro amica ipsa. *Id. l. 2. el. 25. v. 9.* Lynceu, tu ne meam potuisti tangere curam? ¶ Est item meditatio, studium, diligentia, *cura*, *diligenza*, *attenzione*, ἐπιμέλεια. *Cic. 3. de Orat. c. 48.* Neque vero hæc tam acrem curam diligentiamque desiderant. *Id. 1. Offic. c. 6.* Ponere operam curamque in rebus honestis. & *lib. 2. c. 1.* Omnes curas cogitationesque in rempubl. conferre. *Id. 2. Fam. ep. 7.* De re aliqua curam adhibere. & *Nepos in Attic. c. penult.* in re aliqua. *Cic. 2. de Orat. c. 44.* Omni mente in ea cura & cogitatione versari, ut, &c. *Id. ibid. c. 75.* Omnis cura mea versatur in hoc, ut, &c. *Quintil. l. 6. cap. 1.* Acrem quam maxime curam impendere alicui rei. & *paulo post*. Habere magnam curam docendi liberos. *Curt. l. 3. c. 1.* Intendere curam in aliquid. *Cic. 10. Fam. ep. 1.* Omni cogitatione curaque in rempubl. incumbere. & *ep. 3.* Incumbere in eam curam & cogitationem, quæ, &c. *Senec. ep. 14.* & *Petron. in Satyr. c. 106.* Agere diligentissime curam alicujus. *Cic. 9. Fam. ep. 24. sub fin.* Abjicere curam reipublicæ. ¶ Est mihi curæ, *mi sta a cuore*. *Cic. 10. Fam. ep. 1.* Mihi maximæ est curæ, non de mea quidem vita; sed me patria sollicitat. *Id post redit. ad Quirit. c. penult.* Mihi majori curæ erit, quemadmodum vobis gratiam referam, quam, &c. *Id. l. 1. Fam. ep. 9. ad fin.* Tibi erit eidem, cui salus mea fuit, etiam dignitas curæ. *Ovid. 3. Amor. el. 2. v. 8.* Ergo illi curæ contigit esse tuæ. Al. leg. *meæ*. h. e. meæ puellæ. ¶ Cum infinito. *Plin. l. 7. ep. 10.* Erit mihi curæ, explorare provinciæ voluntatem. ¶ *Cura est* pro *curæ est*, *Plaut. Stich. 5. 2. 3.* Quid agat Stephanium, cura est. *Id. Merc. 1. 2. 11.* Cura est, negotii quid sit. ¶ Curæ habere, *aver a cuore*. *Cæl. ad Cicer. Fam. 8. ep. 8. extrem.* Eos tibi & rem, de qua misi, velim curæ habeas. *Sueton. in Aug. c. 48.* Nec aliter universos, quam membra partesque imperii, curæ habuit. Adde *Lactant. lib. 7. cap. 3. a med.* ¶ *Cum cura* est diligenter. *Liv. lib. 35. cap. 9.* Eas collectas cum cura, & igni crematas esse. *Sallust. in Jug. cap. 58.* Saucios cum cura reficit. *Plin. l. 17. c. 7.* Convenit cum cura dici. ¶ *Maximæ curæ homo*, h. e. diligentissimus, studiosissimus. *Colum. l. 1. c. 8.* ¶ De diligentia in capillis comendis. *Phædr. l. 2. fab. 2. v. 8.* Cum se putaret fingi cura mulierum. *Valer. Flacc. l. 8. v. 237.* at sua flavis Reddita cura comis. *Senec. sub fin. l. 1. quæst. nat.* Cura comere capillum fuit, ac prominentem barbam depectere. ¶ De curatione quæ morbis adhibetur, *Vellej. l. 2. c. 123. de Augusto*. Mox cum omnem curam fata vincerent, animam cælestem cælo reddidit. *Cels. l. 2. c. 10. a med.* In cura aquæ, quæ sub cutem est. ¶ De opere, quod cum cura factum est, *Tacit. 4. Ann. c. 11.* Peterem ab iis, quorum in manus cura nostra venerit. *Ovid. 4. ex Pont. epist. ult. v. 39.* quorum quod inedita cura est, &c. ¶ Præterea est *cura* administratio, curatio, munus, *maneggio*, *amministrazione*, *carica*. *Sallust. in Jug. c. 3.* Magistratus & imperia, postremo omnis cura rerum publicarum minime mihi hac tempestate capiunda videtur. *Cic. 1. Offic. c. 9.* Difficilis est cura rerum alienarum. *Tacit. 1. Hist. c. 80.* Dare alicui curam legionis armandæ. & *lib. Ann. 1. c. 11.* Vocare aliquem in partem curarum. & *Ann. 13. c. 28.* Curam tabularum publicarum a quæstoribus ad præfectos transtulit. *Sueton. in Aug. c. 37.* Nova officia excogitavit: curam operum publicorum, viarum, aquarum, alvei Tiberis, &c. & *cap. 36.* Cura ærarii. ¶ Speciatim dicitur de officio curatoris. *Ulpian. Dig. lib. 5. tit. 1. leg. 19.* Si quis tutelam vel curam administravit. Adde *lib. 3. tit. 1. leg. 1.* ¶ *Servus a cura* inter officia domus Augustæ est, qui alicujus rei administrationem habet. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 63. n. 1.* Ti. Claudius Aug. lib. Fortunatus a cura amicorum. & *pag. 598. n. 5.* T. Cœlio T. F. Celeri a cur. amic. Aug. Præf. leg. X. &c. & *pag. 578. n. 5.* Ossa Aureliæ Liviæ Aug. ser. a cur. catellæ, &c. ¶ Pro eo, qui curam & administrationem habet. *Ovid. Heroid. ep. 1. v. 103.* Hoc faciunt custosque boum, longævaque nutrix, Tertius, immundæ cura fidelis haræ. *Coripp. l. 2. v. 285.* Successor soceri, factus mox cura palatj. Adde *lib. 1. v. 137.* Est autem *cura palatii* curator fabricarum palatii: unde ortum est Græcum κουροπαλάτης. Sic *Trebell. Poll. in Claud. c. 14. a med.* Curam prætorii unum, aquarium unum, piscatorem unum. ¶ Pro evectione,

ctione, & cursu publico, *la posta*, videtur poni *l.* 1. *Cod. tit.* 31. *leg.* 1. & *lib.* 11. *tit.* 23. *leg.* 1. ¶ Insulsam de *Cura* fabulam habes apud *Hygin. fab.* 220. quam piget transcribere.

CURABĬLIS, le. Legitur a quibusdam apud *Juvenal. sat.* 16. *v.* 20. efficiunt, curabilis ut sit Vindicta gravior, &c. *Al. leg.* officiunt. curabitis, ut sit, &c.

CURAGENDARĬUS, ii, m. qui curam aliquam publicam habet. *Imp. Constantius lib.* 6. *Cod. Theodos. tit.* 29. *leg.* 1. Hi, quos curagendarios, sive curiosos provincialium consuetudo appellat.

CURALIUM. V. *Coralium*.

CURANTĬA, æ, f. *cura*. *Cic. Q. Fr. l.* 2. *ep.* 9. Quod me admones de non curantia. *h. e.* de incuria. Al. passim leg. *de nostra Urania*.

CURĀTE, adverb. *diligentemente*, cum cura, ἐπιμελῶς. *Tacit. l.* 2. *Ann. c.* 27. Ejus negotii initium, ordinem, finem curatius disseram. *Sallust. in Jug. c.* 19. Eum Jugurta curatissume recepit.

CURATĬO, onis, f. *cura*, *amministrazione*, *maneggio*, *governo*, ἐπιστασία, actus curandi, administratio, cura. *Plaut. Mostell.* 1. 1. 33. Quid tibi, malum, me, aut quid ego agam, curatio est? *Liv. l.* 2. *c.* 27. Dare alicui curationem altiorem fastigio suo. *Cic. pro Rabir. Post. c.* 10. Curationem & quasi dispensationem regiam suscipere. *Id.* 1. *de nat. deor. c.* 1. Vacare omni curatione & administratione rerum. *Id. de Harusp. resp. c.* 14. Ædes Telluris est curationis meæ. *Liv. l.* 9. *c.* 43. *extr.* Curatio sacrorum. *Id. l.* 4. *c.* 12. *a med.* Minucius præfectus annonæ creatur, felicior in eo magistratu ad custodiam libertatis futurus, quam ad curationem ministerii sui. *nel maneggio della sua carica*. ¶ Item cura illa, quæ morbis adhibetur, θεραπεία. *Cic.* 1. *Offic. c.* 24. Medici leviter ægrotantes leniter curant: gravioribus autem morbis periculosas curationes & ancipites adhibere coguntur. *Cels. l.* 7. *c.* 26. *sub fin.* Si felix curatio non fuit. *&* *paulo supra*. Recte curatio procedit. *Plin. l.* 22. *c. ult.* Mox procedente curatione, addito melle. *Phædr. l.* 5. *fab.* 7. *v.* 13. Curatio venit ad sanitatem. ¶ Item officium curatoris. *Ulpian. Dig. lib.* 27. *tit.* 10. *leg.* 4. Furiosæ matris curatio ad filium pertinet. *Papinian. Dig. lib.* 27. *tit.* 1. *leg.* 30. Duas curationes administrare. ¶ Item universim quævis cura. *Cic.* 1. *de nat. Deor. c.* 34. Omnis cultus & curatio corporis erit eadem adhibenda deo, quæ adhibetur homini. & *lib.* 2. *c.* 63. Oves neque ali, neque sustentari, neque ullum fructum edere ex se sine cultu hominum & curatione potuissent. *Petron. in Satyr. c.* 107. Voluerunt, antequam conscenderent, exonerare capita molesto & supervacuo pondere, sed celerior ventus distulit curationis propositum. *Colum. l.* 12. *c.* 25. *a med.* Ut sit odoratior vini curatio. *h. e.* conditura, *la concia*.

CURĀTOR, oris, m. *chi ha la cura di qualche cosa*, *sopraintendente*, *amministratore*, *procuratore*, ἐπιστάτης, κομιστής, procurator, præfectus, qui alicujus rei sive privatæ, sive publicæ, curam habet. *Cic.* 3. *de Leg. c.* 3. Suntoque ædiles curatores urbis, annonæ, ludorumque solemnium. *Id. de opt. gen. Orat. c.* 7. Demosthenes curator muris reficiendis fuit. *Id.* 4. *Verr. c.* 59. Aliquem curatorem præficere, qui statuis faciundis præsit. *Gell. l.* 2. *c.* 10. Q. Catulus curator restituendi Capitolii. *Frontin. de aquæduct. artic.* 100. *ex antiquo S. C.* Curatores aquarum. *Colum. l.* 9. *c.* 14. Maxime custodiendum est curatori, qui apes nutrit, uti, &c. *Varr. l.* 3. *R. R. c.* 5. Curator aviarii. & *cap.* 9. gallinarius. *Sallust. in Jug. c.* 74. negotiorum fidus. *Id. ibid. c.* 118. curatorem reipubl. appellat Sullam in Africa bellum gerentem. *Festus* quoque curatores docet illos dici, qui rei frumentariæ, agrisve dividundis præpositi sunt. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 250. *&* 251. Curatores regionum Urbis. ¶ In Jure *curator* est, qui datur puberi, qui sub alterius potestate non est, usque ad vigesimum quintum annum, ut ejus bona curet: item furioso, fatuo, insano, prodigo, debili: item ventri, *curatore*, πρόδικος, ὀρφανιστής: & differt a tutore, qui datur impuberi, ut eum tueatur: qua de re subtilius, fusiusque JCti, præsertim totis libris *Dig.* 26. *&* 27. & *lib.* 42. *tit.* 8. &c. *Horat. l.* 1. *ep.* 1. *v.* 102. Nec medici credis, nec curatoris egere a Prætore dati. *h. e.* nec credis te esse insanum.

CURATORITĬUS, *vel* Curatoricius, a, um. *Impp. Arcad. & Honor. lib.* 11. *Cod. Theodos. tit.* 1. *leg.* 29. Ut vicenis solidis, qui in præteritum pro equis curatoritiis petebantur, duo solidi detrahantur. & *tit.* 17. *qui est* de equorum collatione, *leg.* 2. Equorum, qui curatoritio nomine flagitantur, in pretio maturetur exactio. *Curatoritii equi* sunt, quibus utebantur Curatores, & Curagendarii, vel Palatini, qui ad agendas curas reipublicæ in provincias mittebantur. V. *Gothofred*.

CURATORĬUS, a, um, ad curatorem pertinens. Curatoria (subaudi *administratio*) est munus, & officium curatoris. Affertur *Modestin. Dig. lib.* 27. *tit.* 1. *leg.* 1. *&* 2. qui tamen ibi Grece scripsit. Adde *Inscript.* apud *Reines. class.* 1. *n.* 264. ubi *Reines.* putat legendum *L. Censorinius Curatoria functus*.

CURĀTRIX, icis, f. *curatrice*, quæ curat, ἐπιστάτις, ιδος. *Modestin. Dig. lib.* 26. *tit.* 5. *leg.* 21. Curatrices, minoribus mulieres non creabunt. ¶ Hinc quoque locus est ab interprete aliquo. V. vocem præced.

CURATŪRA, æ, f. *cura*, *governo*, *dieta*, curatio, cura diligens. *Terent. Eunuc.* 2. 3. 24. Si qua est habitior paulo, pugilem esse ajunt: deducunt cibum. Tametsi bona est natura, reddunt curatura junceas. Ubi *Donatus*, *cura*, inquit, mentis est, *curatio* medicinæ, *curatura* diligentiæ. Sed hoc discrimen ne verum quidem est, nedum perpetuum.

CURĀTUS, a, um, *fatto con cura*, *governato*, *amministrato*, ἐπιμεληθείς, θεραπευόμενος, dicitur de omni re, cui cura adhibita est. *Tacit.* 1. *Ann. c.* 13. *extr.* Donec Haterius Augustam oraret, ejusque curatissimis precibus protegeretur. *Horat. l.* 1. *ep.* 4. *v.* 15. Me pinguem & nitidum bene curata cute vises. *Id. l.* 2. *sat.* 2. *v.* 80. ubi dicto citius curata sopori Membra dedit. *h. e.* cibo, potuque, balneo, aliisque fomentis refecta. *Id. l.* 1. *ep.* 1. *v.* 94. curatus tonsore capillos. *h. e.* tonsus, pexus, comptus. *Cato R. R. c.* 103. Boves uti valeant, & curati bene sient. & *ibid.* Ita boves corpore curatiores erunt, & morbus aberit. *Cic. pro Balb. c.* 24. Sacra Cereris per Græcas sacerdotes curata. *Id. Fam.* 5. *ep.* 20. Pecunia curata nobis Valerii mancipis nomine. ¶ Quæ τεθεραπευμένα, inquit *Cels. l.* 5. *c.* 19. *sect.* 11. *extr.* Græci appellant, nos curata vocamus, cum ex sevo, puta, omnes membranulæ diligenter exemptæ sunt. Sic *Id. l.* 6. *c.* 6. *n.* 5. Cadmia curata. & *Scribon. Larg. compos.* 222. Adeps suillus curatus. & *Veget. l.* 4. *de re veterin. c.* 8. Hædinum caput cum pedibus & intestinis ac ventre, & diligenter, quasi ad hominum usus, curatum. *curato*, *purgato*, *preparato*.

CURĀTUS, us, m. curatura. *Lucil.* usurpat in sexto casu singulari, apud *Non. c.* 4. *n.* 103. Et circum volitant ficedulæ, turdi, curatu coci. Al. aliter leg.

CURAX, acis, *diligente*, *sollecito*, *attento*, *attivo*, curam adhibens, diligens. *Cajus Dig. lib.* 21. *tit.* 1. *leg.* 18. Si venditor servum constantem, aut laboriosum, aut curacem, aut vigilacem esse affirmaverit; & is ex adverso levis, protervus, desidiosus, somniculosus, piger, tardus sit. Al. leg. *Curracem*.

CURBĀTUS pro *curvatus* legitur in vetere quodam monumento apud *Gruter. pag.* 161. *n.* 2. Quam bene curbati directa est semita pontis. V. initium litteræ B.

CURCULĬO, onis, m. *gorgoglione*, *tonchio*, κίς, κιός, vermiculus frumenta in horreis corrodens. *Virg.* 1. *Georg. v.* 185. populatque ingentem farris acervum Curculio, atque inopi metuens formica senectæ. Ubi *Servius:* Varro ait, hoc nomen per Antistœchon dictum, quasi *gurgulio*, quoniam pæne nihil est, nisi guttur (V. *Gurgulio*.) *Varr. l.* 1. *R. R. c.* 63. Tuendi causa promendum id frumentum, quod curculiones exesse incipiunt. Adde *Caton. R. R. c.* 92. ¶ Dicitur etiam *gurgulio* ob litterarum similitudinem. *Pallad. l.* 1. *tit.* 19. Amurca gurgulionibus & ceteris noxiis animalibus inimica est. ¶ Est *Curculio* nomen Plautinæ fabulæ a nomine Parasiti, qui præcipuas in ea partes agit. Convenienter autem ita vocatur, quia parasiti gutturi unice & cibo serviunt.

CURCULIUNCULUS, i, m. diminut. a curculio. *Plaut. Rud.* 5. 2. 38. Curculiunculos minutos fabulare. *h. e.* res nullius usus narras.

CURCŪMA, & Curcumĭa, æ, f. capistrum, frenum. *Hesych.* Ἐν κημῷ, ἐν χαλινῷ. Affertur ex *Veget. l.* 2. *rei veterin. c.* 33. & ex *Imp. Leone lib. & tit.* 11. *Cod. Justin.* sed utrobique varia est cum lectio, tum interpretatio.

CURENSES, ium, populi Italiæ in Sabinis, ubi nunc *Corese* oppidum, & fluvius. Videntur autem iidem esse cum *Curetibus*, a quibus *Quiritum* nomen est ortum. *Varr. l.* 5. *L. L. c.* 7. & *Plin. l.* 3. *c.* 12. ¶ Apud *Ovid.* quoque *turba Curensis* legitur a quibusdam 3. *Fast. v.* 94. & intelliguntur Cures. Alii leg. *Forensis*.

CURES, ium, ibus, m. oppidum Sabinorum ad Himellam fluvium, circa ea loca, ubi nunc *Corese*, condita, ut ajunt, a Medio Fidio Sabinorum Deo, vel a Modio Fabidio, ut *Dionys. Halic. l.* 2. *c.* 84. tradit. Ex hoc oppido fuere Sabini illi, & ipsi *Cures* dicti, qui ob raptas virgines bellum Romanis intulere, factaque pace, Quiritum nomini originem præbuere. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 8. Collis Quirinalis, ubi Quirini fanum: qui a Curetibus, qui cum T. Tatio Curibus venerunt Romam. *Virg.* 6. *Æn. v.* 812. *de Numa*. Curibus parvis, & paupere terra Missus in imperium magnum. *Id.* 8. *Æn. v.* 637. subitoque novum consurgere bellum Romulidis, Tatioque seni, Curibusque severis. *Ovid.* 2. *Fast. v.* 480. Romanis junxerat ille Cures.

CURĒTES, um, populi Sabinorum, iidem qui Cures. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 8. V. vocem præced. ¶ In singulari est *Cures*, *etis*. *Propert. l.* 4. *eleg.* 4. *v.* 9. tubicen vicina Curetis Cum quateret lento murmure saxa Jovis. *h. e.* Tatii regis Sabinorum. ἀντονομασία. ¶ Item populi Phrygiæ, qui & *Corybantes*, qui Idam montem incoluere: deinde Cretam cum transmigrassent, cum primi cœpissent terram colere, montem ejus insulæ, ubi sedem posuerunt, ab nomine relictæ patriæ cognominarunt, Κουρῆτας. V. quæ diximus in *Corybantes*. *Virg.* 3. *Æn. v.* 131. antiquis Curetum allabimur oris. ¶ Sunt nihilominus, qui eos faciunt alios a Corybantibus, Cretenses tamen, & Jovis custodiæ destinatos. *Ovid.* 4. *Fast. v.* 207. Ardua jamdudum resonat tinnitibus Ide, Tutus ut infanti vagiat ore puer. Pars clypeos rudibus, galeas pars tundit inanes: Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus. *Id.* 4. *Metam. v.* 282. largoque satos Curetas ab imbri. Tangit *Ovid.* fabulam de ortu Curetum, quam in nullo alio Mythologo invenire adbuc quivimus. ¶ Ad nominis rationem quod attinet, alii dictos putant ἀπὸ τῶν κορῶν, a formosis oculis, alii a cono galeæ, quæ κόρυς dicitur. Ita *Diomed. lib.* 3. *pag.* 475. *Putsch.* Alii tradunt cognominatos ἀπὸ τῆς κουρᾶς, a tonsura, quod dentosi essent: alii ἀπὸ τῶν κορῶν a puellis, quod longas puellarum more stolas gestarent.

CURETEUS, a, um, Κουρήτειος, Cretensis. V. *Cerastheus*.

CURETĬCUS, a, um, adject. a Curetibus. *Calpurn. Ecl.* 4. *v.* 96. Carmina Dicteis audit Curetica silvis. ¶ *Sil. l.* 15. *v.* 307. tecta Curetica appellat urbes Ætoliæ, vel Acarnaniæ, quia Curetum populi pars e Creta quondam in ea loca migraverant, ut est apud *Strabon. lib.* 10.

CURETIS, idis, adject. *femin. Ovid. Metam.* 8. *v.* 153. ut egressus ratibus Curetida terram Contigit. *h. e.* Cretam, quæ etiam *Curetis* appellata fuit, *Plinio* teste *l.* 4. *c.* 12.

CURĬA, æ, f. *curia*, φρατρία. Tria significat. Primo enim est pars minor populi Romani. Nam Romulus populum universum in tres Tribus, deinde singulas Tribus in decem Curias, tertio singulas Cu-

rias in decem Decurias distribuit, ut *Dionys. Halic. l.* 2. *c.* 62. docet. Dicta est a *cura*, quod Romulus voluit populum secum Reipublicæ curam habere, eumque in Curias distributum deliberare, & judicare, & suffragia ferre. Curiæ triginta fuere. Appellatæ sunt ut *Liv. l.* 1. *c.* 13. & *Festus* tradiderunt, a nominibus mulierum Sabinarum, quæ raptæ fuerant; ut *Varro* apud *Dionys. lib.* 2. *c.* 83. & *Plutarchus in Romulo*, & alii: partim a ducibus, partim ab antiquis oppidis eorum, qui primi Romam migravere. Ex his septem tantum nomina remansere, Forensis, Rapta, Faucia, vel Saucia, Tatiensis, Tifata, Veliensis, Velita. ¶ Secundo sumitur pro æde sacra. Nam Romulus singulis Curiis sua sacra partitus est, assignatis diis, quos colerent, locis ubi colerent, sumptibus unde colerent. Dicta est a *Curia*, quæ partem populi significat, vel quia in ea res sacræ curabantur. Hinc *Curia Calabra*. V. *Calabra*. ¶ Novæ Curiæ proxime compitum Fabricium ædificatæ sunt, quod parum amplæ erant veteres a Romulo factæ, ut in iis sacra curarent: quæ sacra cum ex veteribus in novas evocarentur, aliquot Curiarum per religiones evocari non potuerunt. Itaque Forensis (*al.* Foriensis) Raptæ, Veliensis (*al.* Vellensis) Velitæ (*al.* Velitiæ) res divinæ in veteribus Curiis fiebant. *Festus* in *Novæ*. ¶ Aliæ præterea Curiæ Romæ fuerunt, ut Curia Saliorum in Palatio, *Cic.* 1. *de Divin. c.* 11. Curia Octavia extra portam Carmentalem, *Plin. l.* 36. *c.* 5. Curia Julia, *Sueton. in Calig. c. ult.* & aliæ, quæ partim sacrorum causa, partim consilii exstructæ fuerunt, partim utriusque. ¶ Tertio enim Curia erat sedes, ac templum publici consilii, *Senato*, βουλευτήριον, quod eo quisque Senator suam curam de Republica conferret, ut ait *Varro* apud *Non. c.* 1. *n.* 278. *Id. l.* 4. *de L. L. c.* 32. Curiæ duorum generum. nam & ubi curarent sacerdotes res divinas, ut Curiæ veteres; & ubi Senatus humanas, ut Curia Hostilia, quod primus ædificavit Hostilius rex. Ante hanc Rostra &c. *Ovid. l.* 3. *Amor. el.* 8. *v.* 55. Curia pauperibus clausa est, dat census honores. *h. e.* Senatorius gradus. *Sueton. in Cæs. c.* 22. Non temperavit, quin frequenti Curia jactaret. *in pien consiglio*, frequenti Senatu. *Id. in Aug. c.* 38. Interesse Curiæ. *h. e.* venire in Senatum. *Senec. l.* 5. *de benef. c.* 15. *sub fin.* Exercitum victorem reducentibus curia extra muros præberetur. *h. e.* senatus daretur. *Cic. pro Mil. c.* 33. Curia templum sanctitatis, amplitudinis, mentis, consilii publici, caput urbis, ara sociorum, portus omnium gentium, sedes ab universo populo R. concessa uni ordini. ¶ Extra Romam quoque Curia dicitur, ubi Senatus cogitur. *Cic.* 6. *Attic. ep.* 1. *ante med.* Inclusum in Curia Senatum Salamine obsederat. *Id.* 4. *Verr. c.* 21. In Curia Syracusis. ¶ *Dies Curiæ* apud *Cicer.* 1. *de Orat. c.* 7. est dies transactus in rebus severis tractandis, ut fit in Curia. ¶ Etiam cœnaculum aliquando significat. *Varr. R. R. l.* 2. *c.* 9. Cibatus canis propior hominis, quam ovis. pascitur enim e curia, & ossibus, non herbis, aut frondibus. Al. leg. *e culina*: sed minus recte: quod apparet ex *Dionys. Halicarn. l.* 2. Ὅπου δὲ τοῖς ἑστιατορίοις τι, ὅπου ταῖς φράτραις, κουρίαι, καὶ μέχρις ἡμῶν ἔτι καλοῦνται.

CURIĀLIS, le, ad Curiam pertinens. Curialis dicitur, qui est ejusdem Curiæ, φράτερος. *Cic.* 2. *Offic. c.* 18. *extr.* Cimonem Athenis etiam in suos curiales Laciadas hospitalem fuisse. Adde *Plaut. Aulul.* 2. 2. 2. ¶ *Curiales mensæ*, in quibus immolabatur Junoni, quæ *Curis* est appellata. *Festus*. Etiam *Dionys. Halicarn. l.* 2. *c.* 85. tradit T. Tatium in omnibus Curiis statuisse mensas Junoni Quiritiæ, in quibus scilicet & sacrificia, & convivia agitarentur. ¶ *Curialis vernula*, h. e. servulus aliquis Curiæ, legitur in quibusdam editis libris apud *Terent. Phorm.* 5. 6. 10. sed plerique Critici ex optimis MSS. ea verba rejiciunt. ¶ *Curiales Flamines*, Curiarum sacerdotes. *Festus*. Videntur autem intelligendi sacerdotes minores, qui sub Curionibus ministrarent. In *veteri Inscript.* apud *Gruter. pag.* 1102. *n.* 2. *Curialis* absolute ponitur vel pro Flamine Curiali, vel pro Decurione. ¶ Aliquando *Curiales* dici cœpti ministri Principum in Aula, quæ ideo *Curia* vocari potest, quia apud eos res publicæ curantur, *Curiali*, *Cortigiani*. Hoc sensu usurpasse *Ammian. l.* 21. *c.* 12. (*al.* 23.) & *l.* 22. *c.* 9. (*al.* 23.) & *Symmach. l.* 9. *ep.* 10. & *lib.* 10. *ep.* 41. (*al.* 48.) jam ostendit *Borrich.* in *Voss.*

CURIĀNUS, a, um, ad Curiam pertinens, quod est nomen proprium civis R. ut Curiana causa, *Cic.* 2. *de Orat. c.* 6. & Curianum judicium, *Quintil. l.* 7. *c.* 6. *sub fin.* (V. *Cicer.* 2. *de Orat. c.* 39.) & Curiana villa, *Cic.* 2. *de Legib. c.* 1.

CURIĀTIM, adverb. per singulas curias. *Gell. l.* 15. *c.* 27. Quæ curiatim per lictorem calabantur. Alii leg. *per lictorem curiatum*: & quidem rectius.

CURIĀTUS, a, um, ad Curiam pertinens. *Curiata Comitia* erant, in quibus populus per Curias convocatus (is tantummodo, qui Romæ degebat. Nam Curiæ omnes Romæ fuerunt) suffragium ferebat. *Fest. Cic.* 2. *Agrar. c.* 11. & *Gell. l.* 15. *c.* 27. ubi hæc refert verba ex *lib.* 1. *Lælii Felicis*. Cum ex generibus hominum suffragium feratur, curiata comitia esse; cum ex censu & ætate, centuriata; cum ex regionibus & locis, tributa. ¶ *Curiatus lictor* est, qui Curiata Comitia convocat. *Lælius Felix* apud *Gell. loc. cit.* ex *Labeone*, & vet. Inscript. apud *Gruter. pag.* 33. *n.* 4. & 630. *n.* 9. ¶ Curiata Comitia primo, sub Regibus, convocabantur ad omnia fere, quæ ad Reipubl. gubernationem pertinebant, præcipue vero legibus perferendis, quæ idcirco *leges Curiatæ* dictæ sunt: ex quibus conflatum est *jus civile Papirianum*, quia Sex. Papirius eas in unum composuit. Institutis autem Comitiis Centuriatis, ad hæc majora quæque paulatim transferri cœpta: accedentibus vero etiam Comitiis Tributis, tanto minus Curiata frequentari cœperunt. Exactis Regibus, omnes Curiatæ leges lege Tribunitia exoleverunt. *Pompon. Dig. lib.* 1. *tit.* & *leg.* 2. *sub init.* ¶ Sequentibus temporibus, Comitiis Curiatis transigebantur ea, quæ rem militarem continebant, sicuti Centuriatis Consules, ac Tribuni militares creabantur, ut est apud *Liv. l.* 5. *c.* 52. *extr.* ¶ Deinde Curiatorum Comitiorum habendorum duæ præcipue causæ fuisse videntur, legi ferendæ de imperio militari magistratuum, & sacerdotibus creandis. Nam magistratus, postquam creati fuerant, rem militarem nullo modo attingere poterant, nisi lege Curiata permissum esset: qua quidem lege dabatur iis jus habendi exercitus, belli gerendi, stipendii solvendi militibus, & viatici sumendi. *Liv. loc. cit. Cic. Agrar.* 2. *c.* 12. Aliquando tamen illud usurpatum fuit, ut non omnes quidem Curiæ, sed earum lictores singuli convocarentur, quoties opus esset quippiam Curiatis Comitiis perferri. ¶ Denique sola sacrorum causa, & quarundam rerum levioris momenti, ut adoptionum, arrogationum, testamentorum confirmandorum, &c. Comitia hæc haberi consuevere. Eorum habendorum jus fuit penes patricios Magistratus, & penes Pontifices, si sacrorum, aut adoptionum causa haberentur: Locus autem fere Comitium in foro. Verum de his fusius, curatiusque, qui hæc ex professo integris voluminibus conscripsere, *Grutb.* præcipue *de Comit. R.* &c. V. *etiam Cicer.* 2. *Agrar. a cap.* 10.

CURĬO, onis, m. Sacerdos Curiæ, idest qui pro Curia sacra faciebat. Triginta Romæ Curiones fuere, quemadmodum Curiæ triginta erant: quamquam alii sexaginta fuisse putant, binos in singulis Curiis. Qui his omnibus præerat Curio Maximus dicebatur. *Liv. l.* 27. *c.* 8. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 15. & alii. *Paulus* apud *Fest.* in *Maximus*. Maximus Curio, cujus auctoritate Curiæ, omnesque Curiones reguntur. *Inscript.* apud *Gruter. pag.* 305. *n.* 4. ex quatuor decuriis Curio minor. ¶ Curio quoque præco dictus est. *Trebell. Poll. in Gallien. c.* 12. Ille per curionem dici jussit. *Martial. in epist. præfixa lib.* 2. Epigrammata curione non egent, & contenta sunt sua, idest mala lingua. ¶ Item gracilis, macilentus: a *cura*. Hinc *Plaut. Aulul.* 3. 6. 27. Volo ego ex te scire, qui sit agnus curio. *Eu.* Qui ossa atque pellis totus est. Eadem habet & *Festus*. V. *Incuriosus*. ¶ Fuit etiam Curio cognomen familiæ Rom. in gente Scribonia: in qua præter ceteros fuit C. Scribonius Curio tribunus pleb. Cæsaris fautor præcipuus in bello civili: ad quem exstant multæ *Ciceronis* epistolæ.

CURIONĀLIS, le, ad Curionem sacrorum ministrum pertinens. *Curionalis publicus* in vetere Inscript. apud *Gruter. pag.* 305. *n.* 5. & 6. est servus, seu minister publicus Curionis.

CURIONĀTUS, us, m. dignitas Curionis. *Fest.* in *Curionium*.

CURIONIĀNUS, a, um, ad Curionem pertineos. *Curioniani equites* apud *Hirt. de B. Afric. c.* 52. *extr.* sunt milites cujusdam C. Curionis. Al. leg. *Curiani*.

CURIONIUS, a, um, ad Curiones pertinens, ut *Curionia sacra*, quæ a Curionibus in Curiis fiebant: *Curionium æs*, quod dabatur Curioni ob sacerdotium Curionatus. Hæc *Festus*.

CURIONUS. V. *Centurionus*.

CURIOSE, *diligentemente*, περιέργως, ἐπιμελῶς, ἀκριβῶς, multa cum cura, accurate. *Cic. de clar. Orat. c.* 35. Conquiram ista posthac curiosius. *Cels. l.* 2. *c.* 17. *a med.* Curiose vestimentis involvendus est, ne ad eum frigus aspiret. *Vitruv. l.* 7. *c.* 4. Tegulæ curiosius picentur, ut abs se respuant liquorem. *Colum. l.* 12. *c.* 55. *extr.* Jus est candoris eximii, si fit curiose factum. *Id. l.* 11. *c.* 2. *post init.* Vitiaria malleolis curiosissime pangenda. *Id. l.* 5. *c.* 6. Leviter & curiose facere aliquid. *con riguardo*. & *Quintil. l.* 8. *c.* 1. Multos, quibus loquendi ratio non desit, invenias: quos curiose potius loqui dixeris, quam Latine. *Cic.* 5. *de Fin. c.* 15. Animadvertunt ea, quæ domi fiunt, curiosius.

CURIOSĬTAS, atis, *curiosità*, cura & diligentia quæ adhibetur in re quapiam investiganda, cupiditas sciendi, πολυπραγμοσύνη. *Cic.* 8. *Attic. ep.* 12. Sum in curiositate ὀξύπεινος: sed tamen facile patiar, te id ad me συμπόνως non scribere. *Gell. l.* 2. *c.* 18. *extr.* Esse arcanas causas, ad quas paucorum potuit pervenire curiositas.

CURIOSŬLUS, a, um, *curiosetto*, dimin. a curiosus. *Apul. sub fin. l.* 10. *Metam.* Curiosulus ventus laciniam reflabat.

CURIŌSUS, a, um, *diligente*, *desideroso di sapere*, περίεργος, qui multam adhibet curam, diligens, accuratus in quærendo. *Cic.* 3. *Fam. ep.* 1. Ita est homo non modo prudens, verum etiam, quod vidi, æque curiosus. *Id.* 1. *Tuscul. c.* 45. Permulta alia colligit Chrysippus, ut est in omni historia curiosus. *Id.* 1. *de nat. deor. c.* 35. Atqui ne curiosissimi quidem homines exquirendo audire tam multa possunt, quam sunt multa, quæ terra, mari exsistunt. *Id. Fam.* 4. *ep.* 13. *a med.* Quo minus familiaris sum, hoc sum ad investigandum curiosior. *Id. pro Sext. c.* 9. *extr.* Sed hæc obstructio non ita obducta est, ut curiosis oculis perspici non possit. *Plin. l.* 13. *c.* 12. Charta tenuata curiosa interpolatione. *h. e.* diligenti artificio. *Petron. in Satyr. c.* 135. Curiosa manu segregare grana. *Id. c.* 118. Curandum, ne sententiæ emineant extra corpus orationis expressæ, sed intexto vestibus colore niteant. Homerus testis, Romanusque Virgilius, & Horatii curiosa felicitas. *Id. c.* 29. Curiosus pictor. *Id. in fragm. Tragur. c.* 46. *Burm.* Non quidem doctus, sed curiosus, qui plus docet, quam scit. ¶ Cum genit. *Plin. l.* 25. *c.* 2. Medicinæ peculiariter curiosus. *Aurel. Vict. de Cæsarib. c.* 20. *ad fin.* Ut putant memoriæ curiosi. *h. e.* qui historia delectantur. *Capitolin. in Antonin. Philos. c.* 20. Curiosissimus famæ suæ. ¶ Aliquando in vitio ponitur, & dicitur de iis, qui nimia cura utuntur in rebus alienis exquirendis, *curioso*, πολυπράγμων. *Cic. pro Dom. c.* 33. Quid est tam curiosum, quam ea scire velle, de quibus majores nostri vos solos scire voluerunt? *Id. Attic. l.* 15. *ep.* 26. *extr.* M. Ennius quid egerit de testamento (curiosus enim) facias me velim certiorem. *Sueton. in Aug. c.* 27. Curiosum ac speculatorem ratus, coram confodi imperavit. *Plin. l.* 30. *c.* 11. Curiosa Apionis in-

interpretatio. sottile e ricercata. Quintil. l. 7. c. 5. Curiosa consilia. h. e. consultationes accuratæ, exactæ, & curarum plenæ. ¶ Fuit collegium, sive magistratus quidam eorum, qui, (sublata Republ.) e schola, seu corpore Agentium in rebus mittebantur ab Imperatoribus per provincias explorandi causa, ac perscrutandi, si quid adversus leges, vel Principem committeretur, κατάσκοποι, ὀπτικευταί. (V. Agens) De his in Cod. lib. 12. tit. 23. qui est de Curiosis & Stationar. leg. 1. & 2. & tit. 51. leg. 13. & Tertull. de fuga in persecut. c. 13. ¶ Denique curiosus aliquando pro macro, exili usurpatur. Nonius enim c. 2. n. 130. curionem agnum exponit curiosum, & incuriosus ab Apul. in Florid. n. 2. extr. (al. l. 1.) ponitur pro pingui. Plaut. Aulul. 3. 5. 25. Quo quidem agno sat scio, magis curiosam nusquam esse ullam belluam. Al. leg. curionem. V. Curiosus: & quæ huc pertinentia dicta sunt in Curio, & Curatura.

CURIS, Sabinorum lingua hastam significat, ut docent Festus hic & in Celibaris. Ovid. 2. Fast. v. 477. Sive quod hasta curis priscis est dicta Sabinis. Adde Macrob. l. 1. Saturn. c. 9. & alii. Hinc originem duxere Cures, oppidum Sabinorum, Quirinus, Quirites. ¶ Juno quoque Curis, sæpius autem Curitis dicta est, quia cum hasta pingebatur, eoque habitu ab Sabinis colebatur. Fest. locis citat. & in Curialis. Pro Curitis legitur Quiritis in veteri Inscript. antiquitat. Benevent. class. 1. n. 8.

CURITIS. V. vocem præced.

CURITO, as, avi, atum, frequentat. a curo, as. Apul. l. 7. Metam. Exin me matrona prolixe curitabat. Elmenhorstius leg. curabat.

CURIUS, ii, m. Rom. civis, summæ frugalitatis, & fortitudinis. Hic cum rapas in foco torreret, & Samnitum legati magnum auri pondus publice missum attulissent, invitarentque, ut eo uti vellet, respondit, Curium malle imperare locupletibus, quam locupletem fieri: & qui acie vinci non potuit, eum pecunia corrumpi non posse. Omnium primus de Sabinis triumphavit. Idem Pyrrhum Epirotarum Regem acie victum Italia expulit, populoque viritim quatuordecim agri jugera divisit. Per antonomasiam dicitur de homine antiquæ, severæque disciplinæ. Juvenal. sat. 2. v. 3. Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt.

CURIUS, a, um. Curium infortunium, h. e. malum, dirum, a cura, quidam legunt apud Plaut. Pseud. 4. 7. 44. sed ea lectio valde incerta est, & a Criticis mire vexata.

CURMI, n. species cerevisiæ, seu potionis ex maceratis, & coctis frugibus. Ulpian. Dig. lib. 33. tit. 6. leg. 9. Et acetum, quod vini numero paterfamilias habuit, & zythum, & curmi. Quidam leg. camum, i, n. eadem significatione, atque ita edidit Torrentin. ¶ In Gloss. legitur, Curmen, ζῦθος ἀπὸ σίτου.

CURO, as, avi, atum, a. 1. procurare, por cura, far con diligenza, σπουδάζω, φροντίζω, κήδομαι, θεραπεύω, in aliqua re elaboro, curam, studium, diligentiam adhibeo, studeo, operam do, laboro. Terent. Andr. 1. 1. 142. Tuum officium est, ut observes filium, quid agat. So. sat est. curabo. Cic. 8. Attic. ep. 5. Fasciculum velim cures ad eum perferendum. far sì, che gli sia recata. Id. 1. de Divin. c. 24. Ex eo auro buculam curavit faciendam. fece fare. Id. 4. Fam. ep. 13. extr. Ego quæ pertinere ad te intelligam, studiosissime omnia, diligentissimeque curabo. Id. in Top. c. 17. Curare negotia alicujus. maneggiare. Id. Attic. l. 5. ep. 7. mandatum. eseguire la commissione. Nepos in Eumen. c. 9. præceptum diligenter. Id. Fam. 3. ep. 8. ad fin. Ut cures, ne quid mihi ad hoc negotii aut oneris accedat, aut temporis. Plaut. Pseud. 1. 3. 3. Ego pro me & te curabo. Cic. Attic. l. 11. ep. 3. extrem. Omnibus rebus cura & provide, ne quid ei desit. Id. 14. Fam. ep. 5. 6. 8. & 16. Cura, ut valeas. Phædr. l. 5. fab. 2. v. 4. Jam curabo sentiat, quos attentarit. farò che s' accorga. Cic. 14. Attic. ep. 13. a med. Quintus de emendo nihil curat hoc tempore. Id. 2. de Divin. c. 50. Epicurus negat aliquidquam deos nec alieni curare, nec sui. prendersi cura. Horat. in carm. sæcul. v. 70. Curare preces alicujus. Sallust. in Jug. c. 17. injurias sociorum. h. e. curæ habere ulciscendi causa. ¶ Magna cum cura curare aliquem Plaut. dixit Menæch. 5. 4. 7. & 9. & ante eum Enn. apud Cicer. l. 1. de divin. c. 48. ¶ Ellipsis esse videtur in his Cic. Attic. l. 1. ep. 3. Signa, quæ nobis curasti, ea sunt ad Cajetam exposita. h. e. facienda, vel coemenda curasti. Id. ibid. ep. 8. L. Cincio H S quadragies pro signis Megaricis curavi. h. e. solvenda curavi. & lib. 11. ep. 15. Minucium XII sola curasse, scripsi ad te antea: quod superest velim videas, ut curetur. Id. pro Quint. c. 4. Quibus nominibus pecuniam Romæ curari oporteret. h. e. curare, ut Romæ solveretur. ¶ Cum infinito Cic. Fam. 1. ep. 9. a med. Qui summa voluntate cesserit, neque sane redire curarit. non si sia punto curato di ritornare. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 53. Vos liberi esse non curatis. Cic. 1. Acad. c. 2. Nec docti legere curarent. Horat. de ar. poet. v. 133. Nec verbum verbo curabis reddere. Sueton. in Domit. c. 20. Bibliothecas incendio absumptas impensissime repararare (al. reparari) curavit. Colum. l. 9. c. 9. ad fin. Duces seditionum interficere curabis. ¶ Cum dativo pro accus. Plaut. Trin. 4. 3. 50. Ego sum insipientior, qui rebus curem publicis, potius quam, &c. Id. Trucul. 1. 2. 35. Curare rebus alienis. Id. Rud. 1. 2. in fi. Si tu de illarum cœnaturus vesperi es, illis curandum censeo: si apud me esurus es, mihi dari operam volo. Accius apud Macrob. l. 6. Saturn. c. 1. Jam jam neque dii regunt, neque profecto deum summus rex omnibus curat. Adde Apul. in Apolog. & Tertull. itidem in Apolog. c. 6. ¶ Sæpe refertur ad cultum, & refectionem corporis. Plaut. Cistell. 1. 1. 115. Cura te, amabo: siccine immunda, obsecro, ibis? di grazia nettati, pulisciti. Cic. in fi. l. 3. de Orat. Sed jam surgamus, nosque curemus. refitiamoci, ristoriamoci. Horat. l. 1. ep. 4. v. 15. & Juvenal. sat. 2. v. 105. Curare cutem. Plaut. Pseud. 4. 7. 34. Se, suamque ætatem bene curare, edere, bibere, &c. trattarsi bene, darsi bel tempo. Terent. Adelph. 5. 1. 1. Curare se molliter. Liv. l. 3. c. 2. ad fin. Curare corpora cibo somnoque. & lib. 36. c. 18. Priusquam corpora curarent, arma telaque parant. Horat. l. 3. od. 17. v. 14. Curare genium mero, & porco bimestri. Plaut. Mostell. 1. 1. 34. Curare boves. Sabinus Massur. apud Gell. l. 4. c. 20. Ego me curo: equum Statius. ¶ Sæpe etiam est medicorum, & significat ægris inservire, morbos sanare, medicare, curare. Cic. de Senect. c. 19. Facilius in morbos incidunt adolescentes, gravius ægrotant, tristius curantur. Cels. in præfat. l. 7. Medicinæ pars, quæ manu curat. la chirurgia. Id. in proœm. l. 1. Victu morbos curare. Curt. l. 5. c. 9. Curare graviores morbos asperis remediis. Id. l. 7. c. 1. Curare vulnera. Scribon. Larg. in epist. ad Jul. Callist. & Horat. l. 2. ep. 2. v. 150. radice, vel herba curarier. pro curari paragoge. Hinc illud Neronis apud Sueton. in ejus vita, c. 37. Mori jussis non amplius quam horarium spatium dabat: ac ne quid moræ interveniret, medicos admovebat, qui cunctantes continuo curarent. Ita enim vocabat venas mortis gratia incidere. ¶ Facete Cic. 6. Attic. ep. 1. Cum Appius ἐξ ἀφαιρέσεως provinciam curarit, sanguinem miserit, quidquid potuerit detraxerit, mihi tradiderit enectam, &c. ¶ Cum genitivo Apul. l. 5. Metam. Novam nuptam interfectæ virginitatis curant. ¶ Significat etiam generatim curam habere alicujus rei, parare, purgare, colere, administrare, conficere. Terent. Andr. 1. 1. 2. paucis te volo. So. dictum puta: nempe ut curentur recte hæc. Ubi Donatus, diligenter coquantur: verum τὸ curentur plura significat, coquantur, parentur, administrentur. Varr. l. 6. L. L. c. 3. Apte curare cibum. Plin. l. 17. c. 22. vitem falce. h. e. potare. Cato apud eund. ibid. vineam. h. e. putare, ablaqueare, circumfodere, uno verbo omnia facere, quæ ad vitis culturam pertinent. Colum. l. 12. c. 18. dolia. h. e. purgare, radere, abstergere, lavare. Ulpian. Dig. lib. 9. tit. 2. leg. 27. Si victori locaveris lacum vino plenum curandum, & ille eum pertuderit. Colum. l. 9. c. 14. apes. h. e. earum alveos purgare. Nos quoque hoc sensu curare dicimus. Ulpian. Dig. lib. 47. tit. 2. leg. 12. Fullo, qui curanda poliendaque vestimenta accepit. Sueton. in Ner. c. 49. Aquam simul, ac ligna conferri, curando mox cadaveri. (adde Curt. l. & cap. 10.) Colum. l. 12. c. 30. Curare vinum. travasare. V. locum. ¶ Quod ait Spartian. de Adriano cap. 4. curasse delicatos, Salmas. intelligit, iis inservisse in capillis comendis. Sane cura, curatio, incuria ad comæ cultum pertinent, ut suis locis videre est. ¶ Absolute aliquando significat præesse, administrare, regere. Sallust. in Jug. c. 50. Ipse cum cohortibus apud primos erat: in postremo Marius legatus cum equitibus curabat. comandava. Id. in Catil. c. 62. Mallium in dextra, Fæsulanum quendam in sinistra parte curare jubet. Tacit. 11. Ann. c. 22. Gliscentibus negotiis, Quæstores duo additi, qui Romæ curarent. ¶ Simile est illud ejusdem 3. Hist. c. 15. Exploratores, ut mos est, longius curabant. h. e. discurrebant, sui muneris fungendi causa. & Plauti Pers. 1. 3. 5. Curate istic vos, atque properate. h. e. cœnam parate. & Varron. apud Non. c. 2. n. 403. Cum in eo essem occupatus, atque in schola curarem. ¶ Et cum accus. Tacit. 4. Ann. c. 36. Qui proconsul Asiam curaverat. Id. Ann. 6. c. 30. Getulicus ea tempestate superioris Germaniæ legiones curabat. Enn. apud Gell. l. 16. cap. 10. muros, urbemque, forumque Excubiis curant. h. e. servant, custodiunt. ¶ Pertinet etiam ad sacra, & religionem. Liv. l. 1. c. 20. Quæ prodigia fulminibus aliove quo viso missa susciperentur, atque curarentur. h. e. expiarentur. ¶ Curare aliquem interdum est curæ habere, aver cura, avere gli occhi addosso. Cic. 4. Acad. c. 38. sub fin. Quis enim potest, cum existimet a deo se curari, non & dies & noctes divinum numen horrere? Plaut. Mostell. 2. 2. 93. Nil me curassis: ego mihi providero. ἀρχαϊκῶς pro curaveris. quod habet etiam Pseud. 1. 3. 3. & Pœn. 3. 1. 50. ¶ Item observare, colere, bene tractare. Plin. l. 1. ep. 5. ad fin. Est enim locuples, factiosus: curatur a multis, timetur a pluribus. è servito e rispettato. Sallust. in fragm. apud Macrob. l. 2. Saturnal. c. 9. Cum ad cœnam invitassent (Metellum) ultra Romanorum, ac mortalium etiam morem curabant. lo trattavano. Plaut. Stich. 5. 3. 9. Curare amicos advenientes. Adde Martial. l. 6. epigr. 50. & Ulpian. Dig. lib. 45. tit. 1. leg. 107. ¶ Curare pastorem apud Propert. l. 4. el. 2. v. 39. est agere, pastoris munus gerere. Sunt tamen qui aliter legi volunt. ¶ Pro cicurare poni videtur in illis Nigidii verbis apud Priscian. l. 8. pag. 793. Putsch. Omne pecus indomitum habet quiddam in se ferum, sed tamen ea natura est, ut curari, & dominari possit. ¶ Non curare, nihil curare, negligere, non laborare. Cic. 4. de Fin. c. 14. Ita præter animum, nihil curant. Liv. l. 36. c. 28. Nec hercle, inquit, magnopere nunc curo, quid Ætoli censeant. Ovid. Metam. 10. v. 529. de Venere. Capta viri forma non jam Cythereia curat Litora, non alio repetit Paphon æquore cinctam. Id. Heroid. ep. 18. v. 150. Publica non curat sidera noster amor. ¶ Aliud, vel alia cura, formula est jubentis quempiam securum esse. Terent. Phorm. 2. 1. 5. Atqui reperi jam: aliud cura. pensa ad altro. Plaut. Mil. 3. 3. 54. & 59. Alia cura. Simile est illud ibid. 52. Quiescas cetera.

CUROTROPHIUM, ii, & Curotrophium, n. ospitale da giovanetti, κουροτροφεῖον, domus alendis pueris destinata: a κοῦρος, juvenculus, & τρέφω, nutrio. Differt autem a brephotrophio, quod in hoc infantes recentesque partus aut expositi, aut parentibus egentibus nati alebantur; in illo pueri grandiusculi, qui nondum labore suo victum sibi parare poterant. Vox Græca est: quam quidam legunt apud Imperat. Justin. lib. 1. Cod. tit. 2. leg. 19.

CUROTROPHÆ NYMPHÆ, κουροτρόφοι, quæ infantes nutriunt. Serv. ad Ecl. 10. v. 62. V. vocem præced.

CURRAX, acis, adject. qui currit. Grat. in Cyneget. v. 89. Nam fuit

fuit & laqueis aliquis curracibus usus. lacci scorsoj. V. Curax.

CURRICULUM, i, n. carretta, ἁμάξιον, διφρίσκος, parvus currus. Non. quidem c. 4. n. 73. Fest. Diomed. & Charis. l. 1. pag. 59. Putsch. & Priscian. l. 6. pag. 715. agnoscunt curriculus masc. gen. sed nullius auctoritate confirmant. Cic. de Harusp. resp. c. 10. Te appello, Lentule: tui sacerdotii sunt thensæ, curricula, præcentio, ludi, &c. Sueton. in Calig. c. 19. Per hunc pontem ultro citroque commeavit quadrigario habitu, curriculoque bijugi famosorum equorum. Curt. l. 8. c. 14. Turbati equi in amnem præcipitavere curricula. Adde Ovid. 4. Trist. eleg. 8. v. 36. ¶ Item corsa, actus currendi, & ipsum spatium cursus, δρόμος, στάδιον. Est a curro, ut a vehe vehiculum, a perio periculum, &c. Cic. in fragm. apud Non. c. 3. n. 55. Ratione igitur & mente divina ad originem temporis curriculum inventum est solis & lunæ. Id. de Senect. c. 9. Athletæ se in curriculo exercentes. Id. 2. de Legib. c. 9. Curriculis equorum usque ad certam victoriam circo constitutis. Plaut. Trin. 4. 4. 11. Facere curriculum. Varr. apud Non. c. 4. n. 73. in curriculum contuli propere pedes. ¶ Curriculo est currendo, cursim, correndo, δρομαίως, δρομαίως: ablativus adverbii more positus. Plaut. Pers. 2. 2. 17. Face, rem hanc cum cura geras: vola curriculo. Id. Epid. 1. 1. 12. Ut te conspexi, curriculo occœpi sequi. Id. Mostell. 2. 1. 15. Curriculo currere domum. Id. Rud. 3. 5. 20. & 3. 6. 17. I dum, curriculo affer duas clavas. ¶ Translate (ducta metaphora a cursu aurigarum) Cic. pro Rabir. perduell. c. ult. Exiguum nobis vitæ curriculum natura circumscripsit. Id. pro Mur. c. 22. ad fin. Cum te de curriculo petitionis deflexisses, animumque ad accusandum transtulisses. Id. de Amic. c. 12. Deflexit enim jam aliquantulum de spatio curriculoque consuetudo majorum. Id. 7. Phil. c. 3. Omne curriculum industriæ nostræ in foro, in curia, in amicorum periculis propulsandis elaboratum est. Id. de Senect. c. 11. sub fin. Hæ sunt exercitationes ingenii, hæc curricula mentis. Id. in Orat. c. 3. Illa sunt curricula multiplicium variorumque sermonum, in quibus Platonis primum impressa sunt vestigia. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 3. Descendere in curriculum artis. Quintil. l. 12. c. 2. sub fin. Curriculum laudis. Plin. l. 14. c. 6. Quartum curriculum publicis epulis obtinuere a D. Julio vina Mamertina. h. e. quartum nobilitatis locum, ducta metaph. a quarto missu aurigarum. ¶ Tria & novem curricula Prudentio sunt duodecim anni, περὶ στεφ. 9. v. 11.

CURRICULUS, li, m. carretto, ἁμάξιον, parvus currus. V. Curriculum.

CURRO, is, cucurri, cursum, a. 3. correre, τρέχω, θέω, celeriter eo, cursu feror. Cic. 10. Attic. ep. 4. Curio cucurrit Puteolos, ut ibi concionaretur. Id. 9. Attic. ep. 3. Domitii filius transiit Formias, currens ad matrem Neapolim. Id. 3. Offic. c. 10. Qui stadium currit eniti debet, ut vincat. Id. Attic. l. 12. ep. 3. extr. Currere subsidio. correre in ajuto. Ovid. Heroid. ep. 18. v. 6. Currere aqua. per l'acqua. Stat. 5. Theb. v. 361. Gortynia currunt spicula. h. e. feruntur, volant. Curt. l. 7. c. 1. Currere in ordines suos. (de militib. loquitur.) Justin. l. 9. c. 7. Titulo officii currere ad exsequias. Phædr. l. 2. fab. 8. v. 5. Ultro currere ad necem. Plaut. Pœn. 3. 1. 24. Currere per vias. Liv. l. 5. c. 21. ad muros. Virg. 12. Æn. v. 524. Amnes in æquora currunt. Auct. de B. Hispan. c. 29. Rivus palustri solo currebat ad dexteram partem. Ovid. 3. Amor. el. 6. v. 29. Alpheon diversis currere terris adegit amor. Id. 3. Fast. v. 111. Libera currebant, & inobservata per annum Sidera. Virg. 2. Æn. v. 120. & Ovid. Heroid. ep. 5. v. 37. gelidusque per ima cucurrit Ossa tremor. Sueton. in Galb. c. 6. Etiam ad essedum Imperatoris per viginti passuum millia cucurrit. Terent. Hecyr. 3. 2. 24. Currere obviam alicui. Propert. l. 4. el. 3. v. 38. multa millia. ¶ Passive Quintil. l. 1. c. 4. (al. c. 8.) sub fin. Mare navigatur, campus curritur. Plaut. Pœn. 3. 1. 30. An non justa causa est, quo curratur celeriter. Cic. Verr. 7. c. 35. Curritur ad prætorium. ¶ Refertur & ad navigationem. Virg. 3. Æn. v. 191. Vela damus, vastumque cava trabe currimus æquor. (Sic Valer. Flacc. l. 4. v. 336. atque hac freta curre corona.) Id. 5. Æn. v. 862. Currit iter tutum æquore classis. Valer. Flacc. l. 1. v. 265. placido currere fluctu. Horat. l. 1. sat. 1. v. 3. Audaces nautæ per omne mare currunt. Id. l. 1. ep. 11. v. 27. Cælum non animum mutant, qui trans mare currunt. Ovid. 2. ex Ponto, ep. 6. v. 11. Nunc mihi naufragio quid prodest discere facto, Quam mea debuerit currere cymba viam? ¶ Absolute Horat. l. 1. od. 28. v. ult. licebit, Injecto ter pulvere, curras. Stat. l. 3. silv. 2. v. 87. Quos tibi currenti præceps ferat Adria mores. ¶ Currere etiam dicuntur, quæ volvuntur in girum. Ovid. 4. ex Ponto, ep. 9. v. 10. & Horat. in art. poet. v. 22. Currit rota. Plaut. Asin. 3. 3. 119. Postea ad pistores dabo, ut ibi cruciere currens. ¶ Item quæ porriguntur in longum. Plin. l. 18. c. 33. Limes per agrum currit. & cap. 34. Linea transversa currat per medium. Id. l. 11. c. 51. Vox currit concavo parietum spatio. Id. l. 2. c. 108. Mensura duplici via currit. Virg. 5. Æn. v. 250. chlamydem auratam, quam plurima circum Purpura mæandro duplici Melibœa cucurrit. Stat. 2. Theb. v. 98. infula currit per crines. h. e. crines ambit. ¶ De rubore, aut pallore, quo suffundimur. Virg. 12. Æn. v. 65. cui plurimus ignem Subjecit rubor, & calefacta per ora cucurrit. ¶ Translate Cic. 5. de Fin. c. 28. Proclivius currit oratio: venit ad extremum. Propert. l. 3. el. 8. v. 21. nox inter pocula currat. Ulpian. Dig. lib. 21. tit. 1. leg. 19. in f. Tempus redhibitionis ex die venditionis currit. Horat. l. 2. od. 5. v. 13. Ferox ætas currit. h. e. fluit, fugit. Sil. l. 7. v. 306. illa senectus, Heu! fatis quæ sola meis currentibus obstat. h. e. rebus meis prosperis. Petron. in fragm. Tragur. c. 43. Burm. Facile est, ubi omnia quadrata currunt. h. e. ad voluntatem succedunt. Terent. Heaut. prol. v. 44. Si qua laboriosa est, ad me curritur. si ricorre, si viene. Cic. Agrar. 2. c. 17. Cur non eosdem cursus, quos Cotta & Torquato Coss. cucurrerunt? (ἀλληγορικῶς) Horat. l. 1. sat. 10. v. 1. incomposito pede currunt versus. & vers. 9. Est brevitate opus, ut currat sententia, neu se Impediat verbis lassas onerantibus aures. Quintil. l. 9. c. 4. post init. Historia currere debet, ac ferri. & non longe post. Numeri orationis currentes per se. & circa med. Syllabæ breves si miscentur longis, currunt; si continuantur, exsultant. Paul. Dig. lib. 12. tit. 1. leg. 40. & Ulpian. lib. 26. tit. 7. leg. 6. a med. Finito primo mense, primæ pensionis usuræ currunt. ¶ Currentem hortari, incitare, proverb. παρακαλεῖν τὸν σπεύδοντα: de eo, qui alium ad quippiam hortatur paratum jam ac promptum. Cic. 3. Phil. c. 8. & 2. de Orat. c. 44. & Fam. l. 15. ep. 15. & Plin. l. 1. ep. 8. & lib. 3. ep. 7. ¶ Concise omisso verbo, Cic. 13. Attic. ep. 45. Quod me hortaris, ut eos dies consumam in philosophia explicanda, currentem tu quidem. ¶ In præterito cecurri dixisse Veteres, docet Gell. l. 7. c. 9. ¶ Curristi pro cucurristi legitur apud Tertull. de fuga in persecut. c. 12. Pedibus stetisti, curristi numis. Schoppius tamen in not. legit cucurristi.

CURRUCA, æ, f. ὑπολαΐς, parva avis, quæ alienos pullos pro suis educare dicitur. Hinc curruca dicuntur mariti, qui patiuntur uxorem suam ab aliis contrectari. Juvenal. sat. 6. v. 275. Tu tibi tunc curruca places. Alii leg. uruca, quæ significat animal quoddam in faba nascens, ut ait vetus Juvenal. Scholiast. vel genus animalis fœdi, & spinosi, ut ericius. Idem. Al. leg. urtica, eruca, &c. Illud certum esse videtur, neque currucam, neque urucam esse vocem Latinam.

CURRULIS, le, ad cursum pertinens. Apul. l. 9. Metam. Ægre cohibita equorum curruli rabie. h. e. retento, & represso impetu equorum currentium.

CURRUS, us, m. cocchio, carrozza, sedia da viaggio, ἅμαξα, ἅρμα, vehiculi genus, hominibus per urbem, aut in itinere vehendis aptum: cujus species sunt carpentum, essedum, cisium, pilentum, rheda, &c. Vetus Poeta apud Cic. l. 13. ad Attic. ep. 21. Sustineat currum, ut bonu' sæpe agitator, equosque. Cic. 2. de Divin. c. 70. Visus est in somnis curru quadrigarum vehi. Ovid. 4. Trist. el. 2. v. 47. Vehi in curru. Curt. l. 3. c. 3. Matrem Darii currus vehebat. Ovid. 2. Metam. v. 531. habili Saturnia curru Ingreditur liquidum pavonibus aera pictis. & vers. 62. Agere currus. Id. 1. de ar. am. v. 4. regere. & 3. ex Pont. ep. 1. v. 67. ducere. & Senec. in Hippol. v. 1075. gubernare currus. Ovid. 3. Trist. el. 8. v. 1. conscendere currus. Senec. in Hippol. v. 29. Insidere curru. Enn. apud Varron. de L. L. c. 32. l. 4. Insidere currum. Valer. Flacc. l. 6. v. 105. & Curt. l. 4. c. 12. Falcati currus. scil. in usum belli. ¶ Virg. 1. Georg. v. 174. currum dixit de aratro habente rotas. ¶ Quia triumphantes curru in Urbem vehebantur, per metonymiam ponitur pro triumpho. Cic. 15. Fam. ep. 6. Quem ego currum, aut quam lauream cum tua laudatione conferrem? Flor. l. 4. c. 2. sub fin. Tertius de Pharnace currus, & Ponto. & cap. ult. a med. Digna res lauro, digna curru Senatui visa est. Plin. l. & cap. 5. Corn. Balbus donatus curru, & jure Quiritium. Adde Lucan. l. 1. v. 316. & l. 3. v. 77. Stat. sub fin. silv. 3. l. 4. Propert. l. 2. eleg. 11. v. 24. & Sil. l. 3. v. 614. ¶ Catachresis est, ubi ponitur pro equis. Virg. extr. l. 1. Georg. nec audit currus habenas. Id. 12. Æn. v. 287. Infrenant alii currus. & Sil. l. 16. v. 367. stimulabat in æquore currum. & Lucan. l. 7. v. 570. si verbere sævo Palladia stimulet turbatos ægide currus. ¶ Et pro navi. Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 9. Ipsa levi fecit volitantem flamine currum, Pinea conjungens inflexæ texta carinæ.

CURSATIO, onis, f. cursitatio. Donat. ad illud Terent. Hecyr. 3. 1. 35. Trepidari sentio, & cursari rursum prorsum: Trepidatio, inquit, ad vocem refertur loquentium, cursatio ad sonum pedum.

CURSIM, correndo, δρομαίως, currendo, cursu, curriculo, celeriter. Plaut. Pœn. 1. 2. 156. Rapere aliquem cursim ad carnificem. Id. ibid. 3. 1. 64. Hoc cito & cursim est agendum. Id. Pseud. 1. 3. 124. & Afran. apud Charis. l. 2. pag. 186. Putsch. Cursim currere. Auct. ad Herenn. l. 4. c. 55. Cursim impetum facere in aliquem. Cic. 2. de Orat. c. 89. Quæ ego sero, quæ cursim arripui, quæ subcisivis horis, iste a puero, summo studio, summis doctoribus. Id. 2. Phil. c. 17. Ille sensim dicebat, quod causæ prodesset; tu cursim dicis aliena. Tacit. 4. Ann. c. 4. Percensere cursim legiones. Plin. l. 3. ep. 5. Legere librum, & cursim adnotare. Manil. l. 4. v. 198. Cursim loqui.

CURSIO, onis, f. il correre, actus currendi. Varr. l. 4. de L. L. c. 1. Corpus est, ut cursor; locus, stadium, qua currit; actio, cursio.

CURSITATIO, onis, f. il correre qua e là. Solin. cap. 42. (al. 54.) Solemni cursitatione lacum populus circuit.

CURSITO, as, avi, atum, correre qua e là, frequentativum a curso. Terent. Eun. 2. 2. 47. Sursum deorsum cursitare. Horat. l. 2. sat. 6. v. 107. succinctus cursitat hospes, Continuatque dapes.

CURSO, as, avi, atum, correre spesso, a qua e là, frequentativum a curro, is. Cic. pro Rosc. Amer. c. 22. Homines cursare ultro citro non destiterunt. Id. de Senect. c. 6. Cum alii malos scandant, alii per foros cursent. Id. Attic. l. 9. ep. 9. Ne forte aut absim, cum veniet, aut cursem illuc via deterrima. Valer. Flacc. l. 4. v. 108. sic undique in omnes Prospiciunt, cursantque vias. Terent. Hecyr. 3. 1. 35. Trepidari sentio, cursari rursum prorsum.

CURSOR, oris, m. lacchè, δρομεύς, qui currit: & speciatim qui currit stadium in ludis. Cic. 2. Tuscul. c. 23. ad fin. In stadio cursores exclamant quam maxime possunt. Adde 2. de Divin. c. 70. & Nepot. in Milt. c. 4. ¶ Item auriga, qui in ludis quadrigas agit.

Ovid.

Ovid. 3. ex Ponto, ep. ult. v. 26. Ut cupidi cursor frena retentat equi. ¶ Item servus a pedibus. Martial. l. 3. epigr. 47. Nec feriatus ibat ante carrucam, Sed tuta fœno cursor ova portabat. & epigr. 100. Cursorem sexta tibi, Rufe, remisimus hora. Id. l. 12. epigr. 24. Cursor succinctus. Adde Sueton. in Ner. c. 30. & 49. & Plin. l. 7. ep. 12. extr. ¶ Cursor cognominatus fuit L. Papirius civis R. vir bellica laude, consulatu non uno, & dictatura celebris, cui præcipua pedum pernicitas inerat: victoremque cursu omnium ætatis suæ fuisse ferunt, ut est apud Liv. l. 9. c. 16.

CURSORIUS, a, um, δρομικός, ad cursum pertinens. Sidon. l. 1. ep. 5. Ticini cursoriam (sic navigio nomen) ascendi, qua in Eridanum brevi delatus, &c. h. e. navim cursui publico destinatam. barca da posta.

CURSUALIS, le, idem quod cursorius, ut Cursuales equi, cavalli da posta, Impp. Arcad. & Honor. lib. 12. Cod. tit. 51. leg. 19. & Cursualis rheda, sedia da posta, Impp. Gratian. Valentinian. & Theodos. lib. 12. Cod. Theodos. tit. 12. leg. 9.

CURSURA, æ, f. corso, cursus. Varr. l. 2. R. R. c. 7. ad fin. Equi alii sunt idonei ad rem militarem, alii ad vecturam, alii ad admissuram, alii ad cursuram. Plaut. Asin. 2. 2. 61. Ex cursura anhelitum ducere. Id. Mostell. 4. 1. 5. Exercere se ad cursuram.

CURSUS, us, m. corso, δρόμος, actus currendi: & dicitur de iis omnibus, quæ quomodocumque celeriter moventur de loco ad locum. Cic. Fam. 12. ep. 6. Omnis omnium cursus est ad vos. Id. Attic. 10. ep. 4. ad fin. Mihi cursus in Græciam per tuam provinciam est. Id. pro leg. Manil. c. 12. Quis unquam tantos cursus conficere potuit? Id. 3. Offic. c. 12. Si naves in cursu petentes Rhodum viderit. h. e. in ipsa navigatione. Ovid. 3. ex Ponto, ep. 1. v. 27. Regio ab omni devia cursu. h. e. ad quam nemo navigat. Plin. l. 4. c. 13. Insula abest diei cursu. una giornata di navigazione. Nepos in Milt. c. 1. extr. Dirigere cursum aliquo. navigare verso qualche luogo. Virg. 3. Æn. v. 200. Excutimur cursu, & cæcis erramus in undis. siamo spinti fuori di strada. Cic. 3. de nat. Deor. c. 34. Cum secundissimo vento cursum teneret. (Tenere cursum est recta navigare, quo destinatum est, neque aberrare a fine itineris. Cæs. l. 5. B. Gall. c. 8. Vento intermisso cursum non tenuit, & longius delatus æstu, &c.) Id. in somn. Scip. c. 4. Stellarum cursus sempiterni. Id. 2. de nat. Deor. c. 27. Partus maturescunt novem lunæ cursibus. h. e. mensibus. Mense enim luna Zodiacum percurrit. Id. 1. de divin. c. 44. Si lacus emissus, lapsu & cursu suo ad mare profluxisset. Virg. 6. Æn. v. 194. de columbis. cursumque per auras Dirigite in lucos, ubi &c. Plin. l. 11. c. 39. Cum menstrui cursus stetere. h. c. fluxus mensium. Id. l. 5. c. 24. Agere cursum ad aliquam partem. indirizzare. Vellej. l. 2. c. 70. Cursu tendere ad aliquem. Horat. l. 1. ep. 18. v. 51. Cursu aliquem superare. Virg. 5. Æn. v. 67. Pedum cursu valere. ¶ Ablativus cursu est curriculo, cursim, festinanter. Liv. lib. & cap. 33. Ludis dimissis, cursu prope omnes tendere ad imperatorem R. Senec. in Phœniss. v. 433. Attonita cursu fugit, & binas statim diduxit acies. Sil. l. 11. v. 136. divisque propinquas Transierit cursu rupes. ¶ Cursus publicus, & vehicularis sunt juvenes primo, deinde equi, & vehicula modicis intervallis disposita, instituta primum ab Augusto (ut in ejus vita c. 49. narrat Sueton.) quo celeriter sciri posset, quid in quaque provincia gereretur: deinde ad commodum militum, & magistratuum, paulatimque etiam privatorum destinata, la posta. De eo est titulus 51. libri 12. Cod. Justin. & tit. 5. libri 8. Cod. Theodos. Memoratur etiam ab Arcad. Dig. lib. 50. tit. 4. leg. 18. & Lactant. de mortib. persecut. c. 24. ¶ Cursus etiam dicitur extensio rei porrectæ. Plin. l. 16. c. 39. Communia larici, abieti, pinoque, ut quadripartitos venarum cursus, bifidosque habeant. ¶ Translate Cic. 4. Fam. ep. 2. Perspicis qui cursus rerum, qui exitus futuri sint. Id. Attic. 5. ep. 15. Habet satis magnum campum cursus animi & industriæ meæ. & lib. 1. ep. 1. sub fin. Vides in quo cursu sumus, & quam omnes gratias non modo retinendas, verum etiam acquirendas putemus. in che impegno. Ovid. 4. ex Ponto, ep. 11. v. 18. Dolor est in cursu. h. e. durat, sentitur, sævit. si sente, dura. Id. 10. Metam. v. 401. certe fortuna, domusque Sospes, & in cursu est: vivunt genitrixque, paterque. è in fiore. Cic. 6. Fam. ep. 5. Ea natura rerum est, & is temporum cursus, ut, &c. Id. 1. Offic. c. 32. Implicari aliquo certo genere cursuque vivendi. tenor di vita. Id. pro Sext. c. 21. Vitæ brevis cursus est, gloriæ sempiternus. Id. de clar. Orat. c. 96. Conficere cursum forensem. compire la carriera. Plin. l. 7. c. 16. Implere in trimatu cursum vitæ. finir di vivere in tre anni. Cic. 1. de Orat. c. 35. Tantus cursus verborum fuit, & sic evolavit oratio, ut, &c. Id. initio Top. Majores nos res scribere ingressos, e cursu ipso revocavit voluntas tua. Id. in partit. c. 15. Augendi autem & hic proprius locus in perorando: & in cursu ipso orationis declinationes ad amplificandum dantur. nel corpo, nel mezzo. Juvenal. sat. 14. v. 26. quæ nunquam maternos dicere mœchos Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu, Ut non ter decies respiret. con tanta continuata prestezza. Cic. 3. de Orat. c. ult. Cursus vocis per omnes sonos. h. e. commutatio & varietas.

CURTALINUS. V. Cohortalinus.

CURTATUS. V. in Curto.

CURTIUS, prænomine M., eques R. aperta casu in foro ingenti voragine ad expiandum prodigium, equo insidens armatus se in ipsam immisit: quo facto locus coiit, & lacus Curtius postea nomen habuit. Alii tamen multo ante ita appellatum ferunt a Curtio Metio T. Tatii milite, qui in pugna cum Sabinis, cum in profundam paludem una cum equo incidisset, eo tandem loco emersit, & ubi pede consisteret, nactus est. Festus, & Liv. l. 1. c. 13. & lib. 7. c. 6. Tertiam quoque nominis causam affert Varr. l. 4. L. L. c. 32. V. ¶ Curtius fons a quadragesimo, vel ut alii a quadragesimo quinto lapide, via Sublacensi, una cum Cæruleo Romam usque a Caligula duci cœptus, a Claudio perductus est, & Claudia aqua nominatus. Plin. l. 36. c. 15. Frontin. de Aquæduct. artic. 13. & 14. Sueton. in Claud. c. 20. ¶ Q. Curtius Rufus historicus insignis res gestas conscripsit Alexandri M. cujus historiæ ex decem libris octo adhuc exstant, amissis prioribus. Quo tempore floruerit, non satis constat; neque tamen de ejus historiæ elegantia & nitore dubitari potest.

CURTO, as, a. 1. diminuire, accorciare, diminuo. Horat. l. 2. sat. 3. v. 124. Quantulum enim summæ curtabit quisque dierum. Est qui legit curabit. Pers. sat. 6. v. 33. Sed cœnam funeris heres Negliget iratus, quod rem curtaveris. ¶ Proprie Cels. l. 7. c. 9. Id quod curtatum est, in quadratum redigere. & ibid. Quæ interdum duobus locis curtata esse consueverunt. Pallad. in Februar. tit. 10. Putatis omnibus, quæ scabra sunt, curtatis etiam radicibus, si quas potueris invenire vexatas. Horat. l. 1. ep. 1. v. 94. curtatus inæquali tonsore capillos. tonduto. Al. leg. curatus.

CURTUS, a, um, mozzo, troncato, rotto, lacero, κολοβὸς, mutilus, fractus, laceratus, deminutus. Lucret. l. 4. v. 1020. Dolia curta. h. e. quæ semifracta poni solent in angiportis, ad publicum mejendi usum. Juvenal. sat. 3. v. 27. quoties rimosa & curta fenestris Vasa cadunt. Martial. l. 3. epigr. 82. Curta testa. Id. l. 12. epigr. 32. Matella curto latere. Propert. l. 4. el. 7. v. 22. Tegula curta. & el. 5. v. 73. curto vetus amphora collo. Juvenal. sat. 10. v. 135. & curtum temone jugum. ¶ Curta in membris sunt quæ ictu aut morbo lacera, scissa, rupta sunt. Cels. l. 7. c. 8. extr. Si quid tibi curti est, sarcire. Horat. l. 1. sat. 9. v. 70. Judæi curti. h. e. circumcisi. Id. l. 1. sat. 6. v. 105. Curto mulo ire. h. e. cauda mutilo. De equo curto V. in Caviares, & in October. ¶ Translate est exiguus, parvus, imperfectus, & cui aliquid ad complementum deest. Pers. sat. 4. extrema. Tecum habita, & noris, quam sit tibi curta supellex. Horat. l. 3. od. 24. extrema. Curtæ nescio quid semper abest rei. Cic. 4. de Fin. c. 14. Eorum omnium multa prætermittentium, quasi curta sententia: at vero illa perfecta atque plena eorum, qui, &c. Id. in Orat. c. 50. Meæ aures & perfecto completoque verborum ambitu gaudent, & curta sentiunt, nec amant redundantia. Lactant. l. 6. c. 15. a med. Implenda fuerat cura hæc & debilis disputatio. Juvenal. sat. 14. v. 166. Ingratæ patriæ curta fides. Pers. sat. 5. extr. Et centum Græcos curto centusse licetur. h. e. exigua pecuniæ summa, quæ ne centum quidem asses conficiat. ¶ Comparativum curtior legitur apud Innocent. de casis litter. pag. 228. & 230. Goesii.

CURVABILIS, le, adject. qui curvari potest, pieghevole. Pallad. l. 12. tit. 15. Ulmus, & fraxinus curvabiles.

CURVAMEN, inis, n. piegatura, καμπυλότης, curvatio, curvatura. Ovid. 2. Metam. v. 130. Sectus in obliquum est lato curvamine limes. Plin. l. 9. ep. 7. Villa unum sinum molli curvamine amplectitur. Gell. l. 14. c. 1. Sub alio, atque alio cæli curvamine. clima.

CURVATIO, onis, f. piegatura, κάμψις, actus curvandi. Colum. l. 4. c. 12. Paulum infra curvationem vitis prorepens pampinus.

CURVATURA, æ, f. curvità, curvatura, piegatura, κυρτότης, κάμψις, curvatio, curvamen. Vitruv. l. 5. c. 1. ad fin. Tribunal hemicycli schematis, minore curvatura formatum. Ovid. 2. Metam. v. 107. de curru Solis. Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ Curvatura rotæ. Plin. l. 2. c. 17. Curvatura absidum. Id. l. 10. c. 19. unguium. h. e. aduncitas. Plin. l. 17. c. 19. Ramum oleæ defigere in crure fici, custoditum vinculis, ne curvatura fugiat.

CURVATUS, a, um, curvato, piegato, curvo, καμφθείς, deflexus, curvus. Cic. 1. de nat. Deor. c. 24. Corpuscula levia, aspera, curvata, & quasi adunca. Ovid. 2. Metam. v. 199. de Scorpio. Vulnera curvata minitantem cuspide vidit. Virg. 4. Georg. v. 361. & 3. Æn. v. 564. Curvata in montis faciem circumstetit unda. h. e. in altum curva figura se extollens. κυρτωθὲν κῦμα. (Adde Sil. l. 1. v. 472.) Plin. l. 37. c. 10. sub fin. Luna curvata in cornua. Stat. 6. Theb. v. 649. toto curvatus corpore. Senec. in Hippol. v. 25. Curvati litora Ponti. Id. in Thyest. v. 156. Arbor curvata suis fetibus. Petron. in Satyr. c. 101. Curvati portus.

CURVIFRONS. V. Cornifrons.

CURVITAS, atis, f. curvità, κυρτότης, curvatura. Macrob. l. 1. in somn. Scip. c. 15. ante med. Adversa Zodiaco curvitas obliquavit.

CURULIS, le, adject. ad currum pertinens, licet unico r scribatur. Prisci enim non geminabant consonantes. Festus. Curules equi, quadrigales, (Adde Liv. l. 24. c. 18. ubi videntur illi intelligendi, qui in ludis Circensibus votivis quadrigas trahebant.) Vetus formula precum apud Serv. ad Æn. 1. v. 21. Juno curulis. h. e. quæ curru per aera fertur. Sueton. in Aug. c. 22. Curules triumphi. h. e. in quibus triumphator curru Urbem invehitur, ad differentiam ovationum, in quibus equo utebantur, aut pedibus. (V. in Tiber. c. 9.) Minuc. Felix in Octav. c. 37. ad fin. Curules ludi. h. c. Circenses in quibus currus maxime agitabantur. ¶ Curules quoque Magistratus, & curulem sellam a curru dictam esse, docent Festus, & Gell. l. 3. c. 18. Ille quidem Magistratus Curules appellatos esse ait, quia curru vehebantur. Hic autem ex Gabio Basso tradit, sellam dictam curulem ex eo, quia in Veterum ætate qui curulem magistratum gessissent, curru soliti, honoris gratia, in curiam vehi: in quo curru sella esset, supra quam considerent, quæ ob eam causam curulis appellaretur. Verum ut in derivatione vocis Gellius vera dicat (quamquam non desunt, qui a Curibus Sabinorum ducendam appellationem putant) in re certe falsus fuisse videtur. Narrat enim Plin. l. 7. c. 43. L. Metello, summis honoribus functo, & in senectute luminibus orbato, tribuisse Populum R. quod nunquam ulli a-

lii ab condito ævo, ut quoties in Senatum iret, curru veheretur. ¶ Utcumque se res habeat, sella curulis, (quæ & *curulis* absolute dicitur) fuit unum ex insignibus primo quidem Regum R. deinde, iis exactis, majorum magistratuum solummodo, nempe Consulum, Prætorum, Censorum, & Ædilium eorum, qui de Patribus creati essent (de quibus *Liv. in fine l. 6. & initio l. 7.*) quique hac ipsa de causa *Curules* denominati sunt, ut distinguerentur ab aliis Ædilibus sellæ jus non habentibus. Hæc erat curvis pedibus, signis ornata, sublata gradibus, insculptaque & distincta ebore, ut est apud *Ovid. 4. ex Ponto, ep. 9. v. 27.* Quare *curule ebur* vocatur ab *Horat. l. 1. ep. 6. v. 53.* ubi per metonymiam intelligit omnes magistratus majores modo enumeratos. Sic *Auson. ep. 2. v. 3.* Quamquam & fastorum titulo prior, & tua Romæ Præcessit nostrum sella curulis ebur. *h. e.* consul ante me fuisti. Apud *Statium* quoque *l. 1. silv. 4. v. 82. major curulis* consulatum significat. & *lib. 4. silv. 1. v. 5. curules* absolute dicuntur omnes magistratus Curules. *Plin. l. 18. c. 6. a med.* A. Sp. Albino curuli die dicta. *h. e.* Ædili curuli. ¶ Hac sella utebantur tum in Curia, tum quocumque loco sedendum esset jurisdictionis exercendæ causa. Quare post se, ubi opus esset, circumferendam curabant: cujus rei lepidam historiam habes ex L. Pisonis annalibus apud *Liv. l. 9. c. ult.* & *Gell. l. 6. c. 9.* ¶ In quadam antiqua precatione, qua in sacris utebantur Tiburtes, Juno *curulis* appellatur, quia currum habebat, seu thensam, qua ejus simulacrum in pompa vehebatur. *Servius* ad illud *Æn. 1. v. 20.* hic illius arma, Hic currus fuit.

CURVO, as, avi, atum, a. 1. *curvare, piegare*, γωνιῶ, κάμπτω, flecto in modum arcus, curvum reddo. *Virg. 4. Georg. v. 299.* Vitulus bima curvans jam cornua fronte. *Stat. 1. Achill. v. 487.* Ingentemque manu curvaret Delius arcum. *Virg. 3. Æn. v. 533.* Portus curvatur in arcum. *Plin. l. 16. c. 42.* Palma arbor valida: in diversum enim curvatur. *Id. l. 6. c. 6.* Ora Bosphori utrinque ex Asia atque Europa curvatur in Mæotin. *Id. l. 11. c. 28. extr.* Quorumdam insectorum extremi pedes longiores foris curvantur, ut locustis. *Horat. l. 1. od. 33. extr.* fretis acrior Hadriæ curvantis Calabros sinus. *h. e.* qui impulsu undarum curvam reddit oram Calabriæ. ¶ Curvari dicitur mare, cum tempestate intumescit. V. *Curvus*. ¶ Translate *Id. l. 3. od. 10. v. 13.* quamvis neque te munera, nec preces, Nec tinctus viola pallor amantium Curvat. *h. e.* ad misericordiam flectit, exorat, *ti piega*.

CURVOR, oris, m. *curvità*, curvatura. *Varr. l. 4. L. L. c. 21.* Cucumeres dicuntur a curvore, ut curvimeres. & *lib. 6. c. 3.* Cornua a curvore dicta.

CURVUS, a, um, *curvo, piegato in arco*, κυρτός, καμπύλος, inflexus in modum arcus, deorsum deflexus: & universim qui rectus non est. *Virg. 1. Georg. v. 508.* Curvæ falces. *Id. 2. Georg. v. 12.* Curva flumina. *Id. 2. Æn. v. 748.* vallis. *Id. 3. Æn. v. 238.* litora. *Id. 11. Æn. v. 737.* tibia. *Id. 1. Georg. v. 170.* Curvum aratrum. *Id. Ecl. 3. v. 42.* Curvus arator. *h. e.* qui in arando se curvat. *Ovid. 6. Fast. v. 296.* Curvus tholus. *la volta*. *Id. 2. de ar. am. v. 670.* Curva senecta. *h. e.* quæ curvos facit. *Horat. Epod. 5. v. 93.* Curvis unguibus vultum petere. *h. e.* aduncis. *Id. l. 3. od. 28. v. 11.* Curva lyra. *Manil. l. 1. v. 740.* cureumque solutum Deflexum solito cursu, curvisque quadrigis. *h. e.* quatuor equis a recta via declinantibus. De Phaethonte loquitur. ¶ Curva æquora apud *Lucan. l. 5. v. 458.* & *Ovid. 11. Metam. v. 505.* & *Valer. Flacc. l. 1. v. 615.* est mare procellosum, quia ventis undæ in altum tolluntur curva figura. *Ovid. 15. Metam. v. 507.* Cum mare surrexit, cumulusque immanis aquarum In montis speciem curvari, & crescere visus. ¶ Translate *Horat. l. & ep. 2. v. 44.* Curvo dignoscere rectum. *distinguere il ben dal male*, vel *il vero dal falso*. ¶ Corrigere curva. V. *Corrigo*. ¶ *Curvus* cognomen Romanum in gente Titinia, ut M. Titinius Curvus. *Liv. l. 4. c. 59.*

CUSCULIUM, ii, n. κοσκύλιον. *Plin. l. 16. c. 8.* Omnes tamen has roboris dotes ilex solo provocat cocco. Granum hoc, primoque ceu scabies fruticis, parvæ aquifoliæ ilicis (cusculium vocant) pensionem alteram tributi pauperibus Hispaniæ donat. Est qui legit *quisquilium*. V. *Coccum*.

CUSIO, onis, f. actus cudendi, ut Cusio monetalis, *il coniare moneta*, apud *Impp. Valentinian. Theodos. & Arcad. lib. 11. Cod. Theodos. tit. 16. leg. 18.*

CUSO, as, a. 1. frequentativum a *cudo*, *is*, agnoscitur ut Latinum a *Prisciano l. 10. pag. 890. Putsch.* sed nullo confirmatur exemplo.

CUSOR, oris, m. qui cudit. Inter plurima artificum nomina *cusores* quoque enumerantur a *Constantino Imper. lib. 10. Cod. tit. 64. leg. 1.* & videntur esse, qui nummos cudunt, *coniatori, monetieri*.

CUSPIDATIM, *in punta*, ἀκιδὴν, in cuspidem, in acutum. *Plin. l. 17. c. 14.* Donec cuspidatim decisus descendat in rimam calamus.

CUSPIDATUS, a, um, *tirato in punta*, ἀκιδωτός, in cuspidem efformatus, acuminatus. *Plin. l. 18. c. 19.* Purget vomerem subinde stimulus cuspidatus rallo.

CUSPIDO, as, avi, atum, a. 1. *fare la punta, aguzzare*, ἀκιδόω, cuspidem alicui rei induco, acumino. *Plin. l. 11. c. 37. sub init.* Urorum cornibus præfixa hastilia cuspidant.

CUSPIS, idis, f. *punta*, ἀκή, acies hastæ, conti, clavi, sagittæ, & hujusmodi. Differt a mucrone, quæ est acies gladii. *Cæs. l. 2. B. Civ. c. 2.* Asseres pedum duodecim cuspidibus præfixi. *Plin. l. 8. c. 18.* Latior cuspis quarto vomerum generi, & acutior in mucronem fastigiata, eodemque gladio scindens solum, & acie laterum radices herbarum secans. *Id. l. 36. c. 16.* Cuspis baculi. *Virg. 5. Æn. v. 208.* Ferratasque sudes, & acuta cuspide contos. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 256.* tecta quatiebant cuspide thyrsos. ¶ Per synecdochen ponitur pro hasta, vel jaculo. *Plin. l. 34. c. 15.* Telephum proditur sanasse Achilles, sive id ærea, sive ferrea cuspide fecit. *Id. l. 36. c. 4.* Cuspis Minervæ. *Virg. 11. Æn. v. 40.* patens in pectore vulnus Cuspidis Ausoniæ. & *Æn. 12. v. 386.* Alternos longa nitentem cuspide gressus. ¶ Et pro tridente Neptuni. *Ovid. 12. Metam. v. 580.* deus, æquoreas qui cuspide temperat undas. ¶ Et pro aculeo apum, *pungiglione*. *Plin. l. 21. c. 13.* Natura apibus cuspides dedit, & quidem venenatas. ¶ Et pro veru, *stidione*. *Martial. l. 14. epigr. 221.* Parva tibi curva craticula sudet ofella: Spumeus in longa cuspide fumet aper. ¶ Denique *cuspides* dixerunt tubulos fictiles cum fundo pertuso, qua humor adventitius transire posset, in quos demittebant aliquot arundines colligatas libris, figebantque in terram in usum pedamenti vitibus fulciendis. Ita *Varr. l. 1. R. R. c. 8.* cujus appellationis ratio vel inde petenda videtur, quod ii tubuli cuspidati erant, ut terræ infigi possent, vel quod ipsæ arundines cædebantur in cuspidem, quo in terram demissæ essent firmiores.

CUSSILIRIS, ignavus, ex *cossim* & *lirare*. Nam arantes cossim incedunt, quia inter pedes habent porcam, sive terram editiorem, pedes autem habent in liris, sive sulcis: hoc autem dicebatur *cossim lirare*. Ex quo factum est, ut ignavi, & oscitabundi, qui varici, & lentis passibus per urbem vagantur, cussilires sint appellati. *Festus*. Al: leg. *Cossiliris*.

CUSTODELAM dicebant antiqui, quam nunc dicimus custodiam. Ita *Festus*. Sed & *Apul.* usurpavit non semel, ut *lib. 7. Metam.* Illas divitias publica custodela commisere. & *initio lib. 9.* Custodela carceris. & *lib. 10.* Acriorem custodelam adhibere.

CUSTODIA, æ, f. *custodia, guardia*, φυλακή, φρουρά, τήρησις, cura servandi aliquid, ac tuendi. *Plaut. Rud. 3. 6. 20.* Agitare custodiam. *Cic. 2. de Leg. c. 12.* Advigilare ad custodiam ignis. *Cæs. l. 3. B. Civ. c. 39.* Transdere alicui custodiam alicujus rei. & *cap. 40.* Navis ab Acilio ad custodiam posita. *Id. l. 2. B. Gall. c. 29.* Sex millia hominum custodiæ ac præsidio relinquere. *Plaut. Mostell. 2. 1. 59.* tradere, & *Merc. 2. 1. 9.* concredere, & *Rud. 3. 2. 11.* Committere aliquid alicui in custodiam. *Id. ibid. 3. 3. 34.* Recipere aliquem in custodiam. *Tacit. 2. Ann. c. 6.* Apponere aliquem custodiæ alicujus. *Cic. pro Mur. c. 31.* Ponere aliquem in custodia alicujus rei. *porre alla custodia*. *Nepos in Milt. c. 3.* Credere alicui custodiam pontis. *Cic. pro Marcell. c. pænult.* Polliceri alicui excubias & custodias. *Id. 2. de Fin. c. pænult.* Fida custodia justitiæ. *h. e.* cura, & conservatio. *Quintil. l. 6. c. 1. ante med.* Custodia religionis. *osservanza del giuramento*. *Petron. in Satyr. c. 102.* Funis, qui scaphæ custodiam tenet. *h. e.* navi alligatam retinet. ¶ Est etiam locus, ubi aliquis custodiæ causa manet. *Cic. pro leg. Manil. c. 6.* Cum publicani familias maximas, quas in agris habent, quas in portubus, atque custodiis, &c. *h. e.* in locis, ubi a servis publicanorum custodiebatur, ne quis non soluto vectigali portorii transiret. *Cic. Phil. 7. c. 7.* Idcirco in hac custodia, tanquam in specula collocati sumus, ut, &c. ¶ Et pro carcere, *prigione*. *Cic. Q. Fr. l. 1. ep. 2. c. 4.* Hominem comprehendit, & in custodiam Ephesi tradidit. *Id. Verr. 7. c. 27.* & *Catil. 1. c. 8.* & *4. Catil. c. 5.* Dare aliquem in custodiam. & *cap. 55.* Includere in custodias. *Tacit. 4. Hist. c. 2.* Condere in custodiam. *Id. 1. Hist. c. 67.* Retinere in custodia. *Cic. 1. de divin. c. 25.* & *pro Rabir. Post. c. 8.* Esse in custodia. *Id. ad Brut. ep. 6.* Eripere, & *1. Tuscul. c. 29. sub fin.* Educere e custodia. *Id. ibid. c. ult.* Emitti nos e custodia, & levari vinculis arbitremur. *Venulej. Dig. lib. ult. tit. pænult. leg. 224.* discrimen tradit inter custodiam, & vincula, quod illa publicam tantum custodiam significet, hæc vero vel privatam, vel publicam. *Plaut. Capt. 2. 2. 4.* Vinclis, custodiisque circummœniti sumus. *Cic. Catil. 1. c. 8.* Quam longe videtur a carcere atque a vinculis abesse debere, qui seipsum jam dignum custodia judicaverit? ¶ *Libera custodia*, ἄδεσμος φυλακή, dicitur, cum quis non publico carcere detinetur, sed per urbem in privata alicujus domo, vel per municipia adhibitis custodibus, jussu publico adservatur: idque vel honoris causa in reis honestioribus factitatum est, vel ne, cum plures essent ejusdem criminis rei, consilia inter se communicarent. Hoc fiebat solummodo priusquam crimen confessi essent. nam post confessionem publico carcere detinebantur ad pœnam. Exemplum liberæ custodiæ habes apud *Liv. l. 24. c. 45.* ubi narrat de quodam Altinio Arpino, quem Calibus interdiu solutum custodes sequebantur, nocte clausum asservabant. *Sallust. in Catil. c. 48.* Senatus decernit, ut Lentulus, itemque ceteri in liberis custodiis habeantur. Itaque Lentulus P. Lentulo Spintheri, qui tum ædilis erat, Cethegus Q. Cornificio, Statilius C. Cæsari, Gabinius M. Crasso, Cæparius Cn. Terentio Senatori traduntur. *Liv. l. 39. c. 14.* Comprehensos libero conclavi ad quæstionem servarent. *Vellej. l. 1. c. 11.* Perseus quadriennio post in libera custodia Albæ decessit. ¶ Translate *Cic. de clar. Orat. c. pænult.* Quoniam post Hortensii mortem orbæ eloquentiæ quasi tutores relicti sumus, domi teneamus eam septam liberali custodia: & hos ignotos atque impudentes procos repudiemus, tueamurque ut adultam virginem, &c. ¶ Ipsi quoque rei vinculis detenti *custodiæ* appellantur, *prigionieri*. *Sueton. in Calig. c. 27.* Custodiarum seriem recognoscens, nullius inspecto elogio, a calvo ad calvum duci imperavit. Adde *in Domit. c. 14.* *Plin. l. 10. ep. 30.* & *Senec. ep. 5.* ¶ Item qui custodiam agunt, *custodi, guardie*. *Cæs. l. 7. B. Gall. c. 27.* Quod paulo incautius custodias in muro dispositas videbat. *Hirt. de B. Afric. c. 88.* Omnibus portis custodias ponit. *Flor. l. 1. c. 13.* Per medias hostium custodias. *Cic. Catil. 4. cap. 4.* Horribiles custodias alicui circumdare.

CUSTODIARIUM, ii, n. locus, in quo quid servandi causa custoditur. Vetus lapis apud *Murator. pag. 32. n. 3.* Vestæ & Matribus

T. Celerinus Tem. Portic. & Custodiarium *d. 5. p. Tertull. ad Martyr. c. 2.* Vos benedicti de carcere in custodiarium translati. *Id. advers. Jud. c. 3.* ex *Isaja cap. 1. v. 8.* ubi Vulgata habet *tugurium in cucumerario*, & LXX ὀπωροφυλάκιον, vertit *custodiarium in cucumerario*.

CUSTODIARIUS, ii, m. In *Inscript.* apud *Gruter. pag. 48. n. 8.* legitur *corpus custodiariorum*, qui videntur fuisse homines ad custodiam rei alicujus publicæ destinati.

CUSTODIO, is, ivi, itum, a. 4. *guardare, osservare, tenere gli occhi addosso, custodire*, τηρέω, φυλάττω, asservo, observo, tueor, custos sum alicujus rei. *Cic. pro Mil. c. 25.* Delecta juventus, quæ tuum corpus, domumque custodit. *Id. Catil. 1. c. 2. extr.* Multorum te oculi & aures non sentientem speculabuntur atque custodient. *Id. Attic. l. 15. ep. 13.* Orationem tibi misi. Ejus custodiendæ, & proferendæ arbitrium tuum. *di tenerla appresso di te, o di pubblicarla.* & *Phil. 10. extr.* Tueri, defendere, custodire, incolumemque conservare provinciam. *Q. Cic. de petit. consul. c. ult.* Fac, ut se abs te custodiri, atque observari sciant. *Nepos in Annib. c. 9.* Gortinii templum magna cura custodiunt, non tam a ceteris, quam ab Annibale, ne, &c. *Quintil. l. & cap. 2.* Custodire aliquem ab injuria. *Id. l. 1. c. 2.* (*al. 3.*) Formare, & custodire pudorem in ætate prima. *Plin. l. 14. c. 12.* Custodire morem. *ritenere, conservare l' usanza. Colum. l. 12. c. 4.* ordinem. *tener l' ordine. Quintil. l. 4. c. 2.* modum. *h. e.* adhibere. *Id. l. 1. c. 7.* (*al. 13.*) regulam scribendi. *osservare l' ortografia. Id. l. 11. c. 1.* differentiam in causis. *Gell. l. 2. c. 24.* parsimoniam sanctionibus legum. *Plin. l. 35. c. 2.* ferias omni mense. *far festa. Petron. in Satyr. c. 102.* siderum motus. *osservare, contemplare. Plin. l. 8. ep. 16.* testamenta ut legitima. *h. e.* observare, rata habere. *Id. in Paneg. c. 65.* religiose quod juraveris. *mantenere, osservare. Tacit. 2. Hist. c. 52.* sermones alicujus. *h. e.* captare, *spiare. Plin. l. 16. c. 44.* Arbores, quas memoria hominum custodit. *Cic. 2. de Orat. c. 28.* Percipere animo, & memoria custodire. *conservare, tenere a memoria. Id. ibid. l. 2. c. 2.* Custodire litteris. *h. e.* litteris mandare. *Colum. l. 12. c. 45.* Custodire poma in melle. *conservare. Id. l. 4. c. 24. circa med.* Putator custodire debet, ne &c. *h. e.* cavere. Sic *l. 11. c. 3. post med.* Sed custodiendum est, ut quam minime ad eum locum mulier admittatur. ¶ Speciatim significat in vinculis detinere, *tener in prigione. Gell. extr. l. 16.* Rex Arionem, quasi falleret, custodiri jussit. *Cæs. l. 6. B. Gall. c. 4.* Obsidibus imperatis centum, bos Æduis custodiendos tradit. Adde *lib. 1. B. Civ. c. 20.* ¶ Translate *Senec. in Oedip. v. 704.* Regna custodit metus. *Plin. l. 26. c. 8.* Ladanum custodit nigritiam capillorum. *conserva, mantiene. Id. l. 28. c. 8.* Leonis adipes cutem in facie custodiunt a vitiis. *Id. l. 37. c. 7.* Herba custodiens loci nomen. *che ritiene il nome del luogo dove nasce. Id. l. 4. c. 15.* Rhenus modicum nomini suo custodiens alveum. *Horat. l. 3. od. 26. v. 5.* paries, Lævum marinæ qui Veneris latus Custodit. *Catull. carm. 63. de nupt. Pel. & Thet. v. 319.* Vellera virgati custodibant calathisci. *h. e.* continebant. (*custodibant* pro *custodiebant*, ut *adibant*, *lenibant*, *scibant*, &c. neque est infrequens in verbis quartæ.) *Plin. l. 17. c. 14. de insitione.* Cuneo tenui fissuram custodiente, donec descendat in rimam calamus. *tenendo aperta.* ¶ *Custodibitur* antique pro *custodietur*, *Plaut. Capt. 3. 5. 71.* Nam noctu nervo vinctus custodibitur.

CUSTODIOLA, æ, f. parva custodia; Pro parvo sepulcro habetur in veteri quidem, sed mendis multis inquinato Lapide apud *Murator. pag. 1013. n. 5.*

CUSTODITE, adverb. *con riguardo, con cautela*, custodia & cura adhibita, ne modus excedatur. *Plin. l. 5. ep. 16.* Quam studiose lectitabat! ut parce custoditeque ludebat! *Id. l. 9. ep. 26. ad fin.* Custoditius pressiusque dicere.

CUSTODITIO est opera ad custodiendum quid sumpta. *Festus*.

CUSTODITUS, a, um, *custodito, osservato*, servatus, observatus, εὐλαχθείς. *Ovid. 9. Metam. v. 190.* Pomaque ab insomni male custodita dracone. *Plin. l. 7. c. 28.* Nullo non die in catenis aut compedibus custoditus. *Id. l. 17. c. 19.* Ramus custoditus vinculis. *Id. ibid. c. 21.* Custoditi surculi. *conservati. Id. l. 30. c. 1.* Memoria & ars commentariis non intercidentibus custodita. *Id. l. 36. c. 15. ad fin.* Amphitheatri forma custodita. *Id. l. 28. c. 16.* Leporis pulmones custoditi sale.

CUSTOS, odis, m. & f. *guardiano, guardia, custode, osservatore, spia*. φύλαξ, φρουρός, qui aliquid servat, tuetur, conservat. Videtur esse a *con*, & *asto*, ut *Vossio* placet. *Plaut. Curcul. 1. 1. 76.* Anus hic solet habitare custos. *Cic. 6. Verr. c. 43.* Custodes fani. *Id. 2. Catil. c. 12.* Custos portæ. *Id. pro Dom. c. 55.* Custos ac præses templi. *Id. 2. Agrar. c. 6.* Tribunus pleb. præses libertatis & custos. *Id. 7. Verr. c. 6.* Custos defensorque provinciæ. *Id. pro Sext. c. 65.* Senatum reipublicæ custodem, præsidem, propugnatorem collocaverunt. *Id. 2. Agrar. c. 9. extr.* Custos ac vindex cupiditatum. *Stat. 9. Theb. v. 508.* Custos pecoris. *Colum. l. & cap. 9.* Custos apum. *Virg. Ecl. 10. v. 36.* Custos gregis. *Sueton. in Tiber. c. 75.* carceris. *Id. in Calig. c. 59.* Custodes hortorum. *Id. ibid. c. 55.* & *Nepos in Datam. c. 9.* corporis. *le guardie del Principe. Horat. de art. poet. v. 161.* Imberbis juvenis, tandem custode remoto, &c. *il pedagogo. Nepos in Datam. c. 5.* Custos gazæ regiæ. *tesoriere. Cic. 2. Phil. c. 18.* Custodes posuit, ne limen intraret. *Id. pro Flacc. c. 19.* Custos positus frumento publico. *Horat. l. 1. ep. 16. v. 77.* Tenere aliquem in manicis & compedibus sub custode. *Ovid. 3. Amor. el. 4. v. 1.* Imponere custodem alicui. *Martial. l. 10. epigr. 69.* Dare, & *Tacit. 6. Ann. c. 19.* Circumjicere, & *Ann. 3. c. 28.* Indere custodem alicui. *Sueton. in Tiber. c. 12.* Non cessavit efflagitare aliquem cujuslibet ordinis, custodem factis & dictis suis. *Juvenal. sat. 5. v.* 4. custos affixus ibidem, Qui numeret gemmas, unguesque observet acutos. *Virg. Æn. 11. v. 836.* At Triviæ custos jam dudum in montibus Opis Alta sedet summis, &c. Ubi *Servius:* Vel ministra, vel observatrix. Potest & pro comite accipi: vel custos mandatorum Triviæ, &c. ¶ *Cic. in divin. Verr. c. 16.* Custodem me Tullio apponite. *h. e.* hominem, qui observet, ne in judicio aut actor prævaricetur, aut testis corrumpatur. ¶ *Id. post redit. in Sen. c. 7.* Me affinem tuum, quem comitiis prærogativæ primum custodem præfeceras. *Id. Agrar. 2. c. 9.* Tribus, quas voluit, vocavit, nullo custode sortitus. *Custodes* utroque hoc loco erant, qui in comitiis adhibebantur, ne qua vel in sortitionibus, vel in suffragiis fraus admitteretur. Adde *post redit. in Sen. c. 11.* ¶ *Custodes* etiam dicuntur canes villatici, & pastorales. *Virg. 3. Georg. v. 406. Colum. l. 7. c. 12.* ¶ Item thecæ, in quibus aliquid reponitur. *Ovid. Metam. 8. v. 320.* Ex humero pendens resonabat eburnea lævo Telorum custos. *h. e.* pharetra. & *l. 13. v. 703.* Dantque sacerdoti custodem turis acerram. ¶ Item Dii, & Principes. *Cic. pro Sext. c. 24.* Dii custodes conservatoresque hujus Urbis. *Sueton. in Domit. c. 5.* Novam excitavit ædem Jovi custodi. *Horat. l. 4. od. 15. v. 17.* Custode rerum Cæsare. ¶ *Cato R. R. c. 66. 67. 144. & 145.* custodem appellat servum, qui præest olei factoribus. ¶ Translate *Cic. 2. Offic. c. 7.* Malus custos diuturnitatis metus. *Id. 4. de Fin. c. 7.* Sapientia custos & procuratrix totius hominis. *Juvenal. sat. 10. v. 144.* titulique cupido Hæsuri saxis cinerum custodibus. ¶ In vitibus *custos* dicitur novellus palmes duarum, vel trium gemmarum, qui submittitur eo fine, ut proximo anno materiam, hoc est palmites fructiferos præbeat, si vitis luxuria se consumpserit; aliis nominibus *resex*, & *præsidiarius* dictus: quia vitem custodit hoc est conservat, & renovat. *Colum. l. 4. c. 21. & 24.* & *de arborib. c. 5.* & *Plin. l. 17. c. 22.* ¶ Denique *custos* apud *Vitruv. l. 9. c. 6.* est Arctophylax, signum cæleste.

CUTICULA, æ, f. *pelle*, δερμάτιον, diminut. a cute. *Juvenal. sat. 11. v. 203.* Nostra bibat vernum contracta cuticula solem. *Pers. sat. 4. v. 18.* uncta vixisse patella Semper, & assiduo curata cuticula sole.

CUTILIENSIS, se, &

CUTILIUS, a, um, ad Cutilium, seu Cutilias pertinens, quod fuit oppidum Sabinorum in agro Reatino: juxta quem lacus, qui Cutiliensis dicitur a *Varr. l. 4. L. L. c. 10.* in quo silvosam insulam fuisse ferunt, quæ innataret aquis, nullo certo loco consistens. *Cutilias aquas* appellat *Plin. l. 2. c. 95.* & *lib. 31. c. 2.* nunc dicuntur *lago di Contigliano*.

CUTIO, onis, m. ὄνισκος, τύλος, multipeda, animal, quod tactu se in pilæ rotunditatem contrahit: a callosa cute. Hoc cum rosaceo tritum, coctumque medetur aurium doloribus. *Marcell. Empiric. cap. 8.*

CUTIS, is, f. *cute, pelle, cotenna*, δέρμα, χρώς, ὡς, χρωὸς, ωτὸς, pellis, corium, extimum tegumentum carnis animalium. *Festus*. Cutis Græcam habet originem. hanc enim illi κύτος dicunt. *Vossius* mallet legi σκύτος. ¶ Differt a pelle, quod hæc est mortuorum, & detracta corpori, cutis autem vivorum, & adhærens. quamquam confunduntur aliquando. *Juvenal. sat. 10. v. 191.* deformem pro cute pellem. *Pers. sat. 3. v. 95.* surgit tacite tibi lutea pellis. (Adde *Phædr. l. 1. fab. 24. Colum. l. 6. c. 13.* & *Lucret. l. 6. v. 1192.*) *Planc. ad Cic. 10. Fam. ep. 18.* Si quid intra cutem subest vulneris. *Cels. l. 2. c. 8.* Aqua inter cutem. *idropisia. Id. l. 1. c. 4.* Caput ad cutem tondere. *fin sulla cotenna. Plin. l. 28. c. 12.* Fel tauri post detractam cutem. *Id. ibid. c. 11.* Cutis, quam relinquunt angues. *Id. l. 23. c. 1.* Labruscæ uvæ cutem in facie mulierum purgant. ¶ In plurali numero *Id. l. 11. c. 37. sub init.* Cornua cervorum cutibus enascuntur. *Id. l. 6. c. 21.* Duarum Gorgonum cutes in Junonis templo posuit. Adde *Pompon. Mel. sub fin. c. 1. l. 2.* ¶ *Curare cutem* apud *Horat. l. 1. ep. 4. v. 15.* & *Juvenal. sat. 2. v. 105.* est se bene curare, *trattarsi bene.* ¶ *Ego te intus & in cute novi* proverb. apud *Pers. sat. 3. v. 30. so, quanto pesi.* ¶ *Intra cutem suam cogere aliquem* aliud proverb. apud *Senec. ep. 9. farlo stare ne' suoi doveri*. pro quo *Horat.* dixit *l. 1. sat. 6. v. 22.* in propria pelle quiesce. & *Martial. l. 3. epigr. 16.* te, mihi crede, memento Nunc in pellicula cerdo tenere tua. ¶ Dicitur aliquando de corio. *Martial. l. 2. epigr. 104.* Calceus est farta terque quaterque cute. ¶ Item de integumentis tenuioribus aliarum rerum: in quo differt a crusta, & cortice, quæ sunt crassiora. *Plin. l. 12. c. 19. ad fin.* Casia nascitur in montibus, tenui cute verius, quam cortice. *Id. l. 15. c. 10.* Nucleorum cutis verius, quam putamen. & *cap. 28.* Crusta teguntur glandes, cute uvæ, corio Punica. *Id. l. 16. c. 24.* Folia rubi cute spinosa. *Id. l. 27. c. 10.* Herba cute lauri. *Id. l. 2. c. 48.* Obducta nubium cute. *Id. l. 20. c. 19.* Radix heraclii in summa terræ cute. ¶ Translate *Quintil. l. 5. c. 12.* Habitum orationis virilem, & illam vim stricte robusteque dicendi tenera quadam elocutionis cute operimus. *Gell. l. 18. c. 4.* Neque primam tantum cutem ac speciem sententiarum, sed sanguinem quoque ipsum ac medullam verborum eruere. ¶ In accus. singulari habet etiam *cutim*. *Cels. l. 3. c. 21. a med.* Scilla cocta deligatur super cutim.

C Y

CYAMĔA, æ, f. gemma nigra, quæ fracta fabæ similitudinem præfert, a κύαμος, faba. *Plin. l. 37. c. 11.*

CYĀNE, es, f. Κυάνη, Nympha Sicula fuisse dicitur, quæ cum Plutonem cum rapta Proserpina curru vectum fugientem ad Tartara vidisset, asperrimisque verbis increpasset; atque ille concitus ira, fontem ipsum, cui illa præerat, sceptro percussum violasset, viamque

quæ sibi, perrupta humo, per ejus aquas aperuisset; ob tantam injuriam mœrore paulatim absumpta, in aquas ejusdem fontis conversa est. *Ovid. Metam.* 5. *v.* 412. ¶ Est autem vere fons agri Syracusani, ita dictus a cyaneo colore. *Plin. l.* 3. *c.* 8. *Vibius* autem *Sequester* inter lacus enumerat, & per eum Anapum transire dicit. *Ovid.* 2. *ex Ponto*, *ep.* 10. *v.* 26. Quaque suis Cyanen miscet Anapus aquis. ¶ Pro una ex Cyaneis insulis, de quibus in voce sequenti, & quidem pænult. producta, *Juvenal. sat.* 15. *v.* 19. Nam citius Scyllam, vel concurrentia saxa Cyanes, &c. Al. rectius leg. *Cyaneis*.

CYANEÆ, arum, f. Κυάνεαι, insulæ duæ in Ponto Euxino contra Bosphorum Thracium, quæ & Symplegades appellantur. *Ovid.* 1. *Trist. el.* 10. *v.* 34. Transeat instabiles strenua Cyaneas. V. *Symplegas*. ¶ Adjective *Valer. Flacc. l.* 2. *v.* 381. dum spes mihi sistere montes Cyaneos. *Id. l.* 4. *v.* 637. Cyaneæ rupes. *Martial. l.* 7. *epigr.* 18. ruinæ. *Lucan. l.* 2. *v.* 716. cautes.

CYANEUS, a, um, *di color celeste*, κυάνεος, cæruleum colorem referens. *Plin. l.* 10. *c.* 32. Avis colore cyaneo. *Prudent. l.* 1. *in Symmach. v.* 302. Cyaneæ Nymphæ. Et *in Psychom. v.* 858. cyanea stagna. ¶ Apud *Isidor. l.* 16. *Orig. c.* 9. cyanea est gemma Scythiæ cæruleo coruscans nitore, purpura interdum, & punctulis intermicantibus, auratis pulvisculis varians. Sunt qui putant esse, quam nostri vocant *turchina*. ¶ Est etiam adjectivum ad Cyaneas pertinens. V. *Cyaneæ*.

CYANUS, & Cyanos, i, m. κύανος, flos quidam a colore cæruleo dictus, post rosam nascens: appellatus a quibusdam Italice *fior campese*, & *battisecula*. *Plin. l.* 21. *c.* 8. & 11. ¶ Item gemma apud eundem *l.* 37. *c.* 9. quæ videtur esse eadem cum cyanea descripta in voce præced.

CYATHISSO, as, a. 1. *dar da bere*, κυαθίζω, potum cyathis subministro. *Plaut. Men.* 2. 2. 29. Tibi sæpissime cyathisso, apud nos quando potas. ¶ Possis & *cyathizo* scribere.

CYATHUS, i, m. *bicchiere*, κύαθος, genus poculi: a χέω, fundo, ut videtur. *Varr. l.* 4. *de L. L. c.* 26. docet, successisse in conviviis in locum simpuli, ducto more a Græcis. *Martial. l.* 1. *epigr.* 72. Nævia sex cyathis, septem Justina bibatur, Quinque Lycas, Lyde quatuor, Ida tribus. Tangit *Martial.* morem tot pocula bibendi, quot litteris constabant nomina amicorum. *Horat. l.* 1. *od.* 29. *v.* 7. Puer quis ex aula capillis Ad cyathum statuetur unctis. *h. e.* ad officium pincernæ. *Juvenal. sat.* 9. *v.* 46. sed tu sane tener & puerum te, Et pulcrum, & dignum cyatho, cæloque putabas. *h. e.* munere pincernæ, quo fungitur Ganymedes ad mensam Jovis. Hinc *servus a cyatho* est pincerna, *coppiere*. Inscriptio apud *Gruter. pag.* 582. *n.* 4. Doryphoro Cæsaris a cyatho. Adde aliam apud *Fabrett. cap.* 10. *n.* 370. ¶ Est etiam mensura parva liquidorum & aridorum, pondere drachmarum decem, ut *Plin. l.* 21. *c. ult.* tradit, continensque sextarii partem duodecimam, teste *Rhemn. Fann. de ponderib. v.* 80. Hinc *Horat. l.* 3. *od.* 19. *v.* 11. tribus, aut novem Miscentor cyathis pocula commodis. *h. e.* pocula, quæ tres aut novem cyathi mensuras contineant. *Plin. l.* 20. *c.* 21. Dimidium cyathum succi malvæ sorbere. *Id. l.* 14. *c.* 9. Cyathus salis. *Colum. l.* 8. *c.* 4. *ad fin.* Singulis gallinis quaterni cyathi diurna cibaria sunt.

CYBEA, æ, navis onerariæ genus quoddam, *nave da carico*. *Cic. Verr.* 6. *c.* 8. & *Verr.* 7. *c.* 17. Navem vero Cybeam maximam, triremis instar, &c. ¶ Eam quadratam fuisse, & a κύβος dictam, aliqui suspicantur. Alii ἀπὸ τῆς κύβης, quæ *Hesychio* est εἶδος νεώς, genus navis. Alii leg. *cybæa*, alii etiam aliter.

CYBEBE, es, f. Κυβήβη, dea eadem, quæ Cybele. *Phædr. l.* 3. *fab.* 20. *v.* 4. Galli Cybebes circum quæstus ducere Asinum solebant bajulantem sarcinas. & *fab.* 17. *v.* 3. Pinus Cybebæ, populus celsa Herculi. Vetus Inscriptio, quam se primum vidisse testatur *Marquard. Gud. ad Phædr. cit. fab.* 20. Virius Marcarianus V. C. Deam Cybeben P. S. ¶ Multis, satisque solidis argumentis idem *Gudius ibid.* probare nititur, quotiescumque hujus vocis pænultima a poetis producitur, *Cybebe*, scribendum esse, non *Cybele*, aut *Cybelle*, quod Græci tantum vel Κυβέλη dixerint, vel Κυβήβη, unde fieri Latinum *Cybĕle*, & *Cybēbe*, quorum prioris penultimam produci non posse, alterius omnino debere; quod utraque vox æque apud Poetas, ac prosæ Scriptores in usu fuerint; quod ita habeatur in optimis MSS. *Phædri*, *Virgil.* 10. *Æn. v.* 220. *Lucani l.* 1. *v.* 600. &c. Eodem modo legendum esse in *Silii l.* 17. *v.* 8. & alibi, putat *Drakenborch.* & in *Prudentii* περὶ στεφ. 10. *de S. Romano*, *v.* 196. *Heinsius*, & in *Propertii l.* 3. *el.* 15. *v.* 35. & alibi *Broukhusius*, &c. Horum auctoritate & rationibus explodenda est *Cybele* pænult. prod. tanquam sit a Græco Κυβήλη: & *Cybelle* duplici *ll*, tanquam sit necessitate aut licentia poetica inducta: quamquam utraque scribendi ratio suos aliquot habet & Codices MSS. & fautores.

CYBELE, es, f. Κυβέλη, filia Cæli & Vestæ, soror & uxor Saturni, mater Jovis & omnium deorum, al. Ops, Terra, Tellus, Berecyntia, Rhea, Dindymene, Pales, Mater Idæa, vel Phrygia, vel Pessinuntia, Mater alma, Mater deorum, Mater magna, &c. Dicta est a Cybele opp. Phrygiæ, vel a Cybelo monte, quem incolebat, in quo ejus sacra primo sunt instituta, vel a Cybelo primo illius sacerdote. *Serv. ad* 10. *Æn. v.* 220. vel quod agat homines in furorem, quod Græci κυβηβᾶν dicunt, ut ait *Festus*. V. vocem præcedent. ¶ Curru quatuor rotarum vehi fingitur, quia mundus semper rotatur, & volvitur, terra autem pendet in aere. Currum duo leones, vel leo & tigris trahunt, propter bestias, quæ in terra gignuntur, & ex terra vivunt, vel quia Phrygia leonibus & aliis feris animantibus abundat. Turrim in capite gestat, ad significandas urbes & arces. Veste induta est arboribus & herbis picta, quia terra hisce rebus tecta est. Sacerdotes currum præcedebant cymbala pulsantes, idest instrumenta ex ære. Appellati Corybantes fuerunt, & Galli a Gallo fluvio Phrygiæ, qui templo hujus deæ vicinus erat, vel a Gallo primo sacerdote. Hos spadones esse oportebat, propter Atyn, de quo V. suo loco. Eorum præses Archigallus dicebatur. Virilia autem sibi Samia testa amputabant. *Virg.* 3. *Æn. v.* 111. Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiaque æra. *Martial. l.* 1. *epigr.* 72. Et Cybeles picto stat Corybante tholus. Lege *Catulli carmen* 63. & item *Lucret. l.* 2. *v.* 598. & *sequentib.* ubi quæ ad Cybelem pertinent fuse explicat. ¶ Quandoque pænultima producitur, vel quia Græci etiam Κυβήλη dixerint, vel quia *Cybelle* duplici *ll* scribi debet. Sed V. dicta in voce præced.

CYBELEIUS, a, um, adject. Κυβελήϊος, ad Cybelem pertinens. Cybeleius Attis, *Ovid. Metam.* 10. *v.* 104. ¶ Apud *Stat.* 1. *Silv.* 2. *v.* 176. nosse Cybeleia limina dicitur, qui Prætor Romæ fuit, fuitque ludis Megalensibus Cybelæ dicatis.

CYBELUS, Κύβελος, mons Phrygiæ, in quo Cybele mater deorum colebatur. *Vibius Sequester de montib.*

CYBIARIUS, ii, m. qui cybia facit, & vendit. *Arnob. l.* 2. *pag.* Cybiarios, salinatores, bolonas, &c.

CYBICUS. V. *Cubicus*.

CYBIRA. V. *Cibyra*.

CYBIUM, ii, n. *fetta di pesce salato*, κύβιον, frustum quadratum concisum, & sale conditum: a κύβος, cubus, ut Festus docet. Fiebat præcipue ex pelamide. *Plin. l.* 9. *c.* 15. Pelamides in apolectos particulatimque consectæ, in genera cybiorum dispartiuntur. *Id. sub fin. l.* 32. Triton pelamidum generis magni: ex eo ursa cybia fiunt. *Martial. l.* 5. *epigr.* 79. *v.* 5. Divisis cybium latebit ovis. ¶ Ipsa quoque pelamis, ex qua dissecta tale salsamentum fit, cybium dicitur. *Varr. l.* 4. *L. L. c.* 12. Muræna, cybium, thynnus. *Festus* quoque genus piscis esse docet, *quia*, inquit, *piscium* [illegible] *nus pisciunt velut aleam ludunt*. Ubi tum de ipso pisce, tum de concisis ejus frustis intelligendus est.

CYCEON, onis, m. κυκεών, genus potionis ex multis liquoribus confectæ. *Arnob. l.* 5. *pag.* 174. & 175. Sitienti aridis [illegible] potionem cinnum, cyceonem quem nuncupat Græcia. V. *Poenas*.

CYCHRAMUS, i, avis, quæ coturnices trans mare redeuntes comitatur. *Plin. lib.* 10. *cap.* 23.

CYCLADATUS, a, um, cyclade indutus. *Sueton. in Calig. c.* 52. Cnuleatus, & armillatus in publicum processit, aliquando sericatus & cycladatus.

CYCLADES, um, f. Κυκλάδες, insulæ multæ in Ægæo mari, quæ una cum Sporadibus dicuntur a nostris *isole dell' Arcipelago*. Sunt autem novem numero, si *Hygino* credimus *fab.* 276. [illegible] Mycone, Delos, Tenos, Naxos, Seriphus, Gyarus, Paros, [illegible] Dictæ sunt a κύκλος, circulus, quia ut *Plin.* tradit *l.* 4. *c.* 12. circa Delum in orbem quodammodo dispositæ sunt: vel quod longitudine eas circuire navigando necesse sit, ut est apud *Serv.* ad *Virg.* 3. *Æn. v.* 126. sparsasque per æquor Cycladas. *Ovid.* 1. *Trist. eleg. ult. v.* 8. Cycladas Ægæas obstupuisse puto. ¶ In singulari num. *Vitruv. l.* 8. *cap.* 7. Ejus vis metalli insulæ Cycladi [illegible] dicitur esse. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 562. cui vix in Cyclada mitti contigit. *h. e.* in exsilium, quia mos fuit multos in aliquam ex Cycladibus deportandi. Adde *Sil. l.* 4. *v.* 347. & *Senec. in Herc. Fur.* *v.* 803.

CYCLAMINOS, i, f. & Cyclaminum, i, n. κυκλάμινος, herba folia habens maculis albicantia, minora hedera, nigrioraque, & tenuiora sine angulis, caulem exiguum & inanem, florem purpureum, radicem latam, ut rapum videri possit, cortice nigro. Nascitur in umbrosis: a Latinis tuber terræ vocatur. Itali rustici appellant *pan porcino*, quia pabulum porcis jucundissimum esse, observatum est. Alia est cognomine cissanthemos, geniculato caule, supervacuo circa arbores se volvens, acino hederæ, sed molli, flore candido speciosó, radice nullius usus. Tertia est cognomine chamæcissos uno folio, radice ramosa. Hæc *Plin. l.* 25. *c.* 9. *sub fin.* [illegible] etiam recenset earum usus in medicina. ¶ *Id. l.* 21. *c.* 6. & 11. neutro genere extulit.

CYCLAS, adis, f. κυκλὰς, insula maris Ægæi. V. *Cyclades*. ¶ Item vestis muliebris genus (ut & *Serv.* tradit *ad* 1. *Æn. v.* 282.) ex tenui panno, amplæ, prælongæ, & sinuosæ, totumque corpus circumtegentis: a κύκλος, circulus, orbis, quia ad imum rotunda erat, vel quia assutum oræ limbum aureum vel purpureum in orbem habebat. *Juvenal. sat.* 6. *v.* 258. Hæ sunt, quæ tenui sudant in cyclade, quarum Delicias & panniculus bombycinus urit. *Propert. l.* 4. *el.* 7. *v.* 36. Quæ modo per viles inspecta est publica noctes, Hæc nunc aurata cyclade verrit humum. *Vopisc. in Saturn. c.* 9. Cyclade uxoria amictus. ¶ Pænultimam produxit *Venant. Fortun. l.* 8. *carm.* 4. *post med.* non imitandus.

CYCLICUS, a, um, adject. κυκλικὸς, q. d. orbicularis, seu circularis. *Horat. de art. Poet. v.* 136. Nec sic incipias, ut scriptor cyclicus olim. Ubi *Acron vet. Scholiast.* Cyclicus, qui ordinem variare nescit; vel qui carmina sua circumfert, quasi circumforaneus circulator. Quæ posterior interpretatio verior videtur. Alii tamen volunt intelligi eum, qui integrum aliquod corpus, seu orbem fabularum, vel historiæ composuerit. (V. *Casaubon. in Athen. l.* 7. *c.* 3.) Est etiam qui putat *Cyclicus* esse nomen proprium. *Bentleius* legi vult *cyclius*, a Græco κύκλιος, quod idem omnino significat, quod κυκλικὸς, & versum suaviorem reddit.

CYCLOPEUS, & Cyclopius, a, um, adject. Κυκλώπειος, & Κυκλώπιος, ad Cyclopes pertinens. *Virg. Æn.* 1. *v.* 205. Cyclopea saxa. *Sil. l.* 14. *v.* 33. Cyclopea regna. *Et vers.* 531. ad cædes Cyclopia corde libido. *Senec. in Herc. Fur. v.* 997. Cyclopea saxa. *h. e.* mœnia Mycenarum. V. vocem sequent.

CYCLOPS.

CYCLOPS, ōpis, m. Κύκλωψ, *Ciclope*. Cyclopes fuerunt gigantes, seu populi antiquissimi in Sicilia juxta Ætnam: a κύκλος, *circulus*, & ὤψ, oculus, quod unum oculum in fronte haberent, ut est in fabulis apud *Serv. ad* 8. *Æn. v.* 649. Inter hos præcipue celebrantur, Brontes, Steropes, Pyracmon: de quibus *Virg. Æn.* 8. *v.* 424. Omnium primi æris fabricam invenisse traduntur. Hinc factus locus fabulæ, ut Vulcani ministri crederentur, & Jovi fulmina fabricare. *Horat. l.* 1. *sat.* 5. *v.* 63. Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat. *Virg.* 11. *Æn. v.* 263. Ætnæos vidit Cyclopas Ulysses. ¶ *Serv. ad Æn.* 6. *v.* 398. & 7. *Æn. v.* 761. scribit ab Apolline fuisse sagittis confixos ob iram ac dolorem Æsculapii filii sui ab Jove interempti. Ob quam rem coactus fuit Admeti regis, divinitate deposita, novem annos apud Amphrysum armenta pascere. *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 445. ¶ Turrium, altorumque mœnium inventores fuisse dicuntur, ut ex *Aristotele* tradit *Plin. l.* 7. *c.* 56. opinor quia cum fabri essent, spiracula altiora tecto officinæ superstruxerant ad emittendas favillas. Hinc *Virg. Æn.* 6. *v.* 630. Cyclopum educta caminis Mœnia conspicio, *h. e.* turres & Mœnia Ditis. *Servius*: hoc est magna. ita enim cujuslibet rei magnitudinem significabant: adeo ut *Statius* (*lib.* 1. *Theb. v.* 251.) Argivorum muros ab ipsis dicat esse perfectos. Confirmat idem *Stat. ibid. v.* 630. & *Vetus* ejus *Scholiast.* ad priorem locum: item *Senec. in Herc. Fur. v.* 997. ubi *Cyclopea saxa* pro muris Mycenarum posuit. Ceterum illud *Cyclopum educta caminis mœnia* interpretari possumus ænea (tales enim a Poetis finguntur) & in officinis Cyclopum veluti elaborata.

CYCNEIUS, & Cygneius, a, um, ad cycnum pertinens. *Ovid.* 7. *Metam. v.* 371. Cycneia Tempe. *Id. in Ibin*, *v.* 465. Cycneius heros. *h. e.* Tenos quidam Cycni filius, a patre in arcam clausus, & in mare demersus. Al. aliter leg.

CYCNEUS, a, um, κύκνειος, ad Cycnum pertinens. *Ovid.* 4. *Trist. el.* 8. *v.* 1. Jam mea cycneas imitantur tempora plumas. *Cic.* 3. *de Orat. c.* 2. Illa tanquam cycnea fuit divini hominis vox & oratio.

CYCNUS, & Cygnus, i, m. *cigno*, *cecero*, κύκνος, Græca vox, Latine olor, avis candida, anseri similis sed major, circum stagna, lacus, & flumina incolens, arguta voce prædita, præsertim imminente jam morte, quam instinctu quodam præsentiens, cum cantu & voluptate significare dicitur: quam ob causam Apollini sacer est. *Cic.* 1. *Tuscul. c.* 30. ¶ Fabulantur fuisse hoc nomine regem Liguriæ, Stheneli filium, Phaethonti propinquum, dulcedine cantus ab Apolline donatum: cujus fulmine icti mortem longo luctu deflens, in avem conversus sit, quæ moriens flebile canit. *Hygin. fab.* 154. & *Virgil.* 10. *Æn. v.* 189. *Servius*, & *Ovid. Metam.* 2. *v.* 367. ¶ Ab Apolline in cælum translatus fuit, & collocatus inter circulum Arcticum, & Tropicum Cancri, capite versus Lyram, cauda ad caput Cephei, sidus constans stellis tredecim. *Hygin. Poet. Astron. l.* 3. *c.* 7. ¶ Alius fuit Cycnus Neptuni filius ex Calyce Hecatæonis, sive Hecatonis filia. *Hygin. fab.* 157. Hic esse videtur, de quo *Ovid.* 12. *Metam. v.* 72. *& sequentib.* narrat, pro Trojanis pugnantem, cum fortissimus esset, & Patris munere invulnerabilis, plurimosque Græcorum occidisset, tandem ab Achille suæ ipsius galeæ vinculis, quoniam neque hasta, nec gladio ferire poterat, constrictis faucibus suffocatum fuisse: dumque ab eo spoliaretur, in avem cognominem a Neptuno fuisse mutatum. ¶ Item duo Martis filii, quorum alterum ex Pelopia genitum Hercules occidit. *Hygin. fab.* 31. & 16. 1. Alterum in certamine ludorum Acasti Pilum quendam occidisse ferunt Diodoti filium. *Id. fab.* 173. ¶ Alius Ociti & Aucopbites filius duodecim navibus in Trojano bello operam Græcis navavit suam. *Id. fab.* 97. ¶ Alius denique Hyries filius memoratur ab *Ovid.* 7. *Metam. v.* 371. qui ob amici repulsam spretumque amorem, e saxo se dedit præcipitem, inque eo saltu in cycnum conversus est. Cujus mater Hyrie fletu & mœrore stagnum suo de nomine fecit. ¶ De Jove in cycnum converso, ut Ledam falleret, V. in *Castor*. ¶ Dicuntur cycni currum Veneris trahere. *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 808. ¶ *Quid enim cycnis contendat hirundo?* proverb. in eos, qui impares cum fortioribus congrediuntur, apud *Lucret. l.* 3. *v.* 6. cui simile est illud *Virg. Ecl.* 8. *v.* 55. Certent & cycnis ululæ. ¶ Aliquando prima syllaba corripitur, more Græcorum, *n* littera liquescente. *Horat. l.* 4. *od.* 3. *v.* 20. Donatura cycni, si libeat, sonum. Adde *Auson. epist.* 20. *v.* 8.

CYDA. *Stat. l.* 5. *silv.* 3. *v.* 93. Et quibus Arcadia carmen testudine mensis Cyda labor, nomenque fuit. Al. leg. *Oda*, al. *Chorda*, al. *Lyda*, quæ omnia ex conjectura. Et τὸ *mensis* al. nomen esse putant a *mensa*, al. particip. a *metior*. Locus est corruptus, sententia apparet.

CYDĂRIS, is, f. V. *Cidaris*.

CYDĂRUM, i, n. genus navigii. *Gell. l.* 10. *c.* 25.

CYDNUS, i, m. *Carasu*, fluvius Ciliciæ, qui Tarsum præterfluit. De eo *Curt. l.* 3. *c.* 4. & 5. *Vitruv.* etiam scribit, ejus aquam podagricis salubrem esse, *l.* 8. *c.* 3. Lucidum appellat *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 204. propter aquarum claritudinem.

CYDON, ōnis, & Cydonia, æ, f. *Canea*, Κύδων, Κυδωνία, urbs Cretæ in ora Boreali, inter Rhitymnam & Cisamum. *Pompon. Mela l.* 2. *c.* 7. Panacra, Cydonia, Marathusa, Dictynna. *Plin. l.* 4. *c.* 12. Cisamum, Pergamum, Cydon, &c. *Seren. Sammon. cap. de præcordiis sanandis*. Aut quæ poma Cydon Creteis misit ab oris. *Flor. l.* 3. *c.* 7. Mater urbium Cydonia, ut Græci dicere solent. Al. hic leg. *Cydonea*.

CYDONES, onum, Κύδωνες, populi Cydonis urbis, & generatim Cretenses, peritissimi sagittandi. *Lucan. l.* 7. *v.* 229. Illuc & Libye Numidas, & Creta Cydonas Misit. ¶ In singul. num. *Virg.* 12. *Æn. v.* 858. Parthus, sive Cydon telum immedicabile torsit.

CYDONEUS, a, um, Κυδώνιος, ad Cydonem pertinens. *Ovid.* 1. *de ar. am. v.* 293. Cydoneæ juvencæ. ¶ Ponitur etiam generatim pro Cretensi. Cretenses autem peritissimi fuerunt in arte sagittandi. Hinc *Stat.* 7. *Theb. v.* 339. Cydoneas anteibunt gæsa sagittas. *Sil. l.* 10. *v.* 261. Ecce Cydonea violatus arundine plantam Lentulus. *Ovid.* 8. *Metam. v.* 22. Cydoneæ pharetræ.

CYDONIATÆ, arum, m. populi Cydonis urbis Cretæ. *Liv. l.* 37. *c. ult.* & *Plin. l.* 8. *c.* 58.

CYDONITES, æ, m. & f. Κυδωνίτης, Cydoneus. *Colum. l.* 3. *c.* 2. *sub init.* Vites stephanitæ, tripedaneæ, unciariæ, Cydonitæ. ¶ Absolute *cydonites* est quod nos dicimus *cotognata*, cydonia scilicet mala concisa & decocta. Legitur in lemmate *tit.* 20. *lib.* 11. *Palladii*.

CYDONIUS, a, um, Κυδώνιος, ad Cydonem urbem Cretæ pertinens, Cydoneus. *Virg. Ecl.* 10. *v.* 59. libet Partho torquere Cydonia cornu Spicula. Adde *Horat. l.* 4. *od.* 9. *v.* 17. V. *Cydones*. ¶ *Cydonia mala* (quæ & *Cydonia* absolute dicuntur a *Propert. l.* 3. *el.* 11. *v.* 27. & *Calpurn. eclg.* 2. *v.* 91.) V. *Coroneum*. ¶ Sic *Cydonia arbor*, & *Cydonia* absolute, *h. e.* malus cotonea. V. *ibid.*

CYGNUS, &c. V. *Cycnus*.

CYLIBATHUM. V. in *Cibilla*.

CYLINDRATUS, a, um, figuram cylindri habens, κυλινδροειδής. *Plin. l.* 18. *c.* 12. *sub fin.* Siliquæ rotundæ ciceri, piso cylindratæ. Ita *Harduin.* ex MSS. Al. *cylindraceæ*.

CYLINDRUS, i, m. *cilindro*, κύλινδρος, lapis, aut lignum, aut quidvis aliud, oblongum quod sit ac rotundum instar columnæ, æquale tamen omnibus partibus, neque in medio tumens, ut in columnis fit: a κυλίω, volvo. *Cic.* 1. *de natur. Deor. c.* 10. At mihi vel cylindri, vel coni, vel pyramidis (*forma*) videtur esse formosior. ¶ Hinc cylindrum appellavere lapidem hujus figuræ, quo utebantur rustici ad areas æquandas, huc & illuc sæpius volutando, *spianatoja*. *Virg.* 1. *Georg. v.* 178. Area cum primis ingenti æquanda cylindro. *Cato R. R. c.* 129. Aream cylindro, aut pavicula coæquato. *Plin. l.* 19. *c.* 8. *a med.* Calcare aliquid cylindro. *Vitruv. l.* 10. *c.* 6. In palæstris cylindri exæquant ambulationes. ¶ Gemmæ quoque hac figura quæ sunt, hoc nomine appellantur. *Juvenal. sat.* 2. *v.* 61. donant arcana cylindros. *Plin. l.* 37. *c.* 5. *ad fin.* Cylindros ex beryllis facere malunt, quam gemmas, quoniam est summa commendatio in longitudine. & *cap.* 8. Cylindri ex chrysoprasio. ¶ Adjectivi more *Gell. l.* 6. *c.* 2. *a med.* Lapidem cylindrum si per spatia terræ prona atque deruta jacias.

CYLLĂRUS, & Cyllăros, i, m. Κύλλαρος, unus ex Centauris, idemque formosissimus, qui una cum uxore Hylonome in pugna cum Lapithis occisus occubuit. *Ovid. Metam.* 12. *v.* 393. & *sequentib.* ¶ Item Castoris equus celebris. *Virg.* 3. *Georg. v.* 89. Talis Amyclæi domitus Pollucis habenis Cyllarus. Ubi *Servius*: Atqui Castor equorum domitor fuit: sed fratrem pro fratre posuit. Aut ideo Pollucem pro Castore posuit, quia ambo licenter aliquando *Castores* vocantur. *Stat.* 6. *Theb. v.* 327. tua furto lapsa propago, Cyllare, dum Scythici diversus ad ostia ponti Castor Amyclæas remo permutat habenas. *Senec. in Hippol. v.* 810. Frenis Castorea mobilior manu Spartanum poteris flectere Cyllaron. Adde *Valer. Flacc. l.* 1. *v.* 425. *Propert. l.* 3. *el.* 12. *v.* 17. & *el.* 21. *v.* 26. *Martial. l.* 8. *epigr.* 21. & *Claudian. de IV. Consul. Honor. v.* 555.

CYLLENE, es, f. Κυλλήνη, mons excelsus Arcadiæ, in quo cypressi abunde proveniunt. In eo Mercurium natum, atque educatum tradunt. *Virg.* 8. *Æn. v.* 138. Vobis Mercurius pater est, quem candida Maja Cyllenes gelido conceptum vertice fudit. *Ovid.* 2. *Fast. v.* 270. Alta Cyllene. & *lib.* 4. *v.* 87. Cupressifera. *Plin. l.* 10. *c.* 30. scribit, merulas circa hunc montem, nec usquam alibi, candidas nasci. ¶ Apud *eund. l.* 4. *c.* 5. sinus Cyllenes, olim Eleorum navale, est in Elidis ora litorali, prope ea loca, ubi nunc est *Chiarenza*, ubi fuit Cyllene oppidum cum portu capaci memoratum a *Pomponio Mela l.* 3. *c.* 2. in quo, non in monte Arcadiæ, Mercurium natum fuisse ait, ob id insigni. ¶ Est etiam nomen Nymphæ, quam *Festus* Mercurii nutricem facit, alii matrem, alii aviam. *Serv. ad* 4. *Æn. v.* 252.

CYLLENEUS, a, um, Κυλλήνιος, ad Cyllenem, & Mercurium pertinens. *Catull. carm.* 67. *ad Manl. v.* 109. Quale ferunt Graji Pheneum prope Cylleneum. *h. e.* Pheneum, Φενεόν, quod *Plin. l.* 4. *c.* 6. inter oppida Arcadiæ recenset. *Ovid.* 11. *Metam. v.* 304. Cylleneus vertex. *h. e.* cacumen Cyllenes montis. *Id.* 3. *de ar. am. v.* 147. Hanc placet ornari testudine Cyllenea. *h. e.* capillorum positu simili testudinis, seu lyræ, cujus inventor est Mercurius. *Horat.* 13. *v.* 9. fide Cyllenea Levare duris pectora sollicitudinibus. *h. e.* lyra. ¶ Legitur & *Cyllenæus*.

CYLLENIS, idis, Κυλληνίς, adject. femininum, ad Cyllenium, seu Mercurium pertinens. *Sil. l.* 16. *v.* 500. credas Cyllenida plantam Ætherio nexis cursu talaribus ire. *h. e.* pedes Mercurii. *Ovid.* 5. *Metam. v.* 175. trepidum Perseus, & inermia frustra Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe. *h. e.* curva falce, quam a Cyllenio acceperat: vel similem illi, qua Cyllenius Argum occiderat, ut est *l.* 1. *Metam. v.* 717. Adde *Lucan. lib.* 9. *v.* 622. & 676.

CYLLENIUS, a, um, Κυλλήνιος, ad Cyllenem Arcadiæ montem pertinens: item ad Mercurium, qui in eo monte natus est. *Pompon. Mela*, *l.* 2. *c.* 3. Cyllenius mons. *Ovid.* 3. *de ar. am. v.* 725. Ecce redit Cephalus silvis, Cyllenia proles. *h. e.* Mercurii filius ex Creusa. *Virg.* 1. *Georg. v.* 337. Cyllenius ignis. *h. e.* Mercurii stella. *Id.* 4. *Æn. v.* 258. Cyllenia proles. *h. e.* ipse Mercurius, qui & *Cyllenius* absolute dicitur *ibid. v.* 252. & 276. & ab *Ovid.* 14. *Metam. v.* 291. &c. Hujus autem appellationis causam non unam af-

sert *Festus* his verbis: Cyllenius Mercurius dictus, quod omnem rem sermo sine manibus conficiat: quibus partibus corporis qui carent, κυλλοὶ vocantur: ideoque quadratum eum fingunt. Alii volunt, sic appellatum, quod in Cyllenia via sit nutritus: alii quod in monte Arcadiæ Cyllene: alii quod a Cyllene sit Nympha educatus. Hactenus *Festus*; quam vere alii viderint. Nam quod de Cyllenia via narrat, alii aliter legi mallent. *Servius ad* 8. *Æn. v.* 138. narrat, Mercurio in monte dormienti, tanquam furi, manus fuisse amputatas a Plexippo, & Eneto Chorici regis Arcadiæ filiis, quod palæstricam artem ab iis clam hausisset, vulgassetque. Inde κυλλὸν, & Cyllenium dictum.

CYLLENUS, i, m. *Ovid.* 1. *Metam. v.* 217. Et cum Cylleno gelidi pineta Lycei. *h. e.* cum Cyllenio monte. *Heinsius* tamen vult legi *Cyllene*.

CYLLO. V. *Cilo*.

CYMA, æ, f. & Cyma, atis, n. *broccolo*, *tallo*, κῦμα, quorundam olerum, & præsertim brassicæ delicatior teneriorque cauliculus, ut *Plin. l.* 19. *c.* 8. definit, qui emitti solet vere primo, suavissimus esui, sed medicinæ inutilis, ut *Id. l.* 20. *c.* 9. tradit. Dicta est a κύημα contracte, quasi partus, quia florem & semina continet suo tempore eruptura. *Cels. l.* 2. *c.* 21. Mali succi est brassica, magisque etiam cyma ejus. *Plin. loc. prius cit.* Brassica cymas a prima sectione præstat proximo vere. *Colum. l.* 10. *v.* 130. Frigoribus caules, & veri cymata mittit. *Id. l.* 11. *c.* 3. *ante med.* Brassicæ major pars in cymam prosilit. *Lucil.* apud *Non. c.* 3. *n.* 29. Asparagi molles, viride cyma.

CYMÆUS. V. *Cumæus*.

CYMATILIS, le, *di color verde marino*, qui est coloris viridis & marini, aut, quod idem fere est, cærulei, ac Veneti: a Græco κῦμα, fluctus, unda. Ita *Nonius c.* 16. *n.* 1. ubi *Titinn.* Et quem colos cymatilis deceat. *Plaut. Epid.* 2. 2. 49. Cymatile, aut plumatile, cerinum, aut melinum. ¶ Scribitur & *cumatilis*. facile enim, & ex Latina consuetudine Græcum υ in *u* transit.

CYMATIUM, & Cymation, ii, n. *cimasa*, *goletta*, *gola*, *intavolato*, κυμάτιον, membrum in architectura, cujus pars quædam est turgidior, quædam pressior, idque molliter, & sine angulo, in modum aquæ undantis: a κῦμα, unda. Locum habet in capitulis, epistyliis, stylobatis, coronis, &c. ut patet ex *Vitruv. l.* & *cap.* 3. & *l.* 4. *c.* 6. ¶ In veteri Lapide apud *Gruter. pag.* 207. *col.* 2. habetur *cumatium* ea ratione, quæ dicta est in voce præced.

CYMBA, æ, f. *barca*, κύμβη, Græca vox teste *Festo*, a κύμβος, cavus recessus, ut *Hesych.* interpretatur. Itaque proprie videtur significare illas, quas *Virg.* 1. *Georg. v.* 136. appellat *alnos cavatas*. Universim autem est genus navigii minoris, amnibus, & lacubus, stagnisque trajiciendis. *Cic.* 3. *Offic. c.* 14. Cymbarum ante hortulos multitudo. *Ovid.* 2. *Trist. v.* 329. Non ideo debet pelago se credere, siqua Audet in exiguo ludere cymba lacu. *Id.* 6. *Fast. v.* 777. sceleri decurrere cymba. *Id.* 1. *Metam. v.* 293. Cymba adunca. *Id.* 3. *Amor. el.* 6. *v.* 4. Concava cymba. *Horat. in fi. odes* 3. *lib.* 2. omnium Versatur urna serius ocius Sors exitura, & nos in æternum Exsilium impositura cymbæ. *h. e.* navi Charontis, de quo *Virg.* 6. *Æn. v.* 303. Et ferruginea subvectat corpora cymba. & *Propert. l.* 3. *el.* 16. *v.* 24. Scandenda est torvi publica cymba senis. *Plin. l.* 7. *c.* 56. *ad fin.* cymbam Phœnices invenisse ait. ¶ Translate *Propert. l.* 3. *el.* 2. *v.* 21. Cur tua præscriptos evecta est pagina gyros? Non est ingenii cymba gravanda tui. ¶ Scribitur & *cumba* ea ratione, qua in *Cymatilis* dictum est. *Prudent. peristeph.* 4. *de S. Hippol. v.* 69. quos properes rimosæ imponere cumbæ. *h. e.* occidere. *Bentlej.* quoque *cumbæ* edidit in *Horat. loc. cit.*

CYMBALICUS, a, um, ad cymbalum pertinens. *Venant. Fortun. lib.* 2. *carm.* 10. *ad fin.* Cymbalicæ voces calamis miscentur acutis.

CYMBALIS, idis, f. idem quod cymbalistria, κυμβαλίς. Inscriptio vetus apud *Gruter. pag.* 318. *n.* 12. Hic sita est Propitiæ pupa, & famula, Bacchi cymbalis.

CYMBALISSO, & Cimbalizo, as, cymbalum quatio, κυμβαλίζω. *Cassius Hemina* apud *Non. c.* 2. *n.* 169. Mulier cantabat tibiis Phrygiis, & altera cymbalissabat.

CYMBALISTA, æ, m. κυμβαλιστής, qui pulsat cymbala. *Apul. de Deo Socratis*. Strepitu cymbalistarum, & tympanistarum, & choraularum.

CYMBALISTRIA, æ, f. quæ cymbalum pulsat. *Petron. in Satyr. c.* 22. *extr.* Intrans cymbalistria, & concrepans æra, omnes excitavit.

CYMBALUM, i, n. *cembalo*, κύμβαλον, vox Græca ab eadem radice, unde *cymba*, significat instrumentum æreum cavum, hemicycli figura (ut ex *Serv. ad* 4. *Georg. v.* 64. habetur) latumque instar pelvis, quod percussum, instar crotali, sistri, aut cujusvis crepitaculi sonum edit. Adhibebatur præcipue in sacris Cybeles a Corybantibus & Gallis ejus ministris: item in saltationibus obscenis, & lascivis conviviis, & Bacchanalibus nocturnis. *Virg. loc. cit.* Tinnitusque cie, & Matris quate cymbala circum. Ubi *Servius:* Quæ in ejus tutela sunt, quod similia sint hemicyclis cæli, quibus cingitur terra, quæ est mater deorum. *Lucret. l.* 2. *v.* 618. Tympana tenta tonant palmis, & cymbala circum Concava. *Cic. in Pison. cap.* 9. Neque supercilium tuum, neque collegæ tui cymbala ac crotala fugi. & *cap.* 10. Cum collegæ tui domus cantu, & cymbalis personaret. *Quintil. l.* 11. *c.* 3. *ante med.* Quod si omnino recipiendum est (h. e. *cantus in pronuntiatione*) nihil causæ est, cur non illam vocis modulationem fidibus ac tibiis, imo mehercule, quod est huic deformitati propius, cymbalis adjuvemus. Similem huic locum habet *Plin. l.* 2. *ep.* 14. *sub fin.* ¶ Quod in Bacchanalibus quoque adhibitum sit, testis est locuples *Liv. l.* 39. *c.* 8. & 10. ¶ Fere autem in plurali num. usurpatur, quia bina pulsari solebant, alterum cum altero collidendo, & conjunguntur sæpe cum tympanis, ut apud *Liv. Plin.* & *Lucret. loc. cit. Apul. sub fin. l.* 8. *Metam. Plin. l.* 5. *c.* 1. & *Ovid.* 4. *Fast. v.* 213. quia simul cum his in sacris pulsabantur. *Stat. l.* 8. *Theb. v.* 221. Gemina æra sonant, Idæaque terga, &c. *h. e.* cymbala & tympana. ¶ In machinis hydraulicis *cymbala* dicta sunt ob similitudinem vasa quædam ad sonum edendum accommodata. *Vitruv. l.* 10. *c.* 13. ¶ Translate *Plin. in præfat. Hist. nat. a med.* Apion Grammaticus, hic quem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocabat, cum publicæ famæ tympanum potius videri posset. *h. e.* ubique personans certaminibus & contentionibus litterariis, unde & πλειστονίκης cognominatus est. *Poeta quidam in Catalect. Virgil.* Ite hinc inanis cymbalon juventutis. *h. e.* scholastici rhetores, & grammatici obstrepentes assidua contentione docendi auribus juventutis. Quo pertinet *epigr.* 70. *l.* 9. *Martial.* ¶ *Cymbalum* pro *cymbalorum* habet *Catull. carm.* 62. *de Aty*, *v.* 21.

CYMBIUM, ii, n. *nappo*, κύμβιον, genus vasis potorii, a figura cymbæ ita dicti, teste *Festo*. Multa autem sunt, inquit *Macrob. l.* 5. *Saturn. c.* 21. poculorum genera a re navali cognominata. V. ibi plura ex Græcis auctoribus hac de re. *Virg* 3. *Æn. v.* 66. Inferimus tepido spumantia cymbia lacte. & *lib.* 5. *v.* 267. Cymbiaque argento perfecta, atque aspera signis. *Martial. lib.* 8. *epigr.* 6. Cymbia ficta luto Saguntino. Adde *Varron.* apud *Non. c.* 15. *n.* 21.

CYMBULA, æ, f. *barchetta*, dimin. a cymba. *Plin. in epist.* 20. *l.* 8. Ut cymbulæ onerariis adhærescunt.

CYME. V. *Cuma*.

CYMINDIS, accipitris genus noctu volans, internecinum bellum cum aquila gerens. *Plin. l.* 10. *c.* 8.

CYMINUM. V. *Cuminum*.

CYMINUS. V. *Ciminus*.

CYMODOCE, es, & Cymodocea, æ, f. Κυμοδόκη, Κυμοδόκεια, Nympha marina, Nerei, & Doridis filia: a κῦμα, unda, & δέχομαι, suscipio, quia undas maris quiescere facit. *Virg.* 10. *Æn. v.* 225. & 4. *Georg. v.* 338. & *Hygin. in præfat. fabular.*

CYMOSUS, a, um, cymis abundans. *Colum. l.* 10. *v.* 138. Quæ duri præbent cymosa stirpe Sabelli.

CYMOTHOE, es, f. Nympha marina, Nerei, & Doridis filia, a κῦμα, unda, & θέω, curro, quod per fluctus discurrat. *Virg.* 1. *Æn. v.* 148. & ibi *Servius*. Adde *Sil. l.* 3. *v.* 58.

CYNA, æ, f. arbor est in Arabia, folio palmæ simili, ex quo Arabes vestes sibi conficiunt. *Plin. l.* 12. *c.* 11.

CYNACANTHA, f. κυνάκανθα, q. d. spina canis: a κύων, κυνὸς, canis, & ἄκανθα, spina: planta est, cujus vermiculi cantharides generare dicuntur a *Plin. l.* 11. *c.* 35.

CYNAMOLGI, orum, m. κυναμολγοὶ, populi Africæ in Æthiopia canino capite, si *Plinio l.* 6. *c.* 30. *ad fin.* credimus. Alii dicunt canino lacte vesci: atque hoc ipsa appellatio significat: a κύων, κυνὸς, canis, & ἀμέλγω, mulgeo.

CYNARA. V. *Cinara*.

CYNEGETICUS, a, um, κυνηγετικὸς, venatorius: Cynegetica volumina quæ de venatione tractant, & ita inscripsere opus suum *Gratius*, & *Olympius Nemesianus*, a κυνηγέω, venor.

CYNEUM mare dictum est, in quod Hecuba se præcipitavit, & in canem conversa est. *Hygin. fab.* 111. & 13. Κύνειος autem caninum significat.

CYNICE, es, f. Κυνικὴ, Cynicorum secta, apud *Auson. epigr.* 27.

CYNICE, adverb. κυνικῶς, more Cynicorum. *Plaut. Stich.* 5. 4. 22. Potius in subsellio Cynice accipiemur, quam in lectis.

CYNICUS, a, um, *Cinico*, Κυνικὸς, proprie caninum significat, a κύων, κυνὸς, canis. Transfertur autem ad denotandam Philosophorum quandam sectam. Fuerunt enim Philosophi ab Antisthene profecti, teste *Cicer.* 3. *de Orat. c.* 17. ita dicti a Cynosarge gymnasio, ubi versabatur Antisthenes, vel a κύνες, canes, quasi canini, a canina mordacitate, qua in hominum vitia nullo discrimine invehebantur, sive quod canum more in propatulo & vesci, & ventrem exonerare, & coire non dubitarent. Hi Physicam & Dialecticam tollebant, solique Morali innitebantur, repudiabant liberales artes, maxime Geometriam & Musicam. *Juvenal. sat.* 13. *v.* 121. Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit A Cynicis tunica distantia. Ubi *Scholiast.* Dicit Cynicorum & Stoicorum dogma convenire, tantum veste distare. Nam Cynica mater est hæresis Stoicæ. *Petron. in Satyr. c.* 14. Ipsi, qui Cynica traducunt tempora cœna, Nonnunquam nummis vendere verba solent. *h. e.* vilioribus cibis, & parco ac sordido victu. ¶ In illo *Juvenal. sat.* 14. *v.* 309. *dolia nudi non ardent Cynici*, intelligitur Diogenes, qui nudus in dolio habitasse fertur. ¶ *Cynici spastici* dicuntur a *Plin. l.* 25. *c.* 5. *sub fin.* qui obnoxii sunt distortionibus & convulsionibus quibusdam, quæ in morem canini rictus ora distorqueant. Ita legit & interpretatur *Harduin. ex MSS. Cels. l.* 4. *c.* 2. *ad fin.* Circa faciem morbus innascitur, quem Græci κυνικὸν σπασμὸν nominant. Nihil aliud est, quam distortio oris.

CYNIPHIUS. V. *Cinyphius*.

CYNIRAS. V. *Cinyras*.

CYNOCEPHALEA, æ, f. κυνοκεφαλαία, herba canino capiti similis, al. osirites, ad omnia venena efficax. *Plin. l.* 30. *c.* 2.

CYNOCEPHALI, orum, m. κυνοκέφαλοι, homines monstrosi, seu potius simiæ capillatæ, canino capite: quarum lacte vivere Nomades quosdam in Africa, *Plin. l.* 6. *c.* 30. tradit. Meminit etiam *l.* 8. *c.* 54. & *lib.* 37. *c.* 9. Dicti sunt a κύων, κυνὸς, canis, & κεφαλὴ, caput. *Cic. Attic. l.* 6. *ep.* 1. *sub fin.* Erat præterea cynocephalus in essedo: nec deerant onagri. ¶ Apud *Tertull. in Apologet. cap.* 6. Cynocephalus est Anubis, quia caput caninum habet. Adde *Minuc. Felic. in Oct. c.* 22.

CYNOGLOSSOS, i, f. κυνόγλωσσον, herba, lingua canina dicta a *Celso l. 5. cap. 27. sub fin.* quod folia habet caninæ linguæ similia: a κύων, κυνὸς, canis, & γλῶσσα, lingua. *Plin. l. 25. c. 8.*

CYNOIDES. V. in *Cynomyia*.

CYNOMORION, ii, n. κυνομόριον, herba eadem quæ orobanche, a similitudine canini genitalis: a κύων, κυνὸς, canis, & μόριον, genitale. *Plin. sub fin. l. 22.*

CYNOMYIA, æ, f. *pulicaria*, κυνόμυια, unum ex nominibus psyllii, quæ herba est radice tenui, supervacua (h. e. nullius in medicina usus) sarmentosa, fabæ granis in cacuminibus, foliis canino capiti non dissimilibus (unde & cynoides dicta est, a κυνοειδὲς, cani similis) semine autem pulici: unde & nomen: a κύων, κυνὸς, canis, & μυῖα, musca, pulex. *Plin. l. 25. cap. 11. ad fin.*

CYNOPHANES, κυνοφανεῖς, monstrosi homines caninis capitibus: a κύων, canis, & φαίνω, appareo. *Tertull. in Apolog. c. 8.*

CYNOPOLIS, is, f. idest urbs canum (a κύων, κυνὸς, canis, & πόλις, urbs) oppidum est excisum Ægypti ad Nilum fluvium inter Oxyrinchon, & Hermopolim, ubi Anubis colebatur, & honor, & sacer quidam cibus canibus constitutus erat. *Plin. l. 5. c. 10.*

CYNORRHŎDA, æ, f. (*Plin. l. 24. c. 13. extr.*) & Cynorrhodon, i, n. (*Id. l. 25. c. 2. sub fin. & alibi*) κυνόρροδον, rosa silvestris contra canis rabidi morsus efficacissima: a κύων, κυνὸς, canis, & ῥόδον, rosa. ¶ Item flos lilii rubentis. *Id. l. 21. c. 5.*

CYNOSBATOS, i, f. κυνόσβατος, genus rubi, fructum subrutilum pariens malo Punico similem. Est autem planta inter fruticem, & arborem, rosæ non absimilis. Ejus meminit *Plin. l. 16. c. 37.* Est a κύων, κυνὸς, canis, & βάτος, ἡ, rubus, sentis. Unde & *caninus rubus* dicitur a *Pallad. l. 1. tit. 34. circa med.* sentem canis Latine appellari docet *Colum. l. 11. c. 3. sub init.* ¶ Item aliud genus rubi folium habens vestigio hominis simile. *Id. l. 24. c. 14.* Fert & uvam nigram, in cujus acino nervum habet: unde & neurospastos dicitur. *Plin. l. 24. c. 14.* ¶ Item capparis. *Id. ibid. & lib. 13. c. 23.*

CYNOSORCHIS, is, f. κυνὸς ὄρχις, h. e. testiculus caninus, herba est foliis oleæ mollibus ternis, parvisque, semipedis longitudine, in terra stratis, radice bulbosa, oblonga, duplici ordine, superiore, quæ durior est, inferiore, quæ mollior. *Plin. l. 27. c. 8.*

CYNOSSEMA, atis, n. promont. Chersonesi Thraciæ, apud Sestum, ubi Hecubæ sepulcrum monstrabatur: a genit. κυνὸς, canis, & σῆμα, sepulcrum, quia Hecubam in canem conversam esse fabulantur. *Plin. l. 4. c. 11.*

CYNOSŪRA, æ, f. *cinosura, orsa minore*, κυνὸς οὐρὰ, Sidus septentrionale septem stellis constans, quarum una in infima cauda posita polus vocatur, per quem locum ipse mundus existimatur versari. V. *Arctos*. ¶ Dicta est quasi *canis cauda*, a κύων, κυνὸς, canis, & οὐρὰ, cauda, quia quas habet a tergo stellas, ita dispositæ sunt, ut erectam canis caudam efficere videantur. *Cic. in Arat. l. 2. de nat. Deorum, c. 41.* Ex his altera apud Grajos Cynosura vocatur, Altera dicitur esse Helice. ¶ Hanc maxime servabant in navigando Tyrii & Sidonii, ut Græci Helicem. *Ovid. 3. Fast. v. 107. & initio eleg. 3. l. 4. Trist. & Valer. Flacc. l. 1. v. 17.* ¶ Adjective *cynosura ova* Græca appellatione quidam vocarunt ova sterilia & inania, cum gallinæ incubationem dereliquere: sed hoc solummodo veris tempore: quæ & *Zephyria* dicta sunt, quod quidam ea vento putant generari. Hæc ex *Plin. l. 10. c. 60.* Hac autem significatione deducitur ab οὖρον, urina, quasi sint urina canis. unde & *urina ova* appellantur. *Id. ibid. c. 58.* ¶ *Cynosuræ, arum*, est promontorium Achajæ in ora Atticæ, ad ostia Asopi fluvii. *Cic. 3. de nat. Deor. c. 22. ad fin.* ¶ Item *Cynosura, æ*, est oppidum Peloponnesi in Arcadia. *Stat. 4. Theb. v. 295.*

CYNOSŪRIS, idis, f. idem quod Cynosura, κυνοσουρὶς. *Ovid. 5. Trist. el. 3. v. 7.* Stellis Cynosuridos Ursæ. Adde *Avien. in Arat. v. 442.* ¶ Adjective *Germanic. in Arat. phænom. v. 184.* Cephei extremam tangit Cynosurida caudam.

CYNOZŎLON appellatur succus herbæ chamæleonis, vim habens necandi ricinos canum, ut *Plin. l. 22. c. 18.* tradit: a κύων, κυνὸς, canis, & ὄζη, odor, fœtor.

CYNTHĬUS, a, um, Κύνθιος, adject. a Cyntho, ut *Cynthius Apollo*, qui & *Cynthius* absolute dicitur, *Horat. l. 1. od. 21. v. 2.* Intonsum pueri dicite Cynthium. Sic Diana *Cynthia* dicitur apud *eund. l. 3. od. 28. v. 12. & Lucan. l. 1. v. 218.* Tertia jam gravido pluvialis Cynthia cornu. *h. e.* Luna. *Senec. in Herc. Oet. v. 641.* Quos felices Cynthia vidit, Vidit miseros enata dies. *h. e.* Luna præcedentis noctis: vel ipsa nox præcedens. metonymia. ¶ Apud *Propert. l. 2. el. 33. v. 1. & Ovid. de remed. amor. v. 764.* Cynthia est nomen puellæ dilectæ. ¶ Apud *Plin. l. 4. c. 12.* Cynthia est ipsa Delos.

CYNTHUS, i, m. Κύνθος, Deli mons usque adeo editus, ut totam insulam dicatur obumbrare. In hoc monte Apollo & Diana nati altique sunt. Hinc *Cynthius* ille, hæc *Cynthia* appellati. *Plin. l. 4. cap. 12.*

CYPARISSÆ, & Cyparissiæ, appellantur acies quædam igneæ, quæ noctu apparere solent ad similitudinem cupressi. *Festus*, & *Senec. lib. 1. quæstion. natur. c. 15.*

CYPARISSIFER, a, um, cyparissos ferens, cyparissis abundans. *Sidon. carm. 23. v. 417.* Quantum non cyparissifer Lycæus.

CYPARISSIUS SINUS, nunc *golfo dell' Arcadia*, est in Peloponneso in ora Messeniæ, ubi & urbs Cyparissa fuit. *Plin. l. 4. c. 5.* ¶ *Cyparissia* est genus tithymali, folio cupressi simili. *Id. l. 26. c. 8.*

CYPARISSUS, i, m. puer fuit Amyclei (al. Telephi) filius, ex insula Cea, ab Apolline adamatus. Hinc cum cervum miræ pulcritudinis educasset, domesticumque reddidisset, & valde eo oblectaretur; quadam die imprudens sagitta transfixit: sed ingenti dolore omnem Apollinis consolationem respuens, petiit a Superis, ut omni deinceps tempore lugere posset: quare eorum miseratione in arborem sui nominis mutatus est. Alii dicunt Cretensem fuisse, pulcherrimum & castissimum: qui cum castitatem servare cuperet, Apollinem, vel ut alii, Zephyrum amantem se fugiens, ad Orontem fluvium pervenit, ibique in eam, quæ dicta est arborem, mutatus est. Qua visa, Apollo *Ingemuit, tristisque Deus lugebere nobis, Lugebisque alios, aderisque dolentibus*, inquit. Ita claudit fabulam *Ovid. 10. Metam. v. 141.* quam paucis immutatis narrat etiam *Serv. ad 1. Georg. v. 20. & ad Æn. 3. v. 64. & 680.* Hinc est quod cyparissi in funeribus adhibentur. V. *Cupressus*. *Virg. 3. Æn. v. 680.* Aeriæ quercus, aut coniferæ cyparissi. ¶ Porro ipsa vox dicta videtur quibusdam ἀπὸ τοῦ κύειν παρίσους τοὺς ἀκρεμόνας, ab emittendis parilibus ramis. Fabulantur autem fuisse Eteoclis filias, quæ cum tripudio ad dearum æmulationem exsultarent, in altum puteum inciderunt. Quas Tellus miserata, inde arbores aspectu pulcras, quales erant puellæ, eduxit. Unde *Cyparissi* etiam Charites dicuntur a Græcis.

CYPERIS. V. in voce sequenti.

CYPĔROS, i, m. *cipero*, κύπειρος, & κύπερος, juncus est angulosus, juxta terram candidus, cacumine niger pinguisque, folia habens porraceis exiliora, in cacumine minuta, inter quæ est semen. Radix olivæ nigræ similis est: quam, cum oblonga est, cyperida vocant, magni in medicina usus. Odorem habet nardum imitantem. *Plin. l. 21. c. 18.* ¶ *Celsus l. 3. c. 21. ante med. & lib. 4. cap. 20.* juncum quadratum appellat. ¶ Est etiam neutrius generis. *Varr. R. R. l. 3. c. 16. ante med.* Faba, lens, cyperum, medica. *Petron. in Satyr. c. 127.* Emicuere rosæ, violæque, & molle cyperon. Adde *Colum. l. 12. c. 20.* Nisi forte hæc ad sequentem vocem pertinent. Nam facile confunduntur. Consule Botanicos.

CYPHI, is, n. κῦφι, a *D. Hieronymo l. 2. in Jovinian. sect. 8.* enumeratur inter odoramenta cum amomo, œnante, musco, & al. Est autem compositio suffimenti, quo Ægyptii sacerdotes utebantur in sacris: cujus componendi rationem, & usus aliquot in medicina tradit *Dioscorides l. 1. c. 24.*

CYPĪRUS, i, f. κύπειρος, herba est, Latine gladiolus, radice bulbosa, odore nardo simili, variique usus in medicina. Ea radix dulcis est, & decocta panem etiam gratiorem facit, & ponderosiorem, simul subacta. *Plin. l. 21. cap. 17. & 18.* ¶ Legitur & *Cyperus*.

CYPRĔUS. V. *Cupreus*.

CYPRIĂCUS, a, um, adject. idem quod Cyprius, ut Cypriaca expeditio, *Valer. Max. l. 4. cap. 3. n. 2.* Cypriaci tauri, *Capitolin. in Gordian. c. 3. ad fin.*

CYPRIĀNUS. Thascius Cæcilius Cyprianus, Afer, Carthaginiensis, & illius urbis Episcopus, illustris Christi Martyr, pro Fide & Ecclesia Dei constantissime mortem obiit sub Valeriano & Gallieno, A.C. 258. De eo *Lactant. l. 5. c. 1. sub fin.* Unus igitur præcipuus & clarus exstitit Cyprianus, quoniam & magnam sibi gloriam ex artis oratoriæ professione quæsierat, & admodum multa conscripsit in suo genere admiranda. Erat enim ingenio facili, copioso, suavi, & (quæ sermonis est maxima virtus) aperto: ut discernere nequeas, utrum ne ornatior in eloquendo, an facilior in explicando, an potentior in persuadendo fuerit. Hæc *Lactantius*. Ejus autem Latinitas pro illis temporibus, & ut Afri hominis, & *Tertulliani* scriptis summopere delectati (adeo ut quoties eum posceret, soleret dicere *da magistrum*) satis nitida, & ut ita dicam, casta est: longeque abit ab *Tertulliani* ferreo stylo & novatione verborum. *Hieronym. ep. 13. ad fin.* Cyprianus instar fontis purissimi dulcis incedit, & placidus.

CYPRĬCUS, a, um, Cyprius. *Cato R. R. c. 8.* Laurus Delphica, & Cyprica, & silvatica.

CYPRĪNUS, a, um, κύπρινος, ad cyprum arborem pertinens. Hinc *cyprinum* absolute (subaudi *unguentum*, aut *oleum*) est unguentum, quod fit ex semine ejus, cocto in oleo, deinde expresso: quod & *cyprus* vocatur. Optimum habetur e Canopica in ripis Nili nata: secundum Ascalone Judææ: tertium Cypro insula, odoris suavitate. Porro ipsa arbor habet ziziphi folia, & semen coriandri candidum & odoratum. Ita *Plin. l. 12. c. 24.* describit. *Id. l. 13. c. 1.* cyprinum memorat ex cypro, & omphacio, & cardamomo, calamo, aspalatho, abrotano: quibus alii addant myrrham, & panacem. Meminit etiam *Celsus l. 2. c. ult.* ubi recenset inter ea, quæ calefaciunt, & *lib. 4. c. 20. &c.* ¶ *Cyprīnus*, κυπρῖνος, est etiam nomen piscis marini: qui ita dictus videtur a Cypride, h. e. Venere. Est enim tantæ fecunditatis, ut sexies in anno parere dicatur a *Plin. l. 9. c. 51.* Quidam vocant Italice *reina*: quam recte ipsi viderint.

CYPRIS, idis, f. *Ciprigna*, Κύπρις, Venus, quæ in Cypro maxime colebatur, unde appellatur ab *Horat. l. 1. od. 3. v. 1.* Diva potens Cypri. *Auson. epigr. 57.* Vera Venus Gnidiam cum vidit Cyprida, dixit: Vidisti nudam me, puto, Praxitele. ¶ In genitivo habet etiam *Cypris*, & in accusativo *Cyprin*. *Pervigil. Vener. v. 23. de rosa.* Facta Cypris de cruore, deque Amoris osculis. *Auson. epigr. 106.* Cyprin Apellei cerne laboris opus. ¶ In vocativo est *Cypri*. *Id. ibid.* Jam tibi nos, Cypri, Juno inquit, & innuba Pallas, Cedimus. Ultimam *Auson.* licentia produxit, cum sit brevis, ut videre est in *Æoli, Cecropi, Gnosi, Inachi, Phylli, Sidoni*, &c.

CYPRIUS, a, um, *di Cipro, Cipriotto*, Κύπριος, ad Cyprum pertinens. *Cic. pro Dom. c. 20.* Rex Cyprius. *Plin. l. 34. c. 8. ad fin.* Cypria expeditio Catonis. *Id. l. 5. c. 31.* Cypriæ insulæ. *h. e.* Cypro

pro

pro adjacentes. ¶ *Cyprii*, *orum*, sunt incolæ Cypri. *Curt. l. 4. c. 3. Plin. l. 7. c. 56. sub fin.* &c. ¶ *Cyprius*, vel potius *Ciprius vicus* fuit Romæ in ascensu Esquiliarum, prope vicum Sceleratum: nomenque habuit ex eo, quod ibi Sabini cives additi consederunt, qui a bono omine id appellarunt. Nam cyprum (al. *suprum*) Sabine est bonum. *Varr. l. 4. L. L. c. 32. sub fin. Liv. l. 1. cap.* 48. ¶ *Cyprius* pes metricus quinque syllabis constat, brevi, longa, duabus brevibus, & longa, ut *amabilitas*. Huic contrarius est *Anticyprius* habens longam, brevem, duas longas, & brevem, ut *permiscebat*. *Diomed. l. 3. pag. 479. Putsch.* ¶ *Cypria Venus*, quod ei primum in Cypro insula templum sit constitutum: vel quia parientibus præsidebat, quod Græce κύω parere sit. *Festus*. Absolute *Tibull. l. & eleg. 3. v. 34.* concha Cypria vecta tua. ¶ *Cyprium æs*, ita dictum, quod in Cypro insula prius repertum est, fit ex lapide æroso, quem cadmiam vocant, & est ductile: cui si addatur plumbum, colorem purpureum acquirit. Ita *Isidor. l. 16. Orig. c. 19.* ex *Plin. l. 34. c. 8. sub fin.* Itali vocant, ut opinor, *ottone*. *Plin. l. 33. c. 5. ad fin.* Teritur in Cypriis mortariis. *h. e.* ex ære Cyprio factis. *Id. l. 28. c. 8. ante med.* Medicamentum asservare in Cypria pyxide. *Scribon. Larg. compos.* 37. Reponitur pyxide æris Cyprii. ¶ Proverbium est apud *Ennium*, *Festo* teste, *Cyprio bovi merendam* de sordidis convivis sordida cœna acceptis, quia in Cypro boves humano stercore pascuntur.

CYPRUM, i, n. V. *Cuprum*.

CYPRUS, & Cypros, i, f. *Cipro*, *Cipri*, Κύπρος, insula magna maris mediterranei, ubi Cilicium cognominatur, contra Ciliciam ad Boream, & Syriam ad orientem solem. *Justin. l. 6. c. 1.* Conon, amissa bello patria, Cypri exsulabat. *Lucan. l. 3. v. 164.* Quod Cato longinqua vexit super æquora Cypro. (V. similia exempla in fine vocis *Ægyptus*.) *Plin.* de hac insula multa *l. 5. c. 31.* ¶ Habita est Veneri sacra, tum ob ubertatem soli, omniumque deliciarum copiam, tum quia primum ei templum ibi constitutum fuit. V. *Cyprius*, & *Cypris*. *Ovid. 10. Metam. v. 718.* Cypron olorinis nondum pervenerat alis. ¶ De Cypro arbore, & unguento V. *Cyprinus*.

CYPSELIDES, æ, m. Κυψελίδης, patronymicum a Cypselo Corinthi tyranno (*Cic. 5. Tuscul. c. 37.*) qui Periandri pater fuit: ita cognominatus a κυψέλη, alveare apum, in quo, cum ad necem quæreretur, occultatus a matre diu delituisse dicitur. *Virg. in Ciri, v. 464.* Cypselidæ, magni florentia regna Corinthi.

CYPSĔLUS, i, m. Κύψελος, Corinthi tyrannus, de quo in voce præced. ¶ *Cypseli* item, vel *Cypselli* sunt aves ex genere hirundinum, *apodes* etiam dictæ, quia carent usu pedum. Dictas volunt, quia nidos faciant cistularum instar. Nam κυψέλη cistulam significat. *Plin. l. 10. c. 39.*

CYRENÆUS, a, um, adject. idem quod Cyrenaicus, Κυρηναῖος. *Cic. 4. Acad. c. 24.* Cyrenæi videntur minime contempti Philosophi, qui negant esse quidquam, quod percipi possit extrinsecus: ea sola se percipere, quæ tactu intimo sentiant, ut dolorem, ut voluptatem: neque se, quo quid colore, aut quo sono sit, scire, sed tantum sentire, affici se quodammodo. *Sil. l. 8. v. 159.* Tum Cyreneam fatis agitantibus urbem Devenio. *h. e.* Cyrenen. *Propert. l. 4. eleg. 6. v. 4.* Et Cyrenæas urna ministret aquas. *h. e.* quibus usus est in sacris Callimachus Cyrenæus.

CYRENAÏCUS, a, um, ad Cyrenen pertinens, ut *Cyrenaica provincia*, quæ est Pentapolitana, quod quinque urbibus constat, quarum una Cyrene ei nomen dedit; est in ora Africæ Boreali, ultra Syrtes, ubi nunc *il regno di Barca*. *Plin. l. & cap. 5.* & *Cyrenaica Africa*, idem ille tractus. *Id. ibid.* & *Cyrenaicus ager*, *ibid.* & *Cyrenaica* absolute *Id. l. 10. cap. 29.* ¶ *Lacrima Cyrenaica*, cujus meminit *Scribon. Larg. compos.* 167. est laser, seu laserpitii succus: cujus ea regio fertilis est. V. *Cyrene*. ¶ *Cyrenaica Philosophia*, secta fuit eorum, qui omnia voluptate metiebantur, summumque in ea bonum collocabant: orta ab Aristippo, cui patria fuit Cyrene: unde ejus sectatores *Cyrenaici* dicti sunt. *Cic. 3. Offic. c. 33. l. 3. de Orat. cap. 17. lib. 3. Tuscul. cap. 13. & 22.* & *lib. 4. Acad. cap. 24. & 42.*

CYRENE, es, & Cyrenæ, arum, f. Κυρήνη urbs primaria regionis Cyrenaicæ, quæ ab ea nomen accepit, in regno, quod nunc *di Barca* dicitur, versus Syrtim magnam, ad oram litoralem: ita dicta a fonte Cyre, vel a Cyre monte, ubi ille fons oritur: vel a Cyrene, filia Penei fluminis Thessaliæ, quam Apollo raptam huc transtulit. *Plaut. Rud. Prol. v. 41.* Is eam huc Cyrenas advexit. *V. Justin. l. 13. c. 7. Sil. l. 8. v. 57.* & *Serv. ad 4. Georg. v. 317.* ¶ In ejus tractu primum repertum est laserpitium, cujus succus *laser* dicitur, *Plin.* teste *l. 19. c. 3.* Hinc *Catull. carm. 7. ad Lesb. v. 2.* laserpiciferas Cyrenas dixit. ¶ Est etiam hoc nomine fons in Thessalia. *Serv. ad 4. Georg. v. 354.* ¶ Prima syllaba, quæ corripitur à *Catullo loc. cit.* producitur a *Virg. cit. 4. Georg. v. 353.* a *Lucano l. 9. v. 297.* & *Sil. loc. cit.*

CYRENENSIS, e, adject. gentile a Cyrene. *Plaut. Rud. 3. a. 1.* Proh! Cyrenenses populares. *Id. ibid. 3. 4. 8.* Cyrenensis Senatus. *Cic. 2. Agrar. c. 19.* Cyrenenses agri.

CYRĒUS, a, um, adject. a Cyro. *Cic. Attic. l. 4. ep. 10.* Nostram ambulationem, & laconicum, & ea quæ Cyrea sunt, velim invisas. *h. e.* quæ a Cyro quondam architecto constructa. Al. aliter legunt.

CYRNE, es, f. Κύρνη, insula eadem quæ Corsica, Græca appellatione. *Serv. ad Ecl. 9. v. 30.* Sed a *Plin. l. 3. c. 6.* Cyrnos, Κύρνος, dicitur. Sic in epigrammatis quæ tribuuntur *Senecæ de Consol. ad Helv.* Corsica, quæ Grajo nomine Cyrnus eras.

CYRNĔA. V. *Hirnea*.

CYRNEARĬUS, ii, m. fortasse est qui cyrneas, seu hirneas facit, & vendit. *Inscript.* apud *Gruter. pag. 643. n. 2.* T. Flavio Aug. liberto Epaphrodito Cymeario a Vic. Pub. &c.

CYRNĒUS, a, um, adject. a Cyrne insula, h. e. Corsica. *Virg. Ecl. 9. v. 30.* Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos. *Senec. loc. cit. in Cyrne.* Cyrnea tellus. ¶ Scribitur & *Cyrnæus*.

CYRNIĂCUS, a, um, Cyrneus. *Rutil. itinerar. l. 1. v. 516.* Inter Pisanum, Cyrniacumque latus.

CYRNOS, & CYRNUS. V. *Cyrne*.

CYRRHA. V. *Cirrha*.

CYTÆĒUS, a, um, ad Medeam, vel veneficam quamvis pertinens. V. *Cytæis*. *Propert. l. & eleg. 1. v. 23.* Tunc ego crediderim vobis, & sidera, & amnes Posse Cytæzis ducere carminibus. Al. leg. *Cytæinis* eodem sensu.

CYTÆĪNUS, a, um, adject. V. vocem præced.

CYTÆIS, idis, f. patronym. a Cyta, vel Cytis urbe, quam *Plin. l. 4. c. 12.* ponit in Taurica Chersoneso, alii in Colchide, ajuntque fuisse patriam Medeæ. Certe quidem ad sagas & veneficas, (inter quas insignis Medea fuit) refertur in illo *Propertii l. 2. el. 1. v. 73.* Non hic herba valet: non hic nocturna Cytæis. ¶ Scribitur & *Cithais*.

CYTÆUS, a, um, ad Cytam, vel Cytas urbem pertinens, de qua V. in voce præced. *Valer. Flacc. l. 6. v. 693.* Tum juvenem tersis Parcæ tenuere Cytæis. *h. e.* in Colchide. & *vers.* 595. Proceresque Cytæos. *h. e.* Colchos. & absolute *vers.* 428. Minyæ, sparsique Cythæi. ¶ Scribitur & *Cithæus*, & *Cytæus*.

CYTERĬUS, *vel* Cytherius, a, um. *Cic. Attic. l. 15. ep. 22.* M. Antonium appellat Cyterium propter Cyteridem, seu Cytheridem meretricem, quam adamabat: quæ eadem est cum Lycoride *Virg. Ecl.* 10. teste *Servio ad init. ejusdem Ecl.*

CYTHERA, orum, n. *Cerigo*, Κύθηρα, τά, insula maris Ægæi, antea Porphyris appellata, in ora Peloponnesi, cum urbe cognomine, & portu. *Plin. l. 4. c. 12.* Narrant Venerem primum in hanc insulam concha marina vectam fuisse. *Virg. 1. Æn. v. 684.* super alta Cythera. *Ovid. 4. Fast. v. 286.* Veneri sacra Cythera petit. Adde 2. *Amor. el. 17. v. 4.* & *Valer. Flacc. l. 8. v. 229.* ¶ Ipsa quoque Venus *Cythera*, *æ*, dicitur. *Manil. l. 2. v. 439.* Lanigerum Pallas, Taurum Cythera tuetur. Ubi adverte prim. syllab. productam. ¶ Item ipsa insula. *Tacit. 3. Ann. c. 69.* Ut Cytheram potius concederet. *Al. aliter leg.*

CYTHEREA, æ, f. *Venere*, Κυθέρεια, & Κυθήρεια, Venus ita dicta ab insula Cytheris, in quam primum, teste *Festo*, devecta esse dicitur concha, cum in mari esset concepta. Est autem vox adjectiva. *Horat. l. 1. od. 4. v. 5.* Jam Cytherea choros ducit Venus. *Propert. l. 2. el. 11. v. 25.* Magna ego dona tua figam, Cytherea, columna. ¶ Aliquando secunda a prima syllaba producitur. *Ovid. 4. Fast. v. 15.* Mota Cytherea leviter mea tempora myrto Contigit. Al. leg. *Cytheriaca*, qua in voce necessitas quædam est producendi.

CYTHEREĬAS, adis, f. adject. ad Venerem pertinens. *Ovid. 15. Metam. v. 385.* Armigeramque Jovis, Cythereiadasque columbas. *h. e.* quæ Veneris currum trahunt. Al. leg. *Cytheriadasque* minus recte.

CYTHEREIS, idis, f. Κυθηρηΐς, Venus a Cytheris insula. *Ovid. 4. Metam. v. 288.* puerum diva Cythereide natum.

CYTHEREĬUS, a, um, ad Cythera, & Cytheream pertinens, Κυθήρειος. *Ovid. 10. Metam. v. 529.* non jam Cythereia curat litora. *h. e.* Cythera insulam. *Id. 4. Fast. v. 195.* Mensis Cythereius. *h. e.* Aprilis Veneri sacer. *Id. 13. Metam. v. 625.* Cythereius heros. *h. e.* Æneas filius Veneris. *Stat. 4. Theb. v. 554.* Cythereia proles. *h. e.* Hermione filia Martis & Veneris, uxor Cadmi. *Sil. l. 12. v. 14?.* Cythereius ignis. *h. e.* hesperus seu lucifer stella Veneris. ¶ *Cythereia* absolute est Venus. *Ovid. 10. Metam. v. 640.* Invocat Hippomenes: Cythereia comprecor ausis Adsit, ait, nostris.

CYTHERIĂCUS, a, um, idem quod Cythereius. *Ovid. Heroid. 7. v. 60.* Nuda Cytheriacis edita fertur aquis. *Martial. l. 14. epigr.* 207. Sume Cytheriaco medicatum nectare ceston. *Id. l. 2. epigr.* 47. Levior o Conchis, Galle, Cytheriacis. *h. e.* quibus mari vehitur Venus. *Nero Cæsar* apud *Senec. l. 1. quæst. nat. c. 5.* Colla Cytheriacæ splendent agitata columbæ. *h. e.* quæ Veneri sacra est.

CYTHNOS, & Cythnus, i, f. Κύθνος, insula maris *Ægæi*, apud Atticam, & Eubœam, inter Ciam, & Seriphum. *Plin. l. 4. c. 12.*

CYTĬNUS, i, m. κύτινος, primus partus mali Punici florere incipientis, *h. e.* calyx, in quo flos & malum latet: a κύτος, cavitas, cavus sinus. *Plin. l. 23. c. 6.*

CYTIS, is, f. κύτις, gemma candida circa Copton nascens, quæ videtur intus habere petram, quæ sentiatur etiam strepitu: a κύτος, cavitas. *Plin. l. 37. c. 10.*

CYTĬSUS, i, m. & f. & Cytisum, i, n. κύτισος, *citiso*, genus fruticis, qui nascitur inter campos, & sylvas, pabulo pecudum, maxime vero ovium & caprarum conveniens, apibus etiam gratissimus. Multa de eo *Colum. l. 5. c. ult.* & *Plin. l. 13. c. 24. Virg. Ecl. 1. v. 79.* Florentem cytisum, & salices carpetis amaras. *Colum. l. 2. cap. 11.* Excepta cytiso, de qua dicemus. *Id. l. 5. c. ult.* Cytisum in agro esse maxime refert, quod omni generi pecudum utilissimus est. *Cato R. R. c. 43.* Cytisum seritur in terra subacta. *Varr. l. 2. R. R. c. 2. sub fin.* Maxime amicum cytisum, & medica.

CYTONĬUM. V. *Cotoneum*.

CYTORIĂCUS, & Cytorius, a, um, adject. a Cytoro monte. *Ovid. 6. Metam. v. 132.* Utque Cytoriaco radium de monte tenebat. *Catull. carm. 4. v. 11.* nam Cytorio in jugo Loquente sæpe sibilum edidit coma.

CY-

CYTORUS, i, m. mons in Paphlagonia (teste *Plin. l.* 6. *cap.* 2.) buxo abundans. *Virg.* 2. *Georg. v.* 437. Et juvat undantem buxo spectare Cytorum.

CYZICENUS, a, um, adject. ad Cyzicum pertinens. *Vitruv. l.* 6. *c.* 10. Cyzicena triclinia. *Plin. l.* 32. *c.* 6. Cyzicena ostrea. ¶ *Cyziceni, orum*, sunt ejus urbis cives. *Cic. pro leg. Manil. c.* 8. Urbs Asiæ clarissima Cyzicenorum.

CYZICUS, i, f. & Cyzicum, i, n. *Chizico*, *Spiga*, Κύζικος, urbs Mysiæ, in Asia, in insula cognomine, pæne continenti juncta, ad Propontidem; & ost. Æsapi fl. cum mœnibus, arce, & turribus marmoreis, magnitudine, & pulcritudine cum primis Asiæ urbibus olim comparanda: condita ab Æneo Thessalo Cyzici patre, & ab hoc nominata, quem Jason per imprudentiam occidit, ut est apud *Valer. Flacc. l.* 3. *Ovid.* 1. *Trist. el.* 10. *v.* 29. Hincque Propontiacis hærentem Cyzicon oris, Cyzicon, Æmoniæ nobile gentis opus. *Plin. l.* 5. *cap.* 32. Insula, in qua oppidum Milesiorum Cyzicum. *Auct. carm. Priap. n.* 76. Cyzicus ostreosa. *Propert. l.* 3. *eleg.* 21. *v.* 1. frigida.

FINIS TOMI PRIMI.

